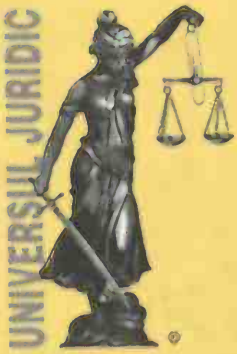

Coordonatori

VIOREL MIHAI CIOBANU | MARIAN NICOLAE

Noul Cod de procedură civilă

comentat şi adnotat

Vol. II - art. 527-1.134

Flavius A. Baias
Violeta Belegante
Traian Cornel Briciu
Viorel Mihai Ciobanu
Claudiu Constantin Dinu
Gheorghe Florea
Maria Fodor
Decebal-Adrian Ghinoiu
Iulian Gîlcă
Cristina Irimia
Adina Nicolae
Marian Nicolae
Evelina Oprina
Alina Rădoi
Mirela Stancu
Şerban-Alexandru Stănescu
Anişoara Ştefănescu
Mihaela Tăbârcă
Mircea Ursuţa
Gheorghe-Liviu Zidaru

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

III 319 485
BCU IAŞI

UJ

III319 485
BCU IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Noul Cod
de procedură civilă

comentat și adnotat

Vol. II – art. 527-1.134

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Contribuțiile autorilor la comentariul volumului II:

Flavius A. Baias: art. 555-600 (în coautorat cu Gheorghe-Liviu Zidaru); art. 915-935

Violeta Belegante: art. 527-540

Traian Cornel Briciu: art. 541-547; art. 616-621; art. 781-794; art. 952-979

Viorel Mihai Ciobanu: art. 601-615

Claudiu Constantin Dinu: art. 690-696

Decebal-Adrian Ghinoiu: art. 888-914; art. 997-1.002; art. 1.034-1.049

Iulian Gîlcă: art. 980-996

Cristina Irimia: art. 1.003-1.013; art. 1.054-1.064

Marian Nicolae: art. 548-554; art. 622-631; art. 706-711

Evelina Oprina: art. 632-689; art. 697-705; art. 712-780

Alina Rădoi: art. 1.014-1.033; art. 1.050-1.053

Mirela Stancu: art. 795-887

Șerban-Alexandru Stănescu: art. 1.065-1.133

Anișoara Ștefănescu: art. 936-951

Gheorghe-Liviu Zidaru: art. 555-600 (în coautorat cu Flavius A. Baias); art. 1.134

La elaborarea volumului II au fost avute în vedere legislația, doctrina și jurisprudența publicate și apreciate ca relevante până la data de 15 februarie 2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Coordonatori

Viorel Mihai Ciobanu

Marian Nicolae

Noul Cod de procedură civilă

comentat și adnotat

668 605

Vol. II – art. 527-1.134

Flavius A. Baias
Violeta Belegante
Traian Cornel Briciu
Viorel Mihai Ciobanu
Claudiu Constantin Dinu
Gheorghe Florea
Maria Fodor
Decebal-Adrian Ghinoiu
Iulian Gîlcă
Cristina Irimia
Adina Nicolae
Marian Nicolae
Evelina Oprina
Alina Rădoi
Mirela Stancu
Șerban-Alexandru Stănescu
Anișoara Ștefănescu
Mihaela Tăbârcă
Mircea Ursuța
Gheorghe-Liviu Zidaru

0 000010 78318 BCU IAȘI

ALE

Universul Juridic
București
2016

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediţii aparţin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Niciun exemplar din prezentul tiraj nu va fi comercializat decât însoţit de semnătura unuia dintre coordonatori şi ştampila editorului, aplicate pe interiorul ultimei coperte.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Noul Cod de procedură civilă : comentat şi adnotat / Flavius-Antoniu Baias, Violeta Belegante, Traian Briciu ; coord.: Viorel Mihai Ciobanu, Marian Nicolae. - Bucureşti : Universul Juridic, 2013-2016.
2 vol.
ISBN 978-606-673-116-4
Vol. 2. : Art. 527-1.134. - 2016. - Conţine bibliografie. - Index. -
ISBN 978-606-673-309-0

I. Baias, Flavius A.
II. Belegante, Violeta
III. Briciu, Traian Cornel
IV. Ciobanu, Viorel Mihai (coord.)
V. Nicolae, Marian (coord.)

347(498)(094)

REDACŢIE: tel./fax: 021.314.93.13
tel.: 0732.320.666
e-mail: redactie@universuljuridic.ro
DEPARTAMENTUL DISTRIBUŢIE: telefon: 021.314.93.15; 0726.990.184
tel./fax: 021.314.93.16
e-mail: distributie@universuljuridic.ro

editurauniversuljuridic.ro

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

13. SEP. 2018

Cuprins

Abrevieri ..... **IX**

Bibliografie generală ..... **XIII**

Cartea a III-a. Procedura necontencioasă judiciară **1**

Titlul I. Dispoziţii generale **4**

Titlul II. Dispoziţii speciale **47**

Cartea a IV-a. Despre arbitraj **55**

Titlul I. Dispoziţii generale **60**

Titlul II. Convenţia arbitrală **86**

Titlul III. Tribunalul arbitral **151**

Titlul IV. Procedura arbitrală **180**
Capitolul I. Sesizarea tribunalului arbitral 180
Capitolul II. Judecata 185
Capitolul III. Cheltuielile arbitrale 213
Capitolul IV. Hotărârea arbitrală 219

Titlul V. Desfiinţarea hotărârii arbitrale **237**

Titlul VI. Executarea hotărârii arbitrale **276**

Titlul VII. Arbitrajul instituţionalizat **278**

Cartea a V-a. Despre executarea silită **289**

Titlul I. Dispoziţii generale **301**
Capitolul I. Scopul şi obiectul executării silite 301
Capitolul II. Titlul executoriu 346
Capitolul III. Participanţii la executarea silită 383
Capitolul IV. Efectuarea executării silite 439
Secţiunea 1. Sesizarea organului de executare 440
Secţiunea a 2-a. Efectuarea actelor de executare silită 485
Secţiunea a 3-a. Executarea împotriva moştenitorilor 517
Secţiunea a 4-a. Intervenţia altor creditori 523
Secţiunea a 5-a. Perimarea executării silite 540
Secţiunea a 6-a. Amânarea, suspendarea şi restrângerea executării 548
Secţiunea a 7-a. Încetarea executării silite 564

BCU Cluj / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul V. Prescripţia dreptului de a obţine executarea silită 581
Capitolul VI. Contestaţia la executare 646
Capitolul VII. Depunerea cu afectaţiune specială 698
Capitolul VIII. Întoarcerea executării 703

Titlul II. Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului 718
Capitolul I. Urmărirea mobiliară 718
Secţiunea 1. Bunurile mobile care nu se pot urmări 719
Secţiunea a 2-a. Procedura urmăririi mobiliare 728
§1. Sechestrarea bunurilor mobile 728
§2. Valorificarea bunurilor sechestrate 754
§3. Vânzarea la licitaţie publică 759
§4. Dispoziţii speciale 789
Secţiunea a 3-a. Poprirea 792
Secţiunea a 4-a. Urmărirea fructelor şi a veniturilor imobilelor 855
§1. Urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini 855
§2. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor 867
Capitolul II. Urmărirea imobiliară 883
Secţiunea 1. Bunurile imobile care pot fi urmărite 883
Secţiunea a 2-a. Încuviinţarea urmăririi imobiliare 896
Secţiunea a 3-a. Efectele urmăririi 910
Secţiunea a 4-a. Vânzarea la licitaţie publică 912
§1. Formalităţile premergătoare vânzării 912
§2. Scoaterea în vânzare a imobilului 919
§3. Licitaţia şi adjudecarea imobilului 932
Secţiunea a 5-a. Efectele adjudecării 953
Secţiunea a 6-a. Dispoziţii speciale 957
Capitolul III. Eliberarea şi distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită 960
Secţiunea 1. Dispoziţii generale 960
Secţiunea a 2-a. Distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite 968
Secţiunea a 3-a. Plata sumei rezultate din urmărirea silită 976

Titlul III. Executarea silită directă 983
Capitolul I. Dispoziţii generale 986
Capitolul II. Predarea silită a bunurilor mobile 1006
Capitolul III. Predarea silită a bunurilor imobile 1016
Capitolul IV. Executarea silită a altor obligaţii de a face sau a obligaţiilor de a nu face 1041
Secţiunea 1. Dispoziţii comune 1042
Secţiunea a 2-a. Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori 1075

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

Cartea a VI-a. Proceduri speciale **1097**

Titlul I. Procedura divorţului **1099**
Capitolul I. Dispoziţii comune 1103
Capitolul II. Divorţul remediu 1181
Secţiunea 1. Divorţul prin acordul soţilor 1181
Secţiunea a 2-a. Divorţul din motive de sănătate 1194
Capitolul III. Divorţul din culpa soţilor 1197

Titlul II. Procedura punerii sub interdicţie judecătorească **1205**

Titlul III. Procedura de declarare a morţii **1226**

Titlul IV. Măsuri asigurătorii şi provizorii **1244**
Capitolul I. Sechestrul asigurător 1248
Secţiunea 1. Dispoziţii generale 1248
Secţiunea a 2-a. Dispoziţii speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile 1289
Capitolul II. Poprirea asigurătorie 1306
Capitolul III. Sechestrul judiciar 1313
Capitolul IV. Măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală 1341

Titlul V. Procedura partajului judiciar **1350**

Titlul VI. Procedura ordonanţei preşedinţiale **1383**

Titlul VII. Cererile posesorii **1462**

Titlul VIII. Procedura ofertei de plată şi consemnaţiunii **1475**

Titlul IX. Procedura ordonanţei de plată **1492**

Titlul X. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă **1510**

Titlul XI. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept **1521**
Capitolul I. Dispoziţii generale 1521
Capitolul II. Procedura de evacuare 1556
Capitolul III. Dispoziţii speciale 1589

Titlul XII. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii **1600**

Titlul XIII. Procedura refacerii înscrisurilor şi hotărârilor dispărute **1609**

Titlul XIV. Cauţiunea judiciară **1620**

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cartea a VII-a. Procesul civil internaţional 1643

Titlul I. Competenţa internaţională a instanţelor române 1650
Capitolul I. Dispoziţii generale 1651
Capitolul II. Dispoziţii speciale de competenţă internaţională a instanţelor române 1672

Titlul II. Legea aplicabilă în procesul civil internaţional 1695
Capitolul I. Capacitatea şi drepturile părţilor în proces 1695
Capitolul II. Legea aplicabilă în materie procedurală 1702

Titlul III. Eficacitatea hotărârilor străine 1714
Capitolul I. Recunoaşterea hotărârilor străine 1717
Capitolul II. Executarea hotărârilor străine 1736

Titlul IV. Arbitrajul internaţional şi efectele hotărârilor arbitrale străine 1746
Capitolul I. Procesul arbitral internaţional 1747
Capitolul II. Efectele hotărârilor arbitrale străine 1766

Dispoziţii finale 1782

Index 1787

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Abrevieri

adde	a se adăuga
alin.	alineat
apud	citat după
art.	articol
AUB	„Analele Universităţii din Bucureşti", seria Drept
B. Cas.	Buletinul Casaţiei
BCA	Buletinul Curţilor de Apel
BJ	Buletinul Jurisprudenţei
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
c.	contra
C. Ap.	Curtea de Apel
cap.	capitolul
CACI	Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României
Cas.	Curtea de Casaţie
CC	Curtea Constituţională
C. civ.	vechiul Cod civil
C. com.	Codul comercial
CD	Culegere de decizii
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Strasbourg)
c.f.	cartea funciară
cf.	*confer* (a se compara cu)
C. fam.	Codul familiei
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar" – serie nouă
CJCE	Curtea de Justiţie a Comunităţilor Europene (Luxemburg)
CJUE	Curtea de Justiţie a Uniunii Europene
C. muncii	Codul muncii
Convenţie	Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale (Convenţia europeană a drepturilor omului)
C. pr. civ.	vechiul Cod de procedură civilă
C. pr. civ. fr.	Codul de procedură civilă francez
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
col. civ.	colegiul civil
compl. 9/13 jud.	completul constituit în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile, potrivit art. 520 NCPC

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CSJ	Curtea Supremă de Justiţie (1990-2003)
dec.	decizia
dec. civ.	decizia civilă
Dreptul	Revista „Dreptul" – serie nouă
ed.	ediţie
Ed.	Editura
etc.	*et caetera* („şi altele")
H.G.	Hotărârea Guvernului României
hot.	hotărârea
ibidem	în acelaşi loc
idem	acelaşi autor
i.e.	*id est*, „adică"
infra	mai jos
ÎCCJ	Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie
înch.	încheierea
JN	Revista „Justiţia Nouă"
Jud.	Judecătoria
loc. cit.	locul citat
LP	Revista „Legalitatea Populară"
LPA	Legea de punere în aplicare
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.n.	nota noastră (a autorului)
nr.	numărul
NCC	Noul Cod civil
NCP	Noul Cod penal
NCPC	Noul Cod de procedură civilă
NCPP	Noul Cod de procedură penală
O.G.	Ordonanţa Guvernului
O.U.G.	Ordonanţa de urgenţă a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
pp.	paginile
par.	paragraful
passim	în diverse locuri
pct.	punctul
PR	„Pandectele române" – Repertoriu de jurisprudenţă, doctrină şi legislaţie – serie nouă

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

RDC	„Revista de drept comercial" – serie nouă
RDE	„Revista de drept european" („comunitar")
RDM	„Revista de drept maritim"
RIL	recurs în interesul legii
RRA	„Revista română de arbitraj"
RRD	„Revista română de drept"
RRDA	„Revista română de drept al afacerilor"
RRDJ	„Revista română de jurisprudenţă"
RRDM	„Revista română de dreptul muncii"
RRDP	„Revista română de drept privat"
RRES	„Revista română de executare silită"
RUDH	„Revue universelle des droits de l'homme", Éditions N.P. Engel, Kehl, Strasbourg
s.	secţia
s. civ.	secţia civilă
s. civ., cont. adm. fisc.	secţia civilă, de contencios administrativ şi fiscal
s. civ. propr. int.	secţia civilă şi de proprietate intelectuală
s. com.	secţia comercială
s. com. cont. adm.	secţia comercială şi de contencios administrativ
s. cont. adm. fisc.	secţia de contencios administrativ şi fiscal
SCJ	Revista „Studii şi cercetări juridice"
Studia	Revista „STUDIA Universitatis Babeş-Bolyai" – Series Iurisprudentia
sent. civ.	sentinţa civilă
s.n.	sublinierea noastră
supra	mai sus
ş.a.	şi alţii (altele)
TFUE	Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene
TMB	Tribunalul Municipiului Bucureşti
Trib.	Tribunalul
Trib. jud.	Tribunalul judeţean
Trib. reg.	Tribunalul regional
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
urm.	următoarele
vol.	volumul

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Bibliografie generală

I. Lucrări publicate în perioada 1866-1945

V.G. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, ediţia a II-a, Tipografiile Române Unite, S.A., Bucureşti, 1935;

D. Chebapci, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, Tipografia Nouă Gr. Panaitescu, 1895, vol. I;

Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, ediţia a III-a, Ed. Librăriei Socec, 1921;

E. Herovanu, *Legea pentru accelerarea judecăţilor din 11 iulie 1929 comentată şi adnotată*, Ed. „Cultura Poporului", Bucureşti, 1937 (citat în continuare: „E. Herovanu, *Legea 1929*");

E. Herovanu, *Principiile procedurei judiciare*, Institutul de Arte Grafice „Lupta" N. Stroilă, Bucureşti, 1932 (citat în continuare: „E. Herovanu, *Principiile*");

E. Herovanu, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă, organizare judecătorească şi competinţă*, Institutul de Arte Grafice „Viaţa Românească", Iaşi, 1926, vol. I (citat în continuare: „E. Herovanu, *Tratat*");

F. Sion, *Noua lege a accelerării cu jurisprudenţe şi adnotări*, Ed. „Cartea Moldovei", Iaşi, 1943;

Al.C. Şendrea, *Curs de procedură civilă şi principii de organizare judecătorească*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1886;

G. Tocilescu, *Curs de procedură civilă*, vol. I – 1887, vol. II – 1889, Tipografia Naţională, Iaşi, vol. III – 1892, vol. IV – 1895, Tipografia Gutenberg, Bucureşti (citat în continuare: „G. Tocilescu, *Curs*, vol. ...");

P. Vasilescu, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, vol. I – 1939, vol. II – 1940, Institutul de Arte Grafice „Alexandru A. Terek", Iaşi, vol. III – 1943, vol. IV – 1943, Institutul de Arte Grafice „Eminescu", Bucureşti (citat în continuare: „P. Vasilescu, *Tratat*, vol. ...");

C.Gr.C. Zotta, *Cod de procedură civilă adnotat*, Tipografia Munca, N. Ionescu, Râmnicu Sărat, 1934-1935, vol. I-IV; *Supliment la Codul de procedură civilă adnotat cuprinzând doctrina şi jurisprudenţa 1935-1938*, Tipografia Tirajul, Bucureşti, 1938;

Ministerul Justiţiei, *Codul de procedură civilă şi Legea judecătoriilor de ocoale*, Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc", Bucureşti, 1944 (citat în continuare: „*Codul 1944*").

II. Lucrări publicate în perioada postbelică (1946-2012) pe baza vechiului Cod de procedură civilă

G. Boroi, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001, vol. I;

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, ediţia a II-a revizuită şi adăugită, Ed. All, Bucureşti, 1995;

G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *Codul de procedură civilă adnotat*, ediţia a III-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011 (citat în continuare: „G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011");

V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil*, Tipografia Universităţii Bucureşti (TUB), vol. I – 1986, vol. II – 1988;

V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, Ed. Naţional, Bucureşti, 1996, 1997, vol. I şi II (citat în continuare: „V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. ...");

V.M. Ciobanu, G. Boroi, Tr.C. Briciu, *Drept procesual civil. Curs selectiv*, ediţia a V-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2011 (citat în continuare: „V.M. Ciobanu, G. Boroi, Tr.C. Briciu, *Curs selectiv*, 2011);

I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007, vol. I şi II (citat în continuare: „I. Deleanu, *Tratat*, vol. ..., 2007");

M. Fodor, *Drept procesual civil*, ediţia a II-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, vol. I şi II;

M. Fodor, *Drept procesual civil. Procedura necontencioasă. Arbitrajul. Executarea silită. Proceduri speciale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010;

G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008;

A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1957;

I. Leş, *Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007 (citat în continuare: „I. Leş, *Codul*");

I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008 (citat în continuare: „I. Leş, *Tratat*, 2008");

I. Mihuţă, Al. Lesviodax, *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem şi a altor instanţe judecătoreşti pe anii 1952-1969*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1970 (citat în continuare: „*Repertoriu I*");

I. Mihuţă, *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem şi a altor instanţe judecătoreşti pe anii 1969-1975*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976 (citat în continuare: „*Repertoriu II*");

I. Mihuţă, *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem şi a altor instanţe judecătoreşti pe anii 1975-1981*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982 (citat în continuare: „*Repertoriu III*");

I. Mihuţă, *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem şi a altor instanţe judecătoreşti pe anii 1980-1985*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986 (citat în continuare: „*Repertoriu IV*");

V. Negru, D. Radu, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1972;

E. Oprina, *Instituţii de drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, vol. I şi II (citat în continuare: „E. Oprina, *Instituţii*, vol. ...");

Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat şi adnotat*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, vol. I (1960) şi II (1962);

I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Căile de atac. Proceduri speciale*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981 (citat în continuare: „I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Căile de atac*");

I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Teoria generală*, ediţia a II-a, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983 (citat în continuare: „I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Teoria generală*");

I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1966;

M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, vol. I şi II (citat în continuare: „M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. ..., 2007");

M. Tăbârcă, Gh. Buta, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, ediţia a II-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008 (citat în continuare: „M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008");

S. Zilberstein, V. Ciobanu, *Drept procesual civil. Îndreptar de practică judiciară*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1980 (citat în continuare: „S. Zilberstein, V. Ciobanu, *Îndreptar*");

S. Zilberstein, Fr. Deak, A. Petrescu, C. Bîrsan, V. Ciobanu, L. Mihai, *Îndreptar interdisciplinar de practică judiciară,* Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983 (citat în continuare: „autor, *Îndreptar interdisciplinar*");

S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001.

III. Lucrări publicate pe baza Noului Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, republicată)

G. Boroi (coord.), O. Spineanu-Matei, A. Constanda, C. Negrilă, V. Dănăilă, D.N. Theohari, G. Răducan, D.M. Gavriş, Fl.G. Păncescu, M. Eftimie, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, vol. I şi II (citat în continuare: „autor, *Comentarii Noul Cod,* vol. ...");

G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ediţia I şi ediţia a II-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015 (citat în continuare: „G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015");

V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Drept procesual civil. Drept execuţional civil. Arbitraj. Drept notarial, Curs de bază pentru licenţă şi masterat, seminare şi examene,* Ed. Naţional, Bucureşti, 2013 (citat în continuare: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*);

I. Deleanu, *Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, vol. I (citat în continuare: „I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013");

I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, vol. II (citat în continuare: „I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013);

I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, vol. I şi II (citat în continuare: „I. Deleanu, *Tratat*, vol. ..., 2013");

I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, vol. III (citat în continuare: „I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*");

M. Fodor, *Drept procesual civil*, ediţia a II-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014 (citat în continuare: „M. Fodor, *Curs*, 2014");

G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013 (citat în continuare: „G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*");

I. Leş, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2011, vol. I (citat în continuare: „I. Leş, *Noul Cod*, 2011");

I. Leş, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013 (citat în continuare: „I. Leş, *Comentariu*, 2013");

I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, vol. I (citat în continuare: „I. Leş, *Tratat*, vol. I, 2014");

I. Leş (coordonator), C. Jugastru, V. Lozneanu, A. Circa, E. Hurubă, S. Spinei, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015, vol. II (citat în continuare: „autor, *Tratat*, vol. II, 2015");

E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat teoretic şi practic de executare silită*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, vol. I şi II (citat în continuare: „E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. ...");

E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă. Modificările aduse executării silite*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015 (citat în continuare: „E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014...*");

Gh. Piperea, C. Antonache, P. Piperea, Al. Dimitriu, M. Piperea, Al Răţoi, A. Atanasiu, *Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelaţii. Explicaţii*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012 (citat în continuare: „autor, *Noul Cod*, 2012");

A. Tabacu, *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013;

M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. I, *Teoria generală*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013 (citat în continuare: „M. Tăbârcă, *Teoria generală*, 2013");

M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. II, *Procedura contencioasă în faţa primei instanţe. Procedura necontencioasă judiciară. Proceduri speciale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013 (citat în continuare: „M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013");

M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. III, *Căile de atac*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014 (citat în continuare: „M. Tăbârcă, *Căile de atac*, 2014");

L.-A. Viorel, G. Viorel, *Noul Cod de procedură civilă*, vol. I, *Fundamentele, Art. 1-248, Comentarii şi explicaţii*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012 (citat în continuare: „L.-A. Viorel, G. Viorel, *Noul Cod*, vol. I").

IV. Constituţia şi Noul Cod civil

I. Muraru, E.S. Tănăsescu (coordonatori), *Constituţia României. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008 (citat în continuare: „autor, *Constituţia României*").

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012 (citat în continuare: „autor, *Noul Cod civil*");

M. Nicolae, *Codex iuris civilis*, 2 tomuri, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012;

M. Nicolae, *Unificarea dreptului obligaţiilor civile şi comerciale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015.

V. Lucrări din Republica Moldova

E. Belei (coordonator), A. Borş, F. Chifa, I. Coban, Al. Cojuhari, V. Creţu, I. Jîmbei, L. Lavric, Gh. Macovei, Al. Munteanu, Gh. Stratulat, *Drept procesual civil. Partea generală*, Ed. Cartea Juridică, Chişinău, 2014;

Al. Cojuhari (coordonator), E. Belei, F. Chifa, V. Creţu, L. Darii, L. Lavric, Gh. Macovei, Al. Munteanu, *Drept procesual civil. Partea specială*, Ed. Tipografia centrală, Chişinău, 2009.

VI. Doctrină străină

F. Bahnet, J. Haldy, N. Jeandin, Ph. Schweizer, D. Tappy, *Code de procédure civile suisse commenté*, Ed. Helbing & Lichtenhahn, Bâle, 2011;

L. Cadiet, E. Jeuland, *Droit judiciaire privé*, Ed. Litec, Paris, 2006;

L. Cadiet, J. Normand, S. Amrani-Mekki, *Théorie générale du procès*, Thémis droit, PUF, Paris, 2010;

G. Couchez, *Procédure civile*, Ed. Sirey, Paris, 1984;

G. Couchez, D. Lebeau, *Voies d'exécution*, 11e édition, Ed. Sirey, Paris, 2013;

G. Couchez, X. Legarde, *Procédure civile*, 17e édition, Ed. Sirey, Paris, 2014;

A. Fettweis, *Manuel de procédure civile*, Faculté de Droit de Liège, 1987;

N. Fricero, P. Julien, *Procédure civile*, 4e édition, LGDJ, Paris, 2011;

S. Guinchard, M. Bandrac, X. Lagarde, M. Douchy, *Droit processuel. Droit commun du procès*, Dalloz, Paris, 2001;

S. Guinchard, F. Ferrand, *Procédure civile. Droit interne et droit communautaire*, Dalloz, Paris, 2006;

J. Haldy, *La nouvelle procédure civile suisse*, Ed. Helbing & Lichtenhahn, Bâle, 2009;

Burkhard Hess, *Europäisches Zivilprozessrecht* (*Drept procesual civil european*), Ed. C.F. Müller, Heidelberg, 2010;

Th. Hoscheit, *Le droit judiciaire privé au Grand-Duché de Luxembourg*, Ed. Paul Bauler, Luxembourg, 2012;

J. Larguier, Ph. Conte, *Procédure civile*, Dalloz, Paris, 1998;

C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso di diritto processuale civile*, editio minor, undicesima edizione, G. Giappichelli Editore, Torino, vol. I, II şi III, 2013;

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

R. Martin, *Théorie générale du procès (Droit processuel)*, E.J.T., Semur-en-Auxois, 1983;

R. Perrot, *Droit judiciaire privé. Les cours de droit*, Paris, 1976 (citat în continuare: „R. Perrot, *Droit judiciaire*");

R. Perrot, *Institutions judiciaires*, 4e édition, Ed. Montchrestien, Paris, 1992 (citat în continuare: „R. Perrot, *Institutions*");

T. Rauscher (coord.), S. Leible, P. Mankowski, A. Staudinger, *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht. EuZPR/EuIPR, Brüssel I-VO · Lugübk 2007* (*Drept procesual civil european şi drept internaţional privat european. Regulamentul Bruxelles I. Convenţia de la Lugano 2007*), Ed. Sellier, European Law Publishers, München, 2011;

L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *Zivilprozessrecht* (*Drept procesual civil*), Ed. C.H. Beck, München, 2010 (citat în continuare: „Rosenberg/Schwab/Gottwald");

H. Thomas, H. Putzo (coord.), K. Reichold, R. Hüßtege, *ZPO. Kommentar* (*Comentariul Codului de procedură civilă*), Ed. C.H. Beck, München, 2005 (citat în continuare: „Thomas/Putzo/Hüßtege");

J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure civile*, 23e édition, Dalloz, Paris, 1994 (citat în continuare: „J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure*").

Nota bene: Lucrările din bibliografia generală sunt citate, în prezentul Comentariu, fie cu formula abreviată uzuală (*i.e.* „autor, *op. cit.*, p. ..."), fie cu formula abreviată convenţională mai sus indicată.

În cazul lucrărilor publicate în mai multe ediţii, citarea abreviată cuprinde şi anul apariţiei (de exemplu: I. Deleanu, *Tratat*, vol. I, 2013 = I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013).

*

Pentru comentariile la *Noul Cod de procedură civilă comentat şi adnotat* (coord. V.M. Ciobanu, M. Nicolae), vol. I, ed. a II-a, revăzută şi adăugită, trimiterea se referă numai la autor sau, după caz, la articolul corespunzător, cu menţiunea vol. I (de exemplu: pentru comentariul art. 4, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 8-10).

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cartea a III-a
Procedura necontencioasă judiciară

Comentariu general

1. Cartea a III-a din Noul Cod de procedură civilă este consacrată, ca şi în vechea reglementare[1], procedurii necontencioase, cunoscută în literatura de specialitate şi sub denumirea de procedură ori jurisdicţie graţioasă sau voluntară, care a fost perfecţionată prin noua reglementare, în urma unor semnale primite din doctrină şi jurisprudenţă. Spre deosebire de vechiul Cod de procedură civilă, titlul cărţii privind această procedură din NCPC cuprinde şi o menţiune referitoare la *caracterul judiciar* al acesteia, soluţie aleasă de legiuitor pentru precizarea domeniului de aplicare, realizând distincţia necesară faţă de procedurile necontencioase care nu intră în competenţa instanţelor, de exemplu, procedura notarială sau procedura de carte funciară, aşa cum s-a observat în literatura de specialitate[2].

2. Deosebirile esenţiale dintre această procedură şi procedura contencioasă, reflectate, în principal, de materia supusă judecăţii, de rolul părţilor în această materie şi, nu în ultimul rând, de puterile şi rolul judecătorului în materie necontencioasă, sunt surprinse pe larg de literatura de specialitate[3], fiind deduse, în mod firesc, din analiza dispoziţiilor legii. Demarcaţia dintre cele două proceduri, nu întotdeauna uşor de făcut, putând fi întâlnite adesea în practică acte de natură „contencioasă" ori „litigioasă", care prezintă în fapt caracteristicile procedurii necontencioase, se face pe baza criteriilor de distincţie rezultate din normele legale ori decelate de doctrină. Aproape fiecărei reguli reglementate proprii materiei necontencioase îi este asociat un criteriu de distincţie, fără ca vreunul dintre acestea să fie unanim acceptat pentru definirea noţiunii de „necontencios"; împreună însă, toate aceste criterii, analizate, de altfel, pe larg de literatura de specialitate, reuşesc să releve, construind-o din bucăţi, ca pe un tot unitar, materia necontencioasă[4].

---

[1] Procedură ale cărei origini trebuie căutate chiar în dreptul roman, procedura necontencioasă a fost reglementată pentru prima dată în Codul de procedură civilă, ca un tot organic, cu ocazia modificărilor ce i-au fost aduse la 12 februarie 1948, când i s-a consacrat o carte anume, şi anume Cartea a III-a, cuprinzând art. 331-339.

[2] „Noua legislaţie procesuală îi atribuie însă o denumire nouă, foarte semnificativă, în opinia noastră, şi anume aceea de procedură necontencioasă judiciară (...)" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 785). A se vedea, de asemenea, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 1. Cu privire la procedura de carte funciară, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, vol. II – *Noile cărţi funciare*, ed. a 2-a, revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011. Cu privire la procedura notarială, a se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 650 şi urm.

[3] A se vedea, pentru o prezentare detaliată a particularităţilor procedurii necontencioase, prin sublinierea deosebirilor faţă de procedura contencioasă, a criteriilor „materiei necontencioase": Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1962, vol. II, pp. 127-128; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 420-425; I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010, pp. 864-868 (citat în continuare I. Leş, *Tratat*, 2010); I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 785-788.

[4] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 527 NCPC.

3. Este fără îndoială însă că distincţia dintre cele două materii este absolut necesară, dată fiind utilitatea procedurii necontencioase judiciare – considerată de unii autori[1] a avea o importanţă cu nimic mai prejos de cea a procedurii contencioase –, utilitate rezultând din aceea că permite adoptarea unor măsuri cu cheltuieli minime, într-un timp scurt şi cu respectarea unor formalităţi relativ simple[2].

4. Dificultatea realizării acestei departajări[3], alimentată în fond de controversa cu privire la însăşi natura juridică a instituţiei necontencioase în sine[4], a antrenat şi preocuparea doctrinei cu privire la natura actului final[5] al procedurii necontencioase, a cărui calificare a pendulat între „act administrativ" şi „veritabilă hotărâre judecătorească", aspecte asupra cărora nu vom insista aici, dat fiind şi interesul lor pur doctrinar.

5. Dincolo de eforturile ştiinţifice de delimitare a celor două proceduri – procedura contencioasă şi procedura necontencioasă –, pot fi evidenţiate însă şi punctele de contact sau notele comune[6], aspecte asupra cărora, de asemenea, nu este locul să insistăm aici, ele rezultând, de altfel, din întreaga prezentare a regulilor aplicabile procedurii necontencioase. Evidenţiem aici doar prima astfel de caracteristică, ce decurge în mod firesc din referirea la „judiciar" chiar din titlul reglementării din NCPC – este vorba despre „intervenţia instanţei". Încredinţarea realizării acestei proceduri judecătorului este pe deplin justificată, girul instanţei fiind necesar şi bine-venit, în condiţiile în care actele omologate de instanţa de judecată intră în circuitul civil spre a produce efecte[7]. S-a afirmat în acest context şi că procedura graţioasă este o „veritabilă protecţie jurisdicţională"[8], afirmaţie concordantă cu

---

[1] Cu privire la dificultatea distincţiei dintre cele două materii, cu sublinierea importanţei procedurii necontencioase, citäm din doctrina noastră veche: „Distincţiunea dintre contencios şi graţios e adeseori dificilă şi nesigură. Totuşi, partea aceasta din funcţiunea rezervată tribunalelor e tot atât de importantă ca şi cea care constituie jurisdicţiunea contencioasă; în tot cazul, în câmpul de activitate al judecătorului, ea ocupă un loc destul de întins pentru a justifica atenţiunea ce i se acordă, şi mai ales cea care ar trebui să i se acorde. (...)" (E. Herovanu, *Principiile*, p. 331).

[2] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 785.

[3] A se vedea şi J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure civile*, 24e éd., Ed. Dalloz, Paris, 1995, p. 539 (citat în continuare: J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure*).

[4] Pe larg, cu privire la controversele asupra naturii juridice a procedurii necontencioase, a se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 787-788. În context, autorul a precizat că „două din trăsăturile esenţiale ale procedurii necontencioase au determinat şi încă întreţin controversa la care ne referim. Într-adevăr, pe de o parte, procedura graţioasă se realizează de instanţele judecătoreşti, adică de organele care realizează funcţia jurisdicţională, dar activitatea realizată de judecător nu este destinată să soluţioneze, cu putere de lucru judecat, un litigiu pendinte între părţi cu interese contrare".

[5] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 533 NCPC, cu toate sursele documentare acolo indicate.

[6] A se vedea, pentru detalii, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 425. A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 787.

[7] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 787.

[8] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 425. Subliniind ideea potrivit căreia încheierea pronunţată în materie necontencioasă are, în fapt, toate atributele unui act jurisdicţional, şi în doctrina noastră veche se remarca: „Încât, din moment ce activitatea caracteristică judecătorului e jurisdicţiunea, e cazul de a spune că atribuţiunile graţioase fac parte din funcţiunea jurisdicţională, cu acelaşi titlu ca şi atribuţiunile contencioase. (...)" (E. Herovanu, *Principiile*, p. 339). A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 788. În context, acest din urmă autor dădea ca exemplu doctrina franceză contemporană, care subliniază tot mai mult apropierea procedurii graţioase de procedura contencioasă, în sensul că şi judecătorul chemat

spiritul doctrinei franceze contemporane, invocându-se chiar o „unitate substanţială" creată în fapt prin completarea [în baza art. 536 alin. (1) NCPC][1] normelor celor două proceduri.

să se pronunţe asupra unei cereri graţioase cercetează dreptul, astfel că investigarea „fondului afacerii (necontencioase – n.n., V.B.) este foarte aproape de jurisdicţia contencioasă" (citat din G. Cornu, J. Foyer, *Procédure civile*, PUF, 3e éd., Paris, 1996, p. 132). Trecând în revistă opiniile contradictorii din doctrina românească şi străină cu privire la natura încheierii pronunţate în materie necontencioasă judiciară, punctul de vedere al prof. Leş este însă în sensul că „decizia pronunţată în materie graţioasă constituie atât un act administrativ prin natura sa, cât şi un act jurisdicţional prin forma şi procedura care guvernează emiterea ei" şi că „doar supraevaluarea unora dintre trăsăturile procedurii graţioase poate conduce la considerarea ei ca un act exclusiv administrativ sau exclusiv jurisdicţional" (*ibidem*). Deci, am fi în prezenţa unui act juridic mixt.

[1] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 536 alin. (1) NCPC, articolul având următorul conţinut: „Dispoziţiile art. 527-535 referitoare la procedura necontencioasă se completează cu dispoziţiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii".

FOCSANI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul I
Dispoziții generale

Art. 527. Domeniu de aplicare

Cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți.

Comentariu

1. Prin chiar denumirea primului titlu al cărții din NCPC referitoare la procedura necontencioasă, legiuitorul scoate în evidență faptul că, pe de o parte, există „dispoziții generale" aplicabile oricăror materii necontencioase judiciare, adică „dreptul comun" în materia cererilor necontencioase reglementat de Titlul I al Cărții a III-a din NCPC, iar, pe de altă parte, există și „dispoziții speciale", aplicabile numai anumitor materii necontencioase[1)], dar care presupun, de asemenea, intervenția instanței. De altfel, aceste aspecte au fost menținute din vechiul Cod.

2. O cerere trebuie să îndeplinească mai multe *condiții* pentru a se încadra în domeniul de aplicare al procedurii necontencioase judiciare. Jalonând liniile generale ale acestei materii, NCPC menține condițiile clasice din reglementarea anterioară care nu au ridicat, în general, probleme în practică ori în literatura de specialitate[2)].

3. O primă *condiție* este necesitatea intervenției instanței – cererile contencioase sunt, așadar, acele cereri pentru care legea impune „intervenția instanței".

4. O altă *condiție* esențială este aceea ca prin această cerere să nu se urmărească stabilirea unui drept potrivnic față de altă persoană, adică afirmarea unei pretenții juridice față de altă persoană, mai exact tranșarea unui litigiu[3)]; se remarcă, în alte cuvinte, *criteriul caracterului unilateral*[4)] *al cererii*, prin care nu se urmărește *dezlegarea unui drept potrivnic* – considerat,

---

[1)] A se vedea și I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 428. În context, se observă că „dispozițiile speciale" pe care le cuprind chiar art. 539 și art. 540 NCPC din cadrul Titlului II (denumit chiar „Dispoziții speciale") pot avea semnificația unor exemplificări.

[2)] A se vedea, pentru o prezentare detaliată a acestor condiții/criterii ale „materiei necontencioase": I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 420-425; I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 785-788; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 1.

[3)] A se vedea și V. Stoica, M. Ronea, *Natura juridică și procedura specifică a adopției*, în Dreptul nr. III/1993, p. 37.

[4)] „Ceea ce distinge jurisdicțiunea grațioasă de cea contencioasă e caracterul unilateral al cererei, faptul că pretențiunea adresată judecătorului nu se îndreaptă împotriva unui adversar, a unei persoane care ar avea interesul să se opuie la admiterea ei. (...)" (E. Herovanu, *Principiile*, p. 331).

UNIVERSITY CENTRAL LIBRARY

în mod tradițional[1], criteriu esențial care distinge clar procedura necontencioasă de cea contencioasă și care a fost consacrat expres prin adoptarea, în Codul din 1865, a art. 331[2].

5. De *esența*[3] procedurii necontencioase, în alte cuvinte, este *lipsa unui „conflict de interese"* sau *absența unui „litigiu"*[4] ori, așa cum s-a mai reținut în literatura de specialitate[5], *absența unui „diferend"* și a *unui „adversar"*[6] în sensul clasic, dat de dreptul comun contencios, materia contencioasă definindu-se tocmai prin existența unui conflict de interese[7]. Dar, cu toate că în materie necontencioasă vorbim despre absența unui litigiu, *necesitatea intervenției instanței*, a judecătorului, în respectiva situație juridică se justifică.

6. Intervenția supusă analizei, *imperio magistratus*, trebuie să fie necesară pentru a exercita, în principiu, un control[8] asupra a ceea ce persoana/persoanele care a/au formulat cererea urmărește/urmăresc să se realizeze[9], aspecte teoretice asupra cărora vom mai reveni[10]. În concret, poate privi, așa cum indică exemplificativ textul art. 527 NCPC, „darea autorizațiilor judecătorești" ori „luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori

---

[1] „(...) În procedura necontencioasă, instanța este așadar chemată să rezolve o cerere prin care nu se urmărește un drept potrivnic față de o altă persoană și care astfel nu provoacă discuții contradictorii (...)" (Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 128).

[2] Text având un conținut aproape identic cu actualul art. 527 NCPC. Într-adevăr, conform fostului art. 331 C. pr. civ., „cererile pentru dezlegarea cărora este nevoie de mijlocirea instanței fără însă să se urmărească stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești, sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor de procedură mai jos arătate".

[3] Potrivit concepției tradiționale, reflectată și de NCPC.

[4] A se vedea și Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 128 – „(...) în timp ce procedura contencioasă se caracterizează, în primul rând, prin existența unui litigiu, a unui conflict de interese, fie chiar vorba numai de un conflict posibil, procedura necontencioasă se caracterizează, în primul rând, prin lipsa unui litigiu, prin inexistența unei contrarietăți de interese, prin caracterul unilateral al cererii, care nu se îndreaptă împotriva unui adversar ce ar avea neapărat interesul să se opună la admiterea ei".

[5] A se vedea, pentru dezvoltări, în doctrina recentă: D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, 2013, vol. II, p. 1; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 422-423; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 786; *idem*, *Tratat*, ed. a 5-a, 2010, p. 865.

[6] A se vedea, pentru unele nuanțări, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 423, inclusiv nota 2, cu privire la valorizarea noțiunii de „adversar" în materie necontencioasă, și anume într-un sens restrictiv, „altfel zis, nu într-un sens atât de larg încât să se asimileze procedura contencioasă cu o procedură necesarmente contradictorie și procedura necontencioasă cu o procedură absolut și totdeauna, sub toate aspectele ei, necontradictorie".

[7] A se vedea și I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 348: „în materie contencioasă există un conflict de interese și jurisdicția nu-și pierde acest caracter, chiar dacă în cursul judecății părțile se înțeleg și, de exemplu, sting procesul printr-o tranzacție, iar lipsa pârâtului de la proces nu face ca instanța să-și piardă caracterul contencios. În materia necontencioasă, dimpotrivă, un atare conflict nu există, iar în momentul în care el apare cererea trebuie respinsă, îndrumându-se părțile la calea de drept comun" (art. 335).

[8] În acest sens, potrivit unor precizări făcute de doctrină cu privire la natura „controlului" din partea judecătorului, „necesitatea unui control din partea judecătorului asupra actului juridic prezentat de parte este o altă caracteristică importantă a procedurii necontencioase. Întinderea acestui control este variabilă de la un act la altul. Verificarea actului și omologarea acestuia de către judecător este necesară pentru ca el să producă efectele dorite de părți" (I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 786).

[9] A se vedea, în acest sens, și V. Stoica, M. Ronea, *loc. cit.*, p. 37.

[10] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 532 NCPC.

asigurare", ceea ce nu implică existenţa unui conflict de interese între mai multe persoane care au pretenţii opuse de apărat. Aşa cum s-a subliniat în doctrină[1], instanţa exercită în fapt un control, o adevărată „tutelă judecătorească" în privinţa cererilor cu care a fost sesizată în procedura necontencioasă.

7. Dacă în cursul procedurii se invocă însă stabilirea unui drept potrivnic, adică suntem în prezenţa afirmării unei pretenţii juridice faţă de o altă persoană, asistăm, practic, la o transformare a procedurii necontencioase în una contencioasă[2], aspect asupra căruia vom reveni cu dezvoltări mai târziu[3].

8. Sistematizarea atribuţiilor instanţei în această materie este, fără îndoială, un demers dificil, nemaivorbind de încercarea de identificare exhaustivă a materiilor necontencioase, practic imposibilă, dată fiind „flexibilitatea" graniţei dintre cele două materii, remarcată aproape unanim de doctrină[4]. În acest context, s-a remarcat[5] şi faptul că nici în plan legislativ o astfel de identificare nu este posibilă, întrucât caracterul contencios al cererii urmează să fie dedus din circumstanţele speţei, de la caz la caz, incidentele contencioase survenind, de cele mai multe ori, într-o situaţie iniţial graţioasă, urmare „comportamentului" părţilor, reacţiilor lor procesuale. Practic, o cerere necontencioasă poate conţine, în principiu, „virtualităţi" contencioase, pe care intervenţia unei terţe persoane le poate devoala[6].

9. Unele aplicaţii ale procedurii necontencioase ori exemple[7] de cereri judiciare necontencioase, după clasificarea decurgând din enumerarea exemplificativă[8] conţinută

---

[1] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 624; P. Piperea, L. Hagiu, *Noul Cod*, 2012, p. 571. A se vedea, pentru comentarii privind puterile şi rolul judecătorului în materie necontencioasă, în contextul discuţiei mai largi referitoare la criteriile de delimitare între cele două materii – contencioasă şi necontencioasă –, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 421-423.

[2] Esenţa procedurii necontencioase şi deosebirea sa faţă de cea contencioasă au fost surprinse sugestiv de literatura de specialitate mai veche: „În procedura necontencioasă, instanţa este aşadar chemată să rezolve o cerere prin care nu se urmăreşte un drept potrivnic faţă de o altă persoană şi care astfel nu provoacă discuţii contradictorii. De aceea, dacă în cursul rezolvării unei cereri necontencioase ar apărea o persoană cu interese contrare, un adversar, cererea devine contencioasă, iar în consecinţă instanţa se va desesiza, îndrumând părţile să se judece pe cale contencioasă. (...)" (Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 127). A se vedea şi I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 865.

[3] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 531.

[4] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 425. În context, cu privire la graniţa uneori incertă dintre contencios şi necontencios, în doctrina veche se remarca sugestiv: „(...) demarcaţiunile sunt adeseori destul de dificile: pentru că nu tot ce e de natură contencioasă se cuvine să fie atribuit, în mod necesar, jurisdicţiunei graţioase (judecătorul având adesea în sarcina sa atribuţiuni în afară de funcţiunea jurisdicţională); pentru că sînt materii în care elementele distinctive se confundă, caracterele specifice rămân lipsite de precizie, şi în faţa cărora judecata ezită de a se fixa; pentru că, în fine, împrejurări externe actului, pot determina adesea transformarea graţiosului în contencios – şi poate în cazuri specifice, şi a contenciosului în graţios (...)" (E. Herovanu, *Principiile*, p. 341).

[5] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 425; a se vedea şi notele 5 şi 6, cu privire la flexibilitatea „frontierei" dintre domeniul actului jurisdicţional şi cel al deciziei graţioase, caracterul contencios ori necontencios al cererii fiind dedus de cele mai multe ori din circumstanţe.

[6] A se vedea şi J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure*, p. 540.

[7] A se vedea, pentru exemple de categorii de cereri necontencioase, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 1-2.

[8] Cazurile de cereri judiciare necontencioase enumerate exemplificativ în articolul analizat sunt identice cu cele din vechiul Cod de procedură civilă (art. 331 C. pr. civ.).

de art. 527 NCPC, merită a fi trecute în revistă, cu menţiunea potrivit căreia clasificarea diferitelor cereri necontencioase în „autorizaţii" sau „măsuri" (iar în cazul acestora din urmă, de *supraveghere, de ocrotire sau de asigurare*) nu este, la rândul său, uşor de făcut şi în orice caz mult mai puţin importantă decât *reperarea* „materiei necontencioase", adică stabilirea caracterului necontencios al cererii, aşa cum judicios s-a observat în doctrină[1)].

10. De remarcat este că aproape întotdeauna la originea unei proceduri/cereri necontencioase se găseşte o dispoziţie legală[2)].

11. În cadrul exemplelor de cereri necontencioase, fie că este vorba despre *autorizări* date de instanţă, fie că vorbim despre *luarea unor măsuri legale de supraveghere, de ocrotire ori de asigurare*, un loc important îl ocupă cererile care intră în competenţa *instanţei de tutelă*[3)]. Aşa cum s-a observat[4)], această instanţă beneficiază de o competenţă extinsă, atribuţiile sale fiind trasate prin prevederile art. Cărţii I („Despre persoane") şi ale Cărţii a II-a („Despre familie")[5)] din NCC.

S-a observat[6)] şi că, în contextul noii reglementări, prin instituirea instanţei de tutelă, procedurile necontencioase (îndeosebi în ceea ce priveşte Cartea I din NCC, fiind date ca exemple autorizarea încheierii actelor juridice de dispoziţie de către incapabil, numirea tutorelui, a curatorului, descărcarea de gestiune etc.) vor cunoaşte un adevărat „reviriment". Această concluzie se întemeiază pe faptul că în cadrul cererilor de competenţa instanţei de tutelă, prevăzute de Cartea I din NCC, referitoare la persoane, vor fi întâlnite mai rar proceduri contencioase (de exemplu, dizolvarea consiliului de familie).

În Cartea a II-a, cu privire la familie, NCC face diferenţa (conform art. 265 NCC) între **măsuri**, care implică o procedură necontencioasă, şi **litigii**, care implică o procedură

[1)] D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 2.

[2)] A se vedea şi J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure*, p. 540.

[3)] Noul Cod civil a introdus, ca element de noutate, instanţa de tutelă şi familie, prin care se realizează măsurile de ocrotire a persoanei fizice reglementate de acesta (înlocuindu-se autoritatea tutelară cu o instanţă judecătorească specială, care va supraveghea şi va controla activitatea tutorelui sau chiar va dispune cu privire la persoana minorului). A se vedea, cu privire la scopul instituirii instanţei de tutelă, la atribuţiile acestei instanţe speciale în materia ocrotirii persoanei fizice, precum şi cu privire la rolul său în luarea unor decizii sau soluţionarea unor aspecte legate de viaţa persoanei fizice, în general, A. Rădoi, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, 2015, pp. 129-132; de notat faptul că art. 107 alin. (1) din Cartea I – „Despre persoane" – are următorul cuprins: „Procedurile prevăzute de prezentul cod privind ocrotirea persoanei fizice sunt de competenţa instanţei de tutelă şi de familie stabilite potrivit legii, denumită în continuare instanţa de tutelă".

[4)] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *Persoana fizică (Noutăţi introduse in Cartea a II-a – Despre familie)*, prelegere susţinută în cadrul conferinţelor „Noul Cod civil", Bucureşti, septembrie 2011 (documentul este disponibil la adresa de internet *http://www.inm-lex.ro*).

[5)] Art. 265 din Cartea II – *Despre familie* – din NCC trimite, de asemenea, la instanţa de tutelă, prevăzută la art. 107 NCC, având următorul cuprins: „*Toate măsurile date prin prezenta carte în competenţa instanţei judecătoreşti, toate litigiile privind aplicarea dispoziţiilor prezentei cărţi, precum şi măsurile de ocrotire a copilului prevăzute în legi speciale sunt de competenţa instanţei de tutelă. Dispoziţiile art. 107 sunt aplicabile în mod corespunzător*" (s.n., V.B.).

[6)] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *Procedura necontencioasă judiciară*, prelegere susţinută în cadrul conferinţelor „Noul Cod de procedură civilă", Bucureşti, iunie-septembrie 2012 (documentul este disponibil la adresa de internet *http://www.inm-lex.ro*).

contencioasă (apreciindu-se, de asemenea, că în practică preponderente vor fi procedurile necontencioase)[1].

În acest context, s-a apreciat[2] şi că ar fi fost, poate, de dorit o procedură „mai elaborată", special destinată soluţionării cererilor de competenţa instanţei de tutelă[3].

Fără a nega, *de plano*, ideea utilităţii unui asemenea demers, se pune întrebarea dacă, faţă de varietatea şi multitudinea actelor şi cererilor supuse „intervenţiei" instanţei de tutelă, poate fi imaginată o procedură graţioasă care să conţină şi alte repere procesuale, mai „specializate" decât elementele conţinute chiar de prevederile NCC[4] şi de procedura specială, derogatorie de la dreptul comun – procedura necontencioasă prevăzută de art. 527-537 NCPC, supusă prezentei analize. În contextul în care noua legislaţie civilă prevede, aşadar, cazurile[5] supuse „intervenţiei" instanţei de tutelă şi condiţiile acestei „intervenţii", iar aceste norme se completează în mod corespunzător cu normele de procedură graţioasă supuse analizei de faţă, necesitatea unei intervenţii „mai elaborate" a legiuitorului în materie procedurală trebuie atent gândită.

12. Menţionăm, cu titlu de exemplu, **cereri privitoare la darea unor autorizaţii judecătoreşti** (exemple de cereri de competenţa instanţei de tutelă, în condiţiile Cărţii I a NCC şi alte situaţii prevăzute în principal de NCPC):

- autorizarea încheierii actelor juridice de dispoziţie acordată tutorelui de către instanţa de tutelă (art. 145 NCC);

- autorizarea instanţei de tutelă pentru gratificarea descendenţilor celui pus sub interdicţie (art. 175 NCC);

- încuviinţarea sau autorizarea dată de instanţă creditorului, în condiţiile art. 2.445 NCC, de a vinde bunurile mobile ipotecate [art. 622 alin. (5) NCPC];

---

[1] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *Persoana fizică...*, *cit. supra*.

[2] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *Procedura necontencioasă judiciară*, *cit. supra*.

[3] Cu privire la organizarea instanţei de tutelă, este de semnalat şi situaţia tranzitorie prevăzută de textul art. 229 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009. Potrivit alin. (1) al acestui text organizarea, funcţionarea şi atribuţiile instanţei de tutelă şi de familie se stabilesc prin legea privind organizarea judiciară. Alin. (2) lit. a) a aceluiaşi articol stabileşte însă că, până la reglementarea prin lege a organizării şi funcţionării instanţei de tutelă, atribuţiile acesteia, prevăzute de Noul Cod civil, sunt îndeplinite de instanţele, secţiile sau, după caz, completele specializate pentru minori şi familie. De subliniat este şi faptul că, până la data intrării în vigoare a reglementării prevăzute la alin. (1) al art. 229, *atribuţiile instanţei de tutelă* referitoare la exercitarea tutelei cu privire la bunurile minorului sau ale interzisului judecătoresc ori, după caz, cu privire la supravegherea modului în care tutorele administrează bunurile acestuia *revin autorităţii tutelare*, potrivit alin. (3) al art. 229 din Legea menţionată, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 214/2013 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative conexe.

[4] Cu privire la procedura de soluţionare a cererilor de competenţa instanţei de tutelă, este de remarcat celeritatea soluţionării acestor cereri prevăzută de lege. Astfel, potrivit art. 107 alin. (2) NCC, „în toate cazurile, instanţa de tutelă soluţionează de îndată aceste cereri".

[5] A se vedea, pentru mai multe exemple de cereri de competenţa instanţei de tutelă, următorul punct al expunerii.

- autorizarea executorului judecătoresc, de către instanţa competentă, să intre în încăperile ce reprezintă domiciliul, reşedinţa sau sediul unei persoane, în cazul altor titluri executorii decât hotărârile judecătoreşti [art. 680 alin. (2) NCPC[1)]];

- încuviinţarea dată de către instanţă debitorului cauţiunii, cu acordul expres al beneficiarului cauţiunii, pentru aducerea unui garant (art. 1.060 NCPC);

- autorizarea legatarului universal să intre în stăpânirea de fapt a moştenirii, dacă nu se eliberează certificatul de moştenitor sau dacă se contestă certificatul eliberat [a se vedea art. 1.128 alin. (1) NCC şi art. 1.132 şi urm. NCC];

13. Tot cu titlu de exemplu, **cereri privitoare la luarea unor măsuri legale de supraveghere, de ocrotire ori de asigurare/luare a unor măsuri conservatorii, inclusiv cele privitoare la anumite acte publice[2)], în special în materie de stare civilă**, prevăzute, de asemenea, în NCC, NCPC sau în diferite legi speciale, sunt:

- numirea de către instanţa de tutelă a tutorelui [art. 118 NCC (procedura de numire fiind detaliată la art. 119 NCC)];

- numirea de către instanţa de tutelă a curatorului special, potrivit art. 159 NCC, în cazurile expres şi limitativ prevăzute de lege (a se vedea art. 157-158 NCC);

- descărcarea de gestiune a tutorelui, dată de instanţa de tutelă (art. 162 NCC);

- numirea de către instanţa de tutelă a curatorului special pentru îngrijirea şi reprezentarea celui a cărui interdicţie a fost cerută şi pentru administrarea bunurilor până la soluţionarea cererii de punere sub interdicţie judecătorească (art. 167 NCC);

- încuviinţarea adopţiei[3)] de către instanţa de tutelă (a se vedea art. 454 NCC şi Legea nr. 273/2004 privind procedura adopţiei, republicată);

[1)] Text modificat prin art. I al O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi a unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016, act normativ prin care, punându-se în acord reglementarea conţinută de Noul Cod de procedură civilă cu Decizia Curţii Constituţionale nr. 895 din 17 decembrie 2015, publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016, s-a realizat o schimbare conceptuală în privinţa formalităţilor premergătoare începerii executării silite, în sensul atribuirii, în competenţa instanţelor judecătoreşti, a soluţionării cererilor de încuviinţare a executării silite, atât pentru titlurile executorii judiciare, cât şi pentru cele nejudiciare; de notat că prin noua reglementare s-a revenit, practic, în privinţa formalităţilor premergătoare declanşării executării silite, la sistemul consacrat de Codul de procedură civilă anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014.

[2)] A se vedea, pentru exemple privind controlul unor acte publice, în special în materie de stare civilă, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 427, inclusiv notele 2 şi 3.

[3)] Procedura adopţiei este invocată adesea în doctrină ca fiind unul dintre exemplele clasice în care, în materie necontencioasă, instanţa este chemată să participe la elaborarea sau perfectarea unor acte cu caracter esenţialmente privat (a se vedea, de exemplu, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 425). A se vedea şi V. Stoica, M. Ronea, *loc. cit.*, unde, sub imperiul vechii reglementări, cererea de încuviinţare a adopţiei a fost calificată ca având un caracter necontencios, urmărind să tranşeze şi controversele din practică în acest sens, în contextul înregistrării, la acel moment, a unei practici neunitare cu privire la natura procedurii aplicate în materie. După adoptarea NCPC şi în urma modificărilor aduse Legii nr. 273/2004 privind procedura adopţiei prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, a fost consacrată expres soluţia exprimată în literatura juridică privind caracterul necontencios al adopţiei; astfel, art. 74 alin. (4) din Legea privind procedura adopţiei precizează că „cererile de deschidere a procedurii adopţiei interne, cererile de încredinţare a copilului în vederea adopţiei şi cererile de încuviinţare a adopţiei se judecă în primă instanţă, potrivit regulilor prevăzute de

- numirea, de către instanţa care soluţionează un proces, a unui curator special, dacă persoana fizică lipsită de capacitatea de exerciţiu a drepturilor civile nu are reprezentant legal sau dacă există conflict de interese între reprezentantul legal şi cel reprezentat sau când o persoană juridică ori o entitate fără personalitate juridică, chemată să stea în judecată, nu are reprezentant (art. 58 NCPC);

- numirea, de către instanţă, prin încheiere definitivă dată fără citarea părţilor, a unui administrator provizoriu până la soluţionarea cererii de sechestru judiciar (art. 977 NCPC);

- întocmirea actului de naştere când declaraţia de naştere a fost făcută după trecerea unui an de la data naşterii, prin pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti definitive, care trebuie să conţină toate datele necesare întocmirii actului de naştere (art. 18 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată[1)]);

- anularea, completarea sau modificarea actelor de stare civilă şi a menţiunilor înscrise pe acestea (art. 57 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată).

14. Alte exemple de **proceduri** în materie necontencioasă prevăzute de NCPC sau de legi speciale (unele dintre ele conţinând o serie de norme derogatorii de la normele cu caracter general înscrise în reglementarea conţinută de Titlul I al Cărţii a III-a din NCPC) sunt:

- îndreptarea hotărârii judecătoreşti (art. 442 NCPC);

- cererea de evacuare a imobilului, în cadrul procedurii speciale de evacuare (în cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei sau a arendei se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu) [art. 1.042 alin. (1) NCPC][2)];

- procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândire în temeiul uzucapiunii, dacă nu s-au făcut opoziţii la cererea de uzucapiune (art. 1.050-1.053 NCPC)[3)];

- procedura restituirii cauţiunii, conform art. 1.064 NCPC[4)];

- înregistrarea partidelor politice (a se vedea art. 18 şi urm. din Legea partidelor politice nr. 14/2003, republicată);

- înmatricularea societăţii în registrul comerţului (art. 3 şi urm. din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerţului, republicată);

- înscrierea asociaţiilor şi fundaţiilor în registrul asociaţiilor şi fundaţiilor aflat la grefa judecătoriei (O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii);

Cartea III – Dispoziţii generale privitoare la procedurile necontencioase din Codul de procedură civilă, cu excepţiile prevăzute de prezenta lege". A se vedea, pentru precizări mai largi, M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, pp. 447-448.

[1)] Art. 18 alin. (2) din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, are următorul cuprins: „ Acţiunea se introduce la judecătoria în a cărei rază teritorială are domiciliul persoana interesată sau unde are sediul serviciul de protecţie specială a copilului. Cererea se soluţionează potrivit dispoziţiilor privind procedura necontencioasă din Codul de procedură civilă. În vederea soluţionării, instanţa solicită serviciului public comunitar de evidenţă a persoanelor în a cărui rază administrativ-teritorială are domiciliul persoana interesată sau se află sediul serviciului de protecţie specială a copilului verificări pentru stabilirea identităţii, precum şi avizul medicului legist cu privire la vârsta şi sexul persoanei al cărei act de naştere se cere a fi întocmit. Judecarea cauzei se face cu participarea procurorului".

[2)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 1.042 NCPC (D.-A. Ghinoiu).

[3)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 1.050-1053 NCPC (A. Rădoi).

[4)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 1.064 NCPC (C. Irimia).

- dobândirea de către sindicat a personalităţii juridice (a se vedea art. 14 şi urm. din Legea dialogului social nr. 62/2011, republicată).

După trecerea în revistă a diferitelor aplicaţii ale procedurii necontencioase, putem admite împărţirea acestora, de principiu, în măsuri de *autorizare*, *omologare* sau de *verificare a consimţământului* la unele acte juridice[1)].

15. Există acte ori atribuţii ale instanţei care nu se încadrează, categoric, în procedura contencioasă, dar nici nu aparţin procedurii necontencioase. Ne raliem ideii[2)] exprimate în doctrină, atât sub imperiul vechii reglementări, cât şi în ambianţa noilor norme de procedură civilă, potrivit căreia nu aparţin procedurii necontencioase *actele de administraţie judiciară*, care au ca scop organizarea şi asigurarea bunei funcţionări a justiţiei ca serviciu public ori a desfăşurării în condiţii corespunzătoare a activităţii de judecată (activitatea de înaintare a dosarelor spre repartizarea aleatorie în sistem informatic; distribuirea cauzelor între diferite completuri de judecată, dacă nu şi-ar găsi aplicare principiul repartizării aleatorii; fixarea unui termen; punerea pe rol a unei cereri de chemare în judecată etc.). Fără a putea fi confundate cu măsurile pe care legea le dă, potrivit art. 537 NCPC, în căderea preşedintelui instanţei (adică acele sarcini şi atribuţii care, reamintim, sunt prevăzute de lege în competenţa preşedintelui şi excedează procedurii contencioase, dar nu au caracter de administrare judiciară), asemenea acte constituie deci o categorie specială. Multiple şi variate, fie că aparţin preşedintelui instanţei sau persoanei delegate de către acesta, în condiţiile legii, judecătorului ori instanţei, sunt pure acte de administraţie judiciară, care nu interesează din punctul de vedere al intereselor private, ci, aşa cum s-a observat, numai din perspectiva bunei funcţionări a justiţiei, definindu-se prin natura administrativă şi discreţionară accentuată. Sunt invocate în mod corect, în sprijinul acestei opinii, dispoziţiile art. 465 NCPC[3)], text potrivit căruia „măsurile de administraţie judiciară nu pot face obiectul niciunei căi de atac".

Jurisprudenţă

1. Este de reţinut că, în principiu, procedura soluţionării cererii de înregistrare a unui partid politic, ca şi aceea de înregistrare a modificării statutului şi programului acestuia, are un caracter necontencios.

Dacă însă, pe parcursul procesului intervin alte persoane care solicită „stabilirea unui drept potrivnic" faţă de cea care a formulat cererea introductivă de instanţă, caracterul litigiului se transformă dintr-unul necontencios în unul contencios *(CSJ, s. civ., dec. nr. 3141/1998, în BJ 1998, p. 43, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008)*.

2. Spre deosebire de procedura contencioasă, procedura necontencioasă se caracterizează prin lipsa unui litigiu, prin neexistenţa unui conflict de interese. De aceea, o atare procedură se mai numeşte şi graţioasă sau voluntară *(CSJ, s. civ., dec. nr. 3375/1999, în BJ 1999, p. 154)*.

[1)] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 428.

[2)] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 36; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 428; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 16.

[3)] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 465, p. 1286.

Art. 528. Competența

(1) Cererile necontencioase care sunt în legătură cu o cauză în curs de soluționare sau soluționată deja de o instanță ori care au ca obiect eliberarea unor înscrisuri, titluri sau valori aflate în depozitul unei instanțe se vor îndrepta la acea instanță.

(2) În celelalte cazuri, competența instanței și soluționarea incidentelor privind competența sunt supuse regulilor prevăzute pentru cererile contencioase.

(3) În cazul în care competența teritorială nu poate fi stabilită potrivit dispozițiilor alin. (2), cererile necontencioase se vor îndrepta la instanța în a cărei circumscripție petentul își are, după caz, domiciliul, reședința, sediul ori reprezentanța, iar, dacă niciuna dintre acestea nu se află pe teritoriul României, cererile se vor îndrepta, urmând regulile de competență materială, la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului București sau, după caz, la Tribunalul București.

Comentariu

1. Textul art. 528 NCPC face o *distincție necesară* între cererile necontencioase care sunt în legătură cu o cauză ori care au ca obiect eliberarea unor înscrisuri, titluri sau valori aflate în depozitul unei instanțe [alin. (1)][1], pe de o parte, și toate celelalte cereri, pe de altă parte.

2. *Competența specială în materie necontencioasă*, potrivit principiului *accesorium sequitur principale*[2]. Dacă cererea este în legătură cu o cauză în curs de soluționare sau soluționată deja de o instanță, este firesc să aparțină *acelei instanțe* (și nu altei instanțe, fie și de același grad), competența de soluționare a cererii respective.

Așa cum s-a arătat în doctrină[3], delimitarea domeniului materiei necontencioase potrivit regulii de mai sus trebuie realizată cu luarea în considerare a unor distincții. Astfel, dispozițiile art. 528 alin. (1) NCPC, prin prisma cărora sunt calificate ca fiind „necontencioase" cererile „în legătură cu o cauză în curs de soluționare" în procedură contencioasă, trebuie „apreciate și valorizate" în funcție de toate circumstanțele care operează în speță, având în vedere eventualele cereri accesorii și incidentale ce pot opera, după caz. În acest context, s-a precizat că, dacă există un litigiu pendinte, chiar dacă acel litigiu se soluționează, prin voința părților, conform legii, în condiții de necontradictorialitate, procedura după care instanța respectivă va soluționa este contencioasă. Continuând raționamentul[4], rămâne ca orice cereri în legătură cu acel litigiu, chiar dacă nu au ca obiect un drept potrivnic opus altuia, să fie soluționate, după caz, ca cereri accesorii sau incidentale în cadrul aceleiași proceduri contencioase, altfel trebuind să admitem, paradoxal, existența unei proceduri grațioase în cadrul unei proceduri contencioase. În schimb, dacă ulterior soluționării unui litigiu în procedura contencioasă se formulează o cerere legată chiar de litigiul respectiv, care nu privește însă un drept potrivnic opus altei persoane, cererea respectivă se soluționează în procedură necontencioasă.

3. Când cererea are ca obiect, potrivit tezei finale a alin. (1) al art. 528 NCPC, eliberarea unor înscrisuri, titluri sau valori aflate în depozitul unei instanțe, aceasta va fi îndreptată, în mod logic, la *acea instanță*, fiind de neconceput o altă soluție.

---

[1] Textul alin. (1) al art. 528 NCPC are un conținut identic cu textul art. 332 C. pr. civ.
[2] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 789 și I. Leș, *Tratat*, 2010, p. 869.
[3] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 424.
[4] *Ibidem*.

4. *Stabilirea competenţei potrivit regulilor prevăzute pentru dreptul comun.* În *„toate celelalte cazuri"* (s.n., V.B.), adică atunci când nu sunt aplicabile dispoziţiile *alin. (1), regula prevăzută de alin. (2)*[1] *al art. 528* – text nou consacrând în mod expres în NCPC o soluţie doctrinară[2] –, este aceea a *stabilirii competenţei*, dar şi a *soluţionării oricărui incident* privind competenţa *potrivit normelor aplicabile procedurii contencioase.*

De remarcat este că, în ceea ce priveşte posibilele incidente privind competenţa (excepţia de necompetenţă, conflictele de competenţă, litispendenţa, conexitatea, strămutarea proceselor şi delegarea instanţei), asemenea incidente sunt relativ rare, întrucât în această procedură nu există părţi cu interese contrare[3]. Acest fapt nu exclude, desigur, posibilitatea ca anumite incidente, cum sunt cele privitoare la necompetenţa instanţei, să fie ridicate şi din oficiu de către instanţă (conform art. 529 NCPC). Nu este exclusă nici problema rezolvării unor incidente cum sunt cele privitoare la prorogarea de competenţă, situaţie în care cererea necontencioasă se va soluţiona de instanţa competentă pentru cererea principală[4].

5. Pentru situaţia în care competenţa teritorială nu poate fi stabilită potrivit regulii prevăzute la alin. (2) al art. 528 NCPC, în condiţiile în care cele mai multe cereri necontencioase nu presupun chemarea unor persoane în faţa instanţei întrucât procedurii necontencioase nu îi este specifică existenţa unor părţi cu interese potrivnice, ci doar a unui solicitant, adică a unei singure părţi, competenţa va reveni *instanţei de la domiciliul petentului*[5] – alin. (3)[6] al art. 528.

Mai exact, cererile necontencioase se vor îndrepta la instanţa în a cărei circumscripţie petentul îşi are, după caz, domiciliul, reşedinţa, sediul ori reprezentanţa, iar dacă niciuna dintre acestea nu se află pe teritoriul României, cererile se vor îndrepta la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului Bucureşti sau, după caz, la Tribunalul Bucureşti, cu respectarea normelor de competenţă materială prevăzute de NCPC.

---

[1] De subliniat este că o asemenea soluţie nu era consacrată expres în textul corespondent (art. 332 C. pr. civ). Cu toate acestea, recursul la aplicarea, pentru această situaţie, a normelor de drept comun, încurajat de literatura de specialitate, era, de altfel, autorizat în baza textului art. 338 C. pr. civ., cu următorul cuprins:

„(1) Procedura prevăzută în articolele de mai sus se întregeşte cu dispoziţiile de procedură contencioasă, în măsura în care nu sunt potrivnice naturii necontencioase a cererii.

(2) Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse dispoziţiilor speciale, care se vor întregi cu cele prevăzute în cuprinsul cărţii de faţă".

[2] Doctrina noastră a promovat în mod constant acest principiu. A se vedea, în acest sens: Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 131; I. Stoenescu, Gr. Porumb, *op. cit.*, 1966, p. 348.

[3] A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 789.

[4] *Ibidem*, pp. 789-790.

[5] A se vedea, pe larg: I. Leş, *Comentariu*, p. 789; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 429, inclusiv nota 1, în sensul nejustificării aplicării, *în materie necontencioasă*, a vechiului adagiu *actor sequitur forum rei* (potrivit căruia instanţa competentă este, în principiu, aceea în circumscripţia căreia domiciliază pârâtul). Apreciind că prezumţiile pe care se întemeiază această regulă (în materie de obligaţii, fiecare este considerat că nu datorează altora nimic; în materie reală, aparenţele sunt considerate conforme cu realitatea) nu îşi justifică existenţa în această procedură, prof. Deleanu conchide totuşi că ar fi logic şi moral ca, atunci când titularul cererii solicită chemarea unei persoane înaintea instanţei, în condiţiile art. 530 alin. 1 C. pr. civ., prin analogie, să fie aplicabile prevederile art. 107 alin. (1) NCPC [textul art. 107 alin. (1) NCPC are următorul cuprins: „Cererea de chemare în judecată se introduce la instanţa în a cărei circumscripţie domiciliază sau îşi are sediul pârâtul, dacă legea nu prevede altfel"].

[6] Alin. (3) al art. 528 a fost introdus în NCPC prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a NCPC.

Pentru cauzele cu element de extraneitate, textul alin. (3) al art. 528 NCPC consacră, aşadar, o competenţă teritorială subsidiară la Judecătoria Sectorului 1 şi Tribunalul Bucureşti. După cum s-a semnalat[1)], în cazul acestor litigii trebuie verificat în prealabil dacă instanţele române sunt competente – sunt de văzut în special normele Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială.

6. Aşa cum s-a observat în doctrină[2)], regulile arătate mai sus privind stabilirea competenţei materiale în materie necontencioasă nu sunt aplicabile atunci când prin lege este stabilită expres competenţa teritorială a soluţionării unei anumite cereri cu caracter necontencios judiciar. De exemplu, în materia cererilor privind tutela şi familia, NCPC prevede, la art. 114 alin. (1), că cererile privind ocrotirea persoanei fizice date de NCC în competenţa instanţei de tutelă şi de familie se soluţionează de instanţa în a cărei circumscripţie îşi are domiciliul sau reşedinţa persoana ocrotită, dacă legea nu prevede altfel. Cel de-al doilea alineat al aceluiaşi articol stabileşte că, în cazul cererilor privind autorizarea de către instanţa de tutelă şi de familie a încheierii unor acte juridice, când actul juridic a cărui autorizare se solicită priveşte un imobil, este, de asemenea, *competentă* şi *instanţa în a cărei circumscripţie este situat imobilul.* În acest din urmă caz, potrivit normei citate, instanţa de tutelă şi de familie care a pronunţat hotărârea va comunica de îndată o copie a acesteia instanţei de tutelă şi de familie în a cărei circumscripţie teritorială îşi are domiciliul sau reşedinţa cel ocrotit.

7. Concluzionând, plenitudinea de competenţă în materie necontencioasă aparţine instanţei, competentă fiind, de regulă, judecătoria, cu excepţia cazului în care legea dispune altfel. Numai excepţional unele atribuţii revin judecătorului ori preşedintelui instanţei[3)], acest din urmă caz având semnificaţia confirmării, aşa cum s-a observat în doctrină[4)], a ideii de unitate de reglementare a materiei necontencioase, indiferent de „titularul" intervenţiei – instanţa sau preşedintele acesteia.

Art. 529. Verificarea competenţei

(1) Instanţa îşi verifică din oficiu competenţa, chiar dacă este de ordine privată, putând cere părţii lămuririle necesare.

(2) Dacă instanţa se declară necompetentă, va trimite dosarul instanţei competente.

Comentariu

1. Verificarea competenţei generale, materiale şi teritoriale de ordine publică a instanţei sesizate, are loc din oficiu, aşa cum se întâmplă şi în cazul procedurii contencioase, relevante fiind în acest caz dispoziţiile art. 131 NCPC[5)].

[1)] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *Procedura necontencioasă judiciară*, *cit. supra.*

[2)] D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, 2013, vol. II, p. 4.

[3)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 537 NCPC.

[4)] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 429, nota 2.

[5)] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, comentariile *sub* art. 130 şi art. 131, pp. 511-539.

Spre deosebire însă de procedura contencioasă, aşadar, prin excepţie de la regula prevăzută de art. 130 alin. (3) NCPC, conform căreia necompetenţa de ordine privată poate fi invocată doar de pârât prin întâmpinare, în cadrul procedurilor necontencioase propriu-zise, unde nu există părţi potrivnice şi, în consecinţă, nu există pârât care să invoce necompetenţa, instanţa îşi verifică din oficiu şi competenţa de ordine privată.

Concluzionând, în materie necontencioasă, potrivit regulii instituite de art. 529 alin. (1) NCPC, obligaţia fundamentală a instanţei sesizate, de a-şi verifica propria competenţă, funcţionează indiferent de natura normelor de competenţă. Instanţa poate cere părţii, potrivit aceluiaşi text, lămuririle necesare, spre a statua apoi cu privire la competenţă.

2. Cel de-al doilea alineat al art. 529 NCPC precizează cum trebuie să procedeze instanţa în ipoteza în care constată propria sa necompetenţă. Astfel, dacă se declară necompetentă, instanţa va trimite dosarul la instanţa competentă. Fără niciun dubiu, trimiterea dosarului se va putea face întotdeauna doar la instanţa competentă, nu şi la alt organ[1)], indiferent dacă acesta are sau nu atribuţii jurisdicţionale. Referitor la această din urmă situaţie, s-a observat[2)] pe drept cuvânt că, dacă instanţa constată că respectiva cerere este de competenţa altui organ cu activitate jurisdicţională ori a unui organ fără atribuţii jurisdicţionale sau că nu este de competenţa instanţelor române, va respinge cererea ca inadmisibilă, soluţia fiind dedusă din interpretarea corelată a textelor art. 529 alin. (2), art. 536 alin. (1) raportat la art. 132 alin. (4) NCPC.

3. Cu toate că textul art. 529 alin. (2) NCPC vorbeşte despre „trimiterea" dosarului, s-a observat că operaţiunea în sine are acelaşi efect ca şi declinarea de competenţă. De aceea, în doctrină[3)] s-a apreciat că textul citat instituie, în fapt, o veritabilă declinare de competenţă.

4. S-a arătat, în doctrină[4)], anterior adoptării NCPC, că, întrucât actul de procedură pe care îl pronunţă instanţa în procedura necontencioasă potrivit Codului este *încheierea*, înseamnă că dosarul va fi trimis instanţei competente *prin încheiere*. Întrucât normele în discuţie nu s-au modificat cu privire la aceste aspecte, textul art. 529 NCPC neremarcându-se prin vreo statuare nouă cu privire la felul hotărârii pronunţate în cazul în care instanţa se declară

[1)] Pentru opinia în sensul că dosarul poate fi trimis şi unui organ jurisdicţional competent, a se vedea P. Piperea, L. Hagiu, *op. cit.*, p. 574.

[2)] A se vedea, în acest sens, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 5.

[3)] A se vedea Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 132 („5. În cazul în care instanţa, după verificarea competenţei, constată că nu este competentă, ea îşi va declina competenţa, trimiţând dosarul instanţei în drept să hotărască"). A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 790, şi I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 870; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 429, inclusiv nota 4, în sensul că, prin conţinutul şi efectele sale, „trimiterea dosarului" nu se deosebeşte decât formal de „declinarea" competenţei, fiind doar „o chestiune de subtilitate teoretică".

[4)] M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008. De remarcat este faptul că, după adoptarea NCPC, s-a revenit asupra concepţiei cu privire la felul actului de procedură pronunţat de instanţă în procedura necontencioasă când apreciază că este necompetentă, opinându-se că „trimiterea dosarului la instanţa competentă se face prin sentinţă. Numai soluţionarea cererii în sensul art. 533 C. pr. civ., în raport cu toate împrejurările de fapt şi de drept ale cauzei, se face prin încheiere. Or, dezînvestirea instanţei pentru necompetenţă nu poate fi asimilată unei soluţionări a cererii, în sensul avut în vedere de art. 533 C. pr. civ. (...)" (M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, vol. II, p. 631). A se vedea şi D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 10, în sensul că în materie necontencioasă instanţa se pronunţă întotdeauna prin *încheiere*, indiferent dacă pronunţă o soluţie cu privire la cererea respectivă sau trimite dosarul la altă instanţă.

necompetentă, temeiurile concluziei arătate mai sus nu s-au schimbat. În alte cuvinte, dacă în materie contencioasă instanţa se poate dezînvesti de soluţionarea pricinii, declinându-şi competenţa prin hotărâre, în materie necontencioasă, instanţa se poate dezînvesti de soluţionarea cererii prin încheiere.

De asemenea, de data aceasta, în doctrina aferentă NCPC s-a arătat, cu temei, că încheierea[1)] prin care instanţa se declară necompetentă nu este supusă niciunei căi de atac, în considerarea celor prevăzute de art. 132 alin. (3) NCPC. S-a exprimat însă eronat şi opinia potrivit căreia încheierea prin care se trimite către o altă instanţă cererea necontencioasă, alături de încheierile prin care se respinge ori se anulează aceeaşi cerere, este supusă apelului, având toate acelaşi regim ca şi încheierea de admitere a cererii necontencioase[2)].

5. S-a observat[3)] şi că, aparent paradoxal, în procedura necontencioasă, instanţa este mai exigentă în materie de competenţă decât în procedura contencioasă, concluzionându-se însă că justificarea unei atari exigenţe sporite constă în prevenirea soluţionării printr-o astfel de procedură a unor cauze contencioase, dar şi în faptul că, în lipsa unei părţi potrivnice, întreaga chestiune a competenţei s-ar afla la discreţia titularului cererii. În acest context, s-a admis[4)] şi aplicarea, *mutatis mutandis*, în baza prevederilor art. 536 alin. (1) NCPC, a regulilor procedurii contencioase cu privire la conflictele de competenţă şi modul de rezolvare a acestora.

6. În situaţia unui *conflict pozitiv de competenţă*, aşadar, atunci când două instanţe se consideră deopotrivă competente să judece o cerere necontencioasă judiciară, instanţa în faţa căreia a apărut acest incident va suspenda din oficiu judecata cererii şi va înainta dosarul instanţei competente să soluţioneze conflictul pozitiv de competenţă, după regulile stabilite de prevederile art. 135-137 NCPC[5)].

7. Nu este exclusă, potrivit doctrinei[6)], nici posibilitatea unui *conflict negativ de competenţă*, admiţând şi în acest caz, *mutatis mutandis*, aplicarea regulilor procedurii contencioase cu privire la modul de rezolvare a conflictului. Într-adevăr, a nu admite

---

[1)] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 429, nota 3; P. Piperea, L. Hagiu, *op. cit.*, p. 572; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 871. În doctrina aferentă vechiului Cod de procedură civilă s-a opinat că, „de vreme ce instanţa (trimiţând dosarul instanţei considerate competente, prin încheiere – n.n., V.B.) nu a luat o măsură dintre acelea prevăzute la art. 331 (actualul art. 527 NCPC – n.n., V.B.), considerăm că, în aplicarea prevederilor art. 338 alin. (1) (actualul art. 536 NCPC – n.n., V.B.), încheierea poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile de la pronunţare, aşa cum dispune art. 158 alin. (3) [actualul art. 132 alin. (3), care nu mai prevede însă nicio cale de atac împotriva hotărârii prin care instanţa, în procedura contencioasă însă, se declară necompetentă – n.n., V.B.]. A se vedea şi M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1.035.

[2)] A se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 12. A se vedea şi *infra*, comentariul *sub* art. 534 privind exercitarea căii de atac a apelului în materie necontencioasă.

[3)] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 430; a se vedea şi nota 1.

[4)] *Ibidem*.

[5)] A se vedea, în acest sens, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 5.

[6)] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 433, şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, vol. II, p. 632. Pentru o opinie contrară, vădit eronată, în sensul că încheierile de trimitere din procedura necontencioasă, chiar reciproce fiind, nu sunt susceptibile să dea naştere unui conflict negativ de competenţă, în cazul procedurilor necontencioase judiciare fiind posibile numai conflictele pozitive de competenţă, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 5.

existența conflictului negativ înseamnă a refuza petentului soluționarea unei cereri, ceea ce este *inadmisibil*.

Jurisprudență

Procedura de judecată a unei asemenea cereri este una necontencioasă, ceea ce înseamnă că, potrivit art. 334 alin. 1 C. pr. civ., *instanța are obligația verificării competenței din oficiu* (s.n., V.B.) *(ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 1179/2012, nepublicată, text procesat prin programul LEX EXPERT).*

Notă: Soluția își păstrează actualitatea, fiind valabilă, *mutatis mutandis*, și sub imperiul noii reglementări procesuale, conform art. 529 NCPC.

Art. 530. Cuprinsul cererii

(1) Cererea va cuprinde numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul celui care o face și, după împrejurări, ale persoanelor pe care acesta cere să fie chemate înaintea instanței, obiectul, motivarea acesteia și semnătura.

(2) Ea va fi însoțită de înscrisurile pe care se sprijină.

Comentariu

1. Învestirea instanței are loc printr-o cerere ale cărei elemente, prevăzute de alin. (1) al art. 530 NCPC, nu sunt diferite substanțial față de cele prevăzute pentru cererea de chemare în judecată contencioasă (art. 194 NCPC)[1)], însă sunt mai schematic reglementate. Cererea va trebui, așadar, să conțină obligatoriu: numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul celui care o face și, după împrejurări, ale persoanelor pe care acesta cere să fie chemate înaintea instanței, obiectul acesteia, motivele pe care se sprijină cererea și semnătura.

2. De remarcat este că unele dintre cerințele prevăzute de alin. (1) al art. 530 NCPC sunt „împrumutate" de la cererea de chemare în judecată (art. 194 NCPC), dar sunt și elemente ale oricărei cereri adresate instanțelor de judecată (art. 148 NCPC)[2)].

3. Motivarea cererii, element esențial al acesteia, trebuie făcută doar în raport cu obiectul cererii, având un caracter sumar, dacă ne raportăm prin comparație la obiectul cererii de chemare în judecată. Soluția e clară, textul nereferindu-se la motivele de fapt și de drept, ca la cererea de chemare în judecată, ci doar la motivele cererii, astfel cum această cerință este prevăzută și pentru alte cereri vizate de art. 148 NCPC. În alte cuvinte, este necesară arătarea doar a acelor cerințe minime care să facă posibilă soluționarea cererii[3)].

4. De altfel, privitor la conținutul cererii, dispozițiile art. 530 alin. (1) NCPC se completează cu cele ale art. 148-152 NCPC, privitoare la forma oricărei cereri adresate instanței de judecată, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura contencioasă a cererii, și nu cu cele ale art. 194 NCPC privitoare la conținutul cererii de chemare în judecată, soluție logică, care ține cont, de asemenea, de caracterul necontencios

---

[1)] A se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 194 NCPC, pp. 707-713.

[2)] A se vedea și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 790.

[3)] I. Leș, *Tratat*, 2010, p. 870.

al acesteia. Astfel, pe lângă elementele fundamentale indicate în textul art. 530 alin. (1), pot fi decelate şi următoarele condiţii[1)] privind cererea necontencioasă judiciară decurgând din interpretarea corelată a textelor menţionate mai sus:

- cererea trebuie formulată în scris, în limba română;

- înscrisul în formă electronică este valabil, de asemenea, dacă îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege; cererea poate fi formulată personal sau prin reprezentant;

- cererea va cuprinde, dacă este cazul, şi adresa electronică sau coordonatele care au fost indicate în acest scop, numărul de telefon, numărul de fax etc.;

- cererii i se va aplica dovada plăţii taxei de timbru, potrivit regulilor de taxare prevăzute de O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, pe diferite categorii/tipuri de cereri necontencioase[2)]. De subliniat, în acest context, este faptul că toate incidentele privitoare la

---

[1)] Pentru o analiză detaliată a conţinutului cererii necontencioase judiciare, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 5-6.

[2)] Nu s-a avut în vedere reglementarea unei prevederi relative la timbrajul cererilor necontencioase în general, de altfel, o astfel de normă ar fi fost greu de prevăzut, dată fiind diversitatea materiilor ori situaţiilor vizate de procedurile necontencioase, varietatea actelor instanţei în domeniu. O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013, a menţinut distincţia tradiţională între cereri evaluabile şi neevaluabile în bani, iar în cadrul acestora din urmă se pot diferenţia, în funcţie de mai multe criterii, ca *obiectul*, *materia*, *categoria de cereri* etc., mai multe *tipuri de cereri necontencioase*.

În situaţia în care nu este aplicabilă norma generală de taxare pentru cererile neevaluabile în bani (art. 27), citãm, cu titlu de exemplu, reguli de taxare prevăzute de *O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru*, ce pot fi aplicabile unor categorii de cereri sau proceduri necontencioase judiciare:

- art. 9: „Următoarele cereri formulate în cursul procesului sau în legătură cu un proces se taxează astfel: (...)

i) cereri pentru eliberarea de copii simple de pe înscrisurile aflate la dosar, atunci când sunt efectuate de către instanţă – 0,20 lei/pagină;

j) cereri pentru legalizarea de copii de pe înscrisurile aflate la dosar, pentru fiecare exemplar de copie – 1 leu/pagină;

k) cereri pentru eliberarea oricăror altor certificate prin care se atestă fapte sau situaţii rezultate din evidenţele instanţelor de judecată ori cu privire la dosarele aflate în arhiva acestora – 1 leu/pagină;

l) cereri pentru eliberarea de către instanţele judecătoreşti de copii de pe hotărârile judecătoreşti, cu menţiunea că sunt definitive, se taxează cu 5 lei pentru fiecare exemplar de copie.

- art. 10: „(1) În materia executării silite, următoarele cereri se taxează astfel: *a) cereri pentru încuviinţarea executării silite, pentru fiecare titlu executoriu - 20 lei* (...)" (text modificat prin art. V din O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi a unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016, act normativ prin care, punându-se în acord reglementarea conţinută de Noul Cod de procedură civilă cu Decizia Curţii Constituţionale nr. 895 din 17 decembrie 2015, publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016, s-a realizat o schimbare conceptuală în privinţa formalităţilor premergătoare începerii executării silite, în sensul atribuirii, în competenţa instanţelor judecătoreşti, a soluţionării cererilor de încuviinţare a executării silite, atât pentru titlurile executorii judiciare, cât şi pentru cele nejudiciare; de notat că prin noua reglementare s-a revenit, practic, în privinţa formalităţilor premergătoare declanşării executării silite, la sistemul consacrat de Codul de procedură civilă anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014);

- art. 12: „Cererile pentru dobândirea personalităţii juridice, pentru autorizarea funcţionării şi pentru înregistrarea unor persoane juridice se taxează după cum urmează:

a) cereri privind înregistrarea partidelor politice sau pentru modificarea statutului acestora – 300 lei;

b) cereri pentru dobândirea personalităţii juridice de către organizaţiile prevăzute în Legea dialogului

timbrare ori facilităţile prevăzute de cadrul normativ privind taxarea (cereri de reexaminare, scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări, restituirea taxei de timbru în cazurile prevăzute de lege) sunt aplicabile, atunci când este cazul, şi cererilor în materie necontencioasă.

5. Aşa cum s-a observat[1)], cererea necontencioasă care nu cuprinde elementele esenţiale prevăzute de art. 530 alin. (1) NCPC, adică numele, prenumele sau, după caz, denumirea celui care o formulează, motivarea în fapt sau semnătura petentului, este nulă, în condiţiile art. 530 alin. (1), raportat la art. 536 alin. (1) NCPC, cu aplicarea art. 196 alin. (1) NCPC.

6. Doctrina[2)] a arătat şi că dispoziţiile art. 200 NCPC privind verificarea şi regularizarea cererii nu sunt incompatibile cu procedura necontencioasă. Aşadar, şi în procedura necontencioasă se face verificarea şi regularizarea cererii, în condiţiile regulilor menţionate prevăzute la procedura contencioasă. Aşa cum s-a remarcat însă, compatibilitatea în discuţie trebuie analizată de către instanţă, de la caz la caz, în funcţie de specificul cererii necontencioase respective, dat fiind faptul că tocmai unul dintre scopurile urmărite prin procedura regularizării, şi anume acela de a permite celui chemat în judecată să formuleze apărări, ar putea lipsi în acele proceduri necontencioase care implică doar citarea petentului ori care se soluţionează fără citare[3)]. În continuarea raţionamentului, se reţine că, în astfel de cereri, cu „caracter simplu", instanţa ar putea considera „superfluă" procedura regularizării, considerându-se greu de conceput regularizarea unei cereri de recomunicare ori de eliberare a unei cauţiuni[4)]. Premisele aplicabilităţii regularizării subzistă însă în acele proceduri necontencioase cu caracter mai complex, care implică îndeplinirea unor formalităţi

---

social nr. 62/2011, republicată, cu modificările ulterioare, precum şi pentru modificarea actelor constitutive ale acestora – 200 lei;

c) cereri pentru dobândirea personalităţii juridice de către asociaţiile fără scop lucrativ, fundaţii, uniuni şi federaţii de persoane juridice fără scop lucrativ, precum şi pentru modificarea actelor constitutive ale acestora – 100 lei".

- art. 14: „(1) Acţiunile, cererile, obiecţiunile, contestaţiile introduse la instanţele judecătoreşti în temeiul Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, cu modificările şi completările ulterioare, al Ordonanţei Guvernului nr. 10/2004 privind falimentul instituţiilor de credit, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 287/2004, cu modificările şi completările ulterioare, şi al Legii nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea şi lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, cu modificările şi completările ulterioare, se taxează cu 200 lei.

(2) Cererile de competenţa instanţelor judecătoreşti având ca obiect înregistrări în registrul comerţului se taxează cu 100 lei".

- art. 15: „Taxele judiciare de timbru pentru unele acţiuni şi cereri referitoare la raporturile de familie sunt următoarele:

(...)

f) orice altă cerere neevaluabilă în bani – 20 lei, dacă nu sunt scutite, potrivit legii, de taxă de timbru".

- art. 21: „Cererea privind înregistrarea asociaţiilor de proprietari, de locatari sau mixte şi apelul împotriva încheierii judecătorului-delegat se taxează cu 20 lei".

[1)] D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 6.

[2)] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 632.

[3)] A se vedea, în acest sens, Gh.-L. Zidaru, *Unele aspecte privind regularizarea cererii de chemare în judecată şi noua reglementare a taxelor judiciare de timbru,* publicat pe site-ul *juridice.ro* (*http://www.juridice.ro/293074/unele-aspecte-privind-regularizarea-cererii-de-chemare-in-judecata-si-noua-reglementare-a-taxelor-judiciare-de-timbru-2.html*).

[4)] *Ibidem.*

speciale sau ataşarea unor înscrisuri, un exemplu relevant fiind cererile formulate în cadrul *procedurii privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii* [art. 1.050-1.053 NCPC[1)]].

În acelaşi context însă, după cum în mod corect s-a observat[2)], dispoziţiile art. 201 NCPC nu sunt aplicabile în procedura necontencioasă, soluţie firească, atâta vreme cât nu există un pârât căruia să îi fie comunicată cererea pentru a depune întâmpinare. Astfel, primul termen va fi fixat în momentul în care judecătorul constată că sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege pentru cererea necontencioasă.

7. *Înscrisurile pe care se sprijină cererea.* Potrivit art. 530 alin. (2) NCPC, cererea petiţionarului trebuie să fie însoţită de înscrisurile pe care se sprijină. Textul se referă numai la înscrisuri, acestea fiind în principiu mijloacele pe baza cărora se poate soluţiona o cerere necontencioasă, în materie necontencioasă nepunându-se problema administrării în contradictoriu a unor probe, cum ar fi, de exemplu, audierea de martori. Cu toate acestea, scopul normei în discuţie nu este acela de a limita probatoriul în materie necontencioasă la înscrisuri. Aşa cum s-a observat, art. 530 alin. (2) reprezintă, în fapt, o aplicare în materie necontencioasă a dispoziţiilor generale ale art. 150 NCPC privind înscrisurile anexate oricăror cereri adresate instanţelor judecătoreşti.

Art. 531. Caracterul contencios

Dacă cererea, prin însuşi cuprinsul ei ori prin obiecţiile ridicate de persoanele citate sau care intervin, prezintă caracter contencios, instanţa o va respinge.

Comentariu

1. Dacă din cuprinsul cererii ori din obiecţiile ridicate de persoanele citate sau care intervin ori din alte elemente rezultă caracterul ei contencios, soluţia nu constă în trimiterea dosarului către instanţa competentă, ci ***respingerea cererii***, conform art. 531 NCPC. Mai exact, dacă în urma analizei efectuate potrivit textului menţionat se evidenţiază caracterul necontencios al cererii, judecătorul nu va califica cererea ca fiind „contencioasă", pentru ca ulterior să îşi decline competenţa, ci va respinge cererea pe motiv că prezintă caracter contencios[3)].

2. Soluţia respingerii cererii este aplicabilă, de regulă, în toate cazurile, chiar şi atunci când competenţa de soluţionare a cererii după calificarea ei drept contencioasă ar aparţine chiar instanţei respective sesizate iniţial cu o cerere necontencioasă[4)].

[1)] A se vedea *infra*, comentariile *sub* art. 531 şi 536 NCPC, precum şi comentariile *sub* art. 1.050-1.053 NCPC (A. Rădoi).

[2)] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 632.

[3)] A se vedea, pentru detalii privind determinarea caracterului cererii, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 7.

[4)] A se vedea: şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 791; *idem*, *Tratat*, 2010, p. 870.

Şi de la regula de mai sus pot fi însă înregistrate excepţii, fie în NCPC, fie în legislaţia specială[1)].

Un exemplu de excepţie de la această normă este conţinut de NCPC, în cadrul *procedurii privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii* (art. 1.050-1.053 NCPC)[2)]. În cadrul acesteia, procedura de judecată are un caracter special, reglementarea completându-se însă cu cea de drept comun, care se aplică în mod corespunzător.

De subliniat este faptul că modul de desfăşurare a acestei proceduri având, *ab initio*, caracter graţios şi, mai cu seamă, finalizarea ei depind de formularea sau nu a unor opoziţii [în temeiul art. 1.052 alin. (2) lit. e) NCPC]. Dacă s-au formulat opoziţii la cererea de uzucapiune, în condiţiile prevăzute de aceste norme speciale, procedura dobândeşte caracter contencios, cu consecinţele care decurg din această calificare. Instanţa nu va respinge cererea ca având caracter necontencios, ci va continua procedura, judecând însă cauza după procedura de drept comun. Astfel, potrivit art. 1.052 alin. (6) NCPC, îi va comunica reclamantului opoziţiile, pentru a formula întâmpinare potrivit dreptului comun. După primirea întâmpinării se va fixa termen pentru soluţionarea cererii de înscriere, cu citarea reclamantului şi a oponenţilor, cărora li se va comunica şi câte o copie de pe cererea de înscriere şi întâmpinarea depusă de reclamant.

Sintetizând, *cererea*, iniţial graţioasă [şi care îşi putea păstra acest caracter în absenţa unor opoziţii, caz în care era soluţionată conform art. 1.052 alin. (5) NCPC], odată *devenită contencioasă*, va fi judecată în continuare de către instanţa învestită iniţial, după procedura

---

[1)] A se vedea C. Leaua, *Unele aspecte privitoare la procedura necontencioasă şi la procedura contencioasă de soluţionare a cererii de înmatriculare a societăţilor comerciale şi a cererii de înregistrare de menţiuni*, în Dreptul nr. 2/2002, p. 86 şi urm. Pornind de la constatarea că cererea de înmatriculare a unei societăţi comerciale, astfel cum este reglementată de legislaţia specifică materiei, este unanim caracterizată de literatura juridică şi de practica judiciară ca având un caracter necontencios, autoarea evaluează caracterul necontencios al cererii în discuţie ca fiind numai de natura procedurii de soluţionare a cererii de înmatriculare, iar nu de esenţa sa. Din această perspectivă, se apreciază că soluţionarea cererii de înmatriculare este posibilă şi în procedura contencioasă, atunci când împrejurările de fapt dovedesc că cererea vădeşte un astfel de caracter contencios. În continuarea raţionamentului se arată, în esenţă, că art. 46 din Legea societăţilor nr. 31/1990, republicată, instituie o situaţie derogatorie de la dreptul comun, în sensul că judecătorul delegat nu respinge cererea ca inadmisibilă pe cale de procedură necontencioasă, ci, constatând caracterul contencios al pricinii, va proceda la judecarea acesteia pe fond, potrivit normelor procedurii contencioase.

Articolul citat din Legea societăţilor (în forma actuală dată de art. 2 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a NCPC) are următorul conţinut:

„(1) Când actul constitutiv nu cuprinde menţiunile prevăzute de lege ori cuprinde clauze prin care se încalcă o dispoziţie imperativă a legii sau când nu s-a îndeplinit o cerinţă legală pentru constituirea societăţii, judecătorul delegat, din oficiu sau la cererea oricăror persoane care formulează o cerere de intervenţie, va respinge, prin încheiere, motivat, cererea de înmatriculare, în afară de cazul în care asociaţii înlătură asemenea neregularităţi. Judecătorul delegat va lua act în încheiere de regularizările efectuate.

(2) În cazul în care au fost formulate cereri de intervenţie, judecătorul va cita intervenienţii şi se va pronunţa asupra cererilor acestora în condiţiile art. 49 şi următoarele din Codul de procedură civilă, nefiind aplicabile dispoziţiile art. 335 din Codul de procedură civilă".

[2)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 536 NCPC, precum şi comentariile *sub* art. 1.050-1.053 NCPC (A. Rădoi).

de drept comun care se va finaliza prin pronunţarea unei *hotărâri* care, la fel ca şi *încheierea* din varianta necontencioasă a procedurii, este supusă numai apelului [în temeiul art. 1.052 alin. (8) NCPC].

3. Doctrina[1] a arătat că dispoziţiile art. 152 NCPC referitoare la denumirea greşită a cererii sunt aplicabile în materiile necontencioase judiciare, deoarece nu influenţează conţinutul necontencios al cererilor respective. Prin urmare, cererea „calificată" în mod greşit ca fiind „contencioasă" poate fi soluţionată după procedura necontencioasă şi, am adăuga noi, cu respectarea normelor privind competenţa materială. În acest context, s-a arătat şi că[2] art. 531 NCPC nu se opune calificării de către judecător a cererii contencioase ca fiind necontencioasă, pentru ca ulterior să fie soluţionată potrivit dispoziţiilor Cărţii a III-a din NCPC.

4. Delimitarea celor două domenii – cel al materiei necontencioase faţă de cel propriu materiei contencioase – nu depinde, aşa cum am văzut, doar de conţinutul cererii, ci, deseori, de la caz la caz, de o serie de elemente exterioare ce pot fi legate de „comportamentul procesual" al părţilor sau de alte intervenţii conexe[3] ori chiar de opţiunea privind modul de instrumentare a pretenţiei. Din această perspectivă, în unele cazuri, calea procedurală aleasă pentru valorificarea pretenţiei respective este definitorie[4] pentru calificarea caracterului contencios sau necontencios al pretenţiei afirmate.

5. Textul enunţă posibilitatea *participării şi a altor persoane în cadrul procedurii necontencioase judiciare*. Această participare, admisă fără rezerve de la început de către literatura de specialitate[5], este reglementată, în esenţă, în scopul lămuririi instanţei cu privire la obiectul cererii respective ori, după caz, ca mijloc de evitare a afectării intereselor acestor terţe persoane. În nicio situaţie instanţa nu va stabili însă drepturi potrivnice privitor la persoanele chemate la soluţionarea cererii.

6. Textul art. 531 NCPC are în vedere, în primul rând, persoanele citate de către instanţa de judecată în scopul de a da explicaţii în legătură cu obiectul cererii respective[6].

---

[1] D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 7.

[2] *Ibidem*.

[3] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 527 NCPC privind domeniul materiei necontencioase. Cu privire la formele de intervenţie ale terţilor în materie necontencioasă, a se vedea următoarele puncte în cadrul prezentului comentariu (*infra*, sub art. 531 NCPC).

[4] A se vedea şi D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 7. În context, este invocat exemplul oferit de Legea dialogului social nr. 62/2011, potrivit căreia îndeplinirea condiţiilor de reprezentativitate poate fi contestată de organizaţiile patronale ori sindicale corespondente la nivel naţional, de sector de activitate, grup de unităţi sau de unităţi, atât prin intervenirea în cadrul procedurii necontencioase a verificării menţinerii condiţiilor de reprezentativitate, care se face din 4 în 4 ani, conform art. 221 din Lege, cât şi prin formularea unei cereri de chemare în judecată, la instanţa care a acordat reprezentativitatea, conform art. 222 din aceeaşi lege.

[5] „Deşi cererile necontencioase au caracter unilateral, este posibil ca uneori să fie nevoie şi de chemarea altor persoane în instanţă, fără ca între ele să existe conflict (...)" (Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 131).

[6] „Obiecţiile acestor persoane pot însă converti procedura necontencioasă judiciară într-o procedură contencioasă, situaţie în care se va dispune, astfel cum am remarcat deja, respingerea cererii. (...)" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 791).

7. Având în vedere însă și dispozițiile art. 532 alin. (2), precum și pe cele ale art. 78 NCPC, aceste persoane pot fi indicate, în principiu, de către petent, în cerere ori introduse din oficiu de către instanță, în baza rolului său activ, chiar și atunci când părțile se împotrivesc.

8. Pe lângă situațiile de mai sus, care consacră forme ale intervenției forțate, participarea acestor persoane poate fi și rezultatul propriei inițiative a intervenienților (intervenție voluntară), dacă terții în discuție consideră că interesele le-ar putea fi afectate prin această procedură, adică prin formularea cererii necontencioase judiciare, sau, după caz, prin actul prin care se soluționează aceasta. Referitor la acest din urmă caz, semnalăm că terții interesați au la îndemână inclusiv posibilitatea declarării apelului, chiar dacă nu au fost citați la soluționarea cererii în primă instanță, în condițiile art. 534 alin. (4) NCPC[1)].

9. Evident, în niciuna dintre aceste situații nu poate fi vorba despre o intervenție în sensul dispozițiilor art. 60-62 NCPC, adică terța persoană nu poate formula pretenții proprii în legătură cu obiectul cererii, această afirmare nefiind compatibilă cu specificul procedurii necontencioase, ci de o modalitate de sesizare a instanței despre eventualul caracter contencios al cauzei. Un astfel de exemplu citat în doctrină este acela în care se cere eliberarea unei sume consemnate, iar un creditor furnizează și el pretenții cu privire la aceeași sumă[2)]. În această situație, caracterul contencios al cauzei fiind evident, instanța va respinge cererea, îndrumând părțile să apeleze la procedura contencioasă.

10. Dacă, în urma intervenției terțului (cerere de intervenție principală, întemeiată pe dispozițiile art. 62 NCPC), cererea nu capătă caracter contencios, instanța, după ce respinge ca inadmisibilă cererea terțului, va soluționa în continuare cererea necontencioasă[3)]. Nu poate fi admisă, așadar, soluția respingerii cererii pe motiv că va căpăta caracter contencios, în baza art. 531 NCPC, pe motivul intervenției unui terț (care invocă un drept propriu față de petent în cadrul procedurii inițiate de acesta din urmă), dacă petentul a inițiat această procedură fără să invoce un drept potrivnic față de alte persoane și fără a le afecta interesele[4)]. Terțul are, fără dubiu, posibilitatea de a cere realizarea dreptului său, introducând, pe cale principală, o cerere contencioasă în acest sens.

Decizii ale Curții Constituționale

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 52 alin. 1 și 2, art. 299-316, **art. 335 și 338 din Codul de procedură civilă**, precum și ale art. 43, 44, 45 și 49 din Legea sindicatelor nr. 54/2003 (...).

[1)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 534 NCPC. A se vedea și D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 7.

[2)] În acest sens, a se vedea Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 132. A se vedea și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 791.

[3)] De exemplu, dacă debitorul formulează o cerere de intervenție principală în cadrul procedurii încuviințării executării silite, instanța de executare nu va considera cererea de încuviințare (ce face obiectul procedurii necontencioase) ca prezentând caracter contencios; prin urmare, nu va respinge cererea principală în temeiul dispozițiilor art. 531 NCPC, ci va respinge cererea de intervenție ca inadmisibilă – a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 8.

[4)] *Ibidem*.

În motivarea excepţiei de neconstituţionalitate, autorul acesteia susţine că procedura admiterii în principiu a cererii de intervenţie, prevăzută de art. 52 alin. 1 şi 2 din Codul de procedură civilă, contravine art. 1 alin. (3) şi (4), art. 16 alin. (1) şi (2), art. 20, art. 21 alin. (1)-(3) şi art. 124 din Constituţie; că prevederile art. 43 şi 44, precum şi ale art. 49 din Legea sindicatelor, raportate la art. 335 şi art. 338 alin. 2 din Codul de procedură civilă, contravin aceloraşi prevederi constituţionale, în măsura în care nu permit introducerea unei cereri de intervenţie principală în procedura necontencioasă;

(...) Examinând dispoziţiile criticate din Codul de procedură civilă[1)] şi din Legea sindicatelor[2)], Curtea constată că niciuna dintre acestea nu contravine vreunei prevederi din Legea fundamentală.

[1)] Textele din procedura necontencioasă din C. pr. civ. 1865 (art. 335 şi art. 338) supuse controlului de constituţionalitate prin Decizia de faţă au fost menţinute în NCPC într-o formulare cvasiidentică (art. 531 şi art. 536).

„Dispoziţiile criticate din Codul de procedură civilă au următorul cuprins: (...)

- Art. 335: Dacă cererea, prin însuşi cuprinsul ei sau prin obiecţiile ridicate de persoanele citate sau care intervin, prezintă caracter contencios, instanţa o va respinge.

- Art. 338: Procedura prevăzută în articolele de mai sus se întregeşte cu dispoziţiile de procedură contencioasă, în măsura în care nu sunt potrivnice naturii necontencioase a cererii.

Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse dispoziţiilor speciale, care se vor întregi cu cele prevăzute în cuprinsul cărţii de faţă".

[2)] Legea sindicatelor nr. 54/2003 a fost abrogată prin Legea dialogului social nr. 62/2011, aceasta din urmă preluând în totalitate dispoziţiile criticate din Legea abrogată (de mai jos):

„Dispoziţiile criticate din Legea sindicatelor nr. 54/2003 au următorul cuprins:

- Art. 43: Uniunile sindicale teritoriale, constituite potrivit art. 41 alin. (4), dobândesc personalitate juridică la cererea federaţiilor sau a confederaţiilor sindicale care au hotărât constituirea acestora. În acest scop, împuternicitul special al federaţiei sau al confederaţiei sindicale va depune o cerere de dobândire a personalităţii juridice la tribunalul în a cărui rază teritorială îşi are sediul uniunea sindicală teritorială, însoţită de hotărârea federaţiei ori a confederaţiei sindicale de constituire a uniunii, potrivit statutului, copia certificată a statutului federaţiei sau confederaţiei sindicale şi de copia legalizată a hotărârii judecătoreşti de dobândire a personalităţii juridice de către aceasta, rămasă definitivă.

- Art. 44: (1) Tribunalul competent prevăzut la art. 42 alin. (2) şi la art. 43, după caz, este obligat ca, în termen de cel mult 5 zile de la înregistrarea cererii, să examineze:

a) dacă s-au depus actele prevăzute la art. 42 alin. (2) sau la art. 43, după caz;

b) dacă actul constitutiv şi statutele organizaţiilor sindicale sunt conforme cu prevederile legale în vigoare.

(2) În cazul în care constată că cerinţele legale pentru constituirea organizaţiilor sindicale nu sunt îndeplinite, preşedintele completului de judecată îl citează în camera de consiliu pe împuternicitul special prevăzut la art. 42 alin. (2) şi la art. 43 alin. (1), căruia îi solicită, în scris, remedierea neregularităţilor constatate, în termen de cel mult 7 zile.

(3) În cazul în care sunt întrunite cerinţele prevăzute la alin. (1), instanţa respectivă va proceda la soluţionarea cererii în termen de 10 zile, cu citarea împuternicitului special.

(4) Instanţa pronunţă o hotărâre motivată de admitere sau respingere a cererii.

(5) Hotărârea tribunalului se comunică semnatarului cererii de înscriere în registrul special, în termen de cel mult 5 zile de la pronunţare;

- Art. 45: (1) Hotărârea tribunalului este supusă numai recursului.

(2) Termenul de recurs este de 15 zile şi curge de la comunicarea hotărârii. Pentru procuror termenul de recurs curge de la pronunţare.

(3) Recursul se judecă, cu citarea împuternicitului special, în termen de 45 de zile. Instanţa de recurs redactează decizia şi restituie dosarul tribunalului, în termen de 5 zile de la pronunţare.;

- Art. 49: (1) Organizaţia sindicală constituită prin asociere este obligată să aducă la cunoştinţă tribunalului unde s-a înregistrat, în termen de 30 de zile, orice modificare ulterioară a statutului, precum şi orice schimbare în compunerea organului de conducere.

În realitate, problema ridicată de autorii excepției, și anume *dacă în procedura necontencioasă reglementată de Legea nr. 54/2003 este admisibilă formularea unei cereri de intervenție principală, este o problemă de interpretare și aplicare a legii* care ține de resortul instanțelor judecătorești. Dar și în situația în care – ținând seama că obiectul unei intervenții principale implică întotdeauna afirmarea unui drept propriu și are, în consecință, un caracter contencios – s-ar reține că *procedura prevăzută de dispozițiile art. 43-45 și art. 49 din Legea sindicatelor* (dispoziții care fac parte din Capitolul IV – „Forme de asociere a organizațiilor sindicale") *exclude posibilitatea introducerii unei cereri de intervenție pe cale principală, Curtea constată că acestea nu contravin principiilor statului de drept, egalității în drepturi sau liberului acces la justiție, întrucât procedura specială se aplică tuturor persoanelor aflate în aceeași situație juridică și nu împiedică apărarea drepturilor acestora pe cale judiciară, pe calea procedurii contencioase prevăzute de lege* (s.n., V.B.) *(Decizia Curții Constituționale nr. 261 din 14 martie 2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 52 alin. 1 și 2, art. 299-316, art. 335 și art. 338 din Codul de procedură civilă, precum și ale art. 43, art. 44, art. 45 și art. 49 din Legea sindicatelor nr. 54/2003, publicată în M. Of. nr. 368 din 27 aprilie 2006)*[1].

Art. 532. Procedura

(1) Cererea se judecă în camera de consiliu, cu citarea petentului și a persoanelor arătate în cerere, dacă legea o impune. În caz contrar, judecata se face cu sau fără citare, la aprecierea instanței.

(2) Instanța poate dispune, chiar din oficiu, orice măsuri utile cauzei. Ea are dreptul să asculte orice persoană care poate aduce lămuriri în cauză, precum și pe acelea ale căror interese ar putea fi afectate de hotărâre.

---

(2) Pentru aprobarea modificării statutului sunt aplicabile în mod corespunzător dispozițiile art. 42-48.

(3) Instanța este obligată să menționeze în registrul special modificările din statut, precum și schimbările din compunerea organului de conducere al organizației sindicale".

[1] În contextul dat de soluția Curții Constituționale citată, care își păstrează, fără îndoială, valabilitatea și în ambianța prevederilor NCPC, în condițiile preluării aproape identice a textelor în discuție de către reglementarea procesuală actuală, în doctrină s-a arătat că soluția la care ne referim trebuie reținută și cu observarea unor reglementări speciale, posibil derogatorii. Exemplul dat este cu privire la soluționarea cererii de încuviințare a adopției, când instanța, constatând existența unor elemente contencioase, rezultate din refuzul părinților de a-și da consimțământul, nu ar trebui să respingă cererea apreciind că are caracter contencios, ci, în mod excepțional, să treacă peste refuzul acestora de a consimți la adopție; o asemenea decizie ar putea fi luată dacă se dovedește, cu orice mijloc de probă, că refuzul menționat este abuziv și că adopția este în interesul copilului, ținând seama și de consimțământul acestuia dat în condițiile legii (art. 467 NCC) – a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 430, nota 3. Concluzionând, autorul apreciază că instanța va respinge cererea, potrivit art. 531 NCPC, doar dacă respectiva cerere poate fi valorizată pe calea procedurii contencioase. Altfel, deși sunt relevante și unele elemente necontencioase, cererea va fi rezolvată în cadrul procedurii necontencioase prevăzute ca atare prin reglementări speciale (*ibidem*). În același sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 634, unde opinia exprimată este și mai tranșantă: „Art. 531 C. pr. civ., care permite respingerea cererii necontencioase pe motiv că are caracter contencios, își găsește aplicare numai dacă obiectul cererii respective ar putea fi valorificat și pe calea procedurii contencioase. (...) În cazul în care o anumită cerere se soluționează numai pe calea procedurii necontencioase – cum ar fi, de pildă, încuviințarea adopției, înregistrarea partidelor politice, acordarea personalității juridice organizațiilor sindicale – nu ar putea fi respinsă pe temeiul art. 531 C. pr. civ.". A se vedea și M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1.036.

Comentariu

1. *Soluţionarea cererii necontencioase* are loc *în camera de consiliu*, procedurii necontencioase – procedură specială derogatorie de la dreptul comun – nefiindu-i specifică cercetarea cererii în condiţii de publicitate şi contradictorialitate, nici atunci când s-a cerut chemarea în faţa instanţei a unor persoane, în condiţiile art. 530 alin. (1) NCPC.

Prin consacrarea expresă în NCPC a regulii soluţionării în camera de consiliu a cererii necontencioase s-a dorit să se accentueze, aşadar, lipsa de publicitate caracteristică „judecăţii" în această procedură specială, derogatorie de la procedura de drept comun[1].

Ne aflăm în prezenţa unei soluţii de tradiţie[2] în dreptul procesual român, promovată în literatura de specialitate chiar de la momentul Codului din 1865, în acord cu specificul cererilor contencioase, specific intim legat de lipsa de aplicabilitate atât a principiului publicităţii, cât şi a celui al contradictorialităţii[3].

Totodată, menţionăm că, după consacrarea sa expresă prin NCPC, regula soluţionării cererilor necontencioase în camera de consiliu a fost, de la momentul intrării în vigoare a NCPC, aplicabilă imediat, nesuferind modificări prin măsurile legislative cu aplicare tranzitorie adoptate în vederea degrevării instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a NCPC[4].

---

[1] A se vedea şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 633.

[2] În vechiul Cod, soluţia referitoare la judecarea cererii necontencioase în camera de consiliu nu era expres prevăzută, fiind dedusă pe cale de interpretare, doctrina mai veche admiţând-o încă de la început: „Atât lucrările care preced actul, cât şi actul însuşi, au loc în camera de consiliu. (...) Lucrările graţioase, am spus, au loc în camera de consiliu. Lămuririle date de cei interesaţi, verificarea actelor de către judecători, caracterul lucrărilor, nu reclamă publicitatea impusă judecăţilor contencioase. (...)" (E. Herovanu, *Principiile*, p. 339). Pentru aceeaşi soluţie în contextul reglementării anterioare, a se vedea şi: Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 128; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 36. Cu toate acestea, în perioada de aplicare a vechiului Cod, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a declarat recurs în interesul legii cu privire la „interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 121 alin. 1 din Codul de procedură civilă, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, raportate la prevederile art. 336 alin. 5 din acelaşi cod, referitoare la soluţionarea cererilor formulate în procedurile necontencioase". Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, constatând că „unele instanţe de judecată au procedat la soluţionarea cererilor necontencioase în camera de consiliu, avându-se în vedere natura lor specifică, respectiv faptul că prin intermediul acestora nu se urmăreşte stabilirea unui drept potrivnic faţă de o altă persoană", în timp ce „alte instanţe, dimpotrivă, au apreciat că, în lipsa unei prevederi exprese a legii, cererile necontencioase vor fi soluţionate în şedinţă publică, respectându-se regula de drept comun potrivit căreia în procesul civil cererile se soluţionează în şedinţă publică, în afară de cazurile în care legea dispune altfel, aşa cum se arată în dispoziţiile art. 121 din Codul de procedură civilă", *a admis recursul în interesul legii*, considerând că „aceste din urmă instanţe au interpretat şi aplicat corect dispoziţiile legii". Instanţa supremă a stabilit, aşadar, în mod surprinzător, că dispoziţiile art. 121 alin. 1 C. pr. civ. se interpretează în sensul că sunt aplicabile şi la judecata în primă instanţă a cererilor privitoare la procedurile necontencioase, cu excepţia cazurilor când legea dispune altfel (ÎCCJ, SU, dec. nr. XV/2008, publicată în M. Of. nr. 866 din 22 decembrie 2008, *apud* V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 75).

[3] „În această procedură nu funcţionează principiul contradictorialităţii, părţile fiind de acord asupra măsurii solicitate şi sunt citate numai pentru explicaţii (...)" (I. Stoenescu, Gr. Porumb, *op. cit.*, 1966, p. 348). În acelaşi sens, a se vedea şi E. Herovanu, *Principiile*, p. 342, citat mai sus. A se vedea şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 369.

[4] A se vedea art. XII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de

2. Dacă, din orice motive, cererea necontencioasă nu se judecă în camera de consiliu, după cum corect s-a observat, sancţiunea care intervine nu trebuie să fie nulitatea necondiţionată de existenţa unei vătămări, reglementată de art. 176 pct. 5 NCPC; nulitatea nu poate interveni, aşadar, dacă nu se dovedeşte vătămarea, întrucât dispoziţia nu este sub sancţiunea expresă a nulităţii şi deci vătămarea nu se prezumă. În alte cuvinte, suntem în prezenţa unei nulităţi „pentru nerespectarea cerinţei legale", condiţionată de dovedirea unei vătămări care nu poate fi înlăturată altfel[1)] [în condiţiile art. 175 alin. (1) NCPC].

Se observă nu doar că procedura de soluţionare a cererii este lipsită de publicitate faţă de persoanele care ar putea fi interesate să asiste la desfăşurarea acesteia (pentru public), ci publicitatea este înlăturată şi pentru petent, atunci când instanţa apreciază că nu se impune nici citarea acestuia.

3. Potrivit *regulii citării facultative*, consacrată expres de textul art. 532 alin. (1) NCPC în materie necontencioasă, este lăsată, aşadar, la aprecierea instanţei *citarea petentului* şi, după caz, *a persoanelor arătate în cerere*, dacă legea nu prevede altfel, adică nu „o impune"[2)]. În acest din urmă caz, adică atunci când legea în temeiul căreia are loc soluţionarea în procedură necontencioasă „tace" sub aspectul prevederii citării, dar instanţa apreciază că este necesară citarea, aceasta îi vizează în principal pe petent şi, eventual, pe persoanele indicate în cerere.

Evident, dacă legea specială în temeiul căreia are loc soluţionarea în procedură necontencioasă impune citarea, petentul şi, după caz, celelalte persoane indicate vor fi citate în mod obligatoriu[3)].

---

procedură civilă, dispoziţii având următorul cuprins: „În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi şi până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv, cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului se desfăşoară în şedinţă publică, dacă legea nu prevede altfel". Întrucât textul citat se referă la cercetarea procesului în procedura contencioasă de drept comun, nu provoacă amânarea normelor speciale cuprinse în NCPC; în situaţia procedurii necontencioase, ne aflăm în ipoteza descrisă de teza finală a textului, adică atunci când legea prevede altfel. Scopul normei citate – aplicabilă tranzitoriu – din Legea nr. 2/2013 a fost acela de a amâna, în scopul funcţionării în condiţii optime a noului sistem procesual civil, aplicarea dispoziţiilor potrivit cărora orice proces se judecă în camera de consiliu, şi nicidecum acela de generalizare a judecăţii în şedinţă publică în toate situaţiile, adică inclusiv în situaţiile de excepţie în care prin norme special prevăzute în NCPC ori în legi speciale se prevede că desfăşurarea unei anumite proceduri sau soluţionarea unei cereri are loc în camera de consiliu.

[1)] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 17, p. 72, care citează în sprijinul acestei soluţii inclusiv poziţia doctrinei din perioada interbelică, conform căreia, „dacă publicitatea e o garanţie de bună judecată, respectul ei nu poate constitui niciodată un viţiu al judecăţei, nici chiar în afacerile în care legea prescrie dezbateri secrete", în contextul în care soluţia judecăţii în camera de consiliu este văzută de acelaşi autor ca o măsură de respect pentru unele interese particulare, fie de ordine şi de rânduială în interesul general, fie ca urgenţă în cercetarea unor cauze" – E. Herovanu, *Tratat*, pp. 107-108; Gh. Florea, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 176, pp. 650-651; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 10.

[2)] În materii necontencioase reglementate prin legi speciale este posibil să se prevadă că procedura de judecată este supusă principiului contradictorialităţii.

[3)] A se vedea, de exemplu, în cazul procedurii adopţiei, prevederile art. 28 alin. (3) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopţiei, republicată, potrivit cărora „cererilor referitoare la deschiderea procedurii adopţiei interne a copilului se face cu citarea părinţilor fireşti ai copilului sau, după caz, a tutorelui şi a direcţiei în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului".

4. Participarea reprezentantului Ministerului Public la soluţionarea cererii necontencioase[1] este posibilă în condiţiile art. 92 NCPC sau în condiţiile prevăzute de legi speciale[2] care reglementează materii necontencioase.

5. Un alt element de noutate[3] introdus în NCPC, dând expresie *rolului activ al judecătorului* în cadrul procedurii necontencioase judiciare, este dispoziţia consacrată de art. 532 alin. (2), ce permite instanţei să dispună, din oficiu, orice „măsuri utile cauzei". *Rolul activ crescut al judecătorului*, acesta având, aşa cum s-a observat, „puteri mai largi" decât în procedura contencioasă (criteriu de distincţie între cele două proceduri, fără a fi însă absolutizat)[4], „compensează" lipsa contradictorialităţii şi a publicităţii şedinţei de judecată[5], permiţând instanţei să dispună, din oficiu, orice măsuri utile cauzei, precum solicitarea unor relaţii de la diverse instituţii ori ascultarea oricărei persoane care poate aduce lămuriri în cauză sau al cărei interes ar putea fi afectat prin soluţionarea cererii necontencioase. Aşa cum am văzut[6], aceste persoane (părţi) pot fi introduse în cauză de către instanţă, din oficiu, spre deosebire de procedura contencioasă, în care instanţa poate face acest lucru doar în cazuri excepţionale, expres prevăzute de lege, în celelalte situaţii neputând decât să pună în vedere părţilor necesitatea lărgirii cadrului procesual (conform art. 78 NCPC).

6. Introducerea în cauză a terţilor va fi dispusă prin încheiere, în condiţiile art. 79 NCPC; terţii vor fi citaţi şi li se va comunica, în copie, încheierea prin care s-a dispus introducerea lor în cauză, cererea şi, după caz, înscrisurile anexate acesteia[7].

---

[1] A se vedea, în acest sens: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 430; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 10.

[2] A se vedea, de exemplu, în materia adopţiei, prevederile art. 76 alin. (1) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopţiei, republicată, potrivit cărora participarea procurorului este obligatorie la soluţionarea cererilor prevăzute de această lege. De asemenea, potrivit art. 946 alin. (4) NCPC, „judecarea" cererii de declarare a morţii se face „cu participarea procurorului". Tot cu participarea procurorului are loc judecarea cererii privind întocmirea actului de naştere, când declaraţia de naştere a fost făcută după trecerea unui an de la data naşterii – a se vedea art. 18 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată.

[3] A se vedea Expunerea de motive (p. 8) ce a însoţit proiectul Legii privind Codul de procedură civilă. Documentul poate fi consultat la adresa de internet: *http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=10395*.

[4] „Un alt criteriu a fost fondat pe puterile şi rolul judecătorului în materie necontencioasă; în această materie el având puteri mai largi decât în cea contencioasă, iar rolul său fiind similar celui al unui agent administrativ, făcând acte de autoritate şi posedând o mare libertate de decizie. Dacă, cu alte cuvinte, în jurisdicţia contencioasă, judecătorul este chemat să constate drepturile prin hotărârea ce o va pronunţa, pe baza datelor ce rezultă din dezbaterile părţilor (*causa cognita, secundum allegata et probata*), în materie necontencioasă, decizia judecătorului se sprijină mai puţin pe considerente juridice şi mai mult pe cele de strictă oportunitate, el statuând *sine causa cognitione*. (...)" (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 422).

[5] A se vedea, cu privire la rolul activ al judecătorului în procedura necontencioasă, şi D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 10, precum şi Gh.-L. Zidaru, *Procedura necontencioasă judiciară*, *cit. supra*.

[6] A se vedea *supra*, şi comentariile *sub* art. 531 NCPC, cu privire la formele de participare a terţilor la procedura necontencioasă judiciară. Referitor la utilitatea practică a posibilităţii introducerii unor părţi în cauză, din oficiu, de către instanţă în procedura necontencioasă, a se vedea şi Gh.-L. Zidaru, *Procedura necontencioasă judiciară*, *cit. supra*.

[7] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 634.

7. Reiterăm că, prin ascultarea terților ale căror interese ar putea fi afectate prin soluționarea cererii necontencioase, procedura contencioasă ar putea „degenera" într-o procedură contencioasă[1)].

8. În contextul normelor din NCPC privind rolul activ mai accentuat al instanței în această materie, doctrina[2)] a semnalat că oricare dintre măsurile pe care le poate dispune instanța trebuie să fie utilă soluționării cererii necontencioase, în cadrul procesual în care aceasta a fost formulată. Instanța trebuie să evite ca prin măsurile pe care le ia să transforme caracterul necontencios al cererii în unul contencios, în sensul „neforțării" ori extinderii rolului său activ tinzând spre stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană atunci când circumstanțele cererii nu impun acest lucru.

9. Cu privire la *compunerea completului de judecată*, nu sunt prevăzute norme speciale. În conformitate cu regulile prevăzute de normele din materia organizării judiciare, completul care soluționează cererea în primă instanță va fi compus dintr-un singur judecător, iar cel care soluționează cererea necontencioasă în apel va fi compus din doi judecători. Atunci când cererea este de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție – potrivit prevederilor art. 534 alin. (2) NCPC – compunerea completului, care judecă în condițiile art. 97 pct. 4 NCPC, va fi cu trei judecători.

Art. 533. Soluționarea cererii

Instanța se pronunță prin încheiere, în raport cu toate împrejurările de fapt și de drept ale cauzei, chiar dacă nu au fost invocate în cerere sau pe parcursul procedurii.

Comentariu

1. Asupra cererii, instanța se pronunță prin *încheiere*, atât în cazul admiterii, cât și în cazul respingerii acesteia. De asemenea, potrivit opiniei majoritare în literatura de specialitate, tot prin încheiere se pronunță instanța și în ipoteza trimiterii dosarului la altă instanță, atunci când se declară necompetentă. Din perspectiva felului hotărârii, nu are, așadar, importanță, așa cum s-a remarcat[3)], dacă cererea necontencioasă a fost admisă, respinsă, anulată sau trimisă la altă instanță.

În aceeași concepție, a consacrării unui rol activ mai accentuat al judecătorului în această procedură, NCPC lasă instanței o libertate mai mare în stabilirea faptelor relevante pentru soluționarea cauzei, în a-și face o imagine clară sau în a aprecia cu privire la concludența ori importanța acestora, tocmai pentru că, prin definiție, nu există un litigiu între părți[4)].

Teza finală a art. 533 NCPC confirmă, așa cum s-a observat în doctrină[5)], faptul că procedura necontencioasă nu este guvernată de principiul contradictorialității, iar

[1)] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 430.

[2)] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 632.

[3)] A se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 11.

[4)] A se vedea și: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 430; Gh.-L. Zidaru, *Procedura necontencioasă judiciară*, *cit. supra*.

[5)] A se vedea, în acest sens, D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 11. În context, s-a apreciat tot în literatura de specialitate aferentă NCPC că textul art. 533 NCPC constituie o derogare semnificativă de la principiul prevăzut de art. 14 alin. (6) NCPC, conform căruia instanța își va întemeia hotărârea

împrejurarea că, fără să fie constrânsă de principiul disponibilității, instanța va ține seama în pronunțarea încheierii de toate aspectele de fapt și de drept ale cauzei, indiferent dacă au fost invocate sau nu în cerere ori pe parcursul procedurii, ține de *specificul procedurii contencioase*, de obiectul unei cereri grațioase. Și, tocmai datorită acestei particularități a materiei necontencioase, este „posibilă reducerea unor garanții procesuale, altminteri intangibile, precum dreptul la apărare și dreptul la o procedură contradictorie"[1)].

2. Atunci când în legile speciale care reglementează diferite aplicații ale procedurii necontencioase se precizează expres că instanța, soluționând cererea în temeiul acestor norme, pronunță „sentințe" sau „hotărâri", instanța nu se va pronunța prin încheiere în aceste situații.

Chiar dacă se poate afirma că distincția este pur formală, *încheierea* fiind tot o *hotărâre*, față de dispozițiile art. 424 alin. (5) NCPC, literatura de specialitate a consacrat o atenție deosebită naturii juridice[2)] a încheierii pronunțate în materie necontencioasă. S-a pornit de la asemuirea deciziei „grațioase" cu un act administrativ – instanța, judecătorul sau președintele, rezolvând cererea, nu tranșează un litigiu prin evocarea unei reguli de drept, așadar, „nu spune dreptul", ci, asemenea unui organ administrativ, emite un act de autoritate, fiind calificată și ca un act de natură hibridă, la jumătatea drumului dintre actul administrativ și cel jurisdicțional –, apropiată primului fiind prin obiect, iar celui de-al doilea prin forma sa, organul de la care emană, efectele pe care le provoacă și existența unei căi de atac.

Susținem ideea potrivit căreia încheierea în materie necontencioasă, fără a fi o simplă varietate a hotărârii judecătorești, atât prin prisma procedurii specifice în care este pronunțată, cât și a regimului juridic, este mai apropiată de o hotărâre judecătorească decât de un act administrativ[3)]. Mai mult, putem admite că ea tinde, în multe situații, spre asimilarea sa cu o hotărâre judecătorească. Luând în considerare și, pe de o parte, caracterul relativ al fiecărui criteriu de distincție dintre cele două materii – contencioasă și necontencioasă –, niciunul dintre ele nedovedindu-se, la o analiză aprofundată, infailibil, precum și, pe de altă parte, notele comune[4)], de neignorat, ale celor două materii, considerăm această „cvasiasimilare"

---

numai pe motive de fapt și de drept, pe explicații sau pe mijloace de probă care au fost supuse, în prealabil, dezbaterii contradictorii (a se vedea P. Piperea, L. Hagiu, *op. cit.*, p. 578). Opinăm că norma în discuție, mai mult decât o derogare sau excepție de la aplicarea principiului menționat (mai exact de la una dintre formele de manifestare a principiului contradictorialității), poate fi privită și ca o regulă proprie procedurii necontencioase, decurgând din faptul că, în materie necontencioasă, *ab initio*, nu există un litigiu între părți, nu sunt părți cu interese potrivnice, procedura necontencioasă fiind „sustrasă", prin definiție, formelor de manifestare a principiului contradictorialității, principiu propriu materiei litigioase.

[1)] D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 11.

[2)] A se vedea, pentru o analiză detaliată privitoare la natura juridică a încheierii, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 432.

[3)] *Ibidem*.

[4)] S-a arătat în doctrină că, „în pofida categoricei delimitări între cele două proceduri – procedura contencioasă și procedura necontencioasă – câteva note comune nu pot fi ignorate: intervenția instanței pentru înlăturarea unor obstacole ivite în calea realizării drepturilor sau intereselor, a unor obstacole provocate de un adversar (în cadrul procedurii contencioase), respectiv a unor obstacole legale (în cazul procedurii necontencioase); existența și în cadrul procedurii necontencioase, mai ales în cazul controlului *a posteriori*, a unei verificări jurisdicționale, de legalitate și de oportunitate" (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 425).

bazată nu doar pe criteriul formal, al denumirii – *încheierea, specie a hotărârii judecătoreşti* –, ci şi pentru următoarele raţiuni: actul provine de la o instanţă judecătorească, este emis în cadrul unor reguli de procedură civilă, care se completează cu dispoziţiile de procedură contencioasă, beneficiază de *„forţă executorie"*[1)] şi este supus verificării jurisdicţionale prin intermediul căilor de atac, fiind, ca şi hotărârile judecătoreşti pronunţate în primă instanţă, susceptibil de apel, dar şi de exerciţiul altor căi de atac – a se vedea condiţiile în care se pot exercita căile de atac de retractare[2)].

Totodată, aşa cum s-a remarcat în doctrină, uneori şi în materie necontencioasă instanţa se dezînvesteşte odată cu pronunţarea hotărârii. Astfel, este „legată"[3)] de soluţia dată nu doar în situaţiile de principiu analizate pe larg la art. 535 NCPC (atunci când s-a declarat necompetentă, trimiţând dosarul instanţei competente, a respins cererea pe motiv că prezintă caracter contencios sau dacă, revenind asupra soluţiei, ar vătăma drepturi subiective dobândite *ulterior încheierii* şi *în temeiul ori în considerarea acesteia*)[4)], ci şi, în anumite situaţii, în condiţii asemănătoare celei din procedura contencioasă[5)].

[1)] Cu toate că şi actul administrativ este executoriu prin el însuşi, nu considerăm acest aspect, în mod necesar, ca marcând o mai mare „apropiere" a încheierii pronunţate în materie necontencioasă faţă de actul administrativ, existând, în sistemul NCPC, ca şi în vechea reglementare, o serie de încheieri ori hotărâri judecătoreşti pronunţate în primă instanţă care se nasc „executorii".

[2)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 534 NCPC.

[3)] Aşa cum vom vedea în partea expunerii dedicate analizei *lipsei autorităţii de lucru judecat* a hotărârii pronunţate în materie necontencioasă (considerat în doctrina clasică şi un criteriu de departajare între cele două materii, *cf.* I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Căile de atac*, 1981, p. 113), în materie necontencioasă, hotărârea leagă instanţa numai atunci când situaţia de fapt a rămas neschimbată. Această trăsătură însă, deşi importantă, nu este aptă de a determina prin ea însăşi natura procedurii voluntare, întrucât, astfel cum s-a remarcat, este mai degrabă o consecinţă a unei anumite proceduri, iar nu cauza acesteia – a se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 364 şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 364.

[4)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 535 NCPC.

[5)] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 433, inclusiv nota 1. Autorul subliniază faptul că prevederile privind lipsa autorităţii de lucru judecat a încheierii pronunţate în materie necontencioasă trebuie interpretate cu circumspecţie sau nuanţat, fără a face abstracţie de dispoziţiile art. 536 alin. (2) NCPC („Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziţii, care se vor completa cu cele ale prezentei cărţi"). Exemplul oferit în acest sens, considerat suficient, priveşte hotărârea pronunţată de instanţă pe baza cererii comune de divorţ, care este definitivă. Strict formal, din perspectiva lipsei autorităţii de lucru judecat, hotărârea în discuţie nu ar avea autoritate de lucru judecat. Evident, posibilitatea ca instanţa să revină ulterior asupra soluţiei sale, validând căsătoria, este considerată absurdă. Concluzia autorului, la care achiesăm, este aceea că, uneori, chiar în procedura graţioasă, instanţa se dezînvesteşte odată cu pronunţarea hotărârii. În situaţia cererii date ca exemplu, având în vedere chiar considerentele expuse de autorul citat, mai cu seamă cele legate de efectele hotărârii de desfacere a căsătoriei prin acordul soţilor, se ridică întrebarea dacă ne aflăm în prezenţa unei veritabile cereri necontencioase. Aşa cum precizează însă tot profesorul Deleanu în acelaşi context (*Tratat*, 2013, vol. II, p. 423, nota 4 şi pp. 733-735), în cazul divorţului prin acordul soţilor (art. 929 şi urm. NCPC şi art. 374 şi urm. NCC), vorbim despre o procedură „judiciară" de desfacere a căsătoriei esenţialmente ori totalmente graţioasă (cu condiţia ca pe parcursul judecăţii să nu intervină divergenţe între soţi cu privire la modul de soluţionare a cererilor accesorii). În cazul acestei forme de divorţ instanţa verifică doar existenţa consimţământului liber şi neviciat al soţilor (concluzia ataşată acestei ipoteze este întărită, aşa cum observă acelaşi autor, prin aceea că divorţul prin acordul soţilor se poate realiza şi pe cale administrativă sau notarială – art. 375 şi urm. NCC). În continuarea aceluiaşi raţionament, hotărârea de divorţ adoptată în materie contencioasă „nu este pur şi simplu o încheiere în materie graţioasă, ci un act

3. Cu privire la *pronunţarea* soluţiei, s-a apreciat în literatura de specialitate[1] sub imperiul vechii reglementări că, dacă legea nu prevede altfel, aceasta nu se face în şedinţă publică, neexistând raţiuni pentru justificarea publicităţii pronunţării, atunci când legea nu prevede altfel, soluţie considerată valabilă şi în contextul NCPC[2].

Cu toate că în NCPC a fost consacrată expres regula soluţionării cererii necontencioase în camera de consiliu, pentru a sublinia caracterul aparte al procedurii necontencioase, care derogă de la anumite reguli ale dreptului comun, opinăm că acest aspect nu poate fi folosit ca eventual argument în sprijinul punctului de vedere evocat mai sus.

Aşa fiind, apreciem că şi în materie necontencioasă este aplicabilă regula de principiu potrivit căreia hotărârea judecătorească se pronunţă în şedinţă publică. Citäm în sprijinul acestei idei opinia doctrinară[3] potrivit căreia pronunţarea hotărârii (respectiv a încheierii în materie necontencioasă) are loc în şedinţă publică şi în situaţia în care desfăşurarea şedinţei s-a realizat în camera de consiliu; chiar dacă această din urmă opinie a fost exprimată în cadrul analizei procedurii contencioase, aşa cum am arătat, normele procedurii necontencioase se completează cu cele ale dreptului comun.

---

de jurisdicţie prin care se rezolvă – ce e drept, într-un mod specific – disoluţia unei situaţii juridice actuale pentru a da naştere unei noi situaţii juridice. Ea este deopotrivă o hotărâre declarativă şi constitutivă" şi, în acest context, autoritatea de lucru judecat şi posibilitatea executării silite a unora dintre măsurile adoptate de instanţă nu sunt puse la îndoială. Pe de altă parte, este subliniat şi faptul că, atunci când soţii nu se mai înţeleg cu privire la modul de rezolvare a cererilor accesorii divorţului [art. 931 alin. (2) NCPC], procedura necontencioasă poate degenera, cel puţin parţial, într-una contencioasă. În plus, conchide profesorul Deleanu, atunci când divorţul se pronunţă la cererea soţului, invocând culpa celuilalt, iar acesta este de acord cu desfacerea căsătoriei, acceptând culpa [art. 932 alin. (1) NCPC], procedura contencioasă nu devine astfel o procedură necontencioasă, ea este şi rămâne o procedură contencioasă, simplificată însă prin asumarea culpei imputate. A se vedea, cu privire la calificarea ca procedură graţioasă a cererii de divorţ bazate pe acordul soţilor, *infra*, comentariile *sub* art. 929 şi urm. (Fl.A. Baias). În acelaşi sens şi în lumina raţionamentului învederat deja potrivit căruia, în cazul acestei forme de desfacere a căsătoriei, odată întrunit acordul părţilor, nu se mai procedează la o judecată contradictorie şi pe bază de probe, a se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1.204); acest din urmă autor face apel şi la soluţia consacrată de sistemul francez – art. 1.088 C. pr. civ. fr. are următorul cuprins: „Le divorce par consentement mutuel relève de la matière gracieuse" („Divorţul prin acordul soţilor aparţine materiei graţioase"). Cu privire la cererile accesorii, este împărtăşită concluzia firească – dacă intervine dezacordul părţilor cu privire la soluţionarea cererilor accesorii divorţului, procedura dobândeşte totuşi un caracter contencios. *Adde* T. Bodoaşcă, *Reglementarea divorţului prin acordul soţilor după modificarea Codului de procedură civilă şi a Codului familiei prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluţionării proceselor*, în Dreptul nr. 4/2011, p. 36; D. Lupaşcu, C.M. Crăciunescu, *Dreptul familiei în Noul Cod civil*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 222.

[1] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 369. Legat de această soluţie, a se (re)vedea, în context, şi ÎCCJ, SU, dec. nr. XV/2008, publicată în M. Of. nr. 866 din 22 decembrie 2008, *supra cit.* (comentariile *sub* art. 532 NCPC).

[2] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 430; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 11.

[3] Cu privire la această opinie, a se vedea A. Nicolae, *supra*, vol. I, comentariile *sub* art. 402 NCPC, p. 1114.

Art. 534. Calea de atac

(1) Încheierea prin care se încuviințează cererea este executorie.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) este supusă numai apelului, cu excepția celei pronunțate de un complet al Înaltei Curți de Casație și Justiție, care este definitivă.

(3) Termenul de apel va curge de la pronunțare, pentru cei care au fost prezenți la ultima ședință de judecată, și de la comunicare, pentru cei care au lipsit.

(4) Apelul poate fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la soluționarea cererii, termenul de apel curgând de la data la care a luat cunoștință de încheiere, dar nu mai târziu de un an de la data pronunțării.

(5) Apelul se judecă în camera de consiliu.

Comentariu

1. Încheierea pronunţată în materie necontencioasă are *caracter executoriu*, astfel cum dispune expres textul art. 534 alin. (1) NCPC. Fiind executorie, aceasta înseamnă că nici termenul de apel şi nici apelul exercitat/declarat în termen nu suspendă executarea încheierii în condiţiile art. 468 alin. (5) NCPC. Aşa cum s-a observat[1] însă, textul nu trebuie interpretat în sensul că cele dispuse prin încheierea de încuviinţare a cererii necontencioase ar fi susceptibile de executare silită, deoarece astfel s-ar contraveni naturii necontencioase a cererii, care are, în fapt, caracter executoriu prin însăşi natura ei, măsura luată nefiind dispusă împotriva unei persoane care să aibă calitatea de debitor. Se remarcă însă, sub această rezervă, opinia doctrinară potrivit căreia în anumite materii necontencioase reglementate prin legi speciale este posibil ca anumite obligaţii ori măsuri prevăzute în încheierea de încuviinţare pronunţată în materie necontencioasă să fie susceptibile de a fi puse, în condiţiile prevăzute de lege, în executare silită[2].

2. Referitor la *calea de atac* ce poate fi exercitată împotriva încheierii prin care s-a încuviinţat cererea, art. 534 alin. (1) NCPC dispune că încheierea în discuţie este supusă „numai apelului"[3].

Instituirea căii ordinare de atac a apelului, singura cale de atac ce poate fi exercitată împotriva încheierilor pronunţate în procedura necontencioasă este unul dintre *elementele de noutate introduse prin NCPC*[4], apreciat ca fiind în consens cu orientarea doctrinei

---

[1] A se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 12.

[2] *Ibidem*.

[3] Prin NCPC s-a revenit la calea de atac a apelului. În sistemul vechiului Cod de procedură civilă, calea de atac era recursul, care, la rândul său, a înlocuit calea de atac a apelului. Mai exact, prin Legea nr. 219/2005 (publicată în M. Of. nr. 609 din 14 iulie 2005) pentru aprobarea O.U.G. nr. 138/2000 s-a introdus calea de atac a recursului. În doctrina aferentă vechii reglementări, se aprecia că posibilitatea atacării hotărârilor pronunţate în materie necontencioasă, prin intermediul căilor de atac ordinare şi extraordinare, ca şi hotărârile ce soluţionează un litigiu civil, constituie o soluţie „înţeleaptă, deoarece adeseori o cerere cu caracter necontencios conţine şi un contencios latent, virtual, care poate să apară prima oară direct în recurs (...)" (V. Stoica, M. Ronea, *loc. cit.*, p. 41). În ambianţa actualelor norme de procedură, afirmaţia îşi menţine actualitatea, înlocuirea căii de atac a recursului cu cea a apelului neschimbându-i sensul.

[4] A se vedea Expunerea de motive (p. 8) ce a însoţit proiectul Legii privind Codul de procedură civilă. Documentul poate fi consultat la adresa de internet *http://webapp.senat.ro/pdf/09L066EM.pdf*.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

moderne şi a practicii judiciare[1]. „Singularitatea" apelului nu exclude însă posibilitatea exercitării căilor de atac de retractare (după cum se va vedea mai jos) ori, situându-ne pe alt plan, cea a introducerii unei cereri în nulitate. Referitor la această ultimă situaţie, în contextul noii reglementări procesual civile, se apreciază[2] că încheierea pronunţată în materie necontencioasă poate face obiectul unei cereri în nulitate; nulitatea poate fi cerută pe cale principală sau, după caz, pe calea excepţiei. În acest context, se arată şi că, în această situaţie, posibilitatea introducerii căii de atac a apelului este de natură să îngrădească exercitarea acţiunii în nulitate pe cale principală.

Supunerea „numai apelului" a încheierii prevăzute de art. 534 alin. (1) NCPC indică faptul că această încheiere nu este susceptibilă de a fi atacată şi cu recurs.

Excepţie fac încheierile pronunţate de un complet al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, care sunt definitive, prin urmare, nu sunt susceptibile nici de apel, nici de recurs.

Chiar dacă textul art. 534 alin. (1) NCPC vorbeşte despre încheierea de încuviinţare, calea de atac a apelului poate fi exercitată însă şi împotriva încheierilor de respingere a cererii necontencioase, în doctrină[3] apreciindu-se că nu există niciun motiv pentru care încheierea de respingere ori prin care se anulează cererea să fie susceptibilă atât de apel, cât şi de recurs ori să nu fie supusă niciunei căi de atac, deci nici apelului, iar trimiterea la „încheierea prevăzută la alin. (1)" trebuie înţeleasă ca vizând „hotărârea" prin care a fost soluţionată cererea necontencioasă.

3. Apelul poate fi făcut ***de orice persoană interesată***, chiar dacă nu a fost citată la soluţionarea cererii.

Cazul declarării apelului de către *persoane interesate*[4] – persoanele ale căror drepturi sau interese sunt afectate prin încheierea de încuviinţare a cererii necontencioase – care nu au participat însă la soluţionarea în primă instanţă a acestei cereri reprezintă una dintre ipotezele de intervenţie voluntară a terţilor în procedura necontencioasă[5].

---

[1] Pentru amănunte şi alte repere doctrinare, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 434.

[2] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 434, inclusiv nota 5 cu privire la rezervele exprimate în doctrină cu privire la ipoteza acţiunii principale în nulitate. Şi sub imperiul vechii reglementări, în literatura de specialitate s-a apreciat că partea interesată poate folosi şi calea acţiunii în anulare împotriva actului juridic autorizat – E. Herovanu, *Principiile*, p. 334; Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 134; I. Stoenescu, Gr. Porumb, *op. cit.*, 1966, p. 349; V. Stoica, M. Ronea, *loc. cit.*, p. 37.

[3] A se vedea: I. Stoenescu, Gr. Porumb, *op. cit.*, 1966, p. 349; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 636; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 12.

[4] În doctrină s-a opinat şi în sensul că „poate că această locuţiune este prea largă, aproape echivalentă unei *actio popularis*. Pentru circumscriere şi pentru simplificarea şi eficientizarea procedurii, ar fi fost de preferat ca, după modelul reglementării franceze, dreptul de a exercita apelul să revină numai terţului căruia instanţa i-a comunicat încheierea, astfel legitimându-se calitatea lui procesuală (...)" (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 435, nota 2). Credem că o astfel de restrângere nu ar fi însă justificată, alăturându-ne opiniei exprimate tot în literatura de specialitate care marchează această soluţie de tradiţie în materie; în reglementarea anterioară (art. 336 alin. 4 C. pr. civ.) recursul putea fi exercitat de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la dezlegarea cererii". În ambianţa noilor norme de procedură, este subliniat că este „o particularitate importantă a apelului în materie graţioasă (...) faptul că poate fi exercitat de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la dezlegarea cererii" (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 435, nota 2); *adde* I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 793.

[5] A se vedea şi *supra*, comentariile *sub* art. 534 NCPC.

4. Referitor la *termenul de apel*, acesta este cel de drept comun, şi anume cel de ***30 de zile***, în lipsa unor prevederi exprese[1)].

Termenul de apel începe să curgă, pentru *persoanele care au fost citate* în cadrul procedurii necontencioase judiciare:

- de la pronunţare, pentru cei care au fost prezenţi la ultima şedinţă de judecată [chiar dacă pronunţarea a fost amânată conform art. 396 alin. (1) sau (2) NCPC].

- de la comunicare, pentru cei care au lipsit de la ultima şedinţă de judecată. Momentul de la care începe să curgă termenul de apel este diferit, aşadar, în funcţie de prezenţa la „ultima şedinţă de judecată"[2)].

În cazul *persoanelor interesate care nu au fost citate la soluţionarea cererii*, termenul de apel începe să curgă de la data la care a luat cunoştinţă de încheiere, ceea ce este considerat un reper firesc pentru terţul care nu a fost citat la soluţionarea cererii[3)]. De asemenea, NCPC stabileşte pentru persoanele care nu au fost citate la soluţionarea cererii şi un termen obiectiv, limită, de ***un an*** de la data pronunţării încheierii.

5. Instanţa competentă să judece apelul este instanţa superioară celei care a pronunţat încheierea, conform regulilor prevăzute de art. art. 95 pct. 2 şi art. 96 pct. 2, ca şi în reglementarea anterioară[4)]. Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu soluţionează apeluri împotriva încheierilor pronunţate în materie necontencioasă, având în vedere competenţa funcţională stabilită prin art. 97 NCPC.

6. Soluţionarea apelului, în perioada tranzitorie[5)] stabilită de Legea nr. 2/2013, se face cu aplicarea distincţiilor privind regularizarea[6)] cererii prevăzute de textul art. XV alin. (1)

[1)] În doctrină s-a apreciat că „un termen cu o durată mai scurtă ar fi putut constitui o opţiune mai bună, având în vedere natura necontencioasă a procedurii analizate. (...)" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 793). În ceea ce ne priveşte, considerăm mai potrivită soluţia pentru care a optat legiuitorul, şi anume promovarea căii de atac a apelului în condiţiile dreptului comun, inclusiv în ceea ce priveşte *durata termenului de apel*. Reglementarea actuală a luat în considerare particularităţile procedurii necontencioase, inclusiv sustragerea sa de la aplicarea principiilor contradictorialităţii şi publicităţii şedinţei de judecată; în acest context, poate fi mai confortabil, fără îndoială, pentru persoana interesată care, în multe situaţii, nici nu a participat la soluţionarea cererii necontencioase să aibă la dispoziţie un termen satisfăcător, ca durată, pentru exercitarea căii de atac a apelului.

[2)] Soluţia potrivit căreia unul dintre reperele de referinţă ale punctului de pornire a termenului de apel este prezenţa la „ultima şedinţă de judecată" a fost apreciată în literatura de specialitate ca fiind „judicioasă" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 793).

[3)] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 793.

[4)] G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă, comentat şi adnotat*, ed. a 2-a, revizuită şi adăugită, Ed. All, Bucureşti, 1996, p. 605; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 36.

[5)] 15 februarie 2013-31 decembrie 2016 inclusiv.

[6)] Art. XV alin. (1) şi (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013: „(1) Preşedintele instanţei de apel sau persoana desemnată de acesta, îndată ce primeşte dosarul, va lua, prin rezoluţie, măsuri în vederea repartizării aleatorii la un complet de judecată.

(2) În cazul în care cererea de apel nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege, completul căruia i s-a repartizat dosarul va stabili lipsurile cererii de apel şi îi va comunica, în scris, apelantului că are obligaţia de a completa sau modifica cererea. Completarea sau modificarea cererii se va face în termen de cel mult 10 zile de la data comunicării".

şi (2) din actul normativ menţionat. Aşa cum s-a observat[1], dacă în apel există intimat, întâmpinarea este obligatorie, iar dispoziţiile art. XV alin. (3)-(9) din Legea nr. 2/2013 sunt aplicabile corespunzător specificului necontencios al cererii.

7. Apelul se judecă în ***camera de consiliu***, potrivit art. 534 alin. (5) NCPC. Soluţionarea apelului fără aplicarea principiului publicităţii este norma valabilă inclusiv pentru perioada tranzitorie menţionată mai sus, pentru care prin Legea nr. 2/2013[2] s-a menţinut, ca regulă generală, soluţionarea procesului în şedinţă publică.

8. În lipsa unor precizări ale legii cu privire la condiţiile de exercitare a apelului, această cale de atac este exercitată, în această materie, în condiţiile dreptului comun. Cu toate că apelul este „contencios" prin definiţie, introducerea căii de atac a apelului, aşa cum s-a precizat în literatura de specialitate[3], nu declanşează însă „convertirea" procedurii necontencioase într-una contencioasă, apelantul putându-se declara doar nemulţumit faţă de soluţia pe care o atacă, fără ca prin aceasta să implice stabilirea unor drepturi potrivnice faţă de alte persoane.

În doctrină[4] s-a arătat şi că în apel vor fi citaţi apelantul şi persoanele citate în faţa primei instanţe, deoarece art. 534 NCPC nu cuprinde dispoziţii derogatorii de la obligativitatea citării, de genul celor de la art. 532 alin. (1) teza a doua. Dacă în apel există părţi cu interese contradictorii, principiul contradictorialităţii este aplicabil.

9. Instanţa de apel va pronunţa o ***decizie***, potrivit prevederilor art. 424 alin. (3) NCPC. Decizia este definitivă şi se va comunica părţilor.

10. ***Căi extraordinare de atac.*** Aşa cum s-a opinat în literatura de specialitate, ca şi în vechea reglementare[5], şi în contextul noii reglementări[6] *exercitarea căilor extraordinare de atac a contestaţiei în anulare şi a revizuirii* în privinţa soluţiilor instanţei în materie contencioasă este posibilă, în măsura în care sunt întrunite condiţiile prevăzute de lege[7].

---

[1] D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, 2013, vol. II, p. 13.

[2] Art. XII din Legea nr. 2/2013: „(1) Dispoziţiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017.

(2) În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi şi până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv, cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului se desfăşoară în şedinţă publică, dacă legea nu prevede altfel".

[3] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 793.

[4] D.M. Gavriş, *op. cit.*, 2013, vol. II, p. 13.

[5] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 35 şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 373.

[6] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 435.

[7] A se vedea comentariile cu privire la justeţea soluţiei privind deplina admisibilitate a căilor de atac de retractare împotriva încheierilor pronunţate în materie necontencioasă – I. Popa (*Comentariu I*) şi I. Deleanu (*Comentariu II*), *Notă aprobativă* la decizia civilă nr. 177/R/2011 a Curţii de Apel Bucureşti, Secţia a IV-a civilă, în RRDJ nr. 3/2011, p. 25 şi urm., *apud* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 435, nota 3. Astfel, s-a arătat cu temei că „indicarea în cuprinsul textului citat, respectiv art. 336 alin. 3 C. pr. civ. [textul în vigoare la acel moment, căruia îi corespunde în NCPC art. 534 alin. (4) – n.n., V.B.], doar a căii de atac a recursului nu constituie un impediment de a aprecia textul ca fiind limitativ şi având caracterul de interdicţie a promovării unor alte căi de atac extraordinare. Este suficient să evocăm în sprijinul acestui punct de vedere numeroasele norme procedurale speciale în diverse domenii, amintind, pentru notorietatea lor, doar pe cele prevăzute de Legea nr. 18/1991 şi de Legea nr. 10/2001, norme care

Totodată, există posibilitatea ca legislaţia specială, care reglementează diferite materii ori proceduri necontencioase, să prevadă că încheierea pronunţată în această materie este atacabilă cu *recurs* ori *numai cu recurs*. Evident, în aceste situaţii, calea de atac este recursul[1)], în baza prevederilor art. 536 alin. (2) NCPC[2)].

În doctrina aferentă NCPC s-a apreciat că recursul poate fi exercitat şi în cazul renunţării la judecata cererii necontencioase, calea de atac fiind, în această situaţie, cea prevăzută de art. 406 alin. (6) NCPC[3)].

11. *Contestaţia în anulare*, sub ambele ei forme – obişnuită, de drept comun, sau specială – este, în principiu, admisibilă, dacă, bineînţeles, sunt întrunite condiţiile prevăzute de lege – art. 503-508 NCPC. Câteva precizări se impun:

a) Referitor la *obiectul contestaţiei în anulare*, întrucât textul art. 503 alin. (1) NCPC se referă, generic, la „hotărâri definitive", este fără dubiu că intră în această sferă şi *încheierile necontencioase* care nu au făcut obiectul apelului sau cu privire la care apelul a fost respins, devenind definitive, inclusiv încheierile pronunţate de un complet al instanţei supreme, care se nasc definitive[4)].

b) Cu privire la *motivele* contestaţiei în anulare exercitate de *un terţ* în cadrul procedurii necontencioase sunt însă de făcut mai multe distincţii:

---

reglementează nu numai procedurile de urmat şi competenţele în materie, ci şi căile de atac, apel şi sau/recurs. Practica judiciară constantă în aceste două materii a acceptat, fără excepţie, că promovarea unor cereri de revizuire ori contestaţie în anulare împotriva unor hotărâri finalizate deja irevocabil prin recursul reglementat expres drept cale de atac este admisibilă de principiu, neexistând obiecţiuni legate de faptul că norma specială nu indică expres decât calea de atac a recursului, nu şi pe celelalte două". În continuarea raţionamentului, autorul mai arată că, „în pofida faptului că art. 336 alin. 3 C. pr. civ. nu indică expres în procedura necontencioasă decât calea de atac a recursului, promovarea unei cereri de revizuire ori contestaţie în anulare este de principiu admisibilă, neprevederea expresă a acestor căi de atac în textul legal neputând constitui un fine de neprimire. Pe de altă parte, din perspectiva persoanei ce promovează o astfel de cerere, vom constata că, derogatoriu de la procedura contencioasă, legiuitorul recunoaşte dreptul de atac pe calea recursului **oricărei persoane interesate**, potrivit art. 336 alin. 3 C. pr. civ. Aşa fiind, plecând de la premiza că, de principiu, o cerere de revizuire sau contestaţie în anulare ar fi admisibilă în speţe de natura celei analizate aici, nu ar putea fi invocată nicio raţiune pentru care o hotărâre necontencioasă să nu poată fi atacată pe cele două căi extraordinare de către orice persoană interesată, ci doar de către părţile dosarului iniţial". (*Comentariu* I. Popa). Achiesând la aceste argumente, în cea de-a doua opinie citată se adaugă că, „potrivit art. 338 alin. 1 C. pr. civ. – şi de altfel, potrivit art. 529 alin. (1) din viitoarea reglementare [actualul art. 536 alin. (1) NCPC – n.n., V.B.] –, procedura contencioasă se «întregeşte» sau se «completează» cu dispoziţiile din procedura contencioasă, în măsura în care aceste din urmă dispoziţii sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii". Împărtăşind, la rândul nostru, punctul de vedere judicios argumentat al autorilor, apreciem că, şi în contextul prevederilor NCPC, acest punct de vedere îşi menţine valabilitatea.

[1)] A se vedea, în acest sens, şi D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 14.

[2)] A se vedea *infra*, comentariile *sub* art. 536 alin. (2) NCPC, text cu următorul conţinut: „Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziţii, care se vor completa cu cele ale prezentei cărţi".

[3)] A se vedea, în acest sens: D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 14; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 637, nota 980.

[4)] A se vedea, în acest sens, şi I. Deleanu, în *Notă aprobativă* la decizia civilă nr. 177/R/2011 a Curţii de Apel Bucureşti, Secţia a IV-a civilă, în RRDJ nr. 3/2011, p. 27.

- contestaţia în anulare de drept comun în baza motivului prevăzut la alin. (1) al art. 503 NCPC – *când autorul contestaţiei nu a fost legal citat şi nici nu a fost prezent la termenul când a avut loc judecata* – este admisibilă în situaţia în care instanţa care a judecat cererea necontencioasă a apreciat că se impune citarea unui terţ întrucât interesul acestuia ar putea fi afectat prin soluţionarea cererii necontencioase, dar procedura de citare nu a fost legal îndeplinită, iar cererea a fost soluţionată fără participarea terţului[1];

- contestaţia în anulare specială este, de asemenea, admisibilă, motivul prevăzut la pct. 2 al alin. (2) al art. 503 NCPC aplicându-se în mod corespunzător în situaţia încheierilor în materie necontencioasă, devenite definitive prin respingerea apelului sau prin admiterea lui. De exemplu, atunci când *terţul* justifică un interes, este posibilă admiterea unei contestaţii în anulare pentru motivul prevăzut la pct. 2 al alin. (2) al art. 503 NCPC, care se aplică în mod corespunzător în această materie, adică atunci când „dezlegarea" dată *cererii de apel* este „rezultatul unei erori materiale" în urma căreia interesele terţului au fost lezate[2].

În situaţiile descrise mai sus, considerăm, alăturându-ne opiniei din literatura de specialitate exprimate în acest sens, că *terţul* ar trebui să facă dovada că a fost în imposibilitate să exercite calea de atac a apelului, care, potrivit legii, se afla şi la dispoziţia sa[3].

Părăsind sfera situaţiilor discutate mai sus, care vizează doar un *terţ*, în sensul propriu al cuvântului, problema exercitării căii de atac a contestaţiei în anulare se simplifică dacă terţul a exercitat însă calea de atac a apelului, în temeiul prevederilor art. 534 alin. (4) NCPC (potrivit cărora „apelul poate fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la soluţionarea cererii"); în acest din urmă caz, aşa cum s-a observat[4], acesta va putea exercita, *mutatis mutandis*, calea de atac a contestaţiei în anulare şi pentru motivele prevăzute la pct. 1 şi 4 ale alin. (2) al art. 503 NCPC.

12. Şi în ceea ce priveşte ***calea de atac extraordinară a revizuirii*** sunt de făcut mai multe distincţii:

a) există posibilitatea ca încheierea pronunţată în baza unor norme speciale, care reglementează diferite materii ori proceduri necontencioase, să fie susceptibilă de revizuire, având în vedere în această situaţie prevederile art. 536 alin. (2) NCPC;

b) în contextul reglementării proprii revizuirii potrivit NCPC, observând motivele de revizuire prevăzute de art. 509 alin. (1), care se raportează, potrivit aceluiaşi text de lege, la „hotărâri pronunţate asupra fondului sau care evocă fondul", s-ar putea aprecia, *prima facie*, că normele în discuţie nu sunt aplicabile încheierii pronunţate în materie

---

[1] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 436 şi I. Deleanu, în *Notă aprobativă...*, *cit. supra*, pp. 27-28.

[2] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 436-437.

[3] *Ibidem*, p. 437. În acest context, în doctrină s-a apreciat şi că, dacă nu a declarat apel, terţul nu mai are deschisă calea contestaţiei în anulare (şi nici a revizuirii), pentru că, spre deosebire de apel (am văzut că în procedura necontencioasă terţul poate declara apel chiar dacă nu a participat la soluţionarea cererii), în privinţa căilor de atac de retractare se revine la regulă în materia legitimării procesuale într-o cale de atac (potrivit căreia legitimarea procesuală într-o cale de atac aparţine numai aceluia care a fost parte în etapa procesuală anterioară, în care s-a pronunţat hotărârea atacată) – a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 637, nota 981.

[4] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 437.

necontencioasă, întrucât în această procedură nu este vizat „fondul". Raportându-ne însă şi la prevederile alin. (2) al art. 509 NCPC, în sensul cărora „pentru motivele de revizuire prevăzute la alin. (1) pct. 3, dar numai în ipoteza judecătorului, pct. 4, pct. 7-10 sunt supuse revizuirii şi hotărârile care nu evocă fondul", considerăm că, dacă sunt întrunite condiţiile de admisibilitate şi criteriile conţinute de textele care reglementează motivele de revizuire, încheierea pronunţată în materie necontencioasă poate fi supusă revizuirii[1)].

Decizii ale Curții Constituționale

Pe rol se află soluţionarea excepţiei de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 336 alin. 3 şi 4 din Codul de procedură civilă (...), care au următorul conţinut:

„Recursul poate fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la dezlegarea cererii.

Executarea încheierii poate fi suspendată de instanţa de recurs cu sau fără cauţiune".

Excepţia de neconstituţionalitate se raportează la prevederile constituţionale ale art. 1 alin. (3) şi (5) privind statul de drept şi supremaţia Constituţiei şi a legilor, ale art. 57 privind exercitarea drepturilor şi a libertăţilor cu bună-credinţă, ale art. 124 alin. (1) şi (2) referitoare la înfăptuirea justiţiei şi ale art. 129 privind folosirea căilor de atac.

În motivarea excepţiei de neconstituţionalitate autorul acesteia susţine că dispoziţiile de lege criticate sunt neconstituţionale, întrucât, contrar normelor şi principiilor constituţionale, se permite atacarea unei hotărâri judecătoreşti de către orice persoană interesată şi suspendarea hotărârii în cursul judecării recursului.

Examinând excepţia de neconstituţionalitate, Curtea constată că dispoziţiile criticate reprezintă norme de procedură privind soluţionarea recursului în materia procedurii necontencioase, norme pe care legiuitorul, în temeiul prevederilor art. 126 alin. (2) din Constituţie, este liber să le adopte, evident, cu respectarea şi a celorlalte prevederi sau principii constituţionale.

Faptul că în materie necontencioasă, potrivit dispoziţiilor alin. 3 ale art. 336 din Codul de procedură civilă, recursul poate fi declarat de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la dezlegarea cererii, nu are semnificaţia unei încălcări a prevederilor constituţionale invocate, ci dă expresie principiului prevăzut de art. 21 din Constituţie, potrivit căruia orice persoană se poate adresa justiţiei pentru apărarea drepturilor, a libertăţilor şi a intereselor sale legitime *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 998 din 6 noiembrie 2007, referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 336 alin. 3 şi 4 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 869 din 19 decembrie 2007)*.

Notă: Decizia Curţii Constituţionale îşi păstrează deplina relevanţă, în condiţiile în care soluţia privind exercitarea căii de atac (actualmente calea de atac a apelului, care a înlocuit calea de atac a recursului din reglementarea anterioară) de către orice persoană interesată a fost menţinută de NCPC.

[1)] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 437. În context, autorul a apreciat că „concluziile pozitive, cu privire la admisibilitatea, în principiu, a căilor de atac extraordinare de retractare împotriva şi a «hotărârilor» pronunţate în materie necontencioasă, credem că sunt singurele compatibile şi cu dreptul de acces la justiţie – inclusiv al «terţului» –, drept fundamental convenţional, european (ex comunitar) şi constituţional."

Jurisprudență

Fiind astfel într-o materie specială a procedurii grațioase (procedura prin care se acordă personalitate juridică asociațiilor și fundațiilor – n.n., V.B.), art. 336 alin. 4 din Codul de procedură civilă permite ca apelul să poată fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la dezlegarea cererii. În cauză, baroul este în sensul legii persoană interesată în a apăra drepturile corpului profesional pe care îl reprezintă și, pe cale de consecință, are calitatea de a ataca în justiție o hotărâre cu referire la care susține că este contrară prevederilor Legii nr. 51/1995 de organizare și funcționare a avocaturii (în concret, prin înființarea unei fundații care ar permite membrilor ei să dea consultații juridice – n.n., V.B.) *(CSJ, s. civ., dec. nr. 3375/1999, în BJ 1999, p. 154).*

Notă: Textul art. 336 alin. 4 C. pr. civ. fiind integral preluat de actualul art. 534 alin. (4) NCPC, soluția își păstrează actualitatea, fiind valabilă, *mutatis mutandis*, și sub imperiul noii reglementări.

Art. 535. Efectele hotărârii

Încheierile pronunțate în procedura necontencioasă nu au autoritatea lucrului judecat.

Comentariu

1. Ca și în vechiul Cod de procedură civilă[1)], conform art. 535 NCPC, în materie necontencioasă ***încheierile nu au autoritate de lucru judecat***, fie că sunt de admitere, fie că sunt de respingere a cererii. Regula este firească, mulându-se perfect pe specificul procedurii necontencioase, care nu soluționează un „conflict de interese" sau un „diferend", neaplicându-se, așadar, asupra unei situații juridice contradictorii, prin urmare, neîndeplinind condițiile necesare pentru a se putea invoca autoritatea lucrului judecat.

Regula menționată permite judecătorului care a statuat asupra unei cereri necontencioase să revină[2)] asupra acesteia, instanța nefiind ținută, de regulă, de soluția pronunțată prin încheiere, putând să o retracteze sau să acorde ceea ce inițial s-a respins.

2. Câteva *distincții*[3)] sunt însă necesare.

Încheierea, deși nu se bucură de puterea lucrului judecat, beneficiază totuși de o anumită „stabilitate"[4)], atâta vreme cât circumstanțele care stau la baza ei au rămas neschimbate;

[1)] Art. 337 C. pr. civ. se referea la *puterea lucrului judecat*; diferența de formulare, rezultat al modificării terminologice folosite de legiuitor, nu este de natură să producă efecte juridice.

[2)] A se vedea Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 133. Tot în literatura de specialitate mai veche s-a arătat, sugestiv și succint: „Numai în materie contencioasă hotărârea capătă putere de lucru judecat. În materie necontencioasă, în care propriu-zis nu s-a judecat nimic, nu se poate vorbi de autoritate de lucru judecat. Partea vătămată prin măsura luată și care nu a fost prezentă în instanță poate folosi calea acțiunii în anulare contra actului juridic autorizat. Hotărârile necontencioase leagă instanța numai în măsura în care situația de fapt a rămas neschimbată; dar dacă ea se schimbă ulterior, se poate reveni asupra măsurii luate, cu rezerva însă a drepturilor câștigate de terții de bună-credință" (I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Căile de atac*, 1981, p. 113).

[3)] A se vedea, pentru amănunte privind consecințele practice ale lipsei autorității de lucru judecat a încheierii pronunțate în materie necontencioasă, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 433-434.

[4)] „Stabilitatea" încheierii pronunțate în materie necontencioasă, este admis de doctrină, reprezintă o altă diferență față de actul administrativ. În acest context, se observă că, dacă actul administrativ, prin

în consecință, dacă respectivele împrejurări s-au schimbat, instanța poate reveni asupra soluției inițiale, cu respectarea anumitor condiții:

- în primul rând, instanța trebuie sesizată printr-o *cerere nouă* formulată de titularul cererii inițiale și numai în măsura în care acesta se prevalează de motive sau argumente noi[1]. Acesta nu va putea reitera cererea dacă, la momentul formulării cererii inițiale, instanța s-a dezînvestit, declarându-se necompetentă, sau dacă cererea inițial a fost respinsă pentru că nu avea caracter necontencios.

Constatând elementele noi, pe care nu le-a cunoscut la momentul soluționării primei cereri, instanța sesizată cu o nouă cerere poate da o soluție diferită. Dacă cererea nu este însă bazată pe temeiuri de fapt sau de drept noi ori nu este sprijinită pe alte înscrisuri, instanța, pe lângă faptul că nu își va schimba soluția, va putea face și aplicarea dispozițiilor art. 12 alin. (2) teza finală NCPC[2], considerând că este caz de exercitare abuzivă a unui drept procesual[3];

- instanța poate reveni numai dacă astfel nu ar vătăma drepturi subiective dobândite *ulterior încheierii* și *în temeiul ori în considerarea acesteia*[4]. În alte cuvinte, instanța nu poate reveni asupra încheierii necontencioase, în situația în care aceasta și-a produs efectele juridice[5].

Avem în vedere faptul că o caracteristică importantă a încheierilor pronunțate în materie necontencioasă este caracterul constitutiv de drepturi, instanța fiind chemată să se pronunțe asupra unei situații juridice noi, luând măsuri pentru viitor, spre deosebire de hotărârile pronunțate în procedura contencioasă, care, în marea majoritate a situațiilor, au caracter declarativ[6];

- dacă instanța s-a declarat necompetentă și a trimis dosarul instanței competente, potrivit art. 529 alin. (2) NCPC, aceasta nu mai poate reveni asupra soluției întrucât cererea nu îi

---

natura sa, poate fi revocat pur și simplu, încheierea necontencioasă nu poate fi retractată sau anulată de judecător *per decretum*, ea urmând să își producă toate efectele atâta timp cât situația de fapt a rămas aceeași – a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 787.

[1] De exemplu, s-a decis că nu există autoritate de lucru judecat în cazul în care, sesizată cu soluționarea unei cereri de încuviințare a adopției, instanța constată că anterior respinsese cererea de adopție pentru că procura dată de adoptator mandatarei era doar o procură generală (CSJ, s. civ., dec. nr. 2125/1991, nepublicată, *apud* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 434, nota 2).

[2] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 12 NCPC, pp. 33-36.

[3] D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 14.

[4] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 433. În context, s-a observat, pe bună dreptate, că unele dintre actele administrative individuale sunt exceptate de la principiul revocabilității.

[5] Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 133. A se vedea și *supra*, comentariile *sub* art. 533 NCPC.

[6] A se vedea, în acest sens: Gr. Porumb, *op. cit.*, 1962, vol. II, p. 128; I. Stoenescu, Gr. Porumb, *op. cit.*, 1966, p. 348; I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Căile de atac*, 1981, p. 113; G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 603; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 793. În context, s-a arătat în doctrină și că delimitarea în discuție dintre cele două materii, privită și ca un criteriu de distincție între materia contencioasă și necontencioasă – bazată pe caracterul hotărârilor –, este o chestiune relativă, întrucât există hotărâri în materie contencioasă constitutive de drepturi (de exemplu, hotărârea având ca obiect desfacerea căsătoriei, cea privind stabilirea filiației ori tăgăduirea paternității etc.), iar unele încheieri în materie necontencioasă au caracter declarativ (de exemplu, declararea judecătorească a morții) – a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 422.

mai aparţine, existând şi posibilitatea unui conflict negativ de competenţă; pe de altă parte, între instanţă şi titularul cererii s-a creat deja un „incident" contencios[1];

- de asemenea, în situaţia respingerii cererii pe motivul că are caracter contencios, făcându-se aplicarea dispoziţiilor art. 531 NCPC, instanţa nu mai poate reveni asupra soluţiei, din aceleaşi raţiuni ce ţin de crearea unui „incident" de natură contencioasă între instanţă şi titularul cererii ori între acesta din urmă şi persoanele care au intervenit; în acelaşi timp, prin calificarea cererii ca având caracter contencios, titularul său are deschisă deja calea unei acţiuni în contencios[2].

Art. 536. Reguli aplicabile[3]

(1) Dispoziţiile art. 527-535 referitoare la procedura necontencioasă se completează cu dispoziţiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii.

(2) Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziţii, care se vor completa cu cele ale prezentei cărţi.

Comentariu

1. Dispoziţiile art. 527-535 NCPC reprezintă *dreptul comun*[4] cu privire la procedura de urmat în materiile necontencioase.

Dacă acestea nu sunt suficiente însă, chiar normele privind procedura necontencioasă se întregesc cu cele ale procedurii contencioase, în măsura în care acestea sunt însă compatibile cu natura necontencioasă a cererii.

De exemplu, lipsa unui „diferend" şi a unui „adversar", mai exact lipsa pârâtului, face ca dispoziţiile din procedura contencioasă privind întâmpinarea şi cererea reconvenţională să nu fie aplicabile în materia cercetată, nefiind compatibilă cu natura necontencioasă a cererii. Sunt incompatibile, de asemenea, cu natura necontencioasă a cererii instituţii procedurale precum: hotărârea prin care se încuviinţează învoiala părţilor, hotărârea dată în baza recunoaşterii pretenţiilor, administrarea probelor de către avocaţi sau consilieri juridici etc.

S-a observat[5] însă că alte instituţii specifice procedurii contencioase, cum ar fi, de pildă, unele incidente procedurale, precum renunţarea la judecată sau perimarea, nu pot fi respinse *de plano*, considerându-se că sunt incompatibile cu natura necontencioasă a cererii.

2. Procedura prevăzută de norme speciale privind materii necontencioase judiciare (fie din NCPC, NCC sau alte legi speciale) se aplică cu prioritate materiilor în discuţie.

Un exemplu este încuviinţarea adopţiei de către instanţa de tutelă, procedura aplicabilă fiind reglementată, aşa cum statuează art. 454 NCC, „prin lege specială". Astfel, NCC

---

[1] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 433.

[2] *Ibidem*.

[3] Textul art. 536 NCPC are un conţinut aproape identic cu cel al art. 338 C. pr. civ. Cu privire la constituţionalitatea acestuia, Curtea Constituţională s-a pronunţat prin Decizia nr. 261 din 14 martie 2006, *cit. supra*, după comentariul *sub* art. 531 NCPC.

[4] A se vedea *supra*, şi comentariul *sub* art. 527 NCPC.

[5] Pentru amănunte şi exemple, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 15.

reglementează adopția numai sub aspectul dreptului substanțial[1], iar tot ce ține de procedura în sine a adopției face obiectul Legii nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată. Dispozițiile acestei din urmă legi se completează nu doar cu cele ale NCC, ci și, *„după caz, ale Codului de procedură civilă"* (inclusiv procedura necontencioasă – n.n., V.B.)[2].

Un alt exemplu este procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul *uzucapiunii* (art. 1.050-1.053 NCPC). Reamintim că, în cadrul acesteia, procedura de judecată are un caracter special, reglementarea completându-se însă cu cea de drept comun, care se aplică în mod corespunzător. Reiterăm și aceea că derularea acestei proceduri având, *ab initio*, caracter grațios și mai cu seamă finalizarea ei depind de formularea sau nu a unor opoziții [în temeiul art. 1.052 alin. (2) lit. e) NCPC]. Dacă s-au formulat opoziții la cererea de uzucapiune, în condițiile prevăzute de aceste norme special, procedura dobândește caracter contencios, cu toate consecințele care decurg din această calificare[3].

3. Atunci când o reglementare specială în materie necontencioasă „tace" cu privire la anumite aspecte, în completarea normelor din legile speciale se aplică dispozițiile Cărții a III-a din NCPC, adică dreptul comun privind cererile necontencioase judiciare, iar în completarea acestora din urmă, după caz și dacă nu contravin naturii necontencioase a cererii, se aplică dispozițiile de la procedura contencioasă[4].

4. În sfârșit, dispozițiile titlului de față sunt aplicabile, după caz, cu același titlu, de drept comun, și în materiile necontencioase extrajudiciare, precum procedura notarială, procedura de carte funciară, procedura înregistrărilor în registrele de stare civilă etc.[5].

---

[1] A se vedea E. Florian, în *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, 2015, pp. 545-579.

[2] Potrivit art. 98[1] din Legea nr. 273/2004: *„Dispozițiile prezentei legi se completează cu prevederile Codului civil și, după caz, ale Codului de procedură civilă"*.

[3] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 531 NCPC și *infra*, comentariul *sub* art. 1.050-1.053 NCPC (A. Rădoi).

[4] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 431, nota 2, în sensul că „prevederile art. 536 C. pr. civ. au și alte semnificații decât cele de complinire: procedura necontencioasă este integrată în procesul civil, în general; ea trebuie însă reglementată prin reguli proprii și derogatorii, necesar specifice acestei proceduri jurisdicționale, dar fără diferend juridic. «Dispozițiile generale» sau «comune» în materia procedurii necontencioase nu numai că își refuză adaptările sau reconsiderările prin reguli speciale, dar, prin definiție, chiar le implică".

[5] În corpul unor reglementări speciale care guvernează materii necontencioase extrajudiciare există trimiteri exprese la dreptul comun. De exemplu, potrivit art. 163 din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată, *„Dispozițiile prezentei legi se completează cu prevederile Codului civil, republicat, cu modificările ulterioare, și cu cele ale Codului de procedură civilă, republicat, cu modificările și completările ulterioare"*. Potrivit art. 18 alin. (2) din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, cererea privind întocmirea actului de naștere când declarația de naștere a fost făcută după trecerea unui an de la data nașterii, introdusă la *„judecătoria în a cărei rază teritorială are domiciliul persoana interesată sau unde are sediul serviciul de protecție specială a copilului"*, este soluționată *„potrivit dispozițiilor privind procedura necontencioasă din Codul de procedură civilă"*. A se vedea și *supra*, comentariul *sub* art. 527 NCPC.

Art. 537. Măsuri luate de președintele instanței

(1) Procedura necontencioasă se aplică și în cazurile în care legea dă în competența președintelui instanței luarea unor măsuri cu caracter necontencios.

(2) În aceste cazuri, președintele trebuie să pronunțe încheierea în termen de cel mult 5 zile de la primirea cererii.

(3) Apelul împotriva încheierii date de președintele judecătoriei se judecă de tribunal, iar apelul împotriva încheierii date de președintele tribunalului sau curții de apel se judecă de un complet al instanței respective.

(4) Încheierile date de președinții secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt definitive.

Comentariu

1. În *domeniul de aplicare* a procedurii necontencioase intră și ***măsurile*** având un astfel de caracter, pe care legea le stabilește expres ***în sarcina președintelui instanței***[1].

În situația în care președintele instanței soluționează o cerere necontencioasă judiciară ca judecător, dispozițiile art. 537 NCPC nu sunt însă aplicabile, așa cum s-a observat în doctrină[2]. Totodată, nu este exclusă posibilitatea delegării, în condițiile legii, a atribuției expres prevăzute de o normă legală în sarcina președintelui către vicepreședintele instanței sau alt judecător care înlocuiește președintele când acesta lipsește.

2. Dispozițiile art. 537 NCPC sunt aplicabile, de exemplu, în materia vânzării, când există dezacord asupra calității bunului, cumpărătorul contestând calitatea sau starea bunului pe care vânzătorul i l-a pus la dispoziție; în această situație președintele judecătoriei de la locul prevăzut pentru executarea obligației de predare, la cererea oricăreia dintre părți, va desemna de îndată un expert în vederea constatării [art. 1.691 alin. (1) NCC].

3. Și în situațiile în care legea dă în competența sa luarea unor măsuri cu caracter necontencios, președintele se pronunță tot printr-o *încheiere*, de admitere ori de respingere a cererii, care trebuie pronunțată însă *în termen de cel mult 5 zile* de la primirea cererii, conform art. 537 alin. (2) NCPC. Termenul scurt în care trebuie luată măsura cu caracter necontencios, justificat în principal prin aceea că nu implică, de regulă, administrarea vreunui probatoriu deosebit, este un termen procedural, care se calculează potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC. Nerespectarea termenului de 5 zile nu are însă vreun efect cu privire la valabilitatea sau efectele încheierii pronunțate în materie necontencioasă ori sancțiuni în plan procesual, președintele neputând fi decăzut din dreptul de a lua măsura stabilită de lege în sarcina sa; în acest context, s-a apreciat[3] că termenul este, în fapt, un termen de recomandare.

4. *Calea de atac* împotriva încheierii este tot *apelul*, potrivit art. 537 alin. (3) NCPC, și în ipoteza soluționării cererii de către președintele instanței. Competența de soluționare a acestuia a fost însă repartizată diferit – apelul împotriva încheierii date de președintele

---

[1] A se vedea, pentru dezvoltări și exemple privind aplicarea practică a textului art. 537 NCPC, D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 16-17.

[2] *Ibidem*.

[3] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 431; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 876.

judecătoriei se judecă de tribunal, iar apelul împotriva încheierii date de preşedintele tribunalului sau al curţii de apel se judecă de un complet al instanţei respective[1].

5. Încheierile date de preşedinţii secţiilor Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie sunt *definitive*, aşa cum statuează expres textul art. 537 alin. (4) NCPC. Din analiza aceluiaşi text legal s-ar deduce că preşedintele instanţei supreme nu ar avea în competenţă luarea unor măsuri cum sunt cele prevăzute de art. 537 NCPC[2].

6. Doctrina recentă a acordat semnificaţii diferite sintagmei „preşedintele instanţei". Într-o primă opinie[3], pornind de la interpretarea corelată a textelor alin. (3) şi (4) ale art. 537, s-a apreciat că textul legal în discuţie trebuie interpretat restrictiv, fiind vorba întotdeauna, cu referire la legitimarea procesuală conferită de norma legală, doar de „preşedintele instanţei". Este evocată, în sprijinul acestei concluzii, delimitarea impusă de alin. (4) al aceluiaşi articol, potrivit căruia „încheierile date de preşedinţii secţiilor Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie sunt definitive". Într-o altă interpretare, se consideră că în sfera noţiunii de „preşedinte al instanţei" este inclus şi „preşedintele secţiei"[4].

7. Concluzionând, opinia bazată pe interpretarea extensivă[5] a textului art. 537 NCPC nu poate fi primită necondiţionat. Avem în vedere argumentul important potrivit căruia pentru rezolvarea unor asemenea cereri de către preşedintele instanţei este nevoie de o dispoziţie expresă a legii care să îi confere o asemenea atribuţie. În toate celelalte cazuri sunt aplicabile regulile de drept comun privitoare la constituirea instanţei, deoarece numai în mod excepţional aceste atribuţii sunt conferite preşedintelui instanţei[6].

Luând în considerare, aşadar, autorizarea conferită expres, „prin lege", „preşedintelui instanţei" de a lua anumite măsuri în cazuri determinate, având în vedere însă şi spiritul

[1] În literatura de specialitate aferentă vechiului Cod de procedură civilă s-a arătat că „recursul (înlocuit în actuala reglementare cu apelul – n.n., V.B.)" exercitat împotriva „încheierii date de preşedintele tribunalului sau curţii de apel este o cale de atac de retractare, de vreme ce este de competenţa aceleiaşi instanţe. (...)" (M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 339]. Nu împărtăşim acest punct de vedere, raliindu-ne punctului de vedere potrivit căruia soluţionarea căii de atac împotriva încheierii preşedintelui tribunalului sau curţii de apel de către un complet din cadrul aceleiaşi instanţe nu este un motiv suficient pentru a transforma apelul într-o cale de atac de retractare (D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 17). Tot în acest sens, a se vedea şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 431, nota 5: „Atunci când calea de atac este soluţionată de un complet al instanţei respective, ea nu se converteşte *eo ipso* într-o cale de atac de retractare; nimic nu îndreptăţeşte schimbarea naturii căii de atac, numită şi în acest caz: apel".

[2] A se vedea, în acest sens, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 17.

[3] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 431.

[4] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 637 [„De vreme ce «preşedinte al instanţei» este şi preşedintele secţiei, art. 537 alin. (3) se aplică şi atunci când apelul este exercitat împotriva încheierii date de preşedintele de secţie"].

[5] A se vedea şi D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp.17-18, în sensul că, deşi textul art. 537 NCPC este de strictă interpretare, avându-se în vedere necesitatea unei soluţii utile din punct de vedere practic, ţinându-se cont şi de principiul specializării judecătoriilor, secţiilor şi instanţelor, regăsit în legile de organizare judiciară, se impune o interpretare extensivă a dispoziţiilor acestui text, în sensul ca prin sintagma *preşedintele instanţei* să se înţeleagă, atunci când este cazul, *preşedintele de secţie*. A se vedea şi *infra*, comentariile *sub* art. 945 NCPC, în sensul că „preşedintele" care dispune măsurile prealabile în procedura de declarare a morţii, măsuri de natură să pregătească soluţionarea cauzei, este *preşedintele completului de judecată* (A. Ştefănescu).

[6] A se vedea, în acest sens, I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 870.

normei, care nu poate ignora „nevoile organizatorice" ale tribunalelor şi curţilor de apel, pe măsura numărului mare de secţii care le compun, apreciem că prin sintagma „preşedinte al instanţei" se poate înţelege şi „preşedinte al secţiei", însă numai în situaţiile în care preşedintele instanţei îşi deleagă, în condiţiile legii, competenţa exclusivă prevăzută de textele de lege respective. Totodată, în măsura în care prin lege, *stricto sensu*, se prevăd, *expressis verbis*, atribuţii similare în sarcina preşedintelui unei secţii de la tribunal sau curtea de apel, nimic nu împiedică aplicarea dispoziţiilor prezentului articol.

Mai puţin relevant în ceea ce priveşte justificarea acestei concluzii, caracterul definitiv al încheierilor pronunţate de preşedinţii secţiilor Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie îşi are justificarea sa proprie, legată mai curând de aceleaşi raţiuni care au stat la baza caracterului definitiv dintru început al încheierilor pronunţate de un complet al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie [potrivit art. 537 alin. (2) NCPC], raţiuni ce ţin în mare măsură de rolul şi locul instanţei supreme în ierarhia jurisdicţională, de împărţirea competenţelor funcţionale între secţii şi între conducerea instanţei supreme.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul II
Dispoziții speciale

Comentariu general

1. Un element de noutate introdus prin NCPC, Titlul al II-lea al Cărții a III-a, este consacrat unor dispoziții speciale[1] în materia procedurii necontencioase judiciare. Acestea privesc instituirea unor reguli procedurale speciale privind eliberarea de copii de pe hotărâri și de pe alte înscrisuri și regimul încheierilor pentru eliberarea unor bunuri, reguli apreciate în doctrină ca aducând o rigoare necesară[2], privind aceste aspecte particulare în materie necontencioasă judiciară.

2. Pornind de la rațiuni practice, legiuitorul a prevăzut, așadar, o serie de „dispoziții speciale" aplicabile în situații cu titlu particular în materie necontencioasă judiciară, care pot avea semnificația unor exemplificări[3] prevăzute chiar de NCPC, în sensul art. 536 alin. (2) din Cod.

Prima dintre acestea, vizând eliberarea de copii de pe anumite acte procedurale și de pe înscrisuri, considerată în doctrină o procedură „bine-venită"[4], dar făcând și obiectul unor critici, cuprinde regulile stabilite de normele nou-introduse analizate mai jos.

Art. 538. Eliberarea de copii de pe hotărâri și de pe alte înscrisuri

(1) La cerere, grefa instanței va elibera copii de pe încheierea de ședință, de pe hotărâre sau dispozitiv sau de pe celelalte înscrisuri aflate la dosar.

(2) Copiile de pe încheierile de ședință, de pe hotărâre sau de pe dispozitiv se vor putea elibera numai după ce acestea au fost semnate de toți judecătorii, sub sancțiunea aplicabilă grefierilor pentru infracțiunea de fals.

(3) În cazul în care dezbaterile nu s-au desfășurat în ședință publică, alte persoane decât părțile nu pot dobândi copii de pe încheieri, expertize, înscrisuri sau declarații de martori decât cu încuviințarea președintelui. Dispozițiile art. 537 alin. (2)-(4) se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Actele procedurale și înscrisurile vizate de art. 538 NCPC se eliberează *în copie* și *numai la cerere*, de către grefa instanței. Din coroborarea alin. (1) și (3) ale art. 538 NCPC rezultă că *eliberarea de copii* privește încheieri de ședință, hotărârea sau dispozitivul, dar

[1] A se vedea Expunerea de motive (p. 8) ce a însoțit proiectul Legii privind Codul de procedură civilă. Documentul poate fi consultat la adresa de internet: *http://webapp.senat.ro/pdf/09L066EM.pdf*.

[2] A se vedea, în acest sens, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 795.

[3] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 428, inclusiv nota 2.

[4] A se vedea, în acest sens, D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 19. Pentru o opinie contrară, în sensul că activitatea realizată de către grefa instanței, constând în îndeplinirea unor operațiuni materiale, nu este o procedură judiciară propriu-zisă, nici măcar de natură necontencioasă, nejustificându-și așezarea la locul unde este reglementată, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 438.

şi expertize, înscrisuri sau declaraţii de martori, adică celelalte înscrisuri aflate la dosar. Sunt vizate, aşadar, principalele acte de procedură, apoi „celelalte acte aflate la dosar", de unde rezultă că enumerarea făcută de text nu este limitativă, orice act sau înscris aflat la dosar putând fi eliberat solicitantului de către grefa instanţei, cu respectarea condiţiilor impuse de lege.

2. Referirea la *copie de pe dispozitiv* trebuie înţeleasă ca vizând în fapt minuta[1)], întocmită potrivit art. 401 NCPC, şi nu la dispozitiv, pentru că, în cazul acestuia, hotărârea este deja redactată, astfel că poate fi eliberată copia întregii hotărâri. Desigur, dacă după redactarea hotărârii se solicită eliberarea unei copii de pe dispozitiv, iar nu de pe întreaga hotărâre, persoanei interesate i se va remite dispozitivul care, în plus faţă de minută, cuprinde elementele de identificare arătate în art. 425 alin. (1) lit. c) NCPC.

3. Copiile se eliberează la cerere, în principiu, celor care au avut *calitatea de parte în proces*, cu arătarea distincţiilor de mai jos.

În doctrină[2)] s-a arătat că solicitantul, *indiferent dacă este sau nu parte în proces*, trebuie să justifice un *interes legitim* în eliberarea unei copii de pe un act de procedură ori înscris aflat la dosar.

În situaţia în care dezbaterile[3)] nu s-au desfăşurat însă în şedinţă publică, doar părţile pot obţine, de la grefă, copii de pe actele şi înscrisurile din dosar, aşa cum se deduce din textul art. 538 alin. (3)[4)]. Orice alte persoane decât părţile, aşadar, orice alţi participanţi la proces sau chiar terţi, nu pot primi copii de pe **încheieri, expertize, înscrisuri sau declaraţii de martori** decât cu încuviinţarea preşedintelui instanţei[5)], care va proceda conform prevederilor art. 537 alin. (2)-(4), aplicabile corespunzător. Şi de această dată, preşedintele va aprecia cu privire la admisibilitatea cererii de eliberare a înscrisurilor menţionate în raport de interesul legitim invocat de solicitant.

Justificarea unui interes legitim de către solicitant este o condiţie subînţeleasă de text, având în vedere regulile de principiu ataşate formelor procedurale. Aşa cum s-a arătat,

---

[1)] În sensul că referirea la copie de pe dispozitiv trebuie înţeleasă ca referindu-se în fapt la minută – în sensul art. 401 NCPC –, şi nu la dispozitiv, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, 2013, vol. II, p. 19, şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 639.

[2)] A se vedea, cu privire la această condiţie: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 795; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 438.

[3)] S-a arătat că „dezbaterile" la care se referă textul trebuie înţelese în sensul art. 389 NCPC, iar nu ca „dezbateri în fond", pentru că în etapa dezbaterilor în fond, chiar dacă se desfăşoară în şedinţă publică, nu se mai administrează probe şi nu se mai invocă excepţii procesuale (de vreme ce, în condiţiile art. 390 şi art. 391 NCPC, excepţiile procesuale şi alte apărări, respectiv completarea sau refacerea unor probe sunt chestiuni prealabile dezbaterilor în fond) astfel încât să se pună problema ca şi alte persoane decât părţile să fie interesate să obţină informaţii cu privire la acestea – a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 639.

[4)] În contextul regulilor prevăzute de alin. (3) al art. 538 NCPC, s-a arătat în doctrină că „preşedintele instanţei nu are posibilitatea respingerii discreţionare a cererii de eliberare a copiilor nici în ipoteza prevăzută de art. 538 alin. (3) NCPC, ci refuzul de eliberare a copiilor trebuie să fie justificat de un motiv solid, cum ar fi atingerea intereselor minorilor, a vieţii private a părţilor ori a intereselor justiţiei" (P. Piperea, L. Hagiu, *op. cit.*, p. 583).

[5)] În sensul că termenul „preşedintele", folosit în cuprinsul alin. (3) al normei analizate, se referă la **preşedintele instanţei**, adică la conducătorul administrativ al acesteia, nu la preşedintele de complet, a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Bălădean, *Noul Cod*, p. 877. A se vedea, în acest sens, şi P. Piperea, L. Hagiu, *op. cit.*, p. 583, inclusiv cu privire la dificultăţile pe care le ridică în practică atribuirea unei competenţe exclusive preşedintelui instanţei în diferite proceduri.

în lipsa unui interes legitim, eliberarea unui act important de procedură ar putea aduce prejudicii serioase uneia dintre părți[1].

4. Copiile de pe încheierea de ședință, de pe hotărâre sau dispozitiv nu se pot elibera decât numai după semnarea lor de către judecători. Deși nu o spune în mod expres, textul îi vizează, fără îndoială, pe judecătorii care au pronunțat hotărârea. Condiția e logică, întrucât numai prin semnătură judecătorii își asumă conținutul hotărârilor sau al dispozitivului. Eliberarea propriu-zisă a copiilor, după asigurarea luării tuturor semnăturilor, are loc prin grefa instanței. Grefierul trebuie să verifice existența semnăturilor tuturor judecătorilor pe încheierile, hotărârile sau dispozitivele de pe care eliberează copii. Nerespectarea condiției privind eliberarea copiei numai după luarea tuturor semnăturilor prevăzute atrage răspunderea penală a grefierilor vinovați pentru comiterea infracțiunii de fals. Chiar dacă textul nu precizează, angajarea răspunderii acestora are loc în condițiile legii penale, cu respectarea tuturor condițiilor privind calificarea faptei ca fiind o faptă penală[2]. Totodată, dacă nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii menționate, nu este exclusă aplicarea, în condițiile legii, a unor sancțiuni disciplinare persoanei culpabile.

5. Președintele se pronunță asupra cererii de eliberare a unor copii de pe încheieri, expertize, înscrisuri sau declarații de martori prin încheiere, în termen de cel mult 5 zile de la primirea acesteia. Încheierea este susceptibilă de apel, în condițiile art. 537 alin. (3) NCPC, cu excepția încheierii pronunțate de președintele unei secții a instanței supreme, care este definitivă.

Art. 539. Încheieri pentru eliberarea unor bunuri

(1) Cererea de eliberare privind sumele de bani sau alte valori ori titluri, consemnate, precum și orice alte bunuri, păstrate la instanță ori aflate în depozitul altuia, după caz, în legătură cu un proces, se introduce de persoana îndreptățită la instanța care a dispus acea măsură.

(2) Cererea se va soluționa prin încheiere executorie, dată în camera de consiliu. Părțile vor fi citate dacă instanța consideră necesar.

(3) În încheierea de eliberare se vor arăta deținătorul obligat la eliberarea bunurilor, precum și persoana îndreptățită să le primească.

(4) Încheierea prevăzută la alin. (3) este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului.

Comentariu

1. O altă *ipoteză particulară în materie necontencioasă*, potrivit alin. (1) al art. 539 NCPC, vizează posibilitatea persoanei îndreptățite de a solicita *instanței care a dispus indisponibilizarea unor bunuri sau valori* restituirea acestora[3].

---

[1] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 795.

[2] Pentru critica tezei finale a alin. (3) al art. 538 NCPC, a se vedea: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 439; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 19.

[3] A se vedea și dispozițiile art. 164-168 (Secțiunea a IX-a – „Gestionarea corpurilor delicte și a valorilor") din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești (aprobat prin Hotărârea CSM nr. 1375/2015), publicat în M. Of. nr. 970 din 28 decembrie 2015. Semnalăm că, potrivit art. 168 din Regulamentul citat, „prevederile referitoare la gestionarea corpurilor delicte se aplică în mod corespunzător și pentru gestionarea mijloacelor materiale de probă, inclusiv a obiectelor de valoare".

Astfel de situaţii – privind consemnarea unor sume de bani, titluri sau alte valori, precum şi a păstrării unor bunuri de către instanţă[1)] sau aflate în depozitul altei persoane – sunt, de exemplu: depunerea, la grefa instanţei, a înscrisurilor de care părţile înţeleg să se folosească, în copie certificată pentru conformitate, potrivit art. 292 NCPC; documentele depuse, în procedura de verificare a înscrisurilor, ca „înscrisuri de comparaţie", potrivit art. 303 NCPC; mijloacele materiale de probă puse la dispoziţia instanţei în condiţiile art. 342 NCPC.

Domeniul de aplicare al normelor în discuţie este limitat, aşadar, potrivit legii, la bunurile mobile. De semnalat este faptul că, în ceea ce priveşte cauţiunea judiciară, ţinând cont de faptul că procedura de restituire a cauţiunii este reglementată separat prin art. 1.064 NCPC, art. 539 NCPC nu priveşte şi cauţiunea judiciară[2)].

2. *Cererea de restituire* a bunului respectiv se va soluţiona, potrivit art. 539 alin. (2) NCPC, prin *încheiere executorie*, dată în camera de consiliu, de către instanţa competentă – cea care a dispus măsura consemnării, păstrării sau depozitării.

3. Referitor la *citare*, acelaşi text precizează că părţile sunt citate dacă instanţa consideră că este necesar, prevedere ce constituie o aplicaţie a regulii prevăzute de art. 532 NCPC în materie de citare în procedura necontencioasă. Ca principiu, soluţionarea cererii se face fără citarea părţilor – persoanele interesate de restituire, inclusiv deţinătorul bunului. Doar dacă instanţa consideră că are nevoie de informaţii suplimentare pentru a decide cu privire la restituire va cita părţile.

4. Referitor la momentul formulării cererii de restituire a bunurilor cu privire la care s-a luat măsura indisponibilizării, în toate situaţiile în care respectiva măsură este luată în legătură cu un proces, textul nu distinge după cum procesul este în curs sau finalizat. Văzând însă dispoziţiile alin. (4) al art. 539 NCPC, potrivit cărora încheierea pronunţată de instanţă cu privire la cererea de restituire este supusă aceloraşi căi de atac ca şi *„hotărârea pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului"* (s.n., V.B.), este logic ca cererea de restituire să fie formulată după finalizarea procesului prin hotărâre definitivă[3)].

[1)] A se vedea şi dispoziţiile art. 164 şi art. 165 din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti:

„Art. 164. – (1) Primirea, păstrarea şi eliberarea corpurilor delicte la instanţele de judecată se fac de către grefierul-şef, grefierul şef secţie sau de un alt grefier desemnat de preşedintele instanţei, cu respectarea condiţiilor legale privind ocuparea unei funcţii cu atribuţii de gestiune.

(2) Primirea obiectelor se face pe bază de proces-verbal în care se vor specifica elementele şi caracteristicile de identificare, calitatea sau valoarea lor. În cazul primirii prin poştă, obiectele se identifică după datele înscrise în inventarul însoţitor.

Art. 165. – Recipisele de consemnare sunt preluate de grefierul-şef, grefierul şef secţie sau de un alt grefier care lasă în locul lor o notă semnată şi datată; aceste documente se înregistrează în registrul de evidenţă a valorilor".

[2)] A se vedea, în acest sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 640. Cererea de restituire a cauţiunii fiind însă o cerere cu caracter necontencios, regulile generale aplicabile în materie necontencioasă (art. 527-537 NCPC) vor completa regulile speciale conţinute de reglementarea dedicată cauţiunii în NCPC – a se vedea, în acest sens, *infra*, comentariile *sub* art. 1.064 NCPC. Cu privire la calificarea ca necontencioasă a cererii de restituire a cauţiunii, a se vedea, spre exemplu, ÎCCJ, s. com., dec. nr. 4170/2010, nepublicată (text procesat prin programul LEX EXPERT).

[3)] A se vedea şi dispoziţiile art. 167 alin. (1) din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti, potrivit cărora „restituirea sau păstrarea corpurilor delicte se face în condiţiile şi către persoanele specificate în hotărârea judecătorească, după rămânerea definitivă ori irevocabilă a acesteia".

5. În *încheierea de eliberare* se va arăta, în mod obligatoriu, potrivit art. 539 alin. (3) NCPC, deţinătorul obligat la eliberarea bunurilor, precum şi persoana îndreptăţită să le primească. Se înţelege că vor fi indicate şi bunurile „eliberate" pe această cale.

6. Cu privire la *căile de atac*, se precizează, la alin. (4) al art. 539 NCPC, că încheierea pronunţată de instanţă cu privire la cererea de restituire a bunului potrivit alin. (3) al aceluiaşi text este supusă aceloraşi căi de atac[1] ca şi hotărârea pe baza căreia s-a cerut eliberarea bunului.

În doctrină[2] s-a precizat că, de vreme ce încheierea cu privire la cererea de restituire prevăzută de alin. (3) cuprinde soluţia de admitere a cererii, aceasta înseamnă că dispoziţiile art. 539 alin. (4) NCPC privind căile de atac sunt aplicabile numai dacă cererea a fost admisă. În această perspectivă, în continuarea raţionamentului se apreciază că, în situaţia respingerii cererii de restituire pe motiv că procesul nu a fost finalizat printr-o hotărâre definitivă, considerându-se, prin urmare, că mai este nevoie ca bunurile respective să fie păstrate „în custodia" instanţei respective, calea de atac împotriva încheierii de respingere a cererii de restituire ar trebui să fie apelul, în considerarea dispoziţiilor art. 534 alin. (2) NCPC, dar şi, am adăuga noi, a dispoziţiilor art. 536 alin. (2) NCPC.

De altfel, succesiunea alineatelor art. 539 NCPC fundamentează soluţia de mai sus. Potrivit alin. (2), cererea se soluţionează prin „încheiere executorie", textul având în vedere, fără dubiu, încheierea de admitere a cererii de restituire; alin. (3) al aceluiaşi articol menţionează expres „încheierea de eliberare" făcând precizări cu privire la conţinutul acesteia, iar alin. (4) statuează clar că „încheierea prevăzută la alin. (3)" – aşadar, încheierea de eliberare – „este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea pe baza căreia s-a cerut indisponibilizarea bunului".

Pe de altă parte, se arată[3] şi că, dacă judecata în primă instanţă este făcută de către curtea de apel – astfel încât indisponibilizarea bunurilor respective să fie făcută în scopul asigurării soluţionării cauzei la acea instanţă –, încheierea de respingere a cererii de restituire poate să fie atacată numai cu recurs, pentru că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu are competenţa de a judeca în apel. Cu privire la acest aspect trebuie arătat însă şi că, potrivit dreptului comun[4], competenţa de judecată în primă instanţă a curţii de apel se rezumă la cererile în materie de contencios administrativ şi fiscal, potrivit legii speciale, iar în această materie, calea de atac prevăzută de legea specială[5] este recursul.

Art. 540. Inventarierea bunurilor minorului

(1) În vederea inventarierii bunurilor minorului pus sub tutelă, instanța de tutelă desemnează de îndată un delegat și dispune citarea tutorelui și a membrilor consiliului de familie, precum și a minorului care a împlinit vârsta de 14 ani.

---

[1] Privind opinia potrivit căreia ar fi fost suficientă în acest caz doar calea de atac a apelului, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 439.

[2] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 640.

[3] *Ibidem*, pp. 640-641.

[4] A se vedea art. 96 pct.1 NCPC.

[5] A se vedea Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările şi completările ulterioare.

(2) Inventarul va cuprinde datele de identificare a bunurilor mobile sau imobile, descrierea lor sumară, inclusiv mențiuni privind starea bunurilor și valoarea estimată a acestora, precum și indicarea înscrisurilor existente cu privire la bunuri. De asemenea, inventarul va cuprinde mențiuni privind creanțele, datoriile sau alte pretenții declarate de tutore sau de membrii consiliului de familie.

Comentariu

1. Regulile[1] ce trebuie urmate în cazul inventarierii bunurilor minorului sunt prevăzute în textul art. 540 NCPC, care cuprinde norme de procedură ce își au corespondentul în textul art. 140 NCC[2], care cuprinde, la rândul său, reguli în materia inventarierii bunurilor în cadrul exercitării tutelei cu privire la bunurile minorului.

Subsumate scopului comun de asigurare a unei supravegheri corespunzătoare cu privire la modul de exercitare a sarcinilor tutelei, cele două texte menționate se completează, norma din NCPC reglementând strict procedura de urmat, chiar dacă norma de drept substanțial din NCC cuprinde, la rândul său, după cum se observă, și elemente de drept procedural.

2. Potrivit alin. (1) al art. 540 NCPC, în vederea inventarierii bunurilor minorului pus sub tutelă, instanța de tutelă desemnează de îndată ***un delegat*** și dispune ***citarea*** *tutorelui și a membrilor consiliului de familie,* precum și a *minorului care a împlinit vârsta de 14 ani*. Deși art. 540 NCPC nu prevede acest lucru, din coroborarea cu prevederile textului art. 534 NCPC – text *de iure communi* –, rezultă că și în această situație instanța pronunță o *încheiere executorie*, susceptibilă de a fi atacată numai cu apel.

3. *Inventarul* se va face de către delegatul instanței în termen de cel mult 10 zile de la numirea tutorelui de către instanța de tutelă, potrivit art. 140 alin. (1) teza finală NCC.

Reflectând starea patrimoniului minorului la momentul instituirii tutelei, inventarul bunurilor de către delegatul desemnat de către instanță permite, în acest mod, supravegherea

---

[1] „Dispozițiile speciale" privind „inventarierea bunurilor minorului" au fost adăugate primelor două categorii de „dispoziții speciale" (prevăzute de art. 538 și art. 539 NCPC) prin art. 13 și art. 14 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

[2] Având o denumire cvasiidentică cu cea a art. 540 NCPC, „Inventarul bunurilor minorului", art. 140 NCC (text care a reluat, la rândul său, într-o nouă reglementare, dispoziția prevăzută anterior la art. 126 C. fam.) are următorul cuprins:

„(1) După numirea tutorelui și în prezența acestuia și a membrilor consiliului de familie, un delegat al instanței de tutelă va verifica la fața locului toate bunurile minorului, întocmind un inventar, care va fi supus aprobării instanței de tutelă. Inventarul bunurilor minorului va începe să fie întocmit în maximum 10 zile de la numirea tutorelui de către instanța de tutelă.

(2) Cu prilejul inventarierii, tutorele și membrii consiliului de familie sunt ținuți să declare în scris, la întrebarea expresă a delegatului instanței de tutelă, creanțele, datoriile sau alte pretenții pe care le au față de minor. Declarațiile vor fi consemnate în procesul-verbal de inventariere.

(3) Tutorele sau membrii consiliului de familie care, cunoscând creanțele sau pretențiile proprii față de minori, nu le-au declarat, deși au fost somați să le declare, sunt prezumați că au renunțat la ele. Dacă tutorele sau membrii consiliului de familie nu declară datoriile pe care le au față de minor, deși au fost somați să le declare, pot fi îndepărtați din funcție.

(4) Creanțele pe care le au asupra minorului tutorele sau vreunul dintre membrii consiliului de familie, soțul, o rudă în linie dreaptă ori frații sau surorile acestora pot fi plătite voluntar numai cu autorizarea instanței de tutelă".

de către consiliul de familie şi controlul de către instanţa de tutelă a modului de exercitare a sarcinilor tutelei[1)].

În doctrina aferentă NCPC[2)] s-a opinat că ***citarea*** persoanelor prevăzute la alin. (1) este dispusă pentru ca instanţa de tutelă să aprobe inventarul, iar nu pentru însăşi efectuarea inventarierii bunurilor. Referitor la acest aspect, Noul Cod civil precizează însă fără echivoc că, „cu prilejul inventarierii, tutorele şi membrii consiliului de familie sunt ţinuţi să declare în scris, la întrebarea expresă a delegatului instanţei de tutelă, creanţele, datoriile sau alte pretenţii pe care le au faţă de minor", iar „declaraţiile acestora vor fi consemnate în procesul-verbal de inventariere" [art. 140 alin. (2) NCC].

Această modalitate de efectuare a operaţiunii de inventariere, care implică participarea activă a membrilor consiliului de familie şi a tutorelui, cu luarea unor declaraţii scrise, care vor fi consemnate în procesul-verbal de inventariere, este în acord cu specificul necontencios al procedurii, fiind gândită, aşa cum s-a şi precizat în literatura de specialitate aferentă NCC, „în vederea evitării situaţiilor de conflict de interese sau chiar a suspiciunilor cu privire la modul de exercitare de către tutore sau de către membrii consiliului de familie"[3)].

Evident, atâta vreme cât pe parcursul acestor operaţiuni nu se manifestă părţi cu interese potrivnice implicate în proces, *procedura este necontencioasă*. Problema se pune în cazul în care intervin anumite conflicte de interese privitor la bunurile minorului aflat sub tutelă, situaţie în care procedura necontencioasă riscă să se transforme într-una contencioasă, în condiţiile în care părţile implicate în acest proces urmăresc stabilirea unor drepturi potrivnice[4)].

4. Operaţiunea materială de inventariere realizată, sub autoritatea instanţei de tutelă, de către delegatul numit de aceasta – materializată printr-un „proces-verbal de inventariere", ca act constatator[5)] – va cuprinde *mai multe elemente* care determină o cât mai riguroasă şi completă identificare a bunurilor mobile sau imobile ale minorului, în acord cu scopul acestei măsuri de ocrotire a patrimoniului acestuia în raport cu actele pe care le va face tutorele pe perioada exercitării tutelei.

Astfel, potrivit alin. (2) al art. 540 NCPC, inventarul va cuprinde, în primul rând, datele de identificare a bunurilor mobile sau imobile, descrierea lor sumară, inclusiv menţiuni privind starea bunurilor şi valoarea estimată a acestora, precum şi indicarea înscrisurilor existente cu privire la bunuri. Acestor elemente li se adaugă şi *menţiuni* privind *creanţele, datoriile sau alte pretenţii* declarate de tutore sau de membrii consiliului de familie, potrivit ultimei teze a art. 540 alin. (2) NCPC, ce are în NCC ca text corespondent art. 140 alin. (2) teza întâi.

5. În completarea normelor în discuţie, deşi art. 540 NCPC nu prevede acest lucru, din coroborarea cu prevederile textului art. 534 NCPC şi ale art. 140 NCC rezultă că instanţa

---

[1)] A se vedea, în acest sens, A. Rădoi, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, 2015, p. 151.

[2)] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 641.

[3)] A se vedea A. Rădoi, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, 2015, p. 151.

[4)] A se vedea, în acest sens, P. Piperea, L. Hagiu, *op. cit.*, p. 584.

[5)] Denumirea dată actului constatator al inventarierii de către art. 140 alin. (3) NCC. A se vedea, cu privire la aceste aspecte, şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 797.

de tutelă va lua act de efectuarea inventarului printr-o *încheiere executorie*, susceptibilă de a fi atacată numai cu apel[1].

6. După finalizarea inventarului, tutorele va putea exercita, conform legii, sarcinile tutelei, până în acel moment neputând lua, potrivit art. 141 NCC[2], decât măsuri provizorii, în numele minorului, limitându-se la acte de conservare şi acte de administrare ce nu suferă întârziere[3].

7. *Situaţie tranzitorie.* Aplicarea normelor analizate are loc însă în condiţii speciale. Astfel, după introducerea instanţei de tutelă prin NCC, până la reglementarea prin lege specială a organizării şi funcţionării acesteia, în vederea îndeplinirii atribuţiilor privind exercitarea tutelei cu privire la bunurile minorului sau, după caz, cu privire la supravegherea modului în care tutorele administrează bunurile minorului, instanţa de tutelă, reprezentată de instanţele, secţiile sau, după caz, completele specializate pentru minori şi familie, poate delega, prin încheiere, îndeplinirea unora dintre aceste atribuţii de către *autoritatea tutelară*[4].

---

[1] A se vedea, în acelaşi sens, D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 21. Cu privire la acest aspect, s-a exprimat şi opinia potrivit căreia aprobarea inventarului va fi făcută printr-o hotărâre care este executorie de drept, faţă de art. 448 alin. (1) pct. 7 NCPC (M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 641).

[2] Art. 141 NCC, având denumirea marginală de „Actele făcute în lipsa inventarului", are următorul cuprins: „Înainte de întocmirea inventarului, tutorele nu poate face, în numele minorului, decât acte de conservare şi acte de administrare ce nu suferă întârziere".

[3] A se vedea, în acest sens, A. Rădoi, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, 2015, p. 152.

[4] *Ibidem*.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cartea a IV-a
Despre arbitraj

Comentariu general*

1. Privire generală. Legiuitorul din 2010 a păstrat aşezarea materiei privind „Arbitrajul" în Cartea a IV-a a Codului de procedură civilă. Potrivit expunerii de motive la Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[1], prin noul cod s-a propus „transformarea acestei proceduri alternative de soluţionare a litigiilor într-una atractivă, suplă şi modernă care, prin flexibilitate şi celeritate, să aibă efecte benefice în sensul reducerii volumului de activitate al instanţelor judecătoreşti".

Dintre reglementările propuse prin Noul Cod de procedură civilă, menite să faciliteze recursul la această formă de „justiţie privată", expunerea de motive a enumerat următoarele[2]: modificarea criteriilor de delimitare a sferei litigiilor care pot face obiectul arbitrajului, fiind eliminată referirea la litigiile patrimoniale [art. 542 alin. (1) NCPC]; posibilitatea soluţionării prin arbitraj a litigiilor în care părţi sunt persoanele juridice de drept public [art. 542 alin. (2) şi (3) NCPC]; consacrarea unei instanţe unice – tribunalul de la locul arbitrajului –, competentă să intervină pentru a soluţiona problemele ce se pot ivi în organizarea şi desfăşurarea arbitrajului (art. 547 NCPC); eliminarea condiţiei cetăţeniei române pentru arbitri (art. 555 NCPC); trimiterea la dreptul comun în materia incompatibilităţii pentru a nu se întrerupe cursul arbitrajului prin cereri abuzive de recuzare (art. 563 NCPC); reglementarea mai precisă a sancţiunii caducităţii arbitrajului pentru depăşirea termenului de soluţionare a litigiului (art. 568 NCPC); trimiterea expresă la principiile fundamentale ale procesului civil, care se aplică şi arbitrajului în măsura în care sunt compatibile cu acesta [art. 575 alin. (2) NCPC]; reglementarea mai precisă a modului în care tribunalul arbitral îşi verifică din oficiu competenţa şi propunerea ca hotărârea prin care se declară necompetent să nu fie supusă niciunei căi de atac, pentru a favoriza soluţionarea rapidă a litigiului (art. 579 NCPC); eliminarea obligativităţii ca deliberarea asupra pronunţării hotărârii arbitrale să aibă loc cu participarea personală a tuturor arbitrilor (art. 602 NCPC); stabilirea competenţei curţii de apel de a judeca acţiunea în anulare a hotărârii arbitrale (art. 610 NCPC).

---

* Acest text reprezintă finalul capitolului „Evoluţia legislaţiei române privind arbitrajul" („Reglementarea arbitrajului *ad-hoc* în Codul de procedură civilă din 2010"), pe care l-am redactat pentru lucrarea „Arbitrajul în România. Ghidul unui practician" (*Arbitration in Romania. A Practitioner's Guide*), Kluwer Law International B.V., Alphen aan der Rijn, Olanda, 2016, pp. 23-28.

[1] A se vedea *Expunere de motive*, Codul de procedură civilă – Legea nr. 134/2010, publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010.

[2] *Ibidem.*

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă a modificat unele dintre textele Codului adoptat în 2010, aşa cum se arată în expunerea de motive la acest act normativ[1].

Astfel, au fost introduse dispoziţii privind posibilitatea atacării separate cu acţiune în anulare a încheierilor tribunalului arbitral prin care cursul arbitrajului a fost suspendat, s-a dispus luarea de măsuri asigurătorii sau provizorii ori a fost respinsă excepţia de neconstituţionalitate ca inadmisibilă (art. 594 NCPC).

În privinţa acţiunii în anulare, au fost adăugate, prin legea de aplicare, două noi dispoziţii, şi anume: un nou motiv de exercitare a acţiunii în anulare a hotărârii arbitrale (şi, implicit, un nou termen de exercitare a acestei acţiuni), în situaţia în care, după pronunţarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituţională s-a pronunţat asupra excepţiei invocate în acea cauză, declarând neconstituţională legea, ordonanţa ori o dispoziţie dintr-o lege sau dintr-o ordonanţă care a făcut obiectul acelei excepţii [art. 608 alin. (1) lit. i)], precum şi posibilitatea ca, în anumite cazuri de anulare a hotărârii arbitrale [art. 608 alin. (1) lit. c), d), f), g), h)], la cererea uneia dintre părţi, curtea de apel să poată trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral [art. 613 alin. (3) lit. b)].

2. Sistematizare. Sistematizarea Cărţii a IV-a din Codul de procedură civilă a urmat, în linii mari, structura anterioară a aceleiaşi cărţi, modificată masiv în anul 1993[2], probabil pornindu-se de la ideea că reglementarea anterioară a fost confirmată de decenii de aplicare şi a fost modificată amplu cu aproximativ două decenii înainte. Materia a fost sistematizată în şapte titluri, acestea fiind împărţite, atunci când a fost cazul, în capitole: Titlul I („Dispoziţii generale"); Titlul II („Convenţia arbitrală"); Titlul III („Tribunalul arbitral"); Titlul IV („Procedura arbitrală", care cuprinde patru capitole: Capitolul I – „Sesizarea tribunalului arbitral"; Capitolul II – „Judecata"; Capitolul III – „Cheltuielile arbitrale" şi Capitolul IV – „Hotărârea arbitrală"); Titlul V („Desfiinţarea hotărârii arbitrale"); Titlul VI („Executarea hotărârii arbitrale") şi Titlul VII („Arbitrajul instituţionalizat").

Legiuitorul din 2010 a reglementat, separat, şi arbitrajul internaţional: Titlul IV („Arbitrajul internaţional şi efectele hotărârilor arbitrale străine") din Cartea a VII-a a Codului de procedură civilă („Procesul civil internaţional").

3. Surse de inspiraţie. Deşi expunerile de motive ale celor două acte normative (Codul de procedură civilă şi Legea de punere în aplicare) nu menţionează sursele din care s-au inspirat redactorii textelor (cu excepţia menţiunii din expunerea de motive la legea de punere în aplicare, referitoare – punctual – la Codul de procedură civilă german[3]), nu ni se pare inutilă o trecere în revistă, fie şi sumară, a modelelor legislative care au fost avute în vedere la redactarea Cărţii a IV-a, privind arbitrajul.

---

[1] A se vedea *Expunere de motive*, Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

[2] Prin Legea nr. 59/1993 pentru modificarea Codului de procedură civilă, a Codului familiei, a Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990 şi a Legii nr. 94/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii de Conturi (M. Of. nr. 177 din 26 iulie 1993).

[3] A se vedea *Expunere de motive*, Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

Din enumerarea care urmează – făcută cu titlu exemplificativ – rezultă că legiuitorul român a folosit ca model pentru unele dintre textele Cărţii a IV-a Codul de procedură civilă francez, pe cel italian, pe cel al provinciei Québec şi pe cel german[1].

În privinţa Codului de procedură civilă francez, acesta a servit ca model pentru următoarele texte:

- organizarea arbitrajului de către un terţ (art. 545 NCPC român – art. 1455 C. pr. civ. francez, în forma în vigoare în 2007[2]);

- sancţiunea nulităţii pentru lipsa prevederii modalităţii de numire a arbitrilor [art. 550 alin. (1) NCPC român – art. 1443 C. pr. civ. francez, în forma în vigoare în 2007];

- posibilitatea încheierii compromisului când litigiul este deja pe rolul unei instanţe (art. 551 NCPC român – art. 1450 C. pr. civ. francez, în forma în vigoare în 2007);

- necesitatea ca tribunalul arbitral să fie întotdeauna constituit dintr-un număr impar de arbitri (art. 556 NCPC român – art. 1454 C. pr. civ. francez, în forma în vigoare în 2007);

- trimiterea la principiile fundamentale ale procesului civil, aplicabile şi procesului arbitral [art. 575 alin. (2) NCPC – art. 1460 alin. 2 C. pr. civ. francez, în forma în vigoare în 2007].

Codul de procedură civilă italian a fost utilizat ca sursă de inspiraţie, după cum urmează:

- împuternicirea dată avocaţilor, potrivit legii, valorează alegerea domiciliului sau, după caz, a sediului procesual la avocat, dacă în cuprinsul acesteia nu se prevede altfel, şi cuprinde dreptul avocatului de a exercita opţiunile cu privire la caducitatea arbitrajului, precum şi de a solicita ori de a accepta prelungirea termenului arbitrajului (art. 546 NCPC român – art. 816 bis alin. 1 C. pr. civ. italian[3]);

- în caz de îndoială, clauza compromisorie se interpretează în sensul că se aplică tuturor neînţelegerilor care derivă din contractul sau din raportul juridic la care ea se referă [art. 550 alin. (3) NCPC român – art. 808 quater C. pr. civ. italian];

- încheierea procedurii arbitrale cu sau fără pronunţarea unei hotărâri asupra fondului cauzei nu aduce atingere eficacităţii convenţiei arbitrale, sub forma clauzei compromisorii, şi aceasta va rămâne valabilă şi va servi drept temei pentru orice nouă procedură arbitrală care ar fi declanşată în temeiul acesteia (art. 552 NCPC român – art. 808 quinquies C. pr. civ. italian);

- unele cazuri de incompatibilitate a arbitrilor, necunoscute anterior în dreptul românesc [art. 562 alin. (1) lit. b)-d) NCPC român – art. 815 C. pr. civ. italian];

- reglementarea mai clară a caducităţii arbitrajului (art. 568 C. civ. român – art. 821 C. pr. civ. italian);

---

[1] Unele dintre actele normative folosite ca model au fost ulterior modificate, astfel încât trimiterile vor fi făcute la textele corespunzătoare în vigoare la data redactării proiectului Codului de procedură civilă român.

[2] Codul de procedură civilă francez a fost modificat prin Decretul 2011-48 din 13 ianuarie 2011 (*http://www.legifrance.gouv.fr*).

[3] Codul de procedură civilă italian, disponibil pe *http://www.altalex.com/documents/news/2014/10/28/dei-procedimenti-speciali-dell-arbitrato*.

- posibilitatea părţilor de a stabili regulile de procedură aplicabile arbitrajului sau de a-i împuternici pe arbitri să stabilească aceste reguli [art. 576 alin. (1) NCPC român – art. 816 bis C. pr. civ. italian];

- participarea terţilor la procedura arbitrală (art. 581 NCPC român – art. 816 quinquies C. pr. civ. italian);

- posibilitatea audierii martorilor şi a experţilor la locuinţa lor ori la locul unde îşi desfăşoară activitatea [art. 589 alin. (2) NCPC român – art. 816 ter alin. 2 C. pr. civ. italian];

- posibilitatea tribunalului arbitral de a solicita autorităţilor publice informaţii necesare pentru soluţionarea cauzei, iar în caz de refuz al acestora – posibilitatea de a sesiza tribunalul, pentru a lua măsurile necesare (art. 590 NCPC – art. 816 ter alin. 6 C. pr. civ. italian).

Într-o măsură mai redusă, Codul de procedură civilă al provinciei Québec a fost şi el utilizat ca sursă de inspiraţie de către redactorii proiectului român. Astfel, poate fi dat ca exemplu art. 542 NCPC („Obiectul arbitrajului"), pentru a cărui redactare a fost avut în vedere şi art. 2639 al Codului civil din Québec.

În sfârşit, după cum s-a arătat în „Expunerea de motive" la Legea de punere în aplicare a Codului de procedură civilă, „urmându-se modelul Codului de procedură civilă german (...), s-a propus ca, în anumite cazuri de anulare a hotărârii arbitrale [art. 599 alin. (1) lit. c), d), f), g), h)], la cererea uneia dintre părţi, curtea de apel să poată trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral"[1].

4. Aprecieri critice. Nu îşi are locul aici o cercetare completă a reglementării arbitrajului. După cum a reieşit din cele de mai sus, reglementarea actuală – care a făcut deja obiectul unor analize exhaustive, sub forma unor tratate[2], a unor cursuri universitare[3] sau a unor comentarii pe articole[4] – a urmat-o, în liniile sale cele mai importante, pe cea anterioară, completată cu norme inspirate din codurile de procedură civilă ale unor ţări cu o solidă tradiţie în domeniu.

Unul dintre reproşurile care se pot face procedurii arbitrale, astfel cum este reglementată în Cartea a IV-a a Codului de procedură civilă, este „judiciarizarea" sa excesivă[5], care aminteşte – în unele cazuri până la similaritate – de procedura justiţiei statale, reglementată de Cartea a II-a („Procedura contencioasă") din Codul de procedură civilă.

---

[1] *Expunere de motive*, Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

[2] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 441-617.

[3] A se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, pp. 589-615.

[4] A se vedea: I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, pp. 733-836; I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 799-881; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, pp. 23-85; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 880-945; R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional. Texte. Comentarii. Mentalităţi*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, *passim*.

[5] Prin termenul „judiciarizare" înţelegem nu numai influenţa procedurii contencioase din faţa instanţelor statale asupra procedurii arbitrale (care este o justiţie privată, aşa cum reiese din art. 541 NCPC), ci şi similitudinea – uneori mergând până la identitate – a unor instituţii procedurale (într-o anumită măsură explicabilă).

În afara acestor aprecieri cu caracter general, trebuie însă amintite două texte, incompatibile cu arbitrajul, menţionate ca atare de un autor de prestigiu, imediat după apariţia Codului[1]: este vorba de art. 548 alin. (2)[2] şi art. 603 alin. (3)[3] NCPC.

Credem însă că aceste scăderi nu afectează fondul reglementării, care rămâne una relativ modernă, compatibilă cu reglementările similare din celelalte state ale Uniunii Europene.

[1] V.M. Ciobanu, *Prefaţă*, în „Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010)", Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010, p. XII.

[2] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 548 NCPC.

[3] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 603 NCPC.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul I
Dispoziții generale

Art. 541. Noțiune

(1) Arbitrajul este o jurisdicție alternativă având caracter privat.

(2) În administrarea acestei jurisdicții, părțile litigante și tribunalul arbitral competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca regulile respective să nu fie contrare ordinii publice și dispozițiilor imperative ale legii.

Comentariu

1. Noul Cod de procedură civilă oferă o definiţie a arbitrajului, surprinzând principalele caracteristici ale acestuia: *natura privată, natura hibridă – convenţională şi jurisdicţională – a arbitrajului, mijloc alternativ de soluţionare a disputelor.*

2. În ceea ce priveşte *natura privată*, arbitrajul reprezintă, aşa cum s-a arătat în doctrină[1)], o *excepţie parţială* de la regula conform căreia înfăptuirea justiţiei este un „*monopol al statului*". În societatea modernă, rolul de a înfăptui justiţia şi l-a asumat statul. Faptul că justiţia este monopolul statului implică două consecinţe:

a) *nicio altă autoritate* în afara instanţelor judecătoreşti legal instituite nu poate înfăptui justiţia prin pronunţarea unor hotărâri care să se bucure de *autoritatea lucrului judecat* şi *de forţă executorie*. În acest sens, art. 126 alin. (1) din Constituţie prevede că justiţia se realizează prin Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi prin celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege;

b) statul este obligat să împartă justiţia atunci când se solicită acest lucru. Judecătorul care a fost învestit cu soluţionarea unei cereri nu poate refuza judecata. Potrivit art. 5 alin. (2) NCPC, niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă. Bineînţeles că este ideal ca judecătorul să soluţioneze cauza cu care a fost învestit în temeiul unui text de lege al cărui conţinut să fie neechivoc şi perfect aplicabil situaţiei de fapt ce caracterizează speţa, însă, chiar dacă legea prezintă neclarităţi sau lacune, judecătorul este obligat să recurgă la interpretarea legii, la analogia legii sau a dreptului, ţinând seama de toate circumstanţele cauzei şi de cerinţele echităţii.

O excepţie parţială de la principiul enunţat o reprezintă procedura arbitrajului. În acest caz, în temeiul unei convenţii arbitrale[2)] ce poate îmbrăca forma clauzei *compromisorii* sau a *compromisului*[3)], părţile decid de comun acord ca litigiul să fie deferit unor persoane

---

[1)] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 44.

[2)] Convenţia arbitrală este înţelegerea prin care părţile interesate se obligă să soluţioneze un litigiu determinat sau determinabil prin mijlocirea arbitrajului ocazional sau permanent, renunţând la dreptul de a se adresa în acest scop organelor jurisdicţionale de stat (P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 124). A se vedea comentariul de la art. 548-551.

[3)] A se vedea, pentru amănunte, G. Dănăilă, *Procedura arbitrală*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, pp. 48-55.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITY LIBRARY

particulare, numite arbitri, înlăturând în acest fel competenţa instanţelor judecătoreşti. Concluzia că arbitrajul reprezintă numai o *excepţie parţială* de la principiul conform căruia justiţia este *monopol al statului* este fundamentată pe două argumente:

a) *nu toate litigiile sunt arbitrabile.* Nu pot fi supuse arbitrajului numai litigiile care privesc starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relaţiile de familie, precum şi drepturile asupra cărora părţile nu pot să dispună[1]. Uneori, legea stabileşte că anumite litigii sunt în competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti[2];

b) chiar dacă hotărârea arbitrală este obligatorie pentru părţi, în cazul în care partea care a pierdut procesul nu execută de bunăvoie hotărârea, *recurgerea la executarea silită poate fi realizată numai prin învestirea cu formulă executorie a hotărârii arbitrale.* Or, procedura învestirii cu formulă executorie este dată în competenţa exclusivă a instanţei judecătoreşti (judecătoria) de la domiciliul/sediul creditorului sau debitorului.

3. Arbitrajul se înscrie în aşa-numitele *mijloace alternative de soluţionare a disputelor* (*Alternative Dispute Resolution*), din care mai fac parte *medierea, negocierea, concilierea.* Dintre acestea, arbitrajul se distinge prin faptul că implică o activitate de natură jurisdicţională, la finalul căreia arbitrul/arbitrii pronunţă o hotărâre obligatorie pentru părţi, în timp ce alte modalităţi alternative a disputelor îşi propun aducerea părţilor în poziţia de a agrea o rezolvarea amiabilă a conflictului, fără a le impune însă o soluţie[3]. Arbitrajul, ca mijloc alternativ de rezolvare a disputelor, nu trebuie confundat cu desemnarea de către părţi a unui terţ (arbitru) pentru a stabili preţul sau alt element al contractului (art. 1.232 şi art. 1.662 NCC)[4].

4. Doctrina a sintetizat *avantajele* şi *dezavantajele* arbitrajului. Printre *avantaje* au fost menţionate cele relative la *posibilitatea alegerii de către părţi a arbitrilor şi procedurii aplicabile, caracterul informal al dezbaterilor, confidenţialitatea, soluţionarea cauzei într-un termen mult mai scurt decât în faţa unei instanţe statale, posibilitatea soluţionării cauzei în echitate* etc. Printre *dezavantajele* procedurii arbitrale sunt menţionate adesea *absenţa unor mijloace de constrângere a martorilor, experţilor, imposibilitatea adoptării unor măsuri asigurătorii energice, caracterul riscant al procedurii decurgând din faptul că hotărârea arbitrală nu poate fi desfiinţată decât pentru motive strict limitativ prevăzute de lege, nefiind pusă la dispoziţie o cale devolutivă de atac, precum şi costul, de principiu, mai ridicat pe care îl presupune angajarea procesului arbitral*[5].

---

[1] A se vedea comentariul de la art. 542.

[2] Sunt date în competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti litigiile referitoare la procedura insolvenţei, somaţiile de plată, anumite litigii în materia societăţilor etc. A se vedea G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 112. A se vedea comentariul de la art. 542.

[3] În doctrină s-a impus denumirea de *„justiţie contractuală"*, expresie prin care se desemnează mijloacele alternative de soluţionare a disputelor, atât cele non-jurisdicţionale, precum medierea, negocierea şi concilierea, dar şi cele jurisdicţionale, precum arbitrajul, L. Cadiet, J. Normand, S. Amrani-Mekki, *Théorie générale du procès*, PUF, 2e éd., 2010, pp. 208-233.

[4] A se vedea C. Zamşa, *Noul Cod civil*, p. 1293.

[5] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 598, V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 591; G. Dănăilă, *Procedura arbitrală*, *op. cit.*, pp. 29-30; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 733 şi urm., I. Băcanu, *Renaşterea arbitrajului ad-hoc*, în Dreptul nr. 9/1991, pp. 32-35.

5. În ceea ce privește natura arbitrajului, Noul Cod de procedură civilă confirmă teza dominantă existentă în doctrina noastră[1], care susține natura juridică mixtă (hibridă) – *convențională și jurisdicțională* – a arbitrajului. Vorbind deopotrivă despre *„administrarea unei jurisdicții"*, dar și despre faptul că *„părțile litigante pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun"*, coroborând acestea cu premisa conform căreia apelarea la procedura arbitrală și renunțarea parțială la justiția statală se realizează numai în baza acordului părților, regăsim în concepția legiuitorului aprecierea că natura contractuală și cea jurisdicțională a arbitrajului nu pot fi despărțite, fiind prezente toate fazele procesului arbitral[2].

6. În virtutea naturii convenționale a arbitrajului, părțile pot stabili regulile de judecată. Dispozițiile art. 544 NCPC particularizează, indicând normele asupra cărora părțile sunt libere să convină norme derogatorii de la dreptul comun: *normele privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor, termenul și locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv eventuale proceduri prealabile de soluționare a litigiului, repartizarea între părți a cheltuielilor arbitrale și, în general, orice alte norme privind buna desfășurare a arbitrajului*[3].

Dispozițiile art. 541 alin. (2) NCPC, conform cărora „părțile litigante și *tribunalul arbitral* competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun" (s.n., Tr.C.B.), trebuie coroborate cu cele ale art. 544 alin. (3) NCPC. Potrivit acestora din urmă, dacă părțile nu stabilesc regulile după care urmează să se desfășoare procedura arbitrală, tribunalul arbitral va putea stabili procedura de urmat așa cum va socoti mai potrivit. În măsura în care nici tribunalul arbitral nu stabilește norme de procedură, atunci se aplică regulile prevăzute în Cartea a IV-a din Codul de procedură civilă. Pe de altă parte, dispoziția cu caracter general conform căreia și tribunalul arbitral poate stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun trebuie înțeleasă și prin raportare la arbitrajul instituționalizat, unde regulile de procedură se adoptă de conducerea acestuia potrivit normelor sale de funcționare stabilite prin actul de înființare [art. 619 alin. (1) NCPC].

---

[1] Teza dualistă (mixtă) a arbitrajului a fost afirmată de doctrină și a stat la baza reglementării arbitrajului atât în vechiul, cât și în Noul Cod de procedură civilă. A se vedea: S. Zilberstein, I. Băcanu, *Desființarea hotărârii arbitrale*, în Dreptul nr. 10/1996, pp. 27-29, V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 596, I. Băcanu, *Arbitrajul ad-hoc și instituționalizat în legislația română*, în Dreptul nr. 8/1995, pp. 4-14; V. Babiuc, O. Căpățînă, *Situația actuală a arbitrajului comercial în România*, în RDC nr. 6/1993, p. 13; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 732. Concepția dualistă este prezentă și în doctrina străină, dar există în prezent o tendință de a se acorda o mai mare eficiență libertății contractuale a părților – a se vedea J. Billemont, *La liberté contractuelle à l'épreuve de l'arbitrage*, LGDJ, Paris, 2013, pp. 1-22.

[2] Se arată și că în cadrul reglementărilor premergătoare constituirii tribunalului arbitral și începerii activității acestuia predomină prevederile care evocă natura contractualistă, în timp ce în cadrul reglementărilor ce privesc activitatea tribunalului arbitral și finalizarea procesului printr-o hotărâre predomină cele care evocă latura jurisdicțională a arbitrajului, dar se recunoaște că cele două componente nu pot fi despărțite – I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 732.

[3] A se vedea comentariul de la art. 544.

7. Limitele în care părţile pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun sunt impuse de *ordinea publică* şi *normele imperative ale legii*. În art. 544 alin. (2) NCPC se impune şi ca regulile stabilite de părţi să nu încalce *bunele moravuri*.

Sunt norme de ordine publică cele care interesează organizarea statului şi a instituţiilor sale, ordinea de drept în general. Sunt astfel de norme cele care stabilesc cu privire la motivele de nulitate a hotărârii arbitrale, imposibilitatea de renunţare la dreptul de a formula acţiune în anulare anterior pronunţării hotărârii arbitrale, obligativitatea învestirii cu formulă executorie a hotărârii arbitrale anterior punerii în executare silită, competenţele rezervate instanţei de judecată cu privire la incidentele apărute în cadrul arbitrajului etc.[1]. Sunt norme imperative cele de la care părţile nu pot deroga prin convenţia arbitrală, chiar dacă uneori sunt stabilite în vederea protecţiei uneia dintre părţi, precum cele referitoare la numărul impar al arbitrilor sau la faptul că una dintre părţi nu îşi poate desemna mai mulţi arbitri decât cealaltă şi, în general, toate regulile ce constituie principii fundamentale ale procesului civil la care face referire art. 575 alin. (2) NCPC[2].

8. Dispoziţiile Cărţii a IV-a din Noul Cod de procedură civilă se aplică arbitrajului privat voluntar. Există şi arbitraje private obligatorii, cum este cel reglementat în materia drepturilor de autor şi a drepturilor conexe, care fac obiectul unei gestiuni colective prevăzute de Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor şi drepturile conexe[3].

---

[1] Curtea de Casaţie a Franţei a declarat ca fiind nulă, deoarece încalcă ordinea publică, o convenţie arbitrală prin care se stabilea o anumită cale de atac (Cas., s. I civ., 13 martie 2007, preluată în extras în RRA nr. 1/2014, p. 81).

[2] Pentru critica formulării „*ordinea publică* şi *normele imperative ale legii*", întemeiată pe ideea că normele de ordine publică sunt oricum imperative sau că prin impunerea condiţiei „dispoziţiilor imperative ale legii" textul ar exceda Convenţiei de la New York, care se referă numai la „normele de ordine publică", a se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 735.

[3] Potrivit dispoziţiilor legii speciale, în cazul în care negocierea pentru adoptarea metodologiilor elaborare de organismele de gestiune colectivă a drepturilor de autor sau drepturilor conexe nu conduce la încheierea unui protocol între aceste organisme şi reprezentanţii utilizatorilor, se recurge la arbitrajul organizat de Oficiul Român pentru Drepturile de Autor. În concepţia legii speciale, se pare că acest arbitraj este impus părţilor. Particularităţile acestui arbitraj presupun judecata de către un complet format din 5 arbitri. Aceşti arbitri nu sunt aleşi de către părţi, ci desemnaţi prin tragere la sorţi dintr-un corp format din 20 de arbitri, numiţi din 3 în 3 ani, prin ordin al ministrului coordonator al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor. Desemnarea celor 20 de membri se face prin tragere la sorţi de către directorul general al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, în prezenţa candidaţilor, care sunt propuşi de organismele de gestiune colectivă, de structurile asociative ale utilizatorilor şi de societăţile publice de radiodifuziune şi de televiziune. În termen de 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii arbitrale, părţile pot face apel împotriva acesteia la instanţa Curţii de Apel Bucureşti, care se va pronunţa asupra cauzei în complet civil. Hotărârea arbitrală este executorie de drept până la pronunţarea soluţiei cu privire la menţinerea sau modificarea metodologiilor. Soluţia Curţii de Apel Bucureşti este definitivă, se comunică Oficiului Român pentru Drepturile de Autor şi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, pe cheltuiala Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, prin decizie a directorului general, emisă în termen de 5 zile de la data comunicării. Potrivit art. 153 din Legea nr. 8/1996, dispoziţiile acesteia se completează cu dreptul comun, ceea ce face ca în completarea normelor de arbitraj stabilite prin decizia directorului ORDA să se aplice şi dispoziţiile Cărţii a IV-a din Codul de procedură civilă. În legătură cu acest arbitraj obligatoriu, s-a pus problema dacă, faţă de particularităţile pe care le prezintă, utilizarea termenului de arbitraj este corectă – S. Florea, *Consideraţii privind arbitrabilitatea litigiilor în materia dreptului proprietăţii intelectuale*, în RRA nr. 4/2012, p. 56.

9. Dispoziţiile Cărţii a IV-a din Noul Cod de procedură civilă sunt aplicabile arbitrajului intern. Pentru arbitrajul internaţional, legiuitorul a reglementat reguli distincte, cuprinse în Cartea a VII-a – „Procesul civil internaţional" (art. 1.111-1.133). Cu toate acestea, potrivit regulilor de aplicare subsidiară, consacrate în art. 1.123, dispoziţiile relative la arbitrajul intern îşi vor găsi aplicarea, în mod corespunzător, şi în procesul arbitral internaţional, în legătură cu orice aspecte privind constituirea tribunalului arbitral, procedura, hotărârea arbitrală, completarea, comunicarea şi efectele acesteia, nereglementate de părţi prin convenţia arbitrală şi neîncredinţate de acestea rezolvării de către tribunalul arbitral.

Jurisprudenţă

1. Astfel, nu se poate invoca art. 364 lit. i) C. pr. civ. [în prezent, art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC – n.n., Tr.C.B.] ca motiv de desfiinţare a hotărârii arbitrale, în sensul că aceasta încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziţiile imperative ale legii, cu referire strictă la aplicarea greşită a sancţiunii tardivităţii cererii reconvenţionale formulate peste termenul prevăzut de lege, prevederile art. 135 raportate la cele ale art. 357 C. pr. civ. neavând caracterul unor norme imperative *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 693 din 16 februarie 2011, publicată pe pagina web www.scj.ro, URL: http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=82982, consultat la data de 5 august 2015).*

2. Hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată dacă aceasta încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziţii imperative ale legii. Or, în perimetrul motivului de anulare a hotărârii arbitrale prevăzut de art. 364 lit. i) ultima teză, invocat de contestatoare, nu se includ criticile cu privire la stabilirea situaţiei de fapt pe larg evocată de aceasta, cu privire la interpretarea şi aplicarea prevederilor legale dispozitive, ci numai criticile cu privire la încălcarea dispoziţiilor imperative ale legii, independent de situaţia de fapt stabilită *(Trib. Iaşi, sent. nr. 2270 din 2 octombrie 2007, citată de V.A. Vlasov, în Arbitrajul comercial. Jurisprudenţă arbitrală 2007-2009. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, p. 314).*

3. În cazul în care prin clauza compromisorie părţile au supus litigiul Regulilor arbitrale ale Camerei de Comerţ şi Industrie din Paris, stabilind, totodată, că legea aplicabilă contractului este legea română, devin aplicabile prevederile din Codul de procedură civilă român referitoare la arbitraj.

Prin urmare, chiar dacă, potrivit art. 28 alin. (6) din Regulile ICC Paris, hotărârile arbitrale sunt obligatorii şi irevocabile, considerându-se că părţile au renunţat la dreptul lor la orice recurs împotriva acestor hotărâri prin simpla achiesare la aceste reguli, dispoziţiile art. 364^1 C. pr. civ. – aplicabile în speţă – prevăd faptul că părţile nu pot renunţa prin convenţia arbitrală la dreptul de a introduce acţiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale, renunţarea la acest drept putându-se face doar după pronunţarea hotărârii arbitrale.

Aşa fiind, cum în cauză, după pronunţarea hotărârii arbitrale, pârâta arbitrată nu a înţeles să renunţe expres la dreptul său de a cere desfiinţarea hotărârii şi să o execute de bunăvoie, respingerea ca inadmisibilă a acţiunii în anulare promovată este fără fundament legal *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 490 din 7 februarie 2012, disponibilă pe http://www.romanianarbitration.ro).*

BCU BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Art. 542. Obiectul arbitrajului

(1) Persoanele care au capacitate deplină de exercițiu pot conveni să soluționeze pe calea arbitrajului litigiile dintre ele, în afară de acelea care privesc starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relațiile de familie, precum și drepturile asupra cărora părțile nu pot să dispună.

(2) Statul și autoritățile publice au facultatea de a încheia convenții arbitrale numai dacă sunt autorizate prin lege sau prin convenții internaționale la care România este parte.

(3) Persoanele juridice de drept public care au în obiectul lor de activitate și activități economice au facultatea de a încheia convenții arbitrale, în afară de cazul în care legea ori actul lor de înființare sau de organizare prevede altfel.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 542 NCPC reglementează arbitrabilitatea litigiilor. Arbitrabilitatea reprezintă susceptibilitatea unui litigiu de a fi soluționat pe calea arbitrajului, fiind sustras, în acest mod, justiției statale. Decizia de a recurge la justiția privată aparține în totalitate părților implicate, temeiul fiind convenția arbitrală. Totuși, statul delimitează libertatea părților de a recurge la procedura arbitrală, prin stabilirea sferei litigiilor arbitrabile.

Arbitrabilitatea este *obiectivă*, atunci când criteriul de apreciere îl reprezintă natura litigiului (*ratione materiae*), și *subiectivă*, atunci când se raportează la persoanele care urmează a fi implicate în litigiu (*ratione personae*).

Delimitarea domeniului accesibil arbitrajului din cele două perspective, *obiectivă* și *subiectivă*, este făcută în art. 542 NCPC după cum urmează: în alin. (1), *arbitrabilitatea obiectivă*, iar în alin. (2) și (3), *arbitrabilitatea subiectivă*. Reglementarea actuală este ușor diferită de cea cuprinsă în art. 340 C. pr. civ., care prevedea că pot fi soluționate pe calea arbitrajului *litigiile patrimoniale, în afară de acelea care privesc drepturi asupra cărora legea nu permite a se face tranzacție*. În plus, dacă vechiul Cod nu menționa nimic despre *arbitrabilitatea subiectivă*, noua reglementare abordează detaliat acest aspect.

Arbitrabilitatea prezintă o deosebită importanță nu numai din perspectiva teoretică, dar și sub aspect practic. *Non-arbitrabilitatea* afectează valabilitatea convenției arbitrale. Recurgerea la arbitraj într-un domeniu nearbitrabil obligă tribunalul arbitral să își invoce, din oficiu, necompetența. Dacă se pronunță o hotărâre arbitrală într-un domeniu inaccesibil arbitrajului, aceasta este susceptibilă de anulare în temeiul art. 608 alin. (1) lit. a) NCPC[1]. Nulitatea determinată de recurgerea la arbitraj într-un domeniu închis acestuia este *absolută*.

2. Reglementarea actuală referitoare la *arbitrabilitatea obiectivă* diferă de cea a vechiului Cod de procedură civilă. Dispozițiile art. 542 NCPC nu mai reține în mod expres condiționarea arbitrabilității de caracterul patrimonial al litigiilor, în schimb, cuprind o enumerare a materiilor litigioase interzise arbitrajului: *starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relațiile de familie*. De asemenea, dacă vechiul Cod de procedură

[1] Importanța pe care legiuitorul a conferit-o arbitrabilității se desprinde și din faptul că pentru acest motiv a stabilit un caz distinct de anulare a hotărârii arbitrale, el nefiind absorbit în motivul de la lit. b) – *„tribunalul a soluționat litigiul fără să existe o convenție arbitrală sau în temeiul unei convenții nule ori inoperante"*.

civilă excludea din sfera arbitrajului *litigiile care privesc drepturi asupra cărora legea nu permite a se face tranzacţie*, Noul Cod se referă în acelaşi context la litigiile care privesc *drepturi asupra cărora părţile nu pot să dispună*.

Tehnica folosită de legiuitor pentru a demarca sfera litigiilor arbitrabile sub aspectul obiectiv nu este una nouă, ci reprezintă, cel puţin în parte, o întoarcere la o tradiţie în legislaţia noastră. Astfel, iniţial, art. 340 C. pr. civ. prevedea că „*nu vor putea fi supuse la arbitri chestiile de stare civilă, despărţeniile şi toate drepturile asupra cărora legea nu permite a se face tranzacţie*"[1]. Ultima formă a art. 340 C. pr. civ. („*Persoanele care au capacitatea deplină de exerciţiu al drepturilor pot conveni să soluţioneze pe calea arbitrajului litigiile patrimoniale dintre ele, în afară de acelea care privesc drepturi asupra cărora legea nu permite a se face tranzacţie*") a fost dată de Legea nr. 59/1993, care a constituit un suport legislativ pentru renaşterea arbitrajului nostru după perioada regimului comunist[2]. Reglementarea cuprinsă în Noul Cod de procedură civilă este similară altor dispoziţii cuprinse în legislaţiile unor ţări din spaţiul european[3].

Sintetizând, rezultă că nu pot fi supuse arbitrajului:

a. litigiile referitoare la starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relaţiile de familie, dar şi alte litigii pentru care prin legi speciale s-a stabilit competenţa exclusivă a instanţelor statale;

b. litigiile care privesc drepturi asupra cărora părţile nu pot să dispună.

În primul rând, nu sunt arbitrabile litigiile privind starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relaţiile de familie. Enumerarea cuprinsă în art. 542 NCPC include în mare măsură sfera litigiilor nepatrimoniale[4]. Prin urmare, deşi nu se mai regăseşte, *expressis verbis*, în textul de lege, condiţia caracterului patrimonial al litigiului a fost păstrată, punerea ei în valoare făcându-se prin enumerarea materiilor litigioase ce pun în discuţie drepturi nepatrimoniale, dublată de condiţia că drepturile supuse arbitrajului trebuie să fie dintre cele *asupra cărora părţile pot dispune*. Se pare că legiuitorul nu a dorit îndepărtarea în

---

[1] Em. Dan, *Codul de procedură adnotat*, Ed. Librăriei „Socec & Co", Bucureşti, 1921, p. 521.

[2] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 596; I. Băcanu, *Noua reglementare a arbitrajului în Codul de procedură civilă român*, în Dreptul nr. 1/1994, pp. 15-16.

[3] Potrivit art. 2.060 C. civ. fr., „*On ne peut compromettre sur les questions d'état et de capacité des personnes, sur celles relatives au divorce et à la séparation de corps ou sur les contestations intéressant les collectivités publiques et les établissements publics et plus généralement dans toutes les matières qui intéressent l'ordre public. Toutefois, des catégories d'établissements publics à caractère industriel et commercial peuvent être autorisées par décret à compromettre*"; Codul de procedură civilă italian prevede în art. 806 că pot fi deduse arbitrajului litigiile care nu privesc drepturi de care părţile nu pot dispune, dacă legea nu interzice în mod expres („*Le parti possono far decidere da arbitri le controversie tra di loro insorte che non abbiano per oggetto diritti indisponibili, salvo espresso divieto di legge*"); potrivit art. 354 din Codul de procedură civilă elveţian, „*L'arbitrage peut avoir pour objet toute prétention qui relève de la libre disposition des parties*".

[4] Dacă ne raportăm la noţiunea de litigiu patrimonial, astfel cum a fost dezvoltată, este drept, cu caracter incident, în decizia nr. 32/2008 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie – Secţiile Unite (publicată în M. Of. nr. 830 din 10 decembrie 2008), starea şi capacitatea persoanei, relaţiile de familie sunt suficient de cuprinzătoare pentru a defini domeniul nepatrimonial. Eventualele litigii nepatrimoniale care nu ar fi cuprinse în enumerare oricum ar fi nearbitrabile, deoarece părţile nu ar putea dispune cu privire la aceste drepturi.

totalitate a condiţiei naturii patrimoniale a drepturilor deduse arbitrajului, ci doar renunţarea la delimitarea acestora printr-o formulă generică, respectiv *„litigii patrimoniale"*. Renunţarea la noţiunea de *„litigii patrimoniale"*, ca modalitate de delimitarea a *arbitrabilităţii* obiective, poate fi explicată prin încercarea de depăşire a dificultăţilor pe care le genera încadrarea în această categorie a unor litigii, în contextul în care jurisprudenţa internă nu a avut o reprezentare clară asupra noţiunii de litigiu patrimonial[1]. Disputele şi inconsecvenţele practicii judiciare interne, create în legătură cu noţiunea de *litigiu patrimonial*, nu erau compatibile cu nevoia de a contura într-o manieră clară şi predictibilă sfera arbitrabilităţii, părţile dorind să beneficieze de certitudinea valabilităţii convenţiei arbitrale şi, implicit, a procedurii de urmat, nefiind de dorit ca asupra acestor aspecte să planeze îndoiala şi temerea de o practică fluctuantă[2].

Eliminarea condiţiei privind natura patrimonială a litigiului are efectul acceptării fără discuţii în sfera arbitrabilităţii a unor litigii în legătură cu care existau anterior poziţii diferite cu privire la acest aspect:

- *este vorba de acele litigii care, deşi au ca obiect pretenţii cu caracter patrimonial, pun în discuţie, măcar şi pe cale incidentală, existenţa/inexistenţa unui drept nepatrimonial.* În acest caz, ezitarea în calificarea drept arbitrabil a acestor litigii nu îşi mai are justificare în contextul legislativ actual. Cu titlu de exemplu, se pot aminti litigiile privind *drepturile de proprietate intelectuală*, calificate, în general, din perspectiva arbitrabilităţii, ca fiind

---

[1] Într-o interpretare largă a noţiunii de litigiu patrimonial s-a reţinut că *este general admis că litigiile patrimoniale sunt litigii referitoare la raporturi patrimoniale, adică raporturi cu conţinut economic, susceptibile de evaluare în bani. Principalele raporturi patrimoniale sunt raporturile de proprietate şi alte drepturi reale, precum şi raporturile obligaţionale. Evident că sfera litigiilor patrimoniale nu poate fi restrânsă numai la acelea prin care se solicită obligarea la plată unei sume de bani, ea incluzând şi litigiile al căror obiect este evaluabil în bani sau, într-o formulă generală, litigii care au ca obiect drepturi patrimoniale. Prin opoziţie cu aceste litigii, cele nepatrimoniale au ca obiect drepturi personale nepatrimoniale, adică drepturi al căror conţinut este strâns legat de persoana titularului lor şi care nu au un conţinut economic evaluabil în bani* (C. Ap. Bucureşti, dec. civ. nr. 11398 din 16 decembrie 2008, preluată de pe portalul *www.legalis.ro*). Prin opoziţie la această opinie, în alte cazuri s-a decis că nu sunt patrimoniale şi, prin urmare, sunt nearbitrabile litigii precum interpretarea şi rezilierea unui contract, acţiunea în constatare, chiar dacă avea ca obiect un drept patrimonial (a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, pp. 992-993).

[2] Pentru o identitate de raţiune în ceea ce priveşte argumentele avute în vedere la înlocuirea criteriului legat de natura patrimonială cu cel legat de caracterul dispozitiv al drepturilor ce fac obiectul litigiului, în dreptul elveţian, a se vedea D. Hofmann, Ch. Lüscher, *Le Code de procédure civile*, Stämpfli Verlag AG Bern, 2009, p. 217. Potrivit autorilor, opţiunea legiuitorului elveţian pentru delimitarea arbitrabilităţii prin referirea generică la drepturi de care părţile pot dispune, în opoziţie cu cea care determină arbitrabilitatea prin raportare la natura patrimonială a respectivelor drepturi, este mai potrivită litigiilor interne, care adesea pun în discuţie drepturi fără valoare litigioasă imediată, cum ar fi excluderea unui membru dintr-o asociaţie culturală, sau pretenţii de natură non-pecuniară ce decurg din violarea drepturilor personalităţii (este de observat că, în acest caz, ne aflăm în faţa unui litigiu patrimonial, chiar dacă pretenţia decurge din afectarea unui drept nepatrimonial). Este de reţinut că şi în dreptul elveţian [art. 157 alin. (1) din Legea de drept internaţional privat – LDIP], ca şi în cel român [art. 1.111 alin. (1) NCPC], arbitrabilitatea în litigiile internaţionale a rămas în continuare raportată şi la criteriul caracterului patrimonial al drepturilor deduse judecăţii.

mixte[1]. Era acceptat faptul că litigiile ce au ca obiect dreptul de proprietate intelectuală *în sine* nu ar fi arbitrabile, datorită caracterului nepatrimonial al acestora, dar cele care privesc drepturile patrimoniale ce decurg din acestea sunt arbitrabile. Deşi aparent clară, rezolvarea arbitrabilităţii în acest domeniu a ridicat controverse în situaţia în care reclamantul deducea judecăţii o pretenţie patrimonială decurgând din exploatarea unui drept de proprietate intelectuală, iar pârâtul se apăra punând în discuţie însăşi existenţa dreptului. În aceste situaţii, eliminarea referirii exprese la natura patrimonială a litigiului, adusă de noua reglementare, elimină incertitudinile şi netezeşte calea către decizia de a considera arbitrabile aceste litigii. Desigur, în legătură cu acestea trebuie verificat dacă nu cumva legea le-a rezervat competenţei exclusive a instanţelor judecătoreşti sau a altor organe cu activitate jurisdicţională[2]. Contextul legislativ actual favorizează decizia arbitrabilităţii şi în litigiile ce ar avea ca obiect pretenţii pecuniare pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, cauzat prin atingerea unor drepturi nepatrimoniale;

- *litigiile care pun în discuţie dreptul de folosinţă asupra spaţiilor destinate unor activităţi profesionale sunt indiscutabil arbitrabile.* Asupra acestora nu am avut îndoieli nici sub vechea reglementare, dar totuşi, în practică, unele instanţe ezitau în calificarea lor ca fiind patrimoniale din pricina faptului că erau obişnuite a le considera neevaluabile în bani sub aspectul timbrajului[3]. Evident că extinderea calificărilor din materia stabilirii taxelor judiciare de timbru în sfera calificării dreptului patrimonial sau nepatrimonial al litigiului nu reprezenta un procedeu corect. Nu sunt arbitrabile litigiile privind procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept, reglementată în art. 1.034-1.049 NCPC, în privinţa acesteia fiind stabilită competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti[4].

Eliminarea condiţiei caracterului patrimonial al litigiului şi înlocuirea acesteia cu enumerarea materiilor inaccesibile arbitrajului are drept posibilă consecinţă (în funcţie şi de interpretările pe care le va da practica judiciară şi arbitrală) şi o restrângere a sferei *arbitrabilităţii obiective* în unele cazuri:

- *litigiile în materie succesorală*, deşi au caracter patrimonial, sunt în mod expres exceptate de la arbitraj. Sub imperiul vechii reglementări existau opinii care, pornind de la natura patrimonială şi tranzacţionabilă a drepturilor puse în discuţie, acceptau arbitrabilitatea litigiilor în materie succesorală[5]. În prezent, discuţia este închisă faţă de cuprinsul art. 542

---

[1] G. Dănăilă, *Procedura arbitrală*, *op. cit.*, p. 114.

[2] Despre arbitrabilitatea litigiilor în materia proprietăţii intelectuale, a se vedea S. Florea, *Consideraţii privind arbitrabilitatea litigiilor în materia dreptului proprietăţii intelectuale*, în RRA nr. 4/2012, p. 39.

[3] Pentru o soluţie corectă, a se vedea sent. arbitrală nr. 268 din 10 decembrie 2007, în V.A. Vlasov, *Arbitrajul comercial. Jurisprudenţă arbitrală 2007-2009. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, p. 17.

[4] Din raţiuni similare, nu sunt arbitrabile nici alte proceduri speciale precum procedura ordonanţei de plată (art. 1.014-1.025 NCPC), procedura privind cererile de valoare redusă (art. 1.026-1.033 NCPC) sau cea privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii (art. 1.050-1.053 NCPC). A se vedea şi D. Cristea, *Raportul dintre procedurile speciale de recuperare a creanţelor şi convenţia arbitrală. Examen de competenţă a instanţelor judecătoreşti în judecarea cererilor de emitere a unei somaţii/ordonanţe de plată. Chestiuni subsecvente de admisibilitate*, în RRA nr. 4/2012, p. 63.

[5] T. Prescure, R. Crişan, *Arbitrajul comercial – modalitate alternativă de soluţionare a litigiilor patrimoniale*, Ed. Universul Juridic, 2010, Bucureşti, pp. 78-80.

alin. (1) NCPC, care exclude în mod expres cauzele privind *dezbaterea succesorală* din sfera litigiilor arbitrabile. Totuşi, însăşi sintagma „*litigiu privind dezbaterea succesorală*"[1] are un conţinut imprecis definit. Credem că, atunci când dezbaterea succesorală a avut loc şi s-a finalizat prin emiterea unui certificat de moştenitor, partajul bunurilor cuprinse în masa succesorală nu mai presupune o „*dezbatere succesorală*", aflându-ne în afara interdicţiei legale, arbitrajul fiind posibil;

- *litigiile de natură patrimonială ce decurg însă din sfera relaţiilor de familie, în principal cele relative la valabilitatea sau aplicarea convenţiilor matrimoniale.* În legătură cu acestea, părţile pot dispune de drepturile puse în discuţie, astfel încât, în absenţa unei norme contrare, includerea lor în sfera arbitrabilităţii poate fi discutată. Este posibil ca în convenţiile matrimoniale soţii să dorească includerea unei clauze arbitrale, după cum este posibil să decidă, ulterior, recurgerea la un compromis. Anumite particularităţi ale arbitrajului, precum confidenţialitatea şi lipsa publicităţii, reprezintă motivaţii serioase pentru adoptarea unei atari proceduri în sfera unor raporturi de natură patrimonială, dar care se caracterizează printr-o legătură uneori inseparabilă cu viaţa privată. Dezbaterea aspectelor privind convenţia matrimonială în spaţiul public, specific procedurii de drept comun, adesea nu este convenabilă părţilor, motiv pentru care recurgerea la arbitraj ar putea să reprezinte o bună soluţie pentru păstrarea confidenţialităţii. Problema este generată de interdicţia de la arbitraj, pe care art. 542 NCPC o instituie în privinţa litigiilor care privesc *relaţiile de familie*. Sintagma „*relaţii de familie*" este susceptibilă de a primi cel puţin două interpretări în legătură cu problema înfăţişată: a) *una restrictivă*, în sensul că se referă numai la raporturile de natură nepatrimonială, precum şi la cele patrimoniale aflate în strânsă legătură cu acestea (*e.g., cheltuielile pentru creşterea copilului minor, locuinţa familiei, cheltuielile căsătoriei etc.*), iar nu şi cele relative la regimul patrimonial; b) *alta, în sens larg*, care ar include în sfera interdicţiei de la arbitraj nu numai a litigiilor relative la raporturile nepatrimoniale dintre soţi, ci şi pe cele care vizează regimul patrimonial adoptat de soţi. În literatură s-a exprimat deja un punct de vedere potrivit căruia ar trebui să se recurgă la o interpretare extensivă a expresiei „*relaţii de familie*", ce ar include şi regimul patrimonial adoptat de soţi[2]. Opinia exprimată este corectă, în principiu, dar credem că permite unele nuanţări:

- în ceea ce priveşte acţiunile referitoare la aspecte patrimoniale care sunt indisolubil legate de raporturi de familie sau de rudenie cu conţinut nepatrimonial, neavând o autonomie proprie, precum cele privind *obligaţiile de întreţinere*, excluderea lor din domeniul arbitrabilităţii este evidentă şi indiscutabilă;

- în ceea ce priveşte acţiunile referitoare la valabilitatea convenţiei matrimoniale, precum şi a celor ce au ca obiect unele măsuri ce revin *instanţei de tutelă*, în virtutea prevederilor Cărţii a II-a din Codul civil, precum separaţia judiciară de bunuri (art. 370 NCC), încuviinţarea mandatului judiciar (art. 315 NCC), acţiunea în exerciţiul dreptului de informare (art. 318 NCC), atribuirea beneficiului contractului de închiriere (art. 324 NCC), acţiunea de care dispune soţul în cazul actelor de dispoziţie care pun în pericol grav interesele

[1] În acelaşi sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 805.

[2] A se vedea I. Leş, *op. cit.*, p. 805.

familiei (art. 316 NCC), dreptul la compensaţie (art. 328 NCC), interpretarea trebuie să conducă la excluderea lor din domeniul arbitrabilităţii. Această soluţie este susţinută, pe de o parte, de legătura strânsă a acestor acţiuni cu ambianţa relaţiilor de familie, iar, pe de altă parte, de prevederea art. 265 NCC, potrivit căreia competenţa pentru toate litigiile privind aplicarea dispoziţiilor Cărţii a II-a din Codul civil revine *instanţei de tutelă*;

- în ceea ce priveşte acţiunile referitoare la lichidarea regimului comunităţii, acestea, dacă nu sunt formulate odată cu cererea de desfacere a căsătoriei, credem că pot fi deduse şi arbitrajului, în măsura în care în convenţia arbitrală sau printr-un compromis, încheiat ulterior, părţile au stabilit în acest sens. Desigur, regimul comunităţii încetează odată cu desfacerea căsătoriei, dar este posibil ca soţii să nu decidă la acel moment asupra lichidării comunităţii. În acest caz, aceasta se va face fie amiabil, prin act notarial, fie prin hotărâre judecătorească, textele legale trimiţând la procedura partajului (art. 357 NCC). Or, procedura partajului este reglementată în Cartea a III-a din Noul Cod civil, ieşind din sfera competenţei exclusive a *instanţei de tutelă*. Apreciem că o astfel de acţiune este arbitrabilă. Ea nu mai are legătură cu relaţiile de familie deoarece acestea s-au epuizat prin desfacerea căsătoriei şi nici nu este de competenţa exclusivă a *instanţei de tutelă*. În plus, ar fi excesiv să nu se permită arbitrajul, cât timp lichidarea poate fi făcută şi pe cale notarială. Desigur că în ipoteza în care implică transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea altui drept real asupra unui imobil, în privinţa hotărârii arbitrabile pronunţate în cauză vor deveni aplicabile dispoziţiile art. 603 alin. (3) NCPC[1]. Bineînţeles că s-ar putea obiecta în sensul că recurgerea la arbitraj ar fi exclusă de dispoziţiile art. 355 NCC, potrivit cărora lichidarea comunităţii de bunuri se face prin *hotărâre judecătorească sau act autentic notarial*. Apreciem că simpla afirmare a soluţionării pe cale de hotărâre judecătorească a disputelor legate de lichidarea comunităţii de bunuri nu poate avea semnificaţia excluderii posibilităţii de a recurge la arbitraj. În practica judiciară şi arbitrală s-a afirmat în mod constant că simpla menţionare a competenţei instanţelor judecătoreşti în soluţionarea unui litigiu nu este de natură să elimine alternativa arbitrajului, fiind nevoie ca din prevederea legală sau din natura drepturilor deduse judecăţii să rezulte cu certitudine caracterul exclusiv al competenţei instanţelor judecătoreşti[2]. Or, în cazul expus, ar fi greu să afirmăm că această prevedere legală instituie o exclusivitate a instanţelor judecătoreşti, cât timp ea cuprinde şi posibilitatea lichidării prin act notarial, aspect de natură să confirme că nicio dispoziţie de ordine publică nu ar fi violată în cazul recurgerii la arbitraj, ca formă alternativă de soluţionare a disputelor.

În al doilea rând, sunt excluse din sfera arbitrajului alte categorii de litigii atunci când printr-o dispoziţie expresă a legii competenţa este oferită în mod exclusiv instanţelor statale. Indicăm, cu caracter exemplificativ:

- procedura ordonanţei de plată (art. 1.014-1.025 NCPC);
- procedura cu privire la cererile de valoare redusă (art. 1.026-1.033 NCPC);
- procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept (art. 1.034-1.049 NCPC);

---

[1] A se vedea Fl.A. Baias, C. Leaua, *Unele probleme privind înregistrarea în cartea funciară a hotărârilor arbitrale în materie imobiliară*, în RRDP nr. 6/2012, pp. 30-52.

[2] I. Băcanu, *Litigii arbitrabile*, în Dreptul nr. 2/2000, pp. 21-43.

- procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii (art. 1.050-1.053 NCPC);

- contestaţiile la executare, deoarece controlul actelor de executare efectuate de executorul judecătoresc revine în competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti[1)];

- litigiile privind procedura insolvenţei, date în competenţa exclusivă a tribunalului în a cărui circumscripţie îşi are sediul debitorul, unde activează judecătorul-sindic (art. 41 şi art. 45 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă);

- cererile privind concordatul preventiv;

- măsurile ce se dispun în cadrul procedurii insolvenţei persoanei fizice (Legea nr. 151/2015 privind procedura insolvenţei persoanelor fizice);

- cererile şi căile de atac prevăzute de Legea societăţilor sunt de competenţa tribunalului în a cărui circumscripţie îşi are societatea sediul principal (art. 63 din Legea nr. 31/1990 a societăţilor)[2)];

- litigiile de contencios administrativ, date în competenţa exclusivă a instanţelor de contencios administrativ (Legea nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ);

- plângerile contravenţionale;

- litigii în materia dreptului concurenţei prevăzute de Legea nr. 21/1996[3)];

- acţiunile în materia clauzelor abuzive din contractele încheiate între profesionişti şi consumatori, conform Legii nr. 193/2000.

Este de reţinut că simpla menţiune cuprinsă într-o lege că un anumit gen de litigii este de competenţa instanţelor judecătoreşti nu reprezintă o cauză suficientă pentru a aprecia că legiuitorul a stabilit nearbitrabilitatea acestuia. Excluderea posibilităţii de a recurge la justiţia privată trebuie să decurgă din expresii neechivoce (*e.g.*, „competenţa revine numai instanţelor judecătoreşti"), din impunerea unei proceduri incompatibile cu

---

[1)] S-a apreciat totuşi că, în ceea ce priveşte contestaţia la titlu, prin care se urmăreşte lămurirea înţelesului, întinderii sau aplicării unei hotărâri arbitrale, competenţa aparţine tribunalului arbitral care a pronunţat respectiva hotărâre (CACI, sent. nr. 257 din 28 septembrie 2004, în RRA nr. 4/2004, pp. 67-69).

[2)] Intră în această categorie acţiunile privind opoziţia creditorilor sociali şi a altor persoane prejudiciate prin hotărârile asociaţilor privitoare la modificarea actului constitutiv, acţiunea în dizolvarea societăţii, acţiunea în nulitatea societăţii, acţiunile prin care se atacă hotărârile adunării generale (a se vedea I. Băcanu, *Arbitraj comercial. Convenţie arbitrală. Condiţia arbitrabilităţii litigiului. Nu sunt arbitrabile litigiile privind hotărârile adunărilor generale ale acţionarilor unei societăţi comerciale*, în RDC nr. 10/2000, pp. 186-198), acţiunile prin care se solicită excluderea din societate, acţiunile privind retragerea din societate etc. În ceea ce priveşte litigiile patrimoniale dintre asociaţi sau asociaţi şi societate, în legătură cu care nu există stabilită competenţa exclusivă a instanţelor statale, s-a apreciat în mod corect că acestea pot face obiectul unei convenţii arbitrale – I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 738. În practica arbitrală s-a reţinut caracterul legal şi operant al unei clauze compromisorii din contractul de societate prin care se conferea arbitrajului soluţionarea litigiilor dintre asociaţi în legătură cu interpretarea şi executarea acelui contract, apreciindu-se că aceasta se extinde şi asupra actelor prin care se realizează diverse operaţii societare, precum vărsarea şi schimbarea structurii capitalului social – A. Severin, R.B. Bobei, *Aspecte ale practicii Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României în materie de competenţă*, în RRA nr. 1/2007, pp. 17-21.

[3)] Se arată totuşi că, dacă vreuna dintre faptele de concurenţă neloială arătate de lege cauzează daune patrimoniale sau morale, raporturile litigioase patrimoniale pot fi deduse arbitrajului – I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 738.

principiile procesului arbitral (*e.g.*, procedura insolvenţei, procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii ş.a.), din faptul că obiectul litigiului îl reprezintă desfiinţarea unui act administrativ etc.

În ultimul rând, nu sunt arbitrabile litigiile care privesc drepturi asupra cărora părţile nu pot să dispună. Se remarcă înlocuirea condiţiei caracterului tranzacţionabil al bunurilor ce fac obiectul litigiului (art. 340 C. pr. civ.) cu cea a *posibilităţii de a dispune de bunurile respective* [art. 542 alin. (1) NCC]. În principiu, modificarea este de natură să lărgească sfera arbitrabilităţii numai în măsura în care noţiunea de drepturi tranzacţionabile folosită de vechea reglementare ar fi primit o interpretare restrictivă, în sensul că anumite drepturi se află la dispoziţia părţilor, dar nu ar fi susceptibile de tranzacţie, deoarece ar fi improprie cedarea lor în contra unei anumite prestaţii. În măsura în care noţiunea de tranzacţionabilitate a drepturilor era privită mai larg, în sensul de drepturi asupra cărora părţilor pot dispune, nu neapărat prin tranzacţie, ci prin alte forme amiabile precum renunţarea, achiesarea, împăcarea, nu aveam de-a face cu o schimbare de substanţă[1]. Din acest punct de vedere, nu sunt arbitrabile litigiile privind bunurile scoase din circuitul civil şi inalienabile, conform art. 136 din Constituţia României[2]. Nu sunt supuse arbitrajului nici litigiile privind conflictele individuale de muncă[3] sau cele referitoare la asigurările sociale, deoarece presupun drepturi la care părţile nu pot renunţa[4].

3. În ceea ce priveşte *arbitrabilitatea subiectivă*, aceasta a fost pusă în legătură cu posibilitatea anumitor subiecte de drept, respectiv statul, autorităţile publice, precum şi companiile la care statul este acţionar, de a recurge la arbitraj pentru rezolvarea disputelor.

---

[1] Într-o opinie se apreciază că arbitrabilitatea obiectivă este condiţionată de natura patrimonială, precum şi de caracterul tranzacţionabil al drepturilor părţilor, deşi acelaşi autor recunoaşte că aserţiunea nu este absolută cât timp există situaţii în care încălcarea unor drepturi nepatrimoniale generează litigii al căror obiect este patrimonial – R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 19. Opinia prezentată este reflectată şi în soluţiile adoptate de instanţele arbitrale sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă: „*drepturile născute din participarea la o licitaţie organizată cu scopul de a obţine adjudecarea unui contract sau a unor bunuri sunt drepturi patrimoniale. Aşa fiind, litigiul în care se cere anularea unei licitaţii privind vânzarea unui pachet de acţiuni este un litigiu patrimonial. Potrivit art. 340 Cod procedură civilă, nu sunt arbitrabile litigiile patrimoniale care privesc drepturi asupra cărora legea nu permite a se face tranzacţie (în sensul art. 1704-1717 din Codul civil). Or, litigiul, deşi patrimonial, nu este tranzacţionabil, astfel că nu este susceptibil a fi soluţionat pe calea arbitrajului. Într-adevăr, părţile în litigiu nu pot tranzacţiona asupra drepturilor în litigiu, respectiv asupra hotărârii de adjudecare a pachetului de acţiuni, cu atât mai mult cu cât adjudecatarul nici nu este parte în litigiu*" (sent. arbitrală nr. 86 din 8 mai 2004, în RRA nr. 2/2012, pp. 49-50).

[2] A se vedea A.M. Cobuz-Băgnaru, *Arbitrajul ad-hoc conform regulilor Comisiei Naţiunilor Unite pentru Dreptul comercial Internaţional*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 61.

[3] În ceea ce priveşte conflictele colective de muncă, acestea sunt supuse unei proceduri speciale de mediere şi arbitraj în cadrul Oficiului de Mediere şi Arbitraj al Conflictelor Colective de Muncă de pe lângă Ministerul Muncii, Familiei şi Protecţiei Sociale.

[4] Potrivit art. 38 C. muncii, „*salariaţii nu pot renunţa la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege. Orice tranzacţie prin care se urmăreşte renunţarea la drepturile recunoscute de lege salariaţilor sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate*". În ceea ce priveşte drepturile privind asigurările sociale, art. 2 lit. i) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice consacră *principiul incesibilităţii, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parţial*. Art. 152 din acelaşi act normativ prevede că „*jurisdicţia asigurărilor sociale se realizează prin tribunale şi curţi de apel*".

Definită drept aptitudinea unei anumite persoane de a recurge la arbitraj, arbitrabilitatea subiectivă se apropie foarte mult, uneori până la confuzie, cu capacitatea de a încheia convenții arbitrale, delimitarea fiind totuși necesară, măcar și din perspectiva faptului că noțiunea generală de capacitate are alt fundament decât limitarea statului sau autorităților publice de a încheia convenții arbitrale[1]. Deși la bază are ideea de incapacitate specială, așa cum am arătat, această condiție s-a autonomizat față de cea a capacității de a încheia convenții arbitrale și este tratată, în mod obișnuit, în mod separat de aceasta din urmă.

Codul de procedură civilă din 1865 nu conținea prevederi relative la dreptul statului sau autorităților publice de a încheia convenții arbitrale în litigiile interne. În privința litigiilor internaționale, arbitrabilitatea cauzelor în care era implicat statul sau autoritățile publice nu a fost pusă în discuție, grație convențiilor internaționale la care statul nostru era parte și care recunoșteau facultatea statului și a instituțiilor publice de a recurge la arbitraj[2]. În ceea ce privește litigiile interne, jurisprudența creată sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă era în sensul că statul sau autoritățile publice nu pot recurge la arbitraj în lipsa unei autorizări exprese date prin lege[3]. În ceea ce privește persoanele juridice de drept public (regii autonome, societăți naționale), se consideră că au acces la arbitraj dacă legea nu prevede contrariul[4].

Noul Cod de procedură civilă a valorificat doctrina și jurisprudența dezvoltate anterior, reglementând în mod expres aceste principii. Potrivit art. 542 alin. (2) NCPC, statul și autoritățile publice pot încheia convenții arbitrale numai dacă sunt autorizate prin lege sau prin convenții internaționale la care România este parte[5]. Cum legea nu distinge, nu vom

---

[1] A se vedea, despre neabsorbirea arbitrabilității în noțiunea de capacitate, I. Băcanu, *Litigii arbitrabile*, în Dreptul nr. 2/2000, p. 22. A se vedea, în sensul incapacității unui centru cultural care funcționa în baza Legii nr. 292/2003 privind organizarea și funcționarea așezămintelor culturale (în prezent abrogată) de a încheia convenții arbitrale și, pe cale de consecință, nearbitrabilității litigiului, sent. arbitrală nr. 177 din 4 iulie 2006, în RRA nr. 2/2007, p. 51 și urm.

[2] Convenția europeană de arbitraj comercial internațional, încheiată la Geneva la 21 aprilie 1961, a fost ratificată de România prin Decretul nr. 281/1963, publicat în M. Of. nr. 12 din 25 iunie 1963 (art. II pct. 1 din Convenție). A se vedea și: CACI, sent. arbitrală nr. 177 din 4 iulie 2006, în RRA nr. 2/2007, p. 51 și urm.; V. Babiuc, I. Băcanu, *Capacitatea autorităților și instituțiilor publice de a încheia o convenție arbitrală în dreptul român*, în RDC nr. 12/2005, p. 46; în practica arbitrală română s-a conturat teoria potrivit căreia convențiile arbitrale încheiate de stat sau autorități publice sunt perfect valabile și în dreptul intern, atunci când statul este acționat în judecată în calitate de comerciant (agent economic) – I. Băcanu, *Controlul judecătoresc asupra hotărârii arbitrale*, Ed. Lumina Lex, București, 2005, pp. 55-56, și C. Ap. București, dec. nr. 619/2001, s. a VI-a com., în M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 993. În același sens, a se vedea D.M. Șandru, *Legitimarea vocației statului și a autorităților publice de a încheia o convenție arbitrală*, în RRA nr. 1/2007, pp. 31-40.

[3] A se vedea V. Babiuc, I. Băcanu, *Capacitatea autorităților și instituțiilor publice de a încheia o convenție arbitrală în dreptul român*, p. 34.

[4] A se vedea O. Căpățînă, *Capacitatea regiilor autonome de a încheia convenții de arbitraj*, în RDC nr. 3/1995, p. 139.

[5] Pentru critica argumentată a soluției de a se distinge între stat și autorități publice, pe de o parte, și alte persoane de drept public, pe de altă parte, a se vedea B. Oglindă, *Despre validitatea și caracterul operant al clauzelor compromisorii încheiate de stat, autorități publice sau alte persoane de drept public, în contextul Noului Cod de procedură civilă și al legislației speciale aplicabile*, în Revista Transilvană de Științe Administrative nr. 1(34)/2014, p. 95.

putea face deosebire după natura drepturilor deduse judecății, astfel că regula enunțată se aplică chiar și în litigiile în care statul sau autoritățile publice acționează în afara unui regim de putere ca subiecte implicate în derularea unor activități economice. În ceea ce privește persoanele juridice de drept public, art. 542 alin. (3) NCPC prevede că, în măsura în care au în obiectul de activitate și activități economice, acestea au facultatea de a încheia convenții arbitrale, în afară de cazul în care legea sau actul de înființare sau de organizare prevede contrariul. Trebuie însă menționat că această regulă vizează arbitrabilitatea subiectivă, fiind posibil ca nearbitrabilitatea să fie generată de aspecte obiective precum natura drepturilor în discuție (bunuri proprietate publică)[1)].

4. *Arbitrabilitatea obiectivă, în litigiile internaționale*[2)], este determinată de trei condiții:

a) cauza să aibă un obiect patrimonial;

[1)] În litigiile ce au ca obiect drepturi ce decurg din executarea contractelor de concesiune sau de lucrări publice, în baza unor contracte încheiate în urma unor proceduri de achiziție publică (O.U.G. nr. 34/2006), practica judiciară, la un anumit stadiu al legislației (când nu exista prevederea expresă că acestea sunt arbitrabile), a avut tendința către a aprecia că nu sunt susceptibile de a forma obiectul arbitrajului (a se vedea ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 3483 din 29 iunie 2010, în B. Cas. nr. 1/2011, preluată de pe portalul *www.legalis.ro*, dar și sent. arbitrală nr. 77 din 11 aprilie 2012, citată de M. Voicu, în *Arbitrajul Comercial. Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 208). A se vedea și I. Băcanu, *Soluționarea prin arbitraj a litigiilor izvorâte din contractele de achiziție publică, de concesiune de lucrări publice și de servicii, precum și din contractele de concesiune de bunuri proprietate publică*, în RDC nr. 7-8/2007, p. 165. În orice caz, nu putem fi de acord cu soluțiile din jurisprudență care apreciază că o clauză arbitrală valabil încheiată anterior O.U.G. nr. 34/2006 și chiar Legii nr. 554/2004 ar deveni inoperantă ca urmare a faptului că ulterior stipulării acesteia legiuitorul ar fi rezervat instanțelor de contencios soluționarea litigiilor ce vizează executarea contractelor administrative. Pentru o soluție în sensul aplicării clauzei arbitrale stipulate anterior Legii nr. 554/2004 în privința unui contract de achiziție publică, a se vedea ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 3246 din 27 iunie 2012; în sens contrar, a se vedea ÎCCJ, s. com., dec. nr. 973 din 7 martie 2008, ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 3483 din 29 iunie 2010, preluate de pe portalul *www.legalis.ro*. Prin Legea nr. 193/2013 s-a introdus în O.U.G. nr. 34/2006 art. 288[1], care prevedea în mod expres posibilitatea încheierii convenției arbitrale în legătură cu executarea contractelor încheiate în urma unor proceduri de achiziție publică. În prezent, art. 57 din Legea nr. 101/2016 (publicată în M. Of. nr. 393 din 23 mai 2016) prevede că „părțile pot conveni ca litigiile în legătură cu interpretarea, încheierea, executarea, modificarea și încetarea contractelor să fie soluționate prin arbitraj". Pentru unele probleme legate de arbitrabilitatea litigiilor privind executarea contractelor încheiate în baza unui contract de achiziție publică, practica fluctuantă a instanțelor, dar și propuneri *de lege ferenda*, a se vedea M. Voicu, *Extinderea jurisdicției arbitrale instituționalizate. Unele sugestii de lege ferenda supuse dezbaterii*, în Arbitrajul comercial în România nr. 1/2014 și *pe www.juridice.ro* la data de 20 noiembrie 2014. Pentru analiza problemei ce privește arbitrabilitatea subiectivă a statelor și a autorităților publice și a altor persoane juridice de drept public de a încheia clauze arbitrale valabile cu privire la contractele de achiziție publică, a se vedea B. Oglindă, *op. cit.*, pp. 81-97. Autorul propune, *de lege ferenda*, pentru eliminarea oricăror neclarități, modificarea Legii nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ, în sensul de a se prevedea în mod expres arbitrabilitatea în cazul tuturor contractelor administrative.

[2)] Potrivit art. 1.111 alin. (1) NCPC, „*un litigiu arbitral care se desfășoară în România este socotit internațional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate*". Dispozițiile referitoare la procesul arbitral internațional cuprinse în NCPC se aplică și „*oricărui arbitraj internațional dacă sediul instanței arbitrale se află în România și cel puțin una dintre părți nu avea la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reședința obișnuită, respectiv sediul în România, dacă părțile nu au exclus prin convenția arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestora*" [art. 1.111 alin. (2)]. A se vedea și *infra*, comentariul *sub* art. 1.111.

b) legea statului de sediu al instanței arbitrale nu rezervă competența exclusivă instanțelor judecătorești;

c) părțile să poată dispune în mod liber de drepturile ce fac obiectul litigiului.

5. În ceea ce privește *arbitrabilitatea subiectivă*, în *litigiile internaționale*, se reține că statul, o întreprindere de stat sau o organizație controlată de stat nu pot invoca propriul drept pentru a contesta arbitrabilitatea unui litigiu sau capacitatea sa de a fi parte în procesul arbitral.

Jurisprudență

1. În mod evident, nulitatea unui contract determinată de nesocotirea unor dispoziții legale imperative interesează ordinea publică socială, astfel că asupra nulității se poate pronunța numai o instanță de judecată. Justiția privată, respectiv instanța arbitrală, chiar dacă constată încălcarea dispozițiilor legale imperative, nu poate aplica sancțiunea „nulității". În cauza de față, acțiunea arbitrală are ca obiect stabilirea caracterului nul absolut al secțiunii 9.02. din art. IX al Convenției încheiate de părți, determinat de încălcarea dispozițiilor cu caracter imperativ din Legea nr. 509/2002 (art. 20 și 21). Așadar, Tribunalul arbitral a fost învestit cu o acțiune în stabilirea nelegalității unei clauze contractuale și cu aplicarea sancțiunii corespunzătoare – nulitatea. Părțile însă nu pot deroga de la normele stabilite de lege în mod imperativ, pentru că încheierea unei tranzacții cu privire la cererea de a se constata nulitatea absolută a clauzei ar presupune renunțări din partea ambelor părți cu privire la aplicarea unor dispoziții legale imperative, ceea ce nu este admisibil *(C. Ap. București, dec. nr. 41 din 5 martie 2009, publicată pe pagina web www.portal.just.ro, URL: http://portal.just.ro/2/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=409, consultat la data de 5 august 2015).*

Notă: Avem rezerve față de raționamentul deciziei. Nu cunoaștem forma convenției arbitrale în cauză, respectiv dacă ea se referea și la litigiile privind nulitatea actului sau numai la cele ivite în legătură cu executarea acestuia. Reținerea în considerentele deciziei a unei adevărate reguli cu aplicare generală conform căreia tribunalele arbitrale nu pot aplica sancțiunea nulității unui act este nepotrivită. Autonomia clauzei compromisorii, principiu indiscutabil acceptat de jurisprudență, are printre altele și consecința ca tribunalul arbitral să poată judeca o cauză privind nulitatea contractului, atunci când nulitatea nu este de natură să pună în discuție însăși valabilitatea clauzei compromisorii. În virtutea acestui principiu, faptul că se invocă neîncheierea, nulitatea, desființarea sau încetarea contractului principal nu înlătură efectele clauzei compromisorii (a se vedea G. Dănăilă, *Procedura arbitrală*, p. 53).

2. În măsura în care obiectul disputei îl reprezintă *„suspendarea oricăror hotărâri ale adunării generale a acționarilor pârâtei, contrare hotărârii A.G.A. din 26 noiembrie 2006 prin care s-a decis divizarea societății M. Brașov"*, drepturile valorificate de autoarele cererii de arbitraj nu pot primi evaluare bănească, astfel că litigiul promovat nu poate primi calificarea caracterului patrimonial reclamat de art. 340 C. pr. civ.

Mai mult, Curtea subliniază că procedura specială și accelerată a ordonanței președințiale presupune accesul părții exclusiv la jurisdicția statală, având în vedere condițiile speciale de procedibilitate prevăzute de legiuitor pentru soluționarea unor astfel de cauze: necitarea părților sau citarea lor în termen scurt, pronunțarea unei hotărâri susceptibile de recurs în termen de 5 zile – aspecte incompatibile procedurii arbitrale, dincolo de specificitatea judecății care impune nu valorificarea unor drepturi, deoarece instanța alegată cercetează aparențe minimale, cu luarea unor măsuri urgente, cu caracter preventiv de natură a servi unor interese aparente, spre deosebire de procedurile arbitrale în care părțile valorifică drepturi față de către instanța arbitrală,

soluţionează litigiile analizând şi statuând pe fondul dreptului afirmat de reclamant *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., sent. nr. 165 din 30 iunie 2006, publicată pe idrept.ro)*.

3. Procesele şi cererile privind actele autorităţilor contractante, acordarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor cauzate în cadrul procedurii de atribuire, precum şi cele privind executarea, nulitatea, anularea, rezoluţiunea, rezilierea sau denunţarea unilaterală a contractelor de achiziţie publică se soluţionează în primă instanţă de către tribunalul în circumscripţia căruia se află sediul autorităţii contractante, cu excepţia litigiilor privind procedurile de atribuire de servicii şi/sau lucrări aferente infrastructurii de transport de interes naţional, care se soluţionează în primă instanţă de către Curtea de Apel Bucureşti.

Demersul judiciar al reclamantei prin care aceasta urmăreşte obligarea autorităţii pârâte să-şi execute obligaţiile asumate prin contractul de achiziţie publică încheiat este de competenţa exclusivă a instanţelor de judecată de drept comun, şi nu a unui tribunal arbitral, chiar dacă arbitrajul este organizat de o instituţie permanentă de arbitraj. Aceasta, pentru că scopul urmărit de legiuitor este de a proteja interesul public care stă la baza încheierii contractelor de achiziţie publică şi de a sustrage respectivele contracte de la posibilitatea intervenţiei unor organe private, care să stabilească legalitatea şi temeinicia acestor acte juridice *(C. Ap. Timişoara, s. com., dec. nr. 1691 din 27 septembrie 2011, publicată pe legalis.ro şi în Revista Buletinul Curţilor de Apel nr. 12/2011)*.

Notă: În prezent, art. 57 din Legea nr. 101/2016 (publicată în M. Of. nr. 393 din 23 mai 2016) prevede că „părţile pot conveni ca litigiile în legătură cu interpretarea, încheierea, executarea, modificarea şi încetarea contractelor să fie soluţionate prin arbitraj", astfel că soluţia, discutabilă chiar şi în trecut, trebuie reevaluată.

4. Astfel, potrivit art. 340 C. pr. civ., pentru a-şi produce efectele convenţia arbitrală trebuie să vizeze un domeniu în care soluţionarea diferendelor ivite între părţi să poată fi încredinţată arbitrajului, iar părţile care au încheiat convenţia arbitrală să aibă calitatea şi capacitatea cerute în acest sens.

Capacitatea companiilor naţionale de a încheia o convenţie arbitrală nu este contestată, datorită faptului că sunt supuse, cu unele excepţii, regimului de drept comun al societăţilor comerciale înfiinţate în baza Legii nr. 31/1990, inclusiv regimului soluţionării litigiilor care permite accesul la arbitraj.

Contractul în litigiu nu are natura administrativă şi, de altfel, a fost semnat la 6 noiembrie 2003, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 554/2004, în plus acest nou act normativ nu determină în niciun fel caducitatea şi cu atât mai puţin nulitatea clauzei arbitrale, raportat şi la prevederile O.U.G. nr. 34/2006 şi reţinând totodată că şi autorităţile publice pot încheia în mod valabil convenţii arbitrale, potrivit art. 2 pct. 1 din Convenţia de la Geneva privind arbitrajul comercial internaţional.

Aşadar, în raport de obiectul litigiului, obligaţia de a face rezultată dintr-un contract de executare lucrări publice, încheiat la 6 noiembrie 2003, şi întemeiată pe dispoziţiile art. 1.073 şi art. 969 C. civ., Înalta Curte constată că litigiul este susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului, aşa încât în mod greşit instanţa de fond a apreciat că în cauză a devenit aplicabilă sancţiunea prevăzută de art. 343^4 alin. 2 lit. b) C. pr. civ.

În consecinţă, Înalta Curte apreciază că în cauza de faţă, având ca obiect cererea societăţii reclamante de obligare a recurentei-pârâte la aprobarea, în baza contractului încheiat de părţi la 6 noiembrie 2003, a raportului din data de 27 noiembrie 2011 întocmit de către C.I.I.S.L. Spania, filiala România, cu privire la costurile suplimentare suportate de societate în baza derulării raporturilor contractuale rezultate din contractul menţionat, instanţa de fond, ca primă instanţă sesizată, nu se putea declara competentă a examina respectivele pretenţii patrimoniale, în temeiul

art. 343[4] alin. 2 lit. b) C. pr. civ., cu reţinerea litigiului spre soluţionare, în sensul constatării nulităţii clauzei compromisorii.

Astfel, instanţa de fond a făcut o greşită aplicare a dispoziţiilor art. 343[4] alin. (2) lit. b), apreciind în mod neîntemeiat asupra caracterului nonarbitral al litigiului prin prisma dispoziţiilor art. 8 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, fără a ţine cont de dispoziţiile legale aplicabile în materie la data încheierii contractului şi care prevedeau posibilitatea părţilor de a stipula în contract o clauză compromisorie pentru soluţionarea eventualelor litigii izvorâte din executarea contractului, atribuind competenţa de soluţionare a litigiilor instanţelor arbitrale române sau internaţionale, clauză pe care părţile au inserat-o în art. 25.3 din contract.

Înalta Curte constată, aşadar, că sunt întemeiate criticile recurentei-pârâte în sensul că instanţa de drept comun nu era competentă să se pronunţe asupra unor chestiuni invocate referitoare la contractul în discuţie, câtă vreme părţile semnatare, prin voinţa lor, au decis să supună orice litigii derivând din contract (art. 25.3) Camerei de Comerţ Internaţional de la Paris, potrivit regulamentului acestei instanţe arbitrale *(ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 3246 din 27 iunie 2012, publicată pe pagina web www.scj.ro, URL: http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=89354, consultat la data de 5 august 2015).*

5. Clauza compromisorie potrivit cu care părţile se pot adresa instanţei arbitrale pentru soluţionarea litigiului nu poate avea efecte în litigiul de faţă, întrucât acesta, izvorând dintr-un contract de achiziţii publice reglementat şi încheiat în temeiul O.U.G. nr. 34/2006, este de competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti de contencios administrativ.

În această situaţie, Tribunalul arbitral a constatat necompetenţa de soluţionare a litigiului şi a dispus închiderea procedurii arbitrale *(CACI, sent. nr. 283/25.11.2009, citată de V.A. Vlasov în Arbitrajul comercial. Jurisprudenţă arbitrală 2007-2009. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, p. 13).*

Notă: În prezent, art. 57 din Legea nr. 101/2016 (publicată în M. Of. nr. 393 din 23 mai 2016) prevede că „părţile pot conveni ca litigiile în legătură cu interpretarea, încheierea, executarea, modificarea şi încetarea contractelor să fie soluţionate prin arbitraj", astfel că soluţia îşi păstrează valabilitatea numai în ceea ce priveşte litigiile ce au ca obiect procedura de atribuire a contractelor de achiziţii publice, iar nu şi în cazul celor care vizează executarea respectivelor contracte.

6. În realitate, clasificarea acţiunilor în patrimoniale şi nepatrimoniale nu se face în funcţie de caracterul evaluabil sau neevaluabil în bani al obiectului acţiunii. În realitate, criteriul este acela al conţinutului lor: acţiunile patrimoniale sunt cele care au un conţinut economic ori cele în cadrul cărora se valorifică un drept patrimonial, ceea ce înseamnă, practic, acelaşi lucru, deoarece natura patrimonială a dreptului determină conţinutul patrimonial (economic) al acţiunii.

Or, din această perspectivă, este evident că dreptul proprietarului (locatorului) de a solicita evacuarea chiriaşului (locatarului) este un drept de natură patrimonială, deoarece ţine de exercitarea prerogativelor dreptului de proprietate (utilizarea bunului şi culegerea fructelor), care au, fără putinţă de tăgadă, o natură economică, patrimonială.

Aşa fiind, acţiunea în evacuare are un caracter patrimonial, deoarece tinde la apărarea (valorificarea) unui drept patrimonial şi deci tribunalul arbitral este competent să o soluţioneze, potrivit art. 3 din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României *(CACI, sent. nr. 268 din 10 decembrie 2007, citată de V.A. Vlasov în Arbitrajul comercial. Jurisprudenţă arbitrală 2007-2009, p. 17).*

7. Nu se contestă că părţile au capacitatea deplină de exerciţiu a drepturilor lor, iar caracterul patrimonial al litigiului este determinat de conţinutul economic susceptibil de evaluare în bani;

în ceea ce priveşte însă caracterul tranzacţionabil al litigiului, Tribunalul arbitral consideră că obiectul acestuia se referă la drepturi ce nu pot fi tranzacţionate în sensul art. 1.704-1.717 din Codul civil. Într-adevăr, deşi patrimonial, litigiul nu este tranzacţionabil, în sensul că părţile nu pot tranzacţiona asupra Hotărârii nr. (...) din (...) a Comisiei de evaluare, prin care reclamanta a fost descalificată pentru încheierea contractului de achiziţie publică privind produsele (...), dreptul de a încheia contractul de achiziţie adjudecându-se altor firme; părţile nu pot tranzacţiona nici asupra hotărârii de respingere a contestaţiei de către Comisia de evaluare – contestaţie introdusă de reclamantă la (...). Aşa fiind, litigiul nu este susceptibil de a fi soluţionat pe calea arbitrajului, încât Tribunalul arbitral constată, din oficiu, că nu este competent să soluţioneze litigiul *(CACI, sent. nr. 269 din 4 octombrie 2004, în RRA nr. 2/2015, p. 50 şi urm.)*.

Art. 543. Tribunalul arbitral

Arbitrajul poate fi încredinţat, prin convenţia arbitrală, uneia sau mai multor persoane, investite de părţi sau în conformitate cu acea convenţie să judece litigiul şi să pronunţe o hotărâre definitivă şi obligatorie pentru ele. Arbitrul unic sau, după caz, arbitrii învestiţi constituie, în sensul dispoziţiilor prezentei cărţi, tribunalul arbitral.

Comentariu

1. Textul relevă natura contractuală a arbitrajului, precizând că sursa acestuia o reprezintă convenţia arbitrală. În absenţa unei voinţe comune a părţilor nu poate avea loc procedura arbitrală. Formele, felurile şi conţinutul convenţiei arbitrale urmează a fi dezvoltate în cadrul art. 548-551 NCPC.

2. Arbitrul sau arbitrii primesc misiunea de a judeca şi soluţiona cauza din partea părţilor. Ei nu se bucură de *imperium*, precum judecătorii statali. Forţa arbitrilor vine din încrederea pe care le-o conferă părţile.

3. Tribunalul arbitral se compune din unul sau mai mulţi judecători, denumiţi arbitri. Numărul arbitrilor este stabilit de părţi. Totuşi, dispoziţiile art. 556 NCPC impun cu caracter imperativ ca numărul arbitrilor să fie impar. Soluţia legiuitorului este raţională, deoarece dacă s-ar accepta un număr par s-ar putea ajunge la imposibilitatea formării unei opinii majoritare în adoptarea soluţiilor, iar instituţia „completului de divergenţă", aplicabilă în cazul dreptului comun, ar fi incompatibilă cu arbitrajul (cel puţin cu arbitrajul *ad hoc*). Dacă părţile nu stabilesc numărul arbitrilor, tribunalul arbitral va fi alcătuit din 3 arbitri, câte unul desemnat de către fiecare dintre părţi şi al treilea (supraarbitrul) desemnat de cei 2 arbitri. În cazul coparticipării procesuale active sau pasive, părţile care au interese comune vor numi un singur arbitru. În ceea ce priveşte modalitatea de desemnare a arbitrilor sau situaţia în care una dintre părţi nu desemnează un arbitru, recuzarea, înlocuirea şi răspunderea arbitrilor, acestea sunt reglementate de art. 558-565 NCPC.

4. Textul art. 543 NCPC relevă totodată şi latura jurisdicţională a naturii arbitrajului, indicând că misiunea tribunalului arbitral este aceea de a judeca litigiul şi a pronunţa o hotărâre definitivă şi obligatorie pentru părţi. Prin această caracteristică arbitrajul se distinge între alte mijloace alternative de rezolvare a disputelor (ADR), precum concilierea sau medierea, prin care părţile, direct sau prin implicarea unui terţ specializat (mediator),

încearcă să ajungă la o soluţie amiabilă, caracteristică, ce face ca acestea din urmă să fie denumite şi mijloace (căi) facultative de rezolvare a disputelor. Această trăsătură apropie foarte mult natura activităţii arbitrilor de cea a judecătorilor, rămânând diferenţe substanţiale ce decurg din împrejurarea că regulile de procedură arbitrală pot fi stabilite pe bază de convenţie, fiind de obicei mai flexibile şi mai puţin formale decât cele impuse de normele de drept comun, precum şi din faptul că, aşa cum am arătat, arbitrii nu dispun de *imperium*. Hotărârea, deşi este obligatorie pentru părţi, nu poate fi pusă în executare decât după ce a fost învestită cu formulă executorie de către instanţa de judecată competentă în urma unei proceduri sumare, care implică numai analizarea formală a hotărârii arbitrale.

Art. 544. Organizarea arbitrajului de către părţi

(1) Arbitrajul se organizează şi se desfăşoară potrivit convenţiei arbitrale, încheiată conform dispoziţiilor titlului II din prezenta carte.

(2) Sub rezerva respectării ordinii publice şi a bunelor moravuri, precum şi a dispoziţiilor imperative ale legii, părţile pot stabili prin convenţia arbitrală sau prin act scris încheiat ulterior, cel mai târziu odată cu constituirea tribunalului arbitral, fie direct, fie prin referire la o anumită reglementare având ca obiect arbitrajul, normele privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor, termenul şi locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv eventuale proceduri prealabile de soluţionare a litigiului, repartizarea între părţi a cheltuielilor arbitrale şi, în general, orice alte norme privind buna desfăşurare a arbitrajului.

(3) În lipsa regulilor prevăzute la alin. (2), tribunalul arbitral va putea stabili procedura de urmat aşa cum va socoti mai potrivit.

(4) Dacă nici tribunalul arbitral nu a stabilit aceste norme, se vor aplica dispoziţiile ce urmează.

Comentariu

1. Dispoziţiile art. 544 NCPC au în vedere arbitrajul *ad hoc*. În cazul acestuia, spre deosebire de arbitrajul instituţionalizat, regulile privind organizarea şi desfăşurarea arbitrajului se stabilesc potrivit voinţei părţilor, exprimată în convenţia arbitrală.

2. Dreptul părţilor de a stabili reguli privind organizarea şi desfăşurarea arbitrajului se manifestă în ceea ce priveşte *constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor, termenul şi locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv eventuale proceduri prealabile de soluţionare a litigiului, repartizarea între părţi a cheltuielilor arbitrale şi, în general, orice alte norme privind buna desfăşurare a arbitrajului*. Enumerarea este una enunţiativă, concluzie desprinsă din menţiunea finală a alin. (2) al articolului – „*în general, orice alte norme privind buna desfăşurare a arbitrajului*". Totuşi, se poate observa că sunt excluse domeniului de reglementare convenţională aspectele relative la arbitrabilitatea litigiilor, controlul hotărârii arbitrale de către instanţa statală, motivele de desfiinţare a hotărârii arbitrale, efectele hotărârii arbitrale[1].

[1] S-a arătat, de asemenea, că părţile nu pot, cel puţin în arbitrajul intern, să convină asupra cazurilor de incompatibilitate, nici asupra procedurii recuzării arbitrilor [Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 29].

3. Dreptul părţilor de a reglementa organizarea şi desfăşurarea arbitrajului este limitat şi de normele de ordine publică, bunele moravuri şi normele imperative ale legii. Cu titlu de exemplu, putem să identificăm ca fiind de ordine publică normele care decurg din absenţa forţei statale (*imperium*) în persoana arbitrilor, aceştia neputând dispune amenzi, aducerea cu mandat a martorilor sau alte măsuri de coerciţie specifice procedurii de drept comun, cele relative la posibilitatea sesizării Curţii Constituţionale pe calea excepţiei de neconstituţionalitate, cazurile de incompatibilitate de ordine publică, forma hotărârii arbitrale, imposibilitatea părţilor de a renunţa la acţiunea în anulare a hotărârii arbitrale. Tot cu titlu de exemplu, sunt norme imperative ale legii, pe lângă cele care decurg din ordinea publică, cele care prevăd numărul impar al arbitrilor care compun tribunalul arbitral, imposibilitatea unei părţi de a desemna arbitrii în locul celeilalte sau de a desemna mai mulţi arbitri decât cealaltă parte, dreptul părţilor care nu au interese comune de a desemna arbitri diferiţi, unele aspecte care decurg din aplicarea principiilor fundamentale ale procesului civil, la care face trimitere art. 575 alin. (2) NCPC (dreptul de dispoziţie al părţilor, obligaţiile părţilor în desfăşurarea procesului, buna-credinţă, dreptul la apărare, oralitatea, contradictorialitatea, nemijlocirea, continuitatea, încercarea de împăcare a părţilor, rolul arbitrului în aflarea adevărului şi respectul cuvenit tribunalului arbitral). Desigur, aceste principii se aplică corespunzător, ţinând seama de natura arbitrajului.

4. Noul Cod de procedură civilă stabileşte şi o limită de timp în ceea ce priveşte dreptul părţilor de a reglementa organizarea şi desfăşurarea arbitrajului. Acestea îşi pot exercita dreptul de reglementare prin convenţia arbitrală sau printr-un act încheiat ulterior acesteia, dar cel mai târziu odată cu constituirea tribunalului arbitral.

5. Prin convenţia arbitrală, părţile pot încredinţa arbitrilor dreptul de a stabili regulile de procedură aplicabile arbitrajului [art. 576 alin. (2)]. Chiar şi în absenţa unei astfel de împuterniciri, în cazul în care, prin convenţia arbitrală, părţile nu au stabilit reguli privind organizarea şi desfăşurarea arbitrajului, tribunalul arbitral are dreptul de a stabili procedura de urmat, după cum va aprecia că este mai potrivit. În absenţa unei reglementări din partea părţilor sau, subsecvent, a tribunalului arbitral, urmează să se aplice regulile Cărţii a IV-a din Codul de procedură civilă privind arbitrajul *ad hoc*.

6. În cazul arbitrajului instituţionalizat, dacă părţile nu au stabilit altfel, se aplică regulile de procedură ale arbitrajului instituţionalizat în vigoare la momentul sesizării acestuia [art. 619 alin. (3)].

Art. 545. Organizarea arbitrajului de un terț

Părțile pot conveni ca arbitrajul să fie organizat de o instituție permanentă de arbitraj, potrivit titlului VII din prezenta carte, sau de o altă entitate ori de o persoană fizică. În aceste cazuri, soluționarea litigiului este încredințată unor arbitri, numiți ori acceptați de părți potrivit convenției arbitrale sau regulilor instituției permanente de arbitraj.

Comentariu

1. Potrivit textului legal, conferirea organizării arbitrajului unui terț poate îmbrăca următoarele forme: *arbitrajul instituționalizat*, *arbitrajul organizat de o altă entitate* decât cele prevăzute la art. 616 alin. (1) NPC[1] și *arbitrajul organizat de o persoană fizică*[2].

2. Arbitrajul instituționalizat este acea formă de jurisdicție arbitrală care se constituie și funcționează în mod permanent pe lângă o organizație sau instituție internă ori internațională sau ca organizație neguvernamentală de interes public de sine stătătoare, în condițiile legii, pe baza unui regulament propriu aplicabil în cazul tuturor litigiilor supuse ei spre soluționare potrivit unei convenții arbitrale (art. 616 NCPC). În reglementarea și desfășurarea activității jurisdicționale, arbitrajul instituțional este autonom în raport cu instituția care l-a constituit.

În doctrină[3] s-a reținut că, pentru a fi apreciată drept instituție organizatoare de arbitraj, ca activitate permanentă, aceasta ar trebui să îndeplinească cumulativ următoarele condiții: să aibă în obiectul de activitate organizarea arbitrajului; să dispună de o structură organizatorică prestabilită, cu activitate continuă, conducere proprie, secretariat și bază materială corespunzătoare; să dispună de un corp de arbitri, selectați pe anumite criterii; să aibă un regulament propriu de organizare și funcționare, precum și reguli de procedură arbitrală.

Sunt forme de arbitraj instituționalizat: arbitrajul organizat de Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, arbitrajul organizat pe lângă Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, arbitrajul profesional organizat potrivit Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și Statutului profesiei de avocat, precum și actelor subsecvente acestora, arbitrajul organizat de Camera Arbitrală a Bursei de Valori, arbitrajul efectuat de Camera arbitrală înființată de Comisia Națională de Valori Mobiliare. În plan internațional, un exemplu de arbitraj instituționalizat este cel al Curții de Arbitraj a Camerei de Comerț Internaționale din Paris (CCI), cel organizat de Court of Arbitration for Sport (CAS)/Tribunal Arbitral du Sport (TAS) etc.

Deși Codul de procedură civilă conferă un spațiu de reglementare mai larg arbitrajului *ad hoc*, în practică, arbitrajul instituționalizat ocupă cea mai mare parte a cazurilor. Între avantajele arbitrajului instituționalizat au fost subliniate în doctrină următoarele: regulile de procedură sunt elaborate de specialiști și sunt adaptate periodic în raport cu tendințele sesizate în aplicarea lor, fapt ce le conferă mai multă coerență și capacitate de a satisface exigențele unui proces de calitate; limitarea implicării instanței statale în procedura de desemnare a arbitrilor, atunci când una dintre acestea nu desemnează arbitrul, ceea ce conduce la o reducere a timpului de desfășurare a procedurii prin eliminarea unei cauze de întrerupere a procesului; crește încrederea în imparțialitatea arbitrilor, prin faptul că legătura acestora cu

[1] Organizarea arbitrajului de către un terț nu înseamnă neapărat un arbitraj instituționalizat, deoarece organizarea arbitrajului *ad hoc* poate fi încredințată de către părți unei instituții, alta decât o instituție permanentă de arbitraj – R.B. Bobei, *Arbitrajul intern și internațional*, p. 31.

[2] Organizarea arbitrajului de către o persoană fizică reprezintă o noutate a Codului de procedură civilă. Pentru critica acestei opțiuni a legiuitorului, a se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 741.

[3] I. Băcanu, *Arbitrajul ad-hoc și arbitrajul instituționalizat în legislația română actuală*, în Dreptul nr. 8/1995, p. 4 și urm.; G. Dănăilă, *Procedura arbitrală*, p. 32.

părţile este limitată prin interpunerea secretariatului instituţiei organizatoare; existenţa unei infrastructuri care asigură celeritate în operaţiunile conexe actului jurisdicţional (comunicări de acte, redactarea încheierilor, citarea părţilor etc.). Principalul dezavantaj al arbitrajului instituţionalizat îl reprezintă costul mai ridicat al organizării unui astfel de arbitraj[1]).

3. Arbitrajul *ad hoc* prezintă, la rândul său, o serie de avantaje faţa de cel instituţionalizat, în principal flexibilitatea procedurii şi posibilitatea părţilor de a reglementa procedura după caracteristicile disputei dintre ele. Absenţa unei instituţii organizatoare face însă ca în multe cazuri, dacă unele dintre părţi nu sunt de bună-credinţă, să fie necesară sesizarea instanţei de judecată pentru a rezolva incidentele ce apar în cursul procesului, ceea ce conduce la fragmentarea procesului şi tergiversarea acestuia.

4. Deosebirea dintre cele două forme de arbitraj prezintă importanţă în ceea ce priveşte soluţiile pe care le pronunţă instanţa atunci când constată că există o convenţie arbitrală care înlătură competenţa instanţelor statale. În cazul arbitrajului instituţionalizat, instanţa de judecată îşi declină competenţa în favoarea instituţiei organizatoare a arbitrajului, în timp ce în cazul arbitrajului *ad hoc*, instanţa de judecată respinge cererea de chemare în judecată ca inadmisibilă. În cazul arbitrajului *ad hoc*, hotărârea arbitrală şi dosarul se depun de tribunalul arbitral la tribunalul în circumscripţia căruia a avut loc arbitrajul, unde va fi păstrat, în timp ce în cazul arbitrajului instituţionalizat păstrarea dosarului revine instituţiei organizatoare a arbitrajului.

Art. 546. Reprezentarea părţilor

(1) În litigiile arbitrale, părţile pot formula cereri şi îşi pot exercita drepturile procesuale personal sau prin reprezentant. Aceştia pot fi asistaţi de alţi specialişti.

(2) În procedura arbitrală, împuternicirea dată avocaţilor, potrivit legii, valorează alegerea domiciliului sau, după caz, a sediului procesual la avocat, dacă în cuprinsul acesteia nu se prevede altfel, şi cuprinde dreptul avocatului de a exercita opţiunile cu privire la caducitatea arbitrajului potrivit art. 568, precum şi de a solicita ori de a accepta prelungirea termenului arbitrajului, prevăzut la art. 567.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător şi în cazul reprezentării părţii prin consilier juridic.

Comentariu

1. Textul nu face decât să consacre în materia arbitrajului un principiu existent şi în materia dreptului comun, aducând totuşi unele particularităţi specifice procedurii arbitrale. În completare, sunt aplicabile dispoziţiile generale ale Codului de procedură civilă în materia reprezentării convenţionale, în măsura în care nu sunt incompatibile cu natura arbitrajului sau nu sunt înlăturate de dispoziţii speciale. În principiu, asistarea de către avocat reprezintă o facultate pentru parte. Evident că participarea unui specialist la expunerea tezelor juridice în faţa tribunalului arbitral reprezintă o garanţie suplimentară a valorificării drepturilor recunoscute de lege. Prin limbajul folosit, tehnicile de interpretare utilizate şi claritatea expunerii, avocatul/consilierul juridic contribuie la evidenţierea aspectelor de drept şi de fapt

[1]) G. Dănăilă, *Procedura arbitrală*, p. 37.

favorabile părţii pe care o asistă/reprezintă[1]. Persoanele juridice pot fi reprezentate şi prin consilier juridic [art. 84 alin. (1) NCPC]. Este de reţinut că, faţă de caracterul clar şi lămurit al art. 84 alin. (1) NCPC, este interzisă reprezentarea judiciară a persoanelor juridice de către alte persoane juridice. Din aceleaşi raţiuni, nu este acceptabilă nici construcţia juridică prin care mandatarul – persoană juridică –, prin reprezentatul său legal sau prin avocatul ori consilierul juridic desemnat, înţelege să îl reprezinte în faţa instanţelor de judecată pe mandant – persoană juridică.

2. Reglementarea posibilităţii ca părţile sau reprezentaţii acestora să fie asistaţi şi de alţi specialişti îşi are explicaţia în faptul că adeseori procesele arbitrale aduc în discuţie aspecte de ordin tehnic, extrajudiciar, caz în care explicaţiile pe care le poate de un specialist pot contribui la creşterea calităţii apărării şi clarificarea problemelor de fapt aflate în dispută[2].

În dreptul comun, alegerea unui avocat nu implică, în absenţa unei voinţe expres afirmate de parte, şi alegerea domiciliului/sediului procesual, în vederea comunicărilor în legătură cu dosarul, la sediul profesional al acestuia. În cazul arbitrajului alegerea domiciliului procesual la sediul profesional al avocatului este implicită, nefiind necesar să se menţioneze aceasta în mod expres în împuternicire. În cazul în care partea doreşte ca domiciliul/sediul procesual să se păstreze la domiciliul/sediul acesteia, împuternicirea data avocatului trebuie să prevadă în mod expres această rezervă. În consecinţă, în absenţa unei menţiuni exprese conform căreia domiciliul/sediul în vederea comunicării actelor este cel al părţii, comunicările făcute la sediul profesional al avocatului sunt legale, iar partea nu poate invoca vreo vătămare.

Sunt considerate acte de administrare, iar nu acte de dispoziţie, fiind permis avocatului să decidă liber asupra acestora, fără a fi nevoie de o menţiune specială în contractul de asistenţă sau în împuternicire, *dreptul avocatului de a decide dacă înţelege să invoce caducitatea arbitrajului*, în condiţiile prevăzute de art. 568 NCPC, precum şi *dreptul de a solicita ori de a accepta prelungirea termenului arbitrajului*, în condiţiile prevăzute de art. 567 NCPC. Desigur, partea are dreptul de a solicita o anumită conduită avocatului/consilierului juridic şi în ceea ce priveşte aceste acte de procedură, dar în absenţa unei menţiuni speciale în împuternicire, care să prevadă restrângerea drepturilor reprezentatului în această privinţă, actele efectuate de avocat/consilier juridic vor fi considerate valabile şi opozabile părţii reprezentate. Aceste dispoziţii trebuie interpretate restrictiv, în sensul că sunt aplicabile numai mandatarului avocat sau consilier juridic, iar nu şi mandatarului neavocat.

Sunt aplicabile dispoziţiile din dreptul comun, care impun existenţa unui mandat special în cazul actelor de dispoziţie [art. 81 alin. (1) NCPC].

3. Apreciem că sunt aplicabile deopotrivă şi procedurii arbitrale dispoziţiile din dreptul comun relative la *nulitatea necondiţionată a actelor procesuale efectuate de o persoană fără calitate de reprezentant* (art. 176 pct. 2 NCPC), precum şi cele care *obligă instanţa*

---

[1] Pentru funcţia tehnico-procesuală pe care o ocupă pledoaria avocatului în cadrul procesului civil, a se vedea Gh. Florea, *Apărarea în procesul civil*, pp. 124-126.

[2] În doctrină s-a arătat, pe bună dreptate, că în soluţionarea litigiilor arbitrale decurgând din contracte de antrepriză – în varianta standardizată, FIDIC –, aportul inginerilor, economiştilor, contabililor poate fi foarte util. A se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional*, p. 33.

să verifice din oficiu împuternicirea sau calitatea celor care reprezintă sau asistă părțile [art. 219 alin. (2) NCPC].

4. În ceea ce privește reprezentarea/asistarea de către avocați, sunt aplicabile și dispozițiile Legii nr. 51/1995 referitoare la dreptul de pune concluzii. Din interpretarea corelată a dispozițiilor art. 23 și art. 3 din Legea nr. 51/1995 rezultă că avocații stagiari pot pune concluzii în fața tribunalului arbitral.

Art. 547. Intervenția instanței

(1) Pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea și desfășurarea arbitrajului, precum și pentru îndeplinirea altor atribuții ce revin instanței judecătorești în arbitraj, partea interesată poate sesiza tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul. Tribunalul va soluționa cauza în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanță.

(2) Instanța va soluționa aceste cereri de urgență și cu precădere, prin procedura ordonanței președințiale, hotărârea nefiind supusă niciunei căi de atac.

Comentariu

1. Efectul convenției arbitrale reprezintă înlăturarea competenței instanțelor statale de la judecarea litigiului în legătură cu care s-a încheiat respectiva convenție. Totuși, efectul nu este unul total, instanțele păstrând anumite competențe necesare pentru înlăturarea piedicilor ce pot interveni în organizarea și desfășurarea arbitrajului sau pentru adoptarea unor măsuri pe care arbitrii nu le pot lua în mod eficient deoarece le lipsește dreptul de a apela la forța de coerciție a statului[1)].

2. Instanța judecătorească este competentă să intervină în situații precum: părțile nu se înțeleg asupra numirii arbitrului unic, dacă o parte nu își numește arbitrul sau cei doi arbitrii nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului (art. 561 NCPC), soluționarea cererii de recuzare a unui arbitru (art. 563 NCPC), aplicarea de sancțiuni martorilor sau experților [art. 589 alin. (3) NCPC], luarea măsurilor coercitive contra conducătorului autorității sau instituției atunci când acestea nu au comunicat informațiile solicitate, necesare pentru soluționarea cauzei [art. 590 alin. (2) NCPC], verificarea cheltuielilor arbitrale (art. 598 NCPC), păstrarea dosarului după soluționarea cauzei de către tribunalul arbitral (art. 607 NCPC)[2)]. De cele mai multe ori, recurgerea la instanță pentru depășirea piedicilor ivite în organizarea arbitrajului pentru soluționarea unor incidente intervine în cazul arbitrajului *ad hoc*, deoarece în cazul arbitrajului instituționalizat intervin reglementări care stabilesc în interiorul instituției organizatoare măsurile necesare pentru depășirea unora dintre respectivele probleme[3)]. Totuși, nu este exclus ca și în cazul arbitrajului

---

[1)] A se vedea I. Băcanu, *Atribuțiile instanțelor judecătorești în domeniul privat*, în Dreptul nr. 9/1997, pp. 9-26.

[2)] Pentru tratarea formelor de intervenție a instanței în procedura arbitrală, a se vedea și A. Rațiu, Gh. Năstase, *Intervenția instanței de judecată în procedura arbitrală*, în RRA nr. 1/2013, pp. 39-49.

[3)] Spre exemplu, în cazul recuzării arbitrilor, Regulile de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț a României (art. 18) prevăd că cererea de recuzare se soluționează de tribunalul arbitral, fără participarea arbitrului recuzat, acesta fiind înlocuit de

instituționalizat să se recurgă la intervenția instanței de judecată atunci când regulamentul de arbitraj nu acoperă un anumit aspect care împiedică desfășurarea arbitrajului[1)], precum și în cazurile în care intervenția instanței privește un aspect asupra căruia nu se poate stabili pe cale convențională (*e.g.*, controlul pe calea acțiunii în anulare).

3. Instanța competentă să adopte aceste măsuri este tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul. Compunerea completului de judecată este specifică unei judecăți în primă instanță, adică un singur judecător.

4. În ceea ce privește procedura de judecată a incidentelor în care instanța de judecată este competentă, se prevede că acestea se judecă de urgență și cu precădere, fiind indicate dispozițiile aplicabile în materie de ordonanță președințială. Deși textul face trimitere la procedura ordonanței președințiale, totuși, hotărârea pronunțată în aceste cazuri nu este supusă niciunei căi de atac. De asemenea, trebuie remarcat faptul că textul care face trimitere la procedura ordonanței președințiale trebuie interpretat în mod corelat cu dispozițiile speciale, specifice fiecărui incident, acolo unde există astfel de dispoziții. Spre exemplu, în cazul soluționării cererii de recuzare, se impune citarea părților și a arbitrului recuzat, conform art. 563 alin. (2) NCPC, chiar dacă regulile aplicabile în materia ordonanței președințiale ar permite judecarea fără citarea părților.

5. Instanța de judecată se pronunță și asupra unor măsuri asigurătorii sau provizorii cu privire la obiectul procesului și constatarea unor împrejurări de fapt (art. 585 NCPC). În acest caz, se vor aplica regulile de procedură specifice măsurilor asigurătorii sau provizorii solicitate ori pentru asigurarea dovezilor, iar nu cele prevăzute la art. 547 NCPC.

6. În afară de atribuțiile privind organizarea și desfășurarea procesului arbitral, instanțele judecătorești păstrează competența asupra învestirii cu formulă executorie a hotărârii arbitrale, atunci când se dorește punerea în executare silită și a controlului hotărârii arbitrale, pe calea acțiunii în anulare. Aceste atribuții sunt proprii instanțelor și nu pot fi înlăturate prin voința părților sau a instituției organizatoare a arbitrajului.

Jurisprudență

Trimiterea la procedura ordonanței președințiale se face nu pentru îndeplinirea condițiilor de admitere a unei asemenea ordonanțe – caracterul vremelnic, urgența și neprejudecarea fondului –, ci pentru urgența cu care se soluționează o cerere în cadrul acestei proceduri –termenele scurte prevăzute de lege *(C. Ap. Ploiești, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 960 din 2 iunie 2010, publicată pe idrept.ro)*.

---

președintele Curții de Arbitraj sau de un arbitru desemnat de el, iar în cazul în care cererea de recuzare îl privește pe arbitrul unic, ea se soluționează de președintele Curții de Arbitraj sau de un arbitru desemnat de el. Recuzarea tuturor arbitrilor unui tribunal arbitral se judecă de un tribunal arbitral desemnat de președintele Curții de Arbitraj.

[1)] Spre deosebire de Regulile de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț a României, Regulamentul privind organizarea și funcționarea corpului de arbitri de pe lângă Oficiul Român pentru Drepturile de Autor nu conține prevederi speciale în cazul recuzării arbitrilor, urmând ca pentru rezolvarea acestui incident să se recurgă la intervenția instanței judecătorești, respectiv Tribunalul București.

Titlul II
Convenția arbitrală

Bibliografie

R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional. Texte. Comentarii. Mentalităţi*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 39 şi urm.; R.B. Bobei, *Arbitrajul voluntar intern şi internaţional în concepţia Noului Cod de procedură civilă*, în RDC nr. 7-8/2012, p. 65 şi urm.; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 592 şi urm.; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 469 şi urm.; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 810 şi urm.; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 32 şi urm.

Art. 548. Forma scrisă

(1) Convenția arbitrală se încheie în scris, sub sancțiunea nulității. Condiția formei scrise se consideră îndeplinită atunci când recurgerea la arbitraj a fost convenită prin schimb de corespondență, indiferent de forma acesteia, sau schimb de acte procedurale.

(2) În cazul în care convenția arbitrală se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate și/sau constituirea altui drept real asupra unui bun imobil, convenția trebuie încheiată în formă autentică notarială, sub sancțiunea nulității absolute.

Comentariu

I. Noţiuni generale

1. Noul Cod civil nu conţine nicio reglementare de principiu a convenţiei arbitrale[1] şi nici privitoare la mediere, care să completeze dispoziţiile tradiţionale referitoare la tranzacţie. În schimb, o reglementare de principiu şi relativ neomogenă a convenţiei arbitrale o găsim în Noul Cod de procedură civilă.

Semnalăm că, în NCC, găsim şi dispoziţii răzleţe privitoare la convenţia arbitrală. Astfel, potrivit Noului Cod, clauzele standard[2] care au valoare de clauze compromisorii nu produc efecte decât dacă sunt acceptate, în mod expres, de cealaltă parte (art. 1.203 NCC), după cum mandatarul, pentru a încheia „tranzacţii sau compromisuri", precum şi orice alte acte

[1] Reamintim că, în forma din 2004, în NCC exista o reglementare de principiu a convenţiei arbitrale, însă această reglementare a fost, finalmente, suprimată. A se vedea, cu titlu informativ, art. 1.770-1.776 din *Proiectul Noului Cod civil* (adoptat de Senat la 13 septembrie 2004), Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006. Menţionăm că alte coduri civile noi conţin şi dispoziţii speciale referitoare la convenţia arbitrală. *Exempli gratia*, a se vedea art. 851-853 (*contrato do compromiso*) Código civil brasileiro 2002; art. 1649-1665 (*contrato de arbitraje*) Código Civil y Comercial de la Nación (Argentina), în vigoare de la 1 ianuarie 2016. Alte coduri civile noi, precum cel olandez (1992), reglementează doar contractul de tranzacţie (a se vedea art. 900-7 par. 4 C. civ. 1992). Dispoziţii generice privitoare la convenţiile de arbitraj şi interzicerea clauzelor compromisorii în contractele civile, cu excepţia celor încheiate în exerciţiul unei activităţi profesionale, au fost introduse încă din 1972 şi în Codul civil francez (art. 2059-2061).

[2] Sunt *clauze standard* stipulaţiile stabilite în prealabil de una dintre părţi pentru a fi utilizate în mod general şi repetat şi care sunt incluse în contract fără să fi fost negociate cu cealaltă parte [art. 1.202 alin. (2) NCC].

de dispoziţie, trebuie să fie împuternicit, în mod expres, adică trebuie să aibă un mandat special în acest sens [art. 2.016 alin. (2) NCC].

Cât priveşte NCPC, acesta preia, într-o formă, în mod cert, îmbunătăţită, prevederile fostelor art. 343-343[4] C. pr. civ. 1865 (astfel cum au fost statornicite prin Legea nr. 59/1993)[1)], fără a conţine o reglementare completă a convenţiei arbitrale, ci numai dispoziţii particulare privitoare la aspecte specifice acestui contract, respectiv capacitatea părţilor (art. 542), obiectul, adică litigiile arbitrabile [art. 542 alin. (1)] şi tipul de arbitraj, *ad hoc* sau instituţional (art. 543-545), formele convenţiei arbitrale, condiţiile speciale de validitate şi eficacitatea acesteia [art. 548-554, art. 579, art. 592, art. 608 alin. (1) lit. a)-c)][2)].

Caracterul parţial şi chiar disparat al reglementării din NCPC se explică prin simplul fapt că un contract special precum convenţia arbitrală este, esenţialmente şi necesarmente, fragmentar, deoarece el se completează, în mod necesar, cu regulile de drept comun, aplicabile oricărui contract, indiferent de obiectul său ori de calitatea părţilor (art. 1.167 NCC).

De reţinut, aşadar, că, în mod firesc, NCPC este sediul general, *de lege lata*, al convenţiei arbitrale.

2. Ce este **convenţia arbitrală**? NCPC, ca şi vechiul cod, nu defineşte convenţia arbitrală, ci numai formele acesteia, respectiv clauza compromisorie (art. 550) şi compromisul (art. 551).

În doctrină, atât sub imperiul vechii reglementări, cât şi sub acela al noii reglementări, au existat şi există preocupări fireşti în sensul definirii convenţiei arbitrale ca act juridic particular[3)], acest lucru fiind facilitat şi de legiuitor prin oferirea unor elemente juridice caracteristice acestei noţiuni juridice fundamentale.

[1)] Cu privire la convenţia arbitrală în sistemul vechii reglementări, din C. pr. civ. 1865, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 59/1993, a se vedea, în particular: V. Roş, *Arbitrajul comercial internaţional*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Bucureşti, 2000, p. 77 şi urm.; I. Deleanu, *Arbitrajul intern*, în „Arbitrajul intern şi internaţional", de I. Deleanu, S. Deleanu, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2005, p. 38 şi urm. (în continuare: „I. Deleanu, *Arbitrajul intern*"); G. Dănăilă, *Procedura arbitrală în litigiile comerciale interne*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 47 şi urm.; T. Prescure, R. Crişan, *Arbitrajul comercial. Modalitate alternativă de soluţionare a litigiilor patrimoniale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 58 şi urm.; C.I. Florescu, *Arbitrajul comercial. Convenţia arbitrală şi tribunalul arbitral*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 129 şi urm. (în continuare: „C.I. Florescu, *Arbitrajul*"). *Adde*, în legătură cu problematica existenţei, validităţii şi eficacităţii convenţiei arbitrale, I. Băcanu, *Controlul judecătoresc asupra hotărârii arbitrale*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2005.

[2)] Cu privire la regimul juridic actual al convenţiei arbitrale (denumită de unii autori şi „convenţia de arbitraj"), a se vedea: R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional. Texte. Comentarii. Mentalităţi*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 39 şi urm. (în continuare: „R.B. Bobei, *Arbitrajul*"); *idem*, *Arbitrajul voluntar intern şi internaţional în concepţia Noului Cod de procedură civilă*, în RDC nr. 7-8/2012, p. 65 şi urm. (în continuare: R.B. Bobei, „*Arbitrajul voluntar*"); I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 469 şi urm.; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 810 şi urm.; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 32 şi urm. *Adde* A. Severin, *Consideraţii asupra reglementării arbitrajului în Noul Cod de procedură civilă – cu specială privire la arbitrajul instituţionalizat*, în Dreptul nr. 1/2011, p. 70 şi urm. (în continuare: „A. Severin, *Consideraţii asupra reglementării arbitrajului*").

[3)] Uneori, în doctrină s-a susţinut că, în lipsa unei definiţii legale a convenţiei arbitrale, n-ar exista o convenţie arbitrală *stricto sensu* şi propriu-zisă. Aceasta întrucât „**prin convenţia arbitrală se înţelege compromisul sau clauza compromisorie prin care părţile convin să supună litigiul dintre ele**

Astfel, *de lege lata*, potrivit art. 542 alin. (1) NCPC, persoanele capabile de a contracta pot conveni să soluționeze pe calea arbitrajului litigiile dintre ele, cu excepția celor declarate de lege nearbitrabile, în timp ce art. 544-545 din același cod determină obiectul sau conținutul convenției arbitrale, pentru ca în art. 548-552 să fie reglementate aspecte particulare legate de formele (categoriile) convenției arbitrale, forma scrisă a convenției arbitrale, inclusiv eficacitatea convenției arbitrale.

În consecință, în lumina dispozițiilor legale în vigoare mai sus citate, convenția arbitrală poate fi definită ca fiind *acel contract prin care părțile aleg ca litigiile derivate dintr-un anumit act sau fapt juridic să fie soluționate de către un tribunal arbitral anume determinat (tribunalul* ***ad hoc****) sau, după caz, de către un tribunal arbitral permanent (tribunalul* ***instituționalizat****), cu excluderea instanței judecătorești statale legalmente competente*[1].

---

judecății unor arbitri desemnați de ele. Se poate spune însă că termenul de convenție arbitrală a fost creat numai pentru a simplifica limbajul juridic, pentru că o convenție arbitrală *stricto sensu* nu există niciodată. Există doar compromis și clauza compromisorie care, având o seamă de elemente comune, fac posibilă examinarea lor împreună sub denumirea de «convenție arbitrală»" (V. Roș, *op. cit.*, p. 88). În realitate, convenția arbitrală este tocmai convenția de alegere a jurisdicției private, în timp ce clauza compromisorie sau compromisul este forma sau modalitatea acestei convenții, „formă" determinată de lege, după cum este vorba de un litigiu viitor sau, după caz, de un litigiu deja născut, iar nu după condițiile de fond și formă cerute de lege pentru încheierea lor valabilă și nici după efectele lor juridice. A se vedea art. 550 („Clauza compromisorie") și art. 551 („Compromisul") NCPC. În același sens, a se vedea art. 343^1 și art. 343^2 C. pr. civ. 1865.

Deci, convenția arbitrală este actul juridic veritabil de alegere a jurisdicției private, iar clauza compromisorie sau compromisul sunt modalitățile ei tehnice și concrete, iar nu convenții arbitrale specifice. *Cf.* C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso di diritto processuale civile*, vol. III, *L'esecuzione forzata, I procedimenti speciali, L'arbitrato e la mediazione*, decima ed., G. Giappichelli Editore, Torino, 2012, nr. 95, p. 373 (citat în continuare: „C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso*, vol. III"), unde se arată, *in terminis*, că așa-numita convenție arbitrală (*convenzione arbitrale*) este o „figura unitară, introdusă de ultima reformă [Decretul-Lege nr. 40/2006 – n.n., M.N.] și care se articulează, în afară celor două figuri ale *compromisului* și clauzei *compromisorii*, într-o a treia figură, prevăzută de noul art. 808 bis [C. pr. civ. it. – n.n., M.N.], respectiv în *convenția arbitrală asupra raporturilor necontractuale*".

[1] *Cf.* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 164, p. 470 – „Convenția de arbitraj este înțelegerea prin care părțile convin ca un anumit diferend sau anumite diferende să fie soluționate de persoane particulare – arbitri –, alese sau desemnate potrivit înțelegerii"; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 32 („Prin convenția arbitrală părțile convin în scris ca litigiile viitoare sau născute, izvorâte din raporturile juridice dintre ele să fie soluționate pe calea arbitrajului"). A se vedea, pentru alte definiții românești: P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 124, *apud* G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 49, text și nota 57 (Convenția arbitrală este înțelegerea prin care părțile interesate se obligă să soluționeze un litigiu determinat sau determinabil prin mijlocirea arbitrajului ocazional sau permanent, renunțând la dreptul de a se adresa în acest scop organelor jurisdicționale de stat); T. Prescure, R. Crișan, *op. cit.*, pp. 60-61 (Convenția arbitrală – denumită „contractul de arbitraj" – este „acea convenție încheiată, de regulă, în scris, între subiectele unui raport juridic contractual ori extra-contractual, prin care acestea decid să încredințeze litigiile patrimoniale ce se vor naște sau care s-au născut între ele din respectivul raport juridic unuia sau mai multor arbitri – arbitri numiți într-o atare calitate de către părți, conform înțelegerii lor, ori de către o autoritate de nominare în conformitate cu prevederile regulamentelor și ale regulilor de procedură ale unor instituții permanente de arbitraj, după caz"); *adde* M. Ionaș-Sălăgean, *Convenția arbitrală*, în RDC nr. 3/1999, p. 43 [„convenția arbitrală este acordul de voință al părților unui raport juridic patrimonial (civil, comercial, de comerț internațional), prin care acestea hotărăsc să soluționeze prin arbitraj litigiile prezente sau viitoare generate de raportul juridic respectiv"] (în continuare: M. Ionaș-Sălăgean, „*Convenția arbitrală*"). *Cf.*,

Din această definiţie rezultă principalele trăsături definitorii ale convenţiei arbitrale, şi anume:

- convenţia arbitrală este un act juridic bilateral, un veritabil contract[1)], iar nu un act juridic de formaţie unilaterală;

- convenţia arbitrală este un contract procesual[2)] (*nu* judiciar[3)]) prin care părţile, renunţând la jurisdicţia statală, supun justiţiei private soluţionarea unui eventual litigiu derivat dintr-un act sau fapt juridic;

---

pentru noţiunea de „convenţie arbitrală" în arbitrajul comercial internaţional, O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor de comerţ internaţional*, în „Tratat de drept al comerţului internaţional", vol. I, „Partea generală", de O. Căpăţînă, B. Ştefănescu, Ed. Academiei, Bucureşti, 1985, nr. 233, p. 217 (în continuare: O. Căpăţână, „*Soluţionarea diferendelor*") – „Convenţia arbitrală poate fi definită ca o înţelegere prin care părţile supun spre rezolvare unui arbitraj instituţional sau ocazional (constituit ad-hoc) un anumit litigiu de comerţ internaţional, renunţând la dreptul de a se adresa în acest scop organelor jurisdicţionale de stat".

[1)] Potrivit art. 1.166 NCC, contractul este „acordul de voinţe dintre două sau mai multe persoane cu intenţia de a constitui, modifica sau stinge un raport juridic".

[2)] Un „contratto processuale", în termenii lui Giuseppe Chiovenda. În opinia celebrului procedurist italian, contractele procesuale sunt acorduri obligatorii prin care se reglementează, în mod convenţional, un raport procesual, precum *pactum de foro prorogando*, *pactum de non petendo*, compromisul etc. „Contractul procesual" *nu* este în sine un act procesual, chiar dacă are de cele mai multe ori în vedere un proces viitor; „el are ca obiect sau reglementarea convenţională a procesului (exemplu tipic: *pactum de foro prorogando*), sau renunţarea la dreptul de valorificare a pretenţiilor într-un proces public [*i.e.* renunţarea la jurisdicţia statală – n.n., M.N.] (exemplu: *pactum de non petendo*; compromisul)" – G. Chiovenda, *Principii di diritto processuale civile (Le azioni. Il processo di cognizione)*, IV ed. inalterata, Napoli, 1928, p. 106. Deci, compromisul este un contract „care aparţine propriu-zis dreptului privat, dar care are o *importanţă procesuală negativă*, în măsura în care atribuie părţilor o excepţie procesuală, şi anume dreptul de a împiedica constituirea unui raport procesual" public (*ibidem*, p. 107). Chiovenda defineşte compromisul ca fiind „acordul părţilor de a deferi soluţionarea controverselor unuia sau mai multor particulari (*arbitri*)" – *ibidem*. În sensul că tocmai natura de contract, adică de „acord privat", a compromisului exclude ca acesta să aibă un „caracter pur procesual", a se vedea şi S. Satta, C. Punzi, *Diritto processuale civile* (tredicesima ed. a cura di Carmine Punzi), CEDAM, Padova, 2000, nr. 530, pp. 896-897.

[3)] A se vedea totuşi CACI, sent. nr. 132/2001, *apud* Ş. Beligrădeanu, *Reprezentarea aparentă şi consecinţele acesteia cu privire la clauza compromisorie*, în Dreptul nr. 9/2001, p. 83, prin care s-a reţinut, *inter alia*, că „prin inserarea unei clauze compromisorii suntem în prezenţa a două acte juridice deosebite (un contract comercial şi, respectiv, un contract judiciar)" aflate într-o legătură de „conexitate" (interdependenţă) între ele, întrucât cel de-al doilea contract (clauza compromisorie) este încheiat exclusiv în considerarea celui dintâi (contractul comercial). În sensul că natura convenţiei arbitrale este aceea de „contract judiciar", a se vedea şi M. Ionaş-Sălăgean, *Arbitrajul comercial*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001, p. 46. Dacă prin „contract judiciar" se înţelege un contract încheiat în cursul judecăţii, în faţa instanţei de judecată, precum „tranzacţia judiciară" [*cf.* G. Cornu, *Vocabulaire juridique*, 8e éd., PUF, Paris, 2007, p. 522: „**judiciaire** (*ex* lat. *iudiciarius*, *-a*, *-um* – adj. = privitor la judecată, judiciar) signifie, *inter alia*: «**a.** qui émane d'un juge, par opp. à légal et conventionnel, qu'il s'agisse d'un acte juridictionnel (contentieux ou gracieux) ou d'un acte de caractère administratif (acte d'administration judiciaire) (...); **d.** en cours d'instance par opp. à extrajudiciaire. Ex. transaction judiciaire.»"], atunci, în mod categoric, convenţia arbitrală nu este un contract judiciar, chiar dacă ea are drept obiect specific judecarea unui litigiu în cadrul unei proceduri private desfăşurate şi instrumentate de către judecători privaţi (arbitri). Cu privire la „convenţiile judiciare" şi tipologia acestora, a se vedea şi I. Deleanu, *Convenţiile judiciare în ambianţa Noului Cod de procedură civilă*, în PR nr. 4/2012, pp. 15-26.

- convenţia arbitrală este un contract care conferă tribunalului arbitral *ad hoc* sau permanent puterea de a judeca un anumit litigiu, cu excluderea competenţei instanţei judecătoreşti statale normal competente.

Rezultă că, din punct de vedere juridic, convenţia arbitrală este un *contract de drept civil* (de drept comun)[1], iar nu de *drept procesual civil* şi, *a fortiori*, nici de drept public propriu-zis, întrucât părţile, renunţând la justiţia statală, încredinţează soluţionarea litigiului unor judecători particulari – *arbitrii*[2], desemnaţi sau aleşi potrivit clauzelor arbitrale –, fără a trata asupra drepturilor şi obligaţiilor procesuale născute dintr-un proces anume, care nu există decât din momentul învestirii organului de jurisdicţie în baza unei cereri de chemare în judecată sau de arbitrare. Fiind esenţialmente un *contract procesual*, convenţia arbitrală –

Uneori, convenţia arbitrală, în speţă compromisul, a fost calificată ca „un mandat dat arbitrului, de către părţi" (T.R. Popescu, *Dreptul comerţului internaţional*, EDP, Bucureşti, 1983, p. 516, *apud* I. Băcanu, *op. cit.*, p. 20, nota 16), dar aceasta priveşte raporturile dintre părţi şi arbitri, raport calificat de alţi autori ca „un raport de locaţiune de lucrări (*locazione d'opera*)", în care însă arbitrii sunt abilitaţi cu o putere specifică excedând simpla obligaţie de a presta un anumit serviciu (S. Satta, C. Punzi, *op. cit.*, nº 529, p. 895, împreună cu autorii acolo citaţi) material sau intelectual.

În sensul că suntem în faţa unui „contract predominant procedural", a se vedea G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 56. Convenţia arbitrală „este legea procesuală a părţilor care au optat pentru arbitraj. Convenţia arbitrală stabileşte o modalitate de exercitare a dreptului la acţiune, înţeles ca mijloc legal pus la dispoziţia titularului dreptului subiectiv, pentru a obţine, prin mijlocirea organului de jurisdicţie competent, recunoaşterea acestui drept în cazul contestării sale sau realizarea lui în cazul încălcării. Dreptul subiectiv şi acţiunea sunt două noţiuni distincte, dar aflate într-o intimă legătură. Oricare ar fi obiectul dreptului subiectiv, acţiunea are întotdeauna ca obiect protecţia acestui drept. Convenţia arbitrală prevede, în esenţă, că dreptul la acţiune va fi exercitat la arbitraj, iar nu la instanţele judecătoreşti. Contractul cuprinde două convenţii distincte: o convenţie având ca obiect constituirea, modificarea sau stingerea de drepturi subiective (de drept material) şi o convenţie având ca obiect dreptul la acţiune care protejează acele drepturi subiective. Convenţia arbitrală este accesorie dreptului la acţiune, el însuşi accesoriu al dreptului substanţial" (*ibidem*, pp. 56-57); *cf.* E. Loquin, *Différences et convergences dans le régime de la transmission ou de l'extension de la clause compromissoire devant les juridictions françaises*, în Gazette du Palais, 5-6 juin 2002, p. 11 (*apud* G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 57, nota 73) – „C'est le droit d'action qui est l'objet de la convention d'arbitrage et non les droits substantiels [...] La convention d'arbitrage est l'accessoire du droit d'action, lui-même accessoire du droit substantiel. Cette structure explique que la convention d'arbitrage soit autonome du contrat litigieux et qu'elle survivra à son anéantissement. Elle existe, en effet, tant que le droit d'action existe".

[1] Nici de drept privat, nici de drept public, deoarece nu este un contract de natură să satisfacă interese exclusiv private sau exclusiv publice, ci interesele oricărui subiect de drept civil, persoană fizică sau persoană juridică (publică sau privată). Orice contract susceptibil să satisfacă atât interese private, cât şi interese publice este un contract civil, de drept comun [cu privire la NCC ca izvor de drept comun (*ius commune*), a se vedea M. Nicolae, *Noul Cod civil între dreptul comun şi dreptul privat comun*, în vol. omagial „*In honorem* Corneliu Bîrsan", Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, p. 29 şi urm.].

[2] Din lat. *arbiter*, *-tri* (s.m.) = judecător, arbitru, expert. În Evul Mediu, comentatorii făceau o distincţie netă între *arbiter* şi *arbitrator*, din aceasta derivând, se pare, şi cele două forme sau tipuri de arbitraj care sunt şi în prezent utilizate în practică: primul trebuia să judece şi să urmeze dreptul, al doilea trebuia să rezolve o chestiune *ex bono et æquo*, cu puterile unui *amabilis compositor* şi aplicând principiile de echitate, opuse principiilor şi regulilor *stricto iuri* (în sensul ca soluţia să fie susceptibilă de recurs); tot *arbitrator* era şi cel care completa contractul pe seama părţilor. În acest sens, a se vedea G. Alpa, *La circulation des modèles de résolution extrajudiciaires des conflits*, în Revue internationale de droit comparé nr. 4/1993, pp. 758, 760.

act juridic de drept substanţial (*contract*), iar nu de drept procesual[1] – produce, totuşi, mai ales şi cu precădere, efecte în planul dreptului procesual, formal, iar nu în acela al dreptului substanţial[2], zis şi material, şi această particularitate justifică tratarea sa la materia dreptului procesual şi, uneori, chiar reglementarea ei în codurile sau legile de procedură.

[1] *Cf.* Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *Traité de l'arbitrage commercial international*, Litec, Paris, 1996, nº 424, p. 238 – „Sur le plan théorique, l'assimilation de la convention d'arbitrage à la procédure arbitrale ne se justifie pas davantage. Bien qu'elle ait pour objectif l'institution d'une procédure, la convention d'arbitrage s'analyse en un contrat. Elle précède en effet la procédure et ne constitue pas un phase de son déroulement". Deci, obiectul convenţiei arbitrale nu o transformă într-o convenţie de drept procesual, câtă vreme ea precedă, şi nu declanşează vreo procedură judiciară privată. Acest lucru fusese remarcat de mult timp (de la începutul secolului al XX-lea) şi de Chiovenda, pentru care convenţia arbitrală este, am văzut, un *contratto processuale*, iar *nicidecum* un act procedural (a se vedea *supra*, p. 89, nota 2).

[2] Uneori, în doctrină, mai ales de drept al comerţului internaţional şi de arbitraj comercial internaţional, convenţia arbitrală a fost calificată ca având o natură dual, contractuală şi jurisdicţională. „Divergenţele referitoare la natura convenţiei arbitrale se datorează într-o însemnată măsură punctului de vedere diferit din care o examinăm. Considerată sub aspectul finalităţii pe care o îndeplineşte, convenţia arbitrală pare să prezinte prin efectele ei caracterul unui act procedural. În acest sens, se susţine că obiectul ei nu constă în determinarea unor drepturi şi obligaţii reciproce, ci în reglementarea modalităţii în care ele vor fi precizate. În consecinţă, jurisprudenţa din unele ţări i-a atribuit calificarea procedurală. Este, printre altele, situaţia din dreptul elveţian sau din sistemul de *common law* englez. Dacă se ţine însă seama că atât compromisul, cât şi clauza compromisorie sunt rezultanta unei manifestări concordante de voinţă a părţilor în cauză, se poate ajunge la concluzia opusă a preponderenţei naturii lor contractuale. În realitate, convenţia arbitrală nu pare susceptibilă de o caracterizare unilaterală. Ca şi instituţia arbitrajului de comerţ exterior, are, la rândul ei, o natură dublă, complexă, implicaţiile procedurale, neîndoielnice, grefându-se pe o certă structură contractuală" (O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, nr. 238, p. 220; *idem*, *Litigiul arbitral de comerţ exterior*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1978, p. 81). Această dualitate „explică mai întâi efectele, pe de o parte contractuale, iar pe de alta jurisdicţionale pe care le generează convenţia arbitrală, iar în al doilea rând, soluţiile de drept internaţional privat care o privesc" (O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, nr. 238, p. 220). *Adde* V. Roş, *op. cit.*, p. 93: „Natura convenţiei arbitrale este aceeaşi atât în arbitrajul instituţional, cât şi în cel ocazional şi fără a deosebi între arbitrajul intern şi cel internaţional ori între arbitrajul în drept sau în echitate, deşi conţinutul şi în mod special obiectul convenţiilor pot fi diferite".

În aceeaşi optică, recent s-a reţinut că, „găsindu-şi sediul materiei, în principal, într-un act normativ de drept procesual, contractul (convenţia) de arbitraj pare a avea, la o primă vedere, o natură juridică preponderent procedurală, prin raportare la celelalte tipuri de contracte reglementate de Codul civil, ca normă de drept material (substanţial). Credem că există suficiente şi relevante argumente de drept pentru a considera convenţia de arbitraj un veritabil **contract de arbitraj**, civil sau comercial, după caz, având, ce-i drept, o natură complexă, hibridă – de drept material şi de drept procesual, contract ce nu trebuie însă confundat cu **contractul de arbitru**" (T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, p. 59).

De asemenea, s-a mai susţinut că, *de lege lata*, convenţia arbitrală – contract cu o natură „complexă", de drept material şi de drept procesual – „este reglementată în legislaţia internă de Codul de procedură civilă, adică de dreptul procesual, şi nu de cel material, unde firesc ar trebui să se regăsească, de asemenea, referiri la acest tip de contract. Dat fiind locul unde este în prezent reglementată în legislaţia noastră noţiunea convenţiei arbitrale, se poate deduce latura preponderentă procesuală a convenţiei arbitrale. Ca natură juridică, convenţia arbitrală poate fi civilă sau comercială, derivând din natura litigiului dedus judecăţii, dar îşi păstrează accentul său procesual" (C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 134).

După părerea noastră, convenţia arbitrală este, aşa cum am arătat deja, un contract procesual, un contract de *drept civil*, iar *nu* de drept *procesual civil*, însă generator (şi) de drepturi şi obligaţii procesuale, iar nu numai materiale, substanţiale. *Nu* interesează dacă acest contract este reglementat parţial de Codul de procedură civilă şi parţial de Codul civil [care constituie, aşa cum am încercat să demonstrăm cu altă ocazie (*cf.* M. Nicolae, *Noul Cod civil între dreptul comun şi dreptul privat comun*, *cit. supra*, în special p. 83 şi urm.), *ius commune* nu numai pentru dreptul privat, ci şi pentru dreptul public, nu numai pentru

3. Terminologic, prin sintagma „convenţie arbitrală"[1] se desemnează atât contractul dreptul substanţial, ci, uneori, şi pentru dreptul procesual], fiind elementar faptul că natura şi calificarea unei norme juridice nu depind de tipul, felul sau denumirea actului normativ care o consacră ori o instituie, ci de obiectul (conţinutul) său juridic veritabil – drepturi şi obligaţii substanţiale sau/şi procesuale; or, normele privitoare la încheierea convenţiei arbitrale nu pot fi calificate ca norme procesuale atât timp cât *nu* instituie niciun drept sau obligaţie procesuală în beneficiul sau sarcina unei persoane, ci, dimpotrivă, instituie drepturi şi obligaţii de natură materială, substanţială. Pe de altă parte, *in specie*, în calificarea convenţiei arbitrale nu interesează numai faptul că această convenţie reprezintă, înainte de toate, un acord de voinţe şi, ca orice contract, este guvernată de principiul libertăţii contractuale şi principiul *pacta sunt servanda*, *ci* interesează în principal şi înainte de toate conţinutul său juridic concret, respectiv ansamblul drepturilor şi obligaţiilor la care dă naştere, precum şi obiectul său specific, principal – supunerea unui litigiu actual sau virtual unei judecăţi private, iar nu statale – şi, de aici, caracterul procesual (*nu* substanţial) al obiectului convenţiei arbitrale. *In fine*, indiferent de obiectul sau natura litigiului arbitrabil, convenţia arbitrală este o convenţie de drept civil (comun), iar nu comercială, administrativă ori de altă natură, întrucât regimul său juridic este acelaşi, fiind guvernat de aceleaşi reguli comune, indiferent de natura regulilor substanţiale şi procesuale aplicabile litigiului arbitrabil şi, de asemenea, indiferent de calitatea părţilor, persoane fizice sau juridice, profesionişti sau neprofesionişti, persoane juridice de drept privat sau de drept public, persoane de cetăţenie sau naţionalitate română ori străină.

Aşadar, nu trebuie confundate natura contractuală a convenţiei arbitrale, precum şi obiectul (conţinutul) său procesual cu natura jurisdicţională a judecăţii arbitrale, făcută în temeiul şi în limitele convenţiei arbitrale.

În acest context, precizăm că natura „mixtă" (contractual-jurisdicţională) a convenţiei arbitrale este respinsă şi de prof. I. Deleanu. În opinia reputatului autor, convenţia arbitrală este, pur şi simplu, un *contract*, fără a avea şi caracter jurisdicţional, chiar dacă are şi note specifice, în raport de contractele obişnuite. Discutând opinia lui Pascal Ancel, potrivit căreia convenţia arbitrală este un „act convenţional cu obiect jurisdicţional", având, aşadar, o natură *mixtă*, prof. Deleanu arată următoarele: „Indiscutabil, convenţia de arbitraj prezintă unele note specifice. Dar ni se pare că asemenea particularităţi nu rezultă din faptul că, aşa cum s-a spus, convenţia însăşi ar avea o natură «mixtă», ci pentru că ea are un obiect specific – alegerea unei jurisdicţii private şi participarea părţilor la organizarea acestei jurisdicţii, prin desemnarea arbitrilor – a persoanelor ce vor alcătui organul de jurisdicţie – şi, eventual, dacă părţile convin astfel, prin stabilirea, în limitele permise de lege, a regulilor de procedură ce vor fi urmate de către acel organ de jurisdicţie. Aceasta nu înseamnă însă, în opinia noastră, că însăşi convenţia arbitrală are şi o natură jurisdicţională. Arbitrajul – nu convenţia care la preconizat – are o «natură mixtă»: convenţională şi jurisdicţională. Convenţia rămâne pur şi simplu un contract, cu note specifice desigur. Obiectul convenţiei arbitrale, neîndoielnic specific, nu trebuie extrapolat pentru a atribui înseşi convenţiei o natură mixtă" (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 483-484, nota 5). Totuşi, prof. Deleanu nu spune *ce fel* de contract este convenţia arbitrală: un contract substanţial sau procesual? După cum am arătat, convenţia arbitrală este un contract *procesual*, iar *nu* substanţial, deoarece nu creează drepturi şi obligaţii substanţiale cu caracter principal, ci numai supune arbitrajului un anumit litigiu viitor sau actual ivit între părţile contractante, stabilind drepturile şi obligaţiile procesuale ale părţilor şi arbitrilor. De altfel, pentru unii autori, întrucât convenţia arbitrală nu acordă arbitrilor nicio putere jurisdicţională publică (de a lua măsuri coercitive împotriva părţilor, de exemplu), părţile renunţând la jurisdicţia statală în favoarea unei jurisdicţii private, convenţia arbitrală ar fi, în fond, un contract prin care părţile ar substitui propria judecată şi putere de a tranzacţiona asupra unui litigiu cu judecata arbitrilor şi obligaţia de a accepta această judecată ca o judecată proprie (a se vedea S. Satta, C. Punzi, *op. cit.*, nr. 529, pp. 894-899).

Cu privire la natura juridică a clauzei compromisorii şi arbitrale – acte juridice de fond, substanţiale, şi nu procedurale –, a se vedea şi O. Căpăţînă, *Circulaţia transnaţională a sentinţelor arbitrale* (partea a III-a), în RDC nr. 2/1998, p. 9 şi urm.; în acelaşi sens, M. Ionaş-Sălăgean, *Convenţia arbitrală*, p. 52.

[1] Utilizată *ad litteram* de legiuitor în NCPC, ca denumire generică pentru compromis şi clauza compromisorie. În alte legislaţii naţionale, întâlnim expresia „convention d'arbitrage" (Belgia, art. 1.426 C. jud.; Franţa, *cf.* titlul I, „Convenţiile de arbitraj", din Cartea a IV-a din noul Cod de procedură civilă; Québec, art. 2.638 C. civ. – „La convention d'arbitrage est le contrat par lequel les parties s'engagent à soumettre un différend né ou éventuel à la décision d'un ou de plusieurs arbitre, à l'exclusion des

procesual purtând această denumire (*negotium iuris*), cât şi înscrisul (*instrumentum iuris*) sau, după caz, înscrisurile (*instrumenta iuris*) care cuprind convenţia respectivă[1].

Precizăm că, tot din punct de vedere terminologic, se distinge, mai ales în doctrină şi practica judiciară arbitrală, între „convenţia arbitrală" şi „contractul de arbitraj" (sau „contractul de arbitru"). În primul caz este vorba, cum am văzut, de o înţelegere prin care părţile convin să supună arbitrajului una sau mai multe ori toate controversele eventuale sau deja existente, pe când în al doilea caz este vorba de convenţia dintre părţi şi arbitri, care au acceptat însărcinarea primită, şi priveşte însăşi modalitatea de soluţionare a diferendului cu care aceştia au fost sesizaţi[2].

Convenţia arbitrală nu trebuie confundată nici cu „arbitrajul" unei terţe persoane (de regulă, expert) pentru a determina unele elemente ale contractului, de regulă, secundare[3], dar şi principale (de exemplu, preţ)[4], ori chiar pentru a propune, în caz de litigiu, o modalitate de soluţionare amiabilă a litigiului (de exemplu, prin mediere)[5].

4. Convenţia arbitrală se distinge prin următoarele **caractere juridice** principale[6]:

---

tribunaux"), „convenzione d'arbitrato" (Italia, art. 806 şi urm. C. pr. civ.), „convenio arbitral" (Spania, art. 9 din Legea arbitrajului nr. 60/2003), „contrato de arbitraje" (Argentina, art. 1649 din noul Cod civil şi comercial al Naţiunii din 2014) sau „convenção de arbitragem" (Brazilia, art. 3° din Legea asupra arbitrajului nr. 9.307/1996; Portugalia, art. 1.° din Legea arbitrajului voluntar nr. 31/1986).

[1] În acelaşi sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul*, pp. 42-43.

[2] A se vedea, pentru amănunte şi discuţii, V. Roş, *op. cit.*, pp. 84-85, împreună cu autorii acolo citaţi. Precizăm că unii autori români pun semnul de egalitate între convenţia arbitrală şi convenţia de arbitraj [*cf.* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 164, pp. 469-470; *idem*, *Arbitrajul intern*, p. 38 („Convenţia de arbitraj este înţelegerea prin care părţile convin ca un anumit diferend sau anumite diferende să fie soluţionate de persoane particulare – arbitri – alese sau desemnate potrivit înţelegerii"); T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, pp. 58-59 (pentru aceşti autori, sintagmele „convenţie arbitrală" şi „convenţie/contract de arbitraj" sunt sinonime şi opozabile „contractului de arbitru" – convenţie *sui generis* – încheiat între părţile litigante şi tribunalul arbitral).

[3] A se vedea art. 1.182 alin. (2) şi (3) NCC.

[4] *Cf.* textul de principiu al art. 1.232 NCC.

[5] Cu privire la mediere, a se vedea Legea nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator, cu modificările ulterioare. Pentru distincţia formală dintre „*arbitrato rituale*" (arbitrajul propriu-zis) şi „*arbitrato irrituale*" (arbitrajul liber sau neregulat), a se vedea art. 806-808 *bis* şi art. 808 *ter* din Codul de procedură civilă italian (astfel cum a fost modificat prin Decretul-Lege nr. 40/2006), iar pentru dezvoltări, a se vedea C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso*, vol. III, nr. 93, p. 365 şi urm. (în alte sisteme se vorbeşte de „arbitrajul liber"/„arbitrajul voluntar"/„arbitrajul contractual" *vs.* „arbitrajul jurisdicţional"/„arbitrajul obligatoriu"; *cf.* G. Alpa, *op. cit.*, p. 755 et s.).

[6] În doctrină, caracterele convenţiei arbitrale sunt privite şi concepute diferit de la un autor la altul. *Cf.* T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, pp. 61-63; C.I. Florescu, *Arbitrajul*, pp. 142-144. Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă (anterior modificărilor aduse arbitrajului prin Legea nr. 59/1993), s-a apreciat că, „în oricare din formele sale, convenţia arbitrală se încadrează în sfera contractelor bilaterale, consensuale şi comutative. Însăşi clauza compromisorie, deşi priveşte litigii eventuale, nu impune părţilor decât obligaţii a căror întindere le este cunoscută încă de la data acordului de voinţă; ele se angajează să nu sesizeze o instanţă judecătorească pentru soluţionarea diferendului, să-şi desemneze la timp util arbitrul, precum şi să aducă la îndeplinire de bunăvoie hotărârea pe care instanţa o va pronunţa. Convenţia arbitrală se include totodată în categoria actelor de dispoziţie, deoarece prin încheierea ei părţile renunţă implicit la garanţiile inerente justiţiei de stat şi se obligă să se conformeze hotărârii arbitrale, care le poate impune plata de despăgubiri, transmiterea unei cantităţi adiţionale de marfă etc." (O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, nr. 238, pp. 219-220).

contract procesual, autonom, de dispoziţie, solemn (formal), sinalagmatic (comutativ), nepatrimonial, cu executare succesivă şi numit[1)].

Convenţia arbitrală este, aşa cum deja am arătat, un contract *procesual* (un *contratto processuale*, în termenii lui Giuseppe Chiovenda[2)]), adică un contract având ca obiect soluţionarea pe cale arbitrală şi cu autoritate de lucru judecat a unui litigiu dintre părţi.

Este o convenţie *autonomă*, iar nu accesorie, chiar dacă este inserată într-un contract principal sub forma unei clauze compromisorii, întrucât este destinată să opereze independent de contractul principal, iar punerea ei în valoare presupune tocmai naşterea unui litigiu în legătură cu contractul principal[3)].

Totodată, convenţia arbitrală este un act (contract) de *dispoziţie*, iar nu un simplu act de administrare, întrucât prin încheierea lui părţile renunţă la justiţia statală organizată pentru soluţionarea litigiilor din categoria celor care fac obiectul convenţiei arbitrale.

Convenţia arbitrală are, de asemenea, caracter *solemn*, formal[4)], deoarece trebuie încheiată în formă scrisă, cerută *ad validitatem*, iar nu *ad probationem*.

Deoarece părţile se obligă reciproc să soluţioneze litigiile care fac obiectul său, iar aceste obligaţii interdependente sunt determinate şi dinainte cunoscute, convenţia arbitrală este un contract *sinalagmatic* şi *comutativ*.

Convenţia arbitrală este însă un contract *nepatrimonial*, deoarece dă naştere la drepturi şi obligaţii procesuale, neevaluabile în bani, chiar dacă hotărârea arbitrală, ca act jurisdicţional, poate avea şi efecte „constitutive" de drepturi patrimoniale (de exemplu, obligarea la plata cheltuielilor de judecată).

Este, de asemenea, un contract cu *executare succesivă*, deoarece prestaţiile la care se obligă părţile nu sunt unice, ci, de regulă, continuate, procedurile arbitrale declanşate în baza convenţiei arbitrale având caracter durabil.

[1)] În sensul, eronat, că „contractul de arbitraj (*rectius*, convenţia arbitrală – n.n., M.N.), în principiu, este un contract *intuitu personæ*, întrucât fiecare dintre părţi consimte la încheierea lui în considerarea încrederii reciproce şi cu dorinţa de a salvgarda şi menţine raporturile juridice şi în viitor", a se vedea T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, p. 62; în acelaşi sens, a se vedea C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 143. În realitate, caracterul strict personal al unui contract priveşte anumite calităţi sau aptitudini ale părţilor, iar nu raporturile statornice ale acestora sau gradul înalt de fidelitate dintre ele, aspecte care pot justifica recurgerea la arbitraj, dar nu caracterul *intuitu personæ* al convenţiei arbitrale.

[2)] *Cf. supra*, p. 89, nota 2. *Adde* M. Bove, *Il patto compromissorio rituale*, în Diritto e processo, 2000, p. 25: „Structural, pactul compromisoriu este un contract, şi nu act procesual [...]. Dar este, de asemenea, adevărat că el este un contract particular, deoarece nu constituie, nici modifică sau stinge raporturi juridice substanţiale, ci produce efecte procesuale. Şi asta pe două planuri: în plan pozitiv, el stă la baza întregului fenomen arbitral şi, în particular, a eficacităţii obligatorii a sentinţei (viitoare); în plan negativ, le împiedică să se desfăşoare activitatea jurisdicţională a Statului".

[3)] De aceea, spre exemplu, art. 550 alin. (2) NCPC prevede că „validitatea clauzei compromisorii este independentă de valabilitatea contractului în care a fost înscrisă". A se vedea şi *infra*, comentariul *sub* art. 550.

[4)] *Contra*, M. Ionaş-Sălăgean, *Convenţia arbitrală*, p. 47 – „Este un contract consensual care trebuie realizat însă, sub sancţiunea nulităţii, în formă scrisă [art. 343 din Cartea a IV-a (C. pr. civ. 1865)]. Observăm însă că autorul confundă caracterul liber, voluntar, al convenţiei arbitrale, cu modalitatea de exteriorizare a voinţei părţilor, care, în cazul convenţiei arbitrale, trebuie să îmbrace forma scrisă *ad validitatem*.

În sfârşit, convenţia arbitrală este un contract *numit* (special), având o denumire legală şi o reglementare particulară, cuprinsă, în principal, în Codul de procedură civilă[1].

5. Legea aplicabilă convenţiei arbitrale. *Ratione temporis*, fiind un contract, convenţia arbitrală este supusă legii în vigoare la data când aceasta a fost încheiată (*tempus regit actum*)[2]. În consecinţă, condiţiile de validitate şi efectele convenţiei arbitrale sunt cele prevăzute de *lex temporis contractus* [art. 6 alin. (2) NCC], iar nu de legea nouă, întrucât aceasta ar fi retroactivă [art. 6 alin. (1) teza întâi, alin. (2) şi (3) NCC], nesocotind astfel prevederile art. 15 alin. (2) din Constituţie[3].

Cât priveşte obiectul convenţiei arbitrale, este de remarcat că părţile pot stabili, în convenţia arbitrală, şi regulile de procedură aplicabile arbitrajului, indiferent dacă optează pentru un arbitraj *ad hoc* sau instituţionalizat [art. 544 alin. (2), art. 576 şi art. 619 NCPC], cu menţiunea că, în acest din urmă caz, sunt aplicabile cu prioritate regulile arbitrajului instituţionalizat [art. 619 alin. (2) NCPC].

În cazul în care părţile stabilesc, în convenţia arbitrală, şi regulile de procedură arbitrală[4], ele *nu* vor putea fi modificate de legea nouă, deoarece aceasta ar avea caracter retroactiv.

Dacă părţile nu au convenit asupra regulilor de procedură aplicabile, se vor aplica regulile de procedură arbitrală în vigoare în momentul introducerii acţiunii arbitrale, conform dreptului comun [art. 24, art. 619 alin. (3) NCPC][5].

Ratione loci, convenţia arbitrală este supusă regulilor de drept internaţional privat (art. 1.113 NCPC)[6].

---

[1] Unii autori, adepţi ai naturii mixte – de drept substanţial şi drept procesual (arbitrajul este convenţional prin origine şi jurisdicţional prin funcţie) – a arbitrajului, susţin că, „întrucât Codul civil, ca, de altfel, întreaga legislaţie civilă, nu se ocupă expres de convenţia arbitrală şi, cu atât mai mult, nu o defineşte, şi sub acest aspect se poate afirma că este un contract nenumit în dreptul material" (C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 133). În realitate, caracterul *numit* (tipic, special) al unui contract nu depinde de caracterul substanţial sau procesual al legii care îl consacră (*i.e.* după cum figurează sau nu în Codul civil sau în Codul de procedură civilă), ci de regimul său particular, inclusiv de denumirea care i-a fost conferită sau acceptată şi consacrată de către legiuitor.

[2] „Legea civilă este aplicabilă cât timp este în vigoare" [art. 6 alin. (1) NCC]. Cu privire la aplicarea în timp a legii civile, a se vedea M. Nicolae, *Contribuţii la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă (în lumina Noului Cod civil)*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, nr. 110 şi urm., p. 302 şi urm.

[3] Cu privire la principiul neretroactivităţii legii civile noi, a se vedea, pe larg, M. Nicolae, *Contribuţii...*, nr. 117 şi urm., p. 325 şi urm.

[4] În cazul arbitrajului *ad hoc*, părţile pot opta şi pentru regulile arbitrale ale unui arbitraj instituţionalizat ori chiar pentru regulile arbitrale legale sau corporatiste abrogate la data semnării convenţiei arbitrale, deoarece, prin referirea la aceste reguli, ele au fost încorporate în convenţia arbitrală. Dacă recurg la un arbitraj *instituţionalizat*, sunt aplicabile dispoziţiile art. 619 alin. (3) NCPC, părţile având posibilitatea să opteze între regulile în vigoare la data încheierii convenţiei arbitrale, cele în vigoare la data naşterii dreptului material la acţiune (data naşterii litigiului), cele în vigoare la data sesizării instituţiei permanente de arbitraj, cele în vigoare la data realizării procedurii arbitrale ori, *in fine*, regulile de procedură anterioare şi abrogate între timp de instituţia respectivă.

[5] Pentru amănunte cu privire la aplicarea în timp a legii de procedură, a se vedea M. Nicolae, *supra*, vol. I, comentariile *sub* art. 24-27.

[6] Cu privire la legea aplicabilă condiţiilor de validitate şi efectelor convenţiei arbitrale, în cazul arbitrajului internaţional, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *infra*, comentariul *sub* art. 1.113 şi urm.

II. Condiţiile de validitate a convenţiei arbitrale

6. Pentru a fi valabilă şi deci eficace, convenţia arbitrală trebuie să îndeplinească condiţiile de validitate de fond şi de formă cerute de lege pentru încheierea sa valabilă.

7. Condiţiile sau cerinţele de validitate a convenţiei arbitrale sunt prevăzute de NCPC (art. 542-545, art. 548-551), care se completeze cu dispoziţiile de drept comun (art. 1.178 şi urm. NCC).

8. În esenţă, din analiza dispoziţiilor legale în vigoare rezultă că, pentru a fi valabilă şi deci eficace, convenţia arbitrală trebuie să întrunească următoarele condiţii esenţiale de validitate (art. 1.179 NCC, coroborat cu art. 542-545 şi art. 548-551 NCPC):

(i) părţile să aibă capacitatea de a încheia convenţii arbitrale;

(ii) consimţământul părţilor să fie serios, liber şi exprimat în cunoştinţă de cauză;

(iii) obiectul convenţiei să fie determinat şi licit;

(iv) cauza convenţiei să fie, la rândul ei, licită şi morală;

(v) convenţia să fie încheiată în forma expres prevăzută de lege.

9. În ceea ce priveşte **capacitatea de a încheia convenţii arbitrale**, aceasta presupune atât existenţa *capacităţii civile de folosinţă*, cât şi a *capacităţii civile de exerciţiu*, cu menţiunea că, în speţă, sub aspectul capacităţii de folosinţă, trebuie să distingem între particulari şi persoanele juridice de drept public, iar sub aspectul capacităţii de exerciţiu, între persoanele cu capacitate de exerciţiu deplină şi cele incapabile sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă.

Astfel, sub primul aspect – capacitatea de folosinţă –, persoanele fizice şi persoanele juridice de drept privat pot încheia orice convenţii arbitrale, deoarece principiul este capacitatea, iar excepţia incapacitatea (art. 1.180 NCC). În schimb, statul şi autorităţile publice au capacitatea de a încheia convenţii arbitrale numai dacă sunt autorizate prin lege sau prin convenţii internaţionale la care România este parte [art. 542 alin. (2) NCPC], în timp ce alte persoane juridice de drept public pot încheia convenţii arbitrale numai dacă au în obiectul lor de activitate şi activităţi economice, iar legea sau, după caz, actul lor de înfiinţare ori de organizare nu prevede altfel [art. 542 alin. (3) NCPC][1].

Pe de altă parte, sub al doilea aspect – capacitatea de exerciţiu –, numai persoanele care au capacitate de exerciţiu deplină – majorii, minorii căsătoriţi[2] sau „emancipaţi"[3] şi persoanele juridice legal înfiinţate – pot încheia singure şi nemijlocit convenţii arbitrale [art. 542 alin. (1) NCPC]. În schimb, incapabilii şi cei cu capacitate de exerciţiu restrânsă nu pot încheia asemenea convenţii decât prin reprezentanţii lor legali şi, după caz, cu

---

[1] Pe larg, cu privire la aceste aspecte, a se vedea Tr.C. Briciu, *supra*, comentariul *sub* art. 542. *Cf.* Al.-S. Ciobanu, *Arbitrabilitatea litigiilor din materia contractelor de concesiune, în lumina dispoziţiilor Noului Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 5/2014, p. 49 şi urm.; B. Oglindă, *Despre validitatea şi caracterul operant al clauzelor compromisorii încheiate de stat, autorităţi publice şi alte persoane juridice de drept public, în contextul Noului Cod de procedură civilă şi al legislaţiei speciale aplicabile*, în Revista transilvană de ştiinţe administrative nr. 1/2014, pp. 81-97; Cl. Roşu, *Soluţionarea litigiilor pe calea arbitrajului, alternativă viabilă la justiţia de stat*, în Dreptul nr. 1/2015, pp. 101-104.

[2] Art. 39 NCC.

[3] Art. 40 NCC.

autorizările şi/sau încuviinţările legale, potrivit dreptului comun[1]. Cerinţa capacităţii depline de exerciţiu impusă de lege[2] este impusă de faptul că legea asimilează convenţia arbitrală actelor de dispoziţie, deoarece, aşa cum s-a arătat, „prin încheierea ei părţile renunţă implicit la garanţiile inerente justiţiei de stat şi se obligă să se conformeze hotărârii arbitrale, care le poate impune plata de despăgubiri, transmiterea unei cantităţi adiţionale de marfă etc."[3].

10. Consimţământul părţilor contractante trebuie să fie „serios, liber şi exprimat în cunoştinţă de cauză" (art. 1.204 NCC).

Nu este serios consimţământul dat fără intenţia de angajament juridic, *i.e.* dat *iocandi causa* sau sub rezervă mentală (de exemplu, sub condiţie pur potestativă – *si voluero* – din partea celui care se obligă).

Tot astfel, nu este valabil consimţământul dat din eroare, surprins prin dol sau smuls prin violenţă [art. 1.206 alin. (1) NCC], nici consimţământul lezionar [art. 1.206 alin. (2) NCC] şi nici cel dat de o persoană lipsită de discernământ (art. 1.205 NCC).

În materia convenţiei arbitrale, viciile de consimţământ pot prezenta anumite particularităţi în ceea ce priveşte existenţa sau manifestarea acestora, determinate de specificul obiectului acesteia.

Astfel, *eroarea* poate îmbrăca, de regulă, forma unei *erroris in negotio* (o parte crede că a încheiat o clauză compromisorie, iar alta – o clauză atributivă de competenţă) ori a unei *erroris iuris*[4], fiind mai greu de întâlnit o *error in persona* sau chiar o *error in substantia*[5].

---

[1] A se vedea art. 41 şi urm. NCC.

[2] Pentru amănunte, a se vedea Tr.C. Briciu, *supra*, comentariul *sub* art. 542.

[3] O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, nr. 238, p. 220.

[4] O eroare asupra caracterului arbitrabil al litigiului [de exemplu, asupra înţelesului expresiei „drepturi asupra cărora părţile nu pot să dispună", întrebuinţată de art. 542 alin. (1) *in fine* NCPC] sau asupra posibilităţii de desemnare a arbitrilor [de exemplu, în arbitrajul instituţionalizat, soluţionarea litigiului poate fi încredinţată unor arbitri numiţi sau acceptaţi de părţi potrivit convenţiei arbitrale sau regulilor instituţiei permanente de arbitraj, în condiţiile art. 545 şi art. 618 NCPC, legea prevăzând că, în caz de contrarietate între convenţia arbitrală şi regulamentul arbitrajului instituţionalizat la care aceasta trimite, va prevala convenţia arbitrală, iar nu regulamentul – art. 617 alin. (2) NCPC]. Cu privire la condiţiile speciale ale erorii de drept – norma juridică să nu fie accesibilă şi previzibilă –, a se vedea art. 1.208 alin. (2) NCC.

[5] *Cf.* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 168, pp. 481-482. În opinia prof. Deleanu, este dificil de stabilit ce ar însemna eroare asupra substanţei obiectului în cazul convenţiei arbitrale. Faptul că părţile au fost în eroare cu privire la litigiul supus arbitrajului? „Mai întâi – observă regretatul autor –, ar fi însă de observat că această ipoteză nu poate fi luată în discuţie atunci când convenţia arbitrală se prezintă sub forma clauzei compromisorii, clauze prin care părţile doar evocă eventuale «litigii», imposibil de altfel să fie determinate la momentul stipulării clauzei. Dacă convenţia arbitrală îmbracă forma compromisului, este adevărat că în acesta trebuie să se arate «obiectul litigiului»; dar, cum obiectul litigiului îl constituie chiar pretenţiile părţii, este iarăşi greu de închipuit eroarea cu privire la aceste pretenţii, concretizate de altfel în cererea scrisă prin care a fost sesizat tribunalul arbitral. Jurisprudenţa a admis uneori nulitatea convenţiei pentru viciul erorii, prin referire la falsa reprezentare asupra unor circumstanţe de natură să afecteze independenţa arbitrilor numiţi prin clauza compromisorie". În ceea ce ne priveşte, o eroare asupra substanţei ar putea îmbrăca, înainte de toate, forma – în cazul clauzei compromisorii, mai ales – a unei erori asupra înseşi întinderii obiectului litigiului (de exemplu, o parte a crezut că în formula „toate litigiile legate de interpretarea şi executarea prezentului contract" intră şi litigiile legate de încheierea sau, după caz, de încetarea contractului, pe când cealaltă parte a crezut că astfel de litigii nu fac obiectul

Dolul poate consta în întrebuinţarea de „manopere frauduloase" pentru a determina pe cealaltă parte să accepte încheierea convenţiei arbitrale (de exemplu, faptul că litigiul nu poate fi soluţionat decât pe calea arbitrajului sau de către un arbitru unic indicat de autorul dolului ca fiind singurul specializat în domeniu ori ascunderea legăturilor dintre o parte şi arbitrul unic sau, după caz, arbitrul ales sau desemnat de victima dolului).

Violenţa îmbracă, de regulă, forma unei ameninţări insuflate de partea care, profitând de poziţia sa economică dominantă, condiţionează încheierea contractului principal de acceptarea clauzei compromisorii.

Cât priveşte *leziunea*, nu poate fi nici ea exclusă cu desăvârşire (de exemplu, cazul în care s-ar stipula ca toate cheltuielile arbitrale să fie suportate de o singură parte, indiferent dacă aceasta este sau nu căzută în pretenţii, iar cuantumul acestora ar fi foarte mare).

Nevalabilitatea consimţământului nu trebuie confundată cu lipsa absolută a acestuia. Lipsa consimţământului atrage *inexistenţa* (nu nulitatea) convenţiei arbitrale[1)], pe când viciile de consimţământ – numai *anulabilitatea* acesteia.

11. Obiectul convenţiei arbitrale trebuie să fie determinat şi licit. Prin obiect al convenţiei arbitrale se înţelege *litigiul* sau litigiile viitoare ori actuale supuse soluţionării pe calea arbitrajului[2)], iar obiectul litigiului îl constituie înseşi *pretenţiile* (*petita*)[3)] deduse judecăţii

---

convenţiei arbitrale). Cât priveşte chestiunea independenţei arbitrului (de exemplu, arbitrul este asociat profesional al uneia dintre părţi, a dat uneia dintre acestea o consultaţie scrisă etc.), într-adevăr, în doctrina franceză s-a arătat că, deşi în practică nulitatea a fost legată de ideea de eroare asupra persoanei, această calificare apare ca fiind în întregime inexactă: „eroarea asupra persoanei vizată de art. 1.100 alin. (2) C. civ. [art. 954 alin. (2) C. civ. rom. 1864 – n.n., M.N.] este o eroare asupra persoanei cocontractantului; or, arbitrul nu este, în mod evident, un contractant! Eroarea asupra independenţei arbitrului este în realitate o formă particulară de eroare asupra substanţei – căci în «substanţa» arbitrajului există ideea de a face să fie tranşat litigiul de către o persoană independentă; fără această independenţă nu se poate vorbi de o veritabilă jurisdicţie" [P. Ancel, *Convention d'arbitrage*, în „L'arbitrage", Extrait du Juris-Classeur Procédure civile (sous la direction de J. Rubellin-Devechi), Librairies Techniques, Paris, 1989, nº 8, p. 3, 1989].

[1)] În sensul că „inexistenţa" consimţământului – în speţă, faptul că o parte nu a consimţit niciodată la arbitraj deoarece, spre exemplu, ea nu a avut cunoştinţă de clauza compromisorie care figura în hârtiile comerciale ale adversarului său sau, deşi a avut cunoştinţă de acestea, ea nu le-a acceptat în mod tacit – nu se analizează ca o chestiune de existenţă a consimţământului – condiţie de validitate a convenţiei de arbitraj –, ci, dimpotrivă, ca o condiţie de „existenţă a convenţiei înseşi", iar această chestiune este legată de domeniului regulilor de formă şi de probă ale convenţiei de arbitraj", şi nu de validitatea consimţământului ca atare, a se vedea P. Ancel, *op. cit.*, nr. 5, p. 3. Soluţia este pe deplin corectă, deoarece lipsa materială a consimţământului atrage lipsa acordului de voinţe şi deci *inexistenţa* contractului însuşi.

[2)] Unii autori disting şi la convenţia arbitrală între obiectul imediat (obligaţiile părţilor) şi obiectul derivat (litigiul determinat sau determinabil) al acesteia. *Cf.* G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 73 [„Obiectul convenţiei arbitrale este, în enunţarea generală a art. 962 C. civ. (1864), «acela la care părţile sau numai una dintre părţi se obligă», ceea ce înseamnă, prin raportare la convenţia arbitrală, că obiectul acesteia constă în obligaţia părţilor de a recurge la arbitraj pentru soluţionarea litigiului sau litigiilor vizate de convenţie, abţinându-se de a se adresa în acest scop instanţelor judecătoreşti. Obiectul convenţiei arbitrale constă deci într-o obligaţie de a face şi de a nu face. Obiectul derivat al convenţiei arbitrale îl constituie litigiul sau litigiile care intră sub incidenţa ei, iar obiectul litigiului îl constituie pretenţiile reciproce ale părţilor"].

[3)] Nu interesează, în principiu, izvorul acestor pretenţii şi nici calitatea părţilor, profesionişti sau neprofesionişti. În sistemul NCPC, arbitrajul voluntar este un *arbitraj civil*, iar nu „comercial", nici prin obiectul lui (pretenţii derivate din raporturi zise comerciale), nici prin calitatea părţilor („comercianţi", în sensul vechii legislaţii comerciale). A se vedea art. 542 alin. (1) NCPC (textul nu distinge în funcţie de

şi arătate în cererea de arbitrare (de exemplu: plata preţului mărfurilor livrate, acordarea de daune-interese, anularea contractului, constatarea rezoluţiunii contractului etc.), în timp ce obiectul pretenţiilor înseşi este dat de un bun sau un fapt ori un serviciu datorat de partea debitoare[1]. În afară de obiectul său principal, convenţia arbitrală trebuie să poată cuprinde şi alte elemente, precum norme privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor, termenul şi locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv proceduri prealabile amiabile sau antejudiciare de soluţionare a litigiului, repartizarea între părţi a cheltuielilor arbitrale şi, în general, orice alte norme privind buna desfăşurare a arbitrajului[2].

În esenţă, obiectul *principal* este licit dacă litigiul este arbitrabil şi nu este contrar ordinii publice şi bunelor moravuri [art. 544 alin. (2) NCPC][3]. Sunt *arbitrabile* orice litigii care se referă la drepturi *nu* neapărat şi exclusiv patrimoniale[4], însă transmisibile sau, după caz,

---

calitatea persoanelor şi nici după natura sau obiectul litigiilor socotite *arbitrabile*). *Cf.* art. 3 alin. (2)-(4) din Regulile de procedură arbitrală (2014) ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României (publicate în M. Of. nr. 613 din 19 august 2014):

„(2) Litigiu arbitral, în înţelesul prezentelor reguli, este orice litigiu izvorând dintr-un contract sau în legătură cu contractul, inclusiv referitor la încheierea, interpretarea, executarea sau desfiinţarea lui, ca şi din alte raporturi juridice arbitrabile.

(3) Litigiul este intern când părţile au naţionalitatea sau cetăţenia română, iar raportul juridic nu conţine elemente de extraneitate care să pună în discuţie aplicarea legii străine.

(4) Litigiul este internaţional când decurge din raporturi juridice civile cu elemente de extraneitate".

Prin urmare, deşi din denumirea Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional ar rezulta că aceasta ar judeca doar litigii comerciale, în realitate, ea este competentă să judece orice litigiu civil care este arbitrabil. În prezent, în urma suprimării distincţiei dintre obligaţiile civile şi comerciale de către NCC, toate litigiile dintre persoanele fizice sau persoanele juridice derivate din acte sau fapte juridice civile (patrimoniale sau nepatrimoniale) sunt *litigii civile*, de drept comun, care pot fi soluţionate fie de către instanţele judecătoreşti statale, fie de către instanţele arbitrale.

[1] Noul Cod civil distinge între obiectul contractului (operaţiunea juridică), obiectul obligaţiei (prestaţia datorată) şi obiectul prestaţiei (bunul sau serviciul datorat). A se vedea art. 1.225 şi urm. NCC.

[2] Art. 544 alin. (2). A se vedea, pentru amănunte, Tr.C. Briciu, *supra*, comentariul *sub* art. 544. *Cf.* R.B. Bobei, *Arbitrajul voluntar*, p. 72 (autorul – vorbind de obiectul clauzei compromisorii şi confundând caracterul imperativ şi cel dispozitiv al clauzelor convenţiei arbitrale cu însăşi natura voluntară sau legală a conţinutului acesteia din urmă – distinge între conţinutul convenţional şi cel legal al acesteia: „În varianta convenţională, părţile stabilesc ca litigiile – ce se vor naşte din contractul conţinând clauza compromisorie/litigiile în legătură cu respectivul contract – să fie soluţionate pe cale arbitrală. În varianta legală, clauza compromisorie trebuie să conţină, în mod obligatoriu, numele arbitrilor sau modalitatea de numire a lor").

[3] Desigur, şi celelalte clauze ale convenţiei arbitrale trebuie deopotrivă să fie licite, respectiv, cum spune art. 544 alin. (2), să nu contravină ordinii publice sau bunelor moravuri şi nici dispoziţiilor imperative ale legii. Spre exemplu, regulile arbitrale stabilite de părţi nu pot încălca prevederile art. 575, care stabilesc principiile fundamentale ale procedurii arbitrale. În consecinţă, *mutatis mutandis*, consideraţiile referitoare la condiţiile de validitate a obiectului principal sunt valabile şi în ceea ce priveşte condiţiile de validitate a întregului obiect sau conţinut al convenţiei arbitrale.

[4] Formula clasică potrivit căreia „litigiile care au ca obiect drepturi nepatrimoniale nu sunt arbitrale" (I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 43) trebuie, credem, revizuită, cel puţin în parte. În noul sistem conceput de legiuitor, dreptul litigios trebuie să fie transmisibil sau cesibil, iar nu şi obligatoriu patrimonial. E drept, drepturile nepatrimoniale sunt, de regulă, inalienabile, dar acest principiu nu are un caracter absolut. Prin urmare, nu patrimonialitatea condiţionează arbitrabilitatea, ci, invers, cesibilitatea condiţionează arbitrabilitatea!

cesibile, cu excepţia acelora care privesc starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală (legală sau testamentară), relaţiile de familie, precum şi alte drepturi asupra cărora părţile nu pot să dispună prin acte juridice cu titlu particular sau universal [art. 542 alin. (1) NCPC][1].

Dintre „drepturile asupra cărora părţile nu pot să dispună" în sensul art. 542 alin. (1) şi care, din această cauză, sunt nearbitrabile, putem cita, *exempli gratia*:

- drepturile reale inalienabile sau incesibile, precum dreptul de proprietate publică (art. 861 NCC), dreptul de abitaţie sau de uz (art. 752 NCC) ş.a.;

- drepturile cuvenite angajaţilor, întrucât conflictele individuale de muncă se soluţionează numai de către instanţele judecătoreşti (art. 208 din Legea nr. 62/2011 a dialogului social, republicată)[2];

- dreptul la întreţinere [art. 514 alin. (3) NCC][3].

---

[1] Cu privire la sfera litigiilor interne arbitrabile, în dreptul nostru, a se vedea Tr.C. Briciu, *supra*, comentariul *sub* art. 542. *Cf.* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 176, p. 494 şi urm.

[2] Sub motivul că salariaţii şi alţi angajaţi în muncă nu ar putea să renunţe la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege (*cf.* art. 38 C. muncii: „Salariaţii nu pot renunţa la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege. Orice tranzacţie prin care se urmăreşte renunţarea la drepturile recunoscute de lege salariaţilor sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate"; a se vedea, pentru dezvoltări, I.T. Ştefănescu, Ş. Beligrădeanu, *Codul muncii*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2003, pp. 28-29; *adde* O. Căpăţînă, M. Cozmanciuc, *Aspecte noi referitoare la competenţa arbitrajului comercial*, în RDC nr. 2/1997, pp. 5-6). Cu privire la medierea şi arbitrajul conflictelor colective de muncă de către Oficiul de Mediere şi Arbitraj al Conflictelor Colective de Muncă de pe lângă Ministerul Muncii, Familiei şi Protecţiei Sociale, a se vedea art. 175 şi urm. din Legea nr. 62/2011 a dialogului social, republicată, cu modificările ulterioare. Pe larg, în legătură cu căile amiabile de soluţionare a litigiilor de muncă, a se vedea M. Gheorghe, *Căi amiabile de soluţionare a conflictelor de muncă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010.

[3] Cu privire la problema arbitrabilităţii litigiilor purtate de debitorul aflat în procedura insolvenţei, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, pp. 127-128. Conform acestui autor, dreptul administratorilor judiciari şi al lichidatorilor de a încheia tranzacţii în numele debitorului [art. 17^1 şi art. 18^1 din Legea nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare şi a falimentului, introduse prin Legea nr. 99/1999, devenite art. 20 alin. (1) lit. m), art. 25 lit. j) din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, cu modificările ulterioare, iar în prezent, art. 58 alin. (1) lit. m), art. 64 lit. j) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă] îl cuprinde şi pe acela de a face un compromis, potrivit dreptului comun (art. 1537 C. civ. 1864), însă „numai în scopul soluţionării litigiilor deja născute, iar nu şi pentru litigiile viitoare" (*ibidem*, p. 128); *adde* I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 176, p. 499 [„legea (insolvenţei – n.n., M.N.) permite administratorului judiciar, respectiv lichidatorului să încheie tranzacţii, sub condiţia confirmării lor de către judecătorul-sindic. Rezultă logic că, putând să încheie tranzacţii, ei pot să încheie şi o convenţie arbitrală, admisibilă în domenii în care este admisibilă tranzacţia"]. Este de observat că, în prezent, art. 2.016 alin. (2) NCC prevede, se pare, o soluţie contrară, stabilind că, „pentru a încheia acte de înstrăinare sau grevare, *tranzacţii ori compromisuri* [...], mandatarul trebuie să fie împuternicit în mod expres" (s.n., M.N.). Deci, împuternicirea de a face tranzacţii nu o mai cuprinde pe aceea de a face un compromis, cum admitea vechiul Cod civil, fiind necesară o împuternicire expresă şi specială în acest sens. Interdicţia n-ar putea fi întemeiată nici pe prevederile de principiu ale art. 542 alin. (1) NCPC, care declară nearbitrabile, cu titlu general, *„drepturile asupra cărora părţile nu pot să dispună"* (s.n., M.N.), decât dacă în această formulă generică s-ar include – ne întrebăm – nu numai cazurile de inalienabilitate sau incesibilitate *intuitu rei*, ci şi cazurile de incapacitate *intuitu personæ* (*debitoris*)!? În orice caz, caracterul colectiv şi concursual (egalitar) al procedurii insolvenţei se conciliază greu cu caracterul individual al procedurii arbitrale.

De asemenea, litigiile societare privind înfiinţarea, funcţionarea, reorganizarea şi dizolvarea societăţilor corporatiste sunt, în principiu, nearbitrabile[1)].

În esenţă, obiectul convenţiei arbitrale nu trebuie să fie ilicit (interzis de lege) şi nici contrar ordinii publice sau bunelor moravuri (*i.e.* să aibă obiect imoral)[2)].

În aceeaşi ordine de idei, s-a observat, recent, că, deşi discutabilă, „deschiderea procedurii insolvenţei nu exclude, *eo ipso*, competenţa tribunalului arbitral şi ineficacitatea convenţiei arbitrale, deoarece administratorul judiciar sau lichidatorul are un drept de opţiune între menţinerea şi denunţarea oricăror contracte, inclusiv a unei convenţii arbitrale şi, odată cu denunţarea contractului, este inevitabil repudiată şi forma de jurisdicţie arbitrală convenită de debitor, însă dacă aceştia îşi asumă contractul «principal», asumarea implică acceptarea acestuia în integralitatea clauzelor ce le cuprinde – aşadar, şi a clauzei compromisorii – sau, după caz, acceptarea lui împreună cu compromisul, care, sub acest aspect, este neîndoielnic o convenţie accesorie la cea principală şi urmează soarta acesteia. Orice intervenţie «selectivă» din partea judecătorului-sindic în cuprinsul contractului ar avea semnificaţia încheierii unui nou contract, ceea ce presupune acordul celeilalte părţi" (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 176, p. 498). Observăm că această opinie nu ţine seama de prevederile art. 36 din Legea insolvenţei nr. 85/2006, potrivit cărora de la data deschiderii procedurii se *suspendă* de plin drept „toate acţiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanţelor asupra debitorului sau bunurilor sale" (iar în prezent, de cele similare ale art. 75 din noua Lege nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă), pe de o parte, şi, pe altă parte, de prevederile art. 412 alin. (1) pct. 6 NCPC, conform cărora prin deschiderea procedurii insolvenţei, dacă debitorul trebuie reprezentat, judecata cauzei se *suspendă* – de asemenea, de plin drept – până la numirea administratorului ori lichidatorului judiciar, în lumina cărora trebuie să distingem:

- dacă la data deschiderii procedurii există acţiuni arbitrale pornite contra debitorului supus insolvenţei, ele se suspendă de plin drept; în acest caz, devin incidente dispoziţiile art. 75 din Legea nr. 85/2014;
- dacă la aceeaşi dată există acţiuni arbitrale pornite de debitor, iar acesta trebuie reprezentat de administratorul judiciar sau lichidator, ele se suspendă de plin drept; în acest caz, rămân incidente dispoziţiile 412 alin. (1) pct. 6 NCPC, mai sus amintite;
- *in fine*, dacă la data deschiderii procedurii nu era pornită nicio acţiune arbitrală, ea nu mai poate fi pornită contra debitorului, dar, desigur, poate fi pornită de debitor sau administratorul judiciar ori lichidator în numele lui contra terţilor (sub rezerva, desigur, a unor dispoziţii legale speciale potrivnice).

Prin urmare, în absenţa unui text legal expres, convenţia arbitrală nu poate fi denunţată de administratorul judiciar sau de lichidator, însă efectele ei pot fi paralizate, cel puţin temporar, dacă este vorba de acţiuni arbitrale născute sau pornite contra debitorului supus procedurii insolvenţei [asupra sorţii arbitrabilităţii litigiilor în cazul în care s-a declanşat procedura redresării şi lichidării judiciare sau a falimentului contra uneia dintre părţi, a se vedea: J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage. Droit interne. Droit international privé*, 6e éd. entièrement refondue avec formulaire et textes en annexe, Dalloz, Paris, 1993, nr. 20, pp. 18-20 (dreptul **francez**); C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso*, vol. III, nr. 93, p. 376 (dreptul **italian**)].

[1)] A se vedea art. 60 şi urm. din Legea nr. 31/1990 a societăţilor. Pentru discuţii privind arbitrabilitatea litigiilor dintre asociaţi în dreptul nostru, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 176, p. 502. În alte sisteme juridice sunt expres recunoscute categoriile de litigii arbitrabile în materie societară (a se vedea, de exemplu, pentru dreptul italian, M. Irrera, M.S. Catalano, *I limiti soggettivi e oggettivi della clausola compromissoria statutaria*, în Il Nuovo Diritto delle Società nº 22/2008, p. 11 şi urm.).

[2)] Cu privire la noţiunea şi implicaţiile ordinii publice în arbitraj, a se vedea, recent: B. Oglindă, *Analiză comparativă între ordinea publică de drept internaţional privat şi ordinea publică de drept intern*, în RRA nr. 4/2007, pp. 29-34; V. Babiuc, *Ordinea publică de drept internaţional privat în practica arbitrală română şi străină (I) şi (II)*, în RRA nr. 3/2007, pp. 1-7, şi RRA nr. 4/2007, pp. 1-7. *Adde* C.I. Florescu, *Arbitrajul*, pp. 194-195; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 175, pp. 493-494. Pe scurt, în materia arbitrajului privat, exigenţele de ordine publică – observă prof. Deleanu – pot fi evocate în relaţii diferite şi multiple: „ordinea publică cu privire la convenţia de arbitraj – compromis sau clauză compromisorie – şi ordinea publică în raport cu prerogativele jurisdicţionale ale arbitrilor, obiectivate în hotărârea arbitrală;

Totodată, obiectul convenţiei arbitrale trebuie să fie şi *determinat*, adică litigiile eventuale sau actuale să fie individualizate, prin indicarea raportului juridic, contractual sau necontractual, din care acestea pot decurge sau, după caz, deja s-au născut. Îndeplineşte această condiţie o clauză compromisorie formulată de maniera următoare: „*Toate litigiile* (acţiunile, reclamaţiile, problemele sau controversele) *decurgând din prezentul contract sau în legătură cu acesta vor fi supuse arbitrajului*". În acest exemplu, obiectul convenţiei cuprinde nu numai litigiile derivate direct din încheierea, interpretarea, executarea şi încetarea contractului respectiv, dar şi toate litigiile conexe, cum ar fi cele privitoare la cheltuielile de judecată antrenate de rezolvarea litigiilor principale ori la constituirea de garanţii reale sau personale în vederea executării acestui contract sau la clauzele accesorii privind răspunderea contractuală (dreptul la daune-interese convenţionale sau legale, moratorii sau compensatorii, clauzele de garanţie contra viciilor sau contra evicţiunii, clauzele de nerăspundere etc.).

Dacă obiectul convenţiei arbitrale este ilicit sau nedeterminat, convenţia este lovită de nulitate absolută [art. 1.225 alin. (2) NCC].

12. Cauza convenţiei arbitrale constă în motivul sau scopul care determină fiecare parte să încheie contractul (art. 1.235 NCC). Scopul convenţiei arbitrale este motivul subiectiv, concret şi variat care determină fiecare parte să încheie convenţia arbitrală, respectiv avantajele urmărite sau scontate prin soluţionarea pe cale arbitrală a litigiilor, cum ar fi celeritatea sau confidenţialitatea soluţionării litigiilor, cheltuieli mai mici, judecarea litigiului în echitate etc.

Cauza trebuie să existe, să fie licită şi morală (art. 1.236 NCC), însă existenţa unei cauze valabile se prezumă până la proba contrară [art. 1.239 alin. (2) NCC]. Spre exemplu, este nulă convenţia de arbitraj dacă părţile au încheiat-o numai pentru a evita ca instanţa judecătorească să descopere raportul juridic dintre ele întemeiat pe o cauză prohibită de lege, contrară bunelor moravuri sau ordinii publice, cum zice art. 1.236 NCC[1)].

Lipsa cauzei atrage anulabilitatea convenţiei arbitrale, iar cauza ilicită sau imorală – nulitatea ei absolută (art. 1.238 NCC)[2)].

13. Convenţia arbitrală trebuie încheiată în **formă scrisă**, cerută *ad validitatem*. Necesitatea formei scrise *ad validitatem* a fost prevăzută şi de fostul art. 343 C. pr. civ.

---

ordinea publică jurisdicţională, adică aceea care limitează părţile în posibilitatea lor de a sustrage un litigiu din competenţa instanţelor judecătoreşti, şi ordinea publică de fond, aplicabilă litigiilor supuse spre judecată" (*op. ult. cit.*, p. 494). În legătură cu problema violării ordinii publice în dreptul francez (intern), a se vedea M. de Boisséson, *Le droit français de l'arbitrage interne et international* (préface P. Bellet), Paris, 1990, n°s 23 et s., p. 30 et s.

[1)] În acest sens, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 168, p. 483.

[2)] Cauza ilicită sau imorală atrage nulitatea absolută a contractului numai dacă este comună sau, în caz contrar, dacă ea a fost ori, după împrejurări, trebuia cunoscută de cealaltă parte [art. 1.238 alin. (2) NCC]. Deci, cauza ilicită sau imorală individuală este indiferentă, nefiind o cauză de nulitate a contractului, deoarece ea are caracter subiectiv şi ar periclita stabilitatea şi siguranţa cocontractantului.

1865[1], putând fi socotită, aşadar, o cerinţă tradiţională în dreptul nostru[2]. Această cerinţă este necesară atât în cazul clauzei compromisorii, cât şi al compromisului[3].

În ce constă însă forma **scrisă** cerută de art. 548 NCPC? Din textul legal în vigoare rezultă că, în principiu, convenţia arbitrală poate fi încheiată prin înscris sub semnătură privată (art. 272 NCPC), iar numai prin excepţie este necesară forma autentică notarială, respectiv numai atunci când convenţia se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea dreptului de proprietate ori a altui drept real imobiliar, deoarece legiuitorul a urmărit, se pare, să generalizeze – indiferent de obiectul contractului (strămutarea, constituirea, modificarea dreptului tabular ori, după caz, soluţionarea controverselor legate de cesiunea, constituirea ori modificarea lui) – forma autentică notarială în materie imobiliară[4].

Convenţia arbitrală poate fi cuprinsă în înscrisul contractului „principal", dar poate fi încheiată şi pe cale separată, concomitent sau ulterior încheierii convenţiei principale sau naşterii raportului juridic[5] la care convenţia arbitrală se referă, indiferent că este vorba de

[1] „Convenţia arbitrală se încheie, în scris, sub sancţiunea nulităţii" (art. 343 alin. 1 C. pr. civ. 1865, modificat prin Legea nr. 59/1993). Precizăm că, *ab initio*, forma scrisă a convenţiei arbitrale implica necesitatea „actului scris autentificat" (art. 342 C. pr. civ. 1865), dar în 1993 s-a considerat că simpla formă scrisă este suficientă, nemaifiind necesară forma autentică.

[2] Cu privire la condiţia formei scrise pentru convenţia arbitrală în dreptul român, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 98 şi urm. În legătură cu forma convenţiei arbitrale în arbitrajul intern şi internaţional, a se vedea C. Florescu, *Consideraţii în legătură cu forma scrisă a convenţiei arbitrale*, în Dreptul nr. 7/2011, p. 111 şi urm. (în continuare: „C. Florescu, *Consideraţii în legătură cu forma scrisă*").

[3] În sensul că, deşi „convenţia arbitrală – cum precizează art. 548 alin. (1) C. pr. civ. [2010] – se încheie, sub sancţiunea nulităţii, în scris [...], înscrisul nu este indispensabil pentru însăşi validitatea compromisului (*sic!*), ci numai *ad probationem*", a se vedea totuşi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 171, p. 487. Textul de lege menţionat nu autorizează o asemenea soluţie ori concluzie restrictivă. Iar acest lucru este, de altfel, sesizat şi de prof. Deleanu, care, în acelaşi loc, scrie următoarele (*ibidem*): „Convenţia de arbitraj este o varietate de contract, iar consensualismul reprezintă unul din principiile aplicabile în materia contractelor. Numai că, prin derogare de la acest principiu, art. 548 C. pr. civ. [2010] solicită forma scrisă, sub sancţiunea nulităţii, *atât pentru clauza compromisorie, cât şi pentru compromis*, referindu-se indistinctiv la «convenţia arbitrală»" (s.n., M.N.).

[4] Necesitatea formei autentice notariale prevăzute de art. 548 alin. (2) este controversată. În sensul că această cerinţă este firească, dat fiind că operaţiile juridice privitoare la transferarea şi constituirea unor drepturi reale sunt veritabile acte de dispoziţie şi, datorită acestui fapt, se constată prin acte autentice, astfel încât legea poate impune, ca un reflex al simetriei actelor juridice, aceeaşi formă autentică şi pentru valabilitatea unei convenţii arbitrale, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 811. *Contra*, în sensul că această cerinţă este „cel puţin bizară", „fără egal în alte legislaţii" şi vădind o „înclinaţie civilistă (*sic!*) într-o lume în care arbitrajul se comercializează şi divulgă înclinaţii corporatiste într-un context în care arbitrajul nu poate ignora efectele concurenţei libere căreia trebuia să-i facă faţă", a se vedea A. Severin, *Consideraţii asupra reglementării arbitrajului*, în Dreptul nr. 1/2011, p. 72; *adde* Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 32, care consideră drept excesivă forma autentică, ţinând cont de faptul că prin convenţia arbitrală nu se strămută sau se constituie drepturi tabulare, potrivit art. 1.244 NCC, iar principiul simetriei juridice nu este incident, deoarece, atât timp cât hotărârea arbitrală emană de la arbitri, nu există o legătură directă între cele două acte juridice; a se vedea şi C. Vasile, V. Saranciuc, *Nulitatea absolută a convenţiei arbitrale încheiate fără autentificarea notarului – o extravaganţă a Noului Cod de procedură civilă*, în RRA nr. 4/2014, p. 1 şi urm.

[5] A se vedea art. 550 alin. (3), care prevede, *in terminis*, că obiect al clauzei compromisorii pot fi nu numai neînţelegerile care derivă din contractul principal, ci şi cele care derivă din „*raportul juridic* la care ea (clauza compromisorie – n.n.) se referă" (s.n., M.N.).

o clauză compromisorie sau de un compromis[1]. Dacă numai contractul „principal" trebuie încheiat în formă autentică *ad validitatem*, convenţia arbitrală nu trebuie să respecte aceeaşi formă, fiind suficientă întocmirea unui înscris sub semnătură privată [cu excepţia, desigur, a cazului prevăzut de art. 548 alin. (2) NCPC]. Deci, în principiu, nu se aplică regula *accesorium sequitur principale*.

Potrivit legii, forma scrisă se consideră îndeplinită şi atunci când recurgerea la arbitraj a fost convenită prin schimb de corespondenţă, indiferent de forma acesteia, scrisă (schimb de scrisori sau telegrame, faxuri, telexuri etc.) sau electronică (schimb de emailuri)[2], ori prin schimb de acte procedurale, de regulă, prin introducerea unei cereri de arbitrare şi acceptarea, prin întâmpinarea formulată de pârât, a jurisdicţiei arbitrale[3]. Prin urmare, nu pot fi asimilate unui consimţământ la arbitraj „faptul primirii, fără rezerve, a citaţiei, nedepunerea unei întâmpinări ori neindicarea arbitrului"[4] sau faptul neinvocării excepţiei de necompetenţă

---

[1] *Contra*, R.B. Bobei, *Arbitrajul voluntar*, p. 72 („Este necesar – afirmă, în mod sec, acest autor – ca prevederile contractului principal să facă trimitere la convenţia arbitrală separată conţinând clauza compromisorie"). Deşi din art. 549 alin. (1) ar rezulta, *prima facie*, că o convenţie arbitrală ar putea fi încheiată separat *numai* în cazul în care „contractul principal face trimitere" la aceasta (*i.e.* la convenţia arbitrală), credem, dimpotrivă, că această referire vizează, în realitate, aşa-numita convenţie arbitrală *per relationem*, al cărei conţinut este prestabilit într-un document la care părţile contractante fac trimitere, în mod expres (*cf.* art. 1443 NCPC fr.). În orice caz, în ceea ce ne priveşte, considerăm că nimic nu se opune ca şi o clauză compromisorie (iar nu doar un simplu *compromis*) să poată fi încheiată separat, concomitent sau ulterior, chiar dacă contractul principal nu ar cuprinde nicio clauză de trimitere (sau „referire") la vreo clauză compromisorie. Într-adevăr, în temeiul principiului libertăţii contractuale şi al art. 541 NCPC, părţile pot conveni soluţionarea pe calea arbitrajului a oricăror controverse care fac obiectul unor drepturi disponibile, sub forma unei clauze compromisorii, dacă litigiul nu s-a născut, ori sub forma unui compromis, dacă acesta s-a ivit deja. Desigur, în practică, clauza compromisorie este inserată în contractul principal şi, mai rar, într-o convenţie separată, dar adiţională, iar tocmai această situaţie tipică este prevăzută de legiuitor [art. 549 alin. (1)], dar nu este exclus ca părţile să încheie o clauză compromisorie şi după încheierea contractului principal, indiferent dacă au stipulat sau nu acest lucru în contractul principal, câtă vreme nici legea, nici ordinea publică nu se opune şi nici nu se poate opune la aceasta [În sensul că, în ipoteza prevăzută de art. 548 alin. (2) (forma autentică notarială), dacă clauza compromisorie nu este inclusă în însuşi actul juridic care constată operaţiunea de constituire sau de transfer al unui drept real, este „obligatorie" încheierea unui compromis în formă autentică notarială, a se vedea totuşi: C.I. Stoica, *Noile reglementări privind arbitrajul din România*, în RRA nr. 3/2011, p. 6; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 811].

[2] În acelaşi sens, a se vedea R.B. Bobei, *op. cit.*, p. 44, nota 2.

[3] „Convenţia părţilor poate rezulta şi din săvârşirea unor acte procedurale cum sunt introducerea de către reclamantă a unei cereri de arbitrare şi acceptarea pârâtului ca această cerere să fie soluţionată de către Curtea de Arbitraj" [CACI, sent. nr. 57/1999, în V. Babiuc, O. Căpăţînă (coord.), *Jurisprudenţă comercială arbitrală (1953-2000)*, Ed. Edimpress Camro SRL, Bucureşti, 2002, pp. 2-3 (în continuare: *„Jurisprudenţă 1953-2000"*)]; *adde* CACI, hot. nr. 21/1972, în *Jurisprudenţă 1953-2000*, nr. 1.15, p. 5, *apud* I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 67, text şi nota 116 („În lipsa unei convenţii arbitrale – zice instanţa arbitrală –, încheiată anterior sesizării organului arbitral, declaraţia dată verbal de pârât – căruia i s-a comunicat acţiunea arbitrală – la termenul de dezbateri şi consemnată în încheierea de şedinţă de la acea dată că acceptă competenţa CACI realizează acordul cerut de lege pentru ca litigiul să poată fi soluţionat de acest organ de jurisdicţie").

[4] V. Roş, *op. cit.*, p. 115, nota 147.

de către pârât[1] şi, în consecinţă, în lipsa oricărei manifestări de voinţă a pârâtului, tribunalul arbitral nu este scutit de obligaţia de a-şi verifica propria sa competenţă[2].

Deci, convenţia arbitrală tacită nu poate fi concepută, fiind incompatibilă cu principiul că renunţarea la un drept nu se presupune (art. 13 NCC), precum şi cu cerinţa formei scrise *ad validitatem*.

Clauza compromisorie poate fi şi o clauză standard[3], care însă, pentru a fi eficace, trebuie acceptată în mod expres şi în scris de către cealaltă parte, fiind permisă de Noul Cod de procedură civilă şi clauza compromisorie *per relationem*, art. 549 alin. (1) – text *de lege nova*[4] – prevăzând că ea poate fi „stabilită într-o *convenţie* (*rectius*, într-un document[5]) separată, *la care contractul principal face trimitere*" (s.n., M.N.).

Lipsa formei scrise atrage, de regulă, nulitatea absolută (*nu* relativă)[6] a convenţiei arbitrale, indiferent de obiectul acesteia sau de calitatea părţilor. Aceasta întrucât, conform

---

[1] *Cf.* G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 80. „În concordanţă cu tendinţa de extindere a noţiunii de „formă scrisă", art. 13 din Regulile de procedură arbitrală CAB (RPA-CAB) [2004] – observă acest autor – prevede că o convenţie arbitrală poate rezulta şi din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare şi poate rezulta şi din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare şi acceptarea pârâtului ca această cerere să fie soluţionată de Curtea de Arbitraj. Aici, cerinţa formei scrise este îndeplinită prin cererea de arbitrare, care reprezintă o ofertă scrisă de soluţionare a litigiului pe calea arbitrajului, urmată de acceptarea ei prin întâmpinare sau, în lipsă, prin consemnarea ei în încheierea de şedinţă. Acceptarea poate fi şi tacită, prin neinvocarea excepţiei de necompetenţă. În asemenea cazuri, prudenţa reclamă ca tribunalul arbitral să provoace o manifestare expresă de voinţă a părţilor în sensul acceptării arbitrajului şi care să fie comunicată în scris tribunalului sau să fie consemnată în încheierea de şedinţă. Dacă pârâtul lipseşte şi n-a ridicat excepţia lipsei formei scrise a convenţiei arbitrale nici prin întâmpinare şi nici în alt mod, credem că nu ar fi totuşi prudent să se deducă, din tăcerea lui, existenţa convenţiei arbitrale". În consecinţă, conchide acelaşi autor, „oricât de larg ar fi înţelesul formei scrise, ea nu poate lipsi, condiţionând însăşi existenţa convenţiei arbitrale" (*ibidem*).

[2] În acest sens, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 115, nota 147. Cu privire la verificarea competenţei de către tribunalul arbitral, *ex officio*, a se vedea, *infra*, Fl.A. Baias, Gh.-L. Zidaru, comentariul *sub* art. 579.

[3] Clauza standard este acea stipulaţie stabilită în prealabil de una dintre părţi pentru a fi utilizată în mod general şi repetat şi care este inclusă în contract fără să fi fost negociată cu cealaltă parte [art. 1.202 alin. (2) NCC].

[4] Asupra problemei încorporării prin referinţă a convenţiei arbitrale în dreptul nostru, sub imperiul vechii reglementări, a se vedea C. Florescu, *Consideraţii în legătură cu forma scrisă*, pp. 130-131.

[5] *Cf.* art. 1443 NCPC fr.: „Clauza compromisorie trebuie, sub pedeapsă de nulitate, să fie stipulată în scris în convenţia principală sau într-un document la care aceasta se referă" („*La clause compromissoire doit, à peine de nullité, être stipulée par écrit dans la convention principale ou dans un document auquel celle-ci se réfère*"). Textul legal francez a fost interpretat în sensul că, deşi admite clauza compromisorie *per relationem* (*clause compromissoire par référence*), „acceptând referirea la un «document», care ar conţine clauza compromisorie, el impune cel puţin ca referinţa la acest document făcută în convenţia principală să fie însoţită de menţiunea existenţei clauzei compromisorii în acest document" (J. Robert, M. Moreau, *op. cit.*, nr. 84, p. 66). Exigenţa astfel formulată este, fără îndoială, lejeră şi justificată, în acelaşi timp, de necesitatea protecţiei ambelor părţi, dar nu era curentă, deoarece, în practica franceză, în contractul principal se făcea o simplă menţiune care trimitea în fapt la reguli arbitrale elaborate de diferite organisme profesionale, iar acestea erau cunoscute doar prin ricoşeu, adică numai prin consultarea regulilor respective de către partea care a contractat cu un profesionist (vânzător de mărfuri, armator, asigurător etc.). A se vedea, în acest sens, J. Robert, M. Moreau, *loc. cit.*, pp. 65-66.

[6] Spre deosebire de alin. (2) al art. 548, care prevede sancţiunea nulităţii absolute a convenţiei arbitrale având ca obiect soluţionarea unui litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea

dispoziţiilor art. 1.242 alin. (1) NCC, după cum se ştie, „este lovit de nulitate absolută altui drept real asupra unui bun imobil, în regulă generală, convenţia arbitrală se încheie în formă scrisă, sub „sancţiunea nulităţii" [art. 548 alin. (1) NCPC], fără a se preciza dacă nulitatea este absolută sau relativă. În aceste condiţii, sunt aplicabile dispoziţiile de drept comun [art. 1.242 alin. (1) NCC]. Or, potrivit art. 1.242 NCC, „este lovit de *nulitate absolută* contractul încheiat în lipsa formei pe care, în chip neîndoielnic, legea o cere pentru încheierea sa valabilă" (s.n., M.N.).

Precizăm că fostul art. 343 alin. 1 C. pr. civ. 1865 (modificat prin Legea nr. 59/1993) prevedea, în mod identic, faptul că „convenţia arbitrală *se încheie în scris, sub sancţiunea nulităţii*" (s.n., M.N.). Vechiul text legal nu prevedea, nici el, felul nulităţii – relativă sau absolută –, ceea ce a generat în doctrină o aprigă controversă care a purtat, în mod curios, asupra înseşi cerinţei de formă legală pentru încheierea convenţiei arbitrale: cerinţă *ad probationem* sau *ad validitatem*?

Într-*o opinie*, s-a apreciat că este vorba de o cerinţă de formă *ad probationem*, iar nu *ad validitatem*. A se vedea, în acest sens, V. Roş, *op. cit.*, pp. 107-109. În favoarea acestui punct de vedere ar pleda următoarele argumente de fond (*ibidem*):

- cerinţa formei *ad probationem* este singura compatibilă cu convenţia arbitrală *per relationem*, prin referire la o anumită reglementare având ca obiect arbitrajul, permisă de art. 341 alin. 2 din vechiul cod; or, „dacă forma scrisă ar reprezenta o condiţie *ad validitatem*, încheierea convenţiei arbitrale *per relationem* nu ar fi posibilă, deoarece consecinţa obligativităţii formei este nulitatea actului solemn al cărui cuprins este determinat de părţi nu în cadrul formal al actului pe care îl încheie, ci prin trimitere la o sursă externă a acestuia" (*ibidem*, p. 108);

- cerinţa formei *ad probationem* este, de asemenea, compatibilă cu prevederile fostului art. 358[12] C. pr. civ., care stabileau că orice excepţie privind existenţa şi validitatea convenţiei arbitrale trebuie ridicată, sub sancţiunea decăderii, cel mai târziu la primul termen de înfăţişare; or, **„această sancţiune a decăderii**, prevăzută în art. 358[12] Cod de procedură civilă, pentru neinvocarea nulităţii convenţiei arbitrale cauzată de lipsa înscrisului, până la primul termen de înfăţişare, face o dată în plus dovada că forma scrisă este o cerinţă *ad probationem*, pentru că, dacă ar fi reprezentat o cerinţă *ad validitatem*, **dreptul de a invoca nulitatea nu s-ar fi limitat până la primul termen de înfăţişare, iar nulitatea nu ar putea fi în niciun fel acoperită"** (*ibidem*, p. 108);

- cerinţa formei *ad probationem* permite aplicarea art. 364 lit. b) C. pr. civ. 1865, potrivit căruia hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată prin acţiune în anulare când „tribunalul arbitral a soluţionat litigiul fără să existe o convenţie arbitrală sau în temeiul unei convenţii nule sau inoperante";

- cerinţa formei *ad probationem* este în deplină concordanţă cu reglementările internaţionale în materie de arbitraj, care permit încheierea convenţiei arbitrale în orice formă, inclusiv prin schimbul de scrisori, de telegrame sau telexuri (Convenţia de la Geneva din 1961, ratificată prin Decretul nr. 281/1963, şi Convenţia de la New-York din 1958, la care România a aderat prin Decretul nr. 186/1961).

Această opinie a fost împărtăşită şi de ***alţi autori***. *Cf.* I. Deleanu, *Arbitrajul intern*, nr. 13, pp. 49-50, şi nr. 17, p. 69 [unde se arată, *in terminis*, că „Convenţia arbitrală – cum precizează art. 343 alin. (1) C. pr. civ. – art. 548 alin. (1) NCPC (n.n., M.N.) – se încheie, sub sancţiunea nulităţii, în scris. Dar înscrisul nu este indispensabil pentru însăşi validitatea compromisului, ci numai *ad probationem*. Proba compromisului se va face deci, de regulă, prin înscrisul făcut în acest scop. Compromisul este însă o varietate de contract, iar consensualismul reprezintă unul dintre principiile aplicabile în materia contractelor. Numai că, prin derogare de la acest principiu, art. 343 alin. (1) C. pr. civ. solicită forma scrisă, sub sancţiunea nulităţii, aşa încât proba compromisului se poate face prin înscris"]. *Adde* A. Severin, *Competenţa arbitrajului comercial în lipsa unei convenţii arbitrale explicite*, în Dreptul nr. 1-2/1990, p. 30; C.I. Florescu, *Arbitrajul*, pp. 142-143 („Deşi legea cere forma scrisă, considerăm că nu este un contract solemn *ad validitatem*, ci consensual *ad probationem*. Aceasta întrucât, prin excepţie, convenţia arbitrală se poate încheia şi tacit, prin achiesarea de către pârât la judecata arbitrală declanşată de reclamant, situaţie în care acesta trebuie calificat ca fiind unul consensual"), acest din urmă autor revenind, se pare, la opinia formulată anterior, în sensul că, nefiind clar precizat în art. 343 alin. 1 C. pr. civ. 1865 caracterul nulităţii şi observând că sancţiunea severă a nulităţii este atenuată de posibilitatea remedierii lipsurilor şi acoperii lor, ar trebui să deducem că „nulitatea este relativă şi ar fi mai nimerit termenul de «anulabilitate»",

contractul încheiat în lipsa formei pe care, în chip neîndoielnic, legea o cere pentru

iar *de lege ferenda*, prevederea ca sancţiune doar a imposibilităţii dovedirii convenţiei arbitrale, forma scrisă fiind instituită, aşadar, *ad probationem*, iar nu *ad validitatem* (în acest sens, a se vedea C. Florescu, *Contribuţii în legătură cu forma scrisă*, pp. 128-129).

O asemenea opinie nu numai că nu ţine seama de *litera* legii – „Convenţia arbitrală – zice art. 343 alin. 1 C. pr. civ. 1865 – se încheie, în scris, sub sancţiunea nulităţii" (a cui nulitate? Evident, a convenţiei înseşi, iar nicidecum a înscrisului, pentru care nu se cere nicio cerinţă particulară de validitate) –, dar nici de *spiritul* ei. Din moment ce o asemenea convenţie are ca efect renunţarea la jurisdicţia statală şi la garanţiile inerente oferite de aceasta, o asemenea renunţare nu numai că nu se presupune, dar ea trebuie să fie şi expresă, şi neîndoielnică. Or, forma scrisă asigură acest lucru, ocrotind pe deplin interesele părţilor care au renunţat la jurisdicţia statală. În plus, argumentele furnizate în sensul cerinţei de formă *ad probationem* sunt irelevante, deoarece nu sunt pertinente şi, în consecinţă, sunt neconcludente. Într-adevăr:

- *ad art. 341 alin. 2 C. pr. civ. 1865*: textul, chiar dacă reglementează o convenţie arbitrală *per relationem*, prin referire la o anumită reglementare având ca obiect arbitrajul, nu mai puţin reclamă, drept condiţie minimală, existenţa unei convenţii arbitrale scrise care să prevadă acest lucru; or, sub acest aspect, cerinţa formei scrise este, în concepţia legiuitorului, pe deplin îndeplinită; mai mult, textul în discuţie vizează nu forma convenţiei arbitrale, ci conţinutul acesteia, prevăzând că este suficientă referirea la reglementarea legală a arbitrajului *ad hoc* sau, după caz, instituţionalizat, pentru ca, sub aspectul obiectului său, convenţia arbitrală să fie socotită ca având un obiect determinat şi deci să fie considerată valabilă;

- *ad art. 358*[12] *C. pr. civ. 1865*: obligaţia invocării excepţiei privind inexistenţa sau nevaliditatea convenţiei arbitrale până la prima zi de înfăţişare, sub sancţiunea decăderii părţii interesate, în speţă, a pârâtului, confirmă, eventual, faptul că este vorba de o excepţie *relativă*, iar nu absolută, pe de o parte, iar, pe de altă parte, că, în privinţa nerespectării formei scrise a convenţiei arbitrale, este vorba de o nulitate relativă, şi nu absolută; or, nulitatea fiind relativă, ea nu poate fi opusă oricând, în orice stare a judecăţii, precum o nulitate absolută, putând fi, aşadar, confirmată, prin renunţarea la dreptul de a invoca inexistenţa (nulitatea relativă) a convenţiei arbitrale; deci, în această optică, art. 343 alin. 1 şi art. 358[12] C. pr. civ. 1865 sunt perfect compatibile;

- *ad art. 364 lit. b) C. pr. civ. 1865* – hotărârea arbitrală este anulabilă dacă „tribunalul arbitral a soluţionat litigiul fără să existe o convenţie arbitrală sau în temeiul unei convenţii nule sau inoperante" – nu confirmă deloc faptul că forma scrisă ar fi reprezentat o cerinţă *ad probationem*, deoarece, în caz contrar, distincţia formulată ar fi fost inutilă, întregul enunţ al art. 364 lit. b) putând fi inclus în cazurile reglementate la lit. a) – *litigiul nu era susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului* – sau, după caz, la lit. i) din vechiul cod – *hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziţii imperative ale legii*, ci, dimpotrivă, el este străin de chestiunea aici discutată; practic, textul art. 364 lit. b) C. pr. civ. 1865 instituie un caz de anulare a hotărârii arbitrale – *lipsa* convenţiei arbitrale, pentru că *nu* a existat materialmente, pentru că este *nulă*, *i.e.* lovită de nulitate absolută, sau anulabilă ori, în sfârşit, pentru că este *inoperantă* (ineficace) din varii cauze –, indiferent dacă forma scrisă ar fi o condiţie *ad probationem* ori *ad validitatem*; în orice caz, aceste cazuri de anulare sunt utile şi nu sunt absorbite nici de lit. a) – deoarece nearbitrabilitatea litigiului nu este singura cauză care atrage nulitatea convenţiei arbitrale – şi nici de lit. i) – întrucât hotărârea arbitrală care încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziţii imperative ale legii se referă cu prioritate la vicii ale judecăţii de fond săvârşite de tribunalul arbitral, iar nu la vicii ale convenţiei arbitrale [*cf.* I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 68: „Ca şi în cazul nearbitrabilităţii litigiului, prevăzut de art. 364 lit. a) C. pr. civ. (1865), în situaţia lipsei sau nevalidităţii convenţiei arbitrale, arbitrajul este necompetent să judece litigiul. Numai că, în cazul lit. a), necompetenţa intervine datorită naturii litigiului, iar în cazul lit. b) intervine datorită lipsei sau nevalidităţii convenţiei arbitrale. Prin urmare, nu este corect să se spună că, în cazul lipsei sau nevalidităţii convenţiei arbitrale valabile, litigiul este nearbitrabil, ci se va spune că arbitrajul este necompetent"].

Într-o ***altă opinie*** – singura corectă –, cerinţa formei scrise instituită de fostul art. 343 alin. 1 C. pr. civ. 1865 reprezintă o condiţie *ad validitatem*. A se vedea, în acest sens: G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 82; Monica Ionaş-Sălăgean, *Convenţia arbitrală*, p. 47; T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, p. 68 [„Faţă de formularea

încheierea sa valabilă"[1]. Nulitatea convenţiei arbitrale pentru lipsa formei scrise este admisă şi în dreptul comparat[2].

Sancţiunea nulităţii absolute este reiterată de alin. (2) al art. 548 NCPC, care prevede că lipsa formei autentice (notariale) – deci, nu simpla formă scrisă – a convenţiei arbitrale pentru soluţionarea unui litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea altui drept real asupra unui imobil atrage nulitatea absolută.

Nulitatea nu se răsfrânge şi asupra contractului „principal", atunci când acesta este consensual (sau real), deoarece convenţia arbitrală este autonomă, iar cerinţa formei scrise pentru convenţia arbitrală nu se extinde şi la forma contractului „principal".

---

imperativă a textului, considerăm că avem de-a face cu o condiţie *ad validitatem*; în lipsa unui înscris care să consemneze încheierea convenţiei arbitrale, aceasta nu numai că nu poate fi probată, dar ea nici nu există (*sic!*)"]; cu privire la caracterul relativ al nulităţii prevăzute de fostul art. 343 alin. 1 C. pr. civ. 1865, a se vedea şi: I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 66; G. Dănăilă, *loc. cit.*; A. Severin, *Consideraţii asupra reglementării arbitrajului*, p. 71.

[1] În sensul că, indiferent de obiectul ei, convenţia arbitrală trebuie încheiată în formă scrisă, sub sancţiunea nulităţii absolute, a se vedea şi Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 32. În susţinerea acestei opinii se citează dispoziţiile art. 1.242 alin. (1) NCC, care statuează, într-adevăr, că „este lovit de nulitate absolută contractul încheiat în lipsa formei pe care, în chip neîndoielnic, legea o cere pentru încheierea sa valabilă". De observat că prevederile art. 1.242 alin. (1) NCC exclud incidenţa art. 1.252 din acelaşi cod („În cazurile în care natura nulităţii nu este determinată ori nu reiese în chip neîndoielnic din lege, contractul este anulabil"), prevăzând că, în principiu, în ceea ce priveşte forma cerută *ad validitatem*, sancţiunea este nulitatea absolută, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Precizăm că şi în prezent, în doctrină, ca şi sub imperiul vechii reglementări, natura sancţiunii nulităţii prevăzute de art. 548 alin. (1) NCPC este controversată. În sensul că sancţiunea nulităţii prevăzută de art. 548 alin. (1) NCPC este „relativă", a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 165, p. 474. În opinia prof. Deleanu, fiind vorba de o nulitate relativă, aceasta ar putea fi acoperită sau confirmată „prin prezentarea fără rezerve a părţilor în faţa arbitrilor" (*ibidem*), această prezenţă, ca şi schimbul de acte procedurale, putând avea „semnificaţia realizării convenţiei arbitrale" (*ibidem*, p. 474, nota 4). Cu privire la problema naturii nulităţii prevăzute de art. 548 alin. (1) NCPC, a se vedea şi R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 41 şi urm. [autorul, în mod curios, evită calificarea nulităţii convenţiei arbitrale pentru lipsa formei scrise cerute de art. 548 alin. (1) NCPC].

[2] *Exempli gratia*, a se vedea: art. 807 şi art. 808 C. pr. civ. it.; art. 1443-1444 NCPC fr.

În Franţa, spre exemplu, se apreciază că lipsa formei scrise a clauzei compromisorii atrage nulitatea relativă (nu absolută) a acesteia [*cf.* art. 1443 alin. (1) NCPC fr., *cit. supra*: „La clause compromissoire doit, à peine de nullité, être stipulée par écrit dans la convention principale ou dans un document auquel celle-ci se réfère"), nulitate de ordine publică la care nu se poate renunţa anticipat şi care poate fi invocată de oricare dintre părţi, însă, fiind prevăzută numai în interesul lor, ea nu poate fi opusă din oficiu şi de organul jurisdicţional (J. Robert, M. Moreau, *op. cit.*, nr. 81, p. 62). Pe de altă parte, s-a mai spus că, „nefiind vorba decât de o nulitate relativă, ea poate întotdeauna să fie acoperită sau, în orice caz, confirmată prin executare, prin înfăţişarea părţilor fără rezervă în faţa tribunalului arbitral" (J. Robert, M. Moreau, *op. cit.*, nr. 85, p. 67). *Contra*, a se vedea M. Boisséson, *op. cit.*, nr. 59, p. 60: „A défaut d'écrit, la clause compromissoire est nulle. Les parties qui ne se seront mises d'accord que verbalement sur un règlement des litiges futurs par voie d'arbitrage ne pourront donc soumettre directement, sans passer par la procédure du compromis, un litige au tribunal arbitral. Pour qu'un arbitrage ait lieu; les parties doivent établir un compromis, dont les règles sont explicitées par le chapitre 2 du titre 1er du décret du 14 mai 1980. Le compromis ne peut alors être considéré comme la confirmation d'une clause compromissoire en réalité nulle et non écrite. Il est l'unique point de départ de la procédure d'arbitrage".

Nulitatea absolută a convenţiei arbitrale verbale sau consemnate într-un înscris nul sau inform poate fi totuşi *acoperită*[1]?

Fiind vorba de o nulitate absolută, răspunsul, în principiu, nu poate fi decât negativ [art. 1.247 alin. (4) şi art. 1.261 NCC].

Totuşi, în cazul convenţiei arbitrale, nulă pentru lipsa formei scrise *ad validitatem*, această teză trebuie nuanţată, deoarece, aşa cum vom vedea imediat, suntem în faţa unei nulităţi care nu poate fi invocată oricum şi în orice condiţii.

De altfel, în doctrină, sub pretextul că e vorba de un caz de nulitate relativă, iar nu absolută, s-a observat că nulitatea poate fi acoperită sau confirmată „prin prezentarea fără rezerve a părţilor în faţa arbitrilor"[2], această prezenţă, ca şi schimbul de acte procedurale, putând avea „semnificaţia realizării convenţiei arbitrale"[3]. Observăm că e vorba, în realitate, de un caz de „refacere" a convenţiei arbitrale în forma cerută de lege[4], iar nu de o acoperire efectivă a nulităţii convenţiei arbitrale originare pentru lipsa formei scrise[5], această convenţie rămânând nulă. Fiind vorba de o convenţie nouă, ea produce efecte *ex nunc* şi va lega părţile şi tribunalul arbitral în limitele acolo convenite (spre exemplu, dacă priveşte un litigiu actual, ea constituie un veritabil compromis, care e valabil doar în privinţa judecării acestui litigiu, iar nu şi a altor litigii deja născute sau viitoare).

Rămâne, aşadar, chestiunea dacă nulitatea convenţiei arbitrale pentru lipsa formei scrise poate fi invocată oricând şi în orice condiţii?

Pe de o parte, potrivit art. 579 alin. (1), tribunalul arbitral trebuie să-şi verifice din oficiu competenţa, respectiv să stabilească dacă există o convenţie arbitrală şi dacă litigiul este arbitrabil, conform convenţiei şi dispoziţiilor legale în vigoare la data încheierii acesteia [art. 6 alin. (1)-(3) NCC][6], iar, pe de altă parte, potrivit art. 592 alin. (1), pârâtul, la rândul său, trebuie, sub sancţiunea decăderii, să ridice toate excepţiile privind existenţa şi validitatea

---

[1] Nulitatea *nu* poate fi înlăturată prin regulamentele adoptate de instituţiile permanente de arbitraj. *Cf.* art. 8 alin. (1) din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României (publicate în M. Of. nr. 613 din 19 august 2014): „Convenţia arbitrală se încheie în scris, fie sub forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contractul principal, fie sub forma unei înţelegeri de sine stătătoare, denumită *compromis*". Textul citat omite să prevadă sancţiunea lipsei forme scrise, însă această omisiune nu poate fi interpretată în sensul că formalitatea respectivă ar fi o simplă cerinţă de formă *ad probationem*, deoarece ar contrazice, în mod flagrant, prevederile imperative ale art. 548 alin. (1) teza întâi NCPC.

[2] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 165, p. 474.

[3] *Ibidem*, p. 474, nota 4.

[4] Cu privire la refacerea contractului nul, a se vedea art. 1.259 NCC.

[5] Dacă „înţelegerea" scrisă a părţilor intervine după naşterea litigiului, cum este şi ipoteza din text, este vorba de un veritabil compromis, care, cum just observa şi Mathieu Boisséson (*op. cit.*, p. 60, şi *supra*, p. 108, nota 2), nu „confirmă" convenţia arbitrală nulă de plin drept pentru lipsa formei scrise, ci este un contract nou şi „unicul punct de demarare a procedurii de arbitraj" (*ibidem*).

[6] Şi deci *nu* potrivit dispoziţiilor legale în vigoare la data sesizării tribunalului arbitral, deoarece legea nouă nu poate, fără retroactivitate, să declare arbitrabil sau, după caz, nearbitrabil un anumit litigiu care la data încheierii convenţiei arbitrale nu era arbitrabil sau, după caz, era arbitrabil. Cu privire la principiul neretroactivităţii legii (civile) noi, a se vedea M. Nicolae, *Contribuţii...*, *cit. supra*, nr. 117 şi urm., p. 325 şi urm.

convenţiei arbitrale cel mai târziu la primul termen la care a fost legal citat, dacă nu s-a stabilit un termen mai scurt. Într-adevăr, conform acestui text legal:

> „Orice excepţie privind *existenţa şi validitatea* convenţiei arbitrale [...] şi desfăşurarea procedurii până la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată *trebuie ridicată, sub sancţiunea decăderii, cel mai târziu la acest termen, dacă nu s-a stabilit un termen mai scurt*" (s.n., M.N.).

Din textul citat rezultă, în mod clar, că, dacă pârâtul, legal citat, nu invocă lipsa sau nevaliditatea convenţiei arbitrale până la primul termen de judecată fixat de tribunal, este decăzut din acest drept, nemaiputând pune în discuţie competenţa tribunalului arbitral. De asemenea, din acelaşi text mai rezultă că, în privinţa „valabilităţii" convenţiei arbitrale, *nu* se distinge între cauzele de nevaliditate sau între sancţiunile corespunzătoare, respectiv după cum este vorba de o cauză de nulitate absolută, de nulitate relativă ori altă cauză de invaliditate a convenţiei arbitrale şi, deci, *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*[1].

Rezultă, că, dacă pârâtul, legal citat, nu invocă lipsa convenţiei arbitrale sau nulitatea acesteia, el este decăzut din dreptul de a o ataca[2], iar tribunalul arbitral trebuie socotit legal învestit.

Decăderea operează indiferent dacă pârâtul, legal citat, se prezintă şi nu invocă excepţia de inexistenţă sau de nulitate a convenţiei arbitrale ori, după caz, nu se prezintă în faţa tribunalului şi nici nu depune întâmpinare sau, în sfârşit, deşi depune întâmpinarea, nu formulează obiecţii în privinţa lipsei sau validităţii convenţiei arbitrale. Aceasta deoarece textul legal nu distinge între asemenea situaţii, sancţiunea decăderii operând în toate cazurile, cu condiţia ca pârâtul să fi fost legal citat şi, deci, prezumat *iuris et de iure* că are cunoştinţă de existenţa litigiului arbitral.

În schimb, dacă pârâtul nu a fost legal citat, atunci decăderea *nu* operează, iar lipsa sau nulitatea convenţiei arbitrale poate fi invocată în acţiunea în anulare [art. 608 alin. (1) lit. b) şi d)].

În legătură cu această problemă, în practica arbitrală s-a decis, în mod similar, că depunerea întâmpinării sau numirea arbitrului nu înseamnă *ipso facto* acceptarea arbitrajului, pârâtul având posibilitatea să-şi rezerve dreptul de a ridica excepţia lipsei sau nevalidităţii convenţiei arbitrale[3], deoarece legea prevede că excepţia lipsei sau nulităţii convenţiei arbitrale poate fi ridicată cel mai târziu la primul termen de judecată la care partea interesată este legal citată.

---

[1] *Contra*, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 195, p. 543. Conform acestui autor, din coroborarea art. 579 alin. (2) şi art. 608 alin. (1) rezultă că „în prezenţa unei nulităţi relative a convenţiei de arbitraj – susceptibilă de acoperire sau de confirmare – excepţia trebuie invocată *in limine litis*; în prezenţa unei nulităţi absolute a convenţiei de arbitraj, excepţia poate fi invocată şi prin acţiunea în anulare îndreptată împotriva hotărârii arbitrale". Observăm însă că, potrivit alin. (2) al art. 608, invocat de prof. Deleanu, „nu mai pot fi invocate ca motive pentru anularea hotărârii arbitrale neregularităţile care nu au fost ridicate potrivit art. 592 alin. (1) şi (3)". Or, conform art. 592 alin. (2), orice excepţie privind existenţa sau validitatea convenţiei arbitrale trebuie invocată *in limine litis* dacă părţile au fost legal citate şi aceasta indiferent că e vorba de nulitatea relativă sau absolută a convenţiei arbitrale.

[2] A se vedea şi art. 608 alin. (2), care prevede că „nu mai pot fi invocate ca motive pentru anularea hotărârii arbitrale neregularităţile care nu au fost ridicate potrivit art. 592 alin. (1) şi (3)" NCPC.

[3] În acest sens, a se vedea CACI, sent. nr. 10/1995, în D. Mazilu, D.-M. Şandru, *Practica jurisdicţională şi arbitrală de comerţ internaţional*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002, p. 214, *apud* I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 68.

De asemenea, în doctrină s-a arătat că „lipsa pârâtului şi nedepunerea întâmpinării, *în general, tăcerea pârâtului nu dispensează tribunalul arbitral de a verifica existenţa convenţiei arbitrale*, ca bază a competenţei sale”[1], în baza art. 579 alin. (1), care prevede, la fel ca şi fostul art. 343³ alin. 2 C. pr. civ. 1865, că „la primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, tribunalul arbitral îşi verifică propria sa competenţă de a soluţiona litigiul”, de unde rezultă problema concilierii acestui text cu prevederile art. 592 alin. (1), în ipoteza în care pârâtul tace, refuzând sau omiţând să-şi precizeze poziţia juridică în privinţa competenţei tribunalului arbitral sau, după caz, nu se prezintă? Cu alte cuvinte, tribunalul arbitral poate suplini decăderea pârâtului din dreptul de a invoca necompetenţa tribunalului arbitral, pe motivul lipsei sau nulităţii convenţiei arbitrale?

După părerea noastră, în acest caz, cele două texte sunt convergente, astfel încât trebuie să distingem după cum partea interesată, în speţă pârâtul, a fost sau nu legal citată, şi anume:

- dacă pârâtul a fost legal citat, iar existenţa şi/sau valabilitatea convenţiei arbitrale nu au fost contestate de către pârât prin întâmpinare şi nici la primul termen de judecată la care a fost legal citat, tribunalul arbitral trebuie să-şi verifice din oficiu competenţa, punând în discuţia părţilor lipsa sau nulitatea convenţiei arbitrale (pentru vicii de formă), iar dacă ambele părţi sunt de acord, neavând obiecţii în privinţa competenţei, să le ceară acestora şi o declaraţie scrisă în acest sens, în acord cu prevederile art. 549 alin. (2); cerinţa încheierii în scris a convenţiei arbitrale poate rezulta şi din declaraţiile orale ale părţilor, consemnate în încheierea de şedinţă întocmită cu această ocazie; dacă însă pârâtul, deşi legal citat, cu menţiunea de a-şi exprima poziţia în legătură cu competenţa tribunalului arbitral, respectiv cu existenţa şi valabilitatea convenţiei arbitrale, nu se prezintă, tribunalul arbitral poate constata decăderea lui din dreptul de a invoca excepţia inexistenţei sau nulităţii convenţiei arbitrale şi, luând act de stăruinţa reclamantului în judecarea cauzei, se poate declara competent;

- dacă pârâtul declară că nu este de acord cu judecarea cauzei de către tribunalul arbitral pe motivul inexistenţei sau nulităţii convenţiei arbitrale (pentru vicii de formă), tribunalul arbitral va soluţiona excepţia şi, după caz, se va declara competent sau necompetent, potrivit art. 579 alin. (2) şi (3) din Cod[2]; tot astfel, dacă pârâtul nu a fost legal citat, el va putea ataca hotărârea arbitrală cu acţiunea în anulare, deoarece sancţiunea decăderii nu poate opera, iar tribunalul a soluţionat acţiunea arbitrală în lipsa sau în baza unei convenţii arbitrale nule (pentru vicii de formă).

---

[1] I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 68.

[2] „Tribunalul arbitral – observă, cu multă justeţe, un autor, sub imperiul reglementării anterioare –, în cadrul verificării propriei sale competenţe prevăzută de art. 343³ alin. (2) C. pr. civ. [art. 579 NCPC – n.n., M.N.], are însă obligaţia să se încredinţeze că lipsa formei scrise nu înseamnă lipsa convenţiei arbitrale. Dacă, spre exemplu, la prima zi de înfăţişare pârâtul, deşi legal citat, lipseşte şi nici nu s-a manifestat în sensul acceptării arbitrajului, tribunalul arbitral nu poate rămâne pasiv, ci trebuie să pună în discuţia reclamantului problema existenţei convenţiei arbitrale” (G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 82). Deci, lipsa convenţiei arbitrale nu trebuie confundată cu lipsa formei scrise a acesteia, întrucât s-ar confunda inexistenţa cu invaliditatea (*rectius*, nulitatea) acesteia. Inexistenţa nu poate fi confirmată în niciun fel, pe când nulitatea şi, mai ales, anulabilitatea pot fi confirmate, expres sau tacit, după caz [*cf.* art. 1.262 alin. (1) NCC: „Confirmarea unui contract anulabil rezultă din voinţa, *expresă* sau *tacită*, de a renunţa la dreptul de a invoca nulitatea” – n.n.].

În concluzie, se poate vorbi despre acoperirea nulităţii convenţiei arbitrale pentru lipsă de formă (*i.e.* lipsa formei scrise) sau, după caz, despre decăderea pârâtului din dreptul de a contesta validitatea acesteia doar în acele situaţii în care părţile încheie, expres sau tacit, o nouă convenţie ori, după caz, deşi legal citat, pârâtul este considerat decăzut din excepţia inexistenţei sau nulităţii convenţiei arbitrale.

Menţionăm, în final, că soluţia ar trebui să fie aceeaşi şi în ipoteza excepţională a lipsei formei autentice notariale în cazul convenţiei arbitrale având ca obiect un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate şi/sau constituirea altui drept real asupra unui bun imobil, întocmită doar sub semnătură privată, excepţia nulităţii absolute pentru lipsa formei autentice a convenţiei arbitrale neputând fi invocată nici ea oricând sau în orice condiţii, fie pe cale de excepţie, fie pe calea acţiunii în anularea hotărârii arbitrale [art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC], deoarece, deşi în acest caz este vorba de o excepţie de ordine publică în lumina art. 548 alin. (2) din Noul Cod[1], totuşi, după cum am arătat, prevederile art. 592 alin. (1) nu disting între felul nulităţii care afectează validitatea convenţiei arbitrale.

Nulitatea absolută a convenţiei arbitrale sub forma clauzei compromisorii pentru lipsa formei scrise nu afectează validitatea contractului principal[2].

14. În afara formei scrise, nu există alte cerinţe de formă pentru validitatea convenţiei arbitrale. Totuşi, uneori, sunt considerate drept cerinţe de formă ale convenţiei arbitrale, *inter alia*, arătarea numelui arbitrilor sau a modalităţii de numire a lor ori arătarea obiectului litigiului (în cazul compromisului)[3]. Asemenea cerinţe vizează conţinutul contractului, iar nicidecum modalitatea de exprimare (materializare) a acordului de voinţe.

III. Efectele convenţiei arbitrale

15. Ca orice contract, convenţia arbitrală valabil încheiată are **putere de lege** între părţile contractante [art. 1.270 alin. (1) NCC], excluzând, pentru litigiul care face obiectul său, competenţa instanţelor judecătoreşti (art. 553 NCPC)[4].

---

[1] În sensul că excepţia trasă din art. 548 alin. (2) NCPC este de ordine publică, iar acest caracter „transpare" din însăşi modalitatea de formulare a acestuia, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul*, pp. 46-47.

[2] În sensul că, dacă „părţile au stipulat că clauza compromisorie este ea însăşi o condiţie determinantă a contractului", atunci nulitatea clauzei compromisorii afectează totuşi şi validitatea contractului principal, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 165, pp. 474-475. În opinia noastră, o asemenea condiţie trebuie socotită nescrisă, nulă de plin drept (art. 1.402 NCC), deoarece ea este, în realitate, străină de cauza contractului principal, care constă în motivul determinant pentru care s-a făcut contractul (art. 1.235 NCC), şi, prin ipoteză, nu poate consta în validitatea „clauzei compromisorii", convenţie autonomă şi complementară contractului principal, chiar dacă ea ar fi fost inserată în contractul principal sub forma unei clauze contractuale.

[3] A se vedea, în acest sens, spre exemplu, G. Dănăilă, *op. cit.*, pp. 76, 81. Observăm că se confundă conţinutul convenţiei arbitrale (litigiul arbitrabil, obiectul litigiului, numele arbitrilor, regulile de procedură etc.) cu forma propriu-zisă, ca modalitate de exteriorizare a consimţământului (acordului de voinţe). Cu privire la „forma contractului", dominată de principiul consensualismului, a se vedea art. 1.240 şi urm. NCC.

[4] Cu privire la efectele convenţiei arbitrale, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 173-174, pp. 488-492; *adde* V. Roş, *op. cit.*, p. 185 şi urm. (prof. Roş distinge patru categorii de efecte produse de convenţia arbitrală: efecte faţă de părţile contractante; efecte faţă de tribunalul arbitral; efecte faţă de instanţele de drept comun; efecte faţă de terţi); G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 84 şi urm. (autorul distinge

Obligativitatea convenţiei arbitrale produce, *in concreto*, două efecte distincte, dar complementare:

- un efect *pozitiv*: soluţionarea litigiului de către un tribunal arbitral ales sau desemnat, potrivit regulilor aplicabile în materie; acesta implică, pe de o parte, dreptul fiecărei părţi de a recurge la judecarea litigiului care face obiectul convenţiei arbitrale de către un tribunal arbitral *ad hoc* ori instituţionalizat, după caz, iar, pe de altă parte, dreptul tribunalului arbitral de a soluţiona litigiul în limitele în care a fost învestit de părţi şi de întinderea convenţiei arbitrale;

- un efect *negativ*: înlăturarea competenţei instanţei statale de a soluţiona litigiul respectiv; acesta presupune, pe de o parte, dreptul fiecărei părţi de a se opune la judecarea litigiului care face obiectul convenţiei arbitrale de către instanţa judecătorească normal competentă; în absenţa convenţiei arbitrale, iar, pe de altă parte, dreptul instanţei judecătoreşti de a refuza judecarea litigiului, în limitele convenţiei arbitrale, la cererea oricăreia dintre părţile contractante[1)].

Aşadar, convenţia arbitrală este obligatorie nu numai pentru părţile contractante, ci şi pentru organele jurisdicţionale.

Obligativitatea convenţiei arbitrale nu este absolută, ci *relativă*, în sensul că produce efecte numai *inter partes*, iar nu şi faţă de persoanele care nu au semnat convenţia arbitrală[2)] şi nici faţă de codebitorii solidari[3)] sau fideiusorii[4)] acestora, chiar dacă aceştia din urmă au garantat executarea obligaţiei de către partea semnatară a unei clauze compromisorii[5)], şi nici faţă de terţul beneficiar al unei stipulaţii contractuale (art. 1.284 NCC), care poate doar profita, iar nu şi suferi efectele unei clauze compromisorii[6)].

între efectele generale valabile în cazul oricăror contracte şi efectele specifice ale convenţiei arbitrale, constând excluderea, pentru litigiul care formează obiectul ei, a competenţei instanţelor judecătoreşti şi învestirea tribunalului arbitral cu puterea de a judeca acel litigiu, stabilind, totodată, întinderea acestei puteri, competenţa); C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 251 şi urm. (autorul distinge între efectul pozitiv şi cel negativ, pe de o parte, şi efectul contractual şi cel procedural, pe de altă parte).

[1)] Cu privire la efectul „pozitiv" şi cel „negativ" al convenţiei arbitrale, a se vedea şi C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 252 şi urm.: „Efectul şi obiectivul principal al convenţiei arbitrale este obligaţia părţilor de a participa la arbitraj de o manieră cooperantă şi cu bună-credinţă, conform înţelegerii lor" (*ibidem*, p. 252), în timp ce efectul negativ este „imaginea răsfrântă a efectului pozitiv şi constă în înlăturarea competenţei instanţelor judecătoreşti ordinare în problema soluţionării litigiului, cel puţin până la soluţionarea sentinţei arbitrale" (*ibidem*, p. 255).

[2)] În acest sens, a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 2176/1998, în I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 69.

[3)] Dacă au contractat ori au devenit codebitori pe cale separată, iar nu prin contractul „principal".

[4)] În acest sens, a se vedea şi CACI, sent. nr. 103/2007, în M. Voicu, *Arbitrajul comercial. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, pp. 171-177 (în continuare: M. Voicu, *„Arbitrajul"*).

[5)] În acest sens, a se vedea CACI, hot. nr. 7/1970, în *Repertoriul CACI 1982*, nr. 3.25, p. 139, *apud* I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 70, nota 125. Situaţia se explică prin faptul că, „contractul de fideiusiune fiind distinct de obligaţia principală, fideiusorul nu poate să se prevaleze de clauza compromisorie inserată în contractul principal şi nici n-ar putea, pentru acelaşi motiv, să fie atras în procedura arbitrală" (J. Robert, B. Moreau, *op. cit.*, nr. 120-2, p. 100).

[6)] În acest sens, a se vedea J. Robert, B. Moreau, *op. cit.*, nr. 102-2, p. 100. A se vedea şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 174, p. 492 („Atunci când se încheie un contract în favoarea unei terţe persoane, aşadar în cazul stipulaţiei pentru altul, întrucât astfel terţul beneficiar dobândeşte un «drept» direct în patrimoniul său, nu o «obligaţie», pentru realizarea acestuia, lui nu i se poate impune să recurgă la

Cu toate acestea, efectele convenţiei arbitrale se *extind*, în principiu, şi la succesorii universali sau cu titlu universal ai părţilor, inclusiv – în caz cesiune a drepturilor şi obligaţiilor primare[1] – la succesorii cu titlu particular ai drepturilor care fac obiectul derivat al convenţiei arbitrale (art. 1.282 NCC), deoarece convenţia arbitrală face un „tot indivizibil" cu drepturile (şi obligaţiile) primare în legătură cu care a fost încheiată, astfel încât, dacă părţile n-au tratat, în mod expres, despre soarta convenţiei arbitrale, înseamnă că, implicit, au convenit ca aceasta să subziste şi să privească inclusiv efectele cesiunii de creanţă respective[2]. *Mutatis mutandis*, în caz de subrogaţie, cel subrogat prin plata datoriei îşi însuşeşte şi „accesoriile" obligaţiei pe care o plăteşte [art. 1.593 alin. (1) NCC][3].

acţiunea arbitrală convenită între promitent şi stipulant"). Observăm că terţul beneficiar este un *verus tertius* faţă de contractul încheiat între promitent şi stipulant, astfel încât în executarea contractului poate acţiona doar stipulantul, iar nu şi terţul beneficiar.

[1] În practica noastră arbitrală s-a statuat, cu valoare de principiu, că cedarea contractului „principal" implică şi cedarea convenţiei arbitrale. „Clauza compromisorie inserată în contractul dintre reclamantă şi cedentul afacerii este pe deplin opozabilă cesionarei, câtă vreme prin contractul de cesiune a operat un transfer cu titlu universal, obiectul cesiunii cuprinzând explicit drepturi, obligaţii şi drepturi [acţiuni – n.n., M.N.] litigioase care nu au fost cunoscute la data cesiunii, fără nicio restricţie la clauza arbitrală. De altfel, potrivit uzanţelor cinstite ale comerţului (*lex mercatoria universalis*), cesionarul nici nu s-ar putea considera dezlegat de clauzele referitoare la jurisdicţia competentă" (CACI, sent. nr. 145/1996, în *Jurisprudenţă 1953-2000*, *cit. supra*, nr. 1.32, p. 10). Soluţia se întemeiază, cum am arătat, nu pe caracterul accesoriu al convenţiei arbitrale, ci pe faptul că ea, deşi autonomă, constituie un tot indivizibil cu drepturile şi obligaţiile primare din convenţia „principală". Desigur, faţă de prevederile de principiu ale art. 1.280 NCC, potrivit cărora contractul produce efecte numai între părţile contractante, cu excepţia cazurilor anume prevăzute de lege, şi având în vedere că dispoziţiile art. 1.282 NCC admit extinderea forţei obligatorii a contractului la succesorii cu titlu particular numai dacă drepturile şi obligaţiile se află în strânsă legătură cu bunul, iar legea admite, în mod expres, o asemenea extindere, soluţia rămâne, neîndoielnic, discutabilă.

[2] Acest lucru se prezumă dacă clauza compromisorie figura în contractul care cuprindea creanţa cedată. În sensul că, în principiu, cesiunea de creanţă atrage şi cesiunea convenţiei arbitrale „atunci când aceasta din urmă rezultă dintr-un contract conţinând o clauză compromisorie", a se vedea J. Robert, B. Moreau, *op. cit.*, nr. 120-1, p. 99. *Cf.* Cl. Roşianu, *Noul Cod civil*, p. 1668, care citează o decizie a instanţelor din Québec (C. Ap. Montréal, dec. din 19 martie 2009, în cauza *PS Here, LLC c. Fortalis Anstalt*), dată în aplicarea art. 1638 C. civ. Québec, prin care s-a recunoscut, de asemenea, transmiterea clauzei compromisorii de arbitraj ca accesoriu al dreptului la acţiune, drept aflat, la rândul său, în raport de accesorietate cu dreptul substanţial de creanţă dobândit de cesionar.

[3] Se consideră că nici novaţia nu poate avea ca efect înlăturarea eficacităţii clauzei compromisorii cuprinse în contract (în acest sens, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 174, p. 492, împreună cu doctrina şi practica franceze acolo citate). Soluţia se justifică nu neapărat pe autonomia convenţiei arbitrale, cât mai ales pe faptul că noul angajament se integrează, în mod obiectiv sau subiectiv, în termenii convenţiei iniţiale, care cuprinde, *inter alia*, şi convenţia arbitrală, iar aceasta, dacă nu a fost expres repudiată de către părţi, va subzista şi după novaţia unor elemente ale raportului obligaţional. Pornindu-se de la o decizie de speţă, în doctrina franceză, în care s-a discutat în primul rând cazul novaţiei prin schimbare de *obiect*, adică numai situaţia în care părţile au rămas aceleaşi, s-a apreciat, în mod judicios, că, întrucât „o obligaţie nouă a fost, prin efectul novaţiei, substituită celei precedente, rămâne fără efect asupra existenţei clauzei compromisorii. Tocmai în raport de autonomia acesteia, părţile pot, fără a fi atins deloc clauza, să dorească ca aceasta să guverneze obligaţia substituită. Şi, deci, prin efectul negativ al novaţiei, autonomia clauzei compromisorii îşi dezvoltă propriul efect" (J. Robert, B. Moreau, *op. cit.*, p. 65, nota 82). Totuşi, în alt loc, aceiaşi autori au remarcat că, în această situaţie (novaţia prin schimbare de obiect), trebuie observat că, în realitate, „clauza compromisorie este ataşată la un contract, şi nu la o obligaţie. Şi deci, prin voinţa părţilor, există novaţie (de obligaţie), iar nu desfiinţarea contractului. Efectele substitutive sunt interne învelişului contractual care subzistă, cu atât mai mult cu

A fortiori, *cesiunea contractului* „principal" (art. 1.318-1.319 NCC) ori preluarea datoriei (art. 1.602 NCC) – în care este inclusă, de altfel, clauza compromisorie ori la care se trimite în mod expres – atrage şi cesiunea ori preluarea convenţiei arbitrale încheiate de cedent cu cedatul sau debitorul iniţial, *i.e.* cu cel care fost liberat prin cesiunea contractului ori preluarea datoriei. Tot astfel, ratificarea *gestiunii de afaceri* produce efectele unui mandat (*ratihabitio mandato æquiparatur*), de la data când a fost începută (art. 1.340 NCC), astfel încât şi clauza compromisorie încheiată de *negotiorum gestor* va produce efecte faţă de gerat, indiferent dacă gestiunea a fost sau nu utilă[1]. O chestiune încă netranşată, abordată mai ales în arbitrajul internaţional, este posibilitatea extinderii convenţiei arbitrale în cazul grupurilor de contracte sau de societăţi, atunci când persoanele care nu au semnat convenţia s-au implicat în negocierea contractului ori în derularea operaţiunii economice asupra căreia poartă, asumându-şi acceptul ori, după caz, fiind prezumate a fi acceptat să recurgă la arbitraj pentru soluţionarea eventualelor diferende ce s-ar naşte din acea operaţiune[2].

Convenţia arbitrală este, de asemenea, ***opozabilă*** terţilor, care nu pot aduce atingere drepturilor şi obligaţiilor părţilor contractate (art. 1.281 NCC), dar se pot prevala de efectele hotărârii arbitrale. De observat că terţii, fiind străini de convenţia arbitrală, nu vor putea totuşi interveni în procedura arbitrală, nici pe cale principală şi nici pe cale accesorie. În acest scop, este necesar acordul tuturor părţilor[3].

16. Interpretarea convenţiei arbitrale în vederea determinării întinderii sale reale se face potrivit dreptului comun (art. 1.266-1.268 NCC). Ţinând seama de specificul acestui contract, clauzele obscure, îndoielnice sau ambigue se interpretează nu în favoarea celui care se obligă [art. 1.269 alin. (1) NCC], ci *contra proferentem*, adică împotriva celui care a redactat clauza obscură sau ambiguă[4] sau, în alţi termeni, „în defavoarea părţii care a formulat clauza arbitrală"[5].

În practică, interpretarea este necesară mai ales pentru lămurirea aşa-numitelor „clauze patologice" (F. Eisemann), adică a acelor convenţii arbitrale – cel mai adesea, clauze

---

cât novaţia poate să fie nu numai totală, ci şi parţială. Ar fi deci inutil, pentru a explica soluţia, de a cerceta o aplicaţie a principiului autonomiei clauzei compromisorii al cărui scop, ca şi mecanismul, este întregime diferit" (*ibidem*, nr. 120-1, pp. 99-101). Cât priveşte novaţia prin schimbarea debitorului sau creditorului, justificarea subzistenţei convenţiei arbitrale ar fi încă şi mai simplă, dat fiind faptul că „noul angajament", în termenii art. 1271 pct. 3 C. civ. fr., nu se poate face fără acordul părţilor asupra acestor termeni, astfel încât stipulaţiile contractului, în care figurează, prin ipoteză, şi clauza compromisorie, rămân neschimbate (*ibidem*, p. 101).

[1] Pe plan procesual, se admite că, date fiind efectele relative ale convenţiei arbitrale, în principiu, în materie de arbitraj nu sunt aplicabile conexitatea, litispendenţa, intervenţia principală sau forţată, cu excepţia intervenţiei accesorii (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 174, pp. 490-491). Sub acest aspect, art. 581 alin. (1) NCPC prevede, de altfel, că terţii pot participa la procedura arbitrală, în condiţiile art. 61-77 din Cod, dar „numai cu acordul lor şi al tuturor părţilor".

[2] Asupra acestei probleme, a se vedea S. Dinescu, *Extinderea convenţiei arbitrale: grupuri de societăţi şi grupuri de contracte*, în RRA nr. 4/2014, p. 56 şi urm.; pentru aplicaţii practice, a se vedea CACI, încheierea din 29 iulie 2013 (dosarul nr. 357/2009), în M. Voicu, *Arbitrajul*, pp. 171-177; *idem*, încheierea din 29 august 2013 (dosarul nr. 126/2009), *ibidem*, pp. 177-181; *idem*, sent. nr. 163 din 22 iunie 2006, *ibidem*, p. 185.

[3] *Cf.* J. Robert, B. Moreau, *op. cit.*, nr. 102-2, p. 101.

[4] În acest sens, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 152.

[5] O. Căpăţînă, *Convenţia arbitrală deficitară*, în RDC nr. 12/1999, p. 9.

compromisorii – care cuprind clauze deficitare, ambigue sau contradictorii, de natură să atragă ineficacitatea, în tot sau în parte, a convenţiei sau, după caz, a înseşi procedurii arbitrale derulate în baza ei[1]. După cum s-a remarcat, cele mai frecvente vicii privesc[2]: desemnarea tipului de arbitraj ori a instituţiei de arbitraj de o manieră eronată sau insuficient precizată[3],

[1] A se vedea O. Căpăţînă, *Convenţia arbitrală deficitară*, *cit. supra*, pp. 6-14; cu privire la clauzele deficitare, a se vedea şi: V. Roş, *op. cit.*, p. 154 şi urm.; G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 94 şi urm.; C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 239 şi urm.; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 165, pp. 472-473.

[2] În acest sens, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 155.

[3] *Exempli gratia*: „Arbitrii pot soluţiona litigiul şi în echitate"; „Litigiile se vor soluţiona de Curtea de Arbitraj de la Bucureşti (sau de Camera de Comerţ şi Industrie a României); „Litigiul este de competenţa instanţei arbitrale" etc.

Spre exemplu, în practica arbitrală, luându-se în discuţie clauza compromisorie care prevedea că „eventualele litigii apărute între părţi cu privire la interpretarea sau executarea prezentului contract vor fi soluţionate pe cale amiabilă, iar dacă acest lucru nu este posibil, părţile vor recurge la instanţele competente, conform art. 340-370 C. pr. civ. [1865], modificate prin Legea nr. 59/1993", s-a considerat că părţile, prin referirea la textele amintite, au optat indubitabil pentru arbitraj, iar în ceea ce priveşte „alegerea organului de arbitraj, (aceasta) aparţinea reclamantei, ceea ce însăşi pârâta a recunoscut, astfel cum s-a luat act în cuprinsul încheierii de şedinţă din 24 iunie 1999" (CACI, încheierea din 30 iunie 1999, în O. Căpăţînă, *Convenţia arbitrală deficitară*, *cit. supra*, p. 13, şi I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 64; în acelaşi sens, a se vedea CACI, sent. nr. 75/2003, în RDC nr. 10/2003, p. 232). Tot astfel, reţinându-se ca fiind „în mod evident defectuoasă" clauza arbitrală din contract în sensul soluţionării disputelor dintre părţi de către „Comisia de arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie Bucureşti" şi având în vedere că „ambele părţi, atât reclamanta, cât şi pârâta, au fost de acord cu competenţa Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României", s-a considerat de către tribunalul arbitral ca fiind valabilă clauza compromisorie a contractului dintre părţi, potrivit art. 969 C. civ. 1864, art. 340 şi urm. C. pr. civ. 1865 şi art. 11-12 din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional, astfel încât competenţa soluţionării cauzei respective aparţine acestei Curţi (CACI, sent. nr. 135/2011, în PR nr. 3/2012, nr. 40, pp. 203-205, cu *notă* de Şt. Scurtu).

Indicarea în clauza compromisorie întocmită în 1999 a unui organ de jurisdicţie desfiinţat (în speţă, „Arbitrajul de Stat", instituţie desfiinţată în 1985) nu atrage nevalabilitatea acesteia, întrucât – arată instanţa noastră supremă – „modul de redactare a clauzei compromisorii care se referă la arbitraj exprimă voinţa expresă a părţilor de a înlătura competenţa instanţelor judecătoreşti, stipulându-se ca litigiul să fie rezolvat pe calea arbitrajului. Indicarea unei denumiri greşite a arbitrajului, respectiv «Arbitrajul de Stat», nu lipseşte de validitate clauza compromisorie, cum eronat consideră recurenta. Arbitrajul de Stat a fost, în adevăr, desfiinţat din anul 1985, încât în anul 1991, când s-a perfectat contractul, părţile nu puteau alege o instituţie care îşi încetase activitatea de 5 ani, ci rezultă cu evidenţă că au avut în vedere arbitrajul instituţionalizat, organizat de Curtea de Arbitraj Internaţional. Dacă în intenţia părţilor era ca litigiul să fie soluţionat de instanţa de drept comun, cum susţine recurenta, nu mai înscriau în contract clauza compromisorie" (CSJ, s. com., dec. nr. 1948/1999, în *BJ 1999*, p. 318).

În schimb, într-o decizie de speţă, tot instanţa supremă a considerat, dimpotrivă, că o clauză compromisorie potrivit căreia „toate litigiile şi eventualele divergenţe care pot apărea în derularea contractului sau în legătură cu executarea lui şi care nu pot fi soluţionate pe calea tratativelor bilaterale vor fi supuse arbitrajului la Camera de Comerţ şi Industrie a României" nu este suficientă pentru a se putea reţine competenţa arbitrajului în soluţionarea litigiului, întrucât, potrivit art. 340 şi art. 340[1] C. pr. civ. 1865, „părţile trebuie să indice şi tribunalul arbitral ce ar urma să judece eventualele litigii" (CSJ, s. com., dec. nr. 758/1998, în V. Roş, *op. cit.*, p. 155, text şi nota 192). O asemenea soluţie, vădit eronată, nu numai că „nu ţine seama de voinţa părţilor la momentul încheierii convenţiei, ignoră regulile de interpretare a convenţiilor şi este contrară soluţiilor adoptate în jurisprudenţa arbitrală internaţională" (V. Roş, *loc. cit.*, nota 192), ci face o greşită aplicaţie a dispoziţiilor art. 341[1] din vechiul cod, în sensul că „părţile pot conveni ca arbitrajul să fie organizat de o *instituţie permanentă de arbitraj* sau de o *terţă persoană*"

aparenţa de caracter facultativ al arbitrajului[1], stabilirea unui mecanism inoperant de desemnare a arbitrilor[2], nominalizarea unor arbitri care nu există sau care au încetat din viaţă, indicarea unei instituţii de arbitraj inexistente, stipularea unor reguli de procedură (de exemplu, termene foarte scurte, locul arbitrajului în străinătate etc.) care fac arbitrajul imposibil sau dificil etc.

Asemenea clauze trebuie interpretate de tribunalul arbitral şi de instanţa judecătorească potrivit dreptului comun, respectiv potrivit *voinţei concordante*[3] a părţilor contractante, şi nu după sensul literal al termenilor, iar la stabilirea voinţei concordante trebuie să se ţină seama, *inter alia*, „de scopul contractului, de negocierile purtate de părţi, de practicile statornicite între acestea şi de comportamentul lor ulterior încheierii contractului" [art. 1.266 alin. (2) NCC][4]. Totodată, ele trebuie interpretate în sensul în care pot produce efecte, iar

---

(s.n., M.N.). Or, din moment ce legea prevede că pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României (*i.e.* „terţa persoană" în sensul prevederilor citate) funcţionează o instituţie permanentă de arbitraj – Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional –, este de natura evidenţei că părţile au dorit să recurgă la arbitrajul organizat de Camera de Comerţ şi Industrie a României.

În practica arbitrală s-a decis, de asemenea, aparent discutabil, că existenţa unei clauze compromisorii incipiente, fără arătarea tipului de arbitraj – ocazional sau instituţional – echivalează cu lipsa voinţei comune a părţilor contractante de a încheia o convenţie arbitrală validă şi eficientă, având drept consecinţă necompetenţa arbitrajului de soluţionare a litigiului: „Sintagma din prima teză a clauzei contractuale, anume «Litigiile apărute în legătură cu formarea, validitatea, interpretarea sau executarea obligaţiilor contractuale se soluţionează pe cale amiabilă sau arbitrală», constituie o convenţie arbitrală incipientă. Utilizarea sintagmei din cea de-a doua teză a clauzei contractuale, anume «În lipsa unei clauze compromisorii, litigiile vor fi soluţionate la instanţele judecătoreşti competente», îndreptăţeşte Tribunalul arbitral să statueze, în lipsa încheierii propriu-zise a unei clauze compromisorii, cu privire la propria necompetenţă de soluţionare a litigiului comercial" (CACI, sent. nr. 22/2004, dosarul nr. 416/2003, în RRA nr. 1/2010, pp. 53-54). Observăm că părţile au stabilit, în speţă, o veritabilă competenţă *alternativă* (cu privire la clauza compromisorie alternativă, a se vedea I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, pp. 61-62), în care arbitrabilitatea era condiţionată de încheierea unei clauze compromisorii ulterioare (*rectius*, a unui compromis ulterior), astfel încât, în absenţa acesteia, instanţa judecătorească, ca instanţă de drept comun, rămâne jurisdicţional competentă; în acelaşi sens, R.B. Bobei, *Arbitrajul voluntar*, p. 74, nota 45; *contra*, M. Ionaş-Sălăgean, *Convenţia arbitrală*, pp. 52-53 („în astfel de situaţii şi în lipsa unor acte de achiesare la arbitraj din partea pârâtului, Tribunalul arbitral îşi poate verifica şi stabili competenţa dând curs principiului «*specialia generalibus derogant*»; arbitrajul fiind o instituţie juridică specială, derogatorie de la cea de drept comun, va avea prioritate în aplicare. Interpretarea nu intră în conflict cu voinţa părţilor, ea fiind deja manifestată în cuprinsul convenţiei arbitrale").

[1] De exemplu: „Litigiile decurgând din sau în legătură cu prezentul contract se pot soluţiona pe calea arbitrajului *ad hoc*".

[2] Pentru a preîntâmpina aceste dificultăţi, legea a prevăzut reguli supletive în acest scop (art. 556 şi urm. NCPC), a căror aplicare ar putea fi, uneori, anevoioasă, dacă prevederile convenţiei arbitrale conţin reguli contrare imperfecte.

[3] Sau, în termenii, totuşi diferiţi, ai fostului art. 977 C. civ. 1864, luând în considerare „intenţia comună" (*i.e.* aşa-zisa „intenţie reală") a părţilor, iar nu modul de formulare a clauzei deficitare. În acest sens, a se vedea, de exemplu, CACI, sent. nr. 93/2010, în PR nr. 3/2011, cu *notă* de Şt. Scurtu, p. 225.

[4] Cu privire la interpretarea contractului potrivit voinţei concordante a părţilor, în sistemul NCC, a se vedea I.-Fl. Popa, *Contractul civil*, în „Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile", de L. Pop, I.-Fl. Popa, S.I. Vidu, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, nr. 94 şi urm., p. 128 şi urm.

nu în acela în care nu ar putea produce niciunul [art. 1.268 alin. (3) NCC], conform regulii de interpretare tradiţionale *actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*[1].

Pe de altă parte, convenţia arbitrală trebuie oare interpretată restrictiv, *contra arbitralem conventionem*, sau, dimpotrivă, extensiv, *in favorem arbitralem conventionem*? Principiul *favor arbitrii*, consacrat de NCPC [*cf.*, în principal, art. 550 alin. (3): „*În caz de îndoială*, clauza compromisorie se interpretează în sensul că se aplică *tuturor neînţelegerilor care derivă din contractul sau din raportul juridic la care ea se referă*" – s.n.], permite, credem, interpretarea extensivă a convenţiei arbitrale, dând eficienţă voinţei părţilor de soluţionare, pe cale arbitrală, a litigiului, chiar dacă clauzele convenţiei sunt deficitare ori obiectul acesteia este determinabil.

IV. Ineficacitatea convenţiei arbitrale

17. Numai convenţia arbitrală valabil încheiată şi deplin eficace este obligatorie şi atrage competenţa tribunalului arbitral de a soluţiona litigiul care face obiectul ei. În caz contrar, ea este invalidă sau, după caz, ineficace *stricto sensu*.

Generic, convenţia arbitrală poate fi lipsită de efecte juridice *ab initio* sau, după caz, *a posteriori*, după cum este afectată de cauze de *ineficacitate* anterioare, concomitente sau ulterioare încheierii acesteia.

În primul rând, convenţia arbitrală poate fi afectată de cauze de ineficacitate care împiedică naşterea ei valabilă. Astfel, ea este **nulă** sau, după caz, **anulabilă** dacă a fost încheiată cu încălcarea dispoziţiilor legale edictate pentru încheierea sa valabilă; de exemplu, se referă la un litigiu nearbitral, nu este perfectată în formă scrisă sau, după caz, nu cuprinde modalitatea de numire a arbitrilor.

În principiu, nulitatea poate fi constatată sau, după caz, dispusă de către tribunalul arbitral (art. 579 NCPC), neputând fi invocată pe calea acţiunii de anulare a hotărârii arbitrale decât în condiţiile art. 608 alin. (2) NCPC[2], însă, dacă nulitatea este absolută, spre exemplu, litigiul este exclus într-o „manieră absolută" sau incontestabilă de la arbitrabilitate, nimic nu împiedică instanţa judecătorească să verifice direct (nu pe calea acţiunii în anulare) valabilitatea convenţiei arbitrale, reţinând dosarul spre soluţionare[3].

Nulitatea convenţiei arbitrale nu trebuie confundată cu **inexistenţa** acesteia (*i.e.* cu lipsa ca atare a unui acord de voinţe având ca obiect soluţionarea anumitor litigii pe cale arbitrală) şi nici cu **caducitatea** acesteia.

---

[1] Cu privire la interpretarea clauzelor patologice cu respectarea voinţei reale a părţilor şi a principiului efectului util al acestora, tendinţă manifestă în arbitrajul comercial internaţional, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, pp. 155-156.

[2] A se vedea, pentru amănunte, *infra*, V.M. Ciobanu, comentariul *sub* art. 608, iar pentru ipoteza nulităţii convenţiei pentru lipsa formei scrise, a se vedea *supra*, comentariul nostru, *hoc loco*, pct. 13, text şi notele de subsol.

[3] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 554. În practica franceză (afacerea *Ganz-Labinal*) se distinge după cum nulitatea este manifestă, litigiul fiind exclus de la arbitrabilitate într-o „manieră absolută" (de exemplu, divorţ), sau este nemanifestă, litigiul nefiind exclus *a priori* de la arbitrabilitate: în primul caz, litigiul poate fi direct dedus în faţa jurisdicţiei statale competente, chiar dacă există convenţie arbitrală; în al doilea caz, nulitatea se dispune, de regulă, de tribunalul arbitral (a se vedea, pentru amănunte, Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *op. cit.*, nr. 565, pp. 354-355).

În al doilea rând, convenţia arbitrală, deşi încheiată valabil, este ineficace din cauze posterioare, care atrag încetarea efectelor acesteia[1]. Aceste cauze sunt variate, atât prin natura lor, cât şi prin consecinţele lor juridice. Astfel, în funcţie de originea lor, trebuie să distingem:

- cauzele voluntare de încetare a contractului: în principal, denunţarea (revocarea) unilaterală sau bilaterală (expresă sau tacită)[2], rezoluţiunea sau rezilierea convenţiei arbitrale;

- cauzele involuntare de încetare a contractului, precum imposibilitatea constituirii tribunalului arbitral[3], de regulă, din cauza decesului sau refuzului misiunii încredinţate ori, după caz, din cauza inexistenţei sau desfiinţării instituţiei permanente de arbitraj[4].

De reţinut că încetarea contractului „principal" prin împlinirea termenului, anularea, rezoluţiunea (rezilierea) unilaterală, imposibilitatea fortuită de executare etc. nu atrag caducitatea clauzei compromisorii decât dacă aceste cauze nu ar genera, în fapt, vreun litigiu între părţi[5].

În general, executarea în mod integral şi întocmai a obligaţiilor decurgând din contractul „principal", fără să se fi ivit o neînţelegere între părţi, este considerată cauza cea mai naturală şi frecventă de încetare a convenţiei arbitrale, deoarece o astfel de executare nu va da naştere la litigiu, caz în care clauza compromisorie ar înceta şi ea să existe[6].

---

[1] Cu privire la încetarea contractului (în general), a se vedea art. 1.321-1.323 NCC.

[2] Dacă reclamantul a introdus acţiunea la instanţa judecătorească, iar pârâtul şi-a formulat apărările în fond, fără nicio rezervă întemeiată pe convenţia arbitrală [art. 554 alin. (2) lit. a) NCPC], se consideră că suntem în prezenţa unei revocări implicite (tacite) a convenţiei arbitrale. În acest sens, a se vedea A. Savin, R. Leşe, O. Căpăţînă, *Revocarea implicită a convenţiei arbitrale*, în RDC nr. 12/1999, pp. 95-97; *adde* G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 92.

[3] „Imposibilitatea fortuită de executare", în termenii dreptului comun. Această cauză de ineficacitate [*cf.* art. 1448 alin. (3) NCPC fr.: „compromisul este caduc atunci când arbitrul desemnat prin acesta nu acceptă misiunea care i-a fost conferită"] nu operează automat, deoarece, potrivit art. 564 NCPC, este posibilă înlocuirea arbitrului care a fost recuzat, revocat, s-a abţinut, a renunţat, a decedat ori este împiedicat din orice alte motive să-şi îndeplinească misiunea încredinţată.

[4] Deschiderea procedurii insolvenţei împotriva uneia dintre părţi nu atrage încetarea convenţiei arbitrale, ci doar suspendarea efectelor acesteia.

[5] Se admite că „clauza de arbitraj având caracter autonom nu este afectată de tranzacţia încheiată între părţi pentru stingerea litigiului născut din executarea contractului în care se află inserată" (CACI, hot. nr. 157/1980, în Revista română de studii internaţionale nr. 5/1984, pp. 446-448, *apud* O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, p. 227, nota 249). Comentând această decizie de speţă, prof. Căpăţînă susţine că problema supravieţuirii convenţiei arbitrale depinde în genere de interpretarea voinţei părţilor: „Dacă lipseşte însă orice indiciu, s-ar putea considera că, dată fiind autonomia convenţiei arbitrale faţă de contractul principal [...], efectul extinctiv al tranzacţiei se referă numai la obligaţiile comerciale, de fond, ale părţilor. [...] În consecinţă, un eventual litigiu născut din executarea tranzacţiei (având, cu alte cuvinte, de obiect îndeplinirea indirectă a prevederilor contractului principal, astfel cum a fost reamenajat prin acordul ulterior al părţilor) ar beneficia de competenţa stabilită prin convenţia arbitrală originară" (*ibidem*, nr. 246, p. 227). Această opinie, împărtăşită şi de alţi autori (G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 92; *adde* V. Roş, *op. cit.*, p. 234), rămâne discutabilă, dat fiind caracterului extinctiv al tranzacţiei, putând fi admisă doar în situaţia în care clauza compromisorie avea un obiect extrem de larg, acoperind inclusiv litigiile derivate sau în legătură cu încetarea, din orice motive, a contractului din care s-au născut drepturile stinse prin tranzacţie). În caz contrar, tranzacţia, fiind un contract distinct, excedează convenţia arbitrală iniţială, care devine lipsită de obiect.

[6] A se vedea, spre exemplu, T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, p. 70. *Cf.* G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 91 („Cauza cea mai frecventă de încetare a convenţiei arbitrale o constituie executarea întocmai a obligaţiilor

În realitate, convenţia arbitrală nu-şi încetează existenţa, ci devine lipsită de interes sau inoperantă, fiind suficient ca o parte să sesizeze tribunalul arbitral cu o pretenţie legată de modul de executare a obligaţiilor substanţiale ori de efectele juridice ale acestei executări pentru ca ea să fie reactivată, să (re)devină operantă. Într-o asemenea ipoteză, cum just s-a observat, „dacă arbitrii vor reţine că obligaţiile au fost executate în totalitate, conform contractului, şi că, în consecinţă, contractul principal şi-a epuizat existenţa şi obiectul, în virtutea autonomiei convenţiei arbitrale, tribunalul arbitral nu este mai puţin competent să se pronunţe, respingând acţiunea”[1].

Nici caducitatea arbitrajului pentru depăşirea termenului de soluţionare a litigiului de către tribunalul arbitral (art. 567 NCPC) nu atrage ineficacitatea (caducitatea) convenţiei arbitrale, ci numai a procedurii arbitrale desfăşurate în baza ei[2], deoarece este vorba de nerespectarea termenului arbitrajului, iar nu a termenului de sesizare sau de constituire a tribunalului arbitral. Aşa fiind, convenţia arbitrală îşi va produce în continuare efectele după această dată, putând constitui temeiul reînvestirii tribunalului cu acelaşi litigiu[3] sau cu alte litigii viitoare, după caz.

Pierderea capacităţii de exerciţiu (de exemplu, punerea sub interdicţie judecătorească) nu atrage caducitatea convenţiei arbitrale[4], deoarece contractul nu are caracter *intuitu personæ*, dar incapabilul nu va putea sta singur în proces, ci numai prin reprezentant legal, potrivit dreptului comun[5].

Pronunţarea şi comunicarea hotărârii arbitrale către părţi nu atrage *eo ipso* încetarea clauzei compromisorii, cu excepţia cazului în care convenţia arbitrală ar fi avut un obiect limitat la litigiul care a fost tranşat prin hotărârea respectivă.

S-a considerat, recent, că modificarea regulilor arbitrajului instituţionalizat privind alcătuirea tribunalului arbitral, prin numirea arbitrilor de către o persoană cu funcţie administrativă, fără a ţine cont de voinţa părţilor, şi dublarea taxelor arbitrale[6] fac ca, pe de o parte, „tribunalul arbitral, astfel constituit, să nu mai îndeplinească cerinţele prevăzute de art. 6 alin. (1) din Convenţie şi art. 21 alin. (2)-(3) din Constituţie, fiind în totală contradicţie cu jurisprudenţa CEDO în materie”[7], iar, pe de altă parte, dublarea taxelor

---

care decurg din contractul principal, fără se fi ivit o înţelegere între părţi”), cu menţiunea că acelaşi autor, două pagini mai încolo, afirmă, dimpotrivă, că „încetarea contractului [...] prin executarea lui în mod integral nu duce la încetarea clauzei compromisorii. Clauza compromisorie devine caducă dacă, în legătură cu contractul principal, nu intervine un alt litigiu” (*ibidem*, p. 93).

[1] V. Roş, *op. cit.*, p. 233.

[2] În acelaşi sens, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, pp. 238-239. *Contra*, a se vedea T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, p. 71.

[3] A se vedea: V. Roş, *op. cit.*, p. 239; G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 93.

[4] În acelaşi sens, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 173, p. 490.

[5] Art. 57 NCPC; art. 43 şi urm., art. 169 şi urm. NCC.

[6] A se vedea art. 1, 17 şi urm. din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, aprobate prin Decizia nr. 7/2013 a CCIR, publicată în M. Of. nr. 184 din 2 aprilie 2013 (şi abrogate la data intrării în vigoare a noilor Reguli de procedură arbitrală, aprobate prin Decizia nr. 1/2014 a Colegiului Curţii, publicată în M. Of. nr. 613 din 19 august 2014).

[7] M. Voicu, *Arbitrajul*, p. 145.

arbitrale să genereze „o anumită îngrădire a dreptului de acces liber la justiţia arbitrală”[1]. Or, „aceste situaţii juridice noi, exterioare voinţei contractuale a părţilor, constituie, în mod evident, circumstanţe care fac **inoperante** convenţiile arbitrale, în sensul definit de art. 554 alin. (2) lit. b) teza a doua NCPC, instanţa de judecată fiind competentă să declare convenţia inoperantă şi să soluţioneze cauza după procedura de drept comun”[2]. Observăm, mai degrabă, că în primul caz – modificarea regulilor arbitrale ale instituţiei permanente de arbitraj – este vorba de o chestiune de eficacitate a convenţiei arbitrale, care nu poate fi ştirbită printr-o lege nouă şi cu atât mai mult printr-o reglementare privată corporatistă, cum sunt Regulile de procedură arbitrale ale unui curţi de arbitraj. Astfel de reguli nu pot înfrânge principiul libertăţii contractuale care stă la temelia oricărei convenţii arbitrale, ce are putere de lege atât pentru părţi, cât şi pentru terţi, inclusiv faţă de tribunalul arbitral, nefiind, aşadar, vorba de o chestiune de caducitate a convenţiei arbitrale, ci de eficacitate veritabilă a acesteia[3]. Cât priveşte a doua situaţie – majorarea (*i.e.* dublarea) taxelor arbitrale –, aceasta, într-adevăr, poate afecta dreptul de acces liber la justiţie, drept fundamental, care trebuie respectat nu numai de către justiţia statală, ci şi de către justiţia arbitrală.

În concluzie, nu trebuie confundate cauzele de încetare a contractului „principal” sau de stingere a obligaţiilor contractuale sau extracontractuale care alcătuiesc şi privesc obiectul derivat al convenţiei arbitrale ori cauzele de incapacitate subsecvente ale părţilor contractante, care determină condiţiile de exerciţiu al drepturilor şi obligaţiilor procesuale, cu cauzele de încetare a clauzei compromisorii sau compromisului. Autonomia convenţiei arbitrale exclude, în principiu, o asemenea confuzie.

---

[1] M. Voicu, *Arbitrajul*, p. 145.

[2] *Ibidem.*

[3] *Cf.* ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1614/2014, disponibilă la adresa *www.scj.ro*. Prin această hotărâre *ratione decidendi* s-a statuat că, întrucât „la momentul încheierii contractului Regulile de procedură arbitrală în vigoare prevedeau posibilitatea ca părţile să-şi constituie propriul tribunal arbitral, iar părţile au prevăzut că aceste reguli fac parte din convenţia arbitrală, instanţa constată că nominalizarea arbitrilor de către părţi este singurul criteriu ce corespunde principiului autonomiei de voinţă a părţilor, desemnarea arbitrilor de către Autoritatea de nominare, conform noilor reguli de procedură arbitrală, nefiind conformă voinţei celor aflaţi în litigiu. De altfel, în cadrul convenţiei arbitrale, părţile au făcut referire expresă la *arbitrii numiţi*, iar art. 5 din Regulile CACIR în vigoare la data încheierii convenţiei prevedeau că tribunalul arbitral este constituit din arbitrul unic sau din totalitatea arbitrilor învestiţi de părţi prin convenţia arbitrală sau în conformitate cu regulile de procedură arbitrală, excluzând posibilitatea ca desemnarea arbitrilor să fie delegată unei alte persoane sau autorităţi. *Modificarea fundamentală, în premieră, a regulilor de numire a arbitrilor (respectiv pierderea dreptului părţilor de a-şi mai numi arbitrii) după încheierea convenţiei arbitrale nu atrage aplicarea noilor norme de procedură arbitrală în măsura în care acestea contravin voinţei celor care au stabilit soluţionarea diferendului conform regulilor de procedură arbitrală în vigoare la data încheierii convenţiei* [s.n., M.N.], întrucât noile reguli nu pot altera voinţa părţilor şi denatura conţinutul acesteia. (...). De altfel, între regulile esenţiale ale arbitrajului enumerate de Codul de procedură civilă [1865] se regăseşte şi cea a învestirii de către părţi a arbitrilor. De aceea, limitarea principiului disponibilităţii nu poate fi realizată prin Regulile de procedură arbitrală, ci numai prin convenţia părţilor”. Socotim că aceste statuări judicioase îşi păstrează, integral, valabilitatea şi actualitatea şi în sistemul NCPC. În sensul că soluţia aplicării regulilor de procedură arbitrală de la data convenţiei arbitrale ar corespunde voinţei implicite a părţilor, cu consecinţa inaplicabilităţii art. 619 alin. (3) teza a doua NCPC, a se vedea şi R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 119.

18. Ineficacitatea convenţiei arbitrale poate fi constatată sau dispusă, fie de către tribunalul arbitral, fie de către instanţa judecătorească, şi are ca efect restituirea *ex lege* a competenţei instanţelor statale de a judeca litigiul care a făcut obiectul acesteia. Spre exemplu, dacă tribunalul arbitral constată nulitatea convenţiei arbitrale, nu se va putea pronunţa asupra acţiunii arbitrale (acţiunea în anularea, executarea sau restituirea unor pretenţii făcute în baza contractului nul sau rezolvit etc.), ci se va declara necompetent, declinând soluţionarea cauzei în favoarea instanţei judecătoreşti competente. În schimb, dacă instanţa judecătorească sesizată constată nulitatea convenţiei arbitrale, va trece la judecarea acţiunii principale, în virtutea competenţei sale proprii.

Decizii ale Curții Constituționale

Arbitrajul constituie o excepţie de la principiul potrivit căruia înfăptuirea justiţiei se realizează prin instanţele judecătoreşti şi reprezintă acel mecanism juridic eficient, menit să asigure o judecată imparţială, mai rapidă şi mai puţin formală, confidenţială, finalizată prin hotărâri susceptibile de executare silită.

Arbitrajul se organizează şi se desfăşoară potrivit convenţiei arbitrale încheiate între părţi cu respectarea principiului libertăţii de voinţă a acestora, sub rezerva respectării ordinii publice, a bunelor moravuri, precum şi a dispoziţiilor imperative ale legii, aşa cum prevede art. 341 C. pr. civ. [art. 541 NCPC – n.n., M.N.]. Prin urmare, părţile pot stabili, prin convenţia arbitrală sau printr-un act adiţional încheiat ulterior, normele privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor, termenul şi locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului şi, în general, orice alte norme privind buna desfăşurare a arbitrajului. În cazul în care părţile nu au convenit asupra unor asemenea norme, tribunalul arbitral va putea reglementa procedura ce urmează să fie aplicată.

Aşa fiind, Curtea a observat că incidenţa dispoziţiilor legale criticate este subsecventă acordului de voinţă intervenit între părţile care au încheiat convenţia arbitrală şi care au optat pentru soluţionarea litigiului de către tribunalul arbitral, împrejurarea că autorul excepţiei a achiesat la soluţionarea litigiului pe această cale, deşi cunoştea sau ar fi trebuit să cunoască dispoziţiile legale referitoare la judecarea litigiului de o asemenea instituţie, precum şi consecinţele juridice ale aplicării lor, nu îl îndreptăţeşte să se prevaleze de necunoaşterea legii şi deci lipseşte de temei critica reglementării în cauză.

În ceea ce priveşte pretinsa încălcare a prevederilor art. 126 alin. (5) (din Constituţie) referitoare la interzicerea înfiinţării de instanţe extraordinare, Curtea a constatat că instanţele de arbitraj comercial nu întrunesc trăsăturile caracteristice instanţelor extraordinare, întrucât procedura urmată de acestea nu încalcă şi nici nu restrânge drepturile procesuale ale părţilor prevăzute în Codul de procedură civilă şi nici alte drepturi sau libertăţi ale acestora, Curtea a reţinut că însăşi Constituţia, în art. 146 lit. d), recunoaşte existenţa instanţelor de arbitraj comercial, precizând că excepţiile de neconstituţionalitate pot fi ridicate şi în faţa acestor instanţe, pe lângă cele judecătoreşti *(Curtea Constituţională, Decizia nr. 8 din 9 ianuarie 2007 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 340-368 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 73 din 31 ianuarie 2007)*.

Notă: În acelaşi sens, a se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 533 din 31 mai 2007, publicată în M. Of. nr. 416 din 21 iunie 2007.

Jurisprudenţă

1. Voinţa părţilor de a supune neînţelegerile dintre ele arbitrajului poate izvorî nu numai din convenţia arbitrală, ci deopotrivă din „săvârşirea unor acte procedurale" în faţa instanţelor judiciare care să denote o atare intenţie, precum acceptarea neîndoielnică a trimiterii cauzei spre soluţionare tribunalului arbitral *(CACI, sent. nr. 32 din 24 martie 1998, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.15, pp. 4-5).*

2. Cerinţa formei scrise a convenţiei arbitrale este îndeplinită atât în cazul în care înţelegerea este consemnată într-un înscris unic cu acest obiect, cât şi atunci când se realizează printr-un schimb de scrisori, telegrame, telexuri, faxuri ori alte asemenea înscrisuri comerciale care emană de la părţi *(CACI, sent. nr. 15 din 28 aprilie 1972, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.31, pp. 9-10).*

3. Chiar dacă voinţa uneia dintre părţi de a recurge la arbitraj în cazul neîndeplinirii obligaţiilor de către cealaltă parte a fost consemnată doar într-o minută încheiată pe parcursul derulării contractului, cu privire la alte aspecte litigioase, în spiritul reglementărilor din regulile de procedură arbitrală, ne aflăm în prezenţa unei convenţii arbitrale valabile, întrucât partea adversă nu a făcut obiecţiuni la semnarea actului menţionat *(CACI, sent. nr. 92 din 20 septembrie 1996, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.38, p. 11).*

4. Soluţionarea litigiilor pe calea arbitrajului este condiţionată de încheierea unei convenţii arbitrale scrise, care, aşa cum prevede art. 343 C. pr. civ. [art. 549 NCPC – n.n.], se poate conveni de părţi fie sub forma unei clauze compromisorii „înscrisă în contractul principal, fie sub forma unei înţelegeri de sine stătătoare, denumită compromis". Potrivit Regulilor de procedură ale Curţii de Arbitraj, emise în baza Decretului-Lege nr. 139/1990 privind camerele de comerţ şi industrie din România, convenţia părţilor privind soluţionarea prin arbitraj a litigiului poate rezulta şi din săvârşirea unor acte procedurale cum sunt introducerea de către reclamantă a unei cereri de arbitrare şi acceptarea pârâtului ca această cerere să fie soluţionată de Curtea de Arbitraj. Invocarea de către una dintre părţile contractante a faptului că în „Condiţiile generale de vânzare" – anexă a contractului – ar fi înscrisă convenţia arbitrală nu poate fi reţinută ca fiind opozabilă celeilalte părţi contractante, din moment ce partea nu a semnat anexa „Condiţii generale" prin referire la ele în timpul derulării contractului *(CACI, sent. nr. 57 din 1 aprilie 1999, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.7, pp. 2-5).*

5. Alegerea arbitrului de pe lista CACI făcută de parte nu constituie o recunoaştere a competenţei CACI, pe care partea o contestă prin întâmpinare *(CACI, sent. nr. 13 din 14 martie 1973, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.20, pp. 4-5).*

6. Atunci când semnatarii unei convenţii nu s-au aflat într-o eroare (de drept sau/şi de fapt) şi nici sub imperiul dolului sau violenţei, nu se poate invoca vreun viciu de voinţă care să conducă la nulitatea relativă a convenţiei şi cu atât mai puţin la nulitatea absolută. Viciile de voinţă atrag – atunci când sunt dovedite – nulitatea relativă a actului juridic (contractului), iar nu nulitatea absolută *(CACI, sent. nr. 99 din 15 iunie 1999, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.48, p. 14).*

7. Competenţa Tribunalului arbitral de a soluţiona prezentul litigiu – problemă ridicată de pârâtă pe cale de excepţie, sub mai multe aspecte – poate avea ca temei numai o convenţie arbitrală valabilă, ceea ce presupune respectarea condiţiilor de validitate impuse de art. 948 C. civ. [art. 1.179 NCC – n.n., M.N.], printre care şi capacitatea de a contracta, respectiv de a încheia o astfel de convenţie. Potrivit art. 14 din Regulile de procedură ale Curţii, autorităţile publice au capacitatea de a încheia o convenţie arbitrală în litigiile comerciale, în condiţiile legii

sau ale unor convenţii internaţionale. Altfel spus, instituţiile publice au o astfel de capacitate, dacă sunt abilitate printr-o convenţie internaţională sau prin lege. O astfel de abilitate prevede, de exemplu, Convenţia europeană de arbitraj comercial internaţional, Geneva, 1968, pentru persoanele juridice de drept public, pentru litigiile internaţionale (art. II pct. 1 din Convenţie). Pentru litigiile interne, există astfel de abilitări, de exemplu, în Legea arendării nr. 16/1994 [art. 24 alin. (3)] [în prezent abrogată – n.n., M.N.]. Pentru reclamantul din speţă, persoană juridică de drept public, conform art. 26 din Legea nr. 292/2003 privind departamentele culturale, nu există însă o astfel de autorizare legală. Ca urmare, reclamantul nu are capacitatea juridică de a încheia o convenţie arbitrală într-un litigiu intern – cum este cel de faţă –, astfel că clauza compromisorie inclusă la art. 15 din contract nu este validă, lipsindu-i reclamantului capacitatea de a contracta [condiţie esenţială prevăzută de art. 948 C. civ. (art. 1.179 NCC – n.n., M.N.)]. În atare situaţie, nici Tribunalul arbitral nu are puterea (capacitatea) de a soluţiona prezentul litigiu, competenţa revenind instanţelor judecătoreşti. Astfel fiind, urmează ca Tribunalul arbitral să închidă procedura arbitrală atât pentru acţiunea principală, cât şi pe cea reconvenţională *(CACI, sent. nr. 177 din 4 iulie 2006, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internaţional. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 170)*.

8. În situaţia în care, prin contract, părţile au stabilit ca eventualele diferende rezultate din executarea necorespunzătoare a contractului să fie soluţionate fie de către instanţele de arbitraj, fie de cele judecătoreşti alese, această formulare nu constituie o clauză compromisorie în sensul art. 343[1] C. pr. civ. [art. 550 NCPC – n.n.] şi al art. 13 din Regulile de procedură ale Curţii de Arbitraj. Prevederea respectivă, ce conţine o competenţă alternativă, are semnificaţia unei abilitări acordate reclamantului de a alege între cele două jurisdicţii *(CACI, sent. nr. 124 din 22 iulie 1999, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.34, p. 10; idem, sent. 145 din 27 decembrie 1996)*.

9. Prin art. 15 din contract părţile au convenit: „*Litigiile apărute în legătură cu formarea, validitatea, interpretarea sau executarea obligaţiilor contractuale se soluţionează pe cale amiabilă sau arbitrală. În lipsa unei clauze compromisorii, litigiile vor fi soluţionate la instanţele judecătoreşti competente*". Este neîndoielnic că înţelegerea părţilor cuprinsă în art. 15 din contract constituie o convenţie arbitrală incipientă, cel puţin dacă am reţine înţelegerea cuprinsă în prima propoziţie din art. 15. Propoziţia a doua din articol exprimă neîndoielnic ideea că părţile nu-s de acord că art. 15 conţine o convenţie arbitrală sub formă de clauză compromisorie. În lipsa unei clauze compromisorii, decid părţile, litigiile urmează a fi soluţionate pe cale judecătorească. Dar dacă voinţa concordantă a părţilor – aşa cum a fost ea concretizată în art. 15 din contract – a fost în sensul că art. 15 nu conţine o clauză compromisorie şi că o astfel de clauză ar urma să fie încheiată ulterior (iar în caz de neîncheiere eventualele litigii vor fi soluţionate de instanţele judecătoreşti), Tribunalul arbitral nu poate să ignore această voinţă concordantă exprimată de părţi în contract şi să considere că ele au încheiat ceea ce expres declară că nu au încheiat şi urmează să fie încheiat ulterior (adică o clauză compromisorie). De aceea, tocmai pentru că nu au înţeles că încheie o clauză compromisorie, părţile nici nu au arătat, în art. 15, care ar fi instanţa arbitrală competentă, numele arbitrilor sau modul lor de desemnare, aşa cum cere art. 343[1] C. pr. civ. [art. 550 NCPC – n.n., M.N.] sub sancţiunea nulităţii. Or, în lipsa unei convenţii arbitrale valide prin care părţile să înlăture competenţa instanţelor judecătoreşti şi să atribuie competenţa arbitrajului comercial, în speţă Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, nu se poate reţine competenţa acesteia şi că reclamanta a sesizat corect Curtea de arbitraj *(CACI, sent. nr. 22 din 4 februarie 2004, în RRA nr. 1/2010, p. 54)*.

10. Pretenţiile reclamantei sunt întemeiate pe contractul de grant RO intervenit între părţi pentru extinderea capacităţii de producţie pavimente industriale, mozaicuri elveţiene şi marmură, contract finanţat parţial de reclamantă şi parţial de pârât, din fonduri PHARE. Soluţionarea pe cale arbitrală a unui litigiu este condiţionată de încheierea de către părţile în litigiu a unei convenţii arbitrale, fie sub formă de clauză compromisorie, fie sub formă de compromis [art. 343 (art. 549 NCPC – n.n., M.N.)]. În speţă, contractul sus-menţionat intervenit între părţi nu conţine vreo clauză compromisorie. Dimpotrivă, art. 13 din contract trimite la „instanţele din ţara autorităţii contractante", formulare care – în lipsa arătării unei instanţe de arbitraj, permanente sau *ad hoc* – nu poate însemna decât instanţele de drept comun, adică instanţele judecătoreşti. Şi cum între timp părţile nu au încheiat vreun compromis în legătură cu acest litigiu, iar pârâtul nu a declarat în faţa Tribunalului arbitral că este de acord să fie soluţionat litigiul de către arbitraj, se reţine că excepţia de necompetenţa ridicată de pârâtă este întemeiată (*CACI, sent. nr. 237 din 13 noiembrie 2006, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internaţional. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 186).*

Notă: Potrivit art. 549 alin. (2) NCPC, existenţa convenţiei arbitrale poate rezulta şi din înţelegerea scrisă a părţilor făcută în faţa tribunalului arbitral (a se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 549).

11. Art. 7 din contractul de prestări servicii nr. 33 încheiat: „Părţile contractante se angajează reciproc să rezolve pe cale amiabilă toate problemele care apar pe parcursul derulării prezentului contract. Litigiile născute din raporturile contractuale pot fi soluţionate prin arbitraj, dacă părţile convin astfel, arbitrii fiind numiţi de comun acord. În situaţia în care litigiile apărute nu au fost soluţionate prin căile menţionate mai sus, părţile se vor adresa instanţelor judecătoreşti competente". O clauză cu un conţinut identic a fost introdusă de părţi prin art. 6 din contractul de prestări de servicii nr. 34 din 24 mai 2011 (filele 5-8). Din cuprinsul celor două contracte (nr. 33 şi nr. 34), alăturate cererii de arbitrare, rezultă că părţile au stabilit că litigiile născute din raporturile contractuale pot fi soluţionate prin arbitraj numai „*dacă părţile convin astfel*". Nicio probă din cele depuse la dosar nu confirmă că părţile au convenit ca litigiile născute din raporturile contractuale să fie soluţionate prin arbitraj. Mai mult, pârâta a precizat, prin întâmpinare (fila 40), că nu este de acord ca prezentul litigiu să fie judecat pe cale arbitrală, aşa încât nu sunt aplicabile nici prevederile art. 13 din Regulile de procedură arbitrală [2008], potrivit cărora convenţia arbitrală poate rezulta şi din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare/ acţiuni arbitrale şi acceptarea pârâtului ca această cerere/acţiune arbitrală să fie soluţionată de Curtea de Arbitraj *(CACI, sent. nr. 211 din 8 noiembrie 2012, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internaţional. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 187).*

Notă: Prevederile art. 13 teza a doua din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României din 2008 prevedeau că acceptarea de către pârât a competenţei Curţii de Arbitraj „poate fi implicită, dar neechivocă". În prezent, art. 8 alin. (6) din Regulile de procedură arbitrală (2014) nu mai conţine această teză, prevăzând doar că, în absenţa unei convenţii arbitrale exprese, „convenţia arbitrală poate rezulta şi din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare şi acceptarea pârâtului ca această cerere să fie soluţionată de Curtea de Arbitraj".

12. Clauza compromisorie, analizându-se ca o derogare de la competenţa de drept comun a instanţelor judecătoreşti statale, nu poate fi interpretată decât în mod restrictiv. În consecinţă, acordul din speţă al părţilor de a supune CACI eventualele litigii privitoare la livrarea unei anumite cantităţi de marfă nu poate să justifice şi competenţa CACI în raporturile dintre aceleaşi

părți, în executarea unor livrări distincte, având ca obiect alte cantități decât cele vândute prin contractul inițial, care cuprindea clauza compromisorie arătată *(CACI, sent. nr. 39 din 17 mai 1974, în Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.41, p. 12)*.

13. Prin art. 17 din contractul în litigiu, părțile au convenit că, „în caz de litigii sau diferențe de interpretare a acestui contract între cele două Părți, care nu pot fi rezolvate pe cale amiabilă într-o perioadă de 10 zile, se va forma o comisie de arbitraj, conform reglementărilor Camerei de Comerț și Industrie a României ...", iar prin art. 15 din același contract au stabilit că „orice litigiu decurgând din neexecutarea obligațiilor contractuale se va rezolva pe cale amiabilă. În cazul în care calea de rezolvare amiabilă nu este posibilă, se va apela la instanța de judecată". Rezultă din prevederile evocate ale contractului în litigiu că numai litigiile nesoluționate pe cale amiabilă, născute în legătură cu interpretarea contractului, urmează a fi soluționate pe calea arbitrajului, iar litigiile născute în legătură cu neexecutarea obligațiilor contractuale urmează a fi supuse instanței de judecată. Nu se poate reține susținerea reclamantei că sintagma „instanță de judecată" din art. 15 ar fi o referire generică la orice formă de jurisdicție, inclusiv arbitrală, câtă vreme, în art. 14 din același contract cu referire la cauzele de încetare a contractului, părțile fac distincție clară între formele de jurisdicție, prevăzând expres că respectivul contract „se reziliază de drept fără nicio altă formalitate și fără intervenția instanței judecătorești sau arbitrale" [art. 14 alin. (2) lit. b) și c)]. Cum, în cauză, reclamanta formulează pretenții decurgând din neexecutarea unor obligații contractuale de către pârâtă, respectiv din neplata integrală a contravalorii convenite a lucrărilor efectuate, este evident că litigiul de față este născut în legătură cu neexecutarea obligațiilor contractuale, căzând deci sub incidența prevederilor art. 15 din contract. Se reține deci că, deși în art. 17 din contract părțile au inclus o clauză compromisorie, aceasta nu este operantă cât privește litigiul dedus judecății, astfel că Tribunalul arbitral urmează a constata că nu este competent să soluționeze cauza cu care a fost învestit de către reclamantă. Se reține însă că nu poate fi primită apărarea pârâtei referitoare la o eventuală opțiune deja formulată a reclamantei prin învestirea instanței de judecată cu o cerere de ordonanță de plată pentru aceleași sume pretinse prin cererea arbitrală de față, întrucât procedura ordonanței de plată prevăzută de O.U.G. nr. 119/2007 [în prezent abrogată – n.n., M.N.] este o procedură derogatorie, de competența exclusivă a instanței judecătorești statale. Astfel fiind, cu aplicarea dispozițiilor art. 137 alin. 1 C. pr. civ. [art. 248 NCPC – n.n., M.N.], coroborate cu art. 343^3 alin. 2 C. pr. civ. [art. 553 NCPC – n.n., M.N.] și ale art. 48 din Regulile de procedură arbitrală, urmează a se admite excepția de necompetență materială a Tribunalului arbitral în soluționarea litigiului de față, invocată de pârâtă și, pe cale de consecință, urmează a fi respinsă acțiunea arbitrală formulată de reclamantă ca nefiind de competența materială a acestei Curți *(CACI, sent. nr. 194 din 24 octombrie 2012, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internațional. Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 171)*.

Notă: Potrivit art. 579 alin. (3) NCPC, dacă tribunalul arbitral hotărăște că nu este competent să soluționeze litigiul cu care a fost sesizat, își declină competența printr-o hotărâre, care nu poate fi atacată cu acțiunea în anulare prevăzută de lege.

14. Modul de redactare a clauzei compromisorii, care se referă la arbitraj, exprimă voința expresă a părților de a înlătura competența instanțelor judecătorești, stipulându-se ca litigiul să fie rezolvat pe calea arbitrajului. Indicarea unei denumiri greșite a arbitrajului, respectiv „Arbitrajul de Stat", nu lipsește de validitate clauza compromisorie, cum eronat consideră recurenta. Arbitrajul de Stat a fost, într-adevăr, desființat, din anul 1985, încât în anul 1991, când s-a perfectat contractul, părțile nu puteau alege o instituție care își încetase activitatea de 5 ani, ci rezultă cu evidență că au avut în vedere arbitrajul instituționalizat organizat de Curtea

de Arbitraj Internaţional. Dacă intenţia părţilor era ca litigiul să fie soluţionat de instanţa de drept comun, cum susţine recurenta, nu mai înscriau în contract clauza compromisorie *(CSJ, s. com., dec. nr. 1948 din 18 mai 1999, în Buletinul Jurisprudenţei 1999, nr. 7, pp. 352-353).*

Notă: Soluţia este discutabilă, nerezultând „cu evidenţă" că părţile au avut în vedere arbitrajul instituţionalizat organizat de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, care este o instituţie de arbitraj privat (voluntar), iar nu de arbitraj de stat (obligatoriu).

15. Cu privire la soluţionarea eventualelor litigii izvorâte din contractul nr. 162/1985, Tribunalul arbitral reţine că în acest contract s-a înscris următoarea clauză: „10. Arbitraj. 10.1. În cazul în care furnizorul sau subfurnizorul nu-şi îndeplineşte obligaţiile la termenele şi în conformitate cu prevederile prezentului contract, părţile vor analiza situaţia creată în vederea rezolvării diferendelor pe cale amiabilă, în decurs de 10 zile de la data producerii evenimentului. 10.2. În eventualitatea în care neînţelegerile ce decurg din executarea prezentului contract nu vor putea fi rezolvate pe cale amiabilă, părţile ***se vor adresa arbitrajului, conform legislaţiei în vigoare în R.S.R.***". [...] Mai reţine că, la data încheierii acestui contract, judecarea litigiilor dintre unităţile socialiste de stat interne, categorie din care făceau parte şi părţile astăzi în litigiu, în temeiul Legii nr. 5/1954, republicată, cu modificările ulterioare, era, ca regulă generală, ***de competenţa fostului arbitraj de stat.*** Legea prevedea expres că litigiile referitoare la convenţii anuale şi la contracte ce se încheie cu privire la produsele destinate exportului sau provenite din import, când una dintre părţi este o întreprindere de comerţ exterior, sunt de competenţa Arbitrajului de Stat Central. Prin Decretul nr. 81/1985, publicat în Buletinul Oficial nr. 13 din 18 martie 1985, s-a abrogat Legea nr. 5/1954, iar arbitrajul de stat central şi arbitrajul de stat interjudeţean şi al municipiului Bucureşti s-au desfiinţat, activitatea acestora fiind preluată de instanţele judecătoreşti, prin modificarea corespunzătoare a Legii nr. 58/1968 pentru organizarea judecătorească, a Codului de procedură civilă şi a altor acte normative.

Faţă de dispoziţiile de ordine publică din aceste acte normative, clauza 10 din contractul nr. 162 din 5 ianuarie 1985, care obliga părţile să se adreseze ***„arbitrajului, conform legislaţiei în vigoare din R.S.R.", nu poate fi înţeleasă decât ca referindu-se la arbitrajul de stat,*** iar, după desfiinţarea acestuia (1 aprilie 1985), decât ca referindu-se la instanţele judecătoreşti.

Este adevărat că la data formulării clauzei ***10 exista şi arbitrajul Comisiei de arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie*** a Republicii Socialiste România, înfiinţată prin Decretul nr. 495/1953 şi reorganizată prin Decretul nr. 623/1973, înlocuit prin Decretul nr. 18/1976 şi abrogat prin Decretul nr. 139/1990 privind camerele de comerţ şi industrie din România. În temeiul acestui ultim act normativ, Comisia de Arbitraj a fost reorganizată şi continuată prin actuala Curte de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României.

Clauza 10 din contract nu se putea referi însă la acest arbitraj nestatal, întrucât, pe de o parte, potrivit dispoziţiilor de ordine publică ale Legii nr. 5/1954, competenţa exclusivă de a judeca litigiile izvorâte dintr-un asemenea contract revenea Arbitrajului de Stat Central, iar, pe de altă parte, arbitrajul Camerei de Comerţ şi Industrie, potrivit legii sale de organizare, avea competenţa să soluţioneze litigiile de comerţ exterior ivite exclusiv *„între o persoană juridică română şi persoane fizice sau persoane juridice străine, ori între părţi care sunt toate străine*" (art. 2 din Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea acestei comisii, aprobat prin Decretul nr. 18/1976).

Clauza 10 din contractul nr. 162/1985 nu s-ar putea referi nici la arbitrajul privat reglementat de Cartea a IV-a C. pr. civ. [1865], rămasă în vigoare, faţă de dispoziţiile de ordine publică ale Legii nr. 5/1954 şi ale Decretului nr. 81/1985. Exista o singură excepţie, şi anume aceea

prevăzută de Decretul nr. 424/1972 pentru constituirea, organizarea şi funcţionarea societăţilor mixte în Republica Socialistă România, potrivit căruia litigiile născute din raporturile contractuale dintre societăţile mixte şi persoanele juridice române sunt de competenţa Comisiei de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a Republicii Socialiste România, deci şi arbitrajul nestatal instituţionalizat sau arbitrajul *ad hoc*. Este unica excepţie, o breşă în concepţia dominantă la acea vreme, potrivit căreia arbitrajul privat era o cale exclusă pentru judecarea litigiilor în care era implicată vreo organizaţie socialistă. În această concepţie, în ediţia oficială a Codului de procedură civilă din 1979, Cartea a IV-a era însoţită de următoarea notă: *„instituţia arbitrajului particular nu mai este practic folosită în prezent, cetăţenii adresându-se exclusiv instanţelor judecătoreşti sau altor organe de stat sau obşteşti cu atribuţii jurisdicţionale pentru rezolvarea litigiilor lor"*.

După reorganizarea părţilor astăzi în litigiu din unităţi economice de stat ca societăţi comerciale în condiţiile Legii nr. 15/1990, lor li s-a deschis posibilitatea de a „apela şi la arbitraj" [art. 51 alin. (2)], adică la arbitrajul privat reglementat de Cartea a IV-a a C. pr. civ. [1865], care, până atunci, le fusese inaccesibil.

Cu toate acestea, ele nu s-au folosit de această posibilitate, deşi nimic nu se opunea să încheie o convenţie arbitrală. Dimpotrivă, prin Protocolul din 18 mai 1999, *„E. SA înţelege să se abţină de la orice acţiune împotriva G. SA, în instanţă sau în afara ei"* (clauza 8), înţelegând, desigur, în contextul clauzei 10, prin noţiunea de „instanţă", instanţa judecătorească.

În această situaţie, clauza 10 din contractul nr. 162/1985 nu poate avea valoare de clauză compromisorie în sensul art. 343[1] alin. 1 C. pr. civ. [art. 550 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.], potrivit căruia *„prin clauza compromisorie părţile convin ca litigiile ce se vor naşte din contractul în care este inserată sau în legătură cu acesta să fie soluţionate pe calea arbitrajului, arătându-se numele arbitrilor sau modalitatea de numire a lor"*.

Indiferent de existenţa sau inexistenţa clauzei 10 şi indiferent de formularea ei, eventualele litigii dintre părţi puteau fi soluţionate numai de arbitrajul de stat, în virtutea normelor de competenţă generală cu caracter imperativ ale legii în vigoare la data încheierii contractului nr. 162/1985. Departe de a avea caracterul unei clauze compromisorii, fie chiar şi deficitară, clauza 10 este o simplă normă de trimitere la „legislaţia în vigoare a R.S.R.", aplicabilă în speţă, adică la Legea nr. 5/1954 şi, ulterior, la Decretul nr. 81/1985.

Pentru considerentele expuse, Tribunalul arbitral urmează a constata că nu are competenţa de a judeca litigiul de faţă, întrucât lipseşte convenţia arbitrală. În consecinţă, urmează a constata necompetenţa sa şi a închide procedura arbitrală, competenţa de soluţionare revenind instanţei judecătoreşti potrivit art. 2 şi 3 C. pr. civ. [1865] *(CACI, sent. nr. 125 din 11 mai 2006, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internaţional. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, pp. 190-192)*.

Notă: Soluţia este criticabilă, fiind dată cu nesocotirea principiului *favor arbitrii*, deoarece este cert că prin sintagma „părţile se vor adresa arbitrajului conform legislaţiei în vigoare în R.S.R." au înţeles, în mod logic, nu doar arbitrajul în vigoare la data încheierii convenţiei arbitrale, ci şi pe acela în vigoare la data naşterii litigiului, care, prin ipoteză, este ulterioară încheierii clauzei arbitrale. De altfel, fiind vorba de un contract cu executare succesivă, este cert că părţile au avut în vedere faptul că este posibilă modificarea legislaţiei în vigoare la data încheierii contractului, indiferent că e vorba de legislaţia substanţială sau de legislaţia procesuală (inclusiv legislaţia arbitrală), cu atât mai mult cu cât contractul a fost încheiat în chiar anul abolirii arbitrajului de stat (obligatoriu)[1)].

[1)] *Cf.* M. Voicu, *Notă* (critică) *sub* CACI, sent. nr. 125/2006, în M. Voicu, *Arbitrajul*, p. 192 [„Părţile au optat pentru jurisdicţia arbitrală «conform legislaţiei în vigoare în RSR» (clauza 10), care, la data

16. Denumirea improprie dată Camerei de Comerţ şi Industrie a României în textul contractului cu prilejul stabilirii organului arbitrajului este lipsită de consecinţe juridice, din moment ce în Bucureşti nu există vreo altă Cameră de Comerţ. Din aceasta rezultă că părţile au înţeles să se refere la Camera de Comerţ şi Industrie a României ca entitate determinată. În interpretarea clauzei arbitrale trebuie să se ţină seama de intenţia reală a părţilor, iar nu de exprimarea eventual defectuoasă. În caz contrar, s-ar ajunge la imposibilitatea soluţionării diferendului prin arbitraj, deşi este incontestabil că părţile au vrut să opteze pentru această cale procedurală *(CACI, sent. nr. 45 din 27 martie 2000, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.42, pp. 12-13)*.

17. Clauza compromisorie litigioasă avea următoarea redactare: „toate disputele rezultate sau în legătură cu acest contract sau cu documentele de garanţie vor fi rezolvate în conformitate cu Regulile de arbitraj ale Camerei Internaţionale de Comerţ şi în complet de trei arbitri numiţi în conformitate cu regulile menţionate. Locul arbitrajului va fi Bucureşti. Limba arbitrajului va fi engleza". Din examinarea formală a acestor prevederi, se desprinde, fără urmă de echivoc, constatarea că părţile nu au indicat ca instanţă de arbitraj instituţionalizat Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă CCIR prin niciun fel de element de determinare, constatare hotărâtoare, care exclude incidenţa competenţa acestei Curţi şi deci şi a tribunalului arbitral constituit conform regulilor acesteia. Indicaţia după care „locul arbitrajului va fi la Bucureşti" constituie numai o categorie de ordin geografic în economia acestei clauze, care, prin era însăşi, nu implică o anume instanţă arbitrală organizată, după cum nici limba care se va folosi în demersul procesual, care, conform clauzei, „va fi engleza", nu atrage nicio semnificaţie în determinarea unei anume instanţe arbitrale. Acceptând unele din considerentele pe temeiul cărora pârâta şi-a susţinut excepţia de necompetenţă, se reţine că, într-adevăr, conform cu termenii folosiţi, clauza compromisorie din contract este esenţialmente identică cu „Clauza tip de arbitraj" recomandată de Curtea Internaţională de Arbitraj de la Camera de Comerţ Internaţional cu sediul la Paris [...]. Or, „amintitele Reguli", a căror examinare excede dimensiunea necesară în care Tribunalul arbitral are a examina excepţia de necompetenţă, trimit mai degrabă la competenţa Curţii Internaţionale de Arbitraj de la CCI, întrucât aceasta le-a elaborat, spre a-i fi statornicită capacitatea de a impune reguli anume de ordin procesual, ca şi unele relative la propria competenţă, şi, fără urmă de dubiu, nu conţin vreo indicaţie care să atragă competenţa acestei Curţi *(CACI, sent. nr. 297 din 20 decembrie 2007, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internaţional. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 195)*.

18. Din cuprinsul clauzei compromisorii nu rezultă în mod explicit care ar fi însă instanţa competentă să soluţioneze eventualele litigii. Pârâta, aşa cum s-a arătat, consideră că prin regulile de procedură arbitrală a fost aleasă implicit şi instanţa competenţă, respectiv Curtea de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie Paris. Nu se poate reţine o astfel de interpretare, câtă vreme este o practică comună tuturor Curţilor de Arbitraj europene şi din America de Nord. Regulile de procedură ale curţilor de arbitraj nu au caracter imperativ, fiecare curte putând aplica orice alte reguli de procedură decât ale sale proprii, dacă părţile litigante convin în acest mod. În acest sens este şi practica Curţii de Arbitraj de la Bucureşti [a se vedea art. 72 alin. (2) şi art. 5 din Reguli]. Tot astfel este şi cea a Curţii de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ Internaţională Paris, de vreme ce, potrivit art. 18 lit. g) din Regulile de procedură, actul de misiune conţine precizări

---

încheierii contractului, era organizată ca arbitraj de stat, iar ulterior separat, ca arbitraj privat în cadrul Camerei de Comerţ şi Industrie a RSR. De aceea, în raport de voinţa reală a părţilor, nu se poate reţine că jurisdicţia contractului ar aparţine instanţelor judecătoreşti"].

privind Regulile de procedură aplicabile. De altfel, în practica Curții de Arbitraj de la București au fost cazuri în care s-au aplicat regulile de procedură ale Curții de Arbitraj de la Paris, reguli care, de altfel, au dispoziții comune în cea mai mare parte cu cele ale Curții de Arbitraj de la București. Într-o atare situație, când nu a fost desemnată instanța de arbitraj competentă prin clauza compromisorie, într-o interpretare rațională, care a fost făcută în practica Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă CCIR, reclamanta este cea care are alegerea, respectiv fie sesizează o instanță de arbitraj instituționalizat de la locul convenit pentru arbitraj, fie recurge la organizarea unui arbitraj *ad hoc* în acel loc, aplicându-se, evident, Regulile de procedură convenite de părți, inclusiv limba convenită *(CACI, sent. nr. 153 din 29 iunie 2010, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internațional. Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 196)*.

19. Potrivit art. 340, art. 343 și art. 343[1] C. pr. civ. (art. 542, art. 548 și art. 550 – n.n., M.N.), persoanele care au capacitate deplină de exercițiu pot conveni să soluționeze pe calea arbitrajului litigiile patrimoniale dintre ele. Convenția arbitrală poate avea forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contract, prin care convin ca litigiile ce se vor naște din executarea contractului să fie soluționate pe calea arbitrajului, arătând și numele arbitrilor sau modalitatea de numire a lor. În situația în care acțiunea arbitrală are și un capăt de cerere în sensul de a se da o hotărâre care să țină loc de contract de vânzare-cumpărare între părți, acesta nu poate fi soluționat de tribunalul arbitral, deoarece clauza compromisorie stabilită de părțile contractante nu privește și litigiile în legătură cu transferul dreptului de proprietate ce s-ar ivi între părți *(CACI, sent. nr. 160 din 19 decembrie 1997, în Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.8, p. 3)*.

20. Susținerea uneia dintre societățile comerciale contractante, în sensul că pretențiile care au ca obiect sumele datorate cu titlu de chirie excedează competența arbitrajului, fiind deferite instanțelor judecătorești, este nefondată. Ținând seama de generalitatea expresiei, cuprinsă în conținutul contractului, că „orice" controversă sau dispută născută sau legată de contract va fi soluționată pe cale arbitrală, se deduce că s-a avut în vedere, prin noțiunea „acționare în justiție", tocmai justiția privată, care este arbitrajul, astfel că procedura din contract nu derogă de la clauza compromisorie, ci îi confirmă semnificația *(CACI, sent. nr. 45 din 27 martie 2000, în Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.17, p. 5)*.

21. Alegerea CACI fiind convenită în mod neechivoc, o renunțare unilaterală la clauza compromisorie nu poate fi luată în considerare. Clauza poate deveni inoperantă numai dacă părțile, prin consens, au înlăturat-o sau au modificat-o ori se constată existența unui temei care îi atrage anularea *(CACI, sent. nr. 36 din 30 septembrie 1969, în Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.45, p. 13; idem, sent. nr. 39 din 19 noiembrie 1969)*.

22. Clauza compromisorie inserată în contractul dintre reclamantă și cedentul afacerii este pe deplin opozabilă cesionarului câtă vreme prin contractul de cesiune a operat un transfer cu titlu universal, obiectul cesiunii cuprinzând explicit drepturi, obligații și drepturi [acțiuni – n.n., M.N.] litigioase care nu au fost cunoscute la data cesiunii, fără nicio restricție referitoare la clauza arbitrală. De altfel, potrivit uzanțelor cinstite ale comerțului (*lex mercatoria universalis*), cesionarul nici nu s-ar putea considera dezlegat de clauzele referitoare la jurisdicția competentă *(CACI, sent. nr. 145 din 27 decembrie 1996, în Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.32, p. 10)*.

23. Competența Curții de Arbitraj de a soluționa litigiile comerciale se întemeiază pe o convenție arbitrală, care poate să constea într-o clauză compromisorie sau într-un compromis. Faptul că în contractul de credit încheiat între reclamantă și pârâtă s-a stipulat o clauză compromisorie nu este de natură a duce, prin aplicarea principiului „accesoriul urmează calea

principalului", la prelungirea efectelor acesteia şi asupra litigiilor privind contractele de garanţie imobiliară, încheiate între reclamantă şi pârâţii giranţi, care au calitatea de terţi faţă de contractul de credit *(CACI, sent. nr. 57 din 21 aprilie 1998, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.16, p. 5; idem, sent. nr. 164 din 22 decembrie 1997 şi sent. nr. 7 din 27 februarie 1970)*.

24. Contractele de garanţie imobiliară nefiind contracte de fideiusiune, acestor convenţii nu le este aplicabilă prin extindere clauza compromisorie cuprinsă în contractul bancar, aşa încât, pentru a atrage competenţa instanţei arbitrale în soluţionarea pretenţiilor întemeiate pe ipotecă şi gaj, este necesară fie inserarea unei clauze compromisorii în contract, fie încheierea unui compromis chiar în faţa arbitrajului *(CACI, sent. nr. 163 din 22 decembrie 1997, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.21, p. 6)*.

25. Cu privire la întinderea clauzei compromisorii faţă de toate părţile din litigiu, respectiv a aşa-zisei excepţii a lipsei caracterului arbitral al prezentului litigiu faţă de pârâţi, Tribunalul arbitral reţine că prin convenţia arbitrală inserată la art. 10 din contractul de vânzare-cumpărare nr. 65 din 21 aprilie 2003 s-au avut în vedere exclusiv „litigiile decurgând sau în legătură cu acest contract" (iar nu „cu aceste contracte", cum ar fi fost normal, întrucât este vorba de un înscris care cuprinde în sine mai multe acte juridice: un contract de vânzare, unul de fideiusiune, un mandat şi o clauză compromisorie cu caracter autonom), iar nu şi cele în legătură cu obligaţia de garanţie personală asumată în calitate de fideiusor de către pârâtul fideiusor, inserată la art. 9.2 din acelaşi „contract" (în sens de *instrumentum*, iar nu de *negotium*), contractul de fideiusiune fiind un contract distinct de contractul de vânzare-cumpărare, iar obiectul convenţiei arbitrale trebuie să fie determinat, potrivit art. 343[2] [C. pr. civ.; art. 551 NCPC – n.n., M.N.], sub sancţiunea nulităţii absolute. Într-adevăr, cum prin convenţia arbitrală părţile renunţă la justiţia statală, o astfel de renunţare trebuie să fie nu numai expresă, ci şi să aibă un obiect determinat, în sensul de a cuprinde în mod precis litigiile care urmează să fie soluţionate pe calea arbitrajului, prin indicarea nu numai a naturii acestora, ci, dacă e cazul, şi a izvorului lor concret (contract, delict, cvasidelict etc.). Or, în speţă, deşi înscrisul care cuprinde clauza compromisorie consemnează mai multe acte juridice, nu se face nicio referire la litigiile decurgând din contractul de fideiusiune ca făcând obiectul clauzei compromisorii mai sus citate. De altfel, pârâtul fideiusor a contestat în mod permanent competenţa Tribunalului arbitral în litigiul de faţă, neputându-se, aşadar, prezuma în niciun moment că, în mod tacit, şi-ar fi dat acordul ca litigiul să fie soluţionat pe cale arbitrală, iar nu potrivit dreptului comun, respectiv de către instanţa judecătorească competentă. Pentru aceste motive, Tribunalul arbitral va admite excepţia lipsei caracterului arbitral al litigiului faţă de pârâtul fideiusor, constatând necompetenţa Tribunalului arbitral pentru lipsa clauzei compromisorii faţă de acesta. Faţă de această soluţie, excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a pârâtului fideiusor nu mai poate fi luată în discuţie, urmând a fi soluţionată de către instanţa competentă, dacă este cazul *(CACI, sent. nr. 103 din 17 mai 2007, în M. Voicu, Arbitrajul comercial internaţional. Jurisprudenţă adnotată şi comentată 2004-2014, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, pp. 168-169)*.

26. Clauza contractuală încheiată între părţile din contractul litigios nu poate fi opusă gestionarului de afaceri chemat în judecată alături de debitor, întrucât acesta a efectuat plăţile în temeiul art. 1093 C. civ. [art. 1.472 NCC], fiind o persoană neinteresată de contract, care a lucrat pentru debitor fără a avea vreun fel de raporturi contractuale comerciale cu creditorul *(CACI, sent. nr. 145 din 27 decembrie 1996, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.22, pp. 6-7)*.

27. Lipsa clauzei compromisorii între reclamantă şi chemata în garanţie atrage necompetenţa Curţii de Arbitraj, petiţionara având calea dreptului comun *(CACI, sent. nr. 101 din 18 septembrie*

1997, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.49, p. 14; idem, sent. nr. 111 din 30 octombrie 1996).

28. Dacă proiectul de contract de comerţ exterior discutat de părţi nu s-a finalizat, clauza compromisorie pe care o cuprinde este lipsită de eficacitate juridică. În consecinţă, CACI nu are competenţa să soluţioneze litigiul, în lipsa unui acord ulterior al părţilor în acest scop *(CACI, sent. nr. 200 din 26 septembrie 1978, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.29, p. 9).*

Art. 549. Felurile convenției arbitrale

(1) Convenția arbitrală se poate încheia fie sub forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contractul principal ori stabilită într-o convenție separată, la care contractul principal face trimitere, fie sub forma compromisului.

(2) Existența convenției arbitrale poate rezulta și din înțelegerea scrisă a părților făcută în fața tribunalului arbitral.

Comentariu

1. Convenţia arbitrală se poate încheia în două forme sau modalităţi: **clauză compromisorie** sau **compromis.** Clauza compromisorie (sau clauza arbitrală) şi compromisul (sau contractul arbitral) sunt specii ale aceluiaşi gen, care este convenţia arbitrală.

2. Textul art. 549 este categoric în acest sens, distingând între clauza compromisorie şi compromis, iar art. 550 şi art. 551 arătând criteriul distinctiv dintre cele două forme ale convenţiei arbitrale, respectiv după cum este vorba de un litigiu viitor sau unul deja născut, actual.

Este de reţinut că, în dreptul nostru, până în 1993, când Codul de procedură civilă a fost amplu reformat, în materie de arbitraj, legea se referea numai la compromis, art. 343 C. pr. civ. prevăzând că „compromisul sau actul prin care se numesc arbitrii va arăta, sub pedeapsă de nulitate, numele arbitrilor şi contestaţiile născute sau ce s-ar putea naşte şi pe care arbitrii au a le judeca". În 1993, art. 343 (modificat prin Legea nr. 59/1993) a prevăzut, *in terminis*, că orice convenţie arbitrală trebuie încheiată în formă *scrisă*, sub sancţiunea „nulităţii" [alin. (1)], însă ea poate fi făcută „fie sub forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contractul principal, fie sub forma unei înţelegeri de sine stătătoare, denumită compromis" [alin. (2)][1].

NCPC a conservat, după cum se vede, prevederile fostului art. 343 C. pr. civ. 1865 (în forma dată de Legea nr. 59/1993), însă a prevăzut, în acord cu unele soluţii legislative străine[2], posibilitatea încheierii „clauzei compromisorii" şi printr-o convenţie separată,

[1] Alte legislaţii naţionale, precum cea belgiană, nu cunosc distincţia dintre clauza compromisorie şi compromis (a se vedea art. 1106 C. jud. belgian; totuşi, în doctrina şi practica judiciară belgiene se distinge între compromis – angajamentul de a supune arbitrajului un litigiu determinat – şi clauza compromisorie – promisiunea de a încheia un compromis; în acest sens, a se vedea J. Linsman, *L'arbitrage volontaire en droit privé belge*, Bruxelles, 1991, p. 35, *apud* V. Roş, *op. cit.*, p. 88, text şi nota 104).

[2] *Cf.* art. 1443 alin. (1) NCPC fr. *Adde* art. 808 alin. (1) teza întâi C. pr. civ. it. (modificat în 2006, prin Decretul-Lege nr. 40 din 2 februarie 2006) – „Părţile, în contractul pe care-l stipulează sau într-un act

la care contractul principal face trimitere. Rezultă că, în realitate, denumirea de „clauză compromisorie" este, parţial, inadecvată, denumirea corectă fiind aceea de „convenţie compromisorie".

Singura[1] diferenţă materială dintre convenţia (clauza) compromisorie şi compromis[2] constă în obiectul lor juridic virtual sau actual: pe când *clauza compromisorie* poate privi doar litigiile viitoare, eventuale sau virtuale, care se pot naşte dintr-un contract sau din alte raporturi juridice, *compromisul* poate privi numai litigiile actuale, deja născute între părţi. În rest, condiţiile de validitate şi efectele juridice sunt comune ambelor forme de arbitrabilitate.

3. Textul alin. (2) al art. 549 – text *de lege nova* – prevede că existenţa convenţiei arbitrale poate rezulta şi din „înţelegerea scrisă a părţilor făcută în faţa tribunalului arbitral". Prin această dispoziţie legală nouă s-a urmărit să se suprime, în primul rând, practica arbitrală a „convenţiilor arbitrale implicite"[3], legiferată iniţial în 2010, potrivit căreia, chiar în lipsa unei convenţii arbitrale, aceasta poate fi dedusă de tribunalul arbitral din simpla introducere a cererii de arbitrare şi din necontestarea de către pârât a competenţei tribunalului arbitral la prima zi de înfăţişare sau la primul termen la care a fost legal citat[4]. Acest text a fost înlocuit, prin LPA NCPC, cu textul actual, devenit, prin republicarea şi numerotarea textelor, alin. (2) al art. 549. În consecinţă, *de lege lata*, existenţa unei convenţii arbitrale tacite (sau „implicite"[5]) este inadmisibilă[6].

---

separat, pot să convină ca neînţelegerile născute din contractul însuşi să fie hotărâte (tranşate) de arbitri, cu condiţia ca să fie vorba de controverse care pot să formeze obiect de compromis" („Le parti, nel contratto che stipulano o in un atto separato, possono stabilire che le controversie nascenti dal contratto medesimo siano decise da arbitri, purché si tratti di controversie che possono formare oggetto di compromesso").

[1] *Cf.* J. Robert, M. Moreau, *op. cit.*, nr. 81, p. 62 – „La caractéristique de la clause compromissoire reste seulement, en tant que convention d'arbitrage, son intervention avant la naissance d'un litige".

[2] Din lat. *compromissum*, *-i* (s.n.) = compromis.

[3] „Voinţa părţilor de a supune neînţelegerile dintre ele arbitrajului poate izvorî nu numai din convenţia arbitrală, ci deopotrivă din «săvârşirea unor acte procedurale» în faţa instanţelor judiciare care să denote o atare intenţie, precum acceptarea neîndoielnică a trimiterii cauzei spre soluţionare tribunalului arbitral" (CACI, sent. nr. 32/1998, în *Jurisprudenţă comercială 1953-2000*, nr. 1.14, pp. 4-5). Soluţia era în deplin acord cu Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional, care au statuat, în mod constant, că: „(1) Convenţia arbitrală poate rezulta şi din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare şi acceptarea pârâtului ca această cerere să fie soluţionată de Curtea de Arbitraj. (2) Acceptarea pârâtului poate fi şi implicită, dar neechivocă" – art. 14 din Regulile de procedură arbitrală, publicate în M. Of. nr. 197 din 29 martie 2010 (în acelaşi sens, a se vedea art. 13 din Regulile de procedură arbitrală în vigoare din 18 aprilie 2008). În prezent, art. 8 alin. (6) din Regulile de procedură arbitrală (2014) prevede, în concordanţă (neaparentă totuşi) cu prevederile art. 548 şi art. 549 alin. (2) NCPC, că, în lipsa formei scrise, „convenţia arbitrală poate rezulta şi din introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare şi acceptarea pârâtului ca această cerere să fie soluţionată de Curtea de Arbitraj".

[4] Art. 541 alin. (2) NCPC (în forma din 2010) prevedea, *in terminis*, că „existenţa convenţiei arbitrale se prezumă dacă reclamantul formulează o cerere de arbitrare, iar pârâtul nu ridică, la primul termen la care a fost legal citat, obiecţiuni cu privire la aceasta".

[5] În sensul că, „în lipsa reglementării (...) exprese a convenţiei arbitrale (...) implicite, variantele acesteia din urmă urmează a fi valorificate de jurisprudenţa arbitrală română", a se vedea totuşi R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 54.

[6] Deci, în principiu, existenţa unei convenţii arbitrale tacite nu se prezumă prin simplul fapt că pârâtul, legal citat, nu contestă existenţa ei. Cu toate acestea, aşa cum am arătat, dacă el a fost citat cu menţiunea de a-şi exprima punctul de vedere în privinţa existenţei sau valabilităţii convenţiei, iar acesta

Cum se face această „înţelegere scrisă" în faţa tribunalului arbitral? Deşi legea nu prevede, credem că această „înţelegere scrisă" rezultă, în primul rând, dintr-un înscris semnat de ambele părţi sau, după caz, din acceptarea de către pârât, prin întâmpinare sau printr-o cerere depusă la dosar, a competenţei tribunalului arbitral, dar, aşa cum am arătat mai sus[1)], nu excludem nici ipoteza ca această înţelegere scrisă să rezulte din declaraţiile orale ale părţilor în sensul că sunt de acord cu soluţionarea litigiului de către tribunalul arbitral, consemnate apoi în încheierea de şedinţă. În orice caz, declaraţia expresă şi neîndoielnică a pârâtului că este de acord cu competenţa tribunalului arbitral echivalează cu renunţarea la jurisdicţia statală şi acceptarea jurisdicţiei arbitrale private.

Jurisprudenţă

A se vedea practica judiciară – statală şi arbitrală – citată sub art. 548.

Art. 550. Clauza compromisorie

(1) Prin clauza compromisorie părţile convin ca litigiile ce se vor naşte din contractul în care este stipulată sau în legătură cu acesta să fie soluţionate pe calea arbitrajului, arătându-se, sub sancţiunea nulităţii, modalitatea de numire a arbitrilor. În cazul arbitrajului instituţionalizat este suficientă referirea la instituţia sau regulile de procedură ale instituţiei care organizează arbitrajul.

(2) Validitatea clauzei compromisorii este independentă de valabilitatea contractului în care a fost înscrisă.

(3) În caz de îndoială, clauza compromisorie se interpretează în sensul că se aplică tuturor neînţelegerilor care derivă din contractul sau din raportul juridic la care ea se referă.

Comentariu

1. Prima şi cea mai frecventă formă a convenţiei arbitrale este aşa-numita *clauză compromisorie*. În esenţă, „clauza compromisorie" este acea convenţie autonomă, înscrisă în contractul principal ori stabilită în mod separat şi la care contractul principal face trimitere [art. 549 alin. (1)], prin care părţile convin ca litigiile ce se vor naşte din contractul în care este inclusă sau în legătură cu acesta să fie soluţionate pe calea arbitrajului.

2. Pentru a fi valabilă, clauza compromisorie trebuie să cuprindă, sub sancţiunea nulităţii[2)], modalitatea de numire a arbitrilor (iar nu nominalizarea arbitrilor ca atare) sau,

---

nu a răspuns în niciun fel, el poate fi socotit decăzut din dreptul de a invoca excepţia inexistenţei sau nulităţii convenţiei arbitrale, în baza art. 592 alin. (1) NCPC (a se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 548, pct. 13, text şi notele de subsol).

[1)] A se vedea comentariul *sub* art. 548, pct. 13, text şi notele de subsol.

[2)] Această sancţiune nu era prevăzută, formal, în textul corespunzător din vechiul Cod de procedură civilă, deşi art. 343[1] alin. 1 din acest cod prevedea ca aceasta să cuprindă litigiile viitoare care urmează a fi soluţionate pe calea arbitrajului, „arătându-se numele arbitrilor sau modalitatea de numire a lor". Lipsa acestei menţiuni făcea ca respectiva clauză să fie deficitară, însă în niciun caz nu putea fi socotită – cum s-a susţinut, uneori – drept „inoperantă (ineficace)", fiind necesară intervenţia părţilor pentru a completa clauza compromisorie cu un compromis arbitral (T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, pp. 63-62), căci ea putea fi uşor complinită în condiţiile art. 347 şi urm. C. pr. civ. 1865 (în cadrul arbitrajului *ad hoc*), iar în cadrul

după caz, în ipoteza arbitrajului instituţionalizat, cel puţin referirea la instituţia organizatoare sau la regulile de procedură ale instituţiei respective referitoare la numirea arbitrilor.

În lumina acestei prevederi, sunt valabile stipulaţiile referitoare la numirea arbitrilor (constituirea tribunalului arbitral) care ar prevedea, spre exemplu, că:

- „Orice litigiu decurgând din sau în legătură cu prezentul contract, inclusiv referitor la încheierea, interpretarea, executarea şi încetarea lui, se va soluţiona prin arbitraj. *Tribunalul arbitral va fi compus din doi arbitri, câte unul numit de fiecare parte. Cei doi arbitri vor alege un supraarbitru*" (sau **varianta 1**: „[...] *Tribunalul arbitral va fi compus dintr-un arbitru unic, ales prin acordul ambelor părţi*"; sau **varianta 2**: „[...] *Tribunalul arbitral va fi compus dintr-un singur arbitru: decanul în funcţie al Facultăţii de Drept a Universităţii din Bucureşti*"; sau **varianta 3**: „[...] *Tribunalul arbitral va fi compus dintr-un singur arbitru ales potrivit legii în vigoare la data naşterii litigiului*" etc.);

- „Orice litigiu decurgând din sau în legătură cu prezentul contract, inclusiv referitor la încheierea, interpretarea, executarea şi încetarea lui, se va soluţiona prin arbitraj de către Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României. *Tribunalul arbitral va fi compus din trei arbitri: câte unul numit de fiecare dintre părţi şi un supraarbitru ales de cei doi arbitri. În lipsa acordului părţilor sau al arbitrilor, arbitrii sau, după caz, supraarbitrul vor fi numiţi de preşedintele Curţii de Arbitraj*" (sau **variantă**: „[...] *Tribunalul arbitral va fi compus conform Regulilor de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj în vigoare la data sesizării acesteia*").

Din cele ce precedă rezultă că, *de lege lata*, este anulabilă (*nu* nulă) aşa-numita „clauză în alb" care prevede doar soluţionarea litigiilor prin arbitraj (exemplu: „*Toate litigiile derivate din sau în legătură cu prezentul contract se vor soluţiona prin arbitraj, cu excluderea instanţelor judecătoreşti competente*"), fără a arăta numele arbitrilor sau modalitatea de numire a arbitrilor şi nici măcar instituţia sau, după caz, regulile de procedură ale instituţiei care organizează arbitrajul, în lumina cărora să fie alcătuit tribunalul arbitral[1)].

Într-adevăr, sancţiunea nulităţii pentru neindicarea modalităţii de numire a arbitrilor este **relativă**, iar nu absolută[2)], putând fi, aşadar, acoperită, prin voinţa părţilor[3)] şi – ceea

---

arbitrajului instituţionalizat, potrivit regulilor de procedură arbitrală ale instituţiei organizatoare. A se vedea, pentru aceste aspecte, G. Dănăilă, *op. cit.*, p. 81.

[1)] Cu privire la posibilitatea acoperirii clauzei în alb, prin voinţa părţilor, în sistemul vechiului cod (art. 347-351), a se vedea şi V. Roş, *op. cit.*, pp. 156-157.

[2)] În sensul că, întrucât, în ipoteza arbitrajului *ad hoc*, părţile trebuie să prevadă, sub sancţiunea nulităţii, modalitatea de numire a arbitrajului, se „întrevede", ca sancţiune, „nulitatea absolută totală a clauzei compromisorii", legiuitorul nesocotind natura voluntară a arbitrajului privat, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 60. Observăm că autorul ignoră prevederile art. 558 şi urm. din Noul Cod, din care rezultă, indubitabil, că, inclusiv în ipoteza avută în vedere de preopinentul nostru, este posibilă acoperirea nulităţii (a se vedea şi *infra*, nota 3), fără a mai vorbi că, în speţă, este vorba de o nulitate instituită în vederea ocrotirii unui interes particular, iar în materie de nulitate, în caz de îndoială, regula este nulitatea relativă, iar nu absolută (art. 1.252 NCC).

[3)] Potrivit art. 558 NCPC, în cadrul arbitrajului *ad hoc*, când arbitrul unic sau, după caz, arbitrii nu au fost numiţi prin convenţia arbitrală şi nici nu s-a prevăzut modalitatea de numire a acestora, partea care vrea să recurgă la arbitraj va comunica, în scris, celeilalte părţi numele, domiciliul şi, pe cât posibil, datele personale şi profesionale ale arbitrului unic propus sau ale arbitrului desemnat de partea care vrea

ce este discutabil – chiar de către instanţa judecătorească[1]. Din acest punct de vedere, această sancţiune este, practic, inutilă[2], deoarece, în baza principiului *favor arbitrii*, legea permite „validarea" clauzei compromisorii de către instanţa judecătorească. Aceasta întrucât în sistemul arbitrajului român, reglementat de codurile noastre de procedură civilă, „opţiunea neîndoielnică a părţilor pentru arbitraj este elementul esenţial al clauzei compromisorii. Dispoziţiile [cărţii privind arbitrajul] suplinesc lacunele clauzei compromisorii prevăzând modalitatea de numire a arbitrilor şi de constituire a tribunalului arbitral"[3].

În schimb, nu este necesară şi, de altfel, nici posibilă indicarea obiectului litigiului, *i.e.* a pretenţiilor care sunt susceptibile de a face obiectul unei controverse arbitrabile, întrucât acesta, în lipsa unui litigiu născut, nu poate fi determinat, fiind suficientă numai arătarea tipului sau categoriei de litigii arbitrabile[4].

---

să recurgă la arbitraj, precum şi arătarea succintă a pretenţiilor şi a temeiului lor. Partea căreia i s-a făcut comunicarea trebuie, la rândul ei, să transmită, în termen de 10 zile de la primirea acesteia, răspunsul la propunerea de numire a arbitrului unic sau, după caz, numele, prenumele, domiciliul şi, pe cât posibil, datele personale şi profesionale ale arbitrului desemnat de aceasta. Dacă partea notificată este de acord cu arbitrul unic sau alege cel de-al doilea arbitru, nulitatea clauzei compromisorii se acoperă prin simpla acceptare a arbitrului unic sau simpla desemnare a celor doi arbitri.

În cadrul arbitrajului instituţionalizat, referirea la instituţia organizatoare sau la regulile de procedură ale acesteia este suficientă, după cum statuează, *in terminis*, art. 550 alin. (1) teza a doua NCPC, legiferând o practică, de altfel, constantă în materie. *Cf.* CACI, sent. nr. 323/2003, în RRA nr. 2/2010, pp. 73-74 („Faptul că prin convenţia de arbitraj nu s-a arătat numele arbitrilor – obiecţiune invocată de una dintre părţi pentru a susţine nulitatea clauzei compromisorii – este nesemnificativ, întrucât, în conţinutul contractului, părţile trimit la «Regulamentul de conciliere şi arbitraj al acelui organ arbitral», ceea ce înseamnă că trimit la reglementările Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României şi care în Regulamentul de organizare şi funcţionare şi în Regulile de procedură ale Curţii – pentru că la aceste reglementări trebuie să înţelegem că trimit părţile – stipulează modalitatea de desemnare a arbitrilor. Altfel spus, omisiunea părţilor la încheierea clauzei compromisorii este suplinită de reglementările în materie ale Curţii de Arbitraj, ceea ce face ca respectiva clauză compromisorie să fie valabilă şi cu această imperfecţiune, conform art. 343[1] C. pr. civ. [1865]. În atare situaţie, se reţine că, în pofida imperfecţiunilor sale, clauza compromisorie convenită de părţi exprimă cert opţiunea părţilor pentru arbitraj, stabileşte instanţa arbitrală competentă şi stabileşte – *per relationem* – modalitatea de organizare a Tribunalului arbitral"); *adde* CACI, sent. nr. 136/2007, dosarul nr. 305/2006, în RRA nr. 3/2008, pp. 60-61 [„În cazul în care s-a încredinţat Curţii de Arbitraj organizarea unui arbitraj, prin însuşi acest fapt părţile au acceptat Regulile sale de procedură arbitrală (RCA-CAB), inclusiv principiile edictate de acestea din urmă cu privire la modalitatea de numire a arbitrilor"].

[1] În caz de neînţelegere între părţi cu privire la numirea arbitrului unic sau dacă o parte nu numeşte arbitrul, partea care vrea să recurgă la arbitraj poate cere tribunalului să procedeze la numirea arbitrului. Instanţa se pronunţă în termen de 10 zile de la sesizare, cu citarea părţilor, prin încheiere definitivă (art. 561 NCPC). Cu privire la numirea arbitrilor de către instanţa judecătorească, a se vedea, *infra*, Fl.A. Baias, Gh.-L. Zidaru, comentariul *sub* art. 561.

[2] În acelaşi sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 34. Autorul se întreabă, în mod legitim, „în ce condiţii intervine sancţiunea, ţinând cont că numirea arbitrilor, respectiv indicarea modalităţii de numire, poate fi convenită şi ulterior încheierii convenţiei arbitrale".

[3] I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 62.

[4] *Cf.* ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3659/2005, în B. Cas. nr. 1/2006, p. 30 (în cazul clauzei compromisorii, legea nu impune arătarea obiectului litigiului, întrucât, prin definiţie, acesta este subînţeles, litigiul referindu-se tocmai la neînţelegerea părţilor cu privire la contractul în care este inserată acea clauză).

3. Clauza compromisorie este o convenţie arbitrală **autonomă**[1] faţă de contractul „principal" (*rectius*, primar sau fundamental). Este un caracter specific al oricărei convenţii arbitrale[2], impus, pe de o parte, de obiectul său propriu – soluţionarea unor litigii pe calea arbitrajului –, care nu trebuie confundat cu obiectul litigiilor respective (drepturile litigioase), iar, pe de altă parte, de natura sa specifică: *contract procesual* (şi nicidecum material).

Caracterul autonom al clauzei compromisorii este independent de includerea ei în contractul „principal" sau de încheierea ei pe cale separată, deoarece obiectul său nu depinde de obiectul contractului „principal", ci este distinct (un „contract în contract"[3]) şi de natură diferită[4]. În consecinţă, clauza compromisorie *nu* este accesorie[5] contractului „principal", ci *complementară* acestuia.

[1] Acelaşi caracter autonom este recunoscut şi „clauzei de mediere". A se vedea art. 2 alin. (5) din Legea nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator, publicată în M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006, cu modificările ulterioare.

[2] Cu privire la autonomia (independenţa sau separabilitatea) convenţiei arbitrale, a se vedea, *ex multis*: V. Roş, *op. cit.*, p. 203 şi urm.; C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 155 şi urm.

[3] O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, nr. 237, p. 218. Pentru o calificare identică, a se vedea şi V. Roş, *op. cit.*, p. 203. *Cf.* M. Boisséson, *op. cit.*, nr. 75, pp. 74-75 („La clause compromissoire est, en quelque sorte, un «contrat dans un contrat». Elle intègre, dans le contrat principal, une nouvelle convention, passée par les mêmes parties, où celles-ci s'engages à soumettre leurs litiges à un tribunal arbitral"). Formula „contract în contract" este, evident, metaforică, deoarece convenţia arbitrală este distinctă de „contractul principal", doar instrumentul probatoriu fiind comun, fără a rezulta de aici că ele se suprapun ori se întrepătrund.

[4] În termeni kelsenieni, în care contractul este o procedură de creare a unor norme individuale sau generale, clauza compromisorie inserată într-un contract este o regulă individuală, independentă de alte reguli (normele obligaţionale, normele rezolutorii, penalizatoare etc.), astfel încât desfiinţarea sau ineficacitatea raportului obligaţional nu atrage după sine ineficacitatea clauzei compromisorii, ci, dimpotrivă, desfiinţarea sau ineficacitatea raportului obligaţional („contractului principal") antrenează punerea în mişcare a clauzei compromisorii, care presupune, prin ipoteză, naşterea unui litigiu în legătură cu raportul obligaţional „principal". A se vedea, pentru o excelentă analiză, din perspectiva normativismului kelsenian, a problemei efectului rezoluţiunii contractului asupra tuturor clauzelor al căror obiect nu este incompatibil cu acela al rezoluţiunii (clauza penală, clauza compromisorie, clauza atributivă de competenţă etc.), C. Rigalle-Dumetz, *La résolution partielle du contrat*, thèse (préface Chr. Jamin), Dalloz, Paris, 2003, spec. nº 366 et s., p. 220 et s.

[5] În acest sens, a se vedea, mai recent, R.B. Bobei, *Arbitrajul*, pp. 52-53, 56. Conform acestui autor, clauza compromisorie este „accesorie faţă de contractul principal dacă este înscrisă în conţinutul acestuia din urmă. Dacă este stabilită într-o convenţie separată (faţă de contractul principal – n.n. (R.B.B.)], clauza compromisorie – în accepţiunea de *instrumentum* – este de sine stătătoare, dar rămâne accesorie (*negotio*) faţă de contractul principal (care face trimitere la aceasta)" (*ibidem*, p. 53).

S-a remarcat de mult în doctrină că, „integrată în cuprinsul contractului extern, clauza constituie, din punct de vedere material, un *accesoriu* al acestuia. Conexiunea nu echivalează însă, pe plan juridic, cu o subordonare, deoarece cauza convenţiei arbitrale este distinctă de a celorlalte stipulaţii ale contractului comercial, ceea ce îi asigură autonomia" (O. Căpăţînă, *Soluţionarea diferendelor*, nr. 237, p. 218, care îl citează, în sprijinul acestei opinii, şi pe Jean Robert, *Arbitrage civil et commercial. Droit interne et droit international privé*, 4e éd., Dalloz, Paris, 1967, p. 363).

Deci, numai *material* (*i.e.* instrumental) convenţia arbitrală este accesorie contractului „principal", iar nu şi din punct de vedere *juridic*, substanţial.

În realitate, în toate cazurile, clauza compromisorie este *complementară* (sau *conexă* ori *auxiliară*) contractului „principal", iar niciodată accesorie, în sensul curent al termenului, deoarece drepturile şi obligaţiile părţilor din convenţia arbitrală nu depind de drepturile şi obligaţiile din contractul „principal".

Nu interesează dacă contractul „principal" este sinalagmatic sau unilateral[1], cu titlu oneros sau gratuit (de exemplu, contract de fideiusiune neremunerat).

Autonomia clauzei compromisorii este recunoscută, în mod expres, de lege, care prevede, pe de o parte, că „validitatea clauzei compromisorii este independentă de valabilitatea contractului în care a fost înscrisă" [art. 550 alin. (2) NCPC], iar, pe de altă parte, că „încheierea procedurii arbitrale cu sau fără pronunţarea unei hotărâri asupra fondului cauzei nu aduce atingere eficacităţii convenţiei arbitrale, sub forma clauzei compromisorii" (art. 552 teza întâi NCPC).

Din caracterul autonom al clauzei compromisorii rezultă următoarele consecinţe juridice:

- validitatea clauzei compromisorii este independentă de validitatea contractului în care a fost înscrisă sau la care se referă; în consecinţă, chiar dacă, juridic, ar fi comune[2], condiţiile de fond şi de formă ale clauzei compromisorii, precum şi sancţiunea acestora în caz de nesocotire de către părţile contractante sunt independente[3] de condiţiile de fond şi de formă ale contractului în care a fost inclusă, precum şi de sancţiunea nerespectării acestora din urmă;

- eficacitatea clauzei compromisorii este independentă de eficacitatea contractului în care a fost inclusă sau la care se referă; în consecinţă, interpretarea, eficacitatea sau ineficacitatea clauzei compromisorii sunt independente de interpretarea, eficacitatea şi ineficacitatea contractului „principal"[4];

Executarea sau neexecutarea contractului „principal" doar *condiţionează* exerciţiul drepturilor şi obligaţiilor din convenţia arbitrală, dar nu determină naşterea acestora, care depinde de existenţa şi eficacitatea convenţiei arbitrale. Simpla includere a clauzei compromisorii în contractul „principal" nu determină accesorietatea acesteia, căci ea poate fi încheiată şi în mod separat, iar ea este pe deplin valabilă chiar dacă în contractul „principal" nu s-ar face trimitere la aceasta, cum zice, în mod neinspirat, art. 549 alin. (1) NCPC. Cu alte cuvinte, există „clauză compromisorie" de îndată ce părţile convin ca litigiile *virtuale* (nu actuale) derivate dintr-un contract să fie soluţionate pe calea arbitrajului, fără a conta dacă părţile în contractul „principal" au prevăzut sau nu acest lucru. De altfel, şi dl Bobei admite, fără nicio distincţie sau precizare, că, „din punct de vedere temporal, «convenţia separată» se poate încheia fie în acelaşi timp cu încheierea contractului principal, fie *ulterior* încheierii acestuia, dar anterior ivirii litigiului" (R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 53) – s.n., M.N.

[1] *Contra*, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 165, p. 472. „Ca element constitutiv al unui contract, clauza compromisorie – zice prof. Deleanu – nu poate aparţine decât unui contract sinalagmatic sau care poate deveni un asemenea contract", cum este cazul unei promisiuni unilaterale de vânzare (*ibidem*, nota 4). Observăm, pe de o parte, că legea nu distinge între caracterul sinalagmatic sau nu al contractului „principal", iar, pe de altă parte, ar însemna că orice împrumut – contract unilateral, chiar dacă ar genera obligaţii accesorii în sarcina împrumutătorului –, spre exemplu, n-ar fi niciodată arbitrabil. Bineînţeles că o asemenea soluţie nu poate fi admisă. Cu privire la noţiunea de „contract sinalagmatic", a se vedea art. 1.171 teza întâi NCC.

[2] În măsura în care ambele contracte sunt supuse regulilor de drept comun privind încheierea, interpretarea şi efectele contractelor. Este însă evident că, în mod efectiv, aceste reguli nu au acelaşi câmp de acţiune în privinţa clauzei compromisorii şi a contractului „principal". Spre exemplu, *error in corpore* – viciu de consimţământ (*i.e.* eroarea asupra identităţii fizice a obiectului prestaţiei) este, în principiu, incompatibilă cu obiectul şi natura clauzei compromisorii, după cum o astfel de convenţie nu poate produce niciodată efecte reale (transmiterea sau constituirea de drepturi reale), ci numai obligaţionale.

[3] Exceptând, desigur, cazurile în care cauza de nulitate (de exemplu, incapacitatea) sau de ineficacitate (de exemplu, puterea de reprezentare) ar fi comune.

[4] În practică s-a decis că expirarea contractului în care clauza compromisorie este inserată nu devine caducă. Aceasta întrucât clauza compromisorie „este independentă, iar prin finalitatea ei continuă a-şi

- autonomia clauzei compromisorii conferă arbitrilor numiţi sau desemnaţi puterea de a statua asupra validităţii şi limitelor competenţei tribunalului arbitral, în cazul în care sesizarea sau însăşi alcătuirea tribunalului arbitral ar fi contestate în baza inexistenţei sau ineficacităţii contractului principal sau a convenţiei arbitrale, după caz (principiul *kompetenz-kompetenz*)[1];

- legea aplicabilă clauzei compromisorii ca *lex contractus* poate să fie diferită de legea aplicabilă contractului în care a fost înscrisă sau la care se referă[2]; în consecinţă, tribunalul arbitral şi instanţa va verifica existenţa, valabilitatea şi eficacitatea clauzei compromisorii potrivit legii aplicabile acesteia, iar nu în raport cu legea aplicabilă contractului „principal"[3].

În aplicarea acestor idei de principiu, după cum excelent s-a remarcat, „pe temeiul recunoaşterii autonomiei clauzei compromisorii, aceasta îşi va produce efectele pentru care a fost încheiată chiar şi atunci când este cuprinsă într-un contract a cărui existenţă a încetat dintr-un motiv oarecare ori este lovit de nulitate. În fapt, un contract care conţine o clauză compromisorie se compune din două contracte. Contractul principal priveşte obligaţiile comerciale ale părţilor, în timp ce clauza compromisorie, care este un contract în contract, conţine obligaţia asumată de părţi de a soluţiona eventualele litigii născute din contractul principal prin arbitraj. Acest contract poate rămâne fără urmări dacă din executarea sau neexecutarea contractului principal nu se nasc litigii. Dacă un litigiu s-a născut, atunci clauza compromisorie îşi produce efectele, reprezentând baza de constituire a tribunalului arbitral, care, la rândul său, va decide asupra drepturilor şi obligaţiilor părţilor rezultate din contractul principal"[4].

4. Întinderea clauzei compromisorii este delimitată de litigiile virtuale care se vor naşte dintr-un contract sau un alt raport juridic[5] ori în legătură cu acestea, însă această întindere depinde, *in concreto*, de conţinutul contractului. În aplicarea principiului *favor arbitrii*, alin. (3) al art. 550 stabileşte că, în caz de îndoială, clauza compromisorie se interpretează în sensul că *„se aplică tuturor neînţelegerilor care derivă din contractul sau din raportul juridic la care ea se referă"*. De la această regulă se exceptează cazurile în care părţile, în

---

produce efectele şi după expirarea termenului de valabilitate a contractului în ceea ce priveşte soluţionarea diferendelor ivite în legătură cu executarea contractului în care este înscrisă" (CACI, sent. nr. 179/2002, în RDC nr. 10/2002, p. 258).

[1] A se vedea *infra*, p. 192 şi urm., art. 579, împreună cu comentariul corespunzător.

[2] Cu privire la legea aplicabilă convenţiei arbitrale, a se vedea *infra*, Ş.-Al. Stănescu, comentariul *sub* art. 1.113. Asupra problemei legii aplicabile convenţiei arbitrale, a se vedea, mai recent, C.I. Florescu, *Arbitrajul*, p. 144 şi urm.

[3] În regulă generală, legea care cârmuieşte contractul „principal" este şi legea fondului cauzei (*lex causæ*), în vreme ce legea aplicabilă convenţiei arbitrale înseşi este, cel mai adesea, legea care cârmuieşte procedura arbitrală (V. Roş, *op. cit.*, p. 211).

[4] V. Roş, *op. cit.*, pp. 203-204.

[5] În sensul că, spre deosebire de clauza compromisorie, numai „prin compromis părţile pot recurge la arbitraj şi pentru litigii izvorând din obligaţii necontractuale", a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 34. Totuşi, nu excludem ca şi în cazul unor obligaţii extracontractuale, precum cele derivând din raporturile de vecinătate, părţile să convină recurgerea la arbitraj pentru soluţionarea litigiilor viitoare sau eventuale, iar o asemenea convenţie nu poate fi socotită un compromis.

mod expres şi neîndoielnic, au limitat arbitrajul doar la anumite categorii de litigii, precum încheierea sau doar executarea contractului[1].

5. În doctrină, se discută **corelaţia** dintre art. 550 alin. (1) teza a doua şi art. 619 alin. (2) NCPC, arătându-se că aceste din urmă dispoziţii sunt criticabile, deoarece înfrâng voinţa părţilor, nesocotind natura voluntară a arbitrajului privat, în măsura în care lipsesc de efecte modalitatea de numire a arbitrilor aleasă de părţi, ori de câte ori acestea din urmă optează pentru arbitrajul instituţionalizat[2].

Înainte de a da un răspuns la această problemă, reamintim că ipoteza în discuţie este aceea în care prin clauza compromisorie părţile aleg arbitrajul instituţionalizat, stabilind, totodată, şi modalitatea de numire a arbitrilor, în temeiul art. 550 alin. (1) din Noul Cod. Pe de altă parte, prin art. 619 alin. (2) din acelaşi cod se prevede că:

> „Prin desemnarea unui anumit arbitraj instituţionalizat ca fiind competent în soluţionarea unui anumit litigiu sau tip de litigii, *părţile optează automat pentru aplicarea regulilor sale de procedură*. Orice derogare de la această regulă prevedere este *nulă*, afară numai dacă, ţinând seama de condiţiile speţei şi de conţinutul regulilor de procedură indicate de părţi ca fiind aplicabile, conducerea arbitrajului instituţionalizat competent decide că pot fi aplicate şi regulile alese de părţi, stabilind dacă aplicarea acestora din urmă este efectivă sau prin analogie" (s.n., M.N.).

Rezultă că textul citat vorbeşte, *in terminis*, de „regulile de procedură" ale instituţiei permanente de arbitraj, care sunt de plin drept aplicabile în cazul în care părţile optează, prin clauza compromisorie, pentru arbitrajul organizat de aceasta. Prin sintagma „reguli de procedură", în sensul art. 619 alin. (2), trebuie să înţelegem oare şi regulile de numire a arbitrilor, cum se afirmă în opinia mai sus citată?

După părerea noastră, un răspuns *negativ* se impune, căci, în speţă, legiuitorul nu a vrut să înţeleagă prin sintagma „reguli de procedură", întrebuinţată în textul art. 619 alin. (2), regulile de procedură *lato sensu*, ci numai regulile de procedură propriu-zisă. O dovadă în acest sens este faptul că normele privitoare la alcătuirea tribunalului arbitral sunt, prin natura lor, norme de organizare judiciară, iar nu de procedură propriu-zisă, fiind confirmată de prevederile art. 544 alin. (2) NCPC, care permit părţilor să stabilească, prin convenţia arbitrală, *inter alia*, „normele privind *constituirea tribunalului arbitral, numirea,*

---

[1] *Cf.*, pentru un caz de speţă, CACI, sent. nr. 47/2005, dosarul nr. 273/2004, în RRA nr. 1/2009, pp. 69-70, prin care s-a decis că: „Din modul de redactare a clauzei compromisorii, Tribunalul arbitral reţine că, la data încheierii contractului, părţile au dorit să supună jurisdicţiei acestei Curţi numai litigiile ce se vor naşte din executarea contractului, nu şi pe cele care ar putea să se ivească în legătură cu încheierea lui. Întrucât nu au încheiat un compromis care să acorde competenţa Tribunalului arbitral de a analiza şi aspectele legate de încheierea contractului, pe de o parte, nu şi-au precizat poziţia faţă de competenţa Tribunalului arbitral, pe de altă parte, urmează a se constata necompetenţa justiţiei private de a soluţiona prezentul litigiu".

[2] În acest sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul*, pp. 60-61. Precizăm că, pentru dl Bobei, această neconcordanţă nu se pune şi pentru cazul compromisului, faţă de redactarea art. 551 alin. (1) teza a doua, care respectă voinţa părţilor şi le permite să aleagă arbitrii sau să stabilească o altă modalitate de desemnare a acestora decât aceea instituită prin Regulile de procedură arbitrală emise de instituţia permanentă de arbitraj (*ibidem*, p. 63).

revocarea şi înlocuirea arbitrilor, termenul şi locul arbitrajului, *normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului* [...]" (s.n., M.N.), şi, mai ales, de prevederile categorice ale art. 545 din acelaşi cod, care dispun, *expressis verbis*, că, atunci când părţile convin ca arbitrajul să fie organizat de o instituţie permanentă de arbitraj, „soluţionarea litigiului este încredinţată unor arbitri, *numiţi* ori *acceptaţi* de părţi potrivit convenţiei arbitrale sau regulilor instituţiei permanente de arbitraj" (s.n., M.N.). Tot astfel, potrivit art. 551 alin. (1) teza a doua (rezervat compromisului), „în cazul arbitrajului instituţionalizat, *dacă părţile nu au ales arbitrii şi nici nu au stabilit modalitatea de desemnare a acestora*, aceasta se va face potrivit regulilor de procedură ale respectivei instituţii arbitrale" (s.n., M.N.).

Deci, dacă prin convenţia arbitrală părţile, optând pentru arbitrajul instituţionalizat, şi-au ales arbitrii ori au stabilit modalitatea de numire a acestora, aceste prevederi sunt obligatorii nu numai pentru părţi, dar şi pentru instituţia de arbitraj, hotărârea arbitrală fiind anulabilă dacă „tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenţia arbitrală" [art. 608 alin. (1) lit. c) NCPC].

În concluzie, cât priveşte chestiunea modalităţii de numire a arbitrilor, prevederile art. 550 alin. (1) şi art. 619 alin. (2) *nu* sunt antagonice, ci pe deplin convergente, mai exact, complementare, deoarece normele privitoare la numirea arbitrilor sunt distincte de regulile de procedură (de judecată) propriu-zise.

Jurisprudenţă

1. Valabilitatea clauzei compromisorii nu este afectată de nevalabilitatea contractului în care a fost înscrisă, cu atât mai puţin ea va fi afectată în cazul în care părţile, prin voinţa lor, au reziliat contractul în care era prevăzută. Altminteri, clauza compromisorie ar fi inutilă, deoarece, deşi prevede că toate litigiile dintre părţi sunt deferite arbitrajului, tocmai litigiul referitor la existenţa sau inexistenţa contractului principal (asociere în participaţiune) ar fi imposibil de soluţionat pe cale arbitrală *(CACI, sent. nr. 69 din 8 mai 1998, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.30, p. 9; idem, sent. nr. 97 din 9 iunie 1999 şi sent. nr. 51 din 8 mai 1996)*.

2. Contestarea contractului, după punerea în executare, pentru lipsa unora dintre elementele sale, anume nesemnarea sa de către reprezentantul legal şi nedeterminarea obiectului vânzării, nu afectează clauza compromisorie, a cărei validitate este independentă de valabilitatea contractului în care a fost inserată *(CACI, sent. nr. 89 din 16 septembrie 1996, în Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, nr. 1.33, p. 10)*.

Art. 551. Compromisul

(1) Prin compromis părţile convin ca un litigiu intervenit între ele să fie soluţionat pe calea arbitrajului, arătându-se, sub sancţiunea nulităţii, obiectul litigiului şi numele arbitrilor sau modalitatea de desemnare a acestora în cazul arbitrajului ad-hoc. În cazul arbitrajului instituţionalizat, dacă părţile nu au ales arbitrii şi nici nu au stabilit modalitatea de desemnare a acestora, aceasta se va face potrivit regulilor de procedură ale respectivei instituţii arbitrale.

(2) Compromisul se poate încheia chiar dacă litigiul intervenit între părţi este deja pe rolul unei alte instanţe.

Comentariu

1. Cea de-a doua formă a convenţiei arbitrale este „compromisul" (*pactum de compromittendo*), care poate fi definit ca fiind acea convenţie autonomă prin care părţile convin ca un litigiu intervenit între ele să fie soluţionat pe calea arbitrajului.

Deci, spre deosebire de clauza compromisorie, care priveşte un litigiu viitor, nenăscut încă, dar posibil, compromisul presupune un litigiu actual, deja născut. Este, cum am arătat deja, singura deosebire de fond dintre cele două forme ale convenţiei arbitrale[1].

În mod obişnuit, compromisul se încheie după naşterea litigiului şi înainte de sesizarea tribunalului arbitral (*compromisul extrajudiciar*), dar este posibil să fie făcut şi în faţa instanţei de judecată (*compromisul judiciar*), de regulă, în faţa tribunalului arbitral [*supra*, comentariul *sub* art. 549 alin. (2)] şi chiar în faţa instanţei statale, care va lua act de înţelegerea scrisă a părţilor şi va proceda potrivit legii (*infra*, comentariul *sub* art. 554).

De reţinut că *nu* interesează obiectul sau izvorul litigiului, un drept patrimonial sau nepatrimonial ori, după caz, un drept contractual sau extracontractual.

2. Şi în cazul compromisului, legea prevede anumite condiţii de **formă** specifice, sub sancţiunea nulităţii relative, după tipul arbitrajului pentru care părţile au optat:

- în cazul arbitrajului *ad hoc*, trebuie arătat, alături de obiectul litigiului, adică de pretenţia sau dreptul reclamate ori controversate, şi numele arbitrilor sau cel puţin modalitatea de desemnare a acestora;

- în cazul arbitrajului *instituţionalizat*, este suficientă referirea la instituţia de arbitraj sau la regulile de procedură ale instituţiei care organizează arbitrajul, astfel încât, dacă părţile nu au ales arbitrii şi nici nu au stabilit modalitatea de desemnare a acestora, aceasta se va face potrivit regulilor de procedură ale respectivei instituţii arbitrale.

În doctrină, a fost criticată distincţia dintre arbitrajul *ad hoc* şi cel instituţionalizat sub aspectul conţinutului minimal al compromisului, arătându-se că „efectuarea acestei distincţii – necesară din perspectiva organizării soluţionării, prin arbitraj, a litigiului – nu era necesară nici din perspectiva opţiunilor părţilor pentru redactarea conţinutului compromisului"[2]. În realitate, aşa cum am arătat deja cu ocazia analizei clauzei compromisorii (*supra*, comentariul *sub* art. 550, pct. 2), distincţia nu este reală, ci pur formală, fiind, practic, inutilă, deoarece sancţiunea nulităţii pentru lipsa numirii arbitrilor sau a modalităţii de desemnare a acestora se acoperă prin voinţa părţilor şi, în ultimă instanţă, chiar de către instanţa judecătorească, la cererea părţii interesate, în condiţiile art. 558 sau art. 561, după caz.

3. Desigur, şi compromisul este o convenţie **autonomă**, faţă de contractul din care derivă dreptul litigios, însă, în practică, problema autonomiei compromisului este cvasiinexistentă, dat fiind faptul că el presupune un litigiu deja născut, iar convenţia arbitrală, încheiată în această formă, este întotdeauna posterioară naşterii dreptului controversat[3].

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 814.

[2] R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 62.

[3] În practică s-a decis că, întrucât facultatea de a încheia un compromis este un atribut al dreptului de dispoziţie al persoanei, compromisul trebuie încheiat pentru fiecare litigiu în parte. În acest sens, a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 3600/1998, în *BJ 1998*, pp. 283-284.

4. În fine, trebuie menţionat că, în ceea ce priveşte momentul încheierii unui compromis, alin. (2) al art. 551 prevede că el poate fi făcut şi după ce litigiul se află pe rolul unei instanţe judecătoreşti. Nu interesează gradul sau stadiul procesului: în primă instanţă sau în căile de atac. În acest caz, în baza compromisului, instanţa va suspenda judecarea cauzei, în temeiul art. 411 alin. (1) pct. 1 NCPC, sau, după caz, va lua act de renunţarea la judecată, potrivit art. 406 NCPC.

Art. 552. Eficacitatea clauzei compromisorii

Încheierea procedurii arbitrale cu sau fără pronunţarea unei hotărâri asupra fondului cauzei nu aduce atingere eficacităţii convenţiei arbitrale, sub forma clauzei compromisorii. Aceasta va rămâne valabilă şi va servi drept temei pentru orice nouă procedură arbitrală care ar fi declanşată în temeiul acesteia pentru soluţionarea oricărui litigiu apărut între părţi derivând din contractul principal.

Comentariu

1. Textul legal este *de lege nova*, reglementând, *in terminis*, soarta clauzei compromisorii după epuizarea unei proceduri arbitrale[1)].

2. **Supravieţuirea** clauzei compromisorii după finalizarea unei proceduri arbitrale este condiţionată de existenţa unei convenţii arbitrale generale, iar nu particulare (având ca obiect exclusiv litigiul care a făcut obiectul acţiunii arbitrale), deoarece în acest din urmă caz, odată cu epuizarea procedurii arbitrale, încetează şi efectele clauzei compromisorii.

3. Dacă însă clauza compromisorie rămâne în fiinţă, ea va servi drept temei pentru orice nouă acţiune arbitrală care ar fi declanşată în temeiul acesteia pentru soluţionarea oricărui alt litigiu apărut între părţi şi derivând din contractul „principal" sau din raportul juridic la care se referă convenţia arbitrală.

4. Legiuitorul nu prevede un text similar pentru compromis, întrucât, de regulă, acesta îşi încetează efectele la data finalizării procedurii arbitrale, deoarece are un obiect determinat, un anumit litigiu născut între părţi.

Art. 553. Excluderea competenţei instanţei

Încheierea convenţiei arbitrale exclude, pentru litigiul care face obiectul ei, competenţa instanţelor judecătoreşti.

[1)] În sensul că art. 552 este inutil, deoarece finalizarea unei proceduri arbitrale – cu sau fără pronunţarea unei hotărâri asupra fondului cauzei – nu epuizează eficacitatea clauzei compromisorii atât timp cât este validă, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 64, iar această inutilitate rezultă şi din art. 550 alin. (3) NCPC (*ibidem*). Observăm însă că, pe de o parte, textul în discuţie risipeşte orice îndoială în ceea ce priveşte eficacitatea clauzei compromisorii, iar, pe de altă parte, art. 550 alin. (3) din Noul Cod este străin de chestiunea supravieţuirii clauzei compromisorii, deoarece are un alt obiect de reglementare, respectiv interpretarea unei clauze compromisorii îndoielnice, iar nicidecum eficacitatea ei propriu-zisă.

Comentariu

1. Textul reglementează efectul **negativ** (*supra*, comentariul *sub* art. 548, pct. 15) al convenției arbitrale constând în excluderea competenței instanțelor judecătorești pentru litigiul sau litigiile care fac obiectul convenției arbitrale[1)].

2. Excluderea competenței justiției statale nu elimină, *in toto*, intervenția instanței judecătorești în procedura arbitrală (art. 547 NCPC).

În primul rând, instanța judecătorească este competentă să înlăture piedicile ce s-ar ivi în organizarea și desfășurarea arbitrajului, cum sunt cele legate de numirea arbitrilor (art. 561) sau luarea unor măsuri asigurătorii și a altor măsuri provizorii în cursul judecății acțiunii arbitrale (art. 585) ori obținerea unor informații deținute de autoritățile publice (art. 590).

În al doilea rând, împotriva hotărârii arbitrale este deschisă acțiunea în anulare, care este soluționată de instanța judecătorească competentă.

Excluderea competenței instanțelor judecătorești *subzistă* cât timp convenția arbitrală este validă și rămâne în ființă. Dacă este nulă, anulată, revocată sau caducă (inoperantă), litigiile ivite între părțile contractante cad în competența instanțelor statale.

Jurisprudență

Obiectul convenției nu a privit un anumit litigiu și nu s-a făcut nicio referire la temeiul pretențiilor, ci din redactarea clauzei compromisorii rezultă că părțile au înțeles să supună instanței de arbitraj toate diferendele ce ar rezulta din executarea contractului. Faptul că reclamanta recurentă și-a întemeiat pretențiile, izvorâte din executarea contractului, pe prevederile Legii nr. 76/1992 – care prevede competența instanțelor judecătorești de la sediul debitoarei – nu are nicio relevanță asupra competenței Curții de Arbitraj Comercial Internațional, întrucât clauza compromisorie se aplică tuturor litigiilor izvorâte din contractul de vânzare-cumpărare *(CSJ, s. com., dec. nr. 776/1996, în BJ 1996, p. 288)*.

Art. 554. Verificarea competenței instanței

(1) Instanța judecătorească, sesizată cu o cauză cu privire la care s-a încheiat o convenție arbitrală, își va verifica propria competență și se va declara necompetentă numai dacă părțile sau una dintre ele solicită aceasta, invocând convenția arbitrală. În acest caz, instanța își va declina competența în favoarea organizației sau instituției pe lângă care funcționează arbitrajul instituționalizat, care, în temeiul hotărârii de declinare, va lua măsurile necesare în vederea constituirii tribunalului arbitral. În cazul arbitrajului ad-hoc, instanța va respinge cererea ca nefiind de competența instanței judecătorești.

(2) Instanța va reține spre soluționare procesul dacă:

a) pârâtul și-a formulat apărările în fond, fără nicio rezervă întemeiată pe convenția arbitrală;

b) convenția arbitrală este lovită de nulitate ori este inoperantă;

c) tribunalul arbitral nu poate fi constituit din cauze vădit imputabile pârâtului în arbitraj.

(3) Conflictul de competență dintre tribunalul arbitral și o instanță judecătorească este soluționat de instanța judecătorească ierarhic superioară celei aflate în conflict.

[1)] A se vedea, pentru aplicații practice: CSJ, s. com., dec. nr. 35/1996, în *BJ 1996*, p. 332; *idem*, dec. nr. 392/1997, în *BJ 1997*, p. 489.

Comentariu

1. Excluzând competenţa instanţelor judecătoreşti (art. 553 NCPC), Noul Cod prevede că, în ceea ce priveşte competenţa soluţionării litigiului care face obiectul convenţiei arbitrale, aceasta poate fi discutată atât în faţa tribunalului arbitral, cât şi în faţa instanţei statale[1]. Din această cauză, Noul Cod reglementează, în două texte distincte, dar complementare – art. 554 şi art. 579 –, verificarea competenţei de către instanţa judecătorească şi, respectiv, de către tribunalul arbitral, precum şi soluţiile care trebuie luate, în funcţie de circumstanţe, de către instanţele jurisdicţionale sesizate în ceea ce priveşte judecata acelui litigiu.

Între cele două texte există o diferenţă notabilă. Astfel, dacă instanţa statală, spre deosebire de tribunalul arbitral[2], nu-şi verifică *ex officio* competenţa jurisdicţională generală[3] (*potestas iudicandi*) de a soluţiona litigiul, ci numai la cererea persoanei interesate, deoarece este de principiu că toate litigiile civile sunt tranşate de către instanţele judecătoreşti, astfel încât instanţa judecătorească este ţinută să-şi verifice competenţa soluţionării acţiunii arbitrale numai la cererea părţii interesate[4], în schimb, tribunalul arbitral este ţinut să-şi verifice întotdeauna şi *ex officio* competenţa, întrucât jurisdicţia arbitrală este excepţională (de „excepţie") şi presupune, prin ipoteză, existenţa unei convenţii arbitrale valabile şi deplin eficace între părţile contractante.

Textul comentat aici prevede posibilitatea instanţei statale de a reţine cauza spre soluţionare sau, după caz, de a declina competenţa în favoarea instituţiei permanente de arbitraj, cu excepţia arbitrajului *ad hoc*, când va respinge cererea ca nefiind de competenţa instanţei judecătoreşti.

Înainte de a analiza soluţiile la care poate ajunge instanţa judecătorească în cazul invocării unei convenţii arbitrale, menţionăm că, în doctrină, soluţiile „alternative" prevăzute de art. 554 au fost criticate, ca fiind cel puţin discutabile.

Astfel, discutând aceste soluţii, prof. Deleanu scrie următoarele:

> „Soluţiile alternative, astfel cum ele au fost stabilite de legiuitor, ni se par – zice reputatul autor – discutabile. Iată de ce: «declinarea competenţei pentru soluţionarea unui „litigiu" în favoarea unei autorităţi administrative – „organizaţie" sau „instituţie" „pe lângă" (!) care funcţionează arbitrajul instituţionalizat» – este o anomalie, întrucât, pe de o parte, în sens strict procesual şi într-o schemă elementară de şcoală, «declinarea competenţei» nu poate opera decât între «organe de jurisdicţie» (!), iar pe de alta pentru că organizaţia sau instituţia administrativă căreia i se «declină competenţa» pur şi simplu – ea însăşi (!) – nu are «competenţa jurisdicţională»; «declinarea s-ar face – cum ne explică textul legal – pentru ca acea organizaţie sau

[1] A se vedea, pentru amănunte, B. Ştefănescu, *Despre conflictul de competenţă între instanţa judecătorească şi instanţa de arbitraj*, în RRDP nr. 1/2012, pp. 31-45. *Cf.* M. Bratiş, *Conflictele negative de competenţă funcţională ivite între instanţele de judecată şi instanţele de arbitraj*, în RDC nr. 9/2012, pp. 31-46.

[2] A se vedea, pentru amănunte, *infra*, Fl.A. Baias, Gh.-L. Zidaru, comentariul *sub* art. 579.

[3] Nu „funcţională". A se vedea totuşi, pentru aşa-zisa „competenţă funcţională" (corect, *generală* sau *jurisdicţională*) de soluţionare a litigiilor, M. Bratiş, *op. cit.*, p. 31 şi urm.

[4] A se vedea şi ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 1425/2007, în *BJ 2007*, p. 433.

instituție să ia măsuri pentru „constituirea tribunalului arbitral”», numai că tribunalul arbitral se constituie de către părți și, mai ales, constituirea acestuia pentru a soluționa litigiul dintre părți nu se poate face decât atunci când reclamantul, eșuând în intenția lui de a se judeca la o instanță judecătorească, s-ar decide – în baza dreptului său potestativ și a principiului disponibilității – să se judece, totuși, punând în operă convenția arbitrală a cărei eficacitate i-a fost confirmată de instanță prin refuzul acesteia de a soluționa litigiul; este insolită «consecința „declinării competenței”», pentru ca, în viitor, să se constituie un organ de jurisdicție în favoarea căruia operează declinarea, respectiv un tribunal arbitral; în fine, sub aspectul aici discutat – necompetența instanței – nu există niciun motiv pertinent și cu adevărat substanțial, pentru a distinge între arbitrajul ad-hoc și arbitrajul instituționalizat”[1].

Opinia prof. Deleanu nu este nouă, fiind exprimată și cu alte prilejuri[2], însă este departe de a fi convingătoare, deoarece, după părerea noastră, reprezintă o critică pur formală, excesivă și contraproductivă. Și iată de ce:

- *În primul rând*, este de observat că distincția operată de legiuitor între arbitrajul *ad hoc* și cel instituționalizat este naturală, fiind determinată de posibilitatea materială a trimiterii dosarului, în cazul în care instanța judecătorească ar admite excepția de necompetență: în cazul arbitrajului *ad hoc* nu există, prin ipoteză, un tribunal arbitral constituit, pe când în cazul arbitrajului instituționalizat există un organism care poate gestiona alcătuirea tribunalului arbitral;

- *În al doilea rând*, nu se poate susține cu deplin temei că declinarea competenței poate opera și trebuie să opereze numai între „organe de jurisdicție” câtă vreme, chiar și atunci când declinarea competenței se face în sistemul instanțelor judecătorești, nu tribunalul sau curtea de apel este cea care judecă, de fapt, pricina, ci tot o instanță de judecată anume constituită; or, până la repartizarea dosarului unui complet de judecată, nu se poate vorbi de o „instanță” efectiv competentă să judece cauza respectivă, fără a mai vorbi că aceasta din urmă se poate declara ea însăși necompetentă, constatând existența unui conflict negativ de competență; în cazul unei instituții de arbitraj permanent, cum este Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, aceasta (și nu Camera de Comerț și Industrie a României) este un veritabil organ cu activitate jurisdicțională, în sensul curent al termenului, câtă vreme principalul său obiect de activitate este organizarea activității de soluționare a litigiilor de către arbitrii constituiți în tribunale arbitrale, adică în instanțe de judecată, la fel ca instanțele de judecată din cadrul instanțelor judecătorești; în consecință, declinarea competenței în favoarea Curții de Arbitraj este logică și în deplin acord cu principiile, inclusiv cu prevederile convenției arbitrale, care, în cvasitotalitatea cazurilor, prevede, potrivit uzanțelor în materie, că, în cazul alegerii arbitrajului instituționalizat, competența revine „Curții de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României”[3];

---

[1] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, nr. 168, pp. 485-486. Critică reluată și cu ocazia discutării în alt loc a „competenței arbitrale în fața instanțelor judecătorești” – *ibidem*, nr. 196, în special p. 547, text și nota 2.

[2] A se vedea, *recentius*, I. Deleanu, *Notă* la sent. din 10 februarie 2011 a CACI, în PR nr. 2/2011, pp. 231-237.

[3] A se vedea clauza compromisorie *model* din Anexa 1 la Regulile de procedură ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României (2014): „Orice litigiu

- *În fine*, posibilitatea declinării în favoarea instituţiei permanente de arbitraj este, în practică, utilă, deoarece asigură celeritatea soluţionării cauzei şi conservă eficacitatea actelor de procedură făcute în faţa instanţei statale[1)], fiind bazată pe acordul tacit al reclamantului care a declanşat procesul şi care a făcut-o cu intenţia de a obţine o hotărâre favorabilă, chiar dacă cererea sa a fost adresată unui organ de jurisdicţie necompetent şi, până la urmă, indiferent de organul jurisdicţional care ar pronunţa-o; evident, arbitrajul nu se va putea organiza şi desfăşura împotriva voinţei părţilor, care se pot desista, renunţând la judecată; pe de altă parte, şi pârâtul poate fi interesat în judecarea litigiului, şi nu doar reclamantul, astfel încât respingerea cererii poate fi inoportună pentru ambele părţi.

2. Excepţia de necompetenţă generală a instanţei judecătoreşti (numită şi „excepţia de arbitraj"[2)]) este *relativă*. În consecinţă, *exceptio compromissi* poate fi invocată doar de către partea interesată şi numai *in limine litis*.

Numai *partea interesată* (*nu* şi instanţa de judecată) poate ridica excepţia de necompetenţă a instanţei judecătoreşti, invocând convenţia arbitrală. Cine este partea interesată? Legea prevede, *in terminis*, că „părţile sau una dintre ele" [art. 554 alin. (1) teza întâi] pot solicita declinarea competenţei cauzei cu privire la un litigiu care face obiectul convenţiei arbitrale, ceea ce înseamnă că excepţia de necompetenţă poate fi invocată de *ambele* părţi sau de *oricare* dintre ele, deci chiar de către reclamant, deşi a nesocotit convenţia arbitrală, deoarece prin invocarea excepţiei se ajunge, finalmente, la respectarea acesteia.

Ratione temporis, excepţia de necompetenţă poate fi invocată cât timp pârâtul *nu a formulat apărări în fond*, fără nicio rezervă întemeiată pe convenţia arbitrală [art. 554 alin. (2) lit. a)]. *In concreto*, pârâtul poate formula apărări de fond, răspunzând la toate pretenţiile şi motivele de fapt şi de drept ale cererii prin întâmpinarea depusă în termenul legal, iar dacă nu a depus întâmpinare ori nu a formulat prin întâmpinare apărări de fond, ci numai excepţii procesuale, atunci poate ridica excepţia de necompetenţă a instanţei, invocând convenţia arbitrală, până la începerea cercetării judecătoreşti a cauzei[3)]. În aceste

---

decurgând din sau în legătură cu acest contract, inclusiv referitor la încheierea, executarea ori desfiinţarea lui, se va soluţiona prin arbitrajul Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României în conformitate cu Regulile de procedură arbitrală ale acestei Curţi. Hotărârea arbitrală este definitivă, obligatorie şi executorie". *De reţinut*, în ceea ce priveşte regulile de procedură aplicabile *ratione temporis*, că, potrivit art. 619 alin. (3) NCPC („Dacă părţile nu au convenit altfel, se vor aplica regulile de procedură ale arbitrajului instituţionalizat în vigoare în momentul sesizării acestuia"), sunt incidente *regulile de procedură în vigoare la data sesizării Curţii de Arbitraj*. Asupra legii aplicabile convenţiei arbitrale, a se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 548 (pct. 5, p. 95).

[1)] *Cf.* dezbaterea din dreptul italian, după declararea de către Curtea Constituţională a neconstituţionalităţii art. 819 ter alin. 2 C. pr. civ. it., în partea care prevedea că în raporturile dintre arbitraj şi jurisdicţia statală nu se aplică regulile corespondente ale art. 50 din acelaşi cod privind continuitatea procesului. A se vedea, pentru amănunte: S. Boccagna, *Translatio iudicii tra giudice e arbitri: La decisione della Corte Costituzionale*, în Rivista di diritto processuale nr. 2/2014, p. 374 şi urm.; L. Salvaneschi, *Il rapporto tra arbitro e giudice dopo la decisione della Consulta*, *ibidem*, p. 384 şi urm.

[2)] Al. Suciu, *Excepţiile procesuale în Noul Cod de procedură civilă*, ed. a 2-a, revizuită şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 372 şi urm.

[3)] În sensul că, fiind vorba de o excepţie relativă, ea trebuie invocată „anterior dezbaterilor asupra fondului (*in limine litis*)", a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 67. *Contra*, în sensul că pârâtul trebuie să invoce clauza compromisorie cu prilejul judecăţii în fond a cauzei, iar nu în faza căilor de atac, a se vedea: CSJ, s. com., dec. nr. 1117/1995, în *BJ 1995*, pp. 390-391; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 816.

din urmă cazuri – nedepunerea întâmpinării sau neformularea de apărări de fond – nu se aplică sancțiunea decăderii, prevăzută de art. 208 alin. (2) NCPC[1], deoarece art. 554 alin. (2) lit. a) NCPC este un text de excepție care permite invocarea excepției de necompetență până când „pârâtul nu și-a formulat apărările în fond" (iar nu cât timp nu a fost decăzut din dreptul de a formula asemenea apărări).

3. Dacă excepția este **admisă**, fiind găsită întemeiată, instanța judecătorească va lua una dintre următoarele două soluții:

- *declinarea* competenței în favoarea organizației sau instituției pe lângă care funcționează arbitrajul instituționalizat (de exemplu, în favoarea Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României), care va lua măsurile necesare în vederea constituirii tribunalului arbitral [art. 554 alin. (1) teza a doua];

- *respingerea* cererii în justiție ca nefiind de competența instanței judecătorești, în cazul în care părțile din convenția arbitrală au optat pentru arbitrajul *ad hoc* [art. 554 alin. (1) teza a treia][2].

Hotărârea de declinare nu este supusă niciunei căi de atac [art. 132 alin. (3) NCPC], însă, dacă cererea este respinsă ca nefiind de competența instanței judecătorești, hotărârea va fi atacabilă numai cu recurs la instanța ierarhic superioară [art. 132 alin. (4) NCPC, aplicabil prin analogie][3].

4. Instanța judecătorească poate **respinge** excepția de necompetență, reținând cauza spre soluționare, dacă:

i) excepția este *tardivă*, întrucât pârâtul și-a formulat apărările de fond, fără nicio rezervă întemeiată pe convenția arbitrală, iar reclamantul nu a invocat necompetența până la această dată [art. 554 alin. (2) lit. a), coroborat cu art. 554 alin. (1) teza întâi];

Această opinie nu poate fi primită, deoarece reclamantul nu poate fi socotit decăzut din dreptul de a invoca necompetența instanței pentru simplul fapt al optării pentru sesizarea instanței statale, și aceasta nu doar pentru că se opune un text formal și categoric în acest sens [art. 554 alin. (1) NCPC; art. 343[4] C. pr. civ. 1865], ci mai ales pentru faptul că o soluție contrară ar nesocoti principiul *pacta sunt servanda*, în speță, irevocabilitatea contractului. Într-adevăr, a admite că reclamantul poate renunța unilateral la jurisdicția arbitrală înseamnă că el ar putea revoca singur convenția arbitrală. Or, invocând excepția de necompetență a instanței judecătorești, nu face decât să dea eficiență convenției arbitrale și efectelor sale obligatorii.

[1] Reamintim că, potrivit acestui text, nedepunerea întâmpinării în termenul prevăzut de lege atrage decăderea pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel. Dacă întâmpinarea nu este obligatorie sau dacă prin lege se prevede altfel [de exemplu, art. 554 alin. (2) lit. a) NCPC], sancțiunea decăderii, în baza acestui text, nu este aplicabilă. A se vedea, pentru amănunte, Gh. Florea, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 208.

[2] În doctrină s-a susținut că, în acest caz, „dacă această hotărâre echivalează cu o hotărâre de închidere a procedurii judiciare, este posibil să nu se mai poată valorifica pretenția în termenul de prescripție a dreptului material la acțiune" (R.B. Bobei, *Arbitrajul*, p. 67). Un asemenea risc este, *de lege lata*, prevenit dacă reclamantul inițiază procedura arbitrală în termen de 6 luni de la data când hotărârea de respingere a rămas definitivă, prescripția fiind socotită în continuare întreruptă prin cererea inițială, iar nu prin cererea de arbitrare nouă [art. 2.539 alin. (2) teza a doua NCC].

[3] A se vedea, pentru dezvoltări, Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 132, pp. 541-543.

ii) convenţia arbitrală este lovită de *nulitate absolută* (nu afectată de nulitate relativă[1]) ori este *inoperantă* [art. 554 alin. (2) lit. b)][2];

iii) tribunalul arbitral nu poate fi constituit din cauze *vădit imputabile* pârâtului în arbitraj; este vorba de ipoteza în care, deşi există convenţie arbitrală, numirea arbitrilor nu a fost posibilă din cauza pârâtului, care a refuzat arbitrul unic propus de reclamant ori a refuzat să propună cel de-al doilea arbitru, împiedicând constituirea tribunalului arbitral; în acest caz, reclamantul are alegere între a sesiza instanţa judecătorească pentru a proceda la numirea arbitrului, în condiţiile art. 561, şi a sesiza direct instanţa judecătorească cu acţiunea în pretenţii; în această din urmă ipoteză, pârâtul este decăzut din dreptul de a invoca excepţia de necompetenţă, deoarece neconstituirea tribunalului arbitral îi este vădit imputabilă şi *venire contra factum proprium non potest*.

5. În cazul în care, soluţionând excepţia de necompetenţă, instanţa judecătorească se declară necompetentă şi constată existenţa unui **conflict negativ** între ea şi tribunalul arbitral care îşi declinase competenţa în favoarea sa, va trimite dosarul la instanţa judecătorească ierarhic superioară pentru a se pronunţa asupra conflictului [art. 554 alin. (3)][3]. Soluţia este firească, fiind consacrată cu titlu general de art. 135 alin. (3) NCPC[4].

---

[1] În cazul în care convenţia arbitrală este anulabilă, nulitatea relativă nu poate fi invocată de instanţă din oficiu, ci numai de către cel ocrotit prin dispoziţia legală încălcată [art. 1.248 alin. (2) şi (3) NCC].

[2] În ipoteza nulităţii – se afirmă în doctrină –, „este recomandabilă exhibarea unei hotărâri judecătoreşti irevocabile de constatare a nulităţii absolute/de declarare a nulităţii relative a acesteia" (R.B. Bobei, *op. cit.*, p. 67). O asemenea opinie este eronată, pentru că nulitatea absolută operează de plin drept şi, în plus, ea poate fi constatată direct şi *ex officio* de către instanţa sesizată, fără a fi necesară nicio judecată prealabilă având ca obiect constarea nulităţii convenţiei arbitrale. Tot astfel, nulitatea relativă poate fi opusă nu numai pe cale de acţiune, ci şi pe cale de excepţie, însă, şi în aceste cazuri, nulitatea poate fi invocată direct în faţa instanţei sesizate cu litigiul care constituie obiectul unei convenţii arbitrale anulabile. Pe de altă parte, o hotărâre judecătorească definitivă de constatare a nulităţii sau de declarare a nulităţii convenţiei arbitrale este, în principiu, exclusă, deoarece litigiile privitoare la desfiinţarea (nulitatea, anularea etc.) convenţiei arbitrale sunt de competenţa tribunalului arbitral [*cf.* art. 579 NCPC privind dreptul arbitrilor de a se pronunţa asupra propriei lor competenţe; *adde* I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 52: „Când se invocă nulitatea clauzei compromisorii sau a întregului contract, arbitrii rămân competenţi să judece litigiul şi să se pronunţe asupra nulităţii. Art. 343[3] alin. (2) C. pr. civ. – art. 579 alin. (1) NCPC – consacră expres acest principiu al competenţei arbitrilor de a se pronunţa asupra propriei lor competenţe"]. Desigur, dacă, *in extremis*, există o hotărâre judecătorească definitivă privind nulitatea sau anularea convenţiei arbitrale, excepţia necompetenţei instanţei de drept comun este vădit nefondată, fiind lipsită de obiect, însă nu această ipoteză obişnuită este vizată, *principaliter*, de textul comentat.

[3] Acelaşi lucru s-ar întâmpla în situaţia inversă, cea în care partea a sesizat concomitent sau succesiv atât tribunalul arbitral, cât şi instanţa judecătorească, iar instanţa judecătorească constată, ca şi tribunalul arbitral, că este competentă să soluţioneze cauza. Se naşte un **conflict pozitiv** de competenţă (art. 133 pct. 1 NCPC), care va fi soluţionat tot de către instanţa ierarhic superioară instanţei judecătoreşti care a constatat existenţa conflictului. În sensul că, în situaţia în care părţile se adresează cu acelaşi litigiu atât unui tribunal arbitral, cât şi instanţelor judecătoreşti, iar în faţa instanţelor nu se invocă excepţia de arbitraj, ajungem în situaţia de litispendenţă între o instanţă judecătorească şi un tribunal arbitral, dar soluţionat tot prin apelarea la regulatorul de competenţă, conform art. 554 NCPC, întrucât excepţia de litispendenţă nu există decât între instanţele judecătoreşti, a se vedea totuşi Al. Suciu, *op. cit.*, p. 379.

[4] După cum s-a remarcat, în acest caz legiuitorul „nu face decât o aplicaţie particulară a principiului înscris în art. 135 alin. (3) NCPC" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 817).

Instanţa competentă să judece conflictul va hotărî, în camera de consiliu, fără citarea părţilor, prin hotărâre definitivă [art. 135 alin. (4) NCPC][1], trimiţând dosarul fie tribunalului arbitral, fie instanţei judecătoreşti care a constatat conflictul.

6. Hotărârea judecătorească de declinare a competenţei în favoarea instituţiei permanente de arbitraj sau cea de respingere a cererii ca nefiind de competenţa instanţelor judecătoreşti nu leagă tribunalul arbitral, care este obligat să îşi verifice din oficiu competenţa, potrivit art. 579 NCPC[2].

Jurisprudenţă

În condiţiile în care nu mai funcţionează Asociaţia Română de Arbitraj, menţionată în contractul de comision, devin aplicabile prevederile ar. 342 C. pr. civ. [art. 547 NCPC – n.n., M.N.], potrivit cărora, pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea şi desfăşurarea arbitrajului, partea interesată poate sesiza instanţa de judecată care, în lipsa convenţiei arbitrale, ar fi fost competentă să judece litigiul în fond, în primă instanţă, respectiv Tribunalul Mehedinţi.

Din adresa cu nr. 367801 din 30 septembrie 2011 emisă de O.R.C. de pe lângă Tribunalul Bucureşti reiese că nu este înregistrată nicio societate comercială cu denumirea de Asociaţia Română de Arbitraj.

Totodată, din lista cu arbitrii de la Curtea de Arbitraj Comercial de pe lângă Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură Mehedinţi reiese că dl avocat G.V., de la G. şi Asociaţii SCA, societate care a reprezentat intimata-pârâtă la Tribunalul Bucureşti în acţiunea ce face obiectul prezentului dosar, este arbitru la această Curte de Arbitraj, situaţie în care nu se mai poate realiza procedura arbitrajului la această Curte de Arbitraj.

Pentru aceste considerente, prevederile punctului 6 din contract nu mai pot fi aplicate, iar instanţa competentă să soluţioneze litigiul pe fond este Tribunalul Mehedinţi *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1287 din 27 martie 2013, în Buletinul jurisprudenţei. Culegere de decizii pe anul 2013, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2014, p. 728)*.

[1] Cu privire la caracterul definitiv al regulatorului de competenţă, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 135, p. 554.

[2] În sensul că hotărârea instanţei judecătoreşti prin care se respinge cererea ca nefiind de competenţa instanţei judecătoreşti „declară implicit şi validitatea convenţiei arbitrale" şi, în consecinţă, tribunalul arbitral „nu o poate trece cu vederea atunci când verifică validitatea convenţiei arbitrale", a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 37. Desigur, hotărârea respectivă se bucură de autoritate de lucru judecat doar în ceea ce priveşte cauzele de nulitate efectiv verificate şi tranşate de către instanţă, iar nu şi în privinţa altor cauze de nevaliditate care n-au făcut obiectul niciunei verificări judecătoreşti.

ROMANIA / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul III
Tribunalul arbitral

Art. 555. Arbitrii

Poate fi arbitru orice persoană fizică dacă are capacitate deplină de exercițiu.

Comentariu

1. În principiu, o persoană fizică poate fi desemnată arbitru cu singura condiţie de a avea capacitate deplină de exerciţiu. După cum s-a observat cu temei, această condiţie (de altfel, minimală) este firească, fiind greu de conceput ca funcţia jurisdicţională să fie încredinţată unei persoane lipsite, în tot sau în parte, de capacitate de exerciţiu[1)].

Spre deosebire de art. 344 C. pr. civ., noua reglementare nu mai prevede condiţia ca arbitrul să fie cetăţean român, condiţie care venea în contradicţie cu dreptul Uniunii Europene şi cu soluţiile practicate în dreptul comparat.

2. Cu toate că arbitrul exercită o funcţiune comparabilă cu cea a unui judecător[2)], statuând cu putere obligatorie asupra unui conflict juridic, legea nu impune ca arbitrul să aibă studii juridice ori să deţină o anumită calificare. Părţile sunt libere să-şi aleagă arbitrii în care au încredere, scop în care, de cele mai multe ori, vor avea în vedere calificarea profesională a persoanei desemnate ca arbitru[3)]. De cele mai multe ori, arbitrii vor fi juriști, însă uneori este recomandabilă desemnarea (şi a) unor persoane cu pregătire de specialitate ori cu experienţă profesională în domeniul de activitate în care s-a ivit litigiul.

În cazul instituţiilor permanente de arbitraj, înalta pregătire profesională şi reputaţia neştirbită reprezintă (ori trebuie să reprezinte) criterii esenţiale de selectare a arbitrilor, întrucât, ca şi în cazul instanţelor judecătoreşti, tribunalul arbitral valorează cât arbitrii care îl compun. Mai mult, faţă de natura voluntară a arbitrajului, încrederea părţilor în persoana arbitrilor este un aspect esenţial[4)].

[1)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 818.

[2)] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 819.

[3)] Printre avantajele arbitrajului, pe lângă confidenţialitate, se numără posibilitatea părţilor de a-şi alege arbitri care deţin cunoştinţe de specialitate într-un anumit domeniu, precum juriști specializaţi, comercianţi care desfăşoară o anumită activitate, artişti etc. În acest sens, a se vedea L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *Zivilprozessrecht („Drept procesual civil")*, ed. a 17-a, Ed. C.H. Beck, München, 2010, p. 1020.

[4)] Cu privire la arbitraj, s-a spus că, „deşi este exagerat ca desemnarea tribunalului arbitral să fie privită ca momentul cel mai important al întregii proceduri arbitrale, oricine poate înţelege că alegerea arbitrilor este de mare importanţă pentru competenţa profesională şi capacitatea de a coopera a tribunalului arbitral" – în acest sens, a se vedea R. Geimer, în R. Zöller, *Comentariul ZPO*, ed. a 29-a, Ed. Dr. Otto Schmidt, Köln, 2012, p. 2287 (lucrare citată, în continuare, „autorul secţiunii, *Comentariul ZPO*"). A se vedea şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 459.

În cazul justiţiei statale, judecătorii nu pot fi aleşi de părţi, în considerarea însuşirilor lor profesionale, existând criterii obiective, prestabilite de repartizare a cauzelor. În sistemul român de drept, începând

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

3. Drept urmare, părţile pot institui criterii suplimentare pentru numirea arbitrilor, prin convenţia de arbitraj [art. 558 alin. (1)], criterii care pot privi şi calificarea profesională şi a căror nerespectare poate avea ca efect recuzarea arbitrilor [art. 562 alin. (1) lit. a) NCPC][1].

4. Dacă, în regulă generală, oricine are capacitate deplină de exerciţiu poate fi arbitru, cu titlu de excepţie, legea interzice persoanelor care exercită anumite profesii sau funcţii publice să desfăşoare activităţi de arbitraj.

Astfel, cu toate că arbitrul exercită, în esenţă, o funcţie de judecată, *judecătorilor* le este interzis să desfăşoare activităţi de arbitraj [art. 8 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor, art. 125 alin. (3) din Constituţie, interdicţia fiind aplicabilă tuturor magistraţilor] pentru a preveni suspiciunile de corupţie şi a apăra astfel prestigiul profesiei de magistrat. De altfel, în condiţiile volumului de activitate considerabil a majorităţii instanţelor judecătoreşti, ar fi greu de conceput ca judecătorul să exercite funcţiunea de arbitru mai mult decât cu totul ocazional.

Cu toate că soluţia legii române este justificată, ea prezintă dezavantajul că experienţa profesională a judecătorilor în funcţie nu poate fi valorificată în arbitraj. Pentru a garanta independenţa şi imparţialitatea judecătorilor, interdicţii similare se regăsesc şi în alte sisteme de drept[2], existând însă şi soluţia de a permite desemnarea judecătorilor ca arbitri, în anumite condiţii[3].

Nu pot exercita activităţi de arbitraj *grefierii* [art. 77 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 567/2004], *membrii Consiliului Concurenţei* [art. 15 alin. (6) din Legea nr. 21/1996], precum şi, în general, orice alte persoane care, în considerarea funcţiei deţinute, nu pot exercita alte funcţii publice sau private[4].

5. *Persoanele juridice* nu pot fi desemnate în calitate de arbitri[5].

Jurisprudenţă

Neînscrierea arbitrului în lista arbitrilor Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României nu constituie un impediment pentru participarea

---

cu anul 2005 s-a impus principiul repartizării aleatorii, ca o garanţie esenţială pentru a preveni influenţe neadecvate şi a asigura imparţialitatea justiţiei, dar şi o distribuire echilibrată a cauzelor. Ca urmare, în acest caz, primordială este încrederea părţilor în funcţionarea justiţiei, în ansamblul său, şi mai puţin în persoana unui anumit judecător.

[1] A se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 562 NCPC.

[2] În Franţa, începând cu anul 1993, magistraţii în activitate nu mai pot fi arbitri. În acest sens, a se vedea L. Cadiet, E. Jeuland, *Droit judiciaire privé*, 7e éd., Ed. Lexis Nexis, Paris, 2011, p. 772, nota 81.

[3] Potrivit art. 40 alin. (1) din Legea germană a judecătorilor (Deutsches Richtergesetz), se poate permite judecătorului să exercite activitatea de arbitru ori de expert în cauze arbitrale numai dacă a fost numit de toate părţile litigiului arbitral ori dacă a fost desemnat de o instituţie neutră. Permisiunea nu poate fi acordată, dacă la data la care se decide cu privire la această chestiune judecătorul este învestit cu soluţionarea litigiului ori, potrivit planului de repartizare a cauzelor, ar putea fi învestit ulterior.

[4] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 39. Faţă de dispoziţiile art. 58 alin. (2) din Constituţie, nu poate fi arbitru nici Avocatul Poporului.

[5] Potrivit art. 1.451 alin. (2) C. pr. civ. fr., în cazul în care convenţia arbitrală desemnează o persoană juridică, aceasta nu dispune decât de puterea de a organiza arbitrajul. A se vedea, cu privire la această chestiune în dreptul comparat, şi: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 818; J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 131, p. 108.

acestuia la soluţionarea acţiunii la acest arbitraj, întrucât, potrivit Regulilor de procedură aplicabile, părţile sunt libere să numească în această calitate şi alte persoane, cetăţeni români cu domiciliul în ţară, având capacitate deplină de exerciţiu şi, în mod necesar, o înaltă calificare şi experienţă în domeniul dreptului comercial şi o reputaţie neştirbită, dacă sunt nominalizaţi în convenţia arbitrală *(CACI, sent. nr. 134 din 9 decembrie 1996, apud Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, Bucureşti, 2002, p. 14)*.

Notă: Referirile la cetăţenia română şi la domiciliul în ţară nu mai sunt de actualitate, fiind contrare noii reglementări. Pentru alte observaţii, a se vedea *supra*, pct. 3.

Art. 556. Numărul arbitrilor

(1) Părţile stabilesc dacă litigiul se judecă de un arbitru unic sau de mai mulţi arbitri, care trebuie să fie întotdeauna în număr impar.

(2) Dacă părţile nu au stabilit numărul arbitrilor, litigiul se judecă de 3 arbitri, câte unul numit de fiecare dintre părţi, iar al treilea – supraarbitrul – desemnat de cei 2 arbitri.

(3) Dacă există mai mulţi reclamanţi sau mai mulţi pârâţi, părţile care au interese comune vor numi un singur arbitru.

Comentariu

1. Textul reia cu modificări dispoziţiile art. 345 C. pr. civ. Modificările se referă la obligativitatea constituirii tribunalului arbitral colegial dintr-un număr impar de arbitri, pentru a evita constituirea unui complet de divergenţă.

2. Este la latitudinea părţilor să stabilească, prin convenţia arbitrală, dacă litigiul se judecă de un arbitru unic sau de mai mulţi arbitri. În acest din urmă caz, cu titlu de noutate, regula numărului impar de arbitri are caracter imperativ. Soluţia este justificată pentru a evita imposibilitatea pronunţării unei soluţii ca urmare a divergenţei ce s-ar ivi în cadrul unui complet alcătuit dintr-un număr par de arbitri.

3. Alin. (2) dispune, într-o manieră supletivă, că, dacă părţile nu au stabilit numărul arbitrilor, litigiul se judecă de trei arbitri, câte unul numit de fiecare dintre părţi, iar al treilea, numit supraarbitru, va fi desemnat de cei doi arbitri[1)].

Această regulă dă expresie unui principiu fundamental al arbitrajului, şi anume egalitatea părţilor, care priveşte şi posibilitatea egală a părţilor de a influenţa constituirea tribunalului arbitral. De aceea, art. 557 NCPC sancţionează cu nulitatea clauzele din convenţia arbitrală care ar conferi uneia dintre părţi mai multe prerogative în ceea ce priveşte desemnarea arbitrilor, în detrimentul celeilalte.

S-a arătat însă în mod întemeiat că arbitrul nu este un mandatar al părţilor, modul său de desemnare fiind o chestiune diferită de exerciţiul funcţiilor sale. Arbitrul este un judecător privat, independenţa şi imparţialitatea fiind trăsături definitorii ale oficiului său[2)]. Ca urmare,

[1)] S-a arătat că practica desemnării supraarbitrului de către cei doi arbitri desemnaţi de părţi prezintă avantajul mai bunei coeziuni a tribunalului arbitral, supraarbitrul fiind beneficiarul încrederii celorlalţi doi arbitri. A se vedea J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 130, p. 107.

[2)] A se vedea I. Deleanu, S. Deleanu, *Arbitrajul intern şi internaţional*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2005, p. 111. Jurisprudenţa germană a reţinut că garanţiile constituţionale referitoare la independenţa şi imparţialitatea (neutralitatea) judecătorilor sunt aplicabile şi arbitrilor – în acest sens, a se vedea R. Geimer, *Comentariul ZPO*, p. 2287.

arbitrul nu datorează părţii care l-a desemnat nimic altceva decât exercitarea onestă a atribuţiilor sale, în acord cu pregătirea şi cu conştiinţa sa profesională[1].

4. Potrivit alin. (3), dacă există mai mulţi reclamanţi sau mai mulţi pârâţi, părţile care au interese comune vor numi un singur arbitru. Acest text are în vedere situaţia coparticipării procesuale, activă (mai mulţi reclamanţi), pasivă (mai mulţi pârâţi) ori mixtă (mai mulţi reclamanţi şi mai mulţi pârâţi)[2]. Pentru a nu exista un avantaj numeric al părţilor cu interese comune, legea prevede că acestea vor desemna un singur arbitru[3].

5. Legea nu prevede nimic cu privire la situaţia în care litigiul urmează a se purta între mai mult de două părţi care au încheiat convenţia arbitrală, însă acestea nu urmăresc realizarea unor interese comune, ci în tot sau în parte divergente. În acest caz, este recomandabil ca în convenţia arbitrală să fie stipulate clauze explicite cu privire la desemnarea arbitrilor, stabilindu-se, eventual, un număr de arbitri care să corespundă numărului părţilor cu interese divergente [dacă acest număr este par, arbitrii astfel desemnaţi vor alege supraarbitrul, pentru a se respecta cerinţele art. 556 alin. (1) NCPC].

Dacă însă părţile nu au prevăzut nimic şi există dificultăţi cu privire la maniera de desemnare a celor trei arbitri prevăzuţi într-o manieră supletivă de art. 556 alin. (2) NCPC, partea interesată se poate adresa tribunalului competent, care va desemna arbitrii în condiţiile art. 561 NCPC, care se aplică în mod corespunzător. Această soluţie se impune, iar art. 561 trebuie interpretat în sens larg, întrucât, finalmente, formula „în caz de neînţelegere între părţi" acoperă şi această situaţie[4].

---

[1] În doctrina germană s-a remarcat însă că, în practică, se constată uneori tendinţa unor arbitri de a nu se comporta ca terţi imparţiali, ci ca reprezentanţi ai intereselor părţilor, ceea ce implică pericolul unor garanţii mai scăzute decât în faţa instanţelor statale – în acest sens, a se vedea L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *op. cit.*, p. 1020.

[2] În acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 39.

[3] În practica Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României au existat litigii cu o pluralitate de părţi care au apreciat că interesele lor sunt divergente, solicitând desemnarea unui arbitru pentru fiecare parte; în aceste cazuri, numărul arbitrilor a fost mai mare de trei. Se observă că norma cuprinsă în art. 556 alin. (2) are caracter supletiv, părţile având posibilitatea de a conveni un număr diferit de arbitri.

[4] Chiar dacă s-ar reţine că art. 561 NCPC este o normă cu caracter de excepţie, aplicabilă doar în ipotezele expres enunţate (a se vedea, pentru această opinie, I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 822), se ajunge în esenţă la aceeaşi soluţie, a desemnării arbitrului sau, după caz, a arbitrilor de către tribunal pe temeiul dispoziţiilor art. 547 NCPC, întrucât neînţelegerile părţilor cu privire la desemnarea arbitrilor constituie o piedică în calea desfăşurării arbitrajului, în sensul acestei din urmă dispoziţii legale. Ni se pare totuşi că se aplică art. 561, cauza urmând a fi soluţionată prin încheiere [art. 561 alin. (2)], iar nu prin sentinţă [art. 547 alin. (2)], în termen de 10 zile de la sesizare. În măsura în care ar fi necesar, se aplică în completare dispoziţiile art. 547 alin. (2), având caracter de drept comun cu privire la incidentele ivite în cursul arbitrajului şi date în competenţa instanţei statale, dispoziţii care fac trimitere la procedura ordonanţei preşedinţiale. Astfel, întâmpinarea nu este obligatorie, iar instanţa va stabili direct termen, dispunând comunicarea cererii către celelalte părţi, cu prescurtarea termenului de citare, pentru a respecta termenul de 10 zile prevăzut în mod imperativ de lege.

În dreptul german, în cazul litigiilor arbitrale între mai multe părţi, este necesar ca acestea să deţină posibilităţi echivalente de a influenţa constituirea tribunalului arbitral.

Art. 557. Nulitatea parțială

Este nulă clauza din convenția arbitrală care conferă uneia dintre părți un privilegiu cu privire la desemnarea arbitrilor ori care prevede dreptul uneia dintre părți de a numi arbitrul în locul celeilalte părți sau de a avea mai mulți arbitri decât cealaltă parte.

Comentariu

1. Textul reia întocmai dispozițiile art. 346 C. pr. civ.

2. Art. 557 NCPC sancționează cu nulitatea clauzele din convenția arbitrală care ar conferi uneia dintre părți mai multe prerogative în ceea privește desemnarea arbitrilor, în detrimentul celeilalte. Sunt astfel de clauze cele prin care se conferă uneia dintre părți un privilegiu cu privire la desemnarea arbitrilor ori care prevăd dreptul uneia dintre părți de a numi arbitrul în locul celeilalte părți sau de a avea mai mulți arbitri decât cealaltă parte.

3. Nulitatea nu privește convenția arbitrală în întregul său, ci numai clauza ilicită referitoare la desemnarea arbitrilor într-o manieră care aduce atingere principiului egalității părților. Nulitatea este, așadar, parțială, cum sugerează și denumirea marginală, care, deși nu are valoare normativă, are o funcție orientativă cu privire la interpretarea textului.

Sunt, prin urmare, aplicabile dispozițiile art. 1.255 alin. (2) NCC, potrivit cărora, în cazul în care contractul (în cazul nostru, convenția arbitrală) este menținut în parte, clauzele nule sunt înlocuite de plin drept cu dispozițiile legale aplicabile. Se vor aplica, prin urmare, dispozițiile art. 556 NCPC, la care facem trimitere.

4. Credem că nulitatea este una absolută, întrucât respectarea principiului egalității părților transgresează interesul părților, garantând imparțialitatea tribunalului arbitral. În același sens este și formularea textului, potrivit căruia „este nulă" clauza contrară legii, iar nu doar „anulabilă". Din împrejurarea că nulitatea este parțială nu s-ar putea trage concluzia că suntem în prezența unei nulități relative (anulabilități), întrucât este vorba despre criterii de clasificare diferite; nulitatea este absolută ori relativă, în funcție de interesul ocrotit în mod preponderent (art. 1.250-1.251 NCC), și totală ori parțială, în funcție de întinderea efectelor sale (art. 1.255 NCC)[1]. În ceea ce privește însă termenul de invocare a neregularității, urmează a fi avute în vedere dispozițiile art. 592 NCPC.

Art. 558. Numirea arbitrilor

(1) Arbitrii sunt numiți, revocați sau înlocuiți conform convenției arbitrale.

(2) Când arbitrul unic sau, după caz, arbitrii nu au fost numiți prin convenția arbitrală și nici nu s-a prevăzut modalitatea de numire, partea care vrea să recurgă la arbitraj va comunica celeilalte părți, în scris, să procedeze la numirea lor potrivit art. 556 alin. (2) și (3).

---

[1] S-a apreciat că, de vreme ce nulitatea este parțială, ea este totodată și una relativă (I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 820), opinie la care nu subscriem, din motivul învederat în text. În sensul unei nulități absolute și parțiale, care operează de plin drept, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 76. S-a apreciat că, *de lege ferenda*, nulitatea ar trebui să fie relativă – în acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 40.

(3) În comunicare se arată numele, domiciliul și, pe cât posibil, datele personale și profesionale ale arbitrului unic propus sau ale arbitrului desemnat de partea care vrea să recurgă la arbitraj, precum și enunțarea succintă a pretențiilor și a temeiului lor.

(4) Partea căreia i s-a făcut comunicarea trebuie să transmită, la rândul său, în termen de 10 zile de la primirea acesteia, răspunsul la propunerea de numire a arbitrului unic sau, după caz, numele, prenumele, domiciliul și, pe cât posibil, datele personale și profesionale ale arbitrului desemnat de aceasta.

(5) Când propun arbitrii, fie prin convenția arbitrală, fie în condițiile alin. (2)-(4), părțile vor propune și câte un supleant, pentru cazul în care arbitrul principal ar fi sau ar ajunge în situația să nu își poată îndeplini însărcinarea.

Comentariu

1. Textul reia, cu unele modificări și completări, dispozițiile art. 347-348 C. pr. civ., care au fost reunite pentru o mai bună sistematizare, de vreme ce ambele articole priveau numirea arbitrilor.

2. Alin. (1) stabilește regula generală conform căreia numirea, revocarea sau înlocuirea arbitrilor are loc potrivit convenției arbitrale. Regulile ce urmează au, așadar, caracter supletiv.

Reamintim că, în condițiile art. 544 alin. (2) NCPC, numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor poate fi reglementată și prin act scris încheiat ulterior convenției arbitrale.

Desigur, părțile trebuie să observe normele cu caracter imperativ, cum sunt cele referitoare la numărul impar de arbitri ori la egalitatea părților cu interese contrare în ceea ce privește desemnarea arbitrilor.

3. În măsura în care părțile supun soluționarea litigiului dintre ele arbitrajului instituționalizat[1)], se vor aplica regulile de procedură specifice respectivei instanțe arbitrale [art. 619 alin. (2) teza întâi NCPC], desigur, în măsura în care acestea din urmă respectă ordinea publică, bunele moravuri și dispozițiile imperative ale legii.

4. Pornind de la premisa corectă că părțile au optat pentru un anumit arbitraj instituționalizat, în considerarea regulilor acestuia, în vigoare la data încheierii convenției, instanța supremă a decis recent că modificarea fundamentală a regulilor de numire a arbitrilor (respectiv pierderea dreptului părților de a-și mai numi arbitrii) după încheierea convenției arbitrale nu atrage aplicarea noilor norme de procedură arbitrală în măsura în care acestea contravin voinței celor care au stabilit soluționarea diferendului conform regulilor de procedură arbitrale în vigoare la data încheierii convenției, de către arbitrii numiți, întrucât noile reguli nu pot altera voința părților și denatura conținutul acesteia[2)]. Cu alte cuvinte, în măsura în care după încheierea convenției arbitrale, dar înainte de sesizarea tribunalului arbitral, regulile de procedură ale instituției permanente de arbitraj se modifică într-un sens care aduce atingere prerogativelor părților referitoare la desemnarea arbitrilor, existente la data încheierii convenției arbitrale, aceste din urmă reguli vor fi singurele aplicabile, pe temeiul voinței prezumate a părților, în caz contrar hotărârea arbitrală fiind nulă. Chiar

---

[1)] A se vedea *infra*, comentariile cu privire la art. 616 și urm. NCPC.

[2)] A se vedea ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1614 din 8 mai 2014, jurisprudența citată cu privire la art. 558 NCPC, speța 1.

dacă hotărârea a fost pronunţată sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865, credem că ea are valoare de principiu, fiind de actualitate şi din perspectiva actualei reglementări.

În doctrina franceză s-a observat în mod judicios că, chiar dacă arbitrajul instituţionalizat propune o listă prestabilită de persoane a căror competenţă şi calitate profesională este atestată, alegerea părţilor nu poate fi limitată la cei cuprinşi în respectiva listă, ci trebuie să rămână integral liberă. Cu alte cuvinte, o asemenea listă este „deschisă", iar **nu** închisă, în acest sens fiind, de altfel, dispoziţiile art. 618 alin. (1) teza a doua NCPC. „Ceea ce distinge în mod esenţial arbitrajul de justiţia statală este libera alegere a judecătorului. Alegerea arbitrului se întemeiază pe încrederea personală, chiar dacă, bineînţeles, arbitrul trebuie să fie în mod necesar independent faţă de partea care l-a desemnat"[1].

5. Când modalitatea de numire nu a fost stabilită prin convenţia arbitrală sau prin act scris ulterior [art. 544 alin. (2) NCPC] şi nu se aplică regulile de procedură ale unei instituţii permanente de arbitraj, se vor aplica regulile supletive stabilite de alin.(2)-(5).

6. Astfel, partea care vrea să recurgă la arbitraj – respectiv are iniţiativa declanşării litigiului arbitral – va comunica celeilalte părţi, în scris, să procedeze la numirea arbitrului unic sau, după caz, a arbitrului care intră în componenţa completului arbitral colegial.

Alin. (3) prevede anumite cerinţe de formă, de natură să permită destinatarului să înţeleagă despre ce litigiu este vorba şi care sunt datele de identificare ale arbitrului unic *propus* sau ale arbitrului *desemnat* de partea de la care emană comunicarea. Cunoaşterea pretenţiilor formulate şi a temeiului acestora (legea nu impune o motivare în drept, motiv pentru care credem că enunţarea circumstanţelor care justifică pretenţia formulată este suficientă) este necesară pentru ca destinatarul să decidă cu privire la numirea arbitrului pe care îl consideră potrivit[2].

În ceea ce priveşte comunicarea însăşi, legea nu impune anumite cerinţe de formă, însă pot fi avute în vedere, pe cale de analogie, dispoziţiile art. 559 NCPC, conform cărora comunicarea poate avea loc prin orice mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia, precum poşta, telefaxul sau poşta electronică.

7. În mod simetric, partea căreia i s-a făcut comunicarea trebuie să răspundă într-o manieră similară şi să transmită, la rândul său, în termen de 10 zile de la primirea acesteia, răspunsul la propunerea de numire a arbitrului unic sau, după caz, numele, prenumele, domiciliul şi, pe cât posibil, datele personale şi profesionale ale arbitrului desemnat de aceasta.

8. Depăşirea termenului de 10 zile nu atrage decăderea părţii din dreptul de a participa la numirea arbitrului unic ori, după caz, de a-şi desemna un arbitru. În cazul depăşirii termenului, partea care a iniţiat numirea arbitrilor poate sesiza tribunalul de la locul arbitrajului, potrivit art. 561 NCPC, pentru ca acesta să numească arbitrul[3].

---

[1] A se vedea J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 133, p. 111 (traducerea citatului ne aparţine).

[2] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 41.

[3] Cu excepţia întârzierilor minore, nu excludem acordarea de daune-interese pentru neîndeplinirea la timp a obligaţiei legale de a contribui la desemnarea tribunalului arbitral, executând astfel cu bună-credinţă convenţia arbitrală [*cf.* art. 1.170 şi art. 1.272 alin. (1) NCC].

9. Cu titlu de noutate, alin. (5) obligă părţile ca odată cu propunerile de arbitri să propună şi câte un supleant, pentru cazul în care arbitrul principal ar fi sau ar ajunge în situaţia să nu îşi poată îndeplini însărcinarea. Prevederea urmăreşte să asigure celeritatea procedurii arbitrale[1)].

Jurisprudenţă

Curtea de apel a apreciat că ceea ce este esenţial în stabilirea regulilor de arbitraj aplicabile în ce priveşte numirea arbitrilor care constituie tribunalul arbitral în cauza de faţă este data încheierii convenţiei arbitrale, deoarece părţile au încheiat convenţia arbitrală sub auspiciile reglementării în vigoare la acea dată, a regulilor aplicabile instituţiei de arbitraj de la data încheierii convenţiei, iar, în condiţiile modificării ulterioare a acestor reguli, nu se poate şti dacă părţile ar mai fi încheiat o atare convenţie.

De asemenea, în cauza de faţă s-a constatat că nu a fost parcursă procedura de numire de către părţi a arbitrilor, considerându-se că sunt aplicabile Noile reguli de procedură, respectiv astfel cum fuseseră modificate în 16.01.2012 şi, respectiv, 23 ianuarie 2012, în sensul că numirea arbitrilor să o facă exclusiv autoritatea de nominare din cadrul CACIR, sens în care tribunalul arbitral astfel constituit a respins excepţia de nelegalitate privind compunerea tribunalului arbitral.

Apreciind că regulile privind numirea arbitrilor aplicabile în cauza de faţă sunt cele de la data încheierii convenţiei arbitrale, iar, pe de altă parte, principiul autonomiei de voinţă ce guvernează arbitrajul, Curtea a stabilit că este incident motivul de anulare a sentinţei arbitrale reglementat de dispoziţiile art. 364 lit. c) C. pr. civ.

În plus, Curtea a constatat că prin acest mod de aplicare a legii, respectiv a Regulilor privind numirea arbitrilor, raportat la convenţia arbitrală, tribunalul arbitral a încălcat chiar principiile originare ce guvernează arbitrajul voluntar, respectiv principiul libertăţii de voinţă a părţilor şi principiul autonomizării arbitrajului faţă de instanţele judecătoreşti.

Altfel spus, avantajele unanim recunoscute de doctrina în materie pentru arbitraj, în raport cu judecata de drept comun de către instanţele de judecată, între care: posibilitatea alegerii arbitrilor; posibilitatea derogării prin convenţia arbitrală de la normele generale; încrederea mai mare pe care o inspiră un «judecător» pe care l-ai ales în funcţie de criterii obiective sau subiective, deopotrivă, sunt înlăturate cu desăvârşire, prin aceea că instituţia permanentă de arbitraj, prin modificarea propriilor reguli, înlătură aceste posibilităţi şi restrânge în mod exagerat libertatea de voinţă a părţilor, în ce priveşte procedura de numire a arbitrilor.

De aceea, Curtea de Apel, reţinând incidenţa motivului de anulare prevăzut de art. 364 lit. c) din vechiul Cod de procedură civilă, cu referire la art. 341, la art. 347 şi la art. 366 din acelaşi cod, prin sentinţa civilă nr. 57 din 21 iunie 2013, a admis acţiunea în anulare, a anulat sentinţa arbitrală şi a fixat termen pentru judecata în fond a litigiului. (...)

Pe lângă marea flexibilitate a procedurii arbitrale, în care libertatea de voinţă a părţilor este îngrădită numai de necesitatea respectării ordinii publice, a bunelor moravuri şi a normelor legale imperative, unul dintre avantajele acestei proceduri este posibilitatea părţilor de a-şi desemna «judecătorii», respectiv de a alege persoane care au o experienţă relevantă şi cunoştinţe aprofundate în materia vizată, în a căror opinie au încredere ca fiind pertinentă şi convingătoare în caz de litigiu.

[1)] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 821; pentru o opinie critică faţă de această soluţie a legii, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 80. Nerespectarea acestei dispoziţii nu atrage sancţiuni, art. 561 NCPC neputând fi invocat pentru a cere tribunalului să numească supleanţii, înainte de a se ivi cauza care face necesară înlocuirea unui arbitru.

Având deci o origine contractuală şi o funcţie jurisdicţională, arbitrajul pronunţă o sentinţă obligatorie numai în baza învestirii primite de la părţi.

O asemenea învestire nu poate avea loc, în opinia Înaltei Curţi, decât având în vedere conţinutul clauzei compromisorii aşa cum a fost aceasta inserată în contractul părţilor.

Întrucât în prezenta cauză, la momentul încheierii contractului, Regulile de procedură arbitrală în vigoare prevedeau posibilitatea ca părţile să-şi constituie propriul tribunal arbitral, iar părţile au prevăzut că *aceste* reguli fac parte din convenţia arbitrală, instanţa constată că nominalizarea arbitrilor de către părţi este singurul criteriu ce corespunde principiului autonomiei de voinţă a părţilor, desemnarea arbitrilor de către Autoritatea de nominare, conform noilor reguli de procedură arbitrale, nefiind conformă voinţei celor aflaţi în litigiu.

De altfel, în cadrul convenţiei arbitrale, părţile au făcut referire expresă la *arbitrii numiţi*, iar art. 5 din Regulile CACIR în vigoare la data încheierii convenţiei prevedeau că tribunalul arbitral este constituit din arbitrul unic sau din totalitatea arbitrilor învestiţi de părţi prin convenţia arbitrală sau în conformitate cu regulile de procedură arbitrală, excluzând posibilitatea ca desemnarea arbitrilor să fie delegată unei alte persoane sau autorităţi.

Modificarea fundamentală, în premieră, a regulilor de numire a arbitrilor (respectiv pierderea dreptului părţilor de a-şi mai numi arbitrii) după încheierea convenţiei arbitrale nu atrage aplicarea noilor norme de procedură arbitrală în măsura în care acestea contravin voinţei celor care au stabilit soluţionarea diferendului conform regulilor de procedură arbitrale în vigoare la data încheierii convenţiei, de către arbitrii numiţi, întrucât noile reguli nu pot altera voinţa părţilor şi denatura conţinutul acesteia. (...)

De altfel, între regulile esenţiale ale arbitrajului enumerate de Codul de procedură civilă se regăseşte şi cea a *învestirii de către părţi* a arbitrilor. De aceea, limitarea principiului disponibilităţii nu poate fi realizată prin Regulile de procedură arbitrală, ci numai prin convenţia părţilor *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1614 din 8 mai 2014, disponibilă pe www.scj.ro)*.

Art. 559. Acceptarea sarcinii de arbitru

Acceptarea însărcinării de arbitru trebuie să fie făcută în scris şi va fi comunicată părţilor, în termen de 5 zile de la data primirii propunerii de numire, prin poştă, telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 349 C. pr. civ., cu completări referitoare la modalitatea de comunicare a acceptării.

2. Exercitarea funcţiei de arbitru este facultativă pentru cel desemnat în această calitate; arbitrul este liber să refuze propunerea care i-a fost făcută, fără a fi ţinut să-şi motiveze refuzul. De asemenea, simpla tăcere nu valorează acceptare[1]. În acest caz, după comunicarea refuzului sau, după caz, după expirarea termenului de 5 zile la care se referă textul, părţile sunt libere să desemneze un alt arbitru. Desigur, părţile pot lua în considerare şi acceptarea comunicată după expirarea termenului de 5 zile prevăzut într-o manieră supletivă de art. 559 NCPC, acest termen fiind instituit în interesul lor, pentru constituirea rapidă a tribunalului arbitral.

[1] A se vedea: I. Deleanu, *Arbitrajul intern*, *cit. supra*, p. 117; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 41.

3. Însă, odată ce a acceptat misiunea de a fi arbitru[1], arbitrul este obligat să-şi îndeplinească această funcţie, sub sancţiunea daunelor-interese [art. 565 lit. a) NCPC].

4. Odată ce acceptarea sarcinii de arbitru este comunicată părţilor, se poate încheia *convenţia de arbitru*[2], act juridic distinct de convenţia de arbitraj, fiind încheiat între părţile litigante şi arbitrul desemnat. Desigur, legea nu impune încheierea unui înscris constatator distinct al acestei convenţii (*negotium iuris*), fiind suficientă simpla acceptare a numirii, comunicată în condiţiile prescrise de Cod. Trebuie observat că, cel puţin în cazul arbitrajului instituţionalizat din ţara noastră, încheierea unei astfel de convenţii nu este uzuală şi nici nu este necesară din punct de vedere practic, câtă vreme atât părţile cât şi arbitrii sunt prezumaţi a fi acceptat regulile aplicabile respectivului arbitraj instituţionalizat, inclusiv în ceea ce priveşte drepturile şi obligaţiile care revin, respectiv incumbă arbitrilor. În cazul arbitrajului *ad hoc*, ar fi însă recomandabilă consemnarea chestiunilor referitoare la remunerarea arbitrilor în cuprinsul unei convenţii de arbitru distincte şi constatate prin înscris, în condiţiile prevăzute de lege.

Art. 560. Numirea supraarbitrului

Cei 2 arbitri vor proceda la numirea supraarbitrului și a unui supleant al acestuia, în termen de 10 zile de la ultima acceptare. Supraarbitrul se va conforma prevederilor art. 559.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 350 C. pr. civ.

2. În cazul tribunalului arbitral colegial, în care părţile au desemnat un număr par de arbitri (de regulă, câte unul pentru fiecare parte, ipoteză avută în vedere şi de text), aceştia urmează să numească un supraarbitru (şi un supleant), în termen de 10 zile de la ultima acceptare.

3. Supraarbitrul desemnat trebuie să comunice acceptarea sa în condiţiile art. 559, la care facem trimitere.

4. S-a subliniat cu temei că, indiferent de modalitatea de numire, arbitrii sunt ţinuţi în egală măsură să acţioneze imparţial şi în deplină independenţă[3].

---

[1] Pentru unele precizări terminologice, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 81.

[2] Cu privire la convenţia de arbitru, s-a arătat că aceasta nu este un contract de mandat, ci un contract de prestări de servicii cu titlu oneros (în acest sens, a se vedea L. Cadiet, E. Jeuland, *op. cit.*, p. 773), dar şi că aceasta are o natură juridică proprie, împrumutând din elementele mandatului, respectiv ale prestării de servicii (Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 42). S-a arătat însă şi că suntem în prezenţa unui mandat în interes comun, conferit de părţi arbitrilor (J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 132, p. 109). Apreciem că acest contract este unul de prestări servicii, iar nu de mandat, lipsind împuternicirea dată în vederea încheierii unor acte juridice pe seama mandantului (art. 2.009 NCC). În tot cazul, răspunderea arbitrului, în cazul neîndeplinirii obligaţiilor ce-i revin, este una contractuală, aspect asupra căruia vom reveni.

[3] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 822.

5. Deşi supraarbitrul nu are prerogative jurisdicţionale suplimentare faţă de ceilalţi doi arbitri, el va fi, de regulă, preşedintele completului arbitral[1)].

6. În cazul în care cei doi arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului, sunt aplicabile dispoziţiile art. 561 NCPC.

Art. 561. Numirea arbitrilor de către instanţă

(1) În caz de neînţelegere între părţi cu privire la numirea arbitrului unic sau dacă o parte nu numeşte arbitrul ori dacă cei 2 arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului, partea care vrea să recurgă la arbitraj poate cere tribunalului prevăzut la art. 547 alin. (1) să procedeze la numirea arbitrului ori, după caz, a supraarbitrului.

(2) Tribunalul se pronunţă în termen de 10 zile de la sesizare, cu citarea părţilor, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 351 C. pr. civ., cu precizări referitoare la instanţa judecătorească competentă.

2. Art. 561 NCPC constituie o aplicaţie particulară, cu unele prevederi derogatorii, a dispoziţiei înscrise în art. 547 NCPC, care instituie competenţa tribunalului de la locul arbitrajului de a soluţiona cererile având ca obiect înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea şi desfăşurarea arbitrajului.

Situaţiile indicate în text constituie piedici în calea organizării arbitrajului, care trebuie înlăturate pe cale judiciară, în cazul în care părţile sau, după caz, arbitrii desemnaţi nu se înţeleg, pentru a garanta deplina eficienţă a convenţiei arbitrale.

3. Anterior am apreciat că art. 561 NCPC se aplică şi în situaţia în care litigiul urmează a se purta între mai mult de două părţi care au încheiat convenţia arbitrală, cu interese divergente, iar acestea nu se înţeleg cu privire la maniera desemnării arbitrului, care nu este reglementată nici în cuprinsul convenţiei arbitrale ori, după caz, în cuprinsul regulilor de procedură ale instituţiei permanente de arbitraj. Nu vedem care ar fi temeiul pentru ca în acest caz convenţia arbitrală să devină inoperantă, astfel încât singurul remediu eficace constă în aplicarea art. 561 şi în această ipoteză[2)].

4. Deşi textul se referă la „partea care vrea să recurgă la arbitraj", calitatea procesuală activă aparţine oricărei părţi. Partea care sesizează tribunalul, potrivit art. 561, urmăreşte

---

[1)] Această soluţie se regăseşte în mod explicit în legislaţia germană. Astfel, în condiţiile art. 1.035 alin. (3) ZPO, dacă părţile nu au convenit altfel, în cazul tribunalului arbitral compus din 3 arbitri, fiecare parte va desemna câte un arbitru. Arbitrii desemnaţi vor desemna supraarbitrul, care acţionează în calitate de preşedinte al completului arbitral. Dacă partea invitată să desemneze arbitrul nu a procedat în acest fel în termen de o lună de la primirea comunicării ori arbitrii desemnaţi nu se înţeleg cu privire la persoana supraarbitrului în termen de o lună de la desemnarea lor, numirea se face de către instanţă, la cererea oricărei părţi.

[2)] A se vedea *supra*, comentariul cu privire la art. 556 NCPC. În sens contrar, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 281.

înlăturarea dificultăţilor în constituirea tribunalului arbitral şi, implicit, dar neîndoielnic, îşi relevă astfel intenţia de a recurge la arbitraj[1].

5. S-a apreciat că, odată cu sesizarea instanţei judecătoreşti, dreptul părţilor de a numi arbitrul sau arbitrii ori, după caz, dreptul arbitrilor de a numi supraarbitrul s-ar pierde[2]. Considerăm totuşi că acest punct de vedere este excesiv. Nimic nu împiedică părţile să se înţeleagă totuşi asupra numirii chiar după sesizarea instanţei, cu condiţia ca această înţelegere să intervină înainte de pronunţarea încheierii de desemnare. În acest din urmă caz, cererea va fi respinsă ca rămasă fără obiect[3].

6. S-a arătat în mod întemeiat că, dacă părţile nu au stabilit în cuprinsul convenţiei arbitrale unde va avea loc arbitrajul (sau, adăugăm noi, părţile nu au optat pentru o instituţie permanentă de arbitraj, cu sediu determinat), iar tribunalul arbitral, care prin ipoteză nu este încă constituit, nu poate stabili locul arbitrajului, se pot ivi dificultăţi în stabilirea competenţei teritoriale. Partea care a sesizat instanţa trebuie să expună elementele din care rezultă că aceasta este competentă teritorial[4].

7. Cererea va cuprinde elementele prevăzute de art. 148 NCPC, iar nu de art. 194 NCPC, nefiind vorba despre o veritabilă cerere de chemare în judecată. Petentul va expune motivele de fapt care au determinat sesizarea tribunalului şi va anexa înscrisurile din care rezultă efectuarea comunicărilor la care se referă art. 558 NCPC, precum şi, eventual, alte înscrisuri care atestă refuzul de numire sau, după caz, divergenţele cu privire la numirea arbitrului unic sau a supraarbitrului.

8. Tribunalul se va pronunţa cu citarea părţilor, în termen de 10 zile de la sesizare. Acest termen scurt implică faptul că în această procedură termenul de judecată va fi stabilit direct la primirea cererii, procedura regularizării, prevăzută de art. 200 NCPC[5], şi procedura de comunicare, prevăzută de art. 201 NCPC, fiind inaplicabile. Desigur, părţile adverse vor fi sesizate cu copie de pe cerere şi înscrisurile anexate acesteia. De vreme ce art. 561 NCPC constituie o aplicaţie particulară a dispoziţiilor art. 547 NCPC, este aplicabilă procedura

---

[1] A se vedea şi Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 43.

[2] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 43; în acelaşi sens s-a pronunţat şi o parte a jurisprudenţei germane (*e.g.*, Bayerisches Oberstes Landesgericht, hotărârea din 16 ianuarie 2002, disponibilă pe *www.juris.de*; fosta instanţă supremă bavareză argumentează această soluţie inclusiv prin raportare la necesitatea de a preveni o tactică dilatorie a părţii).

[3] În acest sens, pentru doctrina germană, a se vedea R. Geimer, *Comentariul ZPO*, p. 2291. În aceeaşi ordine de idei, considerăm că desemnarea tardivă a arbitrului nu poate fi considerată refuz de numire şi nu poate fi sancţionată pe calea unei cereri de desemnare judiciară a arbitrului, întrucât partea nu este decăzută din dreptul de a numi arbitrul, ca efect al depăşirii termenului. În sens contrar, se pare, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 43.

[4] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 43.

[5] A se vedea şi dispoziţiile art. 12[1] din Legea nr. 76/2012, introduse prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea Codului de procedură civilă şi a unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014, conform cărora „dispoziţiile art. 200 din Codul de procedură civilă referitoare la verificarea cererii şi la regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale şi nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziţii", procedura prevăzută de art. 561 NCPC fiind un incident procedural ivit în vederea înlăturării piedicilor în calea constituirii tribunalului arbitral. Pentru identitate de raţiune, soluţia din noul text de lege se aplică şi pricinilor începute înainte de intrarea în vigoare a legii modificatoare.

ordonanței președințiale, de unde rezultă că întâmpinarea nu este obligatorie [art. 999 alin. (1) teza a doua NCPC].

9. Dacă partea care a refuzat să desemneze arbitrul formulează apărări cu privire la pretinsa nevaliditate sau inaplicabilitate a convenției arbitrale, credem că (sub rezerva unor situații manifeste, precum inexistența convenției arbitrale[1]), caz în care refuzul desemnării unui arbitru nu ar mai putea fi considerat nejustificat) tribunalul sesizat potrivit art. 561 NCPC nu este îndreptățit să statueze în această procedură simplificată și urgentă decât asupra constituirii tribunalului arbitral, iar nu asupra competenței acestuia din urmă. Odată constituit și sesizat, tribunalul arbitral își verifică din oficiu competența, rezultatul verificării fiind consemnat într-o încheiere, care poate fi desființată numai prin acțiunea în anulare introdusă împotriva hotărârii arbitrale [art. 579 alin. (1) și (2), art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC].

10. Încheierea[2] pronunțată nu este supusă niciunei căi de atac, ordinară sau extraordinară.

Art. 562. Incompatibilitatea arbitrilor

(1) În afară de cazurile de incompatibilitate prevăzute pentru judecători, arbitrul poate fi recuzat și pentru următoarele motive, care pun la îndoială independența și imparțialitatea sa:

a) neîndeplinirea condițiilor de calificare sau a altor condiții privitoare la arbitri, prevăzute în convenția arbitrală;

b) când o persoană juridică al cărei asociat este sau în ale cărei organe de conducere se află arbitrul are un interes în cauză;

c) dacă arbitrul are raporturi de muncă ori de serviciu, după caz, sau legături comerciale directe cu una dintre părți, cu o societate controlată de una dintre părți sau aflată sub un control comun cu aceasta;

d) dacă arbitrul a prestat consultanță uneia dintre părți, a asistat sau a reprezentat una dintre părți ori a depus mărturie în una dintre fazele precedente ale litigiului.

(2) O parte nu poate recuza arbitrul numit de ea decât pentru cauze survenite sau de care a luat cunoștință după numire.

(3) Persoana care știe că în privința sa există o cauză de recuzare este obligată să înștiințeze părțile și pe ceilalți arbitri mai înainte de a fi acceptat însărcinarea de arbitru, iar dacă asemenea cauze survin după acceptare, de îndată ce le-a cunoscut.

(4) Această persoană nu poate participa la judecarea litigiului decât dacă părțile, înștiințate potrivit alin. (3), comunică în scris că înțeleg să nu ceară recuzarea. Chiar în acest caz, ea are dreptul să se abțină de la judecarea litigiului, fără ca abținerea să însemne recunoașterea cauzei de recuzare.

(5) Abținerea produce efecte pe data formulării ei, fără nicio altă formalitate.

---

[1] Pentru opinia potrivit căreia instanța nu și-ar putea da concursul la desemnarea arbitrului dacă convenția arbitrală este manifest nulă ori inoperabilă, a se vedea și I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 510.

[2] Credem că este impropriu să se vorbească despre o încheiere interlocutorie (în acest sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 84), clasificarea în încheieri preparatorii și interlocutorii fiind specifică încheierilor premergătoare, prin care nu se finalizează judecata (*cf.* art. 235 teza întâi NCPC; a se vedea și *supra*, comentariul *sub* art. 235 NCPC, vol. I, p. 807), în vreme ce încheierea pronunțată potrivit art. 561 NCPC pune capăt judecății. Desigur, asupra acestei încheieri nu se mai poate reveni. S-a arătat însă întemeiat că, dacă persoana numită nu acceptă propunerea, se poate relua procedura, în temeiul unei cereri noi. A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 43.

Comentariu

1. De vreme ce arbitrul este un judecător privat, care trebuie să-şi îndeplinească misiunea în deplină independenţă şi cu imparţialitate, art. 562 NCPC reglementează incompatibilitatea arbitrilor.

Potrivit alin. (1), arbitrul poate fi recuzat – ori se poate abţine – în cazurile de incompatibilitate prevăzute de lege pentru judecători, care se aplică întocmai, precum şi pentru alte motive care îi pun la îndoială independenţa şi imparţialitatea, enunţate expres şi limitativ.

2. Fostul art. 351[1] alin. 1 C. pr. civ. prevedea că arbitrul poate fi recuzat pentru cauze care pun la îndoială independenţa şi imparţialitatea sa. Cauzele de recuzare sunt cele prevăzute pentru recuzarea judecătorilor[1)]. Poate constitui o cauză de recuzare şi neîndeplinirea condiţiilor de calificare sau a altor condiţii privitoare la arbitri, prevăzute în convenţia arbitrală.

Se observă că în noua reglementare se face referire la cazuri de incompatibilitate, în acord cu noua concepţie a legiuitorului în materie, şi au fost adăugate cazuri suplimentare de incompatibilitate, specifice arbitrajului [art. 562 alin. (1) lit. b)-d)], inspirate din prevederile art. 815 C. pr. civ. italian.

3. Aşadar, în primul rând, arbitrilor li se aplică în mod corespunzător cazurile de incompatibilitate (absolută sau relativă) prevăzute de lege pentru judecători. Acestea sunt formulate în prezent într-o manieră cuprinzătoare, din dorinţa de a asigura într-o cât mai mare măsură dezideratul imparţialităţii subiective şi obiective a instanţei, standard enunţat în mod expres de art. 6 par. 1 din Convenţia europeană a drepturilor omului.

O interpretare extensivă a cazurilor de incompatibilitate aplicabile arbitrilor nu apare, aşadar, necesară, câtă vreme, potrivit art. 42 alin. (1) pct. 13 şi art. 562 alin. (1) NCPC, arbitrul este, de asemenea, incompatibil atunci când există alte elemente care nasc, în mod întemeiat, îndoieli cu privire la imparţialitatea sa. Desigur, ca şi în cazul judecătorilor, acest caz de incompatibilitate trebuie interpretat în mod rezonabil şi cu bună-credinţă, neputându-i-se subsuma toate împrejurările în care fie partea are anumite nemulţumiri sau îndoieli faţă de arbitru, fără ca acestea să fie obiectiv justificate, fie nu sunt îndeplinite condiţiile celorlalte cazuri de incompatibilitate, expres reglementate – ceea ce ar transforma pct. 13 al art. 42 alin. (1) într-un adevărat „panaceu", de natură a lăsa fără efect tehnica aleasă de legiuitor, de a stabili limitativ cazurile de incompatibilitate. Dimpotrivă, art. 42 alin. (1) pct. 13 NCPC trebuie înţeles, şi în materia arbitrajului, în sensul că se referă la împrejurări având o gravitate sau o semnificaţie similară celorlalte cazuri de incompatibilitate expres reglementate, de natură a genera, în ochii unui observator obiectiv şi rezonabil, îndoieli justificate cu privire la imparţialitatea arbitrului.

4. Reamintim, totodată, că, potrivit art. 42 alin. (1) pct. 1 NCPC, judecătorul este, de asemenea, incompatibil de a judeca atunci când şi-a exprimat anterior părerea cu privire la

---

[1)] Cu privire la această dispoziţie legală, s-a spus că, „aparent, art. 351[1] Cod procedură civilă ar permite recuzarea arbitrilor pentru orice cauze care pun la îndoială independenţa şi imparţialitatea lor. În realitate, dispoziţia legii este circumstanţiată, recuzarea putând fi cerută pentru cele 10 motive amintite şi prevăzute în lege şi pentru motivele prevăzute în convenţie". În acest sens, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 292.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

soluţie în cauza pe care a fost desemnat să o judece. Punerea în discuţia părţilor, din oficiu, a unor chestiuni de fapt sau de drept, potrivit art. 14 alin. (4) şi (5), nu îl face pe judecător incompatibil. Acest caz de incompatibilitate trebuie interpretat restrictiv, fiind aplicabil doar când arbitrul îşi anunţă determinarea de a hotărî într-un anumit fel, dând de înţeles că părerea sa este deja definitiv formată. Teza finală nu lasă loc de îndoială asupra faptului că nu devine incompatibil arbitrul care îşi îndeplineşte obligaţiile care rezultă într-o manieră imperativă din dispoziţiile art. 14 alin.(4)-(6) NCPC, de a pune în discuţia părţilor împrejurările şi motivele de fapt şi de drept relevante în cauză şi care vor fi avute în vedere la pronunţarea hotărârii. Credem chiar că, dată fiind natura voluntară a arbitrajului, în arbitraj obligaţia arbitrilor de a dezbate cu părţile împrejurările, motivele şi argumentele de fapt şi de drept relevante, de a pune întrebări, de a lăsa să se întrevadă o posibilă soluţie şi de a propune, pe acest temei, posibile soluţii amiabile ale cauzei este chiar mai pronunţată decât în cazul instanţelor judecătoreşti şi, în tot cazul, dat fiind numărul mai scăzut de cauze şi cadrul mai puţin formal în care se desfăşoară arbitrajul, există condiţii mai propice pentru o astfel de abordare.

5. Cazurilor prevăzute de art. 41-42, la care se face trimitere, se adaugă celor expres enunţate de art. 562 alin. (1) NCPC.

6. S-a arătat, în mod întemeiat, că primul caz, care se referă la neîndeplinirea condiţiilor de calificare sau a altor condiţii privitoare la arbitri, prevăzute în convenţia arbitrală, priveşte nu atât independenţa şi imparţialitatea arbitrului, cât inaptitudinea sa de a judeca litigiul[1]. Potrivit art. 558 alin. (1) NCPC, părţile pot stipula în convenţia arbitrală condiţii (însuşiri, calificări) suplimentare faţă de condiţia minimală a capacităţii depline de exerciţiu (art. 555 NCPC), condiţii a căror neîndeplinire permite formularea unei cereri de recuzare [art. 562 alin. (1) lit. a) NCPC]. Este, prin urmare, lipsită de semnificaţie practică discuţia referitoare la imposibilitatea părţilor de a institui prin convenţie cazuri suplimentare de recuzare[2].

7. Cazurile reglementate de art. 562 alin. (1) lit. b) şi c) lasă a se presupune lipsa de independenţă şi imparţialitate a arbitrilor, datorită unor legături de interese, chiar indirecte, ale arbitrului cu una dintre părţi. S-a arătat că, dacă dependenţa economică a arbitrului faţă de una dintre părţi ar surveni pronunţării hotărârii arbitrale, dar până la soluţionarea cererii în anulare, ar fi incidente dispoziţiile art. 562 alin. (1) lit. c) NCPC. Credem că incompatibilitatea, în sensul propriu, juridic al termenului, nu poate interveni ulterior dezînvestirii tribunalului arbitral. Cel mult, în cazul în care fostul arbitru ar intra în raporturi de muncă, de serviciu ori „legături de afaceri directe" cu o parte la foarte scurt timp după pronunţarea hotărârii arbitrale, în circumstanţe de natură a ridica suspiciuni cu privire la o posibilă înţelegere anterioară hotărârii arbitrale, ar putea fi, teoretic, incidente dispoziţiile art. 42 alin. (1) pct. 13 NCPC, o atare înţelegere fiind de natură a submina, în mod legitim, încrederea părţii în imparţialitatea arbitrului.

Trebuie observat că nu se poate formula cerere în anulare împotriva hotărârii arbitrale, invocând presupusa incompatibilitate a arbitrului (mai exact, nelegala respingere a cererii de recuzare), întrucât nu există un motiv corespunzător printre cele pentru care, în mod

[1] În acest sens, a se vedea: R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 86; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 44-45.

[2] Pentru această discuţie, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 44.

limitativ, legea permite exercitarea acţiunii în anulare. De altfel, art. 563 alin. (2) teza a doua prevede expres că încheierea prin care s-a soluţionat cererea de recuzare nu este supusă niciunei căi de atac.

8. Art. 562 alin. (1) lit. d) NCPC se referă la situaţii în care arbitrul a fost implicat anterior în desfăşurarea aceluiaşi litigiu, într-o fază premergătoare sesizării tribunalului arbitral, înlăturarea sa de la judecată fiind întemeiată pe considerente similare celor care avute în vedere de legiuitor la edictarea cazului de incompatibilitate absolută prevăzut de art. 41 alin. (2) NCPC.

9. În condiţiile alin. (2), o parte nu poate recuza arbitrul numit de ea decât pentru cauze survenite sau de care a luat la cunoştinţă după numire. Soluţia este firească, întrucât partea şi-a asumat implicit, dar neîndoielnic toate împrejurările care îi erau cunoscute la data numirii arbitrului; a invoca ulterior chestiuni care n-au împiedicat-o să numească respectivul arbitru ori să consimtă la numirea lui ar constitui o conduită contradictorie, de rea-credinţă[1)].

În cazul unor circumstanţe existente la data numirii, partea trebuie să expună, în mod credibil, împrejurările din care rezultă că a cunoscut aceste circumstanţe doar ulterior. Cunoaşterea ulterioară nu poate fi pur şi simplu prezumată, fără nicio explicaţie din partea celui care cere recuzarea, căci, altminteri, termenul de 10 zile prevăzut de art. 563 alin. (1) NCPC ar rămâne fără nicio semnificaţie.

10. Art. 561 alin. (3), care reia dispoziţiile art. 351[1] alin. 3 C. pr. civ., instituie în sarcina arbitrului desemnat obligaţia de a înştiinţa părţile şi pe ceilalţi arbitri cu privire la eventuale cauze de recuzare, de îndată ce le-a cunoscut. Reglementarea expresă a acestei obligaţii de transparenţă este bine-venită[2)].

11. În condiţiile alin. (4), în materia arbitrajului reglementarea incompatibilităţii nu este de ordine publică. Dacă părţile, înştiinţate potrivit alin. (3), comunică în scris că nu înţeleg să ceară recuzarea, incompatibilitatea se acoperă. O atare soluţie (achiesarea expresă la judecarea cauzei de către un arbitru ce ar putea fi sau chiar este incompatibil) îşi găseşte explicaţia în natura contractuală, voluntară a arbitrajului şi în relaţia de încredere care se stabileşte între părţi şi persoana arbitrului. Ea nu are corespondent în procedura de judecată de drept comun, unde obligaţia judecătorului incompatibil de a se abţine este imperativă, chiar dacă părţile ar achiesa la judecarea cauzei de către acel judecător, cunoscând cauza de incompatibilitate.

[1)] A se vedea şi: Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 44; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 824.

[2)] Potrivit art. 1.036 alin. (1) C. pr. civ. german (*Zivilprozessordnung* – în continuare ZPO), persoana desemnată ca arbitru este obligată să comunice toate împrejurările care ar putea naşte îndoieli cu privire la imparţialitatea sau independenţa sa. Această obligaţie subzistă şi după desemnarea arbitrului, până la pronunţarea hotărârii arbitrale, cu privire la împrejurări care nu au fost comunicate anterior.

O reglementare similară există şi în dreptul francez [art. 1.452 alin. (2) C. pr. civ. fr.], cu privire la care s-a arătat în doctrină că prezintă un interes practic evident, de vreme ce previne recuzarea, incident care este de natură să întrerupă cursul instanţei arbitrale, fapt care va determina îndeosebi partea dornică să tergiverseze judecata să recurgă lesne la formularea unei cereri de recuzare. În acest sens, a se vedea J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 136, p. 114.

Desigur, sub imperiul NCPC, astfel cum am arătat în text, recuzarea nu suspendă judecata. Cu toate acestea, admiterea cererii de recuzare ar avea efecte nedorite, în detrimentul principiului continuităţii, care trebuie să caracterizeze şi procesul arbitral.

Alin. (4) teza întâi nu îşi găseşte aplicarea decât dacă toate părţile îşi exprimă în mod expres acordul ca arbitrul să participe la judecarea litigiului. Chiar şi în acest caz, legea recunoaşte arbitrului facultatea de a se abţine de la judecarea litigiului, ceea ce nu implică şi recunoaşterea cauzei de recuzare (spre exemplu, arbitrul s-ar putea abţine în cazul unor circumstanţe care ar putea fi interpretate drept constituind cazuri de incompatibilitate, fără ca din perspectiva sa aceste condiţii să fie neapărat întrunite, însă preferă să fie la adăpost de orice suspiciune)[1].

12. De vreme ce misiunea de a fi arbitru trebuie acceptată, nefiind obligatorie (art. 559 NCPC), este firesc ca, dacă arbitrul refuză să judece, considerându-se incompatibil, abţinerea să producă efecte pe data formulării ei, fără nicio altă formalitate[2].

Jurisprudenţă

1. Independenţa şi imparţialitatea arbitrului sunt de esenţa funcţiei sale jurisdicţionale, care exclude prin natura sa orice legătură de dependenţă faţă de părţi şi orice prejudecată. (...) Circumstanţele invocate pentru a contesta această independenţă ori imparţialitate trebuie să caracterizeze, prin demonstrarea unor legături materiale ori intelectuale, o situaţie de natură a afecta judecata respectivului arbitru sau să constituie un risc la adresa unei părţi din arbitraj; obligaţia de informare a arbitrului trebuie apreciată atât prin raportare la notorietatea situaţiei invocate, cât şi la incidenţa acesteia asupra judecăţii arbitrului *(C. Ap. Paris, hotărârea din 28 noiembrie 2002, apud Code de procédure civile, 102e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2011, p. 953).*

2. Faptul numirii repetate a aceluiaşi arbitru de către o societate, în litigiile pe care aceasta le are cu francizorii săi, este de natură să nască în spiritul francizorului un dubiu rezonabil cu privire la obiectivitatea arbitrului, justificând recuzarea acestuia *(Trib. com. Paris, hotărârea din 6 iulie 2004, apud Code de procédure civile, 102e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2011, p. 953).*

Art. 563. Cererea de recuzare

(1) Recuzarea trebuie să fie cerută, sub sancţiunea decăderii, în termen de 10 zile de la data când partea a luat cunoştinţă de numirea arbitrului sau, după caz, de la survenirea cauzei de recuzare.

(2) Cererea de recuzare se soluţionează de tribunalul prevăzut la art. 547 alin. (1) prin încheiere, pronunţată cu citarea părţilor şi a arbitrului recuzat, în termen de 10 zile de la sesizare. Încheierea nu este supusă niciunei căi de atac.

(3) Dispoziţiile prezentului cod privind recuzarea judecătorilor se aplică în mod corespunzător.

---

[1] S-a arătat că o asemenea conduită este preferabilă pentru a consolida prestigiul arbitrajului privat (în acest sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 89). Credem însă că nu s-ar putea face niciun reproş arbitrului care judecă litigiul în condiţiile în care părţile au acceptat aceasta în mod expres, după ce potenţiala cauză de incompatibilitate le-a fost adusă la cunoştinţă.

[2] Judecătorul, care nu este un simplu particular, este obligat să judece şi nu s-ar putea deroba de la această obligaţie prin formularea unor cereri de abţinere nejustificate ori excesiv de scrupuloase; de aceea, în cazul judecătorilor, legea reglementează o procedură formală de soluţionare a cererii de abţinere de către un alt complet. Aceste raţiuni nu subzistă în cazul arbitrilor, care, fiind persoane particulare, nu ar putea fi constrânşi să exercite o funcţiune jurisdicţională.

Comentariu

1. Textul reia cu unele completări dispoziţiile art. 351² C. pr. civ.

2. Recuzarea constituie un mijloc procedural prin intermediul căruia se urmăreşte înlăturarea situaţiei de incompatibilitate[1)].

3. Art. 563 alin. (1) NCPC instituie un termen de decădere de 10 zile de la data la care partea a luat cunoştinţă de numirea arbitrului (în cazul în care cauza de recuzare preexistă numirii şi este cunoscută de parte) sau, după caz, de la survenirea cauzei de recuzare. Astfel cum am arătat anterior, dacă este cazul, partea care formulează cerere de recuzare trebuie să expună în mod credibil circumstanţele din care rezultă că temeiurile cererii de recuzare au survenit numirii arbitrului ori au fost cunoscute doar la un moment ulterior[2)].

4. Spre deosebire de abţinere, care produce efecte pe data formulării, fără nicio altă formalitate [art. 562 alin. (5)], cererea de recuzare[3)] este de competenţa tribunalului în circumscripţia căruia are loc arbitrajul [art. 563 alin. (2), cu referire la art. 547 alin. (1)][4)], care va soluţiona cererea printr-o încheiere, pronunţată cu citarea părţilor şi a arbitrului recuzat. Cererea se soluţionează în termen de 10 zile de la sesizare, iar încheierea nu este supusă niciunei căi de atac.

Termenul de 10 zile prevăzut de legiuitor relevă că acest incident procedural trebuie soluţionat cu celeritate, pentru a nu plana vreme îndelungată o suspiciune cu privire la legalitatea compunerii tribunalului arbitral. Trebuie însă observat că sunt pe deplin aplicabile dispoziţiile art. 49 alin. (2) NCPC, potrivit cărora formularea unei cereri de recuzare nu determină suspendarea judecăţii. Cu toate acestea, pronunţarea soluţiei în cauză nu poate avea loc decât după soluţionarea cererii de recuzare. Aceasta înseamnă că tribunalul arbitral va continua judecata, însă în măsura în care după formularea cererii de recuzare şi înainte de soluţionarea acesteia ar avea loc dezbaterile asupra fondului, tribunalul arbitral este obligat să amâne pronunţarea până la soluţionarea cererii de recuzare. Această soluţie se impune, de vreme ce alin. (3) arată în mod expres că sunt aplicabile dispoziţiile procedurale privind recuzarea judecătorilor.

5. Apreciem că părţile pot deroga de la dispoziţiile art. 563 NCPC, prin regulile de procedură arbitrale convenite în condiţiile art. 576 alin. (1) sau prin alegerea unui

---

[1)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 824.

[2)] A se vedea şi *supra*, comentariul cu privire la art. 562.

[3)] S-a arătat cu temei că cererea de recuzare trebuie să respecte dispoziţiile art. 47 alin. (1) NCPC. În acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 46.

[4)] Anterior, art. 353¹ C. pr. civ. dispunea că, în cazul arbitrajului organizat de o instituţie permanentă, toate atribuţiile ce revin instanţei judecătoreşti în temeiul dispoziţiilor din prezentul capitol se exercită de acea instituţie, conform regulamentului său, afară numai dacă acel regulament prevede altfel. Chiar şi în lipsa unui text similar, trebuie admis că, în cazul arbitrajului instituţionalizat, regulile de procedură arbitrală pot stipula că cererea de recuzare se soluţionează de către tribunalul arbitral (desigur, fără a-l include în compunerea sa pe arbitrul recuzat), iar nu de către instanţa statală [pentru un exemplu, a se vedea dispoziţiile art. 18 alin. (6) din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, în vigoare din data de 5 iunie 2014, disponibile la adresa *http://arbitration.ccir.ro/Reguli_de_procedura_arbitrala.pdf*].

În doctrina franceză s-a arătat, de asemenea, că procedura judiciară de recuzare nu este de ordine publică, putând fi înlăturată pe calea convenţiei arbitrale ori prin regulamentul instituţiei permanente de arbitraj pentru care părţile au optat. În acest sens, a se vedea J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 146, p. 121.

anumit arbitraj instituţionalizat, ale cărui reguli aplicabile instituie o procedură diferită de soluţionare a cererii de recuzare, în acest sens fiind şi dispoziţiile art. 544 alin. (2) şi art. 545 NCPC (coroborat cu art. 616).

Art. 564. Înlocuirea arbitrilor

În caz de recuzare, revocare, abţinere, renunţare, deces, precum şi în orice alt caz în care arbitrul este împiedicat să îşi îndeplinească sarcina şi dacă supleantul, la rândul său, este împiedicat să îşi exercite însărcinarea, se va proceda la înlocuirea arbitrului potrivit dispoziţiilor stabilite pentru numirea lui.

Comentariu

1. Textul (care reia prevederile art. 352 C. pr. civ.) trebuie corelat cu dispoziţiile art. 558 alin. (5): numai dacă nu a fost desemnat un supleant ori acesta se află la rândul său în imposibilitatea de a-şi îndeplini sarcina ce i-a fost încredinţată se va proceda la înlocuirea arbitrului, potrivit dispoziţiilor stabilite pentru numirea lui [art. 558 şi urm. NCPC][1].

2. Abţinerea produce efecte fără nicio altă formalitate [art. 562 alin. (5)], în vreme ce, în caz de recuzare, înlocuirea arbitrului se impune doar dacă aceasta a fost admisă (art. 563).

De asemenea, în cazul în care arbitrul renunţă la funcţia încredinţată după acceptarea numirii, sunt aplicabile dispoziţiile referitoare la înlocuire. În măsura în care renunţarea nu are caracter justificat, se poate pune problema răspunderii arbitrului [art. 565 lit. a)].

În ceea ce priveşte revocarea, aceasta poate avea loc numai prin acordul tuturor părţilor[2]. Potrivit art. 558 alin. (1) NCPC, revocarea sau înlocuirea arbitrilor este reglementată prin convenţia arbitrală. Revocarea nu este străină de ideea de culpă, în vreme ce înlocuirea arbitrului, reglementată de textul de faţă, intervine în toate cazurile în care locul arbitrului desemnat devine vacant[3].

În fine, textul se mai referă la decesul[4] arbitrului şi la orice alt caz în care arbitrul este împiedicat să îşi îndeplinească sarcina.

---

[1] A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 825.

[2] Revocarea a fost privită ca un act de dispoziţie discreţionar, necenzurabil al părţilor. În acest sens, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 298, unde se arată că arbitrul are dreptul la o remuneraţie proporţională cu activitatea depusă până la data revocării. Pentru o opinie contrară cu privire la cauzele revocării, a se vedea nota următoare.

[3] S-a arătat că s-ar impune o diferenţiere între cazurile de revocare, ce ar fi imputabile arbitrului, şi cazurile de înlocuire, străine de ideea de culpă. În acest sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 78. În aceeaşi ordine de idei, s-a scris că „revocarea ar fi necesar să fie fundamentată pe noţiunea de culpă, fără a fi lăsată discreţionar la latitudinea părţilor. Astfel, revocarea neculpabilă şi solicitată fără just temei nu ar fi îndreptăţită în general şi nu ar fi recomandabilă, căci are ca efect principal dereglarea procesului arbitral şi în mod secundar împiedică rentabilitatea arbitrajului negându-i eficienţa (...)", în vreme ce revocarea culpabilă este admisibilă cu acordul tuturor părţilor. În acest sens, a se vedea C.I. Florescu, *Arbitrajul...*, pp. 347-348.

[4] În ceea ce priveşte efectul decesului arbitrului asupra convenţiei arbitrale în care a fost desemnat nominal, în cazul în care părţile convin desemnarea unui nou arbitru, convenţia rămâne în continuare operantă. Mai mult, chiar şi în cazul dezacordului asupra numirii unui nou arbitru ar trebui făcută aplicarea dispoziţiilor art. 561 NCPC, urmând ca noul arbitru să fie numit de către instanţa statală.

Art. 565. Răspunderea arbitrilor

Arbitrii răspund, în condițiile legii, pentru prejudiciul cauzat, dacă:

a) după acceptare, renunță în mod nejustificat la însărcinarea lor;

b) fără motiv justificat, nu participă la judecarea litigiului ori nu pronunță hotărârea în termenul stabilit de convenția arbitrală sau de lege;

c) nu respectă caracterul confidențial al arbitrajului, publicând sau divulgând date de care iau cunoștință în calitate de arbitri, fără a avea autorizarea părților;

d) încalcă cu rea-credință sau gravă neglijență alte îndatoriri ce le revin.

Comentariu

1. Textul reia dispozițiile art. 353 C. pr. civ., cu unele precizări terminologice.

2. În acord cu majoritatea autorilor, apreciem că răspunderea arbitrilor este una contractuală[1]. Având însă în vedere că arbitrii desfășoară o activitate jurisdicțională, similar unui judecător, răspunderea lor capătă unele accente particulare, care o apropie de răspunderea judecătorilor.

3. În principiu, răspunderea arbitrilor nu poate fi angajată pentru soluția pronunțată, respectiv nu pot fi chemați în judecată civilă sub cuvânt că hotărârea arbitrală ar fi netemeinică sau nelegală. Această soluție decurge cu necesitate din împrejurarea că arbitrii sunt independenți și imparțiali, fiind chemați să soluționeze litigiul ca un judecător, în raport de conștiința și de cunoștințele lor profesionale, fiind exclusă orice ingerință sau presiune; or, perspectiva de a fi trași la răspundere pentru soluția pronunțată de către partea care a pierdut procesul ar constitui o puternică presiune și o gravă știrbire a independenței arbitrilor.

În doctrină, s-a arătat cu temei că răspunderea arbitrilor nu poate fi angajată cu privire la „soluția pronunțată în litigiu, ci pentru neîndeplinirea totală sau parțială a misiunii lor jurisdicționale ori pentru săvârșirea de alte acte prejudiciabile pentru părți sau pentru una dintre ele, în legătură cu litigiul"[2]. În același sens, s-a arătat că arbitrii beneficiază de imunitate în ceea ce privește activitatea jurisdicțională propriu-zisă, sub rezerva cazurilor de rea-credință sau gravă neglijență[3].

În doctrina germană s-a arătat că, dacă încălcarea obligațiilor privește hotărârea arbitrală pronunțată, arbitrul răspunde întocmai ca și judecătorul, în condițiile restrictive ale art. 839 alin. (2) BGB, așadar, numai pentru încălcarea deliberată a legii, ceea ce constituie infracțiunea de nesocotire a dreptului[4].

---

[1] În acest sens, a se vedea: Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 47; V. Roș, *op. cit.*, p. 347, care învederează însă, în mod just, că „o răspundere a arbitrilor în termeni exclusiv contractuali este incompatibilă cu natura jurisdicțională a misiunii arbitrilor"; I. Deleanu, *Arbitrajul intern*, *cit. supra*, p. 124; L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *op. cit.*, p. 1045; L. Cadiet, E. Jeuland, *op. cit.*, p. 773; J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 152, p. 128; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 516; pentru susținerea unui regim mixt, răspunderea fiind contractuală în cazul încălcării obligațiilor stabilite prin convenția arbitrală și delictuală în cazurile reglementate de Cod, a se vedea C.I. Florescu, *Arbitrajul...*, p. 423; în sens contrar (răspunderea nu poate fi calificată drept contractuală), a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 826.

[2] În acest sens, a se vedea I. Deleanu, *Arbitrajul intern*, *cit. supra*, p. 124.

[3] A se vedea C.I. Florescu, *Arbitrajul...*, pp. 419-429 (cu o amplă expunere a problemei).

[4] În acest sens, a se vedea: L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *op. cit.*, p. 1045; R. Geimer, *Comentariul ZPO*, p. 2293.

Răspunderea patrimonială a arbitrilor pentru pronunţarea unei soluţii eronate nu este însă cu totul exclusă, ea putând fi angajată în aceleaşi condiţii ca şi răspunderea judecătorilor, respectiv pentru exercitarea funcţiei cu rea-credinţă (ceea ce, practic, constituie infracţiune) sau cu gravă neglijenţă. Temeiul acestei răspunderi îl reprezintă dispoziţiile art. 565 lit. d) NCPC. Însă în cazul judecătorilor există un mecanism de protecţie împotriva unor chemări în judecată nefondate sau abuzive, formulate în scop de şicană [*cf.* art. 96 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor], ceea ce nu este cazul în ipoteza arbitrilor, unde instanţa civilă va stabili, pe cale incidentală, dacă sunt îndeplinite condiţiile răspunderii pentru exercitarea cu rea-credinţă sau gravă neglijenţă a funcţiunilor jurisdicţionale încredinţate arbitrului[1)].

Potrivit art. 839 alin. (2) BGB (C. civ. german), *dacă un funcţionar îşi încalcă obligaţiile de serviciu cu ocazia unei hotărâri asupra unui litigiu juridic, el răspunde pentru prejudiciul cauzat doar dacă încălcarea obligaţiei constă în săvârşirea unei infracţiuni. Această dispoziţie nu se aplică în cazul refuzului ilicit ori întârzierii exercitării atribuţiilor de serviciu.* Art. 839 alin. (2) instituie aşa-numitul privilegiu al judecătorului (*Richterprivileg*), deosebit de important pentru asigurarea independenţei judecătorilor, dar şi pentru protejarea autorităţii de lucru judecat. Potrivit acestei reglementări, răspunderea judecătorului (deci şi a arbitrului) intervine doar dacă încălcarea obligaţiilor sale constituie o infracţiune; intră în discuţie infracţiunile de luare de mită şi de nesocotire a dreptului (*Rechtsbeugung*).

În ceea ce priveşte infracţiunea de nesocotire a dreptului, fără echivalent în dreptul român actual, doctrina a arătat că nu este suficientă greşita aplicare a legii, ci este necesară conştiinţa judecătorului că, în mod deliberat, se îndepărtează grav de la lege şi acţionează în calitate de organ al statului nu potrivit dreptului şi legii, ci potrivit propriilor sale aprecieri. Este, aşadar, necesar ca judecătorul să decidă împotriva propriilor convingeri juridice ori fiind conştient şi asumându-şi că raţionamentul său juridic este pur şi simplu nesustenabil [a se vedea J. von Staudinger, M. Wurm, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Buch 2 – Recht der Schuldverhältnisse. 839-839a BGB* (*Comentariul Codului civil al lui J. von Staudinger – Cartea a II-a privind dreptul obligaţiilor, art. 839-839a BGB*), Ed. Sellier/De Gruyter, ed. a 13-a, 2002, p. 144]. A se vedea, cu privire la art. 839 BGB, şi Gh.-L. Zidaru, *Competenţa instanţelor judecătoreşti în dreptul procesual civil român şi german. Studiu de drept comparat* (teză de doctorat), Bucureşti, 2012, pp. 283-285.

1) Într-un asemenea caz pot fi avute în vedere, în mod orientativ, dezlegările date de Consiliul Superior al Magistraturii, ca instanţă disciplinară, cu privire la noţiunea de rea-credinţă sau gravă neglijenţă, în contextul controversatelor dispoziţii ale art. 99 lit. s) şi t) şi ale art. 99[1] din Legea nr. 303/2004 [„(1) Există rea-credinţă atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu ştiinţă normele de drept material ori procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane. (2) Există gravă neglijenţă atunci când judecătorul sau procurorul nesocoteşte din culpă, în mod grav, neîndoielnic şi nescuzabil, normele de drept material ori procesual"].

Astfel, prin Hotărârea nr. 1/J/20.01.2013 a Secţiei pentru judecători a CSM (disponibilă pe *www.csm1909.ro*), s-a reţinut că art. 99[1] din Legea nr. 303/2004 „circumscrie sfera încălcării normelor de drept material sau procesual la acelea de o gravitate deosebită, care au consecinţe asupra valabilităţii actelor întocmite de magistrat, a duratei procedurilor sau care produc o vătămare gravă a drepturilor şi intereselor părţilor.

Astfel, pot intra în sfera răspunderii disciplinare numai acele încălcări ale normelor de drept material sau procesual care pun în discuţie însăşi valabilitatea actelor întocmite de judecător şi procuror şi pentru care un observator rezonabil (persoană informată şi de bună-credinţă) nu poate găsi o justificare.

În ceea ce priveşte cea de-a doua formă de vinovăţie legiuitorul, prin folosirea sintagmei «gravă neglijenţă», a stabilit gradul culpei ca fiind cel al «culpei *lata*». Prin urmare, pot atrage răspunderea disciplinară numai acele greşeli care au un caracter evident, neîndoielnic şi cărora le lipseşte orice justificare, fiind în vădită contradicţie cu dispoziţiile legale.

În consecinţă, pentru a se putea reţine «grava neglijenţă» este necesar ca judecătorul să manifeste o conduită de încălcare flagrantă a unor îndatoriri elementare profesionale, cu consecinţe grave asupra înfăptuirii actului de justiţie".

4. Răspunderea arbitrilor poate fi angajată în cazurile prevăzute expres şi limitativ de art. 565 NCPC. Acest text reglementează trei cazuri precise de răspundere, precum şi un al patrulea caz cu caracter generic, dar în privinţa căruia reglementează o condiţie specială, cu caracter restrictiv.

5. Art. 565 lit. a) NCPC se referă la renunţarea nejustificată la însărcinarea arbitrului, după ce acesta a acceptat numirea, în vreme ce lit. b) are în vedere situaţia în care, fără motiv justificat, arbitrul nu participă la judecarea litigiului ori nu pronunţă hotărârea în termenul stabilit de convenţia arbitrală sau de lege[1]. În ambele cazuri, existenţa unor împrejurări obiective care justifică renunţarea ori, după caz, absenţa de la şedinţa de judecată ori depăşirea termenului arbitrajului (precum boala gravă sau altă împiedicare obiectivă) înlătură răspunderea arbitrului[2].

6. Al treilea caz priveşte încălcarea de către arbitru a unui principiu fundamental al arbitrajului, confidenţialitatea, prin publicarea sau divulgarea, neautorizată de toate părţile, a datelor de care a luat cunoştinţă în această calitate. Părţile trebuie să aibă încredere că tribunalul arbitral asigură şi respectă deplina confidenţialitate a litigiului, astfel încât acest caz de răspundere este justificat şi necesar[3].

7. În fine, ultimul caz de răspundere priveşte încălcarea altor îndatoriri ce revin arbitrilor, fără ca acestea să fie circumstanţiate, însă în acest din urmă caz răspunderea intervine doar dacă încălcarea obligaţiei are loc cu rea-credinţă sau din gravă neglijenţă. Vechea reglementare făcea referire la o încălcare „flagrantă" a obligaţiilor ce revin arbitrilor, însă actuala formulare este mai precisă, întrucât nu este vorba despre o încălcare constatată „în flagrant", ci despre o încălcare gravă şi nescuzabilă a îndatoririlor ce revin arbitrilor.

8. Renunţarea *ante factum* la răspunderea arbitrilor, prin clauze de excludere sau numai de limitare a răspunderii, nu poate fi socotită ca fiind valabilă, întrucât părţile nu ar putea evalua în avans prejudiciile ce le-ar fi cauzate printr-o conduită ilicită a arbitrilor. Pentru acest motiv nu ar putea fi primită nici stabilirea unei limite maxime a sumelor ce ar putea fi plătite cu titlu de daune-interese[4].

9. Răspunderea civilă a arbitrilor nu exclude răspunderea penală a acestora, în cazul săvârşirii unor infracţiuni. Bunăoară, s-a arătat că, potrivit art. 293 NCP (Legea nr. 286/2009, cu modificările ulterioare), dispoziţiile art. 289 şi art. 290 (care privesc luarea, respectiv darea de mită) se aplică în mod corespunzător şi persoanelor care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunţe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluţionare de către părţile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfăşoară în baza legii române ori în baza unei alte legi[5].

---

[1] În acest din urmă caz intervine şi caducitatea arbitrajului, potrivit art. 567 NCPC.
[2] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 826.
[3] A se vedea şi R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 94.
[4] În acest sens, a se vedea C.I. Florescu, *Arbitrajul...*, p. 426, precum şi doctrina acolo citată.
[5] Pentru această observaţie, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 47.

Art. 566. Constituirea tribunalului arbitral

(1) Tribunalul arbitral se consideră constituit la data acceptării însărcinării de arbitru unic sau, după caz, a ultimei acceptări a însărcinării de arbitru ori de supraarbitru.

(2) Data acceptării este cea a expedierii comunicării prevăzute la art. 599.

Comentariu

În strânsă legătură cu dispoziţiile referitoare la numirea arbitrilor (art. 559 şi art. 561 NCPC) şi la termenul arbitrajului (art. 567 NCPC), art. 566 dă o reglementare exactă momentului constituirii tribunalului arbitral, preluând dispoziţiile fostului art. 353[2] C. pr. civ., cu unele modificări terminologice impuse de coerenţa logică a textului[1)].

Tribunalul arbitral se consideră constituit la data acceptării însărcinării de arbitru unic sau, după caz, a ultimei acceptări a însărcinării de arbitru ori de supraarbitru [alin. (1)], data acceptării fiind cea a expedierii comunicării prevăzute la art. 599 [alin. (2)].

Art. 567. Termenul arbitrajului

(1) Dacă părţile nu au prevăzut altfel, tribunalul arbitral trebuie să pronunţe hotărârea în termen de cel mult 6 luni de la data constituirii sale, sub sancţiunea caducităţii arbitrajului.

(2) Termenul se suspendă pe timpul judecării unei cereri de recuzare sau a oricărei alte cereri incidente adresate tribunalului prevăzut la art. 547.

(3) În cadrul termenului prevăzut la alin. (1), părţile pot consimţi în scris la prelungirea termenului arbitrajului.

(4) Tribunalul arbitral poate dispune, pentru motive temeinice, prelungirea termenului, o singură dată, cu cel mult 3 luni.

(5) Termenul se prelungeşte de drept cu 3 luni în cazul decesului uneia dintre părţi.

Comentariu

1. Noua lege procesuală instituie, la rândul său, un termen pentru soluţionarea litigiului arbitral, termen care, dacă părţile nu au prevăzut altfel prin convenţia arbitrală ori printr-un act separat, este de 6 luni de la data constituirii tribunalului arbitral[2)]. Data constituirii tribunalului arbitral este reglementată, în detaliu, de art. 566 NCPC.

Termenul de 6 luni este, aşadar, unul supletiv, părţile având posibilitatea de a conveni un alt termen, mai scurt ori, dacă anticipează că probatoriul complex şi problemele de fapt şi de drept care se ridică o impun, mai lung.

S-a arătat în doctrină că celeritatea constituie o trăsătură definitorie a arbitrajului, care trebuie să aibă ca efect clarificarea rapidă a raporturilor juridice litigioase între părţi[3)]. Aşadar, alegând calea arbitrajului, nu doar că părţile renunţă la sistemul „tradiţional" de căi

---

[1)] Astfel, nu se putea vorbi despre „ultima acceptare" a însărcinării de arbitru unic.

[2)] Potrivit art. 353[3] alin. 1 C. pr. civ., „dacă părţile n-au prevăzut altfel, tribunalul arbitral trebuie să pronunţe hotărârea în termen de cel mult 5 luni de la data constituirii sale". Noua reglementare optează pentru termenul de 6 luni întâlnit şi în dreptul comparat (art. 1.456 C. pr. civ. fr.).

[3)] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 828.

de atac de reformare şi de retractare, ci urmăresc soluţionarea rapidă a litigiului lor în faţa tribunalului arbitral, care constituie, în principiu, unicul „grad de jurisdicţie"[1].

2. Sancţiunea nerespectării termenului (convenit de părţi sau, în lipsă, a termenului de 6 luni prevăzut de lege) este caducitatea arbitrajului. După cum vom vedea însă, această sancţiune nu operează de drept, ci numai dacă este invocată de părţi[2].

3. Potrivit alin. (2), termenul se suspendă pe timpul judecării unei cereri de recuzare sau a oricărei alte cereri incidente adresate tribunalului prevăzut la art. 547 NCPC. Nu trebuie înţeles din acest text că cererea de recuzare ar suspenda judecata, fiind aplicabile dispoziţiile art. 49 alin. (2) NCPC[3]. Însă, potrivit aceluiaşi text, pronunţarea soluţiei în cauză nu poate avea loc decât după soluţionarea cererii de recuzare. Se justifică, prin urmare, suspendarea termenului de 6 luni pe durata soluţionării cererii de recuzare.

Totodată, termenul se suspendă şi pe durata soluţionării altor cereri incidente date de lege în competenţa tribunalului de la locul arbitrajului[4]. Bunăoară, dacă după constituirea tribunalului arbitral unul dintre arbitri este revocat ori renunţă la însărcinarea primită, iar părţile nu se înţeleg asupra numirii noului arbitru, acesta va fi numit la cererea părţii de către tribunal, în condiţiile art. 561 NCPC.

De asemenea, termenul se suspendă de drept pentru 3 luni şi în cazul decesului uneia dintre părţi, desigur, numai dacă decesul a avut loc înainte de închiderea dezbaterilor[5].

4. Înainte de expirarea termenului stabilit de părţi sau de lege, părţile pot conveni în scris prelungirea termenului arbitrajului, pe durata fixată de ele. Credem că părţile îşi pot manifesta voinţa în acest sens şi verbal, în şedinţa de judecată în faţa tribunalului arbitral, declaraţiile lor fiind consemnate în cuprinsul încheierii de şedinţă.

5. De asemenea, tot înainte de expirarea termenului, tribunalul arbitral poate dispune prelungirea termenului, o singură dată, pentru o durată ce urmează a fi stabilită, dar care nu poate fi mai mare de 3 luni[6]. Pot constitui motive temeinice conduita părţilor, care au solicitat noi termene de judecată (*e.g.*, ca urmare a imposibilităţii de prezentare sau a încercării de soluţionare amiabilă a litigiului dintre ele), sau complexitatea probatoriului administrat (*e.g.*, necesitatea efectuării unei expertize sau a audierii unui martor domiciliat în străinătate). Dacă însă motivele reţinute nu au caracter temeinic, nu s-ar putea înlătura răspunderea arbitrilor pentru nesoluţionarea în termen a cauzei prin dispunerea acestei prelungiri.

---

[1] În doctrina franceză s-a arătat că misiunea arbitrilor nu poate fi nelimitată în timp, inacţiunea lor echivalând cu o denegare de dreptate. Părţile, alegând arbitrajul, au înlăturat competenţa jurisdicţiei statale, însă n-au putut face acest lucru pentru o perioadă nedefinită. În acest sens, a se vedea J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, nº 139, p. 116.

[2] Sancţiunea ineficacităţii arbitrajului intervine şi în dreptul german, dacă părţile au convenit un termen pentru desfăşurarea arbitrajului, care nu a fost respectat. A se vedea R. Geimer, *Comentariul ZPO*, p. 2290.

[3] A se vedea *supra*, comentariul cu privire la art. 563.

[4] A se vedea *supra*, comentariile cu privire la art. 547 şi art. 561 NCPC.

[5] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 829, unde se apreciază că reglementarea are caracter incomplet, neavând în vedere situaţii precum deschiderea procedurii de insolvenţă sau punerea sub interdicţie a părţii.

[6] În dreptul francez, arbitrii nu pot decide ei înşişi prelungirea termenului, dar pot solicita acest lucru preşedintelui tribunalului de mare instanţă, potrivit art. 1.459 C. pr. civ. fr. A se vedea L. Cadiet, E. Jeuland, *op. cit.*, p. 775.

Art. 568. Caducitatea arbitrajului

(1) La primul termen de judecată la care au fost legal citate, părțile sunt obligate să declare în scris, sub sancțiunea decăderii, dacă înțeleg să invoce caducitatea arbitrajului.

(2) Când cel puțin una dintre părți a formulat declarația prevăzută la alin. (1), tribunalul arbitral, la expirarea termenului prevăzut la art. 567, va pronunța o hotărâre prin care va constata că arbitrajul a devenit caduc, cu excepția situației în care părțile declară în mod expres că renunță la caducitate, caz în care va continua judecata.

(3) Probele administrate în cadrul procedurii devenite caducă vor putea fi utilizate, dacă este cazul, într-un nou arbitraj, în măsura în care se socotește că nu este necesară refacerea lor.

Comentariu

1. Sancţiunea caducităţii, enunţată de art. 567 alin. (1) NCPC, a fost reglementată într-un articol separat, care valorifică deopotrivă prevederile fostului art. 353^3 alin. 6 C. pr. civ., ale art. 821 C. pr. civ. italian, dar conţine şi soluţii fără corespondent în legislaţia anterioară ori în dreptul comparat.

2. Caducitatea arbitrajului nu intervine de drept, ci numai dacă părţile declară în scris, la primul termen de judecată la care sunt citate în faţa tribunalului arbitral, că înţeleg să se prevaleze de această sancţiune, în ipoteza în care termenul arbitrajului – reglementat de art. 567 – va fi depăşit.

De aici rezultă că termenul de 6 luni este un termen de ordine privată, de vreme ce părţile pot conveni alt termen, îl pot prelungi [art. 567 alin. (1) şi (3)] sau pot renunţa la sancţiunea caducităţii, prin declaraţie scrisă în faţa tribunalului arbitral [art. 568 alin. (1)].

3. Cu toate că art. 568 alin.(1) se referă în mod generic la „părţi", este suficient ca numai una dintre părţi să arate în scris că înţelege să se prevaleze de caducitate, în ipoteza depăşirii termenului de arbitraj. Spre deosebire de reglementarea anterioară, nu mai este necesar ca declaraţia referitoare la invocarea caducităţii să fie notificată atât părţii adverse, cât şi tribunalului arbitral, depunerea acesteia la dosar fiind suficientă[1)].

În cazul în care, până la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, niciuna dintre părţi nu arată în scris că înţelege să invoce caducitatea, dacă va fi cazul, intervine sancţiunea decăderii, iar o declaraţie ulterioară cu acest obiect este inoperantă, fiind lovită de nulitate [*cf.* art. 185 alin. (1) teza întâi NCPC]. Ca urmare, caducitatea nu ar putea fi invocată pentru prima oară pe calea acţiunii în anulare împotriva hotărârii arbitrale de partea căzută în pretenţii, dispoziţiile art. 608 alin. (1) lit. e) NCPC fiind lipsite de echivoc în această privinţă.

4. Chiar şi în ipoteza în care declaraţia de invocare a caducităţii a fost formulată în termen, părţile pot declara, în mod expres, că renunţă la caducitate, caz în care va continua judecata [art. 568 alin. (2)]. Apreciem însă că în acest caz este necesar acordul expres al tuturor părţilor, iar nu doar declaraţia părţii care a învederat iniţial că se prevalează

[1)] Sub imperiul reglementării anterioare, s-a decis că, pentru a putea fi invocată caducitatea arbitrajului, este necesar ca partea să fi notificat intenţia sa atât celeilalte părţi, cât şi tribunalului arbitral, notificarea făcută doar părţii sau doar tribunalului arbitral neproducând efecte din acest punct de vedere (ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 1220 din 27 martie 2014, disponibilă pe *www.scj.ro*).

de caducitate, deoarece altminteri retractarea declarației de invocare a caducității este inopozabilă părții adverse[1)].

5. În lipsa unei astfel de renunțări, dacă termenul de arbitraj a fost depășit și caducitatea a fost invocată potrivit legii, tribunalul arbitral, la expirarea termenului prevăzut la art. 567, va pronunța o hotărâre prin care va constata că arbitrajul a devenit caduc[2)], sub sancțiunea desființării hotărârii arbitrale pe calea acțiunii în anulare [art. 608 alin. (1) lit. e) NCPC]. Ca urmare, din perspectiva tribunalului arbitral, termenul de arbitraj are caracter imperativ, iar nu natura unui simplu termen de recomandare.

6. Cu toate că prin hotărârea de constatare a caducității litigiul în fața tribunalului arbitral ia sfârșit, alin. (3) dispune că probele administrate în cadrul procedurii devenite caducă vor putea fi utilizate, dacă este cazul, într-un nou arbitraj, în măsura în care socotește că nu este necesară refacerea lor. Dispoziția legală dă expresie dezideratului economiei procesuale, prevederi întemeiate pe rațiuni similare fiind instituite de art. 137 NCPC, în cazul probelor administrate de o instanță necompetentă, respectiv de art. 422 alin. (2) NCPC, în cazul perimării.

Din acest text rezultă, de asemenea, că partea interesată poate sesiza din nou tribunalul arbitral, în temeiul convenției arbitrale, care nu-și epuizează efectele până la soluționarea pe fond a litigiului.

7. În cazul în care părțile nu au arătat că înțeleg să invoce caducitatea, în condițiile art. 592 alin. (1), iar pricina rămâne în nelucrare din motive imputabile acestora (*e.g.*, tribunalul arbitral nu a dat curs arbitrajului întrucât părțile nu și-au îndeplinit obligația de a avansa cheltuielile necesare pentru desfășurarea arbitrajului) mai mult de 6 luni, va interveni perimarea, în condițiile dreptului comun[3)].

Jurisprudență

1. În cazul în care arbitrajul se desfășoară în temeiul unei clauze compromisorii, expirarea termenului arbitrajului fără să fi avut loc pronunțarea unei hotărâri arbitrale nu privează în mod necesar de efecte clauza compromisorie. Dacă părțile nu au renunțat la aplicarea acesteia și nu există alte obstacole în calea continuării procedurii arbitrale, competența arbitrală supraviețuiește încetării primului litigiu arbitral *(Cass. fr. civ. 2e, hotărârea din 18 februarie 1999, apud Code de procédure civile, 102e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2011, p. 968).*

2. Potrivit regulilor de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj aplicabile arbitrajelor pentru soluționarea litigiilor de comerț internațional cu începere de la 1 ianuarie 1994, constituirea tribunalului arbitral și fixarea primului termen de judecată au loc după ce reclamantul a achitat

---

[1)] În acest sens, a se vedea și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 830.

[2)] Caducitatea arbitrajului poate interveni și pentru alte motive, independente de voința părților și ulterioare convenției de arbitraj, precum încheierea unui acord de mediere cu privire la litigiu ori situația în care o instanță judecătorească s-a declarat competentă și a soluționat litigiului, în pofida convenției arbitrale. În acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 49.

[3)] Pentru unele discuții asupra acestei chestiuni, a se vedea I. Leș, *Reflecții asupra raportului dintre regulile arbitrajului privat și dispozițiile Noului Cod de procedură civilă*, în RRA nr. 1/2015, p. 10. Instituția perimării ar trebui să-și găsească aplicarea pe temeiul art. 2 NCPC, în măsura în care regulile arbitrale alese ori convenite de părți nu prevăd expres altfel. Desigur, discuția prezintă interes doar dacă nu sunt îndeplinite condițiile legale pentru invocarea caducității.

taxa de arbitraj fixată de Curte şi a ales arbitrul şi după ce pârâta a primit comunicarea copiei de pe cererea de chemare în judecată şi prin întâmpinare a desemnat arbitrul şi a formulat excepţiile şi apărările la cererea reclamantei.

Întrucât regulamentul nu conţine dispoziţii referitoare la perimarea acţiunilor, sunt aplicabile, conform art. 52 din regulament, dispoziţiile de drept comun din Codul de procedură civilă.

Din dispoziţiile art. 248-250 Cod procedură civilă rezultă că într-un litigiu comercial poate fi perimată o cerere aflată pe rolul unei instanţe dacă a fost lăsată din vina părţii în nelucrare mai mult de 6 luni *(CACI, sent. nr. 15 din 26 ianuarie 1999, apud Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, Bucureşti, 2002, p. 25).*

Notă: Termenul de perimare este în prezent de 6 luni, iar perimarea este reglementată de art. 416-423 NCPC.

Art. 569. Locul arbitrajului

Părţile stabilesc locul arbitrajului. În lipsa unei asemenea prevederi, locul arbitrajului se stabileşte de tribunalul arbitral.

Comentariu

1. Expresie a caracterului voluntar al arbitrajului, rolul preeminent în stabilirea locului arbitrajului aparţine voinţei părţilor, soluţia fiind identică cu cea regăsită în art. 354 C. pr. civ. Părţile pot stabili locul arbitrajului prin convenţia arbitrală sau prin act separat.

2. În caz contrar, arbitrii, odată desemnaţi, vor stabili ei înşişi locul arbitrajului. S-a arătat că, în cazul arbitrajului *ad hoc*, acesta va avea loc la locuinţa sau biroul supraarbitrului[1)].

Totuşi, de vreme ce intervenţia instanţei statale s-ar putea dovedi necesară chiar în faza de constituire a tribunalului arbitral, când părţile nu se înţeleg cu privire la numirea arbitrului unic sau dacă o parte nu numeşte arbitrul ori dacă cei 2 arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului [art. 561 NCPC], iar competenţa teritorială a tribunalului se stabileşte în funcţie de locul arbitrajului [art. 547 NCPC], este recomandabil ca cel puţin în cazul arbitrajului *ad hoc* părţile să stipuleze care este locul preconizat al arbitrajului, pentru ca instanţa prevăzută de art. 547 NCPC să poată fi determinată cu uşurinţă.

În cazul arbitrajului instituţionalizat, opţiunea pentru o anumită instituţie de arbitraj echivalează, în principiu, cu o opţiune implicită pentru locul uzual de desfăşurare a activităţii arbitrale de către acea instituţie, cel puţin dacă părţile nu au convenit altfel.

3. După desemnarea arbitrilor, părţile ar putea conveni, de comun acord cu aceştia, să stabilească alt loc al arbitrajului decât cel convenit în mod prospectiv prin convenţia de arbitraj. Această soluţie se poate dovedi utilă, întrucât din punct de vedere practic părţile nu ar putea impune arbitrilor un loc de desfăşurare a arbitrajului, contrar voinţei acestora.

Art. 570. Limba arbitrajului

(1) Dezbaterea litigiului în faţa tribunalului arbitral se face în limba stabilită prin convenţia arbitrală sau, dacă nu s-a prevăzut nimic în această privinţă ori nu a intervenit o înţelegere

[1)] În acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 50.

ulterioară, în limba contractului din care s-a născut litigiul ori, dacă părţile nu se înţeleg, într-o limbă de circulaţie internaţională stabilită de tribunalul arbitral.

(2) Dacă o parte nu cunoaşte limba în care se desfăşoară dezbaterea, la cererea şi pe cheltuiala ei, tribunalul arbitral îi asigură serviciile unui traducător.

(3) Părţile pot să participe la dezbateri cu traducătorul lor.

Comentariu

1. Acest text de lege, fără echivalent în reglementarea anterioară, însă inspirat de dispoziţiile art. 816 bis C. pr. civ. italian şi de practica arbitrală, constituie o expresie a „internaţionalizării" circuitului juridic, chestiune mai vizibilă în arbitraj decât în faţa instanţelor judecătoreşti, unde procedura de judecată se desfăşoară în mod obligatoriu în limba română [art. 18 alin. (1)], sub rezerva dreptului cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale de a se exprima în limba maternă în faţa instanţelor de judecată [art. 18 alin. (2)], însă cererile şi actele procedurale se întocmesc numai în limba română [art. 18 alin. (4)][1].

2. În arbitraj, părţile sunt libere să stabilească limba arbitrajului prin convenţia arbitrală. Chiar în lipsa unei stipulaţii exprese, limba arbitrajului poate să rezulte şi din alte circumstanţe concludente, cum ar fi împrejurarea că înscrisul constatator al contractului în legătură cu care s-a născut litigiul (şi care, eventual, cuprinde şi clauza compromisorie) ori înscrisul constatator al compromisului încheiat separat sunt redactate într-o anumită limbă străină, de regulă, de circulaţie internaţională (de cele mai multe ori în limba engleză ori franceză). De regulă însă, chiar din faptul redactării contractului în limba română şi din absenţa unei stipulaţii exprese în sens contrar va rezulta că limba arbitrajului este limba română.

De vreme ce textul nu cuprinde nicio condiţionare cu privire la existenţa unui element de extraneitate, alegerea unei limbi străine în care urmează să se desfăşoare procedura arbitrală este posibilă şi în litigii cu caracter pur intern.

3. Desigur, opţiunea părţilor pentru desfăşurarea procedurii arbitrale într-o limbă străină este condiţionată, din punct de vedere practic, de disponibilitatea arbitrilor pentru a desfăşura activitatea jurisdicţională specifică într-o limbă străină, chestiune care nu este neapărat una simplă.

4. Credem că, în cazul în care procedura arbitrală se desfăşoară într-o limbă străină, şi hotărârea arbitrală va fi redactată în limba procedurii. În acest caz însă, pentru ca această hotărâre să poată fi învestită cu formulă executorie şi să fie pusă în executare silită în România, va fi necesar să fie întocmit un exemplar al hotărârii şi în limba română, certificat pentru conformitate de arbitri. În ceea ce ne priveşte, nu credem că este necesară o traducere integrală a dosarului arbitral, cu excepţia situaţiei în care se formulează o acţiune în anulare, a cărei soluţionare implică verificarea altor acte de procedură efectuate în cauză, a căror traducere va fi dispusă, în condiţiile legii, de către instanţa competentă.

5. Părţile pot participa la dezbateri cu traducătorul lor [alin. (3)], după cum oficiul de traducător poate fi îndeplinit de unul dintre arbitri[2] ori tribunalul arbitral însuşi poate recurge la serviciile unui traducător autorizat[3].

---

[1] Pentru amănunte, a se vedea *supra*, V.M. Ciobanu, comentariul cu privire la art. 18, vol. I, p. 75 şi urm.

[2] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 50.

[3] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 831.

Jurisprudență

Potrivit Regulilor de procedură arbitrală, dezbaterea litigiului se face în limba stabilită prin convenția arbitrală sau, dacă nu s-a prevăzut nimic în această privință, în limba contractului ori într-o altă limbă de circulație internațională stabilită de tribunalul arbitral.

De altfel, părților care nu cunosc limba în care se desfășoară dezbaterea li se acordă, la cerere și pe cheltuiala lor, serviciile unor traducători autorizați ori posibilitatea participării la dezbateri a propriilor traducători *(CACI, sent. nr. 51 din 8 mai 1996, apud Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, București, 2002, p. 26).*

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul IV
Procedura arbitrală

Capitolul I
Sesizarea tribunalului arbitral

Art. 571. Cererea de arbitrare

(1) Tribunalul arbitral este sesizat de reclamant printr-o cerere scrisă, care va cuprinde:

a) numele și prenumele, domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul lor. De asemenea, cererea va cuprinde și codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar ale reclamantului, precum și ale pârâtului, dacă sunt cunoscute de reclamant. Dacă reclamantul locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;

b) numele, prenumele și calitatea celui care reprezintă partea în litigiu, când este cazul anexându-se dovada calității;

c) menționarea convenției arbitrale, anexându-se copie de pe contractul în care este inserată, iar dacă a fost consemnată într-un înscris separat ori s-a încheiat un compromis, copie de pe acesta;

d) obiectul și valoarea cererii, precum și calculul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori;

e) motivele de fapt și de drept, precum și probele pe care se întemeiază cererea;

f) numele, prenumele și domiciliul membrilor tribunalului arbitral;

g) semnătura părții.

(2) Cererea se poate face printr-un proces-verbal încheiat în fața tribunalului arbitral și semnat de părți sau numai de reclamant, precum și de arbitri.

Comentariu

1. După cum s-a arătat în doctrină, elementele pe care trebuie să le cuprindă cererea de arbitrare sunt foarte asemănătoare cu cele prevăzute pentru cererea de chemare în judecată de art. 194 NCPC. Elementele de diferențiere sunt cele specifice arbitrajului, respectiv „menționarea convenției arbitrale, anexându-se copie de pe contractul în care este inserată, iar dacă a fost consemnată într-un înscris separat ori s-a încheiat un compromis, copie de pe acesta" [lit. c)] și „numele, prenumele și domiciliul membrilor tribunalului arbitral" [lit. f)]. Observăm că ipoteza consemnării convenției arbitrale într-un înscris separat este corelată cu prevederile art. 549 alin. (1) NCPC, care se referă în mod distinct la înscrierea clauzei compromisorii în contractul principal, respectiv la încheierea unei *convenții separate*[1)].

Este firesc să fie așa, întrucât conturarea cadrului procesual nu este posibilă fără indicarea părților, a pretențiilor formulate și a motivelor pe care acestea se sprijină. Semnarea cererii este o mențiune esențială, care exprimă voința reclamantului de a învesti tribunalul arbitral

[1)] A se vedea și *supra*, comentariul cu privire la art. 549 NCPC.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

anterior constituit, iar indicarea probelor permite pârâtului să se apere, precum şi tribunalului arbitral să ia măsurile necesare pentru pregătirea judecăţii.

Cu titlu de noutate, legea prevede obligaţia reclamantului cu domiciliul sau sediul în străinătate de a-şi alege un domiciliu procesual în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul [art. 571 alin. (1) lit. a)].

Spre deosebire de vechea formulare, cuprinsă în art. 355 alin. 1 lit. b) C. pr. civ., la art. 571 alin. (1) lit. b) NCPC s-a înlăturat ipoteza celui care „angajează" partea în litigiu, neputând fi identificată o deosebire faţă de ipoteza „reprezentării", menţionată deopotrivă de vechea şi de actuala reglementare.

Prin derogare de la dreptul comun, cererea se poate face printr-un proces-verbal încheiat în faţa tribunalului arbitral şi semnat de părţi sau numai de reclamant, precum şi de arbitri [alin. (2)].

2. Cu toate că cererea de arbitrare trebuie să respecte exigenţe similare celor prevăzute de art. 194 NCPC, procedura de regularizare prevăzută de art. 200 NCPC în faţa instanţelor statale este inaplicabilă în arbitraj – desigur, părţile pot conveni contrariul, în condiţiile art. 576 alin. (1) –, scopul acestei proceduri (asigurarea unei discipline procesuale necesare pentru buna desfăşurare a judecăţii şi degrevarea instanţelor de cereri informe) şi strictеţea ei fiind incompatibile cu natura voluntară, contractuală a arbitrajului şi cu împrejurarea că, în prealabil, arbitrii au acceptat desemnarea lor spre a judeca litigiul. Incompatibilitatea rezultă totodată din ansamblul dispoziţiilor Capitolului I, referitor la sesizarea tribunalului arbitral, care nu prevede un control prealabil de regularitate, ci, dimpotrivă, reclamantul este cel care comunică cererea introductivă direct pârâtului.

Menţionăm însă că este întru totul posibil şi chiar raţional ca, dacă tribunalul arbitral sesizează anumite lipsuri de ordin formal ale cererii de arbitrare, să atragă atenţia reclamantului asupra acestei chestiuni, solicitând completările şi clarificările necesare, după cum este posibil ca omisiunea reclamantului de a remedia lipsurile cererii să atragă anularea acesteia la termenul de judecată, în condiţiile dreptului comun, reprezentat de art. 196 alin. (1) şi de art. 174 şi urm. NCPC.

3. Sub un alt aspect, modificarea cererii de arbitrare este posibilă până la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate în faţa tribunalului arbitral[1)], iar în condiţiile acordului expres al tuturor părţilor, şi la un moment ulterior [art. 204 alin. (1) şi (3) NCPC, aplicabile în mod corespunzător], în vreme ce precizările la care se referă art. 204 alin. (2) NCPC pot fi făcute în tot cursul instanţei arbitrale.

4. În ceea ce priveşte efectele cererii de arbitrare, acestea sunt similare celor prevăzute de actul de învestire a instanţei statale[2)]. În acest sens, art. 2.537 pct. 2 NCC prevede că prescripţia se întrerupe prin introducerea unei cereri de chemare în judecată sau de arbitrare, cele două acte de procedură având, aşadar, efect echivalent [*cf.*, în acest sens, şi art. 2.539 alin. (2) NCC].

[1)] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 53.

[2)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 831.

Art. 572. Comunicarea cererii arbitrale

Reclamantul va comunica pârâtului, precum și fiecărui arbitru copie de pe cererea de arbitrare și de pe înscrisurile anexate.

Comentariu

1. Arbitrajul fiind o jurisdicţie privată, nu este aplicabilă regula comunicării din oficiu a actelor de procedură, regulă care instituie obligaţii specifice în sarcina instanţelor statale. Dimpotrivă, obligaţia de a comunica cererea introductivă deopotrivă pârâtului şi arbitrilor incumbă reclamantului. Ca urmare, acesta are nu doar iniţiativa constituirii tribunalului arbitral, ci efectuează acte de procedură esenţiale pentru legarea raportului juridic litigios, precum comunicarea cererii de arbitrare arbitrilor şi pârâtului.

Soluţia nu este nouă, fiind consacrată anterior în art. 356 C. pr. civ.

2. Reclamantul va proceda conform art. 577 NCPC, respectiv va efectua comunicarea prin scrisoare recomandată cu conţinut declarat şi confirmare de primire, respectiv, dacă este cazul, va înmâna cererea şi celelalte înscrisuri anexate personal părţii adverse, care va semna de primire. Aceste dispoziţii se aplică şi comunicării către arbitri. Desigur, în cazul unui arbitraj instituţionalizat, reclamantul poate depune cererea şi înscrisurile anexate la secretariatul instituţiei permanente de arbitraj.

3. Comunicarea corectă a cererii de arbitrare către pârât (pârâţi) este esenţială pentru respectarea dreptului acestuia (acestora) la apărare. În cazul în care partea a lipsit la termenul la care au avut loc dezbaterile şi procedura de citare nu a fost legal îndeplinită, hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată pe calea acţiunii în anulare [art. 608 alin. (1) lit. d) NCPC]. În ceea ce priveşte citarea pentru termenele anterioare celui la care are loc dezbaterea în fond a pricinii, dacă tribunalul arbitral constată nelegala citare, este obligat să amâne judecata [art. 160 alin. (3) NCPC]. Dacă nu se procedează astfel, partea lipsă la termenul la care s-a produs neregularitatea este obligată să o invoce, sub sancţiunea decăderii, la termenul ulterior producerii ei, dacă la acest termen ea a fost prezentă sau legal citată [art. 160 alin. (2) NCPC].

4. S-a arătat în mod corect că cererea de arbitrare şi înscrisurile doveditoare anexate acesteia trebuie făcute în numărul de exemplare prevăzut de art. 149 alin. (1) NCPC[1].

Art. 573. Întâmpinarea

(1) În termen de 30 de zile de la primirea copiei de pe cererea de arbitrare, pârâtul va face întâmpinare cuprinzând excepțiile privind cererea reclamantului, răspunsul în fapt și în drept la această cerere, probele propuse în apărare, precum și, în mod corespunzător, celelalte mențiuni prevăzute la art. 571 pentru cererea de arbitrare.

(2) Excepțiile și alte mijloace de apărare, care nu au fost arătate prin întâmpinare, trebuie invocate, sub sancțiunea decăderii, cel mai târziu la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată.

---

[1] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 52.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

(3) Dacă tribunalul arbitral apreciază că nedepunerea întâmpinării justifică amânarea soluționării litigiului, pârâtul va putea fi obligat la plata cheltuielilor de arbitrare cauzate prin amânare.

(4) Dispozițiile art. 572 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Textul reia cu unele modificări dispozițiile art. 356[1] C. pr. civ.

2. Pârâtul dispune de un termen de 30 de zile de la data la care i s-a comunicat cererea de arbitrare pentru a depune întâmpinare. Termenul este, aşadar, sensibil mai mare decât în procedura judiciară de drept comun [25 de zile, potrivit art. 201 alin. (1) NCPC].

3. Conținutul întâmpinării, similar celui prevăzut de art. 205 NCPC în procedura judiciară de drept comun, reflectă natura acestui act de procedură, de răspuns față de cererea de arbitrare. Referirea cuprinsă în partea finală la inserarea, „în mod corespunzător", a celorlalte mențiuni prevăzute la art. 571 pentru cererea de arbitrare trebuie înțeleasă ca fiind făcută cu precădere la cele prevăzute de art. 571 alin. (1) lit. a), b), f) – în măsura în care nu au fost deja indicate de către reclamant – şi g) NCPC[1)], mențiunile referitoare la obiectul şi valoarea cererii fiind incompatibile cu natura întâmpinării, care constituie o apărare. Desigur, pârâtul poate formula obiecții cu privire la maniera în care reclamantul a evaluat obiectul cererii.

4. În doctrină s-a susținut că depunerea întâmpinării nu este obligatorie, în pofida formulării imperative a textului („pârâtul va face întâmpinare"), având în vedere dispozițiile alin. (2), potrivit cărora excepțiile şi mijloacele de apărare pot fi ridicate cel mai târziu la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată, sub sancțiunea decăderii[2)].

Apreciem însă că, de vreme ce o dispoziție similară nu este inserată şi în ceea ce priveşte probele, iar întâmpinarea trebuie să cuprindă şi *probele propuse în apărare*, întâmpinarea trebuie considerată obligatorie şi în procedura arbitrală, în limitele arătate, chiar dacă consecințele nedepunerii întâmpinării sunt atenuate de art. 573 alin. (2) NCPC.

Desigur, probele care nu au fost propuse prin întâmpinare vor putea fi propuse şi ulterior, însă numai în condițiile limitativ prevăzute de art. 254 alin. (2) NCPC, care se aplică şi în procedura arbitrală. Această soluție rezultă expres din prevederile art. 587 alin. (1) NCPC.

5. Mai mult, pentru obligativitatea întâmpinării pledează şi dispozițiile art. 573 alin. (3): chiar dacă pârâtul are opțiunea de a invoca excepții procesuale şi de a formula apărări de fond la primul termen de judecată, în măsura în care tribunalul arbitral apreciază că nedepunerea întâmpinării justifică amânarea soluționării litigiului – spre pildă, întrucât reclamantul solicită termen pentru a-şi pregăti la rândul său apărarea față de excepțiile şi apărările ridicate de pârât abia la termenul de judecată –, pârâtul va putea fi obligat la plata cheltuielilor de arbitrare cauzate prin amânare.

6. Pârâtul este la rândul său obligat să comunice întâmpinarea reclamantului, precum şi fiecărui arbitru, în condițiile art. 572, la care facem trimitere.

[1)] În mod similar, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 835.

[2)] În acest sens, a se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 835; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 52.

Art. 574. Cererea reconvenţională

(1) Dacă pârâtul are pretenţii împotriva reclamantului, derivând din acelaşi raport juridic, el poate face cerere reconvenţională.

(2) Cererea reconvenţională va fi introdusă în cadrul termenului pentru depunerea întâmpinării sau cel mai târziu până la primul termen de judecată la care pârâtul a fost legal citat şi trebuie să îndeplinească aceleaşi condiţii ca şi cererea principală.

Comentariu

1. Pârâtul poate formula cerere reconvenţională dacă are pretenţii împotriva reclamantului „derivând din acelaşi raport juridic". Întocmai ca fostul art. 357 C. pr. civ., textul nu admite formularea unei cereri reconvenţionale în situaţia în care pretenţiile pârâtului decurg dintr-un raport juridic distinct, chiar dacă acesta se află într-o strânsă legătură cu raportul juridic dedus judecăţii de către reclamant.

Această restricţie trebuie privită şi în contextul în care, de regulă, convenţia arbitrală se referă la litigiile derivând dintr-un raport juridic determinat, or, nu s-ar putea admite ca pârâtul să deducă judecăţii tribunalului arbitral o chestiune litigioasă care nu intră în sfera convenţiei arbitrale, tribunalul arbitral nefiind, aşadar, competent să o judece. De exemplu, pârâtul nu ar fi în drept să formuleze pretenţii decurgând dintr-un raport juridic diferit pentru a putea opune compensaţia judiciară, întrucât se depăşesc limitele convenţiei arbitrale[1)].

Credem însă că pârâtul are posibilitatea de a formula cerere reconvenţională în cazul în care tinde la anularea, constatarea nulităţii ori la aplicarea altei sancţiuni care tinde la ineficacitatea raportului juridic litigios (precum rezoluţiunea sau rezilierea), întrucât, pe această cale, urmăreşte să neutralizeze, în tot sau în parte, pretenţiile părţii adverse.

2. Din alin. (2) rezultă că în procedura arbitrală cererea reconvenţională poate fi depusă, sub sancţiunea decăderii, cel mai târziu până la primul termen de judecată la care pârâtul a fost legal citat. Cu alte cuvinte, pârâtul are opţiunea de a depune cererea reconvenţională ulterior întâmpinării (chiar dacă aceasta este obligatorie), dar nu mai târziu de primul termen de judecată la care a fost legal citat. Această derogare este menită să înlesnească sesizarea tribunalului arbitral cu toate pretenţiile pe care părţile le au una împotriva celeilalte, derivând din raportul juridic la care se referă convenţia arbitrală.

3. În procedura judiciară (statală) de drept comun, art. 209 alin. (2) NCPC permite formularea cererii reconvenţionale şi în contradictoriu cu o terţă persoană, care dobândeşte astfel calitatea de pârât, existând astfel coparticipare procesuală pasivă între acesta şi reclamantul iniţial. O atare posibilitate ar exista în procesul arbitral doar dacă respectivul terţ este el însuşi parte în convenţia arbitrală, întrucât în caz contrar el nu ar putea fi chemat în faţa instanţei arbitrale (în locul celei statale) împotriva voinţei sale. Considerăm însă că se aplică în mod corespunzător dispoziţiile art. 581 NCPC, referitoare la participarea terţilor, terţul putând fi atras în judecată pe calea cererii reconvenţionale (coparticipare procesuală pasivă cu reclamantul iniţial) în măsura în care ar exista o convenţie arbitrală care să permită acest lucru sau dacă atât el, cât şi reclamantul iniţial ar fi de acord.

[1)] În exemplul oferit, ar fi posibil ca reclamantul să se declare în mod expres de acord cu judecarea respectivei cereri, acceptarea sa echivalând cu formarea unei noi convenţii arbitrale.

4. Cererea reconvenţională trebuie să respecte cerinţele prevăzute de art. 571 alin. (1) NCPC, fiind posibilă formularea ei şi în condiţiile alin. (2) al aceluiaşi articol[1)].

Capitolul II
Judecata

Art. 575. Dispoziţii generale

(1) Judecata arbitrală se desfăşoară potrivit regulilor procedurale stabilite la art. 576.

(2) Cu toate acestea, principiile fundamentale ale procesului civil prevăzute la art. 5 alin. (2), art. 8-10, art. 12-16, art. 19-21, art. 22 alin. (1), (2), (4), (5) şi (6) şi la art. 23 sunt aplicabile în mod corespunzător şi în procedura arbitrală.

Bibliografie

I. Leş, *Reflecţii asupra raportului dintre regulile arbitrajului privat şi dispoziţiile Noului Cod de procedură civilă*, în RRA nr. 1/2015.

Comentariu

1. După cum rezultă din trimiterea pe care art. 575 alin. (1) o face la dispoziţiile art. 576, părţile au un rol preeminent în stabilirea regulilor de procedură aplicabile arbitrajului, libertatea contractuală având, în această materie, un câmp de aplicare mult mai însemnat decât în procedura judiciară de drept comun, guvernată, în general, de norme imperative, de la care părţile nu pot deroga prin convenţii menite să instituie reguli de procedură diferite, dacă legea nu prevede altfel.

Este şi firesc să fie aşa, întrucât justiţia statală trebuie să asigure o procedură unitară, accesibilă şi previzibilă pentru toţi justiţiabilii, care să răspundă unor comandamente referitoare la buna administrare a justiţiei, în ansamblul său (printre care se numără şi aplicarea unitară a regulilor de procedură civilă pe teritoriul ţării), şi respectarea drepturilor fundamentale ale părţilor, în vreme ce arbitrajul constituie o jurisdicţie privată, prin a cărui alegere părţile îşi exprimă, adesea, şi opţiunea pentru o procedură adaptată în mai mare măsură intereselor lor şi circumstanţelor litigiului, arbitrajul privat fiind, totodată, prin natura sa mai puţin formalist şi mai flexibil decât justiţia statală.

2. Cu toate acestea, procedura arbitrală este guvernată, la rândul ei, de principiile fundamentale ale procesului civil, care constituie „nucleul" de reguli inderogabile menite să asigure desfăşurarea unui proces echitabil, în conformitate cu exigenţele unui stat de drept.

Cu alte cuvinte, alegând arbitrajul privat, părţile nu pot fi presupuse că au renunţat şi la garanţiile fundamentale ale procesului civil, precum egalitatea părţilor, respectarea

[1)] A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 836.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

principiilor disponibilităţii, al contradictorialităţii şi al dreptului la apărare, respectiv unele prerogative specifice rolului activ conferit de lege instanţelor judecătoreşti. Mai mult, din examinarea dispoziţiilor supletive ale Cărţii a IV-a se poate constata că nu există derogări însemnate de la regulile de drept comun aplicabile procedurii contencioase, care constituie cel puţin un reper, dacă nu un model pentru regulile de procedură arbitrală.

Ni se pare, aşadar, pe deplin justificată tehnica legislativă uzitată, de a se prevedea că principiile fundamentale ale procesului civil se aplică *în mod corespunzător* şi în procedura arbitrală, aşadar, cu adaptările impuse de natura voluntară a arbitrajului şi de ambianţa specifică regulilor de procedură arbitrală. Chiar dacă în doctrină s-a apreciat că ar fi fost mai nimerit ca legiuitorul să arate în mod expres principiile specifice procedurii arbitrale, după modelul fostului art. 358 C. pr. civ.[1)], credem că această tehnică de reglementare era adecvată în condiţiile în care vechiul Cod nu reglementa expres principiile fundamentale ale procesului civil. De vreme ce Noul Cod consacră în mod expres aceste principii (de altfel, preexistente în trăsăturile lor esenţiale) în Titlul preliminar, unitatea reglementării reclama o trimitere la textele de principiu. Totodată, păstrarea fostului art. 358 C. pr. civ. ar fi putut da impresia că legiuitorul a voit să excludă incidenţa celorlalte principii în cadrul procedurii arbitrale, ceea ce ar fi fost o soluţie discutabilă.

3. Examinând în detaliu trimiterile făcute de text, vom constata că, în procesul arbitral, se aplică, în mod corespunzător, următoarele principii:

4. a) Interdicţia de denegare de dreptate, statornicită de art. 5 alin. (2) NCPC după modelul fostului art. 3 C. civ., care prevedea, în mod sugestiv, că judecătorul care va refuza să judece, sub cuvânt că legea nu prevede, este întunecată sau neîndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate. Aşadar, odată ce au primit misiunea conferită de părţi, arbitrii sunt datori să judece, potrivit legii sau în echitate, dacă s-a convenit expres aceasta, şi nu pot invoca insuficienţa regulilor de drept pozitiv pentru a justifica nesoluţionarea cauzei supuse examinării lor. Din această perspectivă, omisiunea legiuitorului de a face trimitere la art. 5 alin. (3) se întemeiază pe împrejurarea că acest text, care se află în consonanţă cu dispoziţiile art. 1 NCC, nu consacră un principiu fundamental, ci cuprinde modul de observare a surselor normative, iar părţile pot renunţa de la regula prevăzută de text, solicitând ca arbitrii să judece în echitate.

Legea nu face trimitere la art. 5 alin. (1), care consacră dreptul de acces la justiţia statală şi obligaţia corelativă a acesteia de a primi şi judeca cererile de competenţa instanţelor judecătoreşti, această dispoziţie fiind incompatibilă cu natura voluntară şi facultativă a arbitrajului privat.

5. b) Incompatibile cu natura voluntară a arbitrajului sunt şi dispoziţiile art. 6 şi art. 7 NCPC, specifice justiţiei statale, regulile de organizare judiciară, de competenţă şi de procedură fiind stabilite prin lege. Dimpotrivă, în cazul arbitrajului, părţile îşi pot alege arbitrii, în cadrul extrem de larg conturat de lege [*cf.* art. 555 NCPC], iar dispoziţiile legale se aplică doar într-o manieră supletivă, dacă părţile nu au convenit altfel.

[1)] Potrivit acestui text, „în întreaga procedură arbitrală trebuie să se asigure părţilor, sub sancţiunea nulităţii hotărârii arbitrale, egalitatea de tratament, respectarea dreptului de apărare şi a principiului contradictorialităţii". Pentru opinia menţionată, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 116.

În ceea ce priveşte dreptul părţilor la soluţionarea cauzei în mod echitabil, într-un termen optim şi previzibil (art. 6 NCPC), acesta rezultă fără echivoc din întreaga reglementare a procedurii arbitrale, din referirea la celelalte principii fundamentale, precum şi din dispoziţiile referitoare la termenul şi caducitatea arbitrajului[1)].

6. c) Sunt aplicabile în procedura arbitrală principiile egalităţii, disponibilităţii şi al obligaţiei părţilor de a-şi da concursul la desfăşurarea procesului arbitral (art. 8-10 NCPC), însă în doctrină s-a arătat că referirea cuprinsă în art. 10 alin. (2) partea finală NCPC la posibilitatea aplicării unei amenzi judiciare nu este specifică arbitrajului privat[2)] şi, ca atare, socotim că nu este aplicabilă.

Incompatibile cu arbitrajul sunt şi dispoziţiile art. 11 NCPC referitoare la obligaţia terţilor de a sprijini realizarea justiţiei, în caz de nevoie, sub constrângerea amenzii judiciare sau a daunelor-interese. Arbitrajul fiind o jurisdicţie privată, lipsită de *imperium*, nu este de conceput ca tribunalul arbitral să impună terţilor obligaţii referitoare la desfăşurarea procesului arbitral, în lipsa consimţământului acestora.

7. d) Procedura arbitrală este însă guvernată, cum este şi firesc, de obligaţia părţilor de a-şi exercita drepturile procesuale cu bună-credinţă (iar în cazul arbitrajului obligaţia părţilor de a coopera în mod real şi prompt cu tribunalul arbitral pe care ele însele l-au ales apare ca o consecinţă firească a naturii voluntare a arbitrajului, orientat spre o soluţionare suplă şi rapidă a litigiului, cu o oarecare economie de formalităţi), dreptul la apărare, principiile contradictorialităţii, al oralităţii şi al nemijlocirii.

Întrucât aceste principii au fost examinate pe larg în primul volum, la ale cărui expuneri facem trimitere, ne rezumăm să arătăm câteva elemente specifice.

Astfel, principiile contradictorialităţii şi al dreptului la apărare sunt elemente esenţiale ale unei proceduri arbitrale, a căror nerespectare atrage sancţiunea desfiinţării hotărârii arbitrale pe calea acţiunii în anulare[3)]. Am arătat deja[4)] că, în sensul art. 14 alin. (4)-(6) NCPC, tribunalul arbitral este obligat să pună în discuţia părţilor nu doar excepţiile procesuale de ordine publică, ci şi acele chestiuni şi argumente de fapt şi de drept pe care le ia în considerare pentru prefigurarea soluţiei sale, în măsura în care părţile nu s-au referit la ele, pentru a preveni hotărârile surpriză şi a asigura o contradictorialitate efectivă. Mai mult, în cazul arbitrajului condiţiile unei astfel de conduite procesuale transparente, orientate spre dialog sunt chiar mai propice, dat fiind numărul mai mic de cauze şi cadrul de desfăşurare a procesului, eventual mai puţin formal. Pe baza chestiunilor puse în discuţie, tribunalul arbitral poate face şi propuneri motivate referitoare la soluţionarea amiabilă a cauzei, scurtând astfel durata litigiului.

[1)] S-a arătat că referirea la dispoziţiile art. 6 cu privire la soluţionarea echitabilă a cauzei ar fi fost necesară. În acest sens, a se vedea I. Leş, *op. cit.*, 2015, p. 4.

[2)] A se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 117.

[3)] A se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 608 NCPC.

[4)] A se vedea *supra*, comentariul cu privire la art. 562 NCPC.

În ceea ce privește oralitatea, s-a arătat că, deși regula este dezbaterea orală, se întâmplă din ce în ce mai des ca părțile să solicite desfășurarea în scris a procedurii arbitrale[1], ceea ce art. 15 NCPC permite și este în spiritul unei proceduri flexibile și mai puțin formaliste.

Totodată, principiul nemijlocirii este aplicabil în mod corespunzător, cu nuanțările care decurg, în cadrul completului de arbitri, din dispozițiile art. 588 alin. (1) teza a doua NCPC. Considerăm că nimic nu se opune ca părțile să opteze pentru procedura de administrare a probelor prin avocați, care poate fi adaptată circumstanțelor cauzei, potrivit art. 576 NCPC.

8. e) În mod justificat nu s-a făcut însă trimitere la principiul publicității (art. 17 NCPC), acesta fiind incompatibil cu confidențialitatea specifică arbitrajului.

9. f) Sunt aplicabile dispozițiile generale referitoare la continuitatea completului, la respectarea principiilor fundamentale și la încercarea de împăcare a părților.

10. g) În ceea ce privește amplele dispoziții ale art. 22, referitoare la rolul judecătorului în aflarea adevărului, acestea își găsesc aplicarea atât în ceea ce privește obligația arbitrilor de a soluționa litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile și de a da ori de a restabili, la nevoie, calificarea juridică exactă, sub rezerva incidenței unui acord expres al părților având ca obiect limitarea calificării juridice și a motivelor de drept pe care înțeleg să le supună dezbaterii [art. 22 alin. (1), (4) și (5) NCPC – *iura novit curia*[2]], cât și în ceea ce privește rolul activ în stabilirea împrejurărilor de fapt, respectiv în lămurirea chestiunilor de drept relevante [art. 22 alin. (2)], respectiv în ceea ce privește obligația arbitrilor de a statua în limitele învestirii [art. 22 alin. (6)]. Considerăm însă că părțile sunt în drept să deroge de la aceste dispoziții, diminuând rolul activ al tribunalului arbitral, fără ca o atare convenție să fie contrară textului comentat.

A fost exclusă însă incidența dispozițiilor art. 22 alin. (3), referitoare la prerogativele judecătorului de a introduce în cauză alte persoane, în condițiile legii, prerogativa de a iniția din oficiu extinderea cadrului procesual subiectiv [supusă în dreptul comun condițiilor prevăzute de art. 78 NCPC] fiind incompatibilă cu natura voluntară a arbitrajului[3].

11. h) În fine, sunt aplicabile în mod corespunzător dispozițiile referitoare la respectul cuvenit justiției.

12. Coroborând dispozițiile art. 575 și ale art. 576 NCPC, rezultă că părțile sunt libere să stabilească regulile de procedură arbitrală, atâta vreme cât regulile stabilite sunt în concordanță cu un nucleu de principii esențiale menite să garanteze drepturile procesuale ale părților și echitatea procedurii, în ansamblul său. În acest fel, exigențele statului de drept sunt respectate și în arbitraj.

Jurisprudență

1. Tribunalul arbitral este obligat să respecte principiul contradictorialității, principiu care presupune că niciun motiv de fapt sau de drept nu este luat în considerare din oficiu de către

[1] A se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 117.

[2] Pentru unele dezvoltări cu privire la prerogativele instanței judecătorești, decurgând din adagiul *iura novit curia*, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Este instanța îndreptățită să schimbe calificarea juridică a cererii formulate? Reflecții din perspectiva principiului iura novit curia*, în RRDP nr. 2/2014, p. 168 și urm.

[3] A se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 581 NCPC.

tribunal fără ca părţile să fie invitate să prezinte observaţiile pe care eventual le-ar avea *(C. Ap. Paris, hotărârea din 27 februarie 2003, apud Code de procédure civile, 102e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2011, p. 967).*

2. Nu încalcă principiul contradictorialităţii arbitrii care nu fac altceva decât să dea actului calificarea exactă, pentru a aplica regulile de drept care decurg din această calificare, chiar dacă nu au invitat părţile să se refere la această chestiune, în condiţiile în care toate faţetele problemei fuseseră deja discutate *(C. Ap. Paris, hotărârea din 25 noiembrie 1997, apud Code de procédure civile, 102e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2011, p. 967).*

Notă: Din cele două hotărâri, care sunt complementare, rezultă că tribunalul arbitral ar trebui să pună în dezbaterea părţilor un motiv de fapt sau de drept pe care intenţionează să-l ia în considerare cu ocazia deliberării doar în măsura în care părţile nu s-au referit la acesta în cursul dezbaterilor, pentru a preveni surprinderea acestora şi pentru a asigura o contradictorialitate efectivă.

Art. 576. Reguli de procedură aplicabile

(1) Părţile pot stabili, în convenţia arbitrală, regulile de procedură aplicabile arbitrajului sau îi pot împuternici pe arbitri să stabilească aceste reguli. Aceste reguli se completează, dacă este cazul, cu prevederile prezentei cărţi.

(2) Când părţile recurg la arbitrajul instituţionalizat, se aplică dispoziţiile art. 619 alin. (3).

(3) În toate celelalte cazuri, procedura arbitrală este cea stabilită de prezenta carte.

Comentariu

1. Am arătat deja în cele ce precedă că părţile au prerogativa de a stabili regulile de procedură arbitrală, cu respectarea principiilor fundamentale ale procesului civil, la care art. 575 alin. (2) NCPC face trimitere şi care se aplică în mod corespunzător, cu adaptările impuse de specificul arbitrajului. Textul de faţă – inspirat parţial din prevederile art. 816 bis C. pr. civ. italian – consacră în mod firesc prevalenţa autonomiei de voinţă a părţilor în materie de arbitraj[1)].

2. Părţile au, de asemenea, posibilitatea de a încredinţa misiunea de stabilire a regulilor de procedură arbitrilor, în considerarea experienţei profesionale a acestora.

3. În cazul în care nici părţile şi nici arbitrii nu au stabilit regulile de procedură arbitrală, se vor aplica dispoziţiile Cărţii a IV-a din NCPC, cu titlu de drept comun în materie [art. 576 alin. (3)], iar în măsura în care părţile recurg la arbitrajul instituţionalizat, se vor aplica, în principiu, regulile de procedură ale respectivului arbitraj, în vigoare la data sesizării acestuia [art. 576 alin. (2) coroborat cu art. 619 alin. (3)][2)].

[1)] A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 838.

[2)] A se vedea însă ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 1614 din 8 mai 2014 (disponibilă pe *www.scj.ro*), *cit. supra*, comentariul cu privire la art. 558 NCPC, potrivit căreia „modificarea fundamentală, în premieră, a regulilor de numire a arbitrilor (respectiv pierderea dreptului părţilor de a-şi mai numi arbitrii) după încheierea convenţiei arbitrale nu atrage aplicarea noilor norme de procedură arbitrală în măsura în care acestea contravin voinţei celor care au stabilit soluţionarea diferendului conform regulilor de procedură arbitrală în vigoare la data încheierii convenţiei, de către arbitrii numiţi, întrucât noile reguli nu pot altera voinţa părţilor şi denatura conţinutul acesteia". Aşadar, din decizia instanţei supreme rezultă că părţile au înţeles să facă referire la regulile de procedură arbitrală în vigoare la data încheierii convenţiei arbitrale, iar o modificare ulterioară, cu caracter esenţial, a acestor reguli, modificare potrivit

4. Autonomia de voinţă a părţilor nu este înlăturată nici în arbitrajul instituţionalizat, fiind însă îngrădită semnificativ de dispoziţiile art. 619 alin. (2) NCPC[1)].

5. În ceea ce priveşte dispoziţiile art. 576 alin. (3), potrivit cărora, în toate celelalte cazuri, procedura arbitrală este cea stabilită de prezenta carte, acestea nu trebuie înţelese în sensul că s-ar exclude incidenţa întregului Cod de procedură civilă, cu titlu de drept comun[2)]. Dimpotrivă, acest text nu constituie decât o aplicaţie a dispoziţiilor mai generale ale art. 2 NCPC, potrivit cărora „dispoziţiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă" [alin. (1)], fiind aplicabile şi în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziţii contrare [alin. (2)].

Aşadar, în măsura în care regulile de procedură stabilite ori acceptate de părţi sau dispoziţiile Cărţii a IV-a privind arbitrajul nu ar reglementa ori nu ar reglementa în mod exhaustiv o anumită problemă, se vor aplica în completare dispoziţiile de drept comun din Codul de procedură civilă, desigur, în măsura în care acestea sunt compatibile cu specificul arbitrajului[3)].

Art. 577. Comunicarea actelor de procedură

(1) Comunicarea între părţi sau către părţi a înscrisurilor litigiului, a citaţiilor, hotărârilor arbitrale şi încheierilor de şedinţă se face prin scrisoare recomandată cu conţinut declarat şi confirmare de primire. Înştiinţarea părţilor cu privire la alte măsuri luate de tribunalul arbitral poate fi făcută şi prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia.

(2) Înscrisurile pot fi înmânate şi personal părţii, sub semnătură.

(3) Dovezile de comunicare se depun la dosar.

Comentariu

1. Textul reia în mare măsură dispoziţiile art. 358[1] C. pr. civ., cu unele modificări de ordin formal.

2. Art. 577 distinge între *comunicarea* actelor de procedură mai importante (hotărâri arbitrale, încheieri de şedinţă, citaţii, „înscrisurile litigiului", adică înscrisurile probatorii şi alte documente care interesează desfăşurarea procesului arbitral), care se face prin scrisoare recomandată cu conţinut declarat şi confirmare de primire, şi *înştiinţarea* părţilor cu privire

---

căreia părţile nu mai au dreptul de a desemna arbitrii, apare ca fiind contrară voinţei exprimate a părţilor. Faţă de această jurisprudenţă, în condiţiile în care până la data învestirii tribunalului arbitral au fost modificate regulile de procedură la care părţile au făcut trimitere, tribunalul arbitral ar trebui să pună în discuţia părţilor compatibilitatea modificărilor cu voinţa părţilor, dându-le acestora posibilitatea de a opta pentru aplicabilitatea regulilor de procedură arbitrală de la data încheierii convenţiei. În sensul că soluţia aplicării regulilor de la data convenţiei arbitrale ar corespunde voinţei implicite a părţilor, cu consecinţa inaplicabilităţii art. 619 alin. (3) teza a doua NCPC, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 119.

[1)] A se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 619.

[2)] Pentru o discuţie în această privinţă şi o propunere de reformulare a textului, în sensul unei trimiteri la ansamblul Codului, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 838.

[3)] În acelaşi sens, cu ample consideraţii, a se vedea I. Leş, *loc. cit.*, 2015, *passim*.

la alte măsuri luate de tribunalul arbitral (*e.g.*, măsuri pentru administrarea probelor), care poate fi făcută într-o manieră mai puţin formală, respectiv prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia[1].

3. După cum s-a arătat[2], în procesul arbitral nu se aplică regula comunicării din oficiu a actelor de procedură, întrucât, cel puţin în cazul arbitrajului *ad hoc*, tribunalul arbitral nu dispune de un aparat propriu, de natură să faciliteze o asemenea comunicare, şi, adăugăm noi, chiar şi în cazul arbitrajului instituţionalizat este posibil ca părţilor să le fie atribuit un rol mai însemnat în desfăşurarea procesului arbitral decât în cazul unui proces desfăşurat în faţa instanţei statale. Reamintim în această ordine de idei că, potrivit art. 572-573 NCPC, reclamantul este obligat să comunice pârâtului şi fiecărui arbitru câte o copie de pe cererea de arbitrare şi de pe înscrisurile doveditoare anexate, iar pârâtul este obligat să comunice în mod corespunzător întâmpinarea.

4. Înscrisurile pot fi înmânate şi personal părţii, sub semnătură [art. 577 alin. (2)]. Întrucât legea nu distinge, este vorba despre înscrisurile comunicate atât de partea adversă, cât şi de către tribunalul arbitral.

5. În cazul în care comunicarea se face prin scrisoare recomandată, dovada comunicării constă în actul care atestă conţinutul declarat şi în confirmarea de primire semnată de către destinatar. Cu toate acestea, întrucât efectuarea comunicării nu poate rămâne la bunul plac al destinatarului, actul de procedură se socoteşte legal comunicat dacă partea a fost avizată la domiciliul sau sediul indicat în cuprinsul convenţiei arbitrale – socotim că o modificare ulterioară a domiciliului sau sediului ar trebui adusă la cunoştinţa tribunalului arbitral, fiind altminteri inopozabilă acestuia, după cum rezultă din prevederile art. 172 NCPC, aplicabil pentru identitate de raţiune – şi a refuzat să primească corespondenţa, refuz care poate rezulta şi din neprezentarea în termen la oficiul poştal[3]. În această ipoteză, ar fi însă dezirabil ca actul de procedură să fie comunicat şi printr-una dintre modalităţile alternative la care se referă art. 577 alin. (1) NCPC – *e.g.*, prin telefax sau e-mail – pentru a exista certitudinea că partea a luat la cunoştinţă de actul de procedură care i-a fost comunicat.

---

[1] S-a arătat că şi actele de procedură menţionate în art. 577 alin. (1) teza întâi NCPC pot fi scanate şi comunicate prin poştă electronică. În acest sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 121. În ceea ce ne priveşte, considerăm că, în măsura în care singura modalitate de transmitere a actelor care trebuie comunicate este cea electronică, ar fi necesar să se facă aplicarea dispoziţiilor art. 154 alin. (6) NCPC, destinatarul urmând să expedieze părţii adverse ori tribunalului arbitral formularul prevăzut în acel text. În această manieră, primirea înscrisurilor ar fi mai presus de orice îndoială, iar obligaţia părţilor de a coopera în vederea desfăşurării arbitrajului pe care tot ele l-au convenit face ca incidenţa art. 154 alin. (6) NCPC să poată fi chiar mai ridicată în arbitraj decât în procedura judiciară de drept comun.

[2] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 55.

[3] Pentru o concluzie în acelaşi sens, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 121, precum şi jurisprudenţa acolo citată. Soluţia a fost consacrată expres de art. 36 alin. (3) din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, în vigoare din data de 5 iunie 2014, disponibile la adresa *http://arbitration.ccir.ro/Reguli_de_procedura_arbitrala.pdf*.

6. În doctrină s-a arătat că în procesul arbitral nu se poate dispune citarea prin publicitate, întrucât s-ar aduce atingere principiului confidenţialităţii[1]. Acest principiu priveşte însă, în primul rând, dezbaterile purtate şi probele administrate în faţa tribunalului arbitral. Doar în măsura în care din clauzele convenţiei arbitrale, din regulile de procedură stabilite ori aplicate de părţi ori din alte circumstanţe univoce rezultă că părţile doresc ca însăşi existenţa arbitrajului să rămână confidenţială s-ar putea trage concluzia fermă că citarea prin publicitate este *de plano* exclusă.

Art. 578. Verificarea dosarului

(1) Îndată după expirarea termenului pentru depunerea întâmpinării, tribunalul arbitral verifică stadiul pregătirii litigiului pentru dezbatere şi, dacă va socoti necesar, va dispune măsurile corespunzătoare pentru completarea dosarului.

(2) După această verificare şi, dacă este cazul, după completarea dosarului, tribunalul arbitral fixează termen de dezbatere a litigiului şi dispune citarea părţilor.

Comentariu

1. Textul reia întocmai dispoziţiile art. 358[2] C. pr. civ.

2. După ce etapa scrisă ia sfârşit, prin depunerea întâmpinării ori, după caz, expirarea termenului fixat în acest scop tribunalul arbitral verifică stadiul pregătirii litigiului pentru dezbatere şi, dacă este necesar, ia măsuri adiţionale pentru pregătirea dezbaterilor.

Astfel, tribunalul arbitral poate pune în vedere părţilor să remedieze lipsurile formale ale cererii de arbitrare, ale întâmpinării sau ale cererii reconvenţionale, respectiv să plătească cheltuielile arbitrale devenite exigibile. Totodată, în măsura în care din cererile şi apărările părţilor rezultă necesitatea suplimentării probei cu înscrisuri, tribunalul arbitral poate obliga părţile să depună înscrisurile necesare soluţionării cauzei[2].

3. Această formă de rol activ a tribunalului arbitral în pregătirea litigiului îşi are corespondent în dreptul comun (art. 203 NCPC) şi este raţională, având ca scop prevenirea situaţiilor „care ar duce la amânarea dezbaterilor şi la prelungirea arbitrajului"[3].

Art. 579. Verificarea competenței

(1) La primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, tribunalul arbitral își verifică propria sa competență de a soluționa litigiul.

(2) Dacă tribunalul arbitral hotărăște că este competent, consemnează acest lucru într-o încheiere, care se poate desființa numai prin acțiunea în anulare introdusă împotriva hotărârii arbitrale, conform art. 608.

(3) Dacă tribunalul arbitral hotărăște că nu este competent să soluționeze litigiul cu care a fost sesizat, își declină competența printr-o hotărâre, împotriva căreia nu se poate formula acțiunea în anulare, prevăzută la art. 608.

---

[1] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 55.

[2] A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 840.

[3] În acest sens, Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 55.

Comentariu

1. Textul preia parţial dispoziţiile art. 343[3] alin. 2 C. pr. civ., însă aduce unele precizări în ceea ce priveşte verificarea competenţei şi regimul juridic al hotărârii prin care tribunalul arbitral se declară necompetent.

2. Spre deosebire de reglementarea anterioară, art. 579 alin. (1) NCPC prevede şi momentul în care trebuie să aibă loc verificarea competenţei, respectiv la primul termen de judecată la care procedura de citare este legal îndeplinită. Legiuitorul nu a făcut referire la prima zi de înfăţişare, reglementată de fostul art. 134 C. pr. civ., această instituţie nefiind preluată de Noul Cod[1)].

Se constată o asemănare vădită a soluţiei alese de legiuitor în materie arbitrală cu dispoziţiile dreptului comun, reprezentate de art. 131 NCPC. Menţionăm însă, cu titlu informativ, că în forma iniţială a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă obligaţia verificării competenţei era prevăzută doar în procedura arbitrală, nu şi în procedura contencioasă de drept comun, dispoziţiile art. 131 NCPC fiind adăugate ulterior, prin Legea nr. 76/2012[2)].

3. Din coroborarea dispoziţiilor art. 573 alin. (2), art. 579 alin. (1) şi (2) şi ale art. 592 alin. (1) NCPC rezultă că excepţia de necompetenţă a tribunalului arbitral, întemeiată, spre exemplu, pe nevalabilitatea ori caracterul inoperant al convenţiei arbitrale ori pe împrejurarea că cererea formulată nu intră sub incidenţa respectivei convenţii, trebuie ridicată, sub sancţiunea decăderii, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate (desigur, este posibil ca prin regulile de procedură arbitrală, stabilite în condiţiile art. 577 NCPC, să se prevadă un alt termen).

Astfel, dacă tribunalul arbitral se declară competent[3)], va pronunţa o încheiere interlocutorie, asupra căreia nu mai poate, aşadar, reveni (art. 235 teza a doua NCPC), care poate fi atacată cu acţiune în anulare numai odată cu hotărârea arbitrală.

4. Potrivit art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC, hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare (...) când tribunalul arbitral a soluţionat litigiul fără să existe o convenţie arbitrală sau în temeiul unei convenţii nule ori inoperante, însă acest motiv poate fi invocat cu observarea prealabilă a dispoziţiilor art. 592 alin. (1) NCPC[4)].

5. Din art. 579 NCPC rezultă că, în virtutea convenţiei arbitrale, tribunalul arbitral are prerogativa jurisdicţională (denumită frecvent „competenţă") de a statua asupra propriei

---

[1)] Cu toate acestea, se poate constata că în anumite reguli de arbitraj se face în continuare referire la instituţia primei zile de înfăţişare [*cf.* art. 44 alin. (1) din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României], ceea ce, desigur, este posibil, având în vedere că normele Codului au caracter supletiv.

[2)] Pentru geneza art. 131 NCPC, a se vedea *supra*, vol. I, comentariul cu privire la art. 131 NCPC.

[3)] „Locuţiunea «tribunalul arbitral îşi verifică propria sa competenţă de a soluţiona un litigiu» – din cuprinsul art. 343[3] alin. (2) C. pr. civ. – trebuie deci «descifrată» în sensul că arbitrii care alcătuiesc tribunalul arbitral au «puterea» de a decide asupra «competenţei» tribunalului (...). Posibilitatea arbitrilor de a statua asupra competenţei tribunalului arbitral semnifică de fapt puterea lor". În acest sens, a se vedea I. Deleanu, *Arbitrajul intern*, *cit. supra*, p. 142.

[4)] Pentru amănunte, a se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 592 NCPC.

sale competenţe (de aici sintagma, frecvent uzitată, de „*Kompetenz-Kompetenz*" sau „*competenţă-competenţă*"). Conferind această prerogativă tribunalului arbitral, legislaţia română nu a mers atât de departe precum cea franceză, care obligă instanţa statală să se declare necompetentă până când arbitrii nu au statuat asupra competenţei lor, de unde rezultă că, în condiţiile în care a fost angajat un litigiu arbitral, acesta este singurul în măsură să statueze asupra competenţei sale, într-o manieră care – cel puţin provizoriu – este obligatorie pentru instanţele statale. Spunem provizoriu întrucât, ulterior, art. 1.484 C. pr. civ. fr. conferă judecătorului sesizat cu acţiunea în anulare competenţa de a verifica atât în fapt, cât şi în drept existenţa şi întinderea convenţiei arbitrale, iar dacă se constată că tribunalul arbitral şi-a depăşit competenţa, hotărârea sa va fi anulată[1]. Aşadar, deşi tribunalul arbitral are întâietate de a statua asupra competenţei sale, hotărârea sa este supusă controlului judecătoresc[2].

În dreptul român, nu este exclusă sesizarea concomitentă a instanţei statale şi a tribunalului arbitral, caz în care atât instanţa statală, cât şi tribunalul arbitral pot statua autonom asupra competenţei lor. În cazul în care instanţa statală îşi declină competenţa în favoarea tribunalului arbitral – în condiţiile art. 554 NCPC[3] –, iar tribunalul arbitral îşi declină la rândul său competenţa, potrivit art. 579 alin. (3) NCPC, s-ar ivi un conflict negativ de competenţă, care ar urma să fie soluţionat de instanţa judecătorească ierarhic superioară celei aflate în conflict [art. 554 alin. (3) NCPC]. Invers, în cazul în care instanţa statală şi tribunalul arbitral se declară deopotrivă competenţi să soluţioneze litigiul şi resping excepţiile de necompetenţă corespunzătoare, se iveşte un conflict pozitiv, care va fi soluţionat după aceleaşi reguli.

6. Aşadar, cu titlu de noutate, art. 579 alin. (3) NCPC prevede că, dacă tribunalul arbitral se declară necompetent să soluţioneze litigiul, nu va pronunţa o hotărâre, cu caracter peremptoriu, de respingere a cererii, ci *îşi va declina competenţa* în favoarea instanţei statale competente material şi teritorial să soluţioneze cauza. Desigur, această soluţie este incidentă numai în situaţia în care litigiul ar fi de competenţa unei instanţe române, nu de competenţa unei instanţe străine, nefiind posibilă declinarea competenţei în favoarea unei asemenea instanţe.

Hotărârea de declinare a competenţei nu poate fi atacată cu acţiune în anulare, fiind, aşadar, definitivă. Am văzut însă că instanţa statală îşi poate declina la rândul său competenţa (ori se

---

[1] Pentru amănunte, a se vedea J. Robert, B. Moreau, *L'arbitrage...*, n°s 123, 158, 159, pp. 102 şi 134-135.

[2] Cu titlu informativ, menţionăm că în dreptul german legea prevede că încheierea prin care tribunalul arbitral se declară competent poate fi atacată separat la curtea de apel (Oberlandesgericht, instanţa superioară de land), fiind înlăturată posibilitatea părţilor – recunoscută anterior pe cale jurisprudenţială – de a conferi tribunalului arbitral competenţa exclusivă de a statua asupra propriei competenţe; ca urmare, în cele din urmă, instanţele statale sunt cele care statuează în mod definitiv asupra competenţei instanţei arbitrale. În acest sens, a se vedea L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *op. cit.*, p. 1039.

[3] A se vedea dispoziţiile art. 554 alin. (1) NCPC. Pentru comentarii cu privire la acest text, a se vedea *supra*, vol. II, comentariul cu privire la art. 554 NCPC, şi *supra*, vol. I, comentariul cu privire la art. 132 NCPC, precum şi doctrina acolo citată. Aşadar, instanţa statală îşi declină competenţa numai în cazul în care arbitrajul este organizat de o instituţie permanentă de arbitraj, în favoarea organizaţiei sau instituţiei pe lângă care funcţionează arbitrajul instituţionalizat, care, în temeiul hotărârii de declinare, va lua măsurile necesare în vederea constituirii tribunalului arbitral. Dimpotrivă, în cazul arbitrajului *ad hoc*, instanţa va respinge cererea ca nefiind de competenţa instanţelor judecătoreşti, soluţie explicabilă, întrucât tribunalul arbitral nu este, prin ipoteză, constituit şi nici nu există o instituţie permanentă de arbitraj care ar putea primi dosarul şi lua măsurile necesare în vederea constituirii tribunalului arbitral.

poate declara necompetentă, în cazul unui arbitraj *ad hoc*, întrucât tribunalul arbitral a încetat să existe în urma declinării competenţei), declanşând un conflict negativ de competenţă.

7. Dispoziţiile art. 579 alin. (1) NCPC au caracter imperativ, în ceea ce priveşte obligaţia tribunalului arbitral de a-şi verifica propria competenţă. Considerăm totuşi că lipsa încheierii de verificare a competenţei, în sine, nu justifică desfiinţarea hotărârii arbitrale, în măsura în care se constată că tribunalul arbitral a statuat în limitele competenţei sale.

Jurisprudenţă

1. „(...) 4. Înalta Curte a constatat ca întemeiate criticile recurentului cu privire la nesoluţionarea excepţiei necompetenţei tribunalului arbitral de către tribunalul arbitral, excepţie pe care recurentul-reclamant a formulat-o în scris pentru termenul din 8 februarie 2012, precum şi criticile privind nepunerea în discuţia părţilor a excepţiei lipsei calităţii procesuale active şi pasive, pe temeiul cărora acesta a respins acţiunea şi, respectiv, cererea reconvenţională, ca şi contradictorialitatea motivării în sensul criticat de recurent, anume că tribunalul arbitral a invocat din oficiu excepţia lipsei capacităţii de folosinţă a reclamantului, cu privire la care s-a solicitat părţilor un punct de vedere, dar că s-a analizat şi pronunţat pe excepţia lipsei de calitate procesuală şi că în sentinţa arbitrală se consemnează eronat că recurentul nu s-a opus competenţei tribunalului arbitral.

5. Aceste critici configurează conţinutul încălcării principiului contradictorialităţii şi al dreptului la apărare care se încadrează în motivul de nelegalitate reglementat de art. 304 pct. 5 C. pr. civ. şi pentru a căror nerespectare art. 358 C. pr. civ. instituie expres sancţiunea nulităţii hotărârii arbitrale, neobservată de prima instanţă, situaţie în care este atrasă incidenţa art. 105 alin. (2) teza ultimă C. pr. civ. şi cu privire la sentinţa pe care aceasta a pronunţat-o. (...)

9. Potrivit art. 343^3 alin. 2 C. pr. civ., fără distincţie sub aspectul modului de învestire, tribunalul arbitral îşi verifică propria sa competenţă de a soluţiona un litigiu şi hotărăşte în această privinţă, printr-o încheiere care se poate desfiinţa numai prin acţiunea în anulare introdusă împotriva hotărârii arbitrale, conform art. 364^4, sens în care sunt şi dispoziţiile art. 49 din Regulile de procedură arbitrală (...): «Tribunalul arbitral îşi verifică propria competenţă de a soluţiona litigiul şi hotărăşte în această privinţă prin încheiere, care se poate desfiinţa numai prin acţiune în anulare introdusă împotriva sentinţei arbitrale».

10. Este o realitate că încheierea prin care tribunalul arbitral trebuia să hotărască asupra propriei competenţe nu există, referirea la competenţă apare numai în cuprinsul sentinţei arbitrale: «Văzând şi dispoziţiile art. 340 şi urm. C. pr. civ., Tribunalul arbitral reţine că este competent să soluţioneze prezentele litigii», fără nicio referire la vreo încheiere premergătoare prin care să se fi hotărât în condiţii de contradictorialitate asupra competenţei, încheiere care să poată fi desfiinţată numai prin acţiunea în anulare introdusă împotriva hotărârii arbitrale, conform art. 364 C. pr. civ.

11. Considerentele sentinţei arbitrale cu privire la valabilitatea implicită a clauzei compromisorii sunt contradictorii şi în contradicţie cu dispoziţiile art. 343^1 alin. 1 C. pr. civ. cât şi cu art. 2 şi art. 12 alin. (2) din Regulile de procedură arbitrală dar şi cu ANEXA 3 care potrivit art. 100 face parte integrantă din aceste Reguli şi care conţine Modelul clauzei compromisorii. Aceasta deoarece, pe de o parte, sentinţa arbitrală constată că clauza pe care părţile au inserat-o în contract nu conţine un criteriu după care să se aleagă o soluţie (arbitrajul) sau altele (instanţele judecătoreşti), că acest fapt înseamnă că opţiunea aparţine reclamantului, «care are iniţiativa unei acţiuni, fără nicio restricţie, iar reclamantul a sesizat instanţa judecătorească», iar, pe de altă parte,

reţine valabilitatea clauzei compromisorii în condiţiile în care constată că reclamantul a optat pentru instanţa statală, văzând şi dispoziţiile art. 340 C. pr. civ. Aceste considerente care, astfel, reţin valabilitatea clauzei compromisorii raportat la art. 340 C. pr. civ. sunt în contradicţie şi cu soluţia asupra excepţiei lipsei capacităţii de folosinţă/exerciţiu a reclamantului pe care tribunalul arbitral a invocat-o din oficiu, de vreme ce clauza compromisorie conţinută de art. 25.2 din contract a fost semnată de acelaşi reclamant, prin primar, precum cererea de chemare în judecată, iar potrivit art. 5 din Regulile arbitrale: «Persoanele care au capacitate deplină de exerciţiu a drepturilor pot conveni să soluţioneze pe calea arbitrajului litigiile dintre ele (...)».

12. Înalta Curte a constatat că clauza art. 25.2 din contract apare ca inexistentă prin modul său de redactare care lasă, concomitent, posibilitatea tuturor opţiunilor pentru toate părţile contractante: fie pentru achizitor, fie pentru executant, în acelaşi timp, deopotrivă, fie pentru instanţa de judecată, fie pentru arbitraj, fapt ce are efectul lipsei de reglementare a oricărei opţiuni comune în stabilirea competenţei de soluţionare a eventualelor litigii, clauza fiind astfel inoperantă din perspectiva art. 364 lit. b) C. pr. civ., concluzie la care trebuia să ajungă sentinţa arbitrală în continuarea constatării că nu conţine nici un criteriu după care să se aleagă arbitrajul sau instanţele judecătoreşti. (...)

15. În lipsa încheierii asupra competenţei, act procedural reglementat imperativ prin art. 343^3 alin. 2 C. pr. civ., acţiunile în anulare promovate atât de reclamant cât şi de pârâtă împotriva sentinţei arbitrale şi prin care se invocă necompetenţa tribunalului arbitral nu au ca obiect şi încheierea de competenţă conform art. 343^2 alin. 2, pentru că aceasta nu există, ambele acţiuni în anulare a sentinţei arbitrale antamând necompetenţa tribunalului arbitral sub motivul de desfiinţare reglementat de art. 364 lit. a) C. pr. civ. cu trimitere la dispoziţiile art. 340 din cod.

16. Înalta Curte, în analiza criticii de necompetenţă a tribunalului arbitral, a dat eficienţă, cu prioritate, consecinţelor procedurale ale lipsei încheierii interlocutorii de stabilire a competenţei tribunalului arbitral, ale inexistenţei actului procedural a cărui existenţă este reglementată de art. 343^3 alin. 2 cu caracter imperativ, text care reglementează şi procedura de atacare a acestuia concomitent cu atacarea sentinţei arbitrale şi ale cărei efecte sunt cele ale nulităţii actelor procedurale.

17. Făcând aplicarea prevederilor art. 105, cât şi ale art. 106 alin. 1 C. pr. civ. conform cărora «anularea unui act de procedură atrage şi nulitatea actelor următoare, în măsura în care acestea nu pot avea o existenţă de sine stătătoare», Înalta Curte a constatat nulitatea sentinţei arbitrale, atât din perspectiva art. 358 C. pr. civ. pentru considerentele reţinute *supra* la pct. 4 şi 5, nulitate anume prevăzută de lege, cât şi a faptului că existenţa sa este condiţionată de existenţa încheierii de competenţă sub aspectul soluţiei, a respingerii ca inadmisibilă a cererii sau a soluţionării litigiului pe fond" *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 682 din 25 februarie 2014, disponibilă pe www.scj.ro)*.

Notă: Din considerentele instanţei supreme pare a se desprinde concluzia că lipsa încheierii de verificare a competenţei constituie, în sine, un motiv pentru desfiinţarea hotărârii arbitrale, pe calea acţiunii în anulare. Această concluzie nu rezultă cu certitudine din considerentele citate, câtă vreme Înalta Curte reţine un motiv de anulare concurent, anume chiar necompetenţa tribunalului arbitral, în considerarea „inexistenţei" convenţiei arbitrale, din cauza opţiunii pe care o lasă părţilor între instanţa statală şi arbitraj (apreciem că interpretarea instanţei supreme este prea drastică, neputându-se aprecia că clauza compromisorie este nulă pentru că arbitrajul are caracter facultativ, iar nu obligatoriu pentru părţi – a se vedea, în acest sens, şi jurisprudenţa citată la punctul imediat următor; în cauză, se putea însă reţine caracterul inoperant al clauzei, întrucât partea interesată sesizase mai întâi instanţa statală, exprimându-şi astfel opţiunea permisă de clauza cuprinsă în contract, opţiune care produce efecte şi în privinţa celeilalte părţi). Dincolo de problema interpretării clauzei compromisorii deduse judecăţii, apreciem că lipsa încheierii de verificare a competenţei, în sine, nu justifică anularea hotărârii arbitrale, în măsura

în care tribunalul arbitral era competent, potrivit convenției părților. Desigur, dacă excepția de necompetență a fost ignorată de tribunalul arbitral, partea interesată poate reitera critica pe calea acțiunii în anulare, potrivit art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC.

2. În situația în care, prin contract, părțile au stabilit ca eventualele diferende rezultate din executarea necorespunzătoare a contractului să fie soluționate fie de către instanțele de arbitraj, fie de cele judecătorești alese, această formulare nu constituie o clauză compromisorie în sensul art. 343[1] din Codul de procedură civilă (echivalentul art. 550 NCPC – n.n., Fl.A.B., Gh.-L.Z.) și al art. 13 din Regulile de procedură ale Curții de Arbitraj. Prevederea respectivă ce conține o competență alternativă are semnificația unei abilitări acordate reclamantului de a alege între cele două jurisdicții *(CACI, sent. nr. 124 din 22 iulie 1999, apud Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, București, 2002, p. 10)*.

Notă: Credem că instanța arbitrală a voit să spună că, în măsura în care părțile prevăd competența (alternativă) unei instituții permanente de arbitraj sau a instanței statale, reclamantul este în drept, potrivit dreptului comun (art. 116 NCPC, echivalentul fostului art. 12 C. pr. civ.), să aleagă între sesizarea tribunalului arbitral sau a instanței statale. Într-o atare situație, este excesiv să se considere că clauza compromisorie nu ar fi valabilă, părțile păstrând însă alternativa sesizării instanței statale competente, potrivit legii.

3. În situația în care pârâta, prin toate actele întreprinse, precum și în mod expres, prin scrisoare procesuală, a acceptat competența Curții de Arbitraj pentru soluționarea litigiului ivit între părți, revenirea ulterioară și invocarea excepției de necompetență a Curții de Arbitraj nu mai are nicio relevanță de vreme ce pârâta în mod expres și necondiționat a acceptat ca cererea formulată de reclamantă să fie soluționată de Curtea de Arbitraj *(CACI, sent. nr. 23 din 28 februarie 1997, apud Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, București, 2002, p. 2)*.

4. În lipsa clauzei compromisorii, Curtea de Arbitraj este competentă să soluționeze un litigiu dacă, prin săvârșirea unor acte procedurale, cum ar fi introducerea de către reclamant a unei cereri de arbitrare și acceptarea pârâtului ca cererea să fie soluționată de Curte, se realizează consimțământul părților de a soluționa litigiul pe calea arbitrajului (*CACI, sent. nr. 165 din 23 decembrie 1997, apud Jurisprudență comercială arbitrală 1953-2000, București, 2002, p. 4*).

Notă: Sub imperiul actualei reglementări, art. 548 alin. (1) NCPC impune încheierea în scris a convenției arbitrale, sub sancțiunea nulității. Voința de a încheia un compromis nu poate rezulta, așadar, dintr-o manifestare de voință tacită a părții (*e.g.*, formularea unor apărări în fond, fără a invoca necompetența tribunalului arbitral), ci numai dintr-o manifestare de voință expresă, exprimată în scris. Dacă pârâtul, spre exemplu, arată în cuprinsul întâmpinării că este de acord cu soluționarea cauzei pe calea arbitrajului, cerința legii este îndeplinită, iar necompetența inițială se acoperă.

Art. 580. Termenul de citare

Între data primirii citației și termenul de dezbatere trebuie să existe un interval de timp de cel puțin 15 zile.

Comentariu

1. Textul reia întocmai dispozițiile art. 358[3] C. pr. civ.

2. Termenul minim între data primirii citației și termenul de dezbatere a fost instituit pentru garantarea dreptului la apărare al pârâtului, care trebuie să aibă posibilitatea efectivă de a-și pregăti apărarea[1)].

[1)] A se vedea: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 841; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 57.

3. Apreciem că părţile pot conveni chiar şi un termen mai scurt, în condiţiile art. 577 NCPC, cu condiţia ca termenul convenit să permită totuşi pregătirea dezbaterilor în condiţii rezonabile (*e.g.*, ar putea fi considerat adecvat termenul de 5 zile, regăsit în procedura contencioasă de drept comun).

4. S-a arătat cu temei că, în ceea ce priveşte conţinutul citaţiei, sunt aplicabile dispoziţiile dreptului comun[1]. Comunicarea citaţiei este însă reglementată de art. 577 NCPC.

Art. 581. Participarea terţilor

(1) Terţii pot participa la procedura arbitrală în condiţiile art. 61-77, dar numai cu acordul lor şi al tuturor părţilor. Cu toate acestea, intervenţia accesorie este admisibilă şi fără îndeplinirea acestei condiţii.

(2) Dispoziţiile art. 580 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Această dispoziţie legală are caracter de noutate, fiind inspirată de prevederile art. 816 *quinquies* C. pr. civ. italian.

2. În mod bine-venit, este reglementată o condiţie comună pentru intervenţia terţilor în procesul civil: aceasta, indiferent că este voluntară sau forţată, poate avea loc numai cu acordul terţului şi al tuturor celorlalte părţi. Această soluţie are în vedere împrejurarea că un terţ poate fi sustras competenţei firești a instanţelor judecătoreşti numai dacă a consimţit, în prealabil, la aceasta, pe calea unei clauze compromisorii sau a unui compromis, ori dacă, în lipsa unui astfel de consimţământ prealabil, fiind chemat în judecată în faţa tribunalului arbitral, pe calea unei cereri de intervenţie forţată, îşi exprimă acordul ca cererea respectivă să fie soluţionată de tribunalul arbitral.

3. Pe lângă acordul terţului şi al părţilor originare[2], la care se referă textul, mai este necesar ca cererea de intervenţie – voluntară sau forţată – să îndeplinească toate cerinţele specifice prevăzute de lege. De aceea, considerăm că, dacă părţile nu au convenit altfel, tribunalul arbitral va pune în discuţia părţilor chestiunea admisibilităţii în principiu a cererii şi se va pronunţa asupra acesteia, în condiţiile dreptului comun[3].

4. În cazul intervenţiei accesorii, acordul terţului decurge chiar din formularea cererii de intervenţie, iar acordul părţilor originare nu este cerut, având în vedere natura intervenţiei accesorii, de simplă apărare, care nu extinde cadrul procesual obiectiv, prin formularea unor pretenţii noi.

---

[1] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 841.

[2] Pentru interesante consideraţii cu privire la situaţia persoanelor care, fără a fi parte la contractul care conţine clauza compromisorie, s-au implicat în executarea acestuia, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern...*, *cit. supra*, p. 126.

[3] În sens contrar, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 57, care consideră că existenţa acordului face ca admiterea în principiu să nu mai fie necesară. Totuşi, existenţa acordului este o cerinţă suplimentară, specifică arbitrajului, care nu înlocuieşte cu totul condiţiile de admisibilitate a cererilor de intervenţie, fiind raţional ca acestea să fie supuse verificării prealabile de către tribunalul arbitral, pe calea procedurii de drept comun, în virtutea art. 2 NCPC, desigur, dacă părţile nu au convenit altfel, în condiţiile art. 577 NCPC.

5. S-a remarcat în mod just că norma aici comentată nu face trimitere la art. 78 NCPC, introducerea forţată, din oficiu, a altor persoane în proces fiind incompatibilă cu specificul arbitrajului, ceea ce rezultă, de altfel, şi din dispoziţiile art. 575 NCPC[1].

6. Sub un alt aspect, terţilor le este aplicabil termenul minim de 15 zile între data comunicării citaţiei şi termenul de dezbateri.

7. În dreptul german s-a arătat că este posibilă conexarea unor litigii aflate în faţa aceluiaşi tribunal arbitral, însă numai cu acordul tuturor părţilor implicate[2].

Art. 582. Absența unei părți

Neprezentarea părții legal citate nu împiedică dezbaterea litigiului, afară numai dacă partea lipsă nu va cere, cel mai târziu cu 3 zile înainte de data pentru care a fost stabilită dezbaterea, amânarea acesteia pentru motive temeinice, încunoștințând în același termen și cealaltă parte, precum și arbitrii. Aprecierea temeiniciei motivelor absenței uneia dintre părți, precum și a motivelor pentru care absența justifică amânarea dezbaterii este de competența exclusivă a tribunalului arbitral, hotărârea acestuia nefiind supusă niciunei căi de atac.

Comentariu

1. Textul reia, cu unele modificări şi completări, dispoziţiile art. 358[5] C. pr. civ.

2. În primul rând, art. 582 stabileşte *regula* potrivit căreia neprezentarea părţii legal citate nu împiedică dezbaterea litigiului.

3. Cu titlu de excepţie, partea care cunoaşte că nu este în măsură să se prezinte la termenul stabilit poate cere amânarea cauzei pentru motive temeinice care justifică imposibilitatea de prezentare şi care, în principiu, trebuie să nu implice culpa părţii care cere amânarea. Această cerere produce efecte doar dacă este formulată cu cel puţin trei zile înainte de data pentru care a fost stabilită dezbaterea – spre deosebire de vechea reglementare, care cerea doar ca cererea de amânare să fie formulată în preziua dezbaterilor – şi doar dacă în acelaşi termen au fost încunoştinţaţi deopotrivă arbitrii şi cealaltă parte.

Scopul acestei dispoziţii este ca amânarea neprevăzută a judecăţii să perturbe cât mai puţin posibil activitatea arbitrilor şi a părţii adverse, deziderat mai greu de atins dacă cererea de amânare este comunicată doar în preziua dezbaterilor. *A fortiori*, formularea cererii de amânare doar la termenul de dezbateri – practică frecventă în faţa instanţelor judecătoreşti şi care denotă o lipsă de consideraţie deopotrivă pentru instanţă şi pentru cealaltă parte – nu corespunde cerinţelor legale şi nu poate fi luată în considerare, eventual, sub rezerva unor cazuri de forţă majoră manifestă (grevă spontană, căderi masive de zăpadă care fac imposibilă deplasarea etc.).

4. Potrivit tezei finale, aprecierea temeiniciei motivelor absenţei uneia dintre părţi, precum şi a motivelor pentru care absenţa justifică amânarea dezbaterii este de competenţa exclusivă a tribunalului arbitral, a cărui hotărâre nu este supusă niciunei căi de atac. De vreme ce singura cale de atac deschisă împotriva unei hotărâri arbitrale este acţiunea în

[1] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 841.
[2] În acest sens, a se vedea L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *op. cit.*, p. 1052.

anulare, rezultă fără echivoc că respingerea unei cereri de amânare formulată de parte, pe motiv că aceasta nu este (temeinic) motivată, nu poate fi cenzurată de instanţa învestită cu acţiunea în anulare, fiind o măsură lăsată la aprecierea exclusivă a tribunalului arbitral. Desigur, aceasta nu exclude, ci chiar implică necesitatea motivării soluţiei tribunalului arbitral asupra unei cereri de amânare, îndeosebi atunci când aceasta a fost respinsă.

Soluţia are caracter de noutate şi este bine-venită, reducând la strictul necesar cenzura instanţei judecătoreşti asupra măsurilor luate de tribunalul arbitral, fiind totodată de natură să-i responsabilizeze pe arbitri.

5. Spre deosebire de reglementarea anterioară, art. 582 nu mai prevede că amânarea se poate acorda o singură dată; sunt, aşadar, posibile mai multe amânări[1)], pe care însă tribunalul arbitral trebuie să le acorde cu rezervă, apreciind cu exigenţă sporită motivele temeinice care ar justifica o nouă amânare, întrucât altminteri ar fi compromis unul dintre avantajele esenţiale ale arbitrajului, respectiv celeritatea, iar în condiţiile prevăzute de lege ar putea interveni chiar caducitatea arbitrajului. Se poate constata că art. 582 se corelează cu soluţia din dreptul comun (art. 222 NCPC prevede, restrictiv, că amânarea pentru lipsă de apărare poate fi dispusă „numai în mod excepţional, pentru motive temeinice şi care nu sunt imputabile părţii sau reprezentantului ei", dar nu mai limitează aprioric numărul amânărilor posibile la una singură).

Art. 583. Solicitarea judecării în lipsă

Oricare dintre părţi poate cere în scris ca soluţionarea litigiului să se facă în lipsa sa, pe baza probelor aflate la dosar. Dispoziţiile art. 580 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 358[6] C. pr. civ., cu unele modificări de ordin formal.

2. Partea este în drept să solicite judecarea cauzei în lipsă. Această cerere nu are însă aceeaşi importanţă ca în dreptul comun, câtă vreme, potrivit art. 584 NCPC, tribunalul arbitral poate soluţiona cauza în lipsa părţilor şi chiar dacă niciuna dintre acestea nu a cerut judecarea cauzei în lipsă.

3. Chiar şi în ipoteza în care partea a cerut judecarea cauzei în lipsă, dispoziţiile art. 580, referitoare la termenul de citare, trebuie respectate.

Art. 584. Absenţa ambelor părţi

(1) Dacă ambele părţi, deşi legal citate, nu se prezintă la termen, tribunalul arbitral va soluţiona litigiul, în afară de cazul în care s-a cerut amânarea pentru motive temeinice. Aprecierea temeiniciei motivelor amânării este de competenţa exclusivă a tribunalului arbitral, hotărârea acestuia nefiind supusă niciunei căi de atac.

(2) Chiar dacă părţile nu solicită amânarea soluţionării litigiului, tribunalul arbitral poate să amâne judecarea acestuia, citând părţile, dacă apreciază că prezenţa lor la dezbatere este necesară, sau acordând un termen pentru ca părţile să îşi poată formula concluziile în scris.

[1)] A se vedea şi Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 58.

Comentariu

1. Textul reia, cu unele modificări şi completări, dispoziţiile art. 358[7] C. pr. civ.

2. Spre deosebire de procedura contencioasă de drept comun, în care instanţa judecătorească este obligată să suspende judecata dacă niciuna dintre părţi, legal citate, nu se înfăţişează la judecarea cauzei şi nici nu a cerut judecarea cauzei în lipsă [art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC], regula în arbitraj este diferită. Astfel, dacă ambele părţi, deşi legal citate, nu se prezintă la termen, tribunalul arbitral va soluţiona litigiul, aceasta fiind regula.

3. Cu toate acestea, tribunalul arbitral nu este *obligat* să soluţioneze litigiul în lipsa părţilor, ci are *facultatea* de a amâna judecata, citând (din nou) părţile, dacă apreciază că prezenţa lor la dezbatere este necesară (caz în care această menţiune ar trebui inserată în citaţie, pentru ca scopul prezentării părţilor să fie atins). Tribunalul arbitral ar putea dispune în acest sens atunci când apreciază că sunt necesare lămuriri cu privire la situaţia de fapt, scop în care poate pune întrebări sau chiar administra un interogatoriu din oficiu. De asemenea, tribunalul arbitral ar putea urmări să propună variante de soluţionare amiabilă a litigiului.

4. Ca alternativă, art. 584 alin. (2) partea finală prevede posibilitatea ca tribunalul arbitral să fixeze un termen pentru ca părţile să depună concluzii scrise. Este o noutate bine-venită, care necesită o explicaţie adiţională: termenul stabilit nu este un termen de amânare a pronunţării, ci un termen de judecată propriu-zis. Pentru acest termen părţile nu vor fi citate în scopul de a se prezenta, ci li se va comunica termenul acordat în scopul depunerii concluziilor scrise. Aşadar, legiuitorul Noului Cod a instituit o procedură flexibilă, lăsând la aprecierea tribunalului arbitral dacă va fixa un nou termen în şedinţă, în scopul prezentării părţilor, sau dacă va fixa un termen înăuntrul căruia părţile să formuleze doar în scris concluziile lor[1)].

Credem că ar fi util să li se pună în vedere părţilor să-şi comunice reciproc concluziile lor, pentru deplina respectare a principiului contradictorialităţii.

5. În cazul în care una dintre părţi a cerut amânarea judecăţii pentru motive temeinice, tribunalul arbitral va statua mai întâi asupra acestei cereri, în condiţiile art. 582 NCPC. În cazul în care cererea nu este încuviinţată, va trece la soluţionarea cauzei. Dacă se apreciază necesară fixarea unui nou termen pentru ca părţile să se prezinte personal sau să depună concluzii scrise, în condiţiile alin. (2), considerăm că cererea de amânare va fi încuviinţată, chiar dacă nu se întemeiază pe motive justificate, întrucât amânarea intervine oricum din alte considerente.

Art. 585. Măsuri asigurătorii

(1) Înaintea sau în cursul arbitrajului, oricare dintre părţi poate cere tribunalului prevăzut la art. 547 să încuviinţeze măsuri asigurătorii şi măsuri provizorii cu privire la obiectul litigiului sau să constate anumite împrejurări de fapt.

[1)] Am arătat deja (*supra*, comentariul cu privire la art. 577 NCPC) că părţile ar putea conveni chiar ca întreaga procedură să se desfăşoare în scris.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

(2) La această cerere se vor anexa, în copie, cererea de arbitrare sau, în lipsă, dovada comunicării prevăzute la art. 558 alin. (2), precum și convenția arbitrală.

(3) Încuviințarea acestor măsuri va fi adusă la cunoștința tribunalului arbitral de către partea care le-a cerut.

(4) În cursul arbitrajului, măsurile asigurătorii și măsurile provizorii, precum și constatarea anumitor împrejurări de fapt pot fi încuviințate și de tribunalul arbitral. În caz de împotrivire, executarea acestor măsuri se dispune de către instanța judecătorească, potrivit prevederilor alin. (1).

Comentariu

1. Pentru o mai bună sistematizare a textelor, articolul de față reunește dispozițiile art. 358^8 și ale art. 358^9 C. pr. civ., cu unele modificări.

2. Înaintea sau în cursul arbitrajului, partea interesată poate cere fie instanței statale, fie tribunalului arbitral încuviințarea măsurilor asigurătorii prevăzute de NCPC (sechestrul asigurător, poprirea asigurătorie și sechestrul judiciar), măsurilor provizorii (pe calea ordonanței președințiale ori, după caz, a măsurilor provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală) sau constatarea anumitor împrejurări de fapt, pe calea asigurării probelor. Este vorba despre măsuri cu caracter auxiliar, de natură să faciliteze fie desfășurarea arbitrajului, fie executarea hotărârii arbitrale[1].

În toate aceste cazuri, trebuie observate condițiile specifice prevăzute de lege pentru luarea respectivelor măsuri[2].

3. Partea interesată poate solicita luarea măsurilor în primul rând instanței statale, caz în care noua reglementare este corelată cu dispozițiile art. 547 NCPC, fiind prevăzută expres competența tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul[3].

4. Unele dificultăți în ceea ce privește determinarea competenței s-ar putea ivi în cazul arbitrajului *ad hoc* (în cazul celui instituționalizat, credem că referirea la un anumit arbitraj instituționalizat permite localizarea arbitrajului), în cazul în care cererile la care se referă acest articol ar fi formulate înainte de constituirea tribunalului arbitral. În acest caz, la cererea prevăzută de art. 585 alin. (1) se vor anexa, în copie, cererea de arbitrare sau, în lipsă, dovada comunicării prevăzute la art. 558 alin. (2), precum și convenția arbitrală. S-a arătat că în acest caz reclamantul trebuie să aducă argumente din care să rezulte competența teritorială a instanței, învederând astfel care este locul viitorului arbitraj[4].

---

[1] În acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 59.

[2] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 843.

[3] „Dacă tribunalul arbitral a respins o cerere privitoare la măsuri asigurătorii, măsuri vremelnice sau pentru constatarea unei împrejurări de fapt, nu ar mai putea fi sesizată și instanța, dată fiind autoritatea de lucru judecat a hotărârii tribunalului arbitral". În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1138.

[4] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 59. Spre deosebire de autorul citat, credem că este preferabilă soluția legiuitorului de a desemna expres instanța competentă pentru luarea măsurilor asigurătorii sau provizorii, întrucât partea va fi în măsură să învedereze locul în care se va desfășura arbitrajul, iar dacă partea adversă nu contestă motivat aceste susțineri – învederând alt posibil loc al arbitrajului, iar nu printr-o contestare generală, abstractă, *cf.* art. 14 alin. (3) NCPC –, tribunalul își va întemeia competența pe susținerile necontestate ale reclamantului, raportate la înscrisurile din care rezultă declanșarea ori iminența procesului arbitral.

5. În această ipoteză, încuviinţarea măsurilor solicitate va fi adusă la cunoştinţa tribunalului arbitral de către partea care le-a cerut.

6. Din raţiuni de celeritate şi de simplificare a procedurilor, tribunalul arbitral fiind deja familiarizat cu împrejurările litigiului, măsurile pot fi solicitate şi acestuia[1]. Fiind vorba despre o procedură cu caracter incidental, apreciem că tribunalul arbitral se pronunţă printr-o încheiere. De vreme ce tribunalul arbitral nu beneficiază de *imperium*, această soluţie prezintă inconvenientul că, în caz de împotrivire, executarea acestor măsuri se dispune de instanţa judecătorească, potrivit alin. (1).

7. Din trimiterea la alin. (1) rezultă că este competent tribunalul, căruia nu-i revine o simplă încuviinţare a executării silite a hotărârii tribunalului arbitral, dar nici nu va rejudeca cererea ca şi cum ar fi fost sesizat *ab initio* cu aceasta[2]. Urmează, aşadar, ca tribunalul să facă o sumară verificare de regularitate a hotărârii arbitrale (dar fără a exercita un veritabil control judiciar, existând altă cale prevăzută de lege în acest scop) şi să dispună executarea măsurilor dispuse de tribunalul arbitral, printr-o hotărâre care reia, practic, dispoziţiile respective, dându-le astfel forţă executorie.

8. Încheierea pronunţată de tribunalul arbitral poate fi atacată pe cale separată cu acţiune în anulare, potrivit art. 594 alin. (1) lit. b) NCPC, spre deosebire de vechea reglementare, în care o asemenea hotărâre nu era supusă niciunei căi de atac[3]. Această soluţie constituie un argument suplimentar pentru ideea că instanţa statală nu controlează legalitatea şi temeinicia măsurilor dispuse de tribunalul arbitral, ci se rezumă la un control de regularitate menit să ateste conformitatea măsurilor dispuse cu ordinea de drept din România (forţa statală nu şi-ar putea da concursul pentru executarea unor măsuri ilegale ori care încalcă ordinea publică, incluzând aici protecţia conferită drepturilor fundamentale şi valorilor esenţiale ale societăţii).

Art. 586. Sarcina probei

(1) Fiecare dintre părți are sarcina să dovedească faptele pe care își întemeiază în litigiu pretenția sau apărarea.

(2) În vederea soluționării litigiului, tribunalul arbitral poate cere părților explicații scrise cu privire la obiectul cererii și faptele litigiului și poate dispune administrarea oricăror probe prevăzute de lege.

---

[1] „Dacă iniţial a fost sesizată instanţa statală şi aceasta a respins cererea privitoare la măsurile asigurătorii, vremelnice sau de constatare a unor împrejurări de fapt, cererea nu ar putea fi reiterată înaintea tribunalului arbitral pentru că se opune puterea de lucru judecat a hotărârii instanţei". În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1138.

[2] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 59, care apreciază că ar fi fost mai nimerită o simplă procedură de încuviinţare a executării silite, potrivit art. 665 NCPC (în forma anterioară Legii nr. 138/2014), respectiv art. 666 NCPC (în forma dată de O.U.G. nr. 1/2016).

[3] A se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 594 NCPC.

Comentariu

1. Textul reia întocmai dispoziţiile art. 358[10] C. pr. civ.

2. Regula instituită de alin. (1) constituie o simplă aplicaţie a dreptului comun, reprezentat de art. 249 NCPC, potrivit căruia cel care face o susţinere în cursul procesului trebuie să o dovedească, în afară de cazurile anume prevăzute de lege.

Desigur, teza finală este incidentă şi în arbitraj, existând cazuri în care sarcina probei este inversată, precum în cazul prezumţiei legale relative instituite în beneficiul unei părţi.

3. Alin. (2) reia anumite aspecte ale rolului activ în materie probatorie al tribunalului arbitral, art. 22 alin. (2), (4) şi (5) NCPC fiind oricum aplicabile pe temeiul trimiterii realizate de art. 575 alin. (2). Reluarea explicită, într-un text de principiu, a prerogativelor tribunalului arbitral în ceea ce priveşte stabilirea situaţiei de fapt şi administrarea probelor este însă utilă pentru claritatea reglementării.

Art. 587. Propunerea probelor

(1) Probele care nu au fost cerute prin cererea de arbitrare sau prin întâmpinare nu vor mai putea fi invocate în cursul arbitrajului, în afară de cazurile prevăzute la art. 254 alin. (2).

(2) Tribunalul arbitral are competenţa exclusivă de a decide asupra utilităţii, pertinenţei şi concludenţei probelor propuse de părţi. Cu consultarea părţilor, tribunalul arbitral poate fixa termene-limită pentru administrarea probelor încuviinţate. După expirarea acestor termene, administrarea probei nu mai poate avea loc decât dacă tribunalul arbitral apreciază că aceasta este esenţială pentru soluţionarea corectă a litigiului.

Comentariu

1. Dispoziţiile alin. (1) diferă în mod semnificativ de art. 358[12] alin. 3 C. pr. civ., ele fiind în concordanţă cu art. 254 alin. (1) NCPC, aplicabil în procedura contencioasă de drept comun.

2. Probele trebuie cerute de reclamant prin cererea de arbitrare şi de către pârât prin întâmpinare, altminteri, ele nu mai pot fi propuse într-un stadiu ulterior al procesului, inclusiv la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, decât în cazurile limitativ prevăzute de art. 254 alin. (2) NCPC.

Această soluţie normativă constituie un argument suplimentar pentru interpretarea potrivit căreia întâmpinarea este obligatorie[1)], de vreme ce doar excepţiile şi alte mijloace de apărare, care nu au fost arătate prin întâmpinare, pot fi invocate şi la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată [art. 573 alin. (2) NCPC], fără ca această dispoziţie să se refere şi la probe. Aşadar, în privinţa probelor care nu au fost propuse prin cererea de chemare în judecată şi prin întâmpinare intervine sancţiunea decăderii.

Reamintim că, în condiţiile art. 358[12] alin. 3 C. pr. civ., probele puteau fi cerute cel mai târziu la prima zi de înfăţişare, aşadar, la primul termen la care părţile, legal citate, puteau pune concluzii (art. 134 C. pr. civ.). Considerăm preferabilă soluţia actuală, care responsabilizează părţile şi dă conţinut procedurii prealabile scrise, care nu trebuie eludată de părţi. Dimpotrivă, acestea trebuie să-şi comunice reciproc încă din faza scrisă pretenţiile

[1)] A se vedea şi *supra*, comentariul cu privire la art. 573 NCPC.

şi apărările, precum şi probele pe care acestea se întemeiază, pentru a-şi putea pregăti în mod util apărarea [art. 14 alin. (3) NCPC] şi pentru a exista cât mai puţine termene intermediare în procedura arbitrală.

3. Cu titlu de excepţie, probele pot fi propuse şi ulterior, în cazurile prevăzute de art. 254 alin. (2) NCPC, dreptul comun găsindu-şi, aşadar, în întregime aplicarea. Spre exemplu, considerăm că, printr-o aplicare corespunzătoare a art. 254 alin. (2) pct. 2, reclamantul ar putea propune la primul termen de judecată probele a căror necesitate rezultă din combaterea apărărilor şi probelor formulate, respectiv propuse de pârât prin întâmpinare.

4. Potrivit alin. (2), pertinenţa, concludenţa şi utilitatea (ca şi, desigur, admisibilitatea) probelor sunt de competenţa exclusivă a tribunalului arbitral, a cărui apreciere este, aşadar, suverană şi nu poate fi cenzurată de instanţa care judecă acţiunea în anulare. Desigur, soluţia încuviinţării sau respingerii unor probe trebuie să fie motivată.

5. O dispoziţie foarte utilă, fără corespondent în dreptul comun ori în reglementarea anterioară, o reprezintă alin. (2) teza a doua, potrivit căreia, cu consultarea părţilor, tribunalul arbitral poate fixa termene-limită pentru administrarea probelor încuviinţate. Se conferă astfel eficienţă şi predictibilitate procedurii arbitrale, printr-un veritabil program de administrare a probelor încuviinţate, instituit după consultarea părţilor, care pot învedera circumstanţe concrete care impun o durată mai mare a administrării unei probe (*e.g.*, prezentarea unui volum mare de înscrisuri, aducerea unui martor aflat în altă localitate sau în străinătate etc.).

Depăşirea termenelor atrage, în principiu, decăderea, de vreme ce legea dispune că în acest caz „administrarea probei nu mai poate avea loc", însă şi în acest caz tribunalul arbitral poate aprecia că proba este esenţială pentru soluţionarea litigiului şi să o administreze, chiar dacă termenul fixat în acest scop a fost depăşit. Aşadar, pentru administrarea probei peste termen nu este suficient ca aceasta să fie doar concludentă, ci mai trebuie ca utilitatea sa pentru soluţionarea cauzei să fie una vădită[1)].

Art. 588. Administrarea probelor

(1) Administrarea probelor se efectuează în ședința tribunalului arbitral. Acesta poate dispune ca administrarea probelor să fie efectuată în fața supraarbitrului sau, cu acordul părților, în fața unui arbitru din compunerea tribunalului arbitral.

(2) Dacă una dintre părți deține un mijloc de probă, tribunalul arbitral poate ordona înfățișarea lui.

Comentariu

1. Dispoziţiile alin. (1) reiau cu o modificare prevederile art. 358^{11} alin. 1 C. pr. civ.

2. Astfel, regula o constituie administrarea probelor în faţa tuturor membrilor tribunalului arbitral, ca expresie a principiului nemijlocirii, şi doar cu titlu de excepţie se poate dispune administrarea probelor în faţa unui singur membru al tribunalului arbitral colegial. În acest caz, arbitrul desemnat este fie supraarbitrul, fie alt arbitru, însă în acest din urmă caz numai cu acordul părţilor, aspect de noutate faţă de reglementarea anterioară.

[1)] „Ultima teză cuprinsă în textul analizat este deosebit de importantă întrucât realizează o balanţă necesară între imperativul celerităţii şi acela al stabilirii adevărului în cauzele supuse spre soluţionare tribunalului arbitral". În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 846.

S-a arătat cu temei că acordul părţilor este necesar pentru a preveni orice suspiciune privind administrarea probelor[1], în condiţiile în care arbitrul respectiv a fost desemnat, de regulă, de către una dintre părţi.

3. Alin. (2) prevede că, dacă una dintre părţi deţine un mijloc de probă, tribunalul arbitral poate ordona înfăţişarea lui. Aceste dispoziţii se referă cu precădere la înscrisuri (fără a exclude incidenţa lor în privinţa unor eventuale mijloace materiale de probă), dispoziţiile art. 293 şi urm., inclusiv ale art. 295, referitoare la consecinţele refuzului de a prezenta înscrisurile, fiind aplicabile[2].

Art. 589. Audierea martorilor şi a experţilor

(1) Martorii şi experţii sunt audiaţi fără prestare de jurământ.

(2) Audierea martorilor şi a experţilor poate fi făcută, la cererea sau cu consimţământul acestora, şi la locuinţa ori la locul unde îşi desfăşoară activitatea. De asemenea, tribunalul arbitral le cere să răspundă în scris întrebărilor puse, acordând un termen în acest scop.

(3) Tribunalul arbitral nu poate să recurgă la mijloace de constrângere şi nici să aplice sancţiuni martorilor sau experţilor. Pentru luarea acestor măsuri părţile se pot adresa tribunalului prevăzut la art. 547.

Comentariu

1. Alin. (1) şi (3) reiau prevederile art. 358[11] alin. 2 şi 3 C. pr. civ., în vreme ce dispoziţiile alin. (2) constituie o noutate, inspirate de prevederile art. 816 ter alin. (2) C. pr. civ. italian.

2. Dând expresie caracterului mai puţin formalist al procedurii arbitrale, ca şi caracterului privat al arbitrajului, alin. (1) prevede că martorii şi experţii sunt audiaţi fără prestare de jurământ, ceea ce nu-i exonerează însă de niciun fel de obligaţia de a spune adevărul.

Pentru a asigura un caracter mai flexibil şi mai eficient al procedurii arbitrale, alin. (2) prevede că audierea martorilor şi a experţilor poate fi făcută, la cererea sau cu consimţământul acestora, şi la locuinţa ori la locul unde îşi desfăşoară activitatea. Legea nu prevede că această măsură poate fi dispusă doar pentru anumite motive, fiind, aşadar, lăsată integral la aprecierea tribunalului arbitral[3], care poate avea în vedere, *spre exemplu*, solicitarea martorului sau expertului care este foarte ocupat şi/sau nu se poate deplasa, necesitatea audierii martorului într-o anumită ambianţă care îl poate determina să-şi amintească sau să descrie cu exactitate faptele petrecute ori alte asemenea circumstanţe.

3. În condiţiile alin. (3), tribunalul arbitral nu poate să recurgă la mijloace de constrângere şi nici să aplice sancţiuni martorilor sau experţilor, nefiind învestit cu prerogative de putere publică (*imperium*). Pentru luarea acestor măsuri părţile se pot adresa tribunalului prevăzut la art. 547, care va statua de urgenţă, prin aplicarea dispoziţiilor procedurale (nu şi a condiţiilor de fond) ale ordonanţei preşedinţiale, citând şi martorul sau expertul cu privire la care s-a solicitat luarea unor măsuri cu caracter de constrângere (amendă şi/sau mandat de aducere).

---

[1] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 847.

[2] A se vedea şi: Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 61; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 847.

[3] Spre deosebire de art. 314 NCPC, care permite audierea martorului oriunde s-ar afla doar în caz de boală sau altă împiedicare gravă. A se vedea şi: Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 62; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 847.

Apreciem că este recomandabil ca instanţa statală să nu se considere dezînvestită prin simpla aplicare a amenzii judiciare sau emitere a mandatului de aducere, ci ar trebui să se pronunţe asupra acestor măsuri printr-o încheiere intermediară, cu caracter executoriu, iar ulterior să urmărească administrarea efectivă a probei, considerându-se dezînvestită doar în momentul în care martorul sau expertul a fost audiat sau raportul de expertiză a fost depus ori, dimpotrivă, s-a constatat imposibilitatea administrării probei din motive obiective.

Art. 590. Informaţii deţinute de autorităţile publice

(1) Tribunalul arbitral poate solicita informaţii scrise autorităţilor publice în legătură cu actele şi acţiunile acestora, care sunt necesare pentru soluţionarea cauzei.

(2) Dacă autoritatea publică refuză transmiterea informaţiilor, deşi nu sunt îndeplinite condiţiile art. 298 alin. (2), părţile sau arbitrii pot sesiza tribunalul prevăzut la art. 547, care va lua măsurile prevăzute de art. 298 alin. (1).

Comentariu

1. Alin. (1) constituie o noutate, inspirată de prevederile art. 816 ter alin. (6) C. pr. civ. italian, în vreme ce alin. (2) este necesar, pentru că altfel obligaţia autorităţii publice de a comunica informaţiile solicitate nu are nicio sancţiune.

2. În cadrul probei cu înscrisuri se solicită în mod frecvent autorităţilor publice să comunice date rezultate din evidenţele lor ori copii de pe actele întocmite în exerciţiul atribuţiilor conferite de lege, fiind utilă existenţa unui temei legal expres pentru a comunica aceste date tribunalului arbitral, fără a face distincţie după cum este vorba despre arbitrajul instituţionalizat sau despre cel *ad hoc*.

3. În caz de refuz sau de omisiune de a răspunde, va fi sesizat tribunalul de la locul arbitrajului, care, dacă înscrisurile solicitate nu sunt dintre cele exceptate de lege de la comunicare (când înscrisurile se referă la apărarea naţională, siguranţa publică sau relaţiile diplomatice), va dispune aducerea înscrisului, în termenul fixat în acest scop. Considerăm că instanţa statală nu se poate considera dezînvestită prin simpla ordonare a prezentării înscrisului, care trebuie dispusă printr-o încheiere intermediară cu caracter executoriu, ci doar în momentul în care constată că proba a fost legal administrată, fiind depuse copii certificate de pe înscrisurile solicitate sau adrese referitoare la datele şi evidenţele solicitate, care vor fi înaintate tribunalului arbitral.

Art. 591. Aprecierea probelor

Aprecierea probelor se face de către arbitri potrivit intimei lor convingeri.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 358^{11} alin. 4 C. pr. civ.

2. Arbitrii sunt ţinuţi, întocmai ca judecătorii, să stabilească situaţia de fapt în deplină independenţă şi imparţialitate, prin raportare la probele administrate, pe care le vor aprecia

în conformitate cu intima lor convingere. Desigur, sunt aplicabile şi acele reguli de drept comun care conferă o forţă probantă superioară anumitor mijloace de probă, cum ar fi dispoziţiile art. 349 alin. (1) NCPC, din care rezultă că mărturisirea judiciară face deplină dovadă împotriva aceluia care a făcut-o.

3. Raţionamentul arbitrilor cu privire la situaţia de fapt reţinută pe temeiul probelor administrate şi raţiunea pentru care şi-au format convingerea că anumite probe reflectă adevărul, în vreme ce altele trebuie înlăturate, trebuie să se regăsească în cuprinsul hotărârii arbitrale [art. 603 alin. (1) lit. e) NCPC], ca expresie a dreptului părţilor la un proces echitabil, care presupune ca organul de jurisdicţie să arate motivat de ce reţine anumite susţineri ale părţilor în detrimentul altora şi ce concluzii trage din probatoriul administrat.

În cazul arbitrajului, motivarea temeinică a hotărârilor cu privire la situaţia de fapt apare ca o necesitate cu atât mai mare cu cât hotărârea nu este supusă unei căi de atac devolutive, precum apelul, care să permită verificarea temeiniciei hotărârii apelate. Rezultă de aici că arbitrii au o responsabilitate deosebită în ceea ce priveşte stabilirea temeinică a faptelor şi aplicarea corectă a legii.

Art. 592. Cereri şi excepţii

(1) Orice excepţie privind existenţa şi validitatea convenţiei arbitrale, constituirea tribunalului arbitral, limitele însărcinării arbitrilor şi desfăşurarea procedurii până la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată trebuie ridicată, sub sancţiunea decăderii, cel mai târziu la acest termen, dacă nu s-a stabilit un termen mai scurt.

(2) Orice cereri şi orice înscrisuri vor fi depuse cel mai târziu până la primul termen de judecată la care părţile au fost legal citate. Dispoziţiile art. 587 se aplică în mod corespunzător.

(3) Neregularitatea actelor de procedură se acoperă dacă nu a fost invocată de cel interesat la termenul la care s-a produs ori, dacă a lipsit la acel termen, la primul termen de judecată la care a fost prezent ori legal citat după producerea neregularităţii şi înainte de a se pune concluzii în fond.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 358^{12} alin. 1 şi 2 C. pr. civ., cu modificări impuse de referirea noii reglementări la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, în vreme ce problematica încuviinţării probelor propuse peste termen (*cf.* art. 358^{12} alin. 3 C. pr. civ.) se regăseşte în prezent în art. 587 NCPC.

2. Excepţiile privind existenţa şi validitatea convenţiei arbitrale, constituirea tribunalului arbitral, limitele însărcinării arbitrilor şi desfăşurarea procedurii până la primul termen de judecată la care partea a fost legal citată nu pot fi ridicate în tot cursul procesului arbitral şi cu atât mai puţin direct pe calea cererii în anulare; dacă părţile nu au derogat de la dispoziţiile art. 592 NCPC, aceste excepţii trebuie ridicate cel mai târziu la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, sub sancţiunea decăderii. Scopul reglementării fiind acela de a asigura celeritatea judecării procesului arbitral şi prevenirea manevrelor dilatorii, considerăm că tribunalul arbitral poate lua în considerare decăderea chiar şi din oficiu.

3. În ceea ce privește excepțiile referitoare la existența și validitatea convenției arbitrale, precum și cu privire la limitele însărcinării arbitrilor, considerăm că prin aceste excepții se invocă, în esență, necompetența tribunalului arbitral, ca o consecință directă a inexistenței, nevalidității ori caracterului inoperant al convenției arbitrale.

4. Potrivit art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC, hotărârea arbitrală poate fi desființată numai prin acțiune în anulare (...) când tribunalul arbitral a soluționat litigiul fără să existe o convenție arbitrală sau în temeiul unei convenții nule ori inoperante, însă acest motiv poate fi invocat cu observarea prealabilă a dispozițiilor art. 592 alin. (1) NCPC[1)].

5. Față de dispozițiile art. 592 alin. (1) NCPC, acest motiv poate fi invocat doar dacă, în prealabil, excepția de necompetență a fost ridicată cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate, însă tribunalul arbitral a respins-o ori a omis să se pronunțe asupra ei. Ca atare, instanța judecătorească învestită cu acțiunea în anulare trebuie să verifice în prealabil dacă dispozițiile art. 592 alin. (1) NCPC au fost respectate; în caz contrar, hotărârea arbitrală nu mai poate fi desființată, și aceasta chiar dacă a fost pronunțată în lipsa ori cu depășirea convenției arbitrale, căci, prin neinvocare, excepția de necompetență a tribunalului arbitral s-a acoperit definitiv, iar decăderea la care se referă art. 592 alin. (1) produce efecte și în etapa soluționării acțiunii în anulare.

6. În ceea ce privește excepțiile referitoare la constituirea tribunalului arbitral, acestea pot privi nevalabilitatea convenției prin care se încalcă principiul egalității părților în ceea ce privește desemnarea arbitrilor (art. 558 NCPC), incompatibilitatea arbitrilor [precizăm totuși că, potrivit art. 563 alin. (1) NCPC, recuzarea trebuie să fie cerută, sub sancțiunea decăderii, în termen de 10 zile de la data când partea a luat cunoștință de numirea arbitrului sau, după caz, de la survenirea cauzei de recuzare, fiind, așadar, posibilă formularea cererii de recuzare după primul termen de judecată, dacă partea argumentează în mod credibil că a luat cunoștință ulterior de cauza recuzării].

7. S-a arătat cu temei că art. 592 alin. (1) derogă de la prevederile art. 247 alin. (1), text care permite invocarea excepțiilor absolute în orice stare a procesului[2)], textul fiind aplicabil deopotrivă excepțiilor absolute și celor relative [„orice excepție (...)"].

8. Tot la primul termen pot fi invocate și excepții referitoare la valabilitatea citării și comunicării cererii de arbitrare, a întâmpinării și a cererii reconvenționale, precum și cu privire la termenul de citare. În măsura în care procedura de citare și de comunicare a actelor de procedură menționate nu a fost legal îndeplinită, cauza se amână – la cererea părții interesate sau din oficiu, dacă cel nelegal citat nu este prezent la termen, *cf.* art. 160 NCPC –, iar termenul la care se referă art. 592 NCPC se prorogă.

9. Alin. (2) dispune într-o manieră generală că orice alte cereri vor fi formulate, iar înscrisurile probatorii vor fi depuse la primul termen la care părțile sunt legal citate. Și acest text dă expresie dezideratului legiuitorului de a obține o concentrare a procedurii arbitrale și o reducere a termenelor de judecată acordate în cauză. Din trimiterea la art. 587 NCPC rezultă totuși că tribunalul arbitral poate fixa termene-limită (prin definiție, ulterioare primului termen) pentru administrarea probelor, inclusiv a celei cu înscrisuri, în măsura

[1)] Pentru amănunte, a se vedea *infra*, comentariul cu privire la art. 592 NCPC.

[2)] A se vedea I. Leș, *loc. cit.*, 2015, p. 8.

în care din circumstanţele cauzei (volumul înscrisurilor, dificultatea procurării acestora de la partea cu domiciliul sau sediul în străinătate etc.) rezultă că administrarea probei cu înscrisuri necesită un termen sau mai multe termene ulterioare.

10. În fine, art. 592 alin. (3) NCPC face o simplă aplicaţie a dispoziţiilor art. 178 alin. (3) NCPC cu privire la regimul de invocare a nulităţii relative.

Jurisprudenţă

Potrivit dispoziţiilor art. 385^{12} Cod procedură civilă [art. 592 alin. (1) NCPC – n.n., Fl.A.B., Gh.-L.Z.], orice excepţie privind existenţa şi validitatea convenţiei arbitrale, constituirea tribunalului arbitral, limitele însărcinării arbitrilor şi desfăşurarea procedurii trebuie ridicată, sub sancţiunea decăderii, cel mai târziu până la primul termen de înfăţişare, dacă nu s-a stabilit un termen mai scurt *(CACI, sent. nr. 103 din 16 iunie 1999, apud Jurisprudenţă comercială arbitrală 1953-2000, Bucureşti, 2002, p. 24).*

Art. 593. Încheierea de şedinţă

(1) Dezbaterile arbitrale vor fi consemnate în încheierea de şedinţă.

(2) Orice dispoziţie a tribunalului arbitral va fi consemnată în încheiere şi va fi motivată.

(3) Încheierea de şedinţă va cuprinde, pe lângă menţiunile prevăzute la art. 603 alin. (1) lit. a) şi b), şi următoarele menţiuni:

a) o scurtă descriere a desfăşurării şedinţei;

b) cererile şi susţinerile părţilor;

c) motivele pe care se sprijină măsurile dispuse;

d) dispozitivul;

e) semnăturile arbitrilor, cu observarea prevederilor art. 602 alin. (3).

(4) Dispoziţiile art. 603 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(5) Părţile au dreptul să ia cunoştinţă de conţinutul încheierilor şi de actele dosarului. La cererea părţilor sau din oficiu, tribunalul arbitral poate îndrepta sau completa încheierea de şedinţă printr-o altă încheiere. Părţilor li se comunică, la cerere, copie de pe încheierea de şedinţă.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 358^{13} C. pr. civ.

2. S-a arătat cu temei că trebuie întocmită o încheiere de şedinţă la fiecare termen în cursul procesului arbitral, iar încheierea de şedinţă are un conţinut similar celui prevăzut de art. 233 în materia dreptului comun. Încheierile trebuie să fie motivate pe scurt, în fapt şi în drept.

3. Din dispoziţiile art. 593 alin. (3) lit. e) şi alin. (4) rezultă că şi în cazul chestiunilor soluţionate prin încheierile arbitrale tribunalul arbitral hotărăşte cu majoritate de voturi, arbitrul rămas în minoritate fiind dator să îşi motiveze (succint) opinia separată. Cu titlu de noutate, în condiţiile în care şi în dreptul comun a fost consacrată opinia concurentă, arbitrul care este de acord cu soluţia, dar pentru alte considerente decât cele ale majorităţii va redacta separat opinia concurentă.

4. În condiţiile alin. (5), părţile au dreptul să ia cunoştinţă de conţinutul încheierilor şi de actele dosarului, iar la cerere li se comunică o copie de pe încheierea de şedinţă.

5. În ceea ce privește îndreptarea sau completarea încheierilor, considerăm că prima se referă la înlăturarea erorilor materiale, în condițiile dreptului comun [art. 442 și art. 604 alin. (4) NCPC], în vreme ce cea de-a doua are un înțeles mai larg, referindu-se la completarea încheierii pentru a reflecta în rezumat toate susținerile esențiale ale părților și toate măsurile dispuse de tribunalul arbitral (în măsura în care unele dintre acestea au fost omise). Nu credem că noțiunea de „completare" trebuie înțeleasă ca o trimitere la procedura completării hotărârii [art. 444 și art. 604 alin. (2) NCPC], întrucât aceasta este aplicabilă atunci când instanța a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere principal ori accesoriu sau asupra unei cereri conexe ori incidentale; în principiu cel puțin, prin încheierile pronunțate pe parcursul procesului arbitral nu se soluționează asemenea capete de cerere, motiv pentru care procedura completării hotărârii prevăzute de art. 604 alin. (2) NCPC este aplicabilă numai hotărârilor arbitrale.

Art. 594. Atacarea separată a încheierilor de ședință

(1) Pot fi atacate separat cu acțiunea în anulare prevăzută la art. 608 încheierile tribunalului arbitral prin care s-au luat următoarele măsuri:

a) a fost suspendat cursul arbitrajului, potrivit art. 412 și 413;

b) au fost luate măsuri asigurătorii sau provizorii, potrivit art. 585;

c) a fost respinsă, ca inadmisibilă, cererea de sesizare a Curții Constituționale privind constituționalitatea unei dispoziții legale.

(2) Dispozițiile art. 608-613 se aplică în mod corespunzător, în măsura în care prezentul articol nu prevede altfel.

(3) În afara motivelor prevăzute la art. 608, în acțiunea în anulare se poate invoca și lipsa condițiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurilor dispuse prin încheiere.

(4) Acțiunea în anulare poate fi introdusă în termen de 5 zile de la comunicare, cu excepția cazului prevăzut la alin. (1) lit. a), când poate fi formulată cât timp durează suspendarea.

(5) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c), acțiunea în anulare nu suspendă cursul arbitrajului.

(6) Soluționând acțiunea în anulare, curtea de apel poate, după caz, să mențină, să modifice sau să desființeze măsurile dispuse de tribunalul arbitral prin încheiere. Hotărârea curții de apel este definitivă.

Comentariu

1. Cu titlu de noutate, art. 594 prevede posibilitatea atacării separate cu acțiune în anulare a unor încheieri prin care se iau măsuri importante pentru cursul ori pentru rezultatul procesului arbitral, dispozițiile art. 608-613 referitoare la acțiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale (finale) aplicându-se în mod corespunzător, dacă prin articolul de față nu se dispune altfel.

2. Este vorba, în primul rând, despre încheierea prin care s-a dispus suspendarea judecății pentru unul dintre motivele de suspendare de drept prevăzute de art. 412, respectiv de suspendare facultativă prevăzute de art. 413 NCPC. Suspendarea judecății constituie o măsură gravă, de natură să temporizeze pronunțarea unei hotărâri care să soluționeze pe fond litigiul dintre părți, motiv pentru care ea trebuie dispusă doar cu respectarea condițiilor

legale, iar partea interesată (de regulă, reclamantul, dar şi pârâtul este interesat să obţină soluţionarea rapidă a litigiului, fără temporizări nejustificate) poate critica pe calea acţiunii separate în anulare neîndeplinirea acestor condiţii.

Faţă de formularea expresă a legii, care se referă la atacarea încheierii prin care s-a suspendat cursul arbitrajului, nu poate fi atacată separat încheierea prin care o cerere de suspendare a fost respinsă.

3. În al doilea rând, partea interesată poate ataca încheierea prin care tribunalul arbitral a luat măsurile asigurătorii sau provizorii la care se referă art. 585 NCPC, criticând încheierea sub aspectul neîndeplinirii condiţiilor prevăzute de lege pentru luarea respectivei măsuri. După cum am arătat[1)], partea nu are un drept de opţiune între a formula critici în faţa instanţei statale şi a formula acţiune în anulare, doar pe calea acesteia din urmă fiind posibilă verificarea legalităţii încheierii respective.

Faţă de formularea textului, numai încheierea prin care au fost luate măsuri asigurătorii sau provizorii poate fi atacată separat, nu şi încheierea prin care s-au respins cererile respective. Credem însă că ar fi fost preferabil ca şi încheierile prin care luarea respectivelor măsuri a fost respinsă să fie supuse controlului judiciar.

4. Acţiunea în anulare poate fi formulată şi împotriva încheierii prin care a fost respinsă ca inadmisibilă cererea de sesizare a Curţii Constituţionale privind constituţionalitatea unei dispoziţii legale, în condiţiile prevăzute de art. 29 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, republicată[2)]. *A contrario*, dacă cererea de sesizare a Curţii Constituţionale cu excepţia invocată a fost admisă, acţiunea în anulare este inadmisibilă.

5. În toate aceste cazuri, încheierile pot fi criticate pe calea acţiunii în anulare pentru lipsa condiţiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurilor dispuse prin încheiere [art. 594 alin. (3) NCPC], motiv generic de nelegalitate care se adaugă celorlalte motive prevăzute de art. 608 NCPC. Se observă că, în condiţiile alin. (3) NCPC, curtea de apel învestită cu cererea în anulare se comportă ca o veritabilă instanţă de control judiciar, putând verifica sub toate aspectele legalitatea încheierii atacate.

6. În ceea ce priveşte termenul de exercitare, alin. (4) dispune că acţiunea în anulare poate fi introdusă în termen de 5 zile de la comunicare, cu excepţia cazului prevăzut la alin. (1) lit. a), când poate fi formulată cât timp durează suspendarea. Este, aşadar, necesar ca încheierile la care se referă art. 594 alin. (1) să fie comunicate părţilor din oficiu de către tribunalul arbitral, dacă prin regulile de procedură arbitrală convenite ori acceptate de părţi nu se prevede altfel.

7. Cum era şi firesc, în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) şi c), acţiunea în anulare nu suspendă cursul arbitrajului. Pentru a putea continua judecata, considerăm că sunt aplicabile

---

[1)] A se vedea *supra*, comentariul cu privire la art. 585 NCPC.

[2)] Republicată în M. Of. nr. 807 din 3 decembrie 2010. A se vedea şi Decizia Curţii Constituţionale nr. 766/2011, publicată în M. Of. nr. 549 din 3 august 2011, prin care s-a decis că sintagma „în vigoare" din cuprinsul dispoziţiilor art. 29 alin. (1) şi ale art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, republicată, este constituţională în măsura în care se interpretează în sensul că sunt supuse controlului de constituţionalitate şi legile sau ordonanţele ori dispoziţiile din legi sau din ordonanţe ale căror efecte juridice continuă să se producă şi după ieşirea lor din vigoare.

în mod corespunzător dispozițiile art. 234 alin. (2), dosarul urmând a fi înaintat curții de apel în copie certificată. Altminteri, dacă s-ar considera că trebuie trimis obligatoriu originalul dosarului arbitral, s-ar ajunge indirect la soluția suspendării, ceea ce ar contraveni dispoziției exprese a legii, ori tribunalul arbitral ar fi obligat să continue judecata într-un dosar care conține înscrisuri fotocopiate, ceea ce apreciem că nu constituie o soluție corespunzătoare.

8. Potrivit alin. (6), soluționând acțiunea în anulare, curtea de apel poate, după caz, să mențină, să modifice sau să desființeze măsurile dispuse de tribunalul arbitral prin încheiere. Așadar, curtea de apel este obligată să pronunțe o soluție proprie asupra respectivului incident, în toate cazurile, soluția trimiterii spre rejudecare fiind exclusă în această materie.

Hotărârea curții de apel este definitivă, nefiind, așadar, supusă recursului, spre deosebire de art. 613 alin. (4) NCPC. Este firesc să fie așa, întrucât curtea statuează numai asupra soluției date unui incident, controlul judecătoresc al unei singure instanțe fiind îndestulător.

Capitolul III
Cheltuielile arbitrale

Art. 595. Cheltuielile arbitrale

(1) Cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea arbitrajului, precum și onorariile arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, cheltuielile de deplasare a părților, arbitrilor, experților, martorilor se suportă potrivit înțelegerii dintre părți.

(2) În lipsa unei asemenea înțelegeri, cheltuielile arbitrale se suportă de partea care a pierdut litigiul, integral, dacă cererea de arbitrare este admisă în totalitate, sau proporțional cu ceea ce s-a acordat, dacă cererea este admisă în parte.

Comentariu

1. Textul reia dispozițiile art. 359 C. pr. civ.

2. Cheltuielile arbitrale se suportă potrivit înțelegerii dintre părți, dacă o asemenea înțelegere există. Spre exemplu, părțile pot conveni ca cheltuielile litigiului să fie suportate în părți egale, indiferent de soluția pronunțată de tribunalul arbitral.

3. În lipsa unei asemenea înțelegeri, Codul reia soluția din dreptul comun, potrivit căreia cheltuielile arbitrale se suportă de partea care a pierdut procesul, integral, dacă cererea de arbitrare este admisă în totalitate, sau proporțional cu ceea ce s-a acordat, dacă cererea este admisă în parte. Obligația de a plăti cheltuielile arbitrale se întemeiază, așadar, pe culpa procesuală, determinată prin raportare la măsura în care partea a căzut în pretenții.

4. În ipoteza prevăzută de art. 595 alin. (2) NCPC, trebuie determinat temeiul acordării cheltuielilor de judecată, care nu mai este unul convențional.

Cu toate că nici art. 454, nici art. 595 NCPC nu fac o referire expresă la noțiunea de culpă procesuală și nici nu mai uzitează sintagma vechiului Cod (*„partea care cade în*

pretenţii"), considerăm că nu se poate vorbi despre o schimbare a concepţiei legiuitorului, fundamentul acordării cheltuielilor de judecată fiind în continuare culpa procesuală a părţilor[1]. A operat, aşadar, o actualizare terminologică, fără ca aceasta să determine o schimbare a concepţiei legiuitorului ori o modificare a soluţiilor admise în mod constant[2]. Considerăm, prin urmare, că, atunci când cererea este respinsă ca rămasă fără obiect, întrucât pârâtul a executat obligaţia litigioasă după ce i-a fost comunicată cererea de chemare în judecată, subzistă temeiul acordării cheltuielilor de judecată, în măsura în care pârâtul era deja pus în întârziere la data executării obligaţiei – anterior litigiului arbitral ori chiar prin comunicarea cererii de arbitrare, după distincţiile prevăzute de art. 1.522 şi de art. 1.523 NCC. Această soluţie trebuie admisă prin raportare la raţiunea instituţiei cheltuielilor de judecată, aceea de a sancţiona culpa procesuală a pârâtului care a executat doar cu întârziere obligaţia ce-i incumbă, determinând astfel în mod imputabil desfăşurarea unui proces şi ocazionarea unor cheltuieli[3].

5. Cheltuielile arbitrale se referă la costurile organizării şi desfăşurării arbitrajului, precum şi la onorariile arbitrilor, cheltuielile de administrare a probelor, cheltuielile de deplasare a părţilor, arbitrilor, experţilor, martorilor, enumerarea nefiind limitativă.

Art. 596. Onorariul arbitrilor

(1) Tribunalul arbitral poate evalua, în mod provizoriu, cuantumul onorariilor arbitrilor şi poate obliga părţile să consemneze, potrivit dispoziţiilor sale, suma respectivă prin contribuţie egală.

(2) Părţile pot fi obligate solidar la plată.

(3) Dacă pârâtul nu îşi îndeplineşte obligaţia care îi revine potrivit alin. (1), în termenul stabilit de tribunalul arbitral, reclamantul va consemna întreaga sumă, urmând ca prin hotărârea arbitrală să se stabilească cuantumul final al onorariilor cuvenite arbitrilor, precum şi modul de suportare de către părţi.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 359[1] C. pr. civ.

2. Activitatea arbitrilor nu este gratuită, aceştia având dreptul la onorariu. În măsura în care acesta nu a fost fixat în cuprinsul convenţiei de arbitru şi nici în cuprinsul regulilor arbitrajului instituţionalizat ales de părţi, art. 596 alin. (1) NCPC permite tribunalului arbitral să evalueze provizoriu cuantumul onorariului şi să oblige părţile să consemneze, în condiţiile stabilite prin încheiere, suma respectivă prin contribuţie egală.

Dispoziţiile art. 596 alin. (1) pot fi utile şi pentru a completa eventualele clauze ale convenţiei de arbitru, în măsura în care părţile au fixat onorariul doar în mod global, fără

---

[1] În acest sens, a se vedea *supra*, vol. I, A. Nicolae, comentariul cu privire la art. 453 NCPC, p. 1259. În acelaşi sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 854.

[2] S-a arătat astfel că subzistă culpa procesuală atunci când pârâtul şi-a îndeplinit obligaţiile în cursul procesului – în acest sens, a se vedea *supra*, vol. I, A. Nicolae, comentariul cu privire la art. 453 NCPC, p. 1259, precum şi doctrina acolo citată.

[3] În sens contrar, într-o lectură excesiv de pozitivistă şi de formalistă a dispoziţiilor art. 453 NCPC, a se vedea S.L. Rus, *Chestiunea cheltuielilor de judecată în situaţiile în care acţiunea este respinsă ca rămasă fără obiect sau ca lipsită de interes*, studiu disponibil pe *www.juridice.ro* (publicat la data de 2 octombrie 2014).

a conveni momentul de plată. În acest caz, credem că tribunalul arbitral este în drept să îndatoreze părţile să consemneze un avans din onorariu în termenul stabilit[1)].

3. Părţile vor plăti onorariul astfel fixat în părţi egale, putând fi obligate şi în solidar la plata acestuia. Această dispoziţie, care aminteşte de solidaritatea mandanţilor din dreptul comun şi poate suscita unele interogaţii cu privire la natura juridică a convenţiei de arbitru[2)], este explicabilă, întrucât arbitrii sunt particulari, de regulă, profesionişti ai dreptului, care acceptă exercitarea funcţiei jurisdicţionale contra unui onorariu; pentru arbitri chestiunea suportării onorariului de către o parte sau alta prezintă o mai mică importanţă. Ca urmare, dispoziţiile art. 596 alin. (2) au un caracter de protecţie pentru arbitri, care nu trebuie să suporte insolvabilitatea părţii ori refuzul acesteia de a plăti onorariul fixat.

4. Având în vedere că în practică pârâtul ar putea fi cel tentat să obstrucţioneze desfăşurarea procesului arbitral, prin neexecutarea obligaţiei de plată stabilite în sarcina sa, alin. (3) prevede că în acest caz în termenul stabilit de tribunalul arbitral, reclamantul va consemna întreaga sumă, urmând ca prin hotărârea arbitrală să se stabilească cuantumul final al onorariilor cuvenite arbitrilor, precum şi modul de suportare de către părţi. În măsura în care reclamantul solicită aceasta în mod expres, cel mai târziu până la închiderea dezbaterilor, pârâtul căzut în pretenţii va fi obligat la cheltuieli de judecată, care vor include şi partea din onorariu suportată de reclamant în locul pârâtului[3)].

5. S-a arătat cu temei că, în măsura în care nici reclamantul nu consemnează sumele astfel stabilite, arbitrii sunt în drept să nu dea curs arbitrajului, potrivit art. 597 alin. (2)[4)], ceea ce echivalează cu o excepţie de neexecutare, opusă de arbitrii cocontractantului care nu îşi execută obligaţiile izvorâte, în condiţiile legii, din încheierea contractului de arbitrare[5)].

Art. 597. Plata anticipată a cheltuielilor

(1) Tribunalul arbitral poate obliga părţile sau pe fiecare dintre ele la avansarea oricăror cheltuieli necesare pentru organizarea şi desfăşurarea arbitrajului.

(2) Tribunalul arbitral poate să nu dea curs arbitrajului până la consemnarea, avansarea sau plata sumelor prevăzute în prezentul capitol.

Comentariu

1. Pentru o mai bună sistematizare a textelor, legiuitorul a reunit în cuprinsul unui singur articol dispoziţiile art. 359[1] alin. (4), care au fost reformulate pentru mai multă claritate, precum şi ale art. 359[2] C. pr. civ.

[1)] În arbitrajul instituţionalizat, taxa arbitrală se calculează şi se plăteşte anticipat [pentru un exemplu, a se vedea dispoziţiile art. 18 alin. (6) din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, în vigoare din data de 5 iunie 2014, disponibile la adresa *http://arbitration.ccir.ro/Reguli_de_procedura_arbitrala.pdf*].

[2)] A se vedea *supra*, comentariul cu privire la art. 559 NCPC şi doctrina acolo citată.

[3)] S-a arătat că reclamantul are deschisă şi calea unei acţiuni separate în pretenţii (în acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 66), ceea ce este, desigur, corect, dar considerăm că este preferabil ca reclamantul să ceară aceste sume cu titlu de cheltuieli de judecată în procesul arbitral, hotărârea arbitrală urmând să constituie titlu executoriu (şi) în privinţa acestora.

[4)] A se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 66.

[5)] A se vedea art. 1.556 NCC.

2. De vreme ce arbitrajul este o jurisdicţie privată, este firesc ca părţile să avanseze sumele necesare pentru organizarea şi desfăşurarea arbitrajului, tribunalul arbitral neputând fi obligat să suporte aceste cheltuieli în locul părţilor, nici măcar temporar[1)], cel puţin dacă regulile de procedură acceptate şi de arbitri nu prevăd altfel.

3. În măsura în care părţile nu avansează cheltuielile stabilite, tribunalul arbitral este în drept să nu dea curs arbitrajului până la consemnarea, avansarea sau plata sumelor ce reprezintă cheltuieli arbitrale, ceea ce echivalează cu suspendarea temporară a procesului arbitral.

Art. 598. Verificarea cheltuielilor

La cererea oricăreia dintre părţi, tribunalul prevăzut la art. 547 va examina temeinicia măsurilor dispuse de tribunalul arbitral şi va stabili, prin încheiere executorie şi care nu este supusă niciunei căi de atac, cuantumul onorariilor arbitrilor şi al celorlalte cheltuieli arbitrale, precum şi modalităţile de consemnare, de avansare sau de plată.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 359[3] C. pr. civ.

2. Măsurile luate de tribunalul arbitral cu privire la cheltuielile arbitrale pot fi supuse controlului judecătoresc de către partea interesată, care poate sesiza tribunalul prevăzut de art. 547 NCPC (de la locul arbitrajului) în scopul verificării temeiniciei acelor măsuri.

3. Din referirea legii la temeinicie, şi nu doar la legalitate rezultă că tribunalul statal exercită un control de plină jurisdicţie asupra cheltuielilor arbitrale, verificând, *e.g.*, dacă onorariul stabilit provizoriu este unul rezonabil, dacă obligaţia de plată a cheltuielilor a fost corect repartizată între părţi, dacă celelalte cheltuieli arbitrale au un caracter necesar şi rezonabil[2)]. Tribunalul este în drept să aprecieze caracterul necesar şi adecvat al cheltuielilor stabilite, scop în care, credem, poate solicita arbitrilor datele şi explicaţiile necesare, în condiţiile art. 22 şi art. 254 NCPC, referitoare la rolul judecătorului în aflarea adevărului.

4. Tribunalul soluţionează această cerere în primă instanţă, printr-o încheiere executorie, care este definitivă, nefiind supusă niciunei căi de atac (ordinară sau extraordinară)[3)], statuând asupra cuantumului onorariilor arbitrilor şi al celorlalte cheltuieli arbitrale, precum şi modalităţile de consemnare, de avansare sau de plată.

5. Tribunalul arbitral este obligat să se conformeze hotărârii instanţei, nefiind în drept să refuze să nu dea curs arbitrajului, dacă părţile s-au conformat dispoziţiilor instanţei statale,

---

[1)] S-a arătat că tribunalul arbitral nu posedă mijloacele financiare necesare pentru realizarea procedurii arbitrale (în acest sens, a se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 855; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 67).

[2)] Sub imperiul vechiului Cod, s-a arătat în doctrină că instanţa nu are atribuţia de a verifica cuantumul cheltuielilor arbitrale stabilite potrivit regulamentului instituţiei permanente de arbitraj – a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1150. Este discutabil dacă această soluţie ar mai putea fi susţinută sub imperiul actualei reglementări, iar în ceea ce ne priveşte, răspunsul este negativ.

[3)] Soluţia instanţei statale nu poate fi cenzurată nici indirect, pe calea acţiunii în anulare. În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 856.

chiar diferite de cele stabilite iniţial de tribunalul arbitral (*e.g.*, s-a stabilit un onorariu provizoriu mai mic decât cel fixat de arbitri ori s-au acordat termene mai lungi de plată).

6. Cererea formulată potrivit prezentului articol nu suspendă însă executarea măsurii contestate.

Art. 599. Plata onorariilor

(1) Plata onorariilor arbitrilor se va face după comunicarea către părţi a hotărârii arbitrale.

(2) Dacă arbitrajul se întrerupe fără a se pronunţa o hotărâre, onorariile arbitrilor pentru activitatea depusă se reduc în mod corespunzător.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 359[4] C. pr. civ.

2. În vechea reglementare, soluţia plăţii onorariului arbitrilor după comunicarea hotărârii arbitrale era la adăpost de orice observaţie, câtă vreme la acest moment tribunalul arbitral îşi termina misiunea, nefiind posibilă reluarea judecăţii în faţa sa, chiar dacă acţiunea în anularea hotărârii arbitrale ar fi fost admisă.

3. Potrivit art. 613 alin. (3) lit. b) NCPC, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 76/2012, în măsura în care curtea de apel găseşte fondat vreunul dintre motivele acţiunii în anulare prevăzute de art. 608 alin. (1) – cu excepţia cazurilor prevăzute de lit. a), b) şi e) –, iar cel puţin una dintre părţi solicită expres aceasta, cauza va fi trimisă spre rejudecare tribunalului arbitral, dându-se astfel eficienţă voinţei părţilor ca litigiile izvorâte din raportul juridic la care se referă convenţia arbitrală să fie soluţionate pe calea arbitrajului.

Această soluţie novatoare ridică însă problema suportării onorariilor noilor arbitri – cei vechi, care au încasat onorariul iniţial, fiind incompatibili[1)] – în condiţiile în care cauzele trimiterii spre rejudecare sunt imputabile tribunalului arbitral. Nu poate fi, aşadar, primită soluţia obligării părţilor la suportarea unui nou onorariu, fie şi într-un cuantum mai redus. De altfel, nici în cazul instanţei statale nu se pune problema suportării unor noi taxe de timbru în vederea rejudecării pricinii de către instanţa a cărei hotărâre a fost casată ori anulată, însă în cazul instanţei statale nu se ridică problema onorariilor judecătorilor, aceştia fiind plătiţi de stat. Arbitrii sunt însă simpli particulari, cărora nu li se poate cere să judece fără a fi remuneraţi.

Ar urma, aşadar, fie ca onorariile arbitrilor să fie plătite doar după definitivarea hotărârii arbitrale, prin neexercitarea ori prin respingerea cererii în anulare, fie ca în regulamentul instituţiei permanente de arbitraj alese de părţi ori, după caz, în cuprinsul regulilor alese sau acceptate de acestea să se stipuleze obligaţia arbitrilor iniţiali de a restitui onorariul încasat, care ar urma să fie plătit noilor arbitri. Considerăm preferabilă ultima soluţie, prima prezentând dezavantajul unei întârzieri însemnate în ceea ce priveşte plata onorariilor, chiar dacă în final se va constata că hotărârea arbitrală a fost pronunţată cu respectarea legii. *De lege ferenda*, s-ar impune reglementarea expresă a acestei chestiuni.

[1)] În doctrina germană se arată doar că misiunea arbitrilor iniţiali renaşte, urmare a trimiterii spre rejudecare, fără a se face consideraţii cu privire la o posibilă incompatibilitate; în acest sens, a se vedea L. Rosenberg, K.H. Schwab, P. Gottwald, *op. cit.*, p. 1057.

4. Alin. (2) are în vedere situaţia în care misiunea arbitrilor nu a putut fi dusă până la capăt, caz în care onorariile arbitrilor pentru activitatea depusă se reduc în mod corespunzător[1]. S-a arătat că trebuie ţinut cont şi de eventuala culpă a arbitrilor pentru încheierea prematură a arbitrajului[2].

Jurisprudenţă

Dreptul la onorariu îşi are sursa în activitatea desfăşurată de arbitri şi există chiar dacă nu a fost pronunţată hotărârea arbitrală, de vreme ce activitatea acestora este certă, iar împrejurarea că litigiul arbitral nu a putut fi dus la bun sfârşit nu le este imputabilă. (...) Remuneraţia arbitrului poate fi redusă în funcţie de diligenţele depuse. (...) În cazul în care părţile trebuie să angajeze un nou proces în faţa instanţei statale sau arbitrale, onorariul arbitrului trebuie redus, întrucât litigiul nu a fost întru totul soluţionat *(C. Ap. Paris, hotărârea din 13 decembrie 2001, apud Code de procédure civile, 102e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2011, p. 952).*

Art. 600. Regularizarea cheltuielilor

Orice diferenţă în plus sau în minus de cheltuieli arbitrale se regularizează cel mai târziu prin hotărârea arbitrală şi se plăteşte până la comunicarea hotărârii către părţi. Hotărârea nu se va comunica, dacă este cazul, până la plata diferenţei.

Comentariu

1. Textul reia dispoziţiile art. 359[5] C. pr. civ.

2. De vreme ce art. 599 alin. (1) prevede plata onorariilor arbitrilor *după* comunicarea hotărârii arbitrale, trebuie interpretat că norma de faţă se referă la *alte* cheltuieli arbitrale[3].

3. Ca urmare, în măsura în care există diferenţe între sumele puse în sarcina părţilor cu acest titlu şi sumele plătite efectiv, tribunalul arbitral va dispune regularizarea acestora, obligând partea care a plătit mai puţin la plata diferenţei,ori, după caz, dispunând restituirea sumelor plătite în plus.

4. Tribunalul arbitral se pronunţă în acest sens fie printr-o încheiere intermediară, fie, „cel mai târziu", prin hotărârea arbitrală.

---

[1] Cu titlu informativ, menţionăm că, potrivit art. 5 alin. (1)-(3) din Normele privind taxele şi cheltuielile arbitrale ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, în vigoare din data de 5 iunie 2014, publicate pe *www.arbitration.ccir.ro*, dacă reclamantul şi-a retras cererea de arbitrare sau a intervenit împăcarea părţilor mai înainte sau la prima zi de înfăţişare, taxa arbitrală se restituie în proporţie de 75%. Atunci când se pronunţă o hotărâre prin care se constată necompetenţa tribunalului arbitral, taxa arbitrală se restituie în proporţie de 50%. În cazul în care instanţa judecătorească anulează sentinţa arbitrală pentru necompetenţă, sumele reprezentând onorariile arbitrilor se restituie părţilor dacă, în cursul procedurii arbitrale, a fost invocată de către partea interesată excepţia de necompetenţă. În ceea ce priveşte această din urmă normă, precizăm că din art. 592 NCPC (care îşi găseşte corespondent în art. 55 din Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de arbitraj menţionate) rezultă că excepţia de necompetenţă nu ar putea fi ridicată direct în faţa instanţei învestite cu acţiunea în anulare.

[2] În acest sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 67.

[3] A se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1151.

5. Potrivit tezei finale, tribunalul arbitral este îndreptăţit să nu comunice hotărârea până la plata diferenţei cheltuielilor (altele decât onorariile), ceea ce constituie un instrument eficace pentru a-l determina pe debitor să plătească, de vreme ce numai hotărârea arbitrală comunicată părţilor este definitivă şi obligatorie (art. 606 NCPC)[1].

Capitolul IV
Hotărârea arbitrală

Art. 601. Soluționarea litigiului

(1) Tribunalul arbitral soluționează litigiul în temeiul contractului principal și al normelor de drept aplicabile, potrivit dispozițiilor art. 5.

(2) Pe baza acordului expres al părților, tribunalul arbitral poate soluționa litigiul în echitate.

Comentariu

1. NCPC reglementează în art. 601, la fel cum se întâmplă în majoritatea ţărilor, precum şi în convenţiile internaţionale, două forme de arbitraj: arbitrajul în drept (*stricto iure*, *de iure*) şi arbitrajul în echitate (*de facto*, *amiable compositeur*, *ex æquitate*, *ex æquo et bono*)[2]. Soluţia nu este nouă în legislaţia românească deoarece chiar din 1865 vechiul Cod de procedură civilă prevedea în art. 355 alin. 1 că „arbitrii vor da hotărârea lor întemeindu-se pe lege, afară numai când prin actul de compromis, vor fi îndrituiţi a judeca numai după cugetul şi chibzuinţa lor". Prevederea a rămas identică şi după modificarea codului în anul 1948, devenind însă art. 356 alin. 1, până la masiva modificare adusă codului prin Legea nr. 59/1993, când art. 360 stabilea: „Tribunalul arbitral soluţionează litigiul în temeiul contractului principal şi al normelor de drept aplicabile, ţinând seama când este cazul şi de uzanţele comerciale[3]. Pe baza acordului expres al părţilor, tribunalul arbitral poate soluţiona litigiul în echitate".

2. În ceea ce priveşte **arbitrajul în drept**, este de observat, în primul rând, că în principiu arbitrul procedează ca şi judecătorul, adică în soluţionarea litigiului arbitral ţine seama de legea de drept material aplicabilă. Legiuitorul pune însă pe acelaşi plan şi contractul principal încheiat de părţi, care, dacă este valabil încheiat, are, potrivit art. 1.270 alin. (1) NCC, putere de lege între părţile contractante. Soluţia este, desigur, valabilă şi pentru judecător, chiar dacă se spune că în cazul lui misiunea este de a aplica legea la situaţia de fapt stabilită. Contractul valabil încheiat este obligatoriu şi pentru el, la fel ca normele de drept material.

[1] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 856.

[2] Pentru amănunte cu privire la denumirea arbitrajului în echitate, a se vedea V. Roş, *op. cit.*, pp. 400-403.

[3] Prin art. 219 pct. 5 din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a NCC, art. 360 alin. (1) a fost modificat, precizându-se în final „uzanţe sau reguli profesionale". Textul în această formă a figurat în forma iniţială a NCPC (art. 592), primind forma actuală prin Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a NCPC (art. 13 pct. 159).

FOLIA UNIVERSITY LIBRARY

Nu întâmplător, art. 601 alin. (1) în final face şi pentru arbitru trimitere la art. 5 NCPC, fără a face vreo rezervă, adică fără să precizeze numai anumite alineate sau să dispună că aplicarea se face în mod corespunzător. Ce înseamnă practic acest lucru:

- şi arbitrii au îndatorirea să primească şi să soluţioneze orice cerere care, potrivit convenţiei arbitrale, este de competenţa lor, potrivit legii [alin. (1)]. Aceasta, desigur, dacă părţile nu au stabilit ca litigiul să se judece în echitate;

- arbitrul, ca şi judecătorul, nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă, deci nu este posibilă denegarea de dreptate. Dacă un litigiu arbitral nu poate fi judecat nici în baza legii, nici a uzanţelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispoziţiilor legale privitoare la situaţii asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanţele acesteia şi ţinând seama de cerinţele echităţii [alin. (2) şi (3)]. Deci, chiar şi în cazul arbitrajului în drept arbitrii pot recurge la cerinţele echităţii, dar numai în mod subsidiar, dacă contractul principal, legea, uzanţele, analogia legii sau analogia dreptului nu sunt suficiente pentru rezolvarea litigiului arbitral;

- ca şi în cazul judecătorului, arbitrul este chemat să rezolve o cauză, o speţă determinată, încredinţată de părţi prin convenţie arbitrală, şi deci nu poate prin hotărârea arbitrală pe care o pronunţă să stabilească dispoziţii general obligatorii [alin. (4)].

3. Arbitrajul în echitate intervine numai dacă părţile au convenit în mod expres în acest sens[1]. Este nevoie deci ca în clauza arbitrală din contract sau în compromis părţile să stabilească fără echivoc că, în eventualitatea unor litigii, convin ca ele să fie rezolvate în echitate, adică, aşa cum spunea foarte sugestiv codul în anul 1865, „după cugetul şi chibzuirea arbitrilor". În principiu, în legislaţia noastră, numai în cazul arbitrajului părţile pot recurge la soluţionarea litigiului în echitate[2], judecătorul putând face apel la cerinţele echităţii, numai în condiţiile art. 5 alin. (3), adică atunci când, pentru soluţionarea cauzei, el nu are la dispoziţie un text legal corespunzător şi nici uzanţe etc., deci în „ultimă instanţă". În doctrină[3] s-a statuat, chiar sub imperiul vechii reglementări, că efectele opţiunii pentru arbitrajul în echitate se prelungesc şi în faţa instanţelor statale atunci când, admiţând acţiunea în anulare, soluţionează fondul, deoarece şi judecătorii statali trebuie să judece litigiul în echitate. După ştiinţa noastră, soluţia a rămas izolată şi nu am întâlnit în jurisprudenţa publicată vreo astfel de situaţie, dar NCPC a considerat corectă soluţia şi a preluat-o în art. 613 alin. (3) lit. b) teza finală. Iată, aşadar, încă o situaţie în care judecătorul statal se poate pronunţa în echitate.

Revenind la arbitrajul în echitate reglementat de art. 601 alin. (2) NCPC, trebuie arătat că, spre deosebire de arbitrajul în drept, arbitrii nu sunt ţinuţi atât de strict de normele legale, dar, în orice caz, se impune şi respectarea unor dispoziţii legale. Această soluţie rezultă în mod

---

[1] Pentru avantajele şi dezavantajele arbitrajului în echitate, a se vedea E. Bertrand, *În ce condiţii se poate recurge la arbitrajul în echitate?*, în RRA nr. 3/2010, pp. 21-38.

[2] În Noul Cod de procedură civilă francez, art. 12 alin. (4) stabileşte condiţiile în care părţile pot conferi judecătorului misiunea de a statua în echitate, ca „*amiable compositeur*", sub rezerva apelului, dacă părţile nu au renunţat în mod special la acest drept.

[3] A se vedea V. Roş, *op. cit.*, p. 405.

expres din art. 11 NCC, care stabileşte că „nu se poate deroga prin convenţii sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri". În acelaşi sens, art. 1 alin. (4) NCC dispune că „numai uzanţele conforme ordinii publice şi bunelor moravuri sunt recunoscute ca izvoare de drept". Pe de altă parte, art. 15 NCC prevede că „niciun drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătăma sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv şi nerezonabil, contrar bunei-credinţe". În sfârşit, art. 544 alin. (2) NCPC stabileşte şi el că, sub rezerva respectării ordinii publice şi a bunelor moravuri, părţile pot stabili norme privind organizarea şi desfăşurarea arbitrajului, respectând însă principiile fundamentale ale procesului civil, la care se referă art. 575 alin. (2) NCPC.

Şi atunci prin ce se deosebeşte arbitrajul în echitate de arbitrajul în drept? Foarte plastic, în doctrina franceză[1], cu referire la judecătorul care judecă în echitate, se arată că echitatea, care nu este decât o formă particulară pe care o ia justiţia distributivă atunci când „dreptatea legală" (*le juste légal*) şi „dreptatea egală" (*le juste égal*) nu coincid, conducând la modularea aplicării legii pentru a ţine cont de particularităţile speţei: mai mult ca niciodată, arbitrajul trebuie să cântărească interesele în prezenţă, în înţelesul de a le echilibra, de a le legaliza în sensul egalităţii proporţionale (*d'aequites, égalité, aequus, égal*). Hotărârea în echitate nu este o hotărâre în drept, deoarece echitatea presupune alegerea între două interpretări ale legii: nu cea care este, în general, mai exactă, ci cea care este, în speţa particulară, mai echitabilă.

Recurgerea la arbitrajul în echitate poate contribui la evitarea rupturii, mai ales în cazul profesioniştilor între care există relaţii contractuale de lungă durată, ceea ce ar fi benefic pentru toate părţile pe termen lung, preferând o astfel de soluţie uneia care, dacă ar fi în drept, ar fi mai profitabilă pentru una dintre părţi la un moment dat, dar ar avea consecinţe mai grave pe viitor.

Decizii ale Curţii Constituţionale*

Obiectul excepţiei de neconstituţionalitate îl constituie dispoziţiile art. 360 C. pr. civ. (în prezent art. 601 NCPC), având următorul conţinut: „Tribunalul arbitral soluţionează litigiul în temeiul contractului principal şi al normelor de drept aplicabile, ţinând seama, când este cazul, şi de uzanţele comerciale. Pe baza acordului expres al părţilor, tribunalul arbitral poate soluţiona litigiul în echitate".

Autorul excepţiei susţine că dispoziţiile legale criticate contravin prevederilor constituţionale ale art. 16 alin. (1) şi (2) privind egalitatea în faţa legii, ale art. 21 referitoare la accesul liber la justiţie, ale art. 124 alin. (2) privind imparţialitatea justiţiei şi ale art. 125 privind statutul judecătorilor.

Examinând excepţia de neconstituţionalitate, Curtea a reţinut următoarele:

Convenţia arbitrală se încheie de către părţi fie sub forma unei clauze compromisorii înscrise în contractul principal, fie sub forma unei înţelegeri de sine stătătoare, denumită compromis,

[1] L. Cadiet, J. Normand, S. Amrani-Mekki, *Théorie générale du procès*, Thémis, Paris, 2010, pp. 82-83. În Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional (ediţia 2013), art. 67 alin. (2) dispunea că în cazul arbitrajului în echitate hotărârea se dă pe seama convingerii intime a tribunalului arbitral. Formularea nu era foarte fericită, deoarece şi în cazul arbitrajului în drept, ca şi în cazul judecătorului statal, în procesul deliberării şi al pronunţării hotărârii nu se poate face abstracţie de convingerea intimă, din moment ce probele se apreciază în raport cu ea [art. 264 alin. (2) NCPC].

* A se vedea V.A. Vlasov, *Jurisprudenţă 2007-2009*, p. 336.

şi, prin urmare, părţile au libertatea de a alege modalitatea de soluţionare a litigiului. Litigiul dedus instanţei de arbitraj comercial se finalizează printr-o hotărâre arbitrală, care, potrivit art. 364 C. pr. civ., poate fi desfiinţată numai printr-o acţiune în anulare soluţionată de către instanţele judecătoreşti competente. Ca atare, dispoziţiile legale care reglementează arbitrajul nu contravin prevederilor constituţionale ale art. 21 referitoare la accesul liber la justiţie.

Cu privire la susţinerea potrivit căreia dispoziţiile legale criticate permit tribunalelor arbitrale să înfăptuiască justiţia fără ca acestea să fie instanţe judecătoreşti şi fără să fie stabilite prin lege, ci numai prin convenţia părţilor, Curtea constată că şi aceasta este neîntemeiată, întrucât însăşi Legea fundamentală, în art. 146 lit. d), recunoaşte existenţa instanţelor de arbitraj comercial, precizând că excepţiile de neconstituţionalitate pot fi ridicate şi în faţa acestor instanţe, pe lângă cele judecătoreşti.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) şi al art. 147 alin. (4) din Constituţie, precum şi al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. a), d) şi al art. 29 din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituţională a respins excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 360 C. pr. civ. *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 181 din 6 martie 2007, publicată în M. Of. nr. 291 din 3 mai 2007).*

Jurisprudenţă*

1. Dacă, potrivit art. 355 C. pr. civ. (în prezent art. 601 NCPC), arbitrii au fost îndrituiţi prin actul de compromis să dea hotărârea lor întemeindu-se nu pe lege, ci numai pe cugetul şi chibzuinţa lor, de aici nu rezultă că le este interzis de a lua explicaţiile şi lămuririle unui expert, întrucât în actul de compromis nu există o dispoziţie contrară şi mai ales când părţile au consimţit la numirea expertului *(Trib. Vaslui, 31 octombrie 1913, apud Em. Dan, Codul adnotat, p. 530, nr. 3).*

2. Autorizaţia dată arbitrilor prin actul de compromis de a judeca în echitate lasă toată libertatea arbitrilor de a judeca după conştiinţa lor. În situaţia aceasta, arbitrii nu sunt ţinuţi să-şi sprijine soluţia lor pe probatoriile ce li se fac. De asemenea, nici obiecţiile în drept nu pot să reţină pe arbitri de a da soluţia lor în conformitate cu asemenea prevederi. Dacă arbitrii au toată libertatea în judecarea lor, aceasta este însă limitată la obiectul supus judecăţii. Ei nu pot să atribuie ceea ce nu li se cere, nici să dea mai mult decât li se cere *(Trib. Ilfov, s. civ., sent. nr. 389/1937, în Jurisprudenţa Generală 1937, p. 481, nr. 567).*

3. Excepţia prescripţiei extinctive a acţiunii nu poate fi invocată, dacă părţile au convenit expres ca litigiul să fie soluţionat potrivit principiilor echităţii, deoarece o asemenea excepţie face imposibilă judecarea în fond a pricinii, încălcând astfel voinţa părţilor în cauză *(CACI, sent. nr. 214/1978, Jurisprudenţa Arbitrală pe anii 1953-2000, p. 28).*

4. În examinarea pretenţiilor, apărărilor şi susţinerilor părţilor, se are în vedere voinţa exprimată în contract potrivit căreia, în lipsa unor prevederi exprese, urmează să fie luate în considerare „principiile generale de drept" recunoscute ca aplicabile dreptului comercial internaţional, excluzând orice altă lege naţională.

În virtutea principiului autonomiei de voinţă a părţilor şi principiului potrivit căruia contractul este supus legii alese sau dreptului ales prin consens de părţi, se reţine validitatea acestei clauze şi, în lipsa unor prevederi contractuale, principiile la care se referă părţile în clauza citată sunt cele care şi-au găsit codificarea – cea mai larg recunoscută în comerţul internaţional şi în arbitrajul comercial internaţional – intitulată „Principiile referitoare la contractele de comerţ internaţional",

* A se vedea: G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, p. 710; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1155; V.A. Vlasov, *Jurisprudenţă 2007-2009*, pp. 313-314.

realizată de Institutul internaţional pentru unificarea dreptului privat – UNIDROIT, Roma 1994 (actualizate între timp – n.n.). În preambulul acestor „Principii" se prevede aplicabilitatea lor atunci când părţile au convenit ca un anumit contract să fie guvernat de „Principiile generale de drept", de „*lex mercatoria*" sau alte forme similare. Aşa fiind, aceste „Principii" vor constitui „*lex contractus*" în litigiul de faţă *(CACI, sent. nr. 261/2005, în Revista de arbitraj nr. 1/2007, p. 48)*.

5. Instanţa a apreciat că, din momentul în care părţile au semnat actul de misiune din data de 12 octombrie 2006, prin care au acceptat ca soluţionarea punctelor litigioase stabilite (printre care şi stabilirea obiectului cauzei, a sumei datorate reprezentând prejudiciul creat prin neexecutarea în mod corespunzător a obligaţiilor asumate prin contractul de intermediere vânzare-cumpărare în domeniul imobiliar, aprecierea probatoriului) să se facă în baza Codului de procedură arbitrală al Curţii de Arbitraj Comercial de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie Iaşi, care prevede şi judecarea în echitate, contestatoarea-pârâtă nu poate invoca în acest moment încălcarea dispoziţiilor referitoare la interpretarea voinţei părţilor şi administrarea probatoriilor, atâta vreme cât arbitrii sunt limitaţi doar la obiectul dedus judecăţii lor, fără a se avea în vedere momentele procedurale ale formulării pretenţiilor. Cu alte cuvinte, în accepţiunea legiuitorului, soluţionarea litigiului la tribunalul arbitral constituie o judecată în fond, iar acţiunea în anulare, fiind o cale de atac, nu poate determina o reexaminare cu caracter devolutiv. În consecinţă, problemele legate de administrarea probelor şi de concludenţa lor nu pot fi examinate, întrucât acestea vizează judecata în fond.

Autorizaţia dată arbitrilor prin actul de compromis de a judeca în echitate lasă toată libertatea arbitrilor de a judeca după conştiinţa lor. În această situaţie, arbitrii nu sunt ţinuţi să îşi sprijine soluţia lor pe probatoriile ce li se fac şi nu sunt ţinuţi nici de obiecţiile în drept. În consecinţă, acţiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale nr. 8/2007, pronunţată de Curtea de Arbitraj Comercial de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie Iaşi, a fost respinsă *[Trib. Iaşi, sent. com. nr. 2270 din 2 octombrie 2007 (rămasă irevocabilă prin dec. nr. 236 din 12 mai 2008 a C. Ap. Iaşi, s. com.), în Jurindex]*.

Art. 602. Deliberarea şi pronunţarea

(1) În toate cazurile, pronunţarea trebuie să fie precedată de deliberarea în secret a arbitrilor, în modalitatea stabilită de convenţia arbitrală sau, în lipsă, de tribunalul arbitral.

(2) Pronunţarea poate fi amânată cu cel mult 21 de zile, sub condiţia încadrării în termenul arbitrajului, stabilit potrivit art. 567.

(3) Hotărârea se ia cu majoritatea de voturi.

(4) După deliberare, se va întocmi o minută, care va cuprinde pe scurt conţinutul dispozitivului hotărârii şi în care se va arăta, când este cazul, opinia minoritară.

Comentariu

1. În toate cazurile, chiar şi al arbitrului unic, pronunţarea hotărârii este precedată de deliberare. Spre deosebire de procesul civil de competenţa instanţelor, în cazul căruia rezultă din art. 395 NCPC că deliberarea se face cu participarea tuturor membrilor săi[1)], în

[1)] Vechiul Cod dispunea în art. 360[1] alin. (1) „participarea tuturor arbitrilor în persoană". Şi Regulamentul CACI (ediţia 2008) prevedea în art. 64 alin. (1) că deliberarea se face cu participarea tuturor membrilor săi. În prezent nu există un asemenea text, dar aceeaşi soluţie putea fi desprinsă din art. 69 alin. (3) – ediţia 2013. Regulile din anul 2014 [art. 64 alin. (1)] prevăd din nou că deliberarea şi luarea hotărârii se fac de către tribunalul arbitral „cu participarea tuturor membrilor săi".

materia arbitrajului art. 602 alin. (1) îngăduie ca modalitatea de deliberare să fie stabilită de părţi, prin convenţia arbitrală, sau, în lipsă, de tribunalul arbitral[1]. Adică, ar fi posibil ca deliberarea să se facă şi telefonic, prin fax, prin e-mail atunci când, din cauza dificultăţii reunirii tuturor arbitrilor la sediul Curţii de Arbitraj sau în alt loc în acelaşi timp, s-a convenit altfel, fie de către părţi, fie de către membrii tribunalului arbitral. Nu întâmplător art. 602 alin. (4) nu pretinde ca minuta să fie semnată de către toţi arbitrii[2]. Important este, desigur, să existe pentru fiecare arbitru dovada opiniei sale, certificată de semnătură, dar modalitatea concretă se stabileşte tot de către părţi prin convenţia arbitrală sau de către tribunalul arbitral. Desigur, nimic nu împiedică să se stabilească prezenţa tuturor arbitrilor în persoană la deliberare.

Singura condiţie pe care o pune art. 602 alin. (1) este ca deliberarea să fie secretă, adică consultarea să se facă numai între arbitri, nu cu participarea altor persoane sau informarea acestora asupra soluţiei preconizate ori asupra opiniilor unuia sau altuia dintre arbitri. Faptul că, în cazul tribunalului colegial, se poate adopta hotărârea cu majoritate şi se menţionează şi opinia separată nu impietează asupra secretului deliberării, astfel cum pare să se sugereze în doctrină[3], deoarece ambele opinii – şi cea a majorităţii, şi cea separată – se cunosc de-abia după încheierea deliberării, cu ocazia pronunţării.

2. În cazul tribunalului arbitral colegial, soluţia se poate lua în unanimitate sau cu majoritate de voturi [art. 602 alin. (3)]. Soluţia se va înscrie într-o minută, care se va întocmi de arbitrul unic sau, dacă tribunalul este colegial, de supraarbitru ori de un arbitru desemnat, după cum s-a stabilit atunci când, în funcţie de convenţia părţilor sau decizia tribunalului arbitral, au fost fixate modalităţile de deliberare. În cazul în care soluţia s-a luat cu majoritate, în minută se va trece şi opinia minoritară. În niciun caz nu se poate accepta opinia că în minută s-ar trece şi considerentele pe care se sprijină opinia minoritară ori că s-ar înscrie şi opinia concurentă[4]. Aceasta din urmă nici nu are legătură cu soluţia, ci vizează o altă modalitate de motivare a aceleiaşi soluţii, deci nu are nicio legătură cu minuta, ci numai cu hotărârea arbitrală.

Minuta, potrivit art. 602 alin. (4) NCPC, va cuprinde pe scurt conţinutul dispozitivului hotărârii. Aceasta, desigur, va trebui să se refere la soluţiile date tuturor capetelor de cerere principală şi, eventual, cererilor adiţionale, accesorii sau incidentale, fără însă să se arate toate elementele de identificare a părţilor, care se vor regăsi însă în dispozitiv[5].

---

[1] În doctrină (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 857, pct. 2) se trage concluzia care ni se pare neîntemeiată că NCPC ar aduce o noutate în privinţa pronunţării, în sensul că ea se face în modalitatea stabilită de părţi sau de tribunalul arbitral. O lectură atentă a textului ne duce fără dubiu la concluzia că precizarea finală a art. 602 alin. (1) se referă numai la deliberare.

[2] Uneori, în doctrină (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 582) se susţine totuşi că trebuie să fie prezenţi toţi arbitrii şi să semneze toţi minuta. Argumentul se trage însă din art. 608 NCPC, care reglementează nu minuta, ci hotărârea arbitrală.

[3] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 583.

[4] *Ibidem*.

[5] Faţă de prevederile exprese ale textului, nu putem fi de acord cu soluţia potrivit căreia dispozitivul „nu reprezintă altceva decât transpunerea *ad litteram* a «minutei» preelaborate..." – I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 582.

3. Pronunţarea se poate face la termenul la care s-au închis dezbaterile, după deliberare, sau se poate amâna cu cel mult 21 de zile, dar art. 602 alin. (2) pune condiţia ca prin amânare să nu se depăşească termenul arbitrajului, care, potrivit art. 567 NCPC, este de 6 luni de la constituirea tribunalului arbitral, dacă părţile nu au prevăzut altfel. Desigur, trimiterea globală la art. 567 ne obligă să ţinem seama, pe de o parte, de excepţiile prevăzute de text, referitoare la suspendarea şi prelungirea termenului, iar, pe de altă parte, şi de condiţiile în care se poate invoca caducitatea arbitrajului, la care se referă art. 567 alin. (1) şi art. 568.

Dacă deliberarea este mai dificilă, se poate amâna, sub aceleaşi condiţii, din nou pronunţarea.

Spre deosebire de instanţele statale, pronunţarea nu se face niciodată în şedinţă publică, datorită caracterului confidenţial al arbitrajului. Soluţia se pune doar la îndemâna părţilor.

Art. 603. Hotărârea arbitrală

(1) Hotărârea arbitrală se redactează în scris și trebuie să cuprindă:

a) componența nominală a tribunalului arbitral, locul și data pronunțării hotărârii;

b) numele și prenumele părților, domiciliul ori reședința lor sau, după caz, denumirea și sediul, numele și prenumele reprezentanților părților, precum și ale celorlalte persoane care au participat la dezbaterea litigiului;

c) menționarea convenției arbitrale în temeiul căreia s-a procedat la arbitraj;

d) obiectul litigiului și susținerile pe scurt ale părților;

e) motivele de fapt și de drept ale hotărârii, iar în cazul arbitrajului în echitate, motivele care, sub acest aspect, întemeiază soluția;

f) dispozitivul;

g) semnăturile tuturor arbitrilor, sub rezerva art. 602 alin. (3), și, dacă este cazul, semnătura asistentului arbitral.

(2) Arbitrul care a avut o altă părere va redacta și va semna opinia separată, cu arătarea considerentelor pe care aceasta se sprijină. Această regulă se aplică în mod corespunzător și în cazul în care există opinie concurentă.

(3) În cazul în care hotărârea arbitrală se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate și/sau de constituirea altui drept real asupra unui bun imobil, hotărârea arbitrală se va prezenta instanței judecătorești ori notarului public pentru a obține o hotărâre judecătorească sau, după caz, un act autentic notarial. După verificarea de către instanța judecătorească ori de către notarul public a respectării condițiilor și după îndeplinirea procedurilor impuse de lege și achitarea de către părți a impozitului privind transferul dreptului de proprietate, se va proceda la înregistrarea în cartea funciară și se va realiza transferul de proprietate și/sau constituirea altui drept real asupra bunului imobil în cauză. Dacă hotărârea arbitrală se execută silit, verificările prevăzute în prezentul alineat vor fi efectuate de către instanță, în cadrul procedurii de încuviințare a executării silite[1)].

Comentariu

1. Prevederile art. 603 alin. (1) sunt aproape identice cu cele din vechiul cod (art. 361), adică conţinutul hotărârii este acelaşi, în principiu, dar la semnăturile arbitrilor s-a adăugat, când este cazul, semnătura asistentului arbitral [lit. g)]. Pe de altă parte, hotărârea arbitrală se aseamănă cu hotărârea judecătorească, se redactează în scris şi putem distinge aceleaşi

[1)] Actuala formă a alin. (3) a fost dată prin art. I pct. 1 din O.U.G. nr. 1/2016.

părţi ale hotărârii: practicaua [lit. a)-d)], considerentele sau motivarea [lit. c)] şi dispozitivul [lit. f)-g)][1].

Câteva precizări se impun totuşi:

- dacă la judecată a participat un asistent arbitral, în partea introductivă, alături de numele arbitrilor, se va trece, chiar dacă textul nu prevede expres, şi numele asistentului arbitral, pentru a exista concordanţă cu semnătura acestuia, pe care legea o pretinde;

- în legătură cu locul pronunţării, se va trece modalitatea concretă în care a avut loc deliberarea, în funcţie de acordul părţilor sau decizia tribunalului arbitral, şi locul pronunţării, care în niciun caz nu poate fi în şedinţă publică, iar apoi, desigur, şi data pronunţării, care este fie cea a încheierii dezbaterilor (când practicaua va cuprinde şi tot ce s-a petrecut la termenul de dezbatere în fond), fie data la care s-a amânat, care trebuie respectată (situaţie în care practicaua va arăta doar data la care au avut loc dezbaterile în fond şi că ele au fost consemnate în încheierea de la acea dată, care face corp comun cu hotărârea);

- spre deosebire de hotărârea judecătorească, hotărârea arbitrală trebuie să menţioneze expres convenţia arbitrală în temeiul căreia s-a procedat la arbitraj;

- motivarea în fapt este comună arbitrajului în drept şi arbitrajului în echitate, în vreme ce motivarea în drept o întâlnim numai în cazul primului tip de arbitraj, deoarece în cazul arbitrajului în echitate ea va fi înlocuită de motivele care, sub acest aspect, întemeiază soluţia[2];

- deşi art. 603 alin. (1) nu pretinde ca în finalul dispozitivului să se menţioneze „calea de atac" la care este supusă hotărârea arbitrală, în practica arbitrală se obişnuieşte să se arate că hotărârea poate fi atacată numai cu acţiunea în anulare, pentru motivele şi în termenul prevăzute de lege;

- deşi art. 603 nu prevede în mod expres, tribunalul arbitral poate pronunţa şi în arbitrajul intern, *ad hoc* sau instituţionalizat, în lipsa unei stipulaţii contrare în convenţia arbitrală, o hotărâre arbitrală parţială, litigiul continuând pentru rest[3]. Nu s-ar justifica o soluţie diferită faţă de arbitrajul internaţional, în cazul căruia art. 1.121 alin. (4) NCPC prevede în mod expres soluţia. La fel, deşi textul tace, şi în materia arbitrajului este posibilă pronunţarea unei hotărâri prin care să se ia act de renunţarea reclamantului la judecată, a unei hotărâri prin care să se respingă în fond cererea arbitrală, ca urmare a renunţării reclamantului la dreptul subiectiv pretins, a unei hotărâri dată în baza recunoaşterii pârâtului sau a unei hotărâri de expedient, care să consfinţească tranzacţia părţilor.

2. Spre deosebire de vechea reglementare, art. 603 alin. (2) aduce precizări cu privire la ipotezele în care s-a formulat opinie separată sau opinie concurentă.

În cazul opiniei separate, hotărârea arbitrală s-a adoptat cu majoritate de voturi, dar, aşa cum am arătat, potrivit art. 602 alin. (4), în minută se va arăta şi opinia minoritară. Pe de altă parte, art. 603 alin. (1) lit. g) stabileşte că într-un asemenea caz hotărârea se semnează

[1] Regulile de procedură ale CACI (ediţia 2014) prevăd un conţinut asemănător (art. 68). Textul prevede [alin. (2) şi (3)] şi cum se procedează în cazul în care un arbitru sau asistentul arbitral este împiedicat să semneze hotărârea. Pentru reglementarea din Cod, dacă părţile nu au stabilit altfel prin convenţia arbitrală, se vor aplica, în temeiul art. 2 NCPC, prevederile art. 426 alin. (4) NCPC referitoare la semnarea hotărârii judecătoreşti.

[2] Şi în Regulile de procedură ale CACI 2014 [art. 68 lit. e)] se foloseşte aceeaşi formulare.

[3] A se vedea şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 589-590.

numai de arbitrii care au pronunţat-o cu majoritate, iar în josul hotărârii arbitrul care a avut o altă părere va redacta şi va semna opinia separată, cu arătarea considerentelor pe care aceasta se sprijină.

În cazul în care există unanimitate asupra soluţiei, hotărârea este semnată de toţi arbitrii, dar dacă unul nu este de acord cu motivarea soluţiei majorităţii, va motiva în josul hotărârii opinia sa concurentă, adică va arăta considerentele care apreciază că se impuneau pentru soluţia cu care a fost de acord.

3. Prin Legea nr. 206/2012 pentru aprobarea O.U.G. nr. 44/2012 ce modifica data de intrare în vigoare a NCPC de la 1 septembrie 2012 la 1 februarie 2013, Parlamentul a introdus la art. 603 şi alin. (3), care cuprinde o soluţie nemaiîntâlnită în alte ţări, care pune sub semnul întrebării utilitatea arbitrajului în cazul litigiilor legate de transferul dreptului de proprietate şi/sau de constituirea altui drept real asupra unui bun imobil. Nu constituie niciun secret pentru cei familiarizaţi cu procesul legislativ şi care au urmărit procesul adoptării de către Parlament a NCPC că această monstruozitate a fost rezultatul presiunii notarilor, în special a preşedintelui Comisiei juridice din Camera Deputaţilor de la acel moment, care, aşa cum am arătat şi cu un alt prilej, este şi inginer zootehnist, şi jurist, şi doctor în ştiinţe politice, dar, cel mai important, era la data redactării deputat, iar în prezent este notar şi europarlamentar.

Soluţia fusese impusă şi în forma iniţială a NCPC [art. 554 alin. (2)], a fost criticată vehement, fiind socotită o „bizarerie procedurală"[1)], dar, din fericire, s-a reuşit eliminarea ei prin art. 13 pct. 155 din Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a NCPC. Lipsa de vigilenţă a notarilor, deputaţi din acel moment, a fost corectată, astfel cum am arătat, prin art. III din Legea nr. 206/2012 pentru aprobarea unei ordonanţe care nu făcea decât să amâne intrarea în vigoare a NCPC[2)]. Un procedeu care nouă ni se pare inadmisibil într-un stat de drept. Pe bună dreptate, soluţia este criticată şi în prezent[3)]. Textul este însă, până la o eventuală abrogare, în vigoare şi trebuie aplicat în ipotezele pe care le are în vedere. Singura soluţie este aceea de a da o interpretare cât mai restrictivă, care să producă cât mai puţin rău. În primul rând, este de remarcat că dispoziţia din alin. (3) se aplică numai în cazul arbitrajului *ad hoc*, nu şi în cel al arbitrajului instituţionalizat, care are propriile reguli de procedură. În al doilea rând, ni se pare că procedura prevăzută în text trebuie într-un fel asimilată cu vechea procedură a învestirii cu formulă executorie a hotărârilor arbitrale. Deci, controlul instanţei judecătoreşti şi mai ales al notarului public nu poate viza legalitatea şi temeinicia hotărârii arbitrale, ea fiind supusă exclusiv acţiunii în anulare pentru motivele şi în condiţiile prevăzute de art. 608 NCPC, ci cel mult condiţiile exterioare de regularitate şi achitarea de către părţi a impozitului privind transferul dreptului de proprietate. Soluţia pe fond trebuie să fie cea stabilită de către arbitri, dacă hotărârea arbitrală nu a fost desfiinţată în condiţiile art. 613 NCPC. Pe baza acestei hotărâri arbitrale, completată cu hotărârea instanţei sau actul autentic notarial, se va proceda la înregistrarea în cartea funciară, realizându-se transferul

---

[1)] A. Severin, *Consideraţii asupra reglementării arbitrajului în Noul Cod de procedură civilă – cu specială privire la arbitrajul instituţionalizat*, în Dreptul nr. 1/2011, p. 45; a se vedea şi I. Leş, *Hotărârea arbitrală în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 10/2011, pp. 14-16.

[2)] Prin art. II din aceeaşi ordonanţă s-a introdus o dispoziţie identică şi în vechiul cod [art. 363 alin. (4)].

[3)] A se vedea: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 588; I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 860-862.

și/sau constituirea dreptului real asupra imobilului în cauză. După cum am arătat, art. 603 alin. (3) a fost completat prin Legea nr. 138/2014, în sensul că, dacă hotărârea arbitrală se execută silit, verificările prevăzute de forma inițială a textului, menționate și în prezent, vor fi efectuate de către instanța de executare, în cadrul procedurii de încuviințare a executării silite, procedură care s-a reintrodus prin O.U.G. nr. 1/2016 [art. 666 NCPC].

Jurisprudență*

1. După constituirea Tribunalului arbitral, dar înainte de primul termen de judecată, stabilit la data de 16 mai 2006, respectiv la data de 2 mai 2006, reclamanta a depus, în scris, cerere de renunțare la judecată și de restituire a taxei arbitrale. Așa fiind, Tribunalul Arbitral urmează a lua act de renunțarea reclamantei la judecată în acțiunea de față, în temeiul art. 246 C. pr. civ. (art. 406 NCPC), iar în baza art. 4 alin. (3) din Normele privind taxele și cheltuielile arbitrale ale Curții va dispune restituirea către reclamantă a 1/2 din taxa arbitrală achitată de aceasta. Tribunalul nu a dispus închiderea dosarului *[CACI, sent. arbitrală nr. 133 din 16 mai 2006 (dosarul nr. 90/2006)]*.

2. Tribunalul arbitral, văzând cererea reclamantei (dos. fond, fila 50) prin care solicită să se ia act, în baza art. 246 C. pr. civ. (art. 406 NCPC), de renunțarea la judecata acțiunii ce formează obiectul dosarului nr. 100/2006, urmează a lua act de această cerere și să dispună închiderea, pe cale de consecință, a procedurii arbitrale în litigiul de față *[CACI, sent. arbitrală nr. 2 din 12 ianuarie 2007 (dosarul nr. 100/2006)]*.

3. Tribunalul arbitral reține că reclamantul a depus, la data de 23 iunie 2014, o cerere prin care declară că renunță la judecarea cererii de arbitrare. Tribunalul arbitral urmează să ia act, în temeiul art. 406 C. pr. civ., de renunțarea reclamantului la judecarea acțiunii arbitrale și, în consecință, să dispună închiderea procedurii arbitrale *[CACI, sent. arbitrală nr. 85 din 9 iulie 2014 (dosarul nr. 52/2014)]*.

4. Problema(ele) de drept: a) în executarea tranzacției cele două părți au depus cereri de renunțare la judecata acțiunii principale și a cererii reconvenționale, precum și la cheltuielile de arbitrare; b) tribunalul, în baza art. 246 C. pr. civ. (art. 406 NCPC), a luat act de renunțarea reciprocă la judecată, fără a dispune închiderea dosarului *[CACI, sent. arbitrală nr. 255 din 5 noiembrie 2009 (dosarul nr. 266/2006)]*.

Art. 604. Lămurirea, completarea și îndreptarea hotărârii

(1) În cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea dispozitivului hotărârii ori acesta cuprinde dispoziții potrivnice, oricare dintre părți poate cere tribunalului arbitral să lămurească dispozitivul sau să înlăture dispozițiile potrivnice.

(2) Dacă prin hotărârea pronunțată tribunalul arbitral a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere, asupra unei cereri conexe sau incidentale, oricare dintre părți poate solicita completarea ei.

(3) Cererea de lămurire sau de completare se formulează, potrivit alin. (1), respectiv alin. (2), în termen de 10 zile de la data primirii hotărârii și se soluționează de tribunalul arbitral, prin hotărâre separată, cu citarea părților.

(4) Greșelile materiale din textul hotărârii arbitrale sau alte greșeli evidente care nu schimbă fondul soluției, precum și greșelile de calcul pot fi îndreptate, prin încheiere, la cererea oricăreia

* A se vedea M. Voicu, *Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014*, pp. 253-257.

dintre părți, formulată în termenul prevăzut de alin. (3), sau din oficiu. Părțile vor fi citate dacă tribunalul arbitral apreciază că este necesar.

(5) Hotărârea de lămurire sau de completare ori încheierea de îndreptare se pronunță de îndată și face parte integrantă din hotărârea arbitrală.

(6) Părțile nu pot fi obligate la plata cheltuielilor legate de lămurirea, completarea sau îndreptarea hotărârii.

Comentariu

1. Ca şi în cazul hotărârii judecătoreşti (art. 442-447 NCPC), se reglementează lămurirea, completarea şi îndreptarea hotărârii arbitrale. Diferă parţial reglementarea, ordinea în care instituţiile sunt reglementate şi faptul că în cazul arbitrajului avem un singur text pentru toate cele trei instituţii (art. 604)[1].

2. Lămurirea este reglementată în alin. (1) şi are în vedere ipoteza în care sunt necesare lămuriri cu privire la înţelesul, întinderea sau aplicarea dispozitivului hotărârii ori acesta cuprinde dispoziţii potrivnice. Cererea este de competenţa tribunalului arbitral care a pronunţat hotărârea arbitrală şi poate fi formulată de oricare dintre părţi, desigur, dacă are interes, în termen de 10 zile de la data primirii hotărârii. Ea se soluţionează cu citarea părţilor printr-o altă hotărâre[2]. În cazul în care nu s-a formulat cerere de lămurire, este posibil să se solicite lămurirea şi pe calea contestaţiei la titlu, care este tot de competenţa tribunalului arbitral, dar se poate introduce numai înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită [art. 712 alin. (2) şi art. 715 alin. (3) NCPC].

3. În alin. (2) se reglementează completarea hotărârii, care intervine în situaţia în care tribunalul arbitral a omis să se pronunţe asupra unui capăt de cerere, asupra unei cereri conexe sau incidentale. Şi de această dată este necesară sesizarea de către partea interesată, în termen de 10 zile de la data primirii hotărârii. Tribunalul arbitral soluţionează cererea cu citarea părţilor, prin hotărâre[3]. Deşi textul nu prevede expres, aplicându-se dreptul comun în completare [art. 444 alin. (3)], aceeaşi procedură se poate folosi şi în cazul în care tribunalul arbitral a omis să se pronunţe asupra cererilor martorilor, experţilor, traducătorilor, interpreţilor sau apărătorilor, cu privire la drepturile lor[4].

4. Îndreptarea hotărârii se poate face la cererea oricăreia dintre părţi sau din oficiu în cazul în care hotărârea arbitrală cuprinde greşeli materiale sau alte greşeli evidente care nu schimbă fondul soluţiei ori greşeli de calcul. Cererea părţii trebuie formulată în termen de 10 zile de la primirea hotărârii, dar dacă îndreptarea se face din oficiu, tribunalul arbitral nu

---

[1] În Regulamentul CACI (ediţia 2014) cele trei instituţii sunt reglementate de art. 69-72.

[2] În cazul hotărârilor judecătoreşti nu se prevede termen pentru formularea cererii, iar instanţa pronunţă încheiere. La fel, şi în cazul arbitrajului la CACI se pronunţă încheiere, iar termenul de exercitare este de 15 zile de la primirea sentinţei arbitrale.

[3] În cazul hotărârilor judecătoreşti, termenul este cel în care se poate declara, după caz, apel sau recurs împotriva acelei hotărâri, iar în cazul hotărârilor date în căile extraordinare de atac sau în fond după casarea cu reţinere, în termen de 15 zile de la pronunţare [art. 444 alin. (1)], iar în cazul hotărârilor pronunţate de CACI, potrivit Regulilor sale procedurale din 2014, în termen de 15 zile de la primirea sentinţei [art. 71 alin. (1)].

[4] Regulile CACI 2014 prevăd în mod expres această posibilitate [art. 71 alin. (3)].

este supus niciunui termen, deci poate înlătura erorile materiale oricând[1]. Soluționarea se poate face și fără citarea părților, dar legea prevede că ele vor fi citate dacă tribunalul arbitral apreciază că este necesar [art. 604 alin. (4)]. Tribunalul arbitral se pronunță prin încheiere.

5. Reamintim că, potrivit art. 593 alin. (5), la cererea părților sau din oficiu, tribunalul arbitral poate îndrepta sau completa încheierea de ședință printr-o altă încheiere, care are regimul prevăzut de art. 594 NCPC.

6. Potrivit art. 604 alin. (5), hotărârea de lămurire sau de completare și încheierea de îndreptare se pronunță de îndată, adică de urgență[2], și face parte integrantă din hotărârea arbitrală. Deși art. 604 nu cuprinde vreo prevedere, aplicând dreptul comun (art. 446 NCPC), trebuie să decidem că hotărârea de lămurire/completare ori încheierea de îndreptare este supusă numai acțiunii în anulare, astfel cum este supusă și hotărârea inițială, în legătură cu care s-a cerut lămurirea, completarea ori îndreptarea[3]. Dar art. 608 alin. (2) stabilește că drept motive pentru anularea hotărârii arbitrale finale nu pot fi invocate neregularitățile care pot fi remediate pe calea prevăzută de art. 604 (cerere de lămurire, cerere de completare, cerere de îndreptare).

7. În arbitraj, părțile nu pot fi obligate la plata cheltuielilor legate de aceste proceduri.

Jurisprudență*

1. Potrivit Regulilor de procedură arbitrală, „greșelile materiale din textul sentinței arbitrale sau alte greșeli evidente care nu schimbă fondul soluției, precum și greșelile de calcul pot fi rectificate, la cererea oricăreia dintre părți, formulată în termenul prevăzut la alineatul precedent, sau din oficiu, printr-o încheiere de îndreptare [art. 604 alin. (4) NCPC] *(CACI, încheierea din 19 martie 1998)*.

2. Pot fi rectificate, potrivit Regulilor de procedură ale Curții de Arbitraj, la cererea oricăreia dintre părți, greșelile evidente care nu schimbă fondul soluției, precum și greșelile de calcul din cuprinsul hotărârii. Faptul că tribunalul arbitral a stabilit prin hotărâre că o sumă a fost achitată fără ca pârâta să fi dovedit plata constituie o greșeală de judecată, și nu o eroare materială în sensul dispozițiilor art. 281 și art. 362 C. pr. civ. [art. 442 și art. 604 alin. (4) NCPC] *(CACI, încheierea din 27 iulie 1998, dosar nr. 248/1997)*.

3. Potrivit Regulilor procedurii arbitrale și ale art. 362 alin. 2 C. pr. civ. [art. 604 alin. (4) NCPC], îndreptarea greșelilor materiale sau a altor erori evidente din textul hotărârii arbitrale, cum ar fi cele de calcul, este posibilă numai în raport cu dovezile existente la data pronunțării hotărârii criticate. Așa fiind, modificarea unor calcule pe baza unor înscrisuri noi depuse pentru prima dată odată cu cererea de îndreptare nu este admisibilă, pentru că ar echivala

---

[1] Regulile CACI [art. 69 alin. (2)] stabilesc că cererea părții interesate se formulează în 15 zile de la data primirii sentinței, iar în cazul încheierilor, cel mai târziu la termenul următor.

[2] Aceeași soluție este prevăzută în cazul hotărârilor judecătorești.

[3] În Regulile CACI 2014 (art. 72) se prevede că încheierile și sentința de completare, făcând parte din hotărârea arbitrală, pot fi desființate numai prin acțiune în anulare, promovată împotriva hotărârii arbitrale date pe fondul cauzei.

* A se vedea: *Jurisprudență arbitrală 1953-2000*, pp. 32-33 și 37; V.A. Vlasov, *Jurisprudență arbitrală 2007-2009*, pp. 46-48; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1162; M. Voicu, *Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014*, p. 251.

cu o schimbare a fondului soluției, și nu cu îndreptarea hotărârii *(CACI, sent. nr. 44 din 19 octombrie 1994; idem, sent. nr. 202 din 27 octombrie 1981)*.

4. Posibilitatea ca instanța arbitrală să pronunțe o hotărâre de completare a hotărârii originare este prevăzută în procedura arbitrală, dacă, prin hotărârea dată, arbitrii au omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere. Așa fiind, oricare dintre părți poate solicita, în termen de 10 zile de la data primirii hotărârii, o hotărâre de completare, care se pronunță cu citarea părților. Acest text este corespunzător art. 362 C. pr. civ. [art. 604 alin. (2) și (3) NCPC]. Termenul de 10 zile se dublează în arbitrajul internațional.

Din litera și din spiritul dispoziției citate rezultă că aceasta se referă la situația în care arbitrii au omis să rezolve „un capăt de cerere", adică o pretenție determinată din acțiunea reclamantului. Noțiunea de „capăt de cerere" nu trebuie confundată cu susținerile de fond ale părților. Acestea nu sunt cereri, ci simple apărări, pentru omisiunea cărora partea în cauză are la dispoziție căile legale de atac *(CACI, sent. nr. 202 din 27 octombrie 1981)*.

5. Termenul stabilit în procedura arbitrală în vederea introducerii unei cereri pentru obținerea unei hotărâri de completare a celei originare, care cuprinde omisiuni, nu este un termen de recomandare, cum pretinde petiționara, ci un termen a cărui depășire atrage decăderea părții din dreptul de a sesiza C.A.B. în scopul arătat.

Decăderea menționată nu poate fi înlăturată în temeiul faptului că traducerea în limba părții străine a hotărârii arbitrale ce comportă completări a durat mai mult de 30 de zile, deoarece aceasta nu constituie o împrejurare mai presus de voința părții, în sensul art. 103 alin. 1 C. pr. civ. [art. 186 alin. (1) NCPC pretinde în prezent motive temeinic justificate]. Partea putea și trebuia să asigure traducerea în timp util, în așa fel încât să fie în măsură să formuleze cererea de completare în termen legal *(CACI, sent. nr. 24 din 28 ianuarie 1983)*.

6. Acțiunea în anulare care vizează capătul de cerere care lipsește din dispozitivul sentinței arbitrale atacate este prematură, întrucât instanța judecătorească nu poate fi legal învestită, cu acest obiect, decât după completarea dispozitivului hotărârii atacate, conform dispozițiilor art. 362 alin. 1 C. pr. civ. [art. 604 alin. (2) și (5)] *(C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 39/2006, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2006, vol. I, p. 351)*.

7. Inadmisibilitatea legală a utilizării căilor de atac ale apelului și recursului împotriva sentințelor arbitrale nu poate determina, pe cale indirectă, transformarea dispozițiilor referitoare la completarea, lămurirea sau îndreptarea hotărârii arbitrale în reglementări similare celor care, în Codul de procedură civilă, instituie și guvernează căile de atac ale apelului și recursului. Prin sentința arbitrală a cărei „completare" se cere, nu există nici o omitere a vreunui capăt de cerere și nici greșeli materiale, alte erori evidente sau greșeli de calcul, ci, după cum s-a arătat mai sus, Tribunalul arbitral, analizând unicul capăt principal de cerere (referitor la obligarea pârâtei la plata unei sume de bani), a ajuns la concluzia, la capătul unei ample motivări, că dovedită în mod cert – ca sumă datorată de pârâtă reclamantei – este doar suma de (...), iar, cât privește restul, reclamanta nu a administrat dovezi *(CACI, sent. arbitrală de completare nr. 179 din 14 iunie 2005, dosar nr. 278/2004, în RRA nr. 2/2009, pp. 54-55)*.

8. Criticile sentinței arbitrale, precum nemotivarea sau chiar nelegalitatea unor prevederi ale RPA-CA, nu pot constitui obiectul cererii de îndreptare, lămurire și completare a sentinței arbitrale, astfel că Tribunalul arbitral este îndreptățit să respingă aceste critici ca inadmisibile. Specificul procedurii arbitrale – încheierea convenției arbitrale, excluderea competenței instanțelor judecătorești, respectarea sentinței arbitrale – are drept consecințe nemenționarea căii de atac în dispozitivul hotărârii arbitrale, nemenționarea că hotărârea arbitrală a fost pronunțată

în şedinţă publică, precum şi nemenţionarea că hotărârea arbitrală a fost pronunţată „în numele legii". De altfel, hotărârea arbitrală se pronunţă în virtutea convenţiei arbitrale încheiate în condiţiile legii, iar nu „în numele legii" *(CACI, sent. arbitrală nr. 175/2007, dosar nr. 305/2006, în RRA nr. 3/2008, p. 69).*

9. Soluţionarea unei cereri de pronunţare a unei hotărâri de completare este scutită de plata taxelor arbitrale [art. 604 alin. (6) NCPC] *(CACI, sent. nr. 24 din 28 ianuarie 1983).*

10. Prin cererea formulată la data de 5 februarie 2008, pârâta a solicitat „înlăturarea dispoziţiilor potrivnice din dispozitivul sentinţei arbitrale nr. 261 din 29 noiembrie 2007", cu motivarea că reclamanta nu a precizat natura debitului pretins, în condiţiile în care reclamanta nu şi-a îndeplinit obligaţiile contractuale şi, în mod excesiv, Tribunalul a obligat-o la restituirea garanţiilor, deşi aceasta nu a fost cerută de reclamantă şi a fost corect reţinută drept garanţie de bună execuţie pentru care este în litigiu cu reclamanta, Tribunalul creând o situaţie paradoxală, transformând-o din creditor în debitor, suma la care a fost obligată neputând fi considerată debit până nu se lămuresc divergenţele contractuale cu privire la prestaţiile neîndeplinite de către reclamantă. Cererea nu este întemeiată. În fapt, prin cererea de „înlăturare a dispoziţiilor potrivnice", pârâta repune în discuţie fondul litigiului, solicitând nu înlăturarea unor dispoziţii potrivnice, care, de altfel, nu există, ci revenirea asupra soluţiei pronunţate, aceea de obligare la plata prestaţiilor efectuate şi neplătite *(CACI, sent. arbitrală nr. 158 din 14 iulie 2008).*

11. Conform art. 362 alin. 1 C. pr. civ. [art. 604 alin. (2)-(4) NCPC], orice parte implicată într-un litigiu soluţionat de un tribunal arbitral poate solicita completarea hotărârii pronunţate, într-un termen de 10 zile de la primirea cererii.

De asemenea, greşelile materiale din textul hotărârii arbitrale sau alte greşeli evidente care nu schimbă fondul soluţiei, precum şi greşelile de calcul pot fi rectificate, la cererea oricăreia dintre părţi.

Natura acestui termen este aceea a unui termen de decădere, astfel cum se precizează la art. 103 alin. 1 C. pr. civ.: „Neexercitarea oricărei căi de atac şi neîndeplinirea oricărui alt act de procedură în termenul legal atrage decăderea" [art. 185 alin. (1) NCPC]. Un termen de decădere este definit ca intervalul de timp înăuntrul căruia titularul unui drept subiectiv este obligat, printr-o dispoziţie imperativă a legii, să îl exercite într-un anumit mod, sub sancţiunea stingerii respectivului drept. Astfel, în cazul termenelor de decădere, pasivitatea titularului dreptului conduce la pierderea dreptului subiectiv. Această sancţiune nu poate fi înlăturată sub cuvânt că legea nu este cunoscută. Excepţia de tardivitate poate fi ridicată de partea interesată, dar, de asemenea, şi de instanţă, din oficiu.

Având un atare efect, termenul de decădere nu poate fi, de regulă, nici suspendat, nici întrerupt, fiind deci incompatibil şi cu repunerea în termen*.

Ţinând cont că recomandata cu A.R. trimisă la data de 8 ianuarie 2008, prin care s-a comunicat celor două părţi implicate în dosar sentinţa pronunţată, a ajuns la pârâtă la data de 14 ianuarie 2008, solicitarea venită din partea SC T.C. SRL la data de 7 februarie 2008 de a i se comunica respectiva sentinţă induce supoziţia că recomandata adresată ei nu a ajuns la destinaţie. În acest sens, Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional s-a adresat CN „Poşta Română" pentru a se clarifica situaţia recomandatei cu A.R. trimise SC T.C. SRL, prin care i s-a comunicat sentinţa în dosarul nr. 326/2006. În răspunsul la această solicitare, CN „Poşta Română" precizează că, „în urma verificărilor, s-a constatat că trimiterea sus-menţionată a fost predată destinatarului în data

* Este o gravă eroare să susţii că termenul de decădere este incompatibil cu repunerea în termen. Atât vechiul cod [art. 103 alin. (2)], cât şi NCPC (art. 186) reglementează repunerea în termen în legătură cu decăderea.

de 14 ianuarie 2008, semnând de primire secretara". La dosarul cauzei se găseşte ataşată adresa nr. 326 din 7 mai 2008 a Oficiului Poştal Bucureşti 4 din cadrul Direcţiei Regionale de Poştă Bucureşti a CN „Poşta Română", în care se face precizarea predării cu confirmare de primire din partea reclamantei a comunicării sentinţei arbitrale pronunţate în dosarul nr. 326/2006. Pe cale de consecinţă, cererea formulată de reclamantă la data de 21 februarie 2008, deci la peste o lună de zile de la data comunicării sentinţei, este introdusă tardiv şi a fost respinsă, deoarece dreptul la acţiune al reclamantei s-a stins prin neexercitarea lui în termenul imperativ prevăzut de lege.

Referitor la îndreptarea erorilor sau omisiunilor materiale, s-a reţinut că şi termenul pentru îndreptarea acestora este acelaşi.

În consecinţă, a fost respinsă cererea de îndreptare a erorilor materiale şi de completare a sentinţei arbitrale nr. 270 din 10 decembrie 2007, înregistrată la Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României la data de 21 februarie 2008, formulată de SC T.C. SRL *(CACI, sent. arbitrală nr. 92 din 7 mai 2008)*.

12. Tribunalul arbitral rămâne competent să soluţioneze cererea de refacere a unor înscrisuri dispărute, chiar dacă s-a dezînvestit de soluţionarea cauzei în urma pronunţării sentinţei arbitrale *(CACI, încheierea din 11 iunie 2002, în PR nr. 4/2002, p. 134)*.

13. Probleme de drept: a) obiectul cererii de îndreptare, lămurire şi completare a sentinţei arbitrale formulată de reclamant vizează omisiunea de a se pronunţa asupra unei excepţii de ordine publică; b) inadmisibilitatea criticilor de nelegalitate şi nemotivare în procedura ulterioară a lămuririi, îndreptării şi completării; c) hotărârea arbitrală se dă în virtutea convenţiei arbitrale, şi nu în „numele legii" *[CACI, sent. arbitrală nr. 175 din 20 septembrie 2007 (dosarul nr. 305/2006)]*.

Art. 605. Comunicarea hotărârii

(1) Hotărârea arbitrală va fi comunicată părţilor în termen de cel mult o lună de la data pronunţării ei.

(2) La cererea oricăreia dintre părţi, tribunalul arbitral îi va elibera o dovadă privind comunicarea hotărârii, în condiţiile alin. (1).

Comentariu

1. Textul stabileşte în alin. (1), într-o formă imperativă, că hotărârea arbitrală va fi comunicată părţilor în termen de cel mult o lună de la data pronunţării ei. Înseamnă că în acest interval ea trebuie şi redactată în întregul ei şi semnată de toţi arbitrii şi, dacă este cazul, de asistentul arbitral. Deşi redactarea este atât de categorică şi suntem în prezenţa unui termen legal imperativ, el nu este absolut, adică nu afectează valabilitatea hotărârii arbitrale, ci este un termen relativ care, în caz de nerespectare, poate atrage, eventual, alte sancţiuni[1)].

În practica arbitrajului instituţionalizat, deseori, atunci când se amână pronunţarea, la data pronunţării se prezintă hotărârea redactată integral, alături de minută. Este un procedeu benefic, deoarece este firesc să stabileşti mai întâi motivarea în fapt şi în drept ori în echitate,

[1)] Potrivit art. 12 alin. (4) din Regulamentul de organizare şi funcţionare a CACI (ediţia 2013), neîndeplinirea sau îndeplinirea cu întârziere a obligaţiilor izvorâte din calitatea de arbitru se sancţiona cu reţinerea din onorariul cuvenit acestuia a unei cote de 5% pentru fiecare zi de întârziere.

iar după aceea să ajungi la soluţia din minută (dispozitiv). În aceste condiţii, desigur, comunicarea se poate face fără nicio problemă în termenul prevăzut de lege.

2. Comunicarea hotărârii este un moment foarte important, deoarece face să curgă termenul în care părţile pot solicita lămurirea, completarea şi îndreptarea hotărârii (art. 604), din acel moment devine definitivă şi obligatorie (art. 606), face să curgă termenul pentru depunerea dosarului arbitral la tribunal (art. 607) sau termenul pentru exercitarea acţiunii în anulare [art. 611 alin. (1)].

3. Tribunalul arbitral, la cererea oricăreia dintre părţi, va elibera o dovadă privind comunicarea hotărârilor arbitrale în condiţiile stabilite de art. 605 alin. (1).

Jurisprudenţă*

1. Prevederea cuprinsă în art. 363 alin. 1 C. pr. civ. [art. 605 alin. (1) NCPC] are caracter de recomandare, lipsind sancţiunea *(C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 2659/1999, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 1999, Ed. Rosetti, Bucureşti, p. 44).*

2. Hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare care se introduce în termen de o lună de la data comunicării hotărârii. Art. 104 C. pr. civ. (art. 183 NCPC) prevede că actele de procedură trimise prin poştă instanţelor judecătoreşti se socotesc îndeplinite în termen dacă au fost predate recomandat la oficiul poştal înainte de împlinirea lui. În raport de aceste dispoziţii, acţiunea în anulare trimisă instanţei de judecată prin poştă cu confirmare de primire este socotită în termen, deoarece a fost predată recomandat la oficiul poştal înainte de împlinirea termenului de o lună prevăzut de art. 365 alin. 2 C. pr. civ. [art. 605 alin. (1) NCPC] *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 1012/R/2006, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2006, vol. II, p. 355).*

Art. 606. Efectele hotărârii arbitrale

Hotărârea arbitrală comunicată părţilor este definitivă şi obligatorie.

Comentariu

1. Deşi marginala vorbeşte de efectele hotărârii arbitrale, art. 606 nu enumeră toate aceste efecte, ci se referă doar la două:

- hotărârea arbitrală comunicată părţilor este definitivă. Deci, ea nu mai poate fi repusă în discuţia părţilor, sub rezerva procedurilor de care ne-am ocupat mai sus, şi anume: lămurirea, completarea şi îndreptarea hotărârii. Ea nu este supusă căilor de atac ordinare şi extraordinare reglementate de NCPC împotriva hotărârilor judecătoreşti, ci numai acţiunii în anulare în cazurile şi condiţiile prevăzute de art. 608-613;
- hotărârea arbitrală comunicată părţilor este obligatorie, deci se impune acestora, adică produce, ca şi hotărârea judecătorească, efecte numai între părţi şi succesorii acestora. Faţă de terţe persoane ea este opozabilă atât timp cât acestea nu fac, în condiţiile legii, dovada contrară.

---

* A se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1163.

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Deşi textul din NCPC nu mai prevede, ca şi vechiul cod [art. 363 alin. (3)], că hotărârea arbitrală comunicată părţilor are efectele unei hotărâri judecătoreşti definitive, este fără îndoială că ea are şi sub imperiul noii reglementări aceste efecte, ţinând seama, desigur, şi de particularităţile hotărârii arbitrale. Fără să intrăm în amănunte, deoarece efectele hotărârii judecătoreşti au fost analizate pe larg în vol. I, reţinem că:

- după pronunţarea hotărârii, tribunalul arbitral se dezînvesteşte şi niciun arbitru nu poate reveni asupra părerii sale;

- hotărârea arbitrală ce soluţionează, în tot sau în parte, fondul procesului sau statuează asupra unei excepţii procesuale ori asupra oricărui alt incident are, de la pronunţare, autoritate de lucru judecat cu privire la chestiunea tranşată. Această autoritate priveşte dispozitivul, precum şi considerentele pe care acesta se sprijină, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă. Hotărârea arbitrală atacată cu acţiune în anulare îşi păstrează autoritatea de lucru judecat până ce va fi înlocuită cu o altă hotărâre, fie a instanţei judecătoreşti, fie a tribunalului arbitral, după distincţiile pe care le face art. 613 NCPC. Desigur că, şi în cazul hotărârii arbitrale, autoritatea de lucru judecat are ca efect faptul că nimeni nu poate fi chemat în judecată de două ori în aceeaşi calitate, în temeiul aceleiaşi cauze şi pentru acelaşi obiect, iar oricare dintre părţi poate opune lucrul anterior judecat într-un alt litigiu, dacă are legătură cu soluţionarea acestuia din urmă;

- hotărârea arbitrală are putere executorie, în condiţiile prevăzute de lege.

Jurisprudenţă*

Hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată prin acţiune în anulare doar pentru motivele expres şi limitativ prevăzute de art. 364 lit. a)-i) C. pr. civ. [în prezent art. 608 alin. (1) lit. a)-i) NCPC]. În acest context, motivul de anulare întemeiat pe dispoziţiile art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC], derivat din greşita soluţionare a excepţiei autorităţii de lucru judecat, a fost justificat înlăturat de curtea de apel ca nefondat, faţă de interpretarea corectă de către Tribunalul arbitral a dispoziţiilor art. 1.201 C. civ. (art. 430-432 NCPC), motiv pentru care şi critica formulată de recurentă în acest sens a fost respinsă ca nefondată.

De asemenea, este neîntemeiată şi susţinerea recurentei conform căreia nu există autoritate de lucru judecat între o hotărâre pronunţată de o instanţă de drept comun şi o instanţă arbitrală, deoarece legea permite, în condiţiile stabilite de ea, ca un litigiu să fie soluţionat pe calea arbitrajului, astfel că, sub aspectul condiţiilor cerute de lege, nu se poate face o atare distincţie, consecinţa fiind că şi în faţa instanţei arbitrale se poate invoca autoritatea de lucru judecat rezultând dintr-o hotărâre judecătorească *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1031 din 26 martie 2009, în Legalis)*.

Art. 607. Păstrarea dosarului

În termen de 30 de zile de la data comunicării hotărârii sau de la data lămuririi, completării ori îndreptării ei, potrivit art. 604, tribunalul arbitral va depune dosarul litigiului la tribunalul prevăzut la art. 547, atașând și dovezile de comunicare a hotărârii arbitrale.

* A se vedea V.A. Vlasov, *Jurisprudenţă arbitrală 2007-2009*, p. 319.

Comentariu

1. În cazul arbitrajului *ad hoc*, dosarul arbitral, în integralitatea sa, se depune la tribunalul în circumscripţia căruia a avut loc arbitrajul [art. 547 alin. (1)], având ataşate şi dovezile de comunicare a hotărârii arbitrale. În principiu, această operaţiune trebuie făcută în termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii către părţi. Dacă însă s-a solicitat, în condiţiile art. 604, lămurirea, completarea sau îndreptarea hotărârii arbitrale, termenul de 30 de zile curge de la data hotărârii/încheierii prin care s-a soluţionat, după caz, cererea de lămurire, completare sau îndreptare.

2. Ca să nu existe niciun dubiu, precizăm şi aici că în cazul arbitrajului instituţionalizat dosarul nu se trimite instanţei judecătoreşti, ci se păstrează la instituţia permanentă de arbitraj [art. 619 alin. (5)].

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul V
Desfiinţarea hotărârii arbitrale*

Art. 608. Acţiunea în anulare

(1) Hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare pentru unul dintre următoarele motive:

a) litigiul nu era susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului;

b) tribunalul arbitral a soluţionat litigiul fără să existe o convenţie arbitrală sau în temeiul unei convenţii nule ori inoperante;

c) tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenţia arbitrală;

d) partea a lipsit la termenul la care au avut loc dezbaterile şi procedura de citare nu a fost legal îndeplinită;

e) hotărârea a fost pronunţată după expirarea termenului arbitrajului prevăzut la art. 567, deşi cel puţin una dintre părţi a declarat că înţelege să invoce caducitatea, iar părţile nu au fost de acord cu continuarea judecăţii, potrivit art. 568 alin. (1) şi (2);

f) tribunalul arbitral s-a pronunţat asupra unor lucruri care nu s-au cerut ori a dat mai mult decât s-a cerut;

g) hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul şi motivele, nu arată data şi locul pronunţării ori nu este semnată de arbitri;

h) hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziţii imperative ale legii;

i) dacă, după pronunţarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituţională s-a pronunţat asupra excepţiei invocate în acea cauză, declarând neconstituţională legea, ordonanţa ori o dispoziţie dintr-o lege sau dintr-o ordonanţă care a făcut obiectul acelei excepţii ori alte dispoziţii din actul atacat, care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate de prevederile menţionate în sesizare.

(2) Nu mai pot fi invocate ca motive pentru anularea hotărârii arbitrale neregularităţile care nu au fost ridicate potrivit art. 592 alin. (1) şi (3) sau care pot fi remediate pe calea prevăzută la art. 604.

(3) Pentru dovedirea motivelor de anulare nu pot fi aduse ca probe noi decât înscrisuri.

Comentariu

1. Reglementarea privind desfiinţarea hotărârii arbitrale a avut o evoluţie interesantă:

- Codul de procedură civilă din 1865 excludea opoziţia şi apelul, în cazul în care pricina era de natură să fie judecată în ultimă instanţă de tribunal (art. 361-362), dar admitea apelul în celelalte cazuri (în măsura în care părţile nu au renunţat la acest drept prin compromis sau prin act formal ulterior), contestaţia şi revizuirea (art. 363 şi art. 365), precum şi acţiunea în nulitate (art. 366)[1], iar Legea Curţii de Casaţie admitea şi recursul în casare (art. 36 –

* A se vedea şi V.M. Ciobanu, *Unele aspecte privind executarea şi desfiinţarea hotărârii arbitrale*, disponibil în Revista de Note şi Studii Juridice (RNSJ), pe *www.juridice.ro*, 21 ianuarie 2015.

[1] Textul prevedea cinci motive pentru care se putea cere nulitatea hotărârii arbitrale: dacă arbitrii care au dat hotărârea nu au primit o asemenea însărcinare de la părţi; dacă arbitrii s-au pronunţat după expirarea termenului arbitrajului; dacă hotărârea s-a dat asupra unor chestiuni care nu fuseseră supuse arbitrilor; dacă pretinsa hotărâre s-a dat de unii arbitri, neîndrituiţi să judece în lipsa celorlalţi; dacă este vorba de cazuri oprite de lege a fi judecate de arbitru.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea din 1860, art. 25 – Legea din 1925 şi art. 39 – Legea din 1939)[1]. De observat că în doctrină[2] se sublinia că acţiunea în nulitate nu se poate cumula cu căile de atac de drept comun, deoarece acţiunea în nulitate tăgăduieşte existenţa hotărârii arbitrale, în timp ce, prin exercitarea căilor de atac, se recunoştea validitatea hotărârii, dar se cerea reformarea sau retractarea ei, deoarece s-a pronunţat cu încălcarea dispoziţiilor legale;

- Codul Carol al II-lea din anul 1940, nepus în aplicare, prevedea în art. 524 că hotărârea arbitrală va putea fi atacată numai cu acţiune în anulare pentru opt motive prevăzute în art. 527[3] şi cu revizuire;

- Codul din 1948 a preluat prevederile Codului din 1865, cu modificările ulterioare, inclusiv în ceea ce priveşte cele cinci motive ale acţiunii în anulare, adăugându-se doar (în noul art. 366) dreptul de a ataca hotărârea arbitrală şi cu recurs, care a înlocuit recursul în casare;

- Legea nr. 59/1993 a modificat Codul de procedură civilă şi a stabilit în art. 364 că hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare pentru următoarele nouă motive: a) litigiul nu era susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului; b) tribunalul arbitral a soluţionat litigiul fără să existe o convenţie arbitrală sau în temeiul unei convenţii nule sau inoperante; c) tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenţia arbitrală[4]; d) partea a lipsit la termenul când au avut loc dezbaterile şi procedura de citare nu

---

[1] A se vedea: I.G. Săndulescu-Nănoveanu, *Explicaţiunea teoretică şi practică a Codului de procedură civilă*, Tipografia Ştefan Mihăilescu, Bucureşti, 1879, pp. 875-879; G. Tocilescu, *Curs*, vol. III, 1895, pp. 338-346; C. Albu, *De la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie la Curtea Supremă de Justiţie. O istorie a legilor de organizare şi funcţionare 1861-2001*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 2001.

[2] P. Vasilescu, *Tratat*, vol. III, 1943, pp. 204-206.

[3] Motivele erau următoarele: dacă compromisul este nul; dacă arbitrii nu au fost numiţi în formele şi modurile arătate de lege, cu condiţia ca nulitatea să fi fost ridicată în procesul ce s-a judecat în faţa arbitrilor; dacă arbitrii s-au pronunţat peste limitele compromisului; dacă arbitrii nu au observat normele de drept, cu excepţia cazului când trebuiau să judece după conştiinţă şi echitate; dacă hotărârea a fost pronunţată de persoane ce nu puteau fi arbitri; dacă hotărârea nu cuprinde dispozitivul, motivele, nu arată data pronunţării, nu este semnată, nu a fost pronunţată în ţară; dacă hotărârea a fost pronunţată după trecerea termenului prevăzut de art. 517, afară de cazul prevăzut de art. 518; dacă în cursul procedurii nu s-au observat formele prevăzute de lege pentru judecată, prevăzute sub sancţiunea de nulitate şi nulitatea nu s-a acoperit.

[4] Iniţial, Regulile CACI (ediţia 2008) cuprindeau aceleaşi motive ca şi art. 364 (art. 79), dar în ediţia 2011 din art. 90 a fost eliminat motivul privind împrejurarea că tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenţia arbitrală, deoarece Regulamentul şi Regulile prevedeau că supraarbitrul se numeşte întotdeauna de către Autoritatea de Nominare, chiar împotriva prevederilor convenţiei arbitrale. În ediţiile 2012 (art. 81) şi 2013 (art. 80) nu s-au mai enumerat motivele, ci s-a trimis la cod, dar Regulile şi Regulamentul prevedeau ca atât arbitrii, cât şi supraarbitrul să fie desemnaţi de Autoritatea de Nominare, care era Preşedintele Camerei de Comerţ şi Industrie a României (activitate pentru care primea o indemnizaţie de 10% din valoarea taxei arbitrale, adică taxa administrativă şi onorariile arbitrilor), chiar dacă în clauza arbitrală se prevedea altfel. Prin sent. civ. nr. 57 din 21 iunie 2013, C. Ap. Bucureşti, s. a V-a civ. (judecător Elisabeta Roşu) s-a admis o acţiune în anulare împotriva sentinţei CACI nr. 41 din 26 februarie 2013 pentru constituirea tribunalului arbitral fără respectarea convenţiei arbitrale, arătându-se că prin aplicarea Regulilor de procedură arbitrală, raportat la convenţia arbitrală, tribunalul arbitral a încălcat chiar principiile originare ce guvernează arbitrajul voluntar, respectiv principiul libertăţii de voinţă a părţilor şi principiul autonomizării arbitrajului faţă de instanţele judecătoreşti. Prin numirea arbitrilor exclusiv de către autoritatea de nominare, contrar convenţiei arbitrale, arbitrajul instituţionalizat

a fost legal îndeplinită; e) hotărârea a fost pronunțată după expirarea termenului arbitrajului prevăzut de art. 353[3]; f) tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut ori a dat mai mult decât s-a cerut; g) hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul și motivele, nu arată data și locul pronunțării, nu este semnată de arbitri; h) dispozitivul hotărârii arbitrale cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire; i) hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii. După cum se observă, au fost înlăturate complet căile de atac de drept comun, dar din această cauză legiuitorul a fost nevoit ca printre motive să înscrie și unele care figurează ca temeiuri pentru exercitarea căilor de atac;

- NCPC a păstrat prin art. 608 alin. (1) aceeași soluție de a supune hotărârea arbitrală numai acțiunii în anulare, motivele sunt tot în număr de nouă, dar parțial diferite. Nu vom intra aici în analiza lor, ci dorim doar să subliniem că: s-au adus unele precizări în legătură cu motivul de la lit. e); s-a eliminat de la motivul f) ipoteza de *minus petita* (tribunalul arbitral nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut) a fost înlăturată, deoarece s-a reglementat expres completarea hotărârii; s-a eliminat complet motivul de la lit. h) (dispozitivul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire), deoarece partea are la îndemână cererea de lămurire a hotărârii; motivul f) a devenit g), iar motivul i) a devenit h), iar la lit. i) s-a înscris un nou motiv ce vizează admiterea unei excepții de neconstituționalitate[1)]. Să mai precizăm că au fost aduse unele completări privind acțiunea în anulare prin alin. (2) și (3). Le vom examina ceva mai târziu.

Existența numai a acțiunii în anulare o întâlnim și în alte țări, dar există și țări[2)] în care, după mulți ani în care se prevedea aceeași soluție, s-a introdus și apelul[3)].

---

organizat la nivelul CACI de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României a fost transformat într-o instanță de judecată paralelă în care părțile nu-și pot alege „judecătorii", în raport cu pregătirea, profesionalismul, încrederea pe care o acordă unuia sau altuia dintre aceștia, experiența legală și tehnică în anumite domenii strâns legate de litigiul în discuție sau altele asemenea, fiind impuși de instituția permanentă de arbitraj. Altfel spus, avantajele unanim recunoscute de doctrina în materie pentru arbitraj, în raport cu judecata de drept comun de către instanțele de judecată, între care posibilitatea alegerii arbitrilor, posibilitatea derogării prin convenția arbitrală de la normele generale, încrederea mai mare pe care o inspiră un „judecător" pe care l-ai ales în funcție de criterii obiective sau subiective, deopotrivă, sunt înlăturate cu desăvârșire, prin aceea că instituția permanentă de arbitraj, prin modificarea propriilor reguli, înlătură aceste posibilități și restrânge în mod exagerat libertatea de voință a părților, în ceea ce privește procedura de numire a arbitrilor. Să mai precizăm noi că, dacă părțile nu acceptau aceste prevederi, arbitrajul se considera nu instituționalizat, ci *ad hoc* și Curtea de Arbitraj își dădea concursul pentru organizarea acestuia, dar în acest caz taxa administrativă se majora cu 50%. În cazul arbitrajului *ad hoc*, părțile aveau dreptul de a-și numi arbitri, precum și de a stabili modalitatea de numire a supraarbitrului.

Din fericire, din luna mai 2014 s-au abandonat aceste dispoziții și s-a revenit la reglementarea care permite ca părțile să-și aleagă arbitrii, iar supraarbitrul, dacă tribunalul este compus din trei persoane, să fie desemnat de cei doi arbitri. În cazurile în care părțile nu-și desemnează arbitrii, respectiv nu se poate stabili supraarbitrul, numirea lor se face de către președintele Curții de Arbitraj.

[1)] În Regulile CACI (ediția 2011) acest motiv a fost introdus cu anticipație față de cod [art. 90 lit. i)].

[2)] A se vedea, de exemplu: C.A.M. López, *Considerații cu privire la noua reglementare privind arbitrajul din Peru*, în RRA nr. 3/2010, p. 78; M. Aksenova, *Arbitrajul în Rusia*, în RRA nr. 4/2009, p. 20.

[3)] L. Tal, *La principale innovation dans la Loi de l'Arbitrage israélienne: le droit de faire appel à la décision de l'arbitre*, în RRA nr. 4/2011, pp. 36-37.

2. De-a lungul timpului, au existat şi numeroase controverse cu privire la natura juridică a acţiunii în anulare[1]. Fără a intra în detalii, vom enunţa aceste opinii: cererea în anulare are natura juridică a unui recurs, cu particularitatea că motivele de casare nu sunt identice[2]; acţiunea în anulare reprezintă o cale de atac civilă, autonomă, extraordinară, de reformare şi de control judecătoresc[3]; acţiunea în anulare are o natură juridică mixtă – jurisdicţională şi contractuală –, fiind un mijloc procedural specific prin care instanţele judecătoreşti exercită controlul judecătoresc asupra hotărârii arbitrale[4]; acţiunea în anulare a fost calificată ca o cale de atac extraordinară, de reformare, nesuspensivă de executare şi devolutivă, prin care se realizează controlul judecătoresc[5]; mijloc procedural destinat a declanşa controlul judecătoresc asupra unei hotărâri arbitrale[6]; acţiune principală de control judecătoresc, după modelul fostei legiuiri ardelene, care nu admite căi de reformare contra sentinţelor arbitrilor, ci acţiunea de invalidare[7]; acţiune de primă instanţă[8]; natură hibridă, *sui generis*[9].

O evoluţie contradictorie se poate constata şi în jurisprudenţa instanţei supreme, acţiunea în anulare fiind calificată uneori ca o cale de atac[10], alteori ca o acţiune şi o cale de atac specială în acelaşi timp[11], iar în alte cazuri s-a decis că soluţionarea acţiunii în anulare are caracterul unei judecăţi în primă instanţă, neputând fi asimilată unei judecăţi în apel şi nici uneia în recurs[12]. Prin decizia nr. V din 25 iunie 2001, dată într-un recurs în interesul legii, instanţa supremă a stabilit, pentru a curma practica neunitară, că acţiunea în anulare este o cale de atac[13].

În ceea ce ne priveşte, am arătat de multă vreme că suntem în prezenţa unui control judecătoresc care se realizează pe cale de acţiune, în primă şi ultimă instanţă, deoarece hotărârea judecătorească pronunţată asupra acţiunii în anulare este susceptibilă numai de recurs[14].

Controversa a fost atenuată, chiar sub imperiul vechiului cod, prin Legea nr. 219/2005, care a prevăzut la art. 365 alin. 1 că este o judecată în primă instanţă, iar prin art. 366[1] a

---

[1] A se vedea, pentru dezvoltări, I. Băcanu, *Controlul judecătoresc asupra hotărârii arbitrale*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2005, pp. 18-39. Pentru soluţii din alte ţări, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 871-873.

[2] G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, 1994, p. 615.

[3] Gh. Beleiu, E. Osipenco, M. Cozmanciuc, *Desfiinţarea hotărârii arbitrale*, în Dreptul nr. 9/1995, p. 15.

[4] S. Zilberstein, I. Băcanu, *Desfiinţarea hotărârii arbitrale*, în Dreptul nr. 10/1996, pp. 31-33; G. Homotescu, *op. cit.*, pp. 99-102.

[5] V. Roş, *op. cit.*, pp. 450-452.

[6] I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001, p. 702. În lucrarea *Noul Cod...*, 2013, p. 873, se raliază părerii că acţiunea arbitrală este un mijloc procedural specific, de natură dual, prin care se exercită controlul judecătoresc asupra unei sentinţe arbitrale.

[7] I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, pp. 291-295; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 606-608.

[8] M. Ionaş Sălăgean, *op. cit.*, pp. 148-154.

[9] T. Prescure, R. Crişan, *op. cit.*, p. 248.

[10] CSJ, s. com., dec. nr. 1165/1997, în RDC nr. 10/1918, p. 197.

[11] CSJ, s. com., dec. nr. 1245/1997, în RDC nr. 6/1999, pp. 123-124.

[12] CSJ, s. com., dec. nr. 758/1998, în RDC nr. 1/2000, pp. 93-94.

[13] În M. Of. nr. 675 din 25 octombrie 2001 sau în Dreptul nr. 11/2001, pp. 188-191.

[14] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1997, pp. 614-615; *idem*, *Din nou despre natura juridică a acţiunii în anulare a hotărârii arbitrale*, în Dreptul nr. 1/2002, pp. 76-83.

stabilit că acțiunea în anulare se judecă în completul prevăzut pentru judecata în primă instanță. Această ultimă dispoziție a fost reluată și în NCPC, în art. 613 alin. (1).

3. După cum s-a decis și în jurisprudența întemeiată pe vechiul cod[1], motivele acțiunii în anulare sunt expres și limitativ prevăzute de art. 608 NCPC, astfel că ele sunt de strictă interpretare și nu pot fi extinse prin analogie. Ele vizează, în ansamblu, condițiile de regularitate a hotărârii arbitrale în raport cu înțelegerea lor concretizată prin convenția arbitrală și cauze de nelegalitate expres stabilite, și, astfel cum s-a subliniat în doctrină[2], nu motive care să vizeze situația de fapt și probele administrate sau, mai sintetic, temeinicia hotărârii arbitrale.

În orice caz, motivele prevăzute de art. 608, ca și în vechea reglementare[3], pot fi grupate în mai multe categorii: motive specifice arbitrajului [lit. a), b), c) și e)], motive care vizează procedura, la fel ca și motivele privind exercitarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești [lit. d), f), g), h) și i)] sau motive inerente sentinței arbitrale; motive privind competența; motive privind procedura; motive de ordine publică ori absența, nulitatea sau ineficacitatea convenției de arbitraj [lit. a) și b)]; organizarea și funcționarea tribunalului arbitral nu corespund convenției arbitrale [lit. c) și e)]; procedura de judecată nu s-a realizat în conformitate cu normele arbitrajului [lit. d)]; hotărârea arbitrală nu satisface ea însăși exigențele legale [lit. f), g), h) și i)][4].

Considerăm că prima dintre clarificări este cea mai sugestivă și ne vom opri pe scurt asupra ei. Dezvoltări substanțiale nu sunt necesare, deoarece aspectele ce constituie motivele acțiunii în anulare au fost analizate fie în vol. I al Comentariilor, îndeosebi la principii, hotărâre și căile de atac, fie în cadrul acestei cărți a IV-a, consacrată de cod arbitrajului, în legătură cu textele care reglementează arbitrabilitatea litigiilor, convenția arbitrală și termenul arbitrajului.

4. Prima categorie vizează, astfel cum am arătat, motive specifice arbitrajului:

- în primul rând, este vorba de faptul că litigiul nu era susceptibil de soluționarea pe calea arbitrajului, ci competența revenea exclusiv instanțelor judecătorești sau altui organ de jurisdicție[5]. După cum s-a arătat, art. 542 alin. (1) NCPC exclude de la arbitraj litigiile privind starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală[6], relațiile de

[1] De exemplu, ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 1425/2007, în Dreptul nr. 12/2007, p. 290, și s. com., dec. nr. 3311/2010, în B. Cas. nr. 2/2011, p. 40. La fel este soluția și în legislația altor țări – a se vedea, de exemplu, M. Aksenova, *loc. cit.*, pp. 20-21.

[2] T. Prescure, R. Crișan, *op. cit.*, p. 251.

[3] A se vedea I. Băcanu, *op. cit.*, pp. 41-42, inclusiv nota 57.

[4] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 609-612.

[5] A se vedea, pe larg, inclusiv cu jurisprudență sub imperiul vechii reglementări, I. Băcanu, *op. cit.*, pp. 42-51.

[6] Semnalăm totuși că prin Legea nr. 36/1995, legea notarilor publici și a activității notariale, republicată în anul 2013, pe lângă Camerele județene ale notarilor publici s-a prevăzut că pot fi constituite și pot funcționa curți de arbitraj, instituții permanente de arbitraj, neguvernamentale, fără personalitate juridică, independente în exercitarea atribuțiilor ce le revin. Regulamentul curții se aprobă de camere, pe baza regulamentului-cadru aprobat de Consiliul Uniunii Notarilor Publici din România. Activitatea curților se va desfășura potrivit prevederilor NCPC, Regulamentului și Regulilor de procedură stabilite de camere în baza regulamentului-cadru. Curtea de arbitraj va putea rezolva numai litigii izvorâte din actele și

familie[1)], precum şi drepturile asupra cărora părţile nu pot să dispună; pe de altă parte, reamintim că şi statul sau autorităţile publice au facultatea de a încheia convenţii arbitrale dacă sunt autorizate prin lege sau prin convenţii la care România este parte. În sfârşit, curmându-se unele controverse existente sub vechea reglementare, art. 542 alin. (3) NCPC îngăduie persoanelor juridice de drept public care au în obiectul lor de activitate şi activităţi economice să încheie convenţii arbitrale, cu excepţia situaţiilor în care legea sau actul lor de înfiinţare ori de organizare prevede în mod expres altfel[2)];

- în al doilea rând, este vorba de situaţia în care tribunalul arbitral a soluţionat litigiul fără să existe o convenţie arbitrală sau în temeiul unei convenţii nule şi inoperante. După cum se ştie, în societatea modernă, de multă vreme, rolul de a înfăptui justiţia şi l-a asumat statul, astfel că el, în principiu, deţine monopolul justiţiei[3)]. De la acest principiu, una dintre excepţii o constituie arbitrajul, care, aşa cum îl califică art. 541 alin. (1) NCPC, reprezintă o jurisdicţie alternativă având caracter privat. Pentru a se putea recurge însă la arbitraj este nevoie de o înţelegere a părţilor care îmbracă forma convenţiei arbitrale, în condiţiile art. 548-552, care au fost examinate mai devreme. După cum s-a arătat, încheierea convenţiei arbitrale exclude, pentru litigiul care face obiectul ei, competenţa instanţelor judecătoreşti (art. 553). Dacă totuşi a fost sesizată instanţa judecătorească, iar una dintre părţi invocă existenţa convenţiei arbitrale, instanţa îşi va declina competenţa sau va respinge cererea ca nefiind de competenţa instanţei judecătoreşti, după cum arbitrajul este instituţionalizat sau *ad hoc*. Dacă însă nu există convenţie arbitrală sau convenţia arbitrală este lovită de nulitate şi inoperantă, ceea ce practic echivalează cu inexistenţa ei, şi totuşi tribunalul arbitral s-a pronunţat, hotărârea poate fi desfiinţată;

- hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată, în al treilea rând, dacă tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenţia arbitrală. Astfel cum s-a arătat atunci când s-au analizat art. 543, art. 544, art. 555-566, NCPC reglementează în amănunt modul de constituire a tribunalului arbitral conform voinţei părţilor în cazul arbitrajului *ad hoc*, dar există în Cod şi reguli privind constituirea tribunalului şi în cazul arbitrajului instituţionalizat (art. 616-618)[4)];

---

procedurile notariale, dar nu se face nicio rezervă în privinţa dezbaterilor succesorale [art. 48 alin. (2)-(7)]. Ar fi potrivit deci să se recunoască şi arbitrajului de drept comun sau, în orice caz, arbitrajului instituţionalizat să rezolve litigii care izvorăsc din dezbaterea succesorală.

1) În condiţiile în care NCC şi NCPC îngăduie divorţul pe cale administrativă, în faţa ofiţerului de stare civilă şi prin procedură notarială, este de examinat dacă nu ar fi cazul să se îngăduie ca divorţul să se pronunţe şi pe calea arbitrajului, cel puţin a arbitrajului instituţionalizat, care este posibil să ofere garanţii mai mari.

2) În sensul că arbitrajul este permis numai în cazul concesiunilor de lucrări publice şi servicii, nu şi în cazul concesiunilor de bunuri proprietate publică, a se vedea Al.-S. Ciobanu, *Arbitrabilitatea litigiilor din materia contractelor de concesiune, în lumina dispoziţiilor Noului Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 5/2014, pp. 49-72.

3) V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, 1996, pp. 42-45.

4) După cum am arătat mai devreme, la începutul analizei art. 608, sub pct. 1, Regulamentul CACI şi Regulile de procedură ale acestei Curţi, ediţia 2013, chiar după modificarea lor ca urmare a intrării în vigoare a NCPC, prevedeau că, în cazul arbitrajului instituţionalizat, arbitrii şi supraarbitrul sunt numiţi exclusiv de către autoritatea de nominare, chiar dacă părţile au prevăzut altfel în convenţia arbitrală. Deci,

- ultimul motiv din această categorie vizează pronunțarea hotărârii după expirarea termenului arbitrajului. După cum s-a văzut, art. 567 alin. (1) stabilește termenul de cel mult 6 luni de la constituirea tribunalului arbitral în care acesta să se pronunțe, dacă părțile nu au prevăzut altfel. Desigur că art. 608 alin. (1) lit. e), când face trimitere la art. 567, are în vedere și prevederile alin. (2)-(5), care stabilesc cazurile și condițiile în care termenul de arbitraj se suspendă sau se prelungește. Pe de altă parte, se precizează că motivul de nulitate întemeiat pe expirarea termenului de arbitraj poate fi invocat numai dacă cel puțin una dintre părți a declarat că înțelege să invoce caducitatea, iar părțile nu au fost de acord cu continuarea judecății în condițiile stabilite de art. 568 alin. (1) și (2).

5. În a doua categorie se încadrează, *în primul rând*, motivul prevăzut la lit. d), respectiv partea a lipsit la termenul când au avut loc dezbaterile și procedura de citare nu a fost legal îndeplinită.

Potrivit art. 153 alin. (1) NCPC, instanța poate hotărî asupra unei cereri numai dacă părțile au fost citate și s-au prezentat, personal sau prin reprezentant, în afară de cazurile în care prin lege se dispune altfel. Din moment ce textul se referă generic la „instanță", rezultă că trebuie avut în vedere orice organ de jurisdicție, inclusiv arbitrajul. Este o soluție firească, deoarece numai în acest fel se pot asigura contradictorialitatea și dreptul de apărare, principii fundamentale ale procesului civil, aplicabile și în materia arbitrajului, astfel cum rezultă în mod expres din art. 575 alin. (2) NCPC.

În Cartea a IV-a, referitoare la arbitraj, există dispoziții referitoare la citare care au fost deja examinate, cum sunt cele din art. 576-577, art. 580, art. 582, art. 583-584, dar ele, desigur, nu acoperă întreaga problematică, astfel încât se vor completa cu cele prevăzute de art. 153 alin. (2), art. 156-158, art. 161-162, art. 166-173, art. 229-230, texte ce au fost analizate în vol. I.

De observat că motiv de acțiune în anulare constituie doar lipsa părții la termenul când au avut loc dezbaterile și procedura de citare nu a fost legal îndeplinită, adică nu s-a realizat deloc ori s-a apreciat în mod greșit că partea are termenul în cunoștință, deși art. 229 NCPC nu-și găsea aplicare, sau, deși citarea s-a făcut, ea nu a respectat cerințele legii, adică a fost o citare nelegală. În cazul hotărârilor judecătorești, un asemenea motiv se invocă, după caz, pe calea apelului, a recursului [art. 488 alin. (1) pct. 5] sau a contestației în anulare obișnuite, de drept comun [art. 503 alin. (1)]. Și în dreptul comun, căile de atac și, în arbitraj, acțiunea în anulare pot fi exercitate numai de către partea interesată, adică de partea nelegal citată, nu și de adversarul care a fost legal citat.

În al doilea rând, în categoria motivelor ce vizează procedura se încadrează motivul de la lit. f), când tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut (*extra petita*) ori a dat mai mult decât s-a cerut (*plus petita*). În dreptul comun, aceste ipoteze sunt reglementate ca motiv de revizuire, adăugându-se și o a treia ipoteză, și anume când instanța judecătorească nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut (*minus petita*) [art. 509 alin. (1) pct. 1]. Și în cazul arbitrajului și al instanțelor judecătorești motivul vine să sancționeze

nu se respecta nici dispoziția art. 617 alin. (2) NCPC, ce stabilește că, dacă între convenția arbitrală și regulamentul arbitrajului instituționalizat la care aceasta trimite există contrarietate, va prevala convenția arbitrală. Din fericire, după cum am menționat, a fost abandonat acest sistem.

nerespectarea principiului disponibilităţii, principiu ce caracterizează procesul civil [art. 9 şi art. 575 alin. (2)]. Deosebirea dintre dreptul comun şi arbitraj se referă la ipoteza *minus petita*, când în prima situaţie partea interesată are alegerea dintre cererea de completare a hotărârii şi revizuire [art. 444 şi art. 509 alin. (1) pct. 1][1], în timp ce în cazul arbitrajului calea cererii de completare este obligatorie şi pentru această ipoteză nu se poate exercita acţiunea în anulare [art. 604 alin. (2) şi art. 608 alin. (1) lit. f)].

Al treilea motiv de procedură vizează faptul că hotărârea arbitrală nu cuprinde dispozitivul şi motivele, nu arată data şi locul pronunţării ori nu este semnată de arbitri. Acest motiv este identic cu cel din vechea reglementare [art. 364 lit. g)], după cum şi cuprinsul hotărârii cunoaşte aceeaşi redactare [art. 361 şi art. 603 alin. (1)][2]. Aşa cum se observă, nu lipsa oricăror elemente din hotărâre atrage nulitatea hotărârii arbitrale, ci numai a celor pe care le-am putea numi „esenţiale": dispozitivul cuprinde soluţia care, dacă este cazul, se va pune în executare silită; motivarea este necesară deoarece ea justifică soluţia din dispozitiv şi permite să se urmărească procesul formării convingerii arbitrilor, fie că au judecat în drept, fie că au judecat în echitate[3]; data permite verificarea faptului dacă s-a respectat termenul arbitrajului şi nu a intervenit caducitatea; locul pronunţării este cel stabilit de părţi sau, în lipsa unei stipulaţii a lor în acest sens, de către tribunalul arbitral. În legătură cu acest element, păstrat şi în hotărâre, şi în motivele acţiunii în anulare, la fel ca în vechea reglementare, când, potrivit art. 360[1] alin. (1), deliberarea se făcea cu participarea tuturor arbitrilor în persoană, trebuie observat, aşa cum am mai arătat, că art. 602 alin. (1) NCPC dispune că deliberarea şi, în consecinţă, şi pronunţarea se fac în modalitatea stabilită de convenţia arbitrală sau, în lipsă, de tribunalul arbitral; semnătura arbitrilor este esenţială pentru a verifica alcătuirea tribunalului arbitral şi a certifica că soluţia le aparţine. Dacă soluţia s-a luat cu majoritate de voturi, hotărârea se va semna numai de arbitrii care au dat soluţia majoritară, iar cel care a avut opinia separată o va semna pe aceasta. În sfârşit, trebuie observat că, deşi, potrivit art. 603 alin. (1) lit. g), hotărârea se semnează, dacă este cazul, şi de asistentul arbitral, lipsa semnăturii lui nu constituie motiv de acţiune în anulare.

În al patrulea rând, constituie motiv al acţiunii în anulare, ca şi în vechea reglementare, faptul că hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziţii imperative ale legii[4].

---

[1] Tr.C. Briciu, în *Noul Cod...* (coord. V.M. Ciobanu, M. Nicolae), vol. I, p. 1411.

[2] A se vedea şi G. Dănăilă, *Acţiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale*, în RDC nr. 9/2002, pp. 53-70.

[3] În legătură cu motivarea hotărârilor judecătoreşti, şi în doctrina franceză (H. Motulsky, *Principes d'une réalisation méthodique du droit privé*, Sirey, Paris, 1948, p. 162), şi în doctrina românească (V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1997, p. 391) se precizează că motivarea poate suferi de trei feluri de vicii: să fie inexistentă, să fie inexactă ori să fie insuficientă sau că nemotivare există şi în cazul în care hotărârea nu este deloc motivată ori cuprinde motive contradictorii sau motive care sunt străine pricinii. S-a pus însă problema dacă toate aceste aspecte sunt valabile şi în cazul hotărârii arbitrale, din moment ce instanţa judecătorească de control nu poate verifica în fond hotărârea arbitrală. Pe de altă parte, în cazul arbitrajului comercial internaţional, părţile pot conveni expres ca hotărârea arbitrală să nu fie motivată ori s-au supus unei proceduri arbitrale în care nu există obiceiul de a motiva hotărârea şi părţile nu au cerut în mod expres motivarea – I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, pp. 88-89.

[4] S-a decis că prin acest motiv nu se poate invoca netemeinicia hotărârii arbitrale – ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 90/2014, disponibilă pe *www.juridice.ro*, 2 iulie 2014.

Să reținem mai întâi că, potrivit art. 11 NCC, nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri. Pe de altă parte, art. 1.169 NCC statuează în sensul că părțile sunt libere să încheie orice contracte și să determine conținutul acestora, în limitele impuse de lege, de ordinea publică și de bunele moravuri.

În NCPC găsim referiri la cele trei noțiuni în mai multe texte:

- art. 541 alin. (2) stabilește că, în administrarea arbitrajului, părțile litigante și tribunalul arbitral competent pot stabili reguli derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca regulile respective să nu fie contrare ordinii publice și dispozițiilor imperative ale legii;

- art. 544 alin. (2) prevede că, sub rezerva ordinii publice și a bunelor moravuri, precum și a dispozițiilor imperative ale legii, părțile pot stabili, prin convenția arbitrală sau prin act scris încheiat ulterior, fie direct, fie prin referire la o anumită reglementare având ca obiect arbitrajul, normele privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor etc.

Unele observații se impun:

- nici NCC și nici NCPC nu definesc „ordinea publică" și „bunele moravuri", dar din textele la care ne-am referit rezultă că ele vizează și dreptul material, și dreptul procesual. În doctrina mai veche sau mai nouă s-a încercat definirea lor. Cu privire la legea civilă, s-a arătat că este de ordine publică ori de câte ori ordonă sau oprește un act juridic a cărui aplicare este utilă sau vătămătoare întregului corp social, și nu numai unuia sau câtorva dintre membrii societății[1]. Noțiunea de „ordine publică" nu este însă identică cu cea de „normă imperativă", fiindcă altfel nu s-ar justifica referirea distinctă la ele[2]. Cu referire la „bunele moravuri", s-a arătat că vizează, de asemenea, ocrotirea unui interes general și semnifică un ansamblu de reguli impuse de o anumită morală socială, existentă la un

[1] E. Herovanu, *Tratat*, pp. 57-58. În alți termeni, s-a arătat (V. Roș, *op. cit.*, p. 173) că ordinea publică include în sfera sa ordinea economică, socială și politică. În același sens, s-a arătat (O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 45) că noțiunea de „ordine publică" înglobează toate principiile și regulile de ordine socială și morală pe care legiuitorul le-a considerat esențiale pentru societate și care, din acest motiv, se impun respectului tuturor. De aceea, se preciza că legile care ocrotesc un interes general sunt de ordine publică, dar totuși legile imperative și cele de ordine publică nu trebuie confundate, deoarece ordinea publică prezintă mobilitate și legiuitorul își poate schimba opțiunile sau judecățile asupra acestei noțiuni.

[2] În doctrină (I. Băcanu, *op. cit.*, 2005, p. 95) s-a subliniat că ordinea publică în arbitraj nu coincide cu ordinea publică în procedura judiciară, după cum ordinea publică internă nu coincide cu ordinea publică de drept internațional privat. Drept dovadă, art. 2.564 NCC dispune că aplicarea legii străine se înlătură dacă încalcă ordinea de drept privat român și acest lucru se întâmplă în măsura în care ar conduce la un rezultat incompatibil cu principiile fundamentale ale dreptului român și ale dreptului Uniunii Europene și cu drepturile fundamentale ale omului. Pe de altă parte, art. 1.108 alin. (2) NCPC dispune că nu beneficiază de forța probantă prevăzută la alin. (1) constatările făcute de instanța străină care sunt manifest incompatibile cu ordinea publică de drept internațional privat român. Iar art. 1.125 NCPC dispune că orice hotărâre arbitrală dintre cele prevăzute la art. 1.124 este recunoscută și poate fi executată în România dacă diferendul formând obiectul acesteia poate fi soluționat pe cale arbitrală în România și dacă hotărârea nu cuprinde dispoziții contrare ordinii publice de drept internațional privat român.

moment dat şi într-un anumit loc, care, în paralel cu ordinea publică, reprezintă un standard în funcţie de care sunt apreciate comportamentele umane[1];

- încălcarea normelor dispozitive, spre deosebire de încălcarea normelor imperative, de la care tribunalul arbitral nu poate deroga nici dacă există consimţământul părţilor sau acordul tribunalului, nu constituie motiv de acţiune în anulare[2]. În materia arbitrajului, normele de procedură au cu precădere caracter dispozitiv.

În sfârşit, ultimul motiv [introdus în NCPC ca urmare a abrogării, prin Legea nr. 177/2010, a art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, care prevedea că, dacă în faţa instanţei judecătoreşti sau de arbitraj comercial se invocă excepţia de neconstituţionalitate a unei legi sau ordonanţe, pe perioada excepţiei de neconstituţionalitate judecarea cauzei se suspendă] stabileşte că, dacă, după pronunţarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituţională s-a pronunţat asupra excepţiei invocate în acea cauză, declarând neconstituţională legea, ordonanţa ori o dispoziţie dintr-o lege sau dintr-o ordonanţă care a făcut obiectul acelei excepţii ori alte dispoziţii din actul atacat care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate de prevederile menţionate în sesizare, poate fi exercitată acţiunea în anulare.

Deşi Legea nr. 177/2010 nu a stabilit revenirea la soluţia anterioară prevăzută de Legea nr. 47/1992, adică suspendarea legală facultativă, noi am apreciat că instanţa judecătorească/tribunalul arbitral, în temeiul art. 413 alin. (1) pct. 1 NCPC, poate suspenda judecata procesului până la rezolvarea excepţiei. Am apreciat că judecătorul/arbitrul, care poate invoca chiar din oficiu excepţia de neconstituţionalitate, nu poate fi obligat să judece în continuare, deşi are îndoieli cu privire la constituţionalitatea dispoziţiei legale pe care va urma să o aplice[3].

Dacă însă tribunalul arbitral a sesizat Curtea Constituţională, fără a suspenda judecata, iar după pronunţarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituţională s-a pronunţat asupra excepţiei invocate în cauză, declarând neconstituţională legea, ordonanţa şi o dispoziţie dintr-o lege sau dintr-o ordonanţă care a făcut obiectul acelei excepţii ori alte dispoziţii din actul atacat care, în mod necesar şi evident, nu pot fi disociate de prevederile menţionate în sesizări, hotărârea arbitrală poate fi atacată cu acţiune în anulare. Pentru o asemenea ipoteză, în cazul

---

[1] A se vedea: P. Perju, în *Noul Cod civil*, pp. 12-13; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, p. 45. Aceşti din urmă autori, deşi definesc exact la fel „bunele moravuri", apreciază, aşa cum am arătat deja, că, de fapt, bunele moravuri fac parte din ordinea publică. Pe de altă parte, în doctrină se arată că morala (regulile de convieţuire socială sau bunele moravuri) nu reprezintă un izvor de drept distinct lor, dar, în măsura în care legea face trimitere la ea, atunci ea este încorporată de actul normativ respectiv. Însă încorporarea bunelor moravuri în anumite norme juridice poate avea loc şi atunci când nu există o trimitere expresă, dar circumstanţele speţei permit încorporarea, caz în care completarea dispoziţiei legale cu regulile în discuţie se face în temeiul art. 11 NCC – G. Boroi, C.A. Anghelescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 9-10.

[2] ÎCCJ, s. com., dec. nr. 693/2011, în Dreptul nr. 5/2011, p. 229.

[3] V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 323. Este interesant de semnalat că o instanţă arbitrală internaţională (Curtea de pe lângă Camera Internaţională de Comerţ Paris), care judeca potrivit legii române, a invocat o excepţie de neconstituţionalitate a legii române, iar Curtea Constituţională în mod justificat a apreciat că a fost corect sesizată – a se vedea Decizia nr. 123 din 5 martie 2013 şi *comentariul* Şt. Deaconu, disponibilă pe *www.juridice.ro*, 17 aprilie 2013.

hotărârilor judecătorești, se poate exercita revizuirea [art. 509 alin. (1) pct. 11]. Trebuie observat însă că textul privind o hotărâre judecătorească este mai restrictiv decât cel vizând hotărârea arbitrală, deoarece nu a fost preluat din vechea reglementare art. 322 pct. 10, care avea o redactare ca și cea din art. 608 alin. (1) lit. i) NCPC, ci se referă doar la declararea ca neconstituțională a prevederii care a făcut obiectul excepției de neconstituționalitate[1].

6. Spre deosebire de vechea reglementare, art. 608, care enumeră motivele acțiunii în anulare, prevede în alin. (2) și o condiție restrictivă, respectiv se stabilește că nu pot fi invocate ca motive pentru anularea hotărârilor arbitrale neregularitățile care nu au fost ridicate potrivit art. 592 alin. (1) și (3) sau care pot fi remediate pe calea prevăzută la art. 604, respectiv lămurirea, completarea și îndreptarea hotărârii.

7. O a doua restricție este înscrisă în alin. (3) și are în vedere probele, textul stabilind că pentru dovedirea motivelor de anulare nu pot fi aduse ca probe noi decât înscrisuri, nu și alte mijloace de probă.

Jurisprudență*

1. Nu se poate ataca pe motiv de nulitate o hotărâre arbitrală decât în cazurile și pentru motivele anume indicate de lege *(Trib. Suceava, 7 februarie 1897, în Em. Dan, Codul adnotat, p. 533, nr. 6)*.

2. Soluționarea prin arbitraj a litigiilor patrimoniale este la latitudinea părților și se realizează prin convenția lor, urmând a se supune dispozițiilor procedurale din Cartea a IV-a, Capitolele I-IX, iar hotărârea arbitrală poate fi desființată numai prin acțiune în anulare pentru unul dintre motivele prevăzute de art. 364 lit. a)-i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. a)-i) NCPC]. Această cale procedurală nu este devolutivă, iar instanța sesizată cu acțiunea în anulare are a verifica dacă hotărârea arbitrală ar putea fi desființată pentru unul dintre motivele arătate mai sus *(C. Ap. București, s. com., dec. nr. 7/1995)*.

3. Acțiunea în anulare apare ca o cale restrictivă de atac, în condiții care nu permit decât analiza limitată a hotărârii atacate.

Interpretarea contractului, plata prețului reprezintă situații convenite de părți în limita acordului lor de voință care nu a încălcat norme imperative, de ordine publică sau bunele moravuri. Numai interpretarea clauzelor contractuale în contradicție cu aceste norme este supusă cenzurii prin acțiunea în anulare; dar chestiunile de fapt, precum cele învederate de recurentă, presupun o examinare devolutivă inadmisibilă *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 4788/2005, în BJ – Bază de date)*.

4. Hotărârea pronunțată de tribunalul arbitral nu încalcă nici ordinea publică, nici vreo dispoziție legală imperativă, ci doar interpretează voința părților exprimată prin contractul de concesiune, așa cum s-a solicitat prin acțiunea arbitrală *(CSJ, s. com., dec. nr. 1325/2001)*.

5. Acțiunea în anulare s-a considerat a fi fondată de Curte și a fost admisă pentru următoarele considerente, în baza art. 364 lit. c) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. c) NCPC].

În conformitate cu clauza nr. 32 din contractul de închiriere, „litigiile apărute în legătură cu formarea, validarea, interpretarea sau executarea obligațiilor contractuale, aflate în imposibilitatea

[1] A se vedea și Tr.C. Briciu, în *Noul Cod...* (coord. V.M. Ciobanu, M. Nicolae), vol. I, p. 1423, nota 3.

* A se vedea: G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, pp. 715-717; *Jurisprudență arbitrală 1953-2000*, pp. 10, 13, 36; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, pp. 1073-1079 și 1167-1175; V.A. Vlasov, *Jurisprudență arbitrală 2007-2009*, pp. 51 și 279-332.

soluționării pe cale amiabilă, să fie soluționate prin instanțe judecătorești competente, de la sediul proprietarului navelor, sau de către comisiile de arbitraj de pe lângă CCINA Tulcea, alegerea revenindu-i acestuia".

Ne aflăm deci în situația unei clauze compromisorii, care se limitează la o prevedere de principiu, de atribuire a competenței în favoarea arbitrajului, fără a-l determina sau a stabili condițiile procedurale și elementele organizatorice care să o facă operațională, menținându-se autonomia ei față de contractul principal.

Cu alte cuvinte, părțile nu au stabilit prin clauza compromisorie și condițiile de constituire a tribunalului arbitral, dar trimiterea generală la jurisdicția Tribunalului Arbitral Tulcea are semnificația acceptării regulilor acestuia cu referire la procedura de urmat.

Într-o astfel de situație, atunci când reclamantul și pârâtul nu au decis nimic, în mod neechivoc, cu referire la competența tribunalului arbitral, completul acestui tribunal urmează a fi alcătuit în conformitate cu prevederile art. 345 C. pr. civ. sau ale dispozițiilor de procedură ale organului arbitral căruia i-a fost supus spre soluționare litigiul.

Conform art. 26 din Regulamentul Arbitrajului de pe lângă CCINA Tulcea, „litigiile se soluționează de un complet de arbitraj format din 3 membri aleși sau, după caz, desemnați în conformitate cu dispozițiile prezentelor reguli, dintre membrii comisiei de arbitraj, dintre arbitrii desemnați și validați de către Colegiul de conducere a CCINA Tulcea", iar potrivit art. 27, „dacă părțile convin, litigiul se soluționează de un arbitru unic. Arbitrul unic se alege de pe lista arbitrilor prin acordul părților sau, în lipsa unui asemenea acord, se desemnează la cererea părților de pe lista arbitrilor de către președintele comisiei de arbitraj, iar în lipsa acestuia, de către vicepreședintele comisiei".

În cauză s-a constatat că nu a existat un acord din partea pârâtei în aplicarea dispozițiilor generale înscrise în regulamentul arbitral, astfel încât cauza nu putea fi deferită și hotărâtă de către un arbitru unic, după cum s-a procedat, știut fiind că acordul de principiu intervenit între părți ca litigiul să fie rezolvat de către un tribunal arbitral unipersonal constituie condiția preliminară pentru realizarea acestei structuri simplificate a organului de jurisdicție.

Rezultă, în concluzie, că nominalizarea unilaterală a arbitrului de către reclamant, în cadrul unei convenții care nu prevăzuse o componență unipersonală a tribunalului arbitral, nu îndeplinește condițiile de care atârnă validarea unei atari instanțe *(C. Ap. Constanța, s. com., sent. nr. 15/2004, în Jurisprudență națională 2004-2005, p. 493)*.

6. Hotărârea arbitrală este lovită de nulitate când arbitrii s-au pronunțat asupra unor chestiuni care n-au fost supuse judecății lor *(Trib. Suceava, 7 februarie 1897, în Em. Dan, Codul adnotat, p. 534, nr. 9)*.

7. În perimetrul motivului de anulare a hotărârii arbitrale, prevăzut în art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC], nu se includ criticile cu privire la stabilirea situației de fapt, pe larg evocată de recurentă, sau cu privire la interpretarea și aplicarea prevederilor legale dispozitive, ci numai criticile cu privire la încălcarea dispozițiilor imperative ale legii, independent de situația de fapt stabilită *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 747/2006, în BJ – Bază de date)*.

8. Prevederile art. 364 C. pr. civ. înlătură în mod explicit posibilitatea altei căi de atac de reformare împotriva hotărârilor arbitrale decât acțiunea în anulare, care, de altfel, este în competența altei jurisdicții decât tribunalul arbitral care a pronunțat hotărârea contestată. Astfel fiind, chiar o încheiere interlocutorie prin care tribunalul arbitral se declară incompetent să rezolve o cerere reconvențională, având caracterul unei soluții definitive, nu poate fi atacată pe calea revizuirii în condițiile art. 322 pct. 5 C. pr. civ., fiind inadmisibilă în raport cu dispozițiile art. 364 C. pr. civ. (în prezent art. 608 NCPC) *(CACI, sent. nr. 61 din 29 aprilie 1998 și sent. nr. 64 din 6 aprilie 2000)*.

9. Clauza compromisorie inserată în contractul dintre reclamantă și cedentul afacerii este pe deplin opozabilă cesionarei, câtă vreme prin contractul de cesiune a operat un transfer cu titlu universal, obiectul cesiunii cuprinzând explicit drepturi, obligații și drepturi litigioase care nu au fost cunoscute la data cesiunii, fără nicio restricție referitoare la clauza arbitrală. De altfel, potrivit uzanțelor cinstite ale comerțului *(lex mercatoria universalis)*, cesionarul nici nu s-ar putea considera dezlegat de clauzele referitoare la jurisdicția competentă *(CACI, sent. nr. 145 din 27 decembrie 1996)*.

10. Alegerea C.A.B. fiind convenită în mod neechivoc, o renunțare unilaterală la clauza compromisorie nu poate fi luată în considerare. Clauza poate deveni inoperantă numai dacă părțile, prin consens, au înlăturat-o sau au modificat-o ori se constată existența unui temei care îi atrage anularea *(CACI, sent. nr. 36 din 30 septembrie 1969; idem, sent. nr. 39 din 19 noiembrie 1969)*.

11. Dispozițiile din regulamentul privind taxele de arbitraj și cele din Codul de procedură civilă referitoare la cheltuielile de judecată nu sunt imperative și nu țin de bunele moravuri sau de ordinea publică. Ca atare, criticile referitoare la cuantumul cheltuielilor de arbitrare nu duc la admiterea acțiunii în anulare și desființarea hotărârii arbitrale pe motivul prevăzut de art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] *(CSJ, s. com., dec. nr. 4351/1998, în BJ/1998, p. 281)*.

12. Analizând actele și lucrările dosarului, în raport cu motivele invocate în acțiunea în anulare, probele administrate și dispozițiile legale în materie, Curtea constată, cu privire la motivul întemeiat pe dispozițiile art. 364 lit. f) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) NCPC], că nu poate fi primit, atâta vreme cât petiționara nu a indicat, în mod expres, și nici nu a făcut vreo dovadă din care să rezulte că Tribunalul arbitral s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut ori s-a dat mai mult decât s-a cerut. Practic, petiționara s-a limitat doar la analizarea probatoriului ce nu i-a fost admis și concluziile la care s-ar fi ajuns, prin prisma punctului său de vedere, în fapt antamând probleme de fond ce vizează temeinicia sentinței arbitrale și care nu pot constitui obiect al acestei căi de atac, atâta vreme cât nu se referă la aspecte de nelegalitate a soluției pronunțate *(C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 384/2004, apud I. Băcanu, Controlul judecătoresc asupra hotărârii arbitrale, Ed. Lumina Lex, București, 2005, p. 82)*.

13. Verificând actele dosarului arbitral, Curtea a constatat că apelanta-pârâtă nu a îndeplinit condiția cerută de art. 353^3 alin. ultim C. pr. civ. [art. 568 alin. (1) NCPC], în sensul că nu a notificat intimata-reclamantă și nici tribunalul arbitral despre intenția sa de a invoca caducitatea. Prin urmare, în lipsa unei asemenea notificări, apelanta-pârâtă nu se poate prevala de dispozițiile art. 364 lit. e) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. e) NCPC] pentru a solicita desființarea sentinței atacate *(C. Ap. București, s. com., dec. nr. 3142/2000, apud I. Băcanu, op. cit., pp. 79-80)*.

14. În hotărârea arbitrală este înscris numele pârâtei și adresa acesteia, indicate de reclamantă, adresă la care pârâta a fost citată. Cum pârâta a primit citația și a fost prezentă la toate termenele de judecată, se constată că aceasta a fost citată, legal, la ceea ce Codul de procedură civilă denumește „așezarea comercială", situată la o adresă necontestată de parte pe parcursul soluționării acțiunii arbitrale. În consecință, se constată că nu a fost încălcată norma imperativă reținută de instanța de judecată, astfel că în cauză nu sunt incidente dispozițiile art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC].

Totodată, rezultă că în mod greșit a fost admisă acțiunea în anulare, în cauză nefiind incident niciunul dintre cazurile prevăzute de art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), împrejurare față de care, nelegal, instanța s-a pronunțat *(CSJ, s. com., dec. nr. 324/2002, apud I. Băcanu, op. cit., p. 102)*.

15. Curtea de apel, în mod greşit, a apreciat că ne aflăm în situaţia prevăzută de art. 364 alin. 1 lit. b) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC], respectiv că tribunalul arbitral a soluţionat litigiul în temeiul unei clauze compromisorii nule şi, pe cale de consecinţă, a admis acţiunea în anulare, întrucât contractul de transport – ce include şi clauza compromisorie – nu este nul. Încheierea contractului dintre părţi s-a făcut la aceeaşi dată la care pârâta a emis şi comanda semnată de directorul general şi care cuprinde o serie de detalii ce se regăsesc stipulate şi în contract. În contract se arată că pârâta este reprezentată prin directorul general, identificat cu nume şi prenume, iar înscrisul purta sigiliul pârâtei şi o semnătură indescifrabilă, fapt care a creat prezumţia legală de regularitate a reprezentării, în condiţiile Legii nr. 31/1990. Aceasta cu atât mai mult cu cât contractul s-a transmis, semnat de fiecare parte, prin fax. Pârâta nu a contestat validitatea contractului de transport pe perioada derulării lui şi nici după primirea facturii fiscale şi a făcut-o abia cu ocazia judecării unei acţiuni în anulare contra unei ordonanţe în somaţie de plată, invocând în acest sens propria culpă.

Faţă de cele arătate, contractul de transport dintre părţi fiind valabil încheiat, este validă şi clauza compromisorie conţinută de acesta şi, ca atare, competenţa de soluţionare a litigiului izvorând din acest contract revenea tribunalului arbitral *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3451/2004, nepublicată)*.

16. Instanţa sesizată a procedat greşit la desfiinţarea sentinţei arbitrale în baza art. 364 lit. a) şi c) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. a) şi c) NCPC], reţinând că litigiul nu era susceptibil de soluţionare de către arbitraj, iar arbitrajul nu a fost constituit în baza unei clauze compromisorii valabil încheiate. Litigiul cu care a fost sesizat tribunalul arbitral este un litigiu patrimonial şi nu face parte din categoria de litigii exceptate de la soluţionarea pe această cale, pentru că nu se referă la drepturi asupra cărora legea nu permite să se facă tranzacţie, nefiind deci aplicabil art. 364 lit. a) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. a) NCPC].

Instanţa a apreciat ca fiind incident art. 364 lit. c) C. pr. civ., deşi acţiunea în anulare completată s-a întemeiat pe dispoziţiile art. 364 lit. b) C. pr. civ., încălcându-se principiul disponibilităţii.

Niciuna dintre ipoteze nu este aplicabilă speţei, întrucât contractul încheiat de părţi conţine, în art. VIII, o clauză compromisorie, care nu este nici nulă, nici inoperantă. Totodată, potrivit clauzei încheiate, opţiunea, între soluţionarea litigiului pe cale arbitrală sau de o instanţă judecătorească, aparţine reclamantei, iar aceasta a optat pentru soluţionarea arbitrală a litigiului. Cum hotărârea arbitrală nu a fost dată cu încălcarea art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC], în mod greşit s-a admis acţiunea în anulare şi a fost desfiinţată de hotărârea în cauză *(CSJ, s. com., dec. nr. 2756/2005, în BJ/2003, p. 623)*.

17. Tribunalul arbitral a fost sesizat cu o cerere de arbitrare având ca obiect executarea unui gaj. Pârâta reclamantă a ridicat excepţia de necompetenţă a tribunalului arbitral de a soluţiona respectiva cerere, susţinând că litigiul este de competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti, întrucât poartă asupra unei măsuri de executare ce tinde la transmiterea unui drept real. Tribunalul arbitral a respins excepţia invocată de pârâta reclamantă, reţinând că litigiul este de competenţa tribunalului arbitral învestit întrucât este arbitrabil. În îndeplinirea caracterului arbitral al litigiului, tribunalul arbitral a reţinut caracterul patrimonial („afirmaţia pârâtei-reclamante că litigiile referitoare la drepturi reale nu ar fi arbitrabile este complet lipsită de temei") şi disponibilitatea dreptului litigios, independent de caracterul real al acestuia. A mai reţinut tribunalul arbitral că arbitrul nu poate să dispună o măsură de executare silită, dar poate dispune o măsură de executare care, în virtutea forţei arbitrale, trebuie executată voluntar de către debitor *(CACI, sent. nr. 23/2003, în RDC nr. 11/2003, pp. 264-267)*.

18. Acţiunea în anulare urmează a fi respinsă dacă motivele invocate prin aceasta se referă la soluţia de fond a tribunalului arbitral, având în vedere caracterul special al desfiinţării hotărârii arbitrale prin acţiunea în anulare, dedus din examinarea prevederilor art. 364 lit. a)-i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. a)-i) NCPC] *(C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 3243/1999, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 1999, p. 38).*

19. O hotărâre arbitrală nu poate fi desfiinţată pentru că inechitatea încalcă bunele moravuri, motivată de faptul că, astfel cum se arată, hotărârea ar fi dat câştig de cauză părţii care şi-a încălcat obligaţiile, deoarece acest fapt nu echivalează cu încălcarea bunelor moravuri *(C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 1366/2000, Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anii 2000-2001, p. 40).*

20. Potrivit art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare şi doar pentru motivele prevăzute la lit. a)-i).

Reclamanta a invocat dispoziţiile art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC], arătând că au fost încălcate prevederile contractuale, care au putere de lege între părţile contractante, conform dispoziţiilor art. 969 şi care trebuie executate cu bună-credinţă, aşa cum cer dispoziţiile art. 970 C. civ. (art. 1.270 şi art. 1.170 NCC).

Nerespectarea dispoziţiilor convenţionale – contractul de închiriere – nu constituie motiv de desfiinţare a hotărârii arbitrale potrivit art. 364 lit. i) C. pr. civ., care se referă la încălcarea ordinii publice, a bunelor moravuri sau a dispoziţiilor imperative ale legii. Relaţiile contractuale dintre părţi, fiind guvernate de principiul libertăţii de voinţă, vizează raporturi de drept privat, raporturi juridice în curs şi de la care părţile pot deroga. Deci, nerespectarea prevederilor contractuale nu reprezintă o încălcare a normelor de ordine publică, a bunelor moravuri sau a dispoziţiilor imperative ale legii. Interpretarea prevederilor contractuale şi constatările tribunalului arbitral referitoare la acestea nu sunt supuse controlului judiciar pe calea acţiunii în anulare, aşa cum corect a reţinut şi curtea de apel *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1939/2006, nepublicată).*

21. Potrivit dispoziţiilor art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare pentru vreunul dintre motivele expres şi limitativ prevăzute de acest text. Niciunul dintre aceste motive nu priveşte reexaminarea hotărârii arbitrale sub aspectul soluţionării fondului litigiului. Controlul efectuat de instanţă este un control de legalitate, şi nu de netemeinicie a hotărârii, aşa cum se solicită de către petentă, prin invocarea unor situaţii de fapt şi probe care au făcut deja obiectul analizei şi interpretării de către tribunalul arbitral, acţiunea în anulare neputând fi admisă *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 124/2006, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2006, vol. II, p. 353).*

22. Contestatoarea a invocat în drept dispoziţiile art. 364 lit. f) şi i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) şi h) NCPC], însă în motivarea acţiunii în anulare invocă probleme privind fondul cauzei, care au fost analizate în concret de către tribunalul arbitral în baza probatorului administrat... Nu se poate reţine, astfel cum arată contestatoarea, că tribunalul arbitral nu s-ar fi pronunţat asupra unui capăt de cerere, câtă vreme au fost analizate în întregime probele administrate în cauză şi tribunalul arbitral s-a pronunţat asupra tuturor cererilor formulate *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 1670/2003, apud I. Băcanu, op. cit., p. 82).*

23. În ceea ce priveşte primul motiv, şi anume că hotărârea arbitrală nu ar fi semnată de arbitri, aşa cum prevăd dispoziţiile art. 364 lit. g) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. g) NCPC], Curtea îl respinge ca neîntemeiat, deoarece la dosarul nr. 483/2001 al Curţii de Arbitraj Internaţional se află originalul sentinţei nr. 48 din 13 februarie 2002 cu semnăturile în original ale celor doi arbitri: Viorel Mihai Ciobanu, Victor Babiuc şi supraarbitru Ion Băcanu (p. 60).

De altfel, din exemplarul depus la dosar de către petentă (p. 13) rezultă că, aşa cum prevăd dispoziţiile procedurale în materie, părţilor li se transmit numai copii conforme cu originalul, din copia depusă rezultând fără niciun dubiu că aceasta a fost semnată de cei în drept, în dreptul numelui arbitrilor apărând indicativul ss, lucru pe care ar fi trebuit să-l cunoască şi reclamanta. În plus, pe sentinţa respectivă se află aplicată ştampila Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional pe semnătura asistentului arbitral, ce atestă fără putinţă de tăgadă că aceasta este conformă cu originalul, potrivit menţiunii din dreptul semnăturii *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 1223/2002, apud I. Băcanu, op. cit., p. 93)*.

24. Potrivit prevederilor art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), se deschide părţii o procedură specială de desfiinţare a hotărârii arbitrale, stabilindu-se limitele în care criticile de legalitate pot fi promovate. Omiterea cercetării în integralitate a apărărilor formulate de pârâtă şi interpretarea greşită a anumitor elemente probatorii nu se integrează domeniului reglementat de art. 364 lit. g) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. g) NCPC], pentru a se dispune anularea hotărârii arbitrale *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 56/2006, Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2006, vol. II, p. 371)*.

25. În dispozitivul hotărârii arbitrale s-a menţionat şi constatarea rezilierii contractului de antrepriză nr. 1321/518/1999, fără ca aceasta să se solicite de vreuna dintre părţi, să se pună în discuţia părţilor şi, de altfel, fără să se motiveze distinct de către tribunalul arbitral. Susţinerile din întâmpinare în sensul că menţiunea respectivă era necesară ca o consecinţă intrinsecă a operării clauzei penale ca urmare a neexecutării obligaţiei într-un timp determinat, prevăzută în contract sub forma unui pact comisoriu de gradul IV, nu pot înlătura, în practică, regulile potrivit cărora nu se poate hotărî decât asupra celor ce formează obiectul pricinii supuse judecăţii, iar acesta trebuie precizat expres în cererea de chemare în judecată, neputându-se accepta un obiect implicit al judecăţii sau, pe cale de consecinţă, care ar fi în primul rând, incert *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 590/2002, apud I. Băcanu, op. cit., p. 85)*.

26. Reclamanta nu se poate prevala de o clauză compromisorie inserată într-un contract încheiat între alte părţi, întrucât, potrivit art. 973 C. civ. (art. 1.280 NCC), convenţiile nu produc efecte decât între părţile contractante. Extinzând efectul clauzei compromisorii inserate într-un contract în care reclamanta nu era parte, instanţa arbitrală a pronunţat o soluţie greşită, iar Curtea de Apel Bucureşti a respins nelegal motivul de anulare invocat în temeiul art. 364 lit. b) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC], considerând că o convenţie arbitrală intervenită între alte părţi i-a putut profita S.A.R. Argeş, conferindu-i legitimare procesuală activă în litigiul arbitral. Întrucât hotărârea arbitrală a fost dată cu încălcarea art. 364 lit. b) C. pr. civ., urmează să se admită recursul *(CSJ, s. com., dec. nr. 2176/1998, apud I. Băcanu, op. cit., p. 69)*.

27. Art. 25 din contract prevede că orice dispută izvorâtă în legătură cu acest contract „va fi rezolvată la alegere de instanţele judecătoreşti competente sau de Curtea Comercială de Arbitraj a Camerei de Comerţ şi Industrie Bucureşti, în conformitate cu Regulile ei de Conciliere şi Arbitraj, de către un arbitru unic (...)". Clauza, astfel redactată, lasă la opţiunea părţii care declanşează litigiul dreptul de a se adresa fie instanţei judecătoreşti ordinare, fie acestei Curţi de Arbitraj. Din certificatul de grefă eliberat de instanţa statală rezultă că pârâta a înregistrat o acţiune intentată împotriva reclamantei având ca obiect prelungirea contractului de închiriere în temeiul căruia s-a intentat şi acţiunea arbitrală de faţă. Or, acţiunea în evacuare ce constituie obiectul dosarului arbitral a fost înregistrată ulterior sesizării instanţei judecătoreşti. În aceste condiţii, sesizarea prioritară a instanţei judecătoreşti ordinare de către pârâtă atrage lipsirea de temei legal a competenţei Tribunalului arbitral.

Apărarea reclamantei în sensul că excepția de necompetență este neîntemeiată întrucât obiectul celor două acțiuni este diferit – în sensul că la instanța statală s-a solicitat constatarea prelungirii contractului, iar la Curtea de Arbitraj evacuarea – este nepertinentă, întrucât art. 25 nu limitează exercitarea dreptului de opțiune în alegerea instanței în funcție de obiectul acțiunii intentate. Dimpotrivă, art. 25 are o redactare atotcuprinzătoare, permițând exercitarea opțiunii în favoarea instanței judecătorești sau arbitrale fără a-l condiționa/restricționa numai la acțiuni având un anume obiect *(CACI București, sent. nr. 250/2007, în RRA nr. 3/2008, p. 64)*.

28. Tribunalul arbitral constată astfel că, prin voința părților, contractul de vânzare-cumpărare încheiat în iulie 2004 și în conținutul căruia părțile au prevăzut clauza compromisorie stipulată la art. IX a fost anulat și, totodată, înlocuit în totalitate prin contractul de vânzare-cumpărare din ianuarie 2006, ceea ce înseamnă că și clauza compromisorie de la art. IX a fost anulată și înlocuită cu dispozițiile art. 6.2 sus-menționate, clauză referitoare la jurisdicția instanțelor competente de la sediul vânzătorului. Clauza arbitrală fiind rezultatul acordului de voință al părților, ea își poate înceta efectele prin aceeași voință comună a părților, exprimată în aceleași condiții de formă. În speță, clauza compromisorie convenită de părți în contractul de vânzare-cumpărare din 2004 a fost desființată prin acordul de voință al părților, prin încheierea contractului de vânzare-cumpărare din 2006. În consecință, Tribunalul arbitral nu este competent să soluționeze litigiul de față, astfel încât urmează să admită excepția de necompetență invocată de pârâtă *(CACI București, sent. nr. 5/2007, în RRA nr. 1/2008, p. 55)*.

29. În prezența unei clauze compromisorii în contractul de societate prin care se conferă arbitrajului soluționarea litigiilor între asociați în legătură cu interpretarea și executarea acelui contract, o atare clauză este operantă și cât privește actele prin care se realizează diverse operații societare, precum vărsarea și schimbarea structurii capitalului social, fără a fi necesar ca în fiecare dintre aceste acte să se reproducă clauza compromisorie *(CACI București, sent. nr. 44/2001, apud M. Voicu, Jurisprudență comercială pe anii 2001-2003, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 399)*.

30. Întrucât părțile au inserat în contract o clauză de adeziune, față de condițiile stabilite prin Regulamentul Târgurilor și Expozițiilor organizate de Romexpo, cu mențiunea că acestea fac parte integrantă din contractele lor, iar în Regulamentul menționat se precizează că orice litigiu decurgând din adeziune urmează să fie rezolvat prin arbitrajul organizat de Camera de Comerț și Industrie a României în conformitate cu regulile sale de procedură arbitrală, cerința existenței unei convenții arbitrale scrise este îndeplinită în lumina prevederilor art. 340 C. pr. civ. (art. 608 NCPC) și a Regulilor de procedură aplicabile, prevederea din Regulamentul menționat având caracterul unei clauze compromisorii la care s-a aderat *(CACI București, sent. nr. 135/1996, în Jurisprudență arbitrală pe anii 1953-2000, p. 12)*.

31. Clauza compromisorie este independentă, iar prin finalitatea ei continuă a-și produce efectele și după expirarea termenului de valabilitate a contractului în ceea ce privește soluționarea diferendelor ivite în legătură cu executarea contractului în care este înscrisă *(CACI București, sent. nr. 179/2002, în RDC nr. 10/2002, p. 258)*.

32. În sentința arbitrală se arată clar că ea nu poate fi desființată decât prin acțiune în anulare introdusă la instanța statală în termen de o lună de la comunicarea sentinței arbitrale, pentru motivele și în condițiile prevăzute de cod. Faptul că, spre deosebire de hotărârile judecătorești, în sentința arbitrală această mențiune nu apare în dispozitiv, ci în considerente (sau nu apare deloc) se datorează specificului procedurii arbitrale. Încheierea convenției arbitrale implică nu numai recurgerea la arbitraj, cu excluderea competenței instanțelor judecătorești, dar și respectarea sentinței arbitrale. Astfel cum prevede art. 367 C. pr. civ. (art. 614 NCPC), sentința arbitrală

este obligatorie pentru părţi, *„ea se aduce la îndeplinire de bunăvoie de către partea împotriva căreia s-a pronunţat, de îndată sau în termenul arătat în hotărâre"*. Introducerea unei acţiuni în anulare prin care se tinde la desfiinţarea hotărârii arbitrale se poate face numai pentru motivele limitativ prevăzute de art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), motive ce exclud revizuirea fondului. Tocmai de aceea, art. 361 C. pr. civ. (art. 603 NCPC) nu prevede, printre menţiunile obligatorii ale hotărârii arbitrale, menţionarea căii de atac, spre deosebire de art. 361 alin. 1 C. pr. civ. [art. 425 alin. (3) NCPC] referitor la cuprinsul hotărârilor judecătoreşti.

Spre deosebire de hotărârile judecătoreşti, acelaşi specific al procedurii arbitrale justifică nemenţionarea că hotărârea arbitrală s-a dat în numele legii.

În concepţia Cărţii a IV-a din Cod, profund dominată de principiile liberalismului juridic, arbitrajul este o instituţie bazată pe autonomia de voinţă a părţilor. Cheia de boltă a arbitrajului o constituie convenţia arbitrală, înţelegerea părţilor de a recurge la această cale de soluţionare a litigiilor dintre ele. Fără convenţie arbitrală valabilă nu poate exista arbitraj. Art. 341 alin. 1 C. pr. civ. [art. 544 alin. (1) NCPC] prevede că arbitrajul se organizează şi se desfăşoară potrivit convenţiei arbitrale încheiate conform legii. Sub rezerva respectării ordinii publice sau a bunelor moravuri, precum şi a dispoziţiilor imperative ale legii, părţile pot stabili prin convenţia arbitrală fie direct, fie prin referire la o anumită reglementare având ca obiect arbitrajul, normele privind, printre altele, conţinutul şi forma hotărârii arbitrale. În cazul de faţă, legea însăşi nu prevede menţiunea că Tribunalul arbitral a hotărât în numele legii. Omisiunea este în concordanţă cu natura şi caracterul arbitrajului. În adevăr, hotărârea arbitrală se pronunţă în virtutea convenţiei arbitrale, încheiată în condiţiile legii, iar nu „în numele legii" *(CACI Bucureşti, sent. nr. 175/2007, în RRA nr. 3/2008, p. 70)*.

33. Reclamanta SC S. SA P. a solicitat, în contradictoriu cu pârâta, revizuirea sentinţei arbitrale nr. 128 din 11 mai 2006, pronunţată de Tribunalul arbitral în litigiul cu pârâta CN C.F.R. SA, în dosarul nr. 381/2005.

Revizuirea, reglementată de art. 322 şi urm. C. pr. civ. (în prezent art. 509 şi urm. NCPC), este o cale extraordinară de atac de competenţa instanţei de judecată care a pronunţat hotărârea supusă revizuirii. Cum sentinţa arbitrală, a cărei revizuire se solicită prin prezenta, a fost pronunţată de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României în temeiul clauzelor compromisorii existente în contractele intervenite între părţi pentru accesul pe infrastructura feroviară, Tribunalul arbitral este competent să o soluţioneze.

Problema esenţială este a stabili dacă această cale extraordinară de atac îşi găseşte aplicaţie şi în cadrul procesului arbitral.

Din cuprinsul Cărţii a IV-a se desprinde ideea că o hotărâre arbitrală poate fi desfiinţată „numai prin acţiune în anulare", pentru cele nouă motive arătate de art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), calificată ca fiind un mijloc de exercitare a controlului judecătoresc printr-o acţiune în primă instanţă. Împotriva unei hotărâri arbitrale însă nu există posibilitatea exercitării vreunei căi de atac ordinare şi/sau extraordinare dintre cele reglementate de Codul de procedură civilă. Cu atât mai mult cu cât art. 364 C. pr. civ. dispune imperios că sentinţa arbitrală poate fi desfiinţată numai printr-o acţiune în anulare, iar, pe de altă parte, preia – printre motivele pentru acţiunea în anulare – şi două motive pentru care se poate cere revizuirea hotărârii. Prin urmare, nu există o altă modalitate, nici ordinară, nici extraordinară, de desfiinţare a unei sentinţe arbitrale, iar din alte texte care reglementează căile de atac împotriva hotărârilor judecătoreşti nu rezultă că vreuna dintre ele s-ar aplica şi sentinţelor arbitrale. Mai mult, modul în care este conceput controlul judecătoresc al unei hotărâri arbitrale – număr limitat de motive, preponderent de natură procedurală, motive care trebuie, în prealabil, să fi fost ridicate şi în faţa Tribunalului

arbitral, iar acesta să le fi respins – exclude posibilitatea admisibilității unor motive de desființare a unei sentințe arbitrale pe calea unei revizuiri.

În consecință, exercitarea unei căi de atac extraordinare – dintre cele reglementate de Codul de procedură civilă – nu este admisibilă în actualul cadru legal, astfel că cererea de revizuire formulată a fost respinsă ca inadmisibilă *(CACI, sent. arbitrală nr. 32 din 19 februarie 2008)*.

34. Dispozițiile art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC) consacră, prin modul neechivoc în care este formulat, unicitatea mijlocului prin care se poate obține desființarea hotărârii arbitrale. Cu alte cuvinte, hotărârea arbitrală poate fi desființată numai prin acțiune în anulare pentru unul dintre motivele prevăzute de lit. a)-i). Această cale procedurală nu este devolutivă, iar instanța sesizată cu acțiunea în anulare are a verifica dacă hotărârea arbitrală ar putea fi desființată pentru unul dintre motivele prevăzute de dispozițiile legale menționate *(C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 75 din 13 ianuarie 2010, în Jurindex)*.

35. Examinând motivele acțiunii în anulare formulate de petenta C.E.C. SA București, ca și excepția nulității absolute a sentinței arbitrale invocată de intimata B.R.M. SA București, Curtea a reținut următoarele: art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] prevede că „hotărârea arbitrală încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii".

Dintre cele trei ipoteze consacrate de textul citat, petenta susține că hotărârea arbitrală încalcă dispoziții imperative ale legii, enumerând Regulamentul B.R.M. SA, art. 72 alin. (1), art. 76 și art. 78 alin. (1), ca și prevederile art. 942, art. 948 C. civ. și art. 37 C. com. Criteriile de determinare a normelor imperative pot rezulta din modul de formulare a legiuitorului, finalitatea textelor și sancțiunea prevăzută pentru încălcarea normei, criterii care, în materie de arbitraj, sunt aproape inoperante.

Din această perspectivă, prevederile legale invocate de petentă ca fiind dispoziții imperative în sensul art. 364 lit. i) ultima teză [în prezent art. 608 alin. (1) lit. g) NCPC] nu constituie norme imperative de natură să atragă anularea hotărârii arbitrale. Pe de altă parte, Tribunalul arbitral a anulat actele emise în mod eronat de către organele competente cu efectuarea procedurii de licitație, așa cum relevă probele administrate în cauză. În baza acestor considerente, Curtea a apreciat că este nefondată acțiunea în anulare întemeiată pe prevederile art. 364 lit. i) C. pr. civ., situație în care a dispus respingerea ei.

În ceea ce privește excepția nulității sentinței arbitrale din perspectiva dispozițiilor art. 364 lit. a) C. pr. civ., excepție invocată de intimata B.R.M., Curtea a reținut că nu este vorba de o excepție de formă sau de fond a unui act juridic, ci de nulitatea hotărârii arbitrale. Or, pentru ca instanța să poată analiza motivul de anulare invocat, trebuia ca partea interesată, în speță B.R.M., să fi formulat acțiune în anulare în termenul de o lună de la data comunicării sentinței arbitrale, acțiune ce ar fi urmat să și fie timbrată legal. Din probele dosarului rezultă că intimata B.R.M., nici în fața instanței arbitrale, nu a invocat această chestiune. De altfel, hotărârea arbitrală, potrivit art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), „poate fi desființată numai prin acțiune în anulare" pentru unul dintre cele nouă motive limitativ prevăzute de lege. Arbitrabilitatea trebuie examinată în trei momente diferite, și anume: la data încheierii convenției, în faza desfășurării procedurii litigioase și în fața instanței statale învestite cu acțiunea în anulare. Așadar, Curtea nu poate analiza așa-zisa excepție, ce constituie, de fapt, un veritabil motiv de anulare a hotărârii arbitrale, cât timp nu a fost învestită cu o astfel de acțiune în termen legal. Fără a intra în analiza fondului problemei, Curtea a respins excepția nulității absolute a hotărârii arbitrale invocată de intimata B.R.M. SA, pentru considerentele expuse *[C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. nr. 22 din 6 februarie 2007 (irevocabilă prin decizia ÎCCJ nr. 3167 din 17 octombrie 2007), în Sintact]*.

36. Potrivit dispoziţiilor art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai pentru motivele expres şi limitativ prevăzute la lit. a)-i) din acest articol.

În recurs se reiterează motivul invocat la fond privind nulitatea convenţiei arbitrale, cu motivarea că a fost încheiată cu altă societate comercială. Recurenta se referă la convenţia încheiată la data de 8 martie 2005, în timp ce Tribunalul arbitral şi-a stabilit competenţa în raport de convenţia intitulată „Condiţii speciale anuale 2006", care cuprinde clauza compromisorie. Recurenta nu a negat semnarea acestei convenţii, ca urmare, s-a constatat că Tribunalul arbitral a soluţionat litigiul în baza unei convenţii pe deplin valabile, astfel că motivul de anulare prevăzut de art. 364 lit. b) [art. 608 alin. (1) lit. b) NCPC] este neîntemeiat.

Celelalte motive de recurs vizează fondul cauzei şi nu se încadrează în niciuna dintre ipotezele prevăzute la lit. a)-i).

Deşi reclamanta nu mai face referire în recurs la motivul de desfiinţare prevăzut la art. 364 lit. f) C. pr. civ., este de precizat că textul de lege se referă la omisiunea Tribunalului arbitral de a se pronunţa asupra unui capăt de cerere, şi nu la omisiunea de a analiza înscrisurile depuse în probaţiune*. Tribunalul arbitral nu a fost sesizat cu o cerere de anulare a facturilor a căror legalitate este contestată de reclamantă, ca urmare, nu se poate considera că „nu s-a pronunţat asupra unui lucru cerut". Faţă de aceste considerente, recursul nu este întemeiat, motiv pentru care, în baza art. 312 alin. 1 C. pr. civ., a fost respins, dispunându-se menţinerea hotărârii atacate *(C. Ap. Braşov, s. com., dec. nr. 449 din 23 octombrie 2008, în Jurindex)*.

37. Textul de lege se referă expres la „data primirii citaţiei", or, în prezenta speţă, în şedinţa din 22 iunie 2006, anterioară şedinţei din 11 iulie 2006, când au avut loc dezbaterile, au fost prezente ambele părţi, care au luat termen în cunoştinţă, situaţie în care nu mai era necesară citarea părţii cu sediul în străinătate, cu dublarea termenului defipt de lege. Celelalte termene prevăzute de art. 369^3 C. pr. civ., respectiv termenele dispuse de art. 349, art. 350, art. 351^2, art. 362 C. pr. civ., nu reglementează procedura de citare a părţii, în sensul prevăzut de art. 364 lit. d) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. d) NCPC], vizând numirea arbitrilor, recuzarea acestora şi formularea unei cereri de completare a hotărârii. Aceste texte de lege, pe lângă faptul că nu sunt de natură a atrage nulitatea hotărârii arbitrale în cazul nerespectării lor, deoarece nu se înscriu în dispoziţiile art. 364 lit. d) C. pr. civ., nici nu a fost reclamată încălcarea lor pe tot parcursul derulării procedurii de către pârâta-petentă, astfel încât se poate aprecia că, şi în situaţia în care ar fi fost încălcate, a operat o acoperire a eventualelor vicii de procedură, singura sancţiune pentru nerespectarea termenelor, inclusiv a celui prevăzut de art. 358^3 C. pr. civ., fiind amânarea cauzei la cererea părţii lezate. Rezultă că motivul de nulitate a hotărârii arbitrale prevăzut de art. 364 lit. d) C. pr. civ. şi invocat de către petentă nu se obiectivează, fiind nefondat.

Articolul 364 lit. f) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) NCPC] prevede ca tribunalul arbitral să se fi pronunţat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau să nu se fi pronunţat asupra unui lucru cerut ori să fi dat mai mult decât s-a cerut. Motivul de anulare este identic cu motivul de revizuire prevăzut de art. 322 pct. 2 C. pr. civ. [art. 509 alin. (1) pct. 1 NCPC] pentru dreptul comun. Curtea a constatat că Tribunalul arbitral a soluţionat toate capetele de cerere din acţiunea cu care a fost sesizat, nefiind un caz de *minus petita*, iar cele învederate de către petenta-pârâtă reprezintă apărări de fond ale acesteia şi au fost soluţionate ca atare, Tribunalul arbitral motivând prin considerentele hotărârii respingerea lor, inclusiv neadmiterea cererii pârâtei-petente de citare în cauză a dlui G.M. Aşa fiind, şi acest motiv de anulare a hotărârii arbitrale prevăzut de art. 364 lit. f) C. pr. civ. este nefondat.

---

* Aceeaşi este soluţia şi în noua reglementare [art. 608 alin. (1) lit. f) NCPC].

Motivul de anulare a hotărârii arbitrale, invocat de către petenta-pârâtă, prevăzut de art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] este, de asemenea, nefondat. Potrivit textului de lege invocat, hotărârea arbitrală este nulă dacă încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii, sens în care petenta a reclamat încălcarea dispozițiilor art. 369[4] C. pr. civ., care prevăd că dezbaterea litigiului în fața tribunalului arbitral se face în limba stabilită prin convenția arbitrală, convenție care, în cazul de față, potrivit art. 21 din contractul de închiriere încheiat între părți la 17 septembrie 2001, prevede limba engleză. Partea neavând interpret de limba italiană și procedura desfășurându-se în limba română, și nu în limba engleză, a determinat imposibilitatea acestuia de a se apăra și reprezenta petenta. La dosarul cauzei există însă dovezi potrivit cărora procedura s-a desfășurat în limba engleză (a se vedea atât încheierile de ședință, cât și actele de procedură sau înscrisurile depuse, interogatoriile administrate). De asemenea, petenta, prin reprezentantul său, a depus la dosar memorii, a propus probe, a purtat corespondență în limba italiană, dl A.F. fiind asistat (însoțit) de un interpret adus de acesta, și a formulat apărări scrise și orale, fără a indica vreodată o presupusă încălcare a dreptului la apărare.

Celelalte susțineri colaterale ale petentei nu sunt întemeiate pe dispozițiile legale, simpla indicare în petitul acțiunii a dispozițiilor art. 364 lit. d), f) și „următoarele" C. pr. civ. neputând constitui un temei de drept propriu-zis al acțiunii. Acțiunea în anulare este limitată la dispozițiile lit. a)-i) ale art. 364 C. pr. civ., cu condiția să se facă dovada încălcării acestora prin hotărârea arbitrală atacată. Petenta are însă nemulțumiri față de soluția dată în judecarea cauzei, acuzele fiind aduse în fapt modului de soluționare a litigiului de către Tribunalul arbitral, ceea ce excedează sfera dispozițiilor art. 364 C. pr. civ., ca, de altfel, și sfera controlului judecătoresc, anularea unei hotărâri arbitrale neputând fi cerută sub cuvânt că arbitrii (arbitrul unic) au săvârșit și alte greșeli de judecată în afară de cele limitativ enunțate în art. 364 C. pr. civ.

Prin urmare, niciunul dintre motivele prevăzute în art. 364 lit. a)-i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. a)-i) NCPC] nu dă instanței judecătorești dreptul să cerceteze modul în care Tribunalul arbitral a soluționat fondul pricinii, ci numai să verifice dacă nu au fost respectate condițiile de formă ale arbitrajului *[C. Ap. București, s. a V-a com., sent. nr. 87 din 2 aprilie 2007 (irevocabilă prin respingerea recursului de către ÎCCJ), în Sintact]*.

38. Motivul de anulare a hotărârii arbitrale prevăzut de art. 364 lit. e) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. e) NCPC] este neîntemeiat. Sentința recurată a examinat corect și judicios acest motiv și l-a respins, întrucât recurenta nu a dovedit că ar fi notificat intimatei și Tribunalului arbitral, până la primul termen de înfățișare, că înțelege să invoce caducitatea arbitrajului, conform art. 353[3] alin. 6 C. pr. civ., și nici nu s-ar fi opus la solicitarea Tribunalului arbitral de prelungire a termenului, ea însăși solicitând proba cu expertiză, formulând obiecțiuni la raportul de expertiză și neopunându-se acordării de termene în vederea depunerii de către experți a raportului de expertiză și a răspunsurilor la obiecțiuni, solicitând – de asemenea – proba cu martori pentru indicarea adresei cărora a avut nevoie de mai multe termene sau tergiversând timbrarea capetelor cererii reconvenționale, astfel că recurenta nu poate invoca propria culpă pentru nerespectarea de către Tribunalul arbitral a termenului de 5 luni prevăzut de art. 353[3] C. pr. civ.

În mod corect a respins instanța judecătorească și susținerile recurentei încadrate în motivul de anulare a hotărârii arbitrale prevăzut de art. 364 lit. f) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) NCPC]. Instanța a reținut judicios că, față de dispozitivul hotărârii pronunțate de Tribunalul arbitral (rezilierea contractului dintre părți s-a pronunțat pentru culpa pârâtei), hotărârea pronunțată nu este *minus petita*, din moment ce a stabilit culpa recurentei cu privire la executarea contractului dintre părți, în litigiul a cărui reziliere s-a dispus de către Tribunalul arbitral.

Față de dispozițiile art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), care precizează că o hotărâre arbitrală poate fi desființată numai pentru motivele expres prevăzute, care nu privesc reexaminarea hotărârii respective sub aspectul soluționării fondului litigiului de către Tribunalul arbitral, motivele expres și limitativ prevăzute de art. 364 C. pr. civ. nevizând greșita judecată a litigiului în fapt sau în drept, criticile avansate de recurentă cu privire la modul în care Tribunalul arbitral a stabilit situația de fapt și de drept, a apreciat probele administrate și a soluționat cauza dedusă arbitrajului nu au fost examinate *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1441 din 14 mai 2009, în Legalis).*

39. Înalta Curte a constatat că în acțiunea în anulare obiectul cercetării judecătorești nu este actul juridic propriu-zis încheiat de părți, ci actul jurisdicțional, respectiv sentința arbitrală.

Atunci când în controlul efectuat pe calea acțiunii în anulare judecătorul se pronunță asupra anulării în temeiul art. 364 lit. f) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) NCPC] (a dat mai mult/mai puțin ori altceva decât s-a cerut), nu înseamnă că cercetează înțelesul și întinderea actului/contractului părților, ci verifică respectarea de către Tribunalul arbitral a limitelor învestirii. De aceea, nu se poate spune că prin admiterea acțiunii în anulare în temeiul art. 364 lit. f) C. pr. civ. instanța a schimbat natura, înțelesul lămurit al actului juridic dedus judecății. Instanța de fapt a analizat legalitatea unui act jurisdicțional al Tribunalului arbitral, și nu a cercetat spre a lămuri înțelesul unui act juridic. În concluzie, corect a reținut instanța care a soluționat acțiunea în anulare incidența în cauză a dispozițiilor art. 364 lit. f) C. pr. civ., reținând că Tribunalul arbitral a acordat mai mult decât s-a cerut prin obligarea pârâtei la plata penalităților de întârziere de la data de 16 octombrie 2005 până la achitarea debitului, deși prin cererea de chemare în judecată reclamanta nu a sesizat instanța cu o astfel de cerere *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3042 din 10 octombrie 2007, în Legalis).*

40. În mod întemeiat instanța a reținut că nu sunt incidente dispozițiile art. 364 lit. f) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) NCPC], întrucât instanța s-a pronunțat în limitele cererii conexe cu care a fost învestită, astfel cum a fost determinată de SC M.P.C. SRL.

Recurenta și-a întemeiat acțiunea în anulare și pe dispozițiile art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC].

Prin reiterarea situației de fapt în dezvoltarea motivelor întemeiate pe dispozițiile art. 364 lit. i) C. pr. civ., recurenta-reclamantă nu se poate prevala de o analiză a susținerilor referitoare la netemeinicia hotărârii arbitrale, întrucât nu pot face obiectul acțiunii în anulare. S-a constatat că în perimetrul motivului de anulare a hotărârii arbitrale prevăzut de art. 364 lit. i) ultima teză invocat de recurentă nu se includ criticile cu privire la stabilirea situației de fapt pe larg evocate de recurentă sau cu privire la interpretarea și aplicarea prevederilor legale dispozitive, ci numai criticile cu privire la încălcarea dispozițiilor imperative ale legii independent de situația de fapt stabilită.

În cauza de față nu s-a constatat încălcarea unei dispoziții imperative a legii în sensul celor mai sus arătate. Nerespectarea dispozițiilor convenționale – contractul din 19 aprilie 2003 – nu constituie motiv de anulare a hotărârii arbitrale potrivit art. 364 lit. i) C. pr. civ. Relațiile contractuale dintre părți, fiind guvernate de principiul libertății de voință, vizează raporturi de drept privat, raporturi juridice în curs și de la care părțile pot deroga. Deci, nerespectarea și interpretarea greșită a prevederilor contractuale, coroborate cu dispozițiile legale incidente în materie, nu reprezintă o încălcare a normelor de ordine publică, a bunelor moravuri sau a dispozițiilor imperative ale legii. Criticile aduse pe fondul hotărârii arbitrale nu pot fi supuse controlului judiciar pe calea acțiunii în anulare, încât restul motivelor de recurs invocate sub acest aspect nu au putut fi primite și au fost respinse. Cu privire la excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâtului M.G., s-a reținut că în mod corect și legal instanța a reținut că

acest pârât nu are calitate procesuală pasivă în cauză, în raport de faptul că a semnat contractul numai în calitatea sa de reprezentant legal al societății, nu și de garant fideiusor. Fideiusiunea nu ia naștere decât prin convenția încheiată între fideiusor și creditor, prin care primul își asumă față de cel de-al doilea obligația de garanție, iar în speță lipsește un asemenea acord de voință *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2612 din 26 septembrie 2008, în Legalis)*.

41. Curtea a reținut că „în cauză nu își găsesc incidența dispozițiilor art. 364 lit. g) și i) [art. 608 alin. (1) lit. g) și h) NCPC] invocate de petentă" și a respins acțiunea, pentru următoarele considerente: sentința arbitrală nr. 206 din 5 octombrie 2006, pronunțată de Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, cuprinde atât dispozitivul, cât și motivele care au stat la baza soluției adoptate. Împrejurarea că obiecțiunile petentei la expertiza tehnică efectuată în cauză nu au fost încuviințate la data de 5 octombrie 2006, când cauza a rămas în pronunțare asupra litigiului dedus judecății, nu poate veni în sprijinul pretențiilor contestatoarei de anulare a hotărârii arbitrale, deoarece, pe de o parte, obiecțiunile părții au fost respinse ca neîntemeiate, iar, pe de altă parte, întrucât Tribunalul și-a și motivat decizia respingerii obiecțiunilor, hotărârea atacată cuprinzând motivele respingerii cererii de obiecțiuni.

În situația expusă, nu poate fi reținut care ar fi actele omisiunii în legătură cu dispozitivul ori cu motivarea care au format convingerea arbitrilor.

Din motivele invocate de către petentă nu rezultă că Tribunalul arbitrar ar fi încălcat dispoziții imperative ale legii atunci când a dat valoare probatorie unor fotografii prezentate în dosar ori unei expertize despre care se poate susține că ar reprezenta o copie fidelă a altei expertize extrajudiciare, înlăturată în cauză (cum pretinde petenta), pentru că, pe de o parte, nu se poate solicita anularea hotărârii arbitrale pentru nemulțumiri care țin de fondul litigiului, ca în cazul de față, iar, pe de altă parte, pentru că Tribunalul arbitral, în considerentele sentinței, face referire expresă la notele scrise depuse de către pârâta-contestatoare cu titlu de „obiecțiuni", prin care au fost susținute și recunoscute cele prezentate și ilustrate în fotografiile de la dosar. Prin urmare, convingerea Tribunalului arbitral s-a format în contextul administrării probelor prevăzute de lege *(C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 114 din 15 mai 2007, irevocabilă, în Sintact)*.

42. Petenta a invocat prin acțiunea în anulare dispozițiile art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. g) NCPC], apreciind că prin respingerea cererii sale în probațiune, respectiv a probei testimoniale și a probei cu expertiza tehnică de specialitate, i s-ar fi nesocotit în cauză dreptul la apărare.

Dreptul la apărare nu a fost nesocotit prin respingerea probelor solicitate de petentă, Tribunalul arbitral făcând o apreciere corectă asupra acestora, a concludenței și utilității lor în lămurirea faptelor deduse judecății. Așa cum corect a considerat curtea de apel, faptul că Tribunalul arbitral a considerat că nu mai este necesară, în raport de actele și lucrările dosarului, administrarea probei testimoniale și a probei cu expertiză nu înseamnă că a fost încălcat principiul dreptului la apărare, câtă vreme aprecierea probelor se face de către arbitri potrivit intimei convingeri.

Susținerea recurentei, în sensul că dreptul la apărare a fost încălcat prin judecarea cauzei la 26 iunie 2006 în lipsa apărătorului, care formulase o cerere de amânare pentru imposibilitate de prezentare la termen, nu a putut fi primită, în condițiile în care recurenta mai beneficiase de termen pentru lipsă de apărare, iar Tribunalul arbitral a amânat pronunțarea pentru a da posibilitatea părților să depună concluzii scrise. Critica ce vizează încălcarea dreptului la apărare ca urmare a respingerii cererii de probatorii în lipsa concluziilor apărătorului său nu este de

natură a atrage admiterea recursului, cu consecința admiterii acțiunii în anulare *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2471 din 16 octombrie 2009, în Legalis)*.

43. În conformitate cu dispozițiile art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), hotărârea arbitrală poate fi desființată prin acțiune în anulare pentru motivele expres și limitativ prevăzute la lit. a)-i), situație în care, raportat la criticile formulate de reclamantă, în mod corect prima instanță a motivat că problema cuantumului cheltuielilor de judecată nu poate fi încadrată în dispozițiile art. 364 lit. i) [art. 608 alin. (1) lit. g) NCPC], respectiv încălcarea ordinii publice, a bunelor moravuri ori a dispozițiilor imperative, deoarece normele care reglementează cheltuielile de judecată nu au un atare caracter. De altfel, nici reclamanta nu a făcut o încadrare în drept a motivelor pentru care a apreciat că se impune desființarea hotărârii arbitrale, situație în care prima instanță, examinând acțiunea în limitele fixate de dispozițiile art. 364 C. pr. civ., a apreciat justificat că nu există niciun motiv pentru anularea hotărârii arbitrale.

În speță, problema cuantumului cheltuielilor de judecată acordate prin hotărârea arbitrală nu se încadrează în niciunul dintre motivele prevăzute expres și limitativ de art. 364 C. pr. civ. și, prin urmare, nu poate constitui temei pentru admiterea acțiunii în anulare. Concluzia este impusă de cadrul procesual strict reglementat prin dispozițiile legale anterior menționate, accesul la justiție al reclamantei fiind garantat, însă pentru motivele expres arătate de art. 364 C. pr. civ. *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2410 din 14 octombrie 2009, în Legalis)*.

44. În reglementarea art. 364 C. pr. civ. (art. 608 NCPC), hotărârea arbitrală poate fi desființată numai prin acțiune în anulare pentru motivele prevăzute la lit. a)-i). Aceste motive sunt expres și limitativ stabilite și privesc încălcarea prevederilor clauzei compromisorii, regulile privind asigurarea principiului contradictorialității, legalitatea, iar la lit. i) [lit. g)] se prevede desființarea hotărârii arbitrale pentru motive ce încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii. Este de reținut că niciunul dintre motivele prevăzute de art. 364 C. pr. civ. nu se referă la desființarea hotărârii arbitrale pentru motive de netemeinicie, de stabilire și apreciere greșită a stării de fapt și de modul de aplicare a dispozițiilor legale la situațiile concrete ale cauzei. Recurenta, deși invocă în recurs art. 364 lit. i), nu se referă la încălcarea ordinii publice, a bunelor moravuri ori a dispozițiilor imperative ale legii. Prin criticile aduse hotărârii arbitrale se invocă greșita apreciere a îndeplinirii obligațiilor contractuale ale pârâtei pentru caz de forță majoră și nerespectarea prevederilor contractuale privind încunoștințarea forței majore. Or, aceste critici, așa cum întemeiat a reținut curtea de apel în soluționarea acțiunii în anulare, nu se încadrează în prevederile art. 364 lit. i) și nici în celelalte prevederi ale dispoziției legale invocate. Tribunalul arbitral a făcut o corectă apreciere a situației de fapt și a dispozițiilor contractuale și nu se pot constata încălcări imperative ale legii *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 978 din 6 martie 2007, în Legalis)*.

45. Tribunalul arbitral reține că litigiul dintre părți privește operațiunea care face obiectul actului adițional și că în acest act adițional s-a prevăzut expres că toate diferendele în legătură cu acest act adițional vor fi soluționate de instanțele judecătorești competente. Rezultă că, în privința operațiunii de export care face obiectul actului adițional, părțile au renunțat la clauza compromisorie din contractul de comision pentru export, optând pentru soluționarea litigiilor de către instanțele judecătorești competente. Pe cale de consecință, urmează a se constata necompetența justiției private de a soluționa litigiul și de a dispune închiderea dosarului *(CACI, sent. arbitrală nr. 313/2005, dosar nr. 184/2005, în RRA nr. 4/2009, pp. 47-48)*.

46. Cu toate imperfecțiunile de redactare, tribunalul arbitral apreciază, ținând cont de dispozițiile Codului civil, că părțile au încheiat o clauză compromisorie validă. Cât privește nerespectarea termenului prevăzut de clauza compromisorie pentru soluționarea litigiului, este

de reținut că acesta își găsește aplicare în cazul unei desfășurări normale a procesului arbitral, adică atunci când părțile ar fi cooperat pentru buna desfășurare a procesului. Comportarea obstrucționistă și lipsa de colaborare a partenerilor contractuali pentru punerea în aplicare a clauzei compromisorii a determinat amânări succesive ale procesului arbitral, cu consecința depășirii termenului convenit prin clauza compromisorie. Întrucât una dintre părți este culpabilă de tergiversarea soluționării litigiului (nu a depus toate actele necesare soluționării litigiului, așa cum s-a obligat prin clauza compromisorie etc.), iar cealaltă parte nu a invocat termenul prevăzut de clauza compromisorie, tribunalul arbitral nu a putut dispune încetarea procedurii arbitrale (pentru că, în acest mod, ar fi achiesat la manevrele dilatorii ale pârâtei, vinovată de depășirea termenului convenit), ci a trecut la soluționarea în fond a litigiului *(CACI, sent. arbitrală nr. 347/2005, dosar nr. 141/2005, în RRA nr. 4/2009, p. 48)*.

47. Nedovedirea încheierii convenției arbitrale corelată cu obiecția partenerului contractual, în sensul că litigiul nu poate fi soluționat prin mecanismele justiției private, îndreptățește Tribunalul arbitral să aprecieze cu privire la propria necompetență de soluționare a litigiului *(CACI, sent. arbitrală nr. 139 din 11 mai 2004, dosar nr. 288/2002, în RRA nr. 4/2010, p. 54)*.

48. Opoziția la executarea biletului la ordin învestit cu formulă executorie și urmată de somația de plată se judecă conform procedurii executării silite, și nu celei aplicabile acțiunii de drept comun. Or, în privința executării silite a unui titlu, cum este, în speță, biletul la ordin (titlu de credit), Tribunalul arbitral nu are nicio competență *(CACI, sent. arbitrală nr. 120 din 6 mai 2004, dosar nr. 41/2004, în RRA nr. 4/2010, p. 55)*.

49. Soluționarea pe calea arbitrajului a unui litigiu se poate face numai dacă părțile au încheiat în acest sens o convenție arbitrală scrisă. Inexistența convenției arbitrale îndreptățește tribunalul arbitral să aprecieze asupra necompetenței de soluționare a litigiului *(CACI, sent. arbitrală nr. 191 din 22 iunie 2005, dosar nr. 482/2004, în RRA nr. 1/2009, pp. 66-67)*.

50. Modificarea clauzei compromisorii în sensul că părțile, prin voința lor, au exclus arbitrajul ca mijloc de soluționare a eventualelor litigii, îndreptățește tribunalul arbitral să rețină inexistența unei clauze compromisorii valide. Competența tribunalului arbitral nu poate fi dedusă din împrejurarea că pârâtele și-au desemnat arbitrii, din moment ce s-a solicitat Curții de Arbitraj să refuze organizarea arbitrajului. Numai dacă după desemnarea arbitrilor ar fi fost formulată o declarație expresă, în sensul că se acceptă soluționarea litigiului de către tribunalul arbitral, s-ar fi putut reține cauza spre soluționare *(CACI, sent. arbitrală nr. 6 din 19 ianuarie 2005, în RRA nr. 1/2009, pp. 67-68)*.

51. Din modul de redactare a clauzei compromisorii, tribunalul arbitral reține că, la data încheierii contractului, părțile au dorit să supună jurisdicției acestei Curți numai litigiile ce se vor naște din executarea contractului, nu și pe cele care ar putea să se ivească în legătură cu încheierea lui. Întrucât nu au încheiat un compromis care să acorde competență tribunalului arbitral de a analiza și aspectele legate de încheierea contractului, pe de o parte, nu și-au precizat poziția față de competența tribunalului arbitral, pe de altă parte, urmează a se constata necompetența justiției private de a soluționa prezentul litigiu *(CACI, sent. arbitrală nr. 47 din 2 martie 2005, dosar nr. 273/2004, în RRA nr. 1/2009, p. 69)*.

52. Clauza compromisorie trebuie să exprime voința expresă a părților contractante. O atare voință nu poate fi dedusă pe cale de interpretare, astfel că respectiva clauză compromisorie din contractul nelitigios nu poate fi extinsă și la litigiile decurgând din contractul litigios încheiat între aceleași părți *(CACI, sent. arbitrală nr. 102 din 17 februarie 2007, dosar nr. 21/2007, în RRA nr. 3/2008, pp. 61-62)*.

53. Prin cererea de revizuire înregistrată la data de 8 iunie 2010 revizuenta SC F. DCI SA Bucureşti a solicitat în contradictoriu cu intimata SC G.T.I. Ciorogârla revizuirea sentinţei arbitrale nr. 182/2008 pronunţată de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional, invocând ca temei de drept dispoziţiile art. 322 pct. 7 din Codul de procedură civilă [art. 509 alin. (1) pct. 8 NCPC].

În motivarea cererii de revizuire s-a expus împrejurarea că prin sentinţa comercială nr. 5140/2009 pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti a fost respinsă ca nefondată acţiunea în anulare împotriva sentinţei arbitrale precizată anterior. De asemenea, a fost respins recursul formulat împotriva acestei sentinţe.

Prin decizia comercială nr. 466/2008 a Curţii de Apel Bucureşti, Secţia a VI-a comercială, a fost respins apelul intimatei SC G.T.I. SRL împotriva sentinţei comerciale nr. 5879/2008 pronunţate de Tribunalul Bucureşti, Secţia a VI-a comercială, ca nefondat.

Din această perspectivă, revizuenta a apreciat că cele două hotărâri menţionate sunt potrivnice, date de instanţe deosebite, în una şi aceeaşi pricină, între aceleaşi persoane şi având aceeaşi calitate.

Înalta Curte, analizând materialul probator administrat în cauză, în raport de motivele invocate în cererea de revizuire şi temeiul de drept invocat, a constatat ca inadmisibilă cererea de revizuire, pentru următoarele considerente:

Revizuirea este o cale extraordinară de atac, iar dispoziţiile legale care o reglementează sunt de strictă interpretare, astfel că exercitarea ei nu poate avea loc decât în cazurile şi condiţiile expres şi limitativ prevăzute de lege.

Potrivit dispoziţiilor art. 322 din Codul de procedură civilă, revizuirea unei hotărâri rămase definitivă în instanţa de apel sau prin neapelare, precum şi a unei hotărâri date de o instanţă de recurs atunci când evocă fondul se poate cere, în condiţiile pct. 7, dacă există hotărâri definitive potrivnice date de instanţe de acelaşi grad sau de grade deosebite, în una şi aceeaşi pricină, între aceleaşi persoane, având aceeaşi calitate.

Este unanim admis că hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare şi numai pentru unul dintre motivele menţionate la art. 364 lit. a)-i) din Codul de procedură civilă [art. 608 alin. (1) lit. a)-i) NCPC], iar controlul efectuat de instanţă asupra hotărârii arbitrale este în esenţă un control de legalitate, şi nu de temeinicie, nefiind posibilă reexaminarea pe fond a litigiului.

Pentru aceste raţiuni, s-a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire formulată de revizuenta SC F. DCI SA Bucureşti împotriva sentinţei arbitrale nr. 182 din 25 septembrie 2008 a Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură Bucureşti *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3465 din 21 octombrie 2010)*.

54. În analiza hotărârii arbitrale, Curtea de apel examinează direct fondul raporturilor contractuale, ajungând la concluzia că reclamanta nu era îndreptăţită să solicite constatarea rezilierii convenţiei încheiate. O atare analiză era posibilă, în condiţiile art. 366 alin. 1 C. pr. civ., numai în ipoteza în care instanţa ar fi constatat în prealabil că sunt incidente motivele prevăzute de art. 364 lit. f) şi i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. f) şi h) NCPC] invocate ca temei al acţiunii promovate.

Curtea de apel, plecând de la examinarea clauzelor contractului, a modului în care părţile şi-au îndeplinit obligaţiile asumate şi a probelor administrate în cauză, concluzionează, fără suport legal, că hotărârea arbitrală încalcă prevederile legale anterior menţionate *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 801 din 28 februarie 2008)*.

55. Relațiile contractuale dintre părți, fiind guvernate de principiul libertății de voință, vizează raporturi de drept privat, de la care părțile pot deroga. Nerespectarea și interpretarea greșită a prevederilor contractuale, coroborate cu dispozițiile legale incidente în materie, nu reprezintă o încălcarea normelor de ordine publică, a bunelor moravuri sau a dispozițiilor imperative ale legii [art. 364 lit. i) C. pr. civ., respectiv art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3622 din 2 decembrie 2008)*.

56. Probleme de drept: I. Cum niciuna dintre părți nu a notificat celeilalte și tribunalului intenția de a invoca caducitatea, anterior primului termen de înfățișare, recurenta nu mai poate invoca, ca motive de anulare a hotărârii, depășirea termenului de soluționare a litigiului de către Tribunalul Arbitral; II. Dispozițiile art. 361 C. pr. civ. (art. 603 NCPC) prevăd expres mențiunile pe care trebuie să le cuprindă o hotărâre arbitrală, printre care nu se regăsește calea de atac și termenul în care se poate exercita, ca în cazul unei hotărâri judecătorești, așa încât lipsa lor din cuprinsul hotărârii arbitrale nu constituie o încălcare a art. 261 alin. (1) pct. 7 și deci nici motivul prevăzut de art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3711 din 16 noiembrie 2007)*.

57. În sfera motivului de anulare reglementat de art. 364 lit. i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] nu se includ criticile cu privire la interpretarea ori aplicarea greșită a prevederilor legale dispozitive, textul fiind de strictă interpretare și neputând constitui un pretext pentru examinarea temeiniciei și legalității arbitrale. Astfel, nu se poate invoca art. 364 lit. i) C. pr. civ. ca motiv de desființare a hotărârii arbitrale, în sensul că aceasta încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispozițiile imperative ale legii, cu referire strictă la aplicarea greșită a sancțiunii tardivității cererii reconvenționale formulate peste termenul prevăzut de lege, prevederile art. 135 raportate la cele ale art. 357 C. pr. civ. neavând caracterul unor norme imperative *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 693 din 16 februarie 2011)*.

58. Din economia art. 364 lit. i) din Codul de procedură civilă [art. 608 alin. (1) lit. h) NCPC] rezultă faptul că hotărârea arbitrală poate fi desființată prin acțiune în anulare atunci când încalcă ordinea publică, bunele moravuri ori dispoziții imperative ale legii. Prin urmare, împrejurarea că partea nemulțumită de motivarea instanței arbitrale invocă încălcarea de către instanță a prevederilor art. 969 alin. (1) C. civ. [art. 1.270 alin. (1) NCC] nu se circumscrie ipotezei prevăzute de art. 364 lit. i) C. pr. civ. *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 2106 din 25 aprilie 2012)*.

59. Din economia dispozițiilor art. 304 lit. g) din Codul de procedură civilă [art. 608 alin. (1) lit. g) NCPC] rezultă că hotărârea arbitrală poate fi desființată prin acțiune în anulare atunci când nu cuprinde dispozitivul și motivele. Astfel, în cazul în care arbitrajul a fost soluționat în echitate, iar hotărârea arbitrală nu cuprinde motivele care justifică soluția adoptată, aceasta poate fi desființată prin acțiune în anulare, întrucât art. 364 din Codul de procedură civilă nu distinge după forma arbitrajului *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 4180 din 25 octombrie 2012)*.

60. Hotărârea arbitrală poate fi desființată numai prin acțiune în anulare pentru unul dintre motivele prevăzute de art. 364 lit. a)-i) C. pr. civ. [art. 608 alin. (1) lit. a)-i) NCPC]. Instanța nu poate proceda la analiza fondului pricinii cu încălcarea prevederilor art. 304 alin. 1 C. pr. civ., potrivit cărora hotărârea arbitrală poate fi desființată numai pentru unul dintre motivele prevăzute de art. 364 lit. a)-i), în cazul în care nu a reținut incidența vreunuia dintre motivele prevăzute de acest articol pentru a putea admite acționa în anulare formulată *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3311 din 14 octombrie 2010)*.

61. Întrucât reclamantul nu a invocat inexistența convenției arbitrale în fața tribunalului arbitral, Curtea de Apel a apreciat că este inadmisibilă cererea având un astfel de obiect invocată direct în fața instanței statale.

În absența unei cereri vizând relevarea consecințelor juridice ale existenței unei asocieri (parteneriat) care ar fi determinat tribunalul arbitral să statueze asupra propriei competențe, sub rezerva exercitării unui control al justiției statale, pe bună dreptate, Curtea de Apel, constatând că nemulțumirile recurentului vizau fondul litigiului, a respins acțiunea în anulare, din moment ce conținutul motivării sentinței arbitrale, ce nu a fost pus în discuția părților, nu poate fi revizuit de instanța statală *[Cas., s. I civ., 31 ianuarie 2006, Societatea Intercafco c. societății Dafci, recurs nr. 03-19.054, respingere, C. Ap. Paris (camera 1), 22 mai 2003, în RRA nr. 3/2009, pp. 88-89].*

62. Deși tribunalul arbitral nu are, în prealabil, obligația de a pune în discuția părților argumentele juridice ce vor fundamenta motivarea propriei sentințe, principiul contradictorialității trebuie respectat. Pentru a respinge motivul acțiunii în anulare rezultat din nesocotirea principiului contradictorialității, hotărârea reține că arbitrii și-au motivat în drept sentința, conferind circumstanțelor de fapt și de drept dezbătute de părți consecințele juridice pe care le-au socotit ca fiind pertinente. Totodată, stabilind că tribunalul arbitral, fără a pune în discuția părților, și-a motivat hotărârea prin raportare la dispozițiile art. 1.843 C. civ., dispoziții neinvocate de părți, Curtea de Apel a nesocotit art. 16, art. 1.502-4 și art. 1.504 C. pr. civ. *[Cas., s. I civ., 14 martie 2006, Consehlo Nacional de Carregadores c. M.X. și alții, recurs nr. 03-19.764, C. Ap. Paris (camera 1, secția C), 18 septembrie 2003, în RRA nr. 3/2009, p. 91].*

63. Nesocotește principiul potrivit căruia arbitrul statuează, cu prioritate, asupra propriei competențe, hotărârea care, pentru a respinge excepția de necompetență a instanței statale, reține că cererea de despăgubiri formulată și motivată prin raportare la principiile răspunderii civile delictuale de coordonatorul negociatorilor nu decurge din contractul de distribuție ce stabilește raporturile dintre părți și față de care negociatorii nu constituie un ansamblu contractual unic. De fapt, aceste motive sunt improprii în demersul de stabilire a caracterului vădit nevalid sau inoperant al clauzei compromisorii, aceste din urmă caracteristici fiind singurele obstacole de a determina existența, validitatea și puterea obligatorie a convenției arbitrale *[Cas., s. I civ., 25 aprilie 2006, Machinefabriek c. Tripette et Renaud, nr. 05-15.528, casare fără trimitere, C. Ap. Versailles (camera 12, secția a II-a), 31 martie 2005, în RRA nr. 1/2010, pp. 64-65].*

64. A fost exprimat legal acordul tacit la prelungirea termenului arbitrajului, deși nu a fost invocată caducitatea acestuia, de către părțile care, în condițiile în care arbitrarea a fost suspendată în așteptarea unui rezultat al negocierilor și trebuia reluată „dacă părțile nu prevedeau altfel, într-un termen de trei luni de la formularea notificării de către partea cea mai diligentă din aceste negocieri", au participat fără obiecții la procedurile arbitrale după sesizarea tribunalului arbitral *(Cas., s. I civ., 23 mai 2006, Societatea Dalkia c. M. Icart, ès quai., Recurs nr. 05-14.895, respingere, C. Ap. Paris, 3 martie 2005, în RRA nr. 1/2010, p. 65).*

65. Nesocotește principiul competență-competență hotărârea care, refuzând aplicarea clauzei compromisorii, reține că prin voința părților a fost anulat contractul și că respectiva clauză compromisorie este nulă sau caducă ca urmare a nulității sau caducității contractului, astfel de motive fiind nepotrivite a stabili caracterul nul sau inaplicabil clauzei de arbitraj (nulitatea sau inaplicabilitatea acesteia împiedicând competența justiției private), din moment ce în aplicarea principiului validității și autonomiei convenției arbitrale în materie internațională nulitatea, cu atât mai mult inexistența contractului, nu afectează clauza compromisorie *[Cas., s. I civ., 11 iulie 2006: National Broadcasting Co (NBC) contra X – nr. 04-14.950 – Casare fără trimitere, C. Ap. Versailles (camera 12, s. I, 8 aprilie 2004), în RRA nr. 1/2010, pp. 72-73].*

66. După ce s-a arătat că tribunalul arbitral nu s-a pronunțat, așa cum i s-a solicitat, decât cu privire la validitatea pactului de preferință, reclamanții solicitându-i să verifice pertinența raționamentului juridic prin care arbitrii au soluționat aspectele cu care au fost învestiți, Curtea

de Apel [din Paris (Camera I C), 20 ianuarie 2005, Caiete de Arbitraj, Culegere, vol. III, p. 388] a reținut că i s-a solicitat efectuarea unui control de fond al sentinței, control ce nu putea fi efectuat de instanța statală, astfel că acțiunea în anulare a fost respinsă *(Cas., s. I civ., 3 octombrie 2006, recurs nr. 05-14.099, în RRA nr. 4/2009, p. 77)*.

Art. 609. Renunțarea la acțiunea în anulare

(1) Părțile nu pot renunța prin convenția arbitrală la dreptul de a introduce acțiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale.

(2) Renunțarea la acest drept se poate face numai după pronunțarea hotărârii arbitrale.

Comentariu

1. Textul nu exista nici în forma inițială a Codului din 1865 și nici în Codul din anul 1948, fiind introdus în cod de-abia prin Legea nr. 59/1993 (art. I pct. 20). Cu toate acestea, chiar sub imperiul codului inițial, în jurisprudență s-a decis că „acțiunea denumită acțiune de anulare este de ordine publică, astfel că părțile nu pot renunța anticipat la dreptul de a recurge la această cale de atac în contra deciziunii arbitrilor, orice clauză din actul de compromis contrarie acestui principiu fiind nulă și de nul efect"[1]. În aceste condiții, apare întru totul justificată introducerea, în momentul în care Cartea a IV-a, referitoare la arbitraj, a fost modificată substanțial, a regulii din art. 609 alin. (1), ce stabilește că părțile nu pot renunța prin convenția arbitrală la dreptul de a introduce acțiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale.

2. Dacă renunțarea nu se poate face anticipat, alin. (2) îngăduie ca după pronunțarea hotărârii arbitrale să se renunțe la acest drept. Un text asemănător există și în legătură cu renunțarea la căile de atac împotriva hotărârii judecătorești, fie la momentul pronunțării (ceea ce, în cazul arbitrajului, ar fi imposibil, deoarece pronunțarea nu se face în ședință publică), fie după pronunțare sau chiar după declararea căii de atac (art. 404 NCPC). Ca și în cazul hotărârii judecătorești, renunțarea la dreptul de a exercita, după pronunțare, acțiunea în anulare sau chiar la acțiunea în anulare deja exercitată reprezintă o achiesare expresă, care se poate face de partea interesată prin act autentic sau prin declarație verbală în fața instanței ori de mandatarul său în temeiul unei procuri speciale. Desigur, achiesarea poate fi și tacită, prin executarea benevolă a hotărârii sau dedusă din acte sau fapte precise și concordante care exprimă intenția certă a părții de a-și da adeziunea la hotărâre (art. 463 și art. 464 NCPC).

Jurisprudență*

În cazul în care prin clauza compromisorie părțile au supus litigiul Regulilor arbitrale ale Camerei de Comerț și Industrie Paris, stabilind, totodată, că legea aplicabilă contractului este legea română, devin aplicabile prevederile din Codul de procedură civilă român referitoare la arbitraj. Prin urmare, chiar dacă, potrivit art. 28 alin. (6) din Regulile ICC Paris, hotărârile arbitrale sunt obligatorii și irevocabile, considerându-se că părțile au renunțat la dreptul lor la recurs împotriva acestor hotărâri prin simpla achiesare la aceste reguli, dispozițiile

[1] Cas. I, dec. nr. 313/1935, în *Codul 1944*, p. 164, nr. 5, alin. (1).

* M. Voicu, *Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014*, pp. 493-497.

art. 304[1] C. pr. civ. (art. 609 NCPC) – aplicabile în speţă – prevăd faptul că părţile nu pot renunţa prin convenţia arbitrală la dreptul de a introduce acţiunea în anulare împotriva hotărârii arbitrale, renunţarea la acest drept putându-se face doar după pronunţarea hotărârii arbitrale.

Aşa fiind, cum în cauză, după pronunţarea hotărârii arbitrale, pârâta arbitrată nu a înţeles să renunţe expres la dreptul său de a cere desfiinţarea hotărârii şi să o execute de bunăvoie, respingerea ca inadmisibilă a acţiunii în anulare promovată este fără fundament legal *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 490 din 7 februarie 2012)*.

Art. 610. Instanţa competentă

Competenţa de a judeca acţiunea în anulare revine curţii de apel în circumscripţia căreia a avut loc arbitrajul.

Comentariu

Spre deosebire de vechea reglementare, care în art. 365 alin. (1) stabilea competenţa de a judeca în primă instanţă acţiunea în anulare în favoarea instanţei judecătoreşti imediat superioare celei prevăzute la art. 342 (care, în lipsa convenţiei arbitrale, ar fi fost competentă să judece litigiul în fond, în primă instanţă), în circumscripţia căreia a avut loc arbitrajul, în NCPC art. 610 stabileşte competenţa în favoarea curţii de apel în circumscripţia căreia a avut loc arbitrajul[1)].

După cum se poate observa, competenţa teritorială a rămas aceeaşi, dar în privinţa competenţei materiale a intervenit o modificare esenţială, care a urmărit ca acţiunea în anulare să fie soluţionată de aceeaşi instanţă, respectiv curtea de apel. Înainte de modificare, acţiunea în anulare se soluţiona, după caz, de tribunal, curtea de apel sau Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Art. 611. Termen de exercitare

(1) Acţiunea în anulare va fi introdusă la curtea de apel în termen de o lună de la data comunicării hotărârii arbitrale. Dacă s-a formulat o cerere potrivit art. 604, termenul curge de la data comunicării hotărârii sau, după caz, a încheierii prin care a fost soluţionată cererea.

(2) Pentru motivul prevăzut la art. 608 alin. (1) lit. i), termenul este de 3 luni de la publicarea deciziei Curţii Constituţionale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Comentariu

1. De regulă, termenul de exercitare a acţiunii în anulare este de o lună de la data comunicării hotărârii arbitrale. Termenul se calculează potrivit art. 181 alin. (1) pct. 3 NCPC, respectiv el se împlineşte în ziua corespunzătoare a lunii următoare. Dacă luna următoare nu are zi corespunzătoare celei în care termenul a început să curgă, termenul se împlineşte în ultima zi a lunii următoare. Când ultima zi a termenului cade într-o zi nelucrătoare, termenul

[1)] S-a decis că acţiunea în anularea unei sentinţe arbitrale introdusă după intrarea în vigoare a NCPC se supune, în ceea ce priveşte competenţa, dispoziţiilor Noului Cod, chiar dacă sentinţa arbitrală a fost pronunţată înainte de intrarea în vigoare a NCPC – ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 1594/2014, disponibilă pe *www.juridice.ro*, 28 aprilie 2015.

se prelungește până în prima zi lucrătoare care urmează [art. 181 alin. (2)]. Pe de altă parte, potrivit art. 182, termenul se împlinește la ora 24,00 a ultimei zile în care se poate îndeplini actul de procedură. Dar, fiindcă cererea de anulare se depune la curtea de apel, termenul se va împlini la ora la care activitatea încetează în mod legal. Acest neajuns poate fi înlăturat prin trimiterea cererii prin scrisoare recomandată, serviciu de curierat rapid etc., deoarece art. 183 este aplicabil și deci actul depus înăuntrul termenului este socotit a fi făcut în termen, chiar dacă a ajuns la curtea de apel după împlinirea termenului.

Deși art. 601 alin. (1) nu prevede în mod expres, momentul comunicării poate fi înlocuit, în aplicarea principiului echipolenței, potrivit art. 184 alin. (2), de primirea de către parte, sub semnătură, a unei copii de pe hotărâre sau de cererea prin care partea a cerut comunicarea altei părți.

2. Dacă în cauză s-a formulat o cerere potrivit art. 604 (cerere de lămurire, cerere de completare, cerere de îndreptare), termenul pentru exercitarea acțiunii în anulare curge de la data comunicării hotărârii/încheierii prin care a fost soluționată una dintre cererile prevăzute la art. 604.

3. Prin excepție de la regula înscrisă în art. 611 alin. (1), pentru motivul prevăzut la art. 608 alin. (1) lit. i) (admiterea excepției de neconstituționalitate, dacă nu s-a suspendat judecata), termenul de exercitare a acțiunii în anulare este de 3 luni de la publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

4. Fiind, în toate cazurile, în prezența unui termen legal imperativ absolut, sancțiunea care intervine în cazul nerespectării termenului este decăderea și deci acțiunea în anulare va fi respinsă ca tardivă. Partea care a pierdut termenul poate fi însă repusă în termen, în condițiile art. 186 NCPC, dacă dovedește că întârzierea se datorează unor motive temeinic justificate.

5. Reamintim că orice termen de procedură se întrerupe în cazurile generale prevăzute de art. 184 alin. (4) pct. 1 și 2, respectiv când a intervenit moartea părții[1)] care avea interes să exercite acțiunea în anulare (se face din nou o singură comunicare la ultimul domiciliu al defunctului, pe numele moștenirii, fără să se arate numele și calitatea fiecărui moștenitor) ori când a intervenit moartea reprezentantului părții (se face din nou o singură comunicare părții)[2)]. În aceste cazuri, un nou termen începe să curgă de la data noii comunicări.

Jurisprudență*

În cauză, sentința arbitrală nr. 44 din 15 februarie 2006 a fost comunicată recurentei cu scrisoare recomandată, conform confirmărilor de primire din datele de 12 aprilie 2006, 10 mai 2006 și 19 iunie 2006, însă aceasta nu s-a prezentat la poștă pentru a le ridica.

[1)] Codul nu se referă și la încetarea persoanei juridice, dar noi considerăm că și într-o asemenea ipoteză, dacă încetarea are loc prin fuziune, transformare sau divizare totală, termenul se întrerupe și este necesară o nouă comunicare [art. 248 alin. (3) NCC]. Când persoana juridică este dizolvată, judecata se suspendă de drept, până la desemnarea lichidatorului [art. 412 alin. (1) pct. 5 NCPC].

[2)] Dacă reprezentantul sau mandatarul decedează cu mai puțin de 15 zile înainte de ziua înfățișării, judecata se suspendă de drept până la numirea unui nou reprezentant sau mandatar [art. 412 alin. (1) pct. 3 NCPC].

* A se vedea V.A. Vlasov, *Jurisprudență arbitrală 2007-2009*, p. 285.

Nu se pune problema necunoaşterii conţinutului acestor comunicări, din moment ce pe înscrisurile respective se menţiona cu claritate expeditorul – Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional –, făcându-se referire la dosar şi la sentinţa arbitrală nr. 44 din 15 februarie 2006, astfel încât recurenta nu poate invoca eroarea în care s-ar fi aflat, respectiv că în speţă ar fi fost vorba de comunicarea unor oferte de la alte companii.

Practic, recurenta nu contestă faptul că ar fi cunoscut existenţa acestor comunicări prin scrisoare recomandată, pe care nu s-a prezentat să le ridice de la oficiul poştal, neputându-se prevala în favoarea sa de propria culpă.

Comunicarea hotărârii arbitrale s-a efectuat, în conformitate cu dispoziţiile art. 44 alin. (1) din Regulile de procedură arbitrală, la sediul social al recurentei, astfel cum era înregistrat în evidenţele registrului comerţului şi pe care, de altfel, nici nu l-a contestat.

Potrivit dispoziţiilor art. 44 alin. (3) din Regulile de procedură arbitrală, înscrisurile comunicate părţilor se consideră înmânate părţilor şi în cazul în care destinatarul a refuzat primirea sau nu s-a prezentat la oficiul poştal pentru a le ridica, deşi există dovada avizării sale.

Conform art. 365 alin. 2 C. pr. civ. [art. 611 alin. (1) NCPC], acţiunea în anulare poate fi introdusă în termen de o lună de la data comunicării hotărârii arbitrale.

În raport de data introducerii acţiunii în anulare (16 octombrie 2006 – data poştei), rezultă că în mod corect prima instanţă a respins acţiunea ca tardivă, fiind depăşit termenul legal de o lună, care curge de la data comunicării hotărârii arbitrale *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 386 din 14 martie 2007, în Sintact)*.

Art. 612. Suspendarea executării

Curtea de apel va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acţiunea în anulare. Dispoziţiile art. 484 alin. (2)-(5) şi (7) se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Simpla exercitare a acţiunii în anulare nu conduce la suspendarea executării[1]. Totuşi, curtea de apel va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acţiunea în anulare.

2. Textele din Cartea a IV-a nu cuprind amănunte privind cererea de suspendare, dar art. 612 teza a doua precizează că dispoziţiile art. 484 alin. (2)-(5) şi (7), din materia recursului, se aplică în mod corespunzător. Cu toate că ne-am ocupat de analiza acestor dispoziţii în vol. I al comentariilor, deşi ele nu se aplică *tale quale*, ci în mod corespunzător, câteva nuanţe trebuie semnalate:

a) suspendarea nu se dispune din oficiu, ci numai la solicitarea părţii interesate care a exercitat acţiunea în anulare;

b) cererea de suspendare se formulează nu în condiţiile art. 83 alin. (2) şi (3) NCPC[2], la care face trimitere art. 484 alin. (2), care au în vedere exercitarea cererii de recurs numai de către mandatar soţ/rudă dacă este licenţiat în drept ori de către avocat sau consilier juridic,

[1] C. Ap. Braşov, dec. nr. 559/1999, în BJ 1999, p. 172.

[2] Textul art. 83 alin. (3) a fost declarat neconstituţional prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 462 din 17 septembrie 2014, publicată în M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014.

ci în condițiile art. 148, care reglementează condițiile generale privind forma cererilor, și se depune direct la curtea de apel. Cererea de suspendare a executării silite se timbrează cu o taxă de 50 lei [art. 10 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013]. Deși din art. 484 alin. (2) ar rezulta că este nevoie de o cerere separată prin care să se solicite suspendarea executării, apreciem că nu există niciun impediment pentru a formula o atare cerere chiar prin acțiunea în anulare, care se depune direct la curtea de apel[1)].

Dacă inițial O.U.G. nr. 80/2013, ca și antecesoarea ei, Legea nr. 146/1997, nu conținea o prevedere expresă privind taxarea acțiunii în anulare, ceea ce a condus la soluții diferite în doctrina și practica judiciară, în prezent art. 26 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013, introdus prin art. IX pct. 2 teza întâi al Legii nr. 138/2014, dispune că ea se taxează cu 100 lei pentru fiecare motiv invocat;

c) indiferent dacă cererea de suspendare se formulează separat sau în cadrul acțiunii în anulare, ea trebuie însoțită de dovada depunerii cauțiunii, calculată potrivit art. 719 NCPC, care va fi analizat în cadrul acestui volum;

d) cererea se judecă în camera de consiliu, cu citarea părților printr-un agent procedural al instanței sau prin alt salariat al acesteia ori prin modalitățile prevăzute la art. 154 alin. (4) și (5) de către judecătorul care judecă acțiunea în anulare pe fond, deoarece cererea de suspendare se depune direct la curtea de apel, dacă s-a fixat termen în ședință publică. În cazul în care cererea de suspendare s-a depus separat la curtea de apel și înainte de a se fixa judecătorul care judecă pe fond, ea se va soluționa de un judecător stabilit aleatoriu, anume desemnat pentru această cerere;

e) termenul de judecată pentru care se face citarea se stabilește astfel încât să nu treacă mai mult de 10 zile de la primirea cererii de suspendare;

f) completul, format dintr-un singur judecător, ca și în cazul acțiunii în anulare, se pronunță, în cel mult 48 de ore de la judecată, printr-o încheiere motivată, care este definitivă;

g) pentru motive temeinice, curtea de apel poate reveni asupra suspendării acordate, dispozițiile alin. (3)-(5) ale art. 484, respectiv regulile examinate de noi sub lit. d), e) și f), aplicându-se în mod corespunzător.

Jurisprudență*

1. Prima instanță a calificat greșit cererea formulată de reclamantă și, în consecință, a dat o dezlegare nelegală, în condițiile în care, deși intitulată „ordonanță președințială", din conținutul cererii rezultă fără dubiu că reclamanta a urmărit și a vizat suspendarea executării hotărârii arbitrale, până la soluționarea dosarului în care s-a solicitat anularea acesteia.

Temeiul de drept al cererii este art. 365 alin. (3) (art. 612 NCPC), care face trimitere la art. 403 alin. 3 și 4 C. pr. civ. [art. 484 alin. (2)-(5) și (7) NCPC], iar, potrivit conținutului acțiunii, aceasta trebuia soluționată în temeiul alin. 3 al art. 403 C. pr. civ., indicarea de către reclamantă și a art. 581 C. pr. civ., care reglementează ordonanța președințială, nefiind aplicabilă

[1)] În cazul în care cererea de suspendare se depune separat, ei trebuie să i se alăture o copie certificată de pe acțiunea în anulare.

* A se vedea: M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1180; V.A. Vlasov, *Jurisprudența arbitrală 2007-2009*, pp. 286-288.

în această situaţie. Atât alin. 3, cât şi alin. 4 al art. 403 C. pr. civ. arată că instanţa se pronunţă prin încheiere, iar folosirea sintagmei „în cazuri urgente" din alin. 4 nu face nicio trimitere la instituţia ordonanţei preşedinţiale, aşa cum este ea reglementată în Cartea a VI-a, „Proceduri speciale" *(C. Ap. Cluj, s. civ. cont. adm. fisc., dec. nr. 11547/2005, în BJ/2005, p. 632).*

2. Recurenta a solicitat, în temeiul dispoziţiilor art. 365 alin. 3 C. pr. civ. (art. 612 NCPC), suspendarea executării sentinţei arbitrale atacate cu acţiune în anulare. Potrivit art. 365 alin. 3 C. pr. civ., „instanţa judecătorească va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale împotriva căreia a fost introdusă acţiune în anulare, numai după depunerea unei cauţiuni fixate de ea. Dispoziţiile art. 403 alin. 3 şi 4 [art. 484 alin. (2)-(5) şi (7) NCPC] se aplică în mod corespunzător". Într-adevăr, la o primă lectură a textului de lege aplicabil, s-ar părea că pentru admiterea unei cereri de suspendare a executării unei sentinţe arbitrale nu se cer decât două condiţii: introducerea unei acţiuni în anulare împotriva hotărârii arbitrale şi plata cauţiunii fixate de instanţă. Dispoziţiile legale invocate se referă însă la o „suspendare facultativă", şi nu de drept. Art. 365 alin. 3 dispune că „instanţa judecătorească va putea suspenda", şi nu prevede obligativitatea suspendării în condiţiile îndeplinirii celor două cerinţe (dovada acţiunii şi plata cauţiunii). Această distincţie este esenţială. Procedura „suspendării facultative" presupune existenţa unor motive ale suspendării pe care instanţa învestită cu o astfel de cerere trebuie să le analizeze pentru a putea aprecia dacă se impune sau nu această măsură.

Îndeplinirea celor două condiţii expres prevăzute nu atrage în mod automat admiterea cererii de suspendare. Textul art. 365 alin. 3 C. pr. civ. lasă la aprecierea suverană a instanţei judecătoreşti adoptarea măsurii suspendării, apreciere care se face pe baza motivelor invocate de partea care solicită suspendarea. Aşadar, în mod corect a considerat instanţa de fond că, în absenţa unei motivări a cererii de suspendare, cererea este neîntemeiată şi trebuie să fie respinsă. De asemenea, simpla invocare a aspectelor de nelegalitate a sentinţei arbitrale, aspecte pe care instanţa învestită cu soluţionarea cererii de suspendare nu le poate analiza, nu reprezintă o motivare a cererii de suspendare.

Tot astfel, invocarea de către recurentă a crizei economice şi financiare ca motiv de suspendare evident nu poate fi primită. Desigur că este posibil ca activitatea recurentei să fie afectată de situaţia actuală a pieţei, însă în aceeaşi măsură sunt afectate şi toate celelalte societăţi comerciale şi, în plus, suma pe care recurenta a fost obligată să o plătească intimatei în temeiul hotărârii arbitrale nu este exorbitantă (28.023,21 lei), astfel încât să genereze în mod indubitabil perturbarea activităţii recurentei, aşa cum se susţine de către aceasta *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 1259 din 15 octombrie 2009, în Jurindex).*

3. Conform art. 365 alin. 3 C. pr. civ. (art. 612 NCPC), instanţa judecătorească va putea suspenda executarea hotărârii arbitrale atacate cu acţiune în anulare numai după depunerea unei cauţiuni fixate de ea. Dispoziţiile art. 403 alin. 3 şi 4 [art. 484 alin. (2)-(5) şi (7) NCPC] se aplică în mod corespunzător.

Conform art. 403 alin. 4 C. pr. civ., în cazuri urgente, preşedintele instanţei poate dispune suspendarea provizorie a executării pe cale de ordonanţă preşedinţială, până la soluţionarea de către instanţă a cererii de suspendare prevăzute de acest articol.

Prin sentinţa arbitrală nr. 266 din 12 decembrie 2006, pronunţată de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, a fost admisă acţiunea formulată de reclamanta SC T.T. SRL şi a fost obligată pârâta SC B.P. SA la plata sumei de 18.960,40 dolari SUA contravaloare marfă şi la 17.516,64 lei cheltuieli arbitrale.

Sentinţa arbitrală a cărei suspendare provizorie se solicită nu a fost pusă în executare, astfel încât primejdia iminentă a executării sentinţei nu există.

Hotărârea arbitrală este, într-adevăr, executorie şi se bucură de autoritate de lucru judecat relativă, astfel că suspendarea executării sentinţei atacate este o excepţie de la forţa executorie a hotărârii şi, prin urmare, nu operează automat, prin formularea cererii de suspendare provizorie, ci aceasta trebuie analizată în funcţie de circumstanţele concrete ale speţei.

Punerea în executare a unei hotărâri nu este un argument în favoarea admiterii unei cereri de suspendare, în condiţiile în care operează instituţia întoarcerii executării.

Având în vedere şi raporturile contractuale între părţi, este justificată apărarea pârâtei în combaterea naturii urgente a măsurii, potrivit căreia, printr-o eventuală executare silită, nu s-ar produce un prejudiciu în patrimoniul reclamantei, deoarece sumele ce ar putea fi executate reprezintă preţul produselor care au intrat în anii 2004-2005 în patrimoniul acesteia, iar reclamanta nu contestă obligaţia de plată a acestora.

În consecinţă, pentru motivele reţinute şi în baza temeiurilor de drept invocate, Curtea a constatat cererea de suspendare provizorie a executării nefondată şi a respins-o *[C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., încheierea nr. 48 din 14 martie 2007 (irevocabilă), în Sintact]*.

Art. 613. Judecarea acțiunii în anulare

(1) Curtea de apel va judeca acțiunea în anulare în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanță.

(2) Întâmpinarea este obligatorie. Dispozițiile art. 205-208 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Admițând acțiunea, curtea de apel va anula hotărârea arbitrală și:

a) în cazurile prevăzute la art. 608 alin. (1) lit. a), b) și e), va trimite cauza spre judecată instanței competente să o soluționeze, potrivit legii;

b) în celelalte cazuri prevăzute la art. 608 alin. (1), va trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral, dacă cel puțin una dintre părți solicită expres acest lucru. În caz contrar, dacă litigiul este în stare de judecată, curtea de apel se va pronunța în fond, în limitele convenției arbitrale. Dacă însă, pentru a hotărî în fond, este nevoie de noi probe, curtea se va pronunța în fond după administrarea lor. În acest din urmă caz, curtea va pronunța mai întâi hotărârea de anulare și, după administrarea probelor, hotărârea asupra fondului, iar, dacă părțile au convenit expres ca litigiul să fie soluționat de către tribunalul arbitral în echitate, curtea de apel va soluționa cauza în echitate.

(4) Hotărârile curții de apel, pronunțate potrivit alin. (3), sunt supuse recursului.

Comentariu

1. Textul, substanţial diferit faţă de reglementarea anterioară (art. 366), este foarte complex, instituind reguli privind compunerea completului care judecă acţiunea în anulare, obligativitatea întâmpinării, soluţiile pe care le poate pronunţa curtea de apel în caz de admitere a acţiunii în anulare, condiţiile în care are loc rejudecarea în faţa curţii de apel şi calea de atac ce se poate exercita împotriva hotărârii. Cu toate acestea, sunt aspecte care nu sunt reglementate în art. 613 şi se vor aplica în completare alte texte de la procedura contencioasă în faţa instanţelor judecătoreşti sau din cartea referitoare la arbitraj.

2. Judecata acţiunii în anulare are loc în faţa curţii de apel în completul specific judecăţii în primă instanţă, adică de către un singur judecător[1]. Desigur, el va fi stabilit aleatoriu şi i se aplică principiul continuităţii, iar dacă este cazul, regulile de la incompatibilitate.

3. Ca şi în faţa instanţelor judecătoreşti, întâmpinarea este obligatorie, dispoziţiile de drept comun din art. 205-208 NCPC, care au fost analizate în vol. I, aplicându-se în mod corespunzător. Întâmpinarea se comunică reclamantului, iar acesta – potrivit sistemului instituit de NCPC – va trebui să răspundă la întâmpinare. Acest răspuns nu se mai comunică însă pârâtului, ci el va lua cunoştinţă de răspunsul la întâmpinare de la dosar.

4. Referitor la soluţiile pe care le poate pronunţa curtea de apel, art. 613 alin. (3) se referă numai la admiterea acţiunii în anulare. Desigur însă că sunt posibile şi alte soluţii:

- respingerea acţiunii în anulare fie ca tardivă, dacă nu s-a respectat termenul de exercitare, fie ca inadmisibilă, pentru nerespectarea art. 608 alin. (2), fie ca lipsită de interes sau ca fiind exercitată de o persoană lipsită de calitate procesuală, fie, desigur, ca nefondată;

- anularea acţiunii în anulare pentru netimbrare sau pentru introducerea ei de o persoană care nu-şi justifică calitatea de reprezentant;

- perimarea acţiunii în anulare, dacă a rămas în nelucrare din culpa părţii timp de 6 luni de la ultimul act de procedură îndeplinit de părţi sau de instanţă.

În acest context, precizăm că îşi vor găsi aplicare şi soluţiile care rezultă din renunţarea la judecată, renunţarea la dreptul subiectiv, recunoaşterea pretenţiilor, învoiala părţilor (tranzacţia) sau suspendarea judecăţii.

5. În caz de admitere a acţiunii în anulare, legea prevede soluţia generică – anularea hotărârii arbitrale –, iar apoi, spre deosebire de vechea reglementare, face următoarea distincţie:

- în cazurile prevăzute la art. 608 alin. (1) lit. a), b) şi e) (adică litigiul nu era susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului, nu exista convenţie arbitrală ori aceasta era nulă sau inoperantă, hotărârea a fost pronunţată după expirarea termenului arbitrajului, în condiţiile ce au fost examinate), va trimite dosarul instanţei competente să o soluţioneze potrivit legii. Soluţia este firească, din moment ce o trimitere din nou la arbitraj ar fi fost infectată de aceleaşi vicii, iar în cazul nerespectării termenului, arbitrajul a devenit caduc. Sigur, litigiul nu poate rămâne nesoluţionat, dar el va fi rezolvat de instanţa judecătorească competentă;

- în celelalte cazuri prevăzute de art. 608 alin. (1), deci în cazul tuturor celorlalte motive, curtea de apel va trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral. Deci, este vorba despre un fel de „casare cu trimitere". Dar, pentru a interveni această soluţie, legea pune o condiţie esenţială, şi anume: fie ambele părţi, fie cel puţin una dintre ele să solicite expres acest lucru. Cerinţa se justifică deoarece în acest fel se deschide un nou ciclu procesual şi durata procesului s-ar putea prelungi. Desigur că, dacă s-a ales această cale, tribunalul arbitral este ţinut la rejudecare de hotărârea curţii de apel. Din formularea art. 613 alin. (3) lit. b), s-ar părea că textul se referă la acelaşi tribunal arbitral, ceea ce ar duce la concluzia că în acest caz nu-şi găseşte aplicare art. 41 alin. (1) NCPC şi deci rejudecarea s-ar face de aceiaşi arbitri şi supraarbitru.

---

[1] Surprinzător, un autor de mare prestigiu (I. Leş, în *Noul Cod...*, 2013, p. 876) apreciază totuşi că „acţiunea în anulare se judecă în completul prevăzut de lege pentru judecarea recursului", soluţie în flagrantă contradicţie cu art. 613 alin. (1).

O atare interpretare, bazată numai pe litera legii, s-ar putea justifica, atât în cazul arbitrajului *ad hoc*, cât și al celui instituționalizat, pe ideea că soluția are în vedere alegerea arbitrilor pe baza încrederii pe care părțile o au în ei. Pe de altă parte, s-ar putea invoca și faptul că arbitrii care s-au pronunțat au încasat onorariile după comunicarea hotărârii arbitrale, iar dacă cauza ar fi trimisă altor arbitri, ar fi nevoie ca partea să plătească alte onorarii, ceea ce, desigur, nu ar fi echitabil, după cum inechitabil ar fi și ca arbitrii care au pronunțat hotărârea arbitrală să fie obligați la restituire, deoarece au prestat activitatea pentru care au fost aleși/desemnați. Nu ar trebui uitat, în cadrul acestei interpretări, că nici în cazul justiției statale judecătorii cărora li s-a desființat/casat hotărârea cu trimitere, deși nu rejudecă ei, nu sunt obligați la restituirea parțială a salariului. De fapt, ei nu primesc un onorariu pentru fiecare dosar pe care îl soluționează, ci un salariu lunar stabilit potrivit legii.

Cu toate acestea, socotim că nu poate fi primită această interpretare, deoarece ea ar încălca litera și spiritul NCPC în legătură cu incompatibilitatea. De altfel, și în arbitrajul instituționalizat – și avem în vedere Curtea de Arbitraj Comercial Internațional – art. 20 alin. (1) lit. o) din Regulile 2014 prevede că arbitrii sunt incompatibili pentru motive care pun la îndoială independența și imparțialitatea lor, între care textul enumeră, în primul rând, situațiile pe care NCPC le prevede pentru judecător. Ni se pare deci că prin expresia din art. 613 alin. (3) lit. b) teza întâi „va trimite cauza spre rejudecare tribunalului arbitral" trebuie înțeles că curtea de apel va trimite dosarul, dacă sunt îndeplinite celelalte cerințe ale legii, instituției/persoanei care a organizat, potrivit art. 545 NCPC, arbitrajul și aici se va constitui un nou tribunal arbitral, fără participarea arbitrului/supraarbitrului care a pronunțat prima hotărâre. De altfel, o altă soluție decât aceasta nici nu s-ar putea concepe față de unele dintre motivele prevăzute de art. 608 și care pot conduce la trimiterea cauzei la arbitraj. Din moment ce art. 608 alin. (1) lit. c) stabilește ca motiv al acțiunii în anulare „tribunalul arbitral nu a fost constituit în conformitate cu convenția arbitrală", dacă s-ar admite acțiunea în anulare și, potrivit art. 613 alin. (3) lit. b), s-ar trimite cauza spre rejudecare aceluiași tribunal arbitral, hotărârea pronunțată din nou ar fi infectată de același viciu. Pe de altă parte, până la soluționarea prin lege a problemei, am propune, ca soluție de evitare a dificultăților legate de onorariul arbitrilor, să se constituie, la comunicarea către părți a hotărârii arbitrale, câte un depozit purtător de dobânzi pentru fiecare arbitru/supraarbitru și plata să se facă efectiv după soluționarea, dacă este cazul, a acțiunii în anulare. Se rezolvă în acest fel problema neplăcută a solicitării restituirii onorariilor, dar rămâne totuși faptul că acei arbitri au prestat o muncă și uneori hotărârea se anulează nu din cauza lor [de exemplu, art. 608 alin. (1) lit. i), declararea ca neconstituțional a textului legal, aplicabil la speță]. Poate un „partaj" între arbitri/supraarbitri, vechi și noi, ar fi o soluție mai echitabilă, având în vedere faptul că arbitrii care pronunță a doua hotărâre vor beneficia, chiar parțial, de dezlegările primilor arbitri.

Dacă părțile doresc o judecată mai rapidă și nici cel puțin unul nu a solicitat trimiterea cauzei spre rejudecare la arbitraj, curtea de apel se va pronunța în fond, în limitele convenției arbitrale[1]. Aceasta înseamnă inclusiv că, dacă părțile au convenit ca litigiul să se soluționeze

[1] În doctrină (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 615-616) se arată că uneori instanța nu se poate pronunța în fond „în limita convenției arbitrale", deoarece este posibil ca hotărârea arbitrală să fi fost

în drept, curtea de apel va proceda potrivit art. 601 alin. (1), iar dacă ele au stabilit în mod expres ca litigiul să fie soluționat de către tribunalul arbitral în echitate, curtea de apel va soluționa și ea litigiul în echitate [art. 601 alin. (2) și art. 613 alin. (3) lit. b) teza a patra]. Este singurul caz în sistemul nostru procesual când, deși judecătorul ar avea la dispoziție norme de drept aplicabile la speță, recurge la echitate deoarece așa au stabilit părțile[1].

În cazul în care rejudecarea în fond revine curții de apel, legea face o distincție:

- dacă la termenul la care curtea de apel a admis acțiunea în anulare și a anulat hotărârea arbitrală litigiul este în stare de judecată, la același termen curtea de apel va proceda la rejudecare și se va pronunța în fond, așa cum am arătat, în limitele convenției arbitrale;
- în cazul în care la termenul la care s-a admis acțiunea în anulare și s-a anulat hotărârea arbitrală curtea de apel constată că este nevoie de noi probe, ea va pronunța mai întâi hotărârea de anulare și, după administrarea probelor, va hotărî asupra fondului[2].

6. În art. 613 alin. (4) se precizează că hotărârile curții de apel, pronunțate potrivit alin. (3), adică cele prin care s-a admis acțiunea în anulare, sunt supuse recursului. Într-o interpretare simplistă, s-a tras concluzia că hotărârile prin care s-a respins sau anulat acțiunea în anulare nu ar fi susceptibile de recurs, autorul precizând că distincția nu i se pare justificată[3].

Fără îndoială că o atenție sporită la redactare ar fi fost de preferat, dar, chiar în cazul unor imperfecțiuni de redactare, nu trebuie să se tragă concluzii pripite, ci să se analizeze cu atenție textul și să se aplice principiile și regulile generale. Era ușor de observat că art. 613 reglementează, după cum am arătat deja, numai soluția admiterii acțiunii în anulare, și asta chiar în alin. (3), astfel încât, am spune, aproape firesc, alin. (4) se referă numai la hotărârile de admitere. Aceasta nu înseamnă că hotărârile de respingere sau anulare etc. nu ar putea fi atacate prin recurs, din moment ce nu există un text expres care să interzică calea de atac[4].

Recursul împotriva hotărârilor curții de apel sunt de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, asigurându-se în acest fel – sperăm, cel puțin – o practică judiciară unitară[5].

---

anulată tocmai pentru lipsa convenției arbitrale ori pentru că aceasta era nulă sau inoperantă. Autorul nu a observat însă că în aceste ipoteze se va aplica art. 613 alin. (3) lit. a) și deci cererea se trimite instanței competente, care nu mai este ținută de nicio convenție.

[1] Pentru unele rezerve asupra soluției, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 615, nota 1. Nu trebuie uitat totuși că, în lipsă de text, potrivit art. 5 alin. (3) NCPC, pricina poate fi soluționată de judecător ținând seama și de cerințele echității, chiar dac nu este de competența instanțelor judecătorești. Pe de altă parte, așa cum s-a arătat mai devreme, și arbitrii pot recurge la cerințele echității, chiar dacă este vorba de un arbitraj în drept, dacă sunt îndeplinite condițiile art. 5 alin. (3) NCPC.

[2] Apreciem că dacă probele noi pot fi administrate chiar la termenul la care s-a admis acțiunea în anulare nu ar fi nevoie să se parcurgă două etape.

[3] I. Leș, în *Noul Cod...*, 2013, p. 876.

[4] Există în NCPC și alte situații de acest gen. De exemplu, în materia procedurii necontencioase judiciare, art. 534 alin. (1) stabilește că încheierea prin care se încuviințează cererea este executorie, iar apoi alin. (2) dispune că încheierea prevăzută la alin. (1) este supusă numai apelului, cu excepția celei pronunțate de un complet al ÎCCJ, care este definitivă. Aceasta nu înseamnă că încheierea de respingere sau de anulare nu ar putea fi atacată, soluție care rezultă din celelalte alineate.

[5] Unii autori (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 615, nota 2) deși salută soluția, deplâng aglomerarea instanței supreme, fără să fi făcut însă un examen serios al categoriilor de recursuri care, potrivit NCPC și unor legi speciale, au fost excluse din competența ÎCCJ, tocmai la presiunile exagerate pe care le-a

Potrivit art. 26 alin. (3) teza a doua din O.U.G. nr. 80/2013, text introdus prin art. IX pct. 2 din Legea nr. 138/2014, recursul, în acest caz, se timbrează potrivit art. 24 din Ordonanță, care se aplică în mod corespunzător.

Decizii ale Curții Constituționale*

Art. 366 alin. 1 şi 2 C. pr. civ. (art. 613 NCPC) este constituțional în raport cu dispozițiile art. 21 din Constituție. În conformitate cu prevederile constituționale ale art. 125 şi art. 128 (art. 126 şi art. 129, în urma republicării – n.a.), stabilirea competenței instanțelor judecătorești, a procedurii de judecată, precum şi a condițiilor de exercitare a căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești intră în competența exclusivă a legiuitorului. Totodată, accesul liber la justiție, prevăzut la art. 21 din Constituție, nu poate avea semnificația că acesta trebuie asigurat la toate structurile judecătorești şi la toate căile de atac *(Decizia Curții Constituționale nr. 66 din 27 februarie 2001, publicată în M. Of. nr. 169 din 4 aprilie 2001)*.

Jurisprudență**

1. Potrivit dispozițiilor legale, Tribunalul arbitral, în conformitate cu art. 271 şi art. 272 C. pr. civ. (art. 438-440 NCPC), pronunță o hotărâre care consfințește învoiala părților, în condițiile în care tranzacția intervenită între acestea este, prin conținutul său, licită, se referă la toate capetele de cerere şi conduce la stingerea litigiului *(CACI, sent. nr. 39 din 10 martie 1999; sent. nr. 34 din 22 martie 2000)*.

2. Recunoaşterea necondiționată a pretențiilor de către parte, consemnată într-un protocol, fără determinarea modalităților concrete de compensare a datoriei, lăsată în seama unor negocieri ulterioare, nu poate fi asimilată unei tranzacții şi nu conduce la pronunțarea unei hotărâri de expedient, pârâta urmând a fi obligată la plată, precum şi la dobânzile aferente, în temeiul legii *(CACI, sent. nr. 150 din 30 septembrie 1999)*.

---

făcut şi care, de cele mai multe ori, au avut succes. A se vedea, pentru astfel de situații, de exemplu, V.M. Ciobanu, *Rolul recursului civil şi modificările propuse de Ministerul Justiției în vederea pregătirii intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă. Sunt ele în litera şi spiritul Constituției?*, disponibil pe *www.juridice.ro*, 1 noiembrie 2012.

* A se vedea G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011.

** A se vedea *Jurisprudența arbitrală 1953-2000*, p. 31.

BCU IAŞI / CENTRUL UNIVERSITAR

Titlul VI
Executarea hotărârii arbitrale

Art. 614. Executarea de bunăvoie

Hotărârea arbitrală se aduce la îndeplinire de bunăvoie de către partea împotriva căreia s-a pronunţat, de îndată sau în termenul arătat în cuprinsul acesteia.

Comentariu

În aplicarea art. 622 alin. (1) NCPC, care stabileşte cu titlu general că obligaţia stabilită prin hotărârea unei instanţe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie, art. 614 stabileşte şi el că hotărârea arbitrală se aduce la îndeplinire de bunăvoie de către partea împotriva căreia s-a pronunţat, de îndată sau în termenul arătat în cuprinsul acesteia.

Art. 615. Executarea silită[1)]

Hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu şi se execută întocmai ca o hotărâre judecătorească.

Comentariu

Potrivit art. 622 alin. (2) NCPC, în cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, care începe odată cu sesizarea organului de executare, potrivit dispoziţiilor Cărţii a V-a, dacă prin lege specială nu se dispune altfel. Această dispoziţie generală este particularizată în materia arbitrajului prin art. 615, care stabileşte că hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu şi se execută silit întocmai ca o hotărâre judecătorească[2)].

Hotărârea arbitrală poate fi pusă în executare silită chiar dacă a fost atacată cu acţiune în anulare (art. 635). Pe de altă parte, aşa cum am arătat mai devreme, exercitarea acţiunii în anulare nu suspendă de drept executarea hotărârii arbitrale, dar curtea de apel va putea suspenda executarea în condiţiile art. 484 alin. (2)-(5) şi (7) din materia recursului, care se aplică în mod corespunzător (art. 612).

[1)] Textul a fost modificat prin art. I pct. pct. 2 din O.U.G. nr. 1/2016.

[2)] Reamintim că, dacă iniţial NCPC nu făcea, sub acest aspect, nicio deosebire între hotărârea arbitrală şi hotărârea judecătorească, temporar, art. 615, în forma dată de art. I pct. 14 din Legea nr. 138/2014 şi până la modificarea adusă prin O.U.G. nr. 1/2016, a prevăzut că hotărârea arbitrală, pentru a fi pusă în executare silită, trebuie învestită cu formulă executorie, potrivit fostelor dispoziţii ale art. 641 alin. (3)-(6) NCPC, formalitate care nu era însă cerută în cazul hotărârilor judecătoreşti. În prezent, procedura de învestire cu formulă executorie a fost din nou suprimată.

BCU "ASTRA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Şi în cazul hotărârii arbitrale, executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin hotărâre, achitarea dobânzilor, penalităţilor sau a altor sume acordate potrivit legii prin hotărâre, precum şi a cheltuielilor de executare [art. 622 alin. (3)].

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul VII
Arbitrajul instituționalizat

Art. 616. Noțiune

(1) Arbitrajul instituționalizat este acea formă de jurisdicție arbitrală care se constituie și funcționează în mod permanent pe lângă o organizație sau instituție internă ori internațională sau ca organizație neguvernamentală de interes public de sine stătătoare, în condițiile legii, pe baza unui regulament propriu aplicabil în cazul tuturor litigiilor supuse ei spre soluționare potrivit unei convenții arbitrale. Activitatea arbitrajului instituționalizat nu are caracter economic și nu urmărește obținerea de profit.

(2) În reglementarea și desfășurarea activității jurisdicționale, arbitrajul instituționalizat este autonom în raport cu instituția care l-a înființat. Aceasta va stabili măsurile necesare pentru garantarea autonomiei.

Comentariu

1. Legea defineşte în mod larg sfera persoanelor juridice care pot organiza activitatea de arbitraj. Pot fi instituţii publice interne sau internaţionale sau organizaţii neguvernamentale de interes public. Aşa cum am mai arătat[1)], în doctrină au fost identificate caracteristicile pe care ar trebui să le deţină o instituţie pentru a fi apreciată ca organizatoare a unei activităţi de arbitraj instituţionalizat. Printre acestea, cele mai importante sunt: *să aibă în obiectul de activitate organizarea arbitrajului; să dispună de o structură organizatorică prestabilită, cu activitate continuă, conducere proprie, secretariat şi bază materială corespunzătoare; să dispună de un corp de arbitri, selectaţi pe anumite criterii; să aibă un regulament propriu de organizare şi funcţionare, precum şi reguli de procedură arbitrală.* Organizarea activităţii de arbitraj nu reprezintă o activitate economică, iar instituţia organizatoare nu trebuie să urmărească obţinerea de profit. Prin urmare, nu pot fi organizatoare de arbitraj instituţionalizat societăţile constituite în baza Legii nr. 31/1990.

2. Arbitrajul instituţionalizat este autonom faţă de instituţia organizatoare. Această autonomie trebuie recunoscută prin actul de înfiinţare, dar trebuie să fie reală şi efectivă, instituţia organizatoare fiind obligată să ia toate măsurile în acest sens. Instituţia organizatoare a arbitrajului are rolul de a asigura condiţiile administrative şi tehnice ale unei bune desfăşurări a procesului arbitral, însă, în ceea ce priveşte activitatea de judecată, tribunalul arbitral rămâne suveran, instituţia organizatoare neavând nicio implicare.

3. În România sunt mai multe instituţii organizatoare de activităţi de arbitraj. Unele arbitraje au caracter profesional, cum este cazul celui organizat potrivit Legii nr. 51/1995[2)].

[1)] A se vedea comentariul de la art. 545.

[2)] Potrivit art. 251 din Statutul profesiei de avocat, litigiile dintre avocaţi cu privire la relaţiile profesionale, precum cele care se nasc din contracte de colaborare sau de salarizare, cele dintre asociaţi ori care privesc conlucrarea între diferitele forme de exerciţiu al profesiei, vor fi supuse unei proceduri de mediere şi arbitraj. Organizarea Curţilor de arbitraj profesional pe lângă barouri şi regulamentul de

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Alte arbitraje instituţionalizate au un domeniu restrâns prin natura litigiilor ce fac obiectul reglementării, precum arbitrajul organizat de Oficiul Român pentru Drepturile de Autor[1)] sau cel organizat de Federaţia Română de Fotbal.

Un arbitraj instituţional care s-a impus în dreptul nostru, prin aria largă de litigii pe are le soluţionează, precum şi prin faptul că este deschis oricăror persoane, este cel organizat de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României şi Camera de Comerţ şi Industrie a Municipiului Bucureşti. Potrivit art. 29 alin. (1) din Legea nr. 335/2007, „*Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional este o instituţie permanentă de arbitraj, fără personalitate juridică şi funcţionează pe lângă Camera Naţională*". De asemenea, activitatea curţilor de arbitraj de pe lângă camerele judeţene se desfăşoară conform dispoziţiilor Codului de procedură civilă, ale celor din Regulamentul de organizare şi funcţionare şi din Regulile de procedură arbitrală proprii.

Prin urmare, instituţia organizatoare a arbitrajului este Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional, care îşi desfăşoară activitatea pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României. Deşi nu are personalitate juridică, Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional dispune o conducere proprie, un regulament de organizare şi funcţionare propriu, secretariat, reguli de procedură proprii, corp de arbitri selectaţi conform unei proceduri prestabilite, resurse financiare pentru îndeplinirea activităţii de arbitraj. Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional este independentă în atribuţiile ce îi revin.

Art. 617. Alegerea arbitrajului instituționalizat

(1) Părțile, prin convenția arbitrală, pot supune soluționarea litigiilor dintre ele unei anumite instanțe arbitrale aparținând arbitrajului instituționalizat.

(2) În caz de contrarietate între convenția arbitrală și regulamentul arbitrajului instituționalizat la care aceasta trimite, va prevala convenția arbitrală.

Comentariu

1. Recurgerea la arbitrajul instituţionalizat reprezintă o opţiune a părţilor, manifestată prin convenţia arbitrală. În practică apar dificultăţi în stabilirea voinţei părţilor de a

funcţionare al acestora au fost reglementate de către Consiliul UNBR (hotărârea Consiliului UNBR nr. 1063/2015, disponibilă pe *www.unbr.ro*).

[1)] Potrivit art. 138[4] din Legea nr. 8/1996, pe lângă Oficiul Român pentru Drepturile de Autor funcţionează un corp de arbitri, format din 20 de membri, numiţi din 3 în 3 ani, prin ordin al ministrului coordonator al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor. Desemnarea celor 20 de membri se face prin tragere la sorţi de către directorul general al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, în prezenţa candidaţilor, care sunt propuşi de organismele de gestiune colectivă, de structurile asociative ale utilizatorilor şi de societăţile publice de radiodifuziune şi de televiziune. Arbitrii nu au calitatea de salariaţi ai Oficiului Român pentru Drepturile de Autor şi au dreptul la un onorariu pentru participarea la arbitrajul metodologiilor de colectare a drepturilor gestionate de organismele de gestiune colectivă, în condiţiile prevăzute de prezenta lege. Activitatea de arbitraj se desfăşoară potrivit legii, care conţine o serie de prevederi procedurale derogatorii de la procedura arbitralului reglementată în Codul de procedură civilă, precum şi în baza Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea corpului de arbitri de pe lângă Oficiul Român pentru Drepturile de Autor.

deferi soluţionarea eventualelor litigii instanţelor arbitrale aparţinând unei anumite instituţii de arbitraj din cauza caracterului neclar al redactării convenţiilor arbitrale. De obicei, convenţiile arbitrale îmbracă forma clauzei compromisorii. Adesea, la momentul încheierii contractului, părţile nu dau atenţia cuvenită redactării clauzei compromisorii, fiind purtate mai mult de gândul beneficiilor contractului ce urmează a se încheia decât de eventualitatea litigiului. Imperfecţiunile convenţiei arbitrale se răsfrâng însă, mai târziu, asupra ambelor părţi, acestea nemaifiind în dispoziţia de comunicare specifică clarificării respectivei clauze, competenţa unei anumite instanţe arbitrale devenind rodul unei dispute. Convenţia arbitrală neclară este neplăcută şi pentru instituţia organizatoare, deoarece arbitrii ce compun tribunalul arbitral vor trebui să îşi verifice competenţa din oficiu, fiind obligaţi să recurgă la reconstituirea voinţei reale a părţilor cu privire la indicarea unei anumite instituţii organizatoare a arbitrajului. Caracterul neclar al unei convenţii arbitrale, sub aspectul pe care îl discutăm, se poate manifesta în aceea că părţile indică în mod greşit denumirea instituţiei organizatoare a arbitrajului. În practica arbitrală s-a reţinut că indicarea greşită sau incompletă a denumirii instituţiei de arbitraj nu reprezintă o cauză de nulitate a clauzei arbitrale şi nici de ineficacitate, în cazul în care se poate deduce în mod neechivoc identificarea instituţiei la care se referă[1]. O altă formă de clauză deficitară o reprezintă cea care face referire la regulile de procedură arbitrală ale unei anumite instituţii de arbitraj, dar nu prevede că înţelege să supună arbitrajul instanţelor arbitrale ale acelei instituţii sau, mai mult, indică denumirea şi uneori sediul altei instituţii. În această privinţă, s-a reţinut că simpla trimitere la regulile de procedură ale unei anumite instituţii nu înseamnă că părţile au înţeles să convină deferirea eventualelor litigii dintre ele respectivei instituţii[2]. Este posibil ca părţile să adopte soluţia unui arbitraj *ad hoc*, dar pentru că au dreptul să îşi aleagă regulile de procedură aplicabile, în virtutea libertăţii de voinţă ce guvernează domeniul arbitrajului, au decis să adopte regulile proprii unei anumite instituţii de arbitraj. În mod egal, în alte situaţii, părţile doresc să se adreseze unei anumite instituţii de arbitraj, dar înţeleg ca judecata să aibă loc după regulile altei instituţii de arbitraj. Aşa cum bine s-a reţinut şi în doctrina recentă, nu trebuie să se confunde alegerea anumitor reguli de procedură arbitrală proprii unei anumite instituţii de arbitraj cu alegerea competenţei instanţelor acelei instituţii, cele două aspecte fiind distincte[3]. Este adevărat că, în absenţa unor menţiuni contrare, alegerea unei instituţii de arbitraj presupune şi acceptarea regulilor de procedură proprii acesteia. În schimb, aşa cum am arătat, alegerea regulilor unei anumite instituţii de arbitraj nu reprezintă neapărat acceptarea competenţei instanţelor respectivei instituţii de

---

[1] Într-o cauză, un tribunal arbitral al Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României a apreciat că este competent chiar dacă clauza compromisorie făcea trimitere în mod incorect la *„arbitrajul Comisiei de Arbitraj Comercial Internaţional din cadrul Camerei de Comerţ şi Industrie din Bucureşti, România"* (citată în R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional*, p. 216).

[2] *„În lipsa unei precizări explicite a părţilor contractante, referirea prin contract la Regulamentul de Arbitraj al Curţii de Arbitraj Comercial de pe lângă CCI Paris nu implică şi alegerea de către părţi a competenţei acestei Curţi de Arbitraj, ci doar alegerea, pur şi simplu, a Regulilor sale de procedură, pe care Tribunalul arbitral competent să soluţioneze eventualele litigii le va aplica în organizarea şi desfăşurarea procesului arbitral"* – V. Babiuc, *O chestiune de competenţă*, în RRA nr. 1/2012, pp. 10-14.

[3] R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional*, p. 216.

arbitraj. Pentru prevenirea inconvenientelor ce decurg din caracterul neclar al convenţiilor arbitrale, instituţiile organizatoare de arbitraj propun modele de clauze arbitrale-tip[1], părţile fiind ajutate în acest fel în redactarea unei clauze arbitrale neechivoce. Preocupări pentru identificarea şi recomandarea unor modele de convenţii arbitrale cât mai clare şi complete sunt prezente şi în doctrină[2].

2. Recurgerea la o instituţie de arbitraj şi achiesarea la regulile de procedură ale acesteia nu presupune înlăturarea rolului creator al părţilor în ceea ce priveşte regulile de procedură aplicabile. Chiar şi în acest caz, se recunoaşte părţilor dreptul de a stabili, prin convenţia arbitrală, reguli derogatorii de la regulamentul arbitrajului instituţionalizat căruia înţeleg să îi încredinţeze administrarea soluţionării disputei[3]. Recunoaşterea preeminenţei convenţiei arbitrale asupra regulilor de procedură ale instituţiei de arbitraj reprezintă o aplicare a principiului libertăţii de voinţă a părţilor, care guvernează materia arbitrajului în special şi a mijloacelor alternative de soluţionare a disputelor (ADR), în general.

---

[1] Cu titlu de exemplu, prezentăm modelul de clauză compromisorie propus de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României – *„Orice litigiu decurgând din sau în legătură cu acest contract, inclusiv referitor la încheierea, executarea ori desfiinţarea lui, se va soluţiona prin arbitrajul Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României în conformitate cu Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional, în vigoare, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I".* Curtea de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ din Madrid propune cu titlu de recomandare o clauză asemănătoare – *„Toda controversia derivada de este contrato o que guarde relación con él, incluida cualquier cuestión relativa a su existencia, validez, ejecución o terminación, será resuelta definitivamente mediante arbitraje [de Derecho/equidad], administrado por la Corte de Arbitraje de la Cámara Oficial de Comercio e Industria de Madrid, de acuerdo con su Reglamento de Arbitraje vigente a la fecha de presentación de la solicitud de arbitraje. El tribunal arbitral que se designe a tal efecto estará compuesto por [tres/un único] árbitro[s] y el idioma del arbitraje será el [español/otro]. La sede del arbitraje será [ciudad + país]"* ICC (Paris) recomandă următoarea formă a clauzei compromisorii – *„Tous différends découlant du présent contrat ou en relation avec celui-ci seront tranchés définitivement suivant le Règlement d'arbitrage de la Chambre de commerce internationale par un ou plusieurs arbitres nommés conformément à ce Règlement".* Această clauză, pare deficitară, dar pentru a fi înţeleasă pe deplin trebuie văzut şi art. 1 teza a doua din Regulile de procedură ale ICC (Paris), conform cărora *„La Cour est le seul organisme autorisé à administrer les arbitrages soumis au Règlement, et notamment à examiner et approuver les sentences rendues conformément au Règlement".* Pentru analiza acestui tip de clauză compromisorie, a se vedea R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional*, pp. 217-219.

[2] St.R. Bond, *Cum se redactează o clauză compromisorie*, în RRA nr. 2/2007, pp. 32-42; V. Peligrad, Y. Ghiţă-Blujdescu, *Ghid practic privind redactarea clauzelor compromisorii*, în RRA nr. 3/2014, pp. 46-67.

[3] În cazul ICC (Paris), chiar în clauza compromisorie recomandată, se precizează că *„Les parties sont libres d'adapter la clause selon les circonstances du cas. Par exemple, elles peuvent souhaiter préciser le nombre d'arbitres, sachant que le Règlement d'arbitrage privilégie la solution de l'arbitre unique. Il peut être souhaitable également que les parties mentionnent le lieu et la langue de l'arbitrage ainsi que la loi applicable au fond du litige." Le libre choix par les parties du lieu et de la langue de l'arbitrage, comme du droit applicable, n'est pas limité par le Règlement d'arbitrage de la CCI. Il convient de prêter une attention particulière à éviter tout risque d'ambiguïté dans le libellé de la clause lors de son adaptation. Une formulation obscure est source d'incertitudes et de retards et peut entraver, voire compromettre, le processus de règlement des différends".*

3. Prin sintagma *„regulamentul arbitrajului instituţionalizat"*, cuprinsă în alin. (2), se înţelege regulile de procedură aplicabile, iar nu regulamentul de funcţionare propriu instituţiei de arbitraj.

Art. 618. Arbitrii

(1) Arbitrajul instituţionalizat poate întocmi liste facultative cu persoane care pot fi arbitri sau supraarbitri. Aceste liste nu au caracter obligatoriu.

(2) În cazul în care părţile nu se înţeleg asupra arbitrului unic ori când o parte nu numeşte arbitrul sau când cei 2 arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului, autoritatea de desemnare este preşedintele arbitrajului instituţionalizat, afară numai dacă regulile de procedură ale acestuia sau părţile însele nu dispun altfel.

(3) Organizaţiile cu caracter asociativ sau cele constituite pentru apărarea intereselor unei categorii profesionale nu pot să numească arbitri dintre membrii lor, în cazurile în care acestea sunt în litigiu cu terţii.

Comentariu

1. Practica existentă la instituţiile organizatoare de arbitraj este aceea de a avea, pe lângă regulile proprii de procedură arbitrală, şi liste cu persoane care să aibă calitatea de arbitru. Este normal ca instituţiei organizatoare să nu îi fie indiferentă calitatea profesională a celor care compun instanţa arbitrală, deoarece, în cele din urmă, dincolo de meritele în domeniul organizării arbitrajului, prestigiul instituţiei de arbitraj este indisolubil legat şi de calitatea judecăţilor în cadrul dosarelor ce îi sunt deduse spre soluţionare.

Este remarcabilă opţiunea legiuitorului român de a conferi un caracter facultativ listelor de arbitri sau supraarbitri întocmite de arbitrajul instituţionalizat. Părţile se pot adresa unei anumite instituţii pentru organizarea arbitrajului, dar pot conveni ca arbitrii desemnaţi să fie din afara listelor propuse de respectiva instituţie de arbitraj, acestea din urmă nefiind obligatorii pentru părţi.

De la caracterul facultativ şi neobligatoriu pentru părţi al listelor de arbitri sau supraarbitri pot exista derogări în cazul arbitrajelor obligatorii, prevăzute în norme speciale, ori în cazul celor de natură profesională. Astfel de prevederi le regăsim cu privire la arbitrajul ce revine corpului de arbitri de pe lângă Oficiul Român pentru Drepturile de Autor. Potrivit art. 138^4 din Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor şi drepturile conexe, corpul de arbitri care funcţionează pe lângă Oficiul Român pentru Drepturile de Autor este format din 20 de membri, numiţi din 3 în 3 ani, prin ordin al ministrului coordonator al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor. Desemnarea celor 20 de membri se face prin tragere la sorţi de către directorul general al Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, în prezenţa candidaţilor, care sunt propuşi de organismele de gestiune colectivă, de structurile asociative ale utilizatorilor şi de societăţile publice de radiodifuziune şi de televiziune. Candidaţii propuşi trebuie să aibă pregătire juridică şi minimum 10 ani de activitate în domeniul dreptului civil. Din reglementare rezultă că părţile nu vor putea desemna alţi arbitri decât cei din interiorul corpului de arbitri desemnat după procedura precizată. În cazul arbitrajelor profesionale, cum este cel care revine curţilor de arbitraj profesional organizate pe lângă

barouri, arbitrii se aleg numai dintre avocații care au calitatea de membri ai respectivei curți de arbitraj[1)].

2. Spre deosebire de arbitrajul *ad hoc*, unde orice neînțelegere a părților cu privire la numirea arbitrului unic sau a arbitrilor desemnați de părți, cu privire la persoana supraarbitrului, genera intervenția instanței judecătorești, în cazul arbitrajului instituționalizat, acest rol revine președintelui instituției de arbitraj[2)]. Regula nu are caracter imperativ. Instituția de arbitraj poate să prevadă și alte soluții pentru depășirea incidentelor legate de constituirea tribunalului arbitral. Părțile pot să convină alte reguli în caz de neînțelegere cu privire la desemnarea arbitrilor sau supraarbitrilor, cu condiția ca acestea să respecte prevederile imperative ale legii. În acest caz, înțelegerea părților prevalează asupra regulilor instituției de arbitraj, conform art. 617 alin. (2) NCPC.

3. Alineatul final al articolului instituie o regulă al cărei scop este păstrarea principiilor independenței și imparțialității încă din faza de constituire a tribunalului arbitral. Sunt vizate două categorii de persoane: organizațiile cu caracter asociativ și cele constituite pentru apărarea intereselor unei categorii profesionale. Acestea nu pot desemna arbitrii dintre membrii lor, în litigiile pe care le au cu terții. Sub aspect procedural, încălcarea acestei reguli reprezintă un caz de incompatibilitate, suplimentar față de cele prevăzute în regulile de procedură arbitrală ale instituției organizatoare. Față de scopurile pe care le urmărește norma, comparând și cu dispozițiile aplicabile arbitrajului *ad hoc* (art. 562 și art. 563), dar și cu cele din partea generală a Codului de procedură civilă (art. 41 și 42), apreciem că încălcarea acesteia nu reprezintă un caz de *incompatibilitate absolută*, partea fiind în drept să solicite recuzarea în termenele și procedura aplicabile în cauză. Dacă însă partea interesată nu s-a prevalat de dreptul de a recuza arbitrul desemnat cu încălcarea acestei norme, nu are deschisă calea acțiunii în anulare pentru motivul prevăzut la art. 608 alin. (1) lit. c) sau h) NCPC.

Art. 619. Regulile arbitrale

(1) Regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat se adoptă de către conducerea acestuia potrivit normelor sale de funcționare stabilite prin actul de înființare.

[1)] Curtea de Arbitraj se compune dintr-un număr de 15-30 de arbitri, stabilit de către Consiliul Baroului, în funcție de numărul membrilor, desemnați din rândul avocaților acelui barou, potrivit procedurilor aprobate prin Hotărâre a Consiliului UNBR (art. 6 din Regulamentul privind funcționarea și organizarea Curții de Arbitraj Profesional a Avocaților, anexa I la Hotărârea Consiliului UNBR nr. 1063/2015, disponibilă pe *www.unbr.ro*).

[2)] Potrivit Regulilor de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, dacă reclamantul sau pârâtul nu desemnează un arbitru și nici nu răspunde în termen sau nu dă curs invitației de numire a arbitrului ori există neînțelegere între părți cu privire la numirea arbitrului unic sau dacă cei doi arbitri nu cad de acord asupra persoanei supraarbitrului, dreptul de desemnare revine președintelui Curții de arbitraj. Aceeași soluție intervine și atunci când există mai mulți reclamanți sau mai mulți pârâți care au interese comune și care ar trebui să desemneze un singur arbitru, dar nu se înțeleg asupra persoanei acestuia (art. 11 coroborat cu art. 17 din Reguli). Evident, părțile pot stabili, de comun acord, o altă regulă de depășire a problemei constituirii tribunalului arbitral, cu condiția ca aceasta să respecte regulile imperative ale legii.

(2) Prin desemnarea unui anumit arbitraj instituționalizat ca fiind competent în soluționarea unui anumit litigiu sau tip de litigii, părțile optează automat pentru aplicarea regulilor sale de procedură. Orice derogare de la această prevedere este nulă, afară numai dacă, ținând seama de condițiile speței și de conținutul regulilor de procedură indicate de părți ca fiind aplicabile, conducerea arbitrajului instituționalizat competent decide că pot fi aplicate și regulile alese de părți, stabilind dacă aplicarea acestora din urmă este efectivă sau prin analogie.

(3) Dacă părțile nu au convenit altfel, se vor aplica regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat în vigoare la momentul sesizării acestuia.

(4) Dreptul la apărare al părților în litigiu și contradictorialitatea dezbaterilor sunt garantate.

(5) În cazul arbitrajului organizat de o instituție permanentă, dosarul se păstrează la acea instituție.

Comentariu

1. În alin. (1) al articolului se vorbește despre trei acte diferite: actul de înființare, normele de funcționare și regulile de procedură arbitrală. Actul de înființare a arbitrajului instituționalizat îl reprezintă actul organizației la care face referire art. 616 alin. (1) NCPC. Normele de funcționare se stabilesc, prin urmare, tot de organizația care a înființat arbitrajul instituționalizat. Normele de funcționare trebuie să conțină acele măsuri care sunt necesare pentru garantarea autonomiei arbitrajului instituționalizat în raport cu instituția care l-a înființat, așa cum impune art. 616 alin. (2) NCPC. Pe baza normelor de funcționare, conducerea arbitrajului instituționalizat stabilește regulile de procedură arbitrală.

2. Recurgerea de către părți la un arbitraj instituționalizat presupune opțiunea acestora pentru aplicarea regulilor de procedură proprii acestuia. Dispoziția legală este logică și pe deplin acceptabilă. Mai mult, teza a doua a alin. (2) al art. 619 NCPC prevede că este nulă orice convenție a părților prin care se derogă de la regula potrivit căreia prin desemnarea unui arbitraj instituționalizat acceptă și regulile de procedură proprii acestuia. În pofida naturii categorice pe care o inspiră expresia „*orice derogare... este nulă*", nulitatea ar fi una *relativă*, deoarece conducerea arbitrajului instituționalizat, ținând seama de condițiile speței și de conținutul regulilor de procedură indicate de părți ca fiind aplicabile, ar putea decide că pot fi aplicate și regulile alese de părți, stabilind dacă aplicarea acestora din urmă este efectivă sau prin analogie. Nu poate fi ignorată existența unei potențiale contradicții între dispoziția legală prezentată și prevederile art. 617 alin. (2) NCPC, care consacră principiul preeminenței convenției părților asupra regulamentului arbitrajului instituționalizat la care au înțeles să recurgă. Legiuitorul, pe de o parte, purtat de generoasa idee a libertății de voință ce guvernează justiția convențională, stabilește că prevalează convenția părților asupra regulilor de procedură arbitrală stabilite de arbitrajul instituționalizat, iar, pe de altă parte, prevede că orice derogare de la regula conform căreia alegerea unui arbitraj instituționalizat reprezintă acceptarea automată și a regulilor de procedură proprii acestuia este nulă, desigur, cu excepția unei poziții flexibile din partea conducerii arbitrajului instituționalizat. Este drept că proiectul de lege nu a prevăzut această formă a art. 619 alin. (2), reglementarea actuală fiind expresia intervenției de ultim moment a legiuitorului. Totuși, credem că textul art. 619 alin. (2) NCPC poate primi o interpretare care să păstreze intact principiul generos cuprins în art. 617 alin. (2) NCPC, corespunzător spiritului arbitrajului. Textul art. 619 alin. (2) teza

a doua NCPC nu este incident în cazul în care părţile, prin convenţia arbitrală, convin unele derogări de la regulile de procedură proprii arbitrajului instituţionalizat pe care înţeleg să îl aleagă. Ar fi, spre exemplu, cazul în care părţile, alegând arbitrajul instituţionalizat al Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, prevăd totuşi ca litigiul să fie soluţionat în 3 luni de la constituirea tribunalului arbitral, iar nu în 6 luni, cum prevăd regulile de procedură ale Curţii. Textul trebuie privit ca incident numai în situaţia în care părţile, adresându-se unui arbitraj instituţionalizat, convin să recurgă la aplicarea în integralitate a regulilor de procedură ale unei alte instituţii de arbitraj ori atunci când convin să înlăture în totalitate regulile de procedură proprii arbitrajului instituţionalizat ales pentru a le înlocui cu propriile reguli de arbitraj. Pentru exemplificare, părţile ar stabili prin convenţia arbitrală ca litigiul/eventualul litigiu să fie dedus Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, dar se va judeca după regulile de procedură arbitrale ICC (Paris) sau ale Curţii de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerţ din Madrid. Desigur că, înlăturând în totalitate regulile de procedură proprii arbitrajului instituţionalizat pentru a le înlocui cu alte reguli de procedură, proprii unei alte instituţii, recurgând eventual şi la alţi arbitri decât cei din listele facultative [acest lucru este acceptat de art. 618 alin. (1)], se poate ajunge la necorelări cu modalităţile de funcţionare ale arbitrajului instituţionalizat ales ca jurisdicţie, aspect care ar putea justifica reglementarea de la art. 619 alin. (2). În cele din urmă, este de înţeles că o instituţie organizatoare îşi întemeiază propria credinţă în caracterul performant al activităţii arbitrajului instituţionalizat pe care îl administrează şi pe valoarea propriilor reguli de arbitraj sau a arbitrilor pe care îi recomandă în listele facultative, iar în contextul în care îşi vede suprimate unele dintre cele mai importante pârghii de atingere a propriilor standarde de performanţă, care îi conferă totodată şi identitate, să aibă dreptul de a evalua impactul acestei intervenţii[1)].

3. Între momentul încheierii convenţiei arbitrale, mai ales în cazul în care aceasta îmbracă forma clauzei compromisorii, şi cel al declanşării litigiului arbitral există posibilitatea ca arbitrajul instituţionalizat să schimbe regulile de procedură. În acest sens, se prevede că, în absenţa unei convenţii a părţilor, se vor aplica regulile de la momentul sesizării arbitrajului instituţionalizat, iar nu cele de la momentul încheierii convenţiei arbitrale. Dispoziţia legală poate ridica unele probleme, deoarece s-ar putea susţine că formarea consimţământului părţilor în privinţa unui arbitraj instituţionalizat a avut la bază, printre altele, şi regulile de procedură prevăzute în momentul încheierii convenţiei arbitrale. Desigur, nimic nu împiedică părţile să prevadă în convenţia arbitrală această regulă, textul art. 619 alin. (3) NCPC fiind permisiv în acest sens, dar este posibil ca părţile să nu fi fost atât de diligente, astfel că ar putea fi surprinse de schimbarea regulilor de procedură a căror aplicare o anticipau. Şi în acest caz, este posibil ca părţile să convină, înainte de sesizarea tribunalului arbitral sau la primul termen de judecată, să le fie aplicabile regulile de procedură de la momentul încheierii

[1)] Într-o altă opinie, se arată că, deşi există o contradicţie între dispoziţiile art. 617 alin. (2) şi art. 619 alin. (2) teza a doua NCPC, acestea din urmă contravenind caracterului contractual al arbitrajului privat, este recomandabilă aplicarea ca regulă a prevederii de excepţie cuprinse în partea finală a textului, care conferă posibilitatea conducerii arbitrajului instituţionalizat de a decide aplicarea efectivă sau prin analogie a regulilor de procedură stabilite de părţi – R.B. Bobei, *Arbitrajul intern şi internaţional*, p. 229.

convenției arbitrale, dar de cele mai multe ori, după conturarea ideii că disputa concretă pe care o au va lua forma unui proces arbitral apetitul consensul al părților este mult limitat, iar înțelegerile, chiar și pe aspecte legate de procedură, devin improbabile. Astfel, dacă regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat, în vigoare la data sesizării acestuia, conțin modificări fundamentale față de cele de la momentul încheierii convenției arbitrale, de natură să pună în discuție chiar respectarea voinței părții de a recurge la arbitrajul instituționalizat, se poate ajunge la concluzia că respectiva convenție arbitrală este ineficientă[1].

4. Spre deosebire de regulile de drept comun în materia arbitrajului, potrivit cărora, după soluționarea cauzei, dosarul este păstrat la tribunalul în circumscripția căruia are loc arbitrajul, în cazul arbitrajului organizat de o instituție permanentă, dosarul se păstrează la acea instituție.

5. Dispozițiile speciale în materia arbitrajului instituționalizat reafirmă principiile dreptului la apărare și contradictorialității dezbaterilor, specifice oricărui proces civil. Această prevedere nu trebuie înțeleasă în sensul că în materia arbitrajului instituționalizat nu ar trebui respectate și alte principii comune procedurii arbitrale, prevăzute la art. 575 alin. (2) NCPC.

Jurisprudență

Principiul prevalenței normelor procedurale noi de la data intrării lor în vigoare nu poate afecta principiul disponibilității consacrat de Codul de procedură civilă, care este deopotrivă aplicabil în cursul procedurii arbitrale. Astfel, modificarea fundamentală a regulilor de numire a arbitrilor (respectiv pierderea dreptului părților de a-și mai numi arbitrii) după încheierea convenției arbitrale nu atrage aplicarea noilor norme de procedură arbitrală în măsura în care acestea contravin voinței celor care au stabilit soluționarea diferendului conform regulilor de procedură arbitrale în vigoare la data încheierii convenției, de către arbitrii numiți, întrucât noile reguli nu pot altera voința părților și denatura conținutul acesteia *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1614 din 8 mai 2014, publicată pe pagina web www.scj.ro, URL: http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=87030, consultat la data de 5 august 2015).*

Art. 620. Cheltuielile arbitrale

În cazul arbitrajului organizat de o instituție permanentă, taxele pentru organizarea arbitrajului, onorariile arbitrilor, precum și celelalte cheltuieli arbitrale se stabilesc și se plătesc conform regulamentului acelei instituții.

Comentariu

1. Textul realizează o enumerare exemplificativă a cheltuielilor arbitrale: taxele pentru organizarea arbitrajului, onorariile arbitrilor și alte cheltuieli arbitrale, precum cele relative la administrarea probelor, deplasarea arbitrilor, cererile de recuzare a arbitrilor, comunicarea actelor etc.[2].

---

[1] ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1614 din 8 mai 2014, publicată pe pagina web *www.scj.ro*.

[2] A se vedea M. Cozmanciuc, M. Veriotti, *Regimul taxelor și cheltuielilor arbitrale*, în RRA nr. 2/2007, pp. 47-50.

2. Cuantumul cheltuielilor arbitrale, *lato sensu*, precum și modul de plată se stabilesc de instituția organizatoare. În principiu, nivelul taxelor privind organizarea arbitrajului, precum și a celorlalte cheltuieli arbitrale ce nu țin de derularea procedurii arbitrale, dar și modalitatea de plată se stabilesc printr-un act separat de cel prin care se stabilesc regulile de procedură, prin normele privind taxele și cheltuielile arbitrale. Totodată, instituția organizatoare a arbitrajului poate stabili modalități privind restituirea taxelor arbitrale sau reducerea acestora în anumite situații, precum și măsurile ce se dispun în cazul neachitării sumelor care intră în noțiunea de cheltuieli arbitrale.

Art. 621. Refuzul soluționării litigiului

Dacă organizația sau instituția prevăzută la art. 616 refuză să organizeze arbitrajul, convenția arbitrală rămâne valabilă, iar litigiul dintre părți va fi soluționat potrivit prevederilor prezentei cărți.

Comentariu

1. Codul consacră regula conform căreia refuzul instituției de arbitraj de a organiza arbitrajul nu conduce la ineficacitatea totală a convenției arbitrale. În acest caz, convenția arbitrală va produce efectul de excludere a competenței instanțelor statale, dar arbitrajul se va urma după regulile de drept comun în materie, fiind vorba de un arbitraj *ad hoc*[1)].

2. Apreciem că refuzul de organizare a arbitrajului ar trebui să fie asimilat cazurilor prevăzute de art. 2.539 alin. (2) teza a doua NCC, în care reclamantul este în drept să beneficieze de caracterul întreruptiv de prescripție al cererii inițiale, căreia nu i s-a dat curs, dacă formulează o nouă cerere de arbitrare în limita a 6 luni de la comunicarea refuzului de organizare a arbitrajului.

3. Nu este cazul aplicării dispozițiilor art. 621 NCPC atunci când tribunalul arbitral, apreciind asupra nulității ori ineficacității convenției arbitrale, consideră că nu este competent, declinând competența în favoarea instanțelor statale.

[1)] În doctrină se recomandă ca regulile de procedură arbitrală ale arbitrajelor instituționalizate să menționeze, chiar și generic, motivele pentru care instituția poate refuza organizarea arbitrajului – R.B. Bobei, *Arbitrajul intern și internațional*, p. 233.

BCU IASI / CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cartea a V-a
Despre executarea silită

Bibliografie

G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 883 şi urm.; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 511 şi urm; I. Deleanu, V. Mitea, *Executarea silită*, în *Tratat*, vol. III, p. 13 şi urm.; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 946 şi urm.; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 883 şi urm.; D.M. Gavriş, G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 87 şi urm.; R.I. Motica, St.I. Popa, *Simplificarea şi eficientizarea executării silite*, în vol. colectiv „Noile Coduri ale României. Studii şi cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 409 şi urm.; A. Tabacu, Cr. Ioana, *Scurte consideraţii asupra dispoziţiilor Noului Cod de procedură civilă în materia executării silite – o reglementare în favoarea debitorului?*, în PR nr. 6/2009, p. 81 şi urm.

Comentariu general

1. Procesul civil modern cuprinde, în general, două faze: *judecata* (*cognitio*) şi *executarea silită* a hotărârii judecătoreşti sau arbitrale condamnatorii (*exsecutio*)[1]. Însă

[1] Executarea silită fiind parte a procesului civil, dreptul la executare silită, ca suport al său, este o componentă esenţială a dreptului la un proces echitabil, în sensul art. 6 par. 1 din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale. A se vedea, în acest sens, CEDO, Hotărârea din 19 martie 1997, în cauza *Hornsby c. Greciei*, prin care s-a statuat, cu valoare de principiu, că executarea silită este şi trebuie privită ca parte integrantă a noţiunii de „proces", prevăzută de art. 6 din Convenţie, chiar dacă nu este, aici, enunţată expres, deoarece dreptul de acces la o instanţă ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică a unui stat ar permite ca o hotărâre judecătorească („decizie judiciară") definitivă şi obligatorie să rămână inoperantă, *i.e.* fără niciun folos practic, în detrimentul uneia dintre părţi. Într-adevăr:

> „Dreptul la un tribunal ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o decizie judiciară definitivă şi obligatorie să rămână inoperantă în privinţa uneia dintre părţile procesului, adică pentru cea care a obţinut-o în favoarea sa. Într-adevăr, nu s-ar înţelege de ce art. 6 par. 1 descrie în detaliu garanţiile unei proceduri judiciare – echitatea, publicitatea şi celeritatea – acordate părţilor, fără ca el să aibă în vedere şi executarea hotărârii; dacă textul ar fi înţeles în sensul că ar privi exclusiv accesul la justiţie şi derularea procedurii judiciare, aceasta ar risca să creeze situaţii incompatibile cu principiul preeminenţei dreptului, pe care statele contractante s-au obligat să-l respecte prin ratificarea Convenţiei" (CEDO, Hotărârea din 19 martie 1997, în cauza *Hornsby c. Greciei*, par. 40, *apud* C. Bîrsan, *Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, vol. I, *Drepturi şi libertăţi*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 477).

Această teză fundamentală, reiterată de mai multe ori de instanţa europeană (a se vedea, în acelaşi sens, *ex pluribus*, hotărârile CEDO pronunţate în privinţa României, dintre care putem aminti, *exempli gratia*: Hotărârea din 6 septembrie 2005, cauza *Săcăleanu c. României*, disponibilă la adresa *www.hotararicedo.ro*; Hotărârea din 28 iunie 2005, în cauza *Virgil Ionescu c. României*, publicată în M. Of. nr. 396 din 8 mai 2006; Hotărârea din 26 mai 2005, în cauza *Costin c. României*, publicată în M. Of. nr. 367 din 27 aprilie 2006; Hotărârea din 17 martie 2003, în cauza *Ruianu c. României*, publicată în M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004), este, în prezent, pe deplin câştigată şi validată de dreptul european al drepturilor omului, astfel încât dreptul la executarea silită trebuie considerat, în mod axiomatic sau paradigmatic,

ambele faze nu sunt întotdeauna obligatoriu de parcurs, în sensul că un litigiu nu trebuie să treacă prin ambele faze, dar asemenea situații constituie excepții, deoarece, pentru anumite rațiuni particulare (celeritate, simplificare a formelor procesuale, certitudine a drepturilor subiective civile etc.), legiuitorul fie renunță la faza judecății, de cercetare și recunoaștere a drepturilor sau intereselor legitime ignorate, contestate sau încălcate, fie o înlocuiește cu o procedură simplificată (cum e cazul procedurii ordonanței de plată, recent reglementată de NCPC). În general însă, procesele civile cunosc ambele faze procedurale, iar dreptul la acțiune în sens procesual, care constituie suportul lor juridic, ca și, de altfel, însăși rațiunea lor de a fi, include în conținutul său, alături de dreptul de a sesiza instanța de judecată, și dreptul de a cere executarea silită.

Din aceste motive, executarea silită a fost și continuă să fie concepută și definită ca parte a procesului civil[1)], respectiv ca acea fază sau parte a procesului civil constând în totalitatea sau subansamblul normelor juridice care reglementează punerea în executare, cu ajutorul

---

cu unul dintre elementele constitutive ale dreptului la un proces echitabil ce intră în structura art. 6 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma (1950) și la care România este parte din 1994 (*cf.* Legea nr. 30/1994, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994). Cu privire la elementele dreptului la un proces echitabil, a se vedea C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 477; *adde* M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă* (citat în continuare: „M. Nicolae, *Tratat de prescripție*"), Ed. Universul Juridic, București, 2010, nr. 18 lit. a), pp. 83-87 (în contextul analizei raportului dintre dreptul prescripției extinctive și dreptul de acces liber la justiție), iar cu privire la jurisprudența CEDO în materie de executare silită, a se vedea: M. Stancu, *Reflectarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materia executării silite*, în RRES nr. 1/2010, pp. 135-142; M. Voicu, *Procedura executării silite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – CEDO*, în vol. „Conferința internațională Procedura civilă – Procedura execuțional civilă. Fundamente ale procesului civil în Uniunea Europeană" (5-9 septembrie 2012, Constanța), Ed. Universul Juridic, București, 2012, în special pp. 228-240; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 948-955.

[1)] După cum s-a remarcat recent, „acțiunea cuprinde printre mijloacele procesuale organizate de lege pentru protecția dreptului subiectiv și executarea silită, iar dreptul la acțiune, adică posibilitatea de a recurge la forța de constrângere a statului, implică și dreptul de a obține executarea silită, deoarece altfel ar fi incomplet și lipsit de eficiență. Cu alte cuvinte, judecata și executarea silită nu reprezintă decât două faze ale aceleiași instituții – acțiunea civilă –, astfel încât trecând de la o fază la cealaltă nu ieșim din câmpul dreptului la acțiune. Totuși, există o particularitate, în sensul că în faza judecății primează aspectul de protecție, iar în faza executării silite ceea ce domină este aspectul de constrângere. *Așa fiind, executarea silită poate fi definită ca fiind procedura prin mijlocirea căreia titularul unui drept subiectiv civil recunoscut printr-un titlu executoriu constrânge, cu ajutorul organelor competente, pe cel care îi încălcase dreptul de a executa prestația specificată în titlu, asigurându-se în felul acesta respectarea dreptului și restabilirea ordinii de drept încălcate*" (V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 511). În sensul că executarea silită este ultima fază a procesului civil și, în același timp, una dintre formele de manifestare a acțiunii civile, neconstituind o instituție diferită de acțiunea civilă, ci, dimpotrivă, o fază succesivă a procesului civil pentru obținerea realizării hotărârii definitive, atunci când obligația a cărei executare se solicită a fost consfințită anterior printr-o hotărâre judecătorească definitivă și executorie, a se vedea și R.I. Motica, Șt.I. Lucaciuc, *Simplificarea și eficientizarea executării silite*, în vol. colectiv „Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 412. Soluția nu este nouă, fiind clasică. A se vedea, de exemplu, D. Negulescu, *Execuțiunea silită*, vol. I, *Principiile generale*, Tipografia „Gutenberg", București, 1910, p. 5, *apud* I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 883 („Totalitatea regulelor prin care forța publică este pusă în mișcare pentru a face să se respecte drepturile atribuite sau recunoscute creditorilor constituie cea mai importantă parte a procedurii și este numită execuțiunea silită").

forţei coercitive a statului, a titlurilor executorii în vederea realizării silite a drepturilor subiective civile consacrate în aceste titluri[1)].

Uneori, executarea silită este definită generic şi/sau funcţional, fără nicio referinţă la fazele procesului civil ori la formele de manifestare a acţiunii civile, recunoscându-se însă faptul că executarea silită este o fază a procesului civil. *Cf.* E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 14, autori pentru care executarea silită ar fi „un ansamblu de măsuri, prevăzute, în principal, de Codul de procedură civilă, dar şi de alte legi speciale, prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-şi îndeplineşte benevol obligaţiile"; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 883-885 (autorii definesc executarea silită drept *„procedura prin intermediul căreia titularul unui drept, recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau prin alt titlu executoriu, constrânge, cu ajutorul organelor competente ale statului, pe debitorul său care nu îşi execută de bunăvoie obligaţia corelativă, de o a aduce la îndeplinire în mod silit"* – *ibidem*, p. 883).

[1)] În sensul că „atât vechiul, cât şi Noul Cod de procedură civilă permit aserţiunea că executarea silită *nu este o fază a procesului civil atunci când se execută un alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească*" şi că „genul proxim al executării silite se regăseşte în instituţia răspunderii civile, iar diferenţa specifică este dată de intervenţia specializată şi coercitivă a statului", a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 88. Aceasta întrucât – afirmă autorul –, atunci când se execută un titlu executoriu nejurisdicţional, „executarea silită poate da naştere unui proces civil (*sic!*), fără a fi precedată de acesta. Aşadar, nu este riguros exact să definim executarea silită drept a doua fază a procesului civil. Mai mult, art. 3 alin. (1) teza ultimă din Legea nr. 76/2012, art. 24 şi art. 25 NCPC fac distincţie între procese şi executări silite, astfel că relaţia dintre cele două noţiuni nu este de tipul întreg-parte, chiar dacă dreptul la un proces echitabil, în termen optim şi previzibil, este un principiu fundamental deopotrivă aplicabil proceselor judiciare şi executărilor silite" (*ibidem*, p. 88), iar, pe de altă parte, „semnificaţia noţiunii de executare silită nu este epuizată prin însumarea procedurilor legale desfăşurate între anumiţi subiecţi de drept în vederea atingerii unui scop. Astfel, executarea silită trebuie tratată inclusiv ca instituţie de drept al cărei regim juridic este stabilit prin normele Cărţii a V-a, intitulată «Despre executarea silită», din Noul Cod de procedură civilă" (*ibidem*). În consecinţă, pentru acest autor, executarea silită este *„ansamblul dispoziţiilor legale care reglementează modalităţile de aducere la îndeplinire a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu"* (*ibidem*).

În realitate, această opinie, care pledează, implicit, inclusiv pentru autonomia dreptului execuţional (a se vedea, pentru o opinie explicită, *infra*, p. 292, nota 2), poate fi împărtăşită doar în ceea ce priveşte natura *dual*ă a executării silite: fază sau, după caz, formă specifică a procesului civil, după cum ea trebuie sau nu precedată de un proces cognitional, însă ea rămâne criticabilă sub alte aspecte, la fel de importate sau chiar mai semnificative, din punctul de vedere al teoriei juridice. Într-adevăr, în ceea ce ne priveşte (pentru alte observaţii critice, a se vedea şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 885), considerăm că autorul citat, pe de o parte, ignoră faptul că, întrucât fazele procesului civil nu sunt obligatorii, ci ele depind fie de voinţa legii (cazul suprimării procesului cognitional), fie de voinţa părţilor (cazul executării voluntare a obligaţiei fie înainte de naşterea procesului cognitional, fie după declanşarea acestuia), procesul civil nu are un caracter monolitic, iar, pe de altă parte, acelaşi autor confundă, în mod grav, raportul substanţial cu cel procesual:

- Sub primul aspect, într-adevăr, executarea silită poate da naştere unui proces civil, fără a fi precedată de un proces cognitional. Dar aceasta nu este regula, ci mai degrabă excepţia, deoarece executarea silită este şi rămâne o fază a procesului civil unitar, atunci când titularul dreptului substanţial nu are un titlu executoriu, căci, în caz contrar, procesul civil va avea o singură fază, aceea a judecăţii propriu-zise, iar aceasta ar fi insuficient. Prin urmare, când se definesc şi califică judecata şi executarea silită drept faze ale procesului civil, se are în vedere situaţia normală când litigiul civil trece prin cele două faze sau etape procesuale majore. Numai când executarea silită ar fi definită ca instituţie particulară s-ar putea face abstracţie de raportul său cu judecata propriu-zisă.

Faptul că, juridic sau practic, procesul civil nu cuprinde sau, după caz, nu cunoaşte întotdeauna ambele faze, iar dispoziţiile privitoare la judecată şi cele privitoare la executarea silită sunt relativ autonome justifică, eventual, studierea lor separată, în cadrul unor discipline particulare, interdependente, precum *Drept procesual civil* (sau *Drept judiciar*), *Drept execuţional civil* (sau *Dreptul executării silite*)[1], fără însă a fi în prezenţa unor ramuri juridice de sine stătătoare, deplin autonome, în sfera sau domeniul procedurii civile[2].

- Sub al doilea aspect, executarea silită este o instituţie procedurală, iar nu de drept material, cuprinzând, cum susţine chiar autorul citat, „*ansamblul dispoziţiilor legale care reglementează modalităţile de aducere la îndeplinire a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu*" (*ibidem*), iar aceste dispoziţii au, în principiu, caracter procesual, iar nu material. Prin urmare, genul proxim al executării silite nu este instituţia răspunderii civile, ci instituţia procesului civil. Nu trebuie să confundăm dreptul creditorului de a obţine, în caz de nevoie, executarea silită a prestaţiei datorate care face obiectul obligaţiei (art. 1.164 NCC) – drept substanţial – cu dreptul creditorului de a cere executarea silită a obligaţiei stabilite prin titlul executoriu [art. 622 alin. (2) şi (3) NCPC] – drept procesual.

[1] *Cf.* V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 5 (autorii intitulează noul curs de procedură civilă, elaborat pe baza prevederilor Noului Cod, tocmai ţinând seama de anumite discipline juridice predate la cursurile de licenţă sau de master conform programei actuale a facultăţilor de drept din România: „*Drept procesual civil. Drept execuţional civil. Arbitraj. Drept notarial*", iar unul dintre capitolele principale – Capitolul VII [p. 511 şi urm.] – este intitulat chiar „*Dreptul execuţional civil*").

[2] A se vedea totuşi, în mod ferm, A. Stoica, *Scurtă pledoarie pentru un drept de executare european, autonom*, în RRES nr. 4/2010, pp. 63-71, şi, dubitativ, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. II, pp. 24-25. Conform acestor din urmă autori, *dreptul execuţional civil* ar putea fi definit ca „reprezentând ramura de drept alcătuită din totalitatea normelor procesuale de drept privat (*sic!*), care stabilesc modalităţi de constrângere a debitorului, sancţiuni şi alte măsuri ce urmează a fi aplicate sau luate de către executorii judecătoreşti, instanţele judecătoreşti şi celelalte autorităţi care reprezintă forţa publică, în scopul restabilirii ordinii de drept şi a dreptului substanţial ce i-a fost încălcat creditorului" (*ibidem*, p. 24). Cât priveşte argumentele, în favoarea soluţiei că dreptul execuţional civil ar putea să constituie o ramură distinctă alături de celelalte ramuri de drept ar pleda – zic aceiaşi autori – faptul că acesta „are principii fundamentale proprii, substanţial asemănătoare cu cele din faza jurisdicţională (*sic!*) şi care îi guvernează întreaga activitate, şi anume: principiul legalităţii; principiul independenţei executorului judecătoresc; principiul rolului activ al executorului judecătoresc; principiul egalităţii părţilor în faza execuţională; principiul desfăşurării execuţionale în limba ţării unde se îndeplineşte activitatea execuţională; principiul publicităţii, principiul contradictorialităţii; principiul dreptului la apărare, principiul disponibilităţii; principiul celerităţii. În acelaşi sens se poate argumenta şi prin faptul că dreptul execuţional civil este format dintr-o totalitate de norme procedurale cu acelaşi obiect de reglementare (*sic!*) şi că are instituţii proprii. Chiar dacă nici prin noua reglementare procesual civilă normele execuţionale nu au fost coagulate într-un cod distinct, care să reglementeze în mod expres întreaga procedură execuţională, ştiinţa dreptului execuţional civil există (*sic!*), fiind o garanţie a modului de respectare a drepturilor şi obligaţiilor procesuale ale creditorului şi debitorului, dar şi a practicii execuţionale în ceea ce priveşte finalizarea (*sic!*) acţiunii civile" (*ibidem*, pp. 24-25).

Dacă executarea silită este parte şi formă de manifestare a acţiunii civile, iar acţiunea civilă este fundamentul şi motorul procesului civil, înseamnă că dreptul execuţional civil este parte a dreptului procesual civil, iar nu un drept autonom, de unde rezultă că aşa-zisul drept execuţional civil nu este şi nu poate fi, nici instituţional, nici legislativ şi nici ştiinţific, un drept autonom sau o ramură distinctă de drept. Nu trebuie confundate particularismul cu independenţa, nici specialitatea cu autonomia (a se vedea, pe larg, M. Nicolae, *Unificarea dreptului obligaţiilor civile şi comerciale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015, nr. 42 şi urm., p. 217 şi urm.). Desigur, din punct de vedere didactic, nimic nu împiedică studierea executării silite în cadrul unei discipline distincte (fie intradisciplinară, fie cu valenţe pluridisciplinare sau transdisciplinare), fără ca acest lucru să determine autonomia ei ştiinţifică. Sunt lucruri diferite

2. Faza **cognițională**[1)] este destinată să asigure tranșarea definitivă cu titlu de autoritate de lucru judecat a litigiului dintre părți și obținerea unei hotărâri judecătorești sau arbitrale care constituie titlu executoriu, susceptibil de punere în executare silită, și ea se desfășoară în cadrul unei proceduri eminamente contencioase, fie generală (de drept comun)[2)], fie specială[3)].

3. Faza **executională** constă în activitatea de realizare materială sau concretă a dreptului recunoscut prin hotărârea judecătorească ori arbitrală sau printr-un alt înscris care constituie

---

care nu trebuie confundate [pentru discuții în legătură cu un *drept execuțional european* autonom, a se vedea totuși: A. Stoica, *Spre un drept de executare european*, în vol. „Conferința internațională «Europa Judiciară: 10 ani după Consiliul de la Tampere. Dreptul executării: perspective transnaționale – Dreptul la executare silită în România» (13-15 mai 2009, Sibiu, România)", Ed. Universul Juridic, București, 2009, pp. 354-369; G. Payan, *La perspective d'un droit européen de l'exécution*, *ibidem*, pp. 462-525].

[1)] Sau a „judecății de fond", a „procesului de fond" (E. Herovanu), care premerge și prepară procesul execuțional. În opinia marelui procedurist român, între acțiunea în cognițiune și acțiunea în execuțiune există o legătură indisolubilă, în sensul că „în regulă generală execuțiunea vine după acțiunea în cogniție și după ce hotărârea a rămas definitivă. Între aceste două proceduri e nu numai simplă succesiune, dar [și] continuitate și prin aceasta, întregire. Îndeobște execuțiunea duce la capăt ceea ce hotărârea a lăsat neterminat, căci așa cum spune Jhering comparând vechea *jurisdictio* romană cu funcțiunea jurisdicțională modernă, misiunea judecătorului de azi (misiunea lui de *judecător*) nu consistă numai în *a spune dreptul*, ci și *a-l realiza*. Totuși – adaugă Herovanu –, când existența dreptului (și a obligației corelative) nu fac obiectul niciunei controverse și sunt constatate printr-un act putând servi de titlu de execuțiune, protecțiunea socială a dreptului se exercită numai pe calea execuțiunei silite" [E. Herovanu, *Teoria execuțiunei silite*, Ed. Librăriei R. Cioflec, București, 1942 (citat în continuare: „E. Herovanu, *Teoria*"), pp. 38-39].

Cât privește terminologia „acțiune în cogniție"/„acțiune în execuție", după prof. Herovanu, aceasta reflectă însăși structura și formele (fazele) de manifestare a acțiunii civile, fiind întrebuințată în acest scop în lucrarea sa fundamentală, mai sus amintită, consacrată teoriei execuțiunii silite, în următorii termeni: „*acțiunea în cogniție*" sau „*proces în cogniție*", în sensul de „*acțiune civilă pentru recunoașterea dreptului în fond* sau de *proces privitor la fond*". Această terminologie permite, între altele – zice prof. Herovanu –, „să fixez raportul de continuitate care există între primul proces, în care judecătorul cercetează dreptul și-l proclamă, și cel de al doilea – execuțiunea – în care judecătorul trage ultimele consecințe practice ale celor hotărâte. Continuitatea aceasta e de fapt *unitate*; căci cele două procese succesive nu sunt decât *două faze* ale *acțiunei civile integrale*, ale acțiunei considerate în destinația și în plenitudinea sa. Ori de câte ori deci am vrut deci să pun față în față procesul de fond și execuția silită, am căutat să le prezint în termeni care să evoce cu deosebire ceea ce fiecare din ele are mai caracteristic, menținând totuși ceea ce ele au comun. Și astfel, pentru ideea de «proces de fond», am spus «proces de cogniție», căci ceea ce caracterizează activitatea judecătorului în această fază e ceea ce romanii exprimau prin cuvântul *cognitio*. Doctrina italiană a adoptat și ea cuvântul acesta, în același mod, cu același sens și uneori aproape cu aplicațiunea la care m-am oprit eu însumi. În lucrările de procedură civilă ale autorilor italieni cuvintele *processo di cognizione* sau *rapporto processuale di cognizione* se întâlnesc destul de des" (E. Herovanu, *Teoria*, pp. 38-39, nota 3).

În final, este de reținut că principalele cărți ale Codului de procedură civilă italian (1942) se numesc, sugestiv și nu întâmplător: „*Del processo di cognizione*" (cartea a II-a) și „*Del processo di esecuzione*" (cartea a III-a). Pentru critica acestei terminologii, a se vedea S. Satta, C. Punzi, *Diritto processuale civile* (tredicesima ed. a cura di Carmine Punzi), CEDAM, Padova, 2000, nr. 149, p. 265.

[2)] A se vedea, *supra*, vol. I, Cărțile a II-a (*Procedura contencioasă*), a III-a (*Procedura necontencioasă judiciară*) și a IV-a (*Despre arbitraj*) ale NCPC, cu comentariile corespunzătoare.

[3)] A se vedea, spre exemplu, procedurile ordonanței președințiale (art. 997-1.002) și ordonanței de plată (art. 1.014-1.025) din NCPC.

titlu executoriu[1], adică actul sau documentul care constituie singurul temei legal necesar şi suficient pentru a se proceda la executarea silită (art. 632)[2].

4. Prima fază – **judecata** – este eminamente *judiciară* (judecătorească sau arbitrală), în timp ce **executarea silită** – a doua fază – constituie, în prezent, în urma modificării vechiului Cod de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000[3], ca şi a dispoziţiilor cuprinse în NCPC, o activitate preponderent *executivă* (*nu* administrativă)[4], care se desfăşoară, de regulă, prin

---

[1] Pe larg cu privire la executarea silită (în general), a se vedea, de exemplu: E. Herovanu, *Teoria*; I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat teoretic şi practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1966; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu (în colaborare cu I. Băcanu), *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001 (citat în continuare: „S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*"); I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, ed. a 3-a, Ed. Servo-Sat, Arad, 2003, vol. II, p. 538 şi urm. (*ad* executarea silită în sistemul C. pr. civ. 1865); V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 511 şi urm; I. Deleanu, V. Mitea, *Executarea silită*, în *Tratat*, p. 13 şi urm.; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 946 şi urm.; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 883 şi urm.; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, *Teoria generală şi procedurile execuţionale*, *passim*; D.M. Gavriş, G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 87 şi urm. (*ad* executarea silită în sistemul NCPC).

[2] *Cf.* C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso di diritto processuale civile*, vol. III, *L'esecuzione forzata, I procedimenti speciali, L'arbitrato e la mediazione*, decima ed., G. Giappichelli Editore, Torino, 2012, nr. 5, p. 16 (citat în continuare: „C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso*, vol. III").

[3] Publicată în M. Of. nr. 479 din 2 octombrie 2000, O.U.G. nr. 138/2000 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă a fost ulterior modificată prin O.U.G. nr. 290/2000 (publicată în M. Of. nr. 706 din 29 decembrie 2000) şi O.U.G. nr. 59/2001 (publicată în M. Of. nr. 217 din 27 aprilie 2001). A se vedea şi O.U.G. nr. 58/2003 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă (publicată în M. Of. nr. 460 din 28 iunie 2003).

[4] Cu privire la natura juridică a executării silite, a se vedea, în **sistemul iniţial al vechiului Cod de procedură civilă**, în particular: E. Herovanu, *Teoria*, p. 7 şi urm. (execuţiunea silită este o procedură jurisdicţională); I. Stoenescu, *Natura juridică a executării silite*, în *Tratat*, 1966, pp. 24-26 (executarea silită este o procedură jurisdicţională în toate cazurile în care titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească, respectiv o procedură mixtă, administrativ-jurisdicţională, în cazurile de valorificare pe cale silită a unor titluri fiscale); T. Pop, *Consideraţii în legătură cu prescripţia dreptului de a cere executarea silită*, II, în RRD nr. 5/1984, pp. 12-13 [executarea silită este o procedură jurisdicţională exclusiv în cazul popririi de drept comun, reglementată de Codul de procedură civilă, în timp ce în alte proceduri execuţionale – urmărirea bunurilor imobile, urmărirea veniturilor bunurilor imobile şi urmărirea fructelor prinse de rădăcini – executarea silită are un caracter mixt, predominând latura jurisdicţională, după cum în alte proceduri execuţionale – predarea silită a bunurilor imobile şi mobile, urmărirea bunurilor mobile aflate în posesia datornicului, precum şi procedurile reglementate prin unele legi speciale (Decretul nr. 221/1960, Decretul nr. 387/1952) –, deşi executarea silită are tot un caracter mixt, predomină latura administrativă], iar în **sistemul aceluiaşi cod, fixat ulterior de O.U.G. nr. 138/2000 şi de Legea nr. 188/2000**, a se vedea: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 29-32 (executarea silită de drept comun are un caracter mixt); I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001, p. 816 (executarea silită are, în prezent, un caracter mixt, administrativ-jurisdicţional, latura administrativă fiind însă preponderentă); I. Deleanu, *Tratat*, vol. II (2003), p. 540 (executarea silită are un caracter mixt în care latura administrativă este precumpănitoare).

Calificarea mixtă, *administrativ-jurisdicţională*, a executării silite a fost păstrată şi/sau susţinută şi sub imperiul **Noului Cod de procedură civilă**. A se vedea, în acest sens: E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 23-24 (executarea silită are şi în prezent „un caracter administrativ-jurisdicţional, latura administrativă fiind însă, în continuare, preponderentă, deoarece executorul judecătoresc este principalul artizan al procedurii de executare silită, în vreme ce rolul instanţei de judecată este unul sancţionator, care intervine numai pentru a cenzura actele de executare nelegale şi prejudiciabile"); I. Deleanu, V. Mitea,

Considerații generale, în *Tratat*, nr. 3, pp. 16-17; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 887 („procedurile execuționale – atât în reglementarea de drept comun a Codului de procedură civilă, cât și în cea cuprinsă în alte acte normative cu caracter special, cum ar fi Codul de procedură fiscală – au un *caracter mixt*, în care se disting o latură jurisdicțională, reprezentată prin activitatea instanței de executare, și o latură administrativă, constând în activitatea execuțională a executorului judecătoresc").

Alți autori consideră, dimpotrivă, că și în prezent executarea silită ar avea un caracter *jurisdicțional*, deoarece, în esență, „actele care emană de la executorul judecătoresc în procedura executării silite reglementate de către Noul Cod de procedură civilă sunt atât acte de dispoziție cu caracter jurisdicțional concretizate prin încheieri, cât și acte care prezintă caracteristici similare actelor administrative, cum ar fi procese-verbale sau alte acte de procedură" (I. Lazăr, *Discuții privind natura executării silite și a activității executorului judecătoresc în reglementarea Noului Cod ce procedură civilă*, în RRES nr. 3/2011, p. 120).

Observăm însă că latura zisă administrativă constă, în realitate, în faptul că aducerea la îndeplinire a obligațiilor cuprinse în titlul executoriu revine organului de executare, iar nu instanței judecătorești (sau auxiliarilor săi). Totuși, organul de executare, în speță **executorul judecătoresc**, *nu* este un organ administrativ (în sensul dreptului administrativ), ci un organ *execuțional*, un *auxiliar* al justiției civile, și deci actele emise de acesta nu sunt acte administrative, ci *execuționale*, făcute în baza și în executarea drepturilor consfințite sau atribuite celor îndrituiți prin hotărâri judecătorești și arbitrale sau, după caz, prin alte titluri executorii, și care, în mod firesc, nu sunt supuse controlului judecătoresc pe calea contenciosului administrativ, ci controlului judecătoresc pe calea specială a contestației la executare. Pe de altă parte, și intervenția **instanței de executare** în cursul executării silite se mărginește, de regulă, la învestirea unor titluri cu formulă executorie, la încuviințarea executării silite (verificarea condițiilor de exercitare a acțiunii executorii), în cazurile anume prevăzute de lege, și la soluționarea incidentelor apărute în cursul executării, fără a avea puterea, în această fază, de a se pronunța asupra validității titlului executoriu însuși (cel puțin în ceea ce privește titlurile jurisdicționale – hotărârile judecătorești și arbitrale), astfel încât judecata acestor incidente este, așadar, distinctă și diferită de aceea din faza procesului cognițional, *i.e.* de judecata făcută în cadrul procedurii contencioase pornite în scopul obținerii titlului executoriu. De aceea, preferăm să calificăm funcțiile executorului judecătoresc și ale instanței de executare ca *jurisdicțional-executive*, spre a le deosebi, astfel, de funcția *jurisdicțional-cognitivă* a judecătorului statal sau arbitrului ori altui organ jurisdicțional, care se mărginesc, în principiu, la a verifica și spune dreptul (*iuris dictio*), *i.e.* la a distribui dreptatea, fără a avea și puterea, respectiv îndatorirea de a-l și realiza în mod efectiv. Și aceasta fără a mai vorbi că există și astăzi proceduri execuționale care sunt, pe bună dreptate, adevărate „procese de execuție" (E. Herovanu, *Teoria*, p. 7), cum ar fi înlocuirea obligației de predare a bunului cu plata de despăgubiri (art. 892 NCPC) sau executarea de către creditor a obligației de a face pe contul debitorului (art. 904 NCPC). În consecință, executarea silită este o procedură *jurisdicțională cu caracter executiv* (sau, dacă se vrea, *execuțional*), în care adjectivul „jurisdicțional" semnifică faptul că executarea silită presupune, pe de o parte, existența unui drept consfințit printr-un titlu executoriu, ale cărui actualitate și eficacitate pot face obiectul unor verificări cel puțin sumare de către instanța de executare, cu ocazia învestirii titlului cu formulă executorie și mai ales cu ocazia soluționării incidentelor ivite în cursul executării silite, iar, pe de alte parte, adjectivul „executiv/execuțional" semnifică faptul că executarea silită, fiind inerentă procesului civil, reprezintă scopul final sau însăși rațiunea acestuia de a fi. *In fine*, cât privește normele execuționale (de organizare, de competență sau de procedură propriu-zisă), acestea sunt, prin definiție, norme procesuale civile, iar nu administrative, astfel încât executarea silită nu poate fi calificată, nici din acest punct de vedere, ca fiind o instituție *mixtă* (*i.e.* „administrativ-civilă", atât de drept administrativ, cât și de drept procesual civil).

În dreptul comparat – spre exemplu, în cel **francez** – executarea silită este considerată o procedură administrativă distinctă de procedura de judecată. Procesul civil începe odată cu învestirea instanței și ia sfârșit pe data pronunțării hotărârii judecătorești rămase irevocabilă. Executarea hotărârii judecătorești este un act de administrare, iar nu un act jurisdicțional, deoarece „executarea nu este opera judecătorului" (M. Bandrac, *La nature juridique de la prescription extinctive en matière civile*, thèse, Ed. Economica, Paris, 1986, p. 55), fiind dominantă în dreptul francez opinia care definește jurisdicția ca activitatea

intermediul executorilor judecătoreşti[1], persoanele învestite cu putere publică şi care asigură punerea în executare a dispoziţiilor cu caracter civil din titlurile executorii, dacă prin lege nu se dispune altfel[2].

5. Cele două faze ale procesului civil **nu** sunt însă absolut obligatorii. Faza judecăţii poate fi singura fază a procesului civil, dacă hotărârea judecătorească nu este executorie sau dacă cel condamnat execută de bunăvoie obligaţia stabilită în sarcina sa prin hotărârea de condamnare. Pe de altă parte, faza executării silite poate fi singura fază a procesului civil, dacă dreptul subiectiv este recunoscut prin titlu executoriu nejurisdicţional.

Rezultă, aşadar, că acţiunea executorie nu trebuie confundată cu acţiunea judiciară[3].

Acţiunea judiciară are ca scop de a consfinţi, cu autoritate de lucru judecat, un drept sau un interes legitim afirmat de către reclamant contra pârâtului şi presupune anumite condiţii pentru exercitarea ei (art. 32 NCPC), în timp ce acţiunea executorie are ca scop de a realiza în concret dreptul consfinţit în titlul executoriu cu ajutorul mijloacelor de executare silită.

---

judecătorului de a tranşa litigiile, de a spune care este dreptul (*iuris-dictio*), iar nu de a face acte de executare silită (*cf.* P. Hebraud, *L'exécution des jugements civils*, în Revue internationale de droit comparé nr. 1/1957, pp. 170-202). Această teză are implicaţii directe în materia prescripţiei extinctive, deoarece în dreptul francez, spre exemplu, neexecutarea hotărârii judecătoreşti în termenul de prescripţie stinge dreptul subiectiv consacrat sau născut din hotărâre, neputându-se vorbi de o prescripţie nouă deosebită, şi anume o prescripţie care are ca obiect dreptul de a cere sau obţine executarea silită, având ca efect şi stingerea puterii executorii a titlului executoriu, cum se întâmplă în dreptul nostru (a se vedea, pentru amănunte, M. Bandrac, *loc. cit.*, pp. 54-62). În schimb, în **dreptul italian**, executarea silită în care, e drept, nu există executori judecătoreşti organizaţi în cadrul unui ordin ministerial, precum în Franţa sau România, este considerată a avea o natură preponderent jurisdicţională, procesul „executiv" (*il processo esecutivo*) – socotit o veritabilă „activitate jurisdicţională de executare silită" (Cr. Mandrioli, A. Carratta, *Corso*, vol. III, p. 5) – constituind, în prezent, obiectul Cărţii a III-a („*Del processo di esecuzione*") a Codului de procedură civilă, care cuprinde întreaga disciplină a materiei executării silite (cu excepţia procedurilor concursuale şi a unor proceduri execuţionale speciale, îndeosebi fiscale); *adde* S. Satta, C. Punzi, *op. cit.*, nr. 324, pp. 575-576 (unde se precizează că executarea silită este un proces ordinar – *actus trium personarum* –, iar nu sumar, în care faza executării silite este necesară şi complementară fazei judecăţii, chiar dacă în executarea silită debitorul este redus la o stare pur pasivă, iar contradictorialitatea procesului este asigurată numai *a posteriori*, prin intermediul opoziţiilor şi contestaţiilor la executare, fără a pune, în principiu, în discuţie însuşi dreptul creditorului care este deja consfinţit, fiind stabilit cu autoritate de lucru judecat de către judecătorul de fond).

[1] A se vedea Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011, cu modificările şi completările ulterioare.

[2] Executorul judecătoresc este un ofiţer ministerial, adică un liber-profesionist, numit prin ordin al ministrului justiţiei, învestit să îndeplinească un serviciu de interes public, constând în executarea silită a dispoziţiilor civile din titlurile executorii, oricare ar fi acestea, precum şi îndeplinirea altor atribuţii date de lege în competenţa sa [art. 1, art. 7 lit. a), respectiv art. 7 lit. b-i) din Legea nr. 188/2000, republicată]. Actele îndeplinite de executorul judecătoresc, în limitele competenţelor legale, purtând ştampila şi semnătura executorului, precum şi numărul de înregistrare şi data, sunt „acte de autoritate publică", având forţa juridică (probatorie şi nu numai) prevăzută de lege [art. 2 alin. (2) din Legea nr. 188/2000].

[3] Cu privire la distincţia dintre acţiunea judiciară (*azione di cognizione*), înţeleasă ca drept la tutela jurisdicţională prin intermediul procesului cognitional, şi acţiunea de executare forţată sau acţiunea executorie (*azione di esecuzione forzata o azione esecutiva*), înţeleasă ca drept la tutela jurisdicţională prin intermediul procesului execuţional, al executării silite, a se vedea, pe larg: C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso di diritto processuale civile*, vol. I, *Nozioni introduttive e disposizioni generali*, decima ed., G. Giappichelli Editore, Torino, 2012, nr. 12 şi urm, p. 35 şi urm.; *idem*, *Corso*, vol. III, nr. 5, p. 14 şi urm.

Prima presupune afirmarea unui drept, încă nerecunoscut, pe când cea de-a doua – realizarea unui drept deja recunoscut[1].

Prin urmare, trebuie distinse în cadrul procesului civil procedura de judecată şi procedura de executare silită, ca proceduri distincte şi particulare, relativ autonome, deoarece ambele proceduri sunt şi rămân guvernate şi de norme şi principii de drept comun (a se vedea dispoziţiile generale cuprinse în Cartea I din NCPC).

6. Executarea silită este reglementată de Noul Cod de procedură civilă într-o carte distinctă, Cartea a V-a, „*Despre executarea silită*" (art. 622-914)[2], structurată în 3 titluri:

- Titlul I, „Dispoziţii generale";
- Titlul II, „Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului";
- Titlul III, „Executarea silită directă".

Fiecare dintre titluri este împărţit pe capitole, secţiuni şi, uneori, şi paragrafe, în funcţie de obiectul şi conţinutul lor normativ.

Astfel, Titlul I („*Dispoziţii generale*") cuprinde opt capitole referitoare la scopul şi obiectul executării silite, titlurile executorii, participanţii la executarea silită, regulile generale de efectuare a actelor de executare silită, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită, contestaţia la executare, depunerea cu afectaţiune specială şi întoarcerea executării silite.

Titlul al II-lea („*Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului*") este împărţit în trei capitole în care sunt reglementate urmărirea mobiliară şi formele sale (valorificarea bunurilor mobile corporale şi incorporale, poprirea, vânzarea fructelor şi recoltelor prinse de rădăcini şi încasarea veniturilor generale ale imobilelor), urmărirea imobiliară, precum şi eliberarea şi distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită.

În fine, Titlul al III-lea („*Executarea silită directă*") este alcătuit din patru capitole privitoare la executarea silită directă (în general), predarea silită a bunurilor mobile, predarea silită a bunurilor imobile şi executarea silită a altor obligaţii de a face sau de a nu face.

7. Dispoziţiile Cărţii a V-a constituie **dreptul comun** al executării silite, indiferent de natura sau izvorul obligaţiilor cuprinse în titlul executoriu, de felul titlului executoriu sau de calitatea juridică a părţilor (art. 631).

Pe de altă parte, aceste dispoziţii se completează, la rândul lor, atât cu prevederile procesuale de **drept comun** cuprinse în Cartea I, cât şi cu prevederile cuprinse în Cartea a II-a privitoare la judecata în prima instanţă şi în căile de atac, însă, desigur, numai în

[1] După cum s-a spus, „în timp ce activitatea de judecată se fundează pe afirmarea dreptului substanţial pentru a parveni la recunoaşterea lui, activitatea de executare silită se fundează pe recunoaşterea dreptului substanţial pentru a parveni la realizarea sa concretă pe cale forţată. Aceasta înseamnă că recunoaşterea dreptului, care, în raport de acţiunea judiciară, era un punct de sosire, în raport de acţiunea executorie este punctul de plecare sau fundamentul său" (C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso*, vol. III, nr. 5, p. 15).

[2] Vechiul Cod de procedură civilă din 1865, republicat în 1948, cu modificările şi completările ulterioare (inclusiv cele aduse prin O.U.G. nr. 138/2000), reglementa executarea silită tot în Cartea a V-a (*Despre executarea silită*), care era alcătuită din 6 capitole, rânduite astfel: Capitolul I, „Dispoziţii generale" (art. 371^1-405^3); Capitolul II, „Urmărirea silită asupra bunurilor mobile" (art. 406-462); Capitolul III, „Urmărirea silită a fructelor neculese şi recoltelor prinse de rădăcini" (art. 463-487); Capitolul IV, „Urmărirea silită asupra bunurilor imobile" (art. 488-561); Capitolul V, „Eliberarea şi distribuirea sumelor realizate prin executarea silită" (art. 562-571); Capitolul VI, „Predarea silită a bunurilor şi executarea silită a altor obligaţii de a face sau de a nu face" (art. 572-580^5).

măsura compatibilității lor cu principiile și regulile de executare silită, ca norme procesuale execuționale.

8. *Ratione temporis*, dispozițiile Noului Cod privitoare la executarea silită se aplică numai executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare, respectiv după 15 februarie 2013 [art. 3 alin. (1) LPA NCPC][1], caz în care, pentru a fi puse în executare, hotărârile judecătorești sau înscrisurile emise anterior nu mai trebuia să fie învestite cu formulă executorie, în conformitate cu legea veche (art. 10 LPA NCPC), deoarece NCPC a suprimat, în 2013, procedura învestirii cu formulă executorie a oricărui titlu executoriu.[2]

Ulterior, ca urmare a reintroducerii procedurii învestirii cu formulă executorie în cazul titlurilor executorii extrajudecătorești (art. 640[1] NCPC, devenit, după ultima republicare a Codului, art. 641), în urma completării NCPC prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe[3], prin art. XI din această din urmă lege s-a dispus că „hotărârile arbitrale sau ale altor organe cu atribuții jurisdicționale, cu excepția hotărârilor judecătorești, precum și alte înscrisuri pronunțate sau, după caz, întocmite înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, pot fi puse în executare silită numai dacă au fost învestite cu formula executorie prevăzute de Codul de procedură civilă". În consecință, titlurile executorii emise anterior intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014, cu excepția hotărârilor judecătorești, nu mai puteau fi puse în executare silită după intrarea în vigoare a acestei legi decât dacă erau învestite cu formula executorie prevăzută de lege. Cum învestirea cu formulă executorie este o formulă (cerință) pentru exercitarea dreptului de a cere executarea silită, iar nu o condiție de existență a titlului executoriu[4], legea nouă

---

[1] Executarea silită începe odată cu sesizarea organului de executare silită [art. 622 alin. (2) NCPC]. Dacă această dată este 15 februarie 2013, *lex temporis executionis* este legea nouă, în speță, NCPC, iar dacă această dată este anterioară, legea veche. Tot legea veche va guverna executările silite începute după 15 februarie 2013, atunci când cererile de executare silită au fost depuse la unități poștale înainte de această dată, însă au fost ulterior înregistrate de organul de executare.

[2] A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *supra*, vol. I, comentariul general introductiv *ad* art. 24, pp. 103-106.

[3] Publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

[4] În sensul că titlul executoriu nu trebuie confundat cu formula executorie, a se vedea și G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 942. Conform acestor autori, „normele prin care sunt instituite titluri executorii (mai exact, prin care se conferă forță executorie anumitor categorii de înscrisuri) sunt *norme de procedură*. Așa fiind, caracterul de titlu executoriu al unui înscris va fi reglementat de legea în vigoare la data întocmirii acestuia. Pe cale de consecință, dacă un înscris nu avea forță executorie potrivit legii în vigoare la data producerii lui, o lege ulterioară nu îi va putea conferi acest efect" (*ibidem*, p. 992). Observăm că autorii nu indică niciun text în sprijinul acestei soluții, însă, prin referirea la *lex temporis actus*, au avut în vedere, cu siguranță, dispozițiile art. 26 NCPC relative la legea aplicabilă mijloacelor de probă. Conform acestui text, condițiile de admisibilitate și puterea doveditoare a probelor preconstituite și a prezumțiilor legale sunt supuse legii „în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptelor juridice care fac obiectul probațiunii". Deci, *nu* și calitatea de titlu executoriu a înscrisului. Alți autori consideră, dimpotrivă, că, din punct de vedere juridic, caracterul de titlu executoriu este un efect al actului juridic, supus, în ceea ce privește aplicarea legii în timp, dispozițiilor legii în vigoare la data încheierii lui, potrivit art. 102 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a NCC (E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 345-346).

În ceea ce ne privește, considerăm că de însăși această calificare – „titlu executoriu-simplu efect al înscrisului juridic" ori „titlul executoriu-efect al actului juridic însuși" – depinde și legea aplicabilă *ratione temporis*. Astfel:

modificatoare nu poate fi considerată a avea un efect retroactiv, ci doar un efect imediat (art. 24 NCPC)[1].

Recent, procedura învestirii cu formulă executorie a fost din nou *suprimată*[2]. În consecință, prin art. VII din O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe[3], s-a dispus

---

a) în ceea ce privește prima opinie, fidelă caracterului procesual al normelor privitoare la titlul executoriu, credem că soluția nu poate fi unică, ci *lex temporis actus* diferă după cum este vorba de natura sau caracterul jurisdicțional ori nejurisdicțional al titlului executoriu, și anume:

- în cazul hotărârilor judecătorești, al hotărârilor arbitrale și al altor hotărâri ale unor organe cu atribuții jurisdicționale care constituie, în condițiile legii, titluri executorii, caracterul executoriu fiind unul dintre efectele hotărârii (art. 433 NCPC), calitatea de titlu executoriu este supusă *legii sub care a început procesul* (art. 27 NCPC);

- în cazul altor înscrisuri care constituie titluri executorii, calitatea de titlu executoriu este supusă *legii în vigoare la data întocmirii lui* [art. 26 alin. (1), aplicabil prin analogie], iar nu legii în vigoare la data începerii executării silite, deoarece, ca și puterea probatorie, calitatea de titlu executoriu este un efect al înscrisului respectiv;

b) în schimb, în cea de-a doua opinie, care înscrie executorialitatea printre efectele juridice ale actului juridic însuși, *lex temporis actus* depinde, de asemenea, de natura sau caracterul jurisdicțional ori nejurisdicțional al titlului executoriu, însă de data aceasta temeiul juridic nu va mai fi doar NCPC, ci și NCC, în funcție de felul titlului executoriu, respectiv:

- în cazul hotărârilor judecătorești, al hotărârilor arbitrale și al altor hotărâri ale unor organe cu atribuții jurisdicționale care constituie, în condițiile legii, titluri executorii, caracterul executoriu fiind unul dintre efectele hotărârii (art. 433 NCPC), calitatea de titlu executoriu este supusă *legii sub care a început procesul* (art. 27 NCPC);

- în cazul altor înscrisuri care constituie titluri executoriu, calitatea de titlu executoriu este supusă legii aplicabile actului juridic însuși, deci *legii în vigoare la data încheierii actului juridic* [art. 6 alin. (2) NCC].

Precizăm, în final, că, *ratione temporis*, legea aplicabilă titlului executoriu nu trebuie confundată cu legea aplicabilă procedurii de învestire cu formulă executorie, organizată de art. 640[1] (devenit art. 641) NCPC, în forma dată, repetăm, de Legea nr. 138/2014. Aceasta întrucât, fiind vorba de o cerință de exercitare a executării silite, învestirea cu formulă executorie este supusă legii în vigoare la data pornirii executării silite, iar nu legii în vigoare la data emiterii titlului executoriu (bineînțeles, este vorba, așa cum am arătat, doar de categoria titlurilor executorii nejudecătorești, deoarece hotărârile judecătorești executorii au fost scutite de formalitatea învestirii cu formulă executorie; a se vedea art. 640[1] NCPC, devenit, după ultima republicare a Codului, art. 641, în forma dată de Legea nr. 138/2014 și în vigoare până la 4 februarie 2016).

[1] În același sens, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 943 [„Normele care reglementează învestirea cu formulă executorie sunt norme de procedură, astfel că, în ceea ce privește aplicarea în timp, sunt guvernate de regula generală în materie prevăzută de art. 24 C. proc. civ. (NCPC – n.n.), potrivit cu care dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare"].

[2] Și înlocuită cu „formula executorie" din încheierea de încuviințare a executării silite, emisă de instanța de executare. V., pentru amănunte, *infra*, comentariul *sub* art. 666 alin. (8).

[3] Publicată în M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016. Evident, deoarece produce efecte numai *ex nunc*, O.U.G. nr. 1/2016 nu afectează, în principiu, executările silite legal începute și, implicit, încuviințările de executare silită date până la data de 3 februarie 2016. Același lucru este valabil și pentru Decizia Curții Constituționale nr. 895 din 17 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 666 NCPC (a se vedea, pentru amănunte, V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Analiza O.U.G. nr. 1/2016 în lumina deciziei Curții Constituționale nr. 895/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 666 NCPC*, disponibil pe *www.juridice.ro*, 18 februarie 2016).

că, „ori de câte ori printr-un act normativ se prevede învestirea cu formulă executorie a titlurilor executorii [...], acestea vor fi puse în executare după încuviinţarea executării de către instanţa judecătorească competentă potrivit legii, *fără a fi necesară învestirea cu formulă executorie*" (s.n., M.N.).

Deci, *de lege lata*, începând din 4 februarie 2016, niciun titlu executoriu, obţinut înainte sau după această dată, nu trebuie învestit cu formulă executorie pentru a se solicita şi trece la executarea silită.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul I
Dispoziții generale

Capitolul I
Scopul și obiectul executării silite

Art. 622. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute în titlul executoriu

(1) Obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie.

(2) În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, care începe odată cu sesizarea organului de executare, potrivit dispozițiilor prezentei cărți, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

(3) Executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare.

(4) Executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile prezentului cod.

(5) Vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate în condițiile art. 2.445 din Codul civil se face cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc.

Comentariu

1. Potrivit art. 622 alin. (1) din Noul Cod[1], obligaţiile stabilite prin hotărârea unei instanţe sau printr-un alt titlu executoriu se aduc la îndeplinire de bunăvoie, adică în mod *spontan*, din proprie iniţiativă, iar în caz contrar, în mod forţat, prin executarea silită a veniturilor şi bunurilor urmăribile ale debitorului. Aceasta întrucât, pentru subiectul pasiv al raportului juridic, executarea prestaţiei nu este o facultate sau o libertate, ci, dimpotrivă, o îndatorire juridică şi această îndatorire, fiind obligatorie, trebuie îndeplinită, de îndată ce este exigibilă, în mod spontan, fără nicio interpelare sau acţiune din partea creditorului, ceea ce îl scuteşte pe debitor de consecinţele negative ale unei executări silite, iar pe creditor – de povara unei proceduri judiciare sau execuţionale.

Desigur, în caz de neexecutare voluntară, creditorul este constrâns să recurgă la justiţie, în vederea obţinerii unui titlu susceptibil de executare silită, cu excepţia cazului în care are deja un drept recunoscut într-un titlu executoriu în baza căruia poate trece direct şi imediat la realizarea lui silită.

---

[1] Text similar cu art. 371[1] C. pr. civ. 1865.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Executarea de bunăvoie a obligaţiilor civile *nu* este un principiu al executării silite[1], ci mai degrabă un efect al caracterului lor juridic (al faptului că debitorul este *legat* de creditor juridiceşte, iar nu doar moralmente[2]), indiferent dacă obligaţia este sau nu recunoscută ori stabilită într-un titlu executoriu. De aceea, atât înainte, cât şi în faza executării silite, legea încurajează şi permite ca debitorul să-şi execute liber obligaţiile şi numai în caz de împotrivire trebuie să se recurgă la mijloacele de executare silită.

2. În toate cazurile în care debitorul nu-şi execută obligaţia de bunăvoie, executarea silită se va efectua numai în temeiul unei hotărâri judecătoreşti ori al unui alt înscris care, potrivit legii, constituie *titlu executoriu* (art. 632 NCPC): *nulla exsecutio sine titulo*[3].

Rezultă, *prima facie*, că titlul executoriu este documentul juridic necesar declanşării executării silite, adică, aşa cum s-a spus, „actul întocmit potrivit legii de organul competent şi care poate servi la pornirea executării silite şi la realizarea, pe această cale, a drepturilor recunoscute prin acest act"[4]) sau, adăugăm noi, a unei alte obligaţii patrimoniale sau nepatrimoniale, după caz. În acest sens, titlul executoriu este exemplarul original sau în copie legalizată al hotărârii judecătoreşti ori al altui înscris, precum actul notarial, cambia, cecul etc.

Totuşi, *secunda facie*, titlul executoriu nu este doar un simplu document care serveşte şi condiţionează efectuarea procedurii de executare silită, ci, aşa cum s-a remarcat[5], însuşi

---

[1] *Contra*, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 27-28 [unde se analizează, în baza art. 622 alin. (1) NCPC, „principiul executării de bunăvoie a obligaţiei stabilite printr-un titlu executoriu"].

[2] *Cf.* art. 1.164 NCC: „Obligaţia este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ţinut să procure o prestaţie creditorului, iar acesta are dreptul să obţină prestaţia datorată". Deci, creditorul are nu numai dreptul de a primi ceea ce i se datorează (*debitum*), ci şi de a obţine, în mod silit, prestaţia datorată (*obligatio*, *exsecutio*), deoarece subiectul pasiv este nu numai simplu debitor, ci şi obligat (silit) să dea, să facă sau să nu facă ceva în folosul creditorului. Cu privire la analiza dualistă a obligaţiei (*debitum/schuld*, *obligatio/haftung*), a se vedea, mai recent, St. Prigent, *Le dualisme dans l'obligation*, în Revue trimestrielle de droit civil 2008, p. 408 et s.; *adde* M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 56, în special pp. 182-184, împreună cu bibliografia acolo citată.

[3] Cerinţa privitoare la existenţa titlului executoriu este fundamentală, de aşa natură încât în doctrină s-a susţinut, în mod plastic, dar extrem de sugestiv, că „nu există executare fără titlu executoriu" („pas d'exécution sans titre exécutoire") – C. Lefort, *Droit et pratique des voies d'exécution* (sous la direction de S. Guinchard et T. Moussa), 5e éd., Dalloz, Paris, 2007, p. 3, *apud* I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 899.

[4] V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 524. *Cf.* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 148 (titlul executoriu este „înscrisul care, alcătuit în conformitate cu prevederile legii de către organul competent, permite punerea în executare silită a creanţei pe care o constată"); I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 899 („titlul executoriu poate fi definit ca înscrisul întocmit în conformitate cu prescripţiile legii şi în baza căruia creditorul poate solicita valorificarea creanţei pe care acest înscris o constată"); E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 300 (titlul executoriu reprezintă „acel înscris întocmit potrivit prescripţiilor legale de către organul competent şi care permite îndestularea creanţei creditorului pe care o constată, prin intermediul mijloacelor procesuale organizate de lege în vederea executării silite"). A se vedea, pentru discuţii în privinţa noţiunii de „titlu executoriu": I. Deleanu, *Consideraţii cu privire la titlurile executorii*, în RRDP nr. 3/2008, p. 28 şi urm. (autorul definea *illo tempore* titlul executoriu ca fiind *„înscrisul, de orice natură, întocmit şi emis în condiţiile legii, care permite executarea silită a obligaţiei pe care o constată"* – *ibidem*, p. 31); *idem*, *Titlurile executorii*, în *Tratat*, vol. III, 2013 (citat în continuare: I. Deleanu, *Titlurile executorii*, 2013), nr. 51, pp. 87-93 (autorul definind în prezent titlul executoriu ca fiind *„înscrisul, de orice natură, întocmit şi emis în condiţiile legii, care permite executarea silită a obligaţiei de plată pe care o constată"*).

[5] În doctrină s-a arătat, în mod judicios, că, dacă se ţine cont că acţiunea executorie, pe de o parte, tinde la realizarea materială a dreptului substanţial şi presupune în acest scop că acest drept este deja recunoscut

actul de constatare sau recunoaştere incontestabilă sau indiscutabilă a dreptului de a obţine executarea silită a obligaţiei stabilite în cuprinsul său. În acest sens, titlul executoriu este hotărârea judecătorească de condamnare ca act de procedură, contractul autentificat de notarul public constatând o creanţă certă, lichidă şi exigibilă, contractul de ipotecă, obligaţia cambială etc.

Principalele titluri executorii[1)] sunt hotărârile judecătoreşti (art. 633-634 NCPC)[2)] pronunţate în materie civilă, precum şi în alte materii (de dreptul familiei, dreptul muncii,

---

şi, pe de altă parte, că realizarea dreptului, în procesul execuţional, trebuie atribuită de partea interesată unui organ competent să-l realizeze, altul decât organul de regulă competent să-l judece sau să-l constate, apare în mod evident că *„acţiunea executorie trebuie să fie condiţionată de o recunoaştere [a dreptului] şi în acelaşi timp nu poate să fie condiţionată de nimic altceva decât de recunoaşterea respectivă*, deoarece este vorba de o recunoaştere aptă a reprezenta sau a constata dreptul (în toate elementele sale subiective şi obiective) în faţa organului care trebuie să-l pună în executare" (C. Mandrioli, A Carratta, *Corso*, vol. III, nr. 5, p. 15). Iar „acest document care conţine recunoaşterea dreptului substanţial ca existent şi ca susceptibil de executare silită este titlul executoriu; această expresie se referă, în acelaşi timp: *a*) la documentul *cuprinzând* recunoaşterea [copia sentinţei expediate în formă executivă (...), cambia, cecul etc.] şi care, în această calitate, îndeplineşte şi o funcţie probatorie (...), chiar dacă în limitele unei simple verificări formale care poate fi îndeplinită de organul de executare; *b*) la actul de recunoaştere *cuprins* în el (sentinţa ca măsură procesuală, obligaţia cambială etc.]. *Titlul executoriu este deci un act de recunoaştere cuprins într-un document care, în întregul său, constituie condiţia necesară şi suficientă pentru a proceda la executarea silită*" (*ibidem*, pp. 15-16). *Cf.* S. Satta, C. Punzi, *op. cit.*, nr. 325, p. 577: „titlul este o condiţie necesară şi suficientă pentru a proceda la executare, necesară pentru că fără el nu se poate cere executarea, suficientă pentru că cel care posedă titlul nu are nevoie de a proba dreptul".

[1)] Cu privire la categoriile de titluri executorii, *de lege lata*, a se vedea, de exemplu: I. Deleanu, *Titlurile executorii*, 2013, nr. 57 şi urm., p. 114 şi urm.; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 302 şi urm.

Asupra titlurilor executorii în sistemul vechiului cod, a se vedea, de exemplu: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 148-206; I. Deleanu, *Consideraţii cu privire la titlurile executorii*, *cit. supra*, pp. 48-49 (unde se distinge, *grosso modo*, între titlurile executorii judiciare şi alte titluri executorii); E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 3-a revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 161-253; M. Stancu, *Urmărirea silită şi predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 164-203. În legătură cu posibilitatea existenţei unor titluri executorii constituite pe „cale convenţională", în temeiul art. 969 C. civ. 1864 şi al libertăţii contractuale, a se vedea: V. Pătulea, *Studiu în legătură cu categoriile de titluri executorii*, în Dreptul nr. 7/2005, pp. 95-100; I. Deleanu, *Consideraţii cu privire la titlurile executorii*, *cit. supra*, pp. 44-47.

De lege lata, titlurile executorii au caracter *legal*, iar nu convenţional. După cum recent s-a arătat şi reafirmat, titlurile executorii convenţionale, adică titlurile declarate de părţi ca având putere executorie, sunt inadmisibile, deoarece, şi în prezent, potrivit art. 632 NCPC, fundamentul titlului executoriu îl constituie „«legea» şi numai legea" (I. Deleanu, *Titlurile executorii*, 2013, nr. 56, p. 112), iar „titlul executoriu, după caz, învestit sau nu cu formulă executorie, are vocaţia implicării forţei de constrângere a statului pentru aducerea lui la îndeplinire. Aşa fiind, ni se pare cel puţin bizară punerea în mişcare a mecanismului de constrângere statală numai prin voinţa a doi indivizi, care, poate euforic, conştient sau nu, au înţeles să confere înscrisului lor sub semnătură privată valoare de titlu executoriu. Numai statul îşi ordonă sieşi" (*ibidem*, p. 113). Această orientare doctrinară fermă este confirmată şi de legiuitor. Astfel, potrivit art. 641 NCPC (astfel cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 1/2016), înscrisurile sub semnătură privată sunt titluri executorii numai în cazurile şi condiţiile anume prevăzute de lege, iar „orice clauză sau convenţie contrară este nulă şi considerată astfel nescrisă". Deci, *de lege lata*, actele juridice care atribuie unui anumit înscris calitatea de titlu executoriu, fără a fi calificat ca atare de lege, sunt *nule* de plin drept şi lipsite astfel de orice efecte juridice. Nulitatea este, desigur, parţială (v. şi 1.255 NCC), dacă este vorba de o clauză contractuală, iar nu de o convenţie separată, de sine stătătoare.

[2)] Cu privire la „hotărârea judecătorească – titlu executoriu" (în general), a se vedea A. Nicolae, *Relativitatea şi opozabilitatea efectelor hotărârii judecătoreşti*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, p. 48 şi urm.

dreptul securității sociale, dreptul insolvenței, dreptul concurenței, dreptul mediului,

Pentru ca o hotărâre judecătorească să constituie titlu executoriu, adică să fie un document apt de a permite trecerea la executarea silită, trebuie îndeplinite, cumulativ, următoarele condiții [art. 433, art. 435, art. 622 alin. (1), art. 632-634 NCPC]:

1) să fie o hotărâre *condamnatorie* [art. 622 alin. (1) NCPC], iar nu (doar) translativă, constitutivă sau extinctivă de drepturi;

2) să fie o hotărâre *executorie*, indiferent dacă este dată cu execuție provizorie (vremelnică) sau definitivă [art. 448, art. 449, art. 632 alin. (2) NCPC].

De reținut că aceste două condiții nu se exclud, ci sunt de sine stătătoare, deoarece, dacă orice hotărâre executorie este și condamnatorie, nu orice hotărâre condamnatorie este executorie (spre exemplu, hotărârile de primă instanță susceptibile de apel nu sunt, în principiu, executorii).

Condițiile de existență a titlului executoriu trebuie, de asemenea, distinse de condițiile de exercitare a acțiunii executorii (sau de încuviințare și efectuare a executării silite; *cf.* art. 641, art. 663 și urm. NCPC).

Totuși, uneori, în doctrină aceste condiții sunt confundate sau, după caz, ignorate. Spre exemplu, în ***opinia*** prof. Deleanu (*Titlurile executorii*, 2013, nr. 52, p. 94 și urm.), pentru ca o hotărâre judecătorească să fie *titlu executoriu*, ea trebuie să îndeplinească anumite condiții sau exigențe, respectiv: a) să fie executorie; b) creanța constatată să fie certă, lichidă și exigibilă; c) hotărârea să fie invocată ca titlu executoriu numai în legătură cu obligația pe care o constată și în limitele acesteia, precum și numai împotriva persoanelor desemnate în cuprinsul titlului, cărora le aparține acea obligație; d) hotărârea să fie comunicată debitorului condamnat, față de care se va porni executarea silită; e) dreptul de a obține executarea silită trebuie să nu se fi prescris.

În ceea ce ne privește, considerăm că niciuna dintre ultimele patru cerințe [b)-e)] nu caracterizează *executorialitatea*, adică însăși calitatea sau atributul hotărârii judecătorești (și, *a fortiori*, al altui înscris căruia legea îi recunoaște forță executorie) de a constitui titlu executoriu, deoarece toate cele patru cerințe amintite privesc, în realitate, fie *limitele* [cerința *sub* lit. d)], fie *condițiile de exercitare a acțiunii executorii* [cerințele *sub* lit. b), c) și e)], deci *executabilitatea*, iar nicidecum condițiile de *existență* a titlului executoriu. Această distincție între condițiile de existență a titlului executoriu și condițiile de exercitare a acțiunii/procedurii de executare silită (directă sau indirectă) rezultă, neîndoielnic, și din dispozițiile legale în vigoare. Spre exemplu, dacă, potrivit art. 632 alin. (1) din Noul Cod, „Executarea silită *se poate efectua numai în temeiul unui titlu executoriu*" (s.n., M.N.), în schimb, conform art. 663 alin. (1) [coroborat cu art. 666 alin. (5) pct. 4] din același cod, „executarea silită *nu se poate face decât dacă creanța este certă, lichidă și exigibilă*" (s.n., M.N.), iar instanța de executare, la rândul său, este obligată să respingă cererea de încuviințare silită „dacă creanța *nu* este certă, lichidă și exigibilă" (s.n., M.N.), de unde rezultă că această cerință – caracterul cert, lichid și exigibil al creanței, fie ea patrimonială, fie ea nepatrimonială – privește exclusiv condiția pornirii executării silite directe sau indirecte, iar nicidecum existența ca atare a titlului executoriu. De asemenea, potrivit art. 707 alin. (2) NCPC, prin invocarea prescripției extinctive se „stinge dreptul de a obține executarea silită și orice titlu executoriu *își pierde puterea executorie*" (s.n., M.N.), însă, întrucât, cum bine observă prof. Deleanu, într-un alt loc (*Titlurile executorii*, 2013, nr. 56, p. 113), „raportul execuțional este, prin definiție, un raport *inter partes*: creditor urmăritor și debitor urmărit", pe de o parte, iar, pe de altă parte, dreptul de a obține (*nu* a cere) executarea silită este un drept substanțial, iar nu procesual [M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 440 lit. b), pp. 936-938], pierderea puterii executorii a titlului nu poate fi opusă decât de debitorul însuși, singurul interesat să refuze executarea obligației cuprinse în titlu și să împiedice ori să oprească executarea silită. De aceea, stingerea puterii executorii a titlului nu poate opera fără *concursul* debitorului executat silit, cu atât mai mult cu cât prescripția nu produce efecte *ipso iure* [art. 707 alin. (1) NCPC], ci, dimpotrivă, operează doar la cererea celui interesat (debitorul condamnat și, eventual, executat silit).

Prin urmare, nu trebuie confundate condițiile titlului executoriu cu condițiile de exercitare a acțiunii executorii și, *a fortiori*, nici cu condițiile efectuării executării silite (*i.e.* cerințele efectuării de acte de executare silită; *cf.* art. 673 și urm., art. 687 și urm., art. 690 și urm., art. 697, art. 701 și urm. NCPC). Cu privire la condițiile generale pentru „declanșarea" (pornirea) executării silite [creditorul să aibă un titlu executoriu; creanța să fie certă, lichidă și exigibilă; creditorul să formuleze cererea de executare silită în

dreptul administrativ, dreptul contravențional și penal[1)] etc.), hotărârile arbitrale (art. 615, art. 635 NCPC), înscrisurile autentice notariale (art. 639 NCPC[2)] și art. 100 din Legea nr. 36/1995, republicată), contractele de ipotecă (art. 2.431 NCC), titlurile de credit (cambia, cecul și biletul la ordin)[3)] și titlurile executorii europene (art. 636 NCPC)[4)].

---

termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită; instanța (sau organul) de executare să încuviințeze executarea silită; să se facă o înștiințare prealabilă a debitorului; să nu existe impedimente la efectuarea executării silite (precum existența unui termen de plată, decesul debitorului înainte de începerea executării etc.)], a se vedea și V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 524 și urm. (observăm și aici că numai unele dintre cerințele enumerate vizează efectuarea de acte de executare silită – debitorul să fie înștiințat în prealabil, lipsa impedimentelor de executare –, în timp ce prescripția dreptului de a obține executarea silită privește însăși validitatea executării silite, neputând împiedica încuviințarea executării silite și, dacă nu este opusă de debitor, nici efectuarea de acte de executare silită). După cum am arătat deja (*supra*, comentariul general, pct. 8), printre condițiile declanșării executării silite a existat de-a lungul timpului și cerința *învestirii cu formulă executorie* (*cf.* art. 641 NCPC, în forma dată de Legea nr. 138/2014, pentru perioada 19 octombrie 2014-3 februarie 2016, pentru cazul titlurilor executorii care nu sunt hotărâri judecătorești). În prezent, această cerință a fost suprimată și înlocuită de formula executorie atașată încheierii de încuviințare a executării silite [*infra*, comentariul *sub* art. 666 alin. (8)].

In fine, tot în legătură cu condițiile titlului executoriu, mai exact în ceea ce privește prima condiție mai sus enunțată – hotărârea să fie *condamnatorie* –, ea nu vizează decât hotărârile declarative, translative, constitutive sau extinctive de drepturi care conțin în dispozitivul lor și obligarea celui condamnat la a da, a face sau a nu face ceva, iar o asemenea obligație este susceptibilă de executare silită, dacă debitorul nu o execută de bunăvoie, caz în care hotărârea respectivă va constitui titlu executoriu. Așadar, *nu* sunt titluri executorii și deci nu pot fi puse în executare silită hotărârile date în acțiunile în constatare, hotărârile prin care s-a constatat nulitatea absolută a unui act juridic, cele prin care s-a dispus anularea unui act juridic ori, în genere, hotărârile pronunțate în materie de stare civilă (de exemplu, hotărârea dată în tăgada de paternitate ori hotărârea de divorț) și nici hotărârile judecătorești prin care s-a dispus suspendarea de drept a executării unui act administrativ sau jurisdicțional, întrucât în toate aceste cazuri (și în altele similare) efectele juridice ale hotărârii se produc automat, *ipso iure*, adică de plin drept, ele nefiind condiționate de săvârșirea unor acte sau fapte juridice ulterioare. În sensul, vădit eronat, că „hotărârea instanței de contencios administrativ definitivă și irevocabilă prin care s-a dispus suspendarea executării actului administrativ are putere de lucru judecat și constituie titlu executoriu (*sic!*) până la soluționarea definitivă a cauzei, putându-se invoca, după trecerea a trei ani de la data pronunțării acestei hotărâri, prescripția executării acestei hotărâri judecătorești, în condițiile art. 6 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă [*rectius*, *illo tempore*, fostul art. 405 C. pr. civ. 1865, iar în prezent art. 706 alin. (1) teza întâi NCPC – M.N.]", a se vedea totuși O. Puie, *Executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în condițiile Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004*, în Dreptul nr. 6/2007, p. 119 (autorul citat face o confuzie regretabilă între efectul *obligatoriu* al hotărârii judecătorești, în speță cel suspensiv de executare a unui act administrativ – efect ordonat de instanța de judecată –, și caracterul *executoriu* al unei astfel de hotărâri, efect care nu poate privi decât hotărâri judecătorești care consfințesc obligații susceptibile de a fi aduse la îndeplinire pe cale de executare silită, respectiv cu ajutorul forței publice).

[1)] Hotărârile pronunțate în cauze penale având ca obiect soluționarea laturii civile a procesului penal (despăgubiri, restituirea bunurilor, acordarea cheltuielilor de judecată etc.).

[2)] A se vedea și art. 100 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată în M. Of. nr. 444 din 18 iunie 2014.

[3)] Cu privire la calitatea de titlu executoriu a ordonanței procurorului de scoatere de sub urmărire penală prin care s-a dispus și măsura restabilirii situației anterioare săvârșirii infracțiunii (în speță, evacuarea de către învinuiți a imobilului ocupat pe nedrept, însă deținut de partea vătămată în temeiul unei hotărâri judecătorești), dacă este învestită cu formulă executorie, a se vedea G.C. Frențiu, *Executarea dispozițiilor civile dintr-o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală*, în Dreptul nr. 7/2006, pp. 106-110.

[4)] În legătură cu titlurile executorii europene, emise în baza Regulamentului (CE) 805/2004 din 21 aprilie 2004, a se vedea: M. Tăbârcă, *Crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate*, în

În vederea punerii în executare silită, titlurile executorii, indiferent de calitatea lor, hotărâri judecătoreşti, hotărâri arbitrale sau alte înscrisuri anume prevăzute de lege, nu trebuie să fie învestite cu formulă executorie, această procedură fiind, din nou, suprimată, ca urmare a modificării art. 641 NCPC (şi înlocuită de *formula executorie* inserată în încheierea de încuviinţare a executării silite)[1]. În orice caz, o asemenea cerinţă nu era o condiţie de existenţă a titlului executoriu, ci o *condiţie de pornire şi efectuare a executării silite*, deci de validitate şi eficacitate a actelor de executare silită.

3. La fel ca în cazul fazei de judecată[2], **executarea silită** *începe* nu de la data încuviinţării ei de către instanţa de executare (art. 666), ci *de la data sesizării executorului judecătoresc* [art. 622 alin. (2)], potrivit dispoziţiilor legale generale (art. 663 şi urm. NCPC) sau speciale (de exemplu, art. 692 NCPC), după caz. De aici rezultă că efectele juridice ale cererii de executare silită se produc, de regulă, pe data învestirii organului de executare, iar nu pe data învestirii instanţei de executare.

In concreto, pe data sesizării organului de executare:

- prescripţia dreptului de a obţine executarea silită se întrerupe, chiar dacă organul de executare sesizat ar fi necompetent [art. 709 alin. (1) pct. 2];

- organul de executare este obligat să înregistreze cererea de executare silită şi să o transmită spre soluţionare instanţei de executare, în termen de maximum 3 zile de la înregistrarea ei (art. 665 şi 666, astfel cum au fost modificate prin O.U.G. nr. 1/2016)[3].

4. Dacă prin lege nu se prevede altfel, executarea silită are loc în oricare dintre **formele** (modalităţile) prevăzute de lege, simultan sau succesiv – la alegerea creditorului, iar în lipsă, la alegerea executorului –, şi durează până la realizarea integrală a dreptului recunoscut prin titlul executoriu şi a tuturor accesoriilor sale (dobânzi, penalităţi, cheltuieli de executare etc.), fiind însă posibilă amânarea, suspendarea sau, după caz, încetarea ei, chiar dacă dreptul nu a fost realizat[4].

5. Executarea silită prin organele de executare specializate şi abilitate în acest scop prin lege **nu este obligatorie** în cazurile în care legiuitorul apreciază că aceasta este inutilă sau inoportună. Este cazul, spre exemplu, al executării unei obligaţii de a face care poate fi adusă la îndeplinire pe seama debitorului de către un terţ sau, după caz, al ipotezei executării unei

---

RRDP nr. 5/2007, pp. 212-230; I. Leş, A. Stoica, *Titlul executoriu european pentru creanţele necontestate*, în RRDP nr. 2/2008, pp. 198-214. *Adde*, în lumina art. 636, a se vedea şi: I. Deleanu, *Titlurile executorii*, 2013, nr. 9-10, pp. 29-37; I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 902-904; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 376-377.

[1] A se vedea, pentru amănunte, *infra*, comentariul *sub* art. art. 666 alin. (8).

[2] A se vedea art. 192 alin. (2) NCPC: „Procesul începe prin înregistrarea cererii la instanţă, în condiţiile legii".

[3] Reamintim că, în forma iniţială, art. 665 din Noul Cod prevedea, în favoarea instanţei de executare, competenţa încuviinţării cererii de executare silită. Prin Legea nr. 138/2014 această atribuţie s-a trecut în sarcina executorului judecătoresc, însă prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 895 din 17 decembrie 2015 (publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016) s-a admis excepţia de neconstituţionalitate a art. 666 (fostul art. 665), astfel încât prin O.U.G. nr. 1/2016 s-a revenit la soluţia legislativă iniţială (a se vedea, pentru amănunte, *infra*, comentariul *sub* art. 665, devenit, după ultima republicare, art. 666).

[4] Cu privire la amânarea, suspendarea, restrângerea şi încetarea executării, a se vedea, *infra*, art. 700 şi urm. NCPC, precum şi comentariile corespunzătoare.

obligații de a face care incumbă debitorului, autoritate sau instituție publică, fiind excesiv să fie obligat creditorul să facă apel la executorul judecătoresc pentru a obține executarea silită a unui titlu care, în mod normal, trebuie executat imediat de către terțul care acționează pe seama debitorului (de exemplu, biroul teritorial de cadastru și publicitate imobiliară) sau de către o entitate publică aflată în slujba cetățeanului și devenită debitor al unei obligații determinate în folosul acestuia[1]. În asemenea cazuri, legea instituie o veritabilă obligație legală în sarcina debitorului sau a terțului de a pune în executare, la cererea „persoanei îndreptățite", orice titlu executoriu obținut de creditor, în condițiile legii[2].

---

[1] După cum just s-a statuat în practica CEDO, dacă obligația constatată prin titlul executoriu incumbă statului sau unei autorități publice, este excesiv a pretinde creditorului să demareze procedura de executare silită împotriva statului ori a autorității publice. În acest sens, a se vedea CEDO, Hotărârea din 24 februarie 2005, pronunțată în *cauza Petrushko c. Rusiei*, par. 18 și 19.

[2] Alin. (4) al art. 622 a fost criticat ca fiind „echivoc și inutil" sau, după caz, „inechitabil" sau „inoportun" din cauza tratamentului diferențiat aplicat unor obligații de a face.

Astfel, se susține că „formularea [prevederea – n.n., M.N.] obligațiilor de a face susceptibile de executare fără intervenția executorului judecătoresc nu este la adăpost de critici. Astfel, este unanim acceptat că executarea oricărei obligații [nu doar a obligațiilor enumerate exemplificativ la alin. (4)], stabilită printr-un titlu executoriu, poate fi obținută la simpla cerere a persoanei îndreptățite, acesta fiind sensul (*sic!*) dispozițiilor alin. (1) al art. 622. Or, se observă că alineatul analizat acreditează ideea greșită că executările [silite ale – n.n., M.N.] obligațiilor nu ar fi posibile (sau, mai grav, nu ar fi valabile) la simpla cerere a persoanei îndreptățite, atunci când legea prevede necesitatea intervenției executorului judecătoresc pentru executarea silită a acestora. Chiar dacă o distincție implicită între executarea voluntară și executarea silită se regăsește în teza ultimă a alin. (4), apreciem că acesta, în ansamblu, este atât echivoc, cât și inutil" (D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 89). Observăm că autorul pune, în mod nepermis, semnul egalității între alin. (1) și alin. (4) al art. 622, deși cele două texte au un obiect și funcții diferite de reglementare: primul text *reamintește* (*nu* instituie) faptul că debitorul trebuie „să aducă la îndeplinire de bunăvoie" obligația cuprinsă în titlul executoriu, indiferent dacă a fost sau nu „somat" de creditor (executarea voluntară presupune, prin ipoteză, inițiativa debitorului, iar nu a creditorului); al doilea text instituie o formă specifică de executare silită privată, fără intervenția executorului judecătoresc, în cazul unor obligații de a face *intuitu personæ* care pot fi aduse la îndeplinire direct de debitor sau chiar de către un terț (de exemplu, serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor, biroul teritorial de cadastru și publicitate imobiliară etc.). Deci, alin. (4) al art. 622 este departe de a fi echivoc și, mai ales, inutil.

Totodată, s-a arătat că textul în discuție – art. 615 NCPC [devenit, după republicare, art. 622 alin. (4)] –, prevăzând posibilitatea executării „unor obligații de a face" (deci, nu a oricăror obligații cuprinse în titlul executoriu) la cererea creditorului, făcută în temeiul unui titlu executoriu, instituie „o diferență nejustificată de tratament juridic în materia executării silite a diferitelor tipuri de obligații. De altfel, diferența de tratament juridic care apare între cele două categorii de obligații (pe de o parte, «unele» obligații de a face și, pe de altă parte, toate celelalte tipuri de obligații care se duc la îndeplinire prin executare silită) este evidențiată și în ceea ce privește momentul declanșării executării silite. Astfel, conform art. 613 alin. (2) [în prezent, art. 622 alin. (2) – n.n., M.N.] NCPC, «*În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se duce la îndeplinire prin executare silită, **care începe odată cu sesizarea organului de executare*** (s.n.), *potrivit dispozițiilor prezentei cărți, dacă prin lege specială nu se prevede altfel*». Prin urmare, în general, executarea silită este considerată demarată odată cu sesizarea organului de executare silită. Prin derogare de la regula generală, art. 615 [în prezent, art. 622 alin. (4) – n.n., M.N.] NCPC (cu denumirea marginală «*Modalități de executare*») statuează că, în materia anumitor obligații de a face, precum și în alte situații expres reglementate, executarea silită «*se obține **la simpla cerere a persoanei îndreptățite**, făcută în temeiul unui titlu executoriu, **fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc** (s.n.), dacă prin lege nu se prevede altfel*», lăsând astfel deschisă posibilitatea

Suntem în prezenţa tot a unei forme de executare silită, iar nu de bunăvoie (spontană) a obligaţiei, deoarece debitorul este obligat, *i.e.* „somat" de creditor să-şi îndeplinească obligaţia de a face stabilită în titlul executoriu.

Este vorba, aşadar, de o *executare silită privată indirectă*, iar nu de o executare silită publică (prin intermediul organului de executare silită)[1], având însă un caracter *facultativ*, iar nu obligatoriu, în sensul că alegerea acestei forme de executare silită este lăsată la aprecierea persoanei îndreptăţite, a creditorului, care poate renunţa[2] la ea sesizând direct executorul judecătoresc.

De reţinut că „persoană îndreptăţită", în sensul acestui text legal, este orice persoană fizică sau juridică abilitată să ceară executarea obligaţiei cuprinse în titlul executoriu, deci nu doar creditorul, titularul dreptului de a obţine executarea silită, chiar dacă, aşa cum este firesc, acesta este vizat în primul rând de textul legal citat.

Astfel:

a) Executarea obligaţiei stabilite în titlul executoriu la cererea creditorului. Potrivit alin. (4) al art. 622, executarea unei obligaţii de *a face*, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizaţii, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris şi altele asemenea, se poate obţine la simpla cerere a persoanei îndreptăţite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenţia executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. Ca aplicaţii ale acestei reguli, putem cita texte din Noul Cod:

- art. 774 alin. (2) NCPC (dacă se adjudecă la licitaţie publică titluri nominative, adjudecatarul poate cere emitentului – debitorul însuşi sau o terţă persoană – să opereze transferul acestora pe numele său, iar, în caz contrar, va putea solicita instanţei de executare să dea o încheiere prin care să constate transferul intervenit şi să dispună efectuarea formalităţilor de publicitate prevăzute de lege);

---

interpretării în sensul că, în acest caz, primul act de executare silită este chiar cererea creditorului, executarea fiind realizată fără intervenţia organului de executare" (A.M. Ungureanu, *Consideraţii asupra unor modificări legislative prevăzute de Noul Cod de procedură civilă în materia executării silite*, în RRES nr. 1/2011, pp. 62-63). Iar această problematică – susţine în continuare acelaşi autor – prezintă importanţă sub aspectul întreruperii termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită prin cererea de executare silită, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent, o astfel de cerere neputând avea caracterului unui „act începător de executare" (*ibidem*, p. 63). Observăm că şi acest autor nu a înţeles semnificaţia alin. (4) al art. 622 NCPC, confundând executarea de bunăvoie (spontană) a obligaţiei de către debitor cu executarea silită a acesteia, făcută la simpla cerere a persoanei îndreptăţite. O asemenea cerere nu este, într-adevăr, act începător de executare, dar este o veritabilă cerere de executare, având efect întreruptiv (a se vedea, pentru dezvoltări, M. Nicolae, *infra*, comentariul *sub* art. 709, pct. 4).

[1] *Cf.* G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 947-948. În opinia acestor autori, executarea unor obligaţii de a face la cererea creditorului împreună cu vânzarea unor bunuri mobile ipotecate de către creditor reprezintă „excepţii de la procedura executării silite", mai exact, „situaţii în care executarea silită nu urmează procedura de drept comun şi exclude intervenţia executorului judecătoresc" (*ibidem*, p. 948).

[2] Uneori, legea opreşte, temporar, pe creditor de a cere executarea silită a debitorului. A se vedea art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, cu modificările ulterioare. Termenul de 30 de zile în care autoritatea publică este obligată să execute *ex officio* hotărârea judecătorească definitivă este şi un termen prohibitiv înăuntrul căruia creditorul nu poate trece la măsuri de executare silită, cererea de executare fiind socotită prematură.

- art. 909 alin. (1) NCPC (dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru și publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu)[1] etc.

Uneori, legea prevede și posibilitatea executării silite private a unor *obligații de a da*. Astfel, adjudecatarul unor titluri nominative poate obține transferul dreptului de proprietate asupra acestora, pe numele său, printr-o cerere adresată emitentului titlurilor [art. 774 alin. (2) NCPC].

Art. 287 alin. (1) lit. e) din Noul Cod penal prevede că „neexecutarea hotărârii judecătorești privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată" constituie infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești.

Cererea de executare formulată de creditor este o veritabilă cerere de executare silită și, deci, susceptibilă de a întrerupe cursul prescripției extinctive [art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC][2].

b) Executarea obligației de a face stabilite în titlul executoriu la cererea altor persoane îndreptățite sau chiar ex officio. Există cazuri când executarea obligațiilor de a face stabilite în titlul executoriu se poate face la cererea altor persoane decât titularul dreptului de a obține executarea silită, fără a fi nevoie de o cerere a creditorului în acest sens[3].

Spre exemplu, potrivit art. 35 alin. (5) din Legea nr. 7/1996, republicată, cu modificările ulterioare, *instanța judecătorească* este obligată să transmită, în termen de 3 zile, hotărârea rămasă definitivă, constitutivă sau declarativă asupra unui drept real imobiliar, la biroul teritorial de cadastru în a cărui rază de activitate se află imobilul.

---

[1] În doctrină s-a apreciat, în mod eronat, că alegerea creditorului între a cere executarea direct debitorului și a se adresa executorului judecătoresc, prevăzută de art. 909 alin. (1) NCPC, reprezintă o „derogare de la regula înscrisă în art. 622 alin. (4) NCPC" (E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 28). În realitate, textul art. 622 alin. (4) din Noul Cod are caracter *dispozitiv* [„Executarea unor obligații de a face (...) *se poate obține la simpla cerere*" (s.n., M.N.)], iar *nu* imperativ, permițând creditorului să ceară direct executarea obligației, fără a fi necesară intervenția executorului, deoarece în asemenea ipoteze ea este, principial, inutilă sau inoportună.

De asemenea, s-a afirmat că textul alin. (4) al art. 622 nu realizează, în ultimă instanță, decât o aplicare particulară a principiului executării de bunăvoie a dispozițiilor cuprinse în titlul executoriu (I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 886). Observăm însă că, în realitate, este vorba de forme de executare silită a unor obligații de a face la cererea creditorului, iar nu realizate spontan de către debitor. În consecință, nu suntem în prezența unei aplicații a principiului executării benevole a titlului executoriu, statornicit de art. 622 alin. (1), text care nu presupune, prin ipoteză, nicio acțiune din partea creditorului.

[2] A se vedea M. Nicolae, *infra*, comentariul *sub* art. 709 (lit. A, pct. 4). *Contra*, a se vedea opinia autorilor citați *supra*, nota 1.

[3] Vechiul Cod de procedură civilă prevedea și el înființarea popririi din oficiu de către instanța de fond, de îndată ce hotărârea era executorie, în cazul sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere sau de alocație pentru copii, precum și în cazul sumelor datorate cu titlu de despăgubiri pentru repararea pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, când executarea silită se face asupra salariului sau asupra altor venituri periodice cunoscute realizate de debitor (art. 453 alin. 2 C. pr. civ.). Această modalitate de înființare a popririi a fost suprimată prin NCPC.

De asemenea, *procurorul* poate cere, la rândul său, punerea în executare a oricăror titluri executorii emise în favoarea minorilor, interzişilor judecătoreşti sau dispăruţilor [art. 92 alin. (5) NCPC], indiferent de modalitatea de punere în executare a acestora.

În materia contenciosului administrativ, *autoritatea publică* este obligată să execute *ex officio* hotărârea condamnatorie, fără a fi nevoie de o cerere a creditorului. Astfel, potrivit art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 (astfel cum a fost mod. prin art. IV pct. 1 din Legea nr. 138/2014), „dacă în urma admiterii acţiunii autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operaţiuni administrative, executarea hotărârii definitive se face de bunăvoie [*ex officio* – n.n., M.N.] în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii"[1]. Bineînţeles că şi în acest caz creditorul poate formula cerere de executare a titlului adresată direct autorităţii publice debitoare, după cum poate recurge la procedura specială prevăzută de Legea contenciosului administrativ[2] sau, după caz, la executorul judecătoresc, dacă termenul de executare din oficiu a hotărârii judecătoreşti nu a fost respectat[3].

În regulă generală, practic, cum a statuat şi Curtea de la Strasbourg[4], atunci când debitor este statul sau subdiviziunile sale teritoriale ori, după caz, o altă autoritate sau instituţie publică, este excesiv să se ceară creditorului să demareze o procedură de executare silită, fiind suficient să se adreseze direct acestora cu o cerere de executare a titlului executoriu, iar acestea sunt datoare să-i dea curs. Din acest punct de vedere, art. 622 alin. (4) NCPC este un text de principiu care consacră această obligaţie legală pe seama oricărui debitor, persoană fizică sau persoană juridică, cel puţin în materia obligaţiilor de a face.

c) Refuzul debitorului sau terţului de a executa obligaţia stabilită în titlul executoriu. Dacă debitorul sau terţul nu execută obligaţia stabilită în titlul executoriu, atunci creditorul poate recurge la executarea silită prin intermediul executorului judecătoresc. Cum în aceste cazuri este vorba de obligaţii de a face *intuitu personæ*, în caz de neexecutare, creditorul poate cere instanţei de executare să oblige pe debitor sau terţ la plata unor penalităţi de întârziere (art. 906 NCPC), în afară de daunele-interese cuvenite pentru acoperirea prejudiciului cauzat, potrivit dreptului comun[5].

---

[1] Dacă autoritatea publică debitoare nu respectă termenul judiciar sau legal, la cererea creditorului, conducătorul autorităţii publice sau, după caz, însuşi debitorul poate fi obligat la plata unei amenzi de 20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere şi, după caz, la daune *punitive* („penalităţi") în favoarea creditorului, în condiţiile art. 906 NCPC, stabilite de către instanţa de executare [art. 24 alin. (3) şi art. 25 din Legea nr. 554/2004 (astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 138/2014)], creditorul având şi dreptul la daune-interese pentru repararea prejudiciului material şi moral suferit, potrivit dreptului comun (a se vedea D.-A. Ghinoiu, *infra*, comentariul *sub* art. 906).

[2] A se vedea art. 24 şi 25 din Legea nr. 554/2004, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 138/2014, publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

[3] A se vedea şi art. 28 din Legea nr. 554/2004 (astfel cum a fost modificat prin art. 54 pct. 9 LPA NCPC).

[4] A se vedea, *inter alia*: CEDO, Hotărârea din 24 martie 2005, pronunţată în cauza *Şandor c. României*, publicată în M. Of. nr. 1.048 din 25 noiembrie 2005, par. 24 şi 25; *idem*, Hotărârea din 6 septembrie 2005, pronunţată în cauza *Săcăleanu c. României*, par. 44, 60 *et sqq.*, disponibilă la adresa *www.csm1909.ro*.

[5] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 906.

6. *Nu* constituie, *in fine*, executare silită publică nici formele de executare silită privată, precum vânzarea de către creditorul ipotecar a bunurilor mobile ipotecate sau gajate, efectuată în condițiile art. 2.445 NCC[1)], fiind însă necesară încuviințarea prealabilă a executării ipotecii imobiliare de către instanța de executare, prevăzută de alin. (5) al art. 622 NCPC.

Și în acest caz rămâne deschisă posibilitatea vânzării prin intermediul executorului judecătoresc, în funcție de opțiunea creditorului ipotecar (art. 2.432 NCC).

Hotărâri CEDO

1. [În speță,] Guvernul susține, de asemenea, neepuizarea căilor de recurs interne. Acesta susține că, în măsura în care autoritățile au atribuit altor persoane terenul pe care îl revendica, reclamantul ar fi trebuit să introducă o acțiune în anularea titlurilor de proprietate ale acestor persoane.

Curtea amintește că obligația de a epuiza căile de recurs interne, prevăzută de art. 35 din Convenție, privește căile de recurs care sunt accesibile reclamantului și care pot remedia situația de care acesta se plânge. Pentru a se pronunța asupra aspectului dacă reclamantul a îndeplinit această condiție, trebuie analizat mai întâi actul autorităților statului în cauza care formează plângerea reclamantului [...].

Curtea remarcă, în această privință, că cererea reclamantului privește faptul că autoritățile competente refuză să execute, ca atare, încheierea din 11 iunie 1992 [de rectificare a hotărârii judecătorești din 20 martie 1992, pronunțată de Judecătoria Craiova, în sensul obligării Comisiei județene pentru aplicarea Legii fondului funciar la acordarea titlului de proprietate și punerea în posesie a reclamantului cu două suprafețe de teren situate în comuna Ghercești, jud. Dolj]. Ea observă că o acțiune în anularea titlului de proprietate atribuit de către acestea și privind terenul care fusese atribuit reclamantului prin încheierea anterior menționată nu este de natură să conducă în mod direct la executarea acestei încheieri.

În plus, Curtea observă că, în temeiul unei hotărâri care îi stabilește dreptul de proprietate, cele obligate să îl pună în posesie pe reclamant sunt autoritățile. În consecință, obligația de a acționa incumbă autorităților, iar nu reclamantului. A-i cere reclamantului să facă alte demersuri

---

[1)] Potrivit acestui text legal (fără corespondent în Legea nr. 99/1999), în ultima formă dată de O.U.G. nr. 1/2016: „(1) Creditorul ipotecar poate cere instanței încuviințarea executării ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat. La cererea de încuviințare se vor atașa documente care atestă existența creanței ipotecare și a ipotecii mobiliare, împreună cu dovada perfectării ipotecii. Instanța va analiza existența creanței și a ipotecii legal perfectate și va încuviința vânzarea, cu citarea părților interesate. Introducerea cererii de încuviințare a executării ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită.

(2) Creditorul ipotecar poate vinde bunurile mobile ipotecate în starea în care se găsesc sau după luarea unor măsuri comercial rezonabile pentru valorificarea acestora.

(3) Creditorul poate vinde bunurile mobile ipotecate prin licitație publică ori prin negociere directă, prin unul sau mai multe contracte, în bloc ori separat, în orice moment sau loc, în condiții comerciale rezonabile.

(4) Părțile pot conveni, prin contractul de ipotecă, modul de valorificare a bunurilor grevate.

(5) În toate cazurile, vânzarea trebuie realizată într-o manieră comercial rezonabilă în ceea ce privește metoda, momentul, locul, condițiile și toate celelalte aspecte ale acesteia".

Pentru amănunte privind vânzarea bunurilor mobile ipotecate făcută direct de către creditorul ipotecar, a se vedea B. Vișinoiu, în *Noul Cod civil*, p. 2429 și urm.

al căror rezultat nu ar fi decât unul repetitiv, şi anume ca instanţa să dispună încă o dată autorităţii administrative competente să execute o hotărâre judecătorească definitivă, ar fi prea oneros şi nu ar corespunde cerinţelor art. 35 alin. (1) din Convenţie *(CEDO, hotărârea din 2 martie 2004, pronunţată în cauza Sabin Popescu c. României, publicată în M. Of. nr. 770 din 24 august 2005).*

Notă: A se vedea, în acelaşi sens, CEDO, hotărârea din 31 mai 2007, în cauza *Maria Peter şi alţii c. României*, disponibilă la adresa *http://www.ier.ro/sites/default/files/traduceri/cedo-54369-00.pdf.*

2. Executarea unei sentinţe sau a unei decizii, indiferent de instanţa care o pronunţă, trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces", în sensul art. 6 par. 1 din Convenţie. Dreptul de acces la justiţie ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre definitivă şi obligatorie să rămână fără efect în detrimentul unei părţi [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (M.C.), cererea nr. 22.774/93, par. 63, CEDO 1999-V].

În cauza de faţă, cu toate că reclamanta a obţinut o hotărâre judecătorească definitivă prin care autorităţile administrative au fost obligate la o acţiune specifică, aceasta nu este nici acum executată din cauza refuzului debitorului de a respecta această hotărâre. Or, administraţia constituie un element al statului de drept, interesul său fiind identic cu cel al unei bune administrări a justiţiei. Pe cale de consecinţă, dacă administraţia refuză sau omite să execute o hotărâre judecătorească ori întârzie în executarea acesteia, garanţiile art. 6 de care a beneficiat justiţiabilul în faţa instanţelor judecătoreşti îşi pierd orice raţiune de a fi (*Hornsby împotriva Greciei*, Hotărârea din 19 martie 1997, Culegere de hotărâri şi decizii 1997-II, pp. 510-511, par. 41).

În plus, Curtea nu subscrie la teza Guvernului conform căreia reclamanta ar fi trebuit să recurgă la executarea silită a sentinţei din 3 martie 1999. Ea aminteşte că nu este oportun să-i ceri unei persoane, care în urma unei proceduri judiciare a obţinut o creanţă împotriva statului, să recurgă la procedura de executare silită pentru a obţine satisfacţie (cauza *Metaxas împotriva Greciei*, cererea nr. 8.415/02, par. 19, 27 mai 2004) *(CEDO, Hotărârea din 24 martie 2005, pronunţată în cauza Şandor c. României, publicată în M. Of. nr. 1.048 din 25 noiembrie 2005).*

3. Curtea observă că reclamanta afirmă că anumite sume nu i-au fost plătite, fără să precizeze cu exactitate despre ce sume este vorba şi în baza cărei hotărâri judecătoreşti i s-ar datora acestea.

De asemenea, Curtea constată că hotărârile judecătoreşti prin care angajatorul era obligat la plata către reclamantă a unor sume cu titlu de salarii şi despăgubiri nu constituiau în patrimoniul acesteia din urmă decât o creanţă determinabilă, în măsura în care aceste sume nu erau stabilite. Pentru a obţine plata sumelor în cauză, reclamanta a poprit, în mai multe rânduri, conturile debitorului, proceduri în timpul cărora valoarea sumelor datorate a fost stabilită de instanţele naţionale, pe baza rezultatelor unor expertize contabile contradictorii.

Chiar dacă reclamanta ar fi avut dreptul la alte sume care nu i-ar fi fost plătite, Curtea constată că aceasta nu a dat dovadă de diligenţă nici pentru a le stabili, nici pentru a le obţine.

Cu toate că, în principiu, nu este potrivit să i se solicite unei persoane care are o creanţă împotriva statului, la încheierea unei proceduri judiciare, să iniţieze ulterior procedura de executare silită pentru a obţine o reparaţie (*Metaxas împotriva Greciei*, nr. 8415/02, pct. 19, 27 mai 2004), Curtea constată că, în cauză, o astfel de procedură, deşi complexă, era necesară, în măsura în care constituia singurul mijloc de a stabili valoarea creanţei. În plus, Curtea constată că, pentru sumele pentru care reclamanta a poprit conturile debitorului, această cale de acţiune a condus la executarea hotărârilor interne definitive *(CEDO, Hotărârea din 6 septembrie 2005, pronunţată în cauza Săcăleanu c. României, disponibilă la adresa www.csm1909.ro).*

Decizii ale Curții Constituționale

Prin intermediul art. 371[1] C. pr. civ. [art. 622 NCPC – n.n., M.N.], legiuitorul a instituit un ansamblu de mijloace procedurale menite să facă posibilă realizarea efectivă a dreptului chiar și în cazurile în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu. Astfel, executarea silită intervine numai în cazul neexecutării de bunăvoie a măsurilor dispuse de judecător, fără a se încălca dispozițiile din Legea fundamentală și din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, invocate de autorul excepției *(Curtea Constituțională, Decizia nr. 1.040 din 13 noiembrie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 371[1] alin. 1, art. 371[7] alin. 3 și art. 372 din Codul de procedură civilă și art. 66 din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, publicată în M. Of. nr. 826 din 4 decembrie 2007)*.

Jurisprudență

1. Executarea unei hotărâri judecătorești se poate face prin plata de bunăvoie de către debitor, iar în caz de refuz din partea sa, creditorul este îndreptățit să procedeze la executarea silită *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1407/1971, în Repertoriu II, nr. 271, p. 405)*.

2. Deoarece prestația cuprinsă într-un titlu executoriu trebuie executată și de bunăvoie, iar nu neapărat prin constrângere cu ajutorul autorității de stat, în cazul în care debitoarea își îndeplinește de bunăvoie, dar cu întârziere obligația stabilită printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă [în prezent, definitivă – n.n., M.N.], creditoarea este îndreptățită să obțină aplicarea indicelui de inflație asupra sumei datorate, chiar dacă o asemenea actualizare nu era prevăzută în contractul dintre părți *(CSJ, s. com., dec. nr. 2713/1998, în BJ 1998, p. 338)*.

Art. 623. Organul de executare

Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

Comentariu

1. Textul instituie regula realizării executării silite prin executorul judecătoresc, indiferent de calitatea părților ori de natura sau izvorul titlului executoriu, realizând, cum s-a remarcat, o adevărată revoluție în privința determinării competenței organelor de executare silită în materie civilă[1)].

Această regulă este o noutate manifestă și stringentă pentru dreptul executării silite, impusă de principiul egalității în fața legii.

Competența și statutul executorilor judecătorești sunt reglementate prin Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată, cu modificările ulterioare. Potrivit acestei legi, executarea silită a dispozițiilor civile din titlurile executorii se efectuează de către executorii judecătorești, veritabili ofițeri ministeriali, auxiliari ai justiției, numiți

[1)] În acest sens, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 887.

BUSINESS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

şi revocaţi prin ordin al ministrului justiţiei şi „învestiţi să îndeplinească un serviciu de interes public" [art. 2 alin. (1)], scop în care „actul îndeplinit de executorul judecătoresc, în limitele competenţelor legale, purtând ştampila şi semnătura acestuia, precum şi numărul de înregistrare şi data, este act de autoritate publică şi are forţa probantă prevăzută de lege" [art. 2 alin. (2)][1].

Extinderea competenţei[2] executorilor judecătoreşti, prin eliminarea anumitor categorii de executori „privaţi" (precum executorii bancari, cei ai altor instituţii financiare nebancare sau ai instituţiilor de credit cooperatiste)[3], asigură nu numai respectarea principiului egalităţii în faţa legii, ci şi securitatea juridică, realizând, totodată, unitatea de reglementare în materie şi imparţialitatea organului de executare, dată fiind lipsa unor garanţii de obiectivitate privind respectarea drepturilor părţilor, în condiţiile existenţei unor executori proprii, simpli angajaţi ai creditorului, şi a unor competenţe şi proceduri execuţionale paralele[4].

Mai mult, o asemenea soluţie contribuie la consolidarea rolului executorului judecătoresc, la sporirea calităţii activităţii de executare silită şi la recuperarea promptă a creanţelor[5], fără a prejudicia interesele părţilor, care beneficiază, în mod egal, de aceleaşi drepturi şi îndatoriri procesuale pe toată durata executării silite[6].

---

[1] Actele executorului judecătoresc sunt supuse controlului instanţelor judecătoreşti, în condiţiile art. 56 alin. (2), art. 60 alin. (1) şi art. 61 din Legea nr. 188/2000, republicată, iar controlul profesional al activităţii sale se exercită de Ministerul Justiţiei, prin inspectori generali de specialitate, şi de Uniunea Naţională a Executorilor Judecătoreşti, prin consiliul său de conducere (art. 62 din Legea nr. 188/2000, republicată). Pe larg, cu privire la organizarea profesiei şi statutul executorului judecătoresc, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 97 şi urm.

[2] Fără a fi însă vorba de o competenţă „exclusivă", cum sugerează unii autori (*cf.* G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 956), din moment ce însuşi textul legal comentat exceptează o categorie întreagă de titluri executorii, e drept, emise, în principal, în materie fiscală.

[3] A se vedea, de exemplu, Legea nr. 287/2011 privind unele măsuri referitoare la organizarea activităţii de punere în executare a creanţelor aparţinând instituţiilor de credit şi instituţiilor financiare nebancare, publicată în M. Of. nr. 894 din 16 decembrie 2011. Potrivit art. 3: „De la data intrării în vigoare a prezentei legi, activitatea de punere în executare a titlurilor executorii aparţinând instituţiilor de credit, altor entităţi care aparţin grupului acestora şi care desfăşoară activităţi financiare, instituţiilor financiare nebancare sau cooperativelor de credit se desfăşoară numai de către executorii judecătoreşti competenţi potrivit legii, cu excepţia cazurilor prevăzute la art. 5 alin. (1) şi (2)" [cu menţiunea că art. 5 alin. (2) şi (3) din Legea nr. 287/2011 instituie măsuri tranzitorii, iar nu permanente].

[4] În acest sens, a se vedea V. Belegante, D.-A. Ghinoiu, *Succintă prezentare a sistemului şi soluţiilor legislative preconizate de Proiectul Noului Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 2/2010, p. 28.

[5] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 887-888. *Adde* R.I. Motica, Şt.I. Lucaciuc, *Simplificarea...*, *cit. supra*, p. 416, care observă, în mod just, că, în cazul foştilor executori bancari, spre exemplu, „nu exista nici măcar aparenţă de independenţă şi imparţialitate, câtă vreme aceştia se aflau în relaţii de subordonare specifice raporturilor de muncă cu unităţile bancare (creditorii), fiind retribuiţi de acestea pentru activitatea desfăşurată". Cu privire la cerinţele de independenţă şi imparţialitate care trebuie îndeplinite de agenţii de executare, a se vedea *Recomandarea nr. 17/2003 a Comitetului de miniştri al statelor membre UE în materie de executare a deciziilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii* (reprodusă, în extras, şi de I. Gârbuleţ, A. Stoica, în *Ghid practic de executare silită. Explicaţii, cereri, formulare*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 33-34).

[6] *Contra*, în sensul că soluţia Codului ar fi o „idee pripită, chiar anacronică, lipsită de sens şi care, prin urmările ei, mai mult încurcă decât descurcă", a se vedea totuşi: I. Deleanu, *Observaţii generale şi speciale cu privire la Noul Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010)*, în Dreptul nr. 11/2010, p. 38. Reputatul

2. Prin **excepție**, titlurile fiscale[1)], precum și cele reprezentând veniturile datorate bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice[2)] se *pot* realiza pe cale silită de către alte organe de executare, cum este cazul executorilor fiscali, în condițiile Codului de procedură fiscală[3)].

Din punctul de vedere al cerințelor de independență, imparțialitate și egalitate de tratament juridic, aceste excepții sunt și rămân discutabile, Statul asigurându-și o poziție privilegiată și în materia executării silite a propriilor creanțe contra debitorilor, în principal contribuabili[4)].

---

autor aduce în sprijinul menținerii executorilor bancari argumente de oportunitate și eficiență, ce țin de logistica specifică și adecvată necesară executării creanțelor bancare, de care dispun executorii bancari, de experiența profesională și specializarea acestora în procedura execuțională a creanțelor bancare, pe care executorul judecătoresc nu o are și nu ar putea să o dobândească într-o perspectivă previzibilă. După cum corect s-a remarcat, chiar dacă, cel puțin în prima etapă a aplicării Noului Cod, ar putea fi întrezărite anumite dificultăți ale executorilor judecătorești în ceea ce privește asimilarea specificului executării titlurilor executorii bancare, totuși „imperativul asigurării unui echilibru între interesele celor două părți ale raportului execuțional reclamă conferirea competenței exclusive de îndeplinire a executării silite de către executori judecătorești care își exercită atribuțiile în mod independent și imparțial, specific profesiilor liberale. Excluderea executorilor bancari, chiar dacă va aduce cu sine o relativă întârziere în executarea silită a contractelor de credit bancar, pentru o perioadă mai mult sau mai puțin îndelungată, va elimina în același timp și o imagine aflată în flagrantă contradicție cu principiul egalității părților în cadrul raporturilor de drept privat. Nu putem să apreciem altfel câtă vreme astăzi [27 mai 2011 – n.n., M.N.], în cazul contractelor de credit bancar, băncile, în calitatea lor de creditori, dar în același timp de subiecte de drept privat, au conferită prin lege facultatea de a-și executa silit proprii debitori, cu care au încheiat raporturi juridice de drept privat fundamentate pe principiul egalității părților, prin intermediul unor executori bancari care în realitate sunt prepușii lor" (R.I. Motica, Șt.I. Lucaciuc, *Simplificarea...*, *cit. supra*, p. 416). În sensul că soluția propusă de legiuitor este „principial corectă, multiplicarea excesivă a organelor de executare și apropierea lor organică, tangentă subordonării, de chiar entitățile (bancare, non-bancare etc.) ale căror creanțe trebuie să le execute silit riscând, pe termen lung, să devină pernicioasă", a se vedea și V. Mitea, *Participanții la executarea silită*, în *Tratat*, vol. III, nr. 74, p. 241.

[1)] A se vedea Codul de procedură fiscală (Legea nr. 207/2015, publicată în M. Of. nr. 547 din 23 iulie 2015, cu modificările și completările ulterioare).

[2)] A se vedea O.U.G. nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, publicată în M. Of. nr. 461 din 30 iunie 2011 (aprobată prin Legea nr. 142/2012).

[3)] A se vedea art. 220 și urm. C. pr. fisc.

[4)] *Contra*, a se vedea R.I. Motica, Șt.I. Lucaciuc, *Simplificarea...*, *cit. supra*, p. 416, nota 4: „Situația nu este aceeași în cazul executării creanțelor bugetare deoarece într-un asemenea caz ne aflăm în fața unui raport juridic de drept public, executarea obligației bugetare realizându-se în interesul general al comunității, iar nu în interesul privat al instituției care gestionează fondurile colectate la buget. Aceasta este diferența de esență care justifică menținerea organelor de executare fiscală, ce urmăresc realizarea unor creanțe fiscale ori bugetare al căror titular este un subiect de drept public, spre deosebire de executorii bancari, care urmăresc realizarea unor creanțe private ale unităților bancare și de credit – subiecte de drept privat". Observăm însă că menținerea organelor de executare fiscală contravine, în mod flagrant, principiului preeminenței dreptului (*the Rule of Law*).

Art. 624. Modalităţi de executare

Executarea silită se efectuează prin:

1. urmărirea bunurilor mobile şi imobile ale debitorului sau aparţinând terţilor ţinuţi să răspundă, în condiţiile legii, pentru obligaţiile debitorului, în scopul îndestulării creditorilor;

2. predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deţinute fără drept de debitor;

3. alte măsuri prevăzute de lege.

Comentariu

1. Executarea silită se poate realiza în **diverse forme sau modalităţi juridice** anume prevăzute de lege. Principalele forme de executare silită sunt urmărirea silită şi predarea silită a unor bunuri. Prima este o formă de executare silită *indirectă*, deoarece priveşte urmărirea bunurilor debitorului sau ale terţilor garanţi în vederea realizării unei anumite creanţe a creditorului, a doua este o formă de executare silită *directă*, deoarece poartă asupra însuşi bunului care face obiectul prestaţiei debitorului stabilită prin titlul executoriu, bun care este deţinut fără drept de către debitor[1)].

2. **Urmărirea silită** poate fi mobiliară şi imobiliară. Ea se poate realiza în diverse modalităţi.

În sistemul Noului Cod, urmărirea *mobiliară* se poate face:

- prin valorificarea bunurilor mobile urmăribile ale debitorului, inclusiv a titlurilor de valoare şi a unor bunuri cu regim de circulaţie special (art. 727 şi urm.);
- prin poprirea sumelor de bani, a titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori deţinute în numele său de o terţă persoană sau pe care acesta le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente (art. 781 şi urm.);
- prin valorificarea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini (art. 795 şi urm.);
- prin încasarea veniturilor generale ale imobilului ce este proprietatea debitorului sau asupra căruia acesta are un drept de uzufruct ori un drept locativ, după caz (art. 800 şi urm.).

Cât priveşte urmărirea *imobiliară*, aceasta constă în valorificarea imobilelor debitorului ori terţului garant sau dobânditor, inclusiv a dreptului de uzufruct asupra imobilului sau dreptului de superficie, precum şi a dreptului de servitute, care poate fi urmărit silit numai odată cu fondul dominant căruia îi profită (art. 813 şi urm.).

[1)] *Nu* trebuie confundată *executarea silită* directă sau indirectă cu *executarea* directă (în natură) sau indirectă (prin echivalent) a obligaţiilor. A se vedea totuşi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 947. Conform acestor autori, „executarea silită directă" este „aceea prin care se tinde la realizarea în natură a obligaţiei înscrise în titlul executoriu" (înglobând executarea silită mobiliară, imobiliară, inclusiv executarea unei obligaţii de a face sau a nu face), în timp ce „executarea silită indirectă" este „aceea prin care titularul unui drept de creanţă având ca obiect o sumă de bani tinde la realizarea acesteia prin valorificarea bunurilor debitorului, prezente şi viitoare" (înglobând urmărirea silită mobiliară, poprirea, urmărirea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, urmărirea silită imobiliară). Observăm că realizarea unei creanţe băneşti este, întotdeauna, o executare în natură a obligaţiei înscrise în titlul executoriu, iar obligaţia de a face sau a nu face *intuitu personæ* nu poate fi niciodată executată în natură – voluntar sau silit – fără concursul debitorului.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Predarea silită a bunurilor mobile sau imobile, prevăzute în titlul executoriu, deținute fără drept de debitor (art. 893 și urm.) este, așa cum am precizat deja, o formă sau modalitate de executare silită directă constând fie în remiterea lor creditorului, dacă sunt mobile, fie în evacuarea debitorului și a altor persoane dintr-o locuință sau altă incintă, fie în orice alte măsuri necesare pentru punerea creditorului în drepturile sale, dacă acestea sunt imobile.

4. Alte măsuri de executare silită pot consta în executarea silită a unei obligații de a face sau a nu face, precum desființarea unei construcții, plantații sau alte lucrări, executarea unei lucrări ori îndeplinirea oricărei alte activități cuprinse în titlul executoriu, cum ar fi încredințarea minorului creditorului, crearea condițiilor pentru ca acesta să-și exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul etc. Tot aici trebuie incluse și diferitele modalități private de executare silită, consacrate, cu titlu general, de art. 622 alin. (4) și (5) NCPC și deja comentate (a se vedea *supra*, art. 622)[1].

5. Alegerea modalității de executare depinde nu numai de opțiunea creditorului [art. 664 alin. (3) lit. c)] sau a executorului judecătoresc [art. 622 alin. (3)], ci și de cele dispuse prin titlul executoriu în care s-a stabilit obligația. Spre exemplu, dacă titlul executoriu cuprinde obligația de a lăsa în deplină proprietate și liniștită posesie un bun mobil sau imobil, executarea va consta în predarea silită a acestuia, iar nu în vânzarea lui, după cum obligația de a face constând în executarea unei lucrări (de exemplu, dărâmarea unei construcții ridicate ilegal) poate îndreptăți pe creditor să ceară autorizarea de a o realiza el însuși sau prin alte persoane pe cheltuiala debitorului.

In fine, uneori, alegerea modalității de executare depinde și de valoarea creanței ce trebuie realizată pe cale silită. Spre exemplu, în cazul titlurilor executorii privitoare la creanțe a căror valoare nu depășește 10.000 lei, vânzarea bunurilor imobile ale debitorului poate fi făcută numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau valorificabile.

Art. 625. Legalitatea executării silite

(1) Executarea silită se face cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

(2) Este interzisă efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623.

Comentariu

1. Legalitatea executării silite este un principiu fundamental al fazei execuționale, expresie a principiului legalității, care este unul dintre principiile generale ale procesului civil (art. 7)[2]. Legalitatea apare, așadar, ca un principiu general (sau fundamental[3]) al procesului civil, deoarece guvernează nu numai activitatea instanțelor de judecată, ci și a

[1] În acest sens, a se vedea și I. Deleanu, V. Mitea, *Noul Cod*, vol. II, pp. 22-23.
[2] A se vedea, pentru amănunte, V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 7.
[3] A se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 25.

BCU BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

organelor de executare învestite să aducă la îndeplinire obligaţiile de orice fel cuprinse în titlurile executorii în scopul înfăptuirii justiţiei civile[1].

2. Conform principiului **legalităţii executării silite**, toate formele, modalităţile şi actele de executare silită trebuie să se desfăşoare cu respectarea *strictă* a dispoziţiilor legale, precum şi a drepturilor şi obligaţiilor procesuale ale părţilor şi altor participanţi la executarea silită, iar actele de executare silită trebuie să fie săvârşite *numai* de către organele de executare anume prevăzute de lege.

3. Încălcarea principiului legalităţii atrage **nulitatea** executării sau, după caz, a actelor de executare nevalabile. Această sancţiune este prevăzută, uneori, în mod expres[2], iar alteori se deduce din conţinutul dispoziţiilor legale imperative nesocotite de către organul de executare sau instanţa de executare ori de către alţi participanţi, după caz.

De asemenea, dacă actele de executare silită au fost săvârşite de către persoane sau organe care nu au calitatea de organ de executare, acestea pot fi sancţionate penal pentru săvârşirea infracţiunii de uzurpare de calităţi oficiale (art. 258 NCP).

Rezultă, din cele ce precedă, că dispoziţiile art. 625 NCPC sunt destinate să „consolideze" principiul plenitudinii de jurisdicţie a executorilor judecătoreşti[3], statornicit de art. 623.

Art. 626. Rolul statului în executarea silită

Statul este obligat să asigure, prin agenţii săi, executarea în mod prompt şi efectiv a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămaţi au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit.

Comentariu

1. Procesul civil fiind un cvasimonopol al statului, acesta are îndatorirea legală – expresie sau consecinţă directă a principiului dreptului la un proces echitabil – de a sprijini, prin agenţii săi (procuror, jandarmi, poliţie, organele fiscului etc.), executarea în mod prompt şi efectiv a oricărui titlu executoriu, fiind responsabil inclusiv pentru încălcarea de către executor a îndatoririlor sale legale în materie de executare silită[4].

---

[1] Cu privire la principiile executării silite, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 24 şi urm. *Adde* N. Fricero, *Principiile fundamentale ale unui proces civil echitabil în Europa (la nivelul Consiliului Europei şi al Uniunii Europene)*, în vol. „Conferinţa internaţională Procedura civilă – Procedura execuţional civilă. Fundamente ale procesului civil în Uniunea Europeană" (5-9 septembrie 2012, Constanţa), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 63 şi urm.; *idem*, *Rolul executorului judecătoresc în cadrul procesului civil echitabil*, p. 72 şi urm.; A. Stoica, *Consideraţii privind o procedură de executare civilă echitabilă*, în RRES nr. 1-2/2008, p. 55 şi urm.

[2] Art. 652 alin. (5), art. 667 alin. (2), art. 679 alin. (2), art. 686, art. 704, art. 730, art. 762 alin. (6), art. 839 alin. (2) NCPC etc.

[3] În acest sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 889.

[4] A se vedea CEDO, Hotărârea din 22 iunie 2004, în *cauza Pini şi alţii c. României*, publicată în M. Of. nr. 1.245 din 23 decembrie 2004, par. 183.

Această obligaţie este una pozitivă, de rezultat[1], iar nu de mijloace sau de diligenţă, astfel încât, în caz de refuz sau când sprijinul ar fi formal, iar nu efectiv, real, cei vătămaţi au dreptul la repararea integrală a prejudiciului cauzat.

Ea incumbă statului, indiferent de natura sau categoria titlului executoriu – hotărâre judecătorească sau alt înscris având valoare de titlu executoriu – şi indiferent de organul emitent.

Aşadar, obligaţia statului este generală, deoarece el deţine monopolul executării silite, chiar dacă acest serviciu este încredinţat unor ofiţeri ministeriali (executorii judecătoreşti)[2].

În acest scop, statul trebuie să se doteze cu un arsenal juridic adecvat şi suficient pentru a asigura respectarea obligaţiilor pozitive care sunt în sarcina sa[3]. În orice caz, din moment ce o decizie internă definitivă este pronunţată de instanţele naţionale, ea trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate şi coerenţă rezonabile de către autorităţile publice, pentru a evita, în măsura în care este posibil, incertitudinea juridică, pentru subiectele în cauză, prin aplicarea sa[4]. În mod corespunzător, statul, respectând principiul dreptului la un proces echitabil, trebuie să asigure şi debitorului mijloacele juridice adecvate şi suficiente pentru a se apăra, neinstituind, spre exemplu, condiţii sau formalităţi excesive (cauţiuni mari[5], termene foarte scurte sau impracticabile, obligativitatea redactării sau reprezentării prin avocat etc.) pentru exercitarea contestaţiei la executare.

Şi aceasta indiferent dacă debitor este o autoritate publică sau un simplu particular, persoană fizică sau persoană juridică.

---

[1] În sensul că obligaţia statului de a asigura executarea în mod prompt şi efectiv este una de *diligenţă* şi statul nu garantează solvabilitatea debitorilor în cadrul executării silite, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 95. Calificarea de rezultat sau de diligenţă a obligaţiei Statului nu trebuie raportată la realizarea materială a dreptului creditorului, ci la posibilitatea de exercitare a mijloacelor de executare silită necesare valorificării acestui drept. Altminteri, simplul refuz al agenţilor forţei publice de a sprijini îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită [art. 659 alin. (1)] n-ar putea fi socotit culpabil. În sensul că statul are obligaţia pozitivă şi de rezultat de a reglementa un sistem juridic adecvat şi suficient care să permită punerea în executare eficientă a hotărârilor judecătoreşti definitive, dar nu are obligaţia de a garanta ori asigura executarea efectivă a fiecărei hotărâri cu caracter civil, a se vedea: CEDO, Hotărârea din 17 iunie 2003, pronunţată în cauza *Ruianu c. României*, publicată în M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004, par. 66; *idem*, Hotărârea din 13 iulie 2006, pronunţată în cauza *SC Magna Holding SRL c. României*, disponibilă la adresa *www.csm1909.ro* (dreptul de acces la un tribunal nu poate obliga un stat să facă să fie executată fiecare hotărâre cu caracter civil, indiferent care ar fi circumstanţele).

[2] Cu privire la responsabilitatea europeană a statului în cazul erorilor judiciare săvârşite de către executorii judecătoreşti şi alte organe de executare, a se vedea N. Fricero, *Rolul executorului judecătoresc în cadrul procesului civil echitabil*, *cit. supra*, pp. 73-74.

[3] CEDO, Hotărârea din 17 iunie 2003, pronunţată în cauza *Ruianu c. României*, publicată în M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004, par. 66.

[4] *Ibidem*, par. 65 şi urm.

[5] Stabilirea unei sume excesive (în speţă, mai mare decât valoarea imobilului la care fusese evaluat la încheierea contractului de ipotecă, precum şi decât suma obţinută în urma vânzării lui licitaţie) cu titlu de cauţiune pentru admisibilitatea contestaţiei la executare încalcă dreptul de acces la o instanţă, prevăzut de art. 6 par. 1 din Convenţie. În acest sens, a se vedea CEDO, Hotărârea din 20 decembrie 2007, pronunţată în cauza *Iosif şi alţii c. României*, publicată în M. Of. nr. 561 din 24 iulie 2008.

2. Obligaţia de a repara prejudiciul incumbă direct **Statului**, iar nu agenţilor săi, textul instituind un caz special de răspundere civilă extracontractuală a statului[1]. Dreptul material la acţiune este prescriptibil extinctiv, potrivit dreptului comun[2], iar acţiunea în daune-interese trebuie formulată direct contra Statului, reprezentat prin Ministerul Finanţelor Publice, dacă prin lege nu se prevede altfel. Reclamantul – creditorul, debitorul, terţul deţinător etc. – trebuie să facă dovada neîndeplinirii de către Stat (*recte*, de către agenţii săi) a obligaţiilor legale prevăzute în materia executării hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii, precum şi a prejudiciului material sau moral suferit.

3. Desigur, cel vătămat poate acţiona direct şi pe **agenţii** Statului, în calitate de prepuşi, potrivit regulilor răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie. În sensul textului legal comentat, prin agenţi ai statului se înţelege autorităţile, instituţiile şi persoanele care reprezintă direct sau indirect Statul, indiferent dacă sunt ori nu participanţi la executarea silită, precum Ministerul Public, agenţii forţei publice (poliţişti, jandarmi etc.)[3], reprezentanţii administraţiei publice locale (primar, secretarul primăriei etc.).

4. Statul nu poate însă să intervină într-o procedură de executare silită a unui titlu executoriu, în special a unei hotărâri judecătoreşti, decât în mod excepţional şi fără a încălca principiul autorităţii de lucru judecat sau dreptul la un proces echitabil. În orice caz, o asemenea intervenţie nu poate avea drept consecinţă împiedicarea, invalidarea sau chiar întârzierea în mod excesiv a executării, cu atât mai puţin repunerea în cauză a fondului hotărârii judecătoreşti care constituie titlu executoriu[4].

Hotărâri CEDO

1. Prin natura funcţiei lor, în calitate depozitari ai forţei publice în materie de executare, executorii judecătoreşti lucrează în interesul unei bune administrări a justiţiei, ceea ce face din ei un element esenţial al Statului de drept, motiv pentru care măsurile ilegale întreprinse de către un executor judecătoresc fac parte din carenţele Statului şi atrag răspunderea acestuia din urmă.

Prin omisiunea de a se lua măsuri eficiente, timp de 3 ani, necesare pentru a asigura respectarea hotărârilor definitive şi executorii, autorităţile naţionale au lipsit prevederile art. 6 par. 1 din Convenţie de orice efect util. Această concluzie se impune cu atât mai mult în speţă,

---

[1] Şi nu vreun caz de răspundere „administrativ-patrimonială" (în măsura în care ea ar exista realmente), în care statul să fie tras la răspundere potrivit Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ sau altei legi speciale.

[2] Art. 2.517 NCC.

[3] Art. 659 NCPC.

[4] CEDO, Hotărârea din 28 iulie 1999, pronunţată în cauza *Immobiliare Saffi c. Italiei*, par. 63 şi 66; *idem*, Hotărârea din 27 martie 2003, pronunţată în cauza *Satka şi alţii c. Greciei*, par. 57. Practica instanţei europene în această materie este unitară, constantă şi exemplară (*cf.*, *inter alia*: Hotărârea din 2 martie 2004, pronunţată în cauza *Sabin Popescu c. României*, publicată în M. Of. nr. 770 din 24 august 2005, par. 65; Hotărârea din 29 septembrie 2005, pronunţată în cauza *Strungariu c. României*, publicată în M. Of. nr. 415 din 3 iunie 2008, par. 41 şi urm.; Hotărârea din 6 septembrie 2005, pronunţată în cauza *Săcăleanu c. României*, disponibilă la adresa *www.csm-just.ro*, par. 55 şi urm.; Hotărârea din 31 mai 2007, pronunţată în cauza *Maria Peter şi alţii c. României*, disponibilă la adresa *jurisprudentacedo.com*, par. 43; Hotărârea din 29 iulie 2008, pronunţată în cauza *Teodorescu c. României*, publicată în M. Of. nr. 386 din 9 iunie 2009, par. 61 şi urm.).

ţinând cont de consecinţele – fără îndoială, ireversibile – ale trecerii timpului asupra eventualei relaţii între reclamanţi şi fiicele adoptive. Sub acest aspect, Curtea constată că şansele de a dezvolta această relaţie par a fi, dacă nu compromise în mod serios, cel puţin improbabile, având în vedere împotrivirea puternică manifestată recent de către minore, în vârstă de 13 ani, cu privire la adopţie şi la plecarea în Italia *(CEDO, Hotărârea din 23 iunie 2004, pronunţată în cauza Pini şi alţii c. României, publicată în M. Of. nr. 1.245 din 23 decembrie 2004)*.

2. Curtea reaminteşte că dreptul la justiţie garantat de art. 6 protejează în egală măsură şi punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti definitive şi obligatorii, care, într-un stat care respectă preeminenţa dreptului, nu pot rămâne fără efect în defavoarea uneia dintre părţi. Prin urmare, executarea unei hotărâri judecătoreşti nu poate fi împiedicată, anulată sau amânată pe o perioadă lungă de timp (...).

Nu este în sarcina Curţii să stabilească dacă sistemul juridic intern este capabil să garanteze executarea hotărârilor pronunţate de către instanţe. Într-adevăr, este responsabilitatea fiecărui Stat contractant să creeze un arsenal juridic adecvat şi suficient pentru a asigura respectarea obligaţiilor pozitive care îi revin. Sarcina Curţii este numai aceea de a examina dacă, în speţă, măsurile luate de autorităţile româneşti au fost adecvate şi suficiente (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea CEDO în cauza *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, par. 108, cererea nr. 31679/96, 2000-I).

Curtea constată că procedura de executare este în curs din noiembrie 1994. Aşa cum rezultă din dosarul depus la Curte, reclamantul a întreprins demersuri constante prin care a solicitat executarea. În ceea ce priveşte scrisoarea din 24 februarie 1995, pe care Guvernul o interpretează ca fiind renunţare la executare, Curtea observă că, prin această scrisoare, reclamantul a renunţat numai la cererea sa de a fi autorizat să demoleze el însuşi construcţia pe cheltuiala debitorilor. Cu toate acestea, prin aceeaşi scrisoare, el a cerut în mod expres ca demersurile obişnuite în vederea executării silite să fie continuate de către Judecătoria Târgu-Jiu (...).

Curtea nu poate subscrie argumentului Guvernului potrivit căruia reclamantul ar fi trebuit să pună el însuşi la dispoziţia executorului judecătoresc mijloacele necesare pentru a proceda la executarea propriu-zisă, şi anume la demolarea unei clădiri cu două niveluri. Curtea constată şi că, prin decizia sa din 5 noiembrie 1993, instanţa nu l-a autorizat pe reclamant să demoleze el însuşi construcţia. În plus, conform dreptului intern, în afara plăţii taxelor judiciare, reclamantului nu îi revine, în calitatea sa de creditor al executării, nicio altă obligaţie de a pune la dispoziţia autorităţilor publice vreun mijloc, oricare ar fi acesta.

În ceea ce priveşte obligaţia autorităţilor de a lua măsurile adecvate pentru executarea deciziei din 5 noiembrie 1993, Curtea observă că hotărârea în cauză a fost învestită cu formula executorie la 23 noiembrie 1994 şi că primele încercări de executare au avut loc imediat după această dată, şi anume la 28 decembrie 1994 şi 12 iunie 1995. În ambele cazuri, un executor judecătoresc i-a somat pe debitori să execute decizia. În urma demersurilor întreprinse de reclamant la 30 aprilie, 12 iulie, 30 august şi 15 septembrie 1996, un executor judecătoresc s-a deplasat la faţa locului cu scopul de a proceda la executare, dar fără rezultat, pe motiv că reclamantul nu era prezent. Or, Curtea remarcă faptul că nicio dispoziţie din dreptul intern nu stipulează obligativitatea prezenţei creditorului la faţa locului, la momentul executării unei hotărâri judecătoreşti.

Curtea constată, apoi, că nicio încercare de executare nu s-a înregistrat în anul 1997. Noi somaţii au fost transmise familie Tomoială în datele de 27 februarie şi 12 martie 1998, după ce cea de-a doua hotărâre judecătorească prin care se dispunea demolarea aceluiaşi imobil, pronunţată la 19 ianuarie 1995, a fost învestită cu formulă executorie. Cele câteva încercări de

executare înregistrate în 1998 au rămas fără rezultat, pe motivul lipsei mijloacelor necesare demolării clădirii respective.

Curtea observă că, abia la 28 iulie 2000, un executor judecătoresc s-a deplasat la faţa locului însoţit de organe de poliţie şi de lucrători echipaţi cu utilajele necesare executării propriu-zise. Potrivit Guvernului, executarea nu s-a produs din cauza opoziţiei manifeste a debitorilor, care au ameninţat să se sinucidă dându-şi foc, ceea ce Nicolae Tomoială a şi făcut. După această dată, nu s-a mai înregistrat nicio încercare de executare, în ciuda faptului că reclamantul a continuat demersurile în vederea executării. Guvernul susţine că autorităţile au încercat să evite în acest fel o tragedie similară celei din 28 iulie 2000 şi că ele au încercat să convingă părţile să ajungă la un compromis.

Având în vedere obligaţiile ce le revin autorităţilor, în calitate de depozitare ale forţei publice în materie de executare, Curtea arată că autorităţile româneşti nu au aplicat nicio sancţiune debitorilor pentru nerespectarea unor hotărâri judecătoreşti definitive. Mai mult, nu a fost oferită nicio explicaţie satisfăcătoare pentru faptul că prima încercare adecvată de executare s-a înregistrat abia la 28 iulie 2000, adică la 6 ani de la data la care hotărârea din 5 noiembrie 1993 a fost învestită cu formulă executorie, şi anume 28 noiembrie 1994. Reacţia întârziată a autorităţilor este cu atât mai regretabilă cu cât acestea ar fi trebuit să intervină de urgenţă, în temeiul ordonanţei preşedinţiale emise la data de 6 august 1992, într-un moment când construcţia în litigiu abia fusese începută (...). Or, executorul judecătoresc care s-a deplasat la faţa locului la 10 august 1992 doar a constatat starea de fapt şi refuzul debitorilor de a răspunde la cererea sa.

Prin faptul că timp de mai mult de opt ani autorităţile române nu au luat măsurile necesare în scopul executării unei hotărâri judecătoreşti definitive şi executorii, acestea au lăsat prevederile art. 6 par. 1 din Convenţie fără efect în situaţia de faţă *(CEDO, Hotărârea din 17 iunie 2003, pronunţată în cauza Ruianu c. României, publicată în M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004, disponibilă şi la adresa www.scj.ro)*.

3. Executarea unei sentinţe sau a unei decizii, indiferent de la care instanţă ar emana, trebuie să fie considerată ca făcând parte integrantă din „proces", în sensul art. 6 din Convenţie. Dreptul de acces la instanţă ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă şi obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul uneia dintre părţi (*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* [MC], nr. 22.774/93, § 63, CEDO 1999-V).

În cauza de faţă, reclamanţii au obţinut hotărâri judecătoreşti definitive care au dispus executarea de către autorităţi a unor acţiuni specifice [obligarea comisiei locale de fond funciar de a pune în posesie reclamantul pe terenul asupra căruia s-a reconstituit dreptul lui de proprietate privată, în baza legilor funciare – n.n.]. Nu s-a contestat faptul că aceste hotărâri nu au fost nici executate, nici anulate sau modificate în urma exercitării unei căi de atac prevăzute de legea internă. Mai mult, motivele administraţiei pe care administraţia le-ar fi putut invoca pentru a justifica o imposibilitate obiectivă de executare nu au fost aduse niciodată la cunoştinţa reclamanţilor prin intermediul unei hotărâri administrative formale [...]. Curtea admite, împreună cu Guvernul, că dreptul de acces la instanţă nu poate obliga un stat să execute fiecare hotărâre cu caracter civil, oricare ar fi ea şi oricare ar fi circumstanţele (*Sanglier împotriva Franţei*, nr. 50.342/99, § 39, 27 mai 2003). Cu toate acestea, Curtea observă că autoritatea în cauză face parte din administraţie, care constituie un element al statului de drept, interesul său identificându-se cu cel al unei bune administrări a justiţiei. Or, dacă administraţia refuză sau omite de a se conforma ori dacă întârzie să o facă, garanţiile art. 6 din Convenţie de care a beneficiat justiţiabilul în faza judiciară a procedurii îşi pierd întreaga raţiune de a fi (*Hornsby împotriva Greciei*, Hotărârea din 19 martie 1997, Culegere de hotărâri şi decizii 1997-II, pp. 510-511, § 41).

În plus, este inoportun să i se ceară unui individ care a obţinut o creanţă împotriva statului la capătul unei proceduri judiciare să se implice ulterior într-o procedură de executare silită pentru a obţine reparaţie (*Metaxas împotriva Greciei*, nr. 8.415/02, § 19, 27 mai 2004).

În orice caz, Curtea a afirmat deja că acele căi de recurs sugerate de Guvern, şi anume cererea de acordare de daune cominatorii, de amendă penală sau de daune-interese, sunt mijloace indirecte de a obţine executarea hotărârii definitive, nefiind, aşadar, capabile să remedieze direct pretinsa încălcare (*Roman şi Hogea*, citată mai sus). Reclamanţii nu puteau, aşadar, să fie obligaţi să le folosească pentru a obţine executarea hotărârilor judecătoreşti pronunţate în cauză.

Prin urmare, din partea reclamanţilor nu era necesar niciun demers în ceea ce priveşte executarea silită a hotărârilor definitive ce dispuneau punerea în posesie.

Din aceleaşi motive, Curtea nu împărtăşeşte nici poziţia Guvernului conform căreia reclamanţii ar fi trebuit să ceară executarea silită a hotărârilor judecătoreşti prin intermediul executorului judecătoresc, în ceea ce priveşte plata daunelor-interese dispusă la data de 10 noiembrie 1997 [...].

Aceste elemente îi sunt suficiente Curţii pentru a concluziona că, în prezenta cauză, refuzând să execute hotărârile judecătoreşti ce dispuneau punerea în posesie a reclamanţilor şi plata de daune-interese în beneficiul acestora, autorităţile naţionale i-au privat de accesul efectiv la instanţă *(CEDO, Hotărârea din 7 aprilie 2005, pronunţată în cauza Dragne şi alţii c. României, publicată în M. Of. nr. 574 din 22 august 2007)*.

4. Deşi Curtea admite, împreună cu Guvernul, că există circumstanţe care justifică neexecutarea în natură a unei obligaţii impuse de o hotărâre judecătorească definitivă, ea consideră că statul nu se poate prevala de o atare justificare fără să-l fi informat pe reclamant, conform normelor de procedură, prin intermediul unei decizii judecătoreşti sau administrative formale, de imposibilitatea de a executa ca atare obligaţia iniţială, mai ales atunci când acţionează în dublă calitate, de deţinător al forţei publice şi de debitor al obligaţiei (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Sabin Popescu împotriva României*, nr. 48.102/99, par. 72, 2 martie 2004). Or, în prezenta cauză, după anularea, la 12 mai 1999, a primei puneri în posesie, autorităţile au adoptat poziţii contradictorii cu privire la posibilitatea de a executa sentinţa din 19 august 1993. Astfel, pe de o parte, regia i-a recomandat să formuleze o nouă cerere de executare, în timp ce, pe de altă parte, instanţa a considerat că punerea în posesie iniţială rămâne valabilă.

În plus, faptul că primăria a fost în măsură, la data de 14 aprilie 2004, s-o pună pe reclamantă în posesia apartamentului confirmă că obligaţia, astfel cum este stabilită prin sentinţa din 19 august 1993, nu a devenit niciodată, din punct de vedere obiectiv, imposibil de executat, nici măcar în urma hotărârii Curţii de Apel Piteşti din data de 12 mai 1999.

În aceste condiţii, Curtea nu poate admite că, în cauză, este vorba despre o situaţie în care neexecutarea se justifică.

Cât despre susţinerile Guvernului cu privire la executarea şi aplicarea Legii nr. 10/2001, Curtea aminteşte că această executare nu este încă definitivă. Reclamanta a contestat-o în faţa instanţelor. În afară de aceasta, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie încă nu a luat act, prin intermediul unei hotărâri definitive, de intenţia Consiliului [Local Craiova] de a renunţa la recursul împotriva sentinţei din data de 21 mai 2003.

În plus, punerea în posesie nu a fost efectuată decât după o nouă acţiune formulată de reclamantă. Or, Curtea a hotărât deja că ar fi excesiv să i se ceară unui reclamant care a obţinut o hotărâre judecătorească definitivă împotriva statului să formuleze noi acţiuni împotriva autorităţii pentru a obţine executarea obligaţiei în cauză (...).

Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că refuzul reclamantei de a lua în posesie apartamentul după sentința din 21 mai 2003 nu mai este imputabil statului, în măsura în care reclamanta nu a contestat expertiza care constatase că fostul său apartament corespundea, la momentul respectiv, cu apartamentul nr. 11. Cu toate acestea, chiar presupunând că punerea în posesie din data de 27 aprilie 2004 constituie încheierea executării, aceasta nu înseamnă că perioada în cursul căreia sentința din 19 august 1993 a rămas neexecutată, respectiv peste 10 ani, dintre care 9 ani și 10 luni după 1994, data ratificării Convenției de către România, nu este rezonabilă. Or, în toată această perioadă, reclamanta a depus toate diligențele necesare pentru a obține executarea sentinței în cauză (...).

În plus, Curtea constată că autoritățile nu au găsit o soluție pentru a o pune pe reclamantă în posesia apartamentului decât la data de 14 aprilie 2004, respectiv după comunicarea prezentei cauze către Guvern și după intervenția directă a Agentului guvernamental pe lângă autoritățile competente (...).

Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a conchide că, în prezenta cauză, sistemul pus la dispoziție reclamantei pentru a obține executarea sentinței din 19 august 1993 nu este eficient. Refuzând executarea, cel puțin timp de 9 ani și 10 luni, a hotărârii definitive care dispunea punerea reclamantei în posesie, autoritățile naționale au lipsit-o pe reclamantă de un acces efectiv la justiție *(CEDO, Hotărârea din 26 mai 2005, pronunțată în cauza Costin c. României, publicată în M. Of. nr. 367 din 27 aprilie 2006)*.

5. Curtea observă că, în speță, obligația reintegrării necesita intervenția personală a debitorului, care era un particular. Statul, în calitate de depozitar al forței publice, era chemat să manifeste un comportament diligent și să-l asiste pe creditor în executarea hotărârii care îi era favorabilă.

În ciuda tuturor eforturilor depuse de reclamantă, debitorul s-a opus în mod constant executării.

Curtea constată că reclamanta a inițiat suficiente acte de executare și a depus eforturile necesare pentru a obține executarea hotărârii judecătorești definitive. Trebuie analizat dacă autoritățile sesizate au avut un comportament activ, luând toate măsurile care i se puteau cere în mod rezonabil.

Curtea notează că reclamanta a mandatat un executor judecătoresc pentru a asigura executarea deciziei judecătorești definitive. La data de 2 noiembrie 2001, executorul s-a mulțumit să întocmească un proces-verbal de constatare a refuzului lui S.D. de a se conforma hotărârii judecătorești definitive care îl obligase la semnarea contractului de muncă. După acest proces-verbal, executorul judecătoresc nu a mai făcut niciun demers în vederea executării hotărârii din 11 mai 2001.

Curtea observă, de asemenea, că prima plângere penală a reclamantei [pentru refuzul de a executa o hotărâre judecătorească definitivă – n.n., M.N.], adresată Parchetului de pe lângă Judecătoria Deta, a fost trimisă Direcției Județene de Sănătate Publică Timiș, care s-a dovedit a fi necompetentă, pentru a da curs unei astfel de cereri. A doua plângere penală a reclamantei s-a soluționat, într-o primă etapă, prin neînceperea urmăririi penale împotriva lui S.D. și numai ulterior, după un an de la introducerea plângerii, Parchetul l-a trimis pe S.D. în judecată în fața instanței.

În plus, Curtea constată că cererea reclamantei vizând obligarea angajatorului la plata salariilor datorate până la reintegrarea efectivă, mijloc pe care Guvernul l-a prezentat ca fiind eficient, a fost respinsă de instanțele naționale, pe motiv că, deși între părți a existat un contract de muncă, acesta nu fusese confirmat în scris, întrucât părțile nu negociaseră salariul.

În plus, nimic nu dovedește, în speță, că executarea în natură ar fi fost imposibilă, astfel încât reclamanta să fie silită să transforme obligația inițială într-o obligație de natură pecuniară (...).

Condamnarea penală a debitorului atestă că instanţele interne au considerat că hotărârea judecătorească definitivă care îl obligase pe angajator la reintegrarea reclamantei putea încă să fie executată ca atare.

Pe baza elementelor menţionate, Curtea consideră că, în cauză, autorităţile la care a făcut apel reclamanta în vederea executării hotărârii judecătoreşti definitive nu au luat toate măsurile care se puteau aştepta de la ele în mod rezonabil şi că, în consecinţă, asistenţa pentru executarea hotărârii definitive favorabile reclamantei a fost total lipsită de eficienţă.

Aceste elemente îi sunt suficiente Curţii pentru a decide că în prezenta cauză, prin pasivitatea lor, autorităţile naţionale au privat-o pe reclamantă de un acces efectiv la justiţie şi nu au oferit nicio justificare valabilă pentru ingerinţa cauzată de neexecutarea deciziei, provocându-i reclamantei un sentiment de umilinţă şi nesiguranţă *(CEDO, Hotărârea din 23 iunie 2005, pronunţată în cauza Ghibuşi c. României, publicată în M. Of. nr. 700 din 16 august 2006)*.

6. Dacă administraţia refuză, omite sau întârzie să execute, garanţiile prevăzute de art. 6, de care a beneficiat justiţiabilul în timpul fazei de judecată, ar fi lipsite de efecte (*Hornsby împotriva Greciei*, par. 41). În speţă, primăria avea obligaţia de a respecta Hotărârea din 2 aprilie 2001, şi anume de a înscrie dreptul de proprietate al reclamantei în registrul agricol şi de a radia numele lui P.C.

Curtea constată că Hotărârea din 2 aprilie 2001 a fost executată parţial, numai în ceea ce priveşte înscrierea numelui reclamantei în registrul agricol. În ceea ce priveşte radierea numelui lui P.C. din registrul agricol, hotărârea menţionată nu a fost executată de primărie pe motiv că acesta foloseşte imobilul şi, potrivit dispoziţiilor legale, registrul agricol presupune întocmirea unei situaţii de evidenţă a tuturor celor care folosesc imobilele, şi nu numai a proprietarilor.

Totodată, Curtea arată că, deşi, potrivit dispoziţiilor naţionale, rolul registrului agricol este acela de a ţine evidenţa populaţiei, jurisdicţiile naţionale sesizate cu acţiunea reclamantei privind radierea lui P.C. din registrul agricol au stabilit, bazându-se pe probele prezentate de părţi, că P.C. nu avea dreptul de a figura în registrul agricol şi au obligat primăria să-i radieze numele din acesta. Astfel, Curtea apreciază că primează hotărârea definitivă a jurisdicţiilor naţionale şi că autorităţile administrative sunt ţinute să se conformeze în totalitate Hotărârii din 2 aprilie 2001. De altfel, consideră că nici autorităţile administrative şi nici P.C. nu au înţeles să invoce aceste dispoziţii legale într-o cale extraordinară de atac.

În plus, Curtea consideră că simpla notificare trimisă de primărie reclamantei pentru a o informa despre refuzul său de a executa integral Hotărârea din 2 aprilie 2001, invocând elemente de fapt pe care se pronunţaseră deja autorităţile judecătoreşti, nu poate reprezenta o „imposibilitate obiectivă" care să o exonereze de obligaţia prevăzută de această hotărâre.

Aceste elemente sunt suficiente pentru a-i permite Curţii să concluzioneze, având în vedere circumstanţele concrete ale speţei, că statul, prin intermediul autorităţilor sale specializate, nu a depus toate diligenţele pentru a proceda la executarea integrală a hotărârii judecătoreşti favorabile reclamantei *(CEDO, Hotărârea din 15 iunie 2006, pronunţată în cauza Pântea c. României, publicată în M. Of. nr. 251 din 16 aprilie 2007)*.

7. Dreptul de acces la justiţie, garantat de art. 6 din Convenţie, protejează, de asemenea, punerea în aplicare a hotărârilor judecătoreşti definitive şi obligatorii care, într-un stat care respectă preeminenţa dreptului, nu pot rămâne fără efect în detrimentul uneia dintre părţi (a se vedea, printre altele, *Hornsby împotriva Greciei*, Hotărârea din 19 martie 1997, Culegere 1997-II, pp. 510-511, § 40, *Burdov împotriva Rusiei*, nr. 59.4998/00, § 34, 7 mai 2002, şi *Ruianu împotriva României*, nr. 34.647/97, 17 iunie 2003).

În plus, Curtea a considerat că, dacă se poate admite ca statele să intervină într-o procedură de executare a unei hotărâri judecătoreşti, o asemenea intervenţie nu poate avea drept consecinţă împiedicarea, invalidarea sau întârzierea în mod excesiv a executării, nici, cu atât mai puţin, repunerea în discuţie a fondului acelei hotărâri (a se vedea *Immobiliare Saffi împotriva Italiei*, 28 iulie 1999, Culegere 1999-V, §§ 63 şi 66, şi *Satka şi alţii împotriva Greciei*, nr. 55.828/00, § 57, 27 martie 2003).

Curtea remarcă faptul că în speţă nu se contestă faptul că Hotărârea din 25 septembrie 1997, prin care Comisia locală a fost obligată să-l pună pe reclamant în posesie pe terenul de 4.000 m² situat pe malul lacului Snagov, nu a fost niciodată executată întocmai, nici anulată sau modificată în urma exercitării unei căi de atac prevăzute de legea internă. Comisia locală este singura competentă pentru a-l pune pe reclamant în posesie pe terenul său conform hotărârii anterior menţionate.

Pe cale de consecinţă, Curtea consideră că reclamantul a suferit o ingerinţă în dreptul său la executarea unei hotărâri judecătoreşti. Rămâne de stabilit dacă această ingerinţă este compatibilă cu art. 6 din Convenţie.

În această privinţă, Curtea observă faptul că Comisia locală a refuzat să se conformeze dispoziţiilor Hotărârii din 25 septembrie 1997 şi că ea a eliberat reclamantului un titlu de proprietate asupra unui alt teren decât cel indicat în hotărârea mai sus menţionată. Or, atribuirea unui teren diferit faţă de cel stabilit prin Hotărârea din 25 septembrie 1997 nu a fost motivată prin nicio decizie administrativă formală.

Apoi, Curtea de Apel Bucureşti, prin Hotărârea sa din 20 aprilie 2000, a considerat că Comisia locală nu era obligată să execute hotărârea în cauză, reţinând că eliberarea titlurilor de proprietate către terţi exonera comisia de obligaţia impusă prin Hotărârea din 25 septembrie 1997. Cu toate acestea, Curtea de Apel Bucureşti nu a făcut referire nici la motivele care au justificat atribuirea unui alt teren decât cel stabilit prin Hotărârea din 25 septembrie 1997, nici la prevederile care ar fi permis o astfel de abatere (...). Or, această motivare sumară din partea unei instanţe, care se limitează la constatarea existenţei titlurilor eliberate unor terţi, nu poate constitui o „imposibilitate obiectivă" care ar putea exonera Comisia locală de obligaţia prevăzută de hotărârea definitivă menţionată anterior.

În plus, odată ce o hotărâre internă definitivă este pronunţată de instanţele naţionale, ea trebuie pusă în aplicare cu o claritate şi o coerenţă rezonabile de către autorităţile publice, pentru a evita, pe cât posibil, nesiguranţa juridică şi incertitudinea pentru subiectele de drept interesate de aplicarea sa [...].

În orice caz, nu este oportun a-i cere unei persoane care a obţinut o creanţă contra statului în urma unei proceduri judiciare să fie nevoită să iniţieze o procedură de executare silită pentru a obţine satisfacţie (*Metaxas împotriva Greciei*, nr. 8.415/02, § 19, 27 mai 2004). Trebuie reamintit faptul că obligaţia reclamantului de a introduce acţiuni în anularea titlurilor de proprietate ale terţilor [asupra terenului în litigiu, întocmite după ce Comisia locală a fost obligată prin hotărâre judecătorească să pună pe reclamant în posesie pe acelaşi teren – n.n., M.N.] este excesivă şi că obligaţia de a acţiona incumbă autorităţilor (*Sabin Popescu împotriva României*, nr. 48.102/99, §§ 58-60, 2 martie 2004).

Curtea remarcă faptul că în speţă nu se contestă faptul că Hotărârea din 25 septembrie 1997, prin care Comisia locală a fost obligată să-l pună pe reclamant în posesie pe terenul de 4.000 m² situat pe malul lacului Snagov, nu a fost nici executată întocmai, nici anulată sau modificată în urma exercitării unei căi de atac prevăzute de legea internă. Comisia locală era unica competentă pentru a-l pune pe reclamant în posesie pe terenul său conform hotărârii anterior menţionate.

Or, în cauză, Comisia locală a eliberat titluri de proprietate unor terţi pentru terenul de 4.000 m², situat pe malul lacului Snagov, fără a depune diligenţă pentru a determina situaţia juridică a acestui teren. De altfel, Curtea nu poate să nu observe că două dintre titlurile de proprietate eliberate terţilor asupra terenului în litigiu au fost întocmite după ce Comisia locală a fost obligată prin Hotărârea din 25 septembrie 1997 să pună reclamantul în posesie pe acelaşi teren (...). Cu toate acestea, Curtea constată că, în observaţiile sale complementare, Guvernul a indicat că în prezent autorităţile administrative analizează posibilitatea iniţierii unor proceduri judiciare în vederea anulării titlurilor de proprietate eliberate terţilor.

Aceste elemente sunt suficiente Curţii pentru a concluziona că, în această cauză, refuzând să execute Hotărârea din 25 septembrie 1997 prin care se dispune punerea în posesie a reclamantului pe un teren identificat şi neprezentându-i acestuia o justificare valabilă pentru acest refuz sau pentru abaterea de la hotărâre, autorităţile naţionale l-au privat de dreptul de acces efectiv la justiţie *(CEDO, Hotărârea din 15 iunie 2006, pronunţată în cauza Abăluţă c. României, publicată în M. Of. nr. 514 din 31 iulie 2007)*.

8. Executarea unei hotărâri sau ordonanţe, date de orice jurisdicţie, trebuie considerată ca făcând parte din „proces", în sensul art. 6 al Convenţiei (...).

Totuşi, dreptul de acces la un tribunal nu poate obliga un Stat să facă să fie executată fiecare hotărâre cu caracter civil, indiferent care ar fi circumstanţele (...). Atunci când autorităţile sunt obligate să acţioneze în executarea unei decizii judiciare şi omit să facă acest lucru, această inerţie angajează răspunderea statutului pe terenul art. 6 par. 1 din Convenţie (...).

În orice stare a cauzei, Curtea nu este chemată să examineze *in abstracto* dacă ordinea juridică internă a statului este aptă să garanteze executarea deciziilor pronunţate de către tribunale. Într-adevăr, aparţine fiecărui Stat contractant sarcina de a se dota cu un arsenal juridic adecvat şi suficient pentru a asigura respectarea obligaţiilor pozitive care îi incumbă. Curtea are drept sarcină doar să examineze dacă măsurile adoptate de către autorităţi au fost adecvate şi suficiente (...).

În cazul în speţă, Curtea ia notă de faptul că hotărârea din 27 iulie 2001 condamna societatea să negocieze şi apoi să încheie un contract cu reclamanta, care nu a ajuns niciodată să fie semnat. Or, Curtea consideră, împreună cu Guvernul, că, fiind vorba despre o obligaţie care necesită intervenţia personală a debitorului, societate privată, Statul, în calitatea sa de depozitar al puterii publice, nu a fost chemat decât pentru a avea un comportament diligent şi pentru a asista creditorul în executare. În schimb, incumbă reclamantei sarcina de a se servi de mijloacele puse la dispoziţia sa prin legislaţia naţională şi de a face apel, dacă este cazul, la puterea publică pentru a fi asistată în executare [*Ciprova c. Republicii Cehe*, (decembrie), nr. 33273, 22 martie 2005].

Curtea nu poate accepta argumentul reclamantei conform căruia jurisdicţiile interne au privat-o de posibilitatea de a obţine vărsarea penalităţilor de întârziere, mijlocul cel mai eficient de a forţa debitoarea să-şi execute obligaţia. Ea consideră mai întâi că, în lumina principiilor care se degajă din afacerea *Ruianu*, citată, nu-i revine sarcina de a se pronunţa asupra punctului de a şti dacă penalităţile de întârziere erau, într-adevăr, mijlocul cel mai eficient care trebuia folosit în speţă. În scopul de a verifica respectarea garanţiilor art. 6 par. 1 în speţă, ea trebuie să efectueze examinarea de ansamblu a mijloacelor puse la dispoziţia creditorului de către Stat (par. 32 de mai sus). În orice stare a cauzei, ea constată că, departe de a fi privat reclamanta de penalităţile de întârziere, tribunalele nu au făcut decât să indice reclamantei procedura de urmat pentru a-şi obţine plata. Or, Curtea nu are drept sarcină să se substituie jurisdicţiilor naţionale în aprecierea şi interpretarea legislaţiei interne şi a faptelor cauzei (...).

De altfel, în afară de faptul că au indicat procedura care trebuie urmată pentru conversia penalităților de întârziere în daune-interese, tribunalele interne au informat, de asemenea, reclamanta despre posibilitatea de a cere în justiție transformarea obligației de a semna contractul într-o obligație de plată a unei reparații, în fața refuzului debitoarei de a se executa. Or, dacă un asemenea sfat nu poate fi luat în considerare ca o recunoaștere a unei imposibilități obiective a executării hotărârii din 27 iulie 2001 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sabin Popescu c. României*, nr. 48102/99, § 72, 2 martie 2004), nu este mai puțin adevărat că, văzând caracterul *intuitu personæ* al obligării de a semna contractul, refuzul manifest al debitoarei de a se executa ar putea fi analizat în speță ca o imposibilitate *de facto* de a se executa. Or, în acest caz, refuzul reclamantei de a lua în considerare folosirea mijloacelor de executare prin echivalent nu este imputabil organelor Statului.

Curtea consideră, astfel, că, în circumstanțele concrete ale speței, Statul, prin intermediul instanțelor interne, a depus toate eforturile necesare în scopul de a face să fie executată hotărârea favorabilă reclamantei, mai ales în măsura în care instanțele amintite au indicat căile care pot fi urmate de către reclamantă, atât pentru a constrânge debitorul, cât și pentru a transforma obligația inițială într-o obligație de plată de daune-interese.

Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a trage concluzia că autoritățile nu au eludat obligația lor de a asigura un acces efectiv la justiție și nici obligația de a judeca pricina în mod echitabil, așa cum prevede art. 6 par. 1 *(CEDO, Hotărârea din 13 iulie 2006, pronunțată în cauza SC Magna Holding SRL c. României, disponibilă la adresa www.csm1909.ro)*.

9. În prezenta cauză, deși reclamanții au obținut pe 25 martie 2002 o sentință definitivă care ordonă autorităților să-i pună în posesia unui teren și să le elibereze un titlu de proprietate și au făcut, ulterior, demersurile în vederea executării, această sentință nu a fost nici executată *ad litteram*, nici anulată sau modificată în urma exercitării unei căi de atac prevăzute de lege. În plus, motivele pe care administrația le-ar fi putut invoca pentru a justifica o imposibilitate obiectivă de executare nu au fost niciodată aduse la cunoștința reclamanților prin intermediul unei decizii a justiției sau administrative formale (*Sabin Popescu*, citată anterior, § 72).

În fine, Curtea consideră că titlul de proprietate eliberat pe 27 aprilie 2004 (după transmiterea acestei cereri Guvernului) nu constituie executarea sentinței din 25 martie 2002 în măsura în care privește un alt teren și a fost mereu refuzată de reclamanți. Împroprietărirea cu un alt teren, fie el chiar și echivalent, nu este de natură să remedieze lipsa de justificare a neexecutării (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sabin Popescu*, citată anterior, § 84).

Curtea nu împărtășește poziția Guvernului conform căreia reclamanții ar fi trebuit să folosească mijloacele de executare prin echivalență. Ea amintește din nou că nu este cazul să se ceară unui individ, care a obținut o creanță împotriva statului în urma unei proceduri judiciare, să demareze ulterior o procedură de executare forțată pentru a obține o despăgubire (*Metaxas*, citat anterior, § 19).

Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a concluziona că, în prezenta cauză, refuzând să execute sentința din 25 martie 2002, autoritățile naționale au privat reclamanții de un acces efectiv la un tribunal *(CEDO, Hotărârea din 12 octombrie 2006, pronunțată în cauza Ioachimescu și Ion c. României, disponibilă la adresa jurisprudentacedo.com)*.

Notă: Prin aceeași hotărâre, instanța europeană a constatat și încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție, respingând, *inter alia*, susținerea Guvernului privind imposibilitatea obiectivă de executare a sentinței din 25 martie 2002, deoarece printr-o altă hotărâre judecătorească s-a dispus punerea în posesie a terților pe același amplasament, iar reclamanții au rămas în pasivitate, întrucât nu au cerut anularea titlurilor eliberate astfel terților,

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

şi, în consecinţă, amestecul în dreptul de proprietate al reclamanţilor cauzat de neexecutarea sentinţei din 22 martie 2002 nu poate fi atribuit Statului. Or, reamintind că reclamanţii nu erau obligaţi să demareze noi proceduri pentru a obţine executarea sentinţei din 25 martie 2002, CEDO a apreciat că, în speţă, „nu este vorba despre o imposibilitate obiectivă de a executa respectiva sentinţă, din cauza existenţei unei sentinţe care ordona punerea în posesie a terţilor, mai ales în măsura în care autorităţilor le revenea sarcina de a face demersuri pentru a clarifica situaţia celor două hotărâri concurente pe care trebuia să le execute. Într-adevăr, fiecărui stat contractant îi revine sarcina de a se dota cu un arsenal juridic adecvat şi suficient pentru a asigura respectarea obligaţiilor pozitive ce îi revin, Curtea neavând drept sarcină decât să examineze dacă în cazurile în speţă măsurile adoptate de autorităţile române au fost adecvate şi suficiente (*Ruianu c. României*, nr. 34647/97, § 66, 17 iunie 2003). Or, în prezenta cauză, sentinţa din 23 martie 2002 a condamnat autorităţile competente să pună reclamanţii în posesia unui anumit teren şi să elibereze titlul de proprietate respectiv. Exista deci o valoare patrimonială în virtutea căreia reclamanţii puteau pretinde că au speranţa legitimă de a fi efectiv puşi în posesia terenului şi de a li se conferi respectivul titlu. În consecinţă, reclamanţii aveau un «bun» în sensul art. 1 citat anterior" (*ibidem*).

10. Curtea constată că reclamantul a sesizat, în perioada ianuarie 2001-septembrie 2003, mai multe autorităţi care erau competente să-i furnizeze o asistenţă eficientă în executarea silită a hotărârii din 6 decembrie 2000 a Curţii de Apel Timişoara. Cu toate acestea, din cauza lipsei de cooperare între aceste autorităţi, a declinării responsabilităţii şi competenţei în cauză, având în vedere circumstanţele concrete, precum şi din cauza caracterului incomplet al anchetei parchetului, asistenţa oferită reclamantului de-a lungul unei perioade de mai bine de doi ani şi jumătate s-a dovedit a fi ineficace. Or, autorităţile ar trebuit să dea dovadă de coerenţă şi diligenţă când asistă un reclamant în demersurile sale de executare silită, cu atât mai mult în situaţia în care există indicii că debitorii încearcă să-şi provoace insolvabilitatea, astfel că în cauză autorităţile naţionale nu au oferit asistenţă de o manieră adecvată reclamantului în demersurile sale pentru obţinerea executării unei hotărâri judecătoreşti *(CEDO, Hotărârea din 11 octombrie 2007, pronunţată în cauza Constantin Oprea c. României, comunicată la 8 noiembrie 2007, cererea nr. 24724/2003, disponibilă la adresa jurisprudentacedo.com şi, în limba franceză, la adresa hudoc.echr.coe.int)*.

11. În cauza de faţă, era vorba de executarea unei hotărâri care dispune o obligaţie de plată către persoane particulare. În acest sens, Statul trebuia să pună la dispoziţia reclamantului un sistem care să-i permită să obţină de la debitor plata sumelor alocate de instanţe (...). Nu putem totuşi să deducem că el trebuie să fie considerat responsabil de neplata unei creanţe executorii datorită [din cauza – n.n., M.N.] insolvabilităţi unui debitor „privat" (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Sanglier c. Franţei*, nr. 50342/99, par. 39, 27 mai 2003).

În ceea ce priveşte obligaţia autorităţilor de a lua măsurile adecvate pentru a executa hotărârea din 9 noiembrie 1998 [a Judecătoriei Satu Mare de condamnare în solidar a numiţilor V.G., V.M., S.Ş. şi G.M. la plata către reclamant a unei sume de bani pentru repararea prejudiciului material cauzat autovehiculului reclamantului – n.n., M.N.], Curtea ia notă că aceasta a fost învestită cu formula executorie la 2 februarie 1999. Reclamantul a solicitat executarea acesteia judecătoriei în raza căreia îşi desfăşurau activitatea executorii judecătoreşti, singurele organisme competente să-l sprijine pe reclamant în procedura de executare.

Executorul judecătoresc i-a somat pe debitori să se conformeze cu hotărârea menţionată mai sus înainte de data de 11 februarie 1999. Deşi debitorii nu s-au conformat cu această somaţie în termenul legal de douăzeci şi patru de ore, executorul a aşteptat mai mult de nouă luni, adică până la 5 noiembrie 1999, pentru a trimite o nouă dispoziţie debitorilor de a executa numita

hotărâre. O tentativă de executare a avut loc la 17 aprilie 2000, adică la cinci luni de la cea de-a doua dispoziţie transmisă debitorilor, şi a fost organizată o licitaţie la 26 iunie 2000. Or, Curtea consideră că aceste termene erau prea lungi, în speţă, ţinând cont, în special, de obligaţia de diligenţă care îi revine organului de executare de a nu-i favoriza pe debitori în a-şi organiza insolvabilitatea.

În pofida faptului că, la 30 iunie 2000, executorul a fost informat despre posibilitatea de a pune în operă o procedură de executare silită imobiliară împotriva unuia dintre debitori, niciun act de executare nu a fost realizat după această dată.

De altfel, nu s-ar putea reproşa reclamantului că nu a acţionat cu diligenţă. În acest sens, Curtea constată că reclamantul a depus mai multe plângeri la judecătorie pentru a denunţa tergiversarea procedurii de executare. Or, tribunalul s-a limitat în fiecare răspuns să-i dea informaţii referitoare la stadiul procedurii de executare. Tribunalul i-a recomandat în special reclamantului să depună o plângere penală împotriva procesului-verbal de sechestru, necontestând conţinutul, ci doar lipsa de diligenţă a executorului judecătoresc. De altfel, după eşecul executării silite mobiliare, reclamantul a depus trei cereri de executare silită imobiliară la tribunal. Fără niciun rezultat.

Curtea constată, împreună cu Guvernul, că, drept urmare a modificărilor legislative aduse de O.G. nr. 138/2000 şi de Legea nr. 188/2000, executorii judecătoreşti îşi exercită activitatea în birouri independente începând cu data de 10 mai 2001. Cu toate acestea, Curtea constată că nici art. 68 din Legea nr. 188/2000, nici regulamentul său de aplicare nu impun unui creditor o obligaţie expresă de a solicita transferul dosarului său la un executor judecătoresc. Conform acestui text de lege, judecătorul delegat este cel care trebuie să distribuie dosarele de executare aflate în derulare executorilor judecătoreşti, întocmind cu această ocazie un proces-verbal semnat de el însuşi şi de executorul judecătoresc.

Or, Curtea reţine că ultima cerere de executare adresată de reclamant tribunalului la 19 martie 2001, adică după intrarea în vigoare a Legii nr. 188/2000, dar înainte ca executorii judecătoreşti să-şi înceteze activitatea pe lângă tribunale, a rămas fără răspuns. Astfel, tribunalul ar fi putut în acel moment să-l informeze pe reclamant despre lipsa sa de competenţă sau despre o eventuală obligaţie care-i revenea de a solicita transferul dosarului la un eventual biroul individual. Or, tribunalul s-a mărginit să arhiveze dosarul de executare al reclamantului la 22 aprilie 2002.

Este adevărat că, după 19 martie 2001, reclamantul nu a folosit noul mecanism juridic pus la dispoziţia sa de către Stat pentru a obţine executarea numitei hotărâri. Dar Curtea nu se poate împiedica să observe că în momentul în care modificările legislative au intrat în vigoare, şi anume în mai 2001, procedura de executare se afla pe rol de aproximativ doi ani şi trei luni şi că doar cinci acte de executare au fost întocmite de executorul judecătoresc care îşi exerçita activitatea sub controlul tribunalului.

Curtea constată că, în conformitate cu legea internă, termenul pentru a solicita executarea silită a hotărârii este expirat în speţă. Curtea aminteşte că nu trebuie să examineze temeinicia mijlocului obţinut prin prescriere, o astfel de sarcină revenind instanţelor naţionale (cauza *Ruiz Torija c. Spaniei*, hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A nr. 303 A, p. 12, par. 30). Ea se mărgineşte să constate că, chiar dacă reclamantul nu a obţinut plata sumei de bani, dl Schrepler nu-i mai putea constrânge pe debitori să execute această creanţă.

De altfel, Curtea nu poate reţine argumentul Guvernului conform căruia orice act de executare ar fi fost inutil ca urmare a insolvabilităţii debitorilor. Ea constată că hotărârea din 9 noiembrie 1998 i-a condamnat în solidar pe cei patru debitori să-i plătească reclamantului o sumă de bani. Mai rezultă din documentul emis la 30 iunie 2000 de primărie executorului judecătoresc că cel

puţin unul dintre debitori era solvabil. Rezultă deci că reclamantul ar fi putut obţine recuperarea creanţei sale dacă executarea silită ar fi fost îndreptată împotriva acestui debitor.

Aceste elemente îi sunt suficiente Curţii pentru a conchide, în speţă, că autorităţile naţionale nu l-au sprijinit pe reclamant în demersurile sale pentru a obţine executarea hotărârii din 9 noiembrie 1998.

Rezultă deci că a existat o încălcare a art. 6 par. 1 din Convenţie *(CEDO, Hotărârea din 15 martie 2007, pronunţată în cauza Schrepler c. României, disponibilă la adresa jurisprudentacedo.com)*.

12. În lumina jurisprudenţei *Pellegrin c. Franţei* [(MC), nr. 28.541/95, §§ 59 şi 63-66, CEDO 1999-VIII], Guvernul apreciază că art. 6 par. 1 nu se aplică în speţă, în măsura în care atribuţiile legate de postul reclamantului presupun o participare la exercitarea puterii publice, ceea ce îi dă dreptul statului să impună o relaţie specială de încredere şi loialitate din partea sa.

Reclamantul se opune acestei interpretări şi arată că legea română în vigoare permite accesul la o instanţă pentru a anula o concediere abuzivă, fără a ţine seama de diferenţele dintre funcţionari şi angajaţii titulari ai unui contract de muncă de drept comun.

Curtea reaminteşte evoluţia recentă a jurisprudenţei sale în materie, în special Hotărârea *Vilho Eskelinen şi alţii c. Finlandei* [(MC), nr. 63.235/00, CEDO-...], în care ea a considerat că, pentru a constata inaplicabilitatea art. 6, dreptul intern trebuie mai întâi să fi exclus în mod expres accesul la o instanţă în ceea ce priveşte postul respectiv sau categoria de salariaţi respectivă (*Eskelinen*, citată mai sus, § 62), ceea ce nu s-a întâmplat în speţă.

De asemenea, în cauza menţionată mai sus Curtea a apreciat că, în principiu, nimic nu justifică exceptarea de la garanţiile art. 6 a conflictelor de muncă ordinare, în măsura în care obiectul litigiului nu este legat de exercitarea autorităţii de stat (*ibidem*).

Art. 6 par. 1 este, aşadar, aplicabil în speţă [...] [Şi pe fond] Curtea reaminteşte că, în cauza de faţă, deşi reclamantul a obţinut la data de 1 februarie 1999 o decizie irevocabilă ce dispunea ca Ministerul Transporturilor să îl reintegreze în post şi să îi plătească anumite sume de bani şi deşi ulterior a făcut demersuri în vederea executării, această decizie nu a fost nici executată, nici anulată sau modificată în urma exercitării unei căi de atac prevăzute de lege.

Mai mult, nicio autoritate internă nu a constatat în mod definitiv imposibilitatea reintegrării reclamantului în postul său (...). Curtea reaminteşte că problema dacă obligaţia fostului minister de a-l reintegra în post pe reclamant a fost preluată de MLPTL [Ministerul Lucrărilor Publice, Transporturilor şi Locuinţei – n.n.] nu a fost soluţionată definitiv de instanţele interne (...).

Pe de altă parte, reclamantului nu i s-ar reproşa refuzul de a accepta un post de execuţie în locul celui de director general pe care îl deţinuse, în măsura în care nu s-a contestat faptul că postul propus este inferior postului avut.

În sfârşit, Curtea reaminteşte că, dacă ar accepta argumentul Guvernului conform căruia executarea nu mai este posibilă dată fiind desfiinţarea direcţiei în care lucra reclamantul şi a fostului minister, ar însemna să admită că, în cazul de faţă, administraţia s-ar fi putut sustrage de la executarea unei decizii judecătoreşti invocând pur şi simplu desfiinţarea ulterioară a postului ocupat de partea interesată înaintea concedierii sale ilegale (*Ioannidou-Mouzaka c. Greciei*, cererea nr. 75.898/01, § 33, 29 septembrie 2005).

Mai mult, reclamantului nu i s-au plătit încă sumele dispuse de instanţe ca salarii datorate şi despăgubiri. (...)

Având în vedere jurisprudenţa sa în materie, Curtea apreciază că, în speţă, statul, prin intermediul organelor sale specializate, nu a depus toate eforturile pentru a asigura executarea Deciziei din data de 1 februarie 1999.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 par. 1 din Convenţie *(CEDO, Hotărârea din 11 octombrie 2007, pronunţată în cauza Ştefănescu c. României, publicată în M. Of. nr. 617 din 22 august 2008)*.

13. Art. 6 par. 1 din Convenţie garantează fiecărui individ dreptul ca o instanţă să fie sesizată cu orice contestaţie referitoare la drepturile şi obligaţiile sale cu caracter civil. Astfel, el consacră un „drept la o instanţă", în cadrul căruia dreptul de acces, şi anume dreptul de a sesiza instanţa în materie civilă, nu constituie decât unul dintre aspecte.

Totuşi, „dreptul la o instanţă" nu este absolut. El se pretează la limitări, deoarece, prin însăşi natura sa, el impune o reglementare a statului, care este liber să aleagă mijloacele pe care le va utiliza în acest scop.

În această privinţă, Curtea reaminteşte că ea nu a exclus niciodată faptul că interesele unei bune administrări a justiţiei ar putea justifica impunerea unei restricţii financiare în ceea ce priveşte accesul unei persoane la o instanţă (*Tolstoy-Miloslavsky*, menţionată mai sus, pp. 80-81, § 61 şi urm., şi *Kreuz*, menţionată mai sus, § 59).

În ciuda marjei de apreciere de care dispune statul în materie, Curtea subliniază că o limitare a accesului la o instanţă nu se împacă cu art. 6 par. 1 decât dacă urmăreşte un scop legitim şi dacă există un raport rezonabil de proporţionalitate între mijloacele utilizate şi scopul urmărit (*Weissman şi alţii c. României*, nr. 63.945/00, 24 mai 2006, § 36).

În mod special, în lumina principiului conform căruia Convenţia are ca scop să protejeze drepturi nu teoretice sau iluzorii, ci concrete şi efective, Curtea reiterează faptul că valoarea cheltuielilor, apreciată în lumina circumstanţelor unei anumite cauze, inclusiv solvabilitatea reclamantului şi faza procedurii în care este impusă restricţia respectivă, este un factor de luat în seamă la stabilirea împrejurării dacă partea interesată a beneficiat de dreptul său de acces la o instanţă sau dacă, din cauza valorii cheltuielilor, accesul la o instanţă a fost limitat atât de mult încât dreptul este încălcat în însăşi esenţa sa (*Tolstoy-Miloslavsky*, menţionată mai sus, pp. 80-81, § 63 şi urm.; *Kreuz*, menţionată mai sus, § 60, şi *Weissman şi alţii*, menţionată mai sus, § 37).

În speţă, Curtea observă că neplata sumei de 133.984 euro (EUR) cu titlu de cauţiune pentru introducerea acţiunii a dus la anularea acesteia.

Curtea constată încă de la început că suma respectivă, care este, fără îndoială, foarte mare pentru orice justiţiabil de rând, nu era justificată nici de circumstanţele speciale ale cauzei, nici de situaţia financiară a reclamanţilor, ci reprezenta un procent fix, stabilit prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 51/1998. În aceste condiţii, Curtea nu poate fi de acord cu argumentul Guvernului conform căruia reclamanţii nu au invocat lipsa lor de resurse.

Ţinând cont de mărimea cuantumului cauţiunii, Curtea nu poate subscrie nici la argumentul Guvernului conform căruia reclamanţii au beneficiat de termenul de la 19 martie până la 9 aprilie 2002 pentru a achita cauţiunea.

Curtea statuează că suma solicitată din partea reclamanţilor pentru a introduce acţiunea era excesivă cu atât mai mult cu cât ea depăşea cu mult valoarea la care imobilul fusese evaluat la încheierea contractului de ipotecă, precum şi suma obţinută în urma vânzării sale la licitaţie (...). Curtea observă că obligaţia impusă reclamanţilor de a achita o cauţiune extrem de ridicată pentru a putea introduce acţiunea i-a lipsit de posibilitatea de a obţine examinarea fondului cauzei şi, prin urmare, de dreptul lor de acces la o instanţă. (...).

Ţinând seama de circumstanţele speţei şi în special de faptul că restricţia litigioasă a intervenit în stadiul iniţial al procedurii, Curtea apreciază că ea a fost disproporţionată şi că astfel a adus atingere înseşi esenţei dreptului de acces la o instanţă (...). Prin urmare, Curtea a concluzionat că

statul nu a păstrat un echilibru just între interesul său de a percepe cheltuieli de judecată, pe de o parte, și interesul reclamanților de a-și expune pretențiile în fața unei instanțe, pe de altă parte.

Prin urmare, Curtea respinge excepția de neepuizare a căilor de atac interne, ridicată de Guvern, și constată că a avut loc încălcarea at. 6 par. 1 din Convenție *(CEDO, Hotărârea din 20 decembrie 2007, pronunțată în cauza Iosif și alții c. României, publicată în M. Of. nr. 561 din 24 iulie 2008)*.

14. Omisiunea autorităților de a executa în termen rezonabil o hotărâre definitivă poate constitui o încălcare a art. 6 par. 1 din Convenție, mai ales atunci când obligația de executare a hotărârii respective aparține unei autorități administrative (*Acatrinei c. României*, hotărârea din 26 octombrie 2006; *Dorneanu c. României*, hotărârea din 26 iulie 2007). Titlul de proprietate al reclamantului a fost eliberat la mai mult de 5 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoriei, prin care comisiile de fond funciar erau obligate să emită o nouă hotărâre prin care să atribuie reclamantului echivalentul a 2 ha teren din acțiunile unei societăți agricole de stat. În aceste condiții, Curtea apreciază că autoritățile locale, respectiv comisia locală, ar fi putut lua mai devreme inițiativa executării hotărârii în cauză. Aceasta cu atât mai mult cu cât hotărârea nu prevedea amplasamentul terenului ce urma a fi acordat reclamantului, iar comisia locală era singura autoritate competentă să identifice terenurile libere și să formuleze oferte concrete. În consecință, Curtea estimează că acest termen extrem de lung este imputabil autorităților locale și dovedește ineficiența mecanismului intern de reconstituire a dreptului de proprietate. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a constata că statul nu a depus toate eforturile necesare în vederea executării cu celeritate a hotărârii judecătorești favorabile reclamantului *(CEDO, Hotărârea din 7 februarie 2008, pronunțată în cauza Brătulescu c. României, publicată în Buletinul CEDO nr. 4/2008, pp. 26-31, apud G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, Noul Cod, p. 952)*.

Notă: În același sens, a se vedea CEDO, Hotărârea din 1 aprilie 2008, pronunțată în cauza *Valentin Dumitrescu c. României*, publicată în M. Of. nr. 423 din 24 iunie 2010 (executarea, fără nicio justificare, abia la 22 iulie 2003 a unei sentințe definitive din 26 septembrie 1996 prin care Comisia locală de fond funciar a fost obligată să reconstituie dreptul de proprietate privată în folosul reclamantului și să îl pună pe acesta în posesie asupra unor parcele de teren în suprafață totală de 4 ha).

15. Când autoritățile sunt obligate să acționeze în executarea unei hotărâri judecătorești și omit să o facă, această inerție atrage răspunderea statului sub aspectul art. 6 par. 1 din Convenție (*Scollo c. Italiei*, Hotărârea din 28 septembrie 1995, Seria A nr. 315-C, p. 55, § 44). [...] Curtea găsește deosebit de frapant faptul că prefectura, instituție publică ce face parte integrantă din administrația statului, a refuzat reintegrarea reclamantului pe o perioadă atât de lungă [de la 5 martie 2001, data rămânerii definitive a sentinței de reintegrare în muncă, și până la anularea sentinței, la data de 10 aprilie 2003, în urma unui recurs în anulare – n.n.], deși prefectului i-au fost adresate propuneri în acest sens (...). Mai mult chiar, prefectura nici nu a încercat să îi propună reclamantului un alt post, așa cum i-a sugerat și judecătoria în hotărârea sa din 5 martie 2001.

Cât privește argumentul Guvernului referitor la marja de apreciere a Ministerului Administrației Publice (...), Curtea arată că exercitarea puterilor etatice care au o influență asupra drepturilor și libertăților garantate de Convenție atrage răspunderea statului, independent de forma în care sunt exercitate aceste puteri (*Vodopyanovy c. Ucrainei*, nr. 22.214/02, § 33, 17 ianuarie 2006), și că administrația constituie un element al statului de drept al cărui interes se identifică, așadar, cu cel al unei bune administrări a justiției (*Hornsby*, ..., § 41). [...]

Curtea reaminteşte că dreptul la un proces echitabil în faţa unei instanţe, garantat de art. 6 par. 1 din Convenţie, trebuie interpretat în lumina preambulului Convenţiei, care enunţă supremaţia dreptului, ca element al patrimoniului comun al statelor contractante.

Unul dintre elementele fundamentale ale supremaţiei dreptului este principiul securităţii raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluţia dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanţele judecătoreşti să nu mai poată fi repusă în discuţie (...), deoarece securitatea juridică presupune respectarea principiului autorităţii de lucru judecat, adică a caracterului definitiv al hotărârilor judecătoreşti (...). În speţă, hotărârea definitivă din data de 5 martie 2001 a Judecătoriei Bistriţa a fost anulată în urma admiterii, prin decizia din data de 10 aprilie 2003 a Curţii Supreme, a unui recurs în anulare introdus de procurorul general al României (...). Aceste elemente îi sunt suficiente Curţii pentru a constata că anularea acestei hotărâri i-a încălcat reclamantului dreptul la un proces echitabil *(CEDO, Hotărârea din 29 iulie 2008, pronunţată în cauza Teodorescu c. României, publicată în M. Of. nr. 386 din 9 iunie 2009)*.

16. În cauza de faţă, deşi reclamanta a obţinut la data de 3 mai 1995 o hotărâre internă definitivă, ce dispunea ca fostul său soţ să plătească o pensie alimentară în beneficiul fiului lor minor şi deşi începuse la data de 20 iulie 1995 procedura prevăzută de Convenţia de la New York, ordinul de exequatur nu fost dat decât la data de 30 aprilie 2004, iar executarea silită nu a fost încheiată de instanţa franceză competentă decât la data de 27 noiembrie 2006. [...] Concret, Curtea observă anumite întârzieri în transmiterea corespondenţei, imputabile autorităţilor române (...). În ceea ce priveşte ministerul francez, Curtea nu consideră rezonabile încetineala cu care acesta a completat dosarul de exequatur sau cererile repetate de documente, deşi reclamanta a reamintit în mai multe rânduri faptul că aceste documente fuseseră deja trimise (...). În fine, Curtea constată o perioadă de lipsă totală de comunicare a ministerului francez cu ministerul român şi reclamanta între anul 1999 şi luna septembrie 2001 (...).

Totuşi, Curtea consideră că, după finalizarea procedurii exequaturului, cele două ministere şi-au îndeplinit cu grijă obligaţiile.

Ţinând cont de jurisprudenţa sa în materie, Curtea apreciază că, în speţă, cele două state, prin intermediul organelor lor specializate, nu au depus toate eforturile necesare pentru a asigura executarea cu celeritate a hotărârilor judecătoreşti favorabile reclamantei.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 par. 1 din Convenţie de către România şi Franţa *(CEDO, Hotărârea din 4 noiembrie 2008, pronunţată în cauza Dinu c. României şi Franţei, publicată în M. Of. nr. 867 din 11 decembrie 2009)*.

17. Ţinând cont de lipsa oricărui motiv pertinent care să poată justifica refuzul autorităţilor competente de a executa decizia din 16 noiembrie 2004 a Curţii de Apel Craiova [prin care acestea au fost obligate să-i plătească reclamantei o despăgubire pentru o parcelă de teren de 1.000 m^2, iar nu de numai 100 m^2, şi actualizată la data plăţii efective – n.n.], precum şi de lipsa de responsabilitate în acest sens ulterior datei de 7 noiembrie 2007 [dată când reclamanta a declarat că refuza executarea deciziei instanţei de stabilire a despăgubirilor pentru diferenţa de 900 m^2, deoarece nu este de acord cu concluziile acesteia], Curtea apreciază că termenul de aproape 3 ani în care prima decizie menţionată mai sus nu a fost executată în mod efectiv, termen excesiv din perspectiva jurisprudenţei Curţii în materie (...), a înlăturat orice efect util al dreptului reclamantei de a avea acces la o instanţă, încălcând în acelaşi timp şi dreptul acesteia la respectarea bunurilor sale *(CEDO, Hotărârea din 25 noiembrie 2008, pronunţată în cauza Paicu c. României, publicată în M. Of. nr. 783 din 17 noiembrie 2009)*.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

18. În speță, Curtea observă că, prin decizia din data de 16 ianuarie 2001 a Curții de Apel București, consiliul general a fost obligat să îi restituie reclamantei un bun imobil. Partea interesată avea, așadar, un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

În măsura în care Guvernul consideră că autoritățile au avut dificultăți în identificarea bunului, Curtea reamintește că a fost efectuată o expertiză în procedura soluționată prin decizia în cauză. În acest scop, expertul s-a deplasat la locația imobilului în prezența reprezentanților părților (...). În orice caz, din probele aflate la dosar nu rezultă că consiliul general ar fi formulat obiecțiuni împotriva raportului de expertiză astfel întocmit, nici că ar fi invocat în fața instanțelor naționale argumentul referitor la imposibilitatea sa de a identifica bunul. Abia în faza de executare a fost invocat acest motiv de către autoritățile administrative (...). În aceste condiții, Curtea apreciază că a accepta un astfel de argument ar însemna să admită că, în cauza de față, administrația ar fi putut să se sustragă de la executarea unei decizii judecătorești invocând pur și simplu imposibilitatea sa de a identifica bunul (*Ioannidou-Mouzaka c. Greciei*, cererea nr. 75.898/01, § 33, 29 septembrie 2005; *Tăculescu și alții c. României*, cererea nr. 16.947/03, § 36, 1 aprilie 2008) *(CEDO, Hotărârea din 23 iunie 2009, pronunțată în cauza Paula Constantinescu c. României, publicată în M. Of. nr. 269 din 26 aprilie 2010).*

Art. 627. Rolul activ al executorului judecătoresc

(1) În tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

(2) Dacă socotește că este în interesul executării, executorul judecătoresc îi va cere debitorului, în condițiile legii, lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare.

(3) Refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare, precum și darea cu rea-credință de informații incomplete atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum și aplicarea sancțiunii prevăzute la art. 188 alin. (2).

Comentariu

1. **Rolul activ** al organelor judiciare și de executare silită este un alt principiu fundamental al procesului civil[1]. Textul comentat se ocupă doar de rolul activ al executorului judecătoresc[2] și, *mutatis mutandis*, al altui organ de executare silită, constituind un complement necesar al art. 22, rezervat rolului activ al judecătorului. Acest text trebuie

[1] A se vedea, pentru rolul activ al judecătorului în procesul civil, V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 22.

[2] A se vedea, pentru amănunte: S. Spinei, *Principii ale executării silite în lumina prevederilor Noului Cod de procedură civilă și ale legislației conexe*, în vol. „*In honorem* Al. Bacaci, O. Ungureanu", Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 362-363; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 32-33. *Cf.* I. Leș, *Rolul executorului judecătoresc în viziunea proiectului Codului de procedură civilă*, în RRES nr. 1-2/2008, p. 9 și urm.

coroborat şi cu alte prevederi ale Codului, precum cele cuprinse în art. 660 privitoare la îndatorirea terţilor de a da informaţiile necesare executării la cererea executorului judecătoresc sau în art. 731 referitoare la extinderea urmăririi şi la alte bunuri ale debitorului decât cele indicate iniţial de creditor.

2. În ce constă rolul activ al executorului judecătoresc? Legea prevede, în primul rând, îndatorirea executorului de a stărui, prin toate mijloacele, în realizarea integrală, promptă şi efectivă a drepturilor creditorului, care nu poate fi solicitat să-şi dea concursul decât în cazurile şi condiţiile anume prevăzute de lege (a se vedea, de exemplu, art. 670 privind obligaţia de a avansa cheltuielile de executare).

În al doilea rând, executorul judecătoresc este acela care alege recurgerea succesivă sau simultană la formele şi modalităţile de executare, încuviinţate de către instanţa de executare, ţinând seama de eficacitatea acestora, de valoarea creanţei executate, inclusiv de eventuala opţiune a creditorului, dar şi de poziţia debitorului, fără ca procedurile respective să fie excesiv de costisitoare sau, după caz, abuzive. Spre exemplu, dacă obligaţia ar fi realizabilă prin simpla poprire a veniturilor debitorului sau ale unei terţe persoane, declanşarea şi a altor proceduri de urmărire silită devine inutilă, iar cheltuielile respective nu pot fi puse în sarcina debitorului.

În al treilea rând, în vederea trecerii la executarea silită, executorul judecătoresc poate cere lămuriri şi debitorului, care este ţinut să le dea în scris, arătând veniturile şi bunurile sale proprii, inclusiv pe cele aflate în proprietate comună pe cote-părţi sau în devălmăşie. Refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da informaţiile cerute sau, după caz, darea cu rea-credinţă de informaţii incomplete sau false atrag răspunderea civilă delictuală a acestuia pentru toate prejudiciile cauzate[1], inclusiv aplicarea unei amenzi judiciare de la 100 la 1.000 lei, în condiţiile art. 188 alin. (2) NCPC. Tot astfel, cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori deţin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, potrivit legii, au datoria să comunice în scris, la cererea executorului, toate informaţiile necesare pentru efectuarea executării [art. 660 alin. (1) NCPC].

În al patrulea rând, executorul judecătoresc trebuie să-i ceară debitorului să execute de bunăvoie obligaţia stabilită în titlul executoriu, cu toate accesoriile sale, arătându-i consecinţele la care se expune, dacă refuză în continuare să-şi îndeplinească obligaţia respectivă. De regulă, acest lucru se realizează prin somaţia de plată făcută debitorului.

În al cincilea rând, executorul poate dispune introducerea din oficiu în procedura execuţională a unor terţe persoane, care dobândesc calitatea de părţi. Spre exemplu, atunci când se urmăreşte de creditor numai terţul garant (fideiusor ori garant ipotecar), executorul este obligat să-l introducă *ex officio* şi pe debitorul principal şi să-i comunice toate actele de executare [art. 648 alin. (2) NCPC].

În fine, executorul judecătoresc este dator să-l informeze pe debitor şi cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare şi, evident, la componenţa şi modul de determinare a acestora.

---

[1] În condiţiile art. 1.357 şi urm. NCC (răspunderea pentru fapta proprie).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Rolul activ al executorului judecătoresc trebuie exercitat pe toată durata executării silite.

Acest rol activ nu este însă nelimitat, ci trebuie exercitat în limitele legii, ale ordinii publice şi bunelor moravuri, cu respectarea drepturilor creditorului şi debitorului, precum şi ale celorlalţi participanţi. Astfel, legea prevede că veniturile şi bunurile urmăribile ale debitorului pot fi urmărite şi valorificate numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorului [art. 629 alin. (1) NCPC].

Nerespectarea de către executor a îndatoririlor sale legale atrage răspunderea civilă, disciplinară sau penală, după caz.

4. După cum am arătat, art. 627 este un text de principiu, care se aplică, *mutatis mutandis*, şi atunci când executarea silită se realizează de către alte organe de executare silită (cum este cazul executorilor fiscali).

Art. 628. Obligaţiile susceptibile de executare silită

(1) Pot fi executate silit obligaţiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinţei acestuia, desfiinţarea unei construcţii, a unei plantaţii ori a altei lucrări, încredinţarea minorului, stabilirea locuinţei şi vizitarea acestuia sau în luarea unei alte măsuri stabilite prin titlul executoriu.

(2) În cazul în care prin titlul executoriu au fost stipulate ori acordate dobânzi, penalităţi sau alte sume, care se cuvin creditorului, fără să fi fost stabilit cuantumul acestora, ele vor fi calculate de executorul judecătoresc, potrivit legii.

(3) De asemenea, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, poate actualiza valoarea obligaţiei principale stabilite în bani, indiferent de izvorul ei, potrivit criteriilor cuprinse în titlul executoriu. În cazul în care titlul executoriu nu conţine niciun asemenea criteriu, executorul judecătoresc va proceda, la cererea creditorului, la actualizare în funcţie de rata inflaţiei, calculată de la data când hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul celorlalte titluri executorii, de la data când creanţa a devenit exigibilă şi până la data plăţii efective a obligaţiei cuprinse în oricare dintre aceste titluri.

(4) Dacă titlul executoriu nu cuprinde dobânzi, penalităţi sau alte sume, însă ele se cuvin de plin drept creditorului, potrivit art. 1.535 din Codul civil sau altor dispoziţii legale speciale, acestea vor fi stabilite de către instanţa de executare la cererea creditorului, prin încheiere dată cu citarea părţilor.

(5) Pentru sumele stabilite potrivit prezentului articol, încheierea instanţei de executare sau a executorului judecătoresc constituie titlu executoriu, fără a fi necesară învestirea cu formulă executorie.

Comentariu

1. Textul se referă la prestaţiile susceptibile de a fi executate silit, iar *nu* la condiţiile legale (*condiciones iuris*) necesare pentru ca obligaţiile să fie aduse la îndeplinire pe cale de executare silită, precum şi la cuantumul obligaţiilor băneşti susceptibile de a fi executat silit.

2. Sunt supuse executării silite orice obligaţii de a da, a face sau a nu face ceva, indiferent de izvorul lor şi indiferent de caracterul lor patrimonial sau nepatrimonial.

Într-adevăr, potrivit alin. (1) al art. 628, sunt supuse executării silite obligaţiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinţei acestuia,

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

desfiinţarea unei construcţii, plantaţii ori altei lucrări sau, după caz, în luarea unei alte măsuri admise de lege (spre exemplu, executarea unei obligaţii de *a face*, precum edificarea unei construcţii, prestarea unui serviciu, înscrierea sau radierea unui drept, eliberarea unei autorizaţii, întocmirea unui înscris, încredinţarea unui minor, vizitarea acestuia etc.).

3. *Nu* interesează *izvorul* obligaţiei, contractual sau extracontractual, nici *caracterul* sau *natura* acţiunii condamnatorii: acţiune reală, acţiune personală, patrimonială sau extrapatrimonială, mobiliară sau imobiliară, în realizare sau constitutivă de drepturi.

De reţinut că nu trebuie confundate părţile din procedura cognitională cu părţile din procedura execuţională. În primul caz, reclamant poate fi proprietarul sau titularul altui drept real principal sau accesoriu, creditorul sau cesionarul unei creanţe, titularul unui drept al personalităţii etc., iar pârât este, în mod corespunzător, uzurpatorul sau contestatorul dreptului de proprietate sau al altui drept real al reclamantului, debitorului creanţei iniţiale sau cedate, cel care a adus atingere unui drept al personalităţii ş.a.m.d.[1]. În al doilea caz, dimpotrivă, creditor este titularul dreptului recunoscut sau atribuit prin titlul executoriu, iar debitor, cel obligat la realizarea lui, indiferent dacă este vorba de un drept real sau de creanţă, patrimonial sau extrapatrimonial[2].

4. Executarea silită se întinde la toate obligaţiile cuprinse în titlul executoriu, inclusiv obligaţiile accesorii obligaţiei principale, cum ar fi dobânzi, penalităţi, cheltuieli de judecată etc.

În acest caz, atunci când cuantumul acestora nu este stabilit în titlul executoriu, deoarece, spre exemplu, dobânzile au fost acordate şi în continuare, respectiv de la data judecăţii şi până la plata efectivă a datoriei principale, acest cuantum va fi stabilit de către executorul judecătoresc [art. 628 alin. (2)], fie pe baza criteriilor stabilite ori reţinute în titlul executoriu, fie, în lipsa acestor criterii, pe baza criteriilor legale, dacă există (de exemplu, dacă este vorba de dobânzi moratorii în cazul obligaţiilor băneşti, dacă înainte de scadenţă debitorul datora dobânzi mai mari decât dobânda legală, daunele moratorii sunt datorate la nivelul aplicabil înainte de scadenţă, iar dacă debitorul datorează, în schimb, doar dobânda legală, aceasta este calculată potrivit legii[3]). Dobânzile se calculează însă până la data fixată pentru depunerea titlurilor de creanţă, în vederea distribuirii între creditorii următori, iar nu până la data plăţii efective a acestora (art. 872 NCPC).

5. De asemenea, creditorul are dreptul la actualizarea valorii obligaţiei principale stabilite în bani, indiferent de izvorul ei, contractual sau extracontractual. În acest caz, executorul judecătoresc poate actualiza debitul principal, fie potrivit criteriilor prevăzute în titlul executoriu, fie, în lipsă, în funcţie de rata inflaţiei, calculată de la data când hotărârea judecătorească (sau arbitrală) a devenit executorie ori, în cazul celorlalte titluri executorii (de exemplu, titlurile de credit sau înscrisurile notariale), de la data când creanţa a devenit exigibilă şi până la data plăţii efective a obligaţiei băneşti principale [art. 628 alin. (3)],

---

[1] A se vedea art. 36 NCPC (*Calitatea procesuală*) şi comentariul aferent, *supra*, vol. I.

[2] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 645 NCPC.

[3] A se vedea art. 2-8 din O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, publicată în M. Of. nr. 607 din 29 august 2011. A se vedea şi art. 872 NCPC privind încetarea de plin drept a curgerii dobânzilor.

care poate fi (de cele mai multe ori, însă, desigur, nu întotdeauna) însăşi data eliberării sau distribuirii sumei obţinute din valorificarea bunurilor urmărite de executor. Dreptul la actualizarea obligaţiilor băneşti derivă din dreptul creditorului de a obţine executarea integrală a obligaţiei pecuniare (art. 1.516, art. 1.531 NCC), a cărei valoare poate fi micşorată din cauza inflaţiei[1)].

6. Operaţiunile de calculare sau actualizare a unor sume de bani vizate de art. 628 alin. (2) şi (3) au un caracter **tehnic** (contabil)[2)], iar nu judiciar, astfel încât atribuirea în competenţa executorului judecătoresc nu încalcă principiul constituţional al realizării justiţiei numai prin instanţele judecătoreşti[3)].

Desigur, aceste calcule pot fi solicitate şi pe calea unei acţiuni de drept comun[4)], dar nu prin procedura specială privind îndreptarea sau completarea unei hotărâri judecătoreşti[5)].

7. Este posibil ca titlul executoriu să nu cuprindă şi obligaţia de a plăti dobânzi şi alte accesorii debitului principal deoarece reclamantul o omis să le solicite ori, deşi le-a solicitat, judecătorul a omis să se pronunţe. În acest caz, spre a evita un proces obişnuit, mai lung şi, de regulă, mai costisitor, art. 628 alin. (4), introdus prin Legea nr. 138/2014, prevede că, atunci când titlul executoriu nu cuprinde şi obligaţia de a plăti dobânzi, penalităţi sau alte sume cu titlu accesoriu, iar acestea se cuvin de plin drept, potrivit art. 1.535 NCC (dreptul la dobânda contractuală sau legală, în cazul obligaţiilor băneşti neexecutate la scadenţă) sau altor dispoziţii legale, acestea vor fi stabilite de către instanţa de executare, în cadrul unei proceduri sumare, prin încheiere dată cu citarea părţilor[6)].

Cererea creditorului poate fi formulată oricând în termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită, atât înainte, cât şi după începerea executării silite.

[1)] Cu privire la dreptul la reactualizarea creanţei din perspectiva dreptului la un proces echitabil şi a dreptului la respectarea bunurilor, a se vedea CEDO, Hotărârea din 28 iunie 2005, pronunţată în cauza *Virgil Popescu c. României*, publicată în M. Of. nr. 396 din 8 mai 2006.

[2)] În sensul că „operaţia de actualizare efectuată de executorul judecătoresc întruneşte elementele unui act juridic administrativ", a se vedea, de exemplu: Decizia Curţii Constituţionale nr. 1.339 din 9 decembrie 2008 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 371^{1-8} şi art. 373^{1-4} din Codul de procedură civilă (1865), publicată în M. Of. nr. 80 din 11 februarie 2009; Decizia Curţii Constituţionale nr. 1.362 din 11 decembrie 2008, publicată în M. Of. nr. 75 din 9 februarie 2009.

[3)] În acest sens, a se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 323 din 9 septembrie 2003, în RDC nr. 4/2004, p. 288. În acelaşi sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 895.

[4)] În acest sens, a se vedea ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 204/2005, *apud* I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 986. Instanţa supremă a statuat prin această decizie că, „în temeiul principiului constituţional al accesului liber la justiţie, acţiunea adresată instanţei, de creditor, pentru actualizarea obligaţiei stabilite în bani prin hotărâre judecătorească definitivă şi irevocabilă, este admisibilă, chiar dacă există şi posibilitatea reglementată de art. 371^2 C. pr. civ. [art. 628 alin. (3) NCPC – n.n., M.N.], de a se face actualizarea prin executorul judecătoresc". Rămâne, desigur, problema suportării de către debitor a cheltuielilor de judecată, care, dacă sunt excesive, n-ar trebui să-i fie imputabile.

[5)] A se vedea ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 4008/2005, în *BJ 2005*, p. 581, prin care s-a apreciat, în mod just, că „prin procedura reglementată prin art. 281-281^3 C. pr. civ. [art. 442-447 NCPC – n.n.] nu se poate completa hotărârea – a cărei executare silită s-a încuviinţat – prin adăugare, la dispoziţiile hotărârii, a actualizării creanţelor care n-au făcut obiectul judecăţii".

[6)] Pentru daune suplimentare, de exemplu, dobânzile legale pentru întârzierea la plata debitului principal [art. 1.535 alin. (3) NCC], creditorul trebuie să obţină un titlu executoriu separat.

8. Legea prevede că, pentru sumele stabilite de executor în baza art. 628, încheierea constituie *titlu executoriu*, astfel încât nu se pune problema recurgerii la vreo procedură specială în acest scop. Evident că aceste sume pot fi contestate de către debitor (sau alte persoane interesate, de exemplu, creditorii intervenienți), pe calea *contestației la executare* (art. 712 NCPC).

Decizii ale Curții Constituționale

1. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 371^2 alin. 3 C. pr. civ. [art. 628 alin. (2) și (3) NCPC – n.n.], care au următorul conținut: *„Dacă titlul executoriu conține suficiente criterii în funcție de care organul de executare poate actualiza valoarea obligației stabilite în bani, indiferent de natura ei, se va proceda și la actualizarea ei. În cazul în care titlul executoriu nu conține niciun criteriu, organul de executare va proceda la actualizare în funcție de cursul monedei în care se face plata, determinat la data plății efective a obligației cuprinse în titlul executoriu"*.

Dispozițiile din Constituția României la care se referă autorul excepției au următorul conținut:

- Art. 16: *„(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) Nimeni nu este mai presus de lege";

- Art. 125 [în prezent, art. 126 – n.n.]: *„(1) Justiția se realizează prin Curtea Supremă de Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.*

(2) Este interzisă înființarea de instanțe extraordinare.

(3) Competența și procedura de judecată sunt stabilite de lege".

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea constată că prevederile 371^2 alin. 3 C. pr. civ. [art. 628 alin. (2) și (3) NCPC – n.n.] nu contravin art. 16 și art. 125 [în prezent, art. 126 – n.n.] din Constituție.

Dispozițiile criticate nu reglementează o procedură de competența instanțelor judecătorești, ci o procedură execuțională, dată în mod firesc în sarcina organului de executare. În cadrul acestei proceduri, executorul judecătoresc nu are de soluționat un litigiu, ci de stabilit valoarea actualizată a obligațiilor de plată, potrivit elementelor și criteriilor cuprinse în titlul executoriu. Sub acest aspect, operația de actualizare efectuată de executorul judecătoresc întrunește elementele unui act juridic administrativ, care nu este supus principiilor procesual civile privind publicitatea și contradictorialitatea. Împotriva acestui act, persoana care se consideră vătămată în drepturile sale – debitorul sau creditorul obligației de plată – are deschisă calea contestației la executare, potrivit art. 399-404 C. pr. civ. [art. 712-720 NCPC – n.n.].

Curtea constată că nu poate fi primită nici critica privind încălcarea art. 16 din Constituție, critică potrivit căreia prin exceptarea de la plata taxei de timbru a operației de actualizare efectuate de executorul judecătoresc s-ar crea discriminări între participanții la procesul civil. Întrucât textul de lege criticat nu are ca obiect reglementarea taxelor judiciare de timbru în cadrul activității execuționale, această problemă formând obiectul unui alt act normativ, și anume al Legii nr. 146/1997 [în prezent, înlocuită cu O.U.G. nr. 80/2013 – n.n.], Curtea apreciază că art. 16 din Constituție, din perspectiva argumentelor invocate, nu are legătură cu excepția supusă controlului de constituționalitate, aceasta urmând să fie respinsă și sub acest aspect *(Curtea Constituțională, Decizia nr. 177 din 18 iunie 2002 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 371^2 alin. 3 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 520 din 18 iulie 2002)*.

Notă: Jurisprudența instanței constituționale este constantă. A se vedea, *exempli gratia*: Decizia Curții Constituționale nr. 615 din 6 mai 2010, publicată în M. Of. nr. 387 din 11 iunie 2010; Decizia Curții Constituționale nr. 1.362 din 11 decembrie 2008, publicată în M. Of. nr. 75 din 9 februarie 2009 etc.

2. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea nu reține – *inter alia* – nici critica de neconstituționalitate privind conferirea unor puteri jurisdicționale organelor de executare, prin art. 371² alin. 3 C. pr. civ. [art. 628 alin. (3) NCPC – n.n.], încălcându-se astfel dispozițiile art. 125 din Constituție [în prezent, art. 126 – n.n.]. În legătură cu această susținere, Curtea constată că actualizarea, de către organul de executare, a valorii obligației stabilite în bani, în raport cu criteriile cuprinse în titlul executoriu sau, în lipsa acestor criterii, în funcție de cursul monedei în care se face plata, reglementată în cuprinsul textului de lege criticat, nu înseamnă un capăt de cerere distinct față de acțiunea introdusă la instanța de judecată. Aceasta este doar o modalitate tehnică de echivalare a obligației stabilite în bani, prin titlul executoriu, cu valoarea reală a acesteia din momentul executării silite – moment care poate fi destul de îndepărtat – având ca scop evitarea perpetuării unor litigii care au ca sorginte aceeași obligație stabilită în bani, dar a cărei valoare reală se schimbă ulterior, datorită inflației *(Curtea Constituțională, Decizia nr. 247 din 17 septembrie 2002, publicată în M. Of. nr. 767 din 22 octombrie 2002)*.

3. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate, potrivit căreia dispozițiile legale criticate ar contraveni prevederilor art. 125 din Constituție [în prezent, art. 126 – n.n., M.N.], referitoare la înfăptuirea justiției numai prin Curtea Supremă de Justiție [actualmente, Înalta Curte de Casație și Justiție – n.n.] și prin celelalte instanțe judecătorești, Curtea constată că aceasta nu este întemeiată, întrucât reactualizarea valorii obligației de plată nu constituie un act de judecată, ci o operațiune tehnico-administrativă compatibilă cu natura organului care o efectuează, și anume executorul judecătoresc. Nu se poate reține, așadar [...], că o activitate de judecată a fost transferată în competența unui organ administrativ și nici că prin dispozițiile legale criticate se încalcă principiul publicității ședințelor de judecată, consacrat de prevederile art. 126 din Constituție [în prezent, art. 127 – n.n., M.N.] *(Curtea Constituțională. Decizia nr. 323 din 9 septembrie 2003, publicată în M. Of. nr. 789 din 10 noiembrie 2003, în RDC nr. 4/2004, p. 288)*.

Art. 629. Veniturile și bunurile supuse executării

(1) Veniturile și bunurile debitorului pot fi supuse executării silite dacă, potrivit legii, sunt urmăribile și numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor.

(2) Bunurile supuse unui regim special de circulație pot fi urmărite numai cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

Comentariu

1. **Textul legal** nu se ocupă de toate bunurile care pot face obiectul executării silite, cum sugerează denumirea marginală, ci numai de bunurile urmăribile care aparțin debitorului și care constituie garanția comună a creditorilor, potrivit art. 2.324 NCC[1)]. Aceste bunuri fac obiectul executării silite *indirecte*, căci nu poartă asupra însuși obiectului prestației datorate de debitor stabilite prin însuși titlul executoriu, ci asupra bunurilor mobile sau imobile ale

[1)] Cu privire la problematica art. 2.324 NCC (corespondentul art. 1.718 C. civ. 1864), a se vedea, pe larg, R. Rizoiu, *Garanția comună a creditorilor în Noul Cod civil*, în RRDP nr. 1/2012, pp. 170-222.

debitorului susceptibile de urmărire silită şi de prefacere în bani în vederea îndestulării creditorului[1].

Sunt supuse executării silite indirecte *numai* bunurile urmăribile ale debitorului şi numai în măsura necesară realizării drepturilor creditorilor. Ambele condiţii sunt cumulative, iar nu alternative. În consecinţă, debitorul şi orice altă persoană interesată pot contesta atât caracterul *sesizabil* al bunurilor debitorului[2], cât şi caracterul *excesiv* al urmăririi silite.

2. Bunurile urmăribile sunt toate bunurile mobile şi imobile, corporale şi incorporabile susceptibile de urmărire silită mobiliară sau imobiliară, după caz.

Nu sunt urmăribile, deci sunt insesizabile:

- bunurile *inalienabile*, legal sau convenţional, deoarece orice bun inalienabil este, în acelaşi timp, şi insesizabil[3];

- bunurile declarate de *lege* insesizabile condiţionat sau, după caz, necondiţionat [art. 727-730, art. 781 alin. (5), art. 813 alin. (4) şi (5), art. 816 alin. (1) NCPC; art. 2.324 alin. (2) NCC];

- bunurile declarate de *părţi* insesizabile, condiţionat sau necondiţionat (art. 2.325, art. 2.329 NCC).

3. Bunurile care *circulă* în condiţii speciale nu pot fi urmărite decât cu respectarea condiţiilor prevăzute de lege. Este cazul, spre exemplu, al bunurilor care circulă în condiţii restrictive (arme, muniţii, explozibil)[4], al metalelor şi pietrelor preţioase[5], al bunurilor mobile culturale[6], al acţiunilor sau părţilor sociale (titluri de valoare)[7], al titlurilor de credit (cambii, bilete la ordin, cecuri etc.)[8] şi al altora asemenea. Noul Cod face aplicaţia acestei dispoziţii legale.

---

[1] Cu privire la distincţia dintre executarea silită directă (în natură) şi executarea silită indirectă sau prin echivalent, a se vedea, de exemplu, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 50.

[2] Desigur, pot fi urmărite şi bunurile *terţului garant* (cauţiunea reală), în condiţiile legii. A se vedea art. 648 NCPC.

[3] „Toate bunurile care sunt, potrivit legii, inalienabile sunt insesizabile" [art. 2.329 alin. (2) NCC]. Sunt inalienabile *legal*, pe durată determinată sau nedeterminată, bunurile anume prevăzute de lege (de exemplu, bunurile proprietate publică). Inalienabilitatea legală nu trebuie confundată cu incapacitatea legală de folosinţă (de a încheia anumite acte juridice civile); pentru o discuţie pe această temă, a se vedea I. Popa (I), L. Stănciulescu (II), M. Nicolae (III), *Discuţii privind interdicţiile legale de înstrăinare a unor bunuri imobiliare*, în Dreptul nr. 7/2001, pp. 31-59.

De asemenea, sunt inalienabile *convenţional*, însă numai pe durată determinată, bunurile indisponibilizate în baza unui act juridic, însă numai dacă există un interes serios şi legitim (art. 626-629 NCC). Cu privire la clauzele de inalienabilitate, a se vedea, de exemplu, V. Stoica, *Clauza voluntară de inalienabilitate*, în RRDP nr. 1/2013, pp. 33-56.

[4] A se vedea Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor şi muniţiilor, republicată în M. Of. nr. 425 din 10 iunie 2014.

[5] A se vedea O.U.G. nr. 190/2000, republicată în M. Of. nr. 77 din 29 ianuarie 2004, cu modificările ulterioare.

[6] A se vedea Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil, republicată în M. Of. nr. 259 din 9 aprilie 2014.

[7] A se vedea Legea nr. 297/2004 privind piaţa de capital, publicată în M. Of. nr. 571 din 29 iunie 2004, cu modificările ulterioare.

[8] A se vedea: Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin, publicată în M. Of. nr. 100 din 1 mai 1934, cu mod. ulterioare; Legea nr. 59/1934 asupra cecului, publicată în M. Of. nr. 100 din 1 mai 1934, cu modificările ulterioare.

Jurisprudență

Împrejurarea că locuința supusă executării figurează înscrisă în registrul agricol este neconcludentă cu privire la dreptul de proprietate al debitorului asupra acesteia, dovada urmând a fi făcută pe baza titlului de proprietate *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 339/1984, în CD 1984, p. 210)*.

Art. 630. Înțelegeri privind efectuarea executării

În tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul și debitorul pot conveni ca aceasta să se efectueze, în total sau în parte, numai asupra veniturilor bănești sau altor bunuri ale debitorului, ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială sau ca plata obligației să se facă în alt mod admis de lege.

Comentariu

1. **Principiul disponibilității părților** – expresie, în domeniul procesual, a autonomiei private (*in specie*, a libertății de a dispune de drepturile proprii; *cf.* art. 12 NCC) – se manifestă nu numai în faza judecății, ci și în aceea a executării silite, cum este și logic și firesc[1]. În aplicarea acestui principiu, textul comentat[2] prevede că, în tot cursul executării silite, creditorul și debitorul, sub supravegherea executorului judecătoresc, pot conveni asupra procedurii, în limitele și condițiile prevăzute de lege.

2. Principalele **înțelegeri** dintre creditor și debitor pot purta asupra obiectului executării silite sau modalităților juridice de executare ori a modurilor de stingere a creanței.

Astfel, părțile pot conveni ca urmărirea silită să poarte doar asupra anumitor bunuri (venituri, alte bunuri incorporale, bunuri corporale mobile sau imobile), ca urmărirea să se facă prin poprire, prin vânzare directă, vânzare amiabilă sau vânzare la licitație pe anumite piețe sau la un anumit preț de pornire a licitației, după cum aceleași părți pot conveni diverse modalități de stingere a obligației (prin darea în plată a altor bunuri).

De asemenea, părțile pot temporiza urmărirea silită, prin suspendarea acesteia, sau creditorul poate renunța la o parte din datorie, în schimbul plății imediate a acesteia în natură sau prin darea în plată.

3. Aceste înțelegeri nu sunt supuse unor cerințe de formă *ad validitatem*, dar trebuie încheiate în scris, pentru a fi dovedite, ori cel puțin consemnate de executorul judecătoresc într-un proces-verbal semnat și de părți[3].

Ele *nu* trebuie însă semnate de executor sau, după caz, înregistrate în registrele biroului său, sintagma „sub supravegherea executorului" nesemnificând o asemenea cerință de validitate sau eficacitate[4], ci doar dreptul și îndatorirea executorului judecătoresc de a

---

[1] A se vedea textul de principiu, art. 9 NCPC, și, pentru amănunte, V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 9.

[2] Reglementarea nu este nouă. A se vedea, cu un conținut similar, fostul art. 371[4] C. pr. civ. 1865 (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 459/2006).

[3] În același sens, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 100.

[4] *Contra*, a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 965. Autorii, îmbrățișând un punct de vedere deja formulat în literatura de specialitate, opinează că „la încheierea unei asemenea convenții

cenzura aceste înţelegeri, dacă au un obiect ilicit sau contrar bunelor moravuri. În caz contrar, el este ţinut să respecte convenţiile respective, în baza principiului *pacta sunt servanda* (art. 1.270 NCC).

Aceste înţelegeri (convenţii) scrise, dacă sunt consemnate de executor într-un proces-verbal (sau într-o încheiere) având valoarea unui înscris autentic ori dacă dobândesc dată certă, în vreuna dintre modalităţile prevăzute de lege (art. 278 NCPC), sunt *opozabile* şi terţilor (în măsura în care opozabilitatea este legal condiţionată de cerinţa datei certe).

Jurisprudenţă

Creditorul are latitudinea de a-şi alege bunurile asupra cărora face executarea, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege, printre care: între părţi a intervenit o convenţie de executare a veniturilor (art. 371[4] C. pr. civ.); înaintea imobilelor se urmăresc bunurile mobile, dacă debitorul este minor sau pus sub interdicţie (art. 491 C. pr. civ.) [art. 816 NCPC – n.n., M.N.]; veniturile debitorului sunt suficiente pentru plata integrală a datoriei în maximum 6 luni (art. 499 C. pr. civ.) [art. 824 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.] (*ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 2967/2004, disponibilă la adresa www.scj.ro*).

Art. 631. Domeniu de aplicare

(1) Executarea silită poate fi pornită împotriva oricărei persoane fizice sau persoane juridice, de drept public sau de drept privat, cu excepţia acelora care beneficiază, în condiţiile legii, de imunitate de executare.

(2) Dispoziţiile prezentei cărţi constituie dreptul comun în materie de executare silită, indiferent de izvorul sau de natura obligaţiilor cuprinse în titlul executoriu ori de calitatea juridică a părţilor.

Comentariu

1. Dispoziţiile Cărţii a V-a din NCPC constituie **dreptul comun** în materie de executare silită, indiferent de izvorul sau natura obligaţiilor cuprinse în titlul executoriu ori de calitatea părţilor, profesionişti sau neprofesionişti, persoane fizice sau persoane juridice, de drept public sau de drept privat.

Textul face aplicaţia dispoziţiilor art. 2 din Noul Cod, potrivit cărora prevederile acestuia constituie procedura de drept comun în materie civilă, precum şi în alte materii, în măsura în care legile procesuale care le reglementează nu cuprind dispoziţii contrare[1)].

executorul judecătoresc trebuie să aibă un rol activ, colaborând şi dând ajutor efectiv părţilor, aspect care trebuie materializat în corpul convenţiei, iar pentru dovadă, numai **semnarea convenţiei de către organul de executare şi înregistrarea acesteia în registrele biroului** satisfac exigenţa de fond şi de formă a dispoziţiei referitoare la încheierea convenţiei «sub supravegherea organului de executare»"). O asemenea cerinţă este, ni se pare, vădit excesivă, deoarece sintagma „sub supravegherea executorului judecătoresc" nu poate merge până acolo încât executorul să intervină în convenţia părţilor, nesocotind principiul libertăţii contractuale, ori eficacitatea acesteia să presupună contrasemnarea (ori înregistrarea) convenţiei de către executor. Acesta trebuie doar să vegheze ca limitele libertăţii contractuale să nu fie încălcate.

[1)] A se vedea, pentru detalii, V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariu *sub* art. 2. Cu privire la funcţiile dreptului comun, în general, a se vedea M. Nicolae, *Noul Cod civil între dreptul comun şi dreptul privat*

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARY LIBRARY

In concreto, prevederile Cărţii a V-a constituie dreptul comun:
- în materia executărilor silite individuale speciale, precum executarea silită a creanţelor fiscale, reglementată de Codul de procedură fiscală[1];
- în materia executărilor silite concursuale (şi egalitare), în speţă, a procedurilor falimentare reglementate de Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă[2] sau O.U.G. nr. 46/2013 privind criza financiară şi insolvenţa unităţilor administrativ-teritoriale[3].

2. Dreptul de a cere executarea silită este un drept procesual fundamental, recunoscut în mod egal, fără nicio discriminare, oricărei persoane fizice sau juridice, de drept public sau de drept privat.

Fiind vorba de un drept procesual fundamental, opozabil *erga omnes*, el poate fi exercitat contra oricărui debitor persoană fizică sau persoană juridică, cu excepţia rarisimă a cazului în care debitorul s-ar bucura de *imunitatea de executare*[4].

Imunitatea de executare este o parte a imunităţii de jurisdicţie şi trebuie să fie expres prevăzută de lege sau de tratate şi convenţii internaţionale[5].

Sub acest aspect, în practica CEDO s-a statuat că neexecutarea unei hotărâri de predare a unui imobil, pe motiv că cei care locuiesc beneficiază de imunitate de jurisdicţie, a împiedicat reclamantul să se bucure de atributele dreptului de proprietate asupra bunului, iar existenţa unei eventuale imunităţi diplomatice nu poate împiedica transferul dreptului de proprietate în baza unei hotărâri definitive, deoarece acesta nu implică, prin el însuşi, evacuarea locatarului, care, în caz, de litigiu, se poate prevala de mijloacele sale de apărare,

---

comun, în vol. omagial „*In honorem* Corneliu Bîrsan", Ed. Hamangiu & Revista „Dreptul", Bucureşti, 2013, p. 29 şi urm.

[1] V. şi art. 3 alin. (2) C. pr. fisc. (Legea nr. 207/2015).

[2] Publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014. De asemenea, se admite că, în absenţa unor dispoziţii speciale, derogatorii, normele NCPC vor fi aplicabile şi unor forme de executare silită privată, precum executarea ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului ipotecat (art. 2.445 NCC). În acest sens, a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 965.

[3] Publicată în M. Of. nr. 299 din 24 mai 2013.

[4] A se vedea şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 897-898.

[5] A se vedea: Convenţia cu privire la relaţiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961 (ratificată prin Decretul nr. 566/1968, publicat în B. Of. nr. 89 din 8 iulie 1968); Convenţia Naţiunilor Unite cu privire la imunităţile de jurisdicţie ale statelor şi ale bunurilor acestora din 2004 (ratificată de România prin Legea nr. 438/2006, publicată în M. Of. nr. 1.008 din 19 decembrie 2006); Convenţia cu privire la privilegiile şi imunităţile instituţiilor specializate, adoptată la New York la 21 noiembrie 1947 (la care România a aderat prin Decretul nr. 343/1970, publicat în B. Of. nr. 91 din 27 iulie 1970); Acordul dintre Guvernul României şi Comisia Comunităţilor Europene privind stabilirea de privilegii şi imunităţi pentru delegaţia Comisiei Comunităţilor Europene în România (H.G. nr. 70/1993, publicată în M. Of. nr. 49 din 4 martie 1993); Acordul general asupra privilegiilor şi imunităţilor Consiliului Europei, încheiat la Paris la 2 septembrie 1994 (împreună cu Protocoalele adiţionale); Acordul dintre statele-părţi la Tratatul Atlanticului de Nord cu privire la statutul forţelor lor armate (ratificat prin Legea nr. 362/2004, publicată în M. Of. nr. 845 din 15 septembrie 2004). Cu privire la imunitatea de jurisdicţie (şi executare) acordată *intuitu personæ aut materiæ*, a se vedea: V. Constantin, *Drept internaţional*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, pp. 363-368; *adde* B. Selejan-Guţan, L.M. Crăciunean, *Drept internaţional public*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, p. 180, *apud* I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 898.

inclusiv de imunitatea de jurisdicţie. În aceste condiţii, refuzul de a pune în executare o hotărâre definitivă constituie o încălcare a dreptului de acces la un tribunal[1].

Imunitatea de executare nu trebuie confundată cu regimul special al executării creanţelor băneşti stabilite prin titluri executorii, prevăzut de O.G. nr. 22/2002 privind executarea obligaţiilor de plată ale instituţiilor publice, stabilite prin titluri executorii[2], cu modificările ulterioare.

Capitolul II
Titlul executoriu

Bibliografie

G. Boroi, D.-N. Theohari, *Sinteza principalelor modificări şi completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014; I. Deleanu, *Consideraţii cu privire la titlurile executorii*, în RRDP nr. 3/2008, pp. 42-44; N. Diaconu, *Regimul juridic al titlului executoriu european pentru creanţele necontestate*, în RDC nr. 7-8/2012, pp. 7-17; Cl.C. Dinu, *Consideraţii asupra caracterului de titlu executoriu al contractului de asistenţă juridică şi formalităţile necesare în vederea punerii în executare silită a acestuia*, în RRDP nr. 5/2009, pp. 48-55; Cl.C. Dinu, *Unele aspecte cu privire la titlurile executorii reglementate în materia procedurilor civile speciale din Noul Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2012, pp. 25-45; M. Dinu, *Scurte consideraţii privind executarea silită întemeiată pe contractul de asistenţă juridică, din prisma noilor reglementări procesual civile*, în RRES nr. 1/2013, pp. 17-22; Gh. Dobrican, I. Popa, *Discuţii în legătură cu admisibilitatea convenirii de către părţi cu privire la caracterul executoriu al contractului de credit bancar*, în Dreptul nr. 4/1994, p. 29 şi urm.; I. Gârbuleţ, *Consideraţii în legătură cu caracterul executoriu al actului de adjudecare*, în RRES nr. 3-4/2008, pp. 42-52; H. Hădărău, *Aspecte privind caracterul executoriu al procesului-verbal de constatare şi sancţionare a contravenţiilor, precum şi suspendarea acestui caracter cu implicaţiile aduse de Noul Cod de procedură civilă*, volumul Conferinţei Internaţionale „Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, pp. 233-241; C. Leaua, *Sunt hotărârile arbitrale ICC Paris, cu locul arbitrajului în România, hotărâri arbitrale străine?*, disponibil pe *www.juridice.ro/185878/sunt-hotararile-arbitrale-icc-paris-cu-locul-arbitrajului-in-romania-hotarari-arbitrale-straine-html*; I. Leş, A. Stoica, *Titlul executoriu european pentru creanţele necontestate*, în RRDP nr. 2/2008, pp. 198-214; D. Matei, *Efectul executoriu al hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale*, în RDC nr. 3/1995, p. 120; D. Matei, *Efectele hotărârii judecătoreşti civile şi ale hotărârii arbitrale. Privire comparativă între codurile în vigoare şi noile coduri*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011; A. Nicolae, *Aspecte privind efectele substanţiale ale hotărârii judecătoreşti*, în RRDP nr. 2/2007, p. 99 şi urm.; A. Nicolae, *Relativitatea şi opozabilitatea efectelor hotărârii judecătoreşti*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008; E. Oprina, *Aplicarea în timp a noului Cod civil sub aspectul dispoziţiilor care conferă caracter de titlu executoriu anumitor tipuri de contracte*, în RRES nr. 2/2012, pp. 61-75;

[1] CEDO, Hotărârea din 26 iulie 2007, pronunţată în cauza *Hirschhorn c. României*, *apud* G.C. Frenţiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, p. 950, text şi nota 2.

[2] Publicată în M. Of. nr. 81 din 1 februarie 2002. Cu privire la acest regim particular, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 898-900.

E. Oprina, *Studiu asupra diferitelor categorii de titluri executorii*, în RRES nr. 1/2010, pp. 20-124; E. Oprina, *Timbrarea cererii având ca obiect întoarcerea executării silite*, în RRES nr. 2/2009, pp. 100-110; E. Oprina, *Titlul executoriu în reglementarea adusă de Legea nr. 134/2010 privind noul Cod de procedură civilă*, volumul Conferinței Internaționale „Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 81-92; V. Pătulea, *Posibilitatea constituirii titlurilor executorii prin voința părților*, în Dreptul nr. 7/1996, pp. 96-97; V. Pătulea, *Studiu în legătură cu categoriile de titluri executorii*, în Dreptul nr. 7/2005, pp. 77-100; R.-M. Popescu, *Domeniul de aplicare a Regulamentului nr. 805/2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate*, în RRES nr. 3/2013, pp. 65-75; O. Puie, *Considerații privitoare la titlurile executorii și procedura de executare în materia contenciosului administrativ*, în RRES nr. 1/2009, pp. 65-90; S.-L. Rus, *Întoarcerea executării silite*, în Dreptul nr. 10/2003, pp. 140-151; O.A. Sabău-Pop, *Actul notarial – titlu executoriu*, volumul Conferinței Internaționale „Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 149-155; A. Tabacu, *Hotărârea judecătorească, titlu executoriu potrivit noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 3/2012, pp. 131-148; A. Tabacu, *Recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în statele membre, potrivit Regulamentului (UE) nr. 1215 din 12 decembrie 2012*, în RRES nr. 1/2014, pp. 116-127; M. Tăbârcă, *Crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate*, în RRDP nr. 5/2007, pp. 212-230; M. Ursuța, *Noul Cod de procedură civilă modificat. Prezentare comparativă: sinteza noutăților și reglementărilor anterioare*, Ed. Universul Juridic, București, 2014.

Comentariu general

1. Spre deosebire de reglementarea anterioară, Noul Cod de procedură civilă consacră „titlului executoriu" un capitol distinct, având în vedere importanța sa deosebită constând în faptul că de obținerea acestuia este condiționată declanșarea urmăririi silite.

2. Codul de procedură civilă nu oferă o definiție „titlului executoriu", limitându-se doar la a enumera generic categoriile de hotărâri judecătorești sau înscrisuri care pot fundamenta executarea silită, și anume: hotărârile executorii prevăzute la art. 633, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive și alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare.

3. Titlul executoriu reprezintă acel înscris întocmit potrivit prescripțiilor legale, de către organul competent, care permite îndestularea creanței creditorului pe care o constată, prin intermediul mijloacelor procesuale organizate de lege în vederea executării silite[1)].

4. În prezent, în afara hotărârilor judecătorești, există o gamă foarte largă de înscrisuri reglementate de legi speciale cărora legea le recunoaște putere executorie.

5. O discuție aparte se impune a fi făcută în privința formalității învestirii cu formulă executorie, sub aspectul modificărilor legislative succesive intervenite cu referire la aceasta.

Astfel, *în forma inițială a Legii nr. 134/2010, publicată în Monitorul Oficial nr. 485 din 15 iulie 2010*, formalitatea învestirii cu formulă executorie coexista cu formalitatea încuviințării executării silite, din analiza comparativă a celor două proceduri rezultând o serie de paralelisme în cenzura ce urma a fi realizată de fiecare dintre instanțele implicate în derularea celor două proceduri.

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 300.

În forma în vigoare a noului Cod de procedură civilă, în perioada 15 februarie 2013-20 octombrie 2014 s-a eliminat formalitatea învestirii cu formulă executorie a hotărârilor judecătoreşti sau a altor înscrisuri prevăzute de lege pentru ca acestea să constituie titluri executorii. Pentru acest motiv, prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă s-a reconsiderat întreaga reglementare a „titlului executoriu", legiuitorul înţelegând să abandoneze formalitatea învestirii cu formulă executorie şi să menţină procedura încuviinţării executării silite, cu privire la necesitatea reintroducerii căreia instanţa de control constituţional se pronunţase anterior prin Decizia nr. 458 din 31 martie 2009[1)].

Având în vedere această regândire a normelor procesuale vizând titlul executoriu şi existenţa unui număr extrem de mare de acte normative speciale care conferau anumitor înscrisuri caracter de titlu executoriu, inclusiv prin îndeplinirea cerinţei de învestire cu formulă executorie, art. 5 din Legea nr. 76/2012 a prevăzut că dispoziţiile Codului de procedură civilă privitoare la titlurile executorii se aplică şi hotărârilor judecătoreşti sau altor înscrisuri pronunţate ori, după caz, întocmite înainte de intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă, care pot fi puse în executare chiar dacă nu au fost învestite cu formula executorie. Această dispoziţie tranzitorie cuprindea măsurile ce se instituiau cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări. Textul menţionat a fost menit să asigure, pe o perioadă determinată, corelarea celor două reglementări, astfel încât punerea în aplicare a noului act normativ să decurgă firesc şi să evite retroactivitatea acestuia sau conflictul între norme succesive (art. 54 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative).

Aşadar, chiar dacă un anumit titlu executoriu era pronunţat ori emis înainte de data intrării în vigoare a actualului Cod de procedură civilă, acesta putea fundamenta declanşarea executării silite şi în cazul în care nu a fost învestit cu formulă executorie[2)].

Pe de altă parte, în vederea asanării legislaţiei speciale, art. 10 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă a stabilit că, ori de câte ori printr-un act normativ se prevedea învestirea cu formulă executorie a unei hotărâri judecătoreşti sau a altui înscris, acestea urmau a fi puse în executare, de la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, fără a fi necesară învestirea cu formulă executorie. Acest text cuprindea o dispoziţie de punere în aplicare a actualului Cod de procedură civilă şi presupunea că, deşi în diferitele acte normative se prevedea că anumite înscrisuri trebuiau învestite cu formulă executorie pentru a constitui titluri executorii, acestea nu mai trebuiau să respecte formalitatea menţionată.

Prin urmare, art. 83 lit. k) din Legea nr. 76/2012 cuprindea o formă de abrogare implicită a dispoziţiilor din actele normative speciale care continuau să reglementeze cerinţa învestirii cu formulă executorie, în condiţiile art. 65 alin. (1) din Legea nr. 24/2000. Chiar dacă textul abrogator nu menţiona în mod expres toate datele de identificare ale dispoziţiilor normative vizate, formula legislativă cuprinsă în art. 10 din Legea nr. 76/2012 era de natură a satisface

---

[1)] Publicată în M. Of. nr. 256 din 17 aprilie 2009.

[2)] Pentru discuţii asupra principiului aplicării imediate a legii noi, dar şi a efectului retroactiv al acesteia, a se vedea *supra*, vol. I, M. Nicolae, pp. 103-106.

scopul urmărit de legiuitor şi, totodată, de a se circumscrie normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Cu toate acestea, formula executorie în sine a continuat să subziste, ca valoare simbolică, fără eficacitate intrinsecă, ci doar prin ceea ce reprezintă, şi anume crearea unei anumite stări de constrângere morală asupra debitorului în scopul de a-i impune silit acestuia conduita stabilită prin titlul executoriu şi de a-l face să suporte dificultăţile rezultate din atitudinea manifestată.

Formula era aplicată de instanţa de executare în partea finală a încheierii de încuviinţare a executării silite, integrându-se acestei din urmă formalităţi.

Începând cu intrarea în vigoare a Legii nr. 138/2014, formalitatea învestirii cu formulă executorie a fost reintrodusă ca urmare a translatării competenţei de soluţionare a cererii de încuviinţare a executării silite către executorul judecătoresc, apărând necesar, în consecinţă, să se exercite un control formal din partea instanţei de judecată asupra titlului executoriu, anterior declanşării executării silite. De menţionat este faptul că această nouă modificare legislativă a prevăzut revenirea la această formalitate numai în privinţa titlurilor executorii, altele decât hotărârile judecătoreşti.

Sub aspectul dispoziţiilor tranzitorii şi de punere în aplicare a noului act normativ, art. XI şi art. XII din Legea nr. 138/2014 prevăd că „hotărârile arbitrale sau ale altor organe cu atribuţii jurisdicţionale, cu excepţia hotărârilor judecătoreşti, precum şi alte înscrisuri pronunţate sau, după caz, întocmite înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, pot fi puse în executare silită numai dacă au fost învestite cu formula executorie prevăzută de Codul de procedură civilă" şi că, „ori de câte ori printr-un act normativ se prevede încuviinţarea de către instanţa de executare a executării silite a hotărârilor judecătoreşti, acestea vor fi puse în executare după încuviinţarea cererii de executare silită de către executorul judecătoresc competent potrivit legii". În plus, „ori de câte ori printr-un act normativ se prevede încuviinţarea de către instanţa de executare a executării silite a titlurilor executorii, altele decât hotărârile judecătoreşti, acestea vor fi puse în executare după învestirea lor cu formulă executorie de către instanţa de executare şi după încuviinţarea cererii de executare silită de către executorul judecătoresc competent potrivit legii"[1)].

În fine, la data de 4 februarie 2016, a intrat în vigoare O.U.G. nr. 1/2016, act normativ emis în contextul pronunţării de către Curtea Constituţională a Deciziei nr. 895 din 17 decembrie 2015, prin care s-a constatat neconstituţionalitatea dispoziţiilor art. 666 din Noul Cod de procedură civilă, care priveau, în esenţă, încuviinţarea executării silite de către executorul judecătoresc. Prin urmare, noua soluţie legislativă vizează readucerea cererilor de încuviinţare a executării silite în competenţa instanţelor judecătoreşti, coroborată cu eliminarea formalităţii învestirii cu formulă executorie ca cerinţă distinctă pentru constituirea titlului executoriu şi păstrarea doar a formulei în sine, ce urmează a se aplica în partea finală a încheierii de încuviinţare a executării silite.

[1)] A se vedea M. Nicolae, *supra*, Comentariu general (*ad* art. 622), pct. 8.

Art. 632. Temeiul executării silite

(1) Executarea silită se poate efectua numai în temeiul unui titlu executoriu.

(2) Constituie titluri executorii hotărârile executorii prevăzute la art. 633, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum şi orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare.

Comentariu

1. Având în vedere termenul folosit de legiuitor – *„numai"* –, rezultă că art. 632 alin. (1) este reglementat printr-o normă imperativă. Prin urmare, lipsa titlului executoriu nu permite pornirea executării silite, iar dacă totuşi s-au făcut acte de executare, se poate obţine anularea lor pe calea contestaţiei la executare.

2. Părţile nu pot atribui, prin manifestarea lor de voinţă, valoare de titlu executoriu unui înscris, faţă de dispoziţiile art. 632.

Principiul libertăţii contractuale a părţilor, consacrat de art. 1.169 din Noul Cod civil, cunoaşte limitările impuse de acelaşi text de lege, respectiv ordinea publică şi bunele moravuri, prin *„ordine publică"* înţelegându-se inclusiv ordinea de drept, iar titlurile executorii care permit declanşarea fazei executării silite interesează societatea în ansamblul său. Deşi executarea silită este guvernată de disponibilitate, realizarea practică se face numai cu concursul forţei coercitive a statului, prin punerea în funcţiune a unui ansamblu de mijloace legale de natură a restabili ordinea de drept încălcată.

3. Hotărârile executorii sunt enumerate de art. 633 NCPC, iar hotărârile definitive – de art. 634 NCPC.

În ceea ce priveşte hotărârile cu executare provizorie, acestea sunt reglementate de art. 448-449 NCPC, executarea provizorie putând fi de două feluri: de drept şi judecătorească.

4. Sunt incluse de legiuitor în categoria hotărârilor care, potrivit legii, pot fi puse în executare acele hotărâri cărora legea le recunoaşte caracter executoriu, de exemplu:

- încheierea prin care se stabilesc abaterea săvârşită, amenda şi despăgubirea de către instanţa în faţa căreia s-a săvârşit fapta sau, după caz, de către preşedintele instanţei de executare (art. 190);
- încheierea prin care se încuviinţează măsuri asigurătorii, precum şi măsuri pentru asigurarea probelor [art. 203 alin. (2)];
- încheierea prin care se stabilesc cheltuielile ocazionate de amânare în situaţia în care cel care tulbură liniştea şedinţei este însuşi apărătorul părţii, iar preşedintele îl cheamă la ordine şi, dacă, din cauza atitudinii lui, continuarea dezbaterilor nu mai este cu putinţă, procesul se amână, aplicându-se amenda judiciară prevăzută la art. 187 alin. (1) pct. 2 [art. 217 alin. (9)];
- încheierea prin care se stabilesc drepturile băneşti cuvenite martorului [art. 326 alin. (2)];
- încheierea de majorare a onorariului cuvenit experţilor [art. 339 alin. (2)];
- încheierea de admitere a cererii de asigurare [art. 361 alin. (1)];
- încheierea prin care se încuviinţează cererea în procedură necontencioasă [art. 534 alin. (1)];

- încheierea prin care se soluţionează cererea de eliberare privind sumele de bani sau alte valori ori titluri, consemnate, precum şi orice alte bunuri, păstrate la instanţă ori aflate în depozitul altuia, după caz, în legătură cu un proces [art. 539 alin. (2)];
- încheierea prin care se stabileşte cuantumul onorariilor arbitrilor şi al celorlalte cheltuieli arbitrale, precum şi modalităţile de consemnare, de avansare sau de plată (art. 598);
- încheierile pronunţate de instanţa de executare [art. 651 alin. (4)];
- încheierea de desfiinţare a popririi [art. 794 alin. (1) teza finală];
- încheierea de numire a expertului [art. 836 alin. (6)];
- încheierea prin care executorul se pronunţă asupra plăţii sumei rezultate din executare [art. 879 alin. (2)];
- încheierea prin care instanţa de executare stabileşte ce sumă urmează a fi plătită ca echivalent al valorii lucrului în cazul imposibilităţii predării acestuia [art. 892 alin. (2)];
- încheierea prin care instanţa de executare îl autorizează pe creditor să îndeplinească el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, obligaţia de a face cuprinsă în titlul executoriu, dacă debitorul refuză să o îndeplinească în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării (art. 904);
- încheierea prin care creditorul este autorizat de instanţa de executare să desfiinţeze el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, lucrările făcute de acesta împotriva obligaţiei de a nu face [art. 905 alin. (2)];
- încheierea prin care instanţa de executare fixează suma definitivă datorată creditorului, dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a amenzii civile, debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu [art. 906 alin. (6)];
- încheierea prin care se soluţionează cererea de sechestru asigurător [art. 954 alin. (2)];
- încheierea prin care se soluţionează cererea de sechestru asigurător asupra unei nave [art. 961 alin. (2)];
- ordonanţa preşedinţială [art. 997 alin. (2)];
- hotărârea primei instanţe pronunţată în cererile cu valoare redusă [art. 1.031 alin. (3)];
- hotărârea de evacuare imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu, la solicitarea locatorului sau proprietarului, dacă locatarul sau ocupantul notificat refuză să evacueze imobilul ori dacă locatarul a renunţat la dreptul său de a fi notificat şi a pierdut, din orice motive, dreptul de a folosi imobilul (art. 1.041);
- hotărârea de evacuare [art. 1.042 alin. (5)];
- hotărârea arbitrală [art. 1.121 alin. (3)];
- dispoziţiile din hotărârea arbitrală străină care privesc aspecte supuse arbitrajului ce pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului [art. 1.129 lit. e)].

5. *De lege lata*, în afara hotărârilor judecătoreşti, există o gamă foarte largă de înscrisuri reglementate de legi speciale cărora legea le recunoaşte putere executorie, precum: actele autentificate de notarul public (art. 100 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici şi activităţii notariale, republicată), contractele de credit, inclusiv contractele de garanţie reală sau personală încheiate de o instituţie de credit (art. 120 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului), contractul de credit, inclusiv contractele de garanţie reală sau personală încheiate de o instituţie financiară nebancară [art. 52 alin. (1)

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

din Legea nr. 93/2009 privind instituţiile financiare nebancare], contractul de credit ipotecar şi garanţiile reale şi personale (art. 21 din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare), actul de sancţionare în materia contravenţiilor (art. 37 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor), cambia, cecul şi biletul la ordin (art. 61 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin şi art. 53 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului), contractul de leasing (art. 8 din O.G. nr. 51/1997 privind operaţiunile de leasing şi societăţile de leasing), hotărârile Curţii Europene a Drepturilor Omului [art. 10 alin. (2) din O.G. nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în faţa Curţii Europene a Drepturilor Omului şi a Comitetului Miniştrilor ale Consiliului Europei şi regresul statului în urma hotărârilor şi convenţiilor de rezolvare pe cale amiabilă], contractele de împrumut încheiate de casele de ajutor reciproc ale pensionarilor (art. 14 din Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor), contractul de asistenţă juridică [art. 31 alin. (3) din Legea nr. 51/1995, republicată], ordinul de imputare emis de directorul penitenciarului (art. 88 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal), hotărârea Consiliului de mediere de aplicare a sancţiunii amenzii disciplinare [art. 41 alin. (3) din Legea nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator], titlurile executorii emise de Comisia Europeană sau de Consiliul Uniunii Europene (art. 256 din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene) etc.[1)].

6. Constatându-se existenţa unei lacune legislative în sensul că din enumerarea expresă a alin. (2) al textului lipsea categoria hotărârilor cu executare provizorie, prin Legea nr. 138/2014 s-a completat alin. (2), în actuala reglementare fiind incluse în rândul titlurilor executorii şi aceste hotărâri prevăzute de art. 448-449 NCPC.

De asemenea, prin Legea nr. 138/2014 s-a clarificat categoria hotărârilor executorii, prevăzându-se că acestea sunt cele reglementate de art. 633 NCPC.

Jurisprudenţă

1. Faptul că, printr-o clauză a contractului, părţile au prevăzut că acesta este titlu executoriu nu este de natură a suplini cerinţa unei prevederi legale exprese *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1552/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 191-203).*

2. Chiar dacă în actualul Cod al muncii nu se mai prevede că decizia de imputare reprezintă titlu executoriu, aceasta nu înseamnă că actele de imputare emise anterior şi-au pierdut această calitate, fiind îndeobşte cunoscut că legea civilă nu retroactivează *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 309/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 108-109).*

3. În lipsa titlului executoriu pentru suma pretinsă şi a plăţii sumei garantate în temeiul legii, nu poate fi dispusă, pe calea execuţiei silite a popririi, urmărirea despăgubirii stabilite în sarcina altui debitor *(C. Ap. Cluj, dec. civ. nr. 903/2002, în Culegere de practică judiciară, Ministerul Justiţiei, Ed. All Beck, Bucureşti, 2002, pp. 170-171).*

[1)] A se vedea în acest sens şi comentariul nr. 6 la art. 638.

4. Dispoziţiile referitoare la executarea silită au ca scop de a pune la dispoziţia celor interesaţi posibilitatea de realizare a drepturilor recunoscute printr-o hotărâre judecătorească sau un titlu executoriu, în cazul când debitorul nu le aduce la îndeplinire de bunăvoie şi constituie, în acelaşi timp, o garanţie procesuală a debitorului pentru prevenirea oricărui abuz în exercitarea dreptului de către creditorul urmăritor. Ca atare, aceste dispoziţii au caracter imperativ, iar nerespectarea lor atrage nulitatea urmăririi, care nu poate fi acoperită în niciun mod *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 633/1969, în CD 1969, p. 271)*.

Art. 633. Hotărârile executorii

Sunt hotărâri executorii:

1. hotărârile date în apel, dacă prin lege nu se prevede altfel;

2. hotărârile date în primă instanţă, fără drept de apel, ori cele în legătură cu care părţile au convenit să exercite direct recursul, potrivit art. 459 alin. (2).

Comentariu

1. Codul de procedură civilă reglementează în mod expres efectele hotărârii judecătoreşti, sens în care art. 433 prevede că hotărârea judecătorească are putere executorie, în condiţiile prevăzute de lege. Aşadar, puterea executorie reprezintă acel atribut care face ca hotărârea judecătorească să poată fi pusă în executare silită.

2. Hotărârile executorii reprezintă acele categorii de hotărâri anume prevăzute de lege care pot fundamenta declanşarea executării silite înainte ca acestea să rămână definitive în condiţiile art. 634.

3. Hotărârile date în apel, dacă prin lege nu se prevede altfel, sunt executorii.

Actualul Cod de procedură civilă menţine apelul ca singura cale ordinară de atac, având ca obiect controlul, atât de legalitate, cât şi de temeinicie, asupra hotărârilor pronunţate în primă instanţă (art. 466). Prin urmare, întrucât după exercitarea apelului fondul raportului juridic litigios este dezlegat, apare firească reglementarea legiuitorului în sensul de a conferi hotărârii pronunţate în această cale de atac aptitudinea de a fi pusă în executare, căci ceea ce interesează este soluţionarea fondului pricinii.

În privinţa recursului, actualul Cod de procedură civilă aduce modificări de substanţă, astfel încât acesta reprezintă o veritabilă cale extraordinară de atac ce poate fi exercitată esenţialmente doar în cazurile excepţionale în care legalitatea a fost înfrântă[1]. În acest sens, art. 483 alin. (3) şi (4) prevede că recursul urmăreşte să supună Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie sau, în cazurile anume prevăzute de lege, instanţei ierarhic superioare celei care a pronunţat hotărârea atacată examinarea, în condiţiile legii, a conformităţii hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile. Prin urmare, chiar dacă partea are deschisă calea extraordinară de atac a recursului, prin intermediul acesteia nu poate fi valorificată decât neconformitatea hotărârii prin raportare la regulile de drept aplicabile în concret, în privinţa fondului pricinii nemaiputând fi primite critici (art. 488).

---

[1] A se vedea, pe larg, *supra*, vol. I, V.M. Ciobanu, comentariu *sub* art. 483.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

4. Excepţiile de la caracterul executoriu al hotărârii pronunţate în apel trebuie să fie expres prevăzute de lege.

În acest context, învederăm posibilele situaţii în care se poate dispune suspendarea executării hotărârii pronunţate în apel. Astfel:

- în condiţiile art. 484 alin. (1), recursul suspendă de drept executarea hotărârii în cauzele privitoare la desfiinţarea de construcţii, plantaţii sau a oricăror lucrări având o aşezare fixă, precum şi în cazurile anume prevăzute de lege. În asemenea cazuri, recursul este suspensiv de executare numai dacă a fost exercitat în termen, întrucât, la împlinirea termenului de recurs, hotărârea poate fi pusă în executare silită;

- potrivit art. 484 alin. (2), la cererea recurentului formulată în condiţiile art. 83 alin. (2) şi (3), instanţa sesizată cu judecarea recursului poate dispune, motivat, suspendarea hotărârii atacate cu recurs în alte cazuri decât cele la care se referă alin. (1). Cererea se depune direct la instanţa de recurs, alăturându-se o copie certificată de pe cererea de recurs şi dovada depunerii cauţiunii prevăzute la art. 719. În cazul în care cererea se face înainte de a ajunge dosarul la instanţa de recurs, se va alătura şi o copie legalizată de pe dispozitivul hotărârii atacate cu recurs. În această ipoteză, măsura acordării suspendării trebuie motivată de instanţă, nemaifiind suficient faptul că s-a declarat calea de atac a recursului;

- în condiţiile alin. (7) al art. 484, pentru motive temeinice, instanţa de recurs poate reveni asupra măsurii suspendării acordate. Motivele temeinice care pot justifica revenirea asupra suspendării acordate sunt împrejurări ivite ulterior acordării suspendării şi trebuie să fie dovedite de intimat, acestea fiind de natură a-l prejudicia prin neexecutarea hotărârii de către cealaltă parte. Ca urmare a revenirii asupra măsurii suspendării de către instanţa de recurs, hotărârea instanţei de apel recapătă caracterul executoriu, creditorul putând proceda, în consecinţă, la executarea silită a acesteia;

- potrivit art. 507, instanţa învestită cu soluţionarea contestaţiei în anulare poate suspenda executarea hotărârii a cărei anulare se cere, sub condiţia dării unei cauţiuni, dispoziţiile art. 484 aplicându-se în mod corespunzător. Trebuie menţionat că, în condiţiile art. 503 alin. (3), dispoziţiile alin. (2) pct. 1, 2 şi 4 referitoare la motivele pentru care poate fi exercitată calea extraordinară de atac a contestaţiei în anulare, se aplică în mod corespunzător şi hotărârilor instanţelor de apel care, potrivit legii, nu pot fi atacate cu recurs. În aceste cazuri, pentru ca instanţa să examineze cererea de suspendare, este obligatorie depunerea unei cauţiuni. Suspendarea se acordă până la soluţionarea contestaţiei în anulare. Restituirea cauţiunii se face în condiţiile art. 1.064;

- potrivit art. 512, instanţa învestită cu soluţionarea revizuirii poate suspenda executarea hotărârii a cărei revizuire se cere, sub condiţia dării unei cauţiuni, dispoziţiile art. 484 aplicându-se în mod corespunzător. Trebuie menţionat că, în condiţiile art. 509, revizuirea poate fi exercitată împotriva hotărârilor pronunţate asupra fondului sau care evocă fondul. Considerentele anterioare referitoare la cauţiune rămân valabile şi pentru ipoteza revizuirii.

5. Potrivit art. 111 alin. (11) şi (12) din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti, aprobat prin HCSM nr. 1375/2015[1)], suspendarea provizorie a executării

[1)] Publicată în M. Of. nr. 970 din 28 decembrie 2015.

hotărârii în condiţiile Codului de procedură civilă de la 1865 se va soluţiona după modelul completelor specializate în compunerea cărora intră preşedintele instanţei sau, după caz, preşedintele de secţie ori înlocuitorii acestora, iar cererea de suspendare provizorie a executării silite începută în condiţiile Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 134/2010, cu modificările şi completările ulterioare, formulată înainte de introducerea unei contestaţii la executare, se repartizează aleatoriu. Dacă există contestaţie la executare depusă la instanţă, cererea de suspendare provizorie a executării silite, chiar formulată separat, se va judeca de către completul care soluţionează contestaţia.

6. Sunt executorii şi hotărârile date în primă instanţă fără drept de apel.

Aceste hotărâri sunt supuse recursului, în conformitate cu art. 483 alin. (1), astfel încât considerentele prezentate în legătură cu hotărârile date în apel rămân valabile. Calea de atac a apelului fiind suprimată de legiuitor, înseamnă că fondul raportului juridic dedus judecăţii a fost pe deplin stabilit de prima instanţă, eventuala cale extraordinară de atac a recursului neputând fi exercitată decât exclusiv pentru verificarea conformităţii hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile.

7. Sunt executorii şi hotărârile în legătură cu care părţile au convenit să exercite direct recursul, potrivit art. 459 alin. (2).

Sub acest aspect, este de remarcat faptul că, prin derogare de la regula instituită de art. 459 alin. (1), potrivit căreia recursul nu poate fi exercitat *omisso medio*, atât timp cât este deschisă calea de atac a apelului, părţilor li s-a recunoscut posibilitatea, prin alin. (2) al aceluiaşi articol, ca, în virtutea principiului disponibilităţii, să exercite direct calea de atac a recursului împotriva hotărârilor susceptibile de apel, prin exprimarea consimţământului expres al acestora, fie prin înscris autentic, fie prin declaraţie verbală, dată în faţa instanţei a cărei hotărâre se atacă şi consemnată într-un proces-verbal[1)].

În acest caz însă, recursul poate fi exercitat numai pentru încălcarea sau aplicarea greşită a normelor de drept material, în condiţiile art. 488 alin. (1) pct. 8. Având în vedere prevederile art. 488 alin. (2), potrivit cărora motivele de casare nu pot fi primite decât dacă ele nu au putut fi invocate pe calea apelului sau în cursul judecării apelului ori, deşi au fost invocate în termen, au fost respinse sau instanţa a omis să se pronunţe asupra lor, înseamnă că motivele de nelegalitate a hotărârii de primă instanţă nu vor mai putea fi invocate în recurs, părţile fiind decăzute din acest drept, ca urmare a neexercitării căii de atac a apelului, prin suprimarea acesteia în mod expres de către părţi.

8. În legătură cu hotărârile executorii, capătă relevanţă prevederile art. 637, care reglementează riscul asumat de creditor în ipoteza în care trece la executarea silită în baza unei hotărâri judecătoreşti ce poate fi atacată cu apel sau recurs, aşadar nedefinitivă, însă executorie, iar, ulterior, aceasta este modificată ori desfiinţată de instanţa de control judiciar.

9. Caracterul executoriu al hotărârii judecătoreşti permite punerea acesteia în executare chiar înainte de a dobândi caracter definitiv. Cu toate acestea însă, faţă de prevederile art. 706

[1)] Această soluţie este o noutate pentru dreptul nostru. A se vedea, pentru detalii, *supra*, vol. I, V.M. Ciobanu, comentariu *sub* art. 459, p. 1277.

alin. (2) NCPC, termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii[1].

Jurisprudenţă

1. Hotărârea privind evacuarea contestatoarei este definitivă, prin respingerea apelului împotriva acesteia, şi, fiind învestită cu formulă executorie, este susceptibilă de executare. Împrejurarea că s-a formulat recurs împotriva deciziei de respingere a apelului contestatoarei, a cărui judecată s-a suspendat, nu constituie un impediment la executarea silită, în condiţiile în care recursul nu este suspensiv de executare, iar instanţa nu a dispus suspendarea executării hotărârii recurate *(C. Ap. Bucureşti, sent. civ. nr. 1242/2000, apud M. Tăbăraş, Contestaţia la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 227-228).*

Notă: Potrivit art. 634, *de lege lata*, hotărârea rămâne definitivă după epuizarea atât a apelului, cât şi a recursului. Soluţia rămâne însă valabilă, întrucât art. 633 pct. 1 enumeră printre hotărârile executorii pe cele pronunţate în apel, dacă prin lege nu se prevede altfel.

2. În ipoteza în care hotărârea judecătorească străină este executorie potrivit legii statului care a pronunţat-o, apelul declarat împotriva hotărârii de recunoaştere pe teritoriul României nu suspendă executarea, întrucât ceea ce se execută este hotărârea străină şi nu aceasta a fost supusă controlului judiciar prin declararea apelului *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 28/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 41-43).*

Art. 634. Hotărârile definitive

(1) Sunt hotărâri definitive:
1. hotărârile care nu sunt supuse apelului şi nici recursului;
2. hotărârile date în primă instanţă, fără drept de apel, neatacate cu recurs;
3. hotărârile date în primă instanţă, care nu au fost atacate cu apel;
4. hotărârile date în apel, fără drept de recurs, precum şi cele neatacate cu recurs;
5. hotărârile date în recurs, chiar dacă prin acestea s-a soluţionat fondul pricinii;
6. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.
(2) Hotărârile prevăzute la alin. (1) devin definitive la data expirării termenului de exercitare a apelului ori recursului sau, după caz, la data pronunţării.

Comentariu

1. În accepţiunea actualului Cod de procedură civilă, prin noţiunea de „hotărâre definitivă" se înţelege acea hotărâre care nu mai este susceptibilă de a fi atacată nici prin intermediul apelului şi nici al recursului, constatându-se sub acest aspect o modificare substanţială faţă de reglementarea anterioară, care făcea o distincţie clară între caracterul definitiv şi cel irevocabil al unei hotărâri. Astfel, se remarcă că legiuitorul a înţeles să înlăture din terminologia procesual civilă noţiunea de „irevocabilitate".

2. Această opţiune legislativă prezintă importanţă deosebită în privinţa determinării autorităţii de lucru judecat a hotărârii, instituţie ce a căpătat o reglementare clară şi precisă în actualul Cod de procedură civilă.

[1] Soluţia este nouă, cel puţin din punctul de vedere al reglementării, faţă de textul din vechiul Cod (art. 405 alin. 2 C. pr. civ.). A se vedea, pentru amănunte, *infra*, comentariul la art. 705.

În acest sens, art. 430 alin. (4) prevede că, atunci când hotărârea este supusă apelului sau recursului, autoritatea de lucru judecat este doar provizorie. Aşadar, numai o hotărâre definitivă în înţelesul art. 634 se bucură pe deplin de autoritatea de lucru judecat.

În schimb, hotărârea atacată pe calea contestaţiei în anulare sau revizuirii îşi păstrează autoritatea lucrului judecat până ce va fi înlocuită cu o altă hotărâre [art. 430 alin. (5)], prezumându-se că exprimă adevărul[1)].

3. Au caracter **definitiv**:

- hotărârile nesupuse nici apelului şi nici recursului.

Această categorie de hotărâri definitive vizează acele hotărâri de primă instanţă în privinţa cărora legiuitorul a suprimat atât calea de atac a apelului, cât şi pe cea a recursului.

Spre exemplu: hotărârea de soluţionare a conflictului de competenţă [art. 135 alin. (4)], hotărârea dată asupra strămutării [art. 144 alin. (2)], încheierea de soluţionare a cererii de reexaminare a amenzii sau despăgubirii [art. 191 alin. (4), art. 200 alin. (7)], încheierea prin care instanţa de executare îl autorizează pe executor să continue aplicarea sechestrului [art. 733 alin. (2)], încheierea prin care instanţa de executare autorizează administratorul-sechestru să încheie contracte de închiriere sau de arendare pe termen de cel mult 2 ani [art. 803 alin. (5)], încheierea prin care instanţa de executare dispune suspendarea urmăririi silite imobiliare [art. 824 alin. (2)], încheierea prin care instanţa de executare soluţionează contestaţia împotriva măsurii luate de executorul judecătoresc de fixare a unei cote din veniturile debitorului pentru întreţinerea sa şi a familiei sale, pe toată durata urmăririi [art. 833 alin. (2)], încheierea instanţei prin care dispune obligarea debitorului la plata de penalităţi [art. 906 alin. (2)], hotărârea prin care instanţa ia act de împăcarea soţilor [art. 925 alin. (1)], hotărârea prin care instanţa dispune închiderea dosarului de divorţ ca urmare a decesului unuia dintre soţi în timpul procesului [art. 926 alin. (1)], hotărârea prin care instanţa desface căsătoria pe baza acordului soţilor [art. 931 alin. (4)], încheierea instanţei de desfiinţare a sechestrului asigurător (art. 956), încheierea instanţei prin care se dispune ridicarea sechestrului asigurător [art. 957 alin. (2)], încheierea prin care instanţa constată desfiinţarea sechestrului asigurător [art. 961 alin. (3)], încheierea prin care instanţa numeşte administrator provizoriu (art. 977), hotărârea de expedient prin care instanţa ia act de înţelegerea dintre creditor şi debitor [art. 1.020 alin. (3)];

- hotărârile pronunţate în primă instanţă, nesusceptibile de a fi atacate cu apel, cu privire la care partea nu a uzat de calea de atac a recursului.

Nu sunt supuse apelului hotărârile pronunţate în primă instanţă în cazurile în care legea prevede expres aceasta [art. 466 alin. (1)], hotărârile date în ultimă instanţă, chiar dacă în hotărâre s-a arătat că au fost pronunţate în primă instanţă [art. 466 alin. (3)], încheierile premergătoare, atunci când legea prevede astfel [art. 466 alin. (4)].

[1)] Pentru dezvoltări privind autoritatea de lucru judecat, a se vedea: M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, pp. 719-723; A. Nicolae, *Relativitatea şi opozabilitatea efectelor hotărârii judecătoreşti*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, pp. 212-310; D. Matei, *Efectele hotărârii judecătoreşti civile şi ale hotărârii arbitrale. Privire comparativă între codurile în vigoare şi noile coduri*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, pp. 187-384. Cu privire la autoritatea de lucru judecat în sistemul NCPC, a se vedea *supra*, vol. I, A. Nicolae, comentariul *sub* art. 430, pp. 1180-1188.

Exemple de cazuri în care apelul este suprimat sunt reglementate de: art. 53 alin. (1), art. 414 alin. (1), art. 437 alin. (1), art. 440, art. 459 alin. (2) teza a doua.

Neexercitarea recursului împotriva acestor hotărâri în termenul legal atrage decăderea părţii din exercitarea acestui drept [art. 185 alin. (1)];

- hotărârile pronunţate în primă instanţă, susceptibile de a fi atacate cu apel, cu privire la care partea nu a uzat de calea de atac a apelului, astfel încât nu se mai poate exercita nici recursul.

Art. 459 consacră principiul ordinii de exercitare a căilor de atac, prevăzând că nu pot fi exercitate căile extraordinare de atac atât timp cât este deschisă calea de atac a apelului. În cazul hotărârilor susceptibile de apel, dacă acesta nu a fost exercitat, recursul este inadmisibil, cu excepţia ipotezei în care părţile consimt expres, prin înscris autentic sau prin declaraţie verbală, dată în faţa instanţei a cărei hotărâre se atacă şi consemnată într-un proces-verbal, ca o hotărâre susceptibilă de apel să fie atacată, înăuntrul termenului de apel, direct cu recurs, la instanţa care ar fi fost competentă să judece recursul împotriva hotărârii date în apel.

Prin urmare, neexercitarea apelului în termenul legal atrage decăderea părţii din exercitarea acestui drept [art. 185 alin. (1)];

- hotărârile date în apel, fără drept de recurs.

Nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-i), în cele privind navigaţia civilă şi activitatea în porturi, conflictele de muncă şi de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 500.000 lei inclusiv, hotărârile date de instanţele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanţă sunt supuse numai apelului [art. 483 alin. (2)].

De menţionat în acest context este faptul că, potrivit art. XVIII din Legea nr. 2/2013, astfel cum a fost modificată prin O.U.G. nr. 62/2015, până la data de 1 ianuarie 2017, valoarea cererilor evaluabile în bani nesusceptibile de recurs este de 1.000.000 lei.

Exemple de cazuri în care recursul este suprimat: art. 344, art. 361 alin. (2), art. 534 alin. (2), art. 651 alin. (4), art. 710 alin. (2), art. 718 alin. (1) şi (2), art. 719 alin. (6), art. 724 alin. (3), art. 791, art. 871 alin. (2), art. 876 alin. (3), art. 877 alin. (1), art. 892 alin. (2), art. 954 alin. (3), art. 957 alin. (1), art. 975 alin. (4), art. 991 alin. (4), art. 995 alin. (3), art. 1.000 alin. (1), art. 1.004 alin. (3), art. 1.033 alin. (1), art. 1.042 alin. (5), art. 1.052 alin. (8), art. 1.131 alin. (1);

- hotărârile date în apel şi neatacate cu recurs.

Neexercitarea în termenul legal a căii extraordinare de atac a recursului împotriva hotărârilor pronunţate de instanţa de apel atrage decăderea părţii din acest drept [art. 185 alin. (1)];

- hotărârile date în recurs, chiar dacă prin acestea s-a soluţionat fondul pricinii.

Aşadar, indiferent de soluţia la care s-a oprit instanţa de recurs, respectiv respingerea recursului, casarea cu reţinere sau cu trimitere a cauzei, formularea textului induce ideea de definitivare a hotărârilor pronunţate în recurs;

- orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.

Intră în această categorie, de exemplu, hotărârile asupra contestației în anulare și revizuirii exercitate împotriva unei hotărâri date în apel, fără drept de recurs, sau date în recurs.

4. Privitor la momentul rămânerii definitive a hotărârilor și pentru a se înlătura controversele doctrinare exprimate prin raportare la reglementarea anterioară[1)], art. 634 alin. (2) stabilește că toate hotărârile menționate la alin. (1) devin definitive la data expirării termenului de exercitare a apelului ori recursului sau, după caz, la data pronunțării.

Cu alte cuvinte, hotărârile nesusceptibile nici de apel, nici de recurs se definitivează pe data pronunțării lor, iar, în cazul celor atacabile, data rămânerii definitive se determină prin raportare la prima zi următoare celei în care expiră termenul de exercitare a căii de atac.

Jurisprudență

1. Pricina a parcurs cele două grade de jurisdicție existente în procesul civil român, prin grad de jurisdicție înțelegându-se posibilitatea examinării pe fond a cauzei de către două instanțe, fiind apoi judecată și în recurs, ceea ce a făcut ca să fie pronunțată, în final, o hotărâre irevocabilă, cea a instanței de recurs. Cum hotărârea irevocabilă a instanței de recurs nu mai este susceptibilă de a fi atacată cu un nou recurs la instanța supremă, se constată că recursul declarat în cauză este inadmisibil și urmează să fie respins pentru acest considerent *(CSJ, s. com., dec. nr. 507/1994, apud V. Pătulea, C. Turianu, Drept comercial. Practică judiciară adnotată, pp. 361-362).*

Notă: *De lege lata*, hotărârea pronunțată în recurs este definitivă, potrivit art. 634 alin. (1). Speța anterioară consacră principiul unicității căii de atac, reglementat de art. 460 alin. (1).

2. Susținerea că hotărârea judecătorească nu poate constitui titlu executoriu, datorită faptului că nu s-a făcut comunicarea sentinței judecătorești în vederea exercitării căilor legale de atac, nu constituie un motiv temeinic pentru admiterea cererii de anulare a formelor de executare, în condițiile în care, de altfel, sentința ce constituie titlu executoriu poartă mențiunea că este irevocabilă (în prezent „definitivă" – n.n., E.O.) *(Jud. Sector 3 București, sent. civ. nr. 4121/2004, apud M. Tăbăraș, Contestația la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 48-50).*

Art. 635. Hotărârile arbitrale și alte hotărâri ale organelor cu atribuții jurisdicționale

Pot fi puse în executare hotărârile arbitrale, chiar dacă sunt atacate cu acțiunea în anulare, precum și alte hotărâri ale organelor cu atribuții jurisdicționale rămase definitive, ca urmare a neatacării lor în fața instanței judecătorești competente.

[1)] Reamintim că în doctrină s-au formulat nu mai puțin de 3 opinii. Pentru opinia în sensul că acest moment era marcat de pronunțarea hotărârii, a se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Științifică, București, 1960, vol. I, p. 169. Pentru opinia că trebuia mai întâi să expire termenul de exercitare a căii de atac, a se vedea V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 3-a, Ed. All Beck, 2005, p. 501. În fine, pentru opinia nuanțată în sensul că hotărârea se definitiva pe data pronunțării sale, însă sub condiția suspensivă a expirării termenului prevăzut de legiuitor pentru exercitarea căii de atac a apelului și a neuzării de aceasta, a se vedea E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 4-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 216.

Comentariu

1. Potrivit art. 615 NCPC, hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu şi se execută silit întocmai ca o hotărâre judecătorească.

2. Hotărârea arbitrală nu poate fi desfiinţată decât prin acţiune în anulare pentru unul dintre motivele prevăzute de art. 608 alin. (1) NCPC.

Termenul de exercitare a acţiunii în anulare se introduce în termen de o lună de la data comunicării hotărârii arbitrale. Dacă s-a formulat o cerere potrivit art. 604, termenul curge de la data comunicării hotărârii sau, după caz, a încheierii prin care a fost soluţionată cererea. Pentru motivul prevăzut la art. 608 alin. (1) lit. i), termenul este de 3 luni de la publicarea deciziei Curţii Constituţionale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

3. Potrivit art. 606 şi art. 605 NCPC, hotărârea arbitrală capătă caracter definitiv şi obligatoriu prin comunicarea acesteia către părţi. Hotărârea arbitrală se comunică părţilor în termen de cel mult o lună de la data pronunţării ei. Iar, la cererea oricăreia dintre părţi, tribunalul arbitral îi va elibera o dovadă privind comunicarea hotărârii, în condiţiile anterioare.

Aşadar, legiuitorul conferă hotărârii arbitrale caracter de titlu executoriu chiar dacă este atacată cu acţiune în anulare.

4. În legătură cu hotărârile arbitrale, capătă relevanţă şi prevederile art. 637 alin. (2), care reglementează riscul asumat de creditor în ipoteza în care trece la executarea silită în baza unei hotărâri arbitrale ce poate fi atacată cu acţiune în anulare, iar, ulterior, aceasta este modificată ori desfiinţată de curtea de apel.

5. În legătură cu hotărârile arbitrale străine, art. 1.124 NCPC stabileşte că sunt hotărâri arbitrale străine orice sentinţe arbitrale de arbitraj intern sau internaţional pronunţate într-un stat străin şi care nu sunt considerate hotărâri naţionale în România. De asemenea, potrivit art. 1.111 alin. (1) NCPC, un litigiu arbitral care se desfăşoară în România este socotit internaţional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate.

Pentru ca hotărârea arbitrală străină să constituie titlu executoriu, creditorul trebuie să solicite încuviinţarea executării silite pe teritoriul României, în conformitate cu art. 1.127 alin. (1) NCPC. Cererea de executare a hotărârii arbitrale străine se soluţionează prin hotărâre dată cu citarea părţilor şi care poate fi atacată numai cu apel. Cererea poate fi soluţionată şi fără citarea părţilor dacă din hotărâre rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acţiunii.

Instanţa competentă să soluţioneze cererea de executare a hotărârii arbitrale străine este tribunalul în circumscripţia căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui căruia i se opune respectiva hotărâre arbitrală. Iar în caz de imposibilitate de stabilire a tribunalului, competenţa aparţine Tribunalului Bucureşti.

Motivele de refuz al executării hotărârii arbitrale străine sunt reglementate de art. 1.129 NCPC.

6. Sunt titluri executorii şi hotărârile organelor cu atribuţii jurisdicţionale rămase definitive ca urmare a neatacării lor în faţa instanţei judecătoreşti competente.

BCU BUCUREŞTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

De exemplu, sunt organe cu atribuţii jurisdicţionale Comisia de contestaţii din cadrul Oficiului de Stat pentru Invenţii şi Mărci, Consiliul Superior al Magistraturii, Colegiul director al Consiliului Naţional pentru Combaterea Discriminării, Comisia de contestaţii din materia achiziţiilor publice.

7. Calificarea unor organe ca având atribuţii jurisdicţionale presupune ca procedura desfăşurată în faţa acestora să respecte principiile fundamentale ale unui proces.

8. Hotărârile organelor cu atribuţii jurisdicţionale rămân definitive după exercitarea căilor de atac prevăzute de lege în faţa instanţelor judecătoreşti competente sau ca urmare a neatacării lor în faţa instanţei judecătoreşti competente, în această ultimă ipoteză operând decăderea părţii din dreptul de a mai exercita respectiva cale de atac.

9. Sub aspectul căilor de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârilor organelor cu atribuţii jurisdicţionale, menţionăm:

- în conformitate cu art. 88 din Legea nr. 84/1998 privind mărcile şi indicaţiile geografice, hotărârea comisiei de contestaţii, motivată, se comunică părţilor în termen de 30 de zile de la pronunţare şi poate fi atacată cu contestaţie la Tribunalul Bucureşti, în termen de 30 de zile de la comunicare. Hotărârea Tribunalului Bucureşti este supusă numai apelului la Curtea de Apel Bucureşti;

- art. 29 alin. (7) şi (9) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii prevede că hotărârile plenului privind cariera şi drepturile judecătorilor şi procurorilor pot fi atacate cu contestaţie[1)] de orice persoană interesată, în termen de 15 zile de la comunicare sau de la publicare, la Secţia de contencios administrativ şi fiscal a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. Hotărârea prin care se soluţionează contestaţia este definitivă;

- potrivit art. 20 alin. (8)-(10) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare, hotărârea Colegiului director se comunică părţilor în termen de 15 zile de la adoptare şi produce efecte de la data comunicării. Hotărârea Colegiului director poate fi atacată la instanţa de contencios administrativ, potrivit legii. Hotărârile care nu sunt atacate în termenul de 15 zile constituie de drept titlu executoriu.

Jurisprudenţă

Titlul executoriu îl constituie nu hotărârea arbitrală, ci sentinţa civilă prin care s-a încuviinţat executarea silită a hotărârii arbitrale străine, or, pe calea contestaţiei la executare nu se poate modifica sau desfiinţa hotărârea judecătorească pusă în executare, motivele de fond putând fi valorificate doar în cazul fazei judecăţii, fie prin cererile adresate primei instanţe, fie prin exercitarea căilor de atac prevăzute de lege *(Jud. sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 4675/2003, apud M. Tăbăraş, Contestaţia la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 145-148).*

[1)] A se vedea şi L.C. Carcia, *Efectul suspensiv de executare al contestaţiei formulate împotriva hotărârilor Plenului Consiliului Superior al Magistraturii privind cariera şi drepturile judecătorilor şi procurorilor*, în RRES nr. 4/2015, pp. 11-23.

Art. 636. Titlurile executorii europene

Titlurile executorii europene cu privire la care dreptul Uniunii Europene nu cere recunoaşterea prealabilă în statul membru în care se va face executarea sunt executorii de drept, fără nicio altă formalitate prealabilă.

Comentariu

1. Textul se aplică numai în relaţiile dintre statele membre ale Uniunii Europene şi vizează actele Uniunii Europene care nu prevăd nicio formalitate prealabilă în vederea constituirii pe teritoriul României a titlului executoriu.

Principalul act european aplicabil inclusiv în materia executării silite este Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială[1] care, începând cu data de 10 ianuarie 2015, a înlocuit Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială[2]. În acest sens, art. 39 din Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012 prevede că „*o hotărâre pronunţată într-un stat membru care este executorie în statul membru respectiv este executorie în celelalte state membre fără a fi necesară o hotărâre de încuviinţare a executării*". Astfel, se elimină procedura de *exequatur* prevăzută de Regulamentul (CE) nr. 44/2001 privind încuviinţarea executării pe teritoriul statului membru solicitat, facilitându-se astfel mai mult libera circulaţie a hotărârilor şi îmbunătăţindu-se accesul la justiţie.

În acest sens, amintim că, potrivit Regulamentului (CE) nr. 44/2001, hotărârile străine care nu sunt aduse la îndeplinire de bunăvoie de către cei obligaţi a le executa pot fi puse în executare pe teritoriul României, pe baza încuviinţării date, la cererea persoanei interesate, de către tribunalul în circumscripţia căruia urmează să se efectueze executarea. Cererea de încuviinţare a executării se soluţionează prin hotărâre, după citarea părţilor. Pe baza hotărârii definitive de încuviinţare a executării se emite titlul executoriu, în condiţiile legii române, menţionându-se în titlu şi hotărârea de încuviinţare.

În măsura în care dispoziţiile europene anterior menţionate nu dispun, devin aplicabile prevederile de drept comun ale art. 1.103-1.110 NCPC, care stabilesc regulile de urmat în privinţa executării oricăror hotărâri străine.

Raportat la aplicarea în timp a celor două Regulamente, urmează ca titlurile executorii străine cărora le este aplicabil în continuare Regulamentul (CE) nr. 44/2001 să fie supuse procedurii de *exequatur* prevăzute de act, ulterior fiind executate conform reglementării interne, iar titlurile executorii străine cărora le este aplicabil Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012 să nu mai fie supuse procedurii de *exequatur*, urmând a fi executate în condiţiile procedurii execuţionale reglementate de dreptul intern. Învederăm această diferenţă întrucât Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012 se aplică numai acţiunilor judiciare intentate, actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial şi tranzacţiilor judiciare

[1] Publicat în JOUE seria L nr. 351 din 20 decembrie 2012, pp. 1-32.
[2] Publicat în JOUE seria L nr. 12 din 16 ianuarie 2001, pp. 1-23.

aprobate sau încheiate la data de 10 ianuarie 2015 sau după această dată. Deşi prin art. 80 din Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012 se abrogă Regulamentul (CE) nr. 44/2001, acesta din urmă va continua să se aplice cu privire la hotărârile pronunţate în cadrul acţiunilor judiciare intentate, actele autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial şi tranzacţiile judiciare aprobate sau încheiate înainte de data de 10 ianuarie 2015 şi care intră în domeniul de aplicare al regulamentului respectiv [art. 66 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012].

Prin urmare, momentul de referinţă în aplicarea noului regulament este momentul declanşării procedurii judiciare în care se pronunţă hotărârea ce urmează a fi recunoscută şi executată, precum şi momentul întocmirii sau înregistrării în mod oficial a actelor autentice, iar în privinţa tranzacţiilor judiciare urmează a avea relevanţă momentul încheierii şi aprobării acestora[1)].

2. Procedura de încuviinţare a executării pe teritoriul României a unei hotărâri străine pronunţate de un stat membru al Uniunii Europene în materie civilă şi comercială, în măsura în care aceasta continuă să subziste, vizează conferirea caracterului executoriu acestei hotărâri şi, în consecinţă, posibilitatea folosirii acesteia pe teritoriul României, prin punerea în executare silită împotriva debitorului urmărit. Sub nicio formă însă, această procedură detaliată de O.U.G. nr. 119/2006, astfel cum a fost completată de Legea nr. 191/2007 şi de art. 1.103-1.110 NCPC, nu trebuie confundată cu formalitatea încuviinţării executării silite reglementată de dispoziţiile art. 666 NCPC, procedura de exequatur asigurând creditorului numai posibilitatea de a cere urmărirea silită a hotărârii străine pe teritoriul României, în condiţiile prevăzute de reglementarea internă.

Aşadar, în aplicarea O.U.G. nr. 119/2006 şi NCPC, creditorul este cel care are legitimare procesuală activă în a cere tribunalului încuviinţarea executării hotărârii străine, în sens de acordare a caracterului executoriu acesteia, urmând ca, abia ulterior obţinerii acestei certificări, să se adreseze organului de executare în vederea declanşării fazei executării silite, cu toate regulile procedurale aferente acesteia.

3. În aplicarea art. 636, trebuie avute în vedere următoarele acte ale Uniunii Europene:

a) *Regulamentul (CE) nr. 805/2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanţele necontestate*[2)].

O creanţă se consideră necontestată în înţelesul Regulamentului în cazul în care debitorul a recunoscut-o în mod expres, acceptând-o sau recurgând la o tranzacţie care a fost aprobată de o instanţă judecătorească sau încheiată în faţa unei instanţe judecătoreşti în cursul unei proceduri judiciare sau în cazul în care debitorul nu i s-a opus niciodată, în conformitate cu normele de procedură ale statului membru de origine, în cursul procedurii judiciare sau în cazul în care debitorul nu s-a prezentat sau nu a fost reprezentat în cadrul unei şedinţe de judecată privind această creanţă după ce a contestat-o iniţial în cursul procedurii judiciare, cu condiţia ca atitudinea sa să fie asimilabilă unei recunoaşteri tacite a creanţei sau a faptelor

---

[1)] A se vedea şi E. Oprina, V. Bozeşan, *Recunoaşterea şi executarea hotărârilor din perspectiva Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială*, în Dreptul nr. 9/2015, pp. 227-242.

[2)] Publicat în JOUE seria L nr. 26 din 31 ianuarie 2003.

invocate de creditor în temeiul legislației statului membru de origine sau în cazul în care debitorul a recunoscut-o în mod expres într-un act autentic.

Art. 6 din Regulament reglementează condițiile de certificare ca titlu executoriu european. Astfel, o hotărâre judecătorească privind o creanță necontestată pronunțată într-un stat membru este certificată, la cererea adresată în orice moment instanței de origine, ca titlu executoriu european în cazul în care se îndeplinesc următoarele condiții:

- hotărârea este executorie în statul membru de origine;
- hotărârea nu este incompatibilă cu dispozițiile în materie de competență prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 44/2001, Capitolul II, secțiunile 3 și 6;
- procedura judiciară din statul membru de origine a îndeplinit cerințele prevăzute de Capitolul III în cazul unei creanțe necontestate în sensul art. 3 alin. (1) lit. b) sau c);
- hotărârea a fost pronunțată în statul membru în care debitorul își are domiciliul în sensul art. 59 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001, în cazul în care este vorba de o creanță necontestată în sensul art. 3 alin. (1) lit. b) sau c) din prezentul regulament, în cazul în care aceasta se raportează la un contract încheiat de o persoană, consumatorul, pentru o utilizare care se poate considera ca fiind străină de activitatea sa profesională și în cazul în care debitorul este consumatorul.

În vederea aplicării Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 805/2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate, prin O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană[1)], aprobată cu completări de Legea nr. 191/2007[2)], s-au stabilit următoarele reguli procedurale:

- titlurile executorii privind drepturi de creanță având ca obiect obligația de plată a unei sume de bani necontestată, constituite potrivit legii române, pot fi certificate, la cererea părții interesate, ca titluri executorii europene în condițiile prevederilor Regulamentului (CE) nr. 805/2004;
- în cazul în care titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească, inclusiv cea care constată o tranzacție judiciară sau o altă învoială a părților în condițiile legii, certificarea este de competența primei instanțe. Dacă titlul executoriu este un act autentic, certificarea este de competența judecătoriei în a cărei circumscripție se află emitentul actului.

Instanța se pronunță asupra cererii de eliberare a certificatului prin încheiere, fără citarea părților. Încheierea prin care cererea a fost admisă nu este supusă niciunei căi de atac. Certificatul se eliberează creditorului și se comunică, în copie, debitorului. Încheierea prin care cererea a fost respinsă este supusă recursului, în termen de 5 zile de la pronunțare, pentru creditorul prezent, și de la comunicare, pentru cel care a lipsit;

- aceste dispoziții se aplică în mod corespunzător și în cazul eliberării unui certificat parțial în condițiile art. 8 din Regulamentul (CE) nr. 805/2004;
- la cerere, se poate elibera un nou certificat care atestă încetarea, suspendarea sau limitarea forței executorii a titlului, în condițiile art. 6 alin. (2) din Regulamentul (CE) nr. 805/2004, ori, după caz, un certificat de înlocuire, în condițiile art. 6 alin. (3) din Regulamentul (CE) nr. 805/2004;

[1)] Publicată în M. Of. nr. 1036 din 28 decembrie 2006.
[2)] Publicată în M. Of. nr. 425 din 26 iunie 2007.

- certificatul poate fi rectificat sau retras pentru motivele prevăzute la art. 10 alin. (1) lit. a) și b) din Regulamentul (CE) nr. 805/2004.

Cererea de rectificare a unui certificat potrivit art. 10 alin. (1) lit. a) din Regulamentul (CE) nr. 805/2004 este de competența instanței care a emis certificatul.

Cererea pentru retragerea certificatului, în conformitate cu prevederile art. 10 alin. (1) lit. b) din Regulamentul (CE) nr. 805/2004, se introduce la instanța care a emis certificatul, în termen de o lună de la comunicarea acestuia. În cazul în care, după citarea părților, instanța constată că certificatul a fost emis fără îndeplinirea condițiilor prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 805/2004, revine asupra măsurii luate potrivit art. 3 și dispune retragerea, în tot sau în parte, a certificatului. Încheierea poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile de la comunicare;

- cererile de certificare în curs de soluționare, introduse la alte instanțe sau autorități, vor fi trimise pe cale administrativă instanțelor prevăzute la art. 2, spre competentă soluționare.

b) *Regulamentul (CE) nr. 861/2007*[1] prevede, în art. 20 alin. (1) și art. 21 alin. (1), că o hotărâre pronunțată într-un stat membru în cadrul procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă este recunoscută și executată într-un alt stat membru fără să fie necesară o hotărâre de recunoaștere a caracterului executoriu și fără să existe vreo posibilitate de a se opune recunoașterii sale. Orice hotărâre pronunțată în cadrul unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă este executată în aceleași condiții ca și o hotărâre pronunțată în statul membru în care are loc executarea;

c) *Regulamentul (CE) nr. 1896/2006*[2] prevede că o somație europeană de plată devenită executorie în statul membru de origine se recunoaște și se execută în celelalte state membre fără a fi necesară o declarație de constatare a forței executorii și fără ca recunoașterea acesteia să poată fi contestată. Iar art. 21 din același Regulament stabilește că, fără a aduce atingere dispozițiilor prezentului regulament, procedurile de executare sunt reglementate de legislația statului membru de executare. Somația europeană de plată devenită executorie se execută în aceleași condiții ca o hotărâre executorie luată în statul membru de executare.

Art. 637. Executarea hotărârilor supuse controlului instanțelor judecătorești

(1) Punerea în executare a unei hotărâri judecătorești care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau recurs; dacă titlul este ulterior modificat sau desființat, creditorul va fi ținut, în condițiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător în cazul punerii în executare a unei hotărâri arbitrale.

Comentariu

1. Controlul judiciar[3] reprezintă dreptul și obligația pe care le au în cadrul unui sistem judiciar instanțele judecătorești superioare de a verifica, în condițiile și cu procedura stabilită de lege, legalitatea și temeinicia hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești inferioare

[1] Publicat în JOUE seria L nr. 199/1 din 31 iulie 2007.

[2] Publicat în JOUE seria L nr. 399 din 30 decembrie 2006, pp. 1-32.

[3] I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Tratat de drept procesual civil*, TUB, 1981, vol. II, p. 13.

lor şi de a casa acele hotărâri ce sunt greşite sau de a le confirma pe cele ce sunt legale şi temeinice.

Se circumscriu categoriei instanţelor judecătoreşti care exercită controlul judiciar cele care soluţionează apelul şi recursul, singurele căi de atac de reformare.

Spre deosebire de controlul judiciar, controlul judecătoresc presupune exercitarea unei verificări de legalitate şi temeinicie asupra unor hotărâri pronunţate de alte organe cu activitate jurisdicţională care nu fac parte din sistemul judiciar.

2. Contestaţia în anulare şi revizuirea sunt căi de atac de retractare, de competenţa instanţei care a pronunţat hotărârea atacată, cu excepţia motivului prevăzut la art. 509 alin. (1) pct. 8, când cererea de revizuire se va îndrepta la instanţa mai mare în grad faţă de instanţa care a dat prima hotărâre. Dacă una dintre instanţele de recurs la care se referă aceste dispoziţii este Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, cererea de revizuire se va judeca de această instanţă.

În plus, art. 430 alin. (5) prevede că hotărârea atacată cu contestaţia în anulare sau revizuire îşi păstrează autoritatea de lucru judecat până ce va fi înlocuită cu o altă hotărâre.

Prin urmare, art. 637 nu vizează şi cele două căi de atac de retractare.

3. Dispoziţia art. 637 este menită să atragă atenţia creditorului asupra riscului de a fi expus procedurii de întoarcere a executării silite, în ipoteza în care, ulterior declanşării sau efectuării executării silite, titlul executoriu este desfiinţat, cu consecinţa obligativităţii acestuia de a restabili situaţia anterioară, prin restituirea bunurilor asupra cărora s-a făcut executarea sau a sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcţie de rata inflaţiei, cu excepţia situaţiei când se aplică art. 777 (art. 723).

Un astfel de risc există numai în situaţia în care creditorul a procedat la executarea silită în temeiul unei hotărâri susceptibile de apel sau recurs ori al unei hotărâri arbitrale, pe care însă legea le califică drept executorii, deci apte de a fi puse în executare.

În consecinţă, este de preferat să se aştepte de către creditor epuizarea căilor de atac a apelului, respectiv recursului ori a acţiunii în anulare împotriva hotărârii arbitrale, astfel încât hotărârea ce constituie titlu să se definitiveze şi să dobândească autoritatea de lucru judecat în mod de netăgăduit.

În privinţa hotărârii arbitrale, art. 608 NCPC prevede că aceasta poate fi desfiinţată numai prin acţiune în anulare pentru unul dintre motivele prevăzute de alin. (1). Competenţa de a judeca acţiunea în anulare revine curţii de apel în circumscripţia căreia a avut loc arbitrajul (art. 610), instanţă care va judeca acţiunea în anulare în completul prevăzut de lege pentru judecata în primă instanţă [art. 613 alin. (1)]. Hotărârile curţii de apel pronunţate în condiţiile art. 613 alin. (3) sunt supuse recursului [art. 613 alin. (4)].

Art. 638. Alte titluri executorii

(1) Sunt, de asemenea, titluri executorii şi pot fi puse în executare silită:

1. încheierile şi procesele-verbale întocmite de executorii judecătoreşti care, potrivit legii, constituie titluri executorii;

2. înscrisurile autentice, în cazurile prevăzute de lege;

3. titlurile executorii notariale emise în condiţiile prevăzute de lege;

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

4. titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaşte putere executorie.

(2) Suspendarea executării titlurilor prevăzute la alin. (1) pct. 2 şi 4 poate fi cerută şi în cadrul acţiunii de fond având ca obiect desfiinţarea lor. Dispoziţiile art. 719 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Potrivit art. 656 NCPC, în îndeplinirea atribuţiilor şi îndatoririlor sale legate de punerea în executare a titlurilor executorii, executorul judecătoresc va întocmi încheieri, procese-verbale şi alte acte de procedură cu formele şi în termenele prevăzute de lege.

În condiţiile alin. (1) pct. 1 al art. 638, încheierile şi procesele-verbale întocmite de executorii judecătoreşti sunt, potrivit legii, titluri executorii. Spre exemplu, constituie **titluri executorii**:

- încheierea executorului judecătoresc de stabilire a dobânzilor, penalităţilor sau a altor sume neacordate prin titlu, însă cuvenite de plin drept creditorului, potrivit art. 1.535 NCC sau altor dispoziţii legale speciale, precum şi a valorii actualizate a obligaţiei principale stabilite în bani [art. 628 alin. (3) şi (4)];
- încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare [art. 670 alin. (6)];
- încheierea prin care se soluţionează obiecţiunile la caietul de sarcini [art. 757 alin. (5)];
- încheierea prin care executorul se pronunţă asupra cererii de expertiză [art. 758 alin. (6)];
- procesul-verbal încheiat de executorul judecătoresc prin care stabileşte suma reprezentând scăderea preţului obţinut la a doua vânzare şi cheltuielile făcute pentru aceasta [art. 771 alin. (3)];
- procesul-verbal de licitaţie prin care executorul judecătoresc stabileşte suma datorată de fostul adjudecatar pentru cheltuielile prilejuite de noua licitaţie şi eventuala diferenţă de preţ sau, dacă la noul termen de licitaţie imobilul nu a fost vândut, pentru toate cheltuielile prilejuite de urmărirea imobilului [art. 851 alin. (3)];
- încheierea prin care executorul numeşte expertul [art. 836 alin. (6)];
- încheierea prin care se dispune asupra plăţii rezultate din executare [art. 879 alin. (2)];
- procesul-verbal în privinţa cheltuielilor de executare [art. 890 alin. (3)].

2. Cerinţa indispensabilă pentru ca încheierile şi procesele-verbale întocmite de executorii judecătoreşti să fie considerate titluri executorii constă în aceea ca legea să le reglementeze în mod expres acest caracter. În caz contrar, actele executorului judecătoresc nu pot fi puse în executare.

3. Trebuie menţionat şi că, în condiţiile art. 666 alin. (4) teza finală, încuviinţarea executării silite se extinde şi asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviinţate. Aceasta înseamnă că este suficientă încheierea prin care executorul judecătoresc a încuviinţat declanşarea urmăririi silite pentru a se proceda la punerea în executare inclusiv a actelor întocmite ulterior de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviinţate şi cărora legea le recunoaşte caracter de titlu executoriu.

4. O altă categorie de titluri executorii este reprezentată de înscrisurile autentice.

Definiția înscrisului autentic o regăsim în art. 269 NCPC. Potrivit acestui text de lege, înscrisul autentic este înscrisul întocmit sau, după caz, primit și autentificat de o autoritate publică, de notarul public sau de către o altă persoană învestită de stat cu autoritate publică, în forma și condițiile stabilite de lege. Autenticitatea înscrisului se referă la stabilirea identității părților, exprimarea consimțământului acestora cu privire la conținut, semnătura acestora și data înscrisului. Este, de asemenea, autentic orice alt înscris emis de către o autoritate publică și căruia legea îi conferă acest caracter.

Prin completarea adusă de Legea nr. 138/2014 se face o precizare importantă, în sensul că un astfel de înscris autentic constituie titlu executoriu doar în cazurile prevăzute de lege, fiind, așadar, necesar ca, în afară de îndeplinirea cerințelor prevăzute de art. 269 NCPC, să mai fie îndeplinită și condiția ca legea să-i confere respectivului înscris caracter de titlu executoriu.

5. Sunt titluri executorii și actele notariale, precum înscrisurile autentificate de notarul public, emise în condițiile prevăzute de lege.

Astfel, potrivit art. 100 din Legea nr. 36/1995 (Legea notarilor publici și a activității notariale), republicată, actul autentificat de notarul public care constată o creanță certă și lichidă are putere de titlu executoriu la data exigibilității acesteia. În lipsa actului original, titlul executoriu îl poate constitui duplicatul sau copia legalizată de pe exemplarul din arhiva notarului public[1)].

Trebuie menționat în acest context că, *de lege lata*, notarul public nu mai eliberează părților originalele actelor pe care le întocmește, ci numai duplicate. Astfel, potrivit art. 97 alin. (1) din Legea nr. 36/1995, actele autentice notariale se întocmesc într-un singur exemplar original, care se păstrează în arhiva notarului public. Iar, potrivit alin. (4), părțile vor primi un duplicat de pe actul original. Duplicatul actului notarial are forța probantă prevăzută de lege ca și originalul actului.

Prin urmare, în cazul înscrisurilor notariale, titlul executoriu va fi reprezentat fie de duplicatul actului eliberat părții, fie de copia legalizată a acestuia.

6. Constituie titluri executorii și titlurile de credit, precum cambia, biletul la ordin, cecul sau alte titluri de credit[2)].

7. Pct. 3 al alin. (1) al art. 638 enumeră printre titlurile executorii și alte înscrisuri cărora legea le recunoaște putere executorie.

Menționăm în acest sens, cu titlu de exemplu, următoarele categorii de **înscrisuri** cărora legea le recunoaște caracter de titluri executorii:

- hotărârile arbitrale pronunțate de Oficiul de Mediere și Arbitraj al Conflictelor Colective de Muncă de pe lângă Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale [art. 179 alin. (2) din Legea nr. 62/2011 a dialogului social];
- contractele de credit, inclusiv contractele de garanție reală sau personală, încheiate de o instituție de credit (art. 120 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului);

[1)] A se vedea, în acest sens, și comentariile de la art. 639.
[2)] A se vedea comentariile de la art. 640.

- contractul de locaţiune, pentru plata chiriei şi în privinţa obligaţiei de restituire a bunului dat în locaţiune (art. 1.798 NCC);

- contractul de comodat, în ceea ce priveşte obligaţia de restituire a bunului [art. 2.157 alin. (1) NCC]; contractul de împrumut de consumaţie [art. 2.165 NCC coroborat cu art. 2.157 alin. (1) NCC];

- contractul de ipotecă (art. 2.431 NCC);

- contractul de gaj (art. 2.494 coroborat cu art. 2.431 NCC);

- contractul de arendare pentru plata arendei [art. 1.778 alin. (1) NCC];

- contractul de leasing (art. 8 şi art. 8^1 din O.G. nr. 51/1997 privind operaţiunile de leasing şi societăţile de leasing);

- ordinul sau dispoziţia de imputare rămasă definitivă ca urmare a neintroducerii sau respingerii acţiunii la instanţa de contencios administrativ, potrivit Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici [art. 85 alin. (2^1) din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcţionarilor publici];

- titlul constatator al creanţei Oficiului de Recuperare a Creanţelor Bancare [art. 16 alin. (2) din Legea nr. 333/2001 privind unele măsuri pentru diminuarea consecinţelor încetării răscumpărării de unităţi de fond de către Fondul Naţional de Investiţii];

- contractele sau convenţiile de credit ori alte titluri constatatoare ale creanţelor A.V.A.S. [art. 13 alin. (4) şi art. 39 din O.U.G. nr. 51/1998 privind valorificarea unor active ale statului];

- hotărârile Curţii Europene a Drepturilor Omului [art. 10 alin. (2) din O.G. nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în faţa Curţii Europene a Drepturilor Omului şi a Comitetului Miniştrilor ale Consiliului Europei şi regresul statului în urma hotărârilor şi convenţiilor de rezolvare pe cale amiabilă];

- contractul de credit ipotecar şi garanţiile reale şi personale (art. 21 din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare);

- decizia casei teritoriale de pensii sau a casei de pensii sectoriale [art. 179 alin. (4) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice];

- contractul de vânzare-cumpărare, procesul-verbal de predare-primire a locuinţei şi contractul de împrumut potrivit Decretului-Lege nr. 61/1990 privind vânzarea de locuinţe construite din fondurile statului către populaţie (art. 19 din Decretul-Lege nr. 61/1990 privind vânzarea de locuinţe construite din fondurile statului către populaţie);

- contractele de împrumut încheiate de casele de ajutor reciproc ale pensionarilor (art. 14 din Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor);

- decizia sau, după caz, dispoziţia de aprobare a restituirii în natură a imobilului [art. 25 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, republicată];

- contractul de asistenţă juridică [art. 31 alin. (3) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea şi exercitarea profesiei de avocat, republicată, şi art. 129 din Statutul profesiei de avocat];

- angajamentul de plată [art. 32 alin. (1) din Legea nr. 22/1969 privind angajarea gestionarilor, constituirea de garanţii şi răspunderea în legătură cu gestionarea bunurilor agenţilor economici, autorităţi sau instituţii publice];

- convenţiile, contractele sau orice alte aranjamente de creditare încheiate de Banca Naţională a României [art. 50 alin. (1) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României];

- angajamentele de plată semnate de membri sau persoanele care nu sunt membri ai unei organizaţii de îmbunătăţiri funciare [art. 9 alin. (2) din Legea nr. 138/2004 a îmbunătăţirilor funciare];

- hotărârea adunării generale de fixare a dividendului (art. 239 din Legea nr. 297/2004 privind piaţa de capital);

- actul prin care se constată şi se individualizează obligaţia de plată a unui asigurător la Fondul de protecţie a victimelor străzii [art. 25[1] alin. (14) din Legea nr. 32/2000 privind activitatea de asigurare şi supravegherea asigurărilor];

- titlul pentru plata despăgubirilor, în temeiul Legii nr. 255/1998 privind protecţia noilor soiuri de plante [art. 22 alin. (2) din Lege];

- documentul întocmit de căpitănia de port [art. 90 alin. (5) din O.G. nr. 42/1997 privind transportul naval, republicată] şi documentele de confirmare a operaţiunilor de scoatere a epavelor, de ranfluare a navelor scufundate sau eşuate, de scoatere a bunurilor scufundate, de curăţare a albiei, precum şi de limitare şi îndepărtare a consecinţelor, întocmite de căpitănia de port şi însoţite de calculele justificative privind cheltuielile ocazionate de efectuarea acestor operaţiuni, precum şi cele privind paza şi administrarea bunurilor salvate (art. 109);

- ordinul de imputare emis de directorul penitenciarului [art. 88 alin. (2) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal];

- contractul de mediere cu privire la obligaţia părţilor de a achita onorariul scadent cuvenit mediatorului (art. 48 din Legea nr. 192/2006);

- decizia de recuperare a sumelor încasate necuvenit cu titlu de alocaţie pentru susţinerea familiei emisă de agenţia pentru prestaţii sociale judeţene, respectiv a municipiului Bucureşti [art. 34 alin. (3) din Legea nr. 277/2010 privind alocaţia pentru susţinerea familiei];

- decizia de imputare emisă de comandantul sau şeful unităţii militare care a efectuat cercetarea şi angajamentul de plată pentru acoperirea pagubelor, precum şi pentru restituirea sumelor sau plata contravalorii bunurilor ce nu mai pot fi restituite în natură ori a serviciilor nedatorate, recunoscute [art. 25 alin. (2) şi art. 26 din O.G. nr. 121/1998 privind răspunderea materială a militarilor].

8. Având în vedere că înscrisurile autentice, titlurile de credit şi alte înscrisuri cărora legea le recunoaşte putere executorie constituie titluri executorii, se poate solicita suspendarea executării acestora şi în cadrul acţiunii de fond având ca obiect desfiinţarea lor. Acţiunea de fond poate fi o acţiune în constatarea nulităţii, o acţiune în rezoluţiune sau în reziliere.

Introducerea acţiunii de fond prin care se urmăreşte desfiinţarea titlului executoriu nu este suficientă pentru a opera suspendarea executării titlului, pentru aceasta fiind necesară formularea unei cereri având ca obiect suspendarea executării.

În ipoteza admiterii cererii de suspendare, efectul caracterului de titlu executoriu al respectivului înscris este amânat până la momentul obţinerii unei soluţii definitive asupra acţiunii având ca obiect desfiinţarea acestuia.

În vederea soluționării acestei cereri de suspendare, dispozițiile art. 719 NCPC se aplică în mod corespunzător.

Jurisprudență

1. Ipoteca reprezintă o garanție reală imobiliară, cu caracter accesoriu față de obligația pe care dobânditorul o are față de creditor. Titlul executoriu poate fi însă contractul de împrumut, care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă, iar nu contractul de ipotecă, acesta dând doar posibilitatea îndreptării executării silite asupra bunului afectat la plata creanței, indiferent de persoana în mâinile căreia s-ar găsi bunul la data declanșării urmăririi *(C. Ap. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 355/2000, în CPJC 2000, pp. 356-358)*.

Notă: În prezent, contractul de ipotecă reprezintă titlu executoriu de sine stătător, potrivit art. 2.431 NCC.

2. Contractul de asistență juridică încheiat între avocat și client este titlu executoriu. Stabilirea unui onorariu de succes, alături de un onorariu fix, nu reprezintă un pact de *quota litis* dacă cele două tipuri de onorarii nu sunt exclusiv și în totalitate raportate la rezultatul judiciar al cauzei *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1461/R/2007, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriș, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, București, 2009, pp. 19-23)*.

3. Actul juridic reprezentat de contractul de vânzare-cumpărare cu plata în rate nu poate constitui titlu executoriu în ceea ce privește evacuarea debitoarei din spațiul în litigiu și aceasta indiferent de interpretarea clauzelor penale inserate de părți. Numai prin intervenția instanței de judecată în cadrul unei proceduri contencioase prin care s-ar pune în discuție neîndeplinirea obligațiilor asumate de părți și, în consecință, rezoluțiunea actului încheiat s-ar putea ajunge la existența unui titlu executoriu în ceea ce privește evacuarea debitorului *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1739/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2008, pp. 77-80)*.

4. Un antecontract de vânzare-cumpărare care nu cuprinde un pact comisoriu de ultim grad, chiar autentificat de notarul public, nu reprezintă titlu executoriu, întrucât nu constată o creanță certă și lichidă în considerarea dispozițiilor anterioare. Numai incidența unui astfel de pact comisoriu ar fi de natură să atragă desființarea cu caracter retroactiv a antecontractului, fără intervenția instanței de judecată, astfel că repunerea părților în situația anterioară, prin restituirea avansului plătit de promitentul cumpărător, nu poate avea loc decât în urma angajării răspunderii civile fundamentate pe dispozițiile contractuale asumate de părți. Activarea clauzei penale prevăzută în antecontractul de vânzare-cumpărare presupune, așadar, preexistența unei analize în mod necesar a culpei contractuale a părții care nu și-a respectat obligația asumată prin promisiunea de vânzare, aspecte care nu pot fi analizate de instanță pe calea necontencioasă a încuviințării executării silite *(Jud. sector 6 București, încheierea din data de 27 august 2009, în RRES nr. 3/2009, pp. 252-253)*.

5. Radierea înscrierii ipotecii din registrul de ipoteci de la biroul de carte funciară nu lipsește de efecte contractul, ci îl lipsește de opozabilitate față de terți, așa încât creditoarea căreia nu i-a fost restituit împrumutul garantat va putea porni executarea silită fie împotriva debitorului principal, fie împotriva garanților ipotecari. De asemenea, nu subzistă motivația lipsei titlului executoriu, întrucât ipoteca convențională nu va putea fi constituită decât prin act autentic, iar, potrivit dispozițiilor art. 66 din Legea nr. 36/1995 (în prezent art. 101 din Legea nr. 36/1995, republicată – n.n., E.O.), contractul de ipotecă autentificat de notarul public prin care se constată o creanță certă și lichidă are putere de titlu executoriu la data exigibilității acesteia, putând fi

pus în executare cu prioritate şi independent de contractul de împrumut pe care îl garantează *(Jud. sector 3 Bucureşti, sent. civ. nr. 1906/2004, apud M. Tăbăraş, Contestaţia la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 86-90)*.

Notă: Nu împărtăşim soluţia pronunţată în speţa menţionată, întrucât, în condiţiile legislaţiei anterioare, contractul de ipotecă nu constituia titlu executoriu. Abia prin Noul Cod civil s-a reglementat acest efect al contractului de ipotecă (art. 2.431 NCC).

6. Contractul de ipotecă face dovada unui drept real accesoriu asupra imobilului afectat la plata unei obligaţii şi, deci, nu constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă, astfel că nu constituie titlu executoriu *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1888/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 81-83)*.

7. Contractele de credit bancar intră sub incidenţa Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianţi şi consumatori, care a transpus Directiva 93/13/CEE a Consiliului Europei din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, întrucât împrumutatul are calitatea de consumator, iar banca de comerciant. În plus, este de menţionat că interpretarea legii mai sus menţionate urmează a se realiza în conformitate cu directiva mai sus menţionată, urmând ca verificarea legalităţii clauzelor inserate în contractele de credit să fie realizată de către instanţă, cu ocazia soluţionării oricărui litigiu cauzat de respectivul contract. În acest sens, este de reţinut că, în jurisprudenţa comunitară (CJCE, 27 iunie 2000, afacerea C-244, *Oceano Grupo Editorial SA c. Rocio Marciano Qunitero*, Rec. 2000, p. 4941, pct. 26), judecătorului îi este recunoscut dreptul de a se sesiza din oficiu cu privire la caracterul abuziv al unei clauze, apreciindu-se că „obiectivul urmărit prin art. 6 al Directivei, care impune statelor membre să prevadă că stipulaţiile abuzive nu-i leagă pe consumatori, nu ar putea fi atins dacă cei din urmă ar fi obligaţi ei înşişi de caracterul abuziv al unor asemenea clauze" şi că „o protecţie efectivă a consumatorului nu ar putea fi atinsă decât dacă judecătorului naţional i se recunoaşte facultatea de a aprecia din oficiu o astfel de clauză". Totodată, s-a mai reţinut (CJCE, 21 noiembrie 2002, afacerea C-473/00, *Cofidis SA c. Jean Louis Fredout*, Rec. 2002, I, p. 10875) că „în procedurile care au ca obiect executarea clauzelor abuzive, introduse de profesionişti în contra consumatorilor, fixarea unei limite temporale puterii judecătorului în a îndepărta, din oficiu sau ca urmare a unei excepţii ridicate de consumator, asemenea clauze este de natură să aducă atingere efectivităţii voite prin art. 6 şi 7 ale Directivei" *(Trib. Argeş, dec. civ. nr. 2170/R/2009, în RRES nr. 1/2010, pp. 224-227)*.

8. Atât timp cât prin dispoziţiile art. 8 din O.G. nr. 51/1997, modificat prin Legea nr. 287/2006, se conferă caracter de titlul executoriu contractului de leasing în integralitatea sa, iar utilizatorul şi-a asumat obligaţia de a achita penalităţi de întârziere pentru nerespectarea termenului de plată a ratelor de leasing prevăzute în contract, precum şi indemnizaţia de reziliere, nu există motive pentru a se face distincţie între creanţa constând în ratele de leasing neachitate, pe de o parte, şi penalităţile şi indemnizaţia de reziliere, pe de altă parte *(Trib. Argeş, dec. civ. nr. 1502/2013, în RRES nr. 3/2013, pp. 167-171)*.

Art. 639. Înscrisurile autentice notariale

(1) Actul autentificat de notarul public care constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă constituie titlu executoriu. În lipsa originalului, titlul executoriu îl poate constitui duplicatul sau copia legalizată de pe exemplarul din arhiva notarului public.

(2) În cazul anulării de către instanţa de judecată a înscrisului autentificat de notarul public, răspunderea civilă a notarului public poate fi angajată numai pentru încălcarea de către acesta

cu vinovăție a obligațiilor sale profesionale, urmate de cauzarea unui prejudiciu, stabilit prin hotărâre judecătorească definitivă.

Comentariu

1. Potrivit art. 3 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată, notarul public este învestit să îndeplinească un serviciu de interes public și are statutul unei funcții autonome, actul îndeplinit de notarul public, purtând sigiliul și semnătura acestuia, fiind un act de autoritate publică și având forța probantă prevăzută de lege (art. 7 din Lege). Autentificarea înscrisurilor reprezintă un act notarial, ce intră *numai* în competența notarului public[1)] [art. 12 lit. b) din Lege].

2. Potrivit art. 100 din Lege, actul autentificat de notarul public care constată o creanță certă și lichidă are putere de titlu executoriu la data exigibilității acesteia. În lipsa actului original, titlul executoriu îl poate constitui duplicatul sau copia legalizată de pe exemplarul din arhiva notarului public.

Din textul de lege menționat rezultă că actul autentificat de notarul public care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă este titlu executoriu de la data exigibilității creanței, iar nu de la data autentificării înscrisului.

Trebuie menționat în acest context că, *de lege lata*, notarul public nu mai eliberează părților originalele actelor pe care le întocmește, ci numai duplicate. Astfel, potrivit art. 97 alin. (1) din Legea nr. 36/1995, actele autentice notariale se întocmesc într-un singur exemplar original, care se păstrează în arhiva notarului public. Iar, potrivit alin. (4), părțile vor primi un duplicat de pe actul original. Duplicatul actului notarial are forța probantă prevăzută de lege ca și originalul actului.

Prin urmare, în cazul înscrisurilor notariale, titlul executoriu va fi reprezentat fie de duplicatul actului eliberat părții, fie de copia legalizată a acestuia.

3. Se constată existența unui paralelism între prevederea cuprinsă în art. 639 NCPC și cea cuprinsă în art. 100 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată.

Se impune a fi făcută mențiunea că, potrivit art. 23 pct. 1 din Proiectul de Lege pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă în forma adoptată de Guvern și transmisă Parlamentului spre dezbatere, se propusese abrogarea normei cuprinse în legea specială în scopul evitării instituirii aceleiași reglementări în mai multe

---

[1)] Dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, care prevăd că activitatea avocatului se realizează și prin redactarea de acte juridice, atestarea identității părților, a conținutului și a datei actelor *prezentate spre autentificare*, nu presupun că și avocații ar avea atribuții în ceea ce privește autentificarea înscrisurilor, întrucât aceste dispoziții trebuie interpretate prin coroborare și cu prevederile art. 79 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată, care dispun că înscrisurile pentru care legea prevede forma autentică **vor fi redactate** numai de notari publici, *de avocatul părților interesate* sau de consilierul juridic ori reprezentantul legal al persoanei juridice. Persoanele care au pregătire juridică superioară vor putea redacta înscrisurile în care figurează, ca parte, ele, soții, ascendenții sau descendenții lor. Așadar, avocații pot numai redacta înscrisurile ce, ulterior, vor fi prezentate spre autentificare notarului public.

acte normative şi pentru asanarea legislaţiei active, în conformitate cu cerinţele art. 16 şi art. 17 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Cu toate acestea, cu prilejul dezbaterilor parlamentare şi în considerarea unor interese particulare, s-a creat suprapunerea menţionată între cele două acte normative, astfel că în Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă nu se mai regăseşte propunerea firească de tehnică legislativă de abrogare expresă a normei speciale care instituia aceeaşi reglementare cu cea cuprinsă în art. 639 NCPC.

4. În privinţa duplicatului, art. 154 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici şi a activităţii notariale, republicată, prevede că, la cererea părţii de a i se da un duplicat al actului original, biroul notarial care a întocmit acel act poate încuviinţa eliberarea duplicatului. În textul duplicatului se reproduc, cuvânt cu cuvânt, cuprinsul înscrisului, cât şi al încheierii prin care s-a încuviinţat întocmirea înscrisului original. În locul semnăturilor originale se menţionează numele de familie şi prenumele fiecărui semnatar. Duplicatul are aceeaşi forţă probantă ca şi originalul.

5. În privinţa copiilor legalizate, art. 150 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici şi a activităţii notariale, republicată, prevede că notarul public este cel care eliberează copii legalizate după înscrisurile originale prezentate de părţi, după confruntarea copiei cu originalul.

De menţionat că, *de lege lata*, notarul public nu mai eliberează părţilor originalele actelor pe care le întocmeşte, ci numai duplicate [art. 97 alin. (1) şi (4) din Legea nr. 36/1995]. Prin urmare, în cazul înscrisurilor notariale, copia legalizată se va efectua după confruntarea copiei cu duplicatul.

În încheierea de legalizare a notarului se va arăta că s-au îndeplinit condiţiile esenţiale ale legalizării copiei, în sensul art. 83 lit. g), prin următoarele menţiuni:

a) atestarea conformităţii copiei cu înscrisul prezentat;

b) starea în care se află înscrisul;

c) semnătura secretarului care a făcut colaţionarea.

Dacă se legalizează un înscris sub semnătură privată sau din arhiva biroului notarial, în încheiere se va face menţiune expresă în acest sens.

În cazul în care confruntarea copiei cu originalul înscrisului cere o pregătire de specialitate, copia se va elibera numai pe baza confruntării efectuate de către un expert desemnat de notar, potrivit prevederilor legale. În acest caz încheierea este semnată şi de expert.

Copii legalizate de pe actele autentificate din arhiva biroului notarial se eliberează numai părţilor, succesorilor şi reprezentanţilor acestora, precum şi celor ce justifică un drept sau un interes legitim.

6. Potrivit art. 8 din Legea nr. 36/1995, actele notariale pot fi efectuate şi de misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale României, precum şi de alte instituţii, în condiţiile şi limitele prevăzute de lege.

Iar, conform art. 89 alin. (1) din Lege, înscrisul autentic notarial este cel întocmit sau, după caz, primit şi autentificat de către notarul public ori de către personalul misiunilor diplomatice şi al oficiilor consulare, în forma şi în condiţiile stabilite prin prezenta lege.

Rezultă, aşadar, că şi înscrisurile autentice întocmite de personalul misiunilor diplomatice şi al oficiilor consulare au putere de titlu executoriu la data exigibilităţii, în cazul în care constată o creanţă certă şi lichidă.

7. Sunt titluri executorii şi înscrisurile autentice care constată, nasc, modifică, transmit sau sting drepturi reale, având în vedere că termenul de „creanţă" urmează a fi interpretat nu în sensul strict al acestuia, de „sumă de bani", ci în sens generic, de drept în virtutea căruia creditorul poate cere debitorului executarea unei obligaţii.

De exemplu, un contract de vânzare-cumpărare este titlu executoriu pentru predarea bunului ce formează obiect al acestuia, dacă este autentificat de notarul public şi dacă termenul de predare a bunului a expirat.

În privinţa misiunilor diplomatice şi a oficiilor consulare, art. 18 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 36/1995 prevede că acestea au atribuţii de autentificare a înscrisurilor, cu excepţia actelor juridice între vii cu efect constitutiv sau translativ de proprietate şi a actelor privind alegerea, modificarea şi lichidarea regimului matrimonial. Rezultă, aşadar, că aceste instituţii nu pot emite titluri executorii în materiile exceptate de art. 18 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 36/1995.

8. În cazul anulării de către instanţa de judecată a înscrisului autentificat de notarul public, răspunderea civilă a notarului public poate fi angajată numai pentru încălcarea de către acesta cu vinovăţie a obligaţiilor sale profesionale, urmată de cauzarea unui prejudiciu, stabilit prin hotărâre judecătorească definitivă.

Aşadar, angajarea răspunderii civile pe tărâm delictual a notarului public presupune îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiţii:

- săvârşirea unei fapte ce atrage răspunderea profesională a notarului public;
- săvârşirea acestei fapte cu vinovăţie;
- producerea unui prejudiciu părţii reclamante;
- existenţa legăturii de cauzalitate între fapta săvârşită şi prejudiciul cauzat.

9. Pentru angajarea răspunderii civile a notarului public în condiţiile art. 639 alin. (2) NCPC trebuie ca hotărârea judecătorească pronunţată în acest sens să rămână definitivă.

10. Având în vedere că norma cuprinsă în art. 639 alin. (2) NCPC face parte din capitolul intitulat „Titlul executoriu", apreciem că domeniul de aplicare al acesteia este circumscris cazurilor de anulare a înscrisurilor autentice notariale care constituie titluri executorii şi care au fundamentat începerea executării silite.

Spre deosebire de acest text, prevederile art. 72 din Legea nr. 36/1995 statuează că răspunderea civilă a notarului public poate fi angajată în condiţiile legii civile, pentru încălcarea obligaţiilor sale profesionale, atunci când acesta a cauzat cu vinovăţie sub forma relei-credinţe un prejudiciu, stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă. Aşadar, câmpul de aplicare al normei menţionate este mai larg faţă de cel vizat de art. 639 alin. (2) NCPC, întrucât reglementează răspunderea civilă a notarului public pentru nerespectarea oricăreia dintre obligaţiile sale profesionale, iar nu doar din materia înscrisurilor autentificate care constituie titluri executorii.

Pe de altă parte, potrivit art. 1.258 NCC, în cazul anulării sau constatării nulităţii contractului încheiat în formă autentică pentru o cauză de nulitate a cărei existenţă rezultă

din însuşi textul contractului, partea prejudiciată poate cere obligarea notarului public la repararea prejudiciilor suferite, în condiţiile răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie. În acest caz, angajarea răspunderii civile a notarului public intervine indiferent de materia căreia i se circumscrie contractul încheiat, astfel încât, nici în acest caz, textul din Codul de procedură civilă nu se suprapune peste cel din Codul civil.

Jurisprudenţă

1. În ipoteza unui contract de vânzare-cumpărare autentificat de un notar public, creanţa asupra preţului este certă şi lichidă, iar prin expirarea termenului de plată, este şi exigibilă. Fiind îndeplinite aceste condiţii, înscrisul este titlu executoriu, potrivit art. 66 din Legea nr. 36/1995 (în prezent art. 101 din Legea nr. 36/1995, republicată – n.n., E.O.), care nu distinge în funcţie de natura contractului *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 2135/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 71-72).*

2. Faţă de clauza antecontractului de vânzare-cumpărare, potrivit căreia, în cazul în care contractul de vânzare-cumpărare în formă autentică nu se va perfecta din culpa promitentului-vânzător la data stabilită, acesta va plăti promitenţilor-cumpărători dublul avansului primit, pentru a aprecia caracterul cert al creanţei promitenţilor-cumpărători, trebuie analizată culpa promitentului-vânzător prin neperfectarea contractului. Acesta este un aspect de fond care nu poate fi verificat în faza executării silite, ci trebuie dezbătut în condiţiile generale privind desfăşurarea procesului civil, în primul rând contradictorialitatea, pe baza administrării de probe, întrucât această neexecutare a obligaţiilor contractuale dă dreptul părţii contractante la despăgubiri, deci se urmăreşte stabilirea unui drept potrivnic faţă de contractant. Prin urmare, creanţa având ca obiect plata sumei de bani stabilite prin clauza penală nu poate fi apreciată ca având caracter cert, astfel că antecontractul de vânzare-cumpărare nu îndeplineşte condiţia de a fi titlu executoriu, conform art. 66 din Legea nr. 36/1995 (în prezent art. 101 din Legea nr. 36/1995, republicată – n.n., E.O.) *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 284/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 72-74).*

3. Conform art. 66 din Legea nr. 36/1995 (în prezent art. 101 din Legea nr. 36/1995, republicată – n.n., E.O.), actul autentificat de notarul public constatând o creanţă certă şi lichidă are putere de titlu executoriu la data exigibilităţii acesteia. Neîndeplinirea, de către o parte, a obligaţiei izvorâte dintr-un antecontract de vânzare-cumpărare îndreptăţeşte pe cea care şi-a executat obligaţiile asumate să solicite fie executarea obligaţiei, fie desfiinţarea convenţiei cu daune-interese. Părţile nu au inserat în cuprinsul actului un pact comisoriu de gradul trei sau patru, simpla ajungere la termen dând dreptul promitentului-cumpărător de a solicita, pe calea unei acţiuni în justiţie, rezoluţiunea contractului şi repunerea părţilor în situaţia anterioară. Prin urmare, antecontractul de vânzare-cumpărare, deşi constituie un act notarial autentificat, nu are caracter de titlu executoriu, fiind necesare verificări de fond cu privire la cauzele ce au condus la neîndeplinirea obligaţiei asumate şi la stabilirea culpei părţii ce nu şi-a îndeplinit aceste obligaţii, verificări ce nu pot fi făcute decât pe calea unei acţiuni în justiţie, de rezoluţiune a contractului *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 68/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 74-76).*

4. În condiţiile art. 1.554 NCC, contractul desfiinţat prin rezoluţiune se consideră că nu a fost niciodată încheiat. Dacă prin lege nu se prevede altfel, fiecare parte este ţinută, în acest caz, să restituie celeilalte părţi prestaţiile primite. Cu toate acestea, alin. (2) al textului dispune în sensul

că rezoluțiunea nu produce efecte asupra clauzelor referitoare la soluționarea diferendelor ori asupra celor care sunt destinate să producă efecte chiar în caz de rezoluțiune.

Prin raportare și la prevederile art. 1.554 alin. (1) NCC, în privința efectelor rezoluțiunii, încetarea efectelor antecontractului are drept consecință lipsirea de orice efect util a clauzelor sale, inclusiv a celei vizând stabilirea unei clauze penale, care presupune *sine qua non* existența unui act în ființă în care aceasta să fie inserată. Prin urmare, dacă obligația principală se stinge, și clauza penală are același regim juridic.

Analizând însă antecontractul de vânzare-cumpărare încheiat între părți sub acest aspect, tribunalul reține că părțile au inserat o clauză de natură să producă efecte chiar și în caz de rezoluțiune, în sensul că au reglementat în mod expres faptul că, „în plus față de penalitățile menționate anterior prin prezenta promisiune, în cazul rezoluționării contractului din culpa promitentei vânzătoare, aceasta va avea obligația de a rambursa avansul primit până la data de 10.08.2012, cu penalități de 0,2% pe zi de întârziere din prețul total al contractului". Prin urmare, deși în cauză a operat rezoluțiunea promisiunii bilaterale de vânzare-cumpărare, față de clauza contractuală anterior menționată, promisiunea bilaterală de vânzare-cumpărare continuă să producă efecte, astfel încât, prin raportare la prevederile art. 67 din Legea nr. 36/1995 în forma în vigoare la data formulării cererii de încuviințare a executării silite, aceasta constituie titlu executoriu, întrucât, sub aspectul sumei de 10.000 euro, conține o creanță certă, lichidă și exigibilă, în condițiile art. 379 C. pr. civ., putând, astfel, fundamenta declanșarea executării silite împotriva debitoarei *(Trib. Ilfov, s. civ., dec. nr. 34/R/2013, în RRES nr. 4/2013, pp. 137-143)*.

Art. 640. Titlurile de credit

Cambia, biletul la ordin și cecul, precum și alte titluri de credit constituie titluri executorii, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute în legea specială.

Comentariu

1. Cambia, cecul și biletul la ordin sunt efecte de comerț reglementate prin Legile nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin și nr. 59/1934 asupra cecului. În vreme ce cambia și biletul la ordin sunt titluri de credit, cecul este un instrument de plată.

2. Posesorul legitim al cambiei, cecului și biletului la ordin care nu a obținut plata de bunăvoie din partea debitorului își poate valorifica drepturile pe baza titlului, fie prin exercitarea acțiunii cambiale, fie pe calea executării nemijlocite.

3. În conformitate cu prevederile art. 1 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, cambia cuprinde:

- denumirea de cambie trecută în însuși textul titlului și exprimată în limba întrebuințată pentru redactarea acestui titlu;
- ordinul necondiționat de a plăti o sumă determinată;
- numele aceluia care trebuie să plătească (tras), respectiv numele și prenumele, în clar, ale persoanei fizice, respectiv denumirea persoanei juridice ori a entității care se obligă. În cazul în care numele trasului depășește spațiul alocat pe titlu, se vor înscrie pe cambie primele caractere din numele și prenumele, respectiv din denumirea trasului, în limita spațiului special alocat, fără ca prin aceasta să se atragă nulitatea cambiei;

- codul trasului, respectiv un număr unic de identificare prevăzut în documentele de identificare sau de înregistrare ale trasului;
- arătarea scadenţei;
- arătarea locului unde plata trebuie făcută;
- numele acelui căruia sau la ordinul căruia plata trebuie făcută;
- arătarea datei şi a locului emiterii;
- semnătura celui care emite cambia (trăgător).

Potrivit art. 2 din acelaşi act normativ, titlul căruia îi lipseşte vreuna din condiţiile arătate anterior nu are valoarea unei cambii, afară de cazurile următoare:
- cambia fără arătarea scadenţei este socotită plătibilă la vedere;
- în lipsa unei arătări speciale, locul arătat lângă numele trasului este socotit loc de plată şi, în acelaşi timp, loc al domiciliului trasului;
- cambia care nu arată locul unde a fost emisă se socoteşte semnată în locul arătat lângă numele trăgătorului;
- dacă în cambie sunt arătate mai multe locuri de plată, posesorul cambiei o va putea prezenta pentru acceptare sau plată la oricare din aceste locuri.

4. Potrivit art. 104 din Legea nr. 58/1934, biletul la ordin cuprinde:
- denumirea de bilet la ordin trecută în însuşi textul titlului şi exprimată în limba întrebuinţată pentru redactarea acestui titlu;
- promisiunea necondiţionată de a plăti o sumă determinată;
- arătarea scadenţei;
- arătarea locului unde plata trebuie făcută;
- numele aceluia căruia sau la ordinul căruia plata trebuie făcută;
- arătarea datei şi a locului emiterii;
- semnătura emitentului, respectiv semnătura olografă a persoanei fizice având calitatea de emitent sau, după caz, a reprezentantului legal ori a împuternicitului emitentului, persoană fizică, persoană juridică sau entitate care utilizează astfel de instrumente;
- numele emitentului, respectiv numele şi prenumele, în clar, ale persoanei fizice sau denumirea persoanei juridice ori a entităţii care se obligă. În cazul în care numele emitentului depăşeşte spaţiul alocat pe titlu, se vor înscrie pe biletul la ordin primele caractere din numele şi prenumele, respectiv din denumirea emitentului, în limita spaţiului special alocat, fără ca prin aceasta să se atragă nulitatea biletului la ordin;
- codul emitentului, respectiv un număr unic de identificare preluat din documentele de identificare sau de înregistrare ale emitentului.

În condiţiile art. 105 din Lege, titlul căruia îi lipseşte vreuna din condiţiunile arătate în precedent nu va fi socotit bilet la ordin, afară de următoarele cazuri:
- biletul la ordin a cărui scadenţă nu este arătată este socotit plătibil la vedere;
- în lipsa unei arătări speciale, locul emisiunii titlului este socotit loc de plată şi în acelaşi timp loc al domiciliului emitentului;
- biletul de ordin care nu arată locul unde a fost emis se socoteşte semnat în locul arătat lângă numele emitentului.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

5. În conformitate cu art. 1 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului, cecul cuprinde:
- denumirea de cec trecută în însuşi textul titlului şi exprimată în limba întrebuinţată pentru redactarea acestui titlu;
- ordinul necondiţionat de a plăti o anumita sumă de bani;
- numele celui care trebuie să plătească (tras);
- arătarea locului unde plata trebuie făcută;
- arătarea datei şi a locului emiterii;
- semnătura celui care emite cecul (trăgătorul);
- numele trăgătorului, respectiv numele şi prenumele, în clar, ale persoanei fizice sau denumirea persoanei juridice ori a entităţii care se obligă. În cazul în care numele trăgătorului depăşeşte spaţiul alocat pe titlu, se vor înscrie pe cec primele caractere din numele şi prenumele, respectiv din denumirea trăgătorului, în limita spaţiului special alocat, fără ca prin aceasta să se atragă nulitatea cecului;
- codul trăgătorului, respectiv un număr unic de identificare, preluat din documentele de identificare sau de înregistrare ale trăgătorului.

Potrivit art. 2 din Lege, titlul căruia îi lipseşte una din condiţiile arătate anterior nu va fi socotit cec, afară de cazurile următoare:
- în lipsa unei arătări speciale, locul arătat lângă numele trasului este socotit loc de plată. Dacă mai multe locuri sunt arătate lângă numele trasului, cecul este plătibil la primul loc arătat;
- în lipsa acestora, sau a oricăror alte arătări, cecul este plătibil la locul unde trasul are principalul său stabiliment;
- cecul care nu arată unde a fost emis se socoteşte semnat la locul arătat lângă numele trăgătorului.

6. Aprecierea asupra caracterului de titlu executoriu al unui titlu de credit aparţine iniţial executorului judecătoresc, care este obligat să verifice existenţa titlului executoriu şi a creanţei certe, lichide şi exigibile pe care acesta o conţine în vederea emiterii încheierii de deschidere a dosarului de executare, şi apoi instanţei de executare, pe calea încuviinţării executării silite, în condiţiile art. 666 NCPC.

7. În temeiul art. 61 din Legea nr. 58/1934, *cambia are valoare de titlu executor pentru capital şi accesorii*. Cu toate acestea, actul normativ menţionat prevede că aptitudinea de a învesti cambia cu formulă executorie aparţine judecătoriei. Aceleaşi dispoziţii sunt prevăzute de art. 53 din Legea nr. 59/1934, care arată că *cecul are valoare de titlu executor pentru capital şi accesorii, competentă pentru a învesti cecul cu formulă executorie este judecătoria*.

8. În ipoteza prezentării titlului de credit la plată după scadenţă sau în lipsa protestului de neplată, cu circumstanţierile specifice fiecărui asemenea titlu, acesta continuă să rămână titlu executoriu, putând fi încuviinţată executarea silită, sancţiunea încălcării termenului de prezentare sau a lipsei ori nevalabilităţii protestului de neplată constând în decăderea din dreptul de a introduce acţiunea împotriva debitorilor de regres, imposibilitatea înscrierii debitorului în Centrala Incidentelor de Plăţi, conform art. 2 pct. 2 şi art. 10 din Regulamentul BNR nr. 1/2012, şi dreptul debitorului de a consemna la CEC suma datorată pe cheltuiala şi pe riscul posesorului respectivului titlu de credit.

9. În temeiul art. 638 alin. (2) NCPC, suspendarea executării titlurilor de credit poate fi cerută şi în cadrul acţiunii de fond având ca obiect desfiinţarea lor, dispoziţiile art. 719 aplicându-se în mod corespunzător.

Jurisprudenţă

1. Girul este modalitatea de transmitere a drepturilor izvorâte din biletul la ordin şi, în aceste condiţii, odată efectuată operaţiunea, beneficiarul girant nu se mai poate folosi de acest titlu, întrucât cel care pretinde drepturi izvorâte dintr-un astfel de titlu de valoare trebuie să le justifice atât prin posesie, cât şi printr-un şir neîntrerupt de giruri, atunci când asemenea operaţiuni au avut loc. În aceste condiţii, remiterea materială a biletului la ordin de către giratar către girant, recurenta petentă, trebuia să fie însoţită şi de operaţiunea girului în favoarea acesteia pentru a da naştere dreptului de a cere executarea dreptului de creanţă înscris în titlu *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 909/R/2007, apud I.R. Dănăilă, Executarea silită. Titluri executorii, Creanţe fiscale. Practică judiciară adnotată, Ed. Hamangiu, 2010, pp. 45-47).*

2. Potrivit art. 13 din Legea nr. 58/1934, biletul la ordin se transmite prin gir, iar conform art. 16 (şi art. 18) acesta transmite toate drepturile izvorâte din cambie, deţinătorul unei cambii fiind socotit posesor legitim, dacă justifică dreptul său printr-o serie neîntreruptă de giruri, chiar dacă ultimul gir este în alb. Iar, conform art. 15 din lege, girul trebuie scris pe cambie; el trebuie să fie semnat de girant. Girul este valabil chiar dacă beneficiarul nu este menţionat sau girantul a pus numai semnătura (gir în alb). În acest din urmă caz, girul, pentru a fi valabil, trebuie să fie scris pe cambie. Împrejurarea că petenta este posesoarea actuală a biletului la ordin nu constituie un argument în sensul deţinerii unui titlu executoriu atâta timp cât, în procedeul verificării regularităţii succesiunii girurilor, rezultă că nu s-a făcut dovada transmisiunii legale a biletului la ordin. Aşa cum rezultă din cuprinsul contractului de credit, cele două bilete la ordin au fost emise de debitor în scopul garantării plăţii creditului acordat, însă asigurătorul nu poate proceda la executarea silită a garanţiilor, faţă de împrejurarea că aceasta nu a făcut dovada transmiterii biletelor la ordin. Astfel, nu se poate aprecia că plata efectuată de asigurător şi subrogarea sa în drepturile creditorului este de natură a conduce la înlăturarea de la aplicare a dispoziţiilor legale speciale ce reglementează transmiterea biletului la ordin, principiul formalismului ce guvernează această materie neputând fi încălcat. Nimic nu se opune însă ca recurenta creditoare, în temeiul subrogaţiei legale deduse din faptul plăţii potrivit contractului de asigurare, să acţioneze în baza titlului executoriu reprezentat de contractul de credit *(Jud. sector 6 Bucureşti, încheierea din data de 10 mai 2011, în RRES nr. 2/2011, pp. 220-225).*

3. Justificarea refuzului la plată pentru motivul declarării titlului ca pierdut, furat sau distrus nu înlătură caracterul executoriu al biletului la ordin, câtă vreme acesta, nefiind anulat printr-o ordonanţă sau hotărâre definitivă potrivit prevederilor art. 89-93 din Legea nr. 58/1934, are valoarea de titlu executoriu pentru capital şi accesorii *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 2199/2010, în RRES nr. 3/2010, pp. 186-190).*

4. Biletul la ordin rămâne titlu executoriu şi dacă a fost prezentat la plată după scadenţă, putând fi învestit cu formulă executorie, sancţiunea încălcării termenului de prezentare fiind decăderea din dreptul de a introduce acţiunea în regres, imposibilitatea înscrierii debitorului în Centrala Incidentelor de Plăţi, conform art. 1 şi 10 din Regulamentul 1/2012 al BNR, şi dreptul debitorului de a consemna la CEC suma datorată pe cheltuiala şi pe riscul posesorului biletului la ordin *(Trib. Argeş, dec. civ. nr. 1576/2013, în RRES nr. 3/2013, pp. 180-182).*

Art. 641. Înscrisurile sub semnătură privată

Înscrisurile sub semnătură privată sunt titluri executorii numai în cazurile și condițiile anume prevăzute de lege. Orice clauză sau convenție contrară este nulă și considerată astfel nescrisă. Dispozițiile art. 664 și următoarele sunt aplicabile.

Comentariu

1. Prin O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe, textul art. 641 a fost modificat ca urmare a eliminării formalității învestirii cu formulă executorie, ca cerință distinctă pentru constituirea titlului executoriu.

2. În actuala sa formulare, textul prevede în mod expres că înscrisurile sub semnătură privată sunt titluri executorii numai în cazurile și condițiile anume prevăzute de lege. Textul este menit să înlăture acele interpretări eronate ce apreciau că părțile, prin simpla lor manifestare de voință, puteau să confere caracter de titlu executoriu înscrisurilor pe care acestea le întocmeau.

Prin urmare, numai în cazurile în care legea atribuie caracter executoriu unui înscris sub semnătură privată, acesta poate valora titlu executoriu, o asemenea calificare neputând să producă efecte juridice doar prin voința părților.

3. Orice clauză sau convenție contrară reglementării este nulă și considerată, astfel, nescrisă.

Astfel, o stipulație contractuală prin care părțile ar atribui unui înscris sub semnătură privată caracter de titlu executoriu nu va fi valabilă, întrucât încalcă o dispoziție imperativă a legii, de la care nu se poate deroga.

4. Prin trimiterea pe care textul o face la dispozițiile art. 664 și urm. se înțelege că, ori de câte ori un creditor, prevalându-se de un înscris sub semnătură privată căruia părțile i-au atribuit caracter de titlu executoriu, în lipsa unei reglementări legale sub acest aspect, formulează o cerere de executare silită, atât executorul judecătoresc, cât și instanța de executare au aptitudinea de a constata caracterul nevalabil al unei asemenea clauze atributive de caracter de titlu executoriu, cu consecința inexistenței titlului executoriu, sub aspect formal.

5. Efectul clauzei nescrise se va produce de drept și lasă fără eficacitate voința părților contractante cu privire la acest aspect.

În schimb, celelalte clauze contractuale asumate de părți își vor produce efectele ca și cum respectiva clauză nescrisă nu ar fi existat.

Art. 642. Refuzul eliberării titlului executoriu

Dacă se refuză eliberarea titlului executoriu de către alte organe competente potrivit legii și dacă legea specială nu prevede altfel, creditorul poate face plângere la judecătoria în circumscripția căreia se află organul care trebuia să emită titlul executoriu, în termen de 15 zile de la data când a luat cunoștință de refuz.

Comentariu

1. Textul sancţionează refuzul de emitere a titlului executoriu de către alte organe competente potrivit legii.

Sunt, aşadar, avute în vedere titlurile executorii ce sunt reprezentate de alte înscrisuri decât hotărârile judecătoreşti.

2. În cazurile reglementate de textul legal, competenţa judecătoriei se circumscrie prevederilor art. 94 pct. 3 NCPC.

Hotărârea pronunţată de judecătorie în soluţionarea plângerii este susceptibilă de apel, conform art. 466 alin. (1), de competenţa tribunalului, potrivit art. 95 pct. 2, şi de recurs, în condiţiile art. 483 alin. (1), acesta din urmă fiind de competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, având în vedere că recursul se soluţionează de instanţa ierarhic superioară celei care a pronunţat hotărârea atacată numai în cazurile anume prevăzute de lege [art. 483 alin. (4) coroborat cu art. 96 pct. 3]. Or, în materia refuzului eliberării titlului executoriu, legea nu prevede în mod expres că recursul se va soluţiona de instanţa ierarhic superioară celei care a pronunţat hotărârea atacată.

3. Textul instituie o normă de competenţă materială în favoarea judecătoriei.

Sub aspect teritorial, competenţa revine judecătoriei în circumscripţia căreia se află organul care trebuia să emită titlul executoriu, fiind instituită o normă de competenţă exclusivă, de la care nu sunt permise derogări.

4. Calitate procesuală activă în plângerea împotriva refuzului de eliberare a titlului executoriu are numai creditorul.

5. Termenul în care se poate formula plângerea este de 15 zile de la data când partea a luat cunoştinţă de refuz.

Momentul de la care începe să curgă termenul de exercitare a plângerii este unul subiectiv, astfel încât, în caz de îndoială cu privire la acest aspect, se pot administra dovezi cu privire la data la care petentul a luat cunoştinţă de refuzul organului competent potrivit legii de a emite titlul executoriu.

Art. 643. Desfiinţarea titlului executoriu

Dacă s-a desfiinţat titlul executoriu, toate actele de executare efectuate în baza acestuia sunt desfiinţate de drept, dacă prin lege nu se prevede altfel. În acest caz, sunt aplicabile dispoziţiile privitoare la întoarcerea executării.

Comentariu

1. Desfiinţarea titlului executoriu are drept consecinţă lipsirea de suport juridic a actelor de executare efectuate în temeiul şi în vederea aducerii acestuia la îndeplinire.

2. Mijloacele procedurale prin care se poate obţine desfiinţarea titlului executoriu sunt: apelul, recursul, contestaţia în anulare, revizuirea şi contestaţia la executare în condiţiile art. 713 alin. (2) NCPC.

3. Art. 643 face trimitere la prevederile care reglementează întoarcerea executării, respectiv art. 723-726. Astfel, bunurile asupra cărora s-a făcut executarea se vor restitui celui

îndreptățit, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință[1]. Iar, în cazul în care executarea silită s-a făcut prin vânzarea unor bunuri mobile, întoarcerea executării se va face prin restituirea de către creditor a sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcție de rata inflației, cu excepția situației când se aplică art. 777.

4. Deși legiuitorul folosește expresia „sunt desființate de drept", procedura de restabilire a situației anterioare executării este guvernată de disponibilitate, partea interesată trebuind să învestească instanța cu o cerere în acest sens. Desființarea de drept a actelor de executare nu echivalează și cu restabilirea situației anterioare, adică repunerea părților în situația anterioară executării.

Chiar dacă, în virtutea principiului retroactivității efectelor nulității, în ipoteza anulării titlului executoriu, părțile ajung în situația în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi fost emis respectivul titlu, repunerea părților în situația anterioară cu consecința restituirii a tot ceea ce s-a executat în baza actului anulat, din punct de vedere procesual, reclamă formularea unei cereri distincte. Mijlocul procesual va fi o acțiune reală în revendicare fundamentată juridic pe privarea fără drept a reclamantului de posesia bunului asupra căruia a purtat executarea silită, întrucât prin desființarea titlului executoriu dispare temeiul juridic al urmăririi silite a debitorului.

Consecințele juridice ale aplicării sancțiunii nulității nu se pot subsuma principiului retroactivității, ci acestea trebuie corelate[2], în urma unei asemenea operațiuni rezultând că *restitutio in integrum* și *resoluto iure dantis resolvitur ius accipientis* sunt determinate indirect de retroactivitate, constituind, în același timp, și mijloace de garantare efectivă a acestui din urmă principiu[3].

Jurisprudență

În cazul în care s-a desființat titlul executoriu, toate actele de executare efectuate în baza acestui titlu sunt desființate de drept *(Jud. sector 3 București, sent. civ. nr. 346/2004, apud M. Tăbăraș, Contestația la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 112-113).*

Capitolul III
Participanții la executarea silită

Bibliografie

M. Condoiu, *Procesul civil. Formă, materie și metodă*, Ed. C.H. Beck, București, 2009; I. Gârbuleț, *Principiile fundamentale ale executării silite*, în RRES nr. 3/2010, pp. 27-36; *idem*, *Regulile de bază ale executării silite în procesul civil*, în volumul Conferinței Internaționale „Executarea

[1] A se vedea comentariul nr. 5 de sub art. 722.
[2] A se vedea art. 1.254 și urm. NCC.
[3] În același sens, a se vedea G. Boroi, *op. cit.*, p. 248.

silită în Noul Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, pp. 179-183; E. Oprina, *Participanţii la procesul civil*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2005, pp. 289-354.

Comentariu general

1. Executarea silită, componentă a procesului civil, nu poate fi imaginată fără contribuţia mai multor participanţi, prin a căror activitate fie se nasc, se modifică şi se sting raporturile procedurale execuţionale, fie are loc coordonarea activităţii execuţionale, fie numai se sprijină îndeplinirea atribuţiilor de către alţi participanţi.

2. Fiecare dintre textele cuprinse în Capitolul III este dedicat unuia sau, după caz, unora dintre participanţii la executarea silită, cu precizarea că, în înţelegerea regimului juridic aplicabil, adică a drepturilor şi obligaţiilor ce revin diferitelor categorii de participanţi la executare, trebuie avute în vedere nu doar dispoziţiile „speciale alocate" din Capitolul III, ci şi alte dispoziţii cuprinse în partea generală a executării ori, după caz, în secţiunile consacrate unor diferite forme speciale de executare silită.

3. Un rol însemnat în procedura de executare silită revine părţilor: creditorul urmăritor şi debitorul urmărit, executorului judecătoresc, precum şi instanţei de executare. În ceea ce priveşte părţile implicate în raporturile de urmărire silită, trebuie avută în vedere şi poziţia terţilor garanţi ori a creditorilor intervenienţi, dar şi a terţelor persoane, care, deşi nu au participat la faza de judecată, sunt interesate să-şi apere drepturile ce le-ar fi afectate prin executare.

4. În privinţa executorului judecătoresc, este de menţionat faptul că actualul Cod de procedură civilă îi conferă plenitudine de competenţă în materia executării silite, excepţiile de la această regulă fiind expres stabilite în art. 623, efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623 fiind interzisă, potrivit art. 625 alin. (2). De asemenea, este de menţionat importanţa unor incidente procedurale, precum recuzarea, înlocuirea sau conexarea, cu implicaţii serioase, uneori decisive asupra cursului executării, nu lipsite de relevanţă fiind şi actele pe care executorul este obligat să le întocmească ori emită, precum încheierile, procesele-verbale şi alte acte, încheierile reprezentând elementul de noutate absolută pe care actualul legiuitor a înţeles să-l reglementeze în actualul Cod, conferind, astfel, executorului judecătoresc un rol mult mai activ şi implicat în procedură.

5. Referitor la instanţa de judecată, aceasta îndeplineşte o serie de atribuţii specifice în faza de executare silită, în sensul că soluţionează cererile de încuviinţare a executării silite, contestaţiile la executare, precum şi orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepţia celor date de lege în competenţa altor instanţe sau organe. În ceea ce priveşte competenţa acesteia, art. 651 reglementează criteriile în funcţie de care o anumită judecătorie este calificată ca fiind instanţă de executare.

6. La activitatea de executare silită poate participa însă şi Ministerul Public, fie în forma legitimării procesuale acordate de art. 92 alin. (5) NCPC[1)], fie prin intermediul mijloacelor procesuale pentru restabilirea ordinii de drept încălcate.

[1)] Art. 92 alin. (5) NCPC reglementează dreptul procurorului de a cere executarea oricăror titluri emise în favoarea persoanelor prevăzute la alin. (1), respectiv în favoarea minorilor, persoanelor puse sub interdicţie şi dispăruţilor.

7. De asemenea, un rol auxiliar revine și organelor poliției, administrației publice locale, jandarmeriei ori altor agenți ai forței publice, a căror intervenție este de natură a sprijini operațiunile de executare întreprinse de executorii judecătorești.

8. În fine, o ultimă categorie de participanți la executarea silită vizează martorii asistenți, experții, interpreții și alți participanți, în condițiile anume prevăzute de lege.

Art. 644. Enumerare

(1) Participanții la executarea silită sunt:

1. părțile

2. terții garanți;

3. creditorii intervenienți;

4. instanța de executare;

5. executorul judecătoresc;

6. Ministerul Public;

7. agenții forței publice;

8. martorii asistenți, experții, interpreții și alți participanți, în condițiile anume prevăzute de lege.

(2) Dispozițiile art. 41 și următoarele se aplică în mod corespunzător și participanților la executarea silită prevăzuți la alin. (1) pct. 4-8.

Comentariu

1. Alin. (1) este, în parte, unul „introductiv", cuprinzând o enumerare a participanților la executarea silită, nelimitativă, însă lăsând deschisă posibilitatea circumscrierii acestora și a unor alte persoane care, într-un mod mai implicat ori doar tangențial, pot interveni la un moment dat în desfășurarea unei proceduri execuționale.

2. Prin dispoziția de trimitere cuprinsă în alin. (2) se reglementează extinderea normelor în materie de incompatibilitate, atât în privința cazurilor, cât și a efectelor ori a procedurii de soluționare a incidentelor procedurale aferente – abținerea și recuzarea (art. 41-53) – la instanța de executare, executorul judecătoresc, procuror (în cazurile în care procurorul este participant la executarea silită), agenții forței publice, martori asistenți, experți, interpreți.

Fără a intra în detalii și fără a epuiza lista exemplelor ori a „contraexemplelor" ce pot fi teoretic imaginate sau pot fi întâlnite în practică, este suficient, pentru a adapta această problematică la sfera participanților la executarea silită, să menționăm că, bunăoară, judecătorul care a pronunțat hotărârea judecătorească, ce constituie titlul executoriu pus ulterior în executare silită, nu este incompatibil să judece, ca instanță de executare, o contestație la executare silită formulată de debitor.

Similar, nu este incompatibil să procedeze la o expertiză, solicitată de executorul judecătoresc potrivit art. 836, în vederea evaluării unui imobil urmărit în dosarul de executare silită format la solicitarea creditorului sultei, acel expert care a procedat la evaluarea aceluiași imobil în dosarul având ca obiect partajul privitor la același imobil deținut, la data judecății, în coproprietate ori, după caz, în devălmășie, de către cel căruia finalmente i s-a atribuit în exclusivitate imobilul, având obligația de a plăti sulta – așadar, el este debitorul sultei în procedura de executare în care se pune problema celei de-a doua evaluări –,

şi cel care a devenit creditorul sultei – creditorul care declanşează procedura de executare în discuţie. Prin ipoteză, evaluarea aceluiaşi imobil are loc la două date diferite, astfel încât expertul evaluator care a determinat o anumită valoare în martie 2014, de exemplu, nu şi-a „exprimat anterior părerea", prin această evaluare, în privinţa valorii pe care imobilul o are în martie anului 2015, atunci când, fiind declanşată urmărirea silită imobiliară la cererea creditorului sultei, expertul are de făcut o nouă evaluare.

3. În ceea ce priveşte incompatibilitatea executorului judecătoresc, comentariile se vor face în legătură cu dispoziţia legală referitoare la recuzarea şi înlocuirea executorului judecătoresc (a se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 653).

4. În ceea ce priveşte incompatibilitatea martorilor asistenţi, trebuie aplicate, cu prioritate faţă de dispoziţiile art. 644 alin. (2) coroborate cu cele ale art. 41 şi urm., dispoziţiile art. 661 alin. (3), care consacră în privinţa acestor participanţi, în afara condiţiei generale privitoare la capacitatea deplină de exerciţiu, numai două exigenţe:

- „să nu fie persoane interesate de săvârşirea actelor de executare" şi
- să nu se afle „cu participanţii la procedura de executare în legături de rudenie până la gradul al patrulea inclusiv sau de afinitate până la gradul al doilea ori de subordonare".

Cum între cazurile de incompatibilitate reglementate de art. 42 pentru judecători se află şi cele privitoare la rudenie, afinitate [art. 42 alin. (1) pct. 3 şi 4] şi „interes" [art. 42 alin. (1) pct. 2], trebuie admis că, în privinţa martorilor asistenţi, noua reglementare a optat, în mod întemeiat, la o gamă mai restrânsă de cazuri de incompatibilitate.

Art. 645. Părţile

(1) Sunt părţi în procedura de executare silită creditorul şi debitorul.

(2) Calitatea de creditor sau de debitor se poate transmite oricând în cursul executării silite, potrivit legii. În acest caz, actele de executare îndeplinite până la data transmiterii calităţii procesuale produc efecte, în condiţiile legii, faţă de succesorii în drepturi ai creditorului sau ai debitorului, după caz.

Bibliografie

B. Dumitrache, *Preluarea de datorie, o noutate a Noului Cod civil?*, în volumul Conferinţei „Reglementări fundamentale în Noul Cod civil şi în Noul Cod de procedură civilă", Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012, pp. 272-283.

Comentariu

1. În faza executării silite, părţile poartă denumirea de creditor urmăritor şi debitor urmărit. Aceste calităţi pot fi dobândite de oricare dintre părţile procesului civil, fie de reclamant, fie de pârât, în funcţie de rezultatul judecăţii consemnat în hotărârea judecătorească.

Creditorul este partea căreia i s-a eliberat titlul executoriu, adică partea care a câştigat procesul, deci ale cărei pretenţii au fost admise, în ipoteza în care procesul a parcurs ambele faze ori partea din titlul executoriu, alt înscris decât o hotărâre judecătorească în favoarea căreia este stipulată o creanţă.

Debitorul este partea obligată prin hotărârea judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu şi împotriva căreia urmează să se pornească urmărirea silită, ca urmare a neexecutării de bunăvoie a obligaţiei înscrise în titlul executoriu.

2. Alin. (2) al textului este important prin aceea că prevede o soluţie de natură să conserve în favoarea părţilor beneficiul unui anumit stadiu pe care procedura de executare silită l-a atins la data când se consumă actul sau faptul ce generează transmiterea calităţii „procesuale active", respectiv a calităţii „procesuale pasive".

3. Din punctul de vedere al întinderii transmisiunii calităţii (de creditor sau de debitor), aceasta poate să fie ori universală sau cu titlu universal – moştenirea, în cazul persoanei fizice, respectiv reorganizarea persoanei juridice prin fuziune, divizare ş.a. – ori cu titlu particular – vânzare, schimb, donaţie, cesiune de creanţă, subrogaţie, cesiunea contractului etc.

Spre exemplu, vânzarea imobilului a cărui predare silită este necesară faţă de împrejurarea că pârâtul învins în acţiunea în revendicare imobiliară refuză să se conformeze faţă de hotărârea judecătorească, titlu executoriu, şi, în consecinţă, nu predă de bunăvoie bunul imobil către proprietarul care doreşte să-l vândă înainte de a se finaliza evacuarea dă dreptul cumpărătorului să intre în posesia efectivă, în condiţiile art. 898 şi urm. NCPC, chiar dacă la data încuviinţării executării silite ori, mai târziu, a comunicării către debitor (pârâtul din titlu executoriu) a somaţiei de executare imobilul se afla încă în proprietatea reclamantului din titlul executoriu. În alţi termeni, cumpărătorul imobilului, ca succesor cu titlu particular, are dreptul de a continua şi finaliza predarea silită în favoarea sa pentru că, dobândind proprietatea imobilului, preia toate accesoriile bunului, inclusiv dreptul pe care îl avea vânzătorul, ca proprietar recunoscut prin hotărârea judecătorească, de a intra în posesie efectivă, inclusiv pe calea executării silite.

În această ordine de idei, care nu face decât să confere substanţă practică soluţiei potrivit căreia succesorul cu titlu particular – cumpărătorul imobilului în speţa noastră – preia, o dată cu dreptul dobândit cu titlu principal, şi anume dreptul de proprietate asupra imobilului, şi accesoriile acestuia (dreptul a de intra în posesia efectivă a bunului este un astfel de accesoriu), nici executorul judecătoresc, spre a proceda la finalizarea executării silite la stăruinţa noului proprietar (şi deci a noului creditor al predării silite în cadrul raportului juridic execuţional), dar nici debitorul obligaţiei de predare silită (pârâtul învins în proces şi care refuză să se conformeze titlului executoriu) nu ar putea invoca drept impediment la executare faptul că în contractul de vânzare a imobilului aflat în curs de predare silită nu se fac menţiuni cu privire la procedura de executare silită ce urmează a fi iniţiată ori, după caz, în curs de derulare, în forma unei clauze specifice prin care să se prevadă „transmiterea beneficiului acestei proceduri" de la vânzător (proprietarul recunoscut prin titlul executoriu) către cumpărător.

Un alt exemplu, nu rar întâlnit în practica actuală, are în vedere cazul în care, înainte de a începe executarea silită sau chiar în cursul executării silite, un creditor îl plăteşte pe un alt creditor cu rang preferenţial, în condiţii care corespund subrogaţiei legale[1]. Astfel,

[1] Astfel, potrivit art. 1.596 lit. a) NCC, subrogaţia se produce de drept, printre alte cazuri, în folosul creditorului, chiar chirografar, care plăteşte unui creditor care are un drept de preferinţă, potrivit legii. Spre exemplu, un creditor chirografar îl plăteşte pe creditorul ipotecar sau un creditor ipotecar de rang 2 îl plăteşte pe creditorul a cărui creanţă este garantată, asupra aceluiaşi imobil, cu o ipotecă de rang 1.

executorul judecătoresc poate fi învestit cu o cerere de executare silită la care este anexată, alături de contractul de ipotecă, care, potrivit art. 2.431 NCC, constituie titlu executoriu, contract încheiat în favoarea creditorului ipotecar de către același debitor, dovada plății sumei datorate creditorului ipotecar, plată efectuată în favoarea creditorului ipotecar, de către creditorul care l-a învestit pe executorul judecătoresc. Executorul judecătoresc, constatând incidența subrogației legale, nu ar putea să respingă cererea de executare pe motiv că titlul executoriu, și anume contractul de ipotecă, înfățișează un alt creditor (creditorul ipotecar inițial) decât creditorul care a formulat cererea de executare silită. Ipoteza în care subrogația se consumă nu anterior începerii executării silite, ci, dimpotrivă, după depunerea cererii de executare și chiar după încuviințarea executării silite de către executorul judecătoresc nu poate conduce la o soluție principial diferită, executorul judecătoresc fiind dator, în consecință, să continue executarea în favoarea noului creditor, adică a creditorului care a efectuat plata către creditorul cu rang preferențial, deși acesta din urmă este autorul cererii de executare silită.

Pentru a exemplifica și pe „latura pasivă", menționăm că executarea silită trebuie să continue, la cererea creditorului care a inițiat procedura ori, având în vedere cele anterior expuse, la cererea noului creditor (dacă a intervenit un caz de transmisiune a calității și pe latura activă), chiar dacă, în cursul procedurii de executare, debitorul persoană juridică (de exemplu, societate constituită în condițiile Legii nr. 31/1990) suferă un proces de fuziune în urma căruia persoana juridică menționată în titlul executoriu a fost absorbită de o altă persoană juridică. În această ipoteză, executorul judecătoresc nu va proceda la depunerea unei noi cereri de încuviințare a executării silite în privința noului debitor – persoana juridică absorbantă –, ci va efectua acte de executare, în continuare, însă exclusiv împotriva acestuia din urmă. Prin urmare, somația de plată notată în cartea funciară la o dată anterioară reorganizării debitorului nu va trebui refăcută, însă publicația de vânzare silită și, după caz, actul de adjudecare (în funcție de momentul la care se consumă reorganizarea) ce s-ar întocmi în cazul unei urmăriri silite imobiliare finalizate prin adjudecarea bunului scos la licitație vor menționa ca debitor entitatea absorbantă.

4. Din punctul de vedere al izvorului acesteia, transmisiunea calității de creditor sau de debitor poate avea loc fie pe cale convențională (vânzare, schimb, donație, cesiune, subrogație), fie pe cale legală (subrogație), fie judiciară (validare poprire).

În acest context, se impune a fi făcută o distincție între modalitățile de transmitere a obligațiilor și cele de transformare a obligațiilor.

În situația cesiunii de creanță și a subrogației în drepturile creditorului, ca modalități de transmitere convențională a obligațiilor, creanța transmisă este aceeași cu cea care formează obiect al titlului executoriu, sub aspectul obiectului, naturii, fundamentului, garanțiilor care o însoțesc, singurul element diferit față de titlul executoriu fiind persoana creditorului, cu privire la care urmează a deveni aplicabile regulile de drept comun din materia transmiterii obligațiilor.

Nu în aceiași termeni se pune problema în ipoteza transformării obligației ce formează obiect al titlului executoriu sau în situația intervenirii vreunei cauze de stingere a creanței. Astfel de modalități presupun, *sine qua non*, cercetarea fie a fundamentului noii obligații ce

se invocă în locul celei vechi sau alături de aceasta, fie a întrunirii condițiilor compensației, confuziunii sau remiterii de datorie.

În acest sens, novația presupune, potrivit dispozițiilor art. 1.609 NCC, fie contractarea față de creditor a unei obligații noi de către debitor, fie înlocuirea debitorului inițial cu un debitor nou, fie substituirea creditorului inițial cu un nou creditor. Așadar, specific novației este că părțile unui raport juridic obligațional sting o obligație existentă, înlocuind-o cu o nouă obligație. Iar preluarea de datorie poate interveni, în condițiile art. 1.599 NCC, fie printr-un contract încheiat între debitorul inițial și noul debitor, însă numai condiționat de exprimarea acordului de către creditor, fie printr-un contract încheiat între creditor și noul debitor, prin care acesta din urmă își asumă obligația. Prin încheierea contractului de preluare a datoriei, noul debitor îl înlocuiește pe cel vechi, care, dacă nu s-a stipulat altfel și sub rezerva art. 1.601 NCC, este liberat.

Se observă, așadar, că, în ambele cazuri de transformare a obligațiilor, fie efectele obligației inițiale se convertesc în efectele obligației care se naște prin novație, fie obligația este preluată de un terț față de raportul obligațional inițial, care va fi obligat împreună cu debitorul inițial sau singur, liberându-l pe primul de datorie, față de creditorul raportului obligațional inițial, în cazul preluării de datorie, astfel încât nu poate opera o transmisiune a calității procesuale fundamentată juridic pe una dintre cele două instituții[1)].

În termeni similari, se pune problema și în cazul modalităților de stingere a obligațiilor, respectiv în cazul compensației, confuziunii sau remiterii de datorie, acestea conducând la stingerea raportului obligațional și lipsirea, în consecință, a executării silite de fundament.

În ceea ce privește modalitatea judiciară de transmitere a calității procesuale prin intermediul hotărârii de validare a popririi, învederăm că, în condițiile art. 792 alin. (1) NCPC, hotărârea de validare rămasă definitivă are efectul unei cesiuni de creanță, iar, în condițiile alin. (3) al aceluiași text, creditorul popritor, în măsura în care creanța sa nu va putea fi acoperită prin executarea hotărârii de validare, se va putea întoarce cu alte urmăriri silite împotriva debitorului poprit. Prin urmare, ca efect al cesiunii de creanță intervenite în baza hotărârii instanței de validare a popririi, locul debitorului inițial este preluat de terțul poprit, în limita sumei determinate expres în hotărârea de validare, ceea ce ne îndreptățește să afirmăm că terțul poprit dobândește calitatea de parte în procedura popririi.

5. Lipsa calității procesuale este sancționată și în faza executării silite. Astfel, executorul judecătoresc va respinge cererea de încuviințare a executării silite ce i s-a adresat, în temeiul dispozițiilor art. 666 alin. (5) pct. 7 NCPC, iar dacă totuși s-a trecut la executare, debitorul urmărit va putea invoca lipsa legitimării procesuale a creditorului pe calea contestației la executare. În același fel se va proceda și în cazul în care se constată lipsa legitimării procesuale pasive.

[1)] Pentru explicații, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 66-67.

Decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

1. Prin decizia nr. 3/2014 (publicată în M. Of. nr. 437 din 16 iunie 2014), ÎCCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a respins ca inadmisibilă sesizarea formulată de Tribunalul specializat Cluj privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 120 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu art. 1.396 C. civ., în situația în care cererea de încuviințare a executării silite a unui contract de credit este formulată de creditorul cesionar al creanței. Cu toate acestea, în considerentele deciziei, în esență, instanța a reținut următoarele:

„Consacrarea, prin art. 120 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, a caracterului executoriu al contractelor de credit, încheiate de o instituție de credit, este impusă pentru a permite executarea silită a unei obligații (creanțe), iar nu a unui înscris, acesta fiind doar materializarea izvorului obligației respective. În consecință, caracterul executoriu este asociat cu creanța, iar nu cu înscrisul ca atare și, atât timp cât legiuitorul a acordat contractelor de credit caracterul de titluri executorii, creanța însăși a devenit una executorie, astfel încât atributul executorialității nu se constituie într-un aspect de drept procesual, așa cum a susținut titularul sesizării, ci a devenit o calitate a creanței, care se transmite prin cesiune.

Totodată, trebuie subliniat că art. 120 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, nu a conferit contractelor de credit trăsătura de titlu executoriu în considerarea persoanelor semnatare ale unor asemenea contracte, ci a naturii respectivelor convenții.

Modificarea părților originare ale actului juridic care constituie titlu executoriu nu afectează substanța titlului executoriu, poziția cesionarului fiind aceea a unui veritabil succesor cu titlu particular, care preia, astfel, toate drepturile pe care cedentul le avea în legătură cu creanța".

2. Prin decizia nr. 4/2014 (publicată în M. Of. nr. 437 din 16 iunie 2014), ÎCCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a respins ca inadmisibilă sesizarea formulată de Tribunalul specializat Cluj privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 120 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu art. 22 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, cu modificările și completările ulterioare, în situația în care cererea de încuviințare a executării silite a unui contract de credit este formulată de asigurătorul subrogat în drepturile creditorului instituție bancară. Cu toate acestea, în considerentele deciziei, în esență, instanța a reținut următoarele:

„Consacrarea, prin art. 120 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, a caracterului executoriu al contractelor de credit, încheiate de o instituție de credit, este impusă pentru a permite executarea silită a unei obligații (creanțe), iar nu a unui înscris, acesta fiind doar materializarea izvorului obligației respective. În consecință, caracterul executoriu este asociat cu creanța, iar nu cu înscrisul ca atare și, atât timp cât legiuitorul a acordat contractelor de credit caracterul de titluri executorii, creanța însăși a devenit una executorie, astfel încât atributul executorialității nu se constituie într-un aspect de drept procesual, așa cum a susținut titularul sesizării, ci a devenit o calitate a creanței, care se transmite prin subrogație.

Totodată, trebuie subliniat că art. 120 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare, nu a conferit contractelor de credit trăsătura de titlu executoriu în considerarea persoanelor semnatare ale unor asemenea contracte, ci a naturii respectivelor convenții.

Modificarea părților originare ale actului juridic care constituie titlu executoriu nu afectează substanța titlului executoriu, întrucât asigurătorul plătitor subrogat în drepturile creditorului din contractul de credit beneficiază de executabilitatea contractului de credit astfel preluat, având în vedere însăși natura juridică a subrogației, respectiv aceea de mod de transmitere a obligațiilor, astfel încât creditorul subrogat dobândește toate drepturile creditorului plătit în legătură cu creanța".

Jurisprudență

1. Încheierea între creditoare – instituție bancară și debitorul din contractul de credit bancar, pentru garantarea executării creanței rezultate din contractul de credit, a unei cesiuni de creanță prin care debitorul cedează băncii creanța sa împotriva unui terț, însoțită de notificarea terțului debitor cedat, dă dreptul băncii creditoare să se îndrepte pe calea executării silite direct împotriva debitorului cedat, acesta din urmă neputând invoca lipsa calității sale de debitor față de creditorul cesionar *(Cas., s. com., dec. nr. 5117 din 28 octombrie 2005, apud I.R. Dănăilă, Executarea silită. Titluri executorii, Creanțe fiscale. Practică judiciară adnotată, Ed. Hamangiu, București, 2010, pp. 96-100)*.

Notă critică: „Astfel, în condițiile în care *dreptul de creanță cedat* de către debitorul inițial al băncii *nu este stabilit printr-un titlu executoriu emis împotriva debitorului cedat*, ci rezultă, cum este cazul în speță, dintr-un contract de vânzare-cumpărare de marfă, încheiat în cadrul unor raporturi comerciale, soluția de a permite urmărirea silită a debitorului cedat îl pune pe acesta în situația în care nu poate opune creditorului cesionar niciuna dintre apărările de fond pe care le-ar fi folosit în cadrul unui *proces asupra fondului* raporturilor juridice dintre debitorul inițial și debitorul cedat, proces în care s-ar fi discutat existența și caracterul cert, lichid și exigibil al dreptului de creanță în discuție. Or, în lipsa cesiunii, cedentul însuși nu ar fi putut să îl urmărească direct pe debitorul cedat pentru creanța cesionată, deoarece acesta nu s-a obligat față de cedent printr-o convenție materializată într-un titlu executoriu. Prin urmare, cedentul nu putea transmite băncii cesionare mai mult decât avea, iar simpla împrejurare că cedentul avea față de bancă o datorie consemnată într-un înscris cu valoare de titlu executoriu nu duce la dobândirea caracterului de titlu executoriu de către contractul de vânzare-cumpărare marfă. Singura soluție aflată în această situație la îndemâna debitorului este formularea unei contestații la executare în care ar invoca apărări de fond cu privire la eventuala inexistență a creanței sale, însă soluția aceasta este discutabilă, întrucât textul citat permite învestirea instanței de executare cu examinarea unor apărări împotriva titlului executoriu care nu este o hotărâre judecătorească, iar în cauză apărările în discuție se îndreaptă împotriva actului juridic din care rezultă creanța cedată băncii și care nu este titlul executoriu pe care se întemeiază creditoarea, titlul executoriu fiind în cauză, în opinia instanței supreme, contractul de credit bancar. Or, după cum am arătat deja, prin contractul de credit în discuție s-a obligat către creditor numai *debitorul cedent*, care, în același timp, a garantat obligația asumată prin cedarea către bancă a unei *creanțe proprii*, avută asupra unui terț, iar acesta din urmă, dobândind astfel calitatea de debitor cedat, nu este obligat printr-un titlu executoriu, datoria sa rezultând dintr-un raport juridic de vânzare-cumpărare comercială consemnat într-un înscris sub semnătură privată".

2. Somaţia de executare emisă la data de 11 august 2011, comunicată contestatorului la data de 16 august 2011, cuprinde menţiuni şi cu privire la titlul executoriu în baza căruia urmează a se efectua executarea silită. Contestatorul nu a probat că a suferit vreo vătămare în sensul art. 105 alin. (2) Cod procedură civilă, prin necomunicarea somaţiei la domiciliul său, de vreme ce a contestat executarea silită însăşi în termenul prevăzut de art. 401 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă. Mai mult decât atât, petentul a fost parte în contractul de novaţie şi ca atare nu poate invoca că nu cunoaşte dispoziţiile contractuale pe care le-a agreat şi le-a semnat în consecinţă. De altfel, pretinsa necomunicare a întregii documentaţii a executării silite nu a condus la imposibilitatea contestatorului de a formula apărări pe fond, toată această documentaţie fiind depusă în prezentul dosar, contestatorul având posibilitatea formulării unor astfel de apărări faţă de dispoziţiile art. 399 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Contestatorul, având calitatea de fidejusor şi renunţând la beneficiul de diviziune şi discuţiune, poate fi urmărit silit în consecinţă pentru toate obligaţiile scadente şi neachitate asumate de utilizator prin contractul de leasing *(Jud. sector 6 Bucureşti, s. civ., sent. civ. nr. 2616 din 21 martie 2012, în RRES nr. 2/2013, pp. 165-174)*.

3. Vânzarea-cumpărarea apartamentului de către pârât în favoarea contestatorilor a avut loc după declanşarea procesului finalizat cu titlul executoriu, în condiţiile în care recurenţii-contestatori erau fiul, respectiv nora vânzătorului şi aveau domiciliul comun cu acesta (adică chiar în imobilul în discuţie) şi având ca vecini pe intimaţi. Această situaţie generează prezumţia de necontestat că transferul dreptului de proprietate dintre defunctul pârât şi contestatori s-a făcut în deplină cunoştinţă de cauză a situaţiei litigioase a imobilului.

Întrucât operase transmisiunea calităţii procesuale pasive şi aveau cunoştinţă de proces, contestatorii aveau posibilitatea şi ar fi trebuit să intervină în litigiu, ceea ce nu au făcut (probabil şi pentru a specula o eventuală inopozabilitate).

Prin urmare, indiferent dacă vânzarea-cumpărarea s-a făcut în acest scop fraudulos sau nu, utilizarea ei pentru invocarea inopozabilităţii hotărârii pronunţate împotriva autorului de către contestatorii care au avut cunoştinţă de proces, dar nu au intervenit pentru a prelua poziţia de pârâţi ca urmare a transmisiunii calităţii procesuale, reprezintă un exerciţiu abuziv al drepturilor ce decurg din dobândirea bunului în timpul procesului ce a generat titlul executoriu, abuz sancţionat prin nerecunoaşterea inopozabilităţii invocate *(Jud. sector 6 Bucureşti, s. civ., sent. civ. nr. 1430 din 17 februarie 2010, în RRES nr. 2/2013, pp. 175-181)*.

4. Terţii în materia cesiunii de creanţă, cu privire la care trebuia să opereze notificarea cesiunii, sunt: debitorul cedat, cesionarii ulteriori şi succesivi ai aceleiaşi creanţe şi creditorii cedentului. Or, recurenta garantă ipotecară nu se circumscrie niciuneia din aceste categorii de persoane, aceasta asumându-şi obligaţia de a garanta cu imobilul menţionat în contractul de ipotecă obligaţia principală din contractul de credit încheiat cu debitoarea. Ipoteca, ca şi natură juridică, este un drept real accesoriu care acordă titularului său un drept de urmărire a bunului în mâna oricui s-ar găsi şi un drept de preferinţă în privinţa satisfacerii creanţei sale faţă de ceilalţi creditori. Ipoteca însoţeşte obligaţia pe care o are debitorul faţă de creditor, a cărei soartă o împărtăşeşte integral. Prin urmare, intimatei nu-i revenea obligaţia de a proceda la notificarea cesiunii de creanţă şi către garanta ipotecară, în cauză nefiind incidente dispoziţiile legale referitoare la subrogaţie, ipoteca reprezentând o modalitate de garantare a obligaţiilor asumate de debitor, în timp ce subrogaţia reprezintă o modalitate de transmitere a obligaţiilor. În ipoteza garantării obligaţiilor, SC MTP SRL îşi păstrează în continuare calitatea de debitor, iar trecerea creditorului la executarea silită asupra garanţiei – imobilul ipotecat – nu înseamnă transformarea garantului ipotecar în debitor.

În privința cesiunii de creanță, instanța reține că aceasta operează o transmisiune convențională în faza executării silite. Astfel, prin cesionarea de către creditor a drepturilor sale decurgând din titlul executoriu, cesionarul nu este ținut a obține un nou titlu executoriu pe numele său, ci, în virtutea cesiunii intervenite, dobândește legitimare procesuală activă în a cere punerea în executare silită a titlului obținut de cedent sau continuarea executării silite deja începute. Astfel, ca și efect, cesiunea de creanță transferă cesionarului toate drepturile pe care cedentul le are în legătură cu creanța cedată, precum și drepturile de garanție, precum și toate celelalte accesorii ale creanței cedate, nefiind, așadar, necesar să se obțină un nou titlu executoriu de către cesionar *(Jud. Buftea, sent. civ. nr. 3871 din 6 iunie 2013, în RRES nr. 11/2014, pp. 179-188)*.

5. În condițiile în care motivul invocat în contestația la executare referitor la lipsa calității de parte a raportului juridic litigios a fost lămurit încă la momentul judecării fondului litigiului, nu se mai poate repune în discuție sub acest aspect, în procedura execuțională, o hotărâre judecătorească irevocabilă, deoarece aceasta ar duce la încălcarea principiului puterii lucrului judecat *(Trib. Teleorman, s. civ., dec. civ. nr. 245/R din 19 septembrie 2014, în RRES nr. 3/2014, pp. 161-165, cu notă de V. Bozeșan, p. 165)*.

Art. 646. Drepturile părților

(1) Creditorul și debitorul au dreptul să asiste, personal sau prin reprezentanții lor, la efectuarea tuturor actelor de executare, să ia cunoștință de actele dosarului de executare și să obțină adeverințe și copii de pe aceste acte, certificate de executorul judecătoresc, pe cheltuiala părții interesate, iar atunci când se consideră vătămați în drepturile ori interesele lor legitime, pot contesta actele de executare sau executarea silită însăși, în termenele și condițiile prevăzute de lege. Acest drept îl au și alte persoane care justifică un interes ocrotit de lege.

(2) La cererea debitorului, executorul judecătoresc va aplica, în condițiile legii, compensația legală dintre creanța prevăzută în titlul a cărui executare s-a cerut împotriva sa și creanța pe care el o opune pe baza unui alt titlu executoriu.

Bibliografie

I. Deleanu, *Ajutorul public judiciar. Legislația europeană și română în materie*, în Dreptul nr. 8/2008, pp. 17-47; G.C. Frențiu, *Probleme practice referitoare la acordarea ajutorului public judiciar în materie civilă*, în Dreptul nr. 3/2011, pp. 140-158; *idem*, *Probleme practice referitoare la acordarea ajutorului public judiciar în materie civilă*, în Dreptul nr. 3/2011, pp. 140-158; I. Gârbuleț, *Principiul disponibilității procesuale în faza de executare silită*, în Revista Dura Lex, Sed Lex nr. 2/2007, pp. 9-14; Fl. Măgureanu, *Garanția privind accesul liber la justiție și la executarea silită*, în RRES nr. 1-2/2008, pp. 26-36; A. Tabacu, *Ajutorul public judiciar*, în RRDP nr. 4/2008, pp. 212-227; Al. Velescu, *Disponibilitatea în dreptul procesual civil român*, în RRD nr. 9/1971, pp. 15-27.

Comentariu

1. Dispoziția cuprinsă la alin. (1) recunoaște o serie de drepturi atât părților raportului juridic execuțional, cât și terților care justifică un interes ocrotit de lege.

Astfel, în conformitate cu cele enunțate în același alineat, creditorul și debitorul au dreptul:

a) să asiste la efectuarea actelor de executare;

b) să ia cunoştinţă de actele dosarului de executare;

c) să obţină copii şi adeverinţe de pe actele dosarului de executare, certificate de executorul judecătoresc, pe cheltuiala celui care le solicită;

d) să conteste actele de executare, în termenele şi condiţiile prevăzute de lege.

2. În ceea ce priveşte dreptul de a asista la efectuarea actelor de executare silită, trebuie luate în considerare dispoziţiile legale specifice fiecărei forme de executare silită.

Astfel, şi în reglementarea Codului de procedură civilă, ca şi în aceea care o precedă, se regăsesc dispoziţii care autorizează efectuarea actelor de executare fără comunicarea unei somaţii prealabile şi, cu atât mai mult, fără participarea debitorului împotriva căruia este efectuat actul de executare. Spre exemplu, poprirea se înfiinţează fără somaţie [art. 783 alin. (1)]. În consecinţă, debitorul nu poate pretinde să asiste, efectiv, nici la emiterea de către executorul judecătoresc a adresei de înfiinţare a popririi, nici la comunicarea acestei adrese către terţul poprit, tocmai pentru că, prin specificul său, această formă de executare implică elementul-surpriză. Din această perspectivă, pentru a observa implicaţiile limitării dreptului (debitorului) de a asista la efectuarea actelor de executare atunci când aceste acte sunt întemeiate pe elementul-surpriză, se poate discuta dacă este cu adevărat abuziv refuzul executorului judecătoresc de a permite consultarea de către debitor a dosarului de executare silită în intervalul dintre data emiterii adresei de înfiinţare a popririi şi data la care adresa de înfiinţare a popririi a fost comunicată terţului poprit. În ceea ce ne priveşte, apreciem că refuzul organului de executare în acest caz nu ar putea fi calificat ca unul nejustificat, fiind întemeiat pe caracterul de surprindere pe care îl are actul procedural al înfiinţării popririi, în caz contrar, debitorul putând să ia cu uşurinţă cunoştinţă despre înfiinţarea popririi, măsură despre care nu trebuie să afle decât ulterior primirii adresei de înfiinţare a popririi de către terţul poprit.

Un alt caz interesant îl oferă materia urmăririi silite imobiliare. Dacă procesul-verbal de licitaţie „va fi semnat de executor, de creditor, de debitor şi de terţul dobânditor, dacă sunt prezenţi, precum şi de adjudecatar şi de alţi participanţi la licitaţie, dacă este cazul" [art. 847 alin. (3)], în schimb, actul de adjudecare va fi întocmit de executorul judecătoresc (art. 854). Prin urmare, este lipsită de suport legal critica pe care debitorul sau creditorul ar aduce-o actului de adjudecare în sensul că nu au fost convocaţi la întocmirea acestuia ori, mai mult, nu au semnat acest act, deoarece actul de adjudecare nu implică un consimţământ din partea debitorului ori a creditorului.

În consecinţă, recunoaşterea dreptului de a asista la efectuarea actelor de executare este, în accepţiunea art. 646 alin. (1), una de principiu, decisive pentru configurarea sa concretă fiind dispoziţiile cuprinse în Partea specială, în privinţa fiecărei forme de executare şi chiar a fiecărui act de executare în parte, mai ales în cazul în care elementul-surpriză ţine de natura acelui act, aşa cum este cazul popririi, dar şi cel în care este autorizată efectuarea actului de executare concomitent cu comunicarea către debitor a somaţiei de executare.

3. Legat tot de dreptul părţilor de a asista la efectuarea actelor de executare, textul menţionat dispune că atât creditorul, cât şi debitorul îşi pot exercita acest drept, personal sau prin reprezentanţii lor.

În privinţa mandatarului avocat, dreptul de reprezentare îmbracă forma unei împuterniciri avocaţiale.

În privinţa mandatarului neavocat, în lipsa unor norme speciale, devin incidente dispoziţiile de drept comun ale art. 85 NCPC. Aşadar, împuternicirea de a reprezenta o persoană fizică dată mandatarului care nu are calitatea de avocat se dovedeşte prin înscris autentic. De asemenea, apreciem că darea de către creditor a unei declaraţii verbale este posibilă şi în faza de urmărire silită, în faţa executorului judecătoresc, întrucât, potrivit dispoziţiilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 188/2000, republicată, executorii judecătoreşti sunt învestiţi să îndeplinească un serviciu de interes public. Actul îndeplinit de executorul judecătoresc, în limitele competenţelor legale, purtând ştampila şi semnătura acestuia, precum şi numărul de înregistrare şi data, este act de autoritate publică şi are forţa probantă prevăzută de lege. În acest caz, declaraţia verbală a creditorului trebuie consemnată într-un proces-verbal de către executorul judecătoresc, în care trebuie arătate care sunt limitele şi durata reprezentării.

4. Dreptul de a lua cunoştinţă de actele dosarului de executare este un alt drept recunoscut prin dispoziţia alin. (1).

Acest drept se exercită direct în raport cu executorul judecătoresc. Prin urmare, executorul judecătoresc nu poate opune creditorului ori debitorului care solicită să consulte dosarul de executare împrejurarea că a comunicat recent instanţei de executare, la solicitarea acesteia, o copie certificată de pe dosar, în vederea soluţionării contestaţiei la executare introduse cu privire la aceeaşi procedură de executare. O asemenea conduită rămâne abuzivă chiar dacă între data comunicării către instanţa de executare a copiei certificate a dosarului de executare şi data la care debitorul solicită accesul la acest dosar nu s-ar mai fi efectuat acte de executare.

Nu mai puţin, exercitarea acestui drept, ca şi a oricărui alt drept reglementat în legislaţia executării silite, poate sta sub semnul abuzului. Existenţa abuzului de drept este o chestiune de fapt, lăsată la aprecierea instanţei învestite cu soluţionarea plângerii pe care partea ar formula-o împotriva refuzului executorului judecătoresc de a permite consultarea dosarului de executare, în temeiul art. 56 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti[1)].

5. Dacă în modul în care respectă dreptul părţilor de a consulta dosarul de executare executorul judecătoresc este dator, în raport cu volumul de activitate, cu numărul dosarelor de executare aflate pe rolul biroului său şi, în esenţă, cu obligaţia a-şi organiza în mod eficient activitatea în cadrul biroului, să asigure toate garanţiile posibile, în schimb, în privinţa terţilor, el este invitat, faţă de obligaţia de păstrare a secretului profesional, să permită accesul la dosar doar în favoarea terţilor „care justifică un interes ocrotit de lege".

În examinarea acestui din urmă aspect, trebuie subliniat, pentru început, că succesorii universali, cu titlu universal ori cu titlu particular (în privinţa celor din urmă, dreptul sau bunul transmis trebuie să coincidă cu cel care face obiectul executării silite) au dreptul de a consulta dosarul de executare, cu începere de la data la care a operat transmisiunea

[1)] Potrivit art. 56 din Legea nr. 188/2000, plângerea este recunoscută în raport cu modul în care executorul judecătoresc îşi exercită orice alte atribuţii decât cele privind efectuarea activităţii de executare silită, însă, în raport cu speciile de contestaţie la executare reglementate prin art. 712 din Cod, conflictul creat prin refuzul de a permite accesul la dosarul de executare nu le poate fi circumscris.

universală, cu titlu universal ori, după caz, cu titlu particular, în aceeaşi măsură în care îl avea partea căreia îi succedă în drepturi.

În consecinţă, succesorii părţilor sunt scutiţi de o evaluare a existenţei unui interes legitim în consultarea dosarului de executare, deoarece, în postura lor de avânzi-cauză, nu pot fi subsumaţi terţilor.

Ajungând la terţii veritabili, trebuie admis că executorul judecătoresc are îndatorirea să facă o asemenea evaluare „de îndată"; el nu se poate ascunde în spatele judecătorului, sub pretextul că singura care poate evalua existenţa interesului legitim al terţului ar fi instanţa judecătorească, pe calea plângerii pe care ar urma să o formuleze terţul împotriva refuzului executorului de a permite accesul acestuia la dosar. Nu mai puţin, nici reciproca nu este valabilă: executorul judecătoresc nu este obligat să permită accesul la dosarul de executare în favoarea oricărui terţ care doar afirmă că are un interes legitim legat de procedura de executare ce face obiectul dosarului a cărui consultare se solicită[1)].

6. În acest context, trebuie observat că art. 644 alin. (1) pct. 3 face referire la creditorii intervenienţi ca la o categorie de participanţi distinctă atât de părţile procedurii de executare, cât şi de terţii garanţi. Opinăm că şi creditorii intervenienţi trebuie să aibă acces la dosarul de executare, concluzia fiind evidentă pentru acei creditori intervenienţi care, având titlu executoriu împotriva debitorului, nu depind de acceptul acestuia pentru a le fi încuviinţată intervenţia şi, de altfel, tocmai pentru că au la dispoziţie un titlu executoriu propriu, distinct de titlul executoriu care întemeiază procedura de executare în care are loc intervenţia, au dreptul de a participa la efectuarea actelor de executare silită şi chiar de a solicita efectuarea lor [art. 695 alin. (1)].

7. O discuţie specială merită categoria, neidentificată ca atare în Noul Cod, dar subsumată terţilor, a persoanelor interesate să participe la licitaţia publică organizată în vederea valorificării, pe cale silită, a unui bun imobil. Avem în vedere potenţialii licitatori care nu ar fi, în acelaşi timp, creditori ai debitorului proprietar al imobilului urmărit pentru că, altminteri, ar avea, în această din urmă ipoteză, dreptul de a consulta dosarul de executare. Aceste persoane, la data formulării cererii de consultare a dosarului de executare, sunt terţi faţă de procedura de executare, iar prin formularea cererii nu îşi asumă nici măcar obligaţia de a participa la licitaţie.

Nu face obiect de controversă, în opinia noastră, cererea prin care licitatorul solicită consultarea acelor acte din dosarul de executare care se referă nemijlocit şi exclusiv la imobilul scos la licitaţie, sub aspectul situaţiei sale juridice (de exemplu, extras de carte funciară) ori al descrierii sale [raportul de evaluare întocmit în condiţiile art. 836 alin. (4)-(6), procesul-verbal de situaţie întocmit de executor în baza art. 829 alin. (1)].

În acelaşi timp însă, în temeiul art. 849 alin. (2) NCPC, debitorul sau terţul dobânditor, creditorii urmăritori şi oricare altă persoană interesată, potrivit menţiunilor din cartea funciară, pot ataca procesul-verbal de licitaţie pe cale de contestaţie la executare. În lumina expunerii pe care potenţialul adjudecatar o are faţă de o eventuală hotărâre judecătorească, pronunţată ulterior adjudecării, de admitere a unei contestaţii la executare întemeiate pe

[1)] Reglementarea obligaţiei de păstrare a secretului profesional se află în Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti (art. 43) şi în art. 56 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000.

efectuarea unor acte de executare în regim de nelegalitate și de o manieră imputabilă executorului judecătoresc, este îndreptățită pretenția licitatorului sau a potențialului licitator de a consulta, prealabil licitației, respectiv înscrierii sale la licitație (înscriere care presupune blocarea unor fonduri pentru că participarea se face cu depunerea unei garanții de 10% din prețul de începere a licitației), dosarul de executare, iar nu doar acele acte care se referă exclusiv la situația juridică și descrierea imobilului scos la licitație. Cu toate acestea, respectarea exigenței privind interesul legitim, ca interes nu doar afirmat, ci și dovedit la un nivel de aparență consistentă, ar impune ca, prealabil consultării dosarului de executare, persoana să se fi înscris la licitație prin depunerea unei oferte de cumpărare și a garanției de participare, în condițiile art. 844.

8. Dreptul de a obține „adeverințe sau copii", certificate de executor, de pe actele dosarului de executare se află în continuarea logică a dreptului de consultare a dosarului de executare. Prin urmare, precizările și distincțiile propuse prin comentariul de la pct. 4-7 rămân valabile și în privința acestui drept, deoarece intrarea în posesia unor înscrisuri din dosar, în forma copiei certificate, ori obținerea unor adeverințe (spre exemplu, adeverințe din care să rezulte stadiul, la un moment dat, al procedurii de executare) nu pot fi recunoscute într-o marjă mai extinsă ori mai redusă decât aceea în care petentul ar fi îndreptățit să consulte dosarul de executare.

Exercitarea dreptului la obținerea de copii certificate nu este cu nimic îngrădită de condiționarea, prin lege, a suportării cheltuielilor aferente acestei operațiuni, de către petent, indiferent că acesta ar fi creditorul, debitorul sau o terță persoană care justifică un interes legitim. Nu mai puțin, nu reprezintă o încălcare a acestui drept neeliberarea de copii la data formulării cererii, executorului judecătoresc, în funcție inclusiv de numărul copiilor care se solicită a fi eliberate în formă certificată, trebuind să i se recunoască un interval de timp rezonabil la dispoziție în acest scop. În sensul celor menționate, art. 53 alin. (3) din Legea nr. 188/2000 dispune că, la cerere, în termen de cel mult 5 zile, executorul va elibera copii de pe actele întocmite în îndeplinirea atribuțiilor sale oricărei persoane care justifică un interes.

9. În ceea ce privește dreptul de a contesta executarea silită în ansamblul ei sau anumite acte de executare, trebuie avute în vedere, sub aspectul termenelor și condițiilor de exercitare a acestui drept, dispozițiile situate în Capitolul VI – „Contestația la executare" (art. 712-720).

10. Dispoziția de la alin. (2) face referire la compensația legală ca mod de stingere a unor obligații certe, lichide și exigibile având ca obiect bunuri fungibile (fie ele sume de bani sau alte bunuri de gen), până la concurența celei mai mici dintre ele.

Această dispoziție trebuie privită ca un caz particular, specific debitorului urmărit în cadrul unei proceduri execuționale declanșate împotriva sa de o persoană față de care, la rândul său, are o creanță cu un obiect constând într-un bun de același gen (sumă de bani, produse de același tip etc.) cu bunul care face obiectul creanței puse în executare. Îndată ce i s-a relevat că debitorul împotriva căruia a emis ori se pregătește să emită un act de executare are, la rândul său, un titlu executoriu ce conține o creanță împotriva creditorului care a declanșat executarea silită, iar creanțele, reciproce, sunt, deopotrivă, certe, lichide, exigibile, având ca obiect bunuri fungibile, executorul judecătoresc are obligația, în funcție de câtimea fiecăreia dintre cele două creanțe reciproce, să emită o încheiere de încetare

a executării silite[1] (cazul în care creanța cuprinsă în titlul executoriu invocat de debitor împotriva creditorului este egală sau mai mare față de creanța deținută de acesta din urmă) ori să efectueze în continuare acte de executare, dar numai pentru diferența ce rezultă în urma compensării parțiale a creanțelor reciproce (în acest din urmă caz, creanța pentru a cărei satisfacere a fost învestit executorul este mai mare decât creanța cuprinsă în titlul executoriu invocat de către debitor împotriva creditorului care l-a învestit pe executor).

11. Există însă și acte normative speciale care reglementează drepturi procesuale ale părților, inclusiv în faza de executare silită. Astfel, O.U.G. nr. 51/2008[2] prevede că dreptul la ajutorul public judiciar reprezintă acea formă de asistență acordată de stat care are ca scop asigurarea dreptului la un proces echitabil și garantarea accesului egal la actul de justiție, pentru realizarea unor drepturi sau interese legitime pe cale judiciară, inclusiv pentru executarea silită a hotărârilor judecătorești sau a altor titluri executorii.

12. Alin. (2) nu este decât un argument suplimentar în seria dispozițiilor legale care conturează rolul (foarte) activ al organului de executare silită: este interzis executorului judecătoresc ca, în loc să dispună încetarea executării silite sau, după caz, să continue executarea numai pentru diferența rezultată, în favoarea creditorului urmăritor, în urma compensației operate de drept, să ignore această compensație emițând acte de executare pentru suma inițială, „îndrumându-l", în compensație, pe debitorul executării silite să se adreseze instanței de executare cu o contestație la executare, pe motiv că judecătorul ar fi primul dator să constate incidența compensației legale. Dispoziția de la alin. (2) al art. 646 interzice în chip neechivoc un asemenea procedeu, iar în aplicarea acestei norme imperative executorul judecătoresc nu trebuie să ceară „aprobarea" creditorului care a inițiat executarea silită, putând însă, în respectul contradictorialității căreia, în anumite cazuri, precum este cel al compensației, executarea silită se poate supune, să solicite și creditorului urmăritor un punct de vedere.

Așadar, compensația legală ca modalitate de stingere sau de diminuare a obligației executate poate să fie invocată de către debitor direct în fața executorului judecătoresc sau pe calea contestației la executare. Intervenția instanței nu este însă necesară, având în vedere caracterul de plin drept al compensației legale, debitorul putând formula contestație la executare în cazul în care executorul judecătoresc refuză să ia act de faptul că a operat compensația.

13. Important de reținut însă este faptul că, în condițiile art. 1.622 alin. (2) NCC, se reglementează o situație specială în care compensația nu operează. Astfel, „debitorul care, fiind terț poprit, dobândește o creanță asupra creditorului popritor nu poate opune compensația împotriva acestuia din urmă". În acest caz, este vorba despre situația în care, ulterior înființării popririi, terțul poprit care este obligat să plătească direct creditorului popritor devine, la rândul său, creditor al acestuia. Astfel, într-un asemenea caz, nu operează compensația, deoarece terțul poprit are calitatea de debitor, potrivit raportului juridic de drept substanțial, față de debitorul urmărit, el fiind obligat să plătească creditorului urmăritor

[1] Potrivit art. 657 alin. (1) NCPC, încetarea executării silite se constată întotdeauna prin încheiere.

[2] Publicată în M. Of. nr. 327 din 25 aprilie 2008 și modificată de Legea nr. 193/2008, de Legea nr. 251/2011 și de Legea nr. 76/2012.

doar ca efect al măsurii înființării popririi. În consecință, chiar dacă terțul poprit are calitatea de creditor al creditorului urmăritor, nu îi poate opune acestuia din urmă compensația legală.

14. Este de subliniat că o condiție specifică pentru invocarea cu succes a compensației legale este aceea ca izvorul creanței opuse în compensație să fie un titlu executoriu.

Condiția presupune, în fapt, că, pentru a invoca o compensație opozabilă executorului judecătoresc, nu este suficient un titlu de creanță. Spre exemplu, dacă debitorul invocă, împotriva unei creanțe constând într-o sumă de bani, născută dintr-o hotărâre judecătorească pronunțată în favoarea reclamantului-creditor urmăritor, o creanță proprie constând într-un preț neachitat de către acesta din urmă în temeiul unui contract de vânzare a unui bun mobil, constatat printr-un înscris sub semnătură privată, dispozițiile art. 646 alin. (2) permit executorului judecătoresc să continue executarea pentru un cuantum neinfluențat de apărarea debitorului urmăririi silite.

15. O a doua cerință decurgând din condiția specifică pentru invocarea compensației legale în fața executorului judecătoresc pare a fi, din formularea literală a alin. (2), existența unui titlu executoriu distinct de cel pe care se întemeiază creditorul care a început executarea silită.

Cu toate acestea, uzând de raționamentul *a fortiori*, apreciem că se justifică aplicarea compensației legale cu și mai multă putere atunci când același titlu executoriu este izvorul creanțelor reciproce. Astfel, apreciem că nu există nicio rațiune pentru care nu s-ar putea aplica compensația legală între două datorii reciproce în cazul în care titlul executoriu din care acestea derivă este același.

Precizarea legiuitorului în sensul că debitorul opune o creanță pe baza unui alt titlu executoriu trebuie interpretată în sensul că s-a urmărit a se evidenția necesitatea deținerii inclusiv de către debitor a unui înscris calificat de lege drept titlu executoriu, și nicidecum în sensul unei limitări a incidenței compensării numai la acele ipoteze în care debitorul ar deține necesarmente un titlu executoriu distinct de cel de care se prevalează creditorul.

16. Deși alin. (2) al textului reprezintă o aplicare particulară a principiului rolului activ al executorului judecătoresc, trebuie precizat că intervenția organului de executare în acest caz este în raport de dependență față de manifestarea de voință a debitorului, acesta din urmă fiind singurul îndreptățit să solicite aplicarea compensației legale.

Aceasta înseamnă că atribuțiile executorului legate de aplicarea compensației legale se vor activa numai condiționat de solicitarea debitorului, interesul incidenței acestui procedeu aparținându-i în exclusivitate.

Art. 647. Obligațiile părților

(1) Creditorul este obligat să acorde executorului judecătoresc, la cererea acestuia, sprijin efectiv pentru aducerea la îndeplinire, în bune condiții, a executării silite, punându-i la dispoziție și mijloacele necesare în acest scop. El este obligat să avanseze cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare, potrivit dispozițiilor luate de executor.

(2) Debitorul este obligat, sub sancțiunile prevăzute la art. 188 alin. (2), să declare, la cererea executorului, toate bunurile sale, mobile și imobile, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, cu arătarea locului în care acestea se află, precum și toate veniturile sale, curente sau periodice.

(3) Debitorul ale cărui bunuri au fost deja sechestrate este ținut să aducă la cunoștința executorului care sechestrează aceleași bunuri existența sechestrului anterior și identitatea organului de executare care l-a aplicat, predând executorului o copie a procesului-verbal de sechestru.

Comentariu

1. Dispoziția de la alin. (1) prevede, cu titlu de principiu, obligații în sarcina creditorului, sub două aspecte: sprijin efectiv, când este cazul, prin furnizarea mijloacelor necesare efectuării executării silite și avansarea cheltuielilor necesare executării silite. Faptul că legea trasează obligații în sarcina creditorului nu trebuie tratat ca un paradox, pentru că, deși primul îndatorat în executare este chiar debitorul, executarea silită, când nu s-a făcut plata, ca executare voluntară a obligației cuprinse în titlul executoriu, se derulează la cererea și în interesul creditorului. Nefiind animată de oficialitate, așa cum este cazul executării hotărârilor judecătorești în materie penală, executarea silită în materie civilă[1] este inițiată de creditor, invitat să stăruie în executare, fără a putea pretinde ca executarea silită să se deruleze și să se finalizeze în lipsa concursului său, mai mult sau mai puțin solicitat de executor, în funcție de natura procedurii de executare.

În privința implicării sub aspectul sprijinului efectiv, dacă, în urma somației emise în cadrul procedurii de predare silită imobiliară, debitorul refuză să părăsească imobilul la a cărui evacuare îl obligă titlul executoriu, creditorul este dator ca, personal ori printr-un reprezentant, legal ori convențional, să îl însoțească pe executorul judecătoresc la imobil pentru a fi pus în posesie efectivă[2], executorul nefiind un reprezentant al creditorului prin simplul fapt că este învestit cu soluționarea procedurii de executare.

La polul opus, executorul judecătoresc nu poate pretinde creditorului, cu titlu de condiție a efectuării actelor de executare silită, date de identificare a debitorului, precum codul de identificare fiscală ori acte de proprietate privind bunurile a căror urmărire silită se solicită a fi efectuată. Asemenea informații pot fi obținute de executor însuși în cadrul procedurii de executare silită[3], astfel încât creditorului nu îi poate fi imputată nefurnizarea unor asemenea informații, fiind, cel mult, interesat, dacă le deține, să le comunice executorului judecătoresc pentru a scurta durata procedurii de executare cu intervalul necesar obținerii informațiilor respective pe calea demersurilor „administrative" întreprinse de organul de executare.

---

[1] Avem în vedere accepțiunea dată de dispozițiile art. 2 din Cod, potrivit cărora dispozițiile Codului constituie „procedura de drept comun în materie civilă" [alin. (1)], ele aplicându-se „și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare" [alin. (2)].

[2] În conformitate cu art. 898 alin. (1) partea finală, executorul judecătoresc trebuie să îl pună pe creditor în drepturile sale, ceea ce implică o preluare efectivă de către creditor a controlului asupra imobilului.

[3] Potrivit art. 660 alin. (2), la cererea executorului judecătoresc, instituțiile publice, instituțiile de credit, organele fiscale, orice persoane fizice sau juridice sunt obligate să îi comunice, de îndată, în scris, datele și informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite, chiar dacă prin legi speciale s-ar dispune altfel.

2. Distinct de sprijinul efectiv acordat executării silite atunci când acesta se impune, în funcție de natura actelor de executare ce urmează a fi efectuate, creditorul este dator să avanseze cheltuielile de executare.

Art. 670 alin. (3) enumeră, cu titlu exemplificativ, cheltuielile de executare silită. Astfel, după enumerarea categoriilor de cheltuieli de executare cel mai frecvent întâlnite în practică (pct. 1-6), se menționează, în completarea listei, că reprezintă cheltuieli de executare și „alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfășurării executării silite" (pct. 7). Exemplificativă pentru această din urmă categorie este și dispoziția de la art. 736 care arată că executorul judecătoresc poate recurge, dacă se impune, la serviciile unor specialiști pentru deschiderea localului, încăperilor, caselor de fier și a oricăror alte încăperi în care se află bunurile ce urmează a fi sechestrate, pentru identificarea acestora ori pentru a asigura transportul lor în cazul în care, în aplicarea dispozițiilor art. 746 alin. (2)-(3), bunurile sechestrate sunt ridicate de la locul aplicării sechestrului.

3. Ori de câte ori creditorul nu avansează cheltuieli de executare care implică o plată anticipată ori concomitentă cu efectuarea unui act necesar executării silite, iar neachitarea sumei cu titlu de avans conduce la neîndeplinirea actului de executare, riscul va rămâne în sarcina exclusivă a creditorului.

4. Trebuie precizat că unele dintre cheltuielile de executare au un regim special din punctul de vedere al modalității de plată. Astfel, potrivit art. 39 alin. (3) din Legea nr. 188/2000, executorul judecătoresc nu poate condiționa punerea în executare a hotărârii judecătorești de plata anticipată a onorariului de executare.

5. Alin. (2) și (3) stabilesc obligații în sarcina debitorului.

Astfel, obligația debitorului de a declara executorului judecătoresc bunurile și veniturile urmăribile, curente ori periodice, este reglementată de legiuitor pentru a evidenția, pe de o parte, că procedura de executare silită este legitimată de o neexecutare voluntară a obligației, dar, pe de altă parte, că prezumția de bună-credință subzistă în favoarea debitorului. În cadrul executării silite și, mai exact, al executării silite indirecte, această prezumție înseamnă că debitorul nu se opune la executare și nu neagă existența titlului executoriu, ci are doar o incapacitate de furnizare a bunurilor (cel mai adesea sume de bani) pe care le-a promis creditorului.

Într-un cuvânt, legiuitorul, prin faptul că îl îndatorează pe debitorul unei executări silite indirecte să-și dezvăluie averea urmăribilă, nu subînțelege, în niciun caz, că debitorul are dreptul de a se sustrage la executare și că, în consecință, este în „logica executării silite" ca acesta să opună variate impedimente la executare și să creeze obstacole, inclusiv de fapt, în calea îndeplinirii obligației prevăzute în titlul executoriu.

Decurge de aici că legislația executării silite și, în asigurarea respectării dispozițiilor sale, instanța de executare sunt chemate să îl protejeze împotriva abuzurilor comise de organul de executare, în principal, pe debitorul de bună-credință, iar nu pe cel „specializat" în sustragerea de la urmărire, pregătit să invoce orice nerespectare a unor forme de procedură situată în zona nulităților condiționate virtuale[1)].

[1)] Art. 704 reglementează regimul nulității executării silite prin trimitere la dispozițiile art. 174 și urm., care conțin dreptul comun în materie de nulitate a actelor de procedură. În seria acestor dispoziții, art. 175 alin. (1) arată că actul de procedură este lovit de nulitate dacă prin nerespectarea cerinței legale s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestuia.

6. Deşi legiuitorul utilizează expresia „să declare", apreciem că îndeplinirea acestei obligaţii presupune, în sarcina debitorului, îndatorirea de a furniza copii certificate de pe actele doveditoare ale dreptului său de proprietate (spre exemplu, contract de vânzare, extras de carte funciară), simpla „declarare" a existenţei dreptului de proprietate neavând nicio valoare.

7. În ceea ce priveşte indicarea locului în care se află bunurile, menţiunea este necesară în cazul bunurilor mobile, imobilele fiind identificate în spaţiu prin natura lor şi în conformitate cu titlul de proprietate.

Pe cale de consecinţă, dacă bunul mobil cu privire la care s-a declarat iniţial o situare într-o anumită locaţie este deplasat într-un alt loc, o asemenea schimbare trebuie anunţată executorului judecătoresc.

8. Nu sunt vizate doar bunurile deţinute în regim de proprietate exclusivă, ci şi bunurile asupra cărora există un drept de proprietate comună. Soluţia este firească de vreme ce, după cum prevede art. 818, pot face obiectul urmăririi silite cota-parte din imobil ce revine debitorului-coproprietar, precum şi partea comună ce va reveni debitorului în urma partajării bunului deţinut în proprietate comună pe cote-părţi sau în devălmăşie.

9. Veniturile pe care debitorul este dator să le declare şi, mai ales, să le dovedească prin adeverinţe emise de plătitorul venitului ori prin contractele pe care se întemeiază obţinerea lor pot fi constante, aşa cum este cazul salariului şi al drepturilor băneşti asimilate acestuia (sporuri, indemnizaţii de conducere etc.), sau periodice, precum este cazul contractelor de colaborare, intermediere ş.a.

10. În strânsă legătură cu obligaţia de informare ce revine debitorului în temeiul alin. (2), legea impune acestuia să aducă la cunoştinţa executorului judecătoresc dacă asupra bunului sechestrat de acesta a fost înfiinţat anterior un alt sechestru. Executorului judecătoresc trebuie să i se comunice, totodată, identitatea organului de executare care a înfiinţat sechestrul precedent. Obligaţia de informare cu privire la acest aspect include remiterea către executorul judecătoresc a unei copii de pe procesul-verbal de înfiinţare a sechestrului anterior.

11. Dispoziţia de la alin. (3) „anticipează" reglementarea ceva mai detaliată plasată în materia urmăririi silite mobiliare. Astfel, art. 743 evocă ipoteza înfiinţării unui sechestru asupra unui bun deja sechestrat, cu menţiuni adiţionale privitoare la obligaţia executorului judecătoresc de a comunica o copie a procesului-verbal de sechestru organului de executare care a început cel dintâi urmărirea. În plus, cele două urmăriri mobiliare „se socotesc conexate", dispoziţiile art. 654 în materie de conexare aplicându-se corespunzător.

Coroborând dispoziţiile art. 647 alin. (3) cu cele ale art. 743, rezultă că debitorul îl poate preveni pe executorul judecătoresc asupra unui sechestru anterior înfiinţat chiar înainte de deplasarea executorului judecătoresc la locul în care se află bunul mobil deja sechestrat de un organ de executare învestit de un alt creditor.

12. Este interesant de observat că îndatorirea informării executorului cu privire la sechestrul înfiinţat anterior reprezintă o obligaţie ce incumbă debitorului independent de vreo cerere în acest sens din partea executorului judecătoresc, căci, spre deosebire de dispoziţia alin. (2), mai sus analizată, textul ultimului alineat al art. 647 nu mai face referire la o astfel de cerere.

Art. 648. Terții garanți

(1) Creditorul, în condițiile legii, poate urmări, în limita creanței și a accesoriilor acesteia, concomitent sau, după caz, separat, și bunurile terților care au garantat plata datoriilor debitorului. În acest caz, dispozițiile privitoare la drepturile și obligațiile debitorului se aplică în mod corespunzător și terților garanți, în afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

(2) Când se urmărește numai terțul fidejusor ori garant ipotecar, toate actele de executare vor fi comunicate în același timp și debitorului principal, care va fi introdus din oficiu în procedura de urmărire silită.

Comentariu

1. Dispozițiile alin. (1) nu consacră soluții noi pentru urmărirea silită, ci doar precizează, în cadrul părții generale, locul pe care terții garanți îl ocupă în executarea silită.

Generic, dispozițiile în materie de executare silită se referă la debitor ca la persoana în sarcina căreia titlul executoriu prevede o obligație neexecutată de bunăvoie.

Garanțiile, personale sau reale, sunt reglementate, în principal, prin Codul civil. Astfel, obligația poate fi garantată prin fideiusiune (art. 2.280-2.320), scrisoarea de garanție (art. 2.321), scrisoarea de confort (art. 2.322), ipoteca imobiliară (art. 2.343-2.386, art. 2.421-2.422, art. 2.427-2.433 și art. 2.478-2.479), ipoteca mobiliară (art. 2.343-2.376, art. 2.387-2.420, art. 2.422-2.434), gaj (art. 2.480-2.494).

2. Fără a analiza *in extenso* aceste garanții, trebuie precizat că unele acte de garanție sunt calificate de lege ca fiind ele însele titluri executorii. Este cazul contractului de ipotecă, imobiliară ori mobiliară (art. 2.431 NCC), și al contractului de gaj (art. 2.494 NCC[1)] coroborat cu art. 2.431 NCC).

Calificarea unor contracte – care, în fond, conțin garanții accesorii în raport cu o creanță ce trebuie garantată – ca fiind titluri executorii este discutabilă teoretic, însă, printre altele, are meritul de a justifica posibilitatea de a trece direct la executare împotriva garantului, dacă, desigur, există un titlu executoriu (hotărâre judecătorească sau alt înscris) împotriva debitorului principal.

Pentru comparație, în lipsa unei atari calificări, chiar dacă obligația principală este conținută într-un contract care reprezintă titlu executoriu, ceea ce permite urmărirea împotriva debitorului principal fără a trece printr-o judecată de fond prealabilă, fideiusorul, ca regulă[2)], trebuie chemat în judecată pentru ca, fiind obținut un titlu executoriu împotriva sa, să fie urmărit de creditorul garantat.

[1)] Conform art. 2.494 NCC, dispozițiile privitoare la publicitatea, prioritatea, executarea și stingerea ipotecilor mobiliare se aplică în mod corespunzător și gajului, or, norma de la art. 2.431, prin care se conferă ipotecii (fără a distinge după cum este imobiliară ori mobiliară) natura de titlu executoriu, interesează materia executării silite.

[2)] Conform art. 120 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, „contractele de credit, ***inclusiv contractele de garanție*** reală sau personală, ***încheiate de o instituție de credit constituie titluri executorii***" (s.n., E.O.). Prin urmare, dacă o fideiusiune garantează, spre exemplu, un contract de credit bancar, contractul de fideiusiune constituie titlu executoriu. De asemenea, dacă fideiusiunea este conținută într-un înscris care, potrivit legii, este titlu executoriu (spre exemplu, un contract de împrumut încheiat în formă autentică notarială, în baza art. 100 din Legea nr. 36/1995), se poate aprecia că „executorialitatea" se va întinde și asupra garanției.

Dificultăţii create de lipsa unui titlu executoriu împotriva garantului personal i se adaugă aceea generată de beneficiul de discuţiune[1] şi, dacă sunt mai mulţi fideiusori, de beneficiul de diviziune[2].

3. Dacă, în raport cu condiţiile specifice prevăzute în Cod ori în alte legi speciale, sunt îndeplinite condiţiile pentru a se trece la valorificarea de către creditor a garanţiilor reale sau personale, actele de executare se vor îndeplini „în contradictoriu" cu garantul. Cu titlu de exemplu, somaţia de urmărire silită mobiliară prevăzută la art. 732 alin. (1) din Cod va fi comunicată către cel care a constituit ipoteca mobiliară, după cum procesul-verbal de licitaţie imobiliară va fi semnat, în temeiul art. 847 alin. (3) din Cod, de către garantul ipotecar, proprietar al imobilului scos la licitaţie.

Cu titlu de principiu, ori de câte ori o normă de executare silită face referire *in terminis* la debitor, interpretul va citi, dacă bunul sau venitul supus urmăririi silite aparţine unui garant, „terţ garant".

4. Important este faptul că legiuitorul a prevăzut posibilitatea pentru creditor de a urmări terţul garant împreună cu debitorul sau, după caz, separat de acesta, dând, astfel, expresie principiului realizării cu celeritate a obligaţiei prevăzute în titlul executoriu.

5. Faptul că terţul garant are drepturile şi obligaţiile prevăzute de lege pentru debitor trebuie privit, aşadar, în dimensiune „procesuală", neînsemnând că orice terţ garant, indiferent de natura garanţiei, ar putea fi urmărit pentru suma totală datorată de debitorul principal.

Astfel, fideiusorul poate fi urmărit nu doar pentru obligaţia principală, ci şi pentru accesorii (dobânzi, penalităţi etc.), precum şi pentru „cheltuielile ulterioare notificării făcute fideiusorului" şi pentru „cheltuielile aferente cererii de chemare în judecată", formulate de creditorul garantat împotriva fideiusorului [art. 2.290 alin. (1) NCC].

Pentru a fi incluse în urmărirea silită îndreptată împotriva bunurilor fideiusorului şi cheltuielile avansate de creditor în procedurile îndreptate împotriva debitorului principal – avem în vedere ipoteza-regulă, adică aceea caracterizată de beneficiul de discuţiune –, este necesar, potrivit art. 2.290 alin. (2) NCC, ca fideiusorul să fi fost „înştiinţat în timp util" de către creditor cu privire la acţionarea în judecată a debitorului principal (pentru includerea cheltuielilor de judecată în suma pentru care este urmărit fideiusorul), respectiv cu privire la

---

[1] Beneficiul de discuţiune cunoaşte şi alte aplicaţii legate de garanţiile reale, cu menţiunea că, în cazul acestora, el nu aparţine celui care furnizează bunul în garanţie, ci, după caz, dobânditorului imobilului ipotecat [art. 817 alin. (2)-(3) NCPC], debitorului constituitor al ipotecii imobiliare care invocă discuţiunea pentru a împiedica nu executarea ipotecii, ci, dimpotrivă, executarea unui imobil al său neipotecat [art. 817 alin. (4) NCPC] şi creditorului ipotecar mobiliar de rang inferior care invocă discuţiunea în raport cu un creditor ipotecar de rang superior, cu motivarea că acesta din urmă ar avea la dispoziţie şi alte bunuri mobile ipotecate (în afara celui grevat, concomitent, de cele două ipoteci) suficiente pentru garantarea obligaţiei (art. 2.434 NCC).

[2] Referitor la beneficiul de diviziune, art. 2.295 alin. (1) NCC reglementează condiţiile în care acesta trebuie invocat de fideiusor, efectul invocării beneficiului fiind acela al obligării creditorului de a proceda, prioritar, la „urmărirea" bunurilor aparţinând debitorului principal. Dacă este invocat beneficiul de diviziune, creditorul are îndatorirea de a-şi divide acţiunea şi de o reduce la partea fiecăruia [art. 2.298 alin. (1) NCC]. Dacă s-a renunţat la aceste beneficii, fideiusorul este un debitor simplu/solidar în condiţiile legii.

declanşarea executării silite (pentru includerea, în acea sumă, a cheltuielilor de executare). În consecinţă, poate introduce contestaţie la executare fideiusorul căruia i se comunică o somaţie de plată emisă de executorul învestit de creditorul principal dacă în somaţie au fost incluse cheltuielile de executare avansate de creditor în procedura execuţională instrumentată împotriva debitorului principal, procedură de a cărei existenţă fideiusorul nu a fost înştiinţat înainte de a i se comunica somaţia respectivă.

6. Cum procedura de urmărire silită îndreptată împotriva garantului are ca premisă neexecutarea de bunăvoie a obligaţiei principale, ca faptă imputabilă, prin excelenţă, debitorului principal, înştiinţarea acestuia din urmă cu privire la actele de executare efectuate în raport cu terţul garant rămâne în sarcina executorului judecătoresc.

Dispoziţia de la alin. (2) nu se limitează la a-l însărcina pe executor cu „dubla" comunicare, în cazul în care urmărirea priveşte un bun sau venit aparţinând terţului garant, ci precizează şi calitatea debitorului principal în cadrul unei asemenea proceduri de urmărire: debitorul principal „va fi introdus din oficiu în procedura de urmărire silită".

Terminologia evocă, într-un fel, o altă instituţie, introdusă tot în chip novator în Cod, şi anume aceea a intervenţiei forţate, din oficiu, a terţilor (art. 78-79 NCPC). Suntem în prezenţa unei analogii care ar trebui dusă până la capăt, în sensul că, din punctul de vedere al raportului juridic execuţional, atunci când urmărirea priveşte exclusiv un imobil ipotecat aparţinând unui terţ faţă de obligaţia garantată, debitorul principal ar trebui menţionat în cererea de executare silită, astfel încât încheierea de încuviinţare a executării silite să îl evoce la rândul ei. Împrejurarea că acest debitor principal ar fi, spre exemplu, o societate cu privire la care s-a deschis procedura insolvenţei, în condiţiile legii speciale, nu conduce la alt rezultat, singurul element de specificitate decurgând din această situaţie juridică fiind comunicarea actelor din procedura de executare către lichidator/administrator judiciar, după caz, ca reprezentant legal al debitorului principal aflat în insolvenţă. Desigur, dacă debitorul principal persoană juridică şi-a încetat existenţa, nu se mai pune problema introducerii sale din oficiu, deci nici a comunicării actelor.

7. Din coroborarea alin. (2) cu dispoziţiile art. 657 şi art. 679 NCPC, rezultă că executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal prin care va dispune introducerea în procedura execuţională a debitorului principal, urmând a-l cita, astfel încât toate actele de executare ce se vor îndeplini îi vor fi opozabile şi acestuia.

8. Se cuvine adăugat că, în vreme ce terţul garant, în temeiul dispoziţiei de la alin. (1), trebuie privit ca debitor al executării silite, cu toate drepturile şi îndatoririle ce decurg din această poziţie juridică, debitorul principal, cu excepţia formelor de urmărire care ar avea ca obiect bunurile sale, apare ca un terţ.

Prin urmare, în această din urmă calitate, debitorul principal (în sensul „substanţial" al termenului) are, spre exemplu, posibilitatea să solicite anularea actelor de executare pe motiv că executorul judecătoresc a luat în considerare un cuantum al creanţei mai mare decât cel real; faptul că terţul garant (debitor, în sensul „execuţional" al termenului) nu a ridicat vreo obiecţie ori nu a formulat o contestaţie nu îl împiedică pe debitorul principal (terţ în cadrul procedurii de executare) să acţioneze, interesul său fiind determinat de înlăturarea, ca efect al anulării adjudecării, a posibilităţii exercitării regresului, ca efect al evicţiunii

consumate prin adjudecare, de către terţul garant. Se înţelege însă că, în toate cazurile, debitorul principal poate să exercite contestaţia la executare cu respectarea termenelor prevăzute de art. 715 NCPC, calculate de la data la care i-au fost comunicate actele de executare contestate.

Art. 649. Creditorii intervenienţi

Orice creditor al debitorului poate, în condiţiile art. 690 şi următoarele, să intervină în procedura de executare silită aflată în curs până la data fixării de către executorul judecătoresc a termenului pentru valorificarea bunurilor urmăribile, iar după depunerea sau consemnarea sumelor realizate din urmărire, poate să participe la distribuirea acestor sume, potrivit dispoziţiilor art. 864 şi următoarele.

Bibliografie

Cl.C. Dinu, *Aspecte procesuale cu privire la intervenţia creditorilor în cursul executării silite pornite de un alt creditor*, în RRES nr. 3/2013, pp. 29-40; E. Oprina, *Există creditori intervenienţi în materie de poprire?*, în volumul Conferinţei Internaţionale „Procesul civil şi executarea silită, experienţa unui nou început", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, pp. 45-55; E. Oprina, R. Stanciu, *Admisibilitatea intervenţiei în materia popririi*, în RRES nr. 3/2014, pp. 69-75.

Comentariu

1. Noţiunea de „creditor intervenient" în cadrul procedurii de executare silită este, ca terminologie legislativă, nouă.

2. Art. 649 nu reprezintă, în contextul capitolului dedicat participanţilor la executarea silită, decât un text pur „enunţiativ"[1], cu adăugarea, fără a intra în detalii, a unei distincţii semnificative ce poate fi operată în cadrul acestei categorii de participanţi.

Astfel, după depunerea sau, după caz, consemnarea sumelor realizate în urma executării silite, intervenţia se reduce la o participare la distribuirea sumelor respective, potrivit dispoziţiilor art. 864 şi urm., într-o manieră asemănătoare celei reglementate în art. 563 şi urm. C. pr. civ.

O a doua specie de creditori intervenienţi este determinată de depunerea cererii de intervenţie înainte de termenul stabilit de către executorul judecătoresc pentru valorificarea bunurilor supuse urmăririi, caz în care, dacă sunt îndeplinite anumite condiţii, creditorul intervenient are dreptul „să participe, în condiţiile legii, la urmărirea bunurilor debitorului şi să solicite efectuarea unor acte de executare silită, dacă este cazul" [art. 695 alin. (1) *in fine*].

Art. 650. Terţii

Orice terţă persoană vătămată printr-un act de executare silită poate solicita desfiinţarea acestuia sau, după caz, încetarea executării silite înseşi, numai pe calea contestaţiei la executare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

[1] Pentru analizarea categoriei creditorilor intervenienţi, a se vedea *infra*, comentariile *sub* art. 690-696.

Comentariu

1. Art. 650 nu „descrie" terţii – ca participanţi la executarea silită – decât prin enumerarea acelor drepturi pe care le pot exercita în „neutralizarea" executării silite, solicitând desfiinţarea ori, după caz, încetarea executării silite, pe calea contestaţiei la executare.

2. Aplicarea acestei dispoziţii se regăseşte în art. 713 alin. (5) NCPC, care recunoaşte terţelor persoane posibilitatea de a introduce contestaţie la executare, în cazul procedurii urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori a predării silite a bunului imobil sau mobil, însă numai dacă acestea pretind un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul respectiv.

3. Participarea terţelor persoane la executarea silită şi recunoaşterea dreptului de a exercita contestaţie la executare sunt circumscrise interesului pe care acestea trebuie să-l justifice în contextul respectivei executări silite pe care o pune în discuţie; în caz contrar, orice demers al terţilor va fi respins.

Art. 651. Instanţa de executare

(1) Instanţa de executare este judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în ţară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în ţară, judecătoria în a cărei circumscripţie se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

(2) Schimbarea domiciliului sau sediului debitorului ori, după caz, al creditorului după începerea executării silite nu atrage schimbarea competenţei instanţei de executare.

(3) Instanţa de executare soluţionează cererile de încuviinţare a executării silite, contestaţiile la executare, precum şi orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepţia celor date de lege în competenţa altor instanţe sau organe.

(4) În toate cazurile instanţa de executare se pronunţă prin încheiere executorie care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Bibliografie

G. Boroi, D.-N. Theohari, *Sinteza principalelor modificări şi completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014; E. Hurubă, *Noţiunea de „domiciliu" în executarea silită*, în RRES nr. 3/2014, pp. 43-52.

Comentariu

1. În forma iniţială a Codului, instanţa de executare era judecătoria în circumscripţia căreia se afla sediul biroului executorului judecătoresc care făcea executarea. Textul a fost însă criticat pe calea excepţiei de neconstituţionalitate, iar, prin Decizia nr. 348 din 17 iunie 2014[1)], Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate a fostei dispoziţii a art. 650 alin. (1) NCPC, cu motivarea că legea este cea care stabileşte instanţa

[1)] Publicată în M. Of. nr. 529 din 16 iulie 2014.

competentă, însă, din cauza generalității sale – circumscripția curții de apel –, textul art. 650 alin. (1) NCPC lasă o marjă largă de apreciere creditorului, care, în mod indirect, este cel care stabilește instanța de executare prin alegerea executorului judecătoresc.

Ca efect al Deciziei Curții Constituționale, legiuitorul a modificat norma care fixa competența instanței de executare, alegând soluția actuală cuprinsă în alin. (1), potrivit căreia instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.

2. Apreciem ca fiind criticabilă soluția legislativă aleasă ca urmare a Deciziei pronunțate de Curtea Constituțională, întrucât operează cu un criteriu care nu ar fi trebuit să fie incident în faza de executare silită, respectiv criteriul domiciliului sau, după caz, al sediului debitorului, existența titlului executoriu în această fază simplificând problematica determinării persoanei debitorului. Astfel, prezumția de bună-credință a debitorului cu care legiuitorul a operat în faza judecății nu poate fi extinsă și în faza executării silite, nemaiexistând niciun fundament rațional pentru care, și în această a doua fază a procesului civil, când persoana debitorului este stabilită cu certitudine, tot creditorul să fie cel în sarcina căruia sunt stabilite sarcini oneroase, precum obligația de deplasare la instanța domiciliului/sediului debitorului.

Nu mai puțin adevărat este că judecătorii constituționali au oferit legiuitorului anumite criterii la care ar fi putut să se raporteze în adoptarea soluției legislative modificatoare, unul dintre acestea fiind tocmai cel îmbrățișat de legiuitor, și anume cel vizând domiciliul/sediul debitorului. Cu toate acestea însă, apreciem că asemenea criterii aveau caracter demonstrativ și, oricum, lăsau legiuitorului libertatea de a alege un criteriu clar și previzibil al normei legale, precum domiciliul/sediul creditorului.

3. În aplicarea situației derogatorii cuprinse în ipoteza finală a tezei întâi a alin. (1), instanța de executare poate fi și alta, reglementată, de exemplu, în mod alternativ cu judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului. În acest sens, art. 714 alin. (2) NCPC stabilește că, în cazul urmăririi silite a imobilelor, al urmăririi silite a fructelor și a veniturilor generale ale imobilelor, precum și în cazul predării silite a bunurilor imobile, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria de la locul situării imobilului.

4. Teza a doua a alin. (1) reglementează criteriile de determinare a instanței de executare în ipoteza în care domiciliul sau, după caz, sediul debitorului sau al creditorului nu se află în țară.

Astfel, dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în țară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului. În cazul în care domiciliul sau, după caz, sediul creditorului nu se află în țară, competența aparține judecătoriei în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

De menţionat este faptul că norma de competenţă în aceste cazuri nu este alternativă, partea contestatoare neavând la îndemână posibilitatea alegerii între judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului ori sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor. Activarea normei de competenţă incidentă în cauză se realizează subsecvent eliminării ipotezelor anterioare.

5. Prin excepţie de la norma de competenţă materială, art. 2 lit. ţ) din Legea nr. 554/2004[1)] prevede că, în materia contenciosului administrativ, instanţa de executare este instanţa care a soluţionat fondul litigiului de contencios administrativ, respectiv tribunalul sau curtea de apel, după distincţiile realizate de art. 10 din acelaşi act normativ.

6. Noţiunea de „domiciliu" în executarea silită vizează sensul rezultat din prevederile art. 27 alin. (1) din O.U.G. nr. 97/2005 privind evidenţa, domiciliul, reşedinţa şi actele de identitate ale cetăţenilor români[2)], potrivit căruia domiciliul persoanei fizice este acolo unde aceasta declară că are locuinţa principală. Iar art. 90 NCC operează cu o prezumţie de domiciliu, prevăzând că reşedinţa va fi considerată domiciliu atunci când acesta nu este cunoscut; în lipsă de reşedinţă, persoana fizică este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaşte, la locul unde acea persoană se găseşte. Prin noţiunea de „reşedinţă", art. 88 NCC înţelege locul unde persoana fizică îşi are locuinţa secundară.

În ceea ce priveşte noţiunea de „sediu", art. 227 şi art. 229 NCC prevăd că sediul persoanei juridice se stabileşte potrivit actului de constituire sau statutului, iar, în raporturile cu terţii, dovada sediului persoanei juridice se face cu menţiunile înscrise în registrele de publicitate sau de evidenţă prevăzute de lege pentru persoana juridică respectivă. În lipsa acestor menţiuni, stabilirea sau schimbarea sediului nu va putea fi opusă altor persoane.

7. Legiuitorul a ales ca element temporal, în determinarea instanţei de executare, momentul sesizării organului de executare, reper care interesează în identificarea locului unde se află domiciliul sau sediul debitorului.

Opinăm că o asemenea precizare nu ar fi trebuit necesarmente reglementată întrucât prevederile art. 622 alin. (2) NCPC statuează că executarea silită începe prin sesizarea organului de executare, ceea ce presupune că orice incident procedural se raportează, ca referinţă în timp, la data sesizării acestui organ.

8. În continuarea reglementării de la alin. (1) şi ca o consolidare a soluţiei că ceea ce interesează în executarea silită este locul unde se află domiciliul ori sediul debitorului la data învestirii organului de executare, în alin. (2) legiuitorul a prevăzut că orice modificare ulterioară a domiciliului sau sediului debitorului ori, după caz, al creditorului după începerea executării silite nu are niciun fel de relevanţă asupra competenţei teritoriale a instanţei de executare.

Prin această alegere legislativă se urmăreşte asigurarea principiului celerităţii procedurii execuţionale.

9. Intervenţia instanţei judecătoreşti în procedurile de executare silită continuă să fie, dincolo de toate modificările pe care le-a cunoscut de-a lungul timpului, semnificativă,

---

[1)] Publicată în M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004.

[2)] Publicată în M. Of. nr. 719 din 12 octombrie 2011.

aceasta asigurând supravegherea şi controlul activităţii de executare, precum şi soluţionarea aspectelor cu caracter litigios apărute cu ocazia executării silite[1)].

Astfel, instanţa de executare soluţionează: contestaţiile la executare, precum şi orice alte incidente apărute în cursul executării silite, ca înlăturarea de către instanţă a beneficiului termenului de plată (art. 674); conexarea executărilor (art. 654); autorizarea pătrunderii în imobilul debitorului sau în alte locuri ale acestuia [art. 680 alin. (2)]; perimarea executării silite (art. 697-699); suspendarea executării silite (art. 701); restrângerea executării silite (art. 702); prescripţia dreptului de a cere executarea silită (art. 706-711); întoarcerea executării silite (art. 723); dispunerea unor măsuri în cadrul procedurii de aplicare a sechestrului asupra bunurilor mobile (art. 731-752); validarea poririi (art. 790); încuviinţarea ca plata integrală a datoriei, inclusiv dobânzile şi cheltuielile de executare, să se facă din veniturile nete ale imobilelor sale, chiar neurmărite, sau din alte venituri ale sale, pe timp de 6 luni (art. 824); suspendarea împărţelii preţului de adjudecare (art. 861); încuviinţarea ca executarea silită directă să se facă fără somaţie (art. 889); stabilirea valorii lucrului în cazul imposibilităţii de predare a acestuia (art. 892); autorizarea creditorului de a îndeplini el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, obligaţia de a face cuprinsă într-un titlu executoriu/ autorizarea creditorului de a desfiinţa el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, lucrările făcute de debitor împotriva obligaţiei de a nu face (art. 904); posibilitatea aplicării de către instanţă de amenzi judiciare sau acordării de despăgubiri [art. 188, art. 189 şi art. 790 alin. (9)]; posibilitatea aplicării de către instanţă de penalităţi (art. 906).

10. Alin. (4) al textului reglementează regimul juridic al hotărârilor pronunţate de instanţa de executare.

Astfel, în toate cazurile, instanţa de executare se pronunţă prin încheiere, remarcându-se, aşadar, o modificare de concepţie a legiuitorului în ceea ce priveşte denumirea hotărârii pe care o pronunţă instanţa de executare.

Apreciem, aşadar, că instanţa de executare se va pronunţa prin încheiere, indiferent că prin intermediul ei se soluţionează o contestaţie la executare sau orice alt incident apărut în cursul executării silite.

11. O altă specificitate a hotărârilor instanţei de executare constă în aceea că acestea sunt executorii, ceea ce înseamnă că pot fi puse în executare fără a mai fi necesar a se aştepta soluţionarea căii de atac, acolo unde este aceasta deschisă.

12. Toate încheierile instanţei de executare trebuie comunicate părţilor, întrucât de la această dată curge termenul pentru declararea căii de atac a apelului.

Încheierile instanţei de executare pot fi atacate numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Sub aspectul duratei termenului de apel, se remarcă faptul că, în faza executării silite, este instituită o derogare de la textul de drept comun, potrivit căruia termenul de apel este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii [art. 468 alin. (1)].

13. Prin excepţie de la regula înscrisă în art. 651 alin. (4), hotărârile prin care instanţa de executare se pronunţă asupra împărţirii bunurilor proprietate comună pe cote-părţi sau

[1)] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 220.

în devălmășie, precum și hotărârile date în contestațiile prin care terțe persoane pretind că au un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit pot fi atacate în condițiile dreptului comun [art. 718 alin. (1)]. O altă excepție este prevăzută de art. 718 alin. (2) NCPC, în ceea ce privește calea de atac la care este supusă hotărârea prin care s-a soluționat contestația la titlu, sens în care se prevede că aceasta este supusă aceloraşi căi de atac ca și hotărârea ce se execută.

Art. 652. Executorul judecătoresc

(1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, hotărârile judecătorești și celelalte titluri executorii se execută de către executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel, după cum urmează:

a) în cazul urmăririi silite a bunurilor imobile, al urmăririi silite a fructelor prinse de rădăcini și al executării silite directe imobiliare, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află imobilul;

b) în cazul urmăririi silite a bunurilor mobile și al executării silite directe mobiliare, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află domiciliul ori, după caz, sediul debitorului, sau din circumscripția curții de apel unde se află bunurile; în cazul în care domiciliul sau, după caz, sediul debitorului se află în străinătate, este competent oricare executor judecătoresc;

c) în cazul executării silite a obligațiilor de a face și a obligațiilor de a nu face, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde urmează să se facă executarea.

(2) Dacă bunurile urmăribile, mobile, se află în circumscripțiile mai multor curți de apel, oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre acestea este competent să realizeze executarea, inclusiv cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curți de apel.

(3) Executorul judecătoresc rămâne competent să continue executarea silită chiar dacă după începerea executării debitorul și-a schimbat domiciliul sau, după caz, sediul.

(4) În cazul în care executorul judecătoresc inițial învestit de creditor constată că nu sunt bunuri și venituri urmăribile în raza competenței sale teritoriale, creditorul poate cere instanței de executare continuarea executării silite printr-un alt executor judecătoresc, dispozițiile art. 653 alin. (4) aplicându-se în mod corespunzător.

(5) Nerespectarea dispozițiilor prezentului articol atrage nulitatea necondiționată a actelor de procedură efectuate.

Bibliografie

E. Cotoi, *Competența executorilor judecătorești*, în volumul Conferinței Internaționale „Executorul judecătoresc între rol activ și organ de jurisdicție", Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 137-156; *idem*, *Legea nr. 287/2011 – un pas major spre plenitudinea de competență a executorilor judecătorești*, în RRES nr. 1/2012, pp. 13-24; I. Gârbuleț, *Organizarea și exercitarea profesiei de executor judecătoresc*, Ed. Hamangiu, București, 2007; *idem*, *Considerații în legătură cu aplicarea art. 373 din Codul de procedură civilă privind competența teritorială a executorului judecătoresc*, în RRES nr. 1-2/2008, pp. 47-54; E. Hurubă, *Contribuții la studiul naturii juridice a procedurilor execuționale civile și a instituției executorului judecătoresc*, în volumul Conferinței Internaționale „Executorul judecătoresc între rol activ și organ de jurisdicție", Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 184-190; I. Leș, *Competența execuțională în Noul Cod de procedură civilă*, în volumul Conferinței Internaționale „Executarea silită în reglementarea Noului Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 17-28 și în RRES nr. 4/2012, pp. 36-53; Fl. Măgureanu, *Organizarea și exercitarea profesiei de executor judecătoresc*, în RDC nr. 10/2001, pp. 29-33.

Comentariu

1. Textul constituie sediul materiei în ceea ce priveşte competenţa teritorială a executorului judecătoresc.

Dispoziţii speciale privind competenţa executorului se regăsesc şi în art. 782 NCPC, precum şi în art. 8 şi 9 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti.

2. Lit. a) stabileşte drept criteriu de determinare a competenţei teritoriale a executorului judecătoresc în cazul urmăririi silite a bunurilor imobile, al urmăririi silite a fructelor prinse de rădăcini şi al executării silite directe imobiliare locul situării imobilului, întinderea competenţei fiind limitată de circumscripţia curţii de apel în care se află acest imobil.

3. Lit. b) stabileşte competenţa teritorială a executorului judecătoresc în cazul urmăririi silite a bunurilor mobile şi al executării silite directe mobiliare prin raportare la criteriul domiciliului sau sediului debitorului ori la criteriul locului situării bunurilor.

Se constată, aşadar, reglementarea de către legiuitor a unei competenţe teritoriale alternative a executorului judecătoresc în cazul celor două modalităţi de urmărire silită.

4. Teza a doua a lit. b) cuprinde reglementarea ipotezei în care domiciliul sau, după caz, sediul debitorului se află în străinătate. Această prevedere a fost introdusă în Codul de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014, ca urmare a situaţiilor anterioare de imposibilitate practică pentru creditor de a identifica un executor judecătoresc competent în derularea procedurii execuţionale în modalitatea urmăririi silite mobiliare şi a executării silite directe mobilare, întrucât textele Codului, în forma anterioară, nu ofereau o rezolvare acestei situaţii.

Aşadar, în cazul în care domiciliul sau, după caz, sediul debitorului se află în străinătate, este competent teritorial oricare executor judecătoresc de pe teritoriul ţării, legiuitorul stabilind în acest sens o competenţă generală.

5. Lit. c) a textului stabileşte drept criteriu de determinare a competenţei teritoriale a executorului judecătoresc în cazul executării silite a obligaţiilor de a face şi a obligaţiilor de a nu face locul unde urmează să se facă executarea, întinderea competenţei fiind limitată, de asemenea, de circumscripţia curţii de apel aferente.

6. Alin. (2) al textului cuprinde o statuare importantă, în sensul că, în situaţia în care bunurile mobile urmăribile se află în circumscripţiile mai multor curţi de apel, oricare dintre executorii judecătoreşti care funcţionează pe lângă una dintre acestea este competent să realizeze executarea, inclusiv cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curţi de apel.

În cazul popririi pe conturile unei persoane fizice sau juridice, competenţa este reglementată de dispoziţiile speciale ale art. 782 alin. (2) NCPC, potrivit căruia competenţa aparţine executorului judecătoresc al cărui birou se află în circumscripţia curţii de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori, după caz, de la sediul principal sau, după caz, de la sediile secundare ale instituţiei de credit unde debitorul şi-a deschis contul. Dacă debitorul are mai multe conturi deschise, competenţa pentru înfiinţarea popririi asupra tuturor conturilor aparţine executorului judecătoresc de la oricare dintre locurile unde acestea au fost deschise.

Aceste prevederi reprezintă cazuri de prorogare legală de competenţă a executorilor judecătoreşti.

7. Se observă că, prin Legea nr. 138/2014 s-a eliminat posibilitatea de extindere a competenţei teritoriale a executorului judecătoresc în cazul existenţei bunurilor imobile ale debitorului în raza mai multor curţi de apel, întrucât urmărirea silită imobiliară a fost reglementată în art. 819 NCPC ca fiind de competenţa exclusivă a executorului judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde se află imobilul.

Apreciem că înlăturarea prorogării legale de competenţă în privinţa bunurilor urmăribile imobile ale debitorului nu se justifică, având în vedere necesitatea de a se asigura un caracter unitar al procedurii execuţionale, actuala reglementare contribuind la fragmentarea realizării obligaţiei prevăzute în titlu, în funcţie de locul situării bunurilor debitorului şi, implicit, la îngreunarea şi împovărarea creditorului cu efectuarea unor demersuri suplimentare în vederea satisfacerii obligaţiei cuprinse în acelaşi titlu executoriu.

8. Alin. (3) al textului stabileşte competenţa teritorială a executorului judecătoresc în cazul schimbării domiciliului sau sediului debitorului după începerea executării, prevăzând cu titlu de principiu că executorul judecătoresc rămâne competent să continue executarea silită chiar dacă, după începerea executării, debitorul şi-a schimbat domiciliul sau, după caz, sediul.

Soluţia legislativă este în consonanţă cu regula înscrisă în art. 622 alin. (2) NCPC, începerea executării având loc odată cu sesizarea organului de executare, ceea ce înseamnă că orice modificare ulterioară a domiciliului/sediului debitorului nu mai prezintă relevanţă pentru cursul procedurii execuţionale deja declanşate[1)].

9. Alin. (4) reglementează competenţa executorului judecătoresc în cazul în care, ulterior învestirii acestuia, se constată că debitorul nu deţine bunuri şi venituri urmăribile în raza competenţei sale teritoriale[2)], legiuitorul instituind posibilitatea pentru creditor de a solicita înlocuirea executorului judecătoresc.

10. Alin. (4) al textului este incident numai în cazul modalităţilor de urmărire silită mobiliară sau ale executării silite directe mobiliare declanşate în funcţie de criteriul locului situării bunurilor mobile, în orice altă modalitate de urmărire silită neavând relevanţă locul situării bunurilor.

11. Competenţa de soluţionare a cererii de înlocuire aparţine instanţei de executare, textul făcând trimitere la prevederile art. 653 alin. (4) NCPC.

[1)] Pentru o analiză detaliată a textului, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014...*, pp. 118-121.

[2)] Sub vechea reglementare a Codului de procedură civilă, s-a apreciat că, dacă s-ar accepta ideea că executorul judecătoresc din circumscripţia în care s-a constatat că nu deţine bunuri urmăribile ar putea continua executarea silită în alte circumscripţii, ar fi eludate dispoziţiile legale care reglementează competenţa teritorială a executorului judecătoresc. Astfel, un creditor ar putea formula o cerere de executare silită la un executor judecătoresc apropiat lui (alegându-şi în acest fel executorul judecătoresc, ceea ce contravine legii) ştiind de la început că debitorul nu deţine bunuri în acea circumscripţie, pentru ca apoi, după ce se constată acest lucru, executorul judecătoresc să rămână competent teritorial să urmărească silit bunurile debitorului din orice altă circumscripţie. Credem că nu acesta a fost sensul avut în vedere de către legiuitor atunci când a prevăzut reguli speciale cu privire la urmărirea silită a bunurilor, ci celeritatea actului de executare silită, în situaţia în care debitorul deţine bunuri urmăribile în mai multe circumscripţii. A se vedea I. Gârbuleţ, *Consideraţii în legătură cu aplicarea art. 373 din Codul de procedură civilă privind competenţa teritorială a executorului judecătoresc*, în RRES nr. 1-2/2008, p. 53.

12. În acest context se ridică întrebarea practică vizând atitudinea pe care trebuie să o manifeste executorul judecătoresc în situaţia în care creditorul nu apelează la procedura înlocuirii. Opinăm că, într-o asemenea ipoteză, executorul judecătoresc va constata lipsa bunurilor urmăribile în sfera competenţei sale de acţiune, astfel încât, în temeiul dispoziţiilor art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC, va dispune prin încheiere încetarea executării silite.

Jurisprudenţă

Competenţa alternativă în cazul executării prin poprire, în temeiul art. 781 alin. (1) NCPC, are în vedere domiciliul sau sediul debitorului sau al terţului poprit. Referirea legiuitorului la noţiunea de sediu are în vedere doar sediul principal, astfel cum apare menţionat în registrul comerţului, iar nu şi sediile secundare.

Textul art. 781 alin. (2) NCPC nu este aplicabil în cazul popririi efectuate asupra conturilor Băncii Naţionale a României, aceasta nefiind o instituţie de credit, astfel cum rezultă din art. 1 şi 2 ale Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României *(Trib. Arad, dec. civ. nr. 698 din 20 august 2014, în RRES nr. 3/2014, pp. 139-146)*.

Art. 653. Recuzarea şi înlocuirea executorului judecătoresc

(1) Executorii judecătoreşti pot fi recuzaţi numai în cazurile şi în condiţiile prevăzute la art. 42 şi următoarele.

(2) Cererea de recuzare nu suspendă de drept executarea. Cu toate acestea, instanţa de executare poate dispune, motivat, suspendarea executării până la soluţionarea cererii de recuzare, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac. Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauţiune în cuantum de 1.000 lei. În cazul în care valoarea creanţei prevăzute în titlul executoriu nu depăşeşte 1.000 lei, cauţiunea va fi de 10% din valoarea creanţei.

(3) În caz de admitere a cererii de recuzare, încheierea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de executorul judecătoresc urmează să fie păstrate.

(4) La cererea creditorului, instanţa de executare poate dispune, pentru motive temeinice, înlocuirea executorului judecătoresc cu alt executor judecătoresc indicat de către creditor şi continuarea executării silite de către noul executor judecătoresc. Dispoziţiile art. 654 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Bibliografie

E. Hurubă, *Recuzarea şi înlocuirea executorului judecătoresc în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în volumul Conferinţei Internaţionale „Executarea silită în reglementarea Noului Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pp. 165-173, şi în RRES nr. 4/2012, pp. 24-35; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Înlocuirea executorului judecătoresc în actualul şi viitorul Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 4/2012, pp. 76-93.

Comentariu

1. „*Recuzarea*" executorului judecătoresc reprezintă mijlocul procedural prin care părţile raportului juridic execuţional pot solicita instanţei de judecată, în cazurile anume prevăzute de lege, înlăturarea executorului judecătoresc din procedura execuţională.

În același sens sunt și dispozițiile art. 10 din Legea nr. 188/2000.

2. În egală măsură, apreciem că executorul judecătoresc însuși care știe că în ceea ce-l privește operează un caz de incompatibilitate prevăzut de lege va trebui să formuleze o declarație de abținere.

3. Trimiterea pe care o face Codul de procedură civilă la prevederile art. 42 și urm. din Cod vizează cazurile de incompatibilitate, Codul de procedură civilă nereglementând cazuri de recuzare sau abținere, ci numai cazuri de incompatibilitate, recuzarea/abținerea fiind doar mijlocul procedural prin care se invocă existența stării de incompatibilitate.

4. Nu toate cazurile de incompatibilitate reglementate de art. 42 sunt incidente și în faza executării silite, cazurile de recuzare/abținere proprii executorilor judecătorești trebuind să fie stabilite în funcție de specificul activității desfășurate de aceștia și de atribuțiile pe care le au în această fază a procesului civil.

5. Competența de soluționare a cererii de recuzare/abținere aparține instanței de executare.

6. Sub aspectul termenului de formulare, recuzarea executorului judecătoresc poate fi cerută instanței de executare de către partea interesată imediat ce a aflat despre existența uneia dintre situațiile de incompatibilitate prevăzute de lege, dar numai până la încheierea executării silite. Aprecierea momentului de formulare a cererii de recuzare este lăsată la aprecierea instanței de executare, care va stabili dacă aceasta a fost formulată sau nu cu respectarea dispozițiilor procedurale în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărei cauze.

Nerespectarea termenului de formulare a cererii de recuzare atrage respingerea acesteia ca tardiv formulată și are ca urmare decăderea părții din dreptul de a mai invoca respectivul motiv.

7. În faza executării silite, cererea de recuzare trebuie făcută în formă scrisă, formularea verbală nefiind posibilă, întrucât o astfel de cerere este de competența instanței de executare, pe care partea interesată o învestește cu soluționarea acesteia.

8. În aplicarea prevederilor art. 51 alin. (1) NCPC, cererea de recuzare/abținere se soluționează de instanță, în camera de consiliu și fără prezența părților, cu ascultarea executorului judecătoresc recuzat, numai dacă apreciază că este necesar, în aceleași condiții instanța putând să asculte și părțile.

9. În privința suspendării executării, cererea de recuzare nu are efect suspensiv de drept. Cu toate acestea, instanța de executare poate dispune, motivat, suspendarea executării până la soluționarea cererii de recuzare.

10. Asupra suspendării executării instanța se pronunță numai în măsura în care a fost învestită cu o cerere în acest sens de către partea interesată, neputând să acționeze din oficiu.

11. Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune în cuantum de 1.000 de lei. În cazul în care valoarea creanței prevăzute în titlul executoriu nu depășește 1.000 de lei, cauțiunea va fi de 10% din valoarea creanței.

Textul trebuie interpretat în sensul că obligația de plată a cauțiunii a fost instituită ca o condiție pentru admisibilitatea cererii de suspendare a executării silite, și nicidecum ca o garanție a admiterii cererii de suspendare, pentru obținerea acestui beneficiu nefiind suficient ca partea să facă doar dovada achitării cauțiunii, ci trebuind să invoce și să dovedească motive pertinente în sprijinul cererii.

12. Actul prin care se pronunţă instanţa asupra cererii de suspendare este o încheiere, nesusceptibilă de vreo cale de atac.

Încheierea pe care instanţa o pronunţă asupra recuzării trebuie motivată, indiferent de soluţia pe care o conţine, faţă de prevederile art. 653 alin. (2) coroborat cu art. 425 alin. (1) lit. b) NCPC.

13. Dacă cererea de recuzare sau de abţinere este admisă, executorul judecătoresc nu mai poate continua executarea silită, instanţa fiind obligată să desemneze un alt executor judecătoresc pentru continuarea acesteia.

Întrucât, prin raportare la efectul produs, se poate realiza o analogie cu instituţia înlocuirii executorului judecătoresc, apreciem că, în vederea desemnării noului executor judecătoresc, propunerea trebuie să fie făcută de creditor, iar nu de instanţă din oficiu, faţă de principiul disponibilităţii, care guvernează inclusiv faza urmăririi silite.

14. Un alt efect al soluţiei de admitere a cererii de recuzare este reglementat de alin. (3), precum şi de art. 10 alin. (5) din Legea nr. 188/2000.

Astfel, instanţa de executare este obligată să menţioneze în încheiere în ce măsură actele întocmite de executorul judecătoresc urmează a fi păstrate. În situaţia în care încheierea de admitere a cererii de recuzare sau abţinere a executorului judecătoresc nu precizează nimic în legătură cu soarta actelor îndeplinite de executor înainte de acest moment, înseamnă că aceste acte vor fi refăcute, neputându-se susţine cu temei valabilitatea acestora atâta vreme cât instanţa nu s-a pronunţat în acest sens.

Soluţia instanţei poate să vizeze păstrarea fie a tuturor actelor de executare îndeplinite de executorul judecătoresc recuzat, fie numai a unora dintre acestea.

15. Dacă cererea de recuzare sau de abţinere este respinsă, executorul judecătoresc poate continua executarea silită. Cererea de recuzare sau de abţinere se respinge în următoarele situaţii:

- când motivele invocate nu sunt dovedite;
- când se invocă alte motive decât cele prevăzute de art. 42 NCPC;
- când recuzarea priveşte alt executor judecătoresc decât cel învestit cu cererea de executare silită;
- când cererea este îndreptată împotriva executorului judecătoresc pentru acelaşi motiv de incompatibilitate invocat şi într-o cerere anterioară.

16. Încheierea prin care s-a admis sau s-a respins abţinerea, cea prin care s-a încuviinţat recuzarea, precum şi încheierea prin care s-a respins recuzarea ca rămasă fără obiect ca urmare a admiterii declaraţiei de abţinere nu sunt supuse niciunei căi de atac. Încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată numai cu apel, în termen de 5 zile de la comunicare [art. 10 alin. (4) din Legea nr. 188/2000, republicată şi modificată].

17. Alin. (4) reglementează instituţia înlocuirii executorului judecătoresc, stabilind, chiar şi sumar, procedura de urmat în acest sens. Prin Legea nr. 138/2014 textul nu a fost modificat în substanţa acestuia, ci doar pentru a fi pus în acord cu noile reglementări introduse prin acest act normativ, în sensul că încuviinţarea executării silite nu se mai dispune de către instanţa de executare.

18. Calitate procesuală activă în cererea de înlocuire a executorului judecătoresc are numai creditorul, iar nu şi debitorul.

Orice nemulţumiri ale debitorului faţă de activitatea şi conduita executorului judecătoresc pot fi criticate exclusiv pe calea contestaţiei la executare ori, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege, prin intermediul mijlocului procesual al recuzării[1)].

19. Instanţa competentă să soluţioneze cererea de înlocuire a executorului judecătoresc este instanţa de executare.

20. Alin. (4) al textului nu enumeră motivele pentru care se poate solicita înlocuirea executorului judecătoresc, prevăzând doar în mod generic că o asemenea solicitare poate fi cerută „pentru motive temeinice".

În consecinţă, aprecierea caracterului temeinic al motivelor pentru care creditorul solicită înlocuirea executorului judecătoresc se va face de către instanţa de executare, în funcţie de circumstanţele concrete ale fiecărei cauze.

21. Sub aspect temporal, în condiţiile în care textul legal nu instituie vreo limitare, considerăm că cererea de înlocuire a executorului judecătoresc se poate formula oricând.

22. În situaţia admiterii cererii de înlocuire, instanţa de executare va proceda la înlocuirea executorului judecătoresc cu un alt executor judecătoresc indicat de creditor, în conformitate cu principiul disponibilităţii.

Competenţa noului executor judecătoresc se va raporta la procedura sau procedurile de executare ce se desfăşoară în dosarul în care a intervenit acest incident procedural, precum şi la dispoziţiile art. 652 NCPC.

23. Noul executor judecătoresc va proceda la continuarea executării silite începute de executorul înlocuit, astfel încât nu va fi nevoie de obţinerea unei noi încuviinţări de executare silită, procedura execuţională urmând a continua de la ultimul act de executare îndeplinit de executorul judecătoresc înlocuit.

24. Întrucât alin. (4) al textului face trimitere la art. 654 alin. (2) NCPC, înseamnă că hotărârea prin care se admite cererea de înlocuire va trebui să cuprindă menţiuni referitoare la cheltuielile de executare efectuate până la momentul înlocuirii, stabilind care este cuantumul sumei de bani ce se cuvine executorului judecătoresc înlocuit.

25. Asupra cererii de înlocuire a executorului judecătoresc, instanţa de executare se va pronunţa prin încheiere, susceptibilă de a fi atacată numai cu apel în termen de 10 zile de la comunicare.

Jurisprudenţă

Prin înscrisul depus la instanţă la data de 19 decembrie 2012, executorul judecătoresc ce efectuează actele de executare contestate a formulat cerere de intervenţie în interesul accesoriu al creditorilor intimaţi.

Recuzarea judecătorului se poate cere atunci când există dubii cu privire la independenţa şi imparţialitatea sa.

În cauza de faţă, executorul judecătoresc a avut o manifestare de voinţă explicită în favoarea unora dintre părţile executării silite. Deci, nu poate fi vorba despre independenţă a executorului în raport cu părţile atunci când acesta este interesat ca una dintre părţi (în speţă creditorii intimaţi)

[1)] Pentru corelaţia dintre cererea de recuzare şi cea de înlocuire a executorului judecătoresc, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 175.

să aibă câştig de cauză într-o procedură conexă celei de executare silită (respectiv procedura de contestare în instanţă a actelor de executare); rezultă că executorul are un interes în soluţionarea – favorabilă creditorilor intimaţi – a cauzei, în sensul respingerii contestaţiei formulate împotriva actelor de executare, cu consecinţa continuării executării silite în favoarea creditorilor-intimaţi.

Potrivit art. 10 alin. (5) din Legea nr. 188/2000, încheierea prin care s-a hotărât recuzarea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de executorul judecătoresc recuzat vor fi păstrate. În cauza de faţă, dubiul cu privire la imparţialitatea şi independenţa executorului se reflectă asupra întregii sale activităţi din dosarul de executare silită, astfel că nu poate fi păstrat niciunul dintre actele efectuate *(Trib. Galaţi, încheierea din data de 30 ianuarie 2013, în RRES nr. 1/2013, pp. 166-169, cu notă de E. Oprina, pp. 169-173).*

Art. 654. Competenţa. Conexarea executărilor

(1) Când, privitor la aceleaşi bunuri, se efectuează mai multe executări silite de către executori judecătoreşti diferiţi, instanţa de executare în circumscripţia căreia a început prima executare, la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executori, le va conexa, dispunând să se facă o singură executare de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în acelaşi stadiu, de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea.

(2) În cazul în care dispune conexarea executărilor, instanţa, prin încheiere, se va pronunţa şi asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării. Totodată, instanţa va dispune trimiterea dosarelor conexate la executorul desemnat potrivit alin. (1).

(3) După conexare, procedura de executare va continua de la actul de urmărire cel mai înaintat.

(4) Desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat.

(5) În cazul executărilor silite aflate pe rolul aceluiaşi executor, conexarea se va dispune de executor, prin încheiere dată cu citarea părţilor, dispoziţiile alin. (2) aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Alin. (1) reglementează ipoteza conexării executărilor aflate pe rolul unor executori judecătoreşti diferiţi.

2. Instituţia conexării în această primă ipoteză intervine în următoarele condiţii:

- efectuarea mai multor executări silite;
- executările silite să fie privitoare la aceleaşi bunuri ale debitorului;
- executările silite să se efectueze de către executori judecătoreşti diferiţi.

În acest context, este de evidenţiat şi ipoteza concursului dintre o executare silită pornită de către un executor judecătoresc şi o executare pornită de un executor fiscal, condiţiile pentru a opera conexarea în această situaţie fiind:

- să existe cel puţin o executare silită pornită de un executor judecătoresc şi o executare silită pornită de un executor fiscal;
- executările silite să poarte asupra aceloraşi venituri sau bunuri ale debitorului;
- executarea să fi fost pornită atât pentru realizarea titlurilor executorii privind creanţe fiscale, cât şi pentru titluri ce se execută în condiţiile prevăzute de alte dispoziţii legale.

3. Competenţa de soluţionare a cererii de conexare aparţine instanţei în circumscripţia căreia a început prima executare. Criteriile de stabilire a instanţei competente sunt cele

rezultate din analiza comparativă a actelor de executare îndeplinite în fiecare dosar execuţional aflat în concurs.

4. Legitimarea procesuală activă în cererea având ca obiect conexarea executărilor aparţine oricărei persoane interesate sau oricăruia dintre executorii judecătoreşti care efectuează una dintre executările silite privind bunurile debitorului.

Recunoaşterea calităţii procesuale active executorului judecătoresc în cererea de conexare este o formă de manifestare a principiului rolului activ al executorului judecătoresc.

5. Reunirea executărilor se va face la executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat. Dacă executările sunt în acelaşi stadiu execuţional, conexarea se va dispune în favoarea executorului judecătoresc care a început cel dintâi executarea, acest moment urmând a se determina în funcţie de data emiterii încheierilor de încuviinţare a executării silite, iar în situaţia în care acestea poartă aceeaşi dată, stabilirea ordinii de înregistrare a cererilor de executare se va face în funcţie de data învestirii fiecăruia dintre executorii judecătoreşti cu cererile de executare, în condiţiile art. 665 NCPC.

În ipoteza concursului dintre o executare silită pornită de către un executor judecătoresc şi o executare pornită de un executor fiscal, reunirea celor două executări se va dispune în favoarea executorului fiscal, potrivit dispoziţiilor art. 220 alin. (15) C. pr. fisc.

6. O aplicaţie particulară a instituţiei conexării se regăseşte în art. 743 NCPC.

7. În cazul în care dispune conexarea executărilor, instanţa se pronunţă prin încheiere.

8. Efectele conexării sunt următoarele:

- prin conexare are loc învestirea executorului judecătoresc desemnat de instanţă să continue executarea şi dezînvestirea executorului judecătoresc a cărui cauză a fost conexată;
- instanţa va dispune prin încheiere trimiterea dosarelor conexate la executorul desemnat să continue instrumentarea dosarelor conexate;
- instanţa se va pronunţa şi asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării, în sensul că va stabili în ce măsură se cuvine onorariul executorului judecătoresc de pe rolul căruia este scos dosarul de executare;
- după conexare, procedura de executare va continua de la actul de urmărire cel mai înaintat, ceea ce înseamnă că actele de executare îndeplinite până în momentul conexării de oricare dintre executorii judecătoreşti iniţial învestiţi rămân valabile;
- desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat.

9. Încheierea prin care instanţa a dispus conexarea executărilor poate fi cenzurată pe calea apelului în termen de 10 zile de la comunicare, în condiţiile art. 651 alin. (4) NCPC.

10. Alin. (5) reglementează situaţia executărilor silite efectuate de acelaşi executor judecătoresc.

Astfel, în cazul executărilor silite aflate pe rolul aceluiaşi executor, competenţa de a dispune conexarea aparţine acestui executor judecătoresc, care se va pronunţa prin încheiere, dată cu citarea părţilor, acesta urmând a dispune şi cu privire la cheltuielile de executare efectuate până în momentul conexării.

Art. 655. Concursul dintre executarea silită și executarea pornită de un creditor

Dispozițiile art. 654 rămân aplicabile și atunci când, privitor la aceleași bunuri, se efectuează mai multe executări, unele pornite de executorul judecătoresc, la cererea unui creditor, iar altele direct de către alți creditori, în cazurile anume prevăzute de lege. În astfel de cazuri, toate actele de executare vor fi efectuate de către executorul judecătoresc competent în favoarea căruia s-a dispus conexarea, potrivit regulilor prevăzute de prezentul cod, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

Bibliografie

E. Cotoi, *Concursul dintre executarea silită și executarea pornită de un creditor*, în RRES nr. 3/2013, pp. 24-28.

Comentariu

1. Textul reglementează o altă ipoteză în care se poate ridica problema conexării executărilor, respectiv situația concursului între executarea silită de drept comun și executarea pornită de un creditor.

2. O situație în care executarea poate fi pornită de un creditor este reglementată de Codul civil, care, în art. 2.435-2.477, instituie posibilitatea creditorului de a urmări personal bunul mobil ipotecat, după regulile procedurale specifice menționate de textele evocate.

3. Toate considerentele expuse la art. 654 privitoare la regulile de ordin procedural rămân pe deplin valabile, textul făcând trimitere în mod corespunzător la aceste dispoziții.

4. Reunirea dosarelor de executare se va face în favoarea executorului judecătoresc competent, care va urma regulile de executare prevăzute de Codul de procedură civilă, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

Art. 656. Actele executorului judecătoresc

(1) În îndeplinirea atribuțiilor și îndatoririlor sale legate de punerea în executare a titlurilor executorii, executorul judecătoresc va întocmi încheieri, procese-verbale și alte acte de procedură cu formele și în termenele prevăzute de lege.

(2) Erorile materiale săvârșite cu prilejul întocmirii actelor arătate la alin. (1) se pot îndrepta, din oficiu sau la cerere, cu respectarea dispozițiilor legale prevăzute pentru întocmirea lor.

Bibliografie

I. Gârbuleț, *Asemănările și deosebirile dintre încheierile și procesele-verbale emise de executorul judecătoresc*, în RRES nr. 4/2014, pp. 17-26.

Comentariu

1. Textul reprezintă o aplicație a principiului nemijlocirii, executorul judecătoresc încheind, în îndeplinirea atribuțiilor și îndatoririlor sale legate de punerea în executare a

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

titlurilor executorii, încheieri, procese-verbale şi alte acte de procedură cu formele şi în termenele prevăzute de lege.

2. Principalele acte de executare întocmite de executorul judecătoresc sunt încheierile şi procesele-verbale.

Cu referire la încheieri, este de menţionat că acestea reprezintă un element de noutate în procedura execuţională, prezentarea acestora urmând a fi realizată prin comentariile de la art. 657. Iar analiza proceselor-verbale urmează a fi făcută prin comentariile aferente art. 679.

3. Trebuie totuşi menţionat în acest context că încheierile pronunţate de executorul judecătoresc nu reprezintă hotărâri judecătoreşti în sensul prevăzut de art. 424 alin. (5) NCPC şi nici încheieri preparatorii sau interlocutorii prevăzute de art. 235, specificul hotărârilor judecătoreşti constând în aceea că reprezintă acte prin care se obiectivează voinţa unui organ sau a unei autorităţi de jurisdicţie, art. 126 din Constituţia României prevăzând că justiţia se realizează prin Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi prin celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege[1)].

4. Alin. (2) reglementează modul de îndreptare a erorilor materiale săvârşite cu prilejul întocmirii de către executorul judecătoresc a încheierilor şi proceselor-verbale.

Într-o manieră asemănătoare dispune şi art. 57 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, potrivit căruia actele îndeplinite de executorii judecătoreşti, care prezintă erori materiale sau omisiuni vădite, vor fi îndreptate sau completate de către aceştia, la cerere sau din oficiu, cu citarea părţilor, dacă lucrările cuprind date care fac posibilă îndreptarea greşelilor sau completarea omisiunilor. Cererea de îndreptare a erorii materiale sau de completare se va soluţiona de urgenţă. Despre îndreptarea sau completarea efectuată se face menţiune pe toate exemplarele actului.

5. Sintagma „*eroare materială*" semnifică acele erori ce s-au strecurat în actele îndeplinite de executor cu prilejul redactării lor şi care nu afectează legalitatea şi temeinicia acestora.

Prin „*omisiune vădită*" se înţelege acea situaţie în care executorul judecătoresc nu a întocmit un act execuţional în conformitate cu situaţia de fapt, din neglijenţă[2)].

6. Actul procedural prin care executorul judecătoresc dispune îndreptarea erorilor materiale este acelaşi cu cel care urmează a fi îndreptat, având în vedere că textul face trimitere la dispoziţiile legale prevăzute pentru întocmirea actului supus îndreptării.

Aşadar, erorile materiale strecurate într-o încheiere se vor îndrepta tot printr-o încheiere, în vreme ce erorile materiale dintr-un proces-verbal se vor îndrepta prin întocmirea unui nou proces-verbal. În ceea ce priveşte actele care nu reprezintă încheieri sau procese-verbale, acestea urmează a fi îndreptate printr-un proces-verbal, având în vedere că încheierile urmează a fi emise numai în cazurile expres prevăzute de lege.

7. Sub aspect procedural, erorile materiale urmează a fi îndreptate cu sau fără citarea părţilor, după cum aceste reguli s-au aplicat la momentul încheierii actului a cărui corectare se cere.

[1)] Pentru amănunte privind hotărârea judecătorească, a se vedea I. Deleanu, V. Deleanu, *Hotărârea judecătorească*, Ed. Servo-Sat, Arad, 1998.

[2)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 439.

8. Se observă că Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată, spre deosebire de Codul de procedură civilă, reglementează și posibilitatea completării actului întocmit de executorul judecătoresc în situația în care se constată o omisiune vădită în întocmirea acestuia.

Sub aspect procedural, omisiunile urmează a fi înlăturate numai prin intermediul procedurii prevăzute de legea specială, așadar, cu citarea părților, chiar dacă actul a cărui completare se cere s-a întocmit fără citarea acestora.

Art. 657. Încheierile executorului judecătoresc

(1) Amânarea, suspendarea și încetarea executării silite, eliberarea sau distribuirea sumelor obținute din executare, precum și alte măsuri anume prevăzute de lege se dispun de executorul judecătoresc prin încheiere, care trebuie să cuprindă:
a) denumirea și sediul organului de executare;
b) data și locul întocmirii încheierii și numărul dosarului de executare;
c) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare;
d) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul creditorului și ale debitorului;
e) procedura de executare care face obiectul încheierii;
f) chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea;
g) motivele în fapt și în drept care au determinat darea încheierii;
h) dispoziția luată de executor;
i) calea și termenul de atac al încheierii;
j) semnătura și ștampila executorului judecătoresc.
(2) Mențiunile de la alin. (1) lit. a)-h) și j) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.
(3) Dacă prin lege nu se dispune altfel, încheierile se dau fără citarea părților, se comunică acestora, sunt executorii de drept și pot fi atacate numai cu contestație la executare.

Bibliografie

I. Gârbuleț, *Actele executorului judecătoresc*, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *idem*, *Asemănările și deosebirile dintre încheierile și procesele-verbale emise de executorul judecătoresc*, în RRES nr. 4/2014, pp. 17-26; *idem*, *Încheierile executorului judecătoresc*, în RRES nr. 3/2011, pp. 66-99; *idem*, *Încheierile emise de executorul judecătoresc în contextul Noului Cod de procedură civilă*, în volumul Conferinței Internaționale „Executorul judecătoresc între rol activ și organ de jurisdicție", Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 282-306; I. Leș, A. Stoica, *Încheierile executorului judecătoresc în Noul Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 4/2011, pp. 56-75.

Comentariu

1. Textul reprezintă sediul materiei pentru reglementarea încheierilor, stabilind că amânarea, suspendarea și încetarea executării silite, eliberarea sau distribuirea sumelor obținute din executare, precum și alte măsuri anume prevăzute de lege se dispun de executorul judecătoresc prin încheiere.

Din modul în care legiuitorul a înțeles să legifereze acest act al executorului judecătoresc se reține că încheierea reprezintă unul dintre principalele acte emise ori întocmite în cursul executării silite, alături de procesul-verbal, și are natura juridică a unui act de dispoziție,

întrucât prin intermediul acesteia executorul judecătoresc, în exercitarea rolului activ, dispune asupra unor importante măsuri ce se impun a fi luate în cursul instrumentării unei proceduri execuționale.

2. Prin reglementarea în sarcina executorului judecătoresc a obligației de a emite încheieri, legiuitorul a recunoscut, implicit, un rol deosebit de important acestuia în angrenajul execuțional. Cu toate acestea, încheierile emise de organul de executare nu pot constitui acte jurisdicționale, deosebirile față de hotărârile instanțelor judecătorești fiind esențiale și găsindu-și fundamentul în principiile care guvernează activitatea fiecăruia dintre participanții la executarea silită și în rolul acestora.

3. Obligația executorului judecătoresc de a întocmi încheieri este prevăzută numai în anumite situații expres prevăzute de lege, neputând fi emisă și pentru constatarea altor acte de executare în afara celor anume reglementate. Pentru restul măsurilor dispuse de executor, acesta va întocmi procese-verbale.

4. Elementele pe care trebuie să le conțină încheierea sunt enumerate la alin. (1). Acestea sunt:

a) *denumirea și sediul organului de executare*;

Importanța acestor elemente constă în:

- identificarea executorului judecătoresc care întocmește actul de executare silită;

- posibilitatea de verificare a competenței organului de executare, atât din punct de vedere material, cât și teritorial;

- stabilirea instanței de executare competente, în condițiile art. 651 alin. (1) teza finală NCPC;

b) *data și locul întocmirii încheierii și numărul dosarului de executare*;

Importanța acestor elemente constă în:

- verificarea termenului de întocmire a încheierii și succesiunea celorlalte acte de executare silită întocmite;

- verificarea locului încheierii actului, și anume dacă acesta a fost întocmit la sediul biroului executorului judecătoresc sau într-un alt loc și, în funcție de acest aspect, stabilirea respectării sau nu a dispozițiilor legale în materie;

- verificarea dacă încheierea emisă de executorul judecătoresc are sau nu legătură cu dosarul de executare silită la care se referă;

c) *titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare*;

Relevanța acestui element constă în faptul că, în funcție de înscrisul prezentat de creditor drept titlu executoriu, se poate aprecia îndreptățirea acestuia de a proceda sau nu la declanșarea executării silite împotriva debitorului.

Titlul executoriu reprezintă înscrisul întocmit în conformitate cu prescripțiile legii și în baza căruia creditorul poate solicita valorificarea creanței pe care acest înscris o constată[1)];

d) *numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul creditorului și ale debitorului*;

Importanța acestor elemente constă în:

- posibilitatea de identificare a părților raportului juridic execuțional și, astfel, de verificare a calității procesuale active sau pasive.

[1)] A se vedea I. Leș, *Tratat*, 2010, p. 1070.

ECU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Deşi textul de lege se referă doar la indicarea numelui părţilor, iar nu şi la prenume, apreciem că, în aplicarea dispoziţiilor art. 83 NCC, este necesară şi indicarea prenumelui părţilor, în practică fiind întâlnite numeroase situaţii în care la aceeaşi adresă locuiesc mai multe persoane cu acelaşi nume, ceea ce ar putea crea confuzii vizând persoana părţii ce intră în conţinutul respectivului raport de drept execuţional;

- posibilitatea corectei şi completei individualizări a părţilor raportului execuţional, prin indicarea domiciliului sau sediului părţilor;

e) *procedura de executare care face obiectul încheierii*;

Potrivit art. 622 alin. (3) NCPC, executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităţilor sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum şi a cheltuielilor de executare. Art. 624 NCPC enumeră modalităţile de executare silită la care se poate apela în vederea satisfacerii creanţei cuprinse în titlul executoriu.

Aşadar, relevanţa acestui element constă în faptul că, prin indicarea modalităţii de executare silită alese de creditor în vederea aducerii la îndeplinire a obligaţiei cuprinse în titlul executoriu, se poate verifica legalitatea actelor de executare îndeplinite ulterior de executorul judecătoresc;

f) *chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea*;

Încheierile executorului judecătoresc se emit fie la solicitarea creditorului, fie la solicitarea unei alte persoane interesate ori pot fi date chiar din oficiu. Prin urmare, executorul judecătoresc trebuie să arate în cuprinsul încheierii pe care o emite dacă este vorba despre o cerere a creditorului, a unui creditor intervenient, a debitorului, a terţului garant, a administratorului-sechestru, a unei alte persoane interesate în executarea silită, precum şi obiectul acestor cereri sau dacă este vorba despre o chestiune asupra căreia trebuie să se pronunţe din oficiu.

Chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea reprezintă în fapt obiectul cererii ori al problemei invocate din oficiu de executor, iar indicarea acesteia în cuprinsul încheierii este deosebit de importantă întrucât emiterea acestui act execuţional este determinată de necesitatea soluţionării respectivei problematici;

g) *motivele în fapt şi în drept care au determinat darea încheierii*;

Aplicând în mod corespunzător considerentele arătate în doctrină[1)] la faza executării silite, se poate susţine că motivele de fapt şi de drept sunt elementele silogismului judiciar, premisele de fapt şi de drept care au condus executorul judecătoresc la soluţia cuprinsă în dispozitiv. Motivarea trebuie să fie pertinentă, completă, întemeiată, omogenă, concretă, convingătoare şi accesibilă.

Executorul judecătoresc trebuie să ofere explicaţii pentru toate capetele de cerere cu care a fost învestit sau în privinţa cărora s-a sesizat din oficiu, arătând motivele pentru care unele sunt admise şi altele respinse, precum şi la textele de lege pe care executorul judecătoresc îşi fundamentează soluţia adoptată;

h) *dispoziţia luată de executor*;

Dispozitivul încheierii constituie cea mai importantă parte a actului emis de către executorul judecătoresc, întrucât conţine soluţia adoptată de acesta cu privire la toate capetele de cerere cu care a fost sesizat ori cu privire la care s-a învestit din oficiu.

[1)] A se vedea I. Deleanu, V. Deleanu, *op. cit.*, pp. 12-13.

Dispozitivul încheierii trebuie să fie întocmit în mod clar, precis, complet şi să nu lase loc niciunei interpretări;

i) *calea şi termenul de atac al încheierii*;

Potrivit alin. (3) al textului, dacă prin lege nu se dispune altfel, încheierile se dau fără citarea părţilor, sunt executorii de drept şi pot fi atacate numai cu contestaţie la executare.

În ceea ce priveşte durata termenului în care încheierile pot fi atacate, devin incidente prevederile art. 715 alin. (2) NCPC ori ale art. 666 alin. (7) NCPC, potrivit cărora termenul pentru exercitarea contestaţiei la executare împotriva încheierilor emise de executorul judecătoresc este de 15 zile de la comunicare.

Mai trebuie precizat că menţiunea inexactă din cuprinsul încheierii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia nu are niciun efect asupra dreptului părţii interesate de a exercita calea de atac prevăzută de lege;

j) *semnătura şi ştampila executorului judecătoresc*;

Prin intermediul acestor două elemente se poate stabili cu exactitate dacă persoana care a emis actul avea sau nu calitatea cerută de lege să-l întocmească.

Potrivit art. 9 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti[1)], ştampila executorilor judecătoreşti cuprinde stema României, numele, prenumele şi calitatea de executor judecătoresc, precum şi circumscripţia judecătoriei în care îşi are sediul biroul. Modelul şi dimensiunea ştampilei sunt propuse de Consiliul Uniunii Naţionale a Executorilor Judecătoreşti şi aprobate de ministrul justiţiei prin Ordinul nr. 1471/C din 7 iunie 2007.

Pierderea sau dispariţia ştampilei se înscrie în registrul special ţinut de primul grefier al curţii de apel, înregistrându-se în termen de 5 zile un nou model de ştampilă, care va conţine elemente distinctive faţă de cea pierdută sau dispărută.

5. Cum împotriva încheierilor întocmite de executorul judecătoresc se poate exercita contestaţie la executare, înseamnă că acestea se întocmesc în atâtea exemplare originale câte părţi sunt şi se comunică acestora.

6. Sub aspectul conţinutului încheierii date de executorul judecătoresc, se constată că aceasta trebuie să cuprindă trei părţi, şi anume:

- *partea introductivă*, în care se vor face menţiunile prevăzute la alin. (1) lit. a), b) şi d)-e), respectiv denumirea şi sediul organului de executare, data şi locul întocmirii încheierii şi numărul dosarului de executare, numele şi domiciliul ori, după caz, denumirea şi sediul creditorului şi al debitorului, procedura de executare care face obiectul încheierii;

- *considerentele*, care vor cuprinde elementele prevăzute la alin. (1) lit. c), f) şi g), respectiv titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare, chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea şi motivele în fapt şi în drept care au determinat darea încheierii;

- *dispozitivul*, care va trebui să cuprindă elementele prevăzute la alin. (1) lit. h)-j), respectiv dispoziţia luată de executor, calea şi termenul de atac al încheierii, semnătura şi ştampila executorului judecătoresc.

[1)] Publicat în M. Of. nr. 64 din 6 februarie 2001.

7. Menţiunile prevăzute la alin. (1) lit. a)-h) şi j) sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii, ceea ce înseamnă că, fiind în prezenţa unei nulităţi expres prevăzute, vătămarea este prezumată, partea interesată în păstrarea actului putând face dovada contrară, în condiţiile art. 175 alin. (2) NCPC.

Referitor la elementul de la lit. i), suntem în prezenţa unei nulităţi virtuale, ceea ce înseamnă că sancţiunea intervine condiţionat de dovedirea producerii unei vătămări de către chiar partea care o invocă.

8. Principalele măsuri ce pot fi dispuse de executorul judecătoresc prin încheiere sunt următoarele: stabilirea sumelor acordate cu titlu de dobânzi, penalităţi sau alte sume, fără să fi fost stabilit cuantumul acestora prin titlul executoriu, precum şi sumele reprezentând actualizarea acestora[1] (art. 628); conexarea executărilor silite aflate pe rolul aceluiaşi executor [art. 654 alin. (5)]; stabilirea sumelor datorate cu titlu de cheltuieli de executare (art. 670); amânarea executării (art. 700); suspendarea executării (art. 701); restrângerea executării silite (art. 702); încetarea executării silite (art. 703); soluţionarea cererii debitorului sau a terţului garant privind obţinerea desfiinţării măsurilor asigurătorii ori de executare (art. 721); stabilirea remuneraţiei administratorului-sechestru (art. 748); încuviinţarea dată terţului deţinător de a se libera, în cursul sechestrului, de bunurile debitorului, dacă obligaţia acestuia de restituire este ajunsă la scadenţă (art. 750); încuviinţarea dată creditorului de a ridica suma depusă cu afectaţiune specială [art. 751 alin. (4)]; soluţionarea obiecţiunilor la caietul de sarcini în cazul vânzării titlurilor de valoare şi a unor bunuri cu regim de circulaţie special [art. 757 alin. (5)]; soluţionarea cererii de expertiză în vederea evaluării bunurilor mobile sechestrate [art. 758 alin. (6)]; fixarea termenului de licitaţie a bunurilor mobile sechestrate (art. 759); pronunţarea asupra cererii de expertiză formulate de partea interesată în vederea evaluării fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini sechestrate (art. 799); numirea administratorului-sechestru pentru administrarea veniturilor imobilului [art. 802 alin. (1)]; înlocuirea administratorului-sechestru în cadrul urmăririi silite a veniturilor unui bun imobil [art. 806 alin. (6)]; descărcarea administratorului-sechestru şi revocarea din funcţie a administratorului-sechestru şi numirea altei persoane [art. 810 alin. (2)]; încetarea urmăririi silite a veniturilor unui bun imobil (art. 812); admiterea cererii formulate de coproprietarii imobilului urmărit silit de vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune [art. 823 alin. (3) şi (3)]; numirea administratorului-sechestru pentru administrarea imobilului urmărit silit [art. 831 alin. (2)]; numirea expertului evaluator [art. 836 alin. (6)]; stabilirea preţului imobilului şi a valorii altor drepturi (art. 837); stabilirea termenului pentru vânzarea imobilului [art. 838 alin. (1)]; eliberarea sumelor de bani consemnate prin poprire (art. 864); plata sumei rezultate din executare (art. 879); constatarea încetării executării (art. 886).

---

[1] A. Man, N. Cozea, *Unele consideraţii în legătură cu actualizarea obligaţiilor pecuniare*, în Dreptul nr. 9/2011, pp. 130-140 – autorii concluzionează că indexarea este un imperativ atât în dreptul public, cât şi în cel privat, inclusiv în categoria datoriilor de valoare; problema actualizării creanţelor, inclusiv a penalităţilor, dobânzilor, majorărilor şi cheltuielilor de judecată este în concordanţă şi cu prevederile art. 46 din Constituţia României, ce garantează dreptul de proprietate; repararea integrală a prejudiciului răspunde exigenţelor unei proceduri echitabile.

Art. 658. Ministerul Public

Ministerul Public sprijină, în condiţiile legii, executarea hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii. În cazurile anume prevăzute de lege, Ministerul Public poate să ceară punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii.

Bibliografie

I. Leş, *Participarea părţilor în procesul civil*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008; E. Oprina, *Participanţii la procesul civil*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2005.

Comentariu

1. În condiţiile art. 131 alin. (1) din Constituţia României, republicată[1)], în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor.

Apărarea intereselor generale ale societăţii şi a ordinii de drept se realizează îndeosebi prin rolul pe care procurorul îl exercită în procesul penal. În materie civilă, atribuţiile procurorului sunt limitate şi reprezintă, în toate manifestările sale, o figură excepţională.

2. Teza întâi a articolului se referă la sprijinul pe care Ministerul Public trebuie să îl acorde în vederea executării titlurilor executorii, prin aceasta înţelegându-se totalitatea mijloacelor prin care îşi dă concursul în vederea realizării scopului menţionat.

Deşi premisa textului este generoasă, în realitate, legiuitorul nu pune la dispoziţia procurorului şi mecanismele procesuale concrete prin care poate acţiona în sensul celor reglementate de textul procedural menţionat. În acest sens, opinăm ca fiind necesară intervenţia legiuitorului prin acte normative inferioare şi subsecvente Codului prin care să se organizeze anumite mijloace şi proceduri specifice de acţiune a procurorului în faza executării silite, în caz contrar reglementarea art. 658 urmând să rămână doar teoretică şi iluzorie.

În orice caz însă, introducerea procurorului, ca reprezentant al autorităţii publice în cadrul procedurii execuţionale, procedură esenţialmente privată, are, în principal, menirea de a atrage atenţia şi de a exercita o constrângere prin funcţia pe care o îndeplineşte în stat asupra celor implicaţi în această fază a procesului civil în vederea aducerii la îndeplinire a obligaţiilor ce revin fiecărui participant şi de respectare a principiilor care guvernează executarea silită[2)].

3. Legislaţia actuală cunoaşte mai multe dispoziţii prin care procurorul are obligaţia de a participa în faza executării silite, precum:

- art. 71 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată[3)], care reglementează supravegherea respectării legii în activitatea de punere în executare a titlurilor

---

[1)] Republicată în M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

[2)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 256.

[3)] Potrivit art. 71 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată, *refuzul executorului judecătoresc de a prelua dosarele repartizate de către judecătorul delegat şi de a îndeplini actele de procedură privind executarea silită în condiţiile şi la termenele stabilite de lege constituie abatere disciplinară şi se sancţionează potrivit dispoziţiilor art. 49 lit. d), dacă nu a fost săvârşită în astfel de condiţii încât, potrivit legii penale, să constituie infracţiune.*

executorii mai cu seamă în forma controlului asupra activităţii desfăşurate de executorii judecătoreşti;

- art. 287 NCP[1];
- art. 682 alin. (2) NCPC[2].

4. Teza a doua a articolului vizează cazurile în care procurorul poate să ceară punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii şi constituie o aplicare a uneia dintre limitele pe care le cunoaşte principiul disponibilităţii în faza executării silite în privinţa dreptului de a cere punerea în executare silită a titlurilor executorii, drept care aparţine, de regulă, creditorului.

Legitimarea procesuală activă a procurorului în faza executării silite este statornicită de art. 92 alin. (5) NCPC, care stabileşte că *procurorul poate să ceară punerea în executare a oricăror titluri executorii emise în favoarea minorilor, persoanelor puse sub interdicţie şi dispăruţilor.*

5. Important de menţionat este faptul că Ministerul Public are calitate procesuală activă în cererea de executare silită numai în cazurile anume prevăzute de lege, ceea ce înseamnă că aceste situaţii sunt expres şi limitativ prevăzute de lege, neputând fi extinse şi la alte ipoteze nereglementate de legiuitor.

Art. 659. Agenţii forţei publice

(1) În cazurile prevăzute de lege, precum şi când executorul judecătoresc consideră necesar, organele de poliţie, jandarmerie sau alţi agenţi ai forţei publice, după caz, sunt obligaţi să sprijine îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită, fără a condiţiona îndeplinirea acestei obligaţii de plata unor sume de bani sau de efectuarea unei alte contraprestaţii.

(2) În acest scop, executorul se va adresa autorităţii competente pentru a asigura concursul forţei publice, care va trebui să ia măsuri de urgenţă pentru a se evita tergiversarea sau împiedicarea executării.

(3) Agenţii forţei publice nu pot refuza să sprijine activitatea de executare silită sub motiv că există impedimente, de orice natură, la executare, singurul răspunzător pentru nesocotirea acestora fiind executorul judecătoresc, în condiţiile legii.

(4) În caz de refuz, dispoziţiile art. 188 alin. (2) şi ale art. 189-191 sunt aplicabile în mod corespunzător.

---

[1] Potrivit art. 287 NCP, *constituie infracţiune nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti săvârşită prin:*

a) împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare;

b) refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act;

c) refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligaţie conform legii;

d) neexecutarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat;

e) neexecutarea hotărârii judecătoreşti privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată;

f) nerespectarea hotărârilor judecătoreşti privind stabilirea, plata, actualizarea şi recalcularea pensiilor;

g) împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deţinut în baza unei hotărâri judecătoreşti, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea;

h) nerespectarea unei măsuri de protecţie dispuse în executarea unui ordin european de protecţie.

[2] Textul prevede că intervenţia procurorului în faza de executare silită se poate realiza şi prin împrejurarea că, *dacă opunerea la executare întruneşte elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc încheie un proces-verbal, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanţa de executare. Sesizarea parchetului nu împiedică continuarea executării silite.*

Bibliografie

V. Lozneanu, B. Vlad, *Rolul forței publice în activitatea de executare silită*, în RRES nr. 3/2013, pp. 58-64.

Comentariu

1. Caracterizată de neîndeplinirea voluntară de către debitor a obligațiilor înscrise în titlul executoriu, executarea silită se poate complica și cu atitudini de împotrivire la executare manifestate fie de debitor, fie de alți participanți la urmărire.

În vederea surmontării acestor dificultăți, s-a impus reglementarea concursului agenților forței publice pentru a facilita organului de executare aducerea la îndeplinire a atribuțiilor cu care a fost învestit de lege.

Agenții forței publice care pot acționa în faza de executare silită sunt organele de poliție, jandarmerie sau alți agenți ai forței publice.

2. Intervenția agenților forței publice este subordonată cerinței ca fie legea să prevadă în mod expres, fie executorul judecătoresc să aprecieze ca fiind necesară participarea acestora la îndeplinirea anumitor acte de executare.

Așadar, executorul judecătoresc va solicita concursul forței publice fie la nevoie, aprecierea necesității prezenței acesteia fiind lăsată în asemenea cazuri la latitudinea sa, fie în mod obligatoriu, atunci când legea prevede acest lucru printr-o normă imperativă.

3. În vederea asigurării participării efective a agenților forței publice la activitatea de executare silită, alin. (2) al textului prevede că executorul judecătoresc se va adresa, în scris, autorității competente pentru a asigura concursul forței publice, care va trebui să ia măsuri de urgență pentru a se evita tergiversarea sau împiedicarea executării.

Prin urmare, solicitarea de intervenție a agenților forței publice se face într-o manieră organizată și oficială, prin adresarea unei solicitări către autoritatea competentă să dispună alocarea unor efective de agenți, aceasta urmând a dispune cu luarea în considerare a tuturor acțiunilor la realizarea cărora agenții autorității respective trebuie să participe.

4. Răspunsul autorității competente constând în punerea la dispoziția organului de executare a unor efective de agenți pentru a asigura concursul forței publice trebuie să fie unul prompt și imediat, solicitarea executorului judecătoresc necesitând, în multe cazuri, o rezolvare urgentă și care nu presupune niciun fel de întârzieri.

5. Autoritatea competentă să asigure concursul forței publice nu poate să refuze acordarea sprijinului solicitat de executorul judecătoresc pe motiv că actele de executare la îndeplinirea cărora trebuie să participe nu ar fi legale, că executorul judecătoresc nu ar fi competent să deruleze procedura de urmărire silită ori alte asemenea impedimente, de modul în care sunt respectate prevederile legale fiind răspunzător, în mod exclusiv, executorul judecătoresc, în condițiile legii.

De asemenea, nu s-ar putea refuza acordarea sprijinului solicitat de executorul judecătoresc pe motiv că personalul nu este suficient, că parte a angajaților se află în concediu, că programul obișnuit de lucru s-a încheiat etc., pentru asigurarea acestei

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

îndatoriri, autoritatea competentă având obligaţia de a organiza activitatea în aşa fel încât să răspundă prompt şi efectiv solicitării executorului judecătoresc, în caz contrar putând fi angajată răspunderea acestora pentru tergiversarea executării.

6. Agenţilor forţei publice le este interzis să condiţioneze îndeplinirea obligaţiei de sprijinire a activităţii de executare silită de plata unor sume de bani sau de efectuarea unei alte contraprestaţii.

7. Alin. (4) al textului face trimitere corespunzătoare, la dispoziţiile art. 188 alin. (2) şi ale art. 189-191 NCPC, ceea ce înseamnă că, în caz de refuz, executorul judecătoresc poate solicita preşedintelui instanţei de executare sancţionarea agenţilor forţei publice ori a autorităţii competente să dispună alocarea de efective de agenţi. Totodată, partea interesată poate solicita obligarea celui care a pricinuit amânarea executării silite la plata unei despăgubiri pentru prejudiciul material ori moral cauzat prin amânare.

8. În conformitate cu prevederile art. 644 alin. (2) NCPC, dispoziţiile art. 41 şi urm. referitoare la cazurile de incompatibilitate se aplică şi agenţilor forţei publice.

9. Codul de procedură civilă reglementează o serie de ipoteze în care a statuat asupra implicării agenţilor forţei publice în activitatea de executare, precum:

- cu titlu de principiu, art. 626 dispune că statul este obligat să asigure, prin agenţii săi, executarea în mod prompt şi efectiv a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămaţi au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit;
- potrivit art. 680 alin. (1), în vederea executării unei hotărâri judecătoreşti, executorul judecătoresc poate intra în încăperile ce reprezintă domiciliul, reşedinţa sau sediul unei persoane, precum şi în orice alte locuri, cu consimţământul acesteia, iar în caz de refuz, cu concursul forţei publice;
- conform art. 681 alin. (1), în activitatea de identificare a bunurilor urmăribile ale debitorului, executorul judecătoresc are dreptul şi ca, la locul unde ele se găsesc, să îndeplinească asupra lor acte de executare, în prezenţa debitorului sau a unuia dintre membrii majori ai familiei sale ori a unei alte persoane majore care se află în acel loc, iar în lipsa acestora, în prezenţa unui agent al forţei publice sau, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege, a 2 martori asistenţi.

Apelarea la concursul unui agent al forţei publice se face, în această ipoteză, numai în cazul lipsei oricăreia dintre persoanele enumerate anterior;

- art. 682 dispune că, în cazul în care executorul judecătoresc întâmpină opunere la efectuarea unui act de executare, la cererea acestuia, făcută în condiţiile art. 659 alin. (2), organele de poliţie, jandarmerie şi alţi agenţi ai forţei publice sunt obligaţi să asigure îndeplinirea efectivă a activităţii de executare silită, inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării a debitorului sau a oricărei alte persoane. Dacă opunerea la executare întruneşte elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc încheie un proces-verbal, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanţa de executare. Sesizarea parchetului nu împiedică continuarea executării silite;
- în modalitatea urmăririi silite mobiliare, art. 734 dispune că prezenţa unui agent de poliţie, a unui jandarm sau a altor agenţi ai forţei publice va fi necesară, sub sancţiunea nulităţii, în următoarele situaţii: 1. dacă uşile imobilului debitorului sau al terţului deţinător

sunt încuiate şi acesta refuză să le deschidă; 2. dacă ei refuză să deschidă camerele sau mobilele; 3. dacă debitorul sau terţul deţinător lipseşte şi în imobil nu se găseşte nicio persoană majoră sau nimeni nu dă curs solicitării executorului de deschidere a uşilor imobilului. După deschiderea uşilor sau mobilelor, prezenţa celor menţionaţi la alin. (1) va putea fi suplinită prin 2 martori asistenţi;

- în materia urmăririi silite a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, art. 799 alin. (4) dispune că vânzarea se va face prin licitaţie publică şi, de preferinţă, pe bani gata, în prezenţa unui agent al poliţiei sau a unui reprezentant al jandarmeriei ori, în lipsă, a primarului sau a unui delegat al primăriei şi a debitorului sau chiar în lipsa acestuia, dacă a fost legal citat.

Se observă că dispoziţia legală menţionată este singura care îngăduie în faza executării silite înlocuirea reprezentanţilor forţei publice prin participarea primarului sau delegatului primăriei la executarea silită. Fiind o situaţie de excepţie, aceasta urmează a se aplica strict numai în modalitatea menţionată. Lipsa agenţilor forţei publice poate avea ca temei fie un răspuns negativ din partea autorităţii competente să asigure concursul forţei publice, fie neprezentarea agenţilor desemnaţi de autoritatea statală competentă să participe la săvârşirea executării silite şi se constată de executorul judecătoresc printr-un proces-verbal întocmit în condiţiile art. 679;

- potrivit art. 806 alin. (1), în modalitatea urmăririi veniturilor generale ale imobilelor, după încuviinţarea urmăririi, executorul judecătoresc se va deplasa la faţa locului, însoţit de administratorul-sechestru, căruia îi va preda, pe bază de inventar, bunurile ale căror venituri sunt urmărite. Dacă debitorul refuză să permită accesul în imobil, lipseşte ori refuză să predea bunurile ale căror venituri sunt urmărite, executorul judecătoresc va recurge la concursul forţei publice, dispoziţiile art. 734 şi următoarele aplicându-se în mod corespunzător.

Se constată că, în acest caz, norma care prevede recurgerea la concursul forţei publice are caracter imperativ, ceea ce înseamnă că executorul judecătoresc este obligat să apeleze la sprijinul acestor agenţi, nefiind lăsată la latitudinea organului de executare necesitatea de a proceda în această manieră;

- conform art. 898, în vederea executării silite a obligaţiei de predare silită a unui bun imobil, executorul judecătoresc se va deplasa la faţa locului, îl va soma pe debitor să părăsească de îndată imobilul, iar în caz de împotrivire, îl va evacua din imobilul respectiv pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, cu sau fără ajutorul forţei publice, după caz, punându-l pe creditor în drepturile sale.

Aşadar, recurgerea la serviciile agenţilor forţei publice se va face numai în măsura în care executorul judecătoresc apreciază că prezenţa acestora este necesară sau indispensabilă pentru aducerea la îndeplinire a obligaţiei cuprinse în titlul executoriu;

- concursul forţei publice se cere şi în cazul prevăzut de art. 908, potrivit căruia, dacă, în modalităţile de executare a obligaţiei de a face sau de a nu face, debitorul se opune la executarea obligaţiei de către creditor, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, va obţine, în condiţiile legii, concursul organelor de poliţie, jandarmerie sau al altor agenţi ai forţei publice, după caz;

- în materia executării hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori, art. 911 alin. (3) dispune că, la solicitarea executorului judecătoresc, agenţii forţei publice sunt obligaţi să îşi dea concursul la executare, în condiţiile legii.

Art. 660. Îndatorirea terţilor de a da informaţii

(1) La cererea executorului judecătoresc, cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori deţin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, potrivit legii, au datoria să comunice în scris toate informaţiile necesare pentru efectuarea executării. Ei sunt ţinuţi să declare întinderea obligaţiilor lor faţă de debitorul urmărit, eventuale modalităţi care le-ar putea afecta, sechestre anterioare, cesiuni de creanţă, subrogaţii, preluări de datorie, novaţii, precum şi orice alte acte sau fapte de natură să modifice conţinutul ori părţile raportului obligaţional sau regimul juridic al bunului deţinut. La cererea executorului judecătoresc sau a părţii interesate, instanţa de executare poate lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) şi la art. 189.

(2) De asemenea, la cererea executorului judecătoresc, instituţiile publice, instituţiile de credit şi orice alte persoane fizice sau persoane juridice sunt obligate să îi comunice, de îndată, în copie, documentele, precum şi, în scris, datele şi informaţiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite, inclusiv codul numeric personal al persoanei supuse executării silite, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel. Tot astfel, organele fiscale sunt obligate să comunice, în aceleaşi condiţii, datele şi informaţiile pe care le administrează potrivit legii. La cererea executorului judecătoresc sau a părţii interesate, instanţa de executare poate lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) şi la art. 189.

(3) Dacă cei sesizaţi nu dispun de informaţiile solicitate sau, după caz, refuză să le dea, Ministerul Public va întreprinde, la cererea executorului judecătoresc, diligenţele necesare pentru aflarea informaţiilor cerute, în special pentru identificarea entităţilor publice sau private la care debitorul are deschise conturi sau depozite bancare, plasamente de valori mobiliare, este acţionar ori asociat sau, după caz, deţine titluri de stat, bonuri de tezaur şi alte titluri de valoare susceptibile de urmărire silită.

(4) Executorul judecătoresc este obligat să asigure secretul informaţiilor primite, dacă legea nu prevede altfel. Aceste informaţii nu pot fi utilizate decât în scopul pentru care au fost cerute, fiind interzisă cu desăvârşire, sub sancţiunile prevăzute de lege, divulgarea lor către terţe persoane sau utilizarea lor pentru crearea unei baze de date personale.

(5) În vederea obţinerii informaţiilor necesare executării, executorul judecătoresc are acces liber la cartea funciară, la registrul comerţului şi la alte registre publice care conţin date despre bunurile debitorului susceptibile de urmărire silită. Totodată, executorul judecătoresc poate solicita instanţei de executare datele şi informaţiile la care se referă art. 154 alin. (8).

Comentariu

1. Alin. (1) al textului introduce în procedura execuţională ca participanţi terţele persoane care datorează sume de bani debitorului urmărit ori deţin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, potrivit legii, acestea având datoria să comunice în scris toate informaţiile necesare pentru efectuarea executării, la cererea executorului judecătoresc.

Activarea participării acestor categorii de persoane la activitatea de executare silită are loc exclusiv la solicitarea executorului judecătoresc, iar nu din oficiu.

2. Cunoaşterea cu precizie a sumelor de bani datorate debitorului urmărit ori a bunurilor acestuia supuse urmăririi silite potrivit legii, precum şi a eventualelor modalităţi care ar putea afecta întinderea obligaţiilor terţilor faţă de debitorul urmărit prezintă o importanţă

practică deosebită, întrucât astfel de informații oferă posibilitatea creditorului și executorului judecătoresc de a circumscrie urmărirea silită anumitor modalități de executare și de a dispune măsurile execuționale care se impun în vederea aducerii la îndeplinire a titlului executoriu.

3. În condițiile alin. (2), la cererea executorului judecătoresc, instituțiile publice, instituțiile de credit și orice alte persoane fizice sau juridice sunt obligate să îi comunice, de îndată, în copie, documentele, precum și, în scris, datele și informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite, inclusiv codul numeric personal al persoanei supuse executării silite, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

Tot astfel, organele fiscale sunt obligate să comunice, în aceleași condiții, datele și informațiile pe care le administrează potrivit legii.

Terții enumerați mai sus sunt obligați să sprijine executarea silită, iar la cererea executorului judecătoresc trebuie să comunice:

- *în scris, datele și informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite.* De exemplu, executorul judecătoresc poate solicita informații privind bunurile pe care le deține debitorul și care sunt supuse înmatriculării sau înregistrării în registrele publice, informații privind conturile pe care le are debitorul la diferite instituții de credit, codul numeric personal al debitorului, ultima adresă a acestuia etc.

În acest context, este de menționat faptul că organelor fiscale le revine numai obligația de a comunica în scris datele și informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare executării silite, iar nu și obligația de a comunica, în copie, anumite documente;

- *în copie, documentele apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite.* De exemplu, pot fi solicitate extrase de carte funciară, copii ale anumitor contracte înregistrate în registrele publice, copii ale extrasele de cont ale debitorului etc.[1)].

4. Trebuie precizat faptul că organele fiscale, instituțiile publice, instituțiile de credit și orice alte persoane fizice sau juridice sunt obligate să comunice toate datele, informațiile și documentele, chiar și în situația în care prin legi speciale s-au stabilit anumite interdicții în acest sens.

5. Modalitatea practică în care se concretizează solicitările executorului judecătoresc adresate terților constă în emiterea unei adrese.

6. În considerarea interesului deosebit asupra informațiilor, datelor și documentelor solicitate de executorul judecătoresc, nerespectarea obligațiilor legale prevăzute la alin. (1) și (2) poate atrage angajarea răspunderii persoanelor menționate de text în condițiile art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și art. 189 NCPC, la cererea persoanei interesate sau a executorului judecătoresc.

Așadar, răspunderea persoanelor culpabile poate îmbrăca atât forma amenzii judiciare, cât și pe cea a despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate părții interesate.

7. Alin. (3) al textului a fost declarat neconstituțional prin Decizia nr. 473 din 21 noiembrie 2013 pronunțată de Curtea Constituțională[2)], care a reținut că aceste dispoziții sunt neclare și lipsite de previzibilitate. Ele sunt neclare întrucât creează falsa impresie că

[1)] E. Oprina. I. Gârbuleț, *Legea nr. 138/2014...*, pp. 138-139.
[2)] Publicată în M. Of. nr. 30 din 15 ianuarie 2014.

Ministerul Public s-ar putea afla sub controlul executorului judecătoresc în faza executării silite a unui proces. Este adevărat că, în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor, dar dispoziţiile legale criticate transferă în sarcina procurorului atribuţii în domeniul executării silite, prin efectuarea, la cererea executorului judecătoresc, a unor demersuri concrete, ceea ce duce la instituirea unor raporturi de subordonare între executorul judecătoresc, pe de o parte, şi procuror, pe de altă parte. De asemenea, s-a mai reţinut că dispoziţiile legale sunt lipsite şi de previzibilitate întrucât ele nu reglementează mijloacele procedurale pe care Ministerul Public le are la îndemână în vederea îndeplinirii demersului prevăzut de lege, nu prevăd actele şi măsurile procesuale pe care procurorul le poate dispune în acest sens, nu stabilesc modul de contestare a măsurilor dispuse şi nu precizează în sarcina cărui parchet din cadrul Ministerului Public revine competenţa îndeplinirii măsurii. De asemenea, Curtea a remarcat faptul că dispoziţiile legale criticate nu sunt însoţite de prevederi legale (care se pot regăsi şi într-un act normativ separat) care să aloce resursele umane şi materiale necesare (eventual suplimentare) de natură să asigure aplicarea în mod eficient a măsurilor legale. Exigenţele statului de drept impun adoptarea unui cadru legislativ integrat care să permită aplicarea efectivă şi eficientă a dispoziţiilor legale, astfel încât drepturile şi/sau măsurile prevăzute să nu fie teoretice şi iluzorii.

Deşi, prin ultima modificare a Codului de procedură civilă adusă prin Legea nr. 138/2014, textul declarat neconstituţional a fost păstrat, acesta nu-şi mai produce efectele, având în vedere că, în conformitate cu prevederile art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale[1)], dispoziţiile din legile şi ordonanţele în vigoare constatate ca fiind neconstituţionale îşi încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curţii Constituţionale, dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pune de acord prevederile neconstituţionale cu dispoziţiile Constituţiei.

8. Alin. (4) al textului reglementează principiul păstrării secretului profesional, dispoziţii similare fiind cuprinse şi în art. 43 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, precum şi în art. 56 alin. (1) şi (2) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000. Şi art. 7 din Codul deontologic al executorului judecătoresc consacră principiul păstrării secretului profesional, stabilind că datoria fiecărui executor judecătoresc este să păstreze secretul profesional, cu excepţia dispoziţiilor legale sau statutare contrare, această obligaţie nefiind limitată în timp.

În acest context, trebuie menţionată şi Carta profesională a membrilor Uniunii Internaţionale a Executorilor Judecătoreşti şi Ofiţerilor Judiciari, care prevede, sub marginala „Garanţii oferite cetăţenilor de către executorul judecătoresc şi de către ofiţerul judiciar", la pct. 7, că, în exercitarea activităţii lor profesionale, executorii judecătoreşti se angajează să păstreze secretul informaţiilor primite şi să nu divulge decât altor autorităţi juridice în cazul în care legea prevede acest lucru pentru cei din urmă.

9. Principiul menţionat este important, întrucât, în considerarea activităţii pe care o desfăşoară, executorul judecătoresc intră în contact cu diverse autorităţi, instituţii, persoane

[1)] Republicată în M. Of. nr. 807 din 3 decembrie 2010.

care datorează sume de bani debitorului urmărit ori care dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, având astfel obligația să asigure confidențialitatea informațiilor de care ia cunoștință.

10. Aceste informații nu pot fi utilizate decât în scopul pentru care au fost cerute, fiind interzisă cu desăvârșire, sub sancțiunile prevăzute de lege, divulgarea lor către terțe persoane sau utilizarea lor pentru crearea unei baze de date personale.

11. Sancțiunea pentru nerespectarea principiului păstrării secretului profesional este angajarea răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc, în condițiile art. 47 lit. a) și urm. din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, republicată.

12. În contextul demersurilor efectuate în vederea obținerii informațiilor necesare executării, executorul judecătoresc are acces liber la cartea funciară, la registrul comerțului și la alte registre publice care conțin date despre bunurile debitorului susceptibile de urmărire silită.

Accesul liber al executorului judecătoresc la informațiile ce pot fi furnizate de aceste registre publice nu presupune însă și un acces gratuit, ci doar dreptul de a consulta oricând aceste evidențe. Opinia este susținută și de împrejurarea că, în forma sa inițială, Codul de procedură civilă recunoștea executorului judecătoresc nu doar accesul liber, ci și gratuit la aceste evidențe publice, mențiunea referitoare la accesul gratuit fiind însă ulterior înlăturată prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[1)].

13. În același sens, executorul judecătoresc poate solicita instanței de executare datele și informațiile la care se referă art. 154 alin. (8) NCPC, respectiv cele necesare realizării procedurii de comunicare a citațiilor, a altor acte de procedură, precum și îndeplinirii oricărei atribuții proprii activității de executare silită.

În vederea realizării practice a acestui drept, executorul judecătoresc va formula o cerere pe care o va adresa instanței de executare.

Art. 661. Martorii asistenți

(1) În cazurile și în condițiile anume prevăzute de lege, prezența martorilor asistenți este obligatorie la pătrunderea într-o locuință, în localuri, depozite sau alte încăperi, în vederea sechestrării și ridicării bunurilor debitorului.

(2) La aprecierea executorului judecătoresc sau la cererea părților, martorii asistenți pot fi invitați și în alte cazuri.

(3) Pot fi martori asistenți persoanele cu capacitate de exercițiu deplină care nu sunt interesate de săvârșirea actelor de executare și care nu se află cu participanții la procedura de executare în legătură de rudenie până la gradul al patrulea inclusiv sau de afinitate până la gradul al doilea ori de subordonare.

(4) Dacă prin lege nu se dispune altfel, numărul martorilor asistenți trebuie să fie de cel puțin 2.

Comentariu

1. Instituția martorilor asistenți cunoaște o reglementare nouă, expresă și detaliată în Codul de procedură civilă, spre deosebire de reglementarea anterioară.

[1)] Publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

2. Din reglementarea alin. (1) şi (2) rezultă că incidenţa acestei instituţii poate fi obligatorie sau facultativă.

Participarea martorilor asistenţi la efectuarea anumitor acte de executare are caracter obligatoriu în cazurile anume prevăzute de lege şi are caracter facultativ atunci când este lăsată la aprecierea executorului judecătoresc sau când este solicitată de părţi. În această din urmă situaţie, opinăm că, în cazurile în care participarea martorilor asistenţi este solicitată de părţi, acestea trebuie să justifice interesul unei astfel de cereri, executorul judecătoresc fiind cel în măsură să aprecieze asupra utilităţii unui astfel de demers, având chiar posibilitatea de a nu da curs solicitării părţii. În ipoteza în care executorul judecătoresc refuză să permită accesul martorilor asistenţi invitaţi de părţi în cazurile în care participarea acestora nu e obligatorie, va întocmi un proces-verbal în care va motiva refuzul, act ce poate fi criticat de partea interesată pe calea contestaţiei la executare[1)].

3. Ipotezele în care legea prevede caracterul obligatoriu al prezenţei martorilor asistenţi la îndeplinirea anumitor acte de executare sunt următoarele:

- la pătrunderea într-o locuinţă, în localuri, depozite sau alte încăperi, în vederea sechestrării şi ridicării bunurilor debitorului, conform alin. (1) al art. 661;
- potrivit art. 681 alin. (1), executorul judecătoresc are dreptul să identifice bunurile urmăribile ale debitorului şi, la locul unde ele se găsesc, să îndeplinească asupra lor acte de executare, în prezenţa debitorului sau a unuia dintre membrii majori ai familiei sale ori a unei alte persoane majore care se află în acel loc, iar în lipsa acestora, în prezenţa unui agent al forţei publice sau, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege, a 2 martori asistenţi;
- art. 734 alin. (2) dispune că, după deschiderea uşilor sau mobilelor, prezenţa agenţilor forţei publice va putea fi suplinită prin 2 martori asistenţi;
- în conformitate cu prevederile art. 898, în vederea executării silite a obligaţiei prevăzute la art. 897, executorul judecătoresc se va deplasa la faţa locului, va soma pe debitor să părăsească de îndată imobilul, iar în caz de împotrivire, îl va evacua din imobilul respectiv pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, cu sau fără ajutorul forţei publice, după caz, punând pe creditor în drepturile sale. Când debitorul lipseşte sau refuză să deschidă uşile, executorul va fi însoţit de agenţi ai forţei publice ori reprezentanţi ai jandarmeriei, după caz. După deschiderea uşilor imobilului, prezenţa celor menţionaţi anterior va putea fi suplinită de 2 martori asistenţi.

4. Din modul de reglementare a instituţiei martorilor asistenţi se poate desprinde un caracter extrem de formalist al procedurii execuţionale în care prezenţa acestora este obligatorie.

Cu toate acestea, la o atentă citire şi interpretare a normelor juridice anterior menţionate, se observă că, deşi legiuitorul a prevăzut obligativitatea participării la procedurile execuţionale a unui număr de 2 martori asistenţi, prezenţa acestora este obligatorie doar în situaţia în care agenţii forţei publice lipsesc sau se impune a fi suplinită participarea lor. În cazul în care agenţii forţei publice rămân până la finalizarea actului de executare, nu este necesară prezenţa martorilor asistenţi. Prin urmare, ca regulă, participarea martorilor asistenţi la desfăşurarea activităţii de executare are caracter subsidiar, devenind obligatorie numai

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 262.

pentru complinirea unei formalităţi procedurale care presupune acţiunea altor participanţi la executare.

5. În alin. (4) al textului, legiuitorul a prevăzut obligativitatea participării la procedurile execuţionale menţionate a unui număr de 2 martori asistenţi, ceea ce înseamnă că participarea numai a unui singur asemenea martor nu este de natură să asigure realizarea scopului urmărit de legiuitor.

Nerespectarea acestei dispoziţii legale atrage sancţiunea nulităţii virtuale, aceasta intervenind condiţionat de dovedirea producerii unei vătămări, proba ei revenind părţii care o invocă.

6. Întrebarea care se ridică în acest context este dacă participarea unui număr de martori asistenţi mai mare de 2 este permisă. Răspunsul la această întrebare nu poate fi decât afirmativ, legiuitorul instituind numai o limită minimă în privinţa acestui număr.

7. Şi în ipoteza în care participarea martorilor asistenţi este facultativă, numărul acestora trebuie să fie tot de cel puţin 2, întrucât alin. (4) al textului nu instituie vreo distincţie din această perspectivă.

8. Condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a putea participa la procedurile execuţionale în calitate de martor asistent sunt:

- să aibă capacitate de exerciţiu deplină;

Capacitatea deplină de exerciţiu începe la data când persoana devine majoră, respectiv la împlinirea vârstei de 18 ani (art. 38 NCC). De asemenea, minorul dobândeşte, prin căsătorie, capacitatea deplină de exerciţiu, iar, în cazul în care căsătoria este anulată, minorul care a fost de bună-credinţă la încheierea căsătoriei păstrează capacitatea deplină de exerciţiu (art. 39 NCC). În plus, trebuie menţionat şi faptul că, în anumite cazuri, pentru motive temeinice, instanţa de tutelă recunoaşte minorului care a împlinit vârsta de 16 ani, anticipat, capacitatea deplină de exerciţiu (art. 40 NCC).

Verificarea de către executorul judecătoresc a îndeplinirii acestei condiţii se face cu acte de stare civilă;

- să nu fie interesate de săvârşirea actelor de executare;

Această cerinţă presupune lipsa oricărei atitudini părtinitoare a martorului asistent faţă de activitatea de executare silită la care este chemat să participe.

Verificarea îndeplinirii acestei condiţii se face prin adresarea de către executorul judecătoresc a unor întrebări persoanei ce urmează să fie martor asistent şi consemnarea acestora în procesul-verbal ce urmează a fi încheiat[1)];

- să nu se afle cu participanţii la procedura de executare în legătură de rudenie până la gradul al patrulea inclusiv sau de afinitate până la gradul al doilea ori de subordonare.

Dovada îndeplinirii acestei condiţii se face prin prezentarea actelor de stare civilă şi prin declaraţia persoanei ce urmează să fie numită martor asistent în sensul inexistenţei vreunei relaţii de rudenie, afinitate sau subordonare prohibite de textul legal. De asemenea, informaţii în sensul existenţei unor astfel de legături pot fi oferite chiar şi de părţile raportului execuţional, acestea având obligaţia de a da executorului judecătoresc orice informaţii necesare desfăşurării executării silite.

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 262.

9. În ceea ce priveşte incompatibilitatea martorilor asistenţi, art. 644 alin. (2) NCPC face trimitere la art. 41 şi urm. din Cod, însă, în corelaţia dintre art. 644 alin. (2) şi art. 661 alin. (3), apreciem că se aplică cu prioritate prevederile celui din urmă text, care consacră în privinţa acestor participanţi la executarea silită, în afara condiţiei generale privitoare la capacitatea deplină de exerciţiu, numai două exigenţe, ce presupun cerinţa imparţialităţii.

Art. 662. Drepturile şi îndatoririle martorilor asistenţi

(1) Martorul asistent, prin semnarea procesului-verbal, atestă faptele la care a asistat.

(2) El este îndreptăţit să ceară informaţii despre actele de executare la care este invitat şi să facă observaţii în legătură cu îndeplinirea lor. Observaţiile martorului asistent, când este cazul, vor fi consemnate de către executorul judecătoresc în proces-verbal.

(3) Înainte de a începe efectuarea actelor de executare la care urmează să participe, executorul judecătoresc va explica martorilor asistenţi drepturile şi îndatoririle lor.

(4) Pentru serviciul prestat, martorul asistent are dreptul la sumele prevăzute la art. 326, care se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Drepturile pe care le are martorul asistent în procedura execuţională sunt:

- dreptul de a cere informaţii despre actele de executare la care este invitat să participe;
- dreptul de a face observaţii în legătură cu îndeplinirea actelor de executare la care este invitat să participe.

Aşadar, participarea martorului asistent nu este pur pasivă, ci acesta poate să formuleze remarci, critici sau constatări cu privire la modul de îndeplinire a actelor de executare la care participă.

Observaţiile martorului asistent vor fi consemnate de către executorul judecătoresc în procesul-verbal întocmit cu prilejul efectuării actelor de executare la care este invitat să participe;

- dreptul de a i se aduce la cunoştinţă drepturile şi îndatoririle sale, de către executorul judecătoresc, înainte de a începe efectuarea actelor de executare la care urmează să participe.

Despre îndeplinirea acestei obligaţii a executorului judecătoresc se va face menţiune în procesul-verbal întocmit cu prilejul efectuării respectivelor acte de executare;

- dreptul la sumele prevăzute la art. 326 pentru serviciul prestat, respectiv dreptul la rambursarea cheltuielilor de transport, cazare şi masă dacă este din altă localitate, precum şi dreptul la despăgubiri pentru acoperirea veniturilor pe care le-ar fi obţinut dacă şi-ar fi exercitat profesia pe durata lipsei de la locul de muncă, prilejuită de chemarea acestuia în vederea participării ca martor asistent, stabilite în raport cu starea sau profesia pe care o exercită, precum şi cu timpul efectiv pierdut.

Drepturile băneşti se asigură de creditor şi se stabilesc, la cerere, de către executorul judecătoresc, prin încheiere executorie, în temeiul dispoziţiilor art. 670 alin. (3) pct. 6 şi 7 şi alin. (4), acestea intrând în cuantumul cheltuielilor de executare.

Dovada sumelor pretinse de martorul asistent se prezintă executorului judecătoresc şi se păstrează la dosarul execuţional.

2. Îndatoririle pe care le are martorul asistent în procedura execuţională sunt:

- obligaţia de a se prezenta la efectuarea actelor de executare la care este invitat să participe;
- obligaţia de aducere la cunoştinţa executorului judecătoresc a oricărei situaţii de incompatibilitate în care s-ar afla;
- obligaţia de a semna procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc cu prilejul efectuării actelor de executare la care a fost invitat să participe.

Prin semnarea acestui proces-verbal, martorul asistent atestă situaţiile de fapt la care a asistat.

Capitolul IV
Efectuarea executării silite

Bibliografie

G. Boroi, *Incidente care împiedică, sting ori amână executarea silită în procesul civil*, în C. Jud. nr. 4/2003; G. Boroi, D.-N. Theohari, *Sinteza principalelor modificări şi completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014; E. Cotoi, *Incidente în procedura de executare silită*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009; M. Dinu, R. Stanciu, *Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015; I. Leş, *Sancţiunile procedurale în materie civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008; E. Oprina, *Reguli privind efectuarea de către executorul judecătoresc a actelor de executare silită, potrivit Noului Cod de procedură civilă*, în volumul Conferinţei Internaţionale „Executorul judecătoresc între rol activ şi organ de jurisdicţie", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, şi în RRES nr. 2/2011; E. Oprina, *Declanşarea executării silite potrivit Noului Cod de procedură civilă. Natura administrativ-jurisdicţională a acestei etape*, în Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative nr. 3(27)/2010; N.-H. Ţiţ, *Executarea silită. Partea generală, conform O.U.G. nr. 1/2016*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2016.

Comentariu general

1. Capitolul IV din Titlul I al Cărţii a V-a este intitulat „Efectuarea executării silite" şi este structurat în şapte secţiuni.

2. Întrucât, în mod frecvent, debitorul nu înţelege să-şi îndeplinească de bunăvoie obligaţiile stabilite ori stipulate în sarcina acestuia prin titlul executoriu, legiuitorul a instituit un ansamblu de mijloace procedurale de natură a face posibilă realizarea efectivă de către creditor a drepturilor ce rezultă din acelaşi titlu executoriu.

3. Dreptul de a porni executarea silită aparţine creditorului, care însă nu poate proceda în acest sens decât cu respectarea unor cerinţe şi reguli impuse de legiuitor şi strict determinate. Urmează, aşadar, a fi analizate în cadrul acestui capitol: cauza sau fundamentul care permite creditorului să demareze urmărirea silită, cererea de executare silită, formalitatea încuviinţării executării silite, încunoştinţarea debitorului despre începerea urmăririi,

cheltuielile de executare, câteva aspecte comune legate de cauţiuni, regulile generale privind efectuarea actelor de executare silită, inclusiv în situaţia în care se ridică problema executării contra moştenitorilor, aspecte privind intervenţia altor creditori în procedura execuţională deja începută, dar şi incidentele procedurale care împiedică, sting ori amână executarea silită.

4. Acest capitol este, din punctul nostru de vedere, unul foarte important, întrucât fixează cadrul general de urmat pentru orice modalitate de executare la care se apelează ulterior, sub aspectul regulilor pe care trebuie să le urmeze, în principal, executorul judecătoresc, dar şi creditorul, debitorul şi instanţa de executare.

Secţiunea 1. Sesizarea organului de executare

Art. 663. Creanţa certă, lichidă şi exigibilă

(1) Executarea silită nu se poate face decât dacă creanţa este certă, lichidă şi exigibilă.

(2) Creanţa este certă când existenţa ei neîndoielnică rezultă din însuşi titlul executoriu.

(3) Creanţa este lichidă atunci când obiectul ei este determinat sau când titlul executoriu conţine elementele care permit stabilirea lui.

(4) Creanţa este exigibilă dacă obligaţia debitorului este ajunsă la scadenţă sau acesta este decăzut din beneficiul termenului de plată.

(5) Creanţele cu termen şi cele condiţionale nu pot fi puse în executare, însă ele pot participa, în condiţiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparţinând debitorului.

Comentariu

1. Întregul articol este consacrat condiţiilor pe care trebuie să le îndeplinească creanţa, ca şi cauză a urmăririi silite.

„Creanţa" reprezintă, aşadar, fundamentul care îl determină pe creditor să apeleze la forţa de constrângere a statului pentru a-l determina pe debitor să-şi îndeplinească obligaţia cuprinsă în titlul executoriu, de a da, a face sau a nu face ceva. Prin urmare, termenul „creanţă" nu trebuie înţeles în sensul strict şi uzual al acestuia, de „sumă de bani", ci în sens generic, de obligaţie înscrisă în titlul executoriu.

2. Pentru a fundamenta declanşarea valabilă a executării silite, creanţa trebuie să fie certă, lichidă şi exigibilă. Cele trei condiţii trebuie să fie îndeplinite în mod cumulativ, lipsa oricăreia dintre ele atrăgând respingerea de către instanţa de executare a cererii de încuviinţare a executării silite pe temeiul art. 666 alin. (5) pct. 4 NCPC.

Rezultă, aşadar, că primul învestit cu verificarea cerinţelor de valabilitate a începerii executării silite este executorul judecătoresc, în condiţiile art. 665 NCPC, ulterior mecanismul putând fi completat şi de intervenţia instanţei de executare, prin intermediul încheierii de încuviinţare a executării silite şi apoi prin intermediul contestaţiei la executare formulate în temeiul art. 712 NCPC.

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Alin. (2) se ocupă de creanţa certă, pe care o califică ca atare atunci când existenţa ei neîndoielnică rezultă din însuşi titlul executoriu.

În ipoteza în care titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească, creanţa pe care aceasta o constată are un caracter de certitudine absolută, cu excepţia acelor hotărâri date cu execuţie vremelnică, în conformitate cu dispoziţiile art. 448 şi art. 449 NCPC, care pot fi puse în executare înainte de a deveni definitive. În asemenea situaţii, sunt relevante dispoziţiile art. 637 NCPC, potrivit cărora punerea în executare a unei hotărâri judecătoreşti care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau recurs. Dacă titlul este ulterior modificat sau desfiinţat, creditorul va fi ţinut, în condiţiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz.

În ipoteza titlurilor executorii reprezentate de alte înscrisuri decât o hotărâre judecătorească, aspectul vizând certitudinea creanţei urmează a fi verificat cu mai multă rigurozitate, întrucât există pericolul ca părţile raportului juridic să nu fi manifestat rigoarea necesară determinării unei creanţe nesusceptibile de interpretare şi la adăpost de orice îndoială[1)].

4. Caracterul cert al creanţei trebuie să subziste pe tot parcursul efectuării procedurilor de executare silită, orice împrejurare de natură a conduce la stingerea acesteia atrăgând încetarea executării silite, în condiţiile art. 703 alin. (1) pct. 1 NCPC.

5. În conexiune cu cerinţa certitudinii creanţei, alin. (5) al textului vizează creanţele cu termen[2)] sau condiţionale[3)], acestea neputând fundamenta în mod valabil declanşarea executării silite.

Cu toate acestea, asemenea creanţe nu sunt complet lipsite de relevanţă pe planul raporturilor juridice execuţionale, textul prevăzând că ele pot participa, în condiţiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparţinând debitorului, în condiţiile art. 874 alin. (3) NCPC, plata acestora urmând a fi făcută numai în condiţiile art. 881-882 NCPC.

Modalitatea practică prin care astfel de creanţe pot interveni într-o procedura execuţională deja declanşată constă în formularea de către titularul acestora a unei cereri de intervenţie, în condiţiile art. 690 şi urm. NCPC.

6. Creanţa este lichidă atunci când obiectul ei este determinat sau când titlul executoriu conţine elementele care permit stabilirea lui.

Caracterul determinat al creanţei înseamnă că titlul executoriu precizează în concret care este cuantumul, întinderea obligaţiei pe care o conţine, iar în privinţa caracterului determinabil al creanţei, precizăm că acesta implică efectuarea anumitor calcule în vederea stabilirii întinderii exacte a obligaţiei.

Sub acest din urmă aspect, este important art. 628 alin. (2)-(4) NCPC, al cărui text reglementează:

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 293-294.

[2)] În conformitate cu art. 1.411 NCC, obligaţia este afectată de termen atunci când executarea sau stingerea ei depinde de un eveniment viitor şi sigur.

[3)] Potrivit art. 1.399 NCC, este afectată de condiţie obligaţia a cărei eficacitate sau desfiinţare depinde de un eveniment viitor şi nesigur.

- posibilitatea executorului judecătoresc de a calcula cuantumul dobânzilor, penalităţilor sau altor sume ce se cuvin creditorului, dar în privinţa cărora titlul executoriu nu arată în concret întinderea lor;

- posibilitatea executorului judecătoresc de a actualiza valoarea obligaţiei principale stabilite în bani, fie în conformitate cu criteriile cuprinse în titlul executoriu, fie, în lipsa acestora, în funcţie de rata inflaţiei calculată de la data când hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul celorlalte titluri executorii, de la data când creanţa a devenit exigibilă şi până la data plăţii efective cuprinse în oricare dintre aceste titluri;

- posibilitatea instanţei de executare de a stabili dobânzile, penalităţile sau alte sume ce se cuvin de plin drept creditorului, potrivit art. 1.535 NCC sau altor dispoziţii speciale, în condiţiile în care titlul executoriu nu cuprinde asemenea obligaţii.

7. Un aspect ce ţine, de asemenea, de lichiditatea creanţei vizează *obligaţiile alternative*, întrucât acestea au ca obiect două sau mai multe prestaţii principale, iar executarea uneia dintre acestea îl liberează pe debitor de întreaga obligaţie, regula în alegerea prestaţiei revenind debitorului, cu excepţia cazului în care această alegere trece asupra creditorului.

Comentariile aferente acestui tip de obligaţie urmează a fi făcut cu prilejul analizei art. 676 NCPC.

8. O a treia cerinţă prevăzută de lege pentru pornirea executării silite se referă la caracterul exigibil al creanţei, adică la caracterul ei actual, termenul stipulat pentru plată fiind împlinit sau condiţia suspensivă fiind îndeplinită.

9. Alin. (4) analizează cerinţa exigibilităţii prin raportare la două criterii, respectiv ajungerea obligaţiei la scadenţă şi decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată, în ipoteza în care acesta beneficiase de un termen de plată.

10. O reluare a condiţiei exigibilităţii creanţei pentru valabila declanşare a urmăririi silite se regăseşte în art. 674 NCPC, potrivit căruia hotărârea nu va putea fi pusă în executare silită înainte de împlinirea termenului de plată, atunci când prin titlul executoriu s-a stabilit un astfel de termen, pentru faza judecăţii fiind relevant art. 397 alin. (3) NCPC în ceea ce priveşte modalitatea de acordare a unui termen pentru executarea hotărârii.

11. În ceea ce priveşte decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată, relevant este art. 675 NCPC, comentariile aferente urmând a se regăsi în dreptul acestuia.

12. Mai trebuie menţionat că exigibilitatea este o condiţie a cauzei executării silite şi nicidecum nu vizează şi măsurile cu caracter conservator, cum este procedura sechestrului asigurător sau judiciar ori a popririi asigurătorii, care nu presupun existenţa unui titlu executoriu.

Cu titlu de excepţie, în contextul acestei analize, învederăm că instituţia intervenţiei altor creditori într-o procedură execuţională deja începută îngăduie ca terţii creditori să se prevaleze nu de existenţa unui titlu executoriu, ci, spre exemplu, doar de beneficiul unor măsuri asigurătorii dispuse asupra bunurilor debitorului.

Distincţia este însă importantă sub aspectul îndreptăţirii de a declanşa executarea silită, un creditor posesor doar al unei măsuri asigurătorii neavând legitimarea de a învesti executorul judecătoresc cu o cerere de executare silită care să pună în mişcare mecanismul

execuţional. Tot astfel, importante sunt şi efectele unei asemenea intervenţii, creditorul terţ având posibilităţi extrem de limitate din punctul de vedere al participării lui în procedură.

Discuţia implicată de instituţia intervenţiei altor creditori prezintă semnificaţie şi din perspectiva condiţiei certitudinii creanţei, întrucât art. 690 NCPC permite intervenţia într-o procedură execuţională deja începută şi a altor creditori chirografari ai unor creanţe băneşti care nu justifică un titlu executoriu ori a creditorilor cu creanţe afectate de termen ori condiţionale.

Jurisprudenţă

1. Executarea silită a fost pornită în temeiul unui titlu executoriu reprezentat de un contract de asistenţă juridică în care a fost stabilit un onorariu de 10.000.000 ROL şi un onorariu de succes în sumă de 180.000.000 ROL, plătibil în situaţia admiterii contestaţiei formulate împotriva unei licitaţii. Contestaţia a fost respinsă, iar în lipsa realizării condiţiei suspensive, instanţa a apreciat că nu este îndeplinit caracterul cert al creanţei *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1754 din 15 august 1995, în Culegere de practică judiciară civilă a Tribunalului Bucureşti 1993-1997, p. 408)*.

2. Unica situaţie în care se admite stabilirea prin titlul executoriu a unui drept de creanţă şi a obligaţiei corelative, care nu sunt exprimate în mod lichid, o reprezintă cazul litigiilor de muncă şi, în mod special, al drepturilor salariale, în situaţia anulării deciziilor de desfacere a contractului de muncă şi a obligării angajatorului la reîncadrarea salariatului, deoarece obligaţia de plată a drepturilor salariale este stabilită până la reîncadrarea efectivă şi nu se poate determina, la momentul pronunţării hotărârii, care va fi acest moment. În aceste cazuri suma datorată de angajator până la reîncadrarea efectivă se calculează cu prilejul punerii în executare silită a titlului executoriu, respectiv de către executorul judecătoresc, iar lipsa oricărui criteriu de calculare din dispozitivul titlului executoriu nu înseamnă decât că suma datorată va fi raportată la drepturile salariale cuvenite creditorului potrivit legii sau contractului de muncă, în cazul în care nu ar fi fost concediat în mod abuziv, întrucât acesta este şi scopul obligării angajatorului la plata acestor drepturi, de a repara prejudiciul suferit de salariat prin măsura concedierii, desfiinţată *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 622 din 7 martie 2002, în Practică judiciară civilă 2001-2002, pp. 449-450)*.

3. Nu se poate încuviinţa executarea silită a unui contract care dă naştere la o obligaţie afectată de un termen suspensiv care nu s-a împlinit şi a fost stabilit exclusiv în interesul debitorului obligaţiei de plată. Într-o astfel de situaţie, creanţa la care dă naştere contractul nu este exigibilă *(Jud. Sector 2 Bucureşti, înch. din 5 martie 2007, în S.G. Pietreanu, M.D. Gavriş, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009, pp. 46-47)*.

4. Creanţa nu este exigibilă întrucât termenul de plată a sultei nu a expirat *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 2059/R din 30 noiembrie 2006, în S.G. Pietreanu, M.D. Gavriş, op. cit., pp. 42-46)*.

5. Obligaţia de efectuare a unor plăţi eşalonate, asumată de debitor prin antecontract, plăţi necondiţionate de îndeplinirea vreunei obligaţii din partea cocontractantului, reprezintă o creanţă certă, lichidă şi exigibilă ce poate face obiectul încuviinţării executării silite, deoarece plata acestor sume de bani nu a fost condiţionată de existenţa sau neexistenţa unei culpe. Nu trebuie confundată această situaţie cu cea în care se solicită încuviinţarea executării silite în baza clauzei penale prevăzute în antecontractul încheiat în formă autentică, situaţie în care este necesară analiza culpei, aspect inadmisibil în cadrul procedurii necontencioase a încuviinţării executării silite *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 627/R din 10 martie 2011, în A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 76-78)*.

6. Dacă părţile au prevăzut în contractul de împrumut pentru nevoi personale că, în situaţia neplăţii la scadenţă a ratei împrumutului, conform graficului de rambursare, banca are dreptul să declare atât respectivul împrumut, cât şi celelalte împrumuturi scadente anticipat şi plătibile de îndată împreună cu toate costurile aferente, inclusiv cheltuielile de recuperare a debitelor restante pe cale extrajudiciară/judiciară, inclusiv dreptul de a executa oricare din garanţiile constituite în ordinea în care banca o va considera necesară, contractul semnat de către debitor în condiţiile menţionate, stipulate şi însuşite de părţi, dă naştere unei creanţe certe, lichide şi exigibile, nefiind necesară îndeplinirea unor formalităţi suplimentare *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 619/R din 10 martie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 52-54)*.

7. În condiţiile în care în fiecare din cele trei contracte de asistenţă judiciară s-a prevăzut câte un onorariu în cuantum de 5.000 lei pentru fiecare fază procesuală şi au fost emise facturi fiscale în care sunt menţionate serviciile prestate de avocat, se constată existenţa unei creanţe certe, lichide şi exigibile, nefiind necesară îndeplinirea formalităţii de însuşire de către debitor a facturilor emise în baza contractului de asistenţă juridică *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 624/R din 10 martie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 61-63)*.

8. Creanţele cu termen sau cele condiţionale nu pot fi puse în executare decât după împlinirea termenului sau realizarea condiţiei. În cauză, plata onorariului final ce se solicită a fi executat silit este condiţionată de încasarea sumelor de către reclamanţi, iar, câtă vreme despăgubirile faţă de reclamanţi nici nu au fost acordate prin hotărârea judecătorească, în mod just instanţa de fond a apreciat că nu sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 662 NCPC (art. 663 NCPC – n.n., E.O.) şi a respins cererea de încuviinţare a executării silite *(Trib. Gorj, s. I civ., dec. nr. 317 din 8 iulie 2013, în R. Stanciu, Încuviinţarea executării silite în Noul Cod de procedură civilă. Practică judiciară comentată, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014, pp. 150-152)*.

Art. 664. Cererea de executare silită

(1) Executarea silită poate porni numai la cererea creditorului, dacă prin lege nu se prevede altfel.

(2) Cererea de executare silită se depune, personal sau prin reprezentant legal ori convenţional, la biroul executorului judecătoresc competent ori se transmite acestuia prin poştă, curier, telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului şi confirmarea primirii cererii de executare cu toate documentele justificative.

(3) Cererea de executare silită, în afara menţiunilor prevăzute la art. 148, va cuprinde:

a) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul creditorului şi debitorului;

b) bunul sau, după caz, felul prestaţiei datorate;

c) modalităţile de executare solicitate de creditor.

(4) La cerere se vor ataşa titlul executoriu în original sau în copie legalizată, după caz, şi dovada achitării taxelor de timbru, inclusiv timbrul judiciar, precum şi, dacă este cazul, înscrisurile anume prevăzute de lege.

Bibliografie

V. Bozeşan, *Importanţa considerentelor hotărârilor judecătoreşti în procedura executării silite*, în RRES nr. 3/2015, pp. 80-94; O. Popescu, A.-M. Teoc, *Consideraţii privind posibilitatea de a porni executarea silită în temeiul unui certificat de grefă privind soluţia pronunţată în cauză*, în RRES nr. 3/2014, pp. 76-84.

Comentariu

1. Alin. (1) reprezintă o aplicare a principiului disponibilității în faza executării silite. Astfel, pentru declanșarea procedurii de executare este necesară formularea unei cereri de către creditor, adresată unui executor judecătoresc competent.

Textul constituie, totodată, o continuare a principiului anunțat încă din debutul Cărții a V-a, prin art. 622 alin. (2) NCPC.

2. Cu toate acestea, legiuitorul lasă loc și unor situații de excepție de la principiul disponibilității în ceea ce privește învestirea organului de executare. Un exemplu în acest sens este reprezentat de prevederile art. 92 alin. (5) NCPC, potrivit cărora procurorul poate să ceară punerea în executare a oricăror titluri executorii emise în favoarea minorilor, persoanelor puse sub interdicție și dispăruților.

3. Din punctul de vedere al modalității practice de depunere a cererii de executare silită, alin. (2) prevede că aceasta se poate depune, personal sau prin reprezentant legal ori convențional, la biroul executorului judecătoresc competent ori se transmite acestuia prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului și confirmarea primirii cererii de executare cu toate documentele justificative.

4. Reprezentantul legal ori convențional al creditorului va atașa la cererea de executare silită dovada calității de reprezentant, astfel cum cere art. 151 NCPC.

De reținut în acest context este că, în aplicarea corespunzătoare a prevederilor art. 84 alin. (1) NCPC, cererea de executare silită și reprezentarea convențională a creditorilor persoane juridice în faza executării silite nu se pot face prin mandatar persoană juridică, nici prin consilierul juridic sau avocatul acesteia din urmă[1)].

5. Cererea de executare silită fie se depune direct la sediul biroului executorului judecătoresc competent, fie se transmite acestuia prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului și confirmarea primirii cererii de executare. De menționat, în acest context, este faptul că, în aplicarea art. 148 alin. (2) NCPC, cererea de executare silită poate fi formulată și prin înscris în formă electronică, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

6. Alin. (2) instituie în sarcina creditorului obligația de a atașa cererii de executare silită toate documentele justificative, detaliate de alin. (4), și anume: titlul executoriu în original sau în copie legalizată, după caz, dovada achitării taxelor de timbru, inclusiv timbrul judiciar, precum și, dacă este cazul, înscrisurile anume prevăzute de lege.

7. Referitor la aspectul vizând obligația creditorului de a atașa cererii de executare originalul sau copia legalizată a titlului executoriu, învederăm că, ori de câte ori titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească, acesta se va atașa la cererea de executare silită numai în copie legalizată, întrucât, potrivit dispozițiilor art. 426 alin. (6) NCPC, hotărârea se va întocmi în două exemplare originale, dintre care unul se atașează la dosarul cauzei, iar celălalt se va depune spre conservare la dosarul de hotărâri

[1)] A se vedea în acest sens, Decizia nr. 9/2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea unei sesizări privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

al instanţei. Însă, în ipoteza în care titlul executoriu este reprezentat de un alt înscris decât o hotărâre judecătorească, acesta se va putea depune fie în original, fie în copie legalizată.

8. În condiţiile alin. (4), creditorul trebuie să ataşeze la cerere dovada achitării taxelor judiciare de timbru, o asemenea obligaţie de natură fiscală fiind aferentă cererii de încuviinţare a executării silite, executorul judecătoresc urmând a înainta această taxă instanţei de executare în condiţiile art. 666 alin. (1) NCPC.

Referitor la menţiunea timbrului judiciar, învederăm că acesta nu se mai aplică, având în vedere că, prin art. 58 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, s-a abrogat O.G. nr. 32/1995 privind timbrul judiciar.

9. Necesitatea ataşării de către creditor la cererea de executare silită şi a altor înscrisuri urmează a fi apreciată în funcţie de circumstanţele concrete ale fiecărui caz în parte. Spre exemplu, se pot ataşa cererii înscrisuri din care să rezulte lichiditatea creanţei pe care o conţine titlul, precum facturi fiscale, chitanţe, adeverinţe, extrase de cont etc.

10. Menţiunile pe care trebuie să le cuprindă cererea de executare sunt prevăzute de alin. (3) coroborat cu art. 148 NCPC, la care face trimitere şi care constituie norma generală în privinţa formei cererilor. Aceste elemente sunt:

- *indicarea executorului judecătoresc căruia îi este adresată.* Arătarea acestui element prezintă relevanţă pentru verificarea competenţei executorului judecătoresc de efectuare a urmăririi silite;

- *numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul creditorului şi debitorului.* Indicarea acestui element este importantă pentru că astfel se individualizează părţile raportului juridic execuţional, fiind, totodată, şi o expresie a principiului disponibilităţii, creditorul putând să-şi circumscrie executarea numai faţă de unul sau o parte dintre debitorii menţionaţi în titlul executoriu. Tot astfel, numai unul sau unii dintre creditorii din titlu pot avea iniţiativa declanşării urmăririi silite.

În situaţia în care creditorul locuieşte în străinătate, acesta va arăta şi domiciliul ales în România unde urmează să i se facă toate comunicările privind procedura execuţională, în aplicarea prevederilor de drept comun ale art. 194 lit. a) teza finală NCPC;

- *numele şi prenumele, domiciliul sau reşedinţa reprezentanţilor lor, dacă este cazul.* Prin arătarea datelor de identificare ale reprezentanţilor părţilor se facilitează derularea procedurilor de urmărire silită.

Învederăm că numai creditorul poate să indice o eventuală persoană care să-i reprezinte interesele în faza executării silite, neputând să procedeze în acelaşi fel şi pentru debitor, în numele căruia nu ar putea să aleagă un mandatar convenţional. În privinţa debitorului, este de la sine înţeles că, pe tot parcursul executării silite, acesta va avea posibilitatea de a-şi desemna un reprezentant convenţional care să-l asiste, respectiv reprezinte în demersul execuţional declanşat de creditor. Împrejurarea că, spre exemplu, pe parcursul procedurii judiciare finalizate cu emiterea titlului executoriu, debitorul a avut un mandatar ales nu înseamnă că acesta va fi reprezentantul său şi în faza de executare silită, cu atât mai mult cu cât puterile mandatarului pot fi limitate de mandant, în condiţiile art. 87 alin. (1) NCPC, şi, mai mult decât atât, chiar în lipsa unei asemenea limitări, mandatul este presupus dat pentru toate actele procesuale îndeplinite în faţa instanţei, ceea ce înseamnă că nu poate fi

extins conținutul mandatului și dincolo de limitele legale. Subliniem în acest context că, în actuala reglementare, mandatul judiciar nu mai este presupus dat pentru tot procesul, ci numai pentru o anumită etapă procesuală cu privire la care s-a dat mandatul.

Cu alte cuvinte, numai în măsura în care procura precizează faptul că mandatarul are dreptul de a reprezenta partea și în faza executării silite, procura depusă în fața instanței este valabilă și în următoarea fază a procesului, creditorul putând, într-un asemenea caz, să se prevaleze de alegerea de mandatar făcută de debitor în cursul judecății.

În ipoteza unui debitor minor ori incapabil este de la sine înțeles că, în cuprinsul cererii de executare silită, creditorul are obligația de a indica reprezentantul legal al acestuia, întrucât, în lipsa unei asemenea indicări, procedurile de citare și comunicare a actelor de executare ulterioare nu vor fi valabil îndeplinite.

Dovada calității de reprezentant se face în condițiile art. 151 NCPC;

- *bunul sau, după caz, felul prestației datorate.* Acest element prezintă importanță pentru stabilirea modalității de executare la care se va apela și, implicit, pentru verificarea competenței executorului judecătoresc sesizat în urmarea procedurii de executare;

- *modalitățile de executare solicitate de creditor.* Menționarea acestui element este o expresie a principiului disponibilității care guvernează faza executării silite, în sensul că circumscrie limitele urmăririi. În acest sens, apreciem că, în situația în care creditorul dorește să apeleze la toate modalitățile de executare prevăzute de lege pentru realizarea creanței sale, va fi suficient să indice în cuprinsul cererii de executare silită că înțelege să uzeze de toate aceste modalități, fără a fi necesar a le enumera în mod expres. În schimb, precizarea unei anumite modalități de executare silită va fi de natură să limiteze urmărirea numai la respectiva modalitate.

Acest element prezintă importanță și în privința verificării competenței executorului judecătoresc sesizat în vederea derulării procedurii de executare;

- *motivele cererii.* Cererea de executare silită trebuie motivată de către creditor, în sensul că acesta trebuie să arate care sunt temeiurile ce îl determină să treacă la executarea silită;

- *semnătura.* Semnătura este elementul prin care creditorul își însușește cererea de executare silită, în sensul că reprezintă manifestarea sa de voință și provine de la acesta.

Lipsa semnăturii creditorului de pe cererea de executare silită poate fi complinită prin acordarea de către executorul judecătoresc a unui termen în vederea regularizării cererii, comunicând creditorului în scris necesitatea de a complini neregularitatea constatată.

Dacă, din orice motive, cererea nu poate fi semnată, fie la depunere, fie ulterior, la solicitarea executorului judecătoresc, acesta din urmă va stabili identitatea creditorului prin unul dintre mijloacele prevăzute de lege, îi va citi conținutul cererii și îi va lua consimțământul cu privire la aceasta, în aplicarea dispozițiilor de drept comun ale art. 148 alin. (5) NCPC. Despre toate acestea, executorul judecătoresc va face mențiune într-un proces-verbal[1]);

- *adresa electronică a creditorului, precum și numărul de telefon, numărul de fax sau altele asemenea* [art. 148 alin. (1) coroborat cu art. 664 alin. (3)];

- *indicarea imobilului ale cărui venituri se urmăresc.*

[1]) E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 391.

În conformitate cu dispozițiile art. 801 alin. (2) NCPC, în materia urmăririi veniturilor generale ale imobilelor, cererea de urmărire va cuprinde, în afara mențiunilor prevăzute la art. 664, și indicarea imobilului ale cărui venituri se urmăresc.

11. Lipsa vreunuia dintre elementele cererii de executare silită atrage sancțiunea nulității și, față de caracterul virtual al acesteia, ea poate interveni numai cu condiția dovedirii producerii unei vătămări, ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin anularea actului.

Jurisprudență

Judecătoria a reținut că, în cauză, creditorul a solicitat încuviințarea executării silite în temeiul unor certificate de grefă care nu îndeplinesc cerințele prevăzute de lege pentru a putea reprezenta titluri executorii, aceste titluri fiind reprezentate în speță de hotărârile invocate, și nu de certificatele de grefă, cu atât mai mult cu cât nu se poate invoca imposibilitatea prezentării acestor titluri, având în vedere că hotărârile indicate au fost pronunțate în 20.12.2011 și 29.11.2012.

Analizând apelul, tribunalul a constatat că acesta este întemeiat, întrucât cele două hotărâri depuse la dosar sunt titluri executorii cu privire la cheltuielile de judecată *(Trib. Bacău, s. I civ., dec. civ. nr. 195 din 9 septembrie 2013, în R. Stanciu, Încuviințarea executării silite în Noul Cod de procedură civilă..., op. cit., pp. 34-36)*.

Art. 665. Înregistrarea cererii de executare

(1) De îndată ce primește cererea de executare, executorul judecătoresc, prin încheiere, va dispune înregistrarea acesteia și deschiderea dosarului de executare sau, după caz, va refuza motivat deschiderea procedurii de executare.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) se comunică de îndată creditorului. În cazul în care executorul judecătoresc refuză deschiderea procedurii de executare, creditorul poate face plângere, în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii prevăzute la alin. (1), la instanța de executare.

Comentariu

1. Prin O.U.G. nr. 1/2016, textul art. 665 a fost modificat în sensul revenirii acestuia la forma inițială a Codului, după ce, anterior, prin Legea nr. 138/2014, se eliminase obligația executorului judecătoresc de a emite încheierea de deschidere a dosarului de executare sau, după caz, de refuz de deschidere a procedurii de executare, ca urmare a reintroducerii prin actul normativ menționat a procedurii de învestire cu formulă executorie a titlurilor executorii, altele decât hotărârile judecătorești.

2. *De lege lata*, executorul judecătoresc este obligat ca, imediat după ce primește o cerere de executare silită, să dispună, printr-o încheiere dată fără citarea părților [în aplicarea regimului de drept comun prevăzut la art. 657 alin. (3) NCPC], asupra înregistrării cererii în registrul general și a deschiderii dosarului de executare ori a refuzului de deschidere a procedurii de executare, încheierea astfel pronunțată urmând ca în cel mai scurt timp să fie comunicată creditorului.

Executorul judecătoresc va dispune înregistrarea cererii de executare silită în registrul general de dosare prevăzut de art. 84 alin. (1) pct. 1 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 210/2001[1)].

3. Deși legiuitorul folosește expresia „de îndată" în alin. (1), apreciem că executorul judecătoresc poate să solicite creditorului ca, într-un anumit termen rezonabil, să complinească eventualele lipsuri ale cererii de executare ori să completeze înscrisurile ce trebuie anexate cererii, în conformitate cu prevederile legale. Deși, în condițiile art. 666 alin. (1) NCPC, legiuitorul a lăsat la dispoziția executorului judecătoresc un termen de maximum 3 zile pentru solicitarea încuviințării executării silite, apreciem că totuși intervalul de timp ce poate fi lăsat creditorului pentru complinirea lipsurilor urmează a fi stabilit de executorul judecătoresc în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărei cauze în parte, ținându-se cont de împrejurări precum: domiciliul creditorului, necesitatea prezentării personale a creditorului la sediul biroului executorului judecătoresc, trebuința anexării la cererea de executare a anumitor înscrisuri a căror eliberare depinde de factori extrinseci voinței creditorului etc.

Oricum, este de precizat, în acest context, că nerespectarea de către executorul judecătoresc a termenului de 3 zile pentru înaintarea cererii către instanța de executare nu va afecta valabilitatea cererii de încuviințare a executării silite, ci poate atrage, cel mult, activarea răspunderii disciplinare a acestuia pentru nerespectarea dispozițiilor de ordin procedural.

4. În cazul în care creditorul prezintă personal cererea executorului judecătoresc, nimic nu-l împiedică pe acesta din urmă ca, după verificarea actelor depuse, să emită încheierea despre care face vorbire art. 665 alin. (1) și, totodată, să-i înmâneze personal încheierea creditorului.

5. Apreciem că executorul judecătoresc are posibilitatea de a emite o încheiere de stabilire a cheltuielilor aferente acestei etape prealabile, în condițiile art. 670 alin. (1) și (6) NCPC. În acest sens, învederăm că urmărirea silită nu poate începe fără etapa prealabilă reglementată de art. 665 NCPC, sumele de bani aferente derulării acestei etape subsumându-se noțiunii de „cheltuieli de executare", având în vedere că acestea sunt efectuate în scopul declanșării executării silite, interesând, așadar, urmărirea silită.

6. Motivele pentru care un executor judecătoresc poate refuza deschiderea dosarului de executare silită pot consta în: nevalabilitatea titlului executoriu; lipsa titlului executoriu; neachitarea taxei judiciare de timbru prevăzute de lege; neataşarea la cerere a titlului executoriu în original; neataşarea la cerere a înscrisurilor prevăzute de lege etc.

De asemenea, este de observat că, în condițiile art. 622 alin. (4) NCPC, anumite categorii de obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea, pot fi puse în executare la simpla cerere a persoanei îndreptățite, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, la concursul acestuia urmând a se apela numai în subsidiar, în caz de neconformare a debitorului. Într-o asemenea ipoteză, dacă creditorul a trecut la executarea silită a unei obligații ce se circumscrie textului evocat mai înainte de a încerca executarea de bunăvoie, executorul judecătoresc va putea respinge cererea de executare silită în lipsa dovezii de refuz de executare de bunăvoie a obligației de către

[1)] Publicat în M. Of. nr. 64 din 6 februarie 2001.

debitor. Cu toate acestea, în condiţiile art. 909 alin. (1) NCPC, dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru şi publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu. Aceasta înseamnă că, ori de câte ori obligaţia ce urmează a fi îndeplinită de debitor se circumscrie textului anterior menţionat, creditorul are alegerea între a cere executarea directă debitorului şi a se adresa executorului judecătoresc, prin derogare de la regula înscrisă în art. 622 alin. (4) NCPC, ceea ce înseamnă că, în acest din urmă caz, executorul judecătoresc nu trebuie să mai verifice existenţa sau nu a dovezii privind refuzul debitorului de executare de bunăvoie a obligaţiei menţionate.

Menţionăm că, în asemenea cazuri, executorul judecătoresc nu poate refuza primirea cererii de executare, ci, după efectuarea acestei formalităţi, va emite încheierea de refuz de deschidere a dosarului de executare. Această interpretare rezultă şi din dispoziţia cuprinsă în alin. (1).

7. Dacă executorul judecătoresc refuză deschiderea procedurii de executare silită, încheierea se comunică de îndată creditorului, care poate face plângere în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii de refuz la instanţa de executare.

8. Executorul judecătoresc va putea să emită şi o încheiere de admitere în parte a cererii de executare, spre exemplu, în situaţia în care se solicită de către creditor executarea silită şi pentru plata unor accesorii ale sumei principale, fără ca acestea să fie arătate în cuprinsul titlului executoriu. Într-o asemenea ipoteză, executorul judecătoresc va admite în parte cererea de executare numai în privinţa creanţei al cărei obiect este determinat sau cu privire la care titlul executoriu conţine elemente ce permit stabilirea lui.

9. Deşi din modul de reglementare a alin. (1) ar rezulta că numai încheierea de refuz de deschidere a procedurii de executare trebuie motivată, apreciem că şi încheierea prin care se dispune înregistrarea cererii şi deschiderea dosarului de executare trebuie motivată de executorul judecătoresc, întrucât această încheiere se va anexa cererii de încuviinţare a executării silite, în condiţiile art. 666 alin. (1) NCPC, astfel încât instanţa de executare trebuie să cunoască argumentele pentru care executorul judecătoresc a dispus deschiderea procedurii de executare.

10. Sub aspectul posibilităţilor de contestare, se observă că încheierea emisă în condiţiile art. 665 este diferită de restul încheierilor reglementate de art. 657 NCPC, în sensul că poate fi atacată prin intermediul plângerii, iar nu al contestaţiei la executare.

11. Se poate constata că, în cazul plângerii, numai creditorul are legitimare procesuală activă, întrucât este singurul care ar putea fi vătămat prin refuzul executorului, în timp ce calitatea de intimat va aparţine biroului executorului judecătoresc.

Plângerea se formulează în scris şi trebuie să cuprindă toate elementele prevăzute de art. 148 coroborat cu art. 194 NCPC.

Sub aspectul competenţei de soluţionare a plângerii, aceasta revine instanţei de executare, instituindu-se, astfel, o normă de competenţă materială şi teritorială exclusivă.

12. Referitor la soluţiile ce pot fi pronunţate de instanţă asupra plângerii, învederăm că acestea pot fi în sensul admiterii sau respingerii. În ipoteza respingerii plângerii, încheierea emisă de executorul judecătoresc urmează a fi păstrată, iar în cazul admiterii plângerii,

încheierea emisă de executorul judecătoresc va fi anulată și, în consecință, se va admite cererea de executare și se va dispune deschiderea dosarului de executare.

Hotărârea pronunțată asupra plângerii va fi susceptibilă de apel în termen de 10 zile de la comunicare, în conformitate cu dispozițiile art. 651 alin. (4) NCPC.

Învederăm și faptul că, împotriva încheierii executorului judecătoresc de admitere în parte a cererii de executare, creditorul are la îndemână calea de atac a plângerii, însă numai în ceea ce privește partea din pretenții care nu a fost admisă, în privința restului cererii, pentru care soluția a fost de admitere, încheierea nefiind supusă niciunei căi de atac.

13. Refuzul executorului judecătoresc de a proceda la primirea ori înregistrarea cererii de executare silită va putea fi cenzurat pe calea contestației la executare, în condițiile art. 712 alin. (1) teza a doua coroborat cu art. 720 alin. (7) NCPC, procedura plângerii prevăzută de art. 665 alin. (2) fiind deschisă creditorului exclusiv împotriva refuzului de deschidere a procedurii de executare.

Art. 666. Încuviințarea executării silite

(1) În termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie certificată de el pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) și dovada achitării taxei judiciare de timbru.

(2) Cererea de încuviințare a executării silite se soluționează în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanță, prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar motivarea încheierii se face în cel mult 7 zile de la pronunțare.

(3) Încheierea va cuprinde, în afara mențiunilor prevăzute la art. 233 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, atunci când aceasta este determinată sau determinabilă, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor debitorului și modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta.

(4) Încuviințarea executării silite permite creditorului să ceară executorului judecătoresc care a solicitat încuviințarea să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de executare. Încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării. De asemenea, încuviințarea executării silite se extinde și asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate.

(5) Instanța poate respinge cererea de încuviințare a executării silite numai dacă:

1. cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat;

2. hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu;

3. înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege sau alte cerințe în cazurile anume prevăzute de lege;

4. creanța nu este certă, lichidă și exigibilă;

5. debitorul se bucură de imunitate de executare;

6. titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită;

7. există alte impedimente prevăzute de lege.

(6) Încheierea prin care instanța admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă niciunei căi de atac, însă poate fi cenzurată în cadrul contestației la executare silită, introdusă în condițiile prevăzute de lege. Dispozițiile art. 712 alin. (3) rămân aplicabile.

(7) Încheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată numai cu apel exclusiv de creditor, în termen de 15 zile de la comunicare.

(8) În partea finală a încheierii de încuviințare a executării silite va fi adăugată formula executorie, cu următorul cuprins:

„Noi, Președintele României,

Dăm împuternicire și ordonăm executorilor judecătorești să pună în executare titlul (Aici urmează elementele de identificare a titlului executoriu.) pentru care s-a pronunțat prezenta încheiere de încuviințare a executării silite. Ordonăm agenților forței publice să sprijine îndeplinirea promptă și efectivă a tuturor actelor de executare silită, iar procurorilor să stăruie pentru ducerea la îndeplinire a titlului executoriu, în condițiile legii. (Urmează semnătura președintelui completului și a grefierului.)"

Bibliografie

M. Fodor, *Elemente de noutate referitoare la încuviințarea executării silite în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2013; G.C. Frențiu, *Considerații în legătură cu încuviințarea executării silite a contractului de ipotecă*, în Dreptul nr. 1/2013; I. Lazăr, *Inițierea procedurilor de executare silită în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în volumul Conferinței Internaționale „Executorul judecătoresc între rol activ și organ de jurisdicție", Ed. Universul Juridic, București, 2011; E. Oprina, B. Cristea, *Înțelesul conceptului de „instanță de executare" cu referire la atribuția acesteia de încuviințare a executării silite*, în RRES nr. 3/2011; E. Oprina, V. Bozeșan, *(Im)posibilitatea instanței de a invoca, din oficiu, impedimentul existenței coproprietății sau codevălmășiei asupra imobilului supus urmăririi în procedura încuviințării executării silite*, în RRES nr. 2/2014; R. Stanciu, *De ce (nu) este necesară procedura încuviințării executării silite?*, în RRES nr. 1/2014; A.M. Ungureanu, *Impedimente de ordin practic ce revin în actualitate prin reintroducerea obligativității încuviințării executării silite*, în RRES nr. 1/2010.

Comentariu

1. Textul art. 666 a suferit modificări succesive de la data intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, mai întâi prin Legea nr. 138/2014, prin care s-a eliminat etapa de încuviințare a executării silite din competența instanțelor, fiind atribuită executorilor judecătorești, iar mai apoi prin O.U.G. nr. 1/2016, prin care s-a revenit la forma avută de acest articol la data de 15 februarie 2013, această din urmă modificare legislativă fiind determinată de intervenția Curții Constituționale prin Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015[1)].

Astfel, în prezent, competența de a emite încheierea de încuviințare a executării silite aparține instanței de executare.

O formă particulară de aplicare a instituției încuviințării executării silite se regăsește în materia intervenției altor creditori (art. 691-692 NCPC).

2. Cererea de executare silită se soluționează în maximum 3 zile de la înregistrarea ei.

3. Momentul de la care începe să curgă termenul menționat este reprezentat de data înregistrării cererii de executare silită în condițiile art. 665 NCPC.

4. Sistemul de calcul al termenului de 3 zile este cel prevăzut de dispozițiile art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC.

[1)] Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 666 din Codul de procedură civilă a fost publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016.

5. Nerespectarea termenului de 3 zile în care executorul judecătoresc trebuie să înainteze instanţei cererea de încuviinţare a executării silite nu atrage în niciun caz sancţiunea decăderii din dreptul de a se săvârşi ulterior acest act de procedură şi, cu atât mai puţin, nulitatea executării încuviinţate după acest moment, o asemenea neregularitate procedurală putând fi sancţionată cel mult prin angajarea răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc.

6. Legitimare procesuală activă în cererea de încuviinţare a executării silite are numai executorul judecătoresc.

Acesta trebuie să anexeze cererii copie certificată de el, pentru conformitate cu originalul, de pe cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea emisă în condiţiile art. 665 alin. (1) şi dovada achitării taxei judiciare de timbru.

7. Soluţiile pe care le poate pronunţa instanţa de executare asupra cererii de încuviinţare a executării silite sunt:

- admiterea cererii şi încuviinţarea executării silite asupra bunurilor debitorului;
- respingerea cererii de încuviinţare a executării silite.

8. Actul prin care se pronunţă instanţa asupra încuviinţării executării este încheierea, care va avea conţinutul prevăzut de art. 657 NCPC.

9. Soluţionarea cererii de încuviinţare a executării silite de către instanţa de executare se face fără citarea părţilor.

10. Instanţa are obligaţia de a soluţiona cererea de încuviinţare a executării silite în termen de cel mult 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanţă. Pronunţarea se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar motivarea încheierii se face în cel mult 7 zile de la pronunţare.

Nerespectarea de către instanţa de executare a acestor termene ar putea să constituie abatere disciplinară, cu consecinţa angajării răspunderii disciplinare a judecătorului.

11. Încheierea va cuprinde, în afara menţiunilor prevăzute la art. 233 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, atunci când aceasta este determinată sau determinabilă, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviinţat urmărirea, când s-a încuviinţat urmărirea silită a bunurilor debitorului, şi modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta.

În acest context, trebuie menţionat că, prin modificarea adusă de Legea nr. 138/2014, s-a stabilit că suma ce constituie creanţa poate fi determinată ori determinabilă, fiind astfel înlăturate interpretările ce puteau rezulta din forma anterioară a textului, potrivit cărora suma trebuia stabilită cu exactitate.

De asemenea, prin aceeaşi modificare legislativă, s-a eliminat dispoziţia de autorizare a creditorului de a trece la executarea silită, menţiune care oricum era inutil reglementată prin raportare la scopul procedurii de încuviinţare a executării[1]).

12. Indicarea de către instanţă în cuprinsul încheierii de încuviinţare a executării silite a elementelor prevăzute la alin. (3) este importantă, întrucât, prin raportare la acestea, se va circumscrie întreaga executare ce urmează acestei autorizări.

13. Încuviinţarea executării silite permite creditorului să ceară executorului judecătoresc competent care a solicitat încuviinţarea să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalităţile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de executare.

---

[1]) E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014...*, p. 151.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Se impune a se menţiona faptul că, dacă, în condiţiile alin. (3), creditorul şi-a limitat urmărirea numai la o anumită modalitate de executare silită, încuviinţarea executării nu permite executorului judecătoresc să recurgă la executare decât în respectiva modalitate[1].

14. Încuviinţarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul ţării, ceea ce înseamnă că, după emiterea încheierii de către instanţă, executorul judecătoresc poate proceda la efectuarea urmăririi silite chiar dacă bunurile urmăribile se află situate şi în raza altor curţi de apel decât cea în a cărei circumscripţie îşi desfăşoară activitatea. În acest context, se impune a fi făcută precizarea că, în ipoteza în care, ulterior învestirii unui executor judecătoresc de către creditor, se constată că debitorul nu deţine bunuri ori venituri urmăribile în raza competenţei teritoriale a respectivului organ de executare, acesta din urmă nu poate continua executarea, chiar dacă identifică bunuri ori venituri urmăribile ale debitorului în raza altor curţi de apel, ci va dispune încetarea executării declanşate – în cazul în care creditorul nu solicită înlocuirea executorului judecătoresc –, aceasta fiind raţiunea art. 652 alin. (4) NCPC.

15. Excepţie de la posibilitatea executorului judecătoresc de a-şi extinde competenţa şi pe raza altor curţi de apel decât cea în a cărei circumscripţie îşi desfăşoară activitatea fac însă bunurile imobile, având în vedere că, în conformitate cu prevederile art. 652 alin. (2) NCPC coroborate cu art. 819 alin. (1) NCPC, urmărirea silită imobiliară este de competenţa exclusivă a executorului judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde se află respectivul imobil.

16. Un important efect al încheierii de încuviinţare a executării silite este reglementat de teza a treia a alin. (4) al textului comentat, în sensul că aceasta se extinde şi asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviinţate. În acest sens, pot fi date drept exemplu încheierea prin care executorul judecătoresc stabileşte cheltuielile de executare [art. 670 alin. (6) NCPC][2], încheierea prin care executorul judecătoresc se pronunţă asupra plăţii sumei rezultate din executare [art. 879 alin. (2) NCPC] etc.

Prin urmare, autorizarea dată înainte de debutul procedurii execuţionale este valabilă şi pentru titlurile executorii emise în cadrul respectivei proceduri încuviinţate, raţiunea reglementării constând în caracterul unitar al executării, toate titlurile executorii emise de organul de executare pe parcursul procedurii circumscriindu-se cauzei urmăririi.

17. În ceea ce priveşte actul de adjudecare, art. 854 lit. i) NCPC prevede caracterul acestuia de titlu executoriu. Deşi acest titlu executoriu este emis în procedura de executare silită deja încuviinţată, faţă de dispoziţiile art. 856 alin. (2) teza a doua NCPC, încuviinţarea executării silite nu îşi mai extinde efectele, textul făcând trimitere la aplicarea dispoziţiilor art. 664 şi urm.

18. Alin. (5) enumeră motivele pentru care instanţa poate respinge cererea de executare silită.

19. Faţă de expresia folosită de legiuitor – „numai dacă" –, rezultă că legiuitorul a limitat cazurile în care poate fi respinsă cererea de încuviinţare a executării silite numai la cele expres menţionate de alin. (5).

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014...*, p. 151. Pentru o opinie contrară, a se vedea G. Boroi, D.-N. Theohari, *Sinteza principalelor modificări şi completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014, p. XXVII, pct. 4.

[2] A se vedea *infra*, comentariul nr. 37 de sub art. 670 NCPC.

20. Un prim aspect pe care trebuie să îl verifice instanţa de executare este competenţa de soluţionare a cererii de executare silită.

În acest sens, devin incidente prevederile art. 652 NCPC, dar şi ale art. 782 şi art. 819 NCPC.

Nerespectarea normelor privind competenţa organului de executare competent să efectueze urmărirea silită atrage respingerea cererii de executare silită ca inadmisibilă.

21. Al doilea element a cărui nerespectare atrage respingerea ca neîntemeiată a cererii de încuviinţare a executării silite vizează existenţa titlului executoriu.

În acest sens, instanţei de executare îi revine o sarcină extrem de importantă, aceea de a verifica dispoziţiile speciale incidente fiecărui titlu executoriu invocat de creditor şi care califică astfel respectivul înscris. Dificultatea se iveşte mai cu seamă în cazul titlurilor executorii reprezentând alte înscrisuri decât hotărârile judecătoreşti, în cazul cărora actele normative speciale pot institui diferite condiţii şi termene în care un anumit înscris capătă caracter de titlu executoriu.

Însă nici în privinţa hotărârilor judecătoreşti problematica nu este mai simplă, mai ales dacă avem în vedere ipoteza hotărârilor executorii, în privinţa cărora instanţa trebuie să verifice dacă înscrisul prezentat drept titlu executoriu se poate cuprinde în categoria unor astfel de hotărâri.

Deşi verificarea acestei condiţii ar presupune cercetarea implicit şi a termenului de prescripţie înăuntrul căruia creditorul poate formula cererea de executare, având în vedere că efectul împlinirii termenului de prescripţie constă în pierderea puterii executorii a titlului executoriu, învederăm că instanţa nu poate să analizeze din oficiu dacă dreptul de a obţine executarea silită este prescris, în conformitate cu prevederile art. 2.512 alin. (2) NCC, instituţia prescripţiei având caracter de ordine privată. În acest caz, cererea de încuviinţare se va respinge ca neîntemeiată.

22. Un alt motiv de respingere ca neîntemeiată a cererii de încuviinţare a executării silite constă în neîndeplinirea de către titlul executoriu a condiţiilor de formă cerute de lege sau a altor cerinţe în cazurile anume prevăzute de lege.

Se observă că verificările pe care instanţa este obligată să le efectueze se circumscriu exclusiv condiţiilor de formă ale titlului executoriu, fiind excluse cele de fond. Printre cerinţele de ordin formal, instanţa va verifica depunerea originalului sau a copiei legalizate de pe titlu, depunerea integrală a titlului, existenţa menţiunii că hotărârea judecătorească este executorie sau definitivă, caracterul lizibil al titlului etc.

Un exemplu de verificare suplimentară pe care trebuie să o efectueze instanţa cu prilejul procedurii de încuviinţare a executării silite este prevăzut la art. 603 alin. (3) NCPC.

23. Altă cerinţă supusă cenzurii instanţei învestite cu cererea de executare silită este caracterul cert, lichid şi exigibil al creanţei[1)]; nesocotirea acesteia atrage respingerea ca neîntemeiată a cererii de încuviinţare.

24. O altă condiţie ce trebuie analizată de către instanţă este dacă debitorul se bucură de imunitate de executare.

[1)] A se vedea *supra*, comentariile *sub* art. 663.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Din acest punct de vedere, este de menţionat că fiecare stat stabileşte regimul juridic pentru persoanele care se află pe teritoriul său, chiar dacă nu au cetăţenia lui, excepţie de la această regulă fiind statutul special al misiunilor diplomatice şi al personalului lor. Acest statut juridic special al misiunilor diplomatice cuprinde inviolabilităţi, imunităţi şi privilegii.

Imunităţile reprezintă, în principiu, exceptarea persoanelor care exercită o activitate diplomatică şi a bunurilor lor de la jurisdicţia penală, civilă şi administrativă a statului străin pe teritoriul căruia se află[1]. Imunitatea de jurisdicţie reprezintă o excepţie de la principiul potrivit căruia orice persoană este supusă jurisdicţiei statului pe teritoriul căruia se află. Iar imunitatea de executare presupune exceptarea persoanelor care exercită o activitate diplomatică şi a bunurilor lor de la urmărirea silită efectuată de executorii judecătoreşti din România.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 22 pct. 3 şi 31 pct. 3 din Convenţia privind relaţiile diplomatice de la Viena din 1961, Ambasada şi membrii acesteia se bucură de imunitate de executare pe teritoriul României, iar, potrivit art. 32 pct. 4 din Convenţie, renunţarea la imunitatea de executare trebuie făcută în mod expres, distinct de actul de renunţare la imunitatea de jurisdicţie pentru o acţiune civilă sau administrativă.

Într-o astfel de ipoteză, se va respinge cererea de încuviinţare ca inadmisibilă[2].

25. În vederea soluţionării cererii de încuviinţare a executării silite, instanţa verifică şi dacă titlul cuprinde dispoziţii care nu se pot duce la îndeplinire prin executare silită, ipoteză în care va respinge cererea de executare ca neîntemeiată.

26. O ultimă cerinţă ce trebuie analizată de instanţa învestită cu cererea de executare silită vizează existenţa altor impedimente prevăzute de lege[3], care atrag respingerea cererii ca neîntemeiată.

Spre exemplu, constatarea existenţei unei stări de coproprietate asupra bunului urmărit cu prilejul soluţionării cererii de încuviinţare a executării silite nu poate constitui un impediment la executare, faţă de prevederile art. 818 alin. (2) teza întâi NCPC, care reglementează alte mijloace procesuale la îndemâna creditorului pentru a înlătura acest obstacol, ulterioare însă declanşării executării silite[4].

În schimb, lipsa dovezii calităţii de reprezentant a creditorului în formularea cererii de executare silită şi în reprezentarea în faza executării poate constitui un impediment ce împiedică declanşarea procedurii, instanţa urmând a respinge cererea de încuviinţare a executării silite.

27. În ceea ce priveşte contestarea încheierii prin care s-a soluţionat încuviinţarea executării silite, alin. (6) face o distincţie în funcţie de soluţia pe care o conţine încheierea. Astfel:

- dacă instanţa admite cererea de încuviinţare a executării silite, încheierea nu este supusă niciunei căi de atac, însă poate fi cenzurată în cadrul contestaţiei la executare silită, introdusă în condiţiile prevăzute de lege;

---

[1] D. Popescu, A. Năstase, F. Coman, *Drept internaţional public*, Casa de Editură şi Presă „Şansa" S.R.L., Bucureşti, 1994.

[2] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014...*, pp. 154-155.

[3] *Ibidem*, pp. 155-156.

[4] Pentru o analiză detaliată a acestei împrejurări, a se vedea, E. Oprina, V. Bozeşan, *(Im)posibilitatea instanţei de a invoca, din oficiu, impedimentul existenţei coproprietăţii*, în RRES nr. 2/2014, pp. 40-50.

- dacă instanța respinge cererea de încuviințare a executării silite, încheierea poate fi supusă controlului instanței de apel în termen de 15 zile de la comunicare.

28. Termenul de 15 zile în care creditorul poate exercita calea de atac a apelului împotriva încheierii de respingere a încuviințării executării se socotește de la comunicarea încheierii, pe zile libere, astfel că nu intră în calcul nici ziua de la care începe să curgă termenul și nici ziua când acesta se împlinește, în acord cu art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC.

29. Încheierea prin care se soluționează cererea de încuviințare a executării silite, indiferent de soluția pe care o conține, se comunică numai creditorului. Debitorul nu are interes să conteste decât, eventual, încheierea de admitere a cererii de încuviințare a executării silite, însă numai în formula contestației la executare.

30. În ceea ce privește procedura de soluționare a apelului împotriva încheierii prin care instanța de executare respinge cererea de încuviințare a executării silite, menționăm că, în lipsa unor dispoziții speciale, urmează a se aplica prevederile dreptului comun în materia procedurii necontencioase, respectiv art. 534 NCPC, și anume soluționarea apelului în camera de consiliu, cu citarea numai a creditorului, iar nu și a debitorului, întrucât, în ipoteza admiterii căii de atac a apelului și admiterii cererii de încuviințare a executării silite, debitorul are posibilitatea de a solicita anularea acestei decizii pe calea contestației la executare.

În plus, dispozițiile art. 667 NCPC prevăd că debitorul va fi înștiințat pentru prima dată despre existența încheierii de încuviințare a executării silite prin comunicarea acesteia, de către executorul judecătoresc, împreună cu titlul executoriu și somația, după încuviințarea cererii de executare silită.

Prin urmare, nu există niciun argument care să justifice citarea debitorului la soluționarea căii de atac a apelului împotriva încheierii prin care instanța de executare respinge cererea de încuviințare a executării silite.

31. Nerespectarea dispozițiilor privitoare la încuviințarea executării silite atrage sancțiunea anulării executării silite efectuate în asemenea condiții de neregularitate procedurală, în condițiile art. 704 NCPC, ce poate fi invocată pe calea contestației la executare. Nulitatea este expres prevăzută, ceea ce înseamnă că vătămarea se prezumă.

32. Prin excepție, formalitatea încuviințării executării silite nu este obligatorie în următoarele ipoteze:

- potrivit art. 955 alin. (1) și art. 971 NCPC, măsura sechestrului asigurător și a popririi asigurătorii se aduc la îndeplinire de către executorul judecătoresc, potrivit regulilor cu privire la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător, fără a mai cere vreo autorizare sau altă formalitate, în afară de înregistrarea acesteia;

- conform art. 25 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, instanța de executare aplică, respectiv acordă sancțiunea și penalitățile prevăzute la art. 24 alin. (3), fără a fi nevoie de încuviințarea executării silite de către executorul judecătoresc.

33. În condițiile alin. (8), în partea finală a încheierii de încuviințare a executării silite va fi adăugată formula executorie, având conținutul menționat de text.

Utilizarea unei formule care nu este identică cu cea prevăzută de alin. (8) nu presupune implicit nelegalitatea încuviinţării dacă se dovedeşte că respectiva formulă executorie se aplică în mod curent de către instanţă pentru declanşarea executării.

Formula executorie se semnează de preşedintele de complet şi de grefier şi tot astfel şi în ipoteza completului colegial, mai precis în cazul în care cererea de încuviinţare a executării silite este admisă în calea de atac a apelului.

Jurisprudenţă

1. Prin raportare la prevederile art. 702 alin. (1) pct. 3 NCPC [art. 703 alin. (1) pct. 3 NCPC – n.n., E.O.], renunţarea creditorului la executarea silită reprezintă un caz de încetare a urmăririi silite, consecinţa fiind aceea că, ulterior, creditorul poate să formuleze o nouă cerere de executare silită, bineînţeles, dacă se mai află înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită, întrucât, ca efect al renunţării, cursul prescripţiei nu este socotit a fi întrerupt.

Astfel, faţă de prevederile art. 702 şi art. 665 NCPC (art. 703 şi art. 666 NCPC – n.n., E.O.), tribunalul reţine că legiuitorul nu a reglementat nicio excepţie de la formalitatea încuviinţării executării silite, nici chiar pentru ipoteza în care anterior creditorul a renunţat la o executare silită declanşată în temeiul aceluiaşi titlu executoriu. Excepţiile de la formalitatea încuviinţării executării silite sunt strict şi limitativ prevăzute de lege şi nu pot fi extinse prin analogie *(Trib. Ilfov, s. civ., dec. civ. nr. 287/A din 10 decembrie 2013, în RRES nr. 4/2013, pp. 134-136).*

2. În ceea ce priveşte cheltuielile de executare aferente executării pentru care s-a depus un titlu executoriu, în condiţiile în care s-a făcut dovada, de către creditoare, a deţinerii unui titlu executoriu, nu este necesar a se solicita încuviinţarea separată a executării silite. Aceste cheltuieli sunt aferente unei executări silite încuviinţate în baza unui titlu executoriu *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 86/R din 18 ianuarie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 84-86).*

3. Încheierea de încuviinţare a executării silite urmează a fi considerată ca având în vedere atât executarea silită a sumei prevăzute în titlul executoriu, cât şi cheltuielile de executare, pentru care procesul-verbal reprezintă titlu executoriu *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 662/R din 15 martie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 16-17).*

4. Dacă, prin hotărârea judecătorească invocată ca titlu executoriu, s-a constatat doar calitatea de bun propriu a unui imobil al creditorului, hotărârea nu poate fi pusă în executare atât timp cât în sarcina debitorului nu s-a instituit nicio obligaţie de predare a acestuia, întrucât hotărârile în constatare nu constituie titluri executorii *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 594/2006, în C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 35-36).*

5. Lipseşte titlul executoriu în cazul în care cumpărătorul s-a obligat să suporte datoria vânzătorului într-un anumit cuantum, existentă la data autentificării contractului, către asociaţia de proprietari a imobilului în care este amplasat apartamentul care se vinde, întrucât contractul de vânzare-cumpărare nu constituie titlu executoriu pentru sumele reprezentând datorii la cotele de întreţinere, asociaţia de proprietari fiind în continuare creditoarea fostului proprietar al apartamentului *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1580/2006, în C. Nica, op. cit., pp. 80-81).*

6. În conformitate cu prevederile art. 1.809 alin. (2) NCC, în privinţa obligaţiei de restituire a bunului dat în locaţiune, contractul încheiat pe durată determinată şi constatat prin înscris autentic constituie, în condiţiile legii, titlu executoriu la expirarea termenului. Or, contractul de închiriere înregistrat sub nr. 769/14.09.2012 nu constituie titlu executoriu, în sensul dispoziţiilor legale citate, nefiind îndeplinită nici cerinţa înscrisului autentic şi nici aceea a expirării termenului

pentru care a fost încheiat contractul *(Trib. Arad, s. civ., dec. civ. nr. 168/A din 9 mai 2013, în R. Stanciu, Încuviințarea executării silite în Noul Cod de procedură civilă..., op. cit., pp. 64-66).*

7. Potrivit art. 1.809 alin. (3) NCC, contractul de închiriere încheiat pe perioadă determinată prin înscris sub semnătură privată și înregistrat la organul fiscal competent constituie titlu executoriu și în ceea ce privește restituirea bunului dat în locațiune la expirarea termenului. Faptul înregistrării ulterioare la organele fiscale poate atrage doar sancțiuni pentru locator, care este obligat la plata impozitului pe chirie, și nu la pierderea caracterului executoriu al contractului de închiriere doar pentru o parte din acesta *(Trib. Arad, s. civ., dec. civ. nr. 278 din 3 iulie 2013, în R. Stanciu, Încuviințarea executării silite în Noul Cod de procedură civilă..., op. cit., pp. 66-68).*

Art. 667. Înștiințarea debitorului

(1) Dacă cererea de executare a fost încuviințată, executorul judecătoresc va comunica debitorului o copie de pe încheierea dată în condițiile art. 666, împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu și, dacă legea nu prevede altfel, o somație.

(2) Comunicarea titlului executoriu și a somației, cu excepția cazurilor în care legea prevede că executarea se face fără somație ori fără comunicarea titlului executoriu către debitor, este prevăzută sub sancțiunea nulității executării.

Comentariu

1. Art. 667 reglementează, ca regulă, necesitatea somării în prealabil a debitorului, condiție a începerii efective a executării silite. Este de reținut că, în sensul acestui text, nu se pretinde executorului judecătoresc să comunice doar somația și titlul executoriu, ci, odată cu ele, debitorului trebuie să-i fie comunicată o copie de pe încheierea de încuviințare a executării silite.

Având în vedere că legiuitorul a utilizat conjuncția copulativă „și", alături de locuțiunea conjuncțională „împreună cu", înseamnă că absolut toate actele procedurale menționate trebuie comunicate debitorului, neexistând posibilitatea pentru organul de executare de a alege, dintre acestea, pe care să-l comunice și pe care nu. Rațiunea acestei dispoziții constă în aceea că permite debitorului să cunoască exact ceea ce i se pretinde și să ia măsurile necesare, de apărare în acest sens.

2. Prin dispoziția din art. 667 s-a reglementat în mod indirect, în faza execuțională, principiul contradictorialității și al dreptului la apărare din faza de judecată, deoarece, în orice moment al executării silite, debitorul, fiind încunoștințat, poate să ia act de cuprinsul dosarului de urmărire silită, poate să formuleze cereri, să depună înscrisuri, să invoce excepții, să conteste actele de executare silită, să exercite căile legale de atac, să participe personal la efectuarea executării silite, să-și angajeze apărător, astfel că poate să răspundă în deplină cunoștință la toate pretențiile formulate de către creditor sau de altă parte interesată în executarea silită.

3. O aplicație particulară a textului se întâlnește în materia creditorilor intervenienți, executorul judecătoresc având obligația de a-l înștiința și pe debitor despre încuviințarea cererii de intervenție [art. 693 alin. (2) NCPC].

4. Formalităţile privind comunicarea somaţiei şi a titlului executoriu condiţionează validitatea executării silite, alin. (2) menţionând că această comunicare este prevăzută de lege sub sancţiunea nulităţii executării silite. Prin urmare, suntem în prezenţa unei nulităţi exprese, o nulitate care este supusă regimului de drept comun al nulităţii, conform art. 175 NCPC.

5. În alin. (2) al textului se face aluzie la cazurile de excepţie în care legea prevede că executarea se face fără somaţie ori fără comunicarea titlului executoriu către debitor. În acest sens, trebuie coroborate dispoziţiile art. 667 alin. (2) cu cele ale art. 669, care va fi analizat mai jos.

6. Totodată, în sensul exceptării de la regula comunicării somaţiei sunt şi dispoziţiile din alte texte ale Codului de procedură civilă, şi anume:

- reglementarea în materie de poprire de la art. 783 alin. (1), potrivit căreia poprirea se înfiinţează fără somaţie;
- în modalitatea executării silite directe, art. 889 prevede posibilitatea ca instanţa de executare să dispună ca executarea silită să se facă fără somaţie;
- reglementarea din materia predării silite imobiliare de la art. 902 alin. (1), potrivit căreia, în cazul reocupării imobilului, executarea silită va avea loc tot în forma predării silite imobiliare, în baza aceluiaşi titlu executoriu, nu doar fără somaţie, ci şi fără nicio altă formalitate prealabilă;
- în procedura ordonanţei preşedinţiale, art. 997 alin. (3) îngăduie instanţei să dispună ca executarea să se facă fără somaţie.

7. Ca situaţie de excepţie în sensul că titlul executoriu nu se comunică debitorului, menţionăm prevederea cuprinsă în art. 699 alin. (2) NCPC, potrivit căreia, în materie de perimare, în cazul în care se face o nouă cerere de executare silită, debitorului i se va comunica încheierea de încuviinţare a executării silite, precum şi o nouă somaţie, la care nu se va mai alătura titlul ce se execută.

8. De momentul la care debitorului i-a fost comunicată somaţia şi încheierea de încuviinţare a executării silite, în condiţiile art. 667, legiuitorul leagă posibilitatea acestuia de a exercita contestaţie la executare prin care să solicite fie anularea încheierii prin care s-a admis cererea de încuviinţare a executării silite, fie anularea executării silite înseşi [art. 712 alin. (3) coroborat cu art. 715 alin. (1) pct. 3 NCPC].

Art. 668. Somaţia

Debitorul va fi somat să îşi îndeplinească obligaţia, de îndată sau în termenul acordat de lege, cu arătarea că, în caz contrar, se va proceda la continuarea executării silite.

Comentariu

1. Textul prevede şi recunoaşte esenţa somaţiei ca un ultim act prin care organul de executare atrage atenţia debitorului asupra începerii efective a executării silite. În acest sens, debitorul este somat să-şi îndeplinească obligaţia de îndată sau în termenul acordat de lege.

În somație, totodată, trebuie să se indice faptul că neconformarea față de această somație implică o continuare a executării silite.

2. Acest text trebuie analizat sub mai multe aspecte. Sub un prim aspect, este de observat că legiuitorul are în vedere două ipoteze sub aspectul răgazului care i se acordă debitorului în vederea conformării față de titlul executoriu. Debitorul va fi somat să-și îndeplinească obligația fie de îndată, adică imediat ce i se comunică această somație, fie într-un anumit termen, în acest al doilea caz termenul fiind cel prevăzut de lege.

3. Cu privire la prima ipoteză – somarea debitorului ca de îndată să-și îndeplinească obligația –, trebuie spus că în Codul de procedură civilă există dispoziții din care rezultă că debitorului nu-i sunt lăsate un anumit număr de zile pentru a se conforma obligației cuprinse în titlu, ci trebuie ca, imediat ce este somat, să o și execute. Avem în vedere, bunăoară, exemplul din materia urmăririi silite mobiliare, mai exact, ipoteza aplicării sechestrului asupra bunurilor mobile corporale. Această cerință a formulării unei somații care trebuie urmată de o executare de îndată a obligației rezultă din art. 744 alin. (1) lit. a) NCPC. Astfel, reglementând procesul-verbal de sechestru, legiuitorul arată că, înainte de toate, în acest act trebuie să fie evocate somația de plată făcută verbal debitorului și răspunsul lui, dacă a fost prezent.

Este evident că această somație este una în sensul unei exigențe de conformare imediată din partea debitorului, deoarece, atunci când a fost vorba, în cadrul aceleiași modalități de executare silită, și anume urmărirea silită mobiliară, de acordarea unui termen, legiuitorul l-a indicat în mod expres, în acest sens fiind dispozițiile de la art. 732 alin. (1) NCPC, în acel text făcându-se referire la termenul de o zi de la comunicarea somației. Este evident, așadar, că somația la care se referă art. 744 este somația făcută verbal, în timp ce somația care precedă aplicarea sechestrului și prin care se acordă termenul de o zi în temeiul art. 732 alin. (1) este somația ca act de executare emis într-o formă scrisă.

Un alt exemplu, în același sens, se întâlnește în materia predării silite a bunurilor imobile, când debitorul va fi somat să părăsească imobilul de îndată [art. 898 alin. (1)].

4. Se observă că și această specie de somație, în care nu se face referire la un termen în sensul strict al noțiunii, fiind vorba de o somație în sensul solicitării către debitor de conformare de îndată față de obligația din titlu, reprezintă o situație nu asumată discreționar de executorul judecătoresc, ci una prevăzută de lege.

5. În ceea ce privește cel de-al doilea tip de somație, din punctul de vedere al reglementării răgazului de timp acordat debitorului, și anume somația cu termen de conformare, termen acordat de lege, în Codul de procedură civilă există mai multe aplicații ale acestui tip de somație. Astfel:

- în materia urmăririi silite mobiliare se acordă debitorului un termen de o zi pentru conformarea față de executare [art. 732 alin. (1)];
- în materia urmăririi silite a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini, se acordă debitorului un termen de două zile pentru executarea de bunăvoie a obligației (art. 796);
- în materia urmăririi silite imobiliare, se acordă debitorului un termen de 15 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării [art. 835 alin. (1)];
- potrivit art. 904 NCPC, dacă debitorul refuză să îndeplinească obligația de a face cuprinsă într-un titlu executoriu, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, creditorul poate fi autorizat de instanța de executare să

îndeplinească el însuşi sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, obligaţia. Acest text reglementează un termen în zona obligaţiilor de a face care sunt susceptibile de a fi executate de creditor pe cheltuiala debitorului, însă acelaşi termen de 10 zile este de observat că e reglementat de Noul Cod şi în materia obligaţiilor de a face sau de a nu face *intuitu personae*, în acord cu art. 906 alin. (1) NCPC.

Deşi Noul Cod de procedură civilă, în aceste ultime două cazuri, vorbeşte de termene care curg de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării silite, apreciem că, nefiind în ipoteza unei excepţii de la regula prefaţării prin somaţie a executării silite, şi în aceste două cazuri executorul judecătoresc este dator să emită o somaţie, pe care, desigur, o va comunica simultan cu încheierea de încuviinţare a executării silite, tocmai pentru ca, de la comunicarea atât a încheierii, cât şi a somaţiei, să curgă termenul în care debitorul este somat să-şi execute obligaţia.

6. Referitor la cuprinsul somaţiei, Codul de procedură civilă nu prevede în mod expres elementele pe care trebuie să le cuprindă, motiv pentru care, în lipsa unor prevederi în acest sens, apreciem că somaţia va cuprinde: denumirea şi sediul organului de executare, data emiterii somaţiei şi numărul dosarului de executare, numele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul debitorului, arătarea titlului executoriu, termenul în care cel somat urmează să-şi execute de bunăvoie obligaţia prevăzută în titlul executoriu şi arătarea consecinţelor nerespectării acesteia, semnătura şi ştampila organului de executare.

7. Înştiinţarea debitorului prin somaţie este obligatorie pentru fiecare procedură de executare în parte, dacă legea nu prevede altfel. Astfel, dacă debitorul a fost somat înainte de începerea executării silite imobiliare, această formalitate nu-l exonerează pe executorul judecătoresc de obligaţia de a emite o nouă somaţie în temeiul aceluiaşi titlu executoriu, în cazul în care se recurge la procedura executării silite mobiliare.

8. Ca regulă, somaţia va îmbrăca forma scrisă, cu excepţia situaţiei prevăzute de art. 744 alin. (1) lit. a) NCPC, care permite executorului judecătoresc să facă debitorului o somaţie verbală, în cazul procesului-verbal de sechestru mobiliar şi al situaţiei reglementate de art. 898 alin. (1) NCPC, când, în materia predării silite a bunurilor imobile, debitorul va fi somat să părăsească imobilul de îndată.

9. În toate cazurile în care formalitatea somaţiei este prevăzută de lege, nerespectarea acesteia atrage sancţiunea nulităţii, ce poate fi invocată pe calea contestaţiei la executare. Această nulitate este însă relativă, întrucât dispoziţiile legale privitoare la încunoştinţarea debitorului sunt edictate exclusiv în interesul acestuia, dar şi virtuală, ceea ce înseamnă că vătămarea nu se prezumă, ci trebuie dovedită.

Jurisprudenţă

Importanţa respectării de către executor a procedurii emiterii şi comunicării somaţiei către debitor este deosebită. Astfel, somaţia încunoştinţează debitorul despre iniţierea procedurii, dar îi permite şi să ia toate măsurile sau să stingă urmărirea începută, plătind întreaga datorie şi cheltuielile, de orice natură, exigibile în momentul plăţii. Orice abatere de la conţinutul somaţiei este sancţionată cu nulitatea întregii executări *(C. Ap. Constanţa, dec. nr. 24 din 20 ianuarie 2010, în R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, pp. 186-188)*.

Art. 669. Excepții de la comunicare

Nu este necesară comunicarea titlului executoriu și a somației:
1. în cazurile prevăzute la art. 675;
2. în cazul ordonanțelor și încheierilor pronunțate de instanță și declarate de lege executorii.

Comentariu

1. Textul face referire la situații în care nu este necesară comunicarea titlului executoriu și a somației de executare.

Trebuie spus dintru început că art. 669 nu epuizează toate excepțiile de la comunicarea celor două acte anterior menționate, titlul executoriu și somația de executare, ci se referă doar la două ipoteze. A se vedea, în acest sens, comentariile nr. 6 și 7 de sub art. 667 NCPC.

2. Una dintre ele, generic descrisă, face referire la instituția decăderii debitorului din beneficiul termenului de plată, instituție care va fi analizată mai detaliat cu ocazia examinării art. 675 NCPC.

3. O a doua situație de excepție de la comunicarea somației și a titlului executoriu are în vedere ordonanțele și încheierile pronunțate de instanță și declarate de lege executorii. Avem în vedere, cu titlu de exemplu, ordonanța de plată, în conformitate cu art. 1.025 alin. (1), ordonanța președințială, care, este, la rândul ei, executorie, potrivit dispozițiilor art. 997 alin. (2) NCPC, hotărârea de evacuare, conform art. 1.042 alin. (5) NCPC etc.

4. Prin urmare, în situațiile reglementate la art. 669, executorul judecătoresc poate face acte de executare fără a se supune regulii comunicării titlului executoriu ori a somației. Textul nu trebuie însă extins și la alte forme și formalități prealabile circumscrise executării silite, excepțiile de la comunicarea celor două acte fiind de strictă aplicare.

5. Este relevantă discuția sub aspectul ordonanței președințiale și avem în vedere în particular posibilitatea recunoscută judecătorului potrivit art. 997 alin. (3), în sensul că instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen. În fapt, în cazuri de urgență deosebită, instanța, prin hotărârea pe care o pronunță, poate admite cererea de ordonanță președințială, specificând ca executarea să se facă atât fără somație, cât și fără trecerea unui termen.

Respectivele mențiuni din dispozitivul hotărârii judecătorești nu permit însă executorului judecătoresc să treacă la executarea acestui tip de titlu executoriu fără a cere în prealabil încuviințarea executării silite, textul art. 997 alin. (3) nepermițând o interpretare care să deroge de la regula că orice executare silită, indiferent de natura titlului executoriu, implică o încuviințare prealabilă din partea executorului judecătoresc.

Art. 670. Cheltuieli de executare

(1) Partea care solicită îndeplinirea unui act sau a altei activități care interesează executarea silită este obligată să avanseze cheltuielile necesare în acest scop. Pentru actele sau activitățile dispuse din oficiu, cheltuielile se avansează de către creditor.

(2) Cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite sunt în sarcina debitorului urmărit, în afară de cazul când creditorul a renunțat la executare, situație în care vor fi suportate de acesta, sau dacă prin lege se prevede altfel. De asemenea, debitorul va fi ținut să suporte cheltuielile

de executare stabilite sau, după caz, efectuate după înregistrarea cererii de executare și până la data realizării obligației stabilite în titlul executoriu, chiar dacă el a făcut plata în mod voluntar. Cu toate acestea, în cazul în care debitorul, somat potrivit art. 668, a executat obligația de îndată sau în termenul acordat de lege, el nu va fi ținut să suporte decât cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, precum și onorariul executorului judecătoresc și, dacă este cazul, al avocatului creditorului, proporțional cu activitatea depusă de aceștia.

(3) Sunt cheltuieli de executare:

1. taxele de timbru necesare declanșării executării silite;
2. onorariul executorului judecătoresc, stabilit potrivit legii;
3. onorariul avocatului în faza de executare silită;
4. onorariul expertului, al traducătorului și al interpretului;
5. cheltuielile efectuate cu ocazia publicității procedurii de executare silită și cu efectuarea altor acte de executare silită;
6. cheltuielile de transport;
7. alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfășurării executării silite.

(4) Sumele datorate ce urmează să fie plătite se stabilesc de către executorul judecătoresc, prin încheiere, pe baza dovezilor prezentate de partea interesată, în condițiile legii. Aceste sume pot fi cenzurate de instanța de executare, pe calea contestației la executare formulate de partea interesată și ținând seama de probele administrate de aceasta. Dispozițiile art. 451 alin. (2) și (3) se aplică în mod corespunzător, iar suspendarea executării în privința acestor cheltuieli de executare nu este condiționată de plata unei cauțiuni.

(5) În cazul în care sumele stabilite potrivit alin. (4) nu pot fi recuperate de la debitor, din lipsa bunurilor urmăribile sau din alte asemenea cauze, acestea, cu excepția onorariului executorului judecătoresc, vor fi plătite de creditor, care le va putea recupera de la debitor când starea patrimonială a acestuia o va permite, înăuntrul termenului de prescripție.

(6) Pentru sumele stabilite prin aplicarea alin. (1)-(5), încheierea constituie titlu executoriu atât pentru creditor, cât și pentru executorul judecătoresc.

Bibliografie

C. Gagu, C.-A. Gavrilă, *Soluționarea prin mediere a litigiilor aflate în faza de executare silită*, în RRES nr. 4/2011, pp. 23-47; I. Leș, *Considerații cu privire la lichidarea cheltuielilor de executare silită în materie civilă*, în RRES nr. 3/2012, pp. 90-102; E. Oprina, *Aspecte teoretice şi practice vizând cheltuielile de executare în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în volumul Conferinței Internaționale „Executarea silită în reglementarea Noului Cod de procedură civilă", Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 67-84, și în RRES nr. 3/2012, pp. 103-130; A.-M. Puiu, A. Nicolae, A.C. Puiu, *Cheltuielile de judecată*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, p. 344.

Comentariu

1. Dispoziția art. 670 este extrem de importantă, fiind consacrată unei teme sensibile, care a generat în practica execuțională a ultimilor ani soluții dintre cele mai diferite.

2. Deoarece executarea silită are la bază o culpă a debitorului, în sensul că acesta nu și-a executat de bunăvoie obligația care îi revine dintr-un titlu executoriu, cheltuielile de executare sunt, juridicește, imputabile în totalitate acestuia. Acesta este principiul potrivit căruia executarea silită se face pe cheltuiala debitorului.

3. Din punctul de vedere al derulării concrete a procedurii de executare silită, în marea majoritate a cazurilor, efectuarea actelor de executare, ca o operațiune ce implică avansarea concretă a unor cheltuieli de executare, nu se poate desfășura decât dacă cel care este titularul dreptului de creanță înțelege să facă plățile efective, cerute cu acest titlu. În acest sens trebuie înțeleasă prima teză a alin. (1), care vorbește de obligația de avansare a cheltuielilor necesare pentru efectuarea executării silite.

4. Stabilind sarcina de avansare a cheltuielilor de executare silită ca fiind una a creditorului, legiuitorul nu a intenționat câtuși de puțin să deroge de la regula că toate cheltuielile de executare silită sunt, ca principiu, imputabile debitorului, iar nu creditorului, ci a urmărit să stabilească un mecanism pentru demararea procedurii de urmărire, în condițiile în care refuzul debitorului de a executa de bunăvoie titlul executoriu este evident și, cu atât mai mult, refuzul de a avansa cheltuieli pentru derularea executării silite.

5. Obligația creditorului de a avansa cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare este instituită, la nivel de principiu, și în art. 647 alin. (1) teza finală NCPC.

6. Dacă executorul judecătoresc i-a solicitat în scris creditorului, ca parte interesată de continuarea și derularea executării silite, să achite cheltuielile necesare pentru îndeplinirea unui act sau a unei activități care interesează executarea silită, iar în termen de 6 luni creditorul nu s-a conformat unei asemenea îndatoriri, există temei să opereze instituția perimării executării silite, în condițiile prevăzute la art. 697-699 NCPC.

7. Îndatorirea de avansare a cheltuielilor de executare revine creditorului și în situația în care el nu solicită îndeplinirea unui act sau a unei activități, însă, dată fiind necesitatea actului, executorul dispune efectuarea acestuia din oficiu.

Un exemplu în acest sens poate fi oferit de procedura evaluării bunurilor, fie mobile, fie imobile, în vederea executării silite și în vederea scoaterii lor la vânzare silită prin licitație publică [art. 758 alin. (3) NCPC și art. 836 alin. (3) NCPC]. În toate cazurile în care executorul apreciază că trebuie să se recurgă la o expertiză, deoarece nu posedă elemente de specialitate pentru a proceda el însuși la evaluare, această expertiză, implicând un onorariu pentru expertul evaluator, deci un tip de cheltuială de executare silită, va presupune, în sarcina creditorului interesat de efectuarea unui asemenea act, plata onorariului respectiv.

8. Dispozițiile alin. (2) își propun să contureze maniera în care cuantumul ori partea obligată a suporta cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite pot varia în funcție de conduita uneia sau a alteia dintre cele două părți – creditorul și debitorul.

9. Regula că debitorul este ținut să suporte cheltuielile de executare silită este o regulă care cunoaște două tipuri de excepții.

O primă situație este aceea a unei executări a obligației pe care debitorul o face ca efect direct al somației. În aceste situații, în care debitorul execută obligația din titlul executoriu fie de îndată, fie în termenul acordat de lege și menționat în somația emisă de executorul judecătoresc, legiuitorul nu-i impune să suporte decât cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, la care se adaugă onorariul executorului judecătoresc și, dacă este cazul, al avocatului creditorului, proporțional cu activitatea depusă de aceștia.

Acest text condiționează norma de favoare instituită în beneficiul debitorului de existența unei somații de executare.

10. Este de observat că posibilitatea reducerii sumei cu titlu de cheltuieli de executare, în contextul incidenței situației de excepție anterior menționate, ca sarcină de plată a debitorului, este o reducere care este operată diferit în funcție de natura cheltuielilor de executare.

Astfel, textul distinge între cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, pe de o parte, și onorariul executorului judecătoresc și al avocatului creditorului, pe de altă parte.

În privința primului tip de cheltuieli de executare, și anume a celor aferente actelor de executare efectiv îndeplinite, sumele care ar fi fost achitate pentru plata poștei sau serviciului de curierat în legătură cu comunicarea actului de executare către debitor – spre exemplu, comunicarea somației – reprezintă un exemplu de cheltuială pentru acte de executare efectiv îndeplinite.

În ceea ce privește însă onorariul executorului judecătoresc și al avocatului creditorului, se ridică problema mecanismului concret în care acestea urmează a fi reduse. În primul rând, se cuvine a fi menționat faptul că legiuitorul nu stabilește drept criteriu de reducere în mod explicit cheltuiala efectivă, avansată de creditor în contul unuia dintre aceste două onorarii specificate, esențială fiind în contextul acestei analize valoarea celor două onorarii apreciată drept proporțională cu activitatea depusă de executorul judecătoresc, respectiv de avocatul creditorului, independent de cuantumul efectiv avansat de creditor.

Referitor însă la mijlocul procedural prin intermediul căruia se poate obține reducerea celor două categorii de cheltuieli, întrebarea care se ridică este dacă acesta este la îndemâna executorului judecătoresc ori doar a instanței de executare. Apreciem că, de regulă, executorul judecătoresc este cel care va opera această reducere, iar, în caz de litigiu, judecătorul, în formatul cel mai frecvent al contestației la executare, va avea sarcina de a reduce cele două categorii de cheltuieli proporțional cu activitatea depusă de fiecare dintre cei doi participanți la executare.

11. Revenind la regula potrivit căreia cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite sunt în sarcina debitorului urmărit, alin. (2) teza a doua statuează că debitorul rămâne ținut să achite cheltuielile de executare silită stabilite sau, după caz, efectuate după înregistrarea cererii de executare și până la data realizării obligației stabilite în titlul executoriu, chiar dacă plata a fost făcută în mod voluntar.

Se observă, așadar, că, sub aspectul obligației de suportare a cheltuielilor de executare, legiuitorul stabilește că procedura de executare începe odată cu sesizarea organului de executare, ca o reiterare a principiului înscris în art. 622 alin. (2) NCPC, confirmat ulterior și de art. 668 NCPC, care marchează aspectul că procedura de executare silită este o procedură care se consideră începută chiar înainte de emiterea somației de executare, efectul neconformării somației fiind continuarea executării silite, ceea ce înseamnă declanșarea ei anterioară.

În acest context, se impune a fi menționat faptul că plata făcută în mod voluntar, așa cum se exprimă legiuitorul, nu este o plată care iese din sfera executării silite, ci este doar o manifestare de voință a debitorului care conduce la satisfacerea creanței cuprinse în titlul executoriu pe baza unei atitudini voite, conștiente a acestuia, pe baza inițiativei sale sub aspect tehnic. Juridic însă, odată ce e efectuată după înregistrarea cererii de executare, ea trebuie privită ca o plată silită, în sensul de plată efectuată sub constrângerea forței publice.

12. Alin. (2) reglementează și un al doilea tip de excepție de la regula potrivit căreia cheltuiala de executare silită cade integral în sarcina debitorului.

Este vorba despre o excepție mai drastică decât cea anterioară, aceea în care debitorul este total exonerat de cheltuieli de executare, excepție incidentă, în raport cu dispoziția primei teze a celui de-al doilea alineat al textului, în două cazuri: un prim caz este acela în care creditorul renunță la executare, situație în care creditorul preia integral cheltuielile de executare silită; o a doua situație este aceea a unui caz în care legea ar prevedea ca aceste cheltuieli de executare să nu fie suportate de către debitor.

13. Cu privire la primul caz în care debitorul este exonerat de cheltuieli de executare, iar cheltuielile trec în sarcina creditorului, este de menționat că renunțarea la executarea silită este, de altfel, unul dintre modurile de încetare a executării silite în enumerarea pe care o găsim la art. 703 alin. (1) pct. 3 NCPC. Odată ce creditorul a pus în mișcare organul de executare silită și procedura de executare silită, iar ulterior revine asupra acestei soluții, într-o manieră – se presupune – independentă de conduita debitorului, este firesc ca să fie în sarcina sa, a creditorului, cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite.

Legat de această ipoteză, este de observat că legea nu marchează un moment limită, nici la nivel de principiu, nici în raport cu fiecare modalitate de executare silită în parte – executare directă, executare indirectă și, în cadrul ei, urmărire imobiliară sau urmărire mobiliară –, ca moment până la care renunțarea la executare produce efectul încetării executării silite. Fără a intra în detalii asupra acestui aspect în acest loc, pentru că discuția centrală nu poartă asupra renunțării la executare ca mod de încetare a executării silite, ci asupra implicațiilor pe care le are renunțarea la executare asupra cheltuielilor de executare silită, este de subliniat, că, desigur, creditorul va suporta cheltuielile ocazionate de efectuarea executării silite până în momentul renunțării la executare, indiferent când a intervenit aceasta.

14. Trebuie spus că renunțarea la executare în mod tipic intervine după încuviințarea executării silite, însă nimic nu se opune ca această renunțare să intervină chiar înainte de pronunțarea soluției de către instanța învestită cu încuviințarea executării.

Prin urmare, încheierea privind cheltuielile de executare silită va fi emisă de executorul judecătoresc, în principiu, ca un act prin care cheltuiala să fie inițial atribuită debitorului, ca obligație juridică, însă această încheiere, pe fondul renunțării creditorului la executare, face ca toate cheltuielile de executare să revină, juridic, în sarcina creditorului.

15. Cu referire specială asupra onorariului executorului judecătoresc, deși Codul nu prevede în mod expres, apreciem că, și în privința creditorului, va trebui să se recurgă la criteriile de apreciere pe care Codul de procedură civilă, la același alin. (2), le pune la dispoziția instanței de executare în privința sau/și în favoarea debitorului. Cu alte cuvinte, creditorul nu va trebui să suporte onorariul de executare silită ca onorariu stabilit în încheierea privind executarea silită decât proporțional cu activitatea depusă de executorul judecătoresc.

Această discuție asupra criteriului proporționalității se va face în același cadru procesual al contestației la executare, pe care, de data aceasta, creditorul o va face împotriva executorului judecătoresc care a emis încheierea privind cheltuielile de executare silită, atunci când executorul judecătoresc respectiv va înțelege să invoce, de data aceasta în

favoarea sa, în nume propriu, dispoziţiile art. 670 alin. (6) NCPC. Prin urmare, instanţa investită cu contestaţia la executare formulată de creditor împotriva executorului judecătoresc care a emis încheierile privind cheltuielile de executare silită ar trebui să reducă onorariul executorului judecătoresc în măsura determinată de activitatea pe care executorul judecătoresc a depus-o în procedura de executare silită la care finalmente creditorul urmăritor a renunţat.

16. Dispoziţia de la alin. (3) este una nouă în legislaţia execuţională, întrucât face o enumerare a categoriilor de cheltuieli de executare. Este de observat de la bun început că enumerarea nu este limitativă, sens în care trebuie avut în vedere pct. 7, în raport cu care cheltuielile de executare silită, în afara celor şase tipuri de cheltuieli care precedă pct. 7, sunt şi alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfăşurării executării silite.

Este important de subliniat pct. 7, deoarece face din cheltuielile de executare silită o categorie juridică deschisă, iar lista cheltuielilor de executare silită are un caracter mixt: pe de o parte, se are în vedere criteriul existenţei unei dispoziţii legale şi, pe de altă parte, cheltuielile de executare silită sunt şi cele care, deşi nu sunt prevăzute ca atare de lege, prin natura lor, ar fi necesare desfăşurării unei asemenea proceduri.

17. Privitor la „cheltuielile necesare desfăşurării executării silite", menţionăm că, într-o primă fază, este responsabilitatea executorului judecătoresc să le determine. Această apreciere, ce revine în primul rând executorului cu ocazia emiterii încheierii privind cheltuielile de executare silită, este o apreciere care va putea fi cenzurată de instanţa de executare învestită cu contestaţia la executare prin care, în mod distinct sau printre alte critici, debitorul contestă natura cheltuielii ce i se impută lui ca fiind necesară sau nu desfăşurării executării silite.

18. Revenind la lista menţionată la alin. (3), câteva observaţii se cuvin a fi făcute. Astfel:

- o primă cheltuială de executare silită este *taxa de timbru necesară declanşării executării silite*. Menţionăm că legiuitorul are în vedere aici taxa judiciară de timbru în cuantum de 20 de lei, potrivit dispoziţiei în vigoare din art. 10 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 80/2013, aferentă cererii pentru încuviinţarea executării silite, pentru fiecare titlu.

Dacă, dat fiind caracterul necontencios al încheierii prin care se respinge cererea de încuviinţare a executării silite, încuviinţarea a fost admisă finalmente, după reiterarea de mai multe ori a cererii de încuviinţare a executării silite, este lesne de înţeles că încheierea privind cheltuielile de executare silită va include, cu titlu de cheltuială de executare, doar o singură taxă de timbru, şi anume taxa de timbru aferentă cererii de încuviinţare care a fost, în cele din urmă, admisă, iar nu toate taxele achitate succesiv de către creditor pentru judecarea tuturor cererilor de încuviinţare care au fost deduse instanţei de executare;

- un al doilea tip de cheltuială de executare prevăzut de lege este *onorariul executorului judecătoresc*. În privinţa onorariului executorului judecătoresc, practica a ridicat mai multe probleme în contextul vechiului Cod de procedură civilă, dar şi al Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti şi, în mare parte, aceste probleme au perspectiva de a se ridica şi pe fondul Noului Cod.

Sub aspectul onorariului executorului judecătoresc, trebuie discutată chestiunea cuantumului onorariului de executare silită, dar şi a condiţiilor în care acest onorariu reprezintă o cheltuială de executare silită, în funcţie de criteriul avansării lui efective.

➢ În ceea ce priveşte cuantumul onorariului executorului judecătoresc, textul de la alin. (3) pct. 2 face o menţiune importantă, şi anume că acesta trebuie să fie stabilit potrivit legii. Sunt avute în vedere dispoziţiile Ordinului ministrului justiţiei nr. 2550/C/2006 privind aprobarea onorariilor minimale şi maximale pentru serviciile prestate de executorii judecătoreşti[1)], precum şi ale art. 39 alin. (1)-(2) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti.

În consecinţă, onorariul executorului judecătoresc stabilit peste limitele maximale prevăzute de Legea nr. 188/2000 şi Ordinul ministrului justiţiei nr. 2550/C/2006, dat în aplicarea acestei legi, nu reprezintă o cheltuială de executare silită.

În contextul necesităţii de a se respecta limita maximală a onorariului de executare silită, s-a pus problema taxei pe valoarea adăugată sub aspectul includerii ei sau nu în cuantumul acestui onorariu maximal. În alţi termeni, taxa pe valoarea adăugată se impută asupra onorariului executorului judecătoresc sau se calculează distinct de acest onorariu, caz în care executorul judecătoresc este ţinut să respecte limita maximală prevăzută de lege în privinţa onorariului de executare silită, putând, în mod valabil, să adauge taxa pe valoarea adăugată la acest onorariu maximal?

Practica judiciară a oferit o imagine neunitară până în prezent cu privire la această problemă. Suntem de părere că taxa pe valoarea adăugată, ca impozit indirect, nu ar trebui să fie avansată de creditor, pentru că, în condiţiile în care s-ar aplica soluţia potrivit căreia taxa pe valoarea adăugată este o parte a onorariului executorului judecătoresc, procentul care reprezintă această taxă din onorariul stabilit cu respectarea limitei maximale prevăzute de lege, ca onorariu care include cota de taxă pe valoarea adăugată, ar fi finalmente suportat de către creditor, iar nu de către debitor. În fond, taxa pe valoarea adăugată care este aferentă onorariului executorului judecătoresc, desigur, în cazurile în care executorul judecătoresc îndeplineşte condiţiile de a fi plătitorul unei asemenea taxe, dacă nu se acceptă interpretarea sau evaluarea acestei taxe ca un accesoriu al onorariului executorului judecătoresc, iar nu ca o componentă a acestuia, nu reprezintă, în fond, altceva decât tot o cheltuială de executare silită, care este necesară desfăşurării executării silite. Prin urmare, pentru această ultimă interpretare, dispoziţiile alin. (3) pct. 7, în partea sa finală, ar fi unele care ar justifica faptul ca onorariul de executare silită să poată fi stabilit cu respectarea limitelor maximale prevăzute de lege, dar distinct de taxa pe valoarea adăugată.

Tot în ceea ce priveşte cuantumul, legea obligă la o stabilire a onorariului cu respectarea limitei maximale, însă această stabilire a cuantumului onorariului, fie şi cu respectarea riguroasă a limitei maximale, nu exclude posibilitatea, în anumite cazuri, a reducerii acestui onorariu. Aşa cum am văzut în comentariul dedicat alin. (2), în situaţii în care debitorul execută ca efect direct sau aproape imediat al somaţiei de executare, onorariul judecătorului judecătoresc se reduce proporţional cu activitatea depusă de acesta în cadrul procedurii de executare, executorul şi creditorul neputând opune debitorului ca singur şi suficient

[1)] Publicat în M. Of. nr. 936 din 20 noiembrie 2006.

argument aspectul că onorariul a fost stabilit cu respectarea limitei maximale prevăzute de lege. Această posibilitate de cenzurare a onorariului de executare silită, ca o posibilitate care nu este împiedicată de simpla constatare că s-au respectat dispoziţiile legate de plafonul maximal prevăzut de lege, este însă recunoscută inclusiv debitorului, care ajunge să suporte efectele executării silite. În acest sens, a se vedea dispoziţiile alin. (4), pe care le vom comenta mai jos.

➢ Se mai pune problema în legătură cu raportul dintre onorariul executorului judecătoresc stabilit prin încheierea referitoare la cheltuielile de executare silită şi onorariul efectiv încasat de către executorul judecătoresc ca urmare a achitării sale şi a avansării sale de către creditor. Sub acest aspect, practica judiciară a fost, de asemenea, împărţită în două soluţii: o soluţie care recunoaşte onorariul de executare silită şi, de altfel, cheltuielile de executare silită în general sub condiţia nu doar a stabilirii lor sau recunoaşte ca fiind legal stabilite numai atunci când corespund unor cheltuieli efective, adică unor sume avansate cu acest titlu, alte instanţe având, cel puţin mai ales în privinţa onorariului executorului judecătoresc, o orientare diferită, în sensul de a le recunoaşte legal stabilite chiar dacă nu au fost în întregime avansate efectiv de către creditor.

Nici Noul Cod de procedură civilă nu oferă un răspuns explicit în legătură cu această problemă, nici măcar în mod particular în privinţa onorariului executorului judecătoresc. În ceea ce ne priveşte, pornind inclusiv de la distincţia între cheltuieli de executare stabilite şi cheltuieli de executare efectuate, cu care operează alin. (2) al textului, apreciem că nu există nicio raţiune logică pentru care cheltuiala de executare să fie socotită ca atare numai în măsura în care este efectiv avansată de către creditor, cu atât mai mult cu cât, spre exemplu, în condiţiile art. 39 alin. (3) din Legea nr. 188/2000, executorii judecătoreşti nu pot condiţiona punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti de plata anticipată a onorariului;

- un al treilea tip de cheltuială de executare pe care îl are în vedere enumerarea de la alin. (3) este *onorariul avocatului în faza de executare silită*. Această includere explicită în lista cheltuielilor de executare a onorariului avocatului – desigur, se înţelege că este vorba despre onorariul avocatului creditorului – este importantă, deoarece în practica judiciară, sub imperiul vechiului Cod, s-a pus chiar problema dacă un asemenea tip de cheltuială făcută de către creditor poate avea statutul de cheltuială de executare silită.

Opinia marcată de această rezervă a avut la bază constatarea că procedura de executare silită este o procedură care comportă acte de executare silită; or, executorul judecătoresc este singurul abilitat să efectueze asemenea acte. O asemenea opinie nu a fost însă unanim împărtăşită în practică nici măcar sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, reglementare care nu includea onorariul avocatului printre cheltuielile de executare silită. S-a avut în vedere, în această din urmă opinie, împrejurarea că Legea privind exercitarea profesiei de avocat nu exclude capacitatea avocatului de a-şi reprezenta/asista clientul, inclusiv în faza executării silite, nelimitând această capacitate de reprezentare/asistare la secvenţa procesului în faţa instanţelor judecătoreşti.

Dispoziţiile Noului Cod, desigur, sunt de natură să înlăture cu totul orice urmă de îndoială, onorariul avocatului angajat de creditor ca onorariu aferent procedurii de executare silită fiind calificat drept o cheltuială de executare silită.

Nu mai puțin, în principal pentru motivul că în privința onorariului de avocat nu funcționează criteriile de plafonare care sunt specifice onorariului executorului judecătoresc, după cum s-a menționat mai sus, implică atât o atenție particulară în privința executorului judecătoresc care include un asemenea tip de cheltuială în încheierea privind cheltuielile de executare silită, cât și, mai departe, o atenție specială și o cenzură diligentă din partea instanței de executare care este învestită, în contestația la executare formulată de debitor, cu problema acestui tip de cheltuială de executare silită.

Întrucât nu există un plafon maximal al onorariului avocatului creditorului în faza de executare silită, întocmai ca și în faza de judecată, executorul judecătoresc nu este în măsură să cenzureze acest onorariu. Cenzura acestui onorariu o poate face doar instanța de executare și, sub acest aspect, în privința onorariului avocatului, ca și în privința onorariului de executare, sunt aplicabile dispozițiile alin. (4) al art. 670, pe care îl vom comenta mai jos.

De asemenea, se observă că legiuitorul nu condiționează în mod explicit recunoașterea onorariului avocatului creditorului ca o cheltuială de executare silită de dovada achitării efective a sumelor cu acest titlu de către creditor. În acest sens sunt de evidențiat și reglementările speciale din Legea pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și din Statutul privind exercitarea acestei profesii, potrivit cărora, în cadrul raporturilor dintre avocat și client, creditorul poate să convină cu avocatul ca remunerarea efectivă a acestuia din urmă, dincolo de un onorariu fix care este convenit între părți, să se facă în funcție de rezultatul efectiv al demersului avocatului, rezultat efectiv care, nu de puține ori, așteaptă faza finală a executării silite, în sensul de a rezulta efectiv sume din procedura de executare silită. Sub acest aspect, apreciem că executorul judecătoresc are obligația de a include în cuantumul cheltuielilor de executare numai acele sume cu privire la care creditorul reușește să facă dovada achitării efective către avocatul său, numai acestea având caracter cert sub aspectul sumelor rezultate din raportul juridic dintre creditor și debitor. Mai mult decât atât, considerăm că executorul judecătoresc are, în plus, și îndatorirea de a verifica dacă suma pretinsă cu acest titlu de către creditor, ca sumă de inclus în cheltuielile de executare, are legătură sau nu cu procedura execuțională pentru care încheierea urmează să fie emisă.

De exemplu, anumite anexe la facturi emise de avocat către clientul său, creditor în procedura de executare, acte care au natura unui desfășurător privind activitatea de consultanță emisă de către avocat pentru creditorul său, fără ca mențiunile din acest desfășurător să fie strict legate de procedura execuțională, ci doar în general de litigiul pe care creditorul și debitorul său l-au avut pe parcursul judecății prealabile constituirii titlului executoriu, nu satisfac condiția considerării sumelor respective ca onorariu în faza de executare silită. Pentru a fi astfel calificate, trebuie să rezulte în mod clar din cuprinsul contractului de asistență juridică faptul că părțile acestuia au avut în vedere consilierea creditorului în contextul executării silite, inclusiv în forma reprezentării/asistării sale la redactarea anumitor acte, ori efectuarea anumitor demersuri care erau necesare sau oportune pentru instrumentarea procedurii de executare;

- un alt tip de cheltuială de executare are în vedere, în enumerarea globală de la pct. 4 al alin. (3), *onorariul expertului, al traducătorului și al interpretului*. Ca și în cazul onorariului avocațial în faza executării silite, aceste onorarii se includ în cheltuielile de executare silită

pe baza dovezilor prezentate de către creditor. Chestiunea traducătorului și a interpretului se pune, potrivit legislației speciale, în cazurile în care una dintre părțile procedurii de executare silită nu este cunoscătoare a limbii române sau prezintă dizabilități grave, multisenzoriale, precum surdocecitatea.

În privința expertului, există mai multe dispoziții în Noul Cod de procedură civilă care fac trimitere la acesta, precum cele din materia evaluării bunurilor mobile ori imobile în vederea scoaterii lor la licitație publică.

Onorariul expertului trebuie suportat de partea care a propus expertiza, iar dacă debitorul solicită o asemenea probă și nu efectuează plata, apreciem că cel interesat să avanseze cheltuiala este creditorul, pentru deblocarea procedurii, aceasta cu atât mai mult cu cât, subsecvent solicitării debitorului, nici executorul nu poate proceda el însuși la evaluare;

- un alt tip de cheltuieli de executare silită are în vedere *cheltuielile efectuate cu ocazia publicității procedurii de executare silită și cu efectuarea altor acte de executare silită.* Din acest punct de vedere, trebuie luate în considerare textele cuprinse în diferite capitole ale Cărții a V-a, dedicată diverselor modalități de executare silită. Spre exemplu, urmărirea silită imobiliară implică o notare în cartea funciară a începerii urmăririi silite pentru care trebuie plătite tarifele prevăzute de reglementările în vigoare, tarife ale căror beneficiare sunt oficiile de cadastru și publicitate imobiliară. Totodată, pentru a ne menține în aria exemplificată a urmăririi silite imobiliare, procedura urmăririi silite implică, în toate cazurile, ca anunțul privind vânzarea imobilului să fie publicat într-un ziar, iar acest ziar, în funcție de evaluarea imobilului, poate fi un ziar local sau un ziar de circulație națională, în raport cu dispozițiile art. 839 alin. (4) NCPC;

- în sfârșit, ca ultimă exemplificare, în lista cheltuielilor de executare silită de la alin. (3) regăsim *cheltuielile de transport.* Legiuitorul nu face aici exemplificări suplimentare, însă cheltuielile care sunt necesitate de deplasarea creditorului de la domiciliul său la sediul biroului executorului judecătoresc sau la locul îndeplinirii efective a anumitor acte de executare sunt cheltuieli care pot fi incluse în cheltuielile de executare silită;

- la toate aceste categorii de cheltuieli care sunt explicit menționate și sunt, ca atare, exemplificate la alin. (3) se adaugă, așa cum spuneam în prefața comentariului dedicat acestui alineat, alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfășurării executării silite. Cu titlu de exemplu, fără a face aici un inventar exhaustiv, cheltuielile privitoare la remunerația care este cuvenită administratorului-sechestru, fie al bunului mobil supus executării silite, fie al bunului imobil, reprezintă o cheltuială care, potrivit legii, este cheltuială de executare silită, motiv pentru care executorul o va include în încheierea privind cheltuielile de executare.

Mai interesantă este însă specia cheltuielilor de executare silită pentru care nu există un text de lege în sensul calificării și asimilării cheltuielii având această natură, aprecierea fiind a executorului judecătoresc. S-a optat pentru recunoașterea în cadrul cheltuielilor de executare silită a oricăror cheltuieli care sunt necesare executării silite sau care interesează executarea silită, chiar dacă textul de lege nu ar include o asemenea calificare tocmai față de complexitatea pe care o au în practică procedurile execuționale. Spre exemplu, cheltuiala pe care creditorul desemnat custode al unor bunuri mobile asupra cărora s-a aplicat sechestrul

trebuie să o facă nu doar pentru deplasarea, mutarea bunului de la locul unde a fost găsit într-un alt loc, dar și pentru conservarea și depozitarea bunului într-un loc special care îndeplinește condițiile unei bune păstrări reprezintă, neîndoielnic, o cheltuială care este necesară desfășurării executării silite.

Creditorul care a optat pentru preluarea sub custodie a bunului mobil în cazuri precum acela al refuzului debitorului de a păstra bunul sau acela în care existau motive să se creadă că debitorul va sustrage bunul de sub sechestru, în asemenea situații, nu poate fi sancționat prin neincluderea unor cheltuieli de depozitare și de transport ale bunului asupra căruia are calitatea de custode prin evaluarea unor asemenea cheltuieli ca fiind cheltuieli inutile sau chiar voluptuarii.

Tot astfel, cheltuielile legate de etapa prealabilă de înregistrare a cererii de executare silită și de deschidere a dosarului de executare sau de refuz de deschidere a procedurii de executare se circumscriu categoriei de cheltuieli care interesează executarea silită, urmând a fi avute în vedere de executorul judecătoresc la momentul întocmirii încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare.

19. Alin. (4) reglementează, în esență, două aspecte diferite. Primul aspect este cel procedural și se referă la modul de stabilire a cheltuielilor de executare. Un al doilea aspect, distinct de cel anterior expus, se referă la posibilitatea cenzurării pe calea contestației la executare de către instanța de executare a sumelor stabilite cu titlu de cheltuieli de executare silită, regimul și consecințele acestei intervenții a judecătorului.

20. În privința primului aspect, și anume a modului de stabilire a cheltuielilor de executare, legea alocă pentru acest tip de act ce revine executorului judecătoresc formula încheierii. Cheltuielile de executare se stabilesc prin încheiere, iar nu prin proces-verbal. În consecință, în lipsa unor dispoziții speciale, vor fi avute în vedere dispozițiile referitoare la conținutul și regimul juridic al încheierilor emise de executorul judecătoresc, potrivit art. 657 NCPC. Astfel, încheierile privind cheltuielile de executare silită se dau fără citarea părților, se comunică părților, deci atât creditorului, cât și debitorului, sunt executorii de drept și pot fi atacate numai cu contestație la executare, ce urmează a fi introdusă în temeiul art. 712 alin. (1) NCPC și în termenul prevăzut de art. 715 alin. (2) NCPC.

21. De menționat în acest context este faptul că, nu de puține ori, în procedurile de executare silită, indiferent că este vorba de executare silită indirectă sau chiar executare silită directă, executorul judecătoresc emite mai multe încheieri privind cheltuielile de executare silită. Interesul creditorului de a-și vedea recuperate sumele plătite cu acest titlu, coroborat cu faptul că, prin varietatea lor și raportat la etapele execuționale, aceste cheltuieli nu se achită toate dintr-odată, ci în timp, în funcție de evoluția procedurilor de executare silită, face ca executorul judecătoresc să emită mai multe încheieri privind cheltuielile de executare silită.

Consecința este importantă, deoarece criticarea unei anume cheltuieli de executare silită se face în termenul care curge de la comunicarea încheierii prin care acea cheltuială a fost pentru prima dată inclusă.

22. Cu titlu de excepție, cheltuielile de executare urmează a fi stabilite de executorul judecătoresc prin proces-verbal, iar nu prin încheiere. Spre exemplu, în condițiile art. 890 alin. (1) NCPC, cheltuielile de executare aferente modalității de executare silită directă se

stabilesc prin proces-verbal, care constituie titlu executoriu, şi sunt în sarcina debitorului. Dispoziţia este reluată şi de art. 894 alin. (2) şi de art. 900 NCPC. Apreciem că aceste dispoziţii nu împiedică executorul judecătoresc să stabilească, încă de la momentul declanşării executării silite, cheltuielile de executare prin încheierea reglementată de art. 670 alin. (4), însă îngăduie ca, în ipoteza în care executorul nu a procedat în sensul arătat anterior, să cuprindă cheltuielile de executare în acelaşi proces-verbal prin care se constată îndeplinirea executării obligaţiilor de predare silită a bunurilor mobile sau imobile.

De asemenea, potrivit art. 851 NCPC, cheltuielile de executare ocazionate de reluarea licitaţiei se stabilesc prin procesul-verbal de licitaţie.

23. Prima teză a alin. (4) precizează că aceste cheltuieli de executare, ca sume ce urmează a fi plătite, ca principiu, de către debitor, trebuie să fie justificate de dovezi prezentate de partea interesată. Aceste dovezi trebuie raportate, fiecare în parte, la tipul de cheltuială de executare care se solicită a fi inclusă în încheiere.

În cazul, de exemplu, al taxelor judiciare de timbru, dovada nu se va referi la depunerea la dosarul de executare şi păstrarea la acest dosar pe toată perioada executării a originalului chitanţei privind achitarea taxei judiciare de timbru, deoarece originalul acesteia, dacă s-a plătit prin achitarea în numerar, se păstrează la dosarul format pe rolul instanţei în vederea soluţionării cererii de încuviinţare a executării silite. Prin urmare, o copie de pe această chitanţă va fi suficient să fie depusă şi, mai ales, păstrată la dosarul de executare.

Cheltuielile de executare, dacă e vorba de cheltuieli de deplasare, de publicitate, înseamnă, din punctul de vedere al probatoriului, înscrisurile corespunzătoare plăţilor efectuate de creditor fie în numerar, fie printr-o operaţiune de virament bancar, fiind necesar, în ambele situaţii, ca înscrisul doveditor al cheltuielii de executare respective să poarte menţiuni specifice de natură să facă legătura în mod consistent şi indubitabil între cheltuiala întreprinsă de creditor şi procedura de executare silită în legătură cu care cheltuiala se pretinde a fi făcută. Această procedură de executare îndeobşte este individualizată prin referire la numărul dosarului de executare şi biroul executorului judecătoresc pe rolul căruia acel dosar de executare este înregistrat.

24. Cel de-al doilea aspect care este inclus în reglementarea alin. (4) se referă la posibilitatea instanţei de executare de a cenzura cheltuielile de executare.

Este, înainte de toate, important de stabilit raportul dintre alin. (4) teza a doua şi alin. (2) teza finală, în sensul că, în ipoteza vizată la alin. (2), intervenţia instanţei de executare are în vedere situaţia unui debitor care se conformează într-un termen foarte scurt somaţiei de executare silită, caz în care reducerea cheltuielilor de executare constând în onorariul de executare silită şi onorariul avocaţial are în vedere proporţionalitatea cu activitatea efectivă întreprinsă de fiecare dintre aceştia, în timp ce alin. (4) are în vedere un domeniu propriu, distinct de aplicare, respectiv o situaţie în care contestaţia la executare este formulată de un debitor care a plătit după ce s-a procedat la măsuri de indisponibilizare a bunurilor sale sau chiar după ce executarea silită a încetat.

25. În ipoteza vizată de alin. (4) teza a doua, prin intermediul contestaţiei la executare debitorul îşi propune să releve caracterul prea mare al cheltuielilor de executare silită faţă de activitatea concretă desfăşurată de executorul judecătoresc şi, eventual, de avocat ori expert.

26. Aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor art. 451 alin. (2) NCPC la materia executării silite, la care alin. (4) face trimitere, înseamnă, în opinia noastră, luarea în considerare, în principal, a ultimei teze de la art. 451 alin. (2), teză conform căreia măsura reducerii motivate a onorariului avocațial, ca măsură luată de instanță, nu are niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său. Sunt oportune câteva explicații legate de aplicarea la materia executării silite și în particular la cheltuielile de executare silită a dispozițiilor din zona cheltuielilor de judecată din procesul civil. În primul rând, este de observat că art. 451 alin. (2) oferă criterii de reducere, sigur, care urmează a fi aplicate în temeiul puterii suverane de apreciere ce revine judecătorului.

În alți termeni, și în cazul cheltuielilor de executare silită, judecătorul va observa dacă nu cumva cheltuielile de executare sunt vădit disproporționate în raport cu valoarea sau complexitatea procedurilor execuționale întreprinse în cauză ori cu activitatea desfășurată de executorul judecătoresc și, dacă este cazul, de avocatul creditorului, la stăruința căruia s-a efectuat procedura de executare silită.

Prin trimiterile la art. 451 alin. (2), textul de la alin. (4) al art. 670 face o referire specială și la criteriul complexității cauzei, criteriu care favorizează sau stimulează mai mult reducerea onorariului de executare silită în faza executării silite decât a onorariului de avocat în faza judecății. Într-adevăr, nu puține sunt procedurile de executare silită a căror complexitate destul de redusă invită judecătorul învestit la reducerea onorariului de executare sub nivelul maxim la care a fost stabilit prin încheiere, cum ar fi, spre exemplu, executarea silită în forma unei popriri înființate asupra veniturilor datorate de un singur terț poprit, eventual, ale cărui identitate și date de identificare în general erau deja cunoscute executorului judecătoresc chiar de la deschiderea dosarului de executare.

27. O altă chestiune care trebuie examinată pentru a înțelege ce înseamnă o aplicare corespunzătoare a dispozițiilor art. 451 alin. (2) și (3) NCPC are în vedere o chestiune de ordin procedural. Astfel, dacă art. 451 alin. (3) NCPC face aplicabile dispozițiile alineatului precedent și în legătură cu sumele cuvenite experților judiciari și specialiștilor numiți în condițiile art. 330 alin. (3) NCPC, aplicarea în mod corespunzător a art. 451 alin. (2) la cheltuielile de executare silită, cu privire specială asupra onorariului executorului, respectiv a onorariului avocatului, înseamnă că, și în privința cheltuielilor de executare silită, instanța, când le reduce, fructificându-și dreptul și îndatorirea de a le cenzura față de cum au fost stabilite de executor, o va face exclusiv în cadrul raporturilor execuționale între debitorul contestator al cheltuielilor de executare stabilite de executor, pe de o parte, și creditorul intimat, pe de altă parte.

Utilizând regula de aplicare corespunzătoare a prevederilor la care se face trimitere, măsura luată de instanța de executare nu va aduce atingere raporturilor dintre avocat și client dacă în discuție este reducerea unui onorariu de avocat aferent executării silite, dar nici raporturilor dintre executorul judecătoresc și creditor, privindu-l în contextul acestor raporturi pe creditor ca fiind client în raport cu executorul judecătoresc. Prin urmare, costul unor cheltuieli de executare stabilite nu cu încălcarea legii, dar într-o manieră disproporționată în raport cu complexitatea cauzei execuționale este unul pe care îl suportă creditorul în raporturile cu debitorul.

Aşadar, pentru ipoteza în care încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare a fost contestată de debitor, efectul unei eventuale admiteri a contestaţiei nu se va răsfrânge decât asupra creditorului, iar nu şi a executorului judecătoresc. În acest sens, în aplicarea art. 451 alin. (2) NCPC, rezultă că, în ipoteza în care instanţa reduce onorariul avocatului creditorului, experţilor, altor specialişti sau executorului judecătoresc, măsura luată de instanţă nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat, expert, specialist sau executor judecătoresc şi creditor, acesta din urmă rămânând pe deplin responsabil de partea din cheltuieli redusă de instanţă. Această soluţie se susţine şi pe considerentul că, în ipoteza în care creditorul nu a contestat încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare în interiorul termenului legal, acesta este decăzut din dreptul de a mai formula o contestaţie cu un asemenea obiect, astfel încât respectiva încheiere se impune creditorului în condiţiile în care a fost întocmită de executorul judecătoresc.

Acest tip de deznodământ face cu atât mai interesant, oportun şi precaut pentru creditor ca, prealabil executării silite, să încerce o negociere în legătură cu stabilirea acelor cheltuieli de executare silită care se pretează riscului unei cenzuri din partea instanţei de executare în temeiul alin. (4), fiind vizate aici, în principal, onorariul executorului judecătoresc şi onorariul avocaţial.

28. Aceeaşi preocupare de a observa aplicarea în faza executării silite cu privire la cheltuielile de executare a dispoziţiilor art. 451 alin. (2) şi (3) NCPC, ca o aplicare corespunzătoare, înseamnă şi a nu accepta că reducerea cheltuielilor de executare în temeiul art. 670 alin. (4) s-ar putea face de către instanţă din oficiu. Într-adevăr, în faza judecăţii, raportat la cheltuielile de judecată, art. 451 alin. (2) dispune că instanţa care judecă procesul poate, chiar şi din oficiu, să reducă motivat cheltuiala de judecată constând în onorariul avocaţial.

Această prerogativă recunoscută judecătorului fondului este străină judecătorului din instanţa de executare, deoarece, de o manieră extrem de explicită, chiar teza care precedă textul de trimitere la faza cheltuielilor de judecată, şi anume teza a doua de la alin. (4) al art. 670, menţionează explicit că cenzura pe care instanţa de executare o face asupra sumelor stabilite cu titlu de cheltuieli de executare de către executorul judecătoresc este o cenzură întreprinsă exclusiv pe calea contestaţiei la executare formulate de partea interesată şi ţinând seama de probele administrate de aceasta. În realitate, tocmai această dublă condiţionare face ca să nu fie, în practică, foarte multe situaţiile în care instanţa de executare să aibă ocazia de a interveni în sensul arătat la alin. (4) al art. 670.

Trebuie spus, la nivel de abordare practică din partea contestatorului debitor, că, de cele mai multe ori, acesta cere anularea executării silite înseşi şi, expunând criticile pe care le are la adresa executării silite, nu de puţine ori omite să formuleze cu titlu subsidiar critici dedicate numai modului de stabilire a cheltuielilor de executare.

Atunci când înţelege să formuleze critici subsidiare de această manieră, cazurile mai frecvente sunt cele în care contestatorul debitor critică aceste cheltuieli de executare sub aspectul strict al nelegalei lor stabiliri şi mai puţin sub aspectul unei disproporţii vădite între cuantumul total al cheltuielilor de executare şi complexitatea activităţii execuţionale întreprinse în procedura respectivă.

Prin urmare, instanța care admite sau, după caz, respinge contestația la executare pentru criticile pe care le-a formulat contestatorul debitor nu poate din oficiu să opereze o reducere a cheltuielilor de executare în temeiul art. 670 alin. (4), pentru că nu a reprezentat motiv de contestație la executare un asemenea aspect. Mai mult decât atât, chiar când contestatorul debitor are diligența de a ridica o asemenea problemă, și anume caracterul vădit disproporționat al cheltuielilor de executare stabilite de executorul judecătoresc, dispoziția inclusă la teza a doua de la alin. (4) al art. 670 îl obligă pe contestatorul debitor, conform principiului *onus probandi incumbit actori*, să furnizeze probe. Formularea textului nu este neapărat cea mai fericită, deoarece, de exemplu, ideea relevării unei cheltuieli de executare constând în onorariul executorului judecătoresc ca fiind vădit disproporționată față de complexitatea cauzei nu ține, propriu-zis, de mijloace de probă sau, cel mult, își poate avea un suport probatoriu dacă se admite că, în fond, prezumțiile[1)] nu sunt altceva decât tot probe ale procesului civil.

29. Un ultim aspect procedural important care, de data aceasta, ține de specificul atacului care poate fi adresat încheierii privind cheltuielile de executare silită, aspect străin problematicii cheltuielilor de judecată constând în onorariul avocațial, este acela al regimului suspendării executării silite.

Potrivit alin. (4), suspendarea executării în privința cheltuielilor de executare nu este condiționată de plata unei cauțiuni. Se observă că, referindu-se la problema sensibilă a cheltuielilor de executare silită, legiuitorul a înțeles la art. 670 alin. (4) să adauge un caz celor trei cazuri prevăzute la art. 719 alin. (4) NCPC în care, pentru a se pronunța suspendarea executării silite, nu este necesară cauțiunea.

30. Facem observația că această asimilare a chestiunii suspendării executării silite a cheltuielilor de executare silită cu cele trei cazuri prevăzute la art. 719 alin. (4) NCPC trebuie făcută într-un sens de strictă interpretare, adică numai în privința regimului cauțiunii, și anume că o asemenea suspendare este scutită de cauțiune. Nu trebuie însă să extindem reglementarea art. 719 alin. (4) NCPC, prin analogie, în tot, la art. 670 alin. (4), în sensul că suspendarea executării în privința cheltuielilor de executare nu este obligatorie, așa cum este în cazurile reglementate la 719 alin. (4). Prin urmare, judecătorul învestit cu suspendarea executării silite nu are a cere cauțiune și, în plus, are îndatorirea de a fi vigilent în a dispune suspendarea executării silite, dacă o face pentru motive ce țin exclusiv de caracterul vădit disproporționat al cheltuielilor de executare silită, numai în privința acestora din urmă.

31. În ipoteza în care cererea de suspendare a executării silite este găsită întemeiată de judecător doar în legătură cu cheltuielile de executare silită, acesta va trebui să pronunțe o hotărâre de suspendare parțială a executării silite. Caracterul parțial al suspendării nu este dat de faptul că ar viza, raportat la întreaga procedură execuțională, doar anumite forme de executare sau anumite bunuri supuse urmăririi, ci de faptul că, subsecvent pronunțării unei asemenea soluții de suspendare în temeiul art. 670 alin. (4), executarea silită va putea continua, în vederea satisfacerii întregii creanțe ce revine creditorului, mai puțin a cheltuielilor de executare care au fost stabilite prin încheierea emisă de executorul judecătoresc.

[1)] Cu privire la prezumții, a se vedea *supra*, vol. I, M. Fodor, comentariile *sub* art. 327-329, p. 1005 și urm.

32. Dispoziţiile alin. (5) ne oferă un argument în sensul că includerea unei cheltuieli de executare în încheierea emisă de executorul judecătoresc nu este condiţionată de achitarea anticipată a cheltuielii respective, de vreme ce creditorul are posibilitatea de a recupera de la debitor, în interiorul termenului de prescripţie, sumele stabilite cu titlu de cheltuieli de executare silită, în ipoteza lipsei bunurilor urmăribile ori a altor asemenea cauze.

În acest sens, textul spune că, dacă sumele stabilite cu titlu de cheltuieli de executare, potrivit alin. (4), adică prin încheiere, nu pot fi recuperate de la debitor, din lipsa bunurilor urmăribile sau din alte cauze, ele vor fi plătite de creditor, cu excepţia onorariului executorului judecătoresc.

33. Alin. (5) elimină din categoria cheltuielilor de executare ce pot fi recuperate de creditor de la debitor onorariul executorului judecătoresc în cazurile în care se constată lipsa bunurilor urmăribile sau alte asemenea cauze.

Prin urmare, din interpretarea textului se reţine că onorariul executorului judecătoresc aferent procedurii de urmărire ce nu poate fi adusă la îndeplinire din cauzele menţionate de text rămâne în sarcina organului de executare[1)].

Apreciem criticabilă soluţia aleasă de legiuitor, întrucât între executorul judecătoresc şi debitor nu se naşte niciun raport juridic din perspectiva plăţii cheltuielilor de executare, acesta existând numai între executorul judecătoresc şi creditor, pe de o parte, şi creditor şi debitor, pe de altă parte.

În plus, organul de executare este un participant la procedura execuţională, desfăşurând o activitate liberală, a cărei remunerare se impune, nefiind justificată sub nicio formă obligarea acestuia de a rămâne responsabil de efectuarea unor cheltuieli provocate de cererea creditorului[2)].

34. Alin. (6) recunoaşte natura de titlu executoriu pentru încheierea privind cheltuielile de executare silită. Formularea este asemănătoare, dar nu identică cu aceea din vechiul Cod de procedură civilă, în particular cu art. 371^7 alin. 4 C. pr. civ. Diferenţa faţă de Codul de procedură civilă anterior este aceea că, în sensul alin. (6) al art. 670 NCPC, natura de titlu executoriu a încheierii privind cheltuielile de executare silită este recunoscută explicit nu doar pentru creditor, ci şi în favoarea executorului judecătoresc ca atare. Este clară intenţia legiuitorului de a recunoaşte calitatea de creditor într-un titlu executoriu, aşa cum este încheierea privind cheltuielile de executare silită, executorului judecătoresc, în nume propriu şi în interes propriu, în contextul în care niciun text din legislaţia executării silite ori din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti nu permite calificarea executorului judecătoresc ca un reprezentant al creditorului.

[1)] Pentru o opinie contrară, a se vedea G. Boroi, D.-N. Theohari, *op. cit.*, p. XXIX – autorii apreciază că recuperarea acestei categorii de cheltuieli se poate face de către executorul judecătoresc direct de la debitor pe temeiul dispoziţiilor art. 39 alin. (3) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti. Nu împărtăşim această opinie, întrucât textul de lege menţionat prevede că *„executorii judecătoreşti nu pot condiţiona punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti de plata anticipată a onorariului"*, ceea ce nu înseamnă posibilitatea executorului de a recupera aceste cheltuieli direct de la debitor, ci semnifică faptul că onorariul executorului judecătoresc se avansează tot de creditor, însă ulterior, pe parcursul procedurii de executare, doar că nu se poate condiţiona declanşarea urmăririi silite de plata anticipată a acestuia.

[2)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Legea nr. 138/2014...*, p. 172.

35. Având în vedere că încheierea de cheltuieli de executare este emisă după ce s-a încuviințat executarea silită, este incident art. 666 alin. (4) NCPC, în sensul că, pentru a face acte de executare în temeiul acestui tip de titlu executoriu, nu se va mai cere o nouă încuviințare a executării silite, încheierea emisă în acest scop extinzându-și efectele și asupra titlurilor executorii care se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate.

36. De menționat este faptul că, dacă executorul judecătoresc dorește să se prevaleze de beneficiul titlului executoriu reprezentat de încheierea privind cheltuielile de executare silită împotriva unui creditor care, spre exemplu, renunțând la executare, preia în sarcină toate aceste sume și nu le achită, din punct de vedere practic, apreciem că un asemenea beneficiu nu va putea fi afirmat decât în cadrul unei noi proceduri de executare silită, în care executorul judecătoresc este creditor și în care, evident, instrumentarea executării silite nu îi va reveni lui însuși, ci unui alt executor judecătoresc.

Într-o asemenea ipoteză, se ridică întrebarea dacă executorul judecătoresc învestit cu aducerea la îndeplinire a încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare emisă într-un alt dosar de executare de către actualul creditor (executor judecătoresc în dosarul în care s-a emis titlul executoriu) trebuie să emită o încheiere de încuviințare a executării silite, față de prevederile art. 666 alin. (4) NCPC? Apreciem că răspunsul este unul afirmativ, întrucât textul art. 666 alin. (4) NCPC are în vedere titlurile executorii emise de executorul judecătoresc și care urmează a fi valorificate în cadrul aceleiași proceduri execuționale pe care o instrumentează, iar nu în proceduri deschise pe rolul altor executori judecătorești.

Jurisprudență

1. Câtă vreme onorariul executorului judecătoresc a fost corect stabilit prin raportare la cuantumul prevăzut de lege, iar cu privire la onorariul avocatului nu se poate reține că ar fi disproporționat față de valoarea pricinii și munca depusă de avocat, aceste cheltuieli de executare sunt legale și justificate, fiind datorate de contestatoarea debitoare *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 2247 din 12 martie 2009, în R. Stanciu, Contestația la executare..., op. cit., pp. 107-113).*

2. Judecătorul cauzei are facultatea de a aprecia în ce măsură onorariile sunt sau nu excedentare. În legătură însă cu onorariul perceput de avocatul creditorului în speță, instanța a reținut că acesta a fost suportat de creditor (probat cu chitanțe), în temeiul contractului de asistență juridică (probat cu împuternicire), neputând fi afectate/viciate raporturile contractuale dintre creditor și apărătorul său (tată/fiică) doar de simpla existență a legăturii de rudenie, în condițiile în care aceasta nu este interzisă de lege, sumele prevăzute în cele două chitanțe fiind rezonabile față de natura cauzei și evoluția în desfășurarea acesteia. Atât timp cât debitoarea nu a făcut dovada caracterului simulat al contractului de mandat, a unei cauze de nulitate a convenției în discuție, nu a probat susținerea legată de pasivitatea avocatului în derularea procedurii execuționale, nu puteau fi reținute ca întemeiate comentariile făcute la adresa avocatului și nici solicitarea de înlăturare a onorariului. La fel de lipsită de relevanță din punct de vedere juridic este și împrejurarea că onorariul a fost trecut în procesul-verbal privind cheltuielile de executare după mai bine de un an, de vreme ce actul întreprins de executor nu încalcă rigorile legii *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. civ. nr. 330/R din 8 februarie 2011, în R. Stanciu, Contestația la executare..., op. cit, pp. 113-118).*

3. Taxa pe valoarea adăugată este definită ca un impozit indirect, datorat la bugetul statului de către persoanele impozabile care desfăşoară activităţi economice, constând în livrarea de bunuri, execuţia unor lucrări sau prestarea unor servicii. Nu executorul judecătoresc trebuie să suporte TVA, ci creditorul, în calitate de beneficiar al serviciului prestat, suma respectivă urmând a fi recuperată de la debitor *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 653/R din 15 martie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 8-10).*

4. Atât timp cât, cu privire la stabilirea unei sume de bani drept cheltuieli de executare, nu există nici măcar o menţiune referitoare la destinaţia ei, instanţa nu poate verifica legalitatea punerii acestei sume în sarcina debitorului, astfel încât se va constata nulitatea procesului-verbal de cheltuieli de executare pentru această parte a cheltuielilor de executare *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 2062/R din 14 septembrie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 11-12).*

5. Aplicarea de către executorul judecătoresc a maximului plafonului legal nu poate fi considerat un abuz de drept, nefiind dovedite reaua-credinţă a executorului judecătoresc şi folosirea normei legale, a drepturilor stabilite prin această normă, în afara scopului prevăzut de lege *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 462/R din 22 februarie 2011, în A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 12-16).*

Art. 671. Depunerea şi consemnarea de cauţiuni sau alte sume

(1) Depunerea sau consemnarea oricărei sume în scopul participării la desfăşurarea, potrivit legii, a executării silite ori al obţinerii suspendării executării silite, depunerea sumelor cu afectaţiune specială, precum şi depunerea sau consemnarea sumelor reprezentând veniturile bunurilor urmărite ori preţul rezultat din vânzarea acestor bunuri se fac la CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituţie de credit care are în obiectul de activitate operaţiuni de consemnare la dispoziţia instanţei de executare sau a executorului judecătoresc.

(2) Dovada depunerii sau consemnării acestor sume se poate face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege.

(3) Eliberarea acestor sume se face persoanelor îndreptăţite sau reprezentanţilor acestora numai pe baza dispoziţiei executorului judecătoresc ori a instanţei de executare, după caz.

(4) Dispoziţiile art. 1.057 şi următoarele privitoare la cauţiunea judiciară se aplică în mod corespunzător.

Bibliografie

D.-L. Băldean, G.C. Frenţiu, *Ajutorul public judiciar în materie civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010; I. Deleanu, *Ajutorul public judiciar. Legislaţie europeană şi română în materie*, în Dreptul nr. 8/2008; C. Drăguşin, *Obligaţia de plată a cauţiunii şi dreptul de acces la justiţie*, în RRES nr. 2/2014; B. Dumitrache, *Notă* la încheierea din 2 martie 2009 pronunţată de Judecătoria Slatina, în RRDJ nr. 6/2009; G.C. Frenţiu, *Probleme practice referitoare la acordarea ajutorului public judiciar în materie civilă*, în Dreptul nr. 3/2011; A.C. Mitrache, *Comentariu* la încheierea din 2 martie 2009 pronunţată de Judecătoria Slatina, în RRDJ nr. 6/2009; F. Radu, *Despre reducerea sau scutirea de la plata cauţiunii în materia suspendării executării silite*, în RRES nr. 4/2010; M.G. Scarlat, M. Ilieş-Doleanu, *Incidenţa Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă în domeniul cauţiunii datorate până la soluţionarea contestaţiei la executare sau a altei cereri referitoare la executarea silită*, în Dreptul nr. 11/2010; R. Stanciu, *Ajutorul public judiciar cu privire la cauţiunea datorată pentru suspendarea executării silite – perspective realiste în contextul legislaţiei actuale*, în RRES nr. 3/2013; A. Stoica, *Instituţia cauţiunii judiciare în lumina dispoziţiilor Noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2013; L.-A. Viorel, *Privire asupra instituţiei scrisorii de garanţie bancară în lumina Noului Cod civil. Consideraţii teoretice şi practice*, în RRDJ nr. 4/2012.

Comentariu

1. Textul reprezintă o aplicație particulară a procedurii relative la depunerea și consemnarea de cauțiuni sau alte sume reglementată prin dispozițiile art. 1.057-1.064, cuprinse în Titlul XIV, intitulat „Cauțiunea judiciară".

Se impune, astfel, încă de la început stabilirea corelației normă specială-normă generală. Astfel, dispozițiile Titlului XIV, dedicat cauțiunii judiciare în general, servesc ca drept comun pentru această instituție a cauțiunii, urmând a fi aplicate ca atare ori de câte ori și în măsura în care, pentru diferite materii, proceduri și situații, Codul de procedură civilă sau alte legi speciale nu prevăd norme specifice. Cazul unei asemenea norme specifice este și acela al art. 671 NCPC.

Dând prioritate, așadar, normei speciale, vom marca elementele de specificitate, dar și elementele pe care, în lipsa reglementării speciale, am putea fi nevoiți să le împrumutăm de la dreptul comun.

2. Alin. (1) fixează instituția prin intermediul căreia se recurge la depunerea sau, după caz, consemnarea unei sume în scopul participării la desfășurarea executării silite sau obținerii suspendării executării silite, fiind vorba despre o instituție de credit, legiuitorul exemplificând CEC Bank - S.A. sau Trezoreria Statului, într-o manieră care nu se dorește a fi preferențială sau anticoncurențială, ci ținând seama de o anumită tradiție. De altfel, se observă că legiuitorul apelează la o enumerare exemplificativă, întrucât folosește expresia „sau la orice altă instituție de credit".

Ceea ce este însă important este ca respectiva instituție de credit să aibă în obiectul său de activitate operațiuni de consemnare la dispoziția instanței de executare sau a executorului judecătoresc. Sub acest aspect, trebuie luate în considerare dispozițiile specifice ale O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului[1)].

3. Sfera de aplicare a art. 671 este delimitată de mai multe operațiuni:

- depunerea sau consemnarea de sume în scopul participării la desfășurarea executării silite (de exemplu, garanțiile pe care terții care doresc să participe la licitația publică în vederea adjudecării unor bunuri mobile ori, după caz, imobile trebuie să le depună);
- depunerea de sume în vederea obținerii suspendării executării silite [este vorba, în principiu, de cauțiuni solicitate pentru soluționarea cererilor de suspendare a executării silite de texte precum: art. 719 NCPC ori art. 653 alin. (2) NCPC];
- depunerea unor sume cu afectațiune specială (în condițiile art. 721 NCPC ori art. 751 NCPC);
- depunerea sau consemnarea de sume care reprezintă veniturile bunurilor urmărite sau prețul rezultat din vânzarea acestor bunuri (spre exemplu, în condițiile art. 850 alin. (1) NCPC, adjudecatarul poate beneficia de un termen maxim de 30 de zile pentru a consemna la dispoziția executorului judecătoresc diferența dintre prețul de adjudecare a imobilului și garanția care a fost achitată în vederea participării la licitație).

4. Alin. (2) reglementează modalitatea în care se poate dovedi depunerea sau, după caz, consemnarea sumei. Proba specifică este aceea a recipisei de consemnare, recipisă pe care o eliberează în original instituția de credit.

[1)] Publicată în M. Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2006.

Recipisa de consemnare nu reprezintă însă unicul mijloc de probă în privinţa depunerii ori consemnării sumelor, astfel încât, în funcţie de împrejurări şi de modalitatea de depunere sau de consemnare, şi alte înscrisuri, dacă sunt admise de lege, pot face o asemenea dovadă.

În acest context, apreciem că, dacă instituţia de credit nu are posibilitatea de a elibera de îndată sau în foarte scurt timp această recipisă de consemnare, astfel încât autorul depunerii sau al consemnării să poată prezenta originalul recipisei la executorul judecătoresc, acesta din urmă are posibilitatea listării unui extras al contului în care s-a făcut respectiva operaţiune vizualizat prin intermediul sistemului de *internet banking*, *listing* ce se va ataşa la dosarul execuţional.

5. În conformitate cu alin. (3), numai instanţa de executare ori executorul judecătoresc la dispoziţia cărora a fost făcută consemnarea sunt şi îndreptăţiţi să procedeze la eliberarea sumelor respective. Desigur că nu sunt de ignorat anumite interferenţe între executorul judecătoresc şi instanţa de executare, aşa cum este cazul, pe care îl vom examina la locul potrivit, la art. 720 alin. (6) NCPC.

6. Alin. (4) al textului ridică problema posibilităţii de a aplica în privinţa cauţiunii consemnate sau depuse în legătură cu activitatea de executare silită dispoziţiile de drept comun în materie de cauţiune judiciară. Legiuitorul, ca şi în multe alte cazuri, s-a mulţumit să facă o trimitere în sensul unei aplicări în mod corespunzător a textului de drept comun la materia specifică a cauţiunii şi a depunerii de sume din executarea silită.

Fără a face o parcurgere exhaustivă, text cu text, a normelor de la cauţiunea judiciară, vom proceda la o enumerare a textelor a căror aplicare este exclusă în contextul instituţiei depunerii şi consemnării de cauţiuni sau alte sume în legătură cu executarea silită. Avem în vedere, cu titlu de exemplu:

- dispoziţia privitoare la cuantumul cauţiunii de la art. 1.057 alin. (2), întrucât în materia executării silite, indiferent că vorbim de sume ce trebuie consemnate în scopul participării la desfăşurarea executării silite sau pentru obţinerea suspendării executării silite, în Cartea a V-a, se găsesc informaţii şi date specifice sub acest aspect [de exemplu, art. 719 alin. (2) şi (3), art. 450 alin. (4), art. 653 alin. (2)];
- art. 1.062 alin. (4) nu este nici el aplicabil, întrucât cauţiunea trebuie depusă prealabil cererii de suspendare a executării silite, în această materie neexistând posibilitatea depunerii cauţiunii ulterior unei eventuale soluţii de admitere a încheierii de suspendare;
- art. 1.064, care se referă la condiţiile în care poate fi restituită cauţiunea [art. 719 alin. (7) teza finală coroborat cu art. 720 alin. (6) reglementează indisponibilizarea cauţiunii depuse în vederea soluţionării cererii de suspendare a executării silite până la soluţionarea contestaţiei la executare, când, dacă aceasta este respinsă sau, după caz, admisă în parte, în acest din urmă caz doar în proporţia şi pentru partea pentru care contestaţia nu a fost admisă, suma reprezentând cauţiunea urmează a servi la acoperirea creanţelor arătate la art. 720 alin. (3) sau a celor stabilite prin titlul executoriu].

7. În schimb, nu sunt neapărat *de plano* excluse dispoziţiile art. 1.058-1.060 NCPC, care oferă, teoretic, posibilitatea de a alege în locul cauţiunii în numerar alte modalităţi de depunere sau de consemnare a cauţiunii (instrumente financiare, oferirea de garanţii reale, aducerea unui garant). Este însă nu mai puţin adevărat că, aşa cum în procedurile judiciare, în general, asemenea modalităţi de depunere a cauţiunii nu vor fi foarte frecvent întâlnite,

pentru că ele, în regulă generală, presupun acordul părților, părți, prin ipoteză, aflate într-un conflict judiciar, cu atât mai puțin în contextul executării silite, procedură ce corespunde logic unui conflict de o intensitate cel puțin egală, dacă nu superioară, conflictului judiciar, se va putea imagina să se ajungă la un acord între creditor și debitor măcar pe această problemă a speciei de depunere a cauțiunii. Însă o asemenea abordare reținută nu este decât o confirmare a posibilității de aplicare, dacă este îndeplinită cerința acordului părților, în materie de executare silită, a dispozițiilor anterior citate din materia cauțiunii judiciare.

8. În contextul discuției despre cauțiune, se impune a se face precizarea că O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă[1)] lasă în afara sferei sale de aplicare chestiunea cauțiunii, reglementare, de altfel, în ceea ce ne privește, justificată de scopul instituirii acesteia, și anume de garanție pentru protejarea intereselor creditorului, în principal. Având însă în vedere invocarea frecventă a garanțiilor art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului și a jurisprudenței CEDO prin raportare la dispozițiile actului normativ menționat, apreciem necesară intervenția legiuitorului prin instituirea unui mecanism prin care cauțiunea să fie adăugată în lista sarcinilor de plată pentru care este aplicabil ajutorul public judiciar, concomitent însă cu recunoașterea posibilității de transfer în favoarea creditorului a beneficiului ajutorului bănesc acordat de stat debitorului, titular al cererii de ajutor public judiciar. În lipsa unui asemenea sistem care să asigure debitorului garanțiile unui proces echitabil și accesul liber la justiție, dar, în egală măsură, și creditorului garanția acoperirii efective a prejudiciului cauzat de debitor ca efect al tergiversării executării silite, s-ar ajunge la situația în care creditorul s-ar vedea în postura de a i se institui o sarcină excesivă, constând în suportarea protecției sociale acordate debitorului, consecință de neacceptat. Și aceasta cu atât mai mult cu cât incidența acestei sarcini s-ar plasa în faza executării silite, declanșată tocmai ca urmare a atitudinii de rea-credință ori a împotrivirii debitorului față de obligația cuprinsă în titlul executoriu, titlu a cărui existență ar trebui, cel puțin la nivel principial, să fie însoțită de dispoziții procedurale favorabile creditorului, iar nu oneroase pentru acesta.

Art. 672. Comunicarea actelor de procedură

Comunicarea actelor de procedură în cadrul executării silite se poate face de către executorul judecătoresc fie personal, fie prin intermediul agentului său procedural, iar, dacă aceasta nu este posibilă, potrivit dispozițiilor legale privind citarea și comunicarea actelor de procedură, care se aplică în mod corespunzător. Dovada comunicării prin agent procedural are aceeași forță probantă cu dovada comunicării efectuate de către executor însuși.

Comentariu

1. Art. 672 are și el un caracter întrucâtva inedit în raport cu vechiul Cod, codul anterior neconținând o normă specifică dedicată comunicării actelor de procedură și, mai exact, comunicării actelor de executare sau a oricăror alte acte care se consumă în cursul procedurii execuționale.

[1)] Publicată în M. Of. nr. 327 din 25 aprilie 2008.

2. Textul a fost modificat prin Legea nr. 138/2014, modificare impusă de dificultăţile practice generate de forma anterioară a textului, care genera interpretarea că atribuţiile de comunicare a actelor de executare silită şi a altor acte care se săvârşesc de către executor în cursul procedurii de executare ar fi fost acordate numai executorului judecătoresc, cu facultatea recunoscută acestuia de a apela la agenţii săi procedurali pentru a proceda la comunicare.

3. Prin modificarea menţionată, legiuitorul a introdus, ca modalitate subsidiară de realizare a procedurii de comunicare a actelor de procedură în cadrul executării silite, şi posibilitatea de aplicare a dispoziţiilor legale de drept comun privind citarea şi comunicarea actelor de procedură, prevăzute de art. 153-173 NCPC, care se aplică în mod corespunzător.

Astfel, cu aplicarea corespunzătoare a acestor dispoziţii legale şi în particular a art. 154 NCPC, executorul judecătoresc, care rămâne unicul responsabil de efectuarea comunicării actului sub sancţiunea, de multe ori, a nulităţii acestuia, în caz de necomunicare, poate recurge la comunicarea prin poştă, cu scrisoare recomandată şi confirmare de primire în plic închis, la care se ataşează dovada de primire şi procesul-verbal de înştiinţare prevăzute la art. 163 NCPC, în conformitate cu art. 154 alin. (4) NCPC. De asemenea, trebuie acceptat că executorul judecătoresc, în comunicarea actelor de executare în cursul executării silite, trebuie, ca principiu, să ţină seama de dispoziţiile art. 155-158 NCPC. În egală măsură, dispoziţiile legate de persoana căreia i se face înmânarea aflate la art. 161-162 NCPC sunt aplicabile în mod corespunzător, ca şi dispoziţiile privitoare la procedura de comunicare în conformitate cu art. 163-165 NCPC.

Pe de altă parte, art. 168 NCPC nu poate fi aplicat *tale quale* la instituţia executării silite, întrucât nu există nicio raţiune, pentru ipoteza în care se recurge la modalitatea afişării, ca printre locurile la care se face afişarea să se afle instanţa judecătorească, urmând însă ca, printr-o aplicare corespunzătoare, afişarea să se realizeze la sediul biroului executorului judecătoresc. În schimb, normele privitoare la imposibilitatea de comunicare a actelor de procedură şi citarea prin publicitate sunt norme care, la rândul lor, trebuie avute în vedere de către executorul judecătoresc.

4. Trebuie spus, în acelaşi timp, că toate aceste dispoziţii sunt eficace, obligatorii şi, în cazul unor deficienţe în respectarea lor, pot să atragă sancţiuni în sensul anulării actului de executare şi uneori chiar a executării silite înseşi, atunci când comunicarea actelor de procedură are în vedere în mod nemijlocit raportul litigios execuţional.

5. În cazul în care comunicarea s-ar face prin agentul procedural al executorului judecătoresc, teza a doua a textului precizează – în întâmpinarea unor nevoi create de dificultăţile apărute în practica execuţională şi de susţinerile făcute, nu de puţine ori, de contestatorul debitor în executarea silită – că dovada comunicării prin agent procedural are aceeaşi forţă probantă cu dovada comunicării efectuate de către executorul judecătoresc însuşi.

Această forţă probantă implică, desigur, atât condiţii, cât şi limitări. Pe de o parte, în privinţa condiţiilor, spre a fi validă comunicarea actului de executare, trebuie să fim în prezenţa unei persoane care este angajată a biroului executorului judecătoresc şi care, pe acest temei, are ataşat contractului de muncă, în condiţiile Codului muncii, o fişă a postului

care descrie atribuţiile ce-i revin, între aceste atribuţii fiind esenţial să se regăsească şi comunicarea actelor de procedură în cadrul executării silite.

Nu mai puţin, forţa probantă a comunicării făcute prin agentul procedural al executorului judecătoresc nu este inferioară şi nici superioară, logic, forţei probante a comunicării făcute de către executor. În ambele situaţii, deci inclusiv în cazul în care executorul însuşi ar efectua comunicarea, dovada are forţă probantă până la înscrierea în fals. În esenţă, de altfel, asimilarea forţei probante a comunicării făcute prin agentul procedural al executorului judecătoresc cu forţa probantă a comunicării efectuate personal de către executorul judecătoresc este unica miză a art. 672.

Secțiunea a 2-a. Efectuarea actelor de executare silită

Bibliografie

E. Oprina, *Reguli privind efectuarea de către executorul judecătoresc a actelor de executare silită, potrivit Noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 2/2011, pp. 84-125.

Art. 673. Trecerea la executarea silită

În afară de cazul în care legea prevede altfel, actele de executare silită nu pot fi efectuate decât după expirarea termenului arătat în somaţie sau, în lipsa acesteia, în cel prevăzut în încheierea prin care s-a încuviinţat executarea.

Comentariu

1. Acest articol are ca denumire marginală „Trecerea la executarea silită". Întrucât denumirea marginală nu are valoare normativă, aceasta nu trebuie să deruteze şi să introducă anumite confuzii în legătură cu începerea executării silite. Aşa cum s-a arătat mai sus, în conformitate cu art. 622 alin. (2) NCPC, începerea executării silite are loc odată cu sesizarea organului de executare, sesizare care, la rândul ei, se consumă în momentul în care titularul creanţei cuprinse în titlul executoriu se adresează executorului judecătoresc, depunând o cerere de executare silită la sediul biroului acestuia din urmă.

2. În esenţă, art. 673 vine să dubleze două texte examinate anterior, şi anume art. 667 şi art. 668 NCPC.

Art. 673 reaminteşte, în succesiunea acestor texte, că regula este aceea a efectuării executării silite după expirarea termenului arătat în somaţie.

3. Totodată, legiuitorul face referire şi la cazul în care, neexistând somaţie şi termenul – reamintim – putând fi de îndată sau cel acordat de lege, trebuie ţinut seama de termenul care ar fi prevăzut în încheierea prin care s-a încuviinţat executarea silită. Din acest punct de vedere, trebuie precizat, cu referire la această din urmă ipoteză, că nu este vorba despre termenul de plată care ar fi cuprins în însuşi titlul executoriu, de această problemă ocupându-se

BUNIVERSITY CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

articolul imediat următor, adică art. 674, ci chiar de termenul stabilit în încheierea prin care s-a încuviinţat executarea.

4. O asemenea ipoteză deschide o discuţie interesantă a raportului dintre art. 666 alin. (5) pct. 4 NCPC, care impune judecătorului să respingă o cerere de executare silită dacă are în vedere o creanţă care nu este exigibilă, cu acest articol examinat aici, art. 673, care face referire la un termen prevăzut în încheierea prin care s-a încuviinţat executarea silită.

În ceea ce ne priveşte, sub acest aspect, apreciem că nu sunt incidente dispoziţiile care obligă executorul judecătoresc să refuze deschiderea procedurii de executare pentru motivul lipsei caracterului exigibil al creanţei, fiind în prezenţa unui termen acordat nu prin titlul executoriu [ceea ce ar fi fost de natură să atragă incidenţa art. 663 alin. (4) NCPC coroborat cu art. 665 alin. (5) pct. 4 NCPC], ci prin însăşi încheierea de încuviinţare a executării silite, asimilat celui ce ar fi fost cuprins în somaţie, prin care debitorului i se mai acordă un ultim răgaz pentru conformarea faţă de titlul executoriu[1].

Art. 674. Existenţa unui termen de plată

Când prin titlul executoriu s-a stabilit un termen de plată, executarea nu se poate face mai înainte de împlinirea acelui termen.

Comentariu

1. Potrivit acestui text, executarea silită nu se poate face mai înainte de împlinirea termenului de plată stabilit prin titlul executoriu. În mod evident, coroborând acest text cu dispoziţia din Codul civil care reglementează instituţia termenului [art. 1.412 alin. (1)], ca modalitate a obligaţiei, se are în vedere în mod specific un termen suspensiv, adică termenul care amână exigibilitatea obligaţiei.

2. La rândul său, art. 674 poate induce o anumită nesiguranţă, deoarece textul face referire la ipoteza unei creanţe care nu ar fi exigibilă. Dificultatea poate decurge din observarea faptului că art. 674 este plasat, în cadrul textelor din partea generală a executării silite, după dispoziţiile care au în vedere procedura prealabilă a încuviinţării executării silite.

Cu alte cuvinte, deşi, din punct de vedere logic, executorul judecătoresc ar putea să respingă o cerere de încuviinţare a executării silite pentru o creanţă care nu a ajuns la termenul de plată indicat în titlul executoriu, care poate fi hotărâre judecătorească sau un alt înscris, plasarea art. 674 într-o poziţie ulterioară textului care reglementează faza încuviinţării executării silite lasă să se înţeleagă că, spre exemplu, dacă dreptul de creanţă privind sulta cuvenită copărtaşului împotriva celuilalt copărtaş căruia i s-a atribuit bunul nu ar fi exigibil la data încuviinţării executării silite, executorul judecătoresc ar putea totuşi să admită cererea de încuviinţare a executării silite, cu consecinţa că, ulterior, va avea în

[1] De existenţa acestui termen legiuitorul leagă şi o serie de alte importante efecte, precum cel referitor la obligaţia debitorului de suportare a cheltuielilor de executare într-o proporţie corespunzătoare cu actele de executare efectiv îndeplinite şi cu activitatea executorului judecătoresc ori a avocatului depusă de aceştia [art. 670 alin. (2) NCPC].

vedere să nu efectueze acte de executare propriu-zisă înainte de a se împlini termenul de plată acordat prin hotărârea sau înscrisul care reprezintă titlul executoriu.

3. În ceea ce ne privește, considerăm corectă și în spiritul art. 666 NCPC soluția în raport cu care judecătorul este dator să verifice inclusiv exigibilitatea creanței la momentul soluționării cererii de încuviințare a executării silite, în conformitate cu prevederile art. 663 alin. (4) și (5) NCPC și, sub acest aspect, să respingă o cerere de încuviințare a executării silite atunci când, fiind îndeplinite toate celelalte condiții prevăzute de lege, condiția exigibilității creanței încă nu este satisfăcută în raport cu termenul acordat prin titlul executoriu, indiferent că acest titlu executoriu ar fi unul judiciar sau contractual.

Întrucât formularea art. 675 alin. (2) NCPC lasă impresia că existența unui termen de plată nu ar împiedica declanșarea executării silite, de vreme ce competența de a se pronunța asupra cererii privind decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată aparține instanței de executare, concluzia noastră în sensul celor deja arătate rămâne fermă, urmând a fi avute în vedere și aspectele prin care vom elucida modul de interpretare și aplicare a acestui text potrivit comentariilor ce urmează[1].

Art. 675. Decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată

(1) Debitorul care beneficiază de un termen de plată va fi decăzut, la cererea creditorului, din beneficiul acestui termen, dacă:

1. debitorul se sustrage de la îndeplinirea obligațiilor care îi revin potrivit legii în scopul realizării executării silite;

2. debitorul risipește averea sa;

3. debitorul este în stare de insolvabilitate îndeobște cunoscută sau, dacă prin fapta sa, săvârșită cu intenție sau dintr-o culpă gravă, a micșorat garanțiile date creditorului său ori nu le-a dat pe cele promise sau, după caz, încuviințate;

4. alți creditori fac executări asupra averii lui.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), instanța de executare va hotărî de urgență, în camera de consiliu, cu citarea părților, în termen scurt. În situația în care debitorul nu mai are domiciliul sau sediul cunoscut, va fi citat la ultimul său domiciliu ori sediu.

(3) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică atunci când debitor este statul sau o unitate administrativ-teritorială.

Comentariu

1. Textul este dedicat cazurilor și, totodată, procedurii în urma căreia debitorul poate fi decăzut din beneficiul termenului de plată.

2. O primă discuție ce se impune a fi realizată vizează raportul dintre decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată reglementată în faza executării silite la art. 675 NCPC, examinat aici, pe de o parte, și decăderea debitorului din beneficiul termenului, reglementată în Noul Cod civil[2] la art. 1.417, observând asemănările și deosebirile dintre acestea.

---

[1] A se vedea *infra*, comentariul nr. 3 de la art. 675.

[2] În ceea ce privește cazurile de decădere din beneficiul termenului, Noul Cod civil relevă trei mari situații. O primă categorie se referă la cauze care, în temeiul legii, justifică decăderea din beneficiul termenului. Chiar dacă în privința aceasta contractul – atunci când la bază se află un contract, pentru că, prin excelență,

Este neîndoielnic că, ori de câte ori este în discuţie un termen de plată acordat printr-un act juridic de tipul contractului, care nu este, în acelaşi timp, şi titlu executoriu, textele care rămân la dispoziţia creditorului pentru a obţine o trecere la executare înaintea termenului suspensiv de plată, ca expresie a incidenţei unui caz de decădere a debitorului din beneficiul termenului, sunt cele prevăzute de Noul Cod civil.

În ceea ce priveşte beneficiarul unei creanţe cuprinse într-un titlu executoriu – hotărâre judecătorească sau alt înscris din care se nasc creanţe încă nestinse, înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu –, acesta nu are opţiunea între dispoziţiile de la decăderea din beneficiul termenului din Noul Cod civil (art. 1.417 NCC) şi dispoziţiile în materie de executare silită, şi anume ale art. 675 NCPC. Astfel, apreciem că ipotezele prevăzute la art. 675 NCPC sunt aplicabile prin excelenţă ori de câte ori avem în vedere existenţa unui titlu executoriu, termenul de plată fiind de esenţa recunoaşterii sale prin hotărârea judecătorească [art. 397 alin. (3) NCPC] sau prin alt înscris ce este calificat de lege ca fiind titlu executoriu, susceptibile, aşadar, de a fi puse în executare silită.

---

art. 1.417 NCC are în vedere termene care sunt rezultatul unui acord contractual – nu are detalii sau clauze specifice, debitorul va fi decăzut din beneficiul termenului dacă se află în stare de insolvabilitate sau, după caz, de insolvenţă declarată în condiţiile legii. Sub acest aspect, trebuie avute în vedere dispoziţiile specifice ale Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei şi de insolvenţă, cu modificările ulterioare, şi ale Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenţei persoanelor fizice.

O altă situaţie este cea în care debitorul, cu intenţie sau dintr-o culpă gravă, diminuează prin fapta sa garanţiile constituite în favoarea creditorului sau nu constituie garanţiile promise. Aceste situaţii conţinute în art. 1.417 alin. (1) NCC sunt situaţii în care lipsa unei clauze contractuale care să recunoască uneia sau alteia dintre împrejurările enumerate valoarea de cauză de decădere din beneficiul termenului nu are nicio relevanţă, iar decăderea va opera. În acest caz, sub aspectul „laturii obiective" a conduitei debitorului, se observă că legiuitorul are în vedere în primul rând diminuarea garanţiilor constituite în favoarea creditorului, diminuare cu care cu atât mai mult se asimilează chiar înlăturarea sau distrugerea unor asemenea garanţii.

Importantă este însă şi o a altă mare categorie de situaţii care conduc, potrivit Noului Cod civil, la decăderea din beneficiul termenului. Potrivit art. 1.417 alin. (3) NCC, debitorul este decăzut din beneficiul termenului şi atunci când ajunge în situaţia de a nu mai satisface o condiţie considerată esenţială de către creditor la data încheierii contractului. Prin urmare, Noul Cod civil, într-o manieră mai explicită, poate, decât vechiul Cod civil, permite părţilor să stipuleze clauze prin efectul cărora debitorul să ajungă să decadă din beneficiul termenului, chiar dacă nu s-ar afla în niciuna dintre ipotezele prevăzute în art. 1.417 alin. (1). Această libertate este una, inevitabil, ponderată şi circumstanţiată, pentru că decăderea va opera numai dacă, în acord cu art. 1.417 alin. (3) teza finală NCC, s-a stipulat caracterul esenţial al condiţiei care, finalmente, nu mai este satisfăcută de către debitor (aici condiţia nu trebuie înţeleasă ca modalitate a obligaţiei, ci ca o împrejurare care a fost decisivă în crearea raportului juridic obligaţional şi în recunoaşterea unui termen suspensiv al obligaţiei respective); de asemenea, este necesar să se fi stipulat sancţiunea decăderii din beneficiul termenului pentru situaţia în care nu mai este satisfăcută condiţia în discuţie; la aceste două cerinţe anterioare, oarecum cantitative, Noul Cod civil adaugă o condiţie de tip calitativ, care, inevitabil, reclamă aprecierea judecătorului: să existe un interes legitim pentru creditor să considere condiţia respectivă drept esenţială.

În situaţiile descrise şi analizate mai sus, situaţii care pot reclama o operaţiune de constatare din partea judecătorului sau, dimpotrivă, o analiză destul de profundă, aşa cum este cazul constatării unei stări de insolvabilitate sau, mai ales în cazul alin. (3), al aprecierii caracterului legitim al interesului pe care creditorul l-a avut în a atribui unei condiţii satisfăcute iniţial de creditor caracterul esenţial pentru creanţa sa, a creditorului, în oricare dintre aceste variante, aşa cum arată art. 1.418 NCC, obligaţia iese din aria unei obligaţii cu termen şi devine una imediat exigibilă.

Susţinem această soluţie şi printr-un argument de interpretare sistematică a dispoziţiilor legale, art. 397 alin. (3) NCPC, art. 674 NCPC şi art. 675 NCPC fiind reglementate de legiuitor într-o succesiune logică, conceptul de „termen de plată" având aceeaşi semnificaţie şi vizând perioada de graţie acordată debitorului prin chiar titlul executoriu.

În acest fel se justifică şi reglementarea distinctă dintre cele două instituţii, respectiv cazurile care, pe de o parte, potrivit Noului Cod civil, îl fac pe debitor să decadă din beneficiul termenului şi cazurile care, pe de altă parte, în raport cu Noul Cod de procedură civilă, conduc la o decădere a debitorului din beneficiul termenului de plată potrivit art. 675 alin. (1).

3. Revenind la art. 675 NCPC, se impune, încă de la început, să menţionăm că, prin modalitatea în care este legiferat, reprezintă un text, pe alocuri, în dezacord cu însăşi raţiunea pentru care a fost instituit, lipsindu-l de eficacitate practică ori necorelat cu însăşi reglementarea principalelor etape ale procedurii execuţionale.

Astfel, pornind de la regula înscrisă în alin. (2) al textului în sensul căreia instanţa de executare este cea care soluţionează cererea de decădere a debitorului din beneficiul termenului de plată, s-ar reţine că, deşi suntem în prezenţa unei creanţe care nu este încă exigibilă, executarea silită a fost deja declanşată, de vreme ce legiuitorul introduce în soluţionarea acestui incident instanţa de executare. Se creează, aşadar, o dificultate logică în privinţa interpretării art. 666 alin. (5) pct. 4 NCPC şi art. 663 alin. (4) şi (5) NCPC, care interzic începerea executării silite în condiţiile în care nu sunt îndeplinite în mod cumulativ cerinţele creanţei de a fi certă, lichidă şi exigibilă.

În acest context, învederăm că s-ar putea susţine că sintagma „instanţă de executare" cu care operează textul are semnificaţia de instanţă potenţial susceptibilă de a deveni instanţă cu atribuţii în gestionarea diferitelor incidente ivite în cursul unei viitoare executări silite. Înlăturăm însă această posibilă interpretare printr-un argument de interpretare istorico-teleologică, urmând a ne raporta la forma textului Codului de procedură civilă care reglementează instanţa de executare, anterior modificărilor aduse prin Legea nr. 138/2014. Astfel, din acest punct de vedere, dacă, *de lege lata*, instanţa de executare este, de principiu, judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului [art. 651 alin. (1) NCPC], ceea ce, în consolidarea ideii anterioare, ar putea fi facil de identificat, în vederea soluţionării cererii de decădere a debitorului din beneficiul termenului de plată, nu în acelaşi sens se putea argumenta înainte de intervenţia legiuitorului prin Legea nr. 138/2014. Anterior acestui reper legislativ, instanţa de executare era judecătoria de la sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor, astfel încât, continuând raţionamentul expus, o astfel de instanţă competentă în a soluţiona incidentul decăderii debitorului din beneficiul termenului de plată nu ar fi putut fi identificabilă în lipsa unei cereri de executare silită înregistrată pe rolul unui executor judecătoresc, astfel încât acesta din urmă să fie cunoscut.

Continuând şirul argumentaţiei, învederăm şi faptul că modificările aduse de Legea nr. 138/2014 nu au vizat sub nicio formă instituţia decăderii din beneficiul termenului de plată, ceea ce presupune că, legiuitorul nemodificând raţiunea iniţială a textului, nu ne este îngăduit să operăm decât cu acele criterii ori reguli de interpretare cu care am fi acţionat într-un demers similar şi anterior intervenţiei actului normativ menţionat.

Aşadar, concluzionând pe acest aspect, apreciem că, în ciuda deficienţei de redactare a textului ori a insuficientei acordări a dispoziţiei legale cu restul etapelor procedurii execuţionale, orice normă juridică edictată trebuie interpretată în sensul în care aceasta produce efecte juridice, raţiunea unei anumite reglementări trebuind salvgardată.

Prin urmare, art. 675 NCPC trebuie interpretat şi aplicat corect prin apelul la regulile unei logici fireşti a etapelor execuţionale, ţinând seamă atât de raţiunea reglementării, cât şi de normele care o compun, procedura de decădere a debitorului din beneficiul termenului de plată trebuind să se intercaleze – în actuala formulă de aranjare a textului – între data cererii de executare silită depuse la executorul judecătoresc de către creditor şi data la care se soluţionează cererea de încuviinţare a executării silite.

În privinţa executărilor private, aplicarea instituţiei decăderii debitorului din beneficiul termenului de plată este mai facil de aplicat, având în vedere că o astfel de executare se declanşează în mod direct de către creditor, fără intervenţia prealabilă a instanţei de executare, aceasta urmând a fi sesizată abia la momentul la care se cere încuviinţarea ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat, în condiţiile art. 2.445 NCC. Tocmai de aceea, prin art. 181[1] din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, s-a reglementat instanţa de executare ca fiind judecătoria în a cărei circumscripţie îşi are domiciliul sau, după caz, sediul creditorul.

4. Astfel, în ipoteza în care debitorul beneficiază de un termen de plată, iar executorul judecătoresc a fost învestit cu o cerere de executare silită, acesta va aştepta soluţionarea cererii de decădere a debitorului din beneficiul respectivului termen de plată, urmând ca, în situaţia unei soluţii de respingere a acestei cereri, să respingă, la rândul său, cererea de încuviinţare a executării silite pentru neîndeplinirea cerinţei prevăzute la art. 666 alin. (5) pct. 4 NCPC, respectiv de a fi exigibilă creanţa pretinsă.

5. Analizând cazurile care atrag decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată, se observă că un prim caz relevă o discuţie interesantă, fiind vorba despre cazul în care debitorul se sustrage de la îndeplinirea obligaţiilor care îi revin, potrivit legii, în scopul realizării executării silite. Având în vedere considerentele anterioare, apreciem că reglementarea acestui prim caz pare a nu avea o aplicabilitate practică de vreme ce, în formularea sa, textul sugerează o executare silită deja declanşată şi un debitor care beneficiază de un termen de plată, dar care, pe perioada acestui termen, se sustrage obligaţiilor care îi revin potrivit legii, aşa cum este cazul, de exemplu, al obligaţiilor de a informa executorul judecătoresc, la cererea acestuia, cu privire la toate bunurile şi veniturile pe care le obţine sau al căror titular este.

Or, aşa cum am învederat deja, instituţia decăderii din beneficiul termenului de plată se situează temporal anterior începerii în mod efectiv a executării silite.

Cum însă orice dispoziţie legală este edictată pentru a produce efecte juridice, aceasta trebuie interpretată în sensul aplicării ei, nu în cel al neaplicării (*actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*), astfel încât pot fi imaginate situaţii în care, anterior sesizării executorului judecătoresc, legea a stabilit o serie de obligaţii a căror respectare era esenţială pentru o posibilă declanşare ulterioară a unei proceduri execuţionale – spre exemplu, ipoteza unui moratoriu legal intervenit ulterior declanşării executării silite, prin care legea acordă

anumitor debitori confruntați cu dificultăți de achitare a datoriilor un interval de timp în scopul redresării situației lor patrimoniale, lege care poate implica și anumite obligații în sarcina debitorului urmărit care să intereseze executarea silită.

6. Al doilea caz reglementat de alin. (1) al art. 675, într-o formulare pe care o moștenește, în parte, din cea a vechiului Cod, face referire la cazul în care debitorul risipește averea sa. Se observă, din acest punct de vedere, că textul este mai generos pentru creditor, în sensul de a obține decăderea din beneficiul termenului de plată, decât textul din Noul Cod civil. Debitorul nu este sancționat pentru o diminuare a garanțiilor, ci este suficient ca, fiind ținut de o obligație care este corelativă, să risipească averea lui, adică activul patrimonial, care ar putea fi supus unei executări silite.

7. Cazul reglementat la pct. 3 reține atenția prin referirea la insolvabilitate și, de asemenea, la micșorarea garanțiilor date creditorului ori nefurnizarea garanțiilor promise, cu observația că în Noul Cod se adaugă și ipoteza în care garanțiile nu au fost promise de debitor, însă au fost încuviințate de instanță.

8. Totodată, la pct. 4 se reglementează un caz distinct de decădere din beneficiul termenului de plată, și anume acela al executărilor concurente, adică împotriva aceluiași debitor, pe care le întreprind alți creditori. Formularea „alți creditori fac executări asupra averii lui" nu dorește să limiteze cazul prevăzut la pct. 4 doar la ipoteza acelor executări silite asupra bunurilor mobile ce fac obiectul unei ipoteci mobiliare în sensul Noului Cod civil, adică o limitare numai la ipotezele în care creditorul, cum se poate afirma într-o linie parțial metaforică, este și organ de executare. Cazul de la pct. 4 vizează, în opinia noastră, orice fel de executare silită, indiferent că se fundamentează pe dispozițiile Codului de procedură civilă sau ale altor acte normative speciale, fie că sunt derulate nemijlocit de creditor sau prin intermediul unui executor judecătoresc.

9. Sub aspect procedural, instanța de executare va soluționa cererea în camera de consiliu, cu citarea părților, în termen scurt.

Aceasta înseamnă că instanța poate scurta termenul pentru înmânarea citației prevăzut la art. 159 NCPC.

10. Pentru a sublinia ideea de urgență, este de menționat și o altă normă specială în materie de citare – prezentă în ultima teză a alin. (2) –, conform căreia debitorul, dacă domiciliul sau sediul acestuia nu este cunoscut, va fi citat la ultimul său domiciliu ori sediu.

Textul instituie un caz de echipolență a actelor de procedură, stabilind că, în situația în care debitorul nu mai are domiciliul sau sediul cunoscut, va fi citat la ultimul său domiciliu ori sediu, cu consecința aprecierii drept legal îndeplinită a procedurii de citare. Însă, pentru incidența acestei dispoziții legale, este necesar ca, în prealabil, să se administreze dovezi pe aspectul domiciliului/sediului debitorului și, doar dacă, ulterior efectuării acestor verificări, nu se poate afla domiciliul/sediul acestuia, instanța să urmeze a proceda în sensul alin. (2) teza finală a textului.

11. În lipsa unor dispoziții suplimentare asupra căilor de atac și a termenului în care poate fi atacată soluția instanței de executare, apreciem că, și în această materie, urmează a fi valorificate dispozițiile art. 651 alin. (4) NCPC, în sensul că hotărârea instanței de executare este executorie și este supusă numai apelului, iar apelul va fi formulat în termen de 10 zile de la comunicarea hotărârii.

12. În ceea ce priveşte alin. (3), este de observat că textul exceptează statul şi unităţile administrativ-teritoriale de la incidenţa normelor privitoare la decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată, exceptare care comportă anumite discuţii.

Astfel, în privinţa statului sau a unei unităţi administrativ-teritoriale debitoare, este mai dificil de imaginat a deveni incident cazul prevăzut de alin. (1) pct. 2, care vizează ipoteza risipirii averii.

În schimb, ipoteza unei sustrageri de la îndeplinirea obligaţiilor ce revin, potrivit legii, în scopul realizării executării silite ca obligaţii trasate, prin urmare, statului ori unităţii administrativ-teritoriale este o ipoteză care nu ar avea de ce să fie exclusă.

De asemenea, insolvabilitatea îndeobşte cunoscută ca una care, teoretic, este de neconceput doar în privinţa statului [sens în care este de evidenţiat dispoziţia constituţională a art. 44 alin. (1), potrivit căreia creanţele asupra statului, nu însă şi asupra unităţii administrativ-teritoriale, sunt garantate] nu pune sub tăcere cazurile în care, prin efectul chiar al unor acte normative, legiuitorul încearcă să pună la adăpost statul şi instituţiile sale de proceduri de executare silită întemeiate, altminteri, pe titluri executorii incontestabile.

De asemenea, ipoteza strâns legată de discuţia anterioară a unor executări concurente asupra debitorului stat sau unitate administrativ-teritorială este o ipoteză care nu are deloc un profil teoretic, ci este una cât se poate de frecvent întâlnită în practică.

13. Prin urmare, sensul alin. (3) nu este în niciun caz acela de a refuza incidenţa şi aplicarea cazurilor de decădere din beneficiul termenului de plată la debitorul stat sau unitate administrativ-teritorială, pentru că aceste cazuri ar fi, prin natura lor, de neconceput în privinţa unor asemenea debitori, întrucât realitatea arată că lucrurile stau exact invers.

14. În ceea ce ne priveşte, apreciem criticabil alin. (3) al textului, întrucât oferă debitorului stat sau unitate administrativ-teritorială posibilitatea de a-şi îngădui conduite de tipul celor descrise la alin. (1) fără a plăti preţul unei decăderi din beneficiul termenului de plată acordat, în condiţiile în care debitorul şi, cu atât mai mult, statul ori unitatea administrativ-teritorială ar trebui să fie primul care să ofere exemplul de executare voluntară a obligaţiilor.

Art. 676. Cazul obligaţiilor alternative

(1) Când titlul executoriu cuprinde o obligaţie alternativă, fără să se arate termenul de alegere, executorul judecătoresc va notifica debitorului să îşi exercite acest drept în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării, sub sancţiunea decăderii.

(2) Alegerea prestaţiei va fi făcută prin act scris care va fi notificat executorului judecătoresc, iar acesta îl va înştiinţa de îndată pe creditor despre alegerea făcută.

(3) După expirarea termenului prevăzut la alin. (1), dreptul de alegere trece asupra creditorului. În acest caz, executorul judecătoresc îl va soma pe debitor, punându-i în vedere să execute prestaţia aleasă de creditor.

Comentariu

1. Există două dispoziţii, care succedă în mod interesant una alteia, art. 676 şi art. 677, şi anume cazul obligaţiilor alternative şi executarea prestaţiilor reciproce, care se înscriu în

seria textelor noi, adică a acelor dispoziții pentru care nu regăsim texte corespondente în legislația procesuală anterioară intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă.

2. În cazul obligațiilor alternative, art. 676 alin. (1) are ca ipoteză un titlu executoriu care cuprinde o asemenea obligație. Soluția pe care o propune Noul Cod este aceea de a-l pune pe debitor în situația alegerii obiectului obligației alternative, iar instrumentul procedural care determină alegerea și începutul unui termen în care această opțiune trebuie să fie făcută este un act efectuat de executorul judecătoresc.

3. Se observă că legiuitorul folosește noțiunea de „notificare", iar nu de „somație", de momentul comunicării acestei notificări către debitor legiuitorul legând dreptul de opțiune al debitorului asupra obiectului prestației, drept ce trebuie exercitat în termen de 10 zile.

4. Termenul în care acest drept trebuie exercitat este un termen pe care legea îl prevede sub sancțiunea decăderii, ceea ce presupune că, ulterior împlinirii lui, debitorul pierde dreptul de a mai efectua respectiva alegere.

5. Explicitând această sancțiune, alin. (3) arată că, după expirarea termenului prevăzut la alin. (1), dreptul de alegere trece asupra creditorului, iar executorul abia în acest caz îl va soma pe debitor, punându-i în vedere să execute prestația aleasă de creditor.

6. Prin urmare, nu există niciun fel de dubiu că actul procedural care determină începutul termenului recunoscut de lege în favoarea debitorului pentru alegerea prestației nu poate fi actul somației, ci actul notificării. Însă la fel de adevărat în economia și în calendarul procedurii de executare este că această notificare se va emite, evident, după ce s-a încuviințat executarea silită.

7. În ceea ce privește termenul în care debitorul trebuie să-și exercite dreptul de alegere, apreciem că debitorului trebuie să i se recunoască un interval de 10 zile pentru a alege prestația care trebuie să fie executată. Aceasta înseamnă că, din punct de vedere procedural, executorul judecătoresc trebuie ca, în același timp, să comunice încheierea de încuviințare a executării silite și să notifice debitorul că are 10 zile de la această comunicare spre a alege prestația.

Dacă, în mod eronat, executorul comunică încheierea de încuviințare și abia în zilele următoare, foarte aproape de această dată limită, trimite notificarea, termenul va curge de la data comunicării notificării, rațiunea legiuitorului fiind aceea ca debitorul să aibă, în orice caz, un termen de 10 zile pentru a alege prestația care trebuie să fie executată, dispoziția fiind edictată în folosul debitorului.

8. Din punctul de vedere al modalității de exteriorizare a alegerii, se cere debitorului în temeiul alin. (2) să formuleze o opțiune scrisă. Alegerea va fi făcută prin act scris, iar cuvântul „notificare" este folosit din nou de legiuitor, de data aceasta pentru a exprima comunicarea pe care debitorul trebuie să o facă în atenția executorului judecătoresc, acesta din urmă, la rândul său, având obligația să-l înștiințeze de îndată pe creditor despre alegerea făcută de debitor cu privire la obiectul prestației de executare.

9. Alin. (2) al textului ridică o problemă importantă vizând lămurirea ipotezei ce justifică aplicarea acestei dispoziții a art. 676. Într-o formulare clară și care nu lasă senzația unor dificultăți de interpretare, Noul Cod are în vedere un titlu executoriu care cuprinde o obligație alternativă. Trebuie precizat în acest context că obligația este alternativă atunci când are ca obiect două prestații principale, iar executarea uneia dintre acestea îl liberează

pe debitor de întreaga obligaţie. Obligaţia rămâne alternativă chiar dacă, la momentul la care se naşte, una dintre prestaţii era imposibil de executat (art. 1.461 NCC).

Dintru bun început, trebuie exclusă de la aplicarea art. 676 ipoteza titlurilor executorii, în special a hotărârilor judecătoreşti sau poate chiar arbitrale, în care sunt dispuse în sarcina debitorului două obligaţii, dintre care una este principală, iar cea de-a doua figurează în subsidiar. Spre exemplu, poate fi obligat debitorul să procedeze la restituirea în natură a unui bun, iar dacă acest lucru nu va fi posibil, la plata unei sume de bani. În acest caz nu suntem în prezenţa unei obligaţii alternative nici din punctul de vedere al debitorului, dar nici al creditorului.

În esenţă, titlul executoriu îi rezervă creditorului dreptul de a obţine restituiri în natură, însă dreptul la echivalent este recunoscut creditorului numai condiţionat de o imposibilitate a restituirii în natură. Prin urmare, din punctul de vedere al unei proceduri de executare silită, încuviinţarea se emite, în principal, pentru obligaţia de predare silită, în exemplul pe care l-am evocat, şi numai în urma constatării, chiar în cursul procedurii execuţionale întreprinse pe această premisă, a imposibilităţii restituirii în natură creditorul poate să procedeze la o executare prin echivalent. Se poate chiar discuta dacă nu cumva încheierea de încuviinţare a executării silite, care este o încheiere ce trebuie să fie alocată unei creanţe certe, lichide şi exigibile, nu s-ar putea da decât în primă fază pentru creanţa căreia îi corespunde obligaţia de restituire în natură, iar un eventual demers de executare silită în zona restituirii prin echivalent ar presupune o nouă procedură de executare silită, în care judecătorului din instanţa de executare i s-ar cere încuviinţarea executării, anexându-se la cererea de încuviinţare inclusiv dovada, rezultată din procedura de executare anterioară, că obligaţia de restituire în natură a fost imposibil de îndeplinit.

În consecinţă, ori de câte ori nu suntem în prezenţa unei obligaţii alternative, ci a două obligaţii distincte, dintre care una este principală şi cealaltă are o natură subsidiară, art. 676 este inaplicabil.

10. În sfârşit, art. 675 nu este exclus să provoace dificultăţi sub aspectul punerii sale în practică. Altfel spus, fiind stabilit, în raport inclusiv cu cele menţionate anterior, că există o obligaţie alternativă în titlul executoriu şi că, într-adevăr, alegerea obiectului de executat aparţine debitorului, se ridică întrebarea care sunt consecinţele neexercitării dreptului de a alege. În primul rând, trebuie observat că executorul judecătoresc este chemat aici să aibă un rol activ. Nu este vorba în acest caz doar de a veghea la corespondenţa cu debitorul, care trebuie făcută în formele prevăzute de lege şi cu respectarea strictă a termenelor, ci şi despre evaluarea pe care executorul este chemat să o facă. Avem în vedere, desigur, nu ipoteza în care debitorul tace, pentru că în această ipoteză situaţia generează o aplicare simplă, directă a art. 676 alin. (3), ci ipoteza în care debitorul poate trimite un răspuns relativ confuz, din care să nu reiasă foarte clar ce prestaţie alege debitorul să execute.

În opinia noastră, atunci când este o opţiune formulată în termeni neclari, nerezonabili, ea trebuie asimilată cu lipsa exercitării dreptului de opţiune şi în această situaţie devine aplicabil art. 676 alin. (3).

Operaţiunea de evaluare a clarităţii răspunsului debitorului revine executorului judecătoresc, în virtutea rolului activ pe care trebuie să-l manifeste, trebuind, aşadar,

să adopte o soluție, iar nu să solicite creditorului să dezvolte un litigiu în fața instanței de executare, pe calea contestației la executare, ori de câte ori nu dorește să-și asume răspunderea de a determina sensul răspunsului debitorului.

11. Un alt aspect care trebuie discutat aici este legat, desigur, de regimul decăderii. Nefiind texte special alocate în Cartea a V-a sancțiunii decăderii, este evident că decăderea va funcționa în cazurile și condițiile prevăzute în partea generală, la art. 185-186. Existența unor cauze de repunere în termen este și în acest caz, ca și în cazul altor dispoziții din Codul de procedură civilă în care sancțiunea decăderii se interpune între executorul judecătoresc și participanții la executare silită, de competența instanței de executare, iar nu a executorului judecătoresc.

Art. 677. Executarea prestațiilor reciproce

Când executarea depinde de o contraprestație, ce rezultă din același titlu executoriu și urmează să fie făcută de creditor în același timp cu prestația debitorului, executarea va putea fi făcută numai după ce creditorul a oferit debitorului propria prestație sau după ce a făcut dovada cu înscris că debitorul a primit-o ori este în întârziere cu primirea ei.

Comentariu

1. Denumirea marginală a textului sugerează faptul că dispozițiile acestui articol se aplică în toate situațiile în care dintr-un titlu executoriu ar rezulta prestații reciproce.

2. Din cuprinsul textului rezultă nu doar că suntem în prezența unui titlu executoriu care stabilește în sarcina fiecăreia dintre părțile acestui titlu o obligație și cuprinde în favoarea fiecăreia dintre părți o creanță corelativă, ci, în plus, titlul executoriu stabilește un raport delicat între prestațiile reciproce, în sensul că una dintre prestații, dacă nu cumva chiar fiecare în parte dintre aceste prestații, depinde, în executarea ei, de contraprestația ce rezultă din același titlu executoriu.

Bunăoară, o hotărâre judecătorească prin care, admițându-se acțiunea în revendicare sau chiar evacuare, a fost obligat pârâtul la predarea imobilului și, în același timp, conform aceluiași titlu executoriu, a fost obligat și reclamantul pârât, ca efect al admiterii cererii reconvenționale, să plătească sume de bani cu titlu de despăgubiri pentru cheltuieli necesare și utile în favoarea pârâtului reclamant este, incontestabil, un titlu executoriu din care rezultă obligații reciproce, însă formularea titlului executoriu – nu doar a dispozitivului acestuia, ci chiar și a considerentelor care îl susțin – nu impune observația că vreuna dintre prestații ar depinde de cealaltă, astfel încât creditorul care alege să înceapă executarea va avea parte de o soluție necondiționată de încuviințare a executării silite și, mai mult decât atât, va fi ferit de obstrucții în executarea sa ridicate de debitorul prestației supuse executării pe motiv că acesta din urmă nu și-a primit încă propria prestație la care era îndreptățit potrivit titlului executoriu.

Ofensivei declanșate de proprietar pe planul executării silite în modalitatea predării silite a imobilului, conform exemplului pe care l-am ilustrat, debitorul predării silite imobiliare nu are a răspunde decât prin inițierea unei proprii proceduri de executare silită prin care să tindă la satisfacerea creanței sale certe, lichide și exigibile, relativă la despăgubirile care i

se cuvin, putând să urmărească chiar, printre alte bunuri, imobilul a cărui predare silită face obiectul procedurii de executare inițiate de proprietar.

În consecință, într-o asemenea situație este exclusă aplicarea art. 677.

Însă, încercând să creăm un exemplu diferit față de cel anterior expus, exemplu, de altfel, destul de frecvent întâlnit în practica judiciară, dacă debitorul predării silite a bunului, fie ca urmare a admiterii acțiunii în revendicare, fie ca urmare a admiterii acțiunii în evacuare, înțelege, în garantarea pe cale imperfectă și pasivă a creanței sale privind despăgubirile, să obțină și constatarea unui drept de retenție a imobilului până la plata efectivă a acestei despăgubiri, din acel moment și pe un asemenea titlu executoriu, trebuie să acceptăm că suntem în sfera de aplicare a art. 677 NCPC. Într-adevăr, conform acestui al doilea exemplu, executarea obligației de predare a bunului imobil care a fost recunoscut pe cale judecătorească că aparține proprietarului, creditor al predării silite imobiliare, depinde, potrivit titlului executoriu, de plata despăgubirii, deoarece este recunoscut prin titlu un drept de retenție în favoarea debitorului predării silite până la momentul achitării sumei de bani. De observat în acest exemplu este faptul că executarea în forma predării silite imobiliare, deci a dreptului de creanță ce revine proprietarului cu acest titlu, depinde de plata sumei de bani către pârâtul reclamant din titlul executoriu. Reciproca nu este valabilă. Nimic nu s-ar opune ca acest creditor al creanței certe, lichide și exigibile constând în despăgubiri să declanșeze propria procedură de executare silită, cu observarea faptului că, la momentul la care această executare ar înceta ca efect al îndeplinirii integrale a obligației de plată din titlul executoriu, ar deveni imediat scadentă și cu totul necondiționată obligația de predare ce-i revine în temeiul aceluiași titlu executoriu. Creanța corespunzătoare contraprestației din titlul executoriu fiind executată printr-o plată, fie și o plată silită, dreptul de retenție nu mai are suport să existe și se stinge pe cale accesorie. Nemaisubzistând dreptul de retenție, predarea silită nu mai suportă niciun impediment în a fi executată.

3. Discuțiile din punctul de vedere al sferei de aplicare, importante și interesante pentru a evita o aplicare extensivă și, prin aceasta, neavenită a dispozițiilor art. 677, nu pun în umbră însă problemele care se ridică cu privire la mecanismul de aplicare a acestui text. În alți termeni, după ce ne-am asigurat că suntem într-o ipoteză în care se aplică art. 677, ipoteză ce implică, reamintim, existența nu doar a aspectului cantitativ, și anume reciprocitatea prestației din titlul executoriu, ci și a celui, am preciza, calitativ, și anume dependența unei anumite prestații pentru care se începe executarea de contraprestația ce rezultă din același titlu executoriu, urmează să vedem ce are în sarcină creditorul care declanșează executarea când prestația sa este cea care depinde de contraprestație.

4. Dispozițiile art. 677 arată, într-o formulare aparent clară și care nu ar lăsa loc de comentarii și de dificultăți de interpretare, că executarea va putea fi făcută numai după ce creditorul a oferit debitorului propria prestație sau după ce a făcut dovada cu înscris că debitorul a primit-o ori este în întârziere cu primirea ei.

5. O primă problemă este aceea a momentului în raport cu care creditorul trebuie să fie în măsură să satisfacă acea condiție care îi permite să finalizeze executarea, adică să facă îndeplinită condiția, cu obiect alternativ prevăzut de lege, de a primi propria prestație, de

face dovada primirii propriei prestații ori, cel puțin, proba că debitorul se află în întârziere în legătură cu primirea acesteia.

În ceea ce ne privește, plasarea art. 677 în zona secțiunii dedicate efectuării executării silite furnizează un argument important în sensul în care această conduită cerută creditorului în vederea efectuării executării și, desigur, a finalizării ei este o conduită care nu se verifică în faza încuviințării executării silite. Cu alte cuvinte, nici înainte de depunerea cererii de executare silită, nici chiar în intervalul dintre data depunerii cererii de executare silită și data la care urmează să se soluționeze cererea de încuviințare a executării silite, un interval care, de altfel, potrivit art. 666, nu trebuie să depășească 3 zile, creditorul nu este dator să îndeplinească exigențele prevăzute în sarcina sa la art. 677.

În confirmarea argumentului legat de plasarea art. 677 nu într-o zonă anterioară textelor care se ocupă de încuviințarea executării silite, ci ulterioară acestor texte și, în particular, ulterioară art. 666, se găsește chiar și formularea *verbum regens* din art. 677, text care nu spune că executarea nu va putea fi începută, ci, dimpotrivă, că executarea nu va putea fi făcută. Conceptele de „efectuare" și de „facere" a executării trimit destul de clar, în formularea lor, la actul de executare propriu-zis, iar nu la acele acte și demersuri care trebuie făcute între data la care executorul a fost învestit de creditor și momentul la care instanța de executare a încuviințat executarea silită.

Prin urmare, nu este temei de respingere a cererii de încuviințare a executării silite lipsa dovezii furnizate de creditorul dintr-un titlu executoriu, de tipul celui care justifică aplicarea art. 677, cu privire la conduita pe care dispoziția legală în discuție i-o impune spre a se putea efectua executarea silită în beneficiul propriei creanțe.

6. Stabilit fiind că demersurile creditorului prestației care, în executarea ei, depinde de contraprestația din titlul executoriu trebuie făcute nu înainte de încuviințarea executării silite, ci oricum ulterior acestui moment, se impune a fi clarificate chiar cele trei variante pe care legiuitorul le prescrie.

Ni se pare, de la bun început, că, în litera și spiritul art. 677, creditorul nu este în postura unei alegeri discreționare. Într-adevăr, textul menționează ca posibilități ale creditorului să ofere propria prestație debitorului din executarea silită pe care a inițiat-o, să facă dovada primirii prestației sau, cel puțin, a punerii debitorului în întârziere în legătură cu primirea ei, în această din urmă situație. Însă, deși o sintagmă clasică întâlnită în textul de lege de tipul „după caz", „după împrejurări" lipsește din această enumerare, noi credem că trebuie să o subînțelegem.

În alți termeni, aceste opțiuni nu sunt dintre cele în care creditorul poate să aleagă liber, ci care sunt rezervate, într-adevăr, în funcție de împrejurări și de anumite criterii specifice și aspecte de fapt, între care la loc de cinste stă criteriul obiectului prestației la care este îndreptățit debitorul, și anume, în sensul art. 677, contraprestația.

În argumentarea acestei soluții ne sprijinim pe constatarea că cel mai puțin costisitor și econom pentru creditor în absolut toate situațiile ar fi să ofere debitorului propria prestație. Această ofertă de executare, făcută, mai mult sau mai puțin declarativ, către debitor, dacă ar fi privită ca o opțiune pentru creditor pe picior echivalent cu oricare dintre celelalte două

modalităţi, practic, ar transforma această dispoziţie legală care reglementează trei conduite într-o dispoziţie legală cu o singură conduită.

Aşadar, obiectul contraprestaţiei, în sensul în care acest termen apare în art. 677, este cel decisiv pentru alegerea pe care creditorul o are de făcut.

7. Dacă debitorul a primit contraprestaţia de care depinde executarea, indiferent de obiectul acestei contraprestaţii – fie că sunt bunuri de gen, bunuri individual determinate sau prestaţii constând în obligaţii de a face ori, dimpotrivă, de a nu face –, înscrisul doveditor al unei asemenea plăţi este suficient pentru a permite creditorului să continue şi să finalizeze executarea propriei creanţe.

8. Ce se întâmplă însă dacă debitorul din executarea iniţiată, prin ipoteză, un debitor care are o proprie prestaţie de revendicat în cadrul aceluiaşi titlu executoriu şi de care depinde chiar executarea aflată deja pe rolul biroului executorului judecătoresc, refuză soluţia plăţii? Credem că, din acest punct de vedere, textul art. 677 trebuie completat cu dispoziţiile din Noul Cod civil şi, în acelaşi timp, din Noul Cod de procedură civilă referitoare la oferta de plată urmată de consemnaţiune.

A pune problema întârzierii debitorului din executarea silită în legătură cu primirea contraprestaţiei care i se cuvine înseamnă a parcurge procedura ofertei reale de plată urmată de consemnaţiune, aşa cum este reglementată în Noul Cod de procedură civilă, ca procedură la care, de altfel, textele Noului Cod civil trimit fără nicio ezitare.

Prin urmare, încheierea pe care o emite executorul judecătoresc de constatare a plăţii şi de liberare a debitorului – a se citi în acest caz „debitor" ca fiind creditorul care iniţiază executarea – este o încheiere care ar permite creditorului din executarea silită, după ce a obţinut-o, să continue mai departe propria executare. Facem precizarea, în acest context, că nu este obligatoriu ca executorul judecătoresc prin care se derulează o asemenea ofertă reală urmată de consemnaţiune să fie acelaşi cu executorul judecătoresc care a fost învestit în procedura de executare silită în care se pune problema acestui tip de impediment temporar la executare. Desigur, dacă este vorba de acelaşi executor, nu se va ridica nicio problemă de incompatibilitate care să afecteze validitatea procedurii de ofertă reală urmată de consemnaţiune.

9. La fel ca în Codul vechi, şi în Codul Nou de procedură civilă oferta reală urmată de consemnaţiune este o procedură care este disponibilă prin excelenţă pentru sume de bani şi, eventual, pentru bunuri de gen sau chiar bunuri individual determinate care sunt susceptibile de operaţiunea tehnică a consemnării. În consecinţă, dacă e vorba de o prestaţie care are alt obiect decât o sumă de bani sau bunuri care sunt susceptibile de a face obiectul procedurii ofertei reale urmate de consemnaţiune (de exemplu, o obligaţie de a nu face) şi, în privinţa unei asemenea prestaţii, debitorul din executarea silită, creditor al prestaţiei respective, refuză să primească o plată, nu-i rămâne creditorului care iniţiază executarea, debitor al contraprestaţiei în discuţie, decât să o ofere adversarului său din procedura de executare silită. De altfel, într-o anumită consonanţă cu acest tip de situaţie, prima, de fapt, evocată în enumerarea celor trei din finalul art. 677, art. 1.524 NCC arată că debitorul nu este în întârziere atunci când a oferit creditorului propria prestaţie atunci când se cuvenea. Desigur, nu problema întârzierii este cea care aici în particular este avută în vedere, ci consecinţa pe

care o asemenea ofertă de executare a unei prestații nesusceptibile de ofertă reală urmată de consemnațiune o are asupra procedurii de executare silită inițiată de cel care face oferta în sensul de a debloca executarea.

10. Textul art. 677, ca text plasat în partea generală a executării silite, nu distinge în funcție de tipurile de obligații la care se referă executarea, adică prestația pusă în executare silită și contraprestația care se regăsesc în același titlu executoriu. Prin urmare, vor trebui avute în vedere, de la caz la caz, dispozițiile privitoare la o anumită formă sau modalitate de executare silită pentru a se marca în mod specific nu momentul ca limită minimă de la care această conduită trebuie avută de creditor, ci este vorba de a surprinde care este momentul ca limită maximală în timp până când creditorul trebuie să adopte conduita impusă de art. 677, ca o conduită care îi permite finalizarea executării silite.

11. Apreciem ca fiind criticabilă dispoziția cuprinsă în art. 677, întrucât, deși urmărește introducerea unei cerințe de echitate, este discutabilă sub următoarele aspecte:

- textul legal condiționează executarea declanșată de creditor de oferirea propriei prestații datorate debitorului, astfel încât instituie obligația debitorului de a primi prestația ce i se cuvine rezultată din același titlu executoriu, în condițiile în care executarea silită este guvernată de principiul disponibilității, de care debitorul nu a uzat. Deși este adevărat că textul vizează, în esență, principiul simultaneității obligațiilor reciproce, nu trebuie pierdut din vedere faptul că acesta își găsește cu putere aplicabilitatea în materia dreptului substanțial, transpunerea acestuia pe plan procesual fiind forțată, întrucât, odată declanșată executarea silită, se activează regulile specifice acesteia, nicio persoană, în principiu, neputând fi obligată să primească o prestație în lipsa manifestării sale de voință, cerința interesului fiind cea care condiționează adesea apelarea la executarea silită. Apreciem că simultaneitatea obligațiilor reciproce reprezintă un mijloc de apărare al părții care invocă acest beneficiu, însă pe planul raporturilor substanțiale, fiind greu de conciliat cu regulile de ordin execuțional;

- în al doilea rând, se pot ivi dificultăți în practică sub aspectul modalităților concrete de executare specifice fiecărei urmăriri în parte necesare pentru aducerea la îndeplinire a ambelor prestații reciproce prevăzute în titlul executoriu. Întrucât se poate afirma că incidența acestui text determină o suspendare a executării prestației pretinse de creditor (textul sugerând o astfel de soluție), apreciem că asemenea dificultăți pot fi depășite prin solicitarea adresată creditorului de către executorul judecătoresc învestit a dovezii oferirii către debitor a propriei prestații ori a dovezii că debitorul a primit prestația cuvenită sau că este în întârziere cu primirea ei. În acest sens, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal în care va consemna această împrejurare, solicitând, totodată, creditorului să-și îndeplinească propria obligație, urmând ca executarea silită să se reia ulterior îndeplinirii obligațiilor mai sus menționate. De menționat este și faptul că solicitarea în scris adresată creditorului de îndeplinire a acestei obligații este o condiție necesară pentru începerea curgerii termenului de perimare, în condițiile art. 697 NCPC, executarea silită neputând fi lăsată un timp prea îndelungat în nelucrare.

În contextul aceleiași discuții, credem că nu se poate pune în discuție o eventuală soluție de respingere a cererii de încuviințare a executării silite pe motivul impedimentului neîndeplinirii

de către creditor a propriei obligații, întrucât din reglementarea art. 677 rezultă că se instituie numai o suspendare a cursului executării silite, iar nu o piedică la declanșarea acesteia;

- se poate ajunge ca debitorul împotriva căruia se inițiază executarea să primească prestația ce i se datorează înainte de a fi executat propria sa prestație, deși inițiativa declanșării urmăririi nu i-a aparținut.

Art. 678. Existența unei cauțiuni

Hotărârile ce se execută provizoriu cu dare de cauțiune nu se vor executa mai înainte de a se depune cauțiunea.

Comentariu

1. Trebuie spus, dintru început, că această dispoziție legală trebuie văzută în contextul executării silite. Mai exact, există mai multe dispoziții în legislația procesuală ale căror efecte sunt condiționate de depunerea de către partea interesată a unei cauțiuni, însă, în contextul art. 678, plasat în Cartea a V-a, „Despre executarea silită", interesează numai acele hotărâri care sunt supuse unei executări provizorii în sensul strict al termenului.

2. Textul implică trimiterea la dispozițiile art. 637 NCPC, care se referă la riscul pe care și-l asumă creditorul care pune în executare un titlu executoriu constând într-o hotărâre judecătorească supusă unor căi de atac.

În esență, exemple care corespund dispozițiilor art. 678 nu sunt foarte ușor de dat tocmai din cauza necesității de a relaționa acest text cu ipoteza unei executări silite. Astfel, nu este aplicabil acest text și este cu totul irelevant în ceea ce privește procedurile judiciare prin care se poate obține suspendarea executării silite, indiferent că aceasta este pronunțată de o instanță de fond odată cu exercitarea căilor de atac sau de instanța de executare pe fondul unei contestații la executare sau al unei alte cereri privind executarea silită în sensul art. 712 alin. (1) NCPC. În aceste cazuri nu este vorba, dacă s-ar admite cererea de suspendare, de hotărâri susceptibile de o executare silită în sensul art. 678. La fel de important de observat este că, în economia acelor dispoziții legale, depunerea cauțiunii reprezintă o condiție prealabilă necesară în vederea soluționării cererii de suspendare a executării, iar nu o condiție ulterioară de eficacitate a unei hotărâri de suspendare deja pronunțate.

Un exemplu doar aparent prin care s-ar putea concretiza art. 678 ar fi cel identificat în materia măsurilor asigurătorii. Astfel, potrivit art. 954 alin. (2) NCPC, instanța învestită cu o procedură prin care i se cere înființarea unei măsuri asigurătorii are, în anumite cazuri, a fixa cuantumul cauțiunii și termenul înăuntrul căruia urmează să fie depusă aceasta atunci când admite cererea având obiectul anterior menționat. Dispoziția acestui text, și anume art. 954 alin. (2), trebuie raportată la art. 953, în care legiuitorul arată cazurile în care instanța este obligată să fixeze în sarcina creditorului petent o cauțiune, delimitându-le de situațiile în care obligarea la plata unei cauțiuni reprezintă o opțiune a instanței întemeiată pe dreptul ei de apreciere. Indiferent dacă fixarea cauțiunii reprezintă o aplicare a unei dispoziții legale imperative sau a dreptului de apreciere a instanței, în sensul că o asemenea cauțiune este necesară, instanța fixează un termen maximal în cadrul căruia cauțiunea

urmează a fi achitată. În practică sunt frecvente termenele de trei zile, cinci zile, șapte zile pe care instanțele le acordă în acest sens, interesul creditorului fiind acela de a depune cauțiunea cât mai repede. Acest interes este determinat de dispozițiile art. 956 NCPC, potrivit cărora nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Desființarea de drept este însă, în același timp, una supusă constatării printr-o încheiere definitivă dată fără citarea părților. Dispozițiile art. 954 și urm. din materia măsurilor asigurătorii, art. 954 aplicându-se în mod corespunzător și popririi asigurătorii, sunt însă, așa cum menționam anterior, o aparentă aplicație a dispozițiilor art. 678. În realitate, chiar dacă executorul judecătoresc, prin atribuțiile conferite de Legea nr. 188/2000, respectiv de dispozițiile Noului Cod de procedură civilă, poate fi învestit, pe de o parte, cu instrumentarea unor proceduri de executare silită și, pe de altă parte, cu punerea în aplicare a măsurilor asigurătorii, acestea din urmă nu au natura unor proceduri execuționale.

Prin urmare, pornind de la premisa că art. 678 are în vedere o situație în care s-a pronunțat o hotărâre susceptibilă de o procedură de executare silită, hotărâre care însă, față de executarea provizorie, implică să se depună o cauțiune, dispozițiile din materia măsurilor asigurătorii nu sunt incidente, deoarece, chiar dacă, din punctul de vedere al cerințelor și normelor ce-i oferă conținutul, sunt întemeiate pe o dispoziție de trimitere la materia executării silite, nu au natura unei proceduri de executare silită.

3. În aceste condiții, printre puținele exemple care pot fi date pentru ilustrarea art. 678 se numără cazurile în care, potrivit legii, instanța poate încuviința executarea provizorie a hotărârilor judecătorești. Într-adevăr, potrivit art. 449, dedicat executării provizorii judecătorești, instanța poate încuviința o asemenea executare în ceea ce privește hotărârile privitoare la bunuri ori de câte ori va considera că măsura este necesară în raport cu temeinicia vădită a drepturilor ori cu starea de insolvabilitate a debitorului, precum și atunci când ar aprecia că neluarea de îndată a acestei măsuri este vădit prejudiciabilă pentru creditor. Teza finală a alin. (1) menționează că instanța îl poate obliga pe creditor la plata unei cauțiuni în condițiile art. 719 alin. (2) și (3) NCPC. Această trimitere este relevantă pentru stabilirea cuantumului cauțiunii după natura pricinii și după cum obiectul ei este evaluabil sau, dimpotrivă, neevaluabil în bani.

Astfel, apreciem că, în cazul cererilor întemeiate pe dispozițiile art. 449, instanța are posibilitatea, garantată prin textul din materia executării silite examinat aici, și anume art. 678, de a pronunța mai întâi hotărârea favorabilă creditorului și, prin această hotărâre, de a-i impune obligația de a depune cauțiunea în cuantumul care, prin efectul trimiterii la art. 719 alin. (2) sau, după caz, alin. (3) NCPC, poate fi stabilit de instanță.

În acest context sunt de evidențiat și dispozițiile art. 726 NCPC, care stabilesc că, în materia întoarcerii executării, hotărârea de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare poate fi dată cu executare provizorie, textul făcând trimitere la art. 449 NCPC, ce urmează a se aplica în mod corespunzător.

4. Este de observat că, de cele mai multe ori, ca și în exemplul oferit în materia măsurilor asigurătorii, instanțele, dacă vor uza de posibilitatea de a-l obliga pe creditor la plata unei cauțiuni, nu vor fixa în sarcina acestuia un termen prea mare. Prezumția de urgență care stă

la baza admiterii cererii ar face neavenită acordarea unui răgaz prea mare pentru depunerea cauțiunii. Prin urmare, se va putea întâmpla ca, de cele mai multe ori, la scurtă perioadă după redactarea și comunicarea hotărârii prin care s-a admis cererea de executare provizorie judecătorească, creditorul să se și conformeze cerinței de a depune cauțiunea.

5. Valorificând același argument al plasării dispoziției legale în contextul diferitelor secvențe ale executării silite – în concret, art. 678 fiind și el parte integrantă a secțiunii dedicate efectuării executării silite –, s-ar putea aprecia, cu titlu de principiu, că cerința cauțiunii depuse pe temeiul unei hotărâri judecătorești cu executare provizorie trebuie îndeplinită cel mai târziu înaintea efectuării actului de executare, nefiind, prin urmare, o condiție ce trebuie verificată la momentul încuviințării executării silite.

Cu toate acestea, dincolo de situarea topografică a textului, având în vedere rațiunea reglementării, apreciem că judecătorul trebuie să verifice dacă creditorul a făcut dovada plății cauțiunii anterior soluționării cererii de încuviințare a executării silite, neachitarea acesteia constituind impediment la executare, cu consecința respingerii cererii, în condițiile art. 666 alin. (5) pct. 7 NCPC.

Dacă s-ar îmbrățișa opinia contrară în sensul că nedepunerea cauțiunii în termenul stabilit de instanța care a admis cererea privind executarea provizorie judecătorească nu constituie impediment la declanșarea executării silite, ci doar îl împiedică pe creditor să pretindă executorului începerea efectivă a executării silite prin acte de indisponibilizare concretă a bunurilor ori veniturilor urmăribile ale debitorului ori prin acte de punere în posesie, după caz, în legătură cu bunurile mobile ori imobile care se află în posesia nelegitimă a debitorului, s-ar ridica întrebarea vizând sancțiunea incidentă.

Sub acest din urmă aspect, apreciem că nu sunt aplicabile nici prevederile din materia suspendării executării și nici cele privind încetarea executării silite.

Prin urmare, depunerea cauțiunii reprezentând o condiție pentru executarea hotărârii, apreciem că îndeplinirea acesteia trebuie să fie verificată de judecător cu prilejul soluționării cererii de încuviințare a executării silite.

6. Sancțiunea nerespectării art. 678 constă în anularea executării, potrivit art. 686 NCPC.

Art. 679. Constatarea actelor de executare

(1) Dacă din lege nu rezultă contrariul, pentru toate actele de executare efectuate în cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să încheie procese-verbale care vor cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea și sediul organului de executare;

b) numele și calitatea celui care încheie procesul-verbal;

c) data întocmirii procesului-verbal și numărul dosarului de executare;

d) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează actul de executare;

e) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul debitorului și creditorului;

f) locul, data și ora efectuării actului de executare;

g) măsurile luate de executor sau constatările acestuia;

h) consemnarea explicațiilor, opozițiilor și obiecțiunilor participanților la executare;

i) alte mențiuni cerute de lege sau considerate de executor ca fiind necesare;

j) menționarea, când este cazul, a lipsei creditorului sau debitorului ori a refuzului sau a împiedicării de a semna procesul-verbal;

k) menționarea numărului de exemplare în care s-a întocmit procesul-verbal, precum și a persoanelor cărora li s-a înmânat acesta;

l) semnătura executorului, precum și, când este cazul, a altor persoane interesate în executare sau care asistă la efectuarea actului de executare;

m) ștampila executorului judecătoresc.

(2) Mențiunile de la alin. (1) lit. a)-g), l) și m) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

Bibliografie

I. Gârbuleț, *Procesele-verbale emise de către executorul judecătoresc în materia executării silite*, în RRES nr. 1/2014, pp. 11-73; *idem*, *Actele executorului judecătoresc*, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *idem*, *Asemănările și deosebirile dintre încheierile și procesele-verbale emise de executorul judecătoresc*, în RRES nr. 4/2014, pp. 17-26.

Comentariu

1. Acest articol este dedicat proceselor-verbale ca acte care sunt emise de executorul judecătoresc în cursul executării silite.

Am analizat mai sus, în locul dedicat art. 657 NCPC, un alt tip de act emis de executorul judecătoresc în cursul procedurii execuționale, și anume încheierea, constatându-se astfel că există diferențe din punctul de vedere al sferei de aplicare, al conținutului și al efectelor pe care cele două tipuri de acte le produc, ceea ce justifică din plin analiza în parte făcută și sub art. 657 NCPC.

2. În primul rând, din punctul de vedere al *sferei de aplicare*, specifică încheierii emise de executorul judecătoresc este determinarea prin lege a cazurilor în care executorul emite încheieri. În alți termeni, executorul nu poate emite încheieri ori de câte ori ar aprecia acesta ca fiind necesară emiterea unui astfel de act.

Dimpotrivă, domeniul de aplicare a proceselor-verbale emise de organul de executare silită în procedura execuțională este determinat de un criteriu-regulă, și anume este vorba despre toate actele de executare efectuate în cursul executării. Această regulă comportă o excepție, și anume aceea a situațiilor în care din lege ar rezulta că pentru emiterea unui act de executare nu este necesară întocmirea de către executor a unui proces-verbal.

Trebuie precizat, de asemenea, că nu toate actele și demersurile pe care executorul judecătoresc le face în cursul executării silite au natura unor acte de executare silită. Dincolo de reproșul care se poate face noii reglementări că, aidoma reglementării anterioare, nu a dorit să riște, procedând la o listă a actelor de executare silită, acest reproș ține loc și de constatare. Prin urmare, trebuie analizat de la caz la caz care dintre actele pe care le face executorul judecătoresc sunt acte cu adevărat de executare silită. Emiterea unor adrese prin care se solicită relații și informații de la autorități, persoane fizice sau juridice, instituții de credit etc., relații necesare în cursul executării silite, nu reprezintă, neîndoielnic, acte de executare.

Totodată, trebuie adăugate cazurile în care din lege rezultă faptul că nu este necesară emiterea unui asemenea proces-verbal. Un exemplu clasic în acest sens îl poate reprezenta poprirea, mai exact adresa de înființare a popririi, care, neîndoielnic, este un act de executare,

însă rezultă din reglementarea art. 783 NCPC că nu implică emiterea unui proces-verbal, fiind suficient ca executorul judecătoresc să emită actul de executare constând în adresa de înființare a popririi, pe care o comunică terțului poprit, debitorul fiind înștiințat, la rândul său, despre efectuarea acestui act de executare.

3. În ceea ce privește *conținutul* procesului-verbal, raportat la conținutul încheierilor executorului judecătoresc, se observă că mențiunile pe care procesul-verbal trebuie să le cuprindă sunt mai numeroase decât cele ale încheierii.

Cu titlu de comparație, pentru a sublinia numai elementele suplimentar cerute pentru procesul-verbal față de încheiere, se observă că, potrivit art. 679 alin. (1) lit. f), reprezintă un element de conținut al procesului-verbal ora efectuării actului de executare pe care procesul-verbal îl evocă. Totodată, consemnarea explicațiilor, opozițiilor și obiecțiunilor participanților la executarea silită reprezintă, în acord cu art. 679 alin. (1) lit. h), un element de conținut obligatoriu al procesului-verbal. Desigur, nimic nu se opune ca o asemenea mențiune să fie făcută și în cadrul unei încheieri emise de executor, cu observația că de cele mai multe ori procesele-verbale se întocmesc în legătură cu actele de executare și în prezența a cel puțin uneia dintre părțile actului execuțional. Prin urmare, această mențiune suplimentară pe care procesul-verbal o are în raport cu încheierea pe care o emite executorul judecătoresc își are logica în circumstanțele concrete în care procesul-verbal este emis. În mod corespunzător, la lit. i) și j) de la alin. (1) al art. 679 se face referire la includerea în procesul-verbal a oricăror mențiuni cerute de lege sau considerate de executor ca fiind necesare, precum și a mențiunii legate de lipsa creditorului sau a debitorului ori de refuzul sau împiedicarea de a semna procesul-verbal.

Totodată, este prevăzut că procesul-verbal trebuie să cuprindă numărul de exemplare în care a fost întocmit, precum și persoanele cărora li s-a înmânat acesta.

Totodată, din cauza aceleiași diferențe de specific dintre contextul în care se emite procesul-verbal și contextul în care se întocmește încheierea, se explică de ce procesul-verbal de multe ori este semnat nu numai de executorul judecătoresc, ci și de alte persoane interesate în executare, pe când încheierea emisă de executor, chiar dacă este emisă în prezența părților, în general, poartă doar semnătura acestuia.

4. În ceea ce privește *consecințele* și *efectele juridice* pe care procesele-verbale le produc, se constată că sancțiunea nulității, ca nulitate expresă, este prevăzută, potrivit alin. (2) al textului, pentru toate mențiunile descrise de lege ca mențiuni ale procesului-verbal emis de executorul judecătoresc, cu excepția aspectelor legate de consemnarea explicațiilor, opozițiilor și obiecțiunilor participanților la executare, a altor mențiuni care ar fi fost cerute de lege sau pe care executorul le-ar fi putut considera ca fiind necesare, însă nu le-a precizat, precum și de lipsa creditorului, a debitorului sau refuzul ori împiedicarea de a semna procesul-verbal. De asemenea, lipsa mențiunii numărului de exemplare, precum și a persoanelor cărora procesul-verbal li s-a înmânat nu este sancționată de lege cu o nulitate expresă, partea interesată, în acord cu dispozițiile art. 175 alin. (1), putând face dovada unui prejudiciu, a unei vătămări suferite ca urmare a neînmânării procesului-verbal sau a lipsei menționării numărului de exemplare.

5. Indiferent că suntem în prezența unei nulități expres prevăzute ori virtuale, aceasta este condiționată de dovedirea producerii unei vătămări, singura diferență regăsind-o pe tărâmul

probațiunii, în sensul că, în ipoteza nulității exprese, sarcina probei revine părții care are interes în păstrarea actului contestat.

6. Din punctul de vedere al consecințelor procesului-verbal emis de executor, menționăm că acesta este susceptibil de a fi contestat, în termen de 15 zile, potrivit distincțiilor prevăzute la art. 715 NCPC, pe calea contestației la executare.

7. Interesantă este situația în care executorul judecătoresc emite un proces-verbal, pentru un act care, potrivit legii, necesită emiterea unei încheieri. Apreciem că, în măsura în care respectivul act, în mod eronat intitulat „proces-verbal", cuprinde toate elementele prevăzute de art. 657 NCPC, va fi socotit ca fiind valabil drept încheiere, calificarea corectă urmând a fi dată nu după denumirea actului, ci după conținutul acestuia.

8. De asemenea, trebuie observat că, așa cum unele încheieri, în cazurile prevăzute de lege, reprezintă titluri executorii, acesta poate fi și cazul proceselor-verbale emise de executorul judecătoresc. În acest sens, s-a păstrat o aplicație din vechiul Cod de procedură civilă și pentru materia urmăririi silite imobiliare. Avem în vedere art. 851 alin. (3) NCPC, care îi recunoaște procesului-verbal de licitație natura de titlu executoriu în privința sumelor datorate de adjudecatarul care nu s-a conformat cerinței de depunere în termenul de 30 de zile de la data licitației a diferenței de preț dintre prețul de adjudecare și garanția depusă în vederea participării la licitație.

Tot astfel, potrivit art. 890 NCPC, procesul-verbal privind îndeplinirea executării obligațiilor prevăzute în materia executării silite directe va cuprinde și cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul, procesul-verbal constituind titlu executoriu.

Art. 680. Accesul la bunurile debitorului

(1) În vederea executării unei hotărâri judecătorești, executorul judecătoresc poate intra în încăperile ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și în orice alte locuri, cu consimțământul acesteia, iar în caz de refuz, cu concursul forței publice.

(2) În cazul altor titluri executorii decât hotărârile judecătorești, la cererea creditorului sau a executorului judecătoresc, depusă odată cu cererea de încuviințare a executării silite ori pe cale separată, instanța competentă va autoriza intrarea în locurile menționate la alin. (1). Instanța se pronunță, de urgență, în camera de consiliu, cu citarea terțului care deține bunul, prin încheiere executorie care nu este supusă niciunei căi de atac.

Comentariu

1. Textul reglementează accesul la bunurile debitorului, dacă este să evocăm denumirea marginală a acestui text.

Atât art. 680, cât și următorul, art. 681, dedicat identificării bunurilor urmăribile, sunt plasate în partea generală a executării silite, dar pot fi acreditate ca reglementând în mod prioritar o specie a executării silite, și anume urmărirea silită asupra bunurilor mobile corporale.

2. În ceea ce privește alin. (1), textul permite executorului, în scopul aducerii la îndeplinire a unei hotărâri judecătorești, să pătrundă în încăperi care reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și în orice alte locuri cu consimțământul acesteia, iar, în cazul în care acest consimțământ nu există, se poate uza de forța publică.

Temeiul acestui text trebuie surprins într-o dispoziţie din legea fundamentală, mai exact art. 27 alin. (1) din Constituţia României din anul 2003, potrivit căreia domiciliul şi reşedinţa sunt inviolabile, ceea ce înseamnă, în concretizarea dată acestui principiu de cea de-a doua teză a primului alineat al textului constituţional, că pătrunderea sau rămânerea în domiciliul ori în reşedinţa unei persoane fără învoirea acesteia nu este permisă. Una dintre excepţiile în care pătrunderea, respectiv rămânerea în domiciliul sau, după caz, reşedinţa unei persoane este permisă chiar în lipsa consimţământului acesteia din urmă este dată de cazul evocat la lit. a) a alin. (2) al art. 27, şi anume executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătoreşti. În cazul de faţă interesează, evident, ipoteza punerii în executare a unei hotărâri judecătoreşti.

3. Alin. (1) are în vedere împrejurarea că punerea în executare se face în legătură cu o hotărâre judecătorească.

4. O problemă importantă pentru determinarea condiţiilor de aplicare a textului ţine şi de sublinierea a ceea ce se înţelege prin noţiunea de „persoană". În ceea ce ne priveşte, apreciem că textul nu îl vizează, ca persoană, pe debitor, ci pe o terţă persoană, chiar dacă denumirea marginală se referă la „accesul la bunurile debitorului", denumire care, aşa cum am menţionat deja, evocă specia urmăririi silite mobiliare sau, uneori, chiar a urmăririi silite imobiliare în cazul în care descrierea imobilului făcută cu ocazia evaluării acestuia de către expert la locul situării imobilului implică un acces la bunul imobil proprietatea debitorului urmărit.

5. În condiţiile alin. (2) al textului, decizia executorului judecătoresc, la stăruinţa creditorului de a pătrunde în încăperi pentru a avea acces la bunurile debitorului, este una condiţionată de consimţământul debitorului, iar în cazul în care acest consimţământ nu este dat, se impune o autorizare de intrare în spaţiu dată de instanţa de executare.

Din punct de vedere procedural, această cerere de autorizare a pătrunderii în locul în care se află bunurile debitorului este o cerere care poate fi depusă la instanţa de executare fie odată cu cererea de încuviinţare a executării silite, fie pe cale separată.

6. Cu privire la soluţionarea cererii de autorizare a pătrunderii în spaţiu, instanţa de executare urmează a face verificări sub aspectul probatoriului pe care o asemenea cerere îl presupune.

În situaţia în care pătrunderile urmează a se face în domiciliul, reşedinţa, sediul sau punctul de lucru, nu se ridică dificultăţi, întrucât toate aceste situaţii pot fi justificate prin înscrisuri. De exemplu, în legătură cu domiciliul sau reşedinţa persoanei fizice, relaţii în acest sens pot fi obţinute de la autorităţile competente, precum Institutul Naţional pentru Evidenţa Populaţiei. De asemenea, registrul comerţului sau registrul persoanelor juridice pot fi accesate de executorul judecătoresc în vederea obţinerii datelor legate de calificarea unui anumit spaţiu în care se solicită pătrunderea ca fiind sediul sau punctul de lucru al unei persoane juridice cu scop lucrativ, cum este cazul societăţilor, sau, dimpotrivă, fără scop lucrativ, cum este cazul asociaţiilor şi fundaţiilor.

Dificultatea persistă în legătură cu solicitarea de pătrundere în locuri care nu corespund unor elemente de identificare a persoanei fizice, respectiv a persoanei juridice. Textele legale, ca şi cele din vechiul Cod de procedură civilă, nu lasă loc niciunui dubiu cu privire la dreptul de a se solicita pătrunderea în orice alte locuri, menţiune care este explicită în alin. (1) şi

care trebuie valorificată și pentru sfera de aplicare a alin. (2), și anume ipotezele în care titlul executoriu este altul decât o hotărâre judecătorească.

Cu privire la aceste încăperi care nu sunt legate de atributele de identificare a subiectului de drept persoană fizică sau persoană juridică, se ridică problema de a ști dacă trebuie făcute anumite dovezi. Opinăm că, față de împrejurarea că nu sunt în discuție atribute de identificare a persoanei fizice sau juridice, o asemenea probă nu este compatibilă cu procedura autorizării pătrunderii în spațiu. Prin urmare, instanța de executare, soluționând cererea de autorizare a pătrunderii în spațiu, trebuie să dea o autorizare în alb, adică privind orice loc în care s-ar putea afla bunuri ale debitorului.

7. Din punctul de vedere al procedurii de soluționare, alin. (2) teza finală arată că instanța se pronunță, de urgență, în camera de consiliu, cu citarea terțului care deține bunul, prin încheiere executorie, care nu este supusă niciunei căi de atac.

Se observă că, sub acest aspect, Noul Cod de procedură civilă introduce o dificultate suplimentară în raport cu vechiul Cod prin aceea că este citat terțul care deține bunuri. Opinăm că această chestiune se pune doar în legătură cu urmărirea silită a bunurilor mobile și doar atunci când terțul care deține bunul are un titlu de ședere în încăperea cu privire la care se solicită autorizarea pătrunderii.

8. Încheierea este executorie în sensul că este susceptibilă de executare silită.

9. Cerința citării terțului însă, ca formalitate prealabilă judecării în camera de consiliu, este una care poate conduce la complicații în desfășurarea procedurii. Astfel, din modul de redactare a textului, se concluzionează că nici debitorul și nici creditorul nu participă la această procedură, de vreme ce numai în privința terțului legiuitorul a reglementat citarea acestuia.

Această procedură este de natură să producă un disconfort pentru creditor, întrucât, față de eventualele susțineri ale terțului prin care se încearcă blocarea accesului creditorului, nu ar avea posibilitatea să se apere altfel decât prin motivarea făcută de executorul judecătoresc în chiar cererea de autorizare a pătrunderii în spațiu.

Jurisprudență

1. Din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 373 alin. 2 C. pr. civ. raportat la art. 373[1] C. pr. civ. rezultă că determinarea competenței materiale a „instanței de executare" se realizează la momentul încuviințării executării silite, astfel că instanța determinată la acest moment temporal va soluționa toate incidentele de executare ivite în cursul executării silite, ce a fost încuviințată, câtă vreme nu există o prevedere specială derogatorie. În consecință, instanța care a realizat încuviințarea executării silite, fiind „instanța de executare" în accepțiunea art. 373 alin. 2 C. pr. civ., aceasta va soluționa inclusiv cererea de autorizare a pătrunderii în încăpere, chiar dacă o asemenea pătrundere urmează a se realiza în raza teritorială a altor instanțe judecătorești. O asemenea interpretare este justificată de optica legiuitorului de a atribui în competența instanței de executare toate incidentele ivite în cursul executării silite respective *(Trib. Argeș, s. civ., dec. civ. nr. 199 din 14 iunie 2013, în RRES nr. 2/2013, pp. 162-164).*

2. Autorizarea intrării în încăperile debitorului, în cazul unui titlu executoriu care nu este reprezentat de o hotărâre judecătorească, se emite de către instanță în măsura în care imobilul („încăperea") se află în posesia/detenția unui terț, altă persoană decât debitorul, potrivit procedurii prevăzute de art. 679 alin. (2) NCPC (art. 680 – n.n., E.O.), cu citarea terțului.

În cazul în care bunul se află chiar în posesia debitorului, este discutabilă necesitatea aplicării dispoziţiilor art. 679 alin. (2) NCPC (art. 680 – n.n., E.O.), în condiţiile în care executorul judecătoresc are posibilitatea de a intra în imobilele („încăperile") debitorului chiar în virtutea încheierii de executare silită, din moment ce aceasta îi permite manifestări mult mai energice, cum ar fi vânzarea la licitaţie publică a imobilului, chiar în lipsa acordului debitorului *(Jud. sector 4 Bucureşti, încheierea din 2 decembrie 2014, în RRES nr. 4/2014, pp. 123-127).*

Art. 681. Identificarea bunurilor urmăribile

(1) Executorul judecătoresc are dreptul să identifice bunurile urmăribile ale debitorului şi, la locul unde ele se găsesc, să îndeplinească asupra lor acte de executare, în prezenţa debitorului sau a unuia dintre membrii majori ai familiei sale ori a unei alte persoane majore care se află în acel loc, iar în lipsa acestora, în prezenţa unui agent al forţei publice sau, în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege, a 2 martori asistenţi.

(2) Identificarea bunurilor urmăribile şi efectuarea actelor de executare la domiciliul sau la sediul altei persoane decât cel al debitorului se pot face, în lipsa acordului persoanei respective, numai cu autorizarea prealabilă a instanţei de executare, dată potrivit art. 680 alin. (2).

Comentariu

1. Textul este nu doar prin denumirea sa marginală, ci, cu adevărat, prin conţinutul său dedicat speciei urmăririi silite asupra bunurilor mobile corporale. Ambele alineate ale acestui text fac referire la bunuri urmăribile care se află într-un anumit loc, ceea ce nu lasă niciun semn de îndoială asupra naturii formei de executare.

2. În esenţă, alin. (1), vorbind despre dreptul executorului de a identifica şi, mai ales, de a îndeplini acte de executare asupra bunurilor urmăribile ale debitorului, face referire, chiar dacă implicită, şi la instituţia sechestrului, reglementată de art. 732 şi urm. NCPC.

3. Din interpretarea corelată a celor două alineate ale art. 681 rezultă că, dacă este vorba de o aplicare a sechestrului la bunuri care se află la domiciliul sau sediul debitorului, bunuri care aparţin acestuia, nu ar fi necesară o autorizare prealabilă a instanţei de executare în vederea efectuării unor asemenea acte.

De altfel, aşa cum dispune cel de-al doilea alineat al aceluiaşi articol, dacă actele de executare şi identificarea se fac într-un spaţiu care reprezintă domiciliul sau sediul unei alte persoane decât debitorul, atunci este necesar acordul terţului respectiv, iar autorizarea instanţei de executare se dă prin aplicarea corespunzătoare a art. 680 alin. (2) NCPC.

Prin urmare, încercând o interpretare sistematică a celor două articole, art. 680 şi art. 681, se poate ajunge la concluzia că, atunci când este vorba de acte de executare care se fac la domiciliul sau, după caz, sediul unei alte persoane decât al debitorului, devine irelevantă natura titlului executoriu. Inclusiv în cazul în care titlul executoriu este o hotărâre judecătorească este necesară autorizarea instanţei de executare, având în vedere că alin. (2) nu distinge asupra acestui aspect. În acest caz, aplicarea corespunzătoare a art. 680 alin. (2) înseamnă citarea terţului şi pronunţarea unei încheieri executorii în urma unei judecăţi în camera de consiliu, încheierea nefiind, de asemenea, supusă vreunei căi de atac.

4. Este, de asemenea, de observat că dispozițiile alin. (2) fac referire la o autorizare prealabilă pe care instanța de executare o dă nu în legătură cu pătrunderea în spațiu ca atare, ci în vederea identificării și efectuării actelor de executare. În opinia noastră însă, această cerință a încuviințării instanței este una care acoperă sau are în vedere inclusiv pătrunderea ca atare în spațiu, nefiind de imaginat exigența de a formula două cereri distincte, fie și concomitent, cu atât mai puțin succesiv, una privind autorizarea pătrunderii în spațiul care este domiciliul sau sediul terțului și o altă cerere privitoare la autorizarea instanței de executare de a permite, la acel domiciliu sau, după caz, sediu al terțului, identificarea bunurilor urmăribile aflate în proprietatea debitorului și efectuarea actelor de executare asupra acestor bunuri.

5. Textul dă naștere la o serie de dificultăți legate de eficacitatea procedurii sechestrului atunci când bunurile aflate în proprietatea debitorului sunt situate la domiciliul sau sediul terțului.

Astfel, în cazul unui debitor interesat să se sustragă de la executare în privința bunurilor sale mobile corporale, este suficientă deplasarea acestor bunuri la domiciliul sau sediul unei alte persoane, deoarece o pătrundere în spațiul respectiv nu s-ar putea face decât cu autorizarea prealabilă a instanței de executare, dată cu citarea terțului în discuție. În consecință, față de natura esențialmente mișcătoare a bunurilor mobile corporale, un debitor ar putea, în funcție de împrejurări, să deplaseze succesiv bunuri la domiciliul sau sediul unor alte persoane, făcând obligatorie de fiecare dată obținerea unei autorizări din partea instanței de executare, căci, în raport cu dispoziția alin. (2), o autorizare dată în alb pentru efectuarea acestor acte de executare cu privire la orice spațiu care ar putea reprezenta domiciliul sau sediul unei alte persoane este de neconceput.

6. Trimiterea făcută de alin. (2) la dispozițiile art. 680 alin. (2), trimitere care trebuie interpretată în sensul că acoperă inclusiv exigența citării terțului, exclude o interpretare generalizatoare a sferei de aplicare a procedurii în sensul de a aprecia că se poate solicita o singură dată, generic, autorizarea instanței de executare în temeiul alin. (2), pentru orice fel de încăpere care ar putea fi relevată ulterior ca domiciliu sau sediu al terțului.

Art. 682. Măsuri în cazul opunerii la executare

(1) În cazul în care executorul judecătoresc întâmpină opunere la efectuarea unui act de executare, la cererea acestuia, făcută în condițiile art. 659 alin. (2), organele de poliție, jandarmerie și alți agenți ai forței publice sunt obligați să asigure îndeplinirea efectivă a activității de executare silită, inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării a debitorului sau a oricărei alte persoane.

(2) Dacă opunerea la executare întrunește elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc încheie un proces-verbal, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanța de executare. Sesizarea parchetului nu împiedică continuarea executării silite.

Comentariu

1. Deși textul este plasat în partea generală a executării silite, el este pe deplin aplicabil pentru acele proceduri de executare care implică deplasarea executorului judecătoresc la

locul efectuării actelor de urmărire. Prin urmare, art. 682 constituie cadrul general pentru diferitele măsuri ce pot fi dispuse pe parcursul procedurilor execuţionale în cazul în care executorul judecătoresc întâmpină opunere la executare.

Aşadar, acest text trebuie corelat cu alte dispoziţii din Codul de procedură civilă, unele plasate în partea generală, aşa cum este cazul art. 659 NCPC, analizat mai sus, altele aflate în partea specială a executării silite, precum: art. 734 NCPC, situat în materia aplicării sechestrului, art. 898 alin. (1) NCPC, text aplicabil predării silite imobiliare, şi, totodată, în cazul obligaţiilor de a face, dispoziţiile art. 908 NCPC, precum şi ale art. 911 alin. (3) NCPC.

2. Textul reafirmă rolul decisiv pe care îl are executorul judecătoresc în instrumentarea actelor de executare, organele de poliţie, de jandarmerie şi alţi agenţi ai forţei publice fiind obligaţi să asigure îndeplinirea efectivă a activităţii de executare silită.

3. Este de observat că legiuitorul pune un accent special pe îndepărtarea, dacă este cazul, de la locul executării silite atât a debitorului, cât şi a oricărei alte persoane care întâmpină opunere la executare. Desigur însă că această măsură dispusă de executor şi pusă în aplicare de agenţii forţei publice implică respectarea cadrului de legalitate.

Spre exemplu, măsura îndepărtării de la locul executării atât a debitorului, cât şi a oricărei alte persoane trebuie corelată cu exigenţa prevăzută la art. 898 alin. (1) NCPC în sensul că, în cazul predării silite imobiliare, este de datoria executorului să asigure, cu sprijinul agenţilor forţei publice, îndepărtarea din imobil nu numai a debitorului, dacă acesta refuză să îl părăsească de bunăvoie, dar şi a acelor persoane care ocupă imobilul fie în fapt, fie în temeiul unui titlu care nu este însă opozabil creditorului titular al punerii în posesie.

Soluţia de tip excepţional a îndepărtării debitorului de la locul executării silite este una care poate fi aplicată cu o anumită limitare specifică şi în cazul urmăririi silite asupra bunurilor mobile corporale. Este de observat în acest sens art. 734 alin. (3) NCPC, care dă puterea executorului să ceară concursul forţei publice pentru a înlătura împotrivirea la sechestru fără a distinge după cum această împotrivire vine de la debitorul însuşi, care poate fi chiar proprietarul imobilului în care s-a pătruns în vederea punerii în aplicare a măsurii sechestrului, sau de la o terţă persoană.

4. Sub aspect procedural, alin. (1) al textului face trimitere la art. 659 alin. (2) NCPC, potrivit căruia executorul judecătoresc se va adresa autorităţii competente pentru a asigura concursul forţei publice, prin adresarea unei cereri.

5. Alin. (2) are specificul de a face o punte între legislaţia executării silite, pe de o parte, şi dispoziţiile Codului penal, pe de altă parte. Astfel, acest articol permite sau chiar obligă executorul judecătoresc, atunci când se confruntă cu o opunere la executare care întruneşte elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, să consemneze acest tip de opunere în procesul-verbal pe care urmează să îl trimită de îndată parchetului de pe lângă instanţa de executare.

6. Într-o formă oarecum inutilă, dar oportună pentru a sublinia că executarea silită trebuie să continue în ciuda oricăror impedimente, se subliniază în teza finală a alin. (2) că sesizarea parchetului de către executorul judecătoresc nu împiedică sub nicio formă continuarea executării silite.

7. Alin. (2) face trimitere la acele dispoziții ale Codului penal care incriminează nerespectarea hotărârii judecătorești, fiind de observat că Noul Cod penal lărgește modalitățile în care o asemenea infracțiune poate fi săvârșită.

Este de observat că această posibilitate a executorului judecătoresc de a declanșa proceduri incipiente în procesul penal este evocată și în partea specială a executării silite, așa cum se întâmplă în cazul reocupării imobilului, și anume art. 902 alin. (3) NCPC, dar și în materia executării hotărârii judecătorești referitoare la minori, și anume art. 912 alin. (2) NCPC, acestui din urmă text fiindu-i alocată o denumire marginală sugestivă, „Opunerea la executare".

8. Se impune a fi menționat că, în cazul măsurilor care i se recunosc executorului ca prerogativă în cazul art. 682, urmează a se ține cont de principiul fundamental consfințit prin art. 659 alin. (3), în sensul în care responsabilitatea exclusivă pentru măsurile dispuse în cursul executării în scopul de a înlătura opunerile la executare revine executorului judecătoresc. Pentru acest motiv, agenții forței publice nu pot refuza punerea în aplicare a acestor măsuri, neavând calitatea de a invoca impedimente la executare neconstatate de executorul judecătoresc.

Art. 683. Locul executării

Executarea silită se efectuează, după caz, la locul unde debitorul realizează venituri sau la locul unde se găsesc alte venituri ori bunuri ale sale supuse urmăririi, dacă legea nu dispune altfel.

Comentariu

1. Potrivit textului analizat, executarea silită se efectuează, după caz, la locul unde debitorul realizează venituri sau la locul unde se găsesc alte venituri ori bunuri ale sale supuse urmăririi, dacă legea nu dispune altfel.

2. Textul vorbește explicit de venituri și de bunuri supuse urmăririi silite, ceea ce îl exclude de la aplicare în cazul executării silite directe.

3. În esență, precizarea pe care o aduce art. 683 vine în completarea art. 652 alin. (1) lit. a), care fixează competența teritorială a executorului judecătoresc prin raportare la curtea de apel unde se află imobilul supus urmăririi. Această dispoziție în materie de competență, examinată în comentariul de sub art. 651, are în vedere atât urmărirea silită a bunurilor imobile, cât și urmărirea silită a fructelor prinse de rădăcini, precum și executarea silită directă imobiliară. Prin urmare, în ceea ce privește urmărirea imobiliară, precizarea de principiu de la art. 683 poate fi considerată una utilă, deși, în mod categoric, chiar în lipsa ei, textul anterior menționat – art. 652 alin. (1) lit. a) NCPC – era suficient de clar pentru a permite o aplicare corectă în consecință.

Dimpotrivă, în ceea ce privește bunurile mobile corporale, competența teritorială a executorului judecătoresc nu mai este, ca regulă, dependentă de locul situării acestor bunuri, ci de domiciliul sau, după caz, sediul debitorului proprietar al bunului supus urmăririi.

În acest context, trebuie surprinsă excepţia pe care o aduce art. 652 alin. (2) NCPC, care face să redevină relevant locul situării bunurilor atunci când există o pluralitate de bunuri mobile. În acest caz, dispoziţia de principiu privitoare la locul executării devine interesantă, pentru că în legătură cu acest loc al executării se fixează o competenţă teritorială în favoarea oricăruia dintre executorii judecătoreşti care funcţionează pe lângă una dintre curţile de apel în raza cărora se află bunurile urmăribile.

În privinţa locului executării obligaţiilor de a face şi de a nu face, acesta este unul care poate fi diferit de cel al domiciliului sau sediului debitorului, caz în care competenţa teritorială a executorului se analizează în raport cu criteriul locului executării. Însă art. 683, în sfera sa de aplicare, nu aduce această ipoteză, deoarece se referă prin excelenţă la urmărirea silită a bunurilor mobile.

4. În ceea ce priveşte referirea la venituri, legiuitorul are în vedere, în mod neîndoielnic, modalitatea popririi. Or, sub acest aspect, se poate aprecia că locul executării, gândit ca loc unde se află venitul, este, în definirea competenţei teritoriale alternative a executorului judecătoresc în materia popririi [art. 782 alin. (1) şi (2)], locul în care se află domiciliul sau, după caz, sediul terţului poprit.

5. Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, executorul judecătoresc era dependent, în fixarea competenţei sale teritoriale, de instanţa de executare, iar instanţa de executare, conform art. 373 alin. 2 C. pr. civ., era în toate cazurile, adică în toate formele şi speciile de executare silită, directă sau indirectă, instanţa în raza căreia urma să se facă executarea, dispoziţiile de principiu referitoare la locul executării fiind cu atât mai importante. Chiar şi aşa, se cuvine subliniat că în practica judiciară în materia executării silite, sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, s-a ajuns la apariţia unor conflicte negative de competenţă teritorială supuse regulatorului Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, cu consecinţa că Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a dat satisfacţie prezumţiei că bunurile şi veniturile debitorului se află, în principiu, la locul în care este situat domiciliul sau, după caz, sediul acestuia din urmă.

Art. 684. Timpul în care se efectuează executarea

(1) Niciun act de executare nu se va putea face înainte de ora 6,00 şi nici după ora 20,00.

(2) Executarea silită nu se va putea face la alte ore decât cele menţionate şi nici în zilele nelucrătoare, stabilite potrivit legii, în afară de cazul în care se dispune altfel prin chiar hotărârea judecătorească pusă în executare sau de cazurile urgente în care executarea poate fi încuviinţată de instanţa de executare, prin încheiere dată în condiţiile art. 680 alin. (2).

(3) Cu titlu de excepţie, executarea începută va putea continua în aceeaşi zi, dar nu mai târziu de ora 22,00, iar în zilele următoare, în condiţiile prevăzute la alin. (1).

Comentariu

1. După ce legiuitorul fixează locul executării, într-o anumită logică a ordinii de reglementare a problematicilor, sunt edictate dispoziţii cu privire la perioada de timp în care executarea poate fi efectuată. Mai exact, textul art. 684 are în vedere definirea duratei de timp în care procedurile execuţionale pot fi instrumentate prin raportare la ziua în care se efectuează actul de executare.

2. Regula rămâne aceeaşi cu cea prescrisă şi în textul vechiului Cod de procedură civilă, şi anume a limitei minime ca fiind ora 6,00 şi a limitei maxime ca fiind ora 20,00, limite care descriu intervalul de timp în care se poate efectua actul de executare silită.

3. Textul este plasat, desigur, în partea generală, iar alin. (1), în enunţarea regulii anterior arătate, nu face nicio distincţie în funcţie de forma de executare silită la care se apelează.

4. Dispoziţiile alin. (2) consacră excepţii de la regula limitelor orare şi, de asemenea, de la regula potrivit căreia executarea silită nu se poate efectua decât în zilele lucrătoare. Cele două excepţii general aplicabile, şi anume independent de forma de executare silită la care se recurge, sunt următoarele:

1) prima este reprezentată de situaţia în care hotărârea judecătorească ce constituie titlu executoriu evocă în cuprinsul său posibilitatea executării silite în zile nelucrătoare şi/sau la ore care nu se încadrează în intervalul descris la alin. (1);

2) a doua, care este o excepţie de speţă, priveşte cazurile urgente în care instanţa de executare poate încuviinţa executarea, de asemenea, în afara orelor menţionate în alin. (1) sau într-o zi nelucrătoare.

5. Cu privire la prima situaţie de excepţie, un caz frecvent în acest sens îl reprezintă hotărârile judecătoreşti pronunţate în cauzele cu minori. Într-adevăr, sunt frecvente hotărârile judecătoreşti în care i se recunoaşte unuia dintre părinţi dreptul de a avea contacte cu minorul pe durata weekendului sau a unora dintre weekendurile dintr-o lună. În aceste condiţii, când executarea, potrivit chiar titlului executoriu, este plasată într-o zi nelucrătoare, autorizarea instanţei de executare este inutilă, astfel încât, încuviinţându-se executarea silită în baza acestui titlu executoriu, executorul, la stăruinţa creditorului, va proceda la efectuarea actului de executare silită, bineînţeles, atunci când executarea obligaţiei nu a fost asigurată de bunăvoie de către părintele la care copilul locuieşte.

6. În schimb, cea de-a doua situaţie de excepţie este una de speţă, în care instanţa, faţă de urgenţa impusă de executarea silită, încuviinţează, mai rar, alte ore de executare, aflate în afara intervalelor reglementate la alin. (1) şi, mai frecvent, o executare chiar în zilele nelucrătoare.

Spre exemplu, hotărârile judecătoreşti pronunţate pe cale de ordonanţă preşedinţială, mai ales dintre cele care sunt pronunţate fără somaţie şi fără trecerea unui termen, în sensul art. 997 NCPC, pot constitui un exemplu relevant pentru autorizarea de către instanţa de executare a efectuării executării silite în zile nelucrătoare.

7. Din punctul de vedere al procedurii prin care instanţa de executare încuviinţează derogarea de la dispoziţiile alin. (1) şi, mai ales, de la regula executării efectuate în zile lucrătoare, procedura respectivă urmează, în mod corespunzător, exigenţele şi condiţiile prevăzute la art. 680 alin. (2) NCPC.

Prin urmare, instanţa se va pronunţa prin încheiere, în camera de consiliu. Încheierea este executorie şi nu este supusă niciunei căi de atac.

În ceea ce priveşte chestiunea citării, apreciem că aplicarea corespunzătoare a dispoziţiilor art. 680 alin. (2) NCPC exclude citarea, deoarece în cazul prevăzut la art. 684 alin. (2) nu se pune în mod specific problema unui terţ care ar deţine bunul, textul fiind de generală aplicare. Totodată, urgenţa reclamată de situaţia concretă din speţă, urgenţă care ar necesita derogarea de la regula executării efectuate exclusiv în zilele lucrătoare, ar fi compromisă

dacă instanța de executare, soluționând o asemenea cerere, l-ar cita, spre exemplu, pe debitor pentru a soluționa cererea cu care este învestită.

8. Elementul de noutate din punctul de vedere al dispozițiilor generale cu privire la timpul în care se efectuează executarea se află, în principal, la alin. (3). Astfel, legiuitorul permite unei executări care este începută într-o anumită zi și care nu se poate finaliza până la ora 20,00, așa cum impune regula de la alin. (1), să continue până la ora 22,00. Totodată, dacă nici până la ora 22,00 nu se pot efectua toate actele de executare, se permite executorului judecătoresc, la stăruința creditorului, să continue procedura de executare în zilele următoare, însă în acest din urmă caz continuarea se va face nu mai devreme de ora 6,00 a celei de-a doua zile a procedurii execuționale și nu mai târziu de ora 20,00.

9. Este de observat că alin. (3) este un text de deschidere generală, care nu este dependent de formele de executare silită. Acesta va putea fi aplicat deopotrivă și pentru procedura aplicării sechestrului asupra bunurilor mobile atunci când la domiciliul sau, după caz, sediul debitorului se află suficiente bunuri mobile cu privire la care operațiunea de identificare și de aplicare efectivă a sechestrului nu permite finalizarea procedurii până la ora 20,00.

10. Desigur, textul nu face niciun fel de circumstanțiere cu privire la condițiile în care ora 20,00 poate fi depășită cu încă două ore, ceea ce poate duce la concluzia că, în esență, Noul Cod de procedură civilă, interpretând corelat cele două alineate ale art. 684, permite *de plano* executarea silită între ora 6,00 și ora 22,00.

De asemenea, proceduri de tipul executării silite a obligațiilor de a face sau chiar de a nu face, atunci când este necesară distrugerea, în temeiul art. 905 NCPC, a ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației de a nu face, pot impune prelungirea orarului executării dincolo de ora 20,00, însă nu mai târziu de ora 22,00.

11. Din punct de vedere practic, reluarea procedurii de executare care nu s-a putut finaliza până la ora 22,00 a primei zile în care actele au fost efectuate implică dificultăți și poate oferi unui debitor de rea-credință posibilitatea sustragerii de la executare sau a diminuării randamentului executării.

În contextul acestei analize, este de observat că art. 898 alin. (4) NCPC permite continuarea procedurii de predare silită imobiliară după ora 20,00, precum și în zilele următoare, chiar dacă aceste zile sunt nelucrătoare. Dispozițiile art. 898 alin. (4) NCPC sunt dispoziții speciale, care se aplică exclusiv în materie de predare silită imobiliară, specificul derogării pe care o aduce legiuitorul în această materie fiind acela că nu mai există o limitare nici măcar legată de ora 22,00. De asemenea, este de observat că, independent de dispozițiile titlului executoriu și fără a fi necesară o încuviințare din partea instanței de executare în temeiul art. 684 alin. (2), procedura de executare va putea continua în ziua următoare, începând poate chiar de la miezul nopții, inclusiv în cazul în care acea zi ar fi zi nelucrătoare. De exemplu, o procedură începută într-o zi de vineri după ora 6,00 dimineața va putea continua în noaptea de vineri spre sâmbătă fără niciun fel de autorizare specială.

Soluția este una excepțională și, la prima vedere, excesivă față de debitor, însă este de observat că textul cere pentru această prelungire excepțională o condiție care, până la sfârșit, relevă o opunere la executare, comentariul urmând a se face sub art. 898 NCPC.

Art. 685. Executarea în lipsa părților

Actele de executare îndeplinite în lipsa părților, când prezența lor nu este expres cerută de lege, sunt valabile, dacă sunt făcute cu respectarea dispozițiilor legale.

Comentariu

1. Articolul supus analizei de față conține, în esență, soluția firească pentru o procedură de executare silită, deci o procedură care își propune să satisfacă un drept al creditorului independent de poziția debitorului evocat în titlul executoriu, arătând că actele de executare sunt valabile chiar dacă sunt îndeplinite în lipsa părților, ca principiu.

2. Acest articol vine să ajusteze într-o manieră logică formularea prea generoasă cuprinsă în art. 646 alin. (1) NCPC, formulare care, în partea sa de debut, atribuie deopotrivă creditorului și debitorului dreptul de a asista, fie personal, fie prin reprezentanți, la efectuarea tuturor actelor de executare.

Art. 685, la polul opus, statuează că lipsa creditorului și a debitorului la momentul efectuării actului de executare nu afectează, ca principiu, valabilitatea actului de executare. Textul trebuie nuanțat prin raportare la situația fiecăreia dintre părțile procedurii, și anume după cum este vorba de creditor sau debitor.

3. Astfel, dacă este vorba de creditor, participarea sa la efectuarea actului de executare, fie că se face personal, fie prin reprezentant, legal sau convențional, este esențială în unele cazuri prevăzute de lege. Avem în vedere, spre exemplu, materia predării silite imobiliare, unde executorul judecătoresc nu poate proceda la punerea efectivă în drepturi a creditorului dacă acesta nu este de față.

O soluție de predare a cheilor imobilului, de exemplu, ca simbol al punerii efective în posesie, mai întâi către executorul judecătoresc, urmând ca acesta să predea imobilul către creditor, ar fi, la prima vedere, greu de admis. Nu mai puțin însă, anularea executării exclusiv pentru acest motiv ar fi o soluție dificil de motivat în fapt și în drept.

Într-o manieră similară, dispozițiile în materie de predare silită a bunurilor mobile, și anume art. 894 alin. (1) NCPC, prevăd că executorul judecătoresc urmează să-l pună pe creditor în drepturile sale stabilite prin titlu executoriu. În contextul predării silite a bunurilor mobile, o asemenea punere în drepturi înseamnă remiterea efectivă a bunului[1)].

De o manieră explicită, legea îl scutește pe executor de a fi însoțit de creditor la momentul efectuării actului de executare silită în cazul urmăririi silite asupra bunurilor mobile corporale. Avem în vedere, mai exact, ipoteza sechestrului asupra bunurilor mobile corporale, care poate fi aplicat chiar dacă nu este de față creditorul. Cu atât mai mult, emiterea și comunicarea către terțul poprit a adreselor de înființare a popririi nu depind de prezența creditorului, iar, în ceea ce privește această modalitate specifică de executare,

[1)] Cu toate acestea, nu este exclusă nici ipoteza în care motive care țin de operativitatea executării și de faptul că executorul judecătoresc, de multe ori, poate ajunge la locul la care se află bunul și îl poate ridica înainte ca titularul dreptului de creanță care este corelativ obligației de predare a bunului să-l poată însoți pe executor impun posibilitatea ca executorul să ridice bunul, întocmind, desigur, un proces-verbal în care se consemnează această operațiune, urmând ca la momentul ulterior să predea bunul imobil în a cărui deținere a intrat ca executor către creditorul îndreptățit.

prezenţa debitorului, ca cerinţă de valabilitate, nici nu intră în discuţie, odată ce, la fel ca şi în vechiul Cod de procedură civilă, potrivit Noului Cod de procedură civilă, poprirea se înfiinţează fără somaţie.

4. Analizând art. 685 prin raportare la prezenţa debitorului, trebuie spus că, în toate formele şi modalităţile de executare silită, lipsa debitorului la momentul efectuării actului de executare este una care nu poate atrage nulitatea actului de executare. Valabilitatea actului de executare este, în toate situaţiile şi în toate speciile de executare, incontestabilă atunci când debitorul nu este prezent, dacă legea nu cere în mod expres înfăţişarea acestuia, executorul neavând decât a se conforma dispoziţiilor prevăzute de lege pentru legalitatea actului.

Art. 686. Sancţiune

Încălcarea dispoziţiilor art. 674, 678 şi 684 atrage anularea executării.

Comentariu

1. Textul nu are un conţinut normativ propriu. El reprezintă un text exclusiv sancţionator, edictând soluţia anulării executării silite în cazul în care se încalcă anumite dispoziţii plasate în partea generală a executării silite.

2. În primul rând, este menţionată soluţia anulării executării pentru situaţia în care se încalcă dispoziţiile art. 674 NCPC, care stabilesc că executarea silită nu se poate face mai înainte de împlinirea termenului stabilit prin titlul executoriu. Desigur, acest termen poate fi stabilit de judecător, atunci când titlul executoriu reprezintă o hotărâre judecătorească, sau chiar de către părţi, în cazul în care titlul executoriu constă într-un contract care, potrivit legii, este titlu executoriu şi pentru care se solicită punerea în executare silită.

Aplicarea efectivă a sancţiunii anulării executării este una care depinde de stabilirea unei corecte corelaţii între art. 674 NCPC coroborat cu art. 686 NCPC, textul sancţionator şi dispoziţiile articolelor din materia nulităţii, aceste din urmă dispoziţii fiind relevante în discuţia de faţă tocmai din cauza trimiterii pe care art. 704, ca articol de principiu în materie de nulitate a executării, o face la dispoziţiile în materie de nulitate edictate în partea generală dedicată procesului civil.

Astfel, este de observat că, la momentul la care instanţa se pronunţă asupra cererii de anulare a executării silite întemeiate pe împrejurarea că aceasta s-a declanşat la un moment la care termenul de plată suspensiv încă nu era epuizat, însă, între timp, se constată că acest termen s-a împlinit, nu s-ar mai putea aplica sancţiunea anulării, vătămarea pe care art. 686 o prezumă fiind înlăturată prin dobândirea până la momentul pronunţării instanţei a caracterului exigibil al creanţei.

3. Un al doilea caz pentru care norma de la art. 686 edictează soluţia anulării executării silite are în vedere încălcarea dispoziţiilor art. 678, dispoziţii anterior examinate şi care obligă la efectuarea executării silite, în cazul hotărârilor care se execută provizoriu cu dare de cauţiune, numai după ce s-a depus cauţiunea.

Anularea executării silite în acest caz se explică tot printr-un fel de prematuritate.

Nici acest text nu presupune o aplicare comodă. Rostul cauţiunii este tocmai acela de a garanta pe cel împotriva căruia se face executarea că, într-un caz în care dispare chiar titlul executoriu, în urma exercitării căii de atac, există o sursă de acoperire măcar parţială a prejudiciului încercat de debitorul din hotărârea executată provizoriu.

Astfel, şi în acest caz, aplicarea sancţiunii nulităţii nu trebuie să se facă într-un sens exigent, întrucât, dacă s-ar constata că, la data soluţionării cererii de anulare a executării, cauţiunea a fost, între timp, depusă, neregularitatea se acoperă.

4. O viziune similară reclamă şi cel de-al treilea caz de nulitate expresă a executării silite, şi anume cazul în care nu se respectă dispoziţiile art. 684, dispoziţii care fixează intervalul orar şi zilele – ca regulă, lucrătoare – în care executarea silită are a fi întreprinsă.

5. Fiind în prezenţa unei nulităţi expres prevăzute, vătămarea se prezumă în ipoteza nerespectării oricăreia dintre cele trei situaţii menţionate de text, cel interesat în păstrarea actului îndeplinit în astfel de condiţii putând să facă dovada că nu s-a produs niciun prejudiciu.

Secţiunea a 3-a. Executarea împotriva moştenitorilor

Comentariu general

1. Secţiunea a 3-a din Capitolul al IV-lea este consacrată executării împotriva moştenitorilor, având în vedere situaţia decesului debitorului în trei ipoteze relevante:

- prima ipoteză este aceea în care debitorul decedează înainte de sesizarea executorului judecătoresc, adică, mai precis, înainte de depunerea cererii de executare pe rolul biroului executorului judecătoresc;
- o a doua situaţie este aceea prevăzută la art. 688, situaţie în care decesul debitorului se produce după sesizarea organului de executare, dar înainte de începerea executării silite;
- a treia ipoteză face obiectul art. 689 şi are în vedere decesul debitorului după începerea executării silite.

2. De menţionat în acest context este faptul că, în condiţiile art. 1.159 NCC, titlurile executorii obţinute împotriva defunctului pot fi executate şi împotriva moştenitorilor săi, în condiţiile prevăzute de Codul de procedură civilă.

3. Deşi dispoziţiile procedurale nu reglementează ipoteza decesului creditorului intervenit după declanşarea executării silite, apreciem necesară înştiinţarea debitorului despre acest fapt de către executorul judecătoresc, astfel încât urmăritul să aibă cunoştinţă despre persoana/persoanele faţă de care urmează a îndeplini în mod valabil obligaţia menţionată în titlul executoriu.

Aşadar, având în vedere tăcerea legiuitorului sub aspectul regulilor de urmat în ipoteza în care pe parcursul executării silite intervine decesul creditorului, considerăm că se vor aplica, în măsura compatibilităţii, prin analogie, prevederile care reglementează situaţia decesului

debitorului în cursul urmăririi silite, moştenitorii creditorului decedat urmând a-şi exprima voinţa în sensul continuării sau nu a executării silite declanşate împotriva debitorului.

În acest sens, executarea silită începută se va suspenda şi nu va fi reluată decât după ce moştenitorii creditorului vor fi încunoştinţaţi despre executarea silită declanşată, executorul judecătoresc urmând a le solicita, totodată, în scris, exprimarea manifestării de voinţă de a continua sau nu procedura execuţională. Apreciem necesară adresarea acestei din urmă solicitări către moştenitorii creditorului, întrucât, în caz contrar, termenul de perimare nu va începe să curgă, faţă de prevederile art. 697 NCPC.

În vederea identificării moştenitorilor creditorului, executorul judecătoresc va proceda în sensul prevederilor art. 687-688 NCPC.

Art. 687. Interzicerea executării silite

(1) Dacă debitorul moare înainte de sesizarea executorului judecătoresc, nicio executare silită nu poate fi pornită, iar dacă moare după ce aceasta a fost pornită, ea nu poate fi continuată cât timp moştenirea nu a fost acceptată de către cei chemaţi la moştenire sau, în lipsă, cât timp nu a fost numit, în condiţiile legii, un curator al succesiunii ori, după caz, un curator special pentru executare, în condiţiile art. 58.

(2) În cazul în care creditorul sau executorul judecătoresc ia cunoştinţă, în orice mod, de faptul că debitorul a decedat, acesta este obligat să solicite de îndată camerei notarilor publici în a cărei circumscripţie a avut ultimul domiciliu defunctul să facă menţiune în registrul special prevăzut de lege despre începerea executării silite şi să îi elibereze un certificat din care să rezulte dacă moştenirea debitorului a fost sau nu dezbătută, iar în caz afirmativ, care sunt persoanele care au calitatea de moştenitori, precum şi faptul dacă până la acceptarea moştenirii de către cel puţin unul dintre succesibili a fost sau nu numit un curator al succesiunii.

(3) În cazul în care se constată că moştenirea nu a fost dezbătută sau, după caz, acceptată, creditorul sau executorul judecătoresc poate cere camerei notarilor publici în a cărei circumscripţie a avut ultimul domiciliu defunctul sau, după caz, notarului public deja sesizat întocmirea inventarului succesiunii sau desemnarea unei persoane în acest scop.

Comentariu

1. Art. 687 este dedicat situaţiei în care decesul debitorului este anterior sesizării executorului judecătoresc.

2. Regula prescrisă de alin. (1) este aceea în conformitate cu care executarea silită, chiar atunci când decesul intervine după pornirea executării, nu poate fi continuată decât împotriva moştenitorilor, iar în lipsa acestora, în ordine, împotriva curatorului succesiunii, respectiv a curatorului special pentru executare, desemnat prin aplicarea corespunzătoare a dispoziţiilor art. 58 NCPC.

3. În determinarea acestei ordini de preferinţă trebuie avute în vedere dispoziţiile alin. (2) al textului, care obligă creditorul sau, respectiv, executorul judecătoresc să se adreseze camerei notarilor publici pentru a stabili stadiul dezbaterii succesiunii. În concret, solicitarea executorului judecătoresc sau, după caz, a creditorului, subsecventă aceleia de a se face o menţiune în registrul special prevăzut de lege în legătură cu începerea executării silite tocmai pentru ca această situaţie să fie opozabilă terţilor interesaţi, în primul rând succesibililor,

are în vedere obținerea unui certificat emis de notarul public. Din acest certificat urmează să rezulte dacă moștenirea a fost sau nu dezbătută, iar în cazul în care a fost dezbătută, dacă există moștenitori ori, în lipsa moștenitorilor, dacă a fost numit sau nu un curator al succesiunii.

4. Menționăm că posibilitatea notarului public de a desemna un curator este reglementată de art. 1.117 alin. (3) NCC. Preocuparea legiuitorului este aceea de a nu întârzia procedura executării silite în situația în care succesibilii întârzie să dezbată succesiunea, poate și în considerarea faptului că această succesiune, ținând cont de pasivul ei exigibil, nu este foarte atractivă.

5. Totodată, având în vedere că moștenirea este un mod de transmitere a drepturilor și obligațiilor lui *de cuius*, obligații în privința cărora succesibilii răspund numai în limita activului succesiunii, în conformitate cu art. 1.114 alin. (2) NCC, creditorul, primul interesat, dar și executorul judecătoresc pot cere camerei notarilor publici în a cărei circumscripție a avut ultimul domiciliu defunctul sau, după caz, notarului public învestit cu dezbaterea succesiunii întocmirea inventarului succesiunii sau desemnarea unei persoane în acest scop.

Așadar, legitimare procesuală activă în cererea adresată camerei notarilor publici are fie creditorul, fie executorul judecătoresc.

6. Aceste dispoziții trebuie corelate cu cele ale art. 1.115 alin. (1) NCC, în sensul în care creditorii moștenirii sunt, de altfel, unele dintre subiectele menționate în textul de lege arătat ca persoane interesate în acele întocmiri ale inventarului succesiunii. Ca regulă, creditorii succesiunii nu vor putea să se îndestuleze de pe urma succesibililor decât în limita activului succesoral.

Jurisprudență

Conform art. 686 și urm. NCPC (art. 687 – n.n., E.O.), în cazul în care decesul debitorului a intervenit după momentul la care titlul constatator al obligației a dobândit caracter executoriu, dar înainte de sesizarea executorului judecătoresc, pornirea executării silite este prohibită *(Jud. Câmpulung, înch. din camera de consiliu din 14 mai 2013, în RRES nr. 3/2013, pp. 172-173).*

Art. 688. Începerea executării contra moștenitorilor

(1) Dacă debitorul moare înainte de începerea executării silite și se constată că nu există niciun moștenitor acceptant și nici nu este numit un curator al succesiunii, la cererea creditorului ori a executorului judecătoresc, instanța de executare va numi de îndată un curator special, până când va fi numit, în condițiile legii, curatorul succesiunii, dispozițiile art. 58 aplicându-se în mod corespunzător.

(2) În cazul în care moștenirea a fost acceptată și există numai moștenitori majori, executarea silită va fi pornită împotriva tuturor, în afară de cazul în care numai unii dintre aceștia sunt chemați, de lege ori potrivit voinței defunctului, să răspundă pentru anumite datorii ale defunctului. Dacă executarea silită este pornită contra tuturor moștenitorilor, aceștia vor fi citați, printr-o înștiințare colectivă, făcută la locul deschiderii moștenirii, pe numele acesteia, cu excepția cazului în care au ales, cu ocazia dezbaterii succesorale ori chiar ulterior, un alt domiciliu în vederea citării sau un reprezentant al acestora, după caz.

(3) Dacă între moștenitori sunt și minori sau persoane puse sub interdicție judecătorească, executarea silită nu va putea fi pornită decât după numirea reprezentanților sau a ocrotitorilor legali. Dacă însă după o lună de la moartea debitorului sau de la punerea sub interdicție

judecătorească nu a fost numit reprezentantul sau ocrotitorul legal, creditorul sau executorul judecătoresc va putea cere instanței de executare numirea unui curator special, până la numirea lui, dispozițiile art. 58 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. În cazul în care debitorul a decedat înainte de începerea executării silite, iar dezbaterea succesorală nu s-a finalizat în sensul stabilirii calității de moștenitor, executarea urmează a se face împotriva curatorului succesiunii, dacă acesta a fost desemnat de notarul public.

2. În lipsa unui curator al succesiunii, situație care va rezulta din certificatul eliberat de notarul public prin aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor art. 687 NCPC, creditorul sau executorul judecătoresc poate cere instanței de executare să desemneze un curator special, ale cărui atribuții vor fi exercitate până la desemnarea de către notarul public a curatorului succesiunii.

3. Desemnarea de către instanța de executare a curatorului special se face cu aplicarea corespunzătoare a art. 58 NCPC. În concret, curatorul special desemnat pentru procedura executării silite va fi selectat dintre avocații anume desemnați de barou pentru fiecare instanță judecătorească în sensul exercitării atribuțiilor de curator special. Încheierea prin care instanța de executare va desemna curatorul special va trebui să stabilească și remunerarea provizorie a acestui curator special, precum și modalitatea de plată, în acest sens fiind dispozițiile art. 58 alin. (4) NCPC.

4. Alin. (2) al textului are în vedere situația în care moștenirea a fost dezbătută, iar succesibilii care au acceptat-o sunt majori, alin. (3) ocupându-se de ipoteza moștenitorilor minori sau de ipoteza în care printre moștenitori se află și minori ori persoane puse sub interdicție.

5. Regula este aceea că executarea se va face împotriva tuturor moștenitorilor. În conformitate cu teza a doua, se va emite o înștiințare colectivă, făcută la locul deschiderii moștenirii, pe numele acesteia, cu excepția cazului în care, cu ocazia dezbaterii succesorale sau ulterior, s-a ales de către moștenitori un alt domiciliu în vederea citării sau chiar un reprezentant al acestor moștenitori.

6. În ipoteza în care numai unii dintre moștenitori sunt chemați de lege ori potrivit voinței defunctului să răspundă pentru anumite datorii ale defunctului, doar aceștia sunt cei împotriva cărora se va face executarea silită.

7. Procedura succesorală este supusă unei formalități prealabile, în sensul că, dacă executarea este deja începută anterior stabilirii calității de moștenitor, executarea se suspendă pentru o perioadă de 10 zile de la data la care succesibilii acceptanți au fost încunoștințați despre continuarea executării silite.

8. Atunci când printre moștenitori se află și minori sau persoane puse sub interdicție judecătorească, în conformitate cu alin. (3), executarea silită nu va putea fi pornită decât după numirea reprezentanților sau a ocrotitorilor legali.

Dispozițiile acestui text trebuie corelate cu dispozițiile Noului Cod civil, după cum este vorba de persoane lipsite de capacitate de exercițiu (minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani și interzișii judecătorești), caz în care pentru ele în procedura de executare vor

sta reprezentanţii (părinţii, respectiv tutorele), sau de persoane cu capacitate de exerciţiu restrânsă (minori între 14 şi 18 ani), care urmează să fie asistate de ocrotitorii legali (părinţi sau adoptatori) în procedura de executare. În cazul în care desemnarea reprezentantului sau a ocrotitorului legal întârzie cu mai mult de o lună de la moartea debitorului sau, după caz, de la punerea sub interdicţie judecătorească, creditorul sau executorul judecătoresc poate cere instanţei de executare numirea unui curator special până la numirea ocrotitorului ori a reprezentantului legal.

9. Apreciem că în acest caz va opera un caz de suspendare a termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită, în temeiul art. 708 alin. (1) pct. 1 NCPC coroborat cu art. 2.532 pct. 4 NCC, până la numirea reprezentanţilor sau a ocrotitorilor legali, iar după încetarea suspendării prescripţia îşi va relua cursul, socotindu-se şi timpul scurs înainte de suspendare [art. 708 alin. (2) NCPC].

10. În privinţa desemnării curatorului special şi a stabilirii drepturilor şi îndatoririlor sale, inclusiv a remuneraţiei, dispoziţiile art. 58 NCPC se vor aplica şi în această ipoteză în mod corespunzător.

11. Este de observat că în ambele situaţii prevăzute de alin. (1), respectiv alin. (3) desemnarea curatorului special este una cu efect temporar, ea fiind limitată în timp în ipoteza de la alin. (1) până la desemnarea unui curator al moştenirii de către notarul public, iar în ipoteza de la alin. (3) până la desemnarea reprezentantului sau ocrotitorului legal.

12. În toate situaţiile, este necesar ca actul desemnării curatorului succesiunii, respectiv a reprezentantului sau ocrotitorului legal să îi fie comunicat curatorului special, pentru ca acesta, de la acel moment, să înceteze exercitarea drepturilor şi îndatoririlor care îi revin potrivit legii. De asemenea, această desemnare a curatorului succesiunii, respectiv a ocrotitorului sau a reprezentantului legal trebuie notificată executorului judecătoresc, precum şi creditorului, pentru ca citarea şi comunicarea actelor de executare în cursul procedurii execuţionale să se facă din acel moment către reprezentantul, respectiv ocrotitorul sau, după caz, ocrotitorul legal, respectiv curatorul succesiunii desemnat de notarul public.

Jurisprudenţă

1. Potrivit art. 397 alin. 2 C. pr. civ., când între moştenitori sunt minori, executarea începută se va suspenda până la alcătuirea reprezentanţei lor legale, care se va face prin mijlocirea judecătoriei cât se poate de grabnic. Tribunalul apreciază ca fiind lipsită de relevanţă notificarea colectivă către moştenitorii defunctului ce a fost afişată la adresa imobilului urmărit, întrucât o asemenea măsură putea fi luată numai în ipoteza reglementată de alin. 1 al textului menţionat, în situaţia în care printre moştenitori nu existau minori. În plus, instituirea curatelei minorului prin Dispoziţia Primarului Sectorului 5 viza reprezentarea acestuia numai în vederea dezbaterii succesiunii defunctului debitor şi, ca atare, nu putea produce efecte în procedura de executare silită, în cadrul căreia executorul judecătoresc era obligat să solicite instanţei numirea unui reprezentant în cadrul acestei proceduri *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 3299/R din 10 decembrie 2012, în RRES nr. 1/2013, pp. 137-143)*.

2. Reglementarea pe care o cuprinde textul art. 398 C. pr. civ. are valoare de principiu, de normă generală şi ea este aplicabilă oricărui gen de executare silită: mobiliară sau imobiliară.

Art. 398 C. pr. civ. reglementează procedura executării moştenitorilor debitorului decedat şi ea se aplică şi în cazul în speţă, când garantul imobiliar a decedat, textul de lege fiind de generală aplicare în materia executării silite. Cum nerespectarea procedurii de înştiinţare a moştenitorilor debitorului este prevăzută de art. 398 C. pr. civ. sub sancţiunea nulităţii, soluţia instanţei de fond de admitere a contestaţiei la executare este legală *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2652 din 30 septembrie 2008, în R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, pp. 143-145)*.

Art. 689. Continuarea executării contra moştenitorilor

Dacă la moartea debitorului executarea era începută, ea se suspendă şi nu va fi reluată împotriva succesibililor acceptanţi decât după 10 zile de la data când aceştia au fost încunoştinţaţi despre continuarea executării silite, dispoziţiile art. 688 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Textul are în vedere ipoteza în care la moartea debitorului executarea era începută. Textul este plasat în partea generală a executării silite, însă analiza acestuia trebuie să comporte o aplicare specifică în funcţie de modalităţile concrete de executare silită.

2. Art. 689 trebuie interpretat în sensul că, referindu-se la începerea executării, are în vedere efectuarea de acte de executare specifice unei anumite modalităţi de executare. Spre exemplu, emiterea şi comunicarea somaţiei de plată marchează, în sensul art. 820 şi art. 821 NCPC, momentul începerii efective a urmăririi silite imobiliare. De asemenea, în cazul executării silite prin poprire, comunicarea către terţul poprit a adresei de înfiinţare a popririi, comunicare care se face în temeiul art. 783 alin. (1), marchează începerea executării silite prin poprire. De asemenea, aplicarea sechestrului asupra bunului mobil corporal în baza art. 732 şi urm. NCPC reprezintă o începere efectivă a procedurii de executare în această modalitate, după cum emiterea şi comunicarea somaţiei de executare silită în temeiul art. 898 NCPC sunt sinonime cu începerea executării silite prin predarea silită a bunurilor imobile.

3. În consecinţă, atunci când decesul debitorului este ulterior unui asemenea moment de executare silită, ceea ce înseamnă că actul începător al executării silite în modalitatea specifică a fost chiar comunicat debitorului, art. 689 impune o suspendare a procedurii şi o reluare a acesteia împotriva succesibililor acceptanţi după 10 zile de la data la care ei au fost încunoştinţaţi despre continuarea executării. În fapt, dacă nu există succesibili acceptanţi, dispoziţiile art. 688 rămân aplicabile, după cum este vorba de o desemnare a curatorului special, fie până la numirea curatorului succesiunii de către notarul public, fie până la numirea reprezentantului sau a ocrotitorului legal de către instanţa de executare, în ambele cazuri cererile fiind formulate de creditor sau executorul judecătoresc.

4. Raţiunea edictării termenului de 10 zile constă în aceea că este lăsat tocmai pentru a da posibilitatea moştenitorilor de a executa de bunăvoie obligaţia autorului lor şi, numai după expirarea acestui termen, executarea poate fi continuată contra moştenitorilor.

5. Sancţiunea nerespectării acestui termen este nulitatea şi, fiind în prezenţa unei nulităţi virtuale, vătămarea nu se prezumă, astfel că partea care o invocă va fi obligată să facă această

probă, sarcina pe acest aspect incumbând părții care dorește menținerea actului [art. 175 alin. (1) NCPC].

Sancțiunea nulității provenind din lipsa încunoștințării se va putea invoca pe calea contestației la executare.

Pe de altă parte, fiind în prezența unei nulități relative, aceasta va putea fi invocată numai de partea interesată.

6. Sub aspect procedural, suspendarea executării se va dispune de către executorul judecătoresc prin încheiere dată fără citarea părților, fiind susceptibilă de a fi atacată numai cu contestație la executare în condițiile art. 701 coroborat cu art. 657 NCPC.

Secțiunea a 4-a. Intervenția altor creditori

Art. 690. Dreptul de intervenție

(1) Orice creditor poate interveni în cursul executării silite pornite de un alt creditor, însă numai în condițiile și limitele prevăzute la alin. (2).

(2) Pot interveni în executarea silită:

1. creditorii care au deja un titlu executoriu contra debitorului;

2. creditorii care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor acestuia;

3. creditorii care au un drept real de garanție sau, după caz, un drept de preferință asupra bunului urmărit, conservat în condițiile prevăzute de lege;

4. creditorii chirografari titulari ai unor creanțe bănești rezultate din înscrisuri cu dată certă ori din registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

Comentariu

1. Participarea terților în procesul civil – ca formă a intervenției voluntare, specifică fazei judecății – este posibilă, în lumina Noului Cod de procedură civilă, și în faza executării silite, finalitatea urmărită fiind diferită față de faza judecății[1)].

Reglementarea acestei forme de intervenție și în această materie este firească, având în vedere faptul că procesul civil este configurat pe două faze (fără ca acestea să coexiste întotdeauna obligatoriu): faza judecății și faza executării silite.

Dacă în cazul intervenției terților în faza judecății se urmărește recunoașterea de către intervenient, pentru sine, a unui drept dedus judecății sau strâns legat de aceasta, în contradictoriu cu părțile litigante inițiale, în ipoteza intervenției terților creditori în faza executării silite, scopul este valorificarea drepturilor lor, într-o executare silită deja declanșată, în raport cu debitorul urmărit.

Această categorie a creditorilor intervenienți este recunoscută ca atare și de art. 644 NCPC, acești creditori fiind enumerați printre participanții la executarea silită.

[1)] A se vedea Cl.C. Dinu, *Aspecte procesuale cu privire la intervenția creditorilor în cursul executării silite pornite de un alt creditor*, în RRES nr. 3/2012.

În mod corect s-a afirmat în doctrină[1] că în faza executării silite poate exista numai o coparticipare procesuală activă (mai mulţi creditori) deoarece executarea are caracter unipatrimonial (în consecinţă, actele de executare trebuie îndeplinite faţă de fiecare debitor în parte). În acest sens, opinăm că intervenţia creditorilor în cursul unei executări silite declanşate după admiterea acesteia creează o stare de coparticipare procesuală activă (în respectiva executare silită vom avea cel puţin doi creditori: creditorul iniţial şi creditorul intervenient).

Achiesăm la soluţia potrivit căreia intervenţia creditorilor este admisibilă numai în executările silite în care sunt urmărite bunurile debitorului[2] (de exemplu, nu ar fi admisibilă în cazul executării silite a unor obligaţii de a face sau a nu face). În motivarea acestui punct de vedere trebuie avute în vedere dispoziţiile art. 690 NCPC, care menţionează creditorii care au luat măsuri asigurătorii asupra „bunurilor debitorului", cei care au un drept real de garanţie sau preferinţă asupra „bunului urmărit", respectiv ale art. 695 NCPC, care reglementează efectele intervenţiei.

2. Instituţia creditorilor terţi intervenienţi se regăsea şi în vechiul Cod de procedură civilă atât în materia vânzării bunurilor mobile urmărite[3], cât şi în cazul procedurii urmăririi silite asupra bunurilor imobile[4]. Textele legale din vechea reglementare făceau trimitere la această categorie distinctă de creditori intervenienţi, fără însă a oferi şi o procedură cu privire la intervenţia acestora (sferă de aplicare, competenţă, termen, reguli de procedură, soluţii posibile). Noul Cod de procedură civilă oferă o reglementare detaliată a procedurii de intervenţie în faza executării silite: definirea instituţiei şi sfera de aplicare, termenul de intervenţie, reguli specifice de procedură, drepturile şi obligaţiile creditorului şi ale debitorului, efectele intervenţiei.

3. Din punctul de vedere al naturii juridice, această procedură are un caracter mixt, atât extrajudiciar, cât şi judiciar, deoarece este „partajată" între executorul judecătoresc şi instanţa de executare, competenţele fiind trasate de noile texte legale aplicabile acestei proceduri. Astfel, procedura se declanşează în faţa executorului judecătoresc, se validează la instanţa de executare competentă şi se finalizează prin concursul organului de executare, în formele şi în termenele stabilite de Cod.

4. Această formă de intervenţie a terţilor creditori în faza executării silite este firească şi, în mod indiscutabil, este un plus al noii reglementări procesual civile, dacă avem în vedere, aşa cum s-a subliniat în doctrină[5], că are la bază principiul relativităţii, potrivit căruia situaţiile juridice create între anumite subiecte de drept nu îşi pot produce efectele

---

[1] V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 513.

[2] În acelaşi sens, a se vedea D.M. Gavriş, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, p. 176.

[3] Art. 445 alin. 1 C. pr. civ.: „Creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot să adjudece bunurile oferite spre vânzare la un preţ mai mic de 75% din preţul de începere a licitaţiei".

[4] Art. 510 C. pr. civ.: „(1) Executorul va declara adjudecatar persoana care, la termenul de licitaţie, a oferit preţul de vânzare potrivit dispoziţiilor art. 509. La preţ egal va fi preferat cel care are un drept de preempţiune asupra bunului urmărit.

(2) În toate cazurile, creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot să adjudece bunurile oferite spre vânzare la un preţ mai mic de 75% din cel la care imobilul a fost evaluat".

[5] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 89.

decât asupra acelor subiecte. În acest context, Noul Cod de procedură civilă permite ca un creditor care nu era parte într-o executare silită pornită de un alt creditor, după îndeplinirea formalităților impuse de lege, să participe la o executare silită deja declanșată, limitând astfel riscul unei eventuale insolvabilități a debitorului determinate de executarea silită declanșată de creditorul inițial.

5. Din titulatura marginală a art. 690 NCPC rezultă că s-a reglementat un drept al creditorului de a interveni, și nu o obligație a acestuia. În consecință, procedura intervenției creditorului într-o executare silită deja declanșată este facultativă, rămânând la opțiunea creditorului dacă o declanșează sau nu. De altfel, pe aceeași ipoteză premisă (existența unui creditor și a unei executări silite declanșate de un alt creditor împotriva debitorului comun), creditorul care nu a început formele de executare silită are două opțiuni:

a) poate face o cerere de intervenție în executarea silită deja declanșată conform prescripțiilor legale instituite de art. 690 și urm. NCPC;

b) poate solicita conexarea dosarelor de executare silită în conformitate cu art. 654 NCPC. Desigur, pentru această variantă, acest creditor va trebui să declanșeze propria executare silită[1], iar ulterior să ceară conexarea la instanța de executare în raza căreia a început prima executare [art. 654 alin. (1) NCPC] sau la executorul judecătoresc competent [art. 654 alin. (5) NCPC].

6. Precizăm faptul că alegerea uneia dintre cele două variante de executare silită aparține creditorului, iar criteriile de opțiune ar putea fi: faza executării silite inițiale (cât de înaintată este aceasta), costurile aferente, existența unui titlu executoriu conform legii (la intervenție, așa cum vom detalia, uneori nu se cere și un titlu executoriu efectiv, deși se face vorbire de creditor).

7. Asemănător formei de intervenție a terților în faza judecății procesului, intervenția creditorilor, reglementată de art. 690-696 NCPC, presupune o situație premisă: existența unei executări silite pornite de un alt creditor[2] (numit creditor urmăritor). În acest sens, achiesăm la soluția avansată în doctrină[3] conform căreia cererea de intervenție a terțului creditor are natura unei cereri incidentale.

8. În ceea ce privește calitatea procesuală civilă a creditorilor care pot formula o cerere de intervenție în faza executării silite, aceasta este prevăzută în art. 690 alin. (1) NCPC, text care prevede că pot interveni creditorii prevăzuți expres.

Deși ne aflăm în faza executării silite, în această materie a intervenției în faza executării silite, noțiunea de „creditor" folosită de legiuitor este mult mai largă și mai mult specifică dreptului substanțial decât dreptului procesual civil execuțional. Astfel, pot formula cerere de intervenție:

a) creditorii care au deja un titlu executoriu contra debitorului;

Textul legal reglementează ipoteza creditorului care are un titlu executoriu opozabil debitorului, titlu care poate fi o hotărâre judecătorească sau alt înscris pe care legea îl

---

[1] În același sens, a se vedea M. Dinu, R. Stanciu, *Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 60.

[2] Art. 690 alin. (1) NCPC prevede că „orice creditor poate interveni în cursul executării silite pornite de un alt creditor (...)".

[3] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 91.

recunoaşte ca având valoare de titlu executoriu (adică titlu în bază căruia se şi poate declanşa executarea silită). Se subînţelege, în acest caz, că acest creditor nu a declanşat în nume propriu executarea silită, în caz contrar fiind aplicabilă procedura de conexare a executării silite, potrivit art. 654 NCPC[1].

b) creditorii care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor acestuia;

În ceea ce ne priveşte, în acest caz se renunţă la ideea de existenţă a unui titlu executoriu, fiind vizaţi acei creditori care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului. Măsurile asigurătorii prevăzute de NCPC sunt sechestrul asigurător (art. 952 NCPC şi urm.), poprirea asiguratorie (art. 970-971 NCPC) şi sechestrul judiciar (art. 972 şi urm. NCPC). Din punctul nostru de vedere, prin raportare la obiect şi finalitate, trebuie excluse din această sferă de aplicare măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală (art. 978-979 NCPC)[2]. Aceste măsuri asigurătorii sunt luate de partea interesată, ca regulă, pe parcursul procesului, în lipsa unui titlu executoriu. Astfel, se poate evita dispariţia sau distrugerea bunului ce face obiectul judecăţii ori diminuarea activului patrimonial al debitorului[3]. Astfel, măsurile asigurătorii asigură o indisponibilizare sau o conservare a bunurilor ce formează obiectul unei asemenea măsuri până la obţinerea unei hotărâri judecătoreşti ce va constitui titlu executoriu.

Prin prisma acestor consideraţii, s-ar putea opina că şi în acest caz (creditori care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului) ar trebui să acceptăm, ca situaţie premisă, existenţa unui titlu executoriu în favoarea unui creditor care, pe parcursul procesului, a instituit şi măsuri asigurătorii asupra bunurilor ce fac obiectul executării silite. Totuşi, în ceea ce ne priveşte, considerăm că ipoteza prevăzută la art. 690 alin. (2) pct. 2 NCPC nu implică existenţa unui titlu executoriu deoarece cazul creditorului cu titlu executoriu este acoperit, în întregime, de art. 690 alin. (2) pct. 1 NCPC, aceste text legal nefăcând nicio distincţie în acest sens.

Tot referitor la acest caz de legitimare procesuală activă, referitor la măsurile asigurătorii ce pot fi luate de creditorul care va interveni în executarea silită, considerăm că art. 690 alin. (2) pct. 2 NCPC nu se referă şi la sechestru judiciar, dacă avem în vedere următoarele argumente:

- sechestrul judiciar (art. 972-977 NCPC) se instituie asupra unor bunuri mobile şi imobile ce fac obiectul unui litigiu (spre deosebire de sechestrul judiciar, care vizează bunurile mobile şi imobile ale debitorului);

---

[1] Art. 654 alin. (1) NCPC: „Când, privitor la aceleaşi bunuri, se efectuează mai multe executări silite de către executori judecătoreşti diferiţi, instanţa de executare în circumscripţia căreia a început prima executare, la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executori, le va conexa, dispunând să se facă o singură executare de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în acelaşi stadiu, de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea".

[2] Această excludere este motivată şi de un aspect de tehnică legislativă. Astfel, art. 690 NCPC face trimitere la măsurile asigurătorii, iar Titlul IV al Cărţii a VI-a referitoare la Procedurile speciale are titulatura „Măsuri asigurătorii şi provizorii".

[3] Pentru o tratare detaliată, a se vedea: Tr. C. Briciu, *Măsurile asigurătorii în procesul civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008; I. Leş, *Proceduri speciale în materie civilă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989.

- litigiul în care se poate solicita sechestrul judiciar trebuie să aibă ca obiect proprietatea, alt drept real, posesia, administrarea etc.;

- sechestrul judiciar își încetează efectele odată cu finalizarea procesului, prin tranșarea definitivă a procesului în favoarea uneia dintre părțile litigante. Astfel, bunurile vor „reveni" părții care a câștigat procesul. Având în vedere acest efect special și prin perspectiva faptului că bunurile vor fi preluate în proprietate, posesie, administrare etc., ar deveni inaplicabilă, respectiv lipsită de interes ori obiect, formularea unei cereri de intervenție în faza executării silite.

c) creditorii care au un drept real de garanție sau, după caz, un drept de preferință asupra bunului urmărit, conservat în condițiile prevăzute de lege;

Acest caz îi vizează pe acei creditori care au un drept real de garanție[1] sau un drept de preferință[2] asupra bunului urmărit, conservat potrivit legii[3]. Nici în acest caz nu se impune existența unui titlu executoriu pentru ca acești creditori să poată introduce cerere de intervenție în faza executării silite.

d) creditorii chirografari titulari ai unor creanțe bănești rezultate din înscrisuri cu dată certă ori din registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

Ultimul caz se referă la acei creditori chirografari care au o creanță bănească provenind dintr-un înscris cu data certă ori din registre ținute conform legii. Din analiza textului legal rezultă că acești creditori nu au titlu executoriu, creanța lor „provenind dintr-un înscris cu dată certă ori din registre ținute conform legii".

9. Se poate observa că, deși suntem în ipoteza unei intervenții în faza executării silite, acest drept de intervenție este recunoscut atât creditorilor care au titlu executoriu, cât și creditorilor care aparent nu au un asemenea titlu (adică cei care au instituit măsuri asigurătorii, care beneficiază de un drept de garanție, drept de preferință sau au o creanță generată în anumite condiții). Acest lucru este posibil dacă avem în vedere faptul că prezenta procedură oferă și un mecanism rapid de creare a unui titlu executoriu, conform art. 692-695 NCPC, aspecte asupra cărora vom reveni.

Jurisprudență

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Galați s-a solicitat instanței să încuviințeze executarea silită în cazul cererii de intervenție formulate de creditorul intervenient AP nr. 2xx, în dosarul execuțional nr. X. În motivarea de fapt a cererii, creditorul intervenient a arătat că debitoarea G.M. a înregistrat o restanță la plata cotelor de întreținere și refuză să-și execute de bunăvoie obligațiile ce-i revin. A mai arătat că această creanță nu este stabilită printr-un titlu executoriu, nu este garantată, fiind chirografară, neluându-se măsuri asigurătorii față de aceasta. În drept cererea a fost întemeiată pe dispozițiile art. 662, art. 689 și urm. coroborate cu art. 665 NCPC. Prin Încheierea nr. 2xxx/2014, Judecătoria Galați a respins cererea ca

[1] Putem menționa ipoteca, ce este un drept real asupra bunurilor mobile sau imobile afectate executării unei obligații principale – art. 2.343 NCC –, sau gajul, care are ca obiect bunuri mobile corporale sau titluri negociabile, emise în formă materializată – art. 2.480 NCC.

[2] Avem în vedere privilegiul, care este opozabil terților fără să fie necesară înscrierea acestuia în registrele publice – art. 2.333-2.334 NCC.

[3] De exemplu, ipoteca imobiliară se constituie prin înscriere în cartea funciară, iar ipoteca mobiliară se constituie prin simpla încheiere a contractului.

inadmisibilă, constatând că intervenienta nu are un titlu executoriu pentru realizarea creanței sale, aceasta depunând înscrisurile prevăzute de dispozițiile art. 689 alin. (2) pct. 4 teza finală. Prin decizia civilă nr. 4xx/2014, Tribunalul Galați a admis apelul formulat, a anulat Încheierea nr. 2xxx/2014, pronunțată de Judecătoria Galați, și a stabilit termen de judecată pentru evocarea fondului. În drept, potrivit art. 689 (în prezent art. 690 – n.n.) alin. (1) și alin. (2) pct. 4 NCPC, pot interveni în executarea silită creditorii chirografari titulari ai unor creanțe bănești rezultate din înscrisuri cu dată certă ori din registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

Conform art. 691 alin. (2) NCPC, în situația în care se reclamă creanțe bănești rezultate din înscrierile contabile făcute în registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege, cererea va fi însoțită, sub sancțiunea inadmisibilității, de un extras de pe înscrierile care cuprind aceste sume, legalizate de un notar public. În fapt, cererea formulată de creditoarea-intervenientă a fost însoțită de extrase legalizate de notarul public din fișa de cont aferentă anului 2014 pentru apartamentul proprietatea debitoarei și lista de plată aferentă lunii februarie 2014 pentru același apartament.

Potrivit înscrisurilor menționate, debitoarea figurează în evidențele Asociației de Proprietari cu o restanță în sumă de 7444,89 lei, din care debit în valoare de 5062,32 lei și penalități în valoare de 2418,57 lei. În consecință, evidențele asociației de proprietari, așa cum au fost acestea consemnate în înscrisurile prezentate, reprezintă înscrierile contabile făcute în registre conform art. 689 alin. (2) pct. 4 NCPC. În sensul art. 691 alin. (4) NCPC, instanța soluționează cererea în camera de consiliu, fără citarea părților, dispozițiile art. 665 aplicându-se în mod corespunzător. Dacă creditorii care au formulat cerere de intervenție nu au titlu executoriu, instanța va convoca în camera de consiliu, de urgență și în termen scurt, debitorul și creditorii care nu au titlu executoriu, pentru recunoașterea de către debitor a creanțelor, dispunând totodată comunicarea către debitor a copiilor de pe cererile de intervenție și de pe documentele justificative. Pentru termenul de judecată din data de 0x.1x.2014, debitoarea a fost convocată în camera de consiliu fiindu-i comunicată cererea de intervenție formulată de creditoare și documentele justificative invocate de aceasta. Legal citată pentru termenul de judecată menționat, debitoarea nu s-a prezentat în fața instanței. Or, potrivit art. 691 alin. (5) NCPC, dacă debitorul nu se înfățișează, se consideră că recunoaște toate creanțele reclamate prin cererile de intervenție.

În împrejurările descrise mai sus, apreciind că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege – art. 689 alin. (2) pct. 4 și art. 691 alin. (5) NCPC – pentru încuviințarea cererii de intervenție, a admis cererea și a încuviințat cererea de intervenție formulată de creditoare. În același context, a reținut că, potrivit art. 694 alin. (1) NCPC, creditorii intervenienți și cei ale căror creanțe au fost recunoscute de către debitor, în condițiile prevăzute la art. 691, pot să participe la distribuirea sumei rezultate din urmărire, în limita sumelor reclamate sau, după caz, recunoscute, și, dacă au titluri executorii, să participe, în condițiile legii, la urmărirea bunurilor debitorului și să solicite efectuarea unor acte de executare silită, dacă este cazul. *Per a contrario*, creditorii care nu au titluri executorii au doar posibilitatea de a participa la distribuirea sumei rezultate din urmărire, în limita sumelor reclamate. În consecință, a autorizat creditoarea-intervenientă să participe la distribuirea sumei rezultate din urmărirea bunurilor debitoarei în limita sumei reclamate *(Trib. Galați, dec. civ. nr. 445 din 3 octombrie 2014, disponibilă pe portal.just.ro)*.

Art. 691. Termenul de intervenție

(1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, intervenția poate fi făcută, sub sancțiunea prevăzută la art. 696, până la termenul stabilit de către executor pentru valorificarea, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege ori convenite de părți, a bunurilor mobile sau imobile urmărite.

(2) Cu toate acestea, creditorii care au un drept real de garanție asupra bunurilor urmărite și care este conservat în condițiile prevăzute de lege, creditorii care au creanțe având ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene, precum și alți creditori privilegiați care intervin în cursul urmăririi silite au dreptul să participe la distribuire după rangul conferit de dreptul lor de preferință, chiar dacă cererea de intervenție a fost făcută după expirarea termenului stabilit potrivit alin. (1), dacă și-au depus titlurile de creanță în termenul prevăzut la art. 869 alin. (2), în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire. Dispozițiile art. 866 rămân aplicabile.

Comentariu

1. Similar intervenției din faza judecății, intervenția creditorilor într-o executare silită deja declanșată, este condiționată de formularea cererii de intervenție, într-un anumit termen prevăzut expres de codul de procedură civilă.

2. Cu privire la termen, art. 691 NCPC consacră două ipoteze posibile. Opinăm că, potrivit acestei reglementări, nu ne aflăm în cazul a două termene distincte, ci legiuitorul a instituit un singur termen, cu o variantă de derogare de la acesta. Astfel, intervenția poate fi făcută:

- până la termenul stabilit de către executor pentru valorificarea, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege ori convenite de părți, a bunurilor mobile sau imobile urmărite (dacă legea nu prevede un alt termen de la caz la caz);

- anumiți creditori[1)] care intervin în cursul urmăririi silite au dreptul să participe la distribuire după rangul conferit de dreptul lor de preferință, chiar dacă cererea de intervenție a fost făcut după expirarea termenului menționat anterior, dacă și-au depus titlurile de creanță în termenul prevăzut la art. 869 alin. (2) NCPC, în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire.

3. Din analiza art. 691 alin. (1) NCPC se poate observa că legiuitorul a înțeles să reglementeze un termen imperativ, care are un caracter mixt, pentru formularea cererii de intervenție, iar sancțiunea pentru nerespectarea acestuia este, după caz și prin aplicarea art. 185 alin. (1) NCPC, decăderea, respectiv sancțiunea specială prevăzută la art. 696 NCPC.

În realitate, în ambele cazuri menționate, ne aflăm în prezența unei decăderi – sancțiunea care este circumstanțiată de textul legal. Astfel, dacă cererea de intervenție nu este făcută în termenul prevăzut de art. 691 alin. (1) NCPC și nici înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță, în vederea întocmirii proiectului de distribuire [prin coroborare cu art. 696 NCPC cu art. 185 alin. (1) NCPC], această cerere urmează a fi respinsă ca tardivă, sens în care creditorul intervenient nu mai poate interveni în executarea silită respectivă, singura soluție rămânând declanșarea proprii executări silite.

4. Tot cu privire la sancțiunea nerespectării termenului de formulare a intervenției, menționăm faptul că art. 696 NCPC instituie o sancțiune specială dacă cererea de intervenție a fost făcută după expirarea termenului prevăzut de art. 691 alin. (1) NCPC, dar înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță. În acest caz, sancțiunea

[1)] Creditorii care au un drept real de garanție asupra bunurilor urmărite și care este conservat în condițiile prevăzute de lege, creditorii care au creanțe având ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene, precum și alți creditori privilegiați.

specială constă în faptul că aceşti creditori au dreptul să participe la distribuirea părţii din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori, a creditorilor garantaţi sau privilegiaţi şi a celor care au intervenit în timp util.

Opinăm că este un termen cu caracter mixt, deoarece:

- este prevăzut de lege – consacrat ca atare de art. 691 alin. (1) NCPC;
- în concret, este stabilit de către executor judecătoresc (de la caz la caz, acest termen poate fi diferit – prin raportare la modalităţile urmăririi silite: art. 753 şi urm. NCPC, art. 826 şi urm. NCPC).

5. În ceea ce priveşte art. 691 alin. (2) NCPC, opinăm că legiuitorul a reglementat o excepţie de la sancţiunea prevăzută de art. 696 NCPC (intervenţia tardivă), însă pentru a opera această situaţie derogatorie trebuie îndeplinite două condiţii:

- respectivii creditori să fi formulat cererea de intervenţie cu depăşirea termenului prevăzut de art. 691 alin. (1) NCPC;
- aceşti creditori să fi depus titlurile de creanţă în termenul prevăzut de art. 869 alin. (2) NCPC (este vorba de termenul de 10 zile pentru depunerea titlurilor de creanţă, fixat de urgenţă, de către executorul judecătoresc, după depunerea sau consemnarea sumei rezultate din vânzare).

Desigur, dacă nu au depus titlurile de creanţă în termenul de la art. 869 alin. (2) NCPC, urmează a se aplica sancţiunea decăderii, în sensul că aceşti creditori speciali nu vor mai putea participa la executarea silită deja declanşată, urmând să iniţieze propria executare silită.

Art. 692. Procedura

(1) Cererea de intervenţie trebuie să fie făcută cu respectarea cerinţelor prevăzute la art. 664, indicându-se în mod expres dacă creanţa este certă, lichidă şi exigibilă, precum şi dacă este garantată sau negarantată, în tot ori în parte, privilegiată sau chirografară, după caz. În cazul în care creditorul a cerut sau a obţinut luarea unor măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului, se va face menţiune şi despre acest lucru, indicându-se bunurile pentru care s-a cerut luarea acestor măsuri.

(2) Cererea se depune la executorul judecătoresc, împreună cu copii certificate de pe documentele justificative, precum şi de pe procesul-verbal de constatare a aplicării măsurii asigurătorii, dacă este cazul. În situaţia în care se reclamă creanţe băneşti rezultate din înscrierile contabile făcute în registre ţinute cu respectarea condiţiilor prevăzute de lege, cererea va fi însoţită, sub sancţiunea inadmisibilităţii, de un extras de pe înscrierile care cuprind aceste sume, legalizate de un notar public.

(3) După înregistrarea cererii, executorul judecătoresc o va înainta de îndată instanţei de executare competente, împreună cu toate documentele justificative, dispoziţiile art. 665 şi 666 aplicându-se în mod corespunzător. Până la soluţionarea cererii de intervenţie, instanţa poate suspenda eliberarea sau distribuirea de sume obţinute din valorificarea bunurilor debitorului. Instanţa poate obliga creditorul intervenient la plata unei cauţiuni. Dispoziţiile art. 719 alin. (7) şi (8) se aplică în mod corespunzător.

(4) Instanţa soluţionează cererea în camera de consiliu, fără citarea părţilor, dispoziţiile art. 666 aplicându-se în mod corespunzător. Dacă creditorii care au formulat cerere de intervenţie nu au titlu executoriu, instanţa va convoca în camera de consiliu, de urgenţă şi în termen scurt, debitorul şi creditorii care nu au titlu executoriu, pentru recunoaşterea de către debitor a creanţelor, dispunând totodată comunicarea către debitor a copiilor de pe cererile de intervenţie şi de pe documentele justificative.

(5) La termenul fixat de instanță, debitorul trebuie să declare dacă înțelege să recunoască, în tot sau în parte, creanțele pentru care a avut loc intervenția. Dacă debitorul nu se înfățișează, se consideră că recunoaște toate creanțele reclamate prin cererile de intervenție.

(6) Dacă debitorul contestă, în tot sau în parte, creanțele reclamate, creditorii intervenienți ale căror creanțe au fost contestate au dreptul să solicite instanței, cu plata prealabilă a cauțiunii prevăzute la art. 719 alin. (2), să dispună executorului judecătoresc ca sumele reclamate să fie puse deoparte, dacă, în termen de 5 zile de la data când a avut loc convocarea prevăzută la alin. (4), aceștia vor face dovada că au introdus acțiune în justiție în scopul obținerii titlului executoriu. Până la expirarea acestui termen, eliberarea sau, după caz, distribuirea acestor sume, dacă este cazul, se suspendă de drept, iar după împlinirea termenului instanța va decide asupra suspendării, în condițiile alin. (3), până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă. În acest din urmă caz, aceste sume vor fi consemnate până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, cu excepția situației în care ar fi pretinse de alți creditori în rang util.

Comentariu

1. Sub aspectul formei, cererea de intervenţie, conform art. 692 NCPC, trebuie să cuprindă menţiunile impuse de art. 664 NCPC, trimiterea din text fiind făcută la forma cererii de executare silită. Aşadar, cererea se va putea depune personal sau prin reprezentant legal ori convenţional ori prin intermediul poştei, curierului, telefaxului, poştei electronice, prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului şi confirmarea primirii cererii. Se poate observa că textul legal din materia executării silite (art. 664 NCPC) reia regulile de drept comun referitoare la depunerea unei cereri în faţa unui organ cu activitate jurisdicţională (art. 664 face trimitere la art. 148 NCPC, text legal de drept comun în materie de cereri).

2. Referitor la cuprinsul cererii de intervenţie, art. 692 alin. (1) NCPC raportat la art. 664 alin. (3) NCPC prevede că:

- această cerere va avea toate menţiunile prevăzute de art. 148 NCPC[1)] (respectiv condiţiile generale în privinţa cererilor adresate instanţelor judecătoreşti);

- în plus faţă de aceste menţiuni, sunt necesare următoarele elemente: datele de identificare ale creditorului şi debitorului (nume, prenume, domiciliu, respectiv sediu), bunul sau felul prestaţiei datorate, modalităţile de executare solicitate de creditor – urmărirea bunurilor mobile, imobile, poprire etc.

3. Suntem de acord cu opinia exprimată în doctrină[2)] în sensul că reglementarea acestor elemente specifice cererii de intervenţie, din punctul de vedere al tehnicii legislative, nu este cea mai inspirată, pentru următoarele considerente:

- datele de identificare ale părţilor (creditor şi debitor) sunt prevăzute şi de art. 148 alin. (1) NCPC;

[1)] Art. 148 alin. (1) NCPC: „Orice cerere adresată instanţelor judecătoreşti trebuie să fie formulată în scris şi să cuprindă indicarea instanţei căreia îi este adresată, numele, prenumele, domiciliul sau reşedinţa părţilor ori, după caz, denumirea şi sediul lor, numele şi prenumele, domiciliul sau reşedinţa reprezentanţilor lor, dacă este cazul, obiectul, valoarea pretenţiei, dacă este cazul, motivele cererii, precum şi semnătura. De asemenea, cererea va cuprinde, dacă este cazul, şi adresa electronică sau coordonatele care au fost indicate în acest scop de părţi, precum numărul de telefon, numărul de fax ori altele asemenea".

[2)] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 935.

- obiectul efectiv al prestației datorate se referă la un bun. Desigur, trebuie avute în vedere și creanțele ce urmează a fi executate silite, respectiv valoarea acestora.

Desigur, este evident faptul că trimiterea făcută de art. 692 alin. (1) NCPC la art. 664 NCPC trebuie interpretată în sensul inserării acelor elemente care sunt compatibile cu specificul cererii de intervenție (de exemplu, în cazul modalităților de executare solicitate de creditor trebuie ținut cont de faptul că creditorul intervenient intervine într-o executare silită deja declanșată și derulată în parte, într-o modalitate solicitată de creditorul inițial).

4. În completarea elementelor prevăzute la art. 664 NCPC, cererea de intervenție trebuie să cuprindă elemente specifice acestei cereri, raportate la sfera de aplicare și calitatea procesuală activă în asemenea cazuri. Astfel, vor fi inserate următoarele elemente:

- dacă creanța este certă, lichidă și exigibilă (mențiunea este necesară, având în vedere că în această procedură pot interveni și creditori care nu au titlu executoriu);

- dacă este garantată sau negarantată, în tot ori în parte, privilegiată sau chirografară, după caz;

- în cazul în care creditorul a cerut sau a obținut luarea unor măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului, se va face mențiune și despre acest lucru, indicându-se bunurile pentru care s-a cerut luarea acestor măsuri [se poate observa că textul legal menționează expres „măsuri asigurătorii", nu „executorii", aspect firesc prin coroborarea cu art. 690 alin. (2) pct. 2 NCPC].

5. Cererea de intervenție se va depune la executorul judecătoresc, cu anexarea în copie certificată a documentelor justificative și, dacă este cazul, cu copie certificată a procesului-verbal de constatare a aplicării măsurii asigurătorii. Această ipoteză se referă, desigur, la cazul creditorilor care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului. Această dispoziție legală trebuie coroborată cu art. 744 NCPC, care prevede că „efectuarea sechestrului se va constata de îndată într-un proces-verbal".

6. În privința documentelor justificative prevăzute de art. 692 alin. (2) NCPC, acestea diferă prin raportare la una dintre ipotezele posibile de intervenție:

- titlul executoriu împotriva debitorului [art. 690 alin. (2) pct. 1 NCPC];

- înscrisuri din care să rezulte calitatea de creditor care are un drept real de garanție sau de preferință [art. 690 alin. (2) pct. 3 NCPC];

- înscrisuri cu dată certă din care să rezulte calitatea de creditor chirografar pentru o creanță bănească;

- un caz special a fost reglementat pentru ipoteza creditorilor chirografari care au o creanță bănească ce rezultă dintr-un registru ținut cu respectarea condițiilor legale. Astfel, creditorul va trebui să anexeze cererii de intervenție un extras de pe înscrisurile care cuprind aceste sume, legalizate de un notar public. Nerespectarea acestei formalități este sancționată prin respingerea ca inadmisibilă a cererii de intervenție. Se poate observa că legiuitorul a instituit o sancțiune specifică legată de neîndeplinirea unei formalități referitoare la „forma" în care se anexează, la cerere, anumite înscrisuri (un fine de neprimire pe temeiul nerespectării unei condiții formale);

- orice alte înscrisuri are se impun în cazul formulării unei cereri de intervenție (de exemplu, înscrisuri doveditoare a calității de mandatar avocat sau neavocat – după caz, taxă de timbru ș.a.).

7. Sub aspectul competenței executorului judecătoresc unde trebuie depusă cererea de executare silită, având în vedere caracterul incidental al unei asemenea cereri, opinăm că trebuie adresată organului de executare care are pe rolul său executarea silită în cadrul căreia se face intervenția.

8. Executorul judecătoresc competent va înregistra cererea, urmând a o înainta de îndată instanței de executare competente [art. 692 alin. (3) NCPC]. Totodată, înainte de a o înainta instanței de executare competente, executorul judecătoresc se va pronunța prin încheiere, dispunând admiterea sau respingerea intervenției, aceasta urmând a fi comunicată de îndată creditorului intervenient [art. 665 alin. (2) NCPC].

9. Se poate observa că, potrivit noii reglementări, procedura ce trebuie urmată în cazul formulării unei cereri de intervenție a creditorilor, în faza executării silite, este „partajată" între executorul judecătoresc și instanța de executare competentă, după cum urmează:

- competența executorului judecătoresc care primește și transmite cererea de intervenție a creditorului trebuie raportată la faptul că ipoteza de la care se pleacă implică o executare silită în curs. Așadar, cererea de intervenție ar trebui depusă la executorul judecătoresc care realizează executarea silită în curs;

- atribuțiile executorului judecătoresc cu privire la „viciile de formă" ale cererii de intervenție trebuie analizate punctual, prin coroborarea cu celelalte dispoziții legale aferente acestei proceduri. Astfel, cu privire la tardivitatea cererii de intervenție, considerăm că executorul judecătoresc nu o poate lua în discuție și aplica sancțiunea specifică deoarece art. 696 NCPC face trimitere la dispozițiile art. 692 alin. (4)-(6) NCPC, adică la procedura „gestionată" de instanța de executare. În ceea ce privește sancțiunea inadmisibilității prevăzute de art. 691 alin. (2) NCPC, pentru vicii de formă aferente actelor anexate, opinăm că executorul judecătoresc sesizat se poate pronunța pe inadmisibilitate (în consecință, să respingă cererea de intervenție a terțului creditor, acesta având numai posibilitatea formulării unei plângeri împotriva încheierii pentru refuzul deschiderii procedurii de executare, în condițiile art. 665 NCPC[1]). Soluția se întemeiază și pe faptul că art. 692 alin. (3) NCPC face trimitere la dispozițiile art. 665-666 NCPC. De asemenea, această posibilă respingere ca inadmisibilă a cererii poate fi pronunțată și de instanța de executare, desigur, în faza soluționării acesteia.

10. Achiesăm, în parte, la soluția propusă în doctrină[2] în sensul că cererea de intervenție urmează regulile procedurale referitoare la încuviințarea cererii de executare silită prescrise la art. 665-666 NCPC. În realitate, se poate observa că procedura efectivă de soluționare a cererii de intervenție este prevăzută la art. 692 NCPC (text legal special), completându-se cu regulile stipulate la art. 665-666 NCPC (texte legale generale).

---

[1] (1) De îndată ce primește cererea de executare, executorul judecătoresc, prin încheiere, va dispune înregistrarea acesteia și deschiderea dosarului de executare sau, după caz, va refuza motivat deschiderea procedurii de executare.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) se comunică de îndată creditorului. În cazul în care executorul judecătoresc refuză deschiderea procedurii de executare, creditorul poate face plângere, în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii prevăzute la alin. (1), la instanța de executare.

[2] L. Manea, S.E. Dincă, *Intervenția creditorilor în executarea silită potrivit Noului Cod de procedură civilă*, în Conferința Internațională „Executorul judecătoresc între rol activ și organ de jurisdicție", 25-27 august 2011, Târgu-Mureș, citată în I. Leș, *op. cit.*, p. 963.

11. După înregistrarea cererii la executorul judecătoresc [şi pronunţarea, în consecinţă, a încheierii prevăzute de art. 665 alin. (2) NCPC], aceasta se transmite instanţei de executare competente, împreună cu toate documentele justificative. În realitate, executorul judecătoresc va solicita instanţei încuviinţarea executării silite şi pentru cererea de intervenţie în cadrul executării silite.

12. Sub aspect procedural, regulile de soluţionare a acestei cereri urmează a fi preluate din art. 665-666 NCPC.

Prealabil soluţionării cererii de intervenţie, legiuitorul a reglementat un caz de suspendare facultativă a eliberării sau distribuirii sumelor obţinute din valorificarea bunurilor debitorului. În privinţa cauţiunii pentru această suspendare, aceasta are caracter facultativ, creditorul intervenient putând fi obligat la plata acesteia.

În ceea ce priveşte cuantumul cauţiunii, în art. 692 alin. (3) NCPC nu se prevede niciun cuantum, însă acelaşi text de lege menţionează că dispoziţiile art. 719 alin. (7) şi (8) NCPC se aplică în mod corespunzător – respectiv suspendarea provizorie, în cazuri urgente, până la judecarea cererii propriu-zise de suspendare. Astfel, conform art. 719 alin. (7) NCPC, această suspendare provizorie poate fi acordată, în cazuri urgente, cu plata în prealabil a cauţiunii în cuantumul prevăzut de art. 719 alin. (2) NCPC (conform grilei graduale calculate la valoarea obiectului contestaţiei). Având în vedere că în cazul suspendării provizorii se face trimitere la cauţiunea prevăzută de art. 719 alin. (2) NCPC, opinăm că şi pentru suspendarea propriu-zisă, facultativă a eliberării sau distribuirii sumelor obţinute din valorificarea bunurilor debitorului urmează a se plăti o cauţiune al cărei cuantum trebuie să fie dat tot de art. 719 alin. (2) NCPC.

13. Revenind la suspendarea provizorie, aceasta se va da printr-o încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac, comunicată din oficiu şi de îndată executorului judecătoresc.

14. Cererea de intervenţie se soluţionează în camera de consiliu, în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanţa de executare. Cererea se soluţionează fără citarea părţilor, cu excepţia cazului în care creditorii intervenienţi nu au titlu executoriu[1]. În acest caz, vor fi convocaţi în camera de consiliu debitorul iniţial şi creditorii intervenienţi în scopul recunoaşterii sau nu de către debitor a creanţelor invocate. Această „convocare", în opinia noastră, ne conduce la ideea de citare a părţilor indicate, citare ce urmează a se face potrivit dispoziţiilor legale, ţinând cont, desigur, de necesitatea judecării cu celeritate (textul legal prevede „de urgenţă şi în termen scurt"). Pe de altă parte, nu trebuie uitată nici condiţionarea temporară impusă de art. 666 NCPC, respectiv 7 zile. Convocarea menţionată de art. 692 alin. (4) NCPC se face exclusiv pentru ca debitorul să-şi exprime punctul de vedere cu privire la creanţele pentru care a avut loc intervenţia [art. 692 alin. (5) NCPC]. În concluzie, procedura de soluţionare poate avea caracter necontencios (în cazul în care creditorul intervenient are titlu executoriu) sau contencios (în cazul în care creditorul intervenient nu are titlu executoriu).

15. În cazul în care cererea se judecă cu citarea părţilor, soluţiile diferă, în funcţie de poziţia debitorului, după cum urmează:

---

[1] Sunt avuţi în vedere creditorii care au luat măsuri asigurătorii, creditorii care au un drept real de garanţie sau un drept de preferinţă, respectiv creditorii chirografari care au o creanţă bănească rezultată din înscrisurile prevăzute de art. 690 NCPC.

- dacă debitorul legal citat nu se înfățișează, se consideră că acesta recunoaște toate creanțele invocate prin cererile de intervenție. Se poate observa că simpla lipsă a debitorului, fără a fi circumstanțiată, generează această recunoaștere obligatorie, de fapt o „ficțiune juridică" cu efecte negative la adresa debitorului. În acest caz, creditorul va avea titlu executoriu față de debitor și poate participa la distribuirea sumelor rezultate din urmărire [art. 695 alin. (1) NCPC];

- dacă debitorul se prezintă și recunoaște sumele pretinse de creditorul intervenient, va deveni aplicabil art. 695 alin. (1) NCPC, similar punctului prezentat anterior. Având în vedere efectele unei astfel de recunoașteri, dacă debitorul se prezintă prin reprezentant, acesta trebuie să își justifice calitatea printr-o procură specială – art. 81 alin. (1) NCPC;

- dacă debitorul se prezintă, dar contestă sumele invocate, creditorul intervenient va avea la îndemână mecanismul procesual prevăzut de art. 692 alin. (6) NCPC: cu plata prealabilă a cauțiunii prevăzute de art. 719 alin. (2) NCPC, va cere instanței judecătorești să îl oblige pe executorul judecătoresc ca sumele reclamate „să fie puse deoparte". În acest caz, creditorul intervenient va trebui să facă dovada că a introdus acțiune în scopul obținerii titlului executoriu, în termen de 5 zile de la convocarea prevăzută de art. 692 alin. (4) NCPC. Până la expirarea acestui termen, eliberarea sau, după caz, distribuirea acestor sume, dacă este cazul, se suspendă de drept, iar după împlinirea termenului instanța va decide asupra suspendării, în condițiile art. 692 alin. (3), până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă. În acest din urmă caz, aceste sume vor fi consemnate până la soluționarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, cu excepția situației în care ar fi pretinse de alți creditori în rang util. Cu privire la această soluție legislativă achiesăm la opinia din doctrină[1)] în sensul atenuării utilității instituției intervenției terților creditori, cu argumentul că un creditor fără titlu poate bloca, cel puțin parțial, executarea silită pornită de creditorul diligent care și-a constituit un titlu în condițiile legii.

Art. 693. Înștiințarea creditorului urmăritor și a debitorului

(1) Odată cu sesizarea instanței de executare, potrivit art. 692 alin. (3), executorul judecătoresc va comunica o copie de pe cererea de intervenție și de pe documentele justificative creditorului urmăritor, iar după soluționarea cererii de intervenție, și o copie certificată de pe încheierea de încuviințare a acesteia.

(2) Dacă cererea de intervenție a fost încuviințată, executorul îl va înștiința și pe debitor, dispozițiile art. 667 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Legiuitorul, prin art. 693 NCPC, a instituit o procedură de înștiințare a părților din cadrul executării silite propriu-zise în care creditorul intervenient dorește să participe, în urma formulării cererii de intervenție.

2. Această înștiințare diferă, în funcție de partea care este încunoștințată (creditor sau debitor), fiind prealabilă soluționării intervenției ori ulterioară admiterii cererii de

[1)] I. Leș, *op. cit.*, p. 964.

intervenţie. Astfel, aşa cum am menţionat anterior, cererea de intervenţie a creditorului se soluţionează fără citarea părţilor, dacă terţul creditor posedă titlu executoriu împotriva debitorului. În cazul în care acest titlu executoriu nu există, judecarea se face cu citarea părţilor – în concret, a creditorului intervenient şi a debitorului. Se poate observa că această procedură nu implică şi citarea creditorului iniţial – cel care a şi declanşat executarea silită care a determinat formularea unei cereri de intervenţie. Totuşi, legiuitorul a prevăzut în sarcina executorului judecătoresc obligaţia de informare a creditorului iniţial şi a debitorului, conform prescripţiilor impuse de art. 693 NCPC:

- înştiinţarea creditorului urmăritor: acesta va fi informat odată cu sesizarea instanţei de executare, conform art. 692 alin. (3) NCPC, de către executorul judecătoresc; în concret, i se va comunica o copie a cererii de intervenţie şi a documentelor justificative anexate şi o copie a încheierii de încuviinţare a cererii de intervenţie (desigur, după soluţionarea acesteia). Faţă de claritatea textului legal, concluzionăm că se va comunica numai încheierea prin care s-a admis cererea de intervenţie;

- înştiinţarea debitorului: această obligaţie incumbă executorului judecătoresc numai în cazul în care cererea de intervenţie a fost încuviinţată, sens în care acesta va primi o copie a încheierii de încuviinţare, împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu, însoţită de o somaţie, dacă legea nu prevede altfel. Considerăm că se impune comunicarea acestei copii certificate a titlului executoriu numai în situaţia în care terţul creditor a declanşat procedura având un titlu executoriu [avem în vedere ipoteza de la art. 690 alin. (2) pct. 1 NCPC].

Art. 694. Drepturile creditorului urmăritor

(1) În cazul creditorilor chirografari care au intervenit în cursul urmăririi silite şi ale căror creanţe au fost recunoscute de debitor, în tot sau în parte, creditorul urmăritor are dreptul de a le indica acestora, printr-o notificare, făcută în termen de 10 zile de la data comunicării de către executorul judecătoresc a copiei certificate a încheierii de încuviinţare a cererii de intervenţie, existenţa şi a altor bunuri ale debitorului, care pot fi urmărite în mod util, invitându-i să ceară extinderea urmăririi şi asupra acestor bunuri, dacă au titlu executoriu, şi să avanseze, în toate cazurile, cheltuielile necesare pentru extindere.

(2) Dacă însă creditorii intervenienţi nu solicită extinderea urmăririi şi la bunurile indicate de creditorul urmăritor sau, după caz, nu avansează cheltuielile necesare extinderii, în termen de 10 zile de la data notificării prevăzute la alin. (1), creditorul urmăritor are dreptul de a fi preferat acestora la distribuirea sumei rezultate din urmărire.

(3) Creditorii urmăritori nu se pot opune cererilor de intervenţie făcute de alţi creditori, în afară de cazul în care ei fac dovada că aceştia au acţionat în fraudа drepturilor lor. Ei pot însă contesta, în termenul prevăzut de lege, repartizarea creanţelor potrivit proiectului de distribuire a sumelor rezultate din urmărire întocmit de către executor.

Comentariu

1. Prin procedura intervenţiei creditorilor într-o executare silită ce se află în curs de derulare se creează un nou raport execuţional, sens în care debitorul ce este executat silit îi va avea drept creditori atât pe creditorul iniţial (care a declanşat executarea silită), cât şi

pe creditorul intervenient (căruia i s-a admis cererea de intervenţie). De asemenea, întrucât executarea silită se va derula de către doi creditori (sau mai mulţi, dacă sunt formulate mai multe cereri de intervenţie), este firesc ca legiuitorul să reglementeze şi raporturile dintre aceşti creditori.

2. Astfel, în ceea ce priveşte drepturile creditorului urmăritor iniţial în raport cu admiterea cererii de intervenţie a terţilor creditori, acestea sunt reglementate în art. 694 NCPC. Acest text legal instituie dreptul creditorului urmăritor iniţial de a invita creditorii intervenienţi la extinderea executării silite, având în vedere următoarele:

- sfera de aplicare, respectiv care dintre creditorii intervenienţi ar trebuie să iniţieze extinderea executării silite. Astfel, art. 694 alin. (1) NCPC, în preambul, vorbeşte de creditori chirografari „care au intervenit în cursul executării silite şi ale căror creanţe au fost recunoscute de debitor, în tot sau în parte (...)", iar în finalul alineatului se face menţiune cu privire la creditorii „(...) care au titlu executoriu (...)". Din punctul nostru de vedere, sfera creditorilor care ar trebui să extindă executarea silită se compune atât din cei care au, în prealabil intervenţiei, titlu executoriu [art. 690 alin. (2) pct. 1 NCPC], cât şi din creditorii chirografari care au creanţele recunoscute, în tot sau în parte, de către debitor [art. 690 alin. (2) pct. 4 NCPC – ipoteză în care, potrivit prezentei proceduri, se creează un titlu executoriu special, prin prisma art. 695 NCPC];

- creditorul urmăritor iniţial are dreptul, şi nu obligaţia, de a indica creditorilor intervenienţi posibilitatea extinderii executării silite. Cu toate acestea, este clar că interesul creditorului urmăritor este să uziteze de acest drept pentru a nu fi afectată executarea deja începută de acesta;

- exercitarea acestui drept se face printr-o notificare făcută în termen de 10 zile de la data comunicării de către executorul judecătoresc a copiei certificate a încheierii de încuviinţare a cererii de intervenţie [este avută în vedere încheierea prevăzută la art. 693 alin. (1) NCPC]. Opinăm că acest termen de 10 zile este un termen legal imperativ, iar în caz de nerespectare, intervine sancţiunea decăderii, conform art. 185 NCPC[1)];

- notificarea va cuprinde existenţa şi a altor bunuri ale debitorului, care pot fi urmărite în mod util, invitându-l pe creditorul intervenient să ceară extinderea urmăririi şi asupra acestor bunuri, creditorii intervenienţi urmând să avanseze, în toate cazurile, cheltuielile necesare extinderii;

- în cazul în care creditorii intervenienţi notificaţi potrivit acestei proceduri nu solicită extinderea executării silite sau nu avansează cheltuielile necesare extinderii, legiuitorul a prevăzut o sancţiune expresă specifică: „creditorul urmăritor are dreptul de a fi preferat acestora la distribuirea sumei rezultate din urmărire". Extinderea executării silite, respectiv avansarea cheltuielilor necesare extinderii trebuie să se realizeze în termen de 10 zile de la data notificării prevăzute la art. 694 alin. (1) NCPC. Şi în această ipoteza suntem în prezenţa unui termen legal imperativ care, în caz de nerespectare, atrage sancţiunea decăderii. Totuşi, nu putem uita faptul că terţul creditor, după admiterea cererii de intervenţie, devine parte în

[1)] Art. 185 alin. (1) NCPC: „Când un drept procesual trebuie exercitat într-un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercitarea dreptului, în afară de cazul în care legea dispune altfel. Actul de procedură făcut peste termen este lovit de nulitate".

executarea silită şi are posibilitate de a solicita şi direct extinderea executării silite, extindere care va profita tuturor creditorilor.

În raport cu această reglementare legală, achiesăm la soluţia consacrată de doctrină[1] în sensul că legea recunoaşte creditorului urmăritor un beneficiu de discuţiune special, care constă în dreptul (nu şi în obligaţia) îndrumării intervenienţilor care au titlu executoriu să ceară extinderea urmăririi silite şi asupra altor bunuri ale debitorului.

3. În legătură cu soluţionarea cererii de intervenţie a terţilor creditori, menţionăm faptul că, aşa cum este concepută reglementarea, creditorul urmăritor iniţial nu poate interfera direct în această procedură. Soluţionarea cererii de intervenţie se realizează fără citarea părţilor sau, în cazurile prevăzute expres, cu convocarea debitorului şi a creditorului intervenient. Mai mult decât atât, art. 694 alin. (3) NCPC prevede expres: „creditorii urmăritori nu se pot opune cererilor de intervenţie făcute de alţi creditori, în afară de cazul în care ei fac dovada că aceştia au acţionat în frauda drepturilor lor". Pornind de la acest text legal, opinăm că, deşi creditorul iniţial nu are la îndemână instrumentul procesual prin care să intervină în soluţionarea cererii de intervenţie, are totuşi deschisă calea unei contestaţii la executare, formulată conform art. 712 alin. (3) NCPC[2]. De asemenea, tot pe calea contestaţiei la executare, creditorul urmăritor poate însă contesta, în termenul prevăzut de lege, repartizarea creanţelor potrivit proiectului de distribuire a sumelor rezultate din urmărire întocmit de către executor.

Art. 695. Efectele intervenţiei

(1) Creditorii intervenienţi şi cei ale căror creanţe au fost recunoscute de către debitor, în condiţiile prevăzute la art. 692, pot să participe la distribuirea sumei rezultate din urmărire, în limita sumelor reclamate sau, după caz, recunoscute, şi, dacă au titluri executorii, să participe, în condiţiile legii, la urmărirea bunurilor debitorului şi să solicite efectuarea unor acte de executare silită, dacă este cazul.

(2) Creditorii intervenienţi ale căror creanţe au fost contestate, în tot sau în parte, de către debitor şi care au cerut instanţei ca sumele reclamate să fie puse deoparte pot participa numai la distribuirea sumelor consemnate în condiţiile prevăzute la art. 692 alin. (6), în afară de cazul în care ar fi pretinse de alţi creditori în rang util.

Comentariu

1. Din momentul admiterii cererii de intervenţie a terţului creditor se produc efectele prevăzute de art. 695 NCPC. Astfel, creditorii intervenienţi pot să participe la distribuirea sumei rezultate din urmărire, în limita sumelor reclamante, respectiv recunoscute. De asemenea, aceştia pot să participe la urmărirea bunurilor debitorului, solicitând efectuarea unor acte de executare silită, dacă este cazul.

---

[1] D.M. Gavriş, *op. cit.*, p. 181.

[2] Art. 712 alin. (3) NCPC: „De asemenea, după începerea executării silite, cei interesaţi sau vătămaţi pot cere, pe calea contestaţiei la executare, şi anularea încheierii prin care s-a admis cererea de încuviinţare a executării silite, dacă a fost dată fără îndeplinirea condiţiilor legale".

Referitor la aceste efecte, trebuie făcute câteva menţiuni. În primul rând, art. 695 NCPC aminteşte de două categorii de creditori: creditori intervenienţi şi creditori ale căror creanţe au fost recunoscute de creditori. În realitate, ambele categorii se referă la terţii creditori care au formulat cerere de intervenţie, iar aceasta a fost admisă, conform art. 690 alin. (2) pct. 1-4 (şi creditorii cărora li s-au recunoscut creanţele au titlu executoriu creat „special" prin această procedură).

2. Creditorii intervenienţi ale căror creanţe au fost contestate, în tot sau în parte, de către debitor şi care au cerut instanţei ca sumele reclamate să fie puse deoparte pot participa numai la distribuirea sumelor consemnate în condiţiile prevăzute la art. 692 alin. (6) NCPC, în afară de cazul în care ar fi pretinse de alţi creditori în rang util.

3. Odată admisă cererea de intervenţie a terţului creditor, se produc efecte specifice, respectiv creditorul intervenient devine parte în procedura de executare în sensul în care are dreptul să participe în condiţiile legii la urmărirea bunurilor debitorului şi, de asemenea, să ceară efectuarea unor acte de executare silită, potrivit propriului interes. Creditorii intervenienţi ale căror creanţe au fost contestate, în tot sau în parte, de către debitor şi care au cerut instanţei ca sumele reclamate să fie puse deoparte pot participa numai la distribuirea sumelor consemnate în condiţiile prevăzute la art. 692 NCPC, în afară de cazul în care ar fi pretinse de alţi creditori în rang util.

4. În ceea ce priveşte sumele pentru care creditorii au luat măsuri asigurătorii, devine aplicabil art. 883 alin. (2) NCPC, în sensul că după rămânerea definitivă a hotărârii de soluţionare a contestaţiei sau a celei date asupra acţiunii pe baza căreia s-a înfiinţat măsura asigurătorie, executorul, la cererea debitorului sau a creditorului interesat, va dispune, potrivit hotărârii respective, fie eliberarea sumelor corespunzătoare creanţei contestate ori alocate pe bază de măsură asigurătorie, fie distribuirea lor, în condiţiile legii, între creditorii rămaşi neîndestulaţi.

Art. 696. Intervenția tardivă

Creditorii chirografari care au intervenit după expirarea termenului prevăzut la art. 691 alin. (1), dar înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță, în vederea întocmirii proiectului de distribuire a sumei rezultate din urmărire, au dreptul să participe la distribuirea părții din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori, a creditorilor garantați sau privilegiați și a celor care au intervenit în timp util. Dispozițiile art. 692 alin. (4)-(6) rămân aplicabile.

Comentariu

1. Textul legal reglementează ipoteza intervenţiei tardive, aparent făcută cu depăşirea termenului legal pentru formularea unei asemenea cereri. În realitatea, art. 696 NCPC se referă la un alt interval în care se poate face cererea de intervenţie: după expirarea termenului prevăzut de art. 691 alin. (1) NCPC (termenul stabilit de executor pentru valorificarea bunurilor mobile sau imobile urmăribile), dar înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanţă.

2. În consecinţă, analizarea intervenţiei tardive comportă două planuri:

a) dacă creditorii chirografari care au intervenit după expirarea termenului prevăzut la art. 691 alin. (1) NCPC, dar înainte de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanţă – în acest caz ne aflăm în ipoteza intervenţiei tardive speciale, deoarece nu intervine decăderea propriu-zis (în sensul că intervenţia va fi respinsă ca tardivă), ci se aplică o sancţiune specială – în sensul că aceşti creditori chirografari au dreptul să participe la distribuirea părţii din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor următori, a creditorilor garantaţi sau privilegiaţi şi a celor care au intervenit în timp util;

b) dacă creditorii chirografari care au intervenit după expirarea termenului prevăzut la art. 691 alin. (1) NCPC şi după de expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanţă – în acest caz se va aplica sancţiunea decăderii, potrivit art. 185 NCPC, în sensul că cererea de intervenţie urmează a fi respinsă ca tardivă.

3. Menţionăm faptul că art. 696 NCPC se referă numai la creditorii chirografari care depun cererea de intervenţie în intervalul menţionat de acest text legal şi nu vizează, prin ipoteză, alţi creditori (cum ar fi cei care au titlu executoriu şi formulează cererea de intervenţie). În consecinţă, sancţiunea specială prevăzută de art. 696 NCPC urmează a se aplica numai creditorilor chirografari, creditorilor care au titlu executoriu urmând a li se aplica decăderea (ceea ce implică respingerea cererii de intervenţie ca tardivă), potrivit dreptului comun.

Secţiunea a 5-a. Perimarea executării silite

Bibliografie

E. Cotoi, *Natura juridică a perimării executării silite*, în vol. „Dezvoltare regională şi multiculturalitate în Uniunea Europeană", Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2007; E. Cotoi, *Despre perimarea executării silite*, în Revista „Dura Lex, Sed Lex", Târgu-Mureş, 2008; I. Gârbuleţ, *Perimarea executării silite*, în RRES nr. 1/2007. P. Pop, *Câteva aspecte teoretice şi practice ale perimării executării silite*, în RRES nr. 1/2015, pp. 53-75.

Art. 697. Termenul de perimare

(1) În cazul în care creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă 6 luni fără să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, ce i-a fost solicitat, în scris, de către executorul judecătoresc, executarea se perimă de drept.

(2) În caz de suspendare a executării, termenul de perimare curge de la încetarea suspendării. Termenul de perimare nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului.

Bibliografie

G. Pădurariu, *Culpa creditorului – condiţie pentru a opera perimarea executării silite*, în RRES nr. 4/2010, pp. 48-54.

Comentariu

1. Perimarea executării silite este, în esenţă, un incident ivit în procedura de executare care se întemeiază pe o atitudine de delăsare imputabilă creditorului şi care conduce la consecinţa reînnoirii cererii de executare silită, sub rezerva prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită.

Sub aspectul naturii juridice, perimarea executării silite reprezintă o sancţiune procesuală definitivă[1] care constă în stingerea executării silite în stadiul în care se găseşte, ca urmare a lipsei îndelungate de stăruinţă a creditorului în încercarea de valorificare a dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau alt înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu[2]. Totodată, perimarea în faza urmăririi silite constituie şi o prezumţie de desistare a creditorului, dedusă din faptul nestăruinţei acestuia în procedura de executare pe tot timpul prevăzut de lege.

2. Actuala reglementare a instituţiei perimării este grăitoare în a releva că, din punct de vedere practic, cazurile în care se va putea constata o perimare a unei proceduri de executare silită începută după data de 15 februarie 2013, data intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, vor fi din ce în ce mai rare în practică.

3. Astfel, condiţiile pentru a opera perimarea executării silite, potrivit noii reglementări, sunt următoarele:

- să existe o cerere de executare silită;
- să fie necesar din partea creditorului să îndeplinească un act sau un demers obligatoriu pentru executarea silită;
- executorul judecătoresc să solicite creditorului acest act sau demers în scris;
- să treacă şase luni de la solicitarea scrisă din partea executorului judecătoresc;
- creditorul să nu îndeplinească actul sau demersul solicitat din culpa sa (condiţie negativă).

4. Legiuitorul leagă perimarea executării silite de existenţa unei cereri de executare silită. Astfel, trebuie precizat că perimarea nu se aplică măsurilor asigurătorii înfiinţate înainte de începerea executării, întrucât acestea au caracter conservator. Totuşi, în cazul prevăzut de art. 783 alin. (7) NCPC, dacă creditorul lasă să treacă şase luni şi nu comunică terţului poprit copie certificată a titlului executoriu în vederea îndeplinirii obligaţiilor prevăzute la art. 787 NCPC, poprirea asigurătorie se perimă, întrucât, după obţinerea titlului executoriu, aceasta se transformă în executorie.

5. Mai trebuie precizat că perimarea nu operează dacă un act trebuie îndeplinit de executorul judecătoresc din oficiu, precum şi în cazul executării silite a creanţelor fiscale [art. 227 alin. (6) C. pr. fisc.].

---

[1] Pentru opinia potrivit căreia natura juridică a perimării executării silite este aceea a prezumţiei absolute de culpă a creditorului care operează ca o sancţiune procesuală, a se vedea E. Cotoi, *Incidente în procedura de executare silită*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, p. 234.

[2] E. Cotoi, *Despre perimarea executării silite*, în Revista „Dura Lex, Sed Lex", Târgu-Mureş, 2008, p. 15; I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Teoria generală a executării silite*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002, p. 132.

6. Se observă că, în condiţiile actualului Cod de procedură civilă, spre deosebire de vechea reglementare, incidenţa instituţiei perimării este condiţionată de o solicitare adresată de executorul judecătoresc creditorului prin care îi solicită să efectueze un act sau demers necesar executării silite.

Ca regulă, actele sau demersurile necesare executării silite sunt, în majoritatea lor, la îndemâna executorului judecătoresc.

Pentru a exemplifica în direcţia neincidenţei sancţiunii perimării în raport cu Noul Cod de procedură civilă, putem menţiona faptul că neindicarea de către creditori a bunurilor şi veniturilor asupra cărora urmează să se efectueze executarea silită nu permite executorului judecătoresc să-l oblige pe creditor să obţină asemenea informaţii. Dispoziţiile art. 660 NCPC sunt neechivoce în sensul îndatoririi pe care o are executorul judecătoresc de a obţine informaţii privind bunurile şi veniturile debitorului. Prin urmare, împrejurarea că asemenea bunuri şi venituri nu sunt indicate de creditor nu poate declanşa mecanismul perimării executării silite.

Pentru a da exemple care, dimpotrivă, ar putea ilustra sancţiunea perimării, putem imagina situaţia în care creditorul avansează cheltuieli care sunt necesare urmăririi unuia dintre bunurile mobile sau imobile ale debitorului său, fără a indica, deşi executorul judecătoresc i-a solicitat în scris acest lucru, pentru care anume bun urmează să se facă formalităţile de publicitate necesare pentru vânzarea silită a bunului.

7. Din întreaga reglementare a instituţiei perimării se impune a fi precizat că aceasta intervine indiferent de modalitatea de executare aleasă de creditor. Apreciem că reglementarea actuală este superioară celei prevăzute de vechiul Cod de procedură civilă, care a dat naştere la interpretări diferite referitoare la ipoteza în care legea încuviinţa ca executarea să se facă fără somaţie. Astfel, dată fiind trimiterea la art. 389 C. pr. civ. pe care o realiza art. 390 alin. 1 C. pr. civ. anterior, au existat opinii în sensul că perimarea nu opera în cazurile în care legea încuviinţa ca executarea să se facă fără somaţie[1)], dar şi opinii potrivit cărora reglementarea trebuia interpretată în sensul că începutul curgerii termenului de perimare nu putea avea ca reper comunicarea somaţiei, dat fiind specificul respectivei executări, o soluţie contrară fiind de natură să instituie o distincţie în privinţa incidenţei sancţiunii perimării în funcţie de modalităţile şi formele de executare silită la care apela creditorul în vederea satisfacerii creanţei sale, distincţie nejustificată însă. În această ultimă opinie[2)], s-a susţinut în sensul că se crea, astfel, o situaţie de favoare pentru creditor, care ar lăsa nesancţionată atitudinea acestuia de delăsare în urmarea actelor de executare în cadrul acelor proceduri execuţionale care nu presupuneau emiterea unei somaţii.

8. Termenul de perimare este de 6 luni şi începe să curgă de la data cererii scrise[3)] formulate de executorul judecătoresc şi adresate creditorului în vederea îndeplinirii unui act de executare sau demers necesar executării silite.

[1)] V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 3-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, p. 541; E. Cotoi, *Incidente în procedura de executare silită*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 243-244.

[2)] E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 362.

[3)] A se vedea *infra*, comentariul nr. 9 de sub art. 700.

9. Expresia „necesar executării silite" trebuie interpretată în sensul de act sau demers ce se impune a fi îndeplinit de creditor cu necesitate, în caz contrar executorul judecătoresc fiind în imposibilitate de a continua procedura de executare. Orice cerere adresată creditorului care nu este utilă executării silite sau care nu împiedică efectuarea acesteia nu va produce efectul prevăzut de lege.

10. Durata termenului de perimare este de 6 luni şi se calculează conform art. 181 alin. (1) pct. 3 şi alin. (2) şi art. 182 NCPC.

11. Termenul de perimare poate fi întrerupt sau suspendat în cursul executării silite.

Posibilitatea de *întrerupere* a termenului de perimare, deşi nu este expres prevăzută de textul legii, decurge din chiar textul alin. (1), text ce condiţionează aplicarea sancţiunii de neîndeplinirea actului de executare sau demersului solicitat de executorul judecătoresc timp de 6 luni de la data formulării cererii, precum şi din dispoziţiile art. 417 NCPC, în aplicarea regulii potrivit căreia, atunci când norma specială nu prevede, ea se completează cu norma generală.

Dacă în cursul termenului de perimare se îndeplineşte actul de executare sau demersul solicitat de executor, acestea vor avea efect întreruptiv de perimare şi, dacă ulterior executorul judecătoresc solicită creditorului îndeplinirea unui alt act de executare sau a unui alt demers necesar executării silite, iar acesta lasă urmărirea silită din nou în nelucrare, un nou termen de perimare va începe să curgă, de această dată însă de la momentul comunicării celei de-a doua solicitări.

Va avea efect întrerupător de perimare şi îndeplinirea de către creditor a unui act de executare sau demers similar celui pretins de executorul judecătoresc în măsura în care efectul acestora va fi în sensul celui prevăzut de lege, respectiv de a asigura continuarea procedurii de executare.

De asemenea, apreciem că, dacă actul de executare sau demersul solicitat de executorul judecătoresc creditorului se aduce la îndeplinire de către debitor, iar nu de către creditor, acesta va avea efect întreruptiv de perimare[1)], întrucât scopul este acela de a se realiza cât mai grabnic dispoziţiile titlului executoriu, debitorul fiind şi el interesat în înlăturarea stării de incertitudine ce planează asupra sa. Tot astfel, demersul efectuat de o terţă persoană poate fi de natură să întrerupă termenul de perimare, de vreme ce scopul executării silite este acela de satisfacere cât mai grabnică a titlului executoriu.

Efectul întreruperii termenului de perimare este acela că, după încetarea împrejurării care a determinat întreruperea, executarea silită îşi va continua cursul firesc.

12. Termenul de perimare este susceptibil şi de *suspendare*. Dispoziţiile alin. (2) al textului analizat fixează modul în care curge termenul de perimare în caz de suspendare a executării silite. Textul face distincţie între suspendarea executării silite la cererea creditorului şi suspendarea executării silite în toate celelalte cazuri.

În mod logic, atunci când executarea silită este suspendată la cererea creditorului, ceea ce noua reglementare, spre deosebire de vechea reglementare, permite expres, este firesc să curgă termenul de perimare, deoarece creditorul este cel care solicită suspendarea executării,

---

[1)] Gr. Porumb, *Teoria generală a executării silite şi alte proceduri speciale*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1964, p. 135.

nefiind îngăduit ca, prin manifestarea de voinţă a creditorului, să se eludeze normele privind intervenirea perimării.

Dimpotrivă, chiar dacă executorul judecătoresc a cerut creditorului în scris un act sau un demers cu adevărat necesar executării silite, termenul de perimare nu va curge pe perioada în care este aplicabilă suspendarea executării silite din alte cauze decât aceea a cererii creditorului. Avem în vedere aici atât cazurile de suspendare a executării pronunţate pe cale judecătorească, fie de către instanţa de executare, fie de către o instanţă învestită cu o cale de atac împotriva hotărârii care reprezintă titlu executoriu, cât şi cazurile de suspendare de drept a executării silite.

Efectul suspendării termenului de perimare constă în aceea că, după încetarea cauzei de suspendare, termenul de perimare îşi reia cursul, luându-se în calcul şi termenul scurs anterior suspendării.

13. Consecinţa îndeplinirii condiţiilor anterior menţionate este, potrivit alin. (1), perimarea de drept a executării. Se observă că formularea textului nu este foarte coerentă, deoarece este dificil de conciliat calificarea modului în care operează perimarea executării, şi anume de drept, cu aspectul aprecierii pe care organul care constată perimarea trebuie să o facă atât cu privire la caracterul necesar al actului sau demersului pentru executarea silită, cât şi cu privire la culpa creditorului care a lăsat să treacă şase luni fără să îndeplinească actul sau demersul respectiv.

14. Se observă că, deşi sancţiunea perimării operează de drept, legiuitorul a prevăzut totuşi necesitatea sesizării instanţei de executare în vederea constatării intervenirii acesteia, în condiţiile art. 698 NCPC, prin care să se declare stinsă executarea silită în starea în care se găseşte, întrucât trebuie verificat, în contradictoriu cu părţile raportului juridic execuţional, dacă sunt îndeplinite condiţiile pentru ca această sancţiune să poată opera.

15. Concluzionând, se observă că termenul de perimare a executării silite este de şase luni, la fel ca în vechea reglementare, însă condiţiile în care această sancţiune poate opera sunt mult mai limitate. Soluţia este perfect logică în raport cu faptul că raţiunile care stau la baza reglementării perimării judecăţii nu se întâlnesc şi nu se verifică şi din punctul de vedere al perimării executării silite. Odată ce a depus cererea de executare silită, creditorul nu poate fi considerat decât că are intenţia reală de a-şi realiza efectiv dreptul său. În consecinţă, atât timp cât nu intervine din partea creditorului o renunţare la executarea silită sau nu intervine un alt caz de încetare a executării silite, nu are de ce să se presupună vreo culpă a creditorului ori desistarea sa din demersul execuţional declanşat.

Jurisprudenţă

1. Pentru a se produce efectul întreruptiv de perimare este imperios necesar ca actul de procedură ce prezintă un astfel de efect să fie îndeplinit înăuntrul termenului de perimare, în caz contrar neavând niciun fel de relevanţă îndeplinirea acestuia ulterior împlinirii duratei legale de 6 luni a perioadei de desistare a creditorului în urmarea procedurii execuţionale începute *(Jud. Aleşd, sent. civ. nr. 759/2006, în RRES nr. 2/2009, pp. 221-224)*.

2. Rolul instituţiei perimării executării silite constă în sancţionarea neglijenţei şi inactivităţii creditorului, care lasă în nelucrare procedura de executare în tot timpul prevăzut de lege.

Or, formularea unei cereri având ca obiect partajarea bunurilor comune ale debitorului nu poate avea drept consecință decât manifestarea de voință a creditorului de a înlătura impedimentul la executare constatat de executorul judecătoresc și de a face, astfel, posibilă continuarea procedurii de executare silită. În niciun caz nu se poate aprecia că în cauza de față creditorul a dat dovadă de pasivitate și inactivitate, de vreme ce a acționat în consecința actului de executare întocmit de executorul judecătoresc, formulând o cerere de chemare în judecată prin care urmărește tocmai deblocarea procedurii. Numai în ipoteza în care creditorul nu ar fi acționat în sensul formulării cererii de împărțeală a bunurilor comune ale debitorului s-ar fi putut analiza culpa acestuia în lăsarea executării silite în nelucrare *(Trib. Ilfov, s. civ., dec. civ. nr. 845/R din 3 iunie 2013, în RRES nr. 2/2013, pp. 116-120)*.

3. Este evident că perimarea operează de drept, dar numai în măsura în care sunt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute de lege. Or, în speță, termenul de 6 luni de lăsare în nelucrare a procedurii executării silite nu s-a împlinit, iar susținerea recurenților că nu s-ar fi întrerupt termenul prin formularea contestației la executare este nefondată.

Având în vedere că perimarea se întemeiază pe ideea de culpă în delăsarea procedurii, respectiv pe ideea de desistare a creditorului, nu poate fi ignorat faptul că, pe de o parte, și contestația la executare introdusă de creditor este un act procedural în cadrul executării silite, iar, pe de altă parte, că această contestație a fost admisă în mod irevocabil, ceea ce denotă lipsa vinei creditoarei în necontinuarea executării silite pe perioada judecării contestației, confirmată de stăruința ulterioară în executare *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1503 din 27 august 2009, în R. Stanciu, Contestația la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, pp. 314-319)*.

Art. 698. Constatarea perimării. Efecte

(1) Perimarea se constată de către instanța de executare, la cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, prin încheiere dată cu citarea în termen scurt a părților.

(2) Perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor.

Comentariu

1. Spre deosebire de vechiul Cod de procedură civilă, care nu avea o precizare sub aspectul organului care are competența de a constata perimarea, Noul Cod, în chip fericit, rezolvă această problemă, recunoscând monopolul instanței de executare în a constata perimarea executării, inclusiv în cazul în care executorul judecătoresc este cel care o sesizează asupra acestui incident.

2. În esență, perimarea o constată instanța de executare, fie la cererea executorului judecătoresc, fie la cea a părții interesate. De cele mai multe ori este vorba de debitor, dar poate fi și un terț interesat în executarea silită.

3. Sub aspectul mijloacelor procedurale prin intermediul cărora se poate constata perimarea executării silite, menționăm următoarele:

- executorul judecătoresc poate să solicite instanței de executare constatarea intervenirii sancțiunii perimării, pe calea unei simple cereri, care se va soluționa în contradictoriu cu toate părțile raportului juridic execuțional;

- orice parte interesată va putea, de asemenea, să solicite constatarea perimării executării silite, pe calea unei cereri adresate instanței de executare. În lipsa unei reglementări legale, apreciem că termenul limită până la care se poate formula o astfel de cerere este marcat de data efectuării unui nou act de executare de care partea ia cunoștință, de natură a conduce la continuarea urmăririi silite, moment de la care partea trebuie să acționeze în sensul exercitării contestației la executare, în condițiile și termenele prevăzute de Codul de procedură civilă. Neuzând de calea contestației la executare, partea interesată va pierde posibilitatea de a mai invoca perimarea executării silite pe calea unei cereri separate, ca efect al decăderii din acest drept;

- în situația în care creditorul solicită continuarea executării silite, iar executorul judecătoresc refuză pe motiv că s-a împlinit termenul de perimare, acesta va întocmi un proces-verbal în condițiile art. 679 NCPC, ulterior având posibilitatea de a se adresa instanței de executare în vederea constatării intervenirii incidentului procedural al perimării, iar partea interesată va avea posibilitatea de a formula contestație la executare față de refuzul executorului judecătoresc.

Concluziv, opinăm că această sancțiune nu poate fi invocată pe calea unei cereri separate în constatarea intervenirii acestui incident procedural atâta vreme cât partea are la îndemână calea contestației la executare prevăzută de art. 712 NCPC, care are drept scop tocmai paralizarea dreptului creditorului în a obține realizarea creanței față de debitor. Numai în ipoteza în care partea nu are la îndemână calea contestației la executare poate fi considerată admisibilă acțiunea de drept comun în constatarea intervenirii perimării executării, prin raportare la prevederile art. 35 teza a doua NCPC, care reglementează caracterul subsidiar al acțiunii în constatare față de acțiunea în realizare.

Se constată că, deși perimarea executării operează de drept, ceea ce înseamnă că ea ar putea fi invocată oricând, în cursul executării, apreciem că nu se poate face abstracție de regimul juridic al termenelor procedurale în care se poate contesta modalitatea de îndeplinire a actelor de executare, săvârșite în anumite condiții de neregularitate, specifică fazei executării fiind apelarea la mijlocul procedural al contestației la executare. Prin urmare, condiționată fiind de constatarea instanței, intervenirea perimării executării silite nu poate avea loc decât în condițiile specifice acestei faze a procesului civil, nerespectarea acestora conducând la decăderea din dreptul de a mai invoca incidența acestei sancțiuni[1].

Un argument în plus poate fi dedus și din prevederile art. 713 alin. (3) NCPC, în sensul că nu se poate face o nouă contestație de către aceeași parte pentru motive care au existat la data primei contestații, astfel încât, spre exemplu, odată exercitată o primă contestație la executare de către debitor împotriva actului întocmit de executorul judecătoresc cu neobservarea intervenirii perimării și prin intermediul căreia nu a invocat această sancțiune, ulterior, pe calea unei noi contestații, nu mai poate invoca acest motiv, întrucât exista încă de la data exercitării primei cereri.

[1] Se observă, sub aspectul regimului juridic al perimării, că nici în faza judecății această sancțiune nu poate interveni oricând, legiuitorul limitând posibilitățile de invocare numai în fața primei instanțe, fiind prohibită ridicarea acesteia pentru prima oară direct în instanța de apel [art. 420 alin. (3) NCPC].

4. Soluționarea se face cu citarea părților, prin încheiere. Nu există dispoziții speciale privitoare la căile de atac, astfel încât devin aplicabile dispozițiile de drept comun ale art. 651 alin. (4) NCPC, fiind rezervată calea apelului formulat în termen de 10 zile de la comunicarea hotărârii instanței de executare.

5. Efectul principal al constatării perimării constă în desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea în parte a creanței cuprinse în titlu executoriu și a accesoriilor. Prin urmare, dacă într-o procedură de executare silită a intervenit perimarea, dar anterior perimării o parte din sume au fost recuperate pe calea ultimelor acte de executare efectuate, acele acte rămân valabile și, prin urmare, sumele nu se mai restituie.

Un alt efect al perimării constă în aceea că această sancțiune nu se răsfrânge și asupra dreptului creditorului de a solicita o nouă executare silită, atât timp cât dreptul de a solicita executarea silită nu s-a prescris. Așadar, sancțiunea perimării afectează doar actele de executare, iar nu și titlul executoriu.

6. Apreciem că instanța, în dispozitivul hotărârii de constatare a perimării, ar trebui să menționeze actele de executare desființate sau, într-o ordine mai practică, acele acte de executare care trebuie menținute.

Art. 699. Reînnoirea cererii de executare

(1) În caz de perimare a executării, se va putea face, înăuntrul termenului de prescripție, o nouă cerere de executare silită, dispozițiile art. 665 și 666 fiind aplicabile în mod corespunzător.

(2) După încuviințarea executării silite, executorul va comunica debitorului încheierea instanței, precum și o nouă somație, la care nu se va mai alătura titlul ce se execută.

Comentariu

1. Textul relevă faptul că perimarea executării silite, odată constatată, nu se manifestă ca un incident fatal, definitiv față de executarea silită.

2. Astfel, creditorul a cărui executare silită a fost perimată, potrivit constatării făcute de instanța de executare, poate face, în interiorul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, o nouă cerere de executare silită.

3. Mai mult decât atât, faptul că executarea silită a eșuat nu oricum, ci ca urmare a perimării, creează și anumite consecințe procedurale specifice.

Astfel, dacă intervine perimarea executării silite, creditorul are dreptul, tot în interiorul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, să depună o nouă cerere de executare silită, dar în acest caz, în lipsa unor dispoziții specifice, se subînțelege că va trebui să se conformeze în întregime dispozițiilor procedurale privitoare la formularea unei noi cereri de executare silită și de încuviințare a executării silite. De altfel, alin. (1) face trimitere la prevederile art. 665 NCPC și art. 666 NCPC, care urmează a se aplica în mod corespunzător.

Tot astfel, în cazul în care o primă procedură de executare silită a fost perimată, inițiind o nouă cerere de executare cu aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor art. 665-666 NCPC, executorul judecătoresc învestit de creditor va comunica debitorului numai încheierea de încuviințare din cea de-a doua procedură de executare și o nouă somație, fără a mai exista

obligaţia de a se alătura titlul ce se execută. Desigur însă că, în somaţie, se va specifica titlul executoriu care este pus în executare silită, excepţia constând în aceea că nu va mai fi comunicat debitorului acest titlu în copie certificată.

Aşadar, alin. (2) al textului comentat reprezintă o derogare de la dispoziţiile imperative ale art. 667 NCPC.

Jurisprudenţă

Cererea intitulată „de continuare a executării silite" formulată după perimarea executării silite şi adresată unui executor judecătoresc, şi nu executorului bancar iniţial, constituie o nouă cerere de executare, în sensul art. 389 alin. 3 C. pr. civ., şi nu o cerere de a continua executarea silită anterioară perimată, chiar dacă a fost urmată de emiterea unei somaţii la care a fost alăturat titlul executoriu *(Jud. Alexandria, sent. civ. nr. 3192 din 16 iulie 2013, în RRES nr. 1/2014, pp. 175-178).*

Secţiunea a 6-a. Amânarea, suspendarea şi restrângerea executării

Art. 700. Amânarea executării

(1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, executorul judecătoresc nu poate amâna executarea decât dacă procedura de citare sau de întocmire a anunţurilor şi publicaţiilor de vânzare nu a fost îndeplinită sau dacă, la termenul stabilit, executarea nu poate fi efectuată datorită neîndeplinirii de către creditor a obligaţiilor prevăzute la art. 647 alin. (1).

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), amânarea se dispune de executorul judecătoresc prin încheiere.

Comentariu

1. Şi acest text reprezintă o noutate în reglementarea procedurii de executare silită. Este, de altfel, primul text dintr-o secţiune consacrată unor incidente specifice executării silite, majoritatea lor constituind soluţii necunoscute reglementării anterioare, chiar dacă practica execuţională le împărtăşea în diferite formalităţi.

2. În privinţa amânării executării, alin. (1) al textului reglementează această instituţie într-o manieră excepţională. În acest sens, textul dispune că, în afară de alte cazuri prevăzute de lege, executorul judecătoresc nu poate amâna executarea decât dacă procedura de citare sau de întocmire a anunţurilor şi publicaţiilor de vânzare nu a fost îndeplinită sau dacă, la termenul stabilit, executarea nu poate fi efectuată din cauza neîndeplinirii de către creditor a obligaţiilor prevăzute la art. 647 alin. (1).

3. Excepţia de la regula că executarea silită este o procedură supusă continuităţii până la satisfacerea creanţei recunoscute prin titlul executoriu este compusă, pe de o parte, din cazuri anume prevăzute de lege şi, pe de altă parte, din situaţiile expres menţionate în alin. (1), şi anume:

- procedura de citare nu a fost îndeplinită;

- nu a fost îndeplinită procedura de întocmire a anunţurilor şi publicaţiilor de vânzare;
- la termenul stabilit pentru efectuarea actului de executare, executarea nu a putut fi efectuată din cauza neîndeplinirii de către creditor a obligaţiilor prevăzute la art. 647 alin. (1) NCPC.

4. Acest text fiind plasat în partea generală a executării silite, nu face distincţie între executarea silită directă şi executarea silită indirectă.

5. Reţine atenţia cazul de amânare a executării reglementat în legătură cu neregularităţile de procedură de întocmire a anunţurilor şi publicaţiilor de vânzare, caz care, în mod evident, se adresează numai urmăririi silite mobiliare sau, după caz, imobiliare. Cu referire la acest din urmă aspect, trebuie ţinut cont de faptul că acest text din partea generală, care consacră soluţia amânării executării, trebuie completat cu art. 764 NCPC, dedicat refacerii formalităţilor de publicitate în cazul vânzării bunurilor mobile, respectiv cu art. 845 NCPC, care se referă la cazurile de amânare a licitaţiei care are ca obiect bunurile imobile.

6. În ceea ce priveşte amânarea pentru neîndeplinirea procedurii de citare, opinăm că acest caz, chiar dacă interpretarea gramaticală ar putea indica o soluţie contrară, nu trebuie circumscris în exclusivitate doar situaţiilor privitoare la anunţurile şi publicaţiile de vânzare. Astfel, spre exemplu, în cazul vânzării silite imobiliare prin licitaţie publică trebuie să fie comunicate publicaţiile de vânzare persoanelor indicate la art. 840 NCPC. Însă cazului de amânare a executării ar trebui circumscris şi acela în care executorul judecătoresc nu comunică anterior deplasării la imobil, în cazul unei predări silite directe imobiliare, somaţia de executare silită la care se referă art. 898 NCPC.

7. Al treilea caz menţionat de legiuitor este un caz care poate acoperi, la rândul său, mai multe situaţii practice, şi anume este vorba de cazul în care nu se poate efectua executarea din cauza neîndeplinirii de către creditor a obligaţiilor care îi revin potrivit art. 647 alin. (1) NCPC. Această situaţie este una care corespunde unei descrieri generice tocmai pentru motivul că, la rândul său, art. 647 alin. (1) NCPC plasează în sarcina creditorului atât obligaţii relativ determinate, cum este aceea de a avansa cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare, cât şi obligaţii a căror realizare poate fi obiectul unor interpretări şi evaluări nu foarte uşor şi strict de făcut, cum ar fi obligaţia de a acorda sprijin efectiv executorului judecătoresc pentru a duce la îndeplinire în bune condiţii executarea silită, cu punerea la dispoziţie a mijloacelor necesare în acest scop.

Spre exemplu, în cazul în care, subsecvent aplicării sechestrului, creditorul urmează să ridice bunuri mobile găsite la domiciliul sau sediul debitorului, mijloacele de realizare a acestei operaţiuni de ridicare nu sunt puse la dispoziţie de executor pe cheltuiala sa, ci de creditor, acesta fiind şi cel care trebuie să avanseze cheltuielile în acest sens, desigur, cheltuieli care vor fi stabilite, pe bază de încheiere emisă de executorul judecătoresc, reţinute şi calificate ca fiind cheltuieli de executare silită. Practic, în limita acestui ultim caz evocat, creditorul are posibilitatea să provoace amânări succesive ale executării silite.

8. Alin. (2) al textului reglementează forma în care amânarea executării silite trebuie dispusă. Potrivit acestui text, în toate situaţiile ce justifică amânarea executării silite, executorul trebuie să o dispună prin încheiere. Sunt, prin urmare, aplicabile dispoziţiile art. 657 NCPC, care se referă la regimul încheierii şi care oferă şi soluţii în legătură

cu modul în care se pronunţă încheierea, şi anume: fără citarea părţilor, obligaţia de comunicare a încheierii către părţile dosarului de executare şi caracterul executoriu de drept, susceptibilitatea de a fi atacată exclusiv prin intermediul contestaţiei la executare. Cu alte cuvinte, dacă executorul a dispus amânarea executării prin încheiere pentru motivul neîndeplinirii obligaţiilor de către creditor, poate ataca o asemenea încheiere la instanţa de executare prin contestaţie la executare, termenul fiind cel prevăzut la art. 715 alin. (2) NCPC.

9. Se poate observa, corelând această instituţie cu aceea a perimării executării, că, de la data la care se pronunţă încheierea prin care se dispune amânarea executării pentru că s-a reţinut neîndeplinirea de către creditor a unei obligaţii ce îi revenea pentru buna derulare a executării silite, această încheiere poate fi echivalată cu actul scris prin care executorul solicită creditorului îndeplinirea acelui act, de manieră să facă să curgă de la data comunicării unei asemenea încheieri termenul de şase luni, la împlinirea căruia poate opera perimarea executării silite. Altfel spus, apreciem că nu mai este necesar ca, subsecvent comunicării unei asemenea încheieri de amânare pe temeiul arătat, executorul, suplimentar, să trimită o adresă scrisă creditorului, pentru a-i pune în vedere să îndeplinească actul sau demersul necesar executării silite, act sau demers a cărui neîndeplinire a provocat amânarea executării silite.

10. În practica execuţională sunt nu puţine situaţiile în care executarea silită se amână, în esenţă, fără să se pronunţe o încheiere în acest sens. Apreciem că neîntocmirea unei încheieri de către executorul judecătoresc poate fi evaluată cel mult sub aspectul unei răspunderi disciplinare în ceea ce îl priveşte, însă nu ar putea crea nicio altă consecinţă juridică în privinţa amânării înseşi. Este de observat că nici în textul plasat în partea generală, nici în textele plasate, spre exemplu, în zona valorificării prin vânzare silită la licitaţie publică a bunurilor mobile sau, după caz, imobile, şi anume art. 766 alin. (1) NCPC pentru bunurile mobile, respectiv art. 845 alin. (1) NCPC pentru bunurile imobile, legiuitorul nu consacră în favoarea creditorului posibilitatea de a cere amânarea executării silite fără a justifica un motiv anume.

Se poate însă observa că un asemenea scop, şi anume de a temporiza executarea silită, poate fi atins de creditor nu formal, prin intermediul instituţiei amânării executării silite, instituţie care este legată de un motiv determinat, justificat, ci de instituţia suspendării executării silite la cererea creditorului urmăritor.

Art. 701. Suspendarea executării

(1) Executarea silită se suspendă în cazurile în care aceasta este prevăzută de lege ori a fost dispusă de instanţă.

(2) Executarea se suspendă şi la cererea creditorului urmăritor de către executorul judecătoresc.

(3) Pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior, măsurile de executare dispuse de instanţa de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor şi conturilor bancare, rămân în fiinţă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel.

(4) Actele de executare efectuate în ziua soluţionării cererii având ca obiect suspendarea, fie şi provizorie, a executării silite sunt desfiinţate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare şi a contestaţiei la executare.

(5) După încetarea suspendării, executorul, la cererea părții interesate, va dispune continuarea executării, în măsura în care actele de executare sau executarea silită însăși nu au fost desființate de instanța de judecată ori acestea nu au încetat prin efectul legii.

Bibliografie

V. Bozeșan, *Suspendarea executării silite la cererea creditorului. Probleme și ipoteze practice*, disponibil la adresa *http://www.juridice.ro/432511/suspendarea-executarii-silite-la-cererea-creditorului-probleme-si-ipoteze-practice.html*; E.L. Cătană, *Facilități acordate instituțiilor publice prin recentele modificări legislative în materia executării obligațiilor de plată ale acestora, stabilite prin titluri executorii*, în RRES nr. 2/2011, pp. 13-37; O. Popescu, C. Dobre, *Suspendarea executării silite în condițiile art. 718 C. pr. civ.*, în RRES nr. 1/2014, pp. 94-108.

Comentariu

1. Suspendarea executării silite este un alt incident care intervine în legătură cu procedura execuțională. Acest concept nu este unul specific Noului Cod de procedură civilă și nu reprezintă, în esență, o noutate în reglementare, însă cuprinsul art. 701 relevă că, reglementând incidentul suspendării executării silite, legiuitorul, pe de o parte, a consacrat forme noi, specifice de suspendare a executării silite și, pe de altă parte, a detaliat anumite aspecte de regim juridic al suspendării executării silite, încercând să răspundă unor necesități de ordin practic relevate de o practică execuțională neunitară sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă.

2. În raport cu alin. (1) și (2), suspendarea executării silite poate fi una prevăzută de lege, dispusă de instanță sau care operează la simpla cerere a creditorului urmăritor.

3. În privința suspendării executării silite prin efectul legii, trebuie avute în vedere diferite texte situate în Partea generală ori în Partea specială a Codului de procedură civilă. Cu titlu de exemplu, menționăm art. 721 alin. (4) NCPC, referitor la suspendarea de drept a eliberării sumelor rezultate din executarea silită, precum și art. 876 alin. (3) NCPC, care se referă la efectul suspensiv de drept al contestației împotriva proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită, proiect întocmit de către executorul judecătoresc. Tot astfel, art. 689 NCPC reglementează un caz de suspendare legală a executării, în situația în care la moartea debitorului executarea era începută. În asemenea cazuri, legea acordă unui anumit act procedural efectul de a suspenda de drept executarea.

În contextul analizei cazurilor de suspendare legală, nu trebuie omise nici dispozițiile speciale cuprinse în diferite acte normative speciale care reglementează astfel de situații, precum O.G. nr. 22/2002 privind executarea obligațiilor de plată ale instituțiilor publice, stabilite prin titluri executorii[1)], Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a

[1)] Publicată în M. Of. nr. 81 din 1 februarie 2002 și modificată de Legea nr. 288/2002, publicată în M. Of. nr. 344 din 23 mai 2002, de Legea nr. 110/2007, publicată în M. Of. nr. 300 din 5 mai 2007, de O.U.G. nr. 4/2011, publicată în M. Of. nr. 96 din 4 februarie 2011.

insolvenţei şi de insolvenţă[1)], O.U.G. nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar[2)] suspendarea executării pronunţată de către instanţa care este învestită fie cu soluţionarea căii de atac împotriva hotărârii care reprezintă titlu executoriu, fie cu soluţionarea acţiunii de fond având ca obiect desfiinţarea titlurilor executorii prevăzute la art. 638 alin. (1) pct. 2 şi 4 NCPC (înscrisurile autentice şi titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaşte putere executorie) şi suspendarea executării silite pe care o dispune instanţa de executare, în special în condiţiile art. 719 NCPC.

5. Cu privire la această suspendare judiciară a executării silite, legiuitorul face, la alin. (4), o precizare de un important impact practic printr-un text a cărui formulare, atent examinată, conduce la concluzii diferite de cea pe care ar releva-o o lectură superficială a textului. Mai exact, dispoziţiile alin. (4) al articolului aici analizat au în vedere cazuri, nu rareori survenite în practica execuţională, în care actul de executare urmează a fi efectuat chiar în ziua în care este stabilit termen de judecare pentru soluţionarea unei cereri de suspendare a executării silite, fie că este vorba de o suspendare provizorie a executării în temeiul art. 719 alin. (7), fie că este vorba de o suspendare a executării în temeiul art. 719 alin. (1) şi urm., adică de o suspendare a executării până la soluţionarea contestaţiei de executare ori a unei alte cereri privind executarea silită.

Alin. (4) menţionează că actele de executare efectuate în ziua respectivă sunt desfiinţate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare şi a contestaţiei la executare. Şi în acest caz, textul are o formulare înşelătoare, deoarece, pe de o parte, face referire la un efect de drept al desfiinţării executării silite, ceea ce ar putea genera concluzia că efectul, fiind de drept, este şi imediat, însă, pe de altă parte, condiţionează această sancţiune a desfiinţării actului de executare de cumularea a două evenimente ulterioare efectuării actului de executare: 1) admiterea cererii de suspendare a executării care avea termen la data la care s-a efectuat actul de executare; 2) admiterea contestaţiei la executarea însăşi.

Se observă, aşadar, în interpretarea acestei dispoziţii legale, că, dacă actul de executare este efectuat în ziua în care instanţa de executare a avut a se pronunţa asupra cererii de suspendare a executării silite şi, mai mult decât atât, a admis o asemenea cerere, nu va fi desfiinţat „de drept" actul de executare dacă, finalmente, contestaţia la executare în legătură cu care s-a formulat şi admis cererea de suspendare a executării silite a fost respinsă, anulată ori s-a admis în parte, dar într-o parte care nu afectează validitatea respectivului act de executare silită. În consecinţă, se observă că între data admiterii cererii de suspendare a executării silite şi data la care se va soluţiona contestaţia la executare executorul judecătoresc nu are motiv să constate că actul de executare efectuat în ziua soluţionării favorabile pentru debitor a cererii de suspendare este un act desfiinţat. Astfel, executorul judecătoresc este

---

[1)] Publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014.

[2)] Publicată în M. Of. nr. 416 din 18 iunie 2009 şi modificată de O.U.G. nr. 18/2010, publicată în M. Of. nr. 162 din 12 martie 2010, de O.U.G. nr. 45/2010, publicată în M. Of. nr. 337 din 20 mai 2010, şi de Legea nr. 230/2011, publicată în M. Of. nr. 864 din 8 decembrie 2011.

obligat, dacă actul de executare nu a fost ultimul din procedura de executare silită, să continue executarea până la finalizarea acesteia.

De altfel, dacă finalmente contestaţia la executare nu va fi admisă, efectul admiterii cererii de suspendare a executării va fi inexistent, deoarece textul reclamă, în vederea aplicării soluţiei desfiinţării de drept a actului de executare, în mod cumulativ admiterii cererii de suspendare a executării, şi admiterea contestaţiei la executare.

Reglementarea este de un impact practic indiscutabil şi rezolvă o problemă delicată în practica execuţională, întâlnită în situaţii în care, spre exemplu, ora anunţată pentru licitaţia privind vânzarea silită a bunului mobil sau, după caz, imobil era una în raport cu care nu se putea cunoaşte soluţia pronunţată de instanţa de executare în legătură cu cererea de suspendare a executării silite.

6. Faţă de dispoziţiile alin. (4), care, într-o interpretare *a contrario*, nu desfiinţează actul de executare pentru simplul fapt că în ziua întocmirii sale s-a admis o cerere de suspendare a executării silite, rezultă că executorul judecătoresc este dator, chiar şi în faţa dovezii că în ziua în care urmează să se efectueze actul este pe rolul instanţei o cerere de suspendare a executării, să efectueze actul de executare. Prin urmare, el nu poate pretinde participanţilor la executarea silită că nu este în măsură să acţioneze deoarece este posibil ca în ziua respectivă instanţa de executare să suspende executarea, ci trebuie să acţioneze.

7. Cu privire la situaţia la care se referă alin. (4), deşi textul nu distinge, apreciem totuşi că executorul judecătoresc căruia i se face dovada, la momentul, respectiv ora efectuării actului de executare, că s-a pronunţat o soluţie de suspendare a executării silite trebuie să constate un impediment la executare în forma suspendării judiciare a executării silite şi, în consecinţă, să se abţină de la efectuarea oricărui act de executare. Deşi textul nu distinge după cum executorul cunoaşte sau nu, la momentul întocmirii actului de executare, soluţia instanţei privitoare la cererea de suspendare a executării, este de neconceput ca, în prezenţa unei soluţii a cărei existenţă este dovedită în mod adecvat şi corespunzător, executorul să sfideze soluţia, efectuând actul de executare.

Apreciem că, într-o asemenea situaţie, chiar dacă răspunderea disciplinară în sarcina executorului judecătoresc trebuie reţinută, în cazul în care contestaţia la executare finalmente este admisă, împrejurarea că actul de executare a fost efectuat nu doar în ziua în care s-a admis cererea de suspendare a executării, ci chiar în cunoştinţă cu privire la o asemenea soluţie (a suspendării executării) nu face decât să agraveze răspunderea executorului judecătoresc atât pe plan penal, cât şi pe plan civil.

Din acest punct de vedere, devine foarte importantă discuţia asupra modului în care trebuie dovedit în faţa executorului judecătoresc că s-a pronunţat o soluţie de suspendare a executării silite. Apreciem că înscrisul doveditor calificat pentru o asemenea probă este certificatul de pe dispozitivul hotărârii judecătoreşti, care se poate elibera părţii interesate, la cerere, chiar în ziua în care s-a pronunţat suspendarea executării silite.

O discuţie interesantă în acest context s-ar putea face şi în legătură cu efectul doveditor pe care îl are portalul instanţelor de judecată, în măsura în care soluţia suspendării executării silite este disponibilă pe acest portal la momentul la care executorul se pregăteşte să efectueze actul de executare. Sub acest aspect, în ceea ce ne priveşte, apreciem că nu pot fi

ignorate nici menţiunile înscrise pe portalul instanţelor de judecată, efectul acestor înscrieri constând în aducerea la cunoştinţa terţilor a soluţiilor pronunţate.

8. O specie nouă de suspendare a executării silite introdusă în Codul de procedură civilă este suspendarea executării la cererea creditorului urmăritor. Dacă în privinţa amânării executării silite legiuitorul precizează, în art. 700 NCPC, necesitatea emiterii unei încheieri, o asemenea precizare lipseşte din conţinutul art. 701 alin. (2). În realitate, cerinţa încheierii rezultă în mod suficient din dispoziţiile art. 657 alin. (1) NCPC, care fac referire explicită, printre situaţiile ce justifică emiterea unei încheieri de către executorul judecătoresc, şi la situaţia suspendării executării silite.

Mai mult decât atât, apreciem că încheierea executorului judecătoresc în cazul suspendării executării silite are logică numai în situaţia în care suspendarea este cerută de creditor. Când executarea este suspendată prin hotărârea instanţei judecătoreşti, executorul nu are altceva de făcut decât să se conformeze şi să se abţină de la efectuarea actelor de executare, nefiind ţinut să şi emită o încheiere prin care să reţină această situaţie. Într-o asemenea ipoteză, suspendarea operează în puterea deciziei judecătorului şi nu mai este nevoie de o constatare ulterioară a executorului formalizată printr-o încheiere.

9. Este de observat că textul nu relevă, nici măcar exemplificativ, motivele pentru care se poate cere suspendarea executării silite şi nici modalitatea în care executarea silită se reia în urma suspendării care a fost dispusă de executor la cererea creditorului urmăritor. Textul este pe cât de lapidar, pe atât de generator de posibile complicaţii. Trebuie admis că, în lipsa unei circumstanţieri a motivelor pentru care creditorul ar cere suspendarea executării, executorul judecătoresc trebuie să dea curs cererii creditorului chiar dacă aceasta nu este motivată. Simpla formulare a unei cereri de suspendare a executării silite, motivată sau nu în drept pe dispoziţiile alin. (2), obligă executorul să se oprească din efectuarea actelor de executare. Evident, perioada în care executarea va fi suspendată va fi o perioadă care nu se va putea opune curgerii termenului de perimare, aşa cum prevede art. 697 alin. (2) teza a doua NCPC.

10. De asemenea, se constată că legea nu îl condiţionează pe creditor, în obţinerea unei suspendări a executării silite la simpla sa cerere, nici de invocarea unor anumite motive, dar nici de precizarea unui termen pentru care cere suspendarea executării.

Suspendarea executării, prin esenţa ei, presupune o perioadă de timp în care nu se efectuează acte de executare. Şi atunci când o prevede legea, şi atunci când o dispune instanţa, această cerinţă a termenului care este asociat măsurii suspendării executării silite este o cerinţă intrinsecă suspendării înseşi. Tocmai prin faptul că, în cazul suspendării la cererea creditorului urmăritor, legea nu induce în sarcina creditorului obligaţia de a menţiona termenul pentru care solicită suspendarea executării silite, se poate aprecia mai departe că este tot la discreţia creditorului urmăritor să solicite, subsecvent suspendării, reluarea executării silite. În consecinţă, executorul judecătoresc, constatând prin încheiere suspendarea executării silite, nu are, la rândul său, îndatorirea de a evoca în încheiere termenul pentru care suspendarea se pronunţă.

În practică, nu de puţine ori, suspendarea executării silite este solicitată de creditor ca urmare a unor discuţii sau tratative care se poartă cu debitorul sau cu alţi participanţi la executare. În consecinţă, această suspendare a executării este o soluţie favorabilă creditorului

și mai puțin confortabilă pentru debitor. Tocmai prin împrejurarea că suspendarea executării silite în baza cererii creditorului nu este strict legată de un termen, debitorul, condiționând tratativele de un gest din partea creditorului, nu s-ar vedea cu totul apărat și relaxat de o încheiere de suspendare a executării silite admisă la cererea creditorului, pentru că, la fel de bine, a doua zi, subsecvent acestei încheieri, creditorul ar putea cere reluarea urmăririi silite.

Prin urmare, acest text corespunde mai degrabă unei nevoi practice a creditorului de a temporiza executarea fără a-și asuma niciun fel de obligații, nici față de executor, nici față de debitor, decât în situații în care creditorul ar dori să evite finalizarea executării în raport cu o soluție de compromis care s-ar putea dovedi mai avantajoasă pentru interesele sale și pentru care suspendarea executării se impune ca o etapă prealabilă. Inexistența unui termen pentru care executarea se pronunță la cererea creditorului face, reiterăm, pentru debitorul care s-ar afla în negocieri cu creditorul, ca o asemenea soluție să nu fie nici sigură, nici interesantă.

11. În condițiile alin. (3), cât timp este pendinte suspendarea executării, legiuitorul arată că actele de executare efectuate anterior suspendării rămân în ființă dacă prin lege sau prin hotărâre judecătorească nu se dispune altfel. Acest text este foarte important pentru că el conservă valabilitatea actului de executare care se efectuează anterior suspendării executării silite, ceea ce face din suspendarea executării silite, într-adevăr, un incident care permite creditorului, odată epuizată suspendarea, în loc de a iniția o nouă procedură de executare silită, de a continua procedura din stadiul în care aceasta se afla la momentul la care a apărut cauza de suspendare a executării.

12. Foarte importantă este referirea la conservarea măsurilor de executare constând în indisponibilizarea bunurilor, veniturilor și conturilor bancare.

Prin urmare, în modalitatea urmăririi silite imobiliare, chiar dacă s-a suspendat executarea printr-o hotărâre judecătorească, efectul specific notării începerii urmăririi silite în cartea funciară se conservă și nu este înlăturat prin măsura suspendării executării silite.

Cu referire la poprire, soluția generic descrisă la alin. (3) în sensul valabilității măsurilor de indisponibilizare deja luate cu privire la venituri și conturi bancare își găsește aplicație și concretizare la art. 784 alin. (1) teza a doua NCPC[1)].

[1)] De precizat în acest context este că, în reglementarea Noului Cod de procedură fiscală (Legea nr. 207/2015), art. 233 alin. (3) prevede că, *pe perioada suspendării executării silite, actele de executare efectuate anterior, precum și orice alte măsuri de executare, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor ori sumelor din conturile bancare, rămân în ființă.* Iar conform alin. (4), *suspendarea executării silite prin poprire bancară are ca efect încetarea indisponibilizării sumelor viitoare provenite din încasările zilnice în conturile în lei și în valută, începând cu data și ora comunicării către instituțiile de credit a adresei de suspendare a executării silite prin poprire.*

Potrivit alin. (5), *sumele existente în cont la data și ora comunicării adresei de suspendare a executării silite prin poprire înființată de organul fiscal rămân indisponibilizate, debitorul putând dispune de acestea numai pentru efectuarea de plăți în scopul: a) achitării obligațiilor fiscale administrate de organele fiscale competente; b) achitării drepturilor salariale.*

Iar, în condițiile alin. (6) și (7), *în cazul terților popriți, suspendarea executării silite are ca efect încetarea indisponibilizării sumelor datorate de aceștia debitorului, atât a celor prezente, cât și a celor viitoare, până la o nouă comunicare din partea organului de executare silită privind continuarea măsurilor de executare silită prin poprire. În cazul în care poprirele înființate de organul de executare silită generează imposibilitatea debitorului de a-și continua activitatea economică, cu consecințe sociale*

13. În privinţa momentului ulterior suspendării executării silite, alin. (5) al textului prevede că, după încetarea suspendării, executorul, la cererea părţii interesate, va dispune continuarea executării, în măsura în care actele de executare sau executarea silită însăşi nu au fost desfiinţate prin instanţa de judecată ori acestea nu au încetat prin efectul legii.

Textul, fără a face distincţie în funcţie de tipul de suspendare a executării silite, şi anume dacă este una care a operat în temeiul legii, a fost pronunţată prin hotărâre judecătorească sau a fost cerută de către creditorul însuşi, fixează în sarcina părţii interesate, de cele mai multe ori a creditorului, obligaţia de a solicita executorului continuarea executării silite.

Această cerinţă este inevitabilă pentru situaţia în care suspendarea operează la cererea creditorului, dar este de observat că, în concepţia legiuitorului, este impusă şi pentru cazurile în care executarea a operat *ope legis* sau prin hotărâre judecătorească, probabil pentru motivul că, şi în concepţia Noului Cod de procedură civilă, executarea silită se face la stăruinţa creditorului, şi nu din oficiu.

Continuând executarea, organul de executare trebuie să aibă în vedere să nu ia în considerare, ca acte efectuate anterior suspendării executării silite, pe cele care între timp au fost desfiinţate de instanţa de judecată sau care şi-au epuizat efectul potrivit legii. Sub acest aspect, pentru a exemplifica prima situaţie, legiuitorul a avut, fără îndoială, în vedere cazuri în care suspendarea executării se pronunţă până la soluţionarea contestaţiei la executare. Este posibil ca prin contestaţia la executare să se pronunţe o soluţie de admitere în parte, în sensul înlăturării unuia/unora dintre actele de executare efectuate înainte de momentul la care instanţa a dispus suspendarea executări silite. În consecinţă, după admiterea în parte a contestaţiei la executare, executorul judecătoresc, constatând că există acte de executare nedesfiinţate, se va bizui pe ele în reluarea executării silite din momentul la care a încetat efectul suspendării, efectul suspendării executării silite fiind consumat în momentul în care a fost soluţionată contestaţia la executare.

Jurisprudenţă

1. În aplicarea principiului disponibilităţii, pe parcursul executării silite, creditorul este îndreptăţit să solicite suspendarea executării. Chiar dacă acest drept nu este în mod expres prevăzut de lege, intenţia legiuitorului de a crea această posibilitate rezultă din coroborarea dispoziţiilor Codului de procedură ce reglementează procedura executării silite. Potrivit art. 371^5 C. pr. civ., executarea silită încetează la cererea creditorului, iar conform art. 405^1 C. pr. civ., prescripţia se suspendă pe durata suspendării executării. Totodată, tribunalul reţine că posibilitatea suspendării executării la cererea creditorului trebuie analizată şi ţinând cont de principiile generale de drept conform cărora cine poate mai mult poate şi mai puţin şi tot ceea ce nu este interzis este permis.

Nu pot fi primite apărările recurentei privind consecinţele mai grave pe care le-ar produce suspendarea în raport de renunţare, având în vedere că singura persoana vătămată de această

---

deosebite, organul fiscal poate dispune, la cererea debitorului şi ţinând seama de motivele invocate de acesta, fie suspendarea totală, fie suspendarea parţială a executării silite prin poprire. Suspendarea se poate dispune, o singură dată, pe parcursul a 2 ani calendaristici pentru o perioadă de cel mult 6 luni consecutive de la data comunicării către bancă sau alt terţ poprit a actului de suspendare a popririi.

situație ar putea fi debitorul. Însă debitorul are posibilitatea de a pune capăt unei eventuale situații incerte îndeplinindu-și obligațiile ori efectuând plata. Debitorul poate formula și contestație la executare dacă apreciază că este prejudiciat, iar în cazul în care nu este în măsură să execute prestația stabilită în sarcina sa, suspendarea executării nu poate decât să îi profite.

Tribunalul reține și că recurenta contestatoarea nu a făcut dovada producerii niciunei vătămări în ceea ce o privește, iar contestația a fost formulată în calitate de terț participant la licitație. Imposibilitatea adjudecării unui bun în cadrul procedurii executării silite nu este de natură a produce un prejudiciu terțului în condițiile în care își poate recupera oricând sumele plătite cu titlu de cauțiune. Dobândirea unui bun la un preț mult inferior valorii de circulație a imobilului este o posibilitate, iar nu un drept, astfel încât nu se poate susține în mod întemeiat de către recurentă încălcarea vreunui drept *(Jud. Cornetu, sent. civ. nr. 1890 din 2 mai 2012, în RRES nr. 1/2014, pp. 201-208)*.

2. În cadrul executării silite directe prin evacuare, în baza unui act de adjudecare, există un interes al temporizării executării silite, pe care îl au debitorii, dar la soluționarea cererii de suspendare a executării silite trebuie ținut seama și de dreptul la proprietate al adjudecatarului-creditor *(Trib. Vâlcea, dec. civ. nr. 354/A din 21 octombrie 2014, în RRES nr. 4/2014, pp. 130-133)*.

Art. 702. Restrângerea executării

(1) Când creditorul urmărește în același timp mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare este vădit excesivă în raport cu creanța ce urmează a fi satisfăcută, instanța de executare, la cererea debitorului și după citarea creditorului, poate să restrângă executarea la anumite bunuri.

(2) Dacă cererea este admisă, instanța va suspenda executarea celorlalte bunuri.

(3) Executarea suspendată nu va putea fi reluată decât după rămânerea definitivă a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea efectuată.

Bibliografie

Cl.C. Dinu, M. Dinu, *Restrângerea executării silite*, în RRES nr. 4/2013, pp. 11-18.

Comentariu

1. Textul reglementează o instituție nouă, un incident în procedura executării silite care nu era cunoscut vechiului Cod de procedură civilă.

Chiar dacă și în vechiul Cod de procedură civilă exista un text care impunea creditorului să nu urmărească bunuri decât în măsura necesară acoperirii creanței sale, text care, de altfel, are corespondent și în actualul Cod de procedură civilă – mai exact, art. 629 alin. (1) –, vechea reglementare execuțională nu cuprindea o procedură care să dea expresie acestei cerințe. În același timp, reglementând un incident nou – restrângerea executării silite –, legiuitorul nu a oferit toate detaliile necesare pentru a determina regimul juridic aplicabil acestei instituții, motiv pentru care, așa cum s-a subliniat și în literatura de specialitate[1)], este necesară completarea dispozițiilor acestui text cu altele din materia executării silite.

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 508.

2. Din punctul de vedere al condiţiilor restrângerii executării silite, observăm dintru început că, deşi textul este plasat în partea generală a executării silite, ca parte destinată, în principiu, atât executării silite directe, cât şi executării silite indirecte, în realitate, interesul acestei instituţii este legat strict de urmărirea silită indirectă. În acest sens, alin. (1) face referire la ipoteza în care creditorul urmăreşte în acelaşi timp mai multe bunuri mobile sau imobile. De asemenea, textul impune ca, la un moment dat, urmărirea creditorului să se îndrepte împotriva mai multor bunuri mobile sau imobile.

Concret, nu se pune problema restrângerii atunci când obiectul urmăririi îl reprezintă un singur bun, fie el mobil sau imobil, ci este necesar să fie urmărite simultan cel puţin două bunuri: ambele mobile, ambele imobile sau un bun mobil şi un bun imobil. De asemenea, textul nu face distincţie între bunurile mobile corporale şi bunurile mobile incorporale. În consecinţă, urmărirea silită îndreptată împotriva mai multor bunuri, dintre care unele pot fi părţi sociale, acţiuni sau alte titluri de valoare, este o urmărire care este expusă posibilităţii restrângerii executării.

3. O altă condiţie impusă pentru admiterea cererii de restrângere a executării silite este aceea ca valoarea bunurilor urmărite să fie vădit excesivă în raport cu creanţa care urmează a fi satisfăcută. Această cerinţă, care, principial, este rezonabilă şi ia în considerare temperarea abuzului creditorului, care ar putea profita de existenţa unui titlu executoriu şi a unei proceduri de executare silită pentru a paraliza, practic, patrimoniul debitorului, aşa cum, de altfel, s-a subliniat în doctrină[1)], este, în realitate, o exigenţă nu foarte uşor de verificat de către instanţa de executare.

Pe de o parte, trebuie luată în considerare valoarea bunurilor. Cum ţinta restrângerii executării este aceea de a se evita să se ajungă la valorificarea mai multor bunuri într-o măsură care ar fi excesivă faţă de creanţele care trebuie acoperite, este logic ca această cerere să fie depusă înainte de momentul valorificării bunurilor printr-una sau alta dintre modalităţile prevăzute de lege: vânzare silită la licitaţie publică sau vânzare directă. Totodată, aprecierea asupra raportului valoric dintre bunuri şi creanţe implică să fie cunoscute atât valoarea bunurilor în contextul executării silite, cât şi valoarea creanţei.

Privitor la valoarea bunurilor, trebuie luate în considerare dispoziţiile aplicabile urmăririi silite imobiliare, respectiv urmăririi silite mobiliare, în temeiul cărora se poate proceda la evaluarea bunurilor în cadrul executării silite. Dacă, prin ipoteză, evaluarea bunurilor în vederea valorificării lor în cursul procedurii de executare silită nu se face cu acordul părţilor, preţul de începere a licitaţiei sau preţul stabilit pentru valorificarea bunurilor va avea la bază o încheiere emisă de executorul judecătoresc. La rândul ei, această încheiere va consemna preţul stabilit de un expert sau preţul stabilit de executor însuşi, fiind aplicabile, în funcţie de natura bunurilor evaluate, dispoziţiile art. 758, respectiv cele ale art. 836 NCPC. În consecinţă, o cerere de restrângere depusă înainte ca bunurile în raport cu care se susţine că ar determina o disproporţie vădită faţă de creanţa ce urmează a fi achitată ar fi o cerere prematură; avem în vedere cazul unei cereri de restrângere a executării care s-ar depune imediat după încuviinţarea executării silite, în toate modalităţile de executare, sau chiar după comunicarea somaţiei. În consecinţă, intervalul în interiorul căruia cererea de restrângere a executării silite este o cerere care nu poate fi acuzată nici de prematuritate, nici de tardivitate este acela, în opinia noastră, între data aplicării sechestrului, respectiv data notării în cartea funciară a începerii urmăririi silite imobiliare, şi data stabilită pentru valorificarea bunurilor

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 507.

într-una sau alta dintre modalitățile prevăzute de lege, de exemplu, data la care urmează să aibă loc primul termen al licitației publice.

Pe de altă parte, pentru a examina un raport vădit excesiv între valoarea bunurilor și valoarea creanței, trebuie determinată creanța la momentul cererii de restrângere. Sub acest aspect, prin „creanță" trebuie să înțelegem nu numai obligația principală de plată cuprinsă în titlul executoriu, ci și accesoriile acesteia, care pot fi, după caz, dobânzi ori penalități sau majorări de altă natură, precum și cheltuieli de executare silită.

4. Se observă că instanța care soluționează cererea de restrângere a executării are de făcut o evaluare dificilă. Dificultatea evaluării este dată nu numai de aspectul cantitativ, și anume de împrejurarea că legiuitorul nu fixează un anumit procent critic între cele două valori, de tip 50%, 100%, 200%, 300% (în literatura juridică[1]) s-a emis opinia că o disproporție de până la 200% între valoarea bunurilor și valoarea creanței ar fi un caz pentru care nu ar trebui restrânsă executarea), însă este legată și de caracterul dinamic al valorii creanței[2]. Într-adevăr, nu de puține ori, obligația principală de plată stabilită prin titlul executoriu este o obligație la care curg, până la data plății efective și integrale, accesorii. În funcție de rata dobânzii legale ori de procentul de penalitate stabilit conform titlului executoriu, o creanță, la momentul la care se depune cererea de restrângere a executării de către debitor, poate să apară vădit excesivă fără ca la momentul la care se soluționează această cerere de restrângere a executării să-și păstreze același caracter, în viziunea judecătorului.

Judecătorul este chemat să facă o judecată echilibrată, neavând instrumente precise în acest sens. Desigur, judecătorul va avea în vedere atât faptul că, la nivel de principiu, legiuitorul recunoaște creditorului posibilitatea de a apela nu doar succesiv, ci și simultan la toate modalitățile de executare silită, așa cum dispune art. 622 alin. (3) NCPC, cât și împrejurarea că suma de plată în sarcina debitorului este o sumă care are potențial de creștere pe măsură ce executarea silită se derulează, fără a se stinge obligația de plată menționată în titlul executoriu.

Ca viziune de ansamblu, aplicarea dispozițiilor în materie de restrângere a executării trebuie făcută cu multă prudență și raportat și la împrejurările concrete ale cauzei, dar și la aspectele specifice fiecărei modalități de urmărire.

5. Trebuie menționat că o cerere de restrângere a executării silite nu se confundă cu o contestație la executare. Chiar dacă a completa dispozițiile art. 702 cu normele în materia contestației la executare, așa cum s-a propus, de altfel, în literatura de specialitate[3], reprezintă o soluție necesară, ea nu trebuie să conducă la concluzia că restrângerea executării este o specie a contestației la executare. În timp ce contestația la executare are în vedere un examen de legalitate a executării silite, ca regulă, sau, după caz, aspecte de fond ale titlului executoriu ori necesitatea lămuririi înțelesului și întinderii titlului executoriu, restrângerea executării este o cerere specifică prin care se încearcă să se dea o expresie

---

[1] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 507.

[2] Potrivit art. 227 alin. (1) teza finală C. pr. fisc., *executarea silită a bunurilor proprietate a debitorului, urmăribile potrivit legii, se efectuează, de regulă, în limita a 150% din valoarea creanțelor fiscale, inclusiv a cheltuielilor de executare, cu excepția cazului în care din motive obiective în legătură cu situația patrimonială a debitorului acest nivel nu poate fi respectat.*

[3] *Ibidem*, p. 508.

concretă principiului potrivit căruia bunurile debitorului nu trebuie să fie urmărite într-o măsură mult prea mare faţă de cea necesară în vederea acoperirii creanţei.

6. Fiind un incident în cursul executării silite, competenţa revine, aşa cum arată în mod explicit alin. (1) al textului comentat, instanţei de executare, astfel cum este definită la art. 651 NCPC.

Cererea se soluţionează cu citarea creditorului, iar calitatea procesuală activă aparţine exclusiv debitorului. În consecinţă, creditorii intervenienţi nu pot solicita restrângerea executării silite pe motiv că se urmăresc de către creditorul principal mai multe bunuri decât este necesar şi astfel le-ar putea prejudicia interesele.

7. O chestiune delicată a acestei cereri este legată de termene.

În literatura de specialitate[1)] s-a propus soluţia de completare a art. 702 cu art. 715 alin. (1) NCPC, în materia contestaţiei la executare, ce reglementează un termen de 15 zile pentru formularea contestaţiei la executare, iar, păstrându-se termenii analogiei, s-a propus ca, în cazul cererii de restrângere a executării, acest termen să curgă de la data la care debitorul cunoaşte valoarea bunurilor supuse urmăririi, dată care este fie cea a comunicării încheierii de stabilire a valorii bunurilor urmărite, fie, după caz, cea a indisponibilizării acestora. În consecinţă, în principiu, din momentul în care este comunicată încheierea prin care s-a stabilit preţul în vederea valorificării bunurilor mobile şi imobile, debitorul ar putea să aibă reprezentarea raportului între valoarea bunurilor supuse urmăririi şi valoarea sumei pe care o datorează, aceasta din urmă fiindu-i, prin ipoteză, cunoscută chiar de la data la care se efectuează actele de urmărire.

Trebuie spus că, atât în cazul urmăririi mobiliare, cât şi în cel al urmăririi imobiliare, debitorului i se comunică o somaţie; or, somaţia trebuie să cuprindă suma datorată cel puţin în raport cu data emiterii somaţiei, având în vedere că dobânzile, penalităţile şi chiar cheltuielile de executare pot, prin natura lor, să cunoască o creştere pe măsură ce executarea silită avansează. Apreciem că acest punct de vedere, chiar dacă este atipic prin împrejurarea că fructifică analogia ca metodă de identificare a unui prim termen de efectuare a actelor de procedură, este preferabil soluţiei conform căreia debitorul nu ar fi constrâns de un anumit termen în care să ceară restrângerea executării silite.

8. O altă problemă care se ridică este aceea a suspendării executării silite.

Potrivit alin. (2), în cazul în care cererea de restrângere a executării silite este admisă, instanţa va suspenda executarea celorlalte bunuri, mai exact, a bunurilor a căror valoare face să apară ca vădit excesivă urmărirea în raport cu creanţa ce urmează a fi satisfăcută.

În consecinţă, instanţa, prin hotărârea de admitere a cererii de restrângere a executării, va indica, fie şi prin eliminare, bunurile cu privire la care urmărirea va continua.

Deşi textul nu prevede în mod expres, apreciem că, şi în legătură cu cererea de restrângere a executării silite, sunt aplicabile dispoziţiile art. 719 NCPC, în materie de suspendare a executării silite. De altfel, dispoziţiile art. 719 alin. (1) NCPC, reglementând în favoarea părţii interesate posibilitatea de a obţine o suspendare judiciară a executării silite, fac explicită referire la ipoteza soluţionării unei contestaţii la executare sau *a unei alte cereri privind executarea silită*. În sensul acestei din urmă formulări, opinăm că şi cererea de restrângere a executării silite este o cerere privitoare la executarea silită, astfel

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 508.

încât dispozițiile în materie de suspendare provizorie a executării, respectiv de suspendare a executării până la soluționarea contestației la executare, ar trebui să fie aplicabile și în cazul în care instanța de executare este învestită nu cu o veritabilă contestație la executare, ci cu o cerere de restrângere a executării.

9. În contextul acestei analize, se ridică întrebarea de a ști ce se întâmplă dacă la data la care se soluționează cererea de restrângere a executării silite s-a trecut deja la valorificarea anumitor bunuri. Astfel, unele bunuri imobile sau, mai frecvent, în acest caz, bunuri mobile au fost deja adjudecate în cadrul licitației publice. Apare, astfel, întrebarea dacă în acest caz cererea de restrângere a executării ar trebui respinsă ca lipsită de interes. În ceea ce ne privește, considerăm că cererea de restrângere a executării trebuie soluționată și în această ipoteză, cu mențiunea că, în cadrul procedurii de soluționare a cererii, ar trebui introdus în cauză, și în aplicarea dispozițiilor art. 78 NCPC, și cel care a adjudecat bunurile a căror valoare, potrivit susținerii debitorului, ar fi excesivă în raport cu suma pentru care s-au efectuat actele de executare.

Nu poate fi conceput că dreptul pe care legiuitorul îl recunoaște debitorului de a ataca încălcarea principiului de proporționalitate în faza executării silite ar putea fi un drept lipsit de conținut prin împrejurarea că, nefiind suspendată executarea silită, procedura a mers într-un ritm legal, dar accelerat până la momentul adjudecării. Ar însemna să se dea dreptate politicii faptului împlinit, ceea ce dispozițiile în materie de executare silită nu trebuie să îngăduie. Prin urmare, fiind neîndoielnic că o cerere de restrângere a executării silite formulată după adjudecarea unor bunuri despre care debitorul pretinde că, alături de alte bunuri urmărite, ar conduce la un raport valoric disproporționat față de creanța supusă executării este o cerere tardivă, trebuie acceptat cu aceeași tărie că valorificarea în intervalul dintre data depunerii cererii de restrângere a executării și data soluționării acestei cereri a unuia dintre bunurile criticate de debitor prin faptul că au valoare excesivă față de creanța urmărită nu reprezintă un motiv pentru a respinge cererea de restrângere ca fiind lipsită de interes sau rămasă fără obiect.

În același sens, este de precizat că, față de efectul produs de soluția de admitere a cererii de restrângere, acela al suspendării parțiale a executării, devin incidente prevederile art. 701 alin. (3) NCPC.

10. În cadrul procedurii de soluționare a cererii de restrângere a executării silite, instanța de executare este în drept să ceară executorului judecătoresc să depună copia certificată a dosarului de executare silită sau cel puțin a actelor prin care se efectuează urmărirea bunurilor indicate de debitor și, evident, a celor prin care s-a stabilit valoarea acelor bunuri.

11. Având în vedere dispozițiile art. 651 alin. (4) NCPC, instanța de executare se pronunță asupra cererii de restrângere a executării silite prin încheiere executorie, astfel încât, după pronunțarea acesteia, executorul judecătoresc trebuie să se abțină de la a mai urmări bunurile care sunt indicate de instanță conducând la o valoare excesivă față de creanța ce trebuie să fie executată.

Apreciem că instanța de executare trebuie să identifice în cuprinsul hotărârii, de o manieră suficient de clară, care sunt bunurile mobile și/sau imobile a căror executare este suspendată, astfel încât, *a contrario*, să rezulte bunurile pentru care executarea poate fi continuată.

12. În doctrină s-a formulat punctul de vedere[1] potrivit căruia această suspendare a executării este o suspendare judiciară. Apreciem întemeiat acest punct de vedere în măsura în care textul obligă instanța să identifice, dintre bunurile mobile sau imobile care fac obiectul urmăririi la data la care se pronunță instanța, acele bunuri a căror executare poate fi suspendată. Din acest punct de vedere, instanța trebuie să țină cont, în primul rând, de împrejurările concrete ale cauzei și stadiul concret al procedurii de executare silită. Instanța nu este ținută, în opinia noastră, de o ordine de preferință pe care o impune debitorul. De exemplu, fiind vorba de mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare depășește în chip vădit valoarea creanței, chiar dacă debitorul solicită, în contextul pretenției sale de a se restrânge executarea, să fie suspendată urmărirea bunului imobil, instanța poate aprecia, în funcție de împrejurări, că se cuvine suspendată executarea nu a bunului imobil supus urmăririi, ci a unuia sau a unora dintre bunurile mobile urmărite.

În al doilea rând, instanța trebuie să aibă în vedere și regimul juridic al bunurilor supuse urmăririi. Mai exact, dacă în privința unora dintre bunuri sunt incidente dispoziții legale care acționează ca impedimente temporare la executare, instanța nu are a admite cererea de restrângere a executării silite tocmai pentru împrejurarea că, procedând altfel, practic, instanța ar putea bloca accesul creditorului la executare silită. Spre exemplu, în ceea ce privește creditorul ipotecar condiționat, prin efectul art. 817 alin. (4) NCPC, să urmărească mai întâi imobilele ipotecate și numai după îndestularea parțială a creanței sale în urma urmăririi imobilului ipotecat să urmărească și imobilele aparținând debitorului, imobile care nu-i sunt ipotecate, este legitim accesul acestuia de a urmări atât bunul imobil ipotecat, cât și bunul imobil neipotecat. Mai exact, nu trebuie să se ajungă la desființarea urmăririi silite imobiliare și radierea notării somației de plată înscrise în cartea funciară pentru imobilul neipotecat, întrucât ceea ce se interzice creditorului ipotecar nu este să urmărească concomitent cele două bunuri – și bunul imobil ipotecat, și bunul imobil neipotecat –, ci numai să ceară scoaterea la vânzare a bunului imobil neipotecat.

De altfel, efectul particular al hotărârii de restrângere a executării este dat de faptul că instanța nu va putea suspenda în tot executarea, ci doar în privința acelor bunuri a căror valoare este vădit excesivă față de valoarea creanței, bunuri pe care este obligată să le indice. În privința acestor din urmă bunuri, nu pot fi desființate actele de executare făcute asupra lor decât în cazul în care aceste acte au condus între timp la valorificarea bunurilor respective. Altfel spus, cererea de restrângere este tardivă dacă se depune după ce bunurile evocate de debitor ca având o valoare excesivă față de valoarea creanței au fost adjudecate, însă dacă a fost depusă înainte de licitația publică, dar la data soluționării cererii de restrângere licitația a avut loc și s-a consumat adjudecarea, atunci procesul-verbal de licitație și, mai departe, actul de adjudecare pot fi anulate de instanța de executare.

13. Nu mai puțin, alin. (2) al art. 702 NCPC, deși reglementează un caz de suspendare judiciară a executării, punând în sarcina judecătorului să aleagă acele bunuri cu privire la care executarea trebuie să fie suspendată, poate fi privit, dintr-un anumit punct de vedere, și ca un caz de suspendare obligatorie, sub aspectul caracterului indispensabil al acestei măsuri, în sensul în care judecătorul are opțiunea de a identifica bunurile mobile sau imobile cu privire la care executarea nu mai trebuie să continue, însă este obligat, dacă admite cererea,

[1] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 508.

să dispună măsura suspendării cu privire la acele bunuri. De altfel, ar fi lipsită de orice raţiune posibilitatea judecătorului de a admite o cerere de restrângere a executării dacă, prin aceasta, judecătorul nu ar fi dator să identifice exact bunurile mobile sau imobile a căror urmărire trebuie să fie suspendată.

14. În ceea ce priveşte durata suspendării executării cu privire la bunurile mobile sau imobile identificate de instanţă, dispoziţiile alin. (3) dau un răspuns parţial în această problemă. Astfel, alin. (3) trimite implicit la dispoziţiile art. 877 NCPC, aşa cum s-a arătat şi în literatura de specialitate[1)], dispoziţii care se referă la proiectul de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită şi la condiţiile în care acest proiect de distribuire rămâne definitiv. Astfel, proiectul de distribuire a sumelor rezultate din executare rămâne definitiv fie la expirarea termenului de depunere a obiecţiunilor la proiectul de distribuire, fie, în cazul în care în interiorul termenului s-a depus contestaţie, până la soluţionarea prin hotărâre definitivă a contestaţiei la proiectul de distribuire a sumelor rezultate din executare.

15. Hotărârea de admitere a cererii de restrângere a executării este supusă apelului în termen de 10 zile de la comunicare, în aplicarea prevederilor art. 651 alin. (4) NCPC. Este de observat că o soluţie în apel în sensul schimbării în tot a sentinţei de restrângere a executării silite nu poate avea alt efect decât acela ca executarea silită în privinţa bunurilor indicate în sentinţa apelată să continue de la data pronunţării instanţei de apel, iar, în cazul în care prin hotărârea primei instanţe au fost anulate actele de executare efectuate în privinţa bunurilor care au fost apreciate ca având o valoare excesivă faţă de creanţa pusă în discuţie, această soluţie să fie infirmată şi actele de adjudecare anulate în primă instanţă să fie reconsiderate ca fiind acte valabile.

16. Prin trimiterea la ipoteza întocmirii proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită, legiuitorul pare să determine momentul reluării executării suspendate numai în cazul în care există mai mulţi creditori urmăritori sau intervenienţi. Avem în vedere faptul că dispoziţiile în materie de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită, aşa cum sunt reglementate la art. 869 şi urm. NCPC, au ca ipoteză obligatorie, conform art. 869 alin. 1 NCPC, existenţa mai multor creditori urmăritori sau intervenienţi.

Se ridică întrebarea, prin urmare, ce se întâmplă în cazul în care urmărirea silită mobiliară sau imobiliară se discută între un singur creditor şi un debitor sau, eventual, mai mulţi debitori. Acest aspect este mai puţin relevant. În acest caz, în raport cu dispoziţiile art. 865 şi art. 869 NCPC, eliberarea sumelor rezultate din executare către creditorul urmăritor nu mai trece prin procedura distribuirii sumelor rezultate din executarea silită pe baza unui proiect întocmit de executor.

În raport cu dispoziţiile art. 864 NCPC, dacă există un singur creditor urmăritor, suma de bani rezultată din urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a creanţei, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului. Prin ipoteză, atunci când se pune problema restrângerii executării silite, valoarea bunurilor urmăribile este vădit excesivă faţă de valoarea creanţei pentru care se face executarea silită. În consecinţă, în aplicarea alin. (3), considerăm că, atunci când procedura execuţională s-a desfăşurat la iniţiativa unui singur creditor, neexistând mai mulţi creditori urmăritori ori creditori intervenienţi, executarea care a fost suspendată, în temeiul alin. (2), în privinţa acelor bunuri a căror valoare a fost

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 509.

apreciată de instanţă ca vădit excesivă faţă de creanţa ce urmează a fi satisfăcută va putea fi reluată de îndată ce a fost eliberată către unicul creditor urmăritor suma obţinută din valorificarea bunurilor cu privire la care executarea silită a putut să se desfăşoare după admiterea cererii de restrângere a executării silite.

Secţiunea a 7-a. Încetarea executării silite

Bibliografie

M. Claici, A.V. Claici, *Încetarea executării silite ca urmare a încheierii unui acord de mediere*, în RRES nr. 4/2010, pp. 20-26; C. Gagu, C.-A. Gavrilă, *Soluţionarea prin mediere a litigiilor aflate în faza de executare silită*, în RRES nr. 4/2011, pp. 23-47; I. Gârbuleţ, *Încetarea executării silite*, în RRES nr. 1/2007, pp. 77-82.

Art. 703. Cazuri de încetare a executării

(1) Executarea silită încetează dacă:

1. s-a realizat integral obligaţia prevăzută în titlul executoriu, s-au achitat cheltuielile de executare, precum şi alte sume datorate potrivit legii;

2. nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilităţii de valorificare a unor astfel de bunuri;

3. creditorul a renunţat la executare;

4. a fost desfiinţat titlul executoriu;

5. a fost anulată executarea.

(2) În toate cazurile, executorul judecătoresc va întocmi o încheiere, motivată în fapt şi în drept, cu menţionarea cauzei de încetare a executării. Încheierea de încetare a executării va fi comunicată de îndată creditorului şi debitorului.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) pct. 2, 3 şi 5 executorul judecătoresc îi va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu.

Comentariu

1. Potrivit alin. (1), există cinci cazuri de încetare a executării silite, şi anume:

- executarea integrală a obligaţiei prevăzute în titlul executoriu, împreună cu accesoriile acesteia şi cheltuielile de executare (pct. 1);
- imposibilitatea de efectuare ori de continuare a urmăririi din cauza lipsei bunurilor sau a imposibilităţii de valorificare (pct. 2);
- renunţarea creditorului la executare (pct. 3);
- desfiinţarea titlului executoriu (pct. 4);
- anularea executării silite (pct. 5).

2. Primul caz de încetare a executării silite, corespunzător dezideratului ca executarea silită să conducă la satisfacerea creanţei, este acela prevăzut la pct. 1. Potrivit acestui text, executarea silită încetează dacă s-a realizat integral obligaţia prevăzută în titlul executoriu, s-au achitat cheltuielile de executare, precum şi alte sume datorate potrivit legii.

În ceea ce privește executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, analiza se va face în funcție de natura acestei obligații, după cum este vorba de o obligație de a da, a face sau a nu face. În cazul obligațiilor de a plăti o sumă de bani, executarea integrală înseamnă nu numai achitarea sumelor prevăzute cu titlu de obligație principală de plată în titlul executoriu, dar și a dobânzilor, penalităților, majorărilor care curg în sarcina debitorului în temeiul acestui titlu și al căror calcul, potrivit art. 628, este făcut de executorul judecătoresc ori de instanța de executare. De asemenea, în cazul în care titlul executoriu generează obligații de predare ori obligații de a face ori de a nu face, evaluarea încetării executării prin executarea obligației se face în raport cu prestația prevăzută în titlul executoriu.

Executarea nu încetează dacă sumele rezultate din executarea silită sau prestația la care se referă titlul executoriu au fost îndeplinite de debitor integral, însă fără cheltuielile de executare, pe care acesta le datorează, în condițiile art. 670 NCPC.

Desigur, este posibil să se ajungă la o încetare a executării silite, tot în baza art. 703 alin. (1) pct. 1, chiar dacă procedura nu a permis să fie executată însăși obligația prevăzută în titlul executoriu. Avem în vedere, cu titlu de exemplu, dispozițiile art. 891-892 NCPC. Astfel, în cazul în care predarea silită a unui bun a devenit imposibilă din cauza distrugerii, ascunderii sau deteriorării acestuia ori a altor asemenea împrejurări, executorul va constata într-un proces-verbal această imposibilitate, iar dacă titlul executoriu nu a stabilit un echivalent al valorii lucrului pentru cazul imposibilității de predare, în acord cu art. 892 NCPC, instanța de executare poate stabili această sumă. În momentul în care se ajunge la acoperirea creanței constând în suma stabilită cu titlu de echivalent de către instanța de executare în temeiul art. 892 NCPC, se poate observa că executarea silită a încetat în temeiul art. 703 alin. (1) pct. 1, deși, finalmente, ceea ce s-a îndeplinit de către debitor nu este chiar obligația prevăzută în titlul executoriu care a generat procedura de predare silită directă mobiliară sau, după caz, imobiliară, ci echivalentul valoric al bunului a cărui predare a devenit imposibilă.

3. Al doilea caz de încetare a executării silite este un caz care se află, într-un fel, la polul opus celui menționat la pct. 1. Într-adevăr, executarea încetează și atunci când, din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a bunurilor urmăribile, executarea nu poate fi efectuată sau continuată. Chiar dacă principiul în materia executării silite este că trebuie satisfăcută creanța, în cazul urmăririi silite, această creanță nu poate fi acoperită decât din bunurile urmăribile ale debitorului și ale persoanelor care datorează, alături de el sau pentru el, obligațiile din titlul executoriu.

Trebuie spus că, dacă în primul caz de încetare a executării avem un caz general de aplicare, cazul evocat la pct. 2 este, evident, de aplicație numai pentru urmărirea silită indirectă.

Este adevărat că, dacă se pune problema unor cheltuieli de executare silită aferente unor obligații de predare ori de a face sau de a nu face, se poate ajunge la ipoteza în care obligația de predare să fie executată și îndeplinită, în timp ce în privința cheltuielilor de executare aferente acestei obligații să nu se poată ajunge la încetarea executării.

a) În privința cazului legat de lipsa bunurilor urmăribile sau imposibilitatea de valorificare a unor astfel de bunuri, se observă că textul cuprinde o distincție. Lipsa bunurilor urmăribile înseamnă nu doar cazul în care debitorul nu are niciun fel de bun și niciun venit în proprietate, dar și situația în care debitorul are asemenea bunuri, însă ele au un regim juridic care le

sustrage procedurii urmăririi silite. Astfel, trebuie avute în vedere dispoziţiile art. 727 NCPC, dar şi cele ale art. 728 NCPC. De asemenea, art. 729 alin. (7) NCPC menţionează anumite categorii de venituri care nu pot fi urmărite pentru niciun fel de datorie. Prin urmare, lipsa bunurilor urmăribile nu trebuie examinată şi constatată ca o lipsă absolută de bunuri ori venituri aflate în proprietatea debitorului, ci din perspectiva posibilităţii creditorului de a satisface creanţa, în tot sau măcar în parte, din asemenea bunuri.

Acestui caz îi poate fi circumscrisă şi ipoteza avută în vedere de prevederile art. 652 alin. (4) NCPC, a căror interpretare *a contrario* conduce la concluzia că, dacă nu se solicită de către creditor înlocuirea executorului judecătoresc, ipoteza că, ulterior învestirii, executorul judecătoresc constată că nu sunt bunuri şi venituri urmăribile în raza competenţei sale teritoriale va avea drept consecinţă încetarea executării silite pe temeiul lipsei bunurilor urmăribile în raza de competenţă a executorului iniţial învestit.

b) O a doua variantă a cazului prevăzut la pct. 2 este aceea în care există bunuri urmăribile şi, în esenţă, urmărirea asupra acestora este efectuată, dar bunurile nu pot fi valorificate. Imposibilitatea de valorificare este una care rezultă din aplicarea în procedura execuţională a dispoziţiilor în materie de valorificare a bunurilor şi, în particular, de vânzare silită la licitaţie publică.

Este posibil astfel, în materie de bunuri imobile, ca un bun imobil să nu poată fi adjudecat nici după cel de-al treilea termen al licitaţiei, în sensul art. 846 alin. (9) NCPC. Se pune problema, în acest context, dacă se poate constata o încetare a urmăririi silite imobiliare în cazul în care nu s-a ajuns la adjudecarea bunului chiar după al doilea termen de licitaţie. Avem în vedere, în formularea acestei probleme, împrejurarea că, potrivit art. 846 alin. (9) NCPC, stabilirea celui de-al treilea termen de licitaţie făcută de executorul judecătoresc se face la cererea creditorului. Această din urmă subliniere juridică, legată de solicitarea creditorului, făcută special pentru cel de-al treilea termen de licitaţie – un termen de licitaţie care implică o doză de risc pentru titularul creanţei, întrucât, în cazul în care se prezintă doi licitatori, este posibilă o vânzare la un preţ care să fie mai mic chiar decât valoarea creanţei –, sugerează ideea că procedura de executare silită şi aceea a valorificării imobilului prin licitaţia publică ar putea avea ca termene suficiente primele două termene de licitaţie, în acord cu dispoziţiile art. 846 alin. (1)-(8) NCPC. În consecinţă, prevăzând cel de-al treilea termen de licitaţie ca opţiune exclusivă în favoarea creditorului şi numai la stăruinţa sa, apreciem că, în lipsa acestei cereri, s-ar putea constata o imposibilitate de valorificare a bunului chiar dacă în procedura de urmărire silită s-au desfăşurat doar primele două termene de licitaţie.

În ceea ce priveşte urmărirea bunurilor mobile, este posibil şi în acest caz să nu poată fi valorificat bunul mobil scos la licitaţie publică, fiind aplicabile în acest sens dispoziţiile art. 780 NCPC. Potrivit acestui text, în cazul în care nu pot fi valorificate nici în cursul unui termen de un an de la data aplicării sechestrului bunurile care fac obiectul urmăririi silite, iar creditorul nu le preia în contul creanţei, bunurile se restituie din oficiu debitorului sau unui reprezentant al său. Şi în acest caz, este vorba de o imposibilitate de valorificare a bunului şi de o încetare a urmăririi silite a acelui bun, însă, nu mai puţin, dacă debitorul are în patrimoniu şi alte bunuri mobile sau imobile, executarea silită poate continua în sensul

valorificării acestor din urmă bunuri. Acestui caz de încetare a executării silite trebuie să-i fie ataşate dispoziţiile specifice legate de reluarea executării silite, care va fi examinată mai jos, în comentariul de sub art. 705.

4. Un al treilea caz de încetare a executării silite este acela în care creditorul renunţă la executare. Şi acest text este unul care nu distinge în funcţie de forma de executare, după cum este vorba de executarea directă sau executarea indirectă. Acest caz nu este decât expresia, în faza executării silite, a principiului disponibilităţii. Executarea silită, potrivit Codului de procedură civilă, nu este o executare care se face *ex officio*, ci numai la cererea şi la stăruinţa creditorului. Atât timp cât creditorul nu renunţă la executare, executarea trebuie să continue până la intervenirea unui alt caz de încetare a executării silite. De altfel, în raport cu această concepţie a fost ajustată şi reglementarea perimării executării silite în Noul Cod de procedură civilă, pentru că această perimare nu intervine decât în cazul acelui creditor care, deşi nu renunţă la executare, nu face acele acte sau demersuri care depind de el şi care sunt necesare executării silite pentru ca executarea să fie dusă la bun sfârşit.

De observat este că în Noul Cod de procedură civilă, ca şi în cel vechi, nu există dispoziţii speciale legate de manifestarea de voinţă a creditorului, inclusiv sub aspectul formei. Astfel, apreciem că nu este necesară forma autentică pentru depunerea unei cereri de renunţare la executare. În acord şi cu principiul simetriei, dacă executarea silită a putut fi declanşată în temeiul unei cereri de executare silită pentru care nu se cere forma autentică, în egală măsură, trebuie acceptat că ea poate înceta în baza unei cereri a creditorului care nu trebuie să îmbrace vreo formă solemnă. Cu toate acestea, apreciem, prin analogie cu dispoziţia în materia renunţării la judecată, că cererea de renunţare, dacă se face prin reprezentant convenţional, avocat ori neavocat, trebuie să aibă la bază un mandat care să dea o împuternicire specială în acest sens reprezentantului.

În cazul persoanelor juridice care sunt creditoare, potrivit unui titlu executoriu, reprezentantul legal poate renunţa la executarea silită sau poate acorda o împuternicire în acest sens unei alte persoane. Renunţarea la executare, chiar dacă nu este condiţionată, din punctul de vedere al formei, de forma autentică, trebuie, în fondul ei, pentru a conduce la încetarea executării în temeiul art. 703 alin. (1) pct. 3, să reprezinte o manifestare de voinţă neechivocă.

În practica execuţională conturată sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă se tindea să se considere că o cerere a creditorului prin care solicita restituirea originalului titlului executoriu valora prin ea însăşi renunţare la executare, opinie criticabilă însă, din punctul nostru de vedere. Oricum, în contextul Noului Cod de procedură civilă, o asemenea asimilare nu se mai justifică, mai ales că, cel puţin în cazul hotărârilor judecătoreşti care reprezintă titluri executorii, la dosarul de executare nu se va regăsi niciodată originalul titlului executoriu. Într-adevăr, la dosarul de executare, atunci când titlul executoriu reprezintă o hotărâre judecătorească, aşa cum rezultă şi din art. 664 alin. (4) NCPC, se va depune cererea de executare însoţită de o copie legalizată a titlului executoriu. Aceeaşi situaţie o putem avea şi în cazul înscrisurilor. Prin urmare, executorul judecătoresc este abilitat să constate o încetare a executării prin renunţarea creditorului dacă manifestarea de voinţă a creditorului este scrisă şi explicită sub acest aspect.

În ceea ce priveşte semnificaţia renunţării la executare, în afară de aceea de a duce la încetarea executării, această renunţare are şi alte consecinţe juridice. Astfel, prescripţia executării silite care a fost întreruptă prin efectul cererii de executare silită se va considera că a curs neîntrerupt, deoarece, în raport cu dispoziţiile art. 709 alin. (3) NCPC, prescripţia nu este întreruptă dacă cel care a făcut cererea de executare silită a renunţat la executare.

Pe de altă parte însă, cererea de renunţare la executare silită în niciun caz nu poate fi asemuită cu o cerere de renunţare la drept în sensul Codului de procedură civilă. Renunţând la dreptul de a cere executarea silită, creditorul nu renunţă la creanţa care este recunoscută prin titlul executoriu, ci doar la posibilitatea de a apela la forţa coercitivă statală.

Mai trebuie precizat că toate cheltuielile de executare efectuate până la data renunţării sunt în sarcina creditorului, potrivit art. 670 alin. (2) NCPC. În privinţa eventualelor cheltuieli efectuate de debitor şi prilejuite de declanşarea executării, apreciem că, într-o asemenea ipoteză, creditorul ar putea fi obligat la suportarea acestora în conformitate cu dispoziţiile de drept comun, ţinând cont însă de eventuala sa culpă în declanşarea urmăririi silite.

Important de precizat este că renunţarea creditorului la executare nu este condiţionată de exprimarea acordului debitorului şi aceasta chiar dacă, prin restituirea titlului executoriu către creditor, acesta va putea să solicite din nou urmărirea silită a debitorului pentru realizarea aceleiaşi creanţe, întrucât un asemenea act de dispoziţie are consecinţe favorabile pentru debitor. În acest sens, menţionăm că suportarea cheltuielilor de executare va fi, aşa cum am arătat deja, în sarcina creditorului, iar termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită nu se întrerupe ca efect al renunţării creditorului la executare, ceea ce înseamnă că termenul de prescripţie în care creditorul poate formula o nouă cerere de executare silită a debitorului întemeiată pe acelaşi titlu executoriu se va calcula fără niciun fel de întrerupere marcată de prima cerere de executare silită. Mai trebuie precizat că prevederea art. 406 alin. (4) NCPC, care condiţionează acordul pârâtului pentru ca instanţa de judecată să ia act de renunţarea reclamantului la judecată, nu îşi găseşte aplicare şi în faza de executare silită, având în vedere caracterul de normă specială al acesteia, particularitate dedusă din câmpul său de aplicare limitat la faza judecăţii, legiuitorul marcând momentul procesual la care se cere acordul pârâtului ca fiind reprezentat de primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, moment specific fazei judecăţii, iar nu şi executării silite.

5. Cel de-al patrulea caz de încetare a executării silite se referă la desfiinţarea titlului executoriu. Desfiinţarea titlului executoriu este o formulare căreia îi corespund diferite situaţii survenite în legătură cu temeiul executării silite, făcându-se distincţie după cum titlul executoriu reprezintă o hotărâre judecătorească, o hotărâre arbitrală sau un alt înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu.

În ceea ce priveşte hotărârile judecătoreşti, trebuie avute în vedere cazurile în care, potrivit vechiului Cod de procedură civilă, respectiv Noului Cod de procedură civilă, sau unei alte legi speciale, hotărârea instanţei judecătoreşti este desfiinţată. Desigur, textele au în vedere ipoteza în care, după ce a început executarea silită, debitorul, în principal, obţine o hotărâre judecătorească într-o cale de atac care anulează, schimbă ori casează hotărârea ce reprezenta titlul executoriu.

În ceea ce priveşte hotărârile care s-au pronunţat în primă instanţă şi care au fost puse în executare înainte de soluţionarea apelului, apreciem că există un caz de încetare a executării

silite prin desfiinţarea titlului executoriu atunci când hotărârea primei instanţe a primit în calea de atac a apelului următoarele soluţii:

- astfel, în raport cu art. 480 alin. (2) NCPC, un prim caz de desfiinţare a titlului executoriu este acela de anulare a sentinţei apelate. O asemenea hotărâre se poate pronunţa în cazurile în care prima instanţă a soluţionat procesul, după distincţiile arătate în art. 480 alin. (3)-(6);

- de asemenea, instanţa de apel poate schimba în tot hotărârea apelată. În cazul în care se schimbă în tot hotărârea apelată, practic, instanţa, devoluând cauza în fapt şi în drept, ajunge la o soluţie opusă celei care a fundamentat executarea silită. De asemenea, în economia textului comentat, şi acest caz trebuie asimilat unui caz de desfiinţare a titlului executoriu, chiar dacă, terminologic vorbind, cele nouă noţiuni nu sunt similare, efectul fiind însă acelaşi, raportat la raţiunea art. 703 alin. (1) pct. 4 NCPC;

- o discuţie aparte o implică însă soluţia de schimbare în parte a hotărârii apelate. Apreciem însă că în această situaţie nu se poate vorbi, în principiu, de o încetare a executării silite. Şi aici trebuie avut în vedere sensul în care hotărârea a fost schimbată în parte şi mai ales dacă partea care nu a suferit efectul schimbării hotărârii, ca soluţie pronunţată de instanţa de apel, este o parte care este susceptibilă sau nu de executare silită.

Un exemplu interesant în acest sens îl oferă ipoteza în care instanţa de apel, judecând acţiunea în pretenţii, pe calea controlului ierarhic pe care îl exercită, ajunge să stabilească în favoarea creditorului şi în sarcina debitorului o obligaţie de plată în cuantum diferit faţă de cel stabilit în primă instanţă. În toate situaţiile, executarea silită nu încetează, în măsura în care, desigur, nu a operat un alt caz de încetare prevăzut la art. 703 alin. (1). Mergând mai departe, dacă suma obligaţiei de plată recunoscută prin hotărârea instanţei de apel are un cuantum mai mare decât cel stabilit la prima instanţă, creditorul nu va putea, în cadrul procedurii de executare silită deja iniţiate, să suplimenteze suma de executat, ci, pentru diferenţa dintre suma stabilită de prima instanţă şi cea stabilită de instanţa de apel, va fi obligat să iniţieze o nouă procedură de executare silită, deoarece încuviinţarea executării a fost dată exclusiv în considerarea titlului executoriu reprezentat de prima instanţă. Or, pentru diferenţa recunoscută în favoarea sa de instanţa de apel, hotărârea acesteia din urmă trebuie privită ca titlu executoriu. Chiar şi în situaţia inversă, în care suma stabilită de instanţa de apel este o sumă mai mică decât aceea stabilită prin titlul executoriu de prima instanţă, nu avem un caz de încetare a executării silite în temeiul art. 703 alin. (1) pct. 4.

În cazul în care intervine o asemenea modificare a sumei, executarea va începe şi va continua nu până la concurenţa sumei stabilite prin titlul executoriu prin care s-a iniţiat executarea, ci pe baza unui cuantum ajustat până la concurenţa sumei statuate prin hotărârea instanţei de apel. Desigur, nu este exclusă ipoteza ca, ajungând să execute integral suma stabilită de prima instanţă sau într-o proporţie, oricum, mai mare decât aceea consfinţită finalmente de instanţa de apel, creditorul să poată fi ţinut să restituie surplusul executat.

În ceea ce priveşte situaţia în care s-a pronunţat o hotărâre susceptibilă nu doar de apel, ci şi de recurs, iar titlul executoriu pus în executare este o decizie a instanţei de apel, desfiinţarea titlului executoriu, şi anume a deciziei recurate, trebuie constatată în raport cu dispoziţiile art. 498 NCPC şi, totodată, ale art. 500 NCPC.

Astfel, instanţa care admite recursul poate casa hotărârea atacată fie în tot, fie în parte. Spre deosebire de vechiul Cod de procedură civilă, care face distincţie între modificare şi

casare, Noul Cod de procedură civilă reglementează, pentru situaţiile admiterii recursului, soluţia casării, întinderea acesteia putând diferi, adică soluţia de casare putând afecta în tot sau în parte hotărârea casată. Pentru identitate de raţiune cu cele arătate în legătură cu soluţiile instanţei de apel, apreciem că o casare în parte a hotărârii recurate nu trebuie echivalată cu o desfiinţare a titlului executoriu. Indiferent dacă reţine spre judecare sau trimite spre judecare prin decizia pronunţată de recurs, instanţa de recurs, casând în parte hotărârea, lasă posibilitatea continuării executării pentru acea parte din hotărâre care nu a suferit efectul casării şi care, desigur, ar fi susceptibilă de executare silită.

În consecinţă, considerăm că art. 500 alin. (1) NCPC, care menţionează că hotărârea casată nu are nicio putere, precum şi, în continuare, art. 500 alin. (2), care vorbeşte inclusiv de actele de executare făcute în temeiul unei asemenea hotărâri ca fiind acte desfiinţate de drept, se aplică în privinţa casării totale, chiar dacă textul nu distinge sub acest aspect. Dispoziţiile art. 500 alin. (2) par a fi chiar uşor redundante în raport cu cele ale art. 703 alin. (1) pct. 4, deoarece acestea din urmă vorbesc despre încetarea executării silite înseşi, în timp ce art. 500 alin. (2) NCPC se mulţumeşte să vorbească despre o desfiinţare de drept a actelor de executare făcute în temeiul unei hotărâri casate.

În ceea ce priveşte soluţiile care pot fi pronunţate în căile de atac prin admiterea contestaţiei în anulare împotriva hotărârii care a constituit temeiul executării silite, instanţa anulează hotărârea care a reprezentat titlu executoriu. Această anulare, în cazul contestaţiei în anulare, trebuie privită, de asemenea, ca un caz de desfiinţare a titlului executoriu.

În ceea ce priveşte revizuirea, schimbarea în tot a hotărârii atacate cu cerere de revizuire trebuie asimilată unei desfiinţări a titlului executoriu şi, pe cale de consecinţă, conduce la executarea silită. Schimbarea în parte nu are, în schimb, acest efect. Dacă există hotărâri definitive potrivnice, în condiţiile art. 509 alin. (1) pct. 8 NCPC, instanţa anulează hotărârea atacată, această soluţie nefiind altceva decât expresia desfiinţării titlului executoriu.

În cazul desfiinţării titlului executoriu, legiuitorul nu reglementează ipoteza în care, faţă de căile de atac aplicabile în cauza în care s-a pronunţat titlul executoriu, soluţia desfiinţării titlului executoriu este infirmată ulterior căii extraordinare de atac. Avem în vedere ipoteza în care instanţa de apel a schimbat în tot ori a anulat hotărârea primei instanţe şi, rejudecând fondul, a pronunţat o hotărâre contrară celei reţinute de prima instanţă, însă în recurs creditorului i-a fost recunoscută din nou o creanţă într-un cuantum egal sau diferit de cel recunoscut prin hotărârea primei instanţe care a stat la baza executării silite.

Se pune întrebarea, în acest caz, dacă, după pronunţarea, în exemplul arătat, a hotărârii în recurs, creditorul trebuie să iniţieze o nouă procedură de executare silită în care titlul executoriu va fi, după caz, hotărârea primei instanţe ori hotărârea instanţei de recurs sau poate solicita reluarea executării în dosarul de executare deschis pentru procedura de executare care a avut ca obiect sentinţa. Este de observat că dispoziţiile art. 705 în materie de reluare a executării sunt dispoziţii de strictă interpretare, prevăzând posibilitatea reluării executării silite numai în cazul în care există o imposibilitate de valorificare a bunurilor sau o lipsă a bunurilor urmăribile. Sub acest aspect, opinia sprijinită de textul arătat este aceea că va fi în sarcina creditorului, în speţa anterior expusă, să declanşeze o nouă executare silită, fără a se pune problema, desigur, a prescripţiei executării silite, mai ales în cazul în care titlul executoriu l-ar putea reprezenta chiar decizia instanţei de recurs. Se înţelege că exemplului

arătat îi pot fi asimilate și alte situații în care intervine o fluctuație a hotărârilor pronunțate de instanțe pe parcursul succesivelor căi de atac promovate în legătură cu hotărârea care a fost inițial pusă în executare silită deoarece reprezenta titlul executoriu.

Desființarea titlului executoriu este o situație care nu-l expune pe executorul judecătoresc, pe avocat, pe expert sub aspectul suportării cheltuielilor de executare silită, în ceea ce privește sumele încasate cu acest titlu de fiecare dintre aceste persoane. În acest sens, art. 637 alin. (1) NCPC menționează că punerea în executare a unei hotărâri judecătorești care constituie titlu executoriu se poate face numai pe riscul creditorului dacă hotărârea poate fi atacată cu apel sau recurs. În consecință, solicitând executarea unui asemenea titlu executoriu pe riscul său, creditorul nu poate pretinde ca, după ce a achitat debitorului inclusiv cheltuielile de executare ocazionate de procedura deja derulată, să se regreseze împotriva executorului judecătoresc și, după caz, avocatului, expertului ori altor persoane remunerate în legătură cu activitatea de executare silită cu titlul de cheltuieli de executare pentru a solicita întoarcerea acestor sume.

Dispozițiile art. 637 alin. (1) NCPC trebuie interpretate, în opinia noastră, nu numai în legătură cu situația generată de întoarcerea soluției evocate în titlul executoriu în contextul căii de atac a apelului sau a recursului, ci și în legătură cu alte căi extraordinare de atac, așa cum sunt revizuirea ori contestația în anulare, sau, de asemenea, o soluție similară trebuie acceptată și în cazul în care soluția primei instanțe pronunțată în legătură cu proceduri speciale, cum sunt ordonanța președințială, cererea cu valoare redusă și ordonanța de plată, este o soluție infirmată pe calea căii de atac a cererii în anulare, respectiv a apelului.

În ceea ce privește titlul executoriu constând într-o hotărâre arbitrală, desființarea titlului executoriu trebuie înțeleasă prin raportare la dispozițiile art. 608 și urm. NCPC, care se referă la desființarea hotărârii arbitrale prin acțiunea în anulare.

Apreciem, pentru motivele expuse mai sus în legătură cu soluțiile pe care le poate pronunța instanța care exercită controlul, fiind învestită cu calea de atac împotriva unei hotărâri judecătorești, că o anulare în parte a sentinței arbitrale nu trebuie echivalată cu o încetare a executării silite dacă partea care nu a făcut obiectul soluției de anulare este susceptibilă de executare și, se înțelege, a fost avută în vedere atunci când s-a solicitat executarea silită a sentinței arbitrale. De asemenea, și în privința hotărârii instanțelor arbitrale rămâne valabilă problema posibilității de a cere continuarea executării silite atunci când hotărârea curții de apel de anulare în tot a sentinței arbitrale a fost infirmată pe calea recursului, după cum rămâne la fel de sigură, în privința hotărârii arbitrale, dispoziția legată de punerea în executare a acestui titlu executoriu de către creditor pe riscul său, așa cum prevede art. 637 alin. (2) NCPC.

În strânsă legătură cu acest caz de încetare a executării silite, menționăm prevederile art. 643 NCPC, potrivit cărora, dacă s-a desființat titlul executoriu, toate actele de executare efectuate în baza acestuia sunt desființate de drept, dacă prin lege nu se prevede altfel. În acest caz, sunt aplicabile dispozițiile privitoare la întoarcerea executării. De asemenea, art. 723 alin. (1) NCPC dispune că, în toate cazurile în care s-a desființat titlul executoriu sau însăși executarea silită, cel interesat are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia.

În cazul în care instanţa judecătorească a desfiinţat titlul executoriu sau însăşi executarea silită, la cererea celui interesat, va dispune, prin aceeaşi hotărâre, şi asupra restabilirii situaţiei anterioare executării. În cazul în care bunul supus executării silite este un bun imobil, instanţa va dispune asupra efectuării operaţiunilor de carte funciară necesare, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terţii de bună-credinţă, potrivit regulilor de carte funciară. Dacă instanţa care a desfiinţat hotărârea executată a dispus rejudecarea în fond a procesului şi nu a luat măsura restabilirii situaţiei anterioare executării, această măsură se va putea dispune de instanţa care rejudecă fondul. Dacă nu s-a dispus restabilirea situaţiei anterioare executării în condiţiile alin. (1) şi (2), cel îndreptăţit o va putea cere, pe cale separată, instanţei de executare. Judecata se va face de urgenţă şi cu precădere, hotărârea fiind supusă numai apelului (art. 724 NCPC).

6. Un al cincilea caz de încetare a executării silite menţionat la art. 703 alin. (1) pct. 5 NCPC este cel al anulării executării. Anularea executării este o măsură care, îndeobşte, este rezultatul unei soluţii pronunţate de instanţa de executare învestită cu o contestaţie la executare silită în temeiul art. 712 alin. (1) NCPC. Pentru ca executarea silită să înceteze, în cazurile în care este vorba de o urmărire silită mobiliară sau, după caz, imobiliară, nu este suficient ca instanţa de executare să anuleze executarea cu privire la anumite bunuri sau în privinţa unei anumite forme de urmărire silită.

Sancţiunea anulării executării nu implică, prin ea însăşi, şi anularea încheierii de încuviinţare a executării silite, motiv pentru care procedura execuţională în cursul căreia s-a pronunţat hotărârea de admitere a contestaţiei la executare, în sensul anulării executării, este o procedură de executare în curs care, practic, poate fi reluată din faza imediat ulterioară încuviinţării executării silite.

Sancţiunea anulării executării silite este strâns legată de instituţia nulităţii executării silite prevăzute la art. 704 NCPC[1)].

Consecinţa anulării executării silite este, ca principiu, întoarcerea executării în raport cu dispoziţiile art. 723 NCPC.

O aplicaţie particulară a cazului de încetare a executării silite constând în anularea executării este prevăzut de art. 794 NCPC, potrivit căruia, dacă după înfiinţarea popririi cauza în temeiul căreia s-a înfiinţat aceasta a încetat să mai existe, executorul judecătoresc, din oficiu sau la cererea debitorului poprit, va dispune desfiinţarea popririi printr-o adresă către terţul poprit.

Se constată că, în acest caz, competenţa de a dispune desfiinţarea popririi se face de către executorul judecătoresc, fie din oficiu, fie la cererea debitorului poprit. Astfel, executorul judecătoresc va comunica terţului poprit o adresă prin care desfiinţează poprirea. În situaţia în care poprirea a fost validată, executorul judecătoresc nu mai are competenţa să dispună desfiinţarea popririi, ci doar instanţa de executare. Cererea pentru desfiinţarea popririi poate fi făcută de orice parte interesată sau de executorul judecătoresc, instanţa pronunţându-se asupra cererii de desfiinţare a popririi printr-o încheiere executorie, dată cu citarea părţilor.

O altă aplicaţie a acestui caz de încetare a executării silite o reprezintă art. 721 NCPC, text ce reglementează instituţia depunerii cu afectaţiune specială. În temeiul acestei proceduri, care presupune consemnarea întregii valori a creanţei, cu toate accesoriile şi cheltuielile de

[1)] În acest sens, a se vedea, *infra*, comentariul *sub* art. 704 NCPC.

executare, debitorul sau terțul garant poate obține o desființare a măsurilor de executare. La dispozițiile art. 721 NCPC fac trimitere și alte norme procedurale, cum ar fi: art. 751 alin. (1) pct. 2 NCPC, în materia urmăririi mobiliare; art. 784 alin. (6) NCPC, în materia popririi; art. 812 pct. 3 NCPC, în materia urmăririi veniturilor generale ale imobilelor; art. 862 NCPC, în materia urmăririi imobiliare.

7. Dispozițiile alin. (2) reprezintă o reglementare nouă în raport cu vechea procedură execuțională. Dacă în vechiul Cod de procedură civilă soluția încetării executării silite nu era legată, *in terminis*, de întocmirea de către executorul judecătoresc a unui act care să constate o asemenea situație, respectiv a unui proces-verbal sau a unui alt asemenea act, în schimb, în Noul Cod de procedură civilă, executorul judecătoresc, atunci când intervine un caz de încetare a executării silite, este obligat să întocmească o încheiere, motivată atât în fapt, cât și în drept, cu menționarea cauzei de încetare a executării.

8. Încheierea de încetare a executării trebuie comunicată atât creditorului, cât și debitorului. Această încheiere, în lipsa unor mențiuni exprese, este supusă numai contestației la executare, potrivit regimului general menționat la art. 657 alin. (3) NCPC.

9. Se pune întrebarea ce se va întâmpla în cazul în care în mod eronat executorul judecătoresc constată încetarea executării silite sau, dimpotrivă, atunci când, deși intervine un caz de încetare a executării silite, executorul judecătoresc nu emite o încheiere. În opinia noastră, regimul juridic real al procedurii execuționale prevalează față de formalitatea pe care legea o impune executorului judecătoresc. Prin urmare, atunci când creditorul renunță la executare, chiar în lipsa încheierii executorului judecătoresc, în sensul încetării executării pentru acest motiv, executorul judecătoresc este obligat să se abțină de la a efectua acte de executare, principiul disponibilității, examinat mai sus, în contextul executării silite și cu privire particulară la acest caz de încetare, și anume renunțarea creditorului la executare, prevalând față de împrejurarea că, din eroare, executorul omite să constate o asemenea situație.

10. Dacă, dimpotrivă, executorul a constatat încetată executarea silită, deși nu avea temeiuri în acest sens, creditorul are posibilitatea de a formula contestație la executare împotriva acestei încheieri.

11. În contextul sarcinilor pe care legea le impune executorului judecătoresc în cazul în care este incidentă încetarea executării silite, alin. (3) îl obligă pe executorul judecătoresc să-i remită personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu. Această obligație este una care trebuie interpretată într-o manieră flexibilă.

Textul, în formularea sa, pare mai degrabă tributar legislației execuționale anterioare, pe sistemul vechiului Cod de procedură civilă, în care o bună parte dintre titlurile executorii puteau fi prezentate chiar în original la dosarul de executare, în vederea începerii executării silite. În contextul actualei reglementări, întotdeauna atunci când este vorba de hotărâri judecătorești sau hotărâri arbitrale și nu de puține ori când este vorba de alte înscrisuri care, potrivit legii, reprezintă titlu executoriu, se depune la executorul judecătoresc nu un original al actului care, potrivit legii, constituie titlu executoriu, ci o copie legalizată.

În acest context, obligația de remitere ce incumbă executorului judecătoresc poate avea ca obiect o copie legalizată a titlului executoriu. Remiterea personală nu credem că trebuie transpusă în cerința formalistă a unei înmânări la sediul biroului executorului judecătoresc, o comunicare făcută prin poștă sau curierat rapid către creditor sau reprezentantul acestuia fiind suficientă.

Această obligaţie, desigur, are în vedere doar cazurile de încetare menţionate la pct. 2, 3 şi 5 de la alin. (1), întrucât, în cazul în care obligaţia a fost integral executată, titlul executoriu nu mai are de ce să fie remis creditorului, iar dacă titlul executoriu a fost desfiinţat, remiterea unui titlu executoriu desfiinţat de către creditor sau reprezentantul acestuia este complet irelevantă şi lipsită de eficacitate. Oricum, această obligaţie, care ţine de un fapt material, şi anume remiterea titlului executoriu, nu este decât o concretizare aflată în continuarea actului procedural al încheierii de încetare a executării silite.

Nu mai puţin, apreciem că, şi în contextul actualului Cod de procedură civilă, la fel ca în sistemul vechiului Cod de procedură civilă, nu există temei legal pentru a echivala o cerere a creditorului în sensul de restituire a titlului executoriu, fie el original sau copie legalizată, de la dosarul de executare cu o renunţare la executare, aşa cum s-a arătat mai sus.

12. În contextul analizei vizând restituirea titlului executoriu, menţionăm şi prevederile art. 885 alin. (1) NCPC, potrivit cărora titlul de creanţă plătit integral va fi eliberat creditorului cu menţiunea stingerii totale a datoriei. Astfel, apreciem că această menţiune urmează a fi aplicată pe chiar titlul executoriu, astfel încât debitorului să i se confere garanţia finalizării urmăririi silite.

Iar, în condiţiile art. 886 NCPC, după predarea titlurilor, executorul, prin încheiere dată fără citarea părţilor, constată încetarea urmăririi silite şi dispune închiderea dosarului.

Prin urmare, opinăm că, în aplicarea acestor dispoziţii speciale, titlul executoriu va fi eliberat creditorului şi în ipoteza prevăzută la art. 703 alin. (1) pct. 1.

13. Există însă şi cazuri speciale de încetare a executării silite.

Astfel, potrivit art. 812 NCPC, urmărirea de venituri încetează în următoarele situaţii:

a) prin renunţare la urmărire, făcută de toţi creditorii urmăritori şi intervenienţi (art. 812 pct. 1 NCPC);

b) prin plata creanţelor acestora, inclusiv a dobânzilor şi a cheltuielilor de judecată şi de executare (art. 812 pct. 2 NCPC);

c) prin depunerea, cu afectaţiune specială, a sumelor pentru care s-a făcut urmărirea, în condiţiile art. 721 (art. 812 pct. 3 NCPC);

d) prin adjudecarea silită a imobilului (art. 812 pct. 4 NCPC). În cazul în care imobilul ale cărui venituri se urmăresc este adjudecat urmărirea silită încetează, întrucât prin adjudecarea imobilului adjudecatarul devine proprietar al imobilului, între acesta şi creditorul urmăritor nemaiexistând un raport juridic execuţional şi, prin urmare, nu se mai justifică continuarea urmăririi silite;

e) prin trecerea unui termen de 5 ani de la înfiinţarea ei, chiar dacă creditorul urmăritor nu a fost îndestulat (art. 812 pct. 5 NCPC). Acest caz de încetare a executării silite instituie particularitatea că, după trecerea termenului menţionat, urmărirea silită încetează în orice situaţie, chiar şi atunci când creditorul urmăritor nu a fost îndestulat, iar urmărirea se desfăşoară în mod normal.

Cu toate acestea, legiuitorul a prevăzut şi o derogare, urmărirea veniturilor continuând chiar şi după expirarea unui termen de 5 ani de la data înfiinţării executării atunci când se urmăresc veniturile unui uzufruct asupra unui imobil.

Se observă că situaţiile menţionate la art. 812 pct. 1-3 NCPC nu îşi găsesc raţiunea de a fi reglementate printr-o normă specială, de vreme ce ipotezele menţionate de norma generală cuprinsă în art. 703 alin. (1) pct. 1, 3 şi 5 NCPC acoperă pe deplin cazurile anterior

enumerate, nefiind necesar, sub aspectul unei bune tehnici legislative, ca anumite norme să se reia în cuprinsul aceluiași act normativ. Singurul caz particular de încetare a urmăririi silite a veniturilor generale ale imobilelor este reprezentat de art. 812 pct. 5 NCPC, astfel încât se impunea a fi menționat ca normă specială numai acesta.

Un alt caz special de încetare a urmăririi silite este prevăzut în modalitatea executării silite directe, art. 891 NCPC prevăzând că, în cazul în care predarea silită a unui bun a devenit imposibilă din cauza distrugerii, ascunderii sau deteriorării acestuia ori a altor asemenea împrejurări, executorul va consemna aceasta într-un proces-verbal întocmit în condițiile art. 890 și, totodată, va dispune, prin încheiere, încetarea executării silite.

Jurisprudență

Prin raportare la prevederile art. 702 alin. (1) pct. 3 NCPC [art. 703 alin. (1) pct. 3 NCPC – n.n., E.O.], renunțarea creditorului la executarea silită reprezintă un caz de încetare a urmăririi silite, consecința fiind aceea că, ulterior, creditorul poate să formuleze o nouă cerere de executare silită, bineînțeles, dacă se mai află înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, întrucât, ca efect al renunțării, cursul prescripției nu este socotit a fi întrerupt.

Astfel, față de prevederile art. 702 și art. 665 C. pr. civ. (art. 703 și art. 666 NCPC – n.n., E.O.), tribunalul reține că legiuitorul nu a reglementat nicio excepție de la formalitatea încuviințării executării silite, nici chiar pentru ipoteza în care anterior creditorul a renunțat la o executare silită declanșată în temeiul aceluiași titlu executoriu. Excepțiile de la formalitatea încuviințării executării silite sunt strict și limitativ prevăzute de lege și nu pot fi extinse prin analogie *(Trib. Ilfov, s. civ., dec. nr. 287/A din 10 decembrie 2013, în RRES nr. 4/2013, pp. 134-136)*.

Art. 704. Nulitatea executării silite

Nerespectarea dispozițiilor privitoare la executarea silită însăși sau la efectuarea oricărui act de executare atrage nulitatea actului nelegal, precum și a actelor de executare subsecvente, dispozițiile art. 174 și următoarele fiind aplicabile în mod corespunzător.

Comentariu

1. Textul reprezintă o normă juridică destul de concentrată, care, în bună măsură, are în conținut trimiteri la dreptul comun al nulității în materia actelor de procedură.

2. Este de observat că, deși denumirea marginală evocă, la o primă vedere, doar situația nulității executării silite în totalitatea acesteia, cuprinsul normativ al art. 704 arată că legiuitorul are în vedere două ipoteze:

1) nulitatea executării silite atrasă de nerespectarea dispozițiilor referitoare la executarea silită însăși;

2) nulitatea unui act sau unor acte de executare, în cazul în care la îndeplinirea acestuia, respectiv acestora nu s-au respectat dispozițiile legale.

3. În același timp, spre deosebire de textul corespondent din vechiul Cod de procedură civilă, textul Noului Cod are meritul de a fixa neîndoielnic relația dintre nulitatea executării

silite şi nulitatea actelor de procedură potrivit dreptului comun în sensul în care prima nu este decât o aplicaţie a celei de-a doua.

Trimiterea la art. 174 şi urm. NCPC trebuie văzută cel puţin ca un punct de plecare, ca o trimitere globală, nefiind locul aici de a face o transpunere a fiecărui text incident în materie de nulitate a actelor de procedură, de la art. 174 până la art. 179.

4. În contextul specific al executării silite, unele nuanţări şi precizări totuşi se impun a fi făcute.

Astfel, distincţia dintre nulitatea absolută şi nulitatea relativă o vedem, ca principiu, aplicabilă şi în legătură cu actele de executare silită şi cu executarea silită însăşi, interesul unei asemenea distincţii rezultând foarte clar din art. 178 alin. (1)-(2) NCPC.

De asemenea, foarte important în contextul executării silite este surprinderea distincţiei dintre nulitatea condiţionată şi nulitatea necondiţionată. Prin urmare, şi în cazul executării silite, pentru a se ajunge la concluzia nulităţii actului de executare silită şi, cu atât mai mult, a nulităţii executării înseşi, aceasta din urmă fiind, aşa cum am văzut, chiar un caz de încetare a executării silite, este important să se vadă dacă într-o anumită speţă este incidentă sancţiunea nulităţii ca nulitate condiţionată, urmând a se analiza subsecvent dacă sancţiunea nulităţii este expres prevăzută în norma juridică nesocotită de organul de executare la momentul efectuării actelor de executare silită sau este una virtuală, în primul caz aplicându-se prezumţia de vătămare, prin aplicarea în mod corespunzător a art. 175 alin. (2) NCPC, iar în cel de-al doilea caz sarcina probei vătămării revenind celui interesat în anularea actului, în acord cu art. 175 alin. (1) NCPC aplicabil, la rândul său, în mod corespunzător în faza executării silite.

5. Se observă că regula în materie de executare silită o constituie nulitatea condiţionată, în sensul că cel interesat în anularea actului de executare trebuie să facă şi proba vătămării. Cele mai multe nulităţi în zona execuţională sunt nulităţi virtuale. Un exemplu în acest sens poate fi dat în legătură cu instituţia popririi. Astfel, în raport cu art. 783 alin. (1) NCPC, executorul judecătoresc are obligaţia de a-l înştiinţa pe debitor în legătură cu înfiinţarea popririi. Se ridică întrebarea ce se întâmplă în cazul în care această obligaţie nu este îndeplinită. În mod evident, este încălcată o cerinţă prevăzută de o normă imperativă, normă care, în particular, ocroteşte un interes privat. În consecinţă, cel interesat să invoce această neregularitate este numai debitorul poprit.

Chiar şi în acest caz, adică în acela în care se invocă nulitatea relativă cu respectarea dispoziţiilor art. 178 alin. (2) NCPC, aplicate corespunzător în faza executării silite, şi uzează în acest sens de calea contestaţiei la executare, debitorul poprit nu va putea obţine anularea popririi decât dovedind că i s-a creat un prejudiciu. Sigur că dovada acestui prejudiciu nu se reduce la evidenţierea interesului în promovarea contestaţiei la executare. Spre exemplu, dacă din probe rezultă că în speţă debitorul poprit a fost înştiinţat de îndată de terţul poprit sau nu a fost înştiinţat de îndată de terţul poprit, însă la data comunicării adresei de înştiinţare a popririi către terţul poprit nu existau raporturi juridice scadente, ci doar raporturi juridice existente între debitor şi terţul poprit, prejudiciul nu poate fi susţinut în ideea unui prejudiciu cauzat debitorului poprit prin lipsa înştiinţării emise de către organul de executare.

6. Cea mai gravă nulitate a actelor de procedură aplicabilă în mod corespunzător în faza executării silite este însă nulitatea necondiționată, potrivit art. 176 NCPC. Aceasta intervine în cazurile în care se încalcă, spre exemplu, dispozițiile privitoare la competența executorului judecătoresc [art. 652 alin. (5)] sau alte cerințe legale extrinseci actului de procedură execuțional, cu excepția cazului în care legea nu dispune altfel.

Nulitatea se va aplica de o manieră necondiționată, deci fiind indiferentă existența unei vătămări, cu excepția cazului în care dispoziția legală încălcată, deși se referă la necesitatea respectării unei cerințe extrinseci actului de procedură, edictează totuși o altă sancțiune decât aceea a nulității sau, dacă edictează o asemenea sancțiune, această nulitate este una condiționată.

Cu privire la cerințele legale extrinseci actului de procedură civilă, un exemplu îl poate reprezenta nesocotirea unei dispoziții legale privitoare la comunicarea actelor de executare. Într-adevăr, comunicarea actului de executare nu este o cerință intrinsecă actului de executare, pentru că nu se referă la aspecte de conținut ori măcar de formă ale acestui act. Fiind o cerință legală extrinsecă, nerespectarea cerințelor legale deschide calea anulării actului de executare silită, sancțiune care poate duce, după caz, chiar la anularea executării. În acest sens, avem în vedere dispozițiile art. 667 NCPC, care obligă executorul să comunice titlul executoriu și somația, cu excepția cazului în care legea prevede că executarea se face fără somație ori fără comunicarea titlului executoriu către debitor, sub sancțiunea nulității executării. În condițiile în care această cerință este una extrinsecă actului de procedură, și anume aceea a comunicării lui către debitor, nulitatea reglementată de alin. (2) al art. 667 NCPC nu poate fi decât una necondiționată, ceea ce îl expune pe creditor unei soluții nefavorabile în contestația la executare, fără a-i da șansa să facă proba că în cauză nerespectarea unei asemenea cerințe nu a cauzat nicio vătămare debitorului.

De asemenea, un exemplu pentru a reliefa excepția de la regula aplicării nulității necondiționate pentru nerespectarea unei dispoziții legale care privește o cerință legală extrinsecă actului de procedură, altă cerință decât cele enumerate la art. 176 pct. 1-5 NCPC, ca exemplu din sfera executării silite, îl reprezintă problema termenului. Ca și în cazul actelor procedurale, termenele prevăzute de lege în legătură cu efectuarea actelor de executare, ca termene legale, pot fi imperative sau prohibitive.

Astfel, în cazul în care nu este respectat termenul în care creditorul poate cere evaluarea imobilului prin intermediul unui expert, sancțiunea este aceea a decăderii din dreptul de a mai cere și obține o asemenea evaluare, și nu a nulității necondiționate a cererii formulate în desemnarea unui expert peste termenul de 5 zile, termen imperativ prevăzut la art. 758 alin. (5) NCPC. Este importantă lămurirea acestui aspect, deoarece, fiind vorba de aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor în materie de decădere potrivit art. 185, sunt deopotrivă aplicabile dispozițiile art. 186, care prevăd posibilitatea unei repuneri în termen. Este adevărat că art. 185 alin. (1) teza a doua NCPC prevede că actul de procedură făcut peste termen este lovit de nulitate, însă această din urmă sancțiune se activează numai în subsidiar, ca efect al intervenirii sancțiunii principale a decăderii din dreptul a mai săvârși respectivul act de procedură. Prin urmare, în ipoteza termenelor imperative ne plasăm pe tărâmul incidenței sancțiunii decăderii, iar nu a nulității necondiționate.

În schimb, în privința termenului prohibitiv, adică a termenului în interiorul căruia executorul judecătoresc este dator să nu efectueze un act de executare, nerespectarea acestuia atrage sancțiunea nulității necondiționate de existența vreunei vătămări, operând prin simpla încălcare a normei care interzice îndeplinirea actului de procedură înăuntrul termenului. În materia executării silite, asemenea termene sunt prevăzute de lege în legătură cu somațiile de executare pe care executorul este dator să le emită și să le comunice debitorului prealabil efectuării actelor de executare, în special a actelor de indisponibilizare a bunurilor în materia urmăririi silite mobiliare sau, după caz, imobiliare, respectiv prealabil formulării de către creditor a unor cereri la instanța de executare în cazul executării silite a obligațiilor de a face sau, după caz, de a nu face. Termenele prevăzute de acele texte – termenul de o zi pentru cazul urmăririi mobiliare, termenul de 15 zile în cazul urmăririi silite imobiliare, respectiv termenul de 10 zile în cazul executării silite a obligațiilor de a face sau, după caz, de a nu face, care implică, dacă este cazul, autorizarea creditorului în vederea executării obligațiilor debitorului – sunt termene în interiorul cărora actul de executare nu trebuie încă efectuat, termenul fiind prohibitiv. În consecință, se aplică în mod corespunzător în faza executării silite dispozițiile art. 185 alin. (2) NCPC, potrivit cărora, în cazul termenului prohibitiv, actul făcut înainte de împlinirea termenului poate fi anulat la cererea celui interesat.

Este incontestabil că sancțiunea nulității în cazul nerespectării termenului prohibitiv, din punctul de vedere al naturii interesului ocrotit prin norma juridică nesocotită, este aceea a unei nulități relative și, în plus, formularea dispozitivă a textului, în sensul în care actul poate fi anulat la cererea celui interesat, are în vedere, desigur, un interes legitim de anulare a actului de executare. Cu toate acestea, instanța în fața căreia debitorul invocă efectuarea actului de executare cu nerespectarea termenului prohibitiv arătat în situațiile descrise mai sus nu este datoare să ceară contestatorului, celui căruia îi profită o sancțiune a actului de executare, dovada că nerespectarea acestui termen l-a prejudiciat, nulitatea fiind necondiționată de proba vătămării, cele două criterii de clasificare a sancțiunii nulității (în funcție de interesul ocrotit și în funcție de modul de consacrare legislativă a sancțiunii) fiind distincte.

Art. 705. Reluarea executării

(1) În cazurile prevăzute la art. 703 alin. (1) pct. 2 se poate cere reluarea executării silite, înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

(2) Reluarea executării silite poate fi cerută și asupra aceluiași bun. Dacă acesta este un imobil, atât timp cât, potrivit legii, poate avea loc reluarea executării silite, nu se va putea solicita de către executorul judecătoresc radierea urmăririi înscrise potrivit dispozițiilor art. 822.

Comentariu

1. Textul, dedicat reluării executării silite, are în vedere, în litera lui, doar unul dintre cazurile de încetare a executării silite, și anume cazul menționat la art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC. Astfel, dacă executarea nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri,

creditorul poate cere reluarea executării silite înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

2. Textul se referă nu la orice tip de executare silită, ci la executarea silită indirectă.

În acest context, se impune a fi menționat că, potrivit art. 708 alin. (1) pct. 3 NCPC, cursul prescripției se suspendă cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate.

Se constată, prin urmare, că această situație de criză în urmărirea silită dată de imposibilitatea creditorului de a-și satisface creanța, fie din cauza lipsei bunurilor urmăribile, fie din cauza unei imposibilități de valorificare, este, deopotrivă, un caz de încetare a procedurii de executare silită, dar și un caz de suspendare a prescripției executării silite.

Fiind și o cauză de suspendare a prescripției executării, creditorul are toate șansele ca ulterior să formuleze cererea de reluare a executării în interiorul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, cu mențiunea că, după încetarea suspendării, prescripția își reia cursul, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

3. Încheierea prin care executorul judecătoresc, în temeiul art. 703 alin. (2) NCPC, constată incidența cazului de încetare reprezentat de imposibilitatea de valorificare a creanței, nu este decât, în același timp, și un mijloc de probă sau un act care reliefează existența unui caz de suspendare a prescripției executării silite.

4. Din punctul de vedere al procedurii pe care o presupune reluarea executării silite, trebuie observat că executarea silită încetează în condițiile art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC, astfel încât executorul emite o încheiere de încetare.

În același timp, reluarea executării silite l-ar scuti pe creditor de sarcina de a iniția o nouă procedură de executare silită, fiind suficient ca acesta să o reia pe cea anterioară. Fiind vorba de o procedură execuțională care a început, fiind instrumentată printr-un executor judecătoresc, ca regulă, reluarea executării silite va fi cerută pe rolul aceluiași birou de executor judecătoresc, cu evocarea numărului dosarului de executare deschis inițial pentru efectuarea procedurii încetate pe temeiul art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC.

Desigur, această situație de reluare a executării silite, în măsura în care intervine după o perioadă îndelungată în timp, perioadă în care executorul judecătoresc, din motive diferite, nu mai poate efectua actele de executare în acea procedură, nu exclude aplicarea dispozițiilor art. 653 alin. (4) NCPC privitoare la posibilitatea instanței de executare de a dispune, pentru motive temeinice, la cererea creditorului, înlocuirea executorului inițial învestit cu procedura de executare cu un alt executor judecătoresc competent.

5. Reluând executarea silită, creditorul urmează, prin executorul judecătoresc, să stăruie în finalizarea ei, potrivit dispozițiilor legale aplicabile în funcție de forma și modalitatea de executare silită. De exemplu, dacă încetarea a fost determinată de imposibilitatea de valorificare a bunului supus urmăririi silite, reluarea urmăririi silite înseamnă, în cazul urmăririi silite imobiliare, stabilirea unui nou prim termen de licitație, în condițiile art. 846 alin. (1) NCPC, dar și stabilirea unei noi valori a imobilului supus vânzării.

În acest sens, alin. (2) dispune cu claritate că, atunci când reluarea executării silite se cere asupra unui bun imobil, nu se va putea solicita decât de către executorul judecătoresc

radierea urmăririi înscrise potrivit dispoziţiilor art. 822, atât timp cât poate avea loc reluarea executării silite.

Formularea „atât timp cât (...) poate avea loc reluarea executării silite" trebuie privită, în principal, în legătură cu condiţia prevăzută la alin. (1), şi anume ca reluarea executării silite să fie cerută în interiorul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită. În esenţă, executorul judecătoresc va trebui să dea curs cererii de reluare a executării silite asupra aceluiaşi bun imobil, deoarece chestiunea prescripţiei executării silite nu poate fi invocată, în contextul actualei reglementări, din oficiu, nici măcar de instanţa de executare şi cu atât mai puţin de către executor însuşi.

6. Din împrejurarea că urmărirea înscrisă în cartea funciară potrivit art. 822 NCPC rămâne valabil notată în temeiul primelor acte începătoare de executare rezultă că reluarea urmăririi silite nu înseamnă notarea unei noi urmăriri silite imobiliare, această etapă fiind una deja câştigată şi care profită creditorului. Or, în condiţiile în care somaţia a fost comunicată debitorului şi termenul de 15 zile s-a împlinit, apreciem că etapa ulterioară notării începerii urmăririi silite în cartea funciară nu poate fi decât aceea a evaluării bunului cu respectarea dispoziţiilor art. 836 NCPC.

Nu mai puţin, alin. (2) permite o reluare a executării silite şi asupra bunurilor mobile, teza a doua, care se referă la menţinerea efectelor notării în cartea funciară a urmăririi silite imobiliare, făcând particulară referire numai la imobile. În cazul bunului mobil, dispoziţiile alin. (2) trebuie completate cu art. 780 alin. (1) NCPC, care permite reluarea urmăririi silite asupra bunului mobil sechestrat, măsura sechestrului iniţial rămânând valabilă maximum un an de la data aplicării.

7. Întrucât procedura de reluare a executării este subsecventă încetării acesteia din cauza lipsei de bunuri urmăribile ori imposibilităţii de valorificare, creditorul nu mai trebuie să treacă prin filtrul încuviinţării executării silite, fiind vorba despre o continuare a procedurii anterioare, a cărei declanşare a fost deja autorizată de instanţa de executare.

De aceea, procedura reluării executării nu se confundă cu procedura reînnoirii cererii de executare în cazul menţionat la art. 699 NCPC, în materia perimării executării. Argumentăm această opinie şi prin aceea că, atunci când legiuitorul a dorit să reglementeze în mod expres obligativitatea obţinerii unei noi încheieri de încuviinţare a executării silite, a prevăzut-o în mod expres, aşa cum s-a întâmplat în cazul art. 699 NCPC. În plus, din chiar denumirea marginală a art. 705 rezultă că suntem în prezenţa aceleiaşi proceduri, care, deşi anterior a încetat, ea continuă în temeiul unei dispoziţii expres prevăzute de lege.

8. O aplicaţie particulară a procedurii reluării executării silite se regăseşte în art. 886 alin. (2) NCPC, potrivit căruia creditorii care nu au fost îndestulaţi pot cere reluarea urmăririi silite, în condiţiile legii, sau efectuarea unei noi urmăriri asupra altor bunuri ale debitorului, dacă este cazul.

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul V
Prescripția dreptului de a obține executarea silită

Bibliografie

V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, pp. 526-527; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1054 și urm.; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 190 și urm.; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 976 și urm.; V. Mitea, *Incidente care împiedică, temporizează sau sting executarea silită*, în *Tratat*, vol. III, p. 294 și urm.; M. Nicolae, *Prescripția dreptului de a obține executarea silită în dreptul civil român*, în RRDP nr. 2/2015, p. 117 și urm.; *idem*, *Tratat de prescripție extinctivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 889 și urm.

Comentariu general

1. În principiu, în sistemul nostru juridic, executarea silită a unui titlu executoriu nu se poate face oricând, ci într-un anumit termen de prescripție. Atât vechiul cod, urmat de Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, cât și Noul Cod au prevăzut această regulă de principiu, chiar dacă unele drepturi subiective civile ar fi, prin natura lor ori printr-o declarație a legii, imprescriptibile extinctiv.

2. **Vechiul Cod de procedură civilă** prevedea că „o hotărâre judecătorească care nu s-a executat în timp de 30 de ani de la data sa nu se va mai putea executa și va pierde puterea lucrului judecat" (art. 404).

Prin **Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă** a fost reglementată unitar prescripția dreptului la acțiune (în sens material) și prescripția dreptului de a cere executarea silită, instituindu-se un termen general de prescripție de 3 ani, cu excepția raporturilor dintre organizațiile socialiste, când termenul era de un an (art. 6)[1].

Ulterior, prin ampla modificare și completare a Codului de procedură civilă făcută prin **O.U.G. nr. 138/2000**, s-a introdus în Cod o secțiune specială – Secțiunea a VI-a, intitulată „Prescripția dreptului de a cere executarea silită" (art. 405-405[1]), din Capitolul I (*Dispoziții*

[1] Pe larg cu privire la prescripția dreptului de a cere (obține) executarea silită în sistemul Decretului nr. 167/1958, a se vedea, de exemplu: A. Hilsenrad, *Despre noua reglementare a prescripției extinctive*, în LP nr. 8/1958, pp. 10-28; *idem*, *În legătură cu prescripția dreptului de a cere executarea silită*, în JN nr. 7/1962, pp. 99-104; *idem*, *În legătură cu prescripția executării și autoritatea lucrului judecat*, în JN nr. 6/1966, pp. 97-103; *idem*, *Prescripția dreptului de a cere executarea silită*, în „Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite", de I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, Ed. Academiei, București, 1966, pp. 154-171 (citat în continuare: „A. Hilsenrad, *Prescripția*"); T. Gradea, *Două probleme privind prescripția extinctivă*, în JN nr. 3/1961, pp. 437-445; Gr. Porumb, *Cu privire la dreptul de a cere executarea silită*, în JN nr. 3/1962, pp. 58-65; D. Rizeanu, *Termenul de prescripție a dreptului de a cere executarea silită în temeiul unui titlu executoriu relativ la drepturi reale*, în RRD nr. 3/1967, pp. 97-103; V. Timofte, *Despre prescripția dreptului de a cere executarea silită*, în RRD nr. 6/1983, pp. 26-29; N. Gheorghiu (I), T. Pop (II), *Considerații în legătură cu prescripția dreptului de a cere executarea silită*, în RRD nr. 5/1984, pp. 9-16; I. Leș, *Sancțiunile procedurale în procesul civil român*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988, pp. 318-337; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Ed. Lumina Lex, București, 1996, vol. I, pp. 158-179.

generale) din Cartea a V-a („Despre executarea silită") –, însă noua reglementare, mai substanțială, nu era, pe fond, deosebită de cea cuprinsă în decretul mai sus menționat. Din această cauză, așa cum am arătat și cu alte ocazii[1], considerațiile doctrinare și jurisprudențiale emise sub imperiul Decretului nr. 167/1958 și având ca obiect prescripția dreptului de a cere executarea silită au rămas în principiu valabile și în contextul regimului prescripției dreptului de a cere executarea silită, stabilit de O.U.G. nr. 138/2000, cu modificările ulterioare[2].

3. Noul Cod de procedură civilă păstrează fizionomia reglementării din 2000, completând sau, după caz, perfecționând, sub anumite aspecte, cum vom arăta imediat, instituția *prescripției dreptului de a obține executarea silită*, în cadrul unui capitol special din Titlul I (*Dispoziții generale*) al Cărții a V-a (*Despre executarea silită*): Capitolul V, intitulat sugestiv „Prescripția dreptului de a obține executarea silită" (art. 706-711)[3].

---

[1] A se vedea: M. Nicolae, *Prescripția extinctivă*, Teză de doctorat, Ed. Rosetti, București, 2004, nr. 74, pp. 158-161; *idem*, *Tratat de prescripție extinctivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, nr. 427, pp. 892-893 (în continuare: „M. Nicolae, *Tratat de prescripție*").

[2] Cu privire la prescripția dreptului de a cere (obține) executarea silită în sistemul Codului de procedură civilă din 1865, a se vedea: M. Nicolae, *Teză*, nr. 74 și urm., p. 158 și urm.; *idem*, *Tratat de prescripție*, nr. 426 și urm., p. 891 și urm. *Adde*: V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000*, III, în Dreptul nr. 4/2001, pp. 10-14; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 213-234 (citat în continuare: „S. Zilberstein, V.M Ciobanu, *Tratat*"); G. Boroi, *Incidente care împiedică, sting ori amână executarea silită în procesul civil*, în C. Jud. nr. 4/2003, pp. 112-121 (în continuare: „G. Boroi, *Incidente*, 2003"); I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, nr. 214, pp. 546-549; M. Tăbârcă, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Rosetti, București, 2003, pp. 515-518; I. Leș, *Sancțiunile procedurale în materie civilă*, ed. a 3-a revizuită, Ed. Humanitas, București, 2008, p. 300 și urm. (citat în continuare: „I. Leș, *Sancțiunile procedurale*"); *idem*, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 161-171; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 3-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2009, pp. 271-285 (citat în continuare: „E. Oprina, *Executarea silită*, 2009"); A. Stoica, *Executarea silită imobiliară*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, pp. 153-157; E. Cotoi, *Incidente în procedura de executare silită*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 179 și urm. (în continuare: „E. Cotoi, *Incidente*"); M. Stancu, *Urmărirea silită și predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 219 și urm. (citat în continuare: „M. Stancu, *Urmărirea silită*"); E. Hurubă, *Contestația la executare în materie civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 193 și urm.; M. Danil, *Efectele hotărârii judecătorești civile și ale hotărârii arbitrale. Privire comparativă între codurile în vigoare și noile coduri*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 135 și urm., p. 183 și urm.

[3] Pe larg, cu privire la prescripția dreptului de a obține executarea silită în sistemul Noului Cod, a se vedea, *principaliter*: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 976 și urm.; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 509 și urm.; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1054 și urm.; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 190 și urm.; V. Mitea, *Incidente care împiedică, temporizează sau sting executarea silită*, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 294 și urm. (citat în continuare: „V. Mitea, *Incidente*"); V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 978 și urm.; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 978 și urm. *Adde* R.I. Motica, Șt.I. Lucaciuc, *Simplificarea și eficientizarea executării silite*, în vol. colectiv „Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 424-425; Al. Suciu, *Excepțiile procesuale în Noul Cod de procedură civilă*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 232 și urm. (citat în continuare: „Al. Suciu, *Excepțiile procesuale*"). Pentru o tratare din perspectivă monistă (generalistă și unitară) a problematicii prescripției dreptului de a obține executarea silită, *de lege lata*, a se vedea M. Nicolae, *Prescripția dreptului de a obține executarea silită în dreptul civil român*, în RRDP nr. 2/2015, p. 117 și urm. (citat în continuare: „M. Nicolae, *Prescripția executării silite*").

De reținut că Noul Cod nu definește „prescripția dreptului de a obține executarea silită", după cum nici vechiul cod și nici Decretul nr. 167/1958 nu o făceau, acestea din urmă ocupându-se doar de arătarea obiectului și efectului prescripției: stingerea puterii executorii, precum și a autorității de lucru judecat a hotărârii judecătorești executorii (art. 404 C. pr. civ. 1865; art. 405 alin. 3, în forma dată de O.U.G. nr. 138/2000) sau, după caz, *stingerea dreptului de a cere (și obține) executarea silită* (art. 6 din Decretul nr. 167/1958).

Într-adevăr, potrivit. art. 707 alin. (2) teza întâi, *„prescripția stinge dreptul de a obține executarea silită și orice titlu executoriu își pierde puterea executorie"* (s.n., M.N.).

Dar Codul nu definește nici „dreptul de a obține executarea silită", însă această omisiune este acoperită de NCC, care, pentru prima dată, definește într-o manieră largă, cuprinzătoare, *dreptul material la acțiune* ca fiind *„dreptul de a constrânge o persoană, cu ajutorul forței publice, să execute o anumită prestație*, să respecte o anumită situație juridică sau *să suporte orice altă sancțiune civilă*, după caz" [art. 2.500 alin. (2)] – s.n., M.N. Or, după cum am arătat cu altă ocazie[1], „dreptul material la acțiune", astfel definit, înglobează, în conținutul său, atât dreptul la acțiunea condamnatorie, adică dreptul de a obține condamnarea pârâtului, cât și dreptul la acțiunea executorie, adică dreptul de a obține executarea silită[2], deoarece cele două componente se presupun/condiționează reciproc și vizează realizarea, pe cale silită, a dreptului subiectiv primar încălcat, nesocotit ori ignorat, după caz[3].

În consecință, pe baza precizărilor mai sus făcute, se poate spune, așa cum am făcut-o cu alte ocazii[4], că prescripția dreptului de a obține executarea silită este *acel mod de stingere a dreptului de a obține, prin constrângere, executarea unui titlu executoriu din cauza neexercitării lui în termenul de prescripție stabilit de lege sau, după caz, de către părți*[5].

Din această definiție rezultă și principalele trăsături ale instituției prescripției dreptului de a obține executarea silită, și anume:

- *în primul rând*, prescripția dreptului de a obține executarea silită stinge dreptul de a obține executarea silită, nu însă și dreptul subiectiv material, substanțial (fie drept real

---

[1] M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 593, pp. 1148-1149.

[2] *Ibidem*.

[3] În sensul că „dreptul material la acțiune îmbracă atât forma dreptului la acțiune în realizare, cât și a dreptului la acțiune în executare", a se vedea, *recentior*, și ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 143/2013, în *BJ 2013*, p. 752.

Natura substanțială a dreptului de a obține executarea silită, cel puțin *de lege lata*, pare să fie împărtășită și de alți autori. A se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 510. Totuși, în doctrină, în special cea de drept procesual civil, predomină în continuare teza naturii procesuale a prescripției dreptului de a obține executarea silită (a se vedea, *inter alia*, V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 523; I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 976, 979, 985-987; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 978; *adde* G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1054; Al. Suciu, *Excepțiile procesuale*, pp. 233-234). Pentru amănunte și critica acestei din urmă teze, a se vedea M. Nicolae, *Prescripția executării silite*, pp. 122-124, nota 9, și pp. 126-129.

[4] M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 427, p. 894.

[5] Spunem termen de prescripție „stabilit de lege sau de părți" deoarece în sistemul noilor coduri pot fi stabilite și termene *convenționale* de prescripție (art. 2.515 NCC combinat cu art. 711 NCPC). A se vedea și *infra*, comentariul *sub* art. 711.

sau de creanţă, fie drept intelectual sau un drept al personalităţii) care trebuie realizat prin punerea în executare a titlului executoriu; deci, cum vom vedea mai jos (*infra*, comentariul *sub* art. 707), în acest caz, împlinirea prescripţiei zădărniceşte numai executarea silită, nu însă şi dreptul subiectiv material, care poate fi realizat prin executarea obligaţiei de bunăvoie de către debitor; mai mult, dacă dreptul de a obţine condamnarea (element component al dreptului material la acţiune) este imprescriptibil sau, după caz, nu s-a prescris, „creditorul – prevede art. 707 alin. (2) teza a doua – poate obţine un nou titlu executoriu, pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepţia autorităţii de lucru judecat", dacă e cazul;

- *în al doilea rând*, prin efectul prescripţiei, se stinge, în afara dreptului de a obţine executarea silită, şi forţa executorie a titlului executoriu; prin urmare, nimic nu îl împiedică pe creditor să obţină un nou titlu executoriu, dacă, desigur, cum am arătat deja, termenul de prescripţie a dreptului de a obţine condamnarea nu s-a împlinit ori acest drept este imprescriptibil extinctiv;

- *în sfârşit*, ca natură juridică, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită este sau trebuie socotită o (sub)instituţie juridică de drept comun *material* (civil), adică o (sub) instituţie de drept material sau substanţial, iar nu o instituţie de drept procesual[1)], de vreme ce este alcătuită din norme privitoare la dreptul de a obţine, prin constrângere, executarea silită a unor obligaţii civile, iar efectul său principal constă tocmai în stingerea posibilităţii de a obţine realizarea silită a obligaţiei cuprinse în titlul executoriu, în timp ce stingerea forţei executorii a titlului având ca efect paralizarea sau încetarea executării silite este un efect secundar, determinat de lipsa posibilităţii juridice de constrângere a debitorului pentru a fi executat silit[2)]; *in concreto*, debitorul se poate opune cu succes executării silite a bunurilor sale ori luării altor măsuri de constrângere contra sa, fără însă a fi complet liberat, deoarece dreptul subiectiv primar şi obligaţia corelativă rămân în fiinţă, cel puţin într-o formă transformată.

În concluzie, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită se înfăţişează primordial ca o instituţie juridică de drept material, dar care produce, inevitabil, şi efecte pe plan procesual, la fel cum prescripţia executării pedepselor în materie penală este o cauză de înlăturare a executării pedepsei (art. 161 NCP), dar şi o cauză de desfiinţare a măsurilor de executare a acesteia [art. 598 alin. (1) lit. d) NCPP][3)].

[1)] Este adevărat, acest lucru este controversat, majoritatea autorilor, în principal procedurişti, susţin caracterul procesual (*nu* material) cel puţin al prescripţiei dreptului de a cere/obţine executarea silită. A se vedea, pentru detalii, M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 436 şi urm., p. 922 şi urm. Cu privire la natura procesuală a prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, în sistemul Noului Cod, a se vedea autorii citaţi *supra*, p. 583, nota 3.

[2)] Faptul că stingerea dreptului de a obţine executarea silită este efectul direct şi imediat al prescripţiei, iar pierderea forţei executorii a titlului, consecinţa indirectă şi subsecventă, este recunoscut recent şi de Dl Decan Leş, în *Comentariu*, 2013, p. 979. Dacă este aşa, calificarea unei instituţii trebuie să se facă în funcţie de obiectul sau conţinutul său principal, iar nu după efectele secundare şi indirecte. Din acest motiv, am socotit (a se vedea M. Nicolae, *Prescripţia executării silite*, în special pp. 128-129) că normele privitoare la prescripţie sunt, esenţialmente, unitare, iar nu mixte, compozite (unele materiale, altele procesuale).

[3)] Cu privire la prescripţia executării pedepsei în materie penală, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 566 şi urm., p. 1123 şi urm.

Ea suprimă nu numai răspunderea civilă a debitorului (obligaţia de a nu se opune executării sale silite), dar şi executarea silită pornită şi desfăşurată în baza unui drept la acţiune (dreptul de a obţine executarea silită) stins prin prescripţie.

4. Sub aspect **terminologic**, în sistemul NCPC, expresia „prescripţia dreptului de a cere executarea silită" („prescripţia dreptului de a obţine executarea silită"[1]) este susceptibilă de a fi întrebuinţată în două accepţiuni:

1° într-un prim sens, desemnează *esenţa* însăşi a prescripţiei extinctive în materia executării silite a obligaţiilor civile consfinţite prin titluri executorii: stingerea dreptului de a obţine executarea silită a titlului executoriu obţinut contra debitorului, neexercitat în termenul de prescripţie; este sensul care a fost întrebuinţat în definiţia formulată mai sus[2];

[1] Tot despre „dreptul de a obţine executarea silită a unei hotărâri judecătoreşti sau arbitrale" vorbeşte şi Noul Cod civil **olandez** (1992). A se vedea art. 324 (3.11.20c) par. 1: „Le *droit d'obtenir l'exécution forcée* d'une décision judiciaire ou arbitrale (sau *the power to enforce a judicial or arbitral decision* – în versiunea engleză – n.n.) se prescrit par vingt ans à compter du lendemain du jour de la décision, ou, si l'exécution a été soumise à des conditions dont l'accomplissement ne dépend pas de la volonté de celui qui a obtenu la décision, à compter du lendemain du jour où ces conditions sont accomplies" (s.n., M.N.). În schimb, în legea **spaniolă** de executare silită se vorbeşte de *caducitatea* „acţiunii executorii" nevalorificate în termenul de 5 ani de la data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătoreşti; a se vedea, în acest sens, art. 518 (*Caducidad de la acción ejecutiva fundada en sentencia judicial o resolución arbitral*) din Ley nr. 1/2000 de Enjuiciamiento civil: „La *acción ejecutiva* fundada en sentencia, en resolución judicial que apruebe una transacción judicial o un acuerdo alcanzado en el proceso o en resolución arbitral *caducará* si non se interpone la correspondiente demanda ejecutiva dentro de los cinco años siguientes a la firmeza de la sentencia o resolución" (s.n., M.N.).

[2] Reamintim că, sub imperiul vechii reglementări (din Decretul nr. 167/1958 şi C. pr. civ. 1865), uneori, pentru a evoca şi finalitatea dreptului de a cere executarea silită, stins prin efectul prescripţiei, în literatura de drept procesual civil, în special, s-a folosit sintagma *„prescripţia dreptului de a cere (şi obţine) executarea silită"* (*cf.* V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 10; G. Boroi, *Incidente*, 2003, p. 112 şi urm.). Alteori, dreptul de a cere executarea silită este desemnat prin sintagma „dreptul de a porni executarea silită" (I. Deleanu, *op. cit.*, vol. II, 2007, p. 546). În schimb, în sistemul NCPC, potrivit actualei terminologii legale, este vorba de „dreptul de a obţine executarea silită" (element al dreptului material la acţiune) – drept distinct de „dreptul de a cere executarea silită" (drept subiectiv procesual, iar nu substanţial, şi imprescriptibil prin natura lui).

În doctrină s-a apreciat totuşi că schimbarea denumirii instituţiei prescripţiei dreptului de a cere executarea silită în proiectul Noului Cod de procedură civilă (devenit, între timp, Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă) s-a făcut „în scopul eliminării unor posibile erori de interpretare. Astfel, prescripţia dreptului de a cere executarea silită se poate interpreta în sensul îngrădirii accesului la justiţie sau în sensul dreptului de a sesiza instanţa sau organul de executare. Or, acest drept manifestându-se ca un drept constituţional fundamental, garantat prin art. 21 din Constituţie, este o prerogativă procesuală ce este recunoscută de lege tuturor persoanelor fizice şi juridice, care se bucură de capacitate juridică (de folosinţă), şi care nu poate fi condiţionat. În schimb, *dreptul de a obţine executarea silită considerăm că este sinonim cu dreptul la admiterea unei acţiuni*, care este o prerogativă procesuală de sine stătătoare şi autonomă. Prin această distincţie se poate explica mecanismul prescripţiei extinctive, acest drept putând fi condiţionat de anumite cerinţe legale" (E. Cotoi, *Incidente*, p. 198) – s.n., M.N. În realitate, şi fără a discuta aici afirmaţia, vădit eronată, că dreptul la admiterea acţiunii este un drept procedural (*sic!*), iar nu substanţial, schimbarea terminologică operată de NCPC este departe de a consacra un drept procedural, ci, dimpotrivă, este de natură a recunoaşte, implicit, dar neîndoielnic, caracterul material, substanţial, al dreptului de a obţine executarea silită, element al raportului de constrângere civilă, iar nicidecum al vreunui raport de drept procesual civil. Într-adevăr, dreptul de a obţine executarea silită, ca şi dreptul la admiterea acţiunii, nu depinde de vreun drept procedural ori de vreo procedură judiciară, ci, dimpotrivă,

2° în al doilea sens, desemnează *(sub)instituția de drept comun (nu numai de drept privat)*, componentă a *răspunderii civile*, care are această denumire, adică totalitatea normelor materiale care reglementează stingerea dreptului de a obține executarea silită a obligațiilor stabilite în cadrul titlurilor executorii obținute în sfera raporturilor de drept civil (*comun*).

5. *Sedes materiæ*, dispozițiile art. 706-710 NCPC constituie *dreptul comun* în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, față de alte reglementări cuprinse în legi speciale sau particulare.

Pe de altă parte, aceste dispoziții fiind fragmentare, iar nu complete, ele se întregesc cu dispozițiile Codului civil privitoare la prescripția extinctivă (art. 2.500-2.544), formând, împreună, *ius commune* în materia prescripției extinctive[1)].

Normele privitoare la prescripție au, în prezent[2)], un caracter preponderent *dispozitiv*, iar nu imperativ, deoarece ele privesc ocrotirea unor interese private, particulare, ca orice norme de drept privat (comun)[3)]. În consecință:

- prescripția *nu* poate fi opusă *ex officio* de instanța de executare sau de executor, ci numai de „persoana interesată", de regulă, de debitor [art. 2.512 NCC; art. 707 alin. (1) NCPC];

---

justifică și premerge o astfel de procedură. În consecință, un astfel de drept nu poate fi calificat drept procedural (sau procesual), ci drept subiectiv substanțial, material. Faptul că el „se mișcă" sau valorifică într-un proces civil, guvernat de norme procesuale, iar nu materiale sau substanțiale, este o *altă* chestiune (a se vedea, pentru dezvoltări, M. Nicolae, *Prescripția executării silite*, pp. 122-124, nota 9 *ad finem*).

În sensul că schimbarea denumirii instituției este benefică, deoarece elimină riscul interpretării normelor în discuție ca fiind contrare accesului liber la justiție, drept garantat de Constituție, a se vedea și E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 510: „Se mai constată – observă acești autori – și că denumirea instituției a fost schimbată față de reglementarea anterioară. Astfel, anterior, instituția purta denumirea de «prescripția dreptului de a cere executarea silită», o asemenea formulare fiind, însă, susceptibilă de interpretare în sensul îngrădirii accesului liber la justiție sau numai în sensul dreptului de a sesiza organul de executare, în vreme ce formularea «prescripția dreptului de a obține executarea silită» este mai cuprinzătoare și poate fi asimilată cu însuși dreptul la admiterea cererii". Cu privire la faptul că actuala reglementare, fiind grefată pe dreptul creditorului de „*a obține*" executarea silită, spre deosebire de vechea reglementare, care era grefată pe dreptul creditorului de „*a cere*", are efecte inclusiv asupra a ceea ce Curtea Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența Curții de la Strasbourg înțeleg prin noțiunea autonomă de „bun", fapt evidențiat și de dispozițiile art. 626 NCPC, care reglementează rolului statului în executarea silită, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 190; *cf.* V. Mitea, *Incidente*, nr. 98, p. 294: „Pentru a marca mai sugestiv eficacitatea și caracterul efectiv al dreptului creditorului la executarea silită a obligației ce-i revine, potrivit titlului executoriu, debitorului său, legiuitorul actualului Cod de procedură civilă a modificat parțial, în raport cu cea precedentă, denumirea reglementării privitoare la prescripția executării silite. Prin urmare, cap. V al titlului I («Dispoziții generale») din cartea a V-a («Despre executarea silită») este, *de lege lata*, intitulat «[Prescripția] dreptu[lui] de a obține executarea silită», în vreme ce, anterior, titulatura legală era «Prescripția dreptului de a cere executarea silită»".

[1)] A se vedea M. Nicolae, *Noul Cod civil între dreptul comun și dreptul privat comun*, în vol. omagial „*In honorem* Corneliu Bîrsan", Ed. Hamangiu & Revista Dreptul, București, 2013, p. 29 și urm., precum și *infra*, comentariul *sub* art. 711.

[2)] Reamintim că, sub vechea reglementare, chestiunea a fost controversată, opinia cvasimajoritară fiind în sensul caracterului imperativ, de ordine publică, al normelor privitoare la prescripția dreptului de a obține executarea silită. A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 429, p. 497 și urm.

[3)] În sensul că, „în reglementarea actuală, nici prescripția extinctivă de drept material, nici cea de drept procesual nu mai sunt instituții de ordine publică, noile Coduri civil și de procedură civilă conferindu-le un *caracter de ordine privată*", a se vedea și G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 979.

- convențiile privitoare la prescripția dreptului de a obține executarea silită sunt, în principiu, valabile (art. 2.515 NCC).

6. ***Ratione temporis***, dispozițiile art. 706-710 NCPC *nu* sunt aplicabile prescripțiilor în curs, adică prescripțiilor începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a NCPC (15 februarie 2013), conform principiilor de drept comun [art. 6 alin. (4) NCC][1].

De asemenea, ***ratione loci***, dispozițiile NCPC privitoare la prescripția dreptului de a obține executarea silită sunt aplicabile și executării titlurilor executorii obținute în străinătate și puse în executare în România, dacă legea care guvernează dreptul creditorului este legea română. Această soluție este *de iure novo*, deoarece, anterior, pe baza distincției eronate dintre prescripția dreptului la acțiune (în sens material) – instituție de drept material – și prescripția dreptului de a cere executarea silită – instituție de drept procesual –, art. 174 din Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat (în prezent abrogată) prevedea că, în afara întrunirii condițiilor prevăzute la art. 167, pentru ca executarea hotărârii străine să fie încuviințată în România, hotărârea trebuie să fie executorie potrivit legii instanței care a pronunțat-o, iar *dreptul de a cere executarea silită trebuie să nu fie prescris potrivit legii române* (*lex fori*), soluție care a condus în practică la dificultăți reale, mai ales atunci când partea nu a cerut simultan recunoașterea și încuviințarea executării silite[2].

În prezent, asemenea dificultăți au dispărut, credem, deoarece, potrivit art. 1.104 alin. (1) NCPC, executarea hotărârii străine se încuviințează cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 1.096, precum și a celei ca hotărârea să fie executorie potrivit legii statului de sediu al instanței care a pronunțat-o, fiind eliminată cerința ilogică a neprescriptibilității dreptului de a cere executarea silită potrivit legii române. De asemenea, s-a prevăzut că cererea de recunoaștere a hotărârii străine întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită (art. 1.101 NCPC). În consecință, *de lege lata*, prescriptibilitatea dreptului de a obține executarea silită trebuie examinată potrivit regulii generale de drept internațional privat, prevăzută de art. 2.663 NCC, care prevede, cu titlu general, că prescripția extinctivă a dreptului la acțiune este supusă legii care se aplică dreptului subiectiv însuși (art. 711 NCPC, coroborat cu art. 2.663 NCC), iar nu *lex fori*[3].

---

[1] Pe larg, cu privire la legea aplicabilă prescripțiilor *ratione temporis*, a se vedea M. Nicolae, *Contribuții la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă (în lumina Noului Cod civil)*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, nr. 182 și urm., p. 456 și urm.

[2] A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 430, p. 900 și urm.

[3] În sensul, eronat (și nemotivat), că „prescripția dreptului de a obține executarea în România a unei hotărâri străine este supusă legii române, iar nu legii instanței care a pronunțat-o", a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 511. *Cf.*, implicit, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 978, care citează o decizie a instanței supreme în acest sens (dec. nr. 468/1998 a Secției comerciale a CSJ, din *BJ 1998*, pp. 244-245), devenită, în prezent, caducă sau perimată. Pentru critica acestei poziții, împărtășită, de altfel, și de alți autori, tributari, se pare, vechii concepții promovate de fosta Lege nr. 105/1992, a se vedea M. Nicolae, *Prescripția executării silite*, pp. 134-135, nota 41.

Art. 706. Termenul de prescripție

(1) Dreptul de a obține executarea silită se prescrie în termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel. În cazul titlurilor emise în materia drepturilor reale, termenul de prescripție este de 10 ani.

(2) Termenul de prescripție începe să curgă de la data când se naște dreptul de a obține executarea silită. În cazul hotărârilor judecătorești și arbitrale, termenul de prescripție începe să curgă de la data rămânerii lor definitive.

Comentariu

A. Termenul prescripției

1. Termenul general de prescripție. Potrivit art. 706 alin. (1) teza întâi NCPC, dreptul de a obține executarea silită se prescrie în termen de *3 ani*, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Acest termen este și poate fi calificat ca termen **general** de prescripție, întrucât el se aplică ori de câte ori prin lege (sau convenția părților) nu se stabilește un alt termen de prescripție a unui titlu executoriu, indiferent de caracterul său jurisdicțional sau nejurisdicțional, indiferent de obiectul sau natura obligației consimțite prin acest titlu și indiferent de calitatea juridică a părților, persoană fizică sau persoană juridică, profesionist sau neprofesionist, particular sau neparticular (entitate publică).

După cum se observă, legiuitorul a păstrat același termen general de prescripție, stabilit de art. 6 din Decretul nr. 167/1958 și apoi de art. 405 alin. 1 C. pr. civ. 1865, deoarece a socotit că un asemenea termen este în continuare apt să asigure o protecție corespunzătoare a dreptului la acțiune în cea mai mare parte a situațiilor prescriptibile[1)].

Din caracterul general al termenului de 3 ani, prevăzut de art. 706 alin. (1) teza întâi, rezultă că acest termen este, practic, *aplicabil*:

- în cazul executării silite a titlurilor executorii emise în materia drepturilor de creanță, indiferent de obiectul sau izvorul acestora, contractual sau extracontractual, inclusiv în cazul executării cererilor de evacuare din imobile[2)] sau în cel al cererilor de

---

[1)] Menționăm că, în *dreptul comparat*, termenul general de prescripție a dreptului la acțiunea în executarea obligațiilor cuprinse în hotărâri judecătorești și alte titluri executorii variază, de la un sistem legislativ la altul, fiind însă egal, în regulă generală, cu termenul de prescripție ordinară, chiar dacă dreptul la acțiunea în condamnare s-ar prescrie într-un termen mai scurt (în aceste din urmă cazuri are loc și o intervertire a termenului inițial de prescripție, care este înlocuit cu termenul general de prescripție).

Exempli gratia, putem aminti:

- *3 ani* (art. 18 din Codul de executare basarabean);
- *10 ani* (art. 2262 bis C. civ. belgian, pentru titlurile emise în cadrul acțiunilor personale; art. 127 C. fed. elv. al obligațiilor; art. 3-1 din Legea nr. 91-650 din 9 iulie 1991 purtând asupra reformei procedurilor civile de executare din Franța; art. 2953 C. civ. it.; art. 2924 C. civ. Québec);
- *20 ani* [art. 268 C. civ. grec; art. 324 (3.11.20c) C. civ. olandez; art. 311 C. civ. port.];
- *30 ani* (art. 2262 C. civ. belgian, pentru titlurile emise în cadrul acțiunilor reale).

[2)] În acest sens, a se vedea Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1473 R/2002, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2000-2003*, nr. 75, p. 422.

În **dreptul francez**, până la reforma instituției prescripției din 2008, hotărârile judecătorești de *condamnare* a debitorilor la plata unor creanțe ale căror acțiuni sunt supuse unor prescripții mai scurte decât termenul de prescripție de drept comun (30 ani, în materie civilă; 10 ani, în materie comercială),

îndreptare a unor erori materiale[1];

- în cazul executării silite a titlurilor emise în materia drepturilor extrapatrimoniale, indiferent dacă dreptul la acțiunea condamnatorie este sau nu prescriptibil extinctiv.

Termenul de 3 ani, prevăzut de art. 706 alin. (1) teza întâi, *nu* se aplică:

- în cazul titlurilor ce trebuie puse în executare într-un *alt* termen de prescripție, legal [*cf.* art. 706 alin. (1) teza a doua] sau convențional [*cf.* art. 2.515 alin. (3) și (4) NCC];

- în cazul titlurilor ce trebuie puse în executare tot într-un termen de prescripție de *3 ani*, adică într-un termen special (precizator sau *specificator*, de concretizare a termenului general, și *nu* derogator de la termenul general, de drept comun), adică într-un termen având o durată identică, dar instituit printr-o dispoziție (legală sau convențională) care face *aplicația* termenului general într-o anumită materie [*cf.* termenul de 3 ani, prevăzut de art. 25 alin. (6) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările ulterioare][2].

În încheiere, menționăm că termenul de 3 ani este, prin ipoteză, inaplicabil și în cazul hotărârilor date în acțiuni în constatare, precum și al celor nesusceptibile de executare silită, deoarece ele nu constituie titluri executorii, neputându-se pune problema unui veritabil drept la acțiune (drept de a obține executarea silită contra pârâtului debitor). Este cazul, spre exemplu, al hotărârilor supuse unor formalități de publicitate, dacă aceste formalități sunt prescrise pentru ca hotărârea respectivă să fie opozabilă față de terți, iar nu pentru a

---

precum și cele *constitutive* sau *atributive* de drepturi noi, rămase irevocabile, aveau un efect *intervertiv*, termenele de prescripție inițiale fiind înlocuite cu termenele de prescripție ordinare (30 de ani sau 10 ani, după caz). *Cf.* R. Meurisse, *La prescription d'une condamnation resultant du jugement*, în JCP 1961, I, 1665; A. Viandier, *Les modes d'interversion des prescriptions libératoires*, în JCP 1978, I, 2885, nr. 24-27. Aceeași era soluția și în **dreptul nostru civil** până la apariția Decretului nr. 167/1958 (I. Rosetti-Bălănescu, O. Sachelarie, N. Nedelcu, *Principiile dreptului civil român*, Ed. de Stat, București, 1947, p. 306); *cf.* totuși Cas. III, dec. nr. 97/1939, *cit. supra* [art. 1890 C. civ. (1864) nu poate opera în cazul hotărârilor ce constată o creanță de pensiune alimentară periodică, deoarece, potrivit art. 1907 C. civ. (1864), prestațiunile periodice ale pensiunilor alimentare se prescriu prin 5 ani, fără nicio deosebire dacă sunt datorate din convențiuni sau hotărâre judecătorească. Această interpretare se întemeiază pe fundamentul prescripției prevăzute de art. 1907 C. civ. (1864), care este acela de a evita ruinarea debitorului prin acumularea pensiunilor alimentare periodice, nereclamate la timp de creditor, rațiune care subzistă și atunci când aceste prescripțiuni periodice sunt datorate în baza unei hotărâri, deoarece, prin obținerea unei asemenea hotărâri, natura creanței nu s-a novat într-o creanță de capital].

[1] În practică, s-a decis că greșelile materiale strecurate într-o hotărâre judecătorească pot fi îndreptate, prin încheiere, atât înainte, cât și după rămânerea definitivă a acesteia (art. 281 C. pr. civ.; *cf.* art. 442 NCPC). Totuși, o hotărâre care nu a fost executată în termenul general de prescripție de 3 ani [art. 6 din Decretul nr. 167/1958; *cf.* art. 706 alin. (1) NCPC] pierde și puterea de lucru judecat, iar îndreptarea unei atari hotărâri ar fi lipsită de orice eficiență. Prin excepție de la această regulă, hotărârile pronunțate în acțiunea în constatare nu sunt susceptibile de executare silită și pot fi rectificate, în baza art. 281 C. pr. civ., fără a se putea opune excepția prescripției dreptului la acțiune sau a dreptului de a solicita executarea silită (Trib. jud. Sibiu, dec. nr. 348/1986, în RRD nr. 10/1987, p. 54, cu *notă* de I. Leș). De observat că, în prezent, prescripția dreptului de a obține executarea silită *nu* atrage și pierderea autorității de lucru judecat (*infra*, comentariul *sub* art. 707, nr. 1).

[2] Evident, cum am arătat deja (*supra*, Comentariu general, nr. 6), termenul de 3 ani *nu* se aplică nici în cazul titlurilor executorii străine în măsura în care prescripția dreptului de a obține executarea silită este guvernată de o lege străină, iar nu de legea română (ca *lex causæ*; a se vedea art. 2.663 NCC). *Contra*, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 513, împreună cu practica judiciară acolo citată, devenită însă, după 1 octombrie 2011, caducă sau perimată.

produce efecte juridice între părţi ori, după caz, dacă efectuarea formalităţilor respective nu este condiţionată de concursul debitorului[1].

2. Termene speciale de prescripţie. *a) Precizări prealabile.* În materia prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, nu există un unic termen de prescripţie, ci, alături de termenul general, de 3 ani (*supra*, nr. 1), există şi *alte* termene de prescripţie, instituite în anumite materii particulare. Aceste termene, ce pot fi calificate drept termene speciale de prescripţie, sunt mult mai puţine, deoarece raţiunile care îl determină pe legiuitor să fixeze diferite termene de prescripţie, în vederea obţinerii titlurilor executorii (prescripţia dreptului material la acţiune), nu se mai regăsesc în cazul punerii lor în executare silită.

Într-adevăr, formele şi împrejurările în care drepturile subiective şi interesele legitime sunt încălcate sunt, practic, nelimitate, după cum situaţiile speciale în care se pot găsi persoanele vătămate sunt, de multe ori, inconciliabile, neputând fi uniformizate pentru a se elabora reguli unice privind prescripţia dreptului la acţiunea condamnatorie.

În schimb, după obţinerea titlului executoriu, situaţia juridică consolidată sau clarificată a titularului dreptului subiectiv material impune un tratament egal în privinţa prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită. Din acest motiv, termenele speciale de prescripţie sunt rare, dacă nu rarisime, fiind impuse de motive cu totul particulare şi adesea conjuncturale.

b) Enumerare. De lege lata, pot fi amintite următoarele termene speciale de prescripţie[2]:

---

[1] În practică, s-a decis, în mod eronat, că, acţiunea în anularea unui contract de înstrăinare imobiliară fiind o acţiune în realizare, hotărârea care pronunţă nulitatea trebuie învestită cu formulă executorie şi transcrisă înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a cere executarea silită (Trib. jud. Constanţa, dec. civ. nr. 367/1971, cu *notă critică* de C.A. Muscă, în RRD nr. 5/1972, pp. 126-129). Or, hotărârea de anulare produce efecte între părţi fără nicio altă formalitate, desfiinţarea actului operând fie de plin drept (în cazul nulităţii absolute), fie în baza hotărârii pronunţate (în cazul nulităţii relative), deci independent de orice formalitate de publicitate sau de altă natură.

În schimb, s-a statuat că, în cazul imobilelor supuse regimului de carte funciară, hotărârile judecătoreşti privitoare la aceste imobile sunt susceptibile de executare silită, dacă înscrierea în cartea funciară are efect constitutiv (art. 17 din Decretul-Lege nr. 115/1938; *cf.* art. 885-886 NCC) – a se vedea, de exemplu: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1344/1965, în JN nr. 3/1966, p. 154; *idem*, dec. nr. 1269/1965, în *CD 1965*, p. 247; *cf.* A. Hilsenrad, *În legătură cu prescripţia dreptului de a cere executarea silită*, *cit. supra*, p. 103. Fac excepţie cazurile în care drepturile reale imobiliare se dobândesc fără înscriere în cartea funciară (art. 26 din Decretul-Lege nr. 115/1938; *cf.* art. 887 NCC), când înscrierea trebuie făcută numai pentru a dispune de drept potrivit regulilor de carte funciară (B. Diamant, *Nota II aprobativă* la sent. civ. nr. 19/1971 a Jud. Mediaş, în RRD nr. 3/1972, pp. 136-137), precum şi imobilele supuse Legii nr. 7/1996 a cadastrului şi a publicităţii imobiliare, republicată, în sistemul căreia înscrierea nu a avut efecte constitutive de drepturi, ci numai pentru opozabilitate faţă de terţi (*cf.* art. 25 şi 26, în prezent abrogate, prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a NCC). În plus, conform art. 35 alin. (5) al acestei din urmă legi (în forma republicată în M. Of. nr. 83 din 7 februarie 2013), instanţa judecătorească trebuie să transmită din oficiu, în termen de 3 zile, hotărârea rămasă definitivă şi irevocabilă, constitutivă sau declarativă asupra unui drept real imobiliar, la biroul teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară în a cărui rază de activitate se află imobilul, pentru a se opera menţiunile corespunzătoare în cartea funciară (cu privire la regimul noilor cărţi funciare, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, vol. II, *Noile cărţi funciare*, ed. a 2-a revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011).

[2] Unii autori citează ca termene speciale de prescripţie şi termenul de 5 ani, prevăzut de art. 215 alin. (1) C. pr. fisc., sau termenul de două luni, prevăzut de art. 14 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor. A se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 514. *Cf.* I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 977; V. Mitea, *Incidente*, p. 295, nota 2; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 981.

- *10 ani*, în cazul titlurilor emise în materia drepturilor reale (nu acţiunilor reale imobiliare[1]) [art. 706 alin. (1) teza a doua NCPC]; acest termen de 10 ani are un domeniu particular, distinct de fostul termen de 10 ani, prevăzut de art. 405 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. 1865, şi necesită o analiză separată (*c*);

- *7 ani*, pentru executarea silită a creanţelor preluate de AVAS (Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului), constatate prin acte care constituie titlu executoriu sau care, după caz, au fost învestite cu formulă executorie [art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998 privind valorificarea unor active ale statului, republicată[2]];

În realitate, aceste termene de prescripţie sunt termene de prescripţie de drept fiscal sau contravenţional, iar nu de drept comun (cu privire la prescripţia executării creanţelor fiscale şi a sancţiunilor contravenţionale, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 516 şi urm., p. 1070 şi urm., respectiv nr. 528 şi urm., p. 1061 şi urm.).

[1] Cu privire la prescriptibilitatea acţiunilor reale – excepţie de la principiul imprescriptibilităţii dreptului la acţiune privind drepturile reale –, a se vedea art. 2.518 pct. 1 NCC, iar pentru discuţii, M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 108 şi urm., p. 312 şi urm.

[2] A se vedea M. Of. nr. 948 din 24 decembrie 2002. Alin. (4) şi (5) ale art. 13 din O.U.G. nr. 51/1998 prevăd următoarele:

> „(4) Pe data preluării de către AVAB (în prezent AVAS – n.n.) a activelor bancare contractele de credit ajunse la scadenţă, încheiate între bănci şi persoanele fizice sau persoanele juridice debitoare, constituie de drept titlu executoriu, fără să fie necesară învestirea cu formulă executorie (...).
>
> (5) Termenul de prescripţie a dreptului de a cere executarea silită a creanţelor preluate de AVAB (în prezent AVAS – n.n.), constatate prin acte care constituie titlu executoriu sau care, după caz, au fost învestite cu formulă executorie, este de 7 ani. Acest termen nu se aplică creanţelor pentru care dreptul de a cere executarea silită a fost prescris".

Fiind un termen special, aplicabil exclusiv în materie de executare silită a unui titlu executoriu, el nu se aplică şi în cazul prescripţiei dreptului de a obţine un astfel de titlu, adică dreptului la acţiunea în sens material. A se vedea, în acest sens, şi ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3125/2007, în RRDJ nr. 2/2009, VII, 79, pp. 225-227, prin care s-a decis că, întrucât art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998 se referă la prescripţia dreptului de a cere executarea silită a creanţelor pentru care există un titlu executoriu, rezultă că cererea de chemare în judecată în vederea obţinerii unui atare titlu poate fi formulată numai în termenul general de prescripţie de 3 ani.

Pe de altă parte, termenul de 7 ani este de aplicaţie generală, deoarece art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998 *nu* distinge, prevăzând că toate creanţele preluate de AVAS „constatate prin acte care constituie titlu executoriu sau care, după caz, au fost învestite cu formulă executorie" trebuie executate în termen de 7 ani. A se vedea totuşi ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2576/2008, în *BJ 2008*, nr. 76, pp. 545-546, în sensul că termenul de prescripţie aplicabil în procedura de executare silită a creanţelor bancare neperformante preluate de AVAS, constatate prin bilete la ordin, este cel de 3 ani, reglementat de art. 94 din Legea nr. 58/1934, iar nu cel de 7 ani, prevăzut de art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998, întrucât „acest act normativ – ca lege specială – ar fi putut să deroge de la o altă lege specială, cum este Legea nr. 58/1934, dar numai în baza unei dispoziţii exprese în acest sens, dispoziţie care lipseşte din O.U.G. nr. 51/1998". Observăm că Înalta Curte n-a auzit de abrogarea sau derogarea (ca aici) de la o normă specială atunci când legea nouă reglementează în întregime materia sau, după caz, un aspect al acesteia din urmă [*cf.* art. 65 alin. (3) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările ulterioare]. Din moment ce toate creanţele preluate de AVAS, indiferent de actele prin care sunt constatate, deci inclusiv prin cambii ori bilete la ordin, care constituie titluri executorii, după învestirea cu formulă executorie, se pun în executare în termen de 7 ani, fără nicio distincţie după natura titlului, este cert, după părerea noastră, că acest termen de prescripţie este unicul termen aplicabil în materie, chiar dacă anterior ele puteau fi executate în termenul general de prescripţie ori într-un alt termen special, după caz.

- *3 ani*, pentru:

a) executarea cambiilor şi a biletelor la ordin (art. 94 alin. 1 şi art. 106 din Legea nr. 58/1934, cu modificările ulterioare)[1];

b) punerea în posesie, după îndeplinirea formalităţilor de publicitate imobiliară, a imobilelor restituite în natură prin decizie sau dispoziţie motivată emisă de unitatea deţinătoare, care constituie şi titlu executoriu [art. 25 alin. (6) din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările ulterioare][2].

c) Termenul de 10 ani pentru punerea în executare a titlurilor emise în materia drepturilor reale. Potrivit art. 706 alin. (1) teza a doua din Noul Cod, în cazul „titlurilor emise în materia *drepturilor reale*, termenul de prescripţie este de *10 ani*" (s.n., M.N.).

După cum se observă, legiuitorul a păstrat termenul special de prescripţie prevăzut de fostul art. 405 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. 1865 (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000), însă a modificat, radical, domeniul său de acţiune.

Într-adevăr, potrivit art. 405 alin. 1 teza a doua din vechiul Cod:

> „În cazul titlurilor emise în materia *acţiunilor reale imobiliare*, termenul de prescripţie este de 10 ani" (s.n., M.N.)[3].

Termenul de 10 ani, prevăzut de art. 405 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. 1865 şi în prezent de art. 706 alin. (1) teza a doua NCPC, este un termen *special*, iar nu general, chiar dacă este aplicabil unei clase generice de titluri executorii[4].

---

[1] Conform art. 94 alin. 1 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin, cu modificările ulterioare, „orice acţiuni rezultând din cambii împotriva acceptantului se prescriu prin *trei ani*, socotiţi de la data scadenţei" (s.n.); textul legal nu distinge între natura acţiunilor supuse acestei prescripţii, astfel încât termenul „acţiuni" trebuie interpretat în sensul său cel mai larg (*ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*); în consecinţă, în sensul acestui text, prin „orice acţiuni" se înţelege atât acţiunile în realizare *condamnatorii*, cât şi cele *executorii*, deoarece cambia şi biletul la ordin au valoare de titluri executorii, din momentul învestirii cu formulă executorie (art. 61 din aceeaşi lege). În sensul că termenul de 3 ani este (şi) un termen special de prescripţie a dreptului de a cere (obţine) executarea silită a creanţelor constatate prin cambii sau bilete la ordin, a se vedea ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2576/2008, *cit. supra* [nota precedentă].

[2] Pentru detalii, a se vedea M. Nicolae, *Proceduri de restituire*, în „Regimul juridic al imobilelor preluate abuziv. Legea nr. 10/2001 comentată şi adnotată", de Fl.A. Baias, B. Dumitrache şi M. Nicolae, ed. a 2-a, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2002, vol. I, pp. 213-214.

[3] În legătură cu acest termen, instanţa supremă a statuat că „textul art. 405 alin. 1 C. proc. civ. [1865] consacră, prin dispoziţii explicite, un termen de 3 ani pentru titlurile executorii, indiferent de domeniul în care au fost emise şi de mijlocul legal prin care au fost obţinute, şi un termen de 10 ani pentru cele obţinute pe calea acţiunilor reale imobiliare şi care au ca obiect drepturi reale imobiliare, respectiv dreptul la proprietate, uzufruct, uz, abitaţie, servitute şi superficie. Aşadar, termenul de prescripţie de 10 ani funcţionează exclusiv în situaţia executării silite imobiliare, având ca obiect drepturi reale, stabilite prin hotărâri judecătoreşti" [ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 2377/2004, în D.A.P. Florescu ş.a., *Executarea silită. Reglementare – Doctrină – Jurisprudenţă*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, *apud* I. Leş, *Sancţiunile procedurale*, p. 352].

[4] Caracterul special al acestui termen este admis, explicit, şi de G.C. Frenţiu, D.-L. Bălădean, *Noul Cod*, p. 1054, şi, implicit, de V. Mitea, *Incidente*, nr. 99, p. 295. După ***unii*** autori însă, termenul de prescripţie de 10 ani, stabilit de art. 706 alin. (1) teza a doua NCPC, ar fi tot un termen „general" de prescripţie, aplicabil în materia acţiunilor reale imobiliare. A se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 514 [a se vedea, în acelaşi sens, pentru termenul de 10 ani, stabilit de fostul art. 405 C. pr. civ. 1865, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 217-218 (implicit), iar explicit: E. Oprina, *Executarea*

silită, 2009, p. 275; E. Cotoi, *Incidente*, p. 202; M. Stancu, *Urmărirea silită*, p. 235]. *In fine*, sunt autori care nu-l califică în niciun fel – termen general sau special –, amintind doar de existența lui pentru materia drepturilor reale imobiliare și mobiliare (G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 980-981).

Astfel, în ceea ce privește cea de-a doua opinie, în sensul că termenul de 10 ani aplicabil în materia drepturilor reale este un termen general, conform unuia dintre susținătorii acestei opinii, legiuitorul, se pare, „prin art. 405 alin. 1 C. pr. civ. [1865], a stabilit 2 termene generale, unul de 10 ani în materia acțiunilor reale mobiliare și altul de 3 ani în celelalte domenii în care legea specială nu stabilește altfel. Termenul special de 3 ani, reglementat de Legea nr. 10/2001 [art. 25 alin. (6) – n.n., M.N.], considerăm că este o derogare de la termenul general de 10 ani" (E. Cotoi, *loc. cit. supra*).

În ceea ce ***ne privește***, așa cum am arătat și cu altă ocazie (a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 447, pp. 945-946), termenul de 10 ani, prevăzut de fostul art. 405 alin. 1 C. pr. civ., iar în prezent de art. 706 alin. (1) NCPC, este un termen *special*, chiar dacă se aplică unei întregi *clase* de acțiuni civile – *acțiunile reale imobiliare*. Caracterul special al unui astfel de termen este justificat de cel puțin următoarele considerente: 1) termenul general are o vocație generală de acțiune, practic nelimitată, fiind aplicabil în toate cazurile în care nu există prescris de lege un alt termen de prescripție, indiferent de caracterul real sau personal, patrimonial ori nepatrimonial, mobiliar ori imobiliar al acțiunii, pe când termenul de 10 ani este aplicabil doar în materia acțiunilor reale imobiliare, care, prin ipoteză, reprezintă o clasă limitată, indiscutabil mai restrânsă și deci nesusceptibilă de aplicare extensivă decât în cadrul delimitat de clasa respectivă; 2) abrogarea sau modificarea termenului de 10 ani atrage incidența termenului de 3 ani, pe când abrogarea sau modificarea termenului de 3 ani nu are nicio incidență asupra aplicabilității termenului de 10 ani; 3) existența a două termene generale paralele aparținând aceluiași domeniu de aplicare – titlurile executorii emise în materie civilă – este logic imposibilă, deoarece, în raportul dintre două norme, acesta poate fi de două feluri: de coexistență sau de excludere; în primul caz, cele două norme având un domeniu exclusiv de aplicare, ele au o existență paralelă (de exemplu, norma de drept civil și norma de drept penal); în al doilea caz, cele două norme se află, cum excelent observa Carnelutti într-un celebru articol (*Criteri d'interpretazione della legge sugli infortuni*, în Rivista del diritto commerciale, industriale e marittimo 1904, I, pp. 208-211), într-un raport de tipul regulă-excepție, de lege generală *vs.* lege specială (excepțională), iar între aceste două categorii și două variante „nu există cale de mijloc" (*ibidem*, p. 210, nota 3). Or, termenele de 3 ani și 10 ani ar fi putut să aibă un domeniu propriu, exclusiv de aplicare, dobândind statutul de termene de prescripție *universale* (nu generale, căci generalul presupune întotdeauna specialul sau particularul și invers) numai și numai dacă domeniile lor de acțiune ar fi paralele, nesusceptibile de întrepătrundere, legiuitorul prevăzând că primul se aplică exclusiv în materia acțiunilor personale și – *illo tempore* – și a acțiunilor reale mobiliare, iar cel de 10 ani exclusiv în materia acțiunilor reale imobiliare; nu s-a întâmplat să fie așa, deoarece în speță legiuitorul a prevăzut, *in terminis*, că termenul de prescripție este de 3 ani, dacă și numai dacă „legea nu prevede altfel", stabilind, așadar, un raport neexclusiv, de neexcludere reciprocă între normele care instituie cele două termene de prescripție, deci un raport de regulă-excepție, iar nu de regulă-regulă.

Desigur, aceasta nu exclude ca, la rândul lor, termenele respective, raportate la alte termene de prescripție (*i.e.* la noi *subclase* de termene), să fie, ambele, termene generale. Este cazul în care, spre exemplu, în domeniul titlurilor emise în materia acțiunilor reale imobiliare ar exista sau s-ar institui și alte termene de prescripție (de exemplu, 5 ani, pentru titlurile emise în materia acțiunilor reale confesorii), ipoteză în care astfel de termene ar fi fost și ar fi rămas, indiscutabil, termene speciale, în raport cu termenul „general" de 10 ani (și, *a fortiori*, față de termenul general de 3 ani), deoarece acesta din urmă – termenul de 10 ani – ar fi rămas aplicabil pentru toate celelalte acțiuni reale imobiliare (altele decât acțiunile reale confesorii), cu excepția noilor termene de prescripție, care ar fi avut o incidență particulară, limitată la o anumită acțiune reală imobiliară.

Așadar, întotdeauna, raportul normă generală – normă specială este de tipul „*regulă – excepție*", dar, generalitatea și specificitatea sunt ele însele relative, depinzând de cadrul de referință dat sau, după caz, de cadrul de referință vizat. Diferența dintre o normă generală și una specială este, de regulă, cantitativă (dar și calitativă), căci norma generală este norma tip (și ordinară), pe când norma specială este o normă particulară (precizatoare sau derogatoare).

Analizând însă cele două texte – art. 405 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. 1865 şi art. 706 alin. (1) teza a doua NCPC –, rezultă, indiscutabil, că, în sistemul Noului Cod, legea nu mai distinge în funcţie de caracterul sau obiectul acţiunii judiciare condamnatorii – acţiuni reale *vs.* acţiuni mixte, pe de o parte, şi acţiuni imobiliare *vs.* acţiuni mobiliare, pe de altă parte –, ci, în urma înlocuirii sintagmei „acţiuni reale imobiliare" cu aceea de „drepturi reale", termenul de 10 ani este aplicabil în cazul titlurilor emise în materia oricăror drepturi reale – mobiliare sau imobiliare, principale sau accesorii, prescriptibile sau imprescriptibile – şi indiferent de caracterul real sau personal (mixt) al acţiunii, dacă *obiectul* (nu temeiul sau scopul) acesteia este valorificarea imediată şi directă a unui drept real, calificat ca atare de către lege[1]. Cu alte cuvinte, orice acţiune în realizare sau constituire ori transmisiune de drepturi reale (*largius*, orice acţiune care pune în valoare un drept real, un *ius in re*) atrage aplicarea termenului de prescripţie de 10 ani a executării hotărârii judecătoreşti sau arbitrale de condamnare, indiferent dacă acţiunea era sau nu tipic reală[2].

Spre exemplu, indiferent de natura juridică a acţiunii de partaj – acţiune reală, mixtă sau personală –, care, cel puţin în doctrină, este controversată[3], hotărârea de partaj constitutivă sau translativă de drepturi [art. 680 NCC; art. 995 alin. (1) NCPC] este, în termenii art. 706 alin. (2) teza a doua NCPC, un titlu „emis în materia drepturilor reale", deoarece vizează transformarea proprietăţii comune în proprietate exclusivă. În consecinţă, ţinând seama şi de practica instanţei supreme în materie[4], art. 995 alin. (4) NCPC face aplicaţia acestei noi

---

În concluzie, termenul de 10 ani, prevăzut de fostul art. 405 alin. 1 C. pr. civ., este un termen special de prescripţie, cu menţiunea că el este aplicabil în mai multe ipoteze concrete decât alte termene speciale de prescripţie, rezervate, de regulă, pentru ipoteze anume determinate.

Aceeaşi calificare – termen special de prescripţie – trebuie atribuită, *mutatis mutandis*, şi termenului de 10 ani prevăzut de art. 706 alin. (1) teza a doua NCPC.

[1] A se vedea art. 551 NCC, iar cu privire la caracterul limitativ (*numerus clausus*) al drepturilor reale în sistemul dreptului român, a se vedea V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, nr. 28, lit. H), pp. 35-36.

[2] *Cf.* R.I. Motica, Şt.I. Lucaciuc, *Simplificarea...*, *cit. supra*, p. 425: „Sintagma «titluri emise în materia drepturilor reale» are însă un conţinut mult mai generos şi va atrage incidenţa termenului de prescripţie de 10 ani ori de câte ori, pe calea executării silite, se va valorifica un drept real (predarea unui bun, evacuarea unui spaţiu etc., indiferent dacă bunul este mobil sau imobil)".

[3] Cu privire la natura juridică a acţiunilor de partaj, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 321 lit. b), pp. 725-726.

[4] Reamintim că, în ceea ce priveşte executarea hotărârilor de partaj, Plenul fostului Tribunal Suprem a dat îndrumări valoroase, de principiu, care au fost codificate de Noul Cod (art. 995-996):

„Hotărârea de partaj rămasă definitivă constituie titlu executoriu şi este susceptibilă de executare, indiferent dacă în acţiune s-a cerut sau nu predarea efectivă a bunului şi chiar dacă instanţa nu a dispus această predare. Ca atare, introducerea de către copărtaş a unei acţiuni în revendicare împotriva copărtaşului care deţine bunul atribuit şi refuză a-l preda nu este necesară.

Executarea cu privire la predarea bunurilor împărţite poate fi cerută în termenul de prescripţie de trei ani, prevăzut de art. 6 din Decretul nr. 167/1958.

Hotărârea de partaj nu este susceptibilă de executare în cazul când părţile declară în mod expres că nu solicită predarea bunurilor. În această situaţie, pentru ca partea care a obţinut hotărârea să intre în posesia bunurilor atribuite şi a căror predare i-a fost refuzată de ceilalţi copărtaşi, este necesară introducerea unei acţiuni în revendicare. O atare hotărâre îşi păstrează puterea de lucru judecat, putându-se opune prescripţia dreptului de a cere executarea numai cu

reguli, declarând că „executarea cu privire la bunurile împărțite poate fi cerută în termenul de prescripție de 10 ani prevăzut la art. 706 [din același cod]", cu excepția cazului în care părțile ar fi declarat, în mod expres, că nu solicită predarea bunurilor, situație în care hotărârea de partaj nu este susceptibilă de executare silită).

Mai mult, deoarece textul nu distinge, termenul special de prescripție de 10 ani este aplicabil nu numai în cazul hotărârilor judecătorești sau arbitrale obținute în materia unor acțiuni reale petitorii, ci și în cazul unor titluri executorii extrajudiciare emise tot în materia drepturilor reale, precum actele de partaj notariale (în ceea ce privește obligația de predare a bunului atribuit unuia dintre copărtași, de exemplu, actul de partaj constituind titlu executoriu pentru evacuarea din imobilul ocupat de fostul coproprietar).

Termenul special de prescripție de 10 ani *nu* se aplică în cazul acțiunilor reale posesorii și nici în cel al acțiunilor personale în executarea unor contracte netranslative sau neconstitutive de drepturi reale mobiliare (acțiunile de predare a bunurilor mobile ori imobile date în locațiune) și, *a fortiori*, nici în cazul acțiunilor personale în executarea în natură a unor antecontracte de înstrăinare a unor bunuri mobile sau imobile, după caz. În schimb, termenul de 10 ani rămâne aplicabil în materia petiției de ereditate, în ceea ce privește executarea hotărârii prin care deținătorul bunurilor succesorale a fost obligat să le restituie adevăraților moștenitori (art. 1.130 și 1.131 NCC).

3. Calculul termenelor. Regulile de calcul al termenelor de prescripție sunt cele de drept comun, *i.e.* cele stabilite de NCC[1]. În esență, legea distinge după cum este vorba de termene stabilite pe săptămâni, luni și ani sau, după caz, pe zile.

Cum termenele de prescripție a dreptului de a obține executarea silită sunt stabilite pe ani, ele se împlinesc în *ziua corespunzătoare din ultimul an* [art. 2.552 alin. (1) NCC].

Spre exemplu, dacă termenul general de prescripție a început să curgă la 1 ianuarie 2014, el se va împlini la 1 ianuarie 2017, iar dacă ar începe să curgă la 28 februarie 2014, el se va împlini la 28 februarie 2017.

Termenul care, începând la data de 29 a lunii februarie, se sfârșește într-un an care nu are o asemenea zi, se va socoti împlinit în ultima zi a acestei luni (în acest caz se spune că termenul se „abreviază") [art. 2.552 alin. (2) NCC]. Dacă termenul se sfârșește într-o zi de sărbătoare legală sau când serviciul este suspendat, se va prelungi („proroga") până la sfârșitul primei zile de lucru (art. 2.554 NCC).

---

privire la obligația de a plăti sulte" (dec. de îndrumare nr. 3/1968 cu privire la efectele hotărârilor de partaj, în *CD 1968*, p. 14).

Aceste îndrumări au fost urmate de instanțele noastre (a se vedea, de exemplu: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 756/1966, în *CD 1966*, pp. 152-154, și în JN nr. 10/1966, p. 170; *idem*, s. civ., dec. nr. 1294/1979, în *CD 1979*, pp. 293-295, și dec. nr. 1092/1982, în *CD 1982*, pp. 188-193), fiind aprobate și de doctrină.

În final, menționăm că, în prezent, trebuie să distingem între prescripția dreptului de a obține executarea silită a obligației de predare a bunurilor mobile sau imobile atribuite prin hotărârea de partaj, supusă termenului de prescripție de 10 ani, și a obligației de plată a sultei acordate prin aceeași hotărâre în vederea asigurării egalității loturilor atribuite fiecărui copărtaș, supusă termenului general de prescripție de 3 ani, deoarece dreptul la plata sultei este personal (de creanță), iar nu real.

[1] În același sens, a se vedea și: E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 515-516; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 191; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 982.

În sfârşit, menţionăm că actele de procedură (în speţă, cererea de executare silită) trimise prin poştă organelor de executare sau instanţelor judecătoreşti se socotesc îndeplinite în termen dacă înscrisurile au fost predate oficiului poştal[1)] înainte de împlinirea lui, însă cel mai târziu în ultima zi a termenului de prescripţie (art. 2.556 NCC).

B. Începutul prescripţiei extinctive

1. Regula generală privind începutul prescripţiei. Calcularea termenului de prescripţie implică, în primul rând, determinarea momentului de la care aceasta începe să curgă.

În acest sens, după cum am văzut, art. 706 alin. (2) NCPC fixează următoarea regulă:

„Termenul de prescripţie începe să curgă *de la data când se naşte dreptul de a obţine executarea silită*. În cazul hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale, termenul de prescripţie începe să curgă *de la data rămânerii lor definitive*" (s.n., M.N.).

Trebuie să distingem, aşadar, între titlurile executorii jurisdicţionale (judiciare) – hotărârile judecătoreşti şi arbitrale (sau asimilate acestora) (*infra*, nr. 2) – şi cele nejurisdicţionale (extrajudiciare) (*infra*, nr. 3).

2. În cazul **hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale**, prescripţia începe să curgă *de la data rămânerii lor definitive*, iar nu de la data când ele sunt *executorii*, respectiv de la data când acestea sunt susceptibile de a fi puse în executare silită (desigur, în măsura în care această dată este anterioară datei când sunt sau devin definitive).

Este, formal, o regulă *nouă*, în raport de art. 405 alin. 2 C. pr. civ. 1865 (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000), însă, în fond, este *tradiţională*[2)], fiind deja consacrată de vechiul Cod civil din 1864, precum şi de art. 17 alin. 3 Decretul nr. 167/1958[3)].

[1)] Sau serviciilor de curierat rapid ori altor servicii specializate de comunicare a unor acte procedurale (art. 205[2] LPA NCC).

[2)] *Contra*, a se vedea V. Mitea, *Incidente*, nr. 99, p. 297. Conform acestui autor, prevederea legală în discuţie – art. 706 alin. (2) teza a doua NCPC – „poate părea surprinzătoare în raport cu *tradiţia* noastră execuţională" (s.n., M.N.), dar trebuie socotită bine-venită, fiind injust ca un creditor prudent, care a aşteptat rămânerea definitivă a hotărârii ce îi recunoaşte dreptul, neînţelegând să pornească executarea mai înainte ca hotărârea să fie pe deplin consolidată, să suporte curgerea termenului de prescripţie încă de la momentul la care hotărârea devenise executorie, însă nu şi definitivă" (*ibidem*). În realitate, *tradiţia noastră execuţională* este în sensul curgerii termenului de prescripţie de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti, iar nu de la data când aceasta devine executorie (a se vedea *infra*, nota 3).

[3)] Reamintim că, potrivit art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958, „în cazul când prescripţia a fost întreruptă printr-o cerere de chemare în judecată ori de arbitrare (...), *noua prescripţie nu începe să curgă cât timp hotărârea de admitere a cererii nu a rămas definitivă*" (s.n., M.N.), adică la data când a intrat în puterea lucrului judecat, deoarece, *illo tempore*, în dreptul procesual civil nu exista categoria „hotărârilor judecătoreşti irevocabile", care a fost introdusă în 1993, odată cu modificarea Codului de procedură civilă prin Legea nr. 59/1993.

De altfel, art. 1868 din vechiul Cod civil este limpede în această privinţă şi nu lasă loc de niciun dubiu, prevăzând:

„Cererea făcută în judecată nu va putea întrerupe prescripţia decât dacă va fi încuviinţată de judecătorie prin hotărâre de *nerevocabilă autoritate*.

În cazul acesta nicio prescripţie nu poate curge de la formarea cererii în judecată şi până la pronunţarea unei asemenea hotărâri" (s.n., M.N.).

În ceea ce priveşte **dreptul comparat**, este de remarcat că soluţiile sunt identice cu cele prevăzute de fostul art. 1868 C. civ. rom. şi, respectiv, de fostul art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958. A se vedea,

Legiuitorul a abandonat astfel regula anterioară, prevăzută de vechiul Cod – data când hotărârea judecătorească este executorie –, deoarece, așa cum am arătat, pe larg, cu altă ocazie[1], era criticabilă, neținând cont de principiile care guvernează prescripția extinctivă și fiind în discordanță cu regulile aplicabile întreruperii dreptului material la acțiune. Într-adevăr, prin aplicarea acelei reguli se ajungea ca o hotărâre judecătorească executorie de primă instanță sau de apel, dar încă recurabilă (și deci *neirevocabilă*, în terminologia art. 377 alin. 2 C. pr. civ. 1865), să fie lipsită de dreptul de a obține executarea silită, deși hotărârea respectivă nu se bucura de autoritatea de lucru judecat definitivă și irevocabilă, iar termenul de prescripție să nu fie unul real și efectiv[2], ceea ce este inadmisibil[3].

În prezent, revenindu-se la soluția tradițională, în cazul oricărei hotărâri judecătorești sau arbitrale, prescripția nu începe să curgă decât la data când rămâne *definitivă*, chiar dacă ar fi executorie de la o dată anterioară. În acest fel, cum s-a remarcat recent, din punct de vedere practic, creditorul – titular al unei hotărâri judecătorești cu executare provizorie, în sensul art. 448-449 NCPC – nu este expus riscului prescrierii dreptului de a obține executarea silită dacă, din prudență sau din orice alte motive, așteaptă ca titlul executoriu să se definitiveze[4].

În consecință, *nu* trebuie să fie confundată executorialitatea hotărârii judecătorești sau arbitrale cu data nașterii dreptului de a obține executarea silită, căci s-ar confunda actualitatea cu existența dreptului de a obține executarea silită, și, *a fortiori*, nici cu data prescriptibilității dreptului de a obține executarea silită, căci s-ar confunda exercițiul cu începutul prescripției dreptului de a obține executarea silită, după cum, în mod evident, nu trebuie confundată executorialitatea hotărârii judecătorești sau arbitrale cu data nașterii dreptului subiectiv material (substanțial) primar, confirmat sau, după caz, dobândit prin hotărârea respectivă, căci s-ar confunda temeiul titlului executoriu cu puterea executorie a acestuia. *In fine*, în sistemul Noului Cod, cel puțin, executorialitatea hotărârii judecătorești

---

exempli gratia: art. 268 C. civ. grec, art. 2945 C. civ. it., art. 311 C. civ. portughez, art. 2896 C. civ. Québec, art. 1917 C. civ. spaniol. O reglementare aparte întâlnim în dreptul olandez, unde, deși prescripția începe să curgă de la data pronunțării hotărârii judecătorești sau arbitrale, exercitarea unei căi de atac sau acțiuni în justiție suprimă prescripția începută, iar o nouă prescripție începe să curgă după soluționarea litigiului [a se vedea, în acest sens, art. 342 (3.11.20c) par. 1 și 2 C. civ. olandez].

[1] A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 449, lit. b), pp. 948-951.

[2] După cum s-a remarcat, creditorul care era prudent sau, din diverse alte motive, aștepta ca hotărârea să devină definitivă și irevocabilă „avea, în condițiile vechii reglementări, de suportat un termen de prescripție practic abreviat cu durata scursă între data la care hotărârea a dobândit forță executorie și data rămânerii ei definitive, ceea ce crea o asimetrie cu nuanțe discriminatorii, legea încurajând executări silite mai degrabă temerare, câtă vreme titlul ce le susținea putea fi desființat total sau parțial, în căile de atac" (V. Mitea, *Incidente*, nr. 99, p. 297).

[3] Spre exemplu, în practică, s-a decis că recursul declarat de debitor împotriva hotărârii a cărei executare silită s-a cerut, în lipsa unei dispoziții legale în acest sens, nu suspendă cursul prescripției dreptului de a cere executarea silită (ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1819/2005, în *BJ 2005*, nr. 40, nr. 5/2005, pp. 715-716). Instanța supremă a făcut aplicația atât a regulii potrivit căreia prescripția ar fi început să curgă de la data când hotărârea era executorie, cât și a regulii potrivit căreia, în materie de prescripție, cursul prescripției nu este suspendat sau întrerupt decât în cazurile și condițiile expres și limitativ prevăzute de lege, chiar dacă hotărârea recurată nu era definitivă și irevocabilă. Procedând astfel, dreptul creditorului a fost sacrificat, în mod nejustificat.

[4] În acest sens, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 191; *adde* V. Mitea, *Incidente*, nr. 99, pp. 296-297.

sau arbitrale nu trebuie confundată nici cu autoritatea de lucru judecat a acestora, deoarece ele sunt efecte juridice distincte, iar nu conjuncte[1].

Când însă hotărârea judecătorească sau arbitrală rămâne definitivă, în sistemul Noului Cod?

Sub acest aspect, al *datei* la care hotărârea susceptibilă de executare silită rămâne definitivă, legea distinge după cum este vorba de o hotărâre judecătorească sau arbitrală:

- în cazul hotărârii judecătoreşti, aceasta rămâne definitivă, potrivit art. 634 alin. (2) NCPC, la *data expirării termenului de exercitare a apelului ori recursului* sau, după caz, la *data pronunţării hotărârii instanţei de apel ori de recurs*[2]; dacă hotărârea judecătorească a fost atacată cu apel sau recurs, însă apelul sau recursul a fost perimat, hotărârea atacată devine definitivă la data expirării termenului de apel sau de recurs, iar nu de la data constatării perimării, deoarece perimarea operează de plin drept, lipsind de efecte toate actele de procedură făcute în apel sau recurs [art. 422 alin. (1) NCPC], iar ceea ce se execută este hotărârea atacată, şi nicidecum hotărârea care constată perimarea[3];

---

[1] A se vedea, în special, art. 430 şi art. 433 NCPC, iar pentru amănunte, A. Nicolae, *supra*, vol. I, comentariul general şi cele particulare aferente, p. 1174 şi urm. În sensul, eronat, că „începutul prescripţiei dreptului de a cere (*sic!*) executarea silită în cazul hotărârilor judecătoreşti este legat de puterea de lucru judecat, executorialitatea fiind una din caracteristicile puterii de lucru judecat, alături de exclusivitate, incontestabilitate şi obligativitate", a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 515.

[2] Precizăm că, în sistemul NCPC, sunt hotărâri judecătoreşti ***definitive***, indiferent de caracterul lor executoriu sau neexecutoriu [art. 634 alin. (1)]: 1° hotărârile care nu sunt supuse apelului şi nici recursului; 2° hotărârile date în primă instanţă, fără drept de apel, neatacate cu recurs; 3° hotărârile date în primă instanţă, care nu au fost atacate cu apel; 4° hotărârile date în apel, fără drept de recurs, precum şi cele neatacate cu recurs; 5° hotărârile date în recurs, chiar dacă prin acestea [nu] s-a soluţionat fondul pricinii; 6° orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.

Hotărârile definitive nu trebuie confundate cu hotărârile ***executorii***, deoarece nu orice hotărâre definitivă este executorie (de exemplu, hotărârile date în acţiunile în constatare, cele declarative de drepturi nesusceptibile de realizare silită etc.).

De asemenea, hotărârile executorii, după efectul executoriu (sau certitudinea *executabilităţii* lor, *i.e.* după caracterul cert sau incert al puterii executorii), se împart în *hotărâri vremelnic executorii* (denumite, impropriu, hotărâri cu „execuţie vremelnică" sau cu „executare provizorie" [art. 448-449 NCPC], deşi nu executarea este propriu-zis vremelnică, ci hotărârea este vremelnic executorie, deoarece ea nu este încă definitivă, nebucurându-se de autoritatea de lucru judecat definitivă, putând fi, aşadar, desfiinţată în căile de atac extraordinare, iar executarea, deja şi anticipat făcută, susceptibilă de a fi întoarsă) şi *hotărâri definitiv executorii* (hotărârile executorii rămase definitive, în care obligaţia debitorului este certă, incontestabilă, fiind stabilită cu autoritate de lucru judecat). Sunt hotărâri judecătoreşti *vremelnic* executorii:

1° *hotărârile executorii de plin drept*, respectiv: a) hotărârile date în primă instanţă în cazurile expres prevăzute de lege (art. 448 NCPC); b) hotărârile date în apel, dacă prin lege nu se prevede altfel (art. 633 pct. 1 NCPC); c) hotărârile date în primă instanţă, fără drept de apel, ori cele în legătură care părţile au convenit să exercite direct recursul, renunţând la apel (art. 633 pct. 2 NCPC);

2° *hotărârile executorii în baza dispoziţiei instanţei de judecată* (art. 449 NCPC).

În toate cazurile în care hotărârea judecătorească este susceptibilă de apel sau de recurs, deşi constituie titlu executoriu (*recte* are putere executorie provizorie), punerea în executare a acesteia se face pe riscul creditorului, deoarece, dacă titlul executoriu va fi modificat sau desfiinţat, creditorul este ţinut, în condiţiile legii, să îl repună pe debitor în drepturile sale, în tot sau în parte, după caz [art. 637 alin. (1) NCPC]. A se vedea şi art. 500 alin. (2) NCPC. Deşi legea nu prevede *expressis verbis*, soluţia este, *mutatis mutandis*, aceeaşi, dacă titlul executoriu poate fi desfiinţat sau modificat şi pe calea unei căi extraordinare de retractare (contestaţie în anulare, revizuire etc.).

[3] Deci, practica anterioară, confirmată şi de doctrină (*cf.* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 220, text şi nota 30; *adde* G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 982), în sensul că termenul de prescripţie a

- în cazul hotărârii arbitrale, aceasta rămâne definitivă la *data comunicării părților*, iar nu la data expirării termenului de exercitare a acțiunii în anulare, deoarece, potrivit art. 606 NCPC, „hotărârea arbitrală comunicată părților este *definitivă și obligatorie*" (s.n., M.N.)[1].

De regulă, hotărârea nu se comunică părților în aceeași zi, ci, în funcție de împrejurări, ea se comunică acestora la date diferite, ceea ce înseamnă că hotărârea nu devine definitivă în același timp față de toate părțile, însă pentru începutul prescripției dreptului la acțiune interesează, credem, data când a fost efectiv comunicată creditorului, iar nu debitorului, deoarece prescripția sancționează pasivitatea creditorului, iar nu pe aceea a debitorului, care este ținut să-și execute obligația, indiferent dacă a început sau nu să curgă prescripția și chiar după ce a invocat-o cu succes.

În final, trebuie făcute încă două *observații*. Dacă obligația stabilită prin titlul executoriu jurisdicțional nu este pură și simplă, ci este afectată de modalități, de un termen sau de o condiție (ori sarcină), devenind exigibilă după data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești (sau arbitrale), prescripția nu poate să înceapă să curgă de la data când aceasta este definitivă[2], deoarece dreptul de a obține executarea silită *nu* este născut și *actual*, acțiunea executorie fiind lipsită de interes[3], de vreme ce obligația nu este încă exigibilă. În aceste cazuri, se aplică regula prevăzută de art. 706 alin. (2) teza întâi (combinat însă cu art. 2.524 sau art. 2.526 NCC[4]): *data când se naște dreptul de a obține executarea*

---

execută silite curge de la „data constatării perimării" apelului (C. Ap. Ploiești, s. com. cont. adm., dec. nr. 685/2000, în C. Jud. nr. 4/2002, p. 42, cu *notă* aprobativă de Mona-Lisa Belu Magdo) sau recursului (Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 930/1986, în RRD nr. 2/1987, p. 67) a fost și este eronată, neputând fi aprobată, deoarece nu numai că se confundă hotărârea atacată cu hotărârea de constatare a perimării, dar, mai ales, o asemenea soluție, neprevăzută de lege, este o primă nejustificată pentru partea care a lăsat, în mod culpabil, în nelucrare apelul sau recursul, atrăgând perimarea. Aceeași trebuie să fie situația și în cazul anulării apelului sau recursului ca neregulat introdus, ca netimbrat sau ca declarat de o persoană care nu și-a justificat calitatea de reprezentant; hotărârea primei instanțe sau a instanței de apel devine definitivă nu pe data pronunțării asupra apelului sau recursului, ci pe data expirării termenului de apel sau de recurs, după caz [art. 634 alin. (2) NCPC]. Cum s-a remarcat, de altfel, în practica judiciară, prin faptul că hotărârea devine definitivă la data expirării apelului sau recursului, iar nu la data pronunțării perimării acestuia, se evită, pe de altă parte, „încercarea unor părți de a stabili ele când rămâne irevocabilă (în prezent, definitivă – n.n., M.N.) hotărârea, moment important pentru exercitarea unei căi extraordinare de atac, precum contestația în anulare [...]. Ar fi, în alți termeni, după cum se subliniază și în opinia separată la care ne-am referit [a se vedea CSJ, completul de 9 judecători, dosarul nr. 2/2001, încheierea din 2 aprilie 2001, încheiere pronunțată cu majoritate de voturi – n.n., M.N.], și o sancțiune pentru abuzul părților care folosesc căile de atac în mod neregulat" (S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 221, nota 30). Un asemenea raționament este valabil, *mutatis mutandis*, și în caz de perimare.

[1] A se vedea și art. 615 („Hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu și se execută silit întocmai ca o hotărâre judecătorească"). Cât timp hotărârea arbitrală este susceptibilă de a fi anulată, punerea în executare a acesteia se face pe riscul creditorului, asemenea oricărei hotărâri judecătorești [art. 637 alin. (2)].

[2] *Cf.* Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 712/1971, în *Repertoriu II*, nr. 295, p. 411 (termenul de prescripție a executării pentru cel obligat la plată începe să curgă de la data la care, prin hotărâre judecătorească, s-a stabilit obligația de plată, adică de atunci când o asemenea hotărâre a rămas definitivă și executorie).

[3] *Cf.* art. 33 teza întâi NCPC: „Interesul trebuie să fie determinat, legitim, personal, născut și *actual*" (s.n., M.N.). Cu privire la interesul de a acționa, condiție generală de exercitare a acțiunii civile, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, *Comentariu sub* art. 33, pp. 158-160.

[4] A se vedea art. 2.524 (*Dreptul la acțiunea în executarea obligațiilor de a da sau de a face*) și art. 2.526 (*Dreptul la acțiunea în executarea prestațiilor succesive*) NCC. *Cf.* art. 2.523 NCC („Prescripția începe să curgă la data când titularul dreptului la acțiune a cunoscut sau, după împrejurări, trebuia să cunoască nașterea lui").

silită[1]. Art. 614 face, de altfel, aplicaţia acestei soluţii de principiu, prevăzând că „hotărârea arbitrală se aduce la îndeplinire de bunăvoie de către partea împotriva căreia s-a pronunţat, de îndată sau *în termenul arătat în cuprinsul acesteia*" (s.n., M.N.)[2], iar art. 674 stabileşte, cu titlu de principiu, că, dacă „prin titlul executoriu s-a stabilit un termen de plată, executarea *nu se poate face mai înainte de împlinirea acelui termen*" (s.n., M.N.)[3], deoarece creanţa nu este încă exigibilă [art. 663 alin. (4) NCPC].

Apoi, se întâmplă ca, deşi creanţa este exigibilă, cererea de executare silită să nu poată fi formulată imediat, deoarece legea prevede un termen de „graţie" în care debitorul trebuie să-şi execute de bunăvoie obligaţia stabilită prin hotărârea judecătorească definitivă, astfel încât nici prescripţia nu poate, în mod firesc, să înceapă să curgă. Este cazul executării hotărârilor judecătoreşti prin care autoritatea publică a fost obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ atacat, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operaţiuni administrative, caz în care „executarea hotărârii definitive se face de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii" [art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, cu modificările ulterioare]. În cazul în care autoritatea publică nu execută de bunăvoie obligaţia sa, se poate trece la executarea silită, în termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită, care începe să curgă de la expirarea termenului judiciar sau legal în care hotărârea trebuia executată *ex officio* [art. 24 alin. (2) din aceeaşi lege][4].

3. În cazul **altor titluri executorii** decât hotărârile judecătoreşti şi arbitrale, legiuitorul fixează un moment *obiectiv* pentru începutul prescripţiei extinctive – data *naşterii* dreptului de a cere executarea silită [art. 706 alin. (2) teza întâi NCPC].

Această regulă este identică cu fostul art. 405 alin. 2 teza întâi C. pr. civ. 1865, care era aplicaţia regulii de drept comun [*cf.* art. 7 alin. 1 din Decretul nr. 167/1958: „Prescripţia începe să curgă de la data când se naşte (...) dreptul de a cere executarea silită"], până în 2011, când a fost înlocuită cu o altă regulă (*cf.* art. 2.523 NCC: „Prescripţia începe să curgă de la data când titularul dreptului la acţiune a cunoscut sau, după împrejurări, trebuia să cunoască naşterea lui")[5].

Nu interesează, aşadar, dacă, în fapt, creditorul poate sau nu să acţioneze, ci numai dacă are posibilitatea juridică de a acţiona, căci *actioni non natæ non præscribitur*.

---

[1] *Cf.* art. 663 alin. (5) NCPC: „Creanţele cu termen şi cele condiţionale *nu pot fi puse în executare*, însă ele pot participa, în condiţiile legii, la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a bunurilor aparţinând debitorului" (s.n., M.N.).

[2] Existenţa unui termen de executare împiedică naşterea dreptului de a obţine executarea silită, deoarece până la împlinirea lui obligaţia debitorului nu este exigibilă, neputând, aşadar, să fie executat silit. Dacă debitorul (cu excepţia statului sau a unităţilor administrativ-teritoriale) este decăzut din beneficiul termenului de plată (art. 675 NCPC), prescripţia va începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care instanţa de executare a dispus decăderea, potrivit regulii generale [art. 706 alin. (2) teza a doua].

[3] Şi nici nu poate fi încuviinţată de către instanţa de executare [art. 666 alin. (5) pct. 4 NCPC].

[4] A se vedea art. 24-25 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 138/2014, publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

[5] Cu privire la noua regulă generală privind începutul cursului prescripţiei dreptului material la acţiune, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 613-614, pp. 1168-1169.

În doctrină, această regulă este considerată cât se poate de firească, „având în vedere că prin prescripție se stinge dreptul la executare silită, iar înainte de a se naște acest drept, titularul dreptului subiectiv nu are posibilitatea legală de a acționa”[1], din moment ce „o atare facultate îi este conferită creditorului din momentul nașterii dreptului său; anterior acestui moment nu i se poate imputa creditorului nicio culpă, căci însuși dreptul său era inexistent”[2].

Fiind vorba de o regulă generală, ea se aplică ori de câte ori nu există o regulă specială privind începutul prescripției dreptului de a obține executarea silită, întrucât este știut că norma specială derogă de la norma generală (*speciale generali derogat*).

Când se naște dreptul de a obține executarea silită? Nici vechiul Cod și nici Noul Cod nu prevede care este această dată!

In genere, în doctrină se afirmă că, în cazul titlurilor executorii care nu se obțin în urma unei proceduri jurisdicționale, prescripția dreptului de a obține executarea silită începe să curgă *în momentul eliberării sau întocmirii titlului*, cu excepția cazului în care din lege sau din cuprinsul titlului rezultă contrariul[3].

O astfel de soluție, la care am achiesat și noi cu altă ocazie[4], este nesatisfăcătoare, deoarece sunt cazuri în care obligația stabilită în titlul executoriu nu era sau, după caz, nu este exigibilă imediat. Or, cât timp obligația nu este exigibilă, dreptul subiectiv nu este încălcat și nu există interes de a acționa.

De aceea, socotim că trebuie continuată cercetarea și găsită soluția corespunzătoare.

Reamintim că, potrivit doctrinei de drept civil, elaborată în baza Decretului nr. 167/1958, data nașterii dreptului la acțiune este *data la care dreptul subiectiv (ori interesul legitim) este încălcat, negat ori contestat* ori *data la care dreptul subiectiv* – chiar în lipsa unei contestații sau încălcări – *trebuie, după circumstanțe, exercitat* de către titularul său (ori de către reprezentantul sau ocrotitorul său legal)[5].

Aplicând această regulă la cazul nașterii dreptului de a obține executarea silită, rezultă că acesta se naște fie odată cu dreptul de a obține condamnarea pârâtului, însă exercițiul său

---

[1] E. Cotoi, *Incidente*, p. 203.

[2] I. Leș, *Sancțiunile procedurale*, pp. 304-305.

[3] A se vedea, mai recent: E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 515; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1055; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 981. În același sens, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 978 („pentru titlurile executorii care nu se obțin în cadrul unei proceduri jurisdicționale, dreptul de a cere executarea silită ia naștere din momentul eliberării sau întocmirii acestuia”). *Adde* V. Mitea, *Incidente*, nr. 99, p. 297 – „În ce privește [...] titlurile care nu au fost obținute într-o procedură jurisdicțională, situația lor juridică rămâne, sub aspectul discutat, nemodificată, ele devenind executorii din momentul eliberării sau întocmirii lui sau, în cazul creanțelor fiscale, de la data la care creanța este scadentă, acesta fiind, de altfel, și momentul la care titlul de creanță fiscală devine titlu executoriu”.

[4] A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 449, lit. d), p. 953.

[5] În acest sens, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 186, p. 498. *Cf.* A. Pop, Gh. Beleiu, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, TUB, 1980, p. 470, după care „*data* nașterii dreptului la acțiune este data la care dreptul subiectiv este încălcat, negat, contestat, ori data de la care dreptul subiectiv – chiar în lipsa unei contestații ori încălcări – *trebuie exercitat*”. *Adde* A. Boar, *Drept civil. Teoria generală*, Ed. Servo-Sat, Arad, f.a., p. 118 („Când se naște dreptul la acțiune: atunci când dreptul subiectiv este încălcat, negat sau contestat sau, chiar în lipsa unei astfel de încălcări, negări sau contestări, el trebuia exercitat”). A se vedea și C. Ap. Iași, s. civ., dec. nr. 2086/2000, în *Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă 2000*, nr. 112, p. 186 („Momentul nașterii dreptului la acțiune îl constituie data la care dreptul subiectiv este încălcat, negat, contestat, ori data de la care dreptul subiectiv trebuie exercitat”).

este amânat, în lipsa titlului executoriu, în speță, a hotărârii judecătorești sau arbitrale, fie la data când obligația stabilită în titlul executoriu – altul decât hotărârea judecătorească sau arbitrală – este încălcată ori, după caz, trebuia executată, chiar în absența vreunei contestări sau încălcări, conform opiniei majoritate, mai sus amintită.

În principiu, în cazul titlurilor executorii care nu se obțin în urma unei proceduri jurisdicționale, obligația este încălcată atunci când, fiind determinată sau cel puțin determinabilă (lichidă)[1], este *exigibilă*, adică în momentul în care „obligația debitorului este ajunsă la scadență sau acesta este decăzut din beneficiul termenului de plată" [art. 663 alin. (4) NCPC].

Teoretic și practic, trebuie iarăși să distingem între obligațiile pure și simple și cele afectate de modalități (stabilite, subliniem încă o dată, printr-un titlu executoriu care nu se obține în urma unei proceduri jurisdicționale).

În cazul obligațiilor contractuale *pure și simple*, executabile silit, dreptul de a obține executarea silită se naște, în principiu, „la data când obligația devine exigibilă și debitorul trebuia astfel s-o execute" [art. 2.524 alin. (1) NCC], iar nu din momentul eliberării sau întocmirii titlului executoriu, cu excepția cazului în care obligația trebuie executată imediat. Spre exemplu, dacă în titlul executoriu notarial [art. 639 alin. (1) NCPC] s-a stabilit obligația promitentului-cumpărător să plătească anticipat o sumă de bani în contul prețului convenit pentru dobândirea viitoare a bunului, în schimbul intrării, tot în mod anticipat, în stăpânirea și folosința bunului, fără a se stabili niciun termen de plată sau de predare, prescripția va începe să curgă nu de la data eliberării titlului, ci de la predarea bunului convenită în baza aceluiași antecontract (promisiune bilaterală de vânzare), întrucât, fiind interdependente, executarea celor două obligații reciproce ar trebui să se facă simultan, iar nu succesiv.

În schimb, în cazul obligațiilor afectate de *modalități* (termen, condiție suspensivă, sarcină), executabile silit, inclusiv în cel al obligațiilor cu executare *succesivă* sau *periodică*, dreptul de a obține executarea silită se naște și prescripția începe să curgă după cum urmează[2]:

- în cazul titlurilor executorii care indică un termen la care creanța devine exigibilă sau prin care s-a acordat un termen de executare a obligației (termen de grație), *prescripția începe să curgă la împlinirea termenului*[3]; existența unui termen de grație[4] și, în general,

---

[1] *Cf.* art. 663 alin. (3) NCPC: „Creanța este lichidă atunci când obiectul ei este determinat sau când titlul executoriu conține elementele care permit stabilirea lui".

[2] A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 451, pp. 954-955.

[3] Art. 2.524 alin. (2) NCC („În cazul în care dreptul este afectat de un termen suspensiv, prescripția începe să curgă de la împlinirea termenului sau, după caz, de la data renunțării la beneficiul termenului stabilit exclusiv în favoarea creditorului"). *Cf.* C. Ap. Iași, s. civ., dec. nr. 910/2000, în *Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă 2000*, nr. 35, p. 65 [Potrivit art. 7 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958, prescripția începe să curgă la momentul împlinirii termenului. În speță, termenul de prescripție a executării, înscris în art. 3 din Decretul nr. 167/1958 (3 ani), a început să curgă la data de 4 iunie 1993, când s-a împlinit termenul suspensiv, iar la data de 1 octombrie 1998, când creditorul a formulat cererea de executare, dreptul de a cere executarea era prescris]. Dacă prin hotărârea de partaj s-a stabilit și o obligație de plată a sultei într-un anumit termen, de pildă, în 3 luni de la rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii, dreptul de a cere executarea silită a hotărârii judecătorești se naște la data când obligația de plată a sultei a devenit scadentă, adică la data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești, dar expirarea termenului de 3 luni nu atrage nulitatea sau ineficacitatea partajului, creditorul având dreptul să ceară executarea silită a creanței sale în termenul de prescripție prevăzut de art. 405 C. pr. civ. (C. Ap. București, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 517/R/2007, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2007*, nr. 161, pp. 1125-1131).

[4] În cazul în care creditorul solicită instanței să constate că debitorul este decăzut din termenul de grație, prescripția începe să curgă la data rămânerii definitive (mai exact, irevocabile) a hotărârii prin care

a oricărui termen suspensiv de plată nu suspendă executarea silită, ci *amână* însăşi executarea (art. 674 NCPC)[1], deoarece fie dreptul de creanţă, fie dreptul de a obţine executarea silită nu este actual, fiind afectat de un termen suspensiv, astfel încât prescripţia nu poate curge mai înainte de expirarea termenului de plată[2];

- în cazul în care debitorul este obligat la prestaţii succesive (pensii de întreţinere, despăgubiri civile periodice etc.), *prescripţia începe să curgă, pentru fiecare dintre aceste prestaţii, de la data de la care aceasta a devenit exigibilă* (cu excepţia cazului în care prestaţiile ar alcătui un tot unitar, când va începe să curgă de la data la care ultima prestaţie a devenit exigibilă)[3]; pentru aceste motive, art. 639 alin. (1) NCPC prevede, în mod discutabil (confundându-se caracterul executoriu cu executabilitatea titlului), că numai „actul autentificat de notarul public care constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă constituie titlu executoriu", iar nu şi titlul notarial care cuprinde o creanţă nedeterminată sau, mai ales, neexigibilă[4], ceea ce, evident, este regretabil;

- în cazul în care dreptul (obligaţia)[5] este afectat(ă) de o condiţie suspensivă (*nu* rezolutorie), *prescripţia începe să curgă de la data îndeplinirii condiţiei*[6];

- în cazul titlurilor de credit (cambiilor) acceptate la plată, *prescripţia dreptului de a obţine executarea silită începe să curgă de la data scadenţei* (art. 94 alin. 1 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin), iar nu de la data acceptării[7];

---

instanţa, în baza art. 383 C. pr. civ. 1865 [în prezent, art. 675 NCPC], a constatat decăderea (V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1997, p. 132). Cu privire la condiţiile şi procedura decăderii din beneficiul termenului de plată (legal, convenţional sau judiciar), a se vedea art. 1.417-1.419 NCC şi art. 675 NCPC.

[1] A se vedea şi art. 666 alin. (5) pct. 4 NCPC (creanţa care nu este certă, lichidă şi exigibilă nu poate fi încuviinţată pentru executarea silită).

[2] *Cf.* I. Leş, *Sancţiunile procedurale*, pp. 305-306.

[3] Art. 2.526 NCC („Când este vorba de prestaţii succesive, prescripţia dreptului la acţiune începe să curgă de la data la care fiecare prestaţie devine exigibilă, iar dacă prestaţiile alcătuiesc un tot unitar, de la data la care ultima prestaţie devine exigibilă"). A se vedea, în acest sens: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 296/1961, în *CD 1961*, p. 370; Trib. jud. Sibiu, dec. civ. nr. 243/1986, în RRD nr. 1/1988 p. 47 (cu *notă aprobativă* de I. Leş); I. Leş, G. Kovacs, *Notă* (explicativă) la dec. civ. nr. 461/1987 a Trib. jud. Sibiu, în RRD nr. 11/1988, pp. 66-67. A se vedea şi Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 859/1989, în Dreptul nr. 5/1990, p. 68 (executarea unei hotărâri străine de obligare la prestaţii succesive de întreţinere).

[4] A se vedea şi art. 100 din Legea nr. 36/1995, iar pentru amănunte cu privire la această categorie de titluri executorii, a se vedea E. Oprina, *supra*, comentariul *sub* art. 639. De observat că, în cazul unui titlu notarial, acesta are putere de titlu executoriu *la data exigibilităţii creanţei*, care poate fi, după împrejurări, data autentificării înscrisului sau o dată ulterioară, de exemplu, data expirării termenului de plată ori data când condiţia care afecta creanţa trebuia îndeplinită.

[5] Sau însuşi dreptul de a obţine executarea silită. A se vedea, de exemplu, art. 56 alin. (4) din Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenţie, republicată (M. Of. nr. 613 din 19 august 2014): „Încălcarea drepturilor prevăzute la art. 31 alin. (1) – dreptul exclusiv de exploatare a invenţiei (n.n., M.N.) – de către terţi după publicarea cererii de brevet de invenţie atrage pentru persoanele vinovate obligaţia de despăgubire potrivit dreptului comun, *titlul pentru plata despăgubirilor fiind executoriu după eliberarea brevetului*" (s.n., M.N.). *A contrario*, cât timp nu este eliberat brevetul, nu se poate trece la executarea silită a hotărârii de condamnare la plata despăgubirilor băneşti, deoarece obligaţia debitorului este condiţională, iar nu pură şi simplă, chiar dacă hotărârea judecătorească ar fi definitivă.

[6] Art. 2.524 alin. (3) NCC („Dacă dreptul este afectat de o condiţie suspensivă, prescripţia începe să curgă de la data când s-a îndeplinit condiţia").

[7] Pentru aplicaţii practice, a se vedea C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 11516/R/2005, în *BJ 2005*, nr. 181, p. 491.

- în cazul deciziei sau dispoziţiei de aprobare a restituirii în natură a imobilului în condiţiile prevăzute de Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările ulterioare, *prescripţia începe să curgă de la data primirii ei de către persoana îndreptăţită* [art. 25 alin. (6)][1].

În toate aceste cazuri, dreptul de a obţine executarea silită se naşte la data când obligaţia devine exigibilă ori, după caz, când dreptul trebuia exercitat, fiind, aşadar, în prezenţa unor *simple aplicaţii, concretizări ale regulii* instituite prin art. 706 alin. (2) teza întâi din Noul Cod, iar nicidecum în prezenţa unor reguli *speciale* privind începutul prescripţiei, cum ar rezulta la prima vedere. Aceasta întrucât, în aceste ipoteze, pentru a fi *excepţii* de la regula generală, acestea ar trebui să devanseze sau, după caz, să întârzie începutul prescripţiei în raport cu data naşterii dreptului de a obţine executarea silită[2].

Jurisprudenţă

1. Când, printr-o hotărâre de partaj, unul dintre coproprietari este obligat să plătească celuilalt o sultă în bani, hotărârea are caracterul unei creanţe născute prin însăşi acea hotărâre (...). Ca atare, acţiunea pentru realizarea acestui drept se prescrie în termen de 3 ani [art. 6 din Decretul nr. 167/1958 – art. 706 alin. (1) teza întâi NCPC – n.n., M.N.] *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 756/1966, în CD 1966, p. 153, şi în JN nr. 10/1966, p. 170).*

Notă: În acelaşi sens; a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1294/1979, în *CD 1979*, p. 295; *idem*, dec. nr. 1098/1982, în *CD 1982*, nr. 85, pp. 191-192.

2. Cererile personale, cum este şi cea având ca obiect *evacuarea*, se prescriu din punctul de vedere al executării lor printr-un termen de 3 ani, potrivit art. 405 C. pr. civ. [în prezent, art. 706 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.] *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1473/R/2002, în Culegere de practică judiciară în materie civilă 2000-2003, nr. 75, p. 422).*

3. Astfel, probele cauzei atestă că intimata AVAS are un titlu executoriu împotriva contestatoarei, constituit în condiţiile speciale reglementate prin dispoziţiile art. 39 alin. (1) din O.U.G. nr. 51/1998, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, constând în contractul de cauţiune încheiat în 25 aprilie 1996, prin care contestatoarea a garantat creditul în sumă de 15.000.000 lei (ROL) acordat debitorului M.D. de către creditoarea B.A. – Filiala A în baza contractului de credit nr. 51 din 25 aprilie 1996, cu scadenţă finală la data de 30 decembrie 1996.

---

[1] Art. 25 din Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările ulterioare, prevede: „(1) În termen de 60 de zile de la înregistrarea notificării sau, după caz, de la data depunerii actelor doveditoare potrivit art. 23 unitatea deţinătoare este obligată să se pronunţe, prin decizie sau, după caz, prin dispoziţie motivată, asupra cererii de restituire în natură.

.....

(4) Decizia sau, după caz, dispoziţia de aprobare a restituirii în natură a imobilului face dovada proprietăţii persoanei îndreptăţite asupra acestuia, are forţa probantă a unui înscris autentic şi constituie titlu executoriu pentru punerea în posesie, după îndeplinirea formalităţilor de publicitate imobiliară.

.....

(6) Decizia sau, după caz, dispoziţia prevăzută la alin. (4) trebuie pusă în executare în termen de 3 ani de la data primirii ei de către persoana îndreptăţită.

(7) Prevederile alin. (1)-(6) sunt aplicabile şi dispoziţiilor emise de primari ori, după caz, de preşedinţii consiliilor judeţene potrivit art. 21 alin. (4)".

[2] Cu privire la problema corelaţiei dintre regula generală şi regulile speciale privind începutul prescripţiei dreptului la acţiune, în sistemul Decretului nr. 167/1958, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 189, pp. 509-510.

Potrivit art. 405 alin. 1 C. pr. civ., „dreptul de a cere executarea silită se prescrie în termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel", alin. 2 al aceluiaşi articol stabilind că „termenul de prescripţie începe să curgă de la data când se naşte dreptul de a cere executarea silită". Din actele şi lucrările cauzei rezultă că, la data încheierii contractului de cesiune de creanţă nr. 128/929038 din 16 decembrie 1999, nu intervenise prescripţia dreptului de a solicita executarea silită, termenul de 3 ani prevăzut de art. 405 alin. 1 C. pr. civ. urmând a se împlini la data de 30 decembrie 1999. De la data încheierii contractului de cesiune, creanţei preluate de AVAS i-au devenit aplicabile dispoziţiile O.U.G. nr. 51/1998, potrivit cărora termenul de prescripţie a dreptului de a cere executarea silită a creanţelor preluate de către AVAS este de 7 ani [art. 13 alin. (5)]. Acest termen special de 7 ani a început să curgă de la data scadenţei contractului de credit nr. 51/25 aprilie 1996, respectiv de la 30 decembrie 1996, şi s-a împlinit în cursul anului 2003 (30 decembrie 2003). Susţinerea intimatei AVAS privind începerea curgerii termenului de prescripţie de 7 ani de la data încheierii contractului de cesiune de creanţă nu poate fi primită, neavând suport în dispoziţiile legale. Astfel, AVAS, în calitate de cesionară, s-a *subrogat* (*sic!*) în toate drepturile şi obligaţiile creditoarei cedente, *atât debitorul principal, cât şi garantul acestuia (în speţă contestatoarea) păstrând împotriva AVAS toate excepţiile pe care le putea opune cedentului*, adică B.A. – Filiala A. De altfel, în lipsa unei dispoziţii exprese, prin dispoziţiile art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998 a fost reglementat numai termenul de 7 ani, derogatoriu de la dreptul comun, *toate celelalte elemente ale instituţiei prescripţiei extinctive, inclusiv momentul începerii curgerii termenului, fiind guvernate de dispoziţiile art. 7 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958 şi de dispoziţiile art. 405 alin. 2 C. pr. civ. Aplicarea dispoziţiilor comune* în materie a fost consacrată de legiuitor prin însăşi teza finală a art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998, potrivit căreia „acest termen nu se aplică creanţelor pentru care dreptul de a se cere executarea silită a fost prescris". A îmbrăţişa susţinerea intimatei AVAS înseamnă a admite fără nicio bază legală că prin modificările aduse O.U.G. nr. 51/1998, prin O.U.G. nr. 64/1999, cu referire la termenul de prescripţie de 7 ani, a avut loc o repunere în termenul de prescripţie *[C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., sent. nr. 106/2007, în Culegere de practică judiciară în materie comercială 2007, nr. 135, pp. 490-491 (rămasă irevocabilă prin dec. nr. 679/2008 a Cas., s. com., nepublicată)]*.

Notă: *Contra*, în sensul, eronat, că prescripţia dreptului de a cere executarea silită a creanţei AVAS începe să curgă la data când aceasta i-a fost cesionată, a se vedea Cas., s. com., dec. nr. 159/2004, în PR nr. 1/2005, II, 58, p. 99 („În speţă –zice instanţa supremă –, actul normativ după care se calculează termenul de prescripţie este legea specială: O.U.G. nr. 51/1998, modificată, iar nu Decretul nr. 167/1958, cum greşit a susţinut recurentul. Deşi titlul executor îl formează sentinţa civilă nr. 913 din 26 iunie 1997, pronunţată de Tribunalul Constanţa, creanţa pe care acesta o constată a fost cesionată către AVAB la 3 decembrie 1999, *dată la care se calculează, potrivit art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr 51/1998, modificată prin O.U.G. nr. 64/1999, în vigoare la acea dată, termenul de prescripţie a dreptului de a cere executarea silită a creanţelor preluate de AVAB* care este de 7 ani, termen care nu se aplică însă creanţelor pentru care dreptul de a cere executarea silită a fost prescris. Or, la data de 3 decembrie 1999, dreptul de a cere executarea silită *nu* era prescris (independent de existenţa pe rolul Tribunalului Constanţa a unui dosar de executare, perimat la 15 februarie 2000) şi, ca urmare, în mod corect, executării declanşate de AVAB i s-a aplicat legea specială, O.U.G. nr. 51/1998, modificată la acea dată prin Legea nr. 409/2001" – s.n., M.N.)[1].

[1] *Nu* putem fi de acord cu aceasta soluţie, în ceea ce priveşte începutul prescripţiei dreptului de a cere (obţine) executare silită, deoarece, sub acest aspect, este vădit eronată, instanţa supremă confundând calculul termenului de prescripţie cu problema aplicării sau nu a unei legi noi prescripţiilor deja începute şi încă neîmplinite. Prima se rezolvă în temeiul regulilor de drept comun, generale sau speciale, după caz, iar cea de-a doua – în lumina regulilor de drept intertemporal.

4. Potrivit art. 7 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958 [art. 2.524 alin. (2) NCC – n.n., M.N.], prescripţia începe să curgă la momentul împlinirii termenului. În speţă, termenul de prescripţie a executării, înscris în art. 3 din Decretul nr. 167/1958 [art. 706 alin. (1) teza întâi NCPC – n.n., M.N.] (3 ani), a început să curgă la data de 4 iunie 1993, când s-a împlinit termenul suspensiv, iar la data de 1 octombrie 1998, când creditorul a formulat cererea de executare, dreptul de a cere executarea era prescris *(C. Ap. Iaşi, s. civ., dec. nr. 910/2000, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă 2000, nr. 35, p. 65)*.

Art. 707. Efectele împlinirii termenului de prescripţie

(1) Prescripţia nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate.

(2) Prescripţia stinge dreptul de a obţine executarea silită şi orice titlu executoriu îşi pierde puterea executorie. În cazul hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale, dacă dreptul de a obţine obligarea pârâtului este imprescriptibil sau, după caz, nu s-a prescris, creditorul poate obţine un nou titlu executoriu, pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepţia autorităţii de lucru judecat.

Comentariu

1. Ce se stinge prin prescripţie? Din textul art. 707 alin. (2) rezultă că prescripţia nu afectează dreptul subiectiv consfinţit prin titlul executoriu şi nici dreptul procesual la acţiune, în speţă dreptul de a cere executarea silită şi, *a fortiori*, celelalte drepturi procesuale (procedurale). De asemenea, nu este afectată nici autoritatea de lucru judecat a hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale[1]. Ceea ce este afectat este doar dreptul material la acţiune şi, pe cale de consecinţă,

---

Într-adevăr, O.U.G. nr. 51/1998 nu prevede nicio regulă privind începutul prescripţiei dreptului la acţiune având ca obiect creanţele neperformante, preluate de AVAS la datoria publică, prin cesiune, ci doar fixează un termen mai lung de prescripţie a acestora, de 7 ani, dar numai cât priveşte dreptul de a cere executarea silită (nu şi dreptul de a obţine un titlu executoriu, adică dreptul la acţiune în sens material, în terminologia curentă). Aşa fiind, în cazul unor creanţe cesionate şi cuprinse în titluri executorii, termenul de prescripţie a dreptului de a cere executarea silită, de 7 ani, se calculează nu de la data cesiunii, ci de la data naşterii dreptului la acţiune. Este motivul pentru care art. 13 alin. (5) *in fine* prevede că acest termen nu se aplică însă „creanţelor pentru care dreptul de a cere executarea silită a fost prescris", cum a reţinut, de altfel, şi instanţa supremă în decizia de mai sus.

Or, dacă dreptul de a cere (obţine) executarea silită nu era prescris la data cesiunii, prin efectul legii noi, termenul de prescripţie, care era iniţial de 3 ani (art. 3 din Decretul nr. 167/1958), a fost extins la 7 ani, fără însă a afecta data de la care acesta se calculează.

În concluzie, soluţia instanţei supreme în sensul că prescripţia dreptului de a cere (obţine) executarea silită nu era împlinită este corectă, dar *nu* pe considerentul că prescripţia a început să curgă de la data cesiunii, ci pentru că termenul de prescripţie nu era împlinit la acea dată, fiind *prelungit*, prin efectul legii noi, la *7 ani*. Aşadar, în speţă, era vorba de o problemă de drept intertemporal, iar nu de drept material ori procedural (cu privire la legea aplicabilă prescripţiei extinctive, în general, a se vedea: M. Nicolae, *Contribuţii...*, *cit. supra*, nr. 182 şi urm., p. 456 şi urm.; *idem*, *Tratat de prescripţie*, nr. 85 şi urm., p. 248 şi urm.). De altfel, în alte speţe soluţionate tot de instanţa supremă s-a apreciat, în mod corect, că termenul de prescripţie de 7 ani prevăzut de art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 51/1998 începe să curgă nu de la data cesiunii creanţelor către AVAS, ci de *la data scadenţei* obligaţiei de plată, stabilită în contractele de credit care au făcut obiectul cesiunii (Cas, s. com., dec. nr. 453/2008, în *BJ 2008*, nr. 74, pp. 541-543).

[1] Această chestiune a fost controversată în sistemul art. 405 alin. 3 C. pr. civ. 1865 („Prin împlinirea termenului de prescripţie orice titlu executoriu îşi pierde puterea executorie"). A se vedea, pentru

şi puterea sau forţa executorie a titlului executoriu, iar nicidecum autoritatea de lucru judecat, cum s-a înţeles de unii autori, din lectura mecanică şi pur formală a textului de lege.

Deci, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită produce atât efecte de drept material, cât şi de drept procesual, iar cele două categorii de efecte juridice nu trebuie confundate.

În doctrină însă, efectele prescrierii dreptului de a obţine executarea silită sunt privite sau înţelese diferit[1]. În ceea ce ne priveşte, considerăm că, *de lege lata*, *patru* sunt consecinţele invocării (aplicării) prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, şi anume:

1° *stingerea dreptului de a obţine executarea silită*; *a contrario*, dreptul de a obţine condamnarea pârâtului nu este direct afectat de prescripţie, putând fi exercitat în continuare dacă este imprescriptibil sau dacă prescripţia nu a fost încă împlinită (4°); este efectul principal şi direct al prescripţiei;

2° *stingerea puterii executorii a titlului executoriu, respectiv a hotărârii judecătoreşti sau arbitrale executorii ori, după caz, a unui alt înscris executoriu*; este efectul secundar şi indirect al stingerii dreptului de a obţine executarea silită; în consecinţă, executarea silită nu mai poate fi pornită, iar dacă a fost începută, poate fi anulată la cererea debitorului sau a altei persoane interesate, formulată pe calea contestaţiei la executare[2]; dacă însă dreptul material

---

amănunte, M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 432, lit. b), pp. 910-914. *De lege lata*, această problemă este închisă, deoarece art. 707 alin. (2) teza a doua NCPC prevede, *in terminis*, că, în cazul hotărârilor judecătoreşti sau arbitrale executorii, dacă dreptul de a obţine executarea silită s-a stins prin prescripţie, creditorul poate obţine un nou titlu executoriu, în condiţiile legii şi sub rezerva neprescrierii dreptului de a obţine condamnarea pârâtului, *„fără a i se putea opune excepţia autorităţii de lucru judecat"* de către partea adversă; în acelaşi sens, a se vedea art. 2.539 alin. (3) teza a doua NCC.

[1] După ***unii autori***, care ignoră faptul că prescripţia nu operează *ipso iure* şi nici nu poate fi invocată *ex officio*, „fiind o cauză legală de stingere a forţei executorii a unui titlu executoriu, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită produce următoarele efecte:

- stinge obligaţia organului de executare de a da curs executării silite şi naşte dreptul de a refuza executarea;
- stinge dreptul creditorului de a obţine executarea silită (art. 706 alin. 2 C. pr. civ.);
- stinge obligaţia debitorului de a se supune executării silite (art. 2.506 alin. 2 C. civ.);
- orice titlu executoriu îşi pierde puterea executorie (art. 706 alin. 2 C. pr. civ.);
- în cazul hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale, dacă dreptul de a obţine obligarea pârâtului este imprescriptibil sau, după caz, nu s-a prescris, creditorul poate obţine un nou titlu executoriu, pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepţia autorităţii de lucru judecat (art. 706 alin. 2 C. pr. civ.)" (E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 511).

După ***alţi autori***, prescripţia stinge dreptul de a obţine executarea silită, iar titlul executoriu îşi pierde forţa executorie şi, în plus, în cazul hotărârilor judecătoreşti, acestea ar fi lipsite şi de autoritatea de lucru judecat. A se vedea, în acest sens, autorii citaţi *infra*, p. 610, nota 1.

În sensul că „prin prescripţia dreptului la executare nu se desfiinţează titlul executoriu însuşi, ci doar dreptul de a mai obţine executarea silită a acestuia", fără a afecta şi autoritatea de lucru judecat o hotărârii respective, a se vedea Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, pp. 256, 257.

[2] Titlul executoriu, stins prin prescripţie, nu mai poate fi folosit nici în alte proceduri judiciare similare, cum este procedura colectivă de reorganizare sau lichidare judiciară, în condiţiile legii speciale. A se vedea, în acest sens, C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 52/R/2005, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2005*, nr. 124, pp. 305-306 Aceeaşi era situaţia şi în sistemul Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, în practică reţinându-se soluţia că, întrucât, potrivit art. 3 pct. 6 din această lege, orice creditor care are o creanţă certă, lichidă şi exigibilă de mai mult de 30 de zile (în prezent, 60 de zile, *cf.* art. 5 pct. 29 din noua Lege nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenţei

la acţiune nu este încă prescris – deoarece dreptul la acţiune este imprescriptibil extinctiv sau se stinge într-un termen mai lung de prescripţie [de exemplu, dreptul la acţiunea confesorie de uzufruct sau de servitute se prescrie, potrivit convenţiei părţilor, în termenul maxim de 20 de ani, potrivit art. 2.515 alin. (4) NCC] –, cel interesat poate obţine un nou titlu executoriu, în condiţiile legii; în acest caz, debitorul nu poate opune excepţia autorităţii de lucru judecat [art. 707 alin. (2) teza a doua], dacă titlul executoriu stins a fost o hotărâre judecătorească sau arbitrală, deoarece prescripţia nu afectează efectele lucrului judecat (art. 431)[1)], de unde rezultă că, în noul proces, pârâtul nu se va putea apăra punând din nou în discuţie însuşi fondul dreptului, producând în instanţă probe noi sau care, din diverse motive (pierderea chitanţei liberatorii, de exemplu), n-au fost depuse în primul proces şi având astfel şansa de a obţine câştig de cauză, chiar dacă iniţial pierduse procesul; în consecinţă, în noul proces pârâtul se va putea apăra invocând doar cauze posterioare liberatorii sau exoneratoare de răspundere, precum plata, darea în plată, imposibilitatea fortuită de executare etc.; dacă titlul executoriu care şi-a pierdut puterea executorie nu era jurisdicţional, el are valoarea de simplu înscris doveditor al dreptului subiectiv material (şi al obligaţiei corelative), drept care poate fi valorificat tot în cadrul termenului de prescripţiei a dreptului la acţiunea condamnatorie, prin obţinerea unei hotărâri judecătoreşti de condamnare, caz în care pârâtul va putea discuta, în fapt şi în drept, temeinicia pretenţiilor reclamantului sub toate aspectele, sau, după caz, prin obţinerea, în condiţiile legii, a altui titlu executoriu (de exemplu, un nou titlu notarial recognitiv sau reînnoitor)[2)];

şi de insolvenţă – n.n., M.N.) este îndreptăţit să solicite deschiderea procedurii insolvenţei împotriva debitorului său, în situaţia intervenirii prescripţiei dreptului de a cere executarea silită, creanţa nu mai este exigibilă, astfel încât nu sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 3 pct. 6 din Legea nr. 85/2006 pentru deschiderea procedurii împotriva debitorului. Totodată, s-a mai reţinut că, în cazul în care, după împlinirea termenului de prescripţie, s-au mai efectuat plăţi în contul restituirii creditului, aceste plăţi „nu mai pot prezenta relevanţă în legătură cu împlinirea termenului de prescripţie în sensul întreruperii curgerii prescripţiei" (C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 1074 R/2007, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2007*, vol. II, nr. 78, p. 297). Desigur, plăţile făcute după împlinirea termenului de prescripţie nu întrerup prescripţia, deoarece aceasta este deja împlinită, iar beneficiul ei este deja câştigat, dar se pune problema dacă, ţinând seama de împrejurările în care acestea au fost făcute, debitorul nu a renunţat, în mod efectiv, la beneficiul prescripţiei, caz în care începe să curgă un nou termen de prescripţie (M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 289 şi urm., p. 681 şi urm.). Dacă însă o asemenea renunţare, chiar tacită, nu putea fi dedusă, atunci rămâneau aplicabile doar dispoziţiile art. 20 alin. 1 din Decretul nr. 167/1958 [în prezent, art. 2.506 alin. (2) NCC], potrivit cărora debitorul care a executat obligaţia după ce dreptul la acţiune al creditorului s-a prescris nu are dreptul să ceară înapoierea prestaţiei, chiar dacă la data executării nu ştia că termenul prescripţiei era împlinit.

[1)] Cu privire la aceste efecte şi excepţia autorităţii de lucru judecat, reglementate de art. 431 şi art. 432 NCPC, a se vedea A. Nicolae, *supra*, vol. I, comentariile *sub* articolele respective, iar pentru dezvoltări, a se vedea A. Nicolae, *Relativitatea şi opozabilitatea efectelor hotărârii judecătoreşti*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, împreună cu aparatul critic acolo citat.

[2)] În sensul, eronat, că, „în limita în care drepturile şi obligaţiile substanţiale şi dreptul la acţiune nu s-a prescris", înscrisurile care au caracter executoriu *ex lege* îşi „vor redobândi caracterul de titlu executoriu pe calea unei hotărâri judecătoreşti prin care debitorul este obligat să execute obligaţiile asumate", a se vedea Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, p. 259. În realitate, hotărârea judecătorească nouă, iar nu vechiul înscris, constituie titlu executoriu, deoarece puterea executorie a fost definitiv pierdută prin efectul prescripţiei extinctive, iar înscrisul respectiv nu a fost reînnoit, ci a servit doar ca suport probatoriu în noul proces.

3° *supraviețuirea dreptului subiectiv material (substanțial), precum și a obligației corelative*; prin invocarea prescripției și stingerea dreptului de a obține executarea silită, titlul executoriu își pierde puterea executorie și, prin urmare, obligația cuprinsă în titlu nu mai poate fi adusă la îndeplinire în mod silit, dar poate fi executată de bunăvoie de către debitor; o asemenea executare este perfect valabilă, nefiind permisă „întoarcerea" executării, adică restituirea ori „repetarea" a ceea ce s-a plătit (art. 1.471 NCC), pe calea unei acțiuni întemeiate pe plata nedatorată sau pe restituirea îmbogățirii fără justă cauză (*actio de in rem verso*), ceea ce echivalează cu protecția dreptului subiectiv material doar pe această cale, *defensivă*, prin excepția de inadmisibilitate a restituirii plății voluntar făcute[1];

4° *supraviețuirea dreptului de a obține condamnarea pârâtului ori de câte ori acesta este imprescriptibil sau, după caz, prescriptibil, însă într-un termen mai lung de prescripție*; stingerea dreptului de a cere executarea silită – drept distinct de dreptul de a obține condamnarea pârâtului, parte a dreptului la acțiune în sens material – nu implică, *eo ipso*, și stingerea dreptului la acțiunea condamnatorie, care se stinge independent, din cauze proprii. În cazul în care dreptul la acțiunea condamnatorie este prescriptibil extinctiv, prescripția dreptului de a obține executarea silită poate conduce la stingerea, prin prescripție, și a acestui drept la acțiune numai atunci când termenul de prescripție a dreptului de a obține condamnarea este mai mic sau egal cu termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită[2], iar cursul prescripției nu a fost oprit ori, după caz, suspendat sau întrerupt prin recunoașterea dreptului subiectiv substanțial; dimpotrivă, dacă termenul de prescripție a dreptului la acțiunea condamnatorie este mai lung și nu este împlinit la data stingerii dreptului de a obține executarea silită[3], titularul dreptului material la acțiune poate deschide un nou proces pentru obținerea unui alt titlu executoriu, prima hotărâre păstrându-și

[1] Plata trebuie să fie benevolă, iar nu silită. Dacă plata parțială a debitului s-a făcut prin reținere din salariul debitorului, ca urmare a popririi înființate de unitatea creditoare, iar nu la cererea expresă (sau acordul expres) a (al) debitorului, această plată nu constituie o plată voluntară, ci *forțată*, izbită de nulitate și supusă restituirii (Al. Velescu, *Notă* la dec. civ. nr. 150/1966 a Trib. reg. Bacău, în RRD nr. 9/1968, p. 165).

[2] De exemplu, acțiunile posesorii se prescriu în termen de un an [art. 951 alin. (1) NCC], pe când acțiunile personale (în pretenții) se prescriu, de regulă, în termen de 3 ani (art. 2.517 NCC; art. 3 din Decretul nr. 167/1958). Prin urmare, dacă, de exemplu, hotărârea judecătorească dată într-o cerere posesorie nu este executată în termen de 3 ani [art. 706 alin. (1) teza întâi NCPC], partea care câștigase procesul nu va mai putea formula o nouă acțiune posesorie, care, prin ipoteză, este prescrisă, ci va putea recurge numai la o acțiune petitorie, prescriptibilă sau imprescriptibilă, după caz (acțiunea petitorie prescriptibilă trebuie formulată în termenul de prescripție prevăzut de lege, care, după împrejurări, poate fi sau nu împlinit la data împlinirii termenului de prescripție de 10 ani privind dreptul de a obține executarea silită).

[3] Spre exemplu, în sistemul anterior, dreptul la acțiunea confesorie de servitute se prescria în termen de 30 de ani (art. 1890 C. civ.), pe când dreptul de a cere executarea silită a aceluiași drept se prescria în termen de 10 ani [art. 405 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. 1865]. În asemenea cazuri, se poate întâmpla ca, la împlinirea prescripției dreptului de a obține executarea silită, dreptul la acțiunea condamnatorie să nu fie stins (în ipoteza, repetăm, a stingerii retroactive a efectului întreruptiv al prescripției odată cu pierderea autorității de lucru judecat a hotărârii de condamnare, în urma împlinirii termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită), caz în care titularul său poate introduce o nouă acțiune, desigur, ce poate fi însă paralizată de pârât prin excepția prescripției achizitive, dar această din urmă posibilitate reprezintă o chestiune cu totul distinctă. În sistemul actual, termenele de prescripție mai lungi pot fi atât de sorginte legală (art. 2.518 pct. 2 și 3 NCC), cât și convențională [art. 2.515 alin. (4) NCC].

valabilitatea şi eficacitatea declarativă, constitutivă sau translativă de drepturi, adică, în termenii art. 431 NCPC, fără a fi atins efectul *pozitiv* al autorităţii de lucru judecat a primei hotărâri[1]. Aşadar, cum s-a observat, de altfel, deoarece ceea ce se pierde este numai puterea executorie, autoritatea de lucru judecat se menţine[2] şi se impune astfel şi în noul proces, cu precizările deja făcute.

În sfârşit, în afară de aceste consecinţe juridice directe, trebuie reamintită – dar numai ca o consecinţă, cel mult mediată, indirectă, iar nicidecum directă, imediată, a împlinirii prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită – *imprescriptibilitatea dreptului la acţiune în sens procesual*, deoarece prescripţia dreptului de a obţine executarea silită nu priveşte dreptul de a sesiza organul de executare printr-o cerere de executare silită, indiferent dacă dreptul de a obţine executarea silită este un drept material sau de natură procedurală. Aceasta înseamnă că, deşi s-a împlinit termenul de prescripţie extinctivă, beneficiarul titlului executoriu poate, pe de o parte, *să sesizeze* instanţa de executare pentru a constata neîmplinirea prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită când organul de executare refuză executarea titlului ori debitorul refuză sub acest motiv executarea obligaţiei stabilite prin titlu sau, după caz, pentru a solicita repunerea în termen (art. 710 NCPC), iar, pe de altă parte, *să sesizeze* instanţa pentru obţinerea unui nou titlu executoriu, dacă dreptul de a obţine condamnarea nu este prescris (sau este imprescriptibil); dacă el n-ar avea această posibilitate, nu s-ar putea verifica – jurisdicţional – dacă prescripţia este sau nu împlinită; de altfel, cum am arătat şi cu o altă ocazie[3], imprescriptibilitatea dreptului la acţiune în sens procesual se poate întemeia, în prezent, şi pe art. 21 din Constituţie (accesul liber la justiţie – drept subiectiv public distinct de dreptul subiectiv civil şi, *a fortiori*, şi de dreptul material la acţiune)[4].

---

[1] Potrivit art. 431 alin. (2) NCPC, oricare dintre părţi poate opune lucrul anterior judecat într-un alt litigiu, dacă are legătură cu soluţionarea acestuia din urmă, de unde rezultă că ceea ce s-a statuat cu autoritate de lucru judecat în primul proces, respectiv existenţa şi întinderea dreptului, nu poate fi pus în discuţie în noul proces decât pentru cauze posterioare, iar nu anterioare sau concomitente. Totuşi, chestiunea supravieţuirii autorităţii de lucru judecat după pierderea puterii executorii a hotărârii judecătoreşti sau arbitrale ca efect al prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită este, în continuare, controversată. În sens afirmativ şi explicit, a se vedea: A. Nicolae, A. Stamatescu, *Autoritatea de lucru judecat în jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pp. 282-293; V. Mitea, *Incidente*, nr. 103, pp. 301-303; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 193; ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 1653/2011, în *B. Caş.* nr. 12/2011, pp. 32-36, şi în A. Nicolae, A. Stamatescu, *op. cit.*, pp. 283-296; *adde*, în sens implicit: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 980; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 512. În sens negativ, a se vedea M. Nicolae, *Prescripţia executării silite*, în particular pp. 141-142, nota 50; în acelaşi sens: L. Zidaru, *Seria de conferinţe dedicată Noului Cod civil*, Institutul Naţional al Magistraturii, 22-23 octombrie 2011; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1056; Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, pp. 257-259; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 979-980.

[2] În acest sens, a se vedea: L. Zidaru, *Seria de conferinţe dedicată Noului Cod civil*, *cit. supra*; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1056; Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, pp. 257-259. Pentru opinia contrară, a se vedea autorii citaţi în nota precedentă.

[3] A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 267, pp. 641-662.

[4] Stingerea prin prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită poate avea şi alte implicaţii juridice. Astfel, în practica judiciară s-a decis că, în conformitate cu prevederile art. 29 alin. (1) al Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare şi a falimentului, poate cere tribunalului deschiderea

2. Cum acționează sau se manifestă efectele prescripției în cazul drepturilor (obligațiilor) accesorii și al celor cu executare succesivă cuprinse în titlul executoriu? În alți termeni, care sunt **principiile efectelor prescripției dreptului de a obține executarea silită?** La această întrebare nu găsim răspuns în Noul Cod de procedură civilă, ci în Noul Cod civil. Potrivit art. 2.503 NCC:

„(1) Odată cu stingerea dreptului la acțiunea privind un drept principal, se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii, afară de cazul în care prin lege s-ar dispune altfel.

(2) În cazul în care un debitor este obligat la prestații succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare dintre aceste prestații se stinge printr-o prescripție deosebită, chiar dacă debitorul continuă să execute una sau alta dintre prestațiile datorate.

(3) Dispozițiile alin. (2) nu sunt aplicabile în cazul în care prestațiile succesive alcătuiesc, prin finalitatea lor, rezultată din lege sau convenție, un tot unitar".

Socotim că aceste prevederi legale sunt aplicabile și prescripției dreptului de a obține executarea silită[1]. Soluția se întemeiază atât pe rolul de „drept comun" al acestor prevederi, cât și pe argumentul identității de rațiune: *ubi eadem est ratio, eadem lex esse debet.*

De altfel, instanțele noastre au avut prilejul să se pronunțe în această privință, dând un răspuns afirmativ în ambele cazuri. Precizăm însă că, raportate la materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, cele două principii amintite trebuie adaptate în mod corespunzător, neputând fi aplicate *tale quale*. Prin urmare, în sistemul Noului Cod, ele ar trebui, credem, înțelese în felul următor[2]:

1° *odată cu stingerea dreptului de a obține executarea silită privind un drept principal, se stinge și dreptul de a obține executarea silită privind un drept accesoriu* [art. 2.503 alin. (1) NCC][3]; în practică, aplicarea acestei reguli ar prezenta interes doar în ipoteza în care termenele de prescripție ar fi diferite sau prescripția ar începe să curgă de la momente diferite[4];

procedurii numai creditorul care posedă o creanță certă, lichidă și exigibilă. Nu îndeplinește însă cerințele legale creanța care nu este exigibilă datorită împlinirii termenului prescripției dreptului de a cere executarea silită (C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm., dec. nr. 655/2000, în *BJ 2000*, vol. II, pp. 173-174). Legea nr. 64/1995 a fost înlocuită cu Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței (publicată în M. Of. nr. 359 din 21 aprilie 2006), iar aceasta din urmă, cu Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014), însă, în practică, soluția a rămas aceeași (a se vedea, în acest sens, C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. nr. 1074/R/2007, *cit. supra*, p. 607, nota 2).

[1] A se vedea și Al. Suciu, *Excepțiile procesuale*, pp. 259-260.

[2] M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 434, p. 919.

[3] În același sens, a se vedea art. 1 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958. În aplicarea acestei reguli, în practică s-a decis că, din moment ce executarea debitului consemnat în titlul executoriu, constituit printr-o hotărâre judecătorească, este prescrisă, și acțiunea privind reactualizarea creanței cu rata inflației sau dobânzile, ca drepturi accesorii, este prescrisă (C. Ap. Pitești, dec. nr. 137/R/C/1999, în *Jurisprudența 1999*, nr. 134, p. 209).

[4] De la această regulă există însă excepții. A se vedea, de exemplu, art. 2.504 și art. 2.505 NCC privind prescripția dreptului la acțiune privind creanța garantată, compensația și dreptul de retenție. De reținut că în cazul dreptului la acțiunea ipotecară se stinge, prin prescripție, doar dreptul de a obține executarea silită (art. 74 LPA NCPC), iar nu și dreptul de a obține condamnarea debitorului ipotecar, în baza unui nou titlu executoriu, cât timp ipoteca nu este stinsă în condițiile prevăzute de art. 2.428 NCC.

2° *în obligaţiile cu executare succesivă cuprinse într-un titlu executoriu, dreptul de a obţine executarea silită pentru fiecare prestaţie se stinge printr-o prescripţie deosebită* [art. 2.503 alin. (2) NCC][1]; prin urmare, atunci când debitorul este obligat, printr-un titlu executoriu, la prestaţii succesive, cum sunt prestaţiile lunare cu titlu de pensie de întreţinere, chirii, rente, despăgubiri civile periodice pentru vătămarea integrităţii corporale sau deces cauzate prin fapte ilicite[3] etc., dreptul de a obţine executarea silită pentru fiecare dintre aceste prestaţii se stinge printr-o prescripţie distinctă, care începe să curgă de la data când acea prestaţie a devenit exigibilă (art. 2.526 NCC).

3. Prescripţia nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate. *a) Prescripţia nu operează de plin drept.* Potrivit art. 707 alin. (1) NCPC, prescripţia nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate[4]. Deci, simpla împlinire a termenului de prescripţie *nu* stinge dreptul de a obţine executarea silită. Prescripţia împlinită conferă debitorului doar facultatea de a refuza executarea prestaţiei şi a se opune la executarea sa silită [art. 2.506 alin. (2) NCC], neatrăgând *eo ipso* stingerea dreptului creditorului de a obţine executarea silită, deoarece un asemenea efect automat nu este prevăzut de lege şi nici condiţionat de existenţa unei hotărâri a organului de jurisdicţie competent, fiind lăsat la dispoziţia celui interesat. Soluţia este concordantă cu caracterul de drept civil (comun) al instituţiei şi, totodată, cu caracterul preponderent dispozitiv al normelor din materia prescripţiei.

În consecinţă, aşa cum prevede art. 2.506 alin. (3) NCC, executarea, în tot sau în parte, a obligaţiei după împlinirea termenului este o plată veritabilă a unei obligaţii civile perfecte, iar nu prescrise, chiar dacă *solvens*-ul nu ştia de împlinirea termenului de prescripţie şi de beneficiul câştigat prin împlinirea lui. O asemenea plată nu este supusă restituirii, nefiind nedatorată. Iar dacă obligaţia este recunoscută, prin act scris, autorul recunoaşterii este decăzut din beneficiul prescripţiei împlinite, fiind aplicabile regulile de la renunţarea la prescripţie, începând să curgă un nou termen de prescripţie. Nu trebuie confundată renunţarea la prescripţie

---

[1] *Cf.* art. 12 din Decretul nr. 167/1958. A se vedea, în acest sens, şi Gr. Porumb, *Teoria generală a executării silite şi unele proceduri speciale*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1974, p. 151. *Contra*, a se vedea I. Leş, *Notă* la dec. civ. nr. 243/1986 şi nr. 867/1986 ale Trib. jud. Sibiu, în RRD nr. 1/1988, pp. 50-51. Dl Decan Leş consideră că temeiul juridic al soluţiei potrivit căreia pentru fiecare prestaţie datorată periodic curge o prescripţie deosebită îl constituie nu art. 12 din Decretul nr. 167/1958, care se aplică doar prescripţiei „dreptului la acţiune", ci – *illo tempore* – dispoziţiile art. 7 alin. 1 al aceluiaşi decret, conform cărora „prescripţia începe să curgă de la data când se naşte (...) dreptul de a cere executarea silită", adică, în asemenea cazuri, de când sumele datorate devin „*exigibile*". Chiar dacă am admite această motivare, adică incidenţa prevederilor art. 7 din Decretul nr. 167/1958, iar în prezent, ale art. 706 alin. (1) NCPC, temeiul juridic indicat este eronat, întrucât, în opinia noastră, ar fi trebuit invocate dispoziţiile alin. 3 al art. 7 din acelaşi decret [art. 2.524 alin. (2) NCC], din moment ce în speţă era vorba de despăgubiri civile periodice plătibile lunar, adică de creanţe afectate de un termen suspensiv, caz în care prescripţia începe întotdeauna să curgă la data când a „expirat termenul".

[2] Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 226/1961, în *CD 1961*, p. 370.

[3] Trib. jud. Sibiu, dec. civ. nr. 243/1986 şi nr. 867/1986, în RRD nr. 1/1988, pp. 47-49 (cu *notă* de I. Leş). Într-una dintre speţe, instanţa citată a decis că principiul potrivit căruia dreptul de a cere executarea silită în temeiul unui titlu executoriu se prescrie în termen de trei ani, iar hotărârea pronunţată pierde şi puterea de lucru judecat nu îşi găseşte aplicare în cazul în care obligaţia debitorului priveşte prestaţii periodice datorate creditorului ca urmare a unui fapt ilicit – de vătămare a integrităţii corporale (dec. nr. 243/1986, *ibidem*, p. 47).

[4] Text identic cu art. 2.506 alin. (1) NCC.

(*infra*, nr. 4), care presupune o prescripție împlinită, fără ca dreptul de a obține executarea silită să fie efectiv stins, cu renunțarea la efectele prescripției stinse, care presupune „reînnoirea" dreptului la acțiune, stins în urma invocării prescripției de către cel interesat. Deci, cât timp prescripția împlinită nu este invocată, efectul extinctiv este doar virtual, iar nu actual, deoarece prescripția nu operează *ipso iure*, ci numai la cererea persoanei interesate[1].

b) Modul de invocare a prescripției. Prescripția nu operează *ope legis*, nici *ope iudicii*, ci numai *ope actionis* (sau *ope exceptionis*). Aceasta întrucât, potrivit art. 707 alin. (1) NCPC, prescripția operează „numai la cererea persoanei interesate". Deci, prescripția nu poate fi aplicată *ex officio* de către instanța de executare și, *a fortiori*, nici de către organul de executare[2]. De altfel, acest lucru ar fi imposibil, deoarece atât încuviințarea cererii de investire cu formulă executorie a titlurilor nejudecătorești de către instanța de executare[3], cât și încuviințarea cererii de executare silită de către executorul judecătoresc se fac fără citarea debitorului, iar prescripția este un incident procedural contencios, care nu poate fi tranșat decât în contradictoriu cu acesta.

De regulă, debitorul supus procedurii executării silite poate invoca prescripția numai pe calea *contestației la executare* (art. 712 NCPC)[4], în afară de cazul în care executarea silită nu a fost pornită, când poate formula și o *acțiune în constatare* a prescripției dreptului de a obține executarea silită[5], având ca efect paralizarea unei cereri de executare viitoare și,

---

[1] *Contra*, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 512: *„prin împlinirea termenului de prescripție (sic!)*, obligația cuprinsă în titlul executoriu poate fi executată de bunăvoie de către debitor. O asemenea executare este perfect valabilă, întrucât, potrivit art. 2.506 alin. (3) C. civ., cel care a executat de bunăvoie obligația după ce termenul de prescripție s-a împlinit nu are dreptul să ceară restituirea prestației, chiar dacă la data executării nu știa că termenul prescripției s-a împlinit. Astfel, *după stingerea dreptului la acțiune (sic!), în sarcina debitorului subzistă o obligație imperfectă*, în sensul că dreptul subiectiv civil și obligația corelativă continuă să supraviețuiască, acestea fiind transformate și devenind incomplete, imperfecte" (s.n., M.N.). *Adde* G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 979 [„Prescripția dreptului de a obține executarea silită nu împiedică executarea voluntară a obligației de către debitor. Aceasta rezultă din art. 2.506 alin. (3) C. civ."]. Observăm că autorii citați confundă, în mod regretabil, efectul împlinirii prescripției cu efectul aplicării prescripției. Prin efectul împlinirii prescripției, debitorul obține un beneficiu legal – dreptul de a se libera, fără să plătească, raportul juridic material și de răspundere civilă fiind practic neatinse –, prin invocarea prescripției, debitorul este efectiv liberat de obligația de a răspunde și de a fi condamnat la plată. Plătind în cunoștință de cauză după împlinirea prescripției, debitorul renunță la beneficiul prescripției, plătind (sau promițând să plătească) după invocarea prescripției, el renunță la efectul prescripției aplicate.

[2] În sistemul Decretului nr. 167/1958 și al vechiului Cod de procedură civilă, opinia majoritară a fost în sensul posibilității invocării din oficiu de către instanța de executare și chiar de către organul de executare. A se vedea, pentru detalii, M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 435, pp. 921-922, împreună cu bibliografia acolo citată.

[3] Instanța de executare nu poate invoca prescripția nici cu ocazia soluționării unui incident de executare, pe calea contestației la executare. A se vedea art. 2.512 alin. (2) NCC, aplicabil, cu titlu de drept comun, și în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită. În același sens, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 979.

[4] Pentru amănunte privind contestația la executare, în general, a se vedea, *infra*, comentariile *sub* art. 712 și urm.

[5] *Cf.* E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 523 („O eventuală acțiune principală prin care se invocă incidența acestei sancțiuni va fi respinsă ca inadmisibilă, prin raportare la dispozițiile art. 35 C. pr. civ., *cu excepția situației în care reclamantul nu are la îndemână calea contestației la executare pentru paralizarea dreptului creditorului urmăritor*" – s.n., M.N.).

prin urmare, clarificarea unor raporturi juridice incerte sub aspectul realizării lor efective. De asemenea, nu este exclus ca prescripţia să fie invocată şi prin *întâmpinare*, dacă este vorba de o procedură specială de urmărire silită (de exemplu, procedura insolvenţei, când debitorul poate contesta, prin întâmpinare, creanţele şi titlurile depuse de creditori, în vederea alcătuirii tabloului creditorilor, iar judecătorul-sindic va putea cerceta acest lucru, fiind singurul competent să soluţioneze excepţia de prescripţie).

În concluzie, se poate spune că, spre deosebire de prescripţia dreptului de a obţine condamnarea, care poate opera *ope exceptionis*, ca urmare a excepţiei de prescripţie ridicate de către pârât, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită nu poate fi, de regulă, opusă pe cale de *excepţie*, de simplă apărare procesuală, deoarece încuviinţarea executării silite nu se face cu citarea sa, pârâtul neavând, aşadar, posibilitatea de a depune întâmpinare împotriva cerilor de declanşare a procedurilor de executare silită individuale[1)].

Soluţia a fost admisă şi sub imperiul vechii reglementări. A se vedea, în acest sens, pentru practica judiciară anterioară NCPC: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1998/1975, în RRD nr. 1/1977, p. 47 (cu *notă* de E. Iliescu); Trib. reg. Iaşi, dec. civ. nr. 609/1966, în RRD nr. 2/1968, p. 121 (cu *notă critică* de N.M. Dogaru, M. Bârcă). Dacă partea interesată, în speţă debitorul urmărit, are deschisă calea contestaţiei la executare, acţiunea în constatare este inadmisibilă (art. 111 C. pr. civ.) – Trib. Suprem, col. civ., dec. civ. 1629/1967, în *CD 1967*, p. 280; în acelaşi sens, a se vedea Trib. Bucureşti, s. civ., dec. nr. 1803/2001, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2000-2003*, nr. 84, p. 432. *Adde* G. Pădurariu, *Consideraţii privind cadrul procesual pentru constatarea prescripţiei dreptului de a cere executarea silită*, în RRES nr. 2/2010, pp. 21-22. *Contra*, în sensul că debitorul poate invoca prescripţia doar pe calea contestaţiei la executare, iar nu şi pe calea unei acţiuni în constatare, deoarece aceasta „va fi respinsă ca inadmisibilă, prin raportare la dispoziţiile art. 111 C. pr. civ. [art. 35 NCPC – n.n., M.N.], singura cale procedurală prin care partea interesată poate obţine paralizarea dreptului creditorului urmăritor ca urmare a prescripţiei fiind contestaţia la executare", a se vedea E. Oprina, *Executarea silită*, 2009, p. 285.

Într-o speţă, luându-se în examinare excepţia de prematuritate a acţiunii în constatare a prescripţiei dreptului de a cere executarea silită, în lipsa unei executări silite pornite împotriva debitoarelor, s-a statuat că o asemenea excepţie este, pe bună dreptate, nefondată, întrucât în cauză, fiind vorba de existenţa unui drept de creanţă garantat prin înscrierea unui privilegiu asupra imobilului intabulat pe numele debitoarelor, subzistă interesul acestora în constatarea prescripţiei dreptului de a mai cere executarea, acestea având „tot interesul de a-şi vedea imobilul purgat, liberat de privilegiul înscris, unul dintre modurile de stingere a privilegiului fiind, potrivit art. 1800 alin. 1 pct. 4 C. civ. [1864], acela al prescripţiei. Ele nu pot fi ţinute să aştepte un interval de timp nedeterminat o eventuală cerere de executare din partea pârâtelor creditoare în baza unei hotărâri judecătoreşti (de partaj – n.n., M.N.) a cărei putere executorie este limitată în timp" (C. Ap. Bucureşti, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 588/R/2006, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2006*, nr. 159, p. 992).

În sfârşit, tot în practică s-a statuat că „este de principiu că cererea în constatare nu ar putea fi formulată dacă partea are la îndemână cererea în realizare, însă, în speţa dedusă judecăţii, câtă vreme statul român nu a iniţiat o eventuală procedură de executare silită în contra intimatului în numele creditoarei iniţiale de la care i s-a transmis în temeiul unei dispoziţii legale această creanţă, se constată că pentru intimat cererea în realizare nu era posibilă. În absenţa declanşării procedurii executării silite, este evident că singura cerere la îndemâna intimatului recurent era cea formulată în cauză, respectiv o *cerere în constatare interogatorie* privind intervenirea prescripţiei dreptului de a cere executarea silită, în temeiul art. 405 C. pr. civ. 1865 (C. Ap. Bucureşti, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 462/R/2006, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2006*, nr. 161, p. 1002) – s.n., M.N.

[1)] A se vedea totuşi Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, p. 254. Conform acestui autor, prescripţia „va putea fi invocată şi prin întâmpinare, dacă creditorul este cel care promovează o contestaţie la executare (împotriva refuzului executorului judecătorului de a trece la executarea silită, spre exemplu)" – *ibidem*. O asemenea ipoteză ar fi posibilă numai după încuviinţarea executării silite, iar nu în cazul respingerii

c) Persoanele care pot invoca prescripția. Potrivit art. 707 alin. (1) NCPC, deja citat, prescripția trebuie invocată de *persoana interesată*. Textul trebuie coroborat cu prevederile art. 2.512 și art. 2.514 NCC.

În primul rând, nu este „persoană interesată", în sensul art. 707 alin. (1) din Cod, nici instanța de executare și nici organul de executare, căci prescripția privește raportul de executare silită, iar nu atribuțiile instanței de executare și nici pe cele ale organului de executare.

În consecință, în mod obișnuit, primul interesat să invoce prescripția este *debitorul*[1)] supus procedurii executării silite, personal sau prin reprezentant (legal, convențional sau judiciar), și *succesorii* săi universali sau cu titlu universal, dar mai au interes să invoce prescripția și *alte* persoane interesate, precum codebitorii unei obligații solidare sau indivizibile, fideiusorii,

---

cererii de executare silită, care poate fi contestată doar de creditor [art. 666 alin. (7) NCPC], și, bineînțeles, dacă debitorul nu este decăzut din dreptul de a opune prescripția.

[1)] Indiferent dacă debitor este un simplu particular sau o persoană juridică de drept public. *Contra*, în sensul că o autoritate publică (în speță, AVAS) nu se poate bucura de beneficiul prescripției, deoarece ar fi contrar jurisprudenței constante a CEDO în aplicarea art. 6 par. 1 din Convenție, care este obligatorie pentru instanțe, față de prevederile art. 11 și art. 20 din Constituție, a se vedea Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 33/2011, rezumată de E. Oprina, în RRES nr. 3/2011, pp. 218-219. Aceasta întrucât, „potrivit acestei jurisprudențe – zice instanța română –, executarea unei sentințe sau a unei decizii, indiferent de instanța care o pronunță, trebuie considerată ca făcând parte din «proces», în sensul art. 6 par. 1 din CEDO, iar dreptul de acces la justiție ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre definitivă – în sensul de executorie – și obligatorie să rămână fără efect în detrimentul uneia dintre părți. Astfel, în cauza *Șandor împotriva României*, Curtea a reținut că, deși reclamanta obținuse o hotărâre judecătorească definitivă prin care autoritățile administrative au fost obligate la o acțiune specifică, aceasta nu este nici acum executată, din cauza refuzului debitorului de a respecta această hotărâre. Or, administrația constituie un element al statului de drept, interesul său fiind identic cu cel al unei bune administrări a justiției. Pe cale de consecință, dacă administrația refuză sau omite să execute o hotărâre judecătorească sau întârzie în executarea acesteia, garanțiile art. 6 de care a beneficiat justițiabilul în fața instanțelor judecătorești își pierd orice rațiune de a fi. Totodată, Curtea a mai reținut că nu este oportun să-i ceri unei persoane care, în urma unei proceduri judiciare, a obținut o creanță împotriva statului să recurgă la procedura de executare silită pentru a obține satisfacție. În fine, *deși, în conformitate cu dreptul intern, termenul până la care se putea cere executarea silită a hotărârii judecătorești se împlinise, creanța reclamantei împotriva statului este încă validă și suma nu i-a fost plătită*. Așa fiind, tribunalul constată că în cauză, chiar dacă termenul până la care creditoarea putea cere executarea silită a sentinței civile nr. 13732 din 17 decembrie 2004, care este executorie, rămasă definitivă și irevocabilă, pronunțată de Tribunalul București, secția a VI-a comercială, se împlinise la data de 1 iunie 2009, conform practicii CEDO anterior evocate, *creanța pe care intimata creditoare D.N. o are împotriva AVAS este validă, suma nefiindu-i plătită acesteia*. Prin urmare, tribunalul consideră că motivul de recurs vizând excepția prescripției dreptului de a cere executarea silită invocat de recurentă nu poate fi reținut".

Un asemenea raționament este, evident, eronat, deoarece inculcă ideea că, dacă o hotărâre trebuie executată de bunăvoie – ceea ce este regula [*cf.* art. 622 alin. (1) NCPC] –, prescripția nu operează, pentru că este contrară jurisprudenței CEDO. În realitate, se confundă prescriptibilitatea cu faptul că, atunci când debitor este statul, creditorului nu trebuie să i se ceară să deschidă o nouă procedură contra debitorului, acesta trebuind să execute din oficiu titlul executoriu, dând satisfacție principiului preeminenței dreptului, iar dacă nu o face, este răspunzător pentru toate prejudiciile materiale și morale cauzate, neputând, în principiu, invoca imposibilitatea de executare. Aceasta nu înseamnă însă că obligația statului este sau devine imprescriptibilă. Altminteri, ar însemna că titlurile executorii contra statului sunt, *a priori* și fără nicio distincție, *imprescriptibile*, ceea ce, în lumina dreptului pozitiv, este, evident, inadmisibil. Cu privire la compatibilitatea instituției prescripției cu dreptul la un proces echitabil (*i.e.* dreptul de acces la justiție), a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 18 lit. a), pp. 83-77.

creditorii debitorului, indiferent dacă au intervenit sau nu în procedura de urmărire silită etc.[1]. De asemenea, şi procurorul, în cazurile prevăzute de art. 92 alin. (1) NCPC, va putea invoca excepţia prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită.

d) Momentul până la care se invocă prescripţia. Potrivit art. 2.513 NCC, prescripţia nu poate fi invocată în tot cursul procesului, ci trebuie „opusă numai în primă instanţă, prin întâmpinare sau, în lipsa invocării, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate". Textul are în vedere prescripţia dreptului la acţiunea condamnatorie, însă el reprezintă regula de principiu, de drept comun în materie.

De aceea, cât priveşte prescripţia dreptului de a obţine executarea silită, aceasta nu poate fi opusă oricând, *recte* pe toată durata executării silite, o astfel de soluţie contravenind, dacă nu literei, spiritului art. 2.513 NCC. În consecinţă, facultatea invocării prescripţiei executării silite este *temporară*, fiind supusă termenelor de exercitare a contestaţiei la executare.

Într-adevăr, spre deosebire de vechea reglementare, în care contestaţia la executare putea fi formulată cât timp dura executarea (art. 403 alin. 1 C. pr. civ. 1865, în forma anterioară O.U.G. nr. 138/2000)[2], în sistemul NCPC, contestaţia la executare poate fi formulată, de regulă, în termen de *15 zile* de la data când [art. 715 alin. (1)]:

„1. contestatorul *a luat cunoştinţă de actul de executare pe care-l contestă*;

2. cel interesat *a primit comunicarea ori, după caz, înştiinţarea privind înfiinţarea popririi*. Dacă poprirea este înfiinţată asupra unor venituri periodice, termenul de contestaţie pentru debitor începe cel mai târziu *la data efectuării primei reţineri din aceste venituri de către terţul poprit*;

3. debitorul care contestă executarea însăşi *a primit încheierea de încuviinţare a executării sau somaţia* ori de la data când *a luat cunoştinţă de primul act de executare*, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviinţare a executării şi nici somaţia sau executarea se face fără somaţie" (s.n., M.N.).

Cum prescripţia vizează, de regulă, legalitatea executării înseşi, iar nu doar a actelor de executare, fiind un incident privind procedura de executare silită, înseamnă că ea, în acord cu principiile de drept comun, nu poate fi invocată, pe calea contestaţiei la executare, *oricând*, adică în tot timpul executării, ci numai în *primul termen de 15 zile* în care aceasta poate fi formulată, potrivit distincţiilor de mai sus[3].

---

[1] În doctrină se afirmă că şi procurorul, în cazurile prevăzute de art. 92 alin. (1) NCPC, va putea invoca excepţia prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, dacă aceasta este necesară pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale minorului sau ale persoanei puse sub interdicţie judecătorească (D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 192). Observăm că în astfel de situaţii, atunci când minorii de 14-18 ani şi incapabilii sunt asistaţi sau, după caz, reprezentaţi, executarea nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, se suspendă, cât timp nu există ocrotitori sau reprezentanţi legali (art. 412 pct. 2, 3 şi 4, art. 688, art. 689 NCC). Intervenţia procurorului şi invocarea prescripţiei în numele debitorului minor sau interzis judecătoresc este, astfel, excepţională.

[2] Prin O.U.G. nr. 138/2000 s-a prevăzut o altă soluţie similară, menţinută de NCPC, în sensul că debitorul nu mai poate face oricând contestaţie la executare, ci, de regulă, doar în termen de 15 zile de la data când a primit somaţia ori a luat cunoştinţă de actul de executare pe care-l contestă, în cazurile în care nu a primit somaţia sau executarea se face fără somaţie [art. 401 alin. 1 lit. c) C. pr. civ. 1865, în forma dată de O.U.G. nr. 138/2000].

[3] În sensul că din prevederile art. 715 NCPC rezultă că „prescripţia nu poate fi invocată decât în termenul de 15 zile de când [debitorul] a fost încunoştinţat despre începerea executării silite", a se vedea şi Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, p. 254.

În consecință, dacă debitorul sau altă persoană interesată nu a invocat prescripția cu primul prilej, respectiv în cadrul primei contestații la executare care i-a fost deschisă, aceștia sunt considerați *decăzuți* din acest drept, iar invocarea prescripției după această dată urmează a fi respinsă ca *nefondată* (iar *nu* ca tardivă ori inadmisibilă)[1].

4. **Renunțarea la prescripție.** Debitorul poate renunța atât la prescripția câștigată, cât și la prescripția intervenită. În primul caz sunt aplicabile regulile prevăzute de art. 2.507-2.511 NCC[2], în cel de-al doilea caz, regulile aplicabile obligațiilor naturale (art. 1.471 NCC) și promisiunilor de a executa o obligație a cărei acțiune executorie a fost prescrisă, după cum renunțătorul a executat de bunăvoie obligația ori a promis s-o execute. În acest din urmă caz, nu se naște un nou drept de a obține executarea silită decât dacă promisiunea de plată ar fi făcută printr-un act care constituie titlu executoriu (de exemplu, un înscris autentic notarial).

Jurisprudență

1. Stingerea dreptului de a cere executarea silită, drept distinct de dreptul la acțiune în sens material, nu semnifică *eo ipso* și stingerea dreptului material la acțiune. Altfel spus, prin prescripția dreptului de a cere executarea silită se stinge forța executorie a titlului, nu și dreptul material la acțiune, dacă acesta nu este prescris, cel interesat putând să obțină un nou titlu executoriu, în condițiile legii, și aceasta deoarece dreptul la acțiune în sens procesual, respectiv dreptul de a se sesiza o instanță pentru obținerea unui titlu executoriu, este imprescriptibil, dacă dreptul material la acțiune nu este prescris, așa cum rezultă din dispozițiile art. 405 C. pr. civ. [art. 707 NCPC – n.n., M.N.].

Or, în circumstanțele concrete și speciale ale cauzei, dreptul material la acțiune a fost valorificat înăuntrul termenului său distinct de prescripție și, în măsura în care reclamanta a dovedit un interes legitim în promovarea acțiunii, așa cum Curtea a reținut în considerentele anterioare, nu există niciun temei legal pentru respingerea cererii sale ca inadmisibilă.

Cu alte cuvinte, în condițiile în care reclamanta nu a beneficiat de recunoașterea caracterului de titlu executoriu al contractelor de credit și ipotecă statuată irevocabil prin decizia pronunțată în recursul în interesul în anul 2006 [ÎCCJ, SU, Dec. nr. XIII din 20 martie 2006, publicată în M. Of. nr. 677 din 7 august 2006 – n.n., M.N.], când executarea era deja prescrisă, din motive ce țin de contextul legislativ, și nu de pasivitatea sa, respingerea ca inadmisibilă a prezentei acțiuni, prin care reclamanta urmărește pe calea dreptului comun să își valorifice dreptul izvorât din contracte, acțiune introdusă înăuntrul termenului de prescripție a dreptului material, semnifică transformarea unei dispoziții legale, statuată exclusiv în favoarea sa în calitate de creditor, într-o sancțiune, ceea ce echivalează cu o fraudă la lege.

Cum dreptul material la acțiune îmbracă atât forma dreptului la acțiune în realizare, cât și a dreptului la acțiune în executare, iar la data promovării prezentei acțiuni, dat fiind contextul legislativ evocat, reclamanta nu avea certitudinea că deține un titlu executoriu, demersul său procesual de obținere a unui titlu executoriu este pe deplin admisibil *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 143 din 2 ianuarie 2013, în Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2013, Ed. C.H. Beck, București, 2014, pp. 752-753).*

[1] Desigur, fiind o decădere de ordine privată, invocarea ei rămâne la latitudinea părții interesate, în speță, a creditorului. *Cf.* art. 2.549 NCC (*renunțarea* la beneficiul decăderii).

[2] Renunțarea la prescripția câștigată (dar neaplicată) este un act juridic abdicativ cu caracter unilateral, consensual, neutru și pur și simplu. A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 290, pp. 681-684.

Notă: Motivarea instanței supreme este contradictorie. Pe de o parte, admite că „dreptul material la acțiune îmbracă atât forma dreptului la acțiune în realizare, cât și a dreptului la acțiune în executare", iar, pe de altă parte, afirmă că prescripția dreptului de a cere executarea silită – drept „distinct (*sic!*) de dreptul material la acțiune" – nu atrage și stingerea dreptului material la acțiune. O asemenea contradicție se explică prin faptul că, se pare, instanța supremă a rămas tributară naturii juridice dualiste a prescripției dreptului la acțiune ori prin faptul că, admițând premisa corectă în sensul „dualității" dreptului material la acțiune, instanța supremă nu a tras și concluzia logică firească: stingerea prin prescripție a dreptului de a obține executarea silită nu stinge *eo ipso* acea componentă a dreptului material la acțiune care este „dreptul la acțiunea în realizare" (dreptul de a obține condamnarea pârâtului), întrucât fie este imprescriptibil, fie termenul de prescripție nu s-a împlinit încă [*cf.* art. 707 alin. (2) NCPC].

2. Prescripția dreptului de a cere executarea silită afectează dreptul creditorului de a beneficia de concursul forței coercitive a statului în scopul valorificării drepturilor sale, iar o cerere de deschidere a procedurii colective, întemeiată în fapt pe o creanță în privința căreia s-a împlinit termenul de prescripție, nu este întemeiată, întrucât, nemaifiind *exigibilă*, nu mai îndeplinește condițiile prevăzute de art. 36 din Legea nr. 64/1995, republicată (în prezent art. 102 din Legea nr. 85/2014 – n.n., M.N.) *(C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. nr. 52/R/2005, în Culegere de practică judiciară în materie comercială 2005, nr. 124, pp. 305-306).*

3. Din moment ce executarea debitului consemnat în titlul executoriu, constituit printr-o hotărâre judecătorească, este prescrisă, și acțiunea privind reactualizarea creanței cu rata inflației sau dobânzile, ca drepturi accesorii, este prescrisă *(C. Ap. Pitești, dec. nr. 137/R/C/1999, în Jurisprudența 1999, nr. 134, p. 209).*

4. Cererea prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri din care să rezulte că a operat prescripția cu privire la o obligație de plată nu poate fi caracterizată ca o contestație împotriva actelor de executare, ci ea este o acțiune în constatare, a cărei soluționare revine instanței competente în raport de cuantumul sumei în discuție *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1998/1975, în RRD nr. 1/1977, p. 47, cu notă de E. Iliescu).*

5. În speță, executorul judecătoresc avea datoria să facă aplicarea prevederilor art. 389 C. pr. civ. [1865], potrivit cărora, dacă debitorul a lăsat să treacă șase luni de la data îndeplinirii oricărui act de executare, fără a fi urmat de alte acte de urmărire, executarea se perimă de drept și orice parte interesată poate cere desființarea ei, perimarea putând fi invocată din oficiu.

Aceasta are drept consecință, așa cum se prevede în art. 389 alin. 3 C. pr. civ. [1865], introducerea unei noi cereri de executare. Ca urmare, instanța de judecată se va putea pronunța asupra prescripției executării numai pe calea contestației la executare în condițiile sus-menționate, cunoscut fiind faptul că instanța nu se poate învesti din oficiu. De asemenea, constatarea prescripției nu se putea face pe calea unei noi încheieri date în camera de consiliu, o atare procedură nefiind reglementată de lege, ci pe calea unei sentințe pronunțate cu respectarea tuturor garanțiilor procesuale, susceptibilă de exercitarea căilor de atac în condițiile dreptului comun *(C. Ap. Ploiești, dec. civ. nr. 2646/1998, în BJ 1998, semestrul II, nr. 60, pp. 37-338, cu notă aprobativă de N. Fava, M.-L. Belu Magdo, E. Negulescu).*

Notă: Potrivit art. 698 NCPC, perimarea executării se constată de către instanța de executare, la cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, prin încheiere dată cu citarea în termen scurt a părților, și atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor.

6. Potrivit art. 1045 C. civ. [1864], acțiunea îndreptată împotriva unora dintre codebitorii solidari întrerupe prescripția în contra tuturor codebitorilor. Același principiu urmează a se aplica și în cazul hotărârilor ce privesc pe debitorii solidari, în sensul că începerea executării față de unul dintre debitori întrerupe prescripția executării și față de ceilalți debitori solidari *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1599/1974, în RRD nr. 5/1975, p. 66).*

7. Actele de întrerupere a prescripției extinctive față de unul dintre codebitorii solidari au efect întrerupător și față de ceilalți codebitori, art. 1045 C. civ. [art. 1.449 alin. (1) NCC – n.n., M.N.] fiind aplicabil și prescripției dreptului de executare silită *(Trib. jud. Brăila, dec. civ. nr. 41/1978, în RRD nr. 7/1978, p. 49)*.

Art. 708. Suspendarea prescripției

(1) Cursul prescripției se suspendă:

1. în cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului;

2. pe timpul cât suspendarea executării silite este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de alt organ jurisdicțional competent;

3. cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate ori își sustrage veniturile și bunurile de la urmărire;

4. în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După încetarea suspendării, prescripția își reia cursul, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

(3) Prescripția nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor.

Comentariu

A. Cauze de suspendare

1. Cursul prescripției nu este uniform și liniar, ci poate fi oprit în cazurile prevăzute de lege sau de părți, situații în care vorbim de **suspendarea** prescripției dreptului de a obține executarea silită, adică de acea modificare a cursului prescripției constând în *oprirea temporară a curgerii ei pe tot timpul cât durează cauza suspendării, fără însă a afecta prescripția deja scursă, precum și prescripția rămasă de împlinit.*

Dispozițiile art. 708 alin. (1) NCPC (text *similar* – nu identic – cu fostul art. 405[1] alin. 1 C. pr. civ. 1865)[1)] enumeră cauzele *legale* (*nu* convenționale)[2)] de suspendare a prescripției, distingând între cauzele *generale*, aplicabile atât pentru prescripția dreptului la acțiunea condamnatorie (*infra*, nr. 2), cât și pentru prescripția dreptului la acțiunea executorie, și cauzele *speciale*, proprii numai prescripției dreptului de a obține executarea silită (*infra*, nr. 3).

De reținut că, în principiu, cauzele de suspendare a prescripției, fie legale, fie convenționale, sunt *limitative* (taxative), în sensul că nu pot fi, în principiu, extinse prin analogie și nici completate *ad libitum* de către judecător, și, de asemenea, operează *de plin drept*, iar nu la cererea părții interesate[3)].

[1)] Art. 405[1] alin. 1 C. pr. civ. 1865 (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000, cu modificările ulterioare) prevedea: „Cursul prescripției se suspendă: a) în cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului material la acțiune; b) pe timpul cât suspendarea executării silite este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de un alt organ jurisdicțional competent; c) atâta timp cât debitorul își sustrage veniturile și bunurile de la urmărire; d) în alte cazuri prevăzute de lege".

[2)] Cu privire la cauzele convenționale, a se vedea art. 2.515 alin. (3) și (5) NCC.

[3)] În același sens, a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1057. În sensul, eronat, că aceste cauze de suspendare „nu operează de drept, ci numai la cererea persoanei interesate [art. 706 (art. 707– n.n., M.N.) alin. (1) C. pr. civ.]", confundându-se, se pare, efectul împlinirii prescripției cu efectul suspendării acesteia, a se vedea totuși E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 519.

2. Cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită se suspendă, în primul rând, **în cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului** [art. 708 alin. (1) pct. 1], și anume[1]:

1° *între soți, cât timp durează căsătoria și nu sunt separați în fapt* (art. 2.532 pct. 1 NCC); *a contrario*, dacă soții sunt separați în fapt, prescripția nu este suspendată;

2° *între părinți, tutore sau curator și cei lipsiți de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă ori între curatori și cei pe care îi reprezintă, cât timp durează ocrotirea și socotelile nu au fost date și aprobate* (art. 2.532 pct. 2 NCC);

3° *între orice persoană care, în temeiul legii, al unei hotărâri judecătorești sau al unui act juridic, administrează bunurile altora și cei ale căror bunuri sunt astfel administrate, cât timp administrarea nu a încetat și socotelile nu au fost date și aprobate* (art. 2.532 pct. 3 NCC);

4° *în cazul celui lipsit de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, cât timp nu are reprezentant sau ocrotitor legal*, în afară de cazurile în care există o dispoziție legală contrară (art. 2.532 pct. 4 NCC);

5° *cât timp debitorul, în mod deliberat, ascunde creditorului existența datoriei sau exigibilitatea acesteia* (art. 2.532 pct. 5 NCC); în speță, ipoteza va privi ascunderea cu rea-credință a titlului executoriu sau a exigibilității lui;

6° *pe întreaga durată a negocierilor purtate în scopul rezolvării pe cale amiabilă a neînțelegerilor dintre părți, însă numai dacă acestea au fost ținute în ultimele 6 luni înainte de expirarea termenului de prescripție* (art. 2.532 pct. 6 NCC); și această ipoteză va privi negocierile purtate în vederea stingerii obligației stabilite în titlul executoriu, iar nu alte neînțelegeri dintre părți;

7° *în cazul în care cel îndreptățit la acțiune trebuie sau poate, potrivit legii ori contractului, să folosească o anumită procedură prealabilă, cum sunt reclamația administrativă, încercarea de împăcare sau altele asemenea, cât timp nu a cunoscut și nici nu trebuia să cunoască rezultatul acelei proceduri, însă nu mai mult de 3 luni de la declanșarea procedurii, dacă prin lege sau contract nu s-a stabilit un alt termen* (art. 2.532 pct. 7 NCC); această cauză interesează, mai ales, suspendarea prescripției unui titlu nejurisdicțional și, de asemenea, ipoteza existenței unei proceduri prealabile convenționale de soluționare amiabilă a litigiului;

8° *în cazul în care titularul dreptului sau cel care l-a încălcat face parte din forțele armate ale României, cât timp acestea se află în stare de mobilizare sau de război. Sunt avute în vedere și persoanele civile care se găsesc în forțele armate pentru rațiuni de serviciu impuse de necesitățile războiului* (art. 2.532 pct. 8 NCC)[2];

9° *în cazul în care cel împotriva căruia curge sau ar urma să curgă prescripția este împiedicat de un caz de forță majoră să facă acte de întrerupere, cât timp nu a încetat această împiedicare; forța majoră, când este temporară, nu constituie o cauză de suspendare*

---

[1] Pentru amănunte, a se vedea, de exemplu, M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 629 și urm., p. 1176 și urm.

[2] Sunt avute în vedere și persoanele civile care se găsesc în forțele armate pentru rațiuni de serviciu impuse de necesitățile războiului.

a prescripției decât dacă survine în ultimele 6 luni înainte de expirarea termenului de prescripție (art. 2.532 pct. 9 NCC)[1];

10° *în alte cazuri prevăzute de lege* (art. 2.532 pct. 10 NCC); spre exemplu, cel prevăzut în materie succesorală în raporturile dintre succesibili și creditori[2] sau cel prevăzut de Legea insolvenței[3] ori cel prevăzut de art. 818 alin. (2) teza a doua NCPC[4].

3. Cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită este, de asemenea, **suspendat în următoarele cazuri:**

1° *pe timpul cât suspendarea executării silite este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de alt organ jurisdicțional competent* [art. 708 alin. (1) pct. 2 NCPC][5]; prescripția nu se suspendă însă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor [art. 708 alin. (3) NCPC]; în schimb, nu interesează dacă există sau nu o executare silită pornită împotriva debitorului, deoarece este posibil ca *ex lege*[6] sau,

---

[1] Moartea creditorului nu constituie o cauză de forță majoră și, ca atare, nu suspendă prescripția dreptului de a cere executarea silită a unei creanțe, aflată în activul succesiunii, până la acceptarea acesteia de către moștenitori (Trib. reg. Brașov, dec. civ. nr. 293/1966, în RRD nr. 11/1967, pp. 116-117, cu *notă* de I. Stratulat și Z. Cohn). A se vedea însă art. 2.533 alin. (2) NCC (prescripția nu curge contra moștenitorilor defunctului cât timp aceștia nu au acceptat moștenirea ori nu a fost numit un curator care să îi reprezinte).

De asemenea, starea de arest a debitorului, unită cu insolvabilitatea acestuia, nu reprezintă un caz de forță majoră pentru creditorul urmăritor și deci nu constituie un motiv de suspendare a prescripției dreptului la executare (Trib. reg. Iași, dec. civ. nr. 609/1966, în RRD nr. 2/1968, pp. 120-122, cu *notă* de N.M. Dogaru, M. Bârcă).

[2] Art. 2.533 NCC.

[3] Potrivit legislației procedurii reorganizării judiciare și a falimentului, respectiv a procedurii insolvenței, pe durata acestei proceduri cursul prescripției oricăror urmăriri individuale este suspendat. Într-adevăr, potrivit art. 79 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014), *deschiderea procedurii insolvenței suspendă orice termene de prescripție a acțiunilor prevăzute la art. 75 alin. (1)*, iar acest articol stabilește, la rândul lui, că, în principiu, „de la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra averii debitorului" [alin. (1) teza întâi]. A se vedea, în acest sens, Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 840/R/2003, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 200-2003*, nr. 32, pp. 71-72: dacă la data formulării cererii de învestire cu formulă executorie a contractului de credit cursul prescripției era suspendat, în temeiul art. 32 din Legea nr. 64/1995, republicată [în prezent, art. 79 din Legea nr. 85/2014 – n.n., M.N.], fiind deschisă procedura falimentului împotriva debitorului, contractul de credit a cărui învestire se solicită nu și-a pierdut valoarea juridică de titlu executoriu de care se bucură în temeiul art. 56 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 [în prezent, abrogată – n.n., M.N.], astfel încât sunt întrunite condițiile art. 376 alin. 1 raportat la art. 374 C. pr. civ. [1865] pentru învestirea cu formula executorie prevăzută de art. 269 C. pr. civ. [1865].

[4] „Dacă nu s-a făcut decât cerere de partaj, până la soluționarea acesteia, prin hotărâre rămasă definitivă, se suspendă prescripția dreptului la acțiune contra debitorului coproprietar sau devălmaș". Textul nu distinge între obiectul prescripției: dreptul la acțiunea condamnatorie și dreptul la acțiunea executorie. Prin urmare, în funcție de circumstanțe, cererea de partaj poate suspenda oricare dintre cele două prescripții. Spre exemplu, dacă partajul este cerut, pe cale oblică, de creditorul copărtașului, care nu are un titlu executoriu, ci doar o creanță exigibilă, atunci cererea de partaj va suspenda, în temeiul art. 818 alin. (2) teza a doua NCPC, prescripția dreptului la acțiunea în condamnarea debitorului coproprietar.

[5] Cu privire la suspendarea executării silite (care nu trebuie confundată cu amânarea și nici cu încetarea acesteia), a se vedea *supra*, art. 701, împreună cu comentariul aferent.

[6] A se vedea, de exemplu, art. 1 alin. (2) din O.U.G. nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar (aprobată

după caz, în căile extraordinare de atac împotriva unui titlu executoriu definitiv (de exemplu, contestaţia în anulare sau revizuirea unei hotărâri judecătoreşti definitive) ori în acţiunile judiciare împotriva unor titluri executorii nejurisdicţionale (de exemplu, acţiunea în anularea unui titlu executoriu) să se dispună suspendarea şi a unui titlu care încă nu a fost pus în executare;

2° *cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate*[1] *ori, după caz, atât timp cât îşi sustrage veniturile şi bunurile de la urmărire* [art. 708 alin. (1) pct. 3 NCPC][2]; dacă debitorul nu are bunuri urmăribile sau acestea sunt nevalorificabile, deşi a încercat să le înstrăineze şi nu a reuşit[3], atunci creditorul nu are interes să pornească o executare silită inutilă, iar oprirea cursului prescripţiei îl pune la adăpost de efectul împlinirii termenului de prescripţie şi de efectuarea unor acte de întrerupere formale; tot astfel, dacă executarea silită a fost pornită, iar executorul judecătoresc constată că nu sunt bunuri urmăribile, se va dispune, prin încheiere, încetarea executării silite, deoarece aceasta nu poate fi continuată, pentru a da posibilitatea creditorului să facă demersuri în vederea identificării altor bunuri urmăribile ale debitorului, iar dacă acesta le ascunsese în mod fraudulos, pentru a-i da posibilitatea să le descopere; în aceste din urmă cazuri[4], suspendarea durează fie de la data pornirii executării de către executor (cazul lipsei bunurilor urmăribile), fie de la data încetării executării (cazul sustragerii bunurilor urmăribile) şi până la data intrării în patrimoniul debitorului a unor bunuri care pot să fie valorificate ori, după caz, până la data identificării sau descoperirii bunurilor sustrase ori ascunse[5];

---

prin Legea nr. 230/2011), care prevede că „în cursul termenului prevăzut la alin. (1) [de eşalonare a plăţilor – n.n., M.N.] orice procedură de executare silită se suspendă de drept".

[1] În legătură cu aceste prime două cazuri noi de suspendare, prevăzute de art. 708 alin. (1) pct. 3 NCPC, în doctrină s-a arătat că „exprimarea legală nu este tocmai riguroasă, mai potrivit fiind să se spună «cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau, deşi are bunuri, acestea nu au putut fi valorificate». În pofida acestei inadvertenţe, sensul reglementării rămâne îndeajuns de clar" – V. Mitea, *Incidente*, p. 298, nota 2.

[2] În vechea reglementare [art. 405[1] alin. 1 lit. c) C. pr. civ.] acest caz era limitat doar la „sustragerea veniturilor şi bunurilor de la urmărire". Asupra acestui caz, a se vedea G. Pădurariu, *Consideraţii privind suspendarea cursului prescripţiei dreptului de a cere executarea silită când debitorul îşi sustrage veniturile şi bunurile de la urmărire*, în RRES nr. 3/2010, pp. 91-100.

De lege lata, cazul prevăzut de art. 708 alin. (1) pct. 3 NCPC acoperă nu mai puţin de trei ipoteze, primele două fiind reglementate pentru prima dată de legiuitor: 1) lipsa bunurilor urmăribile; 2) imposibilitatea de valorificare a unor bunuri urmăribile; 3) sustragerea bunurilor urmăribile de la urmărire. Prima ipoteză o înglobează, practic, pe cea de-a treia (ascunderea bunurilor este, finalmente, un caz de „lipsă" de bunuri urmăribile), iar a doua ipoteză este, adesea, absorbită de actele de executare silită, care sunt acte de întrerupere a cursului prescripţiei, astfel încât procesul-verbal de licitaţie care constată imposibilitatea vânzării bunurilor urmărite atrage întreruperea cursului prescripţiei, iar *nu* suspendarea. De aceea, această ipoteză – imposibilitatea valorificării bunurilor sesizabile – interesează, în realitate, perioada anterioară începerii executării, când debitorul, cu acordul sau ştiinţa creditorului, a făcut demersuri pentru valorificarea unor bunuri, iar acestea s-au soldat cu un eşec; în toată această perioadă, prescripţia este suspendată. Dimpotrivă, în cazul bunurilor urmărite de executor şi nevalorificate, executarea silită încetează, dar creditorul poate cere reluarea executării, inclusiv asupra aceloraşi bunuri, caz în care o asemenea cerere va atrage *întreruperea* cursului prescripţiei [art. 709 alin. (1) pct. 5, combinat cu art. 705 NCPC].

[3] A se vedea nota precedentă.

[4] Atunci când a început executarea silită, dar din lipsă de bunuri urmăribile sau valorificabile nu a mai putut fi continuată.

[5] Cu privire la acest caz de suspendare, a se vedea şi R.I. Motica, Şt.I. Lucaciuc, *Simplificarea..., cit. supra*, p. 425. Autorii salută extinderea ipotezelor pct. 3 al alin. (1) al art. 708 din Noul Cod prin admiterea

3° *în alte cazuri prevăzute de lege* [art. 708 alin. (1) pct. 4 NCPC]; de exemplu, în ipoteza prevăzută de art. 29 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență[1)].

De reținut că aceste cauze de suspendare privesc *exclusiv* prescripția dreptului de a obține executarea silită.

B. Efectele suspendării

1. Efectul general al suspendării constă în oprirea cursului prescripției pe toată durata cauzei suspensive și reluarea lui, după încetarea suspendării, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare [art. 708 alin. (2) NCPC].

De observat că, atunci când cauza de suspendare precedă nașterea dreptului de a obține executarea silită și subzistă după această dată, prescripția nu este suspendată, ci doar *amânată*, deoarece, pentru a putea fi suspendată, ea trebuia să înceapă să curgă. De aceea, nu întâmplător, NCC prevede, *in terminis*, că, după circumstanțe, în cazul impedimentelor materiale, morale sau juridice de a acționa cursul prescripției este fie suspendat, fie amânat (art. 2.532 *ab initio*).

In fine, este posibil să existe și un *concurs* de cauze de suspendare. Spre exemplu, creditorul este împiedicat de un caz de forță majoră să pornească executarea silită, în timp ce debitorul, la rândul său, nu are bunuri urmăribile, astfel încât pornirea executării silite ar fi infructuoasă. Deci, prescripția este suspendată prin acțiunea concomitentă a două cauze suspensive distincte. În astfel de cazuri, fiecare cauză de suspendare, fiind autonomă, va acționa, juridic, de sine stătător, atrăgând suspendarea, *ipso iure*, a cursului prescripției, însă, dacă, în fapt, acesta era deja suspendat, prin acțiunea unei cauze de suspendare anterioare, atunci efectul suspensiv al cauzei ulterioare este, practic, pur formal, însă numai și numai în ceea ce privește perioada în care cele două cauze suspensive se suprapun. În schimb, pe perioadele în care cele două cauze de suspendare nu se suprapun, efectul suspensiv este efectiv, iar nu formal. În consecință, finalmente, se vor lua în calcul toate aceste intervale de timp pentru a se determina perioada totală de suspendare, ținând seama de toate perioadele, atât de perioada în care cauzele de suspendare se suprapun acționând concomitent, cât și de perioadele în care fiecare cauză de suspendare a acționat separat. Prin ipoteză, perioada de suspendare a prescripției va fi mai lungă, căci trebuie însumate toate perioadele în care și-a găsit incidența fiecare cauză de suspendare concretă.

---

suspendării și în cazul în care debitorul nu are bunuri urmăribile ori care nu au putut fi valorificate, pe motiv că „o atare dispoziție este în acord cu funcția sancționatorie a prescripției față de creditor, deoarece nu i se poate imputa acestuia întârzierea în realizarea efectivă a dreptului recunoscut în titlul executoriu, câtă vreme debitorul nu are venituri sau bunuri urmăribile sau valorificabile" (*ibidem*).

[1)] Publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014. Potrivit textului art. 29 alin. (1), amintit mai sus [care preia prevederile art. 27 alin. (1) din fosta Lege nr. 381/2009 privind introducerea concordatului preventiv și a mandatului *ad hoc*, publicată în M. Of. nr. 870 din 14 decembrie 2009], „de la data comunicării hotărârii de omologare a concordatului preventiv *se suspendă de drept* urmăririle individuale ale creditorilor semnatari asupra debitorului și *curgerea prescripției dreptului de a cere (sic!) executarea silită* a creanțelor acestora contra debitorului" (s.n., M.N.).

2. Uneori, prescripţia *nu se va împlini totuşi înainte de expirarea unui termen de 6 luni*, socotit de la încetarea cauzei de suspendare. Este vorba de aşa-numitul **efect special** al suspendării prescripţiei, prevăzut de art. 2.534 alin. (2) NCC, care este de aplicaţie generală[1]. În consecinţă, prescripţia nu se va împlini mai înainte de expirarea unui termen de 6 luni de la data când suspendarea a încetat, cu excepţia prescripţiilor de 6 luni sau mai scurte – cazuri totuşi rarisime –, care nu se vor împlini decât după expirarea unui termen de o lună de la încetarea suspendării.

3. Suspendarea prescripţiei poate fi **invocată** numai de partea care a fost împiedicată, material, moral sau juridic, să facă acte de întrerupere, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel (art. 2.535 NCC)[2].

Art. 709. Întreruperea prescripţiei

(1) Cursul prescripţiei se întrerupe:

1. pe data îndeplinirii de către debitor, înainte de începerea executării silite sau în cursul acesteia, a unui act voluntar de executare a obligaţiei prevăzute în titlul executoriu ori a recunoaşterii, în orice alt mod, a datoriei;

2. pe data depunerii cererii de executare, însoţită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent;

3. pe data depunerii cererii de intervenţie în cadrul urmăririi silite pornite de alţi creditori;

4. pe data îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare;

5. pe data depunerii cererii de reluare a executării;

6. în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) După întrerupere, începe să curgă un nou termen de prescripţie.

---

[1] El era prevăzut şi de fostul art. 15 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958. A se vedea, în acelaşi sens, şi I. Leş, *Sancţiunile procedurale*, p. 309. *Contra*, a se vedea E. Cotoi, *Incidente*, p. 211 – „Suspendarea prescripţiei dreptului la executare are numai un efect general şi obligatoriu. Acest fapt reiese din cuprinsul art. 405[1] C. pr. civ., care nu reproduce alin. 2 al art. 15 din Decretul nr. 167/1958, potrivit căruia suspendarea dreptului la acţiune produce şi un efect special şi eventual constând în prorogarea, prelungirea momentului împlinirii termenului de prescripţie cu o perioadă de 6 luni, respectiv o lună de la suspendare". Observăm însă că, dacă art. 405[1] alin. 2 din vechiul Cod nu vorbeşte şi de un efect special al suspendării prescripţiei, totuşi nu-l exclude, aşa încât nimic nu împiedică aplicarea dispoziţiilor art. 15 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958, care sunt şi rămân dispoziţii de drept comun, inclusiv pentru materia suspendării prescripţiei dreptului de a cere executarea silită. De altfel, în sistemul Decretului nr. 167/1958, în care erau reglementate atât prescripţia dreptului la acţiune, cât şi prescripţia dreptului de a cere executarea silită, dispoziţiile art. 15 au fost concepute şi interpretate ca fiind de aplicabilitate generală.

În sistemul NCPC, în care dispoziţiile privitoare la prescripţia dreptului de a obţine executarea silită „se completează cu dispoziţiile Codului civil privitoare la prescripţia extinctivă" (art. 711 NCPC), incidenţa prevederilor art. 2.534 alin. (2) NCC este în afară de orice îndoială. *Contra* Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, pp. 241-242. Observăm că autorul admite, de exemplu, incidenţa art. 1.449 NCC (suspendarea prescripţiei faţă de unul dintre debitorii solidari produce efecte şi faţă de ceilalţi codebitori) şi în cazul suspendării prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, deşi NCPC nu prevede nimic în acest sens, dar, fără nicio justificare raţională, nu admite incidenţa art. 2.534 alin. (2) NCC privind efectul special al suspendării prescripţiei.

[2] Cu privire la întinderea efectelor suspendării, a se vedea art. 1.433 alin. (1) (între creditorii şi debitorii unei obligaţii indivizibile), art. 1.441 alin. (1) (între creditorii solidari şi debitor), art. 1.449 alin. (1) (între creditor şi codebitorii solidari) şi art. 2.536 (între debitor principal şi fideiusor) NCC. A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie*, nr. 636-637, pp. 1180-1181.

(3) Prescripția nu este întreruptă dacă executarea silită a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la ea.

Comentariu

A. Cauzele de întrerupere

1. În afară de suspendare, prescripția mai poate fi și întreruptă, în cazurile și condițiile prevăzute de lege sau de părți.

Întreruperea prescripției dreptului de a obține executarea silită este o cauză de modificare a cursului prescripției constând în *ștergerea prescripției scurse până la apariția unei cauze de întrerupere și începerea unei noi prescripții de același fel.*

Întreruperea prescripției nu trebuie confundată cu suspendarea acesteia, deși ambele afectează cursul prescripției.

Spre deosebire de suspendarea prescripției, care împiedică, din motive obiective sau subiective, pe titularul dreptului de a obține executarea silită să facă acte de întrerupere în vederea realizării dreptului încălcat, contestat sau ignorat, întreruperea prescripției presupune ieșirea din pasivitate a părților, fie a subiectului activ, care își manifestă voința neîndoielnică de a-și valorifica dreptul, fie a subiectului pasiv, care, de asemenea, își exprima intenția neîndoielnică de a-și executa obligația cuprinsă în titlul executoriu.

Dacă însă, în caz de suspendare, după încetarea ei, prescripția își continuă cursul, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare, întreruperea prescripției șterge prescripția cursă până la întrerupere, începând să curgă o nouă prescripție de același fel: *prescripția dreptului de a obține executarea silită.*

2. În ceea ce privește **cauzele de întrerupere**, acestea sunt, în cvasimajoritatea lor, *specifice* obiectului prescripției dreptului de a obține executarea silită. Astfel, potrivit art. 709 NCPC (text similar – *nu* identic – cu fostul art. 405² C. pr. civ. 1865)[1)], cursul prescripției se întrerupe în nu mai puțin de *șase* cazuri, constând, în esență, în *acte* specifice săvârșite de creditor, debitor sau executorul judecătoresc, după caz.

[1)] Potrivit art. 405² C. pr. civ. 1865 (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000), cursul prescripției se întrerupe: a) pe data îndeplinirii de către debitor, înainte de începerea executării silite sau în cursul acesteia, a unui act voluntar de executare a obligației prevăzute în titlul executoriu ori a recunoașterii, în orice alt mod, a datoriei; b) pe data depunerii cererii de executare, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent; c) pe data trimiterii spre executare a titlului executoriu în condițiile art. 453 alin. 2; d) pe data îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare; e) pe data depunerii cererii de reluare a executării, în condițiile art. 371⁶ alin. 1; f) în alte cazuri prevăzute de lege.

În Noul Cod nu a mai fost păstrat cazul prevăzut de art. 405² C. pr. civ. 1865, deoarece a fost suprimată procedura executării din oficiu a unor creanțe speciale. Într-adevăr, acest caz de întrerupere avea în vedere situația popririi înființate de instanța de fond, din oficiu, de îndată ce hotărârea este executorie, potrivit legii, pentru sumele datorate cu titlu de obligație legală de întreținere sau de alocație pentru copii, precum și în cazul sumelor datorate cu titlu de despăgubiri pentru repararea pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, când executarea se face asupra salariului sau asupra altor venituri periodice cunoscute, realizate de debitor, cazuri în care nu mai este nevoie de participarea executorului judecătoresc. A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 457 lit. c), pp. 962-963, împreună cu practica judiciară acolo citată.

În afară de acestea, cursul prescripției poate fi întrerupt și în cazurile *stipulate* de părți [art. 2.515 alin. (3) și (5) NCC].

De reținut că, indiferent de caracterul lor legal sau convențional, cauzele de întrerupere sunt *limitative* (taxative), în sensul că nu pot fi, în principiu, extinse prin analogie și nici completate *ad libitum* de către judecător, și operează *de plin drept*, iar nu la cererea părții interesate[1].

Toate cauzele de întrerupere presupun, prin ipoteză, o prescripție în curs, iar nu o prescripție deja împlinită[2].

În continuare, vom analiza cauzele **legale** de întrerupere a cursului prescripției prevăzute de art. 709 NCPC (*infra*, nr. 3-8).

3. Primul caz de întrerupere este **recunoașterea de către debitor** a dreptului a cărui acțiune executorie se prescrie.

Astfel, potrivit art. 709 alin. (1) pct. 1, cursul prescripției se întrerupe:

> *„pe data îndeplinirii de către debitor, înainte de începerea executării silite sau în cursul acesteia, a unui act voluntar de executare a obligației prevăzute în titlul executoriu ori a recunoașterii, în orice alt mod, a datoriei"*[3].

Contestată de unii autori[4], recunoașterea dreptului subiectiv material

---

[1] În același sens, a se vedea și G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1088. În sensul, eronat, că aceste cauze de întrerupere „nu operează de drept, ci numai la cererea persoanei interesate [art. 706 (art. 707 – n.n., M.N.) alin. 1 C. pr. civ.]", confundându-se din nou efectul împlinirii prescripției cu efectul suspendării acesteia, a se vedea totuși E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 522.

[2] Este inadmisibilă cererea de chemare în judecată prin care creditorul solicită să se dispună „întreruperea" prescripției extinctive, dacă este formulată după expirarea termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită, deoarece introducerea unei cereri de chemare în judecată poate avea ca obiect fie rezolvarea unui litigiu determinat de existența unui raport juridic, fie punerea în executare a unui titlu executoriu, a cărui existență este determinată tot de un raport juridic între părți (ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 5305/2005, în *BJ 2005*, nr. 2, pp. 3-4). Plățile efectuate de debitor după împlinirea termenului de prescripție nu sunt de natură să întrerupă cursul prescripției extinctive (C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 1335/2002, în *Practică judiciară comercială 2002*, pp. 180-181).

[3] Text identic cu fostul art. 405² alin. 1 lit. a) C. pr. civ. 1865: „pe data îndeplinirii de către debitor, înainte de începerea executării silite sau în cursul acesteia, a unui act voluntar de executare a obligației prevăzute în titlul executoriu ori a recunoașterii, în orice alt mod, a datoriei".

[4] Amintim că, sub imperiul Decretului nr. 167/1958, recunoașterea de către debitor a obligației cuprinse în titlul de executare, inclusiv plata parțială a debitului, a fost considerată în practică drept cauză întreruptivă de prescripție, spre deosebire de unii autori, care au criticat aceste hotărâri pe considerentul că această recunoaștere este valabilă doar în cazul întreruperii prescripției dreptului material la acțiune. „O astfel de recunoaștere – s-a arătat în această opinie – este tardivă și deci inutilă după ce s-a obținut hotărârea judecătorească, definitivă și executorie, care a stabilit existența datoriei și l-a obligat pe debitor la plată. O executare de bunăvoie a unei hotărâri judecătorești nu constituie, în mod necesar, o achiesare la hotărâre, mai ales că, odată devenită executorie, ea nu mai reclamă vreo renunțare din partea debitorului. Fapta debitorului de a plăti o parte din această datorie ulterior obținerii hotărârii definitive și executorii nu mai poate fi reținută sub aspectul unei recunoașteri, cu efect asupra dreptului la acțiune care a fost folosit și epuizat, ci numai ca plată în sine" (D. Pașalega, *Notă* la dec. civ. nr. 305/1966 a Trib. reg. Brașov, în RRD nr. 4/1967, pp. 139-140); a se vedea, în același sens, V. Lăzărescu, *Notă critică* la dec. civ. nr. 1801/1970 a Trib. jud. Timiș, în RRD nr. 4/1972, pp. 134-135.

Această opinie este și în prezent împărtășită, pentru aceleași motive, de unii autori. A se vedea, în acest sens, I. Leș, *Sancțiunile procedurale*, p. 311 – „Noi considerăm că această cauză de întrerupere

(a „datoriei"[1]) constituie o cauză de întrerupere a prescripției extinctive, fără a deosebi după cum ea este expresă (explicită) sau tacită (implicită), deoarece, rezistența debitorului obligației față de acest drept încetând prin recunoaștere[2], titularul dreptului este în mod

---

a termenului de prescripție, care este reglementată în Decretul nr. 167/1958 și în privința dreptului la acțiune, nu-și găsește o justificare deplină în cazul analizat. Într-adevăr, recunoașterea dreptului subiectiv, în această fază procesuală, nu poate avea nicio semnificație, atâta vreme cât a fost necesară obligarea debitorului printr-o hotărâre a unui organ de jurisdicție; debitorul are însă posibilitatea de a executa de bunăvoie hotărârea ce constituie titlu executoriu. În caz contrar, pasivitatea creditorului nu se mai justifică, dreptul său fiind stabilit și recunoscut printr-o hotărâre pronunțată de organul de jurisdicție".

În ceea ce ne privește, considerăm această opinie *criticabilă*, deoarece, în realitate, dreptul de a cere (obține) executarea silită nu este un drept procesual civil, ci o formă de manifestare a dreptului material la acțiune, care nu trebuie, așadar, confundat cu dreptul de a sesiza organul de executare (drept subiectiv procesual); pe de altă parte, recunoașterea datoriei cuprinse în titlul executoriu exprimă voința debitorului de a achita de bunăvoie obligația, ceea ce îndreptățește pe creditor să nu facă acte de întrerupere și cheltuieli de executare inutile, și aceasta indiferent dacă este sau nu vorba despre un drept consfințit printr-o hotărâre a unui organ de jurisdicție care are valoare de titlu executoriu. Această motivație a stat la baza consacrării exprese în art. 405[2] alin. 1 lit. a) C. pr. civ. a acestui caz de întrerupere, punându-se capăt oricărei controverse și dându-se expresie, într-o manieră specifică, principiului disponibilității procesuale în faza executării silite, și tot pentru aceste motive cazul respectiv a fost conservat în NCPC. Un asemenea caz se dovedește în practică foarte util, mai ales în ipoteza titlurilor executorii nejurisdicționale, în care recunoașterea dreptului de către debitor a datoriei este, juridic, identică, indiferent că e vorba de întreruperea prescripției dreptului la acțiunea condamnatorie sau de întreruperea prescripției dreptului la acțiunea executorie.

Pe de altă parte, după alți autori, această cauză de întrerupere în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită este justificată de distincția dintre dreptul subiectiv inițial, afirmat în justiție, și cel consfințit în titlul executoriu. „Nu tot timpul dreptul subiectiv inițial este identic cu dreptul stabilit prin titlul executoriu. Prin hotărâre, instanța poate admite doar în parte acțiunea reclamantului, astfel că dreptul subiectiv afirmat nu va fi identic cu cel stabilit prin titlul executoriu. De aceea, legiuitorul a dat posibilitatea debitorului de a recunoaște sau executa voluntar atât dreptul subiectiv inițial, cât și pe cel stabilit în urma procesului, prin hotărâre judecătorească" (Al. Suciu, *Excepțiile procesuale*, pp. 243). În realitate, o asemenea distincție este indiferentă, deoarece recunoașterea dreptului consfințit prin titlul executoriu nu produce efecte mai ample și nici mai restrânse față de creditor, ci doar afirmă intenția debitorului de a achita de bunăvoie obligația cuprinsă în titlul executoriu, iar acest fapt justifică prin el însuși întreruperea cursului prescripției.

In fine, în practica judiciară s-a reținut că „această cauză nu este asimilată celei prevăzute pentru întreruperea prescripției dreptului la acțiune, căci acolo trebuie să existe o recunoaștere a dreptului. În situația dreptului de a cere (*sic!*), creanța este consfințită de un titlu executoriu, astfel că nu se mai poate pune problema recunoașterii dreptului subiectiv, ci doar o recunoaștere a datoriei (*sic!*), a plății stabilite prin titlul executoriu" (Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 421/2006, în C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 400, *apud* Al. Suciu, *op. cit.*, p. 243, nota 1). În realitate, nu există nicio diferență între recunoașterea „dreptului" subiectiv a cărui acțiune se prescrie, în termenii art. 2.537 pct. 1 NCC, și recunoașterea „datoriei" cuprinse în titlul executoriu, în termenii art. 708 alin. (1) pct. 1 NCPC, ci este vorba de o simplă diferență de ordin formal, terminologic, fiind vorba, în realitate, de o cauză unică și generală de întrerupere. Singura diferență este că într-un caz se pune accentul pe latura activă a conținutului raportului juridic primar, în timp ce în al doilea caz se pune accentul pe latura pasivă a aceluiași conținut. De altfel, este de principiu că noțiunile de drept subiectiv și obligație sunt corelative, neexistând, nici logic, nici juridic, un drept subiectiv fără obligația („datoria") corelativă. Prin urmare, încercarea de a specula pe o așa-zisă diferență terminologică este pur gratuită.

[1] În termenii formali (dar perfect sinonimi) ai art. 708 alin. (1) pct. 1 NCPC (a se vedea și nota precedentă *ad finem*).

[2] Această recunoaștere nu semnifică și nici nu poate fi asimilată unei „promisiuni de plată" ori unei „amânări de plată", după cum se afirmă, uneori, eronat, în practica judiciară (*cf.* Trib. București, s. a V-a

legitim îndreptăţit să aştepte executarea obligaţiei şi să evite efectuarea unor cheltuieli de executare inutile.

Recunoaşterea *expresă* se poate face unilateral sau convenţional [art. 2.538 alin. (1) NCC][1].

În schimb, recunoaşterea este *tacită* atunci când rezultă din acte sau manifestări neechivoce care atestă existenţa dreptului creditorului. Constituie acte de recunoaştere tacită „plata parţială a datoriei, achitarea, în tot sau în parte, a dobânzilor sau penalităţilor, solicitarea unui termen de plată şi altele asemenea" [art. 2.538 alin. (2) teza a doua NCC], precum invocarea de către debitor a compensaţiei legale[2], constituirea de garanţii etc.[3]. Pentru ca recunoaşterea tacită să producă efecte întreruptive, trebuie să fie fermă, neîndoielnică şi, bineînţeles, trebuie făcută înăuntrul termenului de prescripţie, iar nu după împlinirea lui[4].

„Actul voluntar de plată" la care se referă Codul este o formă de *recunoaştere*[5] tacită, dacă nu este însoţit de o declaraţie expresă de recunoaştere a datoriei, iar această

---

civ., dec. nr. 421/2006, *cit. supra*, p. 626, nota 4). Promisiunea de plată este un act juridic (uni- sau bilateral), aici inexistent, pe când amânarea plăţii presupune, prin ipoteză, acceptul creditorului. În realitate, este vorba mai degrabă, de un act *recognitiv* de drepturi.

[1] Minuta încheiată de părţi în care se recunoaşte de debitor existenţa contractelor de credit şi a garanţiilor făcute pentru aceste contracte este un act de întrerupere a prescripţiei, îndeplinind condiţiile prevăzute de dispoziţiile art. 405[2] alin. 1 lit. a) C. pr. civ. [1865] şi având ca efect începerea unui nou termen de prescripţie pentru a se cere încuviinţarea executării silite (C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 2445/2003, în *Practică judiciară civilă 2003-2004*, nr. 83, pp. 263-265).

[2] Invocarea compensaţiei poate semnifica şi renunţarea la prescripţie. A se vedea, în acest sens, V. Terzea, *Noul Cod civil*, p. 2502 („Dacă însuşi debitorul interesat s-a adresat instanţei de judecată pentru a se constata că a intervenit stingerea creanţei, ca efect al compensării, înseamnă că debitorul a renunţat la dreptul de a invoca prescripţia extinctivă", evident, pentru partea de creanţă rămasă nestinsă); în acelaşi sens, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 513.

[3] Sub imperiul vechii reglementări, recunoaşterea tacită a cunoscut o cazuistică bogată şi efervescentă. Astfel, s-a decis că recunoaşterea tacită poate rezulta, de exemplu, din plata de către debitor a dobânzilor sau penalităţilor aferente sau dintr-o cerere de acceptare de către creditor a unei eşalonări a plăţii ori de acordare a unui termen de plată ori, spre exemplu, dintr-un înscris intitulat „Informaţii despre societate" în care, în punctul referitor la „Situaţia creditelor", este menţionată suma datorată creditorului (în acest sens, a se vedea ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2981/2006, în *BJ 2006*, nr. 37, pp. 475-476); de asemenea, efectuarea unei plăţi parţiale a fost calificată *in genere* drept recunoaştere a obligaţiei de către debitor [*cf.* Trib. Bucureşti, s. com., dec. nr. 482/1991, *cit. supra*, p. 575 – prin plata parţială, făcută de debitor, se întrerupe cursul prescripţiei dreptului de a cere executarea silită, făcând să curgă un nou termen; Trib. jud. Timiş, dec. civ. nr. 1801/1970, *cit. supra* (p. 626, nota 4), p. 33]. Tot în practică, s-a decis că este îndeplinită condiţia exigibilităţii creanţei, prevăzută de fostul art. 29 alin. (1) al Legii nr. 64/1995 privind reorganizarea judiciară şi falimentul, şi atunci când cursul prescripţiei extinctive a dreptului de a cere executarea silită a fost întrerupt prin acordul expres al administratorului unic al societăţii debitoare pentru vânzarea la licitaţie a imobilului ipotecat ca garanţie a creanţei şi efectiv a avut loc această licitaţie (C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm., dec. nr. 362/2000, în *BJ 2000*, vol. II, pp. 165-166).

[4] A se vedea, în acest sens, ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1261/2007, în *BJ 2007*, nr. 86, p. 446.

[5] Şi *nu* o cauză distinctă de întrerupere, cum se afirmă uneori (*cf.* E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 519; în sens apropiat, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 983, unde se arată că „primul caz de întrerupere a prescripţiei vizează practic două situaţii distincte: îndeplinirea de către debitor a unui act voluntar de executare şi recunoaşterea datoriei"). De altfel, însăşi formula legală este în sensul că actul voluntar de plată este o formă de recunoaştere, deoarece se precizează, *in terminis*, că prescripţia este întreruptă printr-un „act voluntar de executare [...] ori *recunoaşterea, în orice alt mod*, a datoriei" (s.n., M.N.); recunoaşterea „în orice alt mod" înseamnă *orice fel* de recunoaştere, *i.e. alta* decât actul

recunoaștere „tacită" constă în plata parțială a datoriei, fie principală, fie accesorie, iar nu într-o plată integrală, deoarece în acest din urmă caz debitorul ar stinge datoria în întregime, nemaipunându-se problema întreruperii[1)].

4. Al doilea caz de întrerupere este **cererea de executare silită**, formulată de creditor împotriva debitorului.

Potrivit art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC, cursul prescripției se întrerupe:

„pe data depunerii cererii de executare, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent"[2)].

Depunerea[3)] cererii de executare silită (însoțită de titlul executoriu)[4)] nu constituie un „act de executare" propriu-zis și nici „act începător de executare"[5)], însă reprezintă manifestarea

---

voluntar de plată. Omițându-se acest lucru, pe aceeași linie de gândire eronată, s-a afirmat, de asemenea, că *„legiuitorul este inconsecvent în reglementare și că plata parțială a datoriei, precum și achitarea în tot sau în parte a dobânzilor sau penalităților nu constituie un act de recunoaștere, ci un act voluntar de executare"* – N. Țăndăreanu, *Prescripția extinctivă prin prisma prevederilor Noului Cod civil (Legea nr. 287/2009) (partea a II-a)*, în RRDJ nr. 1/2012, p. 244. În realitate, *actul voluntar de executare* este un act juridic cu valențe *multiple*: act de plată parțială a datoriei și recunoaștere a datoriei rămase neexecutată. Evident, pentru problema întreruperii cursului prescripției nu interesează decât acest din urmă aspect. În sensul că în cazul prevăzut de art. 2.537 pct. 1 NCC și art. 709 alin. (1) pct. 1 NCPC este vorba de un singur caz de întrerupere, respectiv de **„recunoașterea datoriei de către debitor** prin îndeplinirea unui act voluntar de executare a obligației prevăzute în titlul executoriu, înainte de începerea executării silite ori în cursul acesteia, sau recunoașterea datoriei în orice alt mod", a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, p. 1058.

[1)] Dacă actul de plată nu este voluntar, el nu are efect întreruptiv. A se vedea și D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 197.

[2)] Text identic cu fostul art. 405^2 alin. 1 lit. b) C. pr. civ. 1864: „pe data depunerii cererii de executare silită, însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent".

[3)] Textul vorbește de „depunere", lăsând impresia că, pentru a produce efect întreruptiv, cererea de executare trebuie depusă la organul de executare, personal sau prin reprezentant, de către creditor, însă o asemenea concluzie este eronată, deoarece nimic nu împiedică transmiterea cererii de executare silită și prin alte modalități, respectiv prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului și confirmarea primirii cererii de executare cu toate documentele justificative [art. 664 alin. (2) NCPC]. Ea trebuie, desigur, înregistrată, pentru a se putea verifica dacă a fost sau nu formulată în termenul de prescripție (art. 665 NCPC). Simpla cerere de executare, neînsoțită de dovada înregistrării acesteia în conformitate cu art. 373^1 alin. 1 C. pr. civ. [1865] și neurmată de încuviințarea executării și, respectiv, de alcătuirea unui dosar privind executarea, nu face dovada actului începător de executare, care să îndeplinească condițiile necesare întreruperii prescripției (C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 1324/2002, în *Practică judiciară comercială 2002*, pp. 177-178, *apud* E. Oprina, *Executarea silită*, 2009, p. 281, nota 1). A se vedea și art. 2.556 NCC privind prezumția efectuării în termen a actelor de procedură, chiar dacă nu sunt depuse la organele judiciare sau execuționale.

[4)] În sensul că legea „condiționează efectul întreruptiv de prescripție de depunerea alături de cererea de executare silită a titlului executoriu", a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 520. Este adevărat că textul vorbește, în mod formal, de titlul executoriu, dar socotim că această cerință legală este necesară totuși doar pentru încuviințarea executării silite, astfel încât depunerea ulterioară a titlului executoriu n-ar putea amâna efectul întreruptiv produs *ex lege*, pe data înregistrării cererii de executare silită.

[5)] A se vedea totuși art. 622 alin. (2) NCPC, potrivit căruia executarea silită *„începe odată cu sesizarea organului de executare"* (s.n., M.N.).

neechivocă a voinţei titularului dreptului de a cere executarea silită şi de a-şi realiza astfel dreptul, ceea ce justifică producerea efectului întreruptiv de prescripţie[1].

Cererea de executare silită întrerupe[2] prescripţia indiferent de modalitatea de executare silită aleasă, creditorul nefiind obligat să recurgă la toate formele de executare, ci având posibilitatea să aleagă, în funcţie de circumstanţe şi de situaţia patrimonială a debitorului, forma sau formele de executare silită dorite, modalităţi pe care le poate declanşa concomitent sau succesiv, după caz[3].

Nu interesează dacă organul de executare (în cazul executării silite publice) sau, după caz, debitorul, terţul sau chiar instanţa de executare (în cazul executării silite private)[4] este

---

[1] Nici în Noul Cod nu se mai pune problema – îndelung şi viu disputată sub vechea reglementare – de a califica sau nu, în lumina art. 16 alin. 1 lit. c) din Decretul nr. 167/1958, cererea de executare silită ca un „act începător de executare", ea fiind tranşată în mod direct de legiuitor prin includerea cererii de executare printre cauzele de întrerupere a cursului prescripţiei dreptului de a cere executarea silită, deoarece ceea ce interesează în cadrul reglementării în vigoare aplicabile în materie şi în deplin acord cu raţiunea instituţiei prescripţiei extinctive este manifestarea de voinţă a titularului dreptului la acţiune de a-şi vedea realizat efectiv dreptul ce i-a fost recunoscut sau atribuit prin titlul executoriu (pentru amănunte referitoare la această controversă, a se vedea, de exemplu: A. Hilsenrad, *Prescripţia*, pp. 165-168; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Executarea silită*, vol. I, 1996, *cit. supra*, pp. 171-176). *Adde* Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 5/1966, în *Jurisprudenţa instanţei supreme în unificarea practicii judiciare (1956-2009) – în materie civilă*, ed. a 2-a revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 128-130 – *„Cererea adresată de creditor organului de executare, de a efectua urmărirea, întrerupe prescripţia dreptului de a cere executarea silită"*.

[2] În sensul, eronat, că o cerere de executare silită este „suspensivă" de prescripţie, a se vedea totuşi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 904. Autorii, discutând problema reocupării imobilului de către debitor după ce creditorul intrase în posesia lui şi executarea silită fusese desăvârşită şi ignorând prevederile privitoare la întreruperea prescripţiei, opinează că, în cazul în care debitorul ar reocupa imobilul, fără drept, creditorul poate formula o nouă cerere de executare silită, în baza aceluiaşi titlu executoriu, fără somaţie şi fără nicio altă formalitate prealabilă [art. 902 alin. (1) NCPC]. În acest caz, „termenul în care poate fi declanşată această nouă executare silită în temeiul aceluiaşi titlu executoriu, cu menţiunea că, pe data depunerii cererii iniţiale de executare silită, cursul prescripţiei s-a suspendat (*sic!*), după încetarea suspendării, prescripţia reluându-şi cursul, socotindu-se şi timpul scurs înainte de suspendare" (*ibidem*). În realitate, prescripţia a fost întreruptă, iar dreptul de a obţine executarea silită a fost consumat prin efectuarea executării silite, de unde rezultă că, în speţă, reocuparea imobilului constituie o nouă faptă ilicită şi o cauză de naştere a unui nou drept de a obţine executarea silită şi, aşadar, ocazia unei noi prescripţii care va fi întreruptă pe data depunerii noii cereri de executare silită.

[3] În acest sens, a se vedea şi C. Ap. Bucureşti, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 477/R/2006, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2006*, nr. 163, pp. 1008-1009.

[4] Avem în vedere ipotezele prevăzute de art. 622 alin. (4) şi (5) NCPC referitoare la executarea unor obligaţii de a face ori a vânzării bunurilor mobile ipotecate sau gajate direct de către debitor (a se vedea *supra*, M. Nicolae, comentariu *sub* art. 622). Cum cererea creditorului adresată debitorului (terţului) să execute obligaţia stabilită în titlul executoriu este o veritabilă cerere de executare, din moment ce vizează aducerea la îndeplinire a obligaţiei cuprinse în titlu, ea întrerupe cursul prescripţiei pe data „depunerii" acesteia [art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC]. Tot astfel, cererea creditorului adresată instanţei de executare pentru a încuviinţa vânzarea bunului mobil ipotecat, în condiţiile fostului art. 2.445 NCC (în forma anterioară modificării aduse prin Legea nr. 138/2014), este tot o cerere de executare silită având acelaşi efect întreruptiv.

În doctrină, se susţine că în cazul prevăzut de art. 622 alin. (4) NCPC (executarea unor obligaţii de a face la cererea creditorului) nu operează efectul întreruptiv, fie sub motivul că, întrucât „debitorii obligaţiilor la care se referă alin. (4) nu pot fi asimilaţi unui organ de executare necompetent, este evident că actele de executare efectuate fără intervenţia executorului nu întrerup prescripţia" (D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 90), fie sub motivul că „îndeplinirea de către creditorul însuşi, fără

„necompetent", căci efectul întreruptiv este condiționat de ieșirea creditorului din starea de pasivitate, iar nu de regulata învestire a organului de executare.

În toate cazurile, cererea de executare silită trebuie formulată înăuntrul termenului de prescripție, iar nu după expirarea lui, deoarece, în acest din urmă caz, prescripția fiind împlinită, efectul expirării termenului de prescripție nu mai poate fi înlăturat, chiar dacă executarea silită ar fi încuviințată de către instanța de executare[1].

5. Al treilea caz de întrerupere este reprezentat de **cererea de intervenție** în cadrul urmăririi silite pornite de alți creditori.

Astfel, potrivit art. 709 alin. (1) pct. 3 NCPC, cursul prescripției se întrerupe și:

> *„pe data depunerii cererii de intervenție în cadrul urmăririi silite pornite de alți creditori".*

Este un caz nou de întrerupere, ocazionat de reglementarea în Noul Cod a „intervenției" altor creditori în urmăririle silite individuale pornite de alți creditori ai aceluiași debitor (art. 690-696 NCPC)[2], astfel încât legea vizează aici doar întreruperea prescripției dreptului

---

concursul executorului, a oricărui demers în scopul realizării obligației cuprinse în titlul executoriu nu poate fi calificată drept act de executare silită și nu este de natură să conducă la întreruperea cursului prescripției dreptului de a cere executarea silită" (A.M. Ungureanu, *Considerații asupra unor modificări legislative prevăzute de Noul Cod de procedură civilă în materia executării silite*, în RRES nr. 1/2011, p. 63; în același sens, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 28).

În mod evident, această opinie este eronată, deoarece, în primul rând, ea nu ține seama de reglementările în materia prescripției, respectiv nici de litera legii [„Cursul prescripției se întrerupe (...) *pe data depunerii cererii de executare* (...)" – art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC (s.n., M.N.), iar cererea adresată debitorului să execute obligația de a face *intuitu personæ*, „făcută în temeiul unui titlu executoriu" – art. 622 alin. (4) teza întâi –, este și trebuie să fie socotită o cerere de executare, chiar dacă nu este adresată executorului judecătoresc] și nici de spiritul reglementării (întreruperea prescripției este condiționată de ieșirea creditorului din pasivitate, formulând o pretenție legitimă pe o cale legală).

În al doilea rând, în mod regretabil, această opinie ignoră cu desăvârșire rostul art. 622 alin. (4) din Noul Cod, care consacră o formă specifică de executare silită privată, fără concursul executorului judecătoresc. În consecință, pe planul prescripției, nu interesează forma sau modalitatea de executare silită și nici dacă aceasta se realizează direct de creditor, fără concursul organului de executare, sau indirect, prin intermediul organului de executare.

In fine, din punct de vedere tehnic, textul art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC nu trebuie interpretat în sensul condiționării introducerii cererii de executare exclusiv la un organ de executare silită, chiar necompetent, ci în sensul că alegerea greșită a organului de executare este lipsită de efecte juridice pe planul prescripției extinctive. Tot astfel, deși textul vorbește doar de sesizarea unui organ de executare necompetent, cererea creditorului de încuviințare a vânzării bunurilor mobile ipotecate, formulată în condițiile art. 2.445 NCC, va întrerupe prescripția, indiferent dacă a fost sau nu adresată unei instanțe de executare competente, cererea respectivă fiind, în mod evident, o veritabilă cerere de executare silită (desigur, privată, iar nu publică).

[1] A se vedea, în acest sens, și C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 844/2006, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2006*, vol. I, nr. 149, pp. 520-521, prin care s-a reținut că *nu poate reprezenta o cauză de întrerupere a prescripției extinctive* faptul că, după ce s-a împlinit termenul general de prescripție a dreptului la acțiune al creditoarei, atât sub aspectul recuperării creditului restant și a dobânzilor aferente acestuia, cât și sub aspectul dreptului de a cere deschiderea procedurii de lichidare judiciară, prevăzut de Legea nr. 64/1995, republicată, aceasta a formulat o cerere de executare silită, care s-a încuviințat prin încheiere de către instanța competentă. Deci, simpla încuviințare a executării nu răpește debitorului beneficiul prescripției împlinite și dreptul de a se opune pe acest temei la executarea sa silită.

[2] Pentru detalii, a se vedea *supra*, comentariile *sub* art. 690 și urm.

de a obţine executarea silită de către creditorii intervenienţi, iar nu de către creditorul urmăritor principal (iniţial), în privinţa căruia este incidentă cauza de întrerupere prevăzută de art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC.

Or, cererea de intervenţie este o veritabilă cerere de executare silită (dacă există titlu executoriu) sau, după caz, de executare silită anticipată sau condiţională (dacă nu există titlu executoriu), astfel încât este pe deplin justificată întreruperea prescripţiei.

6. Al patrulea caz de întrerupere este **actul de executare silită**, săvârşit de către executorul judecătoresc, în numele şi pe seama creditorului.

Potrivit art. 709 alin. (1) pct. 4 NCPC, cursul prescripţiei se mai întrerupe şi:

„pe data îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare".

Noţiunea de act de executare a primit în doctrină şi în practică o accepţiune largă. Într-adevăr, această cauză de întrerupere are, practic, în vedere orice acte de executare asupra debitorului şi a bunurilor care fac obiectul executării silite îndeplinite în cursul desfăşurării procedurii de executare silită, deci orice acte prin care ar fi indisponibilizate şi valorificate bunuri ale debitorului, în vederea realizării silite a dreptului creditorului urmăritor sau intervenient, cum ar fi:

1° sechestrarea bunurilor mobile urmăribile prin procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc (art. 744 NCPC) şi încredinţarea lor debitorului, terţului deţinător sau unui administrator-sechestru [art. 744 alin. (3) NCPC];

2° sechestrarea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini (art. 797 NCPC);

3° întocmirea procesului-verbal de situaţie, în cazul urmăririi silite imobiliare (art. 829 NCPC);

4° efectuarea licitaţiei bunurilor scoase la vânzare (art. 762 şi 846 NCPC) etc.[1].

Nu sunt acte de executare silită propriu-zise sau asimilate acestora actele sau măsurile premergătoare începerii executării silite propriu-zise[2], cererea de învestire cu formulă

[1] De regulă, actele de executare se consemnează în procese-verbale întocmite de către executorul judecătoresc (art. 679 NCPC), care cuprind, între altele, sub sancţiunea nulităţii, data dresării lor, precum şi măsurile luate de executor, elemente necesare pentru a verifica când s-a săvârşit actul de executare şi deci data când prescripţia a fost întreruptă. Actele de executare fac parte din vasta şi încă necristalizata categorie a actelor de procedură (a se vedea, *recentius*, pentru o nouă încercare de conceptualizare a actului de procedură, noţiune hibridă şi aparent inclasificabilă: P. Pop, *Câteva consideraţii despre actele de procedură în procesul civil*, în RRDP nr. 6/2014, în special pp. 136-140).

[2] *Exempli gratia*, nu sunt acte de executare silită, ci acte sau măsuri premergătoare executării (şi indisponibilizării bunurilor):

i) sechestrul asigurător, sechestrul judiciar şi poprirea asigurătorie, deoarece sunt măsuri asigurătorii luate înainte sau în cursul judecăţii, deci înainte de obţinerea titlului executoriu;

ii) încuviinţarea executării silite;

iii) publicaţiile şi anunţurile de vânzare (art. 762-763 şi art. 839-840 NCPC);

iv) somaţia de plată;

v) înştiinţarea de plată;

vi) notificarea preluării în administrare a bunului afectat unei ipoteci mobiliare (art. 2.440 NCC);

vii) notificarea scoaterii la vânzare a bunului afectat unei ipoteci mobiliare (art. 2.449 şi urm. NCC) etc.

În mod corespunzător, în doctrină s-a arătat că nu sunt acte de executare nici „comunicarea către debitor a încheierii de încuviinţare a executării" (V. Mitea, *Incidente*, p. 299, nota 4) şi nici „comunicarea somaţiei" (G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1088).

În lumina acestor consideraţii, socotim că, în mod vădit eronat şi cu încălcarea flagrantă a dispoziţiilor legale în materie, s-a putut considera că adresele emise de unitatea creditoare şi comunicate debitorului,

executorie[1] și, bineînțeles, nici cererea de executare silită[2].

7. Al cincilea caz de întrerupere este **cererea de reluare a executării silite** în condițiile art. 705 NCPC[3].

Într-adevăr, potrivit art. 709 alin. (1) pct. 5 NCPC, cursul prescripției se întrerupe și:

„pe data depunerii cererii de reluare a executării".

Această cauză de întrerupere este destinată să acopere situațiile în care executarea silită a încetat, nemaiputând fi efectuată sau continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile ori a imposibilității de valorificare a unor asemenea bunuri, iar titlul executoriu a fost restituit creditorului, cu menționarea pe acesta a cauzei restituirii și a părții din obligație ce a fost executată [art. 703 alin. (2) și (3) NCPC]; în aceste cazuri, art. 705 NCPC prevede posibilitatea reluării executării silite, dacă termenul de prescripție a dreptului de a cere executarea silită nu este împlinit, deoarece, în caz contrar, cererea de reluare va fi respinsă ca prescrisă.

8. *In fine*, cursul prescripției mai poate fi întrerupt și în **alte cazuri prevăzute de lege** [art. 709 alin. (1) pct. 6 NCPC].

Cauzele de întrerupere prevăzute de art. 709 NCPC nu sunt, așadar, exclusive, putând fi instituite prin legi speciale și alte cauze de întrerupere a cursului prescripției dreptului de a obține executarea silită.

Spre exemplu, chiar în Noul Cod, art. 1.101 prevede că și **cererea de recunoaștere a hotărârii străine** întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită[4]. Tot astfel,

---

conținând înștiințarea de plată, neurmate de o executare efectivă, constituie acte de executare care au întrerupt termenul de prescripție a executării silite, conform art. 16 din Decretul nr. 167/1958, ele neavând nici măcar valoarea unor somații de plată, în sensul art. 387 C. pr. civ. [1865] (*cf.* C. Ap. București, s. IV-a civ., dec. nr. 1523/1996, în *Culegere de practică judiciară 1993-1998*, nr. 70, pp. 237-238).

Tot astfel, este eronată și soluția prin care s-a decis că cererea formulată pentru recunoașterea hotărârii pronunțate în alt stat constituie act începător de executare, care are ca efect întreruperea cursului prescripției, respectiv ștergerea prescripției începute anterior, iar noul termen începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de *exequatur* (ÎCCJ, s. I civ., dec. 6888/2011, în *BJ 2011*, pp. 538-540).

[1] A se vedea și C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm., dec. nr. 10/2004, în *BJ 2004*, p. 337, *apud* Al. Suciu, *Excepțiile procesuale*, p. 245, nota 2.

[2] *Contra*, a se vedea Trib. Argeș, s. civ., dec. nr. 88/R/2009, în RRDJ nr. 1/2010, p. 233, prin care s-a reținut că, „în procesul-verbal menționat, creditorul privilegiat [*rectius*, creditorul ipotecar – n.n., M.N.] și-a manifestat în mod expres voința de a se continua executarea silită, ceea ce echivalează cu o cerere în acest sens formulată în termenul prevăzut de art. 405 alin. 1 C. pr. civ. [1865] și care a determinat întreruperea prescripției dreptului de a cere executarea silită prin îndeplinirea unui veritabil act de executare (*sic!*)", astfel încât „tribunalul va reține că în mod corect prima instanță a reținut că o asemenea participare a creditorului ipotecar (*sic!*) determină întreruperea termenului de prescripție, făcând o legală aplicare a dispozițiilor art. 405² alin. 2 C. pr. civ. [1865]" (*ibidem*). Or, trebuie observat că nici participarea la urmărirea silită a creditorului privilegiat (ipotecar?), citat potrivit art. 500 alin. 2 C. pr. civ. 1865, nici declarația de a participa la licitație nu este și nu poate fi un „veritabil act de executare". Se confundă, în mod regretabil, dacă nu impardonabil, eventuala cerere de executare silită (sau de intervenție în urmărirea silită) cu efectuarea de acte de executare silită propriu-zise care, în lumina fostului art. 405² alin. 1 lit. d) C. pr. civ. 1865, atrag întreruperea cursului prescripției. Pe de altă parte, asimilarea cererii de executare silită actelor de executare nu poate fi admisă, în lumina aceluiași articol, care rezerva cererii de executare silită un loc distinct printre cazurile de întrerupere a prescripției [art. 405² alin. 1 lit. b) C. pr. civ. 1865].

[3] Text cvasiidentic cu fostul art. 405² alin. 1 lit. e) C. pr. civ. 1865: „pe data depunerii cererii de reluare a executării, în condițiile art. 371⁶ alin. 1".

[4] A se vedea și *infra*, comentariul *sub* art. 1.101. *Cf.*, pentru dreptul anterior, ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 6888/2011, *cit. supra* (p. 632, nota 2), prin care s-a decis că cererea formulată pentru recunoașterea

potrivit art. 2.445 alin. (1) teza ultimă NCC (în ultima formă dată de O.U.G. nr. 1/2016), cererea de încuviinţare a executării ipotecii mobiliare, făcută de creditor, în vederea vânzării silite private a bunurilor ipotecate, întrerupe prescripţia dreptului de a obţine executarea silită.

B. Efectele întreruperii

1. În esenţă, întreruperea prescripţiei **şterge prescripţia începută înainte de apariţia împrejurării care a întrerupt-o.** În consecinţă, după întrerupere, începe să curgă un *nou termen* de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită [art. 709 alin. (2) NCPC].

Acest efect este clasic, fiind prevăzut şi de fostul art. 405[2] alin. 2 C. pr. civ. 1865 şi, anterior, de fostul art. 17 alin. 2 şi 3 din Decretul nr. 167/1958, fiind, de altfel, prevăzut şi de vechiul Cod civil[1)].

Este de observat că, practic, de cele mai multe ori, în cadrul unei executări silite vor exista mai multe întreruperi *succesive* ale cursului prescripţiei[2)], astfel încât, dacă acea executare silită va înceta fără a se realiza integral drepturile prevăzute în titlul executoriu [*cf.* art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC], va prezenta o importanţă deosebită ultimul act concret de executare silită, deoarece, de la data acestuia, va începe să curgă o nouă prescripţie pentru executarea silită a drepturilor creditorului nerealizate în cadrul executării nefinalizate[3)].

2. Prescripţia **nu este întreruptă** dacă *executarea silită*[4)] *a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat*[5)] *ori dacă cel care a făcut-o a renunţat la ea*, în tot sau în

---

hotărârii pronunţate în alt stat constituie un act începător de executare, care are ca efect întreruperea cursului prescripţiei, respectiv ştergerea prescripţiei începute anterior, iar noul termen de prescripţie începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii de *exequatur* [soluţia este însă, după cum am arătat mai sus (nota 151), eronată, deoarece cererea de recunoaştere a hotărârii străine nu este şi nu poate fi un „act începător de executare"].

[1)] A se vedea art. 1867 C. civ. 1865 [„Întreruperea, fie civilă, fie naturală, şterge cu totul orice prescripţie începută înaintea sa; în niciun caz acea prescripţie nu mai poate fi continuată. Posesorul sau debitorul pot începe o nouă prescripţie după ce actele constitutive de întrerupere încetează, conform naturii lor şi regulilor mai jos stabilite (art. 1868-1871 – n.n., M.N.)"].

[2)] A se vedea, de exemplu: C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 253/2004, în *Practică judiciară civilă 2003-2004*, nr. 141, pp. 418-421 (ipoteza unei cereri de executare prin poprire, urmată de validarea acesteia şi de cererea de executare silită a hotărârii de validare, fiecare dintre acestea având un efect întreruptiv asupra cursului prescripţiei); *idem*, s. a VI-a com., dec. nr. 928/R/2006, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2006*, vol. II, nr. 55, pp. 211-213 (cazul unei plăţi parţiale, urmată de o cerere de executare silită având ca rezultat vânzarea la licitaţie publică a unui bun al debitorului şi încasarea preţului de către creditor).

[3)] A se vedea, în acest sens, V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 13. Încetarea executării silite în condiţiile art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC atrage întreruperea *definitivă* a cursului prescripţiei, de la data întreruperii începând să curgă un nou termen de prescripţie, în care poate fi reluată executarea silită, deoarece executarea anterioară a fost oprită sau nu a putut continua din motive obiective, neimputabile creditorului urmăritor [a se vedea art. 705 şi art. 709 alin. (2) NCPC].

[4)] În fostul art. 405[2] alin. 3 C. pr. civ. 1865 se vorbea de *„cererea de executare"*, iar nu de „executarea silită", punându-se accentul pe actul de procedură declanşator al procedurii, pe când în Noul Cod – pe efectele desfiinţării sau revocării lui: *respingerea, anularea sau perimarea executării silite în întregul său.*

[5)] Instituţia perimării executării silite este reglementată mai amplu de NCPC (art. 697-699), ca o sancţiune pentru creditorul care a lăsat să treacă 6 luni de la data îndeplinirii oricărui act de executare, fără să fi urmat alte acte de urmărire care presupuneau concursul său. Prin orice act de executare, neurmat

parte[1], după caz [art. 709 alin. (3) NCPC].

Rezultă că, spre deosebire de întreruperea prin recunoașterea debitorului, în cazul *cererii de executare silită* (ca și al cererii de chemare în judecată[2]), întreruperea prescripției este *provizorie* și *condiționată*, în sensul că efectul întreruptiv dispare retroactiv, dacă executarea silită (*in specie*, cererea de executare silită[3]) a fost respinsă, în tot sau în parte[4], de instanța

---

de alte acte de urmărire, în cazul perimării, trebuie înțeles ultimul act săvârșit în cursul unei proceduri de executare determinate, perimarea presupunând, așadar, că s-a început procedura concretă de executare silită. Or, o asemenea procedură nu poate fi considerată începută atât timp cât nu s-a soluționat în mod irevocabil (în prezent, definitiv) cererea de încuviințare a executării silite care face obiectul unui litigiu, astfel încât nu se poate pune problema perimării cererii de executare silită și deci a neîntreruperii cursului prescripției (a se vedea, în acest sens, C. Ap. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 2089/2003, în *Practică judiciară civilă 2003-2004*, nr. 140, pp. 415-417). În schimb, îndeplinirea unui act începător de executare (înființare de comandament, de exemplu) nu are niciun efect cu privire la prescripția acestui drept, dacă, ulterior, executarea pornită în baza actului începător a fost perimată (C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. nr. 125/2006, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2006*, vol. II, nr. 150, pp. 39-42).

Perimarea cererii având ca obiect executarea silită individuală nu întrerupe prescrierea dreptului de a cere executarea silită, nici în cadrul executării silite pe calea dreptului comun și nici în cadrul executării silite colective conform procedurii insolvenței (C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. nr. 1657 R/2007, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2007*, vol. II, nr. 77, pp. 290-295).

[1] În situația în care creditorul a pornit executarea înăuntrul termenului de prescripție – se arată într-o decizie de speță –, a finalizat-o parțial și a renunțat la executarea silită a restului de creanță, nu se poate aprecia că pentru restul de creanță rămas nerealizat ar fi posibilă curgerea unui nou termen de prescripție, creanța fiind unică. Renunțarea creditorului la executare pentru restul de creanță conduce la înlăturarea efectului întreruptiv de prescripție al cererii anterioare, prevăzut de art. 405² alin. 1 lit. b) C. pr. civ. [art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC – n.n., M.N.], și la constatarea, în cadrul noii cereri de încuviințare a executării silite, a împlinirii termenului de prescripție prevăzut de art. 405 alin. 1 C. pr. civ. [art. 706 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.]. Renunțarea la continuarea executării și realizarea restului de creanță trebuie să fie pură și simplă, o manifestare unilaterală de voință neechivocă și fermă, exteriorizată în sensul producerii de efecte juridice, concretizate în încetarea executării silite, conform art. 371⁵ lit. c) C. pr. civ. [art. 703 alin. (1) pct. 3 NCPC – n.n., M.N.]. Asupra renunțării, creditorul este în măsură să revină, însă, pentru ca retractarea renunțării să fie eficientă, în sensul de a permite declanșarea unei noi executări silite, este necesar ca ea să fie realizată înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită, concluzie desprinsă din dispozițiile art. 405² alin. 3 C. pr. civ. [art. 709 alin. (3) NCPC – n.n., M.N.] (C. Ap. București, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 294/A/2005, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2005*, nr. 121, pp. 451-452).

[2] A se vedea art. 2.539 alin. (2) și (3) NCC.

[3] Spre deosebire de textul vechi [art. 405² alin. 3 C. pr. civ. 1865], art. 709 alin. (3) din Noul Cod vorbește de respingerea „executării silite", iar nu a „cererii de executare silită", cum ar fi fost corect, mai ales că la alin. (1) pct. 2 al aceluiași articol se vorbește de întreruperea prin „cererea de executare silită". A se vedea, în același sens, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 984.

[4] Dacă s-a solicitat încuviințarea punerii în executare silită a titlului executoriu, atât în ceea ce privește revendicarea, cât și plata despăgubirilor, iar instanța de executare a admis în parte cererea, și anume numai cu privire la predarea imobilului, cererea de încuviințare a executării silite a întrerupt prescripția numai în parte, respectiv numai în ceea ce privește predarea imobilului, iar nu și cu privire la plata despăgubirilor cuprinse în titlul executoriu, deoarece, potrivit art. 405² alin. ultim C. pr. civ. [art. 709 alin. (3) NCPC – n.n., M.N.], prescripția nu este întreruptă dacă cererea de executare a fost respinsă în privința plății despăgubirilor, iar creditorul nu a atacat încheierea în termenul prevăzut de lege, această hotărâre rămânând definitivă prin neapelare (Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 1031/R/2003, în *Culegere de practică judiciară în materie civilă 2000-2003*, nr. 64, pp. 404-405).

de executare[1], a fost anulată[2], dacă s-a perimat[3] ori dacă cel care a făcut-o a renunțat[4] la ea[5].

---

[1] În practică s-a decis, spre exemplu, că, dacă cererea pentru încuviințarea și validarea popririi, formulată înăuntrul termenului general de prescripție, a fost respinsă, în primă instanță, iar apelul declarat împotriva respectivei sentințe s-a perimat, termenul de prescripție nu mai poate fi considerat întrerupt, conform art. 405[1] alin. 3 C. pr. civ. 1865 [art. 709 alin. (3) NCPC – n.n., M.N.], prin simplul efect al cererii de executare silită (ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1101/2005, în *BJ 2005*, nr. 39, pp. 713-714, și în Dreptul nr. 12/2005, p. 319).

[2] Anularea executării silite, în condițiile art. 704, este cauză de încetare definitivă a executării [art. 703 alin. (1) pct. 5]. De asemenea, desființarea titlului executoriu (art. 643 NCPC) atrage desființarea *ipso iure* a tuturor actelor de executare efectuate în baza lui și încetarea definitivă a executării silite [art. 703 alin. (1) pct. 4 NCPC]. În ambele cazuri, efectul întreruptiv al cererii de executare silită și al actelor de executare subsecvente este socotit a nu se fi produs niciodată.

[3] Perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor [art. 698 alin. (2) NCPC].

Îndeplinirea unui act începător de executare nu are niciun efect cu privire la prescripția dreptului de a cere executarea silită, dacă, ulterior, executarea pornită în baza actului începător a fost perimată (Trib. jud. Galați, dec. civ. nr. 185/1977, în RRD nr. 7/1978, pp. 36-37, cu *notă* de Gh. Marinescu).

În practică, s-a mai statuat că termenul de prescripție a dreptului de a cere executarea silită se consideră însă întrerupt, chiar dacă, după îndeplinirea unui act de executare, s-a împlinit termenul de perimare, *dacă se constată culpa debitorului urmărit*, care a sustras bunurile de sub sechestru, provocând declanșarea unor acte de urmărire penală (Trib. reg. Bacău, dec. civ. nr. 1423/1962, în JN nr. 11/1964, pp. 148-149, cu *note* de L. Cristian și S. Șerbănescu).

Cât privește efectul întreruptiv al cererii de executare silită prin *poprire*, în practică s-a arătat că „specificul executării silite în forma popririi împiedică perimarea, în temeiul art. 389 alin. 1 C. pr. civ. [art. 697 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.], cât timp procedura (efectuarea actelor de executare silită) implică îndeplinirea obligațiilor legale de către terțul poprit, potrivit art. 456 și urm. C. pr. civ. [art. 787 și urm. NCPC – n.n., M.N.], precum și față de obiectul popririi, respectiv bunurile viitoare, disponibilitățile cu care contul bancar poprit poate fi alimentat în timp, potrivit art. 457 alin. (2) C. pr. civ. [art. 784 alin. (1) și (2) NCPC – n.n., M.N.]" (C. Ap. București, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 477/R/2006, *cit. supra*, p. 1009). A se vedea, în același sens, Cas., s. com., dec. nr. 510/2006, în PR nr. 3/2006, p. 62, *apud* I. Leș, *op. cit.* (2008), p. 316, text și nota 2 – „Odată înființată poprirea, prin admiterea cererii de poprire prin hotărâre judecătorească definitivă pusă în executare de către executorul judecătoresc, aceasta operează în mod continuu și neîntrerupt, atât asupra sumelor existente în cont la data înființării, cât și asupra sumelor viitoare ce urmează a fi încasate de către terțul poprit. O astfel de situație, prin cererile de executare silită admise, echivalează cu întreruperea cursului prescripției, în condițiile art. 405[2] alin. 1 C. pr. civ. [art. 709 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.], neputând fi reținută susținerea conform căreia executarea silită prin poprirea conturilor s-a perimat".

[4] Renunțarea la executarea silită este cauză de *încetare* definitivă a executării silite [art. 703 alin. (1) pct. 3 NCPC].

[5] Renunțarea la executarea silită trebuie să fie expresă și neîndoielnică. În practică, s-a decis că „neformularea cererii de validare a popririi nu echivalează cu renunțarea la executarea silită, manifestarea de voință nefiind una tacită și neechivocă, datorită specificului acestei forme de executare silită. Potrivit art. 460 alin. 1 C. pr. civ. [art. 790 alin. (1) NCPC – n.n., M.N.], cererea de validare a popririi este formulată atunci când se constată culpa terțului poprit în îndeplinirea obligațiilor legale. Lipsa disponibilităților în contul poprit se datorează faptelor și actelor debitorului poprit, neputând fi imputată terțului poprit. Prin urmare, nu poate fi reținută renunțarea creditorului la executarea silită" [C. Ap. București, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 477/R/2006, *cit. supra* (p. 630, nota 3), p. 1009]. În sensul că nu reprezintă o renunțare la cererea de executare solicitarea creditorului adresată executorului judecătoresc de a-i restitui titlul executoriu, deoarece, fiind nemulțumit de modul cum acesta a desfășurat executarea, intenționa să

Deoarece textul de lege vorbește, *in terminis*, de perimarea sau anularea „executării silite", iar nu doar de perimarea ori anularea cererii de executare silită, înseamnă că, atunci când intervine perimarea sau anularea executării silite însești prin intermediul contestației la executare[1)], efectul întreruptiv de prescripție este înlăturat în întregime, atât pentru cazul *cererii de executare silită*, cât și pentru cel al *actelor de executare* individuale ulterioare cererii de executare silită[2)]. Subliniem însă că, atunci când se anulează un singur act de executare (de exemplu, anularea actului final al executării – vânzarea silită la licitație), fără a fi anulate și celelalte acte de executare îndeplinite anterior acestuia, dispare efectul întreruptiv de prescripție numai în ceea ce privește actul anulat, nu și efectele întreruptive ale actelor anterioare, caz în care se admite, pe bună dreptate, că va începe să curgă un nou termen de prescripție de la ultimul act de executare valabil[3)]. Tot astfel, anularea formelor de executare silită, fără desființarea titlului executoriu ori fără respingerea (sau anularea) cererii de încuviințare a executării silite, nu anihilează efectul întreruptiv al cererii de executare silită, dacă aceasta a fost formulată în termenul de prescripție a dreptului de a cere executarea silită[4)].

---

apeleze la un alt executor, a se vedea totuși Cas., s. com., dec. nr. 5173/2004, *apud* M. Stancu, *Urmărirea silită*, p. 250, nota 1, soluție evident eronată, deoarece, așa cum s-a remarcat, voința creditorului de a nu mai continua executarea începută de executorul judecătoresc sesizat „echivalează cu renunțarea la executare", iar „faptul că el intenționează să sesizeze un alt executor nu este suficient pentru a reține efectul întreruptiv al primei cereri de executare" (M. Stancu, *loc. cit.*, pp. 250-251, nota 1).

[1)] Soluție admisă și sub imperiul fostului art. 405² alin. 3 C. pr. civ. 1865, care vorbea de anularea și perimarea „cererii de executare silită", iar nu de anularea sau perimarea executării silite propriu-zise. A se vedea, în acest sens, V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 13. *Adde* M. Stancu, *Urmărirea silită*, p. 251; M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 458, p. 967.

[2)] Soluție admisă și sub imperiul fostului art. 405² alin. 3 C. pr. civ. 1865, care vorbea de anularea și perimarea „cererii de executare silită", iar nu de anularea sau perimarea executării silite propriu-zise. A se vedea, în acest sens, V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 13. *Adde* M. Stancu, *Urmărirea silită*, p. 251; M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 458, p. 967.

[3)] A se vedea, în acest sens: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 231; G. Boroi, *Incidente*, 2003, p. 120; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 985-986.

[4)] C. Ap. Pitești, s. com. cont. adm, dec. nr. 1388/R-C/2005, în PR nr. 6/2005, III, nr. 278, pp. 123-127, care a reținut că simpla cerere de executare silită are efect întreruptiv, chiar dacă formele de executare silită au fost ulterior desființate, deoarece, fiind întocmite de executor, ele nu sunt imputabile creditorului. Într-adevăr:

> „Aprecierea instanței de fond cu privire la prescripția dreptului de a cere executarea silită este eronată, promovarea cererilor de încuviințare a executării silite ducând implicit la întreruperea acestui termen, conform art. 16 din Decretul nr. 167/1958.
>
> Împrejurarea că prin sentința nr. 4925/15.11.2002, pronunțată de Judecătoria Turda, au fost desființate formele de executare silită întocmite de executor *nu* este imputabilă creditorului.
>
> Dispozițiile art. 405² C. pr. civ. enumeră cauzele de întrerupere a termenului prescripției, printre acestea figurând și depunerea cererii de executare silită însoțită de titlul executoriu, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent.
>
> Alineatul (3) al articolului 405² (C. pr. civ.) precizează că prescripția nu este întreruptă dacă cererea de executare a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat ori cel care a făcut-o a renunțat la ea.
>
> Ceea ce interesează în cauză este *manifestarea de voință a titularului dreptului de a-și vedea realizat dreptul ce i s-a recunoscut.*
>
> De altfel, prescripția dreptului fiind o consecință a lipsei de diligență de care dă dovadă titularul dreptului, *nu s-ar vedea justificarea pentru care un act ce dădea expresie stăruinței creditorului*

În mod asemănător, reamintim că, în practica judiciară, s-a ridicat şi problema dacă, în cazul folosirii succesive a mai multor proceduri de executare silită, una dintre ele operează întreruperea prescripţiei faţă de celelalte. De pildă, după ce s-a terminat urmărirea silită mobiliară împotriva debitorului, creditorul începe să-l urmărească pe calea popririi sau pe altă cale, deşi au trecut mai mult de 3 ani de la naşterea dreptului de a cere executarea silită. S-a apreciat, în mod corect, după părerea noastră, că, deşi se începe o procedură diferită de executare silită, aceasta nu este, în fond, decât continuarea executării silite parţial efectuate pe calea primei proceduri. În consecinţă, în asemenea cazuri, de la data ultimului act de executare în prima procedură (urmărirea silită mobiliară) curge un nou termen de prescripţie pentru începerea procedurii de poprire, însă, bineînţeles, dacă prima procedură nu a fost anulată[1].

Dacă în cazurile prevăzute de art. 709 alin. (3) NCPC efectul întreruptiv este înlăturat retroactiv, totuşi trebuie precizat că, dacă creditorul, în termen de 6 luni de la data când hotărârea de respingere, de anulare, de constatare a perimării ori a încetării executării prin renunţarea la executarea silită a rămas definitivă, introduce o nouă cerere de executare silită, *prescripţia este considerată întreruptă prin cererea de executare silită precedentă, cu condiţia ca noua cerere să fie admisă* [art. 2.539 alin. (2) teza a doua NCC; art. 205[1] LPA NCC]. În acest caz, înlăturarea retroactivă a efectului întreruptiv este, la rândul său, retroactiv înlăturată pe data admiterii noii cereri de executare silită[2].

In fine, întreruperea prescripţiei nu este înlăturată dacă executarea silită a încetat din cauza lipsei de bunuri urmăribile ori a imposibilităţii de valorificare a unor astfel de bunuri [art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC], deoarece aceasta nu este imputabilă creditorului[3].

---

pentru executarea titlului, respectiv cererea de executare silită, să nu aibă efectul de a întrerupe termenul de prescripţie" (dec. nr. 1388/R-C/2005, *cit. supra*) – s.n., M.N.

Precizăm că, în sensul art. 405[2] alin. 3 C. pr. civ. 1865, dacă, odată cu anularea formelor de executare silită întocmite de executor, a fost desfiinţată şi încheierea de încuviinţare a executării silite sau încheierea de învestire cu formulă executorie sau, după caz, a fost anulat şi titlul executoriu, atunci, cererea de executare silită fiind considerată respinsă, efectul întreruptiv este înlăturat cu efect retroactiv. Această soluţie rămâne valabilă şi în lumina art. 709 alin. (3) NCPC.

[1] A se vedea, în acest sens, Trib. reg. Banat, col. al II-lea, dec. civ. nr. 714/1962 (nepublicată), *apud* A. Hilsenrad, *Prescripţia*, p. 168. *Cf.* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 231.

[2] Soluţie admisă implicit, se pare, şi de alţi autori (E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 521), care amintesc posibilitatea, oferită de Codul civil [art. 2.539 alin. (2) teza a doua], de „reactivare" a termenului de prescripţie a dreptului material la acţiune, în situaţia în care reclamantul, în termen de 6 luni de la data când hotărârea de respingere sau de anulare a rămas definitivă, introduce o nouă cerere, care beneficiază de acelaşi efect întreruptor iniţial, cu condiţia însă ca noua cerere să fie admisă.

[3] Într-adevăr, efectul întreruptiv de prescripţie nu dispare în ipoteza de încetare a executării silite la care se referă art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC, ca şi fostul art. 371[5] lit. b) C. pr. civ. 1865 – executarea silită nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilităţii de valorificare a unor asemenea bunuri –, deoarece, aşa cum s-a remarcat în literatura de specialitate, încetarea executării silite pentru acest motiv este o situaţie juridică distinctă de perimarea executării silite, de anularea executării silite, de respingerea cererii de executare silită ori de renunţarea creditorului la executarea silită. În consecinţă, „de la ultimul act efectuat în cadrul procedurii de executare silită ce a încetat începe să curgă un nou termen de prescripţie a dreptului de a cere şi obţine executarea silită" (G. Boroi, *Incidente*, 2003, p. 120). Aceeaşi soluţie s-a dat şi sub imperiul reglementării anterioare cuprinse în Decretul nr. 167/1958, statuându-se că, dacă, în urma cererii de executare, aceasta a rămas fără rezultat ori creanţa nu a fost în întregime realizată, data până la care se menţine efectul întreruptiv este aceea a ultimului act de executare, după care începe să curgă un nou termen de prescripţie, care poate fi întrerupt, printr-o nouă cerere de executare (Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1311/1967, în RRD nr. 1/1968, p. 150).

3. *În principiu*, întreruperea prescripției produce efecte **relative**, respectiv numai în raporturile dintre creditor și debitorul urmărit, în sensul că nu poate fi invocată ori, după caz, nu poate fi opusă contra altor persoane decât creditorul și debitorul din titlul executoriu (art. 2.542 NCC).

Prin *excepție*, **beneficiul întreruperii** poate fi invocat și de alte persoane ori contra altor persoane, după caz[1]. Spre exemplu, efectul întreruperii prescripției intervenite față de unul dintre codebitorii solidari (de exemplu, începerea executării numai față de unul dintre aceștia) se întinde și asupra celorlalți[2]. Într-adevăr, art. 1.449 alin. (1) NCC prevede că întreruperea prescripției față de unul dintre debitorii solidari produce efecte și față de ceilalți codebitori[3], iar potrivit art. 2.543 din același cod, întreruperea prescripției contra debitorului principal sau împotriva fideiusorului produce efecte în privința amândurora[4]. Tot astfel, actele de executare făcute de executorul judecătoresc profită tuturor creditorilor urmăritori și intervenienți[5].

Jurisprudență

1. Din actele dosarului rezultă că debitoarea a achitat o parte din debit la 24 aprilie 1987. Prin această plată se întrerupe cursul prescripției, făcând să curgă un nou termen și, în această ipoteză, data până la care se putea cere înființarea și validarea popririi este 27 aprilie 1990 *(Trib. București, s. com., dec. nr. 482/1991, în Culegere de practică judiciară a Tribunalului București 1990-1998, nr. 368, p. 575)*.

2. Este îndeplinită condiția exigibilității creanței prevăzute de art. 29 alin. (1) al Legii nr. 64/1995 [în prezent, art. 102 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 – n.n., M.N.] și atunci când cursul prescripției extinctive a dreptului de a cere executarea silită a fost întrerupt prin acordul expres al administratorului unic al societății debitoare pentru vânzarea la licitație a imobilului ipotecat ca garanție a creanței și efectiv au avut loc aceste licitații *(C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm., dec. nr. 362/2000, în BJ 2000, vol. II, pp. 165-166)*.

---

[1] A se vedea, în special, art. 1.433 alin. (2) (între creditorii și debitorii unei obligații indivizibile), art. 1.441 alin. (2) (între creditorii solidari și debitor), art. 1.449 (între creditor și codebitorii solidari) și art. 2.543 (între debitor principal și fideiusor) NCC. Cu privire la extinderea *in rem* a întreruperii prescripției, a se vedea, în materia popririi, art. 784 alin. (5) NCPC.

[2] A se vedea, în acest sens: Trib. pop. rai. Roman, sent. civ. nr. 2309/1966, în RRD nr. 12/1967, pp. 113-114 (cu *notă* de L.I. Dumitrescu); Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1599/1974, în *CD 1974*, p. 278, și în RRD nr. 5/1975, p. 66 („Principiul potrivit căruia acțiunea intentată împotriva unuia dintre codebitorii solidari întrerupe prescripția față de toți debitorii se aplică și în cazul hotărârilor ce privesc pe debitorii solidari, în sensul că începerea executării față de unul dintre ei întrerupe prescripția și față de ceilalți"); Trib. jud. Brăila, dec. civ. nr. 41/1978, în RRD nr. 7/1978, p. 49 („Actele de întrerupere a prescripției extinctive față de unul dintre codebitorii solidari au efect întreruptiv și față de ceilalți codebitori, art. 1045 C. civ. [art. 1.449 NCC – n.n., M.N.] fiind aplicabil și prescripției dreptului de executare silită").

[3] A se vedea, în același sens, art. 1045 și art. 1872 C. civ. 1864.

[4] Soluție parțial diferită față de cea oferită de art. 1873 C. civ. 1864, care prevedea că întreruperea prescripției față de garant nu produce efecte față de debitorul principal; a se vedea, în acest sens, ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1261/2007, *cit. supra*, p. 628, nota 4. În speță, cererea de executare silită a vizat imobilul asupra căruia au constituit ipotecă terții garanți, iar nu și bunurile debitorilor principali, astfel încât s-a considerat că efectul întreruptiv al prescripției acestei executări ar putea fi opus numai acestor debitori, obligația lor de garantare nefiind solidară, ci conjunctă cu cea a debitorilor principali, față de care prescripția dreptului de a cere executarea silită nu poate fi socotită ca fiind întreruptă; în același sens, a se vedea și C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. nr. 1341/2007, în *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2007*, vol. II, nr. 25, pp. 118-119. Această practică, în prezent, a devenit inactuală.

[5] A se vedea art. 695 și art. 696 NCPC privitoare la drepturile creditorilor intervenienți.

Art. 710. Repunerea în termenul de prescripție

(1) După împlinirea termenului de prescripție, creditorul poate cere repunerea în acest termen numai dacă a fost împiedicat să ceară executarea datorită unor motive temeinice.

(2) Cererea de repunere în termen se introduce la instanța de executare competentă, în termen de 15 zile de la încetarea împiedicării. Judecata cererii se face cu citarea părților, prin hotărâre supusă numai apelului, potrivit dreptului comun.

(3) Dacă cererea de repunere în termen a fost admisă, creditorul poate formula cerere de executare silită în termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii.

Comentariu

1. Noul Cod de procedură civilă reglementează, ca și vechiul cod[1], repunerea în termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, instituție care a fost păstrată de legiuitor, în ciuda unor critici izolate, apărute după 1990[2], această reglementare fiind însă distinctă de repunerea în termenul de procedură, prevăzută de art. 186 NCPC[3].

Noua reglementare conservă toate trăsăturile instituției repunerii în termen, prevăzându-se, în plus, termenul în care trebuie formulată cererea de executare silită după încuviințarea repunerii în termen.

---

[1] A se vedea art. 405[3] C. pr. civ. 1865 (introdus prin O.U.G. nr. 138/2000):

„După împlinirea termenului de prescripție creditorul poate cere repunerea în acest termen, numai dacă a fost împiedicat să ceară executarea datorită unor motive temeinice.

Cererea de repunere în termen se introduce la instanța de executare competentă, în termen de 15 zile de la încetarea împiedicării".

Reamintim că instituția repunerii în termen a fost introdusă prin Decretul nr. 167/1958, care, în art. 19, prevedea următoarele:

„Instanța judecătorească sau organul arbitral poate, în cazul în care constată ca fiind temeinic justificate cauzele pentru care termenul de prescripție a fost depășit, să dispună chiar din oficiu judecarea sau rezolvarea acțiunii, ori să încuviințeze executarea silită.

Cererea de repunere în termen va putea fi făcută numai în termen de o lună de la încetarea cauzelor care justifică depășirea termenului de prescripție".

Cu privire la repunerea în termenul de prescripție, în sistemul Decretului nr. 167/1958, a se vedea I. Deleanu (I), Gh. Beleiu (II), *Repunerea în termen în condițiile art. 19 din Decretul nr. 167/1958*, în RRD nr. 9-12/1989, pp. 35-44, iar cu privire la repunerea în termenul de prescripție în sistemul vechiului Cod de procedură civilă, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 461-463, pp. 969-970.

[2] Instituția repunerii în termen a fost criticată pe motiv că este de sorginte comunistă, în speță sovietică, este o „instituție ilogică", antieconomică și la discreția judecătorului, care ar putea abuza de ea. A se vedea, pentru o astfel de opinie, rămasă izolată, V.D. Zlătescu, *Considerații în legătură cu instituția prescripției*, în Dreptul nr. 2/1999, p. 19, iar pentru critica acesteia, M. Nicolae, *Repunerea în termenul de prescripție*, în Dreptul nr. 11/1999, pp. 50-51.

[3] Cu privire la repunerea în termenul de procedură, pentru motive temeinic justificate, a se vedea: Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 186; P. Pop, *Decăderea în procesul civil. Scurte considerații critice din perspectiva Noului Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 4/2014, p. 173 și urm. De reținut că art. 186 nu reprezintă dreptul comun pentru art. 710, cele două reglementări fiind complet distincte, paralele, având obiect propriu de reglementare. A se vedea, în același sens, D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 197.

În consecință, repunerea în termen poate fi și în continuare definită ca fiind *acel beneficiu acordat de lege titularului dreptului de a obține executarea silită, constând în recunoașterea dreptului de a obține, prin constrângere, executarea silită chiar după împlinirea prescripției, dacă a fost împiedicat din motive temeinice să facă acte de întrerupere*[1].

De aici rezultă că repunerea în termen este menită să asigure o protecție reală titularului dreptului de a obține executarea silită și să înlăture incidența prescripției ori de câte ori s-a aflat în imposibilitate obiectivă de a acționa, fiind un succedaneu al vechi reguli *contra non valentem agere, non currit præscriptio*.

2. Cât privește **procedura repunerii în termen**, conform art. 710 din Noul Cod, partea interesată care, din „motive temeinice"[2], a fost împiedicată să ceară executarea silită poate solicita repunerea în termen, în termen 15 zile de la încetarea împiedicării[3].

Repunerea în termen poate fi dispusă numai de *instanța de executare*[4], indiferent de natura titlului executoriu, pentru motive temeinice, adică pentru situația în care, din cauze obiective, neimputabile creditorului[5], exclusive de culpă[6], termenul de prescripție a fost fizic depășit.

---

[1] În acest sens, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 461, p. 969.

[2] Cu privire la înțelesul acestei sintagme, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 256-257, pp. 628-631. Pentru un caz de speță (existența unei boli psihice grave a creditorului – stare psihopatoidă pe fond de etilism cronic) în care s-a admis repunerea în termen, a se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1301/1986, în RRD nr. 11/1986, p. 67. Dimpotrivă, într-o altă speță s-a apreciat că raportul de expertiză efectuat și depus într-o altă cauză nu are relevanță în ceea ce privește cererea de repunere în termen, deoarece recurenta-reclamantă avea posibilitatea în acea cauză să-și exercite drepturile procesuale, putând adopta, alături de atitudinea defensivă, de apărare, și o atitudine agresivă, ofensivă, ridicând pretenții proprii (C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 1896/2003, în *Practică judiciară comercială 2003-2004*, pp. 215-216, *apud* E. Oprina, *Executarea silită*, 2009, p. 283, nota 1).

[3] În practică s-a decis că, în cazul debitorului condamnat la o pedeapsă privativă de libertate – situație care justifică repunerea în termen, în special când acesta nu are bunuri urmăribile –, termenul pentru repunerea în termenul de prescripție începe să curgă de la data când creditorul a luat efectiv cunoștință de eliberarea din închisoare a acestuia, și nu de la data eliberării lui (Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 164/1970, în *CD 1970*, pp. 269-270).

[4] Subliniem că, spre deosebire de reglementarea anterioară (art. 19 din Decretul nr. 167/1958), în prezent instanța de executare *nu* poate dispune din oficiu repunerea în termen.

[5] Nu credem însă că în aprecierea acestor motive trebuie avută în vedere – cum se susține uneori, vădit exagerat – „întreaga perioadă a termenului de prescripție, intervalul de timp în care partea s-a aflat în imposibilitate de a acționa, perioada de timp rămasă în care partea ar fi putut proceda la punerea în executare a titlului executoriu, atitudinea debitorului etc." (E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 524); în același sens, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 198 („Repunerea în termenul de prescripție se dispune doar dacă *împiedicarea a existat pe totul cursul prescripției*"). Dacă ar fi așa, ar însemna că niciodată o cerere de repunere în termen n-ar putea fi admisă, fiind greu de crezut că timp de 3 ani sau de 10 ani, spre exemplu, creditorul a fost împiedicat în mod obiectiv să facă acte de întrerupere. În realitate, cum legea tace, în mod justificat de data aceasta, trebuie avută în vedere perioada imediat anterioară expirării termenului de prescripție, când din motive temeinice, justificate, creditorul nu a putut să facă acte întrerupere, căci un termen de prescripție trebuie să fie integral *deschis* și integral *accesibil*, iar nu doar fragmentar. În sensul că, pentru a obține repunerea în termen, partea nu trebuie să justifice o imposibilitate absolută de a acționa și că motivele care îndreptățesc repunerea în termen constituie împrejurări de fapt de natură a pune partea în imposibilitate de a acționa, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 985.

[6] În acest sens, a se vedea V. Mitea, *Incidente*, p. 301, nota 1.

Termenul de 15 zile în care se poate solicita repunerea în termen este un *termen de prescripţie*[1], iar nu un termen de decădere. Prin urmare, ca orice termen de prescripţie, este susceptibil de suspendare, întrerupere şi repunere în termen.

Fiind un incident în cadrul procedurii de executare silită, ce trebuie soluţionat în contradictoriu cu debitorul, care trebuie întotdeauna citat, cererea de repunere în termen are, aşadar, un caracter contencios.

3. Dacă motivele care l-au împiedicat pe reclamant să facă acte de executare sunt justificate, fiind exclusive de culpă, fără a avea însă caracterul unui caz de forţă majoră, admiterea cererii de repunere în termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită de către instanţa de executare are ca **efect** considerarea prescripţiei ca neîmplinită, deşi termenul de prescripţie prevăzut de lege, fizic, a expirat. Altfel spus, prin repunerea în termen este anihilat efectul extinctiv al prescripţiei şi deci debitorul (dacă a fost citat la judecarea cererii de repunere în termen) trebuie să se conformeze hotărârii instanţei, rămasă irevocabilă, nemaiputând să se opună, pe acest motiv, la pornirea şi efectuarea executării silite[2].

Acest efect este însă condiţionat de introducerea cererii de executare silită în termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii de repunere în termen. Şi acest termen este tot de *prescripţie*[3], iar nu de decădere, fiind susceptibil, aşadar, de suspendare sau întrerupere ori chiar de repunere în termen.

În cazul în care cererea de repunere în termen este respinsă, prescripţia se consideră împlinită[4], putând fi opusă de debitor în cazul în care creditorul porneşte executarea silită.

Art. 711. Alte dispoziţii aplicabile

Prevederile prezentului capitol se completează cu dispoziţiile Codului civil privitoare la prescripţia extinctivă.

---

[1] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu (I), Gh. Beleiu (II), *Repunerea în termen...*, *cit. supra* [p. 640, nota 1], pp. 35-44. *Contra*, a se vedea: V.M. Ciobanu, *Nota* (II) la dec. nr. 95/E/1985 a Trib. jud. Iaşi, în RRD nr. 8/1986, p. 54; E. Cotoi, *Incidente*, p. 227; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 524; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 987 (*termen procesual de decădere*); I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 985 (*termen limită* a cărui nerespectare atrage după sine decăderea creditorului din dreptul de a solicita repunerea în termen).

[2] Desigur, dacă n-a fost citat, el poate invoca excepţia de prescripţie pe calea contestaţiei la executare, fără a i se putea opune puterea de lucru judecat a hotărârii prin care s-a dispus repunerea în termen a creditorului său.

[3] În acelaşi sens, a se vedea V. Mitea, *Incidente*, nr. 102, p. 301; *adde* E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 525: „Termenul se calculează în conformitate cu regulile de calcul reglementate de art. 2.551-2.556 C. civ., dată fiind concepţia monistă asupra naturii juridice a prescripţiei extinctive" (din faptul că sunt aplicabile regulile de calcul prevăzute de NCC, iar nu de NCPC, rezultă, implicit, că acest termen este de prescripţie, iar nu de decădere); G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 987-988 [„Având în vedere că termenul stipulat de art. 709 (după republicare, art. 710 – n.n., M.N.) alin. (3) C. proc. civ. este prevăzut de lege pentru exercitarea dreptului de a obţine executarea silită, apreciem că acest termen este *termen de prescripţie*"].

[4] În sensul, eronat, că, „în cazul respingerii cererii de repunere în termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită, dreptul la executare rămâne prescris (*sic!*)", a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 525.

Comentariu

1. După cum am precizat deja (a se vedea *supra*, Comentariu general, nr. 5), dispoziţiile în materie de prescripţie a dreptului material la acţiune din Codul civil (în principal, art. 2.500-2.544) şi Codul de procedură civilă (art. 706-710) sunt dispoziţii de *drept comun*, alcătuind, împreună, dreptul general al prescripţiei extinctive[1].

Ele puteau fi amplasate în acelaşi loc, dar, din considerente de tehnică legislativă, în principal, dar şi din considerente practice (consultarea rapidă, într-un singur act normativ, a tuturor condiţiilor punerii în executare a unui titlu executoriu), au fost dispuse în cele două coduri, fără ca prin aceasta să fie ştirbit caracterul lor de dispoziţii de drept comun şi cu atât mai puţin caracterul unitar al acestora[2].

Dat fiind faptul că dispoziţiile din Codul de procedură civilă se referă numai la prescripţia dreptului de a obţine executarea silită, în timp ce dispoziţiile corespunzătoare din Codul civil se referă, în principal (dar nu exclusiv), la prescripţia dreptului de a obţine condamnarea pârâtului, precum şi la aspecte de ordin general, comune ambelor prescripţii, legiuitorul, în mod firesc, a prevăzut în art. 711 NCPC că prevederile din Codul de procedură civilă în materie de prescripţie „se *completează* cu dispoziţiile *Codului civil privitoare la prescripţia extinctivă*" (s.n., M.N).

În mod corespunzător, art. 2.516 NCC, stabilind că dispoziţiile Titlului I din Cartea a VI-a (*Despre prescripţia extinctivă, decădere şi calculul termenelor*) constituie dreptul comun în materia prescripţiei extinctive, prevede, în alin. (2), că „prescripţia dreptului de a obţine executarea silită a unei hotărâri judecătoreşti sau arbitrale ori a altui titlu executoriu *este supusă dispoziţiilor Codului de procedură civilă, afară de cazul în care aceasta din urmă ar fi neîndestulătoare*" (s.n., M.N.).

Care sunt aceste dispoziţii completatoare?

Din aceste texte rezultă, *prima facie*, că dispoziţiile Codului de procedură civilă sunt dispoziţii speciale, în raport cu cele din Codul civil, deoarece sunt aplicabile exclusiv

---

[1] Cu privire la aplicarea noilor dispoziţii în materia executării titlurilor fiscale, a se vedea: I.M. Costea, *Corelaţii privind prescripţia extinctivă în Codul de procedură fiscală, Codul civil şi Noul Cod de procedură fiscală*, în Dreptul nr. 12/2012, pp. 82-97; *idem*, *Suspendarea prescripţiei extinctive în materie fiscală prin aplicarea art. 2.532 pct. 5 din Codul civil în vigoare*, în Dreptul nr. 6/2015, p. 113 şi urm.

[2] A se vedea totuşi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 986. În opinia reputatului autor, prevederile art. 2.516 alin. (2) NCC („*Prescripţia dreptului de a obţine executarea silită a unei hotărâri judecătoreşti sau arbitrale sau a altui titlu executoriu este supusă dispoziţiilor Codului de procedură civilă, afară de cazul în care acestea din urmă ar fi neîndestulătoare*") nu au doar o importanţă practică deosebită, ci şi una doctrinară: „Din punct de vedere practic, dispoziţiile NCC în materie de prescripţie au o funcţie de complinire a prevederilor NCPC în materia prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, sub condiţia impusă de text, respectiv ca acestea din urmă să fie neîndestulătoare. Sub aspect doctrinar, dispoziţiile enunţate cuprind şi o recunoaştere implicită a caracterului de sine stătător al dispoziţiilor procedurale privitoare la prescripţia dreptului de a obţine executarea silită. Cu alte cuvinte, şi sub imperiul NCPC trebuie să recunoaştem caracterul de sancţiune procedurală al prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită" (*ibidem*). După părerea noastră, prescripţia stinge un drept subiectiv civil secundar, fiind deci o sancţiune de drept civil, şi numai indirect, deci mediat, stinge şi puterea executorie a titlului executoriu, lăsând fără suport juridic cererea de executare silită şi, după caz, actele de executare silită deja săvârşite (a se vedea *supra*, *Comentariu general*, text şi notele de subsol, iar pentru dezvoltări, M. Nicolae, *Prescripţia executării silite*, în special pp. 126-129).

prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, în timp ce dispoziţiile Codului civil sunt dispoziţii generale, aplicabile în completarea dispoziţiilor cuprinse în NCPC[1], de unde reiese că orice dispoziţie din Codul civil din materia prescripţiei extinctive ar fi susceptibilă de aplicare în materia prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită.

Totuşi, la o analiză atentă şi mai aprofundată, rezultă că, de fapt, această corelaţie regulă generală – regulă specială şi, mai larg, *ius generale – ius speciale* nu vizează şi nu poate viza, *in globo*, toate dispoziţiile Codului civil în materie de prescripţie, deoarece acestea nu sunt în întregime dispoziţii de aplicaţie generală, întrucât există dispoziţii care sunt aplicabile *doar* prescripţiei dreptului de a obţine condamnarea pârâtului (de exemplu: art. 2.502, art. 2.517-2.522, art. 2.526-2.531, art. 2.537 pct. 3 şi 4, art. 2.540), fiind, aşadar, dispoziţii speciale, iar nu cu caracter general.

Aşadar, sunt susceptibile să completeze, *i.e.* să întregească prevederile art. 706-710 NCPC, numai dispoziţiile comune sau generale, iar nu şi cele speciale, proprii prescripţiei dreptului de a obţine condamnarea pârâtului.

Care sunt, in concreto, aceste dispoziţii completatoare? După ***unii*** autori, ar fi vorba doar de prevederile art. 2.500-2.516 NCC[2], în timp ce, pentru ***alţi*** autori, complinirea dispoziţiilor NCPC cu cele ale NCC, în materia prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, poate viza aspecte variate, cum sunt natura prescripţiei, dreptul de a renunţa la prescripţie, efectele prescripţiei, efectele executării de bunăvoie a obligaţiei după împlinirea termenului etc.[3], adică, pe scurt, această completare se va face „acolo unde este cazul"[4] sau, *in fine*, aceste dispoziţii se completează cu cele de drept comun, ca atare[5] sau, după caz, numai „în măsura în care ele nu sunt contradictorii"[6].

După părerea noastră, aceste dispoziţii pot fi determinate numai analizându-se conţinutul şi sfera de aplicare ale fiecărei dispoziţii a Codului civil incidente în materie de prescripţie.

---

[1] A se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 509-510 – „dispoziţiile Codului civil referitoare la prescripţia extinctivă constituie dreptul comun în materie [art. 2.516 alin. (1) C. civ.]. În timp ce normele cuprinse în Codul de procedură civilă au caracter special, urmând a se aplica numai în ceea ce priveşte prescripţia dreptului de a obţine executarea silită. În raportul dintre cele două categorii de norme urmează a se aplica regula *specialia generalibus derogant*, potrivit cu care norma specială se aplică cu prioritate faţă de norma generală".

[2] „*De lege lata*, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită este reglementată de dispoziţiile art. 705-710 [art. 706-710 – n.n., M.N.] C. pr. civ., precum şi de prevederile art. 2.500-2.516 C. civ." (E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 509). Totuşi, aceiaşi autori arată, mai departe (*ibidem*, p. 515 şi urm.), în mod corect, de altfel, că şi art. 2.532-2.536, 2.552-2.556 NCC, referitoare la suspendarea şi, respectiv la calculul termenelor de prescripţie, sunt dispoziţii de drept comun, aplicabile şi în materia termenelor de prescripţie prevăzute de art. 706 NCPC.

[3] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 986. *Cf.* Al. Suciu, *Excepţiile procesuale*, p. 232 şi urm. [autorul invocă, în mod explicit, aplicaţia dispoziţiilor art. 1.449 NCC, în materia efectelor suspendării prescripţiei, ale art. 2.507 NCC referitoare la posibilitatea debitorului de a renunţa la prescripţie, ale art. 2.515 alin. (3) NCC referitoare la posibilitatea de modificare convenţională a termenelor de prescripţie şi a cursului prescripţiei, dar şi dispoziţiile art. 2.503 alin. (2) şi cele ale art. 2.504 NCC privitoare la efectele prescripţiei extinctive faţă de prescripţia drepturilor accesorii şi a obligaţiilor cu executare succesivă].

[4] D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 198.

[5] În acest sens, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 978.

[6] G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1059.

iar nu doar ale celor mai sus amintite, *i.e.* ale celor cuprinse în Titlul I al Cărții a VI-a, deoarece există prevederi de aplicație generală și în alte părți ale Codului, cum am văzut când am vorbit despre beneficiul suspendării sau al întreruperii prescripției (*supra*, comentariile *sub* art. 708 și art. 709).

Dacă din examinarea fiecărei dispoziții rezultă că este susceptibilă de a se aplica și (sau exclusiv) prescripției dreptului de a obține executarea silită, atunci acea dispoziție întregește prevederile art. 706-710 NCPC.

Uneori, chiar legea prevede, *expressis verbis*, aplicarea *anumitor* dispoziții ale Codului civil [de exemplu, cazurile de suspendare a cursului prescripției; art. 708 alin. (1) pct. 1 NCPC].

În lipsa unei mențiuni exprese (specifice), rămâne interpretului – teoretician și practician, în primul rând judecătorului – sarcina de a identifica și preciza celelalte dispoziții aplicabile, în considerarea art. 2.516 NCC și art. 711 NCPC.

2. Din analiza dispozițiilor Codului civil în materie de prescripție extinctivă rezultă că sunt de **aplicație generală**, inclusiv în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, următoarele prevederi legale:

- *în primul rând*, dispozițiile generale privitoare la obiectul și efectele împlinirii prescripției (art. 2.500, art. 2.503-2.514 NCC) sunt aplicabile și în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, deoarece în NCPC nu există dispoziții corespunzătoare;

- *în al doilea rând*, dispozițiile art. 2.515 NCC privind convențiile privitoare la prescripția extinctivă[1)] sunt, de asemenea, incidente și în materia prescripției dreptului de a obține executarea silită, deoarece, pe de o parte, ele nu sunt excluse de lege, iar, pe de altă parte, ele sunt pe deplin compatibile cu caracterul de drept privat, preponderent dispozitiv, al normelor în materie de prescripție; astfel, părțile pot stabili nu numai termene de prescripție a acțiunilor condamnatorii, ci și a acțiunilor executorii, după cum pot modifica regulile legale privind cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită, desigur, în condițiile și limitele expres prevăzute de lege[2)], aceste convenții fiind inadmisibile (ilicite) în cazul drepturilor la acțiune de care părțile nu pot să dispună și al acțiunilor derivate din contractele de adeziune, de asigurare și cele supuse legislației privind protecția consumatorului [art. 2.515 alin. (5) NCC];

- *în al treilea rând*, dispozițiile privitoare la începutul prescripției dreptului la acțiune în executarea obligațiilor pure și simple sau afectate de modalități ori cu executare succesivă sunt și ele aplicabile în materia prescripției acțiunii executorii, deoarece, așa cum am văzut [*supra*, comentariul *sub* art. 706, B), nr. 3], prevederile art. 706 alin. (2) NCC sunt neîndestulătoare;

- *în al patrulea rând*, dispozițiile generale privitoare la suspendarea prescripției [de exemplu: art. 1.433 alin. (1), art. 1.441 alin. (1), art. 1.449 alin. (1), art. 2.532-2.536 NCC]

[1)] Cu privire la regimul acestor convenții, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție*, nr. 598, pp. 1153-1155.

[2)] Spre exemplu, termenele de prescripție nu pot fi mai mici de un an și nici mai mari de 10 ani, cu excepția termenelor de prescripție de 10 ani (executarea titlurilor obținute în materia drepturilor reale) ori mai lungi, care pot fi prelungite până la 20 de ani.

sunt aplicabile şi în materia punerii în executare a titlurilor executorii, legea prevăzând, de altfel, expres acest lucru [art. 708 alin. (1) pct. 1 NCPC];

- *în al cincilea rând*, şi dispoziţiile NCC privitoare la întreruperea prescripţiei prin recunoaşterea dreptului şi prin cererea de chemare în judecată, precum şi la efectele întreruperii prescripţiei dreptului la acţiunea condamnatorie [de exemplu: art. 1.433 alin. (2), art. 1.441 alin. (2), art. 1.449 alin. (2), art. 2.537 pct. 1 şi 2, art. 2.538-2.539, art. 2.541-2.543] sunt aplicabile în completarea prevederilor corespunzătoare din NCPC;

- *in fine*, în al şaselea rând, regulile de calcul al termenelor de prescripţie din NCC (art. 2.544, art. 2.551-2.556) sunt şi ele dispoziţii de aplicaţie generală.

În rezumat, regimul de drept comun al prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită se poate cunoaşte numai ţinând seama de precizările mai sus făcute şi examinând, în detaliu, dispoziţiile Codului civil şi pe cele ale Codului de procedură civilă incidente în materie.

Capitolul VI
Contestaţia la executare

Bibliografie

Tr.C. Briciu, *Încheieri de încuviinţare a executării silite. Litigiu între un profesionist şi un simplu particular (neprofesionist)*, disponibil pe *www.juridice.ro*; B. Cristea, E. Oprina, *Înţelesul conceptului de „instanţă de executare" cu referire la atribuţia acesteia de încuviinţare a executării silite*, în RRES nr. 3/2011, pp. 51-65; I.O. Călinescu, *Posibilitatea de a invoca apărări de fond pe calea contestaţiei la executare exercitată împotriva unui titlu executoriu reprezentat de o somaţie de plată*, în RRES nr. 3/2013, pp. 17-23; G.C. Frenţiu, *Unele aspecte din practica judiciară privind contestaţia la executare promovată de către un terţ*, în Dreptul nr. 6/2008, pp. 194-203; E. Hurubă, *Contestaţia la executare în materie civilă, cu referiri la Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011; B. Ionescu, *Studiu teoretic şi de practică judiciară privind contestaţia în anulare şi contestaţia la executare*, Ed. Continent XXI, Bucureşti, 2005; Al. Lesviodax, *Contestaţia la executare în materie civilă*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1966; I. Leş, *Contestaţia la executare în reglementarea noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2013, pp. 52-64; I. Leş, *Mijloace procedurale destinate a remedia sau reforma greşelile săvârşite în cursul executării silite*, în Acta Universitatis Lucian Blaga, nr. 1-2/2001, pp. 10-18; N.C. Olteanu, *Contestaţia la executare conform NCPC*, disponibil pe *www.juridice.ro*; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011; E. Oprina, *Privire de ansamblu asupra contestaţiei la executare*, în Dreptul nr. 5/2008, pp. 114-136; V. Pătulea, *Determinarea naturii juridice a contestaţiei la executare în procesul civil şi implicaţiile rezultând din această operaţiune pe plan procesual şi procedural*, în Dreptul nr. 6/2004, pp. 119-129; R. Petrescu, *Contestaţia la executare silită imobiliară*, Ed. Oscar Print, Bucureşti, 2001; O. Popescu, C. Dobre, *Suspendarea executării silite în condiţiile art. 718 C. pr. civ.*, în RRES nr. 1/2014, pp. 94-108; M.G. Scarlat, M. Ilieş-Doleanu, *Incidenţa Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă în domeniul cauţiunii datorate până la soluţionarea contestaţiei la executare sau a altei cereri referitoare la executarea silită*, în Dreptul nr. 11/2010, pp. 143-153; S. Spinei, *Căi de atac împotriva*

hotărârii instanței de recurs în procesul civil. Îndreptarea erorii materiale. Lămurirea și completarea hotărârii. Contestația la titlu, în RRES nr. 1/2009, pp. 91-104; R. Stanciu, *Contestația la executare. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2010; R. Stanciu, *Ajutorul public judiciar cu privire la cauțiunea datorată pentru suspendarea executării silite – perspective realiste în contextul legislației actuale*, în RRES nr. 3/2013, pp. 76-83; M. Stancu, *Apărările de fond în cadrul contestației la executare*, în RRES nr. 3-4/2008, pp. 109-126; A. Stoica, *Instituția cauțiunii judiciare în lumina dispozițiilor noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2013, pp. 65-77; M. Tăbăraș, *Contestația la executare. Culegere de practică judiciară*, Ed. All Beck, București, 2005; D.C. Tudurache, *Contestația la executare*, ed. a 3-a revizuită, Ed. Hamangiu, București, 2011; A. Ungureanu, *Limitele în care poate fi exercitată contestația la executare*, în RRES nr. 1/2013, pp. 78-93; A.M. Ungureanu, *Contestația la executare în procesul civil, conform noului Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2012; L.-A. Viorel, *Anularea încheierii prin care se încuviințează executarea silită – o creație a jurisprudenței*, în RRES nr. 1/2012, pp. 54-63.

Comentariu general

1. Executarea silită este a doua fază a procesului civil, etapă foarte importantă în angrenajul generat de soluționarea unei cereri în materie civilă. Dacă în faza judecății partea interesată obține o recunoaștere în drept a pretențiilor invocate a fi încălcate pe parcursul derulării circuitului civil, în faza executării silite se realizează și o recunoaștere în fapt a acestor pretenții, prin executarea efectivă a obligațiilor cuprinse în titlul executoriu.

2. Fazele procesului civil nu sunt obligatorii. Uneori poate să lipsească faza judecății, în ipoteza în care legea, de exemplu, recunoaște unui înscris valoarea de titlu executoriu (cum ar fi înscrisul autentic notarial care conține o creanță certă, lichidă și exigibilă). În același timp, poate să lipsească și faza executării silite, în cazul în care obligația stipulată în titlul executoriu este executată de bunăvoie de către debitor.

3. Ori de câte ori obligația din titlul executoriu nu este executată de bunăvoie, creditorul, pentru a-și vedea pretențiile realizate și în fapt, va fi nevoit să declanșeze procedura de executare silită, după regulile prevăzute de Cartea a V-a a Codului de procedură civilă, respectiv art. 622-914.

4. În privința modului de derulare a executării silite, cei nemulțumiți de acesta au la îndemână mijlocul procedural al contestației la executare (art. 712-720 NCPC), prin intermediul căruia se poate obține desființarea măsurilor ilegale de urmărire silită.

5. Executarea silită, pe parcursul derulării ei, trebuie să respecte atât drepturile celor implicați în mod direct în procedură (creditor ori debitor), cât și drepturile terților persoane. Ori de câte ori nu sunt respectate aceste drepturi sau formalitățile impuse de lege, cei „interesați sau vătămați prin executare" pot face contestație la executare pentru a obține desființarea actelor de executare ilegale.

6. În privința naturii juridice a contestației la executare, au existat, în doctrină, opinii diferite. Astfel, contestația la executare ar putea avea caracterul unei plângeri[1)], din moment ce pot fi atacate acte de executare silită sau alte acte ale unei entități implicate în executarea silită (de exemplu, încheierile pronunțate de executorul judecătoresc).

[1)] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 251.

Într-o altă abordare[1], contestația la executare poate fi privită atât ca o cale de atac specială, atunci când este exercitată de creditor sau debitor, cât și ca o acțiune civilă particulară, când este exercitată de un terț vătămat prin executarea silită. De asemenea, alți autori[2], au considerat că suntem în prezența unei acțiuni civile obișnuite, în vreme ce, într-o altă opinie, s-a afirmat[3] că ar avea și caracter procedural mixt, de cale de atac și acțiune în anulare, desigur, prin prisma persoanelor care exercită contestația la executare.

În ceea ce ne privește, considerăm că mijlocul procedural al contestației la executare are valoarea unei *acțiuni civile de tip special*, întrucât nu urmărește recunoașterea unui drept propriu în contradictoriu cu o altă persoană, ci înlăturarea măsurilor nelegale și prejudiciabile intervenite în faza executării silite.

Nu poate fi considerată o cale de atac, întrucât un asemenea mijloc de control judiciar presupune remedierea unor neregularități de fond sau de procedură ale hotărârii puse în executare, în vreme ce contestația la executare vizează exclusiv aspecte legate de neregularități procedurale apărute în cea de-a doua fază a procesului civil. Sub nicio formă, prin intermediul contestației la executare nu vor putea fi invocate neregularități privind fondul pricinii. În plus, în ipoteza exercitării unei căi de atac, legitimare procesuală activă au numai părțile față de care s-a pronunțat hotărârea atacată, în timp ce, în cazul contestației la executare, art. 712 NCPC dispune că orice persoană interesată o poate formula.

Art. 712. Obiectul contestației

(1) Împotriva executării silite, a încheierilor date de executorul judecătoresc, precum și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare. De asemenea, se poate face contestație la executare și în cazul în care executorul judecătoresc refuză să efectueze o executare silită sau să îndeplinească un act de executare silită în condițiile legii.

(2) Dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută la art. 443, se poate face contestație și în cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu.

(3) De asemenea, după începerea executării silite, cei interesați sau vătămați pot cere, pe calea contestației la executare, și anularea încheierii prin care s-a admis cererea de încuviințare a executării silite, dacă a fost dată fără îndeplinirea condițiilor legale.

(4) Împărțirea bunurilor proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie poate fi hotărâtă, la cererea părții interesate, și în cadrul judecării contestației la executare.

Comentariu

1. Din formularea generică a textului, care se referă la „cei interesați sau vătămați prin executare", rezultă că au calitatea de *subiecte ale contestației la executare* creditorul urmăritor și debitorul urmărit, iar în materia popririi și terțul poprit.

---

[1] Gr. Porumb, *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, Ed. Științifică, 1964, p. 192.

[2] A. Sitaru, *Unele aspecte ale contestației la executare în civil*, în LP nr. 3/1957, p. 852.

[3] A. Rizeanu, *Contestația la executare în materie civilă în lumina practicii judiciare*, în LP nr. 3/1960, p. 9.

2. *Debitorul* este persoana obligată prin hotărâre sau printr-un alt titlu executoriu și împotriva căreia urmează să fie pornită executarea silită, dacă aceasta nu își execută de bunăvoie obligațiile.

De regulă, în practica execuțională, calea contestației la executare este folosită de debitor, interesul acestuia fiind de a amâna executarea silită îndreptată împotriva sa, invocând diferite motive privitoare la regularitatea procedurii de urmărire silită, precum: executarea unor bunuri neurmăribile, încălcarea formelor de procedură, împlinirea termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, perimarea executării silite, desființarea titlului executoriu etc.

3. *Creditorul* este persoana căreia i s-a eliberat titlul executoriu, respectiv acea parte care a câștigat, indiferent de calitatea pe care a avut-o în cursul desfășurării procesului civil.

Și creditorul poate recurge la calea contestației la executare, atunci când executorul judecătoresc refuză să efectueze o executare silită sau să îndeplinească un act de executare în condițiile legii, când se nesocotesc dispoziții procedurale de natură a-l prejudicia, când se indisponibilizează un număr insuficient de bunuri ale debitorului sau se produc alte neregularități procedurale.

4. *Terții* sunt persoane străine de raportul juridic obligațional, care nu datorează nimic creditorului urmăritor; titlul executoriu nu-i vizează pe aceștia și totuși, din eroare sau din alte cauze, ei sunt vătămați în drepturile lor printr-un act de executare silită.

Posibilitatea terților de a promova contestația la executare este prevăzută și de art. 713 alin. (5) NCPC.

Titularul de drepturi asupra bunurilor supuse urmăririi poate formula contestație, chiar dacă nu are stăpânirea materială a bunurilor urmărite, căci ceea ce interesează nu este stăpânirea în fapt, ci dacă persoana care face contestație este titularul unui drept real asupra bunului și dacă a fost vătămată prin executare.

Spre deosebire de părțile raportului juridic execuțional, legiuitorul a pus la dispoziția terților vătămați și posibilitatea de a-și apăra drepturile lor pe calea unei cereri separate, în condițiile legii [art. 715 alin. (5) NCPC], respectiv acțiunea în revendicare sau acțiunea posesorie.

În privința terțului poprit, menționăm că acesta nu poate avea calitatea de contestator, întrucât, în condițiile art. 787 alin. (5) NCPC, terțul poprit nu va putea face contestație împotriva popririi, ci el își va formula apărările în instanța de validare. Așadar, terțul poprit va putea formula apărări exclusiv în instanța de validare, iar nu și pe calea contestației la executare.

5. Printre subiectele contestației la executare se numără și *procurorul*, în condițiile art. 92 NCPC. Reprezentantul Ministerului Public nu poate fi considerat nici „persoană interesată" și nici „persoană vătămată" prin executare, ci acesta acționează în temeiul atribuțiilor ce-i sunt conferite de lege în procesul executării silite.

6. În privința executorului judecătoresc, acesta nu are legitimare procesuală activă în cadrul contestației la executare.

Având însă în vedere dispozițiile alin. (1) teza a doua, în cazul în care organul de executare refuză să efectueze executarea silită ori să îndeplinească un act de executare în condițiile prevăzute de lege, se poate formula contestație la executare în contradictoriu cu

organul de executare respectiv. În atare situaţie, organul de executare este parte în proces, având calitate procesuală pasivă, respectiv calitate de intimat.

O altă situaţie în care biroul executorului judecătoresc are legitimare procesuală pasivă poate fi întâlnită în cazul contestaţiei la executare formulată de creditor, în condiţiile art. 670 alin. (4) NCPC, împotriva încheierii întocmite de executorul judecătoresc privind stabilirea cheltuielilor de executare.

Pentru ipoteza în care însă încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare este contestată de debitor, biroul executorului judecătoresc nu are legitimare procesuală pasivă în cadrul contestaţiei la executare, având în vedere că efectul unei eventuale admiteri a contestaţiei nu se va răsfrânge decât asupra creditorului, iar nu şi a executorului judecătoresc. În acest sens, prevederile art. 670 alin. (4) NCPC fac trimitere la dispoziţiile art. 451 alin. (2) şi (3) NCPC, care urmează a se aplica în mod corespunzător.

Expresia folosită de legiuitor „se aplică în mod corespunzător" urmează a fi interpretată în sensul că posibilitatea instanţei de reducere a cheltuielilor de executare trebuie raportată la dispoziţia art. 451 alin. (2) şi (3) NCPC şi privită, în sens generic, ca atribut al instanţei de executare de a diminua aceste cheltuieli şi nicidecum nu trebuie interpretată în sensul că numai onorariul avocatului creditorului, al expertului sau altor specialişti ar putea fi redus de către instanţă[1)].

7. *Contestaţia la executare propriu-zisă* reprezintă cel mai frecvent mijloc procesual întâlnit în practică prin care se poate contesta executarea silită însăşi, precum şi orice act de executare săvârşit cu prilejul urmăririi silite, solicitându-se instanţei anularea întregii executări sau a actului nelegal.

Pe calea contestaţiei la executare se pot invoca neregularităţi sau aspecte privind: lipsa titlului executoriu, încheierii de încuviinţare a executării silite sau emiterea acesteia fără îndeplinirea condiţiilor legale, lipsa caracterului cert, lichid şi exigibil al creanţei, necompetenţa executorului judecătoresc, nerespectarea formelor prevăzute de lege pentru încunoştinţarea debitorului, alegerea modalităţii de executare, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită, perimarea executării silite, ordinea de urmărire a bunurilor, urmărirea unor bunuri ce aparţin altor persoane decât debitorului, executarea unor bunuri exceptate de la urmărire, reducerea cheltuielilor de executare, încălcarea dispoziţiilor legale privind stabilirea cheltuielilor de executare, încetarea executării silite, nerespectarea formelor de publicitate etc.

În temeiul alin. (4), contestaţia la executare poate avea ca obiect şi împărţirea bunurilor proprietate comună, procedura împărţelii judiciare fiind reglementată de Codul de procedură civilă în Cartea a VI-a, Titlul V.

8. Alin. (2) reglementează *contestaţia la titlu* şi vizează doar înţelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu care se pune în executare.

Acest mijloc procedural este mai puţin întâlnit în practică, întrucât, din punctul de vedere al tehnicii de redactare a hotărârii, dispozitivul trebuie să fie clar şi fără echivoc, să rezolve toate cererile părţilor, să arate în mod concret care sunt limitele „condamnării" pentru a putea fi pus în executare.

[1)] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 583.

9. Din formularea legiuitorului rezultă că se poate recurge la contestaţia la titlu numai în măsura în care partea nu a uzat de procedura reglementată de art. 443 NCPC, tocmai pentru a nu se încălca autoritatea de lucru judecat a hotărârii.

10. *Contestaţia împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită sau de a îndeplini un act de executare silită în condiţiile legii* este o formă particulară a contestaţiei la executare care se caracterizează prin aceea că se îndreaptă în mod direct împotriva executorului judecătoresc care refuză să-şi îndeplinească atribuţia de punere în executare a dispoziţiilor cu caracter civil din titlurile executorii şi care, astfel, dobândeşte calitatea de intimat în procedura contestaţiei la executare.

Potrivit art. 1 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată şi cu modificările ulterioare, executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepţia celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat, bugetului Uniunii Europene şi bugetului Comunităţii Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel. Atribuţiile executorului judecătoresc sunt reglementate de art. 7 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată, şi vizează: a) punerea în executare a dispoziţiilor cu caracter civil din titlurile executorii; b) notificarea actelor judiciare şi extrajudiciare; c) comunicarea actelor de procedură; d) recuperarea pe cale amiabilă a oricărei creanţe; e) aplicarea măsurilor asigurătorii dispuse de instanţa judecătorească; f) constatarea unor stări de fapt în condiţiile prevăzute de Codul de procedură civilă; g) întocmirea proceselor-verbale de constatare, în cazul ofertei reale urmate de consemnarea sumei de către debitor, potrivit dispoziţiilor Codului de procedură civilă; h) întocmirea, potrivit legii, a protestului de neplată a cambiilor, biletelor la ordin şi a cecurilor, după caz; i) orice alte acte sau operaţiuni date de lege în competenţa lui.

Refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini atribuţiile prevăzute la art. 7 lit. lit. b)-i) se motivează, dacă părţile stăruie în cererea de îndeplinire a acestora, în termen de cel mult 5 zile de la data refuzului. În acest caz, partea interesată poate introduce plângere în termen de 5 zile de la data la care a luat cunoştinţă de acest refuz la judecătoria în a cărei rază teritorială îşi are sediul biroul executorului judecătoresc [art. 56 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 188/2000, republicată, cu modificările ulterioare].

Din interpretarea dispoziţiilor art. 56 din Legea nr. 188/2000 rezultă că, prin actuala reglementare, s-a eliminat paralelismul ce exista în reglementarea anterioară între contestaţia la executare şi plângerea prevăzută de legea specială.

Decizii ale Curţii Constituţionale

1. Prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 1454 din 5 noiembrie 2009[1)] s-a reţinut că, procurorul fiind, prin natura sa, un organ al legii, un reprezentant al interesului general al societăţii în activitatea judiciară, prezenţa lui în procesul civil este cât se poate de firească. El nu este parte în procesul civil decât în sens procesual, iar nu şi în sens material, iar în îndeplinirea acestei atribuţii – ca, de altfel, în îndeplinirea tuturor atribuţiilor sale – el are obligaţia, înscrisă în Constituţie, de

[1)] Publicată în M. Of. nr. 877 din 16 decembrie 2009.

a fi imparţial. În toate cazurile de participare a procurorului în procesul civil, calitatea de parte în acest sens material aparţine titularului dreptului subiectiv ce formează obiectul litigiului, care este liber să dispună de acest drept şi să-şi exercite fără nicio constrângere toate drepturile procesuale. Ca şi judecătorul, procurorul este un subiect oficial al procesului civil. El acţionează întotdeauna din oficiu: şi atunci când declanşează procesul, şi atunci când intervine în proces, şi în cererile pe care le adresează. Scopul acţiunii sale nu este acela de a obţine pentru una dintre părţi satisfacerea unei pretenţii, ci de a veghea ca admiterea sau respingerea cererilor părţilor să se facă în conformitate cu legea. În felul acesta, principiul oficialităţii, în temeiul căruia acţionează procurorul, nu anihilează şi nici măcar nu micşorează efectele principiului disponibilităţii, care guvernează acţiunea şi comportamentul părţilor în procesul civil.

2. În Decizia Curţii Constituţionale nr. 225 din 3 iunie 2003[1)] s-a reţinut că, în ceea ce priveşte critica de neconstituţionalitate a art. 399 (în prezent art. 712 NCPC – n.n., E.O.), precum şi a dispoziţiilor cuprinse în Secţiunea a VI-a, „Contestaţia la executare", din Capitolul I al Cărţii a V-a din Codul de procedură civilă (în prezent Capitolul VI, Titlul I din Cartea a V-a NCPC – n.n., E.O.), citarea executorului judecătoresc cu prilejul judecării contestaţiei la executare nu se justifică, având în vedere că, pe de o parte, acesta nu are calitatea de parte în proces, iar, pe de altă parte, instanţa învestită cu soluţionarea unei atare contestaţii judecă litigiul pe baza dosarului de executare, ceea ce face inutilă prezenţa executorului judecătoresc.

Disfuncţionalitatea invocată de autorul excepţiei, constând în numeroasele amânări ale cauzei, întrucât executorul nu a răspuns la adresele instanţei, nu constituie un argument în favoarea criticii aduse textului, ci este imputabilă exclusiv lipsei de diligenţă a instanţei judecătoreşti, care nu a apelat la mijloacele coercitive pe care le avea la dispoziţie, potrivit legii. Aşa fiind, chiar instituirea, prin lege, a obligaţiei de citare a executorului judecătoresc ar fi rămas, evident, la fel de ineficientă.

De altfel, critica adusă de autorul excepţiei nu poate fi reţinută şi datorită faptului că neconstituţionalitatea nu este dedusă din contrarietatea textului legal criticat cu anumite prevederi din Legea fundamentală, ci din pretinse lacune ale celui dintâi.

Jurisprudenţă

1. Atunci când contestatorul invocă lezarea unor drepturi ce aparţin unei terţe persoane, contestaţia se va respinge ca fiind lipsită de interes, nefiind admisibil să se obţină un folos practic care nu este personal *(Jud. sector 5 Bucureşti, sent. civ. nr. 4663/2003, nepublicată)*.

2. Dovada vătămării în condiţiile invocării unui motiv de nulitate supus acestei condiţii cade în sarcina celui care invocă nulitatea (contestatorul), iar nu a intimatei. Neindicarea numărului dosarului de executare pe un act de executare nu este prin ea însăşi dovadă a producerii vătămării pentru a atrage anularea actului *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 700/R/2007, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriş, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009, pp. 90-99)*.

3. În situaţia în care debitorul este în viaţă, el este singurul în măsură să promoveze contestaţie la executare; astfel, contestaţia formulată de fiul său înainte de decesul debitorului urmează a fi respinsă pentru lipsa calităţii procesuale active a contestatorului *(Trib. Teleorman, dec. nr. 467/2009, apud R. Schmutzer, N. Moroşanu, Contestaţia la executare. Practică judiciară. Ed. Moroşan, Bucureşti, 2010, pp. 160-165)*.

[1)] Publicată în M. Of. nr. 459 din 27 iunie 2003.

4. Întrucât contestatoarea nu a justificat în cauză niciun drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit, nedovedind vătămarea ce i s-ar fi produs ca urmare a executării în mod greşit a unui bun aflat în patrimoniul său, instanţa a apreciat că nu s-a făcut dovada interesului contestatoarei în promovarea contestaţiei. Şi, cum interesul ce trebuie dovedit într-o contestaţie la executare determină legitimarea procesuală activă într-un astfel de demers judiciar, instanţa a admis excepţia lipsei calităţii procesuale active, respingând cererea, în consecinţă *(Jud. sector 6 Bucureşti, s. civ., sent. civ. nr. 2764/2008, nepublicată)*.

5. În temeiul contractului de comodat, comodatarul dobândeşte numai dreptul de folosinţă, devenind un simplu detentor precar obligat la înapoierea lucrului. S-ar putea afirma că detentorul precar al unui bun, fie ca depozitar, gajist sau comodatar sau cu orice titlu care îl obligă la conservarea bunului şi la restituirea lui la termen, ar avea interesul să se opună la o executare ce l-ar priva de bun, aceasta cu atât mai mult cu cât are un interes personal în conservarea bunului, deoarece are un titlu care îi dă dreptul la folosinţa lui. Dacă însă însuşi titlul de proprietate al comodantului, cel în temeiul căruia a fost încheiat contractul de comodat, a fost desfiinţat, comodatarul nu mai poate justifica vreun interes dedus din răspunderea personală în restituirea lui *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 66/2005, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 162-165)*.

6. Terţul ce are calitatea de asociat al unei societăţi comerciale debitoare are interes în formularea contestaţiei, întrucât diminuarea patrimoniului societăţii ca urmare a finalizării executării silite atrage şi diminuarea valorică a părţilor sociale pe care acesta le deţine. Nu are relevanţă că la acest moment nu s-a produs încă vătămarea, important fiind că desfăşurarea în continuare a executării silite poate conduce la prejudicierea intereselor contestatorului, ca asociat al debitoarei *(Trib. Argeş, dec. civ. nr. 1918/R/2010, în RRES nr. 4/2010, pp. 111-114)*.

7. Biroul executorului judecătoresc nu este parte a executării silite, în sensul că acesta nu realizează actele de executare silită în considerarea vreunui drept personal, ci acţionează ca instituţie special abilitată prin Legea nr. 188/2000 a executorilor judecătoreşti, care prevede că executarea silită a dispoziţiilor cu caracter civil din titlurile executorii se efectuează de către executorii judecătoreşti, dacă legea nu prevede altfel, că executorii judecătoreşti îndeplinesc şi alte atribuţii date prin lege în competenţa lor şi că executorii judecătoreşti sunt învestiţi să îndeplinească un serviciu de interes public *(Jud. sector 5 Bucureşti, sent. civ. nr. 4275/2008, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 51-52)*.

8. Lipseşte titlul executoriu în cazul în care cumpărătorul s-a obligat să suporte datoria vânzătorului într-un anumit cuantum, existentă la data autentificării contractului, către asociaţia de proprietari a imobilului în care este amplasat apartamentul care se vinde, întrucât contractul de vânzare-cumpărare nu constituie titlu executoriu pentru sumele reprezentând datorii la cotele de întreţinere, asociaţia de proprietari fiind în continuare creditoarea fostului proprietar al apartamentului *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1580/2006, apud C. Nica, op. cit., pp. 80-81)*.

9. În cazul în care contractul autentificat de ipotecă a garantat o creanţă rezultată dintr-un contract de împrumut bancar, iar obligaţia de plată s-a transmis la un alt debitor printr-o novaţie cu schimbare de debitor sau printr-o delegaţie perfectă, ipoteca nu poate garanta şi alte obligaţii ale noului debitor către creditor, întrucât ipoteca este specializată, garanţia fiind limitată la creanţa specificată în cuprinsul său *(Jud. sector 1 Bucureşti, încheierea din 7 august 2003, apud I.R. Dănăilă, Executarea silită. Titluri executorii. Creanţe fiscale. Practică judiciară adnotată, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 87-88)*.

10. Pactul comisoriu de gradul IV are consecinţe doar în planul rezoluţiunii, dar nu dă caracter cert creanţei decurgând dintr-o clauză penală a cărei executare depinde nu doar de exerciţiul dreptului de alegere al creditoarei, ci şi de verificarea cauzei pe care se sprijină susţinerea creditoarei că sunt întrunite condiţiile pactului comisoriu *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 361/R/2011, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 75-76)*.

11. Clauza contractului de vânzare-cumpărare potrivit căreia, în cazul în care contractul de vânzare-cumpărare în formă autentică nu se va perfecta din culpa promitentului-vânzător la data stabilită, acesta va plăti promitenţilor cumpărători dublul avansului primit, pentru a putea fi apreciat caracterul cert al creanţei promitenţilor-cumpărători, trebuie analizată culpa promitentului-vânzător pentru neperfectarea contractului. Acesta este un aspect de fond care nu poate fi verificat în faza executării silite, ci trebuie dezbătut în condiţiile generale privind desfăşurarea procesului civil, în primul rând contradictorialitatea, pe baza administrării de probe, întrucât această neexecutare a obligaţiilor contractuale dă dreptul părţii cocontractante la despăgubiri, deci urmăreşte un drept potrivnic faţă de cocontractant. Prin urmare, creanţa având ca obiect plata sumei de bani stabilite prin clauza penală nu poate fi apreciată ca având caracter cert, astfel că antecontractul de vânzare-cumpărare nu îndeplineşte condiţia de a fi titlu executoriu, conform art. 67 din Legea nr. 36/1995 (în prezent art. 101 din Legea nr. 36/1995, republicată – n.n., E.O.) *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 284/2006, apud C. Nica, op. cit., pp. 72-74)*.

12. Unica situaţie în care se admite stabilirea prin titlul executoriu a unui drept de creanţă şi a obligaţiei corelative, care nu sunt exprimate în mod lichid, o reprezintă cazul litigiilor de muncă şi, în mod special, al drepturilor salariale, în situaţia anulării deciziilor de desfacere a contractului de muncă şi a obligării angajatorului la reîncadrarea salariatului, deoarece obligaţia de plată a drepturilor salariale este stabilită până la reîncadrarea efectivă şi nu se poate determina, la momentul pronunţării hotărârii, care va fi acest moment. În aceste cazuri, suma datorată de angajator până la reîncadrarea efectivă se calculează cu prilejul punerii în executare silită a titlului executoriu respectiv de către executorul judecătoresc, iar lipsa oricărui criteriu de calculare din dispozitivul titlului executoriu nu înseamnă decât că suma datorată va fi raportată la drepturile salariale cuvenite creditorului potrivit legii sau contractului de muncă, în cazul în care nu ar fi fost concediat în mod abuziv, întrucât acesta este şi scopul obligării angajatorului la plata acestor drepturi, de a repara prejudiciul suferit de salariat prin măsura concedierii, desfiinţată *(Jud. sector 1 Bucureşti, sent. civ. nr. 4898/2004, apud I.R. Dănăilă, op. cit., pp. 26-31)*.

13. Girul este modalitatea de transmitere a drepturilor izvorâte din biletul la ordin şi, în aceste condiţii, odată efectuată operaţiunea, beneficiarul girant nu se mai poate folosi de acest titlu, întrucât cel care pretinde drepturi izvorâte dintr-un astfel de titlu de valoare trebuie să le justifice atât prin posesie, cât şi printr-un şir neîntrerupt de giruri, atunci când asemenea operaţiuni au avut loc. În aceste condiţii, remiterea materială a biletului la ordin de către giratar către girant, recurenta petentă, trebuia să fie însoţită şi de operaţiunea girului în favoarea acesteia pentru a da naştere dreptului de a cere executarea ulterioară a dreptului de creanţă înscris în titlu *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 909/R/2007, apud I.R. Dănăilă, op. cit., pp. 45-47)*.

14. Dacă părţile au prevăzut în contractul de împrumut pentru nevoi personale că, în situaţia neplăţii la scadenţă a ratei împrumutului, conform graficului de rambursare, banca are dreptul să declare atât respectivul împrumut, cât şi celelalte împrumuturi scadente anticipat şi plătibile de îndată împreună cu toate costurile aferente, inclusiv cheltuielile de recuperare a debitelor restante pe cale extrajudiciară/judiciară, inclusiv dreptul de a executa oricare din garanţiile

constituite în ordinea în care banca o va considera necesară, contractul semnat de către debitor în condiţiile menţionate, stipulate şi însuşite de părţi, dă naştere unei creanţe certe, lichide şi exigibile, nefiind necesară îndeplinirea unor formalităţi suplimentare *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 619/R/2011, apud A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 52-54)*.

15. Împrejurarea că imobilul urmărit este bun comun al debitorilor nu poate fundamenta instituirea unei prezumţii simple, în sensul că, odată ce unul dintre soţi a aflat de executarea silită, l-a înştiinţat şi pe celălalt, chiar dacă operează faptul vecin şi conex al relaţiei matrimoniale existente între cei doi debitori (soţii având în egală măsură obligaţia de a se îngriji în mod corespunzător de conservarea şi administrarea patrimoniului lor). Deşi executarea silită poartă asupra unui bun comun, obligaţia celor doi debitori nu este una solidară, fiind vorba, în realitate, de două executări silite diferite, astfel că actele de executare trebuie îndeplinite distinct în raport de ambii debitori, iar nu în comun, cum în mod greşit a procedat executorul judecătoresc *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 346/2010, în RRES nr. 4/2010, pp. 174-181)*.

16. Câtă vreme onorariul executorului judecătoresc a fost corect stabilit prin raportare la cuantumul prevăzut de lege, iar cu privire la onorariul avocatului nu se poate reţine că ar fi disproporţionat faţă de valoarea pricinii şi munca depusă de avocat, aceste cheltuieli de executare sunt legale şi justificate, fiind datorate de contestatoarea debitoare *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., sent. nr. 2247/2009, apud R. Stanciu, op. cit., pp. 90-96)*.

17. Taxa pe valoare adăugată este definită ca un impozit indirect, datorat la bugetul statului de către persoanele impozabile care desfăşoară activităţi economice, constând în livrarea de bunuri, execuţia unor lucrări sau prestarea unor servicii. Nu executorul judecătoresc trebuie să suporte TVA, ci creditorul, în calitate de beneficiar al serviciului prestat, suma respectivă urmând a fi recuperată de la debitor *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 653/R/2011, apud A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 8-10)*.

18. Aplicarea de către executorul judecătoresc a maximului plafonului legal nu poate fi considerat un abuz de drept, nefiind dovedite reaua-credinţă a executorului judecătoresc şi folosirea normei legale, a drepturilor stabilite prin această normă, în afara scopului prevăzut de lege *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 462/R/2011 apud A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 12-16)*.

19. În situaţia în care hotărârea judecătorească prin care s-a constatat nulitatea contractului de vânzare-cumpărare şi s-a dispus obligarea pârâtului la lăsarea imobilului în deplină proprietate şi posesie reclamantului s-a pronunţat în contradictoriu doar cu unul dintre soţi, ea nu este opozabilă şi celuilalt soţ. În aceste condiţii, executarea silită pornită asupra imobilului faţă de care debitorul are un drept de coproprietate este nelegală, situaţie în care actele de executare realizate trebuie anulate *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1762/2006, apud C. Nica, op. cit., pp. 280-283)*.

20. Îndreptăţirea de a solicita clarificarea titlului executoriu aparţine exclusiv părţilor cu privire la care titlul a cărui lămurire se cere produce efecte. Nu se poate susţine cu temei că are calitate procesuală activă într-o asemenea contestaţie orice persoană interesată sau vătămată prin executare în considerarea particularităţilor acestui mijloc procedural, nefiind îngăduit unei terţe persoane străine de cadrul procesual în care s-a pronunţat hotărârea ce constituie titlu să solicite clarificarea acestuia. Un argument în plus rezultă şi din faptul că nu se poate formula contestaţia la titlu decât în măsura în care părţile nu au uzat de procedura prevăzută de art. 281[1] C. pr. civ. (în prezent art. 443 NCPC – n.n., E.O.), potrivit căruia numai părţile pot cere instanţei care a pronunţat hotărârea să lămurească dispozitivul sau să înlăture dispoziţiile potrivnice, ceea ce înseamnă, prin aplicarea argumentului de analogie *a fortiori*, că şi în cazul contestaţiei la titlu numai părţile care au format cadrul procesual subiectiv al litigiului în care s-a pronunţat hotărârea

ce constituie titlu au legitimare procesuală activă într-o contestaţie la titlu *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., sent. civ. nr. 580/2011, în RRES nr. 1/2011, pp. 182-189).*

21. Partea care a câştigat procesul nu va putea obţine rambursarea unor cheltuieli decât în măsura în care se constată realitatea, necesitatea şi caracterul lor rezonabil. În aceste condiţii, instanţa de judecată îşi conservă intactă abilitatea de a cenzura cuantumul cheltuielilor de judecată stabilite în sarcina părţii ce a pierdut procesul pe baza criteriilor descrise de legiuitor, inclusiv în cursul executării silite, fără ca prin aceasta să intervină în raportul juridic decurgând din contractul de asistenţă legală şi fără ca un asemenea efect să se producă, fie şi indirect, astfel cum susţine recurenta, câtă vreme instanţa de judecată trebuie să vegheze la menţinerea echilibrului procesual şi la asigurarea garanţiilor pentru părţi a desfăşurării unui proces echitabil.

Apreciind că, în raport cu valoarea obiectului litigiului şi cu munca prestată de avocat, nu ar fi echitabil ca partea ce a pierdut procesul să suporte un cuantum excesiv al cheltuielilor cauzat de un onorariu de avocat stabilit pe baze contractuale, consecinţa firească a unei asemenea constatări fiind aceea a suportării de către partea care a acceptat stabilirea unui anumit cuantum al onorariului de avocat a diferenţei neimputate asupra părţii căzute în pretenţii.

Pentru soluţionarea conflictului aparent, care există în raport cu art. 36 din Legea nr. 51/1995 privind organizarea şi exercitarea profesiei de avocat, în literatura juridică s-a făcut o disociere între cele două raporturi conexe cu instituţia analizată: raportul juridic civil dintre părţile contractului de asistenţă juridică şi raportul juridic de drept procesual civil dintre părţile litigante. În cadrul acestui din urmă raport, problema esenţială este aceea a determinării cuantumului cheltuielilor de judecată, sens în care legiuitorul se referă, prin art. 274 alin. 3 C. pr. civ. [în prezent art. 451 alin. (2) NCPC – n.n., E.O.], şi la posibilitatea diminuării cheltuielilor de judecată, inclusiv în faza executării silite, ori de câte ori judecătorul constată motivat că acestea sunt nepotrivit de mari, faţă de valoarea pricinii sau munca îndeplinită de avocat. Contractul de asistenţă juridică se menţine în integralitate, astfel încât clientul va plăti avocatului onorariul convenit, însă cealaltă parte va fi obligată să plătească adversarului numai onorariul în cuantumul fixat de instanţă *(Trib. Ilfov, s. civ., dec. civ. 688/R/2012, în RRES nr. 4/2012, pp. 129-138).*

22. Se recunoaşte calitate procesuală activă şi terţilor, în a formula contestaţie la executare, cu condiţia dovedirii unui interes ori a unei vătămări produse prin executare. Potrivit doctrinei şi jurisprudenţei, un terţ nu poate avea decât un singur motiv de contestaţie, şi anume acela că în mod greşit s-a dispus urmărirea averii sale, în locul urmăririi averii debitorului stabilit prin titlul executoriu. Prin urmare, pentru a justifica un interes şi deci un raport de imixtiune într-o executare a unui titlu, contestatorii trebuie să dovedească un prejudiciu suferit prin această executare, respectiv că au fost prejudiciaţi efectiv prin faptul executării sau în timpul acestei executări *(Trib. Ilfov, s. civ., dec. civ. nr. 526/R/2012, în RRES nr. 4/2012, pp. 139-145).*

23. Cererea de constatare a unui drept de creanţă reprezentând ½ din valoarea imobilului în favoarea recurentei contestatoare nu poate fi primită pe calea unei contestaţii la executare, care reprezintă un mijloc procedural prin intermediul căruia se poate obţine numai o cenzurare a eventualelor neregularităţi săvârşite în faza de executare silită. În niciun caz însă pe calea contestaţiei la executare nu se poate solicita realizarea unui drept, în acest scop, partea având la îndemână alte căi procedurale.

Prin urmare, sub aspectul obiectului contestaţiei la executare, se observă că dispoziţiile procedurale evocate stabilesc în mod clar care sunt limitele în care contestatorul poate acţiona (desfiinţarea actelor ilegale de executare, lămuriri cu privire la înţelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu, contestarea refuzului organului de executare de a începe executarea silită sau de a îndeplini un act de executare în condiţiile prevăzute de lege, anularea încheierii prin care

s-a dispus învestirea cu formulă executorie, dată fără îndeplinirea condițiilor legale, împărțirea bunurilor proprietate comună), printre acestea neregăsindu-se și posibilitatea de realizare a unui drept.

Cerința esențială prevăzută de lege pentru ca o terță persoană să poată formula o contestație la executare este existența în patrimoniul acesteia a unui drept de proprietate sau a altui drept real asupra bunului urmărit, aspect pe care, în cauză, recurenta nu a reușit să-l dovedească. Solicitarea de realizare a unui drept de creanță al recurentei pe calea contestației la executare nu se circumscrie textelor legale invocate, motiv pentru care tribunalul reține că, în mod corect, prima instanță a respins cererea de probatoriu propusă de recurenți pentru dovedirea cererii *(Trib. Ilfov, dec. civ. nr. 108/2013, în RRES nr. 2/2013, pp. 110-115)*.

24. Stabilirea unei remunerații excesive prin raportare la valoarea bunurilor date în custodie nu poate reprezenta decât o modalitate de presiune asupra debitorului care depășește cerințele unui act de executare rezonabil și proporțional, care să nu aducă atingere drepturilor niciuneia dintre părțile implicate în procedura execuțională. Deși este adevărat că în procedura de executare silită, debitorul este în culpă, dată fiind atitudinea acestuia de neîndeplinire de bunăvoie a obligației stabilite prin titlul executoriu, această împrejurare nu trebuie să se transforme într-un mijloc de constrângere excesivă și inechitabilă, interesul fiind acela de sancționare a unor conduite culpabile, inclusiv prin recurgerea la procedura de urmărire silită, iar nu de împovărare excesivă și peste măsură. Tot astfel, remunerația nu trebuie să se constituie nici într-o modalitate de dobândire de către custode a unor venituri nejustificate în mod obiectiv, nepotrivit de mari și care depășesc proporțiile realității în condițiile în care natura bunurilor preluate în custodie nu implică desfășurarea sau prestarea vreunei activități speciale de către custode *(Trib. Ilfov, dec. civ. nr. 747/2013, în RRES nr. 2/2013, pp. 104-109)*.

25. Folosul practic urmărit de contestator și de intervenienți îl reprezintă anularea actelor de executare silită, inclusiv a actului de adjudecare, astfel încât bunurile ce constituie obiectul antecontractelor de vânzare-cumpărare să reintre în patrimoniul intimatei-debitoare, existând în această ipoteză posibilitatea executării silite în natură a obligației de vânzare a bunurilor, prin obținerea pe cale judecătorească a unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare-cumpărare, fiind suplinit consimțământul intimatei. Toate aceste persoane au exclusiv calitatea de creditoare față de intimata debitoare, iar nu de titulare ale dreptului de proprietate asupra imobilelor, plata prețului în tot sau în parte sau predarea deținerii imobilelor neconducând la operarea transferului de proprietate, acesta având loc numai prin consimțământul părților exprimat în acest sens, în forma prevăzută de lege *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 2924/R/2012, în RRES nr. 3/2013, pp. 141-159)*.

26. Drepturile reale înscrise după notarea somației de plată prevăzute de art. 497 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. nu vor putea fi opuse creditorului urmăritor sau adjudecatarului, afară de cazurile prevăzute de art. 497 alin. 4 C. pr. civ. *A fortiori*, drepturile reale neînscrise în cartea funciară sau în registrul de transcripțiuni și inscripțiuni, dobândite ulterior înscrierii somației de plată, nu sunt opozabile creditorului în favoarea căruia s-a declanșat procedura de executare silită a imobilului. Eventuala bună-credință a cumpărătorului – care a dobândit imobilul după notarea somației de plată – constând în necunoașterea înscrierii somației imobiliare în registrele de publicitate nu poate fi opusă creditorului urmăritor al imobilului.

Și în cazul în care eroarea invocată de contestatorul dobânditor se întemeiază pe anumite neregularități ale certificatului de sarcini care a stat la baza autentificării actului de cumpărare, dreptul real dobândit – înscris sau neînscris – nu este opozabil creditorului. De asemenea, dobânditorul imobilului cu privire la care există notată somația de plată nu poate pretinde

creditorului să urmărească alte bunuri rămase în patrimoniul debitorului-vânzător *(Jud. Alexandria, dec. civ. nr. 544/2013, în RRES nr. 3/2013, pp. 160-163)*.

27. Executorul judecătoresc are îndatorirea de a manifesta rol activ în cursul executării, iar actele de executare sunt limitate la cele vizând „realizarea integrală şi cu celeritate a obligaţiei prevăzute în titlul executoriu", potrivit art. 373[1] alin. 6 C. pr. civ. Dispozitivul titlului executoriu circumscrie obligaţia impusă debitorului, iar executorul judecătoresc este ţinut de menţiunile dispozitivului, inclusiv de cele cuprinse în încheierea de lămurire a acestuia.

În cazul în care dispozitivul titlului executoriu prevede că obligaţia debitorului de a plăti creditorului o anumită sumă de bani există doar în măsura în care această sumă a fost în fapt confiscată de către debitoare, executorul judecătoresc nu poate proceda la executarea silită asupra patrimoniului debitoarei decât în condiţiile în care creditorul furnizează executorului înscrisuri justificative privind confiscarea acelei sume.

Refuzul executorului judecătoresc de a continua executarea silită, motivat de imposibilitatea creditorului de a furniza înscrisuri privind confiscarea sumei respective, nu constituie o încălcare a îndatoririlor sale, ci, dimpotrivă, o adecvare a actelor de executare la dispozitivul titlului executoriu.

Semnificativ, art. 646 (în prezent art. 647 – n.n., E.O.) alin. (1) NCPC impune creditorului obligaţia de a acorda executorului sprijin efectiv, pentru aducerea la îndeplinire a executării silite, punându-i la dispoziţie şi mijloacele necesare în acest scop *(Jud. Alexandria, sent. civ. nr. 3147/2013, în RRES nr. 3/2013, pp. 164-166)*.

Art. 713. Condiţii de admisibilitate

(1) Dacă executarea silită se face în temeiul unei hotărâri judecătoreşti sau arbitrale, debitorul nu va putea invoca pe cale de contestaţie motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecăţii în primă instanţă sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă.

(2) În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestaţia la executare şi motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală specifică pentru desfiinţarea lui.

(3) Nu se poate face o nouă contestaţie de către aceeaşi parte pentru motive care au existat la data primei contestaţii. Cu toate acestea, contestatorul îşi poate modifica cererea iniţială adăugând motive noi de contestaţie dacă, în privinţa acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestaţiei la executare.

(4) Creditorii neurmăritori au dreptul de a interveni în executarea efectuată de alţi creditori, pentru a lua parte la executare sau la distribuirea sumelor obţinute din urmărirea silită a bunurilor debitorului.

(5) În cazul procedurii urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori a predării silite a bunului imobil sau mobil, contestaţia la executare poate fi introdusă şi de o terţă persoană, însă numai dacă aceasta pretinde un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul respectiv.

Comentariu

1. Contestaţia la executare este un mijloc procedural deschis contra măsurilor de executare nelegale, astfel că acela care recurge la acest mijloc procedural nu poate invoca decât vicii şi neregularităţi ale actelor de executare. Prin urmare, pe această cale nu pot fi invocate apărări de fond, de natură a repune în discuţie fondul pricinii, întrucât acestea

trebuiau formulate cu prilejul soluționării cauzei, în primă instanță sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă.

Admiterea unei soluții contrare ar fi de natură să aducă atingere autorității de lucru judecat, prevăzute de art. 430 NCPC, a hotărârii puse în executare.

2. Deși alin. (1) al textului se referă în mod expres numai la debitor, considerăm că nici creditorul și nici un alt participant la executarea silită nu ar putea invoca pe calea contestației la executare apărări vizând fondul raportului juridic soluționat prin hotărârea ce constituie titlu executoriu.

3. În cazul în care contestatorul invocă stingerea obligației prin plata de bunăvoie, efectuată anterior pronunțării hotărârii ce constituie titlu executoriu, și solicită încetarea executării silite cu această motivare, repune în discuție o situație de fapt soluționată definitiv prin hotărârea judecătorească ce se bucură de autoritate de lucru judecat. Or, fondul soluției cuprinse în titlul executoriu nu poate fi schimbat pe calea contestației la executare.

4. Din cuprinsul alin. (1) rezultă că nu prezintă importanță dacă motivele de fapt sau de drept au fost sau nu invocate în cursul judecății, ceea ce interesează fiind dacă părțile au avut posibilitatea de a le invoca și nu au procedat în consecință.

5. Singurele apărări ce pot fi invocate pe calea contestației la executare sunt cele care privesc cauzele de stingere a obligației înscrise în titlu executoriu, intervenite după rămânerea definitivă a hotărârii.

6. Și terții contestatori au obligația de a respecta hotărârea judecătorească ce constituie titlu executoriu, pe temeiul dispozițiilor art. 434 și art. 435 alin. (2) NCPC, texte în conformitate cu care hotărârea judecătorească are forța probantă a unui înscris autentic și este opozabilă oricărei terțe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară. Având însă în vedere că, în privința terților, hotărârea judecătorească reprezintă un fapt juridic susceptibil de a fi răsturnat prin proba contrară, legiuitorul le recunoaște acestora posibilitatea de a administra dovezi în cadrul contestației la executare în sensul calității de titular al dreptului de proprietate sau al altui drept real asupra bunului urmărit silit, ipoteze în care contestația la executare îmbracă caracteristicile unui veritabil proces de fond.

7. Nu există autoritate de lucru judecat în situația în care o primă contestație la executare vizează anularea anumitor acte de executare, iar cea de-a doua, alte acte efectuate în cadrul aceleiași executări, deoarece, sub aspectul obiectului celor două contestații, nu există identitate, dispozițiile art. 712 și art. 715 alin. (1) pct. 1 NCPC permițând contestarea separată a oricărui act de executare dintr-o executare silită.

Totuși, există autoritate de lucru judecat dacă în cea de-a doua contestație au fost invocate aceleași motive care au fost soluționate în mod definitiv în prima contestație la executare[1)].

8. Nici pe calea contestației la titlu nu pot fi invocate apărări care privesc fondul cauzei și care tind să ducă la o nouă judecare a cauzei, ceea ce ar reprezenta o încălcare a puterii de lucru judecat a hotărârii ce reprezintă titlu executoriu.

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 593.

Pe calea contestaţiei la titlu, pot fi administrate probe doar în situaţia în care dispozitivul hotărârii este neclar şi fără aceste probe instanţa nu ar putea soluţiona în mod corespunzător substanţa cererii.

De asemenea, prin intermediul contestaţiei la titlu, nu se poate obţine nici completarea dispozitivului prin soluţionarea unui capăt de cerere pe care instanţa l-a lăsat nerezolvat, iar, în cazul în care există contradicţii între considerentele şi dispozitivul hotărârii, acestea nu pot fi remediate pe calea contestaţiei la titlu, ci numai prin intermediul căilor de atac prevăzute de lege.

9. Prin excepţie însă, în cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestaţia la executare şi motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală specifică pentru desfiinţarea lui.

Prin expresia „cale procesuală specifică pentru desfiinţarea lui" se înţelege existenţa unui mijloc procesual judiciar sau extrajudiciar pus de lege la dispoziţia părţilor prin care se poate contesta în mod exclusiv respectivul titlul executoriu. Aşadar, actualul Cod de procedură civilă îngăduie ca, pe calea contestaţiei la executare, să se invoce şi apărări care ar fi putut fi formulate pe calea unei acţiuni de drept comun, fiind excluse numai acele apărări ce vizează anumite titluri executorii pentru care diferitele legi speciale reglementează proceduri speciale de atac.

10. Menţionăm, ca exemple de norme speciale care pun la dispoziţie părţilor un mijloc specific pentru desfiinţarea titlului executoriu:

- art. 31 alin. (1) din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor, care stabileşte că împotriva procesului-verbal de constatare a contravenţiei şi de aplicare a sancţiunii se poate face plângere în termen de 15 zile de la data înmânării sau comunicării acestuia;
- art. 1.024 NCPC, care reglementează cererea în anulare împotriva ordonanţei de plată.

11. Până la data adoptării Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, în cazul în care titlul executoriu era reprezentat de o cambie, un cec sau un bilet la ordin, în contestaţia la executare puteau fi invocate, în mod exclusiv, doar incidente de ordin procedural, adică încălcări ale normelor de procedură în privinţa executării silite, nefiind admisibil ca, pe această cale, să se analizeze chestiuni ce ţineau de valabilitatea titlului executoriu ori apărări specifice dreptului cambial. Asemenea apărări erau rezervate în mod exclusiv opoziţiei cambiale.

Însă prin legea menţionată, care asigură punerea în aplicare a dispoziţiilor actualului Cod de procedură civilă, calea opoziţiei la executare a fost suprimată şi înlocuită în mod definitiv cu mijlocul procedural al contestaţiei la executare, ceea ce înseamnă că apărările vizând fondul raporturilor juridice fundamentale dintre părţi pot fi invocate şi cenzurate de instanţa de executare pe calea contestaţiei, devenind, astfel, singurul instrument procesual de verificare a fundamentului raportului juridic litigios, în lipsa unei căi procedurale specifice, astfel cum era cunoscută aceasta în reglementarea anterioară.

12. Dacă motivele invocate de contestator au existat la data formulării primei contestaţii la executare, însă nu au fost invocate prin intermediul acesteia, nu mai pot fi invocate pe calea unei noi contestaţii la executare, legiuitorul reglementând, în mod implicit, sancţiunea inadmisibilităţii invocării acestora de către contestator ulterior.

Prin urmare, sancțiunea formulării unei asemenea contestații la executare va consta în respingerea acesteia ca inadmisibilă, iar nu ca tardiv formulată, având în vedere denumirea marginală a articolului, textul reglementând, astfel, un efect particular al sancțiunii decăderii.

13. Contestatorul își poate modifica cererea inițială adăugând motive noi de contestație dacă, în privința acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestației la executare.

Textul reprezintă o aplicație particulară a prevederilor art. 204 NCPC.

Posibilitatea contestatorului de a completa contestația inițială cu motive noi trebuie circumscrisă limitei temporale prevăzute de art. 204 NCPC, în sensul că o asemenea completare poate fi formulată numai până la primul termen la care contestatorul este legal citat, iar modificarea cererii peste termenul arătat anterior poate avea loc numai cu acordul expres al tuturor părților.

Apariția unor motive noi de contestație după primul termen la care contestatorul este legal citat nu îl mai îndreptățește pe acesta să le invoce în cadrul procesual inițial, ci trebuie să formuleze o nouă contestație la executare.

În acest context, trebuie precizat că motivele noi de contestație nu pot fi formulate nici în etapa apelului, în conformitate cu prevederile art. 478 alin. (3) NCPC.

14. Completarea contestației la executare cu motive noi trebuie să respecte termenul de exercitare a contestației la executare prin raportare la respectivele motive nou apărute. Nerespectarea acestui termen atrage respingerea contestației completatoare ca tardiv formulată, consecința fiind aceea a continuării judecății în cadrul procesual inițial, cu neluarea în considerare a cererii completatoare.

Sub aspectul căii procedurale alese de parte, cererea completatoare reprezintă o cerere adițională.

15. Alin. (4) și (5) reglementează posibilitatea terților de a exercita contestație la executare.

Astfel, având posibilitatea de a interveni în procedura de executare silită declanșată de alți creditori, creditorii neurmăritori pot exercita și contestație la executare. De asemenea, contestația la executare poate fi introdusă și de o terță persoană, în cazul procedurii urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori al predării silite a bunului imobil sau mobil, însă numai dacă terța persoană pretinde un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul respectiv.

Jurisprudență

1. Pe calea contestației la executare nu se pot invoca motive de fond care să repună în discuție hotărârea ce se execută, deoarece partea interesată a avut posibilitatea să le valorifice în cadrul judecății, fie prin cererile adresate primei instanțe, fie prin exercitarea căilor de atac specifice *(Jud. sector 5 București, sent. civ. nr. 1251/2008, apud R. Stanciu, Contestația la executare. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2010, pp. 166-169).*

2. Sub nicio formă instanța învestită cu soluționarea unei contestații la executare nu poate statua asupra caracterului solidar al obligației, întrucât ar însemna, practic, să modifice titlul executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească definitivă, ceea ce este inadmisibil, astfel cum rezultă și din interpretarea *per a contrario* a dispozițiilor art. 399 alin. 3 C. pr. civ.

(în prezent art. 712 NCPC – n.n., E.O.). Câtă vreme în cauză s-a pronunţat o sentinţă definitivă, motivele care au stat la baza pronunţării ei nu mai puteau fi cenzurate decât în căile de atac de către instanţele ierarhic superioare. Într-o atare contestaţie nu se pot repune în discuţie, nu se pot administra probe pentru a se stabili situaţii de fapt ce trebuiau rezolvate cu ocazia judecării fondului în care s-a pronunţat titlul şi nu pot fi rezolvate cereri ale părţilor care, din omisiune, nu au fost soluţionate de către instanţa învestită cu dezlegarea fondului raporturilor juridice dintre părţi. În ipoteza în care părţile doresc clarificarea titlului executoriu pentru o mai facilă punere în executare a acestuia, au deschisă calea procedurală a lămuririi hotărârii prevăzută de dispoziţiile art. 281[1] C. pr. civ. (în prezent art. 443 NCPC – n.n., E.O.) sau calea contestaţiei la titlu, prevăzută de art. 399 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. [în prezent art. 712 alin. (2) NCPC – n.n., E.O.], prin care pot solicita instanţei care a pronunţat titlul lămuriri cu privire la înţelesul, întinderea sau aplicarea dispozitivului, sferă în care se circumscrie şi aspectul privind clarificarea caracterului solidar al obligaţiei de plată stabilite în sarcina pârâţilor. Dacă însă părţile nu au uzat de aceste mijloace procedurale, instanţa învestită cu soluţionarea contestaţiei la executare nu poate decide asupra caracterului solidar al obligaţiei de plată a pârâţilor, ea fiind ţinută să soluţioneze contestaţia în condiţiile titlului executoriu, respectiv cu luarea în considerare a caracterului divizibil al obligaţiilor. Mai trebuie precizat şi faptul că, în speţă, din considerentele deciziei ce constituie titlul executoriu rezultă că a fost angajată răspunderea civilă contractuală a pârâţilor, iar nu răspunderea delictuală, instanţa referindu-se în mod expres la prevederile contractului de mandat încheiat de pârâţi cu societatea la care aceştia deţineau calitatea de manageri, fără a menţiona ca temei juridic dispoziţiile art. 998-999 C. civ. În aceste condiţii, a reţine în considerentele hotărârii instanţei de recurs că în cauză sunt incidente regulile răspunderii civile delictuale înseamnă a modifica o hotărâre judecătorească intrată în puterea de lucru judecat şi care constituie titlu executoriu, lucru inadmisibil pe calea contestaţiei la executare, potrivit considerentelor anterioare *(N. Axînti, notă critică la Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1329/2009, în RRES nr. 3/2009, pp. 271-279)*.

3. În cadrul analizării executării silite a obligaţiei de predare a bunului imobil adjudecat, pornite în temeiul titlului executoriu – act de adjudecare întocmit ca urmare a finalizării unei executări silite –, nu mai pot fi primite motive de nelegalitate cu privire la executarea anterioară, pentru invocarea cărora contestatorul avea deschisă calea contestaţiei împotriva respectivei executări, de altfel, folosită de către acesta *(Jud. sector 1 Bucureşti, sent. civ. nr. 6860/2004, apud I.R. Dănăilă, Executarea silită. Titluri executorii. Creanţe fiscale. Practică judiciară adnotată, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 157-161)*.

4. În raport de cadrul procesual cu care instanţa a fost învestită, rezultă că invocarea de către contestatoare a unor situaţii anterioare executării titlului şi care existau şi puteau fi puse în dezbaterea cauzei cu ocazia soluţionării fondului litigiului nu echivalează cu explicarea întinderii dispozitivului acestuia, ci cu modificarea unei hotărâri intrată în puterea lucrului judecat, ceea ce este inadmisibil pe această cale *(Jud. sector 6 Bucureşti, sent. civ. nr. 5555/2005, nepublicată)*.

5. În cadrul contestaţiei la titlu, ceea ce se doreşte a fi lămurit este dispozitivul hotărârii, care, din anumite consideraţiuni tehnice, nu ar putea fi dus la îndeplinire. În acest cadru procesual nu mai pot fi repuse în discuţie drepturile şi raporturile juridice deja dezlegate de instanţă, cu atât mai puţin nu se poate schimba un capăt de cerere din respins ca inadmisibil în admis. Astfel, nu poate fi consfinţit contractul de tranzacţie încheiat de părţi prin care s-a convenit la o executare de bunăvoie din partea debitorilor, prin transmiterea posesiei imobilului în litigiu către creditori *(C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ. şi pt. cauze cu minori şi de familie, dec. civ. nr. 156/2009, apud R. Stanciu, op. cit., ed. a 2-a, pp. 280-286)*.

Art. 714. Instanța competentă

(1) Contestația se introduce la instanța de executare.

(2) În cazul urmăririi silite a imobilelor, al urmăririi silite a fructelor și a veniturilor generale ale imobilelor, precum și în cazul predării silite a bunurilor imobile, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria de la locul situării imobilului.

(3) Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se introduce la instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută. Dacă o asemenea contestație vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicție, competența de soluționare aparține instanței de executare.

Comentariu

1. Regula în privinţa instanţei competente să soluţioneze contestaţia la executare este cuprinsă în alin. (1) şi se referă la instanţa de executare, care, în conformitate cu prevederile art. 651 alin. (1) NCPC, este judecătoria în circumscripţia căreia se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în ţară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în ţară, judecătoria în a cărei circumscripţie se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

2. Norma care reglementează competenţa de soluţionare a contestaţiei la executare propriu-zisă are caracter imperativ. Se impune a fi menţionat în acest context că art. 651 alin. (1) NCPC nu reglementează un caz de competenţă teritorială alternativă, criteriile cuprinse în teza a doua a textului fiind subsidiare primului, activându-se numai în cazul în care cel dintâi criteriu nu este operabil, nefiind, aşadar, de natură să transforme norma de competenţă teritorială exclusivă într-o normă de competenţă teritorială alternativă, la alegerea părţilor.

3. Sub aspect material, indiferent de instanţa de la care provine titlul executoriu (judecătorie, tribunal, curte de apel, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie), competentă să soluţioneze contestaţia la executare propriu-zisă este judecătoria în circumscripţia căreia se află, ca regulă, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului.

Criteriul valoric nu are nicio relevanţă în stabilirea instanţei competente din punct de vedere material în soluţionarea unor astfel de cauze.

4. Din punct de vedere teritorial, competenţa de soluţionare a contestaţiei la executare revine instanţei în circumscripţia căreia se află domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, iar, dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în ţară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului. Dacă nici domiciliul sau sediul creditorului nu se află în ţară, competenţa aparţine judecătoriei în a cărei circumscripţie se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sub acest aspect, se remarcă o deosebire de substanţă faţă de vechiul Cod de procedură civilă, care prevedea competenţa de soluţionare a contestaţiei la executare în favoarea judecătoriei în a cărei circumscripţie se efectua executarea.

5. În cazul în care hotărârea pusă în executare este pronunţată de o instanţă străină, competenţa de soluţionare a contestaţiei la executare se determină după aceleaşi reguli aplicabile oricărei hotărâri pronunţate în România.

6. Alin. (2) şi (3) constituie norme speciale, derogatorii de la alin. (1), şi se circumscriu situaţiilor de excepţie prevăzute de art. 651 alin. (1) şi (3) NCPC, evidenţiate prin formulările *„în afara cazurilor în care legea dispune altfel"*, respectiv *„cu excepţia celor date de lege în competenţa altor instanţe sau organe"*.

7. Alin. (2) stabileşte diferite reguli speciale de competenţă, în funcţie de modalitatea de executare aleasă cu prilejul executării silite, fiind avute în vedere modalitatea urmăririi silite imobiliare, urmăririi silite a fructelor şi a veniturilor generale ale imobilelor, precum şi a predării silite a bunurilor imobile.

Se observă că Legea nr. 138/2014 a eliminat din enumerarea cuprinsă în alin. (2) al art. 714 NCPC menţiunea vizând competenţa instanţei de executare în modalitatea urmăririi silite prin poprire, eliminare justificată de modificarea corelativă a art. 651 alin. (1) NCPC, care stabileşte, ca principiu, competenţa de soluţionare a contestaţiei la executare în favoarea judecătoriei de la domiciliul sau sediul debitorului, nemaijustificându-se, aşadar, păstrarea unei norme speciale care reglementa tocmai o asemenea posibilitate de soluţionare.

8. Alin. (2) instituie o normă de competenţă teritorială alternativă, alegerea aparţinând, în acest caz, contestatorului.

9. Criteriul care transformă norma de competenţă teritorială în normă cu caracter dispozitiv este cel al sediului curţii de apel în raza căreia se află imobilul (în modalitatea urmăririi silite a fructelor şi a veniturilor generale ale imobilelor, precum şi în cazul predării silite a bunurilor imobile), care diferă de sediul curţii de apel în raza căreia se află instanţa de executare şi care ar atrage incidenţa alin. (1).

10. Introducerea contestaţiei la executare la o altă instanţă în afara celor alternativ prevăzute de textul alin. (2) poate fi invocată numai de intimat, în condiţiile art. 130 alin. (3) NCPC.

11. Alin. (3) teza întâi prevede că acele contestaţii care privesc lămurirea înţelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se introduc la instanţa care a pronunţat hotărârea ce se execută.

Raţiunea reglementării este firească, întrucât numai instanţa de la care provine hotărârea este în măsură să explicitezeze dispozitivul acesteia şi să clarifice eventualele neînţelegeri ale sensului celor prevăzute în dispozitivul hotărârii, potrivit principiului simetriei juridice.

Dacă titlul executoriu este pronunţat într-o materie în care la nivelul instanţei respective există organizate secţii sau complete specializate, contestaţia la titlu se va soluţiona de secţia sau completul specializat.

12. În privinţa unei hotărâri penale care cuprinde şi dispoziţii civile, competenţa de soluţionare a contestaţiei la titlu aparţine instanţei care a pronunţat hotărârea, întrucât aceasta cunoaşte cel mai bine argumentele şi sensul exact al dispoziţiilor hotărârii date.

13. În cazul în care o contestaţie cuprinde atât motive de nelegalitate a procedurii de executare, cât şi motive care vizează lămurirea titlului executoriu, instanţa va disjunge motivele ce vizează contestaţia la titlu şi va dispune declinarea acestora către instanţa care a pronunţat titlul executoriu, cu excepţia cazului în care cele două instanţe – instanţa de executare şi instanţa care a pronunţat titlul – coincid.

14. Contestaţia împotriva refuzului organului de executare de a efectua executarea silită sau de a îndeplini un act de executare se soluţionează de instanţa de executare, adică, de principiu, de judecătoria în circumscripţia căreia se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, cu situaţiile de excepţie şi subsidiare reglementate de art. 651 alin. (1) NCPC.

15. Se constată că, prin Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, s-a eliminat paralelismul care exista anterior între mijlocul procedural al contestaţiei împotriva refuzului organului de executare de a efectua executarea silită sau de a îndeplini un act de executare şi plângerea reglementată de art. 56 din Legea nr. 188/2000, republicată, în forma anterioară a actului, în prezent mijlocul procedural prevăzut de legea specială fiind destinat exclusiv cenzurării refuzului executorului judecătoresc de a îndeplini atribuţiile prevăzute la art. 7 lit. b)-i) din Lege, atribuţii ce excedează faza executării silite.

16. În cazul în care contestaţia la titlu vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicţie, alin. (3) teza a doua dispune că aptitudinea de soluţionare aparţine instanţei de executare, adică judecătoriei în circumscripţia căreia se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, cu situaţiile de excepţie şi subsidiare reglementate de art. 651 alin. (1) NCPC.

17. Competenţa instanţelor judecătoreşti în soluţionarea contestaţiilor la executare se determină după legea în vigoare la data formulării cererii de executare silită [art. 25 alin. (1) NCPC][1], iar nu după legea în vigoare la data când a fost emis titlul executoriu, întrucât, pe de o parte, prevederile art. 27 NCPC, potrivit cărora hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor şi termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul, nu sunt incidente, contestaţia la executare necircumscriindu-se noţiunii de „cale de atac" susceptibilă de a fi exercitată împotriva hotărârii pronunţate, iar, pe de altă parte, executarea silită începe odată cu sesizarea organului de executare [art. 622 alin. (2) NCPC].

Prin urmare, toate contestaţiile la executare şi incidentele ivite în cursul executării silite se vor raporta, în ceea ce priveşte legea aplicabilă, la dispoziţiile în vigoare la data formulării cererii de executare silită.

18. În acest context, trebuie menţionat că opoziţia la executare prevăzută de art. 2.452 NCC este de competenţa judecătoriei care a încuviinţat vânzarea bunului mobil ipotecat.

---

[1] Cu privire la principiul supravieţuirii legii vechi în cazul proceselor începute înainte de intrarea în vigoare a legii noi, a se vedea, pe larg, *supra*, vol. I, M. Nicolae, comentariu *sub* art. 25, p. 130 şi urm.

Recursuri în interesul legii

1. Prin Decizia nr. 15 din 5 februarie 2007, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în recurs în interesul legii[1)], s-a stabilit că aptitudinea de soluţionare în primă instanţă a contestaţiei formulate împotriva executării silite propriu-zise, atunci când titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească comercială sau de un alt titlu comercial emis de un organ jurisdicţional, revine instanţei de executare.

Notă: Interpretarea dată de instanţa supremă în anul 2007 rămâne pe deplin valabilă şi în actuala reglementare, cu singura precizare că noţiunile de „hotărâre judecătorească comercială", respectiv „titlu comercial" urmează a fi citite ca „hotărâre judecătorească pronunţată în litigiile privind profesioniştii", respectiv „titlu pronunţat în litigiile privind profesioniştii", în înţelesul, exemplificativ, dat de art. 8 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil.

2. Prin aceeaşi decizie, s-a stabilit că aptitudinea de soluţionare în primă instanţă a contestaţiei privind lămurirea înţelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu ce reprezintă o hotărâre judecătorească comercială sau un alt titlu comercial emis de un organ jurisdicţional revine, după caz, instanţei comerciale sau organului jurisdicţional care a pronunţat hotărârea ce se execută.

Notă: Şi în acest caz, interpretarea dată de instanţa supremă în anul 2007 rămâne pe deplin valabilă şi în actuala reglementare, având în vedere că raţiunile care au stat la baza pronunţării acesteia subzistă şi în prezent.

Jurisprudenţă

1. Verificarea competenţei proprii este prima obligaţie a instanţei învestite cu judecarea unei cereri. În raport de reţinerea competenţei sale sunt toate aspectele, instanţa respectivă dispunând măsurile necesare pentru soluţionarea cauzei, inclusiv cele referitoare la plata taxelor judiciare de timbru, pentru că numai instanţa competentă are posibilitatea să aprecieze asupra legalităţii ori oportunităţii unor astfel de măsuri *(C. Ap. Piteşti, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 1141/2008, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti 2010, pp. 137-139).*

2. Prin contestaţia la executare formulată, contestatoarea a contestat actele de executare efectuate cu depăşirea dispozitivului titlului ce se execută, aceasta (contestaţia) fiind, practic, o contestaţie la executarea propriu-zisă, situaţie în care competenţa de soluţionare revine judecătoriei *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., sent. nr. 81/2006, apud R. Stanciu, op. cit., Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 139-141).*

3. Instanţa competentă să soluţioneze contestaţia la executare privind lămurirea înţelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu este instanţa care a emis titlul executoriu, iar nu instanţa de executare, astfel că, în cazul unei sentinţe pronunţate de tribunal, doar acesta poate înlătura impreciziile titlului executoriu *(ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 4871/2003, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 126-129).*

Art. 715. Termene

(1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, contestaţia privitoare la executarea silită propriu-zisă se poate face în termen de 15 zile de la data când:

[1)] Publicată în M. Of. nr. 764 din 12 noiembrie 2007.

1. contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care îl contestă;

2. cel interesat a primit comunicarea ori, după caz, înștiințarea privind înființarea popririi. Dacă poprirea este înființată asupra unor venituri periodice, termenul de contestație pentru debitor începe cel mai târziu la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit;

3. debitorul care contestă executarea însăși a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării și nici somația sau executarea se face fără somație.

(2) Contestația împotriva încheierilor executorului judecătoresc, în cazurile în care acestea nu sunt, potrivit legii, definitive, se poate face în termen de 15 zile de la comunicare.

(3) Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se poate face oricând înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

(4) Dacă prin lege nu se prevede altfel, contestația prin care o terță persoană pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit poate fi introdusă în tot cursul executării silite, dar nu mai târziu de 15 zile de la efectuarea vânzării ori de la data predării silite a bunului.

(5) Neintroducerea contestației în termenul prevăzut la alin. (4) nu îl împiedică pe cel de-al treilea să își realizeze dreptul pe calea unei cereri separate, în condițiile legii, sub rezerva drepturilor definitiv dobândite de către terții adjudecatari în cadrul vânzării silite a bunurilor urmărite.

Comentariu

1. Termenul de drept comun pentru exercitarea contestației la executare este de 15 zile și este stabilit de alin. (1) și (2).

Alin. (3) stabilește un termen special, derogatoriu de la termenul de drept comun, și cuprinde reglementări în funcție de obiectul specific al contestației la executare, care poate viza o contestație privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu.

A contrario, împotriva încheierilor executorului judecătoresc care sunt definitive nu se poate formula contestație la executare. Menționăm că, potrivit art. 657 alin. (3) NCPC, dacă prin lege nu se dispune altfel, încheierile se comunică părților și pot fi atacate numai cu contestație la executare. Prin urmare, caracterul definitiv al încheierii emise de executorul judecătoresc se stabilește prin lege.

Se impune a menționa în acest context că, prin Legea nr. 138/2014, s-a modificat durata termenului de exercitare a contestației la executare exercitate împotriva încheierilor emise de executorul judecătoresc, în forma inițială a Codului fiind reglementat un termen de 5 zile. Rațiunea acestei modificări a constat în realizarea unei unități de reglementare în ceea ce privește durata termenului de exercitare a contestației la executare, indiferent de obiectul acesteia, cu excepția contestației la titlu.

Nu salutăm în mod necesar această modificare legislativă, rațiunea reglementării anterioare Legii nr. 138/2014 fiind justificată pe considerente de asigurare a celerității procedurii execuționale, precum și de respectare de către părți a obligației de a contribui la desfășurarea fără întârziere a executării silite, urmărind, astfel, finalizarea acesteia.

2. Termenele de exercitare a contestației la executare se calculează potrivit dispozițiilor generale privind termenele procedurale cuprinse în art. 181 și urm. NCPC.

3. Termenele procedurale sunt susceptibile şi de modificări, sub forma întreruperii cursului acestora, în cazurile reglementate de art. 184 alin. (4) NCPC şi art. 13 alin. (3) din O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, iar în toate celelalte situaţii acestea curg continuu.

4. Normele care reglementează termenul de formulare a contestaţiei la executare au caracter imperativ, iar nerespectarea acestora poate fi invocată pe calea excepţiei tardivităţii, excepţie de procedură, absolută şi peremptorie.

În cazuri excepţionale, când partea nu poate efectua actul de procedură în termen datorită unor motive temeinice, legea îi conferă posibilitatea de a solicita instanţei competente repunerea în termen, în condiţiile art. 186 NCPC, însă, în acest scop, partea va îndeplini actul de procedură în cel mult 15 zile de la încetarea împiedicării, cerând, totodată, repunerea sa în termen.

Sancţiunea decăderii mai poate fi evitată în această materie şi în condiţiile art. 715 alin. (5) NCPC, în cazul terţelor persoane care pretind că au un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit şi care pot să-şi realizeze dreptul pe calea unei cereri separate.

5. Exercitarea contestaţiei la executare înainte de declanşarea executării silite are drept sancţiune respingerea acesteia ca prematur formulată.

6. Potrivit art. 6 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, termenele procedurale prevăzute de legile speciale, aflate în curs la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, rămân supuse legii în vigoare la data la care au început să curgă.

7. Contestaţia la titlu se va putea formula cel mai târziu în 3 ani de la data naşterii dreptului de a obţine executarea silită. Dacă titlul executoriu a fost emis în materia drepturilor reale, contestaţia la titlu va putea fi formulată cel mai târziu în 10 ani de la data naşterii dreptului de a obţine executarea silită.

În ceea ce priveşte lămurirea titlului în partea sa declarativă, neexecutorie, aceasta se va realiza în condiţiile prevăzute de art. 443 sau art. 604 NCPC.

8. Cu privire la raportul dintre procedura lămuririi hotărârii şi contestaţia la titlu, apreciem că ambele pot fi declanşate după începerea executării silite, acest moment temporal neputând reprezenta o limitare în timp a exerciţiului procedurii lămuririi hotărârii, având în vedere că prevederile art. 443 NCPC nu limitează în timp posibilitatea de a apela la mijlocul procedural al lămuririi hotărârii, iar dispoziţiile art. 712 alin. (2) NCPC nu se pot constitui într-o atare limitare. Prin urmare, partea interesată are la dispoziţie ambele modalităţi de lămurire a hotărârii, cu precizarea că acestea se exclud reciproc, iar contestaţia la titlu nu poate fi formulată decât după declanşarea executării silite.

9. Alin. (4) reglementează contestaţia prin care o terţă persoană pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit, stabilind termenul limită în care aceasta poate fi promovată.

Spre deosebire de reglementarea anterioară, actualul Cod de procedură civilă prevede în mod expres că termenul de 15 zile menţionat în alin. (4) este un termen limită de la care terţul ar putea, în mod rezonabil, să ia cunoştinţă de săvârşirea unor acte de executare asupra bunului cu privire la care se pretinde că este titularul unui drept real, stabilind că o asemenea contestaţie se poate formula în tot cursul executării silite. Termenul curge de la efectuarea vânzării, în cadrul urmăririi silite mobiliare şi imobiliare, şi de la data predării bunului, în cadrul urmăririi silite directe.

Prin urmare, în situaţia în care terţa persoană exercită contestaţia înainte de săvârşirea acestor acte de executare, nu se va putea invoca prematuritatea contestaţiei formulate de terţa persoană, deoarece dispoziţia legală privind momentul de la care începe să curgă termenul privind formularea contestaţiei marchează cel mai târziu moment de la care începe să curgă acest termen.

10. Cu toate acestea, în condiţiile alin. (5), neintroducerea contestaţiei în termenul prevăzut anterior nu-l împiedică pe cel de-al treilea să-şi realizeze dreptul pe calea unei cereri separate, în condiţiile legii, sub rezerva drepturilor definitive dobândite de către terţii adjudecatari în cazul vânzării silite a bunurilor urmărite.

Este vorba despre acţiunile de drept comun prin care terţul îşi poate valorifica drepturile sale, precum acţiunea în revendicare, acţiunea posesorie etc.

Nerespectarea termenului de 15 zile pentru formularea contestaţiei la executare în condiţiile alin. (4) nu împiedică terţul contestator să îşi valorifice dreptul pretins în condiţiile dreptului comun, întrucât, în conformitate cu dispoziţiile alin. (5), acesta este decăzut numai din dreptul de a utiliza procedura specială a contestaţiei la executare[1)].

11. Când pe calea contestaţiei la executare debitorul invocă nulitatea executării silite sau intervenţia altor impedimente la executare, precum lipsa titlului executoriu, prescripţia dreptului de a obţine executarea silită etc., contestând însăşi executarea silită declanşată împotriva sa, este obligat să formuleze contestaţia la executare în condiţiile alin. (1) pct. 3; în caz contrar, aceste chestiuni nu mai pot fi invocate ulterior, iar instanţa nu le mai poate analiza în cadrul contestării unui alt act de executare silită, întrucât partea este decăzută din dreptul de a le mai supune cenzurii instanţei.

12. Alte termene speciale de exercitare a contestaţiei la executare sunt prevăzute în următoarele norme:

- art. 876 alin. (3) NCPC – *termen de 5 zile* de la data întocmirii procesului-verbal în care s-au consemnat obiecţiile celor prezenţi la conciliere, termen în care cel nemulţumit de proiectul de distribuire poate introduce contestaţie;
- art. 62 alin. (1) din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin şi art. 54 alin. (1) din Legea nr. 59/1934 asupra cecului, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă – *termen de 5 zile* de la primirea somaţiunii în care debitorul poate face contestaţie la executare.

Jurisprudenţă

1. Instanţa în mod corect a reţinut că, potrivit art. 399 alin. (1) (în prezent art. 712 NCPC – n.n., E.O.) şi art. 401 C. pr. civ. (în prezent art. 715 NCPC – n.n., E.O.), termenul în care cei interesaţi sau vătămaţi prin executare pot formula contestaţie la executare este de 15 zile; acest termen curge de la momente diferite, în funcţie de motivul invocat sau de modalitatea de executare silită. Astfel, neintroducerea contestaţiei în termenul de 15 zile de la data la care contestatorul a luat cunoştinţă de actul de executare contestat impune respingerea ca tardivă a contestaţiei la executare *(Jud. sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 8414/2005, apud S.G. Pietreanu,*

[1)] Cu privire la invocarea prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, a se vedea *supra*, M. Nicolae, comentariul *sub* art. 707.

M.D. Gavriş, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009, pp. 263-266).

2. Semnăturile de predare-primire nu sunt suficiente pentru a atesta respectarea termenului de depunere a contestaţiei la executare, întrucât înscrisul emană chiar de la contestatoare, fără a avea în principal viza poştei militare, aşa cum s-a susţinut că ar fi fost trimisă contestaţia, sau viza unui oficiu poştal, respectiv a instanţei de judecată, în cazul în care reprezentantul poştei militare s-ar fi prezentat cu borderoul şi cererea contestatoarei la instanţă. Singura dată certă de depunere a contestaţiei la executare este cea care rezultă din viza judecătoriei, aşa cum corect a reţinut şi prima instanţă, extrasul din registrul de corespondenţă nepurtând vreo viză oficială care să ateste fără echivoc respectarea termenului de depunere a contestaţiei *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. civ. nr. 1423/R/2011, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, pp. 228-231).*

3. Procedura lămuririi hotărârii poate fi declanşată oricând, însă după momentul iniţierii executării este posibilă doar contestaţia la titlu, în caz contrar dispoziţiile Codului de procedură civilă referitoare la contestaţia la executare neavând aplicabilitate, ceea ce nu poate fi acceptat. În acest sens, este lipsită de relevanţă finalizarea executării până la soluţionarea contestaţiei, fiind suficient faptul că această contestaţie a fost formulată anterior finalizării *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 1493/2011, în Săptămâna juridică nr. 3/2012, pp. 5-7).*

Notă: Deşi textele Codului de procedură civilă anterior, sub acest aspect, sunt similare cu cele ale actualului Cod, nu împărtăşim soluţia anterioară, având în vedere că prevederile art. 443 NCPC nu limitează în timp posibilitatea de a apela la mijlocul procedural al lămuririi hotărârii, iar dispoziţiile art. 712 alin. (2) NCPC nu se pot constitui într-o atare limitare. Prin urmare, interpretarea dată de instanţa supremă nu poate fi primită, partea interesată având la dispoziţie ambele modalităţi de lămurire a hotărârii, cu precizarea că acestea nu se exclud reciproc, iar contestaţia la titlu nu poate fi formulată decât după declanşarea executării silite.

4. Contestaţia la executare prin care se urmăreşte lămurirea întinderii şi aplicării titlului executoriu poate fi introdusă oricând înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a cere executarea silită. Deşi contestaţia la titlu nu vizează actele de executare, în situaţia în care este găsită întemeiată, se poate ajunge la anularea totală sau parţială a actelor de executare, fără ca în acest fel să devină incident termenul prevăzut de lege pentru introducerea contestaţiei la executare propriu-zise *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1387/R/2007, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriş, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009, pp. 248-252).*

Notă: În ceea ce ne priveşte, nu împărtăşim soluţia pronunţată în speţa anterioară, având în vedere că termenul pentru formularea contestaţiei la executarea silită însăşi se raportează la data primirii încheierii de încuviinţare a executării sau a somaţiei ori de la data când contestatorul a luat cunoştinţă de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviinţare a executării şi nici somaţia sau executarea se face fără somaţie [art. 715 alin. (1) pct. 3 NCPC].

A aprecia că există la îndemâna contestatorului un nou termen de exercitare a contestaţiei la executarea silită însăşi ca urmare a admiterii unei contestaţii la titlu ar însemna o nesocotire a dispoziţiilor legale anterior menţionate, care au caracter imperativ. Astfel, apreciem că numai după admiterea unei eventuale cereri de repunere în termen contestatorul are dreptul la soluţionarea contestaţiei la executarea silită însăşi, în condiţiile art. 186 NCPC.

Prin urmare, contestatorul trebuie să manifeste diligenţă şi să formuleze în termenul legal contestaţia la executare silită însăşi şi, totodată, şi contestaţia la titlu, astfel încât să nu existe riscul pentru acesta de a pierde dreptul de a exercita contestaţia la executare.

5. În situația în care contestația la executare privește două acte distincte efectuate în cadrul executării silite, termenul de contestație se calculează diferit, începând să curgă de la data la care contestatorul a luat cunoștință de fiecare act în parte *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 324/R/2011 apud A.G. Țambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 141-142)*.

6. Dovada dreptului de proprietate al terțului poate fi realizată în condițiile dreptului comun. Or, este de subliniat că în cazul în care se invocă dobândirea dreptului de proprietate printr-un act translativ de proprietate, atestat prin încheierea unui înscris sub semnătură privată, pentru a se asigura opozabilitatea față de terți a respectivului înscris este necesar ca acesta să aibă dată certă potrivit art. 1182 C. civ. pentru actele anterioare datei de 15.02.2013 și să fie îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute de lege. O asemenea cerință este justificată de faptul că față de terți data înscrisului este lipsită de orice forță probatorie dacă nu sunt îndeplinite formalitățile mai sus precizate *(Trib. Argeș, dec. civ. nr. 2291/2014, în RRES nr. 4/2013, pp. 123-126)*.

7. Împrejurarea mai presus de voința părții reglementată de textul art. 103 C. pr. civ. (art. 186 NCPC, cu mențiunea că actualul text operează cu noțiunea de „motive temeinic justificate" – n.n., E.O.) trebuie să fie obiectivă, asimilabilă forței majore, care nu putea fi prevăzută și nici depășită de recurentă. Or, internarea în spital a apărătorului recurentei nu poate fi asimilată sub nicio formă unei asemenea împrejurări care depășește voința părții, aceasta nefiind într-o imposibilitate obiectivă care să o facă să nu depășească eventualele consecințe pe care lipsa apărătorului ales le-ar fi putut atrage, recurenta nemanifestând diligența necesară unui bun proprietar. Apărătorul recurentei nu s-a aflat într-o imposibilitate ce nu ar fi putut fi surmontată de partea recurentă, aceasta însă dând dovadă de lipsă de preocupare pentru rezolvarea situației sale juridice, angajarea unui apărător neexcluzând orice fel de implicare a părții în soluționarea cauzei *(Trib. Ilfov, dec. civ. nr. 249/R/2014, în RRES nr. 2/2014, pp. 155-161)*.

8. Deși nu există niciun text de lege explicit care să interzică solicitarea restituirii unei sume, prin ipoteză executate silit și care tot ipotetic nu era datorată, fiind achitată de bunăvoie anterior începerii executării silite, Curtea notează că o atare cerere nu poate fi primită întrucât se întemeiază pe invocarea propriei culpe, aceea de a nu fi uzat în termen de calea de atac specifică împotriva unei executări silite afirmate ca superflue. Or, *nemo propriam turpitudinem allegans*. Cu alte cuvinte, admiterea acțiunii ar semnifica admiterea unei contestații la executare în afara termenului imperativ impus de art. 401 C. pr. civ., ceea ce nu poate fi primit *(Trib. Maramureș, dec. civ. nr. 1337/2012, în RRES nr. 4/2013, pp. 115-122)*.

Art. 716. Condiții de formă

(1) Contestațiile se fac cu respectarea cerințelor de formă prevăzute pentru cererile de chemare în judecată.

(2) Contestatorul care nu locuiește sau nu are sediul în localitatea de reședință a instanței poate, prin chiar cererea sa, să își aleagă domiciliul sau sediul procesual în această localitate, arătând persoana căreia urmează să i se facă comunicările.

(3) Întâmpinarea este obligatorie.

Comentariu

1. Textul face aplicația principiului disponibilității, în sensul că activitatea judiciară nu se declanșează din oficiu, ci numai la cererea persoanei interesate.

2. Cererea având ca obiect contestaţia la executare trebuie să respecte dispoziţiile art. 148-152 şi art. 194 NCPC.

3. Elementele pe care trebuie să le cuprindă contestaţia la executare sunt următoarele:

- numele şi prenumele, domiciliul sau reşedinţa părţilor ori, pentru persoane juridice, denumirea şi sediul lor. De asemenea, cererea va cuprinde şi codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerţului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice şi contul bancar ale contestatorului, precum şi ale intimatului, dacă părţile posedă ori li s-au atribuit aceste elemente de identificare potrivit legii, în măsura în care acestea sunt cunoscute de reclamant. Dispoziţiile art. 148 alin. (1) teza a doua sunt aplicabile, în sensul că cererea va cuprinde, dacă este cazul, şi adresa electronică sau coordonatele care au fost indicate în acest scop de părţi, precum numărul de telefon, numărul de fax sau altele asemenea. Dacă contestatorul locuieşte în străinătate, va arăta şi domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul [art. 194 lit. a) teza finală].

Contestatorul care nu locuieşte sau nu are sediul în localitatea de reşedinţă a instanţei poate, prin chiar cererea sa, să îşi aleagă domiciliul sau sediul procesual în această localitate, arătând persoana căreia urmează să i se facă comunicările. Neîndeplinirea obligaţiei de indicare a persoanei căreia urmează să i se facă toate comunicările privind procesul va fi sancţionată cu neluarea în seamă a alegerii de domiciliu, respectiv sediu, comunicările urmând a se face în condiţiile art. 155 sau art. 156 NCPC (art. 158).

Dacă contestatorul se află în străinătate, acesta va fi obligat să-şi aleagă un domiciliu în România unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul, sub sancţiunea suspendării judecăţii cauzei în condiţiile art. 242 NCPC.

Dacă intimatul se află în străinătate, acesta va fi citat potrivit art. 155 alin. (1) pct. 12 şi 13 pentru primul termen de judecată, fiind înştiinţat prin citaţie că are obligaţia de a-şi alege un domiciliu în România unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul. În cazul în care acesta nu se conformează, comunicările i se vor face prin scrisoare recomandată, recipisa de predare la poşta română a scrisorii, în cuprinsul căreia vor fi menţionate actele ce se expediază, ţinând loc de dovadă de îndeplinire a procedurii (art. 156 NCPC);

- numele, prenumele şi calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele, prenumele acestuia şi sediul profesional. Dispoziţiile art. 148 alin. (1) teza a doua sunt aplicabile în mod corespunzător. Dovada calităţii de reprezentant, în forma prevăzută la art. 151, se va alătura cererii [art. 194 lit. b)].

Acest element trebuie menţionat în cererea de chemare în judecată atunci când cererea nu este introdusă de titularul dreptului, ci de reprezentantul său legal sau convenţional. De asemenea, precizarea este necesară şi în cazul în care o persoană stă în judecată atât în nume propriu, cât şi ca reprezentant al unei alte persoane.

Lipsa acestui element din cuprinsul contestaţiei face să se prezume că reprezentantul lucrează în nume propriu, iar consecinţa va fi aceea a respingerii cererii pentru lipsa calităţii procesuale active, de vreme ce nu contestatorul este titularul dreptului subiectiv dedus judecăţii.

Dovada calității de reprezentant se face în condițiile art. 151 NCPC, sub sancțiunea anulării cererii pentru lipsa acestei dovezi, în condițiile art. 82 NCPC;

- ***obiectul contestației.*** Având în vedere specificul materiei, obiectul contestației la executare trebuie indicat în mod corespunzător, în funcție de natura acestuia, respectiv după cum este vorba de anularea unui act de executare silită, de anularea executării silite înseși, de lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu, de refuzul organului de executare de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un act de executare în condițiile legii etc.;

- ***arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază contestația.*** Indicarea motivelor de fapt constă într-o prezentare restrânsă, clară și precisă a acelor circumstanțe care l-au determinat pe contestator să promoveze contestația, iar motivele de drept trebuie să se concretizeze în temeiul juridic pe care se sprijină cererea contestatorului.

Contestatorul nu este obligat să indice chiar textele de lege pe care se întemeiază pretenția sa, deoarece încadrarea în text, în funcție de obiect și motivare, este și trebuie să fie opera magistratului.

În condițiile art. 713 alin. (3) NCPC, nu se poate face o nouă contestație de către aceeași parte pentru motive care au existat la data primei contestații. Așadar, neexercitarea contestației la executare la momentul ivirii împrejurărilor care puteau determina promovarea acesteia atrage decăderea contestatorului din dreptul de a le mai invoca ulterior, pe calea unei contestații la executare îndreptate împotriva unor acte de executare ulterioare.

Contestatorul își poate modifica cererea inițială adăugând motive noi de contestație dacă, în privința acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestației la executare.

Modificarea contestației inițiale nu poate fi însă făcută decât în condițiile procesuale stabilite de art. 204 NCPC, adică cel mai târziu până la primul termen la care contestatorul este legal citat. În acest caz, instanța va dispune amânarea pricinii și comunicarea cererii modificate intimatului, în vederea formulării întâmpinării, care, sub sancțiunea decăderii, va fi depusă cu cel puțin 10 zile înaintea termenului fixat, urmând a fi cercetată de contestator la dosarul cauzei. Modificarea cererii de chemare în judecată peste termenul prevăzut anterior poate avea loc numai cu acordul expres al tuturor părților [art. 204 alin. (3)], reglementarea fiind, astfel, expresia caracterului dispozitiv al normei care prevede posibilitatea modificării cererii introductive de instanță;

- ***arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere*** [art. 194 lit. e)];

- ***semnătura.***

Semnătura trebuie să fie olografă, nefiind suficient ca numele părții să fie doar dactilografiat.

Cererea trebuie să fie semnată personal de contestator, iar dacă este formulată prin reprezentant, cererea va fi semnată de acesta din urmă. În schimb, cererea semnată de o altă persoană în numele contestatorului poate fi ratificată de acesta.

Dacă contestatorul pretinde că nu a semnat el contestația și nici nu a dat mandat unei alte persoane, se poate face o verificare de înscrisuri, în condițiile art. 301-308 NCPC.

4. Sancțiunile ce pot interveni în cazul în care se constată lipsa unora din elementele contestației sunt următoarele:

- în situația în care contestația nu cuprinde numele și prenumele contestatorului sau intimatului sau, după caz, denumirea oricăreia dintre părți, obiectul, motivele de fapt ale

acesteia ori semnătura părții sau a reprezentantului acesteia, aceasta este nulă, potrivit art. 196 alin. (1) NCPC, cu mențiunea că lipsa semnăturii se va putea complini în tot cursul judecății în fața primei instanțe [art. 196 alin. (2)].

Dacă se invocă lipsa de semnătură, contestatorul care lipsește la acel termen va trebui să semneze cererea cel mai târziu la primul termen următor, fiind înștiințat în acest sens prin citație. În cazul în care contestatorul este prezent în instanță, acesta va semna chiar în ședința în care a fost invocată nulitatea. În cazul în care se constată orice altă neregularitate în legătură cu semnarea cererii de chemare în judecată, aceasta va putea fi îndreptată de reclamant în condițiile prevăzute la alin. (2);

- dacă se constată lipsa numelui și prenumelui ori, după caz, a denumirii oricăreia dintre părți, obiectul cererii sau motivele de fapt ale acesteia, poate interveni sancțiunea nulității, în condițiile art. 196 alin. (1) NCPC;

- în cazul în care contestația nu cuprinde unul dintre celelalte elemente decât cele menționate în alin. (1) al art. 196, poate interveni fie sancțiunea suspendării cauzei, în condițiile art. 242 NCPC, fie sancțiunea anulării cererii, în condițiile art. 175 NCPC;

- atunci când instanța constată că desfășurarea normală a procesului este împiedicată din vina contestatorului, prin neîndeplinirea obligațiilor stabilite în cursul judecății, potrivit legii, judecătorul poate suspenda judecata, arătând în încheiere care anume obligații nu au fost respectate, dispozițiile art. 189 fiind aplicabile. La cererea părții, judecata va fi reluată dacă obligațiile la care se referă alin. (1) au fost îndeplinite și, potrivit legii, aceasta poate continua (art. 242);

- în cazul nepropunerii probelor prin cerere intervine sancțiunea decăderii [art. 254 alin. (1)].

5. Contestația este supusă **taxei judiciare** de timbru, care se calculează, potrivit art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau la valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite. Taxa aferentă acestei contestații nu poate depăși suma de 1.000 lei, indiferent de valoarea contestată. În cazul în care obiectul executării silite nu este evaluabil în bani, contestația la executare se taxează cu 100 lei.

Iar, potrivit alin. (3), în cazul în care prin contestația la executare silită se invocă, în condițiile art. 713 alin. (2) NCPC, și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului, taxa de timbru se stabilește potrivit art. 3 alin. (1), adică în mod progresiv și proporțional cu valoarea obiectului cererii.

6. În privința contestației la titlu, față de temeiul lămuririi titlului executoriu și având în vedere caracterul subsidiar al acestei cereri față de procedura prevăzută la art. 443, apreciem că aceasta nu se timbrează[1)].

7. În cazul contestației împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită sau de a îndeplini un act de executare silită în condițiile legii, având în vedere particularitatea obiectului unei asemenea cereri, taxa judiciară de timbru datorată de contestator nu se determină potrivit art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele

[1)] Pentru o opinie asemănătoare, vizând însă cererea de lămurire a dispozitivului hotărârii, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 614.

judiciare de timbru, care reglementează obligația de natură fiscală aferentă contestației la executarea propriu-zisă, ci această taxă are un cuantum fix și se stabilește în condițiile art. 27 din actul normativ menționat.

8. În ipoteza contestației având ca obiect împărțirea bunurilor comune, taxa judiciară de timbru se determină potrivit art. 5 din O.U.G. nr. 80/2013, aceasta fiind de 3% din valoarea masei partajabile. Chiar dacă mijlocul procedural la care apelează partea este contestația la executare, prin raportare la obiectul acesteia, valoarea taxei judiciare de timbru nu se poate determina în conformitate cu dispozițiile art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, criteriile cu care operează acest text (valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite) nefiind incidente în ipoteza împărțelii bunurilor comune.

Scopul urmărit de contestator în acest caz vizează înlăturarea unui impediment la executare prin aducerea în patrimoniul debitorului a unor bunuri urmăribile din valorificarea cărora creditorul să-și poată îndestula creanța, neputându-se susține că printr-un asemenea mijloc procedural se contestă urmărirea silită.

9. Pentru asigurarea dreptului la un proces echitabil și garantarea accesului egal la actul de justiție, pentru realizarea unor drepturi sau interese legitime pe cale judiciară, inclusiv pentru executarea silită a hotărârilor judecătorești sau a altor titluri executorii, legiuitorul a emis O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă.

Potrivit art. 6 lit. d) din acest act normativ, ajutorul public judiciar se poate acorda sub formă de scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări de la plata taxelor judiciare prevăzute de lege, inclusiv a celor datorate în faza de executare silită.

10. **Întâmpinarea** are caracter obligatoriu în procedura judecării contestației la executare. Textul reprezintă o aplicație particulară a prevederilor art. 208 alin. (1) NCPC.

Întâmpinarea trebuie depusă de intimat în termen de 25 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată, în condițiile art. 201 NCPC. În procesele urgente, termenul anterior menționat poate fi redus de judecător în funcție de circumstanțele cauzei [art. 201 alin. (1) și (5)]. Având în vedere dispozițiile art. 717 alin. (3), potrivit cărora judecarea contestației la executare se face de urgență, sunt pe deplin incidente dispozițiile procedurale anterior evocate referitoare la posibilitatea pentru judecător de scurtare a termenului de depunere a întâmpinării.

Nedepunerea întâmpinării în termenul prevăzut de lege atrage decăderea pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel [art. 208 alin. (2)].

Jurisprudență

Procesul-verbal de comunicare a citației, inclusiv când aceasta s-a realizat prin afișare, face dovadă până la înscrierea în fals cu privire la faptele constatate personal de cel care l-a încheiat *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 1317/R/2007, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriș, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, București, 2009, pp. 81-84).*

Art. 717. Procedura de judecată

(1) Contestația la executare se judecă cu procedura prevăzută de prezentul cod pentru judecata în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător, dispozițiile art. 200 nefiind aplicabile în acest caz.

(2) Instanța sesizată va solicita de îndată executorului judecătoresc să îi transmită, în termenul fixat, copii certificate de acesta de pe actele dosarului de executare contestate, dispozițiile art. 286 fiind aplicabile în mod corespunzător, și îi va pune în vedere părții interesate să achite cheltuielile ocazionate de acestea.

(3) Părțile vor fi citate în termen scurt, iar judecarea contestației se face de urgență și cu precădere.

(4) La cererea părților sau atunci când apreciază că este necesar, instanța va putea solicita relații și explicații scrise de la executorul judecătoresc.

Comentariu

1. Contestația la executare se soluționează după regulile privind procedura contencioasă prevăzută de Cod pentru judecata în primă instanță.

Potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013, dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017. În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a legii și până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel.

2. Părțile contestației la executare vor purta denumirea specifică de contestator și intimat.

3. Legea nr. 138/2014 a prevăzut în mod expres că dispozițiile art. 200 NCPC privind verificarea și regularizarea cererii nu sunt aplicabile contestației la executare. Prin urmare, dacă nu sunt respectate prevederile legale referitoare la conținutul contestației, instanța va proceda la aplicarea sancțiunilor corespunzătoare fiecărei asemenea neregularități, însă numai după fixarea primului termen de judecată.

Completarea textului este în acord cu natura specifică și urgentă a contestației la executare, cu atât mai mult cu cât, în perioada anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014, neexistând nicio dispoziție specială sub acest aspect, prevederile art. 200 NCPC se aplicau fără deosebire în funcție de tipul acțiunii la care partea apela.

Excepția de la aplicarea prevederilor art. 200 NCPC este de strictă interpretare și aplicare, ceea ce înseamnă că dispozițiile art. 201 NCPC rămân pe deplin aplicabile, astfel încât instanța va comunica contestația către intimat, acesta va depune întâmpinare la dosar, act procedural ce se va comunica contestatorului pentru ca acesta să depună răspuns la întâmpinare, iar, ulterior parcurgerii acestor proceduri specifice etapei scrise a procesului, instanța va fixa primul termen de judecată.

De menționat este, în contextul acestei precizări, că, față de natura urgentă a contestației la executare, termenele reglementate de art. 201 NCPC pentru comunicarea reciprocă a actelor de procedură în etapa scrisă a procesului vor putea fi reduse de judecător în funcție de circumstanțele cauzei.

4. Privitor la procedura de citare a părților, alin. (3) dispune că părțile vor fi citate în termen scurt.

Se instituie, astfel, o normă derogatorie de la dreptul comun, urmând a deveni incidente dispozițiile art. 159 NCPC.

5. În cazul în care intimatul domiciliază în străinătate, judecătorul va fixa primul termen de judecată în mod rezonabil, în raport cu împrejurările cauzei, iar citarea se va face cu respectarea dispozițiilor art. 156 [art. 201 alin. (6)].

6. Contestațiile la executare se vor judeca de urgență și cu precădere, înaintea altor pricini, la începutul ședinței de judecată. Așadar, aceste categorii de litigii sunt calificate de legiuitor ca fiind pricini urgente, a căror soluționare trebuie să se facă neîntârziat, în considerarea specificului executării silite, care reclamă punerea în executare de îndată a titlului executoriu.

7. În vederea îndeplinirii de către parte a obligației de achitare a cheltuielilor ocazionate de depunerea copiei dosarului de executare, aceasta se va prezenta la sediul biroului executorului judecătoresc, unde va achita contravaloarea cheltuielilor ocazionate de efectuarea copiilor solicitate de instanță, instanța de executare neputând cunoaște care este costul presupus de efectuarea de către executorul judecătoresc a copiilor solicitate.

O altă posibilă soluție practică pentru determinarea cuantumului cheltuielilor aferente depunerii copiilor de pe actele dosarului de executare constă în solicitarea de către instanță executorului judecătoresc de a depune la dosar un decont al acestor cheltuieli, urmând ca acestea să fie stabilite în sarcina părții căreia îi profită depunerea acestor înscrisuri.

8. Ca regulă, partea interesată în depunerea copiilor de pe actele dosarului de executare este contestatorul, însă, în egală măsură, poate fi și intimatul, care poate dovedi că actele a căror anulare este solicitată de contestator sunt valabil întocmite.

9. În situația în care contestatorul este partea în sarcina căreia a fost stabilită obligația de suportare a cheltuielilor ocazionate de depunerea copiei de pe înscrisurile din dosarul de executare contestate, iar acesta nu-și îndeplinește această obligație, determinând tergiversarea soluționării cauzei și, implicit, împiedicarea desfășurării normale a procesului, instanța poate să dispună suspendarea judecății cauzei, în condițiile art. 242 NCPC.

Iar în cazul în care partea în folosul căreia a fost stabilită obligația de suportare a acestor cheltuieli este intimatul, iar acesta nu-și îndeplinește însărcinarea, instanța va putea proceda la aplicarea unei amenzi judiciare în temeiul dispozițiilor art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. i) NCPC.

10. În ipoteza în care partea nu-și îndeplinește obligația de suportare a cheltuielilor ocazionate de depunerea copiei de pe înscrisurile din dosarul de executare contestate, iar, în consecință, executorul judecătoresc nu depune înscrisurile solicitate, instanța nu poate proceda la sancționarea judiciară a acestuia din urmă, întrucât necomunicarea acestor înscrisuri nu îi este imputabilă.

Executorul judecătoresc are dreptul recunoscut de art. 717 alin. (2) de a i se achita contravaloarea cheltuielilor ocazionate de depunerea actelor solicitate de instanță, însă acest drept este corelativ obligației părții interesate de achitare a respectivelor sume.

Executorul judecătoresc ar putea fi sancționat numai în situația în care nu depune la dosarul cauzei copia înscrisurilor solicitate de instanță, deși contravaloarea cheltuielilor ocazionate de această solicitare a fost achitată de parte.

11. Depunerea de către executorul judecătoresc a copiei actelor dosarului de executare contestate trebuie să se facă în copie certificată de acesta pentru conformitate cu originalul, în caz contrar putând opera sancționarea judiciară a executorului judecătoresc pentru nerespectarea obligației prevăzute de lege și determinarea tergiversării soluționării cauzei.

12. Relațiile și explicațiile solicitate de instanță nu pot fi depuse de executorul judecătoresc decât în scris, acesta neputând fi solicitat a se prezenta personal în fața instanței, legiuitorul apreciind că actele aflate în dosarul de executare împreună cu explicațiile scrise ale executorului judecătoresc sunt suficiente pentru lămurirea instanței.

Cu toate acestea, dacă totuși instanța procedează la citarea sau convocarea personală a executorului judecătoresc, apreciem că acesta din urmă ar trebui să se prezinte în fața instanței, în temeiul obligației generale a terților de sprijinire a realizării justiției (art. 11 NCPC), Codul de procedură civilă nereglementând însă nicio sancțiune pentru nerespectarea unei asemenea obligații.

13. Relativ la admisibilitatea și administrarea probelor, în lipsa unor norme speciale, urmează a se aplica regulile de drept comun.

În cadrul contestației la executare sunt admisibile toate mijloacele de probă permise de lege și se vor administra toate acele probe pertinente și concludente în soluționarea contestației. Se va ține cont, totodată, și de caracterul urgent al procedurii, pentru a se evita tergiversarea urmăririi silite, mai cu seamă în cazurile în care s-a dispus și suspendarea executării silite.

Jurisprudență

1. Judecarea contestației la executare nu se poate face decât în contradictoriu cu citarea tuturor părților implicate în faza executării silite. Or, deși în cursul judecății contestației la executare de către instanța de fond s-a finalizat procedura de executare și s-a adjudecat imobilul proprietatea contestatoarei, adjudecatarul nu a fost citat în cauză, susținerile formulate de contestatoare fiind de natură să producă efecte asupra adjudecării *(Trib. Neamț, s. com. cont. adm., dec. nr. 97/RCOM/2009, apud R. Stanciu, Contestația la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, pp. 277-280)*.

2. Este posibilă chiar și administrarea probei cu expertiză tehnică pentru lămurirea unor aspecte care necesită anumite cunoștințe de specialitate *(Jud. sector 6 București, sent. civ. nr. 7750/2006, nepublicată)*.

Art. 718. Căi de atac

(1) Hotărârea pronunțată cu privire la contestație poate fi atacată numai cu apel, cu excepția hotărârilor pronunțate în temeiul art. 712 alin. (4) și art. 715 alin. (4), care pot fi atacate în condițiile dreptului comun.

(2) Hotărârea prin care s-a soluționat contestația privind înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea ce se execută. Dacă prin contestație s-a cerut lămurirea înțelesului, întinderii ori aplicării unui titlu care nu constituie hotărâre a unui organ de jurisdicție, hotărârea prin care s-a soluționat contestația va putea fi atacată numai cu apel, dispozițiile alin. (1) aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Alin. (1) stabilește regula în privința căilor de atac, constând în aceea că hotărârea pronunțată cu privire la contestație poate fi atacată numai cu apel, astfel încât, după exercitarea căii de atac a apelului, hotărârea se va definitiva, în conformitate cu prevederile art. 634 alin. (1) pct. 4 NCPC.

2. În condițiile art. 651 alin. (4), hotărârea pronunțată în primă instanță asupra contestației la executare este executorie.

3. Asupra contestației la executare, instanța se va pronunța prin încheiere, potrivit art. 651 alin. (4) NCPC, care va fi supusă numai apelului, moment după care aceasta se va definitiva. Durata termenului de apel va fi de 10 zile de la comunicarea încheierii.

Sub aspectul actului pe care îl pronunță instanța, în doctrina[1)] ulterioară intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014 s-a exprimat opinia conform căreia, în materia contestației la executare, instanța va pronunța o sentință, art. 718 NCPC folosind termenul „hotărâre", uzitat de Cod în ipoteza sentințelor.

În ceea ce ne privește, apreciem că art. 651 alin. (4) NCPC, în forma adusă de Legea nr. 138/2014, reprezintă o schimbare radicală de viziune a legiuitorului asupra actului pe care îl pronunță instanța de executare, apreciindu-se că litigiile specifice celei de-a doua faze a procesului civil au natura unor veritabile incidente procedurale ivite în cursul executării silite, de natură a bloca sau temporiza urmărirea, neavând, așadar, anvergura unor veritabile acțiuni. Iar, în considerarea acestei naturi juridice, legiuitorul a înțeles ca hotărârile pronunțate de instanța de executare să poarte denumirea de încheieri, iar nu de sentințe.

Această interpretare este susținută și de prevederile art. 424 NCPC, care reglementează denumirea hotărârilor, stabilind că atât „sentința", cât și „încheierea" reprezintă hotărâri judecătorești, neputând fi, așadar, primit argumentul doctrinar anterior menționat. Așadar, folosirea noțiunii generice de „hotărâre" nu poate conduce la concluzia că, ori de câte ori legiuitorul utilizează acest termen, înseamnă că instanța va pronunța în mod obligatoriu o sentință, prin raportare la conținutul art. 424 NCPC.

Mai trebuie menționat în acest context că expresia folosită de art. 651 alin. (4) NCPC – *„dacă prin lege nu se dispune altfel"* – trebuie interpretată în contextul ultimei modificări legislative, în sensul că instanța de executare va pronunța o sentință numai atunci când se prevede expres acest aspect. În plus, din analiza de ansamblu a materiei executării silite, se poate observa că, în majoritatea cazurilor, legiuitorul folosește noțiunea de „hotărâre", ceea ce ar însemna că, urmând raționamentul că instanța de executare va pronunța sentințe în litigiile cu care este învestită, s-ar lipsi de substanță însăși rațiunea noii reglementări. Și aceasta cu atât mai mult cu cât art. 651 alin. (4) NCPC prevede că instanța de executare se va pronunța prin încheiere *„în toate cazurile (...) dacă prin lege nu se prevede altfel"*, ceea ce denotă concluzia că numai prin excepție și în cazuri anume prevăzute instanța se va pronunța prin sentință, ca regulă, actul de dezînvestire al instanței de executare fiind încheierea.

[1)] G. Boroi, D.-N. Theohari, *Noul Cod de procedură civilă și Legea de punere în aplicare. Sinteza principalelor modificări și completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. XXIII.

Interpretarea potrivit căreia instanţa va soluţiona contestaţia la executare prin încheiere este valabilă şi în cazul contestaţiei la titlu, neexistând nicio raţiune pentru introducerea unei distincţii pe care legiuitorul nu a urmărit-o. În plus, aşa cum arătam la comentariul nr. 8 de la art. 715, se constată că, în privinţa raportului dintre procedura lămuririi hotărârii şi contestaţia la titlu, partea interesată are la dispoziţie ambele modalităţi de clarificare a hotărârii, cu precizarea că acestea se exclud reciproc, iar contestaţia la titlu nu poate fi formulată decât după declanşarea executării silite. Or, analizând procedura lămuririi hotărârii reglementată de art. 443 NCPC, se constată că instanţa va rezolva această cerere prin încheiere, astfel încât, prin raportare şi la acest aspect şi pentru asigurarea unei unităţi de reglementare, apreciem că şi în cazul contestaţiei la titlu instanţa va pronunţa tot o încheiere.

Cu referire la contestaţia la executare având ca obiect împărţirea bunurilor comune pe cote-părţi sau în devălmăşie, precum şi cea prin care o terţă persoană pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit, apreciem că, deşi acestea au natura juridică a unor veritabile acţiuni prin care se tranşează problematica dreptului de proprietate sau a altui drept real asupra bunului supus executării silite, şi în aceste cazuri instanţa de executare se va pronunţa tot prin încheiere, având în vedere calea procedurală aleasă de parte pentru valorificarea acestor drepturi. Această concluzie se sprijină pe argumentul că, asemenea cereri fiind formulate în cadrul contestaţiei la executare, capătă natura unor incidente procedurale ivite în cursul urmăririi silite, cu implicaţii asupra cursului executării şi determinate fiind de procedura de urmărire în curs. În caz contrar, în lipsa unei proceduri execuţionale în derulare, astfel de cereri este posibil a nu fi fost formulate, nemaiexistând factorul determinant, astfel încât se justifică opinia potrivit căreia instanţa de executare va rezolva şi astfel de cereri tot prin încheiere.

4. Dacă prin contestaţie s-a cerut lămurirea înţelesului, întinderii ori aplicării unui titlu care nu constituie hotărâre a unui organ de jurisdicţie, hotărârea prin care s-a soluţionat contestaţia va putea fi atacată numai cu apel.

5. Regula potrivit căreia hotărârea pronunţată cu privire la contestaţia la executare poate fi atacată numai cu apel cunoaşte trei excepţii:

- hotărârile pronunţate în temeiul art. 712 alin. (4) şi art. 715 alin. (4) pot fi atacate în condiţiile dreptului comun, fiind susceptibile atât de apel, cât şi de recurs. Aceste două excepţii se justifică prin faptul că situaţiile menţionate presupun o adevărată judecată pe fond, astfel că este firesc ca hotărârea pronunţată să fie supusă regulilor de drept comun, pentru respectarea principiului dublului grad de jurisdicţie. În acest context, precizăm că, în cazul împărţelii judiciare, hotărârea va putea fi atacată numai cu apel, în condiţiile art. 995 alin. (3);
- hotărârea prin care s-a soluţionat contestaţia privind înţelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea ce se execută. Această excepţie se întemeiază pe principiul simetriei juridice.

6. În lipsa unor dispoziţii speciale, termenul de exercitare a apelului este cel de drept comun, şi anume 10 zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel, în condiţiile art. 651 alin. (4) NCPC, text ce reprezintă dreptul comun în materia căii de atac şi a termenului în care aceasta poate fi exercitată împotriva hotărârilor pronunţate de instanţa de executare.

Sub acest aspect, apreciem ca fiind eronate acele interpretări care opinează în sensul că durata termenului de apel este de 30 de zile de la comunicare, în aplicarea art. 468 alin. (1) NCPC, întrucât însuşi textul menţionat foloseşte în finalul acestuia expresia „dacă legea nu dispune altfel". Or, legea prevede altfel în cuprinsul art. 651 alin. (4) NCPC, text care statuează că, în toate cazurile, instanţa de executare se pronunţă prin încheiere executorie care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

În plus, se observă că în raportul dintre art. 468 alin. (1) NCPC şi art. 651 alin. (4) NCPC, acesta din urmă are caracterul unei norme speciale, dată fiind sfera sa de aplicare, urmând, aşadar, a se aplica cu prioritate.

7. În privinţa hotărârii pronunţate asupra căii de atac a apelului, menţionăm că aceasta va fi o decizie, faţă de prevederile art. 424 alin. (3) NCPC.

8. Art. 62 alin. (3) din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin şi art. 54 alin. (3) din Legea nr. 59/1934 asupra cecului prevăd că hotărârea pronunţată asupra contestaţiei va putea fi atacată numai cu apel în termen de 15 zile de la pronunţare.

9. Apelul şi, când este cazul, motivele de apel se depun la instanţa a cărei hotărâre se atacă, sub sancţiunea nulităţii. O dispoziţie similară este cuprinsă şi în art. 490 alin. (1) NCPC şi vizează depunerea cererii de recurs.

10. Întrucât legea nu face niciun fel de distincţie, înseamnă că hotărârea pronunţată în contestaţia la executare este susceptibilă şi de contestaţie în anulare sau revizuire, în măsura în care cerinţele legale de exercitare a acestora sunt întrunite.

11. În cazul în care judecata contestaţiei la executare s-a perimat ori dacă contestatorul a renunţat la judecată sau la dreptul subiectiv, hotărârea va fi susceptibilă de a fi atacată numai cu recurs, în condiţiile normelor speciale care reglementează aceste incidente procedurale ori acte procesuale de dispoziţie [art. 421 alin. (2), art. 406 alin. (6), art. 410].

Recurs în interesul legii

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a reţinut în considerentele Deciziei în interesul legii nr. 15 din 5 februarie 2007[1)] că, în considerarea principiului specializării, este firesc ca, atunci când contestaţia la executare propriu-zisă sau contestaţia la titlu vizează un titlu emis în materie comercială, acestea să se îndrepte la secţia comercială – dacă aceasta există – a instanţei competente.

A mai reţinut instanţa supremă că, „sub acest aspect, nu poate fi primit punctul de vedere exprimat în unele hotărâri, conform căruia, atunci când este vorba despre o contestaţie la executare propriu-zisă, natura litigiului rămâne fără relevanţă. Aceasta cu atât mai mult cu cât există posibilitatea ca, într-o atare contestaţie, să se invoce şi apărări de fond, a căror natură comercială să fie indiscutabilă".

Notă: Deşi instanţa supremă a apreciat ca nu poate fi vorba despre o aplicare şi interpretare diferită a legii, deoarece, cu excepţia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, secţiile celorlalte instanţe nu au o competenţă proprie prevăzută în textele legale, susceptibile de interpretări diferite, împărţirea pe secţii fiind doar o chestiune de organizare judiciară, apreciem că, în considerarea principiului specializării judecătorilor, este firesc ca, în determinarea instanţei care va avea

[1)] Publicată în M. Of. nr. 764 din 12 noiembrie 2007.

competența materială de atribuțiune în soluționarea litigiului, să capete relevanță și normele de organizare judiciară, cu consecința firească a raportării normelor de competență și cu privire la secțiile specializate ale instanțelor.

Împrejurările avute în vedere de instanța supremă la momentul pronunțării deciziei menționate continuă să subziste și *de lege lata*, chiar dacă, în urma intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, concepția care guvernează raporturile juridice este una de factură monistă, actuala reglementare nemaicunoscând împărțirea considerată mult timp clasică a litigiilor în litigii civile și litigii comerciale.

În plus, considerăm că argumentele reținute de instanța supremă pot fi avute în vedere și în cazul în care natura juridică a litigiilor având ca obiect contestație la executare nu este una vizând profesioniștii, ci una de ordin administrativ, fiscal, de dreptul muncii etc.

Mai trebuie menționat că, deși partea din decizia instanței supreme anterior evocată care prezintă caracter obligatoriu este dispozitivul, întrucât acesta cuprinde soluția și urmează a fi aplicat, trebuie recunoscut și considerentelor acest efect în măsura în care explică dispozitivul și se reflectă în el, făcând, astfel, posibilă înțelegerea dispozitivului în privința instanței competente să soluționeze căile de atac promovate împotriva sentințelor pronunțate în cazul contestațiilor la executarea silită.

Art. 719. Suspendarea executării

(1) Până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită, la solicitarea părții interesate și numai pentru motive temeinice, instanța competentă poate suspenda executarea. Suspendarea se poate solicita odată cu contestația la executare sau prin cerere separată.

(2) Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune, calculată la valoarea obiectului contestației, după cum urmează:

a) de 10%, dacă această valoare este până la 10.000 lei;

b) de 1.000 lei plus 5% pentru ceea ce depășește 10.000 lei;

c) de 5.500 lei plus 1% pentru ceea ce depășește 100.000 lei;

d) de 14.500 lei plus 0,1% pentru ceea ce depășește 1.000.000 lei.

(3) Dacă obiectul contestației nu este evaluabil în bani, cauțiunea va fi de 1.000 lei, în afară de cazul în care legea dispune altfel.

(4) Suspendarea executării este obligatorie și cauțiunea nu este necesară dacă:

1. hotărârea sau înscrisul care se execută nu este, potrivit legii, executoriu;

2. înscrisul care se execută a fost declarat fals printr-o hotărâre judecătorească dată în primă instanță;

3. debitorul face dovada cu înscris autentic că a obținut de la creditor o amânare ori, după caz, beneficiază de un termen de plată.

(5) Dacă bunurile urmărite sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, se va suspenda numai distribuirea prețului obținut din valorificarea acestor bunuri.

(6) Asupra cererii de suspendare instanța, în toate cazurile, se pronunță prin încheiere, chiar și înaintea termenului fixat pentru judecarea contestației. Părțile vor fi întotdeauna citate, iar încheierea poate fi atacată numai cu apel, în mod separat, în termen de 5 zile de la pronunțare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru cea lipsă.

(7) Dacă există urgență și dacă, în cazurile prevăzute la alin. (2), respectiv alin. (3), s-a plătit cauțiunea, instanța poate dispune, prin încheiere și fără citarea părților, suspendarea provizorie a executării până la soluționarea cererii de suspendare. Încheierea nu este supusă niciunei căi de atac. Cauțiunea depusă potrivit prezentului alineat rămâne indisponibilizată chiar dacă

cererea de suspendare provizorie este respinsă și este deductibilă din cauțiunea finală stabilită de instanță, dacă este cazul.

(8) Încheierea prin care s-a dispus suspendarea executării silite se comunică din oficiu și de îndată executorului judecătoresc.

Comentariu

1. Spre deosebire de vechea reglementare, art. 719 reglementează două cazuri de suspendare a executării silite până la soluționarea contestației la executare:

- suspendarea facultativă a executării silite, alin. (1) precizând că „*instanța competentă poate suspenda judecata*";

- suspendarea obligatorie a executării silite, alin. (4) prevăzând că „*suspendarea executării este obligatorie*", ceea ce înseamnă că, în acest caz, instanța nu mai are drept de apreciere asupra măsurii suspendării, ci este obligată să o dispună ori de câte ori se găsește în fața unei ipoteze reglementate în mod expres de lege ca având natura unui caz de suspendare de drept.

2. Cazurile de suspendare obligatorie a executării silite sunt:

- hotărârea sau înscrisul care se execută nu este, potrivit legii, executoriu.

Într-o asemenea ipoteză, instanța va face verificările impuse de art. 632-641 NCPC;

- înscrisul care se execută a fost declarat fals printr-o hotărâre judecătorească dată în primă instanță.

Raportarea legiuitorului la primul grad de jurisdicție se explică prin aceea că, în condițiile art. 430 alin. (1) NCPC, hotărârea judecătorească are autoritate de lucru judecat cu privire la chestiunea tranșată încă de la pronunțare;

- debitorul face dovada cu înscris autentic că a obținut de la creditor o amânare ori, după caz, beneficiază de un termen de plată.

Dovedirea de către debitor a amânării pe cale convențională a termenului de plată nu se poate face decât cu înscris autentic.

De asemenea, existența unui termen de plată împiedică executarea silită până la împlinirea respectivului termen, potrivit art. 674 NCPC.

3. Cererea de suspendare a executării silite are caracter incidental față de contestația la executare, potrivit prevederilor art. 30 alin. (6) NCPC.

Regula rămâne valabilă și pentru ipoteza în care cererea de suspendare este formulată pe cale separată, iar nu împreună cu contestația la executare, alternativa reglementării având în vedere recunoașterea posibilității de formulare a cererii de suspendare a executării silite și ulterior, pe parcursul soluționării contestației la executare, iar nu în mod necesar numai împreună cu contestația la executare.

4. Din punct de vedere practic, cererea de suspendare a executării silite se înregistrează în același dosar în care s-a formulat contestația la executare.

5. Nu este îngăduită formularea unei cereri de suspendare a executării silite în lipsa unei contestații la executare.

De menţionat este, în acest context, că nu se poate apela la procedura ordonanţei preşedinţiale, în condiţiile art. 997 NCPC, pentru a se obţine suspendarea executării silite, expresia folosită de text „înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări" vizând anumite împrejurări a căror înlăturare se impune de urgenţă şi vremelnic, pentru prevenirea unei pagube iminente şi care nu s-ar putea repara, cursul executării nefiind afectat, acesta urmându-şi desfăşurarea, cu eliminarea piedicii ivite, iar nu de o oprire, nici măcar temporară, a evoluţiei urmăririi silite prin suspendarea acesteia.

6. Instanţa competentă să soluţioneze cererea de suspendare a executării silite este instanţa care are aptitudinea de soluţionare a contestaţiei la executare sau a oricărei alte cereri privind executarea silită, în sensul dat de art. 651 alin. (3) cu referire la art. 123 alin. (1) NCPC.

În ipoteza formulării unei contestaţii la titlu, cererea de suspendare este de competenţa instanţei care a pronunţat hotărârea ce se execută.

Dacă o asemenea contestaţie vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicţie, competenţa de soluţionare aparţine instanţei de executare, care va rezolva şi cererea de suspendare a executării silite.

7. Referitor la cererea de suspendare provizorie a executării silite, alin. (7) face referire la noţiunea de „instanţă".

Această cerere are caracter accesoriu faţă de contestaţia la executare în cadrul căreia se formulează şi cererea de suspendare a executării silite, care, prin raportare la dispoziţiile alin. (1), este de competenţa instanţei învestite cu soluţionarea contestaţiei la executare.

Aşadar, având caracter de accesorialitate faţă de contestaţia la executare, rezultă că suspendarea provizorie este de competenţa instanţei pe rolul căreia este înregistrat dosarul având ca obiect contestaţie la executare.

Sub aspectul compunerii completului de judecată care va soluţiona cererea de suspendare provizorie a executării silite, apreciem că din acest complet va face parte acelaşi judecător care soluţionează şi cererea de suspendare pe fond formulată în cadrul contestaţiei la executare. Deşi ambele cereri de suspendare, atât cea provizorie, cât şi cea formulată în cadrul sau odată cu contestaţia la executare, se întemeiază pe aceleaşi motive, nu s-ar putea susţine că judecătorul care s-a pronunţat iniţial asupra cererii de suspendare provizorie a devenit incompatibil, întrucât participarea aceluiaşi judecător la soluţionarea cererii de suspendare pe fond este îngăduită de chiar textele arătate. În plus, cererea de suspendare provizorie se soluţionează fără citarea părţilor şi exclusiv pe baza susţinerilor contestatorului, în timp ce suspendarea formulată în cadrul contestaţiei la executare se soluţionează cu citarea părţilor, acestea având posibilitatea de a-şi prezenta argumentat cererea, respectiv apărarea.

În plus, trebuie avut în vedere că există două elemente definitorii care diferenţiază cele două cereri de suspendare a executării silite, şi anume:

- urgenţa ce trebuie justificată în cazul suspendării provizorii;
- durata de timp în care acţionează suspendarea provizorie, aceasta fiind limitată de soluţionarea cererii de suspendare pe fond.

Aşadar, nu s-ar putea susţine cu temei incidenţa cazurilor de incompatibilitate prevăzute de art. 42 alin. (1) pct. 1 ori de art. 42 alin. (1) pct. 13 NCPC. În acest sens însă, considerăm

că instanța care soluționează cererea de suspendare provizorie trebuie să manifeste prudență în motivarea soluției date, astfel încât să nu antameze în detaliu anumite circumstanțe ale cauzei care ar putea alcătui motivarea inclusiv a cererii ulterioare de suspendare pe fond, încercând, astfel, să evite riscul unei antepronunțări, care ar putea fi totuși susținută dincolo de tehnicitatea condițiilor de formulare a celor două cereri și a diferențierilor dintre acestea.

În ceea ce ne privește și pentru a se evita în practică invocarea de către părți a incidentului procedural al incompatibilității, apreciem că există posibilitatea reglementării prin Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești a soluționării cererilor de suspendare provizorie a executării silite de un alt complet al instanței decât cel pe rolul căruia s-a înregistrat contestația la executare, desemnat prin procedura repartizării aleatorii.

8. Nu este posibilă formularea unei cereri de suspendare provizorie a executării silite în lipsa unei cereri de suspendare formulate în cadrul sau odată cu contestația la executare, având un caracter de accesorialitate față de aceasta.

9. Particularitatea cererii de suspendare provizorie constă în caracterul urgent și special al acesteia și se constituie în aspectul temporal al acestei proceduri, care se plasează în timp mai înainte de soluționarea cererii de oprire a cursului executării de către instanța învestită cu contestația la executare.

10. Cererea de suspendare a executării silite respinsă de prima instanță nu poate fi reiterată în etapa apelului, având în vedere că mijlocul procedural la care poate apela contestatorul nemulțumit de soluție este calea de atac a apelului împotriva încheierii de respingere a suspendării și nicidecum formularea unei noi cereri de suspendare a executării silite în apel

11. Judecarea cererii de suspendare a executării se va face în ședință publică, cu citarea părților.

În ceea ce privește cererea de suspendare provizorie a executării silite, aceasta se poate soluționa și fără citarea părților, astfel cum îngăduie alin. (7), instanța fiind cea în măsură să aprecieze asupra procedurii de soluționare a acestei cereri.

Cererea de suspendare a executării silite, inclusiv a executării provizorii, este supusă taxei judiciare de timbru de 50 de lei, potrivit art. 10 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 80/2013.

12. Condițiile pentru formularea cererii de suspendare a executării silite sunt următoarele:

- partea trebuie să invoce motive temeinice, de natură a forma convingerea instanței în sensul necesității opririi procedurii execuționale, în caz contrar riscând producerea unei pagube iminente și care nu s-ar mai putea repara;
- pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune.

13. În privința cererii de suspendare provizorie a executării silite, condițiile ce trebuie îndeplinite pentru formularea acesteia sunt:

- să existe urgență;
- partea trebuie să invoce motive temeinice, care să constea în justificarea producerii unui prejudiciu prin continuarea executării, prejudiciu care ar fi greu de reparat sau ar face imposibil de restabilit situația anterioară;
- cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune, calculată în aceleași condiții ca pentru cererea de suspendare formulată în dosarul de contestație la executare;
- să existe o cerere de soluționare pe fond a cauzei.

14. Cauțiunea depusă pentru cererea de suspendare provizorie a executării silite este deductibilă din cauțiunea finală stabilită de instanță, dacă este cazul. Aceasta înseamnă că, la momentul stabilirii în sarcina contestatorului a obligației de plată a cauțiunii aferente cererii de suspendare a executării silite, se va avea în vedere partea din cauțiune deja achitată pentru cererea de suspendare provizorie a executării silite, urmând a fi achitată numai diferența.

În acest sens, se observă că, potrivit Legii nr. 138/2014, cauțiunea rămâne indisponibilizată chiar dacă cererea de suspendare provizorie este respinsă, reglementare justificată, pe de o parte, de faptul că, până la soluționarea definitivă inclusiv a cererii de suspendare pe fond, soluția asupra acestui incident procedural nu este categorică și, pe de altă parte, de faptul că regimul juridic al cauțiunii se va clarifica abia după soluționarea definitivă a contestației la executare, întrucât, în condițiile art. 720 alin. (6) NCPC, atunci când contestația este respinsă, suma reprezentând cauțiunea este indisponibilizată și urmează a servi la acoperirea creanțelor menționate de acest text.

Așadar, rațiunea completării alin. (7) al art. 719 NCPC cu precizarea: „cauțiunea (...) rămâne indisponibilizată chiar dacă cererea de suspendare provizorie este respinsă" este în acord cu reglementările următoare în materia cauțiunii și conturează o imagine de ansamblu a acestei instituții, cu specificitatea ei în materia executării silite, ceea ce înseamnă că, odată depusă cauțiunea, aceasta va fi indisponibilă până la cunoașterea definitivă a soluției asupra contestației la executare, de modul de rezolvare a acesteia depinzând măsura de restituire ori cea de utilizare a sumei consemnate pentru acoperirea creanțelor anume menționate de text.

15. În vederea determinării cuantumului cauțiunii, legiuitorul realizează o distincție în funcție de caracterul evaluabil sau neevaluabil în bani al obiectului contestației la executare, stabilind o cauțiune în cuantum progresiv și proporțional cu valoarea obiectului contestației, în cazul cererilor evaluabile în bani, și în cuantum fix, în cazul contestațiilor al căror obiect este neevaluabil în bani.

Sub acest din urmă aspect, se constată o bine-venită completare a alin. (7) teza întâi din art. 719 NCPC, în sensul menționării exprese și a cazurilor reglementate de art. 719 alin. (3) NCPC printre cele enumerate de text ca posibile situații care ar putea fundamenta măsura suspendării provizorii a executării, constatându-se, în forma inițială a Codului, o scăpare legislativă, ce se impunea a fi corectată, fiind evident că posibilitatea achitării unei cauțiuni putea să apară atât în situațiile reglementate de alin. (2), când obiectul contestației la executare este evaluabil în bani, cât și în situațiile prevăzute de alin. (3), când obiectul contestației la executare este neevaluabil în bani.

16. Plata cauțiunii reprezintă o condiție de admisibilitate a cererii de suspendare a executării silite și nicidecum o garanție a admiterii acestei cereri.

Instanța este singura în măsură să aprecieze, în funcție de motivele invocate, dacă se justifică oprirea cursului executării silite.

17. Sub aspectul posibilității de plată a cauțiunii prin acordarea ajutorului public judiciar, se observă că, *de lege lata*, dispozițiile O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă nu sunt incidente și în materia cauțiunii datorate în faza executării silite, întrucât nu reglementează *in terminis* această modalitate. Interpretarea conform căreia nimic nu împiedică instanța ca, apreciind asupra circumstanțelor care particularizează situația

financiară și familială a petentului, să poată stabili o cauțiune al cărei cuantum să fie mai mic decât limita stabilită de lege, asigurând, astfel, părții interesate deplinul exercițiu al drepturilor pe care i le recunoaște atât Constituția României, cât și reglementările interne și internaționale pentru ca dreptul său să nu devină iluzoriu, ci efectiv[1], instituie o sarcină disproporționată față de creditor, care se vede obligat să suporte el însuși, în proporția părții deduse din cauțiune, riscul neacoperirii prejudiciilor ce i-au fost pricinuite.

Instituirea obligației de plată a cauțiunii, ca o condiție a sesizării instanței judecătorești, are o dublă finalitate, și anume: pe de o parte, aceea de a constitui o garanție pentru creditor, în ceea ce privește acoperirea eventualelor daune suferite ca urmare a întârzierii silite, prin efectul suspendării acesteia, și, pe de altă parte, de a preveni și a limita eventualele abuzuri în valorificarea unui atare drept de către debitorii rău-platnici. Ea reprezintă o garanție a exercitării cu bună-credință a drepturilor subiective și a solvabilității titularului cererii, plata acesteia oferind prezumția unei potențe financiare, a unei averi îndestulătoare pentru garantarea unei obligații, care permite recuperarea unei eventuale pagube[2].

Prin urmare, ne raliem la opinia deja exprimată în doctrină[3] în sensul că, în încercarea de a da satisfacție unor rațiuni deduse din aplicarea Convenției europene a drepturilor omului de către instanța de executare, s-ar putea accepta ideea unei adăugiri a cauțiunii aferente cererii de suspendare a executării silite în lista acelor sarcini de plată pentru care este aplicabil ajutorul public judiciar, însoțită însă de o reglementare corespunzătoare prin care subvenția acordată de stat să fie redirecționată către creditor, asigurându-i acestuia posibilitatea de a se despăgubi în cazul respingerii contestației la executare. În acest sens, s-ar asigura atât aplicabilitatea practică a jurisprudenței europene consacrată în cauza *Iosif și alții împotriva României*[4], cât și ocrotirea drepturilor creditorului.

18. Norma înscrisă în alin. (2) are caracter imperativ, ceea ce înseamnă că nerespectarea acesteia atrage sancțiunea respingerii cererii de suspendare a executării silite ca inadmisibilă.

Spre deosebire de reglementarea anterioară, instanța de executare nu are drept de apreciere nici asupra necesității achitării unei cauțiuni și nici asupra cuantumului acesteia.

19. Cuantumul cauțiunii ce trebuie achitată urmează a fi determinat de instanță, astfel cum dispune art. 1.057 alin. (1) NCPC.

20. Ca regulă, instituția juridică a cauțiunii se întemeiază pe ideea de risc, având menirea de a acoperi eventualele prejudicii produse părții adverse ca urmare a întârzierii în executare prin efectul suspendării urmăririi pe durata judecării contestației la executare, în acest sens fiind și art. 1.064 alin. (2) NCPC.

Prin excepție de la această regulă, art. 720 alin. (6) NCPC prevede că, atunci când contestația a fost respinsă, suma reprezentând cauțiunea depusă rămâne indisponibilizată, urmând a servi la acoperirea creanțelor arătate la alin. (3) sau a celor stabilite prin titlu executoriu, după caz,

[1] A.C. Mitrache, *Comentariu* la încheierea din data de 2 martie 2009 pronunțată de Jud. Slatina, în RRDJ nr. 6/2009, pp. 130-131.

[2] În acest sens, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 386.

[3] B. Dumitrache, *Notă* la încheierea din data de 2 martie 2009 pronunțată de Jud. Slatina, în RRDJ nr. 6/2009, p. 134; C. Drăgușin, *Obligația de plată a cauțiunii și dreptul de acces la justiție*, în RRES nr. 2/2014, pp. 22-39.

[4] Publicată în M. Of. nr. 561 din 24 iulie 2008.

situaţie în care se va comunica executorului şi recipisa de consemnare a acestei sume. Suma de bani astfel indisponibilizată va participa, alături de celelalte sume de bani obţinute din vânzarea bunurilor urmărite, la distribuire, în condiţiile art. 869 şi urm. NCPC.

21. Potrivit art. 1.064 alin. (2) NCPC, cauţiunea se restituie celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptăţit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de la data încetării efectelor măsurii.

Cu toate acestea, în aplicarea dispoziţiilor speciale ale art. 720 alin. (6), în ipoteza în care contestaţia la executare a fost respinsă, suma reprezentând cauţiunea depusă rămâne indisponibilizată.

22. În vederea realizării scopului prevăzut de art. 720 alin. (6), recipisa de consemnare a cauţiunii se va comunica executorului judecătoresc. Pentru a acorda însă eficacitate practică dispoziţiei menţionate, instanţa de judecată trebuie să menţioneze în dispozitivul hotărârii prin care respinge contestaţia la executare că recipisa de consemnare a cauţiunii se va comunica executorului judecătoresc, astfel încât recipisa împreună cu hotărârea instanţei prin care s-a respins contestaţia la executare să poată constitui un temei suficient pentru instituţia de credit, unitatea CEC sau Trezorerie pentru eliberarea sumei consemnate persoanei menţionate în dispoziţia de plată trimisă de executorul judecătoresc, în condiţiile art. 880 alin. (1) NCPC.

Comunicarea recipisei de consemnare a cauţiunii către executorul judecătoresc se va face la data rămânerii definitive a soluţiei date contestaţiei la executare, fiind o soluţie ce depinde de rezolvarea finală dată acestei cereri.

23. Suma datorată de parte cu titlu de cauţiune se depune la Trezoreria Statului, la CEC Bank sau la orice altă instituţie de credit care efectuează astfel de operaţiuni, pe numele părţii respective, astfel încât demersul ulterior al executorului judecătoresc în vederea eliberării cauţiunii consemnate pentru acoperirea sumelor pentru a căror destinaţie legea o instituie să nu fie împiedicat.

Astfel, instanţa de executare are obligaţia de a verifica recipisa de consemnare a cauţiunii în sensul ca pe aceasta să figureze numele părţii obligate la plata cauţiunii, în conformitate cu prevederile art. 1.057 alin. (1) NCPC, iar nu numele unei alte persoane ori a vreunui reprezentant legal ori convenţional care efectuează plata pentru persoana obligată.

24. Dispoziţia cuprinsă în art. 1.064 alin. (2) teza a doua nu-şi găseşte aplicabilitate în cazul soluţionării contestaţiei la executare, faţă de caracterul special al art. 720 alin. (6) care reglementează în mod expres destinaţia sumelor consemnate cu titlu de cauţiune.

25. Instanţa se pronunţă asupra cererii de restituire a cauţiunii cu citarea părţilor, printr-o încheiere supusă numai recursului, la instanţa ierarhic superioară. Recursul este suspensiv de executare.

26. Sub aspectul momentului până la care produce efecte soluţia de admitere a cererii de suspendare a executării silite, pornind de la expresia folosită de legiuitor – *„până la soluţionarea contestaţiei la executare sau a altei cereri privind executarea silită"* –, apreciem că, în atare caz, momentul până la care instanţa va dispune suspendarea executării silite va fi reprezentat fie de data pronunţării hotărârii prin care prima instanţă soluţionează contestaţia

la executare, fie de data rămânerii definitive a hotărârii pronunţate asupra contestaţiei, în funcţie de următoarele distincţii:

- dacă prima instanţă admite contestaţia la executare, urmărirea silită nu mai poate continua, întrucât hotărârea asupra contestaţiei la executare devine executorie la data pronunţării, în condiţiile art. 651 alin. (4). În această situaţie, pentru suspendarea efectului executoriu al hotărârii de primă instanţă, partea interesată poate uza de mijlocul procedural reglementat de art. 450, solicitând, fie prin cererea de apel, fie distinct în tot cursul judecăţii în apel, suspendarea executării hotărârii de primă instanţă;

- dacă prima instanţă respinge contestaţia la executare, în prezenţa unei dispoziţii de suspendare a executării silite dispusă pe parcursul soluţionării contestaţiei la executare, urmărirea silită va fi suspendată până la momentul rămânerii definitive a hotărârii asupra contestaţiei, întrucât aspectul vizând caracterul executoriu al hotărârii date asupra contestaţiei reglementat de art. 651 alin. (3) nu operează, o hotărâre de respingere neputându-se circumscrie noţiunii de hotărâre executorie[1]. În plus, în condiţiile în care în calea de atac a apelului nu se poate reitera cererea de suspendare, apreciem că se justifică aşteptarea soluţiei definitive asupra contestaţiei la executare, astfel încât raportul juridic execuţional litigios să fie rezolvat definitiv, fără posibilitatea unei schimbări sau anulări a hotărârii de primă instanţă. De altfel, încheierea de primă instanţă dată asupra contestaţiei la executare, susceptibilă fiind de apel, se bucură numai de autoritate de lucru judecat provizorie, putând fi, aşadar, înlocuită în calea de atac cu o soluţie total diferită şi care ar justifica menţinerea măsurii suspendării executării[2].

Nu s-ar putea susţine cu temei nici argumentul că o eventuală suspendare dispusă şi pentru un moment ulterior pronunţării de către prima instanţă ar echivala cu o extindere a competenţei instanţei de fond dincolo de atribuţiunile sale legale, peste instanţa de control judiciar, întrucât măsura suspendării executării poate fi, la rândul ei, supusă cenzurii de către instanţa de control judiciar, în condiţiile declanşării mecanismului apelului, potrivit alin. (6).

În plus, nici opinia potrivit căreia atunci când legiuitorul a dorit să creeze posibilitatea prelungirii duratei măsurii suspendării până la un alt moment procesual decât cel al pronunţării hotărârii de primă instanţă a prevăzut acest lucru în mod expres nu ar putea fi

---

[1] Pentru opinia în sensul că şi încheierea de respingere a contestaţiei la executare are caracter executoriu şi că încheierea de suspendare a executării silite subzistă numai până la soluţionarea de prima instanţă a contestaţiei la executare, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1014.

[2] Pentru o opinie contrară, a se vedea O. Popescu, C. Dobre, *Suspendarea executării silite în condiţiile art. 718 C. pr. civ.* (în prezent art. 719), în RRES nr. 1/2014, pp. 105-106. Autorii apreciază că suspendarea executării silite nu poate depăşi ca întindere soluţionarea în fond a contestaţiei la executare. A accepta că suspendarea poate fi dispusă dincolo de acest moment ar echivala cu o pronunţare a instanţei de fond dincolo de competenţele sale, peste instanţa de control judiciar, a cărei hotărâre este suverană asupra tuturor chestiunilor supuse judecăţii. Cererea privind suspendarea executării silite este o cerere incidentală în cadrul contestaţiei la executare, suspendarea solicitată prin intermediul acesteia putând fi dispusă de către instanţă doar în limitele cadrului procesual al soluţionării cererii în primă instanţă. Mai mult, arată autorii, nu există niciun indiciu în conţinutul textului legal care să permită suspendarea până la soluţionarea definitivă a contestaţiei la executare de către prima instanţă. De altfel, ori de câte ori legiuitorul a creat o asemenea posibilitate, a reglementat, în mod expres, întinderea efectelor suspendării şi limitele de dispoziţie ale instanţei de judecată.

reţinut, având în vedere că, în aplicarea regulilor de interpretare a normelor juridice, urmează să se aibă în vedere nu numai cele de ordin literal, ci şi cele de ordin sistematic ori logic, ceea ce presupune apelarea la un întreg sistem de raţionamente inductive şi deductive pentru cristalizarea adevăratului sens al respectivei norme juridice.

27. În privinţa duratei suspendării provizorii, se impun a fi făcute câteva precizări, în funcţie de soluţia pe care instanţa o pronunţă asupra cererii de suspendare pe fond. Astfel:

- în cazul în care cererea de suspendare provizorie a fost respinsă, iar cererea de suspendare pe fond a fost admisă, prelungirea efectului suspendării provizorii dincolo de momentul pronunţării instanţei învestite cu contestaţia la executare asupra cererii de suspendare pe fond ar conduce la lipsirea de efecte juridice a acestei din urmă măsuri, ale cărei consecinţe sunt de imediată aplicare, aşa cum rezultă din alin. (8) al art. 719;

- în situaţia în care cererea de suspendare provizorie a fost admisă, iar cererea de suspendare pe fond a fost respinsă, prelungirea efectului suspendării provizorii dincolo de momentul pronunţării instanţei asupra cererii de suspendare pe fond şi până la data rămânerii definitive a încheierii se impune, întrucât numai încheierea prin care s-a dispus suspendarea se comunică de îndată executorului judecătoresc, iar nu şi cea de respingere a măsurii suspendării. În plus, numai încheierea de admitere a cererii de suspendare are caracter executoriu, iar nu şi cea de respingere, impunându-se, aşadar, aşteptarea soluţiei definitive pe cererea de suspendare pe fond a executării silite, autoritatea de lucru judecat a încheierii de respingere a măsurii suspendării pronunţate de prima instanţă fiind doar provizorie;

- în cazul în care ambele cereri de suspendare sunt admise, efectul provizoriu al primei suspendări nu se mai justifică a fi prelungit dincolo de data pronunţării încheierii de suspendare pe fond, în condiţiile în care şi suspendarea pe fond produce acelaşi efect, încheierea de admitere urmând a fi comunicată de îndată executorului judecătoresc.

28. Asupra cererii de suspendare a executării silite, instanţa, în toate cazurile, se pronunţă prin încheiere, chiar şi înaintea termenului fixat pentru judecarea contestaţiei.

Încheierea poate fi atacată numai cu apel, în mod separat, în termen de 5 zile de la pronunţare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru cea lipsă.

În cazul suspendării provizorii a executării silite, instanţa se pronunţă prin încheiere, care nu este supusă niciunei căi de atac.

29. Încheierea prin care s-a dispus suspendarea executării silite se va comunica din oficiu şi de îndată executorului judecătoresc.

Întrucât textul nu face nicio distincţie, înseamnă că se va comunica executorului judecătoresc atât încheierea de suspendare a executării silite, cât şi încheierea de suspendare provizorie a executării silite.

De asemenea, din interpretarea *a contrario* a alin. (8) rezultă că încheierea prin care se respinge cererea de suspendare a executării silite nu trebuie comunicată executorului judecătoresc.

30. Pentru soluţionarea cererii de suspendare a executării silite întemeiate pe unul din cazurile reglementate de alin. (4), cauţiunea nu este necesară.

Dispoziţia se constituie într-o situaţie de excepţie de la prevederile art. 719 alin. (2), care instituie caracterul obligatoriu al cauţiunii.

31. În condiţiile alin. (5), dacă bunurile urmărite sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, se va suspenda numai distribuirea preţului obţinut din valorificarea acestor bunuri, indiferent că operează un caz de suspendare facultativă sau obligatorie.

Textul instituie o limitare a întinderii măsurii suspendării, precizând că aceasta nu poate viza decât distribuirea preţului obţinut din valorificarea acestor bunuri.

Caracterul bunurilor ce fac obiect al executării silite de a fi supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii reprezintă chestiuni de fapt ce sunt lăsate la aprecierea instanţei de judecată.

32. Potrivit dispoziţiilor speciale ale art. 62 alin. (4) din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin şi ale art. 54 alin. (4) din Legea nr. 59/1934 asupra cecului, instanţa va putea suspenda executarea numai în cazul în care contestatorul nu recunoaşte semnătura, înscriindu-se în fals, sau nu recunoaşte procura.

33. Principalele efecte produse de măsura suspendării executării silite constau în:

- oprirea cursului urmăririi silite pe perioada în care aceasta operează, iar nu desfiinţarea măsurilor de indisponibilizare luate prin declanşarea executării silite;
- pe perioada suspendării executării este interzisă efectuarea oricărui act de executare. În acelaşi sens sunt şi dispoziţiile art. 784 alin. (1);
- pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior, măsurile de executare dispuse de instanţa de executare sau de executor, inclusiv cele de indisponibilizare a bunurilor, veniturilor şi conturilor bancare, rămân în fiinţă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel [art. 701 alin. (3)];
- actele de executare efectuate în ziua soluţionării cererii având ca obiect suspendarea, fie şi provizorie, a executării silite sunt desfiinţate de drept prin efectul admiterii cererii de suspendare şi a contestaţiei la executare [art. 701 alin. (4)].

Se observă că soluţia de admitere trebuie să vizeze ambele cereri, atât cea de suspendare, cât şi contestaţia la executare. În cazul în care numai cererea de suspendare este admisă, iar contestaţia la executare este respinsă, efectul menţionat nu se mai produce;

- după încetarea suspendării, executorul, la cererea părţii interesate, va dispune continuarea executării, în măsura în care actele de executare sau executarea silită însăşi nu au fost desfiinţate de instanţa de judecată ori acestea nu au încetat prin efectul legii [art. 701 alin. (5)].

Decizii ale Curţii Constituţionale

Condiţia depunerii unei cauţiuni a format, în reglementarea anterioară, obiectul mai multor excepţii de neconstituţionalitate, prin invocarea art. 21 din Constituţie, privind liberul acces la justiţie[1]. Curtea Constituţională însă, prin deciziile pronunţate, a adoptat o poziţie consecventă, reţinând că procedura de judecată se stabileşte de lege şi că o asemenea manieră de abordare este admisă şi în jurisprudenţa CEDO[2]. Mai mult, Curtea a reţinut că se impune condiţionarea suspendării executării silite de depunerea unei cauţiuni pentru prevenirea exercitării abuzive a dreptului de a cere suspendarea executării, precum şi pentru protejarea intereselor legale ale

[1] Decizia nr. 160 din 9 iulie 2002, Decizia nr. 76 din 3 aprilie 2003, Decizia nr. 96 din 13 februarie 2007.
[2] Cauzele *Tolstoy-Milaslavsky c. Regatului Unit*, *Iosif şi alţii c. României*.

creditorilor, legate de executarea cât mai rapidă a creanţelor lor, stabilite prin titluri executorii. În acelaşi timp, depunerea cauţiunii constituie şi o garanţie în sensul că, în urma respingerii contestaţiei la executare, creditorul va putea cere şi obţine despăgubiri pentru prejudiciile suferite din cauza întârzierii executării silite, asigurându-şi însă, prin cauţiune, şi baza execuţională pentru recuperarea efectivă a prejudiciului.

Mai trebuie precizat că instituirea condiţionării suspendării executării silite de depunerea unei cauţiuni are la bază şi principiul exercitării drepturilor procesuale cu bună-credinţă, astfel cum este reglementat de art. 12 NCPC.

Jurisprudenţă

1. Aspectele ce ţin de fondul raporturilor juridice vizând executarea nu pot fi valorificate în cadrul unei cereri referitoare la suspendarea executării prin intermediul căreia se solicită dispunerea unor măsuri provizorii (cu efect temporar, fără să tranşeze chestiuni de fond ale executării silite) *(CSJ, Completul de 9 judecători, dec. nr. 1112/2008, apud D.A.P. Florescu, P. Coman, T. Mrejeru, M. Safta, G. Bălaşa, Executarea silită. Reglementare. Doctrină. Jurisprudenţă, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2009, pp. 173-176).*

2. Nemotivarea încheierii de respingere a cererii de suspendare a executării silite nu este de natură a duce automat la modificarea hotărârii dacă soluţia este corectă, iar instanţa de control judiciar reţine acest aspect în motivarea propriei decizii. Soluţia de admitere sau de respingere a cererii de suspendare nu trebuie să fie motivată pe legalitatea ori nelegalitatea actelor de executare, deoarece, în această situaţie, judecătorul care a soluţionat cererea de suspendare s-ar antepronunţa *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 414/R/2007, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriş, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009, pp. 114-116).*

3. Cererea de suspendare a executării silite formulată în cauză este o cerere accesorie cererii principale care are ca obiect contestarea somaţiei prin care s-a pornit executarea silită. Faţă de această situaţie şi în considerarea dispoziţiilor potrivit cărora instanţa se va pronunţa mai întâi asupra excepţiilor de procedură, precum şi asupra celor de fond care fac de prisos, în totul sau în parte, cercetarea în fond a pricinii, se constată că instanţa de fond nu a omis să se pronunţe asupra cererii de suspendare, ci, dimpotrivă, dând eficienţă regulii de procedură enunţate mai sus, a rezolvat cu prioritate excepţia tardivităţii care, întemeiată fiind, a condus la împiedicarea cercetării fondului, inclusiv a acestei cereri în raport de accesorialitate cu cererea principală *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 497/2009, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, pp. 272-274).*

4. Legiuitorul a prevăzut o procedură specială de soluţionare a cererii de suspendare provizorie a executării silite, instituind o interdicţie expresă de exercitare a oricărei căi de atac împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea provizorie a executării silite, în sfera acestei noţiuni intrând atât căile ordinare de atac, precum şi căile extraordinare *(Jud. Râmnicu Vâlcea, sent. civ. nr. 727/2009, în RRDJ nr. 1/2010, pp. 102-103).*

5. Potrivit art. 718 NCPC (în prezent art. 719 – n.n., E.O.), până la soluţionarea contestaţiei la executare sau a altei cereri privind executarea silită, instanţa competentă poate suspenda executarea, dacă se depune cauţiunea în cuantumul fixat de instanţă, în afară de cazul în care legea dispune altfel. Textul de lege indicat nu stabileşte criteriile ce trebuie avute în vedere pentru suspendarea executării silite până la soluţionarea contestaţiei la executare, prin urmare acestea sunt lăsate la aprecierea instanţei de judecată. Prin urmare, legea nu impune ca pe calea

încheierii prin care se soluționează cererea de suspendare să se antameze problema legalității actelor de executare, întrucât într-o asemenea ipoteză există riscul ca judecătorul respectiv să devină incompatibil să soluționeze cauza. Pe de altă parte, suspendarea executării se justifică și se apreciază în raport cu situația creditorilor sau a bunurilor urmărite, dar în egală măsură în raport și cu situația debitorilor, ale căror interese, de asemenea, nu trebuie prejudiciate prin măsura luată. În condițiile în care creditorul a inițiat, în paralel, mai multe proceduri de executare silită, realizând un abuz procesual, este evidentă prejudicierea debitorilor, cel puțin prin expunerea la plata unor cheltuieli de executare, pentru fiecare dosar de executare silită deschis în baza aceluiași titlu executoriu, astfel încât se impune sancționarea comportamentului abuziv al creditoarei prin suspendarea executării silite pornită împotriva garanților ipotecari până la soluționarea contestației la executare formulată *(Trib. Argeș, dec. civ. nr. 194/R/2014, în RRES nr. 2/2014, pp. 169-172)*.

Art. 720. Efectele soluționării contestației

(1) Dacă admite contestația la executare, instanța, ținând seama de obiectul acesteia, după caz, va îndrepta ori anula actul de executare contestat, va dispune anularea ori încetarea executării înseși, va anula ori lămuri titlul executoriu.

(2) De asemenea, dacă prin contestația la executare s-a cerut de către partea interesată împărțirea bunurilor proprietate comună, instanța va hotărî și asupra împărțelii acestora, potrivit legii.

(3) În cazul respingerii contestației, contestatorul poate fi obligat, la cerere, la despăgubiri pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării, iar când contestația a fost exercitată cu rea-credință, el va fi obligat și la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei.

(4) Hotărârea de admitere sau de respingere a contestației, rămasă definitivă, va fi comunicată, din oficiu și de îndată, și executorului judecătoresc.

(5) Dacă contestația este admisă, executorul judecătoresc este obligat să se conformeze măsurilor luate sau dispuse de instanță.

(6) Atunci când contestația a fost respinsă, suma reprezentând cauțiunea depusă rămâne indisponibilizată, urmând a servi la acoperirea creanțelor arătate la alin. (3) sau a celor stabilite prin titlul executoriu, după caz, situație în care se va comunica executorului și recipisa de consemnare a acestei sume.

(7) În cazul în care constată refuzul nejustificat al executorului de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită sau de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua orice altă măsură prevăzută de lege, instanța de executare va putea obliga executorul, prin aceeași hotărâre, la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum și, la cererea părții interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

(8) În situația prevăzută la alin. (7), instanța va solicita încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) sau, după caz, actul care constată refuzul executorului judecătoresc de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită, de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua altă măsură prevăzută de lege.

Comentariu

1. Soluțiile ce pot fi pronunțate în contestația la executare sunt:
- îndreptarea actului de executare contestat;
- anularea actului de executare contestat;
- anularea executării înseși;

- încetarea executării înseşi;
- anularea titlului executoriu;
- lămurirea titlului executoriu;
- dacă prin contestaţia la executare s-a cerut de către partea interesată împărţirea bunurilor proprietate comună, instanţa va hotărî şi asupra împărţelii acestora, potrivit legii.

2. Indiferent de felul contestaţiei, pe această cale nu se poate modifica sau anula hotărârea pusă în executare.

Singurele apărări de fond ce pot fi invocate în cadrul contestaţiei la executare vizează numai împrejurări ulterioare pronunţării hotărârii ce constituie titlu executoriu.

3. În caz de **admitere** a contestaţiei la executare, în funcţie de felul contestaţiei la executare, se pot întâlni următoarele **soluţii**:

- *îndreptarea actului de executare contestat.*

Această soluţie poate fi pronunţată atunci când actul de executare suferă de un viciu, însă poate fi evitată sancţiunea desfiinţării lui totale sau parţiale, prin înlocuirea de către instanţa de executare a acelor elemente ale actului care sunt realizate cu încălcarea dispoziţiilor legale, fără a se aduce atingere celorlalte efecte produse de actul de executare;

- *anularea actului de executare contestat.*

În ipoteza existenţei unei dependenţe a actelor de executare, anularea actului nelegal va atrage anularea actelor de executare următoare care nu pot avea o existenţă de sine stătătoare [art. 704 coroborat cu art. 179 alin. (3)].

În situaţia în care se anulează actul de executare contestat, executarea silită se reia de la ultimul act anterior celui anulat, urmând ca actul anulat să fie refăcut în totalitate;

- *anularea executării înseşi.*

În situaţia în care se anulează executarea silită însăşi, atunci procedura trebuie reluată de la început, dacă mai este posibil acest lucru şi dacă nu s-a împlinit termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită.

Este posibilă şi soluţia anulării în parte a executării silite, atunci când o parte din obligaţiile stabilite în titlul executoriu s-au executat, însă executarea silită a fost declanşată pentru întreaga obligaţie;

- *încetarea executării înseşi.*

Încetarea executării silite poate avea loc în condiţiile reglementate de art. 703 NCPC;

- *anularea titlului executoriu.*

Soluţia anulării titlului executoriu nu se poate dispune decât în condiţiile art. 713 alin. (2) NCPC, potrivit căruia, în cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească sau arbitrală, se pot invoca în contestaţia la executare şi motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală specifică pentru desfiinţarea lui;

- *lămurirea titlului executoriu.*

Lămurirea înţelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu, potrivit art. 712 alin. (2) NCPC, poate fi consecinţa admiterii contestaţiei la titlu, astfel că executarea silită poate continua, însă cu respectarea interpretării date de instanţă, actele de executare efectuate peste aceste limite urmând a fi desfiinţate.

Trebuie menţionat că pronunţarea unei asemenea soluţii este condiţionată de neuzarea de către contestator a mijlocului procedural prevăzut de art. 443 NCPC având ca obiect lămurirea hotărârii;

- anularea încheierii prin care s-a încuviinţat executarea silită;
- împărţirea bunurilor proprietate comună.
- obligarea executorului judecătoresc de a efectua executarea silită refuzată sau de a îndeplini actul de executare refuzat.

În condiţiile alin. (7), admiterea contestaţiei la executare poate produce şi un efect secundar, constând în posibilitatea de obligare a executorului, prin aceeaşi hotărâre, la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum şi, la cererea părţii interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

În situaţia prevăzută anterior, instanţa va solicita actul care constată refuzul executorului judecătoresc de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită, de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua altă măsură prevăzută de lege, pentru a da posibilitate instanţei de a cenzura refuzul executorului judecătoresc.

Paguba cauzată părţii trebuie să fie dovedită sub aspectul cuantumului acesteia, al vinovăţiei executorului judecătoresc, dar şi al legăturii de cauzalitate dintre conduita acestuia din urmă şi prejudiciul astfel produs.

În vederea aprecierii asupra caracterului nejustificat al refuzului executorului judecătoresc, capătă importanţă deosebită motivarea oferită de acesta solicitării părţii prin actul care constată refuzul.

Nu excludem nici posibilitatea ca refuzul executorului judecătoresc să nu fie constatat în mod necesar printr-un înscris, ipoteză în care se pot administra orice fel de probe în dovedirea conduitei acestuia de a refuza în mod nejustificat să îndeplinească un act de executare silită sau să ia orice altă măsură prevăzută de lege.

4. Un alt efect al admiterii contestaţiei la executare vizează **cheltuielile de judecată**. Astfel, la baza obligaţiei de plată a cheltuielilor de judecată stă principiul culpei procesuale, reglementat de art. 453 alin. (1), astfel încât, în ipoteza admiterii contestaţiei la executare, contestatorul nu poate fi obligat să rămână responsabil de consecinţele neglijenţei ori abuzului organului de executare, motiv pentru care intimatul va fi ţinut să suporte aceste cheltuieli.

În cazul în care contestaţia la executare a fost admisă în parte, contestatorul va fi ţinut şi el să suporte o parte din cheltuielile de judecată proporţional cu valoarea pretenţiilor admise, în conformitate cu prevederile art. 453 alin. (2).

Cu referire strictă la taxa judiciară de timbru, dispoziţiile art. 45 alin. (1) lit. f) şi alin. (2) teza întâi din O.U.G. nr. 80/2013 prevăd că, în caz de admitere a contestaţiei la executare, taxa judiciară de timbru aferentă acesteia se restituie, la cererea părţii interesate, proporţional cu admiterea contestaţiei, în temeiul hotărârii de admitere, rămase definitivă. Într-o astfel de situaţie, taxa ce urmează a fi restituită nu poate fi inclusă în cuantumul cheltuielilor de judecată la plata cărora urmează a fi obligat intimatul, în caz contrar contestatorul având la dispoziţie un dublu remediu pentru recuperarea cheltuielilor de judecată, respectiv dispoziţiile legale anterior evocate, pe de o parte, şi dispoziţia cuprinsă în hotărârea judecătorească de admitere a contestaţiei la executare, pe de altă parte, lucru inacceptabil.

În cazul admiterii contestației la titlu, cheltuielile de judecată trebuie restituite contestatorului. În acest sens, avem în vedere că, potrivit dispozițiilor art. 712 alin. (2) NCPC, se poate apela la contestația la titlu dacă partea nu a utilizat procedura prevăzută de art. 443, ceea ce înseamnă că apelarea la acest mijloc procedural este subordonată condiției de a nu se fi uzat de calea lămuririi hotărârii. Astfel, rezultă că ambele mijloace procedurale răspund aceluiași scop. Or, în condițiile art. 447 NCPC, în cazul în care cererea de lămurire a hotărârii a fost admisă, cheltuielile făcute de parte în acest sens vor fi suportate de stat, din fondul constituit potrivit legii.

Așadar, vor fi restituite contestatorului acele cheltuieli pe care părțile au fost nevoite să le facă suplimentar față de procesul finalizat cu pronunțarea titlului executoriu[1], în mod practic acestea putând să constea numai în onorariile avocaților părților. Dacă contestația la titlu a presupus administrarea de probe noi, cum ar fi, de exemplu, un raport de expertiză, onorariile experților sau alte asemenea cheltuieli vor fi suportate de partea căzută în pretenții în procesul finalizat cu pronunțarea titlului executoriu, întrucât astfel s-ar fi procedat și dacă lămurirea deplină a dispozitivului s-ar fi realizat în procesul inițial.

5. Dacă contestația este admisă, executorul judecătoresc este obligat să se conformeze măsurilor luate sau dispuse de instanță.

6. În cazul **respingerii** contestației la executare, efectul constă în continuarea executării sau reluarea acesteia, dacă a fost suspendată.

Contestatorul va putea fi obligat, la cerere, la **despăgubiri** pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării. Sub aspectul mijlocului procedural de formulare a cererii de despăgubire, apreciem că acesta este reprezentat fie de cererea reconvențională pe care intimatul trebuie să o formuleze în cadrul contestației la executare, în condițiile art. 209 NCPC, fie de o cerere separată formulată ulterior soluționării definitive a contestației la executare.

Cererea de despăgubire este supusă taxei judiciare de timbru calculate la valoarea pretențiilor formulate.

Dacă se constată reaua-credință a contestatorului, el va fi obligat și la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, potrivit art. 720 alin. (3). Obligarea contestatorului la plata unei amenzi judiciare în caz de promovare cu rea-credință a unei contestații la executare reprezintă un efect secundar și poate avea loc independent de formularea unei acțiuni în daune, amenda judiciară constituind un mijloc de sancționare a conduitei abuzive în exercitarea drepturilor procesuale, indiferent dacă prin aceasta s-ar fi pricinuit sau nu întârzierea executării silite ori dacă s-ar fi provocat sau nu daune intimatului creditor.

7. Soluțiile de respingere a contestației la executare pe care le poate pronunța instanța sunt:

- respingerea ca *prematur formulată*, atunci când contestația a fost exercitată înainte de primirea încheierii de încuviințare a executării silite sau a somației ori a primului act de executare, în cazurile în care nu s-a primit încheierea de încuviințare și nici somația ori executarea se face fără somație;
- respingerea ca *tardiv formulată*, atunci când a fost exercitată cu depășirea termenelor instituite de dispozițiile legale, de drept comun sau speciale;
- respingerea ca *inadmisibilă*, în ipoteza în care partea avea la îndemână un alt mijloc procedural pentru invocarea apărărilor de fond, în situația în care partea a uzat anterior de

[1] În același sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 614.

procedura lămuririi hotărârii prevăzută de art. 443, precum și în situația în care, pe calea contestației la executare, se invocă motive care existau și la data formulării primei contestații și care nu au fost invocate cu acel prilej;

- respingerea ca *neîntemeiată*, în situația în care susținerile contestatorului referitoare la neregularitățile procedurii de executare, la caracterul neclar al titlului sau la refuzul executorului judecătoresc de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un act de executare în condițiile legii nu au fost probate în conformitate cu dispozițiile art. 249 NCPC.

8. Un alt efect particular al respingerii contestației la executare este reglementat de alin. (6), care prevede că, atunci când contestația a fost respinsă, suma reprezentând **cauțiunea** depusă rămâne indisponibilizată, urmând a servi la acoperirea creanțelor arătate la art. 720 alin. (3) sau a celor stabilite prin titlu executoriu, după caz, situație în care se va comunica executorului și recipisa de consemnare a acestei sume.

Având în vedere caracterul de normă specială al art. 720 alin. (6), înseamnă că aceasta se va aplica cu prioritate față de norma înscrisă în art. 1.063. Suma de bani achitată cu titlu de cauțiune și astfel indisponibilizată va participa, alături de celelalte sume de bani obținute din vânzarea bunurilor urmărite, la distribuire, în condițiile art. 869 și urm. NCPC.

9. Un ultim efect al soluției de respingere a contestației la executare vizează **cheltuielile de judecată**. În asemenea situații, contestatorul va rămâne responsabil de eșecul demersului său procesual, urmând a răspunde de toate cheltuielile ocazionate de procedura judiciară pe care a declanșat-o în mod netemeinic, atât cele efectuate în nume propriu, cât și cele efectuate de intimat pentru formularea apărărilor ce au condus la respingerea contestației.

În ipoteza contestației la titlu, dacă aceasta este respinsă, cheltuielile vor fi suportate de contestator, potrivit dreptului comun [art. 712 alin. (2) coroborat cu art. 447 NCPC], respectiv în condițiile art. 451 și urm. NCPC.

10. O contestație la executare nu poate fi respinsă ca rămasă fără obiect, cu motivarea că s-a finalizat executarea silită, întrucât obiectul contestației la executare îl reprezintă cenzurarea neregularităților procedurale săvârșite cu prilejul executării silite. Indiferent de cursul procedurii execuționale, nu se poate susține că finalizarea acesteia este de natură să lipsească acțiunea civilă de unul din elementele acesteia, respectiv de obiect. Chiar și în ipoteza încetării executării silite, contestatorul este îndreptățit ca, sub rezerva termenelor procedurale și a justificării interesului precizat de dispozițiile procedurale, să solicite instanței de executare verificarea modului de aducere la îndeplinire a titlului executoriu.

11. Hotărârea de admitere sau de respingere a contestației, rămasă definitivă, va fi **comunicată**, din oficiu și de îndată, și executorului judecătoresc.

Aceasta înseamnă că obligația de comunicare revine:

- primei instanțe, în ipoteza în care soluția de admitere ori de respingere a contestației nu a fost atacată prin intermediul căii de atac a apelului, imediat după ce a expirat termenul de exercitare a respectivei căi de atac;

- tribunalului, în ipoteza în care această instanță a admis cererea de apel și a dispus schimbarea ori anularea sentinței primei instanțe cu reținerea cauzei spre rejudecare sau a respins cererea de apel, soluția justificându-se pe considerentul urgenței, care reclamă necesitatea unei atari comunicări încă de la momentul pronunțării deciziei date în apel.

În cazul contestației la titlu, obligația de comunicare revine instanței care a pronunțat hotărârea de admitere care nu a fost schimbată sau casată de către instanța de control judiciar.

În caz de schimbare, anulare sau casare a hotărârii de admitere a contestației la titlu de către una din instanțele de control judiciar implicate în procedura de soluționare a contestației, obligația de comunicare revine acestei din urmă instanțe.

Raţiunea comunicării constă în asigurarea opozabilităţii hotărârii pronunţate asupra contestaţiei la executare.

12. Obligaţia de comunicare a hotărârii definitive către executorul judecătoresc subzistă în sarcina instanţei indiferent că aceasta conţine o soluţie de admitere sau de respingere a contestaţiei. Aşadar, scopul reglementării obligaţiei procesuale de comunicare a hotărârii definitive către executorul judecătoresc constă în aducerea la cunoştinţa acestuia din urmă a modului de soluţionare a incidentului procedural ivit, indiferent de soluţia pe care o cuprinde, executorul judecătoresc fiind instrumentatorul şi gestionarul întregii proceduri de executare, justificându-se, aşadar, ca la dosarul de executare să se regăsească toate soluţiile definitive ce au marcat cursul respectivei proceduri.

Jurisprudenţă

Somaţia anulată de către instanţa de fond, pe motiv că nu a fost comunicată debitorilor contestatori la adresa acestora, producându-le o vătămare ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea somaţiei de executare, afectează şi toate actele de executare silită ce au avut loc în dosarul de executare *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 396/R/2011, apud R. Stanciu. Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 171-174).*

Capitolul VII
Depunerea cu afectaţiune specială

Bibliografie

E. Oprina, *Depunerea cu afectaţiune specială în reglementarea adusă de Noul Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 4/2010, pp. 37-47.

Comentariu general

1. Spre deosebire de vechea reglementare, prin Capitolul VII al Titlului I din Cartea a V-a a NCPC se instituie o reglementare distinctă şi detaliată a procedurii „depunerii cu afectaţiune specială", care presupune stabilirea unor condiţii generale şi restrictive privind depunerea sau consemnarea de către debitor sau terţul garant a sumelor pentru care se face urmărirea cu scopul opririi sau desfiinţării executării.

2. Scopul procedurii depunerii cu afectaţiune specială constă în încetarea executării silite.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Din întreaga reglementare a procedurii rezultă că depunerea cu afectațiune specială se poate face numai în cazul în care executarea silită se desfășoară în baza unor titluri executorii care conțin drepturi de creanță.

Art. 721. Condiții

(1) Până la adjudecarea bunurilor scoase la vânzare silită, debitorul sau terțul garant poate obține desființarea măsurilor asigurătorii ori de executare, consemnând la unitatea prevăzută de lege, la dispoziția executorului judecătoresc, întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare, și depunând dovada de consemnare la executorul judecătoresc.

(2) Asupra cererii debitorului sau a terțului garant executorul judecătoresc se va pronunța de urgență, prin încheiere, dată cu citarea părților, ce va fi comunicată de îndată părților.

(3) Dacă cererea este admisă și debitorul sau terțul garant nu se opune, executorul judecătoresc, odată cu desființarea măsurilor, va dispune și eliberarea sumei în mâinile creditorului.

(4) Dacă însă debitorul sau terțul garant va dovedi că a făcut contestație în termen și se va opune la eliberare, aceasta este suspendată de drept, iar executorul judecătoresc se va pronunța asupra eliberării sumei numai după ce instanța a dat o hotărâre definitivă asupra contestației respective.

Comentariu

1. Depunerea cu afectațiune specială se poate face până la momentul adjudecării bunurilor scoase la vânzare silită. Ulterior acestui moment procedural, îndestularea creanței creditorului se va face din prețul obținut în urma vânzării.

2. Termenul limită reprezentat de „adjudecarea bunurilor scoase la vânzare silită" trebuie interpretat în următoarele sensuri, în funcție de fiecare modalitate de urmărire silită la care apelează creditorul:

- în materia urmăririi silite imobiliare, este reprezentat de data întocmirii actului de adjudecare;
- în materia urmăririi silite mobiliare, data predării bunurilor mobile către adjudecatar, în condițiile art. 775;
- în materia popririi, data la care terțul poprit consemnează/indisponibilizează suma de bani datorată debitorului ori plătește direct creditorului suma reținută și cuvenită acestuia, în condițiile art. 787.

3. Nerespectarea termenului de depunere cu afectațiune specială constă în respingerea cererii ca tardiv formulată.

4. Actuala reglementare a tranșat chestiunea vizând momentul final până la care se poate face depunerea cu afectațiune specială a valorii creanței, eliminând dificultățile generate de reglementarea anterioară, care prevedea, în art. 523 C. pr. civ., că astfel de incidente puteau interveni în tot cursul executării silite. Acest aspect a ridicat în jurisprudența anterioară probleme de interpretare privitoare la ultimul moment până la care se putea depune de debitor sau de orice altă persoană interesată valoarea creanței. În concret, această dificultate viza situația în care suma reprezentând valoarea creanței se depunea și după momentul adjudecării imobilului, în condițiile în care efectul actului de adjudecare consta în transmiterea proprietății imobilului de la debitor la adjudecatar.

Însă, prin prevederile Noului Cod de procedură civilă, această problemă a primit o clarificare legislativă firească, astfel încât, după întocmirea actului de adjudecare, acesta, în principiu, nu mai poate fi anulat, terţului adjudecatar neputându-i-se reţine nicio culpă.

5. Aplicaţii particulare ale procedurii depunerii cu afectaţiune specială se regăsesc în art. 751 alin. (1) pct. 2 şi art. 863 NCPC.

6. Depunerea cu afectaţiune specială se face de debitor sau terţul garant, aceştia fiind cei interesaţi în a obţine desfiinţarea măsurilor asigurătorii ori de executare şi, în final, în a împiedica valorificarea bunurilor la care acestea se referă.

Terţul garant este cel ale cărui bunuri, în condiţiile art. 648 NCPC, pot fi urmărite de creditor, în condiţiile legii, în limita creanţei şi a accesoriilor acesteia, concomitent sau, după caz, separat, dacă au garantat plata datoriilor debitorului.

7. Măsurile asigurătorii sunt reglementate în Titlul IV al Cărţii a VI-a şi sunt sechestrul asigurător, poprirea asigurătorie şi sechestrul judiciar. Aceste măsuri vor putea fi valorificate numai după ce creditorul a obţinut titlul executoriu, astfel cum prevede art. 952 NCPC.

8. Consemnarea sumei de către debitor sau terţul garant se face la CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituţie de credit care are în obiectul de activitate operaţiuni de consemnare la dispoziţia instanţei de executare sau a executorului judecătoresc [art. 671 alin. (1) NCPC].

Dovada consemnării se poate face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege.

Dovada de consemnare se depune la executorul judecătoresc.

9. Consemnarea trebuie să poarte asupra întregii valori a creanţei, cu toate accesoriile şi cheltuielile de executare, astfel încât să reprezinte un mijloc sigur de garantare a creditorului în sensul îndeplinirii în totalitate a obligaţiilor stabilite prin titlul executoriu. În caz contrar, cererea având ca obiect desfiinţarea măsurilor de asigurare ori de executare se va respinge ca inadmisibilă, depunerea cu afectaţiune specială reprezentând o condiţie de admisibilitate.

Consemnarea parţială a creanţei sau consemnarea sa integrală, dar fără plata accesoriilor şi a cheltuielilor de executare, nu poate determina efectul precizat de lege constând în desfiinţarea măsurilor de asigurare ori de executare.

10. Depunerea valorii creanţei se face, de regulă, în numerar. La cererea debitorului cauţiunii şi dacă partea în favoarea căreia se depune declară în mod expres că este de acord, cauţiunea va putea consta şi în instrumente financiare care pot servi ca instrumente de plată. Cu toate acestea, acordul părţii nu este necesar în cazul titlurilor emise de stat sau de unităţile administrativ-teritoriale. Valoarea instrumentelor financiare este aceea arătată în cuprinsul lor (art. 1.058 NCPC).

În mod corespunzător se aplică şi prevederile art. 1.059 şi 1.060 NCPC referitoare la oferirea de garanţii reale şi aducerea unui garant.

11. În temeiul art. 1.061 NCPC, asupra sumei consemnate de debitor sau de terţul garant operează o indisponibilizare, în sensul că, atunci când valoarea creanţei a fost depusă în numerar sau în instrumente financiare, ea nu poate fi urmărită de creditorii depunătorului decât în măsura în care urmează a-i fi restituită acestuia.

De asemenea, suma nu va putea fi urmărită nici de creditorii depozitarului.

O dispoziție similară este reglementată de art. 781 alin. (5) lit. a) NCPC, care prevede că nu sunt supuse executării silite prin poprire sumele care sunt destinate unei afectațiuni speciale prevăzute de lege și asupra cărora debitorul este lipsit de dreptul de dispoziție.

Ca atare, orice urmărire care poartă asupra acestor sume va fi lovită de nulitate, sancțiune ce poate fi invocată pe calea contestației la executare, insesizabilitatea în acest caz având caracter absolut și total.

12. Competența de soluționare a cererii de desființare a măsurilor asigurătorii ori de executare aparține executorului judecătoresc.

În reglementarea anterioară, competența de a se pronunța asupra unor astfel de incidente revenea instanței de executare, care se pronunța prin încheiere, potrivit dispozițiilor referitoare la ordonanța președințială (a se vedea, în acest sens, art. 523 alin. 2 C. pr. civ. coroborat cu art. 428 alin. 3 C. pr. civ.).

13. Executorul judecătoresc se va pronunța de urgență, prin încheiere, dată cu citarea părților, prin derogare de la art. 657 alin. (3) NCPC, care instituie regula de pronunțare a încheierilor de către organul de executare fără citarea părților.

Având în vedere caracterul urgent al procedurii, citarea părților se va face cu scurtarea de către executorul judecătoresc a termenului prevăzut de art. 159 NCPC, care se aplică în mod corespunzător, ceea ce înseamnă că termenul de citare poate fi mai scurt de 5 zile.

14. Încheierea dată de executorul judecătoresc va fi comunicată de îndată părților.

În condițiile art. 715 alin. (2) NCPC, împotriva încheierii executorului judecătoresc, cel interesat poate formula contestație la executare în termen de 15 zile de la comunicare.

Încheierea pronunțată asupra contestației la executare va fi susceptibilă de a fi atacată numai cu apel [art. 718 alin. (1) NCPC], rămânând, astfel, definitivă după epuizarea acestei căi de atac.

15. Încheierea emisă de executorul judecătoresc este executorie de drept, în condițiile art. 657 alin. (3).

16. În privința soluțiilor ce pot fi pronunțate asupra cererii de desființare a măsurilor de asigurare sau de executare, executorul judecătoresc o poate admite sau o poate respinge.

Dacă cererea este respinsă, procedura urmăririi silite a bunurilor scoase la vânzare va continua.

Dacă cererea este admisă și debitorul sau terțul garant nu se opune, executorul judecătoresc va dispune desființarea măsurilor și eliberarea sumei în mâinile creditorului. În acest caz, procedura declanșată de debitor sau terțul garant determină și finalizarea executării silite.

Dacă însă cererea este admisă și debitorul sau terțul garant va dovedi că a făcut contestație în termen și se va opune la eliberare, executarea este suspendată de drept, iar executorul judecătoresc se va pronunța asupra eliberării sumei numai după ce instanța a dat o hotărâre definitivă asupra contestației respective.

Din interpretarea alin. (3) și (4) rezultă că executorul va dispune eliberarea sumei, chiar dacă s-a dovedit formularea contestației în termen, dar debitorul sau terțul garant nu se opun eliberării.

17. Contestația la executare la care se referă alin. (4) și care poate produce efectul prevăzut de text vizează anumite acte săvârșite în procedura de executare aflată în derulare, și nicidecum încheierea emisă de executorul judecătoresc în condițiile alin. (2).

Împotriva acesteia din urmă, partea interesată are la îndemână contestaţia la executare în condiţiile art. 657 alin. (3) şi art. 715 alin. (2).

O interpretare contrară ar fi de natură să lipsească de eficienţă practică norma legală, de vreme ce iniţiativa consemnării valorii creanţei a aparţinut însuşi debitorului sau terţului garant. Reglementarea posibilităţii de contestare a propriei consemnări nu ar avea nicio raţiune, astfel încât alin. (4) nu poate viza decât contestaţia la executare îndreptată împotriva actelor de executare.

18. Art. 721 alin. (4) NCPC reglementează un caz de suspendare legală de drept a executării silite, care va dăinui până la rămânerea definitivă a contestaţiei la executare.

Cu privire la incidenţa suspendării, executorul va întocmi un proces-verbal, în condiţiile art. 679 NCPC, iar nu o încheiere, nefiind vorba despre un incident procedural asupra căruia executorul să aibă drept de apreciere, astfel cum prevede art. 657 NCPC. Soluţia se impune şi faţă de lipsa unei reglementări exprese care să prevadă anume emiterea unei încheieri, astfel cum stabileşte art. 657 NCPC.

19. Pe perioada suspendării executării, actele de executare efectuate anterior şi măsurile de executare dispuse de executor rămân în fiinţă, în afară de cazul în care prin lege sau prin hotărâre judecătorească se dispune altfel.

20. Eliberarea sumei se va dispune de executorul judecătoresc prin încheiere, în condiţiile art. 657 NCPC.

21. Eliberarea/distribuirea sumei se face creditorului sau reprezentantului acestuia numai pe baza dispoziţiei executorului judecătoresc [art. 671 alin. (3) NCPC].

Prin eliberarea sumei se înţelege îndreptăţirea legitimă a creditorului la ridicarea acesteia de la depozitar. În mod practic, creditorul se va prezenta la instituţia de credit depozitară cu încheierea executorului judecătoresc, care va cuprinde dispoziţia acestuia de eliberare a sumei.

În Proiectul de Lege privind Codul de procedură civilă în forma adoptată de Guvern şi transmisă Parlamentului spre dezbatere, se propusese ca suma să fie consemnată la dispoziţia executorului judecătoresc şi *pe seama creditorului*. Deşi dispoziţia era firească pentru ipoteza în care depozitarul sumei, CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau orice altă instituţie de credit, ar fi putut să elibereze suma către creditor direct în baza recipisei de consemnare, aceasta s-a dovedit a fi inutilă, faţă de prevederile art. 671 alin. (3) NCPC, potrivit cărora suma se va elibera creditorului numai în baza autorizării date prin încheiere de executorul judecătoresc respectivei instituţii de credit.

22. Reprezentantul creditorului îşi va justifica calitatea de reprezentant printr-un mandat special în condiţiile art. 81 alin. (1) NCPC, actul procedural al eliberării sumei având natura unui act de dispoziţie.

23. Aplicaţii ale depunerii cu afectaţiune specială se regăsesc în următoarele texte: art. 751 alin. (1) pct. 2; art. 784 alin. (6); art. 812 pct. 3; art. 863.

24. Prin efectuarea procedurii depunerii cu afectaţiune specială, executarea silită încetează în condiţiile art. 703 alin. (1) pct. 1 NCPC.

BCU CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

Art. 722. Efecte

Suma consemnată de debitor sau de terțul garant, potrivit art. 721, va servi exclusiv la plata creditorului pe seama căruia s-a făcut consemnarea, precum și la acoperirea cheltuielilor de executare, cu excepția cazului în care sunt mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, când se va proceda la distribuire, potrivit dispozițiilor art. 864 și următoarele.

Comentariu

1. Scopul sumei consemnate de debitor sau de terțul garant constă în asigurarea și garantarea drepturilor creditorului recunoscute prin titlul executoriu și în acoperirea cheltuielilor de executare.

Sumele datorate cu titlu de cheltuieli de executare se stabilesc de executorul judecătoresc prin încheiere, ce poate fi cenzurată de instanța de executare pe calea contestației la executare. Încheierea de stabilire a cheltuielilor de executare constituie titlu executoriu atât pentru creditor, cât și pentru executorul judecătoresc [art. 670 alin. (4) și (6) NCPC].

2. Suma consemnată de debitor sau de terțul garant nu poate servi îndestulării altei creanțe decât cea care formează obiect al urmăririi în cadrul căreia s-a solicitat desființarea măsurilor de asigurare ori de executare.

În caz contrar, se va putea solicita, atât de creditor, cât și de debitor sau de terțul garant, anularea procedurii de eliberare a sumei pe calea contestației la executare.

3. Prin excepție, în cazul în care sunt mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, suma consemnată de debitor sau de terțul garant va fi distribuită, potrivit dispozițiilor art. 864 și urm. NCPC.

Reglementarea se justifică prin necesitatea satisfacerii tuturor creanțelor aflate în concurs, în conformitate însă cu ordinea instituită de lege.

Capitolul VIII
Întoarcerea executării

Bibliografie

E. Cotoi, *Întoarcerea executării silite*, în RRES nr. 4/2010, pp. 27-36; E. Oprina, *Timbrarea cererii având ca obiect întoarcerea executării silite*, în RRES nr. 2/2009, pp. 100-110; S.-L. Rus, *Întoarcerea executării silite*, în Dreptul nr. 10/2003, pp. 140-151; R. Stoinea, *Riscul adjudecatarului de a pierde imobilul dobândit prin executare silită, în lumina Noului Cod de procedură civilă*, disponibil pe www.juridice.ro; N. Țăndăreanu, *Cauțiunea în procesul civil și comercial*, în RDC nr. 4/2002, p. 34; L. Ungur, *Întoarcerea executării silite. Instanța competentă. Regulator de competență, notă critică* la sentința civilă nr. 982/2004 a Curții de Apel Cluj, Secția comercială și de contencios administrativ, în RDC nr. 2/2005, p. 205.

Art. 723. Dreptul la întoarcerea executării

(1) În toate cazurile în care se desființează titlul executoriu sau însăși executarea silită, cel interesat are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia. Cheltuielile de executare pentru actele efectuate rămân în sarcina creditorului.

(2) Bunurile asupra cărora s-a făcut executarea se vor restitui celui îndreptățit, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință.

(3) În cazul în care executarea silită s-a făcut prin vânzarea unor bunuri mobile, întoarcerea executării se va face prin restituirea de către creditor a sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcție de rata inflației, cu excepția situației când se aplică art. 777.

Comentariu

1. Întoarcerea executării reprezintă instituția juridică prin intermediul căreia se poate obține restabilirea situației anterioare urmăririi silite.

În contextul acestei analize, se impune a se realiza distincția dintre întoarcerea executării silite și repunerea părților în situația anterioară, în sensul că prima intervine în ipoteza în care executarea s-a realizat pe cale silită, cu concursul forței publice, iar cea de-a doua intervine în ipoteza unei executări benevole, săvârșite anterior sesizării organului de executare.

2. Întoarcerea executării nu se poate produce decât dacă s-a desființat însuși titlul executoriu ori s-a anulat executarea silită însăși, iar nu și atunci când s-a anulat un anumit act de executare. Așadar, temeiul întoarcerii executării constă în lipsirea acesteia de suport juridic constând în:

- casarea hotărârii definitive puse în executare în urma admiterii recursului.

În acest sens, art. 500 NCPC dispune că hotărârea casată nu are nicio putere. Actele de executare sau de asigurare făcute în temeiul unei asemenea hotărâri sunt desființate de drept, dacă instanța de recurs nu dispune altfel. Instanța va constata aceasta din oficiu, prin dispozitivul hotărârii de casare.

Atunci când hotărârea pusă în executare a fost ulterior casată, debitorul urmărit este în drept a obține întoarcerea executării, neavând relevanță dacă este vorba de o casare cu reținere sau cu trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța inferioară, efectul prevăzut de art. 500 NCPC producându-se fără a se face nicio distincție;

- anularea ori, după caz, schimbarea în tot sau în parte a hotărârii de către instanța de apel, în cazul în care s-a pus în executare o hotărâre care se bucură de execuție vremelnică, de drept sau judecătorească, potrivit art. 448-449 NCPC;

- schimbarea sau anularea hotărârii ce constituie titlu executoriu ca urmare a admiterii unei căi de atac de retractare;

- anularea executării în urma admiterii unei contestații la executare;

- desființarea titlului executoriu, în urma admiterii unei contestații la titlu, care nu a fost emis de o instanță judecătorească, în urma apărărilor de fond împotriva titlului executoriu.

3. Întoarcerea executării are loc și în situația în care a avut loc anularea parțială a titlului executoriu sau a executării silite. În acest caz, repunerea în situația anterioară se va produce numai asupra bunurilor care au format obiect al părții din titlul executoriu desființat.

În ipoteza în care s-a desființat numai un singur act de executare, procedura va continua cu refacerea respectivului act ținând cont de considerentele avute în vedere de instanță,

nefiind incidentă, aşadar, instituţia întoarcerii executării, nici în litera textului, dar nici în raţiunea acestuia, neexistând niciun motiv de lipsire a executării silite de suport pentru a putea continua.

4. Având în vedere finalitatea procedurii întoarcerii executării, cheltuielile de executare pentru actele efectuate rămân în sarcina creditorului, dat fiind că acesta se află în culpă procesuală determinată de declanşarea urmăririi silite, în condiţiile în care ulterior titlul pus în executare ori executarea silită însăşi au fost desfiinţate.

Riscul punerii în executare a unei hotărâri judecătoreşti executorii care poate fi atacată cu apel sau cu recurs aparţine exclusiv creditorului (art. 637 NCPC).

Un astfel de risc există însă chiar şi în ipoteza în care, deşi are caracter definitiv, hotărârea poate fi atacată cu contestaţie în anulare sau revizuire, autoritatea de lucru judecat a unei asemenea hotărâri păstrându-se până ce va fi înlocuită cu o altă hotărâre [art. 430 alin. (5) NCPC]. Având însă în vedere că, în asemenea cazuri, se discută despre căi extraordinare de atac, riscul creditorului este mult diminuat.

Este culpa creditorului şi atunci când executarea silită însăşi a fost desfiinţată datorită unor neregularităţi procedurale, întrucât părţile raportului juridic execuţional sunt creditorul şi debitorul, executorul judecătoresc fiind doar un participant la executarea silită, învestit să îndeplinească un serviciu public. Eventuala angajare a răspunderii civile ori disciplinare a executorului judecătoresc pentru prejudiciul cauzat se poate realiza numai în condiţiile Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată.

5. Alin. (2) vizează situaţia în care executarea s-a făcut prin predarea silită a bunurilor mobile (art. 893-895 NCPC) sau imobile (art. 896-902 NCPC).

În acest caz, restabilirea situaţiei anterioare se face prin restituirea bunului către debitor sau către persoana de la care a fost ridicat, sens în care sunt şi prevederile art. 1.636 NCC.

Restituirea prestaţiilor se face de cel care este ţinut, în virtutea legii, să înapoieze bunurile primite în temeiul unui act juridic desfiinţat ulterior cu efect retroactiv, astfel cum dispune şi art. 1.635 alin. (1) NCC.

Prin excepţie însă de la regula *restitutio in integrum*, restabilirea situaţiei anterioare nu poate avea loc dacă se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terţii de bună-credinţă. Potrivit art. 14 alin. (2) NCC, buna-credinţă se prezumă până la proba contrară.

Dacă bunul supus restituirii a fost înstrăinat, acţiunea în restituire poate fi exercitată şi împotriva terţului dobânditor, sub rezerva drepturilor de carte funciară sau a efectului dobândirii cu bună-credinţă a bunurilor mobile ori, după caz, a aplicării regulilor privitoare la uzucapiune [art. 1.648 alin. (1) NCC]. Aceleaşi dispoziţii se aplică şi dacă asupra bunului supus restituirii au fost constituite drepturi reale [art. 1.648 alin. (2) NCC].

De asemenea, toate celelalte acte juridice făcute în favoarea unui terţ de bună-credinţă sunt opozabile celui care are dreptul la restituire. Iar contractele cu executare succesivă, sub condiţia respectării formalităţilor de publicitate prevăzute de lege, vor continua să producă efecte pe durata stipulată de părţi, dar nu mai mult de un an de la data desfiinţării titlului constituitorului (art. 1.649 NCC).

6. În ipoteza incidenţei excepţiei menţionate, debitorul va avea la îndemână posibilitatea formulării unei acţiuni de drept comun în despăgubiri prin care să solicite obligarea

creditorului şi, eventual, a executorului judecătoresc la plata contravalorii bunului a cărui restituire nu mai poate avea loc, temeiul răspunderii constituindu-l răspunderea civilă delictuală (art. 1.349 NCC).

7. În cazul în care executarea silită s-a făcut prin modalitatea indirectă a vânzării unor bunuri mobile, întoarcerea executării se va face prin restituirea de către creditor a sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcţie de rata inflaţiei, cu excepţia situaţiei când se aplică art. 777 NCPC. Aşadar:

- în cazul vânzărilor la licitaţie publică, dacă terţul adjudecatar a plătit preţul şi nu s-a dovedit nicio fraudă din partea acestuia, vânzarea nu poate fi desfiinţată [art. 777 alin. (1) NCPC];

- dacă însă s-a dovedit frauda terţului ori adjudecatar este creditorul şi s-a constatat nulitatea vânzării, se poate dispune restabilirea situaţiei anterioare, care se va face prin restituirea de către creditor a sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcţie de rata inflaţiei.

Cererea de constatare a fraudei terţului adjudecatar nu poate fi făcută decât pe cale de acţiune principală.

Condiţia pentru admiterea acestei acţiuni este dovedirea fraudei terţului, care să constea în utilizarea de către adjudecatar de manopere făcute cu intenţia de a-l prejudicia pe debitor. Numai în cazul în care adjudecatar a fost creditorul, vânzarea va putea fi desfiinţată, dacă există temei de nulitate, fără a mai fi nevoie să se dovedească frauda acestuia.

Chiar dacă legiuitorul foloseşte expresia „temei de nulitate", care ar putea conduce la concluzia că este vorba doar despre cauze de nulitate absolută, în egală măsură, şi nulitatea relativă poate genera această consecinţă.

8. Alin. (3) reglementează numai situaţia vânzării unor bunuri mobile. În cazul vânzării imobiliare, dacă adjudecatarul a fost evins total sau parţial, acesta îl poate acţiona pe debitorul urmărit pentru a fi despăgubit [art. 862 alin. (1) NCPC]. În măsura în care nu se poate îndestula de la debitor, adjudecatarul îi poate acţiona pe creditorii care au încasat preţul de adjudecare, în limita sumei încasate de aceştia [art. 862 alin. (2) NCPC].

Prin urmare, adjudecatarul evins nu are un drept de opţiune între a pretinde despăgubirile de la debitorul urmărit sau de la creditorii care au încasat preţul de adjudecare. Acţiunea îndreptată împotriva creditorilor prezintă următoarele particularităţi:

- are caracter subsidiar, în sensul că nu poate fi introdusă decât în situaţia în care adjudecatarul nu s-a putut îndestula de la debitor;

- creditorii nu pot fi acţionaţi decât în limita sumei încasate de aceştia.

9. Acţiunea în restituirea bunurilor asupra cărora a purtat executarea îmbracă caracterul unei acţiuni în revendicare, astfel încât poate fi exercitată împotriva oricărei persoane în mâinile căreia s-ar afla respectivul bun.

Promovarea acestei acţiuni nu se circumscrie raportului juridic execuţional, nemaiprezentând relevanţă în acest caz dacă persoana care figurează în titlul executoriu în calitate de creditoare mai deţine bunul ce se cere a fi restituit.

10. Pentru ca întoarcerea executării să poată opera, este necesar însă ca reclamantul să justifice existenţa unui titlu legal care să-l îndreptăţească să revină la situaţia anterioară executării.

11. De menționat este faptul că, în materie de perimare, deși efectul principal al constatării intervenirii acestei sancțiuni constă în desființarea tuturor actelor de executare, totuși acele acte care au dus la realizarea în parte a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor rămân valabile [art. 698 alin. (2) NCPC] și, prin urmare, întoarcerea executării în limita sumelor menționate nu se mai produce.

Jurisprudență

1. Potrivit dispozițiilor art. 404[1] alin. 1 C. pr. civ. (în prezent art. 723 NCPC – n.n., E.O.), în toate cazurile în care se desființează titlul executoriu sau însăși executarea silită, cel interesat are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia. Constatând că obligația reclamantului de a consemna prețul imobilului adjudecat nu mai are niciun suport juridic, actele de executare, inclusiv actul de adjudecare întocmit în favoarea sa, fiind desființate în mod irevocabil, cererea de restituire a prețului încasat de pârâți ca urmare a distribuirii sumelor de executorul judecătoresc apare ca fiind întemeiată *[Jud. sector 6 București, s. civ., sent. civ. nr. 3888/2008 definitivă și irevocabilă (în prezent definitivă – n.n., E.O.) prin dec. civ. nr. 255A/2009 pronunțată de Trib. București, s. a III-a civ., în RRES nr. 2/2010, pp. 230-238].*

2. În ipoteza în care procedura executării silite a fost finalizată prin vânzarea imobilului la licitație publică, actul de adjudecare fiind emis și nedesființat printr-o hotărâre judecătorească definitivă, simpla anulare a contractului de împrumut cu garanție imobiliară, ce a reprezentat titlul executoriu în baza căruia s-a demarat procedura executării silite, nu poate fundamenta întoarcerea executării silite prin restituirea imobilului *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1494/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, 2008, p. 488).*

3. Din întreaga reglementare a textelor procedurale rezultă că legiuitorul a avut în vedere întoarcerea executării în toate cazurile, indiferent dacă aceasta s-a realizat de bunăvoie sau la stăruința creditorului, conform procedurii urmăririi silite, nedistingându-se între cele două modalități. De asemenea, restabilirea situației anterioare se impune cu atât mai mult în ipoteza executării benevole, dată fiind necesitatea de a proteja într-un mod cât mai eficient drepturile debitorului ce a fost de bună-credință și s-a conformat dispozițiilor titlului executoriu privind îndeplinirea obligației stabilite în sarcina sa *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 823/2006, apud C. Nica, op. cit., p. 358).*

4. În situația în care, ulterior adjudecării, bunul a făcut obiectul unor înstrăinări succesive, nu își mai găsesc aplicarea dispozițiile de întoarcere a executării silite; debitorul are posibilitatea formulării acțiunilor de drept comun (revendicare și, eventual, anularea contractelor), efectele executării silite fiind împlinite la data emiterii actului de adjudecare. Temeiurile pentru care persoanele care au dobândit imobilul de la adjudecatar ar putea fi obligate la restituirea imobilului sunt temeiuri care privesc actele de dobândire de la cumpărătorii ulteriori, iar nu în mod exclusiv temeiuri care țin de anularea actului de adjudecare sau a executării silite *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1935/2006, apud C. Nica, op. cit., p. 367).*

5. Din împrejurarea că terțul adjudecatar a cunoscut valoarea de circulație a autoturismului, stabilită prin raportul de expertiză auto efectuat în cadrul executării silite, valoare mult mai mare decât prețul la care a adjudecat bunul, nu rezultă că a existat fraudă din partea acestuia, întrucât acesta nu se putea înscrie la licitația publică decât în condițiile în care cunoștea prețul de pornire a licitației, prevăzut în publicații și anunțuri. Totodată, nu se poate admite că participanții la licitație publică trebuie să țină seama nu numai de propriul interes, acela de a achiziționa bunuri la prețuri relativ mici, ci și de obiectivul urmărit de executarea silită, respectiv acoperirea creanței

rezultate din titlul executoriu; aceasta poate reprezenta cel mult un deziderat, dar nu constituie nicidecum fraudă din partea adjudecatarului *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 346/2006, apud C. Nica, op. cit., p. 456)*.

6. Împrejurarea că singurul argument pentru care s-a desfiinţat titlul executoriu a fost acela că prima instanţă a acordat despăgubiri într-o sumă mai mică decât cea la care creditorul ar fi avut dreptul şi, prin urmare, instanţa care rejudecă fondul cauzei va admite cererea de chemare în judecată, aşa cum este formulată, urmând să oblige debitoarea la plata despăgubirilor într-o sumă mai mare decât cea achitată, nu poate conduce la respingerea cererii de întoarcere a executării, neputând fi eludate dispoziţiile imperative ale art. 404[1] C. pr. civ. (în prezent art. 723 NCPC – n.n., E.O.) *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 346/2006, apud C. Nica, op. cit., p. 456)*.

7. Pentru ca întoarcerea executării să poată opera, este imperios necesar ca reclamanta să justifice existenţa unui titlu legal care să o îndreptăţească să revină la situaţia anterioară executării. A permite societăţii reclamante reintrarea în imobilul proprietatea pârâtei ar însemna încălcarea şi nesocotirea hotărârii menţionate, pe de o parte, şi îngăduirea de a ocupa în mod abuziv imobilul în litigiu, pe de altă parte, aducând, astfel, atingere dreptului de proprietate al pârâtei asupra imobilului în litigiu *(Jud. sector 6 Bucureşti, s. civ., sent. civ. nr. 312/2008, nepublicată)*.

8. Reţinând în motivarea soluţiei lor, pentru care au dispus întoarcerea executării, dispoziţiile art. 311 C. pr. civ. (în prezent art. 500 NCPC – n.n., E.O.), instanţele au greşit atunci când nu au verificat dacă această întoarcere a executării silite mai este posibilă. Deşi, potrivit textului menţionat, hotărârea casată nu are nicio putere, iar actele de executare făcute în puterea unei asemenea hotărâri sunt desfiinţate de drept, pentru ca această reglementare să dea loc unei întoarceri a executării silite, este necesar ca întoarcerea executării să mai poată avea loc, respectiv cel care pretinde acest lucru să poată justifica, în afara hotărârii şi a actelor de executare desfiinţate, un titlu care să-l îndreptăţească la revenirea la situaţia dinaintea executării. Ignorând mijloacele de probă (hotărârile judecătoreşti) din care rezultă că titlul reclamantei în temeiul căruia aceasta putea să pretindă întoarcerea executării a fost desfiinţat, instanţele au pronunţat o soluţie greşită *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 166/2002, apud G. Boroi, O.S. Matei, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007, p. 865, nota 2)*.

9. Atunci când hotărârea pusă în executare a fost ulterior casată, debitorul urmărit este în drept a obţine întoarcerea executării, fiind fără importanţă că este vorba doar de o casare cu trimiterea cauzei spre rejudecare la instanţa inferioară *(C. Ap. Cluj, s. civ., dec. nr. 2943/2000, BJ 2000, vol. I, pp. 421-423)*.

10. Este greşită soluţia de respingere ca lipsită de interes a cererii de întoarcere a executării în cazul în care titlul executoriu a fost reformat şi, apoi, prin admiterea unei contestaţii la executare, au fost desfiinţate şi actele de executare *(Trib. Bucureşti, s. civ., dec. nr. 872/1996, în Dreptul nr. 10/1997, pp. 99-100, cu notă critică de P. Perju, apud P. Perju, Practică judiciară civilă comentată şi adnotată, Ed. Continent XXI, Bucureşti, 1999)*.

Art. 724. Modalitatea de restabilire

(1) În cazul în care instanţa judecătorească a desfiinţat titlul executoriu sau însăşi executarea silită, la cererea celui interesat, va dispune, prin aceeaşi hotărâre, şi asupra restabilirii situaţiei anterioare executării. În cazul în care bunul supus executării silite este un bun imobil, instanţa va dispune asupra efectuării operaţiunilor de carte funciară necesare, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terţii de bună-credinţă, potrivit regulilor de carte funciară.

(2) Dacă instanţa care a desfiinţat hotărârea executată a dispus rejudecarea în fond a procesului şi nu a luat măsura restabilirii situaţiei anterioare executării, această măsură se va putea dispune de instanţa care rejudecă fondul.

(3) Dacă nu s-a dispus restabilirea situaţiei anterioare executării în condiţiile alin. (1) şi (2), cel îndreptăţit o va putea cere, pe cale separată, instanţei de executare. Judecata se va face de urgenţă şi cu precădere, hotărârea fiind supusă numai apelului.

Comentariu

1. Acţiunea având ca obiect restabilirea situaţiei anterioare este guvernată de disponibilitate, instanţa neputând dispune din oficiu o asemenea măsură.

În plus, este posibil ca, faţă de momentul promovării sau judecării acţiunii în desfiinţarea titlului sau a executării înseşi, să nu se pună problema unei întoarceri a executării, dat fiind că este posibil ca nicio valoare patrimonială să nu fi ieşit din patrimoniul celui împotriva căruia s-a derulat procedura de executare silită, iar discutarea din oficiu asupra acestui aspect ar îngreuna inutil procesul. Aşadar, în lipsa vreunui folos practic pe care să-l obţină reclamantul în urma unei atare proceduri, cererea va fi respinsă ca fiind lipsită de interes.

2. Dispoziţia vizând restabilirea situaţiei anterioare trebuie arătată în concret, prin precizarea modalităţii în care urmează să aibă loc întoarcerea executării, pentru a nu se crea dificultăţi la executare, având în vedere că executorul judecătoresc va trebui să acţioneze în limitele strict determinate prin dispozitivul hotărârii respective.

3. Mijloacele procesuale de restabilire a situaţiei anterioare sunt:

- *pe cale accesorie*, măsura putând fi dispusă de instanţa judecătorească care a desfiinţat titlul executoriu sau însăşi executarea silită, la cererea celui interesat. În această ipoteză, actul de procedură prin care se declanşează procesul va avea două capete de cerere, unul principal, având ca obiect desfiinţarea hotărârii ce constituie titlul, formulat în calea de atac sau contestaţie la executare, precum şi un capăt de cerere accesoriu, având ca obiect restituirea prestaţiilor efectuate în temeiul actului juridic anulat, acest din urmă capăt de cerere urmând a fi soluţionat pe fond numai dacă se va admite capătul de cerere principal.

Competenţa de soluţionare a cererii de întoarcere a executării revine instanţei învestite cu judecarea capătului principal de cerere [art. 123 alin. (1) NCPC].

Formularea cererii de întoarcere a executării silite pe parcursul procesului nu trebuie limitată de primul termen de judecată, astfel cum prevede art. 204 NCPC, întrucât legea nu face nicio precizare, iar *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, scopul urmărit de legiuitor constând în oferirea unei reparaţii imediate şi uşor accesibile[1]. De asemenea, formularea acestei cereri nu este ţinută de interdicţia prevăzută de art. 478 alin. (3) vizând inadmisibilitatea formulării de cereri noi în apelul exercitat împotriva hotărârii ce constituie titlul executoriu şi care reprezintă o sentinţă pronunţată de prima instanţă, care se bucură de caracter executoriu, rezultând cu claritate că este vorba despre o derogare de la regula potrivit căreia în apel nu se pot formula pretenţii noi;

[1] S.-L. Rus, *Întoarcerea executării silite*, în Dreptul nr. 10/2003, pp. 140-151.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- *pe cale incidentală*, măsura putând fi dispusă fie prin formularea cererii în calea de atac împotriva hotărârii ce constituie titlu executoriu, fie direct în fața instanței de rejudecare, în cazurile în care instanța care a desființat hotărârea executată a dispus rejudecarea în fond a procesului și nu a luat măsura restabilirii situației anterioare executării.

În acest caz, competența de soluționare a cererii de restabilire a situației anterioare revine instanței care rejudecă fondul învestită cu rejudecarea cererii principale, în condițiile art. 123 alin. (1) NCPC.

Opțiunea instanței care desființează hotărârea executată și care dispune rejudecarea în fond a procesului de a lua sau nu măsura restabilirii situației anterioare executării este o problemă de administrare judiciară și care nu poate fi contestată pe nicio cale. Fiind o prerogativă discreționară, întemeiată în exclusivitate pe considerente de oportunitate, nu există criterii prestabilite care să poată fi utilizate în aprecierea utilității măsurii, însă instanța, pentru a nu proceda abuziv, trebuie să aibă în vedere ansamblul circumstanțelor cauzei respective și imperativul realizării unei bune administrări a justiției[1)].

Într-o astfel de situație, față de claritatea textului, nu sunt incidente dispozițiile art. 444 NCPC, astfel încât cel interesat să poată solicita instanței de control judiciar completarea hotărârii prin care a dispus rejudecarea fondului, fără să analizeze și cererea de repunere în situația anterioară[2)];

- *pe cale principală*, dacă nu s-a dispus restabilirea situației anterioare executării nici de instanța care a desființat hotărârea executată și nici de instanța care a rejudecat în fond pricina.

Cererea de restabilire a situației anterioare formulată pe cale principală este admisibilă chiar dacă hotărârea prin care s-a dispus rejudecarea nu a devenit definitivă, fiind susceptibilă de a fi atacată cu apel, întrucât nu este permisă introducerea unei distincții pe care legiuitorul nu a urmărit-o. Această soluție se impune cu atât mai mult cu cât, în condițiile alin. (1), repunerea în situația anterioară poate fi dispusă chiar și printr-o hotărâre susceptibilă de a fi atacată prin intermediul căilor de atac.

4. În cazul în care bunul supus executării silite este un bun imobil, instanța va dispune asupra efectuării operațiunilor de carte funciară necesare, fără însă a se aduce atingere drepturilor definitiv dobândite de terții de bună-credință, potrivit regulilor de carte funciară.

Operațiunile de carte funciară asupra cărora instanța trebuie să se pronunțe constau în dispunerea radierii intabulării dreptului de proprietate din cartea funciară de pe numele adjudecatarului, având în vedere că efectele actului juridic în temeiul căruia a fost făcută înscrierea au încetat [art. 908 alin. (1) pct. 3 NCC]. Efectuarea mențiunilor corespunzătoare în cartea funciară se va face pe baza hotărârii rămase definitivă.

Cu titlu de excepție, această obligație nu mai subzistă dacă terțul dobânditor al bunului imobil a fost de bună-credință, consecința fiind aceea că adjudecatarul își conservă calitatea de proprietar asupra bunului.

5. Acțiunea reală, în revendicare, prin care se cere repunerea în situația anterioară pe cale separată poate fi exercitată înăuntrul termenului de prescripție a dreptului material la acțiune. Acest termen va curge de la data expirării termenului de exercitare a apelului sau de la data

[1)] S.-L. Rus, *op. cit.*, pp. 149-151.

[2)] M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1339.

pronunțării apelului exercitat împotriva hotărârii prin care s-a desființat titlul executoriu sau însăși executarea silită, în conformitate cu dispozițiile art. 2.525 NCC privitor la prescripția dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor.

6. Competența de soluționare a cererii făcute în condițiile alin. (3) revine instanței de executare, adică, de regulă, judecătoriei în circumscripția căreia se află domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, fiind instituită astfel o normă de competență materială și teritorială exclusivă [art. 94 pct. 3, art. 651 alin. (1) și (3) NCPC]. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în țară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în țară, judecătoria în a cărei circumscripție se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

Rațiunea legiuitorului în adoptarea acestei soluții constă în conferirea în competența de atribuțiune a instanței de executare a tuturor cererilor vizând executarea silită sau derivând din aceasta, în vederea unei soluționări unitare și predictibile a acestora.

Potrivit reglementării anterioare, instanța competentă să soluționeze cererea în ipoteza prevăzută de actualul alin. (3) era cea competentă potrivit legii (art. 404^2 alin. 3 C. pr. civ.), dispoziție care a dat naștere unor soluții jurisprudențiale diferite, consecința fiind aceea că, prin decizia nr. 5/2012[1], Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a stabilit că *„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 404^2 alin. 3 din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească competentă potrivit legii să soluționeze cererea de întoarcere a executării silite prin restabilirea situației anterioare este instanța de executare, respectiv judecătoria. Hotărârea judecătorească pronunțată este supusă căii de atac a recursului"*.

7. Judecata cererii formulate în condițiile alin. (3) se va face de urgență și cu precădere, ceea ce înseamnă că, în temeiul art. 159 teza finală, judecătorul poate dispune scurtarea termenului de 5 zile de înmânare a citației, despre această împrejurare urmând a fi făcută mențiune în citație.

8. Chiar dacă, în virtutea principiului retroactivității efectelor nulității, în ipoteza anulării titlului executoriu sau a executării silite înseși, părțile ajung în situația în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi fost efectuată respectiva executare sau nu ar fi fost emis respectivul titlu, repunerea părților în situația anterioară cu consecința restituirii a tot ceea ce s-a executat în baza actelor anulate, din punct de vedere procesual, reclamă formularea unei cereri distincte de acțiunea în anulare sau contestația la executare. O astfel de acțiune va fi fundamentată juridic pe temeiul îmbogățirii fără justă cauză, întrucât prin desființarea titlului executoriu sau a executării silite înseși dispare temeiul juridic al urmăririi silite a debitorului.

Consecințele juridice ale aplicării sancțiunii nulității nu se pot subsuma principiului retroactivității, ci acestea trebuie corelate, în urma unei asemenea operațiuni rezultând că *restitutio in integrum* și *resoluto iure dantis resolvitur ius accipientis* sunt determinate indirect de retroactivitate, constituind, în același timp, și mijloace de garantare efectivă a acestui din urmă principiu[2].

[1] Publicată în M. Of. nr. 251 din 13 aprilie 2012.
[2] G. Boroi, *Drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, 1999, p. 248.

Prin urmare, acţiunea în restituirea prestaţiilor efectuate în temeiul unui act anulat nu se confundă cu însăşi acţiunea în constatarea nulităţii titlului executoriu sau a actelor nelegale de executare. Acţiunea în anulare, respectiv contestaţia la executare au drept finalitate desfiinţarea titlului sau a actelor nelegale de executare, lipsindu-le de suport juridic, iar cererea având ca obiect întoarcerea executării silite este subordonată interesului părţii care uzează de acest mijloc procedural de a i se restitui tot ceea ce a fost supus execuţiei silite[1].

9. Calitatea procesuală activă şi pasivă în cererea având ca obiect întoarcerea executării silite aparţine numai părţilor între care s-a legat raportul juridic execuţional, respectiv creditor şi debitor. Astfel, calitatea de reclamant va aparţine debitorului, iar calitatea de pârât va aparţine creditorului.

Biroul executorului judecătoresc nu va avea legitimare procesuală pasivă într-un astfel de raport juridic, nici măcar în privinţa onorariului încasat, întrucât cheltuielile de executare pentru actele efectuate şi desfiinţate rămân în sarcina creditorului, în condiţiile art. 723 alin. (1) teza finală NCPC.

10. Sub aspectul timbrajului, cererea de întoarcere a executării silite cade sub incidenţa prevederilor art. 10 alin. (4) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, potrivit cărora cererile de întoarcere a executării silite se taxează, în toate cazurile, cu 50 lei, dacă valoarea cererii nu depăşeşte 5.000 lei, şi cu 300 lei, pentru cererile a căror valoare depăşeşte 5.000 lei.

De menţionat este faptul că, în condiţiile art. 55 din O.U.G. nr. 80/2013, pentru cererile având ca obiect întoarcerea executării silite formulate anterior datei intrării în vigoare a acestui act normativ, sunt aplicabile în continuare prevederile art. 2 alin. (1^1) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, care stabileau că cererea privind repunerea părţilor în situaţia anterioară este scutită de taxă de timbru dacă este accesorie cererii privind declararea nulităţii, anularea, rezoluţiunea sau rezilierea actului juridic patrimonial. Soluţia adoptată de legiuitor sub acest aspect a fost criticată în doctrină[2], întrucât era de natură să lase la latitudinea exclusivă a reclamantului fixarea taxei judiciare de timbru, de vreme ce alegerea căii procedurale, potrivit considerentelor anterioare, îi aparţine. Acest aspect a fost apreciat ca fiind inacceptabil şi faţă de împrejurarea că obligaţia de natură fiscală analizată trebuie raportată în mod necesar la obiectul acţiunii, iar nu la calea procedurală aleasă de parte pentru valorificarea dreptului său. De asemenea, s-a considerat că nici măcar considerentele de echitate decurgând din situaţia juridică creată ca urmare a desfiinţării actelor de executare nelegale sau a titlului executoriu însuşi nu ar fi putut fi invocate ca argument în sprijinul modificării legislative adoptate, întrucât partea obligată la plata taxei judiciare de timbru aferentă cererii de restabilire a situaţiei anterioare avea la îndemână o serie de alte mijloace procedurale pentru recuperarea sumelor cheltuite pentru desfăşurarea în bune condiţii a procesului sau, în ipoteza lipsei mijloacelor materiale necesare suportării obligaţiei de timbrare, putea uza de prevederile legale care reglementează instituţia ajutorului public judiciar.

---

[1] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 569, pct. 3.7.

[2] E. Oprina, *Timbrarea cererii având ca obiect întoarcerea executării silite*, în RRES nr. 2/2009, pp. 100-110; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 570, pct. 3.8.

Se observă însă că noua reglementare adusă de O.U.G. nr. 80/2013 înlătură această distincție criticată în doctrină, legiuitorul înțelegând să apeleze la o taxă fixă, în funcție de valoarea cererii și indiferent dacă întoarcerea executării silite este solicitată pe cale principală sau pe cale accesorie, odată cu contestația la executare sau pe parcursul soluționării acesteia.

11. Eventuala invocare de către intimat în cererea având ca obiect întoarcerea executării silite a dispozițiilor art. 454 NCPC, în vederea evitării plății cheltuielilor de judecată, va fi respinsă de instanță, întrucât, față de particularitatea textului legal menționat, acesta nu poate fi incident decât în litigiile susceptibile de punere în întârziere, or, în materie extracontractuală, pârâtul este de drept în întârziere, nemaifiind necesară îndeplinirea vreunei formalități speciale în acest sens.

12. Asupra cererii de întoarcere a executării silite, instanța se va pronunța prin încheiere, potrivit art. 651 alin. (4) NCPC, care va fi supusă numai apelului, moment după care aceasta se va definitiva. Durata termenului de apel va fi de 10 de zile de la comunicarea încheierii.

Sub aspectul actului pe care îl pronunță instanța, în doctrina[1)] ulterioară intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014 s-a exprimat opinia potrivit căreia, în materia întoarcerii executării silite, instanța va pronunța o sentință, art. 724 alin. (1) NCPC folosind termenul de „hotărâre", uzitat de Cod în ipoteza sentințelor.

În ceea ce ne privește, apreciem că art. 651 alin. (4) NCPC, în forma adusă de Legea nr. 138/2014, reprezintă o schimbare de viziune a legiuitorului asupra actului pe care îl pronunță instanța de executare, apreciindu-se că litigiile specifice celei de-a doua faze a procesului civil au natura unor veritabile incidente procedurale ivite în cursul executării silite, de natură a bloca sau temporiza urmărirea, neavând, așadar, anvergura unor veritabile acțiuni. Iar, în considerarea acestei naturi juridice, legiuitorul a înțeles ca și hotărârile pronunțate de instanța de executare să poarte denumirea de încheieri, iar nu de sentințe.

Această interpretare este susținută și de prevederile art. 424 NCPC, care reglementează denumirea hotărârilor, stabilind că atât „sentința," cât și „încheierea" reprezintă hotărâri judecătorești, neputând fi, așadar, primit argumentul doctrinar anterior menționat. Folosirea noțiunii generice de „hotărâre" nu poate conduce la concluzia că, ori de câte ori legiuitorul utilizează acest termen, înseamnă că instanța de executare va pronunța în mod obligatoriu o sentință, prin raportare la conținutul art. 424 NCPC.

Mai trebuie menționat în acest context că expresia folosită de art. 651 alin. (4) NCPC: „dacă prin lege nu se dispune altfel" trebuie interpretată în contextul ultimei modificări legislative, în sensul că instanța de executare va pronunța o sentință numai atunci când se prevede expres acest aspect. În plus, din analiza de ansamblu a materiei executării silite se poate observa că, în majoritatea cazurilor, legiuitorul folosește noțiunea de „hotărâre", ceea ce ar însemna că, urmând raționamentul că instanța de executare va pronunța sentințe în litigiile cu care este învestită, s-ar lipsi de substanță însăși rațiunea noii reglementări. Și aceasta cu atât mai mult cu cât art. 651 alin. (4) NCPC prevede că instanța de executare se va pronunța prin încheiere *„în toate cazurile (...) dacă prin lege nu se prevede altfel"*, ceea ce

[1)] G. Boroi, D.-N. Theohari, *Noul Cod de procedură civilă și Legea de punere în aplicare. Sinteza principalelor modificări și completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. XXIII.

denotă concluzia că numai prin excepţie şi în cazuri anume prevăzute instanţa se va pronunţa prin sentinţă, ca regulă, actul de dezînvestire al instanţei de executare fiind încheierea.

În privinţa hotărârii pronunţate asupra căii de atac a apelului exercitate împotriva încheierii emise de instanţa de executare, menţionăm că aceasta va fi soluţionată prin decizie, faţă de prevederile art. 424 alin. (3) NCPC.

13. Art. 794 NCPC reglementează o ipoteză specială a întoarcerii executării silite, care nu presupune implicit şi o intervenţie a instanţei de executare. Astfel, textul menţionat reprezintă o particularitate a ipotezei generale de desfiinţare a executării silite în forma popririi, desfiinţare care se poate dispune fie de executorul judecătoresc, printr-o adresă către terţul poprit, fie de către instanţa de executare, prin încheiere executorie, atunci când poprirea a fost validată.

Restabilirea situaţiei anterioare, atunci când creanţa debitorului poprit este garantată cu ipotecă, se va putea cere de către debitor, în temeiul adresei emise de executorul judecătoresc către terţul poprit sau al încheierii rămase definitivă pronunţată de instanţă, şi constă în radierea notării popririi sau a intabulării strămutării dreptului de ipotecă în cartea funciară. Aceleaşi reguli se aplică şi în cazul radierii popririi asupra unor creanţe sau altor bunuri mobile incorporale, înscrise în alte registre de publicitate decât cartea funciară.

Jurisprudenţă

1. O hotărâre judecătorească nu are nicio putere dacă este casată, iar actele de executare făcute în baza unei asemenea hotărâri sunt desfiinţate de drept. În lipsa unei dispoziţii speciale care să rezolve modalitatea întoarcerii executării, se aplică regulile dreptului comun, în sensul că titularul dreptului trebuie să introducă o acţiune separată de întoarcere a executării. Creditorul obligaţiei de restituire se poate adresa direct instanţei de judecată, nefiind necesară nicio procedură prealabilă, nici măcar notificarea debitorului. Prejudiciul trebuie reparat integral, fiind legală cererea de actualizare a sumelor plătite, în funcţie de rata inflaţiei *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 265/1997, în Culegere de practică judiciară civilă 1993-1997, p. 364)*.

2. La latitudinea părţii interesate sunt numai decizia de a formula sau nu o cerere de restabilire a situaţiei anterioare şi momentul de promovare a acesteia prin raportare la hotărârea de desfiinţare a titlului executoriu, modalitatea în care ea se face, pe cale incidentală, conexă sau principală, este însă cea prescrisă de lege, în funcţie de momentul ales, nefiind la alegerea discreţionară a părţii, cum greşit a susţinut recurenta *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 790/2007, în Dreptul nr. 4/2008, p. 293)*.

3. În cazul desfiinţării în calea de atac a ordonanţei preşedinţiale, prin care se dispusese evacuarea pârâtului din imobil, repunerea pârâtului în situaţia anterioară executării acestei hotărâri nu mai poate fi dispusă dacă, în intervalul de timp dintre data executării hotărârii şi data desfiinţării ei, s-a dispus prin hotărâre irevocabilă, pronunţată în alt proces, anularea titlului pârâtului asupra imobilului în litigiu, întoarcerea executării în acest caz nemaifiind, aşadar, posibilă *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 166/2002, în Practică judiciară civilă 2001-2002, pp. 450-453)*.

4. Problema dacă întoarcerea executării poate fi obţinută şi pe calea ordonanţei preşedinţiale se rezolvă în raport de împrejurările cauzei, adică de faptul dacă sunt sau nu întrunite condiţiile pentru exercitarea unei atare cereri *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 222/1970, Repertoriu II, nr. 291, p. 410; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 61/1969, în LP nr. 8/1960, p. 111, cu notă aprobativă de I. Mihuţă)*.

Art. 725. Cazuri speciale

Dacă titlul executoriu emis de un alt organ decât o instanță judecătorească a fost desființat de acel organ sau de un alt organ din afara sistemului instanțelor judecătorești, iar modalitatea restabilirii situației anterioare executării nu este prevăzută de lege ori, deși este prevăzută, nu s-a luat această măsură, ea se va putea obține pe calea unei cereri introduse la instanța prevăzută la art. 724 alin. (3).

Comentariu

1. Dacă legea specială nu prevede modalitatea de restabilire a situației anterioare executării titlului executoriu emis de un alt organ decât o instanță judecătorească, organul emitent sau organul din afara sistemului instanțelor judecătorești care a desființat titlul nu poate dispune asupra repunerii în situația anterioară.

În acest caz, precum și atunci când această măsură nu s-a luat, deși modalitatea restabilirii situației anterioare era prevăzută de legea specială, întoarcerea executării poate fi obținută numai prin formularea unei cereri adresate instanței prevăzute de art. 724 alin. (3), adică instanței de executare.

Așadar, în tăcerea legii speciale, aceasta se completează cu legea generală.

2. Sub aspect procedural, regulile incidente vor fi aceleași cu cele prezentate la art. 724 alin. (3).

Art. 726. Executarea provizorie

Hotărârea de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare executării poate fi dată cu executare provizorie, dispozițiile art. 449 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Hotărârea de primă instanță asupra cererii de întoarcere a executării silite se poate bucura numai de execuție provizorie judecătorească, iar nu și de drept. Astfel, instanța poate încuviința executarea provizorie a hotărârii de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare în condițiile art. 449 NCPC.

Așadar, pentru a se putea încuviința execuția vremelnică, trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții:

- să existe o cerere în acest sens;
- cererea să fie formulată în fața primei instanței sau să fie reiterată în apel, dacă a fost respinsă de prima instanță;
- hotărârea a cărei executare se cere să fie privitoare la bunuri;
- să se constate una din situațiile față de care măsura este necesară în raport cu temeinicia vădită a dreptului ori cu starea de insolvabilitate a debitorului sau instanța să aprecieze că neluarea de îndată a acestei măsuri este vădit prejudiciabilă pentru creditor.

2. În aceste cazuri, instanța îl va putea obliga pe creditor la plata unei cauțiuni, în condițiile art. 719 alin. (2) și (3) NCPC.

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Din expresia folosită de legiuitor – „*va putea*" –, rezultă că fixarea cauțiunii nu este obligatorie.

3. Având în vedere prevederile art. 678 NCPC, care stabilesc că hotărârile ce se execută provizoriu cu dare de cauțiune nu se vor executa mai înainte de a se depune cauțiunea, se desprinde concluzia că fixarea cauțiunii vizează executarea hotărârii, iar nu soluționarea cererii de execuție vremelnică.

Procedura de restituire a cauțiunii va urma regulile prevăzute de art. 1.064 NCPC.

4. Față de condiția instituită de art. 449 NCPC, de a se putea solicita încuviințarea executării provizorii numai a hotărârilor privitoare la bunuri, rezultă că dispozițiile art. 726 nu se aplică hotărârilor judecătorești privitoare la persoane. Prin urmare, dacă urmărirea silită anulată s-a desfășurat într-una din modalitățile executării silite a obligațiilor de a face sau de a nu face, nu se poate încuviința executarea provizorie a hotărârii de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare.

5. Executarea provizorie nu se poate încuviința, potrivit art. 449 alin. (2) NCPC:

- în materie de strămutare de hotare, desființare de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o așezare fixă;
- când prin hotărâre se dispune intabularea unui drept sau radierea lui din cartea funciară.

6. Cererea de executare provizorie se va putea face în scris, precum și verbal în fața instanței învestite cu judecarea cererii de întoarcere a executării silite, până la închiderea dezbaterilor.

7. Dacă cererea a fost respinsă de prima instanță, ea poate fi făcută din nou în apel, ceea ce înseamnă că, în privința ordinii în care se poate formula cererea de execuție provizorie, aceasta trebuie solicitată în primă instanță și, numai dacă este respinsă, poate fi reiterată în apel. Așadar, cererea de execuție provizorie nu poate fi formulată direct în apel.

8. Sub rezerva condiției anterior menționate a subsidiarității demersului procesual menționat în etapa apelului, apreciem că, în lipsa unei dispoziții legale exprese, cererea de executare provizorie se poate formula și în etapa apelului până la închiderea dezbaterilor.

9. Dacă prima instanță a acordat termen de grație pentru restabilirea situației anterioare, nu se mai poate încuviința executarea provizorie, întrucât o astfel de măsură ar echivala cu revocarea termenului de grație. Or, decăderea debitorului din beneficiul termenului de plată poate fi dispusă numai în condițiile art. 675 NCPC.

10. De menționat este faptul că trimiterea pe care art. 724 alin. (3) NCPC o face la „instanța de executare" și, implicit, la art. 651 trebuie înțeleasă exclusiv sub aspectul competenței de soluționare a cererii de întoarcere a executării silite, precum și al duratei termenului de apel ce poate fi exercitat împotriva hotărârii pronunțate. În niciun caz, textul art. 651 alin. (4) referitor la caracterul executoriu al hotărârii de primă instanță pronunțată de instanța de executare nu poate fi aplicat și în cazul hotărârii de primă instanță prin care s-a dispus restabilirea situației anterioare executării, întrucât în această din urmă materie există o normă specială, și anume art. 726, din interpretarea căreia rezultă că asemenea hotărâri nu au caracter executoriu.

Prin urmare, în ipoteza unei hotărâri de primă instanță prin care s-a admis atât contestația la executare, dispunându-se anularea actelor de executare, cât și cererea de întoarcere a

executării silite, caracterul executoriu vizează numai soluţia dată contestaţiei la executare, în temeiul art. 651 alin. (4), iar nu şi soluţia vizând întoarcerea executării silite, cu privire la care, pentru a putea fi pusă în executare, aceasta trebuie să rămână definitivă.

Jurisprudenţă

1. Execuţia vremelnică (provizorie) a hotărârilor judecătoreşti poate fi încuviinţată, cu sau fără cauţiune, după împrejurări, iar utilitatea şi oportunitatea acestei măsuri este lăsată la suverana apreciere a autorităţilor judecătoreşti *(Trib. Ilfov, 18 mai 1907, apud G. Boroi, O.S. Matei, op. cit., pp. 532-533, nota 2.1)*.

2. Execuţia provizorie a hotărârilor judecătoreşti fiind lăsată la aprecierea judecătorilor de fond, tribunalul este în drept a nu admite asemenea măsură când, din împrejurările procesului, găseşte că nu există niciun pericol *(Trib. Ilfov, 13 martie 1906, apud G. Boroi, O.S. Matei, op. cit., p. 533, nota 2.2)*.

3. Execuţia provizorie nu poate fi acordată prin deosebită hotărâre, ea trebuie cerută şi acordată prin însăşi hotărârea ce partea tinde a o executa provizoriu şi, dacă executarea provizorie nu a fost încuviinţată prin hotărârea judecătorilor de la prima instanţă, ea nu se va mai putea acorda prin osebită hotărâre de aceiaşi judecători, ci se va putea pronunţa numai în apel de către judecătorii instanţei de apel *(Trib. Constanţa, 27 octombrie 1900, apud G. Boroi, O.S. Matei, op. cit., p. 532, nota 1)*.

4. Din analiza dosarului cauzei, se observă că apelantul a formulat cererea de încuviinţare a execuţiei vremelnice a sentinţei apelate direct în etapa apelului, demers care nu este îngăduit de legea procesuală. Apelantul ar fi trebuit să uzeze de mijlocul procedural reglementat de dispoziţiile art. 279 C. pr. civ. (în prezent art. 449 NCPC – n.n., E.O.) în faţa primei instanţe, până la momentul închiderii dezbaterilor, şi, numai în situaţia în care s-ar fi respins această cerere de prima instanţă, ar fi putut să o reitereze în apel. Pe de altă parte, tribunalul constată că nu este îndeplinită nici cerinţa ca hotărârea a cărei executare se cere să fie privitoare la bunuri, întrucât, în cauză, se constată că sentinţa civilă a cărei executare vremelnică se cere vizează stabilirea unui program de legături personale cu minora *(Trib. Ilfov, s. civ., încheierea din data de 27 iunie 2012, pronunţată în dosarul nr. 6154/94/2010, nepublicată)*.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul II
Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului

Capitolul I
Urmărirea mobiliară

Bibliografie

V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 3-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2003; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, ed. a 3-a, revăzută, completată, actualizată, Ed. Servo-Sat, Arad, 2003, vol. II; I. Gârbuleţ, A. Stoica, *Ghid practic de executare silită. Explicaţii, cereri, formulare*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010; I. Leş, *Comentariile Codului de procedură civilă*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001, vol. II; I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a 3-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 4-a, revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011; R.-M. Popescu, E. Oprina, *Fiducia şi implicaţiile acesteia asupra executării silite*, în RRES nr. 4/2011, pp. 67-85.

Comentariu general

1. Urmărirea silită mobiliară reprezintă, în accepţiunea Noului Cod de procedură civilă, ca, de altfel, şi în vechea reglementare, o modalitate de executare silită indirectă prin care creditorul, titular al unei creanţe asupra debitorului recunoscută printr-un titlu executoriu, încearcă să şi-o valorifice prin vânzarea bunurilor mobile deţinute de acesta[1], constituind, aşadar, o executare silită prin echivalent[2].

În dreptul civil, executarea silită indirectă a obligaţiei reprezintă dreptul recunoscut de lege creditorului de a putea pretinde şi obţine echivalentul prejudiciului pe care l-a suferit, ca urmare a neexecutării, executării cu întârziere sau necorespunzătoare a obligaţiei asumate. Prin urmare, în acest caz, executarea silită directă sau în natură nu mai este cu putinţă.

Aşadar, noţiunea de „executare silită prin echivalent" comportă sensuri diferite prin raportare la fundamentul juridic litigios, respectiv de drept substanţial ori de drept execuţional civil.

2. În expunerea de motive a Legii nr. 134/2010 se arată că în reglementarea acestei modalităţi de executare silită au fost incluse în categoria bunurilor insesizabile în mod absolut şi obiectele indispensabile persoanelor cu handicap sau destinate îngrijirii bolnavilor, precum şi amintirile personale şi de familie. De asemenea, s-au reglementat mai riguros modalităţile de valorificare a bunurilor mobile supuse executării silite, şi anume: vânzarea

---

[1] A se vedea: I. Gârbuleţ, A. Stoica, *Ghid practic de executare silită. Explicaţii, cereri, formulare*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, p. 120; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 4-a, revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 478.

[2] A se vedea I. Leş, *Legislaţia executării silite. Comentarii şi explicaţii*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007, p. 180.

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

amiabilă făcută de debitor cu acordul creditorului, vânzarea directă realizată de executor fără licitaţie publică, vânzarea titlurilor de valoare şi a unor bunuri cu regim de circulaţie special, vânzarea la licitaţie publică. Totodată, în vederea asigurării posibilităţii de participare la licitaţie a unui număr cât mai mare de licitatori, legiuitorul a diversificat modalităţile de realizare a publicităţii vânzării prin ziare şi alte publicaţii de specialitate, inclusiv prin pagini de internet destinate vânzării unor bunuri de genul celor scoase la vânzare silită.

Secţiunea 1. Bunurile mobile care nu se pot urmări

Art. 727. Bunurile neurmăribile

Nu sunt supuse urmăririi silite:

a) bunurile de uz personal sau casnic indispensabile traiului debitorului şi familiei sale şi obiectele de cult, dacă nu sunt mai multe de acelaşi fel;

b) obiectele indispensabile persoanelor cu handicap şi cele destinate îngrijirii bolnavilor;

c) alimentele necesare debitorului şi familiei sale pe timp de 3 luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele necesare până la noua recoltă, animalele destinate obţinerii mijloacelor de subzistenţă şi furajele necesare pentru aceste animale până la noua recoltă;

d) combustibilul necesar debitorului şi familiei sale socotit pentru 3 luni de iarnă;

e) scrisorile, fotografiile şi tablourile personale sau de familie şi altele asemenea;

f) bunurile declarate neurmăribile în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege.

Comentariu

1. Textul reglementează anumite categorii de bunuri care, deşi alienabile, sunt exceptate de la urmărirea silită în considerarea scopului pentru care sunt folosite, fiind o componentă a principiului protecţiei sociale a debitorului.

2. Norma legală anterior menţionată derogă de la principiul general potrivit căruia cel care este obligat personal răspunde cu toate bunurile sale mobile şi imobile, prezente şi viitoare, ele servind drept garanţie comună a creditorilor săi, principiu înscris în art. 2.324 alin. (1) NCC.

3. Insesizabilitatea bunurilor prevăzute de text este absolută, indiferent de felul creanţei, şi necondiţionată, fără să intereseze dacă debitorul are sau nu bunuri urmăribile.

4. Enumerarea din text are caracter limitativ, neputând fi extinsă prin analogie şi la alte categorii de bunuri.

5. În caz de contestaţie, stabilirea în concret a bunurilor de uz personal sau casnic indispensabile traiului debitorului şi familiei sale este lăsată la aprecierea judecătorului.

6. În privinţa obiectelor de cult, condiţia stabilită de legiuitor pentru a fi exceptate de la urmărirea silită constă în aceea că trebuie să fie mai multe de acelaşi fel.

7. Obiectele indispensabile persoanelor cu handicap şi cele destinate îngrijirii bolnavilor, scrisorile, fotografiile, tablourile personale sau de familie[1)] şi altele asemenea reprezintă

[1)] A se vedea şi art. 1.141 NCC privitor la bunurile care constituie amintiri de familie.

categorii de bunuri cu caracter de noutate faţă de reglementarea anterioară în ceea ce priveşte insesizabilitatea absolută.

Aprecierea asupra caracterului de obiecte indispensabile persoanelor cu handicap şi de obiecte destinate îngrijirii bolnavilor se face în primul rând de executorul judecătoresc, iar, în caz de contestaţie, de către judecător, în funcţie de necesităţile debitorului determinate de deficienţa ori boala de care acesta suferă.

8. În privinţa alimentelor necesare debitorului şi familiei sale, legiuitorul a extins insesizabilitatea de la 2 luni, în reglementarea anterioară, la 3 luni, în considerarea principiului protecţiei sociale a debitorului.

9. Bunuri declarate neurmăribile sunt reglementate şi prin dispoziţii din alte legi speciale, precum:

- art. 150 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, potrivit căruia utilajele, schiţele, machetele, manuscrisele şi orice alte bunuri care servesc direct la realizarea unei opere ce dă naştere unui drept de autor nu pot face obiectul unei urmăriri silite;

- art. 238 alin. (2) şi art. 242 alin. (3) C. pr. fisc. enumeră următoarele categorii de bunuri ale debitorului, persoană fizică, care nu pot fi supuse executării silite fiscale, fiind necesare vieţii şi muncii debitorului şi familiei sale: bunurile mobile de orice fel care servesc la continuarea studiilor şi la formarea profesională, precum şi cele strict necesare exercitării profesiei sau a altei ocupaţii cu caracter permanent, inclusiv cele necesare desfăşurării activităţii agricole, cum sunt uneltele, seminţele, îngrăşămintele, furajele şi animalele de producţie şi de lucru; bunurile strict necesare uzului personal sau casnic al debitorului şi familiei sale, precum şi obiectele de cult religios, dacă nu sunt mai multe de acelaşi fel; alimentele necesare debitorului şi familiei sale pe timp de două luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele strict necesare până la noua recoltă; combustibilul necesar debitorului şi familiei sale pentru încălzit şi pentru prepararea hranei, socotit pentru 3 luni de iarnă; obiectele necesare persoanelor cu handicap sau destinate îngrijirii persoanelor bolnave; bunurile declarate neurmăribile prin alte dispoziţii legale; spaţiul minim locuit de debitor şi familia sa, stabilit în conformitate cu normele legale în vigoare, cu excepţia cazurilor în care executarea silită se face pentru stingerea creanţelor fiscale rezultate din săvârşirea unei infracţiuni [art. 242 alin. (4) C. pr. fisc.].

Jurisprudenţă

Potrivit dispoziţiilor imperative ale legii, bunurile de uz personal sau casnic, strict necesare debitorului şi familiei sale, nu pot fi urmărite silit în cadrul executării silite mobiliare, aşa încât sechestrul instituit, în vederea vânzării la licitaţie, asupra acestora se impune a fi anulat *(Jud. Sector 5 Bucureşti, sent. civ. nr. 4663 din 10 octombrie 2003, apud M. Tăbăraş, Contestaţia la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 148-151).*

Art. 728. Bunurile destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului

(1) Bunurile mobile care fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exercițiului unei profesii autorizate nu pot fi urmărite decât de către creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu exercitarea profesiei respective. Dacă bunurile nu sunt afectate unui patrimoniu profesional individual, însă servesc la exercitarea ocupației sau profesiei debitorului persoană fizică, pot fi supuse urmăririi silite numai dacă nu există alte bunuri urmăribile și numai pentru obligații de întreținere sau alte creanțe privilegiate asupra mobilelor.

(2) Dacă debitorul se ocupă cu agricultura, nu vor fi urmărite, în măsura necesară continuării lucrărilor în agricultură, inventarul agricol, inclusiv animalele de muncă, furajele pentru aceste animale și semințele pentru cultura pământului, în afară de cazul în care asupra acestor bunuri există un drept real de garanție sau un privilegiu pentru garantarea creanței.

Comentariu

1. Textul reglementează o insesizabilitate condiționată asupra unor bunuri care pot fi urmărite numai în anumite circumstanțe.

Dispoziții asemănătoare sunt prevăzute de art. 2.324 alin. (3) NCC, potrivit căruia creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului, autorizată de lege, trebuie să urmărească mai întâi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale. Dacă acestea nu sunt suficiente pentru satisfacerea creanțelor, pot fi urmărite și celelalte bunuri ale debitorului.

2. Afectarea bunurilor mobile exercitării unei profesii are drept consecință ieșirea acestora din patrimoniul constituitorului, neputând fi, astfel, supuse urmăririi silite pentru satisfacerea altor creanțe față de debitor decât cele născute în legătură cu exercitarea de către acesta a respectivei profesii.

Între creanța pretinsă de creditor și modul de îndeplinire de către debitor a profesiei căreia îi sunt afectate bunurile supuse urmăririi silite mobiliare trebuie să existe o legătură de conexiune.

3. În legătură cu constituirea masei patrimoniale afectate exercitării în mod individual a unei profesii autorizate, art. 33 NCC prevede că aceasta se stabilește prin actul încheiat de titular, cu respectarea condițiilor de formă și de publicitate prevăzute de lege.

4. Bunurile care servesc la exercitarea ocupației sau profesiei debitorului, persoană fizică, pot fi supuse urmăririi silite cu respectarea următoarelor condiții cumulative:

- să nu existe alte bunuri urmăribile;
- debitorul să fie urmărit numai pentru obligații de întreținere sau alte creanțe privilegiate asupra bunurilor mobile.

5. Ocupația sau profesia reprezintă o activitate desfășurată cu caracter de continuitate, pe care o exercită o persoană în baza unei pregătiri de specialitate.

Pot fi incluse în categoria ocupațiilor reglementate de art. 728 NCPC profesiile de medic, avocat, notar public, executor judecătoresc, mediator, practician în insolvență, contabil, expert etc.

6. Aprecierea caracterului de bunuri care servesc la exercitarea ocupației sau profesiei debitorului, persoană fizică, se face de către executorul judecătoresc, iar, în caz de

contestaţie, de către judecător, în funcţie de specificul îndeletnicirii practicate de debitor şi de scopul căruia îi sunt destinate respectivele bunuri.

7. Alin. (2) al textului cuprinde o enumerare limitativă a bunurilor asupra cărora operează insesizabilitatea legală.

8. Bunurile enumerate în alin. (2) sunt insesizabile numai dacă debitorul se ocupă cu agricultura, adică o exercită ca pe o îndeletnicire cu caracter permanent.

Textul instituie şi o excepţie de la caracterul neurmăribil al bunurilor menţionate în alin. (2), care intervine în cazul în care asupra acestor bunuri există un drept real de garanţie sau un privilegiu pentru garantarea creanţei.

Aşadar, insesizabilitatea în acest caz este dublu condiţionată, fiind necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor cerinţe:

- continuarea lucrărilor în agricultură să fie imposibilă în lipsa respectivelor bunuri;
- să nu existe un drept real de garanţie sau un privilegiu pentru garantarea creanţei asupra acestor bunuri.

9. Atunci când debitorul este obligat să restituie un bun determinat, art. 728 alin. (2) este inoperant, textul fiind incident numai în caz de executare silită indirectă, iar nu şi în ipoteza executării silite directe.

10. O altă limitare a bunurilor urmăribile[1)] în considerarea afectaţiunii acestora este reglementată de art. 786 NCC, în cazul fiduciei. Potrivit acestui text de lege, bunurile din masa patrimonială fiduciară pot fi urmărite, în condiţiile legii, de titularii de creanţe născute în legătură cu aceste bunuri sau de acei creditori ai constituitorului care au o garanţie reală asupra bunurilor acestuia şi a cărei opozabilitate este dobândită, potrivit legii, anterior stabilirii fiduciei.

Dreptul de urmărire poate fi exercitat şi de ceilalţi creditori ai constituitorului, însă numai în temeiul hotărârii judecătoreşti definitive de admitere a acţiunii prin care a fost desfiinţat sau a devenit inopozabil, în orice mod, cu efect retroactiv, contractul de fiducie.

Titularii creanţelor născute în legătură cu bunurile din masa patrimonială fiduciară nu pot urmări decât aceste bunuri, cu excepţia cazului în care, prin contractul de fiducie, s-a prevăzut obligaţia fiduciarului sau/şi a constituitorului de a răspunde pentru o parte sau pentru tot pasivul fiduciei. În acest caz, va fi urmărit mai întâi activul masei patrimoniale fiduciare, iar apoi, dacă este necesar, bunurile fiduciarului sau/şi ale constituitorului, în limita şi în ordinea prevăzute în contractul de fiducie.

Jurisprudenţă

1. Dispoziţiile art. 407 alin. 2 C. pr. civ. [art. 728 alin. (2) NCPC – n.n., E.O.] nu se aplică în cazul executării silite directe, în cadrul căreia obligaţia stabilită prin titlul executoriu în sarcina debitorului priveşte un bun determinat. Cu alte cuvinte, când debitorul este obligat să restituie un anumit animal, identificat, art. 407 C. pr. civ. (art. 728 NCPC – n.n., E.O.) este inoperant *(C. Ap. Cluj, dec. civ. nr. 953/1950, în JN nr. 5/1951, p. 557).*

[1)] Pentru amănunte, a se vedea R.-M. Popescu, E. Oprina, *Fiducia şi implicaţiile acesteia asupra executării silite*, în RRES nr. 4/2011, pp. 67-85.

2. În ipoteza în care debitorul este o instituție publică, pot fi executate silit bunurile mobile din domeniul privat, întrucât, potrivit art. 11 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 213/1998 (în prezent art. 861 coroborat cu art. 860 NCC – n.n., E.O.), numai bunurile din domeniul public sunt insesizabile. Nu poate fi reținută incidența art. 407 alin. 1 C. pr. civ. [art. 728 alin. (1) NCPC – n.n., E.O.], potrivit căruia bunurile care servesc la executarea ocupației debitorului nu pot fi supuse executării silite decât în lipsă de alte bunuri urmăribile, independent de proveniența fondurilor din care acestea au fost achiziționate *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 2081/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 130)*.

3. Potrivit art. 407 C. pr. civ. (art. 728 NCPC – n.n., E.O.), cu excepțiile arătate la alin. (1), bunurile care servesc la exercitarea ocupației debitorului nu pot fi supuse executării silite. Cu toate că textul este general și nu face această distincție, în cazul în care debitoarea (contestatoare) este o societate comercială (în prezent, societate sau companie – n.n., E.O.), aceasta se supune unui regim juridic distinct, pentru insolvabilitate fiind prevăzută procedura falimentului. Toate bunurile societății comerciale care fac parte din patrimoniul social sunt afectate desfășurării activității comerciale. Dacă am păstra logica societății-debitoare – conform căreia instituirea sechestrului asupra autoturismelor proprietatea sa, care servesc la desfășurarea activității, este expres prohibită de art. 407 alin. 1 C. pr. civ. [art. 728 alin. (1) NCPC – n.n., E.O.] –, ar rezulta că niciunul dintre bunurile societății nu poate fi executat silit, întrucât ar pune societatea în imposibilitatea desfășurării activității sale, ceea ce nu poate fi admis, căci ar lipsi de eficiență dispozițiile Codului de procedură civilă în materia executării silite (mobiliare și imobiliare) asupra bunurilor societății *(Jud. Sector 5, București, sent. nr. 770 din 26 ianuarie 2009, apud R. Stanciu, Contestația la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, pp. 124-127)*.

Art. 729. Limitele urmăririi veniturilor bănești

(1) Salariile și alte venituri periodice, pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum și alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia pot fi urmărite:

a) până la jumătate din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii;

b) până la o treime din venitul lunar net, pentru orice alte datorii.

(2) Dacă sunt mai multe urmăriri asupra aceleiași sume, urmărirea nu poate depăși jumătate din venitul lunar net al debitorului, indiferent de natura creanțelor, în afară de cazul în care legea prevede altfel.

(3) Veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, în cazul în care sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie, pot fi urmărite numai asupra părții ce depășește jumătate din acest cuantum.

(4) Ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensația acordată salariaților în caz de desfacere a contractului individual de muncă pe baza oricăror dispoziții legale, precum și sumele cuvenite șomerilor, potrivit legii, nu pot fi urmărite decât pentru sume datorate cu titlu de obligație de întreținere și despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau prin vătămări corporale, dacă legea nu dispune altfel.

(5) Urmărirea drepturilor prevăzute la alin. (4) se va putea face în limita a jumătate din cuantumul acestora.

(6) Sumele reținute potrivit prevederilor alin. (1)-(4) se eliberează sau se distribuie potrivit art. 864 și următoarele.

(7) Alocaţiile de stat şi indemnizaţiile pentru copii, ajutoarele pentru îngrijirea copilului bolnav, ajutoarele de maternitate, cele acordate în caz de deces, bursele de studii acordate de stat, diurnele, precum şi orice alte asemenea indemnizaţii cu destinaţie specială, stabilite potrivit legii, nu pot fi urmărite pentru niciun fel de datorii.

Comentariu

1. Alin. (1) al textului aşază pe acelaşi plan salariile cu alte venituri periodice realizate din muncă şi cu alte sume ce se plătesc debitorului şi sunt destinate asigurării mijloacelor de existenţă ale acestuia. Aşadar, protecţia socială a debitorului se întinde asupra tuturor drepturilor băneşti ce se cuvin salariatului, fără a se face niciun fel de distincţie în funcţie de tipul contractului individual de muncă al debitorului, cu durată determinată sau nedeterminată, prin agent de muncă temporară, contract de muncă cu timp parţial sau muncă la domiciliu.

De asemenea, textul nu realizează nicio distincţie în funcţie de categoria de salariaţi sau alte persoane retribuite ori indemnizate pentru munca depusă, respectiv muncitori, funcţionari, cadre didactice, personal sanitar, personal de cercetare ştiinţifică, angajaţi militari etc.

2. În cadrul veniturilor debitorului supuse urmăririi silite legiuitorul a inclus şi pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale, fără deosebire în funcţie de diferitele categorii de pensii ce se acordă, astfel cum sunt reglementate de art. 51 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, respectiv: pensia pentru limită de vârstă, pensia anticipată, pensia anticipată parţială, pensia de invaliditate, pensia de urmaş.

Referitor la „pensia facultativă", art. 2 alin. (1) pct. 22 din Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative prevede că aceasta reprezintă o sumă plătită periodic titularului sau beneficiarului, în mod suplimentar şi distinct de cea furnizată de sistemul public, iar art. 96 din acelaşi act normativ dispune că pensia facultativă se supune reglementărilor legale privind impozitarea pensiilor şi executarea silită. Aşadar, şi pensia facultativă, constituind o sumă de bani ce se plăteşte periodic debitorului şi fiind destinată asigurării mijloacelor de existenţă ale acestuia, este supusă regimului juridic reglementat de art. 729 NCPC.

În acest context, trebuie menţionat că pensia facultativă nu se confundă cu „activul personal", acesta din urmă reprezentând suma acumulată în contul unui participant, egală cu numărul de unităţi de fond deţinute de acesta, înmulţite cu valoarea la zi a unei unităţi de fond [art. 2 alin. (1) pct. 2 din Legea nr. 204/2006]. Astfel, spre deosebire de pensia facultativă, activul personal este insesizabil, neputând face obiectul niciunei măsuri de executare silită împotriva depozitarului [art. 78 alin. (2) şi art. 113 din acelaşi act normativ].

În ceea ce priveşte „pensia privată", art. 2 alin. (1) pct. 25 din Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrat privat prevede că aceasta reprezintă suma plătită periodic participantului sau beneficiarului, în mod suplimentar şi distinct de cea furnizată de sistemul public, iar art. 45 alin. (1) din acelaşi act normativ dispune că, în cazul neachitării la termen a contribuţiei de asigurări sociale, instituţia de colectare procedează la stabilirea cuantumului datorat şi la aplicarea modalităţilor de executare silită şi a celorlalte modalităţi de stingere a debitelor, conform dispoziţiilor legale privind colectarea creanţelor bugetare. Prin urmare, în ceea ce ne priveşte, apreciem că şi pensia privată, constituind o sumă de bani ce se plăteşte

periodic debitorului şi fiind destinată asigurării mijloacelor de existenţă ale acestuia, este supusă regimului juridic reglementat de art. 729 NCPC.

Mai trebuie menţionat că pensia privată nu se confundă cu „activul personal", acesta din urmă reprezentând suma acumulată în contul unui participant, egală cu numărul de unităţi de fond deţinute de acesta, înmulţite cu valoarea la zi a unei unităţi de fond [art. 2 alin. (1) pct. 2 din Legea nr. 204/2006]. Astfel, spre deosebire de pensia privată, activul personal este insesizabil, neputând face obiectul niciunei măsuri de executare silită împotriva depozitarului [art. 48 alin. (2) şi art. 129 din acelaşi act normativ].

3. Sub aspectul dispoziţiilor care stabilesc limitele urmăririi veniturilor băneşti ale debitorului, există şi norme speciale care prevăd următoarele:

- art. 150 alin. (2) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe statuează că sumele datorate autorilor, ca urmare a utilizării operelor lor, beneficiază de aceeaşi protecţie ca şi salariile şi nu pot fi urmărite decât în aceleaşi condiţii;

- art. 236 alin. (4) C. pr. fisc. dispune că sumele ce reprezintă venituri băneşti ale debitorului persoană fizică, realizate ca angajat, pensiile de orice fel, precum şi ajutoarele sau indemnizaţiile cu destinaţie specială sunt supuse urmăririi numai în condiţiile prevăzute de Codul de procedură civilă, republicat.

4. Trebuie menţionat că, în condiţiile art. 76 C. fisc., sunt considerate venituri din salarii *lato sensu* (în sensul legislaţiei fiscale) toate veniturile în bani şi/sau în natură obţinute de o persoană fizică ce desfăşoară o activitate în baza unui contract individual de muncă sau a unui statut special prevăzut de lege, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor ori de forma sub care ele se acordă, inclusiv indemnizaţiile pentru incapacitate temporară de muncă[1)].

[1)] De asemenea, potrivit art. 76 alin. (2) C. fisc., următoarele tipuri de venituri sunt considerate ca fiind asimilate salariilor:

a) indemnizaţiile din activităţi desfăşurate ca urmare a unei funcţii de demnitate publică, stabilite potrivit legii;

b) indemnizaţiile din activităţi desfăşurate ca urmare a unei funcţii alese în cadrul persoanelor juridice fără scop patrimonial;

c) solda lunară acordată potrivit legii;

d) sumele din profitul net cuvenite administratorilor societăţilor, potrivit legii sau actului constitutiv, după caz, precum şi participarea la profitul unităţii pentru managerii cu contract de management, potrivit legii;

e) sume reprezentând participarea salariaţilor la profit, potrivit legii;

f) remuneraţia obţinută de directorii cu contract de mandat şi de membrii directoratului de la societăţile administrate în sistem dualist şi ai consiliului de supraveghere, potrivit legii, precum şi drepturile cuvenite managerilor, în baza contractului de management prevăzut de lege;

g) remuneraţia primită de preşedintele asociaţiei de proprietari sau de alte persoane, în baza contractului de mandat, potrivit Legii nr. 230/2007 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea asociaţiilor de proprietari, cu modificările şi completările ulterioare;

h) sumele primite de membrii fondatori ai societăţilor constituite prin subscripţie publică;

i) sumele primite de membrii comisiei de cenzori sau comitetului de audit, după caz, precum şi sumele primite pentru participarea în consilii, comisii, comitete şi altele asemenea;

j) sumele primite de reprezentanţii în organisme tripartite, potrivit legii;

k) indemnizaţiile şi orice alte sume de aceeaşi natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport şi cazare, primite de salariaţi, potrivit legii, pe perioada delegării/detaşării, după

5. Veniturile ce se plătesc periodic debitorului şi care sunt destinate asigurării mijloacelor de existenţă ale acestuia sunt supuse unei insesizabilităţi absolute şi parţiale.

6. Cota urmăribilă din veniturile debitorului este diferită în funcţie de felul creanţei ce se valorifică, şi anume:

- până la 1/2 din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligaţie de întreţinere sau alocaţie pentru copii;

---

caz, în altă localitate, în ţară şi în străinătate, în interesul serviciului, pentru partea care depăşeşte plafonul neimpozabil stabilit astfel:

(i) în ţară, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru indemnizaţie, prin hotărâre a Guvernului pentru personalul autorităţilor şi instituţiilor publice;

(ii) străinătate, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru diurnă prin hotărâre a Guvernului pentru personalul român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar;

l) indemnizaţiile şi orice alte sume de aceeaşi natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport şi cazare, primite de salariaţii care au stabilite raporturi de muncă cu angajatori nerezidenţi, pe perioada delegării/detaşării, după caz, în România, în interesul serviciului, pentru partea care depăşeşte plafonul neimpozabil stabilit la nivelul legal pentru diurna acordată personalului român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar, prin hotărâre a Guvernului, corespunzător ţării de rezidenţă a angajatorului nerezident de care ar beneficia personalul din instituţiile publice din România dacă s-ar deplasa în ţara respectivă;

m) indemnizaţiile şi orice alte sume de aceeaşi natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport şi cazare primite pe perioada deplasării, în altă localitate, în ţară şi în străinătate, în interesul desfăşurării activităţii, astfel cum este prevăzut în raportul juridic, de către administratorii stabiliţi potrivit actului constitutiv, contractului de administrare/mandat, de către directorii care îşi desfăşoară activitatea în baza contractului de mandat potrivit legii, de către membrii directoratului de la societăţile administrate în sistem dualist şi ai consiliului de supraveghere, potrivit legii, precum şi de către manageri, în baza contractului de management prevăzut de lege, pentru partea care depăşeşte plafonul neimpozabil stabilit astfel:

(i) în ţară, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru indemnizaţie, prin hotărâre a Guvernului pentru personalul autorităţilor şi instituţiilor publice;

(ii) în străinătate, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru diurnă prin hotărâre a Guvernului pentru personalul român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar;

n) indemnizaţiile şi orice alte sume de aceeaşi natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport şi cazare, primite pe perioada deplasării în România, în interesul desfăşurării activităţii, de către administratori sau directori, care au raporturi juridice stabilite cu entităţi nerezidente, astfel cum este prevăzut în raporturile juridice respective, pentru partea care depăşeşte plafonul neimpozabil stabilit la nivelul legal pentru diurna acordată personalului român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar, prin hotărâre a Guvernului, corespunzător ţării de rezidenţă a entităţii nerezidente de care ar beneficia personalul din instituţiile publice din România dacă s-ar deplasa în ţara respectivă;

o) remuneraţia administratorilor societăţilor, companiilor/societăţilor naţionale şi regiilor autonome, desemnaţi/numiţi în condiţiile legii, precum şi sumele primite de reprezentanţii în adunarea generală a acţionarilor şi în consiliul de administraţie;

p) sume reprezentând salarii/solde, diferenţe de salarii/solde, dobânzi acordate în legătură cu acestea, precum şi actualizarea lor cu indicele de inflaţie, stabilite în baza unor hotărâri judecătoreşti rămase definitive şi irevocabile/hotărâri judecătoreşti definitive şi executorii;

q) indemnizaţiile lunare plătite conform legii de angajatori pe perioada de neconcurenţă, stabilite conform contractului individual de muncă;

r) remuneraţia brută primită pentru activitatea prestată de zilieri, potrivit legii;

s) orice alte sume sau avantaje în bani ori în natură.

- până la 1/3 din venitul lunar net, pentru orice alte datorii.

Dacă sunt mai multe urmăriri asupra aceleiaşi sume, urmărirea nu poate depăşi 1/2 din venitul lunar net al debitorului, indiferent de natura creanţelor, în afară de cazul în care legea prevede altfel.

Prin instituirea limitelor menţionate legiuitorul fie a urmărit realizarea imperativului protejării interesului minorilor, fie a avut în vedere considerente de interes public.

7. În concursul dintre creditori de acelaşi rang, distribuţia cotelor se va face proporţional cu valoarea nominală a creanţelor, fără ca prin distribuire vreunul dintre creditori să poată depăşi cota maximă prevăzută în art. 729 alin. (1) NCPC. Iar în concursul dintre un creditor cu drept de preferinţă şi unul sau mai mulţi creditori chirografari distribuţia cotelor se va face prin plata cu prioritate integrală a creditorului cu drept de preferinţă şi apoi repartizarea, proporţional cu valoarea nominală a creanţelor, a diferenţei până la limita prevăzută de lege, fără ca prin distribuire vreunul dintre creditori să poată depăşi cota maximă prevăzută de art. 729 alin. (1).

8. În cazul în care veniturile din muncă sau orice alte sume ce se plătesc periodic debitorului şi care sunt destinate asigurării mijloacelor de existenţă ale acestuia sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie, acestea pot fi urmărite numai asupra părţii ce depăşeşte jumătate din acest cuantum.

9. Ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensaţia acordată salariaţilor în caz de desfacere a contractului individual de muncă pe baza oricăror dispoziţii legale, precum şi sumele cuvenite şomerilor, potrivit legii, sunt supuse unei insesizabilităţi relative, întrucât aceste categorii de bunuri nu pot fi urmărite decât pentru sume datorate cu titlu de obligaţie de întreţinere şi despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau prin vătămări corporale, dacă legea nu dispune altfel.

Insesizabilitatea este şi parţială, întrucât asemenea venituri pot fi urmărite până la 1/2 din cuantumul acestora. Pentru alte categorii de creditori, insesizabilitatea este totală.

10. În cazul alocaţiilor de stat şi indemnizaţiilor pentru copii, al ajutoarelor pentru îngrijirea copilului bolnav, ajutoarelor de maternitate, celor acordate în caz de deces, burselor de studii acordate de stat, diurnelor, precum şi al oricăror alte asemenea indemnizaţii cu destinaţie specială, stabilite potrivit legii, insesizabilitatea este absolută şi totală, acestea neputând fi urmărite pentru niciun fel de datorii.

Jurisprudenţă

1. Salariile pot fi urmărite pentru despăgubiri civile, întrucât asemenea despăgubiri se încadrează în textul art. 409 C. pr. civ. (art. 729 NCPC – n.n., E.O.) *(C. Ap. Bucureşti, s. civ. şi com., dec. nr. 2/1950, în JN nr. 3/1950, p. 432).*

2. Indiferent de cuantumul urmăribil după natura creanţei, în cazul mai multor urmăriri asupra aceluiaşi salariu, pe bază de creanţe izvorâte din obligaţii diferite, ele pot fi acoperite numai până la o sumă ce nu depăşeşte jumătate din salariul lunar net, respectându-se ordinea de preferinţă a creanţelor, astfel cum este stabilită în textul art. 409 C. pr. civ. *(Trib reg. Iaşi, s. civ., dec. nr. 1212/1955, în LP nr. 6/1955, p. 682, cu notă de I. Stoenescu).*

3. Dacă instanţa de judecată a decis ca reţinerea din salarii sau celelalte drepturi băneşti cuvenite angajaţilor să se facă în cote mai mari decât cele stabilite prin lege, hotărârea este

nelegală şi, ca atare, trebuie admisă contestaţia la poprire formulată de debitorul poprit, modificându-se sentinţa în sensul că poprirea validată prin aceasta se va face numai în proporţia stabilită de lege *(Trib. jud. Sibiu, s. civ., dec. nr. 467/1989, în Dreptul nr. 9-12/1990, p. 196, cu note de B. Diamant, V. Luncean, S. Şerban)*.

4. Pensiile de invaliditate au acelaşi regim juridic ca şi pensiile pentru limită de vârstă *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1616/1960, în CD 1960, pp. 411-413)*.

Art. 730. Sancţiune

Renunţarea la beneficiul dispoziţiilor prevăzute în articolele din prezenta secţiune, precum şi urmărirea ori cesiunea făcută cu încălcarea acestor dispoziţii sunt nule de drept.

Comentariu

1. În temeiul acestui text legal, executorul judecătoresc nu poate proceda la efectuarea actelor de executare silită cu nesocotirea limitelor urmăririi veniturilor debitorului sau a caracterului insesizabil al unor bunuri, nici chiar dacă debitorul însuşi ar renunţa la beneficiul acestor dispoziţii.

2. Textul instituie o nulitate expres prevăzută, ceea ce înseamnă că vătămarea se presupune până la proba contrară [art. 175 alin. (2) NCPC], astfel încât revine celui interesat în păstrarea valabilităţii actelor de urmărire să dovedească că în fapt nu s-a produs nicio vătămare.

3. Nulitatea menţionată este de ordine privată, întrucât interesul ocrotit aparţine în mod exclusiv debitorului supus executării silite, acesta fiind singurul interesat în excluderea de la urmărire a unor bunuri.

4. Mijlocul procedural prin care poate fi invocată sancţiunea nulităţii este contestaţia la executare.

5. Se observă că, deşi textul foloseşte expresia „sunt nule de drept", ceea ce înseamnă că sancţiunea nulităţii există în puterea legii, nefiind necesar să fie constatată de instanţă, apreciem că pentru a putea deveni incidentă în acest caz, este necesar a se deschide contextul contestaţiei la executare în cadrul căreia să fie invocată şi aplicată de instanţa de executare, această sancţiune neputând afecta în alt mod actele de executare îndeplinite de executorul judecătoresc.

Secţiunea a 2-a. Procedura urmăririi mobiliare

§1. Sechestrarea bunurilor mobile

Art. 731. Indicarea bunurilor asupra cărora să se facă executarea

Pentru realizarea creanţelor sale, creditorul va putea urmări bunurile mobile ale debitorului, aflate la acesta sau la alte persoane. Creditorul poate indica bunurile mobile asupra cărora ar voi să se facă executarea. Dacă executorul judecătoresc apreciază că prin valorificarea acestor bunuri nu se asigură realizarea drepturilor creditorului, el va urmări şi alte bunuri.

Comentariu

1. Procedura urmăririi mobiliare este declanşată prin identificarea bunurilor asupra cărora urmează să se facă executarea.

2. Bunurile mobile supuse executării silite trebuie să aparţină debitorului, potrivit principiului general reglementat de art. 629.

Aceste bunuri se pot afla fie în mâinile debitorului însuşi, fie ale unor terţe persoane, în acest din urmă caz terţii exercitând numai o detenţie precară.

3. Obligaţia de a indica bunurile mobile urmăribile revine creditorului.

4. Teza finală a textului reprezintă o aplicaţie a principiului rolului activ al executorului judecătoresc reglementat de art. 627 NCPC, astfel încât, în măsura în care prin valorificarea bunurilor mobile ale debitorului indicate de creditor nu se asigură realizarea drepturilor acestuia din urmă, executorul judecătoresc va urmări şi alte bunuri, executarea putând avea loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu.

Şi în acest caz, obligaţia de indicare a altor bunuri urmăribile aparţinând debitorului revine tot creditorului. Cu toate acestea, în temeiul art. 627 alin. (2) NCPC, executorul judecătoresc îi poate cere debitorului, în condiţiile legii, lămuriri în scris în legătură cu bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părţi sau în devălmăşie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea. Refuzul nejustificat al debitorului de a da lămuririle necesare, precum şi darea cu rea-credinţă de informaţii incomplete pot atrage răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum şi aplicarea sancţiunii prevăzute la art. 188 alin. (2).

Art. 732. Aplicarea sechestrului asupra bunurilor debitorului

(1) Dacă în termen de o zi de la comunicarea somației însoțite de încheierea de încuviințare a executării debitorul nu plătește suma datorată, executorul judecătoresc va proceda la sechestrarea bunurilor mobile urmăribile ale debitorului, în vederea valorificării lor, chiar dacă acestea sunt deținute de un terț.

(2) În cazul în care există pericol evident de sustragere a bunurilor de la urmărire, la solicitarea creditorului făcută în cuprinsul cererii de executare, instanța, prin încheierea de încuviințare a executării, va dispune sechestrarea bunurilor urmăribile odată cu comunicarea somației către debitor. În acest caz, se va face mențiunea corespunzătoare în chiar încheierea de încuviințare a executării.

(3) Pentru bunurile sechestrate asigurător nu este necesară o nouă sechestrare, executorul judecătoresc fiind însă obligat să verifice dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului și dacă nu au fost substituite sau degradate, precum și să sechestreze alte bunuri ale debitorului, în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanței.

(4) Bunurile mobile aflate în locul care constituie domiciliul sau reședința ori, după caz, sediul social sau punctul de lucru al debitorului se prezumă, până la proba contrară, că aparțin acestuia din urmă. În cazul în care se afirmă că unele bunuri aparțin altei persoane, dar drepturile acesteia nu rezultă din înscrisuri cu dată certă, executorul va sechestra bunurile, însă va face mențiune în procesul-verbal de sechestru despre drepturile pretinse.

Comentariu

1. A doua etapă în procedura urmăririi mobiliare este reprezentată de aplicarea sechestrului asupra bunurilor debitorului.

2. Urmărirea bunurilor mobile nu poate începe decât după încunoştinţarea debitorului printr-o somaţie însoţită de o copie a titlului executoriu şi a încheierii de încuviinţare a executării silite.

3. Regula o constituie lăsarea unui termen de o zi, calculat potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC, de la comunicarea somaţiei însoţite de încheierea de încuviinţare a executării, pentru ca debitorul să execute voluntar obligaţia pecuniară.

Prin excepţie, dacă există „pericol evident" de sustragere a bunurilor de la urmărire, debitorului nu i se mai acordă termen pentru executare voluntară, ci, la solicitarea creditorului, instanţa, prin încheierea de încuviinţare a executării, va dispune sechestrarea bunurilor urmăribile odată cu comunicarea somaţiei către debitor.

Aprecierea „pericolului evident" de sustragere a bunurilor de la urmărire se realizează de instanţă în funcţie de motivele invocate şi dovezile administrate de creditor.

4. Legitimare procesuală activă în cererea de sechestrare a bunurilor mobile urmăribile are numai creditorul.

Sechestrarea acestor bunuri reprezintă un incident procedural ce se formulează pe calea cererii de executare adresate executorului judecătoresc.

Soluţionarea cererii de către instanţă se realizează prin chiar încheierea de încuviinţare a executării silite, în cuprinsul căreia se va face menţiune despre măsura dispusă.

5. În condiţiile alin. (3), executorul nu va proceda la o nouă sechestrare a bunurilor, ci va fi obligat doar să verifice dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului asigurător şi dacă nu au fost substituite sau degradate, precum şi să sechestreze alte bunuri ale debitorului, în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanţei.

În acest caz, executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal prin care sechestrul asigurător este transformat în sechestru executoriu.

6. Alin. (4) teza întâi instituie în favoarea debitorului o prezumţie de proprietate asupra bunurilor mobile aflate în locul care constituie domiciliul sau reşedinţa ori, după caz, sediul social sau punctul de lucru ale acestuia.

Textul reprezintă o aplicaţie particulară a art. 557 alin. (1) NCC[1)].

7. Prezumţia de proprietate reglementată de alin. (4) are caracter relativ, în sensul că poate fi răsturnată prin administrarea de probe contrare, care pot consta numai în înscrisuri cu dată certă.

Dobândirea caracterului cert al datei înscrisurilor sub semnătură privată se face în condiţiile art. 278 alin. (1) NCPC.

[1)] Potrivit art. 557 alin. (1) NCC, *dreptul de proprietate se poate dobândi, în condiţiile legii, prin convenţie, moştenire legală sau testamentară, accesiune, uzucapiune, ca efect al posesiei de bună-credinţă în cazul bunurilor mobile şi al fructelor, prin ocupaţiune, tradiţiune, precum şi prin hotărâre judecătorească, atunci când ea este translativă de proprietate prin ea însăşi.*

E. Oprina

8. În ipoteza în care se afirmă că bunurile aparţin altei persoane, însă nu se administrează probe în acest sens, executorul va proceda la sechestrarea acestor bunuri, însă va face menţiune în procesul-verbal de sechestru despre drepturile pretinse.

Jurisprudenţă

Hotărârea care admite înfiinţarea unui sechestru îşi produce efectele sale numai din ziua pronunţării ei, iar nu din aceea în care s-a făcut cererea de sechestru. Aşadar, o simplă cerere de sechestru din partea unui pretins creditor, până ce ea nu este admisă, nu loveşte pe acela contra căruia se cere sechestru de incapacitatea de a dispune în orice mod de averea sa *(Cas. II, dec. din 12 februarie 1896, apud Em. Dan, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 3-a, Ed. Librăriei SOCEC & Co, Societate Anonimă, Bucureşti, 1921, p. 618, nr. 4)*.

Art. 733. Sechestrarea bunurilor aflate în mâinile terţilor

(1) Sechestrul se va putea aplica şi asupra bunurilor aparţinând debitorului, dar deţinute de un terţ, afară numai dacă acesta din urmă nu recunoaşte că bunurile aparţin debitorului urmărit. Dacă terţul recunoaşte că bunurile aparţin debitorului, este obligat să declare dacă le deţine în temeiul vreunui titlu şi să înmâneze executorului o copie certificată a acestuia, dacă este cazul.

(2) Dacă terţul deţinător nu recunoaşte că bunurile aparţin debitorului, dar creditorul pretinde şi face dovada că bunurile respective sunt ale acestuia, instanţa de executare va putea, prin încheiere definitivă, dată cu citarea în termen scurt a părţilor, să îl autorizeze pe executor să continue aplicarea sechestrului.

(3) Terţul deţinător care are un drept de folosinţă asupra bunului sechestrat poate să ceară instanţei de executare să fie autorizat să folosească în continuare bunul, dacă pentru acesta există o asigurare facultativă contra daunelor ori urmează să fie contractată, în termenul fixat de instanţă, după caz. În toate cazurile, acordul creditorului urmăritor în acest sens suplineşte autorizaţia instanţei de executare.

Comentariu

1. Sechestrul asupra bunurilor mobile se va putea aplica şi în situaţia în care bunurile mobile ale debitorului sunt deţinute de un terţ.

Dacă terţul recunoaşte că bunurile aparţin debitorului, este obligat să învedereze titlul în temeiul căruia le deţine şi să înmâneze executorului o copie certificată a acestuia, dacă este cazul.

2. În cazul în care terţul nu recunoaşte că bunurile aparţin debitorului urmărit, sechestrul nu se va putea aplica.

Dacă însă creditorul pretinde şi face dovada că bunurile respective sunt ale debitorului, instanţa de executare va putea, prin încheiere definitivă, dată cu citarea în termen scurt a părţilor, să îl autorizeze pe executor să continue aplicarea sechestrului.

Aprecierea legalităţii procedurii de citare a părţilor se va face în condiţiile art. 159 teza a doua NCPC. Se vor cita creditorul şi debitorul. Terţul deţinător nu se citează în faţa instanţei, întrucât textul de lege prevede în mod expres că doar părţile sunt citate la soluţionarea cererii, însă, dacă consideră necesar, instanţa îl poate chema pentru lămuriri.

Legitimare procesuală activă într-o astfel de cerere va avea fie creditorul, fie executorul judecătoresc.

Instanţa va verifica dacă bunurile aparţin debitorului sau terţei persoane, sens în care pot fi administrate orice fel de probe.

Încheierea pronunţată de instanţa de executare, având caracter definitiv, nu este susceptibilă de a fi atacată cu contestaţie la executare.

3. Potrivit alin. (3), condiţia ca terţul deţinător care are un drept de folosinţă asupra bunului sechestrat să poată fi autorizat de instanţa de executare să folosească în continuare bunul constă în necesitatea existenţei sau a contractării, în termenul fixat de instanţă, a unei asigurări facultative a bunului contra daunelor.

Legitimare procesuală activă are numai terţul deţinător al bunului, iar calitate pasivă are creditorul şi debitorul.

4. Termenul în care terţa persoană va fi obligată să contracteze asigurarea facultativă a bunului contra daunelor va fi stabilit de instanţa de executare prin chiar hotărârea ce o va pronunţa, nefiind necesar să se acorde un termen de judecată în acest sens. Neîncheierea asigurării facultative pentru bun în termenul fixat de instanţă va atrage lipsirea de efecte juridice a autorizării date de instanţă.

Instanţa de executare se va pronunţa printr-o încheiere executorie, susceptibilă de a fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare [art. 651 alin. (4)].

5. În toate cazurile, acordul creditorului urmăritor în sensul ca terţul deţinător care are un drept de folosinţă asupra bunului sechestrat să îl folosească în continuare suplineşte autorizaţia instanţei de executare.

În acest sens, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal în care va consemna acordul creditorului.

Textul reglementează un caz de echipolenţă în care acordul creditorului ca terţul deţinător al bunului să continue să-l folosească echivalează cu autorizaţia instanţei de executare.

Art. 734. Concursul forţei publice

(1) Prezenţa unui agent de poliţie, unui jandarm sau a altor agenţi ai forţei publice va fi necesară, sub sancţiunea nulităţii, în următoarele situaţii:

1. dacă uşile imobilului debitorului sau al terţului deţinător sunt încuiate şi acesta refuză să le deschidă;

2. dacă ei refuză să deschidă camerele sau mobilele;

3. dacă debitorul sau terţul deţinător lipseşte şi în imobil nu se găseşte nicio persoană majoră sau nimeni nu dă curs solicitării executorului de deschidere a uşilor imobilului.

(2) După deschiderea uşilor sau mobilelor, prezenţa celor menţionaţi la alin. (1) va putea fi suplinită prin 2 martori asistenţi.

(3) În afara situaţiilor prevăzute la alin. (1), executorul judecătoresc va putea, de asemenea, cere concursul forţei publice, fie pentru a înlătura împotrivirea la sechestru, fie pentru păstrarea ordinii în timpul sechestrării.

Comentariu

1. Prezenţa persoanelor menţionate de text este obligatorie pentru operaţiunea de deschidere a uşilor sau mobilelor, în caz de refuz de deschidere a acestora.

Astfel, în cazul în care executorul judecătoresc întâmpină opunere la efectuarea unui act de executare, la cererea acestuia adresată autorității competente pentru a asigura concursul forței publice, făcută în condițiile art. 659 alin. (2) NCPC, organele de poliție, jandarmerie și alți agenți ai forței publice sunt obligați să asigure îndeplinirea efectivă a activității de executare silită, inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării, la cererea executorului, a debitorului sau a oricărei alte persoane.

Dacă opunerea la executare întrunește elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc încheie un proces-verbal, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanța de executare. Sesizarea parchetului nu împiedică continuarea executării silite (art. 682 NCPC).

2. Alin. (3) al textului instituie un caz facultativ de participare a agenților forței publice la executare, oferind posibilitatea pentru executorul judecătoresc de a cere concursul acesteia fie pentru a înlătura împotrivirea la sechestru, fie pentru păstrarea ordinii în timpul sechestrării.

Așadar, în ipotezele anterior menționate, executorul judecătoresc este cel care apreciază, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, dacă se impune sau nu prezența reprezentanților forței publice a statului.

3. Prezența agenților forței publice menționați de text se face necondiționat de plata vreunei sume de bani sau de efectuarea unei alte contraprestații, conform art. 659 alin. (1) NCPC.

4. Nu este necesară prezența a câte unui reprezentant din fiecare categorie menționată de text, ci doar a unuia singur, având în vedere că enumerarea este alternativă.

5. Sancțiunea pentru lipsa persoanelor menționate la alin. (1) este nulitatea expresă și relativă.

Este expresă, ceea ce înseamnă că vătămarea se prezumă, potrivit art. 175 alin. (2), astfel încât debitorul este scutit de a face această dovadă. În acest caz, revine creditorului sarcina de a face proba contrară, în sensul că absența de la deschiderea ușilor sau mobilelor a reprezentanților poliției, jandarmeriei sau altor agenți ai forței publice nu a produs debitorului nicio vătămare.

Este relativă, ceea ce înseamnă că poate fi invocată numai de debitor, pe calea contestației la executare, iar nu direct în căile de atac împotriva hotărârii pronunțată în contestația la executare.

6. Prezența persoanelor menționate la alin. (1) este necesară numai pentru deschiderea ușilor sau mobilelor debitorului sau ale terțului deținător. Ulterior deschiderii, prezența acestor persoane va putea fi suplinită prin 2 martori asistenți.

7. Constatarea prezenței persoanelor menționate de text se face printr-un proces-verbal încheiat de executorul judecătoresc în condițiile art. 679 NCPC.

8. Nerespectarea dispozițiilor legale privitoare le efectuarea sechestrului atrage după sine anularea procesului-verbal de sechestru, precum și a tuturor actelor de executare subsecvente acestuia. Soluția este incidentă în temeiul dispozițiilor de principiu ale art. 179 alin. (3) NCPC, text potrivit căruia desființarea unui act de procedură atrage și desființarea actelor de procedură următoare, dacă acestea nu pot avea o existență de sine stătătoare.

Jurisprudență

Nerespectarea dispozițiilor legale privitoare la efectuarea sechestrului atrage după sine anularea procesului-verbal de sechestru și a tuturor actelor de executare subsecvente acestuia. Art. 412 C. pr. civ. (art. 734 NCPC – n.n., E.O.) completează dispozițiile art. 411 C. pr. civ. (art. 732 NCPC – n.n., E.O.), în sensul că la întocmirea procesului-verbal de sechestru este necesară prezența subofițerului, ofițerului de poliție, după caz, și, în lipsa lor, a primarului sau a viceprimarului, sub pedeapsă de nulitate *(Jud. Sector 3 București, sent. civ. nr. 211 din 14 ianuarie 2004, apud M. Tăbăraș, Contestația la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 122-125).*

Art. 735. Deschiderea încăperilor și mobilelor

În toate cazurile, încăperile și mobilele se vor deschide treptat, pe măsură ce bunurile sechestrate se vor trece în procesul-verbal de sechestru.

Comentariu

1. Dispoziția art. 735 își găsește rațiunea în necesitatea de a se indisponibiliza numai cantitatea de bunuri necesară pentru acoperirea creanței. Așadar, este interzisă deschiderea simultană a tuturor încăperilor și mobilelor debitorului. Dispoziția legală se constituie într-o măsură de protecție a debitorului și, totodată, reprezintă o aplicație a principiului înscris în art. 622 alin. (3) NCPC, potrivit căruia creditorul are dreptul de a alege modalitatea de executare silită și de a recurge la oricare dintre formele de executare prevăzute de lege, simultan sau succesiv, însă numai până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume, acordate potrivit legii prin acesta, precum și a cheltuielilor de executare.

Și în materia sechestrului asigurător, art. 955 alin. (2) prevede că executorul va aplica sechestrul asupra bunurilor urmăribile numai în măsura necesară realizării creanței.

2. Nu există o ordine de urmat în deschiderea încăperilor și mobilelor debitorului, ci executorul judecătoresc este cel care hotărăște în ce ordine se vor deschide aceste spații în vederea identificării bunurilor debitorului.

3. Bunurile găsite vor fi consemnate într-un proces-verbal.

4. În procesul-verbal de sechestru trebuie indicată și valoarea fiecărui bun sechestrat, dacă aceasta este cu putință [art. 744 alin. (1) lit. b)].

Art. 736. Participarea specialiștilor

Executorul judecătoresc va putea recurge, dacă este cazul, și la serviciile unor specialiști, pentru deschiderea localului, încăperilor, caselor de fier și a oricăror alte mobile în care se află bunurile ce urmează a fi sechestrate, pentru identificarea acestora ori pentru a asigura transportul lor, după caz.

Comentariu

1. În aplicarea acestui text, executorul judecătoresc va putea să apeleze, de exemplu, la serviciile unui mecanic sau lăcătuș ori la serviciile unor transportatori specializați.

2. Textul nu cere îndeplinirea unui anumit grad de pregătire profesională a specialiştilor, ci doar deţinerea de către aceştia a unor cunoştinţe şi abilităţi din domeniul tehnic presupus de operaţiunea vizată de textul legal.

3. Cheltuielile ocazionate de recurgerea la serviciile acestor specialişti vor intra în cuantumul cheltuielilor de executare.

Art. 737. Sechestrul asupra bunurilor aflate în casete închiriate

Dispoziţiile art. 734-736 sunt aplicabile în mod corespunzător şi în cazul când sechestrul se înfiinţează asupra conţinutului casetelor închiriate de debitor la instituţii de credit sau la alte unităţi specializate.

Comentariu

1. Prezenţa unui agent de poliţie, a unui jandarm sau a altor agenţi ai forţei publice este necesară şi pentru operaţiunea de deschidere a casetelor închiriate de debitor la instituţii de credit sau la alte unităţi specializate, pentru a înlătura împotrivirea la sechestru şi pentru păstrarea ordinii în timpul sechestrării.

2. Sancţiunea nulităţii decurgând din lipsa persoanelor menţionate intervine în aceleaşi condiţii cu cele arătate la art. 734.

3. Se va indisponibiliza numai cantitatea de bunuri necesară pentru acoperirea creanţei.

4. Executorul judecătoresc va putea să recurgă şi la serviciile unor specialişti pentru a deschide casetele închiriate de debitor la instituţii de credit sau la alte unităţi specializate şi pentru asigurarea transportului bunurilor sechestrate.

5. Cheltuielile ocazionate de recurgerea la serviciile acestor specialişti vor intra în cuantumul cheltuielilor de executare.

Art. 738. Identificarea bunurilor sechestrate

(1) Executorul judecătoresc este obligat să identifice bunurile sechestrate printr-un semn distinctiv, putând şi fotografia sau filma bunurile sechestrate.

(2) Dacă debitorul cere ca bunurile să fie aşezate într-o încăpere cu intrări sigilate, acest semn nu se va aplica.

Comentariu

1. În vederea unei identificări cât mai exacte a bunurilor sechestrate, executorul judecătoresc are obligaţia de a le descrie prin aplicarea unui semn distinctiv.

Legiuitorul nu determină natura semnului distinctiv, acest aspect fiind lăsat la latitudinea exclusivă a executorului judecătoresc.

2. Executorul poate să apeleze şi la alte metode, precum fotografierea sau filmarea bunurilor sechestrate, pentru o cât mai uşoară recunoaştere a acestora ulterior în procedura de valorificare.

3. Se observă că fotografiile sau filmele astfel efectuate pot căpăta ulterior valoare probatorie, însă, în acest scop, în condiţiile art. 290 NCPC, acestea trebuie să fie anexate la procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc şi să poarte semnătura acestuia.

4. Prin excepţie, dacă debitorul cere ca bunurile să fie aşezate într-o încăpere cu intrări sigilate, apelarea la metodele de aplicare a unor semne caracteristice nu se mai impune, sigiliul ţinând loc de respectivul caracter distinctiv.

Sigiliul presupune o pecete, o ştampilă o marcă sau un însemn care se aplică la intrarea în respectiva încăpere şi care îi atribuie caracter de integritate sau valabilitate.

5. Despre urmarea acestei proceduri executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal, în condiţiile art. 679 NCPC.

Art. 739. Sechestrul asupra bunurilor deja identificate

(1) Dacă animalele sau obiectele sechestrate sunt identificate, potrivit unor dispoziţii legale, prin înscrisuri eliberate ori certificate de o autoritate sau instituţie publică, se va face menţiune despre aplicarea sechestrului pe aceste înscrisuri.

(2) În cazul în care debitorul nu are sau refuză să înfăţişeze înscrisurile respective, executorul va proceda la aplicarea unui semn distinctiv asupra acestor bunuri, dacă acest lucru este posibil, sau, la cererea creditorului, la ridicarea şi încredinţarea lor unui administrator-sechestru desemnat de creditor, pe răspunderea acestuia. Toate cheltuielile efectuate cu aplicarea acestor măsuri vor fi avansate de creditor şi suportate de debitor în cadrul cheltuielilor de executare.

Comentariu

1. În ipoteza bunurilor deja identificate prin înscrisuri eliberate ori certificate de o autoritate sau instituţie publică, se va face menţiune despre aplicarea sechestrului pe aceste înscrisuri.

Sechestrul este considerat a fi aplicat din momentul aplicării menţiunii pe înscris de către executorul judecătoresc.

2. Prin excepţie, dacă debitorul nu are asemenea înscrisuri sau refuză să le înfăţişeze, executorul va avea posibilitatea de a proceda în două modalităţi:

- prin aplicarea unui semn distinctiv asupra acestor bunuri, dacă acest lucru este posibil, sau,

- la cererea creditorului, va ridica şi încredinţa bunurile unui administrator-sechestru desemnat de creditor, pe răspunderea acestuia.

Semnul distinctiv constă într-o marcă sau amprentă de natură a particulariza bunul sechestrat şi care este echivalent înscrisului oficial şi menţiunii aplicate pe acesta în legătură cu aplicarea sechestrului.

Administrator-sechestru este persoană însărcinată cu paza unui obiect pus sub sechestru

3. Toate cheltuielile efectuate cu aplicarea acestor măsuri vor fi avansate de creditor şi suportate de debitor în cadrul cheltuielilor de executare.

Art. 740. Sechestrarea autovehiculelor

(1) În cadrul procedurii de urmărire a unui autovehicul, proprietatea debitorului, executorul judecătoresc poate dispune sechestrarea acelui bun, făcând mențiunea acestei măsuri și pe certificatul de înmatriculare, precum și pe cartea de identitate a autovehiculului respectiv. Dacă această din urmă măsură nu poate fi aplicată din diferite motive, executorul judecătoresc va menționa acest aspect în procesul-verbal de sechestru, precum și cauzele care au dus la crearea acestei situații.

(2) Autovehiculul va fi sechestrat prin aplicarea de sigilii sau dat în depozitul unei persoane alese cu precădere de către creditor. Un exemplar al procesului-verbal de urmărire a acelui autovehicul va fi comunicat atât organelor de poliție rutieră, cât și organelor fiscale în raza cărora a fost înmatriculat acel bun, pentru a nota această măsură în evidențele proprii. Dacă indisponibilizarea autovehiculului și a documentelor precizate la alin. (1) nu poate fi realizată la termenul la care executorul judecătoresc a dispus aplicarea măsurii sechestrului, procesul-verbal va fi comunicat serviciului de poliție rutieră, care va putea opri în trafic autovehiculul urmărit, indiferent de locul în care acesta se află.

(3) Organul de poliție rutieră va putea opri în trafic autovehiculul sechestrat și va proceda la ridicarea certificatului de înmatriculare, a cărții de identitate, punând în vedere conducătorului autovehiculului că bunul este sechestrat și să se prezinte într-un termen rezonabil la executorul judecătoresc. Totodată va anunța, de îndată, executorul judecătoresc care a aplicat măsura prevăzută la alin. (1). Această operațiune va fi consemnată de către organul de poliție într-un proces-verbal, în care se va face și o descriere sumară a autovehiculului sechestrat, o copie a acestuia fiind remisă conducătorului autovehiculului. Atât documentele, cât și o copie a procesului-verbal vor fi trimise executorului judecătoresc care a aplicat măsura sechestrului asupra acelui autovehicul.

(4) Executorul judecătoresc poate aplica, de asemenea, măsura sechestrului asupra unui autovehicul în baza datelor obținute de la serviciul public comunitar regim permise de conducere și înmatriculare a vehiculelor, dacă debitorul în cauză este proprietarul înregistrat al acelui bun, poliția rutieră, în baza procesului-verbal comunicat de executorul judecătoresc, urmând a proceda potrivit alin. (2) și (3).

(5) Autovehiculul supus sechestrului potrivit dispozițiilor prezentului articol va putea fi folosit de către debitor până la valorificare, dacă acesta depune sau remite executorului judecătoresc o poliță de asigurare negociabilă, la o sumă asigurată cel puțin egală cu valoarea de asigurare a autovehiculului.

Comentariu

1. În cazul în care bunul pus sub sechestru este un autovehicul, executorul judecătoresc va face mențiune despre luarea acestei măsuri pe certificatul de înmatriculare, precum și pe cartea de identitate a autovehiculului respectiv.

Având în vedere expresia folosită de legiuitor, „*precum și*", rezultă că executorul judecătoresc trebuie să noteze aplicarea sechestrului pe ambele documente, respectiv certificatul de înmatriculare și cartea de identitate a autovehiculului respectiv. Menționăm că cele două documente nu conțin rubrici speciale pentru o asemenea notare, astfel încât mențiunea despre luarea măsurii sechestrului va fi aplicată pe orice spațiu liber din cuprinsul acestora.

Dacă măsura sechestrului nu poate fi aplicată din diferite motive pe cele două documente, executorul judecătoresc va menționa acest aspect în procesul-verbal de sechestru, precum și cauzele care au dus la crearea acestei situații.

2. Certificatul de înmatriculare este actul oficial prin care se atestă că respectivul autovehicul poate circula pe drumurile publice (art. 6 pct. 16^1 din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice). În certificatul de înmatriculare se înscriu, obligatoriu, numărul de înmatriculare atribuit, precum şi numărul de identificare al autovehiculului [art. 20 alin. (3) din Regulamentul din 4 octombrie 2006 de aplicare a O.U.G. nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice (Anexa nr. 1 la H.G. nr. 1391/2006). Autorităţile competente pentru înmatricularea autovehiculelor sunt serviciile publice comunitare regim permise de conducere şi înmatriculare a vehiculelor, sub coordonarea Direcţiei regim permise de conducere şi înmatriculare a vehiculelor (art. 19 din Regulamentul de aplicare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice).

Cartea de identitate este documentul care atestă omologarea autovehiculului [art. 9 alin. (3) din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice].

3. Metodele de aplicare efectivă a sechestrului asupra unui autovehicul se realizează prin:

- punerea de sigilii sau
- darea autovehiculului în depozitul unei persoane alese cu precădere de către creditor.

4. Sigiliul reprezintă un însemn care se aplică pe autovehicul şi care îi atribuie caracterul de a fi intact, neatins.

5. Despre procedura urmăririi autovehiculului executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal care se va comunica atât organelor de poliţie rutieră, cât şi organelor fiscale în raza cărora a fost înmatriculat acel bun, pentru ca aceste instituţii să noteze măsura sechestrării în evidenţele proprii.

Raţiunea acestei dispoziţii se fundamentează pe ideea de protecţie a terţilor interesaţi în dobândirea respectivului autovehicul, astfel încât aceştia să ia cunoştinţă de existenţa procedurii de urmărire ce poartă asupra bunului.

6. Aprecierea caracterului rezonabil al termenului în care debitorul este obligat să se prezinte la executorul judecătoresc în ipoteza în care organul de poliţie rutieră a oprit autovehiculul sechestrat în trafic se face de la caz la caz, în funcţie de circumstanţele concrete în care se găseşte debitorul.

7. Ca element de noutate, executorul judecătoresc poate aplica măsura sechestrului asupra unui autovehicul şi numai în baza datelor obţinute de la serviciul public comunitar regim permise de conducere şi înmatriculare a vehiculelor, dacă debitorul în cauză este proprietarul înregistrat al acelui bun.

Evidenţa vehiculelor înmatriculate se ţine la autoritatea competentă pe raza căreia proprietarul îşi are domiciliul, reşedinţa sau sediul [art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulaţia pe drumurile publice].

Despre această măsură executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal, iar un exemplar al acestuia va fi comunicat poliţiei rutiere, care va proceda potrivit alin. (2) şi (3).

8. Condiţia care trebuie îndeplinită pentru ca autovehiculul supus sechestrului să poată fi folosit de către debitor până la valorificare este ca acesta să depună sau să remită executorului judecătoresc o poliţă de asigurare negociabilă, la o sumă asigurată cel puţin egală cu valoarea de asigurare a autovehiculului.

Dovada depunerii sumei de bani se face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege, în condiţiile art. 671 alin. (2).

Justificarea acestei dispoziţii constă în necesitatea existenţei la dispoziţia executorului judecătoresc a unei garanţii din care, eventual, creditorul să se poată îndestula în ipoteza distrugerii, degradării sau furtului autovehiculului supus urmăririi silite.

Art. 741. Sechestrul bunurilor afectate unor garanţii reale

(1) Dacă asupra bunului ce se sechestrează există un drept real de garanţie constituit în favoarea unei terţe persoane, executorul judecătoresc, luând cunoştinţă despre acest drept, va înştiinţa acea persoană despre aplicarea sechestrului şi o va cita la toate termenele fixate pentru vânzarea bunului respectiv.

(2) Despre aplicarea sechestrului se va face menţiune în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare sau în alte registre de publicitate, după caz.

Comentariu

1. Textul impune doar obligativitatea citării terţelor persoanelor titulare ale unui drept real de garanţie asupra bunului urmărit la toate termenele fixate pentru vânzarea bunului respectiv, participarea efectivă a acestor persoane la vânzare nefiind obligatorie.

2. Înştiinţarea terţelor persoane se face printr-o adresă comunicată la domiciliul sau sediul acestora, ce poate fi trimisă prin orice mijloace de comunicare care asigură transmiterea textului şi confirmarea primirii documentelor expediate (poştă, curier, telefax, poştă electronică etc.).

3. Despre aplicarea sechestrului se va face menţiune în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare sau în alte registre de publicitate, după caz, precum registrul comerţului, registrul naţional notarial al regimurilor matrimoniale, registrul naţional notarial de evidenţă a succesiunilor.

Potrivit art. 2.413 NCC, înregistrarea operaţiunilor privind ipotecile mobiliare, a operaţiunilor asimilate acestora, precum şi a altor drepturi prevăzute de lege se efectuează în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare.

Operaţiunea de înscriere asigură opozabilitatea măsurii sechestrului faţă de terţi, cu excepţia cazului în care se dovedeşte că aceştia au cunoscut-o pe altă cale. În toate cazurile însă, simpla cunoaştere a măsurii sechestrului nu suplineşte lipsa de publicitate faţă de alte persoane decât terţul care, în fapt, le-a cunoscut [art. 22 alin. (1) şi (3) NCC].

4. În cazul în care executorul nu a cunoscut existenţa unor drepturi reale de garanţie asupra bunului ce se sechestrează şi nu a înştiinţat persoanele interesate, titularii garanţiei vor putea să-şi depună titlul pentru a participa la distribuirea sumei rezultate din vânzare, creanţele lor fiind plătite cu prioritate, în condiţiile art. 865-867 NCPC.

Art. 742. Publicitatea sechestrului

(1) Despre aplicarea sechestrului se va face menţiune, la cererea executorului judecătoresc, în registrul comerţului, în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare, în registrul succesoral ţinut de camera notarilor publici sau în alte registre de publicitate, după caz.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

(2) De la data înscrierii, sechestrul devine opozabil tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra bunului respectiv.

Comentariu

1. Textul instituie o mai mare rigoare în privinţa publicităţii măsurii sechestrului în comparaţie cu reglementarea anterioară, stabilind că, la cererea executorului judecătoresc, despre aplicarea sechestrului se va face menţiune în registrele de publicitate specifice pentru bunul supus urmăririi silite.

2. Raţiunea dispoziţiei se explică prin asigurarea opozabilităţii măsurii faţă de o categorie cât mai mare de terţi care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra bunului respectiv.

3. Din coroborarea prevederilor art. 740 cu art. 742 se poate afirma că menţiunea despre luarea măsurii sechestrului aplicată pe certificatul de înmatriculare şi pe cartea de identitate a autovehiculului reprezintă tot o modalitate de asigurare a publicităţii sechestrului, cerinţă suplimentară însă în cazul autovehiculelor faţă de înscrierea cerută în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare.

Art. 743. Sechestrul asupra bunurilor anterior sechestrate

(1) Executorul judecătoresc care, prezentându-se la domiciliul ori la sediul debitorului, terţului deţinător sau al administratorului-sechestru, va găsi înfiinţată o altă urmărire, după ce va lua o copie de pe procesul-verbal respectiv, aflat în mâna debitorului, terţului deţinător sau al administratorului-sechestru ori la domiciliul sau sediul acestuia, va încheia un proces-verbal în care va arăta numele şi calitatea celui care a făcut urmărirea anterioară şi va declara aceleaşi bunuri sechestrate şi de el.

(2) Executorul va putea, în acelaşi timp, să sechestreze şi alte bunuri care nu au fost urmărite anterior.

(3) O copie certificată a procesului-verbal de sechestru va fi comunicată organului de executare care a început mai întâi urmărirea.

(4) În acest caz, urmăririle se socotesc conexate, fiind aplicabile dispoziţiile art. 654, iar creditorul pentru care s-a înfiinţat sechestrul va putea continua urmărirea chiar dacă primul creditor urmăritor s-a desistat de la urmărire.

Comentariu

1. Alin. (1) al textului înlătură posibilitatea de fraudă a debitorului, care, după ridicarea sechestrului de către primul creditor, ar putea să-şi înstrăineze averea. Or, de vreme ce averea sa este sechestrată şi de ceilalţi creditori, prin desfiinţarea unui sechestru rămân valabile celelalte.

2. În ipoteza vizată de text, se va proceda la conexarea executărilor, urmând să se facă o singură urmărire de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în acelaşi stadiu, de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea.

3. Dovada începerii executării se face prin înregistrarea de către executorul judecătoresc a cererii de executare în registrul general de dosare.

4. În cazul în care dispune conexarea executărilor, instanţa, prin încheiere, se va pronunţa şi asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării. Totodată, instanţa va dispune trimiterea dosarelor conexate la executorul desemnat să continue executarea.

Încheierea instanţei este executorie şi susceptibilă de a fi atacată cu apel în termen de 10 zile de la comunicare.

După conexare, procedura de executare va continua de la actul de urmărire cel mai înaintat.

5. Desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării declanşate de creditorul pentru care s-a înfiinţat sechestrul.

Executarea va fi continuată de către executorul judecătoresc învestit prin conexare, operaţiune în urma căreia acesta a devenit competent să efectueze toate executările vizând bunurile aceluiaşi debitor.

6. În cazul executărilor silite aflate pe rolul aceluiaşi executor, conexarea se va dispune de executor, prin încheiere dată cu citarea părţilor. Împotriva încheierii executorului se va putea face contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare.

Art. 744. Procesul-verbal de sechestru

(1) Efectuarea sechestrului se va constata de îndată într-un proces-verbal care va prevedea, în afara datelor şi menţiunilor prevăzute la art. 679 alin. (1), următoarele:

a) somaţia de plată făcută verbal debitorului şi răspunsul lui, dacă a fost prezent;

b) enumerarea, descrierea şi evaluarea, după aprecierea executorului, dacă este posibil, a fiecărui bun mobil sechestrat;

c) indicarea bunurilor care, fiind exceptate de la urmărire, nu au fost sechestrate, în cazul în care bunurile sechestrate nu acoperă creanţa;

d) menţionarea drepturilor pretinse de alte persoane asupra bunurilor sechestrate;

e) arătarea bunurilor sechestrate asupra cărora există un drept real de garanţie constituit în favoarea unei terţe persoane;

f) arătarea bunurilor sechestrate care au fost sigilate sau ridicate;

g) arătarea persoanei căreia i se lasă în depozit bunurile sechestrate.

(2) Procesul-verbal se va semna de executor şi de persoanele care, potrivit legii, au asistat la aplicarea sechestrului. Dacă ele nu pot ori refuză să semneze, executorul judecătoresc va menţiona această împrejurare în procesul-verbal.

(3) Câte un exemplar al procesului-verbal de sechestru se va preda debitorului sau, după caz, terţului deţinător şi administratorului-sechestru, acesta din urmă semnând cu menţiunea de primire a bunurilor în păstrare. Dacă aceste persoane nu sunt prezente ori refuză să primească un exemplar al procesului-verbal, se va proceda potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor.

Comentariu

1. Norma înscrisă în alin. (1) al art. 744 are caracter special, întrucât se completează cu norma generală în materia elementelor pe care trebuie să le cuprindă orice proces-verbal încheiat de executorul judecătoresc, prevăzând că procesul-verbal de sechestru va cuprinde, în afara menţiunilor prevăzute la art. 679 alin. (1), şi menţiunile enumerate de alin. (1).

2. Din expresia folosită de legiuitor, „va prevedea", rezultă că procesul-verbal de sechestru trebuie să cuprindă, sub pedeapsă de nulitate, elementele înscrise în text.

Discuţii pot să apară, în acest context, în legătură cu felul nulităţii care intervine pentru nerespectarea elementelor prevăzute de textul comentat.

La o primă vedere, pornind de la modul de reglementare a sancţiunii, s-ar părea că suntem în prezenţa unei nulităţi virtuale, care intervine în condiţiile art. 175 alin. (1), fiind condiţionată de vătămarea pe care o va dovedi debitorul, vătămare ce nu poate fi altfel înlăturată.

Cu toate acestea, apreciem că elementele menţionate de art. 744 se circumscriu „*măsurilor luate de executor sau constatărilor acestuia*", cerinţă reglementată de art. 679 alin. (1) lit. g), a cărei lipsă este sancţionată cu nulitatea expresă.

Prin urmare, apreciem că, şi în cazul în care nu sunt respectate elementele prevăzute de art. 744, sancţiunea care poate interveni este nulitatea expresă, în condiţiile art. 679 alin. (2) NCPC.

Sancţiunea nulităţii va putea fi invocată pe calea contestaţiei la executare.

3. Îndeplinirea cerinţelor textului trebuie să rezulte din conţinutul procesului-verbal, nefiind posibilă completarea acestuia cu probe extrinseci.

4. Somaţia verbală prevăzută de lit. a) nu este o formalitate esenţială a procesului-verbal de sechestru, deoarece debitorul a fost mai înainte pus în întârziere în condiţiile art. 667 NCPC. În plus, este posibil ca debitorul să lipsească de la domiciliu, iar această împrejurare nu constituie o piedică în aplicarea sechestrului.

5. Legat de valoarea bunurilor mobile sechestrate, părţile sunt în drept să formuleze o cerere pentru efectuarea unei expertizei evaluatorii, cerere care se face în mod verbal, la data sechestrării bunurilor, însă care se consemnează în procesul-verbal de sechestru [art. 758 alin. (5)].

6. Procesul-verbal se va semna de executorul judecătoresc şi de persoanele care, potrivit legii, au asistat la aplicarea sechestrului. Dacă ele nu pot ori refuză să semneze, executorul judecătoresc va menţiona această împrejurare în procesul-verbal.

Lipsa semnăturii executorului judecătoresc, precum şi, când este cazul, a altor persoane interesate este sancţionată cu nulitatea expresă, potrivit art. 679 alin. (2) NCPC.

7. Procesul-verbal de sechestru se va întocmi în exemplare suficiente pentru a fi predat debitorului sau, după caz, terţului deţinător şi administratorului-sechestru, acesta din urmă semnând cu menţiunea de primire a bunurilor în păstrare.

Lipsa persoanelor menţionate ori refuzul acestora de a primi un exemplar al procesului-verbal de sechestru nu constituie un impediment la întocmirea actului, ci, într-un asemenea caz, executorul judecătoresc va proceda potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor.

Jurisprudenţă

1. Nerespectarea de către executorul judecătoresc a condiţiilor cerute de lege pentru întocmirea în mod valabil a procesului-verbal de sechestru reclamă atât anularea acestuia, cât şi a tuturor actelor de executare întocmite ulterior procesului-verbal de sechestru de către executorul judecătoresc *(Jud. Sector 3 Bucureşti, sent. civ. nr. 211 din 14 ianuarie 2004, apud M. Tăbăraş, Contestaţia la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 122-125)*.

2. Încheierea procesului-verbal de sechestru reprezintă doar un act premergător executării şi în raport de acesta termenul de contestare trebuie calculat *(C. Ap. Alba Iulia, s. civ., dec. nr. 15 din 12 februarie 2007, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, pp. 219-220)*.

Art. 745. Indisponibilizarea bunurilor sechestrate

Din momentul sechestrării bunurilor, debitorul nu mai poate dispune de ele pe timpul cât durează executarea, sub sancţiunea unei amenzi judiciare de la 2.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu constituie infracţiune. Dispoziţiile art. 189-191 sunt aplicabile.

Comentariu

1. Cel mai important efect pe care îl produce sechestrarea bunurilor constă în indisponibilizarea acestora.

Prin excepţie, în condiţiile art. 740 alin. (5), autovehiculul supus sechestrului va putea fi folosit de către debitor până la valorificare, dacă acesta depune sau remite executorului judecătoresc o poliţă de asigurare negociabilă, la o sumă asigurată cel puţin egală cu valoarea de asigurare a autovehiculului.

2. Nesocotirea dispoziţiilor imperative ale textului se sancţionează cu amendă judiciară de la 2.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu constituie infracţiune.

Dacă sechestrarea s-a făcut prin aplicare de sigilii, înlăturarea sau distrugerea acestora va atrage răspunderea pentru săvârşirea infracţiunii de rupere de sigilii prevăzută de art. 260 NCP, iar sustragerea de sub sechestru este pedepsită de art. 261 din acelaşi act normativ.

De asemenea, instanţa poate obliga debitorul la plata unor despăgubiri în condiţiile art. 189-191 NCPC, pentru recuperarea pagubei produse prin nerespectarea măsurii sechestrului. Amenda şi despăgubirea se stabilesc de preşedintele instanţei de executare, prin încheiere executorie.

3. În Proiectul noului Cod de procedură civilă transmis spre dezbatere Parlamentului, acest articol cuprindea şi un al doilea alineat, care prevedea că „în cazul valorilor mobiliare nicio operaţiune de înstrăinare sau constituire de garanţii reale nu va putea fi încheiată decât cu autorizarea instanţei de executare".

Potrivit art. 3 alin. (1) pct. 26 din O.U.G. nr. 32/2012 privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare şi societăţile de administrare a investiţiilor, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr. 297/2004 privind piaţa de capital, valorile mobiliare sunt instrumente financiare care constau în acţiuni şi alte valori echivalente acţiunilor; obligaţiuni şi alte titluri de creanţă; orice alte titluri negociabile care dau dreptul de a achiziţiona respectivele valori mobiliare prin subscriere sau schimb şi care conferă drepturi egale pe categorie, dând deţinătorilor dreptul la o fracţiune din capitalul social al emitentului sau un drept de creanţă general asupra patrimoniului emitentului şi sunt susceptibile de tranzacţionare pe o piaţă reglementată.

Cu ocazia dezbaterilor parlamentare, această dispoziție a fost înlăturată, astfel încât, din momentul sechestrării, debitorul nu mai poate dispune nici de valorile mobiliare pe timpul cât durează executarea.

Art. 746. Păstrarea bunurilor sechestrate

(1) Bunurile sechestrate se lasă, cu acordul creditorului, în depozitul debitorului sau al terțului deținător ori pot fi luate în depozit de creditor, dacă debitorul nu se opune.

(2) Dacă există pericolul ca debitorul sau terțul deținător să înstrăineze, să substituie ori să deterioreze bunurile sechestrate, executorul judecătoresc va proceda la sigilarea sau la ridicarea lor.

(3) Dacă debitorul sau terțul deținător refuză să primească în depozit bunurile sau nu este prezent la aplicarea sechestrului, precum și în cazul ridicării bunurilor, executorul judecătoresc dă în păstrare bunurile sechestrate unui administrator-sechestru, numit cu precădere dintre persoanele desemnate de creditor. Administratorul-sechestru trebuie să fie major și îndeobște cunoscut ca fiind solvabil. El poate fi obligat de instanță, la cererea creditorului sau a executorului, și la darea unei cauțiuni. Soțul, rudele sau afinii debitorului, până la al patrulea grad inclusiv, ori persoanele aflate în serviciul lui nu vor putea fi desemnați administratori-sechestru decât cu acordul creditorului.

(4) Sumele în lei sau în valută, titlurile de valoare, obiectele din metale prețioase și pietrele prețioase se ridică și se predau de executor, pe bază de proces-verbal, în depozitul unor instituții de credit sau al unei alte entități autorizate în acest scop.

(5) Obiectele de artă, colecțiile de valoare, obiectele de muzeu și altele asemenea se ridică și se predau de executor, pe bază de proces-verbal, în depozitul muzeelor sau al unei alte entități autorizate pentru depozitarea acestora.

(6) Dacă entitățile arătate la alin. (4) și (5) refuză să ia în depozit bunurile sechestrate, se aplică dispozițiile alin. (1)-(3).

(7) În toate cazurile, executorul judecătoresc păstrează dovada depunerii valorilor respective, iar în cazul titlurilor de valoare, cum sunt acțiunile sau obligațiunile nominative ori la purtător, va sesiza de îndată instanța de executare pentru a lua măsurile necesare pentru conservarea și administrarea titlurilor și numirea, dacă este cazul, a unui curator special, care să exercite drepturile aferente acestora.

(8) În cazul titlurilor de credit transmisibile prin gir, executorul va face mențiune pe titluri despre aplicarea sechestrului, cu precizarea datei când a fost făcută mențiunea. După facerea mențiunii, titlurile sechestrate nu vor mai putea fi girate, iar debitorul menționat în titlul de credit nu se va mai putea libera valabil decât consemnând suma la entitatea prevăzută de lege și depunând recipisa la executor.

(9) Sechestrarea titlurilor nominative se va notifica societății sau instituției emitente, precum și societății ori altei persoane căreia i-au fost date în păstrare sau administrare, spre a se face mențiune despre sechestru în registrul respectiv.

Comentariu

1. Condiția pentru ca bunurile sechestrate se fie lăsate în depozitul debitorului sau al terțului deținător este exprimarea acordului creditorului.

Pe de altă parte, pentru ca bunurile sechestrate să poată fi luate în depozit de creditor, este necesar ca debitorul să nu se opună.

2. Prin excepție de la regula că bunurile sechestrate sunt lăsate în depozit debitorului, există și situații în care bunurile sechestrate pot fi lăsate în depozit altei persoane decât debitorul. Asemenea circumstanțe sunt prevăzute de alin. (2) și (3), și anume:

- dacă există pericolul ca debitorul sau terțul deținător să înstrăineze, să substituie ori să deterioreze bunurile sechestrate, cazuri în care executorul judecătoresc va proceda la sigilarea sau la ridicarea lor;

- dacă debitorul sau terțul deținător refuză să primească în depozit bunurile sau nu este prezent la aplicarea sechestrului, precum și în cazul ridicării bunurilor, cazuri în care executorul judecătoresc dă în păstrare bunurile sechestrate unui administrator-sechestru, numit cu precădere dintre persoanele desemnate de creditor.

Pericolul ca debitorul sau terțul deținător să înstrăineze, să substituie ori să deterioreze bunurile sechestrate reprezintă chestiuni de fapt lăsate la aprecierea executorului judecătoresc, care va întocmi în acest sens un proces-verbal, ce poate fi criticat pe calea contestației la executare.

De asemenea, refuzul debitorului sau al terțului deținător de a primi în depozit bunurile, lipsa acestora de la aplicarea sechestrului, precum și operațiunea de ridicare a bunurilor vor fi menționate de executorul judecătoresc într-un proces-verbal ce poate fi contestat pe calea contestației la executare.

3. Executorul judecătoresc poate să numească și o altă persoană în calitate de administrator-sechestru decât cea indicată de creditor, având în vedere expresia folosită de legiuitor: „*numit cu precădere dintre persoanele desemnate de creditor*". Regula trebuie să rămână însă numirea administratorului-sechestru dintre persoanele indicate de creditor.

4. Sechestrul poate fi simplu [alin. (1)], cu aplicare de sigilii [alin. (2)] și cu ridicata [alin. (3)].

5. Administratorul-sechestru este persoana însărcinată cu paza unui obiect pus sub sechestru. Principala sarcină a administratorului-sechestru este de a păstra în bune condiții bunurile încredințate.

6. Administratorul-sechestru trebuie să fie major și îndeobște cunoscut ca fiind solvabil. Cele două condiții trebuie să fie îndeplinite în mod cumulativ.

Din modul de reglementare a textului și având în vedere că nu există nicio interdicție sub acest aspect, rezultă că administrator-sechestru poate fi desemnată și o persoană juridică.

Este solvabilă persoana care dispune de suficiente mijloace bănești sau bunuri pentru a garanta îndeplinirea la termen a obligațiilor.

7. Din interpretarea alin. (3), care prevede că soțul, rudele sau afinii debitorului, până la al patrulea grad inclusiv, ori persoanele aflate în serviciul lui nu vor putea fi desemnați administratori-sechestru decât cu acordul creditorului, rezultă că administratorul-sechestru trebuie să fie o persoană neinteresată în cauză.

Desemnarea în calitate de administrator-sechestru a unei persoane dintre cele enumerate în text, fără acordul creditorului, va putea fi invocată pe calea contestației la executare și cu condiția dovedirii producerii unei vătămări ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin anularea actului de desemnare.

Mijlocul procedural prin care creditorul, singurul interesat în a se plânge de nerespectarea condiţiilor prevăzute de alin. (3), poate să o facă este contestaţia la executare.

8. Administratorul-sechestru poate fi obligat de instanţă, la cererea creditorului sau a executorului, şi la darea unei cauţiuni.

Legitimarea procesuală activă aparţine numai creditorului sau executorului judecătoresc, iar competenţa revine instanţei de executare. Aceasta se va pronunţa, după citarea părţilor, printr-o încheiere executorie şi susceptibilă de a fi atacată cu apel în termen de 10 zile de la comunicare.

Cauţiunea se depune în condiţiile art. 671.

9. În considerarea calităţii speciale a bunurilor menţionate la alin. (4) şi (5), acestea nu se lasă în depozitul debitorului sau al altei persoane, ci se ridică în mod obligatoriu şi se depun la instituţii de credit, muzee sau la alte entităţi autorizate pentru depozitarea acestora.

Predarea acestor bunuri se face de executorul judecătoresc, pe bază de proces-verbal.

În cazul în care entităţile menţionate refuză să ia în depozit bunurile sechestrate, se revine la regulile instituite de alin. (1)-(3).

10. În cazul titlurilor de valoare, precum acţiunile sau obligaţiunile nominative ori la purtător, executorul judecătoresc va sesiza de îndată instanţa de executare pentru a lua măsurile necesare pentru conservarea şi administrarea acestora şi numirea, dacă este cazul, a unui curator special, care să exercite drepturile aferente.

Titlurile de valoare sunt documente care constituie obiectul unei tranzacţii financiare. În categoria titlurilor de valoare se includ: titlurile de stat, obligaţiunile, acţiunile etc.

Calitate procesuală activă are numai executorul judecătoresc.

Instanţa se va pronunţa, după citarea creditorului şi debitorului, prin încheiere executorie, susceptibilă de a fi atacată cu apel în termen de 10 zile de la comunicare.

11. În cazul titlurilor de credit transmisibile prin gir, executorul va face menţiune pe titluri despre aplicarea sechestrului, cu precizarea datei când a fost făcută menţiunea. După facerea menţiunii, titlurile sechestrate nu vor mai putea fi girate, operând, aşadar, o indisponibilizare a acestora.

Titlul de credit este acel înscris (cambie, bilet la ordin, cec etc.) emis de către o bancă sau o instituţie de credit, care conferă deţinătorului său dreptul de creanţă precis determinat în cuprinsul său şi care se poate referi la dreptul de a primi sau de a transmite o sumă de bani, garantarea unui credit. Posesorul unui titlu de credit dispune de suma prevăzută la un anumit termen, numit scadenţă, dar poate să intre în posesia ei şi înaintea acestuia, prin transmitere pe calea girului sau prin scontare.

Debitorul menţionat în titlul de credit nu se va mai putea libera valabil decât consemnând suma la entitatea prevăzută de lege şi depunând recipisa la executor, în condiţiile art. 671.

12. Sechestrarea titlurilor nominative se va notifica societăţii sau instituţiei emitente, precum şi societăţii ori altei persoane căreia i-au fost date în păstrare sau administrare, spre a se face menţiune despre sechestru în registrul respectiv, asigurându-se, astfel, publicitatea măsurii de sechestrare.

Titlurile nominative sunt instrumente de credit sau de plată care au înscrise pe ele numele posesorilor şi care circulă prin transmitere pe calea cesiunii.

Jurisprudență

De numirea unor persoane care, potrivit dispozițiunilor art. 41 și art. 420 C. pr. civ. (art. 746 NCPC – n.n., E.O.), nu ar fi îndrituite a îndeplini calitatea de administrator-sechestru nu s-ar putea plânge decât creditorul, în a cărui vedere sunt edictate textele menționate, întrucât el este interesat ca acei numiți custozi să fie solvabili și răspunzători în ipoteza dispariției lucrurilor sechestrate *(Trib. Ilfov I, s. civ. și com., sent. nr. 5839/1948, în JN nr. 10/1949, p. 1208)*.

Art. 747. Strămutarea bunurilor sechestrate

Nici administratorul-sechestru, nici debitorul sau terțul deținător nu vor putea transporta bunurile sechestrate din locul unde au fost autorizați să le păstreze, decât cu încuviințarea executorului judecătoresc. În acest din urmă caz, cheltuielile de transport vor fi avansate de partea interesată.

Comentariu

1. Strămutarea obiectelor sechestrate presupune numai schimbarea locului unde acestea sunt depozitate, iar nu și a persoanei administratorului-sechestru.

2. Împrejurările care pot justifica un asemenea demers sunt chestiuni de fapt lăsate la aprecierea executorului judecătoresc și pot să constea, de exemplu, în obligația persoanei căreia i-au fost încredințate bunurile sechestrate de a părăsi imobilul unde a fost autorizată să le păstreze sau insuficiența spațiului pus inițial la dispoziție pentru păstrarea bunurilor sechestrate ori necesitatea persoanei deținătoare de a utiliza locația în care a fost autorizată să păstreze bunurile.

3. Întrucât textul nu prevede, înseamnă că executorul judecătoresc este obligat să încheie un proces-verbal în condițiile art. 679 NCPC.

4. Cheltuielile ocazionate de transportul bunurilor vor fi în sarcina părții interesate și vor fi avansate de aceasta.

Partea interesată este persoana în favoarea căreia se dispune măsura strămutării bunurilor și poate fi creditorul, debitorul, terțul deținător sau administratorul-sechestru.

Art. 748. Remunerația administratorului-sechestru

(1) În cazul în care administrator-sechestru este o altă persoană decât debitorul sau terțul deținător, acesta va avea dreptul la o remunerație, ce se va fixa de executor, prin încheiere, ținând seama de activitatea depusă, iar în cazul unităților specializate, de tarifele sau prețurile practicate de acestea pentru servicii similare. Remunerația și cheltuielile administratorului-sechestru vor putea fi plătite cu anticipație de către creditorul urmăritor care le va prelua cu precădere din prețul bunurilor urmărite.

(2) Încheierea prin care este fixată remunerația administratorului-sechestru se dă cu citarea părților.

Comentariu

1. Administratorul-sechestru acționează în calitate de administrator însărcinat cu simpla administrare a bunurilor altuia[1)].

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 673.

Prevederi corespunzătoare sunt prevăzute de Codul civil în art. 792-857.

2. Remunerația cuvenită administratorului-sechestru se plătește cu anticipație de către creditorul urmăritor.

În cazul în care creditorul nu l-a plătit pe administratorul-sechestru cu anticipație, acesta din urmă devine creditor al creditorului urmăritor, ceea ce îl îndreptățește să vină cu el în concurs la distribuirea prețului.

În final, remunerația este în sarcina debitorului, potrivit art. 670 alin. (2) NCPC.

3. Remunerația se determină ținând seama de activitatea depusă, iar în cazul unităților specializate, de tarifele sau prețurile practicate de acestea pentru servicii similare. În aprecierea complexității activității depuse de administratorul-sechestru, executorul va avea în vedere circumstanțele concrete ale cauzei, precum: numărul bunurilor sechestrate, importanța și valoarea acestora, cuantumul creanței, dificultățile întâmpinate în îndeplinirea atribuțiilor etc.

4. Executorul judecătoresc se va pronunța asupra remunerației cuvenite administratorului-sechestru prin încheiere.

Sub aspectul regimului juridic, încheierea se dă cu citarea părților, respectiv creditorul, debitorul și administratorul-sechestru, prin derogare de la regula înscrisă în art. 657 alin. (3) NCPC.

În privința regulilor de citare a părților, în lipsa unei mențiuni exprese în cuprinsul textului, se vor aplica dispozițiile de drept comun.

5. Încheierea este susceptibilă de a fi atacată pe calea contestației la executare în termen de 15 zile de la comunicare, potrivit art. 715 alin. (2) NCPC.

Legitimare procesuală activă în contestația la executare poate avea:

- creditorul, nemulțumit de cuantumul remunerației stabilit de executor;
- debitorul, care va avea interes în stabilirea unei remunerații cât mai reduse;
- administratorul-sechestru, nemulțumit de cuantumul remunerației stabilite pentru activitatea ce urmează a fi prestată.

Art. 749. Răspunderea administratorului-sechestru

Administratorul-sechestru, precum și orice alte persoane însărcinate cu paza bunurilor sechestrate vor răspunde pentru orice pagubă adusă creditorului sau debitorului din cauza neglijenței lor și vor fi înlocuiți, potrivit dispozițiilor referitoare la numirea administratorilor-sechestru, putând fi condamnați, dacă este cazul, și la pedepsele prevăzute de legea penală.

Comentariu

1. Administratorul-sechestru, precum și orice alte persoane însărcinate cu paza bunurilor sechestrate au obligația de a se comporta cu privire la bunurile aflate în păstrarea lor cu diligența cerută unui bun gospodar.

2. Angajarea răspunderii civile a administratorului-sechestru presupune dovedirea elementului subiectiv al răspunderii, dovedirea prejudiciului cauzat creditorului, a faptei ilicite și legăturii de cauzalitate dintre fapta săvârșită și urmarea produsă. Întinderea pagubei produse creditorului se determină de către instanță.

3. Administratorul-sechestru se va putea apăra de răspundere numai dacă va dovedi intervenţia faptei unui terţ, a creditorului însuşi sau a unei împrejurări imprevizibile şi de neînlăturat, ce îmbracă caracteristicile forţei majore.

4. În ipoteza producerii unei pagube creditorului, pe lângă răspunderea civilă a administratorului-sechestru, intervine şi sancţiunea înlocuirii sale, caz în care se vor aplica regulile care vizează numirea administratorilor-sechestru.

5. În privinţa răspunderii penale a administratorului-sechestru, aceasta poate interveni pentru infracţiunea de abuz de încredere, prevăzută de art. 238 NCP, sau gestiune frauduloasă, reglementată de art. 242 din acelaşi act normativ.

Art. 750. Liberarea terţului deţinător

(1) Terţul deţinător se va putea libera, în cursul sechestrului, de bunurile debitorului urmărit, dacă obligaţia lui de restituire este ajunsă la scadenţă.

(2) În acest scop, el va putea cere executorului judecătoresc încuviinţarea de a depune bunurile sechestrate la el, în mâinile unei alte persoane. Executorul se va pronunţa de urgenţă, prin încheiere, dată cu citarea terţului deţinător, a debitorului şi a creditorului urmăritor, asupra persoanei căreia bunurile urmează să fie încredinţate. Creditorul urmăritor şi debitorul vor putea conveni ca ele să fie încredinţate chiar debitorului.

(3) Dacă creditorul urmăritor şi debitorul nu vor cădea de acord, executorul va încredinţa bunurile sechestrate unei persoane desemnate de creditor.

(4) Încredinţarea bunurilor în mâinile persoanei acceptate sau desemnate, potrivit alin. (2) şi (3), va fi constatată printr-un proces-verbal semnat de executor şi administratorul-sechestru.

Comentariu

1. Textul permite liberarea terţului deţinător, în cursul sechestrului, de bunurile debitorului urmărit, cu condiţia ca obligaţia lui de restituire să fi ajuns la scadenţă.

Este vorba despre exigibilitatea obligaţiei de restituire a bunului către debitor rezultată din titlul în virtutea căruia deţinea respectivele bunuri.

2. În vederea liberării terţului deţinător al bunurilor, executorul judecătoresc se va pronunţa prin încheiere, stabilind o altă persoană căreia să-i fie încredinţate spre păstrare bunurile.

Legitimare procesuală într-o astfel de cerere are terţul deţinător al bunurilor.

Soluţionarea cererii se face cu citarea terţului deţinător, a creditorului şi a debitorului.

Încheierea dată de executor va putea fi contestată pe calea contestaţiei la executare în termen de 15 zile de la comunicare, în condiţiile art. 715 alin. (2) NCPC.

3. Desemnarea unui nou administrator-sechestru se va face cu precădere în baza învoielii dintre creditor şi debitor, noua persoană putând fi chiar debitorul, iar, în caz de neînţelegere, executorul va încredinţa bunurile sechestrate unei persoane desemnate de creditor.

4. Bunurile trebuie predate în mod efectiv noului administrator-sechestru. Despre operaţiunea de încredinţare a bunurilor noii persoane a administratorului-sechestru se va face menţiune într-un proces-verbal încheiat de executorul judecătoresc şi semnat de executor şi noul administrator-sechestru.

Lipsa semnăturii din procesul-verbal se sancţionează cu nulitatea expresă, în condiţiile art. 679 alin. (2) NCPC.

Art. 751. Oprirea urmăririi

(1) Debitorul va putea împiedica aplicarea sechestrului sau, după caz, va putea obține ridicarea lui numai dacă:

1. plătește creanța, inclusiv accesoriile și cheltuielile de executare, în mâinile creditorului sau reprezentantului său având procură specială. Dispozițiile art. 703 sunt aplicabile;

2. face depunerea cu afectațiunea specială prevăzută la art. 721 alin. (1) și predă executorului recipisa de consemnare. În acest caz, executorul judecătoresc va elibera debitorului o dovadă de primire a recipisei, va încheia un proces-verbal în care va face această constatare și, dacă debitorul nu a făcut și contestație în condițiile alin. (2), va opri urmărirea sau, după caz, va dispune ridicarea sechestrului. În caz contrar, dacă debitorul a făcut contestație, executorul va depune de îndată procesul-verbal constatator odată cu recipisa, la instanța de executare, care se va pronunța de urgență, potrivit dispozițiilor art. 717. Până la soluționarea contestației, urmărirea este suspendată de drept.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1) pct. 2, dacă debitorul face contestație și se opune eliberării sumei consemnate, el o va putea depune chiar în mâna executorului, odată cu recipisa de consemnare a sumei, sub luare de dovadă, sau o va putea introduce direct la instanța competentă, în termen de 5 zile de la data procesului-verbal întocmit de executor, caz în care o copie de pe contestație va fi înmânată și executorului.

(3) Contestația se va face cu respectarea condițiilor de formă prevăzute la art. 716.

(4) Dacă termenul prevăzut la alin. (2) a expirat fără ca debitorul să fi depus ori introdus contestație, depunerea cu afectațiune specială se va socoti drept plată făcută creditorului, iar acesta va putea să ridice suma consemnată, în temeiul unei încheieri a executorului judecătoresc date de urgență, cu citarea părților.

Comentariu

1. Alin. (1) pct. 1 reprezintă o aplicaţie particulară a cazului de încetare a executării silite prevăzut de art. 703 alin. (1) pct. 1 NCPC şi constituie principala modalitate de încetare a executării silite.

2. Neplata tuturor sumelor datorate cu titlul arătat la pct. 1 determină continuarea executării până la recuperarea integrală a acestora.

3. Asupra incidenţei acestui caz de încetare a urmăririi silite, executorul judecătoresc va întocmi o încheiere, motivată în fapt şi în drept, în condiţiile art. 657 NCPC, cu menţionarea cauzei de încetare a executării. Încheierea de încetare a executării va fi comunicată de îndată creditorului şi debitorului, fiind susceptibilă de a fi atacată numai cu contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare.

4. În cazul realizării creanţei, executorul va preda debitorului titlul executoriu, menţionând pe acesta stingerea totală a obligaţiilor. Este o dispoziţie de favoare pentru debitor, întrucât face dovada certă a achitării datoriei, conferindu-i debitorului garanţia finalizării urmăririi silite.

5. Al doilea caz de împiedicare a aplicării sechestrului sau de ridicare a acestei măsuri constă în depunerea cu afectaţiunea specială prevăzută la art. 721 alin. (1) a întregii valori a creanţei, cu toate accesoriile şi cheltuielile de executare, şi predarea către executor a recipisei de consemnare.

Şi în acest caz, depunerea cu afectaţiune specială trebuie să acopere întreaga valoare a creanţei, cu toate accesoriile şi cheltuielile de executare.

6. În asemenea ipoteză, executorul judecătoresc va elibera debitorului o dovadă de primire a recipisei, va încheia un proces-verbal în care va face această constatare şi:

- dacă debitorul nu a făcut contestaţie în condiţiile alin. (2), va opri urmărirea sau, după caz, va dispune ridicarea sechestrului;

- în caz contrar, dacă debitorul a făcut contestaţie, executorul va depune de îndată procesul-verbal constatator, odată cu recipisa, la instanţa de executare, care se va pronunţa de urgenţă, potrivit dispoziţiilor art. 717.

Prin intermediul contestaţiei, debitorul se opune eliberării sumei consemnate.

7. Contestaţia la executare la care se referă alin. (1) pct. 2 şi care poate produce efectul prevăzut de text vizează anumite acte săvârşite în procedura de urmărire mobiliară aflată în derulare, şi nicidecum procesul-verbal emis de executorul judecătoresc în condiţiile acestui text.

Împotriva acestuia din urmă, partea interesată are la îndemână contestaţia la executare în condiţiile art. 715 alin. (1) NCPC.

O interpretare contrară ar fi de natură să lipsească de eficienţă practică norma legală, de vreme ce iniţiativa consemnării valorii creanţei a aparţinut însuşi debitorului. Reglementarea posibilităţii de contestare a propriei consemnări nu ar avea nicio raţiune, astfel încât alin. (1) pct. 2 nu poate viza decât contestaţia la executare îndreptată împotriva actelor de executare.

8. Contestaţia se poate depune:

- chiar în mâna executorului, odată cu recipisa de consemnare a sumei, sub luare de dovadă, sau

- direct la instanţa competentă, în termen de 5 zile de la data procesului-verbal întocmit de executor, caz în care o copie de pe contestaţie va fi înmânată şi executorului.

9. Termenul limită de formulare a contestaţiei este de 5 zile de la data procesului-verbal întocmit de executor, prin derogare de la regula privind durata termenului de exercitare a contestaţiei înscrisă în art. 715 alin. (1) NCPC.

Acest termen este un termen imperativ, a cărui nerespectare atrage decăderea părţii din dreptul de a mai uza de respectivul mijloc procedural, sancţiunea fiind aceea a respingerii contestaţiei ca tardiv formulată.

10. Având în vedere caracterul urgent al procedurii, instanţa de executare poate reduce termenul de citare a părţilor, care poate fi mai scurt de 5 zile.

11. Din punctul de vedere al condiţiilor de formă, contestaţia se va face cu respectarea cerinţelor de formă prevăzute pentru cererea de chemare în judecată. Dacă contestatorul nu locuieşte sau nu îşi are sediul în localitatea de reşedinţă a instanţei, poate, chiar prin contestaţie, să îşi aleagă domiciliul sau sediul procesual în această localitate, arătând persoana căreia urmează să i se facă comunicările.

12. Până la soluţionarea contestaţiei speciale, urmărirea este suspendată de drept. Alin. (1) pct. 2 reglementează un caz de suspendare legală de drept a executării silite, care va dura până la rămânerea definitivă a contestaţiei speciale.

13. Hotărârea pronunţată în contestaţie va fi susceptibilă numai de apel.

14. Efectele hotărârii instanţei asupra contestaţiei sunt următoarele:

- în măsura în care contestaţia a fost respinsă, executorul judecătoresc va dispune reluarea executării, în sensul eliberării sumei consemnate de debitor creditorului, finalizându-se, astfel, executarea;

- în situaţia în care se admite contestaţia debitorului, procedura urmăririi silite a bunurilor mobile va continua, iar suma depusă cu titlu de afectaţiune specială va fi restituită deponentului debitor.

15. Un efect special este reglementat de alin. (3), în sensul că, dacă termenul 5 zile de la data procesului-verbal întocmit de executor a expirat fără ca debitorul să fi depus ori introdus contestaţie, depunerea cu afectaţiune specială se va socoti drept plată făcută creditorului.

În consecinţă, creditorul va putea să ridice suma consemnată, în temeiul unei încheieri a executorului judecătoresc date de urgenţă, cu citarea părţilor, prin derogare de la art. 657 alin. (3), care instituie regula de emitere a încheierilor de către organul de executare fără citarea părţilor.

În lipsa unei menţiuni exprese, se vor aplica regulile generale în materie de citare.

16. Încheierea dată de executorul judecătoresc va fi comunicată de îndată părţilor. Împotriva încheierii executorului judecătoresc, cel interesat poate formula numai contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare. Hotărârea pronunţată va fi susceptibilă de a fi atacată numai cu apel.

Cu acest prilej nu se vor putea invoca aspecte ce puteau fi cenzurate exclusiv pe calea contestaţiei speciale, cele două mijloace procedurale nefiind alternative. Odată rămasă definitivă hotărârea pronunţată în contestaţia specială, aspectele ce puteau fi analizate prin intermediul acesteia nu mai pot forma obiect de cenzură din partea unei alte instanţe.

Prin intermediul contestaţiei împotriva încheierii executorului nu se vor putea invoca decât neregularităţi referitoare la procedura de eliberare în mâinile creditorului a sumei consemnate de debitor[1)].

Art. 752. Continuarea urmăririi

(1) În orice alte cazuri decât cele prevăzute la art. 751, debitorul sau o altă persoană interesată nu poate opri vânzarea bunurilor sechestrate, dar poate contesta executarea, potrivit dispoziţiilor art. 712 şi următoarele.

(2) Terţul care contestă executarea nu va putea dovedi cu martori dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate în locuinţa sau întreprinderea debitorului urmărit, în afară de cazul când, faţă de profesia sau comerţul contestatorului ori debitorului, o asemenea dovadă devine admisibilă.

(3) Soţul contestator care locuieşte cu soţul debitor şi care nu exercită o profesie şi nici nu exploatează o întreprindere nu va putea dovedi dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate decât cu convenţia matrimonială sau cu alte înscrisuri cu dată certă, din care să rezulte că acestea i-au aparţinut şi înainte de căsătorie ori că le-a dobândit ulterior prin donaţie sau moştenire ori, dacă la data dobândirii avea bunuri proprii, că le-a dobândit prin cumpărare ori în alt mod. Această dispoziţie nu se aplică însă în privinţa bunurilor care, în mod vădit sau prin destinaţia lor, aparţin soţului debitorului urmărit.

[1)] Pentru o analiză detaliată, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 679.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Comentariu

1. Cazurile de oprire a vânzării bunurilor sechestrate sunt expres şi limitativ reglementate de art. 751.

În privinţa neregulilor săvârşite în procedura de executare, înlăturarea acestora nu se poate realiza decât pe calea contestaţiei la executare.

2. Regula o constituie inadmisibilitatea probei testimoniale pentru dovedirea dreptului de proprietate al terţului contestator asupra bunurilor mobile sechestrate în locuinţa sau întreprinderea debitorului urmărit, o astfel de dovadă urmând a fi făcută numai prin proba cu înscrisuri.

Prin excepţie, coroborând prevederile alin. (2) cu cele ale art. 309 alin. (2) teza a doua, rezultă că se poate face dovada cu martori, în cazul în care contestatorul sau debitorul au îndeletnicirea unui întreprinzător sau a altui profesionist, în afară de cazul în care legea specială cere probă scrisă.

3. Soţul contestator care locuieşte cu soţul debitor şi care nu exercită o profesie şi nici nu exploatează o întreprindere nu va putea dovedi dreptul său de proprietate asupra bunurilor mobile sechestrate decât cu convenţia matrimonială sau cu alte înscrisuri cu dată certă, din care să rezulte că:

- acestea i-au aparţinut şi înainte de căsătorie;
- le-a dobândit ulterior prin donaţie sau moştenire;
- la data dobândirii avea bunuri proprii;
- le-a dobândit prin cumpărare;
- le-a dobândit în alt mod.

4. Convenţia matrimonială permite alegerea de către soţi sau viitori soţi a unui alt regim matrimonial decât cel al comunităţii legale (art. 329 NCC).

5. Pentru a fi opozabilă terţilor, convenţia matrimonială se înscrie în Registrul naţional notarial al regimurilor matrimoniale, ţinut în format electronic, potrivit legii [art. 334 alin. (1) NCC].

În funcţie de natura bunurilor, convenţia matrimonială se va nota în cartea funciară, se va înscrie în registrul comerţului, precum şi în alte registre de publicitate prevăzute de lege. În toate aceste cazuri, neîndeplinirea formalităţilor de publicitate speciale nu poate fi acoperită prin înscrierea făcută în Registrul naţional notarial al regimurilor matrimoniale ţinut în format electronic [art. 334 alin. (4) NCC].

Convenţia matrimonială nu poate fi opusă terţilor cu privire la actele încheiate de aceştia cu unul dintre soţi decât dacă au fost îndeplinite formalităţile de publicitate prevăzute la art. 334 NCC sau dacă terţii au cunoscut-o pe altă cale. De asemenea, convenţia matrimonială nu poate fi opusă terţilor cu privire la actele încheiate de oricare dintre soţi înainte de încheierea căsătoriei (art. 335 NCC).

6. Înscrisurile sub semnătură privată dobândesc dată certă în condiţiile art. 278 NCPC, devenind, astfel, opozabile altor persoane decât celor care le-au întocmit, prin una dintre modalităţile enumerate de text.

7. Dispoziția de rigoare referitoare la regimul probațiunii dreptului de proprietate al soțului contestator asupra bunurilor mobile sechestrate nu se aplică în privința bunurilor care, în mod vădit sau prin destinația lor, aparțin soțului debitorului urmărit.

Aprecierea caracterului de bunuri proprii ale soțului debitor este la latitudinea executorului judecătoresc, care va trebui să țină seama de o serie de criterii, precum: profesia sau sexul acestuia, modul de dobândire a bunurilor, calitatea de bunuri dobândite cu titlu de premiu sau recompensă, calitatea de drepturi de proprietate intelectuală, existența unui inventar întocmit de către notarul public sau sub semnătură privată anterior încheierii căsătoriei etc.

§2. Valorificarea bunurilor sechestrate

Art. 753. Modalitățile de valorificare

(1) Dacă în termen de 15 zile de la aplicarea sechestrului nu au fost plătite suma datorată, toate accesoriile și cheltuielile de executare, executorul judecătoresc va proceda la valorificarea bunurilor sechestrate prin vânzare la licitație publică, vânzare directă sau prin alte modalități admise de lege.

(2) Cu toate acestea, vânzarea se va putea face de îndată ce bunurile au fost sechestrate, dacă acestea sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii ori dacă păstrarea lor ar prilejui cheltuieli disproporționat de mari în raport cu valoarea lor.

Comentariu

1. Termenul de 15 zile, calculat potrivit art. 181, este un termen prohibitiv, înainte de împlinirea lui neputându-se declanșa procedura de vânzare, sub sancțiunea nulității urmăririi.

2. Nerespectarea termenului de 15 zile se va putea invoca pe calea contestației la executare.

3. Plata trebuie să poarte asupra întregii sume datorate, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare. Plata parțială a creanței sau plata sa integrală, dar fără achitarea accesoriilor și a cheltuielilor de executare, va determina trecerea la valorificarea bunurilor sechestrate.

4. Alin. (1) enumeră mai multe modalități de valorificare a bunurilor mobile sechestrate, fără să stabilească însă obligativitatea respectării unei anumite ordini în alegerea acestora. Aceasta înseamnă că executorul judecătoresc poate să treacă direct la vânzarea silită la licitație publică, dacă nu sunt întrunite condițiile pentru alegerea uneia dintre celelalte modalități.

În categoria „alte modalități admise de lege" poate fi inclusă vânzarea prin bună învoială, conform art. 630.

5. Executorului judecătoresc i-a fost recunoscută posibilitatea de a scurta termenul de vânzare a bunurilor enumerate de alin. (2), însă numai cu respectarea următoarelor condiții:

- dacă constată că acestea sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii;
- dacă păstrarea bunurilor ar prilejui cheltuieli disproporționat de mari în raport cu valoarea lor.

Astfel de împrejurări reprezintă chestiuni de fapt lăsate la aprecierea executorului judecătoresc și care ar putea fi criticate de partea interesată pe calea contestației la executare.

Art. 754. Vânzarea amiabilă

(1) Executorul judecătoresc, cu acordul creditorului, poate să îi încuviințeze debitorului să procedeze el însuși la valorificarea bunurilor sechestrate. În acest caz, debitorul este obligat să îl informeze în scris pe executor despre ofertele primite, indicând, după caz, numele sau denumirea și adresa potențialului cumpărător, precum și termenul în care acesta din urmă se angajează să consemneze prețul propus.

(2) Dacă până la împlinirea termenului prevăzut la alin. (1) terțul cumpărător nu consemnează prețul oferit la dispoziția executorului judecătoresc, se va fixa termen pentru vânzare la licitație publică, potrivit art. 759.

Comentariu

1. Art. 754 este o aplicaţie a art. 630, care prevede că, în tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul şi debitorul pot conveni ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială.

De asemenea, textul face şi o aplicare a principiului disponibilităţii, care guvernează inclusiv faza de executare silită.

2. Faţă de obligaţiile impuse debitorului de teza a doua a alin. (1), rezultă că executorul judecătoresc trebuie să primească datele menţionate în text nu doar cu titlu de simplă informare, ci pentru a autoriza vânzarea.

Din acest punct de vedere, apreciem că executorul judecătoresc poate să aprecieze asupra caracterului serios al preţului cuprins în ofertele primite de debitor.

3. Încuviinţarea pe care executorul judecătoresc o dă debitorului pentru valorificarea de către acesta a bunurilor sechestrate va fi cuprinsă într-un proces-verbal, deşi, prin raportare la natura actului de dispoziţie pe care îl emite executorul judecătoresc, ar fi fost firesc să se reglementeze emiterea unei încheieri. Având însă în vedere prevederile art. 657 NCPC, potrivit cărora încheierile se emit numai în cazurile anume prevăzute de lege, rezultă că actul emis de executorul judecătoresc în acest caz este un proces-verbal.

4. Nedepunerea de către cumpărător a preţului înăuntrul termenului asumat de debitor pentru consemnarea preţului este sancţionată cu lipsirea de eficienţă practică a înţelegerii părţilor privind vânzarea amiabilă a bunurilor mobile sechestrate, executorul judecătoresc urmând a proceda la fixarea termenului pentru vânzare la licitaţie publică, în conformitate cu prevederile art. 759.

Dispoziţia menţionată este menită să garanteze aducerea la îndeplinire a titlului într-un termen rezonabil şi cu respectarea garanţiilor specifice unui proces echitabil.

Art. 755. Vânzarea directă

(1) Executorul judecătoresc poate, de asemenea, proceda, cu acordul ambelor părți, la valorificarea bunurilor urmărite prin vânzare directă cumpărătorului care oferă cel puțin prețul stabilit potrivit art. 758.

(2) Termenul pentru vânzarea directă va fi stabilit prin acordul părților. Debitorul și creditorul vor fi înștiințați despre ziua, ora și locul vânzării, precum și despre oferta de preț depusă de potențialul cumpărător.

(3) La data vânzării, executorul va întocmi procesul-verbal prevăzut la art. 773, dispozițiile acestui articol fiind aplicabile în mod corespunzător. Dacă vreuna dintre părți lipsește la efectuarea vânzării, executorul îi va comunica o copie certificată de pe procesul-verbal privind vânzarea.

Comentariu

1. Art. 755 reglementează procedura vânzării directe cu respectarea următoarelor condiții:
- să existe acordul părților;
- cumpărătorul să ofere cel puțin prețul stabilit potrivit art. 758.

2. În această procedură nu se admite vânzarea prin bună învoială pe care o realizează ambele părți.

Acordul de voință al părților intervine pentru ca executorul să procedeze la vânzarea directă.

3. Deși alin. (1) al textului cere acordul „ambelor părți", în ipoteza în care există și creditori intervenienți, este necesar și acordul acestora, întrucât, odată ce cererea de intervenție a acestora a fost încuviințată de instanță, aceștia au dreptul de a participa la urmărirea bunurilor debitorului și de a solicita efectuarea unor acte de executare.

4. Termenul pentru vânzarea directă va fi stabilit prin acordul părților, în aplicarea principiului disponibilității.

Debitorul și creditorul vor fi înștiințați cu privire la ziua, ora și locul vânzării, precum și la oferta de preț depusă de potențialul cumpărător.

Înștiințarea se face prin citație.

5. La data vânzării, executorul va întocmi procesul-verbal prevăzut la art. 773, dispozițiile acestui articol fiind aplicabile în mod corespunzător.

Refuzul debitorului de a semna procesul-verbal nu împiedică întocmirea acestuia, ci executorul va face mențiunea despre refuz în cuprinsul său.

Dacă vreuna dintre părți lipsește la efectuarea vânzării, executorul îi va comunica o copie certificată de pe procesul-verbal privind vânzarea.

Art. 756. Vânzarea silită

În lipsa acordului părților sau dacă vânzarea directă ori amiabilă nu se realizează, executorul judecătoresc va proceda la vânzarea prin licitație publică a bunurilor sechestrate.

Comentariu

Vânzarea silită reprezintă acea modalitate de valorificare a bunurilor sechestrate la care apelează executorul judecătoresc în ipoteza în care:
- vânzarea amiabilă sau directă nu se realizează;
- lipsește acordul părților pentru efectuarea vânzării directe.

Prin urmare, vânzarea la licitație publică a bunurilor mobile sechestrate are caracter subsidiar față de modalitatea de vânzare directă ori amiabilă, fără ca însă legiuitorul să stabilească obligativitatea respectării unei anumite ordini în alegerea acestora.

Art. 757. Vânzarea titlurilor de valoare și a unor bunuri cu regim de circulație special

(1) Titlurile de credit și orice alte valori sau mărfuri negociabile la bursele de valori, bursele de mărfuri ori pe alte piețe se vor putea vinde prin intermediul bursei celei mai apropiate, respectiv prin sistemul alternativ de tranzacționare, cu formele și condițiile prevăzute de legea specială.

(2) Obiectele din metale prețioase și pietrele prețioase, mijloacele de plată străine și alte titluri de valoare decât cele arătate la alin. (1) vor fi valorificate, în condițiile legii, prin entități autorizate, după caz, iar obiectele de artă, colecțiile de valoare și obiectele de muzeu, prin organele și în condițiile prevăzute de lege. Sumele obținute din vânzare se vor consemna la entitatea indicată de executorul judecătoresc.

(3) Vânzarea acțiunilor la societățile închise și a părților sociale se face în mod amiabil, potrivit art. 754, iar în lipsă, de către executor, prin licitație publică, dacă legea nu prevede un sistem special privind circulația acestora.

(4) Dacă vânzarea bunurilor prevăzute la alin. (3) se face de către executor sau de către un agent specializat, acesta va întocmi un caiet de sarcini care, în afara altor mențiuni prevăzute de lege, va cuprinde, sub sancțiunea nulității vânzării, actul constitutiv al societății, numărul și felul acțiunilor sau părților sociale supuse vânzării, garanțiile constituite asupra lor, clauzele speciale privind vânzarea sau cesiunea acestora și drepturile de preferință acordate asociaților, situația financiară anuală pe ultimele două exerciții financiare, precum și orice documente necesare pentru aprecierea consistenței și valorii drepturilor societare aferente acțiunilor sau părților sociale scoase la vânzare.

(5) Caietul de sarcini va fi comunicat debitorului, creditorului, societății emitente și celorlalți asociați, pentru a formula eventuale obiecțiuni, în termen de 5 zile de la comunicare, sub sancțiunea decăderii. Executorul judecătoresc va soluționa obiecțiunile, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților. Dacă nu se formulează obiecțiuni sau acestea sunt respinse, iar încheierea nu este atacată de către cei interesați, urmărirea va continua, potrivit legii.

(6) Regulile speciale privind vânzarea titlurilor de valoare prevăzute în prezentul articol rămân aplicabile.

Comentariu

1. Textul reglementează într-o manieră extrem de detaliată procedura de vânzare a titlurilor de valoare şi a unor bunuri cu regim de circulaţie special. Astfel:

- titlurile de credit şi orice alte valori sau mărfuri negociabile la bursele de valori, bursele de mărfuri ori pe alte pieţe se vor putea vinde prin intermediul bursei celei mai apropiate, respectiv prin sistemul alternativ de tranzacţionare, cu formele şi condiţiile prevăzute de legea specială.

Bursele de valori sunt acele locuri unde se efectuează vânzări-cumpărări de acţiuni, bonuri de tezaur, se realizează operaţiuni cu valute, metale preţioase sau efecte de comerţ.

Bursele de mărfuri tranzacţionează bunuri cu anumite caracteristici: sunt generice (care se pot măsura, cântări etc.) şi sunt fungibile (adică pot fi înlocuite unele cu altele).

Sistemul alternativ de tranzacţionare, denumit şi sistem multilateral de tranzacţionare, reprezintă un sistem care pune în prezenţă mai multe părţi care cumpără şi vând instrumente financiare, într-un mod care conduce la încheierea de contracte (art. 2 pct. 26 din Legea nr. 297/2004 privind piaţa de capital);

- obiectele din metale preţioase şi pietrele preţioase, mijloacele de plată străine şi alte titluri de valoare decât cele arătate la alin. (1) vor fi valorificate, în condiţiile legii, prin entităţi autorizate, după caz;

- obiectele de artă, colecţiile de valoare şi obiectele de muzeu vor fi valorificate prin organele şi în condiţiile prevăzute de lege.

2. Chiar dacă operaţiunile de vânzare se realizează prin intermediul bursei de valori sau de mărfuri ori prin intermediul altor entităţi autorizate, în considerarea caracteristicilor bunurilor supuse urmăririi silite, cel care coordonează întreaga activitate de executare este executorul judecătoresc, astfel încât sumele obţinute din vânzare se vor consemna la entitatea indicată de executorul judecătoresc.

3. Vânzarea acţiunilor la societăţile închise şi a părţilor sociale se face în mod amiabil, potrivit art. 754, iar în lipsă, de către executor, prin licitaţie publică, dacă legea nu prevede un sistem special privind circulaţia acestora.

Aşadar, regula în cazul vânzării acţiunilor la societăţile închise şi a părţilor sociale o constituie vânzarea amiabilă. Numai în situaţia în care nu se realizează vânzarea în modalitatea amiabilă se trece la vânzarea la licitaţie publică.

4. Societatea este închisă dacă acţionarii ei sau societatea însăşi au drept de preempţiune asupra acţiunilor înstrăinate de acţionarii acestei societăţi. Societatea închisă nu este în drept să plaseze public acţiunile sale şi alte hârtii de valoare sau să le propună, în alt mod, unui cerc nelimitat de persoane pentru achiziţionare.

5. Vânzarea bunurilor prevăzute la alin. (3) se face de către executor sau de către un agent specializat care va întocmi un caiet de sarcini.

Lipsa vreunui element al caietului de sarcini din cele enumerate expres de text atrage sancţiunea nulităţii şi, întrucât aceasta este expres prevăzută de lege, vătămarea este prezumată, partea interesată putând face dovada contrară, în condiţiile art. 175 alin. (2).

6. Caietul de sarcini va fi comunicat debitorului, creditorului, societăţii emitente şi celorlalţi asociaţi, pentru a formula eventuale obiecţiuni, în termen de 5 zile de la comunicare, sub sancţiunea decăderii.

Termenul de formulare a obiecţiunilor este unul imperativ, astfel încât nerespectarea acestuia atrage sancţiunea decăderii părţii din dreptul de a le mai invoca.

Executorul judecătoresc va soluţiona obiecţiunile, prin încheiere executorie, dată cu citarea părţilor, prin derogare de la regula instituită de art. 657 alin. (3) NCPC. Împotriva încheierii se va putea exercita contestaţie la executare, în condiţiile art. 715 alin. (2), în termen de 15 zile de la comunicare.

Dacă nu se formulează obiecţiuni sau acestea sunt respinse, iar încheierea nu este atacată de către cei interesaţi, urmărirea va continua, potrivit legii.

7. Alineatul final al textului reglementează caracterul de normă specială a dispoziţiei cuprinse în art. 757, normă care se va aplica cu prioritate în raport cu orice altă prevedere legală care reglementează vânzarea unor titluri de valoare şi care reprezintă dreptul comun în materie.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

§3. Vânzarea la licitație publică

Art. 758. Evaluarea bunurilor sechestrate

(1) Cu ocazia aplicării sechestrului, executorul judecătoresc este obligat să identifice și să evalueze bunurile sechestrate, în afară de cazurile în care aceasta nu este cu putință. Bunurile vor fi evaluate la valoarea lor de circulație, raportată la prețurile medii de piață din localitatea respectivă.

(2) Separat de prețul bunurilor se va determina și valoarea drepturilor reale de folosință, potrivit criteriilor arătate la alin. (1), iar dacă aceasta nu este cu putință, se va apela la un expert.

(3) La cererea părților interesate sau în cazul în care nu poate proceda el însuși la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să fixeze prețul pentru vânzarea bunurilor sechestrate.

(4) Executorul va dispune ca expertul să fixeze prețul, printr-un raport scris, care va fi predat cu cel puțin 5 zile înainte de ziua fixată pentru vânzare.

(5) Cererea de expertiză va fi făcută de părți, în mod verbal, la data sechestrării bunurilor, fiind consemnată în procesul-verbal de sechestru, sau în scris, în termen de 5 zile de la data comunicării procesului-verbal de sechestru, sub sancțiunea decăderii.

(6) Executorul se va pronunța de urgență, fără citarea părților, asupra cererii de expertiză, prin încheiere executorie, care va cuprinde stabilirea onorariului provizoriu ce se cuvine expertului și termenul în care trebuie depus raportul conform alin. (4).

(7) Onorariul provizoriu va fi depus de partea interesată, sub sancțiunea decăderii, în cel mult 5 zile de la comunicarea admiterii cererii de expertiză.

(8) Expertul va cita părțile. Acestea pot desemna experți consilieri, dispozițiile art. 330 aplicându-se în mod corespunzător.

(9) Dacă expertul nu va depune raportul în termenul fixat ori dacă din cauza nerespectării termenului a cauzat amânarea vânzării, la cererea părții interesate, instanța de executare poate lua împotriva acestuia măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. d) și la art. 189.

Comentariu

1. Cu prilejul sechestrării bunurilor urmăribile, executorul judecătoresc are obligaţia de a proceda la identificarea şi evaluarea acestora, cu excepţia cazurilor în care nu este cu putinţă ca asemenea operaţiuni să se realizeze.

În condiţiile alin. (3), evaluarea bunurilor sechestrate se va face fie de executorul judecătoresc, fie de un expert de specialitate la care organul de executare va apela în următoarele cazuri:

- la cererea părţilor interesate;
- în cazul în care executorul judecătoresc nu poate proceda el însuşi la evaluare, neavând cunoştinţele de specialitate necesare.

Aşadar, apelarea la un expert de specialitate se poate face încă de la început, dacă părţile interesate cer acest lucru executorului.

Cheltuielile ocazionate de efectuarea expertizei vor intra în cuantumul cheltuielilor de executare, potrivit art. 670 alin. (3) pct. 4 NCPC, şi vor fi puse în sarcina debitorului, ele urmând a fi însă avansate de partea care solicită lucrarea ori de către creditor, dacă expertiza este dispusă din oficiu de către executor.

2. Criteriul în funcţie de care se va face evaluarea bunurilor este valoarea lor de circulaţie, adică valoarea medie de piaţă din localitatea unde se află situate. Această alegere legislativă răspunde principiului echităţii procedurii urmăririi silite, deoarece numai astfel creşterea de valoare profită ambelor părţi, iar nu numai adjudecatarului, care, ulterior având posibilitatea de a-l înstrăina, ar obţine preţul de circulaţie, plătind în schimb drept preţ al vânzării silite debitorului o sumă mult prea mică, ceea ce ar fi inechitabil.

3. În ipoteza în care dreptul de proprietate asupra bunurilor urmăribile este dezmembrat, executorul judecătoresc trebuie să determine, separat de preţul bunurilor, şi valoarea drepturilor reale de folosinţă, potrivit aceloraşi criterii enumerate la alin. (1), adică în funcţie de valoarea de circulaţie a acestora.

Dreptul real de folosinţă este un dezmembrământ al dreptului de proprietate, în temeiul căruia proprietarul are dispoziţia asupra bunului, iar titularul dreptului de folosinţă exercită posesia şi folosinţa bunului primit.

Folosinţa este atributul cel mai important al dreptului real, pentru că titularul bunului este îndreptăţit să-l exploateze şi să-i culeagă fructele în proprietate[1)].

4. Şi în ipoteza în care executorul judecătoresc nu este în măsură să evalueze drepturile reale de folosinţă, acesta va apela la cunoştinţele unui expert de specialitate, sens în care va dispune efectuarea unei expertize evaluatorii pentru determinarea valorii de circulaţie a acestor drepturi, cheltuielile ocazionate de efectuarea acestei expertize urmând a intra în cuantumul cheltuielilor de executare.

5. Cererea pentru efectuarea expertizei va fi făcută de părţi:

- în mod verbal, la data sechestrării bunurilor, fiind consemnată în procesul-verbal de sechestru prevăzut de art. 744, sau

- în scris, în termen de 5 zile de la data comunicării procesului-verbal de sechestru, sub sancţiunea decăderii.

Nerespectarea termenului de formulare a cererii de efectuare a expertizei atrage sancţiunea decăderii părţii din dreptul de a mai solicita ca evaluarea bunurilor să se facă pe cale de expertiză.

Cu toate acestea, executorul judecătoresc poate dispune din oficiu efectuarea unei expertize evaluatorii care să stabilească valoarea de circulaţie a bunurilor supuse urmăririi în ipoteza în care nu este în măsură să stabilească el această valoare.

6. Asupra cererii de expertiză, executorul judecătoresc se va pronunţa de urgenţă, fără citarea părţilor, prin încheiere executorie, care va cuprinde stabilirea onorariului provizoriu ce se cuvine expertului şi termenul în care trebuie depus raportul.

Încheierea va fi comunicată părţilor.

Împotriva încheierii părţile vor putea face contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare, în temeiul art. 715 alin. (2).

Încheierea, fiind executorie, poate fi pusă în executare indiferent de exercitarea contestaţiei la executare. Însă, în condiţiile art. 719, partea interesată poate solicita suspendarea executării încheierii.

[1)] C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, revăzută şi adăugită, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007, p. 299; L. Pop, *Dreptul de proprietate şi dezmembrămintele sale*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1996, p. 219.

7. Onorariul provizoriu va fi depus de partea interesată, sub sancţiunea decăderii, în termen de cel mult 5 zile de la comunicarea admiterii cererii de expertiză.

Partea în sarcina căreia se va stabili obligaţia de plată a onorariului de expert va fi cea care a solicitat efectuarea expertizei.

8. În vederea efectuării raportului de expertiză, expertul va proceda la citarea părţilor. În lipsa unor dispoziţii speciale, acestea se vor completa cu regulile generale privind citarea părţilor prevăzute de art. 335, adică părţile vor fi citate cu cel puţin 5 zile înaintea termenului de efectuare a lucrării.

Având în vedere că legiuitorul instituie obligativitatea citării părţilor în vederea efectuării raportului de expertiză, înseamnă că trebuie recunoscută şi posibilitatea de cenzurare a raportului întocmit în condiţii de neregularitate procedurală.

Faţă de tăcerea legiuitorului sub acest aspect, apreciem că aspectul legalităţii procedurii de citare a părţilor la efectuarea lucrării se va soluţiona de executorul judecătoresc printr-un proces-verbal întocmit în condiţiile art. 679 NCPC şi susceptibil de a fi criticat pe calea contestaţiei la executare, în condiţiile art. 715 alin. (1).

Deşi norma privitoare la citarea părţilor de către expert are caracter imperativ, textul cuprinde dispoziţii de favoare pentru acestea, astfel încât nerespectarea acestei obligaţii este sancţionată cu nulitatea raportului de expertiză, nulitate relativă şi condiţionată de dovedirea producerii unei vătămări.

9. La efectuarea raportului de expertiză, părţile pot desemna experţi consilieri, caz în care ei pot să dea relaţii, să formuleze întrebări şi observaţii şi, dacă este cazul, să întocmească un raport separat cu privire la obiectivele expertizei, în conformitate cu dispoziţiile art. 330, la care art. 758 face trimitere în mod corespunzător.

Când este necesar, instanţa va solicita efectuarea expertizei unui laborator sau unui institut de specialitate.

În domeniile strict specializate, în care nu există experţi autorizaţi, din oficiu sau la cererea oricăreia dintre părţi, judecătorul poate solicita punctul de vedere al uneia sau mai multor personalităţi ori specialişti din domeniul respectiv.

10. Raportul de expertiză va fi depus la dosarul de executare cu cel puţin 5 zile înainte de ziua fixată pentru vânzare.

Termenul va fi calculat în conformitate cu art. 181 alin. (1) pct. 2, pe baza sistemului zilelor libere, neintrând în calcul nici ziua de la care începe să curgă termenul şi nici ziua când acesta se împlineşte.

Acest termen este stabilit în interesul părţilor, pentru ca acestea să ia cunoştinţă de preţul bunurilor supuse evaluării.

Depunerea raportului în termen are drept consecinţă faptul că părţile nu vor mai putea cere amânarea vânzării în vederea studierii lui.

Invocarea de către părţi a nelegalei citări la efectuarea raportului de expertiză ori formularea de eventuale obiecţiuni se vor face la termenul imediat următor stabilit de executorul judecătoresc pentru săvârşirea actelor de executare următoare şi cel mai târziu la termenul fixat pentru vânzare. Admiterea de către executorul judecătoresc a obiecţiunilor părţilor sau dispunerea refacerii raportului de expertiză vor avea drept consecinţă amânarea vânzării.

11. Dacă expertul nu va depune raportul în termenul fixat ori dacă din cauza nerespectării termenului a cauzat amânarea vânzării, la cererea părţii interesate, instanţa de executare poate lua împotriva acestuia măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. d) şi la art. 189.

Cuantumul amenzii este între 50 şi 700 lei şi aceasta poate fi aplicată de instanţa de executare, prin încheiere executorie, care se va comunica celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia. Totodată, la cererea părţii interesate, prin aceeaşi încheiere, instanţa de executare poate obliga expertul la plata unei despăgubiri pentru prejudiciul material sau moral cauzat prin amânare.

Împotriva încheierii pronunţate de instanţa de executare expertul va putea face numai cerere de reexaminare, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acesteia. Cererea se face în termen de 15 zile, după caz, de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii. În toate cazurile, cererea se soluţionează, cu citarea părţilor, prin încheiere, dată în camera de consiliu, de către un alt complet decât cel care a stabilit amenda sau despăgubirea.

Încheierea prin care se soluţionează cererea de reexaminare este definitivă.

Art. 759. Fixarea termenului de licitaţie

(1) Dacă valorificarea bunurilor urmează să se facă prin vânzare la licitaţie publică, executorul judecătoresc, în termen de cel mult o zi de la expirarea termenelor prevăzute la art. 753 alin. (1) sau la art. 754, iar, în cazul bunurilor prevăzute la art. 753 alin. (2), de la data procesului-verbal de sechestru, va fixa, prin încheiere definitivă, ziua, ora şi locul licitaţiei.

(2) Vânzarea nu se va putea face în mai puţin de două săptămâni, nici în mai mult de 4 săptămâni de la data expirării termenelor prevăzute la art. 753 alin. (1) sau la art. 754, iar, în cazul bunurilor prevăzute la art. 753 alin. (2), de la data procesului-verbal de sechestru.

(3) Termenul se va putea scurta sau prelungi, dacă atât creditorul, cât şi debitorul o vor cere.

Comentariu

1. Termenul de o zi se calculează potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2.

2. Valorificarea bunurilor prin licitaţie publică este atributul exclusiv al organului de executare.

3. Fixarea zilei, orei şi locului licitaţiei se face de către executorul judecătoresc printr-o încheiere definitivă, dată fără citarea părţilor, potrivit art. 657 alin. (3) NCPC.

4. Termenul de două săptămâni este un termen prohibitiv, în care este interzis să se efectueze vânzarea, iar termenul de 4 săptămâni care curge de la momentele precizate de text este un termen imperativ înăuntrul căruia poate fi realizată vânzarea.

5. Norma înscrisă în alin. (2) are caracter dispozitiv, fiind edictată în favoarea părţilor. Termenul de două săptămâni este edictat în favoarea debitorului, pentru ca acesta să aibă un răgaz pentru a-şi îndeplini obligaţia, iar termenul de 4 săptămâni este stabilit mai ales în interesul creditorului, pentru ca urmărirea să nu fie amânată prea mult timp.

Prin urmare, nerespectarea termenelor menţionate de text atrage sancţiunea nulităţii relative, care poate fi invocată pe calea contestaţiei la executare şi este condiţionată de dovedirea producerii unei vătămări, vătămare care să nu poată fi înlăturată decât prin anularea vânzării.

6. Pentru scurtarea sau prelungirea termenului vânzării este necesar acordul participanţilor la executare, în aplicarea principiului disponibilităţii, nefiind suficientă solicitarea făcută numai de cel căruia îi profită termenul.

Dispoziţia din alin. (3) este stabilită în interesul ambelor părţi din raportul execuţional.

Acordul părţilor urmează a fi consemnat de executorul judecătoresc într-un proces-verbal, încheiat în condiţiile art. 679 NCPC.

Jurisprudenţă

Termenul de vânzare care l-a depăşit pe cel prevăzut de art. 434 C. pr. civ. (art. 758 NCPC – n.n., E.O.) este valabil, dispoziţiile textului fiind simple recomandări, nesancţionate prin nulitate *(Trib. Ilfov, s. civ. şi com., sent. nr. 1124/1948, în JN nr. 1-2/1949, p. 211).*

Art. 760. Locul licitaţiei

(1) Vânzarea la licitaţie se va face la locul unde se află bunurile sechestrate sau, dacă există motive temeinice, în alt loc.

(2) În cazul când în localitate există târguri oficiale recunoscute şi ţinute în mod obişnuit cel puţin o dată pe săptămână, vânzarea vitelor se va face obligatoriu în acele târguri, în zilele şi orele de târg, chiar dacă târgurile ar cădea în zilele nelucrătoare sau de sărbătoare legală, fără a fi necesară încuviinţarea instanţei de executare.

(3) De asemenea, dacă în localitate există burse de mărfuri sau cereale, toate mărfurile sau cerealele care sunt cotate la aceste burse se vor vinde, la cererea creditorului sau a debitorului, prin intermediul lor.

Comentariu

1. Alin. (1) reia regula privind locul executării prevăzută de art. 683 NCPC.

Legea admite şi o excepţie de la această regulă, permiţând, pentru motive temeinice, ca vânzarea să se poată face şi într-un alt loc.

Expresia „motive temeinice" presupune anumite circumstanţe legate de asigurarea eficienţei urmăririi silite. Aşadar, ori de câte ori vânzarea s-ar putea realiza în condiţii mai avantajoase într-un alt loc decât locul unde se află bunurile sechestrate, o astfel de măsură poate fi încuviinţată de executorul judecătoresc. În acest sens, organul de executare se va pronunţa printr-o încheiere dată în condiţiile art. 657, susceptibilă de a fi atacată cu contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare, potrivit art. 715 alin. (2).

2. În privinţa operaţiunii de vânzare silită a vitelor, aceasta trebuie să se desfăşoare în mod obligatoriu la târgurile oficiale recunoscute şi ţinute în mod obişnuit cel puţin o dată pe săptămână în localitatea unde aceste animale se află.

Ceea ce este necesar pentru ca aceste târguri să poată constitui loc al executării silite este caracterul lor regulat, în sensul de a se desfăşura cel puţin o dată pe săptămână. Dacă târgul se organizează cu o frecvenţă mai rară decât o dată pe săptămână, de exemplu, o dată pe lună, nu mai este obligatoriu ca operaţiunea de vânzare să se realizeze la târgul respectiv.

3. Vânzarea vitelor se va face în acele târguri, în zilele şi orele de târg, chiar dacă târgurile ar cădea în zilele nelucrătoare sau de sărbătoare legală, fără a fi necesară încuviinţarea instanţei de executare. În acest sens, alin. (2) instituie o derogare de la regula prevăzută de art. 684 alin. (2) NCPC.

4. Termenul „vite" desemnează animalele domestice mari, mai ales cornutele, precum boii, vacile, oile, caprele.

5. Nerespectarea normei privitoare la obligativitatea vinderii vitelor în târgurile menţionate atrage sancţiunea nulităţii şi, întrucât este virtuală, aceasta va interveni condiţionat de dovedirea producerii unei vătămări. De exemplu, vătămarea poate să constea în obţinerea unui preţ mai mic decât cel care s-ar fi obţinut în ipoteza în care vitele ar fi fost vândute într-un astfel de târg, având în vedere că în asemenea locuri special organizate animalele care se vând sunt cel mai bine preţuite.

Nulitatea este şi relativă, deoarece ocroteşte interesul părţilor implicate în executare, aşa încât invocarea acesteia poate fi făcută numai de partea interesată.

6. Pentru ca mărfurile sau cerealele cotate la bursele corespunzătoare existente în localitatea în care se află bunurile să poată fi vândute prin intermediul acestor entităţi este necesară cererea creditorului sau a debitorului. Aşadar, nu e nevoie de acordul ambelor părţi, ci numai de cererea uneia dintre ele.

Art. 761. Înştiinţarea părţilor şi a altor persoane interesate

(1) Executorul judecătoresc îi va înştiinţa pe creditor, debitor, terţul deţinător al bunurilor sechestrate, precum şi pe orice persoană care are un drept în legătură cu aceste bunuri despre ziua, ora şi locul vânzării la licitaţie, potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor, cu cel puţin 48 de ore înainte de termenul fixat pentru vânzare.

(2) Dacă se vând titluri de valoare care nu sunt negociate la bursa de valori sau într-un sistem alternativ de tranzacţionare, în condiţiile art. 757 alin. (3), vor fi înştiinţaţi societatea emitentă a titlului sau terţul căruia acestea i-au fost încredinţate spre păstrare ori administrare, precum şi ceilalţi asociaţi ori moştenitorii acestora, dacă au drepturi de preferinţă la vânzare.

Comentariu

1. Încunoştinţarea persoanelor menţionate de text reprezintă o garanţie a principiului unei proceduri execuţionale echitabile.

2. Termenul de 48 de ore se calculează potrivit art. 181 alin. (1) pct. 1.

3. Dispoziţiile generale privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor sunt prevăzute de art. 154 şi urm.

4. Nerespectarea normelor privitoare la citare va putea fi invocată doar de partea vătămată prin neregularitatea săvârşită, întrucât aceste norme sunt edictate exclusiv în interesul acesteia.

5. Persoanele enumerate de text trebuie să fie înştiinţate despre ziua, ora şi locul vânzării la licitaţie. Cele trei elemente sunt prevăzute cumulativ, astfel încât lipsa vreunuia dintre acestea este de natură să atragă sancţiunea nulităţii procedurii de vânzare la licitaţie, care poate fi cerută pe calea contestaţiei la executare.

6. Nerespectarea termenelor de înştiinţare a creditorului, debitorului sau a celorlalte persoane enumerate de text va determina amânarea vânzării pentru un alt termen care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, potrivit art. 766.

7. În ipoteza în care vânzarea poartă asupra unor bunuri supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, partea interesată va putea solicita scurtarea termenului de înştiinţare, în condiţiile art. 766 coroborat cu art. 763, în măsura în care o astfel de măsură ar fi suficientă pentru înştiinţarea celor interesaţi.

8. Dacă se vând titluri de valoare care nu sunt negociate la bursa de valori sau într-un sistem alternativ de tranzacţionare, în condiţiile art. 757 alin. (3), vor fi înştiinţaţi societatea emitentă a titlurilor sau terţul căruia acestea i-au fost încredinţate spre păstrare ori administrare, precum şi ceilalţi asociaţi ori moştenitorii acestora, dacă au drepturi de preferinţă la vânzare.

9. Sub aspectul modalităţilor de aducere la cunoştinţă, creditorul, debitorul şi celelalte persoane menţionate de text vor putea fi încunoştinţate prin telegramă, telefax sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii lui. Alegerea modalităţii prin care părţile vor fi înştiinţate este lăsată la aprecierea executorului judecătoresc, care va apela la aceea care este de natură să asigure aducerea la cunoştinţa celor interesaţi a datelor privind vânzarea la licitaţie.

Măsurile dispuse de organul de executare vor putea fi criticate de partea interesată pe calea contestaţiei la executare.

Art. 762. Publicitatea vânzării

(1) Executorul judecătoresc va întocmi anunţurile de vânzare, pe care le va afişa cu cel puţin 5 zile înainte de ţinerea licitaţiei la locul licitaţiei, la sediul executorului judecătoresc, al primăriei de la locul vânzării bunurilor şi al instanţei de executare, precum şi în alte locuri publice, unde conducătorii acestora au obligaţia creării condiţiilor necesare afişării publicaţiilor de vânzare, fără a impune taxe sau contraprestaţii. De asemenea, executorul judecătoresc va întocmi şi publicaţii de vânzare pe care le va aduce la cunoştinţa publicului prin unul dintre ziarele locale sau, în lipsă, dintre cele de circulaţie naţională, prin ziare, reviste sau alte publicaţii existente ce sunt destinate comercializării unor bunuri de natura celor scoase la vânzare, precum şi pe pagini de internet deschise în acelaşi scop.

(2) Publicaţiile şi anunţurile de vânzare vor cuprinde:

a) denumirea şi sediul organului de executare;

b) numărul dosarului de executare;

c) numele executorului judecătoresc;

d) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul debitorului şi creditorului;

e) ziua, ora şi locul licitaţiei;

f) indicarea şi descrierea sumară a bunurilor ce vor fi vândute la licitaţie publică, cu arătarea pentru fiecare a preţului de începere a licitaţiei, care este preţul prevăzut în procesul-verbal de sechestru sau, după caz, cel stabilit prin expertiză; în cazul titlurilor de valoare nenegociabile, se va indica şi locul de la care poate fi procurat, pe cheltuiala solicitantului, caietul de sarcini prevăzut la art. 757 alin. (4);

g) menţiunea, dacă va fi cazul, că bunurile se vând grevate de drepturile reale de folosinţă, dobândite ulterior înscrierii vreunei ipoteci şi că, în cazul în care creanţele creditorilor urmăritori nu ar fi acoperite la prima licitaţie, se va proceda, în aceeaşi zi, la o nouă licitaţie pentru vânzarea

bunurilor libere de acele drepturi. Preţul de la care vor începe aceste licitaţii va fi cel prevăzut la art. 769 alin. (6) şi (7);

h) somaţia pentru toţi cei care pretind vreun drept asupra bunului să îl anunţe executorului înainte de data stabilită pentru vânzare, în termenele şi sub sancţiunile prevăzute de lege;

i) invitaţia către toţi cei care vor să cumpere bunul să se prezinte la termenul de vânzare, la locul fixat în acest scop şi până la acel termen să prezinte oferte de cumpărare;

j) locul şi data afişării, în cazul anunţurilor de vânzare;

k) semnătura şi ştampila executorului judecătoresc, în cazul anunţurilor de vânzare.

(3) Îndeplinirea acestor formalităţi se va constata prin procese-verbale încheiate de executorul judecătoresc.

(4) Cheltuielile de afişare şi publicare vor fi avansate de către creditorul urmăritor, care le va prelua din preţul bunurilor urmărite.

(5) În cazul nerespectării dispoziţiilor prezentului articol, la cererea părţii interesate, instanţa de executare poate lua împotriva executorului judecătoresc măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. h) şi la art. 189.

(6) Menţiunile de la alin. (2) lit. a) şi c)-k) sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii.

(7) Câte un exemplar din publicaţia de vânzare se va comunica persoanelor prevăzute la art. 761 alin. (1).

(8) În cazul în care se urmăresc bunurile mobile ale unui minor sau ale unei persoane puse sub interdicţie judecătorească, dispoziţiile art. 840 alin. (2) sunt aplicabile.

Comentariu

1. Vânzarea la licitaţie a bunurilor mobile trebuie să fie precedată de publicitatea vânzării care se adresează terţilor.

2. Publicitatea se realizează în două modalităţi, legiuitorul făcând distincţie între anunţuri şi publicaţii de vânzare.

Diferenţa dintre anunţurile de vânzare şi publicaţiile de vânzare constă în faptul că acestea din urmă nu trebuie să cuprindă locul şi data afişării, nici semnătura şi ştampila executorului judecătoresc.

3. Anunţurile de vânzare se afişează în mod obligatoriu:

- la locul licitaţiei;
- la sediul executorului judecătoresc;
- la sediul primăriei de la locul vânzării bunurilor;
- la sediul instanţei de executare;
- în alte locuri publice, unde conducătorii acestora au obligaţia creării condiţiilor necesare afişării publicaţiilor de vânzare, fără a impune taxe sau contraprestaţii.

Publicaţiile de vânzare sunt aduse la cunoştinţa publicului:

- prin unul dintre ziarele locale sau, în lipsă, dintre cele de circulaţie naţională;
- prin ziare, reviste sau alte publicaţii existente ce sunt destinate comercializării unor bunuri de natura celor scoase la vânzare;
- pe pagini de internet deschise în acelaşi scop.

4. Înainte de publicitatea prevăzută la art. 762, debitorul însuşi trebuie încunoştinţat, potrivit regulilor din art. 761. Încunoştinţarea debitorului nu poate fi suplinită de publicitatea care se adresează terţilor.

5. Îndeplinirea obligaţiei de afişare a anunţurilor sau publicaţiilor de vânzare într-una din modalităţile menţionate de text se va constata de executorul judecătoresc prin proces-verbal încheiat în condiţiile art. 679 NCPC.

6. Din reglementarea textului rezultă că obligaţia de efectuare a publicităţii printr-un ziar constă în publicarea vânzării într-un ziar local şi, numai în situaţia în care nu există un astfel de ziar, publicitatea se va face printr-un ziar de circulaţie naţională.

7. Executorul judecătoresc are obligaţia de a efectua publicitatea vânzării în toate locurile şi formele menţionate în alin. (1), legiuitorul folosind expresiile „*şi*", „*precum şi*", „*de asemenea*", toate cu semnificaţia de „în plus faţă de cele anterioare", astfel încât neafişarea publicaţiei sau a anunţului de vânzare prin una dintre modalităţile prevăzute de text atrage nelegalitatea formalităţilor de publicitate.

8. Efectuarea publicităţii trebuie realizată cu cel puţin 5 zile înainte de ţinerea licitaţiei. Termenul se calculează potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2 şi reprezintă un termen al cărui punct de împlinire precedă în timp punctul de plecare.

9. Nerespectarea termenelor de afişare sau publicare a vânzării va determina amânarea vânzării pentru un alt termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, potrivit art. 765.

De asemenea, lipsa uneia sau unora dintre menţiunile pe care trebuie să le cuprindă publicaţiile şi anunţurile de vânzare va duce la amânarea licitaţiei, la solicitarea celor interesaţi şi realizarea unei publicităţi corespunzătoare pentru un alt termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, potrivit art. 766.

Asupra amânării urmăririi, executorul judecătoresc se va pronunţa printr-o încheiere în condiţiile art. 657 NCPC.

10. În ipoteza în care vânzarea poartă asupra unor bunuri supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, partea interesată va putea solicita restrângerea formalităţilor de publicitate numai la afişare şi a termenului de afişare, în măsura în care aceasta ar fi suficientă pentru înştiinţarea celor interesaţi, în condiţiile art. 766 coroborat cu art. 763.

11. Menţiunile prevăzute la alin. (2) lit. a) şi c)-k) sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii, ceea ce înseamnă că, fiind în prezenţa unei nulităţi exprese, vătămarea este prezumată, partea interesată putând să facă dovada contrară, în condiţiile art. 175 alin. (2).

12. Alin. (4) determină şi persoana obligată a avansa cheltuielile necesare pentru efectuarea publicaţiilor de vânzare, care este creditorul urmăritor, acesta urmând a se îndestula din sumele obţinute din vânzare.

13. Nerespectarea cerinţelor enunţate în art. 762 poate atrage sancţionarea executorului judecătoresc, la cererea părţii interesate, la plata unei amenzi, în condiţiile art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. h) sau obligarea acestuia la plata unei despăgubiri, în baza art. 189.

Amenda şi despăgubirea se stabilesc de către preşedintele instanţei de executare, prin încheiere executorie, care se comunică celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia.

Împotriva încheierii, executorul judecătoresc va putea face numai cerere de reexaminare, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acesteia. Cererea se face în termen de 15 zile, după caz, de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii. În toate cazurile, cererea se soluţionează, cu citarea

părţilor, prin încheiere, dată în camera de consiliu, de către un alt complet decât cel care a stabilit amenda sau despăgubirea, încheierea astfel pronunţată fiind definitivă.

14. Câte un exemplar din publicaţia de vânzare se va comunica persoanelor prevăzute la art. 761 alin. (1).

În cazul în care se urmăresc bunurile mobile ale unui minor sau ale unei persoane puse sub interdicţie judecătorească, o copie de pe publicaţia de vânzare se comunică şi la parchetul de pe lângă instanţa de executare.

15. Potrivit art. 35 alin. (2) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, executorul judecătoresc este obligat, pe lângă formele de publicitate stabilite în Codul de procedură civilă, să efectueze publicitatea vânzării bunurilor mobile cu valoare mai mare de 2.000 de lei şi prin intermediul Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite, administrat de Uniunea Naţională a Executorilor Judecătoreşti, omisiunea efectuării acestei publicităţi constituind abatere disciplinară.

Art. 763. Restrângerea formalităţilor de publicitate

(1) Prin excepţie de la dispoziţiile art. 762, în cazul în care executarea se face în temeiul unui titlu executoriu privitor la o creanţă a cărei valoare nu depăşeşte 5.000 lei sau atunci când bunurile sunt supuse pieirii, degradării, alterării ori deprecierii, oricare ar fi valoarea titlului executoriu, executorul judecătoresc va putea să restrângă formalităţile de publicitate numai la afişare şi să scurteze atât termenul de înştiinţare a debitorului şi a terţului deţinător, cât şi termenul de afişare, în măsura în care aceasta ar fi suficientă pentru înştiinţarea celor interesaţi.

(2) Creditorul, debitorul şi terţul deţinător vor putea fi încunoştinţaţi prin telegramă, telefax sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii lui.

Comentariu

1. Procedura restrângerii formalităţilor de publicitate se poate aplica în considerarea următoarelor criterii:

- valoarea redusă a creanţei;
- felul bunurilor urmăribile şi care reclamă o executare neîntârziată.

2. Această procedură presupune:

- restrângerea formalităţilor de publicitate numai la afişare;
- scurtarea termenului de înştiinţare a debitorului şi a terţului deţinător;
- scurtarea termenului de afişare a anunţurilor şi publicaţiilor de vânzare;
- încunoştinţarea creditorului, debitorului şi terţului deţinător prin telegramă, telefax sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii lui.

3. Aceste restrângeri ale formalităţilor de încunoştinţare şi publicitate se aplică numai dacă măsurile dispuse de executorul judecătoresc sunt suficiente pentru înştiinţarea celor interesaţi.

4. Asupra necesităţii restrângerii formalităţilor de publicitate, executorul judecătoresc se va pronunţa printr-o încheiere, în condiţiile art. 657, susceptibilă de a fi atacată de partea interesată cu contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare.

Art. 764. Refacerea formalităților de publicitate

(1) Dacă din orice cauză vânzarea se amână, încunoștințarea celor interesați și formalitățile de publicitate se vor îndeplini și pentru noul termen, care nu va putea fi mai scurt de o săptămână și nici mai lung de două săptămâni.

(2) Dacă vânzarea nu se poate termina în aceeași zi, ea va continua în ziua următoare, iar executorul judecătoresc va aduce verbal la cunoștința celor prezenți, în afară de cazul în care ambele părți sunt de acord cu amânarea licitației. În acest din urmă caz, costul formalităților de publicitate va fi suportat în mod egal de ambele părți, dispozițiile art. 762 alin. (4) fiind aplicabile în mod corespunzător.

Comentariu

1. Vânzarea se amână în cazul nerespectării termenelor de înștiințare a creditorului, debitorului sau terțului deținător ori a termenelor de afișare sau publicare a anunțului/publicației de vânzare.

2. În caz de amânare a vânzării, încunoștințarea celor interesați în legătură cu ziua, ora și locul vânzării la licitație, precum și formalitățile de publicitate se vor îndeplini și pentru noul termen.

Cei interesați în legătură cu desfășurarea licitației sunt, potrivit art. 761:

- părțile raportului executional, creditorul și debitorul;
- terțul deținător;
- societatea emitentă a titlului de valoare care nu este negociat la bursa de valori sau într-un sistem alternativ de tranzacționare;
- terțul căruia i-au fost încredințate spre păstrare sau administrare bunurile ce urmează a fi vândute;
- ceilalți asociați ori moștenitorii acestora, dacă au drepturi de preferință la vânzare.

Formalitățile de publicitate ce trebuie refăcute sunt anunțurile și publicațiile de vânzare.

3. Noul termen la care se amână vânzarea nu va putea fi mai scurt de o săptămână și nici mai lung de două săptămâni.

4. Termenul de o săptămână este un termen prohibitiv, în care este interzis să se efectueze vânzarea, iar termenul de 2 săptămâni este un termen imperativ, înăuntrul căruia poate fi realizată vânzarea.

5. Norma înscrisă în alin. (1) are caracter dispozitiv, fiind edictată în favoarea părților. Termenul de o săptămână este edictat în favoarea debitorului, pentru ca acesta să aibă un răgaz pentru a-și îndeplini obligația, iar termenul de 2 săptămâni este stabilit mai ales în interesul creditorului, pentru ca urmărirea să nu fie amânată prea mult timp. Sub acest aspect, se constată că termenele instituite de art. 764 alin. (1) sunt mai scurte decât cele prevăzute de art. 759 alin. (2) în considerarea aceloraşi raţiuni ce ţin de celeritatea procedurii de urmărire silită.

6. Nerespectarea termenelor menționate de text atrage sancțiunea nulității relative și virtuale, fiind condiționată de dovedirea producerii unei vătămări. Sancțiunea nulității poate fi invocată pe calea contestației la executare.

7. Intervalul de timp în care urmează să aibă loc vânzarea trebuie să se circumscrie însă termenului maxim instituit de art. 766, și anume: 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare.

8. Potrivit art. 684 alin. (1) şi (3), niciun act de executare nu se va putea face înainte de ora 6,00 şi nici după ora 20,00. Cu titlu de excepţie, executarea începută va putea continua în aceeaşi zi, dar nu mai târziu de ora 22,00, iar în zilele următoare, în condiţiile prevăzute la alin. (1).

9. O simplă încunoştinţare verbală a celor prezenţi la efectuarea vânzării este suficientă pentru valabilitatea continuării operaţiunilor de urmărire silită în cursul zilei următoare. Despre încunoştinţarea verbală a părţilor executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal.

10. Prin excepţie, urmărirea nu va continua în ziua următoare dacă ambele părţi sunt de acord cu amânarea licitaţiei.

În acest din urmă caz, faţă de acordul exprimat de ambele părţi, costul formalităţilor de publicitate îndeplinite va fi suportat, în final, în mod egal de ambele părţi. Aceste cheltuieli vor fi însă avansate de creditorul urmăritor, care va prelua partea ce se suportă de debitor din preţul bunurilor urmărite.

Despre intervenirea acestui acord executorul judecătoresc va face menţiune într-un proces-verbal ce va fi avut în vedere la întocmirea încheierii de stabilire a cheltuielilor de executare, în condiţiile art. 670.

Art. 765. Pregătirea licitației

(1) În ziua fixată pentru vânzare, executorul judecătoresc se va duce la locul unde se află bunurile sechestrate, va ridica sigiliile sau va primi bunurile de la persoana căreia i-au fost încredinţate, eliberându-i chitanţă de primire.

(2) Executorul va verifica, după procesul-verbal de sechestru, numărul şi starea bunurilor şi va constata toate acestea, precum şi lipsurile găsite, în procesul-verbal de licitaţie.

(3) Dacă vânzarea se va face în alt loc decât acela unde se găsesc bunurile ce urmează să fie vândute, ele vor fi duse în acel loc, pe cheltuiala creditorului, în condiţiile art. 762 alin. (4).

Comentariu

1. Bunurile sechestrate sunt sigilate dacă există pericolul ca debitorul sau terţul deţinător să le înstrăineze, să le substituie ori să le deterioreze.

2. Chitanţa de primire eliberată de executorul judecătoresc valorează descărcarea persoanei căreia i-au fost încredinţate bunurile de obligaţia de păstrare a acestora.

3. Sub aspectul locului unde se află bunurile sechestrate, art. 747 dispune că nici administratorul-sechestru, nici debitorul sau terţul deţinător nu vor putea transporta bunurile sechestrate din locul unde au fost autorizaţi să le păstreze decât cu încuviinţarea executorului judecătoresc. În acest din urmă caz, cheltuielile de transport vor fi avansate de partea interesată.

4. Licitaţia trebuie să se desfăşoare în ziua, ora şi locul anunţat prin publicaţii. Dacă vânzarea se va face în alt loc decât acela unde se găsesc bunurile ce urmează să fie vândute, acestea trebuie aduse la locul vânzării înainte de ora anunţată pentru vânzare.

Cheltuielile ocazionate de transportul bunurilor vor fi avansate de creditor, care le va prelua din preţul bunurilor urmărite.

BCU - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

5. Înainte de începerea licitației, executorul va primi obiectele sechestrate, va verifica dacă sunt în numărul și starea avute la data predării, în funcție de consemnările din procesul-verbal de sechestru, și va constata toate acestea, precum și lipsurile găsite, în procesul-verbal de licitație.

6. Despre operațiile săvârșite în temeiul acestui text se va face mențiune în procesul-verbal întocmit potrivit art. 773, nefiind necesar ca pentru preluarea și verificarea obiectelor să se facă un proces-verbal separat.

Jurisprudență

Faptul că debitorul cu rea-credință a sustras autoturismul de la locul licitației, în timpul desfășurării acesteia, nu constituie motiv de anulare a procesului-verbal de licitație și a actului de adjudecare, ca act subsecvent desfășurării licitației, deoarece, în acest mod, debitorul își invocă propria turpitudine, ceea ce nu este permis nimănui, conform principiului de drept *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*. În aceste condiții, nu se poate reține că licitația s-a desfășurat în lipsa bunului mobil urmărit, contrar dispozițiilor art. 441 alin. 2 C. pr. civ. (art. 765 NCPC – n.n., E.O.) *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 156/2004, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 453)*.

Art. 766. Amânarea licitației

(1) La cererea părții interesate făcută, sub sancțiunea decăderii, înainte de începerea licitației, executorul judecătoresc va amâna vânzarea în cazul nerespectării termenelor de înștiințare a creditorului, debitorului sau terțului deținător ori, după caz, a termenelor de afișare sau publicare a vânzării. La acest termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, se vor reface formalitățile de publicitate încălcate, cu respectarea dispozițiilor art. 762.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu sunt aplicabile la vânzarea bunurilor supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, caz în care partea interesată va putea solicita numai luarea măsurilor prevăzute la art. 763.

Comentariu

1. Textul de drept comun care reglementează instituția amânării executării silite este art. 700 NCPC.

2. Nerespectarea termenelor de înștiințare a creditorului, debitorului sau terțului deținător ori a termenelor de afișare sau publicare a vânzării este de natură să aducă prejudicii părților, astfel că oricare dintre ele poate solicita amânarea vânzării și realizarea unei publicități corespunzătoare.

3. Termenul în care se poate solicita amânarea este anterior începerii licitației și este un termen legal imperativ, sancțiunea nerespectării acestuia fiind decăderea părții din dreptul de a mai uza de acest mijloc procedural. Actul de procedură făcut peste termen va fi lovit de nulitate.

4. Asupra incidentului procedural al amânării licitației, executorul judecătoresc se va pronunța prin încheiere în condițiile art. 657, susceptibilă de a fi atacată cu contestație la executare în termen de 15 zile de la comunicare, potrivit art. 715 alin. (2).

5. Termenul la care se amână licitația nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare.

Termenul se va calcula potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2, neintrând în calcul ziua de la care începe să curgă şi nici ziua când acesta se împlineşte, dar şi în conformitate cu art. 182 alin. (1), termenul împlinindu-se la ora 24,00 a ultimei zile în care se poate îndeplini actul de procedură.

6. Deşi alin. (1) prevede că se vor reface formalităţile de publicitate încălcate, în fapt trebuie refăcute toate formalităţile de publicitate pe care le presupune operaţiunea de vânzare a bunurilor mobile la licitaţie, neputându-se susţine că rămân valabile acele formalităţi în privinţa cărora nu s-a constatat intervenirea vreunui motiv de nevalabilitate.

Această soluţie se impune întrucât licitaţia se va amâna pentru un alt termen, despre care atât părţile, cât şi terţii interesaţi trebuie să aibă cunoştinţă, neputându-se face aplicarea unei echivalenţe a actelor de procedură în lipsa unui text expres prevăzut de lege în acest sens[1].

7. În cazul în care bunurile scoase la vânzare sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, nu trebuie respectate dispoziţiile referitoare la termenul stabilit pentru noua licitaţie. În asemenea cazuri, partea interesată va putea solicita numai luarea măsurilor de restrângere a formalităţilor de publicitate prevăzute la art. 763.

Procedura de restrângere a formalităţilor de publicitate presupune:

- restrângerea formalităţile de publicitate numai la afişare;
- scurtarea termenului de înştiinţare a debitorului şi a terţului deţinător;
- scurtarea termenului de afişare a anunţurilor şi publicaţiilor de vânzare;
- încunoştinţarea creditorului, debitorului şi terţului deţinător prin telegramă, telefax sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii lui.

Asupra necesităţii restrângerii formalităţilor de publicitate, executorul judecătoresc se va pronunţa printr-o încheiere, dată în condiţiile art. 657, susceptibilă de a fi atacată de partea interesată cu contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare, potrivit art. 715 alin. (2).

8. Textul alin. (2) îşi găseşte aplicaţie numai dacă bunurile sunt „supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii", fiind, aşadar, în prezenţa unei situaţii care reclamă o intervenţie urgentă a organului de executare.

Cu toate acestea, se constată că legea îi permite organului de executare să dispună scurtarea termenului de vânzare numai la cererea părţii interesate, neputând proceda în acest fel din oficiu.

Art. 767. Participanţii la licitaţie

(1) Poate participa la licitaţie orice persoană care are capacitate deplină de exerciţiu, precum şi capacitatea de a dobândi bunurile scoase la licitaţie.

(2) Debitorul urmărit nu va putea fi adjudecatar, nici personal, nici prin persoană interpusă.

(3) Creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot, nici personal, nici prin persoane interpuse, să adjudece bunurile oferite spre vânzare la un preţ mai mic de 75% din preţul stabilit potrivit art. 758 alin. (1) sau (3).

---

[1] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 698.

Comentariu

1. La licitaţie poate participa orice persoană fizică sau juridică, legiuitorul neimpunând niciun fel de restricţii sub acest aspect.

2. Textul impune condiţia ca persoana care participă la licitaţie să aibă capacitate deplină de exerciţiu.

Prin urmare, persoanele lipsite de capacitatea deplină de exerciţiu nu pot participa la licitaţie.

Capacitatea deplină de exerciţiu se dobândeşte de către persoana fizică la data la care devine majoră, respectiv la împlinirea vârstei de 18 ani, considerată ca fiind vârsta la care voinţa este conştientă (art. 38 NCC).

Capacitatea deplină de exerciţiu o mai dobândeşte şi minorul care se căsătoreşte, păstrându-şi această capacitate chiar şi în cazul în care căsătoria este anulată, cu condiţia ca minorul să fi fost de bună-credinţă la încheierea căsătoriei (art. 39 NCC).

Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători, pentru motive temeinice, în temeiul unui aviz medical, cu încuviinţarea părinţilor săi sau, după caz, a tutorelui şi cu autorizarea instanţei de tutelă în a cărei circumscripţie minorul îşi are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinţi refuză să încuviinţeze căsătoria, instanţa de tutelă hotărăşte şi asupra acestei divergenţe, având în vedere interesul superior al copilului. Dacă unul dintre părinţi este decedat sau se află în imposibilitate de a-şi manifesta voinţa, încuviinţarea celuilalt părinte este suficientă. De asemenea, în condiţiile art. 398 NCC, este suficientă încuviinţarea părintelui care exercită autoritatea părintească. Dacă nu există nici părinţi, nici tutore care să poată încuviinţa căsătoria, este necesară încuviinţarea persoanei sau a autorităţii care a fost abilitată să exercite drepturile părinteşti (art. 272 NCC).

Căsătoria încheiată de minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani este lovită de nulitate absolută. Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti, ambii soţi au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soţia a născut sau a rămas însărcinată (art. 294 NCC).

Pentru motive temeinice, instanţa de tutelă poate recunoaşte minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exerciţiu. În acest scop, vor fi ascultaţi şi părinţii sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, şi avizul consiliului de familie.

În cazul persoanei juridice, aceasta îşi exercită drepturile şi îşi îndeplineşte obligaţiile prin organele sale de administrare, de la data constituirii lor. Au calitatea de organe de administrare persoanele fizice sau persoanele juridice care, prin lege, actul de constituire sau statut, sunt desemnate să acţioneze, în raporturile cu terţii, individual sau colectiv, în numele şi pe seama persoanei juridice [art. 209 alin. (1) şi (2) NCC].

Participarea la licitaţie a unei persoane lipsite de capacitatea de exerciţiu atrage nulitatea relativă şi necondiţionată de existenţa vreunei vătămări, în conformitate cu art. 176 pct. 1 NCPC, dar şi art. 44 NCC.

3. Referitor la posibilitatea de a cumpăra drepturi litigioase, art. 1.653 NCC prevede că, sub sancţiunea nulităţii absolute, judecătorii, procurorii, grefierii, executorii, avocaţii, notarii publici, consilierii juridici şi practicienii în insolvenţă nu pot cumpăra, direct sau prin persoane interpuse, drepturi litigioase care sunt de competenţa instanţei judecătoreşti în a cărei circumscripţie îşi desfăşoară activitatea.

Prin „drept litigios" se înţelege dreptul ce face obiectul unui proces început şi neterminat cu privire la existenţa sau întinderea sa, potrivit art. 1.653 alin. (3) NCC. Din această definiţie rezultă că dreptul supus unui proces este litigios până la pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti definitive, întrucât existenţa şi întinderea dreptului se stabilesc, în mod definitiv, numai pe calea judecăţii, iar nu şi pe cea a executării silite.

Aşadar, prin rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti dreptul încetează de a mai fi litigios[1)], chiar dacă ulterior hotărârea este adusă la îndeplinire pe calea executării silite, fiind posibilă chiar exercitarea unei contestaţii la executare.

Cu toate acestea însă, în condiţiile art. 1.654 NCC, sunt incapabili de a cumpăra, direct sau prin persoane interpuse, *chiar şi prin licitaţie publică*:

a) mandatarii, pentru bunurile pe care sunt însărcinaţi să le vândă; excepţia prevăzută la art. 1.304 alin. (1) rămâne aplicabilă;

b) părinţii, tutorele, curatorul, administratorul provizoriu, pentru bunurile persoanelor pe care le reprezintă;

c) funcţionarii publici, judecătorii-sindici, practicienii în insolvenţă, executorii, precum şi alte asemenea persoane, care ar putea influenţa condiţiile vânzării făcute prin intermediul lor sau care are ca obiect bunurile pe care le administrează ori a căror administrare o supraveghează.

Încălcarea interdicţiilor prevăzute anterior la lit. a) şi b) se sancţionează cu nulitatea relativă, iar a celei prevăzute la lit. c) cu nulitatea absolută [art. 1.654 alin. (2) NCC].

Textul ocroteşte, aşadar, anumite categorii de persoane împotriva abuzurilor celor chemaţi de lege să le apere drepturi patrimoniale, având în vedere posibilul conflict de interese în care acestea s-ar afla în cazul în care ar dobândi bunuri pe care fie le administrează, fie sunt însărcinate să le vândă, fie ar putea influenţa în vreun fel condiţiile vânzării[2)].

4. Debitorul urmărit nu va putea fi adjudecatar, nici personal, nici prin persoană interpusă.

Dispoziţia se justifică prin aceea că, odată declanşată procedura urmăririi silite, înseamnă că debitorul şi-a manifestat refuzul de executare de bunăvoie a obligaţiei cuprinse în titlul executoriu, iar o soluţie contrară ar fi de natură a conduce la revenirea la situaţia anterioară începerii executării, creditorul văzându-se pus în aceeaşi situaţie cu cea care l-a determinat să apeleze la concursul organului de executare[3)].

[1)] Pentru o opinie contrară, a se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1051; R. Dincă, *Contracte civile speciale în Noul Cod civil. Note de curs*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 38 – sub aspect strict tehnic, executarea silită este parte a procesului civil, iar textul art. 1.653 alin. (3) NCC prevede în mod expres că incapacitatea vizează drepturile a căror întindere sau existenţă fac obiectul unui proces început şi neterminat. Un proces aflat în faza executării silite nu poate fi considerat terminat. Ce este şi mai relevant este că, sub aspect teleologic, raţiunea neimplicării profesioniştilor justiţiei în cumpărarea drepturilor deferite ei subzistă în faza executării silite. Prestigiul justiţiei ar avea de suferit dacă o persoană care poate fi implicată profesional în constrângerea aplicată de stat prin mecanismele justiţiei ar cumpăra drepturi a căror executare reclamă intervenţia acestor mecanisme. Includerea executorilor în sfera subiectelor atinse de incapacitate atestă că legiuitorul a aderat la această teză, întrucât participarea executorilor la înfăptuirea justiţiei se realizează tocmai în faza executării silite.

[2)] Gh. Gheorghiu, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2.664*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012, p. 1738.

[3)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 700.

Precizăm că, pentru a evita adjudecarea bunului de către o terţă persoană, debitorul are posibilitatea ca, în tot cursul urmăririi silite, până la adjudecarea bunurilor, în măsura în care are posibilităţi financiare, să apeleze la procedura depunerii cu afectaţiune specială.

5. Preţul oferit de adjudecatar trebuie să fie real şi serios, iar nu derizoriu, pentru că altfel s-ar ajunge la o deposedare abuzivă a debitorului, în condiţii dezavantajoase pentru acesta[1)].

De aceea, pentru a se evita prevenirea oricăror abuzuri, creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot, nici personal, nici prin persoane interpuse, să adjudece bunurile oferite spre vânzare la un preţ mai mic de 75% din preţul stabilit potrivit art. 758 alin. (1) sau (3).

Această dispoziţie este menită să protejeze interesele debitorului, astfel încât acestea să nu fie afectate, atunci când adjudecatar este creditorul său, acestuia neputându-i-se îngădui să ofere un preţ derizoriu pentru bunul pus în vânzare.

Textul este incident doar în cazul adjudecării bunului de către creditorii urmăritori sau intervenienţi, iar nu şi în cazul altor adjudecatari.

6. Sancţiunea nerespectării dispoziţiilor art. 767 este nulitatea virtuală a vânzării, condiţionată de dovada producerii unei vătămări de către partea care o invocă, în ipoteza creditorului adjudecatar fiind expres prevăzută în art. 777 alin. (2), ceea ce înseamnă că, în acest caz, proba vătămării cade în sarcina părţii interesate în păstrarea valabilă a actului.

Art. 768. Garanţia de participare

(1) Participanţii la licitaţie trebuie să consemneze, cel mai târziu până la începerea licitaţiei, la dispoziţia executorului judecătoresc, cel puţin 10% din preţul de începere a licitaţiei pentru bunurile pe care intenţionează să le cumpere.

(2) Creditorii urmăritori sau intervenienţi nu sunt obligaţi, dacă au rang util de preferinţă, să depună garanţia prevăzută la alin. (1), decât pentru a acoperi, dacă este cazul, diferenţa dintre valoarea garanţiei şi propria creanţă.

(3) Dacă în localitatea unde are loc licitaţia nu funcţionează nicio unitate dintre cele prevăzute de lege pentru a face astfel de operaţiuni sau dacă licitaţia se desfăşoară în locuri izolate, garanţia poate fi depusă şi la executorul judecătoresc, pe bază de chitanţă de primire, făcându-se menţiune despre aceasta în procesul-verbal de licitaţie.

Comentariu

1. Procentul de 10% din preţul de începere a licitaţiei se determină prin raportare la bunurile pe care participantul la licitaţie intenţionează să le cumpere, iar nu la totalul bunurilor scoase la vânzare.

Această sumă reprezintă o garanţie a faptului că obligaţia luată de participantul la licitaţie în sensul plăţii preţului bunului în ipoteza adjudecării acestuia va fi respectată.

2. Textul determină şi momentul până la care trebuie depus procentul de 10% din preţul de începere a licitaţiei. Astfel, suma menţionată trebuie depusă cel mai târziu până la începerea licitaţiei. Aceasta înseamnă că suma poate fi depusă chiar şi în ziua licitaţiei, dar mai înainte de începerea ei.

[1)] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, ed. a 2-a, revăzută, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998, vol. II, p. 136; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 352.

Procentul de 10% din preţul de începere a licitaţiei se consemnează la dispoziţia executorului judecătoresc. Potrivit art. 671 alin. (1) şi (2), consemnarea acestei sume se face la CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituţie de credit care are în obiectul de activitate operaţiuni de consemnare la dispoziţia instanţei de executare sau a executorului judecătoresc. Dovada consemnării acestei sume se poate face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege.

Despre consemnarea sumei de participare la licitaţie executorul judecătoresc va face menţiune în procesul-verbal de licitaţie.

3. Creditorii urmăritori sau intervenienţi cu rang util de preferinţă nu au obligaţia de a depune garanţia de participare la licitaţie, raţiunea acestei dispoziţii constând în aceea că ei sunt direct interesaţi în efectuarea licitaţiei şi îndestularea creanţei pe care o deţin în contra debitorului.

Scutirea de la plata garanţiei îi vizează, aşadar, pe creditorii urmăritori sau intervenienţi (art. 690 NCPC), cu respectarea însă a două condiţii:

- aceştia să aibă rang util de preferinţă. Cauzele de preferinţă sunt privilegiile, ipotecile şi gajul şi sunt reglementate de art. 2.327 NCC, iar în caz de concurs între acestea, ele se satisfac în ordinea prevăzută de art. 2.342 NCC;
- să fie necesar a se acoperi eventuala diferenţă dintre valoarea garanţiei şi propria creanţă.

Această din urmă condiţie se impune a fi îndeplinită pentru ipoteza în care creditorul urmăritor sau intervenient va prelua bunul supus urmăririi silite în contul creanţei, în conformitate cu prevederile art. 779 NCPC. Pentru a se da eficacitate practică acestei dispoziţii, apreciem că, încă de la momentul înscrierii la licitaţie, creditorul urmăritor sau intervenient ar trebui să-şi exprime disponibilitatea de a prelua bunul în contul creanţei, în măsura în care acesta nu se poate vinde. În caz contrar, nemanifestarea unei asemenea disponibilităţi nu îl poate obliga pe creditorul urmăritor sau intervenient la depunerea garanţiei.

Cu toate acestea, neexprimarea de către urmăritor sau intervenient a intenţiei de a prelua eventual bunul în contul creanţei nu înseamnă o limitare a dreptului acestuia de a apela la o asemenea procedură, ulterior, la momentul la care se constată imposibilitatea de a vinde bunul în condiţiile prevăzute de Cod, urmând a fi avute în vedere, în acest caz, prevederile art. 779, art. 771 şi art. 767 alin. (3) NCPC, cu referire la depunerea preţului.

4. În cazul în care în localitatea unde are loc licitaţia nu funcţionează nicio unitate dintre cele prevăzute de lege pentru a face astfel de operaţiuni sau dacă licitaţia se desfăşoară în locuri izolate, garanţia poate fi depusă şi la executorul judecătoresc, pe bază de chitanţă de primire, făcându-se menţiune despre aceasta în procesul-verbal de licitaţie.

Aşadar, chitanţa eliberată de executorul judecătoresc echivalează cu recipisa de consemnare a garanţiei de participare la licitaţie, în următoarele condiţii:

- în localitatea unde are loc licitaţia nu funcţionează nicio unitate dintre cele prevăzute de lege pentru a face astfel de operaţiuni, respectiv CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau orice altă instituţie de credit care are în obiectul de activitate operaţiuni de consemnare la dispoziţia instanţei de executare sau a executorului judecătoresc;
- licitaţia se desfăşoară în locuri izolate.

Prin expresia „nu funcţionează" se înţelege fie faptul că niciuna dintre unităţile prevăzute de lege nu îşi desfăşoară activitatea în localitatea unde are loc licitaţia, neexistând fizic, fie faptul că asemenea unităţi există în respectiva localitate, însă nu se află în stare de activitate, în vederea îndeplinirii funcţiei sau rolului lor, cum ar fi, de exemplu, încetarea sau lipsa programului de activitate cu publicul.

Despre acest mod particular de consemnare a garanţiei executorul judecătoresc va face menţiune în procesul-verbal de licitaţie, nefiind nevoie să se întocmească un proces-verbal separat.

Art. 769. Efectuarea licitaţiei

(1) Vânzarea la licitaţie se va face în mod public de către executorul judecătoresc, care va oferi bunurile spre vânzare prin 3 strigări succesive.

(2) Preţul de la care începe licitaţia este cel prevăzut în publicaţii sau anunţuri, potrivit art. 762 alin. (2).

(3) În raport cu natura sau cu destinaţia lor, bunurile se vor vinde fiecare în parte sau mai multe împreună, ţinându-se seama în toate cazurile ca prin modul de vânzare acestea să nu se deprecieze.

(4) În cazul când de la debitor s-au ridicat şi sume de bani, vânzarea celorlalte bunuri nu se va putea face decât în măsura în care acele sume nu acoperă creanţa creditorului urmăritor şi accesoriile acesteia, împreună cu cheltuielile de executare.

(5) Bunul se adjudecă celui care, după 3 strigări succesive, făcute la intervale de timp care să permită opţiuni şi supralicitări, oferă preţul cel mai mare, iar atunci când există un singur concurent, acesta a oferit preţul de începere a licitaţiei.

(6) Dacă bunul este grevat de vreun drept real de folosinţă, dobândit ulterior înscrierii vreunei ipoteci, la primul termen de vânzare strigările vor începe de la preţul cel mai mare oferit sau, în lipsă, de la cel fixat în publicaţie, diminuat cu valoarea acestor drepturi socotită potrivit art. 758 alin. (2).

(7) Dacă din cauza existenţei drepturilor arătate la alin. (6) nu s-a putut obţine un preţ suficient pentru acoperirea creanţelor ipotecare înscrise anterior, executorul judecătoresc va relua în aceeaşi zi licitaţia pentru vânzarea bunului liber de acele drepturi; în acest caz, strigările vor începe de la preţul menţionat în publicaţia de vânzare, fără scăderea arătată la alin. (6).

(8) Dacă nu se obţine preţul de începere a licitaţiei, la acelaşi termen bunul va fi din nou scos la vânzare, caz în care licitaţia va începe de la preţul de 75% din cel prevăzut în publicaţii sau anunţuri, iar bunul va fi vândut celui care va oferi preţul cel mai mare.

(9) Dacă nu se oferă nici preţul minim prevăzut la alin. (8), licitaţia se va amâna la un alt termen, pentru care se vor îndeplini din nou formalităţile de publicitate prevăzute la art. 762. La acest termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data primei licitaţii, licitaţia va începe de la 50% din preţul iniţial prevăzut în publicaţii sau anunţuri. Dacă nu se va obţine nici acest preţ, bunurile vor fi vândute, la acelaşi termen, la cel mai mare preţ oferit, chiar şi atunci când la licitaţie s-a prezentat un singur ofertant.

(10) În toate cazurile, la preţ egal, va fi preferat cel care are un drept de preempţiune asupra bunului urmărit.

(11) Dispoziţiile alin. (8) şi (9) nu sunt aplicabile la vânzarea bunurilor supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii. În aceste cazuri, vânzarea se va face la orice preţ şi oricare ar fi numărul concurenţilor, chiar la primul termen.

(12) Executorul va ţine o listă cu bunurile vândute şi preţul cu care s-au vândut.

Comentariu

1. Publicitatea vânzării este o condiţie pentru validitatea acesteia. Prin respectarea acestei cerinţe se asigură posibilitatea de participare la licitaţie a unui număr cât mai mare de persoane, împrejurare de natură a garanta eficienţa întregii proceduri execuţionale.

2. Organul competent să efectueze procedura de licitaţie este executorul judecătoresc.

3. Bunul se adjudecă persoanei care, după trei strigări succesive, făcute la intervale de timp care să permită opţiuni şi supralicitări, oferă preţul cel mai mare. În cazul în care a existat un singur concurent, acesta va fi declarat adjudecatarul bunului dacă a oferit cel puţin preţul de începere a licitaţiei.

4. Preţul de la care începe licitaţia este cel prevăzut în publicaţii sau anunţuri, potrivit art. 762 alin. (2).

5. Opţiunea executorului judecătoresc de a vinde fiecare bun în parte sau mai multe împreună poate fi atacată de cel vătămat prin vânzare pe calea contestaţiei la executare.

Această alegere a organului de executare trebuie să ţină seama de:

- natura sau destinaţia bunurilor;
- necesitatea ca, prin modul de vânzare, bunurile să nu se deprecieze.

6. Alin. (4) instituie o condiţie pentru vânzarea bunurilor mobile ale debitorului, stabilind că, în cazul când de la debitor s-au ridicat şi sume de bani, vânzarea celorlalte bunuri nu se va putea face decât în măsura în care acele sume nu acoperă creanţa creditorului urmăritor şi accesoriile acesteia, împreună cu cheltuielile de executare.

Soluţia este raţională şi răspunde principiului asigurării unei proceduri rapide, pe de o parte şi, păstrării celorlalte bunuri ale debitorului în patrimoniul acestuia, pe de altă parte.

7. În situaţia în care bunul este grevat de vreun drept real de folosinţă, dobândit ulterior înscrierii vreunei ipoteci, la primul termen de vânzare strigările vor începe de la preţul cel mai mare oferit sau, în lipsă, de la cel fixat în publicaţie, diminuat cu valoarea acestor drepturi socotită potrivit art. 758 alin. (2).

Dacă din cauza existenţei acestor drepturi nu s-a putut obţine un preţ suficient pentru acoperirea creanţelor ipotecare înscrise anterior, executorul judecătoresc va relua în aceeaşi zi licitaţia pentru vânzarea bunului liber de acele drepturi. În acest caz, strigările vor începe de la preţul menţionat în publicaţia de vânzare, fără scăderea valorii drepturilor reale de folosinţă.

Se observă că reluarea licitaţiei se va face în aceeaşi zi, însă mai târziu, legiuitorul nestabilind un interval anume care trebuie să fie lăsat între cele două licitaţii. Din acest punct de vedere, executorul judecătoresc este cel care fixează momentul reluării licitaţiei, acesta trebuind a fi stabilit la un interval de timp suficient pentru a da posibilitatea participanţilor la licitaţie să aprecieze asupra oportunităţii licitării.

8. În condiţiile alin. (8), dacă nu se obţine preţul de începere a licitaţiei, la acelaşi termen bunul va fi din nou scos la vânzare, caz în care licitaţia va începe de la preţul de 75% din cel prevăzut în publicaţii sau anunţuri, iar bunul va fi vândut celui care va oferi preţul cel mai mare.

Se observă şi în acest caz că a doua licitaţie se va desfăşura în aceeaşi zi, executorul judecătoresc urmând a lăsa un interval de timp suficient pentru ca participanţii la licitaţie să-şi poată stabili strategia ulterioară de licitare.

Dacă nu se oferă nici prețul minim de 75% din cel prevăzut în publicații sau anunțuri, licitația se va amâna la un alt termen, pentru care se vor îndeplini din nou formalitățile de publicitate prevăzute la art. 762.

La acest termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data primei licitații, licitația va începe de la 50% din prețul inițial prevăzut în publicații sau anunțuri. Dacă nu se va obține nici acest preț, bunurile vor fi vândute, la același termen, la cel mai mare preț oferit, chiar și atunci când la licitație s-a prezentat un singur ofertant.

9. Cu privire la cuantumul prețului, din textul legal se poate desprinde inclusiv ideea adjudecării unui bun la prețul modic de 1 leu. Sub acest aspect, apreciem că executarea silită are ca scop obținerea unui preț real al bunului supus vânzării, în vederea acoperirii, pe cât posibil, a creanței. Astfel, prețul oricărei vânzări trebuie să fie serios și să reprezinte echivalentul valorii bunului vândut. Bineînțeles că o disproporție firească poate să apară, însuși textul legal îngăduind acest lucru, însă caracterul permisiv al normei referitor la posibilitatea de scădere a prețului nu trebuie să fie interpretat în sensul înstrăinării bunului scos la licitație cu orice preț.

10. În toate cazurile, la preț egal, va fi preferat cel care are un drept de preempțiune (legală sau convențională) asupra bunului urmărit.

Potrivit art. 1.738 NCC, în cazul în care bunul face obiectul urmăririi silite sau este scos la vânzare silită cu autorizarea judecătorului-sindic, dreptul de preempțiune se exercită în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă, respectiv art. 770.

11. În cazul în care se vând bunuri supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii, dispozițiile alin. (8) și (9) nu sunt aplicabile. În aceste cazuri, vânzarea se va face la orice preț și oricare ar fi numărul concurenților, chiar la primul termen.

Această dispoziție se justifică în considerarea naturii bunurilor scoase la vânzare și a intervenției urgente a organului de executare pe care acestea o reclamă.

12. Pe parcursul desfășurării licitației, executorul judecătoresc va ține o listă cu bunurile vândute și prețul cu care s-au vândut, cu scopul de a nu se depăși valoarea creanței ce se urmărește a fi îndestulată. Prin urmare, în momentul în care prețul obținut din vânzarea bunurilor este îndestulător pentru acoperirea creanței creditorului și a cheltuielilor de executare, executorul judecătoresc va închide licitația.

13. Partea interesată sau vătămată prin modalitatea de efectuare a licitației va putea să formuleze critici pe calea contestației la executare, în condițiile art. 712 și urm.

Art. 770. Stingerea dreptului de preempțiune

Titularul unui drept de preempțiune care nu a participat la licitație nu va mai putea să își exercite dreptul după adjudecarea bunului.

Comentariu

1. Textul reglementează un caz de stingere a dreptului de preempțiune care intervine atunci când titularul acestui drept nu a participat la licitație.

Prin urmare, sancţiunea constă în decăderea titularului dreptului de preempţiune din dreptul de a mai invoca ulterior acest beneficiu.

2. Pentru a interveni această sancţiune, apreciem că titularul dreptului de preempţiune trebuie să fi avut cunoştinţă de toate elementele vânzării silite: data, locul şi ora ţinerii licitaţiei. În caz contrar, acesta poate critica procesul-verbal de licitaţie pe calea contestaţiei la executare, invocând vătămarea produsă, care poate să constea în faptul că, pentru ipoteza în care participă la licitaţie, la preţ egal, titularul dreptului de preempţiune asupra bunului urmărit are un drept de preferinţă, conform art. 769 alin. (10) NCPC.

3. În forma textului anterioară modificării prin Legea nr. 76/2012, titularului dreptului de preempţiune i se acorda posibilitatea de a-şi exercita dreptul, chiar dacă nu a participat la licitaţie, în termen de 5 zile de la adjudecarea bunului. Exercitarea acestui drept se concretiza într-o declaraţie scrisă adresată executorului judecătoresc şi în consemnarea preţului la care bunul a fost adjudecat, sub sancţiunea decăderii.

În ceea ce ne priveşte, apreciem că nu exista nicio raţiune pentru care titularului dreptului de preempţiune să i se recunoască o asemenea preferinţă, în condiţiile în care a fost delăsător şi nu a respectat termenul de înscriere în vederea participării la licitaţie, spre deosebire de ceilalţi participanţi, care au licitat cu bună-credinţă şi au câştigat licitaţia. În plus, se impune a fi menţionat că adjudecatarul este un cumpărător care, înainte de a dobândi proprietatea asupra bunurilor urmărite, trebuie să consemneze o garanţie de 10% din preţul acestora, indisponibilizând această sumă, pentru ca, în final, să piardă câştigul obţinut prin participarea la licitaţie, ca urmare a cererii depuse de titularul dreptului de preempţiune. Astfel, textul de lege era menit să-l favorizeze pe titularul unui drept de preempţiune faţă de adjudecatarul diligent, astfel încât apreciem ca fiind bine-venită modificarea textului în forma actuală.

Art. 771. Depunerea şi consemnarea preţului

(1) După adjudecarea bunului, adjudecatarul este obligat să depună de îndată întregul preţ, în numerar ori cu ordin de plată sau orice alt instrument legal de plată; la cererea sa, acceptată de creditor sau de reprezentantul său, preţul se va putea depune şi ulterior, în cel mult 5 zile de la data licitaţiei.

(2) În cazul în care adjudecatar este însuşi creditorul urmăritor şi nu participă alţi creditori la urmărire sau, deşi participă, aceştia se află într-un rang de preferinţă inferior creditorului adjudecatar, el va putea depune în contul preţului creanţa sa, în tot sau în parte. Dacă preţul bunului este mai mare decât valoarea creanţei, creditorul va putea depune în contul preţului creanţa sa numai dacă depune, de îndată sau în cel mult 5 zile de la data licitaţiei, diferenţa dintre preţul de adjudecare şi valoarea creanţei.

(3) Dacă preţul sau, după caz, diferenţa de preţ nu se va depune potrivit alin. (1) sau (2), se va relua licitaţia ori, după caz, o altă modalitate de valorificare a bunului, la acelaşi termen sau la un alt termen, pentru care se vor împlini formalităţile de publicitate prevăzute la art. 762, iar primul adjudecatar va fi răspunzător atât de scăderea preţului obţinut la a doua vânzare, cât şi de cheltuielile făcute pentru aceasta; aceste sume se vor stabili de către executorul judecătoresc prin proces-verbal care constituie titlu executoriu şi se vor reţine cu precădere din suma depusă conform art. 768.

(4) Executorul judecătoresc va consemna de îndată sumele de bani încasate, păstrând dovada consemnării. Despre aceasta el va face menţiune şi în procesul-verbal de licitaţie.

Comentariu

1. Regula generală prevăzută de textul de lege este aceea de a se depune întregul preţ după adjudecarea bunului, respectiv diferenţa dintre preţul la care s-a vândut bunul şi garanţia de participare de 10%, depusă înainte de începerea licitaţiei.

2. Adjudecatarul poate solicita creditorului sau reprezentantului său ca preţul să fie depus în termen de cel mult 5 zile de la data licitaţiei.

Dacă aceştia sunt de acord, executorul judecătoresc este obligat să încheie un proces-verbal în acest sens, în care va trebui să indice cu exactitate data până la care preţul trebuie plătit, conform înţelegerii acestora.

3. În lipsa acordului creditorului sau al reprezentantului acestuia, adjudecatarul trebuie să depună preţul de îndată, adică imediat, numaidecât, chiar în ziua licitaţiei. Orice amânare a depunerii preţului cuprinsă între o zi şi 5 zile de la data licitaţiei trebuie să beneficieze de acordul creditorului.

4. Termenul de 5 zile se calculează conform art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC.

5. În reglementarea anterioară, amânarea datei de depunere a preţului era încuviinţată de executorul judecătoresc, iar nu de creditor. Întrucât o asemenea reglementare era de natură să fie apreciată ca *o manifestare subiectivă şi favorizantă pentru creditor, apreciem că actuala reglementare dă expresie principiului disponibilităţii, numai creditorul fiind cel în măsură să aprecieze asupra oportunităţii acordării unui termen de graţie adjudecatarului.*

6. Preţul trebuie depus la dispoziţia executorului judecătoresc pentru ca acesta să procedeze la eliberarea sau distribuirea sumelor.

7. În cazul în care adjudecatar este însuşi creditorul urmăritor şi nu participă alţi creditori la urmărire sau, deşi participă, aceştia se află într-un rang de preferinţă inferior creditorului adjudecatar, el va putea depune în contul preţului creanţa sa, în tot sau în parte.

Textul nu instituie obligativitatea adjudecatarului creditor de a depune creanţa în contul preţului.

8. În cazul în care adjudecatarul este un creditor şi sunt şi alţi creditori care au drept de preferinţă în condiţiile art. 865 şi art. 867, adjudecatarul care a depus creanţa sa în contul preţului va trebui să depună, până la concurenţa preţului de adjudecare, şi suma necesară pentru plata creanţelor lor, în măsura în care acestea nu sunt acoperite prin diferenţa de preţ.

9. Dacă preţul bunului este mai mare decât valoarea creanţei, creditorul va putea depune în contul preţului creanţa sa numai dacă depune, de îndată sau în cel mult 5 zile de la data licitaţiei, diferenţa dintre preţul de adjudecare şi valoarea creanţei.

De exemplu, dacă creanţa creditorului este de 50.000 lei, iar bunul a fost adjudecat de creditorul urmăritor cu suma de 60.000 lei, pentru a lua în proprietate bunul, creditorul poate să depună în contul preţului creanţa de 50.000 lei, precum şi diferenţa de 10.000 lei, fie de îndată, fie în cel mult 5 zile de la data licitaţiei.

10. Se consideră că obligaţia nu a fost îndeplinită, potrivit alin. (3), dacă preţul sau diferenţa de preţ nu a fost depus/ă deloc sau a fost depus/ă numai în parte.

11. Sancţiunea nedepunerii preţului sau a diferenţei de preţ în termenele prevăzute la alin. (1) sau (2) constă în scoaterea din nou la licitaţie a bunurilor mobile în contul

adjudecatarului, ceea ce înseamnă că, dacă bunurile se vând la un preţ mai mic, primul adjudecatar va fi răspunzător atât de scăderea preţului obţinut la a doua vânzare, cât şi de cheltuielile făcute pentru aceasta.

12. Dacă, la termenul fixat pentru noua licitaţie, primul adjudecatar depune întregul preţ iniţial sau întreaga diferenţă de preţ iniţială, procedura de vânzare la licitaţie nu va mai continua, însă acesta va fi obligat să suporte cheltuielile prilejuite de noua licitaţie.

13. Sumele ce trebuie suportate de primul adjudecatar se vor stabili de către executorul judecătoresc prin proces-verbal care constituie titlu executoriu şi se vor reţine cu precădere din suma depusă conform art. 768.

În această situaţie, stabilirea cheltuielilor de executare de către executorul judecătoresc prin proces-verbal reprezintă o excepţie de la dispoziţiile art. 670 alin. (4) NCPC, care prevăd faptul că aceste cheltuieli se stabilesc de către executorul judecătoresc printr-o încheiere.

Art. 772. Închiderea licitației

(1) Licitația se va închide de îndată ce din sumele obținute se pot acoperi toate creanțele ce se urmăresc, precum și toate cheltuielile de executare.

(2) Executorul judecătoresc va declara închisă licitația și în cazul în care în timpul acesteia survine vreuna dintre situațiile prevăzute la art. 703 sau, după caz, la art. 751.

Comentariu

1. Regula în ceea ce priveşte închiderea licitaţiei constă în aceea că va avea loc de îndată ce din sumele obţinute se pot acoperi toate creanţele ce se urmăresc, inclusiv dobânzi, penalităţi de întârziere, actualizarea sumei etc., precum şi toate cheltuielile de executare.

2. În acest scop, executorul judecătoresc trebuie să ţină o evidenţă foarte exactă a bunurilor mobile ce se vând şi a preţului obţinut, pentru a se putea determina momentul la care va închide licitaţia.

3. Licitaţia se poate declara închisă şi în condiţiile speciale ale încetării executării silite, prevăzute de art. 703 NCPC, sau în cazurile de oprire a urmăririi, conform art. 751 NCPC.

Art. 773. Procesul-verbal de licitație

(1) După închiderea licitației, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal despre desfășurarea și rezultatul acesteia. Acest proces-verbal va cuprinde, în afara datelor și mențiunilor prevăzute la art. 679, sub sancțiunea nulității:

a) arătarea locului, datei și orei când licitația a început și s-a terminat;

b) indicarea procesului-verbal de sechestru și constatările prevăzute la art. 765 alin. (2);

c) arătarea bunurilor vândute, prețul rezultat din vânzarea lor, precum și numele sau denumirea fiecărui adjudecatar.

(2) Procesul-verbal va fi semnat de executor, de debitor și de creditorul urmăritor, dacă au fost de față, precum și de adjudecatar. Dacă vreuna dintre aceste persoane nu poate sau refuză să semneze, se va face mențiune despre aceasta în procesul-verbal.

(3) Lista prevăzută la art. 769 alin. (12) și raportul de expertiză, dacă va fi cazul, se anexează la procesul-verbal și se păstrează împreună cu procesul-verbal de licitație la dosarul de executare.

Comentariu

1. Obligaţia ce revine executorului judecătoresc imediat după închiderea licitaţiei constă în întocmirea procesului-verbal de licitaţie.

Procesul-verbal de licitaţie este un act constatator al modului de derulare a licitaţiei şi al legalităţii acesteia[1)].

2. Elementele menţionate de text sunt prevăzute complementar faţă de menţiunile reglementate de art. 679, care vizează conţinutul oricărui proces-verbal ce se întocmeşte de executorul judecătoresc.

3. Arătarea locului, datei şi orei când licitaţia a început şi s-a terminat este un element în funcţie de care se analizează respectarea dispoziţiilor care reglementează vânzarea la licitaţie publică.

4. Indicarea în cuprinsul procesului-verbal de licitaţie a procesului-verbal de sechestru şi a constatărilor prevăzute la art. 765 alin. (2) NCPC este un element important, pentru că în funcţie de acesta se verifică identitatea dintre bunurile sechestrate şi bunurile supuse vânzării la licitaţie, pe de o parte, precum şi numărul, starea bunurilor şi lipsurile găsite, pe de altă parte.

5. Procesul-verbal de licitaţie trebuie să arate şi bunurile vândute, preţul rezultat din vânzarea lor, precum şi numele sau denumirea fiecărui adjudecatar.

6. Menţiunile arătate mai sus sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii exprese, ceea ce înseamnă că vătămarea este prezumată, partea interesată putând să facă dovada contrară, în condiţiile art. 175 alin. (2) NCPC.

7. Alin. (2) prevede în mod expres persoanele care trebuie să semneze procesul-verbal de licitaţie, nefiind necesar ca acesta să fie semnat de agenţii forţei publice în cazul în care asistă la licitaţie, acordând sprijin executorului judecătoresc.

Procesul-verbal va fi semnat de executor, de debitor şi de creditorul urmăritor, dacă au fost de faţă, precum şi de adjudecatar.

Dacă vreuna dintre aceste persoane nu poate sau refuză să semneze, se va face menţiune despre aceasta în procesul-verbal.

Procesul-verbal va avea deplină valabilitate, chiar dacă nu este semnat de către creditor, debitor sau adjudecatar, întrucât actele întocmite de executorul judecătoresc, în limitele competenţelor legale, ce poartă ştampila şi semnătura acestuia, precum şi numărul de înregistrare şi data, sunt acte de autoritate publică şi au forţa probantă prevăzută de lege[2)].

8. Executorul judecătoresc este obligat ca lista pe care a ţinut-o cu bunurile vândute şi preţul cu care s-au vândut, precum şi raportul de expertiză, dacă va fi cazul, să le anexeze la procesul-verbal şi se le păstreze împreună cu procesul-verbal de licitaţie la dosarul de executare.

Jurisprudenţă

Contestaţia împotriva procesului-verbal de licitaţie mobiliară şi a actelor care au stat la baza întocmirii acestuia, care sunt acte de executare întocmite de executorul judecătoresc, este de

---

[1)] A se vedea I. Leş, *Legislaţia executării silite. Comentarii şi explicaţii*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007, p. 223.

[2)] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 706.

competenţa instanţei de executare, asemenea acte nefiind acte administrative *(ÎCCJ, s. cont. adm., dec. nr. 3845 din 12 noiembrie 2003, apud M. Tăbăraş, Contestaţia la executare. Culegere de practică judiciară, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 131-132)*.

Art. 774. Eliberarea titlului de proprietate

(1) Executorul judecătoresc îi va elibera, sub semnătura sa, fiecărui adjudecatar în parte un certificat de adjudecare, care va cuprinde data şi locul licitaţiei, numele adjudecatarului, indicarea bunului adjudecat şi, după caz, a preţului plătit sau care urmează să fie plătit.

(2) Certificatul eliberat fiecărui adjudecatar constituie dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor vândute; în cazul titlurilor de valoare nominative, adjudecatarul va putea obţine transferul acestora pe numele său, în temeiul certificatului de adjudecare. Dacă emitentul titlurilor refuză în mod nejustificat transferul, instanţa de executare, la cererea adjudecatarului, va da o încheiere care va constata transferul intervenit şi care va servi adjudecatarului la efectuarea înregistrărilor prevăzute de lege. Totodată, prin aceeaşi hotărâre, instanţa va dispune obligarea emitentului la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum şi obligarea sa, la cererea părţii interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

(3) În toate cazurile, predarea bunului se va face după achitarea integrală a preţului; până la predare, debitorul suportă riscul pieirii bunului adjudecat.

(4) După predare, executorul va dispune, din oficiu, dacă este cazul, radierea din registrele de publicitate a drepturilor şi sarcinilor stinse prin adjudecare care grevau anterior bunul adjudecat.

Comentariu

1. Din textul de lege citat rezultă că certificatul de adjudecare se va elibera de către executorul judecătoresc fiecărui adjudecatar în parte, după închiderea licitaţiei, fără a fi condiţionată eliberarea acestuia de plata preţului.

2. Executorul judecătoresc este obligat să elibereze certificat de adjudecare şi în situaţia în care există un singur adjudecatar, cu toate că legea foloseşte expresia „fiecărui adjudecatar", deoarece certificatul de adjudecare constituie actul care face dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor vândute silit.

3. Certificatul de adjudecare va trebui să cuprindă în mod obligatoriu următoarele elemente: data şi locul licitaţiei; numele adjudecatarului; indicarea bunului adjudecat; arătarea preţului plătit sau care urmează să fie plătit; semnătura executorului judecătoresc.

Lipsa vreunui element anterior menţionat atrage sancţiunea nulităţii virtuale a certificatului de adjudecare.

4. Ca natură juridică, apreciem că certificatul de adjudecare constituie atât titlul de proprietate al adjudecatarului, cât şi dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor vândute. Deşi se pare că denumirea marginală a textului nu este în concordanţă cu definiţia certificatului de adjudecare dată de alin. (2), în realitate, aceasta este explicitată de alin. (1), ceea ce ne îndreptăţeşte să afirmăm dubla natură juridică anterior menţionată a certificatului de adjudecare, de a fi atât un *negotium*, cât şi un *instrumentum probationis*.

Spre exemplu, în plan procesual, dacă într-o acţiune ulterioară în revendicare în care reclamantul se prevalează în dovedirea calităţii sale de proprietar asupra bunului litigios de un certificat de adjudecare, acesta va reprezenta, pe de o parte, cauza cererii de chemare în

judecată, în sens de fundament al raportului juridic, de titlu de proprietate, iar, pe de altă parte, va reprezenta motivul cererii, adică înscrisul cu care se dovedește existența cauzei.

5. În cazul titlurilor de valoare nominative, adjudecatarul va putea obține transferul acestora pe numele său, în temeiul certificatului de adjudecare. Dacă emitentul titlurilor refuză în mod nejustificat transferul, adjudecatarul poate solicita instanței de executare să constate intervenit transferul.

În acest sens, instanța se va pronunța prin încheiere, care va servi adjudecatarului la efectuarea înregistrărilor prevăzute de lege. Prin aceeași hotărâre, instanța va dispune obligarea emitentului la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum și obligarea sa, la cererea părții interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

6. În toate cazurile, predarea bunului se va face după achitarea integrală a prețului.

7. Până la predare, debitorul suportă riscul pieirii bunului adjudecat. Este vorba numai despre pieirea fortuită a bunului, iar nu și despre cazurile în care pieirea se datorează culpei executorului judecătoresc ori a unei alte persoane.

8. Un efect al adjudecării constă în aceea că, după predarea bunului, acesta rămâne liber de drepturile și sarcinile care-l grevau anterior.

În acest sens, după predarea bunului, executorul va dispune, din oficiu, dacă este cazul, radierea din registrele de publicitate a acestor drepturi și sarcini care grevau bunul și care s-au stins prin adjudecare. Textul consacră o aplicație a principiului rolului activ al executorului judecătoresc.

Prin derogare de la acest efect, art. 775 NCPC reglementează cazurile în care se mențin sarcinile care grevau bunul înainte de adjudecare și ulterior acestui moment. În aceste cazuri de excepție, executorul judecătoresc nu mai are obligația de a acționa din oficiu în sensul celor reglementate de alin. (4), de vreme ce efectul adjudecării constând în faptul că bunul adjudecat rămâne liber de orice sarcini nu se mai produce imediat după momentul predării bunului.

Art. 775. Efectele adjudecării

Prin adjudecare, cumpărătorul devine, de la data predării, proprietarul bunului adjudecat, liber de orice sarcini, care se strămută de drept asupra prețului plătit, în afară de cazul în care adjudecatarul ar fi de acord să fie menținute sau vânzarea s-a făcut în condițiile art. 769 alin. (6).

Comentariu

1. Textul reprezintă o excepție de la art. 1.674 NCC, potrivit căruia proprietatea se strămută de drept cumpărătorului din momentul încheierii contractului, chiar dacă bunul nu a fost predat ori prețul nu a fost plătit încă.

2. Momentul transmiterii dreptului de proprietate asupra bunului adjudecat nu este condiționat de data eliberării certificatului de adjudecare, ci de data predării bunului adjudecat.

3. De la data predării bunului mobil adjudecat, acesta este liber de orice sarcini, care se strămută de drept asupra prețului plătit.

4. Prin excepţie, sarcinile care grevează bunul pot fi menţinute în următoarele situaţii:

- dacă adjudecatarul este de acord. Acordul adjudecatarului trebuie să fie menţionat în cuprinsul certificatului de adjudecare;

- atunci când vânzarea s-a făcut în condiţiile în care bunul era grevat de un drept de folosinţă.

5. În cazurile de excepţie anterior menţionate, executorul judecătoresc nu mai are obligaţia de a acţiona din oficiu în sensul celor reglementate de art. 774 alin. (4), de vreme ce efectul adjudecării constând în faptul că bunul adjudecat rămâne liber de orice sarcini nu se mai produce imediat după momentul predării bunului.

Art. 776. Vicii ascunse

În cazul vânzării silite la licitaţie publică nu există garanţie contra viciilor ascunse ale bunului vândut.

Comentariu

1. În materia executării silite nu poate funcţiona garanţia contra viciilor ascunse ale bunului, întrucât vânzarea silită nu are la bază acordul vânzătorului pentru transferul dreptului de proprietate şi, în consecinţă, nu i se poate reţine în sarcină obligaţia menţionată, aceasta neputând acţiona decât în baza unei voinţe libere, exprimată de ambele părţi contractante.

2. Textul reprezintă o excepţie de la prevederile art. 1.707-1.715 NCC. Aşadar, dreptul de proprietate dobândit de adjudecatar asupra bunului mobil vândut la licitaţie publică este dezbrăcat de acea componentă care presupune posibilitatea de a beneficia de garanţia viciilor ascunse care fac bunul dobândit impropriu întrebuinţării la care este destinat sau care îi micşorează întrebuinţarea sau valoarea.

3. În acelaşi sens sunt şi dispoziţiile art. 1.707 alin. (5) NCC, potrivit cărora în vânzările silite nu se datorează garanţie contra viciilor ascunse.

Art. 777. Inadmisibilitatea desfiinţării vânzării. Excepţii

(1) În cazul vânzărilor la licitaţie publică făcute în condiţiile prezentei secţiuni nu este admisibilă nicio cerere de desfiinţare a vânzării împotriva terţului adjudecatar care a plătit preţul, în afară de cazul în care a existat fraudă din partea acestuia. Asemenea cerere nu poate fi făcută decât pe cale de acţiune principală.

(2) Când adjudecatar a fost creditorul, vânzarea va putea fi desfiinţată dacă există temei de nulitate, potrivit dreptului comun.

Comentariu

1. Textul alin. (1) exclude posibilitatea folosirii mijlocului procedural al contestaţiei la executare în vederea desfiinţării vânzării pentru frauda adjudecatarului.

Aşadar, în scopul desfiinţării vânzării, împotriva terţului adjudecatar care a plătit preţul debitorul urmărit nu va putea să formuleze decât o acţiune principală de anulare a vânzării.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

2. Frauda terţului adjudecatar constă în utilizarea de către acesta a anumitor manopere dolosive, făcute cu intenţia de a-l prejudicia pe debitor.

3. În ipoteza nedovedirii fraudei terţului, debitorul va putea fi despăgubit doar de către creditorul urmăritor şi/sau, eventual, de către executorul judecătoresc, pentru nerespectarea condiţiilor privitoare la vânzarea silită.

4. Vânzarea poate fi desfiinţată fără a fi nevoie să se dovedească frauda terţului numai atunci când adjudecatar este creditorul în contul propriei sale creanţe. În acest caz, desfiinţarea poate interveni dacă există temei de nulitate potrivit dispoziţiilor de drept comun.

Sub aspectul mijlocului procedural la care se poate apela în acest din urmă caz, se observă că textul alin. (2) nu mai face niciun fel de referire. Aceasta nu poate conduce însă, în opinia noastră, la concluzia că se poate apela atât la contestaţia la executare, cât şi la o acţiune de drept comun[1)], întrucât cele două alineate trebuie interpretate sistematic, alin. (2) constituind o excepţie de la alin. (1) numai sub aspectul persoanei adjudecatarului, în considerarea căreia se cere sau nu dovada fraudei.

Art. 778. Menţinerea sau încetarea unor contracte

(1) Locaţiunile şi celelalte acte juridice privitoare la bunul adjudecat rămân în fiinţă sau, după caz, încetează potrivit legii. În toate cazurile, adjudecatarul nu este ţinut să respecte locaţiunea sau un alt act juridic atunci când preţul convenit este mai mic cu o treime faţă de preţul pieţei ori inferior celui rezultat din locaţiunile sau actele juridice precedente.

(2) Plăţile făcute înainte de scadenţă de către locatar sau alte persoane interesate nu pot fi opuse adjudecatarului decât dacă sunt înscrise în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare sau în alte registre publice. Dispoziţiile alin. (1) rămân aplicabile.

Comentariu

1. Locaţiunile şi celelalte acte juridice privitoare la bunul adjudecat rămân în fiinţă sau, după caz, încetează potrivit legii.

Astfel, spre deosebire de vechea reglementare, Codul civil actual reglementează în art. 1.811 lit. c) şi d) opozabilitatea dreptului de folosinţă izvorând din contractul de locaţiune având ca obiect un bun mobil. Prin urmare, dacă bunul dat în locaţiune este înstrăinat, dreptul locatarului este opozabil dobânditorului, după cum urmează:

- în cazul mobilelor supuse formalităţilor de publicitate, dacă locatarul a îndeplinit aceste formalităţi;

- în cazul celorlalte bunuri mobile, dacă la data înstrăinării bunul se afla în folosinţa locatarului.

Prin urmare, vor înceta contractele de locaţiune având ca obiect bunuri mobile adjudecate supuse formalităţilor de publicitate, însă neîndeplinite, precum şi contractele de locaţiune având ca obiect bunuri mobile nesupuse formalităţilor de publicitate, dar care, la data adjudecării, nu se mai aflau în folosinţa locatarului.

[1)] Pentru o opinie contrară, a se vedea I. Leş, *op. cit.*, p. 1061.

De asemenea, simpla cunoaştere de către adjudecatar a faptului că bunul mobil adjudecat este închiriat nu-l obligă pe acesta la respectarea contractului de locaţiune, dacă nu s-au respectat formalităţile de publicitate anterior menţionate sau dacă bunul respectiv nu se mai află în folosinţa locatarului la data adjudecării.

2. În cazurile anterior menţionate, dobânditorul se subrogă în toate drepturile şi obligaţiile locatorului care izvorăsc din locaţiune. Locatorul iniţial rămâne răspunzător pentru prejudiciile cauzate locatarului anterior înstrăinării (art. 1.813 NCC).

În această situaţie operează un caz de subrogaţie legală.

Ca efect al subrogaţiei adjudecatarului în drepturile şi obligaţiile locatorului izvorâte din contractul de locaţiune, adjudecatarul poate pretinde plata chiriei numai de la data operării acestei substituiri, neavând niciun drept asupra ratelor devenite exigibile anterior, sau restante. La rândul său, adjudecatarul nu poate fi ţinut responsabil de prejudiciile cauzate locatarului anterior adjudecării bunului mobil.

De asemenea, prin subrogare, adjudecatarul trebuie să respecte locaţiunea astfel cum a fost ea contractată.

3. Tot astfel, când locatarul bunului înstrăinat a dat garanţii locatorului pentru îndeplinirea obligaţiilor sale, dobânditorul se subrogă în drepturile izvorând din aceste garanţii, în condiţiile legii (art. 1.814 NCC).

Textul face aplicaţia regulii de drept comun înscrise în art. 1.597 alin. (2) NCC, potrivit căreia, prin efectul subrogaţiei, dreptul de creanţă se transmite cu toate garanţiile sale.

4. Dacă formalităţile de opozabilitate nu au fost îndeplinite cu privire la un contract de locaţiune în curs de executare la data intrării în vigoare a Codului civil şi bunul dat în locaţiune este înstrăinat după această dată, contractul de locaţiune este opozabil dobânditorului, deci inclusiv adjudecatarului, numai dacă sunt îndeplinite formalităţile prevăzute la art. 1.811 NCC (art. 130 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil).

5. În condiţiile art. 1.812 NCC, dacă părţile convin astfel, locaţiunea încetează în cazul înstrăinării bunului dat în locaţiune.

Textul reglementează efectul principal al înstrăinării bunului dat în locaţiune, şi anume încetarea contractului de locaţiune.

Cu toate acestea, din considerente de ordin social, în situaţia în care intervine încetarea locaţiunii ca urmare a înstrăinării bunului, legiuitorul a prevăzut că locaţiunea rămâne opozabilă dobânditorului chiar şi după ce locatarului i s-a notificat înstrăinarea, pentru un termen de două ori mai mare decât cel care s-ar fi aplicat notificării denunţării contractului, conform prevederilor art. 1.816 alin. (2).

Locatarul căruia i s-a comunicat încetarea contractului cu respectarea prevederilor alin. (2) nu are drept la despăgubire nici împotriva locatorului, nici împotriva dobânditorului.

Textul îşi găseşte raţiunea în riscul asumat de locatar de a accepta ca locaţiunea, cu toate efectele ei, să înceteze înainte de termen.

6. Prin excepţie însă de la regula menţionată la alin. (1) teza întâi, legiuitorul a stabilit în alin. (1) teza a doua că, în toate cazurile, adjudecatarul nu este ţinut să respecte locaţiunea sau un alt act juridic atunci când preţul convenit este mai mic cu o treime faţă de preţul pieţei ori inferior celui rezultat din locaţiunile sau actele juridice precedente.

Textul conferă protecție adjudecatarului, punându-l la adăpost de riscul dobândirii la licitație publică a unui bun grevat de locațiune sau de un alt act juridic împovărător și prejudiciabil pentru el.

Sub acest aspect, legiuitorul a stabilit un criteriu valoric pentru determinarea obligației adjudecatarului de respectare a locațiunii sau a altui act juridic care greva anterior bunul adjudecat constând în valoarea prețului locațiunii sau actului juridic respectiv care este mai mică cu o treime față de prețul pieței ori inferioară celei rezultate din locațiunile sau actele juridice precedente.

7. Plățile făcute înainte de scadență de către locatar sau alte persoane interesate nu pot fi opuse adjudecatarului decât dacă sunt înscrise în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre publice.

Textul reglementează condițiile de opozabilitate față de adjudecatar a plăților efectuate înainte de scadență și îl pune la adăpost pe adjudecatar, stabilind că asemenea plăți îi sunt opozabile numai dacă au fost îndeplinite cu privire la acestea formalitățile de publicitate realizate prin Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau prin alte registre publice înainte să aibă loc adjudecarea.

Alin. (2) este o aplicație particulară parțială a dispoziției de drept comun cuprinsă în art. 1.815 NCC.

Chiar și în cazul îndeplinirii formalităților de publicitate menționate anterior locațiunile și celelalte acte juridice privitoare la bunul adjudecat rămân în ființă sau, după caz, încetează potrivit legii, iar, în toate cazurile, adjudecatarul nu este ținut să respecte locațiunea sau un alt act juridic atunci când prețul convenit este mai mic cu o treime față de prețul pieței ori inferior celui rezultat din locațiunile sau actele juridice precedente.

§4. Dispoziții speciale

Art. 779. Preluarea bunului în contul creanței

(1) În cazul în care bunul sechestrat nu s-a putut vinde în condițiile prezentei secțiuni, orice creditor care, potrivit legii, putea cere executarea silită asupra bunurilor mobile ale debitorului îl poate prelua în contul creanței sale la prețul stabilit în publicațiile sau anunțurile de vânzare pentru ultimul termen de licitație. Dacă acest preț este mai mare decât valoarea creanței, creditorul poate prelua bunul numai dacă depune, în condițiile art. 771 alin. (1), suma de bani ce reprezintă diferența dintre preț și valoarea creanței.

(2) Dacă mai mulți creditori vor să preia bunul în condițiile alin. (1), acesta va fi atribuit potrivit ordinii de preferință stabilite la art. 865 și 867. În cazul creditorilor de rang egal, aceștia vor prelua bunul în coproprietate proporțional cu valoarea creanței fiecăruia.

Comentariu

1. Din textul alin. (1) rezultă în mod neechivoc că preluarea bunurilor mobile în contul creanței poate avea loc în subsidiar, doar în condițiile în care bunul sechestrat nu s-a putut vinde, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege.

Aşadar, executorul judecătoresc este obligat ca, în cazul vânzării la licitaţie publică, să parcurgă toate cele trei licitaţii reglementate de art. 769 NCPC şi doar în situaţia în care bunul sechestrat nu poate fi vândut să solicite creditorului să-l preia în contul creanţei.

2. Nerespectarea acestei ordini procedurale atrage sancţiunea anulării procedurii de vânzare pe calea contestaţiei la executare, cu condiţia dovedirii vătămării cauzate celorlalţi participanţi la licitaţie.

3. Din interpretarea alin. (1) rezultă că bunul nevândut la licitaţie publică poate fi preluat în contul creanţei fie de către creditorii urmăritori, fie de către cei intervenienţi, fie de către orice alt creditor care, potrivit legii, putea să ceară executarea silită asupra bunurilor mobile ale debitorului, dar care nu a participat la procedura de urmărire.

Prin „creditor care putea să ceară executarea silită asupra bunurilor debitorului" se înţelege acel creditor care îndeplineşte cel puţin condiţiile prevăzute de lege pentru a interveni în procedura de executare pornită de alt creditor (art. 690 NCPC).

4. Preţul la care creditorul poate prelua bunul în contul creanţei este de 50% din preţul iniţial prevăzut în publicaţii sau anunţuri. Acesta nu poate fi nici mai mare, deoarece executorul judecătoresc este obligat să organizeze toate cele trei licitaţii publice reglementate de art. 769 şi doar dacă bunul nu s-a vândut poate fi preluat în contul creanţei, dar nici mai mic, întrucât legiuitorul a prevăzut posibilitatea creditorului de a prelua în contul creanţei sale bunul la preţul stabilit în publicaţiile sau anunţurile de vânzare pentru ultimul termen de licitaţie, care este de 50% din preţul iniţial prevăzut în publicaţii sau anunţuri.

De menţionat este faptul că, în condiţiile art. 767 alin. (3) NCPC, pentru a se preveni orice abuzuri, creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot, nici personal, nici prin persoane interpuse, să adjudece bunurile oferite spre vânzare la un preţ mai mic de 75% din preţul stabilit potrivit art. 758 alin. (1) sau (3).

În situaţia în care preţul este mai mare decât valoarea creanţei, creditorul poate prelua bunul numai dacă depune, de îndată sau în cel mult 5 zile de la data licitaţiei, suma de bani ce reprezintă diferenţa dintre preţ şi valoarea creanţei.

A se vedea, în acest context, şi comentariul nr. 3 de la art. 768 în ceea ce priveşte eventuala garanţie depusă de creditorii urmăritori sau intervenienţi cu rang util de preferinţă.

5. Dacă mai mulţi creditori vor să preia bunul în condiţiile arătate mai sus, acesta va fi atribuit potrivit ordinii de preferinţă stabilite la art. 865 şi 867 NCPC. De exemplu, în cazul concursului dintre un creditor ipotecar şi un creditor gajist care doresc să preia bunul în contul creanţei, acesta va fi atribuit creditorului ipotecar, în condiţiile art. 2.423 NCC.

În cazul creditorilor de rang egal, aceştia vor prelua bunul în coproprietate proporţional cu valoarea creanţei fiecăruia. De exemplu, în concursul dintre doi creditori chirografari care doresc să preia bunul în contul creanţei, acesta va fi preluat în coproprietate proporţional cu valoarea creanţei fiecăruia. De exemplu, dacă valoarea creanţei primului creditor este de 80.000 lei şi a celui de-al doilea de 20.000 lei, iar bunul valorează 100.000 lei, atunci primul creditor va avea o cotă de 80%, iar cel de-al doilea creditor o cotă de 20% din bunul preluat.

Art. 780. Restituirea sau predarea unor bunuri

(1) Bunurile sechestrate care nu au putut fi valorificate în condițiile prezentei secțiuni rămân indisponibilizate cel mult un an de la data aplicării sechestrului. În cursul acestui termen, executorul judecătoresc poate proceda din nou la valorificarea acestor bunuri; în acest caz, prețul de începere a licitației va fi fixat, prin încheiere, de către executorul judecătoresc și va fi egal cu prețul de începere de la ultima licitație organizată pentru bunul mobil respectiv. Dacă nici după expirarea acestui termen bunurile nu pot fi valorificate, iar creditorul refuză să le preia în contul creanței, ele se restituie din oficiu debitorului sau unui reprezentant al său.

(2) În cazul în care debitorul căruia ar urma să i se restituie bunurile potrivit alin. (1) nu se mai află la domiciliul cunoscut și nici nu ar putea fi identificat în alt loc, iar bunurile respective ar urma să treacă, potrivit legii, în proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale unde executorul judecătoresc își are sediul, acesta le va preda organului competent.

(3) Despre predarea bunurilor prevăzute la alin. (2) executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal, ce va fi semnat de el și de organul căruia i s-a făcut predarea.

Comentariu

1. Perioada în care bunurile mobile sechestrate rămân indisponibilizate este de cel mult un an de la data aplicării sechestrului.

Termenul se calculează potrivit art. 181 alin. (1) pct. 3 NCPC.

2. În scopul valorificării bunurilor mobile sechestrate, în interiorul termenului de un an de la data aplicării sechestrului, executorul judecătoresc poate efectua mai multe vânzări la licitație.

În acest caz, prețul de începere a licitației va fi fixat, prin încheiere, de către executorul judecătoresc și va fi egal cu prețul de începere de la ultima licitație organizată pentru bunul mobil respectiv.

3. Dacă în acest interval de timp bunurile nu pot fi vândute, iar creditorul refuză să le preia în contul creanței, ele se restituie din oficiu, în mod obligatoriu, debitorului sau unui reprezentant al său.

Se observă că legiuitorul oferă creditorului un drept de preferință la preluarea bunurilor.

4. În ipoteza imposibilității de valorificare a bunurilor, executorul judecătoresc trebuie să dispună, prin încheiere, încetarea executării silite, să comunice această încheiere creditorului și debitorului și să remită personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu.

Cazul de încetare a executării silite în această ipoteză este prevăzut de art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC.

5. Deși textul alin. (1) nu prevede în mod expres, operațiunea de restituire a bunurilor nevalorificate către debitor se constată de către executorul judecătoresc într-un proces-verbal întocmit în condițiile art. 679 NCPC.

6. În cazul în care bunurile sechestrate nu au putut fi valorificate timp de un an, iar debitorul nu mai poate fi găsit (a plecat din țară, s-a mutat într-o altă localitate fără a putea fi identificat etc.), acestea devin proprietatea comunei, orașului sau municipiului în circumscripția căreia/căruia executorul judecătoresc își are sediul și, prin urmare, se vor preda acestora.

7. Textul instituie, indirect, şi obligaţia executorului judecătoresc de a efectua demersuri în vederea identificării domiciliului/sediului sau reşedinţei debitorului pentru predarea către acesta a bunurilor nevalorificate.

8. Despre predarea acestor bunuri executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal, pe care îl va semna, alături de organul căruia i s-a făcut predarea.

9. Dacă nu mai sunt alte proceduri deschise, executorul va dispune şi încetarea executării silite, în condiţiile art. 703 NCPC.

Secțiunea a 3-a. Poprirea

Art. 781. Obiectul popririi

(1) Sunt supuse urmăririi silite prin poprire sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o a treia persoană sau pe care aceasta din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente. De asemenea, în condițiile art. 733 alin. (1), pot fi poprite și bunurile mobile corporale ale debitorului deținute de un terț în numele său.

(2) În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul urmăririi silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cât și încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute la art. 729, dacă este cazul.

(3) Poprirea se poate înființa și asupra sumelor sau bunurilor mobile incorporale pe care creditorul le datorează debitorului, dacă ambele creanțe sunt certe și lichide.

(4) Se va putea popri și creanța cu termen ori sub condiție. În acest caz, poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiției.

(5) Nu sunt supuse executării silite prin poprire:

a) sumele care sunt destinate unei afectațiuni speciale prevăzute de lege și asupra cărora debitorul este lipsit de dreptul de dispoziție;

b) sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanțări primite de la instituții sau organizații naționale și internaționale pentru derularea unor programe ori proiecte;

c) sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare, pe o perioadă de 3 luni de la data înființării popririi. Atunci când asupra aceluiași cont sunt înființate mai multe popriri, termenul de 3 luni în care se pot efectua plăți aferente drepturilor salariale viitoare se calculează o singură dată de la momentul înființării primei popriri.

Comentariu

1. În Codul de procedură civilă, la fel ca şi în vechiul cod, poprirea apare ca o modalitate de executare subsumată urmăririi mobiliare. Este cert că poprirea este legată de zona mobiliară, neputându-se vorbi de o procedură execuţională legată de bunurile imobile. Totuşi, legiuitorul a alocat popririi un statut special, fapt care ne obligă să distingem între cazurile în care se aplică această procedură şi cele în care se aplică procedura urmăririi silite mobiliare.

2. În privința obiectului popririi, din formularea art. 781 alin. (1), se disting următoarele situații:

- atunci când sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale se află la un terț, se va aplica poprirea. Dimpotrivă, atunci când este vorba de sume de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale care se află în posesia debitorului, se va recurge la urmărirea silită mobiliară;

- atunci când este vorba de sume de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale aflate în mâinile unui terț, se poate recurge la urmărirea silită mobiliară numai dacă terțul recunoaște că aceste bunuri aparțin debitorului sau acest fapt rezultă în mod evident. În caz contrar, se va recurge la poprire;

- atunci când este vorba de bunuri mobile corporale deținute de un terț în numele debitorului, deși art. 781 alin. (1) teza a doua indică procedura popririi ca fiind aplicabilă, credem că, în concret, recurgerea la această procedură este limitată de dispozițiile art. 733 NCPC[1]. Poprirea asupra bunurilor mobile corporale reprezintă o noutate, deoarece vechiul Cod de procedură civilă nu recunoștea această posibilitate[2]. De altfel, nici în prezent Codul de procedură fiscală nu reține în cadrul obiectului popririi și bunurile mobile corporale, art. 236 alin. (1) făcând referire exclusiv la bunurile mobile incorporale[3].

3. Poprirea asupra sumelor de bani datorate debitorului de o terță persoană ori aparținând debitorului, dar deținute în numele debitorului de o a treia persoană, este cea mai răspândită formă în practică. Este de observat că Noul Cod permite poprirea nu numai în cazul în care sumele de bani există la data la care se înființează poprirea, ci și atunci când ele sunt datorate de terți în viitor, condiția fiind, în acest din urmă caz, ca raportul juridic să existe la data popririi. Prin urmare, spre exemplu, poate fi înființată poprirea atunci când debitorul este locator într-un contract de locațiune, obiectul popririi fiind chiriile pe care locatarul le va datora locatorului la scadențe ulterioare datei la care s-a înființat poprirea.

4. Nu trebuie confundată situația popririi înființate asupra sumelor de bani viitoare în sensul art. 781 alin. (1) teza întâi cu ipoteza menționată la alin. (4) al aceluiași articol, și anume aceea în care este poprită o creanță cu termen ori sub condiție. În cazul creanțelor condiționale, poprirea este afectată de această condiție pentru că nu este sigură însăși existența raportului juridic care conține datoria terțului poprit de a achita sume de bani către debitorul poprit.

5. În ceea ce privește sumele de bani, este de reținut că ele pot îmbrăca forma numerarului sau a soldului creditor dintr-un cont bancar, ipoteză la care se referă, în mod explicit, art. 781 alin. (2). De asemenea, suma de bani care face obiectul popririi poate fi o sumă în lei ori o sumă în valută. Această posibilitate rezultă explicit din dispozițiile art. 784 alin. (8). Potrivit acestui text, în cazul în care titlul executoriu cuprinde obligații de plată în valută, instituțiile

[1] În doctrină s-a menționat că această formă de poprire și-ar găsi aplicarea în cazul contractelor de arendare, când arendatorul primește de la arendaș o arendă sub forma unei cantități de produse agricole. S-a arătat că aceste bunuri nu ar putea fi sechestrate, deoarece este posibil ca ele să nu existe, dar ar putea fi poprite, arendașul devenind terț poprit. A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 724.

[2] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, pp. 375-377.

[3] Legea nr. 207/2015, publicată în M. Of. nr. 547 din 23 iulie 2015, în vigoare de la 1 ianuarie 2016.

de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu a sumelor existente în conturile debitorului, convertirea făcându-se ori în lei, ori într-o altă valută decât aceea în care se face executarea, fără a fi necesar consimţământul titularului de cont. Această precizare este importantă, deoarece ea constituie un argument pentru evitarea automatismului care intervine, nu de puţine ori, în cadrul executării silite, în sensul în care organul de executare face o convertire în moneda naţională a obligaţiei de plată stabilite prin titlul executoriu ca obligaţie de plată în valută. Desigur, în cazul în care titlul executoriu cuprinde o asemenea echivalare, convertirea este obligatorie (de exemplu, debitorul este obligat la plata unei sume reprezentând echivalentul în lei la data plăţii al unei sume de 1.000 de euro). Atunci însă când titlul executoriu nu conţine un asemenea mecanism de convertire, stabilind obligaţia de plată într-o altă monedă decât moneda naţională, organul de executare este dator, pentru a nu schimba natura obligaţiei de plată, să emită actele de executare, somaţia de plată, adresa de înfiinţare a popririi în valuta stabilită prin titlul executoriu. Dacă această valută nu este disponibilă în patrimoniul debitorului, se va proceda la convertirea pe baza cursului de referinţă stabilit de Banca Naţională a României.

6. În ceea ce priveşte titlurile de valoare şi alte bunuri mobile incorporale, prin *titlu de valoare* se înţelege, potrivit art. 7 pct. 41 C. fisc.[1], orice titlu de participare şi orice instrumente financiare calificate astfel prin legislaţia în materie din statul în care au fost emise. Prin *titlu de participare* se înţelege orice acţiune sau altă parte socială într-o societate în nume colectiv, societate în comandită simplă, societate pe acţiuni, societate în comandită pe acţiuni, societate cu răspundere limitată sau într-o altă persoană juridică ori la un fond deschis de investiţii (art. 7 pct. 40 C. fisc.). Problemele cele mai frecvente în practică se pun în legătură cu acţiunile şi părţile sociale, în cadrul acţiunilor urmând a fi făcută distincţie între cele la purtător şi cele nominative şi, în acest din urmă caz, între societăţile deschise şi societăţile închise ca societăţi emitente ale unor asemenea titluri[2].

Atât în legătură cu acţiunile, cât şi în legătură cu părţile sociale, apreciem că este discutabilă încadrarea lor în modalitatea de executare a popririi, deoarece art. 781 alin. (1) NCPC face referire la titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile care sunt datorate debitorului de către terţi sau pe care terţul le deţine în numele debitorului. Este dificil de susţinut că acţiunile sau părţile sociale sunt datorate de societate către asociat sau, după caz, acţionar. Practic, acţiunile şi părţile sociale reprezintă proprietăţi mobiliare având ca titular doar pe asociat, respectiv acţionar şi, de aceea, considerăm că referirea art. 781 alin. (1) la titluri de valoare sau alte bunuri incorporale nu include părţile sociale şi acţiunile. În ceea ce priveşte posibilitatea efectuării actelor de executare asupra acestora, această posibilitate trebuie recunoscută, în opinia noastră, prin vânzarea lor în cadrul urmăririi silite mobiliare, cu consecinţa aplicării sechestrului asupra unor asemenea bunuri.

Un argument în favoarea faptului că nu poprirea reprezintă modalitatea de executare specifică pentru părţile sociale şi, respectiv, pentru acţiuni îl reprezintă şi dispoziţiile

---

[1] Legea nr. 227/2015, publicată în M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015 (în vigoare de la data de 1 ianuarie 2016).

[2] Pentru asemenea distincţie, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 722-723. A se vedea şi comentariul la art. 970.

art. 757 NCPC, care este consacrat vânzării titlurilor de valoare şi a unor bunuri cu regim de circulaţie special. Acest articol este încadrat într-o secţiune dedicată procedurii urmăririi mobiliare, respectiv „Valorificarea bunurilor sechestrate". Fără îndoială, dacă legiuitorul ar fi dorit să le includă în obiectul popririi, reglementarea modului de stabilire a preţului de vânzare pentru asemenea bunuri şi-ar fi regăsit locul în interiorul secţiunii dedicate acestei modalităţi specifice de executare silită. Făcând referire la art. 757 NCPC, am făcut prin aceasta şi argumentarea faptului că nu doar acţiunile, ci şi părţile sociale pot fi, în principiu, supuse procedurii de executare silită, deoarece, dacă ar fi privită ca inadmisibilă asemenea executare, legiuitorul, în mod evident, nu ar fi consacrat un articol distinct modului în care se stabileşte preţul de valorificare pentru asemenea bun[1)].

În ceea ce priveşte cambia şi biletul la ordin, s-a precizat că este inadmisibilă poprirea asupra unei sume datorate pe baza acestor titluri de credit[2)]. În această concepţie, emitentul cambiei trebuie să nu ţină seama de poprirea efectuată în mâinile sale, fiind obligat să plătească cambia la scadenţă posesorului ei, şi această plată este valabilă, chiar dacă s-a înfiinţat poprirea. Argumentele prezentate în sprijinul acestei soluţii au avut în vedere chiar natura cambiei, scopul urmărit de legiuitor la crearea ei, inopozabilitatea excepţiilor personale în materie cambială sau uşurinţa cu care trebuie să circule cambia. S-a apreciat că, scopul oricărei popriri fiind indisponibilizarea creanţei poprite, el nu ar putea fi atins în materie cambială. Cambia trecând, prin intermediul girului, din mână în mână, posesorul unei cambii poate uşor să eludeze, prin simpla andosare, o poprire făcută contra sa, noul posesor al cambiei fiind la adăpost de orice pretenţii din partea creditorului, el având drepturi proprii, care rezultă din posesia cambiei. S-a invocat şi faptul că reglementarea cuprinsă în Codul de comerţ – art. 321, abrogat prin Legea nr. 58/1934 – conţinea o dispoziţie specială, potrivit căreia debitorul cambial nu putea fi împiedicat să plătească decât în caz de pierdere a cambiei sau de faliment al posesorului.

Alţi autori[3)] au recunoscut eficacitatea popririlor făcute după scadenţă. Poprirea înfiinţată după scadenţă va avea ca efect imobilizarea cambiei în mâinile debitorului poprit, iar celui care va dobândi cambia după scadenţă i se va putea opune excepţia de existenţă a popririi.

În ceea ce ne priveşte, împărtăşim opinia potrivit căreia creditorul trăgătorului poate practica o poprire în mâinile trasului, atât timp cât trasul este datornicul debitorului poprit[4)].

[1)] A se vedea comentariul la art. 757. Apreciem că în prezent nu mai există resorturile pentru care, în mod corect, în trecut s-a reţinut inadmisibilitatea urmăririi părţilor sociale. În sensul caracterului urmăribil al acestora chiar anterior intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, a se vedea C. Dobre, *Urmărirea silită a părţilor sociale deţinute într-o societate cu răspundere limitată*, în RRDJ nr. 6/2011, pp. 188-189. Pentru critica soluţiei legislative care permite sechestrarea şi vânzarea silită a părţilor sociale, considerând că aceasta este contrară conceptului de *affectio societatis* în cazul societăţilor cu răspundere limitată, a se vedea: E. Veress, *Probleme controversate privind executarea silită a unor titluri executorii, altele decât hotărârile judecătoreşti*, în RRES nr. 3/2015, pp. 77-78; *idem*, *Câteva observaţii privind executarea silită a părţilor sociale şi ipoteca mobiliară asupra părţilor sociale*, publicat pe *www.juridice.ro* (la data de 16 martie 2016).

[2)] D. Sudit, *Poprirea*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1936, p. 38.

[3)] Gr. Dimitrescu, *Se poate sechestra sau popri o cambie*, în Dreptul nr. 23/1911, Tipografiile Gutenberg, Bucureşti, 1911, pp. 18-19.

[4)] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 382.

Creditorul trăgătorului nu poate popri suma dintr-un efect de comerţ, după ce acest efect a fost transmis prin gir sau prin cesiune ordinară, deoarece *trasul* a devenit debitor al giratarului, respectiv al cesionarului. În cazul în care transmisiunea cambiei are loc prin gir sau cesiune ordinară, ulterior înfiinţării popririi se vor aplica regulile concursului dintre poprire şi cesiunea de creanţă[1]. O transmitere a cambiei ulterioară înfiinţării popririi ar urma să fie considerată inopozabilă creditorului. Poprirea implică indisponibilizarea creanţei poprite şi orice act încheiat de debitorul poprit în prejudiciul drepturilor creditorului popritor este lipsit de orice efect faţă de acesta.

7. O altă dificultate creată de primul alineat al art. 781 izvorăşte din teza a doua a acestui text, teză care este consacrată bunurilor mobile corporale ale debitorului deţinute de un terţ în numele său. Cu privire la asemenea bunuri, legiuitorul face referire la instituţia popririi, spunând că pot fi poprite şi aceste bunuri, însă, în acelaşi timp, trimite explicit la dispoziţiile art. 733 alin. (1) NCPC. În doctrină s-a încercat să se ofere o interpretare care să concilieze cele două modalităţi de executare în sensul de a face ca teza a doua a alin. (1) din art. 781 să producă efecte[2]. În opinia noastră, necontestând principiul de interpretare potrivit căruia norma trebuie interpretată în sensul de a produce efecte, şi nu în acela de a nu produce (*actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*), dar nici absolutizându-l, cu atât mai mult cu cât acesta are în vedere interpretarea actelor juridice ale părţilor, iar nu a legilor, art. 781 alin. (1) teza a doua nu permite aplicarea modalităţii popririi asupra bunurilor mobile corporale ale debitorului deţinute de terţ în numele său. Trimiterea la art. 733 alin. (1) nu reprezintă un temei pentru o soluţie diferită de cea propusă. Credem că această trimitere este una care susţine că, într-un asemenea caz, bunurile respective pot fi supuse executării, dar nu în modalitatea popririi, ci a urmăririi silite mobiliare. Discuţia este una de importanţă practică incontestabilă. Este suficient, în acest sens, să evocăm diferenţa de condiţii în care operează poprirea faţă de urmărirea silită mobiliară şi prima ei secvenţă în cadrul urmăririi, şi anume aplicarea sechestrului. Astfel, poprirea se înfiinţează fără somaţie, în timp ce sechestrul, ca modalitate de indisponibilizare specifică bunurilor mobile, poate fi aplicat, ca regulă, dimpotrivă, numai după 24 de ore de la comunicarea somaţiei de executare.

8. Art. 781 alin. (2) face referire la o specie a popririi foarte frecvent întâlnită în practică, în special în cazul debitorilor persoanei juridice, şi anume poprirea sumelor de bani din conturile bancare. Legiuitorul precizează că obiectul urmăririi prin poprire îl formează atât soldul creditor al acestor conturi, cât şi încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute la art. 729 NCPC, dacă este cazul.

---

[1] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 380.

[2] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 725-726. Potrivit unei alte opinii, chiar dacă s-ar accepta aplicarea popririi pentru bunurile mobile corporale, aceasta ar avea o utilitate practică scăzută, deoarece şi sechestrarea bunurilor mobile în cadrul urmăririi silite mobiliare se poate face odată cu comunicarea somaţiei către debitor, iar în cazul urmăririi arendei s-ar putea recurge la urmărirea veniturilor generale ale imobilelor – G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1095. Ulterior, autorii au apreciat că, în cazul bunurilor mobile corporale deţinute de un terţ, creditorul are posibilitatea de a proceda fie la urmărirea prin poprire, fie la urmărirea silită mobiliară propriu-zisă, dar admit că aplicarea procedurii popririi în cazul bunurilor mobile corporale ridică dificultăţi – G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, 2016, p. 1110.

9. Art. 781 alin. (3) consacră poprirea în propriile mâini. Deşi vechiul cod nu reglementa expres această posibilitate, ea a fost acceptată de doctrină şi în practică. Aceasta se distinge prin faptul că, în mod atipic, presupune numai două subiecte: *creditorul* şi *debitorul*[1]. Aceştia sunt în mod reciproc creditor şi debitor, dar creanţele lor nu îndeplinesc condiţiile pentru a opera compensaţia legală, nefiind amândouă lichide şi exigibile. Dacă una dintre părţi are interesul să-şi asigure realizarea în viitor a creanţei sale faţă de propriul său debitor, care are în acelaşi timp şi calitatea de creditor, aceasta va recurge la poprirea în propriile mâini, întrunind în acelaşi timp calităţile de creditor popritor şi de terţ poprit, atenuând în acest fel riscul insolvabilităţii debitorului[2]. Acest text a fost utilizat în practică în situaţii în care executorul judecătoresc, la solicitarea creditorului popritor, a înfiinţat poprirea, terţul poprit fiind, în mod atipic, însuşi creditorul popritor. Condiţia pentru a se proceda în acest fel este ca ambele creanţe să fie certe şi lichide, şi anume atât creanţa pe care debitorul o datorează creditorului popritor, creanţă care, în fond, stă la baza executării silite şi care, mai mult decât atât, este şi o creanţă exigibilă, prin ipoteză, deoarece altfel nu s-ar fi încuviinţat executarea silită, cât şi creanţa pe care debitorul o are, la rândul său, faţă de creditorul popritor, chiar dacă ea nu este şi exigibilă. Această posibilitate nu este una contradictorie şi nu se suprapune, de exemplu, pe instituţia compensaţiei. În primul rând, trebuie observat că posibilitatea de a pune compensaţia în cadrul executării silite în acord cu dispoziţiile art. 646 alin. (2) NCPC vizează o situaţie în care creanţele reciproce s-ar naşte din titluri executorii diferite, nefiind prevăzută o asemenea posibilitate când creanţele se nasc din aceleaşi titluri executorii. Desigur, credem că este vorba de o imprecizie a textului legal, deoarece, *a fortiori*, compensaţia ar trebui să intervină şi atunci când creanţele reciproce s-ar naşte din acelaşi titlu. În al doilea rând, premisa compensaţiei este ca ambele creanţe să fie certe, lichide şi exigibile[3]. Într-o situaţie în care numai creanţa deţinută de creditorul popritor faţă de debitor este certă, lichidă şi exigibilă, iar datoria pe care o are creditorul popritor faţă de debitor nu este exigibilă, dar este certă şi lichidă, compensaţia nu poate fi invocată, iar creditorul popritor poate să apeleze la poprire în condiţiile art. 781 alin. (3). S-a arătat că poprirea în propriile mâini ale creditorului este o procedură de poprire în adevăratul sens al cuvântului, trebuind să existe un titlu executoriu şi o adresă de înfiinţare a popririi[4].

---

[1] Pentru analiza popririi în propriile mâini ale creditorului, a se vedea: D. Sudit, *op. cit.*, pp. 19-21; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 367.

[2] A se vedea şi D. Sudit, *op. cit.*, p. 19 – autorul consideră că poprirea în propriile mâini, departe de a fi ilegală, nu este decât o aplicare riguroasă a principiului că întreaga avere a debitorului este gajul general al creditorilor săi, întrucât ea permite unui creditor, care este în acelaşi timp şi debitor al debitorului său, să-şi exercite dreptul de gaj asupra unei părţi din patrimoniul acestuia din urmă. N-ar fi just ca un creditor, care este în acelaşi timp şi debitor al debitorului său, găsind în mâinile sale un gaj legitim pentru îndestularea sa, să nu fie în stare să-l urmărească, pe când incontestabil avea dreptul s-o facă, dacă acest gaj ar fi fost în mâinile unui terţ. A interzice poprirea în mâinile proprii ar însemna ca o parte din activul debitorului să fie sustrasă de la urmărirea creditorului numai pentru motivul că această parte din patrimoniu se găseşte în mâinile creditorului.

[3] I.-Fl. Popa, în *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 737.

[4] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 367.

10. Potrivit art. 781 alin. (4), se va putea popri şi creanţa cu termen ori sub condiţie. Pentru a respecta specificul creanţei care face obiectul popririi, legiuitorul adaugă că o executare a popririi nu poate avea loc decât după ajungerea la termen ori de la data îndeplinirii condiţiei. În ceea ce priveşte creanţa cu termen ca obiect al popririi, legiuitorul, aparent, nu distinge între termenul suspensiv şi termenul extinctiv. Prin urmare, dacă este vorba de poprirea unor chirii datorate de terţul locatar locatorului debitor poprit, aceste creanţe sunt supuse unui termen extinctiv în măsura în care contractul de locaţiune – mai exact, izvorul acestor creanţe – este încheiat pe o durată determinată. Nu este loc însă să se facă o asemenea speculaţie, în mod real, deoarece teza a doua a alin. (4) e convingătoare, în sensul că, în realitate, legiuitorul are în vedere doar creanţele afectate de *termenele suspensive*, adică acele termene care nu împiedică naşterea obligaţiei, ci doar amână executarea acesteia. Sub acest aspect, textul face referire la faptul că poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termen a creanţei poprite. Prin urmare, se va emite adresă de înfiinţare a popririi împotriva cumpărătorului care are de plătit un preţ într-un contract de vânzare chiar dacă la momentul la care se comunică această adresă de poprire către cumpărător nu este încă scadentă obligaţia cumpărătorului de plată a preţului. În cele din urmă, suntem în prezenta unei situaţii relativ asemănătoare celei a popririi îndreptate asupra încasărilor viitoare în contul deschis la bancă de către debitorul poprit. Prin urmare, cumpărătorul căruia i s-a comunicat cu adresă de înfiinţare a popririi este dator, atunci când a devenit scadentă obligaţia sa de plată a preţului către vânzător (vânzătorul fiind debitor poprit în exemplul anterior arătat), să nu facă plata către acest vânzător, ci, dimpotrivă, să consemneze suma pe care o datora vânzătorului la dispoziţia executorului învestit de creditorul popritor. Actul executării popririi presupune însă nu doar operaţiunea consemnării, ci, înainte de toate, implică o operaţiune de indisponibilizare. Prin urmare, creanţa vânzătorului privitoare la plata preţului nu va putea fi cesionată înainte de scadenţa acestei creanţe, odată ce cumpărătorul este terţ poprit în privinţa plăţii preţului. Fiind indisponibilizată această creanţă cu termen, înseamnă, înainte de toate, că nici debitorul poprit, vânzătorul căruia nu i s-a plătit încă preţul, nici cu atât mai mult cumpărătorul, ca terţ poprit, nu ar putea dispune pe calea unei preluări de datorie în sensul art. 1.605-1.608 NCC.

În ceea ce priveşte creanţele sub condiţie, textul asimilează regimul juridic al acestora, din punctul de vedere al executării popririi, cu acela al creanţelor cu termen. Într-adevăr, teza a doua a alin. (4) apare ca un factor comun pentru ambele specii de creanţe afectate de modalităţi, şi anume creanţa cu termen, respectiv creanţa sub condiţie, în privinţa regimului de executare a popririi, regim care este opozabil terţului poprit. Legiuitorul nu face o distincţie după cum condiţia ar fi *suspensivă sau rezolutorie*. Apreciem însă că în art. 781 alin. (4) sunt vizate în particular creanţele sub *condiţie suspensivă*. Art. 781 alin. (4) arată că nu se va putea cere terţului poprit să se conformeze executării popririi decât de la data îndeplinirii condiţiei, ceea ce pare o precizare specifică unei creanţe afectate de o condiţie suspensivă. Prin urmare, până la data îndeplinirii condiţiei, de altfel, primul care nu poate cere terţului poprit să se conformeze în temeiul raportului obligaţional este debitorul însuşi, pentru că anterior îndeplinirii condiţiei suspensive nu există nicio datorie exigibilă în raporturile dintre debitor şi terţul poprit. Practic, terţul poprit nu are o asemenea

calitate. Revenind la exemplul contractului de vânzare în care s-a stipulat că o parte din preț este afectată de o *condiție suspensivă* a obținerii de către cumpărătorul bunului a unor autorizații necesare pentru o mai bună exploatare a bunului cumpărat, vânzătorul este primul care nu are dreptul de a pretinde plata acestei rate suplimentare de preț înainte de îndeplinirea condiției, astfel că într-o măsură cu atât mai mică executorul judecătoresc ar putea impune cumpărătorului să indisponibilizeze și, mai mult, să consemneze rata de preț suplimentară la dispoziția organelor de executare înainte ca acea condiție suspensivă stipulată de părțile contractului de vânzare să se îndeplinească. Desigur, poate fi, cel puțin teoretic, luată în considerare ipoteza în care terțul poprit, aflat în postura de debitor al unei creanțe condiționale în care titularul creanței este debitorul poprit, plătește voluntar înainte de îndeplinirea condiției suspensive. Dacă se îndeplinește finalmente condiția suspensivă, terțul care a făcut plata înainte de îndeplinirea condiției nu mai poate solicita restituirea plății, deoarece ea apare ca o plată datorată. Terțul care însă își asumă riscul de a fi prejudiciat prin efectuarea unei plăți pe care se va dovedi finalmente că nu o datorează, deoarece nu se îndeplinește condiția suspensivă, nu ar putea fi tras la răspundere de către executorul judecătoresc sau, mai exact, de către creditorul poprit, deoarece dispozițiile art. 781 alin. (4), care arată că poprirea nu va putea fi executată decât de la data îndeplinirii condiției, nu distinge după cum terțul a reușit să facă plata înainte de îndeplinirea condiției sau vrea să o facă după această dată. În concluzie, nu va putea fi admisă cererea de validare a popririi împotriva unui terț care a plătit datoria aflată sub condiție suspensivă înainte de data îndeplinirii condiției, deoarece acest act al terțului nu reprezintă o neconformare față de adresa de înființare a popririi.

11. Art. 781 alin. (5) reprezintă un text care menționează sume de bani care nu sunt supuse executării silite prin poprire. Aceste situații nu sunt singurele cazuri de excepție de la măsura popririi. Art. 781 alin. (2) face, spre exemplu, trimitere explicită la art. 729 NCPC, articol care este consacrat limitelor urmăririi veniturilor bănești. Trimiterea este firească, pentru că, în mai toate situațiile, dispozițiile art. 729 sunt vizate în legătură cu modalitatea de executare a popririi. Altfel spus, deși se află într-o secțiune cuprinzând dispoziții generale aferente urmăririi mobiliare, dispozițiile art. 729 se aplică în practică atunci când actul de executare a îmbrăcat forma popririi. De asemenea, la cazurile menționate la art. 781 alin. (5) se adaugă și alte texte din Codul civil ori din legi speciale[1)].

În ceea ce privește cazurile enumerate la art. 781 alin. (5), se poate face distincție între cazurile în care exceptarea de la poprire este una permanentă și situațiile în care exceptarea este una temporară.

În prima categorie se încadrează cazurile enumerate la art. 781 alin. (5) lit. a), respectiv lit. b). Astfel, potrivit art. 781 alin. (5), în primul rând, nu sunt supuse executării silite prin poprire *sumele care sunt destinate unei afectațiuni speciale prevăzute de lege și asupra cărora debitorul este lipsit de dreptul de dispoziție*. O exemplificare a acestei situații o reprezintă dispozițiile art. 873 NCPC. Astfel, sumele rezultate din valorificarea bunurilor urmărite și consemnate la dispoziția executorului nu pot fi poprite de către creditorii

[1)] Pentru analiza mai detaliată a acestor situații, a se avea în vedere E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 726-727.

debitorului sau ai adjudecatarului[1]. Această dispoziţie este una firească şi dă satisfacţie ideii potrivit căreia, odată consemnate sume din executarea silită, eliberarea sau distribuirea lor este decisă de executorul judecătoresc nu pe baza unor criterii proprii sau a unor criterii alese discreţionar de către creditor ori de către creditorul urmăritor sau intervenienţi, ci conform ordinii de preferinţă stabilite imperativ de lege. Asemenea sume sunt, prin urmare, în sensul art. 781 alin. (5) lit. a), supuse unei *afectaţiuni speciale*, pentru că legiuitorul este cel care decide ordinea de preferinţă potrivit art. 865 NCPC, dar, în plus, reprezintă şi sume în privinţa cărora debitorul este lipsit de dreptul de dispoziţie. Astfel, deşi sumele rezultă din valorificarea unor bunuri care i-au aparţinut, ca preţ al unei valorificări silite a acestor bunuri, debitorul nu poate dispune de aceste sume aşa cum ar putea dispune de preţul rezultat din valorificarea pe cale voluntară a propriilor bunuri. Prin urmare, o poprire îndreptată împotriva sumelor rezultate din executarea silită este inadmisibilă, iar executorul judecătoresc, care este dator, potrivit legii, să distribuie şi să livreze sumele în acord cu rangul de preferinţă stabilit de lege, nu poate avea din acest motiv postura unui terţ poprit. De asemenea, s-a arătat că nu este posibilă poprirea executorie asupra cauţiunilor depuse în cadrul unui proces[2].

Sunt considerate ca fiind supuse unei *afectaţiuni speciale* instituite prin lege, respectiv cea prevăzută de art. 70 alin. (4) din Legea nr. 254/2013 [fostul art. 49 alin. (4) din Legea nr. 275/2006], şi veniturile realizate ca urmare a muncii prestate de persoanele aflate în executarea unor pedepse privative de libertate. Acestea pot fi poprite numai pentru executarea creanţelor stabilite prin hotărârea de condamnare[3].

Un al doilea caz care trebuie privit ca o excepţare permanentă de la măsura poririi îl reprezintă, în temeiul art. 781 alin. (5) lit. b), *sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanţări primite de la instituţii sau organizaţii naţionale şi internaţionale pentru derularea*

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea: E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 728; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1096.

[2] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 386. Cu toate acestea, aşa cum am mai arătat, având în vedere finalitatea poririi asigurătorii, apreciem că aceasta este posibilă în cazul cauţiunilor, cu condiţia ca aceasta să fie executată numai după ce cauţiunea va fi liberă. A se vedea Tr.C. Briciu, *Măsurile asigurătorii în procesul civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, p. 148.

[3] A se vedea, ÎCCJ, dec. nr. 3/2016 privind examinarea recursului în interesul legii formulat de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie privind interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 62 din Legea nr. 275/2006, actual art. 87 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal în ceea ce priveşte posibilitatea înfiinţării poririi asupra veniturilor realizate ca urmare a muncii prestate de persoanele aflate în executarea unor pedepse privative de libertate pentru executarea unor creanţe fiscale, altele decât despăgubirile civile, la care au fost obligate prin hotărârile de condamnare", publicată în M. Of. nr. 405 din 30 mai 2016. Cu toate că decizia are în vedere numai poprirea pentru realizarea creanţelor fiscale, argumentele prezentate de instanţa supremă sunt *a fortiori* aplicabile şi în cazul creanţelor ce decurg din obligaţiile civile, mai puţin al celor stabilite prin chiar hotărârea de condamnare, precum şi al celor la care se referă afectaţiunea specială instituită prin art. 49 alin. (4) din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor şi a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (în prezent abrogată), respectiv art. 70 alin. (4) din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.

unor programe ori proiecte[1]). Este de observat, într-o viziune comparativă cu vechiul Cod de procedură civilă, că, în legătură cu acest caz de excepţare de la poprire, legiuitorul a înţeles să extindă excepţarea de la creditele nerambursabile şi finanţările primite de la instituţiile sau organizaţiile internaţionale şi la cele care au o provenienţă naţională[2]). Dificultăţile legate de aplicarea în practică a acestui text nu trebuie subestimate. Este de observat că în cadrul art. 781 alin. (5) lit. b) nu sunt oferite exemple concrete, nu este făcută o enumerare măcar exemplificativă a acestor situaţii. Evident, sumele ce reprezintă finanţări provenite din spaţiul Uniunii Europene şi care urmează a fi utilizate de autorităţile naţionale în sensul derulării unor programe sau proiecte valorificate, de cele mai multe ori, prin procedurile de

[1]) Deşi acest caz de excludere din sfera obiectului poririi este relativ recent reglementat, ideea inadmisibilităţii poririi sumelor puse la dispoziţia debitorului de către o instituţie bancară prin deschiderea unui credit nu este nouă. Cu mult înainte, în doctrină se aprecia că instituţia bancară, prin sumele pe care le dă clientului, nu achită o datorie, ci realizează un contract de împrumut, poprirea acestor sume în mâna instituţiei bancare fiind nulă – D. Negulescu, *Teoria poprirei*, ed. a 4-a, Bucureşti, 1912, p. 80. Potrivit unei alte opinii, deşi *deschiderea de cont* reprezintă o creanţă a clientului contra băncii şi, prin urmare, teoretic, creditorul urmăritor ar putea să o poprească, totuşi o astfel de poprire este lipsită de interes, deoarece banca poate revoca deschiderea de credit – S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 380. De altfel, urmărirea silită a clientului reprezintă adesea un motiv prevăzut în mod expres în contractele de credit bancar care îndreptăţeşte instituţia de credit la sistarea liniei de credit. În sensul că instituţia de credit ar putea revoca deschiderea de credit numai până la data primirii adresei de înfiinţare a poririi, a se vedea I. Rebeca, *Poprirea în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, p. 46. Argumentele expuse nu pot fi primite, deoarece prin revocarea deschiderii de credit instituţia de credit nu încalcă efectul de indisponibilizare pe care îl produce înfiinţarea poririi, ci numai aplică o clauză contractuală care îi permite să nu mai pună la dispoziţia clientului urmărit sume de bani. Creditorul urmăritor nu se poate plânge, deoarece creanţa pe care debitorul său o are asupra instituţiei de credit cu privire la sumele puse la dispoziţie prin contractul de credit este din capul locului una eşalonată şi condiţionată de clauze contractuale menite să garanteze instituţiei de credit utilizarea sumelor în scopul avut în vedere la încheierea contractului de creditare, precum aceea de a revoca deschiderea de credit în caz de executare silită a beneficiarului acesteia. În cele din urmă, ar fi excesiv şi lipsit de eficienţă economică să fie obligată instituţia de credit să alimenteze cu sume de bani conturile clientului în contextul în care acesta este supus unei executări silite, logica creditării fiind derularea unei operaţiuni economice, iar nu aceea de a satisface creanţe anterioare ale beneficiarului creditării. Menţionăm faptul că problema sesizabilităţii pe calea poririi a sumelor de bani ce fac obiectul unei deschideri de credit a ridicat dificultăţi şi în dreptul francez. În regulă generală, doctrina şi practica a apreciat că deschiderile de cont nu sunt susceptibile de urmărire pe calea poririi. Explicaţia acestei insesizabilităţi rezidă fie în caracterul afectat al unor asemenea convenţii (când banca se angajează să finanţeze o anumită operaţiune), fie în aceea că obligaţia asumată de bancă de a pune la dispoziţie o sumă de bani reprezintă o obligaţie de a face nesusceptibilă de urmărire silită. S-a oferit şi explicaţia potrivit căreia insesizabilitatea îşi găseşte justificarea în particularitatea creanţei care se naşte din convenţia de deschidere de credit. Această creanţă nu creşte patrimoniul beneficiarului, din moment ce, imediat ce este executată, creează un element de pasiv acestuia. Or, a contracta o datorie reprezintă un act personal. Creditorul nu îl poate constrânge pe debitorul său să utilizeze linia de credit. A se vedea R. Perrot, Ph. Théry, *Procédures civiles d'exécution*, 2e éd., Dalloz, 2005, pp. 429-431.

[2]) Această extindere a domeniului excepţării de la poprire a sumelor reprezentând credite nerambursabile ori finanţări primite de la instituţii sau organizaţii naţionale nu operează şi atunci când poprirea este folosită pentru recuperarea unei creanţe fiscale, deoarece, potrivit art. 236 alin. (2) C. pr. fisc., „*sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanţări primite de la instituţii sau organizaţii internaţionale pentru derularea unor programe ori proiecte nu sunt supuse executării silite prin poprire, în cazul în care împotriva beneficiarului acestora a fost pornită procedura executării silite*".

achiziţie publică se încadrează în excepţia prevăzută la art. 781 alin. (5) lit. b). Faptul că legiuitorul nu face precizări sau măcar exemplificări pentru încadrarea situaţiilor în art. 781 alin. (5) lit. b) creează o dificultate de principiu, pentru că regula în materie de poprire este posibilitatea înfiinţării acesteia[1]. În alţi termeni, regula este că orice sume de bani care sunt datorate debitorului de un terţ trebuie să poată fi urmărite pentru a contribui la satisfacerea creanţei deţinute de creditorul popritor. Tocmai din acest motiv excepţia ar trebui să fie reglementată într-o manieră strictă şi riguroasă. Din această perspectivă, şi interpretarea art. 781 alin. (5) lit. b) trebuie să fie cât mai precaută în practică. Pentru o interpretare strictă, *în primul rând*, trebuie observat că este important ca sursa de acordare a creditului sau a finanţării să o reprezinte o persoană juridică de drept public, indiferent dacă provine din spaţiul naţional sau internaţional. *În al doilea rând*, trebuie să fie vorba de derularea unor programe ori proiecte. *În al treilea rând*, interdicţia popririi este una care trebuie raportată exclusiv la sursa finanţării. Mai exact, odată ce finanţarea a fost acordată unui operator economic cu titlul prevăzut la art. 781 alin. (5) lit. b), faptul că mai departe acest operator economic în derularea proiectului apelează la subcontractori face ca suma respectivă să nu mai intre în câmpul excepţiei prevăzute la art. 781 alin. (5) lit. b). Altfel spus, destinaţia la care se referă art. 781 alin. (5) lit. b), ca un criteriu cheie pentru exceptarea de la poprire, se verifică numai în raporturile directe dintre sursa de finanţare şi operatorul economic care accesează în mod direct. În raporturile dintre beneficiarul creditului nerambursabil sau al finanţării şi alţi operatori economici, care, la rândul lor, pot avea alţi subcontractori, exceptarea de la poprire nu mai funcţionează. Concret, dacă un operator economic a obţinut o finanţare pentru efectuarea unui program, subcontractorul său va putea fi terţ poprit pentru sumele pe care acest antreprenor le are de încasat. Astfel, pentru a exemplifica incidenţa acestei dispoziţii, care reprezintă o excepţie de la poprire, putem avea în vedere situaţia în care un operator economic a contractat o lucrare sau a contractat o finanţare de la o instituţie sau organizaţie naţională sau internaţională, fiind debitor într-o procedură de executare silită. Într-o asemenea ipoteză, nu ar fi susceptibile de poprire sumele ce reprezintă această finanţare acordată operatorului economic respectiv. Dacă însă, la rândul său, pentru realizarea lucrării respective, operatorul a încheiat contract cu un terţ subantreprenor, iar acesta din urmă ar fi debitor într-o procedură de executare silită, s-ar putea emite o adresă de înfiinţare a popririi către operatorul care beneficiază de finanţare, în sensul ca sumele pe care le datorează asupra antreprenorului să nu le plătească acestuia, în temeiul contractului prin care se realizează contractarea, ci să le consemneze la dispoziţia executorului judecătoresc investit de cel care are calitatea de creditor al antreprenorului, beneficiarul subcontractării. Cu alte cuvinte, odată ce sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanţări ajung să circule în raporturi juridice, altele decât raportul originar (raportul de finanţare sau raportul

[1] Cu titlu de exemplu, apreciem că nu sunt supuse popririi sumele plătite în cadrul schemelor de plăţi, ca mecanisme de susţinere şi de garantare a producătorilor agricoli şi a operatorilor economici, conform O.U.G. nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăţi care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 şi pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societăţile agricole şi alte forme de asociere în agricultură.

de creditare), ele îşi pierd această afectaţiune şi urmează a fi supuse popririi ca orice alte sume de bani.

12. O altă exceptare de la măsura executării silite a popririi o regăsim la art. 781 alin. (5) lit. c). Este vorba de *sumele aferente plăţii drepturilor salariale viitoare, pe o perioadă de trei luni de la data înfiinţării popririi*. Un text similar exista şi în vechiul Cod de procedură civilă, fiind vizibilă diferenţa din punctul de vedere al duratei. În vechiul Cod de procedură civilă, perioada de exceptare de la măsura popririi era de *şase luni*. Se are în vedere situaţia în care debitor al procedurii de executare silită este o persoană juridică în special, deşi la fel de bine poate fi şi cazul unei persoane fizice în sensul O.U.G. nr. 44/2008[1]). Textul are în vedere anume posibilitatea ca debitorul supus procedurii de executare silită să beneficieze de continuarea activităţii prin intermediul salariaţilor tocmai în vederea producerii de venituri din care să se poată acoperi executarea silită. O altă raţiune a textului este aceea de a proteja interesele salariaţilor. În consecinţă, dacă procedura de executare silită are forma unei popriri, care este depusă la o instituţie de credit, iar la acea instituţie de credit debitorul persoană juridică are deschis un cont cu afectaţiune specială, şi anume un cont din care se plătesc salariile angajaţilor acelei persoane juridice, de la data la care s-a depus adresa de înfiinţare a popririi drepturile salariale care sunt corespunzătoare unor perioade de trei luni urmează să fie în continuare plătite de către debitor beneficiarilor acestor drepturi, adică salariaţilor. Aşa cum arătam, raţiunea reglementării este aceea de a proteja mai degrabă drepturile şi interesele salariaţilor şi mai puţin pe cele ale persoanei juridice, fiind evident acest lucru din a II-a teză a art. 781 alin. (5) lit. c). Astfel, în cazul unor popriri succesive, termenul de trei luni se calculează de la momentul înfiinţării primei popriri. Prin urmare, nu se ia în considerare fiecare poprire ca una care, la rândul ei, ar face să curgă un termen de trei luni, operând o veritabilă suspendare a executării în modalitatea popririi.

Pentru a obţine această posibilitate, debitorul trebuie să justifice, în faţa instituţiei care este terţul poprit, dar şi în faţa executorului judecătoresc, împrejurarea că sumele pentru care solicită să-şi păstreze dreptul de dispoziţie reprezintă, într-adevăr, drepturi salariale, iar nu sume de altă natură. Această chestiune este importantă, pentru că în lipsa unei asemenea dovezi, practic, debitorul titular al unor conturi deschise la o instituţie de credit ar beneficia prin simpla sa voinţă de o suspendare a executării prin poprire pe o perioadă de trei luni de la data comunicării către terţul poprit a adresei de înfiinţare a popririi. Practica acceptă ca probă suficientă statul de plată vizat la zi pe care figurează persoanele care beneficiază de drepturi salariale, cu evidenţierea sumelor brute şi, mai ales, a sumelor nete care urmează să fie încasate de aceste persoane. Apreciem că în determinarea drepturilor salariale care beneficiază de această exceptare temporară de la poprire trebuie să avem în vedere, pe de o parte, data comunicării adresei de înfiinţare a popririi şi, pe de altă parte, data la care sunt scadente drepturile salariale. Împrejurarea că persoana juridică a întârziat în plata drepturilor salariale către creditorii salariilor, adică către angajaţii săi, nu justifică includerea în poprire şi consemnarea acestor sume la dispoziţia executorului judecătoresc. Prin urmare, dacă, spre exemplu, pentru cea de-a treia lună calculată de la data înfiinţării popririi salariul nu

[1]) O.U.G. nr. 44/2008 privind desfăşurarea activităţilor economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale şi întreprinderile familiale, publicată în M. Of. nr. 328 din 25 aprilie 2008.

a fost încă plătit, împrejurarea că s-a depăşit termenul-limită de plată la un moment la care termenul de trei luni este deja consumat nu permite executorului judecătoresc să stăruie în concretizarea popririi şi, în acest sens, exceptarea de la poprire va subzista până se va epuiza şi plata către salariaţi a drepturilor salariale corespunzătoare celei de a treia luni de la data comunicării către terţi a adresei de înfiinţare a popririi[1].

În ceea ce priveşte domeniul de aplicare al interdicţiei, apreciem că aceasta vizează nu numai salariile obţinute în baza unui contract de muncă, ci şi alte venituri asimilate acestora. În acest sens, sunt cuprinse în această categorie, *în primul rând*, salariul, dar şi alte sume de natura salarială, adică plătite din fondul de salarii, precum indemnizaţiile de concediu, bonusurile, primele etc. *În al doilea rând*, acelaşi tratament îl primesc şi alte categorii de venituri care, deşi nu au la bază un contract de muncă, au o cauză identică – reprezintă contraprestaţia activităţii de muncă – şi au un tratament fiscal de natură salarială. Se pot reţine în această categorie o serie de venituri întemeiate pe alte raporturi de muncă decât cele rezultând din *contractul de muncă*, în principiu, din cauza faptului că legea prevede incompatibilitatea funcţiei sau calităţii deţinute de o anumită persoană cu „*contractul de muncă*": *indemnizaţiile unor categorii de funcţionari publici, care nu încheie contract de muncă deoarece sunt aleşi sau numiţi în respectivele funcţii, indemnizaţiile judecătorilor şi procurorilor, soldele militarilor, dar şi indemnizaţiile plătite administratorilor societăţilor supuse Legii nr. 31/1990*. Aceştia din urmă nu pot încheia contract de muncă, această posibilitate fiindu-le interzisă de art. 137[1] alin. (3) teza întâi din Lege („*Pe durata îndeplinirii mandatului, administratorii nu pot încheia cu societatea un contract de muncă*"). Remuneraţia se face în baza unui *contract de administraţie* sau/şi a unui *contract de management*.

13. Dispoziţiile legale care stabilesc caracterul insesizabil, total sau parţial, al unor bunuri sau categorii de venituri sunt considerate de ordine publică[2]. Acest lucru este valabil, în egală măsură, în cazul limitelor fixate în reglementarea generală, cuprinsă în art. 729 NCPC, în privinţa cărora dispoziţiile art. 730 NCPC indică fără echivoc, drept sancţiune, nulitatea de drept, dar şi în ceea ce priveşte reglementarea specială, cuprinsă în art. 781 alin. (5) NCPC.

Recurs în interesul legii

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 62 din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor şi a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, (Curtea) stabileşte că veniturile realizate ca urmare a muncii prestate de persoanele aflate în executarea unor pedepse privative de libertate nu pot fi poprite pentru executarea unor creanţe fiscale.

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 87 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului

[1] Pe de altă parte, în practică s-a decis că nu sunt excluse de la poprire sumele aferente plăţii drepturilor salariale ale angajaţilor persoanei debitoare născute anterior înfiinţării popririi, dar neachitate până la acel moment – Trib. Braşov, s. I civ., dec. nr. 193 din 23 aprilie 2014, în R. Stanciu, *Contestaţia la executare*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015, p. 192.

[2] Pentru aceeaşi soluţie, sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, a se vedea: D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 117; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 304.

penal, stabileşte că veniturile realizate ca urmare a muncii prestate de persoanele aflate în executarea unor pedepse privative de libertate pot fi poprite pentru executarea unor creanţe fiscale stabilite prin hotărârile de condamnare *(ÎCCJ, dec. nr. 3/2016, publicată în M. Of. nr. 405 din 30 mai 2016)*.

Jurisprudenţă

1. Potrivit art. 452 şi urm. C. pr. civ. (art. 781 NCPC – n.n.), în cazul executării silite prin poprire, în mod necesar există un terţ căruia i se ordonă să indisponibilizeze sumele respective şi, prin urmare, în cazul contestaţiei la executare prin poprire, acesta trebuie să participe la judecată, contestatorul având obligaţia să indice, prin cererea de chemare în judecată, numele (denumirea) pârâtului (intimatului), sub sancţiunea nulităţii contestaţiei la executare prin poprire *(Jud. Sector 5 Bucureşti, sent. nr. 4628 din 9 octombrie 2003, publicată pe legalis.ro)*.

2. Potrivit art. 409 alin. 1 lit. b) C. pr. civ. [art. 729 alin. (1) lit. b) NCPC – n.n.], salariile şi alte venituri periodice realizate din muncă, pensiile acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum şi alte sume ce se plătesc periodic debitorului şi sunt destinate asigurării mijloacelor de existenţă ale acestuia pot fi urmărite până la 1/3 din venitul lunar net, pentru orice alte datorii decât cele privind sumele datorate cu titlu de obligaţie de întreţinere sau de alocaţie pentru copii.

O poprire produce efecte chiar dacă la momentul înfiinţării terţul nu era dator debitorului urmărit, terţul apărând ca un datornic eventual. Soluţia se datorează şi reglementării legale care include ca obiect al popririi şi veniturile viitoare ale debitorului care, în baza art. 1718 C. civ. [art. 2.324 alin. (1) NCC – n.n.], răspunde cu toate bunurile sale, mobile şi imobile, prezente şi viitoare, ele constituind gajul general şi comun al creditorilor.

De aceea, ori de câte ori terţul poprit va deveni debitor al datornicului urmărit, aceste raporturi ale sale cu terţul, unite cu raporturile dintre creditor şi debitorul iniţial, vor naşte obligaţia în sarcina terţului ca, la momentul exigibilităţii creanţei debitorului urmărit, terţului să-i incumbe toate obligaţiile generate de înfiinţarea popririi (indisponibilizare, consemnare etc.) *(C. Ap. Constanţa, s. I civ., dec. nr. 14 din 21 ianuarie 2013, publicată în BCA nr. 1/2013, disponibilă şi pe legalis.ro)*.

Notă: Motivarea nu este în totalitate corectă. Este adevărat că pot face obiectul popririi şi sumele de bani, titlurile de valoare sau bunurile mobile incorporale pe care terţul poprit le va datora în viitor debitorului poprit, dar numai în cazul în care acestea sunt datorate în temeiul unor raporturi juridice existente. Această distincţie nu a fost făcută de instanţă.

3. Dispoziţiile art. 371^3 C. pr. civ. (art. 757 NCPC – n.n.) stabilesc pentru bunurile care sunt supuse unui regim special de circulaţie că pot fi urmărite numai în condiţiile prevăzute de lege. Art. 452 alin. 1 C. pr. civ. (art. 781 NCPC – n.n.) nu exclude titlurile de valoare de la procedura executării silite începută prin poprire, iar art. 461 din acelaşi cod (art. 793 NCPC – n.n.) stabileşte expres pentru cazul în care poprirea a fost înfiinţată asupra unor titluri de valoare sau asupra altor bunuri mobile corporale că executorul poate proceda potrivit dispoziţiilor prevăzute pentru urmărirea mobiliară propriu-zisă, dar ţinând seama de reglementările speciale referitoare la aceste bunuri *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3752 din 17 iunie 2005, publicată pe idrept.ro)*.

4. Atâta vreme cât raportul juridic existent între debitorul urmărit şi terţul poprit are la bază un contract pentru finanţare nerambursabilă, în care este menţionat faptul că finanţarea acordată beneficiarului din fondul pentru mediu constituie ajutor de stat şi este acordată în baza Hotărârii Comitetului de avizare nr. 15/28.08.2007 privind aprobarea „Proiectului privind promovarea tehnologiilor curate şi a producerii energiei din surse regenerabile de energie", beneficiarul fiind

obligat să folosească finanţarea numai în scopul şi în condiţiile în care a fost acordată, suma de bani datorată de terţul poprit debitorului urmărit este destinată unei afectaţiuni speciale, în sensul dispoziţiilor art. 452 alin. 2 C. pr. civ. [corespondent art. 781 alin. (5) NCPC], neputând, pe cale de consecinţă, să fie supusă executării silite, având în vedere şi faptul că, potrivit art. 1 din O.U.G. nr. 196/2005, fondul pentru mediu este un instrument economico-financiar destinat susţinerii şi realizării proiectelor şi programelor pentru protecţia mediului, în conformitate cu dispoziţiile legale în vigoare în domeniul protecţiei mediului (*Jud. Sector 6 Bucureşti, sent. civ. nr. 795 din 25 ianuarie 2013, apud R. Sîrghi, Executarea silită în noul Cod de procedură civilă. Practică judiciară adnotată, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015, p. 38).*

5. Dispoziţiile art. 780 alin. (5) lit. c) NCPC [în prezent art. 781 alin. (5) lit. c) NCPC – n.n.] exclud de la executarea silită prin poprire sumele aferente plăţii drepturilor salariale viitoare ale angajaţilor persoanei debitoare, adică cele care se nasc în viitor, şi nu pe cele născute anterior înfiinţării popririi, dar neachitate până la acel moment *(Trib. Braşov, s. I civ., dec. nr. 193 din 23 aprilie 2014, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare, p. 192).*

6. Poprirea având un caracter mixt, adică fiind atât o procedură de urmărire silită, cât şi un act de conservare, este cert, în drept, că se pot popri nu numai sumele datorite şi deţinute pentru debitorul urmărit în momentul înfăţişării popririi, ci şi acelea ce se vor datori sau deţine în viitor în virtutea unei cauze juridice anterioare *(C. Buc. II, 17 noiembrie 1907, C.J. 22/908, apud Em. Dan. Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 3-a, Ed. Librăriei Socec, Bucureşti, 1921, p. 641).*

7. Creditorul poate popri în mâna unui terţiu debitor al unei succesiuni sumele datorate unuia din comoştenitori. Chestiunea este numai care va fi efectul acestei popriri?

În caz când creanţa poprită cade în lotul debitorului, nu există nicio dificultate şi toţi autorii sunt de acord a recunoaşte validitatea popririi. Primus şi Secundus, doi moştenitori pe porţiuni egale, au ca debitor al succesiunei pe Tertius, iar Quartus este creditor personal al lui Secundus. Quartus face poprire în mâinile lui Tertius şi în urmă creanţa poprită este atribuită prin partaj lui Secundus. În acest caz este evident că poprirea a fost valabil făcută. Dificultatea este mare în caz când creanţa poprită nu cade în lotul debitorului Secundus, ci în lotul celuilalt moştenitor, Primus. Validitatea poprirei va depinde în acest caz de efectul atribuit partajului în materie de creanţe. Dacă art. 786 C. civ., care proclamă caracterul declarativ al partajului, îşi are aplicaţiunea sa, Primus este considerat că a succedat singur la efectele cuprinse în lotul său, că, asupra creanţei în contra lui Tertius, Secundus nu a avut niciodată niciun drept şi, prin urmare, poprirea este nulă, căci debitorul nu a fost niciodată creditor al terţului poprit.

Cred că art. 786 C. civ. nu-şi are aplicaţiunea sa în materie de partaj de creanţă. Art. 1060 C. civ. (în prezent art. 1.155 NCC – n.n.) ne arată că (în principiu – n.n.) creanţele şi datoriile defunctului se divid de plin drept între moştenitori din momentul deschiderii succesiunei, principiu care a existat şi în dreptul roman *nomina inter heredes ipso iure dividuntur.* Creanţele succesiunei fiind deja împărţite din momentul deschiderei succesiunei, nu vor mai fi cuprinse în partajul efectuat între moştenitori şi, prin urmare, art. 786 C. civ. nu-şi va avea aplicaţiunea sa.

Dacă moştenitorul Secundus consimte ca creanţa contra lui Tertius să cadă în lotul lui Primus, această convenţiune este o cesiune de creanţă, căci Secundus cedează partea sa din creanţă – valabilă în urma îndeplinirii formalităţilor prescrise în art. 1393 C. civ. Până la îndeplinirea acestor formalităţi, poprirea efectuată de Quartus în mâinile lui Tertius este valabilă pentru partea din creanţă ce aparţine debitorului Secundus *(D. Negulescu, Teoria poprirei, p. 41. În acelaşi sens, Garsonnet IV, ed. a 2-a, 1406; Glasson II, ed. a 2-a, p. 333, apud Em. Dan, Codul, p. 642).*

Notă: În prezent, potrivit art. 680 NCC, partajul are efect constitutiv de drepturi, iar nu unul declarativ.

8. Pentru ca o poprire efectuată în mâinile celui de al treilea, potrivit art. 455 C. pr. civ. (art. 781 NCPC), să producă efecte, se cere chiar în momentul efectuării popririi cel de al treilea poprit să datoreze în adevăr debitorului poprit; cu alte cuvinte, chiar în momentul popririi să fie născută şi stabilită o relaţie în virtutea căreia se datoreşte oricum, fie cu termen, sub condiţie, în viitor sau eventual *(Cas. II, 13 februarie 1907, B.P. 274, apud Em. Dan, Codul, p. 642)*.

9. Creditorul poate să facă o poprire în mâinile sale proprii, presupunând că el este în acelaşi timp şi creditor, şi debitor al aceleiaşi persoane? De ex.: Primus este debitorul lui Secundus, iar Secundus debitorul lui Primus.

Dacă creanţa lui Primus este lichidă, chestia nu suferă discuţiune, Primus va putea face poprire în mâinile sale; căci creanţa sa, fiind lichidă, nu este nevoie ca şi creanţa poprită să întrunească această condiţie.

Chestiunea este însă controversată în cazul în care creanţa lui Primus nu e lichidă, iar creanţa lui Secundus contra lui Primus ar fi lichidă.

Într-un sistem se susţine că poprirea ar fi cu putinţă pentru motivul că creditorul nu trebuie să fie lipsit de garanţia dreptului comun numai pentru că suma care formează gajul său se găseşte în mâinile sale în loc să fie în mâinile unui terţiu *(Trib. Tutova, 18 ianuarie 1905, C.J. 43/905)*.

Într-un alt sistem se susţine că Primus n-ar avea acest drept:

1) Pentru că cum ar putea popri un creditor în propriile sale mâini când legea presupune că poprirea se face în mâna *celui de al treilea*?

2) Lucrul ar putea fi primejdios, căci permite debitorului de rea-credinţă să zădărnicească drepturile adevăratului creditor pe creanţe închipuite *(D. Alexandresco, Dr. 75/907 şi Vol. VI, p. 783, apud Em. Dan, Codul, p. 644)*.

10. Deşi atât compensaţia, cât şi poprirea nu sunt admisibile în cazurile prevăzute de art. 1147 § 1 şi 2, totuşi în celelalte cazuri un creditor care ar fi în acelaşi timp şi debitor al debitorului, adică care ar întruni în persoana sa ambele calităţi, de creditor şi debitor, poate să facă o poprire în propriile sale mâini, spre a participa împreună cu ceilalţi creditori ai debitorului la distribuirea banilor ce el deţine, fiind cea mai echitabilă *(Trib. Tutova, 18 ianuarie 1905, C.J. 43/905, apud Em. Dan, Codul, p. 645)*.

11. Debitorul cambiei nu poate opune poprirea ce i s-a făcut de un al treilea pe suma din cambie pentru o datorie a unuia din giranţii intermediatori ai cambiei, pentru că aceasta nu este o excepţiune personală a deţinătorului cambiei căruia i s'a transmis prin gir acea cambie şi care, prin urmare, a devenit proprietarul exclusiv al ei, atât faţă de subscriitorul cambiei, cât şi de terţele persoane, aşa încât debitorul cambiei nu mai poate fi oprit de la plata ei de către un creditor personal al unui girant anterior, care nu are, nici nu mai poate avea, vreun raport juridic cu purtătorul actual al cambiei.

Afară de acesta, poprirea în materie cambială, dată fiind natura cambiei şi scopul avut în vedere de legiuitor la cererea ei, nu este admisibilă *(Trib. Bacău, 16 decembrie 1903, C.J. 28/904, apud Em. Dan, Codul, p. 649)*.

Art. 782. Cererea de poprire. Competenţa

(1) Poprirea se înfiinţează la cererea creditorului de către un executor judecătoresc al cărui birou se află în circumscripţia curţii de apel unde îşi are domiciliul sau sediul debitorul ori terţul poprit.

(2) În cazul popririi pe conturile unei persoane fizice sau juridice, competenţa aparţine executorului judecătoresc al cărui birou se află în circumscripţia curţii de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori, după caz, de la sediul principal sau, după caz, de la sediile secundare

ale instituției de credit unde debitorul și-a deschis contul. Dacă debitorul are mai multe conturi deschise, competența pentru înființarea popririi asupra tuturor conturilor aparține executorului judecătoresc de la oricare dintre locurile unde acestea au fost deschise.

(3) Dispozițiile art. 652 alin. (5) sunt aplicabile.

Comentariu

1. Acest articol este consacrat, în principal, competenței executorului judecătoresc în materia popririi. Dacă art. 652 NCPC determină competența organului de executare silită ca text plasat în partea generală, în art. 782 avem o reglementare specifică în materie de poprire. Noul Cod de procedură civilă păstrează ca principiu soluția din vechiul Cod de procedură civilă, în sensul unei competențe alternative a executorului judecătoresc în ceea ce privește modalitatea de executare a popririi. Mai mult decât atât, Noul Cod creează o competență alternativă specială, dacă se poate spune astfel, în legătură cu poprirea înființată asupra conturilor bancare aparținând debitorului[1)].

2. În ceea ce privește competența alternativă de ordin general, în confirmarea soluției consacrate în legislația anterioară, în primul alineat al art. 782 se arată că poprirea se înființează la cererea creditorului de către un executor judecătoresc al cărui birou se află în circumscripția curții de apel unde își are domiciliul sau sediul debitorul ori terțul poprit. Prin urmare, un executor judecătoresc care, spre exemplu, are sediul în municipiul Constanța poate să emită o adresă de înființare a popririi către un terț care are domiciliul în Tulcea, localitate aflată în raza aceleiași curți de apel unde este și sediul biroului executorului judecătoresc, deși debitorul împotriva căruia s-a început executarea silită domiciliază în Baia Mare. Această competență alternativă funcționează indiferent de tipul de poprire, prin urmare, nu doar în cazul popririi care este înființată la o instituție de credit.

3. În cazul în care este vorba de o poprire în cadrul căreia terțul poprit este o instituție de credit, creditorul beneficiază de o *competență alternativă specială*. Astfel, potrivit art. 782 alin. (2), în cazul popririi pe conturile unei persoane fizice sau juridice, competența aparține executorului judecătoresc al cărui birou se află în circumscripția curții de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori, după caz, de la sediul principal sau, după caz, de la sediile secundare ale instituției de credit unde debitorul și-a deschis contul.

Cu privire la prima teză a alin. (2) al art. 782 trebuie observat din reformularea textului că această dispoziție permite o elasticitate în privința competenței teritoriale a executorului judecătoresc, elasticitate care nu poate decât să profite creditorului popritor. Mai exact, un creditor care, de exemplu, are domiciliul în Focșani poate apela chiar la un executor judecătoresc cu sediul în această localitate, chiar dacă debitorul împotriva căruia se declanșează executarea silită are domiciliul în municipiul București și un cont deschis la o bancă al cărei sediu se află tot în municipiul București, așa cum este, de altfel, cazul

[1)] Pentru critica reglementării competenței executorului judecătoresc, a se vedea E. Oprina, I. Gârbulet, *Tratat*, vol. I, p. 731. Autorii susțin, pe bună dreptate, că, față de specificul procedurii popririi, pentru asigurarea celerității executării silite, cel mai practic mod de stabilire a competenței executorului judecătoresc ar fi recunoașterea unei competențe teritoriale generale oricărui executor judecătoresc din România, indiferent de sediul sau domiciliul uneia dintre părți.

majorității instituțiilor de credit. Elementul care însă justifică, în exemplul dat, competența teritorială a executorului judecătoresc care ar avea sediul chiar în aceeași localitate cu aceea în care creditorul domiciliază este dat de faptul că, contul deschis de debitor la o instituție de credit cu sediul în municipiul București este în mod concret aflat în evidența unei sucursale care are sediul în Galați, deci în raza curții de apel în care se află și biroul executorului judecătoresc.

În continuare, alin. (2) al art. 782 consacră explicit posibilitatea prorogării de competență teritorială atunci când există mai multe conturi deschise de către debitor. Altfel spus, un executor judecătoresc care este competent teritorial să înființeze o poprire în considerarea unui cont deschis la o sucursală din Botoșani își va extinde competența teritorială atunci când, potrivit informațiilor obținute în urma executării silite, rezultă că debitorul respectiv, care are sediul în Satu Mare, mai are un cont deschis și la o agenție din Constanța. Se observă, în exemplul dat, că nu se pune în sarcina creditorului urmăritor obligația de a alege un al doilea executor judecătoresc, deși nici sediul principal al instituției de credit ca terț poprit, nici sediul debitorului și nici contul la care se presupune că ar exista mai multe disponibilități bănești nu se află în circumscripția curții de apel unde se află biroul executorului judecătoresc. Dat fiind însă faptul că acel debitor are un cont deschis și în circumscripția curții de apel unde se află sediul biroului executorului judecătoresc, acesta din urma își extinde competența teritorială prin efectul art. 782 alin. (2) teza a doua și cu privire la conturi deschise la o agenție sau sucursală aflată într-o altă localitate decât aceea din raza curții sale de apel.

4. Se pune problema care este raportul dintre competența alternativă, cu includerea prorogării de competență în materie de poprire, așa cum reglementează art. 782 alin. (1) și (2), și dispoziția de la art. 652 alin. (2) NCPC. Aceste dispoziții trebuie corelate. Mai exact, trebuie acceptată, în opinia noastră, inclusiv posibilitatea prorogării de competență în favoarea executorului judecătoresc care a început urmărirea silită imobiliară ori a identificat în raza sa de competență un imobil, posibilitatea extinderii acestei competențe și pentru efectuarea actului popririi chiar dacă, prin ipoteză, nici sediul debitorului, nici sediul terțului poprit nu s-ar afla în circumscripția curții de apel unde se află biroul său. Mai exact, dacă, în virtutea dreptului pe care legea îl recunoaște de a apela nu doar succesiv, ci și simultan la toate formele de executare silită, creditorul l-a învestit pe executorul judecătoresc din Târgu-Mureș să înceapă executarea în toate formele prevăzute de lege și în particular sau cu prioritate asupra unui imobil care se afla în această localitate, identificând existența unui asemenea imobil, executorul judecătoresc va fi în măsură să efectueze și acte de executare a popririi, chiar dacă debitorul, proprietar al imobilului, are sediul în București, iar terțul poprit (instituție de credit), de asemenea, are sediul în București. Prin urmare, dacă ar fi făcut doar actul de executare în formatul popririi, iar debitorul nu ar fi avut bunuri în circumscripția curții de apel unde se află biroul său, prin ipoteză, municipiul Târgu-Mureș, executorul respectiv nu ar fi avut competența să instrumenteze poprirea. Considerăm însă că, în alți termeni, art. 652 alin. (2) reprezintă un text care include în aria prorogării sale de competență inclusiv specia popririi. Referirea la bunuri mobile în sensul art. 652 alin. (2), care este sediul materiei pentru competența teritorială în ceea ce privește executarea silită,

reprezintă o referire care trebuie interpretată ca absorbind şi instituţia popririi, în acest sens valorificând încă o dată interpretarea sistematică a textelor din Noul Cod de procedură civilă, texte care, ca şi cele din vechiul cod, califică poprirea şi o privesc ca pe o specie a urmăririi mobiliare, şi nu ca pe o modalitate de executare net distinctă de aceea a urmăririi bunurilor mobile.

5. Normele de competenţă a executorului judecătoresc sunt de ordine privată, putând fi invocate numai de către debitor[1)] şi, eventual, de terţul poprit.

Jurisprudenţă

1. Din verificarea actelor de la dosar rezultă că prin cererea de executare silită s-a solicitat încuviinţarea executării silite prin orice formă, inclusiv prin poprire pe veniturile salariale acordate de terţul poprit, în vederea recuperării debitului de 4548,19 RON şi a cheltuielilor de executare silită. Aşa fiind, prin raportare la dispoziţiile art. 650 alin. (1) NCPC, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 138/2014, rezultă că instanţa competentă în soluţionarea prezentei cauze este cea de la domiciliul/sediul debitorului. Cum, la data sesizării organului de executare, domiciliul debitorului se află în comuna R., jud. Dâmboviţa, competenţa de soluţionare a cauzei se va stabili în favoarea judecătoriei în circumscripţia căreia se află domiciliul acestuia, respectiv Judecătoria Târgovişte *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 2858 din 23 octombrie 2014, publicată pe idrept.ro)*.

2. Aceste prevederi legale [art. 971 alin. (2) – n.n.], deşi se referă la poprirea asigurătorie, trebuie să îşi găsească aplicarea şi în materia popririi executorii, nefiind nicio raţiune pentru o soluţie diferită în acest din urmă caz, diferenţa dintre măsura asigurătorie şi forma de executare silită, şi anume inexistenţa în primul caz, respectiv existenţa în cel de-al doilea a titlului executoriu, nu poate constitui motiv temeinic pentru tratament juridic diferit *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. civ. nr. 869/A din 20 iunie 2014, citată de G. Boroi, M. Stancu, Curs, 2015, p. 1092)*.

Art. 783. Înfiinţarea popririi

(1) Poprirea se înfiinţează fără somaţie, în baza încheierii de încuviinţare a executării, prin adresă în care se va preciza şi titlul executoriu în temeiul căruia s-a înfiinţat poprirea, ce va fi comunicată celei de-a treia persoane arătate la art. 781 alin. (1), împreună cu încheierea de încuviinţare a executării sau un certificat privind soluţia pronunţată în dosar. Despre măsura luată va fi înştiinţat şi debitorul, căruia i se va comunica, în copie, adresa de înfiinţare a popririi, la care se vor ataşa şi copii certificate de pe încheierea de încuviinţare a executării sau de pe certificatul privind soluţia pronunţată în dosar, şi titlul executoriu, în cazul în care acestea din urmă nu i-au fost anterior comunicate.

(2) În adresa de înfiinţare a popririi i se va pune în vedere celei de-a treia persoane, care devine, potrivit alin. (1), terţ poprit, interdicţia de a plăti debitorului sumele de bani sau bunurile mobile pe care i le datorează ori pe care i le va datora, declarându-le poprite în măsura necesară pentru realizarea obligaţiei ce se execută silit.

(3) Adresa de înfiinţare a popririi va cuprinde numele şi domiciliul debitorului persoană fizică ori, pentru persoanele juridice, denumirea şi sediul lor, precum şi codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, dacă sunt cunoscute.

[1)] În sensul că încălcarea normelor privind competenţa executorului judecătoresc poate fi invocată numai de către debitor, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1098.

(4) În cazul în care se solicită înființarea popririi pentru toate conturile unei persoane fizice sau juridice, inclusiv pentru conturile subunităților fără personalitate juridică ale acesteia din urmă, se vor indica, dacă sunt cunoscute, elementele de identificare pentru fiecare cont în parte, respectiv pentru fiecare subunitate fără personalitate juridică a debitorului persoană juridică.

(5) În cazul în care adresa de înființare a popririi se transmite unei unități operaționale a unei instituții de credit, poprirea va fi înființată numai asupra conturilor pe care debitorul urmărit le are deschise la acea unitate. Dacă debitorul nu are cont deschis la unitatea instituției de credit sesizate, aceasta va informa executorul cu privire la conturile deschise de debitor la alte unități operaționale.

(6) Dispozițiile alin. (2) sunt aplicabile și în cazurile în care poprirea se înființează asupra titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale urmăribile ce se află în păstrare la unități specializate.

(7) În cazul în care poprirea a fost înființată ca măsură de asigurare și nu a fost desființată până la obținerea titlului executoriu, se va comunica terțului poprit o copie certificată de pe titlul executoriu în vederea îndeplinirii obligațiilor prevăzute la art. 787. Titlul executoriu va fi însoțit de o adresă care va cuprinde numele și domiciliul debitorului persoană fizică ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul, precum și codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, dacă sunt cunoscute, numărul și data adresei în baza căreia s-a înființat poprirea asigurătorie, numărul dosarului de executare și datele de identificare a contului în care a fost consemnată suma poprită asigurătoriu.

(8) După înființarea popririi, orice alt creditor al debitorului poprit va putea să poprească aceeași creanță până la eliberarea sau distribuirea sumelor rezultate din poprire, cu respectarea dispozițiilor art. 787.

Comentariu

1. Acest articol este dedicat înființării popririi. Primul său alineat se referă la actele și inscrisurile pe care executorul judecătoresc este obligat să le comunice terțului poprit, pe de o parte, și debitorului, pe de altă parte, pentru a se concretiza măsura popririi.

Există câteva diferențe față de reglementarea din vechiul Cod de procedură civilă și ele trebuie subliniate, întrucât nu reprezintă rodul unor omisiuni, ci au la bază o eficientizare a actului de executare. Așa cum era cazul și în reglementarea precedentă, poprirea se înființează *fără somație*. Rațiunea acestei măsuri de executare silită este, în bună măsură, aceea de a asigura elementul surpriză. Astfel, dacă, în regulă generală, executarea silită trebuie să fie precedată de o somație, sancțiunea pentru nerespectarea acestei cerințe fiind nulitatea executării înseși, în cazul popririi, dimpotrivă, aceasta se înființează fără somație. Desigur, nimeni nu se opune ca și poprirea să fie precedată de o somație, însă aici nu putem avea, în principiu, în vedere decât acele ipoteze în care creditorul solicită explicit acest lucru pentru rațiuni care pot fi inclusiv de oportunitate. Dimpotrivă, dacă executorul judecătoresc căruia i se cere prioritar înființarea popririi înțelege să preceadă acest act de executare de comunicarea unei somații către debitorul ale cărui raporturi juridice cu terțul poprit urmează a fi indisponibilizate, într-o asemenea situație se poate pune chiar o problemă de răspundere a executorului judecătoresc față de creditor, dacă se face dovada că aceste raporturi juridice au încetat sau, în cazul popririi bancare, conturile deschise de debitor la instituțiile de credit au fost golite în intervalul dintre data comunicării somației și data comunicării înființării popririi. Concluzionând, faptul că poprirea se înființează fără somație este un avantaj legitim

pe care legiuitorul înţelege să îl acorde creditorului popritor în cazul poririi tocmai pentru evitarea unei facilităţi de sustragere de la executare din partea debitorului poprit, însă, dacă debitorul poprit nu ar putea ataca poprirea ca fiind nelegală pe motiv că a fost înfiinţată fără somaţie, în aceeaşi măsură nu ar putea critica în mod fructuos executarea prin poprire pentru că aceasta a fost precedată de o somaţie[1].

2. Poprirea presupune, înainte de toate, o adresă de înfiinţare a poririi. Conţinutul adresei de înfiinţare a poririi este reglementat în alin. (2), (3) şi (4) ale art. 783. În esenţă, în adresa de înfiinţare a poririi se pune în vedere terţului poprit interdicţia de a plăti debitorului sume de bani sau bunuri mobile pe care le datorează la data la care s-a comunicat adresa de înfiinţare a poririi sau pe care le va datora ulterior comunicării acestei adrese. Acest ordin de indisponibilizare imediată a sumelor de bani, titlurilor de valoare sau altor bunuri mobile datorate debitorului este limitat din punct de vedere cantitativ. Potrivit principiului că actele de executare şi, în general, executarea silită ar trebui făcute în măsura necesară acoperirii creanţei debitorului şi, mai exact, a sumei datorate, înţelegând aici, în afară, de obligaţia principală de plată, accesoriile acesteia – dobânzi majore, penalităţi, cheltuieli de executare silită –, în adresa de poprire trebuie să se indice terţului poprit o limită maximală pentru indisponibilizare. Dacă o obligaţie de plată cu includerea accesoriilor are în vedere o sumă de 20.000 de lei, interdicţia de indisponibilizare a sumelor de bani nu poate fi cerută peste această sumă. Desigur că această sumă este una care, prin forţa lucrurilor, are o determinare făcută la data la care se emite efectiv adresa de înfiinţare a poririi. Prin mecanismul poririi[2] se scurge un interval între data la care este emisă adresa de înfiinţare a poririi şi data la care suma finalmente poprită creditează contul creditorului popritor sau este eliberată creditorului popritor. În acest interval, atunci când obligaţia de plată este purtătoare de accesorii de tipul dobânzilor, majorărilor, penalităţilor sau, în lipsa lor, cel puţin ratei inflaţiei, este posibil ca suma efectiv eliberată creditorului la o anumită dată să fie în realitate inferioară sumei la care el ar fi fost îndreptăţit în raport cu obligaţia totală de plată ce revine debitorului. Din acest punct de vedere, menţiunile care se găsesc foarte frecvent în titlurile executorii hotărâri judecătoreşti prin care este obligat debitorul la plata, alături de debitul principal, a unor accesorii care curg, potrivit acelor hotărâri, până la data plăţii efective riscă de cele mai multe ori să fie un simplu deziderat, pentru că, aşa cum arătam, la data la care suma este eliberată creditorului, ca dată de încetare a executării silite prin executarea integrală a obligaţiei de plată, suma este, în realitate, ceva mai mică decât aceea la care el ar fi fost îndreptăţit. Acest decalaj reprezintă un prejudiciu care este cu atât mai mare cu cât obligaţia principală de plată, în raport cu care se calculează, până la data plăţii efective, accesorii de tipul dobânzilor, majorărilor, penalităţilor, este mai mare. Se pune întrebarea dacă nu cumva o poprire de acest gen, făcută pentru o obligaţie de plată în

[1] În cazul executării prin poprire a creanţelor fiscale, somaţia este obligatorie, aşa cum rezultă din art. 236 alin. (12) coroborat cu art. 230 alin. (1) C. pr. fisc. De asemenea, în cazul executării silite întemeiate pe o cambie sau un bilet la ordin, este obligatorie somaţia cambială, prevăzută de art. 61 din Legea nr. 58/1934 privind cambia şi biletul la ordin, chiar şi atunci când executarea silită ar îmbrăca forma poririi. Pentru amănunte privind această problemă, a se vedea Tr.C. Briciu, *Trei probleme privind executarea cambiei sau a biletului la ordin*, disponibil pe *www.juridice.ro* (la data de 28 septembrie 2015).

[2] A se vedea comentariile la art. 784 şi 788.

raport cu care accesoriile recunoscute prin titlu executoriu curg până la data plăţii efective (în corespondentul măsurii de executare a popririi, până la data eliberării sumei efective către creditor), ar putea justifica emiterea unei noi adrese de înfiinţare a popririi. Este vorba, nu de puţine ori, de un interval de şapte zile sau chiar mai mare. Avem în vedere că terţul poprit are la dispoziţie cinci zile calculat ca termen de zile libere pentru a consemna la dispoziţia executorului judecătoresc suma menţionată în adresa de înfiinţare a popririi. Deci, chiar dacă executorul judecătoresc ar comunica terţului poprit adresa de înfiinţare a popririi chiar în ziua emiterii, iar mai departe, primind suma în contul de consemnaţiune, executorul ar elibera-o în aceeaşi zi creditorului popritor, intervalul de cinci zile calculat ca zile libere, şapte zile calendaristice incluse, este un interval pe durata căruia accesoriile continuă să curgă fără nicio oprelişte.

3. Adresa de înfiinţare a popririi, aşa cum se arată în art. 783 alin. (3), trebuie să mai cuprindă numele şi domiciliul debitorului persoană fizică ori, pentru persoane juridice, denumirea sediilor, precum şi codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, dacă sunt cunoscute. Aceste elemente ale adresei de înfiinţare a popririi sunt importante, pentru că în lipsa lor există dificultăţi pentru identificarea debitorului cu care terţa persoană menţionată în adresa de înfiinţare a popririi ar avea raporturi juridice. Din acest punct de vedere, art. 783 alin. (3) are o formulare uşor diferită faţă de aceea a textului corespondent din vechiul Cod de procedură civilă prin aceea că se cere executorului judecătoresc să menţioneze în adresa de înfiinţare a popririi codul unic de înregistrare, codul numeric personal, respectiv codul de identificare fiscală, sub rezerva de a fi cunoscut de organul de executare silită. Raţiunea pentru care autorul Noului Cod de procedură civilă a preferat să nu facă din evocarea codului numeric personal un element obligatoriu de inclus în adresa de înfiinţare a popririi priveşte mai ales debitorii care nu au cetăţenie română şi care, prin urmare, nu se identifică pe teritoriul României printr-un cod numeric personal atribuit de autorităţile române competente. Desigur, nu este de exclus posibilitatea pentru terţul poprit de a arăta într-o procedură de validare a popririi că s-a aflat în imposibilitate de identificare a debitorului în legătură cu care a primit adresa de înfiinţare a popririi. În esenţă, având o atitudine mai prevenitoare, terţul poprit ar trebui să răspundă cât mai rapid organului de executare silită atunci când primeşte o adresă de înfiinţare a popririi în care lipsa codului numeric personal creează dificultăţi de identificare a debitorului, solicitând executorului judecătoresc să facă precizări suplimentare. Consecinţa acestei corespondenţe este aceea că obligaţia terţului poprit de a indisponibiliza sumele de bani se naşte nu retroactiv de la data la care a primit adresa de înfiinţare a popririi, ci numai de la data la care executorul face acele clarificări care ar fi cu adevărat necesare, indispensabile şi în lipsa cărora poprirea ar risca să fie înfiinţată în legătură cu sumele datorate unei alte persoane decât adevăratul debitor din executarea silită. Nu este, în acelaşi timp, de conceput modalitatea în care terţul poprit ar indisponibiliza pentru siguranţă sumele de bani datorate către două sau, dacă este cazul, chiar mai multe persoane care au elemente de identificare asemănătoare, pentru că, în raport cu persoanele care s-ar dovedi ulterior că nu au calitatea de debitor în procedura de executare silită, o asemenea indisponibilizare ar fi vădit prejudiciabilă.

Tr.C. Briciu

4. Art. 783 alin. (4) face precizări specifice în cazul adresei de înființare a popririi cu privire la conturile deschise la instituții de credit. Înainte de toate, precizarea este valabilă și pentru comentariul de la art. 782 alin. (2). În ceea ce ne privește, considerăm că obiectul popririi, atunci când terțul poprit este instituție de credit, nu este contul bancar, ci soldul creditor al acestor conturi, inclusiv încasările viitoare care ar credita contul deschis de debitor la acea instituție de credit. De aceea, în opinia noastră, formulări de tipul „*popriri pe conturi*" sau „*înființarea popririi pentru toate conturile*", cum sunt cele de la art. 782 alin. (2) prima teză, respectiv de la art. 783 alin. (4) NCPC, nu ar trebui tratate ca argumente determinante pentru teza că obiectul popririi este contul bancar însuși[1]. Asemenea formulări trebuie privite mai mult ca formulări justificate prin ideea de celeritate a exprimării și mai puțin pentru a pune în dubiu obiectul real al măsurii popririi atunci când sunt aflate disponibilități în conturi deschise la instituții de credit.

Revenind la fondul art. 783 alin. (4), legiuitorul precizează că în adresa de înființare a popririi se vor indica, dacă sunt cunoscute, elemente de identificare pentru fiecare cont deschis de subunitățile fără personalitate juridică ale instituției de credit, respectiv elemente de identificare ale fiecărei subunități fără personalitate juridică a debitorului persoană juridică. Acest text este important pentru că el arată că, în esență, înființarea popririi se face de către executorul judecătoresc, iar terțul poprit are obligația de a indisponibiliza sumele de bani, deși el le datorează debitorului nu direct de la sediul său, ca loc al executării, ci prin intermediul unor subunități lipsite de personalitate juridică, chiar dacă în adresa de înființare a popririi bancare nu s-a făcut enumerarea tuturor conturilor în raport cu care ar trebui verificată existența sau nu a disponibilităților bănești. În condițiile în care instituțiile de credit, potrivit O.U.G. nr. 99/2006, au personalitate juridică determinată de sediul lor social și acționează în teritoriu prin intermediul unor dezmembrăminte lipsite de personalitate juridică, așa cum sunt sucursalele și agențiile, înființarea popirii – mai exact, indisponibilizarea sumelor de bani – are loc, juridic, la sediul central al instituției de credit, dar măsura indisponibilizării vizează nu doar conturi deschise în localitatea unde se află sediul central al instituției de credit, ci în localități aflate pe întregul teritoriu al țării, mai exact, la toate sucursalele și agențiile din teritoriu ale acelei instituții de credit. Evident, de cele mai multe ori executorul judecătoresc evită să ceară informații terțului poprit cu privire la existența unor conturi deschise la instituția de credit pe numele unui anumit debitor și cu atât mai mult identificarea conturilor și a agențiilor sau sucursalelor la care aceste conturi sunt efectiv deschise. Tocmai pentru că poprirea se înființează fără somație, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, încearcă de cele mai multe ori să conserve elementul surpriză nu doar în raport cu debitorul, ci chiar față de terțul poprit. Nu mai puțin, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, poate fi interesat să transmită o adresă de înființare a popririi numai unei unități operaționale a instituției de credit – agenție sau sucursală. În acest caz, dacă este vizată doar unitatea operațională, poprirea va fi înființată numai asupra

[1] Această chestiune este importantă tocmai pentru a determina efectele unei soluții de suspendare a executării silite pronunțate de instanța de executare la cererea debitorului poprit, după cum efectele soluției ar putea privi, sub aspectul indisponibilizării sumelor, inclusiv pe cele care intră în cont după data la care s-a pronunțat suspendarea popririi. A se vedea comentariul la art. 784.

conturilor pe care debitorul urmărit le are deschise la acea unitate. În cazul în care debitorul nu are cont deschis la unitatea instituției de credit sesizată, aceasta va informa executorul judecătoresc cu privire la conturile deschise de debitor la alte unități operaționale. Textul nu precizează dacă executorul judecătoresc, fiind informat cu privire la conturi deschise la alte unități operaționale, poate emite o nouă adresă de poprire în atenția acestei alte unități. În verificarea acestei posibilități este necesar să se ia în considerare dispozițiile în materie de competență teritorială a executorului judecătoresc. Dacă aceste unități operaționale se află în raza sa de competență teritorială în raport cu dispozițiile art. 782 alin. (1) și (2), atunci executorul poate continua procedura de executare înființând poprirea la acea unitate operațională identificată de terțul poprit. În caz contrar și dacă, evident, nu sunt bunuri mobile sau imobile urmăribile în raza curții de apel unde se află biroul executorului judecătoresc[1], creditorul are posibilitatea de a solicita încetarea executării silite pe motivul lipsei bunurilor sau veniturilor urmăribile pe raza curții de apel pentru care era competent să acționeze, urmând să inițieze o procedură de executare silită prin intermediul unui executor judecătoresc competent în raport cu locul la care se plasează acea a doua unitate operațională a instituției de credit identificată ca o unitate la care existau conturi deschise[2]. Desigur, premisa art. 783 alin. (5) este aceea că executorul judecătoresc, în raport cu sediul sau domiciliul, după caz, al debitorului ori sediul instituției centrale de credit, nu ar fi competent să înființeze poprirea. Acesta ar fi motivul pentru care adresa de înființare a popririi, în cazul art. 783 alin. (5), ar fi emisă doar către unitatea operațională care se află în circumscripția curții de apel unde este situat biroul executorului judecătoresc învestit de creditor.

În ceea ce privește actele care trebuie comunicate debitorului, în afara adresei de înființare a popririi, executorul judecătoresc trebuie să comunice terțului poprit copie certificată de pe încheierea de încuviințare a executării sau de pe certificatul privind soluția pronunțată în dosar. Sub acest aspect, se observă diferențe importante față de Codul vechi de procedură civilă. Într-adevăr, în vechiul Cod de procedură civilă, art. 454 impunea executorului judecătoresc să anexeze la adresa de înființare a popririi titlul executoriu, fără a exista obligația anexării încheierii de încuviințare a executării silite. În practica execuțională, uneori organul de executare anexa și încheierea de încuviințare a executării silite sau evoca în cuprinsul adresei de înființare a popririi soluția în sensul încuviințării executării silite, făcând trimitere la portalul instanțelor de judecată, pentru ca terțul poprit să aibă posibilitatea să facă o asemenea verificare. În concepția Noului Cod, în această fază procesuală, problema legalității sau validității titlului executoriu, ca aspect ce interesează validitatea executării silite în general, nu pare să fie una care să intereseze pe terțul poprit. Chestiunile legate de legalitatea executării se discută în raporturile dintre creditor și debitor, acesta din urmă având deschisă calea contestației la executare (contestație la poprire). Este adevărat că

[1] A se vedea comentariul pe care l-am făcut mai sus în legătură cu corelația dintre art. 782 alin. (1) și (2) și art. 652 alin. (2).

[2] Apreciem că, în conformitate cu art. 653 alin. (4) și art. 703 NCPC, în ipoteza în care creditorul se află la limita prescripției dreptului de a obține executarea silită și nu-și poate permite să inițieze o nouă procedură de executare silită deoarece a trecut de această limită, instanța de executare, la cererea sa, ar putea vedea această împrejurare ca un *motiv temeinic* pentru înlocuirea executorului judecătoresc cu un alt executor judecătoresc competent în raport cu sediul unității operaționale.

executorul judecătoresc este obligat ca prin adresa de poprire să evoce titlul executoriu în temeiul căruia s-a înființat poprirea, ceea ce, de cele mai multe ori, comportă evocarea a cel puțin două titluri executorii, și anume titlul executoriu pe baza căruia s-a deschis procedura de executare silită, dacă a fost numai unul singur, dar și încheierea privind cheltuielile de executare silită, care ea însăși, în raport cu art. 670 NCPC, este titlu executoriu. Împrejurarea că nu este anexată la adresa de înființare a popririi titlul executoriu pentru care poprirea se înființează pare a fi o indicație destul de puternică pentru terțul poprit, în sensul că nu trebuie să obstrucționeze mecanismul popririi, permițându-i să facă o verificare din oficiu a validității titlului executoriu sau a măsurii în care adresa de înființare a popririi respectă prescripțiile titlului executoriu. Dimpotrivă, terțul poprit pare să fie dator a examina dacă procedura de executare silită a fost într-adevăr încuviințată de instanța de judecată[1].

5. În ceea ce privește procedura popririi în raporturile dintre executorul judecătoresc și debitor, în sensul îndatoririlor pe care primul le are față de cel de-al doilea, se remarcă, de asemenea, o modificare de reglementare față de vechiul Cod de procedură civilă.

În vechiul Cod de procedură civilă, art. 454 alin. 1 prevedea, în finalul textului care reglementa, în principal, comunicarea adresei de înființare a popririi către terțul poprit, obligația executorului judecătoresc de a-l înștiința, totodată, și pe debitor. Codul vechi, prin urmare, părea să sugereze o concomitență a comunicării către debitor cu comunicarea către terțul poprit. În Noul Cod de procedură civilă se observă că, față de codul vechi, a dispărut mențiunea legată de înștiințarea „*totodată*" cu privire la poprire, ceea ce vine în completarea logică a împrejurării că poprirea se înființează fără somație, deci debitorul nu trebuie să știe, nici printr-o somație, nici printr-o înștiințare sau printr-un act de comunicare echivalent, de înființarea efectivă a popririi până ce adresa de înființare a popririi nu a fost comunicată mai întâi terțului poprit.

De asemenea, în Noul Cod de procedură civilă se arată ce anume trebuie să comunice debitorului executorul judecătoresc cu titlu de înștiințare a acestuia cu privire la poprire. Astfel, trebuie comunicate debitorului o copie de pe adresa de înființare a popririi, precum și copii certificate de pe încheierea de încuviințare a executării, dar și titlul executoriu, dacă nu i-au fost anterior comunicate. Prin urmare, în condițiile în care poprirea se înființează fără somație, ceea ce înseamnă, în raporturile cu debitorul, că acesta, înainte de comunicarea adresei de înființare a popririi, nu primește nici somația și, evident, nici celelalte acte prevăzute la art. 667 NCPC, este logic ca în contextul înștiințării *a posteriori* a debitorului cu privire la măsura popririi să-i fie comunicate nu numai adresa de înființare a popririi ca atare, ci și înscrisurile doveditoare privitoare la soluția încuviințării executării silite, dar și titlul executoriu. Dacă terțul poprit nu are, în acest moment, a se preocupa de aspectele de legalitate ale titlului executoriu, dimpotrivă, debitorul este interesat să poată contesta o executare efectuată în modalitatea concretă a popririi, sens în care este necesar ca lui să i se comunice, în contextul înștiințării privitoare la poprire, și titlul executoriu pentru care s-a înființat poprirea[2].

---

[1] În ceea ce privește posibilitatea terțului poprit de a formula apărări în cadrul procedurii de validare a popririi, a se vedea comentariul la art. 790.

[2] Lipsa înștiințării debitorului cu privire la înființarea popririi, însoțită de comunicarea actelor specificate în art. 783 alin. (1) teza a doua NCPC, nu este de natură să atragă nulitatea executării, ci numai

6. Dispozițiile art. 783 alin. (7) au în vedere ipoteza în care, anterior procedurii de executare silită în cadrul căreia se înființează poprirea, sumele de bani sau titlurile de valoare ori, după caz, alte bunuri imobile incorporale urmăribile fac obiectul unei măsuri asigurătorii, în speță al popririi asigurătorii înființate potrivit regulilor prevăzute la art. 970-971 NCPC.

Practica a validat formularea și ideea potrivit cărora poprirea asigurătorie devine poprire executorie la data la care este emis titlul executoriu. Această formulare nu trebuie să înșele asupra obligativității parcurgerii etapelor necesare unei proceduri de executare silită în modalitatea popririi. Precizarea este importantă, pentru că o lectură rapidă a textului ar putea genera impresia că, în momentul în care a fost emis titlul executoriu, de exemplu, o hotărâre judecătorească, susceptibil, desigur, de executare silită, imediat executorul judecătoresc, la cererea creditorului, ar putea comunica terțului deja poprit asigurătoriu adresa care cuprinde numele, domiciliul, respectiv, după caz, denumirea și sediul debitorului poprit, datele sale de identificare, cu adăugarea elementelor care permit identificarea adresei prin care s-a înființat poprirea asigurătorie. În realitate, alin. (7) al art. 783 se referă doar la instrumentarul specific popririi executorii, atunci când ea este precedată de o poprire asigurătorie, și nu absoarbe toate etapele procedurale care trebuie parcurse pentru înființarea popririi ca act de executare. Mai exact, dacă a fost înființată poprirea asigurătorie și ulterior este emis titlul executoriu, creditorul este și în acest caz obligat să-l sesizeze pe executorul judecătoresc, care, la rândul său, va solicita instanței de executare emiterea unei încheieri de încuviințare a executării silite. Prin urmare, aspectele legate de sesizarea organului de executare, de încuviințarea executării silite rămân valabile și în cazul în care se are în vedere înființarea unei popriri executorii așezate pe premisa unei popriri asigurătorii anterior înființate[1]. Precizările pe care legiuitorul le face în finalul alin. (7) al art. 783 nu sunt de natură decât să permită acelui terț poprit din poprirea asigurătorie să facă mai ușor corespondența între această poprire și poprirea executorie cu care este sesizat de către executorul judecătoresc ulterior popririi asigurătorii[2].

7. Art. 783 alin. (8) are în vedere faptul că, odată înființată poprirea executorie, indiferent și independent de existența sau nu a popririi asigurătorii, așa cum este cazul la care se referă chiar alin. (7), raportul juridic, generic vorbind, poprit executoriu nu este sustras, în

---

a actelor ulterioare acestui moment. Nulitatea este relativă și virtuală. Dispozițiile art. 667 alin. (2) NCPC nu sunt aplicabile, deoarece se referă la ipoteza în care somația sau altă înștiințare este precedentă oricărui act de executare, în timp ce poprirea reprezintă o excepție de la această regulă. Pentru teza contrară, conform căreia lipsa comunicărilor prevăzute la art. 783 alin. (1) teza a doua atrage nulitatea relativă și expresă a executării, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 735. Tot în sensul că omisiunea înștiințării debitorului și a comunicării adresei de înființare a popririi este sancționată cu nulitatea urmăririi, cu precizarea că este vorba de o nulitate relativă, care poate fi invocată numai de debitor, pe calea contestației la executare, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, 2016, p. 1115.

[1] În același sens, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 734. Autorii arată că, în acest caz, nu se mai emite o nouă adresă de înființare a popririi, aceasta fiind deja înființată ca măsură asigurătorie, fiind suficientă comunicarea informațiilor de la art. 783 alin. (7) NCPC.

[2] Se observă că, spre deosebire de ipoteza avută în vedere de art. 783 alin. (1) NCPC, atunci când terțului poprit nu i se comunică și titlul executoriu, ci numai adresa de înființare a popririi, în cazul vizat de alin. (7) al aceluiași articol executorul judecătoresc comunică și titlul executoriu. Este normal, deoarece terțul poprit trebuie să aibă dovada că poprirea înființată cu titlu asigurătoriu a devenit executorie, iar această dovadă o reprezintă chiar titlul executoriu.

principiu, unei popriri executorii ulterioare. Practic, în această situaţie vom fi în prezenţa a două popriri executorii succesive care au acelaşi obiect, ceea ce face aplicabile dispoziţiile art. 787 NCPC, text care se referă la obligaţiile terţului poprit, cu aplicaţie particulară la art. 787 alin. (2). Prin urmare, poprirea constituie un impediment la adresa liberei dispoziţii de care debitorul poate uza în raporturile sale cu terţul poprit, el fiind creditor al acestuia din urmă, însă nu constituie un impediment pentru o executare silită, inclusiv în modalitatea unei popriri ulterioare având acelaşi obiect. Creditorul popritor iniţial nu beneficiază de un drept de preferinţă faţă de creditorii ulteriori[1)].

Jurisprudenţă

1. Poprirea trebuie validată pentru întreaga sumă cuprinsă în titlul executorului, urmând ca, pe măsură ce se alimentează contul, sumele să fie reţinute până la concurenţa debitului *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1276/2000; în acelaşi sens: C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 3830/2000, în G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 810).*

2. Atât timp cât debitoarea deţine un cont la terţul poprit, chiar fără disponibil bănesc în momentul judecăţii, trebuie să se valideze poprirea înfiinţată pentru ca eventualele intrări de sume în cont să poată fi puse la dispoziţia creditoarei *(CSJ, s. civ., dec. nr. 1331/1997, în BJ – Bază de date, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 810).*

Art. 784. Efectul înfiinţării popririi

(1) Din momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi către terţul poprit sunt indisponibilizate toate sumele şi bunurile poprite. De la indisponibilizare şi până la achitarea integrală a obligaţiilor prevăzute în titlul executoriu, inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin poprire, terţul poprit nu va face nicio altă plată sau altă operaţiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Când se popresc sume cu scadenţe succesive, indisponibilizarea se întinde nu numai asupra sumelor ajunse la scadenţă, ci şi asupra celor exigibile în viitor.

(3) Indisponibilizarea se întinde şi asupra fructelor civile ale creanţei poprite, precum şi asupra oricăror alte accesorii născute chiar după înfiinţarea popririi.

(4) Prin efectul indisponibilizării, plata sau cesiunea creanţei poprite nu va fi opozabilă creditorului popritor. De asemenea, nu pot fi opuse creditorului popritor actele de dispoziţie de orice fel făcute ulterior înfiinţării popririi de debitorul poprit asupra bunurilor poprite.

(5) Poprirea întrerupe prescripţia nu numai cu privire la creanţa poprită, dar şi în ceea ce priveşte creanţa pentru acoperirea căreia ea a fost înfiinţată.

(6) Indisponibilizarea sumelor de bani sau a bunurilor mobile poprite nu va înceta decât dacă debitorul consemnează, cu afectaţiune specială, toate sumele pentru acoperirea cărora a fost înfiinţată poprirea, la dispoziţia executorului judecătoresc, în condiţiile prevăzute la art. 721. Debitorul va înmâna recipisa de consemnare executorului judecătoresc, care îl va înştiinţa de îndată pe terţul poprit.

(7) În cazul sumelor urmăribile reprezentând venituri şi disponibilităţi în valută, instituţiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în lei a sumelor în valută, fără consimţământul titularului de cont, la cursul de schimb comunicat de Banca Naţională a României pentru ziua respectivă, în vederea consemnării acestora potrivit dispoziţiilor art. 787.

[1)] În acest sens, a se vedea D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 174. Autorul arată că nu este corectă nici teza potrivit căreia după înfiinţarea popririi debitorul nu ar mai putea contracta noi datorii, care să conducă la noi creditori concurenţi cu creditorul popritor.

(8) În cazul în care titlul executoriu cuprinde o obligaţie de plată în valută, instituţiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu a sumelor existente în conturile debitorului, fie în lei, fie într-o altă valută decât aceea în care se face executarea, fără a fi necesar consimţământul titularului de cont, la cursul de schimb comunicat de Banca Naţională a României pentru ziua respectivă.

Comentariu

1. Art. 784 este consacrat efectelor pe care le produce înfiinţarea popririi. Poprirea este înfiinţată prin adresa pe care executorul judecătoresc o comunică terţului poprit în acest sens, dar eficacitatea popririi depinde de reacţia pe care o are terţul poprit în raport cu acest demers execuţional. Actul de executare aparţine executorului judecătoresc, însă, într-o anumită măsură, finalitatea sa se realizează prin conduita conformă faţă de poprire pe care trebuie să o aibă terţul poprit[1)].

2. Primul alineat al art. 784 este consacrat modalităţii standard în care se consumă prima consecinţă a popririi, şi anume *indisponibilizarea*. Într-adevăr, din momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi către terţul poprit, sunt indisponibilizate toate sumele şi bunurile poprite. Este de observat că, dacă de cele mai multe ori legiuitorul fixează, în legătură cu îndatoririle şi diligenţele pe care trebuie să le aibă subiectele în raportul execuţional, reperul unor termene sau, eventual, al unei date anume, în acest caz, deloc întâmplător şi în conformitate cu textul corespondent din vechiul Cod de procedură civilă, legiuitorul stabileşte în sarcina terţului poprit obligaţiile care sunt scadente nu la data comunicării adresei de înfiinţare a popririi, ci chiar din momentul acestei comunicări. Cel puţin ca deziderat de reglementare, legiuitorul urmăreşte să-l responsabilizeze pe terţul poprit şi să sublinieze importanţa pe care o are indisponibilizarea, ca primă etapă în mecanismul popririi odată înfiinţate. Această indisponibilizare trebuie să opereze instantaneu, chiar în momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi. Mai exact, această chestiune este importantă şi este legată şi de principiul potrivit căruia poprirea se înfiinţează fără somaţie tocmai pentru a nu da posibilitatea debitorului, în relaţiile sale cu terţul poprit, de a săvârşi acte de dispoziţie asupra dreptului său de creanţă care să facă poprirea înfiinţată de executor lipsită de orice conţinut practic. Spre exemplu, dacă adresa de înfiinţare a popririi este comunicată la ora 10,30, debitorul poprit a avut toată legitimitatea de a primi plata care i se cuvine în raporturile cu terţul poprit la ora 10,00, fiind însă oprit să primească o asemenea plată şi, în mod corespunzător, terţul poprit să facă o asemenea plată la ora 11,00. Nu de puţine ori, operaţiuni de plată între debitor şi terţul poprit se pot realiza în intervale foarte scurte de timp, mai ales când este vorba, de exemplu, de o plată efectuată prin virament bancar, conturile celor două părţi implicate, respectiv debitorul poprit şi terţul poprit, fiind deschise chiar la aceeaşi instituţie de credit. Din aceste motive, o legare a îndatoririlor terţului poprit şi, în primul rând, a îndatoririi de a indisponibiliza ceea ce datorează debitorului de o zi anume ar fi, principial, insuficientă, important fiind momentul chiar al comunicării adresei de înfiinţare a popririi. În raport cu acest moment, este licit ceea ce se

[1)] A se vedea comentariul la art. 787.

consumă, de exemplu, ca plată ori chiar ca cesiune a creanței ce este ținta popririi înainte de acest moment și, dimpotrivă, ilicit ceea ce poate fi fixat ca fiind ulterior momentului.

Acest deziderat de reglementare este însă foarte dificil de transpus în practică. Dacă luăm numai exemplul popririi bancare, adică, mai riguros spus, al popririi înființate asupra soldului creditor al conturilor pe care debitorul poprit le are deschise la o instituție de credit, în cele mai multe cazuri, agenția sau sucursala la care adresa de înființare a popririi este comunicată evidențiază nu momentul exact, respectiv ora, minutul, secunda, la care înregistrează adresa de înființare a popririi în evidențele sale, ci doar data la care această operațiune de înregistrare se consumă. În consecință, este foarte dificil de atras răspunderea terțului poprit atunci când plățile se efectuează în chiar ziua la care adresa de poprire este comunicată terțului poprit. Desigur, din punctul de vedere al unei probe prin înscrisuri, consultarea evidențelor proprii ale unei instituții de credit permite să se determine chiar momentul la care operațiunea de plată a devenit una irevocabilă, fiind avizată de către instituția de credit, însă în lipsa unei determinări a momentului la care adresa de înființare a popririi este comunicată terțului poprit este dificil de atras răspunderea terțului poprit, pentru că este dificil și delicat de stabilit că această adresă a fost anterioară adresei de înființare a popririi[1].

3. Indisponibilizarea reprezintă o secvență cheie a procedurii de înființare a popririi, pentru că în lipsa ei poprirea este golită de orice eficacitate, iar creditorului popritor nu-i rămâne decât să uzeze de dispozițiile referitoare la validarea popririi în conformitate cu art. 790 și art. 792 NCPC. De asemenea, din punctul de vedere al atitudinii terțului poprit, deși dispozițiile art. 787, ca dispoziții consacrate obligațiilor terțului poprit, nu fac referire la indisponibilizare decât în cazul specific al bunurilor mobile incorporale poprite, sugerând că în cazul popririi tipice standard, cum este poprirea bancară, terțul poprit are obligația, în funcție de natura specifică a creanței, fie să consemneze suma la dispoziția executorului judecătoresc, fie să o plătească direct creditorului, în realitate, prima îndatorire a terțului poprit este chiar indisponibilizarea.

Este adevărat, Codul, tocmai pentru a sublinia în mod energic consecința pe care adresa de înființare a popririi valabil emisă și cu respectarea tuturor elementelor procedurale trebuie să o aibă chiar din momentul comunicării către terțul poprit, folosește formularea

---

[1] În dreptul francez, procedura popririi asupra conturilor bancare implică într-o primă fază indisponibilizarea totală și temporară a soldului creditor al contului. Ulterior, în termen de 15 zile, se recurge la o regularizare a operațiunilor aflate în curs la data popririi, acestea putând afecta pozitiv sau negativ soldul existent la data popririi – Ph. Hoonakker, *Procédures civiles d'exécution*, 4e éd., Lancier, 2015, pp. 198-200. Sunt considerate operațiuni efectuate în creditul contului, care conduc la o creștere în perioada de regularizare, cele de evidențiere a sumelor din încasarea cecurilor sau a altor efecte de comerț remise la încasare înainte de data popririi, dar neevidențiate încă la data respectivă, precum și viramentele în curs în favoarea contului poprit (se consideră că acestea sunt cele în legătură cu care s-a ordonat în mod irevocabil plata, dar nu au creditat încă contul la data la care a intervenit poprirea). În schimb, pot afecta în mod negativ soldul contului poprit și, implicit, pe creditorul popritor următoarele operațiuni: plata cecurilor trase asupra titularului contului poprit, remise la încasare înainte de data popririi, sumele retrase de debitor la un distribuitor automatic (bancomat) înainte de ora la care s-a comunicat înființarea popririi, plățile efectuate prin card, atunci când beneficiarii au fost creditați înainte de comunicarea popririi. Pentru detalierea modului în care operează procedura regularizării conturilor poprite și a efectelor acesteia asupra creditorului popritor, a se vedea R. Perrot, Ph. Théry, *op. cit.*, pp. 436-443.

din momentul comunicării adresei de înființare a popririi sunt indisponibilizate toate sumele și bunurile poprite, în locul unei formulări clasice de tipul *din momentul comunicării adresei de înființare a popririi, terțul poprit este obligat să indisponibilizeze toate sumele și bunurile la care se referă adresa de înființare a popririi*. Formularea energică a legiuitorului nu trebuie însă să ne înșele asupra faptului că obligația de indisponibilizare este într-adevăr obligație cu scadență imediată, fixată instantaneu, în raport cu momentul în care adresa de înființare a popririi a fost comunicată terțului poprit, însă această imagine nu face decât să confirme că efectul indisponibilizării nu este unul care se poate consuma *ope legis*. În mod evident, dacă terțul poprit ignoră consecința indisponibilizării și, prin urmare, permite, spre exemplu, în cazul popririi bancare, ca debitorul titular al contului să facă operațiuni care diminuează suma la care se referă adresa de poprire, aceste operațiuni se consumă finalmente și contul poate fi în tot sau în parte golit de disponibilitățile care se aflau în el la momentul la care s-a comunicat adresa de înființare a popririi. O asemenea conduită, evident, este susceptibilă să atragă răspunderea terțului poprit[1)] în cadrul procedurii de validare, însă această procedură nu se declanșează decât pentru motivul că indisponibilizarea este, până la sfârșit, un aspect material care ține de atitudinea terțului poprit.

4. În continuarea primei teze a alin. (1), care fixează momentul indisponibilizării, legiuitorul, în teza a doua, abordează o problemă sensibilă. Este vorba de consecințele pe care le are adresa de înființare a popririi și de conținutul concret al măsurii de indisponibilizare de care este ținut terțul poprit. Astfel, potrivit acestui text, de la indisponibilizare și până la achitarea integrală a obligațiilor prevăzute în titlul executoriu, inclusiv pe perioada suspendării urmăririi silite prin poprire, terțul poprit nu va face nicio altă plată sau altă operațiune care ar putea diminua bunurile indisponibilizate, dacă legea nu prevede altfel.

În doctrină, dar și în jurisprudență s-a ridicat o problemă spinoasă chiar și în legătură cu vechiul Cod de procedură civilă. Mai exact, problema care s-a pus în practică a fost aceea a întinderii popririi cu privire la sumele sau creanțele care devin scadente în cazul în care executarea silită este suspendată la o dată ulterioară suspendării executării. Desigur, avem în vedere cazul tipic al suspendării executării prin hotărâre judecătorească: de exemplu, încheierea de suspendare provizorie a executării silite pronunțată în temeiul art. 719 alin. (8) sau chiar încheierea de suspendare a executării până la soluționarea contestației la executare pronunțată în condițiile art. 719 alin. (6). Cu privire la interpretarea acestui text, mai exact, încă de pe vremea textului corespondent din vechiul cod, s-au formulat mai multe opinii[2)]. În ceea ce ne privește, cu referire la chestiunea întinderii popririi în raport cu creanțele cu scadență viitoare sau cu sumele de bani care intră în contul sau în conturile poprite după data la care este suspendată executarea silită, apreciem că aceste sume, respectiv aceste creanțe scapă incidenței popririi. Sub acest aspect, trebuie avute în vedere, în completarea

[1)] În ceea ce privește fundamentul juridic al obligării față de creditor a terțului poprit, care a făcut plata în mâinile debitorului, după înființarea popririi, s-a arătat că acesta îl constituie răspunderea delictuală. Terțul poprit va răspunde pentru prejudiciul pe care îl aduce creditorului prin efectuarea plății cu ignorarea obligației de indisponibilizare. A se vedea D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 170. Despre răspunderea terțului poprit pentru neexecutarea obligațiilor care îi revin în urma adresei de înființare a popririi, a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 294.

[2)] Pentru expunerea acestor opinii, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 738-739.

dispoziţiilor art. 784 alin. (1) teza a doua, şi dispoziţiile art. 784 alin. (2) NCPC. Este clar că prin adresa de înfiinţare a popririi indisponibilizarea, aşa cum prevede art. 784 alin. (2), se întinde şi asupra sumelor şi a creanţelor care vor fi exigibile în viitor, adică după momentul la care se comunică adresa de înfiinţare a popririi. Sensul acestui text, în cazul în care raporturile dintre debitor şi terţul poprit sunt raporturi cu derulare succesivă, este de a nu obliga pe executorul judecătoresc să emită câte o adresă de înfiinţare a popririi pentru fiecare perioadă în raport cu care se analizează creanţa cu scadenţă succesivă. De exemplu, dacă sunt poprite raporturi juridice de tipul obligaţiei de plată a chiriei în temeiul unui contract de locaţiune, în care debitorul poprit ar avea poziţia de locator şi terţul poprit ar fi locatarul, iar chiria este una care se plăteşte lunar, contractul fiind încheiat pe o durată de trei ani sau având o valabilitate de trei ani, chiar în raport cu data la care s-a comunicat adresa de înfiinţare a popririi, legiuitorul a dorit să evite ca în fiecare lună din acest termen de trei ani executorul judecătoresc să emită adrese de înfiinţare a popririi. În plus, cum plata anticipată a creanţelor cu scadenţă ulterioară nu este o faptă în sine ilicită, a aprecia că adresa de înfiinţare a popririi priveşte doar o scadenţă curentă înseamnă a permite debitorului să se sustragă de la executare de conivenţă cu terţul poprit, acceptând plăţi anticipate. Prin urmare, sensul art. 784 alin. (2) este un sens de facilitate. Însă nu credem că trebuie confundată soluţia caracterului suficient al emiterii unei singure adrese de înfiinţare a popririi cu consecinţa de a permite, în temeiul aceleiaşi unice adrese, indisponibilizări succesive ale creanţelor viitoare, pe măsura scadenţei acestora, cu interpretarea că la momentul la care se comunică adresa de înfiinţare a popririi se şi consumă efectul indisponibilizării *ab initio* pentru toate scadenţele viitoare şi succesive, indiferent de durata acestora. Altfel spus, în raport cu art. 784 alin. (2), indisponibilizarea se întinde asupra sumelor exigibile în viitor, dar, evident, numai de la data exigibilităţii. De altfel, art. 781 alin. (4), pe care l-am citat mai devreme, face referire la faptul că se poate popri creanţa cu termen, dar poprirea nu va putea fi executată decât după ajungerea la termenul respectiv. Or, executarea popririi nu presupune doar consemnarea unei sume, ci chiar prima secvenţă care ţine de obligaţia terţului poprit, şi anume aceea a indisponibilizării.

În consecinţă, dacă intervine măsura suspendării executării silite, este, în ceea ce ne priveşte, incontestabil că sumele care au fost deja indisponibilizate, chiar şi fără a fi consemnate la dispoziţia executorului, rămân ca atare indisponibilizate pe perioada suspendării executării silite, însă, dacă este vorba de sume care intră în conturile al căror sold a fost indisponibilizat în cuantumul în care se afla el la data comunicării adresei de înfiinţare a popririi, aceste sume viitoare sau, după caz, creanţe care au devenit între timp scadente după data la care s-a suspendat executarea sunt disponibile.

Este de observat că art. 784 alin. (1) teza a doua face referire la interdicţia terţului de a face plăţi sau operaţiuni care ar putea diminua nu bunurile/sumele menţionate în adresa de înfiinţare a popririi, ci doar bunurile indisponibilizate. Desigur, aşa cum am menţionat, suspendarea producând efecte numai pentru viitor, nu vor putea, prin efectul acesteia, să fie sustrase popririi, în sensul de a deveni disponibile, acele sume care se aflau în conturile bancare sau, după caz, creanţele care deveniseră scadente înainte de data suspendării executării. Ele vor fi poprite şi vor rămâne indisponibilizate chiar dacă, din cauza aceluiaşi efect imediat pentru viitor al măsurii suspendării executării silite, terţul poprit nu va putea

proceda la executarea celei de a doua îndatoriri care îi revine, şi anume să consemneze suma respectivă la dispoziţia executorului judecătoresc.

5. Art. 784 alin. (3) menţionează, în mod logic, că indisponibilizarea are ca obiect nu doar creanţa în sine, atunci când obiectul popririi este, de cele mai multe ori, o creanţă, ci şi fructele civile ale creanţei respective, precum şi orice accesorii ale acestora care se nasc după data înfiinţării popririi. Prin urmare, dacă este vorba de un raport de împrumut între debitorul poprit şi terţul poprit, în care, evident, primul are calitatea de împrumutător, respectiv creditor, iar cel de-al doilea calitatea de împrumutat, odată cu înfiinţarea popririi şi de la momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi către terţul poprit, ar putea face obiect al popririi în favoarea creditorului popritor nu doar capitalul, ci şi dobânda remuneratorie, al cărei cuantum poate fi determinat în raport cu convenţia dintre împrumutător şi împrumutat şi cu luarea în considerare a dispoziţiilor O.G. nr. 13/2011. Textul se referă, evident, nu numai la fructele civile şi la dobânda remuneratorie, ci la orice accesorii ale creanţei poprite. Precizăm că în aceste accesorii nu ar putea intra penalităţi care să corespundă întârzierii în efectuarea plăţii ca întârziere calculată de la data comunicării adresei de înfiinţare a popririi, pentru că prin chiar efectul popririi terţul poprit este oprit să plătească debitorului poprit, fiind dator să consemneze suma, după ce o indisponibilizează, la dispoziţia executorului judecătoresc. Se pune însă problema dacă n-ar intra în sfera popririi inclusiv penalităţile pe care terţul poprit le datorează ca debitor al debitorului poprit, în cazul în care el nu efectuează plata nici faţă de debitorul poprit, nici nu consemnează la dispoziţia executorului judecătoresc, punându-se întrebarea dacă răspunderea terţului poprit faţă de creditorul poprit/creditorul popritor poate fi examinată în lumina penalităţilor contractuale, spre exemplu, din raporturile dintre debitorul poprit şi terţul poprit sau numai din perspectiva unei dobânzi legale cuantificate, determinate în raport cu dispoziţiile O.G. nr. 13/2011.

6. Potrivit art. 784 alin. (4), prin efectul indisponibilizării, plata sau cesiunea creanţei poprite nu va fi opozabilă creditorului popritor.

Dispoziţiile art. 784 alin. (4) confirmă o dată în plus că indisponibilizarea este o consecinţă pe care legiuitorul o leagă în mod iremediabil de poprirea înfiinţată de executorul judecătoresc, însă depinde faptic de conduita terţului poprit. Faptul încheierii unor acte de dispoziţie asupra creanţei poprite este în unele situaţii unul pe care nici măcar terţul poprit ca atare nu-l poate împiedica. De exemplu, ulterior înştiinţării cu privire la poprirea înfiinţată asupra creanţei pe care debitorul poprit o are faţă de terţul poprit, debitorul poprit poate încheia un contract prin care să cesioneze această creanţă unei alte persoane. Cesiunea de creanţă, potrivit Codului civil, evident, dacă nu există clauză contrară în contractul sau actul din care se naşte creanţa pe care o avea debitorul poprit faţă de terţul poprit, nu este o operaţiune care să depindă de acordul terţului poprit privit în contextul cesiunii ca debitor cedat. Prin urmare, independent de conduita terţului poprit, privit ca debitor al debitorului poprit, acesta din urmă (debitorul poprit) poate să cesioneze creanţa, eventual, unei persoane interpuse, tocmai pentru a încerca să zădărnicească actul de executare al popririi. În acest caz, terţului poprit nu i se poate reproşa neîndeplinirea vreuneia dintre obligaţiile ce îi reveneau în raport cu adresa de înfiinţare a popririi, ci legiuitorul consacră un alt remediu faţă de această conduită culpabilă a debitorului poprit, şi anume sancţiunea inopozabilităţii acestei cesiuni.

În aceeaşi linie de reglementare, se prevede că vor fi inopozabile creditorului popritor inclusiv actele de dispoziţie de orice fel făcute ulterior înfiinţării popririi de către debitorul poprit cu privire la bunurile poprite[1)].

În doctrină s-au purtat discuţii cu privire la cesiunea creanţei poprite şi reglementarea raportului dintre creditorul popritor şi cesionar. Prin efectul înfiinţării popririi, creanţa poprită devenind indisponibilă, cesiunea acesteia, făcută după înfiinţarea popririi, nu este opozabilă creditorului care a înfiinţat poprirea. Soluţia este aplicabilă şi în cazul în care cesiunea este anterioară popririi, dar a fost notificată sau acceptată de debitor ulterior acesteia, întrucât cesionarul nu poate opune dreptul său unei terţe persoane, cum ar fi şi creditorul popritor, decât după ce a notificat cesiunea debitorului[2)]. Formalitatea notificării nu poate fi înlocuită prin cunoaşterea personală a creditorului popritor despre existenţa cesiunii, deoarece, atunci când legea supune în mod expres opozabilitatea unui act juridic unor condiţii determinate de publicitate, terţii sunt socotiţi că nu cunosc acest act cât timp nu s-au respectat formele de publicitate prevăzute de lege. Rezultă că simpla cunoaştere de către terţ a cesiunii unei creanţe nenotificate sau neacceptate nu îl împiedică pe acesta să se prevaleze de lipsa notificării cesiunii, exceptându-se cazurile de fraudă[3)]. S-a exprimat şi opinia că cesiunea făcută cu privire la o creanţă poprită este echivalentă unei popriri şi opozabilă cu acest caracter creditorului popritor[4)]. Cu toate că cesiunea creanţei poprite nu este opozabilă creditorului popritor, cesiunea nu este cu totul lipsită de efecte faţă de acesta. Cesiunea este inopozabilă ca atare, dar produce totuşi efectele unei popriri, care permite cesionarului să vină în concurenţă cu creditorul popritor, după ce acesta va obţine titlul executoriu şi va transforma poprirea asigurătorie în una executorie[5)]. Cesionarul, devenit creditor prin efectul cesiunii, în această calitate, are şi el dreptul să înfiinţeze o poprire, caracterul executoriu sau asigurătoriu al acesteia fiind dat de forma titlului său de creanţă. Debitorul poprit, în pofida popririi înfiinţate, nu pierde dreptul de a contracta datorii noi.

[1)] În doctrină s-a mai arătat şi faptul că, în cazul în care debitorul cedează creanţa pe care o are asupra terţului poprit, după intervenirea popririi, cesiunea nu este opozabilă creditorului popritor ca act de transmitere a sumei, dar va trebui să suporte concursul cesionarului, care va deveni creditor pentru suma cedată. A se vedea D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 178. Această soluţie se pare că este infirmată, în prezent, de art. 784 alin. (4) NCPC.

[2)] D. Alexandrescu, *op. cit.*, vol. VIII, partea II, p. 520; D. Sudit, *op. cit.*, p. 114. Cu privire la efectele cesiunii de creanţă înainte de notificare sau acceptare faţă de terţi, a se vedea şi I.-Fl. Popa, în *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 647.

[3)] D. Sudit, *op. cit.*, p. 114.

[4)] D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 160 – autorul citează pe Garsonnet, care, fiind partizan al acestei opinii, arăta: *„Cette solution se justifie parfaitement si l'on considère, tout d'abord, que le cessionnaire est créancier du saisi, son cédant, qui doit lui garantir l'existence de la créance au moment de la cession; ensuite qu'en cette qualité, le cessionnaire pourrait lui-même faire saisie-arrêt sur la créance qui a lui été cédée, et qu'alors il concourrait sans difficulté avec le premier saisissant qui n'a pas privilège"*.

[5)] Potrivit opiniei exprimate de Înalta Curte de Casaţie, *„cedentul garantează cesionarului existenţa creanţei în momentul cesiunii, acesta este şi dânsul un creditor al debitorului urmărit şi poate, într-o asemenea calitate, să poprească creanţa ce i-a fost cedată, astfel că pentru creditorii popritori, a căror poprire nu a fost definitiv validată la epoca cesiunii, cesiunea echivalează cu o poprire şi, în consecinţă, creditorii popritori anteriori vor veni în concurenţă cu cesionarul asupra valorii creanţei poprite"* – D. Sudit, *op. cit.*, p. 115.

Doctrina l-a dispensat pe cesionar de formalitatea înfiinţării unei popriri pentru a se evita cheltuieli inutile, care în final cad tot în seama debitorului. Se admite că, prevalându-se de efectul cesiunii, cesionarul nu trebuie să mai recurgă la formalitatea înfiinţării unei popriri. Notificarea cesiunii, conţinând interdicţia de a plăti debitorului poprit, ţine loc şi produce aceleaşi efecte precum înfiinţarea popririi[1].

Relativ la cesiunea creanţei poprite urmată de o poprire, în doctrină au fost preconizate mai multe soluţii[2]. Dificultatea problemei decurge din existenţa a două principii: anterioritatea unei popriri nu conferă vreun privilegiu primului creditor popritor (mai puţin în privinţa cheltuielilor de executare); o cesiune de creanţă opozabilă terţilor nu permite creditorilor cedentului a o urmări prin poprire sau a aplica asupra ei măcar o poprire asigurătorie. Într-o opinie[3] pe care o considerăm preferabilă, se porneşte, în mod firesc, de la regula potrivit căreia o poprire (indiferent de natura executorie sau asigurătorie a acesteia), pentru a fi valabilă, trebuie să fie înfiinţată în mâinile unui terţ, datornic al debitorului poprit, la data înfiinţării popririi. Atunci când o poprire este înfiinţată împotriva cedentului, după ce cesiunea a devenit opozabilă terţilor, cedentul încetează a mai fi creditorul debitorului cedat, iar acesta din urmă devine debitor al cesionarului. Prin urmare, cel de-al doilea creditor popritor va fi eliminat, deoarece poprirea sa, efectuată asupra unei creanţe care ieşise deja din patrimoniul debitorului, este nulă. Nulitatea există nu numai în raporturile cu cesionarul, ci şi în raporturile cu primul creditor popritor. Soluţia preconizată nu se aplică decât în cazul în care cesiunea de creanţă este totală. În ipoteza unei cesiuni parţiale, s-a arătat că un creditor ulterior poate înfiinţa o poprire pe porţiunea din creanţă ce nu a fost cedată, dar care este susceptibilă de cesiune, venind astfel la concurs cu primul creditor popritor.

Compensarea nu poate stinge o creanţă poprită atunci când cauza compensaţiei este posterioară înfiinţării popririi[4]. Terţul poprit nu poate opune creditorului popritor compensaţia care ar interveni între el şi debitor ulterior înfiinţării popririi, adică la un moment în care terţul poprit era deja în imposibilitate de a face plata în mod valabil[5]. Compensarea este interzisă chiar atunci când ambele creanţe ar exista înainte de înfiinţarea popririi şi compensaţia legală nu putea să opereze din cauză că una dintre aceste datorii nu era lichidă şi exigibilă. Astfel se întâmplă dacă la data înfiinţării popririi una dintre creanţele reciproce era supusă unei condiţii suspensive, chiar dacă aceasta s-a realizat ulterior momentului înfiinţării popririi. În cazul în care, la data înfiinţării popririi asigurătorii, ambele creanţe erau lichide şi exigibile, întrunind condiţiile cerute de lege pentru admiterea compensaţiei legale, poprirea rămâne fără efect, deoarece nu poate să atingă o compensaţie realizată[6].

---

[1] D. Sudit, *op. cit.*, p. 116; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 381.

[2] D. Sudit, *op. cit.*, pp. 161-165 – autorul arată că într-un sistem se admite concursul tuturor creditorilor, proporţional cu valoarea creanţelor lor, dar preferă un sistem în care primul creditor popritor are dreptul la o parte din creanţa poprită proporţional cu aceasta, considerându-se că există trei popriri; cesionarul va fi considerat numai în concurs cu primul popritor; al doilea popritor va fi considerat că vine în concurs numai cu primul creditor popritor.

[3] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, pp. 381-382.

[4] A se vedea D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 172.

[5] D. Alexandresco, *Explicaţiunea teoretică şi practică a dreptului civil român*, vol. VI, Tipografia Naţională, Iaşi, 1905, pp. 780-781.

[6] *Ibidem*, pp. 780-781.

În ceea ce priveşte remiterea de datorie pe care ar putea să o facă debitorul poprit faţă de terţul poprit, s-a apreciat[1] că aceasta este interzisă, pentru aceleaşi raţiuni pentru care nu este acceptată plata sau compensaţia. Mai mult, s-a apreciat că debitorul poprit nu poate acorda un termen de plată, acesta echivalând cu o remitere parţială a datoriei. Debitorul poprit, în pofida popririi înfiinţate, are totuşi dreptul de a consimţi la o reducere a datoriei, când cauzele reducerii sunt anterioare popririi.

7. Efectul de indisponibilizare a sumei poprite în mâinile terţului poprit are un caracter relativ. El nu profită decât acelui creditor care a luat măsura popririi înainte ca terţul să efectueze plata către debitorul poprit[2].

8. Art. 784 alin. (5) reprezintă un text care nu are corespondent în vechiul Cod de procedură civilă. Potrivit acestui text, poprirea întrerupe prescripţia nu numai cu privire la creanţa poprită, dar şi în ceea ce priveşte creanţa pentru acoperirea căreia ea a fost înfiinţată. Textul are o formulare un pic derutantă, deoarece plasează în partea finală un efect întreruptiv de prescripţie care ţine de logica lucrurilor şi de regula elementară în materie de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită. Orice act de executare este un act întrerupător de prescripţie, care întrerupe prescripţia dreptului de a obţine executarea silită în raport cu dispoziţiile art. 709 alin. (1) pct. 4 NCPC. Faptul că legiuitorul reia art. 709 alin. (1) pct. 4 NCPC în legătură cu modalitatea concretă a popririi ca act de executare şi plasează această soluţie în finalul alin. (5) al art. 784, sugerând că doreşte să pună un accent special, face să treacă mai puţin observat elementul de noutate pe care alin. (5) îl aduce în raport cu reglementarea corespunzătoare din vechiul Cod de procedură civilă. Într-adevăr, elementul de noutate al acestui alineat ţine nu de efectul întreruptiv de prescripţie a executării silite al actului de executare al popririi în raport cu creanţa pentru care se instrumentează poprirea, ci consacrarea efectului întreruptiv de prescripţie pe care actul de executare al popririi îl are chiar în raporturile dintre debitorul poprit şi terţul poprit. În consecinţă, dacă între debitorul poprit şi terţul poprit sunt raporturi de tipul locaţiunii sau împrumutului care ameninţă să fie expuse unei prescripţii extinctive care să se împlinească în curând, se ajunge ca actul de executare al popririi instrumentat la cererea unui creditor al împrumutătorului sau locatorului, act instrumentat de executorul judecătoresc înainte de împlinirea prescripţiei dreptului de a cere executarea silită sau chiar a dreptului la o acţiune în raporturile dintre împrumutător şi împrumutat, să întrerupă deopotrivă prescripţia în raporturile dintre aceştia din urmă. Altfel spus, actul energic, ca act de executare efectuat prin intermediul executorului judecătoresc de către creditorul popritor, ajunge să profite inclusiv debitorului poprit, atunci când acesta manifestă o pasivitate în a-şi exercita dreptul subiectiv civil în

---

[1] D. Sudit, *op. cit.*, p. 113.

[2] În practica judecătorească s-a reţinut că „*procesul-verbal de poprire nu are ca efect o novaţie legală în favoarea creditorului popritor, debitorul poprit conservă în patrimoniul său creanţa poprită, prin urmare, plata făcută de terţul poprit deşi valabilă, el va fi ţinut, în baza art. 998 Codul civil (art. 1.357 NCC – n.n.), să repare prejudiciul cauzat prin plata efectuată; or, nu s-a putut cauza prejudiciu decât creditorilor popritori, deci numai ei vor putea cere repararea lui (...). Creditorii popritori posteriori plăţii nu se mai pot plânge, numai cei anteriori au acest drept: prin urmare, indisponibilitatea creanţei este relativă, nu absolută*" – Em. Dan, *op. cit.*, p. 658, pct. 6; în acelaşi sens, a se vedea şi D. Negulescu, *op. cit.*, pp. 164-165.

forma dreptului la acţiune faţă de terţul poprit. Este o aplicaţie a teoriei acţiunii oblice (subrogatorii), creditorul acţionând şi în interesul debitorului poprit inactiv.

9. Potrivit art. 784 alin. (6), indisponibilizarea sumelor de bani sau a bunurilor mobile poprite încetează atunci când debitorul consemnează, cu afectaţiune specială, toate sumele pentru acoperirea cărora a fost înfiinţată poprirea, la dispoziţia executorului judecătoresc. Textul trimite la art. 721 NCPC ca o reglementare generală plasată în partea generală a executării silite. Se fixează în sarcina debitorului obligaţia de a înmâna recipisa de consemnare executorului judecătoresc, acesta din urmă trebuind să-l înştiinţeze de îndată pe terţul poprit. Această obligaţie de înştiinţare a executorului judecătoresc, desigur, nu exclude posibilitatea pentru debitor de a-l înştiinţa şi pe executor cu privire la acest aspect, astfel încât terţul poprit să poată lua, în consecinţă, măsura încetării indisponibilizării şi de a se comporta ca debitor al debitorului său într-o manieră liberă şi nestânjenită. Art. 721 NCPC este un text care, chiar plasat în partea generală, priveşte în mod particular modalitatea de executare a urmăririi silite fie a bunurilor mobile, fie a bunurilor imobile. Textul permite ca, până la adjudecarea bunurilor scoase la licitaţie, debitorul sau terţul garant să obţină desfiinţarea măsurilor asigurătorii de executare, consemnând la unitatea prevăzută de lege, la dispoziţia executorului judecătoresc, întreaga valoare a creanţei, cu toate accesoriile şi cheltuielile de executare. Obligaţia de a remite executorului dovada consemnării sumei, obligaţie, de altfel, punctată distinct în alin. (6) al art. 784, este specificată şi în finalul alin. (1) al art. 721. Se înţelege că, asupra cererii de încetare a indisponibilizării, executorul judecătoresc, atunci când cererea de încetare a indisponibilizării este legată de o poprire, se va pronunţa în conformitate cu formele prescrise la art. 721 NCPC. În completarea trimiterii care se face la art. 721, trebuie acceptat că o dovadă a formulării contestaţiei la executare de către debitor sau altă persoană interesată (de exemplu, un terţ garant) ar fi una care nu doar că ar impune încetarea indisponibilizării ca efect al popririi, ci ar impune şi încetarea executării în orice modalitate prevăzută de lege în raport cu art. 721 alin. (4). De altfel, este important de observat că art. 784 alin. (6) implică un mecanism în care consemnarea se face la dispoziţia executorului judecătoresc, iar nu la dispoziţia creditorului.

10. Ultimele două alineate ale art. 784 au în vedere în particular situaţia popririi asupra soldului creditor al conturilor deschise de debitor la instituţii de credit, alin. (7) ocupându-se de cazul în care debitorul are disponibilităţi în conturi deschise în valută la instituţia de credit, iar obligaţia de plată pusă în executare este o obligaţie exprimată în monedă naţională direct sau ca echivalent în lei al unei sume în valute, în timp ce alin. (8) are în vedere ipoteza inversă, şi anume aceea în care obligaţia de plată este fixată prin titlu executoriu în valută, de exemplu, euro, iar debitorul are deschise la instituţia de credit conturi cu disponibilităţi în lei. Desigur, niciuna dintre ipoteze nu trebuie absolutizată, în sensul că este foarte posibil, în primul caz, în care obligaţia de plată este exprimată în lei, ca debitorul să aibă deschise şi conturi cu disponibilităţi în lei, care însă să fie insuficiente pentru acoperirea sumei pentru care a fost emisă poprirea, motiv pentru care completarea cu sumele de bani deţinute în conturi în valută este una necesară şi oportună. În mod analog se pune problema şi în cazul în care obligaţia de plată este stabilită în titlul executoriu în valută.

Dintre cele două norme cuprinse în alineatele finale ale art. 784, numai alin. (8) reprezintă o noutate față de vechiul Cod de procedură civilă. Într-adevăr, și în vechiul cod exista un text care se ocupa de situația în care debitorul poprit are deschise conturi în valută, iar textul permitea ca instituția de credit să poată efectua convertirea în lei, atunci când leul reprezenta moneda de plată potrivit titlului executoriu, fără a cere consimțământul titularului de cont cu privire la această convertire. Cursul de schimb este cursul comunicat de Banca Națională a României pentru ziua respectivă, așa cum menționează art. 784 alin. (7). Acest text a apărut în Codul de procedură civilă în urma Legii nr. 459/2006[1)], tocmai pentru a înlătura o dificultate practică creată de faptul că, dacă poprirea permitea terțului poprit, independent de poziția debitorului, să procedeze la indisponibilizare atunci când disponibilitățile deținute de debitor erau cuprinse în conturi în valută, convertirea valutei în moneda națională era o operațiune pe care legea nu o menționa înainte de anul 2006 ca o îndatorire a terțului poprit. În condițiile în care contractul încheiat de bancă cu clientul său, acesta din urmă fiind debitorul poprit, iar banca terțul poprit, prevedea în mod foarte clar că orice operațiune de convertire a unei valute într-o altă valută este una care presupune un acord și, procedural, un ordin de schimb valutar emis de debitor (clientul băncii), era lipsit de suport legal procedeul unei asemenea convertiri pe fundalul unei popriri. Legislația s-a modificat în sensul în care art. 457 C. pr. civ. 1865 a prevăzut expres ca, luându-se în considerare cursul de schimb stabilit de Banca Națională a României, să se procedeze la convertire, ca o îndatorire a terțului poprit și ca o secvență în cadrul mecanismului aducerii la îndeplinire a actului de executare al popririi. Se pune întrebarea însă ce se înțelege prin formularea „*ziua respectivă*" în sensul art. 784 alin. (7). Ziua respectivă este ziua la care a fost comunicată adresa de înființare a popririi către terțul poprit, este ziua la care se face operațiunea de consemnare sau este ziua la care se face operațiunea de consemnare a sumei poprite la dispoziția executorului judecătoresc? Sintagma „*ziua respectivă*" nu este foarte precisă, dar din interpretarea gramaticală, ținând cont mai ales de topica textului din alin. (7), ar părea că aceasta ar fi *ziua în care se procedează la consemnare*. Evident, cum obligația de consemnare este legată de un termen imperativ de cinci zile calculat pe zile libere, există pentru terțul poprit posibilitatea de a-și alege o zi în care cursul de referință stabilit de Banca Națională a României, în raport cu disponibilitățile în valută existente în conturi deschise de debitorul poprit la acea instituție de credit, să creeze o situație mai avantajoasă sau, respectiv, dezavantajoasă pentru creditorul popritor, în oglindă, pentru debitorul poprit. Acest joc, care ține de cursul de referință al Băncii Naționale a României, a rămas un joc valabil și în condițiile Noului Cod de procedură civilă, chiar dacă marja de timp este una sensibil redusă.

Așa cum menționam anterior, elementul de noutate îl reprezintă, față de Codul vechi, art. 784 alin. (8). Acesta evocă ideea unei obligații de plată stabilite prin titlu executoriu într-o altă modalitate decât moneda națională. Textul nu trebuie să intrige. El corespunde unei legislații care, după aderarea României la Uniunea Europeană, permite monedei euro să aibă o circulație pe teritoriul național fără restricții de plată. Dacă Regulamentul privind operațiunile valutare menționa, până la nivelul anului 2007, obligația ca plățile

[1)] Legea nr. 459/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 994 din 13 decembrie 2006.

să se efectueze pe teritoriul României numai în moneda națională, ceea ce, pe cale de consecință și în contextul unei plăți silite, trebuia să se întâmple, după 2007 moneda euro poate circula pe teritoriul României ca o monedă de plată. Soluția plății în valută, care apărea ca o soluție excepțională în temeiul reglementărilor în materie de operațiuni valutare în perioada anterioară anului 2007, a devenit acum o soluție care poate fi agreată de părțile unui raport juridic, mai ales că izvorul acestui raport juridic este unul contractual. Se înțelege că nu avem în vedere nici cazul în care judecătorul îl obligă pe cel care a pierdut procesul la plata unui echivalent în lei al unei sume exprimate în euro, indicând și cursul de referință care trebuia avut în vedere la data plății, ci pur și simplu ipoteza în care obligația de plată este stabilită în moneda euro fără nicio indicație asupra preschimbării sale în lei, pe formula unui echivalent pentru care cursul BNR sau poate chiar un alt curs în alte instituții de credit să fie relevant. Sub acest aspect, este greșită și viciată procedura în care executorul judecătoresc, fără ca măcar creditorul să fi indicat acest lucru, începe executarea silită și efectuează acte de executare direct pentru un echivalent în lei al sumei în valută. Dimpotrivă, actele de executare trebuie să fie făcute pentru moneda euro sau altă monedă cunoscută, ceea ce, dacă este vorba de mecanismul popririi, implică obligația executorului judecătoresc de a indica instituțiilor de credit contul de consemnațiuni corespunzător acestei valute în care suma urmează a fi consemnată. În consecință, având premisa unei asemenea executări, în care nu numai întinderea obligațiilor de plată exprimată în valută, dar și modalitatea de plată corespunde acestei valute străine, se pune întrebarea ce se întâmplă dacă, dimpotrivă, debitorul nu are disponibilități în conturile deschise la instituțiile de credit pentru valuta respectivă, ci are disponibilități în conturi deschise în lei. La această întrebare Codul vechi nu dădea răspuns, dar Codul nou îl dă într-o formulă cumva similară, în mod analog celei gândite pentru situația în care, fiind stabilită obligația de plată exprimată în lei, disponibilitățile debitorului sunt doar în valută. Astfel, potrivit art. 784 alin. (8), în cazul în care titlul executoriu cuprinde obligația de plată în valută, instituția de credit este autorizată să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu a sumelor existente în conturile debitorului, fie în lei, fie într-o altă valută decât aceea în care se face executarea, fără a fi necesar consimțământul titularului de cont.

Este de observat că alin. (8) are în vedere nu doar cazul în care există disponibilități în conturi deschise în lei de debitorul poprit la instituția de credit, ci și pe cel în care există disponibilități bănești în conturi pe care debitorul le-a deschis la instituția de credit care reprezintă terțul poprit nu în monedă națională, ci într-o monedă străină, dar alta decât moneda în care se face executarea.

11. În ceea ce privește drepturile debitorului poprit, este de reținut că poprirea, chiar executorie, nu privează pe debitorul poprit de dreptul de a-și administra patrimoniul. S-a arătat[1] că poprirea ratelor de chirie nu împiedică pe debitorul poprit să rezilieze, de comun acord cu chiriașul său, contractul de închiriere și să facă în acest fel creanța poprită să dispară. Sumele din chiriile viitoare, neajunse încă la scadență, nu aparțin încă debitorului poprit. Poprirea fiind subordonată condiției că sumele îi vor reveni în viitor debitorului

[1] D. Sudit, *op. cit.*, p. 118.

poprit, ea nu leagă pe terţul poprit sau pe debitor, care pot schimba sau rezilia convenţiile lor. Poprirea înfiinţată asupra chiriilor nescadente încă nu împiedică pe debitorul poprit să-şi înstrăineze imobilul, făcând prin aceasta ca poprirea înfiinţată să rămână fără efecte pentru creditorul popritor, deoarece odată cu proprietatea se transmit şi drepturile asupra chiriilor viitoare către cumpărător.

Prin efectul înfiinţării popririi, debitorul nu este oprit de a contracta noi datorii. Noii creditori au aceleaşi drepturi ca şi cei anteriori popririi. Astfel, creditorul popritor, care, în principiu, este un creditor chirografar, este expus pericolului de a se vedea concurat de creditorii ulteriori, ale căror creanţe au luat naştere după înfiinţarea popririi, putând şi ei să înfiinţeze popriri asupra aceleiaşi creanţe[1]. În cazul contractării de noi datorii, creditorul nu poate ataca actele debitorului său nici pe calea unei *acţiuni revocatorii (pauliene)*, deoarece prin aceste acte el nu-şi micşorează activul patrimonial cu efect imediat, ci creează riscul unei eventuale insolvabilităţi în viitor, când aceste datorii vor deveni exigibile.

Debitorul poprit are tot dreptul să facă orice acte de conservare în legătură cu dreptul său de creanţă, chiar dacă asupra acesteia s-a luat măsura popririi. S-a arătat că debitorul poprit poate să facă nu numai acte de conservare a creanţei poprite, ci şi acte de urmărire pentru realizarea ei[2]. Creanţa poprită continuă să facă parte din patrimoniul debitorului. Debitorul poprit poate să urmărească pe terţul poprit pentru a-l constrânge să consemneze suma poprită, el având un interes incontestabil ca suma poprită să nu rămână în mâinile terţului poprit, care, între timp, poate deveni insolvabil. Terţul poprit nu va putea să se apere împotriva urmăririi începute de debitorul poprit invocând că suma datorată este poprită, ci va fi obligat să consemneze suma respectivă[3].

Jurisprudenţă

1. O aplicare a dispoziţiilor art. 662 (în prezent art. 663) NCPC care să implice cerinţa unui titlu executoriu pentru a se face dovada caracterului cert al creanţei, conform art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 85/2006, în condiţiile în care la data la care au fost emise facturile acceptate la plată legea în vigoare nu prevedea o astfel de condiţionare, ar avea semnificaţia unei aplicări retroactive a legii civile şi ar fi contrară principiului instituit de art. 6 alin. (1) şi (2) NCC şi art. 15 alin. (2) din Constituţie.

În considerarea acestei creanţe menţionate mai sus, BEJ C.D.C. a înştiinţat, la data de 16.03.2011, o poprire asupra drepturilor băneşti datorate creditoarei C.N.C.F. CFR SA de către

[1] D. Negulescu, *op. cit.*, p. 156; D. Sudit, *op. cit.*, p. 119.

[2] T. Pop, *Valorificarea creanţelor prin poprire*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1972, pp. 253-255.

[3] D. Hozoc, citat de D. Sudit, *op. cit.*, p. 121 – autorul citează o soluţie a Curţii de Apel Galaţi, care, recunoscând debitorului poprit dreptul de a-şi valorifica creanţa poprită pe calea unei acţiuni în justiţie, a decis că debitorul poprit poate constrânge pe terţul poprit să consemneze suma datorată şi pentru a nu da prilej unui debitor, care pentru diferite motive ar refuza plata, inventând creditori popritori, pentru a fi considerat achitat de obligaţia sa către creditorul său, el urmând să depună sumele datorate. În acelaşi sens, şi Tribunalul Iaşi a hotărât că, prin înfiinţarea unei popriri de către debitor în propriile mâini, nu se poate suspenda urmărirea silită imobiliară, începută de creditor. Creditorul având un titlu definitiv, fiind în drept să urmărească întreaga creanţă, procedând la executarea silită imobiliară, faptul singur al existenţei unei popriri în mâinile debitorului urmărit nu schimbă cu nimic situaţia părţilor, căci ea se referă doar la eliberarea banilor, debitorul putând cere tribunalului să nu elibereze preţul vânzării, fiind făcută o poprire.

debitoarea SC G.T.F. SA, care avea astfel calitatea de terţ poprit, în favoarea SC F.F. E.E.E. F.M.N. SA până la concurenţa sumei de 50.622.201,43 lei.

În baza acestei popriri, debitoarea a achitat direct către E.M.N. SA, în perioada 9.06.2011-22.11.2011, în contul creanţei, către creditoarea C.N.C. F. CFR SA, suma de 3.816.800 lei.

Înştiinţarea unei popriri asupra sumelor pe care debitoarea le datorează creditoarei nu conduce la stingerea dreptului de creanţă, ci numai la transferarea obligaţiei de plată către creditorul creditorului.

Plăţile făcute de către debitoare în calitate de terţ poprit direct către SC F.F.E. E.E. F.M.N. SA sunt făcute în contul şi pe seama creditorului C.N.C.F. CFR SA şi conduc la stingerea în mod proporţional a creanţei acesteia din urmă faţă de propriul creditor urmăritor.

Debitorul nu se poate prevala astfel de existenţa unei popriri înştiinţate de un creditor al creditorului în condiţiile în care nu şi-a achitat obligaţiile către acesta din urmă, prejudiciind astfel creditorul C.N.C.F. CFR SA, care a continuat să aibă o obligaţie de plată neexecutată către propriul său creditor SC F.F.E. E.E. F.M.N. SA şi, în acelaşi timp, o creanţă neîncasată de la debitor. Astfel, înştiinţarea popririi nu conduce la eliminarea dreptului creditorului de a solicita deschiderea procedurii de insolvenţă.

Faţă de aceste considerente, instanţa a constatat existenţa unei creanţe certe, lichide şi exigibile în sensul art. 379 C. pr. civ. *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 824 din 9 octombrie 2014, publicată în Săptămâna Juridică nr. 5/2015).*

2. Odată înfiinţată poprirea, prin admiterea cererii de poprire prin hotărâre judecătorească definitivă pusă în executare de către executorul judecătoresc, aceasta operează în mod continuu şi neîntrerupt, atât asupra sumelor existente în cont la data înfiinţării, cât şi asupra sumelor viitoare ce urmează a fi încasate de către terţul poprit. O astfel de situaţie, prin cererile de executare silită admise, echivalează cu întreruperea cursului prescripţiei, neputând fi reţinută susţinerea conform căreia executarea silită prin poprirea conturilor s-a perimat *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 510 din 8 februarie 2006, publicată pe idrept.ro).*

3. Dacă în urma primei popriri cesionarul a notificat cesiunea şi apoi a intervenit o altă poprire din partea creditorilor cedentului, cesionarul va veni în urma primei popriri şi înaintea celei de a doua, pentru că în momentul facerei acestei din urmă popriri cedentul nu mai era proprietarul creanţei, de vreme ce cesionarul îndeplinise cerinţele art. 1393 prin notificarea cesiunei sale *(Alexandresco, V, p. 183, apud Em. Dan, Codul, p. 644).*

Notă: Potrivit art. 1.583 alin. (2) NCC, cesiunea de creanţă devine opozabilă terţilor din momentul înscrierii la Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare. Principalele excepţii de la această regulă se referă la cesiunile de venituri imobiliare şi poprirea asupra unei creanţe ipotecare imobiliare, care se notează în cartea funciară, potrivit art. 902 alin. (2) NCC. A se vedea M. Nicolae, *Publicitatea cesiunii de creanţă*, în „Liber Amicorum Liviu Pop", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015, p. 651.

4. O poprire odată făcută, legalitatea ei nu poate fi judecată de partea în mâinile căreia s-a făcut, aşa că, până ce poprirea nu este desfiinţată, popritul nu poate fi obligat a plăti sumele poprite altor persoane, sub pedeapsă de a plăti din nou aceeaşi sumă *(Cas. I, 11 septembrie 1902, B.P. 925, apud Em. Dan, Codul, p. 651).*

5. Dacă efectul procesului-verbal de poprire este de a împiedica, din momentul dresării lui, ca creditorul şi debitorul, prin convenţiune sau plată, să mai poată dispune de suma poprită, este uşor de înţeles că o asemenea înstrăinare nu poate avea loc nici prin efectul oricărui alt act juridic ca: compensaţia, novaţia etc., cari, ca şi plata, tind la anihilarea efectului poprirei, punând în

imposibilitate pe creditorul popritor a-şi realiza, prin efectul validării poprirei, creanţa sa poprită *(Trib. not. Ilfov, 15 decembrie 1907, C.J. 2/909, apud Em. Dan, Codul, p. 658).*

6. Cu toate că, în principiu, creanţa poprită nu poate fi modificată sau redusă prin convenţii intervenite între debitor şi terţiul poprit, totuşi această regulă nu se aplică şi în cazul când modificarea sau reducerea creanţei poprite se datoreşte unei cauze anterioare poprirei, unei cauze inerente contractului din care a luat naştere creanţa, iar nu voinţei arbitrale a poprituluişi a terţiului poprit, sau convenţei lor spre a frauda drepturile creditorului popritor *(C. Buc. I, 5 octombrie 1909, Dr. 68/909, apud Em. Dan, Codul, p. 665).*

Art. 785. Publicitatea popririi

(1) În cazul când creanţa poprită este garantată cu ipotecă sau cu altă garanţie reală, creditorul popritor va fi în drept să ceară, pe baza unei copii certificate de executorul judecătoresc de pe adresa de înfiinţare a popririi, ca poprirea să fie înscrisă în cartea funciară sau în alte registre de publicitate, după caz.

(2) Dacă garanţia ipotecară este arătată în cererea de poprire, executorul judecătoresc va solicita din oficiu înscrierea în cartea funciară sau în alte registre de publicitate, după caz.

(3) Radierea acestei înscrieri nu se va putea dispune decât cu citarea creditorului la cererea căruia aceasta a fost făcută.

(4) În cazul popririi asupra titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporale, dispoziţiile art. 742 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Dispoziţiile art. 785 prezintă caracter de noutate. Publicitatea popririi prin înscrierea acesteia în cartea funciară sau în alte registre de publicitate se referă numai la situaţia în care creanţa poprită este garantată cu ipotecă sau cu altă garanţie reală.

2. În principiu, înscrierea în cartea funciară sau în alte registre de publicitate se face la cererea creditorului, iar nu din oficiu de către executorul judecătoresc. Cu toate acestea, executorul va efectua înscrierea din oficiu în cazul în care garanţia ipotecară este arătată în cererea de poprire.

3. Radierea înscrierii se face tot de către executorul judecătoresc, dar numai cu citarea creditorului la cererea căruia a fost făcută. Deşi textul pare să se refere numai la situaţia de la alin. (1), în realitate, are în vedere şi cazul prevăzut la alin. (2), respectiv cel în care înscrierea a fost făcută din oficiu, de către executorul judecătoresc, atunci când garanţia ipotecară era arătată în cererea de poprire.

4. Atunci când poprirea are ca obiect titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale, la cererea executorului judecătoresc, se vor face menţiuni despre înfiinţarea acesteia în registrul comerţului, în Arhiva Electronică de Garanţii Mobiliare, în registrul succesoral sau în alte registre de publicitate. La data înscrierii, poprirea devine opozabilă tuturor acelor care, după înscriere, ar dobândi vreun drept asupra bunului respectiv.

Art. 786. Continuarea popririi

(1) Poprirea rămâne în fiinţă şi atunci când debitorul îşi schimbă locul de muncă sau este pensionat. În aceste cazuri, terţul poprit va trimite actele prin care s-a înfiinţat poprirea unităţii

la care se află noul loc de muncă al debitorului sau organului de asigurări sociale competent, care, de la data primirii acestor acte, devine terț poprit.

(2) Dacă debitorul părăsește unitatea fără ca aceasta să cunoască noul loc de muncă, ea îl va încunoștința pe creditor despre această împrejurare. După aflarea noului loc de muncă al debitorului, creditorul îl va aduce la cunoștința unității de la care debitorul a plecat, pentru a se proceda potrivit alin. (1).

Comentariu

1. Textul pune în sarcina terțului poprit, angajator al debitorului poprit, o serie de obligații care vizează posibilitatea continuării popririi în cazul schimbării de către debitorul poprit a locului de muncă. În esență, încetarea raporturilor de muncă dintre debitorul poprit și terțul poprit conduce la încetarea calității de terț poprit a angajatorului, dar poprirea nu încetează, ea strămutându-se asupra noului angajator. Nu este necesară o nouă înființare a popririi.

2. Prima ipoteză are în vedere situația în care angajatorul, terț poprit, cunoaște noul loc de muncă al fostului angajat, debitorul poprit. În acest caz, angajatorul va trimite documentele prin care s-a înființat poprirea noului angajator sau organului de asigurări sociale competent, în situația pensionării.

3. A doua ipoteză are în vedere situația în care terțul poprit nu cunoaște noul angajator al fostului angajat, debitorul poprit. În acest caz, terțul poprit are numai obligația de a încunoștința pe creditor despre schimbarea locului de muncă al debitorului poprit. Creditorul are sarcina de a afla noul loc de muncă și, după aceasta, să aducă la cunoștința noului angajator obligațiile ce îi revin în calitate de terț poprit.

Art. 787. Obligațiile terțului poprit

(1) În termen de 5 zile de la comunicarea popririi, iar în cazul sumelor de bani datorate în viitor, de la scadența acestora, terțul poprit este obligat:

1. să consemneze suma de bani, dacă creanța poprită este exigibilă, sau, după caz, să indisponibilizeze bunurile mobile incorporale poprite și să trimită dovada executorului judecătoresc, în cazul popririi înființate pentru realizarea altor creanțe decât cele arătate la pct. 2;

2. să plătească direct creditorului suma reținută și cuvenită acestuia, în cazul sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere sau de alocație pentru copii, precum și în cazul sumelor datorate cu titlu de despăgubiri pentru repararea pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății. La cererea creditorului, suma îi va fi trimisă la domiciliul indicat sau, dacă este cazul, la reședința indicată, cheltuielile de trimitere fiind în sarcina debitorului.

(2) Dacă sunt înființate mai multe popriri, terțul poprit va proceda potrivit alin. (1), comunicând, după caz, executorului ori creditorilor arătați la pct. 1 și 2 din același alineat numele și adresa celorlalți creditori, precum și sumele poprite de fiecare în parte.

(3) Terțul în mâinile căruia se află bunurile mobile incorporale poprite este supus tuturor îndatoririlor și sancțiunilor prevăzute de lege pentru administratorii-sechestru de bunuri sechestrate.

(4) În cazul când poprirea s-a făcut asupra unor bunuri mobile incorporale și termenul de restituire este scadent, terțul poate cere executorului să le încredințeze unui administrator-sechestru.

(5) Terțul poprit nu va putea face contestație împotriva popririi. El își va formula apărările în instanța de validare.

Comentariu

1. Consemnarea la dispoziţia executorului judecătoresc, respectiv plata directă către creditor a sumelor indisponibilizate reprezintă obligaţii ale terţului poprit care succedă indisponibilizării bunurilor sau sumelor de bani. Noul Cod de procedură civilă stabileşte pentru îndeplinirea obligaţiilor de către terţul poprit un termen de numai 5 zile de la comunicarea adresei de înfiinţare a popririi[1)].

Trebuie reţinut faptul că, pentru ca terţul poprit să fie ţinut de obligaţia consemnării sau a plăţii, după caz, este necesar ca raportul juridic dintre acesta şi debitorul poprit să fie anterior comunicării adresei de înfiinţare a popririi. Prin urmare, dacă la momentul comunicării adresei de înfiinţare a popririi debitorul nu avea un cont deschis la o instituţie de credit, în sarcina acesteia nu există obligaţia de consemnare/plată în cazul în care ulterior debitorul îşi deschide un cont la respectiva instituţie de credit[2)].

2. În cazul plăţii directe către creditor, conform art. 787 alin. (1) pct. 2, ar părea că terţul poprit trebuie să facă o calificare a naturii creanţei pentru a vedea dacă se încadrează în cele expres prevăzute în acest text – *în cazul sumelor datorate cu titlu de obligaţie de întreţinere sau de alocaţie pentru copii, precum şi în cazul sumelor datorate cu titlu de despăgubiri pentru repararea pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii*. În principiu, terţul poprit nu are cum să facă această calificare a naturii creanţei în lipsa examinării titlului executoriu. Aşa cum rezultă însă din art. 783 alin. (1) teza întâi, în adresa de înfiinţare a popririi comunicată terţului poprit *„se va preciza şi titlul executoriu"*. Înseamnă că terţului poprit nu i se comunică titlul executoriu în temeiul căruia se face poprirea. Tocmai din acest motiv este necesar ca în adresa de înfiinţare a popririi executorul judecătoresc să specifice, atunci când este cazul, natura creanţei şi eventuala încadrare a acesteia în cele enumerate în art. 787 alin. (1) pct. 2, oferind în acest fel terţului poprit posibilitatea de a îndeplini corect obligaţiile impuse de lege. De asemenea, aşa cum s-a arătat în doctrină[3)], este necesar ca, în aceste cazuri, executorul judecătoresc să indice în adresa de înfiinţare a popririi contul creditorului în care terţul poprit să efectueze plata. Este de menţionat faptul că ipoteza de la art. 787 alin. (1) pct. 2 are în vedere situaţia în care obiectul popririi îl constituie sume de bani.

3. Dacă sunt înfiinţate mai multe popriri, terţul poprit va consemna sau va plăti sumele indisponibilizate, comunicând, după caz, executorului ori creditorilor arătaţi la pct. 1 şi 2 din alin. (1) al art. 787 numele şi adresa celorlalţi creditori, precum şi sumele poprite de fiecare în parte. Acest text corespunde situaţiei înfiinţării mai multor popriri, acceptată de legiuitor în art. 783 alin. (8) NCPC[4)]. Textul prezintă avantaje semnificative faţă de sistemul vechiului

---

[1)] În vechiul Cod de procedură civilă, termenul era de 15 zile de la comunicarea popririi. A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 391.

[2)] În acelaşi sens, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 744.

[3)] *Ibidem*.

[4)] S-a arătat că, în cazul în care sunt mai mulţi executori judecătoreşti care au dispus înfiinţarea popririi, la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executorii judecătoreşti, instanţa de executare poate dispune conexarea executărilor, distribuirea sumei poprite urmând a fi făcută de executorul judecătoresc desemnat de instanţă prin încheiere – G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1103.

Cod de procedură civilă, deoarece, sub imperiul acestuia, în absența unei reguli precum cea inscrisă acum în art. 787 alin. (2), terțul poprit nu înștiința creditorul despre celelalte popriri înființate asupra conturilor debitorului, iar lipsa de informare conducea la nedepunerea de către acesta a creanței în vederea distribuirii sumei. În cazul în care trebuie să plătească direct creditorilor prevăzuți la art. 787 alin. (1) pct. 2, terțul poprit se vede pus în situația de a decide și asupra ordinii și proporției în care se face plata sumelor către acești creditori.

4. În cazul în care obiectul poririi îl constituie bunuri mobile incorporale, terțul este ținut de îndatoririle și supus sancțiunilor aplicabile administratorului-sechestru[1]. Este de observat că terțul poprit are parte numai de obligațiile și sancțiunile administratorului-sechestru, iar nu și de drepturile acestuia. Este firesc, până la un punct. Terțul este datornicul debitorului poprit, ceea ce înseamnă că lui îi revine obligația de a se îngriji ca bunurile datorate să fie predate la scadență, iar această diligență intră în obligațiile pe care le avea oricum față de debitor, indiferent de existența poririi. Totuși, având în vedere acestea, de la momentul scadenței, terțul poprit poate solicita executorului judecătoresc numirea unui administrator-sechestru, el nemaifiind cu nimic obligat să îndeplinească obligațiile specifice acestei însărcinări.

Este interesant de ce legiuitorul nu a abordat și situația din perspectiva bunurilor mobile corporale. Este un indiciu în plus că, în realitate, în pofida textului art. 781 alin. (1) teza a doua NCPC, obiectul poririi îl formează numai sumele de bani și bunurile mobile incorporale, în privința bunurilor mobile corporale fiind aplicabilă numai procedura urmăririi silite mobiliare.

5. Terțul poprit nu va putea face contestație la poprire. El își va formula apărările în procedura de validare a poririi. O eventuală contestație a terțului poprit ar fi respinsă ca fiind formulată de o persoană fără calitate procesuală activă[2]. Această regulă este introdusă de Noul Cod de procedură civilă. S-a dorit eliminarea unui paralelism al mijloacelor prin care terțul poprit se poate opune poririi[3]. Exista tentația pentru terțul poprit de a formula contestație la executare prin care formula însă apărări care tindeau la dovedirea inexistenței unei creanțe a debitorului poprit împotriva sa. Desigur, soluția legiuitorului Noului Cod de procedură civilă vine să fluidizeze procedura poririi, prin eliminarea unui forme de contestație la executare. Aceasta nu trebuie să conducă la concluzia pripită conform căreia terțul poprit nu ar mai avea dreptul să critice aspecte ce țin de legalitatea procedurii de poprire, precum informalitatea adresei de înființare a poririi, încălcarea regulilor privind caracterul neurmăribil (total sau parțial) al unor sume de bani etc. Terțul poprit va putea invoca toate acestea pe cale de apărare, în cadrul cererii de validare a poririi.

---

[1] Pentru drepturile și obligațiile administratorului-sechestru, a se vedea comentariul la art. 976.

[2] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 746.

[3] Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, contestația la poprire (contestația la executare) se putea face de oricare dintre părțile interesate, respectiv creditorul popritor, debitorul sau terțul poprit. În acest context, terțul poprit avea de ales între a adopta calea contestației la executare și a face apărările în fața instanței de validare a poririi. A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, pp. 398-399.

Jurisprudență

1. Terțul poprit nu poate fi obligat a reține, în beneficiul creditorului, suma pensiei de întreținere, din salariile compensatorii plătite debitorului disponibilizat și pentru motivul că, în speță, la data cererii de poprire, plățile erau făcute *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 3317 din 25 aprilie 2005, publicată pe www.scj.ro)*.

2. Fapta terțului poprit de a debloca conturile debitoarei reprezintă o încălcare a obligațiilor legale ce îi reveneau ca urmare a comunicării ordonanței de poprire, potrivit art. 455 C. pr. civ. (art. 786 NCPC – n.n.) și următoarele, și reprezintă o faptă ilicită.

Câtă vreme ordonanța de poprire nu a fost invalidată de instanță, iar terțul poprit nu a utilizat niciunul dintre mijloacele legale în vederea invalidării ordonanței de poprire: validarea popririi sau contestația la înființarea popririi, recunoscând inițial efectele acesteia, confirmând și înființând poprirea, fapta ilicită arătată mai sus a fost săvârșită cu vinovăție, în condițiile art. 998-999 C. civ. (art. 1.357 NCC – n.n.) *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3482 din 8 iunie 2005, publicată pe idrept.ro)*.

3. Conform art. 457 alin. 1 și 2 C. pr. civ. [art. 784 alin. (1) NCPC – n.n.], dacă debitorul este titular de conturi bancare, poprirea va fi înființată de executorul judecătoresc, iar de la data sesizării societății bancare sumele existente, precum și cele provenite din încasările viitoare sunt indisponibilizate în măsura necesară realizării creanței. Din momentul indisponibilizării și până la achitarea integrală a obligațiunilor prevăzute în titlul executoriu, terțul poprit nu va face nicio altă plată sau altă operațiune care ar putea diminua suma indisponibilizată.

Prin urmare, calitatea de terț poprit se dobândește de la data sesizării de către executorul judecătoresc și de la această dată sumele existente în contul debitorului sunt indisponibilizate.

Tot la data sesizării, care coincide cu momentul înființării popririi, curge și termenul de 15 zile prevăzut de art. 456 alin. 1 C. pr. civ. (art. 787 NCPC prevede un termen de 5 zile – n.n.), în care terțul poprit trebuie să-și execute obligațiile prevăzute în acest articol, respectiv consemnarea sumei de bani ori indisponibilizarea bunurilor mobile incorporabile, și să comunice aceste împrejurări executorului.

Momentul înființării popririi este deosebit de important întrucât, alături de obligațiile sus-menționate și dobândirea calității de terț poprit, în raport de acest moment se apreciază și conduita terțului, respectiv dacă și-a executat sau nu obligațiile *(C. Ap. Brașov, s. civ., dec. nr. 684/R/2005, în CPJ în materie civilă pe 2005, p. 215, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 810)*.

Art. 788. Eliberarea și distribuirea sumei consemnate

(1) Executorul judecătoresc va proceda la eliberarea sau distribuirea sumei de bani consemnate, în condițiile dispozițiilor art. 787 alin. (1) pct. 1 și ale art. 864 și următoarele.

(2) În cazul creditorilor care nu locuiesc sau nu își au sediul în localitatea unde funcționează executorul, sumele consemnate de terțul poprit vor fi trimise acestora la adresa indicată în cererea de înființare a popririi ori vor fi virate în contul indicat de aceștia, pe cheltuiala debitorului.

Comentariu

1. Textul folosește termenii *eliberare* și *distribuire*. Primul desemnează situația în care există un singur creditor, în timp ce al doilea are în vedere situația în care, pe lângă creditorul

urmăritor, există și creditori intervenienți sau cea la care se referă art. 783 alin. (8)[1]. Nu este prevăzut un termen prohibitiv pentru eliberarea către creditor a sumei consemnate de terțul poprit la dispoziția executorului judecătoresc[2].

2. Eliberarea sau distribuirea sumelor de bani se face în conformitate cu dispozițiile generale, la care textul legal face trimitere. Prin urmare, procedura popririi nu dispune de un sistem propriu de eliberare sau distribuire a sumelor realizate în cadrul executării.

3. Pentru creditorii care nu locuiesc sau nu au sediul în localitatea unde funcționează executorul judecătoresc, se recunoaște dreptul ca sumele cuvenite să le fie trimise la adresa indicată în cererea de înființare a popririi ori să le fie virate în contul bancar indicat de aceștia. Acestea se vor realiza pe cheltuiala debitorului.

Art. 789. Cazul popririlor ce depășesc cuantumul sumei urmăribile

(1) În cazul în care sunt înființate mai multe popriri și sumele pentru care s-a dispus înființarea popririi depășesc suma urmăribilă din veniturile debitorului, terțul poprit, în termenul prevăzut la art. 787 alin. (1), va reține și va consemna suma urmăribilă, înștiințându-i pe executorii judecătorești care au înființat popririle, dispozițiile art. 654 aplicându-se în mod corespunzător.

(2) Distribuirea se va face de către executorul judecătoresc competent, potrivit dispozițiilor art. 864 și următoarele.

Comentariu

1. Existența unei popriri nu împiedică pe alți creditori să poprească aceeași sumă sau aceleași bunuri mobile. Dimpotrivă, așa cum rezultă din art. 783 alin. (8), după înființarea popririi, orice alt creditor al debitorului poprit poate să poprească aceeași creanță, până la eliberarea sau distribuirea sumelor rezultate din poprire.

2. Atunci când sunt înființate mai multe popriri, iar sumele pentru care acestea au fost înființate depășesc suma urmăribilă din veniturile debitorului, terțul poprit va proceda la indisponibilizarea și consemnarea numai a sumei urmăribile. El are însă obligația ca, în termen de 5 zile de la înființarea popririi sau, în cazul sumelor de bani datorate în viitor, de la scadența acestora, să înștiințeze pe ceilalți executori judecătorești care au înființat popriri. Orice persoană interesată, precum și oricare dintre executorii judecătorești vor putea solicita instanței de executare conexarea executărilor. Distribuirea sumei realizate din poprire se va face de executorul judecătoresc desemnat de instanța de executare în urma conexării.

Art. 790. Validarea popririi

(1) Dacă terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile ce îi revin pentru efectuarea popririi, inclusiv în cazul în care, în loc să consemneze suma urmăribilă, a liberat-o debitorului poprit, creditorul urmăritor, debitorul sau executorul judecătoresc, în termen de cel mult o lună de la data când terțul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmăribilă, poate sesiza instanța de executare, în vederea validării popririi.

---

[1] A se vedea comentariul la art. 783.

[2] Pentru opinia conform căreia există un termen prohibitiv de 5 zile, calculat de la primirea de către terțul poprit a dovezii de consemnare, a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 295.

(2) În cazul când asupra aceleiași sume datorate de terțul poprit există mai multe popriri, care nu au fost executate de către acesta, validarea lor se va putea judeca printr-o singură hotărâre.

(3) Instanța îi va cita pe creditorul urmăritor și pe cei intervenienți, dacă este cazul, precum și pe debitorul și terțul poprit și, la termenul fixat pentru judecarea cererii de validare, va putea dispune administrarea oricărei probe necesare soluționării acesteia, care este admisibilă potrivit normelor de drept comun. În instanța de validare, terțul poprit poate opune creditorului urmăritor toate excepțiile și mijloacele de apărare pe care le-ar putea opune debitorului, în măsura în care ele se întemeiază pe o cauză anterioară popririi.

(4) Dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului, instanța va da o hotărâre de validare a popririi, prin care îl va obliga pe terțul poprit să îi plătească creditorului, în limita creanței, suma datorată debitorului, iar, în caz contrar, va hotărî desființarea popririi.

(5) Poprirea înființată asupra unei creanțe cu termen sau sub condiție va putea fi validată, dar hotărârea nu va putea fi executată decât după ajungerea creanței la termen sau, după caz, la data îndeplinirii condiției.

(6) Dacă sumele sunt datorate periodic, poprirea se validează atât pentru sumele ajunse la scadență, cât și pentru cele care vor fi scadente în viitor, în acest ultim caz validarea producându-și efectele numai la data când sumele devin scadente. În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pentru sumele viitoare, instanța va dispune menținerea popririi până la realizarea integrală a creanței.

(7) Dacă poprirea a fost înființată asupra unor bunuri mobile incorporale care se aflau, la data înființării ei, în mâinile terțului poprit, instanța va hotărî vânzarea lor.

(8) Dacă poprirea a fost înființată asupra unor bunuri mobile incorporale datorate debitorului, dar care, la data validării, nu se mai aflau în posesia terțului, acesta va fi obligat, prin hotărârea de validare, la plata contravalorii acestor bunuri, caz în care va fi urmărit direct de către executorul judecătoresc.

(9) Terțul poprit care, cu rea-credință, a refuzat să își îndeplinească obligațiile privind efectuarea popririi va putea fi amendat, prin aceeași hotărâre de validare, cu o sumă cuprinsă între 2.000 lei și 10.000 lei.

Comentariu

1. Validarea popririi reprezintă mijlocul procedural prin care creanța pe care debitorul poprit o deține asupra terțului poprit se transferă creditorului urmăritor. Așa cum rezultă din alin. (1) al art. 790, validarea popririi intervine numai atunci când terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile de consemnare sau plată a bunurilor/sumei indisponibilizate, inclusiv în cazul în care, în loc să consemneze suma urmăribilă, o liberează debitorului poprit. Se asimilează cazului prevăzut de lege și situația în care terțul poprit a eliberat suma unei alte persoane indicate de debitorul poprit.

2. Validarea popririi este o procedură facultativă, cu caracter excepțional[1]. Ea intervine numai la cererea creditorului, debitorului sau executorului judecătoresc.

---

[1] În trecut, validarea popririi reprezenta regula, fiind o etapă normală în cadrul procedurii popririi. În prezent, procedura de validare a popririi se aplică în cazul executării creanțelor fiscale, existând o altă procedură, cu efecte însă asemănătoare. Potrivit art. 237 alin. (1) C. pr. fisc. (Legea nr. 207/2015), *dacă terțul poprit înștiințează organul de executare silită că nu datorează vreo sumă de bani debitorului urmărit, dar din informațiile și documentele deținute organul fiscal are indicii că terțul poprit datorează asemenea sume debitorului, precum și în cazul în care se invocă alte neregularități privind înființarea popririi, instanța judecătorească în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul terțului poprit, la*

Nu trebuie să surprindă menţionarea debitorului în rândul persoanelor care au calitate procesuală activă să formuleze cererea de validare a popririi. Refuzul terţului poprit de a consemna/plăti bunurile/sumele indisponibilizate ar putea să aibă la bază o motivaţie care să conducă la negarea dreptului de creanţă al debitorului poprit. În acest caz, primul interesat de formularea unei cereri de validare a popririi este chiar debitorul. Împrejurarea că, prin recunoaşterea dreptului său de creanţă asupra terţului poprit, debitorul va contribui la propria executare silită nu lipseşte de interes demersul său judiciar, deoarece în acest mod îşi achită datoria faţă de creditorul urmăritor şi îşi echilibrează patrimoniul prin înlăturarea acesteia din pasiv. Deşi se recunoaşte posibilitatea executorului judecătoresc de a formula cererea de validare a popririi, acesta acţionează ca un veritabil reprezentant al creditorului. Prin urmare, executorul nu va fi citat şi nu va sta în proces, fiind însă citat creditorul[1)]. Nimic nu împiedică pe creditor să renunţe la cererea de validare a popririi, chiar dacă aceasta a fost formulată de executorul judecătoresc.

3. Termenul de formulare a cererii de validare a popririi este de o lună şi se calculează de la data la care terţul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmăribilă. Termenul nu este unul prohibitiv. Este un termen legal imperativ a cărui nerespectare conduce la respingerea ca tardivă a cererii de validare a popririi[2)]. Evident că decăderea din dreptul de a mai solicita validarea popririi nu împiedică efectuarea unei noi adrese de înfiinţare a popririi aceluiaşi terţ poprit, pentru aceasta nefiind nevoie de o nouă încuviinţare de executare. În caz de neconformare a terţului poprit faţă de această nouă adresă de înfiinţare a popririi, va curge un nou termen pentru formularea unei cereri de validare a popririi, care ar putea fi admisă, deoarece respingerea ca tardivă a celei dintâi nu are autoritate de lucru judecat în ceea ce priveşte fondul drepturilor[3)]. Este de reţinut însă că, prin neformularea cererii de validare a popririi în termenul legal, se şterge şi efectul de indisponibilizare pe care îl produce comunicarea adresei de înfiinţare a popririi. O nouă adresă de înfiinţare a popririi, aşa cum am arătat, este permisă, dar, dacă între timp, până la comunicarea acesteia, terţul

---

cererea organului de executare silită ori a altei părţi interesate, pe baza probelor administrate, dispune cu privire la menţinerea sau desfiinţarea popririi. Hotărârea de menţinere a popririi constituie titlu executoriu împotriva terţului poprit, organul de executare fiscal putând începe executarea silită a acestuia.

[1)] În acest sens, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1104. S-a arătat că eventualele cheltuieli de judecată, în caz de respingere a cererii de validare a popririi, vor fi puse tot în sarcina creditorului urmăritor, deoarece acesta a declanşat procedura de executare. În cazul în care se constată culpa executorului în declanşarea procedurii de validare, nu este exclusă angajarea răspunderii acestuia faţă de creditorul urmăritor pentru cheltuielile de judecată la care acesta din urma a fost obligat în respectiva procedură. Recent, prin decizia nr. 8/2016, publicată în M. Of. nr. 480 din 28 iunie 2016, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi a stabilit că: *„În interpretarea şi aplicarea art. 2 alin. (1) şi art. 7 lit. a) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 460 alin. (1), art. 246 alin. (1) şi (3) şi art. 274 alin. (1) din Codul de procedură civilă din 1865, în prezent art. 790 alin. (1), art. 406 alin. (1) şi (3) şi art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă, executorul judecătoresc nu poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată în situaţia în care acesta a renunţat la cererea de validare a popririi ori cererea a fost respinsă de instanţă, ca urmare a îndeplinirii obligaţiilor de către terţul poprit sau de către debitor"*.

[2)] ÎCCJ, dec. nr. 7 din 15 aprilie 2013, publicată în M. Of. nr. 263 din 10 mai 2013.

[3)] În acest sens, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, 2016, p. 1123.

poprit a plătit debitorului (ori persoanei indicate de acesta) sau debitorul poprit a cesionat creanţa altei persoane, această nouă înfiinţare a popririi va fi ineficientă, iar o eventuală cerere de validare a popririi ar urma să fie respinsă.

4. Competenţa judecării cererii de validare a popririi revine instanţei de executare, potrivit art. 651 alin. (1) NCPC, respectiv judecătoriei în circumscripţia căreia se află domiciliul/ sediul debitorului. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în ţară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în ţară, judecătoria în a cărei circumscripţie se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor[1].

5. Cererea de validare a popririi îmbracă forma unei cereri de chemare în judecată. Ea nu este supusă procedurii de regularizare, aceasta fiind incompatibilă cu natura de incident în cadrul procedurii de executare silită (art. 12^1 din Legea nr. 76/2012)[2]. Cererea de validare a popririi este supusă unei taxe judiciare de timbru în sumă fixă iar nu calculată procentual, în raport cu valoarea creanţei urmărite ori a creanţei pe care debitorul poprit o are asupra terţului poprit[3].

6. Alin. (2) al art. 790 reglementează un caz special de coparticipare procesuală sau de conexare, după caz, atunci când asupra aceleiaşi sume datorate de terţul poprit există mai multe popriri, care nu au fost executate de către acesta. În acest caz, validarea lor se va putea judeca printr-o singură hotărâre. Este necesar însă ca în legătură cu toate aceste popriri să se formuleze cerere de validare. În cazul în care numai unul dintre creditorii urmăritori a formulat cerere de validare a popririi, numai cererea acestuia va fi judecată. Soluţia adoptată de legiuitor este corectă, deoarece evită pericolul unor hotărâri care să reţină diferit aceeaşi problemă, respectiv existenţa unei datorii a terţului poprit faţă de debitor.

---

[1] A se vedea comentariul la art. 651.

[2] Pentru opinia contrară, exprimată, este drept, înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 138/2014, a se vedea I. Rebeca, *Poprirea în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, pp. 106-108.

[3] În acest sens, a se vedea Tr.C. Briciu, *Unele aspecte de noutate în materia taxelor judiciare de timbru pentru cererile introduse la instanţele judecătoreşti*, în RRDP nr. 4/2013, p. 68. Atunci arătam că un aspect rămas nereglementat de O.U.G. nr. 80/2013 îl reprezintă timbrarea *cererilor de validare a popririi*. Este de menţionat că nici legea anterioară (Legea nr. 146/1997) nu reglementa timbrajul acestor cereri. Instanţele, în majoritate, au apreciat că dispoziţiile legale referitoare la taxa judiciară de timbru pentru *cererile de înfiinţare a popririi* (în cuantum de 10 lei) vizează, de fapt, cererile de validare a popririi, făcând aplicarea acestora în consecinţă. Dispoziţiile art. 3 lit. s) din această lege au fost însă abrogate prin Legea nr. 76/2012. Abrogarea dispoziţiei privitoare la taxa judiciară de timbru pentru cererile de înfiinţare a popririi nu este, în sine, criticabilă, deoarece acestea sunt de competenţa executorului judecătoresc. Totuşi, interpretarea, e drept, forţată, a textului era de natură să acopere un vid legislativ în ceea ce priveşte cererile de validare a popririi. O.U.G. nr. 80/2013 menţine acest neajuns, nereglementând în niciun mod timbrajul în privinţa cererilor de validare a popririi, motiv pentru care nu putem adopta o altă soluţie decât cea adoptată sub imperiul reglementării anterioare. Arătăm, în continuare, că se impune, *de lege ferenda*, reglementarea unei taxe judiciare de timbru în cuantum fix pentru cererile de validare a popririi, în spiritul soluţiilor arătate anterior. Pentru opinia conform căreia cererea de validarea a popririi ar trebui să fie supusă unei taxe judiciare de timbru calculate în cotă procentuală, a se vedea R. Dan, M. Ivanciuc, *Probleme ivite în practica instanţelor de judecată în legătură cu aplicarea noului Cod de procedură civilă şi a legilor conexe*, în RRDA nr. 8/2013, p. 2 şi urm., dar şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1103.

fiind astfel contrare. În cazul în care se formulează cereri diferite de validare a popririi, în legătură cu creditori diferiți, se vor aplica regulile de la art. 139 NCPC, privind conexarea.

7. În cererile de validare a popririi, se stabilește un litisconsorțiu obligatoriu (necesar) în care se regăsesc creditorul, intervenienții[1], debitorul și terțul poprit. Poziția procesuală diferă în raport cu persoana care a formulat cererea de validare a popririi. Terțul poprit are în toate cazurile poziție procesuală pasivă. Terțul poprit va fi citat cu mențiunea de a se prezenta la interogatoriu, deoarece trebuie să ofere lămuriri cu privire la raporturile pe care le are cu debitorul poprit, iar dacă este persoană juridică, interogatoriul va fi administrat în scris[2].

8. În ceea ce privește probele care pot fi administrate, nu există dispoziții restrictive, putând fi administrate toate probele admisibile potrivit dreptului comun[3]. Sarcina probei raportului juridic dintre debitor și terțul poprit revine celui care a formulat cererea de validare a popririi, fie că este debitorul poprit, fie că este creditorul urmăritor (chiar și atunci când cererea ar fi formulată de către executorul judecătoresc). Se vor administra orice probe care sunt legale și utile în raport cu obiectul cererii, respectiv stabilirea și întinderea dreptului de creanță pe care debitorul îl are asupra terțului poprit. În acest scop se poate uza și de art. 660 NCPC[4], privind îndatorirea terților de a da informații. Chiar dacă acestea se referă la obligații față de executorul judecătoresc, apreciem, *a fortiori*, că sunt aplicabile în cazul în care solicitările vin din partea instanței de executare. Terțul poprit poate fi chemat la interogatoriu. Neprezentarea acestuia sau refuzul nejustificat de a răspunde poate fi considerat de instanță fie drept o recunoaștere a raporturilor dintre acesta și debitor, fie drept un început de dovadă scrisă[5].

9. În cadrul procesului de validare a popririi, terțul poprit va putea opune toate excepțiile și apărările pe care le putea opune debitorului, dar numai dacă acestea au o cauză anterioară comunicării cererii de înființare a popririi[6]. De la acest moment a intervenit indisponibilizarea bunurilor/sumelor datorate debitorului și nicio cauză de stingere a creanței

---

[1] Este vorba de acei creditori care au formulat cerere de intervenție în condițiile art. 690 NCPC. În legătură cu admisibilitatea cererii de intervenție în cadrul procedurii popririi există controverse determinate de faptul că art. 691 NCPC, stabilind termenul în care se poate formula cererea de intervenție, se raportează la termenul stabilit de executor pentru „valorificarea" bunurilor mobile sau imobile, ceea ce conduce la ideea urmăririi silite mobiliare sau imobiliare și la aparenta ignorare a procedurii popririi. Totuși, menționarea categoriei „intervenienților" ca fiind una care se înscrie în litisconsorțiul procesual necesar în procedura de validare a popririi nu poate conduce decât la concluzia admisibilității intervenției creditorilor în cadrul procedurii popririi. În acest sens, a se vedea: E. Oprina, R. Stanciu, *Admisibilitatea intervenției în materia popririi*, în RRES nr. 3/2014, pp. 69-75; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, 2016, p. 1108; M. Dinu, R. Stanciu, în *Executarea silită în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 290.

[2] A se vedea, în acest sens, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 394.

[3] În acest sens, a se vedea: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 394; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 752; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1105. Pentru analiza probatoriului în cererea de validare a popririi, a se vedea și I. Rebeca, *op. cit.*, pp. 123-127.

[4] A se vedea comentariul la art. 660.

[5] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 394.

[6] Apreciem totuși că terțul poate invoca și stingerea sau diminuarea creanței creditorului popritor prin eventuale plăți sau alte modalități de stingere a datoriei efectuate de debitor. În egală măsură, aceste apărări pot fi invocate și de debitor. În acest sens, a se vedea și G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1106.

deţinute asupra terţului poprit este nu este opozabilă creditorului urmăritor. Dacă, spre exemplu, terţul poprit opune compensarea legală a creanţei deţinute asupra sa de către debitor cu o altă creanţă pe care el o are asupra debitorului, este esenţial ca scadenţa acesteia din urmă să fi intervenit anterior înfiinţării popririi[1]. Terţul poprit ar putea să facă apărări de fond, în care să invoce excepţia de neexecutare faţă de debitor sau alte cauze care să conducă la concluzia că nu datorează nimic debitorului ori că suma datorată este alta decât cea pretinsă în cererea de validare a popririi. În plus, terţul poprit se poate apăra invocând şi aspecte legate de caracterul neurmăribil al bunurilor/sumelor de bani datorate debitorului sau de viciile de formă ale adresei de înfiinţare a popririi. Aceste apărări sunt posibile deoarece terţul poprit nu poate formula contestaţie la executare, dar poate invoca aspectele legate de nelegalitatea actelor de executare în cadrul procedurii de validare a popririi. Într-o opinie recent exprimată, terţul poprit nu va putea invoca aspecte privitoare la competenţa executorului judecătoresc ori legalitatea încheierii de încuviinţare a executării, întrucât acestea pot fi invocate numai de către debitor, terţul neavând dreptul de a formula contestaţie la executare[2]. Apreciem că aspectul pentru care legiuitorul a reglementat interdicţia terţului poprit de a formula contestaţie la executare este legat de evitarea unui paralelism al căilor procedurale prin care terţul poprit şi-ar putea formula apărările, neputând să-i atribuim semnificaţia unei restrângeri a limitelor aspectelor pe care acesta le-ar putea opune creditorului[3]. Mai curând trebuie văzut în ce măsură terţul poprit ar justifica un interes legitim în legătură cu unele dintre ele[4].

Suntem de părere că terţul poprit nu va putea opune creditorului prescripţia dreptului de a obţine executarea silită pentru creanţa pe care acesta o are asupra debitorului poprit, aceasta putând fi invocată numai de către debitor, pe calea contestaţiei la executare.

---

[1] În mod tradiţional, s-a apreciat că ar fi excesiv să i se solicite terţului poprit ca chitanţele liberatorii pe care le are ca urmare a plăţilor pe care le-a efectuat debitorului poprit să aibă dată certă. A se vedea: P. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 136; Trib. Suprem, dec. nr. 1866/1958, în CD 1958, p. 283. În prezent, faţă de dispoziţiile art. 278 alin. (2) NCPC, apreciem că soluţiile anterior menţionate îşi păstrează actualitatea şi chiar argumente suplimentare.

[2] A se vedea, pe larg, G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 1105-1106.

[3] În sensul că terţul poprit ar putea să formuleze în procedura validării popririi toate apărările pe care ar putea să le invoce în contestaţia la poprire (contestaţia la executare), a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 396. Această teză este susţinută în prezent şi de reglementarea existentă în materia executării creanţelor fiscale. Procedura de menţinere a popririi, declanşată de organul de executare, care, fără a se identifica cu procedura validării popririi, serveşte unor scopuri similare acesteia, se pune în mişcare şi *în cazul în care terţul poprit invocă alte neregularităţi privind înfiinţarea popririi*, iar nu numai atunci când acesta (terţul poprit) ridică probleme legate de inexistenţa unui raport obligaţional faţă de debitorul poprit. Deşi caracterul special al normelor privind executarea creanţelor fiscale îndeamnă la o prudenţă în extragerea unor argumente valabile pentru procedura validării popririi în dreptul comun, nu poate fi totuşi ignorată opţiunea clară a legiuitorului de a permite terţului poprit ingerinţe critice în legătură cu nelegalitatea actelor de executare, independent de contestarea acestora de către debitor, aspect ce se înscrie în linia de gândire tradiţională a doctrinei noastre, identitatea de raţiune pledând pentru o interpretare similară în ceea ce priveşte poziţia terţului poprit şi dreptul comun.

[4] În acest sens, a se vedea şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 754.

În ceea ce îl priveşte pe debitor, pe bună dreptate, se afirmă că acesta nu poate formula apărări privind legalitatea procedurii execuţionale, deoarece a avut posibilitatea de a formula contestaţie la executare[1].

Nici debitorul şi nici terţul poprit nu pot face apărări care să pună în discuţie valabilitatea titlului executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească sau un alt act jurisdicţional. De asemenea, nu se poate pune în discuţie valabilitatea titlului atunci când pentru aceasta există o altă cale specifică pentru desfiinţarea lui[2].

10. În reglementarea anterioară O.U.G. nr. 138/2000, care a modificat Codul de procedură civilă din 1865, se prevedea că oricare creditor poate interveni în procedura de validare a popririi, până la rămânerea definitivă a hotărârii[3]. Desigur, prevederea îi viza pe acei creditori care aveau titluri executorii împotriva debitorului poprit. Potrivit legii în vigoare la acel moment, procedura validării popririi reprezenta o etapă obişnuită în desfăşurarea procedurii popririi, iar nu una excepţională, aşa cum este în prezent.

Apreciem că, faţă de noua reglementare a popririi, soluţia reţinută anterior cu privire la intervenţia altor creditori trebuie revăzută. În opinia noastră, în cadrul procedurii de validare a popririi pot formula cereri de intervenţie principală alţi creditori care au înfiinţat popriri asupra aceloraşi sume de bani sau bunuri mobile. Aceştia ar putea formula şi cereri de validare separate, care ulterior ar putea fi conexate, aşa cum rezultă din dispoziţiile art. 790 alin. (2) NCPC. Prin urmare, nu există niciun argument rezonabil pentru a nu li se recunoaşte acestora dreptul de a formula cerere de intervenţie principală în cadrul cererii de validare a popririi formulate de alt creditor. Cererea de intervenţie principală trebuie formulată în termenul prevăzut de art. 62 alin. (2) şi (3) NCPC. Admiterea în principiu şi judecata acesteia vor urma regulile prevăzute de art. 64-66 NCPC. În ceea ce priveşte soluţia asupra cererii de intervenţie principală, aceasta prezintă o particularitate: instanţa poate admite deopotrivă cererea principală (cererea de validare a popririi) şi cererea de intervenţie principală, deoarece acestea nu se exclud în mod necesar, efectul fiind acela că terţul poprit va deveni debitor direct atât al creditorului care a formulat cerere de validare a popririi, cât şi al celui care a formulat cererea de intervenţie principală.

Creditorii care au formulat cereri de intervenţie în cursul executării silite, în condiţiile art. 690 şi următoarele NCPC, nu au interesul de a formula cerere de intervenţie în cadrul cererii de validare a popririi, întrucât participarea lor la procedura de validare este asigurată în virtutea dispoziţiilor art. 790 alin. (3) teza întâi NCPC, iar efectele pozitive ale admiterii unei astfel de cereri se răsfrâng şi asupra lor, din moment ce se prevede în mod expres că

---

[1] E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 754. Cu toate acestea, a fost exprimată şi opinia conform căreia debitorul ar putea să invoce în procedura de validare a popririi nulităţile absolute în legătură cu actele de executare sau cu executarea silită – I. Rebeca, *op. cit.*, p. 162. Credem că această opinie este tributară sistemului în care validarea popririi era regula, ceea ce presupunea că, pentru invocarea nulităţilor privind executarea sau anumite acte de executare, debitorul putea alege între a formula contestaţie la executare şi a se apăra în cererea de validare a popririi.

[2] În acest sens, a se vedea: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 396; T. Pop, *Valorificarea creanţelor prin poprire*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1972, p. 109.

[3] S-a reţinut că aceasta constituia o excepţie de la regula *tantum devolutum quatum iudicatum* – V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 357.

Jurisprudenţă

1. Atât în situaţia în care un stat se bucură de imunitate de executare silită, cât şi în situaţia în care în dreptul intern este posibilă executarea silită a statului, refuzul sau întârzierea nejustificată de a plăti suma de bani la care a fost obligat printr-o hotărâre judecătorească este de natură să încalce atât dreptul la un proces echitabil protejat de art. 6 al Convenţiei, cât şi dreptul de proprietate protejat de art. 1 al Protocolului nr. 1. Principul proporţionalităţii este conceput în jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului ca un raport just, echitabil, între situaţia de fapt, mijloacele de restrângere a exerciţiului unor drepturi şi scopul legitim urmărit sau ca un raport echitabil între interesul individual şi interesul public.

O.U.G. nr. 71/2008 nu contravine Convenţiei europene a drepturilor omului. Prin această ordonanţă de urgenţă a fost amânată şi eşalonată executarea hotărârilor judecătoreşti care au ca obiect acordarea unor drepturi de natură salarială stabilite în favoarea personalului din sectorul bugetar *(C. Ap. Craiova, s. civ., dec. nr. 466 din 29 martie 2011, publicată în BCA, Supliment nr. 1/2013, disponibilă şi pe legalis.ro)*.

2. Neformularea unei cereri de validare a popririi nu echivalează cu renunţarea la executare silită, întrucât atare cerere este formulată atunci când se constată culpa terţului poprit în îndeplinirea obligaţiilor legale; or, lipsa disponibilităţilor în contul poprit se datorează faptelor şi actelor debitorului poprit, neputând fi imputată terţului poprit *(C. Ap. Bucureşti, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 477/R din 13 iulie 2006)*.

3. Este admisibilă anularea executării silite dacă nu se solicită instanţei de executare validarea popririi, titlul executoriu privind numai menţinerea popririi deja înfiinţate, art. 460 C. pr. civ. neavând aplicabilitate în această situaţie *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3921 din 20 octombrie 2004, publicată pe idrept.ro)*.

4. În cadrul acestei modalităţi de executare, instanţa de validare trebuie să verifice existenţa titlului executoriu şi dacă terţul poprit este dator debitorului, cerinţe neîndeplinite în speţă, poprirea având la bază mai multe facturi fiscale pe care debitorul le-a considerat că îl obligă la plată pe terţul poprit, dar care nu se înscriu în dispoziţiile art. 372 C. pr. civ. (art. 632 NCPC – n.n.), care definesc titlul executoriu *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 4578 din 11 noiembrie 2004, publicată pe idrept.ro)*.

Notă: Soluţia este greşită. Legea nu impune ca debitorul poprit să aibă un titlu executoriu asupra terţului poprit, ci numai un drept de creanţă.

5. Criticile vizând modalitatea în care se execută propriu-zis suma poprită, prin reţinerea a mai mult de 1/3 din salariu, pot forma obiectul unei contestaţii la executare, şi nicidecum nu critică în cadrul căii de atac exercitate împotriva hotărârii prin care s-a validat poprirea *(C. Ap. Cluj, s. I civ., dec. nr. 4681/R din 14 noiembrie 2012, publicată pe idrept.ro)*.

Notă: Soluţia nu este corectă. Limitele în care pot fi urmărite veniturile reprezintă reguli a căror nerespectare este sancţionată cu nulitatea absolută, aşa cum rezultă din art. 730 NCPC. Prin urmare, terţul poprit ar putea invoca în cadrul procesului de validare a popririi faptul că admiterea acesteia nu s-ar putea face decât cu încălcarea dispoziţiilor privind insesizabilitatea parţială a veniturilor debitorului. Terţul poprit nu are posibilitatea de a formula contestaţie la executare, dar poate invoca acest aspect în cadrul procedurii de validare a popririi. De asemenea, debitorul care nu a făcut contestaţie la executare poate invoca faptul că nu avea niciun interes să conteste adresa de înfiinţare a popririi, întrucât terţul poprit nu a consemnat sumele, dar are tot interesul ca în cadrul procedurii de validare să susţină şi să obţină validarea popririi veniturilor sale în limitele prevăzute de art. 729 NCPC.

6. Calitatea procesuală a unei părţi rezultă din identitatea dintre părţile din proces şi subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecăţii.

În cazul cererii de validare a popririi este necesar să existe identitate între terţul poprit şi persoana care datorează sume de bani debitorului poprit, iar în cazul în care nu există această identitate, se reţine lipsa calităţii procesuale pasive ale terţilor popriţi *(Jud. Târgu Bujor, sent. civ. nr. 20 din 15 ianuarie 2014, neapelată, disponibilă pe portal.post.ro, apud R. Sîrghi, op. cit., p. 38)*.

7. Validarea de poprire constituie o veritabilă cerere de chemare în judecată prin care se tinde la obţinerea unui titlu executoriu împotriva terţului poprit. Pe cale de consecinţă, cererea având ca obiect validarea popririi este o acţiune evaluabilă în bani, astfel încât, în lipsa unor dispoziţii legale exprese derogatorii, aceasta trebuie timbrată la valoare, conform art. 3 din O.U.G. nr. 80/2013 *(Jud. Sector 6 Bucureşti, înch. din 18 octombrie 2013, apud R. Sîrghi, op. cit., p. 41)*.

8. Articolul 460 C. pr. civ. 1865 (art. 790 NCPC – n.n.) recunoaşte şi executorului judecătoresc posibilitatea de a sesiza instanţa cu o cerere pentru validarea popririi, conferindu-i astfel calitatea procesuală activă proprie, distinctă de cea a creditorului, astfel încât, atâta vreme cât acţiunea şi, respectiv, cererea de renunţare la judecată s-au formulat de executor în nume propriu, nu pot fi primite susţinerile executorului în sensul că cererea a fost formulată în exercitarea atribuţiilor sale ca autoritate recunoscută de stat în procedura executării silite, pentru a înlătura obligaţia de plată a cheltuielilor de judecată datorate în condiţiile art. 274 alin. 1 C. pr. civ. 1865 [art. 453 alin. (1) NCPC – n.n.], potrivit căruia partea care a căzut în pretenţii datorează părţii adverse cheltuielile pe care acestea le-a făcut cu procesul, şi, respectiv, art. 246 alin. 3 C. pr. civ. 1865 [art. 406 alin. (3) NCPC – n.n.], conform căruia *„Dacă renunţarea s-a făcut după comunicarea cererii de chemare în judecată, instanţa, la cererea pârâtului, va obliga pe reclamant la cheltuieli"*.

În ipoteza sesizării instanţei de către executorul judecătoresc, cheltuielile urmează a fi avute în vedere, eventual, drept cheltuieli de executare, ipoteză în care executorul se va putea desocoti cu creditorul în favoarea căruia a acţionat *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1808/R din 20 iunie 2013, apud R. Sîrghi, op. cit., pp. 43-44)*.

9. Conform prevederilor art. 460 alin. 2 C. pr. civ. (art. 790 NCPC – n.n.), la cererea debitorului, a creditorului sau a organului de executare, instanţa va cita părţile şi, dacă din probele administrate rezultă că terţul poprit datorează sume de bani debitorului, va da o hotărâre de validare a popririi prin care va obliga terţul poprit să plătească creditorului, în limita creanţei, suma datorată debitorului, iar în caz contrar va hotărî desfiinţarea popririi.

Judecătoria l-a obligat pe terţul poprit să plătească suma datorată de debitor, dispoziţie care contravine flagrant prevederilor legale citate. Totodată, validarea popririi în acest mod permite creditorului-urmăritor să urmărească silit fondurile băneşti ale băncii, şi nu sumele de bani care se cuvin debitorului. Urmărirea silită prin executarea popririi asupra fondurilor proprii ale băncii-terţ poprit contravine art. 457 alin. 2 C. pr. civ. [art. 784 alin. (1) NCPC – n.n.], conform cărora sumele existente în contul bancar al debitorului, precum şi cele provenite din încasările efectuate de bancă din sumele depuse de titularul contului sunt indisponibilizate în măsura necesară realizării creanţei.

În speţă, din probele dosarului rezultă că atât la data înfiinţării popririi, cât şi în prezent contul deschis de bancă pentru debitor nu posedă sold creditor, ceea ce semnifică absenţa fondurilor proprii ale debitorului în aceste conturi şi inexistenţa datoriei băncii faţă de titularul contului.

Absenţa soldului creditor al contului debitorului deschis la terţul poprit, la data înfiinţării popririi, nu împiedică, în principiu, înfiinţarea popririi, pentru că, teoretic, este posibil ca

debitorul să crediteze ulterior aceste conturi, din fonduri proprii, în executarea contractului de cont curent încheiat între debitor şi bancă.

Curtea Supremă de Justiţie, în Secţiile Unite, prin dec. nr. IV din 21 septembrie 1998, a statuat că validarea popririi asupra unui cont lipsit de disponibil bănesc, în mod evident, nu obligă banca-terţ poprit să efectueze plăţi din fonduri proprii ori să răspundă dacă debitorul urmărit îşi va închide contul şi, eventual, va deschide cont la altă bancă.

Dispozitivul sentinţei este astfel formulat încât banca-terţ poprit este obligată să plătească din fondurile proprii datoria debitorului („suma datorată debitorului" – art. 460 alin. 2 C. pr. civ.).

În consecinţă, pentru considerentele expuse mai sus, curtea de apel va admite apelul terţului poprit şi va respinge cererea de executare silită prin poprire, invalidând poprirea înfiinţată la cererea executorului judecătoresc *(C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 18/2004, în BJ 2004, p. 354, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., p. 811)*.

10. Poprirea poate fi validată chiar şi în cazul în care debitorul nu are disponibil bănesc în contul deschis la terţul poprit, executarea popririi urmând să aibă loc în măsura alimentării contului *(CSJ, SU, dec. nr. IV/1998, în BJ – Bază de date, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 811)*.

Notă: Introducerea, ulterior, a alin. (1^1) la art. 457 C. pr. civ., prin Legea nr. 459/2006, a confirmat soluţia pronunţată anterior în recursul în interesul legii.

11. Potrivit art. 452 şi urm. C. pr. civ. (art. 781 şi urm. NCPC – n.n.), instanţa de validare are a verifica existenţa titlului executoriu ce se cere a fi pus în executare de către creditor şi dovada faptului că terţul poprit este dator debitorului sau dacă debitorul are cont deschis la banca terţ poprit *(CSJ, s. civ., dec. nr. 1259/1997, în BJ – Bază de date, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 813)*.

12. În instanţa de validare nu se vor putea admite acele excepţii sau apărări care pun în discuţie fondul dreptului, adică tocmai legalitatea sau temeinicia hotărârii puse în executare, căci o asemenea decizie se bucură de autoritate de lucru judecat, fiind dată la contradictoriu cu debitorul care a avut posibilitatea să-şi formuleze toate apărările în faţa instanţelor de fond.

Astfel, instanţa de validare este chemată să se conformeze titlului executoriu, fără a avea posibilitatea de a-l anula sau modifica, pentru că eventualele greşeli de judecată pot fi remediate sau corectate prin intermediul căilor legale de atac (*C. Ap. Constanţa, dec. civ. nr. 35/COM din 21 ianuarie 2009, în Curtea de Apel Constanţa, Sinteze de practică judiciară a Curţii de Apel Constanţa pe anul 2009, pe www.juridice.ro, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 813)*.

13. Potrivit art. 460 C. pr. civ. (art. 790 NCPC – n.n.), în cazul în care terţul poprit nu-şi îndeplineşte obligaţiile sau liberează suma către debitor în loc să o consemneze la dispoziţia creditorului, instanţa va da o hotărâre de validare a popririi, obligând terţul poprit la plata sumelor datorate către debitor.

În speţă, actele de care creditoarea se prevalează pentru a dovedi reaua-credinţă a terţului poprit, faptul că nu şi-a executat obligaţiile ce-i reveneau conform art. 456 şi art. 457 C. pr. civ. (art. 787 NCPC – n.n.) sunt anterioare momentului înfiinţării popririi şi deci nu prezintă nicio relevanţă în a aprecia conduita culpabilă a terţului *(C. Ap. Braşov, s. civ., dec. nr. 684/R/2005, în CP în materie civilă pe 2005, p. 215, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 813)*.

14. Având în vedere că în cadrul procesului de validare a popririi are loc o judecată prin care se stabileşte un raport juridic nou, direct între creditor şi terţul poprit, devin incidente dispoziţiile art. 274 C. pr. civ. (art. 453 NCPC – n.n.), potrivit cu care partea căzută în pretenţii este obligată să suporte cheltuielile de judecată. Rezultă că terţul poprit, ca parte căzută în pretenţii, este

ținut să suporte cheltuielile aferente cererii de validare a popririi, cheltuieli ce au fost avansate de către creditoare (*C. Ap. Constanța, dec. civ. nr. 1406 din 26 octombrie 2009, în Sinteze de practică judiciară a Curții de Apel Constanța pe anul 2009, pe www.juridice.ro, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 815*).

15. Terțiul poprit va putea face dovada liberațiunei prin simple chitanțe și creditorul popritor nu va putea să invoce art. 1182 C. civ. (art. 278 NCPC – n.n.) și să ceară ca chitanțele să aibă dată certă anterioară poprirei, căci a cere asemenea chitanțe autentice sau cu dată certă pentru sumele de minimă importanță ar fi să se aducă părților stânjeniri extreme (*Garsonnet IV, ed. a 2-a, 1426, apud Em. Dan, Codul, p. 649*).

16. Numai debitorul sau un creditor al său ce ar pretinde un rang privilegiat poate contesta natura și privilegiul creanței, în baza căreia s'a făcut poprirea, nu însă și terțiul poprit (*Cas. I, 13 octombrie 1903, B. p. 1225, apud Em. Dan, Codul, p. 662*).

17. Terțiul poprit are obligațiunea de a declara dacă suma ce se poprește mai e poprită și de alții, sub sancțiunea de a se vedea, în caz de neglijență a-și îndeplini această obligație, condamnat ca debitor pur și simplu (*Cas. II, 14 decembrie 1909, Jurisprudența 2/910, apud Em. Dan, Codul, p. 668*).

18. Când este vorba de validarea unei popriri, numai datornicul urmărit are dreptul să invoce prescripțiunea datoriei sale, iar terțiul poprit (debitorul) nu are acest drept, pentru că el nu reprezintă pe creditorul său, care rămâne liber dacă voește să plătească o datorie a sa, chiar prescrisă (*Cas. III, 24 iunie 1909, Jurisprudența 25/909, apud Em. Dan, Codul, p. 664*).

19. Debitorul citat în instanța de validare pentru ca să-și apere numai drepturile sale n'are niciun interes de a se plânge că suma poprită a fost cedată de dânsul; în asemenea caz, cel în drept de a se plânge nu poate fi decât cezionarul, care putea să intervie în instanța de validare, sau terțiul poprit care poate fi expus să plătească de două ori aceeași datorie (*C. Buc. II, 2 septembrie 1902, Dr. 77/902, apud Em. Dan, Codul, p. 665*).

20. Terțiul în mâna căruia se face poprirea nu are interes în a discuta nulitatea obligațiunei în baza căreia s'a cerut poprirea (*C. Buc. I, 15 ianuarie 1896, Dr. 13/96, apud Em. Dan, Codul, p. 665*).

21. Creditorul popritor exercită dreptul său de a popri sau a sechestra de la lege, iar nu de la debitor.

Astfel, el lucrând în contra intereselor debitorului, nu poate fi considerat decât ca un terțiu și, în așa caz, nu-i pot fi opozabile chitanțele de plată fără dată certă ale debitorului la care el n'a luat parte și care ar putea să-i facă iluzorie orice urmărire (*Cas. II, 2 iulie 1911, B. p. 972/911, apud Em. Dan, Codul, p. 666*).

22. Dacă porirea are de efect principal ca din momentul efectuărei ei să facă pe terțiul poprit răspunzător față de creditorul popritor de plata sumei poprite ce ar face-o către alții, această răspundere nu poate să oblige pe terțiul poprit la a doua plată și către creditorul popritor decât atunci când prima plată a sumei poprite s-a făcut în realitate în paguba drepturilor acestuia, căci ar fi cu totul ilogic ca singura imprudență a terțiului poprit de a fi plătit altuia decât creditorului popritor suma poprită să poată profita acestuia într'atât, încât să-l facă a câștiga drepturi pe cari nu le-ar fi avut, dacă terțiul poprit ar fi păstrat în mâinile sale banii popriți.

Prin urmare, nu se poate tăgădui terțiului popritor dreptul de a se opune la validarea poprirei, opunând creditorului popritor excepțiunile pe cari i le-ar fi putut opune creditorii pe cari i-a plătit prin liberarea sumelor plătite, cum ar fi mijlocul de apărare că suma poprită se găsea cedată în momentul efectuărei poprirei.

Dacă însă un asemenea mijloc de apărare nu a fost propus la instanța de fond, el nu poate fi invocat pentru prima oară în casație (*Cas. II, 21 ianuarie 1914, CJ 21/914, apud Em. Dan, Codul, p. 667*).

23. Din momentul ce, pe calea validării unei popriri, se susţine simulaţiunea plăţii ce se pretinde că s-ar fi făcut de terţiul poprit, aceeaşi instanţă este obligată a discuta pe această cale simulaţiunea invocată, întrucât prin niciun text de lege nu se mărgineşte la o anumită cale dreptul de a ataca în simulaţiune o plată ce se pretinde a fi fost făcută de cel poprit în mâinile unui terţiu *(Cas., SU, 11 martie 1910, B. p. 581/910, apud Em. Dan, Codul, p. 669).*

24. Când sunt mai multe popriri din partea a diferiţi creditori ai aceluiaşi datornic pendinte la diferite instanţe de acelaşi grad, ele trebuie să fie judecate prin o singură hotărâre, iar instanţa în măsură de a statua asupra acestor popriri este aceea care a fost mai întâiu învestită cu judecarea popririlor *(Cas. I, 25 februarie 1904, B. p. 186, apud Em. Dan, Codul, p. 670).*

Art. 791. Căi de atac

Hotărârea dată cu privire la validarea popririi este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la comunicare.

Comentariu

Cererea de validare a popririi se soluţionează printr-o sentinţă. Aceasta este supusă numai apelului. Termenul este de 5 zile şi curge de la comunicare. Sentinţa nu este executorie. Termenul prevăzut pentru exercitarea apelului, precum şi apelul sunt suspensive de executare. Hotărârea nu poate fi dată cu execuţie provizorie, întrucât se opun dispoziţiile art. 792 alin. (1) NCPC, potrivit cărora efectul specific acesteia se produce numai la data rămânerii definitive.

Jurisprudenţă

Odată o poprire validată definitiv în folosul creditorului popritor, fără ca terţiul poprit să fi declarat că mai sunt şi alte popriri în mâinile sale, lăsându-se astfel a fi condamnat ca debitor pur şi simplu numai către creditorul diligent, un transport judiciar s-a operat în folosul acestui creditor care rămâne singur creditor al terţiului asupra sumei poprite şi oricare poprire, chiar anterioară validării, este fără efect faţă de primul creditor diligent, care a obţinut validarea poprirei sale, iar terţiul poprit nu mai poate în urmă fără a viola autoritatea lucrului judecat să declare în mod valabil popririle care existau în mâinile sale.

În virtutea acestui transport judiciar, care s-a operat îndată ce sentinţa de validare a devenit definitivă, creditorul popritor, în favoarea căruia s-a dat această sentinţă, a devenit exclusiv titular al sumei poprite şi nu are nevoe de nicio cauză de preferinţă pentru a reclama numai pentru dânsul întreaga sumă, ce terţiul poprit a fost condamnat să-i plătească.

În acest caz, dacă terţiul poprit este expus să plătească mai mult decât datora, aceasta se datoreşte numai neglijenţei sale, pentru că a lăsat să se pronunţe contra sa o hotărâre definitivă, când putea să declare la timp, după cum şi legea îl obligă, că mai sunt şi alţi creditori popritori *(Cas. II, 7 noiembrie 1903, B. p. 1395, apud Em. Dan, Codul, p. 664).*

Art. 792. Efectele validării popririi

(1) Hotărârea de validare rămasă definitivă are efectul unei cesiuni de creanţă şi constituie titlu executoriu împotriva terţului poprit, până la concurenţa sumelor pentru care s-a făcut validarea.

(2) După validarea popririi, terțul poprit va proceda, după caz, la consemnarea sau plata prevăzută la art. 787, în limita sumei determinate expres în hotărârea de validare. În caz de nerespectare a acestor obligații, executarea silită se va face împotriva terțului poprit, pe baza hotărârii de validare, în limita sumei ce trebuia consemnată sau plătită.

(3) Creditorul popritor, în măsura în care creanța sa nu va putea fi acoperită prin executarea hotărârii de validare, se va putea întoarce cu alte urmăriri silite împotriva debitorului poprit.

(4) În cazul în care creanța debitorului poprit este garantată cu ipotecă, după ce hotărârea de validare a devenit definitivă, se va intabula în cartea funciară strămutarea dreptului de ipotecă în favoarea tuturor creditorilor care au obținut validarea.

Comentariu

1. Hotărârea de validare a popririi reprezintă o cerere în constituire de drepturi[1]. Efectul specific acesteia îl reprezintă transmiterea dreptului de creanță din patrimoniul debitorului în patrimoniul creditorului urmăritor. Prin hotărârea de validare se creează un raport juridic nou, între terțul poprit și creditorul urmăritor, primul fiind obligat să plătească creditorului urmăritor (popritor) suma datorată acestuia de către creditorul său, adică debitorul poprit. Așa cum s-a arătat în doctrină, acest transfer judiciar reprezintă o veritabilă cesiune (execuțională), prin voința judecătorului, suplinindu-se voința debitorului poprit. Din aceste motive, hotărârea de validare a popririi este prezentată drept un „*contract judiciar*"[2]. Transmiterea către creditor a dreptului de creanță pe care debitorul îl are asupra terțului poprit se face numai în limita sumelor pentru care s-a făcut validarea[3]. Efectul translativ poartă și asupra accesoriilor creanței. Dacă creanța este garantată prin ipotecă, se va transmite și acest drept, în limita sumei pentru care s-a admis validarea popririi. În acest sens, dispozițiile alin. (4) al art. 792 prevăd că, atunci când creanța debitorului poprit este garantată cu ipotecă, se va intabula în cartea funciară strămutarea dreptului de ipotecă în favoarea tuturor creditorilor care au obținut validarea.

Efectul translativ de drepturi se va produce numai de la data rămânerii definitive a hotărârii de validare. Până la acest moment alți creditori ai aceluiași debitor poprit pot înființa popriri și pot solicita, la rândul lor, validarea acestora, deoarece creanța se află încă în patrimoniul debitorului poprit, iar efectul de indisponibilizare produs prin înființarea celei dintâi popriri nu conferă un privilegiu în favoarea primului creditor popritor. În legătură cu această situație se ridică însă o problemă a cărei dificultate s-a accentuat odată cu nepreluarea în actuala reglementare a textului legal, existent în vechiul cod, care permitea intervenția altor creditori în chiar faza apelului în cererea de validare a popririi. *Care este situația creditorului care va înființa poprirea anterior rămânerii definitive a hotărârii de validare a unei popriri înființate anterior de alt creditor, dar care nu va putea interveni în cererea de validare deja existentă și nici nu va putea spera la o conexare a acesteia cu propria lui cerere de validare a popririi, deoarece cea dintâi cauză se află în fața instanței de apel?* Aparent, acest creditor, deși are tot dreptul de a înființa poprirea, nu are nicio șansă

[1] În acest sens, a se vedea și G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1107.
[2] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 40.
[3] A se vedea comentariul la art. 790.

să mai participe la distribuire, deoarece, prin definitivarea hotărârii de validare a popririi precedente, creanța va intra în patrimoniul celui care a obținut validarea mai întâi. El nu va putea invoca nici art. 783 alin. (8) NCPC pentru a participa la distribuirea sumelor obținute din executarea terțului poprit în baza hotărârii de validare a popririi. Dispozițiile art. 783 alin. (8) NCPC au în vedere participarea la distribuirea sumelor în condițiile în care terțul poprit își îndeplinește obligațiile prevăzute la art. 787 NCPC. În cazul în care se ajunge la validarea popririi, efectul de transport judiciar al creanței din patrimoniul debitorului poprit se produce numai în favoarea creditorului urmăritor care a solicitat validarea popririi și a eventualilor intervenienți principali în procedura de validare a popririi sau intervenienți în executarea silită, care au participat la judecarea cererii de validare a popririi[1].

În schimb, după data rămânerii definitive a unei hotărâri de validare a primei popriri nu mai poate fi vorba de un concurs de creditori, deoarece, după ce s-a produs transferul de creanță în patrimoniul primului creditor popritor, o înființare de poprire este inadmisibilă, aplicându-se principiul *prior iura vigilantibus*. S-a arătat însă că, atunci când poprirea a vizat sume datorate periodic, ca efect al validării, primul creditor dobândește exclusiv numai ratele scadente în momentul validării definitive a popririi sale. El va suporta concursul creditorilor popritori ulteriori pentru ratele ce vor deveni scadente în viitor[2].

2. Hotărârea de validare a popririi se poate pune în executare față de terțul poprit în termenul de prescripție de 3 ani de la rămânerea definitivă a acesteia.

3. Creditorul va putea recurge la executarea terțului poprit prin toate formele de executare prevăzute de lege. Executarea împotriva terțului poprit se va putea face numai în limita sumelor pe care acesta era obligat să le consemneze sau să le plătească. Alte sume rezultând din executarea contra debitorului, precum cheltuieli de executare sau dobânzi, care nu au fost incluse în adresa de înființare a popririi și pentru care nu s-a solicitat validarea, chiar dacă sunt datorate de debitor, nu pot face obiectul executării împotriva terțului poprit.

Creditorul popritor care a obținut validarea popririi va suporta concursul creditorilor terțului poprit.

4. Efectul translativ de drepturi al hotărârii de validare a popririi nu stinge dreptul de creanță pe care creditorul îl are asupra debitorului, deoarece nu ne aflăm în fața unei novații cu schimbare de debitor[3] și nici în fața unei dări în plată (*datio in solutum*). Prin urmare, efectul hotărârii de validare nu este înlocuirea creanței pe care creditorul o are asupra debitorului poprit cu cea pe care acesta din urmă o are asupra terțului poprit, ci dobândirea de către creditorul popritor a unui nou debitor direct în persoana terțului poprit, în limitele sumei pe care acesta trebuie să o consemneze sau să o plătească. În cazul în care creditorul nu reușește să își satisfacă creanța prin executarea hotărârii de validare asupra terțului poprit, el se va putea întoarce cu alte urmăriri împotriva debitorului poprit. Deși ar părea că acest

[1] Potrivit unei opinii, contrare însă poziției exprimate în acea epocă de Curtea de Casație, creditorii care au făcut popriri în mâna terțului, înainte ca hotărârea de validare să rămână definitivă, se pot valida fără a interveni în judecata primei popriri. Conform acestei opinii, rămânerea definitivă a unei sentințe de validare a popririi nu conferă creditorului popritor un drept exclusiv asupra sumei, el urmând a veni în concurs cu creditorii care au înființat popriri și care vor putea să își valideze, la rândul lor, aceste popriri. A se vedea D. Negulescu, *Teoria poprirei*, pp. 151-166.

[2] G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, 2016, p. 1107.

[3] D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 190.

drept de a urmări pe debitorul inițial reprezintă o exercitare a garanției cesionarului contra cedentului, pentru insolvabilitatea debitorului cedat (terțul poprit), în realitate temeiul continuării executării împotriva debitorului inițial îl constituie titlul executoriu pe baza căruia creditorul a început urmărirea. De altfel, în cazul cesiunii de creanță, în absența unei stipulații contrare, cedentul îl garantează pe cesionar numai pentru existența creanței cedate, iar nu și pentru solvabilitatea debitorului cedat (art. 1.585 NCC).

Art. 793. Vânzarea bunurilor poprite

Dacă poprirea a fost înființată asupra unor titluri de valoare sau asupra altor bunuri mobile incorporale, executorul va proceda la valorificarea lor potrivit dispozițiilor prevăzute pentru urmărirea mobiliară propriu-zisă, ținând seama și de reglementările speciale referitoare la aceste bunuri, precum și la eliberarea sau distribuirea sumelor obținute potrivit dispozițiilor art. 864 și următoarele.

Comentariu

1. Textul legal reproduce dispozițiile art. 461 din reglementarea anterioară. Este consacrat caracterul mixt al urmăririi bunurilor constând în titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale[1]. În cazul acestora, după înființarea popririi se apelează la dispozițiile privind urmărirea silită mobiliară, inclusiv în ceea ce privește reglementările speciale referitoare la vânzarea acestor categorii de bunuri, atunci când există astfel de reglementări. Prin urmare, este vorba de o normă de trimitere la procedura de valorificare a bunurilor mobile, prevăzută în art. 753-780 NCPC, precum și la cea de distribuire a sumelor obținute din vânzarea bunurilor urmărite, prevăzută în art. 864 NCPC și urm.

2. Se înțelege faptul că, în cazul acestor categorii de bunuri, regulile specifice procedurii popririi sunt aplicabile numai în prima fază a executării, după înființarea acesteia aplicându-se regulile specifice urmăririi silite mobiliare. Desigur, atunci când bunurile mobile incorporale se află, la data înființării popririi, în mâinile terțului poprit, parcurgerea procedurii de valorificare este condiționată de îndeplinirea de către acesta din urmă a obligației de indisponibilizare a bunurilor mobile incorporale, așa cum prevede art. 787 alin. (1) pct. 1 NCPC. Dacă terțul poprit nu procedează la indisponibilizarea bunurilor mobile incorporale, valorificarea acestora este condiționată de obținerea unei hotărâri de validare a popririi, prin care instanța va dispune vânzarea bunurilor [art. 790 alin. (7)]. În cazul în care, la data validării, bunurile mobile incorporale nu se mai aflau în posesia terțului, acesta din urmă va fi obligat prin hotărârea de validare a popririi la plata contravalorii acestor bunuri [art. 790 alin. (8)].

3. Cu toate că textul legal se referă numai la titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale, în doctrină s-a susținut că, pentru o interpretare și aplicare unitară a dispozițiilor legale ce reglementează poprirea, ar trebui ca acesta să își găsească aplicabilitatea și în cazul bunurilor mobile corporale[2].

---

[1] Pentru analiza art. 461 C. pr. civ. 1865, a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 392.

[2] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I p. 726. Pentru caracterul discutabil al aplicării procedurii popririi în cazul bunurilor mobile corporale, a se vedea comentariul la art. 781.

Art. 794. Desființarea popririi

(1) Dacă după înființarea popririi cauza în temeiul căreia s-a înființat aceasta a încetat să mai existe, executorul judecătoresc, din oficiu sau la cererea debitorului poprit, va dispune desființarea popririi printr-o adresă către terțul poprit. Atunci când poprirea a fost validată, desființarea acesteia se va face de instanța de executare prin încheiere executorie, dată cu citarea părților.

(2) Când creanța debitorului poprit este garantată cu ipotecă, acesta va putea cere, în temeiul acestei adrese sau, după caz, al încheierii rămase definitivă, radierea notării popririi sau a intabulării strămutării dreptului de ipotecă în cartea funciară.

(3) Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător în cazul radierii popririi asupra unor creanțe sau altor bunuri mobile incorporale, înscrise în alte registre de publicitate decât cartea funciară.

Comentariu

1. Textul legal instituie procedura de desființare a popririi pentru situația în care a încetat cauza pentru care aceasta a fost înființată. Aceasta se va aplica în situații precum plata de către debitor (compensarea, darea în plata, remiterea de datorie etc.) sau de către terțul poprit, desființarea titlului executoriu în tot sau în parte[1]. Este necesar ca aceste cazuri să intervină ulterior înființării popririi. În caz contrar, mijlocul procedural este contestarea popririi de către debitor sau invalidarea popririi de către instanța de judecată.

2. Procedura are caracter necontencios sau contencios în funcție momentul în care intervine cauza de desființare. De asemenea, competența se modifică după același criteriu.

Până la validarea popririi, competența revine executorului judecătoresc, procedura având un caracter necontencios. Acesta poate fi sesizat de debitor, dar se poate sesiza și din oficiu. Desființarea popririi se dispune printr-o încheiere dată fără citarea părților[2]. Încheierea poate fi atacată cu contestație la executare, conform art. 657 alin. (3) NCPC. În baza încheierii, executorul comunică terțului poprit o adresă prin care dispune desființarea popririi. Efectul de indisponibilizare prevăzut de art. 784 NCPC încetează la data comunicării terțului poprit a adresei de desființare a popririi[3].

După validarea popririi, păstrarea simetriei formelor de procedură presupune ca instanța de executare să fie competentă în ceea ce privește desființarea acesteia. Cererea poate fi formulată de oricare dintre părțile implicate în validarea popririi, dar nu și din oficiu, de către instanța de executare. Procedura are caracter contradictoriu, fiind citate părțile din procesul de validare a popririi. Instanța se pronunță prin încheiere executorie. Împotriva acesteia se poate formula apel în termen de 10 zile de la comunicare.

---

[1] S-a arătat că și în caz de modificare a titlului executoriu se ajunge la desființarea popririi, din cauza faptului că se schimbă însuși titlul executoriu, fapt ce ar presupune o nouă încuviințare a executării și o nouă înființare a popririi prevăzută în noul titlu – G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 307.

[2] Este drept că textul legal prevede numai că executorul judecătoresc dispune printr-o adresă, dar, prin natura ei, adresa este un mod de comunicare a unei decizii. Față de efectele pe care le presupune, este firesc ca executorul judecătoresc să pronunțe o încheiere, adresa fiind numai mijlocul de înștiințare a terțului poprit cu privire la soluția adoptată.

[3] I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 218.

Din interpretarea strictă a textului legal rezultă faptul că executorul judecătoresc este competent să se pronunţe asupra desfiinţării popririi inclusiv în cursul procesului de validare a popririi. În acest caz, partea interesată va solicita invalidarea popririi, motivul fiind chiar desfiinţarea popririi dispusă de executorul judecătoresc[1]. Totuşi, nu credem că recunoaşterea competenţei executorului judecătoresc în această fază procesuală este de natură să excludă posibilitatea ca, *pe cale incidentală*, partea interesată să prezinte cauza de desfiinţare a popririi chiar instanţei de executare, învestită cu cererea de validare a popririi, iar aceasta să dispună direct invalidarea popririi, fără a fi nevoie de intervenţia executorului judecătoresc sau de o cerere distinctă formulată în faţa instanţei de executare şi care ar forma un dosar separat[2].

La cererea celui interesat, odată cu desfiinţarea popririi, instanţa va putea dispune şi întoarcerea executării, conform art. 724 NCPC.

3. În baza adresei executorului sau a încheierii instanţei, rămasă definitivă, debitorul a cărui creanţă este garantată cu ipotecă poate radia notarea popririi sau înscrierea strămutării dreptului de ipotecă în cartea funciară[3]. De asemenea, în baza aceloraşi acte, debitorul poate radia menţiunile înscrise în alte registre de publicitate decât cartea funciară.

Secţiunea a 4-a. Urmărirea fructelor şi a veniturilor imobilelor

§1. Urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini

Comentariu general

1. Urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini este o formă de *executare silită indirectă* care constă în indisponibilizarea juridică a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini care aparţin debitorului urmărit, în vederea vânzării lor, după ce vor fi culese.

Din punctul de vedere al naturii juridice, urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini este o formă de *urmărire silită mobiliară*, deoarece actele de executare sunt efectuate în considerarea iminenţei momentului culesului, iar vânzarea silită se face întotdeauna după acest moment.

2. Ca în orice formă de urmărire silită, părţile sunt *creditorul*, care urmăreşte să îşi realizeze creanţa stabilită prin titlul executoriu, şi *debitorul*, cel care, prin acelaşi titlu, a fost obligat la plata unei sume de bani.

Urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini se poate desfăşura împotriva persoanei îndreptăţite să realizeze culesul (recoltarea) de pe terenul pe care îl deţine în mod legal. Prin urmare, pot avea calitatea de *debitor* în această formă de urmărire silită proprietarul terenului cultivat, uzufructuarul, dacă fondul este grevat de acest drept real (cu condiţia ca dezmembrământul să nu se fi stins la data culesului) şi arendaşul.

[1] G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 307.
[2] Pentru o opinie diferită, a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 307.
[3] A se vedea comentariul la art. 785.

3. Dispoziţiile cuprinse în art. 795-799 NCPC sunt *norme speciale* faţă de cele de drept comun în materia urmăririi silite a bunurilor mobile corporale. Prin urmare, ca orice norme speciale, acestea sunt de strictă interpretare şi aplicare.

Aceste dispoziţii nu reglementează însă toate aspectele referitoare la urmărirea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, cum ar fi, de exemplu: încuviinţarea executării silite, conţinutul şi regulile de comunicare a somaţiei de executare, procedura de vânzare a bunurilor urmărite, eliberarea şi distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită etc. Aşa fiind, în completarea normelor speciale, urmează a se aplica, în mod corespunzător, dispoziţiile privind urmărirea bunurilor mobile corporale. În acest sens, de altfel, art. 797 alin. (4), art. 798 alin. (2) şi art. 799 alin. (8) NCPC fac trimitere expresă la dispoziţii din Secţiunea a 2-a, „Procedura urmăririi mobiliare", din Capitolul I, Titlul II, Cartea a V-a din Codul de procedură civilă. În măsura în care nici aceste dispoziţii nu reglementează anumite aspecte legate de procedura urmăririi silite, se vor aplica prevederile generale corespunzătoare din Titlul I, „Dispoziţii generale", al Cărţii a V-a din Codul de procedură civilă şi, desigur, celelalte dispoziţii de drept comun. De exemplu, ca drept comun în materia urmăririi silite, se vor aplica dispoziţiile art. 864-887 NCPC privitoare la eliberarea şi distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită la care, de altfel, art. 799 alin. (8) NCPC face trimitere în mod expres.

Art. 795. Obiectul urmăririi

Fructele neculese şi recoltele prinse de rădăcini aparţinând debitorului nu se pot urmări decât pe bază de titluri executorii; ele se pot însă sechestra, potrivit dispoziţiilor art. 952 şi următoarele.

Comentariu

1. Urmărirea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini se poate efectua numai în temeiul unui titlu executoriu, adică al unei hotărâri judecătoreşti sau al unei alte hotărâri sau a unui alt înscris care, potrivit legii, pot fi puse în executare [art. 632 alin. (2) NCPC].

În măsura în care creditorul nu se află în posesia unui titlu executoriu, acesta nu poate proceda la urmărirea silită, însă are posibilitatea de a solicita instituirea sechestrului asigurător asupra fructelor sau recoltelor prinse de rădăcini, în condiţiile art. 952 şi urm. NCPC.

2. În literatura de specialitate s-a arătat că obiectul acestei forme de executare silită indirectă este reprezentat de produse periodice şi susceptibile de a se reproduce, deci de *fructele naturale sau industriale*[1], de regulă, ale solului[2], dar şi de arborii dintr-o pădure

[1] Potrivit art. 548 alin. (2) NCC, „fructele naturale sunt produsele directe şi periodice ale unui bun, obţinute fără intervenţia omului, cum ar fi acelea pe care pământul le produce de la sine, producţia şi sporul animalelor", iar, conform alin. (3) al aceluiaşi articol, „fructele industriale sunt produsele directe şi periodice ale unui bun, obţinute ca rezultat al intervenţiei omului, cum ar fi recoltele de orice fel". Cu privire la clasificarea fructelor, a se vedea G. Boroi, C.A. Anghelescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 81-82.

[2] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 407.

supuşi unor tăieri periodice[1]. Se admite că, în principiu, prin expresia „prinse de rădăcini" se înţeleg fructele şi recoltele neculese care sunt efectiv ataşate de sol[2].

În ceea ce priveşte fructele civile ale imobilelor, acestea nu pot forma obiectul executării silite potrivit art. 795 şi urm. NCPC, ci, după caz, al urmăririi veniturilor generale ale imobilelor conform dispoziţiilor art. 800-812 NCPC sau al poririi[3], după cum se urmăresc toate veniturile imobilului sau numai un anumit venit al acestuia.

3. Cu privire la obiectul urmăririi silite, reglementat de art. 795 NCPC, în literatura de specialitate[4] s-au reţinut mai multe *condiţii*, după cum urmează:

- fructele sau recoltele urmărite să se fi dezvoltat, să fi apărut, pentru că, în caz contrar, urmărirea ce s-ar iniţia ar fi fără obiect;

- fructele sau recoltele să nu fi fost culese (tăiate sau desprinse de rădăcini), căci într-un asemenea caz ele pot forma numai obiectul unei urmăriri silite mobiliare, ca orice alt bun mobil corporal;

- debitorul urmărit să fie încă proprietarul fructelor sau al recoltei ori persoana îndreptăţită la realizarea recoltei, pentru a nu se declanşa o urmărire silită împotriva unei persoane ce nu datorează, deci fără calitate procesuală pasivă;

- fructele sau recoltele să nu fi format deja obiectul unei indisponibilizări în cadrul unei urmăriri imobiliare. Această condiţie rezultă implicit din prevederile art. 815 alin. (1) NCPC, potrivit cărora urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept şi asupra bunurilor accesorii imobilului, prevăzute de Codul civil, precum şi asupra fructelor şi veniturilor acestuia, iar textul citat nu face nicio diferenţă între fructele civile şi cele industriale ale imobilului urmărit.

4. Urmărirea fructelor şi recoltelor prinse de rădăcini trebuie efectuată cu respectarea dispoziţiilor prin care sunt declarate neurmăribile bunurile strict necesare traiului debitorului şi al familiei sale (art. 727 NCPC), precum şi a celor privind condiţiile de urmărire ale bunurilor necesare exercitării ocupaţiei sau profesiei debitorului (art. 728 NCPC).

Astfel, în cazul urmăririi fructelor şi a recoltelor prinse de rădăcini sunt aplicabile prevederile art. 727 lit. c) NCPC, potrivit cărora sunt insesizabile următoarele *bunuri necesare traiului debitorului şi al familiei sale*:

- alimentele necesare debitorului şi familiei sale pe timp de 3 luni;

- dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele necesare acestuia şi familiei sale până la noua recoltă şi furajele necesare pentru animalele destinate obţinerii mijloacelor de subzistenţă până la noua recoltă.

---

[1] Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, Ed. Librăriei Socec, Bucureşti, 1921, p. 684, pct. 1 (în continuare Em. Dan, *Codul adnotat 1921*).

[2] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 408; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. All Beck, Bucureşti, 1994, p. 745. Cu toate acestea, s-a arătat că nu trebuie dată o interpretare literală sintagmei „fructe şi recolte prinse de rădăcini" şi că în sfera formei de executare silită indirectă reglementată de art. 795-799 NCPC intră şi arbuştii în creştere din pepiniere ori peştele din eleşteie şi pepiniere piscicole, destinate producerii puietului de peşte (S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 407).

[3] În sensul că fructele civile ale imobilelor pot forma obiectul urmăririi prin poprire, a se vedea şi: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 407; C.Gr.C. Zotta, *Cod de procedură civilă adnotat. Supliment*, 1931, p. 369, pct. 5.

[4] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 408.

Aceste bunuri sunt *insesizabile absolut*, deci indiferent de natura creanței, și *necondiționat*, adică indiferent dacă debitorul mai are sau nu și alte bunuri urmăribile.

Bunurile destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului la care se referă art. 728 NCPC sunt afectate de o *insesizabilitate condiționată* (nu pot fi urmărite silit decât în lipsă de alte bunuri urmăribile) și *relativă* (pot fi urmărite numai pentru realizarea anumitor creanțe).

Din această categorie, interesează materia urmăririi fructelor și recoltelor prinse de rădăcini următoarele bunuri la care se referă art. 728 alin. (2) NCPC: furajele pentru animalele de muncă și semințele pentru cultura pământului, în cazul în care debitorul se ocupă cu agricultura. Aceste bunuri nu vor fi urmărite în măsura necesară continuării lucrărilor în agricultură, în afară de cazul în care asupra lor există un drept real de garanție sau un privilegiu pentru garantarea creanței.

Jurisprudență

Când sechestrul aplicat asupra unei vii prevede că s-a aplicat și asupra rodului, vânzarea rodului făcută de debitorul urmărit în urma sechestrului nu este valabilă *(Cas. I, decembrie 1893, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 684, nr. 2).*

Art. 796. Începerea și efectuarea urmăririi

Urmărirea fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini nu se va putea face decât în cele 6 săptămâni dinaintea coacerii lor și va fi precedată de o somație cu două zile înaintea urmăririi. Sechestrarea însă se va putea face în orice timp.

Comentariu

1. Datorită specificului obiectului acestei forme de executare silită, urmărirea fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini nu poate fi efectuată decât în cele 6 săptămâni dinaintea coacerii. Actele de urmărire efectuate înaintea acestui termen sunt lovite de nulitate absolută. Prin reglementarea perioadei în care se face urmărirea, legiuitorul a vrut să evite începerea unei urmăriri prea timpurii care ar avea efecte prejudiciabile atât pentru debitor, cât și pentru creditor.

Stabilirea acestei perioade este o chestiune de fapt. Aprecierea va aparține instanței, care o va determina în fiecare caz în parte în funcție de climatul locului, natura fructelor sau recoltelor, precum și după obiceiurile locale[1)].

2. Termenul instituit de art. 796 NCPC are în vedere actele de urmărire propriu-zise. Așa fiind, sechestrul asigurător se va putea efectua oricând, deoarece aceasta este o simplă măsură asiguratorie, iar nu una de executare. De asemenea, pentru aceleași considerente, apreciem că și încuviințarea urmăririi silite poate fi dispusă înainte de termenul prevăzut de art. 796 NCPC.

[1)] G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 745.

BCU "I. C. BRĂTIANU" BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

3. Potrivit regulii generale, urmărirea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini este supusă încuviinţării de instanţa de executare. Competenţa aparţine judecătoriei în circumscripţia căreia se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului [art. 651 NCPC]. În ceea ce priveşte cererea de executare şi procedura de soluţionare a acesteia, sunt aplicabile regulile generale în materie.

4. După încuviinţarea executării silite de către executorul judecătoresc, debitorul va fi înştiinţat despre începerea urmăririi printr-o somaţie de executare însoţită de copia încheierii de încuviinţare a executării silite şi titlul executoriu, în copie certificată pentru conformitate cu originalul de executorul judecătoresc, astfel cum prevede art. 667 NCPC, aplicabil ca text general în materie.

Somaţia de executare se va comunica de executorul judecătoresc fie personal, fie prin intermediul agentului său de procedură. Dacă aceasta nu este posibilă, comunicarea se va face prin mijloacele prevăzute de dispoziţiile legale privind citarea şi comunicarea actelor de procedură, care se aplică în mod corespunzător (art. 672 NCPC).

Comunicarea somaţiei către debitor se face înăuntrul termenului de 6 săptămâni prevăzut de lege pentru efectuarea executării silite, deoarece somaţia este urmată de sechestrarea bunurilor dacă, în termenul lăsat în acest scop după comunicarea somaţiei, debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia corelativă creanţei constatate prin titlul executoriu.

Sancţiunea începerii executării silite fără comunicarea somaţiei, precum şi în cazul în care aceasta nu este însoţită de copia certificată a titlului executoriu[1)] sau nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege sub aspectul conţinutului sau al comunicării, este nulitatea tuturor actelor de executare efectuate în cauza respectivă. Nulitatea este expres prevăzută de art. 667 alin. (2) NCPC, astfel că, potrivit art. 175 alin. (2) NCPC, în acest caz, vătămarea se prezumă până la proba contrară.

Nulitatea este însă *relativă*, întrucât dispoziţiile privind încunoştinţarea debitorului prin somaţie sunt instituite exclusiv în interesul acestuia. Prin urmare, numai debitorul în privinţa căruia au fost încălcate aceste dispoziţii legale poate invoca neregularităţile respective, pe calea contestaţiei la executare.

5. Termenul lăsat debitorului pentru executarea de bunăvoie este de 2 zile de la comunicarea somaţiei. Acesta este un termen prohibitiv şi se calculează pe zile libere, conform art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC.

Sub sancţiunea nulităţii necondiţionate de existenţa unei vătămări, întrucât termenul prohibitiv este o condiţie extrinsecă actului de procedură[2)], înăuntrul acestui termen nu se pot efectua acte de executare (art. 176 pct. 6 NCPC).

Termenul de 2 zile prevăzut de art. 796 NCPC este un termen stabilit doar în favoarea debitorului, astfel încât acesta este singurul care, pe calea contestaţiei la executare, poate invoca nulitatea actelor de procedură efectuate cu nerespectarea termenului prohibitiv menţionat.

[1)] Necomunicarea titlului executoriu nu se acoperă prin deducţia că debitorul ar cunoaşte din somaţie despre ce titlu este vorba – C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 658/2000, în Jurisprudenţa 2000, cu *notă critică* de M. Gaiţă şi M.M. Pivniceru, pp. 261-262, nr. 172.

[2)] Cu privire la sancţiunea nerespectării termenelor prohibitive, a se vedea: *supra*, vol. I, Cl.C. Dinu, *Comentariu sub art. 185*, p. 673, nr. 8; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, p. 312.

Art. 797. Înființarea sechestrului

(1) Urmărirea acestor fructe se va face prin mijlocirea unui executor judecătoresc, care va proceda la sechestrarea acestora și la numirea unui administrator-sechestru, ales potrivit regulilor aplicabile urmăririi mobiliare propriu-zise.

(2) Cu acest prilej, executorul va încheia un proces-verbal semnat de acesta și de persoanele care, potrivit legii, au asistat la aplicarea sechestrului. Câte un exemplar al procesului-verbal se va preda creditorului, debitorului și administratorului-sechestru, iar unul se va lăsa la primăria în raza căreia se află bunurile sechestrate.

(3) De asemenea, executorul va trimite de îndată, din oficiu, un exemplar al procesului-verbal de sechestru, pentru a fi notată urmărirea în cartea funciară. Prin efectul acestei notări, urmărirea va fi opozabilă tuturor celor care dobândesc vreun drept asupra imobilului ori asupra fructelor sau recoltelor sechestrate.

(4) Dispozițiile art. 744-746 se aplică în mod corespunzător.

Art. 798. Obligațiile administratorului-sechestru

(1) Administratorul-sechestru va avea îndatorirea de a păstra, de a culege și de a depozita fructele sau recoltele, cheltuielile necesare fiind avansate de creditorul urmăritor, potrivit art. 762 alin. (4).

(2) Dispozițiile art. 748 și 749 se vor aplica, prin asemănare, acestui administrator-sechestru.

Comentariu

1. Dacă, până la expirarea termenului prevăzut în somație, debitorul urmărit nu plătește de bunăvoie suma la care a fost obligat prin titlul executoriu, executorul judecătoresc trece la urmărirea silită propriu-zisă. În acest scop, executorul judecătoresc se deplasează la locul situării fructelor sau recoltelor urmărite şi procedează la sechestrarea acestora şi la numirea unui administrator-sechestru.

2. Sechestrarea propriu-zisă şi numirea administratorului-sechestru sunt consemnate într-un proces-verbal de sechestru, care trebuie să cuprindă menţiunile stabilite de art. 744 NCPC. Potrivit acestui text, pe lângă datele şi menţiunile generale prevăzute de art. 679 alin. (1) NCPC referitor la procesul-verbal de constatare a actelor de executare efectuate de executorul judecătoresc, procesul-verbal de sechestru întocmit în cadrul urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini va cuprinde şi următoarele menţiuni:

a) somaţia de plată făcută verbal debitorului şi răspunsul lui, dacă a fost prezent;

b) enumerarea, descrierea şi evaluarea, după aprecierea executorului, dacă este posibil, a bunurilor sechestrate;

c) indicarea bunurilor care, fiind exceptate de la urmărire, nu au fost sechestrate, în cazul în care bunurile sechestrate nu acoperă creanţa;

d) menţionarea drepturilor pretinse de alte persoane asupra bunurilor sechestrate;

e) arătarea bunurilor sechestrate asupra cărora există un drept real de garanţie constituit în favoarea unei terţe persoane;

f) arătarea bunurilor sechestrate care au fost sigilate sau ridicate;

g) arătarea persoanei căreia i se lasă în custodie bunurile sechestrate.

BIBLIOTECA UNIVERSITY BRANY

Procesul-verbal se va semna de executor şi de persoanele care, potrivit legii, au asistat la aplicarea sechestrului. Dacă ele nu pot ori refuză să semneze, executorul judecătoresc va menţiona această împrejurare în procesul-verbal.

3. Potrivit art. 758 NCPC, la care face trimitere art. 799 alin. (8) NCPC, odată cu aplicarea sechestrului, executorul judecătoresc este obligat *să identifice* şi *să evalueze* bunurile sechestrate, în afară de cazurile în care aceasta nu este cu putinţă.

Fructele sau recoltele supuse urmăririi vor fi *evaluate* la valoarea lor de circulaţie, raportată la preţurile medii de piaţă din localitatea respectivă [art. 758 alin. (1) NCPC].

Dacă este cazul, separat de preţul bunurilor, se va determina şi valoarea drepturilor reale de folosinţă, potrivit aceloraşi criterii prevăzute la alin. (1) al art. 758 NCPC, iar dacă aceasta nu este cu putinţă, se va apela la un expert.

La cererea părţilor interesate sau în cazul în care nu poate proceda el însuşi la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să fixeze preţul pentru vânzarea bunurilor sechestrate.

Cererea de expertiză poate fi făcută de părţi fie verbal, la data sechestrării bunurilor, fiind consemnată în procesul-verbal de sechestru, fie în scris, în termen de 5 zile de la data comunicării procesului-verbal de sechestru, sub sancţiunea decăderii. Asupra cererii de expertiză, executorul se va pronunţa de urgenţă, fără citarea părţilor, prin încheiere executorie, care va cuprinde stabilirea onorariului provizoriu[1)] ce se cuvine expertului, precum şi termenul în care trebuie depus raportul, dar nu mai târziu de 5 zile înainte de ziua fixată pentru vânzare. Onorariul provizoriu va fi depus de partea interesată, sub sancţiunea decăderii, în cel mult 5 zile de la comunicarea admiterii cererii de expertiză.

La efectuarea cercetărilor ori a lucrărilor la faţa locului, expertul va cita părţile. Acestea îşi pot desemna experţi consilieri în vederea participării la efectuarea expertizei, sub acest aspect urmând a se aplica în mod corespunzător dispoziţiile art. 330 alin. (5) NCPC.

4. Câte un exemplar al procesului-verbal de sechestru se va preda creditorului, debitorului şi administratorului-sechestru, acesta din urmă semnând cu menţiunea de primire a bunurilor în păstrare, potrivit art. 744 alin. (3) NCPC. Dacă aceste persoane nu sunt prezente ori refuză să primească un exemplar al procesului-verbal, se va proceda potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor.

Un exemplar al procesului-verbal de sechestru se va lăsa la primăria în raza căreia se află bunurile sechestrate.

5. Legea nu prevede care este *sancţiunea care intervine în cazul în care procesul-verbal de sechestru* nu conţine vreuna dintre menţiunile expres prevăzute de art. 744 NCPC.

[1)] În literatura de specialitate (M. Tăbârcă *op. cit.*, 2003, p. 523) s-a arătat că onorariul de expertiză va fi suportat în cote egale de ambele părţi, întrucât raportul le va profita în egală măsură. În ceea ce ne priveşte, considerăm că acest onorariu reprezintă o cheltuială ocazionată de efectuarea executării silite, în sensul art. 670 NCPC, astfel încât, potrivit textului menţionat, acesta va fi avansat de partea care solicită evaluarea prin expertiză a bunurilor supuse urmăririi, iar în cazul în care expertiza este dispusă din oficiu de executorul judecătoresc, de către creditor. Fiind o cheltuială de executare, onorariul de expertiză avansat de creditor va fi inclus în sumele ce urmează a fi recuperate cu acest titlu din sumele obţinute din urmărirea silită.

Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, în literatura de specialitate[1] se aprecia în această situaţie că urmează a se aplica regulile generale în materie de nulitate a actelor de procedură.

Apreciem că şi în reglementarea actuală soluţia poate fi menţinută, astfel că nulitatea procesului-verbal de sechestru va interveni în termenii prevăzuţi de art. 175 NCPC, respectiv cu condiţia ca nerespectarea cerinţei legale să fi produs părţii o vătămare care să nu poată fi înlăturată decât prin anularea actului de procedură.

6. Ca *efect al sechestrării*, fructele neculese şi recoltele prinse de rădăcini urmărite silit sunt *indisponibilizate*. De la data procesului-verbal de sechestru, debitorul nu mai poate dispune de acestea pe timpul cât durează executarea, sub sancţiunea unei amenzi judiciare de la 2.000 lei la 10.000 lei, dacă fapta nu constituie infracţiune.

Întrucât, potrivit art. 815 NCPC, fructele neculese şi recoltele prinse de rădăcini pot face obiectul unei urmăriri silite imobiliare împreună cu terenul de care sunt prinse, este necesar ca urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini efectuată în condiţiile art. 795 şi urm. NCPC să fie făcută cunoscută terţilor prin *notarea procesului-verbal de sechestru în cartea funciară*. În acest sens, executorul va înainta din oficiu biroului local de cadastru şi publicitate imobiliară un exemplar al procesului-verbal de sechestru, de îndată ce acesta a fost întocmit. Prin efectul notării procesului-verbal de sechestru în cartea funciară, urmărirea silită a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini va fi opozabilă tuturor celor care dobândesc ulterior vreun drept asupra imobilului ori asupra fructelor sau recoltelor sechestrate.

7. O operaţiune importantă în cadrul urmăririi silite a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini este *desemnarea administratorului-sechestru* căruia i se încredinţează spre conservare şi administrare bunurile urmărite. Subliniem că, spre deosebire de procedura urmăririi silite mobiliare de drept comun, în cadrul procedurii urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini numirea administratorului-sechestru este obligatorie.

Din economia prevederilor art. 797 NCPC rezultă că desemnarea administratorului-sechestru se va face potrivit dispoziţiilor art. 746 alin. (3) NCPC, la care art. 797 alin. (4) NCPC face trimitere pentru o aplicare corespunzătoare.

8. Astfel, în conformitate cu prevederile legale menţionate, executorul judecătoresc va desemna administratorul-sechestru cu precădere dintre persoanele desemnate de creditor. Soţul, rudele sau afinii debitorului, până la al patrulea grad inclusiv, ori persoanele aflate în serviciul lui nu vor putea fi desemnaţi administratori-sechestru decât cu acordul creditorului. Administratorul-sechestru trebuie să fie major şi îndeobşte cunoscut ca fiind solvabil. El poate fi obligat de instanţă, la cererea creditorului sau a executorului, şi la darea unei cauţiuni, care va fi stabilită în condiţiile şi cu procedura prevăzute de art. 1.057 NCPC.

Întrucât administratorul-sechestru nu pot fi nici debitorul, nici creditorul, acesta va avea dreptul la o remuneraţie, ce se va fixa de executorul judecătoresc, prin încheiere, ţinând seama de activitatea depusă de administratorul-sechestru, iar în cazul unităţilor specializate, de tarifele sau preţurile practicate de acestea pentru servicii similare. Încheierea prin care

[1] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 344 şi 410.

este fixată remunerația administratorului-sechestru se dă cu citarea părților. Aceste dispoziții ale art. 748 NCPC se aplică, prin asemănare, administratorului-sechestru desemnat în cadrul urmăririi silite a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini.

Încheierea executorului judecătoresc de stabilire a remunerației administratorului-sechestru are regimul de drept comun stabilit de art. 657 NCPC, astfel încât poate fi atacată de partea interesată pe calea contestației la executare.

Remunerația și cheltuielile administratorului-sechestru vor fi avansate de creditorul urmăritor, care le va prelua ulterior cu precădere din sumele obținute din vânzarea bunurilor urmărite, cu titlu de cheltuieli de executare.

Principala îndatorire a administratorului-sechestru este de a păstra, de a culege și de a depozita fructele sau recoltele.

Cheltuielile necesare efectuării acestor operațiuni sunt avansate de creditorul urmăritor și urmează a fi recuperate din sumele obținute din urmărire.

Din coroborarea art. 797 alin. final și art. 749 NCPC rezultă că administratorul-sechestru va răspunde pentru orice pagubă adusă creditorului sau debitorului din cauza neglijenței sale și va fi înlocuit, potrivit dispozițiilor referitoare la numirea custodelui, putând fi condamnat, dacă este cazul, și la pedepsele prevăzute de legea penală.

Art. 799. Vânzarea fructelor și recoltelor

(1) Executorul judecătoresc va hotărî, după caz, vânzarea fructelor sau a recoltelor așa cum sunt prinse de rădăcini sau după ce vor fi culese.

(2) Vânzarea va fi anunțată, cu cel puțin 5 zile înainte de termen, la primăria comunei respective, la domiciliul debitorului și locul unde se face vânzarea, precum și în alte locuri publice.

(3) Ea se va face în zilele, la orele și în locul hotărâte de executor, cu preferință în zilele nelucrătoare și în zilele de târg sau bâlci, fie la fața locului, fie în târg sau bâlci.

(4) Vânzarea se va face prin licitație publică și, de preferință, pe bani gata, în prezența unui agent al poliției sau a unui reprezentant al jandarmeriei ori, în lipsă, a primarului sau a unui delegat al primăriei și a debitorului sau chiar în lipsa acestuia, dacă a fost legal citat. În cazul fructelor sau recoltelor prinse de rădăcini, prețul se va putea depune, cu acordul creditorului sau al reprezentantului său, și ulterior, în cel mult 5 zile de la data licitației. În toate cazurile, intrarea în posesia bunurilor adjudecate se va face numai după plata integrală a prețului.

(5) Executorul judecătoresc va putea încuviința ca vânzarea să se facă de către administrator-sechestru, chiar prin bună învoială, pe prețul curent, fără ca acesta să mai fie ținut de depozitare, în cazurile când:

1. fructele sau recolta sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii și vânzarea trebuie făcută de urgență;

2. depozitarea nu este cu putință sau dă loc la cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea fructelor sau recoltelor.

(6) În cazurile prevăzute la alin. (5), vânzarea se va face cu încunoștințarea creditorului și a debitorului.

(7) Sumele rezultate din vânzarea făcută de administratorul-sechestru vor fi consemnate de acesta la entitatea specializată prevăzută de lege, în 24 de ore de la încasare, iar recipisa de consemnare va fi depusă de îndată la executor, împreună cu o listă care va fi semnată de administrator-sechestru și de cumpărători și în care se vor arăta fructele sau recolta vândută și prețul de vânzare.

(8) Dispozițiile art. 753-780, precum și cele ale art. 864-887 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Valorificarea bunurilor urmărite prin procedura urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini se face prin vânzare, fie aşa cum sunt acestea prinse de rădăcini, fie după ce vor fi culese, decizia aparţinând executorului judecătoresc, care va alege varianta în care bunurile pot fi valorificate cel mai eficient în interesul urmăririi silite.

2. Indiferent de modalitatea stabilită de executorul judecătoresc, vânzarea bunurilor urmărite prin procedura prevăzută de art. 795 şi urm. NCPC se face întotdeauna *la licitaţie publică*.

Faţă de dispoziţiile exprese ale art. 799 alin. (4) NCPC, apreciem că, în cadrul urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, nu se poate proceda la valorificarea bunurilor urmărite prin celelalte modalităţi prevăzute de lege pentru urmărirea bunurilor mobile[1]. Faptul că art. 799 alin. (8) NCPC face trimitere la aplicarea corespunzătoare a art. 753-780 NCPC şi în cazul urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini nu poate susţine soluţia contrară, deoarece art. 799 alin. (4) NCPC are caracterul unei norme speciale, deci de strictă interpretare şi aplicare. În favoarea acestei soluţii pledează şi interpretarea sistematică a dispoziţiilor alin. (4) şi (5) ale art. 799 NCPC, din care rezultă că singurele cazuri în care legea permite ca vânzarea să nu se facă prin licitaţie publică sunt cele limitativ prevăzute la alin. (5) al textului menţionat.

3. În cazurile limitativ prevăzute de art. 799 alin. (5) NCPC, prin *excepţie* de la regula vânzării la licitaţie publică, executorul judecătoresc va putea să încuviinţeze ca vânzarea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini să se facă şi prin alte modalităţi prevăzute de lege, inclusiv prin bună învoială, pe preţul curent. În aceste cazuri, vânzarea va fi făcută de administratorul-sechestru.

Din dispoziţiile art. 799 alin. (5) NCPC rezultă că, în cadrul urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, nu se poate proceda la vânzarea amiabilă a bunurilor de către debitor, în condiţiile art. 754 NCPC. Vânzarea prin bună învoială poate fi făcută însă de administratorul-sechestru. Spre deosebire de vânzarea amiabilă a bunurilor mobile în cadrul urmăririi silite mobiliare, cea a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini nu se va putea face pentru un preţ mai mic decât preţul curent al acestor bunuri pe piaţa pe care sunt vândute.

4. Art. 799 alin. (5) NCPC nu reglementează procedura de vânzare la licitaţie publică a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini. Prin urmare, în completarea acestor prevederi se vor aplica cele corespunzătoare din materia urmăririi silite mobiliare, respectiv art. 753 şi urm. NCPC, la care art. 799 alin. (8) NCPC face trimitere.

Astfel, dacă în termen de 15 zile de la aplicarea sechestrului nu au fost plătite suma datorată, toate accesoriile acesteia, precum şi cheltuielile de executare, executorul judecătoresc va proceda la valorificarea bunurilor sechestrate prin vânzare la licitaţie publică.

În acest scop, în termen de cel mult o zi de la expirarea termenului menţionat anterior, executorul judecătoresc va stabili data, ora şi locul licitaţiei publice.

---

[1] Pentru opinia că valorificarea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini se poate face şi prin celelalte modalităţi prevăzute de art. 752-755 NCPC, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 773.

Dacă bunurile sechestrate sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii ori dacă păstrarea lor ar prilejui cheltuieli disproporţionat de mari, executorul judecătoresc va stabili ziua licitaţiei în termen de o zi de la data procesului-verbal de sechestru.

Ziua licitaţiei se va stabili astfel încât vânzarea să nu se facă în mai puţin de 2 săptămâni, nici în mai mult de 4 săptămâni de la data expirării termenului prevăzut de art. 753 alin. (1) NCPC (15 zile de la aplicarea sechestrului), iar în cazul bunurilor supuse pieirii, degradării, alterării, de la data procesului-verbal de sechestru.

Potrivit art. 799 alin. (3) NCPC, vânzarea la licitaţie publică se va face în zilele, la orele şi în locul hotărâte de executorul judecătoresc, cu preferinţă în zilele nelucrătoare şi în zilele de târg sau bâlci, fie la faţa locului, fie în târg sau bâlci.

Se observă că, în materia urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, datorită naturii bunurilor urmărite, art. 799 alin. (3) NCPC permite derogarea de la regula instituită prin art. 684 NCPC privind timpul în care se efectuează executarea.

Executorul judecătoresc îi va înştiinţa pe creditor, debitor, terţul deţinător al bunurilor sechestrate, precum şi pe orice persoană care are un drept în legătură cu aceste bunuri despre ziua, ora şi locul vânzării la licitaţie, potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor, cu cel puţin 48 de ore înainte de termenul fixat pentru vânzare.

Vânzarea la licitaţie va fi anunţată de executorul judecătoresc, cu cel puţin 5 zile înainte de termenul stabilit, prin afişarea publicaţiilor de vânzare la primăria comunei respective, la domiciliul debitorului şi locul unde se face vânzarea, precum şi în alte locuri publice[1)].

Dat fiind că raţiunea acestui termen este aceea de a permite efectuarea unei publicităţi reale a licitaţiei publice, apreciem că nerespectarea acestuia atrage sancţiunea nulităţii licitaţiei publice, care poate fi invocată atât de debitor, cât şi de creditor.

Publicaţiile de vânzare vor avea cuprinsul prevăzut de art. 762 alin. (2) NCPC, la care art. 799 alin. (8) NCPC face trimitere. De asemenea, dispoziţiile art. 762 alin. (3)-(6) NCPC şi cele ale art. 763 şi art. 764 NCPC sunt aplicabile în privinţa publicităţii vânzării la licitaţie publică.

Efectuarea licitaţiei publice se va face cu aplicarea corespunzătoare a art. 766-770 NCPC, în prezenţa unui agent al poliţiei sau a unui reprezentant al jandarmeriei ori, în lipsă, a primarului sau a unui delegat al primăriei şi a debitorului sau chiar în lipsa acestuia, dacă a fost legal citat.

Indiferent dacă valorificarea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini se face aşa cum sunt prinse de rădăcini sau după ce au fost culese, vânzarea prin licitaţie publică se face, de preferinţă, *pe bani gata*. Numai în cazul vânzării înaintea recoltării a fructelor şi a recoltelor preţul se va putea depune, cu acordul creditorului sau al reprezentantului său, şi ulterior, în cel mult 5 zile de la data licitaţiei.

5. După închiderea licitaţiei, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal despre desfăşurarea şi rezultatul acesteia cu respectarea prevederilor art. 773 NCPC, aplicabil şi în

[1)] În cazul în care bunurile urmărite au o valoare care depăşeşte 2.000 lei, executorul judecătoresc va efectua publicitatea urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini şi prin Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite, administrat de Uniunea Naţională a Executorilor Judecătoreşti [art. 35 alin. (2) din Legea nr. 188/2000, republicată].

materia urmăririi fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini. Acest procesul-verbal de licitaţie va putea fi atacat pe calea contestaţiei la executare de către persoana interesată.

Executorul judecătoresc îi va elibera, sub semnătura sa, adjudecatarului un certificat de adjudecare, care va cuprinde data şi locul licitaţiei, numele adjudecatarului, indicarea bunului adjudecat şi, după caz, a preţului plătit sau care urmează să fie plătit.

Certificatul eliberat fiecărui adjudecatar constituie dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor vândute.

Conform art. 799 alin. (4) teza finală NCPC, intrarea în posesia bunurilor adjudecate se va face numai după plata integrală a preţului, indiferent că bunurile au fost vândute aşa cum erau prinse de rădăcini sau după ce au fost culese.

Efectul translativ de proprietate se produce la data predării bunurilor urmărite. Această regulă este de aplicabilitate generală în materia vânzării la licitaţie publică a bunurilor mobile [art. 775 coroborat cu art. 799 alin. (8) NCPC]. Totodată, ea reprezintă o excepţie de la regula de drept comun în materie de vânzare, potrivit căreia proprietatea se transmite de la data încheierii actului juridic (art. 1.674 NCC).

În ceea ce priveşte *riscul pieirii bunului adjudecat*, acesta rămâne la debitorul urmărit până la data predării [art. 799 alin. (8) NCPC coroborat cu art. 774 alin. (3) teza a doua NCPC]. Astfel, în ipoteza vânzării la licitaţie publică a bunurilor mobile, deci inclusiv a fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, pieirea bunului adjudecat înainte de predare îl liberează pe adjudecatar de obligaţia de plată a preţului, iar dacă l-a plătit deja, îi dă acestuia dreptul la restituire (art. 1.274 NCC).

Prin adjudecare, bunurile care au făcut obiectul urmăririi devin *libere de orice sarcini*, care se strămută de drept asupra preţului plătit. Ca efect al purgii produse prin vânzarea la licitaţie publică, executorul judecătoresc va dispune, din oficiu, după predare, radierea din registrele de publicitate a drepturilor şi sarcinilor care grevau anterior bunul adjudecat şi care s-au stins prin adjudecare.

Cu toate acestea, efectul purgic al adjudecării nu se produce în cazul în care adjudecatarul a fost de acord ca sarcinile care grevează bunul să fie menţinute şi după vânzarea la licitaţie publică.

În cazul vânzării silite la licitaţie publică *nu există garanţie contra viciilor ascunse* ale bunului vândut [art. 1.707 alin. (5) NCC şi art. 776 NCPC].

Cu privire la *garanţia pentru evicţiune*, legea nu prevede expres că aceasta nu îşi găseşte aplicarea. Însă având în vedere faptul că, în materia urmăririi silite mobiliare, desfiinţarea vânzării împotriva adjudecatarului nu este permisă de art. 777 NCPC decât în două cazuri limitativ prevăzute, şi anume atunci când a existat fraudă din partea acestuia sau când adjudecatar este însuşi creditorul, dar numai pentru cauze de nulitate potrivit dreptului comun, practic, problema acestui efect al vânzării nu se pune în cazul vânzării la licitaţie publică a bunurilor mobile.

În cazurile în care este permisă, desfiinţarea vânzării nu poate fi cerută decât pe cale principală, iar nu prin intermediul contestaţiei la executare (art. 777 NCPC).

6. Dacă există un singur creditor urmăritor, după reţinerea cheltuielilor de executare, suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului.

În cazul în care urmărirea silită a fost pornită de mai mulţi creditori sau când, până la eliberarea sau distribuirea sumei rezultate din executare, au depus şi alţi creditori titlurile lor, executorul judecătoresc procedează la distribuirea sumei potrivit ordinii de preferinţă prevăzute de art. 865-868 NCPC, dacă legea nu prevede altfel.

Procedura de distribuire a sumelor obţinute din urmărirea silită va urma regulile generale stabilite de dispoziţiile art. 869 şi urm. NCPC[1].

§2. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor

Bibliografie

A. Stoica, *Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor, în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 11/2011.

Comentariu general

1. Urmărirea veniturilor generale ale unui bun imobil este o formă de *executare silită indirectă* prin care se valorifică toate veniturile prezente şi viitoare ale unui imobil proprietatea debitorului sau asupra căruia acesta are un drept de uzufruct. De asemenea, se pot urmări şi veniturile debitorului arendaş sau chiriaş provenite din exploatarea imobilelor arendate sau închiriate.

Această formă de urmărire silită a mai fost reglementată în legislaţia procesual civilă română până în anul 2001, când prin O.U.G. nr. 138/2000 au fost abrogate dispoziţiile corespunzătoare din Codul de procedură civilă din 1865, respectiv art. 473-487[2].

Deşi relativ puţin aplicată în practică, utilitatea reglementării acestei forme de urmărire este neîndoielnică. Astfel, în tezele Noului Cod de procedură civilă[3], reintroducerea urmăririi veniturilor generale ale imobilelor a fost justificată de faptul că, din motive economice, vânzarea imobilului ar putea să se dovedească ineficientă pentru creditor, în cazul existenţei unor contracte de închiriere sau de arendare de lungă durată care ar face să scadă preţul de vânzare şi interesul pentru cumpărare[4].

[1] A se vedea *infra*, comentariile la art. 869 şi urm.

[2] Pe larg cu privire la regimul acestei forme de urmărire silită în reglementarea Codului de procedură civilă din 1865, a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti 1996, vol. II, pp. 215-225; G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, pp. 746-748.

[3] Tezele Codului de procedură civilă au fost aprobate prin H.G. nr. 1.527/2007, publicată în M. Of. nr. 889 din 27 decembrie 2007.

[4] În dreptul francez există o procedură cu trăsături asemănătoare, denumită *„l'administration forcée des immeubles"*, reglementată de dispoziţiile art. 171-186 din Legea din 1 iunie 1924 şi care este aplicabilă în departamentele Bas-Rhin, Haut-Rhin şi Moselle (Alsace-Moselle). În legătură cu interesul creditorilor de a apela la această formă de urmărire, în literatura juridică franceză (S. Guinchard, T. Moussa, *Droit et*

La fel ca în reglementarea anterioară anului 2001, această formă de urmărire poate avea ca obiect veniturile prezente şi viitoare ale imobilului debitorului rezultate din actele de administrare încheiate anterior de către debitor.

Scopul urmăririi veniturilor generale ale imobilelor este administrarea temporară a imobilului debitorului de către un administrator-sechestru în vederea plăţii creanţei creditorului urmăritor din veniturile obţinute astfel.

2. Ca natură juridică, această formă de urmărire este o urmărire mobiliară, calificarea fiind dată chiar de legiuitor, care a inclus urmărirea veniturilor generale ale imobilelor în Secţiunea a 4-a a Capitolului I, intitulat „Urmărirea mobiliară", din Titlul II, Cartea a V-a din Codul de procedură civilă.

Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor are o configuraţie juridică proprie, care o diferenţiază atât de poprire, cât şi de urmărirea silită imobiliară.

Astfel, spre deosebire de poprire, care poate avea ca obiect numai o singură creanţă având ca obiect o sumă de bani, titluri de valoare sau alte bunuri incorporale pe care un terţ le datorează debitorului în temeiul unor raporturi juridice existente la data popririi, forma de urmărire reglementată de dispoziţiile art. 800 şi urm. NCPC poartă asupra tuturor veniturilor prezente şi viitoare ale imobilului debitorului[1].

Urmărirea veniturilor generale ale imobilului se deosebeşte de urmărirea silită imobiliară prin aceea că are ca obiect fructele civile ale imobilului debitorului – bunuri mobile –, în vreme ce urmărirea silită imobiliară are ca obiect bunul imobil însuşi.

Procedura urmăririi veniturilor generale ale unui imobil se desfăşoară până la obţinerea unor venituri suficiente pentru satisfacerea creditorului sau a creditorilor urmăritori, dar nu mai mult de 5 ani de la înfiinţarea ei, chiar dacă creditorii urmăritori, respectiv, dacă este cazul, şi intervenienţi, nu au fost îndestulaţi[2]. Raţiunea acestei limitări în timp a urmăririi silite a veniturilor generale ale imobilelor rezidă în efectul pe care îl produce administrarea imobilului în cadrul acestei forme de urmărire silită, şi anume ridicarea dreptului debitorului de a administra şi culege fructele imobilului în folos propriu. Or, un asemenea efect nu

---

pratique des voies d'exécution, 7e éd., Ed. Dalloz, 2012, pp. 1678-1679, nr. 1355.05) s-a arătat că acest este destul de redus, întrucât, atunci când valoarea creanţei este mare, creditorul preferă declanşarea direct a urmăririi silite imobiliare, iar când creanţa este de o valoare redusă, este mult mai practică urmărirea silită mobiliară, în special poprirea, mai ales că această formă de urmărire poate purta şi asupra veniturilor imobilului. Menţionăm însă că, în dreptul francez, interesul declanşării urmăririi veniturilor generale ale imobilului poate fi mai mare atunci când debitorul, din neglijenţă sau chiar cu rea-credinţă, nu îşi administrează imobilul, căci în sistemul de drept menţionat, prin această formă de urmărire se poate proceda la o asemenea administrare utilă a acestuia în vederea producerii de venituri care să asigure satisfacerea creanţei creditorului. Din păcate, în dreptul român nu s-a reglementat şi această posibilitate de a permite creditorului urmăritor să procedeze la administrarea silită a bunului imobil al debitorului în vederea obţinerii de venituri (fructe civile) din care să fie satisfăcută creanţa urmărită. Şi în actuala reglementare, urmărirea silită a veniturilor generale ale imobilelor are ca premisă faptul că imobilul produce venituri ca urmare a încheierii prealabile de către debitor a unor acte de administrare.

[1] Trib. Ilfov, s. not., 7 decembrie 1907, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat 1921*, p. 687, nr. 13.

[2] Se exceptează cazul în care se urmăresc veniturile din uzufructul asupra unui imobil, când urmărirea poate continua până la satisfacerea integrală a creditorilor urmăritori şi intervenienţi, însă nu mai mult de durata uzufructului.

poate fi menținut nelimitat în timp. Prin limitarea duratei urmăririi veniturilor generale ale imobilului debitorului, drepturile creditorului nu sunt afectate, deoarece acesta are posibilitatea ca, simultan sau succesiv, să urmărească și alte bunuri sesizabile ale debitorului, inclusiv urmărirea silită a imobilului respectiv.

Art. 800. Obiectul urmăririi

(1) Se pot urmări toate veniturile prezente și viitoare ale imobilelor ce sunt proprietatea debitorului sau asupra cărora el are un drept de uzufruct.

(2) De asemenea, se pot urmări și veniturile debitorului arendaș sau chiriaș provenite din exploatarea imobilelor arendate sau închiriate.

(3) Urmărirea veniturilor unui imobil nu va putea fi efectuată dacă există o urmărire imobiliară asupra aceluiași imobil.

Comentariu

1. În aplicarea principiului general instituit de art. 632 alin. (1) NCPC, dreptul de a folosi această formă de urmărire silită este recunoscut oricărui creditor aflat în posesia unui *titlu executoriu*, interesat să urmărească veniturile generale ale imobilului debitorului său.

Debitorul în această formă de executare poate fi proprietarul imobilului sau uzufructuarul ori chiriașul sau arendașul imobilului, în cazul în care aceștia obțin venituri din exploatarea imobilelor închiriate sau arendate.

2. Prin această formă de executare silită pot fi urmărite orice venituri prezente și viitoare ale imobilului care se cuvin debitorului, în calitate de proprietar, uzufructuar sau chiriaș ori arendaș.

Din dispozițiile art. 800 NCPC rezultă că, și în reglementarea actuală, obiectul acestei forme de urmărire îl reprezintă veniturile unui imobilul rezultate din folosirea de către o altă persoană a bunului în virtutea unui act juridic. Așadar, pot forma obiect al acestei forme de urmărire veniturile imobilului reprezentate de chirii, arende etc.

Din economia dispozițiilor art. 800 NCPC rezultă că la această formă de urmărire nu se poate recurge decât dacă imobilul produce deja venituri în baza unor acte de administrare încheiate anterior de debitorul urmărit. Pe cale de consecință, nu s-ar putea recurge la această formă de executare în cazul în care s-ar urmări instituirea unei administrări silite asupra imobilului în vederea obținerii acestora.

3. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor nu poate fi declanșată dacă asupra imobilului a fost practicată anterior o urmărire silită imobiliară. Aceasta deoarece, conform art. 815 alin. (1) NCPC, urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept și asupra veniturilor imobilului urmărit.

În schimb, dacă a fost încuviințată începerea urmăririi veniturilor imobilului, se va putea declanșa ulterior o urmărire silită asupra imobilului însuși, fără ca aceasta să aibă ca efect încetarea urmăririi veniturilor imobilului respectiv, soluția rezultând implicit din dispozițiile

art. 811 alin. (2) NCPC. Cu toate acestea, urmărirea veniturilor generale ale imobilului va înceta în momentul adjudecării acestuia în cadrul urmăririi silite imobiliare[1]).

Jurisprudență

Veniturile unei farmacii nu se pot urmări, ci numai sechestra în mod asigurător, pentru că ele constituie un fond de comerț care, fiind mobil prin natura sa, nu poate face obiectul unei urmăriri de venituri *(Trib. Ilfov, s. not., 15 noiembrie 1855, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 687, nr. 14)*.

Art. 801. Cererea de urmărire

(1) Cererea de urmărire, însoțită de titlul executoriu și de dovada achitării taxelor de timbru, se va îndrepta la executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află imobilul ale cărui venituri se urmăresc.

(2) Cererea de urmărire va cuprinde mențiunile prevăzute la art. 664 și indicarea imobilului ale cărui venituri se urmăresc.

Comentariu

1. Urmărirea veniturilor generale ale unui bun imobil începe la cererea creditorului.

2. Cererea de executare silită se formulează în scris și se depune de creditor personal sau prin reprezentantul său legal ori convențional la biroul executorului judecătoresc competent, respectiv executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află imobilul ale cărui venituri se urmăresc, ori se transmite acestuia prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului și confirmarea primirii cererii de executare cu toate documentele justificative.

3. Cererea de urmărire va cuprinde mențiunile prevăzute de art. 664 alin. (3) NCPC și anume mențiunile prevăzute de art. 148 NCPC, numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului și debitorului, bunul sau, după caz, felul prestației datorate, modalitatea de executare solicitată de creditor. De asemenea, se va indica imobilul debitorului ale cărui venituri se urmăresc.

4. La cerere se vor atașa titlul executoriu în original sau în copie legalizată, după caz, și dovada achitării taxelor de timbru precum și, dacă este cazul, înscrisurile anume prevăzute de lege.

5. *Procedura de soluționare a cererii de încuviințare a urmăririi* veniturilor generale ale unui bun imobil este supusă regulilor generale în materie prevăzute de art. 666 NCPC.

---

[1]) Veniturile unui imobil fiind considerate de legiuitor fructe civile, ele se socotesc dobândite zi cu zi și se cuvin de drept cumpărătorului, din momentul în care dânsul a devenit proprietarul acelui imobil. De aici urmează că, din momentul vânzării imobilului, fie silit, fie voluntar, urmărirea acelor venituri, cerută de creditorii vânzătorului, încetează față cu cumpărătorul – Cas. I, 18 octombrie 1894, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat 1921*, p. 687, nr. 5.

BUJAS / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Art. 802. Administratorul-sechestru

(1) După încuviinţarea urmăririi silite, la cererea creditorului sau, în lipsă, atunci când apreciază că este necesar, executorul judecătoresc va numi, prin încheiere, dată cu citarea în termen scurt a părţilor, un administrator-sechestru, pentru administrarea veniturilor imobilului.

(2) Poate fi numit administrator-sechestru creditorul, debitorul sau o altă persoană fizică ori persoană juridică.

(3) Când administrator-sechestru este numită o altă persoană decât debitorul, executorul îi va fixa drept remuneraţie o sumă, ţinând seama de activitatea depusă, stabilind totodată şi modalitatea de plată.

(4) Administratorul-sechestru acţionează în calitate de administrator însărcinat cu simpla administrare a bunurilor altuia, dispoziţiile Codului civil privitoare la administrarea bunurilor altuia aplicându-se în mod corespunzător.

(5) În cazul neîndeplinirii obligaţiilor stabilite în sarcina sa, administratorul-sechestru, la cererea oricărei persoane interesate, poate fi revocat de către executorul judecătoresc şi înlocuit cu altă persoană.

(6) De asemenea, la cererea oricărei persoane interesate, administratorul-sechestru poate fi obligat la despăgubiri de către instanţa de executare.

Comentariu

1. După încuviinţarea urmăririi veniturilor generale ale imobilului, la cererea creditorului sau, în lipsă, atunci când apreciază că este necesar, executorul judecătoresc va numi un administrator-sechestru, pentru administrarea veniturilor imobilului supuse urmăririi[1)].

Executorul judecătoresc numeşte administratorul-sechestru prin încheiere dată cu citarea în termen scurt a părţilor, cu respectarea dispoziţiilor art. 657 NCPC[2)]. Încheierea de numire a administratorului-sechestru este executorie de drept, iar împotriva ei oricare dintre părţi poate formula contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare [art. 657 alin. (3) coroborat cu art. 715 alin. (2) NCPC].

2. În cazul urmăririi veniturilor generale ale imobilului, administrator-sechestru poate fi numit creditorul, debitorul sau o altă persoană fizică ori juridică.

Legea nu stabileşte o ordine de alegere a administratorului-sechestru dintre persoanele menţionate la art. 802 alin. (2) NCPC. În această situaţie, apreciem că ar trebui să se acorde prioritate alegerii făcute de creditor. Însă, în cazul în care creditorul solicită să fie desemnat el însuşi în calitate de administrator-sechestru, ar trebui să existe şi acordul expres al debitorului în acest sens. În lipsa unui asemenea acord, apreciem că nu ar putea fi numit creditorul în calitate de administrator-sechestru şi ar trebui desemnată administrator-sechestru o terţă persoană. Raţiunile acestei soluţii sunt aceleaşi care au stat la baza stabilirii prin art. 746 alin. (3) NCPC a regulilor de desemnare a administratorului-sechestru, în cazul

[1)] Subliniem această deosebire faţă de urmărirea fructelor şi a recoltelor prinse de rădăcini, în cadrul căreia desemnarea administratorului-sechestru este obligatorie. În sensul că numirea unui administrator-sechestru este obligatorie şi în cadrul urmăririi veniturilor generale ale imobilelor, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 781.

[2)] În sensul că numirea administratorului-sechestru se poate face şi de către creditor, a se vedea totuşi A. Stoica, *Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor, în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 11/2011, p. 41. Pentru critica acestei opinii a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 781.

sechestrării bunurilor mobile în cadrul urmăririi silite mobiliare, ceea ce, în opinia noastră, ar justifica aplicarea aceleiaşi soluţii şi în cazul desemnării administratorului-sechestru în procedura urmăririi veniturilor generale ale imobilului debitorului.

Art. 802 NCPC nu prevede care sunt condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească terţul pentru a putea fi desemnat administrator-sechestru, însă, faţă de trimiterea pe care alin. (4) al acestui articol o face la dispoziţiile Codului civil privind administrarea simplă a bunurilor altuia, apreciem că regula generală instituită de art. 792 alin. (4) NCC, potrivit căreia, în cazul în care este o persoană fizică, administratorul trebuie să aibă capacitate deplină de exerciţiu, este aplicabilă şi în ceea ce îl priveşte pe administratorul-sechestru persoană fizică desemnat în cadrul urmăririi veniturilor generale ale imobilelor.

Când administrator-sechestru este numită o altă persoană decât debitorul, aceasta este îndreptăţită să primească o remuneraţie pentru activitatea desfăşurată, remuneraţie care va fi fixată de executorul judecătoresc prin încheierea de numire a administratorului-sechestru. Executorul judecătoresc va fixa remuneraţia acestuia, ţinând seama de activitatea depusă, stabilind totodată şi modalitatea de plată[1)].

3. Persoana desemnată administrator-sechestru poate refuza numirea sa[2)]. De asemenea, administratorul-sechestru care nu a cerut predarea bunurilor în termen de 10 zile de la comunicarea numirii este considerat că nu acceptă însărcinarea acordată.

În aceste cazuri, persoana numită în această calitate va fi înlocuită de îndată de executorul judecătoresc, prin încheiere dată fără citarea părţilor [art. 806 alin. (6) NCPC].

4. În cazul în care nu îşi îndeplineşte obligaţiile stabilite în sarcina sa, la cererea oricărei persoane interesate, administratorul-sechestru va putea fi revocat din funcţie de executorul judecătoresc şi înlocuit cu o altă persoană.

Legea nu prevede care este actul de procedură prin care executorul judecătoresc dispune revocarea administratorului-sechestru. În opinia noastră, acesta trebuie să fie tot încheierea. Un argument în sprijinul acestei soluţii este faptul că, odată cu revocarea vechiului administrator-sechestru, este desemnat un altul, iar numirea acestuia se dispune de executorul judecătoresc prin încheiere[3)]. Raţiuni care ţin de simetria formelor justifică, de asemenea, ca actul şi procedura de revocare să fie aceleaşi cu cele de numire a administratorului-sechestru.

În cazul revocării din funcţie pentru neîndeplinirea obligaţiilor stabilite în sarcina sa, la cererea persoanei interesate (creditorul urmăritor sau debitorul), administratorul-sechestru poate fi obligat de instanţa de executare la despăgubiri pentru eventualul prejudiciu produs. În acest context, remarcăm că legea procesual civilă nu prevede posibilitatea obligării administratorului-sechestru la plata unei cauţiuni la momentul numirii, deşi raţiunile care stau la baza dispoziţiilor art. 746 alin. (3) NCPC se regăsesc în egală măsură şi în cazul

[1)] Remuneraţia administratorului-sechestru va fi inclusă în cheltuielile de executare şi, ca atare, se va preleva cu prioritate din suma reprezentând veniturile imobilului obţinute prin administrarea forţată. Remuneraţia va fi plătită administratorului-sechestru numai dacă socotelile au fost date şi aprobate, primind descărcare de la executor în condiţiile art. 810 NCPC.

[2)] Menţionăm că debitorul sau terţul dobânditor al bunului imobil ale cărui venituri se urmăresc nu pot refuza desemnarea ca administrator-sechestru [art. 806 alin. (6) NCPC].

[3)] În acelaşi sens, a se vedea: E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 783; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, ed. a 2-a, vol. II, p. 632.

administratorului-sechestru numit în cadrul urmăririi veniturilor generale ale imobilelor. Cu toate acestea, apreciem că ar putea fi făcută aplicarea dispoziţiilor art. 818 NCC[1], astfel încât administratorul-sechestru însărcinat cu administrarea veniturilor imobilului în cadrul procedurii urmăririi veniturilor generale ale imobilelor va putea fi obligat de instanţa de executare, în temeiul acestei dispoziţii legale, la plata unei cauţiuni, la cererea părţii interesate.

5. În principiu, administratorul-sechestru este numit pentru toată durata procedurii de urmărire silită cu care este însărcinat.

Chiar dacă legea nu prevede expres această posibilitate, apreciem că administratorul-sechestru va putea renunţa oricând la mandat, sub rezerva respectării dispoziţiilor art. 847 NCC, aplicabile ca regulă generală în cazul administratorului bunurilor altuia.

Astfel, potrivit textului de lege menţionat, administratorul-sechestru poate renunţa la atribuţiile sale, pe baza notificării adresate, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, executorului judecătoresc, care este, în ipoteza de faţă, persoana împuternicită să desemneze un înlocuitor. Notificarea va cuprinde un termen de preaviz rezonabil, care să îi permită executorului să numească un alt administrator. În caz contrar, administratorul va fi ţinut de repararea prejudiciului cauzat prin renunţarea sa intempestivă. Renunţarea administratorului-sechestru produce efecte de la data expirării termenului de preaviz.

Art. 803. Drepturile şi obligaţiile administratorului-sechestru

(1) Administratorul-sechestru este îndatorat să ia măsuri de conservare şi de întreţinere în bună stare a imobilului, să facă însămânţări sau plantaţii pomicole ori viticole şi să încaseze chiriile şi arenzile sau alte venituri ale imobilului, să plătească impozitele şi taxele locale, dobânzile creanţelor ipotecare, primele de asigurare şi, în general, orice alte prestaţii cu scadenţe succesive în legătură cu acel imobil.

(2) El este autorizat să reţină, pentru cheltuielile de administrare, cel mult 10% din sumele încasate, fiind obligat să consemneze restul, în 24 de ore de la încasare, la entitatea indicată de executor şi să remită recipisele de îndată executorului judecătoresc.

(3) Administratorul-sechestru este în drept să denunţe contractele de locaţiune existente, potrivit clauzelor contractuale, să ceară evacuarea locatarilor, cu încuviinţarea instanţei de executare, şi să sechestreze, în numele proprietarului, bunurile mobile ale acestora aflate în imobil.

(4) În caz de pericol de întârziere, el va putea lua măsurile de conservare sau de asigurare pe care le reclamă o bună administrare.

(5) Administratorul-sechestru nu va putea însă încheia contracte de închiriere sau de arendare decât pe termen de cel mult 2 ani şi numai cu încuviinţarea instanţei de executare, prin încheiere definitivă, dată în camera de consiliu, cu citarea părţilor.

(6) În afară de cazul de evacuare prevăzut la alin. (3), încuviinţarea instanţei de executare este necesară şi pentru intentarea acţiunilor.

[1] Potrivit art. 818 NCC: „(1) Administratorul nu este obligat să facă inventarul, să subscrie o poliţă de asigurare sau să furnizeze o altă garanţie pentru buna executare a îndatoririlor sale, în absenţa unei clauze a actului constitutiv, a înţelegerii ulterioare a părţilor, a unei dispoziţii legale contrare sau a unei hotărâri judecătoreşti pronunţate la cererea beneficiarului sau a oricărei persoane interesate.

(2) În cazul în care o asemenea obligaţie a fost stabilită în sarcina administratorului prin lege sau prin hotărâre judecătorească, administratorul va putea solicita instanţei judecătoreşti, pentru motive temeinice, să fie dispensat de îndeplinirea ei".

Comentariu

1. Administratorul-sechestru acţionează în calitate de administrator însărcinat cu simpla administrare a bunurilor altuia, dispoziţiile Codului civil privitoare la administrarea bunurilor altuia aplicându-se în mod corespunzător[1)].

2. Odată pus în posesia bunului imobil, administratorul-sechestru trebuie să procedeze la administrarea acestuia în vederea obţinerii de venituri care vor servi la plata creditorului sau a creditorilor urmăritori.

În acest scop, administratorul-sechestru trebuie să efectueze toate operaţiunile necesare în vederea menţinerii imobilului în stare de exploatare şi administrare normală.

Astfel, administratorul-sechestru este îndatorat să ia măsuri de conservare şi de întreţinere în bună stare a imobilului, să facă însămânţări sau plantaţii pomicole ori viticole şi să încaseze chiriile şi arendele sau alte venituri ale imobilului, să plătească impozitele şi taxele locale, dobânzile creanţelor ipotecare, primele de asigurare şi, în general, orice alte prestaţii cu scadenţe succesive în legătură cu acel imobil.

Pentru efectuarea acestor acte materiale, respectiv acte juridice de administrare şi conservare, administratorul-sechestru nu are nevoie de încuviinţarea instanţei de executare.

De asemenea, administratorul-sechestru nu are nevoie de încuviinţarea instanţei de executare pentru denunţarea contractelor de locaţiune existente, potrivit clauzelor contractuale, şi nici pentru sechestrarea, în numele proprietarului, a bunurilor mobile ale locatarilor aflate în imobil şi nici pentru luarea, în caz de pericol de întârziere, a măsurilor de conservare sau de asigurare pe care le reclamă o bună administrare a imobilului.

În schimb, pentru încheierea anumitor acte juridice menţionate expres de lege, administratorul trebuie să ceară încuviinţarea prealabilă a instanţei de executare.

Astfel, administratorul-sechestru nu va putea încheia contracte de închiriere sau de arendare decât pe termen de cel mult 2 ani şi numai cu încuviinţarea instanţei de executare, prin încheiere definitivă, dată în camera de consiliu, cu citarea părţilor.

De asemenea, încuviinţarea instanţei este necesară şi pentru intentarea acţiunilor în numele şi pe seama debitorului cu privire la imobilul administrat, indiferent de natura litigiului ce urmează a fi declanşat.

Art. 804. Concursul de urmăriri

În cazul când asupra aceluiaşi imobil s-au încuviinţat urmăriri generale de venituri la cererea mai multor creditori, ele vor fi conexate, potrivit dispoziţiilor art. 654, desemnându-se totodată un singur administrator-sechestru în persoana celui dintâi numit sau a aceluia care ar prezenta mai multe garanţii.

Comentariu

1. În cazul concursului de urmăriri silite asupra veniturilor aceluiaşi imobil, acestea vor fi conexate, potrivit dispoziţiilor art. 654 NCPC, desemnându-se totodată un singur

[1)] Pe larg cu privire la administrarea bunurilor altuia, a se vedea: R. Constantinovici, A.M. Mitu, *Noul Cod civil*, pp. 837-844 şi 845-874; G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, pp. 174-185.

administrator-sechestru în persoana celui dintâi numit sau a aceluia care ar prezenta mai multe garanții.

2. O mențiune se impune a fi făcută referitor la *concursul* dintre *urmărirea veniturilor generale* ale imobilului *și urmărirea silită a imobilului* însuși.

Urmărirea veniturilor unui imobil nu va putea fi încuviințată dacă există o urmărire imobiliară asupra aceluiași imobil. În schimb, dacă a fost încuviințată începerea urmăririi veniturilor imobilului, se va putea ca, ulterior, să se declanșeze și o urmărire silită asupra imobilului însuși, fără ca aceasta să aibă ca efect încetarea urmăririi veniturilor, soluția rezultând în mod implicit din dispozițiile art. 812 pct. 2 NCPC, care prevede că urmărirea veniturilor unui imobil va înceta dacă are loc adjudecarea silită în cadrul urmăririi silite imobiliare, precum și din art. 811 alin. (2) NCPC.

Art. 805. Publicitatea urmăririi

(1) Executorul judecătoresc va afișa de îndată copii certificate ale încheierii de încuviințare a urmăririi la sediul organului de executare, la instanța de executare și la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul. De asemenea, încheierea va fi publicată și într-un ziar local, dacă există.

(2) Un exemplar al încheierii, în copie certificată de executor, se va trimite din oficiu, pentru a se face notarea urmăririi în cartea funciară.

Comentariu

Publicitatea urmăririi veniturilor generale ale imobilului debitorului se face prin modalitățile prevăzute de art. 805 NCPC.

De asemenea, urmărirea veniturilor se notează în cartea funciară a imobilului ale cărui venituri se urmăresc, indiferent dacă debitorul este sau nu proprietarul tabular. În acest scop, executorul trimite, din oficiu, un exemplar al încheierii de încuviințare a executării silite către biroul local de cadastru și publicitate imobiliară competent. De la data notării în cartea funciară, urmărirea veniturilor generale ale imobilului va fi opozabilă tuturor dobânditorilor de drepturi asupra acestuia.

Art. 806. Predarea imobilului

(1) După încuviințarea urmăririi, executorul judecătoresc se va deplasa la fața locului, însoțit de administratorul-sechestru, căruia îi va preda, pe bază de inventar, bunurile ale căror venituri sunt urmărite. Dacă debitorul refuză să permită accesul în imobil, lipsește ori refuză să predea bunurile ale căror venituri sunt urmărite, executorul judecătoresc va recurge la concursul forței publice, dispozițiile art. 734 și următoarele aplicându-se în mod corespunzător.

(2) Totodată, executorul îi va notifica, printr-o înștiințare scrisă, pe chiriași, pe arendași sau pe cei care au alte contracte de exploatare a imobilului că toate veniturile acestuia sunt sechestrate și că sunt îndatorați ca în viitor să plătească chiriile, arenzile sau alte venituri rezultate din contractele de exploatare a imobilului direct administratorului-sechestru ori să le consemneze la unitatea prevăzută de lege, depunând recipisele la administratorul-sechestru.

(3) Executorul va încheia un proces-verbal prin care va constata aducerea la îndeplinire a celor de mai sus și care va fi semnat de el și de administratorul-sechestru.

(4) Procesul-verbal va fi încheiat în 3 exemplare, dintre care unul va fi predat administratorului-sechestru, altul va fi comunicat debitorului, împreună cu încheierea de încuviinţare a urmăririi, în condiţiile art. 667 şi următoarele, iar al treilea va fi ataşat la dosarul de executare, împreună cu dovezile de comunicare a înştiinţărilor făcute chiriaşilor şi arendaşilor.

(5) Executorul va putea sechestra veniturile, în condiţiile alin. (1)-(4), chiar în lipsa administratorului-sechestru, urmând ca acestuia să i se predea bunurile ulterior.

(6) Administratorul-sechestru care nu a cerut predarea bunurilor în termen de 10 zile de la comunicarea numirii va fi considerat că nu acceptă această însărcinare. Acesta şi cel care refuză în mod expres însărcinarea vor fi înlocuiţi de îndată cu altă persoană prin încheiere dată de executorul judecătoresc, fără citarea părţilor. Dispoziţiile prezentului alineat nu se aplică în situaţia în care administrator-sechestru a fost numit debitorul sau, după caz, terţul dobânditor.

Comentariu

1. Pentru a-şi putea aduce la îndeplinire sarcina de administrare a imobilului, administratorul-sechestru trebuie să fie pus în posesia acestuia.

În acest scop, imediat după încuviinţarea executării silite, executorul judecătoresc se va deplasa la faţa locului, însoţit de administratorul-sechestru, căruia îi va preda, pe bază de inventar, bunurile ale căror venituri sunt urmărite. Predarea bunului către administratorul-sechestru se constată prin proces-verbal care va fi semnat de executorul judecătoresc şi de administratorul-sechestru.

Potrivit art. 808 NCPC, în cazul în care debitorul ocupă el însuşi imobilul ale cărui venituri sunt urmărite, la cererea creditorului, instanţa de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea, în tot sau în parte, a imobilului fie de îndată, fie într-un anumit termen, în scopul asigurării unei mai bune exploatări a acestuia.

2. Specific urmăririi veniturilor generale ale imobilelor este faptul că înştiinţarea debitorului despre începerea urmăririi va avea loc după sechestrarea acestor venituri, prin procesul-verbal de predare a imobilului către administratorul-sechestru. Astfel, potrivit art. 806 alin. (4) NCPC, un exemplar al acestui proces-verbal va fi comunicat debitorului, împreună cu încheierea de încuviinţare a urmăririi, în condiţiile art. 667 şi urm. NCPC.

Legea nu prevede în mod expres obligativitatea comunicării prealabile către debitor a unei somaţii de executare, astfel încât se ridică întrebarea dacă această formă de urmărire se va desfăşura sau nu cu comunicarea unei somaţii către debitor.

În lipsa unei prevederi exprese care să înlăture obligaţia comunicării somaţiei către debitor, conform art. 667 alin. (1) NCPC, ar trebui concluzionat că o asemenea somaţie ar trebui comunicată debitorului.

Cu toate acestea, din economia dispoziţiilor art. 806 alin. (4) NCPC rezultă că forma de executare reprezentată de urmărirea veniturilor generale ale unui imobil se desfăşoară fără somaţie prealabilă efectuării actelor propriu-zise de executare.

Într-adevăr, potrivit acestui text de lege, debitorului i se comunică încheierea de încuviinţare a executării silite, însoţită de copia certificată a titlului executoriu, odată cu procesul-verbal de predare către administratorul-sechestru a bunurilor ale căror venituri se urmăresc, deci după sechestrarea bunurilor urmărite. Rezultă, aşadar, că această comunicare despre începerea executării silite este prima care se face debitorului, pentru că ar fi lipsit de utilitate practică să i se mai facă acestuia o a doua comunicare a încheierii de încuviinţare

a executării silite, odată cu procesul-verbal de sechestru, dacă, anterior, încheierea de încuviinţare a executării şi titlul executoriu i-ar fi fost comunicate împreună cu somaţia de executare. Pe de altă parte, nici comunicarea încheierii de încuviinţare a executării şi a titlului executoriu nu va fi însoţită şi de o somaţie de plată, deoarece ar fi lipsit de sens ca, după sechestrarea bunurilor urmărite, debitorului să i se pună în vedere să îşi execute obligaţia într-un anumit termen, cu consecinţa că, în caz contrar, se va trece la efectuarea actelor propriu-zise de urmărire. Pentru aceste considerente, suntem de părere că urmărirea veniturilor unui imobil se face fără somaţie[1]).

3. După sechestrarea veniturilor imobilului, executorul îi va notifica, printr-o înştiinţare scrisă, pe chiriaşi, pe arendaşi sau pe cei care au alte contracte de exploatare a imobilului că toate veniturile acestuia sunt sechestrate şi că sunt îndatoraţi ca în viitor să plătească chiriile, arendele sau alte venituri rezultate din contractele de exploatare a imobilului direct administratorului-sechestru ori să le consemneze la unitatea prevăzută de lege, depunând recipisele la administratorul-sechestru.

Notificarea va fi comunicată persoanelor care au contracte de exploatare a imobilului de executorul judecătoresc cu respectarea dispoziţiilor art. 672 NCPC privind comunicarea actelor de procedură de către executorul judecătoresc.

Jurisprudenţă

1. Nu se cere somaţiunea prevăzută de art. 388, când e vorba de urmărire de venituri *(Trib. Ilfov, s. not., 17 martie 1897, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 687, nr. 15)*.

2. Urmărirea veniturilor generale ale unui imobil este dispensată de somaţiunea ce precedă execuţiunea *(Trib. Vâlcea, 14 mai 1897, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 687, nr. 16)*.

Art. 807. Efectele urmăririi

(1) De la data notării urmăririi în cartea funciară, aceasta va fi opozabilă tuturor dobânditorilor de drepturi asupra imobilului.

(2) De la aceeaşi dată, cesiunile de venituri, contractele de închiriere, de arendare sau de exploatare a imobilului, inclusiv cesiunile de drepturi rezultând din aceste contracte, nu vor fi opozabile creditorului urmăritor.

(3) De la data notificării sechestrului persoanelor arătate la art. 806 alin. (2), plata chiriilor, arenzilor sau altor venituri ale imobilului făcută debitorului va fi, de asemenea, inopozabilă creditorului urmăritor.

(4) Plata sumelor prevăzute la alin. (3), făcută debitorului înainte de data notificării şi de termenul fixat în contractul respectiv, va fi opozabilă creditorului urmăritor numai dacă este constatată printr-un înscris cu dată certă.

---

[1]) Sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865, în jurisprudenţă s-a decis că nu se cere somaţiunea prevăzută de art. 388 când e vorba de urmărire de venituri – Trib. Vâlcea, 14 mai 1897, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat 1921*, p. 687, nr. 15. Menţionăm că această soluţie a fost dată în reglementarea anterioară în condiţiile în care nici dispoziţiile art. 477 şi urm. C. pr. civ. nu prevedeau în mod expres că urmărirea veniturilor unui bun nemişcător se execută fără somaţie, iar art. 388 şi art. 390 aveau o redactare similară corespondentului lor actual, respectiv art. 667 NCPC. Soluţia a fost şi continuă să fie justificată de natura bunurilor urmărite, care, ca şi în cazul popririi, pentru a fi eficientă necesită ca, anterior înştiinţării debitorului despre executarea silită, să fie indisponibilizate bunurile urmărite.

Comentariu

1. Art. 807 NCPC reglementează efectele urmăririi veniturilor generale ale imobilului faţă de terţi, precum şi în ceea ce priveşte opozabilitatea anumitor acte juridice încheiate de debitor faţă de creditorul urmăritor. Acest text de lege nu reglementează însă în mod expres şi efectele urmăririi faţă de debitor.

2. Cu toate acestea, din economia dispoziţiilor art. 802-803 NCPC rezultă că de la data comunicării procesului-verbal de sechestru şi de numire a administratorului-sechestru debitorul pierde dreptul de a administra şi de a culege fructele imobilului în folos propriu, inclusiv în cazul în care administrator-sechestru este desemnat el însuşi.

Debitorul nu pierde dreptul de dispoziţie asupra imobilului.

3. În ceea ce priveşte efectele faţă de terţi ale urmăririi generale a veniturilor imobilelor, art. 807 alin. (1) NCPC prevede că terţii dobânditori ai imobilului sunt ţinuţi să respecte urmărirea veniturilor acestuia, dacă înstrăinarea a avut loc după data notării urmăririi în cartea funciară.

4. De asemenea, cesiunile de venituri, contractele de închiriere, de arendare sau de exploatare a imobilului, inclusiv cesiunile de drepturi rezultând din aceste contracte efectuate după data notării urmăririi veniturilor imobilului în cartea funciară, nu vor fi opozabile creditorului urmăritor.

Ca efect al sechestrării, toate veniturile imobilului constând în chirii, arende sau alte venituri rezultate din contracte de exploatare a imobilului vor fi plătite direct administratorului-sechestru sau vor fi consemnate la unitatea prevăzută de lege, depunând recipisele la administratorul-sechestru.

În acest scop, printr-o înştiinţare scrisă, executorul judecătoresc va notifica despre înfiinţarea sechestrului pe chiriaşi, pe arendaşi sau pe cei care au alte contracte de exploatare a imobilului să plătească direct administratorului-sechestru sau să consemneze sumele datorate la unitatea prevăzută de lege [art. 806 alin. (2) NCPC].

De la data notificării sechestrului, făcută chiriaşilor, arendaşilor sau celor care au alte contracte de exploatare a imobilului, plata chiriilor, arendelor sau a altor venituri ale imobilului făcută debitorului va fi inopozabilă creditorului urmăritor.

În schimb, plata sumelor respective făcută debitorului înainte de data notificării şi de termenul fixat în contractul respectiv va fi opozabilă creditorului urmăritor cu condiţia de a fi constatată printr-un înscris cu dată certă.

Art. 808. Evacuarea debitorului

În cazul în care debitorul ocupă el însuşi imobilul ale cărui venituri sunt urmărite, la cererea creditorului, instanţa de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea, în tot sau în parte, a imobilului fie de îndată, fie într-un anumit termen, în scopul asigurării unei mai bune exploatări a acestuia.

Art. 809. Sumele necesare întreținerii debitorului

Dacă debitorul nu are alte mijloace de subzistență, la cererea sa, executorul judecătoresc va dispune ca o parte din venituri să servească pentru întreținerea rezonabilă a lui și a familiei sale, pe toată durata urmăririi, dispozițiile art. 833 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Urmărirea veniturilor generale ale imobilului nu atrage și evacuarea debitorului din imobil, în cazul în care acesta locuiește în imobilul ce face obiectul urmăririi.

Însă, la cererea creditorului, instanța de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea, în tot sau în parte, a imobilului, fie de îndată, fie într-un anumit termen, în scopul asigurării unei mai bune exploatări a acestuia.

Legea română nu detaliază cu privire la condițiile și limitele evacuării debitorului din imobilul supus administrării silite, în special atunci când acest imobil este locuința debitorului și a membrilor familiei sale, care locuiesc efectiv în imobil la data începerii urmăririi, astfel încât instanța de executare va aprecia în funcție de situația concretă dacă o mai bună exploatare a imobilului poate fi asigurată prin evacuarea debitorului[1)].

Apreciem că evacuarea debitorului dintr-un imobil cu destinația de locuință ar trebui să fie dispusă doar atunci când debitorul sau chiar o persoană care locuiește cu acesta în imobil periclitează sau împiedică administrarea bunului ori încalcă condițiile sechestrului. Însă, în regulă generală, evacuarea debitorului și a familiei sale din imobilul cu destinația de locuință ar trebui să fie evitată, dacă debitorul nu manifestă un comportament neglijent sau chiar culpabil în ceea ce privește folosirea imobilului care să afecteze buna exploatare a imobilului. Dacă imobilul supus procedurii urmăririi veniturilor are destinația de locuință, iar nevoile de locuit ale debitorului și ale familiei sale sunt satisfăcute prin ocuparea parțială a acestuia, atunci nu excludem posibilitatea restrângerii în aceste limite a dreptului de folosință asupra imobilului pentru debitor și familia sa.

2. Ca o măsură de protecție a drepturilor debitorului urmărit, art. 809 NCPC permite acestuia să solicite executorului judecătoresc să dispună ca o parte din veniturile imobilului să fie înlăturate de la urmărire, în măsura necesară acoperirii nevoilor debitorului și ale familiei sale. Astfel, dacă debitorul nu are alte mijloace de subzistență, la cererea acestuia, executorul judecătoresc va dispune prin proces-verbal ca o parte de cel mult 20% din veniturile imobilului să servească pentru întreținerea rezonabilă a debitorului și a familiei sale, pe toată durata urmăririi. Măsura luată de executorul judecătoresc poate fi contestată, pe calea contestației la executare, de cei interesați în fața instanței de executare care va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, și va hotărî prin încheiere definitivă (art. 833 alin. (2) NCPC).

[1)] În dreptul francez, în procedura administrării silite a imobilului aplicabilă în Alsace-Moselle, condițiile evacuării debitorului și a familiei sale din imobilul care constituie locuința acestuia sunt reglementate în mod expres de art. 173 alin. (2) din Legea din 1 iunie 1924. Potrivit dispozițiilor menționate, debitorul trebuie lăsat în imobilul indispensabil locuinței sale și a familiei sale. Evacuarea din locuința necesară vieții debitorului și a familiei sale poate fi dispusă de instanță doar dacă debitorul sau o persoană care locuiește cu acesta pune în pericol sau împiedică administrarea imobilului. A se vedea, pe larg, S. Guinchard, T. Moussa, *op. cit.*, 2012, pp. 1680-1681, nr. 1355.31.

Art. 810. Descărcarea administratorului-sechestru

(1) La sfârșitul fiecărei perioade de 6 luni, socotite de la data predării imobilului sau de la data fixată de executor, precum și la sfârșitul gestiunii, administratorul-sechestru este dator să prezinte o dare de seamă, în fața executorului și a părților interesate, cu privire la veniturile încasate și cheltuielile efectuate, pe bază de documente justificative.

(2) Executorul va verifica socotelile și, dacă acestea sunt regulat întocmite și corespund realității, va da descărcare administratorului-sechestru, prin încheiere, dată fără citarea părților. În caz contrar, la cererea părții interesate sau din oficiu, executorul va dispune, prin încheiere, revocarea din funcție a administratorului-sechestru și numirea altei persoane.

(3) Remunerația administratorului-sechestru va fi plătită numai dacă socotelile au fost date și aprobate, primind descărcare de la executor. Suma remunerației se impută asupra veniturilor realizate din administrarea imobilului.

Comentariu

1. La sfârșitul fiecărei perioade de 6 luni, socotită de la data predării imobilului sau de la data fixată de executor, precum și la sfârșitul gestiunii, administratorul-sechestru este dator să prezinte o dare de seamă, în fața executorului și a părților interesate, cu privire la veniturile încasate și cheltuielile efectuate, pe bază de documente justificative.

2. Darea de seamă și predarea bunurilor administrate se fac potrivit regulilor prevăzute de art. 850-857 NCC[1)].

3. Executorul va verifica socotelile și, dacă acestea sunt regulat întocmite și corespund realității, va da descărcare administratorului-sechestru, prin încheiere, dată fără citarea părților. În caz contrar, la cererea părții interesate sau din oficiu, executorul va dispune, prin încheiere, revocarea din funcție a administratorului-sechestru și numirea altei persoane. În ambele situații, încheierea executorului judecătoresc poate face obiectul contestației la executare.

4. În cazul în care administratorul-sechestru este o altă persoană decât debitorul, remunerația stabilită de executorul judecătoresc pentru prestația sa va fi plătită numai dacă socotelile au fost date și aprobate, primind descărcare de la executor. Fiind cheltuieli ocazionate de efectuarea executării silite, sumele constituind remunerația administratorului-sechestru se includ în cheltuielile de executare și se prevalează cu prioritate din sumele rezultate din urmărire. În acest sens, art. 810 alin. (3) NCPC prevede că suma remunerației se impută asupra veniturilor realizate din administrarea imobilului.

Art. 811. Eliberarea și distribuirea veniturilor

(1) După fiecare depunere de socoteli, sumele rezultate din urmărire vor fi eliberate sau, după caz, distribuite între creditori, potrivit dispozițiilor art. 864 și următoarele.

(2) În caz de concurs între urmărirea generală de venituri și o urmărire imobiliară, înființată ulterior de un creditor ipotecar în rang prioritar, acesta din urmă va avea drept de preferință asupra veniturilor nedistribuite.

[1)] Pentru dezvoltări, a se vedea G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *op. cit.*, pp. 183-184.

Comentariu

1. Eliberarea sau, după caz, distribuirea sumelor obținute prin urmărirea veniturilor imobilului se fac periodic, după fiecare depunere de socoteli de către administratorul-sechestru, potrivit regulilor generale stabilite de art. 864 și urm. NCPC, astfel că, referitor la aceste aspecte, trimitem la considerațiile teoretice de la capitolul corespunzător[1)].

2. Distribuirea sumelor rezultate din urmărirea veniturilor generale ale imobilului se va face între creditorii urmăritori și, dacă este cazul, intervenienți în cursul acestei urmăriri, conform ordinii stabilite de art. 864 și urm. NCPC.

3. Urmărirea veniturilor generale ale imobilului și distribuirea realizată în cadrul acesteia sunt opozabile creditorilor care au declanșat ulterior urmărirea silită a imobilului însuși. Dacă însă anterior distribuirii un alt creditor declanșează urmărirea silită imobiliară, acesta va participa la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea veniturilor imobilului, deoarece, potrivit art. 815 alin. (1) NCPC, urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept și asupra veniturilor imobilului urmărit. Desigur, creditorul care a declanșat urmărirea silită imobiliară va participa la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea veniturilor imobilului cu respectarea rangului său de preferință față de ceilalți creditori. Astfel, în cazul în care urmărirea imobiliară ulterioară a fost înființată de un creditor ipotecar în rang prioritar, acesta va avea drept de preferință asupra veniturilor nedistribuite.

Art. 812. Încetarea urmăririi

Urmărirea veniturilor încetează:

1. prin renunțare la urmărire, făcută de toți creditorii urmăritori și intervenienți;

2. prin plata creanțelor acestora, inclusiv a dobânzilor și a cheltuielilor de judecată și de executare;

3. prin depunerea, cu afectațiune specială, a sumelor pentru care s-a făcut urmărirea, în condițiile art. 721;

4. prin adjudecarea silită a imobilului;

5. prin trecerea unui termen de 5 ani de la înființarea ei, chiar dacă creditorul urmăritor nu a fost îndestulat. Se exceptează cazul când se urmăresc veniturile unui uzufruct asupra unui imobil.

Comentariu

1. În afara cauzelor generale de încetare a executării silite, reprezentate de realizarea integrală a creanței, a dobânzilor și a cheltuielilor de executare, de renunțarea tuturor creditorilor urmăritori și intervenienți la urmărire și de depunerea cu afectațiune specială, art. 812 NCPC reglementează și două cazuri de încetare a executării specifice urmăririi veniturilor generale ale imobilelor, și anume: i) adjudecarea silită a imobilului; ii) trecerea unui termen de 5 ani de la înființarea urmăririi, chiar dacă creditorul urmăritor nu a fost îndestulat.

i) *adjudecarea silită a imobilului*

Acest caz particular de încetare a urmăririi veniturilor generale ale imobilului poate exista atunci când după începerea urmăririi silite a veniturilor a fost declanșată și urmărirea silită

[1)] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 863 și urm.

asupra imobilului însuşi şi aceasta din urmă s-a terminat prin adjudecarea imobilului înainte de încetarea urmăririi veniturilor imobilului respectiv.

În acest context, reamintim că urmărirea veniturilor generale ale imobilelor nu poate fi declanşată dacă asupra imobilului a fost practicată anterior o urmărire silită imobiliară. Aceasta deoarece, conform art. 815 alin. (1) NCPC, urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept şi asupra veniturilor imobilului. În schimb, dacă a fost încuviinţată începerea urmăririi veniturilor imobilului, se va putea începe ulterior şi o urmărire silită asupra imobilului însuşi, fără ca aceasta să aibă ca efect încetarea urmăririi veniturilor.

ii) *trecerea unui termen de 5 ani de la înfiinţarea urmăririi*

Raţiunea limitării la o durată de cel mult 5 ani a urmăririi silite a veniturilor generale ale imobilelor rezidă în efectul pe care îl produce administrarea imobilului în cadrul acestei forme de urmărire silită, şi anume ridicarea dreptului debitorului de a administra şi culege fructele imobilului în folos propriu. Or, un asemenea efect nu poate fi menţinut nelimitat în timp. Prin limitarea duratei urmăririi veniturilor generale ale imobilului debitorului drepturile creditorului nu sunt afectate, deoarece acesta are posibilitatea ca, simultan sau succesiv, să urmărească şi alte bunuri sesizabile ale debitorului, inclusiv imobilul care realizează veniturile urmărite[1)].

În schimb, datorită prerogativelor conferite titularului de acest dezmembrământ al dreptului de proprietate, respectiv de a folosi şi culege fructele imobilului, aceste raţiuni nu se mai regăsesc în cazul urmăririi veniturilor generale ale unui uzufruct[2)], astfel încât, în cazul urmăririi veniturilor generale ale imobilului ce face obiectul acestui dezmembrământ al dreptului de proprietate, urmărirea va dura până la satisfacerea tuturor creanţelor, dar nu mai mult de durata uzufructului[3)].

2. Alături de cazurile de încetare a urmăririi veniturilor generale ale imobilelor prevăzute de art. 812 NCPC mai trebuie reţinute şi cazurile de încetare prevăzute de art. 703 NCPC care nu se regăsesc enumerate în art. 812 NCPC, şi anume desfiinţarea titlului executoriu şi anularea executării silite.

3. În lipsa unor dispoziţii speciale în acest sens, procedura de urmat în cazul încetării urmăririi veniturilor generale ale unui imobil este cea de drept comun, reglementată de art. 703 alin. (2) şi (3) NCPC.

---

1) Pentru o opinie critică a dispoziţiilor art. 812 pct. 5 NCPC, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, p. 791.

2) Cu privire la dreptul de uzufruct, a se vedea, pe larg, G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *op. cit.*, pp. 141-154.

3) Potrivit art. 708 NCC: „(1) Uzufructul în favoarea unei persoane fizice este cel mult viager. (2) Uzufructul constituit în favoarea unei persoane juridice poate avea durata de cel mult 30 de ani. Atunci când este constituit cu depăşirea acestui termen, uzufructul se reduce de drept la 30 de ani. (3) Dacă nu s-a prevăzut durata uzufructului, se prezumă că este viager sau, după caz, că este constituit pe o durată de 30 de ani. (4) Uzufructul constituit până la data la care o altă persoană va ajunge la o anumită vârstă durează până la acea dată, chiar dacă acea persoană ar muri înainte de împlinirea vârstei stabilite".

Capitolul II
Urmărirea imobiliară

Bibliografie

C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale – în reglementarea Noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013; G. Boroi, A. Ilie, *Comentariile Codului civil. Garanţiile personale. Privilegiile şi garanţiile reale*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012; G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013; V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013; A. Stoica, *Executarea silită imobiliară*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009; M. Stancu, *Urmărirea şi predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009; R. Perrot, Ph. Therry, *Procédures civiles d'exécutions*, 3e éd., Ed. Dalloz, 2013; S. Guinchard, T. Moussa, *Droit et pratique des voies d'exécution*, 2013/2014, 7e éd., Ed. Dalloz, 2012; A. Leborgne, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, Ed. Dalloz, 2009.

Secţiunea 1. Bunurile imobile care pot fi urmărite

Art. 813. Obiectul urmăririi

(1) Sunt supuse urmăririi silite imobiliare bunurile imobile.

(2) Pot forma obiectul urmăririi silite imobiliare şi dreptul de uzufruct asupra unui imobil, precum şi dreptul de superficie.

(3) Dreptul de servitute poate fi urmărit silit numai odată cu fondul dominant căruia îi profită.

(4) Nu sunt supuse urmăririi silite imobilele declarate neurmăribile în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege.

(5) În cazul titlurilor executorii privitoare la creanţe a căror valoare nu depăşeşte 10.000 lei, vânzarea bunurilor imobile ale debitorului poate fi făcută numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau dacă are bunuri urmăribile, dar nu pot fi valorificate. Refuzul nejustificat al debitorului de a furniza executorului judecătoresc informaţiile, lămuririle şi dovezile necesare, precum şi furnizarea cu rea-credinţă de informaţii incomplete în legătură cu existenţa şi valoarea unor bunuri mobile ori a unor venituri de natură a fi valorificate în vederea acoperirii integrale a creanţei permit declanşarea urmăririi silite imobiliare chiar dacă valoarea creanţei nu depăşeşte 10.000 lei.

Art. 814. Urmărirea imobilelor înscrise în cartea funciară

(1) Urmărirea imobilelor înscrise în cartea funciară se face pe imobile în întregimea lor.

(2) Se pot urmări în mod separat construcţiile ce formează o proprietate distinctă de sol, drepturile privitoare la proprietatea pe tronsoane, pe etaje sau pe apartamente, precum şi orice alte drepturi privitoare la bunuri pe care legea le declară imobile.

(3) Sunt supuse urmăririi silite, odată cu imobilul înscris în cartea funciară, şi orice alte lucrări autonome sau adăugate, potrivit Codului civil, chiar dacă acestea din urmă nu sunt înscrise în cartea funciară la data începerii urmăririi.

Art. 815. Întinderea urmăririi

(1) Urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept şi asupra bunurilor accesorii imobilului, prevăzute de Codul civil, precum şi asupra fructelor şi veniturilor acestuia.
(2) Bunurile accesorii nu pot fi urmărite decât odată cu imobilul.

Comentariu

1. Fiind o *executare silită indirectă*, obiectul urmăririi imobiliare este reprezentat de bunurile imobile sesizabile din patrimoniul debitorului, care se pot valorifica în vederea satisfacerii creanţei băneşti a creditorului.

Pot forma obiectul urmăririi silite imobiliare, în primul rând, *bunurile imobile prin natura lor*. Conform art. 537 NCC, reprezintă imobile prin natura lor terenurile, izvoarele şi cursurile de apă, plantaţiile prinse în rădăcini[1)], construcţiile şi orice alte lucrări fixate în pământ cu caracter permanent, platformele şi alte instalaţii de exploatare a resurselor submarine situate pe platoul continental, precum şi tot ceea ce, în mod natural sau artificial, este încorporat în acestea cu caracter permanent.

De asemenea, pot forma obiectul urmăririi silite imobiliare *bunurile imobile prin destinaţie*, adică bunurile care prin natura lor sunt bunuri mobile, dar, dată fiind destinaţia dată de proprietar, legea le consideră bunuri imobile. Astfel, potrivit art. 538 alin. (1) NCC, rămân bunuri imobile materialele separate în mod provizoriu de un imobil, pentru a fi din nou întrebuinţate, atât timp cât sunt păstrate în aceeaşi formă, precum şi părţile integrante ale unui imobil care sunt temporar detaşate de acesta, dacă sunt destinate spre a fi reintegrate, iar alin. (2) al aceluiaşi articol prevede că materialele aduse pentru a fi întrebuinţate în locul celor vechi devin bunuri imobile din momentul în care au dobândit această destinaţie[2)].

În literatura de specialitate[3)] s-a arătat, în mod întemeiat, că bunurile imobile prin destinaţie nu pot fi urmărite decât odată cu bunul imobil prin natura lui căruia îi sunt ataşate.

În egală măsură, pot fi urmărite *bunurile imobile prin determinarea legii* (prin obiectul la care se aplică). Astfel, pot fi urmărite uzufructul asupra unui lucru imobil, dreptul de superficie, precum şi dreptul de servitute, însă, potrivit art. 813 alin. (3) NCPC, acest din urmă dezmembrământ al dreptului de proprietate poate fi urmărit silit numai odată cu fondul dominant căruia îi profită.

În legătură cu urmărirea dreptului de uzufruct, apreciem că sunt utile unele precizări, având în vedere regimul juridic actual al acestui dezmembrământ al dreptului de proprietate.

[1)] Menţionăm că, deşi sunt bunuri imobile prin natura lor, plantaţiile prinse de rădăcini pot forma obiectul urmăririi silite imobiliare numai împreună cu terenul pe care sunt plantate. Separat aceste bunuri pot forma obiectul urmăririi prin forma de executare reglementată de art. 795 şi urm. NCPC, dacă urmărirea are loc în considerarea culegerii sau a recoltei.

[2)] Trebuie subliniat că numai materialele noi care au fost aduse pentru a fi întrebuinţate în locul celor vechi şi care sunt destinate a fi integrate în imobil devin bunuri imobile din momentul în care au dobândit această destinaţie. Prin urmare, materialele de construcţie ale unui imobil nou nu sunt bunuri imobile prin destinaţie, ci bunuri mobile prin natura lor, astfel încât nu pot fi urmărite după formalităţile prescrise pentru urmărirea silită imobiliară.

[3)] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 317-318.

Şi potrivit Codului civil actual, uzufructul este un drept esenţialmente temporar. Astfel, în conformitate cu art. 708 alin. (1) NCC, în cazul în care uzufructuarul este o persoană fizică, durata maximă a uzufructului este durata vieţii uzufructuarului, iar potrivit art. 708 alin. (2) NCC, uzufructuarul persoană juridică poate beneficia de acest drept real timp de maximum 30 de ani.

Însă, spre deosebire de reglementarea anterioară[1)], regimul juridic actual al uzufructului conferă titularului său prerogativa înstrăinării dreptului de uzufruct, ceea ce implică şi posibilitatea adjudecării silite a acestui drept real nu numai a emolumentului său, aşa cum era cazul în sistemul Codului civil din 1864. Aşa fiind, *de lege lata*, uzufructuarul iniţial nu mai rămâne titularul acestui drept real în raportul juridic cu nudul proprietar, ci conform art. 714 alin. (3) NCC, acestuia i se vor aplica, în mod corespunzător, dispoziţiile legale în materia fidejusiunii. Însă, la fel ca în reglementarea anterioară, după înstrăinarea acestui dezmembrământ, cauzele de stingere a uzufructului se vor aprecia tot în persoana titularului în favoarea căruia a fost constituit iniţial dreptul real[2)].

Celelalte dezmembrăminte ale dreptului de proprietate, uzul şi abitaţia, nu sunt susceptibile de urmărire silită, întrucât, potrivit art. 752 NCC, ele nu pot fi înstrăinate. Or, inalienabilitatea are drept consecinţă necesară şi insesizabilitatea bunului, căci ceea ce nu se poate înstrăina de bunăvoie nu se poate înstrăina nici silit.

Bunurile înscrise în cartea funciară pot fi urmărite pe imobile în întregimea lor. Se pot urmări în mod separat construcţiile ce formează o proprietate distinctă de sol (dreptul de superficie), drepturile privitoare la proprietatea pe tronsoane, pe etaje sau pe apartamente, precum şi orice alte drepturi privitoare la bunuri pe care legea le declară imobile [art. 814 alin. (2) NCPC].

Precizăm că urmărirea silită imobiliară nu poate avea loc decât în măsura în care imobilul a fost înscris în cartea funciară. În acest sens, art. 829 alin. (2) NCPC prevede că, în cazul în care imobilul supus urmăririi nu este înscris în cartea funciară, executorul judecătoresc va solicita biroului de cadastru şi publicitate imobiliară, în numele debitorului, deschiderea cărţii funciare, în baza unei documentaţii cadastrale întocmite de o persoană autorizată şi a titlurilor de proprietate obţinute, când este cazul, în condiţiile art. 660 NCPC, cheltuielile necesare urmând a fi avansate de creditor şi imputate debitorului cu titlu de cheltuieli de executare silită, în condiţiile art. 670 NCPC.

Cu toate acestea, în mod excepţional, pot fi urmărite silit şi lucrările autonome[3)], precum şi cele adăugate[4)], chiar dacă nu sunt înscrise în cartea funciară la data începerii urmăririi,

---

[1)] Cu privire la regimul juridic al dreptului de uzufruct în reglementarea Codului civil din 1864, a se vedea V. Stoica, *Dreptul de uzufruct*, în C. Jud. nr. 9/2004, pp. 79-128.

[2)] Pe larg cu privire la regimul juridic al dreptului de uzufruct, a se vedea: G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *op. cit.*, pp. 141-154; C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea Noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, pp. 265-285; S. Cercel, în *Noul Cod civil*, pp. 762-804.

[3)] În conformitate cu prevederile art. 578 alin. (2) NCC, „lucrările autonome sunt construcţiile, plantaţiile şi orice alte lucrări cu caracter de sine stătător realizate asupra unui imobil".

[4)] Potrivit art. 578 alin. (3) NCC, „lucrările adăugate nu au caracter de sine stătător. Ele pot fi: a) necesare, atunci când în lipsa acestora imobilul ar pieri sau s-ar deteriora; b) utile, atunci când sporesc valoarea economică a imobilului; c) voluptuare, atunci când sunt făcute pentru simpla plăcere a celui care le-a realizat, fără a spori valoarea economică a imobilului".

dacă urmărirea are loc împreună cu imobilul asupra căruia au fost efectuate, iar acest imobil este înscris în cartea funciară.

De asemenea, în temeiul art. 815 NCPC, urmărirea silită imobiliară se întinde de plin drept şi asupra *bunurilor accesorii* imobilului, prevăzute de Codul civil, precum şi asupra *fructelor şi veniturilor* acestuia.

Bunurile accesorii nu pot fi urmărite decât odată cu imobilul. În schimb, fructele imobilului pot fi urmărite distinct, fie prin urmărirea fructelor neculese şi a recoltelor prinse de rădăcini, în cazul fructelor naturale şi industriale, fie prin urmărirea veniturilor generale ale imobilelor sau prin poprire, în cazul fructelor civile.

2. Pot forma obiect al urmăririi silite bunurile imobile aflate în patrimoniul debitorului şi asupra cărora acesta are un drept real susceptibil de a forma obiectul urmăririi. Aşa fiind, nu se pot urmări silit pentru datoriile debitorului imobilele asupra cărora acesta exercită o posesie sau doar o simplă detenţie precară.

Întrucât, cu excepţia actelor frauduloase, mişcările intervenite în patrimoniul debitorului sunt opozabile creditorilor, pot fi urmărite toate bunurile imobile urmăribile existente în patrimoniul debitorului la momentul când creditorul începe executarea silită, oricare ar fi fost situaţia averii debitorului atunci când s-a născut dreptul de creanţă şi orice schimbări s-ar fi produs între timp în averea debitorului.

Cu alte cuvinte, nu se pot urmări bunurile imobile care nu mai aparţin debitorului la data începerii urmăririi silite.

Prin excepţie de la regula de mai sus, pot fi executate silit şi anumite imobile care la momentul începerii executării silite nu se mai află în patrimoniul acestuia, şi anume atunci când creditorul se bucură, potrivit legii, de un drept de urmărire a imobilului urmărit.

Astfel, potrivit art. 2.361 NCC, creditorii care au o ipotecă înscrisă asupra bunului imobil îl urmăresc în orice mână ar trece. Însă terţului dobânditor care nu este personal obligat pentru creanţa ipotecată legea îi recunoaşte posibilitatea de a invoca beneficiul de discuţiune, adică de a solicita creditorului să urmărească mai întâi celelalte bunuri imobile ipotecate pentru garantarea aceleiaşi creanţe aflate încă în posesia debitorului.

3. Principiul disponibilităţii, care, conform art. 622 alin. (3) NCPC, îşi găseşte aplicarea şi în faza executării silite a procesului civil, permite creditorului, pe de o parte, să pornească orice formă de executare silită indirectă, iar, pe de altă parte, în cadrul acesteia să urmărească simultan sau succesiv mai multe bunuri care se află în patrimoniul debitorului.

Cu toate acestea, în materia urmăririi silite imobiliare, această formă de manifestare a principiului disponibilităţii cunoaşte mai multe limitări, care, ca orice excepţii de la regulă, sunt de strictă interpretare şi aplicare.

Aceste limitări sunt reprezentate de cazurile în care legea, pe de o parte, instituie *o ordine între urmărirea silită imobiliară şi cea mobiliară* (A), iar, pe de altă parte, stabileşte *o ordine de urmărire între bunurile imobile ale debitorului* (B).

A. Executarea silită indirectă imobiliară nu poate fi declanşată înaintea celei mobiliare atunci când se urmăreşte:

- realizarea unor creanţe a căror valoare nu depăşeşte 10.000 lei.

Astfel, potrivit art. 813 alin. (5) NCPC, în acest caz, vânzarea bunurilor imobile ale debitorului poate fi făcută numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau dacă are bunuri urmăribile, dar care nu pot fi valorificate. Cu toate acestea, refuzul nejustificat al debitorului de a furniza executorului judecătoresc informaţiile, lămuririle şi dovezile necesare, precum şi furnizarea cu rea-credinţă de informaţii incomplete în legătură cu existenţa şi valoarea unor bunuri mobile ori a unor venituri de natură a fi valorificate în vederea acoperirii integrale a creanţei permit declanşarea urmăririi silite imobiliare, chiar dacă valoarea creanţei nu depăşeşte 10.000 lei[1];

- imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicţie judecătorească [art. 816 alin. (1) NCPC]. Dacă însă imobilul se află în proprietatea comună a minorului sau a persoanei puse sub interdicţie judecătorească şi a unei persoane cu capacitate deplină de exerciţiu, iar obligaţia prevăzută în titlul executoriu este comună, atunci urmărirea acestuia nu este condiţionată de urmărirea prealabilă a bunurilor incapabilului sau, după caz, ale celui cu capacitate de exerciţiu restrânsă.

B. *Legea impune o anumită ordine de urmărire între bunurile imobile ale debitorului în cazul creditorului ipotecar şi al creditorilor ale căror creanţe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului debitorului, autorizată de lege.* Astfel:

- creditorul ipotecar nu poate cere scoaterea la vânzare silită a bunurilor neipotecate ale debitorului său decât în cazul în care urmărirea silită a bunurilor imobile ipotecate nu a condus la îndestularea creditorului ipotecar în limita sumelor totale datorate [art. 817 alin. (4) NCPC]. Precizăm că, potrivit art. 2.325 NCC, creditorul ipotecar şi debitorul au şi posibilitatea de a conveni să limiteze dreptul creditorului de a urmări bunurile care nu îi sunt ipotecate[2];

- creditorii ale căror creanţe s-au născut în legătură cu o anumită diviziune a patrimoniului debitorului[3], autorizată de lege, trebuie să urmărească mai întâi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale. Dacă acestea nu sunt suficiente pentru satisfacerea creanţelor, pot fi urmărite şi celelalte bunuri ale debitorului [art. 2.324 alin. (3) NCC]. Subliniem însă că, potrivit art. 2.324 alin. (4) NCC[4], bunurile care fac obiectul unei diviziuni a patrimoniului afectate exerciţiului unei profesii autorizate de lege pot fi urmărite numai de creditorii ale căror creanţe s-au născut în legătură cu profesia respectivă. Aceşti creditori, care includ şi statul şi organele fiscale, nu vor putea urmări celelalte bunuri ale debitorului. În acest

---

[1] Din economia dispoziţiilor art. 813 alin. (5) NCPC rezultă că, pentru a se putea trece la urmărirea silită imobiliară pentru realizarea unei creanţe mai mici de 10.000 lei, este necesar fie ca executorul judecătoresc să constate pe baza informaţiilor primite de la debitor sau de la terţii care au îndatorirea de a da informaţii executorului în condiţiile art. 660 NCPC că debitorul nu are bunuri mobile urmăribile, fie că, în urma efectuării actelor de urmărire asupra bunurilor mobile sesizabile ale debitorului, să se constate că acestea nu pot fi valorificate în niciuna dintre modalităţile permise de lege.

[2] O asemenea convenţie are ca efect insesizabilitatea bunului sau bunurilor care fac obiectul ei pentru creditorul ipotecar respectiv. A se vedea şi B. Vişinoiu, în *Noul Cod civil*, pp. 2269-2270.

[3] Pe larg cu privire la divizibilitatea patrimoniului, a se vedea G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *op. cit.*, pp. 3-4.

[4] Menţionăm că, în conformitate cu art. 151 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, dispoziţiile art. 2.324 alin. (4) NCC se vor aplica în cazurile în care profesionistul îşi operează diviziunea patrimoniului după intrarea în vigoare a Codului civil.

caz, se instituie o insesizabilitate a bunurilor care nu fac parte din diviziunea patrimoniului afectată de debitor exercițiului profesiei sale față de creditorii ale căror creanțe s-au născut în legătură cu diviziunea patrimoniului afectată profesiei debitorului. De asemenea, bunurile care fac parte din diviziunea patrimoniului afectată de debitor exercițiului profesiei sale sunt insesizabile pentru ceilalți creditori ai debitorului.

Invocarea acestor incidente care împiedică sau, după caz, amână urmărirea silită imobiliară poate fi făcută pe calea contestației la executare.

4. Urmărirea bunurilor imobile ale debitorului se realizează *numai în măsura necesară realizării creanței*. Prin urmare, dacă s-a realizat integral obligația prevăzută în titlul executoriu, s-au achitat cheltuielile de executare, precum și alte sume datorate potrivit legii, executarea silită încetează. În acest caz, conform art. 703 alin. (2) NCPC, executorul judecătoresc va întocmi o încheiere, motivată în fapt și în drept, cu menționarea cauzei de încetare a executării. Încheierea de încetare a executării va fi comunicată de îndată creditorului și debitorului. Această încheiere are regimul juridic stabilit de art. 657 NCPC.

Întinderea urmăririi silite până la limita necesară realizării integrale a creanței și a accesoriilor acesteia, precum și principiul disponibilității ridică problema dacă alegerea creditorului cu privire la un anumit sau anumite imobile din patrimoniul debitorului poate fi supusă controlului judecătoresc.

În afara cazurilor în care legea stabilește expres limitele acesteia, apreciem că alegerea făcută de creditor de a porni direct urmărirea silită imobiliară sau posibilitatea de a alege un anumit bun imobil din patrimoniul debitorului, ca, de altfel, și aceea de a urmări concomitent mai multe bunuri imobile aparținând debitorului nu pot fi supuse cenzurii instanței de executare. Însă, dat fiind faptul că bunurile debitorului nu pot fi urmărite decât în măsura necesară realizării dreptului recunoscut prin titlul executoriu, a plății dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin acesta, precum și a cheltuielilor de executare, actualul Cod de procedură civilă reglementează posibilitatea restrângerii executării, la cererea debitorului.

Astfel, art. 702 NCPC prevede că, atunci când creditorul urmărește în același timp mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare este vădit excesivă în raport cu creanța ce urmează a fi satisfăcută, instanța de executare, la cererea debitorului și după citarea creditorului, poate să restrângă executarea la anumite bunuri.

Dacă cererea este admisă, instanța va suspenda executarea celorlalte bunuri.

Executările suspendate nu vor putea fi reluate decât după rămânerea definitivă a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea efectuată.

5. Potrivit art. 813 alin. (4) NCPC, „*nu sunt supuse urmăririi silite* imobilele declarate *neurmăribile* în cazurile și în condițiile prevăzute de lege".

Posibilitatea coexistenței în patrimoniul debitorului a unor bunuri neurmăribile, alături de cele urmăribile, ridică problema metodei de deosebire între cele două categorii și, implicit, de determinare a obiectului executării silite.

Din dispozițiile art. 2.324 alin. (1) NCC rezultă că regula o constituie sesizabilitatea bunurilor, iar excepția – insesizabilitatea lor. Prin urmare, pentru a stabili care bunuri sunt urmăribile, nu este necesar să se determine care anume bunuri pot forma obiect al executării silite, ci trebuie să se precizeze care bunuri nu pot fi urmărite silit.

6. Bunurile *inalienabile* nu pot forma obiectul urmăririi silite, deoarece insesizabilitatea este o consecinţă necesară a inalienabilităţii [art. 2.329 alin. (2) NCC]. Într-adevăr, ceea ce nu se poate înstrăina de bunăvoie nu se poate înstrăina nici silit.

Bunurile ce formează obiect al dreptului de proprietate publică al statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale sunt, potrivit art. 136 alin. (4), inalienabile şi deci şi insesizabile[1] [art. 861 alin. (1) NCC]. Sunt, *mutatis mutandis*, inalienabile şi insesizabile şi drepturile reale corespunzătoare dreptului de proprietate publică (*i.e.* dreptul de administrare, dreptul de concesiune[2] şi dreptul de folosinţă gratuită).

Categoria bunurilor inalienabile care fac obiectul proprietăţii private este foarte redusă, cuprinzând doar dreptul de uz şi de abitaţie. Potrivit art. 752 NCC, aceste dezmembrăminte ale dreptului de proprietate privată nu pot fi înstrăinate şi, pe cale de consecinţă, nici urmărite silit. Scoaterea acestor dezmembrăminte ale dreptului de proprietate privată din circuitul civil se datorează caracterului lor strict personal, întrucât ele nu pot fi exercitate decât de titularul în favoarea căruia au fost constituite.

Există şi unele bunuri *inalienabile temporar*, fiind şi insesizabile pe durata respectivă.

Sunt asemenea bunuri:

- locuinţele construite din fondurile statului şi din fondurile unităţilor economice sau bugetare de stat, cumpărate cu credit, care nu pot fi înstrăinate, până la achitarea integrală a preţului, decât cu autorizarea prealabilă a unităţii vânzătoare – art. 15 alin. (4) din Legea nr. 85/1992 privind vânzarea de locuinţe şi spaţii cu altă destinaţie construite din fondurile statului şi din fondurile unităţilor economice sau bugetare de stat, republicată;

- imobilele cu destinaţie locativă, industrială sau comercială, construite, cumpărate, reabilitate, consolidate sau extinse cu credit ipotecar, care pot fi înstrăinate numai cu acordul prealabil, în scris, al creditorului ipotecar, sub sancţiunea nulităţii absolute – art. 5 din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare[3].

Apreciem că, în cazurile în care, potrivit legii, bunurile respective nu pot fi înstrăinate decât cu autorizare prealabilă, dacă se obţine această autorizare de la creditorul ipotecar, bunurile pot forma obiectul executării silite.

Pentru ca un bun să fie scos temporar sau definitiv din circuitul civil este necesar să existe o dispoziţie legală expresă în acest sens. Într-adevăr, izvorul inalienabilităţii bunurilor din patrimoniul debitorului este legea.

Cu toate acestea, în mod excepţional, un bun poate fi declarat inalienabil şi pe cale convenţională. *De lege lata*, condiţiile de valabilitate ale clauzei convenţionale de inalienabilitate sunt reglementate de Codul civil[4].

---

[1] Cu privire la regimul juridic al bunurilor aparţinând domeniului public al statului şi al unităţilor administrativ-teritoriale, a se vedea: C. Bîrsan, *op. cit.*, pp. 158-197; G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, *op. cit.*, pp. 40-63.

[2] A se vedea art. 872 alin. (1) NCC în privinţa incesibilităţii dreptului de concesiune asupra unui bun aflat în proprietate publică.

[3] Conform art. 91 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, aceste dispoziţii sunt aplicabile şi contractelor încheiate cu consumatori persoane fizice.

[4] Cu privire la limitele convenţionale ale dreptului de proprietate, a se vedea: G. Boroi, C.A. Anghelescu, B. Nazat, ed. a 2-a, *op. cit.*, pp. 34-38; E. Chelaru, *Noul Cod civil*, pp. 687-691; C. Bîrsan, *op. cit.*, pp. 91-96.

Astfel, potrivit art. 627 alin. (1) NCC, „prin convenţie sau testament se poate interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani şi dacă există un interes serios şi legitim. Termenul începe să curgă de la data dobândirii bunului". Conform art. 627 alin. (4) NCC, „clauza de inalienabilitate este subînţeleasă în convenţiile din care se naşte obligaţia de a transmite în viitor proprietatea către o persoană determinată sau determinabilă".

Pentru a fi opozabilă terţilor, clauza de inalienabilitate trebuie să respecte formalităţile de publicitate prevăzute de lege, în cazul bunurilor imobile, prin notarea în cartea funciară.

Dacă respectă condiţiile de validitate şi de publicitate menţionate, o clauză convenţională de inalienabilitate cu privire la un bun imobil, fie că este inserată într-un act juridic cu titlu gratuit (de exemplu, contract de donaţie, legat), fie în unul cu titlu oneros (de exemplu, contract de rentă, de întreţinere), are şi efectul de a scoate bunul asupra căruia poartă de sub urmărirea creditorilor dobânditorului bunului obligat să nu înstrăineze [art. 629 alin. (3) NCC].

În cazul în care clauza de inalienabilitate a fost prevăzută într-un contract cu titlu gratuit, ea este opozabilă şi creditorilor anterior ai dobânditorului, iar nu numai celor care devin creditori ai dobânditorului după încheierea contractului cu titlu gratuit care conţine clauza de inalienabilitate. *Per a contrario*, în contractele cu titlu oneros, clauza de inalienabilitate poate fi opusă numai creditorilor ulteriori ai celui ţinut de obligaţia de neînstrăinare, desigur, cu condiţia îndeplinirii formalităţilor de publicitate prevăzute de lege.

Creditorii dobânditorului pot însă contesta condiţiile de validitate ale clauzei de inalienabilitate. Precizăm că, în cazul contractelor cu titlu oneros, se prezumă relativ caracterul determinant al clauzei de inalienabilitate la încheierea actului juridic.

Art. 628 NCC nu face referire în mod expres şi la condiţiile în care clauza de inalienabilitate este făcută opozabilă creditorilor înstrăinătorului imobilului. În acest caz, apreciem că trebuie făcută distincţia după cum este vorba de creditorii chirografari sau de cei ipotecari. În privinţa creditorilor chirografari ai înstrăinătorului imobilului problema opozabilităţii clauzei de inalienabilitate nu se pune, deoarece aceşti creditori sunt ţinuţi să respecte „toate mişcările, ieşirile şi intrările de drepturi şi bunuri"[1] din patrimoniul debitorului lor[2]. În ceea ce îi priveşte pe creditorii înstrăinătorului care au un drept de ipotecă asupra imobilului înstrăinat, apreciem că acestora nu le este opozabilă clauza de inalienabilitate dacă, în privinţa dreptului lor real de garanţie, au fost îndeplinite formalităţile de publicitate prevăzute de lege, anterior celor cerute de lege pentru clauza de inalienabilitate. Soluţia se sprijină pe dreptul de urmărire conferit de ipotecă şi care nu ar putea fi înlăturat indirect prin voinţa sa de către debitor, prin instituirea unei clauze de inalienabilitate în cazul înstrăinării imobilului ce constituie obiectul garanţiei reale.

---

[1] Tr. Ionaşcu, *Patrimoniul, funcţiile şi caracterele sale juridice în dreptul civil*, în JN nr. 2/1961, p. 310.

[2] Desigur, în măsura în care debitorul lor a acţionat cu intenţie frauduloasă, creditorii chirografari pot ataca actul de înstrăinare prin care se instituie clauza de inalienabilitate prin intermediul acţiunii revocatorii. Se observă însă că în acest caz nu este în discuţie opozabilitatea clauzei de inalienabilitate înscrise în actul atacat.

7. În cazul bunurilor care, deşi alienabile, sunt exceptate de la urmărirea silită, insesizabilitatea nu mai este consecinţa inalienabilităţii, ci este stabilită de lege, cel mai adesea în considerarea scopului la care servesc. Bunurile din această categorie pot fi neurmăribile total sau parţial, necondiţionat ori condiţionat (de existenţa altor bunuri în patrimoniul debitorului), absolut (în raporturile debitorului cu orice creditor) sau numai relativ (în raporturile debitorului cu anumiţi creditori).

În materie imobiliară nu există insesizabilităţi necondiţionate (indiferent dacă debitorul mai are sau nu alte bunuri) şi absolute (indiferent de felul creanţei).

Un caz de insesizabilitate necondiţionată şi relativă este reglementat de art. 242 alin. (3) şi (4) C. pr. fisc. Astfel, în cazul debitorului persoană fizică nu poate fi supus executării silite pentru stingerea unei creanţe fiscale spaţiul minim locuit de debitor şi familia sa, stabilit în conformitate cu normele legale în vigoare. Cu toate acestea, în cazul în care creanţa fiscală a rezultat din săvârşirea unei infracţiuni, executarea silită poate purta şi asupra spaţiului minim locuit de persoana fizică debitoare şi familia sa.

Tot ca un caz de insesizabilitate necondiţionată şi relativă pot fi analizate şi dispoziţiile art. 2.324 alin. (4) NCC, conform cărora creditorii ale căror creanţe s-au născut în legătură cu profesia autorizată de lege a debitorului nu pot urmări decât bunurile care fac obiectul diviziunii patrimoniului acestuia afectate de debitor exerciţiului profesiei respective. Acestor creditori nu le este permis să urmărească celelalte bunuri ale debitorului.

Mai trebuie indicat faptul că art. 2.329 alin. (1) NCC reglementează cu titlu general posibilitatea instituirii *insesizabilităţii bunurilor pe cale convenţională*, stabilind, totodată, că aceste clauze trebuie să respecte condiţiile cerute pentru validitatea clauzelor de inalienabilitate, care se aplică în mod corespunzător, iar pentru a fi opozabile terţilor, potrivit alin. (3) al aceluiaşi articol, clauzele de insesizabilitate trebuie înscrise în registrele de publicitate mobiliară sau, după caz, imobiliară.

Prin convenţii încheiate de debitor şi creditor fie înainte, fie în cursul urmăririi silite poate fi limitat dreptul creditorului de a urmări anumite bunuri ale debitorului. În acest caz însă, insesizabilitatea este instituită numai faţă de creditorul parte la convenţia respectivă, nu şi faţă de ceilalţi creditori actuali sau viitori ai debitorului. Asemenea convenţii pot fi încheiate în virtutea principiului disponibilităţii, aplicabil şi în faza de executare silită. De altfel, art. 630 NCPC prevede în mod expres că, în tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul şi debitorul pot conveni ca aceasta să se efectueze, în total sau în parte, numai asupra veniturilor băneşti sau altor bunuri ale debitorului. De asemenea, potrivit art. 2.325 NCC, creditorul ipotecar poate conveni cu debitorul său să îi fie limitat dreptul de a urmări alte bunuri ale acestuia care nu îi sunt ipotecate.

Art. 816. Imobilele minorilor şi interzişilor

(1) Imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicţie judecătorească nu poate fi urmărit silit înaintea urmăririi mobilelor sale.

(2) Dispoziţiile alin. (1) nu împiedică urmărirea silită asupra unui imobil aflat în proprietatea comună a minorului sau a persoanei puse sub interdicţie judecătorească şi a unei persoane cu capacitate deplină de exerciţiu, dacă obligaţia prevăzută în titlul executoriu este comună.

Comentariu

Creditorul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicţie trebuie să urmărească mai întâi bunurile mobile ale debitorului şi numai dacă suma obţinută din valorificarea acestora nu este suficientă pentru satisfacerea creanţei va putea trece la urmărirea bunurilor imobile ale debitorului. În cazul în care creditorul va declanşa urmărirea silită imobiliară, atunci, prin reprezentantul său legal, minorul sau persoana pusă sub interdicţie va putea invoca, pe calea contestaţiei la executare, beneficiul de discuţiune.

Jurisprudenţă

Beneficiul de discuţiune nu poate fi invocat în ipoteza în care părinţii, în temeiul art. 1.000 alin. (2) C. civ., răspund *in solidum* cu copiii lor minori *(Trib. jud. Suceava, s. civ., dec. nr. 1116/1981, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 818).*

Art. 817. Urmărirea imobilelor ipotecate

(1) Creditorii care au ipotecă înscrisă asupra unui imobil îl pot urmări în orice mâini ar trece şi pot cere vânzarea lui pentru a se îndestula din preţul rezultat.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care se urmăreşte un imobil ipotecat care a fost ulterior înstrăinat, dobânditorul, care nu este personal obligat pentru creanţa ipotecară, poate să se opună vânzării imobilului ipotecat, dacă au rămas alte imobile ipotecate în posesia debitorului principal, şi să ceară instanţei de executare urmărirea prealabilă a acestora din urmă, după regulile prevăzute de Codul civil în materie de fideiusiune. Pe durata urmăririi acestor bunuri, urmărirea imobilului aparţinând terţului dobânditor este suspendată.

(3) Contestaţia prin care terţul dobânditor se opune scoaterii la vânzare se va putea face, sub sancţiunea decăderii, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii prin care s-a dispus notarea în cartea funciară a începerii urmăririi silite.

(4) Creditorul ipotecar nu poate cere scoaterea la vânzare silită a bunurilor neipotecate ale debitorului său decât în cazul în care urmărirea silită a bunurilor imobile ipotecate nu a condus la îndestularea creditorului ipotecar în limita sumelor totale datorate.

Comentariu

1. Ipoteca conferă creditorului prerogativa urmăririi bunului care face obiectul garanţiei şi în mâinile terţului subdobânditor. Modul de exercitare a acestui efect al ipotecii faţă de terţi, reglementat de art. 2.345 NCC şi reiterat de art. 817 alin. (1) NCPC, este prevăzut de art. 817 alin. (2)-(4) NCPC.

2. Din aceste dispoziţii legale rezultă că prerogativa urmăririi se exercită diferit, după cum pentru garantarea aceleiaşi creanţe a fost constituită o ipotecă asupra unuia sau asupra mai multor imobile aparţinând debitorului.

3. Astfel, dacă ipoteca grevează un singur imobil al debitorului, pe care acesta, ulterior, îl înstrăinează, creditorul ipotecar poate declanşa urmărirea silită direct împotriva terţului subdobânditor.

4. În cazul în care ipoteca a fost constituită asupra mai multor imobile ale debitorului, iar acesta înstrăinează unul dintre ele unui terţ, acesta din urmă, în măsura în care nu este şi el obligat personal pentru creanţa ipotecară, poate să ceară instanţei de executare să încuviinţeze ca, mai întâi, creditorul să procedeze la urmărirea celorlalte imobile ipotecate pentru aceeaşi obligaţie, aflate încă în posesiunea debitorului principal.

Terţul dobânditor care se prevalează de beneficiul de discuţiune trebuie să îl invoce pe calea contestaţiei la executare, sub sancţiunea decăderii, în termen de 10 zile de la data comunicării încheierii prin care s-a dispus notarea în cartea funciară a începerii urmăririi silite.

Beneficiul de discuţiune al terţului dobânditor al imobilului ipotecat se exercită după regulile prevăzute de Codul civil în materie de fideiusiune. Prin urmare, conform art. 2.295 alin. (1) NCC, terţul dobânditor trebuie să indice bunurile imobile ipotecate pentru garantarea aceleiaşi creanţe rămase în posesia debitorului, precum şi să avanseze creditorului sumele necesare urmăririi acestora.

Art. 818. Urmărirea imobilelor proprietate comună

(1) Creditorii personali ai unui debitor coproprietar sau codevălmaş nu vor putea să urmărească partea acestuia din imobilele aflate în proprietate comună, ci vor trebui să ceară mai întâi partajul acestora. La cererea creditorului, acțiunea în împărțeală poate fi notată în cartea funciară.

(2) Până la soluționarea partajului, prin hotărâre rămasă definitivă, urmărirea imobilului este de drept suspendată. Dacă nu s-a făcut decât cerere de partaj, până la soluționarea acesteia, prin hotărâre rămasă definitivă, se suspendă prescripția dreptului la acțiune contra debitorului coproprietar sau devălmaș.

(3) Creditorii personali pot urmări însă cota-parte determinată a debitorului lor din dreptul de proprietate asupra imobilului, fără a mai fi necesar să ceară partajul, dacă ea este neîndoielnic stabilită și lămurită și este înscrisă, prin arătarea unei fracțiuni, în cartea funciară. În acest caz, coproprietarii vor putea cere punerea în vânzare a întregului imobil aflat în coproprietate în condițiile prevăzute la art. 823.

Comentariu

1. *Existenţa proprietăţii comune asupra imobilului urmărit* împiedică temporar urmărirea silită a acestuia pentru realizarea creanţelor creditorilor personali ai unui debitor coproprietar sau codevălmaş.

Subliniem că dispoziţiile art. 818 NCPC nu îi privesc decât pe creditorii personali ai unuia dintre coproprietari. Creditorii care au o garanţie asupra întregului bun comun, precum şi cei care au o creanţă care s-a născut în legătură cu conservarea sau administrarea acestuia pot să urmărească silit bunul fără a fi necesar să solicite, în prealabil, partajul. Mai mult, art. 678 alin. (3) NCC conferă acelaşi drept de urmărire pe care îl au şi creditorii gajişti sau ipotecari şi creditorilor care au o creanţă care s-a născut în legătură cu conservarea sau administrarea bunului, astfel încât şi aceşti creditori pot urmări bunul în mâinile oricui s-ar găsi, atât înainte, cât şi după partaj.

În schimb, creditorii personali ai unui debitor coproprietar sau codevălmaş, înainte de a proceda la îndeplinirea actelor de executare propriu-zise, trebuie să solicite partajul imobilului aflat în proprietate comună pe cote-părţi sau devălmaşă.

Împărţeala bunurilor proprietate comună poate fi hotărâtă pe cale principală sau incidentală, în cadrul contestaţiei la executare [art. 712 alin. (4) NCPC[1)]], atât la cererea creditorilor personali ai unui debitor coproprietar, cât şi a acestuia din urmă sau a altui coproprietar.

În cazul în care acţiunea de partaj este formulată, pe cale principală sau prin intermediul contestaţiei la executare, după încuviinţarea executării silite, urmărirea asupra imobilului proprietate comună este suspendată de drept până la soluţionarea partajului prin hotărâre definitivă[2)]. Atunci când nu s-a făcut decât cererea de partaj, de către coproprietar sau codevălmaş ori de către creditorul lor pe calea acţiunii oblice, fără a fi declanşată şi urmărirea silită a imobilului, partajul are ca efect suspendarea curgerii prescripţiei dreptului la acţiune (condamnatorie sau, după caz, executorie[3)]) împotriva debitorului coproprietar sau devălmaş până la rămânerea definitivă a hotărârii de partaj.

După împărţeala bunului, urmărirea se va face asupra părţii de bun sau, după caz, asupra sumei de bani cuvenite cu titlu de sultă debitorului urmărit [art. 678 alin. (1) NCC][4)].

Partajul bunului imobil indiviz poate fi împiedicat de existenţa unei convenţii de suspendare a împărţelii încheiate între coproprietari. În acest sens, art. 672 NCC prevede că coproprietarii pot încheia convenţii de suspendare a partajului pe o durată de cel mult 5 ani. Drept consecinţă a unei asemenea convenţii, urmărirea silită a imobilului aflat în proprietate comună va fi împiedicată în privinţa creditorilor personali ai unuia dintre coproprietari în perioada în care îşi produce efectele această convenţie. Potrivit art. 678 alin. (4) NCC, pentru a fi opozabilă creditorilor coproprietarilor, convenţia de suspendare a împărţelii bunului imobil indiviz trebuie să îmbrace forma autentică şi să fie supusă formalităţilor de publicitate prevăzute de lege. Întrucât în prezenţa unei asemenea convenţii imobilul comun nu poate fi valorificat, apreciem că, dacă debitorul nu mai are alte bunuri urmăribile, pe durata de timp cât îşi produce efectele convenţia de suspendare a împărţelii cursul prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită împotriva debitorului urmărit este suspendat [art. 708 alin. (1) pct. 3 NCPC].

2. Impedimentul proprietăţii comune nu mai există atunci când cota-parte determinată din dreptul de proprietate asupra imobilului care aparţine debitorului este neîndoielnic stabilită şi

---

[1)] A se vedea şi art. 262 alin. (2) C. pr. fisc.

[2)] Suspendarea urmăririi silite atrage şi suspendarea curgerii termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită [art. 707 alin. (1) pct. 2 NCPC].

[3)] Art. 818 alin. (2) teza a doua NCPC nu distinge în ceea ce priveşte obiectul prescripţiei – dreptul la acţiunea condamnatorie şi dreptul de a obţine executarea silită –, de unde rezultă că, în funcţie de circumstanţe, cererea de partaj poate suspenda oricare dintre cele două prescripţii.

[4)] În cazul partajului judiciar, fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunurilor sau, după caz, al sumelor de bani ce i-au fost atribuite numai cu începere de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti. În cazul imobilelor, efectele juridice ale partajului se produc numai dacă hotărârea judecătorească rămasă definitivă a fost înscrisă în cartea funciară (art. 680 NCC). Pentru critica dispoziţiilor art. 680 NCC cu privire la menţiunea referitoare la sume de bani, a se vedea M. Nicolae, *Codex iuris civilis*, t. I, p. 190.

lămurită și este înscrisă, prin arătarea unei fracțiuni, în cartea funciară. În acest caz, creditorii personali ai acestui coproprietar pot urmări cota respectivă, fără a mai fi necesar să solicite, în prealabil, partajul imobilului.

În cazul vânzării silite a unei cote-părți din dreptul de proprietate asupra imobilului, ceilalți coproprietari au un *drept de preferință la adjudecare*, la preț egal [art. 678 alin. (2) teza finală NCC]. În vederea exercitării acestui drept de preempțiune, executorul judecătoresc îi va notifica pe ceilalți coproprietari cu cel puțin 2 săptămâni înainte de data stabilită pentru vânzare, înștiințându-i despre ziua, ora și locul licitației.

Art. 823 NCPC prevede și posibilitatea pentru coproprietarii imobilului urmărit de a solicita executorului judecătoresc să scoată la *vânzare întregul imobil indiviz*, potrivit procedurii de urmărire silită imobiliară, în cazul în care creditorii personali ai unuia dintre coproprietari urmăresc silit cota-parte a debitorului lor, coproprietar al bunului. Pentru a se asigura posibilitatea exercitării acestui drept de către coproprietarii imobilului, acestora li se comunică, de către executorul judecătoresc, copii de pe încheierea de încuviințare a executării silite, împreună cu invitația de a-și exercita dreptul de a cere scoaterea la vânzare a întregului imobil indiviz, în termenul prevăzut de lege.

Coproprietarii imobilului vor putea cere scoaterea la vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune, în termen de 5 zile de la primirea încheierii de începere a urmăririi ori, în lipsă, de la data comunicării încheierii de notare a acesteia în cartea funciară.

Cererea nu va fi admisă decât dacă va fi semnată de toți coproprietarii și depusă personal de aceștia ori, în lipsă, prin mandatar având procură specială. Dacă cererea acestora a fost legalizată de notarul public sau certificată de avocat, ea va putea fi depusă de oricare dintre coproprietari, personal sau prin reprezentant, ori va putea fi, de asemenea, transmisă prin poștă, după caz.

Executorul, primind cererea, va dispune scoaterea în vânzare a întregului imobil, prin încheiere având conținutul prevăzut de art. 657 NCPC, dată fără citarea părților, care se va comunica creditorului urmăritor.

3. Cu privire la bunurile comune ale soților, mobile sau imobile, art. 353 NCC stabilește principiul conform căruia acestea nu pot fi urmărite de creditorii personali ai unuia dintre soți. Acești creditori pot urmări doar bunurile proprii ale soțului debitor. Cu toate acestea, după urmărirea bunurilor proprii ale soțului debitor, creditorul său personal poate cere partajul bunurilor comune, însă numai în măsura necesară pentru acoperirea creanței sale.

În mod corespunzător, din dispozițiile art. 352 NCC rezultă că creditorii comuni ai soților nu pot urmări decât bunurile comune ale acestora și numai în măsura în care nu se pot îndestula pe seama bunurilor comune pot să urmărească și bunurile proprii ale soților. Actualul Cod civil instituie o solidaritate legală între soți față de creditorii comuni pentru restul creanței acestora rămas după urmărirea bunurilor comune. În acest caz, cel care a plătit datoria comună se subrogă în drepturile creditorului pentru ceea ce a suportat peste cota-parte ce i-ar reveni din comunitate, dacă lichidarea s-ar face la data plății datoriei[1)].

[1)] Precizăm că, potrivit art. 35 din Legea nr. 71/2011, dispozițiile art. 352 NCC privind răspunderea solidară a soților cu bunurile proprii față de creditorii comuni se aplică și căsătoriilor în ființă la data intrării în vigoare a Codului civil, dar numai datoriilor comune care s-au născut după această dată.

Atât creditorii personali, cât şi cei comuni ai soţilor trebuie să respecte ordinea de urmărire stabilită imperativ de lege; în caz contrar, soţul interesat va putea opune beneficiul de discuţiune corespunzător, cerând, prin contestaţie la executare, ca instanţa de executare să oblige creditorii comuni să urmărească mai întâi bunurile comune, respectiv, după caz, pe creditorii personali ai unui soţ să urmărească mai întâi bunurile proprii ale acestuia.

Jurisprudenţă

1. Pentru a suspenda urmărirea din cauza indiviziunii, nu e destul să se invoce un drept indiviz asupra imobilelor urmărite, ci trebuie să se stabilească dacă persoana care cere suspendarea posedă în indiviziune *(Cas. II, 23 octombrie 1890, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 706, nr. 13)*.

2. Ori de câte ori o avere de împărţit constituie o universalitate de bunuri şi mai cu seamă o succesiune în care sunt nu numai imobile, ci şi mobile corporale sau incorporale, creditorii personali ai unui moştenitor sau ai unui asociat nu pot urmări, nici pune în vânzare partea devălmaşă a datornicului în averea succesiunii sau societăţii, ci trebuie ca dânşii să ceară mai întâi partajul averii, întrucât nu se poate şti de mai înainte dacă mobilele urmărite de creditor vor face parte din lotul debitorului său *(Cas. II, 21 ianuarie 1904, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 705, nr. 6)*.

3. Când este vorba de urmărirea unui imobil indiviz, toate părţile pot să provoace împărţeala lui, iar nu numai creditorii *(Cas. I, 4 iunie 1885, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 706, nr. 14)*.

4. În situaţia în care indiviziunea priveşte un singur imobil, cota-parte aparţinând debitorului poate fi urmărită în mod direct, deoarece art. 490 alin. 2 dispune că se poate vinde partea indiviză atunci când câtimea ei este neîndoielnic stabilită şi lămurită *(Trib. jud. Maramureş, dec. nr. 300/1968, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 820, nr. 6)*.

5. Reţinând caracterul de datorie personală al obligaţiei asumate şi faptul că înstrăinarea cotei de ½ proprietate personală a debitoarei nu-i este opozabilă creditoarei, rezultă că ea poate urmări în această limită bunul imobil, în vederea satisfacerii creanţei sale, în temeiul art. 493 alin. 2 C. pr. civ. [art. 818 alin. (3) NCPC – n.n., M.S.]. În ce priveşte însă cota de ½ care face obiect al proprietăţii devălmaşe, ea nu poate fi supusă urmăririi, faţă de dispoziţiile art. 33 C. fam. (bunurile comune nu pot fi urmărite de creditorii personali ai unuia dintre soţi decât după urmărirea bunurilor proprii ale soţului debitor) şi de dispoziţiile art. 493 alin. 1 C. pr. civ. [art. 818 alin. (1) NCPC – n.n., M.S.], potrivit cărora creditorii personali ai unui debitor codevălmaş nu vor putea să urmărească partea din imobilele aflate în proprietate comună, ci vor trebui să ceară mai întâi împărţeala acestora *(C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ. şi pt. cauze cu min. şi fam., dec. nr. 46/2006, în Buletinul Curţii de Apel Bucureşti nr. I/2006, p. 121)*.

Secţiunea a 2-a. Încuviinţarea urmăririi imobiliare

Art. 819. Competenţa

(1) Urmărirea silită imobiliară este de competenţa executorului judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde se află imobilul aparţinând debitorului sau unei terţe persoane, dacă se urmăreşte un imobil ipotecat ajuns în mâinile acesteia.

(2) Dacă se urmăresc mai multe imobile aflate în circumscripția aceleiași curți de apel, competența aparține oricăruia dintre executorii judecătorești care funcționează în această circumscripție, la alegerea creditorului.

Comentariu

1. Executarea silită imobiliară nu poate începe decât la cererea creditorului, formulată personal sau de reprezentantul său legal sau convențional. Executarea silită mai poate fi cerută și de succesorii creditorului, indiferent dacă aceștia sunt succesori universali, cu titlu universal sau cu titlu particular[1]). Creditorii personali ai creditorului pot, de asemenea, să formuleze o astfel de cerere pe calea acțiunii oblice.

Reprezentantul Ministerului Public poate cere încuviințarea executării silite în condițiile art. 92 alin. (5) NCPC, respectiv a titlurilor executorii emise în favoarea minorilor, a persoanelor puse sub interdicție și a dispăruților.

2. Conținutul cererii de executare este cel prevăzut de art. 664 alin. (3) NCPC. Astfel, în cazul urmăririi silite imobiliare, cererea de executare va cuprinde: numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului și debitorului; bunul sau, după caz, felul prestației datorate; modalitățile de executare solicitate de creditor, precum și celelalte mențiuni generale prevăzute de art. 148 NCPC pentru cererile adresate instanțelor judecătorești.

3. La cererea formulată, creditorul va atașa titlul executoriu în original sau în copie legalizată, precum și, dacă este cazul, înscrisurile anume prevăzute de lege.

4. În cererea de încuviințare a executării silite nu este necesar să se indice imobilul ce se solicită a fi urmărit, soluția decurgând din dispozițiile art. 822 alin. (6) NCPC. În cazul în care executorul judecătoresc inițial învestit de creditor va constata că nu sunt bunuri imobile urmăribile aparținând debitorului în raza competenței sale teritoriale, creditorul poate cere instanței de executare, în condițiile art. 652 alin. (4) NCPC, continuarea executării silite printr-un alt executor judecătoresc, indicat de către creditor, și continuarea executării silite de către noul executor judecătoresc.

5. Cererea de executare se poate face personal sau prin reprezentant legal sau convențional. În acest din urmă caz, în cererea de executare se va face mențiune despre calitatea de mandatar, alăturându-se totodată dovada acestei calități.

6. Depunerea cererii se face la biroul *executorului judecătoresc competent*, fie personal, de creditor sau de reprezentantul legal ori convențional al acestuia, fie prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace care asigură transmiterea textului și confirmarea primirii cererii împreună cu toate documentele justificative.

În materie de urmărire silită imobiliară, competența de a executa titlurile executorii aparține executorului judecătoresc din circumscripția curții de apel în a cărei rază teritorială se află bunul urmărit. Aceeași regulă de competență este prevăzută și de art. 652 alin. (1) lit. a) NCPC.

---

[1]) Cu privire la transmiterea calității procesuale active în faza de executare silită, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, ed. a 3-a, pp. 924-928.

Dacă se urmăresc mai multe imobile aflate în circumscripţia aceleiaşi curţi de apel, competenţa aparţine oricăruia dintre executorii judecătoreşti care funcţionează în această circumscripţie, la alegerea creditorului.

7. Depunerea cererii de executare silită însoţită de titlul executoriu are ca efect întreruperea cursului prescripţiei dreptului de a cere executarea silită, chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent [art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC]. Prescripţia nu este întreruptă dacă cererea de executare a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat ori dacă cel care a făcut-o a renunţat la ea[1)].

Prin indicarea bunului imobil care va fi executat silit, creditorul îşi manifestă dreptul de alegere a procedurii execuţionale ce va fi urmată. Atunci când există mai mulţi debitori obligaţi solidar sau indivizibil, prin cererea sa, creditorul alege debitorul ale cărui bunuri imobile le va urmări.

Totodată, prin cererea de executare, creditorul alege executorul judecătoresc competent teritorial, în cazul în care se urmăresc mai multe imobile aflate în circumscripţia aceleiaşi curţi de apel.

În fine, menţionăm că, în funcţie de data depunerii cererii de executare la executorul judecătoresc, se stabileşte legea aplicabilă executării silite în caz de succesiune de legi în timp. În acest sens, art. 25 alin. (1) teza a doua NCPC prevede că executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.

8. Încuviinţarea urmăririi silite imobiliare este de competenţa instanţei de executare, stabilită potrivit regulilor de drept comun, respectiv art. 651 alin. (1) NCPC.

Soluţionarea cererii de încuviinţare a executării silite imobiliare se face cu respectarea dispoziţiilor art. 666 NCPC.

Art. 820. Înştiinţarea debitorului şi a terţului dobânditor

Executorul judecătoresc va comunica o copie de pe încheierea de încuviinţare a executării silite prevăzute de art. 666 atât debitorului, cât şi terţului dobânditor, însoţită, în ambele cazuri, de titlul executoriu în copie certificată de executor pentru conformitate cu originalul şi de somaţie, punându-li-se în vedere ca în termen de 15 zile de la primirea acesteia să plătească întreaga datorie, inclusiv dobânzile şi cheltuielile de executare.

Comentariu

1. După încuviinţarea cererii de executare, înainte de a se trece la urmărirea silită propriu-zisă, este necesar ca debitorul să fie încunoştinţat despre pornirea acesteia. În acest scop, executorul judecătoresc va comunica debitorului sau, după caz, terţului dobânditor, dacă se urmăreşte un imobil ipotecat înstrăinat de debitor, somaţia de plată însoţită de copia încheierii de încuviinţare a executării silite şi de copia de pe titlul executoriu certificată de executorul judecătoresc pentru conformitate cu originalul.

Somaţia de plată este actul de procedură care cuprinde invitaţia adresată debitorului sau, după caz, terţului dobânditor de a executa de bunăvoie creanţa constatată prin titlul

[1)] A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *supra*, comentariul *sub* art. 708.

executoriu înăuntrul termenului prevăzut de lege, precum şi înştiinţarea că, în caz contrar, se va trece la îndeplinirea efectivă a actelor de executare asupra imobilului urmărit.

În reglementarea actuală, Codul de procedură civilă nu mai prevede un cuprins special al somaţiei de plată în cadrul urmăririi imobiliare. Aşa fiind, aceasta va cuprinde menţiunile generale prevăzute de art. 668 NCPC, respectiv: somaţia adresată debitorului de a plăti creanţa constatată prin titlul executoriu, indicarea termenului de plată şi înştiinţarea că, în caz contrar, se va trece la îndeplinirea efectivă a actelor de urmărire.

Soluţia actualului Cod de procedură civilă care nu mai impune înscrierea în somaţia de plată a datelor de identificare ale imobilului cuprinse în procesul-verbal de situaţie, precum şi menţiunea că s-a luat măsura înscrierii somaţiei în cartea funciară, este mult mai raţională şi mai practică şi, nu în ultimul rând, de natură a facilita urmărirea silită imobiliară. Astfel, în practica execuţională dezvoltată sub imperiul dispoziţiilor art. 496 şi 497 C. pr. civ. s-a constatat că obligaţia executorului de a efectua procesul-verbal de situaţie înainte de întocmirea somaţiei de plată era dificil de îndeplinit, mai ales în cazul construcţiilor, în special din cauza refuzului debitorului de a permite executorului efectuarea constatărilor la faţa locului cerute de acest act de procedură. O consecinţă deosebit de gravă pentru creditor, în acest caz, era întârzierea notării în cartea funciară a urmăririi imobiliare, întrucât în lipsa procesului-verbal de situaţie nu se putea întocmi somaţia de plată. Practic, prin refuzul său de a permite întocmirea procesului-verbal de situaţie, debitorul îl punea în imposibilitate pe creditor de a face opozabilă urmărirea faţă de terţi.

De lege lata, întocmirea procesului-verbal de situaţie este subsecventă comunicării somaţiei de plată către debitor. În plus, notarea urmăririi silite în cartea funciară nu se mai face pe baza somaţiei de plată, ci a încheierii de încuviinţare a executării silite, ceea ce este de natură a înlătura inconvenientele practice susceptibile de a se produce sub imperiul reglementării anterioare, pentru că notarea se poate face concomitent cu comunicarea somaţiei către debitor.

Deşi actualul Cod de procedură civilă nu mai prevede ca somaţia de plată să conţină obligatoriu descrierea detaliată a imobilului urmărit, astfel cum aceasta rezultă din procesul-verbal de situaţie, apreciem, totuşi, că este necesar ca somaţia prin care i se aduce la cunoştinţă debitorului începerea executării silite să cuprindă elemente suficiente pentru identificarea bunului supus executării silite.

2. În cadrul urmăririi silite imobiliare, termenul lăsat debitorului pentru executarea de bunăvoie este de 15 zile[1]. Termenul curge de la data comunicării somaţiei de plată.

Comunicarea somaţiei către debitor se face cu respectarea dispoziţiilor art. 672, referitoare la comunicarea actelor de procedură în cadrul executării silite, care se completează cu cele ale art. 153 şi urm. NCPC, privind comunicarea citaţiilor şi a altor acte de procedură.

Dacă, în termenul arătat în somaţie, debitorul nu-şi execută de bunăvoie obligaţia, executorul judecătoresc va proceda de îndată la executarea silită.

---

[1] Acesta este un termen procedural legal prohibitiv, a cărui nerespectare poate fi invocată de debitor pe calea contestaţiei la executare [art. 185 alin. (2) NCPC]. Fiind un termen pe zile, se calculează potrivit art. 181 alin. (2) NCPC, pe zile libere.

3. Sancţiunea începerii executării silite fără comunicarea somaţiei de plată, precum şi în cazul în care aceasta nu este însoţită de copia titlului executoriu[1] sau nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege, sub aspectul conţinutului sau al comunicării, este nulitatea tuturor actelor de executare efectuate în cauza respectivă [art. 667 alin. (2) NCPC]. Nulitatea fiind expresă, vătămarea se prezumă.

Nulitatea este însă relativă, întrucât dispoziţiile privind încunoştinţarea debitorului prin somaţie sunt instituite în interesul acestuia. Prin urmare, numai debitorul în privinţa căruia au fost încălcate aceste dispoziţii poate invoca aceste neregularităţi pe calea contestaţiei la executare.

Jurisprudenţă

Importanţa respectării de către executor a procedurii emiterii şi comunicării somaţiei către debitor este deosebită. Astfel, somaţia încunoştinţează debitorul despre iniţierea procedurii, dar îi permite şi să ia toate măsurile sau să stingă urmărirea începută, plătind – până la termenul fixat pentru vânzare – întreaga datorie şi cheltuielile, de orice natură, exigibile în momentul plăţii. Conţinutul somaţiei este stabilit în mod imperativ de art. 387 C. pr. civ., iar orice abatere de la aceste prevederi este sancţionată cu nulitatea întregii executări *(C. Ap. Constanţa, dec. nr. 24/C/2010, apud R. Stanciu, Executarea silită. Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 186-189)*.

Art. 821. Înştiinţarea altor persoane

Dacă se urmăreşte numai cota-parte aparţinând debitorului din imobilul aflat în proprietate comună pe cote-părţi, copii de pe încheierea de încuviinţare a executării vor fi comunicate şi coproprietarilor, cu invitaţia de a-şi exercita dreptul ce le este recunoscut potrivit art. 823.

Comentariu

În cazul urmăririi unei cote-părţi din imobilul aflat în proprietate comună pe cote-părţi, încheierea de încuviinţare a executării se va comunica şi celorlalţi coproprietari ale căror cote din dreptul de proprietate nu sunt urmărite silit. În această comunicare li se va adresa acestora invitaţia de a-şi exercita dreptul de a solicita scoaterea la vânzare a întregului bun în condiţiile art. 823 NCPC[2].

---

[1] Necomunicarea titlului executoriu nu se acoperă prin deducţia că debitorul ar cunoaşte din somaţie despre ce titlu este vorba – C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 658/2000, în Jurisprudenţa 2000, cu *notă critică* de M. Gaiţă şi M.M. Pivniceru, pp. 261-262, nr. 172. Sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865, în jurisprudenţă s-a decis că, în cazul în care copia titlului ce se comunica debitorului nu avea textul formulei executorii, nu era îndeplinită cerinţa legii şi opera nulitatea – Trib. jud. Timiş, dec. civ. nr. 1859/1973, în RRD nr. 6/1974, p. 72. Apreciem că soluţia privind sancţiunea nulităţii este aplicabilă şi *de lege lata*, în măsura în care formula executorie lipseşte din cuprinsul încheierii de încuviinţare a executării silite.

[2] A se vedea, pe larg, *supra*, comentariul la art. 818.

Art. 822. Publicitatea urmăririi

(1) Odată cu comunicarea încheierii de încuviinţare, executorul va solicita biroului teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară să dispună, în baza acesteia, notarea urmăririi imobilului în cartea funciară, cu arătarea creditorului urmăritor şi a sumei pentru care se face urmărirea.

(2) Când se urmăresc mai multe imobile, înscrise la acelaşi birou sau la birouri teritoriale de cadastru şi publicitate imobiliară diferite, pentru o creanţă garantată cu ipotecă colectivă, cererea de notare a urmăririi se va înainta biroului teritorial la care este înscrisă ipoteca principală, care, după ce va săvârşi notările prevăzute de lege, va trimite din oficiu o copie de pe încheierile sale biroului de cadastru şi publicitate imobiliară unde este înscrisă ipoteca secundară.

(3) Când dreptul de proprietate este înscris numai provizoriu în favoarea debitorului, notarea se va face sub condiţia justificării înscrierii provizorii. În acest caz, creditorul urmăritor va fi în drept să exercite, în numele debitorului, acţiunea pentru justificarea dreptului de proprietate.

(4) Când cererea de notare nu poate fi admisă din cauza unui impediment de carte funciară, potrivit legii, se va nota respingerea acesteia.

(5) Încheierea de admitere sau respingere a notării pronunţate de registratorul de carte funciară se va comunica, în afara creditorului urmăritor, executorului judecătoresc, precum şi persoanelor care, potrivit menţiunilor din cartea funciară, sunt interesate.

(6) În cazul în care cererea de executare silită şi înscrisurile anexate acesteia nu cuprind menţiuni privitoare la imobilul urmărit, executorul judecătoresc va solicita efectuarea formalităţilor de publicitate prevăzute de prezentul articol de îndată ce imobilul va fi identificat cu datele necesare îndeplinirii formalităţilor de publicitate.

Comentariu

1. În reglementarea actuală, începerea urmăririi silite imobiliare se notează în cartea funciară a imobilului urmărit pe baza încheierii de încuviinţare a executării silite, odată cu înştiinţarea debitorului despre începerea executării silite.

Aşa cum s-a arătat mai sus, spre deosebire de reglementarea anterioară, publicitatea urmăririi silite nu se mai realizează pe baza somaţiei de executare şi, cel mai important, nu mai impune întocmirea procesului de situaţie anterior întocmirii somaţiei, astfel că a fost suprimată perioada dintre încuviinţarea executării silite şi notarea somaţiei în care urmărirea silită imobiliară nu era supusă publicităţii prin sistemul de carte funciară.

Aşadar, *de lege lata*, executorul va solicita notarea urmăririi imobiliare în cartea funciară odată cu înştiinţarea debitorului despre începerea executării silite şi abia apoi va proceda la întocmirea procesului-verbal de situaţie şi la evaluarea imobilului.

2. Asupra cererii executorului judecătoresc de notare a urmăririi în cartea funciară se va pronunţa biroul de carte funciară, prin încheiere care se va comunica, în afara creditorului urmăritor, executorului judecătoresc şi persoanelor care, potrivit menţiunilor din cartea funciară, sunt interesate.

Încheierea prin care se soluţionează solicitarea de notare a urmăririi silite imobiliare în cartea funciară are regimul juridic de drept comun prevăzut de art. 31 din Legea nr. 7/1996 a cadastrului şi a publicităţii imobiliare, republicată.

Potrivit acestui text de lege, încheierea se comunică persoanelor enumerate la art. 821 alin. (5) NCPC în termen de 15 zile de la pronunţarea încheierii, dar nu mai târziu de 30 de zile de la data înregistrării cererii.

Persoanele interesate sau executorul judecătoresc pot formula cerere de reexaminare a încheierii de admitere sau de respingere, în termen de 15 zile de la comunicare, care se soluționează în termen de 20 de zile prin încheiere de către registratorul-șef din cadrul oficiului teritorial în raza căruia este situat imobilul. În vederea soluționării cererii de reexaminare, persoana interesată va putea completa dosarul cu documentele necesare, la solicitarea registratorului-șef.

Împotriva încheierii registratorului-șef cei interesați sau executorul judecătoresc pot formula plângere, în termen de 15 zile de la comunicare. Cererea de reexaminare și plângerea împotriva încheierii se depun la biroul teritorial și se înscriu din oficiu în cartea funciară. Oficiul teritorial este obligat să înainteze plângerea judecătoriei în a cărei rază de competență teritorială se află imobilul, însoțită de dosarul încheierii și copia cărții funciare.

Plângerea împotriva încheierii se poate depune și direct la judecătoria în a cărei rază de competență teritorială se află imobilul, situație în care instanța va solicita din oficiu biroului teritorial comunicarea dosarului încheierii și copia cărții funciare, precum și notarea plângerii în cartea funciară.

Hotărârea pronunțată de judecătorie poate fi atacată numai cu apel.

3. Lipsa notării în cartea funciară nu atrage nulitatea actelor de urmărire efectuate în aceste condiții, însă actele de înstrăinare sau constitutive de drepturi reale cu privire la imobilul urmărit vor fi opozabile creditorului urmăritor, respectiv adjudecatarului.

În acest caz, creditorii urmăritori se vor putea, eventual, îndrepta cu o acțiune în răspundere civilă împotriva executorului judecătoresc care nu a procedat la notarea urmăririi în cartea funciară.

Art. 823. Vânzarea în întregime a imobilului aflat în coproprietate

(1) Coproprietarii imobilului urmărit pentru o parte indiviză vor putea exercita dreptul de a cere scoaterea la vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a urmăririi ori, în lipsă, de la data comunicării încheierii de notare a acesteia în cartea funciară.

(2) Cererea nu va fi admisă decât dacă va fi semnată de toți coproprietarii și dacă va fi depusă personal ori, în lipsă, prin mandatar având procură specială. Dacă cererea acestora a fost legalizată de notarul public sau certificată de avocat, ea va putea fi depusă de oricare dintre coproprietari, personal sau prin reprezentant, ori va putea fi, de asemenea, transmisă prin poștă, după caz.

(3) Executorul, primind cererea, va dispune scoaterea la vânzare a întregului imobil, prin încheiere, dată fără citarea părților, care se va comunica creditorului urmăritor.

Comentariu

1. Art. 823 NCPC prevede posibilitatea pentru coproprietarii imobilului urmărit de a solicita executorului judecătoresc să scoată la *vânzare întregul imobil indiviz*, potrivit procedurii de urmărire silită imobiliară, în cazul în care creditorii personali ai unuia dintre coproprietari urmărește silit cota-parte determinată a debitorului lor, coproprietar al bunului. Pentru a se asigura posibilitatea exercitării acestui drept de către coproprietarii imobilului,

acestora li se comunică, de către executorul judecătoresc, copii certificate de pe încheierea de încuviinţare a executării silite, împreună cu invitaţia exercitării acestuia în termenul prevăzut de lege.

2. Coproprietarii imobilului vor putea cere scoaterea la vânzare a întregului imobil aflat în indiviziune, în termen de 5 zile de la primirea încheierii de începere a urmăririi ori, în lipsă, de la data comunicării încheierii de notare a acesteia în cartea funciară. Apreciem că termenul prevăzut de art. 823 alin. (1) NCPC este un termen de decădere[1)].

3. Cererea nu va fi admisă decât dacă va fi semnată de toţi coproprietarii şi depusă personal de aceştia ori, în lipsă, prin mandatar având procură specială. Dacă cererea acestora a fost legalizată de notarul public sau certificată de avocat, ea va putea fi depusă de oricare dintre coproprietari, personal sau prin reprezentant, ori va putea fi, de asemenea, transmisă prin poştă, după caz.

4. Executorul, primind cererea, va dispune efectuarea actelor de urmărire cu privire la întregul imobil, prin încheiere având conţinutul prevăzut de art. 657 NCPC, dată fără citarea părţilor, care se comunică creditorului urmăritor.

5. Apreciem că şi respingerea cererii de scoatere la vânzare a întregului imobil se va dispune de către executorul judecătoresc tot prin încheiere, conform art. 657 NCPC. Întrucât părţile interesate de a exercita contestaţia la executare împotriva acestei încheieri sunt coproprietarii imobilului urmărit pentru o parte indiviză, încheierea li se va comunica şi acestora[2)].

Art. 824. Suspendarea urmăririi la cererea debitorului

(1) După primirea încheierii de încuviinţare a urmăririi, debitorul poate cere instanţei de executare, în termen de 10 zile de la comunicare, să îi încuviinţeze ca plata integrală a datoriei, inclusiv dobânzile şi cheltuielile de executare, să se facă din veniturile nete ale imobilelor sale, chiar neurmărite, sau din alte venituri ale sale, pe timp de 6 luni.

(2) Instanţa sesizată potrivit alin. (1) va cita părţile în camera de consiliu şi se va pronunţa de îndată prin încheiere definitivă. În caz de admitere a cererii debitorului, instanţa va dispune suspendarea urmăririi silite imobiliare, încheierea fiind comunicată şi executorului.

(3) Suspendarea urmăririi se va comunica, prin grija executorului, chiriaşilor şi arendaşilor sau altor debitori care, de la data comunicării, vor consemna toate sumele scadente în viitor la unitatea prevăzută de lege şi vor depune recipisa de consemnare la executorul judecătoresc.

(4) Venitul afectat va servi în mod exclusiv pentru acoperirea creanţei creditorului urmăritor.

(5) Pentru motive temeinice, creditorul poate solicita instanţei reluarea urmăririi înainte de expirarea termenului de 6 luni, dispoziţiile alin. (2) fiind aplicabile în mod corespunzător.

Comentariu

1. Şi în cadrul urmăririi silite imobiliare, i se recunoaşte debitorului posibilitatea de a plăti creanţa urmărită împreună cu dobânzile aferente, precum şi cheltuielile de executare din veniturile imobilelor sale sau alte venituri ale sale, pentru a evita vânzarea imobilului său cu privire la care a început urmărirea silită, o asemenea plată putând interveni oricând în cursul urmăririi înainte de adjudecarea imobilului sau de vânzarea acestuia prin alte

[1)] A se vedea, în acelaşi sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 808.
[2)] *Ibidem*.

modalităţi permise de lege. În acest caz, dispoziţiile art. 721-722 referitoare la depunerea cu afectaţiune specială sunt aplicabile[1]).

2. Pe lângă posibilitatea de a achita în întregime creanţa şi cheltuielile de executare, debitorul căruia i se urmăresc bunurile imobile mai are la dispoziţie şi facultatea de a afecta pe timp de 6 luni anumite venituri ale sale pentru plata creanţei urmărite, oprind în acest interval urmărirea imobilului său, cu efecte mai grave pentru patrimoniul său.

Dispoziţiile art. 824 NCPC, corespondentul art. 499 C. pr. civ., reglementează condiţiile în care se exercită acest drept al debitorului, cu consecinţa suspendării urmăririi silite, la cererea acestuia.

Această instituţie păstrează în linii generale configuraţia celei corespunzătoare din reglementarea anterioară.

Cu toate acestea, spre deosebire de reglementarea anterioară, dispoziţiile actualului art. 824 NCPC prevăd posibilitatea debitorului să solicite ca plata creanţei puse în executare, precum şi a dobânzilor şi a cheltuielilor de executare să se facă nu numai din veniturile imobilului urmărit, ci şi din veniturile altor bunuri imobile ale sale, chiar neurmărite, sau din alte venituri pe care le are.

3. Pentru a putea fi încuviinţată plata în condiţiile art. 824 NCPC, este necesar ca debitorul să facă dovada că veniturile imobilelor sale, chiar neurmărite, sau alte venituri ale sale, separat sau împreună, pe o perioadă de 6 luni, acoperă valoarea integrală a creanţei urmărite, a dobânzilor şi a cheltuielilor de executare. În acest context, apreciem că, în ceea ce priveşte veniturile debitorului, altele decât cele ale imobilelor sale, este necesar a se avea în vedere şi limitele în care acestea pot fi urmărite, limite prevăzute de art. 729 NCPC, pentru a stabili dacă acestea sunt suficiente pentru acoperirea creanţei, inclusiv dobânzile, precum şi a cheltuielilor de executare.

Din economia dispoziţiilor art. 824 NCPC reiese că este necesar ca debitorul să facă dovada existenţei actuale a raporturilor juridice generatoare ale veniturilor din care urmează să se facă plata creanţei urmărite şi a accesoriilor acesteia, precum şi a cheltuielilor de executare. În schimb, veniturile pot fi realizate şi în viitor, în următoarea perioadă de 6 luni.

4. Spre deosebire de reglementarea anterioară, actualul art. 824 alin. (4) NCPC prevede că veniturile debitorului sau ale bunurilor sale imobile vor fi afectate exclusiv plăţii creanţei creditorului care a început urmărirea silită imobiliară. Într-adevăr, art. 499 C. pr. civ. nu conţinea o prevedere similară, ceea ce ridica problema dacă la distribuirea sumelor astfel obţinute ar fi putut să se înscrie şi alţi creditori intervenienţi după data suspendării executării silite la cererea debitorului. Raţiunea textului impunea şi la acea dată aceeaşi soluţie ca aceea reglementată actualmente în mod expres de art. 824 alin. (4) NCPC, însă, în lipsa unei dispoziţii legale exprese în acest sens, ea era mai dificil de aplicat în practică.

Soluţia prevăzută de art. 824 alin. (4) NCPC este firească, având în vedere raţiunea reglementării, şi anume recunoaşterea unei posibilităţi specifice de plată a creanţei urmărite şi a accesoriilor acesteia, precum şi a cheltuielilor de executare, în scopul evitării efectuării actelor propriu-zise de urmărire a imobilului indicat în somaţia de plată. Trebuie menţionat în acest context că nu întâmplător încuviinţarea plăţii creanţei şi a cheltuielilor de executare trebuie cerută instanţei de executare în termen de 10 zile de la comunicarea somaţiei de

[1]) A se vedea *supra*, comentariile la art. 721-722.

plată, adică înăuntrul termenului de 15 zile lăsat debitorului pentru a plăti de bunăvoie. Aşadar, scopul prevederilor art. 824 NCPC fiind acela de a permite debitorului să facă plata creanţei urmărite şi a cheltuielilor de executare din veniturile sale realizate timp de 6 luni, este firesc ca sumele respective să fie afectate exclusiv plăţii creanţei creditorului urmăritor. De altfel, aceeaşi este soluţia şi în cazul în care debitorul ar plăti de bunăvoie înăuntrul termenului de 15 zile de la comunicarea somaţiei de plată.

5. Prevederile art. 824 alin. (4) NCPC ridică şi problema de a şti dacă mai există posibilitatea declanşării unor urmăriri silite ulterioare având ca obiect aceleaşi venituri ale debitorului sau ale imobilelor sale. În ceea ce ne priveşte, faţă de dispoziţiile exprese ale textului menţionat, apreciem că afectarea veniturilor debitorului pentru plata creditorului urmăritor care a declanşat urmărirea imobiliară asupra unui imobil al debitorului ar trebui să împiedice o urmărire ulterioară asupra acestor venituri, din partea altui creditor, ceea ce înseamnă că nu există riscul pentru creditorul care urmăreşte bunul imobil de a mai veni în concurs cu alţi creditori pentru veniturile respective în limita necesară acoperirii creanţei sale şi a cheltuielilor de executare.

6. În egală măsură, dispoziţiile art. 824 alin. (5) NCPC fac necesară şi analiza situaţiei în care debitorul solicită ca plata creanţei să se facă din veniturile sale sau din veniturile altor imobile care îi aparţin decât cel urmărit silit, iar aceste venituri, respectiv imobile, fac deja obiectul altor urmăriri declanşate anterior de alţi creditori. În acest caz, apreciem că încuviinţarea plăţii creanţei creditorului care urmăreşte bunul imobil nu se va putea acorda decât dacă veniturile respective pe timp de 6 luni sunt suficiente atât pentru plata creditorilor care urmăreau exclusiv acele venituri, cât şi pentru plata creditorului care urmărea imobilul a cărui executare se solicită a fi suspendată, conform art. 824 alin. (1) NCPC.

7. Suspendarea urmăririi silite imobiliare în condiţiile art. 824 NCPC atrage şi suspendarea curgerii termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită [art. 708 alin. (1) pct. 2 NCPC], precum şi a termenului de perimare [art. 697 alin. (2) NCPC].

8. Pentru motive temeinice, creditorul poate solicita instanţei reluarea urmăririi înainte de expirarea termenului de 6 luni, asupra acestei cereri instanţa de executare urmând a se pronunţa cu citarea părţilor, în camera de consiliu, prin încheiere definitivă. În ceea ce priveşte motivele temeinice pe care s-ar putea fonda cererea creditorului de reluare a executării silite, în literatura de specialitate s-a arătat că acestea ar putea privi fie imposibilitatea realizării creanţei din veniturile propuse de debitor, fie insuficienţa acestora din cauza culpei debitorului[1)].

Jurisprudenţă

Una din condiţiile prevăzute de art. 499 C. pr. civ. pentru ca instanţa să încuviinţeze o astfel de executare, pe o durată de maximum 6 luni, asupra veniturilor imobilului sau veniturilor debitorilor, este aceea ca aceste venituri să fie suficiente pentru plata integrală a datoriei. Or, veniturile debitorilor contestatori nu sunt suficiente pentru plata integrală a datoriei, astfel că instanţa de executare nu putea face aplicarea art. 499 C. pr. civ. *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 2967/2004, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 824).*

[1)] M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1442. A se vedea şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 809.

Art. 825. Concursul de urmăriri imobiliare

În cazul când mai mulți creditori au început urmăriri asupra aceluiași imobil, ele se vor conexa de către instanță, la cererea oricăruia dintre ei sau a oricăruia dintre executorii judecătorești, în condițiile prevăzute la art. 654.

Comentariu

1. Când, privitor la aceleași bunuri, se efectuează mai multe urmăriri silite imobiliare de către executori judecătorești diferiți, instanța de executare în circumscripția căreia a început prima executare, la cererea persoanei interesate sau a oricăruia dintre executori, le va conexa, dispunând să se facă o singură executare de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai înaintat, iar dacă executările sunt în același stadiu, de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea.

2. În cazul în care dispune conexarea executărilor, instanța, prin încheiere, se va pronunța și asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării. Totodată, instanța va dispune trimiterea dosarelor conexate la executorul desemnat potrivit regulilor de mai sus.

3. După conexare, procedura de executare va continua de la actul de urmărire cel mai înaintat.

4. La fel ca în reglementarea anterioară[1], art. 654 alin. (4) NCPC prevede în mod expres că desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat.

5. Codul de procedură civilă nu cuprinde o prevedere expresă care să reglementeze efectele desistării, după conexare, a tuturor creditorilor urmăritori în cazul în care până la data actului de renunțare au intervenit și alți creditori în procedura de executare.

Apreciem că, și într-o asemenea ipoteză, executarea silită ar trebui să continue de la actul de executare cel mai înaintat, întrucât prin depunerea cererii de intervenție creditorul își manifestă intenția de a urmări bunurile debitorului în vederea realizării creanței sale.

O singură rezervă trebuie făcută în ceea ce îi privește pe creditorii intervenienți care nu au încă un titlu executoriu împotriva debitorului. În această ipoteză, în măsura în care creditorul sau creditorii care au declanșat urmărirea silită renunță la executarea silită, atunci această desistare va avea ca efect încetarea urmăririi, creditorii intervenienți fără titlu executoriu neputând solicita continuarea executării silite. Această soluție rezultă fără echivoc din dispozițiile art. 695 alin. (1) NCPC, potrivit cărora „creditorii intervenienți și cei ale căror creanțe au fost recunoscute de către debitor, în condițiile prevăzute la art. 692, pot să participe la distribuirea sumei rezultate din urmărire, în limita sumelor reclamate sau, după caz, recunoscute, și, dacă au titluri executorii, să participe, în condițiile legii, la urmărirea bunurilor debitorului și să solicite efectuarea unor acte de executare silită, dacă este cazul"[2].

---

[1] Art. 373[4] alin. 3 C. pr. civ. prevedea, de asemenea, că „desistarea, după conexare, a oricăruia dintre creditorii urmăritori nu va putea să împiedice continuarea executării de la actul de executare cel mai înaintat".

[2] Pentru identitate de rațiune, soluțiile menționate se impun și în cazul în care urmărirea este pornită de un singur creditor – deci nu există o pluralitate de creditori urmăritori ca efect al conexării –, iar, până la momentul la care acesta renunță la executare, depun cereri de participare la urmărire unul sau mai mulți

6. În cazul executărilor silite aflate pe rolul aceluiaşi executor, conexarea se va dispune de executor, prin încheiere dată cu citarea părţilor. Prin încheiere, executorul se va pronunţa şi asupra cheltuielilor de executare efectuate până în momentul conexării.

Art. 826. Modalităţi de valorificare

Imobilele urmărite silit se valorifică prin modalităţile de vânzare prevăzute la art. 754-756, care se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. În cadrul urmăririi silite imobiliare, valorificarea bunului imobil urmărit se poate face în mai multe modalităţi prevăzute de lege, vânzarea silită prin licitaţie publică fiind doar una dintre ele.

În afară de vânzarea prin licitaţie publică, legea nu reglementează distinct pentru bunurile imobile celelalte modalităţi de valorificare. În privinţa acestora, art. 826 NCPC face trimitere la dispoziţiile corespunzătoare din materia urmăririi mobiliare, care reglementează atât modalităţile concrete de valorificare, cât şi procedura după care se face valorificarea în fiecare dintre aceste modalităţi, dispoziţii care se vor aplica în mod corespunzător şi în cazul urmăririi silite imobiliare, ţinând cont de natura bunurilor valorificate.

Astfel, art. 754 şi art. 755 NCPC prevăd două modalităţi de valorificare a bunurilor urmărite silit: vânzarea amiabilă de către debitor şi vânzarea directă efectuată de executorul judecătoresc.

În cele ce urmează, vom analiza aceste două modalităţi de valorificare prevăzute de lege, urmând ca procedura vânzării la licitaţie publică să facă obiectul consideraţiilor teoretice la Secţiunea a 4-a din prezentul capitol.

2. Potrivit art. 754 alin. (1) NCPC, vânzarea amiabilă de către debitor, ca modalitate de valorificare a imobilului urmărit, poate fi încuviinţată de executorul judecătoresc, dacă există acordul creditorului în acest sens.

Textul de lege menţionat nu prevede care este forma şi termenul în care creditorul trebuie să îşi exprime acordul la vânzarea amiabilă a imobilului urmărit.

În privinţa formei, considerăm că nu este necesară exprimarea voinţei creditorului într-o formă anume. Astfel, creditorul poate să îşi exprime acordul atât în scris, cât şi verbal, fiind însă necesar ca acest acord să fie neechivoc. În ceea ce ne priveşte, apreciem că, deşi legea nu prevede expres acest lucru, dacă sunt mai mulţi creditori urmăritori sau intervenienţi, este necesar să existe acordul tuturor creditorilor pentru vânzarea amiabilă de către debitor.

creditori intervenienţi. Sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865, care cuprindea o dispoziţie similară actualului art. 654 alin. (5) NCPC, în practica judiciară au existat şi soluţii prin care s-a constatat încetată executarea silită în cazul în care creditorul care pornise executarea silită renunţa la executare, chiar dacă mai existau şi creditori intervenienţi. Apreciem că o asemenea soluţie era eronată, întrucât, aşa cum s-a arătat în text, depunerea cererii de participare la executarea silită de către creditorii intervenienţi deţinători ai unui titlu executoriu împotriva debitorului are acelaşi efect ca o cerere de executare, şi anume manifestarea intenţiei de urmărire a bunurilor acestuia. În plus, *de lege lata*, această soluţie rezultă din dispoziţiile art. 694 alin. (2) NCPC.

Referitor la momentul până la care părţile pot conveni vânzarea amiabilă de către debitor, considerăm că un asemenea acord poate interveni oricând în cursul urmăririi silite, până la adjudecarea imobilului, în virtutea principiului disponibilităţii, care guvernează şi faza de executare silită. De altfel, art. 630 NCPC dispune că, „în tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul şi debitorul pot conveni (...) ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială (...)".

În cazul în care i s-a încuviinţat vânzarea amiabilă a imobilului urmărit, debitorul este obligat să îl informeze în scris pe executorul judecătoresc despre ofertele primite, indicând, după caz, numele sau denumirea şi adresa potenţialului cumpărător, precum şi termenul în care acesta din urmă se angajează să consemneze preţul propus. Legea nu stabileşte un preţ minim la care debitorul poate să procedeze la valorificarea bunului imobil, însă din economia dispoziţiilor art. 754 NCPC rezultă că debitorul nu poate vinde la orice preţ, cu privire la cuantumul acestuia fiind necesar să existe acordul creditorului sau al creditorilor urmăritori.

Dacă, până la împlinirea termenului indicat de debitor, terţul cumpărător nu consemnează preţul oferit la dispoziţia executorului judecătoresc, se va fixa termen pentru vânzarea la licitaţie publică, conform art. 829 şi urm. NCPC.

3. Potrivit art. 755 NCPC, o altă modalitate de valorificare a imobilului urmărit este vânzarea directă efectuată de executorul judecătoresc.

Imobilul urmărit poate fi vândut prin această modalitate dacă există acordul creditorului sau, după caz, al creditorilor urmăritori şi al debitorului urmărit în acest sens. Dacă nu există acordul tuturor părţilor din cadrul urmăririi silite, executorul nu poate proceda la vânzarea directă. În acest caz, precum şi atunci când nu se poate realiza vânzarea directă, executorul judecătoresc va proceda la organizarea vânzării la licitaţie publică a imobilului urmărit (756 NCPC)

Deoarece vânzarea directă se realizează de executor, art. 755 alin. (1) coroborat cu art. 758 NCPC prevăd că preţul de vânzare al imobilului nu poate fi mai mic decât valoarea de circulaţie a imobilului stabilită potrivit regulilor prevăzute de art. 836 şi art. 837 NCPC, ceea ce presupune că, înainte de a trece la vânzarea directă, executorul judecătoresc trebuie să întocmească procesul-verbal de situaţie a imobilului şi să îl evalueze, pe baza acestuia.

Apreciem că prevederile art. 755 NCPC referitoare la preţul minim de vânzare în cadrul vânzării directe efectuate de executorul judecătoresc nu sunt de ordine publică, astfel încât părţile pot conveni ca vânzarea directă să se facă pentru un preţ mai mic decât cel stabilit potrivit art. 836 şi art. 837 NCPC[1]). Într-adevăr, atâta vreme cât, potrivit art. 630 NCPC, părţile pot conveni ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială, ceea ce înseamnă că stabilesc de comun acord şi preţul de vânzare, considerăm că acestea pot conveni asupra preţului şi în cazul în care convin ca vânzarea imobilului urmărit să se facă direct de către executorul judecătoresc.

Art. 755 alin. (2) NCPC prevede că termenul pentru vânzarea directă va fi stabilit prin acordul părţilor. În reglementarea anterioară, termenul pentru vânzarea directă era stabilit, potrivit art. 434 C. pr. civ., astfel încât de la data comunicării somaţiei şi până la data vânzării să nu fie mai puţin de două săptămâni, nici mai mult de două luni. Soluţia consacrată de

[1]) În sens contrar, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 811.

reglementarea actuală este mai corectă, deoarece, dacă părţile pot conveni ca vânzarea să se facă direct de executor, este firesc ca tot ele să stabilească, în funcţie de interesele lor, şi termenul de vânzare.

Debitorul şi creditorul vor fi înştiinţaţi despre ziua, ora şi locul vânzării, precum şi despre oferta de preţ depusă de potenţialul cumpărător.

La data vânzării, executorul va întocmi un proces-verbal care va cuprinde menţiunile prevăzute de art. 847 NCPC, dispoziţiile acestui articol fiind aplicabile în mod corespunzător. Dacă vreuna dintre părţi lipseşte la efectuarea vânzării, executorul îi va comunica o copie certificată de pe procesul-verbal privind vânzarea.

4. Noul Cod de procedură civilă nu reglementează efectele vânzării prin modalităţile alternative la vânzarea la licitaţie publică, astfel încât se ridică întrebarea dacă valorificarea imobilului urmărit prin aceste modalităţi produce aceleaşi efecte ca vânzarea la licitaţie publică (în special efectul purgic, condiţiile garanţiei pentru vicii ascunse şi pentru evicţiune, condiţiile exercitării acţiunilor cu efect de evicţiune din partea terţilor împotriva cumpărătorului etc.) sau efectele vânzării sunt supuse, în aceste cazuri, regulilor de drept comun.

În ceea ce ne priveşte, apreciem că, în stadiul actual al reglementării, nu pot fi aplicate prin analogie dispoziţiile privind efectele adjudecării la licitaţie publică, datorită caracterului special al acestora, deci de strictă interpretare şi aplicare.

Prin urmare, condiţiile de formă şi de fond, efectele contractului de vânzare-cumpărare, precum şi regimul juridic al acţiunilor în anularea acestuia şi al acţiunilor cu efect de evicţiune îndreptate împotriva cumpărătorului vor fi guvernate de regulile de drept comun. De asemenea, radierea ipotecilor stinse prin plata creanţelor se va face la solicitarea cumpărătorului, potrivit dispoziţiilor de drept comun, iar nu la solicitarea din oficiu a executorului judecătoresc.

Legea nu stabileşte o ordine a modalităţilor de valorificare a imobilului urmărit, astfel încât, cu condiţia respectării cerinţelor legale, executorul poate recurge la oricare dintre ele. De asemenea, legea nu interzice ca, după începerea procedurii de valorificare a bunului potrivit unei modalităţi, să se recurgă la altă modalitate. De exemplu, este posibil ca, după începerea procedurii de vânzare la licitaţie publică, executorul să procedeze la vânzarea directă, dacă toate părţile sunt de acord, inclusiv eventualii creditori care au intervenit până la acel moment.

5. Dacă valorificarea bunului imobil nu poate avea loc în niciuna dintre modalităţile prevăzute de lege, executorul judecătoresc va constata încetată executarea silită [art. 703 alin. (1) pct. 2 NCPC].

În această situaţie, executorul va remite personal creditorului sau reprezentantului acestuia titlul executoriu, menţionând pe acesta cauza restituirii şi partea de obligaţie ce a fost executată. Creditorul poate solicita reluarea executării silite asupra aceluiaşi bun, înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită. Din acest considerent, atât timp cât, potrivit legii, poate avea loc reluarea executării silite, nu se va dispune radierea urmăririi silite din cartea funciară [art. 705 alin. (2) NCPC].

Este de remarcat că reglementarea actuală a urmăririi silite imobiliare este mai flexibilă în ceea ce privește modalitățile de valorificare a imobilelor din patrimoniul debitorului, ceea ce face ca această formă de executare silită să fie mai eficientă decât procedura anterioară. Ea răspunde, în linii generale, realităților actuale, mai ales în cazurile în care se pune problema valorificării unor imobile cu o situație specială, cum ar fi imobilele care fac parte dintr-un fond de comerț, platformele industriale etc.

Secțiunea a 3-a. Efectele urmăririi

Art. 827. Inopozabilitatea unor drepturi

Drepturile reale, precum și orice alte drepturi înscrise după notarea urmăririi imobilului în cartea funciară nu vor putea fi opuse creditorului urmăritor și adjudecatarului, în afară de cazurile expres prevăzute de lege ori de cazul în care creditorul sau adjudecatarul s-a declarat de acord cu acel drept ori debitorul sau terțul dobânditor a consemnat sumele necesare acoperirii creanțelor ce se urmăresc, inclusiv dobânzile și cheltuielile de executare.

Art. 828. Locațiunea și cesiunea de venituri

(1) Închirierile sau arendările, precum și cesiunile de venituri făcute de debitor sau terțul dobânditor după data notării urmăririi nu vor fi opozabile creditorului urmăritor și adjudecatarului.

(2) Închirierile sau arendările anterioare notării sunt opozabile, în condițiile legii, atât creditorilor urmăritori, cât și adjudecatarului. Cu toate acestea, adjudecatarul nu este ținut să respecte locațiunea atunci când prețul convenit este mai mic cu o treime decât prețul pieței sau mai mic față de cel rezultat din locațiunile precedente.

(3) Plățile de chirii sau arenzi efectuate debitorului urmărit înainte de scadență nu pot fi însă opuse creditorilor urmăritori și adjudecatarului decât dacă sunt notate în cartea funciară. Dispozițiile alin. (2) teza a doua rămân aplicabile.

Comentariu

1. În privința efectelor urmăririi silite, trebuie deosebit între efectele față de terți, pe de o parte, și efectele față de debitorul urmărit sau terțul dobânditor, dacă este cazul, pe de altă parte.

Dispozițiile art. 827 și art. 828 NCPC reglementează *efectele urmăririi silite imobiliare față de terți*[1)].

Aceste efecte se produc de la data notării urmăririi silite în cartea funciară. Sub acest aspect, reamintim că, *de lege lata*, notarea se face la solicitarea executorului judecătoresc pe baza încheierii de încuviințare a executării silite, iar nu a somației de executare.

[1)] Efectele urmăririi silite față de debitor sau de terțul dobânditor, în cazul urmăririi imobilelor ipotecate, sunt reglementate de art. 831 NCPC, la care facem trimitere pentru comentariile corespunzătoare. A se vedea *infra*, pp. 915-917.

2. În privința efectelor urmăririi silite imobiliare față de terți, art. 827 NCPC stabilește că, de la data notării acesteia în cartea funciară, *drepturile reale, precum și orice alte drepturi înscrise* după notarea urmăririi imobilului în cartea funciară nu vor putea fi opuse creditorului urmăritor și adjudecatarului[1].

Actualul Cod de procedură civilă menține sancțiunea, prevăzută, începând cu anul 2001, și în reglementarea anterioară, privind inopozabilitatea actelor juridice având ca obiect drepturi reale sau alte drepturi supuse publicității imobiliare asupra imobilului urmărit, acte încheiate de debitor după notarea urmăririi silite imobiliare în cartea funciară.

Sancțiunea inopozabilității acestor acte juridice este prevăzută pentru protecția exclusivă a intereselor creditorului urmăritor și ale adjudecatarului; de aceea, aceștia pot renunța la efectele inopozabilității și se pot declara de acord cu dreptul ce a făcut obiectul actului juridic încheiat după notarea urmăririi în cartea funciară.

Inopozabilitatea drepturilor reale înscrise după notarea urmăririi imobilului în cartea funciară poate fi înlăturată față de creditorul urmăritor și față de adjudecatar și de către debitor sau de către terțul dobânditor prin consemnarea sumelor necesare acoperirii creanțelor ce se urmăresc, inclusiv a dobânzilor și a cheltuielilor de executare.

3. În privința *drepturilor de creanță*, în mod similar, art. 828 NCPC prevede că închirierile sau arendările, precum și cesiunile de venituri făcute de debitor sau terțul dobânditor după data notării urmăririi în cartea funciară nu vor fi opozabile creditorului urmăritor și nici adjudecatarului.

În schimb, închirierile sau arendările anterioare notării urmăririi în cartea funciară sunt opozabile atât creditorilor urmăritori, cât și adjudecatarului, dacă au fost notate în cartea funciară anterior notării urmăririi silite[2]. De asemenea, plățile de chirii sau arende efectuate debitorului urmărit înainte de scadență sunt opozabile creditorilor urmăritori și adjudecatarului dacă sunt notate în cartea funciară.

Cu toate acestea, adjudecatarul nu este ținut să respecte locațiunea anterioară urmăririi silite, chiar notată în cartea funciară, atunci când prețul convenit este mai mic cu o treime decât prețul pieței sau mai mic față de cel rezultat din locațiunile precedente. Potrivit art. 828 alin. (2) teza a doua NCPC, adjudecatarul nu este ținut să respecte nici plata chiriei făcută debitorului anterior adjudecării, chiar notată în cartea funciară, atunci când prețul convenit este mai mic cu o treime decât prețul pieței sau mai mic față de cel rezultat din locațiunile precedente.

Apreciem că inopozabilitatea actelor juridice de care fac vorbire dispozițiile art. 828 alin. (2) teza a doua și alin. (3) NCPC nu poate fi înlăturată față de adjudecatar, rațiunea acestei inopozabilități fiind aceea de a nu institui în sarcina adjudecatarului obligația de a respecta asemenea acte juridice care se pot dovedi prea oneroase și care pot avea ca efect ca dobândirea imobilului grevat de asemenea sarcini să fie neatractivă.

---

[1] C. Ap. București, s. a III-a civ. și pt. cauze cu min. și fam., dec. nr. 46/2006, în Buletinul Curții de Apel București nr. I/2006, p. 121.

[2] *De lege lata*, pentru opozabilitate față de terți, locațiunea unui imobil (inclusiv arendarea) și cesiunea de venituri sunt supuse notării în cartea funciară indiferent de durata acestora [art. 902 alin. (2) pct. 6 NCC]. A se vedea și art. 1.811 lit. a) NCC.

Aplicarea dispozițiilor legale menționate mai sus se poate dovedi relativ dificilă în practică, având în vedere caracterul destul de vag al noțiunii de „preț al pieței". În orice caz, aprecierea asupra prețului pieței, care, în opinia noastră, trebuie raportată la data încheierii locațiunii, este o chestiune de fapt, instanța competentă să analizeze acest aspect putând face apel la orice mijloc de probă în acest sens, inclusiv o expertiză judiciară.

Secțiunea a 4-a. Vânzarea la licitație publică

§1. Formalitățile premergătoare vânzării

Art. 829. Procesul-verbal de situație

(1) După comunicarea încheierii de încuviințare a executării și notarea în cartea funciară a urmăririi silite, executorul judecătoresc, în vederea identificării imobilului urmărit și a prețuirii lui, va încheia un proces-verbal de situație, care va cuprinde, pe lângă mențiunile prevăzute la art. 839 alin. (1) lit. a)-c), e) și m), elemente privind descrierea imobilului urmărit, precum și, dacă este cazul, obligațiile fiscale cu privire la imobil și sumele datorate cu titlu de cotă de contribuție la cheltuielile asociației de proprietari. În cazul în care debitorul nu furnizează aceste elemente în condițiile art. 627, executorul judecătoresc va face demersurile prevăzute la art. 660 spre a obține înscrisurile și relațiile care fac posibile identificarea imobilului urmărit și evaluarea sa. În invitația comunicată debitorului potrivit art. 627, executorul judecătoresc, sub sancțiune de nulitate a executării, va indica debitorului că, în lipsa unor relații, însoțite de acte doveditoare, privind descrierea imobilului spre a face posibilă evaluarea, se va recurge la demersurile prevăzute la art. 660. În toate cazurile, în vederea identificării imobilului, executorul judecătoresc are dreptul să se deplaseze la locul situării imobilului.

(2) În cazul în care imobilul supus urmăririi nu este înscris în cartea funciară, executorul judecătoresc va solicita biroului de cadastru și publicitate imobiliară, în numele debitorului, deschiderea cărții funciare, în baza unei documentații cadastrale întocmite de o persoană autorizată și a titlurilor de proprietate obținute, când este cazul, în condițiile art. 660. Cheltuielile necesare vor fi avansate de creditor și vor fi imputate debitorului cu titlu de cheltuieli de executare silită, în condițiile art. 670.

Comentariu

1. În vederea declanșării procedurii de vânzare la licitație publică, primul act întocmit de executorul judecătoresc este procesul-verbal de situație. Acesta este actul de procedură prin care se face descrierea amănunțită a situației de fapt a imobilului urmărit în scopul stabilirii valorii acestuia.

Așa cum am arătat, în reglementarea actualului Cod de procedură civilă, procesul-verbal de situație nu se mai întocmește înainte de somația de executare, iar conținutul său nu se mai regăsește în cel al acestui din urmă act de procedură.

Întocmirea procesului-verbal de situație este subsecventă comunicării încheierii de încuviințare a executării silite și a somației de plată către debitor, precum și notării urmăririi silite în cartea funciară.

Legea nu stabileşte un termen înăuntrul căruia trebuie întocmit procesul-verbal de situaţie. Însă, având în vedere că evaluarea imobilului se face pe baza procesului-verbal de situaţie, iar, potrivit art. 835 alin. (1) NCPC, dacă în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării debitorul nu plăteşte datoria, executorul judecătoresc va începe procedura de vânzare prin stabilirea valorii de circulaţie a imobilului urmărit, apreciem că procesul-verbal de situaţie poate fi întocmit imediat după expirarea termenului de 15 zile menţionat.

2. În cuprinsul procesului-verbal de situaţie, în afara menţiunilor prevăzute la art. 839 alin. (1) lit. a)-c), e) şi m), trebuie să se regăsească identificarea imobilului prin arătarea numărului cadastral sau topografic şi a numărului de carte funciară, precum şi descrierea acestuia, descriere care să permită preţuirea corectă la valoarea de circulaţie.

Un element de noutate faţă de reglementarea anterioară, în ceea ce priveşte conţinutul procesului-verbal de situaţie, este faptul că în acesta trebuie indicate cuantumul obligaţiilor fiscale cu privire la imobilul urmărit, precum şi, dacă este cazul, sumele datorate cu titlu de cotă de contribuţie la cheltuielile asociaţiei de proprietari.

3. Procesul-verbal de situaţie se întocmeşte, în principal, pe baza informaţiilor şi a inscrisurilor furnizate în acest scop de debitor, a cărui obligaţie în acest sens decurge din dispoziţiile art. 647 alin. (2) NCPC, potrivit cărora debitorul este obligat, sub sancţiunile prevăzute la art. 188 alin. (2) NCPC, să declare, la cererea executorului, toate bunurile sale, mobile şi imobile, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părţi sau în devălmăşie, cu arătarea locului în care acestea se află, precum şi toate veniturile sale, curente sau periodice.

Executorul judecătoresc va solicita, în scris, debitorului să îi furnizeze informaţiile şi inscrisurile necesare întocmirii procesului-verbal de situaţie, relaţiile şi înscrisurile necesare privind descrierea imobilului, arătând totodată[1)] în invitaţia comunicată acestuia că, în caz contrar, se va recurge la demersurile prevăzute de art. 660 NCPC[2)].

Dacă debitorul nu furnizează aceste elemente, executorul judecătoresc va face demersurile prevăzute la art. 660 NCPC spre a obţine înscrisurile şi relaţiile care fac posibilă identificarea imobilului urmărit şi evaluarea acestuia.

Indiferent de modalitatea în care obţine informaţiile necesare în vederea identificării imobilului, executorul judecătoresc are dreptul să se deplaseze la locul situării imobilului, dacă acest lucru este necesar pentru întocmirea corectă a procesului-verbal de situaţie. În acest scop, executorul judecătoresc are dreptul de a pătrunde în imobil, cu respectarea prevederilor art. 659 NCPC, iar dacă debitorul sau persoana care îl deţine se opune, acesta poate solicita şi concursul forţei publice. În această din urmă ipoteză, nu excludem nici

[1)] Potrivit art. 829 alin. (1) teza a treia NCPC, lipsa acestei menţiuni din invitaţia adresată debitorului atrage nulitatea executării silite. Apreciem că nulitatea are caracter relativ, dispoziţiile respective protejând exclusiv interesele debitorului.

[2)] În literatura de specialitate (E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 815) s-a apreciat că, în cazul în care nu furnizează informaţiile solicitate de executorul judecătoresc în vederea întocmirii procesului-verbal de situaţie, debitorul nu mai poate contesta ulterior valoarea imobilului urmărit. În opinia noastră, în lipsa unei dispoziţii legale în acest sens, aplicarea unei asemenea sancţiuni debitorului rămâne controversată. În schimb, nu excludem aplicarea unei amenzi judiciare în acest caz debitorului, în temeiul art. 188 alin. (2) NCPC.

posibilitatea ca, în cazul în care debitorul ocupă imobilul urmărit, executorul să solicite şi evacuarea temporară a acestuia în condiţiile art. 830 NCPC, pentru a permite întocmirea procesului-verbal de situaţie[1)].

Menţionăm că nu este obligatorie prezenţa debitorului sau, după caz, a terţului dobânditor, în cazul urmăririi imobilului ipotecat, la efectuarea cercetărilor la faţa locului de către executorul judecătoresc în vederea întocmirii procesului-verbal de situaţie.

4. O noutate legislativă o reprezintă dispoziţiile art. 829 alin. (2) NCPC, care impune executorului judecătoresc să efectueze demersurile necesare deschiderii cărţii funciare, atunci când imobilul supus urmăririi nu este înscris în cartea funciară. Instituirea acestei obligaţii în sarcina executorului judecătoresc are drept consecinţă faptul că, exceptând cazul în care executorul judecătoresc din neglijenţă nu îşi îndeplineşte obligaţia de a efectua formalităţile de deschidere a cărţii funciare[2)], pentru urmăririle silite începute după intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, nu va exista riscul pentru adjudecatar de a i se opune, în condiţiile art. 887 alin. (2) NCC, drepturi dobândite de terţi cu bună-credinţă[3)].

Jurisprudenţă

Faptul că contestatoarea nu a fost de faţă la întocmirea procesului-verbal de situaţie nu duce la nulitatea acestuia, deoarece legiuitorul a avut în vedere îndeosebi obligaţia identificării cât mai amănunţite a bunului ce face obiectul executării, indiferent de faptul dacă deţinătorul bunului nu este de găsit sau se opune identificării prin diferite mijloace, lipsa debitorului neafectând valabilitatea actului întocmit în lipsă. De asemenea, prevederile relative la executarea silită nu prevăd obligativitatea comunicării acestui proces-verbal de situaţie a imobilului debitorului *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 343/2004, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 821)*.

Art. 830. Evacuarea debitorului

În cazul în care debitorul sau terţul dobânditor ocupă el însuşi imobilul urmărit, la cererea creditorului sau a executorului, instanţa de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea sa din imobil, în tot sau în parte, fie de îndată, fie într-un anumit termen.

[1)] În cazul în care se urmăreşte un apartament, iar debitorul nu este prezent sau, deşi prezent, nu permite accesul în imobil, în practica execuţională s-a procedat şi la întocmirea procesului-verbal de situaţie în funcţie de caracteristicile unui alt apartament similar cu cel urmărit (a se vedea A. Stoica, *op. cit.*, p. 168).

[2)] Într-un asemenea caz, adjudecatarul evins va avea deschisă împotriva executorului judecătoresc o acţiune în răspundere civilă pentru prejudiciul suferit ca urmare a evicţiunii de către un terţ care îşi înscrisese cu bună-credinţă dreptul în cartea funciară.

[3)] Potrivit art. 887 NCC: „(1) Drepturile reale se dobândesc fără înscriere în cartea funciară când provin din moştenire, accesiune naturală, vânzare silită, expropriere pentru cauză de utilitate publică, precum şi în alte cazuri expres prevăzute de lege. (2) Cu toate acestea, în cazul vânzării silite, dacă urmărirea imobilului nu a fost în prealabil notată în cartea funciară, drepturile reale astfel dobândite nu vor putea fi opuse terţilor dobânditori de bună-credinţă. (3) În cazurile prevăzute la alin. (1), titularul drepturilor astfel dobândite nu va putea însă dispune de ele prin cartea funciară decât după ce s-a făcut înscrierea".

Comentariu

1. Art. 831 NCPC reglementează efectele urmăririi silite imobiliare faţă de debitorul urmărit sau după caz, faţă de terţul dobânditor al imobilului ipotecat sau asupra căruia creditorul are un drept de urmărire.

Aşa cum se va vedea mai jos, ca efect al declanşării urmăririi silite imobiliare, debitorul este decăzut din dreptul de a efectua acte de administrare în folosul propriu cu privire la imobilul urmărit.

Trebuie însă reţinut că, deşi pierde dreptul de administrare a imobilului urmărit, totuşi debitorul nu pierde şi dreptul de a-l folosi în cazul în care îl ocupă el însuşi[1)].

Cu toate acestea, la cererea creditorului sau a executorului, instanţa de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea sa din imobil, în tot sau în parte, fie de îndată, fie într-un anumit termen.

2. Legea nu prevede care sunt condiţiile care trebuie îndeplinite pentru a se putea dispune evacuarea debitorului sau, după caz, a terţului dobânditor din imobilul urmărit, acestea fiind lăsate la aprecierea instanţei de executare. În orice caz, evacuarea debitorului sau, după caz, a terţului dobânditor din imobilul urmărit trebuie sa fie o măsură excepţională, dispusă doar în cazurile în care este necesară pentru efectuarea în bune condiţii a actelor de urmărire silită[2)].

3. Competenţa de soluţionare a cererii de evacuare aparţine instanţei de executare, care se pronunţă, conform art. 651 NCPC, prin încheiere supusă exclusiv apelului, în termen de 10 zile de la comunicare.

Art. 831. Administrarea imobilului urmărit

(1) La data comunicării încheierii de încuviinţare a executării, debitorul sau, după caz, terţul dobânditor este decăzut din dreptul de a efectua acte de administrare asupra imobilului urmărit.

(2) Executorul judecătoresc, atunci când apreciază ca fiind necesar, va numi, prin încheiere, un administrator-sechestru care să asigure administrarea imobilului, încasarea veniturilor, efectuarea cheltuielilor necesare şi apărarea în litigiile privitoare la acest bun.

(3) Când debitorul însuşi sau terţul dobânditor este administratorul-sechestru al imobilului urmărit, executorul judecătoresc îi va preda imobilul cu acest titlu. În caz de refuz, procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc va ţine loc de predare-primire şi va fi comunicat potrivit dispoziţiilor privitoare la procedura de comunicare a citaţiilor şi a altor acte de procedură.

Comentariu

1. Sub art. 831 NCPC sunt reglementate *efectele urmăririi silite imobiliare faţă de debitorul urmărit* sau, după caz, faţă de terţul dobânditor, atunci când se urmăreşte imobilul ipotecat.

[1)] Acelaşi drept îl păstrează şi terţul dobânditor, în cazul urmăririi imobilului ipotecat.

[2)] În doctrina franceză (A. Leborgne, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, Ed. Dalloz, Paris, 2009, p. 686, par. 2014), referitor la art. 27 din Decretul din iulie 2006 – textul corespunzător art. 830 NCPC – s-a arătat că evacuarea debitorului din imobilul urmărit trebuie dispusă ca „o sancţiune pentru un comportament neglijent sau delictual" al acestuia. De asemenea, în raportul Preşedintelui Republicii Franceze cu privire la acelaşi text de lege (JO din 22 aprilie 2006, p. 6069) se arată „*ce texte permet de constituer un tiers séquestre, voire d'expulser le débiteur pour cause grave lorsque les circonstances le justifient; ces circonstances appréciées par le juge pourront résulter d'un irrespect par débiteur des obligations du séquestre*".

Astfel, potrivit dispoziţiilor acestui text de lege, ca efect al urmăririi silite, debitorul este decăzut din dreptul de a efectua acte de administrare asupra imobilului urmărit.

Precizăm că, întrucât art. 831 alin. (3) NCPC prevede că administrator-sechestru al imobilului urmărit poate fi desemnat chiar debitorul sau terţul dobânditor, rezultă că, în acest caz, debitorul pierde dreptul de a administra bunul în interes propriu. Prin urmare, în această ipoteză, administrarea imobilului urmărit de către debitorul numit administrator-sechestru se va face exclusiv în interesul urmăririi silite, debitorului revenindu-i toate obligaţiile prevăzute de lege pentru administratorul-sechestru.

Subliniem că decăderea din dreptul de a administra bunul urmărit nu atrage şi pierderea dreptului debitorului care ocupa imobilul la data începerii urmăririi să continue să îl folosească şi după comunicarea încheierii de încuviinţare a executării silite. Acesta va putea fi evacuat din imobilul urmărit doar în condiţiile art. 830 NCPC.

2. Efectele urmăririi silite imobiliare faţă de debitor se produc începând cu data comunicării încheierii de încuviinţare a executării silite, deci nu de la data notării urmăririi în cartea funciară.

Efectul decăderii obligatorii a debitorului sau, după caz, a terţului dobânditor din dreptul de a efectua acte de administrare asupra imobilului urmărit silit reprezintă o noutate în legislaţia procesual civilă română[1)]. Într-adevăr, în reglementarea anterioară, conservarea bunului imobil pe durata urmăririi silite, prin instituirea unui administrator-sechestru, era o măsură facultativă, lăsată la aprecierea executorului judecătoresc.

3. După comunicarea încheierii de încuviinţare a executării silite către debitor, executorul judecătoresc va desemna administratorul-sechestru care să asigure conservarea şi administrarea bunului până la finalizarea urmăririi silite.

Potrivit art. 802 NCPC, la care art. 832 face trimitere pentru aplicarea corespunzătoare şi în materia urmăririi silite imobiliare, executorul judecătoresc numeşte administratorul-sechestru prin încheiere dată cu citarea în termen scurt a părţilor. Încheierea de numire a administratorului-sechestru are regimul juridic stabilit de art. 657 NCPC referitor la încheierile executorului judecătoresc, respectiv este executorie de drept, iar împotriva ei oricare dintre părţi poate formula contestaţie la executare în termen de 15 zile de la comunicare [art. 715 alin. (2) NCPC].

Conform art. 802 alin. (2) NCPC, poate fi numit administrator-sechestru creditorul, debitorul sau o terţă persoană, fizică sau juridică.

În ceea ce priveşte ordinea de alegere dintre persoanele menţionate, legea nu conţine nicio dispoziţie expresă. Aşa fiind, apreciem că ar trebui să se acorde prioritate alegerii făcute de creditor. Însă, în cazul în care creditorul solicită să fie desemnat el însuşi în calitate de administrator-sechestru, ar trebui să existe şi acordul expres al debitorului în acest sens. În lipsa acestui acord, apreciem că ar trebui numită administrator-sechestru o terţă persoană. Raţiunile acestei soluţii sunt aceleaşi care au stat la baza stabilirii prin art. 746 NCPC a regulilor de desemnare a administratorului-sechestru, în cazul sechestrării bunurilor mobile în cadrul urmăririi silite mobiliare, ceea ce, în opinia noastră, ar justifica aplicarea aceleiaşi

[1)] Pentru o critică a obligativităţii desemnării administratorului-sechestru în cadrul urmăririi silite imobiliare, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 818.

soluţii şi în cazul desemnării administratorului-sechestru în procedura urmăririi imobilului debitorului.

Art. 802 NCPC nu prevede care sunt condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească terţul pentru a putea fi desemnat în calitate de administrator-sechestru, însă, faţă de trimiterea pe care art. 802 alin. (4) NCPC o face la dispoziţiile Codului civil privind administrarea simplă a bunurilor altuia, apreciem că regula generală instituită de art. 792 alin. (4) NCC, potrivit căreia, în cazul în care este o persoană fizică, administratorul trebuie să aibă capacitate deplină de exerciţiu, este aplicabilă şi în ceea ce îl priveşte pe administratorul-sechestru persoană fizică desemnat în cadrul urmăririi silite imobiliare.

Când administrator-sechestru este numită o altă persoană decât debitorul, executorul judecătoresc îi va fixa drept remuneraţie o sumă, ţinând seama de activitatea depusă, stabilind totodată şi modalitatea de plată[1]. Remuneraţia administratorului-sechestru se stabileşte tot prin încheierea de numire.

Precizăm că, indiferent de persoana care este desemnată administrator-sechestru, inclusiv atunci când este vorba de debitorul sau de terţul dobânditor care ocupă imobilul urmărit, acestuia trebuie să îi fie predat bunul cu acest titlu.

Regulile privind înlocuirea administratorului-sechestru, cele privind durata mandatului şi renunţarea la mandat şi cele referitoare la descărcarea administratorului-sechestru la încetarea mandatului sunt aceleaşi cu cele aplicabile administratorului-sechestru desemnat în cadrul procedurii urmăririi veniturilor unui imobil, astfel încât, în această privinţă, ne rezumăm a face trimitere la consideraţiile corespunzătoare de la art. 802 şi art. 810 NCPC[2].

Art. 832. Drepturile şi obligaţiile administratorului-sechestru

(1) Administratorul-sechestru este obligat:

a) să păstreze şi să întreţină imobilul urmărit, cu toate accesoriile lui;

b) să încaseze chiriile, arenzile şi alte venituri;

c) să plătească primele de asigurare, impozitele şi taxele locale;

d) să denunţe contractele de locaţiune existente, cu respectarea clauzelor contractuale, şi să ceară evacuarea locatarilor;

e) să încheie, cu încuviinţarea instanţei de executare, dată prin încheiere, cu citarea părţilor, contracte de locaţiune pe termen de cel mult 2 ani;

f) să culeagă fructele şi recoltele şi să le vândă, în condiţiile prevăzute la art. 799.

(2) Dispoziţiile art. 802 şi următoarele se aplică în mod corespunzător şi administratorului-sechestru numit în cadrul acestei proceduri.

Art. 833. Sumele necesare întreţinerii debitorului

(1) Dacă debitorul sau terţul dobânditor nu are alt mijloc de subzistenţă decât veniturile imobilului urmărit, la cererea acestuia, executorul judecătoresc va fixa prin proces-verbal o cotă

---

[1] Remuneraţia administratorului-sechestru va fi inclusă în cheltuielile de executare şi, ca atare, se va preleva cu prioritate din sumele realizate prin urmărirea silită. Remuneraţia administratorului-sechestru va fi plătită numai dacă socotelile au fost date şi aprobate, primind descărcare de la executor în condiţiile art. 810 NCPC.

[2] A se vedea *supra*, comentariile la art. 802 şi art. 810.

de cel mult 20% din aceste venituri pentru întreținerea rezonabilă a lui și a familiei sale, pe toată durata urmăririi.

(2) Împotriva măsurii luate de către executorul judecătoresc, cei interesați se pot adresa instanței de executare. Instanța va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, și va hotărî prin încheiere definitivă.

Art. 834. Distribuirea veniturilor imobilului

Sumele încasate de administratorul-sechestru se vor distribui creditorilor, cu respectarea dispozițiilor art. 864-887, chiar înainte de distribuirea prețului rezultat din vânzarea imobilului urmărit.

Comentariu

1. Administratorul-sechestru asigură conservarea imobilului urmărit pe toată perioada desfășurării procedurii de executare silită imobiliară.

Acesta acționează în calitate de administrator însărcinat cu simpla administrare a bunurilor altuia.

Administratorul-sechestru trebuie să încaseze veniturile imobilului, să efectueze cheltuielile necesare și să asigure apărarea în litigiile privitoare la acest bun. Menționăm că, potrivit art. 803 alin. (2) NCPC, administratorul-sechestru este autorizat să rețină, pentru cheltuielile de administrare, cel mult 10% din sumele încasate, fiind obligat să consemneze restul, în 24 de ore de la încasare, la entitatea indicată de executor și să remită recipisele de îndată executorului judecătoresc.

Din veniturile imobilului urmărit, pe toată durata urmăririi, executorul judecătoresc poate fixa debitorului, la cererea acestuia, prin proces-verbal[1)], o cotă de cel mult 20% pentru întreținerea rezonabilă a debitorului sau a terțului dobânditor și a familiei lor, dacă aceștia nu au alt mijloc de subzistență decât veniturile imobilului urmărit.

Pentru efectuarea actelor materiale, respectiv juridice de administrare și conservare impuse pentru conservarea imobilului pe parcursul urmăririi, administratorul-sechestru nu are nevoie de încuviințarea instanței de executare.

De asemenea, administratorul-sechestru nu are nevoie de încuviințarea instanței de executare pentru denunțarea contractelor de locațiune existente, potrivit clauzelor contractuale, și să sechestreze, în numele proprietarului, bunurile mobile ale locatarilor aflate în imobil și nici pentru luarea, în caz de pericol de întârziere, a măsurilor de conservare sau de asigurare pe care le reclamă o bună administrare a imobilului [art. 803 alin. (3) și (4) NCPC].

În schimb, pentru încheierea anumitor acte juridice menționate expres de lege, administratorul trebuie să ceară această încuviințare prealabilă.

[1)] Pentru opinia că, întrucât reprezintă un act de dispoziție al executorului judecătoresc, legiuitorul ar fi trebuit să prevadă că fixarea cotei din veniturile imobilului urmărit, necesară pentru întreținerea rezonabilă a debitorului și a familiei sale, se face prin încheiere, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 820.

Astfel, administratorul-sechestru nu va putea încheia contracte de închiriere sau de arendare decât pe termen de cel mult 2 ani şi numai cu încuviinţarea instanţei de executare, prin încheiere definitivă, dată în camera de consiliu, cu citarea părţilor.

De asemenea, încuviinţarea instanţei este necesară şi pentru intentarea acţiunilor în numele şi pe seama debitorului cu privire la imobilul administrat, indiferent de natura litigiului ce urmează a fi declanşat, deci inclusiv în cazul acţiunii în evacuare a locatarilor din imobilul urmărit. Apreciem că aceasta este soluţia şi în cazul administratorului-sechestru în cadrul urmăririi silite imobiliare, deoarece, chiar dacă art. 832 alin. (1) lit. d) NCPC, spre deosebire de art. 803 alin. (3), nu prevede necesitatea încuviinţării instanţei de executare pentru intentarea acţiunilor în evacuare, totuşi alin. (6) al art. 803 NCPC, la care art. 831 alin. (2) face trimitere, prevede în mod expres că administratorul-sechestru are nevoie de încuviinţarea instanţei şi în cazul acestor acţiuni.

2. În situaţiile în care administratorul-sechestru nu este însuşi debitorul, acesta este un reprezentant al debitorului în litigiile privitoare la bunul imobil urmărit. Dreptul său de reprezentare izvorăşte din lege, astfel că, în conformitate cu prevederile art. 80 alin. (5) NCPC, asistarea sa de către un avocat nu este obligatorie. Rămân însă aplicabile prevederile art. 83 alin. (3) şi art. 84 alin. (2) NCPC.

§2. Scoaterea în vânzare a imobilului

Art. 835. Declanşarea procedurii de vânzare

(1) Dacă în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării debitorul nu plăteşte datoria, executorul judecătoresc va începe procedura de vânzare.

(2) În cazul în care obiectul executării silite îl formează mai multe bunuri imobile distincte ale debitorului, procedura de vânzare prin licitaţie publică se va îndeplini pentru fiecare bun în parte.

Comentariu

1. Dispoziţiile art. 835 NCPC reglementează termenul care este lăsat debitorului după comunicarea somaţiei de executare, însoţită de titlul executoriu şi de încheierea de încuviinţare a executării silite, pentru executarea de bunăvoie a obligaţiei cuprinse în titlul executoriu. Acesta este un termen procedural stabilit pe zile, care se calculează, potrivit art. 181 alin. (1) pct. 2 NCPC, pe zile libere. Fiind un termen prohibitiv, pe parcursul său, sub sancţiunea nulităţii (necondiţionată de existenţa unei vătămări), nu se poate face niciun act de urmărire. Nulitatea este relativă, deoarece acest termen este prevăzut exclusiv în interesul debitorului.

2. După expirarea acestui termen, dacă debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia care îi revine, executorul judecătoresc va începe procedura de vânzare prin licitaţie publică, care, aşa cum am arătat, debutează cu întocmirea procesului-verbal de situaţie pe baza căruia se face evaluarea bunului urmărit.

Art. 836. Evaluarea imobilului urmărit

(1) Executorul judecătoresc va stabili de îndată, prin încheiere, valoarea de circulație a imobilului, raportată la prețul mediu de piață din localitatea respectivă, și o va comunica părților.

(2) Totodată, executorul va cere biroului de cadastru și publicitate imobiliară să îi comunice drepturile reale și alte sarcini care grevează imobilul urmărit, precum și eventualele drepturi de preferință înscrise în folosul altor persoane. Titularii acestor drepturi vor fi înștiințați despre executare și vor fi citați la termenele fixate pentru vânzarea imobilului.

(3) La cererea părților interesate sau în cazul în care nu poate proceda el însuși la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să stabilească valoarea de circulație a imobilului.

(4) Cererea de expertiză va fi făcută de părți, în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii prevăzute la alin. (1), sub sancțiunea decăderii. Expertiza poate fi cerută și de terțul dobânditor, de coproprietari în cazul prevăzut la art. 823, precum și de creditorii intervenienți, în același termen.

(5) La cerere se vor alătura toate înscrisurile care pot servi pentru evaluarea imobilului.

(6) Expertul va fi numit de către executor prin încheiere executorie, care va arăta și termenul de depunere a raportului de expertiză, dispozițiile art. 758 alin. (6)-(9) aplicându-se în mod corespunzător. Încheierea se comunică părților și expertului. Creditorul poate depune la dosar înscrisuri în vederea evaluării imobilului, dacă este cazul.

(7) O altă expertiză nu este admisibilă, dar părțile pot conveni o altă valoare.

(8) Refuzul debitorului de a permite accesul expertului în imobil în vederea evaluării nu împiedică evaluarea, urmând să se ia în considerare înscrisurile depuse la dosarul de executare, precum și orice alte date sau informații disponibile, inclusiv cele obținute de executor pe baza demersurilor întreprinse în condițiile art. 660.

Comentariu

1. Pentru scoaterea la vânzare a bunului imobil este necesar ca, mai întâi, să se stabilească valoarea acestuia, pentru că în funcție de această valoare se stabilește și prețul de pornire a licitației.

În acest scop, executorul va proceda la întocmirea procesului-verbal de situație, urmând ca pe baza lui să facă evaluarea imobilului urmărit. Apreciem că necesitatea întocmirii prioritare a procesului-verbal de situație după expirarea termenului prevăzut de art. 835 NCPC rezultă din dispozițiile art. 829 alin. (1) teza întâi NCPC, potrivit cărora acest act de procedură este întocmit în vederea prețuirii bunului imobil urmărit. Această soluție este susținută și de prevederile art. 839 alin. (1) lit. f) NCPC, care stabilesc că publicația de vânzare trebuie să cuprindă și identificarea imobilului urmărit. Or, elementele de identificare ale acestuia se regăsesc în procesul-verbal de situație.

2. *De lege lata*, evaluarea imobilului urmărit se face de executorul judecătoresc. Acesta stabilește valoarea imobilului printr-o încheiere ale cărei cuprins și regim juridic sunt reglementate de dispozițiile art. 657 NCPC, care constituie dreptul comun în materie.

În conformitate cu dispozițiile legale menționate, încheierea prin care se stabilește valoarea imobilului urmărit se dă fără citarea părților. Așadar, spre deosebire de reglementarea anterioară[1)], pentru stabilirea valorii imobilului urmărit de către executorul judecătoresc nu mai este necesar acordul părților.

Încheierea prin care se stabilește valoarea imobilului urmărit se comunică părților. Apreciem că, în lipsa unei prevederi exprese care să prevadă contrariul, încheierea prin

[1)] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 419.

care executorul evaluează imobilul urmărit este supusă regimului de drept comun în ceea ce privește regimul căilor de atac, respectiv art. 657 NCPC, și deci poate fi atacată pe calea contestației la executare.

În evaluarea pe care o face, executorul va avea în vedere elementele de identificare ale imobilului stabilite prin procesul-verbal de situație, precum și orice alte informații și înscrisuri furnizate de debitor sau de celelalte părți la executarea silită sau obținute în urma demersurilor sale efectuate conform prevederilor art. 660 alin. (2)-(5) NCPC. Executorul judecătoresc va evalua imobilul la valoarea de circulație, raportată la prețul mediu de piață din localitatea respectivă.

Tot în vederea evaluării imobilului urmărit, executorul judecătoresc va cere biroului de cadastru și publicitate imobiliară să îi comunice drepturile reale și alte sarcini care grevează imobilul urmărit, precum și eventualele drepturi de preferință înscrise în folosul altor persoane.

În măsura în care în cartea funciară au fost înscrise drepturi de uzufruct, uz, abitație sau servitute, intabulate după data înscrierii vreunei ipoteci, executorul va determina și valoarea acestor dezmembrăminte ale dreptului de proprietate. În acest sens, executorul judecătoresc va avea în vedere valoarea acestor drepturi înscrisă în cartea funciară.

În lipsa unei asemenea mențiuni din cartea funciară, executorul judecătoresc va evalua drepturile respective pe baza unei expertize, în condițiile art. 836 alin. (3) și urm. NCPC. Subliniem că, în acest caz, determinarea valorii drepturilor reale de care s-a făcut vorbire mai sus, pentru care nu s-a menționat valoarea în cartea funciară, se face obligatoriu pe baza unei expertize, chiar dacă evaluarea imobilului se face de executorul judecătoresc în condițiile art. 836 alin. (1) NCPC.

3. Executorul judecătoresc procedează la evaluarea imobilului urmărit pe bază de expertiză fie atunci când o parte interesată solicită acest lucru, fie atunci când, chiar în lipsa unei asemenea cereri, apreciază că nu poate proceda el însuși la evaluare.

În afară de creditorul urmăritor sau de debitor, expertiza poate fi cerută și de terțul dobânditor, de coproprietarii imobilului urmărit, atunci când solicită scoaterea la vânzare a întregului bun imobil urmărit doar pentru o parte indiviză, precum și de creditorii intervenienți.

Cererea de expertiză va fi făcută de părți, în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii de evaluare a imobilului făcute direct de executorul judecătoresc, sub sancțiunea decăderii. Expertiza poate fi cerută și de terțul dobânditor, de coproprietari, în cazul în care aceștia solicită scoaterea la vânzare a întregului bun indiviz, în condițiile art. 823 NCPC, precum și de creditorii intervenienți, în același termen.

Desemnarea expertului se face de executorul judecătoresc prin încheiere executorie, dată fără citarea părților. Prin aceeași încheiere, executorul va stabili și onorariul provizoriu ce se cuvine expertului, precum și termenul de depunere a raportului[1]. Încheierea se comunică părților și expertului.

Expertiza se va efectua cu citarea părților, care își vor putea desemna și experți consilieri.

---

[1] Dacă expertul nu va depune raportul în termenul fixat ori dacă din cauza nerespectării termenului a cauzat amânarea vânzării, la cererea părții interesate, instanța de executare poate lua împotriva acestuia măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. d) și la art. 189 NCPC [art. 758 alin. (9) NCPC coroborat cu art. 836 alin. (6) NCPC].

În ceea ce privește efectuarea propriu-zisă a expertizei, urmează a se aplica regulile de drept comun prevăzute de art. 330 și urm. NCPC, care se vor aplica în mod corespunzător în completarea regulilor speciale.

Din prevederile art. 836 alin. (8) NCPC rezultă că, pentru efectuarea raportului de expertiză, expertul trebuie să efectueze cercetări la fața locului pentru obținerea informațiilor necesare evaluării, nefiind suficientă luarea în considerare a procesului-verbal de situație întocmit de executorul judecătoresc. Numai în mod excepțional, atunci când debitorul refuză accesul expertului în imobil, expertul poate proceda la evaluarea acestuia prin luarea în considerare a înscrisurilor depuse la dosarul de executare, precum și a celorlalte date sau informații disponibile, inclusiv cele obținute de executor pe baza demersurilor întreprinse în condițiile art. 660 NCPC de executorul judecătoresc.

Trebuie subliniat că, în materia urmăririi silite imobiliare, efectuarea unui al doilea raport de expertiză nu se poate dispune. Cu toate acestea, apreciem că, la solicitarea părților sau din oficiu, executorul judecătoresc poate solicita expertului lămuriri sau completări la raportul de expertiză.

Inadmisibilitatea dispunerii de către executorul judecătoresc a efectuării unui nou raport de expertiză ridică întrebarea dacă este posibil ca părțile interesate să conteste concluziile raportului de expertiză pe calea contestației la executare. În ceea ce ne privește, apreciem că răspunsul la această întrebare ar trebui să fie afirmativ[1)], urmând ca instanța de executare să aprecieze în ce măsură există motive temeinice pentru efectuarea unei noi expertize de către alt expert, expertiză care se va efectua însă în fața instanței de executare. În opinia noastră, dispozițiile speciale ale art. 836 alin. (7) NCPC trebuie interpretate restrictiv, în sensul că o nouă expertiză nu mai poate fi dispusă de executorul judecătoresc, iar nu în acela că părțile nu pot contesta concluziile raportului deja efectuat, pe calea contestației la executare. În orice caz, cel puțin pentru vicii de procedură, apreciem că ar trebui să fie recunoscută părților posibilitatea de a contesta raportul de expertiză în fața instanței de executare. Considerăm însă că nu există nicio rațiune pentru a se interzice părților posibilitatea de a contesta și pe fond concluziile raportului de expertiză. Desigur, intenția legiuitorului de a urgenta cât mai mult procedura de urmărire silită prin împiedicarea formulării cererilor cu efect dilatoriu, în special din partea debitorului, trebuie avută în vedere în cazul interpretării dispozițiilor art. 836 alin. (7) NCPC. Însă, în cadrul aceleiași interpretări, trebuie ținut cont de faptul că urgentarea procedurii nu se poate face cu încălcarea drepturilor persoanelor interesate. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în acest caz, cercul acestora nu este redus doar la debitor, ci îi cuprinde și pe terți care au un drept real asupra imobilului sau pe coproprietarii acestuia. De asemenea, creditorii urmăritori sau intervenienți au interesul ca imobilul să fie evaluat la valoarea sa de circulație, mai ales atunci când este vorba de creditori în rang inferior. În plus, în interpretarea pe care o propunem, intenția legiuitorului referitoare la înlăturarea posibilității de formulare cu rea-credință de cereri de refacere a raportului de expertiză este respectată, deoarece instanța de executare va dispune efectuarea unui nou raport de expertiză exclusiv în cazurile în care se dovedește fie că raportul de expertiză este lovit de nulitate din

[1)] În sens contrar, cu consecința că, dacă părțile nu convin asupra unei alte valori, expertul va lua în considerare valoarea stabilită prin expertiză, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 823.

cauza unui viciu de procedură, fie că valoarea imobilului este eronat calculată din cauza, de exemplu, a folosirii de către expert a unei metode de calcul greşite.

În plus, mai trebuie adăugat că, potrivit art. 646 alin. (1) NCPC, actele de executare pot fi contestate de cei care se consideră vătămaţi în drepturile ori interesele lor legitime. Or, chiar dacă nu este un act de executare propriu-zis, acest raport de expertiză stă la baza întocmirii încheierii de stabilire a preţului de pornire a licitaţiei de vânzare a imobilului.

În fine, soluţia inadmisibilităţii contestării evaluării făcute prin expertiză dispusă de executorul judecătoresc poate ridica probleme şi din perspectiva caracterului echitabil al procedurii de urmărire. Fără a intra în detalii cu privire la dificultăţile de a justifica o asemenea soluţie din perspectiva dreptului la un proces echitabil, dificultăţi evidente şi care se pot ridica, aşa cum am arătat mai sus, nu numai din perspectiva debitorului, dar şi a creditorilor urmăritori sau intervenienţi sau a titularilor altor drepturi reale asupra imobilului urmărit, vom face numai o remarcă referitoare la inechitatea acestei soluţii care ar rezulta chiar fără a pune problema dreptului la un proces echitabil. Astfel, se observă că, potrivit dispoziţiilor art. 836 NCPC, evaluarea imobilului urmărit silit se poate face în două modalităţi, atunci când toate părţile interesate nu convin asupra acestei valori, fie de către executorul judecătoresc, fie pe baza unei expertize de specialitate. În cazul în care evaluarea este făcută de executor, valoarea astfel stabilită este comunicată părţilor, care, dacă nu sunt mulţumite de această valoare, pot solicita efectuarea unei expertize de specialitate. Însă din dispoziţiile art. 836 NCPC nu rezultă că părţile, în aplicarea regulilor de drept comun, respectiv art. 646 alin. (1) NCPC menţionat mai sus, nu ar putea să conteste valoarea stabilită de executor şi pe calea contestaţiei la executare. Or, în acest context, este de domeniul evidenţei că ar fi inechitabil să se permită părţilor să conteste valoarea stabilită de executorul judecătoresc prin încheiere conform art. 836 alin. (1) NCPC, dar să nu li se permită să conteste aceeaşi valoare dacă a fost stabilită prin expertiză de specialitate. Inechitatea este cu atât mai evidentă, în cazul în care executorul ar dispune direct ca evaluarea imobilului să se facă prin intermediul unei expertize. În acest caz, interpretarea dispoziţiilor art. 836 alin. (7) NCPC în sensul inadmisibilităţii contestaţiei la executare împotriva raportului de expertiză ar conduce la închiderea oricărei căi procedurale de contestare a valorii imobilului urmărit, ceea ce nu ar fi cazul dacă executorul judecătoresc ar proceda el însuşi la evaluare.

Jurisprudenţă

Potrivit art. 500 alin. 2 C. pr. civ., executorul judecătoresc va stabili preţul imobilului, iar în cazul în care consideră necesar va cere părerea unui expert. Dispoziţiile art. 411 alin. 3 C. pr. civ. sunt aplicabile. Din aceste dispoziţii legale imperative se desprinde cu claritate principiul că evaluarea unui bun scos la licitaţie se face la valoarea lui de circulaţie, or, valoarea de circulaţie înseamnă valoarea cu care bunul respectiv s-ar vinde pe piaţă, şi nu valoarea care s-ar putea obţine în urma unei licitaţii, fără a se putea interpreta că în realitate această evaluare s-ar face la valoarea de lichidare, cum a stabilit expertul *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1037/R/2011, apud A.G. Tambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, pp. 284-289, nr. 98)*.

Art. 837. Stabilirea prețului imobilului și a valorii altor drepturi

(1) Executorul va fixa prețul imobilului, care va fi prețul de pornire a licitației, la valoarea stabilită conform art. 836, prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

(2) Separat de prețul imobilului se va determina și valoarea drepturilor de uzufruct, uz, abitație sau servitute, dacă aceste drepturi au fost intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci; în cazul imobilelor înscrise în cartea funciară se va avea în vedere valoarea acestor drepturi menționată în cartea funciară, iar dacă nu este înscrisă, ea se va stabili, când este cazul, prin expertiză, în condițiile arătate la art. 836.

Comentariu

Pe baza încheierii sale de evaluare, respectiv, după caz, a raportului de expertiză, executorul judecătoresc fixează prețul de pornire a licitației la valoarea de circulație a imobilului prin încheiere definitivă. Separat de prețul de pornire a licitației, prin aceeași încheiere, executorul va stabili și valoarea drepturilor de uzufruct, uz, abitație sau servitute, dacă aceste drepturi au fost intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci.

Încheierea prin care executorul judecătoresc fixează prețul imobilului și, implicit, prețul de pornire a licitației este o încheiere distinctă de încheierea de evaluare întocmită de executorul judecătoresc. Această din urmă încheiere are regimul juridic de drept comun, în vreme ce încheierea de fixare a prețului imobilului urmărit nu poate fi atacată pe calea contestației la executare.

Art. 838. Punerea în vânzare

(1) În termen de 5 zile de la stabilirea prețului imobilului, executorul va fixa, prin încheiere definitivă, termenul pentru vânzarea imobilului, ce va fi adus la cunoștința publică prin publicații de vânzare.

(2) Termenul stabilit pentru vânzare nu va fi mai scurt de 20 de zile și nici mai lung de 40 de zile de la afișarea publicației de vânzare la locul unde va avea loc licitația.

Comentariu

Etapa următoare fixării prețului imobilului o constituie fixarea termenului de vânzare și întocmirea publicației de vânzare. Spre deosebire de reglementarea anterioară, termenul de vânzare se stabilește de executorul judecătoresc prin încheiere separată, distinct de publicația de vânzare.

Considerăm că termenul de 5 zile pentru stabilirea prin încheiere a termenului de vânzare este unul relativ. Prin urmare, nerespectarea acestuia nu are efecte asupra valabilității încheierii menționate și nici asupra termenului astfel stabilit.

Refuzul executorului de a întocmi publicația de vânzare poate fi atacat pe calea contestației la executare, în condițiile art. 712 alin. (1) NCPC.

Termenul de 20 de zile este un termen prohibitiv, iar cel de 40 de zile, imperativ. Nerespectarea acestor termene poate fi invocată de oricare parte interesată, în fața executorului judecătoresc la termenul stabilit pentru vânzarea la licitația publică.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

De asemenea, conform art. 845 alin. (1) NCPC, executorul judecătoresc va amâna vânzarea, din oficiu sau la cererea părții interesate, dacă se constată că nu au fost respectate termenele de efectuare a publicității vânzării.

Art. 839. Publicitatea vânzării

(1) Publicațiile de vânzare vor cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea și sediul organului de executare;

b) numărul dosarului de executare;

c) numele executorului judecătoresc;

d) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul debitorului, ale terțului dobânditor, dacă va fi cazul, și ale creditorului;

e) titlul executoriu în temeiul căruia se face urmărirea imobiliară;

f) identificarea imobilului cu arătarea numărului cadastral sau topografic și a numărului de carte funciară, precum și descrierea lui sumară;

g) prețul la care a fost evaluat imobilul;

h) mențiunea, dacă va fi cazul, că imobilul se vinde grevat de drepturile de uzufruct, uz, abitație sau servitute, intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, și că, în cazul în care creanțele creditorilor urmăritori nu ar fi acoperite la prima licitație, se va proceda în aceeași zi la o nouă licitație pentru vânzarea imobilului liber de acele drepturi. Prețul de la care vor începe aceste licitații va fi cel prevăzut la art. 846 alin. (6) și (7);

i) ziua, ora și locul vânzării la licitație;

j) somația pentru toți cei care pretind vreun drept asupra imobilului să îl anunțe executorului înainte de data stabilită pentru vânzare, în termenele și sub sancțiunile prevăzute de lege;

k) invitația către toți cei care vor să cumpere imobilul să se prezinte la termenul de vânzare, la locul fixat în acest scop și până la acel termen să prezinte oferte de cumpărare;

l) mențiunea că ofertanții sunt obligați să depună, până la termenul de vânzare, o garanție reprezentând 10% din prețul de pornire a licitației;

m) semnătura și ștampila executorului judecătoresc.

(2) Mențiunile arătate la alin. (1) lit. a) și c)-m) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

(3) Publicația de vânzare se va afișa la sediul organului de executare și al instanței de executare, la locul unde se află imobilul urmărit, la sediul primăriei în a cărei rază teritorială este situat imobilul, precum și la locul unde se desfășoară licitația, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul.

(4) Publicații în extras, cuprinzând mențiunile prevăzute la alin. (1) lit. a), c) și f)-m), se vor face, sub sancțiunea nulității, într-un ziar de circulație națională, dacă valoarea imobilului depășește suma de 250.000 lei, sau într-un ziar local, dacă nu trece peste această sumă. Publicația, în extras sau în întregul ei, va fi publicată, sub sancțiunea nulității, și în Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite și, de asemenea, va putea fi publicată și în ziare, reviste și alte publicații existente care sunt destinate vânzării unor imobile de natura celui scos la licitație, inclusiv pe alte pagini de internet deschise în același scop.

(5) Cheltuielile de afișare și publicare vor fi avansate de către creditorul urmăritor și vor fi preluate din prețul bunurilor urmărite.

(6) Îndeplinirea formalităților privind afișarea publicației la sediul executorului judecătoresc, la locul unde se află imobilul urmărit, precum și la locul unde se desfășoară licitația, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul, se va constata prin procese-verbale încheiate de executorul judecătoresc. Afișarea la locul imobilului se poate face și de către agentul procedural al executorului judecătoresc. În cazul afișării la sediul instanței și la sediul primăriei, procesul-verbal se întocmește de către funcționarul instituției însărcinat cu asemenea atribuții, la dosarul

de executare trebuind să existe, la data licitației, dovada că executorul judecătoresc a solicitat instituțiilor respective afișarea publicației.

Comentariu

1. Publicitatea prealabilă a vânzării la licitație publică este de esența acestei modalități de valorificare a imobilului urmărit. De aceea, legea reglementează în mod amănunțit modul în care trebuie realizată publicitatea licitației publice în cazul urmăririi silite imobiliare.

Actul de procedură prin care se asigură publicitatea desfășurării licitației publice cu privire la imobilul urmărit este publicația de vânzare.

În cazul în care sunt urmărite mai multe imobile ale debitorului în același timp, se va întocmi câte o publicație de vânzare pentru fiecare imobil în parte. Această soluție este consecința regulii prevăzute de art. 846 alin. (2) NCPC, potrivit căreia, în cazul pluralității de imobile urmărite în același timp, licitația se va ține separat pentru fiecare imobil. Așa fiind, este necesar ca pentru fiecare licitație, chiar dacă acestea se desfășoară la aceeași dată și în același loc, să se facă publicitatea corespunzătoare, prin publicații de vânzare distincte.

2. Conținutul publicației de vânzare este stabilit în mod exhaustiv de dispozițiile art. 839 NCPC.

În linii generale, conținutul acestui act de procedură este același cu cel prevăzut de fostul art. 504 alin. 1 C. pr. civ.

Sunt de subliniat însă unele diferențe existente în noua reglementare. Astfel, se observă că identificarea imobilului trebuie făcută, sub sancțiunea nulității, nu numai prin descrierea lui sumară, ci și prin arătarea numărului cadastral sau topografic și a numărului de carte funciară corespunzătoare. În actuala reglementare, aceste informații sunt întotdeauna cunoscute executorului judecătoresc, deoarece, în practică, nu se mai poate întâlni situația în care să fie urmărit un imobil pentru care să nu fie deschisă cartea funciară. Într-adevăr, în cazul în care, la începutul urmăririi, constată că pentru imobilul ce face obiectul executării silite dreptul de proprietate nu este intabulat în cartea funciară, executorul judecătoresc are obligația de a proceda el însuși la efectuarea formalităților de deschidere a cărții funciare [art. 829 alin. (2) NCPC].

În al doilea rând, este de menționat faptul că publicația de vânzare va cuprinde nu numai o simplă invitație, ci o somație adresată tuturor celor care pretind vreun drept asupra imobilului să îl anunțe executorului înainte de data stabilită pentru vânzare, în termenele și sub sancțiunile prevăzute de lege[1)].

3. *De lege lata*, Codul de procedură civilă prevede în mod expres că, în cazul nerespectării prevederilor art. 839 alin. (1) lit. a) și c)-m), intervine sancțiunea nulității publicației de vânzare. Aceeași sancțiune exista, desigur, și în reglementarea anterioară, însă nulitatea era virtuală. În prezent, sancțiunea nulității este prevăzută expres de lege, ceea ce face ca, potrivit art. 175 alin. (2) NCPC, vătămarea să se prezume. Singura mențiune din publicația de vânzare care nu este prevăzută sub sancțiunea nulității exprese este cea privind numărul dosarului de executare. În acest caz, nulitatea poate interveni numai dacă se face dovada,

[1)] A se vedea și *infra*, comentariul la art. 841.

de către partea interesată, a existenței unei vătămări prin afișarea publicației de vânzare cu nerespectarea acestei cerințe, iar această vătămare nu poate fi înlăturată decât prin anularea publicației de vânzare.

4. *Data întocmirii publicației de vânzare* nu mai este stabilită sub forma unui termen până la implinirea căruia executorul trebuie să efectueze acest act de procedură. Din prevederile art. 838 alin. (2) NCPC, potrivit cărora „termenul stabilit pentru vânzare nu va fi mai scurt de 20 de zile și nici mai lung de 40 de zile de la afișarea publicației de vânzare la locul unde va avea loc licitația", rezultă că publicația de vânzare va fi întocmită imediat după stabilirea termenului de vânzare, executorul urmând să aibă în vedere la stabilirea acestuia din urmă perioadele necesare atât pentru întocmirea publicației de vânzare, cât și pentru afișarea acesteia.

5. În Codul de procedură civilă din 1865, art. 504 alin. (1) prevedea că afișarea publicației de vânzare trebuia făcută în termen de 5 zile de la data stabilirii prețului imobilului. Actuala reglementare nu mai conține o dispoziție similară. Așa fiind, executorul judecătoresc va proceda la afișarea publicației de vânzare de îndată după întocmirea acesteia, urmărind însă ca data afișării să respecte intervalul de timp prevăzut de art. 838 alin. (2) NCPC.

În cazul în care, la data vânzării, executorul judecătoresc va constata că nu au fost respectate termenele de efectuare a publicității vânzării, acesta va amâna licitația, din oficiu sau la cererea persoanei interesate [art. 845 alin. (1) NCPC].

Pentru noul termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la dată fixată pentru prima vânzare, art. 845 alin. (1) NCPC prevede că se vor reface formalitățile de publicitate încălcate, potrivit art. 839 NCPC. În opinia noastră, trebuie refăcute toate formalitățile de publicitate, nu numai cele încălcate, pentru că, schimbându-se data licitației, este necesar să se refacă publicitatea noii date a vânzării prin toate mijloacele prevăzute de lege. Cu toate acestea, art. 845 alin. (1) teza a doua NCPC, introdus prin Legea nr. 138/2014, prevede că pentru noul termen, sub sancțiunea nulității licitației, este suficient ca publicațiile de vânzare prevăzute de art. 839 alin. (4) NCPC să fie efectuate în Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite.

6. În vederea asigurării publicității licitației de vânzare a imobilului urmărit, executorul judecătoresc va proceda la afișarea publicației de vânzare în toate locurile indicate expres de lege: la sediul organului de executare și al instanței de executare, la locul unde se află imobilul urmărit, la sediul primăriei în a cărei rază teritorială este situat imobilul, precum și la locul unde se desfășoară licitația, dacă acesta este altul decât locul unde este situat imobilul. Lipsa afișării publicației de vânzare în oricare dintre locurile menționate atrage nulitatea licitației. Apreciem că nulitatea este absolută, deoarece prin normele privind afișarea publicației de vânzare se urmărește realizarea unei publicități cât mai largi a licitației de vânzare, ceea ce este atât în interesul debitorului, cât și al creditorului urmăritor.

De lege lata, pentru realizarea unei publicități cât mai largi a licitației de vânzare a imobilului urmărit, este obligatoriu ca publicații în extras, cuprinzând mențiunile prevăzute la art. 839 alin. (1) lit. a), c) și f)-m) NCPC, să se facă și într-un ziar de circulație națională, dacă valoarea imobilului depășește suma de 250.000 lei, sau într-un ziar local, dacă nu trece peste această sumă. Sub sancțiunea nulității, publicația, în extras sau în întregul ei,

va fi publicată, sub sancțiunea nulității, și în Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite[1]. De asemenea, aceasta va putea fi publicată și în ziare, reviste și alte publicații existente care sunt destinate vânzării unor imobile de natura celui scos la licitație, inclusiv pe alte pagini de internet deschise în același scop.

În cazul în care, la data vânzării, executorul judecătoresc va constata că nu au fost afișate publicațiile de vânzare la toate locurile prevăzute de lege, inclusiv în ziar, acesta va amâna licitația, din oficiu sau la cererea persoanei interesate. Această soluție, prevăzută în mod expres de art. 845 alin. (1) NCPC pentru ipoteza în care nu au fost respectate termenele de efectuare a publicității vânzării, se impune cu atât mai mult în cazul în care publicația de vânzare nu a fost afișată la vreunul dintre locurile prevăzute de lege.

Jurisprudență

1. Trecerea în afipte și publicații a unei ipoteci pentru o sumă mai mică decât era în realitate nu atrage nulitatea lor, prin aceasta neaducându-se niciun prejudiciu debitorului urmărit *(Cas. II, 15 mai 1891, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 741, nr. 31)*.

2. Faptul că publicațiile cuprind sarcini inexistente este fără interes pentru debitorul urmărit, întrucât cei ce se prezintă să concureze la licitație au a se ocupa de valoarea reală a imobilului ce se vinde, care rămâne neatinsă oricare ar fi sarcinile *(Cas. II, 6 noiembrie 1901, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 743, nr. 52)*.

3. Nearătarea locului, zilei și orei când are loc vânzarea atrage nulitatea urmăririi *(Trib. Bacău, 7 noiembrie 1911, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 739, nr. 5, final)*.

4. Procedura urmăririi este nulă și fără efect față de debitorul urmărit când în citație și publicații se arată o altă zi decât cea fixată pentru vânzare *(Cas. II, 1 aprilie 1897, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 739, nr. 5)*.

5. Nemenționarea în afipte că imobilul este arendat sau închiriat atrage nulitatea *(Cas. II, 27 februarie 1885, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 743, nr. 45)*.

Art. 840. Comunicarea publicațiilor de vânzare

(1) Câte un exemplar din publicația de vânzare se va comunica, potrivit dispozițiilor pentru comunicarea și înmânarea citațiilor:

a) creditorului urmăritor și debitorului, precum și, după caz, terțului dobânditor, coproprietarilor sau altor persoane care au un drept înscris în legătură cu bunul imobil scos la vânzare;

b) creditorilor ipotecari înscriși în cartea funciară, precum și celor care au înscrieri provizorii sau notări în legătură cu vreun drept real, dacă înscrierile sau notările sunt anterioare notării urmăririi. Comunicarea se va face, pentru creditorii ipotecari, la domiciliul ales în actul prin care s-a constituit dreptul de ipotecă, iar în lipsă, la domiciliul sau sediul real;

c) organelor fiscale locale.

(2) În cazul în care se urmărește imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicție judecătorească, o copie de pe publicația de vânzare a imobilului se comunică și la parchetul de pe lângă instanța de executare.

---

[1] Aceeași obligație este stabilită în sarcina executorului judecătoresc și de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 188/2000, republicată.

Comentariu

1. Distinct de afişarea publicaţiei de vânzare, care este destinată a aduce la cunoştinţa publicului desfăşurarea licitaţiei de vânzare, este necesar să se asigure şi înştiinţarea despre data, locul şi ora vânzării a debitorului, a creditorului, precum şi a tuturor persoanelor care au un drept înscris sau notat în cartea funciară în legătură cu imobilul scos la vânzare.

Înştiinţarea tuturor acestor persoane se va face de executorul judecătoresc prin comunicarea publicaţiei de vânzare, potrivit dispoziţiilor art. 154 şi urm. NCPC, referitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor.

În legătură cu comunicarea publicaţiei de vânzare, care nu era prevăzută de reglementarea anterioară, este de subliniat, pe de o parte, că înştiinţarea debitorului privind data, locul şi ora vânzării se face prin această modalitate, iar, pe de altă parte, că cercul persoanelor care sunt înştiinţate despre desfăşurarea licitaţiei publice este mult mai larg, cuprinzând toate persoanele care au un drept înscris sau notat în cartea funciară cu privire la imobilul urmărit, precum şi organele fiscale locale.

2. Locul comunicării publicaţiei de vânzare pentru persoanele prevăzute la art. 840 este cel prevăzut de art. 154 NCPC, cu excepţia creditorilor ipotecari, pentru care comunicarea se va face la domiciliul ales în actul prin care s-a constituit dreptul de ipotecă. Numai în lipsa unui asemenea domiciliu ales comunicarea publicaţiei de vânzare se va face la domiciliul sau sediul real al creditorului ipotecar, determinat potrivit regulilor generale, conform art. 155 NCPC.

3. Legea nu prevede cu cât timp înainte de data licitaţiei trebuie comunicată publicaţia de vânzare persoanelor enumerate de art. 840 alin. (1) NCPC. Având în vedere că scopul comunicării publicaţiei de vânzare către aceste persoane nu este acela de a asigura publicitatea licitaţiei de vânzare, ci doar de a le înştiinţa pe acestea despre data licitaţiei publice, apreciem că această comunicare nu trebuie să respecte termenul prevăzut de art. 838 alin. (2) NCPC, fiind suficient ca înştiinţarea să fie făcută cu cel puţin 5 zile înaintea datei vânzării, conform dispoziţiilor art. 159 NCPC, la care art. 840 alin. (1) NCPC face implicit trimitere.

4. Potrivit art. 845 alin. (1) NCPC, în cazul în care, la data vânzării, executorul judecătoresc va constata că nu au fost respectate termenele de înştiinţare a debitorului sau a terţului dobânditor, acesta va amâna licitaţia, din oficiu sau la cererea persoanei interesate.

Pentru noul termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, se vor reface procedurile de comunicare încălcate. În opinia noastră, trebuie refăcute procedurile de comunicare pentru toate persoanele enumerate la art. 840 NCPC, pentru că, schimbându-se data licitaţiei, este necesar să se facă înştiinţarea despre noua dată a vânzării către toate aceste persoane. Totodată, schimbându-se data licitaţiei, vor trebui refăcute şi formalităţile de publicitate cu privire la noua dată a licitaţiei publice. Cu toate acestea, art. 845 alin. (1) NCPC prevede că, în acest din urmă caz, sub sancţiunea nulităţii licitaţiei, este suficient ca publicaţiile de vânzare prevăzute de art. 839 alin. (4) NCPC să fie efectuate în Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite.

Art. 841. Situația vânzătorului imobilului urmărit

(1) Vânzătorul imobilului urmărit, care are, în condițiile legii, ipotecă legală, precum și dreptul de a cere sau de a declara rezoluțiunea pentru neplata prețului, va fi somat prin publicație să opteze, în scris, în termen de 5 zile de la comunicarea publicației, pentru valorificarea unuia dintre aceste drepturi.

(2) Dacă nu a optat în termenul prevăzut la alin. (1) pentru dreptul de a obține rezoluțiunea, vânzătorul se consideră decăzut din acest drept și nu mai poate reclama decât creanța garantată cu ipotecă.

(3) În cazul în care a optat pentru rezoluțiune, acțiunea în rezoluțiune a vânzării se face în cadrul contestației la executare, în termen de 15 zile de la expedierea opțiunii către executorul judecătoresc. În același termen trebuie făcută și declarația unilaterală de rezoluțiune a vânzării.

(4) Urmărirea silită a imobilului se suspendă la data la care vânzătorul imobilului urmărit depune la executorul judecătoresc dovada înregistrării în termen a contestației la executare prevăzute la alin. (3) sau, după caz, dovada comunicării către cumpărător, în același termen, a declarației unilaterale de rezoluțiune.

(5) Urmărirea silită a imobilului este de asemenea suspendată și atunci când acțiunea în rezoluțiune pentru neplata prețului a fost introdusă anterior începerii urmăririi silite, cu condiția ca aceasta să fi fost notată în cartea funciară. Dacă acțiunea în rezoluțiune introdusă anterior începerii urmăririi silite nu a fost notată în cartea funciară, vânzătorul poate, în termenul prevăzut la alin. (1), să își exprime în scris opțiunea de a continua ori nu judecata și să noteze acțiunea în cartea funciară, dacă este cazul. Aceste dispoziții se aplică, în mod corespunzător, și declarației unilaterale de rezoluțiune a vânzării făcute înainte de începerea urmăririi silite.

(6) Dispozițiile prezentului articol se aplică și coschimbașului, precum și oricărui alt înstrăinător care este titularul unei ipoteci legale asupra imobilului care face obiectul urmăririi silite.

Comentariu

1. Așa cum s-a arătat, publicația de vânzare trebuie să cuprindă somația adresată tuturor celor care pretind vreun drept asupra imobilului să îl anunțe executorului înainte de data stabilită pentru vânzare, în termenele și sub sancțiunile prevăzute de lege.

În art. 841 NCPC este reglementată în mod distinct situația particulară a unor asemenea terți, și anume a înstrăinătorilor care au un drept de ipotecă legală asupra imobilului urmărit, precum și dreptul de a obține rezoluțiunea contractului translativ de proprietate cu titlu oneros încheiat anterior cu debitorul, contract ce a avut ca obiect imobilul urmărit.

În categoria terților menționați mai sus se încadrează:

1) vânzătorul care beneficiază de o ipotecă legală pentru garantarea plății prețului (art. 2.386 pct. 1 teza întâi NCC);

2) coschimbașul în folosul căruia s-a stipulat plata sultei, în cazul schimbului cu sultă (art. 2.386 pct. 1 teza a doua NCC);

3) cel care dă în plată, în cazul în care darea în plată s-a făcut cu sultă (art. 2.386 pct. 1 teza a doua NCC);

În aceste din urmă două cazuri, ipoteca legală este instituită asupra imobilului dat în schimb, respectiv în plată, pentru garantarea plății sultei.

4) cel care a înstrăinat un imobil în schimbul întreținerii, care beneficiază de o ipotecă legală pentru plata rentei în bani corespunzătoare întreținerii neexecutate (art. 2.386 pct. 4 NCC);

5) credirentierul care, în schimbul rentei viagere, a transmis dreptul de proprietate asupra unui imobil şi care, pentru garantarea plăţii rentei, beneficiază de o ipotecă legală în aceleaşi condiţii ca şi vânzătorul (art. 2.249 coroborat cu art. 1.723 NCC).

Toate aceste persoane, pe lângă ipoteca legală, au şi dreptul de a obţine rezoluţiunea contractului pentru neplata preţului, a sultei, respectiv a rentei.

În cazul în care imobilul care a făcut obiectul vreunui contract dintre cele menţionate mai sus este supus urmăririi silite, titularii ipotecii legale şi ai dreptului de a cere rezoluţiunea sunt somaţi, prin publicaţia de vânzare care li se comunică înainte de licitaţia publică, să opteze pentru valorificarea unuia dintre cele două drepturi recunoscute de lege: valorificarea creanţei băneşti garantate de ipoteca legală sau declararea rezoluţiunii.

2. Art. 841 NCPC stabileşte procedura exercitării dreptului de opţiune, precum şi, dacă este cazul, a dreptului de a obţine rezoluţiunea.

Astfel, terţul trebuie să indice opţiunea sa, în scris, executorului judecătoresc în 5 zile de la comunicarea publicaţiei. Termenul este imperativ, astfel încât, la expirarea acestuia, în lipsa opţiunii, terţul este decăzut din dreptul de a mai declara rezoluţiunea contractului. Singura posibilitate pe care acesta o păstrează este de a-şi valorifica dreptul de creanţă şi garanţia reală aferentă în cadrul urmăririi silite.

Dacă optează pentru rezoluţiune, în termen de 15 zile de la expedierea opţiunii către executorul judecătoresc, terţul trebuie să formuleze acţiunea în rezoluţiune sau, după caz, să comunice declaraţia unilaterală de rezoluţiune părţii adverse (debitorul). Conform art. 841 alin. (3) NCPC, acţiunea în declararea rezoluţiunii se exercită exclusiv pe calea contestaţiei la executare. Prin urmare, indiferent de valoarea obiectului cererii, competenţa materială va aparţine instanţei de executare; de asemenea, regulile de competenţă teritorială de drept comun nu sunt aplicabile în acest caz.

În ceea ce priveşte termenul de exercitare a acţiunii în rezoluţiune, legea nu mai prevede care sunt consecinţele nerespectării acestuia. Apreciem că şi acest termen este tot de decădere, la fel ca termenul reglementat de alin. (1) al art. 841. Într-adevăr, din dispoziţiile art. 841 alin. (3) NCPC rezultă că dreptul de a exercita acţiunea în rezoluţiune trebuie exercitat de parte înăuntrul termenului de 15 zile de la expedierea opţiunii către executorul judecătoresc. Or, potrivit dreptului comun, respectiv art. 185 NCPC, aplicabil şi în această materie, în lipsa unei dispoziţii speciale care să dispună altfel, nerespectarea termenului înăuntrul căruia legea impune exercitarea unui drept atrage decăderea titularului acestuia din exercitarea dreptului respectiv. Prin urmare, nu numai neexercitarea opţiunii, dar şi neexercitarea acţiunii în rezoluţiune în termenul prevăzut de lege atrage pierderea dreptului de a mai obţine rezoluţiunea contractului.

Formularea contestaţiei la executare având ca obiect declararea rezoluţiunii, respectiv, după caz, declaraţia de rezoluţiune comunicată debitorului au ca efect suspendarea procedurii de urmărire silită. Acesta este unul dintre cazurile de suspendare legală de drept a urmăririi silite imobiliare. Suspendarea se produce de la data la care terţul depune la executorul judecătoresc dovada înregistrării în termen a contestaţiei la executare sau, după caz, dovada comunicării către debitor, în acelaşi termen, a declaraţiei unilaterale de rezoluţiune. Practic, în acest caz, declanşarea acţiunii în rezoluţiune, însoţită de notarea acesteia în

cartea funciară, este un impediment la executare care amână începutul acesteia până la rămânerea definitivă a hotărârii pronunţate în acţiunea în rezoluţiune. Reluarea urmăririi silite a imobilului va depinde de soluţia pronunţată în acest litigiu.

Efectul suspensiv al urmăririi silite se produce şi în cazul în care acţiunea în declararea rezoluţiunii fusese declanşată anterior începerii urmăririi silite, cu condiţia ca aceasta să fi fost notată în cartea funciară. În acest caz, efectul suspensiv se produce fără a mai fi necesar ca terţul (reclamant în acţiunea în rezoluţiune) să mai facă vreo înştiinţare către executorul judecătoresc.

În schimb, dacă acţiunea în rezoluţiune introdusă anterior începerii urmăririi silite nu a fost notată în cartea funciară, vânzătorul are posibilitatea ca, în termenul de 5 zile de la comunicarea publicaţiei de vânzare, să îşi exprime în scris opţiunea de a continua ori nu judecata şi să noteze acţiunea în cartea funciară, dacă este cazul. În cazul în care optează pentru continuarea judecăţii şi a notării acţiunii în cartea funciară, urmărirea silită a imobilului se va suspenda. Dacă nu îşi exprimă opţiunea în termenul arătat, terţul va pierde dreptul de a mai obţine rezoluţiunea şi nu mai poate reclama decât creanţa garantată cu ipotecă. În acest caz, acţiunea în rezoluţiune devine inadmisibilă.

§3. Licitaţia şi adjudecarea imobilului

Art. 842. Locul licitaţiei

Vânzarea se face la sediul organului de executare sau al instanţei de executare ori la locul unde este situat imobilul sau în orice alt loc, dacă se consideră că este mai potrivit pentru buna valorificare a acestuia. Vânzarea se poate efectua şi la sediul primăriei în raza căreia este situat imobilul.

Art. 843. Participanţii la licitaţie

(1) Poate participa la licitaţie, în calitate de licitator, orice persoană care are capacitate deplină de exerciţiu, precum şi capacitatea să dobândească bunul ce se vinde.

(2) Debitorul nu poate licita nici personal, nici prin persoane interpuse.

(3) Solvabilitatea, capacitatea şi interpunerea sunt lăsate la aprecierea sumară şi imediată a executorului judecătoresc, care poate refuza, făcând menţiune despre aceasta în procesul-verbal de licitaţie.

(4) Mandatarul va trebui să prezinte o procură specială autentică, care se va păstra la dosarul executării.

(5) Creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot să adjudece bunurile oferite spre vânzare la o valoare mai mică de 75% din preţul de pornire a primei licitaţii.

Comentariu

1. La licitaţia publică poate participa orice persoană care are capacitate deplină de exerciţiu[1]. *Incapacităţile speciale de folosinţă* instituite în această materie prin Codul de procedură civilă, precum şi prin alte legi speciale sunt de strictă interpretare şi aplicare.

[1] Pentru a putea participa la licitaţie, participanţii trebuie să aibă capacitate deplină de exerciţiu deoarece adjudecarea este un act de dispoziţie.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Codul de procedură civilă instituie o singură incapacitate specială care îl priveşte pe debitor. Astfel, acesta nu poate licita nici personal, nici prin persoane interpuse. Interdicţia debitorului de a licita se explică prin necesitatea de a-l împiedica să-şi adjudece propriul bun, curăţat de sarcini, eventual, şi la un preţ mai redus decât valoarea creanţei urmărite. Pe de altă parte, aşa cum corect s-a arătat în literatura de specialitate[1)], mărirea preţului de licitaţie ar demonstra, în egală măsură, reaua-credinţă a debitorului, care, deşi are bani să plătească, totuşi nu o face, determinându-l astfel pe creditor să procedeze la urmărirea silită.

Având în vedere scopul instituirii acestei incapacităţi, respectiv împiedicarea fraudării creditorilor, apreciem că sancţiunea adjudecării de către debitor a imobilului urmărit este anularea actului de adjudecare.

3. O altă incapacitate specială este cea prevăzută de art. 46 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti şi priveşte pe executorul judecătoresc, căruia îi este interzis să dobândească direct sau prin persoane interpuse, pentru el sau pentru alţii, bunurile ce au făcut obiectul activităţii de executare silită. În acest caz, interesul ocrotit este unul general, respectiv protejarea prestigiului justiţiei, astfel încât încălcarea prevederii sus-menţionate atrage nulitatea absolută a actului de adjudecare. Aceeaşi incapacitate specială de folosinţă este prevăzută şi de art. 1.654 alin. (1) lit. c) NCC. Întrucât textul menţionat face referire în mod generic la executori, interdicţia de participare la licitaţia publică îi are în vedere şi pe executorii fiscali.

4. Alte incapacităţi de a cumpăra la licitaţie publică, direct sau prin persoane interpuse, sunt reglementate de art. 1.654 NCC pentru:

a) mandatari, pentru bunurile pe care sunt însărcinaţi să le vândă;

b) părinţi, tutore, curator, administrator provizoriu, pentru bunurile persoanelor pe care le reprezintă;

c) funcţionari publici, judecători-sindici, practicieni în insolvenţă, executori, precum şi alte asemenea persoane[2)], care ar putea influenţa condiţiile vânzării făcute prin intermediul lor sau care are ca obiect bunurile pe care le administrează ori a căror administrare o supraveghează.

Încălcarea acestor interdicţii se sancţionează cu nulitatea relativă, în primele două ipoteze, şi cu nulitatea absolută, în cea de-a treia.

5. Pentru judecători, procurori, grefieri, executori, avocaţi[3)], notari publici, consilieri juridici şi practicieni în insolvenţă, Codul civil instituie o incapacitate specială de a cumpăra drepturi litigioase care sunt de competenţa instanţei judecătoreşti în a cărei circumscripţie îşi desfăşoară activitatea (art. 1.653 NCC).

[1)] A. Leborgne, *op. cit.*, pp. 762-763, nr. 2317.

[2)] Un asemenea exemplu este administratorul bunurilor altuia, care, potrivit art. 806 alin. (1) NCC, „în timpul exercitării calităţii sale, administratorul nu va putea deveni parte la niciun contract având ca obiect bunurile administrate sau să **dobândească**, altfel decât prin succesiune, orice fel de drepturi asupra bunurilor respective sau împotriva beneficiarului".

[3)] Un avocat poate cumpăra un imobil la licitaţie publică fără a se putea invoca contra-i prescripţiunile art. 1.309 C. civ. susţinându-se că ar exista un drept litigios – Cas. II, 2 decembrie 1880, p. 418, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat 1921*, p. 831.

Apreciem că această incapacitate specială nu privește bunurile scoase la licitație publică în cadrul executării silite imobiliare[1], deoarece, așa cum prevede în mod expres art. 1.65 alin. (3) NCC, „dreptul este litigios dacă există un proces început și neterminat cu privire la existența sau întinderea sa". Or, în sensul acestui text de lege, prin „proces" se înțelege doar faza de judecată, iar nu și faza de executare silită[2].

Art. 844. Garanția de participare și oferta de cumpărare

(1) Persoanele care vor să cumpere imobilul la licitație sunt obligate să depună la unitatea prevăzută de lege, la dispoziția executorului judecătoresc, o garanție reprezentând 10% din prețul de începere a licitației pentru termenul respectiv. Dovada consemnării va fi atașată ofertei de cumpărare ce va cuprinde prețul oferit și condițiile de plată. Termenul-limită pentru depunerea ofertei de cumpărare însoțite de dovada consemnării este ziua premergătoare licitației, cu excepția ofertelor de cumpărare cel puțin egale cu prețul de începere a licitației, care pot fi depuse inclusiv în ziua licitației.

(2) Dispozițiile art. 768 alin. (2) sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) De asemenea, sunt dispensate de garanția prevăzută la alin. (1) persoanele care, împreună cu debitorul, au asupra imobilului urmărit un drept de proprietate comună pe cote-părți sau sunt titularii unui drept de preempțiune, după caz.

(4) În cazurile prevăzute la alin. (2) și (3), dacă valoarea creanței ipotecare sau privilegiate ori valoarea cotei-părți a proprietarului nu acoperă cuantumul garanției prevăzute în alin. (1), se va completa diferența.

Comentariu

1. Prevederile art. 844 NCPC privind garanția de participare la licitație publică se completează cu cele ale art. 671 NCPC și art. 1.057 și urm. NCPC.

Garanția în vederea participării la licitație se depune la CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituție de credit care are în obiectul de activitate operațiuni de consemnare la dispoziția executorului judecătoresc [art. 671 alin. (1) NCPC].

Dovada depunerii sau a consemnării acestor sume se poate face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege [art. 671 alin. (2) NCPC].

Dacă în localitatea unde are loc licitația nu funcționează nicio unitate dintre cele prevăzute de lege pentru a face astfel de operațiuni sau dacă licitația se desfășoară în locuri izolate, garanția poate fi depusă și la executorul judecătoresc, pe bază de chitanță de primire, făcându-se mențiune despre aceasta în procesul-verbal de licitație [art. 768 alin. (3) NCPC].

2. Art. 844 NCPC nu stabilește expres dacă garanția se depune obligatoriu în numerar sau este posibil ca, în condițiile prevăzute de lege pentru cauțiunea judiciară, aceasta să

---

[1] În sistemul francez, magistrații instanței în fața căreia se desfășoară procedura judiciară de urmărire silită imobiliară nu pot dobândi imobilele supuse executării. Cu privire la incapacitățile de a dobândi la licitație publică în dreptul francez, a se vedea A. Leborgne, *op. cit.*, pp. 761-763, nr. 2313-2318.

[2] În același sens, a se vedea Gh. Gheorghiu, *Noul Cod civil*, p. 1737, pct. 2; în sensul că procesul este început și neterminat în perioada cuprinsă între data introducerii cererii de chemare în judecată și data finalizării executării silite ori, după caz, data stingerii prin împlinirea prescripției a dreptului de a obține executarea silită, în cazul hotărârilor judecătorești susceptibile de executare silită, a se vedea R. Dincă, *Contracte speciale în Noul Cod civil. Note de curs*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 36.

constea şi în instrumente financiare care pot servi ca instrumente de plată ori să se aducă o garanţie reală sau un garant.

În opinia noastră, în cadrul urmăririi silite imobiliare, garanţia de participare la licitaţia publică nu poate să fie constituită decât în numerar, deoarece numai o sumă de bani poate fi reţinută în contul preţului după adjudecare, care, în cazul vânzării, inclusiv a celei silite, este stabilit întotdeauna în bani[1]. Orice altă formă a garanţiei de participare la licitaţie nu ar permite reţinerea acesteia în contul preţului stabilit în bani.

3. Creditorii urmăritori sau intervenienţi care doresc să participe la licitaţia publică, dacă au rang util de preferinţă, nu sunt ţinuţi să depună garanţia de participare. Sunt, de asemenea, dispensate de depunerea garanţiei persoanele care, împreună cu debitorul, au asupra imobilului urmărit un drept de proprietate comună pe cote-părţi sau sunt titularii unui drept de preempţiune, după caz.

Cu toate acestea, dacă valoarea creanţei ipotecare sau privilegiate ori valoarea cotei-părţi a proprietarului nu acoperă cuantumul garanţiei de participare, se va completa diferenţa.

4. Din coroborarea alin. (2) şi (3) ale art. 844 NCPC rezultă, pe de o parte, că titularul dreptului de preempţiune care doreşte să participe la licitaţie nu este ţinut niciodată să depună garanţia de participare, iar, pe de altă parte, că, în cazul în care printre creditorii urmăritori sau intervenienţi care doresc să participe la licitaţie se află atât creditori ipotecari sau privilegiaţi, cât şi creditori chirografari, aceştia din urmă nu sunt dispensaţi de depunerea garanţiei de participare la licitaţie. Mai mult decât atât, din faptul că art. 768 alin. (2) NCPC, la care face trimitere art. 844 alin. (2) NCPC, se referă la creditori urmăritori sau intervenienţi care au un rang util de preferinţă reiese că niciodată creditorii chirografari nu sunt scutiţi de obligaţia de a depune garanţia de participare dacă vor să se înscrie la licitaţie, chiar şi în cazurile în care printre creditorii urmăritori sau intervenienţi care doresc să participe la licitaţie nu se află şi creditori ipotecari sau privilegiaţi.

5. Potrivit art. 850 NCPC, după adjudecare, garanţiile depuse se restituie participanţilor, mai puţin cea a adjudecatarului. Garanţia depusă de acesta din urmă este întotdeauna reţinută în contul preţului de adjudecare.

După încheierea licitaţiei publice, restituirea garanţiilor se dispune de executorul judecătoresc, la cererea persoanelor îndreptăţite sau a reprezentanţilor lor, de îndată, prin procesul-verbal de licitaţie. Pe baza acestei dispoziţii a executorului judecătoresc, instituţia de credit sau, după caz, Trezoreria Statului va elibera sumele respective. Deşi art. 852 NCPC reglementează problema restituirii garanţiilor de participare la licitaţie doar pentru ipoteza adjudecării imobilului urmărit, apreciem că aceste dispoziţii legale îşi găsesc aplicarea indiferent de rezultatul licitaţiei publice. Prin urmare, garanţiile depuse se restituie participanţilor la licitaţie de îndată, chiar dacă licitaţia nu a avut ca rezultat adjudecarea. În cazul amânării licitaţiei, pentru participarea la noua licitaţie este necesar ca persoanele interesate să depună din nou o garanţie de participare, cu respectarea prevederilor art. 844 NCPC, care se vor aplica în mod corespunzător.

[1] În acelaşi sens, a se vedea G. Răducan, *op. cit.*, vol. II, p. 363.

6. Garanţia în vederea participării la licitaţia publică în cadrul urmăririi silite imobiliare este supusă regimului juridic prevăzut de art. 1.061 NCPC, astfel încât ea nu poate fi urmărită de creditorii depunătorului decât în măsura în care urmează a-i fi restituită acestuia. De asemenea, garanţia nu va putea fi urmărită nici de creditorii depozitarului.

Jurisprudenţă

În interpretarea dată art. 506 C. pr. civ., atât timp cât legea nu distinge, nici cel care interpretează legea şi o aplică nu trebuie să distingă, astfel încât, în condiţiile în care textul de lege precizează obligativitatea depunerii cauţiunii de 10% din preţul de începere a licitaţiei, iar acesta este stabilit în lei, se impune concluzia că şi depunerea cauţiunii trebuie să se realizeze în aceeaşi monedă *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1283/R/2011, apud A.G. Ţambulea, op. cit., pp. 279-284, nr. 97)*.

Art. 845. Amânarea licitaţiei

(1) Executorul judecătoresc va amâna vânzarea, din oficiu sau la cererea părţii interesate, dacă se constată că nu au fost respectate termenele de înştiinţare a debitorului sau a terţului dobânditor ori, după caz, cele de efectuare a publicităţii vânzării. Pentru noul termen, care nu poate fi mai lung de 20 de zile de la data fixată pentru prima vânzare, se vor reface formalităţile de publicitate încălcate, potrivit art. 839. În acest din urmă caz, sub sancţiunea nulităţii licitaţiei, este suficient ca publicaţiile de vânzare prevăzute de art. 839 alin. (4) să fie efectuate în Registrul electronic de publicitate a vânzării bunurilor supuse executării silite.

(2) În toate cazurile, partea interesată, dacă a fost prezentă, poate solicita amânarea vânzării prin cerere scrisă făcută înainte de începerea licitaţiei, sub sancţiunea decăderii.

Comentariu

Art. 845 NCPC reglementează consecinţele asupra licitaţiei publice ale nerespectării dispoziţiilor legale referitoare la termenele de afişare a publicaţiei de vânzare, precum şi de comunicare a acesteia către debitorul sau terţul dobânditor.

În opinia noastră, licitaţia trebuie amânată nu numai atunci când nu sunt respectate termenele de afişare şi comunicare a publicaţiei de vânzare, ci şi atunci când se constată lipsa afişării sau a comunicării, deoarece raţiunile care stau la temeiul primei soluţii se regăsesc cu atât mai puternic cuvânt în acest din urmă caz.

De asemenea, apreciem că amânarea licitaţiei ar trebui dispusă de executorul judecătoresc, din oficiu sau, după caz, la cererea persoanei interesate, şi în cazul în care se constată nerespectarea dispoziţiilor legale privind conţinutul publicaţiei de vânzare. Într-adevăr, raţiunile art. 845 NCPC se regăsesc şi în această ipoteză.

Art. 846. Efectuarea licitaţiei

(1) Vânzarea la licitaţie se face în mod public. Ea începe prin citirea de către executor a publicaţiei de vânzare şi a ofertelor primite până la acea dată.

(2) Licitaţia se va ţine separat pentru fiecare imobil.

(3) Dacă mai multe imobile înscrise în diferite cărți funciare sunt grevate cu aceeași ipotecă sau imobilul este compus din mai multe parcele, executorul judecătoresc va putea dispune, la cererea debitorului sau a creditorului urmăritor, ca vânzarea să se facă în același timp pentru mai multe imobile sau separat pentru fiecare parcelă în parte. Executorul judecătoresc va putea dispune ca vânzarea să se facă separat pentru o parte determinată din imobil, după efectuarea operațiunii de dezmembrare a imobilului în cartea funciară, dacă această parte nu este suficient individualizată.

(4) În cazul când imobilele sau parcelele se vând separat, ordinea vânzării lor va fi arătată de debitor, iar în lipsa unei asemenea mențiuni, va fi stabilită de executor.

(5) Executorul va oferi apoi spre vânzare imobilul, prin 3 strigări succesive, la intervale de timp care să permită opțiuni și supralicitări, pornind de la prețul oferit care este mai mare decât cel la care s-a făcut evaluarea, potrivit art. 836 alin. (1), sau, în lipsa unei asemenea oferte, chiar de la acest preț.

(6) Dacă imobilul este grevat de vreun drept de uzufruct, uz, abitație sau servitute intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, la primul termen de vânzare strigările vor începe de la prețul cel mai mare oferit sau, în lipsă, de la cel fixat în publicație, scăzut cu valoarea acestor drepturi socotită potrivit art. 837 alin. (2).

(7) Dacă din cauza existenței drepturilor arătate la alin. (6) nu s-a putut obține un preț suficient pentru acoperirea creanțelor ipotecare înscrise anterior, socotite după datele din cartea funciară, executorul judecătoresc va relua în aceeași zi licitația pentru vânzarea imobilului liber de acele drepturi; în acest caz, strigările vor începe de la prețul menționat în publicația de vânzare, fără scăderea arătată la alin. (6).

(8) În cazul în care nu este oferit nici prețul la care imobilul a fost evaluat, vânzarea se va amâna la un alt termen, de cel mult 30 de zile, pentru care se va face o nouă publicație, în condițiile art. 839, cu excepția publicării anunțului într-un ziar de circulație națională sau locală. La acest termen, licitația va începe de la prețul de 75% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă nu se obține prețul de începere a licitației și există cel puțin 2 licitatori, la același termen, bunul va fi vândut la cel mai mare preț oferit, dar nu mai puțin de 30% din prețul de pornire al primei licitații. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă prețul de la care începe licitația. În conținutul publicației de vânzare întocmite pentru cel de-al doilea termen vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, toate aceste mențiuni privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la al doilea termen.

(9) Dacă nici la a doua licitație imobilul nu a fost adjudecat, la cererea creditorului, executorul judecătoresc va putea stabili o nouă licitație, în condițiile prevăzute la alin. (8). La termenul stabilit la alin. (8), licitația va începe de la prețul de 50% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă nu se obține acest preț și există cel puțin 2 licitatori, bunul va fi vândut, la acest termen, la cel mai mare preț oferit, chiar dacă acesta din urmă este mai mic decât valoarea creanței ori a garanției. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă prețul de pornire al acestei licitații. În conținutul publicației de vânzare întocmite pentru cel de-al treilea termen vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, toate aceste mențiuni privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la al treilea termen.

(10) Executorul va ține o listă în care va trece numele persoanelor care au luat parte la licitație și sumele pe care le-au oferit.

(11) Executorul va declara adjudecatar persoana care, la termenul de licitație, a oferit prețul de vânzare cel mai mare ori, după caz, cel arătat la alin. (6)-(8).

(12) În toate cazurile, la preț egal, va fi preferat cel care are un drept de preempțiune asupra bunului urmărit.

Comentariu

1. Licitația publică este momentul cel mai important al procedurii de urmărire silită imobiliară, atunci când se alege ca valorificarea bunului urmărit să se facă prin această

modalitate de vânzare. De aceea, legea reglementează în mod exhaustiv condiţiile de desfăşurare a acestui moment al urmăririi silite imobiliare.

În actuala reglementare au fost aduse modificări importante procedurii după care se desfăşoară licitaţia publică în cadrul urmăririi silite imobiliare, modificări care au ca scop asigurarea unei reale licitaţii pentru imobilul urmărit şi instituirea, în principiu, a unei limite minime de preţ la care poate fi adjudecat imobilul urmărit.

În ceea ce priveşte locul desfăşurării licitaţiei, precum şi regula desfăşurării unei licitaţii distincte pentru fiecare imobil urmărit, chiar dacă acestea se ţin la aceeaşi dată, actuala reglementare a menţinut soluţiile corespunzătoare din Codul de procedură civilă din 1865.

2. Noul Cod de procedură civilă a menţinut şi excepţia de la regula desfăşurării unor licitaţii publice separate în cazul imobilelor înscrise în diferite cărţi funciare care sunt grevate cu aceeaşi ipotecă, precum şi posibilitatea ca, atunci când imobilul urmărit este compus din mai multe parcele, acestea să se vândă separat.

Vânzarea în acelaşi timp pentru mai multe imobile sau separat pentru fiecare parcelă în parte se va dispune de executorul judecătoresc, la cererea debitorului sau a creditorului urmăritor. Apreciem însă că o cerere în acest sens nu îl obligă pe executorul judecătoresc. Dacă apreciază că vânzarea imobilului/imobilelor urmărite nu este în interesul celei mai bune vânzări a acestora, executorul judecătoresc poate respinge cererea făcută în acest sens. Dimpotrivă, chiar dacă apreciază că vânzarea în asemenea condiţii ar fi utilă pentru valorificarea imobilului sau a imobilelor urmărite în aceste variante, executorul judecătoresc nu poate dispune, din oficiu, ca vânzarea imobilelor înscrise în diferite cărţi funciare, grevate cu aceeaşi ipotecă, sau a imobilului compus din mai multe parcele să se facă în acelaşi timp pentru mai multe imobile sau separat pentru fiecare parcelă în parte.

În cazul în care imobilele sau parcelele se vând separat, ordinea vânzării lor va fi arătată de debitor, iar în lipsa unei asemenea menţiuni, va fi stabilită de executor. Se observă că, deşi are dreptul de a alege bunurile debitorului ce urmează să fie urmărite, creditorul nu are dreptul să aleagă ordinea în care acestea se vând la licitaţie publică.

3. În ceea ce priveşte modul propriu-zis de desfăşurare a licitaţiei, Codul de procedură civilă nu prevede decât că executorul va oferi apoi spre vânzare imobilul, prin 3 strigări succesive, la intervale de timp care să permită opţiuni şi supralicitări. Trebuie subliniat că, spre deosebire de reglementarea anterioară, în prezent, legea lasă la aprecierea executorului stabilirea în cazul concret a intervalului de timp necesar pentru a se face opţiuni şi supralicitări[1)].

Se observă că nici în actuala reglementare Codul de procedură civilă nu stabileşte pasul de licitaţie, astfel că, potrivit dreptului comun[2)], în cadrul licitaţiei participanţii vor putea

---

[1)] În cadrul urmăririi silite imobiliare desfăşurate potrivit Codului de procedură fiscală, pct. 11 din Anexa la Ordinul Preşedintelui ANAF nr. 1129/2009, publicat în M. Of. nr. 375 din 3 iunie 2009, stabileşte că executorul fiscal va oferi spre vânzare bunurile, prin 3 strigări succesive potrivit alin. (2), în care se pot face opţiuni şi supralicitări, conform pasului de licitare stabilit în condiţiile pct. 9, faţă de preţul cel mai mare din ofertele de cumpărare scrise, dacă acesta este superior preţului de pornire a licitaţiei sau, în lipsa unei asemenea oferte, chiar faţă de acest preţ. Cele 3 strigări succesive se vor face la intervale de timp diferite, în funcţie de valoarea bunurilor licitate, astfel: a) pentru bunuri cu o valoare de până la 10.000 lei, la interval de un minut; b) pentru bunuri a căror valoare se încadrează între 10.001-50.000 lei, la interval de 3 minute; c) pentru bunuri a căror valoare este mai mare de 50.001 lei, la interval de 5 minute.

[2)] Menţionăm că, în privinţa procedurii de vânzare la licitaţie publică în cadrul urmăririi silite efectuate potrivit dispoziţiilor Codului de procedură fiscală, pasul de licitare se stabileşte de comisia de licitaţie şi este

supralicita în mod valabil la cea mai mică diferenţă în plus faţă de oferta anterioară. Nu excludem însă posibilitatea stabilirii unui pas de licitaţie convenit de comun acord cu creditorii urmăritori şi, după caz, intervenienţi şi debitorul urmărit.

Mai precizăm că, din economia dispoziţiilor art. 846 NCPC, rezultă că pentru continuarea licitaţiei este necesar ca un participant să ofere un preţ mai mare decât cel anterior, nefiind posibil, cu excepţia titularului dreptului de preempţiune[1)], ca un participant să ofere acelaşi preţ ca acela oferit de un alt participant, întrucât în cadrul licitaţiei publice nu există alt criteriu de desemnare al adjudecatarului decât cel mai mare preţ oferit.

4. Licitaţia se poate amâna de maximum două ori, dacă la prima licitaţie nu se obţine un preţ cel puţin egal cu preţul de pornire stabilit potrivit art. 836 alin. (1) NCPC. În actuala reglementare, la a doua dată la care se amână licitaţia, adjudecarea nu se va putea face la un preţ mai mic de 75% din preţul de pornire a primei licitaţiei, dacă se prezintă un singur licitator, şi nici mai mic de 30% din acelaşi preţ, dacă se prezintă doi sau mai mulţi licitatori.

Dacă nici la a doua licitaţie imobilul nu a fost adjudecat, licitaţia mai poate fi amânată o singură dată, dar numai dacă se solicită acest lucru de creditor. În lipsa unei asemenea cereri, executorul nu va dispune din oficiu stabilirea unei noi licitaţii. Aceasta înseamnă că, în cazul în care la două licitaţii organizate în condiţiile art. 846 alin. (5)-(8) NCPC nu se obţine preţul minim prevăzut de lege, iar creditorul nu solicită organizarea celei de-a treia licitaţii, imobilul nu se vinde. În această ipoteză, executorul, în baza art. 703 alin. (1) pct. 2 teza a doua NCPC, va constata încetarea executării silite ca urmare a imposibilităţii de valorificare a bunului.

5. În cazul în care, la cererea creditorului, se organizează a treia licitaţie, potrivit art. 846 alin. (9) NCPC, licitaţia va începe de la preţul de 50% din preţul de pornire a primei licitaţii[2)]. Dacă nu se obţine acest preţ şi există cel puţin doi licitatori, bunul va fi vândut, la acest termen, la cel mai mare preţ oferit, chiar dacă acesta din urmă este mai mic decât valoarea creanţei ori a garanţiei[3)]. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă preţul de pornire a acestei licitaţii. Dacă imobilul nu este vândut nici la acest

---

cuprins între 5-15% din preţul de începere a licitaţiei, astfel: a) pentru bunuri cu o valoare de până la 10.000 lei, pasul de licitaţie se stabileşte la 15%; b) pentru bunuri a căror valoare se încadrează între 10.001-50.000 lei, pasul de licitaţie se stabileşte la 10%; c) pentru bunuri a căror valoare este mai mare de 50.001 lei, pasul de licitaţie se stabileşte la 5% (pct. 9 din Anexa la Ordinul Preşedintelui ANAF nr. 1129/2009).

[1)] A se vedea *infra*, comentariul la art. 848.

[2)] Pentru a doua, respectiv, dacă este cazul, a treia licitaţie nu este obligatoriu ca preţul să fie scăzut la 75%, respectiv la 50% din preţul de pornire a primei licitaţii. Aceste procente sunt pragurile cele mai mici sub care nu se poate coborî preţul pentru următoarele două licitaţii, sub sancţiunea nulităţii acestora. A se vedea şi M. Stancu *op. cit.*, pp. 379-380.

În literatura de specialitate (M. Avram, C. Muşat, *Unele consideraţii privind executarea silită asupra imobilelor prin vânzare la licitaţie publică*, în C. Jud. nr. 10/2005, p. 79), cu privire la textul corespunzător din Codul de procedură civilă din 1865, s-a arătat în mod întemeiat că „dispoziţiile art. 509 C. pr. civ., în privinţa manierei de valorificare la licitaţie a imobilelor, au pe de o parte limite minimale imperative, în interesul debitorului şi al creditorilor chirografari sau de rang inferior, iar pe de altă parte lasă la dispoziţia creditorilor ca, numai în cazul acordului tuturor acestora, să solicite cu succes a se deroga de la condiţiile art. 509 C. pr. civ. cu privire la respectarea limitelor minimale imperative".

[3)] Sub regimul Codului de procedură civilă din 1865, în practica execuţională s-a ridicat problema dacă, în această ipoteză, executorul judecătoresc are obligaţia de a declara adjudecatar pe participantul la licitaţie care oferă preţul cel mai mare, indiferent de preţul oferit.

termen, executorul va trebui să închidă licitația, el neavând posibilitatea să amâne din nou vânzarea.

Din economia art. 846 alin. (5)-(9) NCPC rezultă că, *de lege lata*, concepția legiuitorului este de a nu permite, în regulă generală, vânzarea la licitație publică la un preț mai mic decât limita stabilită la art. 846 alin. (8) NCPC. Numai în mod excepțional, în cazul în care, la cererea creditorului, se organizează a treia licitație, adjudecarea se poate face la cel mai mare preț oferit, fără a mai exista o limită minimă de preț, însă aceasta doar în ipoteza în care se prezintă cel puțin doi licitatori.

În legătură cu prețul la care se poate adjudeca la această a treia licitație, în practica execuțională dezvoltată sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865 s-a ridicat problema dacă acesta poate fi atât de mic încât, în condițiile unei vânzări consensuale, el ar putea fi considerat derizoriu, existând executori judecătorești care refuzau, pe acest considerent, să îl declare adjudecatar pe licitatorul care oferea un asemenea preț în condițiile art. 509 alin. 5 C. pr. civ., corespondentul actualului art. 846 alin. (9) NCPC. Pe de altă parte, alți executori judecătorești, întemeindu-se pe faptul că textul de lege nu prevedea vreo limită minimă de preț pentru adjudecare, îl declarau adjudecatar pe licitatorul care oferea cel mai mare preț.

De lege lata, apreciem că, prin faptul că art. 846 alin. (9) NCPC prevede că, dacă există cel puțin doi licitatori, bunul va fi vândut, la ultima licitație, la cel mai mare preț oferit, *chiar dacă acesta din urmă este mai mic decât valoarea creanței ori a garanției*, este clarificată intenția legiuitorului de a permite adjudecarea la orice preț. Practic, aceasta presupune că, în ceea ce privește vânzarea la licitație publică, în cadrul urmăririi silite imobiliare nu se poate pune problema caracterului derizoriu al prețului[1]. Cu toate acestea, este necesar ca prețul la care se adjudecă bunul imobil să reprezinte un preț, deci să nu fie o sumă atât de mică încât să nu poată fi considerată ca atare chiar și în condițiile vânzării la licitație publică.

6. Mai delicată însă este situația în care, văzând care este prețul cel mai mare oferit în condițiile art. 846 alin. (9) NCPC, creditorul se opune ca executorul să îl declare adjudecatar pe cel care oferă acest preț.

Sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865, dedusă judecății pe calea contestației la executare, această problemă a fost soluționată în sensul că executorul este obligat să declare adjudecat bunul la prețul cel mai mare oferit, chiar dacă creditorul se opune[2]. Pentru a decide astfel, instanța a apreciat că dispozițiile art. 509 alin. 5 teza penultimă C. pr. civ. erau imperative, acest caracter al normei rezultând din formularea folosită de legiuitor, respectiv „(...) bunul va fi vândut (...)".

În literatura de specialitate[3] au fost exprimate rezerve față de această soluție, arătându-se că dispozițiile fostului art. 509 alin. 5 teza penultimă C. pr. civ. nu erau de ordine publică și că, atâta vreme cât creditorul avea posibilitatea de a renunța oricând la urmărirea silită, el putea să-și manifeste acest drept de dispoziție prin opoziția la adjudecarea bunului la un preț foarte mic.

---

[1] A se vedea, pentru dezvoltări, B. Cristea, *Notă* la sent. civ. nr. 7545 din 27 mai 2010 a Jud. Sector 3 București, în RRES nr. 1/2012, pp. 201-2013.

[2] Jud. Reghin, sent. civ. nr. 380/2008 (nepublicată).

[3] M. Stancu, *op. cit.*, p. 414, nota 5.

Şi *de lege lata* apreciem că, în principiu, ar trebui să i se permită creditorului să se opună la adjudecarea imobilului atunci când preţul oferit în condiţiile art. 846 alin. (9) NCPC este atât de mic, încât acesta consideră că este în interesul său ca imobilul să nu se vândă în asemenea condiţii. Argumentul cel mai important în sprijinul acestei soluţii este existenţa dreptului de dispoziţie al creditorului, care poate renunţa oricând la executarea silită până la finalizarea acesteia. Momentul finalizării urmăririi este cel la care bunul este declarat adjudecat de către executorul judecătoresc. Declararea adjudecării este precedată de 3 strigări succesive făcute de executor, strigări între care este obligatoriu a se lăsa un interval de timp, lăsat la aprecierea executorului, care să permită licitări şi supralicitări. Dacă, cel mai târziu înainte de expirarea intervalului de timp lăsat de executor după ultima strigare, creditorul renunţă la executarea silită, executorul nu mai poate declara imobilul adjudecat. În schimb, după expirarea acestui interval de timp, creditorul nu mai poate renunţa la executare, iar executorul va declara adjudecat imobilul în favoarea licitatorului care a oferit cel mai mare preţ, în condiţiile art. 846 alin. (9) NCPC.

Precizăm, în acest context, că dispoziţia de a se repeta strigările de trei ori şi de a se lăsa între ele un interval de timp suficient pentru licitări şi supralicitări este o formalitate substanţială a vânzării, astfel încât nerespectarea ei atrage nulitatea absolută a licitaţiei publice[1)].

7. Executorul va ţine o listă în care va trece numele persoanelor care au luat parte la licitaţie şi sumele pe care le-au oferit. Nerespectarea acestei formalităţi nu atrage nulitatea licitaţiei publice, deoarece toate aceste elemente se regăsesc în procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc după închiderea licitaţiei, potrivit art. 847 NCPC.

8. Indiferent de termenul de licitaţie la care se adjudecă imobilul, la preţ egal va fi preferat cel care are un drept de preempţiune asupra bunului vândut. Şi în reglementarea actuală s-a menţinut aceeaşi soluţie cu privire la valorificarea dreptului de preempţiune, legal sau convenţional, numai prin participarea la licitaţia publică. În acest scop, potrivit art. 840 alin. (1) lit. a) NCPC, un exemplar din publicaţia de vânzare se va comunica titularului dreptului de preempţiune în legătură cu bunul imobil scos la vânzare al cărui drept a fost înscris. În lipsa participării la licitaţia publică, titularul dreptului de preempţiune pierde acest drept prin efectul adjudecării (art. 848 NCPC).

9. Mai menţionăm că, în ceea ce îi priveşte, creditorii urmăritori sau intervenienţi nu pot să adjudece bunurile oferite spre vânzare la o valoare mai mică de 75% din preţul de pornire a primei licitaţii, indiferent de termenul la care se află licitaţia[2)].

[1)] A se vedea, în acest sens: Cas. II, 15 decembrie 1904; Cas. II, 17 februarie 1904; Cas. II, 25 iunie 1902, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat 1921*, p. 834, nr. 4.

[2)] Sesizată cu neconstituţionalitatea dispoziţiilor art. 510 alin. 2 C. pr. civ., corespondentul art. 843 alin. (5) NCPC, Curtea Constituţională a decis că acestea nu au un caracter discriminatoriu, deoarece raţiunea pentru care un creditor urmăritor nu poate fi declarat adjudecatar la un preţ mai mic de 75% din valoarea la care a fost evaluat imobilul este diferită de cea care l-a determinat pe legiuitor să nu instituie o limită inferioară de preţ în cazul în care la al doilea pas de licitaţie se prezintă mai mulţi ofertanţi care nu sunt creditori urmăritori. Astfel, Curtea a statuat că „raţiunea pentru care legiuitorul nu a considerat necesar, în cazul mai multor ofertanţi, să instituie o limită inferioară a preţului de adjudecare a constituit-o convingerea că, cel puţin în principiu, concursul dintre aceştia este de natură să asigure creşterea respectivului preţ, făcând astfel puţin probabilă ipoteza în care preţul cel mai mare oferit să fie inferior preţului de începere a licitaţiei.

10. În cazul în care licitația publică se încheie fără ca bunul să fi fost vândut, fie din cauza imposibilității de valorificare a acestuia, fie din cauza renunțării creditorului urmăritor la executarea silită, pe baza procesului-verbal se va întocmi încheierea de constatare a încetării urmăririi, potrivit art. 703 alin. (2) NCPC, iar executorul judecătoresc îi va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu.

Dacă dreptul de a obține executarea silită nu s-a prescris, creditorul poate cere reluarea executării silite chiar și asupra aceluiași bun. În intervalul de timp cât, potrivit legii, poate avea loc reluarea executării silite nu se va putea solicita de către executorul judecătoresc radierea urmăririi înscrise în cartea funciară asupra imobilului.

Art. 847. Procesul-verbal de licitație

(1) Executorul va întocmi un proces-verbal despre desfășurarea și rezultatul fiecărei licitații, care va cuprinde:

a) locul, data și ora când s-a ținut licitația;

b) numele executorului judecătoresc;

c) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului, debitorului, terțului dobânditor, dacă e cazul, și ale reprezentanților lor;

d) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul participanților, cu arătarea sumelor oferite de fiecare;

e) mențiunile că ofertanții au depus garanție, că aceea a adjudecatarului s-a reținut și că executorul a dispus restituirea de îndată a garanțiilor depuse de ceilalți participanți;

f) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul adjudecatarului imobilului, dacă este cazul.

(2) Lista prevăzută la art. 846 alin. (10), ofertele de cumpărare și raportul de expertiză, dacă va fi cazul, se vor anexa la procesul-verbal.

(3) Procesul-verbal va fi semnat de executor, de creditor, de debitor și de terțul dobânditor, dacă sunt prezenți, precum și de adjudecatar și de alți participanți la licitație, dacă este cazul. Despre refuzul semnării procesului-verbal se va face mențiune de către executorul judecătoresc.

Comentariu

1. La finalul licitației publice, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal despre desfășurarea și rezultatul acesteia.

În cazul în care licitația s-a desfășurat la mai multe termene, în condițiile art. 846 alin. (5)-(9) NCPC, executorul va întocmi câte un proces-verbal cu privire la desfășurarea și rezultatul licitației la fiecare dintre aceste termene.

Dimpotrivă, în situația unui singur participant, în persoana unui terț, stabilirea unei limite inferioare a prețului de adjudecare a fost determinată de necesitatea evitării unei reduceri prea mari a acestuia, pe care respectivul ofertant, în absența unor contraofertanți, ar putea să o impună în mod univoc, de natură să îl prejudicieze atât pe creditor, cât și pe debitorul proprietar.

În sfârșit, în cazul ofertantului creditor, instituirea unei limite inferioare a prețului de adjudecare, indiferent dacă acesta participă singur sau în concurs cu alți ofertanți, a fost determinată de preocuparea de a evita îmbogățirea sa fără justă cauză, în dauna debitorului proprietar, prin adjudecarea, în contul creanței sale, a unui imobil cu o valoare mai mare decât valoarea respectivei creanțe" (Decizia Curții Constituționale nr. 207 din 15 mai 2003, publicată în M. Of. nr. 418 din 16 iunie 2003).

2. În cazul în care licitația publică se încheie fără ca bunul să fi fost vândut, fie din cauza imposibilității de valorificare a acestuia, fie din cauza renunțării creditorului urmăritor la executarea silită, pe baza procesului-verbal se va întocmi încheierea de constatare a încetării urmăririi, potrivit art. 703 alin. (2) NCPC, iar executorul judecătoresc îi va remite personal creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu. Dacă dreptul de a obține executarea silită nu s-a prescris, creditorul poate cere reluarea executării silite chiar și asupra aceluiași bun. În intervalul de timp cât, potrivit legii, poate avea loc reluarea executării silite nu se va putea solicita de către executorul judecătoresc radierea urmăririi înscrise în cartea funciară asupra imobilului.

3. În ipoteza adjudecării imobilul urmărit, pe baza procesului-verbal de licitație se va întocmi actul de adjudecare.

4. Lipsa procesului-verbal de licitație, precum și neregularitățile acestuia care nu permit stabilirea condițiilor în care s-a desfășurat licitația publică atrag nulitatea acesteia, precum și a actului de adjudecare întocmit pe baza sa.

Art. 848. Stingerea dreptului de preempțiune

Titularul unui drept de preempțiune care nu a participat la licitație nu va mai putea să își exercite dreptul după adjudecarea imobilului.

Comentariu

1. Și în reglementarea actuală s-a menținut aceeași soluție cu privire la valorificarea dreptului de preempțiune, legal sau convențional, numai prin participarea la licitația publică. În lipsa participării la licitația publică, titularul dreptului de preempțiune pierde acest drept prin efectul adjudecării. Bineînțeles, el trebuie să fi fost, în prealabil, înștiințat, potrivit art. 840 alin. (1) lit. a) NCPC. Așadar, dacă bunul asupra căruia poartă dreptul de preempțiune face obiectul urmăririi silite, dreptul de preempțiune se exercită exclusiv în cadrul procedurii de urmărire, în condițiile Codului de procedură civilă.

2. În ceea ce privește modalitatea concretă în care acest drept se exercită, din art. 846 alin. (12) NCPC rezultă că titularul dreptului de preempțiune are posibilitatea de a declara că dorește el adjudecarea bunului la prețul cel mai mare oferit în cursul licitației, nefiind deci necesar ca acesta să liciteze efectiv. Desigur, nimic nu se opune ca titularul dreptului de preempțiune să și facă supralicitări în cadrul licitației ca orice alt participant la licitație, însă nu este obligat să procedeze în acest fel pentru valorificarea dreptului său, fiind suficient să își declare intenția de a adjudeca la un preț egal cu cel mai mare preț oferit de unul dintre ceilalți licitatori.

Art. 849. Contestația împotriva procesului-verbal de licitație

(1) Procesul-verbal de licitație care consemnează adjudecarea va fi notat în cartea funciară, la cererea de îndată a executorului, pe cheltuiala adjudecatarului.

(2) În termen de o lună de la data înscrierii adjudecării în cartea funciară, debitorul sau terțul dobânditor, creditorii urmăritori și oricare altă persoană interesată potrivit mențiunilor din cartea funciară vor putea ataca procesul-verbal de licitație pe cale de contestație la executare.

(3) Contestația se notează în cartea funciară la cererea contestatorului, iar în lipsă, la cererea instanței de executare.

(4) Instanța de executare poate suspenda eliberarea sau, după caz, distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a imobilului adjudecat.

(5) Dacă instanța admite contestația, executorul judecătoresc va continua urmărirea de la actul desființat și va solicita din oficiu ca notarea prevăzută la alin. (1) să fie radiată.

(6) Sumele consemnate și neeliberate sau, după caz, nedistribuite se vor restitui de îndată adjudecatarului.

Comentariu

1. În ipoteza adjudecării imobilul urmărit, pe baza procesului-verbal de licitație care consemnează adjudecarea se va întocmi actul de adjudecare.

În cazul în care a avut loc adjudecarea bunului imobil urmărit, procesul-verbal de licitație care consemnează adjudecarea va fi notat în cartea funciară, la cererea de îndată a executorului, pe cheltuiala adjudecatarului.

2. În urma modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014, s-a reglementat un regim juridic special al procesului-verbal de licitație care constată adjudecarea în ceea ce privește contestarea acestuia. Astfel, în termen de o lună de la data înscrierii adjudecării în cartea funciară, debitorul sau terțul dobânditor, creditorii urmăritori și oricare altă persoană interesată potrivit mențiunilor din cartea funciară vor putea ataca procesul-verbal de licitație pe cale de contestație la executare. Contestația se notează în cartea funciară la cererea contestatorului, iar în lipsă, la cererea instanței de executare.

Așadar, *de lege lata*, singura modalitate pentru a contesta modul de desfășurare a licitației publice este contestația împotriva procesului-verbal de licitație, o contestație la executare pentru aceste motive împotriva actului de adjudecare fiind inadmisibilă.

În cadrul contestației la executare exercitate împotriva procesului-verbal de licitație, instanța de executare poate suspenda eliberarea sau, după caz, distribuirea sumelor rezultate din urmărirea silită a imobilului adjudecat.

Dacă instanța admite contestația, executorul judecătoresc va continua urmărirea de la actul desființat și va solicita din oficiu ca notarea procesului-verbal de licitație care consemnează adjudecarea să fie radiată din cartea funciară.

Sumele consemnate și neeliberate sau, după caz, nedistribuite se vor restitui de îndată adjudecatarului.

În cazul în care contestația la executare este respinsă, nu se va mai putea solicita anularea actului de adjudecare pe calea contestației la executare pentru motive care țin de modul de desfășurare a licitației publice.

Art. 850. Depunerea prețului

(1) Adjudecatarul imobilului va depune prețul la dispoziția executorului judecătoresc, în termen de cel mult 30 de zile de la data vânzării, ținându-se seama de garanția depusă în contul prețului.

(2) Când adjudecatar este un creditor, el poate depune creanța sa în contul prețului, fiind obligat, dacă este cazul, să depună diferența de preț în termenul prevăzut la alin. (1). Dacă există alți creditori care au un drept de preferință în condițiile art. 865 și 867, el va depune până la concurența prețului de adjudecare și suma necesară pentru plata creanțelor lor, în măsura în care acestea nu sunt acoperite prin diferența de preț.

Comentariu

1. Potrivit art. 857 alin. (1) NCPC, prin adjudecarea imobilului adjudecatarul devine proprietar. De la această dată, adjudecatarul are dreptul la fructe și venituri, datorează dobânzile până la plata integrală a prețului și suportă toate sarcinile imobilului.

Efectul translativ de proprietate al adjudecării nu este condiționat de plata prețului, întrucât în materie imobiliară Codul de procedură civilă nu instituie regula vânzării pe „bani gata", ca în cazul urmăririi silite a bunurilor mobile[1]. Însă neplata prețului atrage desființarea vânzării imobilului și reluarea licitației în contul fostului adjudecatar.

2. Adjudecatarul are la dispoziție un termen de 30 de zile de la data vânzării pentru depunerea diferenței dintre prețul adjudecării și valoarea cauțiunii, care se reține de drept în contul prețului.

El trebuie să depună în întregime prețul în termenul prevăzut de lege. O plată parțială echivalează cu neplata prețului și atrage reluarea licitației în contul „falsului adjudecatar".

De asemenea, adjudecatarul nu poate condiționa depunerea prețului. Astfel, în practica judiciară[2] s-a decis că „acesta nu poate depune prețul sub condiția de a nu se putea distribui, până ce mai întâi creditorul urmăritor nu va fi înlăturat orice posibilitate de evicțiune sau până ce nu va fi dat cauțiunea prevăzută de art. 1.364 C. civ., întrucât creditorul urmăritor nu este vânzătorul imobilului urmărit, căci el nu face altceva decât să urmărească plata creanței sale, iar menționatul articol 1.364 privește numai pe vânzător".

În schimb, dacă ulterior adjudecării se constată că la momentul adjudecării imobilul nu se mai afla în patrimoniul debitorului urmărit, s-a decis că adjudecatarul nu este obligat să depună prețul adjudecării și, în consecință, imobilul nu mai poate fi scos la vânzare în contul său[3].

Întrucât vânzarea la licitație publică, deși silită, este tot o vânzare, adjudecatarul trebuie să depună prețul în bani [art. 1.660 alin. (1) NCC].

O excepție este prevăzută de lege în ceea ce îl privește pe creditorul adjudecatar. Acesta, indiferent dacă este urmăritor sau intervenient, poate să depună creanța sa în contul prețului. În cazul în care valoarea creanței este inferioară prețului de adjudecare, creditorul va fi ținut ca, în termen de 30 de zile de la data adjudecării, să depună în bani diferența de preț. Dacă există alți creditori care au un drept de preferință în condițiile art. 865 și art. 867 NCPC, în

---

[1] Astfel, în materie de urmărire silită mobiliară, art. 771 alin. (1) NCPC prevede că „după adjudecarea bunului, adjudecatarul este obligat să depună de îndată întregul preț, în numerar ori cu ordin de plată sau orice alt instrument legal de plată; la cererea sa, acceptată de creditor sau de reprezentantul său, prețul se va putea depune și ulterior, în cel mult 5 zile de la data licitației".

[2] Cas. II, 15 mai 1896, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat 1921*, p. 847, nr. 2.

[3] Cas. II, 8 mai 1885, *apud* Em. Dan, *Codul adnotat* 1921, p. 848, nr. 9.

același termen, creditorul adjudecatar va depune până la concurența prețului de adjudecare și suma necesară pentru plata creanțelor lor, în măsura în care acestea nu sunt acoperite prin diferența de preț.

3. Termenul de 30 de zile pentru plata prețului, respectiv, după caz, a diferenței de preț, nu poate fi prelungit de executorul judecătoresc, la cererea adjudecatarului. Însă, cu acordul creditorului urmăritor și al debitorului, în condițiile art. 853 NCPC, apreciem că termenul prevăzut de art. 850 alin. (1) NCPC poate fi prelungit.

4. Simpla trecere a termenului de 30 de zile de plată a prețului nu atrage prin ea însăși desființarea de plin drept a vânzării. Astfel, adjudecatarul poate depune în mod valabil prețul sau diferența de preț și peste termenul de 30 de zile, dacă nicio parte nu a cerut reluarea licitației[1)] în contul „falsului adjudecatar". De altfel, potrivit art. 850 alin. (1) NCPC, adjudecatarul are posibilitatea de a plăti în mod valabil prețul inițial chiar și după reluarea vânzării în contul său, până cel mai târziu la data noii licitații. În acest caz însă, adjudecatarul va fi obligat să plătească și cheltuielile ocazionate de organizarea noii licitații.

5. Prețul se depune la CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituție de credit care are în obiectul de activitate operațiuni de consemnare la dispoziția executorului judecătoresc. Dovada depunerii se poate face cu recipisa de consemnare sau cu orice alt înscris admis de lege.

Jurisprudență

1. Art. 1.364 C. civ., care autorizează pe cumpărător să nu plătească prețul când are juste motive de a se teme de evicțiune, nu se aplică decât la vânzările de bunăvoie, iar nu și când este vorba de urmăriri silite *(Cas. I, 28 noiembrie 1888, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 847, nr. 3)*.

2. Depunerea prețului nu poate fi condiționată, căci depunerea sub o condiție oarecare este nulă. Astfel, adjudecatarul nu poate depune prețul sub condiția de a nu se putea distribui, până ce mai întâi creditorul urmăritor nu va fi înlăturat orice posibilitate de evicțiune sau până ce nu va fi dat cauțiunea prevăzută de art. 1.364 C. civ., întrucât creditorul urmăritor nu este vânzătorul imobilului urmărit, căci el nu face altceva decât să urmărească plata creanței sale, iar menționatul articol 1.364 privește numai pe vânzător *(Cas. II, 15 mai 1896, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 847, nr. 2)*.

Art. 851. Nedepunerea prețului. Reluarea licitației

(1) Dacă adjudecatarul nu depune prețul în termenul prevăzut la art. 850 alin. (1), imobilul se va scoate din nou în vânzare în contul acestuia, la prețul de începere a licitației la care bunul a fost adjudecat, el fiind obligat să plătească cheltuielile prilejuite de noua licitație și eventuala diferență de preț. Adjudecatarul va putea să achite la termenul de licitație prețul oferit inițial, caz în care va fi obligat numai la plata cheltuielilor cauzate de noua licitație.

(2) Dacă la noul termen de licitație imobilul nu a fost vândut, fostul adjudecatar este obligat să plătească toate cheltuielile prilejuite de urmărirea imobilului.

[1)] A se vedea, în același sens, și S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 426, nota 39 și jurisprudența citată de autori.

(3) Suma datorată potrivit alin. (1) și (2) de fostul adjudecatar se stabilește de executor prin procesul-verbal de licitație, care constituie titlu executoriu. Această sumă se va reține cu precădere din garanția depusă.

Comentariu

1. Nedepunerea de către adjudecatar a prețului în termen de 30 de zile de la data adjudecării atrage reluarea vânzării în contul acestuia.

Reluarea licitației de vânzare în contul adjudecatarului poate avea loc la cererea oricăreia dintre părți sau din oficiu.

Licitația de vânzare în contul adjudecatarului se organizează potrivit regulilor generale, însă licitația nu se va desfășura decât la un singur termen, fără a mai fi posibilă amânarea acesteia.

2. La noua licitație, „falsul adjudecatar" are o poziție procesuală similară debitorului, astfel încât el trebuie înștiințat despre data și locul licitației publice în aceleași condiții ca și debitorul. Prin urmare, publicația de vânzare va fi comunicată și acestuia, conform art. 840 NCPC[1].

3. Prețul de începere a acestei licitații este cel la care bunul a fost adjudecat de fostul adjudecatar. În cadrul noii licitații, bunul se va vinde la cel mai mare preț oferit. Fostul adjudecatar are posibilitatea de a licita, însă, spre deosebire de ceilalți licitatori, nu poate adjudeca din nou bunul la un preț mai mic decât cel la care îl adjudecase inițial. Această soluție rezultă din dispozițiile art. 851 alin. (1) teza întâi NCPC, potrivit cărora fostul adjudecatar este obligat să plătească „eventuala diferență de preț" atunci când imobilul este adjudecat la un preț mai mic decât cel al primei adjudecări.

4. Dacă dorește să păstreze bunul, adjudecatarul poate să achite la termenul de licitație prețul oferit inițial. În acest caz, licitația de revânzare în contul său nu va mai avea loc.

Fostul adjudecatar va fi obligat la plata cheltuielilor cauzate de noua licitație și în cazul în care bunul este adjudecat de un alt licitator. Dacă este cazul, fostul adjudecatar va plăti și diferența de preț dintre prețul la care este adjudecat din nou bunul și prețul inițial. Așadar, în cadrul licitației de vânzare a imobilului în contul fostului adjudecatar, nu se poate obține o sumă mai mică decât prețul la care fusese adjudecat inițial imobilul.

Dacă la noul termen de licitație imobilul nu a fost vândut, fostul adjudecatar este obligat să plătească nu numai cheltuielile ocazionate de organizarea noii licitații, ci și toate cheltuielile prilejuite de urmărirea imobilului. În literatura de specialitate[2], s-a arătat că fostul adjudecatar se poate întoarce împotriva debitorului pentru care a plătit, căci altfel acesta din urmă s-ar îmbogăți, în mod nejust, pe seama celui dintâi.

Jurisprudență

1. Noua licitație, în cazul în care adjudecatarul nu depune prețul stabilit în termenul prevăzut de lege, potrivit art. 547 C. pr. civ. [art. 849 alin. (1) NCPC – n.n., M.S.], se aduce la cunoștința datornicului urmărit, adjudecatarului în contul căruia se face vânzarea și creditorului urmăritor

[1] Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 186/1989, în Dreptul nr. 1-2/1990, p. 128.
[2] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 427.

în persoană sau la domiciliu şi se va publica potrivit art. 504 (art. 839 NCPC – n.n., M.S.]. În cazul vânzării în contul său, fostul adjudecatar are poziţia unui debitor şi, ca atare, trebuie să se bucure de protecţia legii, ca şi fostul debitor. Aşa fiind, dispoziţiile art. 509 C. pr. civ. [art. 840 NCPC – n.n., M.S.] sunt aplicabile şi fostului adjudecatar, în sensul că acesta trebuie citat la toate termenele, iar publicaţiile de vânzare urmează, în mod obligatoriu, să fie afişate la domiciliul său, sub pedeapsa nulităţii urmăririi silite *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 186/1989, în Dreptul nr. 1-2/1990, p. 128).*

2. Dacă la expirarea termenelor de depunere a preţului, adjudecatarul nu va aduce recipisa de depunere a preţului şi a celorlalte taxe, bunul va fi pus, din oficiu sau la cererea oricărei părţi interesate, din nou în vânzare la licitaţie, pe socoteala adjudecatarului. Pentru noua licitaţie se va face o nouă publicaţie, care va cuprinde, printre altele, numele adjudecatarului care nu a plătit preţul, precum şi suma la care se adjudecase, această sumă urmând a servi ca punct de plecare pentru noua adjudecare. Dacă nici la noua licitaţie adjudecatarul nu va depune preţul, bunul se va adjudeca pe seama celui care va da un preţ, fie şi mai mic, iar fostul adjudecatar va fi obligat să plătească diferenţa până la preţul primei adjudecări. În cazul în care nu se respectă această procedură legală a revânzării în cont, diferenţa de preţ nerealizată nu i se poate imputa fostului adjudecatar *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1785/1990, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 830, nr. 2).*

3. Dacă în momentul adjudecării se constată că imobilul adjudecat ieşise din patrimoniul debitorului urmărit, adjudecatarul nu este obligat a depune preţul adjudecării şi, în consecinţă, instanţa nu poate scoate în revânzare imobilul pe contul adjudecatarului care nu depusese preţul adjudecării *(Cas. II, 8 mai 1885, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 848, nr. 9).*

4. În materie de urmărire silită, cu ocazia revânzării în cont, nu se pot invoca în instanţă motive relative la neregularitatea formelor primei vânzări *(Cas. II, 4 septembrie 1902, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 867, nr. 4).*

Art. 852. Restituirea garanţiilor

După adjudecarea imobilului către unul dintre participanţii la licitaţie, potrivit art. 846, executorul, la cerere, va dispune restituirea garanţiilor depuse de ceilalţi participanţi, procedând, când este cazul, potrivit dispoziţiilor art. 851 alin. (3).

Comentariu

După adjudecare, garanţiile depuse se restituie participanţilor, mai puţin cea a adjudecatarului. Garanţia depusă de acesta din urmă este întotdeauna reţinută în contul preţului la care a fost adjudecat bunul.

Restituirea garanţiilor se dispune de executorul judecătoresc, la cererea persoanelor îndreptăţite sau a reprezentanţilor lor, de îndată, prin procesul-verbal de licitaţie. Pe baza acestei dispoziţii a executorului judecătoresc, instituţia de credit sau, după caz, Trezoreria Statului va elibera sumele respective.

Garanţia în vederea participării la licitaţia publică în cadrul urmăririi silite imobiliare este supusă regimului juridic prevăzut de art. 1.061 NCPC, astfel încât ea nu poate fi urmărită de creditorii depunătorului decât în măsura în care urmează a-i fi restituită acestuia. De asemenea, garanţia nu va putea fi urmărită nici de creditorii depozitarului.

Art. 853. Plata preţului în rate

La cererea adjudecatarului, executorul judecătoresc, cu acordul creditorului, când acesta nu este adjudecatar, precum şi al debitorului, pentru partea din preţ care depăşeşte valoarea creanţei, poate stabili plata preţului în rate cu dobânda legală aferentă, numărul acestora, cuantumul şi data scadenţei lor, precum şi suma care se plăteşte de îndată drept avans.

Comentariu

1. În virtutea principiului disponibilităţii, creditorul urmăritor şi, dacă este cazul, intervenient, precum şi debitorul, pentru partea din preţ care depăşeşte valoarea creanţei, pot conveni ca plata preţului de adjudecare să se facă în rate. În mod firesc, legea interzice creditorului adjudecatar să îşi exprime acordul asupra acordării acestui beneficiu în ceea ce îl priveşte. Într-adevăr, dacă ceilalţi creditori urmăritori şi intervenienţi, inclusiv debitorul, dacă este cazul, pentru partea din preţ care depăşeşte valoarea creanţei, sunt de acord, trebuie recunoscută posibilitatea acordării beneficiului plăţii preţului în rate şi creditorului adjudecatar, deoarece este vorba de drepturi de care părţile pot dispune.

2. În cazul în care se stabileşte plata în rate a preţului de adjudecare, actul de adjudecare constituie titlu executoriu pentru creditor împotriva adjudecatarului. Executorul judecătoresc îi va preda creditorului urmăritor un exemplar al actului de adjudecare, care îi va servi drept titlu executoriu împotriva cumpărătorului, dacă acesta nu plăteşte diferenţa de preţ.

3. Dacă preţul se plăteşte în rate, efectul purgic al adjudecării cu privire la sarcinile care grevează imobilul se produce la plata ultimei rate, iar nu la data intabulării în cartea funciară a dreptului de proprietate dobândit prin adjudecare.

4. Din prevederile art. 853 coroborate cu cele ale art. 854 lit. j) NCPC rezultă că, dacă se încuviinţează plata preţului în rate, în cazul neplăţii avansului sau a ratelor, în întregime sau în parte, nu are loc desfiinţarea vânzării la licitaţie publică şi reluarea vânzării în contul adjudecatarului. În această ipoteză, creditorul urmăritor are posibilitatea de a proceda la declanşarea urmăririi silite împotriva adjudecatarului, în virtutea actului de adjudecare care constituie titlu executoriu pentru diferenţa de preţ. Urmărirea poate avea loc inclusiv asupra imobilului care a făcut obiectul adjudecării, asupra căruia, aşa cum se va arăta mai jos, nu se va produce efectul purgic al ipotecilor până la data plăţii ultimei rate de preţ[1)].

[1)] Soluţia actuală de conferire a caracterului de titlu executoriu pentru actul de adjudecare cu privire la diferenţa de preţ în cazul adjudecării cu plata în rate prezintă avantajul de a permite, în caz de neplată, urmărirea tuturor bunurilor sesizabile ale adjudecatarului, nu numai a imobilului adjudecat. Dezavantajul acestei soluţii este însă că ea presupune declanşarea unei noi urmăriri silite împotriva adjudecatarului, inclusiv în cazul în care se doreşte urmărirea imobilului adjudecat. Acest dezavantaj ar putea fi înlăturat prin reglementarea şi pentru ipoteza neachitării diferenţei de preţ în cazul adjudecării cu plata în rate a posibilităţii de reluare a licitaţiei publice în contul adjudecatarului, în condiţii similare celor prevăzute de art. 849 NCPC. O asemenea soluţie, mai eficientă şi mai puţin costisitoare pentru creditori, ar fi posibilă, *de lege ferenda*, mai ales că până la achitarea diferenţei de preţ imobilul adjudecat este grevat de interdicţia de înstrăinare.

Art. 854. Actul de adjudecare

După plata integrală a prețului sau a avansului prevăzut la art. 853, executorul, pe baza procesului-verbal de licitație, va întocmi actul de adjudecare, care va cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea și sediul organului de executare;

b) numele executorului judecătoresc;

c) numărul și data procesului-verbal de licitație;

d) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul debitorului, ale terțului dobânditor și ale adjudecatarului;

e) prețul la care s-a vândut și modalitatea de achitare în cazul în care vânzarea s-a făcut cu plata în rate;

f) mențiunea, dacă este cazul, că imobilul s-a vândut grevat de drepturile de uzufruct, uz, abitație sau servitute ori, după caz, liber de aceste drepturi, în condițiile prevăzute la art. 846 alin. (6) și (7);

g) datele de identificare ale imobilului cu arătarea numărului cadastral sau topografic și a numărului de carte funciară, precum și datele de identificare ale fostului proprietar;

h) mențiunea că actul de adjudecare este titlu de proprietate și că poate fi înscris în cartea funciară;

i) mențiunea că, pentru adjudecatar, actul de adjudecare constituie titlu executoriu împotriva debitorului sau, după caz, a terțului dobânditor, ca și împotriva oricărei persoane care posedă ori deține imobilul adjudecat, fără a putea invoca un drept opozabil în condițiile legii;

j) mențiunea că, pentru creditor sau debitor, după caz, actul de adjudecare constituie titlu executoriu împotriva adjudecatarului care nu plătește diferența de preț, în cazul în care vânzarea s-a făcut cu plata prețului în rate;

k) data întocmirii actului de adjudecare, semnătura și ștampila executorului judecătoresc, precum și semnătura adjudecatarului.

Art. 855. Predarea actului de adjudecare

Un exemplar de pe actul de adjudecare se va preda adjudecatarului spre a-i servi ca titlu de proprietate, iar în cazul în care imobilul a fost vândut cu plata prețului în rate, un exemplar va fi predat creditorului urmăritor și, după caz, debitorului, spre a le servi acestora drept titlu executoriu împotriva adjudecatarului, dacă acesta nu plătește diferența de preț.

Art. 856. Intabularea dreptului de proprietate și punerea în posesie a adjudecatarului

(1) Odată cu predarea către adjudecatar a unui exemplar al actului de adjudecare, executorul judecătoresc va solicita de îndată, din oficiu, intabularea în cartea funciară a dreptului de proprietate al adjudecatarului, pe cheltuiala acestuia, chiar și în cazul în care adjudecatar este însuși terțul dobânditor care avea deja dreptul înscris în cartea funciară. În cazul în care dreptul dobândit de adjudecatar era înscris în mod provizoriu, nu se va dispune decât înscrierea provizorie.

(2) La cererea adjudecatarului, acesta va fi pus în posesia imobilului adjudecat de către executorul judecătoresc, actul de adjudecare constituind titlu executoriu împotriva tuturor persoanelor arătate la art. 854 lit. i). Dispozițiile art. 664 și următoarele sunt aplicabile.

(3) În cazul în care imobilul a fost vândut cu plata prețului în rate, executorul judecătoresc va hotărî, prin aceeași încheiere, și înscrierea în cartea funciară a interdicției de înstrăinare și de grevare a imobilului până la plata integrală a prețului și a dobânzii corespunzătoare.

Comentariu

1. Actul de adjudecare este actul de procedură prin care se definitivează vânzarea silită a imobilului ce a făcut obiectul urmăririi silite.

2. Ca natură juridică, actul de adjudecare este un act juridic complex care produce efecte specifice atât pe planul dreptului material, cât şi pe cel al dreptului procesual civil[1]. Întrucât emană de la executorul judecătoresc sau, după caz, fiscal, ca organ de executare, învestit de lege cu îndeplinirea unui serviciu public, actul juridic este un act de autoritate publică[2].

3. Actul de adjudecare se întocmeşte de executorul judecătoresc la data la care se face dovada plăţii integrale a preţului, respectiv, în cazul în care s-a încuviinţat adjudecatarului plata preţului în rate, la data la care se face dovada achitării avansului.

Menţionăm că, spre deosebire de reglementarea anterioară, pentru întocmirea actului de adjudecare, executorul nu trebuie să aştepte şi expirarea termenului de exercitare a contestaţiei la executare împotriva procesului-verbal de licitaţie.

Actul de adjudecare se întocmeşte pe baza procesului-verbal de licitaţie şi are cuprinsul prevăzut în mod exhaustiv de art. 854 NCPC.

4. Actul de adjudecare va cuprinde toate elementele esenţiale ale vânzării, şi anume: numele fostului proprietar (debitorul urmărit sau, după caz, terţul dobânditor) şi al adjudecatarului, individualizarea bunului care a făcut obiectul vânzării, precum şi situaţia juridică a acestuia, indicarea preţului la care a fost adjudecat imobilul, precum şi confirmarea modului de plată integrală a acestuia ori, după caz, detalierea condiţiilor de plată în rate prin indicarea numărului ratelor, a cuantumului şi a datei scadenţei lor, a dobânzii legale aferente, inclusiv a modului de plată, precum şi a sumei care s-a plătit drept avans. Întrucât aceste elemente esenţiale ale vânzării s-au stabilit în cadrul procedurii de licitaţie publică şi sunt constatate în procesul-verbal de licitaţie, în actul de adjudecare se vor indica numărul şi data acestuia. Astfel, procesul-verbal de licitaţie face corp comun cu actul de adjudecare şi nulitatea celui dintâi va afecta şi valabilitatea celui de-al doilea.

5. Actul de adjudecare este un act autentic care se întocmeşte în două exemplare: unul pentru dosarul de executare, iar celălalt pentru a fi înmânat adjudecatarului spre a-i servi drept titlu de proprietate.

6. Deşi dobândeşte dreptul de proprietate de la data adjudecării imobilului, adjudecatarul nu poate dispune de acest drept, potrivit regulilor de carte funciară, decât de la data intabulării acestui drept[3].

De lege lata, înscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate al adjudecatarului se face din oficiu. Mai mult, potrivit art. 856 alin. (1) NCPC, în forma dobândită după modificarea intervenită prin Legea nr. 138/2014, intabularea se va dispune odată cu predarea actului de adjudecare, întrucât, aşa cum am arătat, nu mai este posibilă exercitarea contestaţiei la executare împotriva actului de adjudecare. Astfel, art. 856 alin. (1) NCPC prevede că, odată cu predarea către adjudecatar a unui exemplar al actului de adjudecare, executorul judecătoresc va solicita de îndată, din oficiu, intabularea în cartea funciară a

[1] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 430.

[2] *Ibidem*.

[3] În acelaşi sens, art. 887 alin. (3) NCC dispune că, în cazul drepturilor reale imobiliare dobândite prin moştenire, accesiune naturală, vânzare silită, expropriere pentru cauză de utilitate publică, precum şi în alte cazuri expres prevăzute de lege, „titularul drepturilor astfel dobândite nu va putea dispune de ele prin cartea funciară decât după ce s-a făcut înscrierea".

dreptului de proprietate al adjudecatarului, pe cheltuiala acestuia, chiar şi în cazul în care adjudecatar este însuşi terţul dobânditor care avea deja dreptul înscris în cartea funciară. În cazul în care dreptul dobândit de adjudecatar era înscris în mod provizoriu, nu se va dispune decât înscrierea provizorie.

7. În cazul în care imobilul a fost vândut cu plata preţului în rate, un exemplar de pe actul de adjudecare se înmânează creditorului urmăritor spre a-i servi drept titlu executoriu împotriva adjudecatarului pentru diferenţa de preţ. Totodată, ipotecile sau sarcinile privind garantarea drepturilor de creanţă urmărite îşi păstrează efectele şi pentru garantarea acestei diferenţe de preţ, asemenea sarcini urmând a se stinge la plata ultimei rate [art. 857 alin. (3) NCPC]. În plus, în acest caz, odată cu intabularea, executorul judecătoresc va solicita şi înscrierea în cartea funciară a interdicţiei de înstrăinare şi de grevare a imobilului până la plata integrală a preţului şi a dobânzii corespunzătoare.

8. Actul de adjudecare constituie titlu executoriu şi pentru debitor atunci când s-a urmărit imobilul ipotecat, pentru partea din suma obţinută în urma urmăririi silite care depăşeşte valoarea creanţei sau, după caz, a creanţelor urmărite.

Aşadar, în cazul în care adjudecarea s-a făcut cu plata preţului în rate, iar adjudecatarul nu plăteşte diferenţa de preţ, creditorii urmăritori sau intervenienţi şi, dacă este cazul, debitorul pot declanşa executarea silită împotriva acestuia, în temeiul actului de adjudecare, care, aşa cum am arătat, constituie titlu executoriu pentru diferenţa de preţ[1]). Urmărirea silită poate purta inclusiv asupra imobilului adjudecat, care este, de altfel, grevat de interdicţia de înstrăinare până la achitarea diferenţei de preţ. Prin urmare, într-o asemenea ipoteză, nu este posibilă reluarea licitaţiei publice şi vânzarea în contul adjudecatarului în condiţiile art. 851 NCPC.

9. Pe baza actului de adjudecare, adjudecatarul poate cere să fie pus în posesia imobilului adjudecat de către executorul judecătoresc. Aşadar, în reglementarea actuală, ulterior modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014, actul de adjudecare permite punerea în posesie a adjudecatarului în calitate de proprietar sau de titular al dreptului de uzufruct sau de superficie chiar de la data întocmirii acestuia.

10. Actul de adjudecare este titlu executoriu pentru adjudecatar pentru predarea imobilului, împotriva debitorului sau, după caz, a terţului dobânditor, precum şi împotriva oricărei persoane care posedă ori deţine imobilul adjudecat, fără a putea invoca un drept opozabil, în condiţiile legii.

Prin urmare, dacă debitorul sau terţul dobânditor nu eliberează de bunăvoie imobilul adjudecat, adjudecatarul poate cere predarea silită în baza actului de adjudecare, fără a mai fi necesară introducerea unei acţiuni în revendicare împotriva acestora.

---

[1]) Apreciem că, potrivit art. 2.386 pct. 1 NCC, trebuie recunoscut debitorului, respectiv terţului dobânditor, atunci când s-a urmărit imobilul ipotecat, un drept de ipotecă legală asupra imobilului adjudecat, pentru partea din suma obţinută în urma urmăririi silite care depăşeşte valoarea creanţei sau, după caz, a creanţelor urmărite, întrucât, chiar dacă a avut caracter silit, cu excepţiile prevăzute de lege, care însă nu privesc efectul prevăzut de dispoziţia legală menţionată, vânzarea la licitaţie publică produce efectele specifice acestui act juridic.

În legătură cu caracterul de titlu executoriu al actului de adjudecare împotriva terţelor persoane care au în posesiune ori deţin imobilul, trebuie menţionat că adjudecatarul poate obţine predarea imobilului nu numai de la terţe persoane care ocupă în fapt, fără niciun titlu, imobilul adjudecat, ci şi de la cele care au un titlu pentru folosinţa imobilului, însă acesta nu îi este opozabil.

Jurisprudenţă

1. Potrivit art. 516 pct. 8 C. pr. civ. [art. 854 lit. i) NCPC – n.n., M.S.], actul de adjudecare constituie titlu executoriu pentru adjudecatar, dacă imobilul se află în posesia debitorului. Prin urmare, refuzul de predare voluntară a posesiei imobilului de către debitor nu putea fi rezolvat decât prin executarea silită în baza actului de adjudecare, nefiind necesar un titlu executoriu purtând asupra evacuării debitorului *(C. Ap. Braşov, s. civ., dec. nr. 325/R/2005, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 832, nr. 1)*.

2. În contestaţia formulată împotriva executării silite a hotărârii prin care s-a dispus evacuarea debitorilor, la cererea terţului adjudecatar, nu pot fi invocate neregularităţi referitoare la distribuţia preţului într-o executare silită anterioară, cea la finalul căreia a fost emis actul de adjudecare *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 531/2006, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 198-200, nr. 77)*.

Secţiunea a 5-a. Efectele adjudecării

Art. 857. Transmiterea proprietăţii imobilului

(1) Prin adjudecarea imobilului adjudecatarul devine proprietar. De la această dată, adjudecatarul are dreptul la fructe şi venituri, datorează dobânzile până la plata integrală a preţului şi suportă toate sarcinile imobilului.

(2) Prin intabulare, adjudecatarul dobândeşte dreptul de a dispune de imobilul cumpărat, potrivit regulilor de carte funciară.

(3) De la data intabulării, imobilul rămâne liber de orice ipoteci sau alte sarcini privind garantarea drepturilor de creanţă, creditorii putându-şi realiza aceste drepturi numai din preţul obţinut. Dacă preţul de adjudecare se plăteşte în rate, sarcinile se sting la plata ultimei rate.

(4) Ipotecile şi celelalte sarcini reale, precum şi drepturile reale intabulate după notarea urmăririi în cartea funciară se vor radia din oficiu, cu excepţia celor pentru care adjudecatarul ar conveni să fie menţinute; de asemenea, vor fi radiate din oficiu drepturile reale intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, dacă vânzarea s-a făcut în condiţiile prevăzute la art. 846 alin. (7), toate notările făcute cu urmărirea silită, cu excepţia notării contestaţiei împotriva procesului-verbal de licitaţie, dacă aceasta nu a fost soluţionată prin hotărârea rămasă definitivă, interdicţia de înstrăinare sau de grevare, dacă există, cu excepţia celei prevăzute la art. 856 alin. (3), precum şi promisiunea de a încheia un contract viitor, dacă până la data adjudecării beneficiarul promisiunii nu şi-a înscris în cartea funciară dreptul dobândit în temeiul contractului care a făcut obiectul acesteia.

(5) Dacă imobilul a fost adjudecat cu plata preţului în rate, adjudecatarul nu îl va putea înstrăina sau greva, fără încuviinţarea creditorilor urmăritori şi a debitorului, dacă este cazul, înainte de plata integrală a preţului.

Comentariu

1. Adjudecarea imobilului la licitaţie publică în cadrul urmăririi silite produce următoarele efecte:

- transmiterea dreptului de proprietate (sau, după caz, a altui drept real care a făcut obiectul urmăririi) de la debitor la adjudecatar;
- purgarea imobilului de sarcini.

2. *De lege lata*, *efectul translativ de proprietate* se produce la data adjudecării, iar nu prin actul de adjudecare.

În cazul vânzării silite a bunurilor imobile, prin derogare de la regula de drept comun instituită de art. 885 alin. (1) NCC[1], dreptul de proprietate se dobândeşte de adjudecatar prin efectul adjudecării, iar nu prin înscrierea în cartea funciară. În acest sens, art. 887 alin. (1) NCC prevede că „drepturile reale se dobândesc fără înscriere în cartea funciară când provin din moştenire, accesiune naturală, vânzare silită, expropriere pentru cauză de utilitate publică, precum şi alte cazuri expres prevăzute de lege".

De la data transferului dreptului de proprietate, adjudecatarul are dreptul la fructe şi venituri.

Prin intabulare, adjudecatarul dobândeşte dreptul de a dispune de imobilul cumpărat, potrivit regulilor de carte funciară.

Cu toate acestea, în cazul în care imobilul a fost adjudecat cu plata preţului în rate, odată cu intabularea dreptului de proprietate, executorul judecătoresc va dispune înscrierea în cartea funciară şi a interdicţiei de înstrăinare şi grevare a imobilului până la plata integrală a preţului şi a dobânzii corespunzătoare.

Dacă există încuviinţarea creditorilor urmăritori şi, dacă este cazul şi a debitorului[2], adjudecatarul va putea să încheie asemenea acte de dispoziţie înainte de plata integrală a preţului.

Aşa cum am arătat, adjudecatarul poate solicita punerea sa în posesie, pe baza actului de adjudecare, iar dacă imobilul este ocupat de debitor sau de terţul dobânditor ori de terţe persoane care nu au un drept opozabil adjudecatarului, după data intabulării, adjudecatarul va putea solicita evacuarea acestora pe baza actului de adjudecare, care constituie titlu executoriu împotriva acestor persoane.

3. Cel de-al doilea efect principal al adjudecării este *curăţarea imobilului adjudecat* de orice ipoteci sau alte sarcini privind garantarea drepturilor de creanţă, creditorii putându-şi realiza aceste drepturi numai din preţul obţinut.

Efectul purgic al adjudecării la licitaţie publică priveşte toate ipotecile, precum şi celelalte sarcini privind garantarea drepturilor de creanţă înscrise în cartea funciară anterior notării

---

[1] Art. 885 alin. (1) NCC prevede că, „sub rezerva unor dispoziţii legale contrare, drepturile reale asupra imobilelor cuprinse în cartea funciară se dobândesc, atât între părţi, cât şi faţă de terţi, numai prin înscrierea lor în cartea funciară, pe baza actului sau faptului care a justificat înscrierea".

[2] Acordul debitorului este necesar pentru partea din preţ care depăşeşte valoarea creanţei, deoarece această diferenţă nu se distribuie creditorilor urmăritori, ci se eliberează debitorului.

urmăririi silite, creditorii putând să își valorifice aceste drepturi exclusiv din prețul obținut din urmărirea silită.

Ipotecile și celelalte sarcini reale, precum și drepturile reale intabulate după notarea urmăririi în cartea funciară se vor radia din oficiu, cu excepția celor pentru care adjudecatarul ar conveni să fie menținute.

De asemenea, vor fi radiate din oficiu drepturile reale intabulate ulterior înscrierii vreunei ipoteci, dacă vânzarea s-a făcut în condițiile prevăzute la art. 846 alin. (7) NCPC, precum și toate notările făcute cu urmărirea silită, cu excepția notării contestației împotriva procesului-verbal de licitație, dacă aceasta nu a fost soluționată prin hotărârea rămasă definitivă.

Vor fi, de asemenea, radiate din cartea funciară toate notările în legătură cu urmărirea silită, interdicția de înstrăinare și grevare, cu excepția celei înscrise în cazul adjudecării imobilului cu plata prețului în rate.

Sunt supuse efectului purgic al adjudecării și promisiunile de vânzare. Astfel, vor fi radiate din cartea funciară toate promisiunile de a încheia un contract viitor cu privire la imobil, dacă până la data adjudecării beneficiarul promisiunii nu își valorifică dreptul rezultat din promisiune și nu își înscrie dreptul dobândit în temeiul contractului care a făcut obiectul promisiunii.

Toate radierile care sunt consecința efectului purgic al adjudecării se vor face din oficiu la data intabulării în cartea funciară a dreptului de proprietate pe numele adjudecatarului.

Dacă prin actul de adjudecare s-a stabilit că plata prețului se va face în rate, ipotecile și alte sarcini privind garantarea drepturilor de creanță vor subzista până la data plății ultimei rate și a dobânzii aferente.

În aceeași ipoteză, a adjudecării cu plata prețului în rate, în cartea funciară se va înscrie, în favoarea creditorului și, după caz, și a debitorului, interdicția de înstrăinare și de grevare a imobilului, până la data plății integrale a prețului și a dobânzilor aferente.

Jurisprudență

Vânzarea silită purghează imobilul vândut de toate sarcinile și-l transmite adjudecatarului liber de orice privilegiu sau ipoteci consimțite de către debitor sau autorii lui. Această regulă se aplică chiar când sarcinile nu au fost trecute în publicațiuni *(Cas. I, 16 ianuarie 1887, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 893, nr. 2)*.

Art. 858. Viciile ascunse și leziunea

(1) În cazul vânzării silite la licitație publică nu există garanție contra viciilor ascunse.
(2) Această vânzare nu poate fi atacată nici pentru leziune.

Comentariu

Dispozițiile art. 858 alin. (1) NCPC nu fac decât să reia, în materia vânzării silite a bunurilor imobile, regula de drept comun prevăzută de art. 1.707 alin. (5) NCC, potrivit căreia „în vânzările silite nu se datorează garanție contra viciilor ascunse".

Întrucât este o vânzare silită, în cazul urmăririi silite imobiliare nu se poate pune nici problema leziunii, deoarece nu se poate vorbi de profitarea de starea de nevoie, de lipsa de experienţă sau de lipsa de cunoştinţe ale celeilalte părţi, nici măcar în cazul în care preţul la care este adjudecat imobilul, în condiţiile art. 846 alin. (9) NCPC, este considerabil mai mic decât valoarea de circulaţie la care a fost evaluat imobilul.

Jurisprudenţă

În vânzările silite, transferarea proprietăţii imobilului are loc fără consimţământul vânzătorului, aşa că, lipsind acordul de voinţă dintre acesta şi adjudecatar, nu poate să existe viciu de consimţământ şi deci o vânzare silită nu poate fi anulată pentru motivul că consimţământul vânzătorului a fost viciat prin dol *(C. Ap. Iaşi, 29 ianuarie 1915, apud Em. Dan, Codul adnotat 1921, p. 910, p. 43)*.

Art. 859. Menţinerea sau încetarea unor contracte

(1) Locaţiunea şi celelalte acte juridice privitoare la imobilul adjudecat rămân în fiinţă sau, după caz, încetează, potrivit dispoziţiilor art. 828 alin. (1) şi (2).

(2) Plăţile făcute înainte de scadenţă de către locatar sau alte persoane interesate sunt supuse dispoziţiilor art. 828 alin. (3).

Comentariu

În privinţa drepturilor de creanţă, art. 828 NCPC prevede că închirierile sau arendările, precum şi cesiunile de venituri făcute de debitor sau terţul dobânditor după data notării urmăririi nu vor fi opozabile adjudecatarului.

În schimb, închirierile sau arendările anterioare sunt opozabile adjudecatarului, dacă au fost notate în cartea funciară anterior notării urmăririi silite[1]. De asemenea, plăţile de chirii sau arende efectuate debitorului urmărit înainte de scadenţă sunt opozabile adjudecatarului dacă sunt notate în cartea funciară.

Cu toate acestea, adjudecatarul nu este ţinut să respecte locaţiunea anterioară urmăririi silite, chiar notată în cartea funciară, atunci când preţul convenit este mai mic cu o treime decât preţul pieţei sau mai mic faţă de cel rezultat din locaţiunile precedente. Potrivit art. 828 alin. (2) teza a doua NCPC, adjudecatarul nu este ţinut să respecte nici plata chiriei făcută debitorului anterior adjudecării, chiar notată în cartea funciară, atunci când preţul convenit este mai mic cu o treime decât preţul pieţei sau mai mic faţă de cel rezultat din locaţiunile precedente.

În aceste ipoteze, prin dispoziţiile art. 828 alin. (2) teza a doua şi alin. (3) NCPC se instituie o prezumţie legală de intenţie de fraudă a debitorului la încheierea contractului de locaţiune. Apreciem că această prezumţie are caracter relativ, astfel încât poate fi înlăturată de debitor prin proba contrară.

---

[1] *De lege lata*, pentru opozabilitate faţă de terţi, locaţiunea unui imobil este supusă notării în cartea funciară indiferent de durata acesteia [art. 902 alin. (2) pct. 6 NCC].

Aplicarea dispoziţiilor legale menţionate mai sus se poate dovedi relativ dificilă în practică, având în vedere caracterul destul de vag al noţiunii de „preţ al pieţei". În orice caz, aprecierea asupra preţului pieţei la data încheierii locaţiunii este o chestiune de fapt, instanţa competentă să analizeze acest aspect putând face apel la orice mijloc de probă în acest sens, inclusiv o expertiză judiciară.

Secţiunea a 6-a. Dispoziţii speciale

Art. 860. Stingerea acţiunilor contra adjudecatarului

(1) Orice cerere de evicţiune, totală sau parţială, privind imobilul adjudecat este definitiv stinsă.

(2) În cazul imobilelor înscrise pentru prima dată în cartea funciară, în condiţiile art. 829 alin. (2), cererea de evicţiune se va prescrie în termen de 3 ani de la data înscrierii actului de adjudecare în cartea funciară. Această prescripţie curge şi împotriva minorilor şi persoanelor puse sub interdicţie judecătorească.

Comentariu

1. Dobândirea imobilului în urma vânzării silite conferă adjudecatarului o situaţie specială în ceea ce priveşte eventualele *acţiuni cu efect de evicţiune* exercitate de terţi.

Cu privire la aceste acţiuni, trebuie făcută distincţia între situaţia adjudecatarului unui imobil care era înscris în cartea funciară anterior urmăririi silite şi cea a adjudecatarului unui imobil pentru care executorul judecătoresc a solicitat deschiderea cărţii funciare în condiţiile art. 829 alin. (2) NCPC.

2. În primul caz, *de lege lata*, orice acţiune cu efect de evicţiune împotriva adjudecatarului este definitiv stinsă. Subliniem această importantă deosebire faţă de reglementarea anterioară, care, în aceeaşi ipoteză, prevedea un termen de 3 ani de prescripţie pentru acţiunile în evicţiune împotriva terţului adjudecatar, termen care curgea de la data înregistrării cererii de înscriere formulate de dobânditorul anterior al bunului[1)].

Art. 860 alin. (1) NCPC nu prevede care este data de la care sunt stinse orice acţiuni în evicţiune împotriva adjudecatarului imobilului care era înscris în cartea funciară anterior urmăririi, însă, faţă de prevederile art. 715 alin. (4) şi (5) NCPC, apreciem că orice acţiune cu efect de evicţiune se stinge în 15 zile de la data vânzării la licitaţie publică.

3. În cazul imobilelor înscrise pentru prima dată în cartea funciară de executorul judecătoresc, după data începerii urmăririi silite, cererea de evicţiune se va prescrie în termen de 3 ani de la data înscrierii actului de adjudecare în cartea funciară. Prin derogare

[1)] Astfel, art. 520 alin. 1 C. pr. civ. [în forma iniţială dată de O.U.G. nr. 138/2000] prevedea că „orice cerere de evicţiune, totală sau parţială, privind imobilul adjudecat este stinsă, dacă imobilul adjudecat era înscris în cartea funciară şi dacă, de la data înregistrării cererii de înscriere formulate de dobânditorul anterior al dreptului înscris în folosul terţului adjudecatar, au trecut cel puţin 3 ani".

de la dreptul comun, această prescripție curge și împotriva dispăruților, minorilor și a persoanelor puse sub interdicție.

Prin urmare, dacă imobilul adjudecat este înscris în cartea funciară prima oară în condițiile art. 829 alin. (2) NCPC, acesta este purgat de acțiunile cu efect de evicțiune ale terților după trecerea unui termen de prescripție de 3 ani de la data înscrierii în cartea funciară a actului de adjudecare. *De lege lata*, doar în acest caz, terțul care pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit poate să își mai valorifice acest drept și pe calea unei acțiuni separate, dacă nu exercită contestația la executare cel mai târziu în 15 zile de la data vânzării[1]. În cazul imobilelor înscrise în cartea funciară anterior urmăririi, o asemenea opțiune este exclusă.

Art. 861. Suspendarea împărțelii prețului

(1) În cazul în care cererea de evicțiune prevăzută la art. 860 alin. (2) este introdusă înainte de împărțeala prețului din adjudecare, instanța de executare, la solicitarea adjudecatarului, va putea să suspende împărțeala prețului, cu sau fără cauțiune, până la judecarea definitivă a cererii de evicțiune.

(2) Când cererea de evicțiune va fi făcută după împărțeala prețului adjudecării, se va urma procedura de drept comun.

Comentariu

1. Deși art. 861 NCPC se referă numai la suspendarea „împărțelii" prețului, pentru identitate de rațiune, apreciem că același drept trebuie recunoscut adjudecatarului și dacă există un singur creditor căruia ar urma să îi fie eliberată suma rezultată din urmărirea silită.

2. Legea nu prevede care este calea de atac împotriva hotărârii prin care instanța de executare soluționează cererea de suspendare a distribuirii prețului, formulată de adjudecatar în cazul în care este chemat în judecată într-o acțiune în evicțiune.

În literatura de specialitate[2] s-a apreciat că împotriva hotărârii prin care se soluționează cererea de suspendare a distribuirii prețului partea interesată poate formula contestație la executare, deoarece aceasta este calea de atac prevăzută de lege pentru faza de executare silită, iar atunci când legiuitorul a vrut să stabilească o cale de atac diferită a prevăzut-o în mod expres.

În ceea ce ne privește, apreciem că împotriva hotărârii de suspendare a distribuirii prețului se poate exercita doar calea de atac comună prevăzută de lege, care poate fi exercitată ori de câte ori legea nu o suprimă în mod expres. Contestația la executare nu poate fi formulată împotriva unei hotărâri judecătorești, deoarece prin acest mijloc procesual nu se realizează controlul judiciar. Contestația la executare reprezintă, într-adevăr, calea de atac specifică executării silite, însă ea nu este un mijloc juridic prin care se realizează reformarea unei hotărâri judecătorești, fie ea și cu privire la suspendarea unui act desfășurat în cursul

[1] Însă, dacă anterior a promovat o contestație la executare care a fost respinsă pe fond, terțul nu va mai putea formula ulterior o acțiune în revendicare, deoarece se opune puterea de lucru judecat a hotărârii prin care a fost soluționată contestația.

[2] M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 1372, pct. 2.

executării silite. Contestația la executare este o cale de atac specifică fazei de executare, creată pentru realizarea controlului judecătoresc asupra actelor de executare.

De altfel, *de lege lata*, prin prevederea în art. 651 alin. (3) NCPC a căii de atac ce se poate exercita împotriva hotărârilor pronunțate de instanța de executare, ori de câte ori legea nu prevede altfel, chestiunea în discuție este tranșată în mod expres de legiuitor[1].

Art. 862. Acțiunea în regres

(1) Dacă a fost evins total sau parțial, adjudecatarul îl poate acționa pe debitorul urmărit pentru a fi despăgubit. Dispozițiile legale privind chemarea în judecată a vânzătorului se aplică în mod corespunzător.

(2) În măsura în care nu se poate îndestula de la debitor, adjudecatarul îl poate acționa pe creditorul care a încasat prețul de adjudecare, în limita sumei încasate. Termenul de prescripție este de un an și curge de la data la care executarea silită împotriva debitorului a încetat pentru motivul prevăzut la art. 703 alin. (1) pct. 2.

Comentariu

1. Succesul terțului într-o acțiune cu efect de evicțiune introdusă împotriva adjudecatarului deschide acestuia din urmă acțiunea în regres împotriva debitorului, care este ținut de garanția pentru evicțiune ca orice vânzător.

Acțiunii în regres a adjudecatarului îi sunt aplicabile prevederile art. 1.705 NCC, potrivit cărora „cumpărătorul chemat în judecată de un terț care pretinde că are drepturi asupra lucrului vândut trebuie să îl cheme în judecată pe vânzător". În cazul în care adjudecatarul nu formulează cererea de chemare în garanție împotriva debitorului urmărit și este condamnat printr-o hotărâre intrată în puterea lucrului judecat, acesta din urmă îi va putea opune excepția procesului rău condus, dacă dovedește că existau motive suficiente pentru a se respinge acțiunea cu efect de evicțiune.

2. Întinderea răspunderii pentru evicțiune a debitorului urmărit este stabilită de art. 1.701-1.703 NCC[2].

3. În măsura în care nu se poate îndestula de la debitor, adjudecatarul îl poate acționa pe creditorul care a încasat prețul de adjudecare, în limita sumei încasate. Regresul împotriva creditorilor este subsidiar acțiunii împotriva debitorului urmărit, iar acțiunea este supusă

---

[1] În literatura de specialitate (E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 847) a fost avansată și soluția aplicării prevederilor art. 719 alin. (6) NCPC în această ipoteză. Trebuie observat însă că textul menționat este o normă specială care reglementează regimul juridic al încheierii prin care se dispune suspendarea executării subsecvent exercitării contestației la executare. Art. 861 NCPC are în vedere o cu totul altă ipoteză, aceea a acțiunii în evicțiune introduse pe cale principală. Prin urmare, în opinia noastră, art. 719 alin. (6) NCPC nu își poate găsi aplicarea în completarea prevederilor art. 861 alin. (2) NCPC, deoarece ca orice normă specială este de strictă interpretare și aplicare.

[2] Pe larg cu privire la garanția vânzătorului pentru evicțiune, a se vedea: R. Dincă, *Contracte civile speciale în Noul Cod civil. Note de curs*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 122 și urm.; Gh. Gheorghiu, *Noul Cod civil*, pp. 1766-1768; Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Actami, București, 1999, pp. 77-88; *cf.* C. Toader, *Evicțiunea în contractele civile*, Ed. All Beck, București, 1998, pp. 3-114.

unui termen special de prescripție de un an. Dacă au fost mai mulți creditori urmăritori adjudecatarul se va putea întoarce împotriva fiecăruia dintre ei în limita sumei încasate de fiecare dintre ei din prețul de adjudecare.

Art. 863. Desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare

(1) În tot cursul urmăririi silite și până la adjudecarea bunului imobil, debitorul sau orice altă persoană interesată poate obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare, consemnând la dispoziția creditorului urmăritor întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare.

(2) Dispozițiile art. 751 și 752 se aplică în mod corespunzător.

(3) În cazul în care cererea este admisă, instanța sau, după caz, executorul judecătoresc va dispune și eliberarea sumei în mâinile creditorului.

Comentariu

1. Desființarea măsurilor de executare asupra imobilului urmărit poate avea loc dacă debitorul sau orice altă persoană interesată consemnează la dispoziția creditorului urmăritor întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare.

Consemnarea sumelor menționate se face la CEC Bank - S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituție de credit care are în obiectul de activitate operațiuni de consemnare, iar recipisa se predă executorului judecătoresc.

2. Procedura de desființare a măsurilor de executare este cea prevăzută de art. 751-752 NCPC, care se completează cu prevederile de drept comun privind depunerea cu afectațiune specială, respectiv art. 723-726 NCPC.

În finalul acestui comentariu, subliniem că, în urma modificării art. 863 NCPC prin Legea nr. 138/2014, și în materia urmăririi silite imobiliare, desființarea măsurilor de executare prin depunerea cu afectațiune specială a creanței, accesoriilor și a cheltuielilor de executare se poate face numai până la adjudecarea bunului, întrucât nici în această materie nu mai este admisibilă contestația la executare împotriva actului de adjudecare.

Capitolul III
Eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Comentariu general

Ultima etapă a executării silite indirecte este reprezentată de eliberarea și distribuirea sumelor realizate din urmărirea silită.

Procedura eliberării și distribuirii sumelor realizate din urmărirea silită este reglementată de art. 864-887 NCPC.

BCU IAȘI / CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

Această procedură este comună tuturor formelor de urmărire silită, astfel încât eliberarea și distribuirea sumelor obținute din urmărire se vor realiza potrivit regulilor instituite de dispozițiile menționate, indiferent de forma de urmărire silită efectuată sau de modalitatea de valorificare a bunurilor urmărite în cadrul acesteia. În ceea ce ne privește, întrucât legea se referă generic la sumele realizate din urmărirea silită, apreciem că sunt incluse în această categorie și sumele plătite de bunăvoie de debitor în cursul executării și care nu au fost suficiente pentru acoperirea creanțelor tuturor creditorilor participanți la urmărire. Așa fiind, rezultă că debitorul nu ar putea să plătească de bunăvoie creanța unui singur creditor și acesta să fie singurul beneficiar al sumei respective. Aceasta cu atât mai mult cu cât debitorul ar putea să aleagă să plătească unui creditor chirografar, deși la urmărire participă și un creditor care are o garanție reală sau un alt drept de preferință asupra bunului urmărit, ceea ce ar echivala cu lăsarea fără efect, prin voința debitorului, a regulilor privind ordinea de preferință prevăzută de lege[1].

Dispozițiile art. 864 și urm. NCPC reprezintă dreptul comun în ceea ce privește ordinea de preferință în cazul pluralității de creditori urmăritori și procedura de distribuire, astfel încât se vor aplica ori de câte ori o lege specială nu prevede altfel[2].

Art. 864. Eliberarea sumei

Dacă există un singur creditor urmăritor, după reținerea cheltuielilor de executare, când este cazul, suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului.

Comentariu

1. În această ultimă etapă a urmăririi silite, legea distinge între situația în care există un singur creditor urmăritor și cea în care la urmărirea silită au participat mai mulți creditori urmăritori sau pe parcursul urmăririi au intervenit și alți creditori.

În primul caz, are loc eliberarea sumelor realizate din urmărirea silită către creditorul urmăritor, în limita necesară realizării creanței acestuia, iar în al doilea, se procedează la distribuirea sumelor între creditori.

2. Pentru ipoteza în care există un singur creditor urmăritor, art. 864 NCPC stabilește că, după reținerea cheltuielilor de executare, suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă, atunci când este cazul, se predă debitorului.

Eliberarea sumelor către creditorul urmăritor nu se face imediat după depunerea sau consemnarea acestora. În acest sens, art. 879 alin. (1) NCPC dispune că, „dacă prin lege nu se dispune altfel, plata sumei rezultate din executare se poate dispune numai după expirarea termenului de depunere a titlurilor de creanță (...)".

---

[1] În sensul că plata voluntară făcută în cursul urmăririi poate stinge o singură creanță astfel cum solicită debitorul, urmând ca alți creditori urmăritori sau intervenienți neîndestulați să procedeze la continuarea urmăririi silite, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 859.

[2] Constituie un exemplu de dispoziții speciale în acest sens art. 257 și urm. C. pr. fisc.

Aşadar, în prealabil, executorul judecătoresc trebuie să asigure condiţiile pentru ca alţi creditori care nu au intervenit în urmărire, dar care ar dori să participe la distribuirea sumelor realizate din urmărirea silită să poată să îşi manifeste intenţia în acest sens, în conformitate cu prevederile art. 869 alin. (2) NCPC.

Dacă până la expirarea termenului de depunere a creanţelor, stabilit potrivit dispoziţiilor legale menţionate, nu se mai înscriu şi alţi creditori la distribuirea sumei obţinute din urmărire, atunci aceasta se va elibera singurului creditor urmăritor, cu respectarea prevederilor art. 864 NCPC.

În cazul în care există un singur creditor urmăritor, cu privire la efectuarea plăţii urmează a se avea în vedere şi dispoziţiile corespunzătoare cuprinse în art. 880 şi urm. NCPC[1].

Dacă, în urma eliberării sumei rezultate din urmărirea silită, s-a plătit integral creanţa prevăzută în titlul executoriu, s-au achitat cheltuielile de executare, precum şi alte sume datorate potrivit legii, în conformitate cu dispoziţiile art. 703 alin. (1) pct. 1 NCPC, executorul judecătoresc va constata încetată executarea silită. În acest sens, executorul judecătoresc va întocmi o încheiere, motivată în fapt şi în drept. Încheierea de încetare a executării va fi comunicată de îndată creditorului şi debitorului [art. 703 alin. (2) NCPC].

De asemenea, potrivit art. 885 alin. (1) NCPC, aplicabil pentru identitate de raţiune şi în cazul eliberării sumelor realizate din urmărirea silită, titlul de creanţă va fi eliberat creditorului, cu menţiunea stingerii totale a datoriei.

Dacă obligaţia stabilită prin titlul executoriu s-a realizat doar parţial, executorul va menţiona acest fapt în încheierea de încetare a executării silite şi va remite creditorului titlul executoriu cu menţiunea părţii de creanţă plătite.

Art. 865. Rangul creanţelor cu preferinţă generală

(1) În cazul în care urmărirea silită a fost pornită de mai mulţi creditori sau când, până la eliberarea sau distribuirea sumei rezultate din executare, au depus şi alţi creditori titlurile lor, executorul judecătoresc procedează la distribuirea sumei potrivit următoarei ordini de preferinţă, dacă legea nu prevede altfel:

a) creanţele reprezentând cheltuieli de judecată, pentru măsuri asigurătorii sau de executare silită, pentru conservarea bunurilor al căror preţ se distribuie, orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor, precum şi creanţele născute împotriva debitorului pentru cheltuielile efectuate cu ocazia îndeplinirii condiţiilor sau formalităţilor prevăzute de lege pentru dobândirea dreptului asupra bunului adjudecat şi înscrierea acestuia în registrul de publicitate;

b) cheltuielile de înmormântare a debitorului, în raport cu condiţia şi starea acestuia;

c) creanţele reprezentând salarii şi alte datorii asimilate acestora, pensiile, sumele cuvenite şomerilor, potrivit legii, ajutoarele pentru întreţinerea şi îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătăţii, ajutoarele de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum şi creanţele reprezentând obligaţia de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii;

d) creanţele rezultând din obligaţia legală de întreţinere, alocaţii pentru copii sau obligaţia de plată a altor sume periodice destinate asigurării mijloacelor de existenţă;

---

[1] Pe larg, a se vedea *infra*, comentariul la art. 879 şi urm.

e) creanțele fiscale provenite din impozite, taxe, contribuții și din alte sume stabilite potrivit legii, datorate bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale și bugetelor fondurilor speciale;

f) creanțele rezultând din împrumuturi acordate de stat;

g) creanțele reprezentând despăgubiri pentru repararea pagubelor pricinuite proprietății publice prin fapte ilicite;

h) creanțele rezultând din împrumuturi bancare, din livrări de produse, prestări de servicii sau executări de lucrări, precum și din chirii sau arenzi;

i) creanțele reprezentând amenzi cuvenite bugetului de stat sau bugetelor locale;

j) alte creanțe.

(2) Dispozițiile privind subrogația legală rămân aplicabile în folosul celui care achită oricare dintre creanțele prevăzute la alin. (1).

(3) În cazul creanțelor care au aceeași ordine de preferință, dacă legea nu prevede altfel, suma realizată se repartizează între creditori proporțional cu creanța fiecăruia.

Comentariu

1. Dacă la urmărirea silită au participat mai mulți creditori, fie pentru că mai mulți creditori au declanșat împreună urmărirea, fie pentru că au fost conexate mai multe urmăriri silite pornite asupra aceloraşi bunuri ale debitorului, fie pentru că în urmărire au intervenit şi alți creditori ori s-au înscris la distribuire, sumele realizate din urmărirea silită se vor distribui între aceştia.

Pluralitatea de creditori în cadrul urmăririi silite ridică problema ordinii de distribuire a sumelor realizate din urmărire între aceştia.

2. În sistemul român de drept este consacrat principiul egalității creditorilor. Acesta își găsește expresia în dispozițiile art. 2.326 alin. (1) NCC, potrivit cărora: „Prețul bunurilor debitorului se împarte între creditori proporțional cu valoarea creanței fiecăruia, afară de cazul în care există între ei cauze de preferință ori convenții cu privire la ordinea îndestulării lor". La rândul lor, creditorii care au același rang au deopotrivă drept la plată, proporțional cu valoarea creanței fiecăruia dintre ei, dacă legea nu prevede altfel [art. 2.326 alin. (2) NCC și art. 865 alin. (3) NCPC].

Din cele de mai sus rezultă că sistemul egalității creditorilor se aplică între creditorii ale căror creanțe nu se bucură de preferință, potrivit legii sau convenției părților, adică în cazul creditorilor chirografari. Însă aceştia urmează a fi plătiți, chiar și în cazul în care ei au fost cei care au declanșat urmărirea silită, numai după ce au fost îndestulate creanțele creditorilor privilegiați sau care sunt garantați prin garanții reale. Aşadar, în cazul concursului dintre un creditor chirografar și un creditor privilegiat sau a cărui creanță este garantată de o garanție reală, principiul egalității nu se aplică. De asemenea, acest principiu nu se aplică între creditorii privilegiați sau cu garanții reale, cu excepția cazului în care creanțele, respectiv garanțiile lor au același rang.

3. Întrucât în sistemul civil român privilegiile și garanțiile reale nu conferă un drept egal de plată creditorilor, legea stabilește o ordine de plată a acestor creanțe atunci când ele vin în concurs.

În această privinţă, trebuie avute în vedere, pe de o parte, dispoziţiile Codului de procedură civilă, respectiv art. 865-868, iar, pe de altă parte, dispoziţiile cuprinse în alte acte normative prin care se stabileşte modul de determinare a rangului de preferinţă al garanţiilor reale, precum şi al privilegiilor.

Art. 865 alin. (1) NCPC reglementează privilegiile generale asupra bunurilor mobile şi imobile, prin aceste dispoziţii stabilindu-se şi rangul de preferinţă al acestor privilegii atunci când vin în concurs între ele.

Totodată, în mod implicit, art. 865 alin. (1) NCPC instituie şi regula priorităţii acestor privilegii faţă de alte privilegii stabilite prin Codul civil sau acte normative speciale, această regulă urmând a se aplica ori de cât ori prin dispoziţii speciale nu se prevede altfel, o astfel de normă specială fiind, de exemplu, art. 867 NCPC, pe care îl vom analiza mai jos.

Potrivit regulii generale stabilite de art. 2.334 NCC, faţă de creditorii chirografari şi creditorii privilegiaţi de rang inferior, privilegiile generale instituite de art. 865 NCPC sunt opozabile fără înscrierea în registrele de publicitate.

Art. 865 alin. (1) NCPC nu prevede însă rangul altor privilegii prevăzute de Codul civil sau alte acte normative speciale şi deci regulile de preferinţă atunci când acestea vin în concurs între ele. În aceste cazuri, conform art. 2.336 alin. (1) NCC[1)], pentru stabilirea rangului de preferinţă al privilegiilor care nu sunt vizate de art. 865 alin. (1) NCPC, urmează să fie avute în vedere dispoziţiile legii care stabileşte rangul privilegiului respectiv. Dacă prin legea care instituie un anumit privilegiu nu este stabilit rangul acestuia, urmează ca, potrivit art. 2.336 alin. (2) NCPC, privilegiile reglementate la art. 2.338-2.341 NCC să fie preferate privilegiilor create, fără indicarea rangului, prin legi speciale[2)].

Art. 866. Declararea creanțelor statului

(1) În termen de 15 zile de la începerea executării silite, potrivit legii, orice creditor poate cere statului sau unităților administrativ-teritoriale să declare creanțele lor privilegiate. Această cerere va fi înscrisă în registrele de publicitate numai dacă se depune dovada notificării făcute organelor fiscale teritoriale.

(2) În termen de 30 de zile de la notificare, statul sau unitatea administrativ-teritorială trebuie să declare și să înscrie valoarea creanței sale.

(3) Nerespectarea obligației prevăzute la alin. (1) are ca efect pierderea preferinței în raport cu creditorii care au solicitat declarația.

[1)] De exemplu, în ceea ce priveşte privilegiile prevăzute de Codul civil, art. 2.342 NCC prevede că, în caz de concurs între privilegii sau între acestea şi ipoteci, creanţele se satisfac în ordinea următoare:

1. creanţele privilegiate asupra unor bunuri mobile, prevăzute la art. 2.339 NCC;

2. creanţele garantate cu ipotecă sau gaj.

Creditorul care beneficiază de un privilegiu special este preferat titularului unei ipoteci mobiliare perfecte dacă îşi înscrie privilegiul la arhivă înainte ca ipoteca să fi devenit perfectă. Tot astfel, creditorul privilegiat este preferat titularului unei ipoteci imobiliare dacă îşi înscrie privilegiul în cartea funciară mai înainte ca ipoteca să fi fost înscrisă.

[2)] Se observă că art. 2.336 NCC nu reglementează cu caracter general situaţia în care privilegii stabilite prin legi speciale şi pentru care legea specială nu a prevăzut rangul acestora vin în concurs între ele. Într-un asemenea caz, apreciem că ar trebui aplicată regula generală a egalităţii dintre creditori, prevăzută de art. 2.326 alin. (1) NCC, deoarece în lipsa rangului stabilit prin lege pentru creanţele respective, între creditorii acestora, nu există cauze de preferinţă cu privire la ordinea îndestulării lor.

Comentariu

1. În rândul privilegiilor generale asupra tuturor bunurilor mobile şi imobile ale debitorului se numără şi privilegiul statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale pentru creanţele fiscale[1]. Sub acest aspect, trebuie reţinut că, deşi toate sunt creanţe fiscale, legea instituie două privilegii cu rang de preferinţă diferit. Astfel, pe de o parte, există privilegiul statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale pentru creanţele fiscale provenite din impozite, taxe, contribuţii şi din alte sume stabilite potrivit legii, datorate bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor locale şi bugetelor fondurilor speciale, iar, pe de altă parte, privilegiul pentru creanţele reprezentând amenzi cuvenite bugetului de stat sau bugetelor locale, primul privilegiu având un rang de preferinţă prioritar faţă de cel de-al doilea.

2. Din dispoziţiile art. 865 alin. (1) lit. e) şi i) NCPC rezultă că cele două privilegii ale statului sau ale unităţilor administrativ-teritoriale pentru creanţele fiscale sunt privilegii generale asupra tuturor bunurilor mobile şi imobile ale debitorului, care, în concurs cu celelalte privilegii prevăzute de art. 865 alin. (1) NCPC, au rangul stabilit de acest text de lege. Mai trebuie precizat că, potrivit regulii generale, la fel ca toate privilegiile generale vizate de art. 865 alin. (1) NCPC, aceste privilegii au rang prioritar faţă de alte privilegii stabilite prin Codul civil sau legi speciale şi, desigur, faţă de creditorii chirografari. În fine, menţionăm că, potrivit regulii generale stabilite de art. 2.334 NCC, faţă de creditorii chirografari şi creditorii privilegiaţi de rang inferior, privilegiul statului este opozabil fără înscrierea în registrele de publicitate.

3. Cu toate acestea, în privinţa privilegiului statului şi al unităţilor administrativ-teritoriale pentru creanţele fiscale, art. 866 NCPC permite oricărui creditor ca, în termen de 15 zile de la începerea executării silite, să ceară statului sau unităţilor administrativ-teritoriale să declare creanţele lor privilegiate. În acest sens, creditorul interesat trebuie să notifice statul sau unitatea administrativ-teritorială, iar pe baza dovezii comunicării, cererea de declarare a creanţelor privilegiate adresată statului sau unităţii administrativ-teritoriale se poate înscrie în registrele de publicitate.

4. Statul sau unitatea administrativ-teritorială are obligaţia să îşi declare şi să îşi înscrie valoarea creanţei fiscale privilegiate în termen de 30 de zile de la notificare, lipsa declarării creanţei în termenul menţionat având ca efect pierderea preferinţei în raport cu creditorii care au solicitat declaraţia. Subliniem că pierderea preferinţei privilegiului statului sau al unităţii

[1] Precizăm că nu avem în vedere dispoziţiile speciale prin care se instituie în favoarea statului anumite drepturi de preferinţă în cazuri particulare. Astfel, se încadrează în această categorie art. 151 alin. (8) şi art. 154 alin. (6) C. pr. fisc. Potrivit acestor dispoziţii legale, prin sechestrul înfiinţat asupra bunurilor mobile, în cadrul urmăririi silite efectuate în condiţiile Codului de procedură fiscală, creditorul fiscal dobândeşte un drept de gaj care conferă acestuia în raport cu alţi creditori aceleaşi drepturi ca şi dreptul de gaj în sensul prevederilor dreptului comun, iar sechestrul aplicat asupra bunurilor imobile în condiţiile urmăririi silite efectuate în baza aceluiaşi act normativ constituie ipotecă legală. A se vedea, pentru dezvoltări, R. Rizoiu, *Ipoteci mobiliare. Vol. I – Preferinţa fiscului*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 17 şi urm.

administrativ-teritoriale nu se va produce faţă de toţi creditorii urmăritori sau intervenienţi, ci exclusiv faţă de cei care au solicitat declararea creanţei fiscale privilegiate.

5. Din prevederile art. 866 NCPC rezultă că declararea creanţelor privilegiate ale statului sau ale unităţii administrativ-teritoriale poate fi cerută de creditorii cărora aceste creanţe le sunt opozabile, adică, pe de o parte, creditorii chirografari, iar, pe de altă parte, creditorii privilegiaţi, care, potrivit ordinii de preferinţă stabilite de art. 865 alin. (1) NCPC, au un privilegiu de un rang de preferinţă inferior celui al statului sau al unităţii administrativ-teritoriale[1]). Nu excludem nici posibilitatea ca şi un creditor care are asupra bunului vândut un drept de gaj sau de ipotecă să ceară declararea creanţelor statului atunci când nu şi-a conservat rangul garanţiei, conform legii, deoarece într-o atare situaţie creditorul respectiv este faţă de terţi un simplu creditor chirografar.

Din dispoziţiile art. 866 NCPC rezultă în mod implicit că declararea creanţelor privilegiate ale statului şi ale unităţilor administrativ-teritoriale poate fi cerută de creditorii urmăritori sau care au intervenit în urmărirea silită, nu şi de un creditor care nu participă la urmărire.

Art. 867. Rangul creanţelor garantate

Dacă există creditori care, asupra bunului vândut, au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferinţă conservate, în condiţiile prevăzute de lege, la distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunului, creanţele lor vor fi plătite înaintea creanţelor prevăzute la art. 865 alin. (1) lit. c).

Comentariu

1. Art. 867 NCPC reglementează modul de stabilire a rangului de preferinţă al creanţelor garantate atunci când acestea vin în concurs cu creanţele privilegiate vizate de art. 865

---

[1]) În sensul că în privinţa creanţelor statului şi ale unităţilor administrativ-teritoriale distribuirea sumelor realizate din urmărirea silită se face, conform ordinii de preferinţă prevăzute de art. 865 alin. (1) NCPC, doar în cazul în care statul sau unităţile administrativ-teritoriale şi-au înscris creanţele în registrele publice, a se vedea totuşi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 851. În ceea ce ne priveşte, apreciem că înscrierea privilegiului statului şi al unităţii administrativ-teritoriale în registrele de publicitate este necesară numai pentru opozabilitate faţă de creditorii garantaţi sau care se bucură de un alt drept de preferinţă conservat în condiţiile legii, nu şi faţă de creditorii chirografari şi nici faţă de cei care se bucură de un privilegiu fără înscriere în registrele de publicitate şi care au un rang inferior privilegiului statului, conform art. 865 alin. (1) NCPC. De altfel, dacă şi faţă de aceşti creditori privilegiul statului ar fi opozabil sub condiţia înscrierii în registrele de publicitate, dispoziţiile art. 866 NCPC nu ar fi aplicabile niciodată. Într-adevăr, dacă privilegiul statului şi-ar păstra rangul prevăzut de art. 865 alin. (1) lit. e) şi i) NCPC faţă de toţi creditorii numai prin înscrierea în registrele de publicitate, atunci nu ar mai avea niciun sens ca vreun creditor negarantat să ceară statului sau unităţii administrativ-teritoriale să îşi declare creanţele privilegiate. În plus, se observă că opinia menţionată contravine regulii instituite de art. art. 2.334 NCC, potrivit căreia privilegiile sunt opozabile terţilor fără să fie necesară înscrierea lor în registrele de publicitate, dacă prin lege nu se prevede altfel. Or, în privinţa privilegiilor generale prevăzute de art. 865 alin. (1) lit. c)-i) NCPC, legea dispune că acestea nu sunt preferabile doar dacă vin în concurs cu creditori care, asupra bunului vândut, au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferinţă conservate, în condiţiile prevăzute de lege, deci nu cu creditori chirografari. De asemenea, a admite opinia la care am făcut referire şi în cazul creditorilor privilegiaţi cu rang de preferinţă inferior celui al statului ar însemna să se contravină înseşi dispoziţiilor art. 865 NCPC, care, aşa cum am arătat, stabilesc şi ordinea de preferinţă între privilegiile generale pe care le reglementează.

alin. (1) NCPC. Astfel, creditorii care au asupra bunului vândut un drept de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferinţă conservate în condiţiile stabilite de lege, la distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunului, creanţele lor vor fi plătite înaintea creanţelor prevăzute la art. 865 alin. (1) lit. c) NCPC, adică înaintea creanţelor reprezentând salarii şi alte datorii asimilate acestora, pensiilor, sumelor cuvenite şomerilor, potrivit legii, ajutoarelor pentru întreţinerea şi îngrijirea copiilor, pentru maternitate, pentru incapacitate temporară de muncă, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea sau întărirea sănătăţii, ajutoarelor de deces, acordate în cadrul asigurărilor sociale, precum şi a creanţelor reprezentând obligaţia de reparare a pagubelor cauzate prin moarte, vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii.

Rezultă, aşadar, că, în cazul în care există creditori care, asupra bunului vândut, au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferinţă conservate, în condiţiile prevăzute de lege, creanţele acestora vor fi plătite cu prioritate faţă de creanţele menţionate la art. 865 alin. (1) lit. c)-i) NCPC, deci inclusiv faţă de creanţele fiscale privilegiate ale statului şi ale unităţilor administrativ-teritoriale.

Se observă că sunt preferate chiar şi faţă de creditorii care asupra bunului vândut au drepturi de gaj, ipotecă sau alte drepturi de preferinţă conservate, în condiţiile prevăzute de lege, privilegiile instituite de art. 865 alin. (1) lit. a) şi b) NCPC, adică creanţele reprezentând cheltuieli de judecată, pentru măsuri asigurătorii sau de executare silită[1)], pentru conservarea bunurilor al căror preţ se distribuie, orice alte cheltuieli făcute în interesul comun al creditorilor, precum şi creanţele născute împotriva debitorului pentru cheltuielile efectuate cu ocazia îndeplinirii condiţiilor sau formalităţilor prevăzute de lege pentru dobândirea dreptului asupra bunului adjudecat şi înscrierea acestuia în registrul de publicitate, pe de o parte, şi cheltuielile de înmormântare a debitorului, în raport cu condiţia şi starea acestuia, pe de altă parte. Aşa fiind, dacă din urmărirea bunului care face obiectul garanţiei nu se obţin sume suficiente pentru acoperirea atât a cheltuielilor de executare, cât şi a creanţei garantate cu garanţii reale, vor fi prelevate cu prioritate cheltuielile de executare şi, dacă este cazul, cheltuielile de înmormântare a debitorului, chiar dacă în aceste condiţii nu ar mai rămâne sume suficiente pentru acoperirea în tot sau în parte a creanţei creditorului care asupra bunului vândut avea un drept de gaj, de ipotecă sau alte drepturi de preferinţă conservate.

2. În cazul concursului dintre creanţele garantate cu garanţii reale, pentru determinarea rangului fiecărei creanţe, trebuie avute în vedere dispoziţiile art. 2.420 şi urm. NCC, care reglementează concursul între creditorii ipotecari, iar pentru situaţia concursului dintre privilegii şi ipoteci, dispoziţiile art. 2.342 NCC.

3. În ceea ce priveşte concursul dintre privilegiul statului şi al unităţii administrativ-teritoriale şi creanţele garantate cu garanţii reale, trebuie să se ţină cont şi de dispoziţiile legii speciale, cu menţiunea că, potrivit art. 2.328 NCC o asemenea preferinţă nu poate afecta drepturile dobândite anterior de terţi.

Astfel, referitor la condiţiile în care poate fi opus privilegiul statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale faţă de creditorii garantaţi, art. 259 alin. (1) C. pr. fisc. prevede că creditorii fiscali care au un privilegiu prin efectul legii şi care îndeplinesc condiţia de publicitate sau posesie a bunului mobil au prioritate, în condiţiile prevăzute la art. 227

[1)] În acest context, reamintim că, potrivit art. 670 alin. (3) pct. 2 NCPC, în cheltuielile de executare este inclus şi onorariul executorului judecătoresc.

alin. (9) C. pr. fisc.[1]), la distribuirea sumei rezultate din vânzare față de alți creditori care au garanții reale asupra bunului respectiv.

Rezultă că, față de creditorii ale căror creanțe sunt garantate cu garanții reale, fiscul nu poate opune privilegiul recunoscut de lege creanțelor fiscale decât dacă acesta a fost făcut public în condițiile legii prin înscrierea în registrele de publicitate anterior înscrierii drepturilor dobândite de creditorii care au asupra bunului vândut un drept de gaj sau de ipotecă.

Art. 868. Rangul creanțelor accesorii

Dobânzile și penalitățile sau alte asemenea accesorii ale creanței principale vor urma ordinea de preferință a acestei creanțe.

Comentariu

În aplicarea principiului *accesorium sequitur principale*, art. 868 NCPC prevede că dobânzile și penalitățile sau alte asemenea accesorii ale creanței principale vor urma ordinea de preferință a acestei creanțe.

Secțiunea a 2-a. Distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite

Art. 869. Termenul de depunere a titlurilor de creanță

(1) Dacă există mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, suma rezultată din vânzare se distribuie acestora potrivit ordinii de preferință prevăzute la art. 865-868.

(2) În acest scop, după depunerea sau consemnarea sumei rezultate din vânzare, executorul va fixa de urgență un termen de 10 zile pentru depunerea titlurilor de creanță.

(3) Debitorul, creditorii urmăritori, organele fiscale locale, administratorii-sechestru, adjudecatarul și titularii drepturilor și sarcinilor stinse prin adjudecare, despre care executorul a luat cunoștință în condițiile art. 741 ori art. 836 alin. (2), vor fi înștiințați din oficiu despre fixarea acestui termen, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea și înmânarea cit.

(4) Termenul se va afișa la sediul executorului judecătoresc și la cel al instanței de executare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul fixat pentru depunerea titlurilor de creanță. Afișarea va fi constatată printr-un proces-verbal care se va depune la dosar.

(5) După expirarea termenului arătat la alin. (4), niciun creditor nu va mai putea lua parte la distribuirea sumei obținute din urmărire.

Comentariu

1. Așa cum am arătat, în cursul urmăririi silite se pot prezenta și alți creditori care să solicite să intervină în urmărire. De asemenea, după valorificarea bunului urmărit se pot prezenta și alți creditori pentru a solicita să participe direct la distribuirea sumelor rezultate din urmărire.

[1]) Art. 227 alin. (9) C. pr. fisc. prevede că, față de terți, inclusiv față de stat, o garanție reală și celelalte sarcini reale asupra bunurilor au un grad de prioritate care se stabilește de la momentul în care acestea au fost făcute publice prin oricare dintre metodele prevăzute de lege.

Condiţiile şi procedura după care are loc intervenţia creditorilor în cursul urmăririi silite sunt reglementate de prevederile art. 690 şi urm. NCPC, pentru analiza cărora facem trimitere la comentariile corespunzătoare, astfel încât în cele ce urmează nu vom mai relua aceste aspecte[1]. Reamintim însă în acest context că, potrivit art. 692 alin. (3) NCPC, până la soluţionarea cererii de intervenţie, instanţa poate suspenda eliberarea sau distribuirea de sume obţinute din valorificarea bunurilor debitorului. Instanţa poate obliga creditorul intervenient la plata unei cauţiuni, dispoziţiile art. 719 alin. (7) şi (8) NCPC aplicându-se în mod corespunzător.

2. Pentru a asigura creditorilor care doresc să se prezinte la distribuirea sumelor obţinute din urmărirea silită această posibilitate, executorul judecătoresc va stabili termenul de depunere a creanţelor.

Executorul judecătoresc va fixa acest termen, care are o durată de 10 zile şi curge de la data fixată de executor de îndată, adică în cel mai scurt timp, după consemnarea sumelor rezultate din urmărirea silită. Fixarea datei de la care curge termenul pentru depunerea creanţelor se va face ţinând cont şi de prevederile art. 869 alin. (4) NCPC, deci astfel încât afişarea termenului să se facă cu cel puţin 5 zile înainte de termenul fixat, precum şi de cele ale alin. (3) al aceluiaşi articol, astfel încât să se asigure în mod efectiv şi înştiinţarea celor vizaţi de acest din urmă text de lege despre stabilirea termenului pentru depunerea creanţelor.

Aşa cum am arătat mai sus, acest termen trebuie stabilit şi în cazul în care la urmărirea silită a participat un singur creditor urmăritor şi nu au existat creditori intervenienţi până la depunerea sau consemnarea sumelor rezultate din urmărire. Soluţia se impune faţă de prevederile art. 691 alin. (2) şi art. 696 NCPC, care permit intervenţia altor creditori şi după termenul stabilit de executor pentru valorificarea bunurilor urmărite, până cel mai târziu la expirarea termenului prevăzut pentru depunerea creanţelor.

3. Termenul se va afişa la sediul executorului judecătoresc şi la cel al instanţei de executare cu cel puţin 5 zile înainte de termenul fixat pentru depunerea titlurilor de creanţă, iar afişarea va fi constatată printr-un proces-verbal care se va depune la dosar.

Despre fixarea termenului pentru depunerea creanţelor vor fi înştiinţaţi debitorul, creditorii urmăritori, organele fiscale locale, administratorii-sechestru, adjudecatarul şi titularii drepturilor şi sarcinilor stinse prin adjudecare, despre care executorul a luat cunoştinţă în condiţiile art. 741 ori art. 836 alin. (2) NCPC. Conform art. 869 alin. (3) NCPC, înştiinţarea se va face din oficiu de executorul judecătoresc, potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor.

4. În termenul de depunere a titlurilor de creanţă stabilit potrivit art. 869 alin. (2) NCPC pot să îşi depună creanţele creditorii care au un drept real de garanţie asupra bunurilor urmărite şi care este conservat în condiţiile prevăzute de lege, creditorii care au creanţe având ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene, precum şi alţi creditori privilegiaţi[2]. Aceşti creditori pot să îşi depună titlul de creanţă direct

[1] A se vedea *supra*, comentariul la art. 690 şi urm. A se vedea şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 902-908.

[2] Reamintim că, în privinţa creanţelor privilegiate ale statului şi ale unităţilor administrativ-teritoriale, deşi depunerea titlurilor de creanţă poate să se facă în termenul fixat în condiţiile art. 869 alin. (2) NCPC,

în termenul fixat de executorul judecătoresc, potrivit art. 869 alin. (2) NCPC, păstrându-şi dreptul de a participa la distribuire după rangul conferit de dreptul lor de preferinţă[1]).

Şi creditorii chirografari pot să îşi depună titlurile de creanţă în termenul fixat de executor în acest scop după depunerea sau consemnarea sumelor realizate din urmărire, însă în cazul acestor creditori depunerea tardivă a creanţei este sancţionată cu pierderea egalităţii faţă de ceilalţi creditori chirografari, urmăritori sau care au intervenit în cursul urmăririi în termenul prevăzut de lege. Potrivit art. 696 NCPC, în acest caz, creditorii chirografari au dreptul să participe doar la distribuirea părţii din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori, a creditorilor garantaţi sau privilegiaţi şi a celor care au intervenit în timp util în urmărirea silită.

5. Termenul de depunere a creanţelor fixat conform art. 869 alin. (2) NCPC este un termen de decădere, a cărui nerespectare atrage pierderea dreptului de a mai lua parte la distribuirea sumei obţinute din urmărirea silită respectivă.

Din prevederile art. 696 NCPC rezultă în mod implicit că nedepunerea în termen a titlurilor de creanţă nu dă dreptul creditorilor care nu au intervenit sau nu au intervenit în termen să solicite executorului să le elibereze lor eventuala sumă excedentară rămasă după distribuirea către creditorii urmăritori şi cei care au intervenit în termenele prevăzute de lege. Această sumă se cuvine debitorului şi se va elibera acestuia. Creditorii care nu au intervenit în urmărirea silită în termenele prevăzute de lege vor putea însă să declanşeze o nouă urmărire silită asupra bunurilor debitorului, inclusiv cu privire la suma rămasă după distribuire şi care, potrivit art. 879 alin. (3) NCPC, se cuvine debitorului. De altfel, în acest sens art. 873 alin. (2) NCPC prevede că se va putea înfiinţa poprire numai asupra sumelor atribuite creditorilor sau debitorului prin procesul-verbal de distribuire.

6. Potrivit art. 872 NCPC de la data fixată pentru depunerea titlurilor de creanţă, dobânzile creanţelor creditorilor urmăritori trecute în proiectul de distribuire încetează de a mai fi în sarcina debitorului urmărit, chiar în caz de convenţie contrară. Dacă instituţia de credit la care s-au depus ori consemnat aceste sume plăteşte dobânzi, creditorii nu vor avea drept decât la dobânzile ce se plătesc de instituţia de credit la care s-au depus ori consemnat acele sume.

Art. 870. Depunerea titlurilor de creanţă

(1) În vederea participării la distribuire, toţi creditorii interesaţi vor trebui să depună la sediul executorului judecătoresc, în termenul prevăzut la art. 869 alin. (4), titlurile de creanţă, în original sau în copie certificată, arătând în mod distinct capitalul, dobânzile şi cheltuielile ce le sunt datorate, precum şi, dacă va fi cazul, drepturile de preferinţă neînscrise în cartea funciară sau în alte registre publice.

---

totuşi, dacă unul sau mai mulţi creditori au solicitat declararea acestor creanţe conform art. 866 NCPC, iar statul sau unitatea administrativ-teritorială nu şi-a declarat creanţa în termen de 30 de zile de la notificare, se pierde preferinţa în raport cu creditorii care au solicitat declaraţia.

[1]) Reamintim că, potrivit art. 691 alin. (1) NCPC, dacă prin lege nu se dispune altfel, intervenţia poate fi făcută, sub sancţiunea prevăzută la art. 696 NCPC, *până la termenul stabilit de către executor pentru valorificarea*, în oricare dintre modalităţile prevăzute de lege ori convenite de părţi, a bunurilor mobile sau imobile urmărite.

(2) Reprezentantul fiscului va depune înscrisurile doveditoare ale creanțelor statului sau unităților administrativ-teritoriale la sediul executorului judecătoresc.

(3) Creditorii care au înființat măsuri asigurătorii asupra bunurilor urmărite, pentru a participa la distribuire, vor depune copii certificate de pe acțiune și de pe actul constatator al înființării măsurii asigurătorii.

Comentariu

Dispozițiile art. 870 NCPC stabilesc cuprinsul cererii de depunere a creanțelor în termenul stabilit în acest sens de executorul judecătoresc, conform art. 869 alin. (2) NCPC, precum și a anexelor ce trebuie să însoțească această cerere. Prevederile art. 870 NCPC se completează cu cele ale art. 692 NCPC, care reglementează procedura de soluționare a cererilor de intervenție a creditorilor intervenienți[1)].

Art. 871. Creanțele periodice

(1) În cazul în care unul dintre titlurile depuse de creditorii urmăritori conține obligația debitorului de a plăti o sumă de bani în mod periodic, iar bunurile rămase în patrimoniul debitorului după efectuarea executării sau veniturile sale nu asigură plata în viitor a ratelor datorate, suma alocată creditorului se va stabili prin acordul părților, care va prevedea și modul de fructificare a acesteia, iar în lipsa unui acord, executorul va constata acest fapt printr-un proces-verbal semnat de el și de toate părțile prezente. În acest din urmă caz, partea interesată va putea sesiza instanța de executare în circumscripția căreia se face executarea pentru a stabili suma alocată creditorului, în termen de 15 zile de la încheierea procesului-verbal, dacă a fost prezentă, sau de la comunicarea acestuia de către executor, dacă a lipsit.

(2) Dacă părțile nu se înțeleg, instanța de executare va stabili, prin încheiere, suma cu care creditorul va participa la distribuirea sumelor realizate prin urmărire, precum și modul de fructificare a acesteia, astfel încât ratele datorate să fie plătite cu precădere din dobânzile încasate, iar dacă acestea sunt insuficiente, se vor imputa asupra capitalului. Încheierea se dă cu citarea în termen scurt a părților și este supusă numai apelului.

(3) În cazul în care niciuna din părți nu sesizează instanța de executare în termenul arătat la alin. (1), executorul judecătoresc va solicita acesteia stabilirea sumei alocate creditorului, cu respectarea dispozițiilor alin. (2).

(4) Dacă debitorul a decedat și se constată că, în raport cu numărul moștenitorilor, locul unde aceștia se găsesc, modul în care s-a făcut împărțeala moștenirii sau cu alte asemenea împrejurări, plata în rate a creanțelor este greu de realizat, instanța poate, la cererea creditorului, să procedeze potrivit alin. (1), stabilind suma ce se cuvine creditorului, precum și partea din aceasta pe care o va plăti fiecare moștenitor în parte.

Comentariu

1. Art. 871 NCPC se ocupă de situația creanțelor periodice, reglementând modul în care se determină suma cu care va fi înscrisă o asemenea creanță în proiectul de distribuire în anumite cazuri speciale, respectiv atunci când bunurile rămase în patrimoniul debitorului după efectuarea executării sau veniturile sale nu asigură plata în viitor a ratelor datorate și

[1)] Pentru analiza dispozițiilor art. 692 NCPC, a se vedea *supra*, pp. 530-535. A se vedea și G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 902-908.

atunci când debitorul a decedat şi se constată că, în raport cu numărul moştenitorilor, locul unde aceştia se găsesc, modul în care s-a făcut împărţeala moştenirii sau cu alte asemenea împrejurări, plata în rate a creanţelor este greu de realizat. În prima ipoteză, valoarea creanţei cu care se va înscrie creanţa periodică în proiectul de distribuire se va determina prin acordul părţilor, legea vizându-i în mod evident pe debitor şi creditorii urmăritori şi intervenienţi, fiind necesar acordul tuturor în acest sens, iar în lipsa unui asemenea acord, de instanţa de executare, la cererea uneia dintre părţile interesate sau a executorului judecătoresc.

2. Fiind un incident ivit în cursul executării silite, cererea de stabilire a sumei globale cu care creditorul va participa la distribuirea sumei realizate prin urmărire se va adresa instanţei de executare. Se observă însă că art. 871 alin. (1) NCPC are o redactare neglijentă, deoarece face referire la instanţa în circumscripţia căreia se face executarea, în condiţiile în care, în sistemul actualului Cod de procedură civilă, instanţa de executare nu se mai determină după acest criteriu, ci, potrivit art. 651 alin. (1) NCPC, în funcţie de locul unde se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, dacă legea nu dispune altfel.

3. Întrucât ipoteza reglementată de art. 871 alin. (4) NCPC nu reprezintă decât un caz particular în care plata unei creanţe periodice este greu de realizat în cadrul distribuirii sumelor rezultate din urmărirea silită, apreciem că şi în această situaţie sunt aplicabile prevederile art. 871 alin. (2) NCPC, referitoare la procedura de soluţionare a cererii, precum şi la regimul juridic al încheierii pronunţate de instanţa de executare.

Art. 872. Încetarea curgerii dobânzilor

De la data fixată pentru depunerea titlurilor de creanţă, dobânzile creanţelor creditorilor urmăritori trecute în proiectul de distribuire încetează de a mai fi în sarcina debitorului urmărit, chiar în caz de convenţie contrară. Dacă instituţia de credit la care s-au depus ori consemnat aceste sume plăteşte dobânzi, creditorii nu vor avea drept decât la dobânzile ce se plătesc de instituţia de credit la care s-au depus ori consemnat acele sume.

Art. 873. Interdicţia poririi

(1) Sumele rezultate din valorificarea bunurilor urmărite şi cele consemnate la dispoziţia executorului nu pot fi poprite de către creditorii debitorului sau ai adjudecatarului.

(2) Se va putea înfiinţa poprire numai asupra sumelor atribuite creditorilor sau debitorului prin procesul-verbal de distribuire.

Comentariu

1. Dispoziţiile art. 873 NCPC stabilesc în mod expres interdicţia poririi sumelor rezultate din valorificarea bunurilor urmărite şi a celor consemnate la dispoziţia executorului judecătoresc înainte de atribuirea acestora către creditorii urmăritori sau intervenienţi.

2. În ceea ce îi priveşte pe creditorii debitorului urmărit, raţiunea acestui text de lege constă în aceea că, pentru a putea fi îndestulaţi din sumele rezultate din valorificarea bunurilor urmărite şi a celor consemnate la dispoziţia executorului judecătoresc, aceştia trebuie să îşi depună titlurile de creanţă în termenele prevăzute de lege. Or, a permite

instituirea popririi asupra sumelor rezultate din urmărire de către creditorii debitorului care nu şi-au depus creanţele cel mai târziu în termenul stabilit de executorul judecătoresc în acest sens ar echivala cu eludarea sancţiunii decăderii din dreptul de a mai participa la distribuirea sumelor rezultate din urmărirea respectivă. Aceşti creditori vor putea însă declanşa urmărirea silită prin poprire doar asupra eventualelor sume excedentare care se eliberează debitorului după atribuirea către creditorii urmăritori, respectiv intervenienţi.

3. Din dispoziţiile art. 873 alin. (2) NCPC rezultă că nici creditorii creditorilor urmăritori sau intervenienţi nu vor putea institui poprirea asupra sumelor rezultate din urmărirea silită decât după ce aceste sume sunt atribuite creditorilor urmăritori sau intervenienţi respectivi, soluţie firească, având în vedere că până la definitivarea proiectului de distribuire nu se cunoaşte care va fi suma ce se cuvine fiecărui creditor urmăritor sau intervenient.

4. În privinţa creditorilor adjudecatarului, aceştia nu pot institui poprirea asupra preţului de adjudecare întrucât acesta nu este datorat adjudecatarului, ci urmează a se distribui către creditorii urmăritori şi intervenienţi.

Art. 874. Întocmirea proiectului de distribuire

(1) În termen de 5 zile de la expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanţă, executorul va întocmi proiectul de distribuire a sumelor, potrivit ordinii de preferinţă prevăzute la art. 865-868, iar dacă printre creditorii urmăritori şi intervenienţi se află şi creditori care au intervenit tardiv, după expirarea termenului prevăzut la art. 691, creanţele acestora vor fi alocate asupra părţii din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori şi a celor care au intervenit în timp util.

(2) În cazul în care imobilele grevate de o ipotecă colectivă au fost vândute împreună, creanţa garantată cu o astfel de ipotecă va fi repartizată, la cererea creditorilor cu rang posterior, asupra imobilelor adjudecate, proporţional cu preţul obţinut pentru fiecare imobil în parte, iar dacă sunt creanţe ipotecare anterioare, proporţional cu restul de preţ ce a rămas de la fiecare imobil, după ce s-au acoperit creanţele cu rang anterior ipotecii colective.

(3) Creanţele cu termen şi cele condiţionale vor fi repartizate după rangul lor, ca şi cum ar fi pure şi simple, cu menţiunea că ele vor fi plătite numai potrivit regulilor prevăzute la art. 881 şi 882.

(4) Creanţele care nu pot fi valorificate decât după executarea bunurilor unui codebitor principal vor fi trecute ca socotite sub condiţie suspensivă.

(5) Titularii drepturilor de uzufruct, uz, abitaţie şi servitute, stinse prin adjudecare, vor fi trecuţi în ordinea înscrierii cu valoarea acestor drepturi înscrise în cartea funciară, iar dacă nu este înscrisă, cu valoarea determinată potrivit art. 837 alin. (2), care poate fi contestată în condiţiile art. 875 alin. (2).

(6) Creditorul unei rente pe viaţă sau altei creanţe periodice va fi trecut în ordinea înscrierii în cartea funciară, cu o sumă ale cărei dobânzi anuale să fie suficiente pentru a asigura plata ratelor rentei.

Comentariu

1. Spre deosebire de reglementarea anterioară, actualul Cod de procedură civilă prevede că, în mod prealabil distribuirii, executorul judecătoresc trebuie să întocmească un proiect de distribuire care să fie adus la cunoştinţa celor interesaţi, urmând ca numai după definitivarea acestuia să se procedeze la atribuirea sumelor către creditorii urmăritori şi intervenienţi.

2. Legea stabileşte în mod detaliat modalitatea de înscriere în proiectul de distribuire a creanţelor.

Astfel, în această privinţă, executorul judecătoresc va avea în vedere ordinea de preferinţă stabilită de art. 865-868 NCPC, precum şi principiul egalităţii între creditorii de rang egal. În cazul creditorilor chirografari care au intervenit în cursul termenului de depunere a creanţelor stabilit potrivit art. 869 alin. (2) NCPC, creanţele acestora vor fi alocate asupra părţii din suma rămasă după îndestularea drepturilor creditorilor urmăritori şi ale celor care au intervenit în timp util.

La întocmirea proiectului de distribuire, aceste reguli privind rangul de preferinţă al creanţelor vor fi respectate şi în privinţa creanţelor afectate de termen sau condiţie, inclusiv a celor care nu pot fi valorificate decât după executarea bunurilor unui codebitor principal, care vor fi trecute ca socotite sub condiţie suspensivă. Subliniem că în proiectul de distribuire faptul că aceste creanţe sunt afectate de modalităţile menţionate nu prezintă importanţă în ceea ce priveşte ordinea lor de preferinţă. Sub acest aspect, ele vor fi tratate ca şi cum ar fi creanţe pure şi simple, modalitatea de care sunt afectate având relevanţă în ceea ce priveşte plata acestor creanţe[1]).

Legea se ocupă şi de situaţia titularilor drepturilor de uzufruct, uz, abitaţie şi servitute, stinse prin adjudecare, care vor fi trecuţi în proiectul de distribuire în ordinea înscrierii cu valoarea acestor drepturi înscrise în cartea funciară, iar dacă nu este înscrisă, cu valoarea determinată potrivit art. 837 alin. (2) NCPC, care poate fi contestată în condiţiile art. 875 alin. (2) NCPC, pe calea contestaţiei la proiectul de distribuire.

În ceea ce priveşte renta viageră, precum şi orice creanţă periodică, acestea vor fi trecute în ordinea înscrierii în cartea funciară, cu o sumă ale cărei dobânzi anuale să fie suficiente pentru a asigura plata ratelor rentei. Atunci când bunurile rămase în patrimoniul debitorului după efectuarea executării sau veniturile sale nu asigură plata în viitor a ratelor datorate şi atunci când debitorul a decedat şi se constată că, în raport cu numărul moştenitorilor, locul unde aceştia se găsesc, modul în care s-a făcut împărţeala moştenirii sau cu alte asemenea împrejurări, plata în rate a creanţelor este greu de realizat, în proiectul de distribuire se va înscrie suma alocată creditorului, precum şi modul de fructificare a acesteia, stabilite conform dispoziţiilor art. 871 NCPC, de care ne-am ocupat anterior.

În fine, menţionăm că în proiectul de distribuire a sumelor rezultate din urmărire fiecare creanţă se va trece arătându-se capitalul, dobânzile şi cheltuielile ce sunt datorate fiecărui creditor.

Art. 875. Afișarea proiectului de distribuire

(1) Proiectul de distribuire va fi comunicat debitorului și creditorilor care și-au depus titlurile de creanță, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea și înmânarea citațiilor.

(2) Ei vor fi citați cu mențiunea expresă că, sub sancțiunea decăderii, în termen de 5 zile de la data comunicării, pot formula, în scris, obiecțiuni la proiectul de distribuire.

(3) În lipsa obiecțiunilor în termenul arătat la alin. (2), proiectul de distribuire devine definitiv.

[1]) A se vedea *infra*, comentariul la art. 881 şi art. 882.

(4) În caz de obiecțiune, executorul va convoca în scris debitorul și toți creditorii în vederea unei eventuale concilieri, care va avea loc la sediul executorului în termen de cel mult 15 zile de la data primirii ultimei contestații.

Art. 876. Încercarea de conciliere. Efecte

(1) Dacă la termenul fixat în vederea concilierii, debitorul sau creditorii care au formulat obiecțiuni nu mai stăruie în menținerea lor sau se ajunge la un acord privind modul de distribuire, executorul va lua act de acordul realizat și va dispune repartizarea sumelor potrivit acestei înțelegeri, care va fi consemnată într-un proces-verbal semnat de executor și de toate persoanele prezente.

(2) Dacă nu se ajunge la un acord, iar cei care au formulat obiecțiuni stăruie în menținerea lor, executorul va încheia un proces-verbal în care se vor consemna obiecțiile celor prezenți, semnat de el și de cei prezenți.

(3) Cel nemulțumit de proiectul de distribuire poate introduce contestație în termen de 5 zile de la data întocmirii procesului-verbal prevăzut la alin. (2). Contestația suspendă de drept plata creanței sau a părții din creanța contestată. La primul termen la care părțile au fost legal citate, instanța este obligată să se pronunțe asupra menținerii sau, după caz, a înlăturării suspendării. Instanța se pronunță prin încheiere, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 5 zile de la pronunțare. Apelul nu suspendă de drept executarea încheierii atacate.

(4) Debitorul sau creditorii care nu s-au prezentat la termenul arătat la alin. (1) sunt considerați că au renunțat la obiecțiunile formulate, fiind decăzuți din dreptul de a face contestație la executare.

Art. 877. Soluționarea contestațiilor

(1) Toate contestațiile formulate împotriva proiectului de distribuire se judecă de instanța de executare, printr-o singură hotărâre, de urgență și cu precădere, cu citarea în termen scurt a părților. Hotărârea poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la comunicare.

(2) Contestatorul a cărui cerere a fost respinsă va răspunde față de creditori pentru dobânzile ce trec peste acelea prevăzute la art. 872 și pentru toate prejudiciile cauzate de întârzierea la plată a sumelor cuvenite.

Art. 878. Îndreptarea erorilor de calcul și a greșelilor materiale

Erorile de calcul și alte greșeli materiale se vor îndrepta de executor, din oficiu ori la cerere, făcându-se mențiune despre aceasta în încheierea prin care se dispune eliberarea sau, după caz, distribuirea sumei.

Comentariu

1. Conform art. 875 NCPC, proiectul de distribuire se comunică debitorului şi creditorilor care şi-au depus titlurile de creanţă, potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor. Ei vor fi citaţi cu menţiunea expresă că, sub sancţiunea decăderii, în termen de 5 zile de la data comunicării pot formula, în scris, obiecţiuni la proiectul de distribuire.

Rezultă, aşadar, că procesul-verbal de distribuire poate fi contestat de debitor şi de creditorii care şi-au depus titlurile de creanţă.

Obiecţiunile se depun la executorul judecătoresc, care după primirea acestora va convoca în scris debitorul şi toţi creditorii în vederea unei eventuale concilieri, care, conform art. 875 alin. (4) NCPC, va avea loc la sediul executorului în termen de cel mult 15 zile de la data primirii ultimei contestaţii.

2. Art. 876 NCPC reglementează modul în care se efectuează concilierea de către executorul judecătoresc şi efectele acesteia.

Astfel, dacă la termenul fixat în vederea concilierii se constată că debitorul sau creditorii care au formulat obiecţiuni nu mai stăruie în menţinerea lor sau se ajunge la un acord privind modul de distribuire, executorul va lua act de acordul realizat, care va fi consemnat într-un proces-verbal semnat de executor şi de toate persoanele prezente. Pe baza acestui acord, executorul va proceda la repartizarea sumelor în planul de distribuire definitiv.

Dacă nu se ajunge la o înţelegere, iar cei care au formulat obiecţiuni stăruie în menţinerea lor, executorul va încheia un proces-verbal în care se vor consemna obiecţiile celor prezenţi, semnat de el şi de cei prezenţi.

3. Conform art. 876 alin. (3) NCPC, cel nemulţumit de proiectul de distribuire poate introduce contestaţie la executare în termen de 5 zile de la data întocmirii procesului-verbal încheiat de executorul judecătoresc cu ocazia încercării de conciliere. Contestaţia suspendă de drept plata creanţei sau a părţii din creanţa contestată. La primul termen la care părţile au fost legal citate, instanţa este obligată să se pronunţe asupra menţinerii sau, după caz, a înlăturării suspendării. Instanţa se pronunţă prin încheiere, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 5 zile de la pronunţare. Apelul nu suspendă de drept executarea încheierii atacate.

În cazul respingerii contestaţiei la executare proiectul de distribuire se definitivează şi executorul va proceda la distribuirea sumelor realizate din urmărire conform acestuia, iar în situaţia în care instanţa de executare a admis contestaţia debitorului sau a creditorilor care au formulat obiecţiuni, va proceda mai întâi la refacerea planului de distribuire.

4. Proiectul de distribuire se definitivează şi prin lipsa obiecţiunilor formulate în termenul legal, precum şi în cazul în care debitorul sau creditorii care au formulat obiecţiuni nu s-au prezentat la termenul stabilit de executorul judecătoresc în vederea concilierii. În acest din urmă caz, potrivit art. 876 alin. (4) NCPC, aceştia sunt consideraţi că au renunţat la obiecţiunile formulate, fiind decăzuţi din dreptul de a face contestaţie la proiectul de distribuire.

5. Eventualele erori de calcul şi alte greşeli materiale se vor îndrepta de executor, din oficiu ori la cerere, făcându-se menţiune despre aceasta în încheierea prin care se dispune eliberarea sau, după caz, distribuirea sumei (art. 878 NCPC).

Secţiunea a 3-a. Plata sumei rezultate din urmărirea silită

Art. 879. Condiţii

(1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, plata sumei rezultate din executare se poate dispune numai după expirarea termenului de depunere a titlurilor de creanţă ori, după caz, la data expirării termenului de formulare a obiecţiunilor împotriva proiectului de distribuire.

(2) Executorul se va pronunța asupra plății sumei arătate la alin. (1) prin încheiere executorie, dată fără citarea părților.

(3) Suma rămasă se va elibera debitorului.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 879 NCPC vizează atât plata efectuată către singurul creditor urmăritor în situația eliberării sumei realizate din urmărirea silită, cât și pe cea efectuată conform planului de distribuire între mai mulți creditori urmăritori și intervenienți.

2. În prima ipoteză, plata se va face către creditorul urmăritor numai după expirarea termenului de depunere a titlurilor de creanță și cu condiția ca niciun alt creditor să nu își fi depus titlul de creanță, iar în a doua, după definitivarea proiectului de distribuire, potrivit legii[1)].

3. Executorul judecătoresc se va pronunța asupra plății sumelor realizate din urmărire prin încheiere executorie, dată fără citarea părților. Potrivit art. 657 alin. (3) NCPC, aplicabil în completarea dispozițiilor speciale ale art. 879 alin. (2) NCPC, încheierea prin care executorul dispune cu privire la plata sumelor realizate din urmărirea silită se comunică părților (debitorul și creditorii urmăritori și intervenienți), este executorie și poate fi atacată pe calea contestației la executare. Precizăm că în cadrul contestației la executare exercitate împotriva încheierii prin care executorul dispune cu privire la plata sumelor realizate din urmărirea silită nu se pot invoca obiecțiuni la modul de repartizare a sumelor rezultate din executare, deoarece aceste obiecțiuni pot fi valorificate numai pe calea contestației la proiectul de distribuire, exercitate conform art. 875 alin. (2) NCPC, în termen de 5 zile de la data comunicării proiectului de distribuire. În cadrul contestației la încheierea prin care executorul dispune cu privire la plata sumelor realizate din urmărirea silită pot fi ridicate doar obiecțiuni cu privire la condițiile plății efective dispuse de executor.

Art. 880. Efectuarea plăților

(1) Plățile vor fi efectuate de către unitatea la care au fost depuse sau consemnate sumele rezultate din urmărire, pe baza unei dispoziții de plată trimise de executorul judecătoresc.

(2) Dovada efectuării plății va fi comunicată executorului, care o va păstra la dosarul executării.

Art. 881. Plata creanțelor afectate de termen

Dacă creanța este afectată de un termen suspensiv, aceasta se va plăti chiar dacă termenul nu s-a împlinit. Când o astfel de creanță este fără dobândă, plata înainte de termen nu se va face decât dacă se scade dobânda cuvenită până la împlinirea termenului. Dacă însă creditorul nu este

---

[1)] Deși art. 879 alin. (1) NCPC prevede că, în cazul pluralității de creditori, plata se va face la data expirării termenului de formulare a obiecțiunilor împotriva proiectului de distribuire, apreciem că trebuie avută în vedere data definitivării proiectului de distribuire, deoarece, în cazul contestării acestuia, până la data soluționării acestora prin conciliere, respectiv până la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de executare sesizate cu contestația la executare împotriva proiectului de distribuire, nu se poate proceda la distribuire chiar dacă termenul de depunere a obiecțiunilor a expirat.

de acord să se facă scăderea, creanța sa se va consemna la unitatea prevăzută de lege, pentru a fi eliberată la împlinirea termenului.

Art. 882. Plata creanțelor condiționale

(1) Atunci când condiția este rezolutorie, nu se va putea elibera creditorului suma cuvenită, decât dacă acesta va da o cauțiune sau va constitui o ipotecă în favoarea celor care ar trebui să se folosească de această sumă în cazul îndeplinirii condiției.

(2) Dacă însă condiția este suspensivă, suma cuvenită creditorului va fi distribuită creditorilor care vin după acesta, dacă aceștia vor da o cauțiune sau vor constitui o ipotecă pentru a garanta restituirea sumei primite în caz de îndeplinire a condiției.

(3) În cazul în care creditorii prevăzuți la alin. (1) și (2) nu dau o cauțiune sau nu constituie o ipotecă, suma se va consemna la unitatea prevăzută de lege până la îndeplinirea condiției rezolutorii sau suspensive.

Comentariu

În ceea ce privește creanțele afectate de termen și cele condiționale, deși ele se repartizează în planul de distribuire, conform rangului lor, ca și cum ar fi pure și simple, plata acestora se va face conform dispozițiilor art. 881 și art. 882 NCPC, după cum urmează:

i) Creanțele afectate de un termen suspensiv[1)]

În cazul în care creanța este afectată de un termen suspensiv, aceasta se va plăti chiar dacă termenul nu s-a împlinit. Soluția adoptată de legiuitor în cazul creanței afectate de un termen suspensiv este în concordanță cu dispozițiile art. 675 alin. (1) pct. 4 NCPC, potrivit cărora debitorul este decăzut din termenul de plată dacă și alți creditori fac executări asupra averii lui.

Când o astfel de creanță este fără dobândă, plata înainte de termen nu se va face decât dacă se scade dobânda cuvenită până la împlinirea termenului. Dacă însă creditorul nu este de acord să se facă scăderea, partea sa se va consemna la unitatea prevăzută de lege, respectiv, potrivit art. 671 NCPC, la CEC Bank – S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituție de credit care are în obiectul de activitate operațiuni de consemnare, pentru a fi eliberată la împlinirea termenului.

ii) Creanțele condiționale

În cazul plății creanțelor condiționale, trebuie făcută distincția după cum condiția care afectează creanța este rezolutorie sau suspensivă[2)].

Atunci când condiția este rezolutorie, nu se va putea elibera creditorului suma cuvenită decât dacă acesta va da o cauțiune sau va constitui o ipotecă în favoarea celor care ar trebui să se folosească de această sumă în cazul îndeplinirii condiției.

[1)] În mod firesc, legea nu se ocupă și de creanțele afectate de un termen extinctiv, deoarece acesta nu afectează exigibilitatea creanței, astfel încât, din acest punct de vedere, creanța afectată de un termen extinctiv se comportă ca o creanță pură și simplă. Pe larg cu privire la termen ca modalitate a actului juridic, a se vedea G. Boroi, C.A. Anghelescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, 2012, pp. 185-191.

[2)] Pentru dezvoltări cu privire la efectele condiției ca modalitate a actului juridic, a se vedea G. Boroi, C.A. Anghelescu, *op. cit.*, pp. 196-200.

Dacă însă condiția este suspensivă, suma cuvenită creditorului va fi distribuită creditorilor care vin după acesta, dacă aceştia vor da o cauțiune sau vor constitui o ipotecă pentru a garanta restituirea sumei primite în caz de îndeplinire a condiției.

În cazul în care creditorii menționați anterior nu dau o cauțiune sau nu constituie o ipotecă, suma se va consemna la unitatea prevăzută de lege, CEC Bank – S.A., Trezoreria Statului sau la orice altă instituție de credit care are în obiectul de activitate operațiuni de consemnare, până la îndeplinirea condiției rezolutorii sau suspensive.

Art. 883. Plata creanțelor contestate

(1) Sumele corespunzătoare creanțelor contestate sau acelora pentru care sau înființat măsuri asigurătorii, precum și cele reclamate în condițiile prevăzute la art. 692 alin. (6), dar nerecunoscute, în tot sau în parte, de debitor, vor fi consemnate spre a fi plătite ulterior.

(2) După rămânerea definitivă a hotărârii de soluționare a contestației sau a celei date asupra acțiunii pe baza căreia s-a înființat măsura asigurătorie, executorul, la cererea debitorului sau a creditorului interesat, va dispune, potrivit hotărârii respective, fie eliberarea sumelor corespunzătoare creanței contestate ori alocate pe bază de măsură asigurătorie, fie distribuirea lor, în condițiile legii, între creditorii rămași neîndestulați. Suma rămasă se va elibera debitorului.

(3) Dacă suma reclamată a fost păstrată pentru obținerea de către creditorii intervenienți a titlurilor executorii necesare, în condițiile prevăzute la art. 692 alin. (6), executorul, la cererea uneia dintre părți sau chiar din oficiu, va cita debitorul, creditorul urmăritor și creditorii intervenienți, cu excepția celor îndestulați integral, și, după ascultarea celor prezenți, va dispune eliberarea sumei reținute în contul creditorilor intervenienți care au obținut între timp un titlu executoriu. Înfățișarea părților interesate va putea fi dispusă, la cererea oricăruia dintre creditori, și înainte de expirarea termenului legal pentru obținerea titlului executoriu, în afară de cazul în care mai există alți creditori care urmează să obțină titlul executoriu. Suma rămasă se va elibera debitorului.

Comentariu

1. Spre deosebire de reglementarea anterioară, actualul Cod de procedură civilă, în art. 883, reglementează și modalitatea în care se asigură plata creanțelor contestate. Prin creanțe contestate[1)] se înțelege creanțele creditorilor intervenienți care nu au titlu executoriu, contestate de debitor, în tot sau în parte, și reclamate în condițiile prevăzute la art. 692 alin. (6) NCPC, și creanțele pentru care creditorii intervenienți au înființat măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului[2)].

2. Din economia dispozițiilor art. 691 și urm. NCPC rezultă că participarea creditorilor intervenienți ale căror creanțe nu sunt constatate prin titluri executorii la urmărirea silită și la

---

[1)] Prin creanțe contestate, art. 883 alin. (1) NCPC are în vedere creanțele cu privire la care s-au formulat obiecțiuni împotriva proiectului de distribuire.

[2)] În acest context, reamintim că în urmărirea silită pot interveni și creditori care nu au titlu executoriu. Astfel, conform art. 690 alin. (2) pct. 2-4 NCPC, pot interveni, deși nu au titlu executoriu, creditorii care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor acestuia, creditorii care au un drept real de garanție sau, după caz, un drept de preferință asupra bunului urmărit, conservat în condițiile prevăzute de lege, și creditorii chirografari titulari ai unor creanțe bănești rezultate din înscrisuri cu dată certă ori din registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

distribuirea sumelor realizate din urmărire este condiţionată de recunoaşterea acestor creanţe de către debitor, iar în caz de contestare din partea acestuia, creditorii pot solicita ca sumele care se cuvin pentru acoperirea creanţelor lor să fie puse deoparte. De această situaţie se ocupă art. 692 alin. (6) NCPC, care prevede că, dacă debitorul contestă, în tot sau în parte, creanţele reclamate, creditorii intervenienţi ale căror creanţe au fost contestate au dreptul să solicite instanţei, cu plata prealabilă a cauţiunii prevăzute la art. 719 alin. (2) NCPC, să dispună executorului judecătoresc ca sumele reclamate să fie puse deoparte. Totodată, acelaşi text impune acestor creditori să facă dovada introducerii acţiunii în justiţie în scopul obţinerii titlului executoriu, în termen de 5 zile de la data când a avut loc convocarea făcută de instanţa de executare în vederea recunoaşterii de către debitor a creanţelor pentru care nu există titlu executoriu.

Până la expirarea termenului pentru depunerea dovezii introducerii acţiunii în justiţie pentru obţinerea titlului executoriu, eliberarea sau, după caz, distribuirea sumelor corespunzătoare creanţelor contestate se suspendă de drept, iar după împlinirea termenului menţionat instanţa de executare va decide asupra suspendării până la soluţionarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, putându-l obliga pe creditor la plata unei cauţiuni în condiţiile art. 719 alin. (7) şi (8) NCPC. În acest din urmă caz, aceste sume vor fi consemnate până la soluţionarea litigiului printr-o hotărâre definitivă, cu excepţia situaţiei în care ar fi pretinse de alţi creditori în rang util.

3. Art. 883 alin. (3) NCPC reglementează modul în care se va face plata în cazul în care suma reclamată a fost păstrată pentru obţinerea de către creditorii intervenienţi a titlurilor executorii necesare, în condiţiile prevăzute la art. 692 alin. (6) NCPC. Astfel, în acest caz, executorul, la cererea uneia dintre părţi sau chiar din oficiu, va cita debitorul, creditorul urmăritor şi creditorii intervenienţi, cu excepţia celor îndestulaţi integral, şi, după ascultarea celor prezenţi, va dispune eliberarea sumei reţinute în contul creditorilor intervenienţi care au obţinut între timp un titlu executoriu. Înfăţişarea părţilor interesate va putea fi dispusă, la cererea oricăruia dintre creditori, şi înainte de expirarea termenului legal pentru obţinerea titlului executoriu, în afară de cazul în care mai există alţi creditori care urmează să obţină titlul executoriu. Suma rămasă se va elibera debitorului.

4. Alin. (2) al art. 883 NCPC vizează situaţia creanţelor contestate şi a celor pentru care creditorul a obţinut înfiinţarea de măsuri asigurătorii asupra bunurilor debitorului.

În aceste cazuri, sumele corespunzătoare creanţelor contestate sau acelora pentru care s-au înfiinţat măsuri asigurătorii urmează a fi eliberate creditorilor respectivi sau celorlalţi creditori, în funcţie de soluţia pronunţată de instanţa competentă în contestaţie sau asupra acţiunii pe baza căreia s-a înfiinţat măsura asigurătorie. Astfel, după rămânerea definitivă a hotărârii de soluţionare a contestaţiei sau a celei date asupra acţiunii pe baza căreia s-a înfiinţat măsura asigurătorie, executorul, la cererea debitorului sau a creditorului interesat, va dispune, potrivit hotărârii respective, fie eliberarea sumelor corespunzătoare creanţei contestate ori alocate pe bază de măsură asigurătorie, fie distribuirea lor, în condiţiile legii, între creditorii rămaşi neîndestulaţi, iar eventuala sumă rămasă se va elibera debitorului.

Art. 884. Plata creanțelor periodice

(1) Suma alocată creditorului unei creanțe periodice va fi întrebuințată în vederea fructificării ei, pentru asigurarea plății ratelor, în modul convenit de părțile interesate, iar în lipsa unui acord, în modul în care se va hotărî de instanța de executare, la sesizarea părții interesate sau, în lipsă, a executorului judecătoresc, în condițiile prevăzute la art. 871.

(2) Dacă dobânzile sumei alocate vor fi mai mici decât ratele datorate, diferența se va întregi prin preluare din capital.

(3) După stingerea, din orice motive, a obligației de plată, suma rămasă va fi distribuită creditorilor rămași neîndestulați sau eliberată debitorului.

Comentariu

Art. 884 NCPC reglementează modalitatea în care se va face plata creanţelor periodice.

Textul de lege vizează ipoteza în care bunurile rămase în patrimoniul debitorului după efectuarea executării sau veniturile sale nu asigură plata în viitor a ratelor datorate precum şi pe cea în care debitorul a decedat şi se constată că, în raport cu numărul moştenitorilor, locul unde aceştia se găsesc, modul în care s-a făcut împărţeala moştenirii sau cu alte asemenea împrejurări. În aceste cazuri, conform prevederilor art. 871 NCPC părţile interesate vor stabili de comun acord modul de fructificare a sumelor alocate plăţii acestor creanţe, iar în lipsa acordului părţilor, de instanţa de executare.

Plata acestor creanţe se va face din sumele alocate creditorului titular al creanţei periodice conform acordului părţilor interesate. În cazul în care un asemenea acord nu se încheie, la cererea părţii interesate sau, în lipsă a executorului judecătoresc, instanţa de executare va stabili modalitatea de plată a acestor creanţe.

Dacă dobânzile sumei alocate vor fi mai mici decât ratele datorate, diferenţa se va întregi prin preluare din capital.

După stingerea, din orice motive, a obligaţiei de plată, suma rămasă va fi distribuită creditorilor rămaşi neîndestulaţi sau eliberată debitorului.

Art. 885. Predarea titlurilor de creanță

(1) Titlurile creanțelor plătite integral vor fi eliberate creditorilor, cu mențiunea stingerii totale a datoriei.

(2) Titlurile creanțelor plătite parțial vor fi eliberate creditorilor cu mențiunea părții plătite.

Art. 886. Închiderea procedurii

(1) După predarea titlurilor, executorul, prin încheiere dată fără citarea părților, constată încetarea urmăririi silite și dispune închiderea dosarului.

(2) Creditorii care nu au fost îndestulați pot cere însă reluarea urmăririi silite, în condițiile legii, sau efectuarea unei noi urmăriri asupra altor bunuri ale debitorului, dacă este cazul.

Comentariu

1. Titlurile creanţelor plătite integral vor fi eliberate creditorilor, cu menţiunea stingerii totale a datoriei.

Titlurile creanţelor plătite parţial vor fi eliberate creditorilor cu menţiunea părţii plătite.

2. După predarea titlurilor, executorul, prin încheiere dată fără citarea părţilor, constată încetarea urmăririi silite şi dispune prin încheiere motivată închiderea dosarului, în care se va arăta şi cauza încetării executării (art. 703 NCPC). Încheierea de încetare a executării va fi comunicată de îndată creditorului şi debitorului.

3. Creditorii care nu au fost îndestulaţi pot cere reluarea urmăririi silite, în condiţiile legii, sau efectuarea unei noi urmăriri asupra altor bunuri ale debitorului, dacă este cazul, înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită.

În conformitate cu prevederile art. 705 alin. (2) NCPC, aplicabil ca text general în materie, reluarea executării silite poate fi cerută şi asupra aceluiaşi bun. Dacă acesta este un imobil, atât timp cât, potrivit legii, poate avea loc reluarea executării silite, nu se va putea solicita de către executorul judecătoresc radierea urmăririi înscrise potrivit dispoziţiilor art. 822 NCPC.

Art. 887. Sumele neridicate

Sumele consemnate şi neridicate în termen de 5 ani de la data comunicării încheierii prin care s-a aprobat distribuirea acestora se fac venit la bugetul local, dispoziţiile art. 780 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

Actualul Cod de procedură civilă reglementează şi situaţia sumelor consemnate şi neridicate de cei cărora li se cuvin, stabilind în art. 887 că, dacă acestea nu au fost ridicate în termen de 5 ani de la data comunicării încheierii prin care s-a aprobat distribuirea lor, atunci sumele respective se fac venit la bugetul local, dispoziţiile art. 780 NCPC aplicându-se în mod corespunzător.

Apreciem că, pentru identitate de raţiune, dispoziţiile art. 887 NCPC sunt aplicabile atât în cazul pluralităţii de creditori, când unul dintre creditori nu ridică suma consemnată pentru plata creanţei sale, cât şi atunci când unicul creditor urmăritor, atunci când la urmărire nu au participat şi creditori intervenienţi, nu ridică suma consemnată pe numele său.

Din trimiterea pe care art. 887 NCPC o face la dispoziţiile art. 780 NCPC rezultă că virarea sumei de bani către bugetul local se va face pe baza procesului-verbal încheiat în acest sens de executorul judecătoresc, proces-verbal care va fi semnat de acesta şi de organul căruia i s-a făcut predarea.

BCU IAŞI - CENTRU UNIVERSITAR

Titlul III
Executarea silită directă

Bibliografie

S. Buzoianu (I), B. Papadopol (II), *Discuţii în legătură cu existenţa în dreptul român actual a daunelor cominatorii*, în Dreptul nr. 7/2004, pp. 72-92; T. Dârjan, *Modificările şi completările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 459/2006*, în C. Jud. nr. 4/2007, pp. 113-125; Gh. Dobrican, *Aspecte teoretice şi practice privind executarea silită mobiliară directă, în cazul creditorilor şi debitorilor persoane fizice*, în RRD nr. 9/1980, pp. 17-19; B. Dumitrache, *Probleme privind executarea silită în natură a obligaţiilor de a face*, în Analele Universităţii Bucureşti, seria Drept, nr. 1/2003, pp. 65-78; *idem*, *Antecontractul de vânzare-cumpărare şi promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare* (II), în Dreptul nr. 2/2002, pp. 52-66; D. Fruth-Oprişan, *Executarea în natură a obligaţiei de a face*, în RRD nr. 8/1986, pp. 7-19; I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013; J. Kocsis, *Unele consideraţii privitoare la executarea silită în natură a obligaţiilor de a face*, în RDC nr. 3/1999, pp. 95-102; I. Leş, *Examen teoretic asupra modificărilor aduse Codului de procedura civilă prin Legea nr. 459/2006*, în C. Jud. nr. 1/2007, pp. 23-33; I. Lulă, *Discuţii în legătură cu problematica daunelor cominatorii*, în Dreptul nr. 9/1994, pp. 22-30; V. Mitea, *Unele consideraţii asupra situaţiei juridice actuale a daunelor cominatorii*, în RRDP nr. 3/2007, pp. 121-132; V. Pătulea, *Particularităţi ale executării silite a hotărârilor judecătoreşti prin care s-a decis desfiinţarea construcţiilor nelegal realizate*, în Dreptul nr. 9/2009, pp. 72-79; P. Perju, *Probleme de drept civil şi procesual civil din practica Secţiei civile şi de proprietate intelectuală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie*, în Dreptul nr. 7/2006, pct. 10, pp. 214-217; L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligaţiile*, vol. I, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, pp. 493-515; I.-Fl. Popa, în L. Pop, I.-Fl. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pp. 267-271 şi 726-732; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*, ed. a IX-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008 (citată în continuare: „C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008"), pp. 319-327; A. Tabacu, C. Ioana, *Măsuri recente pentru accelerarea procedurii de executare silită*, în RRES nr. 4/2010, pp. 72-89; D. Tătăruşanu, *Aspecte procedurale privind judecata cererii de amendare a debitorului obligaţiei „de a face" sau a celei „de a nu face"*, în Dreptul nr. 6/2005, pp. 81-90; L. Ungur, *Consideraţii asupra instituţiei amenzii cominatorii*, în Dreptul nr. 4/2001, pp. 64-72; *idem*, *Implicaţii practice ale recentelor modificări ale Codului de procedură civilă*, în PR nr. 3/2007, pp. 212-214; I.C. Vurdea, *Intervertirea executării silite directe în executare silită indirectă*, în RRD nr. 10/1974, pp. 9-13.

Comentariu general

1. Principiul executării în natură (directe) a obligaţiilor constituie o constantă a materiei executării obligaţiilor civile, consacrată şi de art. 1.516 alin. (1) NCC[1)], potrivit căruia creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă şi la timp a obligaţiei.

[1)] NCC nu instituie o ordine de exercitare a mijloacelor juridice de realizare a dreptului creditorului, acesta putând alege, în funcţie de circumstanţe, modalitatea legală cea mai adecvată satisfacerii dreptului său, însă din interpretarea altor texte ale acestui cod [precum art. 1.527 alin. (1) şi art. 1.549 alin. (1)] rezultă prioritatea executării silite în natură a obligaţiilor faţă de celelalte mijloace de satisfacere a dreptului creditorului (a se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 1692).

2. Fiind îndreptăţit să pretindă executarea integrală, întocmai şi la timp a prestaţiei, creditorul poate refuza să primească o executare parţială (chiar dacă prestaţia ar fi divizibilă), o altă prestaţie decât cea datorată (chiar dacă valoarea prestaţiei oferite de debitor ar fi egală sau mai mare) ori executarea anticipată, dacă are un interes legitim ca plata să fie făcută la scadenţă[1]. Art. 1.474 alin. (2) NCC reglementează două ipoteze ce reclamă efectuarea plăţii de către debitor – natura *intuitu personae* a obligaţiei sau convenţia părţilor, independent de felul sau natura obligaţiei –, cazuri în care efectuarea plăţii de către terţ este inadmisibilă[2].

3. Dacă debitorul, fără justificare, nu îşi execută, total sau parţial, obligaţia sau o îndeplineşte în mod defectuos ori cu întârziere, creditorul poate apela la unul dintre mijloacele juridice prevăzute, cu titlu general, de art. 1.516 alin. (2) NCC: executarea silită a obligaţiei; rezoluţiunea sau rezilierea ori reducerea propriei obligaţii; alte mijloace pentru realizarea dreptului său.

4. Creditorul poate, după împrejurări, să obţină şi daune-interese, dacă i se cuvin[3], dreptul său la executarea prin echivalent a obligaţiei fiind conservat în toate cazurile şi putând fi exercitat doar cu titlu principal ori în mod complementar, atunci când însoţeşte exercitarea unui alt mijloc de realizare a dreptului creditorului[4].

5. Aşadar, dacă debitorul nu îşi îndeplineşte de bunăvoie obligaţia, creditorul, în virtutea dreptului său la executarea întocmai a prestaţiei, poate obţine **executarea silită a obligaţiei**. Creditorul poate cere întotdeauna ca debitorul să fie constrâns să execute obligaţia în natură, cu excepţia cazului în care o asemenea executare este imposibilă[5] sau când creditorul nu mai este interesat de executarea în natură a obligaţiei.

6. Executarea în natură a obligaţiei presupune îndeplinirea prestaţiei la care s-a obligat debitorul, iar nu plata unui echivalent bănesc[6].

Dacă însă executarea silită în natură nu (mai) este posibilă sau creditorul nu mai este interesat de o executare în natură, acesta poate obţine **executarea silită prin echivalent (indirectă)**, operând **intervertirea executării** în natură într-o executare silită indirectă[7].

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 1.490 alin. (1), art. 1.492 alin. (1) teza întâi şi ale art. 1.496 alin. (2) NCC.

[2] A se vedea C. Zamşa, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 1655.

[3] A se vedea prevederile art. 1.516 alin. (2) NCC.

[4] A se vedea J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code Civil du Québec annoté*, Wilson & Lafleur Ltée, Montreal, 1999, comentariile ministrului justiţiei cu privire la art. 1.590 C. civ. Québec, p. 1760. Bunăoară, daunele-interese pot fi cumulate, *e.g.*, cu rezoluţiunea sau rezilierea contractului [a se vedea dispoziţiile art. 1.549 alin. (1) NCC] sau cu dobânda legală în cazul obligaţiilor băneşti, dacă debitorul nu datorează dobânzi moratorii mai mari decât dobânda legală [a se vedea prevederile art. 1.535 alin. (3) NCC]; de asemenea, creditorul poate cere atât executarea în natură a obligaţiei, cât şi plata daunelor-interese sub forma clauzei penale stipulate pentru neexecutarea obligaţiilor la timp sau la locul stabilit [a se vedea dispoziţiile art. 1.539 teza întâi NCC].

[5] A se vedea dispoziţiile art. 1.527 alin. (1) NCC.

[6] A se vedea, în acest sens, C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008, p. 310.

[7] Asupra intervertirii executării silite directe într-o executare silită indirectă, a se vedea, pe larg: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 50-51 şi 439-440; I.C. Vurdea, *Intervertirea executării silite directe în executare silită indirectă*, în RRD nr. 10/1974, pp. 9-13, şi, mai recent, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 642-646; a se vedea şi *infra*, comentariul *sub* art. 892 NCPC.

7. În scopul executării silite în natură a obligaţiilor de a face şi a obligaţiilor de a nu face, creditorul are la îndemână mai multe **mijloace complementare**, de drept substanţial şi procesual: **executarea** directă a obligaţiei de a face de către creditor **prin mijloace private** (art. 1.528 NCC) şi executarea silită directă **în temeiul unui titlu executoriu** [predarea silită a bunurilor mobile şi imobile, executarea silită a altor obligaţii de a face şi a obligaţiilor de a nu face (art. 1.529 NCC şi art. 888-914 NCPC)][1].

8. Executarea silită directă a fost definită în doctrină ca fiind acea modalitate a executării silite ce constă în executarea în natură a unei obligaţii de a face, stabilită printr-un titlu executoriu, care poartă asupra însuşi obiectului obligaţiei stabilite prin titlu[2].

9. NCPC conservă, în principiu, coordonatele generale şi structura reglementării de drept comun în materia executării silite directe.

Cu titlu de noutăţi legislative absolute, sunt de menţionat, în principal, reconfigurarea mijlocului indirect de constrângere la executarea obligaţiilor de a face (şi de a nu face) *intuitu personae*, precum şi instituirea, în considerarea dificultăţilor materiale şi personale întâmpinate în practica dezvoltată sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă[3], a unor reglementări speciale în materia executării hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori.

10. Titlul III, intitulat *Executarea silită directă*, al Cărţii a V-a, *Despre executarea silită*, a NCPC reglementează următoarele forme de executare silită directă:

- **predarea silită a bunurilor mobile;**
- **predarea silită a bunurilor imobile;**
- **executarea silită a altor obligaţii de a face** (decât cele având ca obiect predarea unui bun mobil individual determinat sau a unui imobil) **şi a obligaţiilor de a nu face.**

În ceea ce priveşte această din urmă formă de executare silită directă, NCPC cuprinde, pe de o parte, reguli generale (care fac obiectul Secţiunii 1, *Dispoziţii comune*) dedicate executării altor obligaţii de a face [decât cele de predare a bunurilor (mobile individual determinate sau imobile)] şi a obligaţiilor de a nu face – partajate, la rândul lor, în obligaţii *intuitu personae* şi obligaţii care nu presupun faptul personal al debitorului –, iar, pe de altă parte, dispoziţii particulare (obiect de reglementare al unei secţiuni distincte, a 2-a, a Capitolului IV) aplicabile punerii în executare a hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori.

11. Capitolul de debut al Titlului III al Cărţii a V-a a NCPC cuprinde o serie de dispoziţii generale, aplicabile, în principiu, tuturor formelor de executare silită directă: prezumţia potrivit căreia atribuirea prin hotărâre judecătorească a unui imobil sau obligaţia de a-l preda, a-l lăsa în posesie ori în folosinţă cuprinde şi obligaţia de evacuare a imobilului [art. 888 alin. (2) NCPC]; posibilitatea recursului la executarea silită directă fără somaţie (art. 889 NCPC); obligaţia executorului judecătoresc de a întocmi un proces-verbal de îndeplinire a executării (art. 890 NCPC); încetarea executării în cazul imposibilităţii de predare silită a bunului (art. 891 NCPC); obligarea debitorului la plata contravalorii bunului (art. 892 NCPC).

---

[1] A se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 1714.

[2] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 437.

[3] A se vedea Expunerea de motive care a însoţit proiectul Legii privind Codul de procedură civilă (disponibilă la adresa de internet *http://www.cdep.ro/proiecte/2009/400/10/3/em413.pdf*), p. 12.

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 888. Modul de executare

(1) În cazul în care obligația debitorului prevăzută în titlul executoriu constă în lăsarea posesiei unui bun, în predarea unui bun sau a folosinței acestuia ori în evacuarea debitorului dintr-o locuință sau dintr-o altă incintă, în desființarea unei construcții, plantații sau a altei lucrări ori în îndeplinirea oricărei alte activități stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului, iar debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa în termenul prevăzut în somație, creditorul va solicita executarea silită, putând, în raport cu împrejurările cauzei și natura obligației ce se execută, să sesizeze instanța de executare, în vederea aplicării unei penalități.

(2) Atribuirea prin hotărâre judecătorească a unui imobil sau obligația de a-l preda, a-l lăsa în posesie ori în folosință, după caz, cuprinde și obligația de evacuare a imobilului, dacă legea nu prevede în mod expres altfel.

Comentariu

1. Articolul 888 NCPC[1)] reglementează, cu titlu general, **principiul executării silite directe**, în temeiul căruia creditorul unei obligații de a face sau de a nu face (constând în lăsarea posesiei sau predarea unui bun ori a folosinței acestuia, evacuarea debitorului dintr-o locuință sau dintr-o altă incintă, desființarea unei construcții, plantații sau a altei lucrări ori în îndeplinirea oricărei alte activități stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului), stabilite prin titlu executoriu, este îndreptățit sa solicite executarea silită.

[1)] Al cărui prim alineat avea, în forma inițială a NCPC (adoptată prin Legea nr. 134/2010), următoarea redactare: „În cazul în care obligația debitorului prevăzută în titlul executoriu constă în lăsarea posesiei unui bun, în predarea unui bun sau a folosinței acestuia ori în evacuarea debitorului dintr-o locuință sau dintr-o altă incintă, în desființarea unei construcții, plantații sau a altei lucrări ori în îndeplinirea oricărei alte activități stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului, iar debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa în termenul prevăzut în somație, *executorul sau, după caz, creditorul, în raport cu împrejurările cauzei și natura obligației ce se execută, va proceda fie la executarea silită, fie va sesiza instanța de executare în vederea aplicării unei amenzi judiciare*" (s.n., D.-A.G.). Prin LPA NCPC, partea finală a dispozițiilor art. 887 alin. (1) – în prezent art. 888 alin. (1) – NCPC a primit o nouă redactare: „*creditorul va solicita executarea silită, putând, în raport cu împrejurările cauzei și natura obligației ce se execută, să sesizeze instanța de executare, în vederea aplicării unei penalități*" (s.n., D.-A.G.), pentru corelare cu regulile care guvernează executarea silită (directă) și pentru a îngloba, cu titlu de principiu, formele de executare silită directă: creditorul este cel care solicită (sesizând executorul judecătoresc competent) executarea obligațiilor de predare a bunurilor (mobile sau imobile), a altor obligații de a face sau o obligațiilor de a nu face ori a hotărârilor judecătorești referitoare la minori, iar, când împrejurările cauzei și natura obligației o impun [în cazul obligațiilor de a face sau de a nu face *intuitu personae*, inclusiv în ipoteza executării hotărârilor judecătorești referitoare la minori – art. 906, art. 910 alin. (3) și art. 913 alin. (5) NCPC], sesizează instanța de executare, în vederea aplicării unei penalități; în sensul că art. 887 alin. (1) – în prezent art. 888 alin. (1) – NCPC constituie un text integrator, înzestrat cu vădită vocație de generalitate, prin care se realizează un veritabil inventar al categoriilor de obligații susceptibile de aducere la îndeplinire, în funcție de particularitățile fiecăreia, prin una sau alta dintre formele de executare silită directă, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 657.

2. Textul analizat reiterează şi **principiul**, de generală aplicabilitate în materia executării silite, al **îndeplinirii voluntare a obligaţiilor** stabilite prin titlu executoriu – consacrat de art. 622 alin. (1) NCPC –, creditorul putând recurge la executarea silită directă numai în cazul neexecutării benevole de către debitor a obligaţiei stabilite în titlul executoriu în termenul prevăzut în somaţie[1)].

3. Reglementarea analizată, care valorifică regula înscrisă în art. 572 C. pr. civ. 1865[2)], cuprinde în sfera sa atât executarea silită a obligaţiilor fără caracter strict personal, cât şi

---

[1)] Pentru analiza reglementării generale în materia executării silite directe care stabileşte cazurile în care executarea are loc fără somaţie, a se vedea *infra* comentariul *sub* art. 889 NCPC.

[2)] Potrivit căruia: „În cazul în care obligaţia debitorului prevăzută în titlul executoriu constă în lăsarea posesiunii unui bun, în predarea unui bun ori a folosinţei acestuia, în desfiinţarea unei construcţii, plantaţii sau a altei lucrări ori în îndeplinirea oricărei alte activităţi stabilite pentru realizarea drepturilor creditorului, iar debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia sa în termenul prevăzut în somaţie, executorul sau, după caz, creditorul, în raport cu împrejurările cauzei şi natura obligaţiei ce se execută, va proceda fie la executarea silită, fie va sesiza instanţa de executare în vederea aplicării unei amenzi civile".

Este de observat, în primul rând, că vechea reglementare este completată sub aspectul extinderii ipotezelor exemplificative de obligaţii de a face, prin cuprinderea obligaţiei de evacuare dintr-o locuinţă sau dintr-o altă incintă.

În al doilea rând, noua reglementare beneficiază de o redactare mai riguroasă, delimitându-se mai clar mecanismul executării silite directe, indiferent de natura obligaţiei ce urmează a fi îndeplinită pe cale silită, creditorul fiind ţinut să solicite, în toate cazurile, organului de executare competent executarea silită a obligaţiei. Aşadar, nu poate fi vorba despre două modalităţi distincte sau posibilităţi de executare silită directă, cum ar fi putut rezulta din lecturarea reglementării anterioare (în condiţiile referirii la recurgerea la executarea silită alternativ cu sesizarea instanţei de executare) şi cum pare a se susţine în doctrina recentă şi sub imperiul NCPC (a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 408).

Sub imperiul vechii reglementări procesual civile, dispoziţiile art. 572 C. pr. civ. 1865 au fost interpretate în sensul posibilităţii instanţei de a aplica amenda civilă în cazul neexecutării obligaţiei cuprinse în titlul executoriu, fără a se face distincţie în funcţie de natura obligaţiei neexecutate, făcându-se, totodată, trimitere la prevederile art. 108^2 alin. 1 C. pr. civ. 1865, potrivit cărora nerespectarea de către orice persoană a dispoziţiilor privind desfăşurarea normală a executării silite se sancţiona, de către preşedintele instanţei de executare, la cererea executorului, cu amendă de la 50 lei la 500 lei (a se vedea I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2002, pp. 880-881, şi *idem*, *Legislaţia executării silite. Comentarii şi explicaţii*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007, pp. 320-321); tot în sensul că, potrivit dispoziţiilor art. 572 C. pr. civ. 1865, alternativ cu executarea silită, se putea sesiza instanţa de executare în vederea aplicării unei amenzi civile, a se vedea G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, p. 843; de asemenea, s-a opinat că aplicarea unei amenzi civile era posibilă şi în cazul predării silite imobiliare: a se vedea M. Stancu, *Urmărirea şi predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 465-466 (unde se mai arată că aplicarea art. 572 din vechiul cod era dificilă întrucât nu se prevedea în favoarea cui era aplicată amenda şi că sancţiunea nu putea fi aplicată deoarece legea nu prevedea cuantumul amenzii, iar acesta nu putea fi lăsat la libera apreciere a judecătorului); chiar şi în lucrări mai recente se perpetuează teza potrivit căreia, în caz de neexecutare de bunăvoie sau de executare cu întârziere a obligaţiei de evacuare, se pot obţine penalităţi, cu motivarea că dispoziţiile art. 888 NCPC fac referire expresă la predarea silită a imobilului (a se vedea Al. Dimitriu, O. Farcaş, *Noul Cod*, 2012, p. 883).

Considerăm că reglementarea în cauză (sub aspectul referirii la posibilitatea sesizării instanţei de executare, în vederea aplicării unei penalităţi) nu poate fi privită decât ca o regulă particulară – de generală aplicabilitate exclusiv în materia executării obligaţiilor de a face şi de a nu face care presupun faptul personal al debitorului, inclusiv a celor stabilite prin hotărâri judecătoreşti referitoare la minori, ori a altor categorii de obligaţii în cazurile expres prevăzute de unele reglementări speciale –, care nu este

aducerea la îndeplinire pe cale silită a obligaţiilor *intuitu personae*: atât a celor care au ca obiect o prestaţie pozitivă, cât şi a celor care implică o abstenţiune din partea debitorului.

4. În considerarea dificultăţilor întâmpinate sub regimul vechii reglementări[1)], alin. (2) al art. 888 NCPC instituie, în premieră, o regulă de mare utilitate practică, o prezumţie legală *iuris et de iure*, care permite creditorului să obţină evacuarea imobilului direct în temeiul hotărârii judecătoreşti[2)] prin care i s-a atribuit imobilul ori s-a dispus obligarea la predarea

---

aplicabilă în relaţie cu celelalte forme de executare silită directă reglementate de NCPC (tot în sensul că penalitatea în discuţie reprezintă un mijloc de constrângere indirectă aplicabil numai în vederea executării obligaţiilor de a face sau de a nu face care presupun faptul personal al debitorului, inclusiv pentru critica, întemeiată, a unora dintre opiniile exprimate în doctrina formată în sistemul art. 572 C. pr. civ. 1865, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 656-657).

[1)] Sub imperiul vechiului Cod, întrucât, în lipsa unei reglementări de tipul celei analizate, executarea silită directă se putea realiza numai împotriva debitorului obligaţiei constatate prin titlul executoriu, practica judiciară s-a confruntat cu problema predării silite a unui imobil în care locuiau, împreună cu debitorul, şi alte persoane care nu erau menţionate în titlul executoriu şi care ocupau imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului; soluţia propusă, confirmată şi de practică, consta în evacuarea persoanelor care nu erau menţionate în titlul executoriu şi care ocupau în fapt imobilul ori fără niciun titlu opozabil creditorului pe calea ordonanţei preşedinţiale, mecanism procedural la care se poate recurge în vederea înlăturării piedicilor ce se ivesc cu prilejul unei executări (a se vedea, în acest sens, M. Stancu, *Urmărirea şi predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 467-468 şi jurisprudenţa acolo citată; a se vedea şi Trib. Iaşi, s. com. cont. adm., sent. nr. 397 din 1 martie 2010, disponibilă pe *portal.just.ro*, *apud* C.R. Radu, *Ordonanţa preşedinţială. Practică judiciară şi reglementarea din Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 154-157); pentru un exemplu de practică judiciară în care s-a reţinut că debitorii contestatori nu puteau fi subiectele unei proceduri execuţionale, declanşate direct în temeiul titlului executoriu reprezentat de hotărârea judecătorească prin care imobilul s-a retrocedat în natură în proprietatea intimatei, ci numai ale unei executări silite declanşate subsecvent obţinerii, de către creditoare, a unei hotărâri judecătoreşti de evacuare, în condiţiile O.U.G. nr. 40/1999 [privind protecţia chiriaşilor şi stabilirea chiriei pentru spaţiile cu destinaţia de locuinţe (publicată în M. Of. nr. 148 din 8 aprilie 1999, aprobată, cu modificări şi completări, prin Legea nr. 241/2001, cu modificările şi completările ulterioare)], cadru procesual în care se putea verifica îndeplinirea de către proprietar a obligaţiilor consacrate de acest act normativ, a se vedea Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 564 din 13 martie 2006, nepublicată, *apud* C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 253-256.

Însă, în doctrina dezvoltată în sistemul reglementării anterioare, se arătase şi faptul că executarea unei hotărâri judecătoreşti prin care debitorul a fost obligat a lăsa posesia unui imobil sau a-l preda proprietarului nu implică şi existenţa, aparte, a unei hotărâri judecătoreşti de evacuare, aceasta nefiind necesară [a se vedea P. Perju, *Sinteză teoretică a jurisprudenţei Curţii de Apel Suceava în domeniul dreptului procesual civil (Semestrul II/1996)*, în Dreptul nr. 8/1997, p. 101, pct. 12]; pentru un exemplu de practică judiciară prin care s-a admis încuviinţarea executării silite prin predarea imobilului în temeiul unui act de adjudecare, fără a fi necesară promovarea unei acţiuni în evacuare formulată pe calea dreptului comun împotriva debitorului de la care s-a adjudecat imobilul, a se vedea Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 855/R din 24 mai 2011, nepublicată, *apud* A.G. Ţambulea, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 87-89 (este de observat însă că, într-o atare ipoteză, chiar art. 516 pct. 8 C. pr. civ. 1865 prevedea că actul de adjudecare cuprinde menţiunea că acest act, pentru adjudecatar, constituie titlu executoriu împotriva debitorului sau împotriva oricărei persoane care are în posesiune ori deţine în fapt, fără niciun titlu, imobilul adjudecat).

[2)] În doctrină s-a arătat că se va putea recurge direct la predarea silită a imobilului dacă există un titlu executoriu constând într-o hotărâre judecătorească definitivă de admitere a unei acţiuni în revendicare (a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 408). Opinăm că nu se impune ca o asemenea

imobilului sau lăsarea în posesie ori în folosinţă, fără a mai fi nevoit să solicite în subsidiar în justiţie obligarea debitorului la evacuarea imobilului în cazul în care debitorul nu predă imobilul sau nu îl lasă în posesie ori în folosinţă[1)].

5. În context, sunt de observat şi dispoziţiile art. 898 alin. (1) NCPC, care conferă opozabilitate sporită hotărârii judecătoreşti (dar şi unui alt titlu executoriu) prin care se atribuie un imobil sau se stabileşte obligaţia de a-l preda, a-l lăsa în posesie ori în folosinţă.

Norma amintită îl îndreptăţeşte pe creditor să obţină evacuarea nu doar a debitorului, ci şi a altor persoane care ocupă imobilul în fapt sau fără niciun titlu opozabil creditorului.

Totodată, amintim şi dispoziţiile cu caracter noutate ale art. 1.832 alin. (2) NCC, care, în materia închirierii locuinţelor, prevăd că încetarea contractului de închiriere (indiferent din ce cauză[2)]) şi hotărârea de evacuare a chiriaşului sunt de plin drept opozabile şi se execută împotriva tuturor persoanelor care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu chiriaşul.

6. Creditorul va putea obţine din nou – în temeiul aceluiaşi titlu executoriu, fără somaţie şi fără îndeplinirea niciunei alte formalităţi prealabile – evacuarea debitorului sau a oricărei alte persoane, care, după încheierea procesului-verbal de predare silită a imobilului întocmit ca urmare a unei evacuări forţate precedente şi în lipsa consimţământului expres prealabil ori a unei hotărâri judecătoreşti, pătrunde sau se reinstalează în imobilul evacuat[3)].

7. Cât priveşte sfera de aplicare a prezumţiei instituite de art. 888 alin. (2) NCPC, opinăm că textul are în vedere nu numai **hotărârile judecătoreşti**[4)] prin care se atribuie un imobil sau se stabileşte obligaţia de a-l preda[5)], a-l lăsa în posesie ori în folosinţă, ci şi alte **titluri executorii, nejurisdicţionale**, care ar stabili obligaţii similare, cum sunt înscrisurile

---

hotărâre judecătorească să fie definitivă, ci doar executorie. În context, amintim că, chiar şi în materie de închiriere a locuinţelor, evacuarea chiriaşului poate avea loc şi în temeiul unei hotărâri judecătoreşti executorii, dar nedefinitive [de exemplu, hotărârea primei instanţe în materie de posesie – art. 448 alin. (1) pct. 8 NCPC, hotărârea de evacuare – art. 1.042 NCPC, ordonanţa preşedinţială de evacuare] – a se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 1997.

[1)] A se vedea, în acelaşi sens, I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1160.

[2)] Aşadar, nu doar în cazul încetării prin expirarea termenului (în ipoteza contractului pe durată determinată) ori prin denunţare (în ipoteza contractului pe durată nedeterminată), când, în temeiul şi în condiţiile art. 1.809 alin. (2) şi (3) şi, respectiv, ale art. 1.816 alin. (3) NCC, se poate proceda la executarea silită a obligaţiei de restituire a bunului direct în temeiul contractului-titlu executoriu.

[3)] A se vedea prevederile art. 902 alin. (1) NCPC.

[4)] S-a arătat că dispoziţiile art. 888 alin. (2) NCPC constituie temei pentru a se proceda direct la predarea silită a imobilului în temeiul actului de adjudecare, fără a mai fi necesară exercitarea unei acţiuni în evacuare (a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 408). Predarea silită a bunului imobil adjudecat la licitaţie se poate realiza, într-adevăr, direct, în temeiul actului de adjudecare (titlu executoriu nejurisdicţional *stricto sensu*), fără a mai fi necesară promovarea unei acţiuni în evacuare; considerăm că temeiul direct al unei asemenea predări îl constituie dispoziţiile art. 854 lit. i) NCPC, care conferă actului de adjudecare natura de titlu executoriu atât împotriva debitorului sau a terţului dobânditor, cât şi împotriva oricărei persoane care posedă ori deţine imobilul adjudecat, fără a putea invoca un drept opozabil în condiţiile legii.

[5)] Ca aplicaţie particulară a normei de principiu analizate, pot fi amintite dispoziţiile art. 995 alin. (2) NCPC, potrivit cărora, odată rămasă definitivă, hotărârea de partaj constituie titlu executoriu şi poate fi pusă în executare chiar dacă nu s-a cerut predarea efectivă a bunului ori instanţa nu a dispus în mod expres această predare.

autentice notariale[1], cea de-a doua ipoteză normativă (vizând obligaţia de predare, lăsare în posesie sau în folosinţă) fiind mai largă.

8. Este de observat că legea conferă, în anumite condiţii, unor contracte forţă executorie în privinţa **obligaţiei de restituire**, cum este cazul contractului de locaţiune [art. 1.809 alin. (2) şi (3) şi art. 1.816 alin. (3) NCC], al contractului de comodat şi al împrumutului de consumaţie (art. 2.157 şi art. 2.165 NCC). Creditorul va putea obţine, pe temeiul acestor titluri executorii nejurisdicţionale, executarea, pe cale silită, a obligaţiei de restituire a bunului dat în locaţiune/împrumutat[2].

Art. 889. Executarea fără somaţie

La cererea creditorului, dacă se justifică o nevoie urgentă sau există pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire, să ascundă, să distrugă ori să deterioreze bunurile ce trebuie predate, instanţa va putea să dispună, prin încheierea de încuviinţare a executării silite, ca executarea silită să se facă de îndată şi fără somaţie.

Comentariu

1. În regulă generală, executarea silită propriu-zisă este precedată de **înştiinţarea debitorului**, prin comunicarea de către executorul judecătoresc, după încuviinţarea cererii de executare silită[3], a unei copii de pe încheierea de încuviinţare, a unei copii (certificate de executor pentru conformitate cu originalul) a titlului executoriu, precum şi a unei somaţii[4].

2. Cerinţa comunicării titlului executoriu, în copie, precum şi a somaţiei este prevăzută sub **sancţiunea nulităţii**[5] **relative**[6] a executării silite.

---

[1] Sunt de observat dispoziţiile art. 639 alin. (1) teza întâi NCPC, care conferă forţă executorie actului autentificat de notarul public care constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă [şi art. 100 teza întâi din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici şi a activităţii notariale (republicată în M. Of. nr. 444 din 18 iunie 2014) prevede că înscrisul autentificat de notarul public care constată o creanţă certă şi lichidă are putere de titlu executoriu la data exigibilităţii acesteia]. Creanţa constatată prin titlul executoriu notarial poate avea ca obiect nu doar plata unei sume de bani, ci şi o altă prestaţie.

[2] Amintim, în context, şi dispoziţiile art. 8 din O.G. nr. 51/1997 privind operaţiunile de leasing şi societăţile de leasing (republicată în M. Of. nr. 9 din 12 ianuarie 2000, cu modificările şi completările ulterioare), care atribuie forţă executorie contractului de leasing.

[3] După intermezzoul reprezentat de Legea nr. 138/2014, care a atribuit executorului judecătoresc competenţa de a încuviinţa executarea silită, s-a revenit la sistemul consacrat iniţial de NCPC, constând în încuviinţarea pe cale judecătorească a executării silite (a se vedea şi *supra*, comentariul *sub* art. 666 NCPC).

[4] A se vedea dispoziţiile art. 667 alin. (1) NCPC.

[5] A se vedea dispoziţiile art. 667 NCPC.

[6] Fiind vorba despre ocrotirea unui interes privat (al debitorului, de a fi încunoştinţat asupra începerii executării silite), actele de executare îndeplinite fără somarea debitorului sunt anulabile, sancţiunea putând fi invocată numai de către debitor [a se vedea dispoziţiile art. 174 alin. (3) NCPC, precum şi, pentru soluţia aplicabilă sub regimul vechii reglementări, ce îşi păstrează valabilitatea şi sub imperiul NCPC, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 48, şi I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 518, nota 2; a se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 410].

În doctrina recentă (E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, *loc. cit.*) s-a arătat că nulitatea în cauză este virtuală, astfel încât vătămarea nu se prezumă, ci trebuie dovedită. Socotim că, dimpotrivă, sancţiunea nulităţii fiind expres prevăzută de art. 667 alin. (2) NCPC, vătămarea se prezumă; nulitatea rămâne însă

3. Prin intermediul somaţiei debitorul este avertizat să îşi îndeplinească obligaţia, de îndată sau în termenul acordat de lege, cu indicarea faptului că, în caz contrar, se va proceda la **continuarea executării silite**[1].

4. Sancţiunea anulării executării pentru motivul necomunicării somaţiei în cazurile în care legea impune această formalitate poate fi invocată numai prin **contestaţia la executare**[2].

5. În cazurile în care începerea executării silite directe propriu-zise este precedată de emiterea unei somaţii, comunicarea acesteia, ca şi a altor acte de procedură îndeplinite în cursul procedurii de executare silită, se poate face personal de către executorul judecătoresc sau prin intermediul agentului său procedural (legea acordând dovezii de comunicare a actelor de procedură de către acesta din urmă aceeaşi forţă probantă ca dovezii comunicării efectuate de către executorul însuşi) ori, dacă aceasta nu este posibilă, potrivit dispoziţiilor legale privind citarea şi comunicarea actelor de procedură, care se aplică în mod corespunzător[3],[4].

6. Executarea fără somaţie ori fără comunicarea titlului executoriu către debitor constituie **excepţia**, admisibilă doar în cazurile expres prevăzute de lege, concluzie ce rezultă din economia dispoziţiilor celor două alineate ale art. 667 NCPC.

7. Reglementarea procesual civilă de drept comun instituie, cu titlu general, la art. 669, unele excepţii de la regula comunicării somaţiei (şi a copiei titlului executoriu). Aceste excepţii de generală aplicabilitate (indiferent de modalitatea sau forma de executare silită urmată), prevăzute expres de lege, vizează cazurile în care debitorul a fost decăzut din beneficiul termenului de plată (ar. 675 NCPC), precum şi ordonanţele[5] şi încheierile pronunţate de instanţă şi declarate de lege executorii[6].

---

condiţionată, actele de executare silită putând fi anulate numai dacă vătămarea (cu privire la care partea interesată poate face dovada contrară) produsă nu poate fi înlăturată decât prin desfiinţarea acestora (a se vedea dispoziţiile art. 175 NCPC).

[1] A se vedea dispoziţiile art. 668 NCPC.

[2] A se vedea, în acest sens, pentru sistemul C. pr. civ. 1865, însă cu aplicabilitate şi sub regimul NCPC, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 49.

[3] Modalitate subsidiară de comunicare a actelor de procedură în cursul procedurii de executare silită instituită cu prilejul amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014.

[4] A se vedea dispoziţiile art. 672 NCPC.

[5] În cazul ordonanţei preşedinţiale, art. 997 alin. (3) NCPC prevede expres că instanţa, la cererea reclamantului, poate hotărî ca executarea să se facă fără somaţie (sau fără trecerea unui termen).

[6] A se vedea dispoziţiile art. 669 NCPC; excepţiile vizate de text sunt aplicabile deopotrivă şi cât priveşte necesitatea comunicării unei copii a titlului executoriu.

Beneficiază, în regulă generală, de forţă executorie, potrivit art. 651 alin. (4) NCPC, încheierile pronunţate de instanţa de executare. Exemple concrete regăsim şi în materia executării silite directe a obligaţiilor de a face (altele decât cele având ca obiect predarea unui bun mobil determinat sau a unui imobil) şi de a nu face, inclusiv *intuitu personae* – art. 904, art. 905 alin. (2) şi art. 906 alin. (4) şi (6) din acelaşi cod.

O excepţie de la regula comunicării somaţiei este întâlnită şi în cadrul procedurii de executare silită indirectă: poprirea se înfiinţează fără somaţie, potrivit dispoziţiilor art. 783 alin. (1) teza întâi NCPC. În doctrină s-a arătat că nu se comunică somaţia nici în cazul unor proceduri de urmărire a sumelor de bani, ca reţinerea directă sau decontarea bancară (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 212, nota 9).

8. Considerăm că regula comunicării unei somaţii debitorului este aplicabilă şi în materia executării silite directe[1]. Necesitatea comunicării somaţiei[2] este întărită atât de dispoziţiile de principiu ale art. 888 alin. (1) NCPC – care, consacrând, cu titlu general, mecanismele procesuale pentru asigurarea executării silite directe, încuviinţează recursul la această modalitate de executare dacă „debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia sa în termenul prevăzut în somaţie" –, cât şi de cele, tot de generală aplicaţie în materia amintită, ale art. 889 din acelaşi cod, care permit executarea fără somaţie doar în prezenţa unor circumstanţe particulare.

9. Articolul 889 NCPC pune la dispoziţia creditorului un mecanism procedural de mare utilitate practică, pentru ipotezele în care fie se justifică o nevoie urgentă, fie există pericolul ca debitorul să se sustragă de la urmărire, să ascundă, să distrugă ori să deterioreze bunurile ce trebuie predate[3].

10. Potrivit actualei şi primei forme a reglementării analizate (ex-art. 888 NCPC – Legea nr. 134/2010), instanţa (de executare[4]) poate dispune ca executarea silită să se facă de îndată şi fără somaţie, prin încheierea de încuviinţare a executării silite[5].

---

[1] Tot în sensul că nu se poate trece la efectuarea actelor de executare silită directă decât în cazul în care debitorul a fost încunoştinţat despre începerea executării şi a fost somat să îşi execute de bunăvoie obligaţia în termenul stabilit de lege, înştiinţarea acestuia urmând a se face conform regulii generale stabilite de art. 667 NCPC, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 1194.

[2] În pofida lipsei unei dispoziţii exprese în acest sens atât în cazul predării silite mobiliare şi imobiliare, cât şi în cazul executării silite a altor obligaţii de a face şi a obligaţiilor de a nu face (şi aceasta spre deosebire de vechea reglementare procesual civilă, care făcea referire la somaţie în cazul tuturor celor trei forme de executare silită directă – a se vedea art. 575, art. 578 şi art. 580[2] C. pr. civ. 1865).

[3] De exemplu, în cazul degradării avansate a bunurilor care trebuie predate sau al construcţiei ridicate în mod ilegal care creează prejudicii importante pentru creditor – a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 882.

[4] A se vedea, în acelaşi sens, şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, sub art. 888 NCPC, pct. 3, p. 1160; încuviinţarea executării silite este (ca şi anterior amendării Codului prin Legea nr. 138/2014), de competenţa instanţei de executare (a se vedea dispoziţiile art. 666 NCPC); de altfel, şi dispoziţiile de principiu cuprinse la art. 651 alin. (3) NCPC atribuie în competenţa instanţei de executare, pe lângă contestaţiile la executare, orice alte incidente apărute în cursul executării silite (excepţie făcând cele date de lege în competenţa altor instanţe sau organe) şi cererile de încuviinţare a executării silite.

[5] S-a susţinut că încheierea de încuviinţare a executării silite, prin care instanţa de executare soluţiona şi cererea creditorului de executare de îndată, fără somaţie, este definitivă (a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1253). În raport cu dispoziţiile exprese ale art. 666 alin. (6) NCPC, nu este supusă niciunei căi de atac doar încheierea prin care instanţa admite cererea de încuviinţare a executării silite [sub rezerva că această hotărâre poate fi cenzurată în cadrul contestaţiei la executare silită, introdusă în condiţiile prevăzute de lege, dispoziţiile art. 712 alin. (3) NCPC rămânând aplicabile], încheierea prin care se respinge această cerere putând fi atacată numai cu apel exclusiv de către creditor, în termen de 15 zile de la comunicare. Se poate ridica întrebarea dacă, în cazul în care instanţa admite cererea de încuviinţare a executării silite, dar respinge cererea creditorului de executare a obligaţiei de îndată şi fără somaţie, creditorul ar avea totuşi la dispoziţie o cale de atac. Răspunsul nu poate fi decât negativ, prin raportare la dispoziţiile art. 460 alin. (2) NCPC, potrivit cărora, dacă prin aceeaşi hotărâre au fost soluţionate şi cereri accesorii (cum ar putea fi calificată şi cererea de executare de îndată şi fără somaţie), hotărârea este supusă în întregul ei căii de atac prevăzute de lege pentru cererea principală.

În lipsa unor dispoziţii legale exprese, s-ar putea aprecia că solicitarea creditorului de executare a obligaţiei de îndată, fără somaţie, urmează a fi inserată în cuprinsul cererii de executare silită adresate executorului judecătoresc [a se vedea, în acelaşi sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*,

11. Amintim că atribuirea, prin Legea nr. 138/2014, a competenţei de a încuviinţa executarea silită executorului judecătoresc a determinat, pe cale de consecinţă, şi amendarea reglementării analizate[1)].

12. Pentru ipotezele mai sus menţionate, creditorul poate solicita instanţei de executare să dispună ca executarea silită să se facă **de îndată**[2)] şi[3)] **fără somaţie**[4)].

13. Se observă că, spre deosebire de vechiul Cod de procedură civilă, în sistemul căruia rezolvarea cererii[5)] intra în competenţa de soluţionare a preşedintelui instanţei de executare, NCPC conferă competenţă completului instanţei de executare[6)]. Într-adevăr, atât *de lege lata*, cât şi în sistemul NCPC, anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014, soluţionarea cererii este de competenţa completului instanţei de executare, competent să se pronunţe asupra cererii de încuviinţare a executării silite, care o soluţionează prin încheierea dată asupra acestei din urmă cereri[7)].

---

p. 647 (unde se mai arată că s-ar putea formula cerere de executare fără somaţie şi după înregistrarea cererii de executare silită şi deschiderea dosarului de executare, dar până la data sesizării instanţei de executare de către executor; considerăm că o asemenea soluţie reclamă o intervenţie legislativă; amintim că, în condiţiile eliminării încuviinţării judecătoreşti a executării silite, art. 732 alin. (2) NCPC, în forma anterioară amendării sale prin O.U.G. nr. 1/2016, nu a mai cuprins o limitare temporală similară)]. Soluţia s-ar putea sprijini, pe temeiul argumentului extensiunii analogice [art. 5 alin. (3) NCPC], pe dispoziţiile art. 732 alin. (2) teza întâi NCPC (în cazul în care există pericol evident de sustragere a bunurilor de la urmărire, *la solicitarea creditorului făcută în cuprinsul cererii de executare*, instanţa, prin încheierea de încuviinţare a executării, va dispune sechestrarea bunurilor urmăribile odată cu comunicarea somaţiei către debitor), care, în procedura urmăririi silite mobiliare, reglementează o situaţie asemănătoare.

1) Dar şi a reglementării similare în materie de executare silită indirectă mobiliară [a se vedea ex-art. 732 alin. (2) NCPC].

Potrivit dispoziţiilor ex-art. 889 NCPC: „La cererea creditorului, dacă se justifică o nevoie urgentă sau există pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire, să ascundă, să distrugă ori să deterioreze bunurile ce trebuie predate, instanţa de executare va putea să dispună ca executarea silită să se facă de îndată şi fără somaţie. Instanţa analizează cererea, de urgenţă, în camera de consiliu, fără citarea părţilor. Încheierea nu este supusă niciunei căi de atac".

2) *E.g.*, instanţa de executare poate dispune ca predarea silită a bunurilor (mobile sau imobile) să se facă de îndată, fără a mai fi necesară respectarea termenelor prevăzute la art. 893 şi art. 897 NCPC. Este necesar ca instanţa de executare să analizeze cu prudenţă soluţia executării de îndată şi fără încunoştinţarea debitorului prin somaţie.

3) Conjuncţia „şi" (introdusă prin LPA NCPC) întăreşte ideea că cele două cerinţe sunt cumulative.

4) Spre deosebire de reglementarea procesual civilă anterioară [art. 387 alin. 1 C. pr. civ. 1865], NCPC nu mai stabileşte cuprinsul somaţiei, însă considerăm că acest act de procedură trebuie să cuprindă menţiuni similare celor din vechiul cod (a se vedea, în acelaşi sens, şi V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 289). În lipsa unei reglementări exprese, s-a arătat că somaţia ar urma să cuprindă: denumirea şi sediul executorului judecătoresc; data emiterii somaţiei şi numărul dosarului de executare; numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, denumirea şi sediul debitorului; indicarea titlului executoriu în temeiul căruia urmează să se facă executarea silită; termenul în care cel somat urmează să-şi execute de bunăvoie obligaţia prevăzută în titlul executoriu şi arătarea consecinţelor nerespectării acesteia; semnătura şi ştampila executorului judecătoresc (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 409).

5) Care, cum s-a arătat în doctrină (S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 441), putea îmbrăca forma unei cereri de ordonanţă preşedinţială, în scopul înlăturării piedicilor ce se puteau ivi în cursul executării silite.

6) A se vedea şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 409.

7) Încheierea prin care instanţa de executare soluţionează cererea de încuviinţare a executării silite se dă în camera de consiliu, fără citarea părţilor [art. 666 alin. (2) teza întâi NCPC].

Totodată, NCPC cuprinde o ipoteză normativă nouă în care devine posibilă încuviinţarea executării de îndată şi fără somaţie: cazul în care există pericolul ca debitorul să ascundă, să distrugă sau să deterioreze bunurile ce trebuie predate.

14. Ca şi în forma iniţială a NCPC[1)], în vederea simplificării procedurii, autorizarea executării silite directe de îndată, fără somaţie, este înglobată, *de lege lata*, în procedura de încuviinţare a executării silite[2)].

Art. 890. Procesul-verbal de îndeplinire a executării

(1) Despre îndeplinirea executării obligaţiilor prevăzute în prezentul capitol, executorul va încheia un proces-verbal în condiţiile art. 679, stabilind totodată cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul.

(2) Procesul-verbal va fi comunicat părţilor, iar un exemplar va fi păstrat la dosarul de executare.

[1)] A se vedea dispoziţiile ex-art. 888 NCPC în forma anterioară amendării sale prin Legea nr. 138/2014; sub imperiul acestei reglementări, cu referire la încheierea de încuviinţare a executării silite, în lipsa unei soluţii legislative exprese, se avansase interpretarea – de actualitate în condiţiile revenirii la soluţia legislativă anterioară intrării în vigoare a legii amintite – potrivit căreia, în raport cu raţiunea art. 888 (în prezent art. 889) NCPC, nu s-ar mai justifica comunicarea acestui act procedural, arătându-se că efectuarea executării fără somaţie ar deveni inutilă dacă debitorului i-ar fi totuşi comunicată o copie de pe încheierea de încuviinţare, deoarece avertizarea debitorului asupra caracterului iminent al sechestrării bunurilor sale s-ar produce pe această cale [a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 647-648, unde se mai preciza, tot în sprijinul soluţiei avansate, că executarea nu s-ar putea face de îndată dacă, în prealabil, ar trebui să se aştepte comunicarea către debitor a unei copii de pe încheierea de încuviinţare a executării silite; pe de altă parte, chiar autorul arăta (*ibidem*, p. 648) că soluţia eliminării obligaţiei de comunicare, în copie, a încheierii de încuviinţare a executării silite nu se sprijină pe nicio dispoziţie legală expresă].

Fără a admite posibilitatea executării silite directe în lipsa comunicării unei copii a încheierii amintite, suntem de părere că, pentru păstrarea efectului surpriză al executării de îndată şi fără somaţie, nimic nu împiedică executorul judecătoresc să înmâneze copia încheierii de încuviinţare a executării silite cu prilejul efectuării actului de executare (*e.g.*, anterior momentului în care executorul judecătoresc va ridica bunul mobil de la debitor sau înainte de a îndepărta din imobil partea obligată să evacueze ori să predea imobilul).

Astfel, pe de o parte, s-ar da eficienţă cerinţei comunicării, în copie, a încheierii de încuviinţare a executării silite, impusă, cu titlu general, de dispoziţiile art. 667 alin. (1) NCPC, iar, pe de altă parte, ar fi respectat spiritul reglementării analizate, debitorului neacordându-i-se prilejul de a sustrage de la urmărire ori de a ascunde, distruge sau deteriora bunurile ce trebuie predate.

În context, poate fi amintit şi faptul că încheierea prin care s-a admis cererea de încuviinţare a executării silite directe (de îndată şi fără somaţie) poate fi cenzurată în cadrul contestaţiei la executare silită şi anulată, pe temeiul dispoziţiilor art. 712 alin. (3) NCPC, dacă a fost dată fără îndeplinirea condiţiilor legale {a se vedea prevederile art. 712 alin. (3) NCPC; aceluiaşi mecanism de control jurisdicţional îi fusese supusă, în urma amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014, nu doar încheierea de încuviinţare a executării silite dată de executorul judecătoresc, ci şi încheierea de învestire cu formulă executorie [(re)introdusă – însă doar în relaţie cu titlurile executorii, altele decât hotărârile judecătoreşti – prin aceeaşi Lege nr. 138/2014; *de lege lata*, ca şi în forma iniţială a NCPC, învestirea cu formulă executorie nu mai subzistă ca procedură de sine stătătoare, dar încheierea de încuviinţare a executării silite cuprinde, în partea sa finală, formula executorie]}.

[2)] În cazul ex-art. 889 NCPC se putea observa o apropiere de soluţia legislativă consacrată de vechiul Cod de procedură civilă (al cărui art. 573 prevedea că preşedintele instanţei de executare se pronunţa printr-o încheiere separată, irevocabilă, dată fără citarea părţilor): instanţa de executare analiza cererea, de urgenţă, în camera de consiliu, fără citarea părţilor; încheierea nu era supusă niciunei căi de atac.

(3) Procesul-verbal constituie titlu executoriu în privința cheltuielilor de executare, stabilite în sarcina debitorului.

Comentariu

1. Executorul judecătoresc are îndatorirea legală, consacrată cu titlu general de dispozițiile art. 679 alin. (1) NCPC, de a consemna în proces-verbal[1)] măsurile dispuse sau constatările făcute în îndeplinirea actelor de executare efectuate pe parcursul procedurii de executare silită[2)].

2. Articolul 890 alin. (1) NCPC instituie, în aplicarea dispozițiilor generale mai sus amintite, obligația executorului judecătoresc de a încheia un **proces-verbal** în care să consemneze îndeplinirea obligațiilor ce îi revin în cursul executării silite directe, act de procedură execuțională în care se stabilesc și cheltuielile de executare puse în sarcina debitorului. Fiind vorba despre o regulă generală în materie de executare silită directă, obligația încheierii unui proces-verbal privind îndeplinirea obligațiilor ce îi revin pe parcursul executării subzistă nu doar în cazul predării silite a bunurilor mobile și imobile [în ipoteza căreia obligația este prevăzută expres – la art. 894 alin. (2) și, respectiv, art. 900 teza întâi NCPC], ci și în cazul altor forme de executare silită directă.

3. Procesul-verbal privitor la îndeplinirea obligațiilor ce îi revin executorului judecătoresc pe parcursul executării silite directe se comunică părților[3)], un exemplar fiind păstrat la dosarul de executare.

[1)] Care trebuie să cuprindă, potrivit dispozițiilor mai sus citate, următoarele mențiuni:

a) denumirea și sediul organului de executare;

b) numele și calitatea celui care încheie procesul-verbal;

c) data întocmirii procesului-verbal și numărul dosarului de executare;

d) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează actul de executare;

e) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul debitorului și creditorului;

f) locul, data și ora efectuării actului de executare;

g) măsurile luate de executor sau constatările acestuia;

h) consemnarea explicațiilor, opozițiilor și obiecțiunilor participanților la executare;

i) alte mențiuni cerute de lege sau considerate de executor ca fiind necesare;

j) menționarea, când este cazul, a lipsei creditorului sau debitorului ori a refuzului sau a împiedicării de a semna procesul-verbal;

k) menționarea numărului de exemplare în care s-a întocmit procesul-verbal, precum și a persoanelor cărora li s-a înmânat acesta;

l) semnătura executorului, precum și, când este cazul, a altor persoane interesate în executare sau care asistă la efectuarea actului de executare;

m) ștampila executorului judecătoresc.

Mențiunile cuprinse la lit. a)-g), l) și m), mai sus redate, sunt prevăzute sub sancțiunea nulității [a se vedea dispozițiile art. 679 alin. (2) NCPC]. Fiind vorba despre cazuri de nulitate expres prevăzute de lege, vătămarea este prezumată relativ (a se vedea, în același sens, și V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 648).

[2)] În cazul unor incidente procedurale (amânarea, suspendarea și încetarea executării silite) și al eliberării sau distribuirii sumelor obținute din executare, precum și în ipoteza luării unor măsuri anume prevăzute de lege, actul procedural prin care executorul judecătoresc dispune aceste măsuri este încheierea – a se vedea dispozițiile art. 657 alin. (1) NCPC.

[3)] În redactarea dată textului analizat prin Legea nr. 134/2010 se prevedea că procesul-verbal va fi predat părților interesate.

4. Din raţiuni practice, alin. (3) al art. 890 NCPC atribuie procesului-verbal de îndeplinire a executării **forţă executorie** în privinţa cheltuielilor de executare stabilite în sarcina debitorului[1]. Suntem în prezenţa unei norme speciale de procedură execuţională, câtă vreme, potrivit regulii generale [art. 670 alin. (4) teza întâi NCPC], sumele datorate cu titlu de cheltuieli de executare ce urmează a fi plătite se stabilesc de către executorul judecătoresc prin încheiere. Rămân însă aplicabile alte dispoziţii de generală aplicare [*e.g.*, posibilitatea cenzurării sumelor datorate cu titlu de cheltuieli de executare de către instanţa de executare, pe calea contestaţiei la executare – art. 670 alin. (4) teza a doua NCPC][2].

5. În doctrina recentă s-a arătat că organul de executare va întocmi proces-verbal atât în situaţia în care se realizează executarea silită directă, cât şi în ipoteza în care aceasta nu mai este posibilă[3].

6. Considerăm că, separat de chestiunea consemnării în proces-verbal a îndeplinirii sau, după caz, a neîndeplinirii obligaţiilor pe calea executării silite directe, **încetarea executării silite** se dispune, în toate cazurile, în condiţiile art. 703 alin. (2) NCPC[4], prin **încheiere**, motivată în fapt şi în drept, cu menţionarea cauzei de încetare a executării, încheiere care se comunică de îndată creditorului şi debitorului[5].

S-a arătat în mod judicios că, deşi reglementarea *de lege lata* face vorbire de comunicarea procesului-verbal, nu este exclusă predarea sa efectivă părţii prezente sau celei care se înfăţişează la biroul executorului judecătoresc, o altă interpretare fiind considerată excesivă şi de natură a birocratiza nejustificat activitatea de executare silită (a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1161). Într-adevăr, reglementarea permite, alături de predare (înmânare), şi utilizarea altor modalităţi de comunicare admise de lege.

[1] Reamintim că, potrivit dispoziţiilor art. 666 alin. (4) teza a treia NCPC, încuviinţarea executării silite se extinde şi asupra titlurilor executorii care se vor emite de către executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviinţate.

[2] Întrucât textul se referă la cheltuielile de executare puse în sarcina debitorului, s-ar putea pune problema temeiului recuperării acelor cheltuieli de executare care nu pot fi recuperate de la debitor, din lipsa bunurilor urmăribile sau din alte asemenea cauze, şi care (cu excepţia onorariului executorului judecătoresc) vor fi plătite, în condiţiile art. 670 alin. (5) NCPC, de creditor, acesta din urmă recuperându-le ulterior de la debitor, când starea patrimonială a acestuia o va permite, înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită. Apreciem că nimic nu împiedică executorul judecătoresc de a stabili, potrivit dispoziţiilor art. 670 alin. (4) NCPC, prin încheiere, în sarcina creditorului obligaţia de plată a sumelor care nu pot fi recuperate de la debitor. În cazul în care sumele datorate cu titlu de cheltuieli de executare ar fi stabilite prin încheiere a executorului judecătoresc, acest act procedural constituie, potrivit dispoziţiilor art. 670 alin. (6) NCPC, titlu executoriu nu doar pentru creditor, ci şi pentru executor, acesta din urmă putând, după împrejurări, să procedeze chiar la urmărirea silită în vederea recuperării sumelor amintite de la creditor.

[3] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 883. Autorii identifică printre posibilele cauze de imposibilitate a realizării executării silite directe, ce urmează a fi consemnate în proces-verbal, faptul că bunul care trebuie predat nu este găsit, suspendarea executării sau împrejurarea că debitorul nu ar permite intrarea în imobilul său.

Cât priveşte suspendarea executării silite, aceasta intervine în cazurile prevăzute de lege sau când este dispusă de instanţă; executarea poate fi însă suspendată şi la cererea creditorului de către executorul judecătoresc – a se vedea dispoziţiile art. 701 alin. (1) şi (2) NCPC.

[4] Dispoziţii introduse prin LPA NCPC.

[5] *Contra*, în sensul că procesul-verbal de îndeplinire a executării este actul procedural care nu doar atestă modalitatea de desfăşurare a executării silite, ci marchează şi finalizarea procedurii execuţionale, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 648.

Un argument în favoarea acestei interpretări îl constituie şi dispoziţiile art. 891 *in fine* NCPC, care prevăd că, în cazul imposibilităţii de predare silită a bunului, executorul consemnează aceasta într-un proces-verbal şi, totodată, dispune, prin încheiere, încetarea executării silite.

Decizii ale Curții Constituționale

Faptul că procesul-verbal prevăzut de art. 577 C. pr. civ. [*corespondentul art. 894 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*] constituie titlu executoriu, în temeiul legii, nu poate conduce la concluzia că dispoziţia de lege prin care este calificat ca atare ar fi neconstituţională, întrucât legiuitorul este liber să instituie şi alte titluri executorii în afară de hotărârile judecătoreşti. Exemple în acest sens ar fi contractul de asistenţă juridică, legal încheiat, şi procesul-verbal de constatare a contravenţiei şi de aplicare a sancţiunii *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 1384 din 26 octombrie 2010 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a prevederilor art. 2 din O.G. nr. 22/2002 privind executarea obligaţiilor de plată ale instituţiilor publice, stabilite prin titluri executorii, şi ale art. 577 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 841 din 15 decembrie 2010).*

Art. 891. Imposibilitatea predării silite a bunului

În cazul în care predarea silită a unui bun a devenit imposibilă din cauza distrugerii, ascunderii sau deteriorării acestuia ori a altor asemenea împrejurări, executorul va consemna aceasta într-un proces-verbal întocmit în condiţiile art. 890, şi totodată va dispune, prin încheiere, încetarea executării silite.

Comentariu

1. NCC, la art. 1.527 alin. (1), consacră dreptul creditorului de a obţine întotdeauna constrângerea debitorului la **executarea în natură** a obligaţiei sale, ca aplicaţie a dispoziţiei de principiu (art. 1.516 din acelaşi cod) privitoare la dreptul creditorului la îndeplinirea exactă a obligaţiei.

Constituie excepţii, cum s-a arătat, ipotezele în care o asemenea executare a devenit imposibilă sau executarea, în natura sa specifică, a obligaţiei nu mai prezintă interes pentru creditor, cazuri în care se va putea proceda la o intervertire a executării silite în natură într-o executare silită indirectă.

2. Textul analizat reglementează ipoteza **imposibilităţii materiale**, obiective, a executării în natură a obligaţiei de predare a unui bun (mobil sau imobil), intervenită ca urmare a distrugerii, ascunderii sau deteriorării[1)] acestuia ori a altor împrejurări asemănătoare.

[1)] Amintim, în context, că, potrivit dispoziţiilor art. 1.527 alin. (2) NCC, dreptul la executare în natură cuprinde, dacă este cazul, dreptul la repararea sau înlocuirea bunului, precum şi orice alt mijloc pentru a remedia o executare defectuoasă; dreptul la repararea sau înlocuirea bunului ori la alte mijloace de remediere este aplicabil numai în măsura în care executarea în natură (mai) este posibilă [a se vedea Principiile UNIDROIT privind contractele comerciale internaţionale 2004 (disponibile la adresa de internet *www.unidroit.org*), art. 7.2.3, comentariile 2 şi 3]; cu privire la remedierea executării defectuoase, a se vedea I.-Fl. Popa, în L. Pop, I.-Fl. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pct. 188, pp. 269-270, şi D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, pp. 1712-1713.

3. Dacă executarea obligației de predare a bunului a devenit imposibilă, executorul este îndatorat să consemneze această împrejurare într-un proces-verbal [având cuprinsul prevăzut la art. 679 alin. (1) NCPC și în care se vor stabili cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul] și să dispună printr-un act procedural distinct (încheiere) **încetarea executării silite**.

4. Procesul-verbal, care constituie titlu executoriu în privința cheltuielilor de executare stabilite în sarcina debitorului, se comunică părților, iar un exemplar al acestui act se păstrează la dosarul de executare.

5. Încheierea prin care executorul dispune încetarea executării silite se motivează în fapt și în drept, cu menționarea cauzei de încetare a executării, se dă fără citarea părților, se comunică creditorului și debitorului și poate fi atacată numai cu contestație la executare. Executorul judecătoresc va remite creditorului sau reprezentantului său titlul executoriu[1].

6. Creditorul va putea să solicite, înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită, **reluarea executării silite**[2] (*e.g.*, în ipoteza readucerii bunului mobil după ascunderea sa, desigur, dacă mai este interesat creditorul de o executare silită în natură și nu s-a procedat, între timp, eventual, în condițiile dispozițiilor art. 895 NCPC, la obligarea debitorului la plata contravalorii bunului).

7. În doctrină s-a arătat că textul analizat are în vedere situația în care **imposibilitatea predării bunului** intervine pe parcursul executării silite directe[3]. Într-o altă opinie, confirmată și de practica judiciară, cu care suntem de acord, s-a arătat că, în lipsa unei distincții a legii, impedimentele la executarea în natură a obligației de a face pot fi atât anterioare, cât și ulterioare pronunțării hotărârii judecătorești puse în executare[4]. O asemenea interpretare este în concordanță și cu obiectivul executării prompte și efective a titlurilor executorii. Indiferent dacă obiectul procesului (și, ulterior, al executării silite) a pierit în timpul procesului[5] sau ulterior (înainte de începerea sau în cursul executării silite), creditorului îi rămâne deschisă și calea extraordinară de atac a revizuirii, ce poate fi exercitată pentru motivul prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 2 NCPC (obiectul pricinii nu se află în ființă). Un asemenea demers procedural presupune atât parcurgerea judecății cererii de revizuire, cât și începerea unei noi proceduri de executare silită.

8. Deși din lectura dispozițiilor art. 891 NCPC ar rezulta că este avută în vedere doar o imposibilitate materială, opinăm că reglementarea analizată își găsește aplicare și în cazurile în care executarea, în natura sa specifică, a obligației de predare nu mai prezintă interes

---

[1] A se vedea art. 703 alin. (2) și (3) coroborat cu art. 657 alin. (1) și (3) NCPC.

[2] A se vedea dispozițiile art. 705 alin. (1) NCPC.

[3] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1162.

[4] A se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 644, nota 2 și exemplul de practică judiciară acolo citat; tot în sensul că impedimentele la executarea în natură pot apărea atât anterior, cât și ulterior pronunțării hotărârii judecătorești, a se vedea, pentru sistemul vechii reglementări, și Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1168 din 2 august 2007, *apud* C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2008, pp. 521-525.

[5] În sensul că revizuirea este admisibilă și în cazul în care bunul individual determinat a pierit în cursul procesului, înainte de pronunțarea hotărârii, a se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1997, p. 439; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 353; I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 739-740.

pentru creditor[1]) (*e.g.*, în cazul în care antreprenorul, obligat prin titlu executoriu să execute lucrarea, nu respectă termenul convenit pentru recepţia lucrării sau nu execută lucrarea în modul stabilit). La stabilirea întinderii despăgubirii datorate urmează a-şi găsi aplicare dispoziţiile art. 1.635 şi urm. NCC privitoare la restituirea prestaţiilor.

9. În caz de imposibilitate de executare a obligaţiei de predare, creditorul poate obţine, în condiţiile art. 892 NCPC, obligarea debitorului la **plata contravalorii bunului.**

Hotărâri CEDO

1. Deşi există circumstanţe care justifică neexecutarea în natură a unei obligaţii impuse de o hotărâre judecătorească definitivă, statul nu se poate prevala de o atare justificare fără să îl fi informat pe reclamant, conform normelor de procedură, prin intermediul unei decizii judecătoreşti sau administrative formale, de imposibilitatea de a executa ca atare obligaţia iniţială, mai ales atunci când acţionează în dublă calitate, de deţinător al forţei publice şi de debitor al obligaţiei.

Sistemul pus la dispoziţie reclamantei pentru a obţine executarea hotărârii nu este eficient. Refuzând executarea, cel puţin timp de 9 ani şi 10 luni, a hotărârii definitive dispunând punerea reclamantei în posesie, autorităţile naţionale au lipsit-o pe reclamantă de acces efectiv la justiţie *(CEDO, hot. din 26 mai 2005, pronunţată în cauza Costin c. României, par. 28 şi 33)*.

2. Reclamanţii au obţinut hotărâri judecătoreşti definitive care au dispus executarea de către autorităţi a unor acţiuni specifice (*punerea în posesia terenului asupra căruia li s-a reconstituit reclamanţilor dreptul de proprietate şi plata de daune-interese – n.n., D.-A.G.*). Nu s-a contestat faptul că aceste hotărâri nu au fost nici executate, nici anulate sau modificate în urma exercitării unei căi de atac prevăzute de legea internă. Mai mult, motivele pe care administraţia le-ar fi putut invoca pentru a justifica o imposibilitate obiectivă de executare nu au fost aduse niciodată la cunoştinţa reclamanţilor prin intermediul unei hotărâri administrative formale.

Este inoportun să i se ceară unui individ care a obţinut o creanţă împotriva statului la capătul unei proceduri judiciare să se implice ulterior într-o procedură de executare silită pentru a obţine reparaţie. Acele căi de recurs sugerate de Guvern (şi anume cererea de acordare de daune cominatorii, de amendă penală sau de daune-interese) sunt mijloace indirecte de a obţine executarea hotărârii definitive, nefiind, aşadar, capabile să remedieze direct pretinsa încălcare. Reclamanţii nu puteau, aşadar, să fie obligaţi să le folosească pentru a obţine executarea hotărârilor judecătoreşti pronunţate în cauză. Din partea reclamanţilor nu era necesar niciun demers în ceea ce priveşte executarea silită a hotărârilor definitive ce dispuneau punerea lor în posesie *(CEDO, hot. din 7 aprilie 2005, pronunţată în cauza Dragne c. României, par. 25 şi 27)*.

Art. 892. Obligarea debitorului la despăgubiri

(1) Dacă în titlu executoriu nu s-a stabilit ce sumă urmează a fi plătită ca echivalent al valorii bunului în cazul imposibilităţii predării acestuia sau, după caz, echivalentul despăgubirilor datorate în cazul neexecutării obligaţiei de a face ce implică faptul personal al debitorului, instanţa de executare, la cererea creditorului, va stabili această sumă prin hotărâre dată cu citarea părţilor, în termen scurt. În toate cazurile, la cererea creditorului, instanţa va avea în

[1]) În sensul că orice cauză care face imposibilă predarea bunului trebuie să conducă la întocmirea procesului-verbal şi la încetarea executării silite, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1161.

vedere și prejudiciile ocazionate prin neexecutarea de bunăvoie a obligației, înainte ca aceasta să devină imposibil de executat.

(2) Hotărârea este executorie și este supusă numai apelului. Suspendarea executării acestei hotărâri nu se va putea obține decât cu consemnarea sumei stabilite. Dispozițiile art. 751 și 752 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Pe baza cererii prevăzute la alin. (1), creditorul va putea înființa măsuri asigurătorii.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 892 NCPC, care valorifică soluțiile legislative cuprinse la art. 574 C. pr. civ. 1865, permit creditorului să obțină, în condiții procedurale mai avantajoase, **executarea indirectă (prin echivalent)** a obligației de predare care a devenit imposibil de executat în natură.

2. Pentru stabilirea sferei de aplicare a dispozițiilor analizate trebuie avută în vedere distincția tradițională dintre **hotărârile cu o singură condamnare** și **hotărârile cu condamnare alternativă** (care prevăd o condamnare principală și o condamnare secundară, ce se execută în măsura în care nu este posibilă executarea celei principale[1])[2]). În cazul ultimelor[3]), dacă executarea în natură nu este posibilă, creditorul poate cere executarea silită indirectă a sumei de bani reprezentând contravaloarea obligației care a devenit imposibil de executat în natură sau a cărei executare directă nu îi mai folosește[4]).

---

[1]) Pentru clasificarea hotărârilor din punctul de vedere al „condamnării", a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, 1999, vol. II, p. 253.

[2]) A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 50-51, 146 și 439-440.

[3]) Menționăm, în context, și unele soluții legislative consacrate în dreptul procesual civil spaniol în materia executării silite a obligațiilor de a face care nu au caracter *intuitu personae*: ca regulă, în caz de neexecutare de către debitor, creditorul poate solicita fie împuternicirea de a desemna un terț care să execute obligația, pe cheltuiala debitorului, fie despăgubiri; dacă însă titlul executoriu cuprinde o dispoziție expresă pentru cazul neexecutării obligației de către debitor, aceasta va fi pusă în executare, fără a i se mai recunoaște creditorului dreptul de o opta între executarea în natură prin intermediul unui terț și daune-interese – a se vedea art. 706 par. 1 din Legea spaniolă de procedură civilă. Și în caz de neexecutare a unei obligații de a face *intuitu personae* îi este recunoscut creditorului *ab initio* un drept de opțiune (executare prin echivalent sau constrângerea debitorului la executare prin obligarea acestuia la plata unei amenzi pe lună de întârziere) – a se vedea art. 709 par. 1 teza a doua din aceeași lege.

[4]) A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 439-440; sub imperiul vechii reglementări procesual civile s-a mai arătat că, în cazul în care obiectul titlului executoriu îl constituie un bun anume determinat sau o obligație de a face, se pot ivi situații în care executarea silită nu este posibilă, precum în cazul în care bunul nu mai este în ființă în momentul executării silite sau are o valoare redusă din punct de vedere economic, astfel că, deși creanța este certă, executarea nu mai este posibilă sau, în alte cazuri, este prea anevoioasă. Pentru a evita asemenea situații, creditorul diligent poate cere instanței de judecată ca, în hotărârea ce urmează a constitui titlu executoriu, să se determine valoarea în bani a bunului și să se prevadă, în dispozitivul hotărârii, obligația pentru debitor ca, atunci când executarea în natură ar deveni imposibilă, să plătească creditorului echivalentul bănesc. O atare situație nu este în detrimentul niciuneia dintre părțile litigante și are avantajul pentru creditor că îi pune la dispoziție un titlu executoriu pentru ipoteza în care executarea în natură nu este posibilă (*ibidem*, p. 146); considerațiile sunt, desigur, valabile și în noul cadru procesual civil.

În contextul normei analizate nu interesează nici punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti sau a altor titluri executorii stabilind **obligaţii alternative**, care se realizează în condiţiile prevăzute de art. 676 NCPC[1].

3. Textul analizat are în vedere doar hotărârile cu o singură condamnare[2], în ipoteza în care executarea obligaţiei de predare a bunului a devenit imposibilă din cauza distrugerii, ascunderii sau deteriorării acestuia ori a unor împrejurări asemănătoare, aşadar în cazuri în care prin hotărâre judecătorească sau alt titlu executoriu nu s-a stabilit ce sumă urmează a fi plătită ca echivalent al valorii bunului în cazul imposibilităţii predării acestuia.

Ipoteza de reglementare a textului analizat a fost extinsă, prin Legea nr. 138/2014[3], şi pentru cazul neexecutării obligaţiei de a face (şi de a nu face) ce implică faptul personal al debitorului, conferindu-i-se în mod expres creditorului dreptul de a obţine plata echivalentului despăgubirilor la care este îndreptăţit[4].

4. Art. 892 NCPC reglementează, pentru cele două ipoteze mai sus expuse, **intervertirea executării silite** directe într-o executare silită indirectă.

5. Mecanismul configurat de art. 892 NCPC prezintă unele particularităţi procedurale care permit creditorului să obţină mai rapid satisfacerea prin echivalent a creanţei sale.

6. Cererea creditorului de obligare la plata contravalorii bunului se introduce la instanţa de executare, care stabileşte prin hotărâre (sentinţă[5]), dată cu citarea părţilor, în termen scurt[6], suma ce urmează a fi plătită ca echivalent al valorii bunului.

7. Creditorul poate obţine, pe aceeaşi cale procedurală, şi **repararea prejudiciilor** ocazionate prin neexecutarea de bunăvoie a obligaţiei, înainte ca aceasta să devină imposibil de executat în natură.

Soluţia legislativă [cuprinsă în art. 892 alin. (1) teza a doua NCPC şi introdusă prin LPA NCPC] este bine-venită, întrucât permite creditorului să obţină, în condiţii procedurale mai

---

[1] În sensul că dispoziţiile art. 676 NCPC nu vizează situaţiile de subsidiaritate în care debitorul este obligat la predarea bunului, iar în cazul în care predarea nu mai este posibilă, la plata echivalentului, a se vedea B. Dumitrache, *Executarea silită în lumina dispoziţiilor Noului Cod de procedură civilă*, în „Conferinţele Noului Cod de procedură civilă", 2012, pp. 211-212; în acelaşi sens, se arăta, sub imperiul vechii reglementări cuprinse la art. 574 C. pr. civ. 1865 (*corespondentul art. 892 NCPC – n.n., D.-A.G.*), că nu este vorba despre o executare alternativă, la alegerea creditorului, ci despre o executare subsidiară în bani, care poate fi realizată numai dacă este îndeplinită condiţia obiectivă a imposibilităţii executării în natură, pentru o atare ipoteză creditorul fiind scutit să introducă o nouă acţiune în conformitate cu dispoziţiile amintite (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 146, precum şi aparatul bibliografic acolo citat).

[2] A se vedea, în acelaşi sens, şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 412.

[3] A se vedea dispoziţiile art. 906 alin. (7), art. 905 alin. (1) şi ale art. 892 NCPC.

[4] De altfel, şi în sistemul NCPC anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014, se putea avansa interpretarea că dispoziţiile analizate îşi pot găsi aplicare, prin analogie, şi în cazul obligaţiilor de a face (sau de a nu face) care presupun faptul personal al debitorului, la a căror executare, în natura lor specifică, se tinde prin mijlocirea penalităţilor stabilite pe zi de întârziere în condiţiile art. 906 NCPC (a se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 906 NCPC).

[5] A se vedea, în acelaşi sens, şi: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 644; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 412; în acelaşi sens, în sistemul vechii reglementări, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1481.

[6] Completare bine-venită a reglementării adusă prin Legea nr. 138/2014.

favorabile, şi repararea prejudiciilor produse prin neexecutarea voluntară a obligaţiei anterior constatării imposibilităţii executării în natură.

Amintim că art. 1.536 NCC recunoaşte creditorului obligaţiei de a face dreptul la daune-interese moratorii (egale cu dobânda legală, calculată de la data la care debitorul este în întârziere asupra echivalentului în bani al obligaţiei) pentru repararea prejudiciului cauzat prin executarea cu întârziere a obligaţiei. Creditorul poate obţine însă, pe calea procedurală reglementată de art. 892 NCPC, şi daune-interese moratorii suplimentare (în temeiul dispoziţiilor art. 1.536 *in fine* NCC), sub condiţia dovedirii unui prejudiciu mai mare (cauzat de întârzierea executării obligaţiei de a face) decât cel evaluat legal la nivelul dobânzii legale.

Aşadar, în virtutea principiului reparării integrale a prejudiciului (art. 1.531 NCC), creditorul este îndreptăţit să obţină, separat de echivalentul valorii bunului imposibil de predat (daune-interese compensatorii), şi **daune-interese (moratorii**[1)]), pentru repararea prejudiciilor ocazionate prin neexecutarea de bunăvoie a obligaţiei, înainte ca aceasta să devină imposibil de executat.

8. Reluând, în parte, dispoziţiile de principiu ale art. 651 alin. (4) NCPC, teza întâi a alineatului (2) al articolului analizat dispune că hotărârea prin care instanţa soluţionează cererea de obligare a debitorului la plata contravalorii bunului este executorie şi este supusă numai apelului.

În lipsa unei reglementări derogatorii de la regula generală amintită, termenul de apel va fi de 10 zile (de la comunicarea hotărârii).

9. Suspendarea executării hotărârii de primă instanţă poate fi obţinută în condiţii mai anevoioase decât cele stabilite de reglementările de drept comun în materie de suspendare a executării provizorii [art. 719 alin. (2) NCPC[2)]][3)], respectiv cu **consemnarea sumei stabilite**[4)] **prin hotărâre.**

Potrivit regulii generale [art. 450 alin. (1) NCPC], suspendarea executării va putea solicitată fie prin cererea de apel, fie distinct în tot cursul judecăţii în apel.

10. Din trimiterea pe care art. 892 alin. (2) teza a treia NCPC o face la dispoziţiile art. 751 şi ale art. 752 din acelaşi cod, care urmează a se aplica în mod corespunzător, ar rezulta că debitorul poate obţine oprirea urmăririi în cazul în care consemnează suma stabilită prin hotărâre şi predă executorului judecătoresc recipisa de consemnare, iar, dacă nu consemnează suma amintită, urmărirea silită indirectă, în temeiul hotărârii de primă instanţă, va putea continua.

[1)] În sensul posibilităţii cumulului daunelor-interese moratorii cu daunele-interese compensatorii, când debitorul nu execută contractul în natură, a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 661 din 12 octombrie 1995, în *BJ 1990-2003*, p. 284, *apud* C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008, p. 329.

[2)] Aplicabile şi în cazul suspendării executării provizorii – a se vedea dispoziţiile art. 450 alin. (4) NCPC.

[3)] Suntem de acord cu interpretarea oferită de doctrină, potrivit căreia consemnarea sumei stabilite prin hotărârea primei instanţe are, în pofida întinderii sale, natura unei cauţiuni, îndeplinind acelaşi rol de garanţie – a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 645, nota 1.

[4)] Care poate cuprinde nu doar contravaloarea bunului a cărui predare a devenit imposibilă, ci şi despăgubirile acordate de instanţă în condiţiile art. 892 alin. (1) teza a doua NCPC – a se vedea, în acelaşi sens, şi Al. Dimitriu, O. Farcaş, *Noul Cod*, 2012, p. 879.

11. Ţinând seama de poziţia defavorizată a creditorului [care se vede nevoit să obţină un nou titlu executoriu pentru a putea proceda la realizarea, de data aceasta pe calea urmăririi silite indirecte, a creanţei sale (de despăgubiri)], legea îi conferă şi dreptul de a obţine înfiinţarea unor **măsuri asigurătorii**, în vederea garantării realizării dreptului său de creanţă.

12. În afara mecanismului procedural consacrat de art. 892 NCPC, creditorul poate obţine obligarea debitorului la plata contravalorii bunului şi pe calea unei **acţiuni de drept comun** ori prin intermediul **revizuirii** formulate pe temeiul dispoziţiilor art. 509 alin. (1) pct. 2 din acelaşi cod privitoare la ipoteza în care obiectul pricinii nu se află în fiinţă[1].

13. O aplicaţie a intervertirii executării o regăsim în materia executării silite directe mobiliare: în temeiul dispoziţiilor art. 895 NCPC, creditorul poate obţine obligarea debitorului la plata contravalorii bunului mobil, dacă, în termen de 30 de zile de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil, nu s-a efectuat predarea silită către creditor.

14. Opinăm că reglementarea analizată urmează a-şi găsi aplicare nu doar în cazurile de imposibilitate materială avute în vedere de art. 891 şi art. 895 NCPC, ci şi ipoteza în care executarea în natură a obligaţiei de predare nu mai este de folos creditorului[2].

15. Totodată, suntem de părere că procedura instituită de art. 892 NCPC este aplicabilă în caz de imposibilitate de executare în natură a obligaţiei de predare silită a bunului, indiferent de natura, jurisdicţională sau nejurisdicţională, a titlului executoriu care stabileşte obligaţia de predare.

Decizii ale Curţii Constituţionale

Nu poate fi reţinută argumentarea autorului excepţiei în sensul că textul de lege criticat ar consacra un drept de opţiune al creditorului între executarea în natură şi executarea prin echivalent. Executarea silită prin echivalent se referă exclusiv la situaţia imposibilităţii predării bunului. Evident că titlul executoriu se referă la obligarea debitorului de a preda lucrul în cauză, iar numai în cazul imposibilităţii predării acestuia instanţa de executare va stabili, la cererea creditorului, suma ce va fi plătită ca echivalent al valorii bunului în cauză. În cadrul contestaţiei la executare, ce reprezintă ultima fază procesuală, debitorul nu poate contesta decât suma stabilită de instanţă ca echivalent al lucrului, iar nu şi obligarea acestuia de a preda bunul. După cum se poate observa, stabilirea de către instanţă a echivalentului valorii lucrului rezultă din chiar imposibilitatea predării acestuia de către debitor, iar consemnarea de către debitor a sumei stabilite de instanţă este o consecinţă firească a faptului că hotărârea primei instanţe este executorie. Nu rezultă însă obligaţia debitorului, în cazul în care solicită suspendarea executării

[1] A se vedea, în acest sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 646; pentru analiza căilor procedurale aflate la dispoziţia creditorului pentru a obţine obligarea debitorului la plata contravalorii bunului în caz de imposibilitate de predare în natură în lipsa unei reglementări exprese a acestei ipoteze în sistemul C. pr. civ. 1865 până la amendarea sa prin O.U.G. nr. 138/2000, a se vedea: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 440; V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 643; tot în sensul că, în caz de imposibilitate de executare în natură, creditorul obligaţiei de predare poate obţine echivalentul valorii bunului imposibil de predat pe calea revizuirii sau în temeiul dispoziţiilor art. 892 NCPC, a se vedea şi *supra*, vol. I, Tr.C. Briciu, comentariul *sub* art. 509 NCPC, p. 1412; a se vedea şi *supra*, comentariul *sub* art. 891 NCPC.

[2] A se vedea şi *supra*, comentariul *sub* art. 891 NCPC.

silite, de a consemna de două ori această sumă *(Decizia Curții Constituționale nr. 1338 din 19 octombrie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 574 alin. 1 și 2 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 855 din 21 decembrie 2010).*

Jurisprudență

1. Debitorul a fost obligat prin titlul executoriu (hotărâre penală) să restituie creditorului, în natură, o mașină de ambalat biscuiți și napolitane și o mașină de tăiat biscuiți și napolitane, iar în cazul în care restituirea nu este posibilă, la plata echivalentului bănesc al acestor bunuri.

Instanța a constatat că debitorul contestator a fost de rea-credință, sustrăgându-se de la executarea obligației de restituire în natură a celor două utilaje, deși creditorul a solicitat și a insistat în executarea acestei obligații. Totodată, instanța a mai constatat că nu s-a făcut nici dovada existenței acestor bunuri, câtă vreme debitorul nu a indicat locul exact al situării acestora și, atunci când a indicat un anumit loc, se constata că bunurile nu erau depozitate acolo. Deși contestatorul invocă un raport de expertiză extrajudiciară, potrivit căruia bunurile sunt în bună stare, refuzul acestuia de a le preda creditorului intimat rezultă din neindicarea locului unde se află depozitate aceste bunuri, a căror existență nu poate fi însă reținută, întrucât raportul de expertiză nu a fost efectuat în cauză și de către un expert independent, stabilit de instanță.

Instanța a constatat că obligația de restituire în natură a bunurilor a devenit imposibil de executat și, pe cale de consecință, cererea creditorului de executare a obligației alternative, constând în restituirea contravalorii celor două utilaje, este întemeiată *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 254 din 26 august 2004, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriș, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Rosetti, București, 2005, pp. 143-147).*

2. Întrucât titlul executoriu prevede o obligație alternativă a executării, prestații care nu sunt condiționate între ele ca prioritate de executare, creditorul este îndreptățit să își aleagă una dintre aceste două forme de executare, restituirea în natură sau plata echivalentului în lei a instalațiilor *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 963/R din 8 septembrie 2003, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriș, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Rosetti, București, 2005, pp. 242-243).*

Notă: Considerăm că, în cele două spețe mai sus rezumate, este avut în vedere cazul hotărârilor cu condamnare alternativă (subsidiară), iar nu al titlurilor executorii prin care se stabilesc obligații alternative, a căror executare se realizează, în prezent, în condițiile prevăzute de art. 676 NCPC.

În cazul hotărârilor cu condamnare alternativă [care stabilesc o condamnare principală (în natură) și o condamnare secundară (prin echivalent)], creditorul poate cere executarea silită indirectă a sumei de bani reprezentând contravaloarea obligației dacă executarea în natură nu este posibilă sau aceasta nu îi mai este de folos. În doctrină s-a arătat că, deoarece în dreptul civil principiul este executarea în natură, și în cazul unei hotărâri cu condamnare alternativă creditorul trebuie mai întâi să urmărească obținerea executării obligației principale și numai în subsidiar, dacă acest lucru nu mai este posibil ori dacă creditorul demonstrează că executarea în natură nu îi mai folosește (de exemplu, din cauza întârzierii în executare sau a executării necorespunzătoare, prestația în natură nu mai satisface finalitatea obligației) va putea cere executarea obligației secundare. În principiu, ori de câte ori executarea în natură este posibilă, creditorul trebuie să urmărească a o obține în acest fel (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 50, nota 51, inclusiv aparatul bibliografic acolo citat, și p. 439).

3. Cât privește imposibilitatea obiectivă de continuare a executării silite directe, în mod firesc, legea nu o prevede ca fiind o cauză de încetare propriu-zisă a executării. În această situație,

creditorul, chiar dacă nu mai poate dobândi „îndeplinirea exactă a obligaţiei", deci executarea silită ce poartă asupra prestaţiei din titlu încetează, poate continua executarea obligaţiei care face parte din conţinutul raportului juridic stabilit între cele două părţi prin folosirea procedurii prevăzute, în materia executării silite, de art. 574 alin. 1 C. pr. civ. [*corespondentul art. 892 alin. (1) teza întâi NCPC – n.n., D.-A.G.*]. În acest fel, se asigură respectarea hotărârilor judecătoreşti şi se ţine seama, totodată, de situaţiile care, chiar independent de orice culpă a debitorului, constituie impedimente reale la punerea lor în executare. Legea nu face distincţie după cum impedimentele au apărut anterior sau ulterior pronunţării hotărârii judecătoreşti. Pentru îndeplinirea obligaţiei de predare a celor două bunuri mobile (autoturisme), constituie o asemenea situaţie de imposibilitate a punerii în executare înstrăinarea acestora către un terţ de bună-credinţă, executarea silită continuând însă să aibă un obiect, şi anume sumele care urmează a fi primite cu titlu de despăgubiri. Executarea silită continuă, chiar dacă nu sub forma predării silite a bunului, ci a stabilirii unei sume de bani ce urmează a fi plătită ca echivalent al valorii acestuia, şi chiar dacă acest lucru presupune pronunţarea unei noi hotărâri judecătoreşti *[Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1362 din 20 septembrie 2007, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 516-521;* mutatis mutandis, *a se vedea şi Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1168 din 2 august 2007, nepublicată (ibidem, pp. 521-525), în care s-a reţinut şi faptul că, pentru îndeplinirea obligaţiei de reintegrare, care, potrivit considerentelor hotărârii judecătoreşti ce constituie titlu executoriu, reprezintă repunerea părţii în funcţia deţinută anterior emiterii actului contestat, constituie o situaţie de imposibilitate a punerii în executare concedierea angajatului ca urmare a reorganizării activităţii instituţiei, executarea silită continuând să aibă un obiect].*

4. Cât priveşte împrejurarea că recurenta contestatoare a procedat la desfiinţarea postului de contabil-şef, aceasta nu reprezintă o încălcare a normelor de executare silită, pentru a putea fi invocată în contestaţia la executare, cu atât mai mult cu cât aceasta are obligaţia să execute de bunăvoie hotărârea instanţei, nimeni nefiind îndreptăţit să îşi invoce propria culpă *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 1237 din 11 august 2005, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 526-527; în cauză, prin titlul executoriu se dispusese reintegrarea în funcţia avută anterior, precum şi plata drepturilor salariale cuvenite de la data desfacerii contractului individual de muncă şi până la efectiva reintegrare).*

5. Împrejurarea că postul în care a fost încadrată anterior contestatoarea nu mai există (potrivit nomenclatorului privind clasificarea ocupaţiilor în România) nu înlătură obligaţia de a o încadra pe fosta salariată în postul echivalent. Împrejurarea că postul echivalent din Bucureşti a fost desfiinţat, de asemenea, nu înlătură această obligaţie, urmând ca fosta salariată să fie reîncadrată în acest post *[Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1253 din 27 iunie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 527-530; în cauză, contestatoarea fusese obligată, prin titlul executoriu, la reintegrarea intimatei în funcţia (de agent turism categoria I) avută anterior desfacerii contractului individual de muncă, ce implica şi postul (din Bucureşti) pe care aceasta l-a ocupat anterior desfacerii contractului; contestatoarea nu a reîncadrat-o pe intimată în postul şi funcţia deţinute anterior, pentru acelaşi salariu şi în aceeaşi localitate, oferindu-i un alt post (în Alba Iulia)].*

6. În mod greşit instanţa de fond a evaluat bunul şi a obligat recurenta-pârâtă la valoarea autoturismului în litigiu, valoare care este un concept economic şi care se reflectă la preţul cel mai probabil la care ar ajunge vânzătorii şi cumpărătorii unui bun pus în vânzare, în condiţiile în care intimata-reclamantă nu a dobândit niciodată proprietatea bunului, ci doar folosinţa acestuia cu plata unei rate de leasing.

Numai după achitarea acestor rate şi a ratei reziduale putea avea loc transmiterea dreptului de proprietate de la recurenta-pârâtă la intimata-reclamantă, iar transmiterea acestui drept era doar o opţiune de achiziţionare a autovehiculului la valoarea reziduală.

În cauză nu sunt aplicabile dispoziţiile art. 574 alin. 1 C. pr. civ. [*corespondentul art. 892 alin. (1) teza întâi NCPC – n.n., D.-A.G.*], deoarece prin hotărârea ce constituie titlu executoriu nu s-a stabilit ce sumă urmează să fie plătită, ci s-au stabilit întoarcerea executării silite şi restituirea autoturismului, deci singura opţiune pe care o avea creditoarea obligaţiei era cea prevăzută de art. 576 C. pr. civ. [*corespondentul art. 894 alin. (1) NCPC privitor la efectuarea executării silite directe mobiliare – n.n., D.-A.G.*] *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 710/R din 17 martie 2011, nepublicată, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 299-301).*

Capitolul II
Predarea silită a bunurilor mobile

Comentariu general

1. Dispoziţiile art. 893-895 NCPC sunt aplicabile executării silite directe în forma **predării bunurilor mobile, individual determinate prin cantitate şi calitate.**

2. În doctrină[1] s-a arătat că, dacă obligaţia de a face are ca obiect individualizarea şi predarea unor bunuri de gen, creditorului îi este recunoscut dreptul de a opta între mai multe mijloace juridice în scopul realizării dreptului său: poate cere executarea silită în natură, dacă aceasta este posibilă, întrucât, de exemplu, debitorul are o cantitate de bunuri de gen, dar refuză individualizarea şi predarea; poate achiziţiona cantitatea de bunuri ce face obiectul obligaţiei, pe cheltuiala debitorului, urmând să recupereze preţul prin executarea silită asupra bunurilor debitorului[2]; poate obţine executarea prin echivalent.

Considerăm că, faţă de principiul priorităţii executării în natură a obligaţiilor, creditorul va putea achiziţiona cantitatea de bunuri care face obiectul obligaţiei (fie pe calea permisă de art. 1.528 NCC, fie, dacă obligaţia de predare este stabilită printr-un titlu executoriu, pe temeiul dispoziţiilor art. 904 NCPC, cu autorizarea prealabilă a instanţei de executare şi, după caz, cu concursul forţei de constrângere a statului) doar în cazul în care debitorul nu deţine bunurile de gen ce urmează a fi individualizate şi predate[3].

---

[1] A se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008, p. 321.

[2] Dacă prin titlul executoriu creditorul a fost autorizat ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuşi ori să facă să fie executată obligaţia de a face, nu mai este necesară obţinerea unui nou titlu executoriu prin care să se stabilească despăgubirile datorate de debitor [art. 903 alin. (1) teza a doua NCPC].

[3] În sensul, contrar, că nu se poate recurge la procedura execuţională consacrată de art. 580² C. pr. civ. 1865 – corespondentul art. 904 NCPC – pentru executarea obligaţiilor de a face care au ca obiect bunuri de gen pe care debitorul le are, dar refuză să le individualizeze şi să le predea creditorului, a se vedea L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligaţiile*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, vol. I, pct. 209, p. 502.

3. Executarea silită directă mobiliară, ca, în genere, orice modalitate sau formă de executare silită, presupune formularea unei **cereri de executare silită**, care se depune, personal ori prin reprezentant, legal sau convenţional, la biroul executorului judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde se află domiciliul ori, după caz, sediul debitorului sau din circumscripţia curţii de apel unde se află bunurile[1] ori se transmite acestuia prin poştă, curier, telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului şi confirmarea primirii cererii de executare cu toate documentele justificative[2].

În conformitate cu dispoziţiile art. 652 alin. (4) NCPC (formă conferită prin Legea nr. 138/2014), în cazul în care executorul judecătoresc iniţial învestit de creditor constată că nu sunt bunuri şi venituri urmăribile în raza competenţei sale teritoriale, creditorul poate cere instanţei de executare continuarea executării silite printr-un alt executor judecătoresc, dispoziţiile art. 653 alin. (4) din acelaşi cod aplicându-se în mod corespunzător[3].

4. Sunt pe deplin aplicabile, şi în această formă de executare silită directă, celelalte etape care configurează, îndeobşte, debutul oricărei modalităţi sau forme de executare silită: înregistrarea cererii de executare şi deschiderea dosarului de executare [art. 665 alin. (1) NCPC] şi procedura de încuviinţare a executării silite, în prezent, cum s-a mai arătat, de competenţa instanţei (de executare) – art. 666 din acelaşi cod.

Art. 893. Înștiințarea debitorului

Dacă partea obligată să predea un bun mobil, determinat prin calitate și cantitate, nu își îndeplinește obligația în termen de 24 de ore de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, predarea lui se va face prin executare silită.

---

[1] În cazul în care domiciliul sau, după caz, sediul debitorului se află în străinătate, este competent oricare executor judecătoresc.

[2] A se vedea dispoziţiile art. 664 alin. (1) şi (2) şi cele ale art. 652 alin. (1) lit. b) NCPC.

[3] În context, este de menţionat că ex-art. 651 alin. (3) NCPC (în forma introdusă prin LPA NCPC şi anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014) prevedea că, dacă bunul mobil care face obiectul executării silite directe a fost mutat în timpul procedurii de executare, competent teritorial rămâne executorul judecătoresc care a început procedura de executare.

Art. 652 alin. (3) NCPC în forma iniţială conferită prin Legea nr. 134/2010 [art. 642 alin. (3) în numerotarea anterioară primei republicări a Codului] stabilea un caz de competenţă teritorială alternativă – competent fiind, într-o atare ipoteză, fie executorul judecătoresc care a început procedura de executare, fie executorul judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde a fost deplasat bunul – şi permitea dovedirea faptului deplasării bunului cu orice mijloc de probă.

Art. 652 alin. (2) NCPC consacră un caz de competenţă teritorială alternativă a executorului judecătoresc, astfel că, dacă bunurile mobile se află în circumscripţiile mai multor curţi de apel, oricare dintre executorii judecătoreşti care funcţionează pe lângă una dintre acestea este competent să realizeze executarea, inclusiv cu privire la bunurile (urmăribile) aflate în raza celorlalte curţi de apel (prorogarea legală de competenţă a executorului judecătoresc este limitată, în urma intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014, la executarea mobiliară).

Executorul judecătoresc rămâne competent să continue executarea silită chiar dacă după începerea executării debitorul şi-a schimbat domiciliul sau, după caz, sediul [art. 652 alin. (3) NCPC – reglementare promovată prin Legea nr. 138/2014].

Comentariu

1. Regula generală – potrivit căreia executorul judecătoresc are obligaţia de a comunica debitorului copia încheierii de încuviinţare a executării silite, o copie (certificată de acesta) de pe titlul executoriu, precum şi o **somaţie**[1] – îşi găseşte aplicare şi în ipoteza executării silite directe în forma predării bunurilor mobile.

2. Sub imperiul vechii reglementări s-a reţinut că, în procedura specială a predării silite a bunurilor mobile şi imobile, somaţia reprezenta un veritabil act de executare, singurul care preceda predarea bunului şi îndepărtarea celui care se găseşte în stăpânirea imobilului[2]. În acelaşi sens, se mai arăta că, deşi, în principiu, somaţia în materia executării silite nu putea fi considerată un act de executare, ci numai o măsură prevestitoare către debitor despre executarea ce urmează să aibă loc, în materia specială a predării silite a bunurilor mobile şi imobile[3], somaţia fiind singurul act care preceda luarea bunului din stăpânirea debitorului şi predarea lui în primirea creditorului, ea trebuia considerată ca un adevărat început de executare, căci după această formalitate agentul executor proceda îndată la predarea bunului, constatând săvârşirea operaţiei într-un proces-verbal şi făcând menţiune despre împotrivirea posesorului, în cazul când aceasta a avut loc[4].

3. *De lege lata*, aserţiunea privind calificarea somaţiei ca act începător de executare nu mai poate fi primită, în condiţiile în care executarea silită începe odată cu sesizarea organului de executare[5], debut configurat prin emiterea, de către executorul judecătoresc competent, a încheierii prin care dispune înregistrarea cererii de executare şi deschiderea dosarului de executare[6], sub rezerva, desigur, a încuviinţării executării silite, aflată în prezent

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 667 alin. (1) NCPC, precum şi *supra*, comentariul *sub* art. 889 NCPC.

[2] A se vedea Cas. II, 18 ianuarie 1913, în Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, Ed. Librăriei SOCEC & Comp., Bucureşti, 1921, p. 924; tot în sensul că somaţia constituia act de executare în procedura de predare silită a bunurilor mobile şi imobile, cu motivarea că aceasta constituia unicul act ce preceda deposedarea debitorului şi că această măsură nu putea fi împiedicată pe calea contestaţiei la executare, dacă somaţia nu ar fi fost considerată act începător de executare, a se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat şi adnotat*, vol. II (1962), p. 182; raţiunea considerării somaţiei ca act începător de executare în procedura predării silite a bunurilor mobile şi imobile consta în aceea că somaţia era urmată direct de executarea propriu-zisă, nemaiexistând nicio verigă intermediară între ea şi executare (a se vedea I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat*, 1966, p. 166).

[3] În cazul urmăririi silite mobiliare, spre deosebire de executarea silită directă, somaţia este o simplă încunoştinţare a debitorului urmărit, primul act de executare fiind sechestrul (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 339, nota 6, precum şi aparatul bibliografic acolo citat).

[4] A se vedea Trib. Dorohoi, sent. nr. 80 din 6 martie 1923, în C.Gr.C. Zotta, *Cod de procedură civilă adnotat*, Tipografia „Naţională" Şt. Macovei & N. Ionescu, Râmnicu Sărat, 1932, vol. III, p. 204.

[5] A se vedea prevederile art. 622 alin. (2) NCPC.

[6] Este de observat că, potrivit dispoziţiilor art. 670 alin. (2) teza a doua NCPC, debitorul este ţinut să suporte cheltuielile de executare stabilite sau, după caz, efectuate *după înregistrarea cererii de executare* şi până la data realizării obligaţiei stabilite în titlul executoriu, chiar dacă acesta a făcut plata în mod voluntar. Totodată, somaţia, ca act prin care debitorul este invitat să îşi îndeplinească obligaţia, cuprinde, potrivit dispoziţiilor art. 668 NCPC, şi menţiunea că, în caz de neexecutare voluntară, se va proceda la *continuarea executării silite*.

în competenţa instanţei (de executare)[1]. De altfel, conturarea noţiunii de „act începător de executare" a prezentat interes teoretic şi practic – în principal din perspectiva întreruperii termenului de prescripţie a dreptului de a cere (obţine) executarea silită – în contextul reglementării procesual civile anterioare intrării în vigoare a O.U.G. nr. 138/2000 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă[2].

Considerăm că, în prezent, somaţia întocmită în materie de executare silită directă (mobiliară sau imobiliară) nu poate fi calificată drept act de executare silită propriu-zisă. Constituind un act întocmit în cursul procedurii execuţionale în scopul încunoştinţării debitorului, premergător[3] executării silite propriu-zise, somaţia ar putea fi inclusă, eventual, în categoria actelor de executare *lato sensu*, cuprinzând totalitatea actelor de procedură execuţională efectuate în cursul procedurii de executare[4].

4. Termenul lăsat la dispoziţia debitorului pentru predarea de bunăvoie a bunului mobil este de **24 de ore**[5] de la data comunicării încheierii de încuviinţare a executării silite (şi, ca regulă, şi a somaţiei).

Termenul de care beneficiază debitorul este scurt, acordarea unui termen mai lung nefiind justificată, întrucât nu este necesar un răgaz pentru procurarea bunului, iar debitorul cunoaşte din momentul pronunţării hotărârii atât obligaţia de predare, cât şi obiectul acestei obligaţii, neexistând nicio piedică pentru a se conforma dispoziţiilor hotărârii[6].

---

[1] În sistemul C. pr. civ. Carol al II-lea din anul 1940 [art. 776 alin. (3)], încheierea de executare, dată de instanţa competentă, constituia primul act de executare (în plus, codul amintit califica normativ şi ultimul act de executare: adjudecarea – în materie de urmărire silită mobiliară; încheierea instanţei prin care se constata că executarea a fost săvârşită – în materie de urmărire silită imobiliară). În Referatul către Consiliul de Miniştri, care a însoţit Codul, se arăta că, dacă primul act de executare este încheierea de executare, toate actele subsecvente, comunicarea titlului sau somaţia sunt socotite acte de executare şi pot fi atacate pe cale de contestaţie.

[2] Pentru analiza, pe larg, a controverselor în interpretarea noţiunii de „act începător de executare" – cauză de întrerupere a prescripţiei dreptului de a cere executarea silită –, ivite în sistemul vechii reglementări, anterior amendării C. pr. civ. 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000, a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 227 şi urm., inclusiv notele 45 şi 46, şi S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1996, vol. I, pp. 171-173.

[3] În doctrină somaţia prevăzută de art. 387 C. pr. civ. 1865 a fost calificată ca act sau măsură premergătoare executării (a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie extinctivă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 963, nota 2).

[4] Amintim că, în cazul în care debitorul contestă executarea silită însăşi, termenul de exercitare a contestaţiei la executare curge de la data când acesta a primit încheierea de încuviinţare a executării sau somaţia ori de la data când a luat cunoştinţă de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviinţare a executării şi nici somaţia sau executarea se face fără somaţie [a se vedea art. 715 alin. (1) pct. 3 NCPC].

[5] Aşadar, se observă o comprimare a termenului efectiv lăsat la dispoziţia debitorului pentru predarea bunului mobil: termenul este stabilit, *de lege lata*, pe ore, spre deosebire de vechea reglementare, în sistemul căreia debitorului i se acorda un termen de o zi, ceea ce atrăgea consecinţa (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 443, nota 19) că, fiind vorba de un termen calculat pe zile libere, se ajungea, practic, la un termen de 3 zile.

[6] A se vedea, în acest sens, pentru justificarea (care îşi păstrează *a fortiori* actualitatea) stabilirii unui termen de o zi prevăzut de vechea reglementare, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 443.

5. În temeiul regulii generale consacrate de art. 889 NCPC, se va putea proceda la predarea silită a bunurilor mobile şi **fără somarea debitorului, de îndată**, dacă creditorul, justificând o nevoie urgentă sau existenţa pericolului ca debitorul să se sustragă de la urmărire[1], să ascundă ori să deterioreze bunul mobil ce urmează a fi predat silit, a obţinut o asemenea autorizare a instanţei de executare.

Decizii ale Curţii Constituţionale

În cazul în care obligaţia debitorului prevăzută în titlul executoriu constă în predarea unui bun mobil, iar debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia sa în termenul prevăzut în somaţie, executorul va proceda la executarea silită. Bunul mobil căruia îi este aplicată procedura de executare silită prevăzută de dispoziţiile criticate este un bun determinat prin calitate şi cantitate, finalitatea acestei proceduri fiind evidentă, şi anume determinarea debitorului de a executa obligaţia la care este ţinut în temeiul unui titlu executoriu, pe care numai el o poate executa *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 1379 din 27 octombrie 2009 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 403 alin. 1 şi art. 575 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 83 din 8 februarie 2010)*.

Art. 894. Efectuarea executării silite

(1) În vederea executării silite a obligaţiei prevăzute la art. 893, executorul judecătoresc va ridica bunul urmărit de la debitor sau de la persoana la care se află, punându-l pe creditor în drepturile sale, stabilite prin titlul executoriu.

(2) Executorul judecătoresc va încheia, în condiţiile art. 890, un proces-verbal despre îndeplinirea executării, stabilind totodată cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul.

Comentariu

1. Dacă debitorul nu îşi îndeplineşte de bunăvoie obligaţia, executorul judecătoresc va proceda la executarea pe cale silită a obligaţiei de predare a bunului mobil, în condiţiile art. 894 NCPC, ridicând bunul urmărit de la debitor sau de la persoana la care se află[2], punându-l pe creditor în drepturile sale, consfinţite prin titlul executoriu.

2. În doctrină s-a arătat, în mod îndreptăţit, că, în cazul în care bunul urmărit a format anterior obiectul măsurii asigurătorii a sechestrului judiciar şi în momentul executării se află în depozit la persoana instituită administrator-sechestru judiciar, creditorul poate obţine,

---

[1] O soluţie legislativă particulară, urmărind un scop similar, regăsim în materia urmăririi silite mobiliare: în cazul în care există pericol evident de sustragere a bunurilor de la urmărire, la solicitarea creditorului sau a executorului judecătoresc, instanţa, prin încheierea de încuviinţare a executării, va dispune sechestrarea bunurilor urmăribile odată cu comunicarea somaţiei către debitor – art. 732 alin. (2) teza întâi NCPC.

[2] În doctrina recentă s-a arătat că nu are relevanţă faptul că titlul executoriu nu se referă şi la persoana (detentor precar) care deţine bunul ce urmează a fi predat silit – a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 413.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

în temeiul titlului executoriu, predarea bunului direct de către administratorul-sechestru judiciar, fiind, astfel, inutilă intervenţia organului de executare[1].

3. Executorul judecătoresc are îndatorirea de a întocmi un **proces-verbal**, având cuprinsul prevăzut la art. 679 NCPC, în care va consemna îndeplinirea executării silite a obligaţiei de predare a bunului mobil[2] şi va stabili şi cheltuielile de executare datorate de debitor[3].

4. Procesul-verbal, care constituie titlu executoriu în privinţa cheltuielilor de executare stabilite în sarcina debitorului, se comunică părţilor (debitorului, creditorului şi, dacă este cazul, persoanei la care se află bunul mobil predat silit), iar un exemplar al acestui act se păstrează la dosarul de executare[4].

5. În cazul în care creditorul nu a fost prezent la ridicarea bunului mobil urmărit de la debitor, iar predarea acestuia va avea loc ulterior, operaţiunea predării bunului către creditor trebuie consemnată într-un **proces-verbal distinct**[5], semnat de executorul judecătoresc, creditor şi de alte persoane prezente la predarea bunului, care este apoi înmânat creditorului sau reprezentantului său şi comunicat debitorului, un exemplar urmând a fi păstrat la dosarul de executare[6].

6. În doctrină, sub imperiul vechii reglementări, s-a arătat că, şi în cazul executării silite directe asupra bunurilor mobile, era nevoie, sub sancţiunea nulităţii, de prezenţa unui ofiţer sau subofiţer de poliţie, iar în lipsa acestuia, de prezenţa primarului (viceprimarului), ori de câte ori executorul judecătoresc întâmpina dificultăţi rezultând din următoarele împrejurări (enumerate de art. 412 C. pr. civ. 1865): în cazul în care uşile debitorului sunt închise şi acesta nu vrea să le deschidă; dacă debitorul nu vrea să deschidă camerele sau mobilele; dacă debitorul lipseşte şi nu este, spre a-l reprezenta, nicio rudă locuind cu dânsul. În situaţiile

---

[1] A se vedea I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat*, 1966, p. 64, *apud* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 442, nota 16; pentru o recentă critică a acestei soluţii, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 649, nota 1.

[2] În jurisprudenţă, în contextul soluţionării unei acţiuni disciplinare împotriva executorului judecătoresc, s-a reţinut că excedează obiectul executării silite directe în forma predării bunurilor mobile inventarierea restului bunurilor mobile, ce nu fac obiectul executării silite, şi predarea lor unui custode (în acest sens, C. Ap. Târgu Mureş, s. a II-a civ. cont. adm. fisc., dec. nr. 573 din 1 martie 2012, disponibilă în aplicaţia legislativă *Legalis* 2.0).

[3] Din punct de vedere topografic, dispoziţiile ce fac obiectul art. 894 alin. (2) NCPC formau un articol distinct (art. 884, în varianta iniţială a Codului, conferită prin Legea nr. 134/2010).

[4] A se vedea dispoziţiile art. 894 alin. (2) NCPC combinate cu cele ale art. 890 şi art. 679 din acelaşi cod.

[5] A se vedea, în acest sens, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 444; în sensul că executorul judecătoresc poate să ridice bunul de la debitor şi să îl predea creditorului într-un alt loc, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 890 (autorii mai opinează însă şi în sensul că, dacă creditorul nu participă la executare, nu şi-a desemnat un reprezentant şi nici nu există o înţelegere sau convenţie între el şi executorul judecătoresc cu privire la locul şi data predării bunului, executarea silită nu ar putea avea loc); nu suntem de acord cu acest punct de vedere, atâta vreme cât, potrivit dispoziţiilor art. 685 NCPC, actele de executare îndeplinite în lipsa părţilor, când prezenţa lor nu este expres cerută de lege, sunt valabile, dacă sunt făcute cu respectarea dispoziţiilor legale.

Este de remarcat că până la modificarea substanţială a materiei executării silite, prin O.U.G. nr. 138/2000, C. pr. civ. 1865 prevedea, la art. 574 alin. (1), obligaţia organului de executare de a încheia două procese-verbale (unul prin care se constata luarea bunului mobil de la debitor, iar celălalt pentru a se constata predarea bunului către creditor).

[6] A se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 892.

expuse, după ce camerele sau mobilele au fost deschise de către debitor sau, în caz de refuz ori de lipsă a debitorului, de către executorul judecătoresc, prezenţa delegatului organelor mai sus amintite putea fi înlocuită prin aceea a doi martori majori. Se mai arăta că, dacă găsea pe debitor la domiciliul său (sau pe o rudă a acestuia ce îl putea reprezenta) şi acesta era de acord să deschidă uşile, camerele şi mobilele, executorul judecătoresc putea să procedeze şi singur la executare, dacă nu întâmpina opunere, ridicând bunul sau bunurile la care se referă titlul executoriu şi predându-le imediat creditorului, dacă acesta din urmă era de faţă[1].

7. În prezent, NCPC consacră o serie de dispoziţii, de generală aplicabilitate în materia executării silite, care suplinesc lipsa unei reglementări exprese în cazul executării silite directe mobiliare, asigurând condiţii optime pentru predarea silită a bunurilor mobile.

8. Avem în vedere, în primul rând, dispoziţiile de principiu ale art. 659 alin. (1) NCPC, care îndreptăţesc executorul judecătoresc să solicite, când consideră necesar, **concursul agenţilor forţei publice**[2] şi, corelativ, obligă organele de poliţie, jandarmerie sau alţi agenţi ai forţei publice să sprijine îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită.

9. Apoi, accesul executorului judecătoresc la bunul mobil care urmează a fi ridicat de la debitor este facilitat de dispoziţiile art. 680 alin. (1) NCPC, în temeiul cărora executorul judecătoresc poate intra în încăperile ce reprezintă domiciliul, reşedinţa sau sediul unei persoane, precum şi în orice alte locuri[3], cu consimţământul acesteia, iar în caz de refuz, cu concursul forţei publice[4),5)].

---

[1] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 443-444. Pentru critica recentă a opiniei mai sus redate, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 650-652, unde se face referire doar la aplicarea dispoziţiilor generale ale art. 679 (în prezent art. 680) NCPC şi ale art. 658 alin. (1) [în prezent art. 659 alin. (1)] din acelaşi cod şi se mai arată că referirea, din cuprinsul art. 733 (în prezent art. 734) NCPC, la agenţii forţei publice vizează mai degrabă calitatea de martori. Fără a nega componenta de martor asistent avută în vedere în contextul procedurii executării silite indirecte mobiliare [deşi participarea lor obligatorie la pătrunderea într-o locuinţă, în localuri, depozite sau alte încăperi, în vederea sechestrării şi ridicării bunurilor debitorului este limitată, de art. 661 alin. (1) NCPC, la cazurile şi condiţiile anume prevăzute de lege], apreciem că art. 734 NCPC, a cărui denumire marginală este, de altfel, *Concursul forţei publice*, are în vedere, cu precădere, înfrângerea rezistenţei debitorului (sau a terţului deţinător) recalcitrant [în cazurile în care uşile imobilului debitorului/terţului deţinător sunt încuiate, iar acesta refuză să le deschidă; debitorul/terţul deţinător refuză să deschidă camerele sau mobilele şi chiar şi în ipoteza avută în vedere la alin. (1) pct. 3, în care debitorul/terţul deţinător lipseşte şi în imobil nu se găseşte nicio persoană majoră sau nimeni nu dă curs solicitării executorului de deschidere a uşilor imobilului; *a fortiori*, în cazurile avute în vedere de art. 734 alin. (3) NCPC].

[2] În sensul că executorul judecătoresc poate apela, în caz de nevoie, şi la sprijinul agenţilor forţei publice, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1163.

[3] S-a arătat, pe bună dreptate, că, dacă bunul ce urmează a fi predat silit se află într-un loc public (*e.g.*, autoturismul parcat pe o stradă, unde accesul publicului nu este îngrădit), nu este necesară autorizarea instanţei – a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 891.

[4] În cazul obligaţiilor de predare stabilite prin titluri executorii nejurisdicţionale, pentru conformitate cu exigenţele legii fundamentale privitoare la inviolabilitatea domiciliului, art. 680 alin. (2) NCPC prevede că accesul la bunul debitorului se obţine în justiţie, pe baza unei proceduri accelerate.

[5] În sensul că în procedura predării silite mobiliare sunt aplicabile dispoziţiile art. 658 şi ale art. 679 (în prezent art. 659 şi art. 680) NCPC, dar şi că în cazul acestei forme de executare silită directă trebuie avute în vedere şi prevederile art. 733 alin. (1) şi (2) – în prezent art. 734 alin. (1) şi (2) – din acelaşi cod, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 890-891.

10. Executorul judecătoresc este îndreptăţit de dispoziţiile art. 681 alin. (1) NCPC să identifice bunul mobil şi, la locul unde se găseşte acesta, să îndeplinească asupra acestuia acte de executare (*e.g.*, ridicarea sa), în prezenţa debitorului sau a unuia dintre membrii majori ai familiei sale ori a unei alte persoane majore care se află în acel loc, iar în lipsa acestora, în prezenţa unui agent al forţei publice[1].

11. În sfârşit, în caz de opunere la efectuarea unui act de executare (ridicarea bunului mobil ce trebuie predat creditorului), la cererea executorului judecătoresc, organele de poliţie, jandarmerie şi alţi agenţi ai forţei publice sunt obligaţi să asigure îndeplinirea efectivă a activităţii de executare silită, inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării a debitorului sau a oricărei alte persoane[2].

12. Prin aplicarea regulilor generale în materie de executare silită, ar rezulta că, spre deosebire de procedura executării silite indirecte mobiliare – în cazul căreia art. 734 alin. (2) NCPC îngăduie ca prezenţa agentului forţei publice să fie suplinită, după deschiderea uşilor sau mobilelor, prin 2 martori asistenţi –, în ipoteza executării silite directe mobiliare, prezenţa agentului forţei publice nu va putea fi suplinită în nicio situaţie. Avem în vedere şi dispoziţiile art. 681 alin. (1) *in fine* NCPC, care permit înlocuirea agentului forţei publice cu 2 martori asistenţi, în contextul identificării bunurilor mobile urmăribile şi al îndeplinirii asupra acestora a actelor de executare, doar „în cazurile şi condiţiile prevăzute de lege"; un asemenea caz este admis de art. 734 alin. (2) NCPC, însă nu este prevăzut expres şi în procedura executării silite directe mobiliare.

13. Opinăm că, separat de procesul-verbal mai sus menţionat, executorul judecătoresc este ţinut să dispună, prin **încheiere**, motivată în fapt şi în drept, **încetarea executării silite**, care se comunică de îndată creditorului şi debitorului – în măsura în care au fost recuperate şi cheltuielile de executare silită[3], iar obiectul executării silite a constat exclusiv în predarea silită a bunului mobil.

Art. 895. Imposibilitatea de predare

Dacă, în termen de 30 de zile de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil, nu s-a efectuat predarea silită către creditor, executorul judecătoresc, la cererea acestuia din urmă, poate întocmi o încheiere prin care să constate imposibilitatea de predare. Dispoziţiile art. 891 şi 892 se aplică în mod corespunzător chiar şi atunci când debitorul, ulterior împlinirii termenului de 30 de zile, oferă predarea bunului către creditor.

---

[1] Identificarea bunurilor mobile şi efectuarea actelor de executare la domiciliul sau la sediul altei persoane decât cel al debitorului se pot face, în lipsa acordului persoanei respective, numai cu autorizarea prealabilă a instanţei de executare, dată potrivit art. 680 alin. (2) NCPC – a se vedea dispoziţiile art. 681 alin. (2) din acelaşi cod.

[2] A se vedea dispoziţiile art. 682 alin. (1) NCPC.

[3] În acelaşi sens, a se vedea şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 893; autorii, pornind de la dispoziţiile generale ale art. 702 alin. (1) pct. 1 – în prezent art. 703 alin. (1) pct. 1 – NCPC, mai arată că, dacă debitorul nu este prezent la executare sau, deşi prezent, nu achită cheltuielile de executare stabilite în sarcina sa, executorul judecătoresc nu poate dispune încetarea executării, procedând la continuarea executării până la recuperarea cheltuielilor privind predarea silită a bunului mobil.

Comentariu

1. Articolul 895 NCPC, introdus prin LPA NCPC, urmăreşte evitarea eventualelor abuzuri din partea debitorului şi facilitarea intrării creditorului în posesia efectivă a bunului mobil[1], în considerarea particularităţilor executării silite directe mobiliare, consacrând un caz de **intervertire a executării silite** directe într-o urmărire silită prin echivalent[2].

2. Astfel, în ipoteza în care, în termen de 30 de zile de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil, nu s-a efectuat predarea silită, creditorul poate[3] solicita executorului judecătoresc să constate, prin încheiere, **imposibilitatea predării bunului mobil.**

3. Potrivit regulii generale prevăzute la art. 657 alin. (3) NCPC, încheierea se dă fără citarea părţilor, se comunică părţilor, este executorie de drept şi poate fi atacată numai pe calea contestaţiei la executare.

4. Opinăm că, prin aceeaşi încheiere prin care constată imposibilitatea predării bunului mobil, executorul judecătoresc va putea dispune şi **încetarea executării silite directe**[4].

5. Ulterior, creditorul poate să obţină, în aplicarea regulii generale în materie de executare silită directă cuprinse la art. 892 NCPC, obligarea debitorului la **plata contravalorii bunului mobil** şi, dacă debitorul său nu înţelege să execute, de bunăvoie, nici această obligaţie, să solicite **executarea silită indirectă.**

6. Desigur, dacă debitorul îşi execută obligaţia de predare în termenul de 30 de zile acordat de art. 895 teza întâi NCPC, nu se mai pune problema constatării imposibilităţii de predare silită directă şi a deschiderii posibilităţii executării obligaţiei prin echivalent în condiţiile art. 892 din acelaşi cod. Creditorul are însă posibilitatea de a obţine daune moratorii pentru repararea prejudiciilor ocazionate de executarea cu întârziere a obligaţiei de predare (în condiţiile art. 1.536 NCC).

---

[1] A se vedea Expunerea de motive care a însoţit LPA NCPC (disponibilă la adresa de internet *http://www.cdep.ro/proiecte/2012/000/80/2/em120.pdf*), p. 16.

[2] Atipic, *prima facie*, din perspectiva dreptului procesual civil, prin raportare la dispoziţiile exprese ale art. 891 NCPC, care au în vedere, în principal, imposibilitatea materială de predare a bunului (ca urmare a distrugerii, ascunderii sau deteriorării bunului ori a altor asemenea împrejurări). În afara curgerii unui termen de 30 de zile, calculat de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil (soldată cu nerealizarea predării bunului), şi a voinţei creditorului de a renunţa la executarea silită în natură, nu există niciun alt impediment de natură obiectivă care să facă să se prezume imposibilitatea executării în natură a obligaţiei de predare. Însă, cum s-a arătat, textul amintit poate fi interpretat ca fiind aplicabil nu doar în cazul unei imposibilităţi materiale, ci şi în cazul în care executarea obligaţiei, în natura sa specifică, nu mai este de interes pentru creditor. În plus, una dintre ipotezele de imposibilitate de predare o constituie chiar ascunderea bunului mobil.

Pe planul dreptului substanţial civil, operează principiul executării în natură (directe) a obligaţiilor, prin obligarea debitorului la executarea obligaţiei în natura sa specifică, de la care sunt admise, ca excepţii, ipotezele în care executarea în natură nu (mai) este posibilă ori creditorul nu mai este interesat de o executare în natură, împrejurări care îndreptăţesc creditorul să obţină executarea prin echivalent (indirectă) a obligaţiei.

[3] *E.g.*, în cazul în care era interesat ca predarea bunului mobil să aibă loc într-un anumit termen.

[4] A se vedea, în acelaşi sens, I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1164.

7. Dacă debitorul oferă bunul după expirarea termenului de 30 zile şi după ce executorul judecătoresc, prin încheiere, a constatat imposibilitatea de predare (şi a dispus încetarea executării silite directe), dispoziţiile art. 892 NCPC sunt pe deplin aplicabile, creditorul putând obţine obligarea debitorului la plata contravalorii bunului şi executarea (silită) prin echivalent a obligaţiei[1)].

8. În opinia noastră, cele două teze ale art. 895 NCPC trebuie interpretate corelat, rolul primordial revenind manifestării de voinţă a creditorului, căruia i se acordă beneficiul ca, la împlinirea termenului de 30 de zile, să opteze pentru constatarea imposibilităţii de predare a bunului mobil şi, după caz, pentru intervertirea executării silite directe într-o urmărire silită indirectă. Fiind doar o favoare acordată creditorului, acesta, interesat (doar) de executarea în natură a obligaţiei, are opţiunea de a aştepta executarea în natură (şi de a nu solicita executorului judecătoresc să constate imposibilitatea predării silite a bunului mobil) şi după împlinirea termenului de 30 de zile prevăzut de lege[2)].

9. Dacă însă, după împlinirea termenului de 30 de zile, dar anterior solicitării creditorului de constatare a imposibilităţii de predare silită a bunului mobil, debitorul oferă creditorului său predarea[3)] bunului datorat, acesta din urmă rămâne îndreptăţit să solicite constatarea imposibilităţii de predare şi, ulterior, în condiţiile procedurale speciale prevăzute de art. 892 NCPC, obligarea debitorului la plata contravalorii bunului mobil, iar după constituirea titlului executoriu, să urmărească executarea (silită) prin echivalent a creanţei de despăgubire[4)]. O altă interpretare ar echivala cu sancţionarea nu doar a debitorului, ci şi a creditorului, şi aceasta în dispreţul regulii de principiu [art. 1.516 alin. (2) NCC] care consacră libertatea creditorului de a alege remediul legal necesar realizării dreptului său.

10. Cele două teze ale art. 895 NCPC, prezumând[5)] imposibilitatea predării silite a bunului mobil, instituie o veritabilă sancţiune pentru debitorul care, în termenul de 30 de

---

[1)] Tot în sensul că încetarea executării silite prin încheiere face ineficientă oferta ulterioară a debitorului de predare a bunului după împlinirea termenului de 30 de zile, a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1256.

[2)] Tot în sensul necesităţii interpretării corelate a celor două teze ale art. 895 NCPC, dar şi al incidenţei principiului disponibilităţii procesuale, aplicabil şi în faza executării silite, cu consecinţa continuării/încetării executării silite, la cererea creditorului, şi a faptului că creditorul poate accepta primirea bunului şi după împlinirea termenului de 30 zile, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1164.

[3)] Considerăm că, în ipoteza amintită, debitorul nu se va putea libera de obligaţia sa de predare a bunului nici pe calea procedurii ofertei de plată şi consemnaţiunii (art. 1.006 şi urm. NCPC).

[4)] În sensul că principala semnificaţie a trimiterii din cuprinsul dispoziţiilor art. 894 teza a doua – în prezent art. 895 teza a doua – NCPC la art. 890 şi art. 891 (în prezent art. 891 şi art. 892) din acelaşi cod ar fi aceea că vizează dreptul la despăgubiri al creditorului pentru neexecutarea de bunăvoie a obligaţiei şi că, dacă predarea efectivă se realizează, despăgubirea ar putea privi doar eventualele prejudicii ocazionate efectiv pentru neexecutarea obligaţiei până la acea dată, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1164.

[5)] S-a opinat că se instituie o prezumţie absolută a imposibilităţii de predare a bunului (a se vedea Al. Dimitriu, O. Farcaş, *Noul Cod*, 2012, p. 881). Socotim relativă o atare prezumţie, debitorul putând face dovada, de exemplu, că nu şi-a putut îndeplini obligaţia de predare a bunului mobil în termenul de 30 de zile din cauza unor motive temeinice; la această interpretare pare a conduce şi redactarea textului [executorul judecătoresc „poate" da o încheiere prin care să constate imposibilitatea de predare (totuşi, în doctrină s-a opinat că, deşi teza întâi a art. 894 – în prezent art. 895 – NCPC prevede că executorul judecătoresc „poate întocmi o încheiere", pronunţarea acestei încheieri este obligatorie pentru organul de executare silită – a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1164)].

zile lăsat la dispoziţia sa de lege, nu înţelege să predea bunul mobil datorat sau care oferă după împlinirea termenului amintit predarea bunului către creditor.

Pe de altă parte, aceleaşi prevederi, care constituie o aplicaţie particulară a dispoziţiilor generale ale art. 891 şi art. 892 NCPC, conferă creditorului posibilitatea de a alege executarea (silită) prin echivalent a obligaţiei de predare a bunului[1)].

Capitolul III
Predarea silită a bunurilor imobile

Comentariu general

1. Capitolul III al Titlului III al Cărţii a V-a din NCPC dezvoltă structura şi fondul vechii reglementări procesual civile, promovând unele elemente de noutate legislativă, cu impact în practica execuţională, cum ar fi stabilirea cazurilor de vânzare a bunurilor lăsate în depozit (art. 901) ori a posibilităţii de a se proceda la o nouă executare silită, în temeiul aceluiaşi titlu executoriu, în caz de reocupare a imobilului (art. 902).

Acestora li s-ar putea adăuga şi art. 896 NCPC, care stabileşte condiţiile în care operează interdicţia de evacuare din imobilele cu destinaţie de locuinţă de la data de 1 decembrie şi până la data de 1 martie a anului următor, dispoziţii totuşi de relativă noutate[2)].

[1)] În doctrină s-a subliniat inutilitatea dispoziţiilor art. 894 – în prezent art. 895 – NCPC, în considerarea faptului că art. 890 (actualmente art. 891) din acelaşi cod consacră o reglementare asemănătoare, arătându-se, totodată, că legiuitorul a stabilit o asemenea normă derogatorie doar în cazul predării silite a bunurilor mobile, nu şi pentru celelalte forme de executare silită directă (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 893). Apreciem că domeniul şi rostul celor două texte sunt diferite; în ipoteza art. 895 NCPC se instituie o prezumţie legală potrivit căreia neexecutarea obligaţiei de predare a unui bun mobil într-un termen de 30 de zile de la data deplasării executorului judecătoresc la locul de unde urma să fie ridicat bunul mobil face ca executarea silită directă în forma predării bunului mobil să fie considerată imposibilă. În lipsa unei asemenea norme speciale, situaţia creditorului ar fi fost îngreunată din perspectiva probatoriului, acesta fiind ţinut să dovedească una dintre ipotezele avute în vedere de art. 891 NCPC (distrugerea, ascunderea sau deteriorarea bunului mobil ori o altă asemenea împrejurare); cât priveşte ascunderea bunului, aceasta se prezumă, de regulă, netrebuind să facă parte dintre împrejurările prevăzute de art. 891 NCPC, căci nu poate fi constatată imediat.

Autorii mai arată (*ibidem*) şi că, în cazul art. 894 (actualul art. 895) NCPC, creditorul este obligat să aştepte un termen de 30 de zile, pe când în celelalte cazuri imposibilitatea predării silite se poate constata imediat. Nici această susţinere nu poate fi primită, de vreme ce condiţiile în care intervine imposibilitatea de predare silită sub imperiul celor două reglementări (art. 891, respectiv, art. 895 NCPC) sunt diferite.

[2)] Aceasta întrucât, ca şi în cazul altor soluţii legislative consacrate de NCPC (precum extinderea circumscripţiei teritoriale a executorului judecătoresc la nivelul curţii de apel sau enumerarea exemplificativă a cazurilor care întemeiază soluţia de respingere a cererii de încuviinţare a executării silite – art. 373 şi, respectiv, art. 373[1] alin. 4 C. pr. civ. 1865), şi dispoziţiile art. 896 din Cod au beneficiat de o aplicare anticipată, odată cu promovarea lor, pe cale de împrumut legislativ, prin Legea nr. 202/2010 – a se vedea art. 578[1] C. pr. civ. 1865.

UCB CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Cu procedura reglementată de dispoziţiile art. 896 şi urm. NCPC pot fi aduse la îndeplinire, pe cale silită, obligaţii stabilite printr-o hotărâre judecătorească pronunţată într-o acţiune în revendicare sau în evacuare, prin care se desfiinţează sau se înlătură (se declară sau se constată ca inopozabil) un contract translativ al dreptului de proprietate, obligând la restituirea imobilului, sau prin care se ordonă evacuarea locatarului ori a persoanei care ocupă ilegal o suprafaţă de locuit ori prin care se constată ocuparea fără niciun drept a imobilului[1]; pe calea procedurii analizate se poate, de asemenea, obţine şi executarea unui act de adjudecare[2] ori a unui act autentic de vânzare a unui bun imobil[3].

3. Trecerea la procedura propriu-zisă de predare silită a bunurilor imobile este precedată – ca, de regulă, orice altă modalitate sau formă de executare silită – de **sesizarea executorului judecătoresc** competent (din circumscripţia curţii de apel unde se află bunul imobil care trebuie predat), **înregistrarea cererii de executare şi deschiderea dosarului de executare, precum** şi de **încuviinţarea, de către instanţă (de executare) a cererii de executare**[4], urmată de **înştiinţarea debitorului.**

4. Ca şi în cazul predării silite a bunurilor mobile, dispoziţiile generale în materie de executare silită directă [în special, dar nu exclusiv, prezumţia instituită de art. 888 alin. (2) NCPC sau reglementarea privitoare la întocmirea procesului-verbal de îndeplinire a executării (art. 890) ori, probabil mai rar, dar nu imposibil, chiar constatarea imposibilităţii predării bunului (art. 891) şi obligarea debitorului la plata contravalorii acestuia (art. 892)[5]] prezintă interes şi în cazul formei de executare directă analizate.

---

[1] Se va putea proceda la evacuarea pe cale silită, în condiţiile procedurii analizate, atât în cazurile în care această măsură a fost dispusă în urma unui litigiu soluţionat potrivit procedurii de drept comun ori a celei sumare reglementate de art. 1.034 şi urm. NCPC, cât şi în situaţia în care evacuarea este dispusă, în cazurile şi în condiţiile admise de lege – de regulă, ca măsură vremelnică ori, cu titlu excepţional, ca măsură definitivă [ca în cazul art. 10 alin. (3) teza a doua şi art. 11 alin. (2) din O.U.G. nr. 40/1999 privind protecţia chiriaşilor şi stabilirea chiriei pentru spaţiile cu destinaţia de locuinţe, aprobată, cu modificări şi completări, prin Legea nr. 241/2001, cu modificările şi completările ulterioare] –, în procedura ordonanţei preşedinţiale; pe calea procedurii de executare reglementată de art. 896 şi urm. NCPC urmează a fi evacuat şi debitorul care ocupă el însuşi imobilul ale cărui venituri sunt urmărite sau debitorul ori terţul dobânditor care ocupă el însuşi imobilul urmărit, în cazul în care instanţa a ordonat evacuarea acestuia în condiţiile art. 808, respectiv art. 830 ale aceluiaşi cod; tot astfel, în cazul în care administratorul-sechestru numit pentru administrarea veniturilor urmărite ale unui imobil sau pentru administrarea imobilului urmărit a obţinut, în condiţiile art. 803 alin. (3), respectiv potrivit art. 832 alin. (1) lit. d) NCPC, o hotărâre de evacuare a locatarilor.

[2] În procedura urmăririi silite imobiliare, actul de adjudecare a imobilului constituie, pentru adjudecatar, titlu executoriu împotriva debitorului sau, după caz, a terţului dobânditor, precum şi împotriva oricărei persoane care posedă ori deţine imobilul adjudecat, fără a putea invoca un drept opozabil în condiţiile legii – a se vedea dispoziţiile art. 854 lit. i) NCPC.

[3] A se vedea, pentru sistemul vechii reglementări procesual civile, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 445, consideraţii pe deplin valabile şi sub regimul Noului Cod.

[4] A se vedea dispoziţiile 652 alin. (1) lit. a) şi ale art. 652 alin. (1) lit. c) NCPC.

[5] În jurisprudenţa mai veche s-a decis că, în cazul în care predarea silită a bunului imobil nu se poate executa, din cauza unei piedici legale (în speţă pământul fiind cedat foştilor clăcaşi, conform legii rurale, prin aceasta fiind scos din comerţ), creditorul nu mai poate avea alt drept decât acela de a cere despăgubiri (a se vedea Cas. I, 17 februarie 1895, *apud* Em. Dan, *Codul de procedură adnotat*, Ed. Librăriei SOCEC & Comp., Bucureşti, 1921, p. 923).

Art. 896. Termen de executare

(1) Nicio evacuare din imobilele cu destinație de locuință nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor, decât dacă creditorul face dovada că, în sensul dispozițiilor legislației locative, el și familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuință și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică.

Comentariu

1. Art. 896 alin. (1) NCPC instituie[1)], din rațiuni umanitare și de protecție socială[2)], o reglementare[3)]

[1)] Consacrarea unor asemenea soluții legislative fusese sugerată în doctrina română, sub regimul vechii reglementări procesual civile (a se vedea I. Leș, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 327); același autor milita și pentru instituirea unor reglementări speciale în cazul evacuării, mai ales pentru ipoteza în care printre persoanele evacuate se află și minori, subliniind necesitatea asigurării unui echilibru între protejarea intereselor creditorului și protecția socială a debitorului (*ibidem*).

[2)] A se vedea Expunerea de motive (disponibilă la adresa de internet *http://www.cdep.ro/proiecte/2010/400/10/1/em411.pdf*) care a însoțit Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor (publicată în M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010), p. 8.

[3)] Soluții legislative similare regăsim și în dreptul comparat:

- în **Franța**, Codul procedurilor civile de executare (Ordonanța nr. 2011-1895 din 19 decembrie 2011) – care a abrogat Legea nr. 91-650 din 9 iulie 1991 asupra reformei procedurilor civile de executare (ale cărei norme au constituit un reper legislativ și pentru legiuitorul român) – consacră unele dispoziții particulare în cazul evacuării din locuințe sau imobilele de uz profesional, ce fac obiectul Capitolului II al Titlului I, „Condițiile evacuării", al Cărții a IV-a, *Expulzarea*. Potrivit dispozițiilor art. 412-1 teza întâi din codul amintit, în cazul în care vizează un imobil folosit ca locuință principală de către persoana evacuată, evacuarea nu poate avea loc decât după expirarea unui termen de 2 luni de la data comunicării comandamentului prin care aceasta a fost somată să elibereze imobilul, sub rezerva prevederilor art. 412-3–412-7 din același cod. Cu toate acestea, în special în cazul în care persoanele care trebuie să evacueze imobilul au intrat în imobil pe căi de fapt, judecătorul poate să reducă sau chiar să suprime termenul amintit (a se vedea prevederile art. L412-1 teza a doua din Codul procedurilor civile de executare). Dacă evacuarea produce consecințe de o duritate excepțională pentru persoana în cauză, în special în considerarea perioadei din an ori a circumstanțelor atmosferice, termenul mai sus menționat poate fi prelungit de judecător pentru o perioadă ce nu poate depăși 3 luni (a se vedea dispozițiile art. L412-2 din Codul procedurilor civile de executare). În anumite condiții, impuse de art. 412-3 din Codul procedurilor civile de executare, instanța poate acorda asemenea termene (care pot fi reînnoite și a căror durată nu poate fi mai mică de o lună și nici mai mare de 1 an) ocupanților imobilelor de uz profesional ori folosite ca locuință, dacă relocarea acestor persoane nu se poate realiza în condiții normale, fără ca aceste persoane să fie ținute să justifice un titlu care să constituie temeiul ocupării. Art. 412-4 teza a doua din Codul procedurilor civile de executare instituie și unele criterii pe care judecătorul trebuie să le observe la acordarea termenelor menționate (precum buna sau reaua-credință a ocupantului în executarea obligațiilor sale, situația proprietarului și, respectiv, a ocupantului în ceea ce privește vârsta, starea sănătății, situația familială a acestora, circumstanțele atmosferice sau diligențele depuse de ocupant în vederea relocării sale).

În plus, și aici reglementarea procesual civilă română se apropie de cea franceză, art. 412-6 alin. (1) din Codul procedurilor civile de executare prevede că, în pofida existenței unei decizii de evacuare trecute în puterea lucrului judecat și a expirării termenelor acordate în condițiile mai sus expuse, este interzisă orice măsură de evacuare între data de 1 noiembrie a fiecărui an și data de 15 martie a anului următor, cu excepția cazului în care relocarea persoanelor interesate este asigurată în condiții suficiente care să respecte unitatea și nevoile familiei. Interdicția nu este aplicabilă în cazul în care persoanele împotriva

de favoare[1)] pentru debitorul obligației de predare (și familia acestuia) a unui imobil cu destinație de locuință: **interdicția evacuării** dintr-un asemenea imobil de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor[2)].

---

cărora s-a dispus măsura evacuării au intrat în imobil pe căi de fapt sau dacă acestea se află într-un imobil care face obiectul unei notificări de pericol [a se vedea dispozițiile art. 412-6 alin. (2) din Codul procedurilor civile de executare]; o interdicție și reglementări similare (în prezent abrogate) fuseseră cuprinse și în Codul construcțiilor și locuințelor și în Legea nr. 91-650 din 9 iulie 1991 asupra reformei procedurilor civile de executare;

- în **Canada**, noul Cod de procedură civilă al provinciei **Québec** prevede, la art. 692 alin. (3), interdicția evacuării din imobil într-o zi de sărbătoare sau în perioada 24 decembrie-2 ianuarie, interdicție întemeiată, poate, nu atât pe considerente climaterice (iernile lungi și friguroase fiind o caracteristică a acestei zone geografice), cât pe considerente de ordin social, în vederea asigurării respectării spiritului sărbătorilor [inclusiv al celor de iarnă (Crăciunul și Anul Nou)]; de menționat că proiectul noului C. pr. civ. québécois prevedea o perioadă mai lungă (20 decembrie-10 ianuarie). De asemenea, prin proiectul noului C. pr. civ. québécois erau preconizate unele garanții procedurale în beneficiul debitorului, similare celor din dreptul procesual civil francez: prin derogare de la regula potrivit căreia somația (avizul) de evacuare a imobilului se comunică debitorului cu cel puțin 5 zile înainte de data la care va avea loc executarea, în cazul în care imobilul care urma a fi predat constituia reședința familiei debitorului, somația trebuia comunicată cu cel puțin 30 de zile înainte; în plus, la cererea debitorului, instanța putea extinde termenul amintit cu cel mult 3 luni, dacă evacuarea era de natură să producă debitorului un prejudiciu grav, cu mențiunea că orice prelungire a termenului amintit nu putea depăși termenul închirierii [a se vedea dispozițiile art. 692 alin. (2) teza întâi și alin. (3) din proiectul noului C. pr. civ. québécois]; garanțiile menționate nu au fost conservate însă în forma finală a noului C. pr. civ. québécois, adoptat în data de 20 februarie 2014 [potrivit dispozițiilor art. 692 alin. (2) din codul citat, prin notificarea de executare, care trebuie comunicată, în cazul în care vizează evacuarea, cu cel puțin 5 zile înainte de executare, se ordonă debitorului să ridice toate bunurile mobile în termenul indicat sau să plătească cheltuielile angajate pentru ridicarea acestora, acesta fiind informat că, în caz de neîndeplinire, bunurile mobile vor fi reputate abandonate];

- un interval mai îndelungat de timp în interiorul căruia operează interdicția de evacuare (într-o situație particulară și cu titlu de excepție totuși; și aceasta în pofida condițiilor meteorologice locale deosebite) regăsim în legislația statului nord-american **Alaska** [a se vedea secțiunea 34.03.225. lit. (a) pct. (4) din Alaska Statutes 2012, disponibilă la adresa de internet: *http://www.legis.state.ak.us/basis/statutes.asp#34.03.225*, potrivit căreia operatorul unui parc de case mobile nu poate evacua chiriașul în perioada 15 octombrie-1 mai];

- tot în spațiul juridic nord-american, un caz în care, în principiu, nu se procedează la evacuare în preajma sărbătorilor de iarnă (însă în considerarea condițiilor meteorologice) este întâlnit, pe teritoriul Statelor Unite ale Americii, în comitatul Cook din statul **Illinois**, unde, în aplicarea unei dispoziții a instanței, șeriful nu poate pune în executare ordine de evacuare între mijlocul lunii decembrie și începutul lunii ianuarie [a se vedea, pentru perioada 2012/2013, Ordinul general 2012-04 al Circuit Court din Cook County (disponibil la adresa de internet *http://www.cookcountycourt.org/Portals/0/1st%20Municipal%20District/General%20Administrative%20Orders/General%20order%202012-04.pdf*), prin care această instanță dispune șerifului din Cook County să înceteze punerea în executare a ordinelor de evacuare în perioada 17 decembrie 2012-1 ianuarie 2013 ori de câte ori temperatura exterioară este, la momentul evacuării, mai mică sau egală cu 15° Fahrenheit (aproximativ -9° Celsius) sau, independent de nivelul temperaturii, condițiile meteorologice extreme pun în pericol sănătatea sau bunăstarea persoanelor evacuate].

[1)] Soluția legislativă nu a rămas la adăpost de critici (a se vedea: A. Tabacu, C. Ioana, *Măsuri recente pentru accelerarea procedurii de executare silită*, în RRES nr. 4/2010, pp. 87-89; B. Dumitrache, *Considerații privind unele dispoziții în materia executării silite cuprinse în proiectul Noului Cod de procedură civilă*, în Acta Universitatis Lucian Blaga nr. 2/2009, p. 180).

[2)] În doctrină s-a făcut distincție, sub aspectul procedurii aplicabile în sistemul NCPC anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014 (considerații de actualitate și după intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 1/2016), după cum cererea de executare este formulată în perioada 1 decembrie-1 martie sau în afara intervalului temporal menționat, arătându-se că:

2. Regula nu este absolută, astfel că NCPC admite şi unele **excepţii**, de strictă interpretare şi aplicare:

- în cazul în care creditorul face dovada că, în sensul dispoziţiilor legislaţiei locative[1)],

- în primul caz, dovedirea uneia dintre situaţiile menţionate la art. 895 (actualul art. 896) NCPC se realizează în cadrul procedurii de încuviinţare a cererii de executare silită, în soluţionarea căreia instanţa va observa, potrivit dispoziţiilor art. 665 alin. (5) pct. 7 [actualul art. 666 alin. (5) pct. 7] din acelaşi cod, dacă există alte impedimente prevăzute de lege; dacă instanţa admite cererea de executare în intervalul mai sus amintit, debitorul nu se va putea apăra decât pe calea contestaţiei la executare;

- în a doua ipoteză, autorizarea executării obligaţiei de evacuare în intervalul citat va fi dată în condiţiile art. 683 (actualul art. 684) NCPC de către instanţa de executare (a se vedea: H. Ţiţ, în D. Atasiei, H. Ţiţ, *Mica reformă în justiţie. Legea nr. 202/2010 comentată*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, p. 126; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1257-1258); în sensul că tot instanţa apreciază asupra ipotezelor avute în vedere de art. 895 alin. (1) [în prezent art. 896 alin. (1)] NCPC, a se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1165.

În ceea ce ne priveşte, apreciem că nicio dispoziţie a NCPC nu îndreptăţeşte opinia conform căreia evacuarea în intervalul de timp mai sus menţionat ar trebui dispusă, în toate cazurile, de justiţie, în cauză fiind vorba de acte de executare silită propriu-zisă, a căror îndeplinire, ca regulă, cade în competenţa executorului judecătoresc, cu corolarul controlului judecătoresc exercitat în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege. Debitorului îi rămâne deschisă posibilitatea de a recurge la contestaţia la executare, cale procedurală prin intermediul căreia poate obţine şi suspendarea (provizorie) a executării silite a obligaţiei de predare a imobilului cu destinaţie de locuinţă în perioada 1 decembrie-1 martie. O atare măsură nu ar putea fi dispusă *ab initio*, la cerere, prin încheierea de admitere a cererii de încuviinţare a executării silite, acest act (jurisdicţional, atât *de lege lata*, cât şi în sistemul NCPC anterior amendării sale prin Legea nr. 138/2014, supus controlului pe calea contestaţiei la executare) nefiind dat de instanţa de executare în condiţii de contradictorialitate. Totodată, considerăm că referirea pe care art. 665 alin. (5) pct. 7 [în prezent art. 666 alin. (5) pct. 7] NCPC o face la alte impedimente prevăzute de lege vizează împrejurări care împiedică executarea silită şi care întemeiază soluţia respingerii cererii de încuviinţare a executării silite. Or, interdicţia instituită la art. 895 alin. (1) [în prezent art. 896 alin. (1)] NCPC în perioada mai sus amintită constituie un impediment la evacuare, care împiedică, doar vremelnic, executarea pe cale silită a obligaţiei şi care nu poate conduce la respingerea cererii de încuviinţare a executării silite; tot în sensul că executorul judecătoresc este cel care, în baza actelor dosarului execuţional, apreciază asupra incidenţei dispoziţiilor art. 895 (în prezent art. 896) NCPC, precum şi pentru critica opiniei mai sus citate, a se vedea I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, pp. 205-206.

[1)] După ce defineşte în art. 2 lit. a) noţiunea de „locuinţă", ca fiind construcţia alcătuită din una sau mai multe camere de locuit, cu dependinţele, dotările şi utilităţile necesare, care satisface cerinţele de locuit ale unei persoane sau familii, Legea nr. 114/1996 a locuinţei (republicată în M. Of. nr. 393 din 31 decembrie 1997, cu modificările şi completările ulterioare), la lit. b) a aceluiaşi articol, consacră o definiţie proprie şi noţiunii de „locuinţă convenabilă", ca fiind acea locuinţă care, prin gradul de satisfacere a raportului dintre cerinţa utilizatorului şi caracteristicile locuinţei, la un moment dat, acoperă necesităţile esenţiale de odihnă, preparare a hranei, educaţie şi igienă, asigurând exigenţele minimale prezentate în anexa nr. 1 la aceeaşi lege. Anexa nr. 1 la Legea nr. 114/1996 stabileşte, la lit. A, următoarele cerinţe minimale pentru locuinţe: accesul liber individual la spaţiul locuibil, fără tulburarea posesiei şi a folosinţei exclusive a spaţiului deţinut de către o altă persoană sau familie; existenţa spaţiului pentru odihnă, pentru prepararea hranei şi a unui grup sanitar; accesul la energia electrică şi apa potabilă, evacuarea controlată a apelor uzate şi a reziduurilor menajere. În aceeaşi anexă (lit. B-F) a Legii nr. 114/1996 sunt cuprinse şi suprafeţele minimale, numărul de încăperi sanitare/locuinţă şi dotarea minimă a acestora, dotarea minimă a bucătăriei şi a instalaţiilor electrice.

Desigur, de interes pot fi şi definiţiile normative date noţiunilor de „locuinţă socială", „locuinţă de serviciu", „locuinţă de intervenţie", „locuinţă de necesitate" şi chiar „locuinţă de protocol" [cuprinse la art. 2 lit. c)-g) din legea menţionată], pentru ipotezele, chiar dacă, poate, mai rare, când s-ar pune problema evacuării debitorului (şi a familiei sale) dintr-o asemenea locuinţă între data de 1 decembrie şi cea de 1 martie a anului următor, pe temeiul dispoziţiilor art. 896 NCPC.

el şi familia sa[1] nu au la dispoziţie o locuinţă corespunzătoare;

- în ipoteza în care creditorul face dovada că, în sensul dispoziţiilor legislaţiei locative, debitorul şi familia sa au o altă locuinţă corespunzătoare[2] în care s-ar putea muta de îndată;

- în cazul persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu[3], o locuinţă[4];

- în situaţia persoanelor care pun în pericol relaţiile de convieţuire sau tulbură în mod grav liniştea publică[5]. În context, trebuie amintit că, în materie de închiriere a locuinţelor, art. 1.830 alin. (2) NCC conferă locatorului dreptul de a obţine în justiţie rezilierea contractului de închiriere şi în cazul în care membrii familiei chiriaşului cărora acesta din urmă le-a îngăduit, în orice mod, folosirea, deţinerea sau accesul în locuinţă fie au un comportament care face imposibilă convieţuirea cu celelalte persoane care locuiesc în acelaşi imobil sau în imobile aflate în vecinătate, fie împiedică folosirea normală a locuinţei sau a părţilor comune[6].

---

[1] Referirea la familia debitorului trebuie înţeleasă nu doar din perspectivă umanitară, ci şi în contextul unora dintre dispoziţiile cu caracter de noutate ale legislaţiei civile şi procesual civile: art. 898 alin. (1) NCPC, care constituie temei pentru evacuarea nu doar a debitorului, ci şi a tuturor persoanelor care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului; art. 1.832 alin. (2) NCC, care extinde opozabilitatea încetării, din orice cauză, a contractului de închiriere a locuinţei şi permite executarea unei hotărâri judecătoreşti de evacuare a chiriaşului în relaţie cu toate persoanele care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu chiriaşul.

În context, poate prezenta, de asemenea, interes şi definiţia dată noţiunii de „familie" de art. 17 din Legea nr. 114/1996 a locuinţei, care include, în sensul legislaţiei locative, soţul, soţia, copiii şi părinţii soţilor, care locuiesc şi gospodăresc împreună.

[2] S-a arătat cu temei că sintagma „o altă locuinţă corespunzătoare" nu implică în mod necesar ca debitorul să aibă în proprietate o altă locuinţă (fiind suficient ca acesta să poată folosi această altă locuinţă în considerarea altui drept decât cel de proprietate) şi că debitorului nu i s-ar putea pretinde să închirieze, în condiţiile pieţei, o altă locuinţă, intenţia legii nefiind aceea de a-i impune debitorului ca, în condiţii oneroase, să-şi procure folosinţa altei locuinţe (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 654).

[3] Condiţii ce trebuie îndeplinite cumulativ.

[4] În sensul că excepţia nu are în vedere situaţia fostului locatar, care, deşi nu mai are un titlu care să justifice folosinţa imobilului (titlu ce a încetat anterior sesizării instanţei), nu ocupă imobilul în mod abuziv şi pe căi de fapt, ci se vede a fi protejat temporar de legiuitor, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 281; dacă s-ar aprecia că textul legal se referă inclusiv la fostul locatar, s-a mai arătat, atunci, practic, măsura pozitivă adoptată pentru protejarea unei categorii vulnerabile de persoane ar fi golită de conţinut, intenţia legiuitorului nefiind aceasta; aşadar, pentru aplicabilitatea practică a excepţiei, titlul executoriu ar fi reprezentat de o hotărâre judecătorească de evacuare a unui ocupant, iar nu a unui fost locatar – *ibidem*, pp. 281-282.

[5] S-a arătat că executorul judecătoresc poate solicita creditorului să facă dovada evacuării persoanelor menţionate prin prezentarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a dispus măsura evacuării (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 900). Desigur că problema evacuării acestor persoane nu se poate pune decât în prezenţa unui titlu executoriu, constituind temei pentru executarea pe cale silită a obligaţiei de evacuare.

Într-o altă opinie, s-a reţinut că excepţia ar fi incidentă doar pentru hotărârile judecătoreşti prin care s-a dispus rezilierea contractului de locaţiune, foştii locatari fiind evacuaţi pentru că au pus în pericol relaţiile de convieţuire sau au tulburat în mod grav liniştea publică (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 282).

[6] Locatorul poate uza şi de dispoziţiile art. 1.046 alin. (1) NCPC, solicitând instanţei să dispună, prin ordonanţă preşedinţială dată cu citarea părţilor, obligarea chiriaşului să înceteze comportamentul său abuziv. În cazul clădirilor de locuinţe, dacă unul dintre chiriaşi împiedică, cu bună-ştiinţă şi sub

3. Interdicția operează numai în cazurile în care predarea silită are ca obiect un imobil **cu destinația de locuință**, iar nu orice imobil (de exemplu, imobilul de uz profesional).

4. Nerespectarea interdicției evacuării în intervalul 1 decembrie-1 martie este sancționată cu **nulitatea relativă**[1]. Actele de procedură execuțională îndeplinite înainte de împlinirea acestui termen prohibitiv pot fi anulate la cererea celui interesat, în temeiul dispozițiilor art. 185 alin. (2) NCPC.

5. În doctrină s-a arătat că interdicția impusă de art. 896 NCPC vizează doar actele de evacuare propriu-zisă, putându-se însă proceda la efectuarea unor acte premergătoare, precum sesizarea executorului judecătoresc cu cererea de executare silită, obținerea încuviințării executării și chiar somarea debitorului[2].

6. Sarcina dovedirii[3] condițiilor prevăzute la art. 896 alin. (1) NCPC incumbă creditorului obligației de predare.

7. Impedimentul de ordin temporal în calea începerii/continuării executării silite propriu-zise, reglementat de art. 896 alin. (1) NCPC, constituie un caz de suspendare legală de drept a executării silite[4].

Art. 897. Înștiințarea debitorului

Dacă partea obligată să evacueze ori să predea un imobil nu își îndeplinește această obligație în termen de 8 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, ea va fi îndepărtată prin executare silită, iar imobilul va fi predat celui îndreptățit.

---

orice formă, folosirea normală a clădirii de locuit, creând prejudicii celorlalți proprietari ori chiriași, proprietarii sau reprezentantul legal al acestora pot sesiza instanța competentă pentru ca aceasta să hotărască asupra măsurilor necesare pentru folosirea normală a clădirii, precum și cu privire la plata daunelor; aceste dispoziții sunt aplicabile și în cazul în care cel care tulbură folosința normală este proprietarul locuinței (a se vedea art. 18 din Legea nr. 230/2007; dispoziții similare se regăseau și în art. 36 din Legea nr. 114/1996).

[1] A se vedea, în același sens, și Al. Dimitriu, O. Farcaș, *Noul Cod*, 2012, p. 882.

[2] A se vedea: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 655 (unde se mai arată că neacceptarea unei asemenea interpretări ar avea drept consecință faptul că durata procedurii execuționale s-ar adăuga la durata de interdicție legală a evacuării, iar debitorul ar beneficia de o întârziere a executării de mai mult de 3 luni); H. Țiț, în D. Atasiei, H. Țiț, *Mica reformă în justiție. Legea nr. 202/2010 comentată*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 122; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 900.

[3] Într-o opinie, s-a arătat că, în tăcerea legii, sunt posibile următoarele situații: dovedirea ipotezelor menționate în text în fața executorului, pentru ca acesta să procedeze la executare în perioada de trei luni prevăzută de lege; efectuarea dovezii, în fața instanței de executare, în procedura declanșată împotriva refuzului executorului judecătoresc de a face executarea; formularea cererii de constatare a acestora, odată cu obținerea titlului executoriu, cu consecința neaplicării textului în faza executării silite, fie prin formularea unui capăt de cerere separat potrivit art. 111 C. pr. civ. 1865 (*de lege lata*, art. 35 NCPC), fie reținându-se numai în considerentele hotărârii, titlu executoriu (a se vedea A. Tabacu, C. Ioana, *Măsuri recente pentru accelerarea procedurii de executare silită*, în RRES nr. 4/2010, p. 88).

Opinăm că, fiind o chestiune care vizează procedura propriu-zisă de predare silită a bunurilor imobile, dovada cerută de art. 896 alin. (1) NCPC se va putea face (cu înscrisuri sau, când este cazul, cu alte mijloace de probă admisibile potrivit legii) în primele două ipoteze (în fața executorului judecătoresc; în justiție, cu prilejul soluționării contestației la executare sau, după caz, a plângerii îndreptate împotriva refuzului executorului judecătoresc de a deschide procedura de executare).

[4] A se vedea, în același sens, și E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 899.

Comentariu

1. În temeiul regulii generale [art. 667 alin. (1) NCPC], executorul judecătoresc are îndatorirea de a comunica, după încuviinţarea cererii de executare de către instanţă (de executare), o copie a încheierii de încuviinţare, o copie – certificată de el pentru conformitate cu originalul – a titlului executoriu, precum şi o somaţie[1].

2. Potrivit dispoziţiilor de drept comun [art. 667 alin. (2) NCPC], comunicarea somaţiei[2], precum şi a copiei titlului executoriu sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii executării. Fiind vorba despre o normă care ocroteşte un interes privat (al debitorului), **nulitatea** este **relativă**[3].

3. Textul analizat consacră premisa trecerii la executarea silită propriu-zisă (prin îndepărtarea, pe cale silită, a persoanei obligate să evacueze sau să predea bunul imobil şi predarea bunului ce face obiectul executării către persoana îndreptăţită): **neexecutarea obligaţiei de predare** în termen de 8 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a cererii de executare silită.

Se constată o mărire (de la 5 la 8 zile) a termenului (prohibitiv[4]) şi calculat, în virtutea regulii de drept comun, pe zile libere) lăsat debitorului pentru executarea de bunăvoie a obligaţiei de predare a bunului imobil[5].

4. Acordarea, în materia predării silite a bunurilor imobile, a unui termen mai mare de executare voluntară decât cel consacrat în cazul predării silite mobiliare a fost justificată prin aceea că predarea imobilului impune, de cele mai multe ori, debitorului rezolvarea unor probleme ce reclamă timp pentru adăpostirea sa şi a familiei sale într-un imobil ori pentru depozitarea bunurilor mobile ce vor fi scoase din imobil[6].

Jurisprudenţă

Cerinţa somaţiei este aplicabilă numai în cazul în care obligaţia stabilită prin titlul executoriu este adusă la îndeplinire împotriva debitorului ori a părţii condamnate judecătoreşte la predarea unui imobil, iar nu şi în cazul în care un cumpărător (în executarea actului său învestit cu formula executorie) găseşte în imobilul cumpărat un terţ care deţine fără titlu acel imobil, faţă de acesta din urmă nefiind ţinut să facă o somaţie de predare *(Cas., II, dec. nr. 597 din 24 decembrie 1923; C. Ap. Constanţa, dec. civ. nr. 110 din 4 martie 1925, în C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, Tipografia „Naţională" Şt. Macovei & N. Ionescu, Râmnicu Sărat, 1932, vol. III, pp. 200-201).*

---

[1] În doctrina mai veche a fost calificată ca admisibilă renunţarea debitorului la somaţie, cu motivarea că nimeni nu ar avea de suferit vreun prejudiciu de pe urma unei asemenea renunţări, în plus, făcându-se şi economii în cheltuielile de executare, lucru care interesează pe debitorul ce renunţă la somaţie (a se vedea C. Zotta, în PR nr. 2/1930, p. 62, *apud* C.Gr.C. Zotta, *Codul de procedură civilă adnotat*, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice, Bucureşti, 1941, vol. IV, p. 464).

[2] A se vedea şi *supra*, comentariile art. 889 şi art. 893 NCPC [inclusiv cu privire la calificarea somaţiei ca act (începător) de executare].

[3] A se vedea, în acelaşi sens, mai recent, şi V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 655.

[4] A se vedea, în acest sens, I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1165.

[5] A se vedea dispoziţiile art. 578 C. pr. civ. 1865. Înaintea amendării vechii reglementări procesual civile prin O.U.G. nr. 138/2000, termenul de predare voluntară a imobilului era tot de 8 zile (a se vedea dispoziţiile art. 575 C. pr. civ. 1865 – forma anterioară modificării prin ordonanţa de urgenţă menţionată).

[6] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 445.

Art. 898. Efectuarea executării silite

(1) În vederea executării silite a obligației prevăzute la art. 897, executorul judecătoresc se va deplasa la fața locului, va soma pe debitor să părăsească de îndată imobilul, iar în caz de împotrivire, îl va evacua din imobilul respectiv pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, cu sau fără ajutorul forței publice, după caz, punând pe creditor în drepturile sale.

(2) Când debitorul lipsește sau refuză să deschidă ușile, executorul va fi însoțit de agenți ai forței publice ori reprezentanți ai jandarmeriei, după caz.

(3) După deschiderea ușilor imobilului, prezența celor menționați la alin. (2) va putea fi suplinită de 2 martori asistenți.

(4) Executarea în modalitatea predării silite imobiliare va putea continua în ziua începerii sale chiar după ora 20,00, precum și în zilele următoare, inclusiv în cele nelucrătoare, dacă nu s-a finalizat din cauza unei opuneri la executare din partea debitorului ori a altei persoane sau dacă operațiunile ce trebuie efectuate pentru finalizarea executării silite nu s-au putut realiza până la ora 20,00.

Comentariu

1. Articolul 898 NCPC instituie o serie de reguli procedurale privind realizarea predării silite a bunurilor imobile.

2. Pentru executarea silită a obligației de evacuare sau de predare a bunului imobil, executorul judecătoresc, după împlinirea termenului de 8 zile acordat pentru executarea voluntară a obligației, se deplasează la fața locului și îl somează[1] pe debitor să părăsească de îndată imobilul.

3. Dacă debitorul se conformează, executorul judecătoresc va întocmi un **proces-verbal** în care va consemna îndeplinirea executării[2].

4. În caz de împotrivire, executorul judecătoresc va evacua din imobilul respectiv debitorul, dar și – o noutate bine-venită a NCPC – **persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului**[3], punându-l pe creditor în drepturile sale.

5. În doctrină s-a arătat că, prin reglementarea posibilității evacuării persoanelor care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, legiuitorul a vrut să răpească orice șansă, pe viitor, unuia dintre artificiile cele mai uzitate în practică de posesorii

---

[1] Este vorba despre o somație verbală adresată debitorului obligației de predare înainte de a se proceda la îndepărtarea sa din imobil (a se vedea: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 212; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1166; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1258-1259), diferită de somația scrisă comunicată debitorului (a se vedea M. Stancu, *Urmărirea și predarea silită a bunurilor imobile*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 466) și care nu o înlocuiește pe aceasta din urmă (S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, *loc. cit.*), odată cu copia încheierii de încuviințare a executării silite.

[2] A se vedea dispozițiile art. 900 (și, *infra*, comentariul acestui articol), art. 890 și ale art. 679 NCPC.

[3] Terțul care pretinde un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul imobil care face obiectul procedurii de predare silită va putea însă introduce contestație la executare, în temeiul dispozițiilor art. 713 alin. (5) NCPC.

În jurisprudența mai veche s-a reținut că terțul lezat prin executare, care nu a luat parte la facerea actului și nici nu a fost somat, nu are deschisă calea contestației înainte de predarea silită a imobilului, contestația introdusă de terț înainte de deposedare urmând a fi respinsă ca prematură (a se vedea Jud. pace Lehliu-Ialomița, cartea de jud. civ. nr. 30 din 14 noiembrie 1939, *apud* C.Gr.C. Zotta, *Codul de procedură civilă adnotat*, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", București, 1941, vol. IV, p. 464).

neproprietari, şi anume aceluia de a „găzdui", cel mai adesea într-o manieră care rămâne necunoscută proprietarului ori deţinătorului legitim până la faza punerii în executare silită a hotărârii pronunţate exclusiv în contradictoriu cu pârâtul posesor, terţi detentori precari, gata să opună inopozabilitatea faţă de ei a unei asemenea hotărâri judecătoreşti[1),2)].

[1)] A se vedea B. Dumitrache, *Consideraţii privind unele dispoziţii în materia executării silite cuprinse în proiectul Noului Cod de procedură civilă*, în Acta Universitatis Lucian Blaga nr. 2/2009, p. 178, unde se mai arată şi că dispoziţiile analizate vin să răspundă unei practici, împărtăşită de nu puţini executori judecătoreşti, care, deplasându-se la imobil şi constatând, la faţa locului, existenţa unor persoane fizice domiciliate în acesta ori, după caz, a unor persoane juridice cu sediul stabilit în imobil, apreciază că nu se poate proceda la predarea efectivă a imobilului către creditor, întrucât o asemenea predare nu s-ar putea face decât cu nesocotirea „drepturilor" unor terţe persoane (autorul mai arată că rezolvarea pe care creditorii erau nevoiţi să o găsească era, de cele mai multe ori, intentarea ulterioară a unor acţiuni în evacuare pentru a se crea titluri executorii noi, opozabile terţilor în discuţie); în sensul că soluţia legislativă analizată nu va mai face necesar recursul la procedura ordonanţei preşedinţiale pentru a obţine şi evacuarea unor terţi care ocupă samavolnic un spaţiu locativ, a se vedea R.I. Motica, Ş.I. Lucaciuc, *Simplificarea şi eficientizarea executării silite*, în „Noile Coduri ale României. Studii şi cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 444, precum şi jurisprudenţa, anterioară intrării în vigoare a NCPC, acolo citată.

[2)] Tot în sensul că dispoziţiile art. 897 alin. (1) [actualul art. 898 alin. (1)] NCPC tranşează problemele ivite în practică sub regimul vechii reglementări referitoare la evacuarea imobilului de către debitorul obligat la predarea, lăsarea în posesie sau în folosinţă a acestuia, când era necesară obţinerea unei hotărâri pronunţate în contradictoriu cu toţi ocupanţii fără drept ai imobilului, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1166, şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 408; pentru un caz de practică judiciară în care s-a decis că efectele dispoziţiei de aprobare a restituirii în natură a imobilului [care, potrivit dispoziţiilor art. 25 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 (privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989), face dovada proprietăţii persoanei îndreptăţite asupra acestuia, are forţa probantă a unui înscris autentic şi constituie titlu executoriu pentru punerea în posesie, după îndeplinirea formalităţilor de publicitate imobiliară] sunt relative, potrivit principiului relativităţii efectelor actului juridic, astfel că nu pot fi opuse terţilor-chiriaşi în imobil, a căror situaţie juridică este reglementată, prin dispoziţii speciale, de legea amintită, a se vedea Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 822/R din 6 aprilie 2011, nepublicată, *apud* A.G. Ţambulea, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 86-87.

În jurisprudenţa formată în sistemul vechii reglementări se mai statuase că întocmirea, de către executorul judecătoresc, a procesului-verbal prin care a reţinut că executarea nu poate continua, întrucât, din punct de vedere juridic, imobilul reprezintă domiciliul unor persoane faţă de care, în virtutea efectului relativ al hotărârilor judecătoreşti, nu le sunt opozabile titlul executoriu şi încheierea de încuviinţare a executării silite, este corectă, neputând fi considerată refuz nejustificat al executorului judecătoresc de a efectua o executare silită (a se vedea Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1434 din 5 septembrie 2006, nepublicată, *apud* C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 289-290; în aceeaşi cauză se mai reţinuse că titlul executoriu nu este opozabil persoanelor nenominalizate în acesta, în privinţa acestora neexistând hotărâre judecătorească care să statueze asupra lipsei sau existenţei drepturilor locative proprii). Tot astfel, într-o altă cauză se arăta că, constatând imposibilitatea predării locuinţei, deoarece în apartament locuiau şi două persoane faţă de care nu exista titlu executoriu, executorul judecătoresc a acţionat în limitele stabilite prin titlul executoriu şi încheierea de încuviinţare a executării silite, efectele actelor de executare neputându-se extinde şi asupra altor persoane (a se vedea Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1486 din 14 septembrie 2006, nepublicată, *apud* C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 291-293; în cauză se mai reţinuse că hotărârea judecătorească are o putere relativă, în sensul că produce efecte numai între părţile din proces, iar nu şi faţă de terţe persoane care nu au participat la judecată, şi, în consecinţă, o hotărâre judecătorească nu va putea fi pusă în executare silită decât împotriva părţilor obligate prin acea hotărâre; instanţa mai reţinuse că, găsind în imobil şi alte persoane ce susţineau sau despre care se susţinea că locuiesc în acel

6. De acelaşi „tratament" juridic beneficiază şi persoanele care, după finalizarea procedurii de predare silită directă şi în lipsa consimţământului expres prealabil ori a unei hotărâri judecătoreşti, pătrund sau se reinstalează în imobil[1)].

7. În caz de împotrivire[2)] la predarea bunului imobil[3)], pentru îndepărtarea debitorului şi, după caz, a persoanelor care ocupă imobilul în fapt sau fără niciun titlu opozabil creditorului, executorul judecătoresc va putea recurge la **ajutorul forţei publice**[4)].

Prezenţa agenţilor forţei publice (inclusiv a unor reprezentanţi ai jandarmeriei[5)]) este

---

imobil, pentru una dintre ele făcându-se şi dovada domiciliului la acea adresă, executorul judecătoresc nu putea decât să constate existenţa unei piedici în executarea silită, neputând efectua acte de executare silită împotriva altei persoane decât aceea în sarcina căreia s-au stabilit obligaţii prin hotărârea judecătorească ce constituie titlul executoriu).

De lege lata, executarea silită a obligaţiei de evacuare sau de predare a unui imobil este fundamental facilitată de dispoziţiile art. 898 alin. (1) NCPC, care îl îndreptăţesc pe executorul judecătoresc să evacueze din imobil, cu sau fără ajutorul forţei publice, nu doar debitorul, ci şi persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului.

[1)] Aşadar, poate fi vorba de persoane care au mai fost evacuate din imobil sau care, după finalizarea procedurii de predare silită directă, pătrund, pentru prima dată, în imobil (a se vedea şi *infra*, comentariul *sub* art. 902 NCPC).

[2)] În doctrina mai veche s-a arătat că împotrivirea datornicului trebuie constatată într-un proces-verbal înainte de a se face uz de forţa publică (C.E. Sion, *Execuţia imobiliară*, Tipografia Nouă Chiriac, Vaslui, 1935); pentru o soluţie similară sub regimul actualei reglementări, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 899.

[3)] Precizăm că, potrivit dispoziţiilor art. 287 alin. (1) lit. g) din noul Cod penal (Legea nr. 286/2009, cu modificările şi completările ulterioare), constituie infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deţinut în baza unei hotărâri judecătoreşti, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea [în sistemul Codului penal anterior – art. 271 alin. (2) şi (3) – constituia infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti împiedicarea unei persoane de a folosi o locuinţă ori parte dintr-o locuinţă sau imobil, deţinute în baza unei hotărâri judecătoreşti (săvârşită prin ameninţare sau prin acte de violenţă)].

[4)] Sunt de reamintit, şi în contextul predării silite a bunurilor imobile, regulile de principiu privitoare la îndatoririle (cărora trebuie să li se dea curs nu doar în ipotezele expres prevăzute de lege, ci şi în cazul în care executorul judecătoresc consideră necesar) agenţilor forţei publice de a sprijini, sub sancţiunea plăţii de amenzi şi despăgubiri, îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită, inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării a debitorului sau a oricărei persoane – a se vedea dispoziţiile art. 659 alin. (1) şi (4) şi ale art. 682 alin. (1) NCPC; în plus, şi formula executorie (care *de lege lata*, ca şi în forma iniţială a NCPC, anterioară amendării sale prin Legea nr. 138/2014, este înglobată în partea finală a încheierii de încuviinţare a executării silite) cuprinde, printre altele, o referire la ordinul adresat agenţilor forţei publice de a sprijini îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită; amintim că prin Legea nr. 138/2014 fusese reintrodusă procedura de învestire cu formulă executorie, limitată însă la alte titluri executorii decât hotărârile judecătoreşti.

Sub aspectul sancţiunilor penale, este de menţionat că refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii judecătoreşti de către persoanele care au această obligaţie conform legii constituie infracţiunea de nerespectare a unei hotărâri judecătoreşti – a se vedea art. 287 alin. (1) lit. c) din noul Cod penal.

[5)] Pentru critica tehnicii de redactare a dispoziţiilor art. 897 alin. (2) [în prezent art. 898 alin. (2)] NCPC, în condiţiile în care art. 658 alin. (1) [în prezent art. 659 alin. (1)] din acelaşi cod include în categoria agenţilor forţei publice şi organele de jandarmerie, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 658, şi I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 200, nota 1; observăm însă că, într-o materie sensibilă, legiuitorul nu face decât să aplice sau să concretizeze un text de principiu, ceea ce este, uneori, oportun şi tehnic util.

obligatorie[1] în cazul în care debitorul lipseşte ori refuză să deschidă uşile. Soluţia legislativă constituie o aplicaţie a regulii statuate de art. 680 alin. (1) NCPC referitoare la concursul forţei publice în vederea facilitării accesului la bunurile debitorului[2].

8. După deschiderea uşilor imobilului, prezenţa agenţilor forţei publice poate fi suplinită de **2 martori asistenţi**, potrivit dispoziţiilor art. 898 alin. (3) NCPC. Soluţia, care se regăseşte şi în materia urmăririi silite mobiliare [art. 734 alin. (2) NCPC], constituie, la rândul său, o aplicaţie a unei alte norme comune în materie de executare silită – art. 681 alin. (1) NCPC –, care admite existenţa unor norme speciale vizând înlocuirea agenţilor forţei publice cu 2 martori asistenţi la operaţiunile de identificare a bunurilor urmăribile ale debitorului şi la îndeplinirea actelor de executare asupra acestora.

9. Ultimul alineat al art. 898 NCPC[3] cuprinde o normă particulară[4] privitoare la timpul în care se poate proceda la predarea silită a imobilului, de natură să accelereze îndeplinirea acestei forme de executare silită directă.

Astfel, executarea poate continua în ziua începerii sale chiar după ora 20,00, precum şi în zilele următoare, inclusiv în cele nelucrătoare, în două cazuri:

- dacă nu s-a finalizat din cauza unei opuneri la executare din partea debitorului ori a altei persoane[5] sau
- dacă operaţiunile ce trebuie efectuate pentru finalizarea executării silite nu s-au putut realiza până la ora 20,00.

Hotărâri CEDO

1. Refuzul autorităţilor de a respecta termenii hotărârii judecătoreşti definitive a fost dublat de decizia acestora de a satisface pretenţiile reclamantului decurgând din această hotărâre printr-o prestaţie echivalentă cu cea la care au fost obligate de către instanţă. În ceea ce priveşte refuzul lor, având în vedere că hotărârea judecătorească nu a fost niciodată desfiinţată, acesta reprezintă o situaţie continuă de nerespectare a unei hotărâri judecătoreşti, adică de limitare a dreptului efectiv de acces la justiţie. În consecinţă, reclamantul a suferit o limitare în ceea ce priveşte dreptul său la executarea unei hotărâri judecătoreşti.

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1166.

[2] În doctrina mai veche se arăta cu temei că, deşi este de natură să asigure respectul hotărârilor, apelul la mijloace de constrângere prin forţa publică trebuie realizat cu multă prudenţă, pentru a nu se crea stări de nemulţumire colectivă sau chiar rebeliuni, care scad sau chiar macină prestigiul autorităţii de stat (a se vedea C.E. Sion, *Execuţia imobiliară*, Tipografia Nouă Chiriac, Vaslui, 1935, p. 259).

[3] Introdus prin LPA NCPC.

[4] În raport cu dispoziţiile de drept comun, care admit, pe de o parte, efectuarea executării în afara intervalului orar 06,00-20,00 sau în zilele nelucrătoare doar dacă se dispune astfel prin chiar hotărârea judecătorească pusă în executare sau în cazurile urgente în care executarea poate fi încuviinţată de instanţa de executare prin încheiere dată în condiţiile art. 680 alin. (2) NCPC, iar, pe de altă parte, continuarea executării în aceeaşi zi, dar nu mai târziu de ora 22,00, iar în zilele următoare, în intervalul orar 06,00-20,00 [a se vedea art. 684 alin. (1) şi (2) din acelaşi cod].

[5] Cum s-a arătat deja în doctrină, opunerea la executare poate proveni nu doar din partea unei persoane care ocupă imobilul în fapt sau fără niciun titlu opozabil creditorului, ci şi din partea oricărui alt terţ, fără a interesa calitatea terţului oponent (a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1166).

Autorităţile au procedat la punerea în posesie a reclamantului pe un teren echivalent, însă această diferenţă faţă de hotărârea judecătorească nu a fost motivată prin nicio decizie administrativă formală. Totodată, imposibilitatea pentru reclamant de a obţine executarea completă a acestei încheieri constituie o ingerinţă în dreptul său la respectarea bunurilor.

În consecinţă, s-a constatat încălcarea dispoziţiilor art. 6 par. 1 din Convenţie şi ale art. 1 din Primul Protocol adiţional la aceeaşi convenţie *(CEDO, hot. din 2 martie 2004, pronunţată în cauza Popescu c. României, par. 71, 72, 76, 80 şi 85)*.

2. Existenţa unei eventuale imunităţi de care ar beneficia debitorul obligaţiei de evacuare a unui imobil nu s-ar opune deloc transferului în patrimoniul reclamantului a atribuţiilor dreptului de proprietate asupra imobilului în litigiu. Acest transfer neimplicând în sine evacuarea locatarului, acesta din urmă avea posibilitatea, în caz de litigiu asupra dreptului de folosinţă a imobilului, să se folosească de mijloacele sale de apărare, inclusiv de cele reieşite din imunitatea de jurisdicţie.

Ar fi exagerat să se ceară unui reclamant care a obţinut o hotărâre judecătorească definitivă împotriva statului să intenteze din nou acţiuni împotriva autorităţilor interne pentru a obţine executarea obligaţiei respective *(CEDO, hot. din 26 iulie 2007, pronunţată în cauza Hirschhorn c. României, par. 60 şi 61)*.

Notă: *De lege lata*, art. 666 alin. (5) pct. 5 NCPC îndreptăţeşte instanţa (de executare) să respingă cererea de încuviinţare a executării silite dacă debitorul se bucură de imunitate de executare.

Decizii ale Curţii Constituţionale

1. Dispoziţiile art. 578-580[1] C. pr. civ. (*corespunzătoare, în NCPC, care a îmbogăţit reglementarea predării silite a bunurilor imobile, art. 896-902 – n.n., D.-A.G.*) instituie norme de procedură ce trebuie respectate de către debitorul obligaţiei de predare a imobilului, respectiv atribuţiile executorului judecătoresc căruia i-a fost încredinţată executarea silită.

Textele de lege amintite reprezintă exclusiv o garanţie a asigurării echilibrului între persoane cu interese contrare, prin determinarea cadrului legal de exercitare a drepturilor lor legitime. Prin executarea silită a unei obligaţii de a face, respectiv de a preda un bun imobil, rezultată dintr-un titlu executoriu emis conform legii, se asigură realizarea drepturilor legale ale creditorului. Stabilirea conţinutului şi limitelor dreptului de proprietate – cărora li se subsumează reglementările în cauză – implică, în mod necesar, o restrângere a exerciţiului său în considerarea drepturilor şi intereselor altor persoane. Departe de a constitui o atingere a dreptului subiectiv în sine, asemenea reglementări creează condiţiile indispensabile valorificării acestuia *[Decizia Curţii Constituţionale nr. 288 din 1 iulie 2004 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 516 şi art. 578-580[1] C. pr. civ., precum şi a dispoziţiilor art. 7 lit. i) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti, publicată în M. Of. nr. 724 din 11 august 2004]*.

2. Art. 578, art. 579 şi art. 580 C. pr. civ. [*corespunzând art. 897, art. 898 alin. (1) şi, parţial, art. 899 alin. (1) teza întâi NCPC – n.n., D.-A.G.*] nu aduc atingere art. 44 din Constituţie, referitor la garantarea dreptului de proprietate privată, întrucât, prin executarea silită a unei obligaţii de a face, respectiv de a preda un bun imobil, rezultată dintr-un titlu executoriu emis conform legii, se asigură realizarea drepturilor legale ale creditorului. Stabilirea conţinutului şi limitelor dreptului de proprietate – cărora li se subsumează reglementările în cauză – implică în mod necesar o restrângere a exerciţiului său în considerarea drepturilor şi intereselor altor persoane. Departe de a constitui o atingere a dreptului subiectiv în sine, asemenea reglementări creează condiţiile indispensabile valorificării acestuia *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 977 din 8 iulie 2010 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a prevederilor art. 578, 579 şi 580 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 524 din 28 iulie 2010)*.

Jurisprudență

1. Instanța a respins susținerile contestatoarei potrivit cărora aceasta are un drept locativ propriu dovedit cu actul de identitate (cu motivarea că acest act nu constituie un mijloc prin care se dovedește existența drepturilor subiective locative) și că nu există o hotărâre judecătorească de evacuare împotriva acesteia *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 688/R din 23 iulie 2003, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriș, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Rosetti, București, 2005, pp. 245-246)*.

2. a) Executarea silită asupra patrimoniului unei persoane, în absența unui titlu executoriu la constituirea căruia să fi participat, fie pe cale convențională, fie în cadrul desfășurării unui proces în care să își fi exercitat dreptul de apărare, este nu numai lipsită de temei legal, ci și contrară oricărei reguli de echitate, ingerința nepermisă în exercitarea dreptului său de proprietate constituind, indiscutabil, o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea executării silite *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 1810 din 21 decembrie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2008, pp. 283-286)*.

b) În cazul în care hotărârea executorie obligă pârâta să lase posesia unui bun imobil sau să îl predea, executarea se produce direct asupra bunului ce formează obiectul obligației stabilite prin titlul executoriu, executarea silită pornită în contradictoriu cu debitorul obligației stabilite prin titlu fiind legală.

Faptul că, în timpul executării, s-au ivit incidente legate de exercitarea posesiei asupra imobilului ce urmează a fi predat potrivit titlului executoriu nu are relevanță, din moment ce executarea s-a pornit în contradictoriu cu debitorul principal al obligației de a preda imobilul, iar posesia contestatoarei nu a fost încălcată, executorul judecătoresc neprocedând la evacuarea acesteia în lipsa unui titlu executoriu împotriva sa *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 215 din 1 martie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2008, pp. 288-289)*.

3. Existența unei acțiuni civile privind restituirea contravalorii investițiilor și instituirea unui drept de retenție asupra imobilului evacuat până la achitarea creanței nu reprezintă o cauză care să aibă drept consecință anularea formelor de executare silită a obligației de evacuare *[ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 3362 din 6 mai 2004, apud S.G. Pietreanu, M.D. Gavriș, Executarea silită. Culegere de practică judiciară, Ed. Rosetti, București, 2005, pp. 229-231* (în speță, intimatului din contestația la executare i se atribuise anterior imobilul în natură, fiind obligat la plata unor sume de bani, cu titlu de sultă, în favoarea contestatorilor; totodată, intimatul obținuse o decizie prin care s-a dispus evacuarea contestatorilor din imobil); în context, este de menționat că, în cauza *Reiz c. României*, CEDO a conchis că statul nu a adus vreo atingere drepturilor reclamanților garantate de art. 6 par. 1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la aceeași convenție; în speță, reclamanților li s-a recunoscut, prin hotărâre definitivă, dreptul de proprietate asupra unui imobil, prin aceeași hotărâre ordonându-se și evacuarea locatarilor începând de la data la care reclamanții le vor fi plătit despăgubirea și le vor fi oferit o altă locuință; ulterior, imobilul a fost vândut, în procedura de executare silită declanșată la cererea locatarilor *(CEDO, hot. din 28 septembrie 2006, pronunțată în cauza Reiz c. României, par. 6, 21 și 28)]*.

4. Este nelegală măsura procesuală a disjungerii, de către instanța de judecată, a cererii prin care s-a solicitat constatarea unui drept de retenție asupra bunului imobil supus executării, drept care poate fi invocat chiar și pe calea unei contestații la executare a unei hotărâri judecătorești privind restituirea sau evacuarea, numai astfel debitorul găsindu-se în situația de a-și face toate apărările în contra celui față de care a formulat pretenții *(Trib. București, s. a III-a civ.,*

dec. nr. 1125 din 7 iunie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 238-239).

Notă: Amintim că, în materie de locaţiune, locatorul are dreptul de a păstra lucrările adăugate şi autonome efectuate asupra bunului pe durata locaţiunii şi nu poate fi obligat la despăgubiri decât dacă locatarul a efectuat lucrările cu acordul prealabil al locatorului; în cazul în care nu a avut acordul prealabil al locatorului, locatarul nu poate invoca, în niciun caz, dreptul de retenţie [a se vedea dispoziţiile art. 1.823 alin. (1) şi (3) NCC; pentru regimul de drept comun al dreptului de retenţie, a se vedea dispoziţiile art. 2.495 şi urm. NCC].

5. Pentru analizarea dreptului de retenţie în cadrul contestaţiei la executare se admite că este necesar ca: fie dreptul de retenţie să se fi născut ulterior hotărârii de restituire, fie problema restituirii bunului să nu fi fost discutată în mod de sine stătător în cadrul litigiului finalizat cu pronunţarea hotărârii ce reprezintă titlu executoriu pentru restituire.

Pentru exercitarea dreptului de retenţie este obligatoriu ca cel ce se pretinde titular al unui astfel de drept să procedeze în primul rând la realizarea dreptului de creanţă. În cauză s-a constatat că recurenta s-a rezumat numai la a afirma existenţa dreptului de retenţie, fără să dovedească existenţa dreptului de creanţă prin una dintre modalităţile admise de lege, ceea ce presupune existenţa unui titlu executoriu cu privire la acea creanţă *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1572/R din 8 iunie 2011, nepublicată, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 294-298).*

6. Motivele ce se invocă într-o contestaţie la executare nu se pot referi la chestiuni de fond care să repună în discuţie o hotărâre judecătorească, iar instanţa învestită cu soluţionarea unei contestaţii la executare nu este îndreptăţită să examineze fondul raporturilor juridice dintre părţi, ci trebuie să se conformeze hotărârii puse în executare.

Este adevărat că, în cazul unei hotărâri de evacuare, contestatorul poate solicita, pe calea contestaţiei la executare, anularea formelor de executare, condiţionat însă de prezentarea unui titlu locativ, fie că acesta este un act de proprietate, fie că este un nou contract de închiriere asupra imobilului din care se solicită evacuarea, or, în cauză, recurentul-contestator nu a făcut dovada unui titlu locativ intervenit după rămânerea definitivă şi irevocabilă (*în sistemul NCPC, după rămânerea definitivă – n.n., D.-A.G.*) a hotărârii ce constituie titlu executoriu.

Aceasta nu înseamnă însă, în niciun caz, că în cadrul contestaţiei la executare se poate solicita constatarea intervenirii tacitei relocaţiuni pe care recurentul-contestator o sugerează şi deci a drepturilor locative pe care acesta şi familia sa le-ar fi dobândit pe această cale *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 252 din 20 februarie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 241-243).*

7. Drepturi proprii nu poate invoca, într-o contestaţie la executare, decât o terţă persoană, însă numai în ceea ce priveşte dreptul de proprietate sau alte drepturi reale asupra bunului, după cum dispune art. 401 alin. 2 C. pr. civ. [*corespondentul art. 715 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*]. Debitorii nu se găsesc însă în poziţia unor terţe persoane vătămate prin executare care invocă drepturi reale, ci, din contra, sunt chiar persoanele care au obligaţia de a îndeplini sarcina de a preda imobilul, după cum dispune titlul executoriu, şi care se apără prin invocarea unor drepturi locative, adică se apără invocând calitatea de detentori precari. Aceste apărări nu au relevanţă în cadrul contestaţiei la executare, putând fi valorificate, eventual, pe calea unei acţiuni de drept comun *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 1875 din 9 noiembrie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 243-248).*

8. Titularul contractului de închiriere, deci al unui drept de creanţă, nu poate opune acest drept titularului dreptului de proprietate asupra aceluiaşi bun, pentru a paraliza posibilitatea acestuia din urmă de a intra în posesie. Este vorba despre un incident la executare care permite doar o

analiză superficială a drepturilor invocate de părţi, dar care relevă instanţei o situaţie juridică ce nu poate fi ignorată. Prin urmare, instanţa nu poate da câştig de cauză pe calea contestaţiei la executare titularului dreptului de folosinţă, deci unui detentor precar, în defavoarea titularului dreptului de proprietate, altminteri încălcând drepturile acestuia din urmă. Cu atât mai mult, constatând că contractul de închiriere nu este opozabil proprietarului, având dată certă ulterioară, contestaţia locatarului nu poate fi primită.

Cu privire la inopozabilitatea dreptului intimatei faţă de contestator, prin nemenţionarea acestuia în titlul executoriu, instanţa constată că aceasta duce la o tulburare de drept a folosinţei, pentru care va răspunde, eventual, locatorul, în temeiul art. 1420 pct. 3 C. civ. [*corespondentul art. 1.786 lit. c) NCC – n.n., D.-A.G.*], nefiind un motiv de anulare a actelor de executare silită făcute de proprietarul bunului. De fapt, situaţia este inversă, calitatea de terţ perfect neprofitând, ci acţionând împotriva locatarului în acest caz, deoarece contractul de închiriere invocat ca piedică la executare este inopozabil proprietarului *(Jud. Sector 1 Bucureşti, sent. nr. 10164 din 19 august 2009, irevocabilă prin nerecurare, nepublicată, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 52-57).*

Art. 899. Depozitarea bunurilor mobile

(1) Dacă executarea priveşte un imobil în care se găsesc bunuri mobile ce nu formează obiectul executării şi pe care debitorul nu le ridică singur ori sunt sechestrate într-o altă urmărire, executorul va încredinţa aceste bunuri în păstrarea unui administrator-sechestru, care poate fi chiar creditorul, pe cheltuiala debitorului. Despre această măsură va fi înştiinţat creditorul în folosul căruia bunurile au fost sechestrate.

(2) Dispoziţiile prezentei cărţi referitoare la administratori-sechestru în materie de urmărire mobiliară propriu-zisă sunt aplicabile în mod corespunzător.

(3) Dacă bunurile lăsate în depozit nu sunt sechestrate în favoarea altei urmăriri, executorul va fixa, prin procesul-verbal arătat la art. 900, termenul în care debitorul trebuie să le ridice, care nu poate fi mai lung de o lună.

Comentariu

1. Spre deosebire de vechea reglementare procesual civilă, care trata lacunar regimul juridic al bunurilor mobile găsite în imobilul predat pe cale silită[1)], NCPC reglementează în detaliu atât chestiunea depozitării bunurilor mobile găsite în imobilul predat silit (art. 899), cât şi vânzarea bunurilor lăsate în depozit (art. 901).

2. Dacă în imobilul ce urmează a fi predat silit se găsesc **bunuri mobile**[2)] pe care debitorul nu le ridică singur cu prilejul predării sau evacuării imobilului, executorul judecătoresc va încredinţa bunurile mobile în păstrarea unui **administrator-sechestru**, care poate fi chiar creditorul[3)], pe cheltuiala debitorului.

[1)] A se vedea dispoziţiile art. 580 C. pr. civ. 1865, potrivit cărora, dacă executarea privea un imobil în care se găseau bunuri mobile ce nu formau obiectul executării şi pe care debitorul nu le ridica singur, executorul încredinţa aceste bunuri în păstrarea unui custode, pe cheltuiala debitorului.

[2)] În materie de urmărire silită mobiliară, NCPC [art. 732 alin. (4) teza întâi] instituie o prezumţie relativă, potrivit căreia bunurile mobile aflate în locul care constituie domiciliul sau reşedinţa ori, după caz, sediul social sau punctul de lucru al debitorului sunt considerate că aparţin acestuia din urmă.

[3)] Vechea reglementare procesual civilă nu cuprindea o asemenea soluţie.

3. Acelaşi regim juridic este aplicabil şi bunurilor mobile găsite în imobil care au fost sechestrate într-o altă urmărire. În acest caz, executorul judecătoresc îl va înştiinţa despre această măsură pe creditorul în folosul căruia bunurile au fost sechestrate.

4. Textul analizat instituie, firesc, şi condiţia ca bunurile mobile să nu facă obiect al urmăririi silite, într-o atare ipoteză ele urmând a fi predate sau, după caz, valorificate în condiţiile legii.

5. Art. 899 alin. (2) NCPC cuprinde o normă de trimitere la dispoziţiile Cărţii a V-a, *Despre executarea silită*, privitoare la administratorul-sechestru în materie de urmărire silită mobiliară propriu-zisă, care sunt aplicabile în mod corespunzător şi în privinţa administratorului-sechestru căruia i se încredinţează bunurile mobile găsite în imobilul predat silit.

6. Administratorul-sechestru trebuie să fie o **persoană majoră**, îndeobşte cunoscută ca **solvabilă**. Considerăm că, dată fiind particularitatea ipotezei analizate, soţul, rudele sau afinii debitorului, până la gradul al patrulea inclusiv, ori persoanele aflate în serviciul lui vor putea fi desemnaţi administratori-sechestru, chiar şi fără acordul creditorului[1)].

7. Suntem de părere că sunt aplicabile, prin asemănare, şi dispoziţiile art. 746 alin. (4) şi (5) NCPC, potrivit cărora sumele în lei sau în valută, titlurile de valoare, obiectele din metale preţioase şi pietrele preţioase, precum şi obiectele de artă, colecţiile de valoare, obiectele de muzeu şi altele asemenea se ridică şi se predau de executor, pe bază de proces-verbal, în depozitul unor instituţii de credit sau al unei alte entităţi autorizate în acest scop, respectiv în depozitul muzeelor sau al unei alte entităţi autorizate pentru depozitarea acestora.

8. Administratorul-sechestru are dreptul la o **remuneraţie**, care se fixează de executorul judecătoresc, prin încheiere, dată cu citarea părţilor, cu observarea activităţii depuse[2)].

Remuneraţia administratorului-sechestru şi cheltuielile făcute de acesta pentru păstrarea bunurilor vor fi puse în sarcina debitorului[3)], fiind deduse din sumele obţinute prin valorificarea bunurilor mobile[4)].

[1)] *Contra*, a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1259, şi I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 208. Nu susţinem această opinie, de vreme ce dispoziţiile art. 746 alin. (3) teza a patra NCPC impun condiţia mai sus amintită, în materie de urmărire silită mobiliară, în vederea protejării, în principal, a intereselor creditorului urmăritor. Or, în ipoteza reglementată de art. 899 alin. (1) NCPC, se cer a fi protejate, în principal, interesele debitorului, în vederea păstrării în condiţii optime a bunurilor sale mobile neridicate din imobilul predat silit. Apreciem că regula instituită de art. 746 alin. (3) teza finală NCPC ar redeveni aplicabilă în cazul în care bunurile mobile au fost sechestrate anterior într-o altă urmărire, în acest caz fiind necesar acordul creditorului în folosul căruia au fost sechestrate bunurile.

S-a mai susţinut (G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *op. şi loc. cit.*) şi faptul că administratorul-sechestru trebuie să garanteze administrarea bunurilor prin darea unei cauţiuni, la cererea executorului judecătoresc sau a creditorului. Nu putem fi de acord decât parţial cu această susţinere, întrucât interesul păstrării în bune condiţii este în acest caz al debitorului (iar nu al creditorului, ca în ipoteza urmăririi silite mobiliare). Aşa fiind, s-ar putea admite obligarea administratorului-sechestru la plata unei cauţiuni, la cererea executorului judecătoresc, care, în exercitarea rolului său activ, are, potrivit dispoziţiilor art. 627 alin. (1) *in fine* NCPC, îndatorirea de a respecta drepturile părţilor şi ale altor persoane interesate.

[2)] A se vedea dispoziţiile art. 748 alin. (1) teza întâi şi alin. (2) NCPC.

[3)] A se vedea, în acelaşi sens, şi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1259-1260.

[4)] Includerea remuneraţiei administratorului-sechestru în cheltuielile de executare este prevăzută, de altfel, şi de art. 901 alin. (2) teza întâi NCPC.

9. Administratorul-sechestru răspunde pentru orice pagubă adusă debitorului din cauza neglijenţei sale, este înlocuit, potrivit dispoziţiilor referitoare la numirea administratorilor-sechestru, şi poate fi condamnat, dacă este cazul, şi la pedepsele prevăzute de legea penală[1].

10. Executorul judecătoresc va consemna în **procesul-verbal de predare silită** a bunului imobil (întocmit potrivit dispoziţiilor art. 900 NCPC) şi faptul încredinţării, către administratorul-sechestru, a bunurilor mobile găsite în imobil, precum şi persoana căreia i se lasă în depozit bunurile mobile, care va semna procesul-verbal cu menţiunea de primire în păstrare a bunurilor.

În procesul-verbal se va menţiona, când este cazul, şi împrejurarea că bunurile mobile sunt sechestrate în favoarea altei urmăriri silite.

11. Procesul-verbal de predare silită, prin care se stabilesc şi cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul, constituie **titlu executoriu** în privinţa acestor cheltuieli.

Un exemplar al acestui proces-verbal va fi predat (sau, după caz, comunicat potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor) şi administratorului-sechestru[2].

12. În cazul în care bunurile lăsate în depozit nu sunt sechestrate în favoarea altei urmăriri, executorul va fixa, prin procesul-verbal prevăzut la art. 900 NCPC, termenul în care debitorul trebuie să le ridice, care nu poate fi mai lung de o lună. Considerăm că, în aplicarea dispoziţiilor art. 747 teza întâi NCPC, administratorul-sechestru nu va putea transporta bunurile sechestrate din locul unde a fost autorizat să le păstreze decât cu încuviinţarea executorului judecătoresc.

Termenul stabilit pentru ridicarea bunurilor mobile începe să curgă de la data comunicării procesului-verbal către debitor[3].

Art. 900. Procesul-verbal de predare silită

Despre îndeplinirea executării potrivit prevederilor prezentului capitol, executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal, dispoziţiile art. 890 fiind aplicabile. În cazul în care debitorul refuză primirea procesului-verbal, lipseşte ori, după caz, a părăsit imobilul după începerea executării, iar domiciliul său se afla în acel imobil, executorul judecătoresc, dacă debitorul nu i-a comunicat un domiciliu ales, va proceda la afişarea procesului-verbal de predare silită pe uşa imobilului sau în orice altă parte a imobilului care îl face vizibil.

Comentariu

1. Ca şi în cazul predării silite mobiliare, executorul judecătoresc are îndatorirea de a întocmi un **proces-verbal** [care are, în principiu, cuprinsul prevăzut la art. 679 alin. (1) NCPC] despre îndeplinirea procedurii de predare silită a bunului imobil.

2. În procesul-verbal se va menţiona, când este cazul, şi faptul că debitorul s-a împotrivit la predarea bunului şi că a fost necesar sprijinul agenţilor forţei publice[4].

---

[1] A se vedea prevederile art. 749 NCPC.

[2] A se vedea dispoziţiile art. 744 alin. (3) NCPC.

[3] A se vedea, în acest sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 658-659.

[4] Referirea la împotrivirea părţii la executare şi menţionarea necesităţii de a se recurge la ajutorul forţei publice în procesul-verbal pot fi utile şi din perspectiva faptului că acest act poate servi, eventual, şi la urmărirea penală a debitorului, dacă împotrivirea acestuia s-a manifestat prin ameninţare sau violenţă

3. În procesul-verbal executorul judecătoresc va consemna, dacă este cazul, şi împrejurarea că în imobil au fost găsite **bunuri mobile** (arătând că acestea nu formează obiectul executării silite directe şi nu au fost ridicate de debitor ori faptul că bunurile sunt sechestrate într-o altă urmărire). Se va menţiona, totodată, şi faptul că a fost desemnat un **administrator-sechestru**[1], precum şi, în cazul în care bunurile lăsate în depozit nu sunt sechestrate în favoarea altei urmăriri, termenul acordat debitorului pentru a ridica bunurile mobile.

4. În procesul-verbal de predare silită se vor stabili, de asemenea, şi **cheltuielile de executare** pe care trebuie să le plătească debitorul[2], în privinţa cărora procesul-verbal constituie **titlu executoriu**[3].

5. Procesul-verbal se comunică[4] părţilor (creditorului şi debitorului), dar şi administratorului-sechestru, iar un exemplar va fi păstrat la dosarul de executare[5].

6. O dispoziţie cu caracter de noutate – introdusă prin LPA NCPC – este cuprinsă la teza a doua a textului analizat şi vizează o modalitate particulară de **comunicare** a procesului-verbal de predare silită (**prin afişare**) către debitorul care a avut domiciliul în imobilul predat silit[6], instituită în scopul evitării unor dificultăţi practice.

În cazul în care debitorul amintit refuză primirea procesului-verbal, lipseşte[7] sau, după caz, a părăsit imobilul după începerea executării, executorul judecătoresc va proceda

---

(a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 446). Precizăm că, în sistemul noii reglementări de drept substanţial penal, constituie infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare – a se vedea art. 287 alin. (1) lit. a) din noul Cod penal; în doctrină s-a opinat că sintagma „opunerea de rezistenţă" cuprinde atât manifestările reglementate anterior (de ameninţare şi lovire), cât şi orice alte manifestări de natură a demonstra că persoana vizată se opune la executare şi că, dacă fapta prin care se realizează opoziţia constituie prin ea însăşi o infracţiune (ameninţare, lovire, vătămare, omor etc.), se vor aplica regulile concursului de infracţiuni (a se vedea G. Bodoroncea, în G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.-M. Vasile, *Codul penal: comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2014, comentariul *sub* art. 287 din noul Cod penal, p. 610).

[1] Potrivit dispoziţiilor art. 748 alin. (1) teza întâi şi alin. (2) NCPC, aplicabile în mod corespunzător şi în cazul bunurilor mobile găsite în imobilul predat silit, remuneraţia administratorului-sechestru se stabileşte de executor prin încheiere.

[2] În jurisprudenţa mai veche s-a reţinut că, fiind tot cheltuieli de urmărire, cheltuielile de predare silită sunt privilegiate şi se suportă de cel deposedat (a se vedea Trib. Fălciu, 23 octombrie 1892, *apud* Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, Ed. Librăriei SOCEC & Comp., 1921, p. 925).

[3] A se vedea dispoziţiile art. 890 alin. (1) şi (3) NCPC.

[4] Reamintim, în context, că, în cursul procedurii de executare silită, comunicarea actelor de procedură se poate face de către executorul judecătoresc fie personal, fie prin intermediul agentului său procedural, iar, dacă aceasta nu este posibilă, potrivit dispoziţiilor legale privind citarea şi comunicarea actelor de procedură, care se aplică în mod corespunzător; dovada comunicării prin agent procedural are aceeaşi forţă probantă cu dovada comunicării efectuate de către executor însuşi – a se vedea dispoziţiile art. 672 NCPC.

[5] A se vedea dispoziţiile art. 890 alin. (2) NCPC.

[6] Firesc, dacă debitorul are domiciliul într-un alt imobil decât cel predat silit, comunicarea se face la acest domiciliu (a se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 902), în modalităţile prevăzute de dreptul comun în materie.

[7] De menţionat că art. 685 NCPC afirmă valabilitatea actelor de executare îndeplinite în lipsa părţilor, când prezenţa lor nu este cerută de lege, dacă sunt făcute cu respectarea dispoziţiilor legale.

În ceea ce îl priveşte pe creditor, s-a opinat că prezenţa acestuia la predarea silită a bunului imobil este necesară, în lipsa acestuia (care poate fi suplinită numai de prezenţa unui reprezentant al său) neputând fi finalizată procedura de executare (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 898). Faţă de dispoziţiile art. 685 NCPC, mai sus menţionate, nu putem susţine această teză.

la afişarea procesului-verbal de predare silită pe uşa imobilului sau în orice altă parte a imobilului care îl face vizibil.

La această modalitate de comunicare a procesului-verbal (care va cuprinde, când este cazul, şi termenul acordat pentru ridicarea bunurilor mobile din imobilul predat silit) se va recurge doar în cazurile amintite[1] şi numai dacă debitorul nu a comunicat executorului judecătoresc un domiciliu ales, caz în care comunicarea se va realiza la acest domiciliu.

Art. 901. Vânzarea bunurilor lăsate în depozit

(1) Dacă debitorul nu ridică bunurile în termenul arătat în procesul-verbal prevăzut la art. 900 şi acestea au valoare de piaţă, ele vor fi scoase în vânzare, inclusiv cele care sunt insesizabile prin natura lor, potrivit regulilor din materia vânzării bunurilor mobile urmăribile.

(2) Preţul bunurilor vândute, după deducerea cheltuielilor de executare silită, inclusiv a cheltuielilor de vânzare şi a remuneraţiei administratorului-sechestru, va fi consemnat pe numele debitorului, care va fi înştiinţat despre aceasta potrivit dispoziţiilor privitoare la comunicarea şi înmânarea citaţiilor. Dispoziţiile art. 900 se aplică în mod corespunzător.

(3) Bunurile care nu au valoare de piaţă sunt declarate abandonate. De asemenea, la cererea creditorului, executorul judecătoresc poate declara abandonate bunurile mobile care au valoare de piaţă şi nu au fost revendicate de debitor sau de altă persoană care ar dovedi calitatea de proprietar, în termen de 4 luni de la data încheierii procesului-verbal de predare silită.

(4) Despre toate acestea va fi înştiinţat şi debitorul, potrivit dispoziţiilor prevăzute la alin. (2), precum şi organul financiar local pentru a prelua bunurile abandonate. Dispoziţiile art. 780 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. O altă noutate legislativă[2] bine-venită în materia predării silite imobiliare constă în clarificarea regimului juridic al bunurilor mobile lăsate în depozit în ipoteza în care acestea

---

[1] În doctrină s-a afirmat că modalitatea de comunicare prevăzută de art. 899 teza a doua (în prezent art. 900 teza a doua) NCPC ar fi aplicabilă şi pentru înştiinţarea debitorului în procedura de urmărire silită mobiliară deschisă pentru valorificarea bunurilor mobile găsite în imobilul predat care nu au fost ridicate de debitor (a se vedea I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 213). Nu putem susţine această opinie, reglementarea specială privind comunicarea prin afişare a procesului-verbal de predare silită fiind de strictă interpretare şi aplicare; potrivit dispoziţiilor art. 901 alin. (1) *in fine* NCPC, scoaterea în vânzare a bunurilor mobile lăsate în depozit urmează regulile generale aplicabile în materia vânzării bunurilor mobile urmăribile (inclusiv sub aspectul formalităţilor de publicitate); în sfârşit, prin ipoteză, imobilul a fost deja predat creditorului şi nu se mai poate prezuma rezonabil că debitorul mai poate avea domiciliul în acel imobil; considerăm că referirea pe care art. 901 alin. (2) teza a doua NCPC o face la aplicarea în mod corespunzător a dispoziţiilor art. 900 din acelaşi cod vizează doar teza întâi a acestui din urmă articol (privitoare la întocmirea procesului-verbal de predare silită), iar nu modalitatea particulară de comunicare a acestuia, reglementată de teza a doua.

[2] Dispoziţii relativ similare regăsim şi în legislaţia execuţională civilă franceză: bunurile mobile care se găsesc în imobilul evacuat sunt remise, pe cheltuiala persoanei evacuate, în locul indicat de aceasta sau, în lipsă, sunt lăsate în imobil ori duse într-un loc adecvat, executorul având îndatorirea de a descrie cu precizie bunurile mobile şi de a soma persoana evacuată să le preia în termenul fixat; la expirarea acestui termen, cu autorizarea judecătorului, se va proceda la vânzarea bunurilor la licitaţie publică; judecătorul poate declara abandonate bunurile care nu sunt susceptibile de a fi vândute; suma rezultată din vânzarea

nu sunt ridicate de debitor în termenul fixat, în acest scop, de executorul judecătoresc, distinct, în funcţie de împrejurarea dacă acestea au sau nu valoare de piaţă.

2. În cazul primei categorii de bunuri mobile, dacă debitorul nu ridică, în termenul fixat potrivit dispoziţiilor art. 899 alin. (3) NCPC de executorul judecătoresc, **bunurile** încredinţate spre păstrare administratorului-sechestru, acestea vor fi **scoase în vânzare**, potrivit regulilor în materia vânzării bunurilor mobile urmăribile (art. 753 şi urm. din acelaşi cod).

3. Sunt supuse valorificării, potrivit reglementărilor amintite, atât bunurile **mobile sesizabile**, cât şi cele **insesizabile** prin natura lor. Vor putea fi, aşadar, valorificate bunurile mobile declarate neurmăribile, precum bunurile de uz personal sau casnic indispensabile traiului debitorului şi familiei sale şi obiectele de cult, combustibilul necesar debitorului şi familiei sale sau alte bunuri declarate neurmăribile de lege.

4. Din preţul obţinut prin valorificarea bunurilor mobile ale debitorului urmează a fi deduse **cheltuielile de executare**, categorie în care LPA NCPC – cu scopul de a clarifica norma – a inclus şi cheltuielile de vânzare, dar şi remuneraţia cuvenită administratorului-sechestru.

5. Suma de bani rămasă este consemnată pe numele debitorului, care va fi înştiinţat potrivit regulilor în materie de comunicare a citaţiilor şi a altor acte de procedură (art. 154 şi urm. NCPC).

6. Din trimiterea pe care art. 901 alin. (2) teza a doua NCPC o face la dispoziţiile art. 900 din acelaşi cod rezultă că executorul judecătoresc va întocmi un **proces-verbal** în care va menţiona împrejurarea că bunurile mobile au fost vândute, preţul obţinut şi faptul că suma de bani rezultată din valorificarea bunurilor mobile ale debitorului (din care au fost deduse cheltuielile de executare) a fost consemnată la dispoziţia debitorului.

Potrivit regulii generale, procesul-verbal amintit se comunică, în condiţiile dreptului comun, creditorului şi debitorului, iar un exemplar se păstrează la dosarul de executare.

7. Dacă toate bunurile mobile ale debitorului au fost valorificate în modalităţile admise de lege şi au fost recuperate şi cheltuielile de executare[1)], executorul judecătoresc, separat de procesul-verbal mai sus menţionat, va dispune, prin **încheiere**, motivată în fapt şi în drept, **încetarea executării silite** în forma predării silite directe, care se comunică, de îndată, creditorului şi debitorului.

8. Pentru ipoteza în care debitorul se prezintă să ridice bunurile mobile după împlinirea termenului stabilit de executorul judecătoresc în procesul-verbal de predare a bunului imobil, în doctrină au fost propuse două soluţii, circumstanţiate în funcţie de atitudinea creditorului: în cazul în care creditorul consimte la predarea lor debitorului, executorul judecătoresc poate proceda la predare chiar după împlinirea termenului fixat pentru ridicarea lor, în considerarea

---

bunurilor este remisă persoanei evacuate, după deducerea cheltuielilor de vânzare şi a creanţei locatorului (a se vedea art. 433-1 şi art. 433-2 din Codul procedurilor civile de executare).

Amintim, în context, şi dispoziţiile art. 693 din noul C. pr. civ. québécois, în conformitate cu care bunurile mobile lăsate de debitor în imobilul evacuat vor fi considerate abandonate, iar executorul le poate vinde în beneficiul creditorului, le poate dona unui organism de binefacere dacă nu sunt susceptibile de vânzare sau, dacă nu pot fi donate, poate dispune de acestea în alt mod, la alegerea sa.

[1)] În sensul că predarea silită imobiliară nu se finalizează odată cu întocmirea procesului-verbal de predare silită, fiind necesară uneori recuperarea cheltuielilor de executare silită, iar alteori vânzarea bunurilor mobile găsite în imobilul predat, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 902.

principiului disponibilităţii, care guvernează şi faza executării silite; dacă însă creditorul se opune, executorul judecătoresc este obligat să procedeze la valorificarea bunurilor, întrucât reglementarea decade debitorul din dreptul său de a-şi ridica bunurile, acesta din urmă fiind îndreptăţit doar la preţul bunurilor vândute, după deducerea cheltuielilor de executare, inclusiv a cheltuielilor de vânzare şi a remuneraţiei administratorului-sechestru[1)].

În sprijinul primei soluţii pot veni şi dispoziţiile cu valoare principială ale art. 630 NCPC, care, tot ca manifestare a principiului disponibilităţii, afirmă posibilitatea părţilor (creditorul şi debitorul) de a conveni, sub supravegherea executorului judecătoresc, în tot cursul executării silite, ca aceasta să se efectueze, în tot sau în parte, numai asupra veniturilor băneşti sau altor bunuri ale debitorului, ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială sau ca plata obligaţiei să se facă în alt mod admis de lege. Interesul creditorului (în cazul în care bunurile mobile ale debitorului i-au fost încredinţate acestuia) constă în îndepărtarea cât mai grabnică a bunurilor mobile din imobil şi liberarea sa de obligaţiile ce îi revin în calitate de administrator-sechestru.

9. În ceea ce priveşte **bunurile mobile** care nu au valoare de piaţă, acestea sunt declarate de drept[2)] **abandonate** de dispoziţiile art. 901 alin. (3) teza întâi NCPC[3)].

10. La cererea creditorului, executorul judecătoresc, prin proces-verbal[4)], poate[5)] supune aceluiaşi regim juridic şi bunurile mobile ale debitorului care au valoare de piaţă, dar care nu au fost revendicate[6)] de debitor sau de altă persoană care ar dovedi calitatea de proprietar, în termen de 4 luni de la data încheierii procesului-verbal de predare silită.

11. Ca şi în cazul consemnării pe numele său a preţului bunurilor vândute, debitorul este înştiinţat despre soarta bunurilor sale declarate (*ex lege* sau la cererea creditorului) abandonate potrivit regulilor generale în materie de comunicare a actelor de procedură. Deşi nu se prevede o atare soluţie, considerăm că şi creditorul urmează a fi înştiinţat despre măsurile luate.

12. Potrivit dispoziţiilor art. 902 alin. (2) NCPC, regimul juridic al bunurilor abandonate urmează a-l avea, din momentul repunerii în posesie, şi mobilele, indiferent de natura ori valoarea lor, care nu au fost ridicate la data predării silite iniţiale sau care au fost aduse în imobil după reocupare.

[1)] A se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 902-903.

[2)] A se vedea, în acelaşi sens, şi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1261.

[3)] În forma iniţială a NCPC (adoptată prin Legea nr. 134/2010), de la soluţia declarării ca abandonate erau excluse hârtiile şi documentele de natură personală ale debitorului, care urmau să fie sigilate şi conservate de executor timp de 2 ani; după expirarea acestui termen, executorul judecătoresc urma să distrugă documentele conservate şi să încheie un proces-verbal în care se menţionau documentele oficiale şi instrumentele bancare distruse – a se vedea dispoziţiile art. 890 alin. (3) şi (5) NCPC (forma fără amendamentele aduse prin LPA NCPC).

[4)] A se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 903.

[5)] S-a arătat că, de fapt, termenul „poate" nu exprimă o simplă facultate pentru executor, ci doar faptul că executorul deţine prerogativa de a declara abandonate şi bunurile cu valoare de piaţă, sub condiţia însă de a-i cere creditorul aceasta (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 659).

[6)] Subînţelegându-se, întrucât este vorba despre bunuri mobile cu valoare de piaţă, că nu a fost posibilă nici valorificarea acestora în condiţiile art. 901 alin. (1) NCPC.

13. Executorul judecătoresc are îndatorirea de a înștiința și **organul financiar local** pentru a prelua bunurile (prezumate de lege sau declarate de executor) abandonate[1].

14. Teza finală a alin. (4) al articolului analizat cuprinde o normă de trimitere la dispozițiile art. 780 NCPC, care, în materie de urmărire silită mobiliară, stabilesc regimul juridic al bunurilor sechestrate care nu au putut fi valorificate sau/și, după caz, nici restituite debitorului[2]. Bunurile mobile abandonate în modul mai sus arătat vor intra în **proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale** unde își are sediul executorul judecătoresc[3].

15. Executorul judecătoresc va încheia un **proces-verbal** despre predarea bunurilor mobile abandonate către unitatea administrativ-teritorială, care va fi semnat de acesta, precum și de organul financiar local căruia i s-a făcut predarea[4].

16. Executarea silită directă în forma predării bunului imobil nu încetează în momentul întocmirii procesului-verbal de predare silită, ci continuă până la vânzarea bunurilor mobile lăsate în depozit[5] ori până la declararea ca abandonate a unor asemenea bunuri și predarea lor către organul financiar local.

17. În doctrină s-a arătat, cu temei, că pentru valorificarea bunurilor mobile aflate în imobilul predat silit nu este necesară o nouă încuviințare a executării silite, în justificarea soluției avansându-se ca argument dispozițiile art. 622 alin. (3) NCPC, care îngăduie ca executarea silită să aibă loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu[6].

Art. 902. Reocuparea imobilului

(1) Dacă, după încheierea procesului-verbal de predare silită, debitorul sau orice altă persoană, în lipsa consimțământului expres prealabil ori a unei hotărâri judecătorești, pătrunde sau se reinstalează în imobil, la cererea creditorului ori a altei persoane interesate, se va putea face o nouă executare silită în baza aceluiași titlu executoriu, fără somație și fără nicio altă formalitate prealabilă.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), orice bunuri mobile, indiferent de natura ori valoarea lor, care nu au fost ridicate la data predării silite inițiale sau care au fost aduse în imobil după reocupare, se consideră de drept abandonate din momentul repunerii în posesie.

(3) Pe baza procesului-verbal pus la dispoziția organului de urmărire penală, în copie certificată, de executorul judecătoresc, va fi declanșată urmărirea penală.

---

[1] Potrivit dispozițiilor art. 562 alin. (2) NCC, proprietarul poate abandona bunul său mobil, dreptul său de proprietate stingându-se în momentul părăsirii bunului.

[2] În conformitate cu prevederile art. 780 alin. (2) NCPC, în cazul în care debitorul căruia ar urma să i se restituie bunurile nu se mai află la domiciliul cunoscut și nici nu ar putea fi identificat în alt loc, iar bunurile respective ar urma să treacă, potrivit legii, în proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale unde executorul judecătoresc își are sediul, acesta le va preda organului competent.

[3] A se vedea art. 901 alin. (4) teza a doua NCPC combinat cu art. 780 alin. (2) din același cod.

[4] A se vedea art. 901 alin. (4) teza a doua NCPC coroborat cu art. 780 alin. (3) din același cod.

[5] A se vedea, în același sens, și E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 905.

[6] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1168; autorul evidențiază și împrejurarea că vânzarea bunurilor mobile lăsate în depozit se realizează în vederea executării silite a hotărârii privitoare la predarea bunului imobil, iar existența unor bunuri mobile în imobilul respectiv constituie un obstacol în calea executării silite.

Comentariu

1. Sfera normelor novatoare[1] în materie de predare silită imobiliară este completată de dispoziţiile art. 902 NCPC, care îşi propun rezolvarea unor situaţii practice ivite în sistemul vechii reglementări execuţionale civile[2], constând în **reocuparea imobilului** după finalizarea, anterior, a executării silite directe în forma predării bunului imobil.

2. În cazul în care, după încheierea procesului-verbal de predare silită, debitorul sau orice altă persoană pătrunde sau se reinstalează în imobil, se va putea face **o nouă executare silită** în baza aceluiaşi titlu executoriu, la cererea creditorului ori a altei persoane interesate[3].

3. Pentru facilitarea predării silite a imobilului în termen optim, în condiţiile în care imobilul fusese deja predat, în prealabil, creditorului, art. 902 alin. (1) NCPC dispensează executorul judecătoresc de îndatorirea de a comunica somaţia sau de a proceda la îndeplinirea oricărei alte formalităţi prealabile.

4. Aşadar, pentru a proceda la noua executare nu este necesară nici parcurgerea procedurii de încuviinţare a cererii de executare silită[4], însă considerăm că se impune formularea de către creditor a unei noi cereri de executare silită[5], adresată executorului judecătoresc[6].

---

[1] Soluţii legislative similare celor cuprinse la art. 902 alin. (1) NCPC sunt cunoscute şi în dreptul execuţional civil comparat: în cazul în care persoana evacuată se reinstalează, fără titlu, în acelaşi imobil, comandamentul comunicat acesteia anterior, cuprinzând somaţia de eliberare a imobilului, continuă să producă efecte (a se vedea dispoziţiile art. 441-1 din Codul procedurilor civile de executare din Franţa).

[2] Exonerându-l, cum s-a arătat, pe creditor de obligaţia de a iniţia procedura de constituire a unui nou titlu executoriu (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 660).

[3] S-a arătat că cererea pentru o nouă executare silită poate fi formulată, de exemplu, de către succesorul în drepturi al creditorului, cesionarul acestuia ori cel care s-a subrogat în drepturile creditorului (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 904).

[4] A se vedea, în acelaşi sens, şi: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1169; I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 220; s-a mai arătat, pe bună dreptate, că, în ipoteza vizată de art. 901 (actualul art. 902) NCPC, se va putea proceda la evacuare chiar şi în perioada 1 noiembrie-1 martie (I. Leş, *op. şi loc. cit.*, şi I. Gârbuleţ, *op. cit.*, p. 221).

[5] A se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 904.

[6] S-a arătat că cererea de executare poate fi adresată executorului judecătoresc învestit anterior sau, în virtutea principiului disponibilităţii, unui alt executor judecătoresc (a se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 904); în sensul că evacuarea debitorului în cazul reocupării imobilului se poate face şi în dosarul iniţial, mai ales dacă nu s-a dispus închiderea acestuia, sau într-un dosar separat, a se vedea I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 220 (unde se mai arată că, în ultimul caz, este necesar să se solicite o copie certificată a dosarului iniţial de executare, care se va ataşa la dosarul nou format).

Considerăm întemeiate opiniile amintite, cu menţiunea firească, că cererea de executare silită trebuie adresată tot unui executor judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde se află imobilul.

Fiind vorba despre o nouă executare silită, nu şi-ar putea găsi aplicare dispoziţiile art. 666 alin. (4) teza întâi NCPC – potrivit cărora încuviinţarea executării silite permite creditorului să ceară *executorului judecătoresc competent* să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalităţile de executare prevăzute de lege *în vederea realizării drepturilor sale*, inclusiv a cheltuielilor de executare. Nu suntem, aşadar, în ipoteza folosirii succesive a mai multor proceduri de executare silită (*e.g.*, urmărire silită mobiliară urmată de poprire), cu privire la care s-a arătat în doctrină că una dintre proceduri operează întreruperea prescripţiei faţă de celelalte şi că, deşi se începe o procedură diferită de executare silită, aceasta nu este, în fond, decât continuarea executării silite parţial efectuate pe calea primei proceduri – a se vedea, în acest sens, M. Nicolae, *Tratat de prescripţie extinctivă*, *cit. supra*, p. 968 şi aparatul bibliografic acolo citat.

Renunţarea la aceste importante cerinţe procedurale este justificată, ipoteza normei juridice analizate vizând imobile care au fost anterior predate silit în temeiul unui titlu executoriu, debitorul cunoscând, fără putinţă de tăgadă, situaţia juridică a bunului imobil şi lipsa unui titlu care să îi confere dreptul de a ocupa imobilul.

5. Pentru a obţine o nouă executare, cererea de executare trebuie depusă înăuntrul termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită. Opinăm că, întrucât prima executare a încetat, consumându-se prin evacuarea sau predarea silită a imobilului, începe să curgă **o nouă prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită** de la data reocupării imobilului[1)].

6. Persoana împotriva căreia se îndreaptă executarea poate fi atât debitorul, cât şi – completare bine-venită adusă de LPA NCPC, în considerarea situaţiilor întâlnite în practica execuţională[2)] – orice altă persoană care pătrunde sau se reinstalează în imobil.

7. Desigur executarea silită va fi împiedicată dacă debitorul sau persoana s-a reinstalat ori a pătruns în imobil cu consimţământul creditorului ori în temeiul unei hotărâri judecătoreşti[3)].

8. Tot pentru accelerarea procedurii de predare silită a imobilului, alin. (2) al art. 902 NCPC prezumă absolut[4)], ca abandonate, fără a se ţine seama de natura sau valoarea lor, nu doar bunurile mobile care nu au fost ridicate la data predării silite iniţiale, ci şi **mobilele aduse în imobil după reocupare**[5)].

Bunurile mobile în cauză sunt considerate **abandonate** din momentul repunerii creditorului în posesia imobilului[6)].

Nu s-ar putea discuta nici despre o continuare a executării silite – care să determine, potrivit reglementării menţionate, menţinerea competenţei executorului judecătoresc învestit iniţial – decât în ipoteza în care a fost întocmit procesul-verbal de predare silită, dar nu a fost dată încheierea prin care să se dispună încetarea executării silite (ipoteză posibilă, *e.g.*, în cazul în care nu s-a definitivat soarta bunurilor mobile găsite în imobil), iar debitorul sau o altă persoană a pătruns sau s-a reinstalat în imobil. În plus, trebuie observat că legitimare activă pentru formularea cererii de executare silită poate avea nu doar creditorul, ci şi orice altă persoană interesată.

[1)] Faţă de soluţia expres prevăzută de art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC, potrivit căreia cursul prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită se întrerupe pe data depunerii cererii de executare, însoţită de titlul executoriu (chiar dacă a fost adresată unui organ de executare necompetent), nu împărtăşim opinia exprimată în literatura juridică de specialitate (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 904), în sensul că, pe data depunerii cererii iniţiale de executare silită, cursul prescripţiei se suspendă, cu consecinţa că, după încetarea suspendării, prescripţia îşi reia cursul, socotindu-se şi timpul scurs înainte de suspendare; pentru analiza acestei cauze de întrerupere a cursului prescripţiei dreptului de a cere (obţine) executarea silită sub imperiul art. 405[2] alin. 1 lit. b) C. pr. civ. 1865 [ale cărui dispoziţii au fost, în principiu, conservate de art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC], a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie extinctivă, precit.*, pp. 961-962, inclusiv aparatul bibliografic acolo citat.

[2)] În doctrina anterioară adoptării legii menţionate se sugerase deja interpretarea potrivit căreia procedura va putea fi reluată, chiar fără somaţie, în baza titlului executoriu iniţial, nu doar împotriva debitorului, ci şi contra unei terţe persoane dintre acelea care, la evacuarea iniţială, au fost legitim îndepărtate din imobil şi care îl reocupă ulterior abuziv (a se vedea B. Dumitrache, *Consideraţii privind unele dispoziţii în materia executării silite cuprinse în proiectul Noului Cod de procedură civilă*, în Acta Universitatis Lucian Blaga nr. 2/2009, p. 179).

[3)] Alt amendament adus NCPC prin LPA.

[4)] A se vedea, în acelaşi sens, G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1262.

[5)] Soluţia legislativă introdusă prin LPA NCPC.

[6)] S-a arătat că se instituie o sancţiune severă, rezultat al atitudinii culpabile (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1170).

9. Faţă de vădita temeinicie a dreptului creditorului de a obţine evacuarea imobilului, legea nu mai lasă debitorului ori persoanei căreia îi aparţin bunurile mobile niciun termen pentru ridicarea lor şi nici nu mai distinge în funcţie de valoarea de piaţă ori de natura urmăribilă sau insesizabilă a bunurilor mobile.

Şi aceste bunuri mobile vor avea regimul juridic prevăzut de art. 901 alin. (4) NCPC, intrând în **proprietatea privată a comunei, oraşului** sau, după caz, **a municipiului** unde îşi are sediul executorul judecătoresc.

10. Despre predarea silită a imobilului după reocuparea sa, executorul judecătoresc va întocmi un **proces-verbal**, în care va menţiona dificultăţile întâmpinate la executare şi persoanele care au pătruns ori s-au reinstalat în imobil şi, după caz, s-au opus la executare şi va descrie bunurile mobile găsite în imobil.

Procesul-verbal de predare silită va fi comunicat debitorului, creditorului, precum şi, după caz, organului financiar local pentru a prelua bunurile abandonate. Predarea bunurilor unităţii administrativ-teritoriale va fi consemnată într-un **proces-verbal distinct** întocmit de către executorul judecătoresc, care va fi semnat de către acesta şi de organul căruia i s-a făcut predarea[1)].

O copie certificată de executorul judecătoresc va fi comunicată şi organului de urmărire penală, constituind act de sesizare pentru **declanşarea urmăririi penale**[2)]. De altfel, în virtutea dispoziţiilor 682 alin. (2) teza întâi NCPC, executorului judecătoresc îi revine îndatorirea generală de a consemna opunerea la executare care întruneşte elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală în proces-verbal, pe care este ţinut să îl trimită de îndată parchetului de pe lângă instanţa de executare.

11. Considerăm că se va putea proceda la o nouă executare silită în baza aceluiaşi titlu executoriu, fără somaţie şi fără nicio altă formalitate prealabilă, şi în cazul, deloc improbabil, al **reocupării succesive a imobilului**, dispoziţiile art. 902 NCPC rămânând aplicabile.

Capitolul IV
Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face

Comentariu general

1. Capitolul IV al Titlului III, *Executarea silită directă*, al Cărţii a V-a, *Despre executarea silită*, cuprinde reglementări dedicate executării silite a obligaţiilor de a face – altele decât cele având ca obiect predarea silită a bunurilor mobile individual determinate şi a imobilelor – şi a obligaţiilor de a nu face.

[1)] A se vedea dispoziţiile art. 780 alin. (3) NCPC.

[2)] Soluţie legislativă introdusă prin LPA NCPC.

S-a opinat însă că, şi în lipsa unor asemenea dispoziţii, urmărirea penală putea fi declanşată de către organele de urmărire penală competente, dar că, în considerarea redactării imperative a textului, declanşarea urmăririi penale ar fi obligatorie (a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1170).

2. Noua reglementare conservă, în principiu, soluţiile normative consacrate de C. pr. civ. 1865, însă promovează şi unele elemente de noutate, dintre care pot fi amintite, cu titlu de exemplu, reconfigurarea mijlocului indirect de constrângere la executarea obligaţiilor de a face (şi de a nu face) *intuitu personae*, reglementarea modalităţii de executare a obligaţiilor de înscriere în cartea funciară sau în alte registre publice, dar şi – inovaţie absolută – înglobarea în Noul Cod a unor reglementări consacrate modalităţilor de executare a măsurilor privitoare la minori stabilite prin hotărâre judecătorească.

3. Formele generale de executare a obligaţiilor de a face (altele decât cele de predare a bunurilor mobile individual determinate şi a imobilelor[1])[2] şi a obligaţiilor de a nu face sunt reglementate, în Noul Cod, în cadrul Secţiunii 1, intitulată *Dispoziţii comune*, a Capitolului IV. La rândul ei, această secţiune cuprinde norme de procedură execuţională aplicabile executării obligaţiilor de a face şi a obligaţiilor de a nu face, atât a celor având ca obiect prestaţii (acţiuni sau abstenţiuni) care nu presupun faptul personal al debitorului, cât şi a celor *intuitu personae*.

Normele de executare a hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori fac obiectul de reglementare a Secţiunii a 2-a a Capitolului IV.

4. Reglementările privind executarea obligaţiilor de a face şi a obligaţiilor de a nu face urmează a se completa, în mod corespunzător, când este cazul, cu dispoziţiile, de generală aplicabilitate în materie de executare silită directă, cuprinse în Capitolul I al Titlului III.

Secţiunea 1. Dispoziţii comune

Art. 903. Domeniu de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni sunt aplicabile în cazul executării silite în natură a obligaţiilor de a face sau de a nu face în temeiul unui titlu executoriu. Dacă prin titlul executoriu creditorul a fost autorizat ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuşi ori să facă să fie executată obligaţia de a face sau, după caz, să înlăture ori să ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligaţiei de a nu face nu mai este necesară obţinerea unui nou titlu executoriu prin care să se stabilească despăgubirile datorate de debitor sau, după caz, contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situaţiei anterioare încălcării obligaţiei de a nu face. În aceste din urmă cazuri, sumele respective se determină pe bază de expertiză sau de alte documente justificative de către executorul judecătoresc, potrivit dispoziţiilor art. 628.

(2) Dispoziţiile art. 1.528 din Codul civil rămân aplicabile.

---

[1] În cazul cărora executarea silită se efectuează în mod nemijlocit asupra bunului (a se vedea, în acest sens, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 442-444), în condiţiile şi cu procedura prevăzute de art. 893-902 NCPC.

Cum s-a arătat, dacă obligaţia de a face are ca obiect individualizarea şi predarea unor bunuri de gen, creditorului îi este recunoscut dreptul de a opta între mai multe mijloace juridice în scopul realizării dreptului său (a se vedea *supra*, comentariul general la Capitolul II, „Predarea silită a bunurilor mobile").

[2] *Brevitatis causa*, în continuare, în contextul procedurii de executare analizate, prin „obligaţie de a face" se înţelege, în principiu, o altă obligaţie de a face decât cea având ca obiect predarea unui bun mobil determinat sau a unui bun imobil.

Comentariu

1. Art. 903 alin. (1) teza întâi NCPC – reglementare de noutate în raport cu vechea reglementare procesual civilă, introdusă prin LPA NCPC – stabileşte domeniul de aplicare a dispoziţiilor comune în materie de executare silită a obligaţiilor de a face şi a obligaţiilor de a nu face.

Textul analizat are în vedere executarea în natură a obligaţiilor de a face şi de a nu face pe temeiul unui **titlu executoriu**, cu **concursul forţei de constrângere a statului**, pe calea mijloacelor execuţionale de drept procesual civil.

2. Noua reglementare introduce o clarificare bine-venită a raportului dintre mijloacele civile de ordin procesual şi, respectiv, de drept material, aflate la dispoziţia creditorului pentru a obţine executarea în natură a obligaţiei de a face care nu presupune faptul personal al debitorului.

Art. 903 alin. (2) NCPC lasă deschisă posibilitatea creditorului de a obţine executarea în natură (directă) **prin mijloace private** (proprii sau ale unor terţe persoane) a prestaţiei fungibile care face obiectul obligaţiei de a face fără concursul forţei de constrângere a statului, în absenţa unui titlu executoriu, pe cheltuiala debitorului[1)], dispoziţiile art. 1.528 NCC rămânând aplicabile. În caz de neexecutare a obligaţiei de a face, art. 1.528 alin. (1) NCC îl îndreptăţeşte pe creditor să o execute el însuşi ori să facă să fie executată obligaţia, pe cheltuiala debitorului. Creditorul poate exercita acest drept numai dacă îl înştiinţează pe debitor fie odată cu punerea în întârziere, fie ulterior acesteia, excepţie făcând cazurile în care acesta din urmă este de plin drept în întârziere[2)].

3. Articolul 903 NCPC, în alin. (1) teza a doua[3)], cuprinde o reglementare de favoare[4)] pentru creditorul unei obligaţii de a face sau al unei obligaţii de a nu face (fără caracter *intuitu personae*, stabilită prin titlu executoriu) pentru ipoteza în care acesta a fost autorizat de justiţie ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuşi ori să facă să fie executată

[1)] A se vedea şi D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 1716; mecanismele juridice consacrate de NCC (art. 1.528) şi NCPC (art. 904) urmăresc aceeaşi finalitate – executarea în natură a obligaţiilor de a face având ca obiect prestaţii fungibile de către creditor, fără participarea debitorului –, creditorul putând obţine executarea în natură a unei obligaţii de a face având ca obiect prestaţii fungibile cu sau fără concursul forţei de constrângere a statului (*ibidem*, p. 1719).

[2)] A se vedea dispoziţiile art. 1.528 alin. (2) NCC.

[3)] Este de analizat dacă, din punct de vedere topografic, dat fiind obiectul de reglementare a normei analizate, nu ar fi fost mai adecvată amplasarea normei după art. 905 NCPC.

[4)] Anterior adoptării soluţiei normative analizate, în lipsa unei reglementări exprese, se putea pune problema obţinerii de către creditor, în justiţie, a recunoaşterii dreptului său la despăgubirile datorate de debitor sau, după caz, la contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situaţiei anterioare încălcării obligaţiei de a nu face, urmată, dacă va fi fost cazul, de executarea silită a creanţei sale.

Totuşi, sub imperiul vechii reglementări, se arătase şi că, întrucât art. 580[2] C. pr. civ. 1865 prevedea că executarea se făcea pe cheltuiala debitorului, pentru a obţine obligarea debitorului la plata acestor sume, creditorul nu era ţinut să se adreseze instanţei pentru a obţine un titlu executoriu cu privire la aceste sume (a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1485). Tot astfel, se arăta, în mod judicios, că prin încheierea prin care creditorul era autorizat să execute (el însuşi sau prin alte persoane) obligaţia de a face se stabileau (în sarcina debitorului) şi cheltuielile legate de efectuarea executării silite, încheierea fiind, în privinţa acestor cheltuieli, executorie (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 451).

obligaţia sau, după caz, să înlăture ori să ridice ceea ce debitorul său a făcut cu încălcarea obligaţiei de a nu face.

4. Norma analizată permite creditorului să obţină **pe cale extrajudiciară** (într-o procedură nejurisdicţională, abreviată) un **titlu executoriu** constatând dreptul său la despăgubiri ori, după caz, la contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situaţiei anterioare încălcării obligaţiei de a nu face.

Concluzia derivă nu doar implicit din dispoziţiile art. 903 alin. (1) teza a doua NCPC – care dispensează pe creditor de obligaţia obţinerii unui nou titlu executoriu (şi care ar lăsa impresia că executarea creanţei de despăgubire ori constând în contravaloarea lucrărilor efectuate s-ar putea realiza, în caz de neexecutare voluntară din partea debitorului, şi în lipsa unui titlu executoriu) –, ci şi expres din trimiterea pe care teza a treia a aceluiaşi alineat o face la art. 628 NCPC, al cărui alineat (5) prevede că încheierea executorului judecătoresc (sau a instanţei de executare)[1] constituie titlu executoriu pentru sumele stabilite de acesta în condiţiile ultimului articol citat[2]. Pe cale de consecinţă, nu este necesară obţinerea unui titlu executoriu jurisdicţional, obligaţiile amintite urmând a fi stabilite de către executorul judecătoresc.

5. Sumele respective se determină pe bază de **expertiză** sau de **alte documente justificative**[3] de către executorul judecătoresc, potrivit dispoziţiilor art. 628 din acelaşi cod, aşadar, prin **încheiere**, care, pentru realizarea sumelor amintite, constituie **titlu executoriu**[4].

În temeiul regulii generale [art. 657 alin. (3) NCPC], încheierea poate fi atacată numai cu **contestaţie la executare** şi, fiind un titlu executoriu nejurisdicţional, debitorul poate invoca, pe calea contestaţiei la executare, şi motive de fapt şi de drept privitoare la fondul dreptului la despăgubiri[5].

---

[1] Desigur, trimiterea prezintă interes din perspectiva atribuirii de forţă executorie încheierii executorului judecătoresc.

[2] Este de amintit că prin art. 628 alin. (5) NCPC (forma anterioară amendării sale prin O.U.G. nr. 1/2016) încheierile executorului judecătoresc erau exceptate de la formalitatea învestirii cu formulă executorie (aplicabilă, prin ipoteză, numai titlurilor executorii, altele decât hotărârile judecătoreşti).

[3] S-a arătat că sintagma „alte documente justificative" sugerează proba cu înscrisuri, dar că enumerarea legală nu este limitativă, în funcţie de situaţie, putând fi administrate, complementar, şi alte probe, esenţial fiind ca executorul judecătoresc să determine în mod corect întinderea despăgubirilor (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 663). Nu suntem de acord cu acest punct de vedere, întrucât, pe de o parte, aşa cum recunoaşte şi autorul, textul are în vedere doar proba cu înscrisuri, iar, pe de altă parte, nu trebuie omis faptul că încheierea executorului judecătoresc se dă, potrivit regulii generale [art. 657 alin. (3) NCPC], într-o procedură necontradictorie şi este, în orice caz, nejurisdicţională. În plus, nici art. 628 NCPC [la care art. 903 alin. (1) teza finală face trimitere] nu conferă o veritabilă competenţă jurisdicţională executorului judecătoresc (deşi puterea sa nu este pur administrativă), criteriile de determinare a dobânzilor, penalităţilor sau a altor sume ori, după caz, de actualizare a obligaţiei principale de plată a unei sume de bani fiind prestabilite de legiuitor (tot în sensul aplicării restrictive a normei analizate, a se vedea şi I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, pp. 229-230).

[4] A se vedea, în acelaşi sens, şi: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 663; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1170.

[5] A se vedea dispoziţiile art. 713 alin. (2) NCPC.

Art. 904. Executarea obligației de a face

Dacă debitorul refuză să îndeplinească o obligație de a face cuprinsă într-un titlu executoriu, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, creditorul poate fi autorizat de instanța de executare, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților, să o îndeplinească el însuși sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului.

Comentariu

1. Articolul 904 NCPC consacră dreptul creditorului de a obține autorizarea judecătorească pentru a îndeplini, el însuși sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, obligația de a face neexecutată de acesta din urmă.

2. Sunt cuprinse în sfera de reglementare a articolului analizat executarea obligațiilor de a face având ca obiect prestații, considerate în doctrină a avea o **natură fungibilă**, care prezintă aceeași valoare pentru creditor, indiferent de persoana care le execută, precum: ridicarea unor materiale de pe un teren, săparea unei gropi, mutarea unui gard, livrarea unor bunuri, realizarea unor lucrări ori prestarea unor servicii[1)].

3. Pe cale de consecință, nu intră în domeniul de reglementare a dispozițiilor analizate aducerea la îndeplinire pe cale silită a obligațiilor de a face *intuitu personae* (care cad[2)] sub incidența art. 906 din același cod) și a celor având ca obiect predarea unui bun mobil individual determinat sau a unui bun imobil[3)] (care se execută în condițiile art. 893-902 NCPC combinate cu prevederile generale ale art. 888-892 din același cod)[4)].

[1)] A se vedea, cu privire la analiza reglementării anterioare, ce își păstrează actualitatea și sub regimul Noului Cod, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 447-448 și jurisprudența acolo citată.

În contextul analizei acestei modalități de executare directă a obligațiilor de a face, este de interes și amintirea unei modalități atipice de executare silită directă, constând în pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de contract, mecanism juridic consacrat de doctrină și jurisprudență sub regimul vechii reglementări pentru a permite executarea obligației de a face având ca obiect încheierea în viitor a unui contract constitutiv sau translativ de drepturi reale (*ibidem*, p. 450 și trimiterile la doctrină și jurisprudență). Menționăm aici și soluțiile legislative expres consacrate de noua reglementare civilă: dacă promitentul refuză să încheie contractul promis, instanța, la cererea părții care și-a îndeplinit propriile obligații, poate să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract, dacă natura contractului o permite, iar cerințele legii pentru validitatea acestuia sunt îndeplinite – dispoziții care nu sunt aplicabile în cazul promisiunii de a încheia un contract real, dacă prin lege nu se prevede altfel (a se vedea dispozițiile art. 1.279 NCC); în cazul promisiunii bilaterale de vânzare, art. 1.669 alin. (1) din același cod prevede că, dacă una dintre părți refuză, nejustificat, să încheie contractul promis, cealaltă parte poate cere pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, dacă toate celelalte condiții de validitate sunt îndeplinite.

[2)] Ca și obligațiile de a nu face *intuitu personae*.

[3)] În același sens, sub imperiul art. 580[2] C. pr. civ. 1865, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1485; în ceea ce privește obligațiile care au ca obiect individualizarea și predarea unor bunuri de gen, a se vedea, *supra*, comentariul general de la Capitolul II, „Predarea silită a bunurilor mobile".

[4)] Cât privește obligațiile de a da, sub vechiul regim civil și procesual civil s-a arătat că executarea silită a acestora este inutilă, întrucât executarea lor constă în transferul dreptului de proprietate sau al altui drept real, iar acest transfer operează de plin drept, și că recursul la executarea silită este uneori necesar nu pentru transferul dreptului real, ci pentru predarea bunului care constituie obiectul unei obligații de a face; s-a mai arătat că sunt și situații în care realizarea obligației de a da este subordonată executării unei obligații de a face (precum în cazul bunurilor de gen, când dreptul de proprietate se transmite în momentul individualizării lor, așadar în momentul executării obligației de a face); în aceste situații, obligația de a da

4. O altă condiție pentru a recurge la această modalitate de a face o reprezintă **preexistența unui titlu executoriu**[1] care să stabilească obligația de a face.

5. Ca în cazul oricărei forme de executare silită directă, și pornirea procedurii de executare silită a obligațiilor de a face analizate este precedată de **sesizarea executorului judecătoresc** (din circumscripția curții de apel unde urmează a se face executarea)[2] cu cererea de executare silită, urmată de înregistrarea cererii și deschiderea dosarului de executare, **încuviințarea executării silite** de către instanță (de executare) și **înștiințarea prealabilă a debitorului**[3].

6. Deși textul analizat nu mai prevede, ca *ex*-art. 580[2] C. pr. civ. 1865, obligația comunicării unei **somații**, considerăm că, în temeiul regulilor generale cuprinse la art. 667 și art. 888 alin. (1) NCPC, acest act procedural trebuie să fie comunicat debitorului și sub regimul Noului Cod, alături de și concomitent cu încheierea de încuviințare a executării silite (și împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu)[4].

7. Debitorului i se lasă și în acest caz un răgaz suficient (10 zile, termen calculat pe zile libere[5]) pentru a-și îndeplini în mod voluntar obligația de a face.

Termenul curge de la data comunicării încheierii de încuviințare a executării silite.

---

nu se transformă într-o obligație de a face, dar, realizarea ei depinzând de executarea obligației de a face, în această măsură și numai în această măsură, executarea silită a obligației de a face își produce efecte și în privința obligației de a da [a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 448-449, nota 34; considerațiile rămân valabile și sub imperiul NCC, întrucât regula constituirii/transferului de drept al drepturilor reale prin acordul de voințe al părților (în cazul bunurilor individual determinate) sau prin individualizarea bunurilor (în ipoteza celor de gen) a fost conservată, în principiu, de noua reglementare civilă – a se vedea art. 1.273 alin. (1) NCC]; în doctrină s-a arătat însă că transferul (constituirea) *solo contractu* al drepturilor reale este o regulă contrară naturii caracterului public și absolut (opozabil *erga omnes*) al drepturilor reale de folosință *lato sensu*, care sunt drepturi de „stăpânire" materială și juridică a bunurilor, dar că, din fericire, pentru siguranța tranzacțiilor, ea ocupă în sistemul NCC un loc secundar, chiar periferic în economia acestuia, deoarece această regulă este incidentă doar în materia bunurilor mobile (sub rezerva, importantă, a art. 1.275 NCC) și doar în cazul acelor bunuri mobile pentru care prin lege nu s-au prevăzut alte reguli – a se vedea M. Nicolae, *Codex Iuris Civilis*, tomul I, *Noul Cod civil. Ediție critică*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, comentariul *sub* art. 1.273 NCC, p. 340; în privința bunurilor imobile sunt aplicabile dispozițiile în materie de carte funciară [a se vedea art. 1.273 alin. (3), art. 557 alin. (4) și art. 877 NCC, dar și dispozițiile art. 56 LPA NCC].

[1] În doctrină s-a arătat că, dacă nu are certitudinea că debitorul își va îndeplini obligația de a face, creditorul poate solicita ca, în dispozitiv, instanța să ordone, pentru această ipoteză, alternativa autorizării creditorului de a executa el obligația, în contul debitorului (a se vedea: A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1957, p. 311, nr. 312; Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 24/1990, în Dreptul nr. 3/1992, p. 69, *apud* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 448, nota 33); pentru relația dintre mijloacele civile și de drept procesual civil menite să asigure executarea în natură a obligațiilor de a face, a se vedea și *supra*, comentariul *sub* art. 903 NCPC.

[2] A se vedea dispozițiile art. 652 alin. (1) lit. c) NCPC.

[3] A se vedea, în același sens, și: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 663-664; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 908-910.

[4] A se vedea, în același sens, și E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 909-910; a se vedea și *supra*, comentariul *sub* art. 889 NCPC.

[5] A se vedea, în același sens: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 451; V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 664.

8. Dacă sunt întrunite condiţiile cerute de art. 889 NCPC, instanţa de executare va putea să autorizeze creditorul să procedeze la executarea obligaţiei **de îndată şi fără somaţie**[1]. În afară de recursul la executarea fără somaţie, în procedura execuţională analizată îşi găseşte aplicare şi o altă reglementare generală în materie de executare silită directă, respectiv cea privitoare la încheierea **procesului-verbal de îndeplinire a executării**[2]. În procesul-verbal amintit, executorul judecătoresc va consemna, când este cazul, şi eventuala opunere la executare a debitorului la executarea obligaţiei de către creditor, precum şi împrejurarea că s-a recurs, în condiţiile art. 908 NCPC, la concursul forţei publice.

9. Dacă debitorul, somat de executorul judecătoresc, nu îşi îndeplineşte de bunăvoie obligaţia de a face[3], instanţa judecătorească de executare[4] îl poate[5] autoriza pe creditor[6], prin încheiere executorie, dată cu citarea părţilor, să îndeplinească el însuşi sau prin alte persoane obligaţia de a face cuprinsă în titlul executoriu, pe cheltuiala debitorului.

---

[1] A se vedea, în acelaşi sens, sub imperiul vechii reglementări, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 451.

[2] A se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 911.

[3] Refuzul creditorului nu trebuie să fie numai expres, el putând fi dedus şi din simplul fapt al neexecutării (a se vedea, în acest sens, sub imperiul art. 580[2] C. pr. civ. 1865, M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1486).

[4] NCPC a stabilit iniţial, drept criteriu general de determinare a instanţei de executare competente din punct de vedere teritorial, sediul biroului executorului judecătoresc [art. 650 alin. (1) – în prezent art. 651 alin. (1) – NCPC], iar potrivit dispoziţiilor art. 651 alin. (1) lit. c) – actualmente art. 652 alin. (1) lit. c) – din acelaşi cod, în cazul executării obligaţiilor de a face (sau de a nu face), inclusiv *intuitu personae*, competent era şi este executorul judecătoresc din circumscripţia curţii de apel unde urmează să se facă executarea; pe cale de consecinţă, era posibil ca executarea obligaţiei să nu aibă loc în circumscripţia instanţei de executare, în cazul în care creditorul sesiza un executor judecătoresc care îşi avea sediul în circumscripţia altei judecătorii decât cea în a cărei circumscripţie va avea loc executarea.

Amintim că, în urma constatării neconstituţionalităţii dispoziţiilor art. 650 alin. (1) NCPC [prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 348 din 17 iunie 2014 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 650 alin. (1) şi art. 713 alin. (1) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 529 din 16 iulie 2014)], au fost amendate dispoziţiile art. 650 alin. (1) – în prezent art. 651 alin. (1) NCPC: instanţa de executare este judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel; dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în ţară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripţie se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar, dacă acesta nu se află în ţară, judecătoria în a cărei circumscripţie se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

[5] În doctrină s-a susţinut, cu temei, că utilizarea termenului „poate" în cuprinsul art. 903 (actualul art. 904) NCPC nu ar determina concluzia că instanţa are un drept de apreciere asupra (in)oportunităţii de a acorda autorizarea, doar creditorul fiind în măsură să aprecieze; s-a mai arătat – pornindu-se de la dispoziţiile art. 1.528 alin. (1) NCC, care conferă doar creditorului facultatea de alegere – că instanţa poate doar să verifice condiţiile de admisibilitate a cererii, fără a avea dreptul de a cenzura opţiunea creditorului (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 664; în context, trebuie însă observat şi faptul că norma de drept material invocată are o altă sferă de aplicare); într-o altă opinie, s-a arătat că, în funcţie de probele administrate, instanţa poate admite sau respinge cererea de autorizare (a se vedea I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 238).

[6] Legitimare procesuală activă are doar creditorul, iar nu executorul judecătoresc (a se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 910).

10. Încheierea este supusă numai **apelului**, în termen de 10 zile de la comunicare[1]. Se observă o schimbare a opticii legislative, câtă vreme vechea reglementare procesual civilă[2] stabilea caracterul irevocabil al acestei încheieri.

11. În cazul unei opuneri a debitorului la executarea obligației de către creditor[3], acesta din urmă, pe temeiul dispozițiilor art. 908 NCPC, poate solicita executorului judecătoresc să obțină **concursul forței publice**.

12. Dacă a fost autorizat să îndeplinească el însuși sau prin alte persoane obligația debitorului, creditorul nu este nevoit să își constituie un titlu executoriu pe cale judecătorească care să stabilească **despăgubirile** datorate de debitor, acestea urmând a fi determinate **pe cale extrajudiciară**, de către executorul judecătoresc, cu procedura prevăzută de art. 903 alin. (1) teza finală NCPC.

13. Mai mult, *de lege lata*, pentru executarea, pe cale silită, a creanței de despăgubiri nu mai este necesară nici parcurgerea unei noi proceduri de încuviințare a executării silite, în virtutea dispozițiilor de generală aplicabilitate ale art. 666 alin. (4) teza a treia[4] și ale art. 622 alin. (3) NCPC.

14. O particularitate a procedurii execuționale analizate constă, pe de o parte, în rolul diminuat conferit executorului judecătoresc[5] (a cărui intervenție pe parcursul procedurii este relativ limitată[6]), iar, pe de altă parte, în implicarea sporită a instanței judecătorești (de executare)[7] și a creditorului care este autorizat să aducă la îndeplinire, prin mijloace private (uneori publice, cu concursul forței publice obținut prin intermediul executorului judecătoresc, dacă debitorul se opune la executarea obligației de către creditor), obligația de a face neîndeplinită de către debitor.

---

[1] A se vedea dispozițiile generale ale art. 651 alin. (4) NCPC.

[2] A se vedea dispozițiile art. 580[2] C. pr. civ. 1865.

[3] Într-o cauză privind punerea în executare a unei hotărâri judecătorești prin care se ordona vecinilor creditorului să demoleze o construcție ridicată pe o parte din terenul acestuia din urmă, instanța europeană de contencios al drepturilor omului a reținut că nicio dispoziție din dreptul intern (român) nu stipulează obligativitatea prezenței creditorului executării la fața locului, la momentul executării hotărârii judecătorești, și că acestuia din urmă nu îi revine nicio altă obligație, în afara plății taxelor judiciare, de a pune la dispoziția autorităților publice vreun mijloc (CEDO, hot. din 17 iunie 2003, pronunțată în cauza *Ruianu c. României*, par. 68 și 69).

[4] A se vedea, în același sens, și E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 911, unde se mai arată și că nu ar mai fi necesară nici o nouă cerere de executare silită, nici întocmirea unui nou dosar de executare.

[5] În doctrină s-a arătat că executarea obligațiilor de a face (sau de a nu face) de către creditor se desfășoară sub coordonarea executorului judecătoresc, întrucât ne aflăm în cadrul unei proceduri execuționale, declanșate prin intermediul acestui organ de executare, chiar dacă autorizarea este dată creditorului de instanța de executare (a se vedea I. Gârbuleț, *Executarea silită directă*, p. 238).

[6] De exemplu, la stabilirea despăgubirilor datorate de debitor creditorului și, după caz, la obținerea concursului forței publice.

[7] De aceea, sub imperiul vechii reglementări, s-a arătat în mod judicios că dispozițiile ex-art. 580[2] C. pr. civ. 1865 consacrau o procedură execuțională de competența instanței de executare (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 451).

Decizii ale Curții Constituționale

1. Dispozițiile art. 580² C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu încalcă prevederile art. 16 din Constituție, privind egalitatea în drepturi a cetățenilor, întrucât reglementarea este aplicabilă în cazul tuturor persoanelor aflate în situația prevăzută de ipoteza normei, fără nicio distincție sau în considerarea altor criterii, și anume creditorilor deținători ai unui titlu executoriu având ca obiect o obligație de a face, confruntați cu refuzul debitorului de a o executa, în termen de 10 zile de la primirea somației *(Decizia Curții Constituționale nr. 104 din 11 martie 2003 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 580² C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 177 din 20 martie 2003).*

2. Dispozițiile art. 580² C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu încalcă art. 6 par. 1 din Convenție. Art. 13 din Convenție presupune existența posibilității efective de a supune judecății unei instanțe naționale cazul violării unui drept consacrat de Convenție (cauza *Kudla împotriva Poloniei*, 2000) și, în consecință, nu impune un anumit număr al gradelor de jurisdicție sau un anumit număr al căilor de atac *(Decizia Curții Constituționale nr. 249 din 19 februarie 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 580² C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 163 din 17 martie 2009).*

3. Pentru prevenirea unor eventuale abuzuri din partea debitorilor rău-platnici, în sensul tergiversării executării obligațiilor ce le incumbă, art. 580² C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*) a conferit caracter irevocabil încheierii de autorizare a creditorului de a îndeplini obligația de a face, pe cheltuiala debitorului *(Decizia Curții Constituționale nr. 499 din 20 aprilie 2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 580² C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 387 din 11 iunie 2010).*

Notă: Cum s-a arătat, NCPC nu a reținut caracterul definitiv al încheierii pronunțate de instanța de executare în temeiul dispozițiilor art. 904, această hotărâre (executorie) putând fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

Art. 905. Executarea obligației de a nu face

(1) Dispozițiile prevăzute în prezenta secțiune sunt aplicabile în mod corespunzător și în cazul când titlul executoriu cuprinde o obligație de a nu face.

(2) Creditorul va putea cere instanței de executare să fie autorizat, prin încheiere executorie, dată cu citarea părților, să desființeze el însuși sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului, lucrările făcute de acesta împotriva obligației de a nu face.

Comentariu

1. NCC, la art. 1.529, reglementează executarea silită în natură a **obligațiilor de a nu face**, consacrând dreptul creditorului la înlăturarea sau ridicarea lucrărilor făcute de debitor cu încălcarea obligației de a nu face, pe cheltuiala acestuia din urmă.

2. Pentru a recurge la această modalitate de executare este necesară **încuviințarea instanței judecătorești** competente[1)], care va stabili și limitele în care creditorul este

[1)] În cazul neexecutării obligației de a nu face, creditorul nu poate acționa direct pentru restabilirea situației anterioare, autorizarea instanței judecătorești fiind necesară pentru a se preveni abuzurile ori situațiile ireversibile (a se vedea M. Nicolae, *Codex Iuris Civilis*, t. I, *Noul Cod civil. Ediție critică*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, *Introducere*, p. CXXXIX).

autorizat să procedeze la înlăturarea sau ridicarea a ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligaţiei de a nu face.

3. Complementar, noua reglementare procesual civilă cuprinde, în art. 905, o normă de procedură execuţională în baza căreia creditorul poate fi autorizat judecătoreşte să desfiinţeze lucrările făcute de debitor cu încălcarea obligaţiei de a nu face care nu presupune faptul personal al debitorului.

4. Acesteia i se adaugă, ca reguli procedurale menite să asigure executarea obligaţiilor de a nu face, şi celelalte reglementări procedurale cuprinse în Secţiunea 1 a Capitolului IV, care îşi găsesc aplicare în mod corespunzător.

5. Ca şi art. 904 NCPC în cazul obligaţiilor de a face care nu presupun faptul personal al debitorului, legea recunoaşte **calitate procesuală activă** doar creditorului.

6. Tot astfel, considerăm că şi în cazul obligaţiilor de a nu face fără caracter personal rămân aplicabile reglementările procedurale proprii etapei de debut a procedurii de executare silită aplicabile, în regulă generală, tuturor modalităţilor şi formelor de executare silită [**sesizarea executorului judecătoresc**[1)] cu cererea de executare silită, înregistrarea acesteia şi deschiderea dosarului de executare, **încuviinţarea executării silite de către instanţă (de executare), înştiinţarea debitorului** prin comunicarea unei copii a încheierii de încuviinţare a executării silite, împreună cu o copie – certificată de executor pentru conformitate cu originalul – a titlului executoriu, şi o **somaţie**[2)]].

7. Aplicarea prin asemănare a dispoziţiilor art. 904 NCPC conduce la concluzia acordării debitorului obligaţiei de a nu face a unui termen de 10 zile pentru a înlătura de bunăvoie lucrările făcute cu încălcarea obligaţiei de a nu face.

Însă creditorul poate obţine, în condiţiile art. 889 NCPC, şi autorizarea instanţei de executare ca executarea să se facă **de îndată** şi **fără somaţie**.

8. Dacă debitorul nu respectă obligaţia de a nu face, creditorul poate obţine autorizarea judecătorească în vederea desfiinţării lucrărilor făcute de debitor cu încălcarea obligaţiei.

9. Cererea de încuviinţare a desfiinţării lucrărilor făcute de debitor cu nerespectarea obligaţiei de a nu face este de competenţa instanţei de executare, care o soluţionează, cu citarea părţilor, prin încheiere executorie[3)] şi supusă, în virtutea regulii generale [art. 651 alin. (4) NCPC], numai apelului, în termen de 10 zile de la comunicare.

10. Instanţa poate autoriza desfiinţarea lucrărilor de către **creditorul însuşi** sau de către acesta **prin intermediul altei persoane**, în toate cazurile **pe cheltuiala debitorului**.

11. Dacă creditorul a fost autorizat să desfiinţeze el însuşi sau prin alte persoane lucrările făcute de debitor împotriva obligaţiei de a nu face, nu este necesară obţinerea unui titlu executoriu jurisdicţional pentru **recuperarea contravalorii lucrărilor** necesare restabilirii situaţiei anterioare încălcării obligaţiei de a nu face, aceasta urmând a fi stabilită **pe cale extrajudiciară**, de către executorul judecătoresc, cu procedura prevăzută de art. 903 alin. (1) teza finală NCPC.

[1)] Din circumscripţia curţii de apel unde urmează a se face executarea – a se vedea dispoziţiile art. 652 alin. (1) lit. c) NCPC.

[2)] Concluzie derivată din interpretarea coroborată a dispoziţiilor art. 905 alin. (2), art. 904 şi ale art. 667 alin. (1) NCPC.

[3)] Şi în acest caz NCPC se îndepărtează de soluţia vechii reglementări procesual civile (art. 580[4] alin. 2 C. pr. civ. 1865), care stabilea că instanţa autoriza creditorul prin încheiere irevocabilă.

12. În cazul în care debitorul se opune la desfiinţarea de către creditor (sau de către alte persoane autorizate de instanţa de executare) a lucrărilor făcute cu nerespectarea obligaţiei de a nu face, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, va obţine, pe temeiul dispoziţiilor art. 908 NCPC, **concursul forţei publice** pentru a permite creditorului să înlăture sau să ridice lucrările făcute de debitor.

13. Pentru respectarea obligaţiilor de a nu face *intuitu personae*, debitorul va putea fi constrâns prin mijlocirea **penalităţii**, în condiţiile art. 906 NCPC, care este aplicabil în mod corespunzător[1)].

14. În cazul în care debitorul nu respectă obligaţia de a nu face *intuitu personae* nici sub presiunea penalităţii, creditorul va putea obţine – în condiţiile art. 892 NCPC sau ale dreptului comun[2)] şi în considerarea dispoziţiilor art. 905 alin. (1) şi ale art. 906 alin. (7) din acelaşi cod – **daune-interese** pentru acoperirea prejudiciilor cauzate prin nerespectarea obligaţiei[3)].

Decizii ale Curţii Constituţionale

Finalitatea dispoziţiilor art. 580[4] C. pr. civ. (*corespondentul art. 905 NCPC – n.n., D.-A.G.*) este evidentă şi constă în determinarea debitorului de a executa obligaţia constatată printr-un titlu executoriu, în cazul de faţă fiind vorba despre neexecutarea obligaţiei de a nu face. Prin posibilitatea creditorului de a cere instanţei de executare să fie autorizat să desfiinţeze el însuşi sau prin alte persoane lucrările făcute de debitor, legiuitorul a urmărit să împiedice tergiversarea îndeplinirii obligaţiilor asumate de debitor, în vederea asigurării celerităţii, ca exigenţă imperativă a executării silite.

Consacrarea caracterului irevocabil al încheierii prin care instanţa de executare îl autorizează pe creditor să desfiinţeze lucrările făcute de debitor este în deplină concordanţă cu finalitatea reglementării, fără ca prin aceasta să se încalce prevederile art. 21 din Constituţie, întrucât, aşa cum Curtea a statuat în mod constant, accesul liber la justiţie nu înseamnă accesul la toate căile de atac şi deci la toate gradele de jurisdicţie, legiuitorul fiind suveran în a limita, pentru raţiuni impuse de specificul domeniului supus reglementării, un atare acces *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 717 din 17 iunie 2008 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 580[4] C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 588 din 5 august 2008)*.

Notă: Cum s-a arătat, NCPC nu a reţinut caracterul definitiv al încheierii pronunţate de instanţa de executare în temeiul dispoziţiilor art. 905, această hotărâre (executorie) putând fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

Jurisprudenţă

Obligaţia de retragere a medicamentelor dispusă în sarcina debitoarelor este o obligaţie de a face, care decurge din nerespectarea unei obligaţii de a nu face (nerespectare care se situează, în

---

[1)] Tot în sensul că amenzile cominatorii (înlocuite cu penalităţile de NCPC) privesc şi cazul debitorului care şi-a încălcat obligaţia de a nu face, de care era ţinut, şi, prin mijlocirea acestora, poate fi constrâns să execute acea obligaţie de a face, ce constă în înlăturarea consecinţelor produse de încălcarea obligaţiei de a nu face, a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 452, nota 43.

[2)] Care considerăm că puteau fi aplicate, prin analogie, şi în lipsa reglementării completatoare aduse art. 891 alin. (1) teza întâi [actualmente art. 892 alin. (1) teza întâi] NCPC prin Legea nr. 138/2014.

[3)] A se vedea şi *infra*, comentariul *sub* art. 906 NCPC.

timp, anterior pronunţării hotărârii ce constituie titlu executoriu). Încălcarea obligaţiei de a nu comercializa produse care o pot prejudicia pe creditoare presupune realizarea de acte materiale [„lucrări", potrivit dispoziţiilor art. 580[4] C. pr. civ. (*corespondentul art. 905 NCPC – n.n., D.-A.G.*)], pe care instanţa a reţinut că debitoarele le-au făcut şi asupra cărora trebuie să revină. Nu poate fi considerată retragere de pe piaţă a medicamentelor o operaţiune de a face care se execută într-un loc precis (precum obligaţiile clasice de a construi, a desfiinţa). La pronunţarea hotărârii care constituie titlu executoriu, instanţa nu a cercetat fapta pârâtei care a încălcat obligaţia de a nu face într-un anumit loc. Instanţa care a pronunţat hotărârea judecătorească a consfinţit, în sarcina pârâtei, o obligaţie generală, care, dacă ar fi executată de bunăvoie, nu ar presupune deplasarea într-un anumit loc, ci acte de decizie care sunt presupuse a fi hotărâte la sediul social al persoanei juridice. În consecinţă, competenţa de a autoriza creditorul să îndeplinească obligaţia debitorului, în condiţiile art. 580[2] C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*), revine instanţei în circumscripţia căreia se află sediul debitoarei *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1218 din 20 iunie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 537-540).*

Art. 906. Aplicarea de penalităţi

(1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviinţare a executării debitorul nu execută obligaţia de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalităţi, de către instanţa de executare.

(2) Când obligaţia nu este evaluabilă în bani, instanţa sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părţilor, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligaţiei prevăzute în titlul executoriu.

(3) Atunci când obligaţia are un obiect evaluabil în bani, penalitatea prevăzută la alin. (2) poate fi stabilită de instanţă între 0,1% şi 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obiectului obligaţiei.

(4) Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalităţii debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu, instanţa de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părţilor.

(5) Penalitatea va putea fi înlăturată ori redusă, pe calea contestaţiei la executare, dacă debitorul execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu şi dovedeşte existenţa unor motive temeinice care au justificat întârzierea executării.

(6) Încheierea dată în condiţiile alin. (4) este executorie.

(7) Acordarea de penalităţi în condiţiile alin. (1)-(4) nu exclude obligarea debitorului la plata de despăgubiri, la cererea creditorului, în condiţiile art. 892 sau ale dreptului comun.

Comentariu

1. Obligaţiile de a face (sau de a nu face) care presupun faptul personal al debitorului nu pot fi executate silit în natură prin mijloace directe, ci numai prin **mijloace de constrângere indirectă**, prin măsuri asupra bunurilor din patrimoniul debitorului, determinându-se astfel indirect acţiunea (sau abstenţiunea) debitorului, întrucât constrângerea nu se poate exercita direct asupra persoanei debitorului, potrivit principiului *nemo ad factum precise cogi potest*[1].

[1] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 451-452; s-a mai arătat că o particularitate a executării silite în sistemul procesual civil român – expresie a caracterului umanitar pe care trebuie

2. Până la amendarea C. pr. civ. 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000, instanţele judecătoreşti recurgeau la instituţia **daunelor cominatorii**[1)] pentru a înfrânge rezistenţa debitorului în executarea obligaţiei de a face ori în nerespectarea obligaţiei de a nu face[2)].

Ordonanţa de urgenţă amintită a instituit, în premieră, un ansamblu de norme generale de procedură execuţională dedicate executării obligaţiilor de a face şi a obligaţiilor de a nu face[3)].

---

să-l prezinte executarea silită – constă în faptul că executarea silită nu poate purta, în principiu, asupra persoanei debitorului, ci numai asupra bunurilor sale; ca ipoteze de executare asupra persoanei debitorului, sunt amintite: încredinţarea copilului minor unuia dintre părinţi, unui terţ sau unei instituţii de ocrotire (în cazul în care persoana care deţine copilul încearcă să se sustragă de la executarea hotărârii), evacuarea unui locatar dintr-o locuinţă şi desfacerea contractului individual de muncă al salariatului (*ibidem*, pp. 35-36, inclusiv nota 25); tot în sensul admiterii, în mod excepţional, pentru unele ipoteze strict determinate, a unei executări *manu militari* (ca în cazul evacuării locatarului sau al încredinţării efective a copilului minor unuia dintre părinţi ori unei instituţii de ocrotire), a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 520, nota 3.

1) Mecanism juridic care a stârnit, uneori chiar în prezenţa unor soluţii legislative exprese (art. 580[3] C. pr. civ. 1865, introdus prin O.U.G. nr. 138/2000), controverse aprinse în doctrina română [pentru consideraţii mai recente asupra instituţiei daunelor cominatorii în dreptul român, a se vedea, cu titlu de exemplu: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *Drept procesual civil. Executarea silită directă*, pp. 32-38; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008, pp. 325-327; L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligaţiile*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, vol. I, pp. 503-512; I.-Fl. Popa, în L. Pop, I.-Fl. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pct. 527, pp. 731-732; I. Adam, *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, pp. 550-555; B. Dumitrache, *Probleme privind executarea silită în natură a obligaţiilor de a face*, în Analele Universităţii Bucureşti, seria Drept, nr. 1/2003, pp. 65-78; *idem*, *Antecontractul de vânzare-cumpărare şi promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare (II)*, în Dreptul nr. 2/2002, pp. 52-66; V. Mitea, *Unele consideraţii asupra situaţiei juridice actuale a daunelor cominatorii*, în RRDP nr. 3/2007, pp. 121-132; S. Buzoianu (I), B. Papadopol (II), *Discuţii în legătură cu existenţa în dreptul român actual a daunelor cominatorii*, în Dreptul nr. 7/2004, pp. 72-92; I. Lulă, *Discuţii în legătură cu problematica daunelor cominatorii*, în Dreptul nr. 9/1994, pp. 22-30; D. Tătăruşanu, *Aspecte procedurale privind judecata cererii de amendare a debitorului obligaţiei „de a face" sau al celei „de a nu face"*, în Dreptul nr. 6/2005, pp. 81-90; P. Perju, *Probleme de drept civil şi procesual civil din practica Secţiei civile şi de proprietate intelectuală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie*, în Dreptul nr. 7/2006, pct. 10, pp. 214-217; L. Ungur, *Consideraţii asupra instituţiei amenzii cominatorii*, în Dreptul nr. 4/2001, pp. 64-72; L. Ungur, *Implicaţii practice ale recentelor modificări ale Codului de procedură civilă*, în PR nr. 3/2007, pp. 212-214], concomitent cu o practică judiciară neunitară; a se vedea şi *infra*, comentariul *sub* art. 907 NCPC.

2) În reglementarea anterioară amendării C. pr. civ. 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000, în jurisprudenţă s-a reţinut şi că acordarea daunelor cominatorii este lipsită de suport şi este şi ineficientă – în cazurile în care executarea obligaţiei depinde de alţi factori decât culpa debitorului [a se vedea Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dosar nr. 387 din 9 octombrie 1993, în *Culegere de practică judiciară 1993-1997*, Ed. All Beck, p. 59 (42), *apud* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 35-36, nota 24] – sau că este inadmisibilă în cazurile în care este posibilă executarea prin intermediul executorilor judecătoreşti [a se vedea Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 660 din 24 martie 1995 şi nr. 1053 din 20 mai 1997, în *Culegere de practică judiciară 1993-1997*, *precit.*, pp. 60-62 (nr. 43 şi nr. 44), *ibidem*].

3) Depărtarea de soluţia adoptată anterior în doctrină şi jurisprudenţă (sistemul daunelor cominatorii) a fost explicată prin aceea că, în practică, daunele cominatorii s-au dovedit ineficiente, însăşi executarea lor ridicând o serie de dificultăţi, în sensul că ar fi necesară declanşarea unei forme de executare silită indirectă, deşi ele au caracter nedeterminat din punctul de vedere al întinderii lor, iar, după aceea, în principiu, daunele cominatorii ar urma să fie restituite debitorului, mai puţin suma ce ar reprezenta contravaloarea daunelor-interese (moratorii sau compensatorii); în schimb, amenzile judiciare, nefiind supuse restituirii,

3. După ce, în forma sa inițială (adoptată prin Legea nr. 134/2010), NCPC a menținut amenda (judiciară), ca mijloc de constrângere indirectă a debitorului unei obligații de a face (sau de a nu face) *intuitu personae*, legiuitorul procesual civil a înlocuit-o cu o instituție juridică mai adecvată[1] – **penalitatea**.

4. Spre deosebire de vechiul sistem al amenzilor judiciare, care se cuveneau statului, penalitatea este **datorată creditorului obligației** de a face (sau de a nu face) *intuitu personae*.

5. Dispozițiile art. 906 NCPC sunt aplicabile în mod corespunzător și pentru aducerea la îndeplinire a obligațiilor de a nu face *intuitu personae*, în virtutea dispoziției de extindere cuprinse la art. 905 alin. (1) al aceluiași cod.

6. Și în cazul mecanismului analizat de aducere la îndeplinire a obligațiilor de a face (și de a nu face) *intuitu personae*, pentru pornirea procedurii de executare silită a acestor obligații sunt necesare **sesizarea executorului judecătoresc**[2] cu cererea de executare silită, înregistrarea acesteia și deschiderea dosarului de executare, **încuviințarea executării silite**[3] **de către instanță (de executare) și înștiințarea prealabilă**[4] **a debitorului**[5].

---

sunt nu numai un mijloc indirect eficace de constrângere a debitorului la executarea în natură, ci și un mijloc de asigurare a prestigiului autorității hotărârii judecătorești – a se vedea V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000* (III), în Dreptul nr. 4/2001, p. 37.

[1] Sistemul amenzii judiciare instituite în favoarea statului fusese criticat în doctrină (a se vedea P. Perju, *Probleme de drept civil și procesual civil din practica Secției civile și de proprietate intelectuală a Înaltei Curți de Casație și Justiție*, în Dreptul nr. 7/2006, pct. 10, p. 216, autorul calificând ca nefirească, irațională și absurdă constrângerea cominatorie, în favoarea fiscului, la executarea unor obligații contractate *intuitu personae*).

[2] Din circumscripția curții de apel unde urmează a se face executarea – a se vedea dispozițiile art. 652 alin. (1) lit. c) NCPC.

[3] Chiar art. 906 alin. (1) *in fine* NCPC face vorbire de încheierea de încuviințare a executării.

[4] A se vedea, în același sens, și: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 666; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 912.

[5] Sub regimul vechii reglementări s-a născut o practică judiciară neunitară în ceea ce privește obligativitatea parcurgerii procedurii execuționale prin încuviințarea executării silite și emiterea somației către debitor, prealabil sesizării instanței de judecată pentru aplicarea amenzii civile în cazul neexecutării obligațiilor de a face cu caracter strict personal; unele instanțe rețineau că dispozițiile art. 580^3 C. pr. civ. 1865 (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) pot fi aplicate fără a fi necesară deschiderea procedurii execuționale prin încuviințarea executării silite și comunicarea somației către debitorul obligației cu caracter strict personal, întrucât, potrivit dispozițiilor art. 371^2 alin. (1) din același cod, pot fi executate silit obligațiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, plantații ori a altei lucrări sau luarea unei alte măsuri admise de lege; or, se mai arăta în această opinie, obligațiile de a face *intuitu personae* nu pot fi duse la îndeplinire prin executare silită, deoarece constrângerea nu se poate exercita direct asupra persoanei debitorului, astfel încât, potrivit dispozițiilor art. 1075 C. civ. 1864, în caz de neexecutare din partea debitorului, creditorul trebuie să se mulțumească cu echivalentul bănesc al prestației la care debitorul a fost obligat prin titlul executoriu; instanța supremă a îmbrățișat, în mod judicios, opinia contrară, potrivit căreia amenda civilă prevăzută de art. 580^3 C. pr. civ. 1865 poate fi aplicată debitorului unei obligații de a face *intuitu personae* doar în cadrul unei proceduri execuționale ce debutează prin încuviințarea executării silite, urmată de somarea debitorului – a se vedea ÎCCJ, SU, dec. în interesul legii nr. 3 din 17 ianuarie 2011, redată, în parte, *infra*, sub prezentul comentariu; pentru un exemplu de decizie judiciară prin care s-a reținut că, pentru a proceda la executarea obligațiilor de a face *intuitu personae*, nu este necesară declanșarea executării silite prin intermediul executorului judecătoresc, a se vedea Trib.

7. Şi în cazul executării obligaţiilor de a face (şi de a nu face) *intuitu personae*, încheierea de încuviinţare a executării silite trebuie însoţită (împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu) de o somaţie, regulile generale cuprinse la art. 888 alin. (1) şi art. 667 NCPC rămânând aplicabile[1)].

8. Desigur, în prezenţa condiţiilor impuse de art. 889 NCPC, instanţa de executare va putea să autorizeze ca executarea să se facă **de îndată şi fără somaţie**.

9. Debitorului i se acordă, şi în această formă de executare silită directă, un **termen de conformare voluntară**, de 10 zile.

Doar după epuizarea acestui termen, calculat pe zile libere, se va putea proceda la constrângerea debitorului în vederea executării obligaţiei ce îi revine prin mijlocirea penalităţii.

10. Competenţa de a stabili penalitatea revine **instanţei de executare**[2)], care se pronunţă asupra cererii creditorului, cu citarea părţilor, prin **încheiere definitivă**. Ca şi în cazul obligaţiilor de a face care nu presupun faptul personal al debitorului, şi în ipoteza obligaţiilor de a face (sau de a nu face) *intuitu personae* **legitimare procesuală activă** are doar creditorul[3)].

11. O altă noutate bine-venită a reglementării, care ţine seama de diversitatea obligaţiilor de a face şi de a nu face *intuitu personae* şi de varietatea realităţilor juridice, constă în instituirea unor cuantumuri diferite ale limitelor penalităţii stabilite (pe zi de întârziere) de către instanţă, după cum obligaţia este sau nu evaluabilă în bani: în primul caz, penalitatea poate fi între 0,1% şi 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obligaţiei; în cazul al doilea, penalitatea poate fi între 100 lei şi 1.000 lei[4)].

12. În cazul în care debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu în termen de 3 luni[5)] de la comunicarea încheierii de aplicare a penalităţii, creditorul va putea solicita

---

Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 137 din 1 februarie 2007, nepublicată, *apud* C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 530-531, cu *nota* autoarei, în care se releva şi existenţa unei practici judiciare în sens opus, confirmată ulterior de decizia citată a ÎCCJ.

1) A se vedea şi *supra*, comentariul *sub* art. 889 NCPC.

2) Concluzia reiese şi din interpretarea coroborată a dispoziţiilor alin. (1) şi (5) ale art. 906 NCPC. Precizarea este bine-venită, întrucât, sub regimul vechiului Cod [art. 580³ C. pr. civ. 1865, care făcea referire, în alin. (1) teza a doua, la instanţa sesizată de creditor], se reţinuse, uneori, în practica judiciară (a se vedea Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1601 din 3 octombrie 2006, nepublicată, *apud* C. Nica, *Executarea silită. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 535-537), că instanţa competentă în soluţionarea cererii privind plata amenzii civile, în condiţiile ultimului articol citat, nu este instanţa de executare, legiuitorul menţionând „instanţa sesizată de creditor", astfel încât, în lipsa unei reglementări speciale, se aplică legea generală în materie de competenţă teritorială (respectiv art. 5 C. pr. civ. 1865), competenţa revenind instanţei de la sediul social al pârâtei.

3) A se vedea, în acelaşi sens, şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 913; soluţia reiese şi din reglementarea generală cuprinsă la art. 888 alin. (1) *in fine* NPCP.

4) În sistemul vechiului Cod, se putea stabili, invariabil, chiar şi dacă obiectul obligaţiei era evaluabil în bani, o amendă civilă (tot pe zi de întârziere) de la 20 lei la 50 lei – a se vedea art. 580³ alin. 1 C. pr. civ. 1865.

5) De menţionat că vechiul cod stabilea (la art. 580³ alin. 2) un termen mai mare (6 luni); în doctrină s-a arătat şi că o durată prea scurtă a termenului de executare riscă să submineze eficienţa penalităţii, reducându-i efectul cominatoriu şi, implicit, capacitatea de disuadare în raport cu debitorul, întrucât într-o perioadă de timp prea scurtă nici cuantumul rezultat din acumularea zilnică nu poate fi prea ridicat (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 667); trebuie însă observat că, cel puţin în privinţa obligaţiilor de face *intuitu personae* având un obiect evaluabil în bani, intervalul de 3 luni nu este scurt, de vreme ce, în ipoteza aplicării penalităţilor în limita maximă admisă de lege (1%), cuantumul

instanței de executare să fixeze **suma definitivă** ce i se datorează, **cu titlu de penalități de întârziere.**

Instanța de executare se pronunță asupra cererii creditorului cu citarea părților, prin **încheiere definitivă** și **executorie**[1].

13. În cazul în care execută obligația prevăzută în titlul executoriu, debitorul va putea obține, pe calea contestației la executare[2], **reducerea** sau **înlăturarea penalității** stabilite în sarcina sa de instanță numai dacă reușește să facă dovada existenței unor motive temeinice[3] care au justificat întârzierea executării.

Noua reglementare este mai severă (cele două condiții fiind cumulative[4]) în raport cu vechiul Cod, care, la art. 580³ alin. (3), permitea anularea sau reducerea amenzii civile nu doar în prezența unor motive temeinice, ci și în cazul simplei executări a obligației de către debitor.

14. Spre deosebire de vechea reglementare procesual civilă, art. 905 (actualmente art. 906) NCPC nu a mai cuprins nicio normă privitoare la acoperirea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea obligației de a face *intuitu personae*[5].

Creditorul unei obligații de a face (sau de a nu face) care nu presupune faptul personal al debitorului, autorizat de instanță în condițiile deja analizate să execute el însuși sau să facă să fie executată obligația de a face (ori, după caz, să înlăture sau să ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației de a nu face), își putea vedea recunoscut dreptul la despăgubiri (sau, după caz, la contravaloarea lucrărilor necesare pentru restabilirea situației anterioare

---

acestora în intervalul de timp amintit aproape că ajunge să dubleze (90-92%) valoarea obiectului obligației de a face (sau de a nu face) *intuitu personae*.

[1] Alin. (6) al art. 906 NCPC consacră forță executorie încheierii de stabilire a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități, trăsătură care reieșea, în considerarea dispozițiilor art. 632 alin. (2) din același cod, și din caracterul definitiv al acestei hotărâri. Precizarea este necesară pentru delimitarea efectelor acestei încheieri de cele ale încheierii prin care se dispune inițial aplicarea penalităților. În doctrină s-a arătat că, nefiind lichidă și nici exigibilă, suma de bani cu titlu de penalități nu poate fi urmărită înainte de stabilirea sa definitivă în condițiile art. 906 alin. (4) NCPC – a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, pp. 913-914.

[2] În doctrină s-a învederat pe drept cuvânt caracterul special al contestației la executare analizate, prin a cărei admitere se dispune doar înlăturarea/reducerea penalității, iar nu și anularea ca nelegală a încheierii prin care s-a dispus aplicarea penalității – a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1173.

[3] Reprezentând, cum s-a arătat în doctrină (I. Leș, *op. și loc. cit.*), împrejurări cu caracter obiectiv, independente de voința debitorului (internarea în spital din cauza unei boli care îl pune pe debitor în imposibilitatea de a se deplasa sau îndeplinirea unei misiuni în străinătate de către un militar român), fără a fi necesar ca acestea să constituie și cazuri de forță majoră.

[4] A se vedea, în același sens, și M. Fodor, *Procedura specială de executare...*, p. 35.

[5] Art. 580³ C. pr. civ. 1865 prevedea că, dacă în termen de 6 luni debitorul nu executa obligația prevăzută în titlul executoriu, la cererea creditorului, instanța care a dispus obligarea debitorului la plata unei amenzi civile pe zi de întârziere în favoarea statului fixa suma datorată statului cu acest titlu, prin încheiere irevocabilă, dată cu citarea părților, *iar pentru acoperirea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea obligației, creditorul putea cere obligarea debitorului la daune-interese*, în cazul din urmă fiind aplicabile în mod corespunzător dispozițiile art. 574 din același cod, privitoare la stabilirea, de către instanța de executare, a contravalorii bunului imposibil de predat.

Forma în discuție a dispozițiilor art. 906 alin. (4) NCPC a fost atribuită prin LPA NCPC; forma inițială a NCPC (astfel cum a fost adoptată prin Legea nr. 134/2010) cuprindea însă o soluție legislativă similară celei din vechea reglementare procesual civilă.

încălcării obligaţiei de a nu face) într-o procedură simplificată, mai rapidă, extrajudiciară, în condiţiile art. 903 alin. (1) teza a doua NCPC.

Dar o asemenea regulă specială (chiar dacă edictată în spiritul realizării cu celeritate a executării silite) era şi este de strictă interpretare şi aplicare, fără incidenţă – şi fără a prezenta similarităţi, pentru a atrage o extensiune analogică în virtutea dispoziţiilor art. 5 alin. (3) NCPC – în ipoteza imposibilităţii de executare a obligaţiilor de a face (sau de a nu face) *intuitu personae*.

De o aplicare prin asemănare se putea însă vorbi în cazul dispoziţiilor art. 891 (actualul art. 892) NCPC[1], care aveau, ca ipoteză normativă, o situaţie juridică asemănătoare – **obligarea debitorului la plata contravalorii bunului** în cazul imposibilităţii executării obligaţiei de a face având ca obiect predarea bunului[2].

Soluţia – ce se înscria, până la urmă, pe linia vechii reglementări[3] – era de natură să răspundă exigenţelor dreptului la realizarea executării silite în termen optim, creditorului

---

[1] Tot în sensul acordării de daune-interese în condiţiile art. 891 (actualul art. 892) NCPC, a se vedea şi V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 666.

[2] În context amintim şi considerentele – aplicabile *mutatis mutandis* şi penalităţii reglementate de NCPC şi de alte reglementări speciale, întrucât nici aceasta nu are caracter reparator, ci natura unei sancţiuni – reţinute de instanţa de contencios constituţional în legătură cu daunele cominatorii ce puteau fi aplicate, în materia fondului funciar, primarului pentru a-l constrânge să înmâneze titlul de proprietate sau, după caz, să procedeze la punerea efectivă în posesie: împrejurarea că, potrivit reglementării legale în cauză, sunt instituite daune cominatorii pe zi de întârziere nu contravine în niciun fel normei constituţionale de referinţă [*art. 52 (dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică) – n.n., D.-A.G.*], acestea neavând ca finalitate repararea prejudiciului, ci exclusiv constrângerea debitorului, în speţă a primarului, la executarea obligaţiei de *a face* care îi incumbă; ele nu au un caracter reparator şi, prin urmare, nu se poate pretinde că, întrucât asemenea daune încep să curgă de la data pronunţării hotărârii judecătoreşti prin care primarul a fost obligat să înmâneze titlul de proprietate sau să procedeze la punerea în posesie, petentul nu mai are posibilitatea de a-şi recupera prejudiciul suferit ca urmare a refuzului nejustificat de eliberare a titlului său de punere în posesie, în perioada anterioară pronunţării hotărârii judecătoreşti; chiar dacă reglementarea criticată nu consacră *in terminis* dreptul titularului de a solicita şi obţine repararea eventualului prejudiciu suferit ca urmare a refuzului abuziv al primarului, el beneficiază de un asemenea drept în temeiul principiilor generale care guvernează materia, a căror incidenţă nu poate fi refuzată, în absenţa unei prevederi prohibitive exprese [a se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 70 din 26 februarie 2004 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 64 alin. (2) din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată (M. Of. nr. 239 din 18 martie 2004)]; tot în sensul că penalitatea (amenda cominatorie) nu are caracter reparator, a se vedea şi: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 666; I.-Fl. Popa, în L. Pop, I.-Fl. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligaţiile*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pct. 527, p. 732 (în sensul că penalitatea are rolul de a compensa pierderea suferită de către creditor prin neexecutare, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1173); cu atât mai puţin se poate vorbi despre caracterul reparator al penalităţii în materia executării hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori, unde este evident că interesul vital al creditorului este de a obţine executarea obligaţiei în natura sa specifică (şi sub imperiul vechii reglementări s-a arătat că amenda cominatorie instituită de art. 580[3] C. pr. civ. 1865 nu are caracter reparator, pentru repararea daunelor cauzate prin neexecutare creditorul putând cere obligarea debitorului la despăgubiri – a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1489).

[3] În sistemul vechiului Cod se arăta că, în cazul în care creditorul solicita, prin aceeaşi cerere, şi fixarea cuantumului sumei datorate statului, şi obligarea la despăgubiri pentru prejudiciul ce i-a fost cauzat prin neexecutare, instanţa trebuia să pronunţe două acte de procedură, potrivit art. 580[3] C. pr. civ. 1865 – încheiere, pentru stabilirea sumei datorate statului – şi, respectiv, art. 574 din acelaşi cod – sentinţă, pentru stabilirea despăgubirilor (a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, pp. 1490 şi 1481).

Opinăm că era posibilă şi soluţionarea ambelor pretenţii printr-un singur act jurisdicţional (sentinţă – supusă, potrivit dispoziţiilor art. 574 alin. 2 teza întâi C. pr. civ. 1865, recursului).

dându-i-se satisfacţie (chiar dacă în forma unei executări prin echivalent) într-o procedură mai rapidă (şi mai economicoasă) decât cea de drept comun.

Pentru ipoteza executării prin echivalent a obligaţiei de a face (sau de a nu face) *intuitu personae*, nu s-ar pune problema îmbogăţirii fără justă cauză a creditorului prin cumularea daunelor-interese[1)] cuvenite creditorului cu penalităţile de întârziere acordate, cu titlu de sancţiune, în cursul procedurii execuţionale analizate, risc inexistent *a fortiori* în sistemul amenzilor civile cominatorii, cunoscut de C. pr. civ. 1865, care erau datorate statului, iar nu creditorului.

15. Legea nr. 138/2014 a adus o clarificare bine-venită a cadrului normativ în materia executării obligaţiilor de a face şi de a nu face *intuitu personae*, completând dispoziţiile art. 905 NCPC (în prezent, în urma republicării Codului, art. 906) cu alineatul (7). S-a revenit astfel la soluţia normativă consacrată de vechiul Cod de procedură civilă, dar şi de varianta iniţială a NCPC (anterioară amendării sale prin LPA NCPC), stabilindu-se că acordarea de penalităţi în vederea constrângerii debitorului la îndeplinirea obligaţiilor menţionate nu exclude obligarea acestuia la plata de despăgubiri, la cererea creditorului, în condiţiile art. 892 NCPC sau ale dreptului comun.

Hotărâri CEDO

Deşi reclamanta a obţinut o hotărâre internă definitivă dispunând reintegrarea sa în funcţie şi a făcut ulterior demersuri în vederea executării, hotărârea a rămas în continuare neexecutată. În speţă, obligaţia reintegrării necesita intervenţia personală a debitorului, care era un particular, iar statul, în calitate de depozitar al forţei publice, era chemat să manifeste un comportament diligent şi să-l asiste pe creditor în executarea hotărârii care îi era favorabilă. Nimic nu dovedeşte, în speţă, că executarea în natură ar fi fost imposibilă, astfel încât reclamanta să fie silită să transforme obligaţia iniţială într-o obligaţie de natură pecuniară. Condamnarea penală a debitorului atestă că instanţele interne au considerat că hotărârea judecătorească definitivă care îl obligase pe angajator la reintegrarea reclamantei putea încă să fie executată ca atare. În cauză, autorităţile la care a făcut apel reclamanta în vederea executării hotărârii judecătoreşti definitive nu au luat toate măsurile care se puteau aştepta de la ele în mod rezonabil şi, în consecinţă, asistenţa pentru executarea hotărârii definitive favorabile reclamantei a fost total lipsită de eficienţă. Prin pasivitatea lor, autorităţile naţionale au privat-o pe reclamantă de un acces efectiv la justiţie şi nu au oferit nicio justificare valabilă pentru ingerinţa cauzată prin neexecutarea hotărârii *(CEDO, hot. din 23 iunie 2005, pronunţată în cauza Ghibuşi c. României, par. 38, 41, 47-49)*.

Decizii ale Curţii Constituţionale

1. Dispoziţiile art. 580[3] C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) se subsumează Cărţii a V-a a Codului de procedură civilă, consacrată executării silite a obligaţiilor stabilite printr-un titlu executoriu, constituind Secţiunea a IV-a referitoare la executarea silită a

[1)] Cât priveşte daunele-interese moratorii, creditorul are posibilitatea de a dovedi un prejudiciu cauzat de întârzierea în executarea obligaţiei mai mare decât cel evaluat legal de art. 1.536 NCC la nivelul dobânzii legale.

obligaţiilor de a face sau de a nu face. Finalitatea acesteia este evidentă şi constă în determinarea debitorului rău-platnic de a executa obligaţia la care este ţinut în temeiul unui titlu executoriu, pe care numai el o poate executa, prin aplicarea unei amenzi civile stabilite pe zi de întârziere până la data executării. Prin exercitarea acestei constrângeri cu caracter pecuniar se urmăreşte contracararea manoperelor abuzive, tinzând la tergiversarea îndeplinirii obligaţiilor asumate de debitor, în vederea asigurării celerităţii, ca exigenţă imperativă a executării silite. Aşa fiind, ar fi ilogic şi contrar finalităţii urmărite ca încheierea de obligare a debitorului la plata amenzii civile să fie supusă unor căi de atac. Consacrarea caracterului irevocabil al acestei încheieri este deci în deplină concordanţă cu finalitatea reglementării, fără ca prin aceasta să se încalce prevederile art. 21 alin. (1) şi (2) din Constituţie, întrucât, aşa cum Curtea a statuat în mod constant, accesul liber la justiţie nu înseamnă accesul la toate căile de atac şi deci la toate gradele de jurisdicţie, legiuitorul fiind suveran în a limita, pentru raţiuni impuse de specificul domeniului supus reglementării, un atare acces *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 484 din 9 noiembrie 2004 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a prevederilor art. 580³ alin. 1 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 50 din 14 ianuarie 2005)*.

2. Art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu încalcă dispoziţiile art. 44 alin. (2) şi ale art. 45 privind libertatea economică din Legea fundamentală, de vreme ce amenzile civile (*în prezent penalităţile – n.n., D.-A.G.*) aplicate în temeiul textului de lege criticat se datorează culpei debitorului în executarea obligaţiilor sale *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 1120 din 27 noiembrie 2007 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 580³ C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 58 din 24 ianuarie 2008)*.

Notă: NCPC [art. 906 alin. (2)] conservă soluţia legislativă anterioară sub aspectul caracterului (în prezent, definitiv al) hotărârii pronunţate de instanţa de executare.

3. Stabilirea limitelor amenzilor civile (*în prezent, ale penalităţilor – n.n., D.-A.G.*) este de competenţa exclusivă a legiuitorului, care, având în vedere scopul acestora, poate opta între mai multe sisteme de reglementare a amenzilor civile, respectiv, în funcţie de veniturile sau cifra de afaceri a debitorului, procentual sau ca sumă fixă. Această opţiune a legiuitorului este necenzurabilă şi ţine de politica adoptată şi de contextul socio-economic existent, fiind necesar a fi raţională, efectivă şi disuasivă în raport cu finalitatea urmărită, aceea de a asigura plata de către debitori a creanţelor exigibile.

Textul criticat [*art. 580³ alin. 1 C. pr. civ. 1865, corespunzător art. 906 alin. (1)-(3) NCPC – n.n., D.-A.G.*] vine în concurs cu dispoziţiile alineatului imediat următor, respectiv ale art. 580³ alin. 2 C. pr. civ. [*corespunzător art. 906 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], care prevăd dreptul creditorului de a cere obligarea debitorului la plata de daune-interese pentru acoperirea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea aceloraşi obligaţii pentru care este obligat, conform alineatului precedent, la plata amenzii civile (*în prezent a penalităţilor – n.n., D.-A.G.*).

Opţiunea legiuitorului în stabilirea limitelor sau a cuantumului amenzilor este rezultatul aprecierii de către acesta a unui raport echitabil între interesul individual al debitorilor şi cel public *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 77 din 21 februarie 2013 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 580³ alin. 1 C. pr. civ. 1865, publicată în M. Of. nr. 208 din 12 aprilie 2013)*.

Notă: NCPC [art. 906 alin. (2) şi (3)] stabileşte modalităţi diferite de calcul al limitelor penalităţii în funcţie de caracterul neevaluabil sau evaluabil al obligaţiei a cărei executare se urmăreşte; în cazul ultimei categorii de obligaţii, a fost promovat sistemul procentual, mai realist, în considerarea varietăţii obligaţiilor de executat, decât cel constând în limite (minime şi maxime) fixe. Noua reglementare consacră (din nou) posibilitatea creditorului de a solicita obligarea debitorului la plata de despăgubiri pentru repararea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea obligaţiei de a face *intuitu personae* (în condiţiile art. 892 NCPC sau ale dreptului comun).

Recurs în interesul legii

Dacă debitorul nu îşi execută voluntar obligaţia, creditorul va putea recurge la mijloacele pe care legea i le pune la dispoziţie, căutând să obţină satisfacerea creanţei sale pe calea executării silite. Transpunerea în planul dreptului procesual a principiului executării în natură şi voluntare a obligaţiilor constituie reglementarea conţinută în art. 371[1] alin. 1 şi 2 C. pr. civ. [*corespunzător art. 622 alin. (1) şi (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*]. Aplicarea amenzilor cominatorii (*în prezent, a penalităţilor – n.n., D.-A.G.*) nu semnifică o executare silită propriu-zisă, ci constituie un mijloc de constrângere indirectă a debitorului, prin intermediul patrimoniului său, pentru a executa în natură obligaţia cu caracter strict personal pe care şi-a asumat-o, constrângere ce se exercită însă în cadrul unei proceduri execuţionale.

Această procedură execuţională se desfăşoară cu respectarea prevederilor conţinute de normele cu caracter general, aplicabile tuturor modalităţilor şi formelor de executare silită, prevederi cum sunt cea referitoare la încuviinţarea executării silite de către instanţa de executare, înscrisă în art. 373[1] alin. 1 C. pr. civ. [*corespunzător art. 664 alin. (1) şi art. 666 alin. (1) NCPC, cu menţiunea că încuviinţarea executării silite este,* de lege lata, *reatribuită în competenţa instanţei (de executare) – n.n., D.-A.G.*], şi cea referitoare la comunicarea somaţiei către debitor, conţinută de art. 387 alin. (1) din acelaşi cod [*corespunzător, în parte, art. 667 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], pentru a putea fi începută executarea.

Împrejurarea că în cuprinsul art. 580[3] C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu se menţionează că debitorul trebuie mai întâi somat şi după aceea se poate cere aplicarea amenzii cominatorii (*în prezent, a penalităţii – n.n., D.-A.G.*) se explică prin dorinţa legiuitorului de a evita repetabilitatea inutilă, în condiţiile în care o astfel de menţiune este înscrisă în art. 387 din acest cod [*corespunzător, în parte, art. 667 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], ce are caracter de normă generală pentru întreaga materie a executării silite, în art. 572 al Codului [*corespunzător art. 888 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], ce are caracter de normă generală în materie de predare silită a bunurilor şi executare silită a altor obligaţii de a face sau de a nu face, precum şi în art. 580[2] din acelaşi cod (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*), ce are un astfel de caracter faţă de textele prin care este reglementată executarea silită a altor obligaţii de a face sau a obligaţiilor de a nu face.

La redactarea art. 895 alin. (1) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (*art. 905, în urma amendării NCPC prin LPA şi a primei republicări a Codului; în prezent, art. 906, în urma amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014 şi a unei noi republicări a Codului – n.n., D.-A.G.*), legiuitorul a considerat ca fiind preferabil să arate în cuprinsul textului că este necesar să se comunice debitorului încheierea de încuviinţare a executării şi, numai în cazul în care acesta nu îşi îndeplineşte, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii, obligaţia *intuitu personae*, poate fi constrâns la îndeplinirea ei prin aplicarea unei amenzi judiciare (*după amendarea NCPC prin LPA, a unei penalităţi – n.n., D.-A.G.*) de către instanţa de executare.

Amenda civilă (*în prezent penalitatea – n.n., D.-A.G.*) prevăzută de dispoziţiile art. 580[3] C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) poate fi aplicată debitorului unei obligaţii de a face cu caracter strict personal doar în cadrul procedurii execuţionale ce debutează prin încuviinţarea executării silite în condiţiile art. 373[1] C. pr. civ. [*corespunzând art. 664-666 NCPC, cu menţiunea că încuviinţarea executării silite este, în prezent, din nou de competenţa instanţei (de executare) – n.n., D.-A.G.*], urmată de somaţia prevăzută de art. 387, art. 572 şi art. 580[2] C. pr. civ. [*corespunzătoare art. 667 alin. (1), art. 888 alin. (1) şi art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*] (*ÎCCJ, SU, dec. în interesul legii nr. 3 din 17 ianuarie 2011, publicată în M. Of. nr. 372 din 27 mai 2011*).

Jurisprudență

1. Art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) instituie o procedură ce permite ca debitorul unei obligații de a face sau de a nu face, la care se referă un titlu judecătoresc, să fie constrâns să îndeplinească acea obligație fie el însuși, fie alte persoane pe cheltuiala sa. Textul de lege evocat este inclus în procedura executării silite, în faza a doua a procesului, conferind creditorului dreptului de a sesiza instanța de executare, cu obligarea debitorului la plata unei amenzi civile în favoarea statului. Pe cale de consecință, este nejustificată măsura aplicării unei amenzi civile (*în prezent, a unei penalități – n.n., D.-A.G.*) în baza art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*), la judecarea fondului cauzei, această sancțiune neputându-se dispune decât în cea de-a doua fază a procesului civil, aceea a executării silite, prin parcurgerea etapelor procedurale prevăzute de lege. Amenda civilă (*în prezent penalitatea – n.n., D.-A.G.*) reglementată de textul de lege menționat nu poate fi dispusă decât în faza executării silite, după judecarea irevocabilă (*în prezent definitivă – n.n., D.-A.G.*) a cauzei, când „obligația de a face" sau „a nu face" este constatată printr-un titlu executoriu *(ÎCCJ, s. com., dec. com. nr. 1848 din 10 iunie 2009, disponibilă în programul legislativ Lex Expert)*.

2. Fiind plasat în economia Secțiunii a IV-a, privitoare la „Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face", a Capitolului VI din Cartea a V-a a Codului de procedură civilă, intitulată „Despre executarea silită", textul art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu poate fi analizat izolat, ci prin interpretarea sistematică, împreună cu celelalte norme cuprinse în secțiunea arătată. Art. 580² C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*), text cu valoare de normă generală în materia executării obligațiilor de „a face", stabilește că, dacă debitorul refuză să îndeplinească o asemenea obligație cuprinsă într-un titlu executoriu, creditorul poate fi autorizat de instanța de executare să o îndeplinească el însuși sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului.

Specialitatea art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) consistă exclusiv în faptul că reglementează un instrument juridic special menit să asigure executarea pe cale silită a obligațiilor de a face *intuitu personae*, însă textul nu derogă de la norma art. 580² C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*) ori de la celelalte reguli generale în materie de executare silită. Nu există suport legal pentru a se susține că îndeplinirea unei obligații de a face *intuitu personae* nu urmează calea executării silite, spre a fi de prisos cerința învestirii cu formula executorie (de lege lata, *învestirea cu formulă executorie nu mai constituie o procedură distinctă; sub imperiul NCPC, astfel cum a fost amendat prin Legea nr. 138/2014, procedura învestirii cu formulă executorie era aplicabilă doar în cazul altor titluri executorii decât hotărârile judecătorești – n.n., D.-A.G.*) a hotărârii ce stabilește obligația și a încuviințării executării [*cerință la care art. 906 alin. (1) NCPC face referire expresă – n.n., D.-A.G.*] prin mijlocirea unui executor judecătoresc care să emită o somație debitorului.

Particularitățile instituției create prin norma art. 580³ din Codul de procedură civilă (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu trebuie extinse dincolo de conținutul prevederilor sale, cu atât mai mult cu cât aceasta este una proprie fazei executării silite, ale cărei reguli generale îi sunt deplin aplicabile *(C. Ap. București, s. a III-a civ. și pt. cauze cu minori și de fam., dec. civ. nr. 1323 din 23 august 2007, apud R. Stanciu, Contestația la executare, Ed. Hamangiu, București, 2010, pp. 112-114, disponibilă și pe portalul instanțelor judecătorești, la adresa de internet http://portal.just.ro/2/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=218)*.

3. În privința obligațiilor de a face *intuitu personae*, a căror executare *manu militari* este imposibil de conceput prin constrângere directă asupra persoanei debitorului, deoarece s-ar aduce

atingere libertății individuale (*nemo praecise cogi potest ad factum*), legiuitorul a identificat mijloace de constrângere judiciară indirectă, prin intermediul patrimoniului debitorului, iar din această categorie fac parte amenzile cominatorii (*în prezent penalitățile – n.n., D.-A.G.*), prevăzute de art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*). În consecință, amenzile cominatorii (*în prezent penalitățile – n.n., D.-A.G.*) amintite reprezintă mijloace de constrângere indirectă a debitorului pentru executarea în natură a obligației de a face cu caracter strict personal, constituind veritabile pedepse civile ori sancțiuni juridice procedurale, aplicabile debitorului ce refuză executarea de bunăvoie a obligației stabilite în titlul executoriu, și îndeplinesc funcția de presiune prin care se realizează uneori însăși executarea în natură.

De vreme ce dispozițiile amintite nu cuprind norme speciale, derogatorii față de normele de drept comun, rezultă că, pentru aplicarea amenzii cominatorii (*în prezent, a penalității – n.n., D.-A.G.*) în procedura de drept comun, sunt necesare și suficiente deschiderea procedurii execuționale prin încuviințarea executării silite și comunicarea somației către debitor pentru a-și îndeplini de bunăvoie obligația în termenul de 10 zile, prevăzut de art. 580² C. pr. civ. (*corespondentul art. 904 NCPC – n.n., D.-A.G.*) *(C. Ap. Alba Iulia, dec. nr. 175 din 15 ianuarie 2011, disponibilă pe portalul instanțelor judecătorești, la adresa de internet http://portal.just.ro/57/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=681).*

4. Indiferent dacă are ca obiect o obligație de a face ori de a nu face, ce poate fi adusă la îndeplinire și de creditor sau de alte persoane în numele acestuia, ori dacă privește o obligație de a face care presupune faptul strict personal al debitorului, executarea silită începe, de regulă, prin emiterea unei somații. Emiterea somației – care, sub rezerva unor dispoziții speciale derogatorii, este necesară pentru orice formă de executare silită, sub sancțiunea nulității – este condiționată de încuviințarea prealabilă a executării silite. Art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu poate fi interpretat în sensul că cererea creditorului se formulează în afara oricărui dosar de executare constituit la executorul judecătoresc, fără a fi necesară nici încuviințarea executării silite.

Dimpotrivă, aplicarea unei amenzi civile (de lege lata, *a unei penalități – n.n., D.-A.G.*) constituie o formă specială de executare silită a obligațiilor *intuitu personae*, care nu ar putea fi executate în mod direct, întrucât ar implica un act de constrângere corporală a debitorului (persoană fizică; desigur, în cazul persoanelor juridice o astfel de constrângere nu este, oricum, posibilă). Fiind o normă specială de executare silită, acesteia îi sunt aplicabile toate dispozițiile generale în materia executării silite, de la care art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu derogă expres, știut fiind că norma specială se completează, pentru aspectele pe care nu le reglementează, cu norma generală aplicabilă în aceeași materie. Sunt aplicabile și dispozițiile privitoare la procedura de încuviințare a executării silite și la emiterea somației, neexistând nicio dispoziție legală expresă care să prevadă că, în cazul prevăzut de art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*), încuviințarea executării silite și emiterea prealabilă a somației de executare, al cărei rost este de a obține totuși executarea benevolă a obligației de către debitor, nu ar fi necesare. Ca atare, neexistând vreo derogare expresă de la aceste norme general obligatorii în materia executării silite, acestea se aplică, fiind de principiu că, deși norma specială se aplică cu prioritate, ea este de strictă interpretare și aplicare, derogarea de la normele cu caracter general fiind limitată la prescripțiile exprese ale normei speciale.

Simplul fapt că creditorul sesizează instanța pentru aplicarea amenzii civile (de lege lata, *a unei penalități – n.n., D.-A.G.*) nu poate îndreptăți concluzia că nu ar fi necesar, în prealabil, să fie sesizat executorul judecătoresc, să se formuleze cerere de încuviințare a executării silite și să fie emisă somația de executare *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1038/R din 28 aprilie 2011,*

nepublicată, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 95-99).

5. Art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) este inclus în procedura executării silite, în faza a doua a procesului, conferind creditorului dreptul de a sesiza instanţa de executare, pentru obligarea debitorului la plata unei amenzi civile în favoarea statului (*a unei penalităţi în beneficiul creditorului*, de lege lata – *n.n., D.-A.G.*), până la executarea obligaţiei prevăzute în titlul executoriu. Textul de lege amintit instituie procedura ce permite ca debitorul unei obligaţii de a face sau de a nu face, la care se referă un titlu judecătoresc, să fie constrâns să îndeplinească acea obligaţie fie el însuşi, fie alte persoane pe cheltuiala sa. Instanţa de apel a interpretat corect dispoziţiile mai sus amintite, reţinând că amenda civilă (*în prezent penalitatea – n.n., D.-A.G.*) nu poate fi dispusă decât în faza executării silite, când obligaţia de a face sau de a nu face este constatată printr-un titlu executoriu *(ÎCCJ, s. com., dec. com. nr. 1848 din 10 iunie 2009, nepublicată, disponibilă în programul legislativ Lex Expert).*

6. Instanţele de fond au dat calificarea corectă a naturii juridice a obligaţiei unităţii notificate. Emiterea deciziei se face în temeiul unei obligaţii de a face, iar nu de a da, prin preluarea abuzivă a imobilului neavând loc un transfer al proprietăţii la stat, organizaţia cooperatistă sau obştească, astfel încât prin decizia/dispoziţia emisă în temeiul Legii nr. 10/2001 să se constituie sau să se transmită persoanei care a făcut notificarea un drept real. În litigiile întemeiate pe această lege specială nu sunt incidente prevederile art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*), întrucât petenţii nu au un titlu executoriu în care să fie consemnată obligaţia de a face *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 4783/2006, nepublicată, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1489).*

7. În perioada în care se percepe amenda civilă (de lege lata, *penalitatea – n.n., D.-A.G.*), termenul de perimare a executării este suspendat, deoarece executarea obligaţiei de a face depinde exclusiv de efectul amenzii asupra patrimoniului debitorului, în sarcina creditorului neputându-se reţine vreo culpă, el fiind lipsit de alte mijloace juridice pentru a stărui în executare *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 869 din 26 aprilie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 330-332).*

8. Obligaţia de plată a daunelor cominatorii (*în prezent, a penalităţilor – n.n., D.-A.G.*) constituie o obligaţie accesorie în raport cu obligaţia principală, de a face. Potrivit principiului *accesorium sequitur principale*, prin stingerea obligaţiei principale dispare cauza obligaţiei accesorii, astfel că aceasta din urmă este considerată, la rândul ei, ca fiind stinsă. Tot astfel, dacă dreptul de a cere executarea silită a obligaţiei principale este prescris, este prescris şi dreptul de a cere executarea silită a obligaţiei accesorii, care nu are o existenţă independentă. Susţinerea creditoarei în sensul că, fiind prevăzute ca prestaţie succesivă pe zi de întârziere, daunele cominatorii se sting prin termene de prescripţie distincte, astfel că pot fi cerute cel puţin pentru ultimii trei ani anteriori formulării cererii de executare silită, este nefondată, acest raţionament putându-se aplica obligaţiilor de plată prevăzute ca prestaţii succesive, dar care au o existenţă de sine stătătoare, şi nu obligaţiilor accesorii, care urmează în totul soarta obligaţiei principale *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 1610 din 3 octombrie 2006, nepublicată, apud C. Nica, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 391-393).*

9. Nu este necesară emiterea de către angajator a unei decizii de reintegrare, deoarece legislaţia muncii nu reglementează modalitatea concretă în care se pune în practică măsura reintegrării în muncă dispusă printr-o hotărâre judecătorească *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 784/R din 21 martie 2011, nepublicată, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 301-309).*

10. Intimata a emis un ordin de reîncadrare a reclamantului, potrivit calificării sale, întrucât funcţia de director a fost ocupată de acesta în mod temporar, până la ocuparea acestei funcţii

prin concurs. În consecinţă, executarea silită s-a încheiat prin emiterea ordinului de reîncadrare, o nouă executare a aceluiaşi titlu executoriu neputând fi formulată. Practica CEDO invocată de recurent are în vedere ipoteza în care angajatul este înlăturat din funcţia deţinută fără temei legal, or, în speţă, recurentul a deţinut funcţia cu caracter provizoriu, până la ocuparea acestei funcţii prin concurs, concurs prin care s-a desemnat o altă persoană pentru a ocupa funcţia, moment la care, în mod corelativ, dreptul recurentului de a ocupa această funcţie a încetat *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. nr. 2499 din 18 martie 2009, nepublicată, apud R. Stanciu, Contestaţia la executare. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, pp. 169-173).*

11. Odată stabilită obligaţia de a vinde prin negociere directă, înseamnă că reclamanta îndeplinea condiţiile prevăzute de lege pentru a cumpăra respectivul spaţiu comercial la momentul pronunţării. În consecinţă, solicitările pârâtei de a depune la dosar alte relaţii (referitoare la situaţia juridică a reclamantei, declaraţie pe propria răspundere că nu a mai beneficiat de plata în rate a altui spaţiu comercial sau că ocupă spaţiul respectiv) încalcă decizia (*care constituia titlu executoriu – n.n., D.-A.G.*). Pe de altă parte, solicitarea de a se depune la dosar dovada achitării chiriei la zi sau de a dovedi că nu are datorii la bugetul de stat şi local, pentru perioada ulterioară pronunţării deciziei instanţei de contencios, reprezintă solicitări întemeiate, pentru că nu se poate reţine că, după stabilirea obligaţiei de vânzare, reclamanta nu mai trebuie să îşi îndeplinească obligaţiile contractuale sau cele faţă de bugetul de stat sau local. De asemenea, obligaţiile de a depune certificatul de confirmare a numărului poştal sau documentaţia cadastrală nu vin în contradicţie cu decizia amintită, ci privesc strict identificarea şi individualizarea spaţiului supus vânzării prin negociere.

În consecinţă, nu s-a putut reţine o culpă exclusivă a pârâtei cu privire la neîncheierea contractului de vânzare-cumpărare prin negociere directă pentru a se face aplicarea art. 580[3] C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1035/R din 28 aprilie 2011, nepublicată, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 320-325).*

Art. 907. Interzicerea daunelor cominatorii

Pentru neexecutarea obligaţiilor prevăzute în prezentul capitol nu se pot acorda daune cominatorii.

Comentariu

1. NCPC preia, în art. 907, soluţia introdusă – prin Legea nr. 459/2006 (pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă), pentru a curma dezbaterile doctrinare şi jurisprudenţa neunitară – la *ex*-art. 580[3] alin. 5 C. pr. civ. 1865, stabilind **interdicţia acordării de daune cominatorii** pentru neexecutarea obligaţiilor de a face şi de a nu face.

2. În context trebuie reamintit că, în pofida intenţiei legiuitorului de interzicere a daunelor cominatorii, odată cu instituirea noului sistem al amenzilor civile introdus prin O.U.G. nr. 138/2000[1)], instanţa supremă statuase că cererea privind obligarea la daune cominatorii

[1)] A se vedea, în acelaşi sens, şi Tr. Dârjan, *Modificările şi completările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 459/2005*, în C. Jud. nr. 4/2007, p. 124, şi L. Ungur, *Implicaţii practice ale recentelor modificări ale Codului de procedură civilă*, în PR nr. 3/2007, pp. 213-214; ultimul autor citat arăta că, în pofida noii orientări, amintită şi întărită de prestigioşi autori de specialitate, practica judiciară dominată de inerţie a continuat să acorde daune cominatorii.

este admisibilă şi în condiţiile reglementării obligării debitorului la plata amenzii civile conform art. 580[3] C. pr. civ. 1865 şi că hotărârea prin care s-au acordat daune cominatorii este susceptibilă de executare silită, la cererea creditorului, în limita daunelor-interese dovedite[1)].

În acel cadru reglementar şi jurisprudenţial, controversele doctrinare nu au fost eliminate în totalitate[2)].

[1)] A se vedea ÎCCJ, dec. în interesul legii nr. 20 din 12 decembrie 2005, publicată în M. Of. nr. 225 din 13 martie 2006 (în motivarea soluţiei, instanţa supremă a arătat că daunele cominatorii îşi au temeiul în dubla funcţiune – *iurisdictio et imperium* – pe care o are judecătorul, cu consecinţa prerogativei sale de a ordona şi măsurile necesare ducerii la îndeplinire a celor dispuse prin hotărârea pe care o pronunţă, şi că, deşi în sistemul dreptului civil român problema daunelor cominatorii nu a fost reglementată printr-o dispoziţie cu caracter general, această instituţie este consacrată prin norme speciale. A mai reţinut ÎCCJ că daunele cominatorii reprezintă o sancţiune pecuniară, ce se aplică de instanţele de judecată în vederea asigurării executării unei obligaţii de a face sau de a nu face, determinată prin hotărâre judecătorească, precum şi că suma de bani stabilită să fie achitată cu acest titlu este independentă de despăgubirile ce trebuie să constituie echivalentul prejudiciului cauzat, iar raţiunea acordării unor astfel de daune o constituie exercitarea efectului lor de constrângere asupra debitorului care persistă în neexecutarea obligaţiei pe care şi-a asumat-o, prin silirea lui la plata către creditor a unor sume calculate în raport cu durata întârzierii îndeplinirii obligaţiei de a face sau de a nu face. În aceeaşi decizie se mai arăta că, faţă de caracterul lor provizoriu, în cazul în care debitorul execută obligaţia, daunele cominatorii vor trebui să fie reduse la cuantumul despăgubirilor datorate pentru întârzierea executării, iar în cazul în care debitorul refuză executarea, cuantumul lor ar trebui convertit totuşi la valoarea exactă a prejudiciului suferit prin neexecutare, o altă soluţie nefiind posibilă, întrucât, în sistemul român de drept, despăgubirea nu poate depăşi valoarea prejudiciului, pentru că diferenţa s-ar transforma într-o pedeapsă civilă în favoarea creditorului, care s-ar îmbogăţi în acest mod fără justă cauză. În consecinţă, fiind de principiu că daunele cominatorii reprezintă numai un mijloc de constrângere a debitorilor la îndeplinirea obligaţiei convenite, precum şi că suma stabilită în cadrul acestor daune nu poate fi considerată certă şi lichidă, revine instanţei de judecată îndatorirea ca, după executarea obligaţiei respective, să transforme acele daune în daune compensatorii, stabilind, potrivit regulilor dreptului comun privind răspunderea civilă, suma ce reprezintă prejudiciul efectiv cauzat creditorului prin întârzierea executării); tot în sensul posibilităţii acordării de daune cominatorii după introducerea art. 580[3] în C. pr. civ. 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000, a se vedea şi C. Ap. Cluj, s. civ., dec. nr. 1362/2005, în *Curtea de Apel Cluj. Buletinul Jurisprudenţei 2005*, p. 309, *apud* Tr. Dârjan, *Modificările şi completările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 459/2005*, în C. Jud. nr. 4/2007, p. 124, nota 13.

În doctrină fusese semnalat şi faptul că, la data publicării deciziei, proiectul de amendare a C. pr. civ. (devenit ulterior Legea nr. 459/2006) era deja publicat pe *website*-ul Guvernului şi era înregistrat la Senat, în calitate de primă Cameră sesizată (a se vedea L. Ungur, *Implicaţii practice ale recentelor modificări ale Codului de procedură civilă*, în PR nr. 3/2007, p. 214).

[2)] În sensul aplicabilităţii, în continuare, a daunelor cominatorii în dreptul civil, a se vedea: C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008, pp. 325-327; L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligaţiile*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, vol. I, pp. 504-512; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 520, nota 4; P. Perju, *Probleme de drept civil şi procesual civil din practica Secţiei civile şi de proprietate intelectuală a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie*, în Dreptul nr. 7/2006, pct. 10, pp. 214-217 [autorul conchidea însă că, în faza judecării fondului pricinii, debitorul putea fi condamnat la plata unor daune cominatorii cel mult pe baza precedentului de practică judiciară şi numai dacă obligaţiile deduse judecăţii nu sunt *intuitu personae* (*ibidem*, p. 216)].

După instituirea expresă a interdicției de acordare a daunelor cominatorii pentru executarea obligațiilor de a face *intuitu personae* a intervenit și o schimbare firească de optică jurisprudențială[1)] și doctrinară[2)].

[1)] A se vedea, *e.g.*, ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 82 din 10 ianuarie 2008 și nr. 4657 din 23 septembrie 2010 – disponibile în aplicația legislativă *Legalis* 2.0; în prima decizie de speță citată s-a reținut că este adevărat că, admițând recursul în interesul legii, Secțiile Unite ale ÎCCJ, prin decizia nr. 20 din 12 decembrie 2005, au statuat că cererea privind obligarea la daune cominatorii este admisibilă și în condițiile reglementării obligării debitorului la plata amenzii civile conform art. 580[3] C. pr. civ. 1865, însă, ulterior pronunțării acestei decizii, art. 580[3] a fost modificat și completat prin Legea nr. 459/2006, alin. (5) al acestui text prevăzând expres că „pentru neexecutarea obligațiilor prevăzute în prezentul articol nu se pot acorda daune cominatorii."; în concluzie, reținea instanța supremă, în aceste condiții, trimiterea la soluția adoptată de Secțiile Unite ale ÎCCJ a devenit inaplicabilă.

În context, sub aspectul efectelor deciziei pronunțate de instanța supremă în interesul legii, este de remarcat că, *de lege lata*, NCPC, la art. 518 – aplicabil, în virtutea normei de extindere cuprinse la art. 521 alin. (4) al aceluiași cod, și în cazul hotărârii prealabile a acestei instanțe date pentru dezlegarea unei chestiuni de drept –, instituie o soluție expresă, în sensul încetării aplicabilității deciziei la data modificării, abrogării sau constatării neconstituționalității dispoziției legale care a făcut obiectul interpretării. Cu privire la efectele deciziei în interesul legii a ÎCCJ nr. 20 din 12 decembrie 2005 în contextul amendării art. 580[3] C. pr. civ. 1865 prin Legea nr. 459/2006, în jurisprudență se reținuse că forța obligatorie a oricărei dezlegări oferite printr-o asemenea decizie se păstrează numai atâta vreme cât însăși prevederea legală care a generat soluții diferite ale instanțelor judecătorești se află în vigoare, iar, dacă respectiva prevedere legală a fost abrogată expres sau tacit, dezlegarea oferită în interesul legii devine caducă, pierzându-și efectele specifice, întrucât existența ei juridică este condiționată de însăși existența legii pe care o interpretează (a se vedea C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 1609 din 7 mai 2009, în *Sinteze de practică judiciară Curtea de Apel Cluj 2009*, *apud* G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, p. 848, cu nota autorilor, în care se arată, pe drept cuvânt, că în cazul daunelor cominatorii nu s-a produs o abrogare expresă ori tacită a unui text interpretat anterior în interesul legii, ci o legiferare în sensul contrar deciziei instanței supreme).

Tangențial, amintim și faptul că noua procedură penală a promovat, temporar, pentru aceeași ipoteză normativă, o abordare legislativă surprinzătoare, în condițiile în care efectele deciziei în interesul legii nu încetau *ope legis*, ci doar în urma unei noi proceduri de recurs în interesul legii (finalizată cu o nouă decizie în interesul legii prin care se modifică sau, după caz, se constată încetarea obligativității deciziei anterioare), pornită la sesizarea procurorului general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ – a se vedea dispozițiile art. 474[1] din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 486 din 15 iulie 2010), astfel cum au fost completate prin legea sa de punere în aplicare, nr. 255/2013. Prin O.U.G., nr. 3/2014 (pentru luarea unor măsuri de implementare necesare aplicării Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru implementarea altor acte normative; M. Of. nr. 98 din 7 februarie 2014) s-a conferit dispozițiilor art. 474[1] din noul Cod de procedură penală o formă apropiată celei consacrate de art. 518 NCPC, stabilindu-se că efectele deciziei încetează în cazul abrogării, constatării neconstituționalității ori modificării dispoziției legale care a generat problema de drept dezlegată, cu excepția cazului în care aceasta subzistă în noua reglementare.

[2)] În sensul inaplicabilității daunelor cominatorii în condițiile dispozițiilor procedurale mai sus menționate și, după caz, a Deciziei în interesul legii a ÎCCJ nr. 20 din 12 decembrie 2005 după amendarea art. 580[3] C. pr. civ. prin Legea nr. 459/2006, a se vedea, *e.g.*: I. Leș, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 335; G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, p. 849; L. Ungur, *Implicații practice ale recentelor modificări ale Codului de procedură civilă*, în PR nr. 3/2007, pp. 213-214; I.-Fl. Popa, în L. Pop, I.-Fl. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, pct. 527, p. 731; pentru interpretarea – propusă chiar înainte de amendarea dispozițiilor art. 580[3] alin. 5 C. pr. civ. 1865 în sensul introducerii interdicției exprese de acordare a daunelor cominatorii – în sensul inaplicabilității daunelor cominatorii, a se vedea: B. Dumitrache, *Probleme privind executarea silită în natură a obligațiilor de a face*, în Analele Universității București, seria Drept, nr. 1/2003,

În concluzie, *de lege lata*, nu este admisibilă obligarea debitorului unei obligaţii de a face sau de a nu face la daune cominatorii, raţiunea daunelor cominatorii fiind similară celei care fundamentează penalitatea, ambele reprezentând mijloace de constrângere indirectă a debitorului în scopul determinării acestuia să execute obligaţia.

3. Interdicţia acordării de daune cominatorii operează, în sistemul Noului Cod, nu doar în relaţie cu executarea obligaţiilor de a face şi de a nu face *intuitu personae*, ci şi în raport cu obligaţiile (de a face şi de a nu face) care nu presupun faptul personal al debitorului, desigur, altele decât cele având ca obiect predarea unui bun mobil determinat sau a unui imobil[1)].

4. Pentru a întări intenţia legiuitorului Noului Cod – în condiţiile persistenţei controverselor doctrinare şi jurisprudenţiale chiar şi după intrarea în vigoare a amendamentelor aduse C. pr. civ. 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000 (şi chiar prin Legea nr. 459/2006) –, dar şi din raţiuni de previzibilitate a cadrului legal în materie procesual civilă, NCPC a fost însoţit şi de norme complementare (particulare[2)], dar şi de generală

---

pp. 73 (unde se arăta, cu deplin temei, că daunele cominatorii nu pot subzista, ca modalitate de constrângere indirectă la executarea în natură a obligaţiei, alături de amenda civilă pentru motivul că au acelaşi domeniu de aplicare şi aceeaşi finalitate, şi anume înfrângerea rezistenţei debitorului prin stabilirea unei sume de bani care curge împotriva lui fără legătură cu prejudiciul real suferit de creditor prin neexecutarea obligaţiei de a face); *idem*, *Antecontractul de vânzare-cumpărare şi promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare (II)*, în Dreptul nr. 2/2002, pp. 62-66.

[1)] Din modul de redactare a art. 580^3 alin. 5 C. pr. civ. 1865 rezulta că interdicţia acordării de daune cominatorii viza doar obligaţiile de a face (şi de a nu face) *intuitu personae* [în sistemul vechii reglementări procesual civile se susţinuse, într-o opinie (a se vedea Tr. Dârjan, *Modificările şi completările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 459/2005*, în C. Jud. nr. 4/2007, p. 125), că din interpretarea *per a contrario* a dispoziţiilor menţionate rezulta că puteau fi acordate daune cominatorii pentru neexecutarea obligaţiilor de a face sau de a nu face, altele decât cele care presupuneau faptul personal al debitorului, dacă erau îndeplinite condiţiile pentru acordarea lor; atât sub vechiul regim procesual civil, cât şi *de lege lata*, trebuie însă avută în vedere împrejurarea că, aşa cum s-a evidenţiat în doctrină (C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a obligaţiilor*, 2008, p. 324) şi în jurisprudenţă (ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1322 din 7 mai 2009, disponibilă în programul legislativ *Eurolex*), daunele cominatorii nu pot fi acordate când este posibilă executarea în natură pe cale silită a obligaţiei, prin intermediul executorilor judecătoreşti sau de către creditor pe contul debitorului (cum este cazul obligaţiilor de a face având ca obiect predarea bunului mobil individual determinat sau a imobilului, respectiv al altor obligaţii de a face decât cele *intuitu personae*)].

[2)] Prin amendarea punctuală a dispoziţiilor din unele legi speciale:

- art. 9 alin. (9) – potrivit căruia nerespectarea, de către primar sau secretar, a obligaţiilor de constituire a unui registru special în care se înregistrează cererile depuse de persoanele îndreptăţite şi de emitere a unui bon cu numărul de înregistrare atrage atât răspunderea administrativă şi disciplinară a acestuia, potrivit legii, cât şi plata de penalităţi în condiţiile prevăzute la art. 906 NCPC sau, după caz, şi de daune-interese potrivit NCC – şi art. 64 alin. (2) – în conformitate cu care, în cazul admiterii plângerii împotriva refuzului de înmânare a titlului de proprietate emis de comisia judeţeană sau de punere efectivă în posesie, primarul va fi obligat să execute de îndată înmânarea titlului de proprietate sau, după caz, punerea efectivă în posesie, sub sancţiunea plăţii de penalităţi în condiţiile prevăzute la art. 906 NCPC – din Legea nr. 18/1991 a fondului funciar (republicată în M. Of. nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările şi completările ulterioare);

- art. 24 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ (M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004, cu modificările şi completările ulterioare) – în sensul că, în cazul nerespectării termenului, judiciar sau legal, în care autoritatea publică este obligată, prin hotărâre judecătorească, să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operaţiuni administrative, se aplică conducătorului autorităţii publice sau, după caz, persoanei obligate o amendă de

aplicabilitate[1]) în scopul amenajării reglementărilor speciale care consacrau sistemul

20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere, iar reclamantul are dreptul la penalităţi, în condiţiile art. 905 NCPC; pentru o analiză a daunelor cominatorii în materia contenciosului administrativ, a se vedea I.I. Bălan, *Daunele cominatorii şi regimul lor juridic în materia contenciosului administrativ*, în Dreptul nr. 2/2013, pp. 135 şi urm.

În context, precizăm că, prin Legea nr. 138/2014, au fost amendate dispoziţiile art. 24 şi ale art. 25 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, conferindu-li-se următoarea redactare:

„Art. 24. Obligaţia executării

(1) Dacă în urma admiterii acţiunii autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze anumite operaţiuni administrative, executarea hotărârii definitive se face de bunăvoie în termenul prevăzut în cuprinsul acesteia, iar în lipsa unui astfel de termen, în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii.

(2) În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligaţia sa, aceasta se duce la îndeplinire prin executare silită, parcurgându-se procedura prevăzută de prezenta lege.

(3) La cererea creditorului, în termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită, care curge de la expirarea termenelor prevăzute la alin. (1) şi care nu au fost respectate, instanţa de executare, prin încheiere definitivă dată cu citarea părţilor, aplică conducătorului autorităţii publice sau, după caz, persoanei obligate o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere, care se face venit la bugetul de stat, iar reclamantului îi acordă penalităţi, în condiţiile art. 905 din Codul de procedură civilă (*în prezent art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*).

(4) Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a amenzii şi de acordare a penalităţilor debitorul nu execută obligaţia prevăzută în titlul executoriu, instanţa de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce se va datora statului şi suma ce i se va datora lui cu titlu de penalităţi, prin hotărâre dată cu citarea părţilor Totodată, prin aceeaşi hotărâre, instanţa va stabili, în condiţiile art. 891 din Codul de procedură civilă (*în prezent art. 892 NCPC – n.n., D.-A.G.*), despăgubirile pe care debitorul le datorează creditorului pentru neexecutarea în natură a obligaţiei.

(5) În lipsa cererii creditorului, după împlinirea termenului prevăzut la alin. (4), compartimentul executări civile al instanţei de executare va solicita autorităţii publice relaţii referitoare la executarea obligaţiei cuprinse în titlul executoriu şi, în cazul în care obligaţia nu a fost integral executată, instanţa de executare va fixa suma definitivă ce se va datora statului prin hotărâre dată cu citarea părţilor.

Art. 25. Instanţa de executare

(1) Instanţa de executare, care în materia contenciosului administrativ este, potrivit art. 2 alin. (1) lit. ţ), instanţa care a soluţionat fondul litigiului de contencios administrativ, aplică, respectiv acordă sancţiunea şi penalităţile prevăzute la art. 24 alin. (3), fără a fi nevoie de învestirea cu formulă executorie şi de încuviinţarea executării silite de către executorul judecătoresc.

(2) Cererile prevăzute la art. 24 alin. (3) şi (4) se judecă în camera de consiliu, de urgenţă şi sunt scutite de taxa judiciară de timbru.

(3) Hotărârea pronunţată în condiţiile art. 24 alin. (4) este supusă numai apelului în termen de 5 zile de la comunicare. Dacă hotărârea a fost pronunţată de curtea de apel ea va fi supusă recursului, în acelaşi termen.

(4) Prevederile alin. (1)-(3) se aplică, în mod corespunzător, şi pentru punerea în executare a hotărârilor de contencios administrativ date pentru soluţionarea litigiilor ce au avut ca obiect contracte administrative".

Amintim că, prin Decizia nr. 898 din 17 decembrie 2015 (publicată în M. Of. nr. 148 din 26 februarie 2016), Curtea Constituţională a constatat că soluţia legislativă potrivit căreia încheierea prevăzută de art. 24 alin. (3) din Legea nr. 554/2004 este „*definitivă*" este neconstituţională; instanţa de contencios constituţional a reţinut că lipsa unei căi de atac împotriva încheierii pronunţate de instanţa de executare prin care se aplică conducătorului autorităţii publice sau, după caz, persoanei obligate o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pe zi de întârziere încalcă prevederile constituţionale ale art. 21 referitoare la accesul liber la justiţie, reglementând o restrângere a exerciţiului acestui drept care nu respectă condiţia de proporţionalitate prevăzută de art. 53 alin. (2) din Constituţie.

[1]) Art. 11 LPA NCPC stabileşte că, dacă legea specială prevede obligarea debitorului la plata de daune cominatorii ori, după caz, a unei amenzi civile pentru nerespectarea unei obligaţii de a face sau de a nu face ce nu poate fi îndeplinită prin altă persoană decât debitorul, de la intrarea în vigoare a NCPC, se vor

daunelor cominatorii sau al amenzilor civile în vederea aducerii la îndeplinire a unor obligaţii de a face sau de a nu face *intuitu personae*[1)].

Jurisprudenţă

1. Introducerea în dreptul pozitiv a acestor noi reguli (*prin O.U.G. nr. 138/2000 – n.n., D.-A.G.*), care, în mod evident, sunt de imediată aplicare [de lege lata, *a se vedea noile principii privitoare la legea de procedură civilă aplicabilă proceselor noi şi celor în curs, statornicite de art. 24 şi art. 25 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], determină inadmisibilitatea în continuare a instituţiei daunelor cominatorii, ce fusese generată prin intervenţia doctrinei şi a jurisprudenţei, intervenţie posibilă numai ca urmare a absenţei unor norme juridice generale referitoare la mijloace eficiente de constrângere pentru executarea obligaţiilor de a face sau de a nu face. Acoperirea acestei zone prin norme juridice exprese înlătură raţiunea recurgerii la instituţia *daunelor cominatorii* (*textul sentinţei redat în PR cuprinde, din eroare, referirea la instituţia daunelor moratorii – n.n., D.-A.G.*), care, de altfel, constituiseră în decursul timpului o materie controversată, îndeosebi în ceea ce priveşte reala eficienţă şi baza legală. Acest din urmă aspect conţine şi explicaţia pentru care edictarea noilor dispoziţii ale art. 572 şi urm. C. pr. civ. (*corespunzând art. 903 şi urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu a putut fi însoţită şi de abrogarea expresă a instituţiei daunelor cominatorii. În consecinţă, tribunalul arbitral a respins, ca devenit inadmisibil, capătul de cerere din acţiunea arbitrală principală referitor la obligarea pârâtei la plata de daune cominatorii pentru fiecare zi de întârziere în executarea obligaţiilor asumate faţă de reclamantă *(CACI, sent. arbitrală nr. 281 din 9 octombrie 2001, în PR nr. 1/2002, pp. 164-171).*

2. Până la modificarea C. pr. civ., prin introducerea art. 580[3] (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) prin O.U.G. nr. 138/2000, mijlocul de constrângere a debitorului unei obligaţii de a face, cu executare în natură, era reprezentat de daunele cominatorii. Prin dispoziţiile art. 580[3] C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) se prevede posibilitatea obligării debitorului la executarea obligaţiei sub sancţiunea unei amenzi civile (de lege lata, *a unei penalităţi – n.n., D.-A.G.*). Amenda civilă reprezintă un mijloc mai direct şi mai eficace, prin care creditorul poate obţine satisfacţie în cererea de executare a obligaţiei de a face de către debitor *(ÎCCJ, s. com., dec. com. nr. 2225 din 7 iunie 2007, disponibilă în programul legislativ Lex Expert; instanţa supremă a confirmat interpretarea instanţei de apel în conformitate cu care daunele cominatorii nu au fost acordate în speţă, ca urmare a faptului că acest mijloc de constrângere a debitorului la executarea în natură a obligaţiei a fost înlocuit, prin*

---

putea aplica penalităţi în condiţiile prevăzute la art. 894 (în prezent art. 906) din acest cod. Au căzut sub incidenţa acestui text, *e.g.*, dispoziţiile art. 135 alin. (2) şi ale 234[2] alin. (2) din Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenţei în exercitarea demnităţilor publice, a funcţiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancţionarea corupţiei (M. Of. nr. 279 din 21 aprilie 2003), cu modificările şi completările ulterioare, care prevedeau posibilitatea oricărei persoane interesate de a cere tribunalului obligarea organelor grupului (european) de interes economic de a înlătura, sub sancţiunea plăţii de daune cominatorii, neregularităţile constatate după înmatriculare.

[1)] În doctrină s-a arătat că daunele cominatorii ar supravieţui totuşi, dacă prin legi speciale s-ar îngădui aplicarea lor (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 667); faţă de amendamentele aduse prin LPA NCPC unor reglementări speciale şi dispoziţiile art. 11 şi ale art. 83 lit. k) din aceeaşi lege, poate fi vorba, desigur, numai despre eventuale reglementări speciale intrate în vigoare după data de 15 februarie 2013. Dar asemenea reglementări ar fi contrare filosofiei NCPC, fiind deci condamnabile.

modificarea C. pr. civ. 1865 prin O.U.G. nr. 138/2000, cu posibilitatea obligării debitorului la plata unei amenzi civile, pentru neexecutarea obligației).

3. Obligarea pârâtului la plata de daune cominatorii pentru aducerea la îndeplinire cu întârziere a dispoziției prin care a fost obligat să soluționeze notificările contravine prevederilor art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*), care sunt pe deplin aplicabile în speță. În ceea ce privește decizia în interesul legii nr. XX/2005, prin care ÎCCJ s-a pronunțat în sensul admisibilității cererii de daune cominatorii, aceasta nu își mai găsește aplicarea, deoarece este anterioară modificării textului amintit, care a consacrat expres soluția inadmisibilității unei atari cereri *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 6258/2008, nepublicată, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 848).*

4. Daunele cominatorii reprezintă o creație a practicii judiciare, neavând o reglementare legală; posibilitatea acordării de daune cominatorii a fost recunoscută în cazul neîndeplinirii obligațiilor de a face, nesusceptibile de executare silită, în scop de constrângere a debitorului obligației la îndeplinirea acesteia, sub sancțiunea plății unei sume de bani pentru fiecare zi de întârziere. Actualmente, prin aplicarea dispozițiilor art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*), constrângerea debitorului unei obligații de a face, care nu se poate aduce la îndeplinire prin executare silită, se poate realiza prin aplicarea unei amenzi civile, care se achită în folosul statului, și nu al creditorului, iar creditorul obligației are dreptul de a primi numai daune-interese echivalente prejudiciului cauzat prin neîndeplinirea obligației *(a se vedea C. Ap. București, s. a IX-a civ. propr. int., dec. nr. 104/2005, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, pp. 847-848).*

5. Deși prin Decizia în interesul legii nr. 20 din 12 decembrie 2005 instanța supremă a statuat asupra admisibilității cererilor de obligare a pârâtului la plata unor daune cominatorii în cazul obligațiilor de a face, ulterior acestei decizii însă legislația procesual civilă a suferit modificări, fiind aduse ajustări dispozițiilor art. 580³ C. pr. civ. (*corespondentul art. 906 NCPC – n.n., D.-A.G.*) ce reglementează în prezent o procedură de stabilire a unei amenzi/unitate de timp de întârziere, astfel că decizia pronunțată în interesul legii a devenit inaplicabilă, iar în prezent obligarea la daune cominatorii a unor pârâți pentru neexecutarea unor obligații de a face nu mai este posibilă, în lipsa unui text de lege expres *(Trib. Arad, sent. civ. nr. 50 din 31 ianuarie 2011, apud R.I. Motica, Ș.I. Lucaciuc, Simplificarea și eficientizarea executării silite, în Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 445, nota 5).*

Art. 908. Concursul forței publice

Dacă, în cazurile prevăzute la art. 904 și 905, debitorul se opune la executarea obligației de către creditor, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, va obține, în condițiile legii, concursul organelor de poliție, jandarmerie sau al altor agenți ai forței publice, după caz.

Comentariu

1. Articolul 908 NCPC admite, ca și vechea reglementare cuprinsă la art. 580⁵ C. pr. civ. 1865, obținerea de către executorul judecătoresc[1)], la cererea creditorului, a **concursului forței publice** în cazul unei opuneri a debitorului la executarea obligației de către creditor,

[1)] Sub imperiul vechii reglementări s-a arătat că, pentru obținerea sprijinului organelor de ordine, creditorul nu se putea adresa direct acestora, ci numai prin intermediul executorului judecătoresc (a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1493).

în vederea facilitării executării efective a obligaţiilor de a face sau de a nu face care nu presupun faptul personal al debitorului.

2. Norma analizată constituie o aplicaţie a dispoziţiilor art. 682 alin. (1) NCPC[1], care instituie îndatorirea generală a organelor de poliţie, jandarmerie sau a altor agenţi ai forţei publice de a asigura, la cererea executorului judecătoresc, îndeplinirea efectivă a activităţii de executare silită (inclusiv prin îndepărtarea de la locul executării a debitorului sau a oricărei alte persoane), în cazul în care organul de executare întâmpină opunere la efectuarea unui act de executare.

De aceea, considerăm că se poate recurge la concursul forţei publice şi în cazul în care opoziţia la executare provine din partea oricărei alte persoane decât debitorul.

3. Dacă opunerea la executare întruneşte elementele constitutive ale unei fapte prevăzute de legea penală, executorul judecătoresc va încheia un **proces-verbal**, pe care îl va trimite de îndată parchetului de pe lângă instanţa de executare, fără ca **sesizarea parchetului** să împiedice continuarea executării silite[2].

Decizii ale Curții Constituționale

Dispoziţiile art. 373² C. pr. civ. [*corespunzând art. 659 alin. (1), art. 660 alin. (1) teza întâi şi alin. (2) tezele întâi şi a treia şi alin. (4) teza întâi NCPC – n.n., D.-A.G.*] reprezintă reguli cu caracter general privitoare la modul de realizare a executării silite şi sunt statornicite de legiuitor pentru a-i crea organului de executare posibilitatea efectivă de a-şi îndeplini obligaţiile ce îi revin. În acest scop, în cazurile prevăzute de lege şi atunci când executorul judecătoresc consideră necesar, organele de poliţie, jandarmerie sau alţi agenţi ai forţei publice, după caz, sunt obligaţi să-i acorde concursul la îndeplinirea efectivă a executării silite. Instituirea unei astfel de reguli a fost necesară întrucât, în practică, există situaţii în care debitorul obligaţiei supuse executării se opune efectuării actelor de urmărire silită, concursul autorităţilor publice fiind într-un atare caz indispensabil.

Dispoziţiile art. 580⁵ C. pr. civ. (*corespondentul art. 908 NCPC – n.n., D.-A.G.*) consacră o aplicare particulară a principiului general prevăzut de art. 373² alin. 1 C. pr. civ. [*corespondentul art. 659 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*] şi dă posibilitatea creditorului de a obţine, prin intermediul executorului judecătoresc, concursul autorităţilor publice, în cazul în care debitorul refuză să îndeplinească o obligaţie de a face sau de a nu face cuprinsă într-un titlu executoriu. Posibilitatea recunoscută executorului judecătoresc de a apela, în caz de nevoie, la concursul agenţilor forţei publice pentru îndeplinirea efectivă a executării silite – aşadar, pentru asigurarea realizării dreptului recunoscut creditorului printr-un titlu executoriu – nu relevă, în sine, niciun fine de neconstituţionalitate.

Nici critica de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 373² alin. (1) şi ale art. 580⁵ C. pr. civ. [*cărora le corespund art. 659 alin. (1), respectiv art. 908 NCPC – n.n., D.-A.G.*] în raport cu art. 44 din Constituţie, cu referire la garantarea dreptului de proprietate privată, nu este

---

[1] Dar şi a celor, tot de generală aplicabilitate în materia executării silite, ale art. 659 alin. (1) NCPC, potrivit cărora, în cazurile prevăzute de lege, precum şi când executorul judecătoresc consideră necesar, organele de poliţie, jandarmerie sau alţi agenţi ai forţei publice, după caz, sunt obligaţi să sprijine îndeplinirea promptă şi efectivă a tuturor actelor de executare silită, fără a condiţiona îndeplinirea acestei obligaţii de plata unor sume de bani sau de efectuarea unei alte contraprestaţii.

[2] A se vedea dispoziţiile art. 682 alin. (2) NCPC.

întemeiată, întrucât, prin executarea silită a unei obligații de a face, respectiv de a preda un bun imobil, rezultată dintr-un titlu executoriu emis conform legii, se asigură realizarea drepturilor legale ale creditorului. Stabilirea conținutului și limitelor dreptului de proprietate – cărora li se subsumează reglementările în cauză – implică, în mod necesar, o restrângere a exercițiului său în considerarea drepturilor și intereselor altor persoane. Departe de a constitui o atingere a dreptului subiectiv în sine, asemenea reglementări creează condițiile indispensabile valorificării acestuia. În consecință, art. 373^2 și art. 580^5 C. pr. civ. [*corespunzând art. 659 alin. (1), art. 660 alin. (1) teza întâi, alin. (2) tezele întâi și a treia și alin. (4) teza întâi și, respectiv, art. 908 NCPC – n.n., D.-A.G.*] nu numai că nu contravin prevederilor constituționale invocate, ci, dimpotrivă, dau expresie principiului garantării dreptului de proprietate privată.

Împrejurarea că, în practică, activitatea organelor de poliție, jandarmerie sau a altor agenți ai forței publice poate genera abuzuri nu poate fi convertită – așa cum încearcă autorii excepției – într-un argument în susținerea neconstituționalității reglementării supuse controlului. Dacă împotriva unor eventuale abuzuri cel astfel vătămat are la dispoziție mijloace și căi legale de ripostă, renunțarea la posibilitatea recunoscută executorului de a apela la forța coercitivă a statului ori condiționarea participării acesteia la executarea silită de un control prealabil (dificil, dacă nu chiar imposibil de realizat, dacă se are în vedere că, de cele mai multe ori, participarea agenților forței publice are un rol disuasiv și deci preventiv) ar lipsi practic de conținut însuși conceptul de „executare silită", realizarea dreptului fiind posibilă doar în măsura în care debitorul și-ar executa obligația de bunăvoie *(Decizia Curții Constituționale nr. 550 din 18 octombrie 2005 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 373^2 și art. 580^5 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 1110 din 8 decembrie 2005)*.

Art. 909. Efectuarea înscrierilor în cartea funciară

(1) Dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru și publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu.

(2) Dacă cel împotriva căruia s-a dispus efectuarea înscrierii a fost totodată obligat, prin același titlu executoriu sau prin altul, să evacueze ori, după caz, să predea imobilul în mâinile creditorului, se va proceda potrivit dispozițiilor art. 896 și următoarele.

(3) Dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile, în mod corespunzător, și în cazurile în care obligația cuprinsă în titlul executoriu privește efectuarea înscrierilor în alte registre publice decât cartea funciară.

Comentariu

1. Art. 622 alin. (1) NCPC stabilește principiul executării de bunăvoie a obligației stabilite printr-o hotărâre judecătorească (susceptibilă de executare silită) sau alt titlu executoriu, recursul la concursul forței de constrângere a statului pe căile procedurale ale executării silite devenind posibil și necesar numai dacă debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa.

2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a consacrat o interpretare extensivă a noțiunii de „proces", statuând că aceasta include atât etapa procesului propriu-zis (inclusiv căile de atac), cât și faza executării hotărârilor judecătorești. Pornind de la axioma integrării

dreptului la executarea hotărârilor judecătoreşti în noţiunea de „proces”[1], instanţa europeană a afirmat că statuările sale privitoare la dreptul la executarea hotărârilor judecătoreşti au o importanţă deosebită în materia contenciosului administrativ, reţinând că protecţia efectivă a justiţiabilului şi restabilirea legalităţii implică obligaţia administraţiei publice de a se supune unei hotărâri judecătoreşti şi că administraţia publică constituie un element al statului de drept, interesul acesteia identificându-se cu cel al unei bune administrări a justiţiei[2], pentru ca, relativ recent, instanţa europeană de contencios al drepturilor omului să dezvolte raţionamentul până la a statua că nu este oportun să se ceară unei persoane, care a obţinut o creanţă împotriva statului în urma unei proceduri judiciare, să iniţieze procedura de executare silită pentru satisfacerea creanţei sale[3].

3. În acord cu acest cadru jurisprudenţial, dispoziţiile art. 622 alin. (4) teza întâi NCPC instituie regula **executării private** – fără a fi necesar concursul forţei de constrângere a statului –, la simpla cerere a persoanei îndreptăţite, a unor categorii de obligaţii de a face, în principiu *intuitu personae*, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizaţii, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris.

4. Textul analizat constituie, la rândul său, o aplicaţie a dispoziţiilor de principiu mai sus amintite[4].

În temeiul său, creditorul care a obţinut un titlu executoriu[5] prin care s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară (împotriva celui înscris ca titular al dreptului)[6] sau, după caz, în alt registru public (*e.g.*, Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare sau registrul comerţului) poate solicita biroului de cadastru şi publicitate imobiliară, respectiv autorităţii, instituţiei sau entităţii care ţine registrul public să dispună înscrierea în baza titlului său executoriu.

5. Creditorul poate solicita înscrierea în registrul public **direct** sau **prin intermediul executorului judecătoresc.**

6. În cazul în care creditorul solicită direct înscrierea în registrul public, suntem în prezenţa unei **executări private, fără concursul forţei de constrângere a statului.**

Pe cale de consecinţă, pentru aducerea la îndeplinire a obligaţiilor mai sus menţionate nu este necesară parcurgerea etapelor de debut proprii procedurii de executare silită (precum cererea de executare, încuviinţarea judecătorească a executării, înştiinţarea debitorului)[7].

7. Dacă entitatea (care ţine registrul) debitoare nu îndeplineşte voluntar obligaţia stabilită prin titlu executoriu, creditorul va putea, în temeiul regulii generale [art. 622 alin. (4) teza a doua NCPC], să recurgă la **procedura de executare silită**, rămânându-i

---

[1] A se vedea CEDO, hot. din 19 martie 1997, pronunţată în cauza *Hornsby c. Greciei*, par. 40.

[2] A se vedea CEDO, hot. din 20 iulie 2000, pronunţată în cauza *Antonetto c. Italiei*, par. 28.

[3] A se vedea CEDO, hot. din 27 mai 2004, pronunţată în cauza *Metaxas c. Greciei*, par. 19.

[4] În acelaşi sens, a se vedea şi E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 915.

[5] Care poate fi atât o hotărâre judecătorească, cât şi un alt înscris căruia legea îi conferă forţă executorie [*e.g.*, încheierea definitivă dată de executorul judecătoresc, în condiţiile art. 856 alin. (1) NCPC, prin care solicită intabularea în cartea funciară a dreptului de proprietate al adjudecatarului].

[6] Sunt avute în vedere nu doar înscrierile în cartea funciară (precum notarea, înscrierea provizorie sau intabularea unui drept), ci şi radierea unei înscrieri (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 668).

[7] A se vedea, în acelaşi sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 668.

deschisă posibilitatea de a încerca să determine conformarea debitorului pe calea aplicării penalităţilor, în condiţiile art. 906 al aceluiaşi cod[1]. Dacă se solicită înscrierea în registrul public prin intermediul executorului judecătoresc, îşi găsesc aplicare dispoziţiile de drept comun privitoare la depunerea cererii de executare silită, înregistrarea acesteia şi **încuviinţarea executării silite**[2].

8. Desigur, creditorul are şi posibilitatea de a contesta, în condiţiile legii, refuzul de efectuare a înscrierii în cartea funciară sau în alte registre publice (*e.g.*, creditorul poate formula cerere de reexaminare a încheierii de respingere a cererii de înscriere în cartea funciară, iar împotriva încheierii prin care se soluţionează cererea de reexaminare poate formula plângere[3]).

9. Devine necesar recursul la procedura de executare silită directă (în forma predării silite imobiliare, reglementată de art. 896 şi urm.) şi în cazul în care cel împotriva căruia s-a dispus efectuarea înscrierii a fost, totodată, obligat, prin acelaşi titlu executoriu sau prin altul, să evacueze ori, după caz, să predea imobilul în mâinile creditorului.

Hotărâri CEDO

Executarea unei sentinţe sau hotărâri a unei instanţe de judecată trebuie privită ca făcând parte integrantă din „proces", în sensul art. 6 din Convenţie. Dreptul de acces la instanţă ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă şi obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul uneia dintre părţi.

În cauză, reclamanta a obţinut o hotărâre definitivă prin care primăria a fost obligată să îi înscrie dreptul de proprietate în registrul agricol şi să radieze de pe rol numele unei alte persoane (cumnatul său). Or, această hotărâre nu a fost nici executată integral, nici anulată sau modificată ca urmare a exercitării unei căi de atac prevăzute de legea internă.

Instanţa europeană a constatat că hotărârea definitivă a fost executată parţial, numai în ceea ce priveşte înscrierea numelui reclamantei în registrul agricol, iar nu şi în ceea ce priveşte radierea numelui celeilalte persoane din acelaşi registru, hotărârea nefiind executată de primărie pe motiv că aceasta foloseşte imobilul şi, potrivit dispoziţiilor legale, registrul agricol presupune întocmirea unei situaţii de evidenţă a tuturor celor care folosesc imobilele, şi nu numai a proprietarilor.

Simpla notificare trimisă de primărie reclamantei pentru a o informa despre refuzul său de a executa integral hotărârea, invocând elemente de fapt pe care se pronunţaseră deja autorităţile

---

[1] Sau recurgând, când este cazul, la modalităţile de executare silită consacrate de reglementările speciale aplicabile (un exemplu putând fi dispoziţiile art. 24 şi ale art. 25 din Legea nr. 554/2004 contenciosului administrativ).

[2] Tot în sensul că, dacă se adresează executorului judecătoresc, sunt necesare formarea unui dosar de executare, emiterea unei încheieri şi solicitarea încuviinţării executării silite, întrucât este vorba tot despre o executare silită, a se vedea I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, pp. 252-253 [*în prezent competenţa de a încuviinţa executarea silită aparţine instanţei (de executare) – n.n., D.-A.G.*]; *contra*, în sensul că, pentru simetrie, încuviinţarea executării silite şi înştiinţarea debitorului nu sunt necesare nici în cazul în care creditorul solicită înscrierea prin intermediul executorului judecătoresc, dar că trebuie formulată o cerere de executare silită, urmată de deschiderea dosarului de executare de către executorul judecătoresc, întrucât, pe de o parte, învestirea executorului nu se poate realiza decât prin depunerea unei cereri de executare, iar, pe de altă parte, dovada activităţii desfăşurate de executor şi, dacă este cazul, controlul instanţei asupra activităţii de executare reclamă existenţa dosarului de executare, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 668-669.

[3] A se vedea dispoziţiile art. 31 alin. (2) şi (3) din Legea nr. 7/1996 a cadastrului şi a publicităţii imobiliare (republicată în M. Of. nr. 720 din 24 septembrie 2015).

judecătoreşti, nu poate reprezenta o „imposibilitate obiectivă" care să o exonereze de obligaţia prevăzută de această hotărâre.

Jurisdicţia europeană a conchis că statul, prin intermediul autorităţilor sale specializate, nu a depus toate diligenţele pentru a proceda la executarea integrală a hotărârii judecătoreşti favorabile reclamantei, cu consecinţa încălcării dispoziţiilor art. 6 par. 1 din Convenţie *[CEDO, hot. din 15 iunie 2006, pronunţată în cauza Pântea c. României (M. Of. nr. 251 din 16 aprilie 2007), par. 31, 32, 34 şi 36-38]*.

Secţiunea a 2-a. Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori

Bibliografie

A. Boantă, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori. Evoluţie, aprecieri şi controverse*, în RRES nr. 3/2012, pp. 13-20; M. Fodor, *Procedura specială de executare a hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, în RRES nr. 2/2013, pp. 31-39 (citat în continuare: „*Procedura specială de executare...*"); I. Leş, *Procedura de executare a hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, în „Culegere de studii. *In honorem* A. Bacaci, O. Ungureanu", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pp. 345-354 (citat în continuare: „I. Leş, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*"); Br. Marian, E. Hurubă, *Executarea hotărârilor judecătoreşti privitoare la minori în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 3/2010, pp. 48-61;G. Măgureanu, *Reglementări ale Noului Cod de procedură civilă privind executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, în RRES nr. 4/2011, pp. 48-59; R.I. Motica, Ş.I. Lucaciuc, *Simplificarea şi eficientizarea executării silite*, în „Noile Coduri ale României. Studii şi cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, pp. 445-447; Fl.G. Păncescu, *Unele aspecte în legătură cu reglementările înscrise în Noul Cod de procedură civilă cu privire la punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, în Dreptul nr. 3/2012, pp. 50-59 (citat în continuare: „Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*").

Comentariu general

1. Executarea obligaţiilor stabilite prin hotărâri judecătoreşti referitoare la minori constituie o varietate[1], o **specie a executării silite a obligaţiilor de a face** (sau, după caz, **de a nu face**), fiind reglementată în premieră în dreptul procesual civil român, până la intrarea în vigoare a NCPC executarea acestor hotărâri fiind lipsită de un cadru reglementar special.

Instanţele judecătoreşti recurgeau la instituţia daunelor sau amenzilor cominatorii[2],

[1] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, comentariu general la Titlul III, „Executarea silită directă", al Cărţii a V-a a NCPC, p. 1159.

[2] S-a arătat că dispoziţiile art. 54 şi ale art. 55 ale fostului Decret nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice şi persoanele juridice [B. Of. nr. 8 din 30 ianuarie 1954; în prezent abrogat prin intrarea în vigoare a NCC – a se vedea art. 230 lit. n) LPA NCC] permiteau aplicarea amenzilor cominatorii în vederea ocrotirii drepturilor personale nepatrimoniale izvorând din dreptul familiei, de exemplu, pentru respectarea dreptului părintelui de a avea legături personale cu copilul său minor, în cazul în care, în temeiul hotărârii de divorţ, copilul a fost încredinţat celuilalt părinte, iar acesta din urmă împiedica exerciţiul drepturilor părinteşti ale fostului său soţ (a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 456-457 şi jurisprudenţa şi doctrina acolo citate).

împrejurare care nu era de natură să țină seama de specificul acestui domeniu delicat[1)] și care

---

Mai recent, în vederea executării unor obligații *intuitu personae* privitoare la minori (cum sunt obligațiile de respectare a programului de vizitare și de prezentare a minorei la consiliere psihologică), instanțele recurgeau la mecanismul amenzilor civile cominatorii prevăzute de *ex*-art. 580[3] C. pr. civ. 1865 [a se vedea Jud. Galați, înch. civ. nr. 741 din 10 aprilie 2012, în RRDJ nr. 4/2012, pp. 38-47, cu *notă* de N. Daghie; instanța a apreciat că își găsesc aplicabilitate dispozițiile art. 580[3] C. pr. civ. 1865, întrucât în cauză era vorba despre punerea în executare a două titluri executorii stabilind obligații *intuitu personae* (de respectare a programului de vizitare și de prezentare a minorei la consiliere psihologică), a reținut culpa pârâtei în ceea ce privește neexecutarea obligațiilor amintite și a dispus obligarea acesteia la plata a două amenzi civile în cuantum diferențiat (20 lei, respectiv 40 lei, pe zi de întârziere) până la executarea obligațiilor în natura lor specifică; admiterea cererii în parte, sub aspectul cuantumului amenzii, a fost justificată de instanță în considerarea interesului superior al minorei, care ar fi avut cel mai mult de suferit, mai ales în planul acoperirii nevoilor materiale cu care se confrunta, ca urmare a atitudinii culpabile a mamei sale].

[1)] Încă în doctrina română anterioară anului 1989, în condițiile lipsei unor reglementări speciale în dreptul procesual civil autohton referitoare la executarea hotărârilor judecătorești privitoare la minori, se releva existența, în dreptul comparat (*in illo tempore* art. 172/a din Legea execuțională maghiară), a unor norme speciale în materie – a se vedea I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat*, 1966, p. 269, nota 63; **legislația execuțional civilă maghiară** cunoaște, și în prezent, norme speciale de executare a hotărârilor referitoare la încredințarea minorilor (a se vedea dispozițiile art. 180 și ale art. 180/A din Legea LIII/1994 privind executarea silită).

În context, sunt de semnalat, doar cu titlu exemplificativ, și alte reglementări cunoscute de legislațiile unora dintre statele europene consacrând mijloace juridice menite să determine executarea hotărârilor privitoare la minori:

- art. 387ter **C. civ. belgian** [instanța competentă să se pronunțe în cazul în care un părinte refuză să se conformeze hotărârilor judecătorești având ca obiect stabilirea locuinței copilului sau a dreptului la relații personale este cea care a pronunțat hotărârea nerespectată, excepție făcând ipoteza în care a fost sesizată o altă instanță; cu excepția cazurilor când există urgență, instanța poate dispune măsuri noi de instrucție, precum o anchetă socială sau o expertiză, poate face o încercare de conciliere sau poate sugera părților să recurgă la mediere; instanța poate, de asemenea, să dea o nouă hotărâre relativ la exercitarea autorității părintești ori locuința copilului; fără a aduce atingere urmăririi penale, instanța poate autoriza partea, victimă a încălcării hotărârii judecătorești, să recurgă la măsuri de constrângere, determinând natura acestor măsuri și modalitățile de exercitare, ținând seama de interesul copilului și desemnând, dacă consideră necesar, persoanele abilitate să însoțească executorul judecătoresc în vederea executării hotărârii; instanța poate, totodată, să dispună obligarea la daune cominatorii (*astreinte*) tinzând la asigurarea respectării hotărârii; hotărârea instanței este executorie de plin drept];
- art. 776 lit. b) din **Legea spaniolă de procedură civilă** [în caz de neexecutare a unei obligații fără caracter pecuniar, cu caracter personal, creditorul poate obține constrângerea debitorului să își execute obligația pe calea unor amenzi cominatorii stabilite pe lună de întârziere, pe care instanța le poate menține atât timp cât este necesar (chiar peste termenul de drept comun de un an aplicabil în genere obligațiilor de a face *intuitu personae*)];
- Cap. 21 din **Codul suedez** privind copiii și părinții [Secțiunea 1 par. 1 consacră *in terminis* întâietatea interesului superior al copilului în procedura de executare, care este de competența instanței administrative; potrivit Secțiunii a 2-a par. 1-3, instanța poate dispune aplicarea unei amenzi în caz de neexecutare sau poate decide preluarea copilului de către autoritatea polițienească în situații strict determinate (când hotărârea privitoare la încredințarea, reședința, contactul cu sau predarea unui copil nu poate fi pusă în executare în niciun alt mod sau preluarea este necesară pentru a evita ca minorul să sufere o vătămare gravă; dacă hotărârea privitoare la dreptul la relații personale între copil și părintele la care acesta nu locuiește nu poate fi executată în niciun alt mod sau copilul are îndeosebi o foarte mare nevoie de a avea contact cu părintele)].

a determinat aplicarea incoerentă a măsurilor de executare silită în materie şi colaborarea dificilă a executorilor judecătoreşti cu instituţiile statului[1]. Lipsa de maturitate a minorilor şi influenţele câteodată contradictorii pe care le exercită cei doi părinţi fac uneori dificilă, dacă nu chiar imposibilă, executarea hotărârilor judecătoreşti în materie[2].

2. Respectarea interesului superior al copilului constituie, potrivit dispoziţiilor art. 263 alin. (1) NCC, principiul care guvernează orice măsură privitoare la copil, indiferent de autorul acesteia[3].

Procedurile privitoare la copii trebuie să se desfăşoare în termen rezonabil, pentru a nu fi afectate interesul superior al copilului şi relaţiile de familie[4]. Totodată, procedurile referitoare la relaţiile dintre părinţi şi copii trebuie să garanteze că dorinţele şi interesele părinţilor referitoare la copii pot fi aduse la cunoştinţa autorităţilor şi că acestea ţin cont de ele în hotărârile pe care le iau[5].

Instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a statuat că interesul copilului, care trebuie să aibă prioritate faţă de orice alt considerent, prezintă un dublu rol: pe de o parte, să le garanteze copiilor o evoluţie într-un mediu sănătos; pe de altă parte, să menţină legăturile acestora cu familia, cu excepţia cazului în care aceasta s-a arătat a fi nedemnă, deoarece distrugerea acestei legături determină ruperea copilului de rădăcinile sale. Interesul copilului impune ca numai anumite circumstanţe cu totul excepţionale să poată duce la o ruptură a unei părţi a legăturii de familie şi ca să se facă tot posibilul să se păstreze relaţiile personale şi, dacă este cazul, la momentul potrivit, „să se reconstituie" familia[6].

---

[1] A se vedea, în acest sens, Br. Marian, E. Hurubă, *Executarea hotărârilor judecătoreşti privitoare la minori în reglementarea Noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 3/2010, p. 57.

[2] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 1176-1177. Se mai arăta, cu deplin temei, că principiile dreptului comun în materie nu erau întru totul adecvate, întrucât nu ţineau seama de particularităţile implicate de executarea unei hotărâri judecătoreşti care viza transpunerea în practică a unei decizii cu repercusiuni deosebite asupra situaţiei materiale şi spirituale a minorilor, persoane care trebuie să se bucure de o ocrotire deosebită nu numai din partea legiuitorului, ci şi a instanţelor judecătoreşti şi a organelor de executare silită (*idem*, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 346).

[3] Principiul interesului superior al copilului îşi găseşte consacrare şi în art. 2 din Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului (republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014), cu modificările ulterioare, al cărui alin. (6) stabileşte factorii care îl determină:

- nevoile de dezvoltare fizică, psihologică, de educaţie şi sănătate, de securitate şi stabilitate şi apartenenţă la o familie;
- opinia copilului, în funcţie de vârsta şi gradul de maturitate;
- istoricul copilului, având în vedere, în mod special, situaţiile de abuz, neglijare, exploatare sau orice altă formă de violenţă asupra copilului, precum şi potenţialele situaţii de risc care pot interveni în viitor;
- capacitatea părinţilor sau a persoanelor care urmează să se ocupe de creşterea şi îngrijirea copilului de a răspunde nevoilor concrete ale acestuia;
- menţinerea relaţiilor personale cu persoanele faţă de care copilul a dezvoltat relaţii de ataşament.

[4] A se vedea dispoziţiile art. 263 alin. (4) NCC; s-a arătat că principiul celerităţii în luarea oricărei decizii cu privire la copil constituie reflexul pe plan procesual (fie că decizia se ia în cadrul unei proceduri administrative, fie judiciare) al principiului interesului superior al copilului, deoarece urgenţa exprimă practic nevoia imediată de îngrijire a copilului datorită dependenţei sale de adulţi (a se vedea M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, p. 460).

[5] A se vedea dispoziţiile art. 263 alin. (3) NCC.

[6] A se vedea CEDO, hot. din 26 mai 2009 în cauza *Amanalachioai c. României* (M. Of. nr. 720 din 26 octombrie 2009), par. 81.

3. Promovarea unor reglementări noi în materia executării hotărârilor judecătorești referitoare la minori trebuie privită și în contextul în care CEDO a constatat, în jurisprudența sa, în mai multe rânduri, încălcarea de către autoritățile statului român a dispozițiilor art. 8 din Convenție, care consacră dreptul la respectarea vieții private și de familie, uneori în concurs cu nesocotirea dispozițiilor art. 6 din aceeași convenție, privitoare la dreptul la un proces echitabil.

În cauza *Ignaccolo-Zenide c. României*, jurisdicția europeană a reținut că autoritățile române nu au depus eforturi adecvate și suficiente pentru a impune respectarea dreptului reclamantei de a-i fi înapoiate minorele, ignorând astfel **dreptul la respectarea vieții de familie**, garantat de art. 8 din Convenție. Instanța europeană a mai reținut că procedurile legate de exercitarea autorității părintești, inclusiv executarea hotărârilor pronunțate, necesită urgență, deoarece trecerea timpului poate avea consecințe ireparabile asupra relațiilor dintre copii și părintele care nu locuiește cu ei, în speță acest fapt fiind cu atât mai adevărat cu cât procedura inițiată de reclamantă se finalizase printr-o ordonanță președințială, iar esența unei asemenea acțiuni este de a apăra individul împotriva oricărui prejudiciu ce ar putea rezulta din simpla scurgere a timpului[1)].

În cauza *Costreie c. României*, CEDO a reținut că autoritățile competente nu au depus eforturi rezonabile pentru a facilita legăturile periodice dintre reclamant și cele două fiice ale sale și că, din contra, lipsa de acțiune a acestora a obligat reclamantul să folosească fără încetare o întreagă serie de acțiuni lungi și, în cele din urmă, ineficace pentru a încerca să obțină respectarea drepturilor sale[2)]. În cauza *Monory c. României și Ungariei*, instanța europeană reținea că posibilitatea părintelui și a copilului de a se bucura reciproc de compania celuilalt reprezintă un **element fundamental al vieții de familie**, iar măsurile naționale care stânjenesc această posibilitate reprezintă o ingerință în dreptul protejat de art. 8 din Convenție[3)].

[1)] A se vedea CEDO, hot. din 25 ianuarie 2000 pronunțată în cauza *Ignaccolo-Zenide c. României* (M. Of. nr. 6 din 8 ianuarie 2001), par. 113 și 102. Tot astfel, în cauza *Pini și Bertani, Manera și Atripaldi c. României* (par. 188), instanța europeană a reținut că, prin omisiunea, timp de 3 ani, de a lua măsuri eficiente, necesare pentru a asigura respectarea hotărârilor definitive și executorii, autoritățile naționale au lipsit, în speță, prevederile art. 6 par. 1 din Convenție de orice efect util.

[2)] A se vedea CEDO, hot. din 13 octombrie 2009, pronunțată în cauza *Costreie c. României*, par. 91; în ceea ce privește obligația statului de a adopta măsuri pozitive, Curtea Europeană a arătat că art. 8 din Convenție implică dreptul unui părinte la măsuri care să îl reunească pe el și pe copilul său și obligația autorităților naționale de a lua astfel de măsuri, dar că obligația autorităților naționale de a lua măsuri în acest sens nu este absolută, deoarece, uneori, reunirea unui părinte cu copiii săi care trăiesc de mai mult timp împreună cu celălalt părinte nu poate avea loc imediat și necesită preparative. În aceeași hotărâre se mai arăta că natura și amploarea acestora depind de circumstanțele fiecărei spețe, dar înțelegerea și cooperarea tuturor persoanelor implicate constituie întotdeauna un factor important și că, deși autoritățile naționale trebuie să facă tot posibilul pentru a facilita o asemenea colaborare, obligația acestora de a recurge la constrângere în domeniu nu poate fi decât limitată: este necesar ca acestea să țină seama de interesele și de drepturile și libertățile acelorași persoane, în special de interesele superioare ale copilului și de drepturile care îi sunt recunoscute prin art. 8 din Convenție. Pe cale de consecință, în cazul în care legăturile cu părinții riscă să amenințe aceste interese sau să aducă atingere acestor drepturi, este de competența autorităților naționale să asigure un just echilibru între acestea (*ibidem*, par. 69 și 70).

[3)] A se vedea CEDO, hot. din 5 aprilie 2005, pronunțată în cauza *Monory c. României și Ungariei* (M. Of. nr. 1055 din 26 noiembrie 2005), par. 70.

În cauza *Nistor c. României*, instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a reţinut că autorităţile nu au luat nicio măsură pentru a pune în aplicare **dreptul de vizită** al reclamanţilor stabilit prin hotărâre judecătorească[1].

În cauzele care privesc punerea în aplicare a dreptului de vizitare al unuia dintre părinţi, art. 8 din Convenţie include dreptul părintelui de a lua măsuri cu scopul de a-şi vedea copilul şi obligaţia autorităţilor naţionale de a facilita întâlnirea acestora, în măsura în care interesul copilului impune să se facă tot posibilul pentru a fi păstrate relaţiile personale şi, după caz, pentru a „reîntregi" familia, statul având o obligaţie de mijloace, nu una de rezultat[2].

CEDO a mai reţinut în jurisprudenţa sa că obligaţia autorităţilor naţionale de a lua măsuri care să faciliteze întâlnirea cu copilul a părintelui căruia nu i-a fost încredinţat copilul după divorţ nu este absolută, fiind posibil ca stabilirea întâlnirilor să nu se realizeze imediat şi să necesite măsuri pregătitoare sau graduale. În consecinţă, cooperarea şi înţelegerea între toţi cei implicaţi este întotdeauna un element important şi, deşi autorităţile naţionale trebuie să facă tot posibilul pentru a facilita o astfel de cooperare, orice obligaţie de a aplica măsuri coercitive în această privinţă trebuie limitată, întrucât trebuie luate în considerare atât interesele, cât şi drepturile şi libertăţile persoanelor implicate, în special **interesul copilului** şi drepturile lui sau ale ei în temeiul art. 8 din Convenţie[3].

În cauzele care privesc executarea unor hotărâri din sfera dreptului familiei, instanţa europeană a statuat, în repetate rânduri, că esenţial este dacă autorităţile naţionale au luat toate măsurile necesare pentru a facilita executarea, atât cât se poate cere în mod rezonabil în circumstanţele specifice fiecărei cauze. Caracterul adecvat al măsurilor luate trebuie să fie apreciat în funcţie de rapiditatea punerii acestora în aplicare, având în vedere că trecerea timpului poate avea consecinţe iremediabile pentru relaţia dintre copil şi părintele care nu locuieşte cu el; în acelaşi timp, nu trebuie exclusă aplicarea unor sancţiuni în cazul unui comportament necorespunzător din partea părintelui cu care locuieşte copilul, deşi nu este de dorit aplicarea unor măsuri coercitive împotriva copiilor în acest domeniu delicat[4].

Art. 910. Domeniu de aplicare

(1) Dispoziţiile prezentului capitol sunt aplicabile şi în cazul măsurilor privitoare la minori prevăzute într-un titlu executoriu, cum sunt stabilirea locuinţei minorului, darea în plasament, înapoierea minorului de către persoana care îl ţine fără drept, exercitarea dreptului de a avea legături personale cu minorul, precum şi alte măsuri prevăzute de lege.

(2) În aceste cazuri, executorul judecătoresc va trimite părintelui sau persoanei la care se află minorul încheierea de încuviinţare a executării împreună cu o somaţie în care îi va comunica

---

[1] A se vedea CEDO, hot. din 2 noiembrie 2010, pronunţată în cauza *Nistor c. României*, par. 108; în această cauză, jurisdicţia europeană a mai reţinut că ceea ce foloseşte cel mai bine interesului copilului este întotdeauna de o importanţă crucială în toate cauzele de acest fel, un echilibru just necesitând a fi păstrat între interesele copilului şi cele ale părintelui; în consecinţă, instanţa europeană a acordat o importanţă deosebită interesului superior al copilului, care, în funcţie de natura şi gravitatea sa, poate să primeze asupra celui al părintelui, art. 8 din Convenţie neputând fi interpretat ca autorizând părintele să ia măsuri care să prejudicieze sănătatea şi dezvoltarea copilului (*ibidem*, par. 73).

[2] A se vedea CEDO, hot. din 10 ianuarie 2012, pronunţată în cauza *Cristescu c. României*, par. 57.

[3] A se vedea CEDO, hot. din 13 iulie 2010, pronunţată în cauza *Fuşcă c. României*, par. 35.

[4] A se vedea CEDO, hot. din 10 ianuarie 2012, pronunţată în cauza *Cristescu c. României*, par. 58.

acesteia data la care să se prezinte împreună cu minorul la sediul său ori în alt loc stabilit de executor, în vederea preluării acestuia de către creditor, sau, după caz, îi va pune în vedere să permită celuilalt părinte să își exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul, potrivit programului stabilit în titlul executoriu.

(3) Dacă debitorul nu se va conforma somației executorului, acesta, la cererea creditorului, va sesiza instanța de executare pentru a se face aplicarea prevederilor art. 906.

Comentariu

1. Normele de procedură execuțională consacrate de NCPC în materia executării hotărârilor judecătorești privitoare la minori reglementează o formă particulară de executare silită directă a obligațiilor de a face[1] (sau de a nu face[2]) – concluzie care se deduce și din formularea părții introductive a art. 910 alin. (1) NCPC, care stabilește, totodată, și domeniul de aplicare a Secțiunii a 2-a a Capitolului IV.

Sunt enumerate exemplificativ o serie de măsuri privitoare la minori (**stabilirea locuinței minorului**[3], **darea în plasament**[4], **înapoierea** acestuia **de către persoana care îl ține fără drept**[5], exercitarea **dreptului de a avea legături personale cu minorul**[6]), însă pot fi

[1] A se vedea, în același sens, și I. Leș, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, p. 353.

[2] A se vedea, în aceleași sens, și Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, p. 51.

[3] Dacă părinții nu locuiesc împreună, aceștia vor stabili, de comun acord, locuința copilului; în caz de neînțelegere între părinți asupra locuinței copilului minor, instanța de tutelă hotărăște, luând în considerare concluziile raportului de anchetă psihosocială și ascultându-i pe părinți și pe copil, dacă a împlinit vârsta de 10 ani, în condițiile art. 264 NCC; locuința copilului, stabilită în condițiile arătate, nu poate fi schimbată fără acordul părinților decât în cazurile prevăzute expres de lege – a se vedea dispozițiile art. 496 alin. (2)-(4) NCC.

Situațiile în care părinții nu locuiesc împreună sunt multiple: părinții, deși căsătoriți, pentru „motive temeinice" [art. 309 alin. (2) din același cod], locuiesc separat; părinții divorțați; părinții din afara căsătoriei care nu conviețuiesc. Dacă locuința pe care părinții o aleg copilului este, de regulă, aceea a unuia dintre ei, nu este exclusă posibilitatea ca locuința minorului să fie stabilită, prin acordul părinților, spre exemplu, la bunici sau la alți membri ai familiei extinse [rudele copilului până la gradul IV inclusiv, potrivit art. 4 lit. c) din Legea nr. 272/2004], sub condiția ca, în acest fel, să fie respectat interesul minorului – a se vedea C. Irimia, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 596.

[4] Potrivit dispozițiilor art. 399 alin. (1) NCC, instanța de tutelă poate hotărî, ca măsură excepțională, plasamentul copilului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire, acestea urmând a exercita drepturile și îndatoririle care revin părinților cu privire la persoana copilului.

[5] Părinții au dreptul de a cere oricând instanței de tutelă înapoierea copilului de la orice persoană care îl ține fără drept. Instanța, care are îndatorirea de a asculta copilul, în condițiile art. 264 NCC, poate respinge cererea numai dacă înapoierea este vădit contrară interesului superior al copilului – a se vedea art. 495 al aceluiași cod.

Art. 495 NCC este aplicabil și în situațiile în care locuința copilului este stabilită doar la unul dintre părinți – de exemplu, potrivit art. 496 alin. (2) sau (3), art. 400 și art. 401 din același cod; în această ipoteză, părintele la care este stabilită locuința copilului are dreptul să ceară înapoierea copilului de la celălalt părinte, după depășirea timpului de vizită (a se vedea C. Irimia, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, p. 594).

[6] Pentru analiza dreptului de a avea legături personale cu minorul, a se vedea M. Avram, *op. cit.*, 2013, pp. 470-472 și aparatul bibliografic acolo citat.

Art. 262 alin. (2) NCC recunoaște copilului care nu locuiește la părinții săi sau, după caz, la unul dintre ei dreptul de a avea legături personale cu aceștia, exercițiul acestui drept neputând fi limitat decât în

aduse la îndeplinire prin mijlocirea mecanismelor de executare silită consacrate de secţiunea analizată şi **alte obligaţii referitoare la minori**[1)].

2. În context, este de menţionat că unele dintre hotărârile de primă instanţă referitoare la minori beneficiază de **executorialitate provizorie de drept** (este cazul celor având ca obiect stabilirea modului de exercitare a autorităţii părinteşti, stabilirea locuinţei minorului, precum şi a modului de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu minorul[2)]).

3. Procedura de executare a hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori este concepută în mai multe **etape**, recurgându-se la mijloace juridice de constrângere (atât civile în sens larg, cât şi penale) şi organe variate în scopul aducerii la îndeplinire a obligaţiilor stabilite prin titlul executoriu[3)]: acordarea unui **termen de executare voluntară**; aplicarea unui mijloc

---

condiţiile prevăzute de lege, pentru motive temeinice, luând în considerare interesul superior al copilului. La rândul său, art. 496 alin. (5) NCC instituie dreptul părintelui la care copilul nu locuieşte în mod statornic de a avea legături personale cu minorul, la locuinţa acestuia, instanţa de tutelă fiind îndreptăţită să limiteze exerciţiul acestui drept, dacă aceasta este în interesul superior al copilului. Şi în caz de divorţ, art. 401 alin. (1) NCC recunoaşte părintelui sau, după caz, părinţilor separaţi de copilul lor dreptul de a avea legături personale cu acesta.

În caz de divorţ, instanţa de divorţ poate stabili exerciţiul dreptului de a avea legături personale cu copilul în orice formă [în afara locuinţei părintelui la care se află, la locuinţa părintelui care solicită să îşi exercite acest drept; în public (la şcoală, la spectacole etc.), în vacanţe etc.]. În caz de plasament, instanţa care hotărăşte asupra acestei măsuri va dispune şi asupra modului în care părinţii vor exercita dreptul de a avea legături personale cu minorul (a se vedea Fl.-A. Baias, C. Nicolescu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, pp. 487 şi 484).

În cazul în care părintele decăzut din drepturile părinteşti introduce cerere de redare a exerciţiului drepturilor părinteşti, până la soluţionarea cererii, instanţa poate îngădui părintelui să aibă legături personale cu copilul, dacă aceasta este în interesul superior al copilului [art. 512 alin. (2) NCC].

Art. 18 alin. (1) din Legea nr. 272/2004 detaliază modalităţile în care se poate realiza dreptul copilului de a menţine relaţii (întâlniri ale copilului cu părintele ori cu o altă persoană care are, potrivit legii amintite, dreptul la relaţii personale cu copilul; vizitarea copilului la domiciliul acestuia; găzduirea copilului, pe perioadă determinată, de către părintele sau de către altă persoană la care copilul nu locuieşte în mod obişnuit; corespondenţă ori altă formă de comunicare cu copilul; transmiterea de informaţii copilului cu privire la părintele ori la alte persoane care au, potrivit legii menţionate, dreptul de a menţine relaţii personale cu copilul; transmiterea de către persoana la care locuieşte copilul a unor informaţii referitoare la copil, inclusiv fotografii recente, evaluări medicale sau şcolare, către părintele sau către alte persoane care au dreptul de a menţine relaţii personale cu copilul; întâlniri ale copilului cu părintele ori cu o altă persoană faţă de care copilul a dezvoltat legături de ataşament într-un loc neutru în raport cu copilul, cu sau fără supravegherea modului în care relaţiile personale sunt întreţinute, în funcţie de interesul superior al copilului).

[1)] În cazul adopţiei, în ipoteza în care părinţii refuză să îşi dea consimţământul, iar instanţa trece peste refuzul acestora, în condiţiile art. 467 NCC – a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 51; autorul arată că acest caz s-ar putea circumscrie şi ipotezei de înapoiere a copilului de la persoana care îl ţine fără drept (*ibidem*, nota 4).

[2)] A se vedea dispoziţiile art. 448 alin. (1) pct. 1 NCPC; şi Legea nr. 272/2004, la art. 136 alin. (1), prevede o soluţie similară în ceea ce priveşte cauzele prevăzute de această lege privitoare la stabilirea măsurilor de protecţie specială.

[3)] Realizându-se, cum sugestiv s-a arătat în doctrină, o escaladare treptată a intensităţii intervenţiei organului de executare şi, după caz, a celorlalte autorităţi implicate, tocmai din dorinţa de a oferi întâietate realizării paşnice, liber acceptate, a executării, dozajul coerciţiei oferind avantajul de a reduce riscul traumatizării minorului (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 670).

de constrângere indirectă – **penalitatea; executarea silită propriu-zisă**, în prezenţa unui reprezentant al direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului şi, după caz, a unui psiholog, cu posibilul **concurs al agenţilor forţei publice; sesizarea organelor** competente **de urmărire penală**; efectuarea unui **program de consiliere psihologică a copilului**.

4. Regulile procedurale analizate stabilesc **termene scurte** de îndeplinire a actelor de executare, în acord cu imperativul realizării în termen rezonabil a procedurilor privitoare la copii, impus de art. 263 alin. (4) NCC[1)].

[1)] În context, trebuie însă învederate şi neajunsurile create de aplicaţia informatică ECRIS în concurs cu aplicarea dispoziţiilor unui recent act adoptat de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii (nr. 714/2013). Prin această hotărâre s-a „prevăzut" că *„data recomandată"* a dosarului, stabilită de sistemul ECRIS, este un termen administrativ, iar nu unul procedural, astfel încât nu poate fi preschimbată în temeiul dispoziţiilor art. 230 NCPC, dar şi că, fiind un termen de recomandare, poate fi schimbată, din oficiu sau la cerere, prin rezoluţie, de către judecătorul căruia i-a fost repartizat dosarul, care va ţine seama de particularităţile cauzei. În aceeaşi hotărâre s-a mai prevăzut că colegiile de conducere urmau să stabilească, în funcţie de specificul instanţei, criteriile de prioritate pentru verificarea cererilor de chemare în judecată înainte de „data recomandată", care să ţină seama de natura cauzelor care presupun prioritate şi, în cadrul aceluiaşi tip de cauze, de ordinea înregistrării lor. La rândul său, art. 103[1] din Regulamentul de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti (aprobat prin Hotărârea Plenului CSM nr. 387/2005, cu modificările şi completările ulterioare; în prezent abrogat) prevedea că dosarele având ca obiect cererile de chemare în judecată introduse după intrarea în vigoare a NCPC se transmit persoanei desemnate cu repartizarea aleatorie a cauzelor, în vederea repartizării pe complete, în aceeaşi zi sau, după caz, a doua zi, iar, după repartizarea aleatorie, acestea sunt transmise, *la data fixată pentru verificarea cererii de chemare în judecată*, completului corespunzător pentru îndeplinirea procedurilor premergătoare fixării primului termen de judecată.

Aceasta în condiţiile în care art. 200 alin. (1) NCPC stabileşte, în sarcina completului căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza, obligaţia de a verifica, *de îndată*, dacă cererea de chemare în judecată este de competenţa sa şi dacă aceasta îndeplineşte cerinţele prevăzute la art. 194-197 din acelaşi cod.

Aplicarea normelor edictate de Plenul CSM (cu caracter administrativ, cel mult secundare prin prisma principiului ierarhiei actelor normative şi discutabile din perspectiva atribuţiilor legale ce revin Plenului CSM, potrivit dispoziţiilor Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii), coroborată cu modalitatea de repartizare a dosarelor în sistemul informatic ECRIS, a condus uneori, cum este ştiut, la acordarea unor termene pentru verificarea cererilor de chemare în judecată de ordinul lunilor sau chiar anilor, împrejurare de natură să atragă o îndepărtare vădită de la exigenţele dreptului la un proces echitabil în termen optim şi previzibil, proclamat de art. 6 NCPC şi constituind, de altfel, o amprentă a noii reglementări procesual civile în ansamblul său [pentru unele date statistice (pentru anul 2013) privind durata medie a termenului stabilit pentru verificarea cererii de chemare în judecată şi a intervalului de timp la care este fixat primul termen de judecată, în dosarele înregistrate după intrarea în vigoare a NCPC, a se vedea Hotărârea Secţiei pentru judecători a CSM nr. 718/2014 (pp. 2-7), care poate fi consultată pe *website*-ul *www.csm1909.ro*].

Totodată, nu trebuie omis nici faptul că partea interesată poate recurge la procedura specială referitoare la contestaţia privind tergiversarea procesului, procedură edictată în scopul accelerării şi eficientizării procedurii. Este cunoscut faptul că, în practică, părţile au recurs deja la această procedură, cu potenţiala consecinţă a naşterii unui efect de bumerang, în condiţiile unei eventuale încărcări a rolului instanţelor cu cereri având ca obiect contestaţii privind tergiversarea procesului introduse de părţile litigante nemulţumite de tergiversarea etapei scrise a procesului.

Dacă sunt evidente în cazul unor proceduri urgente, disfuncţionalităţile mai sus amintite sunt cu atât mai pregnante în procedura de executare a hotărârilor referitoare la minori – materie subsumată, ca, de altfel, orice procedură privitoare la minori, exigenţelor celerităţii în vederea protejării interesului superior al minorului şi relaţiilor de familie.

Ulterior, Secţia pentru judecători a CSM a apreciat, în Hotărârea nr. 718/2014 (p. 10), *precit.*, că rezultatul verificărilor efectuate a evidenţiat că modalitatea de implementare a dispoziţiilor legale şi regulamentare după intrarea în vigoare a NCPC, prin raportare la intervalul de timp stabilit ca dată recomandată, precum şi la primul termen de judecată fixat, în cazul anumitor instanţe, lipseşte de eficienţă însuşi scopul urmărit

5. Şi această formă de executare silită directă debutează prin parcurgerea etapelor iniţiale aplicabile, în genere, oricărei modalităţi sau forme de executare silită: **sesizarea executorului judecătoresc** competent[1] cu cererea de executare; înregistrarea acesteia şi deschiderea dosarului de executare; **încuviinţarea executării silite**[2),3)] de către instanţă (de executare).

6. Totodată, în aplicarea regulilor generale în materie de executare silită, executorul judecătoresc va proceda la **înştiinţarea prealabilă a debitorului** (părintele sau altă persoană la care se află debitorul), comunicându-i acestuia încheierea de încuviinţare a executării silite, împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu[4)], precum şi o **somaţie**[5)].

---

prin adoptarea noilor dispoziţii legale, acela de reducere a duratei procedurilor civile. Pe cale de consecinţă, avându-se în atenţie dispoziţiile art. 6 NCPC şi ale art. 6 din Convenţie, în vederea reducerii duratei procedurii scrise la un interval de timp adecvat, s-a propus, printre altele, stabilirea, la nivelul tuturor instanţelor, prin hotărâri ale colegiului de conducere, a unor criterii de prioritate în analizarea cererilor anterior datei recomandate, inclusiv a unui interval rezonabil de timp în care să fie demarată procedura de regularizare a cererii, indiferent de intervalul de timp stabilit ca dată recomandată (*ibidem*, pp. 11 şi 13).

În contextul punerii în discuţie a oportunităţii renunţării la „data recomandată" [a se vedea art. 4 din Hotărârea Secţiei pentru judecători a CSM nr. 114/2015 (disponibilă pe *website*-ul *www.csm1909.ro*); în hotărârea menţionată (p. 30) s-a reţinut, în mod judicios, că, în conformitate cu art. 200 alin. (1) NCPC, completul învestit cu soluţionarea unei cauze are obligaţia să demareze procedura de verificare şi regularizare a cererii „de îndată", obligaţie care este nesocotită prin stabilirea artificială a unui termen pentru demararea acestei proceduri, care, dacă ar fi respectat de instanţe, ar conduce în unele situaţii la începerea procedurii scrise după perioade de timp ce nu pot fi apreciate ca fiind rezonabile, identificându-se în acest sens şi durate ale datei recomandate chiar mai mari de 10 ani; în context, amintim şi recomandarea, făcută prin Raportul Grupului de lucru privind eficienţa activităţii instanţelor, cuprins în Anexa la Hotărârea Secţiei pentru judecători a CSM nr. 1305/2014 (disponibilă, de asemenea, pe *website*-ul *www.csm1909.ro*), privitoare la reducerea termenelor de recomandare (a perioadei ce precedă stabilirea primului termen de judecată); o recomandare mai rezolută – de renunţare la termenul de recomandare, despre care se arată că nu este reglementat de NCPC şi că prelungeşte nejustificat durata de soluţionare a cauzelor – se regăseşte în recentul Raport privind impactul noilor coduri, întocmit la nivelul CSM], noul Regulament de ordine interioară al instanţelor judecătoreşti (aprobat prin Hotărârea Plenului CSM nr. 1375/2015, publicată în M. Of. nr. 970 din 28 decembrie 2015) prevede, la art. 108 alin. (2), că dosarele repartizate aleatoriu *sunt transmise, de îndată, completului corespunzător, pentru îndeplinirea procedurilor premergătoare fixării primului termen de judecată* [soluţie în acord cu dispoziţiile art. 200 alin. (1) NCPC], dar, în continuare, lasă la dispoziţia *colegiului de conducere* posibilitatea ca, în funcţie de numărul şi de complexitatea cauzelor, *să stabilească un alt termen pentru verificarea cererilor de chemare în judecată*.

[1)] De la locul unde se va face executarea – a se vedea dispoziţiile art. 652 alin. (1) lit. c) NCPC.

[2)] Art. 910 alin. (2) NCPC menţionează expres încheierea de încuviinţare a executării.

[3)] A se vedea, în acelaşi sens, şi: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 671; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 920-921; Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 53.

[4)] În opinia noastră, cerinţa comunicării unei copii a titlului executoriu rămâne aplicabilă chiar în lipsa unei menţiuni exprese a art. 910 alin. (2) NCPC, în virtutea regulii generale în materie [art. 667 alin. (1) al aceluiaşi cod]; *contra*, a se vedea: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 671 [autorii, care îşi întemeiază opinia pe caracterul special al normei cuprinse la art. 909 alin. (2) – în prezent art. 910 alin. (2) – NCPC, cu consecinţa beneficiului priorităţii în aplicare, admit totuşi că, în practică, executorul judecătoresc ar putea să comunice şi o copie a titlului executoriu (*ibidem*, p. 672)]; I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 276.

[5)] S-a învederat faptul că, în practică, adesea, debitorul, având cunoştinţă, prin intermediul somaţiei, despre intenţia de executare silită a hotărârii judecătoreşti, deplasează copilul în altă locaţie sau îl ascunde

Prin somaţie i se aduce la cunoştinţă debitorului data la care urmează să se prezinte împreună cu minorul la sediul executorului judecătoresc ori în alt loc stabilit de executor, în vederea preluării acestuia de către creditor, sau, după caz, îi va pune în vedere să permită celuilalt părinte să îşi exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul, potrivit programului stabilit în titlul executoriu[1]. Aşadar, şi în această materie se acordă debitorului (prin somaţie) un **termen de executare voluntară** a obligaţiei stabilite prin titlul executoriu[2].

7. În caz de neconformare a debitorului, creditorul va putea solicita executorului judecătoresc[3] să sesizeze instanţa de executare, pentru ca aceasta, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părţilor, să dispună aplicarea unei **penalităţi** pe zi de întârziere, până la executarea obligaţiei prevăzute în titlul executoriu.

Obligaţiile care urmează a fi aduse la îndeplinire fiind neevaluabile în bani, limitele minimă şi maximă ale penalităţii sunt cele prevăzute de art. 906 alin. (2) NCPC (100 lei-1.000 lei)[4].

8. Din interpretarea sistematică a dispoziţiilor art. 906 alin. (2), art. 910 alin. (3), art. 911 alin. (1) şi ale art. 912 alin. (1) NCPC rezultă că penalitatea va curge doar pentru un termen maxim de 3 luni, calculat de la data comunicării încheierii prin care instanţa de executare a aplicat penalitatea pe zi de întârziere, cu menţiunea că, la împlinirea unui termen de o lună, executorul judecătoresc poate, în caz de neexecutare de bunăvoie a obligaţiei, să treacă la executarea silită directă în condiţiile ultimelor două articole citate.

(a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 54). Chiar dacă, în anticiparea unui asemenea comportament abuziv, creditorul ar obţine, în condiţiile art. 889 NCPC, autorizarea instanţei de executare de a se proceda la executarea de îndată şi fără somaţie, pericolul deplasării sau ascunderii minorului poate subzista, întrucât procedura de executare presupune, ca primă fază, aplicarea unei penalităţi, iar numai ulterior, în caz de neconformare voluntară, executarea pe cale silită a obligaţiei.

[1] S-a arătat, în mod corect, că, dacă titlul executoriu nu stabileşte programul de vizitare, executarea silită nu este posibilă, nefiind cunoscute întinderea şi conţinutul concret al drepturilor şi obligaţiilor părţilor (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 672).

[2] În doctrină s-a arătat în mod judicios că somaţia presupune, ca semnificaţie procedurală, nu doar simpla încunoştinţare a debitorului despre declanşarea executării silite, ci chiar invitarea acestuia de a se prezenta împreună cu minorul la locul stabilit de executorul judecătoresc, pentru realizarea efectivă a obligaţiei cuprinse în titlul executoriu (a se vedea I. Leş, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 347).

[3] Spre deosebire de dispoziţiile de drept comun ale art. 910 alin. (1) NCPC, în cazul cărora calitate procesuală activă are doar creditorul (opţiune legislativă explicată prin intenţia de a spori gradul de implicare a organului de executare, înţeles ca reprezentant al autorităţii statului, în realizarea executării – a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 672). Dar legitimare procesuală activă ar putea avea şi procurorul, în temeiul dispoziţiilor art. 92 alin. (1) şi (5) şi ale art. 658 teza a doua NCPC, care îl îndreptăţesc să ceară punerea în executare a titlurilor executorii emise în favoarea minorilor.

[4] De altfel, chiar art. 912 alin. (1) *in fine* NCPC menţionează încheierea instanţei de executare de stabilire a penalităţii în cazul obligaţiilor neevaluabile în bani.

Cu privire la cuantumul amenzii, sunt de amintit considerentele reţinute de CEDO în cauza *Cristescu c. Romîniei* (par. 48), în sensul că, chiar dacă valoarea amenzilor nu a fost semnificativă în termeni reali, amenzile aplicate nu pot fi considerate extrem de mici, având în vedere venitul debitoarei şi faptul că nişte amenzi mai mari ar fi putut ameninţa bunăstarea copilului (în speţă, procurorul aplicase două amenzi mamei pentru nerespectarea dreptului de vizitare al reclamantului).

Art. 911. Reguli speciale de executare

(1) Dacă în termen de o lună de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 906 alin. (2) debitorul nu execută obligația sa, executorul judecătoresc va proceda la executarea silită.

(2) Executarea se va efectua în prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului și, când acesta apreciază că este necesar, a unui psiholog desemnat de aceasta. Prezența psihologului nu este necesară dacă reprezentantul direcției are această calificare.

(3) La solicitarea executorului judecătoresc, agenții forței publice sunt obligați să își dea concursul la executare, în condițiile legii.

(4) Nu este permis niciunei persoane să bruscheze minorul sau să exercite presiuni asupra lui pentru a se realiza executarea.

Comentariu

1. În caz de neîndeplinire voluntară de către debitor a obligației stabilite prin titlul executoriu în termen de o lună[1)], calculat de la data comunicării încheierii prin care instanța de executare a aplicat penalitatea pe zi de întârziere[2)], art. 911 NCPC îl îndreptățește pe executorul judecătoresc să procedeze la **executarea silită** a obligațiilor privitoare la minori.

[1)] În doctrină s-a făcut și recomandarea de reevaluare a termenului amintit și înlocuirea acestuia cu un termen mai scurt, de 3 sau 10 zile, motivându-se soluția pe considerentul că timpul reprezintă un factor esențial al menținerii raporturilor afective dintre părinte și copil, orice întârziere putând conduce la dezvoltarea unor aversiuni ale copilului și la refuzul de executare din partea acestuia (a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, p. 54; în același sens, a se vedea și A. Boantă, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori. Evoluție, aprecieri și controverse*, în RRES nr. 3/2012, pp. 16-17; în sensul că termenul de o lună este de natură să afecteze grav interesele creditorului, dar mai ales ale minorului, a se vedea Al. Dimitriu, O. Farcaș, *Noul Cod*, 2012, p. 889). Totuși, consacrarea unui termen cu durata propusă ar conduce la diminuarea semnificativă sau chiar la anularea efectului constrângător al penalității (în considerarea și a limitelor legale ale cuantumului acestei sancțiuni) și la trecerea, oarecum intempestivă, la o formă de executare mai agresivă, asupra persoanei.

[2)] În doctrină s-a opinat că, pentru a proceda la executarea silită efectivă în condițiile art. 910 alin. (2) – în prezent art. 911 alin. (2) – NCPC, executorul judecătoresc nu mai are obligația de a emite o nouă somație, întrucât această formalitate a fost îndeplinită potrivit art. 909 alin. (2) – actualmente art. 910 alin. (2) – din același cod [a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 922; soluția este aplicabilă, în opinia autorilor, și în caz de reluare a executării silite potrivit dispozițiilor art. 912 alin. (4) – în prezent art. 913 alin. (4) – NCPC (*ibidem*, p. 926)]. Suntem de părere că nu se poate renunța la acest important act procedural, care, în contextul procedurii analizate, are nu doar funcția de înștiințare a debitorului despre continuarea executării silite în condițiile art. 911 NCPC, dar constituie și o altă încercare de a-l determina pe debitorul recalcitrant la executarea de bunăvoie a obligației sale – modalitate de îndeplinire a obligației concordantă cu principiul interesului superior al copilului, de a nu fi supus unor tulburări emoționale sau psihice cu prilejul aducerii la îndeplinire a obligației [pentru aceleași considerente, apreciem necesară comunicarea unei noi somații și în ipoteza reluării executării silite potrivit art. 913 alin. (4) NCPC].

Desigur, problema unei noi încuviințări a executării silite nu se mai pune, în raport cu dispozițiile generale ale art. 666 alin. (4) teza întâi NCPC. De altfel, problema somării debitorului s-ar pune și în cazul executării silite indirecte, în situația în care s-ar recurge, concomitent sau succesiv, la forme diferite de executare [*e.g.*, dacă pentru realizarea unei creanțe având o valoare de până la 10.000 lei s-a încercat valorificarea unor bunuri mobile urmăribile ale debitorului fără succes (acestea neputând fi valorificate), recurgerea la urmărirea silită prin vânzarea bunurilor imobile ale acestuia necesită și comunicarea unei noi somații către debitor]. În doctrină s-a arătat cu deplin temei că folosirea formelor de înștiințare este obligatorie în fiecare procedură de executare în parte, dacă legea nu prevede altfel, iar faptul că debitorul a fost înștiințat de pornirea executării silite împotriva sa printr-o somație, în cadrul

2. Această formă de executare silită directă se realizează **asupra persoanei**, reprezentând, cum s-a arătat în literatura juridică de specialitate, excepţia în dreptul execuţional civil român, regula fiind constituită de executarea obligaţiilor asupra bunurilor debitorului[1].

3. Ţinând seama de specificul obligaţiilor ce trebuie aduse la îndeplinire[2], executarea silită se efectuează numai în prezenţa unui **reprezentant al direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului**, iar dacă acesta apreciază necesar, şi a unui **psiholog** desemnat de direcţie[3].

Prezenţa psihologului poate fi suplinită de reprezentantul direcţiei, dacă acesta are o asemenea calificare. Desigur, la executare urmează a participa şi creditorul[4].

4. Nerespectarea obligaţiei de executare a obligaţiei în prezenţa unui reprezentant al direcţiei generale atrage **sancţiunea nulităţii** (virtuale şi condiţionate de vătămare[5]) a executării[6].

---

executării imobiliare, nu dispensează executorul judecătoresc, care, concomitent sau ulterior, urmăreşte mobilele aceluiaşi debitor, în temeiul aceluiaşi titlu executoriu, de obligaţia emiterii unei alte somaţii şi de respectarea termenului prevăzut de lege pentru respectiva formă concretă de executare silită [a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 210, şi V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 138/2000 (III)*, în Dreptul nr. 4/2001, p. 9; în sensul că, pentru ipoteza utilizării concomitente a mai multor forme de executare silită, este necesar a se proceda la înştiinţarea debitorului (prin somaţie sau printr-un alt mod admis de lege) pentru fiecare formă de executare, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 551].

[1] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 906 NCPC.

[2] În literatura juridică de specialitate s-a arătat că soluţia executării în prezenţa reprezentantului direcţiei generale şi, după caz, a psihologului, de o importanţă practică deosebită, are ca temei natura obligaţiei puse în executare şi diligenţa cu care trebuie desfăşurată procedura spre a se evita exercitarea unor presiuni nejustificate asupra minorului (a se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1178; M. Fodor, *Procedura specială de executare...*, p. 36), permiţând îndeplinirea procedurii de executare silită într-o manieră coerentă şi netraumatizantă pentru minor (a se vedea, în acest sens, G. Măgureanu, *Reglementări ale Noului Cod de procedură civilă privind executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, în RRES nr. 4/2011, p. 57).

[3] În sensul suportării costurilor (implicate de prezenţa unui psiholog) de către direcţia generală de asistenţă socială şi protecţia copilului care îl desemnează, în considerarea obiectivului protejării minorilor şi a familiei, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 673.

[4] În cauza *Fuşcă c. României* (CEDO, hot. din 13 iulie 2010, par. 46) s-a reţinut că, în ceea ce priveşte procedura civilă de punere în executare, se pare că reclamantul a renunţat la asistenţa executorului judecătoresc, fără să fi discutat în prealabil cu acesta din urmă despre motivele pentru care nu s-a prezentat la întâlnirea stabilită sau despre existenţa altor opţiuni disponibile pentru punerea în executare; instanţa europeană arăta că înţelege sentimentul de frustrare generat de eşecul acţiunii de punere în executare, care, de asemenea, a început să fie dificilă pentru reclamant, atât din motive financiare, cât şi de altă natură; cu toate acestea, obligaţia ce trebuia pusă în executare necesita prezenţa tatălui în timpul încercărilor de punere în executare, nefiind posibil ca executorul judecătoresc, persoană necunoscută pentru copil, să meargă singur la domiciliul copilului, să îl ia pe acesta şi să îl ducă apoi la domiciliul reclamantului; jurisdicţia europeană reamintea, totodată, că obligaţia autorităţilor naţionale de a lua măsuri care să faciliteze legătura nu este absolută.

Tot astfel, în cauza *Cristescu c. României* (CEDO, hot. din 10 ianuarie 2012, par. 67), instanţa europeană a reţinut că natura obligaţiei ce trebuia executată necesita prezenţa reclamantului în încercările de executare, indiferent de cât de activă sau de solicitantă era viaţa profesională pe care acesta pretindea că o are.

[5] În sensul că ar fi vorba despre o nulitate condiţionată, debitorul urmând să facă dovada vătămării produse, a se vedea şi I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, p. 280.

[6] Tot în sensul că lipsa reprezentantului direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului şi, după caz, a psihologului atrage sancţiunea nulităţii executării, a se vedea: V. Mitea, în I. Deleanu,

5. Pentru asigurarea îndeplinirii prompte şi efective a executării obligaţiilor privitoare la minori, executorul judecătoresc poate recurge la **sprijinul agenţilor forţei publice**[1], care au obligaţia de a-şi da concursul la executare, în condiţiile legii[2].

Şi dispoziţiile art. 911 alin. (3) NCPC ţin seama de bogata jurisprudenţă a CEDO în aplicarea dispoziţiilor art. 8 din Convenţie. Amintim că, în *cauza Pini şi Bertani, Manera şi Atripaldi c. României*, instanţa europeană de contencios al drepturilor omului a reţinut că, în ciuda eforturilor întreprinse de către executorii judecătoreşti pentru a asigura executarea deciziilor în cauză, acţiunile acestora au rămas fără efect, într-un caz încercarea de executare transformându-se într-o adevărată lipsire de libertate a executorului însuşi, a reclamanţilor, precum şi a avocatului acestora. În opinia instanţei europene, o astfel de atitudine în ceea ce priveşte executorii judecătoreşti care acţionează în interesul unei bune administrări a justiţiei – ceea ce face din ei un element esenţial al statului de drept – este incompatibilă cu calitatea lor de depozitari ai forţei publice în materia executării şi nu poate rămâne fără consecinţe pentru cei responsabili. Prin urmare, în această privinţă, statului îi revine obligaţia de a lua toate măsurile necesare pentru ca ei să poată duce la îndeplinire sarcina cu care au fost învestiţi, în special prin asigurarea concursului efectiv al altor autorităţi care pot impune prin forţă executarea atunci când este cazul, măsuri în lipsa cărora garanţiile de care beneficiază justiţiabilul în faţa instanţelor îşi pierd raţiunea de a fi[3].

6. Dispoziţiile art. 911 alin. (4) NCPC interzic oricărei persoane (executor judecătoresc, agent al forţei publice, creditor, debitor, alte persoane[4]) să bruscheze minorul[5] sau să exercite presiuni asupra lui pentru a se realiza executarea.

Norma este în acord cu drepturile recunoscute copilului[6] la respectarea personalităţii şi individualităţii sale şi de a nu fi supus pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare ori degradante, precum şi de a fi protejat împotriva abuzului[7] şi a oricăror forme de violenţă,

---

V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 672; M. Fodor, *Procedura specială de executare...*, p. 36; în sensul că lipsa reprezentantului direcţiei generale ar atrage anularea executării silite, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1178.

[1] S-a relevat cu temei că recurgerea la concursul forţei publice trebuie să aibă loc cu prudenţa necesară faţă de toate circumstanţele cauzei şi, în special, în considerarea vârstei şi a stării psihice a minorului (a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1178).

[2] Sunt avute în vedere dispoziţiile generale ale art. 659, art. 680 şi ale art. 682 NCPC.

[3] A se vedea CEDO, hot. din 22 iunie 2004, pronunţată în *cauza Pini şi Bertani şi Manera şi Atripaldi c. României* (M. Of. nr. 1245 din 23 decembrie 2004), par. 182 şi 183.

[4] A se vedea, în acelaşi sens, şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1178.

[5] CEDO a reţinut în cauza *Amanalachioai c. României* (par. 18 şi 36) că, cu prilejul unei tentative a tatălui de a recupera minorul, acesta din urmă a suferit leziuni care au necesitat 15-17 zile de îngrijiri medicale, tatăl şi bunicii copilului depunând plângeri penale şi acuzându-se reciproc de lovituri şi leziuni asupra minorului.

[6] De art. 33 alin. (1) şi art. 89 alin. (1) din Legea nr. 272/2004.

[7] Prin abuz asupra copilului se înţelege orice acţiune voluntară a unei persoane care se află într-o relaţie de răspundere, încredere sau de autoritate faţă de acesta, prin care sunt periclitate viaţa, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, şi se clasifică drept abuz fizic, emoţional, psihologic, sexual şi economic [a se vedea dispoziţiile art. 94 alin. (1) din Legea nr. 272/2004]. La rândul său, art. 95 din aceeaşi lege interzice săvârşirea oricărui act de violenţă, precum şi privarea copilului de drepturile sale de natură să pună în pericol viaţa, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, atât în familie, cât şi în instituţiile care asigură protecţia, îngrijirea şi educarea copiilor, în unităţi sanitare, unităţi de învăţământ, precum şi în orice altă instituţie publică sau privată care furnizează servicii sau desfăşoară activităţi cu copii.

indiferent de mediul în care acesta se află: familie, instituții de învățământ, medicale, de protecție, medii de cercetare a infracțiunilor și de reabilitare/detenție, internet, mass-media, locuri de muncă, medii sportive, comunitate ș.a.

Art. 912. Opunerea la executare

(1) Dacă debitorul nu își îndeplinește obligația, penalitatea stabilită de instanță potrivit art. 906 va curge până la momentul executării, dar nu mai mult de 3 luni de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 906 alin. (2).

(2) În cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația în termenul prevăzut la alin. (1), precum și atunci când debitorul este de rea-credință și ascunde minorul, executorul judecătoresc va consemna acest fapt și va sesiza de îndată parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătorești.

Comentariu

1. Penalitatea pe zi de întârziere, stabilită de instanța de executare în scopul constrângerii debitorului la îndeplinirea obligației, curge până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, însă nu mai mult de 3 luni de la comunicarea încheierii de stabilire a penalității.

2. Pentru stabilirea cuantumului datorat de debitor cu titlu de penalități, creditorul, pe temeiul dispozițiilor general aplicabile în materie de executare a obligațiilor *intuitu personae* [art. 906 alin. (4) NCPC], va sesiza instanța de executare pentru ca aceasta să fixeze suma ce i se datorează, până la această dată[1)], cu acest titlu[2)].

3. Dacă debitorul nu execută obligația în termenul de 3 luni amintit sau dacă – ipoteză subsumată celei dintâi[3)] – este de rea-credință și ascunde[4)] minorul[5)], executorul judecătoresc

---

[1)] Întrucât, în caz de refuz de executare din partea minorului, debitorul poate fi condamnat din nou la plata de penalități, potrivit dispozițiilor art. 913 alin. (5) NCPC.

[2)] A se vedea, în același sens, și I. Gârbuleț, *Executarea silită directă*, p. 284.

[3)] A se vedea, în același sens, și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1179.

[4)] În doctrină s-a opinat că, în ipoteza ascunderii copilului de către debitor, în lipsa unei prevederi speciale, nu ar putea fi obținut sprijinul poliției în efortul de localizare a copilului, recurgerea la serviciile unui detectiv privat părând a fi singura soluție (a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, pp. 56-57; autorul mai arată că dispozițiile NCPC privitoare la îndatorirea terților de a da informațiile necesare pentru efectuarea executării silite nu ar fi aplicabile, întrucât se referă la executarea altor obligații, și avansează, totodată, și o propunere de amendare a reglementării, în sensul extinderii îndatoririi amintite și la obținerea, de la autoritățile competente, de informații privind locul unde se află copilul).

Dimpotrivă, considerăm că, până la o eventuală amendare a art. 660 NCPC, acestea, dar și prevederile art. 659 NCPC privitoare la concursul agenților forței publice și-ar putea găsi aplicare prin analogie [în virtutea dispozițiilor art. 5 alin. (3) din același cod], ținând seama de importanța intereselor a căror ocrotire se urmărește pe calea executării silite în această materie. Obligația terților de a sprijini realizarea justiției (inclusiv în cea de-a doua fază a procesului civil) constituie, de altfel, un principiu fundamental al procesului (art. 11 NCPC).

[5)] În cauza *Sophia Gudrun Hansen c. Turciei*, CEDO a reținut, din perspectiva modului de gestionare a procedurii de executare de către autoritățile turce, că la fiecare vizită programată fostul soț al reclamantei a aranjat să fie absent cu copiii în momentul în care a ajuns organul de executare. Instanța europeană a arătat că autoritățile nu au luat nicio măsură pentru a localiza copiii în vederea facilitării contactului cu reclamanta și că, în fața refuzului consistent de respectare a regimului de acces, autoritățile ar fi trebuit

va consemna acest fapt într-un **proces-verbal**[1] şi va sesiza, de îndată, parchetul de pe lângă instanţa de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârşirea **infracţiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti.**

4. În ultima ipoteză menţionată, executorul judecătoresc nu este ţinut să aştepte împlinirea termenului de 3 luni, ci va sesiza de îndată organul de urmărire penală competent.

5. Reamintim că, potrivit dispoziţiilor art. 287 alin. (1) lit. a) din noul Cod penal, împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare, constituie infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti[2].

Este însă de observat că atât noul Cod penal [art. 379 alin. (1) şi (2)], cât şi Codul penal anterior [art. 307 alin. (1) şi (2)] reglementează şi **infracţiunea de nerespectare a măsurilor privind încredinţarea minorilor**, fiind incriminate atât reţinerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimţământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredinţat minorul potrivit legii, cât şi fapta persoanei căreia i s-a încredinţat minorul prin hotărâre judecătorească spre creştere şi educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinţi să aibă legături personale cu minorul, în condiţiile stabilite de părţi sau de către organul competent. Ambele fapte sunt pedepsite cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă[3].

6. Sesizarea[4] organului competent de urmărire penală nu împiedică **continuarea executării silite**[5].

---

să ia măsuri pentru a permite accesul reclamantei, inclusiv măsuri coercitive realiste împotriva fostului ei soţ, de aşa natură încât să conducă la conformarea acestuia din urmă. A mai arătat jurisdicţia europeană că, deşi măsurile prin care se obligă la reunificare cu unul sau altul dintre părinţi nu sunt de dorit în acest domeniu sensibil, o asemenea acţiune nu trebuie exclusă în caz de neconformare sau conduită ilegală a părintelui cu care trăiesc copiii (a se vedea CEDO, hot. din 23 septembrie 2003, pronunţată în cauza *Sophia Gudrun Hansen c. Turciei*, par. 105 şi 106).

[1] În acelaşi sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1179.

[2] Fapta fiind pedepsită cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

În sistemul Codului penal anterior [art. 271 alin. (1)], constituia infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti şi se pedepsea cu închisoare de la 6 luni la 3 ani împotrivirea la executarea unei hotărâri judecătoreşti, prin ameninţare faţă de organul de executare; dacă fapta era săvârşită prin acte de violenţă, pedeapsa era de la unu la 5 ani.

[3] În doctrină s-a opinat că elementele constitutive ale infracţiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti sunt întrunite şi în cazul în care debitorul, ulterior executării hotărârii, preia din nou copilul, împotriva voinţei persoanei la care acesta se află în mod legal, ridicându-se problema dacă pentru o nouă executare este necesară obţinerea unei noi hotărâri judecătoreşti sau este suficientă hotărârea iniţială (a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 56). Considerăm că nu s-ar impune obţinerea unui nou titlu executoriu, ci, pe temeiul art. 5 alin. (3) NCPC, şi-ar putea găsi aplicare, prin extensiune analogică, dispoziţiile art. 902 NCPC, ce reglementează o situaţie asemănătoare (reocuparea imobilului după ce se procedase în prealabil la predarea silită a imobilului).

În altă ordine de idei, s-a arătat cu temei că, în cazul dreptului de a avea relaţii personale cu minorul, nu se mai impune obţinerea unui nou titlu executoriu, în cazul unei noi opuneri la executare, întrucât din partea debitorului se pretinde o prestaţie succesivă (a se vedea Fl.G. Păncescu, *op. cit.*, p. 57).

[4] S-a arătat că executorul judecătoresc sesizează prin denunţ organul de urmărire penală competent (a se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 924). În context, este de observat faptul că în cazul infracţiunii de nerespectare a măsurilor privind încredinţarea minorilor acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate [art. 379 alin. (3) din noul Cod penal; art. 307 alin. (3) din Codul penal anterior].

[5] A se vedea dispoziţiile generale ale art. 682 alin. (2) teza a doua NCPC.

indiferent de mediul în care acesta se află: familie, instituții de învățământ, medicale, de protecție, medii de cercetare a infracțiunilor și de reabilitare/detenție, internet, mass-media, locuri de muncă, medii sportive, comunitate ș.a.

Art. 912. Opunerea la executare

(1) Dacă debitorul nu își îndeplinește obligația, penalitatea stabilită de instanță potrivit art. 906 va curge până la momentul executării, dar nu mai mult de 3 luni de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 906 alin. (2).

(2) În cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația în termenul prevăzut la alin. (1), precum și atunci când debitorul este de rea-credință și ascunde minorul, executorul judecătoresc va consemna acest fapt și va sesiza de îndată parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătorești.

Comentariu

1. Penalitatea pe zi de întârziere, stabilită de instanța de executare în scopul constrângerii debitorului la îndeplinirea obligației, curge până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu, însă nu mai mult de 3 luni de la comunicarea încheierii de stabilire a penalității.

2. Pentru stabilirea cuantumului datorat de debitor cu titlu de penalități, creditorul, pe temeiul dispozițiilor general aplicabile în materie de executare a obligațiilor *intuitu personae* [art. 906 alin. (4) NCPC], va sesiza instanța de executare pentru ca aceasta să fixeze suma ce i se datorează, până la această dată[1], cu acest titlu[2].

3. Dacă debitorul nu execută obligația în termenul de 3 luni amintit sau dacă – ipoteză subsumată celei dintâi[3] – este de rea-credință și ascunde[4] minorul[5], executorul judecătoresc

---

[1] Întrucât, în caz de refuz de executare din partea minorului, debitorul poate fi condamnat din nou la plata de penalități, potrivit dispozițiilor art. 913 alin. (5) NCPC.

[2] A se vedea, în același sens, și I. Gârbuleț, *Executarea silită directă*, p. 284.

[3] A se vedea, în același sens, și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1179.

[4] În doctrină s-a opinat că, în ipoteza ascunderii copilului de către debitor, în lipsa unei prevederi speciale, nu ar putea fi obținut sprijinul poliției în efortul de localizare a copilului, recurgerea la serviciile unui detectiv privat părând a fi singura soluție (a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, pp. 56-57; autorul mai arată că dispozițiile NCPC privitoare la îndatorirea terților de a da informațiile necesare pentru efectuarea executării silite nu ar fi aplicabile, întrucât se referă la executarea altor obligații, și avansează, totodată, și o propunere de amendare a reglementării, în sensul extinderii îndatoririi amintite și la obținerea, de la autoritățile competente, de informații privind locul unde se află copilul).

Dimpotrivă, considerăm că, până la o eventuală amendare a art. 660 NCPC, acestea, dar și prevederile art. 659 NCPC privitoare la concursul agenților forței publice și-ar putea găsi aplicare prin analogie [în virtutea dispozițiilor art. 5 alin. (3) din același cod], ținând seama de importanța intereselor a căror ocrotire se urmărește pe calea executării silite în această materie. Obligația terților de a sprijini realizarea justiției (inclusiv în cea de-a doua fază a procesului civil) constituie, de altfel, un principiu fundamental al procesului (art. 11 NCPC).

[5] În cauza *Sophia Gudrun Hansen c. Turciei*, CEDO a reținut, din perspectiva modului de gestionare a procedurii de executare de către autoritățile turce, că la fiecare vizită programată fostul soț al reclamantei a aranjat să fie absent cu copiii în momentul în care a ajuns organul de executare. Instanța europeană a arătat că autoritățile nu au luat nicio măsură pentru a localiza copiii în vederea facilitării contactului cu reclamanta și că, în fața refuzului consistent de respectare a regimului de acces, autoritățile ar fi trebuit

va consemna acest fapt într-un **proces-verbal**[1] şi va sesiza, de îndată, parchetul de pe lângă instanţa de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârşirea **infracţiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti**.

4. În ultima ipoteză menţionată, executorul judecătoresc nu este ţinut să aştepte împlinirea termenului de 3 luni, ci va sesiza de îndată organul de urmărire penală competent.

5. Reamintim că, potrivit dispoziţiilor art. 287 alin. (1) lit. a) din noul Cod penal, împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare, constituie infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti[2].

Este însă de observat că atât noul Cod penal [art. 379 alin. (1) şi (2)], cât şi Codul penal anterior [art. 307 alin. (1) şi (2)] reglementează şi **infracţiunea de nerespectare a măsurilor privind încredinţarea minorilor**, fiind incriminate atât reţinerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimţământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredinţat minorul potrivit legii, cât şi fapta persoanei căreia i s-a încredinţat minorul prin hotărâre judecătorească spre creştere şi educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinţi să aibă legături personale cu minorul, în condiţiile stabilite de părţi sau de către organul competent. Ambele fapte sunt pedepsite cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă[3].

6. Sesizarea[4] organului competent de urmărire penală nu împiedică **continuarea executării silite**[5].

---

să ia măsuri pentru a permite accesul reclamantei, inclusiv măsuri coercitive realiste împotriva fostului ei soţ, de aşa natură încât să conducă la conformarea acestuia din urmă. A mai arătat jurisdicţia europeană că, deşi măsurile prin care se obligă la reunificare cu unul sau altul dintre părinţi nu sunt de dorit în acest domeniu sensibil, o asemenea acţiune nu trebuie exclusă în caz de neconformare sau conduită ilegală a părintelui cu care trăiesc copiii (a se vedea CEDO, hot. din 23 septembrie 2003, pronunţată în cauza *Sophia Gudrun Hansen c. Turciei*, par. 105 şi 106).

[1] În acelaşi sens, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1179.

[2] Fapta fiind pedepsită cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

În sistemul Codului penal anterior [art. 271 alin. (1)], constituia infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti şi se pedepsea cu închisoare de la 6 luni la 3 ani împotrivirea la executarea unei hotărâri judecătoreşti, prin ameninţare faţă de organul de executare; dacă fapta era săvârşită prin acte de violenţă, pedeapsa era de la unu la 5 ani.

[3] În doctrină s-a opinat că elementele constitutive ale infracţiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti sunt întrunite şi în cazul în care debitorul, ulterior executării hotărârii, preia din nou copilul, împotriva voinţei persoanei la care acesta se află în mod legal, ridicându-se problema dacă pentru o nouă executare este necesară obţinerea unei noi hotărâri judecătoreşti sau este suficientă hotărârea iniţială (a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, p. 56). Considerăm că nu s-ar impune obţinerea unui nou titlu executoriu, ci, pe temeiul art. 5 alin. (3) NCPC, şi-ar putea găsi aplicare, prin extensiune analogică, dispoziţiile art. 902 NCPC, ce reglementează o situaţie asemănătoare (reocuparea imobilului după ce se procedase în prealabil la predarea silită a imobilului).

În altă ordine de idei, s-a arătat cu temei că, în cazul dreptului de a avea relaţii personale cu minorul, nu se mai impune obţinerea unui nou titlu executoriu, în cazul unei noi opuneri la executare, întrucât din partea debitorului se pretinde o prestaţie succesivă (a se vedea Fl.G. Păncescu, *op. cit.*, p. 57).

[4] S-a arătat că executorul judecătoresc sesizează prin denunţ organul de urmărire penală competent (a se vedea, în acest sens, E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 924). În context, este de observat faptul că în cazul infracţiunii de nerespectare a măsurilor privind încredinţarea minorilor acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate [art. 379 alin. (3) din noul Cod penal; art. 307 alin. (3) din Codul penal anterior].

[5] A se vedea dispoziţiile generale ale art. 682 alin. (2) teza a doua NCPC.

Art. 913. Refuzul minorului

(1) Dacă executorul constată că însuși minorul refuză în mod categoric să îl părăsească pe debitor sau manifestă aversiune față de creditor, va întocmi un proces-verbal în care va consemna constatările sale și pe care îl va comunica părților și reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

(2) Reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului va sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul, pentru ca aceasta să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică, pentru o perioadă ce nu poate depăși 3 luni. Cererea se soluționează de urgență în camera de consiliu, prin încheiere nesupusă niciunei căi de atac, pronunțată cu citarea părinților și, după caz, a persoanei la care se află copilul. Dispozițiile legale privind ascultarea copilului rămân aplicabile.

(3) La finalizarea programului de consiliere, psihologul numit de instanță va întocmi un raport pe care îl va comunica instanței, executorului judecătoresc și direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

(4) După primirea raportului psihologului, executorul va relua procedura executării silite, potrivit art. 911.

(5) Dacă și în cursul acestei proceduri executarea nu va putea fi realizată din cauza refuzului minorului, creditorul poate sesiza instanța competentă de la locul unde se află minorul în vederea aplicării unei penalități, dispozițiile art. 906 alin. (2) și (4)-(6) fiind aplicabile în mod corespunzător.

Comentariu

1. Art. 913 NCPC reglementează unele mijloace de aducere la îndeplinire a obligației stabilite prin titlul executoriu pentru ipoteza în care chiar **minorul** este cel care se opune **la executare**[1], fie refuzând în mod categoric să îl părăsească pe debitor, fie manifestând aversiune față de creditor.

2. În prezența unui asemenea impediment, nu se poate proceda la o executare asupra persoanei minorului, art. 911 alin. (4) NCPC interzicând bruscarea sau exercitarea unor presiuni asupra acestuia pentru aducerea la îndeplinire a obligației stabilite prin titlul executoriu.

3. Într-o asemenea ipoteză, executorul judecătoresc întocmește un **proces-verbal** în care consemnează constatările sale, pe care îl comunică creditorului și debitorului, precum și reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

4. Reprezentantului direcției generale de asistență socială și protecția copilului[2] îi revine îndatorirea de a sesiza, de îndată[3], instanța competentă de la locul unde se află minorul[4],

---

[1] Pentru a evidenția valoarea adăugată a noii reglementări, este de amintit că, în jurisprudența dezvoltată în sistemul vechiului Cod, anterior introducerii sistemului amenzilor cominatorii, s-a reținut că hotărârea judecătorească în care se prevedea predarea minorei către reclamant este susceptibilă de executare silită, nefiind aplicabile dispozițiile art. 55 din Decretul nr. 31/1954, care instituiau amenzi cominatorii, și că nerespectarea hotărârii judecătorești nu era imputabilă pârâtei, care nu se opusese executării, imposibilitatea executării provenind din opunerea minorei [a se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2167 din 9 octombrie 1991 (Culegere 1990-1992), pp. 316-317, *apud* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 457, nota 52].

[2] În sensul că legitimarea procesuală activă trebuie să aparțină direcției generale de asistență socială și protecția copilului, iar nu unui reprezentant al acesteia, care, în mod obișnuit, nu angajează instituția în raporturile juridice cu terții, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1180.

[3] A se vedea, în același sens, și E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 925.

[4] În sensul că derogarea de la regula de drept comun în materie de competență teritorială este discutabilă, întrucât este stabilită pe baza unui criteriu de excesivă relativitate (locul unde se află minorul), precum și pentru o propunere *de lege ferenda* (atribuirea competenței instanței corespunzătoare

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

pentru ca aceasta să dispună, în funcţie de vârsta copilului, un **program de consiliere psihologică**[1]).

5. Considerăm că, în aplicarea dispoziţiilor art. 265 NCC şi ale art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC[2]) şi ţinând seama de particularitatea obiectului cererii (de stabilire a unui program de consiliere psihologică şi de desemnare a unui psiholog – ca măsură de ocrotire necesară pentru a evita refuzul ulterior al minorului la executare), care reclamă specializarea judecătorului chemat să o soluţioneze, art. 913 alin. (2) teza întâi NCPC stabileşte competenţa **judecătoriei, ca instanţă de tutelă şi de familie**[3]). În plus, mai este de menţionat că, în cauze asemănătoare, întemeiate pe Legea nr. 369/2004 privind aplicarea Convenţiei asupra aspectelor civile ale răpirii internaţionale de copii, adoptată la Haga la 25 octombrie 1980, la care România a aderat prin Legea nr. 100/1992[4]), în cazul în care copilul la care se referă cererea privind organizarea sau protejarea exercitării dreptului de vizitare refuză constant contactul cu unul dintre părinţi sau manifestă sentimente de aversiune faţă de acesta, instanţa competentă să dispună, în funcţie de vârsta copilului, ca acesta să urmeze un tratament de consiliere psihologică, pe o durată ce nu poate depăşi 3 luni, este tot una specializată (Tribunalul pentru minori şi familie Bucureşti)[5]).

---

locuinţei efective a debitorului), a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1180. Considerăm că stabilirea competenţei instanţei de la locul unde se află minorul ţine seama de particularităţile executării hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori, nefiind rare ipotezele în care minorul este mutat de la locul locuinţei efective a debitorului. În plus, o asemenea competenţă teritorială asigură proximitatea instanţei de locul unde locuieşte efectiv minorul, care, în condiţiile prevăzute de lege, va proceda şi la ascultarea acestuia.

[1]) În ceea ce priveşte întocmirea unui raport de expertiză psihologică privitor la posibilitatea stabilirii unor contacte între copil şi reclamant, CEDO a reţinut că, în principiu, revine instanţelor naţionale să aprecieze probele prezentate în faţa lor, inclusiv maniera în care faptele pertinente au fost stabilite. De aceea, ar fi prea mult ca instanţele naţionale să fie ţinute întotdeauna să solicite avizul unui psiholog asupra problemei dreptului de vizită al părintelui căruia nu i s-a încredinţat copilul, instanţa europeană concluzionând că această chestiune depinde de circumstanţele particulare ale fiecărei cauze, ţinându-se seama de vârsta şi gradul de maturitate ale copilului (a se vedea CEDO, hot. din 8 iulie 2003, pronunţată în cauza *Sommerfeld c. Germaniei*, par. 71). În cauza *Ignaccolo-Zenide c. României* (par. 112), jurisdicţia europeană reţinuse că autorităţile nu au organizat niciun contact pregătitor între serviciile de autoritate tutelară, reclamantă şi minore şi nici nu au solicitat concursul unor psihiatri sau psihologi.

[2]) În context, urmează a fi observate şi prevederile finale şi tranzitorii privitoare la organizarea, funcţionarea şi atribuţiile instanţei de tutelă şi de familie cuprinse la art. 229 LPA NCC.

[3]) Tot în sensul că instanţa de tutelă este competentă, a se vedea: M. Fodor, *Procedura specială de executare...*, p. 38; G.C. Frenţiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, pp. 1271-1272; E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 925; I. Gârbuleţ, *Executarea silită directă*, pp. 286-287; *contra*, în sensul că instanţa de executare rămâne competentă, pentru motivul că, fiind vorba despre un incident survenit în procedura execuţională, acesta intră în competenţa instanţei de executare, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 676.

[4]) Republicată în M. Of. nr. 468 din 25 iunie 2014.

[5]) A se vedea art. 24 alin. (1) combinat cu art. 2 alin. (2) din legea amintită; de altfel, mecanismele juridice consacrate de Legea nr. 369/2004 (în forma anterioară amendării sale prin Legea nr. 63/2014) pentru aducerea la îndeplinire a obligaţiei de înapoiere a copilului aflat pe teritoriul României ca urmare a unei deplasări sau reţineri ilicite şi pentru exercitarea dreptului de vizitare a unui minor având reşedinţa pe teritoriul României prezentau unele similarităţi cu procedura de executare silită analizată [a se vedea, îndeosebi, art. 14 alin. (4), art. 17 alin. (3) şi art. 18 din legea menţionată]; iar în prezent art. 17 alin. (1) din Legea nr. 369/2014 prevede că, dacă hotărârea judecătorească de înapoiere a copilului în statul unde are reşedinţa obişnuită nu este executată voluntar, în termenul stabilit de instanţă, se procedează la executarea silită, potrivit NCPC, cu aplicarea în mod corespunzător a prevederilor art. 889 din acelaşi cod privitoare la executarea fără somaţie.

6. Cererea reprezentantului direcţiei generale se soluţionează, ţinând seama de necesitatea respectării interesului superior al copilului – circumscris dreptului copilului la o dezvoltare fizică şi morală normală, la echilibru socioafectiv şi la viaţa de familie[1] –, de urgenţă, în camera de consiliu, cu citarea părinţilor şi, după caz, a persoanei la care se află copilul, aşadar într-o **procedură contradictorie**[2].

7. Instanţa, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac, dispune efectuarea unui program de consiliere psihologică a minorului[3], pentru o perioadă care nu poate depăşi 3 luni, numind în acest scop un **psiholog**. Psihologul numit de instanţă ar putea fi chiar cel care a participat deja la procedura de executare silită, inclusiv petentul, adică reprezentantul direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului[4].

8. Copilul care a împlinit vârsta de 10 ani va fi ascultat în mod obligatoriu, însă instanţa va putea asculta şi copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă apreciază că acest lucru este necesar pentru soluţionarea cererii privind stabilirea programului de consiliere psihologică[5].

9. Considerăm că, la fel ca în ipoteza avută în vedere de art. 24 din Legea nr. 369/2004, durata şi conţinutul programului de consiliere psihologică sunt stabilite de psiholog, după o evaluare psihologică iniţială a copilului.

10. La finalizarea programului de consiliere psihologică dispus de către instanţă, psihologul întocmeşte un **raport** pe care îl comunică instanţei, executorului judecătoresc şi direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului.

11. Pornindu-se de la premisa că parcurgerea de către minor a programului de consiliere a condus la modificarea atitudinii sale faţă de creditorul obligaţiei[6], după primirea raportului

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 263 alin. (1) NCC şi ale art. 2 alin. (2) şi (4) din Legea nr. 272/2004.

[2] A se vedea, în acelaşi sens, şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1180; *contra*, a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, p. 426.

[3] În doctrină s-a relevat lipsa unei sancţiuni pentru ipoteza în care părintele la care se găseşte copilul nu se conformează programului de consiliere psihologică (a se vedea G. Măgureanu, *Reglementări ale Noului Cod de procedură civilă privind executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, în RRES nr. 4/2011, p. 58).

Opinăm că nimic nu împiedică instanţa să dispună aplicarea unei penalităţi pe zi de întârziere pentru constrângerea părintelui recalcitrant la îndeplinirea obligaţiei (*intuitu personae*) de a permite consilierea psihologică a copilului său – o asemenea soluţie derivă din interpretarea coroborată a dispoziţiilor art. 910 şi ale art. 906 din Noul Cod (pentru o soluţie jurisprudenţială în acest sens, pronunţată însă sub imperiul vechii reglementări procesual civile, a se vedea Jud. Galaţi, înch. civ. nr. 741 din 10 aprilie 2012, *precit.*, prin care această instanţă a dispus obligarea la plata a două amenzi civile până la executarea, în natura lor specifică, a obligaţiilor de respectare a programului de vizitare, respectiv de prezentare a minorei la consiliere psihologică).

[4] În sensul că instanţa va numi psihologul său angajat şi, numai dacă nu are un astfel de psiholog, va apela la serviciile unui alt specialist în domeniu, a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1272.

[5] A se vedea dispoziţiile art. 264 alin. (1) NCC; dreptul de a fi ascultat presupune posibilitatea copilului de a cere şi a primi orice informaţie, potrivit cu vârsta sa, de a-şi exprima opinia şi de a fi informat asupra consecinţelor pe care le poate avea aceasta, dacă este respectată, precum şi asupra consecinţelor oricărei decizii care îl priveşte; copilul poate cere chiar el să fie ascultat, respingerea cererii de ascultare urmând a fi motivată de către autoritatea competentă; opiniile copilului ascultat vor fi luate în considerare în raport cu vârsta şi cu gradul său de maturitate [art. 264 alin. (2)-(4) NCC].

[6] A se vedea, în acest sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 675.

întocmit de psiholog, executorul judecătoresc va relua procedura de executare silită, în condiţiile art. 911 NCPC, aşadar în prezenţa unui reprezentant al direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţie socială şi, dacă acesta din urmă apreciază necesar, a unui psiholog, putând beneficia, când este cazul, şi de concursul agenţilor forţei publice.

12. În ipoteza în care pe parcursul procedurii de executare silită ar interveni o **împotrivire la executare** din partea debitorului, executorul judecătoresc va sesiza, de îndată, organul de urmărire penală competent în vederea începerii urmăririi penale.

13. Dacă, după reluarea executării, aceasta nu se poate realiza din cauza refuzului minorului, creditorul va putea sesiza instanţa competentă de la locul unde se află minorul, în vederea obligării debitorului, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părţilor, la plata[1)], în favoarea creditorului, a unei **penalităţi** pe zi de întârziere[2)]. În opinia noastră, cererea de

---

[1)] S-a arătat că, în acest caz, instanţa are posibilitatea de a aprecia, în funcţie de probele administrate, asupra oportunităţii aplicării penalităţilor solicitate (a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 926).

[2)] Reglementarea a fost introdusă prin LPA NCPC; în forma iniţială a NCPC (adoptată prin Legea nr. 134/2010), art. 901 alin. (5) [devenit, în urma amendării şi a primei republicări a NCPC, art. 912 alin. (5) – în prezent art. 913 alin. (5)] prevedea că, în ipoteza imposibilităţii de realizare a executării din cauza refuzului minorului, reprezentantul direcţiei generale de asistenţă socială şi protecţia copilului sesiza de îndată instanţa competentă pentru a se pronunţa asupra menţinerii măsurilor privitoare la minor care nu au putut fi puse în executare.

Soluţia legislativă cuprinsă la art. 912 alin. (5) – în prezent art. 913 alin. (5) – NCPC a fost intens criticată în doctrină:

- într-o opinie s-a arătat, printre altele, că legiuitorul a dat întâietate realizării efective a obligaţiei stabilite în titlul executoriu, chiar dacă aceasta ar putea însemna molestarea psihică a minorului (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 675-675; autorii consideră mai inspirată soluţia iniţială a Noului Cod, întrucât ar fi oferit instanţei de judecată posibilitatea de a aprecia, în concret, asupra oportunităţii măsurilor iniţial dispuse cu privire la minor, existând şi posibilitatea pentru creditor de a solicita modificarea acestora); desigur, cum s-a arătat, nu se va putea proceda la o executare asupra persoanei minorului, opunându-se dispoziţiile, de generală aplicabilitate, ale art. 911 alin. (4) NCPC, care interzic bruscarea sau exercitarea unor presiuni asupra acestuia pentru aducerea la îndeplinire a obligaţiei stabilite prin titlul executoriu;

- de I. Leş, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori*, pp. 351-352 (autorul arată că soluţia *de lege lata* sacrifică în mod inutil interesele superioare ale copilului în scopul înfăptuirii unei justiţii implacabile şi nici nu este în concordanţă deplină cu dispoziţiile art. 12 din Convenţia ONU privind drepturile copilului, care consacră dreptul copilului de a-şi exprima liber opinia şi de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă; se mai arată că, în cazul minorilor, o executare împotriva voinţei acestora poate determina consecinţe extreme şi ireversibile în privinţa persoanei minorului şi că soluţia legislativă preconizată iniţial de NCPC era mai flexibilă şi în perfectă armonie cu dispoziţiile art. 403 NCC). Considerăm că modificarea măsurilor dispuse cu privire la minor se poate realiza, în cazurile, în condiţiile şi cu procedura prevăzute de lege, în caz de schimbare a împrejurărilor, şi în cursul procedurii de executare silită, de către instanţa de tutelă şi de familie competentă (*contra*, în sensul că o asemenea modificare nu ar putea avea loc decât după finalizarea executării silite, respectiv după întocmirea procesului-verbal de constatare, a se vedea I. Leş, *op. cit.*, p. 352);

- de G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, p. 427 (autoarea arată că textul analizat nu cuprinde o soluţie de reevaluare pentru situaţia în care raportul psihologic dispune că interesul general al minorului este acela de a rămâne alături de debitor); M. Fodor, *Procedura specială de executare...*, p. 39; Al. Dimitriu, O. Farcaş, *Noul Cod*, 2012, p. 889, şi A. Boantă, *Executarea hotărârilor judecătoreşti referitoare la minori. Evoluţie, aprecieri şi controverse*, în RRES nr. 3/2012, p. 20 [unde se arată că debitorul este sancţionat, pe temeiul art. 912 alin. (5) – în prezent art. 913 alin. (5) – NCPC, pentru fapte care nu îi sunt imputabile,

stabilire a penalității rămâne în competența de soluționare a **instanței de executare**, ca și cererile formulate în condițiile art. 906 din același cod, la ale cărui alineate (2) și (4)-(6), de altfel, primul text citat face trimitere pentru o aplicare în mod corespunzător[1)].

14. Dacă, în termen de 3 luni de la data comunicării celei de-a doua încheieri de aplicare a penalității, obligația prevăzută în titlul executoriu nu este îndeplinită, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa **suma definitivă** ce i se datorează cu acest titlu creditorului, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților.

---

pierzându-se însă din vedere că, de multe ori, părintele la care se află minorul determină, prin atitudinea sa, refuzul de executare din partea minorului].

Au fost exprimate însă și opinii favorabile reglementării [a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat*, vol. I, p. 926 (unde se arată că, deși rațiunea textului este greu de decelat, în condițiile în care în unele cazuri debitorul nu are nicio culpă în situația în care minorul refuză să fie predat creditorului, legiuitorul a dorit să reglementeze un mecanism pentru asigurarea punerii în executare a unei hotărâri judecătorești fără excepție, tocmai pentru garantarea stabilității raporturilor juridice soluționate printr-o hotărâre definitivă), și R.I. Motica, Ș.I. Lucaciuc, *Simplificarea și eficientizarea executării silite*, în „Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 446 (unde se precizează că soluția legislativă inițială invita instanța de judecată să își reconsidere hotărârea de încredințare, ca efect al refuzului minorului de a-l părăsi pe debitor, ceea ce ar echivala cu neexecutarea unei hotărâri judecătorești)].

Considerăm că adoptarea soluției promovate inițial în NCPC ar fi permis reverificarea, în cadrul unei proceduri execuționale, a unui titlu jurisdicțional (executoriu) înzestrat cu autoritate, chiar provizorie, de lucru judecat, cu consecința că simplul refuz (consecvent, este adevărat) de executare a obligației ar fi constituit temei pentru revizuirea titlului executoriu. De altfel, cu privire la forma inițială a normei analizate s-a arătat că, dacă asupra menținerii sau nu a unei măsuri de plasament al copilului instanța poate decide cu ușurință, putând-o înlocui cu alta, nu despre același lucru poate fi vorba în cazul în care un părinte nu își mai poate exercita autoritatea părintească (a se vedea Fl.G. Păncescu, *Executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori*, p. 59).

În contextul discuțiilor, apreciem util de menționat și unele soluții legislative cunoscute de dreptul procesual civil suedez cu privire la punerea în executare a hotărârilor judecătorești referitoare la minori (încredințare, stabilirea reședinței, drept la relații personale, predare): instanța administrativă (competentă în materie de punere în executare a hotărârilor amintite) poate refuza punerea în executare dacă, de la momentul pronunțării hotărârii instanței (de plină jurisdicție) sau al aprobării înțelegerii părinților de către comitetul de protecție socială, s-au schimbat în mod vădit circumstanțele și, totodată, revizuirea chestiunii încredințării, stabilirii reședinței sau a dreptului la relații personale este în interesul superior al copilului. Revizuirea este însă de competența instanței de plină jurisdicție, care se pronunță la cererea uneia dintre părțile din cauza soluționată de instanța administrativă sau a comitetului de protecție socială. Instanța administrativă poate refuza și în alte cazuri punerea în executare a hotărârii dacă apreciază că există un risc semnificativ de vătămare a sănătății psihice sau mentale a copilului – a se vedea Secțiunea a 6-a a Capitolului 21 din Codul suedez al părinților și copiilor.

[1)] A se vedea, în același sens, și V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 676; *contra*, a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1272. S-a avansat, ca posibilă interpretare a textului, și ideea că, fiind vorba despre o etapă post-execuțională – întrucât a intervenit încetarea executării silite, ca urmare a imposibilității de efectuare a executării silite –, competența instanței de executare se stinge, cu consecința sesizării instanței competente după dreptul comun (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 676); o asemenea opinie, de altfel, neîmpărtășită nici de autori, nu poate fi susținută, întrucât, chiar dacă nu s-a reușit executarea, în natura sa specifică, a obligației stabilite în titlul executoriu, executarea silită directă nu a încetat, urmând a se recurge la mijlocul indirect de constrângere (penalitatea) în vederea determinării debitorului să își execute obligația.

Penalitatea va putea fi înlăturată ori redusă, pe calea contestației la executare, dacă obligația prevăzută în titlul executoriu este adusă la îndeplinire și se face dovada existenței unor motive temeinice care au justificat întârzierea executării.

Art. 914. Procesul-verbal de constatare

Executorul judecătoresc va încheia un proces-verbal în care va constata modul de îndeplinire a obligațiilor prevăzute la art. 910 alin. (1), dispozițiile art. 890 fiind aplicabile în mod corespunzător.

Comentariu

1. Ca în cazul oricărei alte forme de executare silită directă, executorul judecătoresc are îndatorirea de a încheia un **proces-verbal** în care va constata modul de îndeplinire a obligațiilor stabilite prin titlul executoriu. Se va consemna, *e.g.*, împrejurarea că obligația a fost îndeplinită după somarea debitorului sau după aplicarea penalității pe zi de întârziere sau că debitorul ori chiar minorul s-a opus la executare sau că la executarea silită a fost necesară obținerea concursului agenților forței publice.

2. Procesul-verbal, în care executorul judecătoresc stabilește și **cheltuielile de executare** pe care urmează să le plătească debitorul, constituie **titlu executoriu** în privința acestor cheltuieli, puse în sarcina debitorului.

3. Procesul-verbal se comunică creditorului și debitorului, iar un exemplar va fi păstrat la dosarul de executare.

4. Considerăm că **încetarea executării silite** se dispune, în toate cazurile, în condițiile art. 703 alin. (2) NCPC, prin **încheiere**, motivată în fapt și în drept, cu menționarea cauzei de încetare a executării, încheiere care se comunică de îndată creditorului și debitorului[1)].

[1)] A se vedea, în același sens, și I. Gârbuleț, *Executarea silită directă*, pp. 289-290; autorul mai arată însă că se poate dispune încetarea executării silite în cazul în care obligația nu a putut fi realizată din cauza refuzului minorului nici după comunicarea raportului psihologului, chiar dacă creditorul sesizează instanța în vederea aplicării penalității; nu putem fi de acord cu opinia amintită, întrucât procedura specială de punere în executare a hotărârilor judecătorești referitoare la minori cuprinde mijloace variate de constrângere a debitorului, doar în urma epuizării succesive a acestora (concretizată în executarea sau, după caz, în imposibilitatea executării obligației) putându-se pune problema încetării executării silite.

BIBLIOTECA / CENTRUL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cartea a VI-a
Proceduri speciale

Comentariu general

1. În contextul procesului de codificare asumat prin Noul Cod de procedură civilă, în cadrul acestuia au fost reunite proceduri speciale reglementate actualmente în alte acte normative, precum divorțul, procedura punerii sub interdicție, procedura de declarare a morții. Dacă, în ceea ce privește procedura divorțului și cea de declarare a morții, reglementarea din NCPC realizează o corelare cu dispozițiile NCC în materie, procedura punerii sub interdicție, reglementată anterior prin Legea nr. 4/1953, respectiv prin Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei și a Decretului nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, urmărește, în mare parte, regulile instituite de reglementările anterioare, cu unele elemente de noutate, precum instituirea unei proceduri prealabile, ce presupune conlucrarea instanței cu autorități, medici și instituții specializate în ocrotirea persoanelor cu maladii ce afectează sănătatea mintală.

2. Procesul de codificare a avut, în unele situații, și un alt rol, și anume eliminarea unor paralelisme de reglementare generate de existența concomitentă a unor acte normative ce reglementau proceduri speciale cu domenii similare de aplicare. În acest context, a fost inclusă în NCPC procedura ordonanței de plată, care a înlocuit reglementările anterioare referitoare la procedura somației de plată, respectiv a ordonanței de plată, proceduri a căror existență legislativă concomitentă a făcut obiectul a numeroase critici.

3. În contextul modernizării procedurilor speciale în scopul clarificării rapide și eficiente a situațiilor litigioase, cu titlu de noutate legislativă, NCPC cuprinde, de asemenea, și noi proceduri speciale. În cazul procedurii cu privire la cererile de valoare redusă, spre exemplu, putem vorbi de caracterul său de noutate pentru procesul de codificare; aceasta a împrumutat însă, în mare parte, caracteristici ale procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă, adoptată prin Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului. Cadrul legislativ s-a îmbogățit astfel cu o alternativă la procedura de drept comun, alături de celelalte demersuri de accelerare a soluționării cauzelor în materie civilă.

Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept are caracter de noutate, însă doar pentru peisajul legislativ recent, reglementări similare regăsindu-se și în legislația română din secolele XIX-XX.

NCPC a reglementat, de asemenea, o procedură specială, facilă, pentru soluționarea cererilor de înscriere a drepturilor reale imobiliare dobândite în temeiul uzucapiunii, instituție reformată, la rândul ei, prin NCC.

O altă procedură căreia i s-a alocat un titlu special o reprezintă cea privind cauțiunea judiciară, procedură de mare importanță practică, mai ales în contextul instituirii prin NCPC a unui număr destul de important de situații în care depunerea unei cauțiuni este obligatorie.

Astfel, sunt instituite reguli privind stabilirea cauțiunii și depunerea ei și, cu titlu de noutate legislativă, se stabilește că este permisă constituirea cauțiunii din instrumente financiare, care pot servi ca instrumente de plată, ori din drepturi de ipotecă imobiliară sau mobiliară ori dintr-o creanță ipotecară, cu acordul expres al beneficiarului cauțiunii. Noua reglementare prevede posibilitatea ca, în locul bunurilor aduse cu titlu de cauțiune, instanța să încuviințeze garantarea măsurilor judiciare prin aducerea unui garant, cu acordul expres al beneficiarului cauțiunii. De asemenea, NCPC realizează și o detaliere a procedurii restituirii cauțiunii.

4. Noul Cod conservă, în același timp, o serie de proceduri speciale reglementate și anterior de Codul de procedură civilă, precum cele privind partajul judiciar sau măsurile asigurătorii, acestea din urmă fiind actualizate cu dispoziții speciale privind sechestrul navelor civile, precum și alte măsuri cu caracter provizoriu în materia drepturilor de proprietate intelectuală.

De asemenea, în materia ordonanței președințiale, au fost valorificate atât reglementarea anterioară, cât și bogata doctrină și jurisprudență cristalizate de-a lungul timpului [consacrarea normativă a condiției „aparenței de drept" în admiterea ordonanței președințiale, condiție admisă unanim de jurisprudență; precizarea duratei maxime a măsurii dispuse prin ordonanță președințială (dacă hotărârea nu cuprinde nicio mențiune privind durata sa și nu s-au modificat împrejurările de fapt avute în vedere, măsurile dispuse vor produce efecte până la soluționarea litigiului asupra fondului); transformarea cererii de ordonanță președințială într-o cerere de drept comun; citarea părților conform procedurii specifice în pricinile urgente constituie regula].

În cazul cererilor posesorii, fără a fi supuse unor modificări de substanță față de reglementarea anterioară, s-a realizat o separare a reglementării, NCPC cuprinzând doar aspectele procedurale, cererile posesorii fiind admisibile doar în cazurile și condițiile prevăzute de NCC.

În materia ofertei de plată, noua reglementare clarifică modalitățile în care se face oferta reală și consemnarea, ținând seama de soluțiile doctrinare, jurisprudențiale, dar și de cele legislative prevăzute în NCC. Cu caracter de noutate, s-a consacrat competența executorului judecătoresc de a efectua formalitățile somației și de a constata efectuarea plății și liberarea debitorului printr-o încheiere care se comunică creditorului. S-a reglementat, totodată, oferta de plată în fața instanței, printr-o procedură sumară, de natură să favorizeze efectuarea valabilă a plății.

În materia refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute, fără ca procedura să fie în mod substanțial modificată față de dispozițiile anterioare, a fost reglementată distinct situația refacerii hotărârilor ori dosarelor dispărute în situația în care cauza se află în apel ori procesul se află în recurs, precum și în cea în care dosarul, inclusiv hotărârea, nu se poate reface, iar cauza se află în apel, caz în care instanța de apel va judeca din nou pricina în fond.

5. Pentru fiecare procedură specială din cadrul Cărții a VI-a s-au realizat clarificarea normativă a noțiunilor tehnico-juridice prin care se desemnează obiectul materiei reglementate, identificarea condițiilor de aplicare a procedurii speciale, instituirea unor reguli de declanșare a procedurilor și de soluționare a cererilor specifice domeniului reglementat.

Titlul I
Procedura divorțului*

Bibliografie

M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, București, 2013; T. Bodoașcă, *Reglementarea divorțului prin acordul soților după modificarea Codului de procedură civilă și a Codului familiei prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor*, în Dreptul nr. 4/2011; T. Bodoașcă, I. Maftei, *Locuința familiei și bunurile care o mobilează sau decorează în statornicirea Codului civil*, în Dreptul nr. 6/2013; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Impactul Noului Cod civil asupra instituțiilor de drept procesual civil*, în RRDP nr. 1/2012; V.M. Ciobanu, *Implicații ale intrării separate în vigoare a Noului Cod civil și a Noului Cod de procedură civilă. Este nevoie ca acesta din urmă să intre în vigoare?*, în RRDJ nr. 2/2012; Fr. Deak, R. Popescu, *Tratat de drept succesoral*, ed. a III-a, actualizată și completată, vol. I, *Moștenirea legală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; Cl.C. Dinu, *Aspecte noi privind procedurile speciale în procesul civil*, în „Noile Coduri ale României. Studii și cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, București, 2011; Cl.C. Dinu, *Aspecte teoretice și practice cu privire la procedura divorțului în Noul Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 2/2012; Cl.C. Dinu, *Aspecte teoretice și practice cu privire la procedura divorțului în Noul Cod civil și Noul Cod de procedură civilă*, în AUB – Seria Drept, Supliment, 2012, „Conferința Reglementări fundamentale în Noul Cod civil și Noul Cod de procedură civilă, 17-18 februarie 2012, Facultatea de Drept, Universitatea din București"; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; V. Economu, *Căsătoria în dreptul R.P.R.*, Ed. Academiei, București, 1964; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a VIII-a, revăzută și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2006; E. Florian, *Dreptul familiei în reglementarea NCC*, Ed. C.H. Beck, București, 2011; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. I, Ed. „Națională" S. Ciornei, București, 1928; I. Mihuță, *Culegere de practică judiciară civilă 1990*, Casa de Editură și Presă „Șansa", București, 1992; I. Moroianu, *Notă aprobativă la dec. nr. 2849/1982*, în RRD nr. 6/1984; T.R. Popescu, *Dreptul familiei. Tratat*, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1965; V. Scherer, *Este admisibilă o acțiune în anulare împotriva unei hotărâri de divorț pronunțate „pe baza acordului ambilor soți"?*, în Dreptul nr. 10/2000; Gh.-L. Zidaru, Tr.C. Briciu, *Observații privind unele dispoziții de drept tranzitoriu și de punere în aplicare a Noului Cod de procedură civilă*, disponibil pe *http://www.juridice.ro/244313/observatii-privind-unele-dispozitii-de-drept-tranzitoriu-si-de-punere-in-aplicare-a-ncpc.html*.

Comentariu general

I. Structura reglementării. Influența dreptului substanțial

1. Procedura divorțului a fost reglementată în Noul Cod de procedură civilă ținându-se cont, în mod firesc, de reglementarea divorțului din Noul Cod civil (art. 373-404[1]).

* Îi mulțumesc domnului Cristian Paul Lospa, doctorand la Școala doctorală de drept a Universității din București, pentru sprijinul pe care mi l-a dat în identificarea și sistematizarea jurisprudenței utilizate în cadrul comentariilor privitoare la procedura divorțului.

[1] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 398-442. Pentru o analiză a divorțului, a se vedea: M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 109-166; E. Florian, *Dreptul familiei în reglementarea Noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2011, pp. 97-152.

Concepţia extrem de permisivă a legiuitorului cu privire la desfacerea căsătoriei[1], exprimată în textele Noului Cod civil, trebuia să îşi găsească reflectarea, în plan procedural, în articolele corespunzătoare din Noul Cod de procedură civilă.

2. Dispoziţiile comune (art. 915-928 NCPC), aplicabile tuturor cererilor de divorţ adresate instanţelor de judecată, sunt referitoare la: competenţa instanţelor în materia desfacerii căsătoriei, cererea de divorţ, cererea reconvenţională, calitatea procesuală activă, cererile accesorii şi incidentale, măsurile vremelnice, prezenţa personală a părţilor, absenţa reclamantului, citarea pârâtului, renunţarea la judecată şi împăcarea părţilor, decesul unuia dintre soţi, nemotivarea hotărârii, căile de atac şi publicitatea hotărârii.

3. „Partea specială" a procedurii urmează reglementarea din Noul Cod civil, fiind influenţată de concepţiile privind divorţul, respectiv aşa-numitul divorţ „remediu" (care nu e condiţionat de culpa vreunuia dintre soţi, ci este justificat doar de imposibilitatea continuării căsătoriei) şi „sistemul mixt" (care îmbină „divorţul remediu" cu „divorţul sancţiune", cel din urmă fiind întemeiat pe culpa unuia sau a ambilor soţi în deteriorarea relaţiilor de căsătorie)[2].

4. Cazurile de divorţ sunt prevăzute, la nivel de principiu, în art. 373 NCC: prin acordul soţilor, la cererea ambilor soţi sau a unuia dintre soţi acceptată de celălalt soţ [lit. a)]; atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soţi sunt grav vătămate şi continuarea căsătoriei nu mai este posibilă [lit. b)]; la cererea unuia dintre soţi, după o separare care a durat cel puţin doi ani [lit. c)]; la cererea aceluia dintre soţi a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei [lit. d)]. Faţă de această reglementare substanţială, se impun două precizări:

a) mai întâi, din perspectivă istorică, cazurile de divorţ, existente în prezent în Noul Cod civil, au fost prevăzute, de-a lungul timpului, într-o formă sau alta, în Codul familiei[3] sau chiar în Codul de procedură civilă[4];

b) apoi, din perspectiva concepţiilor privind divorţul, situaţiile prevăzute de art. 373 lit. a) şi d) NCC se subsumează „divorţului remediu", în timp ce temeiurile reglementate de art. 373 lit. b) şi c) reflectă „sistemul mixt", care sancţionează vinovăţia unuia sau a ambilor soţi şi, totodată, permite desfacerea căsătoriei deoarece continuarea acesteia nu mai este posibilă, tocmai din cauza conduitei culpabile a soţilor.

Poate excesiv înrâuriţi de viziunea teoretică asupra divorţului, redactorii Noului Cod de procedură civilă au recurs la sistematizarea textelor pornind de la aceste concepţii. Astfel, art. 929-933 NCPC reglementează „divorţul remediu", iar art. 934-935 NCPC „divorţul din culpa soţilor" (opţiunea pentru această denumire, în locul celei din doctrină – „sistemul

---

[1] I. Leş o denumeşte „ultraliberală"; a se vedea în *Comentariu 2013*, p. 1185.

[2] Pentru natura juridică a divorţului şi sistemele privind divorţul, a se vedea M. Avram, *op. cit.*, p. 110.

[3] Pentru evoluţia legislativă în materia divorţului, în Codul familiei: *ibidem*, pp. 110-111.

[4] A se vedea analiza fostelor art. 613 şi 613[1] C. pr. civ., în I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, revăzută şi completată, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 235. Spre exemplu, până la modificarea Codului de procedură civilă prin Decretul nr. 475/1977, era prevăzută – ca un caz în care nu se acorda termenul de gândire, în general prevăzut de Cod – situaţia în care soţii trăiau despărţiţi în fapt de cel puţin cinci ani (*ibidem*).

mixt" sau „concepţia mixtă"[1] –, fiind justificată atât de raţiuni care ţin de asigurarea unui limbaj legislativ accesibil, cât şi de faptul că totuşi, în cazul acestui tip de divorţ, culpa are un rol important în desfacerea căsătoriei).

5. Divorţul remediu se bazează pe acordul soţilor (art. 929-932 NCPC) sau pe starea de boală a unuia dintre soţi (art. 933 NCPC). Întrucât Noul Cod civil reglementează divorţul prin acordul soţilor atât pe cale judiciară (art. 374 NCC), cât şi pe cale administrativă (în faţa ofiţerului de stare civilă) sau prin procedură notarială, în Noul Cod de procedură civilă nu se găsesc normele procedurale referitoare la aceste din urmă modalităţi de desfacere a căsătoriei, ele fiind prevăzute chiar în legea substanţială (art. 375-378 NCC).

6. În cazul divorţului din culpa soţilor sunt reglementate distinct cele două ipoteze, corespunzătoare art. 373 lit. b) şi c) NCC, respectiv situaţia în care, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soţi sunt grav vătămate şi continuarea căsătoriei nu mai este posibilă (art. 934 NCPC), precum şi cea în care divorţul este cerut de unul dintre soţi, după o separare care a durat cel puţin doi ani (art. 935 NCPC).

7. Din punctul de vedere al caracterului procedurii, se poate afirma că divorţul prin acordul soţilor (art. 929-932 NCPC) este o procedură judiciară necontencioasă (graţioasă)[2], în timp ce divorţul pentru motive de sănătate (art. 933 NCPC), deşi nu presupune stabilirea culpei unuia dintre soţi (art. 381 NCC şi art. 933 NCPC), poate avea caracter contencios, în măsura în care pârâtul contestă starea de boală invocată de reclamant şi se opune divorţului.

În ceea ce priveşte divorţul întemeiat pe culpă, în ambele sale variante (art. 934 şi 935 NCPC), presupune o procedură contencioasă[3].

II. Drept tranzitoriu

8. În aplicarea dispoziţiilor procedurii speciale privind divorţul, trebuie avute în vedere, acolo unde este cazul, şi diversele texte de drept tranzitoriu, atât cele din legea substanţială, cât şi cele din cea procedurală.

9. Astfel, este vorba de Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările ulterioare; din perspectiva procedurii divorţului, interesează art. 39-46, art. 223 şi art. 229.

10. Evident, în cazul legilor de procedură sunt relevante dispoziţiile generale din Noul Cod de procedură civilă privind aplicarea în timp a legii procedurale, şi anume art. 24-27 NCPC[4], dar şi prevederile Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii

---

[1] A se vedea M. Avram, *op. cit.*, p. 110.

[2] I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 340; a se vedea şi V. Belegante, comentariul *sub* art. 533, nr. 2, nota 5, *supra*, p. 31. Pentru detalii în legătură cu natura necontencioasă a divorţului prin acordul soţilor, a se vedea T. Bodoaşcă, *Reglementarea divorţului prin acordul soţilor după modificarea Codului de procedură civilă şi a Codului familiei prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluţionării proceselor*, în Dreptul nr. 4/2011, p. 29 şi urm.

[3] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 340. Autorul adaugă că, în ipoteza în care soţii se înţeleg asupra divorţului, dar nu şi asupra tuturor sau unora dintre cererile accesorii, procedura ar fi *mixtă*, necontencioasă şi contencioasă.

[4] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea: M. Nicolae, *supra*, vol. I, pp. 98-144 (unde se face distincţia între dreptul intertemporal şi dreptul tranzitoriu); I. Leş, *Comentariu*, 2013, pp. 39-42;

nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, şi anume art. 3 şi art. 76.

11. Ori de câte ori va fi cazul, vom face referirile necesare la aceste norme de drept tranzitoriu. O trimitere, fie şi superficială, la câteva texte de principiu nu ni se pare totuşi inutilă.

Astfel, în mod evident, procesele de divorţ începute după intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă vor fi guvernate de acesta, aşa cum prevede art. 24 NCPC, dar şi art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012 (acest din urmă text reproducând, practic, dispoziţiile art. 24 NCPC). Dacă însă cererea a fost depusă, în condiţiile legii, la poştă, unităţi militare sau locuri de deţinere, înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod, ea va fi soluţionată potrivit legii procedurale vechi, chiar dacă a fost înregistrată la instanţă după această dată [art. 3 alin. (2) din Legea nr. 76/2012].

Dimpotrivă, procesele începute înainte de 15 februarie 2013 (în măsura în care mai sunt în curs) vor fi supuse prevederilor procedurale corespunzătoare din vechiul Cod de procedură civilă (art. 607-619), astfel cum dispune art. 25 alin. (1) NCPC. Menţionăm că aceeaşi soluţie se regăseşte şi în art. 223 din Legea nr. 71/2011[1)].

În ceea ce priveşte mijloacele de probă care pot fi utilizate într-un proces de divorţ, interesează îndeosebi divorţul pentru motive de sănătate şi divorţul din culpă – care pot presupune administrarea unor probe privind starea de sănătate (art. 933 NCPC), conduita soţilor (art. 934 NCPC) ori despărţirea lor în fapt (art. 935 NCPC) –, deoarece în cazul divorţului prin acordul soţilor nu se pune problema dovedirii motivelor de divorţ. Deşi e puţin probabil să apară o dispută cu privire la admisibilitatea probelor într-un asemenea proces (deoarece e vorba, în general, de situaţii de fapt), dacă totuşi se iveşte o astfel de dispută, instanţa trebuie să o soluţioneze conform art. 26 NCPC, ce dispune că legea care guvernează condiţiile de admisibilitate şi puterea doveditoare a probelor preconstituite şi a prezumţiilor legale este cea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârşirii faptelor juridice care fac obiectul probaţiunii [alin. (1)], iar administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării acestora [alin. (2)]. Prin „legea în vigoare la data administrării probelor" trebuie înţeleasă legea care se aplică procesului, în funcţie de data declanşării sale, după cum am arătat mai sus şi după cum dispun art. 24 NCPC, dar şi art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012[2)].

D.N. Theohari, M. Eftimie, *Comentarii Noul Cod*, pp. 66-73; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, pp. 69-72; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 36-38.

[1)] „Dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel, procesele şi cererile în materie civilă (...) în curs de soluţionare la data intrării în vigoare a Codului civil se soluţionează de către instanţele legal învestite, în conformitate cu dispoziţiile legale, materiale şi procedurale, în vigoare la data când acestea au fost pornite".

[2)] În acelaşi sens, a se vedea Gh.-L. Zidaru, Tr.C. Briciu, pe *http://www.juridice.ro/244313/observatii-privind-unele-dispozitii-de-drept-tranzitoriu-si-de-punere-in-aplicare-a-ncpc.html*.

Capitolul I
Dispoziţii comune

Art. 915. Instanţa competentă

(1) Cererea de divorţ este de competenţa judecătoriei în circumscripţia căreia se află cea din urmă locuinţă comună a soţilor. Dacă soţii nu au avut locuinţă comună sau dacă niciunul dintre soţi nu mai locuieşte în circumscripţia judecătoriei în care se află cea din urmă locuinţă comună, judecătoria competentă este aceea în circumscripţia căreia îşi are locuinţa pârâtul, iar când pârâtul nu are locuinţa în ţară şi instanţele române sunt competente internaţional, este competentă judecătoria în circumscripţia căreia îşi are locuinţa reclamantul.

(2) Dacă nici reclamantul şi nici pârâtul nu au locuinţa în ţară, părţile pot conveni să introducă cererea de divorţ la orice judecătorie din România. În lipsa unui asemenea acord, cererea de divorţ este de competenţa Judecătoriei Sectorului 5 al municipiului Bucureşti.

Comentariu

I. Competenţa materială

1. După cum s-a observat deja[1], textul este inspirat din art. 607 C. pr. civ., stabilind competenţa materială a instanţelor de a soluţiona cererile de divorţ în favoarea judecătoriei. Deşi soluţia este clară şi în continuitate cu cea anterioară, câteva precizări suplimentare ni se par necesare, ele fiind impuse de existenţa unor texte atât în Codul civil, cât şi în legile care cuprind norme tranzitorii, referitoare la competenţa instanţelor în materia litigiilor privind relaţiile de familie.

2. Textul de principiu în această privinţă ni se pare a fi art. 265 NCC, potrivit căruia „toate măsurile date prin prezenta carte în competenţa instanţei judecătoreşti, toate litigiile privind aplicarea dispoziţiilor prezentei cărţi, precum şi măsurile de ocrotire a copilului prevăzute în legi speciale sunt de competenţa instanţei de tutelă". Partea finală a textului face trimitere la art. 107 NCC, care prevede, în alin. (1), că „procedurile prevăzute de prezentul cod privind ocrotirea persoanei fizice sunt de competenţa instanţei de tutelă şi de familie stabilite potrivit legii, denumită în continuare instanţa de tutelă". Evident, trebuie avut în vedere şi art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC, care dispune că judecătoriile judecă, în primă instanţă, cererile date de Codul civil în competenţa instanţei de tutelă şi de familie[2].

Faţă de aceste prevederi, se poate spune că divorţul judiciar, indiferent de formele sale, este de competenţa *judecătoriei*, ca *instanţă de tutelă*.

Este adevărat că instanţele de tutelă nu au fost create încă, iar legile de punere în aplicare a celor două noi coduri (civil şi de procedură civilă) au consacrat soluţiile tranzitorii în materie. Astfel, în ordine cronologică, trebuie avute în vedere:

- art. 229 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 71/2011, care prevede că, până la reglementarea prin lege a organizării şi funcţionării instanţei de tutelă, atribuţiile acesteia, prevăzute de

[1] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1186.
[2] Pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 324-327.

Codul civil, sunt îndeplinite de instanţele, secţiile sau, după caz, completele specializate pentru minori şi familie;

- art. 76 din Legea nr. 76/2012, care are un conţinut asemănător: „până la organizarea instanţelor de tutelă şi familie, judecătoriile sau, după caz, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori şi familie vor îndeplini rolul de instanţe de tutelă şi familie, având competenţa stabilită potrivit Codului civil, Codului de procedură civilă, prezentei legi precum şi reglementărilor speciale în vigoare".

Este la fel de adevărat că instanţa de tutelă nu este o „instanţă" în înţelesul de organ judecătoresc distinct, ci este vorba despre „un ansamblu de atribuţii şi funcţiuni specifice în materia litigiilor şi măsurilor care privesc aplicarea Cărţilor I şi a II-a din Noul Cod civil"[1], pe care le exercită o instanţă, respectiv judecătoria în cazul art. 94 pct. 1 lit. a) şi art. 915 NCPC[2].

3. Aceste precizări ni s-au părut necesare faţă de dispoziţiile art. 915 NCPC, deoarece, potrivit art. 39 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, la nivelul judecătoriilor se vor organiza secţii sau complete specializate pentru minori şi familie.

Or, în ipoteza creării unor secţii specializate pentru familie şi tutelă, aşa cum s-a sugerat, de altfel, şi în doctrină[3], competenţa de soluţionare a cererilor de divorţ va aparţine acestor secţii. Consecinţa unei astfel de reglementări este extrem de importantă, deoarece, într-o atare situaţie, soluţionarea unui divorţ de către o altă secţie a judecătoriei decât cea care funcţionează ca instanţă de tutelă ar avea semnificaţia încălcării competenţei materiale de ordine publică, reglementată de art. 129 alin. (2) pct. 2 NCPC[4]. Într-adevăr, deşi textul menţionat se referă la „cazul încălcării competenţei materiale, când procesul este de competenţa *unei instanţe de alt grad*" (s.n., Fl.A.B.), suntem de acord cu punctul de vedere potrivit căruia „necompetenţa materială este de ordine publică, iar nu de ordine privată, şi în cazurile dacă (*sic!* – n.n., Fl.A.B.) pricina este, potrivit unei dispoziţii exprese a legii, de competenţa altei secţii ori, după caz, a altui complet specializat din cadrul unei instanţe de acelaşi grad (iar nu de grad diferit)"[5]. Desigur, o astfel de necompetenţă va putea fi invocată în condiţiile art. 130 alin. (2) NCPC[6]. Caracterul exclusiv al competenţei materiale a judecătoriei în materia divorţului a fost subliniat şi de alţi autori[7].

---

[1] Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, p. 324; a se vedea şi V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Impactul noului Cod civil...*, *op. cit.*, p. 83.

[2] În doctrină s-a afirmat, corect, că legiuitorul a optat pentru soluţia ca judecătoria să fie instanţă de tutelă; a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, p. 325.

[3] „Socotim că trebuie, faţă de realităţile existente, adoptată o poziţie fermă: nu este necesar să fie înfiinţate noi instanţe judecătoreşti, ci trebuie stabilită o singură instanţă, din cele existente, care, prin secţii sau complete specializate, să funcţioneze ca instanţă de tutelă" – V.M. Ciobanu, *Implicaţii...*, pp. 22-23.

[4] Pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 510-511.

[5] Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, p. 510, nota 3. În sens contrar, a se vedea A. Constanda, *Comentarii Noul Cod*, vol. I, p. 339.

[6] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, p. 510, nota 3. Pentru comentariul art. 130 NCPC: *ibidem*, p. 511 şi urm.

[7] „(...) nicio altă instanţă, prin prorogare de competenţă, n-ar putea soluţiona o cerere de divorţ (...)" – I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, pp. 338-339.

Dimpotrivă, dacă – în concret și în ciuda dispozițiilor legale și a precizărilor din doctrină – la o anumită judecătorie nu există nici secții și nici complete specializate, un divorț poate fi soluționat de orice complet al instanței respective, fără ca situația să pună în discuție competența materială a instanței.

II. Competența teritorială

A. Situația în care soții au avut o locuință comună și cel puțin unul dintre soți mai locuiește în circumscripția judecătoriei în care se află fosta locuință comună [alin. (1) teza întâi]

4. În privința competenței teritoriale, Codul a adoptat o poziție mai flexibilă[1] și mai rațională decât reglementarea anterioară, din punct de vedere terminologic: competentă să judece cererea de divorț este instanța (judecătoria) în circumscripția teritorială a căreia se află cea din urmă *locuință comună* a soților. Soluția legislativă este concordantă cu soluția jurisprudențială aplicată sub imperiul art. 607 C. pr. civ.[2], care se referea la „cel din urmă domiciliu comun al soților", când instanțele au decis, în mod constant, că – pentru determinarea competenței în caz de divorț – interesează locuința efectivă a soților („domiciliul efectiv"), chiar dacă nu au fost efectuate formalitățile legale de schimbare a domiciliului la această adresă[3]. Același raționament a fost făcut, recent, de instanța supremă, în condițiile aplicării art. 915 alin. (1) teza întâi NCPC[4].

5. În ceea ce privește noțiunea de „locuință comună", prin această sintagmă se înțelege locul (imobilul) în care soții au locuit efectiv, indiferent dacă – din nou – au îndeplinit formalitățile prevăzute de lege pentru a-și stabili domiciliul sau reședința în acel spațiu. Cu alte cuvinte, este vorba despre o chestiune de fapt, care poate fi dovedită cu orice mijloc de probă. Soluția este justificată de faptul că legiuitorul a stabilit această competență teritorială pornind de la ideea că ducerea în comun a vieții de familie în circumscripția instanței facilitează administrarea probelor în ceea ce privește atât motivele de divorț, cât și relațiile dintre părinți și copii, cum ar fi – spre exemplu, dar nu numai – efectuarea raportului de anchetă psihosocială, prevăzut de art. 396 NCC[5].

6. Deși textul nu o spune expres, competența aparține judecătoriei în a cărei circumscripție se află cea din urmă locuință comună a soților atât timp cât amândoi sau cel puțin unul dintre ei locuiește în acea circumscripție (și nu neapărat în aceeași locuință)[6]. Această concluzie este impusă de interpretarea *per a contrario* a tezei a doua a alin. (1), care prevede

---

[1] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1186.

[2] *Ibidem*, p. 1187.

[3] A se vedea: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 905/1963, în CD 1963, p. 232; Trib. jud. Hunedoara, dec. nr. 2434/1970, în RRD nr. 11/1972, pp. 139-140; Trib. jud. Suceava, dec. civ. nr. 242/1985, în RRD nr. 8/1985, p. 66. În același sens, a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 430.

[4] Astfel, instanța supremă a decis că, în mod concret, interesează locuința în fapt a părților, și nu domiciliul (ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 2306 din 23 septembrie 2014, disponibilă pe *www.scj.ro*; s. I civ., dec. nr. 3210 din 18 noiembrie 2014, nepublicată).

[5] Pentru comentariul acestui text, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 431-433.

[6] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 431. A se vedea și ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 2306 din 23 septembrie 2014, pe *www.scj.ro*.

competenţa judecătoriei în a cărei circumscripţie locuieşte pârâtul dacă „soţii nu au avut locuinţă comună sau dacă niciunul dintre soţi nu mai locuieşte în circumscripţia judecătoriei în care se află cea din urmă locuinţă comună".

7. În măsura în care este îndeplinită condiţia ca soţii sau cel puţin unul dintre ei să locuiască, la data sesizării instanţei, în circumscripţia judecătoriei în care se află ultima locuinţă comună, instanţa rămâne corect sesizată, chiar dacă, ulterior, ambii părăsesc acea circumscripţie şi se mută în raza teritorială a altei instanţe[1)].

8. Este posibil ca „cea din urmă locuinţă comună" a soţilor – în sensul art. 915 NCPC – să aibă, la data sesizării instanţei de divorţ, şi caracterul de „locuinţă a familiei" (prevăzută de art. 321 NCC[2)]), cum afirmă unii autori[3)]. Totuşi, în practică pot să apară cazuri în care această identitate nu se verifică. Într-adevăr, art. 321 NCC defineşte „locuinţa familiei" ca fiind „locuinţa comună a soţilor sau, în lipsă, locuinţa soţului la care se află copiii"[4)]; or, dacă la data introducerii cererii de divorţ unul dintre soţi mai locuieşte în circumscripţia în care s-a aflat „cea din urmă locuinţă comună", dar celălalt – împreună cu copiii – se află în circumscripţia altei judecătorii, competenţa de soluţionare a divorţului aparţine instanţei în a cărei rază teritorială se află „ultima locuinţă comună", şi nu celei în care se află „locuinţa familiei" [adică acolo unde locuieşte unul dintre soţi, împreună cu copiii, potrivit art. 321 alin. (1) NCC]. Mai adăugăm şi faptul că formalitatea notării în cartea funciară a locuinţei familiei, conform art. 321 alin. (2) NCC, nu are niciun efect asupra competenţei instanţei de divorţ, care este cea prevăzută în art. 915 alin. (1) teza întâi NCPC, indiferent dacă „cea din urmă locuinţă comună a soţilor" a fost sau nu notată în cartea funciară, în temeiul art. 321 alin. (2) şi art. 902 alin. (2) pct. 5 NCC, ca având calitatea de „locuinţă a familiei".

B. Situaţia în care soţii nu au avut locuinţă comună sau niciunul nu mai locuieşte în circumscripţia judecătoriei în care se află cea din urmă locuinţă comună [alin. (1) teza a doua partea întâi]

9. În această ipoteză, textul prevede că instanţa competentă este cea în care îşi are locuinţa pârâtul; se revine, practic, la regula generală în materia competenţei teritoriale, şi anume cea prevăzută de art. 107 NCPC[5)]. Consecvent terminologic, legiuitorul foloseşte tot noţiunea de „locuinţă", ca şi în prima teză a alin. (1), ceea ce înseamnă că este vorba de locuinţa efectivă, indiferent de menţiunile din actul de identitate privind domiciliul sau locuinţa. De altfel, chiar şi în cazul normei generale, din art. 107 NCPC, interpretarea este similară: „(...) trebuie avută în vedere adresa unde pârâtul locuieşte efectiv, chiar dacă, faţă de dispoziţiile legii speciale (...), el nu poate fi socotit că are aici domiciliul"[6)].

[1)] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 512, text şi nota 107; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. All, Bucureşti, 1994, p. 867, *apud* G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 431, text şi nota 1.

[2)] Pentru comentariul acestui text, a se vedea C. Nicolescu, *Noul Cod civil*, pp. 332-334.

[3)] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 339.

[4)] Pentru analiza locuinţei familiei şi a regimului juridic al acesteia, a se vedea: M. Avram, *op. cit.*, pp. 202-210; T. Bodoaşcă, I. Maftei, *Locuinţa familiei şi bunurile care o mobilează sau decorează în statornicirea Codului civil*, în Dreptul nr. 6/2013, p. 27.

[5)] Pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 414-421.

[6)] *Ibidem*, p. 416, text şi nota 3.

C. Situaţia în care pârâtul nu are locuinţa în ţară [alin. (1) teza a doua partea a doua]

10. Dacă pârâtul nu are locuinţa în ţară la momentul sesizării instanţei (indiferent dacă, anterior, a locuit sau nu în ţară), va fi competentă judecătoria în circumscripţia căreia îşi are locuinţa reclamantul, dar cu condiţia ca instanţele române să fie competente internaţional. Competenţa internaţională a instanţelor române în materie de divorţ este prevăzută de două texte, art. 1.079 şi 1.081 din Cartea a VII-a, „Procesul civil internaţional", a Noului Cod de procedură civilă.

Art. 1.079 nu este incident în analiza de faţă, deoarece, la pct. 5, reglementează competenţa exclusivă a instanţelor române în materia divorţului „dacă la data introducerii cererii *ambii soţi domiciliază în România* şi unul dintre ei este cetăţean român sau apatrid"[1] (s.n., Fl.A.B.).

Or, ipoteza normei pe care o comentăm are în vedere tocmai situaţia în care unul dintre soţi, şi anume pârâtul, nu mai locuieşte în ţară.

Această ipoteză corespunde însă regulii din art. 1.081 alin. (2) pct. 2 NCPC, care reglementează competenţa preferenţială a instanţelor române în cazul litigiilor cu element de extraneitate; potrivit acestui text, instanţele române sunt, de asemenea, competente să judece „cererile de divorţ, dacă la data introducerii cererii reclamantul domiciliază pe teritoriul României de cel puţin un an"[2]. Rezultă, din prevederea menţionată, o condiţie suplimentară, care trebuie avută în vedere atunci când se examinează dacă instanţa română de divorţ este competentă şi internaţional, aşa cum cere art. 915 alin. (1) teza a doua partea finală, şi anume aceea ca reclamantul să domicilieze în ţară de cel puţin un an; exigenţa este conformă şi cu Regulamentul CE nr. 2201/2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti[3], care o prevede în art. 3 par. (1) lit. a)[4]. Dacă această condiţie nu este îndeplinită, înseamnă că, în cauză, art. 915 alin. (1) nu mai are aplicabilitate şi deci instanţele române nu sunt competente.

---

[1] Pentru comentariul acestui text, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *infra*, p. 1672 şi urm.; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 704-706.

[2] Pentru comentariul acestui text, a se vedea: Ş.-Al. Stănescu, *infra*, p. 1681 şi urm.; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 711. Acest autor adaugă că, „în cazul în care copiii se află la soţul pârât din străinătate, instanţa română care judecă şi capătul accesoriu al răspunderii părinteşti poate încălca competenţele instanţelor de la domiciliul pârâtului" (p. 711).

[3] Publicat în JO seria L nr. 338 din 23 decembrie 2003.

[4] Art. 3 din Regulament prevede: „(1) Sunt competente să hotărască în problemele privind divorţul, separarea de drept şi anularea căsătoriei instanţele judecătoreşti din statul membru:

(a) pe teritoriul căruia se află: reşedinţa obişnuită a soţilor sau ultima reşedinţă obişnuită a soţilor în condiţiile în care unul dintre ei încă locuieşte acolo sau reşedinţa obişnuită a pârâtului sau, în caz de cerere comună, reşedinţa obişnuită a unuia dintre soţi sau reşedinţa obişnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puţin un an imediat înaintea introducerii cererii sau reşedinţa obişnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puţin şase luni imediat înaintea introducerii cererii şi în cazul în care acesta este fie resortisant al statului membru respectiv, fie, în cazul Regatului Unit şi al Irlandei, are «domiciliul» în acel loc;

(b) de cetăţenie a celor doi soţi sau, în cazul Regatului Unit şi al Irlandei, statul «domiciliului» comun.

(2) În sensul prezentului regulament, termenul «domiciliu» se interpretează în sensul sistemelor de drept ale Regatului Unit şi Irlandei". A se vedea şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 432.

D. Situaţia în care nici reclamantul şi nici pârâtul nu au locuinţa în ţară [alin. (2)]

11. Acest text, nou-introdus faţă de fostul art. 607 C. pr. civ., prevede că, atunci când nici reclamantul şi nici pârâtul nu au locuinţa în ţară, ei pot conveni să introducă cererea de divorţ la orice judecătorie din România, iar dacă nu ajung la o înţelegere, cererea de divorţ va fi soluţionată de Judecătoria Sectorului 5 al municipiului Bucureşti.

Reglementarea recunoaşte aptitudinea părţilor de a alege competenţa unei instanţe naţionale, chiar dacă cei doi soţi nu mai locuiesc în România. Practic, este vorba de o *alegere (prorogare) convenţională (voluntară) de competenţă*[1], deoarece, teoretic, întrucât niciunul dintre soţi nu locuieşte în ţară, competenţa ar aparţine instanţelor din ţările în care locuiesc.

12. Întrucât textul nu detaliază modul în care trebuie să fie făcută alegerea de către părţi, credem că, prin asemănare, se pot aplica soluţiile din textul general privind alegerea competenţei, şi anume art. 126 NCPC[2]. Acest articol exclude din domeniul său de aplicare procesele care au ca obiect drepturile de care părţile nu pot să dispună; cum însă divorţul nu mai este de competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti, iar soţii pot divorţa, prin acordul lor, atât în faţa ofiţerului de stare civilă sau a notarului public, cât şi în faţa instanţei, credem că art. 126 NCPC, ca text general, poate fi avut în vedere şi pentru aplicarea art. 915 alin. (2) NCPC.

Aşa fiind, părţile pot conveni în scris, anterior formulării cererii de divorţ, ce instanţă din România va soluţiona divorţul sau, dacă una dintre ele a sesizat deja o anumită instanţă, cealaltă poate fi de acord cu alegerea reclamantului printr-o declaraţie verbală dată în faţa judecătorului.

Admiţând că art. 126 ar fi aplicabil, ca text general, se ridică mai departe întrebarea dacă, în cazul art. 915 alin. (2) NCPC, acordul trebuie să fie întotdeauna expres, potrivit art. 126 NCPC, sau poate să fie şi tacit [adică pârâtul într-o astfel de pricină de divorţ poate să accepte competenţa instanţei alese de reclamant prin simpla atitudine de a nu invoca lipsa acordului prevăzut de art. 915 alin. (2) şi de a accepta continuarea procesului].

Chestiunea este controversată şi în cazul art. 126 NCPC, cel puţin sub aspectul naturii juridice a tăcerii pârâtului: unii autori afirmă că aceasta are semnificaţia manifestării de voinţă în sensul alegerii competenţei de către reclamant[3], în timp ce alţii consideră că este vorba despre decăderea pârâtului din dreptul de a invoca necompetenţa, instanţa sesizată devenind competentă ca urmare a invocării excepţiei corespunzătoare, în condiţiile prevăzute de lege[4].

Nouă ni se pare că, având în vedere caracterul special al normei din art. 915 alin. (2), materia în care ea se aplică (desfacerea căsătoriei), precum şi faptul că textul prevede că „părţile pot conveni" (ceea ce, în absenţa oricărei alte precizări, induce ideea unei manifestări de voinţă exprese), soluţia nu poate fi decât una asemănătoare cu cea din art. 126 NCPC.

---

[1] Pentru prorogarea convenţională (voluntară) de competenţă sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, pp. 437-438. Pentru cazul alegerii instanţei de către părţi, în condiţiile în care niciuna dintre ele nu mai locuieşte în România, a se vedea ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 749 din 4 martie 2014, disponibilă pe *www.scj.ro*; s. I civ., dec. nr. 1202 din 7 mai 2015 (publicată în Biblioteca Hamangiu online); s. I civ., dec. nr. 908 din 26 martie 2015, disponibilă pe *www.scj.ro*.

[2] Pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 488-500.

[3] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. I, p. 677.

[4] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, p. 491, text şi nota 2.

În mod concret, considerăm că, în cazul în care lipsesc atât convenția anterioară înregistrării cererii de divorț, cât și acordul formal al pârâtului în fața instanței sesizate de către reclamant, aceasta trebuie să pună expres în vedere pârâtului să declare în fața sa dacă este de acord cu alegerea făcută de reclamant. Dacă pârâtul își va exprima acordul, litigiul va continua în fața instanței sesizate; în caz contrar, aceasta va trebui să își decline competența în favoarea Judecătoriei Sectorului 5 București.

În situația în care totuși instanța sesizată de reclamant, în lipsa acordului expres al părților, nu pune în discuția acestora problema competenței, sunt posibile două variante:

- fie pârâtul invocă absența înțelegerii cu reclamantul privind alegerea competenței, iar instanța va fi obligată să decline soluționarea cauzei către Judecătoria Sectorului 5 București;
- fie pârâtul nu invocă lipsa convenției cu reclamantul, caz în care socotim că soluția ar trebui să fie cea din dreptul comun, și anume aceea că „instanța sesizată devine competentă, ca urmare a neinvocării excepției corespunzătoare, în condițiile prevăzute de lege"[1].

13. Soluția art. 915 alin. (2) trebuie însă corelată cu reglementările UE, deoarece, potrivit prevederilor art. 3 par. (1) lit. b) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, competența teritorială poate fi determinată și de *criteriul cetățeniei*, chiar dacă niciunul dintre soți nu mai are locuința pe teritoriul statului membru ai cărui cetățeni sunt[2]. Cu alte cuvinte, instanța aleasă de părți sau, după caz, Judecătoria Sectorului 5 București va trebui, potrivit art. 4 NCPC[3], să facă aplicarea directă a Regulamentului, coroborat cu art. 915 alin. (2) NCPC, și să se considere competentă doar dacă amândoi au cetățenia română, potrivit art. 3 par. (1) lit. b) din Regulament[4].

14. În cazul în care unul sau ambii soți au domiciliul sau reședința într-o țară sau în țări diferite care nu sunt membre ale UE, alegerea instanței potrivit alin. (2) al art. 915 NCPC sau, în lipsa acordului părților, soluționarea cererii de divorț de Judecătoria Sectorului 5 București poate să ridice probleme privind recunoașterea hotărârii de divorț în țările de domiciliu sau reședință ale foștilor soți, în măsura în care legea acelui stat ar prevedea competența absolută a instanțelor naționale în materie de divorț, pentru ipoteza în care unul sau ambii soți au domiciliul sau reședința în țara respectivă.

E. Situația în care locuința pârâtului este necunoscută

15. Pentru această împrejurare, neprevăzută de art. 915 NCPC, se va aplica textul general, și anume art. 108 NCPC, potrivit căruia, atunci când și domiciliul, și reședința pârâtului (locuința, în formularea art. 915) sunt necunoscute, cererea se va introduce la instanța în circumscripția căreia reclamantul își are domiciliul sau reședința (locuința)[5].

---

[1] A se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, p. 491, text și nota 2.

[2] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 431.

[3] Pentru comentariul art. 4, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 8-10.

[4] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 431-432.

[5] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 648; contra, și anume în sensul că soluția este aceeași, dar nu prin aplicarea textului general, ci prin interpretarea art. 915, pentru a se ajunge la aceeași soluție ca în cazul pârâtului domiciliat în străinătate – a se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 434, text și nota 2.

F. Caracterul normelor de competenţă teritorială

16. Normele de competenţă teritorială în materia divorţului sunt, în viziunea noastră, de două feluri:

16.1. Sunt *norme de competenţă absolută*, fiind o competenţă teritorială exclusivă, ce nu poate fi înlăturată prin convenţia părţilor:

a) atunci când aparţine judecătoriei în cărei circumscripţie se află ultima locuinţă comună a soţilor, iar unul sau amândoi locuiesc, în continuare, în aceeaşi circumscripţie [art. 915 alin. (1) teza întâi NCPC], fiindcă raţiunea stabilirii ei este nu protejarea intereselor vreuneia dintre părţi, ci asigurarea unei cât mai eficiente administrări a probelor[1];

b) este, de asemenea, absolută competenţa instanţei în circumscripţia căreia îşi are locuinţa reclamantul atunci când pârâtul are locuinţa în străinătate, iar instanţele române sunt competente internaţional [art. 915 alin. (1) teza a doua *in fine*], deoarece – neexistând nicio legătură a pârâtului cu vreo instanţă din ţară – singura legătura obiectivă între o instanţă naţională şi una dintre părţi este cea a locuinţei reclamantului;

c) în sfârşit, are acelaşi caracter competenţa stabilită de art. 915 alin. (2) *in fine* în favoarea Judecătoriei Sectorului 5, fiindcă este o competenţă unică, stabilită de legiuitor şi de la care nu se poate deroga.

În toate aceste cazuri, orice altă instanţă este necompetentă să judece cererea de divorţ, necompetenţa fiind de ordine publică, potrivit art. 129 alin. (2) pct. 3 NCPC[2], iar regimul său juridic este cel prevăzut de art. 130 alin. (2) NCPC[3].

16.2. Sunt *norme de competenţă teritorială relativă* următoarele:

a) în cazul prevăzut de art. 915 alin. (1) teza întâi prima parte, şi anume atunci când soţii nu au avut locuinţă comună sau niciunul dintre ei nu mai locuieşte în circumscripţia judecătoriei unde se află ultima locuinţă şi când competenţa aparţine judecătoriei în circumscripţia căreia are locuinţa pârâtul. În această situaţie, practic, se revine la competenţa teritorială de drept comun (instanţa de la domiciliul pârâtului – art. 107 NCPC) şi nu există nicio raţiune pentru a considera că norma instituie o competenţă teritorială exclusivă, astfel încât reclamantul poate introduce cererea de divorţ şi la judecătoria în a cărei circumscripţie locuieşte, iar dacă pârâtul nu invocă necompetenţa acesteia [care este una de ordine privată – art. 129 alin. (3) NCPC] potrivit art. 130 alin. (3) NCPC, desfacerea căsătoriei va fi soluţionată de instanţa sesizată de către reclamant;

b) tot astfel, este o competenţă teritorială relativă cea lăsată de legiuitor la latitudinea părţilor prin art. 915 alin. (2) teza întâi, potrivit căruia, atunci când niciuna dintre ele nu are domiciliul în ţară, ele pot conveni să introducă cererea de divorţ la orice judecătorie din România. Rolul voinţei părţilor în alegerea competenţei, recunoscut de legiuitor, face din această competenţă una evident relativă.

16.3. Este adevărat că, în doctrină, s-a susţinut că toate normele de competenţă în materia divorţului prevăzute de art. 915 NCPC sunt imperative, necompetenţa fiind în toate cazurile –

[1] A se vedea *supra*, comentariul acestui articol, pct. 5.

[2] Pentru comentariul art. 129 NCPC, se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 509-511.

[3] Pentru comentariul art. 130 NCPC, se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 511-533.

BCU CLUJ-NAPOCA UNIVERSITY LIBRARY

pe cale de consecinţă – de ordine publică[1]. Astfel, sub imperiul fostului art. 607 C. pr. civ., s-a spus că „instanţele enumerate de art. 607 C. pr. civ. nu sunt toate deopotrivă competente şi deci reclamantul nu are posibilitatea de opţiune, ci el trebuie să-şi intenteze acţiunea în ordinea şi condiţiile stabilite de lege"[2]. În ceea ce ne priveşte, suntem de acord cu ideea de principiu că reclamantul este obligat să urmeze şi în prezent ordinea prevăzută de art. 915 NCPC (şi, din acest punct de vedere, textul este imperativ), dar am socotit că, în cazurile prevăzute de art. 915 alin. (1) teza întâi prima parte şi alin. (2) teza întâi, competenţa teritorială este relativă[3].

III. Normele europene privind competenţa în materia divorţului

17. Am menţionat deja, mai sus, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti, care – intrat în vigoare la 1 august 2004 – se aplică şi României de la 1 ianuarie 2007, prevederile sale fiind obligatorii pentru instanţele române[4].

Precizăm însă că Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorţului şi separării de corp[5], examinat pe larg în unele comentarii ale art. 915 NCPC[6], nu are aplicabilitate în această chestiune, care este una de procedură, deoarece el rezolvă o problemă de fond, şi anume legea aplicabilă divorţului, în cazul unui conflict de legi [art. 1 par. (1) din Regulament][7].

---

[1] A se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1277. În sensul – greşit – că art. 915 NCPC ar reglementa o competenţă teritorială relativă, a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, pp. 893-894. În legătură cu caracterul imperativ al normelor de competenţă teritorială în materie de divorţ, a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2106/1972, în CD 1972, p. 271; Trib. jud. Suceava, s. civ., dec. nr. 281/1984, în RRD nr. 6/1984, p. 63.

[2] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 513, text şi nota 112.

[3] Credem că şi deciziile pronunţate de instanţe sub imperiul art. 607 C. pr. civ. pot fi invocate ca argumente în favoarea susţinerii noastre. Astfel, chiar prin dec. nr. 238/1961 a fostului Trib. Suprem, col. civ. (*CD* 1963, pp. 316-319) s-a statuat că fostul art. 607 C. pr. civ. a păstrat principiul general al competenţei teritoriale, prevăzut de fostul art. 5 C. pr. civ. (p. 318). De asemenea, prin dec. nr. 2106/1972 a Trib. Suprem, s. civ. (CD 1972, p. 271), a fost menţionat, ca argument al caracterului imperativ al competenţei prevăzute de art. 607, faptul că aceasta nu este lăsată la alegerea părţilor; or, în ceea ce priveşte actuala reglementare, aceasta prevede în mod expres posibilitatea părţilor de a alege competenţa, în cazul prevăzut de art. 915 alin. (2) teza întâi.

[4] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1275; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 432-433.

[5] Publicat în JO seria L nr. 343 din 29 decembrie 2010.

[6] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1275-1277; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 433-434.

[7] De aceea, avem serioase rezerve faţă de afirmaţia făcută de G. Răducan (*Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 432), în sensul că termenul de „acord", utilizat de art. 915 alin. (2) NCPC, ar desemna înţelegerea reglementată de art. 5 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1259/2010, potrivit căruia soţii pot conveni să desemneze legea aplicabilă divorţului şi separării de corp (p. 432). Nu numai că nimic nu justifică concluzia alăturării celor două texte, dar confuzia este mai mult decât evidentă: art. 915 alin. (2) NCPC se referă la acordul pentru alegerea competenţei instanţei, în timp ce art. 5 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 prevede, cum arată chiar autoarea, legea aplicabilă fondului litigiului.

Hotărâri CJUE

Art. 6 şi 7 din Regulamentul nr. 2201/2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti trebuie interpretate în sensul că, în cadrul unei proceduri de divorţ, în cazul în care pârâtul nu are reşedinţa obişnuită într-un stat membru şi nu este resortisant al unui stat membru, instanţele judecătoreşti dintr-un stat membru nu pot să îşi întemeieze pe dreptul naţional competenţa de a se pronunţa asupra acestei cereri, dacă instanţele judecătoreşti dintr-un alt stat membru sunt competente în temeiul art. 3 din regulamentul menţionat. Într-adevăr, potrivit formulării clare a art. 7 alin. (1) din acest regulament, competenţa este stabilită, în fiecare stat membru, de dreptul naţional numai în cazul în care nicio instanţă judecătorească dintr-un stat membru nu este competentă în temeiul art. 3-5 din acesta. Pe de altă parte, potrivit art. 17 din regulament, instanţa judecătorească dintr-un stat membru sesizată cu o cauză pentru care nu este competentă în temeiul regulamentului este obligată să se declare din oficiu necompetentă în cazul în care o instanţă judecătorească dintr-un alt stat membru este competentă în temeiul acestui regulament. Această interpretare nu este pusă în discuţie de art. 6 din regulament, având în vedere că aplicarea art. 7 alin. (1) şi a art. 17 din acesta nu depinde de calitatea pârâtului, ci numai de întrebarea dacă o instanţă judecătorească dintr-un stat membru este competentă în temeiul art. 3-5 din regulament, care urmăreşte stabilirea unor norme uniforme privind conflictul de competenţă în materie de divorţ pentru a asigura o liberă circulaţie a persoanelor cât mai amplă. Prin urmare, regulamentul se aplică şi resortisanţilor unor state terţe care au legături suficient de strânse cu teritoriul unuia dintre statele membre, în conformitate cu criteriile de competenţă prevăzute de regulament, criterii care se bazează pe principiul conform căruia trebuie să existe o legătură reală între persoana interesată şi statul membru care îşi exercită competenţa *[CJCE, Camera a treia, cauza C-68/07, Hotărârea din 29 noiembrie 2007, publicată în Repertoriul jurisprudenţei Curţii de Justiţie şi a Tribunalului de Primă Instanţă, Partea I, 2007 – 11 (B), Oficiul pentru Publicaţii al Curţii de Justiţie a Comunităţilor Europene, Luxemburg, 2007, p. 10403 şi urm.]*.

Decizii ale Curţii Constituţionale

Referitor la dispoziţiile art. 607 C. pr. civ., Curtea reţine că acestea reprezintă norme procedurale de stabilire a competenţei în materia divorţului, norme care, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituţie, intră în competenţa de stabilire a legiuitorului, cu respectarea celorlalte prevederi şi principii din Constituţie. Astfel, legiuitorul a stabilit că cererea de divorţ este de competenţa judecătoriei în circumscripţia căreia se află cel din urmă domiciliu comun al soţilor, iar dacă soţii nu au avut domiciliu comun sau dacă niciunul dintre soţi nu mai locuieşte în circumscripţia judecătoriei în care se află cel din urmă domiciliu comun, judecătoria competentă este aceea în circumscripţia căreia îşi are domiciliul pârâtul, iar când pârâtul nu are domiciliu în ţară, este competentă judecătoria în circumscripţia căreia îşi are domiciliul reclamantul. Această competenţă teritorială nu este una alternativă, ci reclamantul trebuie să respecte ordinea impusă de dispoziţia legală, ceea ce nu este de natură să încalce nicio prevedere din Legea fundamentală *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 413 din 10 aprilie 2008, publicată în M. Of. nr. 386 din 21 mai 2008)*.

Notă: Soluţia instanţei constituţionale, pronunţată în lumina reglementărilor procesuale anterioare, nu şi-a pierdut pertinenţa; art. 607 C. pr. civ. are corespondent în cele stabilite de art. 915 NCPC atât ca natură imperativă şi derogatorie a normei, cât şi, în mare măsură, în conţinutul regulilor de stabilire a competenţei teritoriale a instanţei de divorţ.

Jurisprudență

1. Față de împrejurarea că părțile au încheiat căsătoria în Italia, în cauză sunt incidente dispozițiile art. 3 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, potrivit cărora: „Sunt competente să hotărască în problemele privind divorțul, separarea de corp și anularea căsătoriei instanțele judecătorești din statul membru: (a) pe teritoriul căruia se află reședința obișnuită a soților sau ultima reședință obișnuită a soților în condițiile în care unul dintre ei încă locuiește acolo sau reședința obișnuită a pârâtului sau, în caz de cerere comună, reședința obișnuită a unuia dintre soți sau reședința obișnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin un an imediat înaintea introducerii cererii sau reședința obișnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin șase luni imediat înaintea introducerii cererii și în cazul în care acesta este fie resortisant al statului membru respectiv, fie, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, are «domiciliul» în acel loc; (b) de cetățenie a celor doi soți sau, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, statul «domiciliului» comun". Înalta Curte constată că părțile au cetățenie română, împrejurare ce determină aplicabilitatea dispozițiilor art. 3 lit. b) teza întâi, respectiv competența internațională a instanțelor judecătorești din România în soluționarea pricinii. Pentru a determina competența teritorială, urmează a se observa că reclamanta a introdus cererea la 20 iunie 2013, așadar după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, motiv pentru care devin incidente prevederile art. 914 (în prezent art. 915 – n.n., Fl.A.B.) din acest act normativ. (...) Ipoteza în cauza de față este aceea în care pârâtul nu are locuința în țară, iar instanțele române sunt competente internațional, situație care determină competența instanței de la domiciliul reclamantului. Art. 87 C. civ. stabilește că: „Domiciliul persoanei fizice, în vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, este acolo unde aceasta declară că își are locuința principală". Ancheta socială efectuată de Consiliul Local Gura Humorului – Direcția de Asistență Socială, la dispoziția Judecătoriei Gura Humorului, a stabilit că reclamanta a revenit în țară în iulie 2012, moment de la care locuiește împreună cu minorele în localitatea Gura Humorului. Totodată, la dosar se află copia cărții de identitate a reclamantei, eliberată la 19 martie 2013, care cuprinde mențiunea domiciliului său în această localitate. Așadar, constatând că reclamanta are domiciliul în Gura Humorului, în raport de dispozițiile legale enunțate, competența de soluționare a cauzei revine Judecătoriei Gura Humorului. Înalta Curte observă că părțile au depus la Judecătoria Sectorului 5 București, după închiderea dezbaterilor, un înscris denumit „declarație", prin care au solicitat, de comun acord, în temeiul dispozițiilor art. 914 (în prezent art. 915 – n.n., Fl.A.B.) alin. (2) NCPC, soluționarea cauzei la această instanță. Or, legiuitorul a permis acordul părților cu privire la alegerea instanței competente în soluționarea cererii de divorț numai în situația în care niciuna dintre părți nu are locuința în țară, ceea ce în speță nu se verifică. De asemenea, trebuie observat și că situația reglementată de dispozițiile art. 914 (în prezent art. 915 – n.n., Fl.A.B.) alin. (2) NCPC este diferită de alegerea de competență prevăzută de art. 126 alin. (1) NCPC, care este posibilă numai în cazul proceselor privitoare la bunuri și la alte drepturi de care părțile pot să dispună. Pentru aceste considerente, Înalta Curte a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriei Gura Humorului *(ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 687 din 27 februarie 2014, în Monitorul Jurisprudenței nr. 24/2014, pp. 2-4)*.

2. În condițiile în care, la data introducerii acțiunii de divorț, niciunul din soți nu mai locuia în circumscripția instanței în care s-a aflat cel din urmă domiciliu comun, iar pârâtul locuiește în străinătate, față de dispozițiile art. 607 ultima teză C. pr. civ., instanța competentă din punct de vedere teritorial să judece cauza este cea în a cărei circumscripție teritorială se află domiciliul

reclamantei *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. civ. nr. 6414 din 23 septembrie 2011, disponibilă pe www.scj.ro)*.

3. Atunci când legiuitorul a folosit sintagma „niciunul dintre soţi nu mai locuieşte în circumscripţia instanţei în care se află cel din urmă domiciliu comun", a avut în vedere împrejurarea că niciunul dintre soţi nu mai stă efectiv în această circumscripţie, fără a fi implicată noţiunea de „domiciliu". Această interpretare nu poate fi aplicată, pentru o aşa-zisă identitate de raţiune, cazului în care „pârâtul nu are domiciliu în ţară", legea prevăzând în mod expres că este vorba despre domiciliu, şi nu despre reşedinţă. Prin urmare, competentă să soluţioneze cauza este instanţa domiciliului pârâtei *(C. Ap. Suceava, s. civ. şi pt. cauze cu minori şi de fam., dec. civ. nr. 246 din 4 septembrie 2009, publicată în baza de date www.dbrosetti.ro, cod citare 6346)*.

4. Dacă părţile au avut şi au reşedinţa obişnuită într-un alt stat membru, iar pârâta a introdus pe rolul unei instanţe din acel stat acţiunea pentru desfacerea căsătoriei părţilor, anterior promovării pe rolul instanţei române de către reclamant a prezentei acţiuni având acelaşi obiect, prima instanţă sesizată, cea din celălalt stat membru, este instanţa competentă să soluţioneze acţiunea de desfacere a căsătoriei părţilor, urmând a se respinge acţiunea de divorţ formulată de reclamant, ca nefiind de competenţa instanţelor române *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, pt. minori şi fam., dec. nr. 1104/R din 7 mai 2010, disponibilă la adresa http://legeaz.net/spete-litigii-munca-ca-cluj-2012/decizia-1104-2012-curtea-apel-cluj-8gj)*.

5. Aşa cum corect au reţinut instanţele anterioare şi raportat la dispoziţiile art. 3, art. 5 şi art. 19 din Regulamentul CE nr. 2201/2003, instanţele române nu sunt competente în soluţionarea prezentei cauze, întrucât la momentul promovării de către recurenta-reclamantă a cererii de divorţ exista deja pronunţată o hotărâre de autorizare a separaţiei voluntare a părţilor emisă de către instanţa italiană competentă (respectiv Tribunalul Ordinar din Roma, secţia I civilă, jurisdicţie voluntară). Aşa fiind, decizia civilă recurată este temeinică şi legală, cererea recurentei-reclamante având ca obiect desfacerea căsătoriei nefiind de competenţa instanţelor române, ceea ce echivalează cu nelegala învestire a acestora *(C. Ap. Bacău, dec. nr. 952 din 10 iunie 2013, publicată în baza de date Sintact Jurisprudenţă)*.

6. Este real că art. 3 din Regulament instituie în materia problemelor privind divorţul, separarea de drept şi anularea căsătoriei mai multe norme de competenţă, iar acestea au caracter alternativ, ceea ce presupune că nu există o ierarhie între instanţele competente, soţii având posibilitatea de desfacere a căsătoriei la oricare dintre acestea. Numai că, potrivit art. 17, instanţa este obligată să îşi verifice din oficiu competenţa. Pe de altă parte, în lumina art. 19, în cazul în care se introduc cereri de divorţ, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei între aceleaşi părţi în faţa unor instanţe judecătoreşti din state membre diferite, instanţa sesizată în al doilea rând suspendă din oficiu procedura până când se stabileşte competenţa primei instanţe sesizate. Alin. (3) al aceleiaşi reglementări comunitare dispune că, în cazul în care se stabileşte competenţa instanţei mai întâi sesizate, instanţa sesizată în al doilea rând îşi declină competenţa în favoarea primei instanţe. Această declinare de competenţă internaţională echivalează în fapt cu declararea necompetenţei generale a instanţelor din statul membru în faţa cărora a fost introdusă cea de a doua cerere. Raportând aceste consideraţii generale la speţa pendinte, Curtea a constatat că, anterior sesizării instanţelor din România, instanţele din Spania au fost sesizate cu o cerere de divorţ de către recurenta-pârâtă în prezenta cauză. Acestea s-au declarat competente, fiind pronunţată în acest sens sentinţa din 16 iulie 2012 de către Judecătoria de instanţă şi instrucţie nr. 5 Talavera de la Reina. Curtea nu a putut avea în vedere reţinerile tribunalului în sensul că nu s-a făcut dovada unei proceduri concurente în Spania, de vreme ce prin sentinţa amintită au fost luate doar măsuri provizorii. În realitate, luarea unor astfel de măsuri este, potrivit

legii spaniole, o fază premergătoare pronunțării divorțului. Într-o atare situație, de vreme ce instanța spaniolă și-a declarat competența, aceasta fiind îndrituită, în lumina art. 12 alin. (1) și (2) din reglementarea comunitară, să se pronunțe și cu privire la problemele de răspundere părintească, instanța română, chiar dacă în favoarea sa ar fi pledat o normă de competență din cele instituite de art. 3 din Regulament, devine necompetentă în lumina art. 19 alin. (3) din aceeași reglementare comunitară *(C. Ap. Ploiești, s. I civ., dec. nr. 2824 din 15 octombrie 2013, în BCA nr. 3/2014, p. 14)*.

7. Față de existența unei hotărâri definitive de separare consensuală a soților, care atestă începerea procedurii de divorț în Italia, formularea unei alte acțiuni de divorț, pe rolul instanțelor românești, apare ca inadmisibilă în raport de dispozițiile art. 3 din Regulamentul nr. 2201/2003. În speță nu putem discuta nici despre existența unei litispendențe, în sensul celor reglementate de art. 19 alin. (1) din același Regulament, în condițiile în care instanța italiană nu numai că și-a stabilit competența, dar a pronunțat deja o hotărâre definitivă de separare consensuală a soților, o etapă prealabilă procesului de divorț (*C. Ap. Ploiești, s. I civ., dec. nr. 635 din 26 septembrie 2011, în BCA – Supliment nr. 3/2011, disponibil pe www.legalis.ro*).

8. Potrivit art. 914 alin. (2) NCPC (în numerotarea anterioară republicării Codului în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015 – n.n., Fl.A.B.), dacă nici reclamantul și nici pârâtul nu au locuința în țară, părțile pot conveni să introducă cererea de divorț la orice judecătorie din România. În lipsa unui asemenea acord, cererea de divorț este de competența Judecătoriei Sectorului 5 al municipiului București. Manifestarea de voință a părților în sensul alegerii de comun acord a instanței competente să soluționeze divorțul decurge din introducerea acțiunii pe rolul Judecătoriei Iași de către reclamantă, coroborată cu mențiunea din procura specială autentificată din 20.09.2013 de BNP C.R., care reprezintă o alegere a locului judecății formulată de pârât, aceste acte juridice echivalând cu acordul expres al părților pentru alegerea unei instanțe. Competența Judecătoriei Sectorului 5 București este în acest caz subsidiară, devenind aplicabilă în cazul în care între părți nu există niciun fel de convenție referitoare la alegerea unei instanțe din România. Cum, în cauză, părțile și-au manifestat acordul de voință pentru alegerea instanței competente să judece divorțul, Înalta Curte urmează a stabili competența de soluționare în favoarea Judecătoriei Iași *(ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 1202 din 7 mai 2015, publicată în Biblioteca Hamangiu online; în același sens: ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 908 din 26 martie 2015; ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 749 din 4 martie 2014, ambele disponibile pe www.scj.ro)*.

9. În acord cu reglementările internaționale, un element de noutate al Codului este evidențiat prin noțiunea de „locuință comună", care a înlocuit sintagma consacrată de Codul de procedură civilă de la 1865, aceea de „domiciliu comun" (prevederile art. 607 C. pr. civ. anterior – n.n., Fl.A.B.). Această nouă sintagmă, care constituie elementul de noutate, s-a dovedit a fi valabilă și în interpretarea mai multor regulamente ale UE [de exemplu: Regulamentul (CE) nr. 44/2001, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, Regulamentul (CE) nr. 804/2005, Regulamentul (CE) nr. 1896/2006, Regulamentul (CE) nr. 861/2007 etc.], unde funcționează, de asemenea, regula *actor sequitur forum rei* și se are în vedere, potrivit legislației majorității statelor membre, locuința faptică, iar nu cea legală. Cererea de divorț este de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află cea din urmă locuință comună a soților, cu condiția însă ca, la data sesizării, cel puțin unul dintre soți să mai locuiască în acea circumscripție *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 2306 din 23 septembrie 2014, disponibilă pe www.scj.ro)*.

Art. 916. Cererea de divorţ

(1) Cererea de divorţ va cuprinde, pe lângă cele prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată, numele copiilor minori ai celor 2 soţi ori adoptaţi de aceştia.

(2) Dacă nu sunt copii minori, se va menţiona în cerere această împrejurare.

(3) La cerere se vor alătura o copie a certificatului de căsătorie şi, după caz, câte o copie a certificatelor de naştere ale copiilor minori.

(4) La cerere se poate alătura, după caz, înţelegerea soţilor rezultată din mediere cu privire la desfacerea căsătoriei şi, după caz, la rezolvarea aspectelor accesorii divorţului.

Comentariu

1. Art. 916 NCPC prevede elementele speciale pe care trebuie să le cuprindă cererea de divorţ, precum şi înscrisurile care trebuie să o însoţească.

I. Menţiuni privind copiii minori

2. În mod firesc, alin. (1) face trimitere la regula generală privind cererea de chemare în judecată (art. 194 NCPC[1]), dispunând că, la elementele generale ale acesteia, trebuie să fie adăugate numele copiilor minori ai celor doi soţi ori adoptaţi de aceştia. Textul trebuie interpretat în sensul că se referă nu numai la copiii soţilor născuţi în timpul căsătoriei, ci şi – dacă este cazul – la copiii celor doi soţi născuţi înainte ca aceştia să se fi căsătorit. Actuala redactare a textului („numele copiilor minori ai celor 2 soţi"), în comparaţie cu fostul art. 612 alin. 1 C. pr. civ. („numele copiilor minori născuţi din căsătorie sau care se bucură de situaţia legală a copiilor născuţi din căsătorie"[2]), justifică interpretarea propusă de noi. Mai mult, textul trebuie corelat cu art. 919 alin. (2) NCPC, care se referă expres la situaţia în care „soţii au copii minori, născuţi înaintea sau în timpul căsătoriei (...)"[3].

3. În privinţa copiilor adoptaţi (o adăugire inspirată faţă de vechea reglementare – art. 612 alin. 1 C. pr. civ.), precizăm că este vorba fie de copiii adoptaţi de ambii soţi, fie de copiii unui soţ, adoptaţi de celălalt soţ, dar nu este vorba de copiii – dacă este cazul – adoptaţi de un singur soţ (situaţie care se poate regăsi în practică), deoarece, la divorţ, instanţa va lua măsurile prevăzute de Codul civil (art. 396-404[4]) numai faţă de copiii care au stabilită legătura de filiaţie (fie prin naştere, fie prin adopţie) în raport cu ambii soţi care divorţează.

4. Alin. (2) al art. 916 NCPC impune ca, în cazul în care nu există copii minori din căsătorie (fie că soţii nu au avut copii şi nici nu au adoptat, fie că – deşi au avut copii –

[1] Pentru comentariul art. 194 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 708-714.

[2] Textul anterior era şi greşit redactat, pentru că formula „numele copiilor minori (...) care se bucură de situaţia legală a copiilor născuţi din căsătorie" includea şi copiii soţilor din alte căsătorii (sau din alte relaţii, extraconjugale), care aveau situaţia legală a copiilor din căsătorie, potrivit art. 63 C. fam., dar nu trebuiau menţionaţi în cererea de divorţ, deoarece – nefiind copiii ambilor soţi care divorţau – instanţa nu putea să ia faţă de ei măsurile prevăzute de Codul familiei sau de Codul civil cu prilejul divorţului. Din acest punct de vedere, ni se pare neinspirată reluarea – în unele comentarii ale Codului actual – a formulării din fostul Cod, şi anume *copiii care se bucură de situaţia legală a copiilor din căsătorie* (a se vedea: G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 434; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1278).

[3] A se vedea comentariul *sub* art. 919 NCPC, *infra*, p. 1131 şi urm.

[4] Pentru comentariul acestor articole, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 431-442.

BCU BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

aceştia sunt majori la data divorţului), această împrejurare să fie menţionată în cererea de divorţ.

II. Înscrisurile care trebuie ataşate cererii de divorţ

5. Alin. (3) impune ca la cererea de divorţ să fie alăturate o copie a certificatului de căsătorie şi, dacă este cazul, copii de pe certificatele de naştere ale copiilor la care se referă alin. (1). În doctrină s-a arătat[1)], citându-se o jurisprudenţă anterioară[2)], că instanţa nu poate da curs cererii de divorţ până nu se depun certificatele de stare civilă sau – cum dispune azi art. 916 alin. (3) – copii de pe acestea [evident, copiile trebuie să fie certificate de către părţi, conform art. 150 alin. (2) NCPC]. Soluţia este valabilă şi astăzi, într-adevăr, dar nu prin raportare la jurisprudenţa menţionată, ci prin aplicarea, de către instanţă, a art. 200, raportat la art. 194 lit. e) şi art. 150 NCPC[3)].

III. Medierea

6. Prevederea din alin. (4) este nouă, fiind aparent utilă, dar – din păcate – este parţial inutilă şi aparent restrictivă, motiv pentru care o explicaţie şi o interpretare extensivă a ei ni se par necesare. Să ne explicăm. Textul prevede că, dacă e cazul, cererii de divorţ îi poate fi alăturată înţelegerea soţilor, rezultată din mediere, referitoare la:

- desfacerea căsătoriei şi, după caz,
- rezolvarea aspectelor accesorii divorţului.

7. În privinţa incidenţei medierii în materia divorţului, trebuie avute în vedere următoarele prevederi legale[4)]:

a) art. 227 alin. (2)-(4) NCPC[5)];

b) art. 64-66 din Legea nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator, cu modificările ulterioare[6)].

[1)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1188.

[2)] A se vedea Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10 din 13 noiembrie 1969, în CD 1969, p. 40.

[3)] Pentru comentariile acestor texte, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 594-595 (art. 150 NCPC), 708-711 (art. 194 NCPC), 736-742 (art. 200 NCPC).

[4)] A se vedea şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 435.

[5)] Pentru comentariul acestui text, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 791-792.

[6)] Semnalăm că alin. (1) şi alin. (1[2]) ale art. 2 din Legea nr. 192/2006, care prevedeau obligativitatea participării la şedinţa de informare privind avantajele medierii şi care se aplicau şi raporturilor de familie, au fost declarate neconstituţionale prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 266 din 7 mai 2014, publicată în M. Of. nr. 464 din 25 iunie 2014.

Art. 64-66 din aceeaşi lege conţin dispoziţii speciale privind conflictele de familie, după cum urmează:

Art. 64: (1) Pot fi rezolvate prin mediere neînţelegerile dintre soţi privitoare la:

a) continuarea căsătoriei; b) partajul de bunuri comune; c) exerciţiul drepturilor părinteşti; d) stabilirea domiciliului copiilor; e) contribuţia părinţilor la întreţinerea copiilor; f) orice alte neînţelegeri care apar în raporturile dintre soţi cu privire la drepturi de care ei pot dispune potrivit legii.

(1[1]) Acordurile de mediere încheiate de părţi, în cauzele/conflictele ce au ca obiect exerciţiul drepturilor părinteşti, contribuţia părinţilor la întreţinerea copiilor şi stabilirea domiciliului copiilor, îmbracă forma unei hotărâri de expedient.

(2) Înţelegerea soţilor cu privire la desfacerea căsătoriei şi la rezolvarea aspectelor accesorii divorţului se depune de către părţi la instanţa competentă să pronunţe divorţul.

8. Atât art. 916 alin. (4) NCPC, cât şi art. 64 alin. (2) din Legea nr. 192/2006 prevăd că înţelegerea soţilor privind divorţul, rezultată din mediere, se depune la instanţa de divorţ. Alin. (4) al art. 916 NCPC a fost, în mod evident, influenţat de textul din Legea medierii. Precizăm că singura înţelegere a soţilor privind divorţul poate să prevadă desfacerea căsătoriei prin acordul lor, potrivit art. 373 lit. a) şi art. 374 NCC, respectiv art. 929-931 NCPC; ea nu poate să aibă alt obiect, deoarece:

- dacă soţii nu au căzut de acord asupra divorţului, competenţa de a pronunţa desfacerea căsătoriei aparţine exclusiv instanţei de judecată;

- dacă soţii au căzut de acord cu privire la divorţ, dar au prevăzut în înţelegere culpa unuia sau a altuia dintre ei ori o culpă comună, aceste prevederi nu ar avea niciun efect, pentru că, atunci când instanţa pronunţă divorţul pe baza acordului soţilor, nu se face în hotărâre nicio menţiune cu privire la culpa soţilor, astfel cum dispune art. 931 alin. (1) NCPC;

- dacă soţii au căzut de acord cu privire la divorţ, dar au stipulat alte clauze, cum ar fi existenţa unei contraprestaţii pentru obţinerea consimţământului celeilalte părţi sau existenţa unor modalităţi ale acordului lor (termen sau condiţie), aceste clauze ar fi nule absolut, deoarece acordul privind divorţul este un act juridic nepatrimonial, pur şi simplu [adică nesusceptibil de modalităţi, potrivit art. 1.396 alin. (2) NCC]; evident că exemplele de mai sus sunt exagerate, ele fiind menite să arate, printr-un adevărat raţionament de tipul *reductio ad absurdum*, că singura prevedere pe care poate să o conţină înţelegerea soţilor cu privire la divorţ, rezultată din mediere, este faptul că desfacerea căsătoriei va avea loc prin acordul lor.

Aşa fiind, depunerea înţelegerii rezultate din mediere – care se poate referi numai la divorţul prin acordul soţilor, după cum am arătat mai sus – alături de cererea de divorţ bazată pe acest acord este inutilă, deoarece judecătorul va pronunţa divorţul prin acordul soţilor fără să fie interesat de modalitatea prin care soţii au ajuns la acest acord.

9. Referirea din alin. (4) al art. 916 la înţelegerea soţilor rezultată din mediere privind aspectele accesorii divorţului nu este însă inutilă. Instanţa va lua act de aceasta, cu următoarele precizări:

a) dacă înţelegerea se referă la exercitarea autorităţii părinteşti, contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, locuinţa copilului şi dreptul părintelui de a avea legături personale cu acesta [art. 919 alin. (1) lit. a) NCPC], instanţa va putea să ia act şi să se pronunţe în consecinţă, dar numai ţinând cont de interesul superior al copilului, de

---

Art. 65: Mediatorul va veghea ca rezultatul medierii să nu contravină interesului superior al copilului, va încuraja părinţii să se concentreze în primul rând asupra nevoilor copilului, iar asumarea responsabilităţii părinteşti, separaţia în fapt sau divorţul să nu impieteze asupra creşterii şi dezvoltării acestuia.

Art. 66: (1) Înainte de încheierea contractului de mediere sau, după caz, pe parcursul procedurii, mediatorul va depune toate diligenţele pentru a verifica dacă între părţi există o relaţie abuzivă ori violentă, iar efectele unei astfel de situaţii sunt de natură să influenţeze medierea şi va decide dacă, în asemenea circumstanţe, soluţionarea prin mediere este potrivită. Dispoziţiile art. 54 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(2) Dacă, în cursul medierii, mediatorul ia cunoştinţă de existenţa unor fapte ce pun în pericol creşterea sau dezvoltarea normală a copilului ori prejudiciază grav interesul superior al acestuia, este obligat să sesizeze autoritatea competentă.

concluziile raportului de anchetă psihosocială şi după ascultarea părinţilor şi, dacă e cazul, a copilului minor, astfel cum prevede art. 396 NCC[1];

b) dacă înţelegerea se referă la numele soţilor după divorţ [art. 919 alin. (1) lit. b) NCPC], instanţa, de asemenea, va lua act de aceasta şi se va pronunţa în sensul convenit de părţi;

c) dacă înţelegerea priveşte celelalte cereri accesorii la care se referă art. 919 alin. (1) NCPC, şi anume locuinţa familiei [art. 919 alin. (1) lit. c) NCPC], despăgubirea pretinsă pentru prejudiciile materiale sau morale suferite ca urmare a desfacerii căsătoriei [art. 919 alin. (1) lit. d) NCPC], obligaţia de întreţinere sau prestaţia compensatorie între foştii soţi [art. 919 alin. (1) lit. e) NCPC] sau încetarea regimului matrimonial şi, după caz, lichidarea comunităţii de bunuri şi partajul acestora [art. 919 alin. (1) lit. f) NCPC], instanţa se va pronunţa asupra acestora printr-o hotărâre care să încuviinţeze învoiala părţilor (art. 438-441 NCPC[2]), deoarece art. 441 NCPC prevede expres că o astfel de hotărâre – care consfinţeşte tranzacţia părţilor (art. 2.267-2.278 NCC[3]) – va fi pronunţată şi atunci când învoiala părţilor este urmarea procedurii de mediere[4].

Observaţia privind caracterul aparent restrictiv al art. 916 alin. (4) NCPC[5] priveşte tocmai posibilitatea pronunţării unei astfel de hotărâri (care să consfinţească înţelegerea soţilor) şi în situaţia în care ei nu au recurs la mediere sau, chiar dacă au făcut-o, înţelegerea lor nu este rezultatul medierii. Cu alte cuvinte, la cererea de divorţ va putea fi alăturat înscrisul din care rezultă înţelegerea părţilor cu privire la cererile accesorii desfacerii căsătoriei, chiar dacă această înţelegere nu este rezultatul medierii.

IV. Discuţii privind conţinutul cererii în funcţie de tipul divorţului

10. În doctrină s-a afirmat că, în cazul divorţului prin acordul soţilor, care este o procedură necontencioasă, cererea de desfacere a căsătoriei pe acest temei nu poate avea conţinutul determinat de lege pentru cererea de chemare în judecată (art. 194 NCPC), întrucât aceasta, referindu-se la reclamant şi pârât, ar fi aplicabilă exclusiv procedurilor cu caracter contencios[6] (respectiv divorţului bazat pe culpă, în materia analizată aici). Din acest punct de vedere, trebuie făcute următoarele distincţii:

a) atunci când divorţul este întemeiat pe acordul soţilor, cererea trebuie să fie redactată potrivit art. 930 NCPC[7], normă specială care se completează cu norma generală privind conţinutul cererilor în materie necontencioasă, respectiv art. 530 NCPC[8];

---

[1] Pentru comentariul art. 396 NCC, comentariu în care se afirmă (pe baza unei doctrine şi a unei jurisprudenţe constante în acest sens) că instanţa poate cenzura învoiala părinţilor, în interesul superior al copilului, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 431-433; de asemenea, a se vedea M. Avram, *op. cit.*, p. 156.

[2] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea A. Nicolae, *supra*, vol. I, pp. 1225-1230.

[3] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea P. Perju, *Noul Cod civil*, pp. 2213-2219.

[4] A se vedea şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 436.

[5] A se vedea şi I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 343.

[6] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1188; T. Bodoaşcă, *Reglementarea divorţului prin acordul soţilor după modificarea Codului de procedură civilă şi a Codului familiei prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluţionării proceselor*, în Dreptul nr. 4/2011, p. 32.

[7] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1188.

[8] Pentru comentariul acestui text, a se vedea: V. Belegante, *supra*, p. 17 şi urm.; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 5-6.

b) dacă divorţul este bazat pe acordul soţilor, dar fără ca aceştia să se fi înţeles cu privire la toate aspectele accesorii (situaţia copiilor, locuinţa familiei, încetarea regimului matrimonial etc.), care ar urma să fie soluţionate de instanţă, cererea va trebui formulată potrivit art. 194 NCPC, evident, cu menţionarea împrejurării că părţile au convenit deja asupra desfacerii căsătoriei. O asemenea pricină ar avea, după cum s-a spus[1], un caracter mixt: necontencios (în privinţa divorţului) şi contencios (în privinţa celorlalte capete de cerere);

c) în cazul divorţului bazat pe culpă, cererea – având caracter contencios – va trebui să aibă conţinutul stabilit de art. 194 NCPC.

V. Semnarea cererii

11. Textul comentat nu prevede nimic referitor la semnarea cererii, astfel încât se aplică prevederile generale în materie, respectiv art. 148 alin. (1)[2] şi art. 194 lit. f)[3] NCPC, care prevăd necesitatea semnăturii celui care formulează cererea. Cererea de divorţ va putea fi formulată şi prin reprezentant, în condiţiile art. 151 NCPC[4], caz în care acesta (fie el avocat sau alt mandatar, potrivit art. 83 NCPC) va trebui să o semneze. Posibilitatea reclamantului de a formula cererea de divorţ prin mandatar nu intră în contradicţie cu prevederile art. 921 („Prezenţa personală a părţilor") şi art. 922 („Absenţa reclamantului") NCPC, la baza cărora stau alte raţiuni şi care au alte domenii de aplicare.

VI. Taxa de timbru

12. Deşi art. 916 NCPC nu dispune nimic în această privinţă, este evident că, potrivit art. 197 NCPC[5], cererea de divorţ trebuie să fie însoţită de dovada achitării taxei de timbru, care este prevăzută de art. 15 din O.U.G. nr. 80/2013[6] privind taxele judiciare de timbru[7].

Jurisprudenţă

Pentru a se asigura pârâtului posibilitatea efectivă de a se apăra, va trebui ca în cuprinsul acţiunii, la care se vor ataşa în mod obligatoriu certificatul de căsătorie şi certificatele de naştere

---

[1] A se vedea şi I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 340.

[2] Pentru comentariul art. 148 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 589-592.

[3] Pentru comentariul art. 194 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 708-711.

[4] Pentru comentariul art. 151 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 595-596.

[5] Pentru comentariul art. 197 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 721-723.

[6] Art. 15 din O.U.G. nr. 80/2013 prevede: „Taxele judiciare de timbru pentru unele acţiuni şi cereri referitoare la raporturile de familie sunt următoarele:

a) pentru cererea de divorţ întemeiată pe prevederile art. 373 lit. a) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, denumită în continuare Codul civil – 200 lei;

b) pentru cererea de divorţ întemeiată pe prevederile art. 373 lit. b) şi c) din Codul civil – 100 lei;

c) pentru cererea de divorţ întemeiată pe prevederile art. 373 lit. d) din Codul civil – 50 lei;

d) cererea privind acordarea despăgubirilor sau pentru stabilirea prestaţiei compensatorii – 50 lei;

e) pentru cererile care nu sunt accesorii unei cereri de divorţ şi care au ca obiect stabilirea locuinţei copilului, exercitarea autorităţii părinteşti, stabilirea contribuţiei părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, dreptul părintelui sau al altor persoane decât părinţii de a avea legături personale cu copilul, locuinţa familiei – 20 lei fiecare cerere;

f) orice altă cerere neevaluabilă în bani – 20 lei, dacă nu sunt scutite, potrivit legii, de taxă de timbru".

[7] O.U.G. nr. 80/2013 a fost publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013.

ale copiilor minori sau copii legalizate, să se indice adresa corectă la care poate fi găsit *(Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10 din 13 noiembrie 1969, în CD 1969, p. 40)*.

Art. 917. Cererea reconvenţională

(1) Soţul pârât poate să facă şi el cerere de divorţ, cel mai târziu până la primul termen de judecată la care a fost citat în mod legal, pentru faptele petrecute înainte de această dată. Pentru faptele petrecute după această dată pârâtul va putea face cerere până la începerea dezbaterilor asupra fondului în cererea reclamantului.

(2) Cererea pârâtului se va face la aceeaşi instanţă şi se va judeca împreună cu cererea reclamantului.

(3) În cazul în care motivele divorţului s-au ivit după începerea dezbaterilor asupra fondului la prima instanţă şi în timp ce judecata primei cereri se află în apel, cererea pârâtului va putea fi făcută direct la instanţa învestită cu judecarea apelului.

(4) Neintroducerea cererii în termenele arătate la alin. (1) şi (3) atrage decăderea soţului pârât din dreptul de a cere divorţul pentru acele motive. Dacă cererea reclamantului a fost respinsă, soţul pârât poate cere divorţul pentru motive ivite ulterior.

Comentariu

I. Calificare

1. Deşi art. 917 foloseşte formula „soţul pârât poate să facă şi el *cerere de divorţ*" (s.n., Fl.A.B.), denumirea marginală a textului („Cererea reconvenţională") înlătură orice îndoială cu privire la calificarea de către legiuitor a cererii pârâtului într-un proces de divorţ, care – la rândul său – solicită desfacerea căsătoriei. În acest fel, a fost înlăturat orice dubiu privind calificarea cererii pârâtului ca o cerere reconvenţională, controversa existentă sub vechea reglementare (art. 608-610 C. pr. civ.) cu privire la această chestiune[1)] rămânând fără obiect.

De altfel, şi în prezent, ca şi în cazul vechii reglementări, dacă soţul pârât ar formula o cerere de divorţ pe cale separată, nu ca o cerere reconvenţională, ar trebui să o înregistreze la aceeaşi instanţă, urmând ca ea să fie soluţionată împreună cu cererea formulată deja de celălalt soţ[2)], nu numai pentru că aşa dispune art. 917 alin. (2), ci şi pentru că s-ar aplica regula conexităţii, prevăzută de art. 139 NCPC[3)].

2. În privinţa cererii reconvenţionale, nu mai există niciun dubiu în sensul că ea este formulată în cadrul unei proceduri contencioase, adică în cazul divorţului întemeiat pe culpa soţilor (cererea reconvenţională în sine fiind proprie procedurii contencioase[4)]).

3. Deşi cererea pârâtului dintr-un proces de divorţ, prin care cere, la rândul său, desfacerea căsătoriei, este calificată de legiuitor drept o cerere reconvenţională, ea are un

---

[1)] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 517, unde arată: „Din împrejurarea că textele vorbesc de cerere, în practica instanţelor este pusă uneori sub semnul întrebării existenţa cererii reconvenţionale în materia divorţului. În schimb, doctrina în mod constant vorbeşte de cerere reconvenţională, subliniindu-se că, în materia divorţului, după intentarea cererii de chemare în judecată, soţul pârât nu mai are facultatea de a alege între acţiunea directă şi cererea reconvenţională, fiind obligat să folosească ultima cale, dacă vrea să ceară desfacerea căsătoriei din vina soţului reclamant".

[2)] *Ibidem*.

[3)] Pentru comentariul art. 139 NCPC, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 570-575.

[4)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1189.

regim juridic derogatoriu de la reglementarea comună a cererii reconvenţionale în ceea ce priveşte termenul în care poate fi depusă[1] [art. 209 alin. (4) NCPC][2].

II. Depunerea cererii la prima instanţă

4. Alin. (1) al art. 917 prevede că soţul pârât poate să formuleze cererea reconvenţională cel mai târziu până la primul termen de judecată, pentru faptele (adică acele împrejurări de fapt care justifică divorţul) petrecute înainte de această dată.

Textul trebuie corelat cu art. 201 NCPC[3], care prevede, în alin. (3) şi (4), cum se fixează primul termen de judecată, care este data la care părţile sunt citate pentru prima oară pentru a se înfăţişa înaintea judecătorului. Evident că, dacă pârâtul nu este regulat citat pentru primul termen, potrivit art. 153-173 NCPC[4], primul termen de judecată se va socoti a fi cel la care procedura de citare a fost corect îndeplinită.

În ceea ce priveşte motivele de divorţ pe care le poate invoca pârâtul, acestea trebuie să fie anterioare primului termen de judecată, adică să se fi petrecut până la data sesizării instanţei de către reclamant şi chiar după această dată, dar cel mult până la primul termen de judecată.

5. Teza a doua a art. 917 alin. (1) NCPC prevede că pârâtul va putea formula cerere reconvenţională şi după primul termen de judecată, pentru faptele petrecute ulterior acestuia, dar – în acest caz – cererea va putea fi depusă la dosarul cauzei numai „până la începerea dezbaterilor asupra fondului în cererea reclamantului".

„Începerea dezbaterilor asupra fondului" semnifică momentul în care s-a terminat cercetarea judecătorească (soluţionarea excepţiilor şi administrarea probelor, potrivit art. 237-388 NCPC), iar instanţa dă cuvântul părţilor pentru a pune concluzii pe fondul cauzei, şi anume „asupra împrejurărilor de fapt şi temeiurilor de drept, invocate de părţi în cererile lor sau, după caz, ridicate de către instanţă din oficiu" (art. 389 NCPC)[5]. Aşadar, cererea reconvenţională va putea fi depusă de soţul pârât până când instanţa va deschide dezbaterile în fond şi va da cuvântul părţilor, „pentru ca fiecare să îşi susţină cererile şi apărările formulate în proces" (art. 392 NCPC)[6].

Depunerea cererii reconvenţionale până – sau chiar – la momentul deschiderii dezbaterilor în fond ridică problema cercetării acesteia şi, dacă este cazul, a administrării de probe cu privire la susţinerile pârâtului-reclamant, deoarece, în momentul depunerii ei, cercetarea judecătorească cu privire la cererea reclamantului poate fi încheiată.

Soluţia este dată de corelarea următoarelor texte din cod:

- art. 917 alin. (2) NCPC, care prevede că, fiind vorba de o cerere reconvenţională, aceasta va fi judecată de aceeaşi instanţă, împreună cu cererea reclamantului;

---

[1] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 651.

[2] Pentru comentariul art. 209 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 763-765.

[3] Pentru comentariul art. 201 NCPC, *ibidem*, pp. 750-751.

[4] Pentru comentariul art. 153-173 NCPC, *ibidem*, pp. 597-636.

[5] Pentru comentariul art. 389 NCPC, a se vedea I. Gîlcă, *supra*, vol. I, pp. 1087-1088.

[6] Pentru comentariul art. 392 NCPC, *ibidem*, pp. 1089-1090.

- art. 390 NCPC[1)], potrivit căruia, înaintea de a se trece la dezbaterea fondului cauzei, instanța – din oficiu sau la solicitarea părților – pune în discuția acestora cererile care, potrivit legii, pot fi invocate în orice stare a procesului, deci inclusiv înaintea dezbaterii fondului, cum prevede art. 917 alin. (1) teza a doua NCPC;

- art. 391 NCPC[2)], care dispune că instanța poate proceda la completarea unor probe, în cazul în care, din dezbateri, rezultă necesitatea acestei măsuri.

Or ca urmare a dezbaterilor pricinuite de depunerea cererii reconvenționale în condițiile art. 917 alin. (1) teza a doua NCPC, instanța poate:

a) fie să constate că, chiar și în condițiile depunerii cererii reconvenționale, probele administrate în cauză sunt suficiente și să treacă la soluționarea cauzei;

b) fie să aprecieze că, față de conținutul cererii reconvenționale, este necesară administrarea de noi probe și să procedeze în consecință, amânând dezbaterea asupra fondului după epuizarea acestei etape suplimentare a cercetării judecătorești.

6. După cum am menționat deja, în conformitate cu art. 917 alin. (2) NCPC, cererea reconvențională se depune la aceeași instanță și se va judeca împreună cu cererea principală. Din acest text, similar cu cel anterior (art. 608 alin. 2 C. pr. civ.), rezultă două aspecte importante:

a) cererea reconvențională determină o prorogare de competență în favoarea instanței învestite cu cererea principală de divorț[3)];

b) în acest caz, disjungerea cererii reconvenționale de cea principală (potrivit art. 210 NCPC[4)]) nu este posibilă[5)], deoarece nu s-ar putea pronunța două hotărâri judecătorești asupra desfacerii aceleiași căsătorii, în aceeași cauză și pe baza administrării acelorași probe.

III. Depunerea cererii la instanța de apel

7. Păstrând soluția din fostul cod (art. 609 C. pr. civ.), dar integrând-o mai sistematizat în ansamblul articolului privind cererea reconvențională, Noul Cod prevede în art. 917 alin. (3) că, dacă motivele divorțului [adică „faptele petrecute", în formularea alin. (1), respectiv împrejurările de fapt care justifică desfacerea căsătoriei] s-au ivit după începerea dezbaterilor asupra fondului și chiar în timp ce judecata cererii principale se afla în apel, pârâtul poate formula cererea sa de divorț direct în fața instanței de apel. Această prevedere constituie o abatere de la una dintre limitele efectului devolutiv al apelului[6)], și anume de la aceea determinată de ceea ce s-a judecat la prima instanță (art. 478 NCPC[7)]). În același timp, ea

---

[1)] Pentru comentariul art. 390 NCPC, *ibidem*, p. 1088.

[2)] Pentru comentariul art. 391 NCPC, *ibidem*, pp. 1088-1089.

[3)] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1189.

[4)] Pentru comentariul art. 209 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 763-765.

[5)] A se vedea: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1189; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 423; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 345; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 438.

[6)] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 345.

[7)] Pentru comentariul art. 478 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 1315-1327; la p. 1316 este menționat expres art. 917 alin. (3) NCPC ca o derogare de la art. 478 alin. (3) NCPC. În același sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 651.

este justificată de faptul că instanţa de apel este tot o instanţă de fond[1], care – dacă va fi cazul – va administra probele necesare pentru soluţionarea cererii pârâtului, în condiţiile art. 478 alin. (2) NCPC.

8. Textul nu dispune însă în ce termen poate fi făcută cererea reconvenţională în faţa instanţei de apel. Din interpretarea formulei „şi în timp ce judecata primei cereri se află în apel" rezultă că legiuitorul a acceptat că pârâtul poate formula cererea sa direct în faţa instanţei de apel, pentru motive ce se pot ivi pe tot parcursul judecăţii apelului. Aşa fiind, considerăm că limita depunerii cererii trebuie să fie una procedurală, adică una dincolo de care, în mod obiectiv, cererea nu ar mai putea fi primită pentru că nu ar mai putea fi soluţionată. O asemenea limită o constituie, ca şi în cazul alin. (1) teza a doua, începerea dezbaterilor în fond asupra apelului. Aşadar, cererea reconvenţională ar putea fi depusă, într-un proces de divorţ, în condiţiile art. 917 alin. (3) NCPC, şi direct în faţa instanţei de apel până la începerea dezbaterilor în fond asupra apelului[2].

IV. Sancţiuni

9. Alin. (4) al art. 917 dispune că nedepunerea cererii reconvenţionale în termenele prevăzute de alin. (1) şi (3) atrage decăderea pârâtului din dreptul de a cere divorţul pentru acele motive. Sancţiunea este extrem de gravă şi ea se aplică în momente diferite, pentru fiecare categorie de motive în parte[3]:

a) la primul termen de judecată, pârâtul este decăzut din dreptul de a mai invoca motivele de divorţ care vor fi apărut până la acel moment;

b) la începerea dezbaterilor asupra fondului, în primă instanţă, pârâtul este decăzut din dreptul de a mai invoca motivele de divorţ care se vor fi ivit între primul termen de judecată şi începerea dezbaterilor;

c) la începerea dezbaterilor în apel, pârâtul este decăzut din dreptul de a mai invoca motivele de divorţ care vor fi apărut după începerea dezbaterilor asupra fondului, în primă instanţă.

Pe cale de consecinţă, cererea reconvenţională formulată în apel va trebui respinsă ca inadmisibilă nu numai atunci când se invocă motive care au fost discutate deja în faţa primei instanţe, aşa cum s-a afirmat în mod corect[4], ci şi atunci când se invocă împrejurări care nu au fost discutate în faţa primei instanţe, dar nici nu au fost invocate de pârât, prin cerere reconvenţională, înainte de începerea dezbaterilor asupra fondului în cererea reclamantului.

10. Mai mult decât atât, în măsura în care nu a formulat cerere reconvenţională potrivit art. 917 alin. (1) şi (3) NCPC, soţul pârât nu va mai putea invoca niciodată motivele pe care nu le-a valorificat în condiţiile impuse de aceste texte. Astfel cum prevede art. 917 alin. (4) teza a doua, dacă cererea reclamantului este respinsă şi căsătoria se menţine, pârâtul

---

[1] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1189.

[2] O soluţie implicită în acelaşi sens rezultă din formularea următoare: „(...) cererea reconvenţională poate fi depusă (...): (...) direct în faţa instanţei de apel – pentru faptele petrecute după începerea dezbaterilor asupra fondului şi până la judecarea apelului" – Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, pp. 894-895.

[3] A se vedea şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 651.

[4] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 345.

nu va putea cere divorțul decât pentru motive ulterioare hotărârii de respingere a cererii reclamantului. Altfel spus, pârâtului nu îi va fi permis să își întemeieze propria cerere pe împrejurările de fapt pe care nu le-a invocat în procesul anterior, în conformitate cu art. 917 alin. (1) și (3) NCPC.

V. Cererea reconvențională având alt obiect decât divorțul

11. Prin cerere reconvențională, pârâtul poate să solicite nu numai desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a reclamantului, ci și rezolvarea altor chestiuni, accesorii divorțului, astfel cum sunt ele enumerate în art. 919 NCPC[1]. Problema care se pune este dacă, atunci când pârâtul nu solicită divorțul, ci numai soluționarea acestor aspecte accesorii, cererea sa reconvențională are regimul special prevăzut de art. 917 NCPC sau ea trebuie să se supună regimului de drept comun, prevăzut de art. 209 NCPC, în special regulii privind termenul în care trebuie să fie depusă, prevăzut de art. 209 alin. (4) NCPC.

Problema a fost evocată în doctrină, afirmându-se că art. 917 NCPC n-ar trebui interpretat „în sensul că soțul nu poate face cerere reconvențională, inclusiv în apel, numai pentru a cere prestație compensatorie, întreținere sau despăgubiri"[2]. În sprijinul acestei idei a fost invocat faptul că sancțiunea, în cazul nerespectării termenelor prevăzute de art. 917 alin. (1) și (3), constă în decăderea din „dreptul de a cere divorțul pentru acele motive", nu și din alte drepturi[3].

În ceea ce ne privește, ni se pare că regimul cererii reconvenționale prevăzut de art. 917 NCPC este unul special și el nu se poate aplica decât atunci când cererea formulată de pârât urmărește desfacerea căsătoriei pentru motivele („faptele", cum spune textul) apărute în intervalele de timp acolo prevăzute. Cu alte cuvinte, nu credem că pârâtul într-un proces de divorț ar putea formula, în temeiul art. 917 NCPC și profitând de regimul derogatoriu – de favoare – prevăzut de acesta, o cerere reconvențională numai pe aspectele accesorii prevăzute de art. 919 NCPC; dacă ar urmări doar acest lucru, ar trebui să depună cererea reconvențională în condițiile art. 209 NCPC.

În plus, sunt anumite chestiuni accesorii (cum sunt prestația compensatorie, pensia de întreținere pe termen nelimitat sau despăgubirile[4]) care nici nu pot fi solicitate decât împreună cu cererea prin care se solicită desfacerea căsătoriei din culpa celuilalt soț, deoarece ele nu pot fi acordate decât împotriva soțului care se face vinovat exclusiv de destrămarea căsniciei[5].

VI. Taxa de timbru

12. Ca și în cazul art. 916 NCPC, nici art. 917 NCPC nu dispune nimic cu privire la taxele de timbru. Cu toate acestea, potrivit art. 197 NCPC, cererea reconvențională trebuie să

---

[1] A se vedea comentariul *sub* art. 919 NCPC, *infra*, p. 1131 și urm.

[2] I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 347.

[3] *Ibidem*.

[4] Date ca exemplu chiar de I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, pp. 346-347.

[5] A se vedea art. 388, art. 389 alin. (4) și art. 390 NCC. Pentru comentariul acestor texte, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 421-426.

fie însoţită de dovada achitării taxei de timbru, prevăzută de art. 15 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.

VII. Necesitatea formulării cererii reconvenţionale

13. Este evident că, pentru pârât, nu există obligativitatea formulării cererii reconvenţionale[1]. Conform art. 934 alin. (2) NCPC[2], chiar dacă numai unul dintre soţi a făcut cerere pentru desfacerea căsătoriei, divorţul poate fi pronunţat din culpa ambilor soţi, dacă din probele administrate rezultă că amândoi sunt vinovaţi de destrămarea căsătoriei.

Este însă la fel de limpede că, dacă pârâtul doreşte să divorţeze şi ştie că, în ceea ce îl priveşte, nu are nicio culpă în deteriorarea relaţiilor dintre soţi, trebuie să formuleze cerere reconvenţională, deoarece, dacă nu o face, iar din probele administrate rezultă vina exclusivă a reclamantului, cererea acestuia va fi respinsă, potrivit art. 934 alin. (3) NCPC (cu excepţia cazului în care reclamantul îşi întemeiază cererea pe art. 935 NCPC[3], care permite desfacerea căsătoriei şi din vina exclusivă a reclamantului, pentru separare de fapt de cel puţin doi ani).

În alţi termeni, formularea cererii reconvenţionale este necesară atunci când pârâtul urmăreşte ca divorţul să fie pronunţat din culpa exclusivă a reclamantului. Mai mult, anumite efecte ale divorţului nu pot fi obţinute decât dacă desfacerea căsătoriei se pronunţă din culpa celeilalte părţi; este vorba despre despăgubiri, obligarea la pensie de întreţinere pe termen nelimitat şi prestaţia compensatorie, după cum am arătat şi mai sus[4].

VIII. Situaţia în care cererea reconvenţională este întemeiată pe alt motiv de divorţ decât cererea principală

14. În doctrină[5] s-a pus problema cum va fi soluţionat un proces de divorţ atunci când cererea principală este întemeiată pe culpa pârâtului, iar acesta, prin cererea reconvenţională, cere desfacerea căsătoriei pentru motive de sănătate [art. 373 lit. d) şi 381 NCC] sau pentru despărţirea în fapt îndelungată [art. 373 lit. c) şi 379 alin. (2) NCC].

Într-adevăr, în primul caz, cererea soţului pârât nu va putea fi admisă decât dacă se respinge cererea reclamantului, deoarece desfacerea căsătoriei din cauza stării de sănătate a unui soţ se dispune fără a se face vreo menţiune despre culpa soţilor[6] (art. 381 NCC şi art. 933 NCPC[7]).

Este mai puţin probabil ca al doilea caz să apară în practică, deoarece pârâtul nu are niciun interes să solicite divorţul, asumându-şi el însuşi responsabilitatea pentru eşecul căsătoriei (art. 935 NCPC[8]), de vreme ce reclamantul solicită acelaşi lucru. Totuşi, dacă situaţia va fi întâlnită, problema pare, într-adevăr, mai complicată, fiindcă ambele cereri tind

---

[1] A se vedea: G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 438; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 652.
[2] A se vedea comentariul *sub* art. 934 NCPC, *infra*, p. 1198 şi urm.
[3] A se vedea comentariul *sub* art. 919 NCPC, *infra*, p. 1131 şi urm.
[4] A se vedea comentariul acestui articol, *supra*, nr. 10.
[5] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, pp. 346-347.
[6] *Ibidem*, p. 346.
[7] A se vedea comentariul *sub* art. 933 NCPC, *infra*, p. 1194 şi urm.
[8] A se vedea comentariul *sub* art. 935 NCPC, *infra*, pp. 1203-1204.

la același rezultat (desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a pârâtului), dar pe căi diferite[1]: reclamantul – prin administrarea de probe din care să rezulte culpa pârâtului în destrămarea căsniciei, iar pârâtul – invocând separația de fapt de cel puțin doi ani. Considerăm că, într-o asemenea ipoteză, dacă reclamantul invocă și alte motive de divorț decât despărțirea de fapt îndelungată, instanța va trebui să administreze probele cerute de reclamant și, dacă susținerile sale se confirmă, va fi obligată să motiveze hotărârea de divorț și pe împrejurările de fapt astfel dovedite. Dacă însă reclamantul va fi de acord cu cererea pârâtului (situație prea puțin probabilă), instanța va pronunța o hotărâre de divorț pe baza acordului soților, astfel cum rezultă din trimiterea pe care art. 935 alin. (2) NCPC o face la art. 931 NCPC[2].

IX. Întâmpinarea

15. Spre deosebire de reglementarea anterioară, care prevedea că, în procedura divorțului, pârâtul nu este ținut să facă întâmpinare (art. 612 alin. 5 C. pr. civ.), Noul Cod de procedură civilă nu mai conține nicio dispoziție în acest sens, motiv pentru care socotim, alături de alți autori[3], că – potrivit art. 208 alin. (1) NCPC[4] – pârâtul este obligat să formuleze întâmpinare, iar dacă nu o face, va fi sancționat conform art. 208 alin. (2) NCPC. Totodată, este obligatoriu și răspunsul la întâmpinare, astfel cum dispune art. 201 alin. (2) NCPC[5]. Nedepunerea întâmpinării nu îl lipsește însă pe pârât de dreptul de a formula cerere reconvențională în condițiile speciale, prevăzute de art. 917 NCPC.

X. Semnarea cererii reconvenționale și a întâmpinării

16. Textele din procedura specială a divorțului nu cuprind referiri la semnarea cererii reconvenționale și a întâmpinării, ceea ce înseamnă că se aplică prevederile generale, și anume art. 209 alin. (3) NCPC[6] în cazul cererii reconvenționale (care face trimitere la condițiile cererii de chemare în judecată), respectiv art. 205 alin. (2) lit. e) NCPC[7] în cazul întâmpinării (care prevede expres necesitatea semnării acesteia). Toate considerațiile pe care le-am făcut mai sus[8] cu privire la semnarea cererii de divorț sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, și în cazul cererii reconvenționale și al întâmpinării, formulate în cadrul unui proces de desfacere a căsătoriei.

Art. 918. Calitatea procesuală activă

(1) Desfacerea căsătoriei prin divorț poate fi cerută numai de soți.

(2) Cu toate acestea, soțul pus sub interdicție judecătorească poate cere divorțul prin reprezentant legal sau personal în cazul în care face dovada că are capacitatea de discernământ neafectată.

---

[1] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 347.

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 931 NCPC, *infra*, p. 1188 și urm.

[3] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 436.

[4] Pentru comentariul *sub* art. 208 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 760-761.

[5] Pentru comentariul *sub* art. 209 NCPC: *ibidem*, pp. 750-751.

[6] Pentru comentariul *sub* art. 209 NCPC: *ibidem*, p. 763-765.

[7] Pentru comentariul *sub* art. 205 NCPC: *ibidem*, p. 757-759.

[8] A se vedea comentariul *sub* art. 916 NCPC, nr. 11, *supra*, p. 1120.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Comentariu

I. Principiu

1. Dreptul de a cere divorţul are un caracter exclusiv personal, astfel cum rezultă din art. 918 alin. (1) NCPC, potrivit căruia cererea de desfacere a căsătoriei poate fi formulată numai de soţi. Cu toate acestea, în cazul divorţului prin acordul soţilor, cererea de divorţ poate fi semnată de un mandatar comun al celor doi soţi, cu procură specială şi autentică, iar dacă mandatarul este avocat, el va certifica semnătura soţilor, potrivit legii [art. 930 alin. (1) NCPC[1)]].

2. Creditorii soţilor nu pot cere divorţul, pe calea acţiunii oblice, după cum nici moştenitorii nu pot să o facă[2)] [aceştia din urmă nu atât pentru că dreptul de a cere divorţul este strict personal, ci şi pentru că, la deces, căsătoria încetează, conform art. 259 alin. (5) NCC]; însă moştenitorii pot să continue acţiunea formulată de autorul lor, dacă este întemeiată pe culpa pârâtului, în condiţiile prevăzute de art. 380 NCC şi art. 926 alin. (2)-(4) NCPC[3)].

II. Formularea cererii de către soţul pus sub interdicţie

3. Alin. (2) al art. 918 rezolvă o problemă care a fost obiect de controversă în doctrină anterior adoptării Noului Cod. În privinţa soţului pus sub interdicţie, încă în doctrina clasică de drept civil s-a spus că ar trebui să i se recunoască dreptul de a formula cererea de divorţ, prin tutorele său, mai ales când interesul său o impune (spre exemplu, atunci când e maltratat de celălalt soţ)[4)]. Ulterior, soluţia a fost în sensul că nu i se poate recunoaşte o astfel de posibilitate[5)], dar majoritatea doctrinei a exprimat punctul de vedere contrar, cu argumentul că, altfel, incapacitatea de exerciţiu ar deveni o adevărată incapacitate de folosinţă, fiindcă tutorelui nu i se recunoştea aptitudinea de a formula cererea în numele interzisului[6)].

După cum s-a spus[7)], actuala reglementare a dat curs propunerilor *de lege ferenda*, formulate în doctrină[8)].

Astfel, potrivit textului, soţul pus sub interdicţie judecătorească (potrivit art. 164-177 NCC[9)] şi art. 936-943 NCPC[10)]) poate formula cererea de divorţ:

[1)] A se vedea comentariul *sub* art. 930 NCPC, *infra*, p. 1181 şi urm.

[2)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1190.

[3)] A se vedea comentariul *sub* art. 926 NCPC, *infra*, p. 1161 şi urm.

[4)] A se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, Ed. „Naţionala" S. Ciornei, Bucureşti, 1928, vol. I, p. 392.

[5)] A se vedea T.R. Popescu, *Dreptul familiei. Tratat*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1965, vol. I, p. 258.

[6)] A se vedea: I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, revăzută şi completată, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 243; V. Economu, *Căsătoria în dreptul R.P.R.*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1964, pp. 456-457; I. Moroianu, *Notă aprobativă la dec. nr. 2849/1982*, în RRD nr. 6/1984, pp. 50-52; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, pp. 514-515.

[7)] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1191.

[8)] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 515.

[9)] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea A. Tudorică, *Noul Cod civil*, pp. 155-164.

[10)] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea A. Ştefănescu, *infra*, pp. 1205-1225.

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a) fie prin reprezentant legal, adică prin tutore[1], numit în temeiul art. 170 NCC şi art. 942 NCPC;

b) fie personal, în cazul în care face dovada că are capacitatea de discernământ neafectată.

Probabil că, în practică, divorţul celui pus sub interdicţie va fi cerut, ca regulă, de către reprezentantul său. Dacă interzisul va formula şi depune cererea personal, fie va face dovada discernământului cu acte medicale, ce se vor depune odată cu cererea de divorţ[2], fie va trece această împrejurare sub tăcere. În ipoteza în care reclamantul depune cererea, fără a indica faptul că este pus sub interdicţie, iar ulterior pârâtul va invoca această împrejurare, instanţa de divorţ va trebui să îl introducă în cauză pe tutorele reclamantului, în calitate de reprezentant legal. Dacă, mai departe, pârâtul afirmă că, la momentul depunerii cererii, reclamantul n-ar fi avut discernământ, chestiunea va trebui lămurită prin intermediul unei expertize medico-legale, iar în funcţie de rezultatul acesteia sunt posibile două situaţii:

a) expertiza stabileşte că reclamantul a avut discernământ, caz în care procesul va continua;

b) dimpotrivă, expertiza constată inexistenţa discernământului, caz în care sunt, din nou, posibile două variante:

- tutorele, introdus în cauză, va confirma cererea, potrivit art. 57 alin. (4) şi (5) NCPC[3], şi procesul va continua;

- tutorele nu îşi va însuşi cererea, iar instanţa va anula cererea ca introdusă de o persoană fără capacitate de exerciţiu [art. 57 alin. (5) NCPC] şi care nu îndeplineşte nici condiţia specială a existenţei discernământului, prevăzută de art. 918 alin. (2) NCPC.

4. Evident, dacă poate formula cererea principală de divorţ, soţul pus sub interdicţie va putea, tot personal – dacă face dovada discernământului – sau prin reprezentant, să formuleze şi cererea reconvenţională, potrivit art. 917 NCPC[4].

5. În afara faptului că poate depune cererea de divorţ şi prin reprezentant, potrivit textului comentat, soţul pus sub interdicţie nu are nici obligaţia să fie prezent personal în faţa instanţei, astfel cum dispune art. 921 alin. (1) NCPC[5].

6. Dacă însă unul dintre soţi suferă de o boală psihică, fără a fi pus sub interdicţie, el va putea să formuleze cererea de divorţ personal şi va sta tot astfel în judecată[6].

7. În schimb, dacă unul dintre soţi este pus sub interdicţie, divorţul prin acordul soţilor nu este posibil [art. 374 alin. (2) NCC].

Nu s-ar putea spune că acest text din Codul civil, anterior art. 918 alin. (2) NCPC, ar fi fost abrogat sau modificat implicit ca urmare a intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, întrucât domeniile de aplicare a celor două texte sunt diferite.

Chiar dacă art. 918 NCPC pare a avea vocaţia de a se aplica tuturor tipurilor de divorţ, în realitate, el este incident numai în cazul divorţului întemeiat pe starea de sănătate

---

[1] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 439.

[2] A se vedea şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 649.

[3] Pentru comentariul art. 57 NCPC, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 230-232.

[4] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 439.

[5] A se vedea comentariul *sub* art. 921 NCPC, *infra*, p. 1141 şi urm.

[6] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 439.

BCU IAŞI CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

(art. 933 NCPC[1]) şi al celui bazat pe culpă (art. 934-935 NCPC[2]), deoarece foloseşte formula „soţul pus sub interdicţie judecătorească *poate cere* divorţul prin reprezentant legal sau personal" (s.n., Fl.A.B.). Rezultă din această redactare că este vorba despre situaţia în care reclamantul cere divorţul singur (proprie divorţului întemeiat pe starea de sănătate şi celui bazat pe culpă), în timp ce, în cazul divorţului prin acordul soţilor, cererea se formulează de soţi împreună [art. 930 alin. (1) NCPC[3]]. Aşadar, deşi sunt texte din legi succesive, art. 918 alin. (2) NCPC are un alt domeniu de aplicare decât art. 374 NCC şi, pe cale de consecinţă, nu a avut niciun efect asupra celui din urmă text.

Totodată, raţiunea celor două norme este diferită, ceea ce – de asemenea – nu permite ideea că art. 918 alin. (2) NCPC ar fi abrogat sau modificat implicit art. 374 NCC. Textul procedural permite interzisului să solicite divorţul pentru a-i da posibilitatea să se protejeze faţă de comportamentul celuilalt soţ, în timp ce textul din Codul civil urmăreşte asigurarea exprimării unui consimţământ liber şi neviciat în sensul desfacerii căsătoriei prin acordul soţilor[4].

III. Procurorul

8. Procurorul nu are dreptul să formuleze acţiunea de divorţ[5], deoarece art. 918 alin. (1) NCPC nu prevede nicio excepţie, însă poate participa la un proces de divorţ pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale minorilor[6], astfel cum prevede art. 92 alin. (1) NCPC[7].

Îndrăznim totuşi ca, faţă de această opinie, împărtăşită şi de alţi autori[8], să ne întrebăm dacă o altă soluţie, mai nuanţată, nu ar putea fi acceptată.

Art. 92 alin. (1) NCPC prevede că „procurorul poate porni orice acţiune civilă, ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale minorilor, *ale persoanelor puse sub interdicţie şi ale dispăruţilor*, precum şi în alte cazuri expres prevăzute de lege" (s.n., Fl.A.B.).

Dacă este vorba de drepturile şi interesele legitime ale minorilor, nu credem că protejarea acestora ar justifica introducerea unei acţiuni de divorţ de către procuror; pe de o parte, nu prin pronunţarea divorţului sunt ocrotiţi minorii, iar, pe de alta, procurorul poate formula alte cereri prin care să fie protejat minorul (schimbarea locuinţei copilului, obligarea la plata pensiei de întreţinere, orice acţiune privind bunurile minorului, cererea de decădere din drepturile părinteşti etc.).

---

[1] A se vedea comentariul *sub* art. 933 NCPC, *infra*, p. 1194 şi urm.

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 934-935 NCPC, *infra*, p. 1198 şi urm.

[3] A se vedea comentariul *sub* art. 930 NCPC, *infra*, p. 1181 şi urm.

[4] A se vedea şi comentariul *sub* art. 930 NCPC, *infra*, p. 1181 şi urm.

[5] A se vedea: Cl.C. Dinu, *Aspecte teoretice şi practice cu privire la procedura divorţului în noul Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 2/2012, p. 75; I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1190.

[6] A se vedea I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1190.

[7] Pentru comentariul art. 92 NCPC, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 307-310.

[8] A se vedea: G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 439; G.C. Frenţiu, D.-L. Bălean, *Noul Cod*, p. 1280.

Dacă este însă în discuție situația unui soț pus sub interdicție sau dispărut, ale cărui drepturi sau interese sunt prejudiciate de celălalt soț, calitatea procesuală activă a procurorului ar trebui recunoscută, pentru următoarele argumente:

a) în situația celui pus sub interdicție, este posibil ca nici el și nici tutorele să nu ceară divorțul împotriva soțului al cărui comportament îl prejudiciază; dreptul procurorului de a cere divorțul în această ipoteză este, cu certitudine, o soluție favorabilă interzisului, este conformă cu art. 92 alin. (1) NCPC și nu este exagerată, dacă o raportăm la art. 918 alin. (2) NCPC, care a făcut deja un mare pas înainte față de reglementarea anterioară, prin recunoașterea dreptului tutorelui de a formula acțiunea de divorț;

b) în cazul celui dispărut, dacă soțul său îi prejudiciază drepturile și interesele (de exemplu, prin risipirea bunurilor comune), practic nu există nimeni care să poată solicita divorțul; curatorul, numit conform art. 178 lit. d) NCC, nu are calitate procesuală activă în divorț (fiindcă art. 918 NCPC nu se referă și la el), astfel încât procurorul ar fi singurul care ar putea să acționeze în această situație.

Art. 919. Cereri accesorii și incidentale

(1) La cerere, instanța de divorț se pronunță și cu privire la:

a) exercitarea autorității părintești, contribuția părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor, locuința copilului și dreptul părintelui de a avea legături personale cu acesta;

b) numele soților după divorț;

c) locuința familiei;

d) despăgubirea pretinsă pentru prejudiciile materiale sau morale suferite ca urmare a desfacerii căsătoriei;

e) obligația de întreținere sau prestația compensatorie între foștii soți;

f) încetarea regimului matrimonial și, după caz, lichidarea comunității de bunuri și partajul acestora.

(2) Când soții au copii minori, născuți înaintea sau în timpul căsătoriei ori adoptați, instanța se va pronunța asupra exercitării autorității părintești, precum și asupra contribuției părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor, chiar dacă acest lucru nu a fost solicitat prin cererea de divorț.

(3) De asemenea, instanța se va pronunța din oficiu și asupra numelui pe care îl vor purta soții după divorț, potrivit prevederilor Codului civil.

Comentariu

I. Noțiune

1. Denumirea marginală („Cereri accesorii și incidentale") trimite la textul care reglementează aceste cereri, și anume art. 30 NCPC[1]. În principiu, toate cererile menționate de art. 919 alin. (1) sunt accesorii cererii de divorț, soluționarea lor depinzând de pronunțarea instanței asupra desfacerii căsătoriei: nu numai că ele vor fi admise sau respinse, după cum va fi sau nu admisă cererea de divorț, dar rezolvarea unora dintre ele depinde și de felul în care se va desface căsătoria, respectiv din culpa unuia sau a altuia dintre soți ori din culpa ambilor (de exemplu, despăgubirile sau prestația compensatorie nu pot fi acordate decât

[1] Pentru comentariul art. 30 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 154-156.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

soţului inocent – art. 388 şi 390 NCC –, după cum tot numai soţului inocent îi poate fi acordată întreţinere pe termen nelimitat de la fostul soţ – art. 389 NCC). Doctrina a subliniat faptul că, uneori, instanţa este obligată să soluţioneze cereri accesorii care nici nu au fost formulate de părţi, dând ca exemplu exact dispoziţiile art. 919 alin. (2) NCPC[1].

2. În privinţa referirii denumirii marginale la cererile incidentale, aceasta nu este greşită, deşi enumerarea din alin. (1) al art. 919 NCPC pare să indice doar cererile accesorii. După cum s-a spus, uneori aceeaşi cerere poate fi calificată, în funcţie de circumstanţe, fie ca accesorie, fie ca incidentală, această idee fiind ilustrată tot cu o referire la procesul de divorţ: cererea privind încetarea regimului matrimonial, cu consecinţele pe care le presupune, este accesorie dacă este formulată de reclamant, respectiv este incidentală dacă este formulată de pârât pe cale reconvenţională[2].

II. Capetele de cerere accesorii divorţului

3. Textul comentat enumeră, în alin. (1), cererile accesorii şi incidentale în procesul de divorţ, care pot fi formulate de părţi:

a) exercitarea autorităţii părinteşti (art. 397-399 NCC), contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor (art. 402 NCC), locuinţa copilului (art. 400 NCC) şi dreptul părintelui de a avea legături personale cu acesta (art. 401 NCC);

b) numele soţilor după divorţ (art. 383 NCC);

c) locuinţa familiei (art. 324 NCC);

d) despăgubirea pretinsă pentru prejudiciile materiale sau morale suferite ca urmare a desfacerii căsătoriei (art. 388 NCC);

e) obligaţia de întreţinere (art. 389 NCC) sau prestaţia compensatorie între foştii soţi (art. 390-395 NCC);

f) încetarea regimului matrimonial şi, după caz, lichidarea comunităţii de bunuri şi partajul acestora (art. 385-387 NCC).

III. Pronunţarea din oficiu

4. Alin. (2) al art. 919 NCPC dispune că, atunci când soţii au copii minori, născuţi înainte de căsătorie sau în timpul căsătoriei ori adoptaţi, instanţa este obligată să se pronunţe asupra exercitării autorităţii părinteşti (art. 397-399 NCC), precum şi asupra contribuţiei părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor (art. 402 NCC), chiar dacă acest lucru nu a fost solicitat prin cererea de divorţ.

Tot astfel, alin. (3) prevede că instanţa se va pronunţa din oficiu şi asupra numelui pe care soţii îl vor purta după divorţ, potrivit Codului civil (art. 383).

Textele impun o serie de precizări.

5. Mai întâi, este clarificată chestiunea „categoriilor" de copii cu privire la care instanţa de divorţ trebuie să se pronunţe, ceea ce are importanţă şi pentru art. 916 alin. (1) NCPC[3], a cărui formulare nu este atât de clară ca a art. 919 NCPC: este vorba de copiii născuţi din

[1] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 155.
[2] *Ibidem*.
[3] A se vedea comentariul *sub* art. 916, nr. 1, *supra*, p. 1116.

relaţia celor doi soţi, indiferent că s-au născut anterior căsătoriei sau în timpul acesteia, precum şi de copiii adoptaţi de ambii soţi.

6. Apoi, judecătorul este obligat să se pronunţe asupra celor trei chestiuni, menţionate expres de alin. (2) şi (3), chiar dacă părţile din cererea de divorţ (cei doi soţi) nu au făcut-o, indiferent că nu au făcut-o cu intenţie (cunoscând obligaţia instanţei) sau din neştiinţă. Soluţionarea din oficiu a problemelor menţionate reprezintă o veritabilă excepţie de la principiul disponibilităţii, reglementat expres în Noul Cod (art. 9 NCPC[1]), şi nu face decât să confirme, la nivel legislativ, orientarea doctrinei şi jurisprudenţei, care era în acelaşi sens, încă înainte de adoptarea noilor coduri (civil şi de procedură civilă)[2].

7. În sfârşit, de vreme ce problemele asupra cărora instanţa trebuie să se pronunţe din oficiu sunt prevăzute limitativ de alin. (2) şi (3), iar principiul disponibilităţii este imperativ şi general, excepţiile de la acesta trebuind să fie prevăzute expres, urmează că asupra celorlalte probleme enumerate de art. 919 alin. (1) NCPC instanţa de divorţ se va pronunţa numai dacă soţii solicită acest lucru în mod expres[3].

IV. Critică şi propunere *de lege ferenda* privind stabilirea locuinţei copilului

8. Nu credem însă că soluţia art. 919 alin. (2) NCPC este una completă şi corectă. Probabil influenţată de fostul art. 42 C. fam. (care implica, prin încredinţarea copiilor, exercitarea drepturilor şi obligaţiilor părinteşti, în cvasitotalitatea lor, de părintele căruia i-au fost încredinţaţi, precum şi stabilirea locuinţei la acelaşi părinte), redactarea art. 919 alin. (2) limitează obligaţia instanţei de a se pronunţa din oficiu cu privire la exercitarea autorităţii părinteşti şi la contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor.

Or, în actuala reglementare de drept material, principiul este acela al exercitării autorităţii părinteşti de către ambii părinţi după divorţ (art. 397 NCC), fiind reglementată separat, pe cale de consecinţă, locuinţa copilului după divorţ (art. 400). Faţă de această reglementare, credem că legea procedurală ar fi trebuit să prevadă în mod expres că instanţa de divorţ trebuie să se pronunţe din oficiu şi cu privire la această chestiune.

Chiar în lipsa unei astfel de prevederi exprese, judecătorul va putea să se pronunţe din oficiu şi asupra locuinţei copilului după divorţul părinţilor săi, deoarece art. 400 alin. (1) NCC prevede în mod expres că „instanţa de tutelă stabileşte, *odată cu pronunţarea divorţului*, locuinţa copilului minor (...)" (s.n., Fl.A.B.), text care este aplicabil chiar în lipsa menţiunii corespunzătoare în art. 919 alin. (2) NCPC. Cu toate acestea, considerăm că, pentru evitarea oricăror discuţii pe această temă şi pentru evitarea unor potenţiale soluţii contradictorii, la o viitoare modificare a Codului, se impune şi modificarea alin. (2) al art. 919, astfel: „Când soţii au copii minori, născuţi înaintea sau în timpul căsătoriei ori adoptaţi, instanţa se va pronunţa asupra exercitării autorităţii părinteşti şi locuinţei copiilor,

---

[1] Pentru comentariul art. 9 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 26-30, unde se menţionează expres că, în cazul art. 919 alin. (2) şi (3) NCPC, instanţa acţionează din oficiu (p. 26).

[2] A se vedea: I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, revăzută şi completată, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, pp. 256 şi 293; Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10 din 13 noiembrie 1969, pct. 5 lit. b), în CD 1969, p. 48.

[3] G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1281.

precum şi asupra contribuţiei părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, chiar dacă acest lucru nu a fost solicitat prin cererea de divorţ".

V. Posibilitatea disjungerii unora dintre capetele de cerere accesorii sau incidentale sau a judecării lor pe cale separată

9. În literatură s-a pus problema posibilităţii disjungerii capetelor de cerere accesorii şi incidentale, afirmându-se că în niciun caz nu vor putea fi disjunse de cererea privind divorţul acele capete de cerere care trebuie soluţionate obligatoriu de instanţă[1]. Fiind de acord cu această soluţie, apreciem că raţiunea acestei rezolvări constă în faptul că toate aceste cereri trebuie judecate odată cu divorţul, pentru următoarele motive:

a) în ceea ce priveşte raporturile dintre părinţi şi copii, art. 396 NCC prevede: „Instanţa de tutelă hotărăşte, *odată cu pronunţarea divorţului*, asupra raporturilor dintre părinţii divorţaţi şi copiii lor minori, ţinând seama de interesul superior al copiilor (...)"[2] (s.n., Fl.A.B.);

b) referitor la nume, art. 383 NCC foloseşte, de asemenea, sintagma „la desfacerea căsătoriei prin divorţ", ceea ce impune ca instanţa să se pronunţe asupra numelui soţilor odată cu divorţul[3].

10. În privinţa celorlalte cereri, disjungerea este posibilă şi, după pronunţarea asupra divorţului şi a capetelor de cerere care trebuie soluţionate odată cu acesta, ele vor fi judecate în continuare de aceeaşi instanţă, deoarece îşi păstrează caracterul lor accesoriu[4], indiferent de obiectul lor (de exemplu, o cerere de partaj al bunurilor comune[5]).

11. De asemenea, cu excepţia cererilor asupra cărora instanţa trebuie să se pronunţe odată cu divorţul, celelalte vor putea fi judecate pe cale separată (deci într-un alt dosar decât cel de divorţ, la un moment ulterior desfacerii căsătoriei), cu două excepţii:

a) cererea de despăgubiri, întemeiată pe art. 388 NCC, fiindcă acest text prevede că „instanţa de tutelă soluţionează cererea prin hotărârea de divorţ"[6];

---

[1] Raportând prevederea din alin. (1) – potrivit căreia instanţa va soluţiona cererile accesorii şi incidentale la cerere – la alin. (2) şi (3) – care impun instanţei ca asupra unora dintre aceste chestiuni să se pronunţe din oficiu –, în doctrină s-a afirmat că formula „la cerere" nu este riguros exactă, iar Codul ar fi trebuit să facă o mai clară „departajare" între cele două categorii de situaţii (a se vedea I. Leş, *Comentariu 2013*, p. 1192), mai ales pentru că ele au un caracter imperativ, iar consecinţa practică ar consta tocmai în modul în care se rezolvă problema disjungerii.

[2] În literatură s-a spus, anterior adoptării Codului (dar afirmaţia rămâne valabilă şi azi): „Instanţa judecătorească este obligată (...) să se pronunţe, prin hotărârea de divorţ, şi asupra încredinţării copiilor minori, pentru a evita introducerea ulterioară a unei noi acţiuni, ceea ce nu ar fi în interesul copiilor minori, care nu pot fi lăsaţi fără îngrijire şi întreţinere" (I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, revăzută şi completată, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 293).

[3] Doctrina a criticat această soluţie a Noului Cod civil, în termeni duri, afirmându-se că este „absurdă" şi îndeamnă la o „practică jurisprudenţială anacronică", propunându-se ca, pentru motive temeinice, să se poată, spre exemplu, solicita revenirea la numele purtat în timpul căsătoriei (I. Deleanu, *Comentariu*, vol. II, 2013, p. 340). Fiind de acord cu ideea că, *de lege ferenda*, ulterior despărţeniei s-ar putea cere modificarea numelui de familie stabilit cu acel prilej, credem că totuşi problema numelui de familie trebuie rezolvată la divorţ, chiar dacă ulterior s-ar putea reveni (eventual, o singură dată) asupra ei.

[4] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1192.

[5] A se vedea, spre exemplu, CSJ, s. civ., dec. nr. 3238/1999, în Dreptul nr. 12/2000, pp. 119-120.

[6] Am susţinut, în mod greşit, că o astfel de cerere poate fi formulată şi ulterior divorţului; a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 422. Din formularea art. 388 rezultă însă clar că legiuitorul a dorit ca această pretenţie între soţi – dacă există – să fie rezolvată odată cu divorţul. A se vedea şi: E. Florian,

b) prestaţia compensatorie, care „nu se poate solicita decât odată cu desfacerea căsătoriei" (art. 391 NCC).

VI. Competenţa de soluţionare a cererilor accesorii şi incidentale

12. Potrivit art. 123 NCPC, cererile accesorii şi incidentale formulate odată cu cererea de divorţ vor fi soluţionate de instanţa competentă pentru divorţ (art. 915 NCPC), deoarece textul prevede: „Cererile accesorii, adiţionale, precum şi cele incidentale se judecă de instanţa competentă pentru cererea principală (...)"[1)].

13. În cazul cererilor formulate pe cale separată – care pot fi judecate astfel, şi anume cele prevăzute de art. 919 alin. (1) lit. c)-f) –, competenţa materială aparţine judecătoriei, ca instanţă de tutelă, astfel cum prevăd art. 265 NCC şi art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC. În schimb, competenţa teritorială nu mai este determinată de regulile speciale din materia divorţului (art. 915 NCPC), ci va fi guvernată de regula generală, din art. 107 NCPC. Dacă însă cererea privind încetarea regimului matrimonial şi rezolvarea problemelor patrimoniale între soţi priveşte şi unul sau mai multe imobile (inclusiv, dar nu numai, partajul acestora), competenţa teritorială va fi cea specială în materia imobilelor[2)], prevăzută de art. 117 NCPC[3)] (soluţia fiind aceeaşi şi sub imperiul codului anterior, astfel cum s-a decis în jurisprudenţă[4)]).

VII. Înţelegerea soţilor

14. Este posibil ca soţii să depună, odată cu cererea de divorţ, care cuprinde şi cereri accesorii, sau ulterior, în cursul procesului, înţelegerea (ori înţelegerile) lor cu privire la aceste cereri accesorii, inclusiv cu privire la raporturile dintre ei şi copii (art. 396 NCC, text general în materia efectelor divorţului cu privire la raporturile dintre părinţi şi copiii lor minori, se referă la „învoiala părinţilor", după cum art. 400 NCC, privitor la locuinţa minorului, menţionează „înţelegerea dintre părinţi").

În privinţa cererilor menţionate la lit. c)-f) ale art. 919 alin. (1) NCPC, soţii pot depune o tranzacţie, încheiată potrivit art. 2.267-2.278 NCC, asupra căreia instanţa se va pronunţa printr-o hotărâre care încuviinţează învoiala părţilor (art. 438-441 NCPC).

Înţelegerea referitoare la nume [art. 919 alin. (1) lit. b) NCPC] poate fi prezentată instanţei şi verbal, urmând a fi consemnată în încheierea de şedinţă.

În ceea ce priveşte însă înţelegerea părinţilor cu privire la relaţiile dintre părinţi şi copii privind aspectele enumerate de art. 919 alin. (1) lit. a) NCPC, indiferent că este rezultatul negocierii dintre soţi sau al medierii, indiferent că este prezentată în scris sau verbal în faţa instanţei, pentru a fi consemnată în încheierea de şedinţă, va trebui cenzurată de instanţă pentru a nu contraveni interesului superior al copiilor. Astfel, principiul general din art. 396 NCC obligă instanţa să ia aceste măsuri „ţinând seama de interesul superior al

---

Dreptul familiei în reglementarea noului Cod civil, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2011, pp. 118 şi 135-136; M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, p. 144.

1) Pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 470-479.

2) A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1192.

3) Pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 454-556.

4) A se vedea ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 1712/2005, în Dreptul nr. 5/2006, p. 279.

copiilor", iar art. 400 alin. (1) NCC, privitor la locuinţa copilului, prevede că instanţa de tutelă stabileşte locuinţa copilului minor „în lipsa înţelegerii dintre părinţi sau dacă aceasta este contrară interesului superior al copilului". De altfel, obligaţia instanţei de a cenzura învoiala părinţilor în legătură cu raporturile dintre ei şi copiii lor după divorţ a existat şi sub imperiul Codului familiei şi al fostului Cod de procedură civilă, fiind afirmată atât în jurisprudenţă[1], cât şi în doctrină[2].

Recurs în interesul legii

În cazul în care părţile solicită în apel sau recurs aplicarea normelor Noului Cod civil în ceea ce priveşte custodia comună, conform art. 397 din Noul Cod civil, nu se poate aprecia că această cerere ar fi inadmisibilă conform art. 294 alin. (1) din Codul de procedură civilă, aşa cum s-a reţinut în unele hotărâri (...). Astfel, pe de-o parte, nu s-ar putea reţine schimbarea cauzei sau a obiectului litigiului, prin solicitarea aplicării art. 397 din Noul Cod civil, având în vedere că în acest caz este vorba despre aplicarea legii în timp, iar nu de modificarea unor elemente ale acţiunii civile. Pe de altă parte, nu se poate reţine nici că ar fi vorba despre o cerere nouă formulată direct în apel sau recurs, luând în considerare că încredinţarea spre creştere şi educare unuia dintre părinţi/exercitarea autorităţii părinteşti de către ambii părinţi reprezintă modalităţi de exercitare a unei singure măsuri de ocrotire care se dispune, potrivit legii, în interesul superior al copilului minor, chiar fără a exista o cerere expresă a soţilor în acest sens, tocmai pentru a se evita lăsarea minorilor fără întreţinere şi îngrijire în perioada de timp până la formularea în mod expres a unei astfel de cereri de către părinţi sau alte persoane prevăzute de lege. În ceea ce priveşte normele de drept a căror aplicare în timp este supusă interpretării Înaltei Curţi în cadrul prezentului recurs în interesul legii, aşa cum s-a reţinut mai sus, practica neunitară a fost generată de aplicarea dispoziţiilor Noului Cod civil asupra cererilor referitoare la exercitarea autorităţii părinteşti ca urmare a divorţului, cereri formulate anterior datei de 1 octombrie 2011, data intrării în vigoare a Noului Cod civil, şi aflate, în prezent, pe rolul instanţelor de judecată în căile de atac *(ÎCCJ, dec. nr. 4/2013, publicată în M. Of. nr. 226 din 19 aprilie 2013)*.

Notă: Deşi suntem de acord cu soluţia Înaltei Curţi, subliniem folosirea inadecvată a termenului „custodie", care nu are temei legal în legislaţia noastră (care reglementează exercitarea autorităţii părinteşti – în art. 397-399 NCC – şi stabilirea locuinţei copilului – art. 400 NCC), ci este de „inspiraţie" anglo-americană. Credem că astfel de inexactităţi terminologice ar trebui evitate, mai ales la nivelul instanţei supreme.

Jurisprudenţă

1. Dacă pronunţă divorţul, instanţa este obligată să facă aplicarea art. 42 C. fam. cu privire la încredinţarea spre creştere şi educare a copiilor minori unuia dintre părinţi sau, în mod excepţional şi numai pentru motive temeinice, unei alte persoane sau unei instituţii de ocrotire. Învoiala părinţilor în această privinţă nu este obligatorie pentru instanţă, după cum nu este necesar să se încredinţeze copilul părintelui care nu a fost în culpă. Instanţa va ţine seama exclusiv de interesele copilului, în care scop va avea în vedere vârsta, sexul copilului.

---

[1] A se vedea Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10 din 13 noiembrie 1969, în CD 1969, p. 48.

[2] A se vedea I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 8-a, revăzută şi completată, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 296.

ataşamentul său faţă de unul dintre părinţi, posibilităţile de creştere şi educare ale fiecăruia dintre părinţi, moralitatea acestora etc. *(Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10 din 13 noiembrie 1969, în CD 1969, p. 48).*

2. Sub raportul competenţei, conform art. 17 C. pr. civ., acţiunile accesorii şi incidentale sunt în căderea instanţei competente să judece acţiunea principală. Prin urmare, faţă de prevederea legală menţionată, chiar dacă în speţă instanţa a disjuns cererea accesorie a reclamantei, vizând împărţirea bunurilor comune, această cerere urma să fie soluţionată în continuare de judecătoria care a rezolvat şi acţiunea principală de divorţ, întrucât, independent de împrejurarea că a fost disjunsă, respectiva cerere şi-a păstrat caracterul accesoriu. Pe de altă parte, invocarea de către curtea de apel a prevederilor art. 36 din Codul familiei pentru a justifica stabilirea competenţei judecătoriei în rezolvarea capătului de cerere vizând partajul bunurilor comune este irelevantă, deoarece aceeaşi instanţă a indicat şi prevederile ar. 17 C. pr. civ., care constituie temeiul de drept al soluţiei adoptate. În ceea ce priveşte argumentul reclamantei prin care au fost aduse în discuţie cele două ipoteze ale art. 36 din Codul familiei pentru a se susţine că împărţirea bunurilor comune la desfacerea căsătoriei, respectiv în timpul căsătoriei nu pot avea un tratament diferenţiat sub aspectul instanţei competente este greşit. Astfel, aşa cum s-a evidenţiat, dacă partajarea bunurilor dobândite în timpul căsătoriei se solicită odată cu divorţul, cererea respectivă are caracterul unei acţiuni accesorii, iar instanţa competenţa să judece este, conformă art. 17 C. pr. civ., aceeaşi care soluţionează şi acţiunea principală, în speţă desfacerea căsătoriei. În fine, apare greşită şi fără suport legal şi susţinerea reclamantei potrivit căreia, în ipoteza prevederilor art. 36 alin. (1) din Codul familiei, prin disjungerea cererii de împărţire a bunurilor comune de cea privind desfacerea căsătoriei, cererea de partaj îşi pierde caracterul unei acţiuni accesorii. În adevăr, pe de o parte, nu există nicio dispoziţie legală care să confirme o asemenea susţinere, iar, pe de altă parte, rezolvarea partajului depinde întotdeauna de modul în care este soluţionată cererea de divorţ, respingerea acesteia având drept rezultat şi respingerea cererii de împărţire a bunurilor comune, ceea ce relevă o dată în plus caracterul accesoriu al acestei cereri *(CSJ, s. civ., dec. nr. 3238/1999, în Dreptul nr. 12/2000, pp. 119-120).*

3. Cererea de partaj a bunurilor comune poate fi introdusă alături de acţiunea de divorţ, de competenţa judecătoriei, caz în care, având caracterul unei cereri accesorii, se judecă în instanţa învestită cu cererea principală, conform art. 17 C. pr. civ. Dacă acţiunea de partaj a fost formulată după rămânerea definitivă a hotărârii de divorţ, nu mai are caracterul unei cereri accesorii, ci este o acţiune principală, de sine stătătoare şi având ca obiect partajul unui bun imobil, iar competenţa de soluţionare revine instanţei prevăzute de art. 13 alin. 1 C. pr. civ. *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 1712/2005, în Dreptul nr. 5/2006, p. 279).*

Art. 920. Măsuri vremelnice

Instanţa poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanţă preşedinţială, măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinţei copiilor minori, la obligaţia de întreţinere, la încasarea alocaţiei de stat pentru copii şi la folosirea locuinţei familiei.

Comentariu

I. Consideraţii generale

1. Art. 920 reproduce, practic, art. 613^2 C. pr. civ., prevăzând că, pe parcursul procesului de divorţ, instanţa poate lua măsurile vremelnice enumerate, pe calea ordonanţei

preşedinţiale (art. 997-1.002 NCPC[1]). Şi în contextul reglementării actuale (ca şi în cea anterioară – art. 581 C. pr. civ.[2]), condiţiile de admisibilitate a ordonanţei preşedinţiale sunt trei: urgenţa, măsura ordonată de instanţă să fie vremelnică şi să nu prejudece fondul[3]. În doctrină s-a spus deja că, în cazul art. 920 NCPC, condiţia urgenţei este, practic, prezumată de text[4], dar s-a adăugat că instanţa poate interveni pe această cale într-un proces de divorţ „dacă sunt întrunite şi celelalte condiţii prevăzute de Noul Cod de procedură civilă în materia ordonanţei preşedinţiale"[5].

În ceea ce ne priveşte, socotim că, practic, toate trei condiţiile sunt îndeplinite prin însăşi formularea textului, aşa cum s-a decis în jurisprudenţă sub textul identic al Codului anterior: „(...) aceste măsuri pot fi luate pe cale de ordonanţă preşedinţială, pentru că aşa prevede legea, fără a fi necesară justificarea vreunei urgenţe din partea celui care le solicită. (...) având caracter vremelnic, ele nu sunt de natură să prejudece fondul (...), care se rezolvă prin hotărârea finală asupra procesului de divorţ, sub toate aspectele"[6].

Cu alte cuvinte, partea care solicită luarea unor măsuri potrivit art. 920 NCPC nu este ţinută să facă nicio argumentaţie cu privire la îndeplinirea condiţiilor speciale de promovare a ordonanţei preşedinţiale, ci doar să facă probele specifice fiecăreia dintre cererile prevăzute de text.

2. Evident că textul comentat nu se aplică decât în cursul unui proces de divorţ. În cazul în care, anterior unui astfel de proces, unul dintre soţi ar invoca urgenţa pentru luarea unei asemenea măsuri pe calea ordonanţei preşedinţiale, el ar trebui să facă dovada îndeplinirii condiţiilor prevăzute de art. 997 NCPC, potrivit dreptului comun[7].

II. Măsurile care pot fi luate. Durata lor

3. Instanţa va putea lua, pe calea ordonanţei preşedinţiale, măsuri cu privire la:

a) stabilirea locuinţei copiilor minori, potrivit art. 496 alin. (3) NCC; temeiul va fi acest text, şi nu art. 400 NCC, pentru că acesta din urmă se referă la „locuinţa copilului după divorţ" şi va fi avut în vedere de instanţă la stabilirea locuinţei copilului odată cu pronunţarea divorţului. Considerăm că, având în vedere urgenţa măsurii şi caracterul ei provizoriu, aceasta va putea fi dispusă şi fără efectuarea anchetei psihosociale, prevăzută atât de art. 496 alin. (3) NCC, cât şi de art. 396 alin. (1) NCC; ancheta va fi însă obligatorie, astfel cum dispune art. 396 alin. (1) NCC, pentru pronunţarea asupra locuinţei copilului după divorţ. Dar, în ceea ce priveşte ascultarea copilului, impusă de art. 264 NCC şi art. 921 alin. (3) NCPC, ea este obligatorie şi în cazul măsurii provizorii luate în conformitate cu art. 920 NCPC;

---

[1] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea D.-A. Ghinoiu, *infra*, pp. 1383-1461.
[2] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, pp. 491-495.
[3] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1265; D.-A. Ghinoiu, *infra*, p. 1389 şi urm.
[4] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1192; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 446.
[5] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1192.
[6] Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 239/1990, în I. Mihuţă, *CPJC 1990*, Casa de editură şi presă Şansa" S.R.L., Bucureşti, 1992, p. 134, nr. 177.
[7] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 446.

b) obligaţia de întreţinere; temeiul acestei măsuri va fi diferit după cum se va solicita obligarea unui soţ la plata pensiei de întreţinere faţă de un copil (art. 499 NCC) sau faţă de celălalt soţ [art. 516 alin. (1) NCC][1]. Şi în acest caz, textele de lege pe care instanţa îşi va întemeia măsura vor fi cele menţionate, şi nu cele care reglementează contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere, educare, învăţătură şi pregătire profesională a copiilor după divorţ (art. 402 NCC), respectiv obligaţia de întreţinere între foştii soţi (art. 389 NCC);

c) încasarea alocaţiei de stat pentru copii, potrivit legii speciale – Legea nr. 61/1993 privind alocaţia de stat pentru copii, republicată, cu modificările ulterioare;

d) folosirea locuinţei familiei; şi în acest caz este vorba despre locuinţa familiei, definită de art. 321 NCC, dar – evident – textul se referă tot la măsuri provizorii, nu la cele prevăzute de art. 324 NCC (atribuirea locuinţei familiei la desfacerea căsătoriei), iar aceste măsuri se vor lua indiferent că este vorba despre o locuinţă închiriată sau de una proprietatea unuia sau a ambilor soţi. Astfel, poate fi vorba despre reintegrarea unui soţ, alungat de celălalt din locuinţa familiei[2], sau chiar de evacuarea soţului violent care, prin comportamentul său, pune în pericol sănătatea sau chiar viaţa celuilalt[3].

4. Măsurile menţionate de art. 920 NCPC, dacă sunt luate de instanţă, au un caracter vremelnic (provizoriu), ele durând până la soluţionarea procesului de divorţ[4] şi putând fi modificate sau chiar înlăturate (dacă a dispărut raţiunea lor), tot prin ordonanţă preşedinţială, până la pronunţarea hotărârii de desfacere a căsătoriei[5].

III. Cine poate solicita luarea acestor măsuri

5. Cererea de ordonanţă preşedinţială pentru luarea măsurilor prevăzute de art. 920 NCPC poate fi formulată de oricare dintre soţi; în jurisprudenţa mai veche, s-a decis că, dacă niciunul dintre soţi nu cere luarea măsurilor provizorii cu privire la minori, instanţa le va pune din oficiu în discuţia părţilor[6]. Ne întrebăm dacă nu cumva şi azi, în temeiul principiului interesului superior al copilului (art. 263 NCC[7]), instanţa nu ar trebui să procedeze la fel atunci când din probele administrate în cauză rezultă o stare de fapt care ar impune una dintre măsurile enumerate de art. 920, iar părintele, aflat în situaţia de a o solicita, nu o face.

IV. Tipul de divorţ în cazul căruia pot fi luate măsurile prevăzute de text

6. În doctrină s-a afirmat că, procedura ordonanţei preşedinţiale având un caracter contencios, art. 920 nu ar putea fi invocat şi aplicat în cadrul procedurii divorţului prin

---

[1] Faptul că, în cadrul acestei proceduri, se poate acorda şi pensie de întreţinere pentru unul dintre soţi a fost afirmat în doctrină în perioada reglementărilor anterioare (a se vedea I.P. Filipescu, A. Filipescu, *op. cit.*, p. 249) şi recunoscut în jurisprudenţă (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 19/1953, citată de I.P. Filipescu, A. Filipescu, *op. cit.*, p. 249, text şi nota 4).

[2] A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2648/1973, în RRD nr. 9/1974, p. 65.

[3] A se vedea Trib. jud. Neamţ, s. civ., dec. nr. 404/1981, în RRD nr. 1/1982, p. 55.

[4] A se vedea: I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1193; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 447.

[5] A se vedea I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1193.

[6] A se vedea Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 18/1966, în CD 1966, p. 48.

[7] Pentru comentariul acestui text, a se vedea E. Florian, *Noul Cod civil*, pp. 258-261.

acordul soților, aceasta din urmă fiind o procedură grațioasă, motiv pentru care textul nu ar fi trebuit să figureze printre dispozițiile comune aplicabile divorțului[1], deoarece s-ar aplica numai în cazul unui divorț „contencios" (adică un divorț pentru culpă sau pentru starea de sănătate).

Nu credem că acest raționament poate fi susținut în totalitate. Chiar legiuitorul recunoaște că, în cazul divorțului prin acordul soților, acest acord poate purta doar asupra divorțului, iar cererile accesorii acestuia pot forma obiectul unui proces între părți, care va continua după ce instanța ia act de divorț [art. 931 alin. (2) și (3) NCPC[2]]. Or, deși ipoteza poate fi mai mult teoretică, nu este exclus ca, în ciuda și ulterior acordului soților cu privire la divorț, relațiile dintre ei să se deterioreze și, înainte de finalizarea procesului de divorț, să fie necesară luarea unor măsuri provizorii, potrivit art. 920 NCPC (de exemplu, cu privire la pensia de întreținere sau folosința locuinței familiei).

Jurisprudență

1. Instanța are obligația legală de a-și exercita rolul spre a ocroti interesele copiilor minori pe timpul cât durează procesul de divorț. În consecință, atunci când niciunul dintre soți nu cere luarea măsurilor provizorii corespunzătoare cu privire la încredințarea și întreținerea copiilor, instanța le va pune din oficiu în discuția părților *(Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 18/1966, în CD 1966, p. 48)*.

2. Cererea unui soț de a fi reintegrat în domiciliul conjugal, din care a fost alungat, întrunește condițiile prevăzute de lege pentru a solicita ca, printr-o măsură vremelnică ordonată de instanță, să i se păstreze dreptul de a avea un domiciliu care, cât timp există căsătoria și în conformitate cu prevederile din Codul familiei, constituie domiciliu comun al soților *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2648/1973, în RRD nr. 9/1974, p. 65)*.

3. Nu este admisibilă acțiunea formulată de unul dintre soți pentru evacuarea celuilalt, în baza art. 24 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 5/1973, deoarece soluția contrară este incompatibilă cu însăși instituția căsătoriei. Pentru tulburările la care se dedă un soț față de soțul celălalt soțul vinovat poate fi tras la răspundere penală (...) sau contravențională (...). Cu toate acestea, în temeiul art. 613[2] C. pr. civ., pe timpul cât procesul de divorț este în curs, instanța judecătorească, prin ordonanță președințială, poate dispune, vremelnic, evacuarea din locuința comună a soțului care, prin acte de violență, pune în pericol sănătatea sau chiar viața celuilalt *(Trib. jud. Neamț, s. civ., dec. nr. 404/1981, în RRD nr. 1/1982, p. 55)*.

4. Înalta Curte reține faptul că în speță sunt aplicabile dispozițiile art. 919 NCPC (astăzi art. 920 NCPC; textele din această decizie au în vedere numerotarea anterioară republicării din 10 aprilie 2015 – n.n., Fl.A.B.), care, sub marginala „Măsuri vremelnice", prevăd că „instanța poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanță președințială, măsuri provizorii cu privire la încredințarea copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței" (...). Topografic, art. 919 NCPC este așezat după art. 918 NCPC, care îngăduie instanței de divorț să se pronunțe asupra cererilor accesorii și incidentale formulate în divorț. Prin urmare, chiar dacă nu se prevede în mod expres – exclusiv din considerente de tehnică legislativă, pentru a evita repetarea –, aceeași este instanța care poate lua măsurile

[1] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1193.

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 931, *infra*, p. 1188 și urm.

vremelnice la care se referă art. 919 NCPC *(ICCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 2250 din 18 septembrie 2014, disponibilă pe www.scj.ro)*.

Art. 921. Prezența personală a părților

(1) În fața instanțelor de fond, părțile se vor înfățișa în persoană, afară numai dacă unul dintre soți execută o pedeapsă privativă de libertate, este împiedicat de o boală gravă, este pus sub interdicție judecătorească, are reședința în străinătate sau se află într-o altă asemenea situație, care îl împiedică să se prezinte personal; în astfel de cazuri, cel în cauză se va putea înfățișa prin avocat, mandatar sau, după caz, prin tutore ori curator.

(2) Instanța va încerca la fiecare înfățișare împăcarea soților.

(3) În toate cazurile, instanța este obligată să îl asculte pe copilul minor, potrivit prevederilor Codului civil.

Comentariu

I. Prezența personală a părților

1. Prin derogare de la prevederile art. 80 alin. (1) NCPC[1], care dispune că părțile pot să își exercite drepturile procedurale personal sau prin reprezentant, art. 921 alin. (1) NCPC (care reproduce, în mare parte, art. 614 C. pr. civ.) impune ca, în procesul de divorț, soții să se înfățișeze în persoană în fața instanțelor de fond. Aceasta este una dintre situațiile la care face referire, de altfel, art. 80 alin. (3) NCPC, atunci când prevede că, în principiu, părțile pot să stea în judecată printr-un reprezentant, „cu excepția cazului în care legea impune prezența lor personală în fața instanței".

Rațiunea textului comentat este aceea de a permite instanței de divorț să încerce, la fiecare termen, împăcarea soților[2], astfel cum impune alin. (2) al art. 921 NCPC.

Trebuie să precizăm însă că norma analizată interzice doar reprezentarea soților la divorț, însă nu și asistarea lor de către avocat, care poate să aibă loc, conform legii[3].

În același timp, textul nu instituie obligația părților de a fi prezente în instanță [fie personal, fie prin reprezentant, atunci când art. 921 alin. (1) NCPC permite acest lucru]; dacă, în cazul reclamantului, absența sa e sancționată cu respingerea acțiunii ca nesusținută (potrivit art. 922 NCPC[4], care impune, astfel, prezența obligatorie a reclamantului la fiecare termen), în cazul pârâtului nu există nicio sancțiune, deci el poate să lipsească pe tot parcursul procesului. Această afirmație este valabilă numai dacă pârâtul nu a formulat, la rândul său, cerere reconvențională, caz în care a dobândit calitatea de reclamant și i se aplică același art. 922 NCPC, menționat deja[5].

În doctrină s-a exprimat un punct de vedere în sensul că, de vreme ce părțile sunt obligate să se prezinte în persoană în fața instanțelor de fond, ele nu vor putea solicita judecarea în

[1] Pentru comentariul acestui text, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 286-288.

[2] A se vedea: I. Deleanu, *Comentariu*, vol. II, p. 351; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 447.

[3] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 447.

[4] A se vedea comentariul *sub* art. 922 NCPC, *infra*, p. 1145 și urm.

[5] A se vedea: G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1305; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 447.

lipsă[1], potrivit art. 223 alin. (3) NCPC[2]. În ceea ce ne privește, socotim că – într-adevăr – reclamantul nu poate să ceară judecarea în lipsă, dar nu din cauza art. 921 NCPC, ci pentru că art. 922 impune prezența reclamantului la fiecare termen, sub sancțiunea respingerii cererii de divorț ca nesusținută; aceeași trebuie să fie soluția și în cazul pârâtului care a formulat cerere reconvențională. Însă pârâtului care are numai această calitate art. 921 nu îi impune prezența la procesul de divorț, ci îi cere doar să fie prezent personal, chiar în ipoteza în care și-ar fi ales un reprezentant (mandatar judiciar sau avocat); pe cale de consecință, el poate să adopte orice atitudine în cadrul procesului, inclusiv să nu se prezinte deloc și, cu atât mai mult, să solicite judecarea pricinii în lipsă[3].

2. Regula privind prezența personală a părților se aplică, după cum spune textul, în fața instanțelor de fond, adică prima instanță (judecătoria) și instanța de apel (tribunalul, potrivit art. 95 pct. 2 NCPC[4]), deoarece aceasta din urmă, ca urmare a efectului devolutiv al apelului, realizează tot o judecată în fond[5].

3. Excepțiile prevăzute de art. 921 alin. (1) NCPC, adică situațiile în care părțile, în procesul de divorț, pot sta în fața instanței prin reprezentant, sunt următoarele:

a) executarea unei pedepse privative de libertate;

b) existența unei boli grave: evident, trebuie să fie vorba de o boală care să îl împiedice pe cel în cauză să se prezinte personal în fața instanței;

c) punerea sub interdicție judecătorească: existența unei astfel de stări juridice, întemeiată pe starea de boală a celui în cauză, îi permite să nu se prezinte în fața instanței personal, ci prin reprezentant, chiar dacă, în condițiile art. 918 alin. (2) NCPC, a introdus personal și singur cererea de divorț, făcând dovada că are capacitatea de discernământ neafectată. Cu alte cuvinte, instanța nu i-ar putea impune reclamantului pus sub interdicție să se prezinte personal la judecată, sub motivul că a introdus el însuși cererea de despărțenie, deoarece art. 921 alin. (1) NCPC nu face nicio trimitere la art. 918 alin. (2) NCPC și aplicarea celui dintâi nu este, în niciun fel, condiționată de cel din urmă;

d) partea are reședința în străinătate;

e) partea se află într-o altă asemenea situație, care o împiedică să se prezinte personal. După cum s-a sesizat, ultima parte a textului este adăugată față de varianta art. 614 C. pr. civ., permițând părții din procesul de divorț să fie reprezentată și în alte situații excepționale, cum ar fi calamitățile naturale, trimiterea într-o misiune militară etc.; ceea ce trebuie să verifice

---

[1] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 659.

[2] Pentru comentariul acestui text, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 785-787.

[3] A se vedea, în același sens, G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1305. Este adevărat că solicitarea pârâtului ca pricina să se judece în lipsă nu are semnificația din dreptul comun, unde o asemenea cerere împiedică suspendarea judecății, potrivit art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC. Într-un proces de divorț, în cazul absenței ambelor părți, cererea reclamantului va fi respinsă ca nesusținută, dacă pârâtul lipsește și a solicitat judecarea în lipsă (a se vedea și G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1308.

[4] Pentru comentariul art. 95 NCPC, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 355-368.

[5] A se vedea, în același sens: G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1305; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 447.

instanța, pentru a permite celui în cauză să fie reprezentat, este dacă împrejurarea invocată „îl împiedică să se prezinte personal", astfel cum spune textul[1].

Excepțiile enumerate de text se aplică în cazul ambelor părți, ceea ce înseamnă că reclamantul va putea fi și el reprezentat, fără a i se aplica sancțiunea prevăzută de art. 922 NCPC pentru că nu este prezent personal în instanță; dacă însă reprezentantul reclamantului nu se prezintă în proces, cererea de divorț va fi respinsă ca nesusținută, în temeiul textului menționat.

4. Cei care pot să îl reprezinte în procesul de divorț pe soțul aflat într-una dintre situațiile prevăzute de art. 921 alin. (1) teza întâi sunt, potrivit tezei a doua a aceluiași text:

a) avocatul, potrivit Legii nr. 51/1995;

b) mandatarul (reprezentantul) convențional, potrivit art. 83 alin. (1) și (2) NCPC[2]; cu privire la felul mandatului, considerăm că reprezentarea într-un proces de divorț – date fiind natura și „miza" procesului – poate fi făcută numai în temeiul unui mandat special, mandatul general prevăzut de art. 86 NCPC[3] neavând aplicabilitate în această materie;

c) tutorele (în cazul celui pus sub interdicție), potrivit art. 80 alin. (2) NCPC și art. 166 NCC[4] (în cazul tutorelui desemnat), respectiv art. 170 NCC[5] (în cazul tutorelui numit de instanța de tutelă prin hotărârea de punere sub interdicție);

d) curatorul, în situațiile prevăzute de art. 178 NCC[6].

II. Obligația instanței de a încerca împăcarea soților

5. Astfel cum rezultă din alin. (2) al art. 921, instanța va încerca la fiecare înfățișare împăcarea părților. Cu alte cuvinte, judecătorul îi va întreba la fiecare termen pe soți, dacă sunt prezenți amândoi, sau numai pe cel prezent dacă insistă în decizia de a pune capăt căsătoriei și „va da sfaturi de împăcare" (cum prevedea art. 613 C. pr. civ., referindu-se la președintele instanței). Această dispoziție legală reflectă, în ciuda atitudinii extrem de „îngăduitoare" a legiuitorului față de divorț, o anumită preocupare pentru salvarea căsătoriei. Așa fiind, considerăm că magistratul va trebui să își îndeplinească cu grijă această îndatorire, și nu în mod formal, consemnând în încheierea de ședință încercarea de a-i împăca pe soți. Evident, dacă va reuși în încercarea de a-i împăca pe soți, instanța va pronunța o hotărâre definitivă de închidere a dosarului, potrivit art. 925 NCPC[7].

În legătură cu această obligație a instanței, doctrina a formulat unele critici.

Mai întâi, s-a afirmat că textul nu ar putea fi aplicat tuturor cazurilor de divorț: „Cel puțin o rezervă ar trebui formulată (...) în cazul în care unul dintre soți este pus sub interdicție judecătorească"[8]. Ni se pare că această „rezervă" este neîntemeiată, cel puțin pentru argumentul următor: de vreme ce art. 918 NCPC permite interzisului să formuleze singur

[1] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1193.
[2] Pentru comentariul acestui text, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 292-294.
[3] Pentru comentariul acestui text: *ibidem*, p. 297.
[4] Pentru comentariul acestui text, a se vedea A. Tudorică, *Noul Cod civil*, p. 157.
[5] Pentru comentariul acestui text: *ibidem*, pp. 159-160.
[6] Pentru comentariul acestui text: *ibidem*, pp. 164-166.
[7] A se vedea comentariul *sub* art. 925, *infra*, p. 1158 și urm.
[8] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1194.

BCU BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

cererea de divorţ, atunci când nu are discernământul afectat, cu atât mai mult ar trebui să admitem că instanţa poate să îi dea sfaturi de împăcare.

Dintr-o altă perspectivă, s-a spus că obligaţia instanţei este excesivă, mai ales atunci când procesul are mai multe termene şi este evident că soţii doresc să divorţeze, precizându-se că judecătorul ar trebui să încerce împăcarea părţilor la primul termen de judecată şi înainte de închiderea dezbaterilor, aceeaşi urmând să fie soluţia şi în faţa instanţei de apel[1]. Apreciem că orice analiză a textului (şi a oricărui text de lege, în general) ar putea conduce la concluzia că reglementarea e greşită sau exagerată şi ar putea fi propusă modificarea ei, dar nu putem accepta ideea de a recomanda – chiar judecătorilor! – nerespectarea dispoziţiei legale, atunci când aceasta este clară şi nesusceptibilă de interpretare, ca în cazul de faţă: „instanţa va încerca la fiecare înfăţişare împăcarea părţilor".

III. Ascultarea copilului

6. În măsura în care soţii au copii minori, născuţi înaintea căsătoriei, în timpul căsătoriei sau adoptaţi [în enumerarea corectă din art. 919 alin. (2) NCPC], instanţa de divorţ este obligată să îi asculte potrivit Codului civil, astfel cum prevede alin. (3) al art. 921 NCPC.

Trimiterea la Codul civil are în vedere art. 396 NCC (care impune ascultarea minorului la divorţ), raportat la art. 264 NCC (textul de principiu din Codul civil referitor la ascultarea minorului). Noutatea, faţă de reglementarea anterioară – art. 42 alin. (1) C. fam. – care impunea şi ea ascultarea copilului care a împlinit 10 ani, constă în faptul că, potrivit art. 264 alin. (1) NCC, poate fi ascultat şi copilul care nu a împlinit 10 ani, dacă instanţa[2] apreciază că este necesar.

Ascultarea minorului va fi făcută în conformitate cu art. 226 NCPC[3], şi anume în camera de consiliu, instanţa putând să hotărască, ţinând seama de împrejurările procesului, dacă părinţii sau alte persoane (de exemplu, un psiholog, când este cazul) vor fi de faţă.

Instanţa îl va întreba pe copil cu privire la aspectele asupra cărora trebuie să se pronunţe şi care îl privesc pe acesta (exercitarea autorităţii părinteşti, stabilirea locuinţei copilului etc.). Răspunsul copilului, ca şi circumstanţele ascultării vor fi consemnate în încheierea de şedinţă, cu menţionarea respectării condiţiilor prevăzute de lege şi a persoanelor care au asistat la acest moment procesual. Opinia copilului va fi avută în vedere de judecător în funcţie de vârsta şi gradul său de maturitate[4].

Situarea alin. (3) în corpul art. 921 NCPC a fost criticată, cu menţiunea că denumirea marginală a articolului („Prezenţa personală a părţilor") nu poate, în niciun caz, duce la concluzia că minorul ar fi parte în procesul de divorţ al părinţilor[5]. Suntem de acord cu reproşul privind aşezarea regulii din alin. (3) în art. 921 NCPC, dar nu vedem niciun pericol ca, pornind de aici, copilul să fie considerat parte în litigiul de divorţ ce se poartă între părinţii săi.

---

[1] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 449.

[2] Art. 264 alin. (1) NCC se referă la „autoritatea competentă", în mod generic; evident că textul trebuie aplicat la fiecare situaţie concretă, în care „autoritatea" este diferită: în cazul de faţă este vorba de instanţa judecătorească (a se vedea şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 449).

[3] Pentru comentariul acestui text, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 790-791.

[4] A se vedea: I. Deleanu, *Comentariu*, vol. II, p. 351; M. Avram, *op. cit.*, p. 155.

[5] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 449.

BCU CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

Art. 922. Absența reclamantului

Dacă la termenul de judecată, în primă instanță, reclamantul lipsește nejustificat și se înfățișează numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusținută.

Comentariu

I. Principiu

1. Art. 922 este identic cu art. 616 C. pr. civ., astfel încât, ca și în alte cazuri similare, considerațiile doctrinei și jurisprudența întemeiate pe textul anterior pot fi valorificate pentru analiza reglementării actuale[1].

Din faptul că, atunci când reclamantul lipsește, iar pârâtul este prezent, cererea de divorț va fi respinsă ca nesusținută rezultă obligația celui dintâi de a fi prezent la toate termenele în procesul de desfacere a căsătoriei; această dispoziție este derogatorie de la dreptul comun, potrivit căruia judecata poate avea loc și dacă numai pârâtul este prezent[2]. Totodată, având în vedere dispozițiile textului, se impune concluzia că, într-un proces de desfacere a căsătoriei, reclamantul nu poate solicita judecarea în lipsă, conform art. 15 și art. 223 alin. (3) NCPC[3].

Respingerea cererii de despărțenie atrage după sine, în mod firesc, aceeași soluție în privința tuturor cererilor accesorii și incidentale, formulate de reclamant în condițiile art. 919 NCPC. Evident, soluția trebuie să fie identică în cazul pârâtului care a dobândit și calitatea de reclamant prin formularea unei cereri reconvenționale[4], potrivit art. 917 NCPC.

După cum am arătat mai sus[5], prezența obligatorie a reclamantului, reglementată de art. 922 NCPC, nu se confundă cu „prezența personală a părților", prevăzută de art. 921 NCPC. Cu alte cuvinte, cererea nu va fi respinsă ca nesusținută atunci când reclamantul lipsește personal, dar este reprezentat de avocat, mandatar, tutore sau curator – deoarece se află într-una dintre situațiile care îi permit acest lucru –, iar reprezentantul său este prezent; dacă însă și reprezentantul reclamantului lipsește, instanța va respinge cererea ca nesusținută.

2. Art. 922 NCPC nu are aplicabilitate în cazul divorțului prin acordul soților (art. 929-932 NCPC), deoarece aceasta este o procedură grațioasă, în cadrul căreia nu există reclamant și pârât[6].

---

[1] Sub imperiul Codului de procedură civilă anterior, Curtea Constituțională a decis că art. 616 C. pr. civ. este constituțional (Decizia nr. 115 din 11 aprilie 2002, publicată în M. Of. nr. 396 din 10 iunie 2002). Întrucât art. 922 NCPC este identic cu fostul art. 616, Decizia Curții Constituționale își păstrează valabilitatea și în ceea ce privește textul actual.

[2] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 522; aceeași idee se regăsește, într-o formulare identică (cuvânt cu cuvânt), la G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 449.

[3] Pentru comentariul art. 15 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 69-70; pentru comentariul art. 223, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 785-787.

[4] A se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1307.

[5] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 921 NCPC, p. 1141 și urm.

[6] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 450.

3. Legiuitorul este consecvent, prevăzând – în art. 928 alin. (1) NCPC[1] – aceeaşi soluţie şi în cazul căii de atac a apelului formulat de reclamant, care va fi respins ca nesusţinut dacă la judecată se prezintă numai pârâtul.

II. Natura juridică

4. Despre natura juridică a măsurii respingerii acţiunii de divorţ, ca nesusţinută, în cazul absenţei reclamantului, s-a spus că ar fi o sancţiune procedurală[2], bazată pe ideea de culpă procesuală, „dedusă din neînfăţişarea reclamantului la termenele de judecată"[3].

În acelaşi timp, încă sub imperiul art. 616 C. pr. civ., s-a exprimat punctul de vedere potrivit căruia „această soluţie se bazează pe prezumţia legală de renunţare la judecată"[4], raţionament ce s-a regăsit şi în jurisprudenţă[5]; apoi, ideea a fost reluată şi în contextul actualei reglementări[6] (identică, aşa cum spuneam, cu cea anterioară).

Diferenţa dintre cele două explicaţii este evidentă; deşi ni se pare că însuşirea uneia sau alteia nu are consecinţe practice diferite (soluţia rămânând, în ambele cazuri, cea prevăzută de text), considerăm totuşi că ele sunt incompatibile şi nu se poate afirma că art. 922 NCPC ar reglementa atât o sancţiune pentru neprezentarea reclamantului, cât şi o prezumţie de renunţare la cerere[7].

În ceea ce ne priveşte, socotim că, faţă de principiul general, potrivit căruia prezenţa părţilor într-un proces civil nu este obligatorie, astfel cum rezultă din art. 223 NCPC, este mai întemeiată opinia conform căreia art. 922 NCPC deduce, pe calea unei prezumţii legale relative, că absenţa reclamantului semnifică renunţarea acestuia la acţiune.

III. Condiţii

5. Pentru ca instanţa să aplice art. 922 NCPC, se cere întrunirea următoarelor condiţii[8]:

5.1. Lipsa reclamantului să fie nejustificată. În legătură cu această cerinţă a textului, trebuie făcute câteva precizări:

A. De vreme ce textul cere, pentru aplicarea sa, ca lipsa reclamantului să fie nejustificată, înseamnă că, ori de câte ori reclamantul va dovedi caracterul justificat al absenţei sale,

---

[1] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 928 NCPC, p. 1175 şi urm.

[2] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1195; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1307-1308; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 450.

[3] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1195.

[4] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 522.

[5] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1372/1989, în Dreptul nr. 4/1990, p. 64.

[6] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 352; autorul afirmă că textul comentat nu reglementează doar o simplă prezumţie, ci chiar o ficţiune juridică. Referindu-se la ideea că art. 922 NCPC instituie o sancţiune procedurală, adaugă totuşi că i se pare „mai aproape de adevăr calificarea absenţei reclamantului ca o dovadă, *iuris tantum*, de renunţare la judecată" (p. 352).

[7] Cum par să facă G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1308, şi G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 449.

[8] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1195. Nu am reţinut şi o a treia condiţie, aşa cum fac în formulări identice (cuvânt cu cuvânt) G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, pp. 1307-1308, respectiv G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 449-450, deoarece am considerat că, în mod evident, situaţia nu poate să apară decât în faţa primei instanţe, problema similară în cazul apelului fiind reglementată de art. 928 NCPC.

cererea sa nu va putea fi respinsă ca nesusţinută. În acest sens s-a pronunţat doctrina[1], pornind de la o serie de exemple din jurisprudenţă, cum ar fi: susţinerea examenului de bacalaureat de către fiul reclamantei, confirmată de pârât[2], sau absenţa reclamantei din ţară, plecată în străinătate, împreună cu copilul rezultat din căsătorie, pentru tratament medical[3]. A fost însă considerată nejustificată absenţa motivată de reclamant prin faptul că a reţinut în mod eronat termenul acordat de instanţă, fără să se afle într-o situaţie obiectivă care să îi împiedice prezenţa[4].

B. Proba caracterului justificat al absenţei poate fi făcută, de către reclamant, la termenul la care acesta lipseşte, prin depunerea unei cereri, însoţită de înscrisurile doveditoare. În literatura juridică chiar s-a afirmat că reclamantul trebuie să procedeze astfel, în caz contrar instanţa fiind obligată să respingă cererea ca nesusţinută, fără a putea acorda un termen pentru a verifica dacă absenţa celui care a cerut divorţul este sau nu justificată[5]. Totuşi, alături de alţi autori[6], considerăm că, văzând absenţa reclamantului şi lipsa oricărei cereri din partea sa, instanţa ar trebui să acorde un nou termen, pentru a verifica, la următoarea înfăţişare, dacă reclamantul a lipsit justificat sau nu. Într-o asemenea abordare, la termenul acordat vor fi posibile două situaţii:

a) fie reclamantul va veni şi va dovedi imposibilitatea de a fi fost prezent la termenul anterior (de exemplu, a fost spitalizat, a avut un deces în familie etc.[7]), caz în care instanţa va continua judecarea procesului de divorţ;

b) fie reclamantul nu se va prezenta din nou sau, prezentându-se, nu va putea face dovada absenţei justificate la termenul anterior, situaţie în care instanţa va face aplicarea art. 922 NCPC şi va respinge cererea de divorţ ca nesusţinută.

Dacă prima instanţă va proceda însă aşa cum s-a sugerat în doctrină şi, văzând absenţa reclamantului la un termen, va respinge cererea de desfacere a căsătoriei, potrivit art. 922 NCPC, fără să acorde un nou termen în vederea verificării situaţiei de fapt, credem că reclamantul va putea formula apel, iar în cursul judecării acestuia va putea face dovada lipsei sale justificate, ceea ce va obliga instanţa superioară (tribunalul) să admită apelul, să anuleze sentinţa atacată şi fie să judece ea însăşi fondul, fie să trimită cauza spre rejudecare primei instanţe, după distincţiile din art. 480 alin. (3) NCPC[8].

5.2. Pârâtul să fie prezent la judecată. Şi cu privire la această a doua condiţie trebuie făcute unele precizări:

---

[1] A se vedea: I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1195; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1308; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 450-451.

[2] A se vedea C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 261/2002, *apud* G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *Codul de procedură civilă adnotat*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2005, p. 786.

[3] A se vedea C. Ap. Braşov, dec. nr. 716/R/1995, *ibidem*.

[4] A se vedea Trib. Bistriţa-Năsăud, s. civ., dec. nr. 7/A/2009, *apud* G.C. Frenţiu, în C.T. Ungureanu ş.a., *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină şi jurisprudenţă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, vol. I, p. 542.

[5] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 661.

[6] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1308; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 450-451.

[7] A se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1308.

[8] Pentru comentariul art. 480 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 1331-1333.

A. Pârâtul nu se poate opune respingerii cererii ca nesusţinută, în cazul în care reclamantul lipseşte în mod nejustificat[1]. Soluţia este concordantă cu art. 924 NCPC[2], potrivit căruia pârâtul nu se poate opune renunţării la judecată, formulată de către reclamant [aşa cum se poate întâmpla în dreptul comun, potrivit art. 406 alin. (4) NCPC[3]].

B. Dacă pârâtul lipseşte (prin ipoteză, lipsind şi reclamantul, pentru a se putea pune problema aplicării art. 922 NCPC), soluţia este aceea a suspendării cauzei[4], potrivit art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC[5].

C. Dacă reclamantul lipseşte şi nici pârâtul nu e prezent, dar a solicitat judecarea în lipsă, potrivit art. 223 alin. (3) NCPC, soluţia e cea din art. 922 NCPC, şi anume respingerea cererii ca nesusţinută[6]. Această soluţie este întemeiată pe faptul că, de vreme ce pârâtul a solicitat judecarea în lipsă, nu se poate dispune suspendarea cauzei, potrivit art. 411 alin. (1) pct. 2 teza a doua. În niciun caz nu poate fi acceptată ideea că, într-o asemenea ipoteză, instanţa va proceda la judecarea cauzei, astfel cum s-a afirmat în doctrină[7], deoarece absenţa reclamantului impune fie respingerea cererii ca nesusţinută, fie suspendarea cauzei (dacă şi pârâtul lipseşte, fără a fi cerut judecarea în lipsă).

IV. Concursul între renunţarea la judecată şi absenţa nejustificată a reclamantului

6. În jurisprudenţă, anterior intrării în vigoare a actualului cod, s-a pus problema cum va proceda instanţa dacă reclamantul depune o cerere de renunţare la judecată, dar – la termenul ulterior depunerii acesteia – nu se prezintă să o susţină, ci lipseşte nejustificat. Instanţa sesizată cu această chestiune a procedat corect, după părerea noastră, constatând că, în absenţa reclamantului, aplicarea art. 616 C. pr. civ. se impune, fără ca judecătorul să aibă posibilitatea să facă orice alt act procedural[8] şi să examineze orice altă cerere a reclamantului (eventual, cu excepţia unei cereri de amânare pentru imposibilitatea de prezentare, justificată de motive temeinice). Motivarea acestei soluţii este valabilă şi în prezent, în condiţiile art. 922 NCPC.

Decizii ale Curţii Constituţionale

Prin derogare de la dreptul comun, în materia divorţului, dispoziţiile art. 616 din Codul de procedură civilă reglementează o sancţiune procedurală specială — respingerea cererii de divorţ

---

[1] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 522.

[2] A se vedea comentariul acestui text, *infra*, p. 1154 şi urm.

[3] Pentru comentariul art. 406 NCPC, a se vedea Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, pp. 1121-1124.

[4] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1195; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1308; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 450; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 661; Al. Dimitriu, *Noul Cod de procedură civilă. Note, corelaţii, explicaţii*, *cit. supra*, p. 898. De asemenea, sub imperiul Codului anterior, în jurisprudenţă s-a decis în acelaşi sens; a se vedea C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 3178/2000, *apud* M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 661, nota 1011.

[5] Pentru comentariul art. 411 NCPC, a se vedea Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, pp. 1130-1131.

[6] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1308; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 450.

[7] A se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod de procedură civilă. Note, corelaţii, explicaţii*, *cit. supra*, p. 898.

[8] A se vedea C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ. pt. cauze cu min. şi de fam., dec. nr. 909/2007, *apud* M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 660, nota 1009.

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ca nesusţinută – ce are drept temei culpa procesuală dedusă din neînfăţişarea reclamantului la termenul de judecată, în primă instanţă. Sancţiunea operează însă numai atunci când, cumulativ, lipsa reclamantului este nejustificată şi doar pârâtul se înfăţişează la judecată şi se bazează pe prezumţia legală de renunţare la judecată. Faţă de conţinutul textului de lege criticat nu se poate reţine neconstituţionalitatea acestuia în raport cu dispoziţiile art. 123 şi ale art. 125 alin. (3) din Legea fundamentală. În aplicarea dispoziţiilor procedurale în materia divorţului, precum şi în aprecierea caracterului justificat sau nejustificat al absenţei reclamantului, instanţa de judecată se supune legii, în speţă prevederilor Codului de procedură civilă, ceea ce este în concordanţă cu textele constituţionale *(CC, Dec. nr. 115 din 11 aprilie 2002, publicată în M. Of. nr. 396 din 10 iunie 2002)*.

Jurisprudenţă

1. Textul respectiv (art. 616 C. pr. civ. – n.n., Fl.A.B.) porneşte de la prezumţia că reclamantul, prin absenţa sa, manifestă intenţia de a nu-şi mai susţine acţiunea. Prezumţia nu mai subzistă însă atunci când cel în cauză invocă şi dovedeşte o cauză care l-a împiedicat de a se prezenta la judecată (reclamantul a depus la dosar un act medical prin care justifică absenţa sa de la judecată) *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1372/1989, în Dreptul nr. 4/1990, p. 64)*.

2. Întrucât s-a făcut dovada că la data judecării cauzei reclamanta era plecată din ţară, împreună cu minorul rezultat din căsătorie, pentru tratamentul medical, reprezentarea sa în instanţă este justificată, conform art. 614 C. pr. civ., iar sancţiunea prevăzută de art. 616 C. pr. civ. este inaplicabilă *(C. Ap. Braşov, dec. nr. 716/R/1995, în G. Boroi, O. Spineanu-Matei, Codul de procedură civilă adnotat, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2005, p. 786)*.

3. Dacă ambele părţi din procesul de divorţ lipsesc la termenul de judecată, instanţa este obligată să dispună suspendarea judecăţii, soluţia de respingere a acţiunii ca nesusţinuta putând fi pronunţată dacă reclamantul lipseşte nejustificat şi este prezent numai pârâtul *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 3178/2000, în M. Tăbârcă, Procedura, 2013, p. 661, nota 1011)*.

4. Legea impune, pentru a fi aplicată sancţiunea respingerii cererii ca nesusţinută, ca lipsa reclamantului la termenul de judecată să fie nejustificată, prezumând într-o atare situaţie renunţarea la judecarea cererii. În cauză, în mod corect instanţele au apreciat că lipsa reclamatei nu a fost nejustificată, împrejurarea care a determinat această lipsă – susţinerea examenului de bacalaureat de către fiul reclamantei – fiind confirmată de pârât *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 261/2002, în G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2005, p. 786)*.

5. În faţa instanţei de apel, instanţă superioară de fond, apelantul reclamant nu s-a prezentat personal, fiind prezent apărătorul angajat, care nu avea posibilitatea să-l reprezinte în judecată, în sensul dispoziţiilor art. 68 alin. 1 teza finală C. pr. civ., decât într-una din ipotezele prevăzute de art. 614 C. pr. civ., enunţate mai sus. Faţă de dispoziţiile legale arătate, este evident că regula este exercitarea drepturilor procedurale personal, iar excepţia este exercitarea acestora prin mandatar, fie el şi avocat, dar numai într-una din cele patru situaţii expres şi limitativ prevăzute de lege. Raţiunea pentru care în procesul de divorţ s-a reglementat ca fiind necesară înfăţişarea în persoană a soţilor este şi aceea de a da posibilitatea acestora de a se împăca, în sensul dispoziţiilor art. 618 alin. 2 C. pr. civ. Observând practicaua deciziei recurate, Curtea constată că instanţa nu a fost preocupată să lămurească motivul pentru care partea nu s-a înfăţişat personal la judecată şi, în funcţie de acest motiv, să accepte sau nu înfăţişarea sa prin mandatar, în speţă acesta fiind dat unui avocat. Instanţa era ţinută să lămurească dacă este incident în cauză vreunul din cazurile de excepţie prevăzute de lege, sens în care dispunea amânarea cauzei pentru

dovezi sau, dacă nu rezulta existenţa vreunei astfel de împrejurări, dispunea amânarea cauzei cu citarea pârâtului, care putea fi împiedicat de o boală, nu neapărat gravă, să se prezinte personal la acel termen. De altfel, în recurs acesta a făcut dovada cu actele medicale depuse că, în perioada 25 septembrie-25 octombrie 2006, a avut probleme medicale. În aceste condiţii, tribunalul a pronunţat o hotărâre afectată de nelegalitate, fiind un act de procedură îndeplinit cu neobservarea formelor legale, în sensul dispoziţiilor art. 105 alin. 2 C. pr. civ., raportat la dispoziţiile art. 85 teza a doua C. pr. civ. şi art. 614 C. pr. civ., subzistând motivul de recurs de casare prevăzut de art. 304 pct. 5 C. pr. civ. şi de trimitere prevăzut de art. 312 alin. 5 C. pr. civ. Vătămarea produsă părţii care are obligaţia, dar şi dreptul de a se înfăţişa personal în soluţionarea acţiunii de divorţ, cu caracter personal, nu poate fi înlăturată în alt mod decât prin casarea hotărârii şi prin reluarea judecăţii în faţa aceleiaşi instanţe, de la actul întocmit neregulat, fără respectarea formelor legale prescrise (C. Ap. Craiova, s. pt. minori şi fam., decizie publicată pe site-ul *legeaz.net*, fără a-i fi indicat numărul).

6. Într-un proces de divorţ se aplică cu întâietate dispoziţiile art. 616 C. pr. civ., care au un caracter special în raport de dispoziţiile art. 246 alin. 1 C. pr. civ. În egală măsură, reclamantul poate să renunţe la judecarea cererii de divorţ, dacă, la momentul la care îşi exprimă această manifestare de voinţă ori la care instanţa urmează să ia act de ea, sunt respectate şi celelalte reguli speciale existente în materia divorţului, privitoare la înfăţişarea părţilor în instanţă, reguli cuprinse în dispoziţiile art. 614 şi art. 616 C. pr. civ. *(C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ. şi pt. cauze cu minori şi fam., dec. nr. 909 din 17 mai 2007, în Sintact – Jurisprudenţă)*.

7. Având în vedere atât dispoziţiile art. 616 C. pr. civ., care prevăd că, dacă la termenul de judecată, în primă instanţă, reclamanta lipseşte nejustificat şi se înfăţişează numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusţinută, cât şi poziţia apelantei-reclamante, care nu a justificat în niciun fel prin dovezi, în mod obiectiv, nici în faţa instanţei de apel, lipsa de la termenul de judecată, deşi a fost chestionată sub acest aspect, reclamanta limitându-se să susţină că a înţeles eronat data pentru care s-a dispus amânarea judecării cauzei la termenul de judecată anterior celui arătat şi că nu s-a aflat în vreo situaţie obiectivă (spitalizare, deplasare în străinătate, eveniment deosebit în familie etc.) care să-i justifice lipsa de la ultimul termen de judecată din faţa primei instanţe, în mod legal şi întemeiat, i s-a respins acţiunea de divorţ formulată ca nesusţinută, făcându-se aplicarea justificată a dispoziţiilor art. 616 C. pr. civ. Ţinându-se seama de această situaţie, nu pot fi examinate pe fond motivele acţiunii introductive pentru care s-a solicitat desfacerea căsătoriei dintre părţi si nici cererile accesorii, însă reclamanta are posibilitatea intentării unei noi acţiuni de divorţ la instanţa competentă, dacă motivele invocate subzistă şi nu a intervenit împăcarea celor doi soţi *(Trib. Bistriţa-Năsăud, s. civ., dec. nr. 7/A/2009, apud G.C. Frenţiu, în C.T. Ungureanu ş.a., Noul Cod civil. Comentarii, doctrină şi jurisprudenţă, vol. I, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 542)*.

8. Prin derogare de la dreptul comun, în materia divorţului, dispoziţiile art. 616 C. pr. civ. reglementează o sancţiune procedurală specială – respingerea cererii de divorţ ca nesusţinută –, ce are drept temei culpa procesuală dedusă din neînfăţişarea reclamantului la termenul de judecată, în primă instanţă. Sancţiunea operează însă numai atunci când, cumulativ, lipsa reclamantului este nejustificată şi doar pârâtul se înfăţişează la judecată şi se bazează pe prezumţia legală de renunţare la judecată. Efectuarea unui control medical nu poate fi apreciată ca o împiedicare determinată de o boală gravă, în sensul art. 614 lit. b) C. pr. civ. Împiedicarea determinată de o boală gravă presupune o imposibilitatea persoanei de a se deplasa la instanţă *(Trib. Bistriţa-Năsăud, s. I civ., dec. nr. 29/A din 22 februarie 2012, publicată în baza de date www.dbrosetti.ro, cod citare 6348)*.

9. În materia divorțului, reclamantul trebuie să dovedească imposibilitatea de prezentare chiar pentru termenul la care lipsește, neputându-se amâna judecata pentru ca reclamantul să dovedească faptul că la termenul anterior a lipsit justificat. Pe de altă parte, instanța reține că, în materia divorțului, reclamantul nu poate să fie reprezentat decât în cele patru situații expres prevăzute de lege: când execută o pedeapsă privativă de libertate, este împiedicat de o boală gravă, este pus sub interdicție sau are reședința în străinătate. În cauză, reclamanta nu a fost prezentă la termenul de judecată din data de 20.09.2012 și nu a dovedit existența imposibilității de a se prezenta la acest termen. Or, în atare situație, acțiunea de divorț a reclamantei a fost respinsă ca nesusținută *(Jud. Bistrița, s. civ., sent. nr. 8975 din 20 septembrie 2012, publicată în baza de date www.dbrosetti.ro, cod citare 6349)*.

Notă: Astfel cum am argumentat mai sus, la pct. III, nr. 5.1, lit. B, o astfel de soluție este greșită, întrucât instanța a aplicat direct sancțiunea respingerii acțiunii de divorț ca nesusținută, fără a acorda un termen de judecată pentru a da posibilitatea reclamantului să-și justifice absența.

10. În procesul de divorț este obligatorie în mod special prezența reclamantului la fiecare termen de judecată, pârâtul având posibilitatea fie de a se prezenta la fiecare termen de judecată, fie de a lipsi de la judecată *(Jud. Năsăud, sent. civ. nr. 2252 din 8 octombrie 2012, publicată în baza de date www.dbrosetti.ro, cod citare 6347)*.

Art. 923. Citarea pârâtului

Dacă procedura de citare a soțului pârât a fost îndeplinită prin afișare, iar acesta nu s-a prezentat la primul termen de judecată, instanța va cere dovezi sau va dispune cercetări pentru a verifica dacă pârâtul își are locuința la locul indicat în cerere și, dacă va constata că nu locuiește acolo, va dispune citarea lui la locuința sa efectivă, precum și, dacă este cazul, la locul său de muncă.

Comentariu

1. Textul art. 923 NCPC, care este identic cu art. 616[1] C. pr. civ., dă expresie preocupării legiuitorului, determinată de interesul social pe care îl prezintă cauzele de divorț[1)], ca acestea să nu se soluționeze fără cunoștința soțului absent de la proces[2)]. Este vorba despre situația în care „procedura de citare a soțului pârât a fost îndeplinită prin afișare"; ipoteza avută în vedere este cea din art. 163 alin. (3)-(5) și, respectiv, (8)[3)], care prevede cazurile în care procedura se realizează prin afișarea înștiințării referitoare la existența citației și la depunerea acesteia fie la sediul instanței, fie la sediul primăriei – în cazul în care locul unde este citat pârâtul nu se află în aceeași localitate cu sediul instanței –, de unde cel citat poate să o ridice[4)].

[1)] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1195.

[2)] A se vedea C. Ap. Brașov, dec. civ. nr. 720/R/1999, *apud* I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1195.

[3)] Pentru comentariul art. 163, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 621-623.

[4)] Ar fi fost mai util ca art. 923 să facă trimitere expres la art. 163, într-o formulare de genul: „Dacă procedura de citare a soțului pârât a fost îndeplinită potrivit art. 163 alin. (3)-(5) și (8) etc."; în acest fel s-ar evita confuzii de felul celei pe care o face Al. Dimitriu, atunci când afirmă (în *Noul Cod*, 2012, p. 898) că „procedura prin afișare" s-ar referi la art. 167 NCPC. Acest din urmă text, împreună cu art. 168, reglementează procedura de citare prin publicitate, care se realizează prin „afișare", potrivit art. 167 alin. (2) și art. 168 NCPC, dar și prin „publicarea citației în Monitorul Oficial al României sau într-un ziar

2. În condiţiile în care procedura de citare a pârâtului a fost realizată în condiţiile art. 163 alin. (3)-(5) şi (8) NCPC, iar soţul astfel citat nu s-a prezentat la primul termen, instanţa de judecată are obligaţia de a cere reclamantului dovezi sau chiar de a dispune cercetări pentru a verifica dacă, într-adevăr, pârâtul îşi are locuinţa la adresa indicată în cerere. Astfel, ar putea să impună reclamantului să aducă un înscris de la asociaţia de proprietari (locatari), dacă e cazul, din care să rezulte că pârâtul locuieşte acolo, sau să facă o adresă la direcţia pentru evidenţa populaţiei, pentru a verifica dacă adresa arătată de reclamant coincide cu cea existentă în evidenţele oficiale[1]. Art. 923 NCPC impune instanţei să facă aceste verificări pentru a nu se ajunge ca, din cauza relaţiilor conflictuale dintre părţi[2], reclamantul să ascundă pârâtului faptul că a intentat cererea de desfacere a căsătoriei, încercând în acest fel să obţină o hotărâre de divorţ favorabilă sieşi, cu toate efectele pe care aceasta le produce.

După ce a dispus verificări, în temeiul art. 923, şi până la finalizarea acestora, respectiv până la citarea corectă a pârâtului, potrivit acestui text, „instanţa nu va lua nicio măsură în cauză, pentru a evita ca ulterior, dacă se constată că pârâtul are o altă locuinţă decât cea indicată de reclamant, să refacă probele administrate şi actele de procedură săvârşite"[3].

3. Dacă, în urma verificărilor, judecătorul află care este adevărata locuinţă a pârâtului, va dispune citarea acestuia în mod corespunzător, precum şi, dacă este cazul, la locul său de muncă. Citarea la locul de muncă se va face potrivit art. 155 alin. (1) pct. 6 NCPC[4]: acest text dispune că, dacă persoanele fizice nu „nu locuiesc la domiciliu, citarea se va face la reşedinţa cunoscută ori la locul ales de ele; în lipsa acestora, citarea poate fi făcută la locul cunoscut unde îşi desfăşoară permanent activitatea curentă" („locul de muncă" – în formularea art. 923 NCPC[5]).

4. Când, în urma verificărilor, nu este aflată locuinţa efectivă şi nu se cunoaşte nici locul de muncă al pârâtului, citarea acestuia urmează să se facă prin publicitate, în condiţiile art. 167 NCPC[6].

5. După cum s-a decis în jurisprudenţă în aplicarea art. 616^1 C. pr. civ., îndeplinirea riguroasă a procedurii de citare permite pârâtului să afle de existenţa litigiului şi, astfel, i se asigură respectarea dreptului la apărare[7].

Jurisprudenţă

1. În cauzele care au drept obiect cereri de divorţ, dată fiind importanţa acestor pricini, reglementările referitoare la citarea părţilor conţin o exigenţă sporită. Art. 616^1 C. pr. civ.

---

central de largă răspândire", atunci când instanţa apreciază că este necesar, şi nu are nimic de-a face cu „afişarea" menţionată de art. 923 NCPC.

[1] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 452.

[2] *Ibidem*, p. 451.

[3] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 661.

[4] Pentru comentariul art. 155, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 605-607.

[5] Şi în acest caz, o mai bună corelare între art. 155 şi 923 NCPC ar fi fost de dorit, prin folosirea unitară a unor termeni sau expresii; astfel, ambele texte ar fi trebuit să utilizeze fie formularea „locul de muncă", fie pe cea care indică „locul unde îşi desfăşoară permanent activitatea curentă".

[6] Pentru comentariul art. 167, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 630-631.

[7] A se vedea CSJ, s. civ., dec. nr. 223/1994, în CD 1994, pp. 90-92.

precizează că, în situația în care procedura de chemare a soțului pârât a fost îndeplinită prin afișare, iar acesta nu s-a înfățișat la niciunul din termenele acordate în cauză, instanța va cere dovezi sau va dispune cercetări pentru a verifica dacă pârâtul are domiciliul la locul indicat în cerere și, în caz negativ, va dispune citarea la domiciliul real, precum și, dacă este cazul, la locul său de muncă. În cazul în care reclamanta a indicat că domiciliul pârâtului este la adresa unde soții au avut domiciliul conjugal și unde reclamanta continuă să locuiască, iar procedura de citare a pârâtului s-a îndeplinit la adresa respectivă, pentru toate termenele acordate, prin afișare, instanța avea obligația să verifice dacă pârâtul domiciliază, într-adevăr, la adresa indicată de reclamantă și, în funcție de constatări, să dispună măsurile necesare pentru îndeplinirea corectă a procedurii de citare, asigurând astfel posibilitatea ca pârâtul să ia cunoștință de existența litigiului și să i se respecte dreptul la apărare *(CSJ, s. civ., dec. nr. 223/1994, în Dreptul nr. 12/1994, p. 60)*.

2. În condițiile actuale, când libera circulație a persoanelor a căpătat o dimensiune europeană și nu numai, instanțele se confruntă cu situații speciale în ceea ce privește încunoștințarea părților din cauzele cu care sunt învestite, aceasta având repercusiuni deosebite în procesele de divorț. De altfel, dispozițiile art. 616[1] C. pr. civ. cuprinde o normă derogatorie de la dreptul comun în ceea ce privește citarea părților în procesul de divorț. În cazul neprezentării pârâtului citat prin afișare, instanța are îndatorirea de a dispune cercetări pentru a verifica dacă pârâtul își are domiciliul la locul indicat de reclamant, cu atât mai mult în cazurile în care părțile au avut același domiciliu. Norma derogatorie își are temeiul în necesitatea încunoștințării reale a pârâtului în ceea ce privește soluționarea unei cauze ce are o importanță covârșitoare pentru existența sa, mai ales că, pe lângă divorțul propriu-zis, instanța se pronunță și asupra capetelor de cerere accesorii ce vizează copiii minori și folosința locuinței *(C. Ap. Craiova, s. pt. cauze cu minori și de fam., dec. nr. 235 din 25 octombrie 2007, în Buletinul Curților de Apel nr. 1/2008, p. 81)*.

3. Potrivit art. 88 alin. 1 pct. 4 C. pr. civ., citația va cuprinde numele, domiciliul și calitatea celui citat, iar în lumina alineatului 2 al aceluiași text de lege, această mențiune este prevăzută sub sancțiunea nulității. Pe de altă parte, față de petitul principal al cererii de chemare în judecată devin pe deplin incidente dispozițiile art. 616[1] C. pr. civ., care impun obligații suplimentare în verificarea îndeplinirii procedurii de citare cu soțul pârât. De asemenea, în mod nelegal a reținut instanța de apel că apelanta pârâtă a fost citată pentru fiecare termen în condiții de regularitate procesuală și la adresa sa din Spania. După cum se reține din actele și lucrările dosarului, acțiunea a fost introdusă pe rolul Judecătoriei Ploiești la data de 03.09.2009, deci ulterior momentului în care România a devenit stat membru al Uniunii Europene. Pe de altă parte, procedura de citare urma a se efectua în Spania, deci în alt stat membru. Într-o atare situație, în lumina efectului direct al dreptului comunicat și aplicării prioritare a normelor comunitare, procedura de citare trebuie efectuată în baza Regulamentului (CE) nr. 1393 din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială („notificarea sau comunicarea actelor") și abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului *(C. Ap. Ploiești, s. civ. și pt. cauze cu minori și de fam., dec. nr. 82 din 3 februarie 2011, în Buletinul Curților de Apel – Supliment nr. 1/2011, disponibilă pe www.legalis.ro)*.

4. Președintele instanței competente va trebui să manifeste o deosebită grijă pentru modul de realizare a procedurii de citare în procesele de divorț. O atare rigoare se impune tocmai în considerarea interesului social pe care-l implică orice acțiune de divorț, precum și pentru a preveni soluționarea unor astfel de cereri cu efecte deosebite în plan familial și social fără cunoștința celuilalt soț, parte în proces *(C. A. Brașov, dec. civ. nr. 720/R/1999, apud I. Leș, Comentariu 2013, p. 1195)*.

Art. 924. Renunțarea la judecată

Reclamantul poate renunța la judecată în tot cursul judecății, chiar dacă pârâtul se împotrivește. Renunțarea reclamantului nu are niciun efect asupra cererii de divorț făcute de pârât.

Comentariu

I. Domeniu de aplicare

1. Manifestare a principiului disponibilității [art. 9 alin. (3) NCPC], posibilitatea părții de a renunța la judecata cauzei (art. 406-407 NCPC) există, în mod firesc, și în cazul unui proces de divorț, fiind reglementată de art. 924 NCPC.

În doctrină s-a afirmat că reglementarea ar fi diferită față de art. 618 C. pr. civ., care permitea renunțarea numai în fața instanțelor de fond, în timp ce art. 924 NCPC îngăduie reclamantului să renunțe la cererea sa de divorț „în tot cursul judecății"[1].

Ni se pare că această considerație este corectă. Chiar dacă, în codul actual, nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în pricinile de divorț [art. 483 alin. (2) NCPC[2], care face trimitere la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC[3]], aceste hotărâri pot face obiectul celorlalte căi de atac extraordinare, și anume contestația în anulare (art. 503-508 NCPC[4]) și revizuirea (art. 509-513 NCPC[5]), astfel încât renunțarea se va putea face în fața primei instanțe, a instanței de apel, dar și în cadrul contestației în anulare sau al revizuirii[6], pentru următoarele argumente:

a) formularea „în tot cursul judecății", întrucât textul nu distinge, trebuie interpretată în sensul că se aplică întregului parcurs procesual, adică nu numai judecății în primă instanță și în apel, ci inclusiv căilor extraordinare de atac;

b) art. 406 alin. (5) NCPC[7] prevede că renunțarea la judecată se poate face și în cadrul căilor extraordinare de atac, astfel încât, dacă legiuitorul ar fi dorit să limiteze această posibilitate în cazul divorțului, ar fi trebuit să o prevadă expres, nu să utilizeze o formulă generală, care nu îngăduie altă concluzie.

II. Regim juridic

2. Cererea de renunțare trebuie făcută personal sau prin reprezentant, atunci când reprezentarea este posibilă în procesul de despărțenie, conform art. 921 alin. (1) NCPC[8]. De vreme ce legea a permis celui pus sub interdicție să formuleze personal cererea de divorț, atunci când are capacitatea de discernământ neafectată [art. 918 alin. (2) NCPC[9]],

---

[1] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1196.

[2] Pentru comentariul art. 483, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 1340-1346.

[3] Pentru comentariul art. 94, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, pp. 322-346.

[4] Pentru comentariul art. 503-508, a se vedea Tr.C. Briciu, *supra*, vol. I, pp. 1387-1406.

[5] Pentru comentariul art. 509-513, a se vedea Tr.C. Briciu, *supra*, vol. I, pp. 1407-1451.

[6] Contestația în anulare și revizuirea sunt posibile în procesele de divorț, cu excepția situației în care, după desfacerea căsătoriei, unul dintre soți s-a recăsătorit, când nu pot fi formulate în ceea ce privește divorțul [art. 928 alin. (3) NCPC]; a se vedea *infra*, pp. 1177-1178.

[7] Pentru comentariul art. 406, a se vedea Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, pp. 1121-1124.

[8] A se vedea comentariul acestui text, *supra*, p. 1141 și urm.

[9] A se vedea comentariul acestui text, *supra*, p. 1128 și urm.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

considerăm că, în mod simetric, va trebui să i se recunoască dreptul de a formula personal, în aceleaşi condiţii, cererea de renunţare la judecată.

În măsura în care renunţarea este făcută de reprezentant, acesta trebuie să aibă o procură specială[1] [art. 406 alin. (2) NCPC], în conţinutul căreia să fie prevăzută expres împuternicirea de a renunţa la judecată; această cerinţă se aplică şi avocaţilor, care trebuie să prezinte o împuternicire avocaţială cu acest cuprins[2]. Dacă mandatarul nu este avocat, procura trebuie întocmită în formă autentică[3] [art. 85 alin. (1) NCPC[4]].

Când reclamantul este reprezentat prin tutore sau curator, acesta va putea renunţa la judecată fără a avea nevoie de încuviinţarea instanţei de tutelă, prevăzută de art. 81 alin. (1) NCPC[5], fiindcă, în această materie, nu este prevăzută o astfel de încuviinţare. Considerăm, de asemenea, că instanţa va putea să ignore cererea de renunţare făcută de tutore sau curator şi să continue procesul de divorţ, atunci când ar socoti că aceasta este în interesul reclamantului, conform art. 81 alin. (2) NCPC.

3. Spre deosebire de dreptul comun [unde, potrivit art. 406 alin. (4) NCPC, renunţarea nu se poate face, la primul termen la care părţile sunt legal citate sau ulterior acestui moment, decât cu acordul expres sau tacit al celeilalte părţi], reclamantul poate renunţa la cererea de divorţ în tot cursul judecăţii, chiar dacă pârâtul se împotriveşte. În măsura în care pârâtul a cerut şi el desfacerea căsătoriei, prin cerere reconvenţională, potrivit art. 917 NCPC[6], evident că art. 924 NCPC i se aplică şi lui şi acesta poate renunţa oricând la judecarea reconvenţionalei, chiar dacă reclamantul s-ar împotrivi.

4. În acelaşi timp, considerăm că excepţia prevăzută de textul comentat se referă numai la momentul la care se poate face renunţarea, pentru celelalte aspecte ale renunţării fiind pe deplin aplicabile dispoziţiile art. 406 NCPC. Astfel, dacă renunţarea s-a făcut după comunicarea cererii de chemare în judecată, pârâtul va putea să ceară instanţei obligarea reclamantului la plata cheltuielilor de judecată pe care le-a făcut până în acel moment.

5. Teza a doua a art. 924 prevede că renunţarea reclamantului nu are niciun efect asupra cererii de divorţ făcute de pârât (adică asupra reconvenţionalei, formulate în condiţiile art. 917 NCPC); cu alte cuvinte, dacă aceasta există, judecarea ei va continua.

Dacă însă pârâtul nu a formulat cerere reconvenţională pentru desfacerea căsătoriei, ci numai cu privire la aspectele accesorii divorţului, şi anume cele prevăzute de art. 919 alin. (1) NCPC[7], aceasta va fi respinsă ca inadmisibilă, deoarece instanţa nu se poate pronunţa asupra efectelor divorţului în absenţa unei cereri de divorţ.

---

[1] A se vedea I. Deleanu, *Comentariu*, vol. II, p. 353.
[2] A se vedea Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, p. 1122.
[3] *Ibidem*.
[4] Pentru comentariul art. 85, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 295-296.
[5] *Ibidem*, p. 289.
[6] A se vedea comentariul acestui text, *supra*, p. 1121 şi urm.
[7] A se vedea comentariul acestui text, *supra*, p. 1131 şi urm.

Aceeaşi va trebui să fie soluţia şi cu privire la eventualele cereri de intervenţie, formulate de terţi, în măsura în care obiectul lor este, de asemenea, accesoriu divorţului[1].

Această soluţie nu este diferită de cea generală, deoarece art. 407 alin. (2) NCPC prevede că renunţarea „nu afectează cererile incidentale *care au caracter de sine stătător*" (s.n., Fl.A.B.). Or, cererile menţionate de noi mai sus nu au un asemenea caracter, ele fiind dependente de soluţia instanţei cu privire la divorţ.

6. După cum s-a decis în jurisprudenţă[2] şi s-a arătat în literatură[3], odată ce reclamantul a renunţat la cererea sa, el nu mai poate reveni asupra renunţării, nu o poate retracta, ea fiind irevocabilă, ca în dreptul comun[4].

7. Conform art. 45 alin. (1) lit. e) şi alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, în cazul renunţării la cererea de divorţ i se restituie reclamantului jumătate din taxa de timbru plătită[5]. Dacă renunţarea are loc în faţa instanţei de apel, restituirea va trebui dispusă atât cu privire la taxele de timbru plătite pentru judecata în primă instanţă, cât şi cu privire la cele plătite în apel[6]. În mod firesc, restituirea trebuie dispusă de instanţă prin însăşi hotărârea care constată renunţarea; în absenţa acestei dispoziţii a instanţei, reclamantul care a renunţat la acţiune va putea să ceară restituirea la aceeaşi instanţă [art. 45 alin. (4) din O.U.G. nr. 80/2013], pe cale separată, în termen de un an de zile de la data la care i s-a născut dreptul de a i se restitui taxa [art. 45 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013], adică de la data la care a renunţat la cerere. Hotărârea prin care se dispune restituirea se depune la organul fiscal al unităţii administrativ-teritoriale în al cărei buget local s-a făcut plata [art. 40 şi art. 45 alin. (5) din O.U.G. nr. 80/2013].

8. Întrucât art. 924 NCPC nu prevede nimic referitor la modul în care instanţa ia act de renunţarea la cererea de divorţ, se aplică regula generală din art. 406 alin. (6) NCPC: renunţarea se constată printr-o hotărâre supusă recursului, care va fi judecat de instanţa ierarhic superioară celei care a luat act de renunţare.

Considerăm că unele precizări sunt necesare:

A. Când renunţarea are loc în prima instanţă, care este judecătoria, conform art. 915 NCPC, aceasta va pronunţa hotărârea prevăzută de art. 406 alin. (6) NCPC.

B. Când renunţarea are loc în instanţa de apel, care este tribunalul, conform art. 95 pct. 2 NCPC, acesta va admite apelul, va lua act renunţare şi va dispune anularea hotărârii pronunţate de judecătorie, astfel cum dispune art. 406 alin. (5) NCPC.

C. Deşi în materia divorţului hotărârile nu sunt supuse recursului [art. 483 alin. (2) raportat la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC], credem că, în cazul renunţării la cererea de divorţ,

---

[1] Spre exemplu, o cerere prin care rudele ar cere stabilirea la ele a locuinţei copilului după divorţ, în condiţiile art. 400 NCC, sau ar formula diverse pretenţii (cum se întâmplă în practică) referitoare la bunurile dobândite de soţi (contribuţii la dobândirea sau repararea ori renovarea unor bunuri etc.).

[2] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 392/1967, în RRD nr. 9/1967, p. 167.

[3] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1309; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 452.

[4] A se vedea Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, p. 1124.

[5] A se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1309.

[6] A se vedea G. Răducan, în *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 453; este adevărat că raţionamentul este făcut sub art. 925 NCPC, dar el este valabil, *mutatis mutandis*, şi în ceea ce priveşte renunţarea la judecată, prevăzută de art. 924 NCPC.

hotărârea prin care se constată renunţarea va fi supusă recursului, astfel cum prevede art. 406 alin. (6) NCPC, pentru următoarele argumente:

a) art. 483 alin. (1) NCPC dispune că sunt supuse recursului, pe lângă hotărârile date în apel şi cele date fără drept de apel, hotărârile expres prevăzute de lege, cum este cazul textului general – art. 406 alin. (6) NCPC – care nu distinge după materii;

b) art. 483 alin. (2) NCPC se referă la situaţia „regulă", în care instanţa se pronunţă ea însăşi asupra fondului cauzei, nu la „excepţii", care au un regim aparte, cum sunt: renunţarea la drept (art. 408-410), hotărârea prin care se încuviinţează învoiala părţilor (art. 438-441 NCPC) sau renunţarea la judecată, pe care o analizăm acum;

c) art. 924 NCPC nu prevede nimic, aşa cum prevede art. 925 NCPC, potrivit căruia instanţa ia act de împăcarea soţilor prin hotărâre definitivă.

D. Admiţând că hotărârea prin care se constată renunţarea este supusă recursului, care va fi judecat de instanţa ierarhic superioară celei care a luat act de renunţare, două ipoteze sunt posibile:

a) dacă renunţarea a avut loc în faţa primei instanţe (judecătoria), recursul va fi judecat de tribunal;

b) dacă reclamantul renunţă la cerere în apel (adică în faţa tribunalului), recursul va fi de competenţa curţii de apel.

9. În dreptul comun, dacă s-a renunţat la judecată, reclamantul poate să introducă o nouă cerere, dacă dreptul material la acţiune nu s-a prescris, pentru valorificarea aceluiaşi drept subiectiv[1].

Întrucât în materia cererii de divorţ nu se poate vorbi de prescripţie, reclamantul care, anterior, a renunţat la cererea sa poate să introducă din nou o cerere de despărţenie, pentru aceleaşi motive şi, dacă e cazul, pentru motive ulterioare renunţării.

Nu se poate susţine că, „urmare a renunţării (...), reclamantul va fi decăzut din dreptul de a formula o nouă cerere de divorţ pentru aceleaşi motive sau pentru motive apărute între momentul depunerii cererii de divorţ şi momentul renunţării la judecată"[2] şi că „el va putea formula o nouă cerere de divorţ pentru motive apărute ulterior cererii de renunţare"[3], concluzie care se desprinde „din aplicarea prin analogie a art. 916 (în prezent art. 917 – n.n., Fl.A.B.) NCPC în conformitate cu art. 1 alin. (2) NCC"[4].

Nu putem fi de acord cu aceste afirmaţii[5] – periculoase pentru conturarea jurisprudenţei în condiţiile unui cod încă „tânăr" –, pentru următoarele motive:

a) nu este locul să se aplice art. 1 alin. (2) NCC şi, chiar dacă ar fi, „renunţarea la judecată" nu este nici pe departe o situaţie asemănătoare cu „împăcarea părţilor" (nu este locul aici să detaliem diferenţele psihologice şi juridice între cele două manifestări de voinţă);

[1] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 239; Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, p. 1124.
[2] Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 899.
[3] *Ibidem*.
[4] *Ibidem*.
[5] După cum nu putem fi de acord nici cu afirmaţia că, într-o cerere de divorţ, s-ar putea renunţa la drept, potrivit art. 408-410 NCPC (*ibidem*). Dincolo de faptul că nu este recunoscut un „drept la divorţ" (a se vedea M. Avram, *op. cit.*, pp. 109-110), chiar dacă acesta ar exista, ar fi un drept personal nepatrimonial la care nu se poate renunţa.

b) interdicția din textul privind împăcarea soților (art. 925 NCPC), de a folosi, într-o cerere ulterioară, numai motivele anterioare împăcării, nu există în cazul renunțării la cerere;

c) mai mult, chiar în cazul împăcării pot fi folosite faptele vechi, dinainte de împăcare [art. 925 alin. (2) NCPC].

Jurisprudență

Odată ce reclamanta în acțiunea de divorț a renunțat la această cerere a sa, instanța trebuia să ia act de declarație și să închidă dosarul, chiar dacă pârâtul s-a împotrivit. Neprocedând astfel, s-a ajuns la administrarea de probatorii și la judecarea în fond a acțiunii de divorț, cu toate că reclamanta nu mai putea retracta o asemenea renunțare *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 392/1967, în RRD nr. 9/1967, p. 167)*.

Art. 925. Împăcarea soților

(1) Soții se pot împăca în tot cursul judecății, chiar dacă nu au fost plătite taxele de timbru. În acest caz, instanța va lua act de împăcare și va dispune, prin hotărâre definitivă, închiderea dosarului, precum și restituirea taxelor de timbru, dacă au fost achitate.

(2) Oricare dintre soți va putea formula o cerere nouă pentru fapte petrecute după împăcare și, în acest caz, se va putea folosi și de faptele vechi.

Comentariu

I. Împăcarea. Noțiune. Natura juridică

1. Alin. (1) al art. 925 NCPC prevede că soții se pot împăca pe tot parcursul procesului de divorț, astfel cum dispunea și art. 618 alin. 2 C. pr. civ., fără a defini „împăcarea". Nici nu era nevoie să o facă, fiind limpede că este vorba de acordul soților de a reveni la relațiile normale de familie, menținând căsătoria dintre ei, și – pe cale de consecință – de nu mai continua procesul de divorț.

2. În literatură, despre împăcarea soților s-a spus că este, de fapt, o „tranzacție", fiindcă „stingerea procesului este tot rezultatul unor concesii reciproce"[1], care au drept rezultat închiderea dosarului de divorț. Afirmația a fost combătută, spunându-se că „orice asemănare între situația descrisă și tranzacția urmată de o hotărâre de expedient ar fi cu totul eronată, părțile nefăcându-și concesii reciproce, sancționabile juridicește"[2]. De asemenea, s-a adăugat că, spre deosebire de cazul tranzacției, instanța nu va pronunța o hotărâre de expedient, ci va dispune închiderea dosarului printr-o hotărâre definitivă[3] (spre deosebire de hotărârea de încuviințare a învoielii părților, care este susceptibilă de recurs, pentru motive procedurale – art. 440 NCPC). În ceea ce ne privește, socotim că disputa este una fără o miză reală, fiindcă afirmația care a generat-o nu a dorit să asemene împăcarea soților cu o tranzacție decât într-un scop explicativ:

---

[1] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 527.
[2] I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 354.
[3] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1197.

a) nu s-a afirmat nicio clipă că împăcarea soţilor ar împrumuta ceva din regimul juridic al tranzacţiei;

b) termenul „tranzacţie" a fost pus între ghilimele[1];

c) în sfârşit, formularea a fost una extrem de sugestivă, evocând faptul că, la împăcare, soţii îşi fac concesii reciproce aşa cum, „de regulă, au loc între soţi şi înainte de sesizarea instanţei"[2].

II. Condiţii. Când poate interveni împăcarea

3. Textul nu prevede nicio condiţie specială pentru ca instanţa să ia act de împăcarea soţilor. Totuşi, în jurisprudenţă, sub imperiul dispoziţiei identice din Codul anterior, s-a decis că este necesară prezenţa părţilor în faţa instanţei, pentru a fi identificate şi a se verifica realitatea susţinerilor privind împăcarea[3]; această cerinţă a fost subliniată şi de autorii care au analizat art. 925 NCPC[4].

4. Soţii se pot împăca chiar dacă nu au fost plătite taxele de timbru. Soluţia legislativă reprezintă o derogare de la regimul juridic comun al taxelor de timbru, care impune ca problema timbrajului să fie una prealabilă oricărei alte discuţii[5], netimbrarea atrăgând după sine anularea cererii (art. 197 NCPC). Cu alte cuvinte, chiar dacă judecătorul va constata că taxa de timbru pentru divorţ nu a fost plătită conform art. 197 NCPC şi art. 15 din O.U.G. nr. 80/2013, va trebui să ia act de împăcarea soţilor[6].

Această dispoziţie se aplică şi în cazul în care cererea a fost soluţionată de prima instanţă, iar apoi partea nemulţumită a formulat apel. Dacă apelantul nu a plătit taxa de timbru, astfel cum impun art. 470 alin. (2) NCPC[7] şi art. 23 şi 32 din O.U.G. nr. 80/2013, dar soţii s-au împăcat, instanţa de apel va lua act de împăcarea lor[8].

5. Ca şi art. 924 NCPC, şi art. 925 utilizează sintagma „în tot cursul judecăţii", ceea ce înseamnă că împăcarea părţilor va putea avea loc în faţa primei instanţe, a instanţei de apel, dar şi cadrul contestaţiei în anulare sau al revizuirii[9].

---

[1] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 527.

[2] *Ibidem*.

[3] A se vedea C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1161/1996, în *Culegere de practică judiciară civilă 1993-1998*, Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p. 114.

[4] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1197; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 354; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1310; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 666.

[5] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 666.

[6] Faţă de felul în care este reglementată procedura de plată a taxelor de timbru şi modul de verificare a acestei plăţi de art. 200 NCPC şi art. 33 din O.U.G. nr. 80/2013, apreciem că este puţin probabil ca, în practică, să ajungă să i se fixeze cererii de divorţ termen de judecată, potrivit art. 201 NCPC, fără ca taxa de timbru să fi fost plătită. De aceea, credem că ipoteza avută în vedere de art. 925 alin. (1) NCPC (împăcarea părţilor, chiar dacă nu s-au plătit taxele de timbru) poate fi întâlnită doar în următoarea situaţie: cererea este verificată potrivit art. 200 alin. (1) NCPC, iar reclamantului i se comunică, în temeiul alin. (2) al aceluiaşi articol, să îndeplinească cerinţa timbrării; dacă, între timp, a intervenit împăcarea părţilor, iar reclamantul înştiinţează instanţa, aceasta va trebui să fixeze termenul de judecată, conform art. 201, când va lua act de împăcarea soţilor.

[7] Pentru comentariul art. 470 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 1298-1301.

[8] A se vedea şi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1309.

[9] A se vedea comentariul *sub* art. 924, pct. I.1, *supra*, p. 1154.

III. Hotărârea instanței

6. Constatând manifestarea de voință a soților, instanța este obligată să ia act de împăcarea lor[1], pronunțând o hotărâre de închidere a dosarului, soluție specifică în materia divorțului[2].

7. Prin aceeași hotărâre, potrivit art. 925 alin. (1) partea finală, instanța va dispune restituirea taxelor de timbru, dacă au fost achitate. Restituirea va fi întemeiată și pe art. 45 alin. (1) lit. e) și alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, potrivit cărora, în cazul unei cereri de divorț, dacă soții s-au împăcat, i se restituie reclamantului jumătate din taxa de timbru plătită[3]. Dacă împăcarea are loc în fața instanței de apel, restituirea va trebui dispusă atât cu privire la taxele de timbru plătite pentru judecata în primă instanță, cât și cu privire la cele plătite în apel[4].

8. Hotărârea instanței este definitivă, nefiind susceptibilă de nicio cale de atac[5].

9. Atunci când împăcarea intervine în fața instanței de apel, aceasta trebuie să admită apelul și, în temeiul art. 480 alin. (2) NCPC[6], să schimbe în tot hotărârea primei instanțe, în sensul de a lua act de manifestarea de voință a soților, pronunțând o hotărâre, de asemenea, definitivă[7].

IV. Formularea unei noi cereri de divorț

10. Potrivit alin. (2) al art. 925 NCPC, după împăcare oricare dintre soți va putea formula o nouă cerere de divorț, dar numai pentru fapte (motive) petrecute după împăcare; în această nouă cerere, reclamantul va putea folosi însă și faptele vechi, adică motivele care au stat la baza cererii de despărțenie anterioare, cu privire la care a intervenit împăcarea. Cu alte cuvinte, promovarea unei noi cereri de desfacere a căsătoriei este condiționată de ivirea, după împăcare, a unor noi motive care să facă imposibilă convețuirea soților[8].

În literatură s-a pus întrebarea dacă nu există o contradicție între art. 925 alin. (2) NCPC, care permite invocarea în noua cerere și a motivelor anterioare împăcării, și art. 917 alin. (4) teza finală NCPC[9], conform căruia pârâtul poate să solicite divorțul numai pentru motive apărute ulterior respingerii cererii reclamantului. Răspunsul, cu care suntem de acord, a fost în sensul că nu se poate vorbi de o astfel de contradicție, întrucât ipotezele celor două norme au domenii de aplicare diferite[10]: art. 917 alin. (4) NCPC sancționează decăderea pârâtului din dreptul de a invoca motivele de divorț în termenele impuse de alin. (1) și (3) ale textului, în timp ce art. 925 alin. (2) NCPC nu sancționează conduita părților (neexistând motive pentru așa ceva), ci permite invocarea, de către un soț, a motivelor anterioare împăcării tocmai pentru că soțul celălalt a nesocotit împăcarea și, ulterior acesteia, a oferit noi motive pentru desfacerea căsătoriei.

---

[1] A se vedea: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1197; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 354.
[2] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 354.
[3] A se vedea și G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1309.
[4] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 453.
[5] A se vedea și G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1310.
[6] Pentru comentariul art. 470 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 1298-1301.
[7] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 666; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1310.
[8] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1197.
[9] A se vedea comentariul acestui text, *supra*, p. 1124.
[10] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 667.

Jurisprudenţă

1. Pentru ca instanţa de divorţ să ia act de împăcarea soţilor este necesară prezenţa acestora în faţa sa, pentru a putea fi identificaţi şi a se verifica realitatea susţinerilor privind împăcarea *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1161/1996, în Culegere de practică judiciară civilă 1993-1998, Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p. 114).*

2. Din interpretarea dispoziţiilor art. 618 alin. 2 C. pr. civ. rezultă că prezenţa părţilor, personal, în faţa instanţei reprezintă o condiţie obligatorie pentru stingerea acţiunii ca urmare a împăcării soţilor. În speţă, la depunerea memoriului prin serviciul registratură al instanţei, nu s-a procedat la identificarea părţilor de către judecătorul de serviciu, iar la termenul acordat în acest sens nu s-a prezentat decât recurentul-pârât, astfel încât susţinerea acestuia în sensul împăcării părţilor nu a putut fi verificată şi, pe cale de consecinţă, nu operează stingerea acţiunii conform art. 618 alin. 2 C. pr. civ. *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 36 din 15 ianuarie 2003, publicată în baza de date www.dbrosetti.ro, cod citare 978).*

3. În cauza de faţă, căsătoria a fost desfăcută prin acordul soţilor, acord exprimat în şedinţa publică din 9 aprilie 2012 în faţa instanţei de fond. Întrucât căsătoria a fost desfăcută prin acordul soţilor, sunt aplicabile dispoziţiile art. 619 alin. 4 C. pr. civ., potrivit cărora hotărârea care se pronunţă în condiţiile art. 613^1 C. pr. civ. (divorţul prin acordul soţilor) este definitivă şi irevocabilă în ceea ce priveşte divorţul. Deci, căsătoria a fost irevocabil desfăcută la data de 7 mai 2012, data pronunţării sentinţei civile nr. 7227, prin care s-a declarat desfăcută căsătoria părţilor prin acordul soţilor. Decesul pârâtului la 24 august 2012 apare astfel ca intervenind după desfacerea irevocabilă a căsătoriei, astfel că nu sunt aplicabile dispoziţiile art. 616^2 alin. 1 C. pr. civ., decesul soţului fiind ulterior procesului de divorţ. Sentinţa nr. 7227 din 7 mai 2012 este supusă apelului doar în ceea ce priveşte celelalte capete de cerere referitoare la numele soţului, autoritatea părintească, locuinţa minorilor şi obligaţia de întreţinere *(Trib. Gorj, dec. civ. nr. 67 din 18 februarie 2013, publicată în Monitorul Jurisprudenţei nr. 2/2013, pp. 50-52).*

Art. 926. Decesul unuia dintre soţi

(1) Dacă în timpul procesului de divorţ unul dintre soţi decedează, instanţa va lua act de încetarea căsătoriei şi va dispune, prin hotărâre definitivă, închiderea dosarului.

(2) Cu toate acestea, când cererea de divorţ se întemeiază pe culpa pârâtului şi reclamantul decedează în cursul procesului, lăsând moştenitori, aceştia vor putea continua acţiunea, pe care instanţa o va admite numai dacă va constata culpa exclusivă a soţului pârât. În caz contrar, dispoziţiile alin. (1) rămân aplicabile.

(3) Pentru introducerea în cauză a moştenitorilor soţului reclamant, instanţa va face aplicarea art. 412 alin. (1) pct. 1.

(4) În cazul în care acţiunea este continuată de moştenitorii soţului reclamant, potrivit alin. (2), căsătoria se socoteşte desfăcută la data introducerii cererii de divorţ.

Comentariu

I. Consideraţii generale

1. Art. 926 este un text nou, în sensul că dispoziţiile sale nu se regăsesc în Codul de procedură civilă anterior. Pe de o parte, el valorifică soluţia din jurisprudenţă[1)] şi

[1)] A se vedea: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 252/1954, în CD 1952-1954, vol. I, p. 148; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 2047/1955, în CD 1955, vol. I, p. 222; Trib. jud. Botoşani, dec. civ. nr. 346/1983, în RRD nr. 3/1984, p. 69.

doctrină[1], aplicabilă în cazul decesului unuia dintre soţi în timpul procesului de divorţ (în condiţiile în care această ipoteză nu era reglementată în vechiul cod[2]). Pe de altă parte, cuprinde normele procedurale de aplicare a art. 380 NCC, care a reglementat – de asemenea, cu caracter de noutate în dreptul nostru – posibilitatea continuării unei acţiuni de divorţ de către moştenitori.

II. Închiderea dosarului

2. Potrivit alin. (1) al art. 926 NCPC, în cazul decesului unuia dintre soţi în timpul procesului de divorţ, instanţa va lua act de încetarea căsătoriei şi va dispune, prin hotărâre definitivă, închiderea dosarului.

Din punctul de vedere al dreptului substanţial, soluţia este firească, deoarece căsătoria încetează prin decesul sau prin declararea judecătorească a morţii unuia dintre soţi [art. 259 alin. (5) NCC]. Având în vedere această dispoziţie legală, textul procedural trebuie interpretat – deşi e puţin probabil ca în practică să apară o atare situaţie – în sensul că el se aplică indiferent că este vorba de moartea unuia dintre soţi fizic constatată sau judecătoreşte declarată[3] (în acest din urmă caz, potrivit art. 49-57 NCC[4] şi art. 944-951 NCPC[5]). Rezolvarea trebuie să fie aceeaşi (adică închiderea dosarului printr-o hotărâre definitivă) dacă soţii decedează simultan în cursul procesului[6].

3. După cum arătam mai sus (*supra*, nr. 1), această prevedere valorifică jurisprudenţa şi doctrina anterioare noilor coduri (civil şi de procedură civilă), care au consacrat exact aceeaşi soluţie (închiderea dosarului), în condiţiile inexistenţei unei reglementări speciale pentru această situaţie[7].

4. Textul comentat foloseşte sintagma „în timpul procesului de divorţ", ceea ce înseamnă că, şi dacă decesul intervine în apel, se aplică aceeaşi dispoziţie: instanţa va admite apelul, va schimba hotărârea atacată şi, constatând încetarea căsătoriei, va dispune închiderea dosarului[8]. Modul acesta de soluţionare este impus de faptul că, până la rămânerea definitivă a hotărârii de divorţ, căsătoria este în fiinţă [art. 382 alin. (1) NCC], astfel încât decesul unuia dintre soţi determină încetarea acesteia.

---

[1] A se vedea I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 252.

[2] Abia prin art. 219 pct. 13 din Legea nr. 71/2011 a fost introdus art. 616² în Codul anterior, pentru corelare cu art. 380 NCC. Textul art. 616² C. pr. civ. era relativ identic cu art. 926 NCPC, lipsindu-i însă norma din alin. (4) al acestui din urmă text, care a fost introdusă prin art. 13 pct. 283 din Legea nr. 76/2012.

[3] A se vedea şi: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311; G. Răducan, în *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 454.

[4] Pentru comentariul art. 49-57 NCC, a se vedea E. Chelaru, *Noul Cod civil*, pp. 54-61.

[5] Pentru comentariul art. 944-951 NCPC, a se vedea A. Ştefănescu, *infra*, pp. 1226-1243.

[6] A se vedea şi: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311; G. Răducan, în *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 454.

[7] „Dacă, în cursul procesului de divorţ, chiar în instanţa de recurs, unul dintre soţi a decedat, instanţa va închide dosarul, căsătoria încetând prin deces (art. 37 C. fam.)" – I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 252; în jurisprudenţă se decisese acelaşi lucru; a se vedea: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 252/1954, în CD 1952-1954, vol. I, p. 148; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 2047/1955, în CD 1955, vol. I, p. 222; Trib. jud. Botoşani, dec. civ. nr. 346/1983, în RRD nr. 3/1984, p. 69.

[8] A se vedea şi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311.

Nu putem fi de acord cu afirmaţia potrivit căreia „în ipoteza decesului simultan al ambilor soţi, instanţa de apel va dispune suspendarea de drept a judecării cauzei în baza art. 412 alin. (1) pct. 1 NCPC până la intervenirea în cauză a moştenitorilor"[1]. Într-o asemenea situaţie, instanţa va lua, de asemenea, act de încetarea căsătoriei şi va dispune închiderea dosarului, neexistând niciun temei legal pentru suspendare şi introducerea moştenitorilor în cauză; aceştia nu pot continua acţiunea de divorţ dacă ambii soţi au decedat, ci numai atunci când reclamantul a decedat, în condiţiile art. 926 alin. (2) NCPC, pe care îl vom comenta mai jos (*infra*, pct. III).

Dacă unul dintre soţi a decedat între pronunţarea sentinţei de primă instanţă şi primul termen din apel, instanţa, chiar dacă apelul nu a fost timbrat, nu poate să îl anuleze, ci este obligată să îl admită şi să închidă dosarul, ca urmare a încetării căsătoriei prin deces[2].

5. Dacă unul dintre soţi decedează după pronunţarea hotărârii de divorţ în primă instanţă, dar înainte de expirarea termenului de apel, sunt posibile două ipoteze:

a) dacă soţul rămas în viaţă va declara apel, soluţia instanţei va fi cea expusă mai sus (*supra*, nr. 4), adică instanţa va admite apelul, va schimba sentinţa primei instanţe şi, constatând încetarea căsătoriei prin deces, va dispune închiderea dosarului, conform art. 926 alin. (1) NCPC;

b) dacă soţul celălalt nu va declara apel, aparent hotărârea de divorţ rămâne în fiinţă[3]. Se iveşte astfel o contradicţie între art. 259 alin. (5) NCC şi art. 382 alin. (1): o căsătorie încetată prin deces, potrivit primului text, este desfăcută prin divorţ (ulterior decesului!), conform celui de-al doilea. Cu toate acestea, problema este doar aparentă, deoarece este rezolvată printr-un text al Codului civil, din materia moştenirii, şi anume art. 970 NCC, care prevede că „soţul supravieţuitor îl moşteneşte pe soţul decedat dacă, la data deschiderii moştenirii, nu există o hotărâre de divorţ definitivă"[4]. Rezultă din acest text, implicit, că – în ciuda existenţei hotărârii de divorţ, dar pentru că aceasta nu este definitivă – legiuitorul a considerat că a încetat căsătoria prin deces, de vreme ce a recunoscut drepturile succesorale ale soţului supravieţuitor. Aşa fiind, se poate considera că, prin efectul legii (art. 970 NCC), hotărârea de divorţ a rămas fără efect, căsătoria fiind considerată că a încetat prin moartea unuia dintre soţi.

III. Continuarea procesului, la cererea moştenitorilor

6. Prin excepţie de la caracterul personal al cererii de divorţ, care nu poate fi nici pornită şi nici continuată de moştenitori[5], alin. (2) al art. 926 NCPC reglementează posibilitatea

---

[1] A se vedea şi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311.

[2] *Ibidem*. Anterior actualului Cod s-a pronunţat aceeaşi soluţie, în cazul decesului unuia dintre soţi, intervenit ulterior hotărârii de divorţ şi anterior introducerii recursului de către celălalt soţ; a se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 197/1981, în RRD nr. 11/1982, p. 62.

[3] În perioada în care Codul de procedură civilă prevedea recursul extraordinar, o astfel de cale de atac a fost declarată împotriva unei hotărâri de divorţ, rămasă definitivă prin nerecurare, tocmai pentru că intervenise decesul unuia dintre soţi înainte ca hotărârea de divorţ să fi rămas definitivă. Admiţând recursul extraordinar, instanţa supremă a modificat hotărârea primei instanţe şi a constatat încetarea căsătoriei prin moartea unuia dintre soţi, potrivit art. 37 C. fam. (Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 393/1986, în RRD nr. 12/1986, p. 67).

[4] Pentru comentariul art. 970 NCC, a se vedea C. Macovei, M.C. Dobrilă, *Noul Cod civil*, p. 1021.

[5] A se vedea M. Avram, *op. cit.*, p. 124.

continuării acţiunii de către moştenitorii reclamantului, atunci când acesta şi-a întemeiat cererea pe culpa pârâtului, dar a decedat în cursul procesului.

După cum, de asemenea, am menţionat mai sus (*supra*, nr. 1), reglementarea a fost impusă de existenţa art. 380 NCC, care prevede dreptul moştenitorilor reclamantului, decedat în timpul procesului, de a continua acţiunea de divorţ formulată de autorul lor şi întemeiată pe culpa soţului pârât [alin. (1)], dispunând că acţiunea continuată de moştenitori va fi admisă numai dacă instanţa va constata culpa exclusivă a pârâtului [alin. (2)].

7. Doctrina a arătat că mecanismul reglementat de textul comentat reprezintă o modalitate de transmisiune legală a calităţii procesuale, potrivit art. 38 NCPC[1]. Prin această transmisiune, moştenitorii dobândesc calitatea de reclamanţi în procesul de divorţ.

7.1. Deşi nici art. 380 NCC şi nici art. 926 NCPC nu fac nicio precizare în acest sens, este în afară de orice îndoială că textul se referă la alţi moştenitori decât soţul pârât[2].

7.2. Întrucât şi art. 380 NCC, şi art. 926 NCPC se referă la „moştenitori", fără să distingă, considerăm – cum am făcut-o şi altădată[3] – că textul se referă atât la moştenitorii legali, din clasele I-IV (art. 964 NCC[4]), cât şi la cei testamentari, respectiv legatarii universali sau cu titlu universal (art. 1.054-1.056 NCC[5]). În literatură s-a arătat, în mod corect, că legatarii cu titlu particular (art. 1.057 NCC[6]) nu au interes în continuarea acţiunii de divorţ, deoarece dreptul lor la dobândirea bunului sau bunurilor obiect al legatului se menţine indiferent că soţul supravieţuitor este sau nu înlăturat de la moştenire[7].

7.3. O problemă controversată este aceea dacă, în absenţa moştenitorilor legali sau testamentari (adică în caz de moştenire vacantă), comuna, oraşul sau municipiul [potrivit art. 963 alin. (3) NCC[8]] vor putea continua acţiunea de divorţ. Ne-am pronunţat în acest sens, dar punctul nostru de vedere a fost puternic criticat în doctrina de procedură civilă[9], cu diverse argumente: pentru că, „aşa cum rezultă şi din text, acţiunea poate fi continuată dacă reclamantul a lăsat moştenitori, iar nu în lipsa acestora"[10] sau – din altă perspectivă – fiindcă, „prin definiţie, unitatea administrativ-teritorială nu are calitatea de moştenitor"[11].

Reanalizând atât art. 380 NCC, cât şi art. 926 NCPC şi conştienţi fiind de prestigiul autorilor care au formulat criticile menţionate (una dintre ele, cum am arătat, chiar în volumul I al prezentei lucrări[12]), ca şi de incidenţa practică redusă a problemei discutate,

---

[1] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 192; pentru întregul comentariu al art. 38 NCPC: *ibidem*, pp. 192-194.

[2] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311; G. Răducan, în *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 454.

[3] A se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 411.

[4] Pentru comentariul art. 964 NCC, a se vedea C. Macovei, M.C. Dobrilă, *Noul Cod civil*, pp. 1013-1016.

[5] Pentru comentariul art. 1.054-1.056 NCC: *ibidem*, pp. 1089-1092.

[6] Pentru comentariul art. 1.057 NCC: *ibidem*, p. 1092.

[7] A se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 42.

[8] Pentru comentariul art. 963 NCC, a se vedea C. Macovei, M.C. Dobrilă, *Noul Cod civil*, pp. 1012-1013.

[9] A se vedea: V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 193, nota 1; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 424, nota 5; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 668, text şi nota 1020.

[10] V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 193, nota 1.

[11] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 668, text şi nota 1020.

[12] A se vedea, din nou, V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 193, nota 1.

ne menținem punctul de vedere exprimat anterior – și anume că acțiunea de divorț poate fi continuată, în caz de vacanță succesorală, de unitatea-administrativ teritorială –, pentru următoarele argumente:

A. După cum am susținut, art. 380 NCC [și, pe cale de consecință, norma procedurală corespunzătoare – art. 926 alin. (2)-(4) NCPC] are ca scop înlăturarea de la moștenirea reclamantului a soțului pârât, în măsura în care se dovedește că numai cel din urmă este vinovat de deteriorarea căsniciei[1]. Or, acest scop trebuie atins nu numai în cazul în care există moștenitori legali sau testamentari, ci și atunci când moștenirea reclamantului este vacantă. Cu atât mai mult, am spune, textul art. 380 NCC trebuie aplicat în această situație, deoarece, în caz contrar, soțul pârât se va bucura de întreaga moștenire a celui față de care a avut un comportament necorespunzător, determinându-l să formuleze o cerere de desfacere a căsătoriei!

B. S-a afirmat că textul prevede că acțiunea poate fi continuată de moștenitorii reclamantului, iar nu în absența acestora. Îndrăznim să subliniem că numai art. 926 alin. (2) NCPC folosește formula „reclamantul decedează (...), lăsând moștenitori"; art. 380 NCC se referă, generic, la „moștenitorii săi" (ai reclamantului – n.n., Fl.A.B.), fără să îi precizeze.

C. Dar cel mai puternic argument în favoarea susținerilor noastre poate fi găsit în teoria succesiunilor. În niciun caz nu credem că se poate afirma categoric că, „prin definiție, unitatea administrativ-teritorială nu are calitatea de moștenitor"; chiar dacă problema calității de moștenitor a statului, în cazul vacanței succesorale, a fost controversată[2], mulți autori au afirmat că statul dobândește succesiunea vacantă în calitate de moștenitor[3], soluție împărtășită și de practica judiciară[4] și cea notarială[5]. Aceeași opinie a fost exprimată într-o recentă actualizare a unei lucrări de drept succesoral[6], în care se afirmă că „statul sau unitățile administrativ-teritoriale, după caz, culeg succesiunea vacantă cu titlu de moștenitor"[7] și se demonstrează această aserțiune cu argumente bazate pe dispozițiile Noului Cod civil[8].

---

[1] În *Noul Cod civil* arătam că, în absența art. 380 NCC, „se ajungea (...) ca, din cauza decesului reclamantului, soțul pârât să îl moștenească (...), deși – dacă ar fi continuat procesul – s-ar fi putut ajunge la divorț din culpa pârâtului, consecința pierderii de către acesta a drepturilor succesorale de soț supraviețuitor. «Paradoxul» moral al unei asemenea situații consta în faptul că soțul vinovat de deteriorarea căsniciei ajungea să îl moștenească pe cel care cerea divorțul, din cauza decesului accidental al acestuia din urmă în timpul procesului de divorț. Art. 380 NCC a înlăturat acest «paradox»" (p. 410).

[2] Pentru această controversă, a se vedea Fr. Deak, R. Popescu, *Tratat de drept succesoral*, ed. a 3-a, actualizată și completată, vol. I, *Moștenirea legală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 282. Pentru o altă analiză recentă a acestei dispute și pentru opinia potrivit căreia statul (unitatea administrativ-teritorială) nu are calitatea de moștenitor, a se vedea D. Chirică, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, pp. 76-79.

[3] A se vedea Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, ed. a 2-a, actualizată și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2002, p. 143, autorii citați în nota 2.

[4] A se vedea Trib. Suprem, care a decis că, „în cazul succesiunii vacante, statul are calitatea de moștenitor" (s. civ., dec. nr. 1255/1982, în RRD nr. 8/1983, p. 60).

[5] A se vedea Notariatul de stat al sectorului IV București, certificat de moștenitor nr. 217/1972, în RRD nr. 3/1973, p. 126, *apud* Fr. Deak, *op. cit.*, p. 144, nota 1.

[6] A se vedea Fr. Deak, R. Popescu, *op. cit.*, pp. 282-283.

[7] *Ibidem*, p. 282.

[8] *Ibidem*, p. 283.

IV. Condiţii

8. Următoarele condiţii trebuie îndeplinite pentru ca moştenitorii reclamantului să fie introduşi în proces pentru a continua acţiunea[1], conform art. 926 alin. (2) NCPC:

a) cererea de divorţ să fie întemeiată exclusiv pe culpa pârâtului, potrivit art. 379 alin. (1) teza întâi NCC şi art. 934 alin. (1) NCPC; dacă reclamantul cere desfacerea căsătoriei din vina ambelor părţi şi decedează în timpul procesului de divorţ, art. 926 alin. (2) nu se aplică[2];

b) moartea reclamantului (fizic constatată sau judecătoreşte declarată) intervine pe parcursul procesului, fie în faţa primei instanţe (după înregistrarea cererii[3]), fie în faţa instanţei de apel; în acest din urmă caz, moştenitorii vor putea continua acţiunea în următoarele ipoteze:

- cererea reclamantului, întemeiată pe culpa pârâtului, a fost respinsă sau a fost admisă, dar căsătoria a fost desfăcută din vina ambilor soţi, iar reclamantul a formulat apel, după care a decedat; dacă moştenitorii reclamantului vor accepta să stea în proces, vor susţine apelul, încercând să obţină desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a pârâtului intimat;
- cererea reclamantului a fost admisă, căsătoria fiind desfăcută din vina exclusivă a pârâtului, şi acesta din urmă a declarat apel, iar ulterior reclamantul-intimat a decedat; dacă moştenitorii vor primi să continue acţiunea, se vor opune admiterii apelului, încercând să menţină soluţia primei instanţe;

c) dacă e vorba de moştenitorii legali sau testamentari, este necesar ca aceştia să accepte, în condiţiile legii (art. 1.106-1.110 NCC[4]), succesiunea[5], fie ea legală ori testamentară.

V. Introducerea în cauză a moştenitorilor

9. Alin. (3) al art. 926 prevede că, pentru introducerea în cauză a moştenitorilor reclamantului, instanţa va face aplicarea art. 412 alin. (1) pct. 1 NCPC[6]. Este vorba despre suspendarea de drept a cauzei, ca urmare a decesului uneia dintre părţi, până la introducerea în cauză a moştenitorilor; totuşi, cauza nu va fi suspendată atunci când partea interesată cere termen pentru introducerea moştenitorilor în cauză.

Pentru a putea continua acţiunea, cei introduşi în cauză trebuie să accepte moştenirea. Întrucât este posibil ca între momentul decesului şi chemarea lor în instanţă să nu fi făcut formalităţile de acceptare, ei pot să declare în faţa instanţei că acceptă moştenirea, declaraţia lor urmând să fie consemnată în încheierea de şedinţă, care este înscris autentic. Deşi chestiunea nu este, în general, examinată, din unele comentarii ale doctrinei şi decizii ale jurisprudenţei se poate trage concluzia că acceptarea poate fi făcută în faţa instanţei.

---

[1] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 454.

[2] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 669.

[3] A se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311.

[4] Pentru comentariul art. 1.106-1.110 NCC, a se vedea C. Macovei, M.C. Dobrilă, *Noul Cod civil*, pp. 1148-1153.

[5] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 454.

[6] Pentru comentariul art. 412 NCPC, a se vedea Cl.C. Dinu, *supra*, vol. I, pp. 1132-1134.

BCU CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

Astfel, în literatură, comentându-se art. 243 alin. 1 pct. 1 C. pr. civ. (relativ identic cu textul corespunzător din Noul Cod), s-a arătat, pentru ipoteza în care cauza nu se suspendă prin decesul uneia dintre părți, că, „dacă moștenitorii părții decedate sunt cunoscuți, se poate amâna procesul pentru a fi citați în cauză"[1]. Or, este puțin probabil ca aceste considerații să fi avut în vedere posibilitatea ca, între momentul decesului părții și acela al citării moștenitorilor în proces, aceștia din urmă să fi putut îndeplini formalitățile de acceptare a succesiunii în afara instanței. Față de această situație, concluzia care se impune este aceea că moștenitorii pot declara în fața judecătorului că acceptă succesiunea, idee valabilă și în contextul art. 926 alin. (4) NCPC.

10. În ceea ce ne privește, nu suntem de acord cu afirmația că „introducerea în cauză a moștenitorilor se va face la cererea soțului supraviețuitor"[2], pentru că această măsură se ia de instanță din oficiu, nu la cererea celorlalte părți (acestea pot să solicite să nu fie suspendată cauza și să fie citați moștenitorii, în măsura în care sunt cunoscuți).

Soțul pârât poate să ceară însă introducerea în cauză a moștenitorilor reclamantului; e adevărat că s-a spus că el nu are interes să o facă[3], dar s-a emis și părerea – cu care suntem de acord – că interesul său ar putea să fie acela de a finaliza cât mai repede procesul, pentru a-și clarifica starea civilă, având, totodată, speranța că ar putea obține o hotărâre care să nu constate culpa sa și, astfel, să ducă la aplicarea art. 926 alin. (1) NCPC: constatarea decesului și închiderea dosarului[4], astfel cum dispune alin. (2) teza a doua a aceluiași text, cu consecința ulterioară a participării la succesiunea defunctului său soț[5].

Dacă pârâtul nu indică moștenitorii, instanța va trebui să suspende cauza până la introducerea lor în cauză.

Odată ajunși în fața instanței, moștenitorii vor fi încunoștințați de judecător „despre posibilitatea de a continua acțiunea de divorț promovată de antecesorul lor"[6].

VI. Decesul reclamantului în cursul termenului de apel

11. În legătură cu continuarea acțiunii de divorț de către moștenitori în cazul decesului reclamantului care și-a întemeiat cererea pe culpa exclusivă a pârâtului, se pune problema – nereglementată expres de art. 926 NCPC – ce pot face moștenitorii atunci când reclamantul încetează din viață în cursul termenului de apel, după pronunțarea hotărârii în primă instanță.

12. Dacă împotriva sentinței a fost declarat apel, fie de către reclamant, fie de către pârât, anterior morții reclamantului, dar înainte de primul termen de judecată în apel, moștenitorii vor fi introduși în cauză, potrivit art. 926 alin. (3) NCPC; dacă vor dori să continue acțiunea, instanța va continua judecata apelului; dacă nu – va admite apelul și va schimba hotărârea

---

[1] Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Științifică, București, 1960, vol. I, p. 478. În același sens, a se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 27/1973, în CD 1973, p. 317.

[2] A se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1311.

[3] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1198.

[4] A se vedea Cl.C. Dinu, *Aspecte noi privind procedurile speciale în procesul civil*, în „Noile coduri ale României. Studii și cercetări juridice", Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 449.

[5] A se vedea și G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 455-456.

[6] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1198.

primei instanţe, constatând încetarea căsătoriei prin deces şi dispunând închiderea dosarului, aşa cum am arătat mai sus (*supra*, pct. II, nr. 4).

13. Dacă însă decesul a intervenit înainte ca reclamantul să fi declarat apel, iar prima instanţă a respins cererea acestuia, întemeiată pe vinovăţia pârâtului, sau a admis-o, dar a desfăcut căsătoria din vina ambilor soţi, moştenitorii vor avea interesul să formuleze ei înşişi calea de atac, pentru a încerca să obţină divorţul din culpa pârâtului şi, astfel, să îl îndepărteze pe acesta de la moştenirea reclamantului. Întrebarea este: vor putea să o facă?

Chestiunea nefiind reglementată, cum am afirmat, considerăm că, interpretând extensiv art. 926 alin. (2) NCPC, ar trebui să li se recunoască moştenitorilor dreptul de a continua acţiunea [astfel cum prevede art. 926 alin. (2) NCPC], declarând apel, deoarece formularea căii de atac este o formă de manifestare a acţiunii civile, reglementată de art. 29 NCPC[1]. Evident, termenul de apel se va întrerupe, potrivit art. 469 NCPC, iar declararea apelului nu va avea şi semnificaţia acceptării succesiunii, de către moştenitorii reclamantului, astfel cum dispune art. 469 alin. (3) NCPC. Moştenitorii pot însă accepta moştenirea prin declaraţie în faţa instanţei de apel (*supra*, pct. V, nr. 9).

VII. Aplicabilitatea unor reguli speciale din materia divorţului

14. Procedura divorţului cunoaşte unele reguli speciale, privind prezenţa personală a părţilor (art. 921 NCPC[2]) şi obligativitatea prezenţei reclamantului la fiecare termen (art. 922 NCPC[3]); având în vedere dispoziţiile art. 380 NCC şi art. 926 alin. (2)-(4) NCPC, se pune întrebarea dacă moştenitorilor reclamantului, care continuă acţiunea de divorţ, li se aplică regulile menţionate.

15. În ceea ce priveşte prezenţa personală, întrucât norma din art. 921 NCPC se aplică părţilor din procesul de divorţ, adică soţilor, considerăm că moştenitorii reclamantului nu vor fi supuşi aceleiaşi exigenţe, deci ei vor putea fi reprezentaţi convenţional, de un mandatar sau de un avocat, în condiţiile dreptului comun (art. 83 NCPC).

16. Referitor însă la obligativitatea reclamantului de a fi prezent la fiecare termen al procesului de divorţ, sub sancţiunea respingerii cererii ca nesusţinută (art. 922 NCPC), aceasta este fundamentată pe ideea prezumţiei de renunţare în cazul absenţei[4]; aşa fiind, considerăm că norma se aplică şi moştenitorilor introduşi în proces, conform art. 926 alin. (2) şi (3) NCPC, astfel încât, dacă, la unul dintre termene, moştenitorii lipsesc toţi, fără a fi reprezentaţi, li se va aplica art. 922 NCPC şi acţiunea formulată de autorul lor va fi respinsă ca nesusţinută.

---

[1] În comentariul art. 29 NCPC se arată că „acţiunea cuprinde totalitatea mijloacelor procesuale organizate de legea procesuală pentru protecţia dreptului subiectiv sau a altor interese, ce nu se pot realiza decât pe calea justiţiei (cererea, administrarea probelor, mijloacele de apărare, măsurile asigurătorii, *căile de atac*, executarea silită etc.)" (s.n., Fl.A.B.) – V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 150; comentariul întregului art. 29 – la pp. 150-154. Faptul că exercitarea căii de atac este o manifestare a acţiunii civile a fost afirmat de acelaşi autor, într-o impecabilă, extrem de logică şi coerentă teorie a acţiunii civile, formulată încă sub imperiul fostului Cod de procedură civilă; a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 250.

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 921 NCPC, *supra*, p. 1141 şi urm.

[3] A se vedea comentariul *sub* art. 922 NCPC, *supra*, p. 1145 şi urm.

[4] A se vedea comentariul *sub* art. 922 NCPC, *supra*, p. 1145 şi urm.

VIII. Soluțiile care pot fi pronunțate

17. Am arătat deja care pot fi soluțiile pronunțate de instanță pe fond în cazul aplicării art. 926 alin. (2) NCPC[1]:

a) nu există moștenitori sau aceștia nu înțeleg să continue acțiunea de divorț inițiată de autorul lor (această decizie fiind exclusiv la latitudinea lor[2]): în această ipoteză, instanța va face aplicarea art. 926 alin. (2) teza a doua [„În caz contrar, dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile."[3]], va constata încetarea căsătoriei prin deces și va dispune închiderea dosarului, conform art. 926 alin. (1) NCPC;

b) moștenitorii continuă acțiunea, dovedind culpa exclusivă a pârâtului în deteriorarea căsătoriei [art. 926 alin. (2) teza întâi]: instanța va dispune desfacerea căsătoriei, cu această mențiune;

c) moștenitorii continuă acțiunea, dar nu reușesc să probeze culpa exclusivă a pârâtului (fie că nu probează nicio culpă, fie că din probele administrate reiese culpa ambelor părți): instanța va face aplicarea art. 926 alin. (2) teza a doua[4], constatând încetarea căsătoriei prin decesul reclamantului și dispunând închiderea dosarului, în condițiile aceluiași art. 926 alin. (1) NCPC.

18. O situație aparent complicată a fost, pe drept cuvânt, sesizată în doctrină[5]: ce se întâmplă atunci când, într-un proces de divorț întemeiat pe vinovăția pârâtului, reclamantul decedează, iar pârâtul recunoaște faptele ce i se impută, astfel încât instanța va fi obligată să pronunțe o hotărâre de divorț fără a face mențiune despre culpa soților, după cum dispune art. 932 alin. (1) NCPC[6]? S-a spus că, „întrucât admiterea acțiunii reclamantului decedat, continuată de moștenitorii săi, este condiționată de constatarea culpei exclusive a pârâtului, nu se poate dispune divorțul în condițiile art. 931 (în prezent art. 932 – n.n., Fl.A.B.) alin. (1) NCPC (...), deoarece instanța este obligată să cerceteze temeinicia motivelor de divorț și să facă mențiune în hotărâre despre culpa pârâtului în destrămarea căsătoriei"[7].

Formal, soluția este corectă și, am adăuga noi, față de o asemenea poziție procesuală a pârâtului, moștenitorii introduși în proces – pentru a beneficia de prevederile art. 926 NCPC și a-l înlătura de la moștenire pe soțul pârât – vor putea invoca art. 932 alin. (3) NCPC, care dispune că, dacă reclamantul nu este de acord cu pronunțarea divorțului pe baza recunoașterii pârâtului, cererea va fi soluționată în condițiile art. 934 NCPC[8], respectiv ca un divorț bazat pe culpă.

Cu toate acestea, ne întrebăm dacă o interpretare mai largă a art. 926 alin. (2) NCPC nu este posibilă. Textul dispune că instanța va admite acțiunea continuată de moștenitori „numai dacă va constata culpa exclusivă a soțului pârât", dar nu impune ca această mențiune să figureze în dispozitivul hotărârii; „constatarea culpei" este o condiție de fond, care va fi

[1] A se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 411.
[2] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 669.
[3] *Ibidem*.
[4] *Ibidem*.
[5] A se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1312.
[6] A se vedea comentariul *sub* art. 932 NCPC, *infra*, p. 1192 și urm.
[7] G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1312.
[8] A se vedea comentariul *sub* art. 934 NCPC, *infra*, p. 1198 și urm.

îndeplinită atunci când pârâtul, conform art. 932 alin. (1) NCPC, va „recunoaşte faptele care au dus la destrămarea vieţii conjugale". În plus, scopul urmărit de art. 926 alin. (2) NCPC şi, în temeiul său, de către moştenitorii reclamantului (adică înlăturarea de la succesiune a pârâtului) este îndeplinit, deoarece însuşi pârâtul este de acord cu divorţul, care îl va înlătura de la succesiunea fostului său soţ.

Dacă însă doctrina şi jurisprudenţa nu vor accepta interpretarea extensivă a art. 926 alin. (2) NCPC, ca aplicându-se şi în situaţia prevăzută de art. 932 alin. (1) NCPC, credem că, la o viitoare modificare a Codului, această rezolvare ar trebui prevăzută expres, printr-o trimitere pe care primul text să o facă la cel de-al doilea.

19. Soluţiile vor fi aceleaşi (*mutatis mutandis*) în situaţia în care pârâtul formulează cerere reconvenţională, potrivit art. 917 NCPC, şi încetează din viaţă în timpul procesului.

IX. Data desfacerii căsătoriei

20. Alin. (4) al art. 926 NCPC prevede că, dacă acţiunea de divorţ este continuată de moştenitori, căsătoria se socoteşte desfăcută la data introducerii cererii de divorţ, adică la data când cererea a fost înregistrată la judecătorie. Evident – ideea fiind implicită în text –, este vorba despre ipoteza în care cererea reclamantului, continuată de moştenitori, este admisă şi divorţul se pronunţă din vina exclusivă a pârâtului.

21. Codul civil a prevăzut, în art. 382 alin. (2), o altă soluţie, şi anume aceea că, în cazul continuării acţiunii de divorţ de către moştenitorii reclamantului, data desfacerii căsătoriei este cea a decesului celui din urmă.

În forma iniţială a Noului Cod de procedură civilă, art. 926 nu avea decât trei alineate, ceea ce însemna că, în ceea ce privea data desfacerii căsătoriei, se aplica art. 382 alin. (2) NCC.

Fără să modifice expres art. 382 alin. (2) NCC, Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Noului Cod de procedură civilă a introdus, prin art. 13 pct. 283, alin. (4) al art. 926 (art. 914, înainte de renumerotarea efectuată în vederea publicării în M. Of. nr. 545 din 3 august 2012).

Întrucât Legea nr. 76/2012 este ulterioară Noului Cod civil, înseamnă că art. 382 alin. (2) NCC a fost modificat implicit de alin. (4) al art. 926 NCPC. Aşadar, data desfacerii căsătoriei este data introducerii cererii de divorţ atunci când moştenitorii reclamantului, decedat în timpul procesului, continuă acţiunea de divorţ şi cererea, întemeiată pe culpa exclusivă a pârâtului, este admisă ca atare.

22. Nu cunoaştem motivul pentru care legiuitorul a modificat data desfacerii căsătoriei [data decesului, prevăzută iniţial ca atare de art. 382 alin. (2) NCC] în cazul continuării acţiunii de divorţ de către moştenitori; este posibil ca raţiunea să fi fost aceea ca, pentru evitarea oricărui dubiu şi pentru înlăturarea soţului pârât de la succesiunea reclamantului, data divorţului să fie, în mod cert, anterioară decesului; am arătat însă că problema stabilirii momentului divorţului ca fiind anterior deschiderii succesiunii nu prezintă nicio dificultate[1)].

[1)] În legătură cu problema evocată, am demonstrat următoarele: „Moştenitorii continuă acţiunea, iar din dovezi rezultă culpa exclusivă a pârâtului, ceea ce înseamnă că instanţa va dispune desfacerea căsătoriei [potrivit art. 380 alin. (2) NCC] împotriva soţului pârât, care îşi pierde vocaţia la moştenire, deoarece nu mai are calitatea de soţ supravieţuitor, întrucât căsătoria se consideră desfăcută, într-o astfel

Modificarea implicită a art. 382 alin. (2) NCC şi stabilirea datei desfacerii căsătoriei, prin art. 926 alin. (4) NCPC, ca fiind aceea a introducerii cererii de divorţ impun ca, în ipoteza admiterii cererii continuate de moştenitori, instanţa să se pronunţe asupra tuturor cererilor accesorii şi incidentale, prevăzute de art. 919 NCPC şi, eventual, formulate în cauză, iar măsurile dispuse îşi vor produce efectele, în funcţie de natura lor, de la data desfacerii căsătoriei, adică de la data înregistrării cererii de divorţ.

Jurisprudenţă

1. Între timp, aşa cum se constată din extrasul de moarte [...], eliberat de [...], intimatul a decedat. În această situaţie, căsătoria dintre soţi fiind de drept desfăcută prin decesul intimatului, potrivit art. 37 C. fam., urmează a se vedea că însăşi acţiunea de faţă a devenit fără obiect, ea fiind stinsă în mod implicit prin acel deces. În consecinţă, faţă de stingerea acţiunii care formează obiectul litigiului, se dispune închiderea dosarului *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 252/1954, în CD 1952-1954, vol. I, p. 148)*.

2. Este însă posibil ca pricina să nu fie scoasă de pe rol, ci instanţa să acorde numai o amânare a procesului, pentru ca între timp celelalte părţi prezente să îndeplinească formalităţile de introducere a persoanelor ce trebuie citate, pentru continuarea legală a procesului. Astfel, dacă moştenitorii părţii decedate sunt cunoscuţi, se poate amâna procesul pentru a fi citaţi în cauză *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 27/1973, în CD 1973, p. 317)*.

3. Întrucât pârâta recurentă a decedat şi, ca atare, căsătoria părţilor a încetat prin moartea unuia din soţi (art. 37 C. fam.), tribunalul judeţean admite recursul şi, modificând sentinţa recurată, constată desfăcută căsătoria părţilor în urma decesului pârâtei, dispunând închiderea dosarului *(Trib. jud. Botoşani, dec. civ. nr. 346/1983, în RRD nr. 3/1984, p. 69)*.

Notă: Soluţia procedurală e corectă, dar instanţa a greşit constatând „desfăcută" căsătoria părţilor; aceasta încetase prin moartea unuia dintre soţi, conform art. 37 C. fam.; a se vedea I.P. Filipescu, *Dreptul familiei*, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Drept, Bucureşti, 1984, p. 217.

4. În speţă, se constată că la termenul când pricina a fost judecată în fond pârâtul a lipsit. Hotărârea instanţei a fost comunicată părţilor şi a rămas definitivă prin nerecurare. Prin adresa nr. (...) emisă de Laboratorul de Medicină Legală Hunedoara, anexată recursului extraordinar, rezultă că pârâtul a fost găsit mort în apartamentul conjugal, decesul survenind cu aproximativ 20-25 de zile anterior rămânerii definitive a hotărârii. În raport cu prevederile legale sus-menţionate [art. 37 şi art. 39 alin. (1) C. fam. – n.n., Fl.A.B.], reţinând că decesul pârâtului a intervenit anterior rămânerii definitive a hotărârii, urmează să se modifice hotărârea de desfacere a căsătoriei, în sensul de a se constata încetarea căsătoriei părţilor prin moartea soţului *(Trib. Suprem, s. civ., dec nr. 393/1986, în RRD nr. 12/1986, p. 67)*.

---

de ipoteză, la **data decesului** [(...) art. 382 alin. (2) NCC]. E adevărat că şi **deschiderea succesiunii** are loc tot la data decesului [(...) art. 954 alin. (1) NCC], dar aparenta contradicţie între cele două texte nu reprezintă un pericol, deoarece textele de lege trebuie interpretate în aşa fel încât să se aplice (*actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*), urmărind şi voinţa legiuitorului, adică scopul legii (interpretarea teleologică). Or, este limpede că art. 380 a fost conceput tocmai pentru a-l împiedica pe soţul pârât, vinovat de destrămarea căsătoriei, să aibă vocaţie la moştenirea soţului reclamant, iar acest lucru nu se poate realiza decât dacă momentul desfacerii căsătoriei este anterior momentului decesului. Aşa fiind, pentru aplicarea art. 380, trebuie să se considere că, deşi legea fixează cele două momente în aceeaşi zi (data decesului), divorţul premerge deschiderii succesiunii" – Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 411.

5. În cazul în care unul dintre soţi a încetat din viaţă după pronunţarea sentinţei de divorţ, dar până la data introducerii recursului de către celălalt soţ, împotriva acelei sentinţe (deci înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de divorţ), căsătoria a încetat prin decesul soţului, şi nu prin divorţ. În această situaţie recursul nu mai poate fi anulat ca netimbrat, deoarece nu se mai pune problema desfacerii căsătoriei prin divorţ, impunându-se admiterea recursului şi modificarea sentinţei în sensul închiderii dosarului *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 197/1981, în RRD nr. 11/1982, p. 62)*.

6. Instanţa de apel a reţinut că problema esenţială în speţă (...) este dacă dispoziţiile art. 380 NCC şi ale art. 616² C. pr. civ. sunt sau nu aplicabile acestui proces, înregistrat la data de 25 ianuarie 2011. Noul Cod civil a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011, conform art. 220 din Legea nr. 71/2011, iar prin art. 223 din aceeaşi lege s-a stabilit că, dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel, procesele şi cereri în materie civilă sau comercială în curs de soluţionare la data intrării în vigoare a Codului civil se soluţionează de către instanţele legal învestite, în conformitate cu dispoziţiile materiale şi procedurale în vigoare la data când acestea au fost pornite. Analizând dispoziţiile tranzitorii cuprinse în Legea nr. 71/2011 în ceea ce priveşte art. 380 C. civ. sau art. 616² C. pr. civ., tribunalul a constatat că nu există o asemenea derogare, astfel că aceste dispoziţii legale sunt excluse de la aplicarea lor, urmând a dobândi incidenţă doar în procesele începute ulterior datei de 1 octombrie 2011. Au deplină incidenţă în speţă dispoziţiile art. 223 din Legea nr. 71/2011, raportat la faptul că acţiunea introductivă de instanţă a fost înregistrată la dată de 25 ianuarie 2011, anterior intrării în vigoare a Noului Cod civil, sentinţa primei instanţe s-a pronunţat la data de 5 iulie 2011, iar decesul reclamantului a survenit la data de 29 iulie 2011, astfel că Tribunalul s-a raportat în soluţionarea apelurilor la Titlul I, Capitolul 4 din Codul familiei, respectiv la normele de procedură civilă anterioare modificării dispuse prin Legea nr. 71/2011. Întrucât, prin prisma reglementării procedurale aplicabile raportului juridic litigios, acţiunea de divorţ nu poate fi continuată de moştenitorii vreunuia dintre soţi, având caracter personal atât sub aspectul pornirii sale, cât şi al continuării demersului procesual, rezultă că apelul declarat de T.M. senior este formulat de o persoană fără calitate procesuală activă. (...) Analizând recursul prin prisma motivelor invocate, Curtea a reţinut următoarele: (...) Potrivit art. 616² alin. 2 C. pr. civ., când cererea de divorţ se întemeiază pe culpa pârâtului şi reclamantul decedează în cursul procesului, lăsând moştenitori, aceştia vor putea continua acţiunea, pe care instanţa o va admite numai dacă va constata culpa exclusivă a soţului pârât. În caz contrar, dispoziţiile alin. 1 sunt aplicabile, iar conform art. 725 alin. 1 din acelaşi cod, dispoziţiile legii noi de procedură se aplică, din momentul intrării ei în vigoare, şi proceselor în curs de judecată începute sub legea veche, precum şi executărilor silite începute sub acea lege. Întrucât reclamantul T.M. junior a decedat în timpul procesului, iar acţiunea lui de divorţ a fost întemeiată pe culpa exclusivă a pârâtei, T.M. senior are calitate procesuală activă de a continua acţiunea de divorţ. (...) Având în vedere că instanţa de apel a reţinut în mod greşit că în cauză sunt aplicabile dispoziţiile Titlului I, Capitolul 4 din Codul familiei, respectiv normele de procedură anterioare Legii nr. 71/2011, în temeiul art. 304 pct. 8 şi 9, coroborat cu art. 312 alin. 1, 3 şi 5 C. pr. civ., Curtea, în opinie majoritară, a admis recursul declarat de T.M. senior împotriva deciziei tribunalului, care a fost casată, şi s-a transmis cauza la acelaşi tribunal, pentru judecarea ei pe fond *(C. Ap. Cluj, s. I civ., dec. civ. nr. 349/R din 6 februarie 2013, în rezumat şi cu comentariu aprobativ de Tr. Dârjan, în RRDJ nr. 1/2013, pp. 35-42)*.

7. În cauza de faţă, căsătoria a fost desfăcută prin acordul soţilor, acord exprimat în şedinţa publică din 9 aprilie 2012 în faţa instanţei de fond. Întrucât căsătoria a fost desfăcută prin acordul soţilor, sunt aplicabile dispoziţiile art. 619 alin. 4 C. pr. civ., potrivit cărora hotărârea

care se pronunţă în condiţiile art. 613[1] C. pr. civ. (divorţul prin acordul soţilor) este definitivă şi irevocabilă în ceea ce priveşte divorţul. Deci, căsătoria a fost irevocabil desfăcută la data de 7 mai 2012, data pronunţării sentinţei civile nr. 7227, prin care s-a declarat desfăcută căsătoria părţilor prin acordul soţilor. Decesul pârâtului la 24 august 2012 apare astfel ca intervenind după desfacerea irevocabilă a căsătoriei, astfel că nu sunt aplicabile dispoziţiile art. 616[2] alin. 1 C. pr. civ., decesul soţului fiind ulterior procesului de divorţ. Sentinţa nr. 7227 din 7 mai 2012 este supusă apelului doar în ceea ce priveşte celelalte capete de cerere referitoare la numele soţului, autoritatea părintească, locuinţa minorilor şi obligaţia de întreţinere *(Trib. Gorj, dec. civ. nr. 67 din 18 februarie 2013, publicată în Monitorul Jurisprudenţei nr. 2/2013, pp. 50-52)*.

Art. 927. Nemotivarea hotărârii

Hotărârea prin care se pronunţă divorţul nu se va motiva, dacă ambele părţi solicită instanţei aceasta.

Comentariu

I. Principiu

1. Art. 927 NCPC conţine prevederea care exista, în termeni identici, în art. 617 alin. 4 C. pr. civ., constituind o importantă derogare de la regula motivării hotărârilor judecătoreşti[1)], prevăzută de art. 425 alin. (1) lit. b) NCPC[2)]. Raţiunea acestui text este aceea ca, atunci când părţile doresc, viaţa lor privată să fie protejată de posibilitatea ca motivele de divorţ să ajungă la cunoştinţa publicului; în fond, ceea ce contează nu sunt motivele de divorţ în sine, ci considerarea lor ca atare de către instanţă[3)].

De fapt, pornind de la acest text, în cazul în care hotărârea de divorţ nu se motivează, ceea ce va lipsi vor fi considerentele hotărârii [art. 425 alin. (1) lit. b) NCPC], practicaua sau partea introductivă [art. 425 alin. (1) lit. a) NCPC] şi dispozitivul [art. 425 alin. (1) lit. c) NCPC] neputând lipsi.

II. Condiţii

2. Pentru ca judecătorii să nu motiveze hotărârea, este necesar ca ambele părţi să solicite aceasta; solicitarea poate fi făcută oral, în faţa instanţei, care o va consemna în încheierea de şedinţă sau în practicaua sentinţei (dacă e formulată cu prilejul dezbaterilor în fond), după cum, bineînţeles, poate fi făcută şi în scris, printr-o cerere comună sau prin cereri separate[4)]. Dar solicitarea poate fi făcută, de data aceasta, numai prin cerere scrisă comună sau prin cereri separate, şi după pronunţarea hotărârii, dar mai înainte de redactarea acesteia[5)].

[1)] A se vedea I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1198.

[2)] Pentru comentariul art. 425 NCPC, a se vedea A. Nicolae, *supra*, vol. I, pp. 1153-1160.

[3)] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 355; autorul adaugă, în mod inspirat: „Este o dispoziţie înţeleaptă şi cu consecinţe benefice, mai ales atunci când din căsătorie au rezultat copii minori".

[4)] A se vedea I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1198.

[5)] A se vedea: I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 355; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 670.

III. Domeniu de aplicare

3. În doctrină s-a afirmat că art. 927 NCPC se aplică, deci hotărârea nu se motivează, la cererea ambelor părți, numai atunci când se desface căsătoria, deoarece textul folosește formula „hotărârea prin care se pronunță divorțul"[1]; așa fiind, solicitarea părților de a nu se motiva hotărârea este sub condiția ca instanța să pronunțe desfacerea căsătoriei[2].

În ceea ce ne privește, socotim că, într-o interpretare literală a textului, afirmația este corectă. Ne întrebăm însă ce s-ar opune unei interpretări extensive, bazată – la rându-i – pe o interpretare teleologică: dacă în general se admite că soluția nemotivării este menită să protejeze viața privată a celor care divorțează, credem că și dintr-o hotărâre de respingere a divorțului pot să reiasă aspecte care, făcute publice, pot leza aceleași valori.

De aceea, apreciem că, la cererea ambelor părți, hotărârea pronunțată într-un proces de divorț ar putea să fie nemotivată indiferent dacă este sau nu admisă cererea de despărțenie.

Această interpretare nu lezează pe nimeni, având în vedere că ea ar urma să fie aplicată tot numai la cererea părților, singurele care ar putea să invoce, eventual, vreo lezare a drepturilor lor, rezultată din nemotivare.

Evident, în cazul în care susținerea noastră va rămâne singulară și jurisprudența va aplica interpretarea strictă, literală, a textului, socotim că o modificare a acestuia, în viitor, nu este de neluat în seamă.

4. Aceeași interpretare extensivă, bazată pe rațiunea art. 927 NCPC, trebuie să ducă la concluzia că și hotărârea pronunțată de instanța de apel ar trebui să fie nemotivată atunci când ambele părți solicită aceasta, indiferent de soluția pronunțată în apel.

Cu atât mai mult poate fi aplicată această soluție cu cât hotărârile în materia divorțului nu sunt susceptibile de recurs [art. 483 alin. (2), raportat la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC], deci nu s-ar putea invoca faptul că instanța de control judiciar nu ar putea să verifice hotărârea supusă recursului, pentru că îi lipsește motivarea hotărârii. De altfel, acest argument nu poate fi oricum invocat, pentru că o hotărâre prin care se pronunță divorțul în primă instanță este supusă apelului, exercitarea căii de atac și judecarea acesteia de către instanța de apel nefiind condiționate de motivarea hotărârii.

În orice caz, dacă prima instanță respinge cererea de divorț, iar apelul reclamantului este admis și hotărârea este schimbată, pronunțându-se desfacerea căsătoriei, hotărârea pronunțată în apel nu va fi motivată dacă ambele părți solicită aceasta.

5. Norma din art. 927 NCPC se aplică inclusiv în cazul continuării acțiunii de către moștenitori, potrivit art. 926 alin. (2)-(4) NCPC, caz în care hotărârea nu se va motiva dacă acest lucru este cerut atât de către moștenitorii care continuă acțiunea, cât și de către pârât.

6. S-a arătat, în mod corect, că nemotivarea, la cererea ambelor părți, nu poate privi decât capătul de cerere privind divorțul; hotărârea asupra celorlalte cereri (accesorii și incidentale, enumerate de art. 919 NCPC) trebuie motivată[3].

---

[1] A se vedea: I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 355; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 670.

[2] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 670.

[3] A se vedea: G.C. Frențiu, D.-L. Bâldean, în *Noul Cod*, p. 1312; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 456.

IV. Sancțiune

7. Dacă existența solicitării părților, în sensul nemotivării hotărârii de divorț, nu rezultă din înscrisurile de la dosar (nu a fost consemnată de instanță și în dosar nu se găsesc cererile părților cu privire la această chestiune), nemotivarea hotărârii de divorț atrage nulitatea acesteia[1)], deoarece îi lipsește unul dintre elementele esențiale ale oricărei hotărâri judecătorești, și anume motivele pe care se întemeiază (considerentele), prevăzute de art. 425 alin. (1) lit. b) NCPC.

Această împrejurare poate fi însă sancționată numai de instanța de apel, în măsura în care a apărut la prima instanță, care nu a motivat hotărârea, deși nu a fost îndeplinită condiția ca ambele părți să solicite nemotivarea. Dacă instanța de apel nu motivează hotărârea sa, cu toate că părțile nu au cerut-o, nu mai există posibilitatea corectării acestei omisiuni, deoarece – pe de o parte – hotărârea nu este susceptibilă de recurs [art. 483 alin. (2), raportat la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC], iar – pe de altă parte – nemotivarea hotărârii nu constituie motiv pentru formularea unei contestații în anulare (art. 503 NCPC) sau a unei revizuiri (art. 509 NCPC).

Art. 928. Căi de atac. Publicitatea hotărârii

(1) Apelul reclamantului împotriva hotărârii prin care s-a respins cererea va fi respins ca nesusținut, dacă la judecată se prezintă numai pârâtul.

(2) Apelul pârâtului va fi judecat chiar dacă se înfățișează numai reclamantul.

(3) Dacă unul dintre soți s-a recăsătorit, hotărârea definitivă prin care s-a desfăcut căsătoria nu este supusă contestației în anulare și revizuirii în ce privește divorțul.

(4) Instanța la care hotărârea de divorț a rămas definitivă o va trimite, din oficiu, serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor unde a fost încheiată căsătoria, Registrului național al regimurilor matrimoniale, prevăzut de Codul civil, și, dacă unul dintre soți a fost profesionist, registrului comerțului.

Comentariu

I. Precizări generale privind căile de atac în cauzele de divorț

1. Împotriva hotărârilor pronunțate în materia divorțului se poate declara apel, care este de competența tribunalului (art. 95 pct. 2 NCPC).

Întrucât textele din procedura divorțului nu prevăd nicio regulă specială referitoare la termenul de apel și momentul în care acesta începe să curgă, rezultă că se aplică regimul general al apelului[2)]: termenul este de 30 de zile[3)] și începe să curgă de la data comunicării

---

[1)] A se vedea: G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1313; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 457.

[2)] A se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1313.

[3)] În Noul Cod de procedură civilă, termenul general de apel este de 30 de zile, conform art. 468 alin. (1) NCPC. Deci, termenul de apel în cazul hotărârilor de divorț va fi același, indiferent dacă se formulează apel împotriva părții din hotărâre privind divorțul sau împotriva aceleia referitoare la cererile accesorii și incidentale (art. 919 NCPC). De aceea, trimiterile la jurisprudența anterioară, care statuase unicitatea termenului pentru exercitarea căii de atac, cu motivarea că hotărârea judecătorească trebuie să aibă un caracter unitar (CSJ, s. civ., dec. nr. 450/1991, *apud* M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 670, nota 1024) sunt inutile, pentru că în vechiul Cod termenul de apel (respectiv de recurs) în dreptul comun era de

hotărârii pronunţate în primă instanţă, astfel cum dispune art. 468 alin. (1) NCPC[1]. Evident, toate celelalte prevederi ale art. 468 NCPC, respectiv alin. (2)-(5), sunt aplicabile în măsura în care sunt compatibile cu procedura divorţului.

De asemenea, ar putea fi aplicabil art. 469 NCPC[2], referitor la întreruperea termenului de apel, în măsura în care ar fi primită interpretarea propusă de noi pentru art. 926 alin. (2)-(4) NCPC, în sensul că, dacă soţul reclamant decedează în cursul termenului de apel, moştenitorii săi ar putea declara calea de atac împotriva hotărârii prin care s-a respins cererea reclamantului de desfacere a căsătoriei din vina exclusivă a soţului pârât[3].

2. Cum am menţionat deja de câteva ori, hotărârile de divorţ nu sunt susceptibile de a fi controlate pe calea extraordinară a recursului, astfel cum rezultă din art. 483 alin. (2), raportat la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC[4], decizia din apel fiind definitivă[5], potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 NCPC[6]. Soluţia a fost menţinută şi prin art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[7].

3. În schimb, aceleaşi hotărâri vor putea fi atacate pe căile de atac extraordinare ale contestaţiei în anulare şi revizuirii, dar numai în cazul în care, ulterior divorţului, unul sau ambii soţi nu s-au recăsătorit [art. 928 alin. (3) NCPC].

II. Reguli specifice aplicabile în apel

4. Prima dintre aceste reguli este cea prevăzută de art. 928 alin. (1) NCPC (relativ identic cu art. 619 alin. 2 C. pr. civ.), şi anume aceea că apelul reclamantului, formulat împotriva hotărârii de respingere a cererii de divorţ, va fi respins ca nesusţinut, dacă la judecată se înfăţişează numai pârâtul. Prevederea este consonantă cu art. 922 NCPC, care a fost interpretat în sensul că absenţa nejustificată a reclamantului într-un proces de divorţ naşte prezumţia renunţării la judecată[8].

Deşi pare simplu, textul ridică o serie de probleme, pe care le vom examina în continuare.

4.1. Spre exemplu, s-a afirmat (într-o abordare singulară) că, întrucât art. 928 alin. (1) NCPC nu foloseşte formula „reclamantul lipseşte nejustificat", ar rezulta că apelul reclamantului va fi întotdeauna respins în cazul absenţei acestuia, inclusiv când absenţa ar fi justificată[9]. Ni se pare însă că acest punct de vedere nu poate fi primit, iar soluţia propusă

---

15 zile (art. 284 alin. 1 şi art. 301 C. pr. civ.), în timp ce cu privire la divorţ era de 30 de zile (art. 619 alin. 1 C. pr. civ.).

[1] Pentru comentariul art. 468 NCPC, a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, pp. 1192-1294.

[2] Pentru comentariul art. 469 NCPC: *ibidem*, p. 1297.

[3] A se vedea comentariul *sub* art. 926 NCPC, *supra*, p. 1161 şi urm.

[4] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 670; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1313.

[5] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1313; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 457.

[6] Pentru comentariul art. 634 alin. (1) NCPC, a se vedea E. Oprina, *supra*, p. 356 şi urm.

[7] A se vedea şi C. Ap. Cluj, s. I civ., dec. nr. 1346 din 21 noiembrie 2014, disponibilă pe *www.curteadeapelcluj.ro*.

[8] A se vedea: comentariul *sub* art. 922 NCPC, pct. II nr. 4, *supra*, p. 1146; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 356.

[9] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 670.

nu poate fi aplicată în practică, deoarece nu putem aplica un text legal în mod rigid, în litera lui, fără să îl corelăm cu alte texte care au raţiuni similare. Aşa fiind, art. 928 alin. (1) NCPC trebuie interpretat sistematic, în corelaţie cu art. 922 NCPC, iar apelul reclamantului va fi respins ca nesusţinut numai în cazul în care absenţa apelantului va fi nejustificată. Pe cale de consecinţă, după cum am arătat şi în cazul art. 922 NCPC[1], dacă apelantul lipseşte, instanţa de apel nu va putea respinge apelul ca nesusţinut la termenul respectiv, ci va trebui să amâne cauza şi apelul va fi respins numai dacă, la noul termen acordat, reclamantul fie nu se prezintă din nou, fie nu justifică absenţa la termenul anterior.

4.2. Dacă acceptăm că art. 928 alin. (1) NCPC nu face altceva decât să transpună, în apel, regula din art. 922 NCPC, atunci va trebui să fim de acord şi cu faptul că, dacă lipsesc ambele părţi, dar pârâtul a solicitat judecarea în lipsă conform art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC, soluţia va trebui să fie, de asemenea, respingerea apelului ca nesusţinut[2].

4.3. Dacă ambele părţi (apelantul şi intimatul) lipsesc la judecarea apelului, instanţa va trebui să suspende judecata pricinii, potrivit 411 alin. (1) pct. 2 NCPC, aşa cum am arătat şi în cazul art. 922 NCPC[3].

4.4. Apoi, având în vedere că ipoteza alin. (1) al art. 928 NCPC este aceea în care cererea reclamantului este respinsă, rezultă că textul nu se aplică atunci când cererea de divorţ a fost admisă, iar reclamantul a făcut apel doar în privinţa modului în care prima instanţă a soluţionat cererile accesorii şi incidentale, prevăzute de art. 919 NCPC. Cu alte cuvinte, într-o asemenea situaţie, chiar dacă reclamantul lipseşte, instanţa de apel va trebui să procedeze la judecarea apelului.

5. O a doua regulă specială este cea prevăzută de art. 928 alin. (2) NCPC: apelul formulat de pârât va fi judecat chiar dacă se înfăţişează numai reclamantul (astfel cum prevedea şi art. 619 alin. 3 C. pr. civ.). După cum s-a spus, diferenţa de reglementare faţă de alin. (1) „se datorează faptului că apelul pârâtului tinde la salvarea căsătoriei, fapt pentru care legiuitorul a înţeles să dea curs soluţionării apelului chiar dacă la judecată se înfăţişează numai reclamantul"[4].

6. Aceste reguli speciale, aplicabile în apelul declarat împotriva unei hotărâri de divorţ, se aplică, *mutatis mutandis*, şi în cazul cererii reconvenţionale formulate de pârât conform art. 917 NCPC.

III. Contestaţia în anulare şi revizuirea

7. Alin. (3) al art. 928 prevede că, dacă unul dintre soţi s-a recăsătorit, hotărârea definitivă prin care s-a desfăcut căsătoria nu este supusă contestaţiei în anulare şi revizuirii în ceea ce priveşte divorţul. În mod firesc, textul se aplică şi atunci când ambii soţi, după divorţ, s-au recăsătorit.

8. Codul anterior conţinea o prevedere asemănătoare în art. 619 alin. 5: „Hotărârea dată în materie de divorţ nu este supusă revizuirii".

---

[1] A se vedea comentariul *sub* art. 922 NCPC, pct. III nr. 5.1, *supra*, pp. 1146-1147.
[2] A se vedea comentariul *sub* art. 922 NCPC, pct. III nr. 5.2, *supra*, pp. 1147-1148.
[3] *Ibidem*.
[4] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1199.

În doctrină, sub imperiul acestui text, s-a propus ca, *de lege ferenda*, „să se prevadă că niciuna din căile extraordinare de atac nu poate fi exercitată împotriva hotărârii de divorţ – în ce priveşte capătul principal –, dacă cel puţin unul dintre foştii soţi s-a recăsătorit după rămânerea irevocabilă a hotărârii de divorţ, deoarece nu numai prin admiterea revizuirii pot apărea consecinţele grave ce se încearcă în prezent a fi evitate"[1].

Pe de o parte, din acest raţionament rezultă scopul textului actual: o hotărâre de divorţ nu ar putea fi schimbată, pe calea revizuirii, dacă unul sau ambii soţi s-au recăsătorit[2], fiindcă s-ar ajunge la situaţia de nedorit de a pune sub semnul întrebării căsătoria subsecventă[3].

Pe de altă parte, actuala reglementare a preluat, în mod raţional, propunerea *de lege ferenda* ca acelaşi regim juridic să îl aibă şi calea extraordinară de atac a contestaţiei în anulare[4].

9. Totodată, interdicţia din art. 928 alin. (3) NCPC trebuie interpretată în sensul că se referă numai la capătul de cerere privind divorţul; aceeaşi hotărâre judecătorească va fi întotdeauna susceptibilă de contestaţie în anulare sau revizuire în ceea ce priveşte cererile accesorii şi incidentale, enumerate de art. 919 NCPC[5].

10. Din interpretarea *per a contrario* a textului rezultă că ambele căi extraordinare de atac vor putea fi exercitate împotriva hotărârii atunci când fie cererea de divorţ a fost respinsă, fie, deşi a fost admisă, niciunul dintre soţi nu s-a recăsătorit[6].

IV. Măsuri de publicitate

11. În sfârşit, alin. (4) al art. 928 NCPC reglementează măsurile de publicitate, care sunt în sarcina instanţei în faţa căreia hotărârea de divorţ a rămas definitivă: aceasta va trebui să trimită hotărârea serviciului public comunitar local de evidenţă a persoanelor unde a fost încheiată căsătoria, Registrului naţional al regimurilor matrimoniale, prevăzut de Codul civil, şi, dacă unul dintre soţi a fost profesionist, registrului comerţului.

Câteva precizări în legătură cu aplicarea acestui text ni se par utile.

12. Măsurile de publicitate impuse de textul comentat sunt necesare – pe de o parte – pentru se realiza evidenţa divorţurilor şi a face cuvenitele menţiuni în registrele de stare civilă [potrivit art. 43 lit. c) din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă,

---

[1] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 436, nota 440.

[2] Pornind de la raţiunea textului, ca şi de la litera acestuia, nu înţelegem următoarea formulare: „Prin urmare, contestaţia în anulare şi revizuirea sunt inadmisibile, indiferent de soluţia pronunţată cu privire la desfacerea căsătoriei: de admitere sau de respingere a acţiunii" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1199). De altfel, acelaşi autor revine asupra ideii pe pagina următoare: „Un alt element de noutate al reglementării pe care o comentăm vizează faptul că cele două căi extraordinare de atac sunt inadmisibile în principiu doar dacă unul dintre soţi s-a recăsătorit" (*ibidem*, p. 1200).

[3] A se vedea M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, vol. II, p. 671.

[4] „Soluţia NCPC este cu totul adecvată, având în vedere similitudinea celor două căi extraordinare de atac în privinţa consecinţelor defavorabile pe care le-ar putea determina în situaţia admisibilităţii lor în materie de divorţ" (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1199).

[5] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 436; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1199; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 356; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 671; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 458.

[6] A se vedea: I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 356; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 458.

cu modificările ulterioare] şi – pe de altă parte – pentru a face opozabilă hotărârea de divorţ terţilor, care pot avea interese legate de încetarea regimului matrimonial al soţilor[1] (indiferent care va fi fost acesta).

13. Instanţa în sarcina căreia cad aceste măsuri de publicitate este cea în faţa căreia hotărârea de divorţ a rămas definitivă, şi anume:

- prima instanţă în cazul hotărârilor pronunţate potrivit art. 931 alin. (4), 932 alin. (2) şi 935 alin. (2) NCPC;

- prima instanţă, atunci când hotărârea acesteia nu a fost atacată cu apel [art. 634 alin. (1) pct. 3 NCPC];

- instanţa de apel, deoarece în materie de divorţ hotărârile rămân definitive în apel[2], nefiind susceptibile de recurs [art. 634 alin. (1) pct. 3, raportat la art. 483 alin. (2) şi art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC].

14. Instanţa la care hotărârea de divorţ a rămas definitivă o va comunica după cum urmează:

A. serviciului public comunitar local de evidenţă a persoanelor[3] unde a fost încheiată căsătoria;

B. Registrului naţional al regimurilor matrimoniale, prevăzut de art. 334 NCC[4];

C. registrului comerţului, reglementat de Legea nr. 26/1990 privind registrul comerţului, cu modificările ulterioare, dacă unul dintre soţi a fost profesionist. Câteva precizări sunt aici necesare:

a) noţiunea de profesionist este definită de art. 3 alin. (2) şi (3) NCC[5], iar raţiunea acestei comunicări este aceea de a aduce la cunoştinţa terţilor încetarea regimului matrimonial şi efectele acestei încetări asupra raporturilor profesionistului cu terţii;

b) formularea din text („dacă unul dintre soţi *a fost* profesionist" – s.n., Fl.A.B.) a fost criticată tocmai pentru că foloseşte timpul trecut[6]. Ni se pare că această critică nu este întemeiată, pentru că formularea utilizată se referă la perioada căsătoriei şi, pe cale de

---

[1] A se vedea M. Avram, *Drept civil. Familia*, *cit. supra*, p. 139.

[2] Din acest punct de vedere, nu putem fi de acord cu următoarea afirmaţie (de altfel, după părerea noastră, insuficient explicată): „Alineatul (3) al art. 927 (în prezent art. 928 – n.n., Fl.A.B.) (...) nu trebuie să conducă la superficiala şi eronata concluzie că hotărârea instanţei de apel este *definitivă*. Precizarea trebuie scoasă din contextul căii de atac a apelului" (I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 356).

[3] Legea nr. 60/2012 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil a prevăzut în art. IX: „La data intrării în vigoare a prezentei legi, în toate actele normative în vigoare, sintagma *«serviciul public comunitar local de evidenţă a persoanelor/serviciile publice comunitare locale de evidenţă a persoanelor»*" se înlocuieşte cu sintagma *«serviciul/serviciile de stare civilă»*".

[4] Pentru comentariul art. 334 NCC, a se vedea C. Nicolescu, *Noul Cod civil*, pp. 356-358.

[5] Art. 3 NCC („Aplicarea generală a Codului civil") prevede: „Dispoziţiile prezentului cod se aplică şi raporturilor dintre profesionişti, precum şi raporturilor dintre aceştia şi orice alte subiecte de drept civil [alin. (1)]. Sunt consideraţi profesionişti toţi cei care exploatează o întreprindere [alin. (2)]. Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activităţi organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ [alin. (3)]". Pentru comentariul acestui text, a se vedea G. Piperea, *Noul Cod civil*, pp. 4-5; de asemenea, a se vedea M. Nicolae, *Noul Cod civil. Ediţie critică*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pp. CIV-CVI.

[6] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 356.

consecinţă, la durata regimului matrimonial, deoarece terţii – în favoarea cărora se face publicitatea – sunt interesaţi de această schimbare;

c) în literatură s-a spus, probabil pornindu-se de la alin. 6 al art. 619 C. pr. civ. (introdus prin art. 219 pct. 16 din Legea nr. 71/2011), că hotărârea ar trebui comunicată Oficiului Naţional al Registrului Comerţului[1]; credem că interpretarea e greşită, iar comunicarea trebuie făcută de instanţă la oficiul registrului comerţului din judeţul sau din municipiul Bucureşti unde îşi are sediul profesionistul în cauză, pentru următoarele două argumente:

- art. 928 alin. (4) NCPC nu se mai referă (ca alin. 6 al art. 619 C. pr. civ.) la oficiul naţional, ci foloseşte formula generică „registrul comerţului";

- art. 3 din Legea nr. 26/1990 prevede că înregistrările se fac la oficiul registrului comerţului din judeţul sau din municipiul Bucureşti, unde îşi au sediul cei care desfăşoară activitatea supusă înregistrării.

15. De asemenea, doctrina a sugerat (idee cu care suntem de acord) că raţional ar fi ca instanţa să trimită un extras din hotărâre sau chiar numai dispozitivul acesteia, „niciuna dintre instituţiile la care se trimite hotărârea nefiind interesată de motivele pentru care s-a desfăcut căsătoria"[2].

16. În sfârşit, considerăm şi noi, alături de alţi autori[3], că – având în vedere raţiunile pentru care legiuitorul a adoptat textul comentat, raţiuni explicate mai sus – instanţa va trebui să comunice numai hotărârile de desfacere a căsătoriei, nu şi pe cele prin care se respinge cererea de divorţ.

Jurisprudenţă

Obiectul acţiunii din prezenta cauză îl constituie desfacerea căsătoriei, stabilirea autorităţii părinteşti, a locuinţei şi a pensiei de întreţinere a minorilor şi programul de vizitare a acestora, deci o cerere de competenţa instanţei de tutelă şi de familie, potrivit art. 94 pct. 1 lit. a) din Codul de procedură civilă. Decizia civilă nr. 250/A din 11.04.2014 a Tribunalului Cluj pronunţată în dosar nr. .../211/2013 a fost pronunţată în apel, în materia unei cereri de competenţa instanţei de tutelă şi de familie. Potrivit principiului legalităţii căii de atac, orice cale de atac poate fi exercitată doar dacă este prevăzută de lege şi numai în condiţiile prevăzute de aceasta. (...) Potrivit art. XVIII din Legea nr. 2/2013 (...), „(1) Dispoziţiile art. 483 alin. (2) din (...) Codul de procedură civilă (...) se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016. (2) În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi (15 februarie 2013) şi până la data de 31 decembrie 2015 nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-i) din (...) Codul de procedură civilă (...)". (...) În temeiul prevederilor art. 457 alin. (1) din Codul de procedură civilă şi art. XVIII din Legea nr. 2/2013, Curtea urmează să respingă ca inadmisibil recursul declarat de pârâtul I.M. împotriva deciziei civile nr. 250/A din 11.04.2014 a Tribunalului Cluj pronunţată în dosar nr. .../211/2013, pe care o va menţine, întrucât hotărârea instanţei de fond, fiind pronunţată de o instanţă de tutelă şi familie, putea fi atacată doar cu apel, astfel că recursul nu poate fi exercitat în această materie *(C. Ap. Cluj, s. I civ., dec. nr. 1346 din 21 noiembrie 2014, disponibilă pe www.curteadeapelcluj.ro)*.

---

[1] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 458.
[2] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 356.
[3] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 671.

Capitolul II
Divorțul remediu

Secțiunea 1. Divorțul prin acordul soților

Art. 929. Domeniu de aplicare

Dispozițiile prezentei secțiuni nu se aplică cazurilor în care soții au optat pentru divorțul pe cale administrativă sau notarială, în condițiile Codului civil.

Comentariu

I. Divorțul pe cale administrativă sau notarială

1. Această procedură de divorț, simplificată, este reglementată, cu caracter de noutate în sistemul nostru de drept, în art. 375-378 NCC[1]. Fără a intra în detalii, semnalăm faptul că – spre deosebire de ce afirmă alți comentatori ai Noului Cod de procedură civilă[2] – divorțul pe cale administrativă (în fața ofițerului de stare civilă) nu poate avea loc dacă soții au copii minori, în timp ce notarul public poate emite certificatul de divorț chiar dacă soții au copii minori, dacă sunt îndeplinite condițiile art. 375 alin. (2) NCC[3].

II. Domeniu de aplicare

2. În mod firesc, legiuitorul a prevăzut că dispozițiile din Noul Cod de procedură civilă, referitoare la procedura specială a divorțului, nu se aplică în cazul divorțului pe cale administrativă sau notarială, deoarece procedura acestora este reglementată în Noul Cod civil (art. 375-378 NCC), în timp ce textele din Codul de procedură civilă, pe care le comentăm, se aplică cererilor de divorț formulate în fața instanței, potrivit art. 374 NCC[4] (divorțul prin acordul soților pe cale judiciară).

3. Evident, dacă o cerere de divorț prin acordul soților este formulată în fața ofițerului de stare civilă sau a notarului public, dar aceștia o resping, în temeiul art. 378 NCC, soții nu vor avea altă opțiune decât fie să se supună exigențelor cerute de lege pentru a putea divorța pe cale administrativă sau notarială, fie să se adreseze instanței de judecată[5], conform art. 378 alin. (2), art. 374 NCC și art. 930 NCPC.

Art. 930. Depunerea cererii

(1) În cazul în care cererea de divorț se întemeiază, în condițiile prevăzute de Codul civil, pe acordul părților, ea va fi semnată de ambii soți sau de către un mandatar comun, cu procură specială autentică. Dacă mandatarul este avocat, el va certifica semnătura soților, potrivit legii.

---

[1] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 402-408.
[2] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 1201-1202.
[3] A se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 403.
[4] Pentru comentariul art. 374 NCC, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 401-402.
[5] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 458.

(2) Atunci când este cazul, în cererea de divorţ soţii vor stabili şi modalităţile în care au convenit să fie soluţionate cererile accesorii divorţului.

(3) Primind cererea formulată în condiţiile alin. (1), instanţa va verifica existenţa consimţământului soţilor, după care va fixa termen pentru soluţionarea cererii în camera de consiliu.

Comentariu

I. Condiţiile divorţului prin acordul părţilor

1. Art. 930 alin. (1) NCPC face trimitere la condiţiile prevăzute de Codul civil pentru pronunţarea, de către instanţă, a divorţului bazat pe acordul soţilor. Este vorba despre art. 374 NCC, care prevede trei cerinţe, la care ne vom referi pe scurt în continuare.

2. Acest divorţ este posibil indiferent de durata căsătoriei (teoretic, şi a doua zi după încheierea căsătoriei!) şi indiferent dacă soţii au sau nu copii minori rezultaţi din căsătorie [art. 374 alin. (1) NCC]. Textul trebuie interpretat în sensul că are în vedere copiii minori născuţi din căsătorie sau relaţia celor doi soţi anterioară căsătoriei, precum şi copiii minori adoptaţi în timpul căsătoriei de către ambii soţi[1].

3. Divorţul prin consimţământul mutual al soţilor nu este însă posibil dacă unul dintre soţi este pus sub interdicţie [art. 374 alin. (2) NCC]. Evident, trebuie să fie vorba de existenţa unei hotărâri definitive de punere sub interdicţie, pronunţată în temeiul art. 164-177 NCC[2] şi art. 936-943 NCPC[3], ce are ca efect inexistenţa capacităţii de exerciţiu a celui în cauză [art. 43 alin. (1) NCC][4]. Cu alte cuvinte, până la rămânerea definitivă a hotărârii, soţul cu privire la care s-a solicitat punerea sub interdicţie ar putea să îşi dea acordul pentru divorţ. În măsura în care ulterior chiar cel în cauză (înainte de punerea sub interdicţie) sau tutorele său (după punerea sub interdicţie) ar considera că nu a avut discernământ când şi-a dat acordul, ar putea să formuleze o acţiune de anulare a divorţului, deoarece, „în acest caz, nu se realizează o judecată propriu-zisă, ci instanţa doar ia act de acordul soţilor, hotărârea judecătorească îndeplinind rolul de înscris constatator al acestui acord"[5].

Între art. 374 alin. (2) NCC şi art. 918 NCPC [care prevede, la alin. (2), că „soţul pus sub interdicţie judecătorească poate cere divorţul prin reprezentant legal sau personal în cazul în care face dovada că are capacitatea de discernământ neafectată"] nu există nicio contradicţie

---

[1] A se vedea art. 916 NCPC şi nr. 2 şi 3 din comentariul sub acest text, *supra*, p. 1116.

[2] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea A. Tudorică, *Noul Cod civil*, pp. 155-164.

[3] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea A. Ştefănescu, *infra*, pp. 1205-1225.

[4] Din acest punct de vedere, este greşită menţionarea drept condiţii ale divorţului prin acordul soţilor: „soţii au deplină capacitate de exerciţiu" şi „niciunul dintre soţi să nu fie pus sub interdicţie la data sesizării instanţei" (G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 459).

[5] M. Avram, *op. cit.*, 114. Pentru argumentele privind posibilitatea şi interesul unei astfel de acţiuni, a se vedea şi: V. Scherer, *Este admisibilă o acţiune în anulare împotriva unei hotărâri de divorţ pronunţate „pe baza acordului ambilor soţi"?*, în Dreptul nr. 10/2000, pp. 87-88; Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 399-400; Cl.C. Dinu, *Aspecte teoretice şi practice cu privire la procedura divorţului în Noul Cod civil şi Noul Cod de procedură civilă*, în *AUBD*, Supliment 2012, „Conferinţa Reglementări fundamentale în Noul Cod civil şi Noul Cod de procedură civilă", 17-18 februarie 2012, Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti", p. 86.

şi nici nu se poate afirma că textul din Codul civil ar fi fost abrogat sau modificat implicit de textul din Codul de procedură civilă, deoarece – după cum am arătat mai sus[1] – aceste două norme au domenii de aplicare separate, iar raţiunea care a stat la adoptarea fiecăreia dintre ele este diferită[2].

4. În sfârşit, „instanţa este obligată să verifice existenţa consimţământului liber şi neviciat al fiecărui soţ" [art. 374 alin. (3) NCC], condiţie care este prevăzută şi de alin. (3) al art. 930 NCPC, la care ne vom referi mai jos.

II. Semnarea cererii

5. Cu privire la semnarea cererii de divorţ prin acordul soţilor, art. 930 alin. (1) NCPC prevede două ipoteze: aceasta poate fi semnată de ambii soţi sau de un mandatar comun, cu procură specială autentică; mandatarul poate fi şi avocat, caz în care va certifica semnătura soţilor, potrivit legii.

Deşi textul comentat nu prevede expres că această cerere va fi formulată de ambii soţi, împreună, ci numai că va fi semnată de ei, din această prevedere rezultă neîndoielnic faptul că soţii vor întocmi un singur înscris, comun, care va constitui cererea de divorţ şi va trebui să îndeplinească toate condiţiile prevăzute de art. 194 NCPC, respectiv de art. 530 NCPC din materia procedurii necontencioase (deoarece, după cum am arătat, divorţul prin acordul soţilor este o procedură necontencioasă[3]); la instanţă va trebui depus un singur exemplar, deoarece nu va trebui comunicată celeilalte părţi, aşa cum cere art. 149 alin. (1) NCPC, de vreme ce, prin ipoteză, este depusă de ambii soţi [al căror consimţământ instanţa este datoare să îl verifice, astfel cum dispune alin. (3) al art. 930 NCPC] sau de mandatarul comun [cum reiese, indirect, din art. 930 alin. (1) NCPC].

A. Semnarea cererii de către soţi, personal

6. Din text rezultă că, în cazul divorţului prin acordul soţilor, aceştia vor formula o cerere comună de divorţ, care va trebui semnată de amândoi. Când soţii nu apelează la un mandatar comun (fie el avocat sau nu), semnarea cererii de către amândoi este o condiţie esenţială pentru învestirea legală a instanţei[4]. În doctrină s-a afirmat că „simplul acord pentru admiterea acţiunii de divorţ, în condiţiile textului comentat, nu poate suplini semnarea cererii de divorţ"[5]; afirmaţia a fost făcută pornindu-se de la o decizie din jurisprudenţă[6], dar este aplicabilă – după cum s-a precizat – numai în ceea ce priveşte divorţul reglementat de art. 930 NCPC, deoarece art. 932 NCPC reglementează divorţul prin consimţământ

[1] A se vedea comentariul *sub* art. 918 NCPC, nr. 7, *supra*, pp. 1129-1130.

[2] Din acest punct de vedere, este greşită afirmaţia că, în cazul în care unul dintre ei este pus sub interdicţie, ar fi aplicabil art. 918 NCPC (G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 459), deoarece aceasta induce ideea că acordul pentru divorţ ar putea fi dat de reprezentantul legal al soţului, la care se referă art. 918 alin. (2), ceea ce nu este adevărat: divorţul prin acordul soţilor nu poate avea loc dacă unul dintre ei este pus sub interdicţie.

[3] A se vedea pct. 7 din comentariul general la procedura divorţului, *supra*, p. 1101.

[4] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1202.

[5] *Ibidem*.

[6] A se vedea C. Ap. Ploieşti, dec. civ. nr. 2942/2000, în CJ nr. 8/2002, p. 37. Nu trebuie omis faptul că această decizie a fost pronunţată sub imperiul Codului familiei, care nu cunoştea decât divorţul prin consimţământ mutual, consimţământ care trebuia materializat prin semnarea cererii de către ambii soţi; a se vedea art. 613[1] alin. 1 C. pr. civ., anterior modificării sale prin Legea nr. 202/2010.

mutual în cazul cererii acceptate de către pârât, caz în care „simplul acord" al pârâtului este suficient[1] pentru aplicarea procedurii de divorţ prevăzute de art. 931 NCPC[2].

B. Semnarea cererii de către mandatar

7. a) Condiţii generale. Mandatarul *comun* care va semna cererea de divorţ a ambilor soţi va trebui să fie împuternicit printr-o procură[3] *specială şi autentică*. Este vorba de un contract de mandat judiciar, supus prevederilor art. 80-89 NCPC[4].

Procura trebuie să fie *specială*, în sensul că poate avea ca obiect fie redactarea cererii, semnarea acesteia şi depunerea ei la instanţă, fie – pe lângă acestea – reprezentarea în întregul proces, atunci când aceasta este posibilă potrivit art. 921 NCPC. În orice caz, în conţinutul ei trebuie menţionat expres consimţământul soţului mandant pentru divorţul prin acord, precum şi dreptul mandatarului de a semna cererea de divorţ în numele şi pentru fiecare dintre cei doi soţi. Procura poate fi dată de soţi împreună, în acelaşi înscris, sau separat, fiind consemnată în înscrisuri diferite.

Procura trebuie să fie *autentică*, adică autentificată fie de un notar public, fie de personalul misiunilor diplomatice şi al oficiilor consulare, conform art. 89-100 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici şi a activităţii notariale.

b) Condiţii speciale privind procura dată unui avocat. Teza a doua a alin. (1) al art. 930 NCPC prevede că, „dacă mandatarul este avocat, el va certifica semnătura soţilor, potrivit legii". Cu alte cuvinte, în acest caz nu este nevoie de autentificarea procurii, ci este suficientă „certificarea semnăturii soţilor" de către avocat.

Din păcate, terminologia folosită de text nu este concordantă cu cea din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea şi exercitarea profesiei de avocat, dar singura interpretare posibilă este aceea de a considera trimiterea ca fiind făcută la art. 3 alin. (1) lit. c) din această lege, care foloseşte formula „atestarea identităţii părţilor", formulă preluată şi în art. 92 alin. (1) din Statutul profesiei de avocat, adoptat prin Hotărârea nr. 64/2011 a Consiliului Uniunii Naţionale a Barourilor[5].

III. Cererile accesorii divorţului

8. Alin. (2) al art. 930 NCPC dispune că, „atunci când este cazul, în cererea de divorţ soţii vor stabili şi modalităţile în care au convenit să fie soluţionate cererile accesorii divorţului".

Prevederea ridică problema conţinutului cererii de divorţ întemeiate pe acordul soţilor. Aceasta trebuie să aibă cuprinsul prevăzut de art. 530 NCPC, din materia procedurii necontencioase, care se va completa cu textul general, şi anume art. 194 NCPC. Întrucât am făcut deja câteva consideraţii privind cuprinsul cererii de divorţ atunci când am comentat

---

[1] A se vedea comentariul *sub* art. 932 NCPC, *infra*, p. 1192 şi urm.

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 931 NCPC, *infra*, p. 1188 şi urm.

[3] Potrivit art. 2.012 alin. (2) NCC, „împuternicirea pentru reprezentare sau, dacă este cazul, înscrisul care o constată se numeşte procură"; pentru comentariul acestui text, a se vedea Gh. Piperea, *Noul Cod civil*, p. 2021.

[4] Pentru comentariul art. 80-89 NCPC, a se vedea M. Tăbârcă, *supra*, vol. I, pp. 285-303.

[5] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, în *Noul Cod*, p. 1323.

art. 916 NCPC[1], în continuare ne vom referi la cele câteva ipoteze concrete care ar putea să apară în practică în cazul formulării unei astfel de cereri.

9. În cazul cererii având ca obiect numai divorţul, motivarea acesteia [art. 194 lit. d) NCPC] nu trebuie să cuprindă decât menţionarea acordului soţilor privind divorţul, fără detalii referitoare la motivele de fapt care au determinat acest acord[2]. Această precizare este valabilă indiferent dacă există sau nu cereri accesorii divorţului şi indiferent dacă soţii s-au înţeles sau nu asupra lor, ipoteze pe care le vom analiza în continuare.

10. Cererile accesorii divorţului şi cele incidentale sunt prevăzute de art. 919 NCPC[3]. Este posibil ca soţii să se fi înţeles cu privire la toate aceste cereri, după cum este posibil să fi căzut de acord doar asupra unora sau să nu fi căzut de acord asupra niciuneia dintre ele. Aceasta este, credem, explicaţia formulei utilizate de legiuitor în alin. (2) al art. 930 NCPC: „*atunci când este cazul*, în cererea de divorţ soţii vor stabili şi modalităţile în care *au convenit* să fie soluţionate cererile accesorii divorţului" (s.n., Fl.A.B.). Cu alte cuvinte, este posibil ca, în cererea de divorţ prin acordul soţilor, aceştia să menţioneze şi acordul asupra cererilor accesorii sau, atunci când nu este cazul, vor arăta acest lucru în cerere şi vor cere instanţei să se pronunţe asupra lor. Interpretarea aceasta este susţinută, de altfel, de art. 931 alin. (2) şi (3) NCPC, care prevede expres ce va face instanţa într-o asemenea ipoteză[4].

10.1. Aşadar, atunci când soţii au convenit şi asupra cererilor accesorii, vor solicita instanţei să ia act de înţelegerea lor, care va trebui menţionată în motivarea în fapt a cererii lor [art. 194 lit. d) NCPC]. În privinţa acelor capete de cerere care pot face obiectul unei tranzacţii [art. 919 alin. (1) lit. c), d), e) şi f) NCPC][5], soţii vor putea depune tranzacţia odată cu cererea sau, cel mai târziu, la termenul de judecată fixat potrivit art. 930 alin. (3) NCPC şi la care instanţa va soluţiona cauza conform art. 931 alin. (1) NCPC.

10.2. Dacă soţii s-au înţeles asupra divorţului, dar nu şi asupra unora sau tuturor cererilor accesorii (situaţie probabil rar întâlnită în practică, dar reglementată de art. 931 NCPC), prima problemă care se ridică este aceea a modului în care este sesizată instanţa de judecată: atunci când acordul soţilor poartă atât asupra desfacerii căsătoriei, cât şi asupra cererilor accesorii, art. 930 alin. (1) şi (2) NCPC prevede că se formulează o singură cerere, semnată de ambii soţi; în schimb, Codul tace în privinţa modului de redactare a cererii atunci când înţelegerea priveşte numai divorţul, dar nu şi cererile accesorii. Faptul că art. 931 alin. (2) şi (3) NCPC prevede cum soluţionează instanţa o astfel de situaţie nu rezolvă problema modului în care instanţa ar trebui să fie sesizată[6].

---

[1] A se vedea pct. 10 din comentariul *sub* art. 916, *supra*, pp. 1119-1120.

[2] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 358.

[3] A se vedea comentariul acestui text, *supra*, p. 1131 şi urm.

[4] A se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1203.

[5] Pentru o discuţie mai amplă dacă prevederile privind tranzacţia şi hotărârea de expedient sunt aplicabile înţelegerii soţilor asupra cererilor accesorii divorţului, a se vedea *infra*, nr. 2 din comentariul *sub* art. 931 NCPC, pp. 1188-1189.

[6] Deşi vom încerca să dăm o rezolvare acestei probleme, nu putem să nu recunoaştem justeţea opiniei exprimate în doctrină, în sensul că soluţia legiuitorului francez în aceeaşi materie este mai înţeleaptă: art. 1.091 alin. (2) C. pr. civ. fr. prevede că, sub sancţiunea neprimirii acesteia, cererea de divorţ prin acordul părţilor trebuie să cuprindă rezolvarea definitivă a tuturor efectelor divorţului, deoarece obiectul asupra căruia poartă consimţământul soţilor este indivizibil. A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1203, şi doctrina franceză acolo citată.

În primul rând, considerăm că nu ar fi imposibil ca soţii să cadă de acord „că nu sunt de acord" în privinţa soluţionării cererilor accesorii divorţului şi să semneze amândoi cererea prin care solicită instanţei să soluţioneze aceste cereri accesorii (situaţie greu totuşi de imaginat). În niciun caz însă nu ar fi posibil ca, în aceeaşi cerere, semnată de ambii soţi în ceea ce priveşte divorţul, să se solicite de către unul singur dintre ei ca instanţa să se pronunţe asupra cererilor accesorii cu privire la care nu există înţelegerea lor.

Mai probabilă ar fi situaţia în care soţii depun cererea comună privind divorţul, iar unul dintre ei depune o cerere separată având ca obiect cererile accesorii desfacerii căsătoriei. Dacă această cerere separată ar fi depusă odată cu cea comună, instanţa ar urma să formeze un singur dosar; dacă ar fi depusă ulterior, sunt posibile două ipoteze:

- cererea are ca obiect exercitarea autorităţii părinteşti şi celelalte drepturi, respectiv obligaţii prevăzute de art. 919 alin. (1) lit. a) NCPC, caz în care conexarea (potrivit art. 139 NCPC) cu cererea de divorţ va fi obligatorie, deoarece instanţa trebuie să se pronunţe asupra acestor aspecte chiar în lipsa unei solicitări a soţilor, astfel cum prevede art. 919 alin. (2) NCPC[1];

- cererea are ca obiect celelalte raporturi dintre soţi, la care se referă art. 919 alin. (1) lit. c)-f), situaţie în care instanţa va putea aprecia asupra conexării, deoarece art. 931 alin. (3) NCPC[2] prevede expres posibilitatea disjungerii acestor capete de cerere de cererea de divorţ şi a soluţionării acestora după pronunţarea divorţului[3].

IV. Primirea cererii şi fixarea termenului

11. Alin. (3) al art. 930 NCPC prevede că, „primind cererea formulată în condiţiile alin. (1), instanţa va verifica existenţa consimţământului soţilor, după care va fixa termen pentru soluţionarea cererii în camera de consiliu". De altfel, cum arătam deja, obligaţia instanţei de a verifica existenţa consimţământului liber şi neviciat al fiecărui soţ este prevăzută şi de art. 374 alin. (3) NCC.

12. Instanţa va primi cererea, care va fi depusă de soţi împreună sau de către mandatarul comun; nu vedem niciun impediment ca, la depunerea cererii, să fie prezent unul dintre soţi, împreună cu mandatarul comun[4].

Dacă soţii sunt prezenţi la depunerea cererii, verificarea consimţământului lor se va face *ex propriis sensibus* de către preşedintele instanţei sau de către persoana desemnată de

[1] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 919, pct. III, pp. 1132-1133.

[2] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 931, nr. 7, pp. 1190-1191.

[3] Am încercat să oferim soluţii unor probleme care – pe de o parte – par greu de întâlnit în practică (dacă au căzut de acord asupra divorţului, este mai dificil de imaginat că soţii nu s-au înţeles cu privire la „soarta" copiilor şi la numele pe care îl vor purta după căsătorie), iar – pe de alta – sunt aproape insolubile. De aceea, credem că, *de lege ferenda*, ar trebui adoptată soluţia legiuitorului francez (a se vedea *supra*, nota 415): divorţul prin acordul soţilor să fie posibil numai dacă ei se înţeleg şi asupra cererilor accesorii cu privire la care instanţa este obligată să se pronunţe odată cu divorţul, şi anume cele prevăzute de art. 919 alin. (1) lit. a) şi b).

[4] În sensul că, la momentul depunerii cererii, nu este necesară prezenţa ambilor soţi, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 674; în sens contrar, a se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1203; Cl.C. Dinu, *Aspecte teoretice şi practice cu privire la procedura divorţului în noul Cod de procedură civilă*, în RRDP nr. 2/2012, p. 88.

acesta [art. 199 alin. (2) NCPC[1)]], care îi va întreba pe cei doi soți dacă își mențin voința de a divorța[2)].

Atunci când cererea se depune de către mandatarul comun sau de acesta împreună cu unul dintre soți, magistratul va verifica existența consimțământului soților (soțului) lipsă prin examinarea validității procurii date de cei doi soți mandatarului, respectiv dacă este specială și autentică ori, atunci când mandatarul este avocat, dacă acesta a certificat semnătura soților, potrivit legii[3)].

13. Repartizarea dosarului se va face potrivit aceluiași art. 199 alin. (2) NCPC, în mod aleatoriu, iar completul de judecată va verifica regularitatea cererii, conform art. 200 NCPC[4)]; apoi va fixa termenul de judecată, fără a urma prevederile art. 201 NCPC[5)], deoarece procedura divorțului prin acordul soților este una derogatorie de la dreptul comun[6)].

Cererea va fi soluționată în camera de consiliu. După cum s-a spus în doctrină, dispozițiile art. XII din Legea nr. 2/2013[7)] nu se aplică în cazul procedurii desfacerii căsătoriei prin acordul soților, din același motiv al caracterului derogatoriu al acesteia de la procedura comună[8)].

Jurisprudență

În lipsa acordului părților asupra modalității de divorț, cererea de chemare în judecată trebuie să cuprindă, conform dispozițiilor art. 112 raportat la art. 612 alin. 1 C. pr. civ., arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere. Aceste dispoziții transpun în materia divorțului principiul consacrat de art. 1169 C. civ., potrivit căruia „cel ce face o propunere înaintea judecății trebuie să o probeze". Din interpretarea acestor dispoziții legale rezultă că, în materie de divorț, acordul pârâtului în ceea ce privește imposibilitatea continuării căsătoriei, pentru alte motive decât cele invocate de reclamant, exprimat prin întâmpinare, iar nu printr-o cerere proprie, cum este cazul în speță, nu este suficient pentru desfacerea căsătoriei *(C. Ap. Suceava, s. civ. și pt. cauze cu min. și de fam., dec. civ. nr. 288 din 28 octombrie 2010, în BJ, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 202)*.

[1)] Pentru comentariul art. 199 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, p. 734.

[2)] A se vedea și: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1203; Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 903. S-a afirmat, de asemenea, că instanța este datoare să verifice dacă vreunul dintre soți este pus sub interdicție, știut fiind că art. 374 alin. (2) NCC nu permite această formă a divorțului într-o asemenea situație (Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 903). Verificarea se va putea face potrivit art. 941 alin. (1) NCPC.

[3)] A se vedea *supra*, comentariul acestui text, pct. II, nr. 7, p. 1184.

[4)] Pentru comentariul art. 200 NCPC, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, pp. 736-742.

[5)] Pentru comentariul art. 201 NCPC: *ibidem*, pp. 750-751.

[6)] A se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1323.

[7)] Art. XII din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013) prevede: „Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017 [alin. (1)]. În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi și până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel [alin. (2)]".

[8)] A se vedea: G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1323; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 460.

Art. 931. Soluționarea cererii

(1) La termenul de judecată, instanța va verifica dacă soții stăruie în desfacerea căsătoriei pe baza acordului lor și, în caz afirmativ, va pronunța divorțul, fără a face mențiune despre culpa soților. Prin aceeași hotărâre, instanța va lua act de învoiala soților cu privire la cererile accesorii, în condițiile legii.

(2) Dacă soții nu se învoiesc asupra cererilor accesorii, instanța va administra probele prevăzute de lege pentru soluționarea acestora și, la cererea părților, va pronunța o hotărâre cu privire la divorț, potrivit alin. (1), soluționând totodată și cererile privind exercitarea autorității părintești, contribuția părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor și numele soților după divorț.

(3) Dacă va fi cazul, cu privire la celelalte cereri accesorii instanța va continua judecata, pronunțând o hotărâre supusă căilor de atac prevăzute de lege.

(4) Hotărârea pronunțată în condițiile alin. (1) este definitivă, iar hotărârea pronunțată potrivit alin. (2) este definitivă numai în ceea ce privește divorțul, dacă legea nu prevede altfel.

Comentariu

I. Pronunțarea asupra divorțului

1. După cum prevede art. 931 alin. (1) teza întâi NCPC, la termenul de judecată acordat, instanța va verifica dacă soții stăruie în desfacerea căsătoriei și, în caz afirmativ, va pronunța divorțul, fără a face mențiune despre culpa vreuneia dintre părți.

Deși textul nu dispune expres, credem că, și în acest tip de divorț, judecătorul este dator să dea sfaturi de împăcare soților, potrivit reglementării generale din art. 921 alin. (2) NCPC[1].

Atât verificarea stăruinței în sensul desfacerii căsătoriei, cât și obligația instanței de a da sfaturi de împăcare presupun prezența personală a soților[2], cu excepția cazului în care ei pot fi reprezentați, conform art. 921 alin. (1) NCPC. Chiar dacă niciunul dintre soți nu are calitatea de „reclamant", deoarece divorțul prin consimțământ mutual este o procedură necontencioasă, credem că absența unuia dintre ei atrage sancțiunea respingerii cererii ca nesusținută, potrivit art. 922 NCPC, în afară de situația în care ar putea fi, de asemenea, reprezentat, potrivit aceluiași art. 921 alin. (1) NCPC.

II. Situația în care soții se înțeleg asupra cererilor accesorii

2. Teza a doua a alin. (1) din art. 931 dispune că, prin aceeași hotărâre prin care pronunță desfacerea căsătoriei, instanța va lua act de învoiala soților cu privire la cererile accesorii divorțului, în condițiile legii.

Cererile accesorii, enumerate de art. 919 NCPC, sunt de trei categorii:

a) cele care se referă la exercitarea autorității părintești, contribuția părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor, locuința copilului și dreptul părintelui de a avea

[1] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 360; totuși, nu suntem de acord cu afirmația acestui autor în sensul că „în prezența acordului lor (al soților – n.n., Fl.A.B.) la desfacerea căsătoriei, o asemenea tentativă pare inutilă", deoarece legiuitorul prevede posibilitatea împăcării părților, ca regulă generală (art. 925 NCPC), iar în doctrină chiar s-a subliniat, în mod corect, faptul că împăcarea poate interveni și în cadrul procedurii de divorț prin acordul soților (a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1324). De altfel, și din punct de vedere psihologic, este mai de așteptat o împăcare a soților în cazul unui divorț prin acord decât în cazul unuia conflictual, bazat pe culpa soților.

[2] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 360.

legături personale cu acesta [art. 919 alin. (1) lit. a) NCPC]; cu privire la acestea, instanţa va putea să ia act de înţelegerea soţilor şi să se pronunţe în consecinţă, dar numai ţinând cont de interesul superior al copilului, de concluziile raportului de anchetă psihosocială şi după ascultarea părinţilor şi, dacă e cazul, a copilului minor[1], astfel cum prevede art. 396 NCC[2];

b) cea care se referă la numele soţilor după divorţ [art. 919 alin. (1) lit. b) NCPC]; şi în cazul acesteia instanţa va lua act de înţelegerea soţilor şi se va pronunţa în sensul convenit de ei, astfel cum le permite art. 383 alin. (1) NCC;

c) în sfârşit, este vorba de celelalte cereri accesorii, şi anume locuinţa familiei [art. 919 alin. (1) lit. c) NCPC], despăgubirea pretinsă pentru prejudiciile materiale sau morale suferite ca urmare a desfacerii căsătoriei [art. 919 alin. (1) lit. d) NCPC], obligaţia de întreţinere sau prestaţia compensatorie între foştii soţi [art. 919 alin. (1) lit. e) NCPC] sau încetarea regimului matrimonial şi, după caz, lichidarea comunităţii de bunuri şi partajul acestora [art. 919 alin. (1) lit. f) NCPC]; dacă soţii se înţeleg şi cu privire la acestea, instanţa va pronunţa o hotărâre care să încuviinţeze învoiala părţilor (art. 438-441 NCPC[3]), consfinţind tranzacţia acestora (art. 2.267-2.278 NCC[4]).

În ceea ce priveşte cererile accesorii prevăzute de art. 919 alin. (1) lit. c)-f), este neîndoielnic faptul că înţelegerea soţilor constituie o tranzacţie, de care instanţa va lua act ca atare, integrând-o în dispozitivul hotărârii. În schimb, cererile menţionate de art. 919 alin. (1) lit. a) şi b), chiar dacă soţii se înţeleg asupra lor, nu pot face obiectul unei tranzacţii şi instanţa nu se pronunţă asupra lor printr-o hotărâre de expedient[5], ci se va pronunţa asupra fiecăreia dintre ele în dispozitiv, înţelegerea părţilor cu privire la acestea fiind menţionată în motivarea hotărârii.

III. Situaţia în care soţii nu se înţeleg asupra cererilor accesorii

3. Potrivit alin. (2) al art. 931 NCPC, atunci când soţii nu se învoiesc asupra cererilor accesorii, instanţa trece la administrarea probelor prevăzute de lege pentru soluţionarea acestora şi, la cererea părţilor, pronunţă o hotărâre cu privire la divorţ, potrivit alin. (1) – adică dispunând desfacerea căsătoriei pe baza acordului părţilor –, şi, totodată, soluţionează cererile privind exercitarea autorităţii părinteşti, contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor şi numele soţilor după divorţ.

Textul necesită unele explicaţii, pe care le vom detalia în cele ce urmează.

4. Probele vor fi administrate numai cu privire la cererile accesorii divorţului (art. 919 NCPC), asupra cărora soţii nu au căzut de acord, nu şi cu privire la desfacerea căsătoriei[6].

---

[1] A se vedea şi G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1323.

[2] Pentru comentariul art. 396 NCC, comentariu în care se afirmă (pe baza unei doctrine şi a unei jurisprudenţe constante în aceste sens) că instanţa poate cenzura învoiala părinţilor, în interesul superior al copilului, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 431-433; de asemenea, a se vedea M. Avram, *op. cit.*, p. 156.

[3] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea A. Nicolae, *supra*, vol. I, pp. 1225-1230.

[4] Pentru comentariul acestor texte, a se vedea P. Perju, *Noul Cod civil*, pp. 2213-2219.

[5] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 359.

[6] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1204.

5. Prin hotărârea care se va pronunţa după administrarea probelor, instanţa va pronunţa divorţul potrivit acordului soţilor. În acelaşi timp, va soluţiona, în mod obligatoriu, prin aceeaşi hotărâre, cererile privind exercitarea autorităţii părinteşti, contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor şi numele soţilor după divorţ; aceste probleme trebuie rezolvate odată cu divorţul[1], disjungerea capetelor de cerere referitoare la ele nefiind posibilă[2].

6. Alin. (2) al art. 931 nu menţionează două cereri accesorii, enumerate de art. 919 alin. (1) lit. a), şi anume locuinţa copilului şi dreptul părintelui de a avea legături personale cu acesta. În cazul stabilirii locuinţei copilului, omisiunea legiuitorului este regretabilă, deoarece art. 400 NCC prevede în mod expres că aceasta se stabileşte „odată cu pronunţarea divorţului"[3]; însă tocmai dispoziţia din art. 400 NCC acoperă omisiunea din art. 931 alin. (2) NCPC, astfel încât instanţa va fi obligată să stabilească locuinţa copilului prin chiar hotărârea de divorţ, chiar dacă textul procedural nu menţionează acest lucru.

În ceea ce priveşte dreptul părinţilor de a avea legături personale cu copilul, art. 401 NCC[4] nu mai prevede că modul în care părinţii îşi vor exercita acest drept trebuie stabilit de instanţă odată cu divorţul; totuşi, apreciem că – deşi legal e posibilă disjungerea acestui capăt de cerere, alături de celelalte cereri accesorii, potrivit alin. (3) al art. 931 NCPC – el ar trebui soluţionat odată cu celelalte capete de cerere referitoare la efectele divorţului asupra raporturilor dintre părinţi şi copiii lor minori, cu atât mai mult cu cât probele pentru soluţionarea tuturor acestor cereri sunt comune.

7. Alin. (3) al art. 931 NCPC prevede că, „dacă va fi cazul, cu privire la celelalte cereri accesorii instanţa va continua judecata, pronunţând o hotărâre supusă căilor de atac prevăzute de lege".

„Celelalte cereri accesorii" sunt cele prevăzute de art. 919 alin. (1) lit. c)-f) NCPC (la care s-ar putea adăuga şi cea privind exercitarea dreptului părintelui de a avea legături personale cu copilul, deşi am opinat mai sus că oportun este să fie soluţionată odată cu divorţul). Cu toate acestea, cererile privind despăgubirile materiale şi morale şi prestaţia compensatorie nu vor putea fi formulate într-un proces de divorţ bazat pe acordul părţilor, fiindcă, aşa cum s-a arătat în doctrină[5], ele sunt incompatibile cu această procedură, deoarece presupun stabilirea culpei unuia dintre soţi; or, în cazul divorţului prin consimţământ mutual, instanţa nu stabileşte culpa niciunuia dintre soţi [art. 931 alin. (1) NCPC].

---

[1] A se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 904.

[2] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1204; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 675; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1324.

[3] Pentru comentariul art. 400 NCC, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 437-439.

[4] Pentru comentariul art. 401 NCC, a se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, pp. 439-440.

[5] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 461. Afirmaţia este corectă pentru situaţia în care soţii nu se înţeleg asupra cererilor accesorii, astfel încât acestea vor trebui soluţionate de instanţă, potrivit art. 931 alin. (3) NCPC. Credem însă că nimic nu se opune ca, în cazul în care soţii se înţeleg asupra tuturor consecinţelor divorţului, care se va pronunţa conform art. 931 alin. (1) NCPC, ei să convină şi asupra plăţii unor despăgubiri sau a unei prestaţii compensatorii. Chiar dacă acestea ar fi numite ca atare în înţelegerea părţilor, instanţa nu ar putea să cenzureze această convenţie a lor (care are natura unei tranzacţii) şi va trebui să ia act de ea printr-o hotărâre de expedient.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Formula „dacă va fi cazul" evocă ideea că aceste cereri accesorii vor fi soluţionate separat, prin disjungerea lor de cererea de divorţ, numai dacă, în concret, din cauza timpului necesar pentru administrarea probelor, ele nu ar putea fi soluţionate odată cu desfacerea căsătoriei.

În cazul aplicării art. 931 alin. (3) NCPC şi al disjungerii cererilor accesorii de cererea de divorţ şi de celelalte cereri accesorii care trebuie soluţionate odată cu divorţul, instanţa va pronunţa două hotărâri într-un singur dosar[1]: prima hotărâre – cea asupra divorţului şi a cererilor accesorii ce trebuie soluţionate odată cu acesta (exercitarea autorităţii părinteşti, locuinţa copilului, contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copilului, precum şi numele de familie al soţilor după divorţ); a doua hotărâre – asupra celorlalte cereri accesorii, pentru care s-a continuat judecata după disjungere.

8. Această a doua hotărâre este supusă căilor de atac prevăzute de lege, spre deosebire de hotărârea asupra divorţului, care este definitivă, astfel cum rezultă din alin. (4) al art. 931 NCPC (la care ne vom referi mai jos).

Calea de atac prevăzută de lege este numai apelul, deoarece art. 483 alin. (2), raportat la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC, prevede că nu supuse recursului cererile date în competenţa instanţei de tutelă şi de familie[2]. Or, toate cererile accesorii divorţului sunt de competenţa acestei instanţe; chiar şi partajul, subsecvent încetării regimului matrimonial, este susceptibil tot numai de apel, potrivit art. 995 alin. (3) teza întâi NCPC; în plus, fiind cerut pe cale incidentală, în cadrul procedurii de divorţ şi în faţa instanţei de tutelă, este supus aceleiaşi căi de atac [art. 995 alin. (3) teza a doua NCPC], adică numai apelului[3]. Termenul de apel va fi cel de drept comun, adică de 30 de zile de la data comunicării hotărârii, conform art. 468 alin. (1) NCPC[4].

Totodată, întrucât această a doua hotărâre nu priveşte divorţul, ea va putea fi atacată şi cu contestaţie în anulare sau revizuire, fără ca exercitarea acestora să fie condiţionată de recăsătorirea unuia sau a ambilor soţi [a se vedea art. 928 alin. (3) NCPC].

IV. Caracterul hotărârii

9. Art. 931 alin. (4) prevede că „hotărârea pronunţată în condiţiile alin. (1) este definitivă, iar hotărârea pronunţată potrivit alin. (2) este definitivă numai în ceea ce priveşte divorţul, dacă legea nu prevede altfel".

10. Cu alte cuvinte, hotărârea prin care s-a pronunţat divorţul şi au fost soluţionate cererile accesorii, atunci când soţii s-au înţeles asupra acestora [art. 931 alin. (1) NCPC], este definitivă [art. 634 alin. (1) pct. 1 NCPC], nefiind susceptibilă nici de apel şi nici de recurs (acesta din urmă nefiind oricum posibil în această materie). Raţiunea acestei reglementări rezidă în faptul că hotărârea, chiar pronunţată de judecător, este „rodul" acordului părţilor şi nu există niciun motiv pentru care să li se permită acestora să utilizeze o cale de atac împotriva unei hotărâri care nu face altceva decât să constate înţelegerea lor.

[1] A se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1325.

[2] *Ibidem*.

[3] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 1343. Faţă de toate aceste argumente, credem că nu se poate susţine afirmaţia în sensul că „hotărârea pronunţată asupra cererilor accesorii va putea fi atacată înăuntrul termenului de apel sau de *recurs* de drept comun" (s.n., Fl.A.B.) (I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1205).

[4] A se vedea şi comentariul *sub* art. 928 NCPC, pct. I, nr. 1, *supra*, pp. 1175-1176.

Hotărârea poate fi însă atacată cu contestaţie în anulare sau revizuire, în integralitatea ei[1], în măsura în care niciunul dintre soţi nu s-a recăsătorit, sau numai cu privire la dispoziţiile din hotărâre referitoare la cererile accesorii, dacă unul sau ambii soţi s-au recăsătorit după divorţ [conform textului general în materia divorţului, art. 928 alin. (3) NCPC].

11. Reamintim că hotărârea pronunţată potrivit art. 931 alin. (2) NCPC este cea prin care se pronunţă divorţul prin acordul soţilor, iar instanţa soluţionează cererile accesorii care trebuie rezolvate odată cu desfacerea căsătoriei (exercitarea autorităţii părinteşti, contribuţia părinţilor la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor, locuinţa copiilor şi numele soţilor după divorţ), dar asupra cărora soţii nu s-au înţeles.

Potrivit art. 931 alin. (4) NCPC, această hotărâre este definitivă numai în ceea ce priveşte divorţul; per a contrario, este supusă căii de atac a apelului cu privire la soluţionarea cererilor accesorii menţionate[2], termenul de apel fiind cel general, de 30 de zile.

Evident, şi în acest caz este aplicabil textul comun din materia divorţului, referitor la căile extraordinare de atac[3], respectiv art. 928 alin. (3) NCPC, cum am arătat şi mai sus, în cazul hotărârii pronunţate conform art. 931 alin. (1) NCPC.

12. În doctrină s-a spus – în mod corect, credem noi – că hotărârea prin care s-ar respinge cererea de divorţ prin acordul soţilor (situaţie, probabil, mai rar întâlnită în practică) ar putea fi atacată cu apel[4]. Într-adevăr, din redactarea alin. (1) şi (2) ale art. 931 NCPC rezultă că legiuitorul a avut în vedere hotărârea prin care se pronunţă divorţul, astfel că trimiterea făcută de alin. (4) la alin. (1) şi (2) lasă neacoperită ipoteza respingerii cererii de divorţ prin consimţământ mutual, caz în care trebuie să ne întoarcem la dreptul comun, adică la regula căii de atac a apelului în această materie.

Art. 932. Cererea acceptată de pârât

(1) Când cererea de divorţ este întemeiată pe culpa soţului pârât, iar acesta recunoaşte faptele care au dus la destrămarea vieţii conjugale, instanţa, dacă reclamantul este de acord, va pronunţa divorţul fără a cerceta temeinicia motivelor de divorţ şi fără a face menţiune despre culpa pentru desfacerea căsătoriei.

(2) Dispoziţiile art. 931 alin. (2)-(4) se aplică în mod corespunzător.

(3) Dacă reclamantul nu este de acord cu pronunţarea divorţului în condiţiile alin. (1), cererea va fi soluţionată potrivit art. 934.

Comentariu

I. Condiţii

1. Art. 932 NCPC reglementează o procedură de divorţ particulară[5] – formă tot a divorţului remediu –, impusă de prevederea din partea finală a art. 373 lit. a) NCC, potrivit

---

[1] A se vedea şi I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 361.
[2] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 675; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1325.
[3] A se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1325.
[4] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 360.
[5] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1205.

căruia divorțul poate avea loc „prin acordul soților, la cererea ambilor soți *sau a unuia dintre soți, acceptată de celălalt soț*" (s.n., Fl.A.B.).

2. Aceasta debutează ca o procedură contencioasă („cererea de divorț este întemeiată pe culpa soțului pârât"), dar se transformă, odată cu acordul pârâtului, acceptat de reclamant, într-una necontencioasă[1], respectiv într-un divorț bazat pe acordul soților, care este pronunțat fără ca instanța să menționeze culpa unuia sau altuia dintre soți în destrămarea căsniciei.

3. Condițiile pentru aplicarea acestui text sunt următoarele[2]:

3.1. Cererea de divorț să se întemeieze pe culpa pârâtului [adică, în drept, pe art. 373 lit. b) NCC și pe art. 934 NCPC].

În doctrină s-a afirmat că nu ar fi îndeplinită această condiție atunci când reclamantul ar invoca, de la bun început, culpa ambilor soți în deteriorarea relațiilor de căsătorie[3]; ni se pare că interpretarea literală a textului ar fi prea rigidă, pe de o parte, deoarece textul nu prevede culpa „exclusivă" a pârâtului, iar pe de alta, pentru că un text trebuie interpretat astfel încât să se aplice: de aceea, credem că această primă condiție este îndeplinită și atunci când, în cererea de divorț, este invocată vinovăția ambelor părți.

În schimb, nu este aplicabil acest text în cazul divorțului din motive de sănătate, reglementat de art. 933 NCPC, și nici în cazul divorțului în care reclamantul invocă propria sa culpă, prevăzut de art. 935 NCPC [fiindcă în cazul acestuia există o formă similară de transformare a procesului într-unul de divorț prin acordul soților, și anume cea din art. 935 alin. (2) NCPC].

3.2. O a doua condiție constă în recunoașterea de către pârât a faptelor care au dus la destrămarea vieții de familie. Recunoașterea poate interveni pe tot parcursul procesului în primă instanță[4] și chiar în fața instanței de apel, până la închiderea dezbaterilor[5].

3.3. În sfârșit, în momentul recunoașterii pârâtului, reclamantul trebuie să fie de acord cu pronunțarea unei hotărâri de divorț care să nu menționeze culpa vreunuia dintre soți în destrămarea relațiilor de căsătorie. S-a subliniat, pe drept cuvânt, că acordul reclamantului trebuie să fie expres, personal și liber, fără să poată fi dedus din tăcerea sa ori din lipsa lui de opoziție față de atitudinea pârâtului[6]. Adăugăm totuși că, în cazul reprezentării reclamantului în procesul de divorț, în condițiile art. 921 NCPC, reprezentantul ar putea să își dea acordul, cu condiția să prezinte instanței o procură specială, în condițiile legii: fie autentificată – dacă nu este avocat –, fie având conținutul și semnătura atestate potrivit art. 3 din Legea nr. 51/1995 – dacă este avocat.

Aceste exigențe, care trebuie avute în vedere de judecător, sunt firești, deoarece consecințele transformării unui divorț bazat pe culpă într-unul prin consimțământ mutual

---

[1] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 361.

[2] Pentru aceste condiții, a se vedea și: G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1326; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 462-463.

[3] A se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1326. Același lucru este susținut și prin formularea „reclamantul să fi invocat culpa exclusivă a pârâtului" (M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 676).

[4] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 676; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1326.

[5] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 676; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 463.

[6] A se vedea: G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1326; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 463.

(căruia îi este străină ideea de vinovăţie) sunt extrem de importante pentru soţul care a invocat culpa celuilalt soţ[1]; menţionând doar câteva dintre ele, nu putem omite atribuirea locuinţei comune la divorţ (art. 324 NCC), despăgubirile pe care ar putea să le ceară la divorţ (art. 388 NCC), obligaţia de întreţinere între foştii soţi (art. 389 NCC), prestaţia compensatorie (art. 390-395 NCC).

Evident, dacă vreunul dintre soţi este pus sub interdicţie, divorţul nu se va putea transforma într-unul bazat pe acordul părţilor, chiar în prezenţa condiţiilor enumerate mai sus, deoarece ar fi încălcat art. 374 alin. (2) NCC.

II. Procedura

4. Dacă toate aceste condiţii sunt îndeplinite, instanţa va pronunţa divorţul fără a cerceta temeinicia motivelor de divorţ (chiar dacă au fost deja administrate probe cu privire la acestea) şi fără a face menţiune despre culpa pentru desfacerea căsătoriei.

5. Din alin. (2) al art. 932 NCPC rezultă că, dacă există cereri accesorii (prevăzute de art. 919 NCPC), acestea vor fi soluţionate potrivit art. 931 alin. (2)-(4) NCPC. Textele la care se face trimitere au însă în vedere numai ipoteza în care soţii nu se înţeleg asupra cererilor accesorii[2].

Se pare însă că legiuitorul a ignorat ipoteza în care soţii s-ar înţelege [ca urmare a recunoaşterii pârâtului şi a acordului reclamantului, prevăzute de art. 932 alin. (1) NCPC] şi cu privire la cererile accesorii. Deşi textul comentat nu face trimitere la întregul art. 931 NCPC [aşa cum se întâmplă în cazul art. 935 alin. (2) NCPC, care priveşte o ipoteză similară[3]], considerăm că, dacă soţii se înţeleg nu numai asupra divorţului, ci şi asupra cererilor accesorii, instanţa va putea pronunţa o unică hotărâre, aşa cum prevede art. 931 alin. (1) NCPC, care va fi definitivă, conform art. 931 alin. (4) NCPC.

III. Lipsa acordului reclamantului

6. Alin. (3) al art. 932 prevede ce se întâmplă dacă reclamantul nu este de acord cu „transformarea" divorţului într-unul bazat pe consimţământul soţilor (şi o astfel de ipoteză este perfect posibilă, având în vedere scopurile pe care le poate urmări reclamantul prin întemeierea divorţului pe culpa pârâtului, enumerate mai sus): cererea de divorţ va fi soluţionată astfel cum a fost formulată, în condiţiile art. 934 NCPC.

Secțiunea a 2-a. Divorțul din motive de sănătate

Art. 933. Condiții

Când divorțul este cerut pentru că starea sănătății unuia dintre soți face imposibilă continuarea căsătoriei, instanța va administra probe privind existența bolii și starea sănătății soțului bolnav și va pronunța divorțul, potrivit Codului civil, fără a face mențiune despre culpa pentru desfacerea căsătoriei.

---

[1] A se vedea şi I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 362.

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 931 NCPC, pct. III-IV, *supra*, p. 1189 şi urm.

[3] A se vedea comentariul *sub* art. 935 NCPC, *infra*, pp. 1203-1204.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Comentariu

I. Raţiunea textului

1. Art. 933 NCPC reprezintă reglementarea procesuală a divorţului prevăzut de art. 373 lit. d) şi art. 381 NCC. Astfel cum rezultă şi din art. 373 lit. d) NCC şi din textul comentat, acest tip de divorţ a fost reglementat pentru a permite desfacerea căsătoriei atunci când starea sănătăţii unuia dintre soţi face imposibilă continuarea căsătoriei, fără ca soţii să aibă vreo culpă în destrămarea căsniciei sau, în orice caz, fără ca aceasta să fie menţionată în hotărârea de divorţ.

II. Calitatea procesuală activă

2. Există o diferenţă între redactarea art. 373 lit. d) NCC şi cea a art. 933 NCPC: în timp ce textul substanţial prevede că acest tip de divorţ se pronunţă „la cererea aceluia dintre soţi a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei" – ceea ce presupune că divorţul nu poate fi cerut decât de către soţul bolnav –, textul de procedură foloseşte o formulă ambiguă, din care ar rezulta că oricare dintre soţi poate solicita divorţul într-o astfel de situaţie, deci inclusiv soţul neafectat de boală: „când divorţul este cerut pentru că starea sănătăţii unuia dintre soţi face imposibilă continuarea căsătoriei (...)".

Această necorelare între textele celor două coduri a generat nu numai opinii contradictorii[1)], ci şi critici întemeiate[2)].

3. În ceea ce ne priveşte socotim că, într-adevăr, se poate constata o necorelare între art. 373 lit. d) NCC şi art. 933 NCPC; însă, în condiţiile în care Codul de procedură civilă face trimitere la Codul civil, care menţionează expres că divorţul pentru motive de sănătate se pronunţă la cererea soţului bolnav, interpretarea corectă este că numai acesta din urmă poate avea calitate procesuală activă în cadrul procedurii de desfacere a căsătoriei supuse analizei[3)]. Nu credem că s-ar putea susţine că art. 933 NCPC a modificat implicit art. 373 lit. d) NCC, tocmai pentru faptul că legea posterioară (Codul de procedură civilă) face trimitere expresă la legea anterioară (Codul civil), care are un alt conţinut.

[1)] Spre exemplu, se consideră că legitimarea procesuală aparţine oricăruia dintre soţi (a se vedea: Cl.C. Dinu, *Aspecte noi privind procedurile speciale în procesul civil*, în „Noile Coduri ale României", Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 450; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1206), dar, în sens contrar, se afirmă şi că numai soţul bolnav poate formula cererea de divorţ pentru motive de sănătate (a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 677; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1327; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 463-464).

[2)] „Ne încumetăm să spunem că textele legale nu au logică «desăvârşită» sau, dacă au logică, aceasta se situează pe planul unui superb şi reciproc altruism al soţilor" (I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 360).

[3)] A se vedea şi: M. Avram, *op. cit.*, p. 129; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 464; ambele autoare socotesc că argumentul hotărâtor pentru a se ajunge la această interpretare îl constituie trimiterea expresă făcută de art. 933 NCPC la dispoziţiile Codului civil.

III. Condiţii

4. După cum s-a arătat[1], pentru ca o cerere de divorţ întemeiată pe art. 373 lit. d) NCC şi art. 933 NCPC să fie admisă, următoarele condiţii trebuie îndeplinite:

a) unul dintre soţi să fie bolnav; nu are importanţă natura maladiei care îl afectează şi nici momentul în care ea a apărut (înainte sau în timpul căsătoriei); important este ca boala să existe în momentul formulării cererii de divorţ;

b) continuarea căsătoriei să fie imposibilă;

c) între maladia de care suferă unul dintre soţi şi imposibilitatea continuării căsătoriei să existe o legătură de cauzalitate; cu alte cuvinte, prin gravitatea ei, maladia să facă imposibile relaţiile fireşti care trebuie să existe între soţi, într-o căsnicie;

d) în sfârşit, cererea de divorţ să fie formulată de soţul bolnav.

IV. Soluţionarea cererii de divorţ şi a cererilor accesorii

5. Pentru soluţionarea cererii, „instanţa va administra probe privind existenţa bolii şi starea sănătăţii soţului bolnav". Aceste probe pot fi înscrisurile (certificate medicale), o expertiză medicală (dacă se impune), interogatoriul, martorii (care să ateste că starea de boală afectează relaţiile dintre soţi şi face imposibilă continuarea căsătoriei)[2].

6. Dacă din probele administrate reies atât starea de boală a soţului reclamant, cât şi imposibilitatea căsătoriei determinată de aceasta, instanţa va pronunţa desfacerea căsătoriei, fără a face menţiune despre culpa vreunuia dintre soţi. Desigur, dacă nu sunt îndeplinite condiţiile menţionate mai sus, cererea va fi respinsă ca nefondată, reclamantul având posibilitatea să formuleze o nouă cerere de divorţ, pe alt temei[3].

7. Textul comentat nu face nicio referire la cererile accesorii divorţului (art. 919 NCPC). Evident, acestea vor fi soluţionate tot prin hotărârea de divorţ[4]. Considerăm că este perfect posibil ca soţii să se înţeleagă asupra acestor cereri accesorii, urmând ca instanţa să se pronunţe în consecinţă cu privire la cele prevăzute de art. 919 alin. (1) lit. a) şi b) şi să ia act de înţelegerea soţilor, pronunţând o hotărâre de expedient cu privire la cele enumerate de art. 919 alin. (1) lit. c)-f). Dacă însă părţile nu ajung la o înţelegere, instanţa va rezolva cererile accesorii, după administrarea probelor necesare soluţionării fiecăreia dintre ele.

V. Căile de atac şi natura procedurii

8. De asemenea, art. 933 NCPC nu face nicio referire la caracterul hotărârii şi la căile de atac, ceea ce înseamnă că hotărârea nu este definitivă şi va putea fi atacată, în condiţiile dreptului comun (art. 928 NCPC), cu apel; căile de atac extraordinare (contestaţia în anulare şi revizuirea) vor putea fi exercitate împotriva părţii din hotărâre referitoare la divorţ numai

---

[1] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1326-1327.

[2] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1327; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 464.

[3] A se vedea: G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1327; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 464.

[4] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1206.

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

dacă niciunul dintre soți nu s-a recăsătorit [art. 928 alin. (3) NCPC], fără ca această condiție să existe dacă aceste căi de atac vizează alte părți din hotărâre decât divorțul.

9. În cadrul acestui divorț, procedura este una contencioasă[1], deoarece lipsește acordul soților în ceea ce privește divorțul, iar art. 933 NCPC prevede că pentru dovedirea stării de sănătate a reclamantului trebuie administrate probe, ceea ce presupune că legiuitorul a presupus că pârâtul se poate opune cererii reclamantului, contestând motivele invocate de acesta.

Codul nu reglementează în acest caz posibilitatea ca pârâtul să declare în fața instanței că este de acord cu desfacerea căsătoriei[2], astfel încât procedura să se transforme într-un divorț prin acordul soților – adică într-o procedură necontencioasă –, așa cum se poate întâmpla în cazul divorțului bazat pe culpă [art. 932 și art. 935 alin. (2) NCPC]. Credem că legiuitorul a avut în vedere, atunci când nu a prevăzut o astfel de ipoteză, împrejurarea că starea de fapt (boala soțului reclamant) ar trebui să determine, ca o primă soluție, un divorț prin consimțământ mutual și, dacă acesta nu s-a realizat anterior introducerii cererii, este de presupus că nu se poate realiza ulterior.

Capitolul III
Divorțul din culpa soților

Comentariu general

I. Importanța culpei la divorț

1. Spre deosebire de divorțul prin acordul soților [art. 373 lit. a), art. 374 NCC și art. 929-932 NCPC] și divorțul pentru motive de sănătate [art. 373 lit. d) NCC și art. 933 NCPC], în cazul cărora instanța, dacă dispune desfacerea căsătoriei, nu face mențiune despre culpa vreunuia dintre soți, în cadrul procedurii pe care o vom comenta mai jos, stabilirea culpei are un rol esențial, fie că este vorba de culpa pârâtului [art. 934 alin. (1) NCPC], de culpa ambilor soți [art. 934 alin. (2) NCPC] sau de culpa reclamantului [art. 935 alin. (1) NCPC].

Într-adevăr, fără a intra în detalii, menționăm câteva situații, prevăzute ca atare chiar de către legiuitor, în care vina pentru destrămarea căsniciei, stabilită de către instanță, are un rol determinant[3]: vinovăția poate constitui un criteriu pentru atribuirea locuinței după divorț unuia dintre soți [art. 324 alin. (1) NCC]; „soțul împotriva căruia a fost pronunțat divorțul pierde drepturile pe care legea sau convențiile încheiate anterior cu terții le atribuie acestuia"

[1] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1207. Semnalăm, mai ales pentru savoarea textului, și o opinie diferită: „Aparent este o procedură necontencioasă. Totul depinde însă de atitudinea celuilalt soț: dacă acesta se opune – cu siguranță, tot din altruism, făcând să prevaleze, mai presus de toate și de orice, obligația sa de fidelitate, de sprijin moral și material, spiritul său de sacrificiu – procedura este contradictorie; dacă el nu se opune, ar putea fi vorba de o cerere de divorț acceptată de celălalt, dar în afara oricărei culpe" (I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 362).

[2] A se vedea comentariul *sub* art. 932, pct. I, nr. 3.1, *supra*, p. 1193.

[3] Pentru rolul culpei în procesul de divorț, a se vedea M. Avram, *op. cit.*, p. 135.

[art. 384 alin. (2) NCC]; numai soţul vinovat poate fi obligat la despăgubiri în condiţiile art. 388 NCC; când divorţul este pronunţat din culpa exclusivă a unuia dintre soţi, acesta nu beneficiază de întreţinere din partea fostului său soţ decât timp de un an de la desfacerea căsătoriei [art. 389 alin. (4) NCC]; numai soţul vinovat de desfacerea căsătoriei poate fi obligat la plata prestaţiei compensatorii faţă de soţul inocent [art. 390 alin. (1) NCC]; în sfârşit, în plan procedural, cererea de divorţ a reclamantului va fi respinsă atunci când el a întemeiat-o pe culpa soţului său, dar – din probele administrate – a rezultat vinovăţia sa exclusivă, iar pârâtul nu a formulat cerere reconvenţională [art. 934 alin. (3) NCPC].

II. Consideraţii generale privind procedura divorţului întemeiat pe culpă

2. Procedura de divorţ reglementată în art. 934 şi 935 este una contencioasă[1], cu excepţia cazului prevăzut de art. 935 alin. (2), când pârâtul se poate declara de acord cu divorţul pentru despărţirea în fapt îndelungată, situaţie în care se transformă într-un divorţ prin consimţământ mutual, necontencios.

3. După cum s-a arătat în doctrină[2], această procedură fiind una contencioasă (caracterizată prin starea conflictuală existentă între părţi), este foarte probabil ca, în cadrul ei, să se solicite instanţei să se pronunţe asupra tuturor sau numai asupra unora dintre măsurile provizorii prevăzute de art. 920 NCPC[3].

4. Niciunul dintre cele două articole consacrate de legiuitor acestei proceduri nu conţine prevederi referitoare la căile de atac.

În cazul art. 934 NCPC şi al 935 alin. (1) NCPC, hotărârea este supusă căilor de atac potrivit regulilor comune în materia divorţului, prevăzute de art. 928 NCPC[4].

În situaţia art. 935 alin. (2) NCPC, când – dacă pârâtul este de acord cu divorţul – procedura se transformă într-una de desfacere a căsătoriei prin acordul părţilor, se aplică regulile art. 931 NCPC[5], la care se face trimitere în mod expres: în cazul în care părţile se înţeleg atât asupra divorţului, cât şi asupra cererilor accesorii (dacă există), întreaga hotărâre va fi definitivă; dacă ei convin numai asupra divorţului, cererile accesorii fiind soluţionate de către instanţă, hotărârea va fi definitivă numai în ceea ce priveşte divorţul [art. 931 alin. (4) NCPC].

Art. 934. Culpa în destrămarea căsătoriei

(1) Instanţa va pronunţa divorţul din culpa soţului pârât atunci când, din cauza unor motive temeinice, imputabile acestuia, raporturile dintre soţi sunt grav vătămate şi continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

(2) Instanţa poate să pronunţe divorţul din culpa ambilor soţi, chiar atunci când numai unul dintre ei a făcut cerere, dacă din dovezile administrate reiese că amândoi sunt vinovaţi de destrămarea căsătoriei.

---

[1] A se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 363.

[2] *Ibidem*, p. 364.

[3] A se vedea comentariul *sub* art. 920 NCPC, *supra*, p. 1137 şi urm.

[4] A se vedea comentariul *sub* art. 928 NCPC, *supra*, p. 1175 şi urm.

[5] A se vedea comentariul *sub* art. 931 NCPC, *supra*, p. 1188 şi urm.

BCU IAŞI - CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

(3) Dacă pârâtul nu a formulat cerere reconvenţională, iar din dovezile administrate rezultă că numai reclamantul este culpabil de destrămarea căsătoriei, cererea acestuia va fi respinsă ca neîntemeiată, cu excepţia cazului în care sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la art. 935 privind pronunţarea divorţului din culpa exclusivă a reclamantului.

Comentariu

I. Consideraţii introductive

1. Art. 934 NCPC creează cadrul procedural de aplicare a art. 373 lit. b) şi 379 alin. (1) NCC. Este vorba despre situaţia în care un soţ formulează cerere de divorţ, invocând faptul că, din cauza unor motive temeinice, constând în comportamentul culpabil al celuilalt soţ, raporturile dintre ei sunt atât de grav vătămate, încât continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

II. Condiţii

2. În literatură s-a arătat[1] că trei sunt condiţiile care trebuie îndeplinite pentru ca instanţa să pronunţe divorţul în cadrul acestei proceduri: existenţa unor motive temeinice, vătămarea gravă a raporturilor dintre soţi şi imposibilitatea continuării căsătoriei. Noi credem că trebuie adăugată şi o a patra condiţie, şi anume stabilirea culpei, a cărei existenţă este impusă de textele legale, după cum vom arăta mai jos.

2.1. Existenţa unor motive temeinice. Sintagma „motive temeinice" este utilizată nu numai de textul comentat, ci ea se regăseşte şi în art. 373 lit. b) NCC. În fapt, aceste motive temeinice sunt împrejurări de fapt, care constau în comportamentul soţului pârât [sau şi al soţului reclamant, atunci când – potrivit art. 379 alin. (1) NCC şi 934 alin. (2) NCPC – divorţul se pronunţă din culpa ambilor soţi]. După cum am precizat cu alt prilej, dată fiind identitatea acestei formulări cu cea din fostul art. 38 alin. (1) C. fam., întreaga doctrină şi jurisprudenţă create sub imperiul Codului familiei, care au arătat ce înseamnă „motive temeinice", sunt pe deplin valabile şi în prezent[2].

2.2. Vătămarea gravă a relaţiilor dintre soţi. Practic, între motivele temeinice şi vătămarea gravă a relaţiilor dintre soţi trebuie să existe o legătură de cauzalitate: art. 934 alin. (1) NCPC prevede că „din cauza unor motive temeinice (...), raporturile dintre soţi sunt grav vătămate" (s.n., Fl.A.B.).

2.3. Continuarea căsătoriei să nu mai fie posibilă. De asemenea, trebuie să existe o legătură de cauzalitate între motivele temeinice şi imposibilitatea continuării căsătoriei, fiindcă acelaşi art. 934 alin. (1) NCPC dispune că, tot „din cauza unor motive temeinice (...), continuarea căsătoriei nu mai este posibilă" (s.n., Fl.A.B.).

---

[1] A se vedea: I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1207; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 465.

[2] A se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 400. În acelaşi sens, a se vedea M. Avram, *op. cit.*, pp. 121-122, care enumeră unele dintre aceste „motive temeinice", identificate în jurisprudenţă, şi care pot fi avute în vedere şi azi, având în vedere continuitatea de reglementare: refuzul nejustificat al unui soţ de a locui împreună cu familia; părăsirea nejustificată a domiciliului conjugal; infidelitatea conjugală; actele de violenţă ale unui soţ asupra celuilalt; existenţa unor nepotriviri de ordin fiziologic; alte rele purtări de ordin moral etc.

2.4. În sfârşit, o a patra condiţie care trebuie identificată de judecător este **culpa (vinovăţia) soţului pârât**. Această cerinţă rezultă atât din art. 379 alin. (1) teza întâi NCC („divorţul se poate pronunţa dacă instanţa stabileşte culpa unuia dintre soţi în destrămarea căsătoriei"), cât şi de art. 934 alin. (1) NCPC, care impune ca motivele temeinice să fie „imputabile acestuia" (adică soţului pârât).

În privinţa culpei însă, Noul Cod a reprodus o soluţie care nu exista în Codul familiei, ci numai în Codul de procedură civilă anterior[1], fiind aplicată în mod corespunzător în jurisprudenţă[2]: dacă numai unul dintre soţi face cerere de divorţ, instanţa poate să pronunţe divorţul din **culpa ambilor**, atunci când din administrarea probelor rezultă că amândoi sunt vinovaţi de destrămarea căsătoriei [art. 379 alin. (1) teza a doua NCC şi art. 934 alin. (2) NCPC]. Evident, dacă şi pârâtul cere divorţul, potrivit art. 917 NCPC, orice soluţie este posibilă: desfacerea căsătoriei din vina pârâtului, din vina amândurora sau din vina reclamantului[3].

3. Îndeplinirea condiţiilor descrise mai sus va trebui dovedită de părţi prin administrarea probelor prevăzute de lege: înscrisuri, martori, interogatoriu.

III. Culpa exclusivă a reclamantului

4. Alin. (3) al art. 934 prevede că, „dacă pârâtul nu a formulat cerere reconvenţională, iar din dovezile administrate rezultă că numai reclamantul este culpabil de destrămarea căsătoriei, cererea acestuia va fi respinsă ca neîntemeiată, cu excepţia cazului în care sunt îndeplinite condiţiile prevăzute la art. 935 privind pronunţarea divorţului din culpa exclusivă a reclamantului".

Soluţia respingerii cererii reclamantului atunci când din probele administrate rezultă doar vinovăţia sa a avut doar un caracter jurisprudenţial[4] anterior modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 71/2011[5], fiind întemeiată pe principiul nemo auditur propriam turpitudinem allegans[6].

Textul alin. (3) al art. 934 NCPC, pune însă problema corelării sale cu art. 379 alin. (1) teza a treia NCC, care prevede: „Dacă culpa aparţine în totalitate reclamantului, sunt aplicabile prevederile art. 388". Din acest text ar reieşi, într-o corelare cu restul alin. (1) al art. 379 NCC, că şi în cazul stabilirii vinovăţiei exclusive a reclamantului cererea acestuia ar putea fi admisă, cu consecinţa obligării acestuia la despăgubirile prevăzute de art. 388 NCC. Am exprimat acest punct de vedere[7] interpretând art. 379 alin. (1) teza a treia NCC în

[1] Anterior modificării prin Legea nr. 59/1993, art. 617 C. pr. civ. avea un singur alineat, care prevedea: „Instanţa poate să pronunţe despărţenia împotriva ambilor soţi, chiar atunci când numai unul dintre ei a făcut cerere, dacă din dovezile administrate reiese vina amândurora".

[2] A se vedea, spre exemplu: Trib. Suprem, col. civ., dec nr. 154/1958, în *Repertoriu I*, p. 31, nr. 91; Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10/1969, în *Repertoriu II*, p. 33, nr. 71; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1938/1983, în *Repertoriu IV*, p. 29, nr. 70.

[3] A se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 408.

[4] A se vedea, spre exemplu: Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10/1969, în *Repertoriu II*, p. 33, nr. 71; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 814/1979, în *Repertoriu III*, p. 25, nr. 62.

[5] Art. 617 C. pr. civ., al cărui alin. (3) avea o formulare similară cu alin. (3) al art. 934 NCPC, a fost introdus prin art. 219 pct. 14 al Legii nr. 71/2011.

[6] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1208; Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 906.

[7] A se vedea Fl.A. Baias, *Noul Cod civil*, p. 409.

BCU - UNIVERSITY LIBRARY

corelare cu art. 617 C. pr. civ., modificat prin Legea nr. 71/2011 (aceste texte intrând în vigoare la aceeaşi dată, şi anume 1 octombrie 2011, potrivit art. 220 şi 221 din Legea nr. 71/2011).

Ni se pare că, în momentul de faţă, o asemenea părere (singulară, de altfel) nu mai poate fi susţinută, în special ţinând cont de faptul că Noul Cod de procedură civilă a intrat în vigoare ulterior Noului Cod civil, astfel încât se poate afirma că art. 934 alin. (3) NCPC a modificat implicit art. 379 alin. (1) teza a treia NCC, făcând imposibilă interpretarea sa în sensul că reclamantului i-ar putea fi admisă cererea de divorţ şi atunci când ar fi exclusiv culpabil de destrămarea căsniciei. Credem însă că inexplicabila parte finală a art. 379 alin. (1) NCC ar trebui eliminată la o viitoare modificare a Codului civil, ea fiind în egală măsură ambiguă şi inutilă.

Excepţia la care se referă partea finală a art. 934 alin. (3) NCPC priveşte art. 935 NCPC (la care se face, de altfel, trimitere), potrivit căruia se poate desface căsătoria la cererea reclamantului cu menţiunea culpei sale exclusive, atunci când el îşi asumă răspunderea pentru eşecul căsătoriei după o despărţire în fapt a soţilor de cel puţin doi ani.

Hotărâri CEDO

În hotărârea *Johnston şi alţii c. Irlandei* (18 decembrie 1986, seria A nr. 112), Curtea a considerat că nici art. 12, nici art. 8 din Convenţie nu poate fi interpretat astfel încât să garanteze dreptul de a divorţa. Curtea reaminteşte că nici art. 8 şi nici art. 12 din Convenţie nu garantează dreptul la divorţ. Însă, nerecunoaşterea dreptului de a divorţa nu echivalează cu absenţa oricărei protecţii convenţionale. Curtea s-a pronunţat în mai multe rânduri cu privire la punerea în aplicare a procedurii de divorţ, putând fi identificate elemente care puteau aduce atingere efectivităţii dreptului la căsătorie, astfel că se ajunge la situaţia în care, deşi un drept nu este recunoscut şi garantat de Convenţie, el beneficiază de o anumită protecţie în mod indirect (*Valérie Gas şi Nathalie Dubois c. Franţei*, 31 august 2010, nr. 25951/07; *R.R. c. Poloniei*, 26 mai 2011, nr. 27617/04). În primul rând, cu toate că legislaţia internă prevede posibilitatea de a divorţa, art. 12 din Convenţie garantează dreptul persoanei divorţate de a se recăsători, fără a suferi restricţii nerezonabile din partea statului (*F. c. Elveţiei*, 18 decembrie 1987, nr. 11329/85). În al doilea rând, durata excesivă a procedurii de divorţ poate pune problema încălcării art. 12 din Convenţie (*Aresti Charalambous c. Ciprului*, 19 iulie 2007, nr. 43151/04; *Wildgruber c. Germaniei*, cererile nr. 42402/05 şi 42423/05), însă, în speţă, niciunul din aceste cazuri nu a fost considerat ca fiind aplicabil întrucât nu s-a considerat a fi vorba de vreo restricţie temporară de a se recăsători după pronunţarea divorţului şi nici de durata excesivă a procedurii de divorţ. În consecinţă, Curtea a subliniat că dispoziţiile Convenţiei nu pot fi interpretate ca garantând existenţa dreptului la divorţ şi, cu atât mai puţin, a unui rezultat favorabil în această procedură *(CEDO, cauza Ivanov şi Petrova c. Bulgariei, hotărârea din 14 iunie 2011, cererea nr. 15001/04, s. a IV-a, disponibilă pe http://www.hotararicedo.ro/index.php/news/2011/06/dreptul-la-divort-art.-6-8-i-12-cedo-imposibilitatea-unei-persoane-de-a-se-recasatori-izvorat-din-refuzul-pronuntarii-divortului)*[1].

[1] A se vedea şi E. Florian, *Consideraţii asupra divorţului din culpa exclusivă a soţului reclamant, în lipsa cererii reconvenţionale a pârâtului, în lumina noului Cod civil şi a noului Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 12/2012, p. 34.

Jurisprudență

1. Față de consecințele deosebite pe care le are pronunțarea hotărârii de divorț din vina unuia sau ambilor soți, cu privire la atribuirea locuinței, dreptul de întreținere după divorț și revocarea liberalităților, o grijă deosebită trebuie avută și la stabilirea vinei pe care o au soții în legătură cu desfacerea căsătoriei. De aceea, pronunțarea divorțului din vina ambilor soți se va face numai atunci când culpa concurentă a soțului reclamant ar fi putut duce ea singură la desfacerea căsătoriei. (...) Divorțul se pronunță din vina soțului pârât sau din vina ambilor soți. El nu se poate pronunța decât dacă instanța constată că motivele temeinice care fac imposibilă continuarea căsătoriei au fost provocate de soțul pârât, nu și atunci când cauza dezbinării este imputabilă exclusiv soțului reclamant. Pronunțarea divorțului din vina ambilor soți se va face numai atunci când culpa concurentă a soțului reclamant este gravă și bine stabilită și ar putea duce ea singură la desfacerea căsătoriei *(Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10/1969, în Repertoriu II, p. 33, nr. 71)*.

2. În speță, probele, care nu fac obiect de analiză în recurs, converg la o altă stare de fapt, fiind fără dubiu că reclamantul își invocă propria sa vină în destrămarea relațiilor de căsătorie, (părăsirea domiciliului și relațiile extraconjugale nefiind contestate), fapt ce a determinat aplicarea incorectă a textului art. 617 alin. 1 C. pr. civ., prin reținerea de către instanțe a unei culpe comune și care se încadrează în motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 9 C. pr. civ. Față de considerentele expuse, Curtea reținând că prezenta reglementare nu permite divorțul din vina exclusivă a soțului reclamant, va admite recursul și va modifica decizia recurată în sensul admiterii apelului și schimbării sentinței primei instanțe în sensul respingerii acțiunii de divorț *(C. Ap. Brașov, s. civ. și pt. cauze cu min. și de fam., de conflicte de muncă și asigurări sociale, dec. civ. nr. 1357/R din 3 noiembrie 2009, disponibilă pe www.jurindex.ro)*.

3. Înscrisurile nu fac dovada unui comportament al pârâtei, anterior introducerii acțiunii de divorț, care să fi determinat degradarea raporturilor dintre soți în asemenea măsură întrucât reclamantul să poată cere desfacerea căsătoriei din culpa acesteia. Dimpotrivă, probele vin să confirme starea de fapt reținută de instanțele fondului privitoare la intrarea acestuia într-o relație extraconjugală, precum și încercarea de a îndepărta pe pârâtă de fiul său. Or, ceea ce guvernează procesul civil român o constituie principiul neinvocării propriei culpe de către reclamant. Chiar și în raporturile de familie legiuitorul nu a permis ca soțul vinovat de destrămarea relațiilor de căsătorie să impună atitudinea sa celuilalt soț pentru a obține satisfacție în justiție *(C. Ap. Pitești, s. civ., pt. cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale și pt. cauze cu min. și de fam., dec. civ. nr. 953/R-MF din 27 mai 2010, în BJ 2010, Ed. Universul Juridic, p. 407)*.

4. În speță, instanțele de fond au reținut că reclamantul și-a încălcat obligația de fidelitate și de acordare a sprijinului său moral pârâtei, dar nu au stabilit ce obligație inerentă căsătoriei a încălcat pârâta. Faptul că aceasta reproșa soțului încălcarea obligației sale de fidelitate, în condițiile în care s-a reținut că acesta a avut relații extraconjugale, nu reprezintă o încălcare a obligațiilor acesteia de respect, fidelitate, acordare a sprijinului său material și moral soțului. Nici faptul că din căsătorie nu au rezultat copii, în condițiile în care din probe nu s-a stabilit că s-ar fi datorat refuzului pârâtei de a avea copii, ci altor cauze, nu se poate reține ca o culpă a pârâtei în destrămarea relațiilor de căsătorie. Pentru a se stabili culpa unui soț la destrămarea relațiilor de căsătorie nu este suficient să se arate care erau neînțelegerile dintre soți, ci trebuie să se indice în concret ce obligație a încălcat acesta, ceea ce instanțele de fond nu au făcut în ceea ce o privește pe pârâtă. În concluzie, instanțele de fond nu au stabilit o culpă a pârâtei în vătămarea raporturilor dintre soți, astfel încât în mod greșit au pronunțat divorțul din culpa ambilor soți,

cu aplicarea greșită a dispozițiilor legale ce reglementează obligațiile soților, enunțate mai sus. Deși pârâta solicită respingerea acțiunii, dorind continuarea căsătoriei, Curtea apreciază că din probele administrate în cauză rezultă că relațiile dintre soți sunt grav și iremediabil vătămate și nu mai poate continua căsătoria, întrucât aceasta implică cu necesitate voința ambilor soți în acest sens (atât timp cât căsătoria se încheie prin consimțământul liber și personal al viitorilor soți, continuarea acesteia trebuie să se bazeze de asemenea pe consimțământul ambilor soți), or refuzul reclamantului este clar exprimat și în plus se reține o încălcare gravă a obligațiilor inerente căsătoriei de către soțul reclamant. Față de cele arătate, Curtea constată că sunt îndeplinite condițiile reglementate de art. 379 alin. (1) coroborat cu art. 373 lit. b) NCC pentru a se pronunța divorțul părților, dar din culpa soțului reclamant și nu a ambilor soți, astfel cum în mod eronat au stabilit instanțele de fond *(C. Ap. Suceava, dec. nr. 2245 din 23 octombrie 2012, în Monitorul Jurisprudenței nr. 3/2013, p. 76)*.

Art. 935. Divorțul pentru separarea în fapt îndelungată

(1) Când soții sunt separați în fapt de cel puțin 2 ani, oricare dintre ei va putea cere divorțul, asumându-și responsabilitatea pentru eșecul căsătoriei. În acest caz, instanța va verifica existența și durata despărțirii în fapt și va pronunța divorțul din culpa exclusivă a reclamantului.

(2) Dacă soțul pârât se declară de acord cu divorțul, se vor aplica în mod corespunzător dispozițiile art. 931.

Comentariu

I. Rațiunea textului

1. După cum am arătat deja[1], în legislația noastră a mai existat un text care, atunci când soții erau despărțiți în fapt de cel puțin cinci ani, permitea divorțul în condiții procedurale mai lejere. Art. 373 lit. c) și art. 379 alin. (2) NCC, precum și reflexul lor procedural, art. 935 NCPC, au însă o altă rațiune, și anume aceea de a da posibilitatea oricăruia dintre soți să solicite desfacerea căsătoriei, asumându-și responsabilitatea pentru eșecul căsniciei, adică de a obține divorțul din culpa sa exclusivă. Se instituie astfel o excepție nu numai de la art. 934 alin. (3) NCPC (anunțată, de altfel, de acest text, prin trimiterea pe care o face la art. 935 NCPC), ci și de la principiul *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*[2].

II. Condiții

2. În literatură s-a arătat[3] că trei sunt condițiile a căror îndeplinire trebuie să o constate instanța pentru a pronunța divorțul pentru separarea în fapt îndelungată:

[1] A se vedea comentariul general sub „Procedura divorțului", pct. I, nr. 4, *supra*, pp. 1100-1101.

[2] A se vedea și G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 467. Probabil intenția legiuitorului a fost aceea de a facilita divorțul după o perioadă de despărțire în fapt îndelungată a soților, care – în sine – reprezintă dovada eșecului căsătoriei. Iar „sacrificarea" principiului *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*, prin posibilitatea dată reclamantului de a „invoca propria culpă" în destrămarea căsniciei, nu este atât de gravă, în condițiile în care – pe de o parte – scopul normei este acela de a clarifica rapid relații sociale extrem de importante, cum sunt cele de familie, iar – pe de altă parte – reclamantul care își asumă culpa o face în cunoștință de cauză, supunându-se tuturor potențialelor efecte sancționatorii pe care le presupune vinovăția pentru desfacerea căsătoriei (de exemplu, art. 324, art. 384, art. 388 NCC).

[3] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 1208-1209.

a) soţii trebuie să fie separaţi în fapt, adică să nu mai aibă relaţii specifice căsătoriei[1]. Separarea trebuie să fie efectivă, ca urmare a deciziei unuia sau a ambilor soţi de a întrerupe viaţa în comun. Altfel spus, unul sau ambii soţi trebuie să fi hotărât să nu îşi mai îndeplinească obligaţia de a locui împreună, prevăzută de art. 309 alin. (2) teza întâi NCC[2], faptul că soţii locuiesc separat pentru motive temeinice (cum ar fi locul de muncă în localităţi diferite etc.), potrivit art. 309 alin. (2) teza a doua NCC, nu reprezintă o „despărţire în fapt" în sensul textului comentat[3];

b) separaţia în fapt să fi durat cel puţin doi ani. Această durată trebuie să fie continuă; împăcarea soţilor şi reluarea convieţuirii au efect „întreruptiv", iar o nouă despărţire în fapt trebuie să dureze cel puţin doi ani pentru a constitui temei al divorţului prevăzut de art. 373 lit. c), art. 379 alin. (2) NCC şi art. 935 NCPC[4];

c) în sfârşit, reclamantul trebuie să îşi asume responsabilitatea pentru eşecul căsătoriei. Această asumare determină pronunţarea desfacerii căsătoriei din vina sa, de aceea ea trebuie să fie clară, neechivocă şi să fie declarată în chiar cererea de chemare în judecată[5]. De asemenea, existenţa acestei declaraţii a reclamantului este importantă pentru încadrarea cererii în ipoteza normelor care reglementează acest tip de divorţ. O cerere în care reclamantul invocă despărţirea în fapt îndelungată – dar nu afirmă că el este responsabil pentru separaţie, ci o impută pârâtului – nu va fi soluţionată potrivit art. 373 lit. c), art. 379 alin. (2) NCC şi art. 935 NCPC, ci în conformitate cu art. 373 lit. b), art. 379 alin. (1) NCC şi art. 934 NCPC.

3. Art. 935 alin. (1) teza a doua prevede că „instanţa va verifica existenţa şi durata despărţirii în fapt", ceea ce înseamnă că va trebui să administreze probe pentru a stabili dacă sunt îndeplinite condiţiile referitoare la existenţa şi durata separaţiei.

4. Dacă va constata că toate condiţiile sunt îndeplinite, judecătorul va dispune desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a reclamantului.

III. Acordul pârâtului

5. Potrivit alin. (2) al art. 935, „dacă soţul pârât se declară de acord cu divorţul, se vor aplica în mod corespunzător dispoziţiile art. 931". Aşadar, divorţul se va transforma dintr-unul întemeiat pe culpă într-unul bazat pe acordul soţilor. Spre deosebire de situaţia reglementată de art. 932 NCPC, nu este nevoie şi de acordul reclamantului, deoarece – prin ipoteză – acesta îşi asumase deja culpa pentru destrămarea căsniciei prin însăşi formularea cererii de divorţ. Mai adăugăm faptul că, tot spre deosebire de art. 932 NCPC, trimiterea este făcută corect la întregul art. 931 NCPC, astfel încât toate ipotezele prevăzute de acesta sunt posibile, după cum am arătat mai sus[6].

---

[1] A se vedea: I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1209; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 366.

[2] Pentru comentariul art. 309 NCC, a se vedea E. Florian, *Noul Cod civil*, pp. 316-318.

[3] A se vedea G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 467.

[4] A se vedea E. Florian, *Dreptul familiei în reglementarea noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2011, p. 123.

[5] A se vedea I. Leş, *Comentariu,* 2013, p. 1209.

[6] A se vedea comentariul general la Capitolul III, „Divorţul din culpa soţilor", pct. II, nr. 4, *supra*, p. 1198.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

Titlul II
Procedura punerii sub interdicție judecătorească

Comentariu general

1. În materia punerii sub interdicție, anterior actualei reglementări, condițiile de fond și efectele interdicției erau prevăzute de art. 142-151 C. fam. (adoptat prin Legea nr. 4/1953[1)], cu modificările ulterioare), iar procedura interdicției era reglementată de art. 30-35 din Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei și a Decretului nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice[2)].

2. În noua reglementare, dispozițiile de drept substanțial vizând ocrotirea persoanei pe calea interdicției judecătorești sunt cuprinse în Noul Cod civil, la Capitolul III, „Ocrotirea interzisului judecătoresc" (art. 164-177), din Titlul III al Cărții I, „Despre persoane", iar procedura punerii sub interdicție judecătorească se regăsește printre procedurile speciale cuprinse în Titlul II din Cartea a VI-a a Noului Cod de procedură civilă (art. 936-943).

3. Din perspectiva aplicării în timp a legii, urmează a fi avute în vedere și următoarele norme:

- norma cuprinsă la art. 16 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil[3)], potrivit căreia persoanele aflate la data intrării în vigoare a Codului civil[4)] sub tutelă, curatelă, interdicție sau alte măsuri de ocrotire sunt supuse, în ceea ce privește capacitatea lor, dispozițiilor Codului civil[5)];

- norma prevăzută la art. 3 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[6)], potrivit căreia dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare[7)];

- dispoziția art. 230 lit. o) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, care prevede că dispozițiile art. 30-43 din Decretul nr. 32/1954 se abrogă la data intrării în vigoare a NCPC. Astfel, normele de drept procedural prevăzute la art. 30-35 vizând procedura interdicției din cuprinsul Decretului nr. 32/1954 au fost menținute în vigoare până la intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă (15 februarie 2013), chiar dacă noile norme de drept substanțial în materia interdicției au intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011.

[1)] Republicată în B. Of. nr. 13 din 18 aprilie 1956.

[2)] Publicat în B. Of. nr. 9 din 31 ianuarie 1954.

[3)] Publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

[4)] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011.

[5)] Pentru dezvoltări referitoare la aplicarea imediată non-generală (limitată) a Noului Cod civil, a se vedea M. Nicolae, *Contribuții la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 537-538.

[6)] Publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

[7)] Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă a intrat în vigoare la data de 15 februarie 2013.

4. În urma unei analize comparative a dispozițiilor privind măsura punerii sub interdicție judecătorească, cuprinse în vechea și în noua reglementare, doctrina[1] a semnalat, pe bună dreptate, că sunt mai numeroase asemănările decât deosebirile. De asemenea, doctrina[2], comparând normele instituite de Noul Cod civil sub aspectul condiției de fond esențiale a punerii sub interdicție, respectiv lipsa discernământului[3] din cauza alienației sau debilității mintale (identică celei din vechea reglementare), cu măsurile de ocrotire a diverselor categorii de persoane fizice vulnerabile, cuprinse în alte sisteme de drept (s-au avut în vedere Codul civil francez, Codul civil Québec, Codul civil italian, Codul civil spaniol, Codul civil elvețian, Codul civil german), semnalează faptul că aceste din urmă sisteme juridice cuprind măsuri de ocrotire mult mai flexibile, care se aplică în funcție de starea concretă a fiecărei persoane și de gradul de ocrotire de care are nevoie și care pot atrage incapacități parțiale, și nu doar două extreme, capacitate deplină și, respectiv, lipsa totală a capacității de exercițiu.

5. Interdicția judecătorească a fost definită în doctrină[4] drept măsura de ocrotire, de drept civil, care se ia de către instanța de judecată față de persoana fizică lipsită de discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale din cauza alienației sau debilității mintale, constând în lipsirea de capacitate de exercițiu și instituirea tutelei. Definiția poate fi reținută și în contextul noii reglementări[5], chiar dacă în doctrina recentă[6] s-a subliniat, făcându-se confuzie între măsura de ocrotire ca atare și modalitatea de instituire a acesteia, că punerea sub interdicție judecătorească are natură judiciară, deoarece nu intervine de drept, fiind necesară o hotărâre judecătorească în acest sens.

Interdicția judecătorească păstrează și în contextul noii reglementări cele două trăsături semnalate constant de doctrină, și anume: este o măsură de ocrotire de drept civil, dar și o măsură „judecătorească", deoarece numai instanța are competența de a hotărî punerea alienatului ori a debilului mintal sub interdicție. Interdicția judecătorească *se delimitează* de îngrădirile capacității de folosință, cu caracter de sancțiune sau cu caracter de protecție a persoanei fizice, prevăzute de lege[7], dar și de măsuri precum: instituirea tratamentului medical și a internării medicale voluntare sau nevoluntare, dispuse pe cale administrativă de o autoritate medicală[8], curatela capabilului aflat într-o situație specială care îl pune în

---

[1] A se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 678.

[2] A se vedea, pentru dezvoltări, C. Chirică, *Ocrotirea anumitor persoane fizice prin măsura punerii sub interdicție judecătorească în lumina dispozițiilor noului Cod civil și a noului Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 1/2012, pp. 30-36.

[3] A se vedea și art. 211 din Legea nr. 71/2011, citat *infra*, nota 21.

[4] A se vedea Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 9-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 378.

[5] A se vedea art. 164 alin. (1) NCC, potrivit căruia: „Persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească".

[6] A se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 63.

[7] Pentru dezvoltări, a se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, pp. 322-335.

[8] A se vedea Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției populației cu tulburări psihice, republicată în M. Of. nr. 652 din 13 septembrie 2012.

imposibilitatea de a-şi putea administra bunurile[1] sau asistarea persoanelor în vârstă la încheierea unor acte juridice[2].

6. Pot fi puse sub interdicţie judecătorească atât persoanele majore, cât şi minorii cu capacitate de exerciţiu restrânsă, astfel cum se prevede la art. 164 alin. (2) NCC[3]. Modificarea instituită de noua reglementare, în sensul că numai minorul cu capacitate de exerciţiu restrânsă poate fi pus sub interdicţie, este justificată de faptul că, până la împlinirea vârstei de 14 ani, minorul are acelaşi regim juridic cu interzisul judecătoresc, fiind incapabil. Astfel, rolul punerii sub interdicţie a minorului care a împlinit vârsta de 14 ani este de a menţine lipsa totală a capacităţii de exerciţiu a acestuia şi după împlinirea vârstei la care ar dobândi capacitate de exerciţiu restrânsă.

7. Condiţiile de fond ale punerii sub interdicţie[4], prevăzute la art. 164 alin. (1) NCC[5], care trebuie îndeplinite cumulativ, sunt:

- persoana să fie lipsită de discernământ;
- cauza lipsei de discernământ să fie alienaţia sau debilitatea mintală[6];
- lipsa discernământului să nu îi permită persoanei să se îngrijească de interesele sale.

Doctrina, în mod constant, a subliniat caracterul limitativ al condiţiilor punerii sub interdicţie judecătorească, iar jurisprudenţa aferentă vechii reglementări[7] a fost în acelaşi sens.

8. Efectele punerii sub interdicţie judecătorească sunt aceleaşi şi sub imperiul noii reglementări, respectiv lipsirea persoanei puse sub interdicţie judecătorească de capacitate de exerciţiu şi instituirea tutelei. Efectele se produc de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti de punere sub interdicţie, dar incapacitatea celui pus sub interdicţie nu va putea fi opusă terţilor decât de la data îndeplinirii formalităţilor de publicitate prevăzute de

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 178 NCC.

[2] A se vedea Legea nr. 17/2000 privind asistenţa socială a persoanelor vârstnice, republicată în M. Of. nr. 157 din 6 martie 2007.

[3] Potrivit vechii reglementări [a se vedea art. 142 alin. (2) C. fam.], puteau fi puşi sub interdicţie minorii indiferent de vârstă, deci şi cei sub 14 ani.

[4] Prevăzute şi în vechea reglementare la art. 142 C. fam.

[5] Pentru detalii privind condiţiile de fond ale interdicţiei, a se vedea A. Tudorică, *Noul Cod civil*, pp. 155-156.

[6] Potrivit art. 211 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, în sensul Codului civil şi al legislaţiei civile în vigoare, prin expresiile *alienaţie mintală* sau *debilitate mintală* se înţelege o boală psihică a persoanei ori un handicap psihic ce determină incompetenţa psihică a persoanei de a acţiona critic şi predictiv privind consecinţele social-juridice care pot decurge din exercitarea drepturilor şi obligaţiilor civile.

[7] A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 691 din 20 aprilie 1978, în CD 1978, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979, p. 189, în cuprinsul căreia s-a reţinut că, în cazul în care o persoană are discernământ, dar din cauza bătrâneţii, a bolii sau a unei infirmităţi fizice, nu poate să-şi apere personal interesele în condiţii mulţumitoare, urmează să i se desemneze un curator, iar nicidecum nu este admisibil a fi pusă sub interdicţie. În acelaşi sens, a se vedea ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 2196 din 16 martie 2004 (sursa: *www.scj.ro*), în cuprinsul căreia s-a reţinut că interdicţia poate fi cerută numai în cazurile limitativ prevăzute de lege, şi anume pentru alienaţie mintală ori debilitate mintală, care provoacă lipsa discernământului, iar nu pentru alte situaţii sau deficienţe fizice care nu antrenează lipsa discernământului, cum este cazul „demenţei vasculare" reţinute în expertiza medico-legală, în speţă.

Noul Cod de procedură civilă, afară numai dacă cel de-al treilea a cunoscut punerea sub interdicţie pe altă cale[1].

9. Dispoziţiile de procedură civilă din materia interdicţiei judecătoreşti cuprinse în vechea reglementare, la art. 30-35 din Decretul nr. 32/1954, au făcut obiectul unor excepţii de neconstituţionalitate în raport cu normele constituţionale privind egalitatea în drepturi, accesul liber la justiţie, viaţa intimă, familială şi privată, libertatea de exprimare, excepţii care au fost însă respinse de Curtea Constituţională[2].

Art. 936. Instanţa competentă[3]

Cererea de punere sub interdicţie judecătorească a unei persoane se soluţionează de instanţa de tutelă în a cărei circumscripţie aceasta îşi are domiciliul.

Comentariu

1. Cererea de punere sub interdicţie judecătorească a unei persoane este dată în competenţa teritorială a instanţei de tutelă de la domiciliul acesteia. Textul comentat este în acord cu norma generală prevăzută la art. 114 alin. (1) NCPC, potrivit căreia cererile privind ocrotirea persoanei fizice date de Codul civil în competenţa instanţei de tutelă şi de familie se soluţionează de instanţa în a cărei circumscripţie teritorială îşi are domiciliul sau reşedinţa[4] persoana ocrotită[5].

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 169 NCC vizând opozabilitatea interdicţiei judecătoreşti.

[2] A se vedea, spre exemplu, Decizia Curţii Constituţionale nr. 226 din 3 iunie 2003 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 30-35 din Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei şi a Decretului privitor la persoanele fizice şi persoanele juridice şi a dispoziţiilor art. 43-45 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 458 din 27 iunie 2003, în considerentele căreia, în raport cu criticile de neconstituţionalitate formulate, au fost reţinute următoarele:

- dat fiind că persoana fizică pusă sub interdicţie se găseşte într-o situaţie diferită de cea a majorităţii semenilor săi, lipsa discernământului plasând-o în afara normalului şi deci singularizând-o, şi cum situaţiile diferite impun şi justifică soluţii legale diferite, evident, nu se poate reţine că reglementarea acestei măsuri ar fi în contradicţie cu principiul constituţional al egalităţii în drepturi a cetăţenilor;
- exercitarea oricărui drept, deci şi a celui privind accesul liber la justiţie şi, cu atât mai mult, a celui de a dispune de propria persoană, ca şi valorificarea oricărei libertăţi, deci şi a celei de exprimare, nu pot avea loc în absenţa unei voinţe conştiente. În cazul în care absenţa acesteia a fost constatată prealabil printr-o hotărâre judecătorească, persoana în cauză fiind lipsită de capacitate de exerciţiu, invocarea încălcării art. 21, art. 30 alin. (1) şi art. 26 alin. (2) din Constituţie este lipsită de relevanţă;
- faţă de finalitatea punerii sub interdicţie, respectiv asigurarea protecţiei persoanei lipsite de discernământ, reglementarea prevăzută în textele de lege criticate reprezintă o măsură judecătorească de ocrotire, fiind departe de a încălca dispoziţiile art. 26 alin. (1) din Constituţie privind obligaţia autorităţilor publice de a respecta şi ocroti viaţa intimă, familială şi privată a persoanei.

[3] Art. 936 (art. 935 anterior renumerotării) a fost modificat prin Legea nr. 76/2012. Anterior modificării şi republicării a avut următorul cuprins: „Art. 924 – Instanţa competentă. Cererea de punere sub interdicţie judecătorească a unei persoane se soluţionează de instanţa competentă în a cărei circumscripţie aceasta îşi are domiciliul".

[4] Norma prevăzută la art. 936 NCPC nu menţionează şi reşedinţa drept criteriu de stabilire a competenţei teritoriale, dar aceasta urmează să se completeze cu dispoziţiile normei de drept comun prevăzute la art. 114 alin. (1) NCPC. În acelaşi sens, a se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 678.

[5] A se vedea şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 679-680, care face următoarea precizare: „împrejurarea că persoana este internată într-o unitate sanitară nu este de natură să atragă competenţa instanţei locului unităţii sanitare respective, care nu poate fi asimilată domiciliului".

Competenţa instanţei de tutelă de la domiciliul persoanei a cărei punere sub interdicţie se solicită este exclusivă, părţilor nefiindu-le permis să deroge prin convenţie de la normele de competenţă aplicabile, acestea fiind de ordine publică, astfel cum se prevede la art. 129 alin. (2) pct. 3 NCPC. Regimul invocării excepţiei de necompetenţă este stabilit la art. 130 alin. (2) NCPC, care prevede că excepţia de necompetenţă materială şi teritorială de ordine publică trebuie invocată de părţi ori de către judecător la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate în faţa primei instanţe[1)].

2. Instanţa de tutelă şi de familie (denumită *instanţă de tutelă*) este instituită prin dispoziţiile art. 107 NCC ca instanţă specializată în procedurile privind ocrotirea persoanei fizice. Interdicţia judecătorească fiind o măsură de ocrotire a persoanei, soluţionarea cererii prin care se solicită punerea sub interdicţie nu putea fi decât în competenţa materială a instanţei de tutelă, cum, de altfel, se prevede expres la art. 936 NCPC.

Doctrina de întâmpinare a Noului Cod de procedură civilă[2)] a semnalat că instanţa de tutelă instituită prin Noul Cod civil nu este o „instanţă" în sensul de organ judiciar distinct, ci constituie un ansamblu de atribuţii şi funcţiuni specifice în materia litigiilor şi măsurilor vizând ocrotirea persoanei fizice şi că se impune instituirea unei norme de competenţă materială, care să stabilească instanţele care vor îndeplini rolul de instanţă de tutelă.

3. În sensul celor semnalate în doctrină, prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (art. 76) s-a prevăzut că, „până la organizarea instanţelor de tutelă şi familie, judecătoriile sau, după caz, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori şi familie vor îndeplini rolul de instanţe de tutelă şi familie, având competenţa stabilită potrivit Codului civil, Codului de procedură civilă, prezentei legi, precum şi reglementărilor speciale în vigoare".

Tot astfel, la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC, care constituie norma de drept comun în materia competenţei materiale, s-a prevăzut că judecătoria judecă, în primă instanţă, cererile date de Codul civil în competenţa instanţei de tutelă şi de familie, în afara cazurilor în care prin lege se prevede în mod expres altfel.

Din coroborarea textelor mai sus menţionate şi avându-se în vedere inexistenţa unei norme speciale derogatorii de la norma prevăzută la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC, rezultă că instanţa competentă să soluţioneze cererile de punere sub interdicţie este judecătoria (ca instanţă de tutelă) în a cărei circumscripţie îşi are domiciliul persoana a cărei punere sub interdicţie se solicită. Cauza se judecă în complet de un judecător[3)], cu participarea obligatorie a procurorului, după cum se prevede la art. 940 alin. (3) NCPC.

4. Acţiunile şi cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac, ordinare şi extraordinare, referitoare la interdicţia judecătorească sunt scutite de la plata taxei judiciare

---

[1)] Pentru detalii privind excepţia de necompetenţă şi invocarea acesteia, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, pp. 380-382.

[2)] A se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Impactul Noului Cod civil asupra unor instituţii de drept procesual civil*, în RRDP nr. 1/2012, p. 83.

[3)] Potrivit art. 54 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, „cauzele date, potrivit legii, în competenţa de primă instanţă a judecătoriei, tribunalului şi curţii de apel se judecă în complet format dintr-un judecător, cu excepţia cauzelor privind conflictele de muncă şi de asigurări sociale".

de timbru, potrivit dispozițiilor art. 29 alin. (1) lit. e) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru[1].

Art. 937. Conținutul cererii

Cererea de punere sub interdicție judecătorească a unei persoane va cuprinde, pe lângă elementele prevăzute la art. 194, faptele din care rezultă alienația mintală sau debilitatea mintală a acesteia, precum și dovezile propuse.

Comentariu

1. Potrivit art. 165 NCC, coroborat cu art. 111 NCC, cererea de punerea sub interdicție poate fi formulată de persoanele apropiate celui a cărui punere sub interdicție se solicită, de administratorii și locatarii casei în care acesta locuiește, precum și de serviciul de stare civilă, notarul public, instanțele judecătorești, organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire, precum și de orice altă persoană. Acestora li se adaugă procurorul, căruia, prin dispozițiile art. 92 NCPC, i se conferă o legitimare procesuală activă, cu caracter general, în procesele având ca obiect apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor puse sub interdicție judecătorească. În același sens sunt și dispozițiile art. 938 alin. (1) teza a doua NCPC, din cuprinsul cărora rezultă că procurorul poate introduce cererea de punere sub interdicție.

Enumerarea prevăzută la art. 111 NCC nefiind limitativă (în finalul textului este utilizată sintagma „orice altă persoană"), rezultă că instanța poate fi sesizată de orice persoană care ar afla despre situația specială a alienatului sau debilului mintal, legiuitorul lăsând la aprecierea acestor persoane sesizarea instanței cu o cerere prin care să se solicite punerea sub interdicție[2]. Mai mult, în doctrină[3] se arată că din coroborarea art. 165 NCC cu art. 111 NCC rezultă că în cazul punerii sub interdicție judecătorească, în mod cu totul excepțional, instanța judecătorească poate acționa din oficiu, soluție ce rezultă din dispozițiile art. 9 alin. (1) NCPC, care, după ce arată regula, în sensul că procesul civil poate fi pornit la cererea celui interesat, adaugă „sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizații ori a unei autorități sau instituții publice ori de interes public".

Această soluție legislativă, care permite unui larg cerc de persoane să ceară punerea sub interdicție atunci când s-ar dovedi necesară, poate fi justificată de interesul public de a asigura ocrotirea persoanei fizice lipsite de discernământul necesar pentru a se îngriji de

---

[1] Publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013.

[2] În același sens, a se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 679, care susține că, într-o societate civilizată, o elementară solidaritate pretinde ca orice persoană fizică sau juridică și, cu atât mai mult, anumite autorități ale statului să poată cere luarea măsurilor de protecție necesare în cazul persoanelor aflate în anumite situații speciale.

Pentru o opinie contrară, a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale...*, *op. cit.*, p. 64, care susține că „nu oricine află că o persoană este pasibilă de a fi pusă sub interdicție poate să și declanșeze procesul civil, în acest sens (...). Indiferent de persoana care introduce cererea de punere sub interdicție, aceasta trebuie să dovedească și interesul, condiție de exercițiu a acțiunii civile".

[3] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 9, pp. 26-27.

interesele sale. În acest context, doctrina recentă[1] pune în discuție și posibilitatea formulării cererii, într-un moment de luciditate, chiar de către acela care urmează să fie pus sub interdicție, care va întruni astfel atât calitatea procesuală activă, cât și calitatea procesuală pasivă. Cu privire la acest aspect, în doctrina aferentă vechii reglementări[2] s-a susținut, în mod constant, că prin sintagma „orice persoană" utilizată de legiuitor trebuie înțeles și alienatul. Această soluție se desprinde și din jurisprudența Tribunalului Suprem, care într-o decizie de speță[3] a reținut că „este firesc să se recunoască și persoanei care are nevoie de această protecție legală dreptul de a sesiza instanța de judecată, fie că starea de debilitate mintală n-o împiedică de a înțelege singură necesitatea punerii sale sub interdicție, fie că se găsește într-o perioadă de luciditate", precum și că pentru aceleași motive pârâtul (persoana a cărei punere sub interdicție se solicită) poate ataca hotărârea prin care s-a respins cererea de punere sub interdicție.

Pentru argumentele prezentate deja în doctrina veche, problema nefiind, așadar, „inedită", după cum se susține în doctrina recentă[4], considerăm că în sfera persoanelor care pot sesiza instanța cu cererea de punere sub interdicție se include și persoana care urmează a fi pusă sub interdicție, aflată într-un moment de luciditate[5].

2. Din interpretarea *ad litteram* a articolului comentat ar rezulta că, suplimentar elementelor pe care trebuie să le cuprindă cererea de chemare în judecată, cererea de punere sub interdicție trebuie să menționeze atât faptele din care rezultă alienația sau debilitatea mintală, cât și dovezile propuse. Văzând însă dispozițiile cuprinse la lit. d) și e) ale art. 194 NCPC, potrivit cărora cererea de chemare în judecată trebuie să cuprindă arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază, respectiv arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere, ne alăturăm opiniei exprimate în doctrina recentă[6] în sensul că arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea de punere sub interdicție constă în enumerarea faptelor din care rezultă alienația mintală sau debilitatea mintală a persoanei a cărei punere sub interdicție se solicită, nefiind vorba de elemente suplimentare pe care trebuie să le cuprindă această cerere. În privința cerinței ca, pe lângă elementele prevăzute la art.194 NCPC, să se arate dovezile propuse, în aceeași opinie se apreciază că este vorba de o atenționare suplimentară asupra faptului că, și în cadrul acestei

---

[1] Pentru o analiză detaliată vizând argumente pentru, precum și rezerve cu privire la această opinie, a se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 679, nota 1.

[2] A se vedea A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1957, pp. 411-412, nota de subsol nr. 40, în cuprinsul căreia se menționează că prin „orice persoană" trebuie înțeles – datorită caracterului de protecție al instituției – și alienatul (care poate avea perioade lucide) sau slabul de minte însuși. În același sens, a se vedea: C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970, pp. 326-326, și Gh. Beleiu, *Drept civil. Persoanele*, Universitatea din București. Facultatea de Drept, București, 1982, p. 172.

[3] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 835/1955, în CD 1955, Ed. Științifică, București, 1956, vol. I, pp. 247-249.

[4] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 679, nota nr. 1, p. 679.

[5] În același sens, a se vedea: G. Răducanu, *Comentarii noul Cod*, p. 471; M. Păpureanu, în *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență*, vol. I – *Art. 1-952*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 191.

[6] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 680.

proceduri speciale, reclamantul trebuie să indice dovezile pe care le va administra pentru a proba alienaţia sau debilitatea mintală a persoanei a cărei punere sub interdicţie se solicită.

3. Solicitarea punerii sub interdicţie poate fi făcută, indiferent de autorul ei, sub formă de cerere principală, iar nu incidentală sau reconvenţională, fiind exclusă coexistenţa în acelaşi proces a acestei cereri cu o alta, în considerarea particularităţilor procedurii de judecată a punerii sub interdicţie[1]. În acest sens este şi jurisprudenţa aferentă vechii reglementări. Spre exemplu, într-o decizie de speţă[2], instanţa supremă a decis că cererea prin care pârâtul, faţă de care s-a solicitat punerea sub interdicţie, solicită, la rândul său, punerea sub interdicţie a reclamantului nu îndeplineşte condiţiile unei cereri reconvenţionale, nefiind parcursă procedura prealabilă prevăzută de lege pentru punerea sub interdicţie judecătorească.

Art. 938. Măsuri prealabile

(1) După primirea cererii, preşedintele instanţei va dispune să se comunice celui a cărui punere sub interdicţie judecătorească a fost cerută copii de pe cerere şi de pe înscrisurile anexate. Aceeaşi comunicare se va face şi procurorului, atunci când cererea nu a fost introdusă de acesta.

(2) Procurorul, direct sau prin organele poliţiei, va efectua cercetările necesare, va lua avizul unei comisii de medici specialişti, iar dacă cel a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută se găseşte internat într-o unitate sanitară, va lua şi avizul acesteia.

(3) Dacă este cazul, preşedintele dispune şi numirea unui curator în condiţiile prevăzute de Codul civil. Numirea curatorului este obligatorie în vederea reprezentării în instanţă a celui a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută, în cazul în care starea sănătăţii lui împiedică prezentarea sa personală.

Comentariu

1. Doctrina aferentă vechii reglementări[3] împarte în două faze procesul de punere sub interdicţie: prima fază – necontradictorie, care nu este publică şi are ca obiect adunarea datelor care să îi permită instanţei să treacă la soluţionarea în fond a cererii, şi a doua fază – contradictorie, care îmbracă forma obişnuită a unui proces civil în care alienatul sau debilul mintal are poziţia de pârât. Şi în noua reglementare, procedura punerii sub interdicţie poate fi împărţită în aceste două faze. În acest sens, articolul comentat prevede măsurile prealabile[4], componente ale fazei necontradictorii, care cuprind următoarele acte şi fapte procesuale:

a) comunicarea cererii

2. La alin. (1) se prevede că, după primirea cererii de punere sub interdicţie, preşedintele instanţei dispune comunicarea copiei de pe aceasta şi de pe înscrisurile anexate persoanei a cărei punere sub interdicţie se solicită. Dacă cererea nu a fost formulată de procuror, preşedintele dispune comunicarea acesteia şi a înscrisurilor ataşate şi procurorului[5].

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 679.

[2] A se vedea CSJ, s. civ., dec. nr. 1098 din 15 martie 2002, disponibilă pe *www.scj.ro*.

[3] A se vedea C. Stătescu, *op. cit.*, pp. 328-329, şi Gh. Beleiu, *Drept civil român...*, *op. cit.*, p. 380.

[4] În vechea reglementare, măsurile prealabile ale procedurii punerii sub interdicţie erau prevăzute la art. 30 din Decretul nr. 32/1954.

[5] Competenţa aparţine procurorilor constituiţi în parchetul de pe lângă instanţa competentă să soluţioneze cererea de punere sub interdicţie, respectiv procurorilor din cadrul parchetului de pe lângă judecătoria competentă teritorial.

Având în vedere că alin. (1) nu cuprinde dispoziții privind repartizarea aleatorie a cererii de punere sub interdicție, ne alăturăm opiniei exprimate de doctrină[1], în sensul că norma de drept comun privind înregistrarea cererii și stabilirea în mod aleatoriu a completului de judecată, prevăzută la art. 199 NCPC, este aplicabilă și în cazul cererii de punere sub interdicție judecătorească.

În ceea ce privește aplicarea etapei regularizării în cazul procedurii punerii sub interdicție, în doctrina recentă[2] se opinează în sensul că, în considerarea faptului că dispozițiile art. 938-940 NCPC instituie o procedură derogatorie, aplicarea prevederilor generale ale art. 200 și art. 201 NCPC este înlăturată, iar succesiunea etapelor impusă de normele speciale privind măsurile prealabile și fixarea termenului de judecată a cererii de punere sub interdicție pare a nu da loc procedurii de regularizare prevăzute în partea generală a Codului. Într-o altă opinie[3] se susține că, deși art. 938 alin. (1) NCPC prevede că cererea este comunicată după primirea sa, nu înseamnă că în această procedură nu este urmată etapa verificării și regularizării cererii, în condițiile art. 200 NCPC.

Ulterior acestor opinii, prin Legea nr. 138/2014, în cuprinsul Legii nr. 76/2012 a fost introdus un articol nou, art. 12^1, care prevede că dispozițiile art. 200 NCPC privind verificarea cererii și regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale și nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziții, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Astfel, în contextul normei instituite la art. 12^1 din Legea nr. 76/2012 prin Legea nr. 138/2014, considerăm și noi, în acord cu opinia doctrinară prezentată mai sus, că normele speciale prevăzute la art. 938 NCPC, vizând măsurile prealabile, cele de la art. 939 NCPC, vizând internarea provizorie, precum și cele de la art. 940 alin. (1) NCPC, vizând fixarea termenului de judecată, nu sunt compatibile cu procedura regularizării cererii de chemare în judecată prevăzută în partea generală a NCPC.

Sintagmei „președintele instanței" din cuprinsul alin. (1) al textului comentat doctrina recentă i-a acordat semnificații diferite. Astfel, într-o opinie[4] se consideră că, în spiritul Noului Cod de procedură civilă, a cărui intenție este de a plasa luarea tuturor măsurilor în legătură cu judecata, din momentul în care repartizarea aleatorie a dosarului s-a realizat, în mâinile completului de judecată, referirea la președintele instanței din cuprinsul art. 938 alin. (1) trebuie înțeleasă ca fiind făcută la completul de judecată căruia i-a fost repartizată aleatoriu cererea. Sunt invocate în susținerea acestei opinii și dispozițiile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, care prevăd că, „ori de câte ori legea specială prevede că cererea de suspendare a executării silite se soluționează de către președintele instanței, de la data

---

[1] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 680.

[2] A se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Câteva reflecții cu privire la soluțiile din doctrină și jurisprudență privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, disponibil pe site-ul *juridice.ro* la adresa de internet *http://www.juridice.ro/325265/cateva-reflectii-cu-privire-la-solutiile-din-doctrina-si-jurisprudenta-privind-unele-probleme-ivite-in-aplicarea-ncpc.html*.

[3] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 681.

[4] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 680, nota 2. În același sens, a se vedea și G.C. Frențiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, p. 1333.

intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, judecarea acestei cereri se va face de către un complet al instanței competente potrivit legii".

Într-o altă opinie[1] se consideră că, de vreme ce referirea din cuprinsul art. 938 alin. (1) NCPC se face la „președintele instanței", nu la „completul căruia i-a fost repartizată aleatoriu cererea", cum se prevede la art. 200 NCPC, președintele instanței este cel care face comunicarea și gestionează măsurile prealabile, urmând ca repartizarea aleatorie a cererii să se facă numai după primirea actelor prevăzute la art. 938 NCPC.

Legea nr. 138/2014, care prin art. VII amendează Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, clarifică lucrurile. Astfel, potrivit normei ce face obiectul art. 12^3 din Legea nr. 76/2012, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 138/2014, prin sintagma „președintele instanței" din cuprinsul art. 938 NCPC se înțelege „președintele completului de judecată". În consecință, măsurile prealabile prevăzute la art. 938 vor fi dispuse de președintele completului de judecată.

b) efectuarea cercetărilor prealabile

3. La alin. (2) sunt prevăzute obligațiile procurorului, în cadrul etapei necontencioase a procedurii speciale, de a efectua, direct sau prin intermediul organelor de poliție, cercetările necesare cu privire la persoana a cărei punere sub interdicție se solicită (pot fi efectuate cercetări la domiciliul persoanei a cărei punere sub interdicție se solicită, la unitatea sanitară unde este sau a fost internată, pot fi ascultate persoanele cunoscute sau pot fi consultate organele locale ale administrației publice). Cercetările pot viza orice element în legătură cu persoana a cărei punere sub interdicție se solicită, precum și date importante pentru desfășurarea procedurii și executarea hotărârii judecătorești în cazul admiterii cererii, cum sunt: datele de identificare a persoanei, datele de stare civilă, date privind domiciliul și locul nașterii. Cu privire la actul în care procurorul materializează rezultatul cercetărilor, doctrina[2] consideră că acesta trebuie să fie un referat la care vor fi atașate toate actele în care s-au concretizat cercetările, menționând că ar fi prematur ca în acest referat să se propună și concluzia în sensul admiterii sau respingerii cererii.

Totodată, procurorul este obligat să ia avizul unei comisii de medici specialiști, iar dacă cel a cărui punere sub interdicție se solicită este internat într-o unitate sanitară, va lua atât avizul comisiei de medici specialiști, cât și avizul unității sanitare în care este internat[3]. Obținerea acestor avize este obligatorie, dar concluziile medicilor specialiști, deși constituie un mijloc de probă deosebit datorită caracterului lor științific, nu au o forță probantă absolută, fiind supuse liberei aprecieri a instanței, care poate să ajungă chiar la o concluzie opusă, după cum s-a reținut în jurisprudență[4].

---

[1] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 680.

[2] A se vedea I. Retca, *Contribuții la studiul procedurii interdicției*, în Dreptul nr. 8/2000, p. 27.

[3] În același sens au fost și dispozițiile din vechea reglementare, care la art. 30 din Decretul nr. 32/1954 prevedeau că președintele instanței va lua și părerea unei comisii de medici specialiști, iar dacă cel a cărui punere sub interdicție este cerută se găsește internat într-o unitate sanitară, va lua și părerea medicului sub supravegherea căruia se află.

[4] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 340/1956, în CD 1956, p. 431, în cuprinsul căreia s-a reținut că „instanța poate să ajungă la o concluzie opusă părerii medicilor experți, dar este obligată să motiveze această concluzie, analizând în mod temeinic rezultatul probațiunii cu martori și arătând de ce, în urma ascultării personale, conchide că părerile medicilor urmează a fi înlăturate". În același sens, a se

Doctrina aferentă vechii reglementări[1] consideră că „părerea comisiei de medici specialiști" la care se referă art. 30 din Decretul nr. 32/1954 nu trebuie să rezulte dintr-un raport de expertiză medicală, ci dintr-un aviz al unei comisii medicale de medici psihiatri, comisie care funcționează în instituții sanitare de specialitate. De asemenea, susține că expertiza medico-legală nu este exclusă în cazul punerii sub interdicție, ci posibilă în situațiile deosebite, când s-ar impune în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură civilă. Această opinie este criticată[2], în sensul că „luarea părerii comisiei de specialiști" nu se poate realiza decât prin dispunerea de către instanță a efectuării expertizei medico-legale psihiatrice ale cărei concluzii se formalizează într-un raport de expertiză medico-legală psihiatrică, astfel cum prevede Regulamentul de aplicare a Decretului nr. 446/1966 privind organizarea instituțiilor și serviciilor medico-legale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1085/1966[3].

În opinia noastră, obligația prevăzută la alin. (2) al articolului comentat în sarcina procurorului presupune luarea avizului unei comisii de medici specialiști în psihiatrie[4] și, când este cazul, luarea și a avizului unității sanitare unde se află internată persoana a cărei punere sub interdicție se solicită. Aceste avize au caracter oficial[5] și trebuie să exprime starea de sănătate a persoanei la data solicitării punerii sub interdicție, nu anterior[6].

---

vedea și ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 3653 din 18 mai 2004 (sursa: *www.scj.ro*), în cuprinsul căreia, judecând recursul declarat, a reținut că instanța de fond, în urma analizei întregului material probatoriu (se subliniază că din cuprinsul acestuia a rezultat o împrejurare esențială – persoana a cărei punere sub interdicție s-a solicitat trimitea regulat o sumă de bani fiicei sale, care urma cursuri școlare), a decis în mod corect că diagnosticul celui în cauză, stabilit de comisia de expertiză medicală – alcoolism cronic, sindrom de dependență etanolică, personalitate dizarmonică, tulburare de personalitate polimorfă cu afectarea comportamentului, pentru care s-a recomandat dispensarizarea –, nu este ireversibil, nejustificându-se punerea sub interdicție, ci instituirea curatelei.

[1] A se vedea E. Lazăr, *Aspecte referitoare la punerea sub interdicție a bolnavului de alienație mintală sau debilitate mintală*, în RRD nr. 3/1980, p. 24.

[2] A se vedea I. Retca, *op. cit.*, p. 29.

[3] Facem mențiunea că acest act normativ a fost abrogat prin O.G. nr. 1/2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală.

[4] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 459 din 29 martie 1957, în CD 1957, pp. 201-204, în cuprinsul căreia s-a reținut că fără existența la dosar a părerii unei comisii de medici specialiști, adică medici psihiatri, nu se poate dispune punerea sub interdicție. În speță, la dosar exista un certificat semnat de trei specialiști în boli interne, care profesau medicina generală, iar tribunalul a trecut cu vederea această deficiență a certificatului medical.

[5] A se vedea și art. 13 alin. (4) din Legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, republicată în M. Of. nr. 652 din 13 septembrie 2012, care prevede că discernământul se stabilește, potrivit legii, prin expertiză medico-legală psihiatrică, precum și art. 1 din O.G. nr. 1/2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, republicată în M. Of. nr. 996 din 10 noiembrie 2005, care prevede că activitatea de medicină legală, parte integrantă a asistenței medicale, constă în efectuarea de expertize, examinări, constatări, examene de laborator și alte lucrări medico-legale asupra persoanelor în viață, cadavrelor, produselor biologice și corpurilor delicte, în vederea stabilirii adevărului în cauzele privind infracțiunile contra vieții, integrității corporale și sănătății persoanelor ori în alte situații prevăzute de lege, precum și în efectuarea de expertize medico-legale psihiatrice și de cercetare a filiației.

[6] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 721 din 16 aprilie 1956, în CD 1958, pp. 427-430, în cuprinsul căreia s-a reținut că în dosar exista o constatare a unei comisii de medici specialiști, dar aceasta se referea la starea mintală a persoanei a cărei punere sub interdicție s-a cerut, la o dată anterioară

În legătură cu acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudenţa sa[1], în contextul art. 5 par. 1 lit. e) din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, că natura situaţiei ce are a fi demonstrată în faţa autorităţilor naţionale competente cu privire la starea de sănătate a persoanei, anume că ea prezintă o tulburare mintală reală, impune realizarea unei expertize medicale obiective. În acest sens, s-a reţinut că, dacă persoana în cauză refuză să se prezinte pentru a fi consultată, este necesară evaluarea făcută de un medic specialist în baza dosarului pacientului; în caz contrar, nu se poate susţine că alienarea persoanei în cauză a fost stabilită în mod convingător. De asemenea, evaluarea medicală trebuie să poarte asupra stării de sănătate mintală reală şi actuală a persoanei, nu pentru trecut[2].

c) numirea unui curator special

4. În cadrul măsurilor prealabile instituite de art. 938 NCPC, la alin. (3)[3] se prevede că preşedintele completului de judecată va dispune numirea, când este cazul, a unui curator, în condiţiile Codului civil. Noul Cod civil prevede la art. 167 că, în caz de nevoie şi până la soluţionarea cererii de punere sub interdicţie, instanţa de tutelă poate numi un curator special pentru îngrijirea şi reprezentarea celui a cărui punere sub interdicţie se solicită, precum şi pentru administrarea bunurilor acestuia. Potrivit art. 186 NCC, drepturile şi obligaţiile stabilite de lege în sarcina tutorelui se aplică şi curatorului special. În ipoteza în care persoana a cărei punere sub interdicţie a fost solicitată nu se poate prezenta personal în instanţă din cauza stării de sănătate, numirea unui curator special, de către instanţa sesizată cu cererea de punere sub interdicţie, este obligatorie.

Art. 939. Internarea provizorie

Dacă, potrivit avizului comisiei de medici specialişti şi, când este cazul, al unităţii sanitare prevăzute la art. 938 alin. (2), este necesară observarea mai îndelungată a stării mintale a celui a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută şi observarea nu se poate face în alt mod, instanţa, solicitând şi concluziile procurorului, va putea dispune internarea provizorie, pe cel mult 6 săptămâni, într-o unitate sanitară de specialitate.

Comentariu

1. La art. 939 NCPC este prevăzută o altă măsură prealabilă, dar cu caracter excepţional: internarea într-o unitate sanitară de specialitate[4].

---

judecării cererii; instanţa nu putea să înlăture această dovadă, dar, pentru aflarea adevărului, trebuia să stăruie în efectuarea expertizei medico-legale, motiv pentru care s-a admis recursul, s-a casat decizia atacată şi s-a dispus trimiterea dosarului aceluiaşi tribunal, pentru rejudecare.

[1] A se vedea CEDO, cauza *Winterwerp c. Olandei* (Hotărârea din 24 octombrie 1979).

[2] A se vedea, pentru dezvoltări, C. Bîrsan, *Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentarii pe articole*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010, pp. 274-275.

[3] Alin. (3) al art. 937 a fost amendat prin Legea nr. 76/2012; anterior modificării şi republicării a avut următorul cuprins: „Art. 926 alin. (3): Preşedintele, dacă este cazul, sesizează instanţa de tutelă în a cărei circumscripţie domiciliază cel a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută, în vederea numirii unui curator în condiţiile prevăzute de Codul civil. Numirea curatorului este obligatorie în vederea reprezentării în instanţă a celui a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută, în cazul în care starea sănătăţii lui împiedică prezentarea sa personală".

[4] Măsura internării provizorii era prevăzută şi în vechea reglementare, la art. 31 din Decretul nr. 32/1954.

2. Măsura internării într-o unitate sanitară de specialitate se poate lua când, potrivit avizului comisiei de medici specialişti şi, când e cazul, al unităţii sanitare în care este internat, este necesară observarea mai îndelungată a stării mintale a celui a cărui punere sub interdicţie se solicită şi observarea nu se poate face în alt mod. Astfel, instanţa, analizând concluziile medicilor specialişti, precum şi concluziile procurorului, va putea dispune din oficiu măsura internării provizorii într-o unitate sanitară de specialitate, pe o perioadă de cel mult 6 săptămâni, dacă observarea mai îndelungată a celui a cărui punere sub interdicţie se solicită nu se poate face în alt mod.

Doctrina aferentă vechii reglementări[1)] încadrează internarea provizorie în categoria actelor şi faptelor procesuale ale fazei necontradictorii a procedurii punerii sub interdicţie menite să adune datele necesare pentru soluţionarea în fond, prin dezbateri, a procesului.

Într-o altă opinie[2)] se susţine că art. 939 NCPC instituie o procedură judiciară de internare provizorie, fără a insera corelativ şi normele de procedură aplicabile, urmând astfel să se aplice normele dreptului comun, respectiv procedura contencioasă, deşi această soluţie nu este cea mai bună opţiune.

Măsura internării provizorii este, indiscutabil, o măsură de excepţie care poate fi luată de instanţă din oficiu, într-o procedură necontencioasă – în opinia noastră, cu respectarea riguroasă a cerinţelor imperative ale legii (a se observa că la această procedură necontencioasă participă şi procurorul). Doctrina recentă semnalează[3)], pe bună dreptate, că instanţa de judecată trebuie să uzeze cu precauţie de această măsură, care implică o limitare a libertăţii persoanei cu privire la care se dispune internarea provizorie.

Art. 940. Judecata

(1) După primirea actelor prevăzute la art. 938, se va fixa termenul pentru judecarea cererii, dispunându-se citarea părţilor.

(2) La termenul de judecată, instanţa este obligată să îl asculte pe cel a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută, punându-i şi întrebări pentru a constata starea sa mintală. Dacă cel a cărui punere sub interdicţie judecătorească este cerută nu este în stare să se înfăţişeze în instanţă, el va fi ascultat la locul unde se găseşte.

(3) Judecarea se va face cu participarea procurorului.

Comentariu

1. Faza a doua, contradictorie, a procedurii speciale a punerii sub interdicţie – judecata propriu-zisă – este reglementată de art. 940 NCPC, care cuprinde reguli speciale privind judecata.

Astfel, fixarea termenului pentru judecarea cererii de punere sub interdicţie se poate dispune numai după primirea tuturor înscrisurilor şi avizelor prevăzute la art. 938. Pe cale de consecinţă, dispoziţiile art. 201 NCPC privind fixarea primului termen de judecată nu sunt

[1)] A se vedea Gh. Beleiu, *Drept civil. Persoanele*, 1982, p. 173, care susţine că faza necontradictorie a procedurii punerii sub interdicţie (care cuprinde şi internarea provizorie) se înfăţişează ca o excepţie de la principiul contradictorialităţii şi publicităţii procesului civil.

[2)] A se vedea Cl.C. Dinu, *op. cit.*, p. 68.

[3)] A se vedea: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1212; V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 681.

aplicabile. La stabilirea termenului de judecată vor fi avute în vedere şi dispoziţiile art. 107 alin. (2) NCC, potrivit cărora cererile privind ocrotirea persoanei fizice se soluţionează de instanţa de tutelă de îndată.

Judecarea cererii se face cu citarea părţilor, astfel cum se prevede expres la alin. (1) al textului comentat.

Avându-se în vedere că normele speciale din cuprinsul acestei proceduri nu prevăd altfel, cercetarea procesului se desfăşoară în camera de consiliu[1], iar dezbaterea în fond a procesului, în şedinţă publică[2].

2. La termenul de judecată stabilit, instanţa este obligată să îl asculte pe cel a cărui punere sub interdicţie se solicită[3], punându-i întrebări pentru a constata starea mintală a acestuia. Ascultarea ia, sub aspect procedural, forma interogatoriului[4], după cum s-a semnalat în doctrina veche[5]. În jurisprudenţa sa, instanţa supremă s-a pronunţat[6] în sensul că instanţa este obligată să îl audieze nemijlocit pe cel a cărui punere sub interdicţie se solicită, pentru a constata starea sa mintală, iar constatările făcute vor fi consemnate într-un proces-verbal, pentru a putea fi exercitat ulterior controlul judiciar şi sub acest aspect. În noua reglementare procesuală, la art. 354 alin. (3) NCPC se prevede că, în cazul în care interogatoriul a fost dispus din oficiu, vor fi consemnate în încheierea de şedinţă atât întrebările, cât şi răspunsurile.

În legătură cu importanţa, în întregul material probatoriu, a audierii persoanei a cărei punere sub interdicţie se solicită, într-o decizie de speţă[7] instanţa supremă a reţinut că, „având la dispoziţie proba directă, constând în audierea a însuşi intimatului, rezultă că

---

[1] Potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013, dispoziţia privind cercetarea procesului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017. În procesele pornite în intervalul 15 februarie 2013-31 decembrie 2016 inclusiv cercetarea procesului se desfăşoară în şedinţă publică, dacă legea nu prevede altfel.

[2] A se vedea şi G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod civil*, p. 474, care susţine că, în raport cu specificul procedurii, nu sunt necesare alte termene sau proceduri intermediare de tipul celor la care se referă art. 201 NCPC; în ceea ce priveşte întâmpinarea, autorul opinează în sensul că, în lipsa unei prevederi exprese contrare cuprinse în procedura specială, aceasta este obligatorie, potrivit art. 208 NCPC.

[3] Textul preia soluţia legislativă cuprinsă la art. 33 din Decretul nr. 32/1954.

[4] Pentru o opinie contrară, a se vedea Cl.C. Dinu, *op. cit.*, pp. 69-70, care susţine că ascultarea celui a cărui punere sub interdicţie se solicită nu are semnificaţia luării unui interogatoriu, deoarece, din punct de vedere procesual, interogatoriul este mijlocul de probă prin care o parte încearcă să obţină de la partea adversă o mărturisire totală sau parţială, în urma formulării unor întrebări relevante, aflate în strânsă legătură cu dreptul pretins judecăţii, neputându-se afirma că reclamantul trebuie să propună obligatoriu proba interogatoriului.

Considerăm că susţinătorul acestei opinii scapă din vedere că interogatoriul este, astfel cum se prevede la art. 351 NCPC, mijlocul de probă care poate fi dispus şi din oficiu, de instanţă, în cazul de faţă instanţa având obligaţia de a-l interoga pe cel a cărui punere sub interdicţie se solicită cu privire la fapte personale, care sunt de natură să ducă la soluţionarea procesului.

[5] A se vedea C. Stătescu, *Drept civil*, 1970, p. 329.

[6] CSJ, s. civ., dec. nr. 617/1992, în Dreptul nr. 11/1992, p. 83, în cuprinsul căreia s-a reţinut că încălcarea prevederilor legale privind ascultarea celui a cărui punere sub interdicţie se solicită, prevăzute la art. 33 alin. (2) şi (3) din Decretul nr. 32/1954, atrage nulitatea sentinţei pronunţate.

[7] A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1446 din 30 iunie 1955, în CD 1955, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1956, pp. 249-251.

greșit se impută instanței de fond că n-a ținut seama de martorii audiați și că n-a încuviințat alți martori, spre a se dovedi astfel, indirect, circumstanțele privind capacitatea și discernământul".

Textul comentat prevede expres[1] că ascultarea celui a cărui punere sub interdicție se solicită se face și în cazul în care acesta nu este în stare să se înfățișeze în instanță, instanța urmând să îl asculte la locul unde se găsește. Pentru că instanța are obligația de a constata nemijlocit starea mintală a celui a cărui punere sub interdicție se solicită, ar rezulta că interogatoriul nu poate fi luat prin judecător delegat ori prin comisie rogatorie, în condițiile art. 357 NCPC[2]. În legătură cu acest aspect, într-o decizie de speță[3], instanța supremă a admis însă și posibilitatea audierii prin comisie rogatorie de către o instanță din străinătate a celui a cărui punere sub interdicție se solicită. Într-o altă decizie[4], instanța supremă a reținut că pot exista situații în care persoana a cărei punere sub interdicție se solicită să se sustragă în diferite moduri de la ascultarea ei în fața instanței și din această cauză să nu poată fi audiată. În astfel de situații, dacă instanța constată imposibilitatea de audiere a bolnavului, dar dispune de dovezi convingătoare asupra sănătății psihice a acestuia și apreciază că se impune să fie pus sub interdicție, poate proceda la luarea măsurii; a considera altfel ar însemna ca, dintr-un formalism excesiv, să rămână fără eficiență o instituție juridică a cărei menire este să ocrotească persoana bolnavă[5].

3. Judecarea cererii de punere sub interdicție se face cu participarea procurorului. Astfel, în cazul neparticipării procurorului la judecată, completul nu este legal constituit, iar hotărârea acestuia este supusă, potrivit art. 176 pct. 4 NCPC, nulității necondiționate de vătămare.

4. În baza probatoriului administrat, a concluziilor procurorului și a propriilor constatări, instanța va admite cererea și va dispune punerea sub interdicție sau, după caz, va respinge cererea.

---

[1] Vechea reglementare prevedea la art. 33 alin. (3) din Decretul nr. 32/1954 că, în cazul în care cel a cărui punere sub interdicție este cerută nu este în stare să se înfățișeze la instanță, el va fi ascultat, în prezența procurorului, la locul unde se află.

[2] În același sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 682, care susține că interogatoriul nu poate fi luat prin comisie rogatorie.

[3] A se vedea CSJ, s. civ., dec. nr. 3909/1998, în programul informatic *Lex Expert*, în cuprinsul căreia s-a reținut că, deși existau indicii asupra locului unde bolnava putea fi găsită, nu s-au dispus investigații pentru a putea realiza audierea acesteia de către instanță sau să se administreze dovada prin comisie rogatorie, de către o instanță din străinătate.

[4] A se vedea CSJ, s. civ., dec. nr. 2880 din 19 septembrie 2000, în PR nr. 2/2001, pp. 132-134.

[5] C. Chirică, *op. cit.*, p. 39, în legătură cu dec. nr. 2880/2000 a ÎCCJ, arată că principial soluția este corectă, dar în speță lucrurile au stat diferit, întrucât din starea de fapt rezultă că persoana a cărei punere sub interdicție se solicită refuzase categoric să fie ascultată de către instanță în sala de judecată, dar judecătorii nici în fond, nici în apel nu s-au deplasat la locul unde se afla persoana în discuție pentru a încerca să o audieze acolo, rezultând astfel că instanțele nu au mers până la capăt cu respectarea prevederilor legale privind ascultarea obligatorie a persoanei a cărei punere sub interdicție s-a cerut. În aceste condiții, se opinează în sensul că soluția instanței supreme este ilegală, considerându-se că abia dacă și la locul unde se afla persoana în discuție aceasta ar fi refuzat categoric să dea orice fel de răspunsuri procurorului sau judecătorului s-ar fi putut considera că s-au luat toate măsurile posibile pentru ascultarea acestuia.

Art. 941. Comunicarea hotărârii[1)]

(1) După ce hotărârea de punere sub interdicţie judecătorească a rămas definitivă, instanţa care a pronunţat-o va comunica, de îndată, dispozitivul acesteia în copie legalizată, după cum urmează:

a) serviciului public comunitar local de evidenţă a persoanelor la care naşterea celui pus sub interdicţie judecătorească este înregistrată, pentru a se face menţiune pe marginea actului de naştere;

b) serviciului sanitar competent, pentru ca acesta să instituie asupra celui pus sub interdicţie judecătorească, potrivit legii, o supraveghere permanentă;

c) biroului de cadastru şi publicitate imobiliară competent, pentru notarea în cartea funciară, când este cazul;

d) registrului comerţului, dacă persoana pusă sub interdicţie judecătorească este profesionist.

(2) Dispoziţiile alin. (1) sunt aplicabile şi instanţelor învestite cu judecarea căilor de atac prevăzute de lege.

(3) În cazul în care cererea de punere sub interdicţie judecătorească a fost respinsă, curatela instituită pe durata procesului încetează de drept.

Comentariu

1. În cadrul procedurii privind punerea sub interdicţie nefiind cuprinse dispoziţii privind căile de atac, sunt aplicabile normele dreptului comun în materie. Astfel, din coroborarea dispoziţiilor art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC, care prevăd că judecătoriile judecă în primă instanţă cererile date de Codul civil în competenţa instanţei de tutelă şi de familie, cu cele ale art. 466 alin. (1) NCPC, potrivit cărora hotărârile pronunţate în primă instanţă pot fi atacate cu apel, dacă legea nu prevede în mod expres altfel, precum şi cu dispoziţiile art. 483 alin. (2) NCPC, care exclud de la calea extraordinară de atac a recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-i) NCPC, rezultă că hotărârea prin care judecătoria soluţionează cererea de punere sub interdicţie este supusă *numai* apelului[2)]. Apelul poate fi declarat de părţi, dar şi de procuror, după cum se prevede expres la art. 92 alin. (4) NCPC, şi se judecă de tribunal, potrivit art. 95 pct. 2 NCPC.

2. Potrivit alin. (1) al articolului comentat, dispozitivul[3)] hotărârii judecătoreşti definitive[4)], în copie legalizată, este comunicat, de îndată, de instanţa care a pronunţat-o, următoarelor entităţi:

[1)] Art. 941 (fostul art. 929) cuprindea, înainte de a fi amendat prin Legea nr. 76/2012, la lit. b) o normă cu următorul cuprins: „Art. 929 alin. (1): După ce hotărârea de punere sub interdicţie judecătorească a rămas definitivă, instanţa care a pronunţat-o va comunica, de îndată, dispozitivul acesteia în copie legalizată, după cum urmează:

(...)

b) instanţei de tutelă în circumscripţia căreia domiciliază cel pus sub interdicţie judecătorească, în vederea numirii unui tutore".

[2)] Pentru o opinie contrară, însă parţial eronată, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 683, care susţine că, „în aplicarea regulilor de drept comun, hotărârea este susceptibilă atât de apel, cât şi, apoi, de recurs".

[3)] Pentru definiţia dispozitivului hotărârii, a se vedea art. 425 alin. (1) lit. c) NCPC.

[4)] Raportat la dispoziţiile art. 634 alin. (1) pct. 3 şi 4 NCPC, pot fi definitive: hotărârea de punere sub interdicţie dată în primă instanţă, care nu a fost atacată cu apel, şi, respectiv, hotărârea dată în apel (care nu este supusă recursului).

BCU "ALEXANDRU IOAN CUZA" UNIVERSITY LIBRARY

- serviciului public local de evidenţă a persoanelor[1] la care naşterea celui pus sub interdicţie judecătorească este înregistrată, pentru a se face menţiune pe marginea actului de naştere;

- serviciului sanitar competent, pentru ca acesta să instituie asupra celui pus sub interdicţie judecătorească, potrivit legii, o supraveghere permanentă;

- biroului de cadastru şi publicitate imobiliară competent, pentru notarea în cartea funciară, când este cazul. Potrivit art. 902 alin. (2) pct. 1 NCC, punerea sub interdicţie şi ridicarea acestei măsuri sunt supuse notării în cartea funciară;

- registrului comerţului, dacă persoana pusă sub interdicţie judecătorească este profesionist.

În legătură cu consecinţele necomunicării hotărârii de punere sub interdicţie, rămasă definitivă, instanţa supremă, într-o decizie de speţă[2] aferentă vechii reglementări[3], a reţinut că împrejurările care survin după pronunţarea hotărârii de punere sub interdicţie, printre care omisiunea comunicării hotărârii instanţei locului unde actul de naştere al celui pus sub interdicţie a fost înregistrat, nu constituie un motiv de reformare a hotărârii de punere sub interdicţie, ele putând avea, eventual, consecinţe în legătură cu efectele hotărârii după rămânerea definitivă a acesteia.

3. Hotărârea de punere sub interdicţie are caracter constitutiv, dă naştere unei situaţii juridice noi şi are efect pentru viitor[4]. Potrivit art. 169 NCC, hotărârea de punere sub interdicţie produce efecte din momentul rămânerii ei definitive, dar lipsa de capacitate de exerciţiu a celui pus sub interdicţie nu poate fi opusă unei terţe persoane decât de la data îndeplinirii formalităţilor de publicitate prevăzute de Codul de procedură civilă, afară numai dacă cel de-al treilea a cunoscut punerea sub interdicţie pe altă cale. În consecinţă, comunicarea hotărârii definitive de punere sub interdicţie către entităţile prevăzute la alin. (1) al textului comentat este necesară pentru opozabilitatea acesteia faţă de terţi.

---

[1] Conform dispoziţiilor art. IX din Legea nr. 60/2012, sintagma „serviciul/serviciile de stare civilă" a fost înlocuită în toate actele normative în vigoare cu sintagma „serviciul public comunitar local de evidenţă a persoanelor/serviciile publice comunitare locale de evidenţă a persoanelor".

[2] A se vedea CSJ, s. civ., dec. nr. 4163/2003, în Dreptul nr. 2/2005, p. 229, în cuprinsul căreia s-a reţinut că încălcările de lege invocate în motivele de recurs nu se referă la prevederi legale care ar fi putut schimba soluţia în faza de judecată, ci ele se referă la împrejurări care survin după pronunţarea hotărârii, mai exact după rămânerea definitivă a acesteia; aceste încălcări ale legii invocate în recurs ar avea, eventual, consecinţe în legătură cu efectele hotărârii după rămânerea definitivă, nu în legătură cu modalitatea de judecată a cauzei.

[3] În vechea reglementare, normele privind comunicarea hotărârii judecătoreşti rămase definitive erau prevăzute la art. 34 din Decretul nr. 32/1954 şi la art. 144-145 C. fam.

[4] Pe lângă efectul pierderii capacităţii de exerciţiu, măsura punerii sub interdicţie mai are şi alte efecte, precum: conform art. 43 alin. (3) NCC, persoana lipsită de capacitate de exerciţiu poate încheia singură actele anume prevăzute de lege, actele de conservare, precum şi actele de dispoziţie de mică valoare, cu caracter curent şi care se execută la momentul încheierii lor (încheierea altor acte este supusă, potrivit art. 172 NCC, sancţiunii nulităţii relative); potrivit art. 44 alin. (2) NCC, anulabilitatea actului pentru incapacitate rezultată din punerea sub interdicţie poate fi solicitată şi pe cale de excepţie; persoana pusă sub interdicţie nu poate fi tutore, potrivit art. 113 alin. (1) lit. a) NCC, şi nu poate fi ascultată ca martor, conform art. 315 alin. (1) pct. 4 NCPC; conform art. 1.366 alin. (1) NCC, persoana pusă sub interdicţie nu răspunde pentru prejudiciul cauzat, dacă nu se dovedeşte discernământul său la data săvârşirii faptei; conform art. 1.925 NCC, persoana pusă sub interdicţie pierde calitatea de asociat.

4. Obligaţia comunicării hotărârii de punere sub interdicţie revine instanţei de tutelă în cazul în care hotărârea acesteia a rămas definitivă prin neapelare sau instanţelor învestite cu soluţionarea căilor de atac prevăzute de lege (apelul sau, dacă este cazul, contestaţia în anulare şi revizuirea[1]).

5. În situaţia în care instanţa a instituit curatela pe durata procesului, conform art. 938 alin. (3) NCPC, aceasta încetează de drept dacă cererea de punere sub interdicţie a fost respinsă. Textul nu menţionează expres momentul de la care încetează curatela, dar acesta nu poate fi decât data rămânerii definitive a hotărârii de respingere a cererii de punere sub interdicţie, motivat de faptul că „reprezentarea şi îngrijirea" celui a cărui punere sub interdicţie se solicită trebuie să se asigure pe toată durata procesului, până când se va stabili prin hotărâre definitivă că punerea acestuia sub interdicţie nu mai este necesară[2]. Totuşi, actele juridice încheiate de curatorul de bună-credinţă rămân valabile şi opozabile terţilor [art. 1.307 alin. (4) NCC].

Art. 942. Numirea tutorelui[3]

Dacă hotărârea de punere sub interdicţie judecătorească a rămas definitivă, instanţa de tutelă numeşte de îndată un tutore pentru ocrotirea celui pus sub interdicţie judecătorească, în condiţiile prevăzute de Codul civil.

Comentariu

1. De la data la care a rămas definitivă hotărârea, cel pus sub interdicţie este lipsit de capacitate de exerciţiu. Lipsirea de capacitate de exerciţiu a celui pus sub interdicţie se manifestă diferit, în funcţie de capacitatea pe care o avea persoana la data punerii sub interdicţie, astfel: dacă pusul sub interdicţie este un minor între 14 şi 18 ani[4], se trece de la capacitatea de exerciţiu restrânsă la lipsa capacităţii de exerciţiu; pentru celelalte cazuri, persoana cu capacitate de exerciţiu deplină devine persoană lipsită de capacitate de exerciţiu.

2. Prin hotărârea judecătorească de punere sub interdicţie, în sine, nu se asigură şi ocrotirea interzisului judecătoresc, ci se creează condiţia obligatorie ca instanţa de tutelă să numească un tutore.

În acest sens, textul comentat prevede că instanţa de tutelă numeşte de îndată un tutore, dacă hotărârea de punere sub interdicţie a rămas definitivă.

---

[1] A se observa şi motivul de revizuire prevăzut la art. 509 alin. (1) pct. 7 NCPC – „statul ori alte persoane juridice de drept public, minorii şi cei puşi sub interdicţie judecătorească ori cei puşi sub curatelă nu au fost apăraţi deloc sau au fost apăraţi cu viclenie de cei însărcinaţi să îi apere".

[2] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 682.

[3] Textul privind numirea tutorelui a fost introdus în Noul Cod de procedură civilă prin Legea nr. 76/2012 (fostul art. 929[1] înainte de renumerotare) şi modifică, implicit, art. 170 NCC, care prevedea că numirea tutorelui se face prin însăşi hotărârea de punere sub interdicţie judecătorească.

[4] Potrivit art. 164 alin. (2) NCC, pot fi puşi sub interdicţie şi minorii cu capacitate de exerciţiu restrânsă (care au împlinit vârsta de 14 ani, potrivit art. 41 NCC).

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Numirea tutorelui este prevăzută şi la art. 170 NCC, care stabileşte că instanţa de tutelă numeşte, de îndată, prin hotărârea de punere sub interdicţie, un tutore pentru ocrotirea celui pus sub interdicţie judecătorească, cu respectarea dispoziţiilor art. 114-120 NCC.

După cum se poate observa, dispoziţiile art. 942 NCPC şi cele ale art. 170 NCC sunt în dezacord în ceea ce priveşte momentul la care instanţa de tutelă procedează la numirea tutorelui (potrivit art. 942 NCPC, de îndată ce hotărârea de punere sub interdicţie a rămas definitivă, iar potrivit art. 170 NCC, de îndată, prin hotărârea de punere sub interdicţie).

Cu privire la acest aspect, în doctrină au apărut critici[1] şi s-au conturat deja două opinii. O primă opinie[2], care susţine că textul art. 942 NCPC[3], vizând numirea tutorelui de îndată ce hotărârea de punere sub interdicţie a rămas definitivă, este mai raţional şi susceptibil de a fi avut în vedere. Ne alăturăm acestei opinii şi în susţinere aducem ca argument dispoziţiile cuprinse la art. 83 lit. k) LPA NCPC, privind abrogarea, la data intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, a oricăror altor dispoziţii contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale. Cum în speţă norma cuprinsă la art. 170 NCC contravine noii dispoziţii cu acelaşi conţinut cuprinse la art. 942 NCPC, înseamnă că aceasta din urmă prevalează faţă de prima dispoziţie, care trebuie socotită abrogată sau cel puţin modificată corespunzător, în temeiul art. 83 lit. k) LPA NCPC[4], cu aplicarea regulii *lex posterior derogat priori*.

Potrivit celei de-a doua opinii[5], numirea tutorelui se dispune de instanţa de tutelă chiar prin hotărârea de punere sub interdicţie judecătorească, conform art. 170 NCC, la care face trimitere norma prevăzută la art. 942 NCPC, urmând ca funcţia tutorelui numit să se exercite efectiv numai din momentul rămânerii definitive a hotărârii de punere sub interdicţie, până la acel moment reprezentarea şi îngrijirea interzisului realizându-se de curatorul special desemnat în condiţiile art. 167 NCC. Această opinie ignoră noile prevederi ale art. 942 NCPC, introduse prin Legea nr. 76/2012.

---

[1] A se vedea B.D. Moloman, L.-C. Ureche, *Despre o nouă contradicţie a dreptului. Problematica numirii tutorelui în procedura punerii sub interdicţie în lumina noului Cod civil şi a noului Cod de procedură civilă*, în RPR nr. 3/2014, pp. 119-127. Autorul critică inconsecvenţa legiuitorului, care a dat naştere unor inadvertenţe certe între dispoziţiile de drept substanţial şi cele de ordin procesual, şi opinează în sensul că norma din NCPC creează primejdia iminentă a lipsei de protecţie a drepturilor şi intereselor persoanei ce urmează a fi pusă sub interdicţie, până la rămânerea definitivă a hotărârii de punere sub interdicţie. Această opinie nu are în vedere că până la momentul rămânerii definitive a hotărârii de punere sub interdicţie judecătorească, când instanţa numeşte prin încheiere tutorele, reprezentarea şi îngrijirea interzisului se realizează de curatorul special, desemnat în condiţiile art. 167 NCC.

[2] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 683, care critică soluţia legislativă prevăzută la art. 170 NCC, susţinându-se că textul în sine cuprinde o contradicţie („de îndată" poate însemna doar ulterior unui moment, dar textul nu-l precizează, dimpotrivă, prevede că numirea tutorelui se face chiar „prin hotărârea de punere sub interdicţie"), precum şi că ar fi contraproductiv să se recurgă la numirea tutorelui înainte de rămânerea definitivă a hotărârii.

[3] Art. 941 (fostul art. 929[1] înainte de renumerotare) a fost introdus în NCPC prin Legea nr. 76/2012.

[4] A se vedea şi art. 64-65 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010.

[5] G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1335. În acelaşi sens, a se vedea G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, p. 477.

3. În privința desemnării tutorelui, Noul Cod civil instituie la art. 166 „mandatul pentru incapacitate"[1] sau, mai exact, „tutela dativă"[2], cum este numită de doctrină, care îi conferă oricărei persoane fizice cu capacitate deplină de exercițiu dreptul de a desemna prin act unilateral sau prin contract de mandat încheiat în formă autentică persoana care urmează a fi numită tutore pentru a se îngriji de persoana și de bunurile sale în cazul în care ar fi pusă sub interdicție judecătorească.

Desemnarea poate fi revocată anterior punerii sub interdicție judecătorească, chiar și printr-un act sub semnătură privată, cu înscrierea în registrul prevăzut la art. 1.046 NCC (Registrul național de evidență a testamentelor autentice), în cazul în care desemnarea s-a făcut prin act unilateral (testament) sau, după caz, în registrul prevăzut la art. 2.033 NCC (Registrul național de evidență a revocărilor procurilor – RNPR), în cazul în care desemnarea s-a făcut prin contract de mandat (procură autentică). În temeiul acestor reglementări, în vederea numirii tutorelui, instanței de tutelă îi revine obligația de a verifica, prin consultarea registrelor menționate, dacă persoana desemnată pentru a fi tutore nu a fost revocată.

În lipsa unui tutore desemnat, instanța de tutelă, potrivit art. 118 NCC, va numi cu prioritate ca tutore, dacă nu se opun motive întemeiate, o rudă sau un afin ori un prieten al familiei interzisului, capabil să îndeplinească această sarcină, ținând seama, după caz, de relațiile personale, de apropierea domiciliilor, de condițiile materiale și de garanțiile morale pe care le prezintă cel chemat la tutelă. Conform dispozițiilor art. 119 NCC, numirea tutorelui se face, cu acordul acestuia, de către instanța de tutelă, în camera de consiliu, prin încheiere definitivă. Încheierea de numire se comunică în scris tutorelui și se afișează la sediul instanței de tutelă și la primăria de la domiciliul persoanei puse sub interdicție, drepturile și îndatoririle tutorelui începând de la data comunicării încheierii de numire.

Art. 943. Ridicarea interdicției

(1) Ridicarea interdicției judecătorești se face cu procedura prevăzută în prezentul titlu, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Despre ridicarea interdicției judecătorești se face mențiune pe hotărârea prin care s-a pronunțat interdicția judecătorească.

Comentariu

1. Interdicția judecătorească încetează în cazul decesului persoanei puse sub interdicție, precum și în cazul ridicării interdicției – când persoana pusă sub interdicție redobândește discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale[3].

---

[1] A se vedea G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, p. 477.

[2] A se vedea, pentru dezvoltări, A. Tudorică, în *Noul Cod civil*, p. 157.

[3] Ridicarea interdicției judecătorești era prevăzută la art. 151 C. fam.: „Dacă au încetat cauzele care au provocat interdicția, instanța judecătorească va pronunța, ascultând concluziile procurorului, ridicarea ei.

Cererea se va putea face de cel pus sub interdicție, de tutore, precum și de toți cei prevăzuți în art. 115.

Hotărârea care pronunță ridicarea interdicției își produce efectele de la data când a rămas definitivă. Ea se va comunica, de către instanța judecătorească care a pronunțat-o, instanței locului unde s-a transcris hotărârea de punere sub interdicție, spre a fi de asemenea transcrisă în registrul prevăzut de art. 144 și,

O normă privind ridicarea interdicției judecătorești se regăsește și la art. 177 NCC, care prevede că, în cazul în care au încetat cauzele care au provocat interdicția, instanța judecătorească va pronunța ridicarea interdicției. Cererea se poate introduce de cel pus sub interdicție judecătorească, de tutore, precum și de toți ceilalți prevăzuți la art. 111 NCC (trebuie avut în vedere că enumerarea prevăzută la art. 111 NCC nu este limitativă).

2. Potrivit textului comentat, ridicarea interdicției judecătorești se face cu procedura prevăzută pentru punerea sub interdicție. Astfel, competența de soluționare a cererii de ridicare a interdicției aparține judecătoriei (instanței de tutelă) în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau reședința persoanei a cărei interdicție se solicită a fi ridicată. Normele privind judecata, căile de atac, obligația comunicării către instituțiile prevăzute la art. 941 alin. (1) lit. a)-d) NCPC sunt aplicabile și cererii de ridicare a interdicției.

3. În privința efectelor ridicării interdicției asupra tutelei, dacă interzisul este major, ridicarea interdicției judecătorești are ca efect încetarea tutelei, iar în cazul interzisului minor, tutela continuă până la dobândirea de către acesta a capacității de exercițiu depline.

4. Hotărârea prin care se pronunță ridicarea interdicției judecătorești își produce efectele de la data rămânerii definitive, după cum se prevede la art. 177 alin. (3) NCC. În privința încetării dreptului de reprezentare al tutorelui rămân aplicabile dispozițiile art. 169 alin. (2) NCC, în sensul că nu poate fi opusă ridicarea interdicției unei terțe persoane decât de la data îndeplinirii formalităților de publicitate prevăzute de Codul de procedură civilă, afară numai dacă cel de-al treilea a cunoscut ridicarea interdicției pe altă cale.

5. Potrivit alin. (2) al textului comentat, despre ridicarea interdicției judecătorești se face mențiune pe hotărârea prin care s-a dispus punerea sub interdicție judecătorească. Astfel, pe cele două exemplare originale ale hotărârii de punere sub interdicție, întocmite conform art. 426 alin. (6) NCPC, dintre care unul se află la dosarul cauzei, iar celălalt este depus spre conservare la dosarul de hotărâri al instanței, se va menționa ridicarea interdicției.

totodată, spre a se face, în același registru, mențiune despre ridicarea interdicției, pe marginea hotărârii care a pronunțat interdicția.

Încetarea dreptului de reprezentare al tutorelui nu va putea fi opusă unui al treilea decât de la data când, potrivit dispozițiilor alineatului precedent, a fost făcută mențiune despre ridicarea interdicției, afară numai dacă cel de-al treilea a cunoscut ridicarea interdicției pe altă cale".

UAIC IASI / CENTRU UNIVERSITAR LIBRARY

Titlul III
Procedura de declarare a morţii

Comentariu general

1. Încetarea capacităţii de folosinţă a persoanei fizice are loc la moartea acesteia, care poate fi fizic constatată[1)], prin examinarea cadavrului, sau declarată prin hotărâre judecătorească, în situaţia în care nu a fost posibilă identificarea şi examinarea cadavrului. În ambele ipoteze, data încetării capacităţii de folosinţă a persoanei este data morţii înscrisă în actul de stare civilă[2)].

2. Anterior actualei reglementări[3)], în materia declarării judecătoreşti a morţii, normele de drept substanţial erau prevăzute la art. 16-21 din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice şi persoanele juridice[4)], iar normele de drept procedural la art. 36-43 din Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei şi a Decretului nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice şi persoanele juridice[5)].

3. În actuala reglementare[6)], normele de drept substanţial privind declararea judecătorească a morţii sunt cuprinse la art. 49-57 NCC, iar procedura de declarare a morţii a fost inclusă, cum, de altfel, se prevede la art. 51 NCC, în cadrul procedurilor speciale ce fac obiectul Cărţii a VI-a a NCPC[7)].

Din perspectiva aplicării în timp a legii[8)], prezintă interes şi dispoziţiile art. 230 lit. o) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil,

---

[1)] În legătură cu eliberarea certificatului medical constatator al decesului, a se vedea Ordinul comun nr. 1134/C/2000 al ministrului justiţiei şi nr. 255/2000 al ministrului sănătăţii pentru aprobarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor şi a altor lucrări medico-legale, publicat în M. Of. nr. 459 din 19 septembrie 2000.

[2)] Pentru dezvoltări, a se vedea: Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 11-a, revăzută şi adăugită de M. Nicolae şi P. Truşcă, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, pp. 334-335; E. Chelaru, *Noul Cod civil*, pp. 40-41.

În ceea ce priveşte întocmirea actului de deces, ca act de stare civilă prin care se dovedeşte decesul unei persoane, a se vedea Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată în M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012, cu modificările şi completările ulterioare.

[3)] Pentru scurt istoric al instituţiei juridice a declarării judecătoreşti a morţii, a se vedea D. Spânu, *Declararea judecătorească a morţii în proiectul Codului civil*, în Revista de Ştiinţe Juridice nr. 2/2006, p. 71.

[4)] Publicat în B. Of. nr. 8 din 30 ianuarie 1954.

[5)] Publicat în B. Of. nr. 9 din 31 ianuarie 1954.

[6)] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 684, nota 2, care semnalează existenţa unei asimetrii terminologice, lipsită însă de consecinţe de fond, între denumirea procedurii în NCPC – „procedura de declarare a morţii" – şi denumirea din NCC – „declararea judecătorească a morţii".

[7)] A se vedea NCPC, Cartea a VI-a, „Proceduri speciale", Titlul III, „Procedura de declarare a morţii", art. 944-951.

[8)] În ceea ce priveşte legea aplicabilă proceselor noi, a se vedea art. 24 NCPC, care prevede că dispoziţiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor şi executărilor începute după intrarea acesteia în vigoare, iar în ceea ce priveşte legea aplicabilă proceselor în curs, a se vedea art. 25 alin. (1) NCPC,

BCU BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

care prevăd că dispozițiile art. 30-43 din Decretul nr. 32/1954 se abrogă la data intrării în vigoare a NCPC. Astfel, normele de drept procedural prevăzute la art. 36-43 din Decretul nr. 32/1954, vizând procedura declarării dispariției și procedura declarării morții prin hotărâre judecătorească, au fost menținute în vigoare până la intrarea în vigoare a NCPC (15 februarie 2013), chiar dacă noile norme de drept substanțial în materia declarării judecătorești a morții au intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011.

4. Noțiunea „declararea judecătorească a morții", astfel cum se menționează în doctrină[1], desemnează *instituția juridică* având această denumire, care cuprinde ansamblul normelor din această materie, dar și *mijlocul juridic* de stabilire a încetării capacității de folosință a persoanei fizice, când nu este posibilă constatarea în mod direct a morții acesteia. Existența acestei instituții juridice se întemeiază pe necesitatea social-juridică a rezolvării problemelor pe care le ridică incertitudinea existenței în viață a unei persoane. Interesate în clarificarea situației persoanei dispărute sunt persoanele cu care cel dispărut se află în diferite raporturi de familie sau în alte raporturi juridice, dar și societatea însăși.

5. Ieșirea din starea de incertitudine în ceea ce privește existența în viață a persoanei dispărute presupune declanșarea mecanismului juridic al declarării judecătorești a morții. Vechea reglementare[2] prevedea două modalități de declarare judecătorească a morții: declararea judecătorească a morții precedată de declararea, tot judecătorească, a dispariției și declararea judecătorească a morții neprecedată de declararea judecătorească a dispariției, în condiții excepționale.

Noua reglementare păstrează, în mare parte, soluțiile legislative cuprinse în vechea reglementare, dar elimină procedura declarării judecătorești a dispariției persoanei și modifică unele termene prevăzute atât de normele de drept substanțial, cât și de cele de drept procedural. De asemenea, în noua reglementare regăsim, la art. 53 NCC, prezumția legală cuprinsă și în vechea reglementare[3], în sensul că cel dispărut este socotit a fi în viață dacă nu a intervenit o hotărâre declarativă de moarte rămasă definitivă[4].

6. Avându-se în vedere că vârsta nu este o condiție pentru declararea morții, în doctrină[5] s-a reținut, în mod justificat, că poate fi declarată judecătorește atât moartea unui major, cât și a unui minor.

---

potrivit căruia procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi. A se vedea, de asemenea, dispozițiile tranzitorii cuprinse la art. 3 și art. 4 din Legea nr. 76/2012. Pentru dezvoltări vizând aplicarea legii de procedură civilă, a se vedea M. Nicolae, *supra*, vol. I, p. 98 și urm.

[1] A se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 336.

[2] A se vedea art. 16 și urm. din Decretul nr. 31/1954 și art. 36 și urm. din Decretul nr. 32/1954.

[3] A se vedea art. 19 din Decretul nr. 31/1954.

[4] A se vedea C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970, pp. 60 și 66, care subliniază că, „întrucât moartea persoanei nu a fost constatată, calitatea de subiect de drept, oricât de incertă ar fi sub aspectul circumstanțelor de fapt, din punct de vedere juridic continuă să existe" și că „nicio modificare, de nicio natură, nu intervine în capacitatea de folosință a persoanei dispărute".

[5] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 685, nota 1037.

Art. 944. Instanța competentă

Cererea de declarare a morții unei persoane se introduce la instanța competentă în a cărei circumscripție acea persoană a avut ultimul domiciliu cunoscut.

Comentariu

1. NCC prevede la art. 49 cazul general de declarare judecătorească a morții, stabilind că, atunci când o persoană este dispărută și există indicii că a încetat din viață, aceasta poate fi declarată moartă prin hotărâre judecătorească, la cererea oricărei persoane interesate, dacă au trecut cel puțin 2 ani de la data primirii ultimelor informații sau indicii din care rezultă că era în viață.

Astfel, declanșarea procedurii declarării judecătorești a morții se întemeiază pe o *dispariție calificată sub dublu aspect*[1]: pe de o parte, dispariția persoanei trebuie să aibă o durată minimă (2 ani de la data primirii ultimelor informații sau indicii din care rezultă că era în viață) și, pe de altă parte, dispariția persoanei este necesar să genereze incertitudine asupra existenței în viață a acesteia. Termenul de 2 ani începe să curgă de la data ultimelor informații sau indicii că persoana era în viață, stabilită în baza probelor (înscrisuri și martori). Când nu există probe pentru a se dovedi data ultimelor informații, termenul de 2 ani începe să curgă de la sfârșitul lunii sau, când nici luna nu se cunoaște, de la sfârșitul anului calendaristic în care au fost primite ultimele informații sau indicii despre cel dispărut.

În doctrină[2] s-a precizat că această condiție – a împlinirii unui termen (2 ani, potrivit noii reglementări) de la data primirii ultimelor informații sau indicii – trebuie îndeplinită pentru intentarea acțiunii, ceea ce ar conduce la evitarea respingerii ca prematur introdusă a acțiunii pornite înainte de împlinirea termenului.

La art. 50 NCC sunt prevăzute cazurile speciale de declarare judecătorească a morții, și anume:

- cazul celui dispărut în împrejurări deosebite, cum sunt inundațiile, cutremurul, catastrofa de cale ferată ori aeriană, naufragiul, în cursul unor fapte de război sau într-o altă împrejurare asemănătoare, ce îndreptățește a se presupune decesul, care poate fi declarat mort, dacă au trecut cel puțin 6 luni de la data împrejurării în care a avut loc dispariția. Termenul de 6 luni de la data împrejurării excepționale în care a avut loc dispariția este, ca și termenul de 2 ani prevăzut la art. 49 NCC, un termen care are efect suspensiv, partea interesată neputându-se adresa instanței de judecată, sub sancțiunea respingerii ca prematur introdusă a cererii de declarare a morții[3];

- cazul persoanei despre care se știe sigur că a decedat, deși cadavrul nu poate fi găsit sau identificat, care poate fi declarată moartă prin hotărâre judecătorească, fără a se aștepta împlinirea vreunui termen de la dispariție.

[1] A se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, pp. 336-337, care exprimă această opinie în legătură cu declanșarea procedurii declarării judecătorești a dispariției, în condițiile vechii reglementări.

[2] A se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 338. În același sens, a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1337.

[3] În același sens, a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 78.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Cererea de declarare a morţii poate fi introdusă, potrivit art. 49 NCC, de orice persoană care justifică un interes. Poate avea calitate procesuală activă şi procurorul care, în temeiul dispoziţiilor art. 92 alin. (1) NCPC, poate porni orice acţiune civilă, ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale dispăruţilor.

O.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru[1] nu prevede expres taxa judiciară care se aplică în cazul cererii de declarare a morţii, urmând, astfel, a se aplica dispoziţiile art. 27 din cuprinsul acestui act normativ, potrivit cărora orice alte acţiuni sau cereri neevaluabile în bani, cu excepţia celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii[2], se taxează cu 20 lei.

3. Art. 944 NCPC cuprinde dispoziţii privind instanţa competentă să soluţioneze cererea de declarare a morţii. Sub aspectul competenţei teritoriale, articolul comentat, păstrând soluţia legislativă a vechii reglementări[3], instituie o normă specială de competenţă teritorială exclusivă în favoarea instanţei în a cărei circumscripţie a avut ultimul domiciliu cunoscut persoana a cărei moarte se solicită a fi declarată, competenţa neputând fi înlăturată de părţi, potrivit dispoziţiilor art. 129 alin. (2) pct. 3 NCPC. Regimul invocării excepţiei de necompetenţă este stabilit la art. 130 alin. (2) NCPC, care prevede că necompetenţa teritorială de ordine publică trebuie invocată de părţi ori de judecător la primul termen de judecară la care părţile sunt legal citate în faţa primei instanţe. Această normă de competenţă teritorială se află într-o corelaţie logică, astfel cum s-a semnalat deja în doctrină[4], cu textul cuprins la art. 118 NCPC, care stabileşte, în materie de moştenire, competenţa exclusivă a instanţei celui din urmă domiciliu al defunctului, unde este de presupus că există majoritatea datelor despre această persoană. Astfel, reclamantul trebuie să indice în cererea de declarare a morţii elementele din care să rezulte ultimul domiciliu cunoscut al persoanei a cărei moarte se solicită a fi declarată. Doctrina aferentă noii reglementări[5] atrage atenţia asupra faptului că, nefiind explicitată expres de NCC, sintagma „ultimul domiciliu cunoscut" este susceptibilă de interpretări diferite şi opinează în sensul că trebuie avute în vedere şi dispoziţiile art. 90 NCC vizând prezumţia de domiciliu[6].

Atât în jurisprudenţa aferentă vechii reglementări[7], cât şi în doctrina recentă[8] s-a reţinut că textul se referă la ultimul domiciliu din ţară al persoanei dispărute, şi nu la cel din

---

[1] Publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013.

[2] A se observa şi dispoziţiile art. 30 alin. (1) din cuprinsul O.U.G. nr. 80/2013, vizând scutirea acţiunilor şi cererilor formulate de anumite instituţii publice de la plata taxei judiciare de timbru.

[3] A se vedea art. 36 din Decretul nr. 32/1954.

[4] A se vedea G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, p. 480.

[5] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1216.

[6] A se vedea NCC: „Art. 90. Prezumţia de domiciliu

(1) Reşedinţa va fi considerată domiciliu când acesta nu este cunoscut.

(2) În lipsă de reşedinţă, persoana fizică este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaşte, la locul unde acea persoană se găseşte".

[7] A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 1947 din 6 noiembrie 1975, în CD 1975, p. 218 şi urm., în care s-a reţinut că din întreaga economie a Decretului nr. 32/1954 rezultă că, pentru determinarea instanţei competente, dispoziţia legală referitoare la ultimul domiciliu al persoanei a cărei moarte prezumată se cere a fi declarată judecătoreşte a avut în vedere ultimul ei domiciliu din ţară, iar nu din străinătate.

[8] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 685.

străinătate. În sprijinul acestei susţineri sunt invocate şi dispoziţiile art. 179 lit. c) NCC, care prevăd că instanţa de tutelă competentă să instituie curatela, în cazul în care o persoană a dispărut fără a exista informaţii despre ea şi nu a lăsat un mandatar sau un administrator general, este instanţa de la ultimul domiciliu din ţară al celui lipsă ori al celui dispărut[1].

4. Textul comentat nu cuprinde dispoziţii referitoare la competenţa materială a instanţei, fiind aplicabile, în consecinţă, normele generale privind competenţa după materie a instanţelor. Astfel, până la data amendării art. 94 NCPC prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative conexe[2], tribunalul era competent, sub aspect material, să judece în primă instanţă cererea de declarare judecătorească a morţii, având în vedere că, potrivit art. 95 pct. 1 NCPC, tribunalele judecă în primă instanţă toate cererile care nu sunt date prin lege în competenţa altor instanţe, iar cererea de declarare judecătorească a morţii nu era dată în competenţa materială a altei instanţe[3]. Însă, prin Legea nr. 138/2014, la art. 94 pct. 1 NCPC a fost introdusă o nouă literă, h[1]), devenită, în urma republicării şi renumerotării NCPC[4], lit. i), care stabileşte expres că judecătoria este competentă material să judece, în primă instanţă, cererile de declarare judecătorească a morţii unei persoane.

Art. 945. Măsuri prealabile

(1) După sesizarea instanţei, preşedintele va cere primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti, precum şi organelor poliţiei în a căror rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel dispărut să culeagă informaţii cu privire la acesta.

(2) Totodată, preşedintele va dispune să se facă afişarea cererii la ultimul domiciliu cunoscut al celui dispărut, la sediul primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti şi la sediul instanţei, precum şi publicarea într-un ziar de largă circulaţie a unui anunţ despre deschiderea procedurii de declarare a morţii, cu invitaţia ca orice persoană să comunice datele pe care le cunoaşte în legătură cu cel dispărut.

(3) Preşedintele va sesiza instanţa de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al celui a cărui moarte se cere a fi declarată, spre a numi, dacă este cazul, un curator, în condiţiile prevăzute de Codul civil.

---

[1] În ceea ce priveşte legea aplicabilă în raporturile de drept internaţional privat, a se vedea: art. 2.572-2.573 NCC privind legea aplicabilă stării civile şi capacităţii („Începutul şi încetarea personalităţii sunt determinate de legea naţională a fiecărei persoane") şi art. 2.574 NCC vizând declararea judecătorească a morţii („Declararea morţii, stabilirea decesului şi a datei morţii, precum şi prezumţia că cel dispărut este în viaţă sunt cârmuite de ultima lege naţională a persoanei dispărute. Dacă această lege nu poate fi identificată, se aplică legea română"). De asemenea, a se vedea că, potrivit art. 1.081 alin. (2) pct. 3 NCPC, instanţele judecătoreşti române au competenţa internaţională (preferenţială, nu exclusivă) de a judeca declararea judecătorească a morţii unui cetăţean român, chiar dacă acesta se află în străinătate la data când a intervenit dispariţia.

[2] Publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

[3] A se observa şi că declararea judecătorească a morţii este prevăzută în Cartea I, „Despre persoane", Titlul II, „Persoana fizică", din NCC şi nu se încadrează în categoria cererilor privind ocrotirea persoanei fizice şi nici a cererilor în materia familiei, care, potrivit art. 107 NCC şi, respectiv, art. 265 NCC, sunt de competenţa instanţei de tutelă.

[4] A se vedea Legea nr. 134/2010, republicată în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015.

(4) Dacă în patrimoniul persoanei a cărei moarte se cere a fi declarată există bunuri imobile, preşedintele va cere, din oficiu, notarea cererii în cartea funciară, precum şi înregistrarea acesteia în registrul comerţului, dacă este profesionist.

Comentariu

1. În procedura specială de declarare a morţii[1] instanţa de judecată sesizată trebuie să ia o serie de măsuri prealabile judecăţii, cu scopul de a culege informaţii despre cel dispărut, dar şi pentru protejarea patrimoniului acestuia. În acest sens, la alin. (1) al textului comentat se prevede că, după sesizarea instanţei, preşedintele va cere primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti, precum şi organelor poliţiei în a căror rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel dispărut, să culeagă informaţii cu privire la acesta. Natura acestor informaţii nefiind prevăzută de lege, doctrina[2] apreciază că, în considerarea finalităţii instituţiei, asemenea informaţii vizează existenţa persoanei şi ultimul său domiciliu cunoscut.

2. Textul comentat prevede că măsurile prealabile sunt dispuse de preşedinte. În doctrină[3] s-a exprimat o opinie în sensul că, în acord cu spiritul general al NCPC, caracterizat prin transferul către completul de judecată desemnat aleatoriu al tuturor prerogativelor şi atribuţiilor care au legătură cu judecarea dosarului, „preşedintele" care va dispune măsurile prealabile, de natură să pregătească soluţionarea cauzei, este preşedintele completului de judecată, nu preşedintele instanţei[4].

Pe de altă parte, în contextul analizei aplicării dispoziţiilor referitoare la regularizarea cererii de chemare în judecată în procedurile speciale privind punerea sub interdicţie şi, respectiv, declararea judecătorească a morţii, în doctrină[5] s-a afirmat că în faza aplicării măsurilor prealabile nu poate interveni regularizarea, deoarece încă nu a fost stabilit în mod aleatoriu un complet al instanţei, fiind o etapă prealabilă, cu conţinut administrativ. Pornind

---

[1] Textul comentat conservă soluţia legislativă cuprinsă la art. 37 din Decretul nr. 32/1954 în ceea ce priveşte efectuarea de măsuri prealabile în scopul culegerii de informaţii, însă nu preia norma privind sesizarea autorităţii tutelare pentru numirea curatorului (în acest scop, potrivit noii reglementări, va fi sesizată instanţa de tutelă) şi, în plus, introduce o măsură suplimentară menită să protejeze patrimoniul persoanei dispărute – notarea cererii de declarare a morţii în cartea funciară şi înregistrarea acesteia în registrul comerţului dacă este profesionist.

[2] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1216.

[3] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, pp. 686-687, nota 2.

[4] În acelaşi sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 686, care susţine că preşedintele care va lua măsurile prealabile prevăzute la art. 944 este preşedintele completului căruia i-a fost repartizat dosarul, iar nu preşedintele instanţei, precum şi C.G. Frenţiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, pp. 1330-1340, care susţin că prin sintagma *preşedintele* folosită în cuprinsul art. 944 trebuie să se înţeleagă *preşedintele completului de judecată* căruia i-a revenit cauza spre soluţionare, şi nu conducătorul administrativ al instanţei; preşedintele completului va dispune măsurile prealabile imediat după înregistrarea cererii, în etapa de verificare a regularităţii cererii, prevăzută de art. 200 NCPC.

[5] A se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Câteva reflecţii cu privire la soluţiile din doctrină şi jurisprudenţă privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, disponibil pe site-ul *www.juridice.ro* la adresa de internet *http://www.juridice.ro/325265/cateva-reflectii-cu-privire-la-solutiile-din-doctrina-si-jurisprudenta-privind-unele-probleme-ivite-in-aplicarea-ncpc.html*.

de la această opinie, s-ar putea deduce că președintele care va dispune măsurile prevăzute de lege în această fază prealabilă a procesului este președintele instanței, nefiind stabilit completul de judecată.

Legea nr. 138/2014, care prin art. VII amendează Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, clarifică lucrurile. Astfel, potrivit normei ce face obiectul art. 12^3 din Legea nr. 76/2012, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 138/2014, „termenul «președinte» din cuprinsul art. 944, din Codul de procedură civilă, se înțelege «președintele completului de judecată»". În consecință, măsurile prealabile prevăzute la art. 944 (devenit art. 945 în urma renumerotării și republicării NCPC) vor fi dispuse de președintele completului de judecată.

3. Potrivit alin. (2) al textului comentat, președintele completului de judecată va dispune să se facă afișarea cererii la ultimul domiciliu cunoscut al celui dispărut, la sediul primăriei comunei, orașului, municipiului sau sectorului municipiului București și la sediul instanței, precum și publicarea într-un ziar de largă circulație a unui anunț despre deschiderea procedurii de declarare a morții, cu invitația ca orice persoană să comunice datele pe care le cunoaște în legătură cu cel dispărut. După cum s-a semnalat deja în doctrină[1], aceste demersuri au caracter obligatoriu și sunt făcute în scopul de a obține informații în legătură cu cel dispărut pentru a se evita declararea morții unei persoane care este încă în viață. Informațiile pe care le dețin persoanele în legătură cu cel dispărut pot fi comunicate atât instituțiilor prevăzute la alin. (1), cât și direct instanței.

4. Potrivit alin. (3) al articolului comentat, președintele completului de judecată va sesiza instanța de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al celui a cărui moarte se cere a fi declarată, spre a numi, dacă este cazul, un curator, în condițiile prevăzute de Codul civil. Considerăm că sunt avute în vedere dispozițiile art. 178 lit. d) NCC, potrivit cărora instanța de tutelă poate institui curatela în cazul în care o persoană a dispărut fără a exista informații despre ea și nu a lăsat un mandatar sau un administrator general[2]. În cazul în care persoana dispărută a lăsat un mandatar sau un administrator general, nu s-ar mai justifica numirea unui curator.

Numirea unui curator este, potrivit dispozițiilor art. 179 lit. c) NCC, sub aspect teritorial, în competența instanței de tutelă de la ultimul domiciliu din țară al celui dispărut. Sub aspect material, competența aparține judecătoriei, astfel cum rezultă din coroborarea dispozițiilor cuprinse la art. 107 NCC și la art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC.

Totodată, din coroborarea dispozițiilor art. 111 NCC – din cuprinsul cărora rezultă că orice persoană care a aflat pe orice cale despre existența unui minor lipsit de îngrijire părintească este obligată să înștiințeze instanța de tutelă – cu dispozițiile art. 110 NCC

[1] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 686, precum și M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 686.

[2] Pentru o opinie diferită, a se vedea G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 481, care apreciază că alin. (3) al art. 944 NCPC are în vedere numirea unui *curator special* în condițiile art. 167 NCC (fără a observa că art. 167 NCC vizează numirea unui curator special pentru îngrijirea și reprezentarea celui a cărui punere sub interdicție a fost cerută) și care propune *de lege ferenda* ca instanța sesizată cu cererea de declarare a morții să decidă și asupra necesității numirii curatorului (fără a lua în seamă că, potrivit art. 107 NCC, procedurile privind ocrotirea persoanei fizice, printre care se regăsește și curatela, sunt de competența instanței de tutelă).

privind cazurile de instituire a tutelei minorului rezultă că instanţa sesizată cu cererea de declarare judecătorească a morţii are obligaţia de a înştiinţa instanţa de tutelă[1] în vederea instituirii tutelei minorului dispărutului[2] în cazul lipsei ambilor părinţi ai minorului[3].

5. Dacă din cuprinsul cererii de sesizare a instanţei sau din informaţiile culese rezultă că în patrimoniul persoanei a cărei moarte se cere a fi declarată există bunuri imobile, potrivit alin. (4) al textului comentat, preşedintele completului de judecată va cere, din oficiu, notarea cererii în cartea funciară. În cazul în care persoana a cărei moarte se solicită a fi declarată are calitatea de profesionist[4] şi este supusă, potrivit legii, înmatriculării sau, după caz, înregistrării în registrul comerţului, preşedintele va cere, din oficiu, înregistrarea cererii de declarare a morţii în registrul comerţului.

Dispoziţiile alin. (4) al textului comentat se coroborează cu dispoziţiile cuprinse la art. 18 NCC privind publicitatea drepturilor, a actelor şi a faptelor juridice şi modalităţile de realizare a publicităţii[5]. Dispoziţii privind notarea cererii de declarare a morţii în cartea funciară sunt cuprinse şi la art. 902 alin. (2) pct. 2 NCC[6].

Având în vedere că notarea în cartea funciară şi înregistrarea în registrul comerţului a cererii de declarare judecătorească a morţii au drept scop protejarea patrimoniului persoanei dispărute, dar şi aducerea la cunoştinţa terţilor a faptului juridic al deschiderii procedurii de declarare judecătorească a morţii, măsura poate fi dispusă de instanţă înainte de finalizarea cercetării prealabile şi de fixarea termenului de judecată[7].

Art. 946. Judecata

(1) După trecerea a două luni de la data efectuării publicaţiilor şi după primirea rezultatelor cercetărilor, se va fixa termen de judecată.

---

[1] Sub aspectul competenţei teritoriale, potrivit art. 114 alin. (1) NCPC, cererile privind ocrotirea persoanei fizice date de Codul civil în competenţa instanţei de tutelă şi de familie se soluţionează de instanţa în a cărei circumscripţie teritorială îşi are domiciliul sau reşedinţa persoana ocrotită.

[2] A se observa şi dispoziţiile art. 119 alin. (6) NCC, potrivit cărora, până la numirea tutorelui, instanţa de tutelă poate lua măsuri provizorii cerute de interesul minorului, putând chiar să numească un curator special.

[3] A se vedea şi Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 339, care, având în vedere vechile dispoziţii vizând procedura declarării dispariţiei şi procedura declarării morţii prin hotărâre judecătorească, prevăzute la art. 36-39 din Decretul nr. 32/1954, susţine că simpla stare de fapt a dispariţiei persoanei este suficientă pentru instituirea tutelei minorului dispărutului, instituirea măsurii nefiind condiţionată de existenţa unei hotărâri judecătoreşti de declarare a dispariţiei.

[4] Pentru definirea noţiunii de „profesionist", a se vedea art. 3 NCC, art. 6 şi art. 8 din Legea nr. 71/2011.

[5] Publicitatea drepturilor, actelor şi a faptelor juridice referitoare la bunurile imobile se realizează prin inscrierea acestora în *cartea funciară* de către biroul teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară (potrivit art. 876 şi urm. NCC şi art. 21 din Legea cadastrului şi a publicităţii imobiliare nr. 7/1996, cu modificările şi completările ulterioare), iar publicitatea înfiinţării şi a dizolvării persoanelor cu scop lucrativ se realizează prin *registrul comerţului*, care se ţine de către oficiul registrului comerţului, organizat în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti (conform art. 1 şi art. 2 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerţului).

[6] Prin notarea în cartea funciară a cererii de declarare a morţii se asigură informarea terţilor şi opozabilitatea faţă de aceştia, care nu mai pot invoca necunoaşterea faptului juridic al deschiderii procedurii de declarare a morţii.

[7] În acelaşi sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 687.

(2) Persoana a cărei moarte se cere a fi declarată se citează la ultimul domiciliu cunoscut; citația se publică într-un ziar de largă circulație. Dacă persoana în cauză a avut un mandatar, va fi citat și acesta, pentru a da lămuriri instanței.

(3) De asemenea, va fi citat și curatorul, dacă a fost numit.

(4) Judecarea se va face cu participarea procurorului.

Comentariu

1. Textul comentat cuprinde dispoziții speciale, aplicabile judecării cererii de declarare a morții[1], derogatorii de la regulile dreptului comun. Aceste norme speciale se completează, după cum s-a arătat în mod constant în doctrină[2], cu normele de drept comun, care se aplică în mod corespunzător.

Doctrina recentă[3] a subliniat că succesiunea etapelor impusă de dispozițiile art. 945 - vizând măsurile prealabile judecății – și de art. 946 – vizând judecata – pare a nu lăsa loc procedurii de regularizare prevăzute în partea generală a NCPC. De asemenea, s-a arătat că, și în privința fixării termenului de judecată, norma prevăzută la alin. (1) al art. 946 NCPC instituie o dispoziție derogatorie, care înlătură aplicarea prevederilor art. 201 NCPC.

Într-o altă opinie[4] se susține că măsurile prealabile prevăzute la art. 945 se dispun după înregistrarea cererii, în etapa de verificare a regularității cererii, prevăzută la art. 200 NCPC.

Art. 12[1] din Legea nr. 76/2012, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 138/2014, prevede că „dispozițiile art. 200 din Codul de procedură civilă privind verificarea cererii și regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale și nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziții", dacă prin lege nu se prevede altfel.

Astfel, în contextul normei instituite la art. 12[1] din Lega nr. 76/2012, considerăm și noi, în acord cu opinia doctrinară prezentată mai sus, că normele speciale prevăzute la art. 945 NCPC, vizând măsurile prealabile, și cele de la art. 946 alin. (1) NCPC, vizând fixarea termenului de judecată, nu sunt compatibile cu procedura regularizării cererii de chemare în judecată prevăzută în partea generală a NCPC.

Potrivit normei speciale prevăzute la alin. (1) al textului comentat, în cadrul procedurii declarării morții, termenul de judecată se stabilește după trecerea a două luni de la efectuarea publicațiilor și după primirea rezultatului cercetărilor. Cele două condiții, împlinirea

---

[1] Legislația anterioară cuprindea la art. 36 din Decretul nr. 32/1954 normele privind judecarea cererii de declarare a dispariției, iar la art. 40 din același act normativ, normele privind judecarea cererii de declarare a morții. În noua reglementare, procedura de declarare a dispariției persoanei nu se mai regăsește.

[2] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, p. 6, care subliniază că, în aplicarea principiului prevăzut la art. 2 NCPC, în măsura în care norma specială tace, nu reglementează, se completează cu norma generală. În același sens, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1184, care susține că marea particularitate a procedurilor speciale rezidă în vocația lor de a se completa în mod corespunzător cu regulile de drept comun.

[3] A se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Câteva reflecții cu privire la soluțiile din doctrină și jurisprudență privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, disponibil pe site-ul *www.juridice.ro* la adresa de internet *http://www.juridice.ro/325265/cateva-reflectii-cu-privire-la-solutiile-din-doctrina-si-jurisprudenta-privind-unele-probleme-ivite-in-aplicarea-ncpc.html*.

[4] A se vedea și G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1340.

termenului de două luni de la efectuarea publicațiilor și, respectiv, primirea rezultatelor cercetării, nu pot fi decât cumulative[1].

Termenul de două luni este un termen prohibitiv (numai după împlinirea lui se naște dreptul de a efectua actul de procedură), după cum s-a menționat deja în doctrină[2]. În consecință, în interiorul acestui termen nu se poate stabili termenul de judecată și nici nu se pot efectua alte acte de procedură, cu excepția celor cuprinse la art. 945 NCPC.

Nerespectarea termenului[3] prevăzut la alin. (1) al art. 946 NCPC, care se constituie într-o cerință legală extrinsecă actului de procedură[4], este susceptibilă de a atrage sancțiunea nulității necondiționate de existența unei vătămări a hotărârii[5], potrivit art. 176 pct. 6 NCPC[6].

Având-se în vedere că normele speciale din cuprinsul acestei proceduri nu prevăd altfel, cercetarea procesului se desfășoară în camera de consiliu[7], iar dezbaterea în fond a procesului, în ședință publică.

2. Judecarea cererii de declarare a morții se face cu respectarea principiului contradictorialității, instituit de art. 14 NCPC, la care se adaugă particularitățile prevăzute de textul comentat. Astfel, potrivit alin. (2) al art. 946 NCPC, persoana a cărei moarte se solicită a fi declarată se citează la ultimul domiciliu cunoscut. Suplimentar, pentru asigurarea publicității procedurii și în etapa judecății propriu-zise, după fixarea termenului de judecată,

---

[1] A se vedea, în același sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 687, care susține că textul nu trebuie interpretat în sensul că cele două luni încep să curgă de la primirea rezultatelor cercetării, ci în sensul că acesta stabilește o dublă condiționare pentru a fi posibilă fixarea termenului de judecată, respectiv să fi trecut două luni de la data efectuării publicațiilor și să se fi primit rezultatele cercetărilor.

[2] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1217.

[3] În legătură cu stabilirea termenului de judecată, a se vedea CSJ, s. civ., dec. nr. 1474 din 6 august 1992, în Dreptul nr. 7/1993, p. 97, în cuprinsul căreia s-a reținut că nesocotirea termenului prevăzut de art. 38 din Decretul nr. 32/1954 [care prevede că „după trecerea a 30 de zile de la afișarea prevăzută de art. 37 alin. (2) președintele va fixa termen de judecată, cu citarea părților"] atrage sancțiunea nulității hotărârii.

[4] În același sens, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, p. 651, care menționează printre cerințele extrinseci actului de procedură, a căror nerespectare atrage aplicarea sancțiunii nulității, „nerespectarea interdicției instituite de lege prin îndeplinirea prematură a actelor de procedură".

[5] A se vedea și G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, p. 482, care opinează în sensul că nerespectarea termenului de două luni, prevăzut la alin. (1) al art. 946 NCPC, atrage o nulitate necondiționată de existența vreunei vătămări, în condițiile art. 176 NCPC, operând prin simpla încălcare a normei care interzice îndeplinirea actului de procedură în interiorul termenului, instanța urmând să constate nulitatea procedurii de citare și să refacă citarea cu respectarea termenului prevăzut la alin. (1) al art. 946. Totodată, autoarea acestei opinii critică dec. nr. 312/1999 a C. Ap. București, s. a IV-a civ., în CPJ 1999, p. 90, aferentă vechii reglementări, în cuprinsul căreia instanța a reținut că nerespectarea termenului de 45 de zile de la afișare până la primul termen fixat pentru judecată (existent în vechea reglementare) atrage nulitatea în condițiile art. 105 alin. 2 C. pr. civ., deci numai dacă se dovedește existența unei vătămări care nu ar putea fi înlăturată decât prin anularea hotărârii declarative de moarte.

[6] A se vedea și V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 687, pentru unele excepții imaginare de la aplicarea sancțiunii nulității hotărârii, precum: cazul în care înainte de împlinirea termenului de două luni s-au obținut dovezi sigure că cel a cărui moarte se solicită a fi declarată este în viață sau când există certitudinea că moartea a intervenit, fiind probată prin depunerea certificatului de deces.

[7] Potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013, dispozițiile privind cercetarea procesului în camera de consiliu se aplică începând cu data de 1 ianuarie 2017. În procesele pornite în perioada 15 februarie 2013-31 decembrie 2016 inclusiv, cercetarea procesului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel.

citaţia se publică şi într-un ziar de largă circulaţie, iar dacă persoana a cărei moarte se solicită a fi declarată a avut un mandatar, va fi citat şi acesta pentru a da lămuriri instanţei. În cazul în care instanţa de tutelă sesizată a numit un curator, va fi citat şi acesta, astfel cum se prevede la alin. (3) al textului comentat.

3. Potrivit alin. (4) al articolului comentat, judecarea cererii de declarare a morţii se face cu participarea procurorului[1]; în consecinţă, astfel cum s-a arătat deja în doctrină[2], va fi citat şi Ministerul Public – parchetul de pe lângă instanţa competentă teritorial – pentru a desemna un procuror de şedinţă. Participarea şi punerea concluziilor de către procuror sunt obligatorii, sub sancţiunea nulităţii absolute[3], justificat de faptul că, prin neparticiparea procurorului, completul nu este legal constituit, iar hotărârea acestuia este supusă nulităţii necondiţionate de existenţa unei vătămări, în temeiul dispoziţiilor pct. 4 al art. 176 NCPC.

4. Articolul comentat nu cuprinde dispoziţii speciale privind citarea persoanei care a sesizat instanţa cu o cerere de declarare a morţii. În acest caz, apreciem că sunt aplicabile dispoziţiile de drept comun în materia citării, respectiv art. 153 NCPC, potrivit cărora instanţa poate hotărî asupra unei cereri numai dacă părţile au fost citate ori s-au prezentat, personal sau prin reprezentant, în afară de cazurile în care prin lege se dispune altfel. În consecinţă, autorul cererii prin care se solicită declararea morţii urmează a fi citat.

5. Textul comentat nu cuprinde dispoziţii speciale nici în privinţa căilor de atac. În contextul reglementărilor din forma anterioară amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014, hotărârea de declarare judecătorească a morţii – sentinţa tribunalului – era susceptibilă de a fi atacată cu apel, potrivit art. 466 alin. (1) NCPC, iar, în temeiul dispoziţiilor art. 483 alin. (1) NCPC, decizia pronunţată în apel era supusă recursului[4].

Legea nr. 138/2014 schimbă soluţia legislativă în privinţa căilor de atac, Astfel, din coroborarea dispoziţiilor art. 94 pct. 1 lit. i)[5] cu dispoziţiile art. 483 alin. (2)[6] NCPC, astfel cum a fost amendat prin Legea nr. 138/2014, rezultă că hotărârea de declarare a morţii pronunţată de judecătoria competentă teritorial poate fi atacată cu apel, în temeiul art. 466 alin. (1) NCPC, dar nu este supusă recursului, potrivit art. 483 alin. (2) NCPC[7].

---

[1] A se vedea C. Stătescu, *op. cit.*, p. 65, care justifică participarea obligatorie a procurorului prin faptul că problema existenţei sau inexistenţei unui subiect de drept depăşeşte interesele personale ale părţilor din proces şi priveşte deopotrivă şi interesele societăţii, care este reprezentată prin procuror.

[2] A se vedea G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, p. 483.

[3] A se vedea şi dispoziţiile art. 92 alin. (3) NCPC.

[4] În acelaşi sens, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 688, şi Cl.C. Dinu, *op. cit.*, pp. 82-83.

[5] Art. 94 pct. 1 lit. i): „Judecătoriile judecă:
1. în primă instanţă, următoarele cereri al căror obiect este evaluabil sau, după caz, neevaluabil în bani:
(...)
i) cererile de declarare judecătorească a morţii unei persoane".

[6] Art. 483 alin. (2): „Nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-j), în cele privind navigaţia civilă şi activitatea în porturi, conflictele de muncă şi de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, precum şi în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 500.000 lei inclusiv. De asemenea, nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanţele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanţă sunt supuse numai apelului".

[7] A se vedea şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 784, care opinează că, în lipsa unui text de lege special, hotărârea de declarare a morţii este supusă numai apelului, dar din motive pe care nu le împărtăşim, respectiv în temeiul art. 534 alin. (2) din cadrul procedurii necontencioase judiciare NCPC, întrucât acest autor califică procedura de declarare a morţii drept procedură necontencioasă judiciară specială.

Cererea pentru exercitarea apelului se taxează cu 20 lei, potrivit art. 23 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013[1)].

Procurorul poate, potrivit art. 92 alin. (4) NCPC, să exercite căile de atac împotriva hotărârii pronunțate, chiar și atunci când nu a pornit acțiunea civilă, și, potrivit alin. (5) al aceluiași articol, să ceară punerea în executare a titlurilor executorii emise în favoarea dispăruților.

6. În doctrină[2)] se susține că din cuprinsul dispozițiilor speciale privind judecarea cererii de declarare a morții s-ar putea trage concluzia că soluționarea cererii se face doar pe baza informațiilor din cuprinsul acesteia, a celor furnizate la solicitarea instanței de către primărie și organele de poliție sau a informațiilor obținute de procuror în urma cercetărilor efectuate. Se arată, de asemenea, că pot exista cazuri în care administrarea altor probe poate fi utilă sau chiar necesară, exemplificându-se cu situația în care mandatarul persoanei dispărute formulează unele obiecțiuni (când s-ar putea recurge la proba cu martori pentru clarificarea aspectelor de fapt) sau cu situația dovedirii împrejurării că au trecut cel puțin 2 ani de la data primirii ultimelor informații sau indicii din care rezultă că persoana dispărută era în viață (când ar fi util să se recurgă tot la proba cu martori).

În opinia noastră, în lipsa unor reglementări derogatorii, dispozițiile dreptului comun privind propunerea probelor și rolul instanței în această materie sunt aplicabile și în procedura specială de declarare a morții[3)]. Astfel, în cazul în care probele propuse nu sunt îndestulătoare pentru lămurirea în întregime a procesului, instanța va dispune, potrivit art. 254 alin. (5) NCPC, ca părțile să completeze probele, iar potrivit tezei a doua a aceluiași alineat, judecătorul poate, din oficiu, să pună în discuția părților necesitatea administrării altor probe, pe care le poate ordona chiar dacă părțile se împotrivesc.

Art. 947. Comunicarea hotărârii

(1) Prin grija instanței care a judecat cererea, dispozitivul hotărârii de declarare a morții rămase definitivă se va afișa timp de două luni la sediul acelei instanțe și al primăriei comunei, orașului, municipiului sau sectorului municipiului București, în a cărei rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel declarat mort, precum și la acest domiciliu.

(2) Dispozitivul hotărârii va fi comunicat instanței de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al celui declarat mort, spre a se numi un curator, dacă va fi cazul.

(3) De asemenea, dispozitivul hotărârii de declarare a morții, cu mențiunea că hotărârea a rămas definitivă, va fi comunicat serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor de la ultimul domiciliu cunoscut al celui declarat mort, pentru a înregistra moartea.

(4) Când este cazul, dispozitivul hotărârii de declarare a morții va fi notat în cartea funciară și se va înregistra în registrul comerțului, în registrul succesoral, precum și în alte registre publice.

Comentariu

1. Potrivit art. 52 NCC, cel declarat mort este socotit că a încetat din viață la data pe care hotărârea judecătorească definitivă a stabilit-o ca fiind data morții[4)]. Astfel cum s-a

[1)] A se observa și dispozițiile art. 30 alin. (1) privind scutirea de taxă judiciară de timbru în căile de atac din cuprinsul O.U.G. nr. 80/2013.

[2)] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1218.

[3)] A se vedea art. 254 și urm. NCPC.

[4)] A se vedea alin. (1) și (2) ale art. 52 NCC pentru modalitatea de stabilire a zilei sau, după caz, a orei morții, când hotărârea de declarare a morții nu le prevede.

arătat deja în doctrină[1], hotărârea declarativă de moarte, deşi constitutivă, produce efect retroactiv, iar nu numai pentru viitor, în sensul că persoana a cărei moarte este declarată este socotită că a decedat la data stabilită în hotărârea judecătorească definitivă, care, prin ipoteză, este anterioară datei rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti. La data morţii încetează capacitatea de folosinţă a persoanei fizice, cu efectele prevăzute de lege, precum deschiderea moştenirii[2] sau desfacerea căsătoriei[3].

2. Art. 947 NCPC instituie norme speciale privind afişarea şi comunicarea hotărârii de declarare a morţii rămase definitivă[4]. Astfel, potrivit alin. (1), dispozitivul[5] hotărârii definitive[6] de declarare a morţii se afişează prin grija instanţei, pentru o perioadă de două luni, la sediul acelei instanţe şi al primăriei comunei, oraşului, municipiului sau sectorului municipiului Bucureşti, în a cărei rază teritorială a avut ultimul domiciliu cunoscut cel declarat mort, precum şi la acest domiciliu. Scopul afişării, după cum s-a reţinut în doctrină[7], este legat de realizarea publicităţii faţă de terţi, dar şi de obţinerea unor informaţii suplimentare în legătură cu persoana declarată moartă, care ar putea conduce, în unele situaţii, chiar la anularea hotărârii pronunţate.

3. La alin. (2) şi (3) ale articolului comentat sunt instituite dispoziţii speciale privind comunicarea hotărârii. Astfel, potrivit alin. (2), dispozitivul hotărârii rămase definitivă va fi comunicat instanţei de tutelă de la ultimul domiciliu cunoscut al celui declarat mort, pentru a fi numit un curator, dacă va fi cazul. În doctrină[8] s-a arătat, pe bună dreptate, că instanţa care a pronunţat hotărârea de declarare a morţii nu poate face niciun fel de apreciere sub acest aspect, instanţa de tutelă fiind cea care stabileşte dacă este cazul să se numească un curator.

Potrivit normei speciale prevăzute la alin. (3) al textului comentat, dispozitivul hotărârii de declarare a morţii, cu menţiunea că este rămasă definitivă, va fi comunicat şi serviciului

---

[1] A se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 343.

[2] La data morţii se deschide moştenirea persoanei, potrivit art. 954 alin. (1) NCC. Urmează a se avea în vedere că termenul de opţiune succesorală de un an curge, potrivit art. 1.103 alin. (2) lit. b) NCC, „de la data înregistrării morţii în registrul de stare civilă, dacă înregistrarea se face în temeiul unei hotărâri judecătoreşti de declarare a morţii celui care lasă moştenirea, afară numai dacă succesibilul a cunoscut faptul morţii sau hotărârea de declarare a morţii la o dată anterioară, caz în care termenul curge de la această dată".

[3] A se vedea alin. (5) al art. 259 NCC, potrivit căruia „căsătoria încetează prin decesul sau prin declararea judecătorească a morţii unuia dintre soţi".

[4] În vechea reglementare, dispoziţiile privind comunicarea hotărârii erau prevăzute la art. 39 şi art. 41 din Decretul nr. 32/1954.

[5] Potrivit art. 425 alin. (1) lit. c) NCPC, dispozitivul este partea hotărârii judecătoreşti „în care se vor arăta numele, prenumele, codul numeric personal şi domiciliul sau reşedinţa părţilor ori, după caz, denumirea, sediul, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerţului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice şi contul bancar, soluţia dată tuturor cererilor deduse judecăţii şi cuantumul cheltuielilor de judecată acordate".

[6] În temeiul dispoziţiilor art. 634 NCPC, sunt definitive, după caz: hotărârea declarativă de moarte dată în primă instanţă, care nu a fost atacată cu apel; hotărârea declarativă de moarte dată în apel, fără drept de recurs, după cum se prevede la art. 483 alin. (2) NCPC.

[7] A se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1219.

[8] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 688.

public comunitar local de evidență a persoanelor[1)] de la ultimul domiciliu al celui declarat mort, pentru înregistrarea morții în evidențele sale.

4. Potrivit art. 18 NCC, drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege. Publicitatea se realizează prin cartea funciară, Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, prin registrul comerțului, precum și prin orice alte forme de publicitate prevăzute de lege. În acest scop, alin. (4) al articolului comentat prevede că dispozitivul hotărârii definitive de declarare a morții va fi notat în cartea funciară și se va înregistra în registrul comerțului, în registrul succesoral, precum și în alte registre publice, când este cazul. Prin notarea în registrele prevăzute de lege se asigură publicitatea și opozabilitatea față de terți.

Art. 948. Situații speciale

(1) Cererea de declarare a morții unei persoane a cărei încetare din viață este sigură, dar cadavrul nu poate fi găsit ori identificat, se poate introduce și la instanța în a cărei circumscripție a decedat acea persoană.

(2) Cererea se poate introduce de îndată ce s-a cunoscut faptul morții, pe baza cercetărilor făcute de organele competente. Instanța va putea dispune și administrarea altor probe. Dispozițiile art. 945 alin. (1) și (2) și art. 946 alin. (1) nu sunt aplicabile.

Comentariu

1. Alin. (1) al textului comentat instituie o normă de competență teritorială alternativă, pentru cazul în care este sigur că persoana a încetat din viață, dar cadavrul nu poate fi găsit sau identificat [ne aflăm în ipoteza cazului special prevăzut la art. 50 alin. (3) NCC[2)]]. În acest caz, titularul cererii poate alege între a introduce cererea de declarare a morții la instanța în a cărei circumscripție a avut ultimul domiciliu cunoscut persoana a cărei moarte se solicită a fi declarată sau la instanța în a cărei circumscripție a decedat acea persoană.

2. Potrivit alin. (2) al textului comentat, cererea de declarare a morții poate fi introdusă de îndată ce s-a constatat faptul morții, fără a se mai aștepta împlinirea vreunui termen, pe baza cercetărilor făcute de organele competente. Desigur, rămâne la latitudinea instanței sesizate să aprecieze dacă există probe directe referitoare la încetarea din viață a persoanei și dacă motivul invocat în cerere se încadrează în ipoteza normei prevăzute la art. 50 alin. (3) NCC. Textul comentat prevede expres că în acest caz instanța poate dispune administrarea și a altor probe[3)]. În doctrină se susține, pe bună dreptate, că nu există interdicții legale cu privire la

[1)] Conform dispozițiilor art. IX din Legea nr. 60/2012, sintagma „serviciul/serviciile de stare civilă" a fost înlocuită, în toate actele normative în vigoare, cu sintagma „serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor/serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanelor".

[2)] A se vedea art. 50 alin. (3) NCC, „atunci când este sigur că decesul s-a produs, deși cadavrul nu poate fi găsit sau identificat, moartea poate fi declarată prin hotărâre judecătorească, fără a se aștepta împlinirea vreunui termen de la dispariție".

[3)] A se vedea Cl.C. Dinu, *op. cit.*, p. 77, care susține că, „întrucât aceste probe vizează stabilirea unei competențe teritoriale speciale, vor fi administrate înainte de intrarea în dezbateri, fiind probe necesare stabilirii competenței instanței". Adăugăm și noi faptul că excepția de necompetență teritorială de ordine publică poate fi invocată de părți ori de către judecător la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața instanței.

categoria de probe ce ar putea fi administrate, avându-se în vedere că intervenirea morții este o chestiune de fapt[1].

3. În cazul prevăzut la alin. (1) al textului comentat, când încetarea din viață a persoanei este sigură, dar cadavrul nu poate fi găsit sau identificat, nici normele vizând măsurile prealabile procedurii de declarare a morți și nici cele privind judecata propriu-zisă nu sunt aplicabile în totalitate. Astfel, președintele instanței sesizate nu mai dispune măsurile prevăzute la art. 945 alin. (1) și (2) NCPC în vederea culegerii de informații și efectuării de publicații și nu așteaptă trecerea a două luni de la data efectuării publicațiilor și nici primirea rezultatelor cercetării pentru fixarea termenului de judecată, astfel cum se prevede la art. 946 alin. (1) NCPC. Celelalte dispoziții din cuprinsul prezentei proceduri speciale urmează să fie aplicate și acestui caz special de declarare a morții.

Art. 949. Nulitatea hotărârii

(1) Cererea de constatare a nulității hotărârii declarative de moarte în cazul în care persoana este în viață se face la instanța care a pronunțat hotărârea. Tot astfel se va proceda când se înfățișează certificatul de stare civilă prin care se constată decesul celui declarat mort.

(2) Judecarea cererii se face cu citarea persoanelor care au fost părți în procesul de declarare a morții și cu participarea procurorului.

(3) Dispozitivul hotărârii de constatare a nulității hotărârii, cu mențiunea că aceasta a rămas definitivă, se comunică serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor pentru anularea înregistrării.

Comentariu

1. În doctrina aferentă Noului Cod civil[2] s-a afirmat că hotărârea declarativă de moarte se întemeiază pe prezumția decesului persoanei fizice. În considerarea acestei realități, Noul Cod civil a reglementat un caz special de anulare a hotărârii judecătorești pe altă cale decât prin căile de atac[3]. Astfel, hotărârea declarativă de moarte poate fi anulată, potrivit art. 54 alin. (1) NCC, dacă cel declarat mort este în viață și, potrivit art. 55 NCC, în cazul în care se descoperă certificatul de deces al celui declarat mort. În acord cu aceste dispoziții de drept material, la alin. (1) al textului comentat sunt prevăzute cele două situații în care se poate anula hotărârea de declarare a morții: când persoana declarată moartă este în viață, potrivit primei teze, și când se înfățișează certificatul de stare civilă prin care se constată decesul celui declarat mort, potrivit tezei a doua. Pentru ambele situații, se prevede că este competentă să soluționeze cererea de anulare a hotărârii de declarare a morții instanța care a pronunțat hotărârea a cărei anulare se solicită.

---

[1] A se vedea V. Mitea, în *Tratat*, vol. III, p. 688.

[2] E. Chelaru, *Noul Cod civil*, p. 58.

[3] În același sens, a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 914, care susține că procedura de constatare a nulității hotărârii de declarare a morții reprezintă unul dintre cazurile care derogă de la prevederile art. 405 NCPC, care, cu titlu de principiu, nu permit constatarea nulității unei hotărâri decât prin exercitarea căilor de atac.

2. Procedura anulării presupune intentarea unei acţiuni în anularea hotărârii de declarare a morţii, care, potrivit art. 54 alin. (1) NCC şi art. 55 NCC, poate fi formulată oricând, acţiunea având caracter imprescriptibil.

3. În ceea ce priveşte calitatea procesuală activă, în cazul în care cel declarat mort este în viaţă, nici norma de drept substanţial (art. 54 NCC), nici textul comentat nu cuprind prevederi exprese. Pentru cazul în care se descoperă certificatul de deces, art. 55 NCC prevede că anularea hotărârii poate fi cerută de orice persoană interesată.

În raport cu aceste dispoziţii, în doctrină s-a exprimat opinia[1] potrivit căreia, în ipoteza prevăzută de teza întâi a alin. (1) din textul comentat (când cel declarat mort este în viaţă), „întrucât art. 54 NCC, spre deosebire de art. 55 NCC, nu cuprinde nicio precizare cât priveşte legitimarea procesuală activă, anularea poate să fie cerută de către cel a cărui moarte a fost judecătoreşte declarată"[2].

Într-o altă opinie[3], pe care o susţinem, se arată că cererea de anulare poate fi formulată, în primul rând, de cel care a fost declarat mort, dar, în temeiul principiului simetriei juridice, şi de orice altă persoană interesată, de vreme ce, potrivit art. 49 alin. (1) NCC, orice asemenea persoană a putut cere declararea morţii.

4. Potrivit alin. (2) al articolului comentat, judecarea cererii se face cu citarea părţilor din procesul de declarare a morţii şi cu participarea procurorului. În cazul în care se dovedeşte că cel declarat mort este în viaţă, instanţa va anula hotărârea de declarare a morţii. Cadrul procesual aplicabil judecării cererii de declarare a morţii este aplicabil şi cererii de anulare a hotărârii judecătoreşti de declarare a morţii. Tot astfel, regimul hotărârii de constatare a nulităţii hotărârii declarative de moarte, precum şi căile de atac sunt cele prevăzute pentru hotărârea declarativă de moarte.

5. Dispozitivul hotărârii de constatare a nulităţii hotărârii declarative de moarte, cu menţiunea că hotărârea a rămas definitivă, se comunică, prin grija instanţei, serviciului public comunitar local de evidenţă a persoanelor[4] pentru anularea înregistrării morţii.

6. Efectele anulării hotărârii de declarare a morţii faţă de cel care este în viaţă sunt nepatrimoniale (înlăturarea cu caracter retroactiv a încetării capacităţii de folosinţă a persoanei fizice[5]) şi patrimoniale[6] [cel mai important efect fiind cel prevăzut la art. 54 alin. (2) NCC, constând în înapoierea bunurilor sale în natură, iar dacă aceasta nu este cu putinţă, restituirea lor prin echivalent[7]].

---

[1] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 689.

[2] În acelaşi sens, a se vedea G. Răducanu, *Comentarii Noul Cod*, p. 487, care susţine că, în cazul prevăzut la teza întâi a alin. (1) al art. 948, cererea de anulare a hotărârii de declarare a morţii se introduce de cel declarat mort ori de reprezentantul său legal sau convenţional.

[3] A se vedea E. Chelaru, *Noul Cod civil*, p. 58.

[4] A se vedea *supra*, p. 1221, nota 1.

[5] A se vedea şi excepţia prevăzută la art. 293 alin. (2) NCC: „În cazul în care soţul unei persoane declarate moarte s-a recăsătorit şi, după aceasta, hotărârea declarativă de moarte este anulată, noua căsătorie rămâne valabilă, dacă soţul celui declarat mort a fost de bună-credinţă. Prima căsătorie se consideră desfăcută pe data încheierii noii căsătorii".

[6] A se vedea art. 54 NCC.

[7] A se observa şi situaţii de excepţie, precum:
- dobânditorul cu titlu oneros nu este obligat să înapoieze bunurile decât dacă, sub rezerva dispoziţiilor de carte funciară, se va face dovada că la data dobândirii ştia sau trebuia să ştie că persoana declarată moartă este în viaţă, după cum prevede art. 54 alin. (2) teza a doua NCC;

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Art. 950. Rectificarea datei morţii

La cererea oricărei persoane interesate, urmând procedura prevăzută la art. 949, instanţa va rectifica data morţii stabilită prin hotărâre, dacă se va dovedi că nu a fost cu putinţă ca moartea să se fi produs la acea dată.

Comentariu

1. Întreaga procedură a declarării judecătoreşti a morţii se desfăşoară în scopul stabilirii datei morţii, dată care marchează sfârşitul capacităţii de folosinţă a persoanei. Astfel, data morţii este un element esenţial şi obligatoriu al hotărârii declarative de moarte. În acest sens, în jurisprudenţa veche[1] s-a reţinut că instanţa este obligată să stabilească data la care a murit cel dispărut. Însă, ţinând seama de faptul că „data morţii" stabilită în hotărârea judecătorească de declarare a morţii nu este decât o probabilitate, legiuitorul a prevăzut, atât în vechea, cât şi în noua reglementare, şi rectificarea datei morţii.

Astfel, textul comentat instituie posibilitatea rectificării datei morţii stabilite prin hotărâre judecătorească. Doctrina[2] califică rectificarea drept o operaţiune juridică distinctă de reformarea sau anularea unei hotărâri judecătoreşti, care se poate dispune dacă se va dovedi că nu a fost cu putinţă ca moartea să se fi produs la data menţionată în hotărârea judecătorească de declarare a morţii.

Rectificarea datei morţii este reglementată şi la art. 52 alin. (3) NCC, care, suplimentar textului comentat, prevede expres că, în cazul rectificării, data morţii este cea stabilită prin hotărârea de rectificare.

2. Rectificarea datei morţii se realizează în cadrul unei anumite proceduri. După cum se prevede în textul comentat, procedura de judecată a cererii de rectificare este cea prevăzută pentru anularea hotărârii de declarare a morţii, cuprinsă la art. 949 NCPC.

3. Textul comentat recunoaşte legitimarea procesuală activă oricărei persoane interesate şi nu prevede un termen pentru formularea cererii de rectificare.

4. Instanţa competentă să soluţioneze cererea de rectificare este, potrivit art. 949 NCPC, instanţa care a pronunţat hotărârea de declarare a morţii. Rectificarea datei morţii se poate dispune de instanţă în baza unor probe noi, convingătoare şi pertinente, care dovedesc că nu a fost cu putinţă ca moartea să se fi produs la data menţionată în hotărâre. Întrucât se pune problema dovedirii unei situaţii de fapt, atât doctrina, cât şi jurisprudenţa[3] au reţinut că este admisibil orice mijloc de probă.

- plata făcută moştenitorilor legali sau legatarilor unei persoane, care reapare ulterior hotărârii declarative de moarte, este valabilă şi liberatorie – în condiţiile art. 56 NCC – dacă a fost făcută înainte de radierea din registrul de stare civilă a menţiunii privitoare la deces, cu excepţia cazului în care cel care a făcut plata cunoştea că persoana declarată moartă este în viaţă;

- moştenitorul aparent care află că persoana declarată moartă este în viaţă păstrează posesia bunurilor şi dobândeşte fructele acestora – în condiţiile art. 57 NCC –, cât timp cel reapărut nu solicită restituirea lor.

[1] A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 106/1970, în CD 1970, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1971, p. 71.

[2] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1221.

[3] A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 403 din 25 februarie 1975, în RRD nr. 10/1975, p. 68, în cuprinsul căreia s-a reţinut că moartea este un fapt care, în caz de contestare a momentului în care s-a produs, poate fi dovedit prin orice mijloc de probă.

UNIVERSITY OF BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Doctrina[1] a reţinut, pe bună dreptate, că şi noua dată a morţii, stabilită în urma rectificării, este una prezumată şi, ca atare, este şi aceasta susceptibilă de rectificare, în aceleaşi condiţii. În cazul rectificării datei morţii, efectele care sunt legate de hotărârea declarativă de moarte se vor raporta la noua dată a morţii[2].

Art. 951. Notarea cererii în cartea funciară

Când se cere rectificarea sau constatarea nulităţii hotărârii declarative de moarte şi în patrimoniul persoanei a cărei moarte a fost declarată există bunuri imobile, instanţa, din oficiu, va dispune notarea cererii în cartea funciară.

Comentariu

În cazul în care se solicită rectificarea datei morţii sau anularea hotărârii declarative de moarte şi în patrimoniul persoanei declarate moartă există bunuri imobile, instanţa, din oficiu, va dispune notarea în cartea funciară a cererii de rectificare sau de constatare a nulităţii hotărârii declarative de moarte. În acest fel se realizează publicitatea, dar şi opozabilitatea faţă de terţi, care nu se mai pot apăra prin invocarea imposibilităţii de a afla despre existenţa cererii de rectificare, respectiv de anulare a hotărârii declarative de moarte.

[1] E. Chelaru, *Noul Cod civil*, p. 58.
[2] Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 343.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul IV
Măsuri asigurătorii și provizorii[1)]

Comentariu general

1. La fel ca și în vechiul Cod, măsurile asigurătorii sunt reglementate în cartea destinată procedurilor speciale. Pe lângă măsurile asigurătorii care erau reglementate în vechiul Cod, au fost adăugate dispoziții privind sechestrul navelor civile, precum și alte măsuri cu caracter provizoriu în materia drepturilor de proprietate intelectuală.

2. Drepturile pe care o persoană le are asupra unei alte persoane și în particular creanțele, indiferent de faptul că sunt de origine legală, contractuală, delictuală sau cvasidelictuală, nu reprezintă valori decât în măsura în care ele pot fi realizate efectiv. Întregul demers judiciar de constituire a unui titlu executoriu este lipsit de orice interes practic în cazul în care la capătul acestui parcurs dreptul recunoscut nu ar putea fi efectiv realizat din cauza insolvabilității debitorului[2)] ori din cauza dispariției bunului, în cazurile în care titlul executoriu ar presupune predarea unui bun individual determinat. Sunt cunoscute situațiile în care, în cursul procesului, debitorul își organizează propria insolvabilitate în scopul de a evita plata sau debitorul suferă o executare din partea unui terț și, în acest fel, patrimoniul îi este diminuat în mod considerabil. Această realitate justifică organizarea unui mecanism legal eficient de protecție a dreptului de la nașterea acestuia și până la momentul în care debitorul va putea fi efectiv executat silit, iar în cazul drepturilor reale, până la încetarea efectivă a încălcării acestora. Este știut faptul că adeseori realizarea efectivă a drepturilor creditorului sau apărarea eficientă a unui drept real, în cazul încălcării acestuia, presupune demararea unui proces. În aceste cazuri, creditorul va putea recurge la executarea silită pentru a satisface creanța pe care o are împotriva debitorului său abia după ce se va pronunța o hotărâre definitivă. De asemenea, titularul unui drept real încălcat va putea recurge la înlăturarea pe cale silită a faptelor de uzurpare a dreptului său numai după ce va obține o hotărâre judecătorească definitivă. Pe toată durata procesului, debitorul poate recurge la diminuarea patrimoniului, pentru a evita în acest mod succesul unei eventuale executări silite, după ce creditorul va câștiga procesul și va obține titlul executoriu. În mod similar, în cursul unui proces care implică o acțiune reală, una dintre părțile care își disputa dreptul de proprietate sau proprietatea exclusivă asupra unui bun sau a unor bunuri poate înstrăina respectivul bun unui terț, determinând, în acest mod, imposibilitatea executării silite în natură a hotărârii. Ambele situații se caracterizează prin aceea că, în pofida faptului că justiția îi recunoaște drepturile deduse judecății, titularul dreptului va fi împiedicat în realizarea efectivă a acestuia din cauza debitorului care își diminuează patrimoniul în cursul procesului, înstrăinând bunurile ce fac obiectul material al procesului sau distrugându-le.

[1)] Denumirea Titlului IV al Cărții a VI-a a fost modificată prin art. 13 pct. 291 din Legea nr. 76/2012.

[2)] J. Aubanel, *De la protection et de la conservation des droits du créancier en procédure civile*, Ed. Ch. Firmin, Montpellier, 1935, pp. 7-11.

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Aproape toate sistemele judiciare sunt preocupate să organizeze un sistem cât mai eficient de protecţie a creditorului, acesta fiind expus diminuării şanselor de realizare a dreptului din cauza duratei procedurilor pe care le urmează în scopul constituirii unui titlu executoriu[1)].

4. În ceea ce priveşte mijloacele de protecţie a drepturilor creditorului, Codul civil distinge între *măsuri conservatorii* şi *măsuri asigurătorii*.

Dispoziţiile art. 1.558 NCC cuprind o enumerare enunţiativă a măsurilor conservatorii: *asigurarea dovezilor, îndeplinirea unor formalităţi de publicitate şi informare pe contul debitorului, exercitarea acţiunii oblice* ori *luarea unor măsuri asigurătorii*. Art. 1.559 NCC prevede că principalele măsuri asigurătorii sunt *sechestrul şi poprirea asigurătorie*, menţionând că acestea se iau în conformitate cu dispoziţiile Codului de procedură civilă.

5. Se observă că *măsurile asigurătorii* care se pot institui în cazul unui proces civil nu sunt singurele mijloace legale prevăzute pentru apărarea şi garantarea drepturilor creditorului. Ele reprezintă numai forma cea mai directă, categorică şi represivă de apărare a drepturilor creditorului faţă de pericolul ca patrimoniul debitorului să sufere modificări de natură să zădărnicească o eventuală executare silită. Pe lângă acestea, legiuitorul a prevăzut şi alte mijloace legale care servesc apărării drepturilor de creanţă şi care, în mod generic, poartă denumirea de *măsuri conservatorii*. Acestea, împreună cu *măsurile asigurătorii*, formează sistemul organizat care are drept scop apărarea şi garantarea drepturilor de creanţă.

Mijloacele juridice de protecţie a drepturilor creditorului chirografar de conservare a patrimoniului debitorului se caracterizează prin faptul că nu restrâng cu nimic drepturile debitorului cu privire la bunurile sale; la fel şi cele privind asigurarea executării în natură a hotărârilor pronunţate în procese ce pun în discuţie dreptul de proprietate, alt drept real, posesia sau folosinţa unor bunuri mobile sau imobile.

Astfel, acţiunile puse la dispoziţia creditorului chirografar au ca singur efect pe acela de a conserva patrimoniul debitorului, fără a restrânge dreptul acestuia de dispoziţie sau de folosinţă în legătură cu bunurile aflate în patrimoniul său ori în folosinţa sa. În cazul notării în cartea funciară a litigiului asupra dreptului de proprietate sau asupra altui drept real, măsura asigură numai opozabilitatea faţă de terţi a situaţiei litigioase a imobilului, pentru a se asigura executarea şi faţă de aceştia, în cazul în care au dobândit dreptul litigios în timpul procesului. În principiu, notarea nu restrânge cu nimic dreptul de dispoziţie al celui pe numele căruia este înscris dreptul de proprietate. El poate dispune liber de bun, dar va face acest lucru în condiţiile în care eventualii dobânditori cunosc că în legătură cu bunul se desfăşoară un proces ce pune în discuţie proprietatea sau alt drept real.

În scopul protejării drepturilor creditorilor, a conservării patrimoniului debitorului sau pentru a nu fi zădărnicită punerea în executare a hotărârilor judecătoreşti, legea a reglementat

[1)] A se vedea: C. Brenner, *Voies d'exécution*, Dalloz, 1998, p. 47; C. Mandrioli, A. Carratta, *Corso di diritto processuale civile*, G. Giappichelli Editore, Torino, 2013, vol. III, p. 207; Ph. Hoonakker, *Mesures conservatoires à prendre*, în S. Guinchard (coord.), *Droit et pratique de la procédure civile*, 7e ed., Dalloz, 2011, p. 62. În alte lucrări se vorbeşte chiar de un drept al protecţiei jurisdicţionale provizorii a drepturilor, cu caracteristici proprii şi o relativă autonomie faţă de procedurile ce implică analiza în fond a drepturilor. A se vedea, de exemplu, C. Chainais, *La protection juridictionnelle provisoire dans le procès civil en droits français et italien*, Dalloz, 2007, p. 220.

şi mijloace juridice care au efecte mai severe, ce presupun îngrădirea dreptului de dispoziţie asupra bunurilor debitorului şi, în anumite cazuri, chiar lipsirea acestuia de folosinţa respectivelor bunuri: *măsurile asigurătorii.*

Dacă scopurile ce animă cele două tipuri de măsuri ce se pot aplica asupra patrimoniului debitorului sunt identice, nu acelaşi lucru se poate spune despre efectele pe care acestea le produc, care sunt total diferite. Ambele tipuri de măsuri urmăresc în final asigurarea succesului creditorului în demersul său de a-şi satisface creanţa sau de a executa în natură o hotărâre judecătorească, dar modul în care se realizează acest scop este diferit.

Măsurile conservatorii produc efecte precum: prezervarea unor dovezi, aducerea unui bun sau a unei valori în patrimoniul debitorului, supravegherea modului în care se desfăşoară procedura de partaj judiciar sau voluntar, încunoştinţarea terţilor cu privire la situaţia litigioasă a unui bun, în vederea asigurării opozabilităţii faţă de aceştia a rezultatului judiciar etc.

Măsurile asigurătorii, ce vor forma în continuare obiectul analizei noastre, produc efecte mai energice, precum: indisponibilizarea bunurilor mobile sau imobile până ce creditorul va obţine un titlu executoriu în temeiul căruia să pornească urmărirea acestor bunuri pentru valorificarea lor în vederea satisfacerii creanţei; în anumite condiţii, este posibilă chiar lipsirea de folosinţa bunurilor indisponibilizate; indisponibilizarea în mâinile unui terţ a sumelor de bani sau a altor efecte pe care acesta le datorează debitorului; indisponibilizarea bunurilor mobile sau imobile atunci când există un proces asupra proprietăţii, posesiei, folosinţei sau administrării bunurilor respective.

Raportul dintre *măsurile conservatorii* care se pot lua asupra patrimoniului debitorului şi *măsurile asigurătorii* (sechestrul asigurător şi poprirea asigurătorie) este acela de la *gen* la *specie*. *Măsurile asigurătorii* reprezintă o categorie a măsurilor conservatorii care se pot lua asupra patrimoniului debitorului[1)].

Măsurile asigurătorii reprezintă mijloace procedurale prin care cel care ridică o pretenţie în justiţie îşi asigură din timp executarea hotărârii favorabile pe care speră să o obţină împotriva adversarului său[2)]. Potrivit acestei definiţii, aparţin sferei măsurilor asigurătorii: *poprirea asigurătorie*, *sechestrul asigurător* şi cel *judiciar*.

În cazul *măsurilor asigurătorii* şi al celorlalte măsuri provizorii menite a conduce la protecţia drepturilor civile, ne aflăm în faţa unor drepturi deduse judecăţii, drepturi ce fac obiectul unei dispute judiciare.

Măsurile asigurătorii, precum sechestrul judiciar, cel asigurător ori poprirea asigurătorie, sunt măsuri cu caracter provizoriu care au drept scop direct şi principal păstrarea esenţei dreptului dedus judecăţii şi a efectivităţii demersului judiciar din perspectiva capacităţii acestuia de a îşi produce ultimele sale consecinţe, respectiv executarea silită.

6. Noul Cod de procedură civilă menţionează, pe lângă măsurile asigurătorii care erau reglementate în vechiul Cod (sechestrul asigurător, poprirea asigurătorie, sechestrul judiciar),

---

[1)] În acest sens, a se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*, ed. a 8-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2002, p. 363.

[2)] A se vedea E. Herovanu, *Teoria*, p. 96.

şi proceduri noi: *sechestrul navelor civile*, precum şi alte *măsuri cu caracter provizoriu în materia drepturilor de proprietate intelectuală.*

În privinţa măsurilor asigurătorii reglementate şi în vechiul cod, se păstrează, în linii generale, aceleaşi soluţii, dar se aduc unele modificări pentru a se pune capăt unor controverse existente în practica judiciară sau pentru a se înlătura unele deficienţe de reglementare existente în legislaţia anterioară: reglementarea competenţei de soluţionare în cazul în care măsura asigurătorie se solicită în perioada în care procesul de fond se află în apel sau recurs, momentul depunerii cauţiunii, comunicarea încheierii către debitor etc. Sunt şi modificări impuse de filosofia Noului Cod de procedură civilă în materia căilor de atac: înlocuirea căii de atac a recursului cu cea a apelului.

Regimul măsurilor asigurătorii stabilit prin Codul de procedură civilă se aplică şi raporturilor dintre profesionişti, fiind înlăturată reglementarea paralelă care a existat în această materie în perioada de aplicare a fostului Cod comercial.

7. Pe lângă măsurile asigurătorii, Codul de procedură civilă mai reglementează şi alte măsuri cu caracter conservator, pe care le denumeşte generic *măsuri provizorii*, în materia protecţiei drepturilor de proprietate intelectuală. Acestea au fost incluse în Codul de procedură civilă în încercarea legiuitorului de a unifica procedura aplicabilă diferitelor drepturi de proprietate intelectuală, reglementate prin legi speciale.

8. Măsurile asigurătorii, precum şi celelalte măsuri provizorii au caracteristici procedurale comune ce decurg din scopurile pentru care au fost instituite:

a. sunt, în general, de competenţa instanţei care judecă fondul cauzei, având caracter accesoriu[1)];

b. implică cel mai adesea un proces început sau sunt condiţionate de începerea într-un anumit termen a procesului;

c. implică o marjă largă de apreciere din partea judecătorului de fond, care va avea în vedere două criterii de apreciere şi, totodată, în opinia unor instanţe, condiţii esenţiale – ***periculum in mora*** şi ***analiza prima facie*** (în unele variante se exprimă şi prin noţiunea ***fumus boni iuris***)[2)];

d. aplicarea unor măsuri de protecţie provizorie de către instanţa de judecată se solicită a fi garantată de cele mai multe ori prin depunerea de către solicitant a unei cauţiuni al cărei cuantum este stabilit de lege sau lăsat la aprecierea suverană a instanţei, în acest din urmă caz legea stabilind numai limita maximă a cauţiunii (respectiv 20% din valoarea obiectului cererii);

e. discuţia juridică în cadrul provizoriului se finalizează prin acte procedurale care, indiferent de denumirea lor, nu au autoritate de lucru judecat;

f. măsurile adoptate în provizoriu au o durată limitată în timp, cel mai adesea până la soluţionarea litigiului de fond.

[1)] În principiu, judecătorul care a adoptat o măsură asigurătorie nu este recuzabil în ceea ce priveşte judecata acţiunii de fond, deoarece acesta nu s-a pronunţat decât în baza unor verificări sumare *prima facie*. Cu toate acestea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat violarea art. 6 par. 1 din Convenţie atunci când judecătorul a adoptat o măsură provizorie în considerarea probabilităţii evidente a caracterului întemeiat al acţiunii de fond – *fumus boni iuris* –, iar ulterior a soluţionat litigiul în fond. În acest din urmă caz, s-a considerat că judecata asupra cererii de adoptare a măsurii provizorii este de natură a afecta imparţialitatea judecătorului în ceea ce priveşte soluţionarea pricinii în fond.

[2)] A se vedea: C. Mandrioli, A. Carratta, *op. cit.*, vol. III, p. 195; C. Chainais, *op. cit.*, pp. 65-80.

9. În ceea ce privește aplicarea în timp a dispozițiilor Noului Cod de procedură civilă, se pune problema sensului pe care îl privesc prevederile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, potrivit cărora dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare, atunci când, după intrarea în vigoare a legii noi, se formulează o cerere de instituire a unei măsuri asigurătorii în legătură cu o acțiune de fond care a fost înregistrată anterior intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă. Soluția corectă în astfel de situații, ținând cont de ansamblul reglementării, este aplicarea legii vechi și în ceea ce privește măsura asigurătorie solicitată, chiar și atunci când aceasta ar fi formulată pe cale separată, prin constituirea unui dosar distinct de cel al cererii principale. Indiferent de calea procedurală aleasă pentru formularea unei cereri de instituire a măsurii asigurătorii, în cadrul dosarului constituit pentru judecarea acțiunii de fond sau separat, aceasta, prin natura ei, nu poate fi decât o cerere accesorie în cadrul procesului de existența căruia este condiționată. Cererea de instituire a măsurii asigurătorii nu poate da naștere unui „*proces*" în sensul folosit de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, astfel că acesteia i se va aplica legea care guvernează regimul cererii principale, singura apță a da naștere unui „*proces*". Atunci când este vorba de executarea unei măsuri asigurătorii, se aplică legea de la momentul la care a început executarea silită a acesteia, conform art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012.

Capitolul I
Sechestrul asigurător

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Art. 952. Noțiune

Sechestrul asigurător constă în indisponibilizarea bunurilor mobile sau/și imobile urmăribile ale debitorului aflate în posesia acestuia sau a unui terț în scopul valorificării lor în momentul în care creditorul unei sume de bani va obține un titlu executoriu.

Comentariu

1. Sechestrul asigurător ar putea fi definit, în modul cel mai general, drept o măsură asigurătorie prin mijlocirea căreia unele bunuri sunt puse sub paza unui delegat al justiției pentru a împiedica sustragerea lor gajului general recunoscut creditorilor, în terminologia pe care o folosea art. 1718 C. civ. 1864, ori garanției comune a creditorilor, în sensul art. 2.324 NCC. Spre deosebire de sechestrul judiciar, în cazul sechestrului asigurător, bunurile mobile sau imobile ce fac obiectul măsurii nu formează obiectul litigiului, deoarece acesta constă în plata unei sume de bani. Măsura sechestrului asigurător constă în indisponibilizarea unei cantități de bunuri *mobile* sau a unor bunuri *imobile* ale pârâtului-debitor, care urmează a fi vândute în cadrul unei proceduri de executare silită pentru realizarea

BUCUREȘTI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

creanţei reclamantului-creditor, dacă, în momentul în care acesta a obţinut o hotărâre definitivă, debitorul nu-şi execută de bunăvoie obligaţia[1].

2. Dispoziţiile cuprinse în fostele art. 907 şi art. 908 din Codul de comerţ cuprindeau o serie de reguli derogatorii de la dreptul comun în privinţa sechestrului asigurător şi a popririi asigurătorii în materie comercială. Acestea au fost abrogate. În prezent, dispoziţiile cuprinse în art. 952-979 NCPC se aplică indiferent de calitatea părţilor de *profesionişti* sau *neprofesionişti*. Există în continuare dispoziţii derogatorii de la dreptul comun al sechestrului asigurător în materie de nave civile (dispoziţii cuprinse chiar în acest cod), dar şi în caz de dezacord asupra calităţii bunurilor ce au format obiectul unui contract de vânzare (art. 1.691 NCC)[2] sau în caz de neînţelegere între destinatar şi transportator asupra calităţii sau stării unei mărfi (art. 1.979 NCC)[3].

3. În principiu, sunt susceptibile de a fi sechestrate asigurător toate bunurile mobile sau imobile ale debitorului.

În luarea măsurii sechestrului asigurător trebuie respectate dispoziţiile ce reglementează regimul urmăririi bunurilor mobile ale debitorului, deoarece, chiar dacă nu reprezintă un act de executare, raţiunea instituirii sechestrului asigurător o reprezintă urmărirea bunurilor asupra cărora s-a dispus luarea măsurii asigurătorii în momentul în care creditorul va dispune de un titlu executoriu. Astfel, nu vor putea face obiectul măsurii asigurătorii bunurile mobile care, potrivit art. 727 şi art. 728 alin. (2) NCPC, nu pot fi urmărite silit. Nu se pot lua măsuri asigurătorii nici asupra bunurilor care nu pot fi urmărite silit în temeiul dispoziţiilor speciale cuprinse în art. 150 alin. (1) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe: utilajele, schiţele, machetele, manuscrisele şi orice alte bunuri care servesc direct la realizarea unei opere ce dă naştere unui drept de autor[4].

La instituirea măsurii sechestrului asigurător se vor avea în vedere, acolo unde este cazul, şi regulile ce guvernează diviziunea patrimoniului, aşa cum se desprind din dispoziţiile art. 2.324 alin. (3) şi (4) NCC[5].

4. Atunci când este vorba de obiectul sechestrului asigurător, nu se face distincţia între bunuri corporale şi incorporale. În principiu, bunurile mobile incorporale[6] care se află la debitor[7] sunt supuse măsurii sechestrului asigurător, deoarece, potrivit legii, sunt susceptibile de a fi urmărite silit în vederea satisfacerii creanţei creditorului. Totuşi, se impun anumite precizări cu privire la caracterul urmăribil al acestor bunuri, deoarece, în comparaţie cu bunurile mobile corporale, în privinţa bunurilor incorporale se poate reţine că restricţiile

---

[1] A se vedea, în acest sens, V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 66.

[2] A se vedea Gh. Gheorghiu, *Noul Cod civil*, p. 1762.

[3] A se vedea A.T. Stănescu, Ş.-Al. Stănescu, în *Noul Cod civil*, pp. 1991-1992.

[4] În acest sens, a se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 295.

[5] Pentru amănunte, a se vedea B. Vişinoiu, *Privilegii şi garanţii reale*, în lucrarea *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012, p. 2268. Despre divizibilitatea patrimoniului şi patrimoniul de afectaţiune, a se vedea C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, pp. 12-17.

[6] Despre drepturile reale asupra bunurilor incorporale, a se vedea V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2004, vol. I, pp. 126-133.

[7] Pentru bunurile incorporale aflate la un terţ se aplică procedura popririi.

privind drepturile proprietarului sunt mai numeroase[1]. În literatura de specialitate[2] se disting trei categorii de bunuri incorporale: a. *proprietăţile incorporale*; b. *titlurile de valoare negociabile*; c. *creanţele şi alte drepturi incorporale.*

a. Relativ la *prima categorie de bunuri incorporale*, sunt necesare anumite precizări cu privire la *fondul de comerţ*, ca element patrimonial susceptibil de urmărire silită şi, pe cale de consecinţă, de a fi sechestrat asigurător. El înglobează clientela profesionistului, ca element principal, precum şi o serie de elemente incorporale care reprezintă mijloacele prin care se asigură legătura şi ataşarea clientelei la un profesionist: *firma*, *emblema*, *dreptul la contractul de închiriere asupra spaţiului în care profesionistul îşi desfăşoară activitatea.* În mod tradiţional, s-a apreciat că particularitatea fondului de comerţ constă în aceea că el include bunuri corporale, precum utilajele sau stocul de mărfuri. Ansamblul bunurilor corporale şi incorporale formează o unitate, o *universalitate de fapt*, în sensul că aceste bunuri pot fi vândute, închiriate, gajate ca un întreg, ca un singur bun mobil cu o aşezare fixă la locul întreprinderii cu scop lucrativ[3]. În prezent, dispoziţiile art. 541 NCC, relative la *universalitatea de fapt*, definesc, implicit, şi regimul fondului de comerţ. Rezultă că bunurile ce compun fondul de comerţ pot fi urmărite împreună sau separat. În concluzie, şi sechestrul asigurător ar putea fi luat fie asupra fondului de comerţ, ca universalitate, fie numai asupra unor componente ale acestuia.

b. Cea de-*a doua categorie de bunuri incorporale* o constituie *titlurile negociabile*, respectiv înscrisurile care constată şi reprezintă drepturi, a căror transmisiune are loc prin procese de negociere, proprii dreptului afacerilor, şi care asigură transmiterea drepturilor înseşi. Aşa cum s-a arătat în literatura de specialitate, titlurile negociabile sunt înscrisuri care încorporează, în materialitatea lor, drepturile patrimoniale pe care le constată, astfel încât persoana care posedă în mod legitim înscrisul este şi titularul dreptului menţionat în înscris[4].

Se pot distinge două grupe de titluri: *valorile mobiliare* şi *efectele de comerţ – cambia, biletul la ordin* şi *cecul*.

Toate titlurile negociabile au un caracter mobiliar, dar bunuri incorporale sunt numai titlurile nominative şi cele la ordin. Titlurile la purtător încorporează dreptul şi sunt tratate ca bunuri mobile corporale[5].

---

[1] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 306.

[2] A se vedea J. Carbonnier, *Droit civil, Les biens et les obligations*, t. II, PUF, 1957, pp. 276-282. După intrarea în vigoare a Noului Cod civil, doctrina a menţinut această clasificare a bunurilor incorporale. A se vedea E. Chelaru, în *Noul Cod civil*, p. 580.

[3] Pentru întreaga problematică a fondului de comerţ, a se vedea I.L. Georgescu, I. Băcanu, *Drept comercial român*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1994, pp. 162-168; St. Cărpenaru, *Drept comercial român*, Ed. All, Bucureşti, 1995, pp. 97-112. Credem ca noţiunea de „fond de comerţ" îşi păstrează actualitatea şi după intrarea în vigoare a Noului Cod civil. Într-o opinie recentă, se apreciază că universalitatea de fapt are un caracter eclectic; aceasta nu dă naştere unui bun distinct de elementele sale componente, ci constituie doar un concept juridic care să faciliteze descrierea bunurilor componente. Conform acestei opinii, universalitatea de fapt nu este un bun, ci rămâne o colecţie de bunuri. A se vedea R. Rizoiu, *Contractul de ipotecă în noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015, p. 323.

[4] A se vedea St. Cărpenaru, *Drept comercial român*, ed. a 3-a, revizuită, Ed. All Beck, Bucureşti, 2000, p. 469.

[5] H. Guibert, *La saisie des valeurs mobilières*, Dubois & Bauer, Paris, 1925, pp. 32-38.

c. În a *treia categorie de bunuri mobile incorporale* sunt incluse *creanţele şi părţile sociale*[1].

Creanţele pot face obiectul unei popriri asigurătorii, iar nu al unui sechestru asigurător.

În ceea ce priveşte părţile sociale, cu altă ocazie, am apreciat că acestea nu sunt susceptibile de a fi sechestrate asigurător sau poprite asigurătoriu, deoarece ele nu sunt susceptibile de a fi urmărite silit[2]. Soluţia se desprinde încă din art. 66 alin. (2) din Legea nr. 31/1990. Potrivit acestui text, creditorii pot sechestra şi vinde acţiunile ori părţile sociale ale debitorului lor. *A contrario*, s-ar exclude o formă de urmărire silită asupra părţilor sociale. În prezent însă, soluţia ar trebui reevaluată în lumina dispoziţiilor cuprinse în Noul Cod de procedură civilă, în partea relativă la urmărirea silită mobiliară. Dispoziţiile art. 757 alin. (3) NCPC reglementează modul de vânzare a acţiunilor la societăţile închise şi a părţilor sociale, fiind greu de menţinut teza insesizabilităţii acestora[3]. Este de remarcat că, în continuare, se menţine un regim de urmărire care prezintă particularităţi de natură să protejeze interesele legitime ale acţionarilor sau asociaţilor. Mai întâi se va încerca vânzarea pe cale amiabilă, acţionarii sau asociaţii având în acest fel posibilitatea să cumpere acţiunile sau părţile sociale deţinute de debitor, iar numai în lipsa unei oferte vânzarea se va face de către executor, prin licitaţie publică, dacă legea nu prevede un sistem special privind circulaţia acestora. În cazul în care se recurge la vânzarea prin licitaţie publică, există obligativitatea întocmirii unui caiet de sarcini, al cărui rol este tocmai acela de a asigura atât protecţia terţilor, prin transmiterea unui minim de informaţii de natură să configureze consistenţa şi valoarea drepturilor societare, cât şi a acţionarilor/asociaţilor, prin informarea asupra clauzelor speciale privind vânzarea sau cesiunea acţiunilor/părţilor sociale şi drepturile de preferinţă acordate asociaţilor[4].

În practica instanţelor judecătoreşti s-a ridicat problema dacă se poate sechestra de către creditorii personali ai asociatului averea societăţii. Potrivit art. 66 din Legea nr. 31/1990, *pe durata societăţii, creditorii asociatului pot să-şi exercite drepturile lor numai asupra părţii din beneficiile cuvenite asociatului după bilanţul contabil, iar după dizolvarea societăţii, asupra părţii ce i s-ar cuveni prin lichidare*. De asemenea, potrivit aceluiaşi text, *creditorii asociatului pot popri, în timpul duratei societăţii, părţile ce s-ar cuveni asociaţilor prin lichidare sau pot sechestra şi vinde acţiunile ori părţile sociale ale debitorului lor*. Răspunsul la această problemă este clar, în sensul că nu se pot sechestra sau popri bunurile proprietatea societăţii de către creditorii personali ai unuia dintre asociaţi. Aceeaşi este soluţia chiar şi în cazul în care este vorba de o societate cu un singur asociat sau când ambii asociaţi sunt deopotrivă şi debitori[5]. Aşa cum s-a reţinut în

[1] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 308.

[2] Tr.C. Briciu, *Măsurile asigurătorii în procesul civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, p. 73.

[3] În acelaşi sens, a se vedea Al. Dimitriu, C. Roman, *Noul Cod*, 2012, p. 764.

[4] Pentru analiza caracterului urmăribil al părţilor sociale, a se vedea Cr. Ticu Jianu, *Executarea silită a părţilor sociale. O nouă modalitate de recuperare a creanţelor adusă de noul Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2015, pp. 86-92.

[5] D. Gălăşescu-Pyk, *Despre sechestrul asigurător*, Ed. Curierul Judiciar, Bucureşti, 1930, p. 5 şi urm. În cauză se solicitase sechestrarea bunurilor societăţii, considerându-se că *„datoria pentru asigurarea căreia s-a încuviinţat sechestrul asigurător este, de fapt, a societăţii, deoarece cei doi debitori sunt*

doctrină[1]), bunurile aduse ca aport de asociaţi ies din patrimoniul lor şi intră în patrimoniul societăţii. Aceste bunuri devin proprietatea societăţii, în afară de cazul când s-a convenit altfel prin actul constitutiv. De vreme ce bunurile aportate au ieşit din patrimoniul asociaţilor, înseamnă că nici creditorii personali ai asociaţilor nu mai pot urmări aceste bunuri. Părţile din beneficii sau cele cuvenite în urma dizolvării şi lichidării societăţii pot fi urmărite şi, prin urmare, sechestrate asigurător, deoarece ele aparţin asociatului debitor, iar nu societăţii.

5. În principiu, bunurile imobile, la fel ca şi cele mobile, sunt urmăribile şi, în consecinţă, susceptibile de a forma obiectul unor măsuri asigurătorii. Excepţiile de la regula sesizabilităţii bunurilor imobile sunt puţine la număr şi, în principal, nu se aplică în cazul în care se solicită numai luarea unei măsuri asigurătorii. *Dreptul de discuţiune* pe care îl conferă dispoziţii precum cele de la art. 816, 817, 818 NCPC[2]) sau altele de acelaşi gen, în materia urmăririi silite imobiliare, nu sunt de natură a împiedica instituirea sechestrului asigurător asupra respectivelor bunuri. Situaţiile prevăzute acolo împiedică sau temporizează, după caz, numai urmărirea bunurilor, dar nu exclud raţiunea instituirii măsurilor asigurătorii.

6. În concluzie, rezultă că sunt susceptibile de a face obiectul unui sechestru asigurător, în principiu, toate bunurile mobile corporale sau incorporale, precum şi bunurile imobile ale debitorului.

Limitările pe care legea le prevede în privinţa dreptului creditorului de a urmări silit anumite categorii de bunuri mobile sau imobile reprezintă, în general, şi obstacole în calea instituirii unui sechestru asigurător asupra acelor bunuri, deoarece măsura asigurătorie ar fi lipsită de interes practic dacă nu s-ar putea finaliza printr-o executare silită.

Hotărâri CEDO

În 2000, în cadrul unei anchete penale vizând mai multe persoane suspectate de mai multe infracţiuni de natură comercială, o instanţă a dispus sechestrarea averii reclamantului, estimată la 39 de milioane de mărci germane. Om de afaceri, reclamantul a fost suspectat că a acceptat cu ştiinţă sume de bani din operaţiuni frauduloase şi că a efectuat operaţiuni de spălare a acestor sume. Ordonanţa de sechestru asigurător a fost motivată de riscul ca reclamantul să încerce să ascundă sumele de bani pe care le deţine şi să le transfere în alte state pentru a împiedica executarea creanţelor ce vor fi stabilite prin hotărârea judecătorească. Reclamantul a cerut să fie audiat, însă instanţa a refuzat, pe motiv că reclamantul îşi exprimase anterior poziţia în scris. În 2003, reclamantul a fost şi el trimis în judecată, însă procedura a fost suspendată în 2006 din cauza faptului că reclamantul nu mai putea participa la proces. Bunurile sale sunt încă sub

---

singurii componenţi ai societăţii, averea acesteia fiind şi averea lor". În mod corect instanţa a decis că „*faptul că, în speţă, societatea nu se compune decât din cei doi debitori ai creditorului sechestrant nu îl poate îndreptăţi pe acesta să urmărească pentru plata datoriilor acestora averea societăţii, din moment ce drepturile asociaţilor şi în acest caz nu sunt altele decât să încaseze dividendele şi să participe eventual la partajul activului rămas în urma dizolvării, fără să aibă vreun drept asupra înseşi bunurilor care, în tot timpul duratei societăţii, aparţin numai acesteia şi nu pot fi urmărite decât de creditorii ei*".

[1]) St. Cărpenaru, *Societăţile comerciale. Reglementare, doctrină, jurisprudenţă*, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, p. 217.

[2]) A se vedea, pentru analiza acestor situaţii, reglementate şi în vechiul Cod de procedură civilă, Tr.C. Briciu, *Măsurile asigurătorii în procesul civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, pp. 76-78.

sechestru. Curtea a notat că, în cadrul unei anchete penale, sechestrul asigurător vizează în principal garantarea executării unor eventuale creanţe ce vor fi recunoscute în favoarea unor terţi lezaţi prin infracţiunea ce face obiectul judecăţii ori pentru a se garanta executarea unei eventuale sancţiuni constând în confiscarea unor bunuri. Totuşi, Curtea a constatat că atât stabilirea unor drepturi de creanţă ale unor terţi, cât şi confiscarea sunt măsuri ce urmează a fi luate în cadrul unor proceduri separate, ulterioare, astfel încât procedura de instituire a sechestrului nu constituie o judecată asupra unei acuzaţii în materie penală, în sensul art. 6. Tot astfel, această procedură nu atinge nici problema de fond a unor drepturi şi obligaţii cu caracter civil, care fac obiectul procedurii principale, astfel încât litigiul privind instituirea unui sechestru nu intră nici în domeniul civil reglementat de art. 6, care nu este aplicabil în speţă *(CEDO, Secţia a V-a, decizia Dogmoch c. Germaniei, 8 septembrie 2006, 26315/03, disponibilă pe www.legalis.ro)*.

Decizii ale Curţii Constituţionale

Examinând excepţia de neconstituţionalitate, Curtea reţine că, prin Decizia nr. 166 din 22 martie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 3 mai 2005, şi prin Decizia nr. 597 din 20 mai 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 11 iunie 2008, a statuat că procedura măsurilor asigurătorii nu soluţionează fondul dreptului, ci are o finalitate subsecventă, urmărind să asigure valorificarea acestuia. Prin aceasta legiuitorul a urmărit preîntâmpinarea riscului la care este expus titularul dreptului, şi anume situaţia în care, deşi dreptul i-a fost recunoscut printr-o hotărâre definitivă sau irevocabilă, aşadar susceptibilă de punere în executare, să se vadă pus în imposibilitatea de a-l realiza ca urmare a manoperelor dolosive ale debitorului. Faptul că, din aceste raţiuni, legiuitorul a reglementat, prin dispoziţiile art. 591 din Codul de procedură civilă (art. 953 NCPC – n.n.), posibilitatea instituirii sechestrului asigurător asupra bunurilor debitorului nu are semnificaţia încălcării dreptului la un proces echitabil, întrucât acesta din urmă are posibilitatea de a se adresa justiţiei şi, în acest cadru, beneficiind de toate garanţiile unui proces echitabil, să învedereze împrejurările care justifică sau nu luarea acestei măsuri *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 1.055 din 14 iulie 2011 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 591 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 641 din 8 septembrie 2011)*.

Art. 953. Condiţii de înfiinţare

(1) Creditorul care nu are titlu executoriu, dar a cărui creanţă este constatată în scris şi este exigibilă, poate solicita înfiinţarea unui sechestru asigurător asupra bunurilor mobile şi imobile ale debitorului, dacă dovedeşte că a intentat cerere de chemare în judecată. El poate fi obligat la plata unei cauţiuni în cuantumul fixat de către instanţă.

(2) Acelaşi drept îl are şi creditorul a cărui creanţă nu este constatată în scris, dacă dovedeşte că a intentat acţiune şi depune, odată cu cererea de sechestru, o cauţiune de jumătate din valoarea reclamată.

(3) Instanţa poate încuviinţa sechestrul asigurător chiar şi atunci când creanţa nu este exigibilă, în cazurile în care debitorul a micşorat prin fapta sa asigurările date creditorului sau nu a dat asigurările promise ori atunci când este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să îşi ascundă ori să îşi risipească averea. În aceste cazuri, creditorul trebuie să dovedească îndeplinirea celorlalte condiţii prevăzute la alin. (1) şi să depună o cauţiune, al cărei cuantum va fi fixat de către instanţă.

Comentariu

1. Aşa cum indică şi denumirea marginală, articolul reglementează condiţiile de înfiinţare a sechestrului asigurător. În această privinţă, noua reglementare nu se deosebeşte de cea din vechiul Cod de procedură civilă. În doctrina ce s-a dezvoltat sub imperiul dispoziţiilor vechiului cod[1] au fost reţinute drept condiţii necesare pentru înfiinţarea măsurii sechestrului asigurător următoarele: *o creanţă ajunsă la scadenţă*, *existenţa unui proces în curs având ca obiect realizarea dreptului de creanţă* şi *depunerea unei cauţiuni* în cuantumul stabilit de lege sau, după caz, de instanţa de judecată.

2. Sechestrul asigurător asupra bunurilor mobile şi imobile ale debitorului poate fi solicitat de către creditorul care nu are titlu executoriu, dar are o ***creanţă*** care este ***constatată în scris*** şi ***este exigibilă***. Prin urmare, prin *act scris* nu se înţelege în niciun caz existenţa unui titlu executoriu.

Există unele derogări în privinţa necesităţii constatării creanţei prin act scris şi a caracterului exigibil al acesteia.

Prin „*act scris*" se înţelege numai actul constatator al creanţei, din textul căruia să rezulte, fără intervenţia unor împrejurări străine, elementele raportului juridic încheiat între părţi, în special existenţa datoriei şi obligaţia debitorului de a plăti o anumită sumă de bani[2].

În principiu, creanţa trebuie constatată printr-un *act scris*. Totuşi, această cerinţă nu se suprapune exact cu noţiunea de „*creanţă certă*", în sensul în care aceasta este definită de art. 663 alin. (2) NCPC. Astfel, a fost considerată ca îndeplinită condiţia constatării creanţei printr-un *act scris* şi în cazul în care creanţa a fost recunoscută printr-o hotărâre judecătorească pronunţată după dezbateri contradictorii, dar încă neexecutorie (definitivă – în terminologia vechiului Cod de procedură civilă), deoarece împotriva ei se exercitase calea de atac a apelului, care, în principiu, este suspensivă de executare[3]. Cu toate că, din perspectiva aplicării dispoziţiilor art. 663 alin. (2) NCPC (sau art. 379 C. pr. civ.), în acest caz nu se poate vorbi despre o creanţă certă, actul reprezentat de respectiva hotărâre judecătorească conţine suficientă garanţie a seriozităţii pretenţiilor invocate de petent şi justifică luarea măsurii sechestrului în condiţii care să lase stabilirea şi cuantumul cauţiunii la aprecierea instanţei. În alte cazuri, în mod corect instanţele au considerat că cerinţa existenţei unui act scris constatator al creanţei este îndeplinită şi atunci când actul sub semnătură privată este semnat numai de debitor şi nu poartă menţiunea *bun şi aprobat*, deoarece forţa probantă a actului nu se judecă în cadrul cererii de sechestru asigurător[4].

În cazul în care creditorul nu poate prezenta un *act scris* constatator al creanţei pretinse, instituirea sechestrului asigurător este posibilă numai în măsura în care se depune o cauţiune de *jumătate din valoarea reclamată*.

---

[1] A se vedea, de exemplu: V.M. Ciobanu, G. Boroi, Tr.C. Briciu, *Curs selectiv*, 2011, p. 216; M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2005, vol. I, pp. 406-408.

[2] În acest sens, a se vedea Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, Ed. Librăriei Socec, Bucureşti, 1921, p. 949, nr. 15, şi p. 951, nr. 25.

[3] E. Herovanu, *Teoria*, p. 163

[4] A se vedea Em. Dan, *op. cit.*, p. 951, nr. 25.

Implicaţiile importante pe care noţiunea de *„act scris constatator al creanţei"* le-a avut în economia procedurii sechestrului asigurător, precum şi a popririi asigurătorii au determinat anumite clarificări din partea doctrinei şi jurisprudenţei:

- potrivit unei opinii, prin „act scris" trebuie înţeles orice act care, indiferent de formă, conţine o menţiune despre creanţa acţionată de creditor[1]. În altă opinie, se susţine că prin „act scris" trebuie să se înţeleagă numai acel act din care rezultă clar şi categoric creanţa creditorului şi căruia să nu-i lipsească decât autentificarea pentru a face prin el însuşi dovadă deplin[2];

- s-a apreciat că nu se poate încuviinţa sechestrul asigurător fără cauţiune atunci când din actul scris nu reiese cuantumul creanţei pretinse. Soluţia a fost însă criticată, deoarece legea nu a avut în vedere cuantumul creanţei, ci lichiditatea ei, care poate fi numai determinabilă la cererea de sechestru asigurător, determinarea exactă urmând a fi efectuată în cursul procesului de fond[3];

- în alte hotărâri judecătoreşti s-a decis că prin „act scris" se înţelege orice fel de înscris care nu are formă autentică şi care constată fie chiar o creanţă nelichidă, sub condiţie sau chiar eventuală[4];

- s-a decis că nu este obligatorie depunerea unei cauţiuni, impunerea acestei condiţii fiind lăsată la aprecierea instanţei, atunci când obligaţiile părţilor îşi au temeiul într-un contract, iar pretenţiile reclamantului sunt dovedite cu acte de livrare anexate cererii[5]. Această opinie are la bază ideea că regula este aceea de a lăsa la latitudinea instanţei stabilirea cauţiunii şi cuantumul acesteia ori de câte ori creditorul reuşeşte să facă credibilă pretenţia întemeiată pe actul scris;

- la dispunerea şi stabilirea cuantumului cauţiunii, judecătorii vor aprecia după cum actul înfăţişat va constitui o dovadă mai mult sau mai puţin completă a dreptului pretins de reclamant sau chiar numai un început de dovadă scrisă;

- stabilirea cauţiunii la nivelul a jumătate din valoarea reclamată trebuie să reprezinte excepţia şi să nu se aplice decât în situaţia în care creditorul nu are niciun fel de act scris;

- în toate cazurile, indiferent de accepţiunea pe care ar putea să o primească noţiunea de *act scris*, s-a reţinut că aparţine judecătorului de fond dreptul suveran de a aprecia şi a hotărî dacă actul invocat ca titlu de creanţă îndeplineşte condiţiile impuse de lege, hotărârea dată asupra acestui punct fiind necenzurabilă, dacă este motivată[6].

3. Creanţa pretinsă de către petent trebuie să poarte asupra unei sume de bani, sechestrul asigurător neputând sancţiona neexecutarea unei *obligaţii de a face*[7]. În cazul imposibilităţii de executare a *obligaţiei de a face* datorate refuzului debitorului, creditorul poate solicita

---

[1] C. Ap. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 442 din 3 iunie 2014, publicată pe *idrept.ro*.

[2] A se vedea C. Vicol, *Poprirea*, Ed. Profit şi pierdere, Bucureşti, 1943, p. 45.

[3] P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 254.

[4] În acest sens, a se vedea Em. Dan, *op. cit.*, p. 951, pct. 25.

[5] În acest sens, a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 1883/1996, în Dreptul nr. 8/1997, p. 67.

[6] E. Herovanu, *Teoria*, p. 164.

[7] În acest sens, jurisprudenţa franceză s-a pronunţat că nu poate fi dispusă măsura sechestrului asigurător (*saisie conservatoire*) pentru executarea unei sentinţe prin care se tinde la obligarea executării unor lucrări de reabilitare a unui imobil; a se vedea J. Vincent, Jq. Prevault, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 17e éd., Dalloz, 1993, p. 207.

acoperirea prejudiciilor cauzate de neîndeplinirea obligaţiei de a face prin obligarea debitorului la plata de daune-interese. Odată introdusă o astfel de acţiune, creditorul are posibilitatea de a solicita instituirea unui sechestru asigurător, chiar fără depunerea unei cauţiuni, deoarece se poate considera că are act scris constatator al creanţei, iar acţiunea promovată are ca obiect plata unei sume de bani. Aceeaşi soluţie trebuie adoptată şi în cazul în care creditorul introduce o acţiune ce are ca obiect stabilirea sumei reprezentând echivalentul valorii lucrului, în situaţia imposibilităţii îndeplinirii obligaţiei de predare a acestuia, stabilită prin titlul executoriu.

4. Pentru a exista interesul de a acţiona, creanţa invocată de către petent trebuie să fie *exigibilă*. Cu toate acestea, interesul în obţinerea unei măsuri asigurătorii se justifică şi în cazul în care creanţa nu a ajuns la scadenţă, dar se constată că debitorul a micşorat prin fapta sa asigurările date creditorului sau nu a dat asigurările promise şi atunci când este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să-şi ascundă ori să-şi risipească averea. În aceste cazuri, practic, debitorul este decăzut din orice termen, astfel încât creditorul poate introduce cerere de chemare în judecată împotriva debitorului său fără ca acesta din urmă să poată opune cu succes excepţia prematurităţii acţiunii. Soluţia este susţinută şi de dispoziţiile cuprinse în art. 1.417 NCC, potrivit cărora debitorul decade din beneficiul termenului dacă se află în stare de insolvabilitate sau, după caz, de insolvenţă declarată în condiţiile legii, precum şi atunci când, cu intenţie sau dintr-o culpă gravă, diminuează prin fapta sa garanţiile constituite în favoarea creditorului sau nu constituie garanţiile promise. Toate situaţiile prevăzute drept ipoteze în care creditorul ar fi autorizat să ceară măsuri asigurătorii chiar înainte de ajungerea la scadenţă a creanţei reprezintă, deopotrivă, şi cazuri de decădere a debitorului din beneficiul termenului. Problema decăderii din beneficiul termenului reprezintă o chestiune de fond, care va fi tranşată de instanţa învestită cu soluţionarea fondului cauzei. Instanţa de sechestru va verifica numai *prima facie* veridicitatea motivelor invocate de creditor în ceea ce priveşte încadrarea în situaţiile pentru care legea permite luarea măsurilor asigurătorii în aceste condiţii excepţionale.

În aceste cazuri, creditorul trebuie să dovedească intentarea acţiunii de fond şi să depună o cauţiune în cuantumul stabilit de instanţă.

5. Creditorul care solicită luarea măsurii sechestrului asigurător trebuie să dovedească că a intentat acţiune pentru realizarea creanţei pe care o pretinde asupra debitorului. S-a statuat, sub reglementarea anterioară, că, în toate cazurile în care legea impune condiţia existenţei unui proces de fond pentru luarea măsurii asigurătorii, dovada formulării cererii de chemare în judecată trebuie ataşată la cererea de sechestru asigurător[1)].

Condiţia existenţei unui proces de fond vine să justifice interesul actual al creditorului în demersul obţinerii unei măsuri asigurătorii.

Creditorul trebuie să dovedească că este activ în efortul de a obţine recunoaşterea pe cale judiciară a dreptului său de creanţă şi, totodată, a titlului executoriu necesar în vederea executării silite a debitorului. În felul acesta, se garantează şi faptul că măsura indisponibilizării bunurilor presupusului debitor nu se va prelungi *sine die*, ci va fi limitată în timp de durata procesului de fond.

[1)] CSJ, s. com., dec. nr. 364/1996, în Dreptul nr. 1/1997, p. 123.

Procesul declanşat de petent trebuie să aibă ca obiect realizarea dreptului de creanţă asupra unei sume de bani.

În practica judecătorească s-a apreciat că o cerere având ca obiect emiterea unei *somaţii de plată*, formulată în temeiul O.G. nr. 5/2001 (în prezent abrogată prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă), nu este aptă să permită instituirea unui sechestru asigurător[1]. Soluţia instanţelor s-a întemeiat pe faptul că procedura emiterii somaţiei de plată nu presupunea analizarea pe fond a pretenţiilor creditorului, nu are autoritate de lucru judecat şi, prin urmare, nu întruneşte condiţia unui proces de fond. Deşi adoptată de majoritatea instanţelor, aşa cum am arătat cu altă ocazie[2], soluţia menţionată era discutabilă atât sub aspectul legalităţii, cât şi al oportunităţii sale. O problemă asemănătoare se poate ridica şi în prezent, în legătură cu procedura ordonanţei de plată, reglementată în Titlul IX, Cartea a VI-a, din Codul de procedură civilă, această procedură fiind concepută ca o încercare de reunire a celor două proceduri simplificate existente anterior, respectiv *procedura somaţiei de plată* şi cea a *ordonanţei de plată*. Din fericire, Noul Cod de procedură civilă este mai explicit, soluţia spre care se îndreaptă fiind cea a admisibilităţii solicitării măsurilor asigurătorii pe durata soluţionării unei *ordonanţe de plată*. Argumentul care se opunea admisibilităţii instituirii măsurilor asigurătorii, respectiv

---

[1] C. Ap. Timişoara, s. com. cont. adm., dec. nr. 125/2002, în RDC nr. 9/2002, p. 177.

[2] Tr.C. Briciu, *op. cit.*, p. 82. Arătăm că doctrina a consacrat necesitatea existenţei unui proces de fond asupra dreptului de creanţă a cărui conservare se doreşte a fi obţinută pe calea instituirii sechestrului asigurător, dar soluţiile adoptate de doctrina juridică s-au conturat în condiţiile în care la acel moment legislaţia nu cunoştea o procedură aptă să creeze un titlu executoriu fără a pune în discuţie fondul raportului juridic, astfel încât singura procedură pe care creditorul o putea urma în vederea realizării creanţei era cea de drept comun. Soluţia ar trebui să aibă în vedere raţiunile pentru care legiuitorul a reglementat sistemul măsurilor asigurătorii. Or, din acest punct de vedere, necesitatea protejării drepturilor creditorului se regăsea şi în cazul în care acesta alegea calea procedurii somaţiei de plată în scopul obţinerii titlului executoriu împotriva debitorului său. Chiar dacă procedura de soluţionare a cererii de emitere a unei somaţii de plată se desfăşura în regim de urgenţă, debitorul nemulţumit de soluţie putea exercita calea cererii în anularea somaţiei de plată, iar numai în cazul respingerii acesteia ordonanţa de admitere a somaţiei putea fi învestită cu formulă executorie, potrivit dispoziţiilor Codului de procedură civilă. Între momentul în care creditorul acţiona în vederea obţinerii titlului executoriu şi cel în care, în mod obiectiv, putea să înceapă executarea împotriva debitorului exista o durată de timp suficient de mare pentru ca un debitor de rea-credinţă să încerce înstrăinarea bunurilor sale în vederea creării unei stări de insolvabilitate, care să ducă la imposibilitatea executării silite a creanţei. Nu ni s-a părut echitabil ca, în cazul alegerii unei proceduri mai simple în vederea realizării creanţei sale, creditorul să fie lipsit de mijloace procedurale pentru a-şi conserva dreptul împotriva riscurilor ce decurg din durata procedurii judiciare angajate. În acelaşi sens, a se vedea L. Voiculescu, *Unele consideraţii referitoare la sechestrul asigurător şi poprire ca măsuri asigurătorii în acţiunile comerciale*, în RDC nr. 7-8/2006, p. 102. Un argument suplimentar care pleda pentru adoptarea unei soluţii mai flexibile în această chestiune îl constituia faptul că procedura somaţiei de plată, în ansamblul său, nu excludea cercetarea fondului raporturilor juridice dintre părţi decât în prima fază. În sensul că, în cazul acţiunii în anularea ordonanţei conţinând somaţia de plată, debitorul putea formula apărări de fond, iar instanţa învestită analiza temeinicia acestora, a se vedea V.M. Ciobanu, G. Boroi, Tr.C. Briciu, *Curs selectiv*, 2011, p. 468. Despre natura juridică a acţiunii în anulare prevăzută de O.G. nr. 5/2001, a se vedea I. Deleanu, Gh. Buta, *Procedura somaţiei de plată*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006, p. 195 şi urm. În prezent, procedura somaţiei de plată a fost absorbită în procedura ordonanţei de plată, reglementată în Codul de procedură civilă. Configuraţia acţiunii în anulare îndreptate împotriva ordonanţei de plată rămâne cea specifică unei proceduri care antamează fondul.

neantamarea fondului, nu mai poate fi reţinut faţă de dispoziţiile art. 1.021 alin. (1) şi (2) NCPC. Rezultă destul de clar că procedura ordonanţei de plată permite apărări de fond, acestea fiind însă circumstanţiate unui probatoriu restrâns (înscrisurile aflate la dosar). În plus, sunt decisive dispoziţiile art. 1.025 alin. (1) NCPC, conform cărora ordonanţa de plată este purtătoare a autorităţii de lucru judecat. Rezultă că, aşa cum este reglementată în prezent, procedura ordonanţei de plată antamează fondul, cu anumite constrângeri probatorii impuse de imperativul urgenţei (ce ţine de esenţa sa), şi este finalizată prin act înzestrat cu autoritate de lucru judecat. Aceste constatări conduc la concluzia că solicitarea de măsuri asigurătorii de către creditorul care a învestit instanţa cu o cerere de ordonanţă de plată este admisibilă.

Se poate obţine măsura sechestrului asigurător şi în condiţiile angajării unui proces cambial pe calea contestaţiei la executare speciale (prevăzute în art. 62 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin) formulate de către pretinsul debitor cambial. Cambia este un titlu executoriu, astfel că, în principiu, creditorul nu se află în situaţia de a avea interesul luării unei măsuri asigurătorii. Debitorul somat să plătească în temeiul unei cambii poate face contestaţie la executare. La fel ca şi fosta *opoziţie* (terminologie înlăturată prin Legea nr. 76/2012), contestaţia la executare în această materie angajează un adevărat proces cambial în care instanţa va analiza inclusiv condiţiile de validitate a titlului cambial. În cursul procesului, instanţa va putea suspenda executarea cambiei *numai* în cazul în care contestatorul nu recunoaşte semnătura, înscriindu-se în fals, sau nu recunoaşte procura. În această situaţie, creditorul poate solicita şi obţine un sechestru asigurător. Aşa cum s-a arătat şi în doctrină[1)], dispoziţia din art. 62 alin. (5) din Legea nr. 58/1934 îşi găseşte aplicare doar în situaţia în care creditorul nu a efectuat niciun act de executare împotriva debitorului său, în caz contrar suspendarea executării neafectând măsurile de executare începute (sechestrul executoriu, poprirea, înscrierea somaţiei în cartea funciară), creditorul fiind protejat sub aspectul indisponibilizării bunurilor debitorului său pe întreaga durată a suspendării executării şi a procesului cambial.

6. Cauţiunea are drept scop să probeze seriozitatea cererii formulate de creditor şi să garanteze pe debitor contra unor eventuale daune pe care le-ar putea suferi prin indisponibilizarea bunurilor sale, în cazul în care se va dovedi că acţiunea de fond introdusă de creditor a fost neîntemeiată sau, chiar mai mult, a fost exercitată cu rea-credinţă.

Cauţiunea este o sumă de bani pe care cel care a solicitat sechestrul o va depune la dispoziţia instanţei, având drept scop, pe de o parte, evitarea unor cereri de sechestru vădit neîntemeiate, iar, pe de altă parte, constituirea unui fond din care va putea fi despăgubită partea împotriva căreia s-a luat măsura sechestrului asigurător în cazul în care aceasta a fost solicitată cu rea-credinţă şi a produs prejudicii acelei persoane.

Anterior, s-a pus problema în legătură cu sechestrul asigurător, dar valabilă şi în cazul celorlalte măsuri provizorii, dacă cauţiunea poate fi depusă sub forma unei *scrisori de garanţie bancară*. Într-o decizie, fosta Curte Supremă de Justiţie s-a exprimat în sensul neacceptării scrisorilor de garanţie bancară drept mijloc de depunere a cauţiunii, invocând

[1)] A se vedea E. Cristoforeanu, *Tratat de drept cambial*, Ed. Curierul Judiciar, Bucureşti, 1936, vol. II, pp. 237-238.

faptul că termenul de valabilitate a unui astfel de instrument ar fi incompatibil cu scopurile pentru care a fost dispusă măsura depunerii cauţiunii[1]. Totuşi, în literatura juridică s-a exprimat opinia potrivit căreia scrisoarea de garanţie bancară poate servi drept mijloc de îndeplinire a obligaţiei de depunere a cauţiunii, dacă întruneşte toate condiţiile pentru garantarea scopurilor pentru care a fost dispusă depunerea cauţiunii[2]. În prezent, această problemă este rezolvată de art. 1.058 NCPC. Regula o reprezintă depunerea în numerar a cauţiunii. Aceasta poate consta şi în instrumente financiare care pot servi ca instrumente de plată, la cererea debitorului cauţiunii şi numai dacă partea în favoarea căreia se depune declară în mod expres că este de acord. Nu este necesar acordul în cazul titlurilor emise de stat sau de unităţile administrativ-teritoriale.

În ceea ce priveşte *cuantumul cauţiunii*, au existat soluţii diferite şi anterior, sub imperiul vechii reglementări a măsurilor asigurătorii, cu privire la ce anume trebuie înţeles prin „*valoarea reclamată*" la care ar urma să se raporteze cuantumul cauţiunii. Actuala reglementare raportează calculul cauţiunii la aceeaşi noţiune – „*valoare reclamată*". Pentru acest motiv, prezintă interes analiza evoluţiei modului în care jurisprudenţa a înţeles să interpreteze sintagma „*valoare reclamată*".

În general, soluţiile oferite de practica judiciară sunt în sensul că fixarea cauţiunii se face în raport cu valoarea reclamată prin acţiunea de fond[3].

S-a mai precizat, relativ la cuantumul cauţiunii, necesitatea ca acesta să nu fie simbolic şi să corespundă satisfacerii intereselor celui împotriva căruia s-a dispus măsura în ipoteza în care această măsură îl va prejudicia şi va fi desfiinţată[4]. Firește, aceste consideraţii pot fi reţinute numai în cazul în care cuantumul cauţiunii nu este stabilit la jumătate din valoarea reclamată, fiind lăsat la aprecierea instanţei.

În ceea ce priveşte cuantumul cauţiunii, trebuie distins între următoarele situaţii:

a) dacă creditorul are un *act scris* constatator al creanţei pretinse, odată cu încuviinţarea cererii de sechestru asigurător, el va putea fi obligat la plata unei cauţiuni, cuantumul acesteia fiind stabilit de către instanţă. În acest caz, atât obligarea petentului-creditor la plata unei cauţiuni, cât şi cuantumul acesteia sunt lăsate de legiuitor la aprecierea instanţei. Când

[1] În sensul că cerinţa depunerii unei cauţiuni nu poate fi satisfăcută pe calea unei scrisori de garanţie bancară, întrucât, prin natura sa, este afectată de un termen, a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 396/1995, în BJ 1995, Ed. Proema, Baia Mare, 1996, pp. 369-371.

[2] În acest sens, a se vedea M. Voicu, *Cauţiunea în procedura sechestrului asigurător asupra navei*, în RDC nr. 11/1997, p. 32 şi urm.

[3] Cu privire la această problemă, a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 78.

[4] CSJ, s. com., dec. nr. 547/1995, în BJ 1995, pp. 371-373; în speţă, s-a reţinut că obligativitatea depunerii cauţiunii rezidă, pe de o parte, în ideea de risc al părţii care obţine, din partea instanţei, instituirea sechestrului ca măsură în favoarea sa, iar, pe de altă parte, în ideea de garanţie anticipată pentru cealaltă parte, căreia i se pune la dispoziţie un mijloc sigur în vederea acoperirii pagubelor pe care le-ar putea suferi, în cazul în care măsurile luate împotriva sa i-ar cauza daune şi vor fi, în cele din urmă, desfiinţate. Satisfacerea intereselor debitorului impune, prin urmare, un cuantum al cauţiunii suficient şi rezonabil, în acest sens, şi nu o simplă îndeplinire formală a condiţiei cerute de lege. În speţă, cuantumul cauţiunii de numai 1.000.000 lei (la acea epocă – ROL), în raport cu indisponibilizarea unui bun de o valoare importantă, cum este nava în litigiu, şi cu evaluarea creanţei de 900.000 dolari, este vădit insuficient pentru satisfacerea reală a obligaţiei impuse de art. 908 din fostul Cod comercial.

legea nu prevede altfel, cauţiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii. Prin urmare, în cazul în care creditorul prezintă un act scris constatator al creanţei, instanţa este liberă să aprecieze dacă este cazul să fixeze o cauţiune în sarcina petentului. În ipoteza în care instanţa consideră necesară stabilirea unei cauţiuni, cuantumul acesteia nu va putea depăşi 20% din valoarea estimată a creanţei pretinse de cel care a formulat cererea de sechestru asigurător;

b) dacă creanţa *nu este constatată în scris*, creditorul poate solicita sechestrul asigurător, dar, faţă de credibilitatea mult mai redusă pe care o prezintă cererea sa în fond, va trebui să depună, odată cu cererea, şi o cauţiune de jumătate din valoarea reclamată.

Textul se referă la jumătate din valoarea creanţei pretinse prin acţiunea de fond introdusă de creditor[1]. În acest caz, s-a arătat că suma reprezentând cauţiunea trebuie depusă înainte de încuviinţarea măsurii, deoarece încheierea trebuie să facă referire la îndeplinirea acestei condiţii[2].

7. În mod constant, în doctrina vechiului Cod de procedură civilă şi a vechiului Cod de comerţ, s-a decis că momentul depunerii cauţiunii este acela al introducerii cererii de sechestru asigurător[3]. S-a reţinut în literatura mai veche faptul că, în cazurile în care legea cere o cauţiune pentru admiterea cererii de sechestru sau de poprire asigurătorie, nu se poate ordona măsura asigurătorie fără cauţiune. În încheierea prin care se admite cererea trebuie să se indice că s-a depus cauţiunea, astfel că nu se va putea depune cauţiunea după ce s-a ordonat sechestrul sau poprirea şi nici în instanţa care judecă contestaţia la executare, deoarece o măsură asigurătorie valabilă este condiţionată de o cauţiune în cuantumul cerut de lege[4].

Apreciem că, în prezent, toate consideraţiile judicios exprimate în practica instanţelor şi în literatura de specialitate cu privire la momentul depunerii cauţiunii *sunt numai în parte valabile.*

Astfel, aceste cerinţe cu privire la momentul depunerii cauţiunii rămân actuale numai pentru ipoteza în care cauţiunea este fixată prin lege în ceea ce priveşte cuantumul ei, respectiv jumătate din valoarea reclamată, numai în cazul în care creditorul nu prezintă *un act scris constatator al creanţei*[5]. Pentru situaţia în care cuantumul cauţiunii sau atât necesitatea depunerii ei, cât şi cuantumul sunt lăsate la aprecierea instanţei, art. 954 alin. (2) NCPC (aplicabil deopotrivă şi în materia popririi) prevede că prin încheierea executorie prin care instanţa încuviinţează poprirea se va fixa şi cuantumul cauţiunii şi termenul înăuntrul căruia urmează a fi depusă aceasta. Prin urmare, nu se stabileşte mai întâi cauţiunea şi apoi se acordă termen pentru ca instanţa să se pronunţe asupra cererii de sechestru asigurător, ci prin încheierea prin care se admite aplicarea măsurii asigurătorii se stabileşte şi cauţiunea[6]. Art. 956 teza întâi NCPC prevede că nedepunerea cauţiunii în termenul fixat de instanţă atrage desfiinţarea de drept a sechestrului (sau a popririi – n.n.).

---

[1] A se vedea C. Vicol, *Poprirea*, Ed. Profit şi pierdere, Bucureşti, 1943, p. 49.
[2] A se vedea D. Sudit, *Poprirea*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1936, p. 82.
[3] A se vedea: P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 254; C. Vicol, *op. cit.*, p. 48.
[4] C. Vicol, *op. cit.*, p. 82.
[5] În acelaşi sens, a se vedea C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 493.
[6] A se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 411.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Desfiinţarea măsurii asigurătorii dispuse sub condiţia depunerii cauţiunii se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părţilor.

Eliminând orice diferenţe între procedura angajată în raporturile dintre profesionişti şi cea în care părţile nu au această calitate, Noul Cod de procedură civilă a generalizat regula potrivit căreia, atunci când cuantumul cauţiunii ori atât necesitatea depunerii ei, cât şi cuantumul sunt lăsate la aprecierea instanţei, prin încheierea executorie de înfiinţare a sechestrului (regula este aplicabilă şi în cazul popririi asigurătorii – n.n.) se va fixa şi cuantumul cauţiunii şi termenul înăuntrul căruia urmează a fi depusă aceasta. Prin urmare, nu se stabileşte mai întâi cauţiunea şi apoi se acordă termen pentru ca instanţa să se pronunţe asupra cererii de sechestru asigurător, ci prin încheierea prin care se admite aplicarea măsurii asigurătorii se stabileşte şi cauţiunea.

8. Cerinţele stabilite prin dispoziţiile dreptului comun al sechestrului asigurător nu sunt aplicabile în următoarele situaţii:

a) în caz de dezacord asupra calităţii bunurilor ce au format obiectul unui contract de vânzare (art. 1.691 NCC)[1)];

b) în caz de neînţelegere între destinatar şi transportator asupra calităţii sau stării unei mărfi (art. 1.979 NCC)[2)];

c) în cazul suspendării executării unui titlu de credit (cambie, bilet la ordin, cec) conform procedurii prevăzute în art. 62 alin. (4) şi (5) din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei şi biletului la ordin[3)], respectiv art. 54 alin. (4) şi (5) din Legea nr. 59/1934 asupra cecului;

d) în cazul aplicării art. 47 alin. (2) şi (3) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială[4)].

[1)] În cazul în care cumpărătorul contestă calitatea sau starea bunului pe care vânzătorul i l-a pus la dispoziţie, la cererea oricăreia dintre părţi, preşedintele judecătoriei de la locul prevăzut pentru executarea obligaţiei de predare va desemna un expert în vederea constatării şi va putea dispune sechestrarea ori depozitarea acestuia. În acest caz, nu se solicită întrunirea condiţiilor prevăzute pentru instituirea sechestrului asigurător ori judiciar.

[2)] În cazul contractului de transport, neînţelegerea asupra calităţii sau stării mărfii creează posibilitatea oricăreia dintre părţi să solicite instanţei, pe calea ordonanţei preşedinţiale, numirea unuia sau mai multor experţi şi sechestrarea mărfii sau depunerea ei într-un depozit public. Nici în acest caz nu sunt aplicabile condiţiile impuse de dreptul comun pentru instituirea sechestrului asigurător sau judiciar.

[3)] Suspendarea efectelor executorii ale cambiei/biletului la ordin, în cadrul procedurii de contestaţie la executare prevăzute de legea specială, conferă creditorului posibilitatea de a solicita luarea unor măsuri asigurătorii fără să i se poată solicita plata unei cauţiuni. A se vedea: D. Gălăşescu-Pyk, *Cambia şi biletul la ordin*, Ed. Tiparul Românesc, Bucureşti, 1947, vol. II, p. 751; E. Cristoforeanu, *op. cit.*, vol. II, p. 237.

[4)] Potrivit acestor texte, partea care a solicitat şi a obţinut încuviinţarea executării poate proceda, fără alte autorizări, la instituirea măsurilor asigurătorii asupra părţii împotriva căreia a fost solicitată încuviinţarea executării. Explicaţia rezidă în aceea că hotărârea prin care se încuviinţează executarea conţine autorizarea de a proceda la luarea măsurilor de conservare. Din moment ce dreptul de a proceda la luarea măsurilor de conservare (implicit, a măsurilor asigurătorii, acestea fiind o specie a măsurilor de conservare – n.n.) decurge din hotărârea de încuviinţare a executării, nu se justifică existenţa unei proceduri distincte pentru adoptarea acestora. A se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Cooperarea judiciară în materie civilă şi comercială*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011, pp. 258-259. Pentru aplicarea acestor dispoziţii în spaţiul european, a se vedea Fr. Ferrand, *Compétence européenne*, în lucrarea apărută sub direcţia lui S. Guinchard, *Droit et pratique de la procédure civile*, Dalloz, 2006, pp. 280-282.

La 10 ianuarie 2015 a devenit aplicabil Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, înlocuind între statele membre prevederile Regulamentului (CE) nr. 44/2001[1)].

Jurisprudență

1. Din examinarea litigiului existent între părți, pentru care s-a cerut aplicarea sechestrului asigurător, s-a constatat că acesta are ca obiect acțiunea introdusă de reclamant pentru anularea hotărârii adunării generale a societății prin care s-a dispus excluderea sa din societate și stabilirea situației financiare a societății, fără a se pretinde obligarea acesteia la plata vreunei sume de bani. În această situație, instanța de apel a reținut în mod corect că nu este vorba de plata unei creanțe a cărei executare să se asigure prin înființarea sechestrului asigurător și, ca atare, nu sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 907 C. com. (art. 953 NCPC – n.n.), motiv pentru care recursul a fost respins *(CSJ, s. com., dec. nr. 475/1997, disponibilă pe idrept.ro)*.

2. Referitor la natura juridică a cauțiunii judiciare în materia discutată, este de remarcat că ea reprezintă o sumă de bani ce trebuie depusă de partea care solicită instituirea sechestrului, cu titlu de garanție, în scopul dezdăunării pentru eventualele pagube pe care cealaltă parte le-ar încerca prin luarea măsurii de indisponibilizare asupra averii mobile a acesteia. Obligativitatea depunerii cauțiunii rezidă deci, pe de o parte, în ideea de risc al părții care și obține din partea instanței instituirea sechestrului ca măsură în favoarea sa, iar, pe altă parte, în ideea de garanție anticipată pentru cealaltă parte, căreia i se pune la dispoziție un mijloc sigur în vederea acoperirii pagubelor pe care le-ar suferi în cazul în care măsurile luate împotriva sa i-ar cauza daune și vor fi, în cele din urmă, desființate.

Așadar, cauțiunea judiciară este de natură să servească exclusiv interesului părții în favoarea căreia a fost depusă, neputând fi urmărită, în principiu, de alți creditori. De aceea, cuantumul cauțiunii judiciare, lăsat la atributul exclusiv al instanței, trebuie să corespundă satisfacerii intereselor debitorului în ipoteza în care măsura îl va prejudicia și va fi desființată.

Or, în speță, cuantumul cauțiunii de numai 1.000.000 lei (vechi), echivalentul a 500 $, în raport de indisponibilizarea unui bun de o valoare importantă, cum este nava în discuție, și de evaluarea creanței de 900.000 $, este vădit insuficient pentru satisfacerea reală a obligației impuse de dispozițiile articolului 908 C. com. (art. 953 NCPC – n.n.) *(CSJ, s. com., dec. nr. 547 din 13 iunie 1995, în BJ 1995, pp. 371-373)*.

3. În mod greșit instanța de fond a respins cererea pentru întreaga valoare, apreciind-o ca neexigibilă, soluția firească ar fi fost înființarea sechestrului doar asupra acelor bunuri a căror valoare ar fi acoperit creanța considerată exigibilă.

Faptul că a formulat acțiune în justiție având ca obiect constatarea nulității contractului de ipotecă, care s-a și constatat prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, nu constituie o micșorare a garanției prin fapta sa, care să decadă pârâta din beneficiul termenului de scadență stipulat în contract.

Instanța de fond a procedat greșit respingând cererea de sechestru și pentru neplata cauțiunii, întrucât, în măsura în care ar fi considerat-o obligatorie, trebuia să fixeze cuantumul și termenul

---

[1)] Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 produce o schimbare radicală în raport cu sistemul Regulamentului (CE) nr. 44/2001, deoarece nu mai prevedere o încuviințare judiciară a executării hotărârii judecătorești pronunțate de instanțele unui alt stat membru. S-a arătat că eliminarea procedurii de încuviințare a executării a fost justificată de încrederea reciprocă în administrarea justiției în Uniunea Europeană, precum și de reducerea costurilor și duratei litigiilor transfrontaliere. A se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 adnotat cu explicații și jurisprudența CJUE*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 261.

în care urmează a fi depusă, conform art. 591 alin. 2 C. pr. civ. (art. 953 NCPC – n.n.) *(C. Ap. Braşov, s. com., dec. nr. 913/2005, disponibilă pe idrept.ro)*.

Notă: Soluţia era discutabilă şi sub imperiul vechii reglementări, deoarece vădeşte concepţia greşită potrivit căreia instanţa ar trebui să identifice bunurile asupra cărora se adoptă măsura sechestrului asigurător. În prezent, dispoziţiile art. 954 alin. (1) teza a doua NCPC prevăd în mod expres faptul că nu este necesar ca în cererea de sechestru asigurător să se individualizeze bunurile asupra cărora se solicită aplicarea măsurii asigurătorii.

Soluţia instanţei este însă corectă sub aspectul aplicării sechestrului numai în privinţa părţii de creanţă pe care o apreciază ca fiind exigibilă. Dacă numai o parte din creanţa solicitată de creditor este apreciată de instanţă drept exigibilă şi nu sunt întrunite condiţiile art. 953 alin. (2) NCPC, instanţa poate admite în parte cererea de instituire a sechestrului asigurător, arătând în încheiere suma până la care a înţeles să încuviinţeze sechestrul [art. 954 alin. (2) NCPC].

4. Niciunul dintre înscrisurile prezentate de reclamantă nu poate fi considerat drept act scris constatator al creanţei, în sensul art. 592 alin. 1 C. pr. civ. (art. 953 NCPC – n.n.). Contractul de management încheiat cu pârâta, în baza căruia reclamanta pretinde că a prestat servicii de asistenţă tehnică şi de management, nu cuprinde nicio sumă, ci doar o referire la un comision de management exprimat procentual [art. III pct. 3.2.2 lit. a)], neputând fi considerat înscris constatator al creanţei. Nici facturile fiscale emise nu întrunesc condiţia de act scris, întrucât, potrivit dispoziţiilor art. 46 C. com. numai factura acceptată face proba în contra debitorului, în speţă condiţia acceptării nefiind întrunită *(C. Ap. Piteşti, s. com. cont. adm., dec. nr. 996/2007, disponibilă pe idrept.ro)*.

Notă: În prezent, în raporturile dintre profesionişti, în condiţiile art. 280 alin. (1) sau (2) NCPC, factura fiscală ar putea avea valoare probatorie, dacă a fost înscrisă în registrele ţinute de cel căruia i se opune. De asemenea, într-o opinie, valoarea probatorie a facturii fiscale ar fi guvernată de art. 289 alin. (2) NCPC[1)].

5. Potrivit art. 723[1] alin. 2 C. pr. civ. [art. 1.057 alin. (2) NCPC – n.n.], dacă legea nu prevede altfel, cauţiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani, nu va depăşi suma de 20 milioane lei. Din dispoziţia legală menţionată rezultă că aceasta fixează doar limita maximă a cauţiunii la procentul de 20% din valoarea obiectului cererii, însă cuantumul concret, în fiecare caz în parte, este obiectul exclusiv şi la aprecierea instanţei, şi nu a părţilor *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 1056/2007, disponibilă pe idrept.ro)*.

Notă: Soluţia îşi păstrează actualitatea, deoarece art. 1.057 alin. (2) NCPC cuprinde o prevedere asemănătoare art. 723[1] alin. 2 C. pr. civ. 1865

6. Drepturile ce s-ar cuveni acţionarilor în situaţia în care o societate comercială este dizolvată şi lichidată nu sunt creanţe certe şi, cu atât mai puţin, exigibile, dacă sunt opuse societăţii comerciale înainte de dizolvarea şi lichidarea acesteia, şi nu pot justifica luarea măsurii sechestrului asigurător asupra bunurilor mobile şi imobile ale societăţii comerciale *(C. Ap. Bacău, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 954/2011, disponibilă pe idrept.ro)*.

7. Prin act scris trebuie să se înţeleagă numai actul constatator al creanţei, din textul căruia să rezulte, fără intervenţia unor împrejurări străine, elementele raportului juridic încheiat între părţi, în special existenţa datoriei şi obligaţia debitorului de a plăti o anumită sumă de bani. În antecontractul de vânzare-cumpărare creanţa pretinsă de către reclamant nu este individualizată. Acţiunea în rezoluţiune urmăreşte rezoluţiunea antecontractului de vânzare-cumpărare având ca şi consecinţă repunerea părţilor în situaţia anterioară. În acelaşi timp însă, art. 1020 C. civ.

[1)] A se vedea M. Fodor, *supra*, vol. I, pp. 933-934.

(art. 1.549 NCC – n.n.) permite judecătorului să analizeze dacă se impune rezoluţiunea sau dacă, dimpotrivă, este posibilă executarea. În această situaţie, a incertitudinii asupra existenţei viitoare a raportului juridic, nu se poate discuta de existenţa unei creanţe constatate, sub aspectul întinderii sale, într-un înscris, deoarece numai instanţa de judecată va putea stabili care va fi suma ce trebuie restituită de către promitentul vânzător promitentului cumpărător *(C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 2862/2011, disponibilă pe idrept.ro)*.

8. Fiind învestită cu o cerere de încuviinţare a unui sechestru asigurător, instanţa este ţinută să analizeze doar condiţiile de admisibilitate prevăzute la art. 591 şi urm. C. pr. civ. (art. 952 şi urm. NCPC – n.n.), creditorul nefiind ţinut să indice bunurile cu privire la care acesta urmează a fi pus *(C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 1040/2010, în BCA nr. 3-4/2010, disponibilă pe idrept.ro)*.

9. Este adevărat că, potrivit art. 907-908 C. com., raportat la art. 591 alin. 1 C. pr. civ., numai creditorul care nu are titlu executoriu, dar a cărui creanţă este constatată prin act scris şi este exigibilă, poate solicita înfiinţarea unui sechestru asigurător asupra bunurilor mobile şi imobile ale debitorului, dacă dovedeşte că a intentat acţiune, cu dare de cauţiune, potrivit art. 908 alin. 1 C. com. Această măsură de indisponibilizare a bunurilor debitorului este menită, în adevăr, să prevină actele de înstrăinare a acestor bunuri de către debitorul de rea-credinţă, care ar periclita executarea silită în viitor a hotărârii ce se va obţine. Însă, contrar celor susţinute prin motivele de recurs, creditoarea-intimată nu a obţinut încă un titlu executoriu. Hotărârea de arbitraj SCM nr. 5075 din 11 august 2009 pronunţată de Centrul de Arbitraj Internaţional al Camerei Economice Federale a Austriei (VIAC) este o hotărâre arbitrală străină, în sensul art. 370 C. pr. civ. (hotărâre dată pe teritoriul unui stat străin).

Conform art. 177 din Legea nr. 105/1992, numai pe baza hotărârii definitive de încuviinţare a executării hotărârii străine pe teritoriul României se emite titlul executoriu, în condiţiile legii române, menţionându-se în titlu şi hotărârea de încuviinţare. Faţă de cele sus-arătate, este evident că, în speţă, creditoarea nu deţine încă un titlu executoriu, astfel că instanţa de fond, admiţând cererea de înfiinţare a măsurii asigurătorii asupra bunurilor debitoarei, a pronunţat o hotărâre legală şi temeinică, a cărei reformare nu se impune *(C. Ap. Galaţi, s. com., dec. nr. 60/2010, disponibilă pe idrept.ro)*.

Notă: Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internaţional privat, la care se face referire în speţă, a fost abrogată prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Noului Cod de procedură civilă. În prezent, încuviinţarea executării pe teritoriul României a hotărârilor arbitrale străine este guvernată de dispoziţiile art. 1.124-1.133 NCPC.

Astfel cum a reţinut şi instanţa, în speţă nu era aplicabil Regulamentul (CE) nr. 44/2001 (Bruxelles I), întrucât, deşi hotărârea este pronunţată într-o ţară membră a Uniunii Europene, acest Regulament nu se aplică în materia arbitrajului [art. 1 par. 2 lit. d)].

10. Pentru a se dispune sechestrul asigurător asupra bunurilor aparţinând membrilor organelor de conducere ale debitorului nu este necesară consemnarea unei cauţiuni, art. 139 din Legea nr. 64/1995, republicată, reprezentând o dispoziţie specială, derogatorie de la dreptul comun reprezentat de art. 591 C. pr. civ. De asemenea, măsura sechestrului asigurător fiind reglementată în vederea luării măsurilor prevăzute de art. 137 din Legea nr. 64/1995, republicată (în prezent Legea nr. 85/2014 – n.n.), referitoare la suportarea de către membrii organelor de conducere ale debitorului a unei părţi din pasivul acestuia, nu este necesară dovedirea deţinerii de către creditori a unei creanţe faţă de membrii organelor de conducere ale debitorului, fiind suficientă calitatea de creditor al societăţii *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 2358/2006, disponibilă pe idrept.ro)*.

11. În speţă, recurentul-reclamant a solicitat indisponibilizarea bunurilor mobile şi a bunurilor imobile ale pârâtei-intimate în vederea recuperării prejudiciului produs în gestiunea acesteia. Însă, pentru ca recurentul-reclamant să poată dobândi un sechestru asigurător pe bunurile intimatului-pârât, nu este suficient ca el să fi introdus acţiune în justiţie, ci mai trebuie ca şi creanţa să fie exigibilă, de unde rezultă că nu se poate pune sechestru asigurător în baza unei pretenţii nelichide şi eventuale care, pentru a-şi avea fiinţă, are nevoie de a fi consacrată printr-o hotărâre judecătorească. Aşadar, existenţa unui document contabil de constatare a lipsei de gestiune şi formularea unei acţiuni în justiţie nu sunt suficiente pentru a se încuviinţa cererea de instituire a sechestrului asigurător, fiind necesar ca invocata creanţă să fie exigibilă *(C. Ap. Bucureşti, s. a VII-a civ. şi pt. cauze privind confl. de muncă şi asig. sociale, dec. nr. 3763/R/2008, disponibilă pe idrept.ro)*.

12. Instituirea sechestrul asigurător pe cale incidentală nu este admisibilă în cadrul procedurii somaţiei de plată, deoarece sunt două proceduri independente şi speciale, reglementate în art. 591 şi urm. C. pr. civ. [art. 953 alin. (1) NCPC – n.n.], respectiv în O.G. nr. 5/2001. Prin dispoziţiile legale menţionate se instituie condiţii speciale de promovabilitate şi judecare pentru fiecare dintre aceste proceduri, incompatibile unele cu altele, astfel că cererea având acest obiect este inadmisibilă *(Trib. Bucureşti, s. a VI-a com., sent. nr. 4663/2005, disponibilă pe idrept.ro)*.

Notă: Credem că soluţia adoptată sub vechea reglementare trebuie reconsiderată. Faptul că ordonanţa de plată şi sechestrul asigurător sunt proceduri speciale nu exclude adoptarea măsurii asigurătorii pe durata soluţionării cererii de ordonanţă de plată, deoarece prin aceasta nu se aduce atingere regulii potrivit căreia normele speciale nu se pot completa reciproc. Mai mult, faţă de dispoziţiile art. 1.021 alin. (1) şi (2) NCPC, argumentul care se opunea admisibilităţii instituirii măsurilor asigurătorii, respectiv neantamarea fondului în cadrul procedurii somaţiei sau ordonanţei de plată, nu mai poate fi reţinut.

13. În mod greşit a reţinut instanţa de fond că există un înscris care constată creanţa, făcând aplicarea dispoziţiilor art. 591 alin. 1 C. pr. civ., deoarece sumele calculate prin expertiză nu sunt certe, atâta vreme cât cuantumul sumei urmează să fie stabilit de către instanţă în baza probaţiunii efectuate şi prin alte probe decât înscrisurile, nefiind nici exigibile, acestea neajungând la termen.

Expertiza efectuată în cauză este un mijloc de probă, însă, chiar dacă îmbracă forma scrisă, nu este un înscris cerut de dispoziţiile art. 591 alin. 1 C. pr. civ. Înscrisurile sunt reglementate în art. 1171-1190 C. civ. (art. 265-308 NCPC – n.n.) şi acestea sunt: actele autentice, actele sub semnătură privată, răboajele, copiile titlurilor autentice şi actele recognitive. Specificul acestor acte este că emană de la debitor.

Codul de procedură civilă, în art. 172-176 (art. 292-308 NCPC – n.n.), reglementează administrarea probelor prin înscrisuri, iar în art. 201-214 (art. 330-340 NCPC – n.n.) expertiza, ca fiind o probă distinctă de înscrisuri. Din aceste prevederi rezultă că expertiza reprezintă părerea unor specialişti şi, chiar dacă îmbracă forma scrisă, această probă nu este un înscris constatator al unei creanţe, aşa cum pretinde art. 591 alin. 1 C. pr. civ.

Prin urmare, deoarece creanţa reclamantului nu este constatată printr-un înscris, se putea înfiinţa sechestrul asigurător numai în condiţiile art. 591 alin. 2 C. pr. civ., dacă reclamantul ar fi depus, odată cu cererea de sechestru, o cauţiune de jumătate din valoarea reclamată, şi nu 4% din valoare, cum s-a depus.

Pentru aceste considerente, instanţa de recurs a admis recursul şi a modificat în întregime încheierea atacată în sensul respingerii cererii de înfiinţare a sechestrului asigurător *(C. Ap. Oradea, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 65/C/2005, în CPJ 2005, p. 90, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 870)*.

14. În conformitate cu dispoziţiile art. 907 C. com. (art. 953 NCPC – n.n.), partea interesată în cauza comercială va putea, deodată cu intentarea acţiunii, să ceară instituirea sechestrului asigurător asupra averii mobile a debitorului. În acţiunea care are ca temei juridic prevederile art. 998 C. civ., o astfel de cerere nu poate fi primită, întrucât nu există o creanţă exigibilă decât după soluţionarea pretenţiilor reclamantului *(CSJ, s. com., dec. nr. 1883/1996, în BJ – Bază de date, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 871).*

15. S-a reţinut că, în cauză, nu se face dovada insolvabilităţii societăţii pârâte, aceasta dovedind că dispune de sume de bani în cont, situaţie în care reclamanta îşi poate recupera debitul, şi că aplicarea măsurii sechestrului asigurător ar prejudicia activitatea unităţii, în plan economic şi social *(CSJ, s. com., dec. nr. 427/1996, în Dreptul nr. 3/1997, p. 126, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, Codul de procedură civilă comentat şi adnotat cu legislaţie, jurisprudenţă şi doctrină, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 1440).*

16. În procedura întemeiată pe dispoziţiile art. 591-596 C. pr. civ. (art. 952-959 NCPC – n.n.), a înfiinţării sechestrului asigurător, instanţa învestită cu o asemenea cerere nu are a verifica conţinutul şi cuantumul creanţei, ci numai îndeplinirea condiţiilor pentru înfiinţarea sechestrului.

Controlul judecătoresc privind cuantificarea creanţei cade în sarcina instanţei ce soluţionează fondul pricinii. Solvabilitatea debitoarei nu împiedică aplicarea sechestrului asigurător, câtă vreme este măsură de conservare, ce nu prejudiciază activitatea debitoarei în plan economic şi social *(C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 958/2002, în Practică judiciară comercială pe anul 2002, p. 516, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2007, p. 1440).*

17. În principiu, un creditor nu poate dobândi o măsură asigurătorie, dacă nu depune o cauţiune, iar art. 613 C. pr. civ. (art. 653 NCPC – n.n.), între alte condiţiuni, cere ca creanţa să fie constatată prin act scris şi ajunsă la termen.

Prin „act scris" se înţelege dovada datorată.

În speţă, actele depuse de intimată nu constituie o creanţă certă şi lichidă, încât pe baza lor nu se poate încuviinţa un sechestru asigurător, fără a se depune cauţiune o treime din suma datorită.

Această formalitate este substanţială şi neîndeplinirea ei atrage nulitatea sechestrului, ca efect retroactiv, chiar din momentul introducerii cererii.

Faptul că intimata este o instituţie de stat şi, prin urmare, nu ar fi ţinută a depune vreo cauţiune nu are importanţă, căci niciun text de lege nu scuteşte vreo instituţie de stat, ca şi Statul însuşi, de a depune cauţiunea cerută de art. 613 C. pr. civ. (art. 653 NCPC – n.n.) *(C. Ap. Bucureşti I, dec. com. nr. 46/1922, în Jurisprudenţă generală 472/1923, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. III, Ed. Tipografia „Naţionala", St. Macovei & N. Ionescu, Râmnicu Sărat, 1932, p. 229).*

18. Sechestrul nu poate atinge decât sumele asupra cărora debitorul are proprietatea şi dispoziţiunea. În materie de cont curent, angajamentele părţilor sunt reciproce şi indivizibile şi creditorul unuia dintre ele nu poate, printr-un sechestru, să deturneze valorile cuprinse în cont de la destinaţiunea convenită; el nu poate pretinde decât dreptul său asupra soldului susceptibil de a reveni debitorului său după lichidarea şi regularea contului curent *(Cass. fr. I, 23 ianuarie 1922, Legea din 21 iunie 1922, Jurisprudenţă generală 553/1923, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 229).*

19. O sentinţă judecătorească, pronunţată în urma dezbaterilor contradictorii, deşi supusă apelului, echivalează, dacă nu mai mult, cel puţin cât un act scris, în sensul art. 613 C. pr. civ., şi, prin urmare, pe baza ei se poate cere de partea câştigătoare înfiinţarea unui sechestru asigurător chiar fără cauţiune *(C. Ap. Galaţi II, 5 octombrie 1904, dosar nr. 74/905, apud Em. Dan, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 3-a, Ed. Librăriei Socec, Bucureşti, 1921, p. 949).*

20. Analizând actele şi lucrările dosarului, instanţa constată că cererea de sechestru asigurător formulată faţă de pârâtul P.T. este neîntemeiată, nefiind îndeplinită condiţia legală impusă de art. 953 alin. (1) NCPC, respectiv ca reclamanţii să nu aibă titlu executoriu.

În cauză, dimpotrivă, reclamanţii aveau titlu executoriu la data formulării cererii de instituire a sechestrului asigurător reprezentat de contractul de împrumut autentificat cu nr. 115/31 martie 2009 de BNP Asociaţi B. Potrivit art. 639 alin. (1) NCPC, „Actul autentificat de notarul public care constată o creanţă certă, lichidă şi exigibilă constituie titlu executoriu". Reclamanţii puteau trece la executarea silită împotriva pârâtului P.T.

În ceea ce priveşte cererea de sechestru formulată faţă de pârâta P.V., instanţa apreciază că în speţă sunt aplicabile dispoziţiile art. 953 alin. (2), respectiv: „Acelaşi drept îl are şi creditorul a cărui creanţă nu este constatată în scris, dacă dovedeşte că a intentat acţiunea şi depune, odată cu cererea de sechestru, o cauţiune de jumătate din valoarea reclamată". Fără a analiza celelalte condiţii necesar a fi îndeplinite, instanţa constată că reclamanţii nu au depus, odată cu cererea de sechestru, o cauţiune de jumătate din valoarea reclamată *(Jud. Bistriţa, s. civ., înch. civ. din 15 aprilie 2014, în dosar nr. 3249/190/2014, publicată pe portal.just.ro, URL: http://portal.just.ro/190/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=144)*.

21. Curtea a apreciat că art. 953 NCPC are în vedere existenţa unei creanţe constatate în scris şi exigibile, dispoziţia legală nefăcând vorbire de caracterul cert al creanţei, căci în lipsa unui titlu executoriu caracterul cert al creanţei nu poate fi reţinut faţă de prevederile art. 663 alin. (2) NCPC.

S-a apreciat că bonurile de comandă, semnate şi ştampilate, urmate de onorarea comenzii, fac dovada relaţiilor contractuale derulate între părţi *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a civ., dec. civ. nr. 442 din 3 iunie 2014, publicată pe idrept.ro)*.

22. Condiţiile de înfiinţare a sechestrului asigurător sunt stabilite la art. 953 NCPC şi ele privesc ipoteza creditorului care nu deţine un titlu executoriu, dar a cărui creanţă este constatată în scris şi este exigibilă [alin. (1)], respectiv a cărui creanţă nu este constatată în scris [alin. (2)], sau atunci când creanţa nu este exigibilă, dar debitorul a micşorat prin fapta sa asigurările date creditorului ori nu a dat asigurările promise sau atunci când este în pericol să se sustragă de la urmărire ori să îşi ascundă sau să îşi risipească averea [alin. (3)]. În toate aceste trei ipoteze, creditorul trebuie să dovedească şi că „a intentat cerere de chemare în judecată".

În raport de condiţiile mai sus arătate, instanţa a reţinut sub un prim aspect împrejurarea potrivit căreia creditoarea deţine un titlu executoriu împotriva debitorului, titlu reprezentat de fila CEC RNCB1BC nr. 0448538/05.03.2013, corespunzător art. 638 alin. (1) pct. 4 NCPC şi în temeiul căruia a şi formulat cererea de executare silită. În acest sens, dispoziţia art. 664 alin. (4) NCPC obligă creditorul să ataşeze cererii de executare silită titlul executoriu în original sau în copie legalizată.

Faţă de aceste împrejurări, instanţa a reţinut că partea petentă şi-a formulat în mod greşit argumentaţia când a afirmat că „nu deţine un titlu executoriu împotriva debitorului".

Apoi, cea de-a doua condiţie de admisibilitate a sechestrului asigurător o reprezintă dovada asupra intentării cererii de chemare în judecată împotriva debitorului.

Din acest punct de vedere, creditoarea a invocat cererea de executare silită adresată executorului judecătoresc D.C. şi cererea de încuviinţare a executării silite pe care acesta din urmă a depus-o la instanţă sub nr. 7471/197/2013.

Aceste două cereri nu constituie o veritabilă cerere de chemare în judecată, căci prin cea din urmă trebuie declanşat litigiul de fond tocmai în scopul obţinerii unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească potrivit art. 632 alin. (2) NCPC.

Pentru ca petenta creditoare să fi dovedit că a intentat cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun, ar fi trebuit ca cererea să fie în pretenţii îndreptată împotriva intimatului. Or, la dosar creditoarea nu a depus o atare dovadă.

În aceste împrejurări, instanţa constatând că cererea petentei creditoare nu întruneşte condiţiile stipulate la art. 953 NCPC, mai mult, că aceasta deţine deja un titlu executoriu împotriva intimatului, a respins cererea formulată pentru instituirea măsurii sechestrului asigurător asupra imobilului situat în Braşov, str. C. nr. x, bl. x, sc. x, ap. ..., jud. Braşov, înscris în CF nr. xxxx-xyx-xxx Braşov, aparţinând debitorului avalist *(Jud. Braşov, înch. din 19 martie 2013, publicată pe portal.just.ro, URL: http://portal.just.ro/197/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=117).*

Notă: Soluţia instanţei, fără a fi greşită, suferă prin aceea că nu are în vedere regulile speciale privind instituirea măsurilor asigurătorii, aplicabile în cazul titlurilor de credit. Instanţa a ignorat complet dispoziţiile art. 54 alin. (5) din Legea nr. 59/1934 asupra cecului, potrivit cărora, în caz de suspendare a executării, creditorul va putea obţine măsuri de asigurare. Am arătat cu altă ocazie, fiind deplin aplicabil şi cecului, că în materie cambială măsuri asigurătorii pot fi instituite chiar şi în cazul în care există un titlu executoriu, atunci când, în cadrul contestaţiei la executare întemeiate pe legea specială (anterior Legii nr. 76/2012 denumită *opoziţie*), debitorul obţine suspendarea efectelor executorii ale cambiei sau altui titlu de credit. Particularitatea acestor măsuri asigurătorii constă în faptul că pot fi solicitate de către creditor, pe cale incidentală, în cadrul contestaţiei (fosta opoziţie cambială) formulate de debitor[1]. Prin urmare, soluţia instanţei ar putea fi corectă, în măsura în care în procedura de executare a cecului nu s-a formulat contestaţie (fosta opoziţie) sau, formulându-se o astfel de contestaţie, nu s-a solicitat ori nu s-a obţinut suspendarea efectelor executorii ale titlului despre care vorbeşte art. 54 alin. (4) din Legea nr. 59/1934. Totuşi, motivarea instanţei face trimitere numai la condiţiile generale ale instituirii măsurilor asigurătorii, care nu pot fi reţinute întocmai şi în materia titlurilor de credit, considerentele fiind insuficiente pentru a explica soluţia.

Art. 954. Procedura de soluționare

(1) Cererea de sechestru asigurător se adresează instanţei care este competentă să judece procesul în prima instanţă. Creditorul nu este dator să individualizeze bunurile asupra cărora solicită să se înfiinţeze sechestrul.

(2) Instanţa va decide de urgenţă în camera de consiliu, fără citarea părţilor, prin încheiere executorie, stabilind suma până la care se încuviinţează sechestrul, fixând totodată, dacă este cazul, cuantumul cauţiunii şi termenul înăuntrul căruia urmează să fie depusă aceasta.

(3) Încheierea prin care se soluţionează cererea de sechestru se comunică creditorului de îndată de către instanţă, iar debitorului de către executorul judecătoresc, odată cu luarea măsurii. Încheierea este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la comunicare, la instanţa ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgenţă şi cu precădere, cu citarea în termen scurt a părţilor.

(4) Dispoziţiile art. 999 alin. (4) se aplică atât la soluţionarea cererii, cât şi la judecarea apelului.

Comentariu

1. În determinarea instanţei competente se porneşte de la faptul că sechestrul asigurător este o măsură accesorie unei acţiuni de fond şi, ca atare, conform unui principiu consacrat, urmează soarta principalului[2].

[1] A se vedea Tr.C. Briciu, *Măsurile asigurătorii în procesul civil*, pp. 194-197.

[2] În acest sens, a se vedea E. Herovanu, *Teoria*, pp. 162-163. Potrivit autorului, întrucât admiterea sau respingerea sechestrului implică cercetarea elementelor de bază ale procesului de fond, singurul mijloc

Competența de soluționare a cererii de sechestru asigurător revine *instanței care judecă procesul în primă instanță*. Dacă cererea de instituire a sechestrului asigurător este formulată în timpul în care procesul se află în fața unei instanțe superioare, ca urmare a exercitării căii de atac, aceasta se va adresa tot primei instanțe, chiar dacă aceasta s-a dezînvestit cu privire la judecata fondului pretențiilor[1]. Soluția adoptată de legiuitor, de a impune judecătorului învestit cu cererea de sechestru asigurător să-și verifice propria competență exclusiv prin raportare la instanța la care se judecă procesul de fond, exclude orice discuție asupra competenței instanței în cadrul procedurii sechestrului asigurător. În acest mod se garantează faptul că judecarea cererii de sechestru asigurător nu va fi întârziată de eventuale discuții relative la competența instanței, cu atât mai mult cu cât acestea vizează litigiul de fond și pot fi ridicate în cadrul acestui proces.

Este de reținut că, potrivit art. 31 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, măsurile provizorii și conservatorii (implicit măsurile asigurătorii – n.n.) prevăzute de legislația unui stat membru pot fi solicitate instanțelor statului în cauză chiar dacă competența judecării cauzei în fond aparține instanțelor unui alt stat membru[2]. Soluția a fost preluată și în Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (art. 35), aplicabil de la 10 ianuarie 2015[3].

2. Legea nu impune introducerea cererii de sechestru asigurător pe cale separată de cea care declanșează litigiul de fond. Prin urmare, cererea de sechestru asigurător poate fi formulată:

- *pe cale principală*, atunci când acțiunea asupra fondului nu mai este pe rolul instanței competente să o judece în primă instanță, deoarece se află în etapa apelului sau recursului[4];

- *pe cale incidentală*, dacă este făcută în timp ce acțiunea principală este în curs de judecată în primă instanță;

---

pentru a evita contrarietatea în constatarea, aprecierea și caracterizarea faptelor și actelor cauzei este de a încredința ambele cereri unuia și aceluiași organ, adică instanței competente cu privire la cererea principală.

[1] Deși formularea din vechiul Cod de procedură civilă nu menționa expres că este vorba de instanța competentă să judece în primă instanță, doctrina s-a pronunțat, în general, în același sens. A se vedea: M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 334; L. Voiculescu, *op. cit.*, în RDC nr. 7-8/2006, p. 99; pentru o soluție contrară, a se vedea P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 256 – autorul consideră că, *după ce prima instanță a dat hotărârea, dezînvestindu-se de proces, iar hotărârea a fost apelată, sechestrul asigurător intră în competența instanței la care s-a făcut apelul, deoarece prima instanță, dezînvestindu-se de acțiunea pe care a judecat-o, s-a dezînvestit și de accesoriul acestei acțiuni, care este asigurarea creanței prin sechestru*; în sensul că cererea de sechestru asigurător în materie comercială poate fi formulată în apel, a se vedea I.D. Terța, *Considerații privind admisibilitatea cererii de sechestru asigurător formulată potrivit dispozițiilor art. 907-908 Cod comercial*, în RDC nr. 6/2001, pp. 84-87.

[2] A se vedea Ș.-Al. Stănescu, *op. cit.*, pp. 198-203. Pentru circumstanțierea acestei reguli, a se vedea Tr.C. Briciu, *Impactul măsurilor provizorii asupra protejării drepturilor subiective civile*, în RRDP nr. 2/2010, pp. 69-71.

[3] A se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012...*, *cit. supra*, p. 251.

[4] Nu este exclusă formularea cererii de sechestru asigurător atunci când cererea principală se află în fața instanței de recurs. Chiar dacă, în acest caz, vorbim deja de o hotărâre executorie, ceea ce, de regulă, ar face inutilă măsura asigurătorie, este posibil să se dispună suspendarea executării hotărârii, situație în care instituirea măsurii asigurătorii prezintă interes pentru creditor. A se vedea C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 496.

- *ca o cerere accesorie*, dacă este intentată odată cu acţiunea asupra fondului[1]. Cererea de instituire a sechestrului va fi soluţionată de completul învestit în mod aleatoriu cu judecarea fondului, prin încheiere executorie, înainte de fixarea primului termen de judecată, în condiţiile art. 203 alin. (2) NCPC. Apreciem că instanţele ar trebui să se pronunţe asupra cererii de sechestru asigurător înainte de a comunica pârâtului cererea de chemare în judecată, în vederea formulării întâmpinării, deoarece trebuie să conserve caracterul surprinzător al măsurii asigurătorii. S-a reţinut că, atunci când cererea de sechestru asigurător este formulată odată cu acţiunea având ca obiect creanţa ori în cursul procesului principal, aceasta va fi disjunsă şi judecată separat. Măsura disjungerii se justifică faţă de specificul procedurii de soluţionare a cererii de sechestru[2].

3. În ceea ce priveşte forma cererii, art. 954 alin. (1) teza a doua NCPC prevede faptul că nu există obligativitatea individualizării în cererea de sechestru a bunurilor asupra cărora se solicită înfiinţarea măsurii asigurătorii[3]. Această soluţie se justifică prin aceea că, la momentul solicitării înfiinţării sechestrului, creditorul nu poate fi obligat să cunoască în detaliu bunurile pe care le are debitorul său, această operaţiune fiind mai apropiată de momentul executării măsurii. Instituirea sechestrului este o măsură de urgenţă, concepută a veni într-un moment de mare tensiune pentru creditor, care este confruntat cu pericolul creării sau sporirii stării de insolvabilitate a debitorului, iar orice investigaţii suplimentare cu privire la identificarea bunurilor susceptibile de punere sub sechestru ar fi de natură să îndepărteze şansele acestuia de a obţine o protecţie provizorie într-un timp util.

Determinarea bunurilor ce vor fi puse sub sechestru revine executorului judecătoresc, în faza de executare a măsurii asigurătorii. Tot în această fază procesuală se vor discuta şi eventualele contestaţii ale debitorului cu privire la caracterul sesizabil/insesizabil al unor bunuri sechestrate, la compatibilitatea bunurilor puse sub sechestru cu mărimea creanţei reclamate de către creditor etc.

4. Cererea se judecă de un complet format dintr-un singur judecător[4]. Potrivit regulilor de organizare judiciară[5], în cazul măsurilor asigurătorii, judecata poate fi făcută şi de un judecător stagiar.

5. Cererea de sechestru asigurător se judecă potrivit regulilor aplicabile în materie necontencioasă[6]. Instanţa judecă cererea de urgenţă, în camera de consiliu şi fără citarea părţilor[7].

---

[1] A se vedea M. Tăbârcă, *Teoria generală*, 2013, p. 695.

[2] *Ibidem*.

[3] Această regulă se găseşte şi în Codul de procedură civilă italian. Caracteristic pentru procedura italiană este că, spre deosebire de sistemul din dreptul francez, unde ordonanţa de încuviinţare a măsurii asigurătorii prevede expres bunurile asupra cărora se aplică, judecătorul nu identifică în ordonanţă bunurile asupra cărora urmează a se aplica sechestrul, ci numai valoarea până la care se vor sechestra bunurile debitorului. Partea care a obţinut măsura indică executorului judecătoresc însărcinat cu aplicarea acesteia unde se găsesc bunurile debitorului. A se vedea S. Gianzana, *Del sequestro giudiziario e conservativo*, Unione Tipografico-Editrice, Torino, 1884, p. 343 şi urm.

[4] Art. 54 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară.

[5] Art. 23 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor.

[6] Pentru opinia potrivit căreia procedura de soluţionare este una contencioasă, a se vedea: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2005, p. 370, nota 2; I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, 2013, p. 385.

[7] Art. 592 alin. 2 teza întâi C. pr. civ., care prevedea judecarea cererii de sechestru asigurător fără citarea părţilor, a fost criticat pe calea excepţia de neconstituţionalitate. În motivarea excepţiei de

6. Instanţa învestită cu soluţionarea cererii de sechestru asigurător va analiza sumar fondul pretenţiilor, urmând a aprecia *prima facie* asupra creanţei invocate de creditor şi existenţei motivelor care justifică luarea unei măsuri asigurătorii asupra patrimoniului debitorului.

În legătură cu analiza pe fond a cererii de încuviinţare a sechestrului asigurător, se ridică problema dacă judecătorii sunt ţinuţi să aprecieze *obiectiv*, doar în raport cu îndeplinirea condiţiilor formale arătate anterior, sau pot face şi o apreciere *subiectivă*, în raport de situaţia de fapt şi interesele reale ale părţilor. În această privinţă, pare că textul legal nu oferă judecătorului libertatea de a aprecia, în mod *subiectiv*, asupra cererii de sechestru asigurător, simpla întrunire a condiţiilor de admisibilitate enunţate anterior conducând la încuviinţarea acesteia. Totuşi, ar trebui să se recunoască judecătorului posibilitatea ca, pe lângă verificarea condiţiilor formale necesare aplicării sechestrului, să aprecieze şi asupra *oportunităţii* instituirii măsurii asigurătorii în raport cu situaţia reală în care se află părţile. Această soluţie se impune deoarece, aşa cum s-a subliniat în doctrina mai veche[1], adeseori sechestrul asigurător poate fi numai un mijloc de presiune psihologică în contra pârâtului, pentru a-l determina să fie mai conciliant în cazurile în care acesta ar avea motive de a rezista şi de a se opune. În mod similar, sunt cazuri în care solvabilitatea evidentă şi notorie a pârâtului poate constitui o garanţie cel puţin echivalentă cu aceea pe care ar oferi-o sechestrul. Sunt şi situaţii în care creanţa invocată de partea care solicită sechestrul este asigurată prin gaj, ipotecă ori altă formă de garanţie reală, creditorul având drept de urmărire asupra bunurilor ce formează obiectul garanţiei indiferent în mâinile cui s-ar afla, motiv pentru care, în principiu, aplicarea sechestrului asigurător apare drept o măsură lipsită de interes şi abuzivă.

Având în vedere considerentele exprimate anterior, în doctrină[2] s-a apreciat că, în pofida soluţiei ce s-ar desprinde din interpretarea literală a textului de lege, spiritul de echitate, de prudenţă, de moderaţie al judecătorului poate oricând găsi putinţa de a înfrâna abuzul de drept, oriunde s-ar manifesta acesta. De asemenea, s-a reţinut că instanţa nu ar putea să

---

neconstituţionalitate, autorul acesteia a susţinut că procedura instituită prin textul de lege indicat, mai precis, sintagma *„fără citarea părţilor"*, contravine dreptului la apărare atât al reclamantului, cât şi al pârâtului, prin nerespectarea principiilor oralităţii şi contradictorialităţii (Decizia Curţii Constituţionale nr. 166 din 22 martie 2005, publicată în M. Of. nr. 372 din 3 mai 2005). S-a arătat că, *„în măsura în care părţile ar fi prezente, ca urmare a citării lor, ar putea purta discuţii asupra cuantumului cauţiunii, precum şi asupra termenului în care urmează să fie depusă aceasta"*. Curtea Constituţională a respins excepţia de neconstituţionalitate. Curtea a argumentat soluţia prin faptul că procedura măsurilor asigurătorii nu soluţionează fondul dreptului, ci are o finalitate subsecventă, urmărind să asigure valorificarea acestuia. Prin aceasta, legiuitorul a urmărit preîntâmpinarea riscului la care este expus titularul dreptului, şi anume: situaţia în care, deşi dreptul i-a fost recunoscut printr-o hotărâre definitivă sau irevocabilă, aşadar susceptibilă de executare, să se vadă pus în imposibilitatea de a-l utiliza ca urmare a manoperelor dolosive ale debitorului. Aşa fiind, o asemenea procedură este guvernată de imperativul celerităţii. Curtea a constatat că legiuitorul a instituit în materia măsurilor asigurătorii o procedură derogatorie de la dreptul comun, fără a se putea reţine însă că, procedând astfel, ar aduce atingere principiului constituţional al dreptului la apărare, asigurat prin recunoaşterea posibilităţii exercitării căii de atac a recursului împotriva încheierii de soluţionare a cererii de sechestru asigurător.

[1] A se vedea E. Herovanu, *Teoria*, p. 165.

[2] *Ibidem*.

respingă cererea de sechestru asigurător pe motiv că ar fi intervenit prescripţia dreptului la acţiunea în realizarea creanţei, asupra acestui aspect urmând a se pronunţa numai instanţa învestită cu judecarea cererii principale[1].

În prezent, se poate afirma că soluţia dezvoltată în doctrina noastră şi acceptată de jurisprudenţă este în acord cu principiile existente în sisteme de drept apropiate de concepţiile noastre juridice, precum cel francez sau italian, dar şi cu cele dezvoltate în dreptul european în ansamblu. Pentru instituirea măsurilor de protecţie provizorie, în general, judecătorul european operează cu concepte similare celor dezvoltate la noi: analiza *prima facie* a dreptului solicitat a primi protecţie provizorie şi *periculum in mora*, concept care se traduce prin potenţialul prejudiciu suferit de petent în ipoteza neadoptării măsurii de protecţie solicitate cu caracter provizoriu. Un rol important în analiza acestui din urmă element (*periculum in mora*) îl are şi principiul proporţionalităţii, judecătorul având rolul de a pune în balanţă consecinţele neadoptării măsurii provizorii cu cele pe care le-ar produce adoptarea acesteia asupra debitorului. Marja de apreciere ce revine instanţei este foarte largă[2].

7. Instanţa se pronunţă asupra cererii de sechestru asigurător prin încheiere executorie.

Pronunţarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea se face în cel mult 48 de ore de la pronunţare, în această privinţă legiuitorul făcând trimitere la dispoziţiile aplicabile în materia *ordonanţei preşedinţiale* [art. 999 alin. (4) NCPC]. Această trimitere pe care legiuitorul o face la regulile ce guvernează procedura ordonanţei preşedinţiale se referă exclusiv la amânarea pronunţării şi la termenul de redactare a încheierii şi nu trebuie interpretată în sensul că, cel puţin în dreptul comun, ar fi admisibilă solicitarea luării măsurii sechestrului pe calea ordonanţei preşedinţiale.

8. Prin încheiere se stabileşte şi suma până la care se înfiinţează sechestrul. Menţiunea este foarte importantă, deoarece este posibil ca instanţa să decidă protecţia numai a unei părţi din pretenţiile înfăţişate de creditor, apreciind, spre exemplu, că numai acea parte prezintă condiţia de a fi constatată în scris. Importanţa menţiunii relative la suma până la care se înfiinţează sechestrul se evidenţiază şi în legătură cu punerea în executare a încheierii. Executorul va sechestra bunuri în limita sumei până la care s-a înfiinţat sechestrul. În mod corespunzător, dacă debitorul va solicita ridicarea sechestrului pus asupra unui/unor bun/bunuri, garanţia îndestulătoare pe care va trebui să o ofere, conform art. 957 alin. (1) NCPC, se va raporta la valoarea bunului/bunurilor pe care intenţionează să îl/le disponibilizeze şi la suma până la care s-a înfiinţat sechestrul.

9. Încheierea se comunică părţilor, această operaţiune fiind absolut necesară în vederea curgerii termenului de exercitare a apelului. În ceea ce priveşte comunicarea încheierii, Noul Cod de procedură civilă operează o distincţie al cărei scop este acela de a proteja caracterul surprinzător al sechestrului faţă de debitor. Încheierea se comunică diferit: creditorului, de îndată, de către instanţă, iar debitorului, de către executorul judecătoresc, odată cu luarea măsurii. În acest fel se evită ca debitorul să aibă cunoştinţă de existenţa sechestrului înainte ca acesta să fie aplicat cu succes. Se reduc substanţial şansele ca debitorul, informat asupra

---

[1] M. Tăbârcă, *Teoria generală*, 2013, p. 692.

[2] Pentru o amplă dezvoltare a noţiunilor de *periculum in mora*, *fumus boni iuris* şi *prima facie* din perspectiva doctrinei şi jurisprudenţei franceze şi italiene, dar şi a Curţii de Justiţie de la Luxemburg, a se vedea C. Chainais, *op. cit.*, pp. 65-80.

înfiinţării măsurii, să-şi înstrăineze ori să-şi ascundă în ultimul moment bunurile susceptibile de sechestrare, lipsind de efecte practice întregul demers judiciar de protecţie provizorie a creditorului.

10. Relativ la încheierea prin care instanţa se pronunţă asupra cererii de sechestru asigurător, s-a apreciat că aceasta, fiind dată pe cale graţioasă, nu are *autoritate de lucru judecat*. Prin urmare, instanţa poate reveni asupra încheierii prin care a încuviinţat sechestrul asigurător, desfiinţându-l, după cum, cererea fiind iniţial respinsă, instanţa poate reveni pe temei de noi motive, încuviinţând măsura asigurătorie[1]. S-a reţinut[2] că, atunci când primul sechestru a fost respins având în vedere titlul, garanţia, se poate cere alt sechestru pe temeiul altui titlu sau al garanţiei îndestulătoare depuse, fără a se putea opune autoritatea lucrului judecat. Se poate cere un al doilea sechestru când împrejurările relativ la primejdia de a nu se putea realiza creanţa sunt altele, vădindu-se nevoia înfiinţării sechestrului, sau când s-a pornit o nouă acţiune principală. Discuţia prezintă interes şi astăzi. Desigur că discuţia asupra respingerii din cauza caracterului neîndestulător al cauţiunii (garanţiei) trebuie pusă astăzi în ecuaţia specifică regulii conform căreia, în principiu, cauţiunea se stabileşte prin chiar încheierea de înfiinţare a sechestrului, ceea ce nu creează posibilitatea unei respingeri pentru acest motiv. Rămân însă cazurile în care cauţiunea este de ½ din valoarea reclamată, când soluţia poate fi de respingere pentru nedepunerea acesteia.

11. Spre deosebire de vechiul cod, care consacra în această materie calea de atac a recursului, în prezent apelul reprezintă singura cale de atac. În mod excepţional, atunci când competenţa de primă instanţă aparţine curţii de apel, calea de atac este recursul, întrucât Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu judecă apeluri (art. 959 NCPC).

Termenul în care se poate exercita apelul este de 5 zile de la data comunicării încheierii.

12. În principiu, instanţa de apel are aptitudinea de a verifica aspectele legate de admisibilitatea cererii din punctul de vedere al condiţiilor formale impuse de lege. Din această perspectivă, instanţa de apel va analiza dacă sunt întrunite condiţiile cu privire la existenţa unui proces, actul scris constatator al creanţei, exigibilitatea acesteia sau existenţa vreunei situaţii dintre cele prevăzute la art. 953 alin. (3) NCPC, depunerea cauţiunii în cuantumul stabilit de lege, în cazul în care creanţa invocată nu este constatată în scris. Instanţa de apel va putea însă să facă aprecieri şi în ceea ce priveşte temeinicia aplicării măsurii asigurătorii din perspectiva analizei *prima facie* a pretenţiilor creditorului şi a caracterului necesar al aplicării măsurii din perspectiva a ceea ce am numit *periculum in mora*.

---

[1] S-a reţinut că, *„ori de câte ori autoritatea judecătorească statuează asupra chestiunilor deja tranşate, consideraţiunile subzistând, există autoritate de lucru judecat şi nu se poate reveni asupra ei fără a duce atingere acestui principiu pe care interesul social îl solicită. Astfel, dacă o cerere pentru luarea de măsuri de asigurare provizorie a fost respinsă şi consideraţiunea pentru care s-a respins subzistă, o nouă cerere în aceleaşi împrejurări nu se poate admite, căci s-ar viola principiul autorităţii lucrului judecat"* – Em. Dan, *op. cit.*, p. 950, pct. 22. În realitate, atât doctrina, cât şi practica admit că în privinţa încheierii date asupra cererii de sechestru asigurător există o autoritate de lucru judecat relativă faţă de o altă cerere de sechestru, în sensul că o nouă cerere cu acest obiect poate fi admisă numai dacă se bazează pe motive noi şi fapte noi faţă de prima cerere, care a fost respinsă. A se vedea E. Florian, *Puterea lucrului judecat în materie civilă*, Ed. All, Bucureşti, 1997, p. 193 şi urm.

[2] P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 622.

13. Unele precizări se impune a fi făcute pentru situaţia în care, în mod excepţional, calea de atac împotriva încheierii date asupra sechestrului asigurător este recursul.

Vechiul cod prevedea că, atunci când legea nu recunoaşte dreptul de apel, instanţa de recurs are dreptul de a analiza pricina sub toate aspectele de fapt şi de drept, conferind în mod excepţional caracter devolutiv acestei căi extraordinare de atac. Actualul Cod nu mai reţine această distincţie, instanţa de recurs urmând a analiza numai în drept şi numai în măsura în care motivele se includ în cele prevăzute la art. 488 NCPC. Din această perspectivă, se trage concluzia că instanţa de recurs nu poate cenzura judecătorul de fond în privinţa deciziei acestuia de a obliga sau nu pe creditor la depunerea unei cauţiuni sau în privinţa cuantumului cauţiunii stabilite, atunci când legea îi recunoaşte acestuia dreptul suveran de apreciere asupra acestui element, aşa cum se întâmplă în cazul în care creanţa este constatată prin act scris şi este exigibilă. Totuşi, instanţa de recurs poate interveni atunci când, prin modul în care judecătorul de fond a înţeles să stabilească cuantumul cauţiunii, se tinde la înlăturarea oricărei garanţii a debitorului. Acest lucru este posibil prin faptul că legea nu stabileşte decât un plafon maximal în stabilirea cauţiunii pentru acele cazuri în care cuantumul acesteia este lăsat la aprecierea judecătorului. În cazul în care prin stabilirea unui cuantum al cauţiunii disproporţionat de redus în raport cu cuantumul creanţei invocate şi, implicit, al bunurilor sechestrate se ajunge la negarea scopului însuşi în vederea căruia s-a prevăzut condiţia legală a depunerii unei cauţiuni, instanţa de recurs poate interveni pentru a cenzura soluţia instanţei de fond, deoarece în această situaţie se poate considera că una dintre condiţiile de admisibilitate a cererii de sechestru asigurător nu a fost respectată.

Aprecierea judecătorului de fond este discreţionară şi sub aspectul aprecierii oportunităţii aplicării măsurii sechestrului asigurător, deoarece aceasta se întemeiază pe situaţia de fapt şi interesele reale ale părţilor, aspecte ce nu sunt susceptibile de a forma obiectul verificării unei instanţe de recurs. Aşa cum am mai arătat, judecătorul fondului este suveran în aprecierea aspectelor ce implică o analiză subiectivă a faptelor, instanţa de casare neputând interveni decât pentru a corecta greşita dezlegare a problemelor de drept.

14. În legătură cu problemele ce pot face obiectul căii de atac împotriva încheierii de sechestru asigurător, în perioada anterioară, s-a pus problema, pe deplin valabilă şi astăzi, dacă se poate invoca pe această cale o excepţie peremptorie legată de acţiunea de fond, cum ar fi, de exemplu, cea a *prescripţiei*. Cu toate că în literatura de specialitate s-au exprimat şi opinii[1)] favorabile unei astfel de posibilităţi, considerăm că răspunsul trebuie să fie negativ,

---

[1)] Pentru opinia favorabilă invocării excepţiei prescripţiei ca apărare în cadrul căii de atac îndreptate împotriva sechestrului, a se vedea E. Herovanu, *Teoria*, pp. 167-168 – în opinia autorului, *cel puţin în cazurile simple, în care soluţia pe care o impun principiile nu poate provoca nici ezitare, nici controversă* (în continuare, autorul citează practica C. Ap. Bucureşti, potrivit căreia), *„luarea de măsuri conservatorii e un element al acţiunii în justiţie, adică al protecţiunei sociale a dreptului. E o anticipare asupra hotărârii de admitere a acţiunii, un avantaj acordat creditorului de bună-credinţă care ar avea motive să se teamă de manoperele sau insolvenţa debitorului său. Măsurile asigurătorii nu sunt însă mijloace de presiune şi de şantaj pentru creditorii abuzivi. Ele nu trebuie acordate numai în legătură cu condiţiile obiective ale cererii, dar în raport cu seriozitatea şi sinceritatea acesteia. Cum însă judecătorii sunt autorizaţi să acorde aceste măsuri fără chemarea părţilor şi fără dezbateri contradictorii, la simpla cerere a reclamantului, ei nu pot cunoaşte apărările părţilor decât în caz de contestaţie sau apel la*

deoarece în caz contrar s-ar permite o imixtiune a judecătorului învestit cu cererea de sechestru în activitatea celui învestit cu judecarea procesului de fond. Nimic nu împiedică însă pe judecător să stabilească o cauțiune mai mare în condițiile în care sesizează că asupra cererii principale sunt formulate apărări ce tind la respingerea acesteia pentru neîndeplinirea condițiilor de exercițiu al acțiunii civile.

Decizii ale Curții Constituționale

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia a susținut că procedura instituită prin textul de lege criticat, respectiv sintagma „*fără citarea părților*", contravine dreptului la apărare atât al reclamantului, cât și al pârâtului, prin nerespectarea principiilor oralității și contradictorialității.

În acest sens, s-a arătat că, „în măsura în care părțile ar fi prezente, ca urmare a citării lor, ar putea purta discuții asupra cuantumului cauțiunii, precum și asupra termenului în care urmează să fie depusă aceasta".

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea a constatat că norma legală supusă controlului este cuprinsă în Capitolul IV – „Măsurile asigurătorii" – al Cărții a VI-a, intitulată „Proceduri speciale", din Codul de procedură civilă.

Procedura măsurilor asigurătorii nu soluționează fondul dreptului, ci are o finalitate subsecventă, urmărind să asigure valorificarea acestuia. Prin aceasta legiuitorul a urmărit preîntâmpinarea riscului la care este expus titularul dreptului, și anume situația în care, deși dreptul i-a fost recunoscut printr-o hotărâre definitivă sau irevocabilă, așadar susceptibilă de executare, să se vadă pus în imposibilitatea de a-l realiza ca urmare a manoperelor dolosive ale debitorului. Așa fiind, o asemenea procedură este guvernată de imperativul celerității.

Date fiind rațiunile înfățișate, Curtea a constatat că legiuitorul a instituit în materia măsurilor asigurătorii, potrivit competenței sale constituționale, o procedură derogatorie de la dreptul comun, fără a putea reține însă că, procedând astfel, ar aduce atingere principiului constituțional al dreptului la apărare, asigurat prin recunoașterea posibilității exercitării căii de

---

jurnalul de admitere a măsurii asigurătorii. Iar atunci când partea lezată recurge la aceste căi, ei sunt datori să examineze toate apărările propuse și să nu rezerve pentru instanța de fond decât pe acelea care, bazate pe mijloace de dovadă mai complicate, s-ar găsi în incompatibilitate cu natura procedurii în curs. Astfel, principiul egalității în fața justiției impune ideea aceasta că, întocmai cum creditorul poate anticipa asupra hotărârii prin măsurile de asigurare, tot așa debitorul poate anticipa asupra apărărilor sale, pretinzând, în instanța în care se judecă măsurile conservatorii, pe cele care nu necesită amânări și complicațiuni și care sunt grave și concludente. În cazul de față, invocarea prescripției formează o apărare peremptorie, care conduce la inadmisibilitatea acțiunii integrale, adică și la inadmisibilitatea sechestrului. Or, dacă Curtea va constata că acțiunea este prescrisă, va trebui să dispună hic et nunc *că pretinsul creditor nu e în drept să vexeze pe adversarul său cu măsuri de constrângere pentru o creanță care nu există. Prescripția acțiunii implică și prescripția dreptului de a cere măsurile de asigurare, acest drept făcând parte integrantă din acțiunea în justiție*". Pentru aceeași opinie, a se vedea E. Herovanu, *Pagini de practică judiciară și extrajudiciară*, Ed. Librăriei Juridice, București, 1944, pp. 191-193 – deși argumentele aduse în sprijinul tezei susținute sunt aparent convingătoare, a se vedea și opinia contrară a Curții de Casație, potrivit căreia „*judecătorul chemat să se pronunțe asupra cererii de înființare a unui sechestru asigurător nu poate să se pronunțe, pe această cale, asupra întâmpinării debitorului că ar exista lucru judecat între dânsul și creditor, căci chestiunea aceasta rămâne să fie judecată la fond*" sau „*calitatea părților nu poate fi discutată în contestația la sechestru asigurător, ci cu ocazia judecății fondului*" – Em. Dan, *op. cit.*, p. 935, pct. 6.

atac a recursului împotriva încheierii de soluționare a cererii de sechestru asigurător *(Decizia Curții Constituționale nr. 166 din 22 martie 2005, privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 592 alin. 2 teza întâi C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 372 din 3 mai 2005, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2007, p. 1444).*

Jurisprudență

1. Instanța învestită cu soluționarea cererii de înființare a sechestrului asigurător în mod greșit a reținut că încheierea pronunțată de Tribunalul Prahova în ședința din camera de consiliu din 22 mai 2008, irevocabilă prin decizia nr. 632 din 18 iunie 2008 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești, prin care s-a admis cererea petentului și s-a dispus înființarea sechestrului asigurător asupra terenurilor proprietatea debitorilor, situate în comuna U.E., satul T., a intrat în puterea lucrului judecat și a respins prezenta cerere ca inadmisibilă. Puterea lucrului judecat, reglementată de art. 1201 C. civ. și art. 166 C. pr. civ. (art. 432 NCPC – n.n.), ca o excepție de fond, peremptorie și absolută, presupune existența triplei identități: de părți, de obiect și de cauză. Cum în procedura necontencioasă nu există putere de lucru judecat, nu prezintă relevanță împrejurarea că motivele prezentei cereri au mai fost invocate și în prima cerere de înființare a sechestrului asigurător, admisă prin încheierea din 22 mai 2008, pentru a fi respinsă ca inadmisibilă *(C. Ap. Ploiești, s. civ., dec. nr. 5/2008, disponibilă pe idrept.ro).*

Notă: Noul Cod de procedură civilă nu mai reține noțiunea de *putere de lucru judecat* și nici pe aceea de *prezumție irefragabilă de adevăr*, cuprinse în art. 1201 C. civ. 1864. Singura noțiune acceptată de Noul Cod de procedură civilă este cea de *autoritate de lucru judecat*, ca efect al hotărârii judecătorești.

2. Potrivit dispozițiilor art. 592 alin. 1 C. pr. civ. (art. 954 NCPC – n.n.), cererea de sechestru asigurător se adresează instanței care judecă procesul, acest text trebuind înțeles în sensul că se referă la instanța care judecă în primă instanță acțiunea asupra fondului și indiferent dacă la data formulării cererii de sechestru asigurător judecarea acțiunii pe fond mai era sau nu pe rolul acestei instanțe. Chiar dacă pe parcursul judecării acțiunii pe fond în primă instanță creditorul nu a formulat cerere de sechestru asigurător, întrucât a apreciat că la acel moment nu e necesar să apeleze la această măsură, aceasta nu înseamnă că pe parcursul soluționării cauzei în apel nu se pot ivi temeiuri care să determine creditorul să solicite instituirea acestei măsuri (de exemplu, există pericolul ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să-și ascundă ori să-și risipească averea), situație în care cererea de sechestru asigurător poate fi formulată pe cale principală, iar competența de soluționare este firesc să fie aceeași ca la acțiunea asupra fondului, adică instanța competentă să judece acțiunea asupra fondului în primă instanță este competentă să judece în primă instanță și cererea de înființare a sechestrului asigurător *(C. Ap. Oradea, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 310/2007, disponibilă pe idrept.ro).*

3. Soluționarea cererii pentru încuviințarea sechestrului asigurător este de competența instanței care judecă procesul, adică a instanței sesizate cu cererea principală a creditorului. Prin ipoteză, dacă judecătoria este instanța sesizată cu cererea principală, această instanță va judeca și cererea, cu caracter accesoriu, a încuviințării sechestrului asigurător *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă și asig. sociale, pt. minori și fam., dec. nr. 47/2008, disponibilă pe idrept.ro).*

4. Nu s-au încălcat nici dispozițiile art. 242 alin. 1 pct. 2 C. pr. civ. [art. 411 alin. (1) pct. 2 NCPC], întrucât soluționarea cererii de sechestru asigurător s-a făcut fără citarea părților conform art. 591 și urm. C. pr. civ. [art. 954 alin. (2) NCPC – n.n.], iar măsura suspendării judecății este incompatibilă cu urgența expres prevăzută de legiuitor în judecata unor astfel de spețe *(C. Ap. Ploiești, s. com., dec. nr. 766/2008, disponibilă pe idrept.ro).*

5. Suspendarea acțiunii în realizare pronunțată împotriva debitorului falit, în temeiul art. 36 din Legea nr. 85/2006, impune același regim juridic și pentru acțiunile accesorii, față de conexiunea lor cu acțiunea principală. Astfel, cererea de instituire a sechestrului asigurător care are, în raport cu acțiunea principală de realizare a creanței, un caracter accesoriu – măsurile de indisponibilizare a bunurilor debitorului până la terminarea procesului având scopul de a garanta creditorului posibilitatea de a-și realiza creanța – va fi suspendată în temeiul principiului *accesorium sequitur principale (ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1795/2011, disponibilă pe idrept.ro)*.

6. Procedura înființării sechestrului asigurător are caracter necontencios, în care nu se urmărește stabilirea unui drept potrivnic față de o altă persoană, iar, potrivit art. 337 C. pr. civ. (art. 535 NCPC – n.n.), încheierile nu au puterea lucrului judecat (în prezent, autoritate de lucru judecat – n.n.).

Instanța învestită cu soluționarea cererii de înființare a sechestrului asigurător în mod greșit a reținut că încheierea prin care s-a admis cererea petentului și s-a dispus înființarea sechestrului asigurător asupra terenurilor proprietatea debitorilor a intrat în puterea lucrului judecat și a respins ca inadmisibilă o a doua cerere, prin care petentul a solicitat înființarea unui sechestru asigurător asupra altor bunuri decât cele la care se referă acea încheiere.

Cum în procedura necontencioasă nu există putere de lucru judecat, nu prezintă relevanță împrejurarea că motivele cererii au mai fost invocate și în prima cerere de înființare a sechestrului asigurător *(C. Ap. Ploiești, s. civ. și pt. cauze cu minori și de fam., dec. nr. 5CC/2008, în Jurindex, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 874)*.

7. Ori de câte ori autoritatea judecătorească statuează asupra chestiunilor deja tranșate, considerațiuni subzistând, există autoritatea de lucru judecat și nu se poate reveni asupra ei fără a aduce o atingere acestui principiu pe care interesul social îl exige. Astfel, dacă o cerere pentru luarea de măsuri de asigurare provizorie a fost respinsă și considerațiunea pentru care s-a respins subzistă, o nouă cerere în aceleași împrejurări nu se poate admite, căci s-ar viola principiul autorității lucrului judecat *(Trib. Ilfov III, dec. din 16 iunie 1911, în CJ 32/1912, apud Em. Dan, Codul de procedură civilă adnotat, ed. a 3-a, Ed. Librăriei Socec, București, 1921, p. 950)*.

8. Odată cu intentarea acțiunii, creditorul poate cere, potrivit art. 613 C. pr. civ. (art. 953 NCPC – n.n.), și înființarea unui sechestru asigurător, fără cauțiune, când are o creanță constatată printr-un act scris, fiind indiferent dacă titlul de creanță este scris în întregime de debitor sau numai subscris de dânsul fără „bun și aprobat", întrucât forța probantă a actului nu se poate judeca pe calea sechestrului asigurător, fără a prejudeca soluțiunea fondului procesului deja intentat *(Cas. II, dec. din 14 decembrie 1912, în CJ 20/1913, apud Em. Dan, op. cit., p. 951)*.

Art. 955. Executarea măsurii

(1) Măsura sechestrului asigurător se duce la îndeplinire de către executorul judecătoresc, potrivit regulilor prezentului cod cu privire la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător, fără a mai cere vreo autorizare sau încuviințare în acest sens. Dispozițiile art. 665 rămân aplicabile.

(2) În cazul bunurilor mobile, executorul se va deplasa, în cel mai scurt timp posibil, la locul unde se află bunurile asupra cărora se va aplica sechestrul. Executorul judecătoresc va aplica sechestrul asupra bunurilor urmăribile numai în măsura necesară realizării creanței. În toate cazurile, sechestrul asigurător se va aplica fără somație ori înștiințare prealabilă a debitorului.

(3) Sechestrul asigurător înființat asupra unui bun supus unor formalități de publicitate se va înscrie de îndată în cartea funciară, registrul comerțului, Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare sau în alte registre publice, după caz. Înscrierea face opozabil sechestrul tuturor acelora care, după înscriere, vor dobândi vreun drept asupra imobilului respectiv.

(4) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii sechestrului cel interesat va putea face contestație la executare.

Comentariu

1. Încheierea prin care instanța dispune sechestrul asigurător este executorie. Pentru punerea în executare nu este necesară încuviințarea sau altă autorizare din partea instanței. Soluția este motivată de faptul că aducerea la îndeplinire a sechestrului asigurător nu reprezintă o executare silită, fiind numai aplicabile, în mod corespunzător, regulile de la executarea silită. Texul alin. (1) a fost modificat succesiv, mai întâi pentru a fi pus în acord cu dispozițiile introduse prin Legea nr. 138/2014, potrivit cărora încuviințarea executării silite revenea executorului judecătoresc[1)], pentru ca ulterior să fie pus în acord cu Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015 a Curții Constituționale a României[2)].

2. Prin derogare de la regulile dreptului comun, apelul nu este suspensiv de executare.

3. Încheierea de sechestru asigurător se aduce la îndeplinire de către executorul judecătoresc, potrivit regulilor aplicabile în materia executării silite, care se vor aplica în mod corespunzător[3)].

Executorul va proceda la sechestrarea bunurilor în limita necesară satisfacerii creanței până la care s-a înființat sechestrul[4)].

4. În cazul bunurilor mobile, executorul judecătoresc va proceda la aplicarea sechestrului urmând regulile prevăzute pentru executarea silită, fără a mai comunica somația prin care debitorul este invitat să plătească suma datorată (art. 667 NCPC), deoarece aceasta se justifică numai pentru situația în care se procedează la executarea silită, iar dispozițiile art. 955 NCPC trimit la regulile aplicabile în materia executării silite, însă cu mențiunea că acestea din urmă se vor aplica *în mod corespunzător*. Oricum, în această privință, art. 669 pct. 2 NCPC prevede că nu este necesară comunicarea somației în cazul încheierilor

---

[1)] E. Oprina, I. Gârbuleț, *Legea nr. 138/2014...*, p. 392.

[2)] Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 641 și art. 666 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016. Forma actuală a textului art. 955 alin. (1) NCPC este stabilită prin O.U.G. nr. 1/2016, publicată în M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016.

[3)] În ceea ce privește competența executorului judecătoresc, a se vedea comentariul la art. 971 pct. 2.

[4)] Anterior modificării vechiului Cod de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000, sechestrul asigurător se aplica asupra tuturor bunurilor mobile ale debitorului. Chiar dacă era împovărător pentru debitor, care își vedea întreaga avere pusă sub sechestru pentru o datorie mult mai mică decât valoarea bunurilor sale, sistemul anterior tindea la protecția creditorului, deoarece avea în vedere situația în care în cursul urmării silite apăreau și alți creditori care ar fi redus posibilitățile de îndestulare a creanței creditorului diligent care a solicitat și obținut instituirea măsurii asigurătorii. Noul Cod a preferat soluția din O.U.G. nr. 138/2000. Este de reținut că regula sechestrării bunurilor numai în măsura satisfacerii creanței celui care a solicitat măsura asigurătorie lasă pe creditorul diligent neocrotit pentru ipoteza apariției altor creditori în cursul procedurii de urmărire silită. Cu toate acestea, nici vechea reglementare nu poate fi considerată superioară, deoarece indisponibilizarea întregii averi a debitorului fără a se ține seama de creanța invocată de creditor era o măsură neeconomică și care se putea transforma într-un mijloc de presiune care să îl determine pe presupusul debitor să renunțe la contestațiile ce le-ar fi avut de făcut contra respectivei creanțe.

declarate de lege executorii, iar încheierea de încuviinţare a sechestrului asigurător se încadrează în această categorie.

5. Se va proceda direct la aplicarea sechestrului indiferent de faptul că bunurile mobile identificate se află în posesia debitorului sau sunt deţinute de un terţ.

6. Executorul judecătoresc va identifica şi va evalua bunurile mobile sechestrate. Identificarea bunurilor se face conform procedurii prevăzute la art. 738 NCPC. Evaluarea este necesară deoarece există regula că executorul va aplica sechestrul asupra bunurilor urmăribile numai în măsura necesară realizării creanţei. Totuşi, faţă de caracterul urgent al sechestrului asigurător, dispoziţiile care stabilesc modalitatea de evaluare a bunurilor sechestrate în cazul urmăririi silite mobiliare trebuie aplicate *în mod corespunzător* naturii şi scopurilor unei măsuri asigurătorii. Potrivit art. 744 alin. (1) lit. b) şi 758 alin. (1) NCPC, executorul judecătoresc stabileşte valoarea de circulaţie a bunurilor mobile sechestrate, iar la cererea părţilor sau în cazul în care nu poate proceda el însuşi la evaluare, va solicita efectuarea unei expertize de către un expert autorizat. Apreciem că, în cazul sechestrului asigurător, efectuarea unei expertize de evaluare a bunurilor puse sub sechestru nu se justifică, aceasta fiind necesară numai în vederea stabilirii unui corect preţ de vânzare în cazul procedurii de urmărire silită a bunurilor mobile. Executorul judecătoresc va sechestra bunuri mobile ale debitorului, suficiente pentru satisfacerea creanţei asigurate, procedând la o evaluare prin propria apreciere. Dacă debitorul consideră că bunurile sechestrate depăşesc, prin valoarea lor, suma necesară acoperirii creanţei, are deschisă calea unei contestaţii la executare. În cadrul judecării acesteia, instanţa de executare va putea încuviinţa efectuarea unei expertize, iar dacă în urma administrării acestei probe va rezulta că bunurile sechestrate depăşesc în valoare creanţa invocată, va dispune scoaterea de sub sechestru a unora dintre acestea.

7. În cazul sechestrului asigurător asupra bunurilor mobile se aplică dispoziţiile art. 734 NCPC, privind concursul forţei publice, precum şi celelalte reguli aplicabile procedurii de executare, în măsura compatibilităţii cu natura măsurii asigurătorii: deschiderea încăperilor, participarea specialiştilor etc.

8. Inventarierea şi declararea ca sechestrate asigurător a bunurilor debitorului se consemnează într-un act procedural întocmit de executorul judecătoresc, numit proces-verbal de sechestru[1]). În ceea ce priveşte cuprinsul procesului-verbal de sechestru asigurător, se vor urma dispoziţiile art. 744 NCPC, ce reglementează procesul-verbal de sechestru executoriu, care se vor aplica corespunzător, ţinând cont de specificul măsurii asigurătorii. Astfel, în cazul procesului-verbal efectuat cu ocazia sechestrului asigurător, nu se va mai menţiona somaţia verbală făcută debitorului ca să plătească şi nici răspunsul lui, dacă a fost de faţă, menţiune care este obligatorie numai în cazul sechestrului executoriu. De asemenea, menţiunea relativă la enunţarea titlului executoriu în virtutea căruia se face executarea [art. 744 alin. (1) coroborat cu art. 679 alin. (1) lit. d) NCPC] se va înlocui, în cazul sechestrului asigurător, cu menţiunea încheierii prin care instanţa a încuviinţat măsura asigurătorie.

[1]) În jurisprudenţă s-a reţinut faptul că aplicarea sechestrului nu reprezintă o dare în plată şi deci riscul pieirii bunurilor rămâne asupra proprietarului, astfel încât debitorul nu se poate considera eliberat de obligaţia la care este ţinut prin hotărârea judecătorească – Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1476/1974, în RRD nr. 1/1975, p. 64.

Procesul-verbal de sechestru asigurător ar trebui să mai cuprindă şi indicarea, dacă este cazul, a numelui persoanei care a fost desemnată de executorul judecătoresc administrator al bunurilor sechestrate sau să precizeze că bunurile au fost puse sub sigilii, când s-a procedat în acest mod. Dacă executorul judecătoresc a procedat la ridicarea bunurilor sechestrate şi strămutarea în alt loc, pe cheltuiala părţii interesate, această măsură trebuie menţionată în procesul-verbal, iar dacă această măsură s-a luat ulterior, se va întocmi un nou proces-verbal.

9. Păstrarea bunurilor mobile sechestrate în mod asigurător se face potrivit regulilor prevăzute la art. 746-750 NCPC.

10. Sechestrului asigurător îi sunt aplicabile dispoziţiile art. 742 NCPC referitoare la publicitatea sechestrului, precum şi cele relative la indisponibilizarea bunurilor sechestrate, cuprinse în art. 745 NCPC.

11. În cazul bunurilor imobile, măsura sechestrului asigurător se execută prin înscrierea acestuia în cartea funciară. Aceasta are efectul de a face opozabil sechestrul tuturor acelora care, după aceasta, vor dobândi un drept asupra imobilului respectiv. În doctrină s-a menţionat că sechestrul asigurător, dacă a fost notat în cartea funciară, atrage indisponibilizarea bunului în mâinile creditorului, din moment ce înstrăinarea imobilului este inopozabilă creditorului respectiv[1)].

12. În principiu, instituirea unui sechestru asigurător asupra unui bun nu împiedică urmărirea acestuia de către alţi creditori. Creditorul care a obţinut măsura asigurătorie are posibilitatea de a interveni în procedura de executare silită începută de alt creditor, în temeiul art. 690 alin. (2) pct. 2 NCPC, urmând a solicita punerea deoparte a sumelor reclamate, conform procedurii prevăzute în art. 692 alin. (6) NCPC, sau exercitând alte drepturi recunoscute creditorilor intervenienţi[2)].

13. Nu credem că în cazul sechestrului asigurător asupra bunurilor imobile sunt aplicabile dispoziţiile art. 829-833 NCPC relative la procesul-verbal de situaţie, evacuarea debitorului, administrarea bunului urmărit, drepturile şi obligaţiile administratorului-sechestru şi nici cele relative la sumele necesare întreţinerii debitorului. Chiar dacă dispoziţiile din materia executării silite sunt incidente, aplicarea acestora se face corespunzător, prin raportare la natura şi scopurile măsurii asigurătorii. Astfel, prin înscrierea în cartea funciară a imobilului se realizează scopul măsurii asigurătorii, respectiv indisponibilizarea juridică a bunului. Măsurile prevăzute la art. 829-834 NCPC reprezintă formalităţi premergătoare vânzării, ce excedează deja etapa de identificare şi indisponibilizare a bunului. Or, potrivit dispoziţiilor art. 958 NCPC, valorificarea bunurilor sechestrate nu se va putea face înainte de obţinerea titlului executoriu de către creditor. Prin urmare, nici acele operaţiuni ce reprezintă formalităţi prealabile vânzării, aflate în strânsă legătură cu această operaţiune, nu ar trebui să fie aplicate în procedura de executare a sechestrului asigurător asupra bunurilor imobile.

14. Împotriva modului de executare a încheierii prin care s-a dispus sechestrul asigurător, cei interesaţi pot formula contestaţie la executare la instanţa de executare, care este judecătoria de la locul unde îşi are, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau sediul debitorul. În cazul sechestrului asupra imobilelor, contestaţia la executare se poate

---

[1)] M. Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, vol. II, p. 533.
[2)] Pentru situaţia creditorilor intervenienţi, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, pp. 89-97.

UAIC CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

face şi la judecătoria în circumscripţia căreia se află imobilul, conform dispoziţiilor art. 714 alin. (2) teza a doua NCPC. Dacă se pune în discuţie lămurirea înţelesului sau întinderii dispozitivului încheierii puse în executare, competenţa de judecată revine instanţei care a dispus înfiinţarea sechestrului asigurător.

Această dispoziţie legală a existat şi în vechiul Cod de procedură civilă. În practică[1] şi în doctrină[2] s-a arătat că este vorba de contestaţia la executare, care se judecă după regulile aplicabile în materia executării silite relativ la competenţă, termene, căi de atac etc. Pe calea contestaţiei la executare nu se pot invoca critici relative la încheierea de sechestru asigurător, deoarece acestea pot fi puse în discuţie numai în calea de atac îndreptată împotriva încheierii[3] (în prezent, ca regulă, apelul). S-ar putea însă invoca, pe calea contestaţiei la executare, faptul că nu s-a depus cauţiunea în termenul fixat de instanţă prin încheierea de admitere a cererii de sechestru asigurător, greşelile de procedură în executarea sechestrului sau lămurirea dispozitivului încheierii de sechestru asigurător. Tot contestaţia la executare poate fi folosită şi de terţii vătămaţi în drepturile lor (drept de proprietate sau alt drept real asupra bunurilor sechestrate) prin aplicarea sechestrului. Calea apelului (respectiv a recursului, în cazurile în care competenţa de primă instanţă revine curţii de apel) este deschisă pentru motive precum inexistenţa unui proces de fond sau încuviinţarea sechestrului fără cauţiune, atunci când aceasta era obligatorie sau se impunea în raport cu datele concrete ale spetei. Dacă se contestă creanţa principală, această apărare se poate formula numai în acţiunea principală[4].

---

[1] S-a reţinut că „*contestaţiile la înfiinţarea unui sechestru asigurător se judecă după modul stabilit pentru urmărirea mobiliară, deoarece sechestrul asigurător este, până la un punct, o îndrumare către urmărirea şi vânzarea averii mobile a debitorului şi, prin consecinţă, una din fazele executării silite*" – Em. Dan, *op. cit.*, p. 935, pct. 3.

[2] E. Herovanu, *Teoria*, p. 169 – autorul consideră corectă practica instanţelor judecătoreşti conform căreia contestaţia împotriva modului de aducere la îndeplinire a sechestrului asigurător se judecă după regulile contestaţiei la executare, deoarece, „*asigurătorie sau definitivă, operaţiunea sechestrului e una şi aceeaşi, atât în formă, cât şi în efectele sale. Modul de a reacţiona împotriva ei nu poate fi decât unul şi acelaşi, atâta timp cât legea nu a găsit de cuviinţă să organizeze două moduri deosebite. E dar cazul de a se spune: la situaţii identice, norme identice; şi, când legea nu repetă, la o anumită materie, ceea ce a spus odată la o materie de acelaşi fel, nu e motiv de a crede că a abandonat regula sa, ci mai curând că a găsit inutil s-o mai repete*".

[3] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 337. Pentru opinia contrară, a se vedea E. Herovanu, *Teoria*, pp. 169-174 – autorul consideră că „*aplicarea sechestrului, adică executarea jurnalului* (încheierii – n.n.), *nu poate fi atacată decât pe calea contestaţiei, dar jurnalul* (încheierea – n.n.) *însuşi poate fi atacat atât pe calea apelului, cât şi pe calea contestaţiei, alegerea aparţinând părţii interesate, adică debitorului*". Această opinie, care nu a fost acceptată de practica judiciară a vremii, este greu a fi împărtăşită în prezent, deoarece este de principiu că obiectul contestaţiei la executare nu poate cuprinde aspecte ce vizează critica titlului executoriu, atunci când acesta este reprezentat de un act emanând de la o instanţă judecătorească, pentru care legiuitorul a prevăzut o procedură care creează posibilitatea atacării lui.

[4] A se vedea, în acest sens, P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 264.

Art. 956. Desființarea de drept a sechestrului asigurător

Nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Aceasta se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

Comentariu

Eliminând orice diferențe între procedura angajată în raporturile dintre *profesioniști* și *neprofesioniști*, Noul Cod de procedură civilă a generalizat regula potrivit căreia, atunci când cuantumul cauțiunii ori atât necesitatea depunerii ei, cât și cuantumul sunt lăsate la aprecierea instanței, prin încheierea executorie de înființare a sechestrului (regula este aplicabilă și în cazul popririi asigurătorii – n.n.) se va fixa și cuantumul cauțiunii și termenul înăuntrul căruia urmează a fi depusă aceasta. Prin urmare, nu se stabilește mai întâi cauțiunea și apoi se acordă termen pentru ca instanța să se pronunțe asupra cererii de sechestru asigurător, ci prin încheierea prin care se admite aplicarea măsurii asigurătorii se stabilește și cauțiunea. Se prevede însă că nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage desființarea de drept a sechestrului (sau a popririi – n.n.).

În acest caz, desființarea măsurii asigurătorii dispuse sub condiția depunerii cauțiunii se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.

Jurisprudență

1. Potrivit art. 592 alin. ultim C. pr. civ. (art. 956 NCPC – n.n.), nedepunerea cauțiunii în termenul stabilit de instanță atrage în speță desființarea de drept a sechestrului.

În cauză, reclamantul s-a prevalat de împrejurarea că între timp cauza a fost soluționată atât în primă instanță, cât și în apel, existând o hotărâre judecătorească definitivă și executorie de obligare a pârâților la plată și care atestă creanța reclamantului, astfel că nu s-ar mai putea dispune obligarea sa la plata cauțiunii, așa cum dispune art. 591 alin. 1 C. pr. civ. [art. 953 alin. (1) NCPC – n.n.].

Curtea a apreciat însă că, în cauză, instanța trebuie să examineze legalitatea soluției primei instanțe în raport cu momentul înființării sechestrului, deoarece în temeiul hotărârii judecătorești definitive și executorii reclamantul are la îndemână alte căi pentru a conserva patrimoniul pârâților debitori, în vederea executării creanței sale.

Prin urmare, Curtea a admis recursul declarat de pârâți împotriva încheierii menționate mai sus, pe care a modificat-o în tot, în sensul că a respins cererea de sechestru asigurător formulată de reclamant în contradictoriu cu pârâții *(C. Ap. Timișoara, s. civ., dec. nr. 1043/2004, în Jurisprudență națională 2004-2005, p. 257, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 874)*.

2. Cererile de măsuri asigurătoare, ca poprirea, sechestrul, cum și cererile de executare, nefiind acțiuni judiciare, căci ele nu au scop de a lega instanța pentru a se da prin judecată soluția unei afaceri, asemenea cereri nu se pot perima *(Trib. not. Ilfov, 16 ianuarie 1908, CJ 20/1908, apud Em. Dan, op. cit., p. 936)*.

3. Art. 956 NCPC prevede că „Nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Aceasta se constată prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților", iar art. 634 alin. (1) pct. 1 din același act normativ stabilește că „Sunt hotărâri definitive hotărârile care nu sunt supuse apelului și nici recursului".

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Prin urmare, este inadmisibil apelul declarat împotriva încheierii definitive prin care s-a constatat desfiinţarea de drept a sechestrului asigurător *(C. Ap. Timişoara, s. I civ., dec. civ. nr. 92 din 8 iulie 2014, publicată pe idrept.ro)*.

Art. 957. Ridicarea sechestrului asigurător

(1) Dacă debitorul va da, în toate cazurile, o garanţie îndestulătoare, instanţa va putea ridica, la cererea debitorului, sechestrul asigurător. Cererea se soluţionează în camera de consiliu, de urgenţă şi cu citarea în termen scurt a părţilor, prin încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunţare, la instanţa ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgenţă şi cu precădere. Dispoziţiile art. 954 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

(2) De asemenea, în cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviinţată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă cel care a făcut-o a renunţat la judecarea acesteia, debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanţa care a încuviinţat-o. Asupra cererii instanţa se pronunţă prin încheiere definitivă, dată fără citarea părţilor. Dispoziţiile art. 955 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. În principiu, sechestrul asigurător încetează la momentul rămânerii definitive a hotărârii de respingere, anulare, constatare a perimării ori prin care s-a luat act de renunţarea la drept sau la judecata asupra cererii de fond.

2. Totuşi, ridicarea sechestrului poate fi dispusă şi înainte de respingerea cererii asupra fondului. Dacă debitorul a dat *garanţie îndestulătoare*, la cererea acestuia, instanţa va putea ridica sechestrul asigurător.

3. Cererea este de competenţa instanţei care a soluţionat cererea de sechestru asigurător. Competenţa aparţine primei instanţe, chiar dacă cererea de sechestru a fost admisă de către instanţa de control judiciar[1]. Cererea se soluţionează în camera de consiliu, de urgenţă, cu citarea în termen scurt a părţilor, printr-o încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunţare. Apelul se judecă de urgenţă şi cu precădere. Atât la judecarea cererii de ridicare a sechestrului, cât şi la soluţionarea apelului sunt aplicabile regulile potrivit cărora pronunţarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea încheierii sau deciziei se face în cel mult 48 de ore.

Este de reţinut că pentru ridicarea sechestrului asigurător nu este necesară depunerea cu afectaţiune specială a sumei datorate[2], cum se întâmplă în cazul urmăririi silite mobiliare [art. 751 alin. (1) pct. 2 NCPC], fiind suficientă depunerea unei garanţii – reale sau personale – îndestulătoare[3]. Atât caracterul îndestulător al garanţiei acordate, cât şi modalitatea acesteia

---

[1] În acest sens, a se vedea şi C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 503.

[2] Instanţele au pronunţat însă şi soluţii potrivit cărora prin „*garanţie îndestulătoare*" nu se poate înţelege decât garanţia care să acopere întreaga sumă pentru care s-a cerut înfiinţarea sechestrului asigurător şi aceasta indiferent dacă în momentul acestei cereri jocul voluntar a ridicat cu mult valoarea sumei reclamate şi pe cea a cauţiunii depuse pentru înfiinţarea sechestrului – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 267, pct. 7.

[3] M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 412.

(reală sau personală) rămân la aprecierea instanței[1]. Formulând cererea de ridicare a sechestrului asigurător, debitorul trebuie să indice modalitatea în care dorește să ofere garanția și în ce anume constă aceasta. El poate indica un bun mobil sau imobil pe care să îl ofere pentru crearea unui drept de ipotecă mobiliară sau imobiliară, o creanță ipotecară sau poate chema o persoană care să vină în calitate de garant. În acest din urmă caz, garantul se va prezenta în fața instanței, care va cerceta solvabilitatea acestuia, ce poate fi de notorietate sau trebuie dovedită pe bază de acte. Apreciem că, în ceea ce privește modalitatea de consemnare a ofertei de garanții sau aducerea garantului, se aplică dispozițiile art. 1.059 și art. 1.060 NCPC.

Creditorul poate să conteste solvabilitatea garantului sau faptul că bunul oferit spre gaj sau ipotecă are o valoare suficientă pentru a acoperi creanța[2]. Asupra acestor contestări, instanța se va pronunța de urgență. După soluționarea eventualelor obiecții, instanța va lua act prin încheiere de declarația garantului că primește să garanteze sau de declarația debitorului că înțelege să ofere un bun spre garanție (ipoteca mobiliară sau imobiliară). Din acest moment garanția se consideră constituită. În cazul în care s-a oferit un bun imobil spre garanție, instanța dispune, din oficiu, înscrierea încheierii în cartea funciară, iar în cazul bunurilor mobile – înscrierea acesteia în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare. Dacă garanția constă într-o creanță ipotecară, aceasta produce efecte din momentul înscrierii sau notării rangului în cartea funciară sau, după caz, în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare.

4. Instanța va dispune ridicarea măsurii asigurătorii prin chiar aceeași încheiere prin care s-a luat act de declarația garantului sau de cea a debitorului ce a oferit spre garanție un bun.

Apelul formulat de creditor împotriva încheierii prin care s-a dispus ridicarea sechestrului pentru o *garanție îndestulătoare* este suspensiv de executare. Soluția este corectă. Dacă creditorul contestă solvabilitatea garantului adus sau valoarea bunului oferit spre garanție, până la soluționarea recursului formulat de acesta există toate condițiile ca măsura sechestrului să fie ridicată, cu consecința disponibilizării bunului sechestrat. În cazul câștigării apelului de către creditor, acesta își poate vedea prejudiciate șansele de a mai obține sechestrarea bunului indisponibilizat inițial. Având în vedere caracterul ireversibil al măsurii de ridicare a sechestrului asigurător, este normal ca aceasta să poată fi executată numai la rămânerea definitivă a încheierii.

5. În principiu, sechestrul asigurător durează pe toată durata procesului asupra fondului. În cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă reclamantul a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanța care

---

[1] Sub imperiul dispozițiilor vechiului cod, soluție aplicabilă însă și în prezent datorită identității formei textului actual cu a celui anterior, s-a decis că sechestrul asigurător poate fi desființat și atunci când debitorul oferă garanții îndestulătoare pentru satisfacerea pretențiilor formulate de creditorul reclamant; o asemenea garanție îndestulătoare poate fi și o scrisoare de garanție a unei bănci, care să ia asupra sa plata sumei ce, eventual, va fi acordată de instanțele judecătorești reclamantului, atunci când va obține un titlu definitiv și executoriu – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 267, pct. 3.

[2] În acest sens, a se vedea D.I. Cotrutz, *Sechestrul asigurător și sechestrul judiciar*, Tipografia Românească, Ploiești, 1932, p. 66 și urm.

a încuviinţat-o. Terminarea litigiului trebuie să fie efectivă şi totală. Sechestrul asigurător continuă să-l ocrotească pe reclamant şi în tot timpul judecăţii în căile de atac.

Instanţa se pronunţă asupra cererii de ridicare a sechestrului pentru motivele mai sus arătate fără citarea părţilor, în camera de consiliu, potrivit regulilor de la procedura necontencioasă, pronunţând o încheiere definitivă.

6. În ceea ce priveşte modurile de încetare a măsurii sechestrului asigurător, anterior Noului Cod s-a pus problema perimării acestei măsuri.

S-a susţinut, pe bună dreptate, că măsurile asigurătorii înfiinţate înainte de începerea executării silite nu sunt supuse perimării, deoarece nu sunt acte de executare, ci numai măsuri de conservare a creanţei[1]. Soluţia este aplicabilă şi în prezent.

În doctrină[2] s-a arătat că, dacă în termen de 6 luni de la naşterea dreptului de a obţine executarea silită creditorul nu recurge la dispoziţiile art. 454 alin. 3 C. pr. civ., şi anume de a comunica terţului poprit copie certificată de pe titlul executoriu în vederea îndeplinirii obligaţiilor ce-i revin terţului poprit, conform art. 456, poprirea asigurătorie se perimă, deoarece, după obţinerea titlului executoriu, ea dobândeşte în realitate caracterul unei măsuri de executare[3]. Se pune problema dacă soluţia, corect reţinută în privinţa popririi asigurătorii, este valabilă şi în cazul în care s-a instituit un sechestru asigurător şi ulterior, după obţinerea titlului executoriu, creditorul lasă să treacă o perioadă mai mare de 6 luni fără a întreprinde un act de executare. Cu altă ocazie, am arătat că, deşi există identitate de raţiune cu situaţia popririi asigurătorii, ceea ce ar reclama adoptarea aceleiaşi soluţii, interpretarea strict literală a textelor conducea la un răspuns negativ. Astfel, conform art. 389 C. pr. civ., perimarea opera dacă creditorul a lăsat să treacă 6 luni *de la data îndeplinirii oricărui act de executare*, fără să fie urmat de alte acte de urmărire. Dacă în cazul popririi asigurătorii era de acceptat faptul că aceasta se transformă de drept în poprire executorie după obţinerea titlului executoriu, în cazul sechestrului asigurător era necesar ca executorul judecătoresc să încheie un nou proces-verbal[4] care să declare sechestrul asigurător unul definitiv. Prin urmare, în cazul sechestrului asigurător, înainte de întocmirea acestui nou proces-verbal de către executorul judecătoresc, nu exista un act de executare de la care să poată curge termenul de perimare. În consecinţă, sub imperiul dispoziţiilor vechiului cod, perimarea nu opera în cazul sechestrului asigurător dacă, timp de 6 luni de la obţinerea titlului, executorul judecătoresc nu proceda la efectuarea unui act de executare[5].

---

[1] A se vedea şi practica judecătorească citată de Em. Dan, *op. cit.*, p. 936, pct. 15, potrivit căreia „*cererile de măsuri asigurătoare, ca poprirea, sechestrul (...), nu se pot perima*". În sensul că, potrivit naturii lor, atât sechestrul asigurător, cât şi poprirea asigurătorie sunt acte de executare, a se vedea E. Herovanu, *Teoria*, p. 154 – autorul recunoaşte că ele nu se perimă câtă vreme procesul de fond, în legătură cu care s-a luat sechestrul, nu s-a încheiat, respectiv reclamantul nu a obţinut titlul executoriu.

[2] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 242-243.

[3] Dispoziţiile art. 783 alin. (7) NCPC sunt identice cu cele din vechiul Cod de procedură civilă.

[4] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 341 – autorii arată că, în cazul în care s-a procedat la aplicarea sechestrului asigurător înainte de obţinerea titlului executoriu, în cadrul procedurii de urmărire silită mobiliară, executorul judecătoresc va încheia un nou proces-verbal, de data aceasta de sechestru definitiv, transformând măsura asigurătorie în măsură executorie. În acelaşi sens, a se vedea şi P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 255.

[5] Potrivit opiniei exprimate de E. Herovanu, obţinerea unei hotărâri de admitere a acţiunii în fond transformă de drept sechestrul provizoriu în definitiv, fără să mai fie nevoie de o reînnoire a acestei operaţii, afară numai dacă creditorul nu simte necesitatea de a întinde urmărirea şi la alte bunuri decât

În prezent, față de noua reglementare a instituției perimării executării silite, pentru a opera perimarea este necesar ca executorul judecătoresc să fi solicitat în scris creditorului să îndeplinească un act sau demers necesar executării silite, iar acesta din urmă să fi lăsat să treacă 6 luni, din culpa sa[1].

7. În cazul în care sechestrul asigurător a fost aplicat în mod abuziv de către un pretins creditor, cel împotriva căruia s-a dispus măsura poate cere despăgubiri. El se va îndrepta cu precădere asupra sumei reprezentând cauțiunea depusă de pretinsul creditor pentru aplicarea măsurii asigurătorii. Temeiul acțiunii formulate de persoana care a suferit aplicarea nedreaptă a unui sechestru asigurător îl reprezintă art. 12 NCPC, care prevede că părțile trebuie să-și exercite drepturile procesuale cu bună-credință, iar partea care exercita aceste drepturi în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate.

Legea stabilește câteva reguli care vin să protejeze drepturile persoanei care a suportat efectele măsurii sechestrului asigurător. Astfel, potrivit art. 1.064 NCPC, care are un conținut asemănător cu art. 723[1] C. pr. civ., cauțiunea depusă de pretinsul creditor se eliberează acestuia numai în măsura în care asupra acesteia cel îndreptățit (cel împotriva căruia s-a luat măsura sechestrului) nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite, până la împlinirea termenului de 30 de zile de la data la care, prin hotărâre definitivă s-a soluționat fondul cauzei. Cauțiunea se eliberează de îndată atunci când partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea părții adverse la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate.

În jurisprudență[2] s-a arătat că simpla aplicare a sechestrului nu îndreptățește pe cel împotriva căruia s-a luat măsura la daune, el trebuind să dovedească pagubele suferite prin indisponibilizarea bunurilor sale[3].

---

cele indisponibilizate la început – E. Herovanu, *Teoria*, p. 174. În conformitate cu această teză, perimarea opera și în cazul sechestrului dacă în termen de 6 luni de la obținerea titlului executoriu creditorul nu efectua un act de urmărire. Această opinie pare a fi împărtășită încă de unii autori, în lucrări ulterioare intrării în vigoare a Noului Cod de procedură civilă – P. Pop, *Câteva aspecte teoretice și practice ale perimării executării silite*, în RRES nr. 1/2015, pp. 74-75. Autorul apreciază că, dacă după nașterea dreptului de a solicita executarea silită, respectiv în 6 luni de la obținerea titlului executoriu, creditorul nu demarează procedura execuțională și nu comunică terțului poprit o copie certificată a titlului, pentru îndeplinirea obligațiilor ce-i revin conform art. 787 NCPC, măsura executorie se va perima. Este drept că din formularea utilizată nu ne putem da seama dacă autorul se referă la toate măsurile asigurătorii sau numai la poprirea asigurătorie. Pentru aceasta din urmă, cu unele circumstanțieri pe care le vom prezenta în cadrul comentariului la art. 971 NCPC, soluția înfățișată poate fi acceptată. Pentru o opinie care distinge între sechestrul asigurător și poprirea asigurătorie, a se vedea Tr.C. Briciu, *Măsurile asigurătorii în procesul civil*, pp. 124-125.

[1] Pentru prezentarea condițiilor în care intervine perimarea executării silite potrivit Noului Cod de procedură civilă, a se vedea P. Pop, *op. cit.*, pp. 53-75.

[2] S-a reținut că, *„în principiu, chestiunea acordării daunelor, pentru cazul când s-a înființat un sechestru, depinde de seriozitatea acțiunii ce se intentează părții, care pretinde asemenea daune, de asemenea și înființarea unui sechestru poate să fie în sine însuși și în anumite ocazii păgubitor pentru debitor. Prin urmare, instanța de fond poate să acorde daune când constată că prin sechestrarea averii s-a cauzat prejudiciu, deoarece acțiunea era neserioasă și sechestrul nejustificat"* – Em. Dan, *op. cit.*, p. 948, pct. 3.

[3] *„Orice cerere de daune trebuie dovedită. Simpla aplicare a unui sechestru asigurător nu e de natură a aduce daune părții, dacă ea nu dovedește că le-a suferit în realitate"* – Em. Dan, *op. cit.*, p. 936, pct. 16.

Acţiunea privind daunele se introduce la instanţa competentă potrivit dreptului comun, iar nu la instanţa care a pronunţat încheierea prin care s-a dispus instituirea măsurii asigurătorii.

Jurisprudenţă

1. Orice cerere de daune trebuie a fi îndeplinită. Simpla aplicare a unui sechestru asigurător nu e de natură a aduce daune părţii, dacă ea nu dovedeşte că le-a suferit în realitate *(Trib. Putna I, dec. din 11 decembrie 1909, apud Em. Dan, op. cit., p. 936).*

2. În principiu, chestiunea acordării daunelor, pentru cazul când s-a înfiinţat sechestrul, depinde de seriozitatea acţiunii ce se intentează părţii, care pretinde asemenea daune, de asemenea, şi înfiinţarea unui sechestru poate să fie prin sine însăşi şi în anumite ocazii păgubitoare pentru debitor. Prin urmare, instanţa de fond poate să acorde daune când constată că prin sechestrarea averii s-a cauzat un prejudiciu, deoarece acţiunea era neserioasă, şi că sechestrul era nejustificat *(Cas. II, dec. din 23 ianuarie 1904, apud Em. Dan, op. cit., p. 948).*

3. Potrivit dispoziţiilor art. 617 C. pr. civ. (art. 957 NCPC – n.n.), nu se cere, pentru ridicarea sechestrului asigurător, consemnarea sumei, după cum prevede art. 908 C. com., ci se cere numai debitorului de a depune o garanţie îndestulătoare care cuprinde, evident, şi garanţia personală *(C. Ap. Bucureşti I, dec. din 6 iunie 1917, apud Em. Dan, op. cit., p. 966).*

Notă: Chiar dacă art. 908 C. com. nu mai este actual, speţa rămâne de interes pentru a sublinia că în jurisprudenţă s-a făcut deosebirea între garanţia oferită de debitor pentru ridicarea sechestrului asigurător şi consemnarea sumei pretinse de creditor.

4. Potrivit art. 617 C. pr. civ. (art. 957 NCPC – n.n.), sechestrul asigurător poate fi desfiinţat atunci când debitorul oferă garanţii îndestulătoare pentru satisfacerea pretenţiunilor formulate de creditorul reclamant; o asemenea garanţie îndestulătoare poate fi şi o scrisoare de garanţie a unei bănci de primul rang, care să ia asupra-şi plata sumei ce, eventual, va fi acordată de instanţele judecătoreşti reclamantului, atunci când va obţine un titlu definitiv şi executoriu *(Trib. Ilfov, s. not., dec. din 30 aprilie 1930, Jurnal nr. 7218, în C. Jud. 25/1930, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., 1932, p. 267).*

5. Dispoziţiile art. 617 C. pr. civ. (art. 957 NCPC – n.n.), potrivit cărora judecătorii pot ridica sechestrul asigurător dacă datornicul va da garanţie îndestulătoare, îşi au aplicaţiunea şi în cazul când sechestrul asigurător nu a fost înfiinţat, ci numai cerut, dând astfel posibilitatea debitorului de a evita înfiinţarea sechestrului prin depunerea unei cauţiuni îndestulătoare. Prin cauţiune îndestulătoare în sensul art. 617 C. pr. civ. nu se poate înţelege decât cauţiune care să garanteze întreaga creanţă pretinsă *(sent. nr. 23/1922, prin care s-a admis apelul făcut de Casa Adolf Saurer în contra jurnalului nr. 23/1922 al Trib. Ilfov, s. a II-a com., în proces cu firma Fraţii Golemberg, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., 1932, p. 267).*

6. Prin „garanţie îndestulătoare" cerută de art. 617 C. pr. civ. (art. 957 NCPC – n.n.) nu se poate înţelege decât garanţia care să acopere întreaga sumă pentru care s-a cerut înfiinţarea sechestrului asigurător, şi aceasta indiferent dacă în momentul acestei cereri jocul voluntar a ridicat cu mult valoarea reclamată şi a schimbat astfel echilibrul stabilit de art. 613 C. pr. civ. (art. 953 NCPC – n.n.) dintre valoarea sumei reclamate şi a cauţiunii depuse pentru înfiinţarea sechestrului *(Trib. com. Ilfov, jurnalul nr. 865 din 29 ianuarie 1924, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., 1932, p. 267).*

Art. 958. Valorificarea bunurilor sechestrate

Valorificarea bunurilor sechestrate nu se va putea face decât după ce creditorul a obţinut titlul executoriu.

Comentariu

1. Sechestrul asigurător este o măsură de conservare a creanţei, cu rolul de a înlătura pericolul ca debitorul să-şi înstrăineze bunurile care ar putea fi urmărite după obţinerea de către creditor a titlului executoriu. Prin urmare, principalul efect al sechestrului asigurător îl reprezintă indisponibilizarea bunurilor asupra cărora s-a aplicat măsura.

2. Sechestrul asigurător este o măsură de conservare a creanţei care nu implică şi realizarea acesteia. Valorificarea bunurilor sechestrate nu se va putea face decât după ce creditorul a obţinut un titlu executoriu. Acesta poate fi hotărârea executorie sau definitivă prin care debitorul a fost obligat la plata unei sume de bani.

Cu toate că sechestrul asigurător nu este o măsură de executare silită, trebuie amintit faptul că el produce anumite efecte în cadrul procedurii de urmărire silită a bunurilor mobile ale debitorului. Potrivit dispoziţiilor din materia urmăririi silite mobiliare [art. 732 alin. (3) NCPC], când asupra bunurilor debitorului s-a aplicat un sechestru asigurător, nu mai este necesară o nouă sechestrare înainte de vânzarea acestora. Executorul judecătoresc este obligat numai să verifice dacă bunurile sechestrate asigurător se găsesc la locul aplicării sechestrului şi dacă nu au fost substituite sau degradate. În cazul în care la această verificare se constată că bunurile sechestrate asigurător nu sunt suficiente pentru realizarea creanţei, deoarece au intervenit modificări ale valorii acestora sau au apărut noi creditori[1)], executorul judecătoresc va proceda la sechestrarea şi a altor bunuri ale debitorului, întocmind procesul-verbal în condiţiile art. 743 NCPC.

Jurisprudenţă

Aplicarea sechestrului asigurător nu reprezintă o dare în plată şi deci riscul pieirii bunurilor rămâne asupra proprietarului, astfel încât debitorul nu se poate considera eliberat de obligaţia la care este ţinut prin hotărârea judecătorească *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1746/1974, în RRD nr. 1/1975, p. 64, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 878).*

Art. 959. Dispoziţii speciale

În toate cazurile în care competenţa de primă instanţă aparţine curţii de apel, calea de atac este recursul, dispoziţiile art. 954 şi 957 aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

1. Soluţia menţinerii căii de atac a recursului pentru cazurile în care curtea de apel ar fi competentă în primă instanţă se impune din perspectiva competenţei speciale a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, care nu judecă în apel.

[1)] A se vedea M. Ionescu, *Efectele sechestrului în cazul concursului de creditori*, în RRD nr. 5/1967, pp. 109-114.

RAU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Vechiul cod prevedea că, atunci când legea nu recunoaşte dreptul de apel, instanţa de recurs are dreptul de a analiza pricina sub toate aspectele de fapt şi de drept, conferind în mod excepţional caracter devolutiv acestei căi extraordinare de atac. Actualul Cod nu mai reţine această distincţie, instanţa de recurs urmând a analiza numai în drept şi numai în măsura în care motivele se includ în cele prevăzute la art. 488 NCPC.

3. Instanţa de recurs nu poate cenzura judecătorul de fond în privinţa deciziei acestuia de a obliga sau nu pe creditor la depunerea unei cauţiuni sau în privinţa cuantumului cauţiunii stabilite, atunci când legea îi recunoaşte acestuia dreptul suveran de apreciere asupra acestui element, aşa cum se întâmplă în cazul în care creanţa este constatată prin act scris şi este exigibilă. Totuşi, instanţa de recurs poate interveni atunci când, prin modul în care judecătorul de fond a înţeles să stabilească cuantumul cauţiunii, se tinde la înlăturarea oricărei garanţii a debitorului[1)].

Secţiunea a 2-a. Dispoziţii speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile

Art. 960. Dreptul de a sechestra o navă civilă

Creditorul poate solicita înfiinţarea sechestrului asigurător asupra unei nave, în condiţiile dispoziţiilor prezentei secţiuni, precum şi ale secţiunii 1 a prezentului capitol care se aplică în mod corespunzător, cu respectarea convenţiilor internaţionale asupra sechestrului navelor, la care România este parte.

Comentariu

1. Abrogarea, chiar dacă nu în integralitate, a dispoziţiilor Codului de comerţ, care erau derogatorii de la dreptul comun, a impus reglementarea sechestrului asigurător al navelor civile în Codul de procedură civilă. S-a produs astfel o unificare a reglementărilor în materie de sechestru. Totuşi, specificitatea activităţii navale şi portuare a determinat ca sechestrul navelor civile să dispună, în cadrul unei secţiuni speciale, de o reglementare derogatorie de la dreptul comun al sechestrului asigurător. Prevederile cuprinse în Secţiunea a 2-a – „*Dispoziţii speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile*" – reprezintă reguli derogatorii de la cele ce reglementează sechestrul asigurător, astfel că, în absenţa unor prevederi contrare, se vor completa cu acestea din urmă[2)]. În jurisprudenţa anterioară Noului Cod de procedură civilă s-a statuat chiar că reglementarea sechestrului asigurător asupra navelor (se avea în vedere reglementarea din art. 910 C. com.) nu face inaplicabil sechestrul judiciar în situaţia în care nu este vorba de o creanţă, ci de o dispută cu privire la proprietatea asupra navei[3)].

[1)] A se vedea *supra*, comentariul la art. 954, pct. 13.

[2)] În acest sens, a se vedea C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, vol. II, p. 507.

[3)] A se vedea: C. Ap. Constanţa, s. mar. fluv. cont. adm. fisc., dec. nr. 7/MF/2008, disponibilă pe

2. Noţiunea de *navă* este reglementată în O.G. nr. 42/1997 privind transportul maritim şi pe căile navigabile interioare[1]. În sensul acestui act normativ, noţiunea de navă cuprinde: a) navele maritime şi de navigaţie interioară de orice tip, propulsate sau nepropulsate, care navighează la suprafaţă ori în imersie, destinate transportului de mărfuri şi/sau de persoane, pescuitului, remorcajului ori împingerii, precum şi altor activităţi pe apă; b) instalaţii plutitoare, cum ar fi: drage, elevatoare plutitoare, macarale plutitoare, graifere plutitoare şi altele asemenea, cu sau fără propulsie; c) construcţii plutitoare care, în mod normal, nu sunt destinate deplasării, cum ar fi: docuri plutitoare, debarcadere plutitoare, pontoane, hangare plutitoare pentru nave, platforme de foraj, faruri plutitoare şi altele asemenea; d) ambarcaţiuni de agrement (art. 23). Fac parte din nave instalaţiile, maşinile şi motoarele care asigură propulsia navei sau produc o altă acţiune mecanică, împreună cu mecanismele şi mijloacele necesare transmiterii acestei acţiuni, toate echipamentele necesare navigaţiei, diferitelor manevre, siguranţei navei, salvării vieţii omeneşti, prevenirii poluării, comunicaţiilor, igienei şi exploatării potrivit destinaţiei navei, precum şi proviziile (art. 24). Este de reţinut că prevederile acestei secţiuni au în vedere numai navele civile.

3. În dreptul intern, sechestrul se poate aplica indiferent de natura maritimă sau terestră a creanţei. Aşa cum vom arăta, în domeniul de aplicare al convenţiilor internaţionale, aplicarea sechestrului navei poate interveni condiţionat de existenţa unei creanţe maritime, astfel cum este definită aceasta. Prin urmare, atunci când vorbim de o navă aflată sub pavilionul unui stat străin, aflându-ne în domeniul de aplicare al Convenţiei internaţionale asupra sechestrului, condiţia naturii creanţei va trebui verificată.

4. Nu este necesar ca drepturile invocate de creditor să se fi născut în legătură cu nava a cărei sechestrare se solicită. După cum vom arăta, o astfel de legătură este cerută în alte sisteme, precum şi în convenţiile internaţionale, dar în această privinţă legiuitorul nostru a fost mai permisiv, protejând cu precădere interesele creditorilor.

5. În principiu, dispoziţiile acestei secţiuni nu se aplică şi în privinţa mărfurilor aflate pe navă, indisponibilizarea acestora urmând procedura de drept comun. Totuşi, potrivit art. 966 NCPC, creditorul legitim al conosamentului poate proceda la sechestrarea mărfurilor reprezentate în conosament, aflate la bordul navei. El poate solicita şi sechestrul navei, în

---

http://www.avocatura.com/speta-140900-drept-maritim-si-fluvial--sechestru-judiciar.html#ixzz2dWgIsf5e; C. Ap. Constanţa, s. mar. fluv. cont. adm. fisc., dec. nr. 6/MF/2011, în RDM nr. 1-2/2012, p. 251. Este de reţinut că aplicabilitatea regulilor privind sechestrul judiciar este posibilă în dreptul intern deoarece, atunci când este vorba de aplicarea Convenţiei internaţionale pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, noţiunea de *„creanţă maritimă"*, pentru care se poate adopta măsura sechestrului asigurător, are un înţeles special, care cuprinde şi *„proprietatea contestată a unei nave sau posesia sa ori exploatarea sa, drepturile la rezultatele exploatării unei nave în coproprietate; orice ipotecă maritimă şi orice garanţie"*. Şi noua Convenţie internaţională privind sechestrul navelor (Geneva, 1999), intrată în vigoare în septembrie 2011 (încă neratificată de România), păstrează în cuprinsul noţiunii de *„creanţă maritimă"*: conflictele referitoare la proprietatea sau posesia navei; cele apărute între coproprietarii navei, privind angajarea navei sau câştigurile obţinute din aceasta; orice ipotecă sau alte sarcini, de aceeaşi natură, ale navei [art. I.1 lit. s), t), u)].

[1] O.G. nr. 42/1997 privind transportul maritim şi pe căile navigabile interioare, republicată în M. Of. nr. 210 din 10 martie 2004.

cadrul aceleiaşi proceduri. Dacă nu solicită şi sechestrul navei, atunci creditorul va trebui să ceară şi descărcarea mărfii.

6. În materie de sechestru al navelor un rol important îl ocupă convenţiile internaţionale. Legiuitorul a fost suficient de prudent să atragă atenţia asupra priorităţii aplicării acestora, în cazul în care sunt incidente.

Dispoziţiile Convenţiei de la Bruxelles din 1952 (*Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, semnată la Bruxelles*) cuprind o serie de reguli procedurale speciale[1]. Principalele derogări privesc: *condiţiile de admisibilitate, competenţa teritorială* şi *condiţiile sub care se poate cere ridicarea sechestrului*:

a) În sistemul Convenţiei, creditorul se poate adresa instanţelor cu o cerere în pretenţii, ulterior soluţionării cererii privind sechestrul. În acest sens, Convenţia prevede că instanţa care dispune sechestrul poate obliga pe reclamant să introducă acţiune în faţa instanţei competente să soluţioneze fondul. Neintroducerea acţiunii de fond în termenul stabilit de instanţă are drept consecinţă posibilitatea debitorului de a cere ridicarea sechestrului sau eliberarea cauţiunii. În dreptul intern s-a preluat parţial soluţia din Convenţie, dar termenul de introducere a acţiunii de fond este fixat prin lege (20 de zile), iar nerespectarea acestuia atrage desfiinţarea de drept a sechestrului asigurător.

În sistemul Convenţiei, sechestrul asigurător asupra navei se poate dispune numai pentru garantarea unei „creanţe maritime". Creanţele maritime sunt acelea care decurg din afirmarea unui drept sau a unei creanţe având una dintre cauzele expres precizate în art. 1 pct. 1 din Convenţie[2].

---

[1] Relativ recent, în septembrie 2011, a intrat în vigoare noua Convenţie internaţională privind sechestrul asigurător al navei comerciale – Geneva, 1999. Aceasta aduce mai multe elemente de noutate în materia sechestrului navelor. România nu a ratificat încă această convenţie internaţională. Pentru analiza elementelor de noutate aduse de noua convenţie, prin raportare la dispoziţiile Convenţiei de la Bruxelles din 1952, a se vedea M. Veriotti, *Comentarii asupra Convenţiei Naţiunilor Unite privind sechestrul asigurător al navei comerciale – Geneva, 1999, intrată în vigoare în septembrie 2011*, în RDM nr. 1-2/2012, pp. 81-87.

[2] Este creanţă maritimă, în sensul art. 1 din Convenţie, afirmarea unui drept sau a unei creanţe având una dintre următoarele cauze: daune cauzate de către o navă fie prin abordaj, fie în alt mod; pierderi de vieţi omeneşti sau daune corporale cauzate de către o navă sau provenind din exploatarea unei nave; asistenţă şi salvare; contracte referitoare la folosinţa sau locaţiunea unei nave prin charter-party sau altfel; contracte referitoare la transportul de mărfuri de către o navă în baza unui charter-party, conosament sau altfel; pierderi sau pagube aduse mărfurilor şi bagajelor transportate de către o navă; avarie comună; împrumut maritim; remorcaj; pilotaj; furnizarea, în orice loc, de produse sau de materiale făcute unei nave în scopul exploatării sau întreţinerii sale; construcţie, reparaţii, echipamentul unei nave sau taxele de doc; salariile comandanţilor, ofiţerilor sau membrilor echipajului; banii cheltuiţi de comandant şi cei plătiţi către încărcători, navlositori sau agenţi în contul navei sau al proprietarului ei; proprietatea contestată a unei nave; proprietatea contestată a unei nave sau posesia sa ori exploatarea sa sau drepturile la rezultatele exploatării unei nave în coproprietate; orice ipotecă maritimă şi orice garanţie. Anumite creanţe au fost excluse din categoria creanţelor maritime, deşi s-ar fi justificat includerea lor în această categorie. Este vorba despre: primele de asigurare; comisioanele şi cheltuielile brokerilor de asigurare; comisioanele brokerilor de navlosire; cheltuielile agenţilor maritimi; cheltuielile stivatorilor; despăgubirile datorate pentru poluări maritime, în conformitate cu prevederile Convenţiei din 1969 privind limitarea răspunderii [a se vedea: A. Cristea, *Comentariu privind Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli*

b) Competentă să judece cererea de sechestru asigurător este instanţa în a cărei rază teritorială se află nava, soluţie care a fost preluată şi în dreptul intern. Convenţia cuprinde şi o clauză atributivă de competenţă pentru judecarea fondului procesului, în favoarea tribunalelor statului în care sechestrarea a fost operată, în situaţia în care aceste tribunale sunt competente conform legii interne a statului în care sechestrul este aplicat sau într-una dintre următoarele situaţii: dacă reclamantul are reşedinţa sa obişnuită sau sediul său principal în statul unde sechestrul a fost aplicat; dacă creanţa maritimă este ea însăşi născută în statul contractant de care depinde locul sechestrării; dacă creanţa maritimă s-a născut în cursul unui voiaj în timpul căruia sechestrarea a fost făcută; dacă creanţa maritimă provine dintr-un abordaj sau într-una dintre circumstanţele prevăzute în art. 13 al Convenţiei internaţionale pentru unificarea unor reguli în materie de abordaj semnată la Bruxelles la 23 septembrie 1910[1]; dacă creanţa este născută dintr-o asistenţă sau dintr-o salvare; dacă creanţa este garantată printr-o ipotecă maritimă sau o garanţie asupra navei sechestrate. Potrivit acestei reguli, solicitarea instituirii unui sechestru asigurător asupra unei nave aparţinând debitorului va atrage în mod automat competenţa instanţei respective în judecarea acţiunii de fond între părţi, în situaţiile precizate în mod limitativ[2]. Sistemul Convenţiei implică, în mod firesc, condiţia ca debitorul să fie proprietarul navei. Totuşi, jurisprudenţa internaţională în materie recunoaşte şi practica sechestrării unei nave care nu aparţine debitorului, atunci când se susţine cu probe caracterul fictiv al societăţii care figurează drept proprietar al navei[3].

---

asupra sechestrului asigurător de nave maritime, semnată la Bruxelles la 10 mai 1952. Reglementarea sechestrului asigurător de nave maritime în dreptul românesc. Condiţii de admisibilitate (I), în RDC, pp. 93-98; Gh. Stancu, *Reglementarea sechestrului asigurător asupra navei maritime potrivit Convenţiei de la Bruxelles din 10 mai 1952*, în RDC nr. 6/1996, pp. 127-134]. Şi noua Convenţie privind sechestrul asigurător asupra navelor comerciale (Geneva, 1999) – neratificată încă de ţara noastră – păstrează tehnica enumerării limitative a tipurilor de creanţe maritime, în detrimentul unei definiţii generale. Au fost însă adăugate la lista iniţială şi alte tipuri de creanţe, extinzându-se considerabil lista creanţelor maritime. A se vedea M. Veriotti, *Comentarii asupra Convenţiei Naţiunilor Unite privind sechestrul asigurător al navei comerciale – Geneva, 1999, intrată în vigoare în septembrie 2011*, p. 82.

[1] România a aderat la această Convenţie prin Decretul nr. 2291/1913, publicat în M. Of. nr. 231 din 17 ianuarie 1913. Art. 13 din Convenţie extinde câmpul de aplicare al acesteia la orice daună cauzată de un vas ori lucrărilor şi persoanelor aflate la bordul acestuia, ca urmare a executării, omiterii unei manevre sau ca urmare a nerespectării regulamentelor de navigaţie, chiar dacă în cauză nu există abordaj.

[2] În literatură s-a arătat că atribuirea de competenţă operată de Convenţie în favoarea tribunalului locului sechestrului nu este exclusivă, ci stabileşte o competenţă alternativă, reclamantul având posibilitatea introducerii acţiunii de fond la instanţa competentă conform legii aplicabile raportului juridic dintre părţi [A. Cristea, *Comentariu asupra Convenţiei Internaţionale pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, semnată la Bruxelles la 10 mai 1952. Reglementarea instituţiei sechestrului asigurător al navei maritime în dreptul românesc. Condiţiile de admisibilitate (II)*, în RDC nr. 2/1999, p. 104].

[3] Caracterul fictiv rezultă în special din faptul că societatea care figurează drept proprietar al navei nu are nicio realitate fizică, nicio independenţă în ceea ce priveşte conducerea, nicio independenţă financiară. Soluţia s-a impus pentru a concilia practica societăţilor *single-ship companies* (care, pentru societatea de armament, constă în crearea unei persoane morale pe fiecare navă în scopul de a separa patrimoniile în caz de datorie) cu drepturile creditorilor. Prin aceasta nu trebuie să se înţeleagă că simpla folosire a societăţilor *single-ship companies* reprezintă o dovadă suficientă a caracterului fictiv al societăţii proprietare a navei. Pentru aplicarea criteriilor fictivităţii în determinarea a ceea ce se numeşte navă „înrudită", a se vedea C. Ap. Rennes, dec. din 4 februarie 2014, cu comentariu de G. Piette, în RDM nr. 2/2014, pp. 242-248.

O navă sub pavilionul unui stat necontractant poate fi sechestrată într-unul dintre statele contractante conform uneia dintre creanţele enumerate în Convenţie (art. 1) sau conform unei alte creanţe care permite sechestrul după legea acelui stat.

c) Convenţia reglementează de o manieră particulară ridicarea măsurii sechestrului asigurător aplicat asupra navei maritime.

Art. 5 din Convenţie prevede obligativitatea ridicării sechestrului în situaţia în care cauţiunea sau o altă garanţie suficientă este furnizată de către pârât.

Face excepţie de la regula prevăzută în art. 5 cazul în care sechestrul a fost aplicat în considerarea unei constatări a proprietăţii unei nave, a posesiei ori exploatării acesteia sau asupra drepturilor la rezultatele exploatării unei nave în coproprietate. În aceste cazuri, instanţa va permite numai exploatarea navei de către posesor, când acesta va prezenta garanţii suficiente. Instanţa judecătorească poate să regleze gestiunea navei pe timpul duratei sechestrului. Reglarea gestiunii navei constă în efectuarea unor călătorii sub supravegherea instanţei de judecată şi a reclamantului.

Aşa cum am arătat, Convenţia impune ca ridicarea sechestrului asigurător să se facă în baza unei cauţiuni sau a altei garanţii furnizate de către pârât. În dreptul intern, se poate face apel la dispoziţiile art. 957 NCPC, care vorbeşte de „garanţie îndestulătoare".

Convenţia prevede că, în situaţia în care părţile aflate în litigiu nu se înţeleg cu privire la cuantumul cauţiunii sau al garanţiei ce urmează a fi depusă, asupra acestuia se va pronunţa tribunalul sau autoritatea judecătorească competentă. Convenţia precizează faptul că ridicarea sechestrului în baza unei cauţiuni sau garanţii nu va putea fi interpretată nici ca o recunoaştere a responsabilităţii ce incumbă celui ce a depus respectiva cauţiune şi nici ca o renunţare la beneficiul limitării legale a responsabilităţii proprietarului de navă.

7. A existat propunerea ca şi potrivit Noului Cod de procedură civilă sechestrul asupra unei nave să se poată institui numai pentru creanţe care au legătură cu nava. Este adevărat că, potrivit Convenţiei de la Bruxelles din 1952 pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, măsura sechestrului se poate adopta numai pentru creanţe maritime definite expres. Totuşi, în final, s-a apreciat că acest sistem derogatoriu, care impune o condiţie suplimentară, respectiv caracterul special al creanţei, trebuie să fie aplicat numai în limitele domeniului de aplicare al Convenţiei.

Jurisprudenţă

1. În conformitate cu art. 2 din Legea nr. 91/1995 privind aderarea României la Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime (de fapt, art. 1 pct. 2 din Convenţie – n.n.), „sechestrul reprezintă imobilizarea unei nave cu autorizarea autorităţii judiciare competente pentru garantarea unei creanţe maritime, dar nu se înţelege sechestrarea unei nave pentru executarea unui titlu". În cauză, reclamanta a solicitat instituirea sechestrului asupra navei maritime în baza unui titlu executoriu, respectiv a sentinţei civile în baza căreia a formulat şi acţiunea de validare a popririi la Judecătoria Constanţa. Cum sechestrul asigurător este o măsură de conservare până la obţinerea titlului executoriu, iar reclamanta se află în posesia unui asemenea titlu, cererea de instituire a sechestrului asigurător

formulată de aceasta nu este întemeiată *(C. Ap. Constanţa, s. mar. şi fluv., dec. nr. 356/1996, disponibilă pe idrept.ro)*.

2. În ceea ce priveşte critica privind greşita aplicare a prevederilor Convenţiei internaţionale la care România a aderat prin Legea nr. 91/1995, Curtea reţine că nici aceasta nu poate fi primită. Astfel, judicios a reţinut instanţa de fond că obligaţiile creditoarei, aşa cum sunt conturate de dispoziţiile contractului de management încheiat între părţi, conferă creanţei izvorâte din acest contract caracter maritim, caracter conform cu art. 1 pct. 1 lit. d) şi lit. k) din Convenţie. Referitor la calitatea procesuală pasivă a debitoarei P.E.T.D., corect a reţinut prima instanţă că, deşi a existat şi o înţelegere de vânzare a navei, din 2 iunie 2009, atâta vreme cât art. 3 alin. (1) din Convenţie prevede că orice reclamant poate sechestra atât nava la care se referă creanţa, cât şi orice altă navă aparţinând celui care era, în momentul naşterii creanţei maritime, proprietarul navei la care această creanţă se referă, nu se poate reţine că nu s-ar fi îndeplinit condiţia referitoare la faptul că autorul creanţei nu ar fi proprietarul navei. În contextul celor arătate şi cum creanţa invocată de creditoare este în legătură cu nava K., iar la momentul naşterii creanţei debitoarea P.E.T.D. era proprietara navei K., judicios a fost respinsă excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a acestei părţi *(C. Ap. Constanţa, dec. civ. nr. 9/MF/2009, disponibilă pe idrept.ro)*.

3. În cauză, având în vedere obiectul cererii de chemare în judecată, situaţia de fapt, actele şi lucrările dosarului, ca şi dispoziţiile legale aplicabile, se constată că întemeiat prima instanţă a respins cererea de instituire a măsurii sechestrului asigurător asupra navei „Luoay – K".

Sechestrarea unei nave reprezintă o măsură asigurătorie ce se poate dispune la cererea unui creditor, care urmăreşte, prin luarea acesteia şi transformarea în sechestru definitiv în cele din urmă, realizarea unei creanţe maritime.

În raport de acestea, se constată că întemeiat judecătorul, verificând legătura de cauzalitate ce trebuie să existe între creanţa invocată şi nava pentru care s-a solicitat instituirea măsurii sechestrului, a reţinut că recurenta, în calitate de creditoare, afirmă o creanţă care îşi are izvorul în fapta armatorului debitor (de a emite documente necorespunzătoare pentru marfa încărcată la bordul navei Louay – K – deci reprezintă un delict extracontractual) şi nu rezultă din conosamentele ce însoţeau marfa transportată pe navă, nefiind îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 1 pct. 1 lit. e) din Convenţia de la Bruxelles.

Invocarea dispoziţiilor art. 1 pct. 1 lit. f) din Convenţie de către recurentă, potrivit cărora o creanţă maritimă este cea rezultată din „pierderi sau pagube aduse mărfurilor şi bagajelor transportate de către o navă", nu este în măsură a admite cererea creditoarei, deoarece aceasta nu a dovedit legătura dintre creanţa afirmată şi navă, care a fost exploatată pe parcursul voiajului, nefiind constatate incidente, fapta personală a armatorului căzând sub incidenţa art. 1.000 alin. 3 C. civ., cum corect a reţinut instanţa de fond *(C. Ap. Constanţa, s. a II-a civ., mar. şi fluv., dec. nr. 10/MF/2012, în RDM nr. 1/2013, p. 200)*.

4. Întrucât la momentul solicitării sechestrului asigurător nava la care se referă creanţa maritimă invocată de reclamantă este în proprietatea unei alte persoane juridice, în mod corect a reţinut tribunalul că o astfel de cerere nu poate fi încuviinţată pe temeiul art. 3 din Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime – Bruxelles, 1952 –, ci pe dispoziţiile art. 8 din Convenţia internaţională din 1926 pentru unificarea anumitor reguli referitoare la privilegiile şi ipotecile maritime şi numai pentru o creanţă privilegiată, astfel cum sunt stipulate în art. 2, creanţa reclamantei, deşi o creanţă maritimă, nu este privilegiată.

Aceleaşi dispoziţii se regăsesc şi în art. 910 C. com. (art. 961 NCPC – n.n.), care prevăd că: „Orice creditor are dreptul ca, prin paza formelor mai jos arătate, să poată proceda la sechestrarea, urmărirea şi vânzarea silită a unui vas sau a unei părţi indivize dintr-însul, care ar fi proprietatea debitorului său.

Creditorii privilegiați pot exercita acest drept chiar dacă vasul, care în totul sau în parte este afectat, ar fi trecut în mâinile unei a treia persoane".

Pe cale de consecință, cum nava nu se mai află în patrimoniul societății debitoare pentru creanța invocată de reclamantă, în mod corect tribunalul a respins cererea de sechestru asigurător pe temeiul din Convenția internațională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime – Bruxelles, 1952 *(C. Ap. Constanța, dec. nr. 7/MF/2011, în RDM nr. 1/2013, p. 204)*.

Art. 961. Înființarea sechestrului. Condiții

(1) În cazuri urgente, cererea de înființare a sechestrului asigurător asupra unei nave se poate face chiar și înaintea introducerii acțiunii de fond. În acest caz, creditorul care a obținut instituirea sechestrului asigurător este obligat să introducă acțiunea la instanța competentă sau să inițieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitral într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării măsurii asigurătorii.

(2) Cererea de sechestru se judecă de urgență în camera de consiliu, cu citarea părților. Încheierea este executorie și este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare.

(3) Neintroducerea acțiunii în termenul prevăzut la alin. (1) atrage desființarea de drept a sechestrului asigurător. Aceasta se constată prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților.

Comentariu

1. Sechestrul asigurător asupra navelor se poate obține cu îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 953 NCPC. Prin derogare de la regulile dreptului comun în materie de sechestru asigurător, în materia sechestrului navelor, măsura provizorie poate fi solicitată și obținută chiar și înaintea introducerii acțiunii de fond. Această soluție a fost inspirată de regulile cuprinse în Convenția internațională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, semnată la Bruxelles. Așa cum am arătat, în sistemul Convenției, creditorul se poate adresa instanțelor cu o cerere în pretenții, ulterior soluționării cererii privind sechestrul. În acest sens, Convenția prevede că instanța care dispune sechestrul poate obliga pe reclamant să introducă acțiune în fața instanței competente să soluționeze fondul. Neintroducerea acțiunii de fond în termenul stabilit de instanță în acest sens are drept consecință posibilitatea debitorului de a cere ridicarea sechestrului sau eliberarea cauțiunii. Legiuitorul nostru a stabilit un termen ferm de valabilitate a măsurii provizorii adoptate înaintea introducerii acțiunii de fond, prelungirea efectelor acesteia fiind subordonată ieșirii din pasivitate a creditorului prin introducerea acțiunii de fond sau declanșarea procedurilor necesare constituirii tribunalului arbitral, în cazul în care în cauză este prevăzută o clauză arbitrală. Nerespectarea termenului de 20 de zile prevăzut pentru declanșarea acțiunii de fond conduce la încetarea de drept a sechestrului. Spre deosebire de situația existentă în cazul sechestrului judiciar, în această materie constatarea desființării de plin drept a măsurii asigurătorii prin trecerea termenului de introducere a acțiunii de fond sau de declanșare a procedurilor arbitrale se realizează prin încheiere definitivă, dată însă cu citarea părților.

2. Regimul juridic al judecăţii cererii de sechestru asigurător al navelor diferă de procedura aplicabilă în cazul sechestrului asigurător din dreptul comun prin aceea că se judecă cu citarea părţilor. Desigur că judecătorul trebuie să ţină seama de faptul că judecata trebuie să aibă loc de urgenţă şi să citeze părţile în termen foarte scurt. Debitorul poate fi citat şi prin comandantul navei sau agentul acceptat al acestuia. Complexitatea materiei şi particularităţile creanţelor existente în legătură cu navele au impus o anumită prudenţă legiuitorului, acesta apreciind că este mai util a se da posibilitatea cunoaşterii poziţiei ambelor părţi înainte de a se dispune asupra înfiinţării măsurii provizorii. Cererea se judecă în şedinţă publică, neexistând nicio normă prin care să se deroge de la principiul publicităţii.

3. În această materie nu există recurs, deoarece, indiferent de competenţa de judecată asupra cererii principale, judecata cererii de sechestru revine tribunalului. Apelul este singura cale de cale şi se exercită în termen de 5 zile de la pronunţare.

4. În procesul de elaborare a textului s-a propus eliminarea expresiei *„în cazuri urgente"*. Argumentul se întemeia pe faptul că însăşi noţiunea de „navă" impune de la sine urgenţa. Textul a fost menţinut în forma iniţială. S-a apreciat că introducerea cererii de sechestru înaintea introducerii acţiunii de fond, chiar dacă este utilă, reprezintă o excepţie ce nu poate fi justificată decât pentru cazuri ce impun urgenţa. În absenţa urgenţei, nu ar exista justificări pentru a nu aştepta mai întâi sesizarea cu acţiunea de fond. În plus, analizând noţiunea de „navă" exprimată la art. 23 din O.G. nr. 42/1997, se poate observa că nu în toate cazurile ideea de „navă" impune de la sine şi urgenţa.

5. S-a propus eliminarea termenului de 20 de zile în care ar trebui formulată acţiunea de fond. Deşi sunt raţiuni serioase în sensul abandonării unui termen fix pentru introducerea acţiunii de fond, fiind o reglementare nouă, era mai prudentă stabilirea acestuia de către legiuitor. Lăsarea termenului la aprecierea discreţionară a judecătorului este de natură să creeze o nesiguranţă majoră creditorului, dar şi o posibilă prejudiciere a debitorului, în măsura în care judecătorul ar prelungi nejustificat acest termen, prorogând în acest fel şi efectele sechestrului. În plus, în această materie, jurisprudenţa noastră nu cuprinde cutume sau practici constante, care să evite arbitrarul.

6. În legătură cu cuantumul cauţiunii, s-a propus un sistem derogatoriu de la dispoziţiile dreptului comun al sechestrului asigurător. Este adevărat, în alte sisteme de drept cauţiunea este lăsată la aprecierea instanţei în toate cazurile, atât sub aspectul necesităţii ei, cât şi sub cel al cuantumului. Totuşi, faţă de pagubele majore pe care le poate suferi cel asupra căruia se aplică măsura, s-a optat pentru regimul cauţiunii din dreptul comun al sechestrului asigurător.

7. Spre deosebire de normele de drept comun în materia sechestrului, care nu impun indicarea în cuprinsul cererii a bunurilor asupra cărora se instituie măsura asigurătorie, în cazul sechestrului navelor specificul acestuia impune indicarea navei în legătură cu care se solicită aplicarea măsurii asigurătorii. De altfel, faţă de dispoziţiile art. 962 NCPC, indicarea navei/navelor reprezintă o necesitate pentru verificarea competenţei instanţei căreia i se adresează cererea de sechestru asigurător[1].

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 509.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Jurisprudenţă

1. Prin cererea adresată instanţei la data de 2 februarie 2009, reclamanta H.R.B.E.M.-T.d.o.o. a solicitat a se dispune ridicarea sechestrului asigurător al navei împingător „T.", instituit prin încheierea nr. 1/MF pronunţată de Tribunalul Constanţa în dosarul nr. (...). În motivarea cererii s-a arătat că societatea pârâtă este în măsură să depună ca garanţie întreaga sumă ce face obiectul creanţei afirmate de creditoarea SC E. SA, astfel cum a fost indicată prin cererea de chemare în judecată ce face obiectul dosarului nr. (...) aflat pe rolul Tribunalului Constanţa, şi anume 33.657,60 USD, fiind îndeplinite astfel condiţiile prevăzute de art. 594 C. pr. civ. Prin încheierea nr. 3/MF/2 februarie 2009 a Tribunalului Constanţa s-a admis cererea formulată de debitoarea H.R.B.E.M.-T.d.o.o. în contradictoriu cu creditoarea SC E. SA şi s-a dispus ridicarea măsurii sechestrului asigurător instituite asupra navei împingător „T." prin încheierea nr. 1/MF/2009 pronunţată de Tribunalul Constanţa. Pentru a pronunţa această hotărâre, instanţa a reţinut că sunt întrunite condiţiile prevăzute de art. 5, 4 coroborat cu art. 6 alin. (2) din Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, în cauză devenind incidente şi dispoziţiile art. 908 C. com. şi art. 594 C. pr. civ. (art. 953 NCPC – n.n.), având în vedere că debitoarea a depus scrisoarea de garanţie nr. LG/PG (...) emisă de V.T. Bank SA, sucursala C., prin care această instituţie bancară o obligă să plătească creditoarei SC E. SA orice sumă până la concurenţa sumei de 33.657,60 USD, plătibilă în lei la cursul dolarului din ziua plăţii, sub condiţia prezentării hotărârii definitive şi irevocabile pronunţate în dosarul nr. (...), aflat pe rolul Tribunalului Constanţa – Secţia Maritimă şi Fluvială. Împotriva acestei hotărâri a formulat recurs pârâta SC E. SA, arătând că motivele recursului sunt determinate, în principal, de nerespectarea dreptului la apărare al pârâtei. În judecarea recursului, la termenul din 26 februarie 2009, recurenta arată că recursul a rămas fără obiect şi solicită a se constata aceasta, având în vedere că încheierea nr. 3/MF/2009 a fost pusă în executare (conform adresei nr. 152/ din 19 februarie 2009 emisă de Căpitănia Zonală C.), nava fiind eliberată şi părăsind portul C. la data de 3 februarie 2009. Prin urmare, întrucât nava asupra căreia se instituise sechestrul asigurător a părăsit portul, fiind admisă cererea de ridicare a măsurii, se constată că recursul ce avea ca obiect criticarea acestei sentinţe a rămas fără obiect, recursul urmând a fi respins ca atare *(C. Ap. Constanţa, dec. civ. nr. 2/MF/2009, nepublicată)*.

2. Instanţa chemată să se pronunţe asupra cererii de sechestru asigurător asupra navei în care este aplicată Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, Bruxelles, 1952, analizând dacă se invocă o creanţă maritimă, respectiv dacă se afirmă un drept sau o creanţă având una dintre cauzele enumerate în act, îndeplinirea cerinţelor procedurale stabilite în legea internă – art. 907 şi 908 C. com. [art. 960-969 NCPC] –, este autorizată să examineze, în aprecierea creanţei maritime susţinute de creditor, în mod sumar, pretenţiile deduse acţiunii de fond pe care se întemeiază cererea de sechestru.

Astfel, cererea de sechestru presupune, în mod neîndoielnic, şi o examinare sumară a aparenţei dreptului afirmat de către creditorul reclamant, prin analiza valorii probante a înscrisurilor referitoare la creanţă.

Cum corect a reţinut şi judecătorul fondului, înscrisurile înfăţişate de creditoare, care poartă semnătura debitoarei D.G.A., creează aparenţa de veridicitate, actele prezentate îmbrăcând o formă legală care face verosimilă obligaţia juridică cuprinsă în ele.

Instanţa de sechestru nu este ţinută să cerceteze fondul raportului juridic litigios, respectiv dacă înscrisurile depuse în afirmarea creanţei maritime corespund unor obligaţii reale sau valide, acest aspect fiind în căderea instanţei de fond, astfel încât apărările din recurs referitoare la persoana creditorului şi la raporturile contractuale reale dintre cele trei părţi nu pot fi valorificate pe această cale, ci în faţa instanţei care judecă acţiunea în pretenţii *(C. Ap. Constanţa, dec. nr. 13/ MF/2012, în RDM nr. 1/2013, p. 201)*.

Art. 962. Instanța competentă

Competența de soluționare a cererii de sechestru asigurător asupra unei nave aparține tribunalului locului unde se află nava, indiferent de instanța la care s-a introdus sau urmează a fi introdusă acțiunea de fond.

Comentariu

În materia sechestrului navelor se derogă de la regulile de competenţă aplicabile sechestrului asigurător. În dreptul comun, competenţa revine, atât sub aspect material, cât şi sub aspect teritorial, instanţei competente să judece cererea principală. În materia sechestrului navelor, aplicarea acestei reguli ar fi condus, în cele mai multe cazuri, la secţiile maritime şi fluviale ale Tribunalelor Constanţa şi Galaţi, care îşi împart competenţa în materie maritimă şi fluvială[1]. S-a optat pentru o altă soluţie, respectiv cea a competenţei tribunalului de la locul unde se află nava. Această soluţie permite efectuarea mai rapidă a formalităţilor necesare indisponibilizării navei. Ea a fost inspirată din regulile speciale cuprinse în Convenţia internaţională pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime, semnată la Bruxelles. Se observă şi faptul că, indiferent de cuantumul creanţei, competenţa revine tribunalului. Această regulă, impusă şi în litigiile de fond în materie maritimă, a fost, în cele din urmă, agreată din raţiuni ce ţin de dificultăţile pe care le presupune analizarea, chiar şi *prima facie*, a unor speţe ce ar putea să ridice probleme de drept maritim şi fluvial. În cazul în care ar fi revenit în competenţa judecătoriei, asupra lor s-ar fi putut pronunţa chiar şi judecători stagiari (conform art. 23 din Legea nr. 303/2004). Acest lucru ar fi fost greu de împăcat, atât sub aspect conceptual, cât şi practic, dat fiind gradul înalt de dificultate al speţelor relative la navele civile.

Art. 963. Interdicția sechestrului

(1) Nava gata de plecare nu poate fi pusă sub sechestru asigurător.

(2) Nava se consideră că este gata de plecare din momentul în care comandantul are la bord certificatele, toate documentele navei, precum și permisul de plecare, predate comandantului de căpitănia portului.

Comentariu

În cazul navelor, datorită specificului activităţii portuare, sechestrul nu este posibil dacă *nava este gata de plecare*, chiar dacă ea s-ar mai afla încă în port[2]. Soluţia nu este nouă, fiind aplicabilă şi anterior Noului Cod de procedură civilă. Conform fostului art. 912 din Codul de comerţ, în prezent abrogat[3], nu putea fi pus sub sechestru *vasul gata de plecare*. Soluţia

---

[1] Competenţa în soluţionarea cererilor de chemare în judecată privind cauze maritime şi fluviale este stabilită, în prezent, de art. 42[1] din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară. Tribunalul Constanţa este competent pentru judeţele Constanta şi Tulcea, marea teritorială şi Dunărea până la mila marină 64 inclusiv. Tribunalul Galaţi este competent pentru celelalte judeţe, Dunărea de la mila 64 în amonte până la kilometrul 1.075. Textul a fost introdus prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicarea a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

[2] Pentru critica acestei reglementări, a se vedea Al. Răţoi, *Noul Cod*, 2012, p. 928.

[3] Prin art. 230 lit. c) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil s-a stabilit că dispoziţiile art. 46-55, 57, 58 şi 907-935 C. com., aplicabile în raporturile dintre profesionişti, se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010.

PROIECT CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a fost justificată de pagubele pe care le-ar înregistra călătorii, expeditorii sau destinatarii de mărfuri în măsura în care s-ar pune sechestru pe vasul gata de plecare.

Vasul se consideră gata de plecare când căpitanul deține documentele de navigație necesare pentru călătorie[1]. Sosirea în portul de destinație, fie pentru descărcare, fie pentru debarcarea călătorilor, determină sfârșitul călătoriei[2].

Jurisprudență

1. Conform art. 912 alin. 2 C. com. (art. 963 NCPC – n.n.), un vas se consideră *gata de plecare* din moment ce căpitanul său și-a luat asupră-și hârtiile de navigațiune de la autoritatea portului de încărcare. Odată îndeplinită această formalitate și vasul plecând spre alt port vecin, chestiunea dacă el e sau nu în curs de călătorie e o chestiune de fapt lăsată la aprecierea instanței fondului *[Cas., dec. din 3 aprilie 1915, apud M.A. Dumitrescu, Codul de Comerciu adnotat cu jurisprudența până la zi a Curței de Casație, a Curților de Apel și a Tribunalelor Române dimpreună cu jurisprudența italiană, franceză, belgiană (selecționată), vol. III, Ed. „Cugetarea", București, 1926, p. 736]*.

2. În interzicerea de a sechestra vasul „*gata de plecare*" este în mod necesar cuprinsă și interzicerea de a sechestra vasul „*în timpul călătoriei*", atât în portul unde se adăpostește, cât și în portul de plecare. Jurisprudența însă a adoptat un alt raționament și proclamă că nu trebuie să considerăm ca o singură călătorie dusul și întorsul. Prin urmare, sosirea în portul de destinațiune, fie pentru descărcare, fie pentru debarcarea călătorilor, e ceea ce determină sfârșitul călătoriei *(Trib. Genova, dec. din 24 februarie 1885, apud M.A. Dumitrescu, op. cit., p. 742)*.

Art. 964. Autorizarea efectuării de călătorii

(1) După încuviințarea sechestrului asigurător, la cererea creditorului care are un privilegiu asupra unei nave, a unui coproprietar al navei sau chiar a debitorului, instanța care a dispus măsura asigurătorie poate ordona ca nava să întreprindă una sau mai multe călătorii, stabilind în același timp toate măsurile preventive care, după împrejurări, ar fi necesare.

(2) Dispozițiile art. 961 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(3) Nava poate pleca numai după transcrierea încheierii de încuviințare în registrele autorității maritime respective și înscrierea mențiunii corespunzătoare în actul de naționalitate.

(4) Cheltuielile necesare pentru efectuarea călătoriei se vor avansa de cel care a solicitat aceasta.

(5) Navlul pentru călătoriile autorizate de instanță, după ce mai întâi se vor scădea cheltuielile prevăzute la alin. (4), va putea fi adăugat la prețul vânzării.

Comentariu

1. Textul corespunde fostului art. 913 C. com., aplicabil în cazul sechestrului executoriu al navei. S-a apreciat că este la fel de util în cazul unui sechestru asigurător (cu atât mai mult

[1] H. Reisenthel, *La saisie conservatoire des navires*, Boulogne-sur-Mer, Imprimeries Réunies, Paris, 1924 – autorul arată că noțiunea de „*vas gata de plecare*" nu desemnează o realitate materială, cum ar fi cea legată de încărcarea mărfii la bord, ci o realitate juridică.

[2] Trib. Genova, dec. din 24 februarie 1885, *apud* M. Voicu, M. Veriotti, *Jurisprudență maritimă (1885-1947)*, Ed. Ex Ponto, Constanța, 1999, p. 264.

cu cât sechestrul asigurător se poate întinde pe o perioadă mai lungă decât cel executoriu, având în vedere că durata sa este dată de durata de soluționare a procesului de fond).

2. Textul îi protejează pe creditorii care au obținut sechestrul și dă posibilitatea ca pe durata măsurii sechestrului nava să poată fi totuși utilizată și să fie obținute venituri din folosirea ei, venituri ce se vor adăuga la prețul eventualei vânzări.

3. Măsurile preventive ce se iau pentru asigurarea întoarcerii navei sechestrate sunt referitoare la rutele folosite, perioadele de călătorie etc.

4. Cererea se judecă potrivit regulilor aplicabile procedurii de înființare a sechestrului. Creditorul și debitorul vor fi citați în mod obligatoriu.

Jurisprudență

1. Prin cererea ce face obiectul prezentului dosar reclamanta (...) E. SRL a solicitat să se încuviințeze pe calea ordonanței președințiale efectuarea mai multor călătorii pe ruta U. – Oltenița ale navelor aflate sub sechestrul asigurător instituit prin încheierea nr. 1/MF/23 februarie 2008 pronunțată de Tribunalul Constanța în dosarul (...). Din interpretarea dispozițiilor art. 913 C. com. (art. 964 NCPC – n.n.), care prevăd că, „în orice stare a procedurii, după cererea unui creditor care are un privilegiu asupra unui vas sau a unui coproprietar al vasului și chiar a însuși debitorului, tribunalul înaintea căruia se află cauza pendinte poate ordona ca vasul să întreprindă una sau mai multe călătorii, prescriind în același timp precauțiunile ce, după împrejurări, s-ar crede necesare", reiese că efectuarea uneia sau mai multor călătorii reprezintă o măsură de excepție, având ca unic obiectiv sporirea activului patrimonial al debitorului prin adăugarea navlului obținut din aceste voiaje la masa activă, menită a îndestula creditorii urmăritori, nicidecum de a face ineficientă măsura sechestrului asigurător instituit la cererea creditorului, motiv pentru care Curtea apreciază că cererea recurentei a fost respinsa în mod corect de tribunal *(C. Ap. Constanța, s. com. mar. fluv. cont. adm. fisc., dec. civ. nr. 3/MF/2008, nepublicată)*.

2. În legătură cu cererea privind autorizarea de efectuare de călătorii, se reține că debitorul nu a probat existența contractelor ferme de transport fluvial de mărfuri, cuantumul cheltuielilor acestor curse, valoarea navlului și beneficiile nete obținute din creanța în litigiu, care s-ar stinge în această modalitate *(Trib. Constanța, dec. civ. nr. 10 din 23 iulie 2014, în RDM nr. 1/2015, pp. 312-314)*.

Art. 965. Strămutarea sechestrului

(1) Pentru motive temeinic justificate, la cererea debitorului sau, după caz, a creditorului, instanța care a dispus sechestrul asigurător poate încuviința schimbarea navei sechestrate cu alta.

(2) Dispozițiile art. 961 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

Pentru considerente de ordin comercial, în practica instanțelor maritime s-a admis și anterior cererea de substituire a navei sechestrate, imobilizată în port, cu o altă navă aparținând aceluiași armator[1]. În absența unui text legal, cererea de înlocuire a navei se putea

[1] A se vedea M. Veriotti, *Efectele sechestrului asigurător asupra navei comerciale*, în RDM nr. 1/2000, pp. 29-30.

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

formula pe cale de *ordonanţă preşedinţială*[1]. În prezent, cererea se formulează şi se judecă în aceleaşi condiţii procedurale aplicabile şi în cazul cererii de înfiinţare a sechestrului.

Prin „instanţa care a dispus sechestrul asigurător" se înţelege prima instanţă, chiar dacă cererea ar fi fost admisă de instanţa de apel, prin schimbarea soluţiei primei instanţe.

Jurisprudenţă

Se observă, astfel, că reclamanta solicită ridicarea măsurii sechestrului, rezervată numai instituţiei juridice a sechestrului asigurător, în condiţiile în care bunul, nava Capitan V. Zagorodico, este sechestrat în baza unui sechestru judiciar.

Cum dispoziţiile art. 594 C. pr. civ. (art. 957 NCPC – n.n.) nu sunt aplicabile şi dispoziţiilor referitoare la sechestrul judiciar, instanţa de fond în mod corect a dispus respingerea cererii ca nefondată *(C. Ap. Constanţa, dec. nr. 5/MF din 14 aprilie 2011, în RDM nr. 1-2/2012, p. 250).*

Art. 966. Sechestrarea mărfurilor

Creditorul posesorului legitim al conosamentului poate proceda la sechestrarea mărfurilor reprezentate în conosament, aflate la bordul unei nave. Dacă nu se solicită deopotrivă şi sechestrarea navei, creditorul va trebui să ceară şi descărcarea mărfii.

Comentariu

În principiu, se admite că se poate cere instituirea sechestrului asigurător şi asupra mărfii aflate la bordul unei nave.

Dacă nu se solicită deopotrivă şi sechestrarea navei, creditorul ar trebui să ceară şi descărcarea mărfii pe cheltuiala debitorului[2].

Instituirea unui sechestru asupra mărfii aflate la bordul navei creează prejudicii prin cheltuielile zilnice ale navei, chiria navei din contractul de navlosire şi daunele datorate navlositorului navei: pierderea de navlu din contractele subsecvente pe voiaj şi daune către subnavlositori, daune cauzate de întârzierea în preluarea mărfii încărcate sau avarierea acesteia.

În general, marfa nu aparţine proprietarului navei. În dreptul maritim, posesorul conosamentului[3] este considerat proprietarul mărfii descrise. Or, pentru instituirea măsurii sechestrului asigurător, legea impune cerinţa ca bunul al cărui sechestru se cere să aparţină debitorului său. Prin urmare, doar creditorii posesorului legitim al conosamentului pot proceda la sechestrarea mărfurilor reprezentate în conosament[4].

---

[1] Trib. Constanţa, s. mar. şi fluv., sent. civ. nr. 16/1983, în RDM nr. 2/1999, p. 69 – instanţa a reţinut că, faţă de interesul urgent al executării operaţiunii de export prin nava Haj Mahmud, se apreciază că înlocuirea navei reţinute cu altă navă a aceleiaşi firme este în măsură să menţină garanţiile acordate prin sentinţa de instituire a sechestrului şi, totodată, să înlăture un eventual prejudiciu pe care firma armatorului l-ar suferi în caz contrar.

[2] C. Ap. Constanţa, s. com., dec. nr. 23/1999, în RDM nr. 3/1999, p. 85.

[3] Prin „conosament" se înţelege acel document care face dovada unui contract de transport pe mare şi constă în preluarea sau încărcarea mărfurilor pe navă de către transportator, precum şi în obligaţia acestuia de a livra mărfurile contra prezentării documentului.

[4] Într-o speţă s-a decis că acţiunea reclamantei de instituire a sechestrului asigurător este tardivă sub aspectul momentului în care a operat transferul de proprietate şi răspundere a cărăuşului faţă de marfă,

În textul legal s-a folosit noţiunea de „posesor *legitim* al conosamentului". Cuvântul „*legitim*" ar trebui să excludă exact acele situaţii în care posesorul conosamentului nu este şi titularul drepturilor asupra mărfurilor descrise (de exemplu: conosamentul este nominativ, dar se află în posesia altei persoane decât cea indicată în document; conosamentul este la ordin şi se află în posesia unei persoane în legătură cu care nu s-a făcut andosare; conosamentul este la purtător, dar posesorul a intrat în posesia acestuia prin furt sau în urma unei pierderi), eliminând creditorii acestor posesori nelegitimi ai conosamentului din sfera celor ce ar avea calitatea cerută pentru a putea uza de dispoziţiile art. 966.

Art. 967. Executarea sechestrului

(1) Măsura sechestrului asigurător se aduce la îndeplinire prin imobilizarea navei de către căpităinia portului unde aceasta se află. În acest caz, căpităinia portului nu va elibera documentele necesare navigaţiei şi nu va admite plecarea navei din port sau radă.

(2) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii sechestrului cel interesat va putea face contestaţie la executare la tribunalul locului unde se află nava.

Comentariu

1. Aducerea la îndeplinire a încheierii prin care s-a dispus sechestrul asigurător asupra navei prezintă caracteristici specifice ce decurg din natura activităţii de navigaţie şi portuare. Aducerea la îndeplinire a măsurii de sechestru, respectiv imobilizarea navei, se face de către căpităinia portului unde se află nava. Aceasta nu va elibera documentele necesare navigaţiei, respectiv actele de bord şi permisul de plecare a navei, şi nu va admite plecarea navelor din port sau radă.

2. Contestaţia la executare este de competenţa tribunalului, prin derogare de la regulile obişnuite în această materie, care indică competenţa materială a judecătoriei. În ceea ce priveşte contestaţia la executare, din practica secţiilor maritime şi fluviale ale instanţelor am desprins un motiv de contestaţie la executare care ar trebui acceptat şi în dreptul comun: *încălcarea principiului proporţionalităţii*. Instanţele au admis că, în aplicarea principiilor generale de drept, sechestrarea se face numai în măsura necesară asigurării creanţei şi a cheltuielilor de urmărire. Trebuie păstrat un echilibru între interesele creditorului şi cele ale debitorului, ceea ce conduce la ideea că nu pot fi indisponibilizate prin sechestru bunuri care în mod vădit depăşesc valoarea creanţei. Apreciind că valoarea celor două nave sechestrate

---

respectiv faţă de posesorul conosamentului, reclamanta având posibilitatea să solicite indisponibilizarea mărfii înainte de încărcarea la bordul navei. Sechestrul mărfii la bordul navei este ineficient şi inoperant, întrucât niciodată reclamanta nu va putea să îl oblige pe cărăuş să o descarce, deoarece reclamanta nu are calitate de încărcător, de chiriaş/navlositor şi nici de primitor al mărfii. În întreaga economie a dreptului comercial şi maritim român, numai încărcătorul, chiriaşul sau posesorul conosamentului poate dispune retragerea mărfii sau neexercitarea voiajului. Legislaţia română nu admite nici măcar cărăuşului să îşi exercite un drept de retenţie asupra mărfii la bordul navei, tocmai pentru a nu indisponibiliza mijlocul de transport, ceea ce ar fi împotriva interesului public, cu excepţia cazurilor strict determinate de lege – Trib. Constanţa, s. mar., înch. din 10 noiembrie 1999, în RDM nr. 2/2001, pp. 91-94.

UNIVERSITY CENTRAL LIBRARY

depăşeşte cu mult valoarea creanţei, instanţa a admis contestaţia la executare şi a dispus anularea formelor de executare[1)].

3. Într-o relaţie de conexiune cu executarea sechestrului, se ridică şi problema plăţii cheltuielilor de conservare a navei sau a altor cheltuieli, precum taxele pentru serviciile portuare, pe durata sechestrului asigurător. Prin natura bunului ce face obiectul măsurii asigurătorii, sechestrarea unei nave într-un port presupune cheltuieli deosebite faţă de un terţ – administraţia portuară. Acest terţ nu este implicat în raporturile creditor-debitor care au generat adoptarea măsurii. În mod normal, plata cheltuielilor portuare revine armatorului sau proprietarului navei, deoarece drepturile acestora asupra navei se păstrează pe durata sechestrului asigurător. Totuşi, în practica instanţelor franceze, în acele situaţii în care proprietarul era insolvabil sau a refuzat plata cheltuielilor generate de staţionarea navei, a fost obligat la plată cel care a cerut sechestrul, deoarece este beneficiarul măsurii asigurătorii[2)], urmând ca acesta să se desocotească cu proprietarul navei.

Art. 968. Măsuri urgente

Pentru asigurarea traficului portuar şi a siguranţei civile pe durata imobilizării navei, instanţa arătată la art. 962 va putea dispune, pe calea ordonanţei preşedinţiale, măsuri urgente, dispoziţiile art. 997 şi următoarele aplicându-se în mod corespunzător.

Comentariu

Efectul sechestrului este acela de imobilizare forţată a navei în port. Indisponibilizarea nu presupune interdicţia mutării navei în incinta portului, deoarece nu o fixează la un post anume de acostare.

Pentru asigurarea traficului portuar şi a siguranţei civile pe durata imobilizării navei, jurisprudenţa instanţelor maritime a admis că se pot lua măsuri urgente pe calea *ordonanţei preşedinţiale*, privind diverse situaţii: mutarea navei într-o altă dană, scoaterea navei sechestrate în radă în caz de furtună ori alte pericole maritime, obligarea armatorului la descărcarea mărfii sau a unei părţi din aceasta în caz de pericol (incendii, punerea în pericol a navigaţiei etc.)[3)]. Totuşi, pentru transferul unei nave sechestrate de la un port la altul se impune autorizarea instanţei, în condiţiile art. 964 NCPC, mai sus comentat.

[1)] Trib. Constanţa, s. mar. şi fluv., sent. civ. nr. 63/1999, în RDM nr. 2/1999, p. 68. De asemenea, s-a reţinut că disproporţia dintre creanţa invocată şi valoarea navei nu împiedică admiterea cererii de sechestru asigurător, deoarece în procedura de înfiinţare a sechestrului asigurător asupra unei nave instanţa este obligată să verifice numai întrunirea condiţiilor de admisibilitate, iar nu proporţionalitatea măsurii adoptate (a se vedea Trib. Constanţa, dec. civ. nr. 10 din 23 iulie 2014, în RDM nr. 1/2015, pp. 312-314).

[2)] A se vedea R. Rezenthel, *Sechestrul navelor şi apărarea intereselor portuare*, în RDM nr. 1/2011, p. 73.

[3)] A se vedea M. Veriotti, *Efectele sechestrului asigurător asupra navei comerciale*, în RDM nr. 1/2000, p. 29.

Art. 969. Oprirea temporară a plecării navei

Oprirea temporară a plecării navei, în absența unei hotărâri judecătorești, se poate dispune de căpitănia portului în condițiile legii speciale.

Comentariu

Având în vedere valorile foarte mari care sunt în discuție în cazul creanțelor care determină sechestrul asigurător al navelor, dar și necesitatea de a nu se produce pagube prin întârzierea navelor în port, ca urmare a efectuării unei cereri de sechestru, legiuitorul a intervenit și a reglementat în mod special problema reținerii navei maritime până la obținerea încheierii judecătorești de punere sub sechestru.

Art. 132 din O.G. nr. 42/1997 privind transportul maritim și pe căile navigabile interioare[1)] permite reținerea navei în port pentru o durată de 24 de ore de către căpitănia portului, la cererea creditorului[2)]. Peste această dată, sechestrarea navei este admisă numai cu condiția prezentării unei încheieri judecătorești de punere sub sechestru.

Deși a creat un mijloc rapid și eficient care să poată întârzia plecarea navei și lipsirea de efecte a oricărei cereri de sechestru asigurător asupra acesteia, legiuitorul nu a putut accepta ca această măsură, dispusă fără vreo verificare a creanței pretinse de creditor de către un judecător, să producă efecte pe o durată mai mare de 24 de ore. Prin această durată redusă a măsurii de reținere s-a dorit reducerea riscurilor de abuz din partea creditorului.

Cu toate acestea, recunoscându-se că perioada de 24 de ore este, în general, insuficientă pentru a evita pericolul plecării navei până la obținerea încheierii de punere sub sechestru asigurător, în practică se acceptă ca, după perioada de 24 de ore, creditorul să poată solicita pe calea ordonanței președințiale reținerea navei până la judecarea cererii de sechestru[3)].

Jurisprudență

1. Prin cererea înregistrată sub nr. (...), reclamanta (...) E. (...) a solicitat, în contradictoriu cu pârâta I.E.M.-T.D.O.O., reținerea provizorie în Portul C. a navei-împingător T., sub pavilion croat, până la soluționarea irevocabilă a cererii de sechestru asigurător asupra aceleiași nave.

Instanța de fond a concluzionat că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale: urgența (nava urmând să plece în aceeași zi, la ora 14,45, înainte de judecarea

[1)] Potrivit art. 132 alin. (1), *„Căpităniile de port pot interzice plecarea oricărei nave dintr-un port sau dintr-un loc de staționare aflat în apele naționale navigabile, la solicitarea Autorității Navale Române, a administrațiilor portuare și/sau de căi navigabile, a altor autorități publice ale statului ori a unor operatori economici, pentru debite ale proprietarului sau operatorului navei ori ale proprietarului mărfii aflate pe navă față de respectivele autorități sau respectivii operatori economici"*. Interdicția de plecare a navei nu poate depăși 24 de ore din momentul primirii solicitării avizului de plecare a navei. După această perioadă, nava va fi reținută numai dacă solicitantul prezintă la căpitănia de port o încheiere executorie a instanțelor judecătorești. Reținerea poate înceta dacă proprietarul sau, după caz, operatorul navei ori proprietarul mărfii a făcut dovada constituirii unor garanții suficiente în raport cu creanța invocată și aceasta a fost acceptată de cel care a solicitat reținerea.

[2)] A se vedea M. Voicu, *Dreptul de retenție*, Ed. Ex Ponto, Constanța, 1999, pp. 121-122.

[3)] A se vedea Trib. Constanța, s. mar. și fluv., sent. civ. nr. 252/1997, *apud* M. Voicu, M. Veriotti, *Jurisprudență maritimă română (1887-2001)*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 285.

cererii de sechestru asigurător), vremelnicia (măsura era dispusă numai până la soluţionarea cererii de recurs) şi neprejudecarea fondului. În cauză, S.C.E. a formulat o cerere de instituire a sechestrului asigurător asupra navei T., după ce, în prealabil, a fost reţinută administrativ de către Căpităniа Portului C., de la 31 decembrie 2008, ora 14,45, până la data de 5 ianuarie 2009, ora 14,45. Condiţiile de admitere a cererii de ordonanţă preşedinţială sunt îndeplinite. Urgenţa luării măsurii există şi în prezent, deoarece, la termenul fixat de instanţa de fond la 8 ianuarie 2009, cauza a fost amânată din cauza recurentei, astfel încât cererea de instituire a sechestrului nu a fost soluţionată. Măsura luată de instanţă are un caracter provizoriu, iar prin luarea ei nu se prejudecă fondul litigiului *(C. Ap. Constanţa, dec. civ. nr. 1/MF/2009, nepublicată)*.

2. Reclamanta F&M.A. LTD a solicitat, în procedura ordonanţei preşedinţiale, reţinerea provizorie a navei „M/V Temixron 2", sub pavilionul Republicii Moldova, proprietatea pârâtei DUV Gmbh, aflată în Portul Constanţa, până la soluţionarea irevocabilă a cererii de sechestru asigurător asupra aceleiaşi nave, cerere înregistrată pe rolul Tribunalului Constanţa, Secţia maritimă, afirmând că este o societate care are ca obiect de activitate aprovizionarea cu combustibil a navelor comerciale fluviale (activitate de buncherare) şi, în această calitate, la solicitarea DUV Gmbh (care este proprietara navei), a livrat combustibil către nava „M/V Temixron 2", preţul fiind neachitat.

Reclamanta susţine că sunt îndeplinite condiţiile de admisibilitate a ordonanţei de reţinere provizorie a navei, în sensul că există acţiune asupra fondului, există cerere de sechestru asigurător, iar nava este pregătită de plecare din Portul Constanţa în afara apelor naţionale române, potrivit Buletinului informativ – Trafic fluvial – nave în port din data de 23 mai 2012.

Curtea, în recurs, a confirmat ordonanţa de reţinere provizorie a navei, în procedura prevăzută de art. 581 C. pr. civ. român (art. 997 NCPC – n.n.), constatând că această măsură este limitată în timp, până la soluţionarea cererii de sechestru, astfel că instanţa este ţinută a analiza doar necesitatea unei astfel de măsuri, verificând aparenţa dreptului de creanţă afirmat de reclamantă.

„Curtea mai constată că apărările recurentei referitoare la obligaţia de plată a cauţiunii, inexistenţa unei acţiuni de fond (ordonanţa de plată neputând justifica, în opinia recurentei, luarea măsurii sechestrului asigurător), calitatea procesuală activă a reclamantei de a pretinde creanţa cedată şi de a institui măsuri asigurătorii în vederea recuperării acesteia, precum şi necompetenţa instanţelor române în soluţionarea cauzei de fond reprezintă apărări ce nu pot fi avute în vedere în procedura ordonanţei preşedinţiale, deoarece vizează condiţiile de admisibilitate a sechestrului, iar una dintre cerinţele deprinse din dispoziţiile art. 581 C. pr. civ. (art. 997 NCPC – n.n.) este tocmai aceea a neprejudecării fondului" *(C. Ap. Constanţa, s. a II-a civ., mar. şi fluv., dec. nr. 6/MF/2012, în RDM nr. 1/2013, pp. 194-195)*.

Notă: În altă cauză însă, instanţa a făcut aprecieri şi cu privire la calitatea debitorului de proprietar al navei, în condiţiile în care acesta susţinea că ar fi operat un transfer al dreptului de proprietate. Este drept că, în respectiva cauză, soluţia de respingere a cererii de reţinere provizorie a navei s-a datorat, în principal, faptului că până la soluţionarea acesteia se respinsese deja cererea de instituire a sechestrului asigurător, iar nava plecase din port (a se vedea C. Ap. Constanţa, dec. civ. nr. 7/MF din 25 septembrie 2013, în RDM nr. 1/2014, pp. 182-184).

Capitolul II
Poprirea asigurătorie

Art. 970. Obiectul popririi asigurătorii

Poprirea asigurătorie se poate înființa asupra sumelor de bani, titlurilor de valoare sau altor bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente, în condițiile stabilite la art. 953.

Comentariu

1. Importanţa popririi este de necontestat, deoarece prin acest mijloc este posibilă urmărirea unor importante elemente ale patrimoniului unei persoane fizice, precum salariul şi alte venituri din muncă, pensiile, remuneraţiile pentru exercitarea unor profesii sau meserii ori valorificarea drepturilor de autor şi inventator. În cazul persoanelor juridice, datorită obligaţiei pe care acestea o au de a ţine disponibilul bănesc la instituţii bancare şi a efectua plăţile prin virament bancar, poprirea oferă creditorului o modalitate sigură, rapidă şi eficientă de realizare a creanţei sale.

2. În raport cu reglementarea actuală, care reduce domeniul popririi numai la cazul sumelor de bani, al titlurilor de valoare sau altor bunuri mobile incorporale, în practică se pot identifica următoarele situaţii:

- atunci când este vorba de bunuri corporale, indiferent de împrejurarea că acestea sunt sau nu în posesia debitorului, *poprirea* nu este aplicabilă, iar creditorul trebuie să recurgă la măsura *sechestrului asigurător*;
- atunci când este vorba de sume de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale care se află în posesia debitorului, se va aplica măsura *sechestrului asigurător*;
- atunci când este vorba de sume de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale aflate doar în mâinile unui terţ, se poate aplica *sechestrul asigurător* numai dacă terţul recunoaşte că aceste bunuri aparţin debitorului sau acest fapt rezultă în mod evident. În caz contrar, se va aplica *poprirea asigurătorie*.

3. Poprirea, indiferent că ne referim la cea asigurătorie sau la cea executorie, se caracterizează prin participarea indispensabilă a trei părţi: *creditorul popritor*, *debitorul poprit* şi *terţul poprit*. Între părţile implicate trebuie să existe două raporturi juridice ce precedă înfiinţarea popririi asigurătorii: un raport între creditorul popritor şi debitorul poprit (creditorul nu dispune totuşi de un titlu executoriu pentru creanţa pe care o afirmă asupra debitorului poprit) şi un raport între debitorul poprit şi terţul poprit. După obţinerea titlului executoriu de către creditorul popritor, atunci când poprirea devine executorie, se naşte şi un al treilea raport juridic între creditorul popritor şi terţul poprit. În practică s-a admis şi poprirea în propriile mâini ale creditorului, situaţie în care există numai două subiecte: *creditorul* şi *debitorul*[1]. Acestea sunt în mod reciproc creditor şi debitor, dar creanţele lor

[1] Pentru analiza popririi în propriile mâini ale creditorului, a se vedea: D. Sudit, *op. cit.*, pp. 19-21; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 367.

BOTOSANI UNIVERSITY LIBRARY

nu îndeplinesc condiţiile pentru a opera compensaţia legală, nefiind amândouă lichide şi exigibile. Dacă una dintre părţi are interesul să-şi asigure realizarea în viitor a creanţei sale faţă de propriul său debitor, care are în acelaşi timp şi calitatea de creditor, aceasta va recurge la poprirea în propriile mâini, întrunind în acelaşi timp calităţile de creditor popritor şi de terţ poprit, atenuând în acest fel riscul insolvabilităţii debitorului[1]. În literatură[2] s-a arătat că poate fi concepută şi o poprire cu *patru subiecte*, în ipoteza în care creditorul solicită poprirea sumelor pe care le datorează un debitor al debitorului urmărit. Se oferă drept exemplu situaţia în care proprietarul urmăreşte pentru neplata chiriei datorate de chiriaşul său pe un debitor al subchiriaşului.

4. *Terţul poprit* poate fi şi un debitor eventual al debitorului urmărit, deoarece legea permite înfiinţarea popririi şi asupra unor sume de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale pe care terţul poprit le va datora în viitor debitorului, în temeiul unor raporturi juridice existente. S-a arătat[3] că prin această soluţie nu se aduce niciun prejudiciu terţului poprit, care va trebui să plătească numai dacă – şi în momentul în care – va avea o datorie faţă de debitorul poprit.

5. În ceea ce priveşte condiţiile de înfiinţare a popririi ca măsură asigurătorie, legiuitorul a ales soluţia de a trimite în totalitate la dispoziţiile relative la sechestrul asigurător cuprinse în art. 953 NCPC. Formula utilizată de legiuitor este eficientă, deoarece evită repetarea inutilă a condiţiilor prevăzute în cazul sechestrului asigurător, care ar conduce la o supradimensionare nejustificată a textelor legale.

6. O condiţie suplimentară faţă de prevederile art. 953 NCPC, pe care instanţa trebuie să o aibă în vedere la pronunţarea unei încheieri de înfiinţare a popririi asigurătorii, este *existenţa unei creanţe a debitorului poprit faţă de terţul poprit*. Această condiţie rezultă din chiar definiţia legală a popririi, cuprinsă în art. 970 NCPC. Numai în cazul popririi bancare legiuitorul a decis să elimine obligaţia individualizării terţului poprit, înţelegându-se prin aceasta şi intenţia de a absolvi instanţa de orice cercetări relative la existenţa unui raport între *debitor* şi *terţul poprit*. *A contrario*, în celelalte cazuri, în care există obligaţia individualizării terţului poprit, *creditorul* trebuie să dovedească, iar instanţa trebuie să analizeze – este drept, doar *prima facie* –, pe baza unor probe sumare, existenţa raportului de creanţă între *debitor* şi *terţul poprit*.

În legătură cu raportul de creanţă dintre *debitor şi terţul poprit*, sub regimul vechii reglementări a măsurilor asigurătorii s-a pus problema dacă se poate înfiinţa poprirea în

---

[1] A se vedea şi D. Sudit, *op. cit.*, p. 19 – autorul consideră că poprirea în propriile mâini, departe de a fi ilegală, nu este decât o aplicare riguroasă a principiului că întreaga avere a debitorului este gajul general al creditorilor săi, întrucât ea permite unui creditor, care este în acelaşi timp şi debitor al debitorului său, să-şi exercite dreptul de gaj asupra unei părţi din patrimoniul acestuia din urmă. N-ar fi just ca un creditor care este în acelaşi timp şi debitor al debitorului său, găsind în mâinile sale un gaj legitim pentru îndestularea sa, să nu fie în stare să-l urmărească, pe când incontestabil avea dreptul s-o facă dacă acest gaj ar fi fost în mâinile unui terţ. A interzice poprirea în mâinile proprii ar însemna ca o parte din activul debitorului să fie sustrasă de la urmărirea creditorului numai pentru motivul că această parte din patrimoniu se găseşte în mâinile creditorului.

[2] D. Sudit, *op. cit.*, pp. 21-23.

[3] A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, p. 372.

mâinile unui terţ într-un moment în care acesta nu este încă debitor al datornicului urmărit, fiind un debitor eventual, sau, cu alte cuvinte, dacă veniturile viitoare ale debitorului pot constitui obiect de poprire[1]. Aşa cum am mai arătat, în actuala reglementare este expres recunoscută creditorului posibilitatea de a solicita poprirea bunurilor sau a sumelor de bani pe care debitorul le va datora în viitor celei de-a treia persoane, însă în temeiul unor raporturi juridice existente în momentul în care se dispune înfiinţarea popririi.

Art. 971. Reguli aplicabile

(1) Soluționarea cererii, executarea măsurii, desființarea și ridicarea popririi asigurătorii se vor efectua potrivit dispozițiilor art. 954-959, care se aplică în mod corespunzător.

(2) În cererea de poprire bancară creditorul nu este dator să individualizeze terții popriți cu privire la care solicită să se înființeze poprirea.

Comentariu

1. În privinţa procedurii de judecată, a executării, încetării şi ridicării popririi asigurătorii, legiuitorul a folosit aceeaşi tehnică de trimitere la normele ce reglementează aceleaşi situaţii în materia sechestrului asigurător. Totuşi, textul indică o anumită prudenţă, menţionând că aplicarea regulilor din materia sechestrului asigurător nu se va face *tale quale*, ci *în mod corespunzător*. Menţiunea „*în mod corespunzător*" are relevanţă mai ales în ceea ce priveşte executarea popririi asigurătorii, care, în mod evident, nu poate urma întocmai regulile sechestrului asigurător.

Împotriva modului de aducere la îndeplinire a popririi asigurătorii se poate face contestaţie la executare. Pe această cale nu se pot pune în discuţie decât aspecte relative la modul de aducere la îndeplinire a încheierii (cum ar fi indisponibilizarea unor sume de bani nesusceptibile de a fi urmărite sau depăşirea limitelor în care sumele respective pot fi indisponibilizate). Probleme precum existenţa creanţei între debitorul *poprit* şi *terţul poprit* sau neîndeplinirea altor condiţii prevăzute pentru instituirea măsurii asigurătorii pot fi deduse judecăţii numai pe calea apelului/recursului împotriva încheierii prin care s-a încuviinţat poprirea asigurătorie.

2. Încheierea prin care instanţa a încuviinţat poprirea asigurătorie este pusă în executare prin intermediul executorului judecătoresc. Soluţia se bazează pe interpretarea art. 971 alin. (1) NCPC, potrivit căruia dispoziţiile art. 954-959, din materia sechestrului asigurător, se aplică în mod corespunzător şi în materia popririi asigurătorii. Art. 955 alin. (1) NCPC prevede că măsura sechestrului asigurător se aduce la îndeplinire de către executorul judecătoresc, potrivit regulilor cu privirea la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător. Trimiterea pe care legea o face la reglementarea sechestrului asigurător a condus la aplicarea în practică a soluţiei potrivit căreia poprirea se consideră înfiinţată de la data transmiterii de către executorul judecătoresc a adresei de înfiinţare a popririi asigurătorii.

Competenţa aparţine executorului judecătoresc din circumscripţia curţii de apel în a cărei rază teritorială îşi are sediul sau domiciliul *debitorul* sau *terţul poprit*. Nu există o regulă

[1] În sensul admisibilităţii unei astfel de popriri, cu motivarea că o creanţă dobândită până în momentul înfiinţării popririi este o valoare susceptibilă de executare silită în viitor, chiar dacă ea este cu termen, sub condiţie sau litigioasă, a se vedea Em. Dan, *op. cit.*, p. 531 şi urm., nr. 14-19.

care să oblige pe creditor să se adreseze executorului din raza instanţei care a pronunţat încheierea de încuviinţare a popririi asigurătorii. De asemenea, art. 9 alin. (3) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti prevede că în celelalte cazuri prevăzute la art. 7 [adică mai puţin lit. a) şi f)] este competent orice executor judecătoresc învestit de partea interesată, *în condiţiile legii*. Menţiunea „*în condiţiile legii*", din finalul art. 9 alin. (3), trebuie coroborată cu art. 955 alin. (1) NCPC, la care face trimitere art. 971 NCPC. Or, potrivit art. 955 alin. (1) NCPC, măsura sechestrului asigurător se aduce la îndeplinire de către executorul judecătoresc potrivit regulilor Codului de procedură civilă, care se aplică corespunzător. Prin urmare, pentru determinarea competenţei executorului, trebuie aplicat textele din Noul Cod de procedură civilă (art. 782 NCPC), care permit înfiinţarea popririi de către executorul judecătoresc din raza curţii de apel de la domiciliul sau sediul debitorului sau terţului poprit, alegerea fiind a creditorului.

La fel ca în cazul sechestrului asigurător, nu este necesară încuviinţarea executării de către instanţa de executare, această procedură fiind aplicabilă numai în cazul procedurilor de executare silită. Executorul judecătoresc va proceda la înfiinţarea popririi în baza încheierii executorii, fără alte formalităţi.

3. În ceea ce priveşte efectele pe care le produce înfiinţarea popririi asigurătorii, raportarea la regulile aplicabile în materia executării silite trebuie făcută cu aceeaşi prudenţă la care îndeamnă expresia „*în mod corespunzător*". Sunt aplicabile acele efecte ale popririi executorii compatibile cu natura măsurii asigurătorii, respectiv aceea de a fi numai un mijloc de protecţie provizorie, iar nu o formă de executare silită.

Putem identifica două efecte ale popririi asigurătorii: a) *terţul poprit este autorizat să nu plătească creanţa pe care debitorul poprit o are asupra sa*; b) *indisponibilizarea sumelor datorate debitorului poprit*. În materia popririi asigurătorii nu se produce şi efectul specific exclusiv executării silite, respectiv obligaţia *terţului poprit* de a consemna la dispoziţia executorului judecătoresc suma de bani datorată *debitorului*.

a) În baza popririi asigurătorii înfiinţate de executorul judecătoresc, *terţul poprit* nu va mai putea să facă o plată valabilă în mâna *debitorului*. S-a arătat[1] că plata, deşi valabilă între părţi, nu poate fi opusă *creditorului popritor*, acesta din urmă având posibilitatea de a-l obliga pe terţul poprit să-l despăgubească, în limitele prejudiciului suferit[2]. Dacă prin plata efectuată de terţ în mâna debitorului creditorul popritor nu a încercat niciun prejudiciu, el nu

---

[1] În acest sens, a se vedea D. Negulescu, *op. cit.*, p. 150.

[2] Sub imperiul vechiului Cod civil, soluţia rezulta şi din prevederile art. 1099: „*Plata făcută de debitor creditorului său în urma unui sechestru sau opoziţii nu este valabilă în privinţa creditorilor sechestranţi şi oponenţi; aceştia pot, în virtutea dreptului lor, să-l silească a plăti din nou; debitorul însă, în acest caz, are recurs în contra creditorului*". În ceea ce priveşte *fundamentul juridic al obligaţiei terţului faţă de creditor*, în doctrină s-a arătat că expresia utilizată de legiuitor în art. 1099 – va fi ţinut să *plătească din nou* creditorului popritor – este inexactă. Terţul poprit, prin plata efectuată, a cauzat un prejudiciu creditorului popritor şi era ţinut în temeiul art. 998 C. civ. Prin urmare, se susţinea, pe bună dreptate, că obligaţia terţului poprit e fondată pe un *delict civil*, iar nu pe primul raport obligaţional dintre terţul poprit şi debitor. În această concepţie, nu era admisă ideea că prin înfiinţarea popririi operează o novaţie legală în favoarea creditorului popritor, apreciindu-se că creditorul nu poate urmări pe terţ pentru totalitatea creanţei plătite în mâna debitorului, ci numai „*în virtutea drepturilor sale*", adică în limitele prejudiciului încercat prin plata efectuată. Soluţia reţinută în trecut este aplicabilă şi în prezent, deoarece art. 1.479 NCC cuprinde dispoziţii similare celor din art. 1099 C. civ.

va putea să reclame nimic terţului. Se oferă exemplul în care creditorul care a făcut poprirea este unul chirografar, iar terţul poprit a înţeles să plătească suma poprită în mâinile unui creditor privilegiat. În acest caz, prin plata făcută *creditorului privilegiat, primul creditor popritor* nu a suferit niciun prejudiciu, deoarece, la distribuire între creditori, creditorul privilegiat ar fi ocupat oricum primul rang. Primul creditor popritor nu va putea obţine obligarea la plată a terţului poprit, cu toate că acesta şi-a încălcat obligaţia legală de a nu plăti suma poprită.

Terţul poprit poate uneori face o plată valabilă: în cazurile în care poprirea este nulă, pentru vicii de formă sau de fond, ori în cazul în care creanţa poprită este nesusceptibilă de urmărire.

În toate cazurile, plata efectuată de *terţul poprit* este în pericolul său. În cazul în care poprirea asigurătorie este desfiinţată ca urmare a respingerii acţiunii de fond, se validează implicit toate plăţile efectuate de terţul poprit în dispreţul popririi înfiinţate, dar dacă, dimpotrivă, creditorul va câştiga procesul de fond, acesta va putea solicita validarea popririi, cu consecinţa că terţul poprit va fi obligat să plătească a doua oară, cu toate că a făcut plata, considerând poprirea nulă.

b) Prin înfiinţarea popririi asigurătorii asupra *terţului poprit*, acesta nu mai are dreptul să plătească suma ce o datorează creditorului său. Suma de bani sau efectele urmează să rămână indisponibilizate până la soluţionarea cererii în fond. De asemenea, creanţa poprită asigurătoriu nu se poate stinge prin compensaţie[1)]. Spre deosebire de reglementarea anterioară O.U.G. nr. 138/2000, indisponibilizarea nu este totală, ci numai în limita necesară realizării creanţei [art. 955 alin. (2) NCPC].

Poprirea asigurătorie asupra unei creanţe garantate cu ipotecă sau asupra veniturilor generale ale unui imobil urmărit se notează în cartea funciară a respectivului imobil. Notarea face opozabilă măsura asigurătorie tuturor celor care, după notare, ar dobândi vreun drept asupra imobilului sau creanţei. În acest mod, *creditorul popritor* obţine nu numai indisponibilizarea sumelor datorate de terţul poprit debitorului poprit, ci şi păstrarea garanţiilor reale care asigurau creanţa pe care debitorul o are faţă de terţ.

[1)] Terţul poprit nu poate opune creditorului popritor compensaţia care ar interveni între el şi debitor ulterior înfiinţării popririi, adică la un moment în care terţul poprit era deja în imposibilitate de a face plata în mod valabil. Soluţia era reţinută de D. Alexandresco prin interpretarea art. 1152 C. civ. – *„Compensaţia nu are loc în prejudiciul drepturilor dobândite de alte persoane. Astfel, cel ce, fiind debitor, a devenit creditor în urma sechestrului ce i s-a făcut de altă persoană, nu poate invoca compensaţia în prejudiciul sechestrantului"*. Prin *„sechestru"*, termen utilizat în textul art. 1152, legiuitorul a înţeles poprirea făcută de creditor. Chiar dacă astăzi în Codul civil nu se mai regăseşte un text asemănător, soluţia nu poate fi alta, deoarece ea nu decurge atât din regimul compensaţiei, cât din efectul popririi de indisponibilizare a sumelor sau efector asupra cărora s-a înfiinţat. Compensarea este interzisă chiar atunci când ambele creanţe ar exista înainte de înfiinţarea popririi şi compensaţia legală nu putea să opereze din cauza că una dintre aceste datorii nu era lichidă şi exigibilă. Astfel se întâmplă dacă la data înfiinţării popririi una dintre creanţele reciproce era supusă unei condiţii suspensive, chiar dacă aceasta s-a realizat ulterior momentului înfiinţării popririi. În cazul în care, la data înfiinţării popririi asigurătorii, ambele creanţe erau lichide şi exigibile, întrunind condiţiile cerute de lege pentru admiterea compensaţiei legale, poprirea rămâne fără efect, deoarece nu poate să atingă o compensaţie realizată. Interzicerea compensaţiei suferă o excepţie în cazul în care între ambele creanţe există o strânsă legătură de conexitate, care impune o lichidare unică a ambelor datorii.

După obţinerea titlului executoriu, dacă poprirea asigurătorie nu a fost desfiinţată până atunci, nu mai sunt necesare o nouă cerere de executare şi o încuviinţare a acesteia de către instanţa de executare. Se va comunica terţului poprit o copie certificată a titlului executoriu în vederea îndeplinirii obligaţiilor prevăzute la art. 787 NCPC [art. 783 alin. (7) NCPC]. Este o soluţie practică, inspirată de tezele potrivit cărora poprirea asigurătorie se transformă de drept în poprire executorie, după obţinerea titlului executoriu[1]. Urmând această logică, dacă, după obţinerea titlului executoriu, creditorul, din culpa sa, a lăsat să treacă un termen de 6 luni de la cererea formulată, în scris, de către executorul judecătoresc de a depune copia certificată a titlului executoriu, fără a îndeplini acest demers necesar continuării executării, intervine perimarea executării[2].

Jurisprudenţă

1. În cazul măsurilor asigurătorii, atât stabilirea termenului de plată, cât şi a cuantumului cauţiunii este lăsată la aprecierea judecătorului. Limitele aprecierii sunt stabilite în art. 723[1] alin. 2 C. pr. civ. [art. 1.057 alin. (2) NCPC – n.n.], şi anume: dacă legea nu prevede altfel, cauţiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani, nu va depăşi suma de 20.000.000 lei. Analizând scopul şi rolul cauţiunii, s-a constatat că aceasta nu se stabileşte în nicio situaţie în raport de posibilităţile de plată sau interesul celui obligat la plată. Potrivit art. 723[1] alin. 3 C. pr. civ. [art. 1.064 alin. (2) NCPC – n.n.], cauţiunea se eliberează celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptăţit în cauză nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite, până la împlinirea termenului de 30 zile de la data la care, prin hotărâre irevocabilă, s-a soluţionat fondul cauzei. Cu toate acestea, cauţiunea se eliberează de îndată dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmăreşte obligarea părţii adverse la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate.

În atare situaţie, cauţiunea are rolul de a-i asigura pe debitor şi pe terţul poprit că vor putea fi îndestulaţi pentru eventualele pagube suferite prin înfiinţarea măsurilor asigurătorii asupra bunurilor urmăribile pentru care cauţiunea este o garanţie în favoarea debitorului şi a terţului poprit, şi nu în favoarea creditorului. Creditorul nu poate să invoce nici lipsa posibilităţilor materiale şi nici un interes propriu, atâta timp cât cauţiunea nu se stabileşte în favoarea lui, ci în favoarea debitorului şi a terţului poprit şi în raport de eventualele prejudicii ce s-ar produce în patrimoniul acestora *(C. Ap. Oradea, dec. nr. 24/2006, disponibilă pe www.legalis.ro)*.

2. Măsura de suspendare a popririi asigurătorii, până la soluţionarea litigiului în fond, se justifică prin faptul că debitul pretins nu este cert, lichid şi exigibil, iar în cadrul procesului contestatoarea a formulat cerere reconvenţională, care îi conferă şi calitatea de reclamantă în respectivul dosar *(Trib. Bucureşti, s. com., dec. nr. 1757/1997, disponibilă pe www.legalis.ro)*.

3. Potrivit art. 17 C. pr. civ. [art. 123 NCPC – n.n.], cererea de poprire asigurătorie, chiar formulată separat, se judecă de tribunal atunci când această instanţă este competentă să soluţioneze cererea principală *(CSJ, s. com., dec. nr. 2475/2000, în BJ – Bază de date, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 878)*.

4. Cadrul procesual, odată stabilit în faţa primei instanţe, se menţine şi în faţa instanţei de recurs. Nu este posibilă introducerea în cauză, în această fază procesuală, a altor terţi popriţi decât cei indicaţi în cererea de înfiinţare a popririi, deoarece faţă de aceştia s-ar încălca principiul

[1] S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat*, pp. 242-243.
[2] A se vedea şi comentariul la art. 957 NCPC.

dublului grad de jurisdicție *(C. Ap. Galați, dec. nr. 7/R/2002, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 878)*.

5. Cu privire la conflictul negativ de competență, cu a cărui judecată a fost legal sesizată în baza art. 133 pct. 2 raportat la art. 135 alin. (1) NCPC, Înalta Curte reține următoarele:

Potrivit dispozițiilor art. 971 alin. (1) NCPC, soluționarea cererii, executarea măsurii, desființarea și ridicarea popririi asigurătorii se va efectua potrivit dispozițiilor NCPC, care se plică în mod corespunzător.

Art. 954 NCPC dispune că cererea se adresează instanței care este competentă să judece procesul în primă instanță.

Prin urmare, cum acțiunea asupra fondului cauzei este înregistrată și se află în curs de soluționare la Tribunalul Covasna, aceasta este instanța competentă să soluționeze cererea de încuviințare a popririi asigurătorii de față.

Regula prevăzută de dispozițiile art. 1.072 NCPC, după care se determină competența instanțelor române în procesele civile cu element de extraneitate, nu se aplică în prezenta speță, în care niciuna dintre părți – creditoarea SC S.T. SRL, prin administrator judiciar C. SPRL, debitoarea SC V.I. SRL și terțul poprit SC S. SA – nu are sediul în străinătate.

Textul normativ anterior menționat, referitor la competența internă în cazul procesului civil internațional, stabilește în alin. (1) principiul potrivit căruia competența se determină conform regulilor de drept comun sau celor prevăzute în legi speciale.

Când nu se poate identifica instanța competentă potrivit regulilor de la alin. (1), textul stabilește, la alin. (2), competența la Judecătoria Sectorului 1 București sau Tribunalul București, după regulile de competență materială.

Cum, în prezenta speță, sunt competente instanțele române potrivit regulilor de drept comun reținute anterior, instituite de procedura specială în materia popririi asigurătorii și cele cuprinse în Titlul III – Competența instanțelor judecătorești, Capitolul I – Competența materială, NCPC, dispozițiile art. 1.072 NCPC nu sunt incidente în prezenta cauză.

În consecință, având în vedere considerentele expuse, constatând că în cauză sunt incidente dispozițiile art. 971 raportat la art. 954 NCPC, Înalta Curte stabilește competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Covasna *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 338 din 29 ianuarie 2015, publicată pe idrept.ro)*.

6. În mod obișnuit, într-o poprire intervin trei subiecți de drept și se stabilesc tot atâtea raporturi juridice. Subiecții popririi sunt: creditorul urmăritor, denumit creditor popritor, debitorul urmărit, denumit și debitor poprit, și terțul poprit. Între acești trei subiecți se stabilesc următoarele raporturi juridice: un raport de creanță între creditorul popritor și debitorul poprit; un raport de aceeași natură între debitorul poprit (care aici are rolul de creditor al terțului) și terțul poprit; un raport procesual între creditorul popritor și terțul poprit, care ulterior, prin efectul validării popririi, atunci când este necesar, se transformă într-un raport de creanță.

Existența celor trei subiecți nu este de esența popririi. Astfel, dacă creditorul reclamant datorează, la rândul său, anumite sume de bani pârâtului, se poate înființa o poprire în propriile mâini ale creditorului *(C. Ap. Galați, dec. civ. nr. 73/A din 20 iunie 2014, publicată pe idrept.ro)*.

Capitolul III
Sechestrul judiciar

Art. 972. Noţiune

Sechestrul judiciar constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în condiţiile legii, a altor bunuri, prin încredinţarea pazei acestora unui administrator-sechestru desemnat potrivit art. 976.

Comentariu

1. Scopul instituirii sechestrului judiciar este, în principal, acela de a organiza păstrarea, paza şi administrarea bunurilor în litigiu, prin însărcinarea cu acestea a unei persoane determinate, numită administrator-sechestru[1)].

2. Reglementarea din Noul Cod de procedură civilă corespunde, în linii generale, dispoziţiilor O.U.G. nr. 138/2000[2)], care au reconfigurat această măsură asigurătorie[3)].

3. Caracterul energic pe care îl prezintă măsura sechestrului judiciar a atras critici privind neconstituţionalitatea unora dintre dispoziţiile care îl reglementau, respectiv art. 598 şi

---

[1)] A se vedea E. Herovanu, *Teoria*, p. 95.

[2)] O.U.G. nr. 138/2000 a fost publicată în M. Of. nr. 479 din 2 octombrie 2000 şi a fost modificată prin O.U.G. nr. 290/2000, publicată în M. Of. nr. 706 din 29 decembrie 2000 şi aprobată prin Legea nr. 32/2001, publicată în M. Of. nr. 116 din 7 martie 2001 şi modificată şi completată prin O.U.G. nr. 59/2001, publicată în M. Of. nr. 217 din 27 aprilie 2001.

[3)] Codul de procedură civilă din 1865 nu cuprindea nicio dispoziţie referitoare la procedura acestei măsuri asigurătorii, astfel că instanţele judecătoreşti au aplicat dispoziţiile art. 1632 C. civ. 1864, care prevedea că, în afară de cazurile stabilite de vechiul Cod de procedură civilă, *judecătorul poate ordona sechestrul: unui imobil sau a unui lucru mobil pentru a cărui proprietate sau posesiune se judecă două sau mai multe persoane; a lucrurilor oferite de către un debitor pentru liberarea sa.* Prin reforma din 1900, în Codul de procedură civilă a fost introdus art. 615 (Codul de procedură civilă din 14 martie 1990; C. Hamangiu, *Codul de audienţă*, Ed. Viaţa Românească, Bucureşti, ed. a 3-a, p. 35), care a reglementat procedura ce trebuia urmată în cazul cererii de înfiinţare a unui sechestru judiciar (C.Gr.C. Zotta, *Codul de procedură civilă adnotat*, Tipografia Naţională, St. Macovei & N. Ionescu, Râmnicu Sărat, 1932, vol. III, p. 242). Aceste dispoziţii au fost cuprinse ulterior în art. 596 C. pr. civ. Acesta prevedea că, *ori de câte ori există un proces asupra proprietăţii sau posesiei unui lucru mobil sau imobil, asupra administraţiei ori folosinţei unui lucru comun, instanţa va putea, la cererea celui interesat şi după citarea părţilor, să încuviinţeze sechestrul bunului sau lucrului comun, a cărui proprietate, posesie, administraţie sau folosinţă se discută, putând totodată să oblige pe reclamant să dea o cauţiune ce va fi fixată de instanţă.* Prin O.U.G. nr. 138/2000 s-a adus o amplă modificare Codului de procedură civilă, care cuprinde inclusiv materia măsurilor asigurătorii. Potrivit acestei modificări, sediul materiei sechestrului judiciar îl reprezentau art. 598-601 C. pr. civ. 1865. Este de reţinut faptul că prin amintita modificare a Codului de procedură civilă a fost abrogată Legea nr. 603/1943 pentru simplificarea procedurii împărţelilor judiciare, care prevedea reguli derogatorii de la dreptul comun în materia sechestrului judiciar. Prin aceasta s-a creat o singură reglementare a sechestrului judiciar, aplicabilă şi în materia pricinilor de ieşire din indiviziune şi chiar în materie comercială, deoarece dispoziţiile derogatorii în materia măsurilor asigurătorii (art. 907, 908), cuprinse în Codul de comerţ, se refereau exclusiv la *poprirea asigurătorie* şi la *sechestrul asigurător*.

art. 600 C. pr. civ.[1]. Problema prezintă interes, deoarece aceste prevederi au fost preluate în noua reglementare.

Decizii ale Curții Constituționale

1. În motivarea excepției de neconstituționalitate s-a arătat că, în conformitate cu prevederile art. 598 și 600 C. pr. civ. (art. 972-974 NCPC – n.n.), o terță persoană poate pretinde și obține de la instanța de judecată împiedicarea titularului dreptului de proprietate asupra unui bun să exercite în mod direct și absolut atributele conferite de calitatea de proprietar.

S-a arătat că prin dispozițiile criticate „se creează posibilitatea ca un terț față de titlul de proprietate asupra unui bun să scoată respectivul bun din sfera de dispoziție juridică a proprietarului atât timp cât instanța de judecată nu s-a pronunțat cu privire la valabilitatea titlului de proprietate".

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea a constatat că, în argumentarea criticii sale, autorul excepției pleacă de la o premisă greșită constând în absolutizarea exercițiului prerogativelor dreptului său de proprietate, făcând abstracție de prevederile art. 44 alin. (1) teza a doua din Constituție, potrivit cărora „conținutul și limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege", precum și ale art. 136 alin. (5), care consacră caracterul inviolabil al proprietății private, „în condițiile legii organice". Potrivit acestor dispoziții, legiuitorul ordinar este, așadar, competent să stabilească cadrul juridic pentru exercitarea atributelor dreptului de proprietate, în accepțiunea principală conferită de Constituție, în așa fel încât să nu vină în coliziune cu interesele generale sau cu interesele particulare legitime ale altor subiecte de drept, instituind astfel niște limitări rezonabile în valorificarea acestuia, ca drept subiectiv garantat. Sub acest

---

[1] Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 598 și 600 C. pr. civ. prin Decizia nr. 59 din 17 februarie 2004, publicată în M. Of. nr. 203 din 9 martie 2004. Se susținea în sprijinul excepției de neconstituționalitate că prin dispozițiile criticate *„se creează posibilitatea ca un terț față de titlul de proprietate asupra unui bun să scoată respectivul bun din sfera de dispoziție juridică a proprietarului atât timp cât instanța de judecată nu s-a pronunțat cu privire la valabilitatea titlului de proprietate"*. Curtea a apreciat că legiuitorul ordinar este competent să stabilească cadrul juridic pentru exercitarea atributelor dreptului de proprietate, în accepțiunea principală conferită de Constituție, în așa fel încât să nu vină în coliziune cu interesele generale sau cu interesele particulare legitime ale altor subiecte de drept, instituind astfel niște limitări rezonabile în valorificarea acestuia, ca drept subiectiv garantat. S-a constatat că, prin reglementarea supusă controlului, legiuitorul nu a făcut decât să dea expresie acestor imperative, în limitele și potrivit competenței sale constituționale. Critica formulată face abstracție de rațiunea care a impus textele legale, respectiv grija de a se asigura un echilibru între drepturile și interesele contrare între care intervine un litigiu. În condițiile în care dreptul de proprietate sau alt drept real este contestat, el dobândește un caracter litigios, iar menținerea în continuare a plenitudinii prerogativelor pe care acesta le conferă ar permite pârâtului să înstrăineze bunul, lipsind pe reclamant de posibilitatea realizării efective a dreptului al cărui titular ar putea deveni ca urmare a hotărârii judecătorești. Curtea Constituțională a constatat că măsura sechestrului judiciar constă în indisponibilizarea bunului ce formează obiectul litigiului, acesta fiind încredințat spre păstrare și administrare până la soluționarea definitivă a litigiului, de regulă, unei terțe persoane. Așa fiind, sechestrul judiciar are ca scop conservarea unui bun determinat și apare ca o măsură rațională, pe care legiuitorul are competența să o adopte, în conformitate cu dispozițiile art. 44 alin. (1) teza a doua din Constituție. Pe de altă parte, cererea de sechestru judiciar se judecă, în mod obligatoriu, cu citarea părților, această procedură având un caracter contencios. Cu acest prilej, părțile pot învedera instanței împrejurările care să justifice sau nu luarea unei asemenea măsuri, beneficiind de toate garanțiile procesuale prevăzute de lege.

aspect, Curtea a constatat că prin reglementarea dedusă controlului legiuitorul nu a făcut decât să dea expresie acestor imperative, în limitele şi potrivit competenţei sale constituţionale.

Aşa fiind, critica dă expresie unui punct de vedere exclusiv *pro causa*, făcând abstracţie de raţiunea care a impus o asemenea reglementare, şi anume preocuparea de asigurare a unui echilibru între drepturi şi interese contrare între care intervine o stare conflictuală. În condiţiile în care dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui bun este contestat de terţ, dobândind în acest mod caracter litigios, menţinerea în continuare a plenitudinii prerogativelor pe care acesta le conferă – inclusiv aceea a dispoziţiei – pentru titularul pârât i-ar permite acestuia să înstrăineze bunul, lipsindu-l astfel pe terţul reclamant de posibilitatea valorificării dreptului al cărui titular ar putea deveni, prin hotărârea instanţei.

Curtea a constatat că măsura sechestrului judiciar, reglementată de textele de lege criticate, constă în indisponibilizarea bunului care formează obiectul litigiului, acesta fiind încredinţat spre păstrare şi administrare până la soluţionarea definitivă a litigiului, de regulă, unei terţe persoane. Aşa fiind, sechestrul judiciar are ca scop conservarea unui bun determinat şi apare ca o măsură raţională, pe care legiuitorul are competenţa să o adopte, în conformitate cu art. 44 alin. (1) teza a doua din Constituţie.

Pe de altă parte, potrivit art. 600 C. pr. civ. (art. 974 NCPC – n.n.), cererea de sechestru judiciar se judecă, în mod obligatoriu, cu citarea părţilor, această procedură având deci caracter contencios. Cu acest prilej, părţile pot învedera instanţei împrejurările care să justifice sau nu luarea unei asemenea măsuri, beneficiind de toate garanţiile procesuale prevăzute de lege *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 59 din 17 februarie 2004 privind excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 598 şi 600 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 203 din 9 martie 2004, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2007, pp. 1450-1451).*

2. Examinând excepţia de neconstituţionalitate, Curtea a constatat că sechestrul judiciar are ca finalitate prevenirea eventualelor manopere dolosive ale debitorului rău-platnic, ţinând la crearea sau amplificarea insolvabilităţii sale, de natură a-l pune în imposibilitate pe creditorul *de facto* de a-şi valorifica silit dreptul său de creanţă, în temeiul unui titlu executoriu a cărui dobândire este previzibilă, dacă nu chiar iminentă. Aşa fiind, înfiinţarea unui atare sechestru nu poate fi condiţionată de dovada existenţei unei creanţe certe, lichide şi exigibile, ipostază în care antamarea unei asemenea proceduri ar fi superfluă, de vreme ce creditorul are posibilitatea să procedeze la valorificarea silită a acesteia, ci exclusiv de aceea a unui interes rezultând din existenţa unei creanţe neajunse la scadenţă sau litigioase şi a unei stări de pericol induse de conduita debitorului în ceea ce priveşte posibilitatea valorificării ulterioare a respectivei creanţe. De asemenea, în condiţiile în care procedura sechestrului judiciar exclude antamarea fondului, iar măsura dispusă are caracter provizoriu, fiind impusă şi justificată prin finalitatea înfăţişată, nu se poate susţine că, prin intermediul ei, s-ar institui o prezumţie de culpă în sarcina debitorului.

La cele înfăţişate se adaugă o serie de alte argumente invocate în cuprinsul jurisprudenţei Curţii Constituţionale, prilejuite de examinarea constituţionalităţii art. 600 C. pr. civ. (art. 974 NCPC – n.n.)

Astfel, prin Decizia nr. 59 din 17 februarie 2004, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 203 din 9 martie 2004, Curtea a constatat că, potrivit prevederilor constituţionale ale art. 44 alin. (1) teza a doua, conform cărora „conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege", precum şi ale art. 136 alin. (5), care consacră caracterul inviolabil al proprietăţii private, „în condiţiile legii organice", legiuitorul este competent să stabilească cadrul juridic pentru exercitarea atributelor dreptului de proprietate, în accepţiunea principală conferită de Constituţie, în aşa fel încât să nu vină în coliziune cu interesele generale sau cu interesele particulare legitime ale altor subiecte de drept, instituind astfel nişte limitări rezonabile în valorificarea acestuia ca drept subiectiv garantat. Sub acest aspect, Curtea a reţinut că prin reglementarea dedusă

controlului legiuitorul nu a făcut decât să dea expresie acestor imperative, în limitele şi potrivit competenţei sale constituţionale.

Măsura sechestrului judiciar constă în indisponibilizarea bunului care formează obiectul litigiului, acesta fiind încredinţat spre păstrare şi administrare până la soluţionarea definitivă a litigiului, de regulă, unei terţe persoane. Aşa fiind, sechestrul judiciar are ca scop conservarea unui bun determinat şi apare ca o măsură raţională, pe care legiuitorul are competenţa să o adopte, în conformitate cu art. 44 alin. (1) teza a doua din Constituţie *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 621 din 17 noiembrie 2005 privind excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 599 alin. 1 pct. 2 şi 3 şi ale art. 600 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 1125 din 13 decembrie 2005, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2007, pp. 1454-1456).*

Jurisprudenţă

Din economia dispoziţiilor art. 598 C. pr. civ. (art. 972 NCPC – n.n.) şi art. 1632 C. civ. 1864 rezultă că, pentru a se putea încuviinţa un sechestru judiciar, cu privire la un bun, acest bun trebuie să se afle în una dintre situaţiile expres şi limitativ enumerate de textul de lege. În caz contrar, o asemenea măsură nu poate fi dispusă. Prezentul litigiu nu poate fi apreciat a îndeplini cerinţa existenţei unui drept litigios cu privire la imobilul ce se doreşte a fi indisponibilizat, deoarece nu este pus în discuţie dreptul de proprietate sau de folosinţă asupra acestui imobil, ci terenul este solicitat ca măsură compensatorie pentru alte imobile. Ca atare, nu este îndeplinită cerinţa existenţei unui litigiu cu privire la acest imobil, nemaifiind necesară analizarea cerinţei necesităţii măsurii pentru conservarea dreptului *(C. Ap. Timişoara, s. civ., dec. nr. 67/2011, în BCA – Supliment nr. 1/2012, disponibilă pe www.legalis.ro).*

Art. 973. Condiţii de înfiinţare

(1) Ori de câte ori există un proces asupra proprietăţii sau altui drept real principal, asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinţei sau administrării unui bun proprietate comună, instanţa de judecată va putea să încuviinţeze, la cererea celui interesat, punerea sub sechestru judiciar a bunului, dacă această măsură este necesară pentru conservarea dreptului respectiv.

(2) Se va putea, de asemenea, încuviinţa sechestrul judiciar, chiar fără a exista proces:

a) asupra unui bun pe care debitorul îl oferă pentru liberarea sa;

b) asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual;

c) asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanţia creditorului, când acesta învederează insolvabilitatea debitorului său ori când are motive temeinice de bănuială că debitorul se va sustrage de la eventuala urmărire silită ori să se teamă de sustrageri sau deteriorări.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), partea care a obţinut instituirea sechestrului judiciar este obligată să introducă acţiunea la instanţa competentă, să iniţieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitral sau să solicite punerea în executare a titlului executoriu, într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviinţării măsurii asigurătorii.

(4) Nerespectarea dispoziţiilor alin. (3) atrage desfiinţarea de drept a sechestrului judiciar. Aceasta se constată prin încheiere definitivă dată fără citarea părţilor.

Comentariu

1. În principiu, pentru instituirea sechestrului judiciar este necesară existenţa unui proces *asupra proprietăţii sau altui drept real principal, asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinţei sau administrării unui bun proprietate comună.* Existenţa procesului a fost

apreciată drept o condiţie necesară instituirii măsurii sechestrului judiciar, deoarece ea derivă chiar din caracterul acestei instituţii, respectiv acela de asigurare a acţiunii. În principiu, fără un proces pe rol nu există sechestru judiciar, excepţie făcând cazurile expres prevăzute de lege[1)].

2. În primul rând, măsura sechestrului judiciar priveşte bunuri *mobile* sau *imobile* în legătură cu care există un proces[2)]. În al doilea rând, obiectul procesului trebuie să poarte asupra *proprietăţii sau altui drept real principal, asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinţei sau administrării bunului proprietate comună*. Această din urmă condiţie, esenţială pentru luarea măsurii sechestrului judiciar, nu trebuie restrânsă numai la aceste ipoteze enumerate de art. 973 alin. (1) NCPC, deoarece enumerarea are un caracter enunţiativ, iar nu limitativ. S-a precizat că ipotezele care nu ar putea fi incluse în această enumerare nu sunt decât rare, pentru că textul nu enumeră categorii de litigii, ci stabileşte numai specificului cazului ce ar intra în sfera sa de aplicare[3)].

3. Practica judecătorească a declarat admisibile cererile de sechestru judiciar bazate pe existenţa unui proces de partaj al bunurilor comune ale soţilor[4)] ori partaj succesoral[5)], a unei petiţii de ereditate[6)], a unei cereri de trimitere în posesie angajată pe cale contencioasă[7)] sau

---

[1)] S-a apreciat că un sechestru nu poate fi încuviinţat dacă, de exemplu, litigiul privind partajul bunurilor a fost soluţionat definitiv, bunul fiind atribuit unuia dintre copărtaşi, cu obligaţia de a-i plăti celuilalt sulta respectivă – Trib. jud. Braşov, dec. civ. nr. 731/1983, în RRD nr. 5/1984, p. 64.

[2)] CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 219/1994, în Dreptul nr. 12/1994, p. 75; Trib. jud. Cluj, dec. civ. nr. 341/1973, cu *notă* de Gh.I. Petrescu, în RRD nr. 2/1974, pp. 129-132; Trib. jud. Timiş, dec. civ. nr. 960/1976, în RRD nr. 12/1976, p. 61; Trib. jud. Braşov, dec. civ. nr. 731/1983, în RRD nr. 5/1984, p. 64; Trib. jud. Hunedoara, dec. civ. nr. 1143/1988, în RRD nr. 9-12/1989, p. 127; CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 219/1994, în Dreptul nr. 2/1994, p. 68; C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. civ. nr. 881/1995, în *Culegere de practică judiciară civilă 1993-1998*, Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p. 317. A se vedea şi V. Timofte, nota (I), şi V.M. Ciobanu, nota (II) la dec. nr. 35/1997 a C. Ap. Suceava, s. civ., în Dreptul nr. 2/1998, p. 112.

[3)] În acest sens, a se vedea: E. Herovanu, *Teoria*, p. 118; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 62.

[4)] V. Stoica, C. Turianu, *Autovehiculul în cadrul comunităţii de bunuri a soţilor*, în RRD nr. 4/1989, p. 50. În alte cauze, instanţele au decis că, „*din moment ce soţii sunt despărţiţi în fapt, iar pe rolul instanţei există un proces de partaj de bunuri comune, în mod legal şi temeinic instanţele au admis cererea de înfiinţare a sechestrului judiciar asupra autoturismului folosit de celălalt soţ, înlăturând ca irelevante apărările acestuia potrivit cărora şi soţia foloseşte, la rândul său, alte bunuri din comunitate şi că, autoturismul fiind evaluat de reclamantă, aceasta nu este prejudiciată prin folosirea lui*" – C. Ap. Ploieşti, dec. civ. nr. 516/1997, în *Buletinul Jurisprudenţei 1993-1997*, p. 619.

[5)] S-a apreciat că într-un proces de ieşire din indiviziune adevărata hotărâre este cea de admitere în principiu, aşa că toate formalităţile ulterioare, de numire a expertului şi tragere a loturilor, sunt formalităţi de aplicare a acestei hotărâri. Numirea unui sechestru judiciar nu se mai poate face după ce hotărârea de admitere în principiu a rămas definitivă, întrucât nu mai există litigiu – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 249, pct. 22.

[6)] S-a stabilit că raţiunea trimiterii în posesie a celor ce se pretind moştenitori este ca succesiunile să nu rămână neadministrate, ca posesiunea lor să nu fie în nesiguranţă şi deci o trimitere în posesie nu mai poate avea loc când în posesiunea succesiunii se găseşte deja pus un moştenitor, fie prin efectul legii, fie prin intervenţia anterioară a justiţiei, caz în care cel ce se pretinde moştenitor, dacă vrea să intre în posesiunea succesiunii, trebuie să intenteze o acţiune în petiţie de ereditate în contra moştenitorilor care se găsesc puşi în posesiunea succesiunii, cerând de la aceştia predarea bunurilor care alcătuiesc succesiunea asupra căreia el pretinde că are dreptul – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 254, pct. 38.

[7)] S-a reţinut că cererea de trimitere în posesie pe baza unui testament are, în principiu, un caracter graţios. Pe baza ei nu se poate cere înfiinţarea unui sechestru judiciar. Când însă la cererea de trimitere în

pe baza unei cereri de anulare sau rezoluţiune a unui act de vânzare sau a altor acte juridice[1], precum şi în cazul unei cereri prin care se solicită instanţei pronunţarea unei hotărâri care să ţină loc de contract de vânzare asupra unui imobil, în cazul în care promitentul-vânzător refuză executarea antecontractului încheiat cu privire la respectivul imobil[2].

4. Instanţele judecătoreşti[3], considerând că nu sunt întrunite condiţiile prevăzute de lege, au respins cererea de instituire a sechestrului judiciar asupra unui imobil proprietatea pârâtului chemat în judecată pentru a fi obligat la plata contravalorii îmbunătăţirilor efectuate de reclamant la respectivul imobil în vederea desfăşurării activităţii economice[4].

5. Se solicită ca măsura sechestrului să fie necesară pentru conservarea dreptului în legătură cu care are loc procesul[5].

Chiar şi înainte de a fi prevăzut în mod expres în textul legal, în jurisprudenţă, dar şi în doctrină s-a subliniat faptul că simpla existenţă a unui proces cu privire la un bun nu justifică prin ea însăşi luarea măsurii, ci trebuie să se dovedească necesitatea înfiinţării măsurii[6]. Astfel, în jurisprudenţa mai veche s-a reţinut că din spiritul reglementării rezultă că, pentru a se institui un sechestru judiciar, nu este de ajuns să existe un litigiu asupra proprietăţii sau folosinţei unui bun oarecare, ci trebuie să existe şi pericol în a lăsa o parte în posesiunea acelui bun. Înfiinţarea unui sechestru judiciar este o măsură gravă şi extremă, care are ca

---

posesie s-au plătit taxele de timbru ca pentru cererile contencioase şi când în această cerere s-a contestat de pârâţi testamentul produs, afacerea judecându-se în şedinţă publică, caracterul acestei cereri nu mai este graţios, ci contencios. Pe baza ei, astfel, se poate cere înfiinţarea unui sechestru judiciar – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 249, pct. 21.

[1] Instanţele au decis că, *„fiind vorba de rezilierea, după cererea vânzătorului, a contractului de vânzare a unei păduri, intervenit între el şi pârâtul-cumpărător, în acest caz obiectul litigiului formându-l tocmai posesiunea şi proprietatea pădurii, vânzătorul ar avea interes ca, până la rezolvarea procesului de fond, să asigure integritatea lucrului şi teama ca cumpărătorul să nu facă o exploatare în nişte condiţiuni care ar pune în pericol existenţa sau siguranţa lucrului"* – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 251, pct. 28.

[2] CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 2391/2001, în PR nr. 4/2002, p. 50. În speţă s-a solicitat pronunţarea unei hotărâri care să ţină loc de act de vânzare-cumpărare sau, în subsidiar, dispunerea rezilierii (în realitate, a rezoluţiunii – n.n.) antecontractului prin care pârâtul s-a obligat să vândă reclamantului imobilul proprietatea sa. Curtea a apreciat că, în mod corect, instanţele de fond au reţinut ca îndeplinită condiţia impusă de art. 596 C. pr. civ. (art. 973 NCPC – n.n.) – să existe un litigiu asupra proprietăţii –, întrucât reclamantul a invocat, în capătul de cerere principal, transferul în patrimoniul său, prin vânzare-cumpărare, a dreptului de proprietate asupra imobilului în legătură cu care a fost instituit sechestrul judiciar.

[3] Trib. Bucureşti, s. com., dec. civ. nr. 965/1995, în *Culegere de practică judiciară comercială 1990-1998*, Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p. 668.

[4] În altă cauză s-a stabilit că dreptul ce îl pretind reclamanţii prin acţiunea de fond asupra plusvalorii imobilului datorită construcţiei făcute de autorul lor este un drept de creanţă care poartă asupra unei sume de bani, pe care intimatele, în cazul în care se va găsi fondată, vor fi obligate să o plătească reclamanţilor în baza principiului că nimănui nu-i este permis să se îmbogăţească în dauna altuia – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 248, pct. 17.

[5] Această cerinţă există şi în alte legislaţii compatibile cu sistemul nostru: Codul de procedură civilă al provinciei canadiene Québec, în art. 742, prevede că *„tribunalul poate, din oficiu sau la cerere, să ordone sechestrul unui bun, când apreciază că conservarea drepturilor părţilor o impune"* (J.L. Baudouin, *Code de procédure civile/Code civil du Québec*, Wilson & Lafleur, Montréal, 2000-2001).

[6] E. Herovanu, *Teoria*, p. 119; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 63; Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 1453/1970, în RRD nr. 10/1971, p. 171; TMB, s. a III-a civ., dec. civ. nr. 208/1990, în Dreptul nr. 2/1992, p. 86.

rezultat lipsirea actualului deţinător, pentru un timp ce nu se poate determina cu certitudine, de exerciţiul folosinţei sale. În consecinţă, această măsură nu poate fi luată decât în cazuri grave, când, pe lângă litigiu, există şi pericolul evident că exerciţiul acestei folosinţe va cauza pagube ireparabile pentru reclamant[1]. Necesitatea instituirii sechestrului judiciar poate rezulta din pericolul de dispariţie, de degradare, înstrăinare, risipire a bunurilor, proasta administrare a averii succesorale, lipsirea unui coproprietar de fructele sau veniturile la care are dreptul etc.[2].

6. Judecătorul îşi păstrează dreptul de a aprecia asupra necesităţii sau utilităţii măsurii sechestrului şi de a respinge cererea atunci când ea nu pare serioasă sau necesară. S-a recomandat[3] instanţelor, având în vedere consecinţele pe care le produce măsura sechestrului – lipsirea proprietarului pe o perioadă nedeterminată de exerciţiul drepturilor sale –, ca aceasta să fie luată cu prudenţă, numai în cazuri grave[4].

Judecătorul învestit cu soluţionarea cererii de instituire a măsurii asigurătorii cercetează *prima facie* datele procesului principal pentru a cunoaşte seriozitatea, gravitatea şi şansele pretenţiei iniţiale[5]. Aprecierea sumară a necesităţii luării măsurii revine instanţei, motiv pentru care hotărârile din această materie au fost denumite *„hotărâri discreţionare"*[6].

7. Spre deosebire de celelalte măsuri asigurătorii (sechestrul asigurător şi poprirea asigurătorie), sechestrul judiciar se distinge prin faptul că se încuviinţează numai asupra bunului sau bunurilor ce fac obiectul procesului declanşat cu privire la fondul dreptului asupra respectivului bun sau bunuri.

Astfel, privitor la bunurile asupra cărora poate fi dispus sechestrul judiciar s-au formulat opinii diferite, în sensul că el ar putea fi pus numai pe bunuri determinate sau, dimpotrivă, şi asupra universalităţilor de bunuri. Instanţele au decis că se poate încuviinţa sechestru judiciar asupra întregii universalităţi de bunuri ce formează masa succesorală dintr-o moştenire, atunci când se cere anularea testamentului pe motiv de captaţie şi moştenitorii sunt în duşmănie, chiar dacă testatorul a numit executor testamentar, sau în cazul bunurilor aflate în posesia unui

---

[1] A se vedea C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 245, pct. 2.

[2] P. Perju, *Sinteză teoretică a jurisprudenţei din 1994 a instanţelor judecătoreşti din circumscripţia Curţii de Apel Suceava în materia dreptului comercial, al muncii şi al celui procesual civil*, în Dreptul nr. 8/1995, p. 80.

[3] În acest sens, a se vedea P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 269 – autorul precizează că *sechestrul judiciar, luând din mâna proprietarului administraţia bunului, paza, păstrarea lui, poate avea urmări grele; de aceea, instanţele judecătoreşti trebuie să-l încuviinţeze cu mare băgare de seamă şi numai când este un interes vădit, primejdie de întârziere cu pagube de neîndreptat dacă lucrul ar fi lăsat mai departe în stăpânirea celui care-l deţine, în felul de a-l nimici, strica, a-i culege fructele fără putinţa restituirii din pricina insolvabilităţii.*

[4] Em. Dan, *op. cit.*, p. 954, nr. 4, 5, 6.

[5] Astfel, instanţele au considerat necesară luarea măsurii în cazul în care, deşi părţile s-au căsătorit anterior cumpărării imobilului, în actul de vânzare figurează în calitate de cumpărător numai pârâta, iar din probele administrate rezultă că reclamantul este plecat din ţară pe perioade de timp nedeterminate şi este în imposibilitate de a avea un control asupra bunului (C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 810/1997, în *Culegere de practică judiciară civilă 1993-1998*, p. 317).

[6] În acest sens, a se vedea E. Herovanu, *Teoria*, p. 126; despre hotărâri considerate discreţionare din cauza dreptului larg de apreciere a situaţiei de fapt ce revine instanţei, a se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 147; E. Herovanu, *Principiile*, pp. 95-96.

legatar universal, când ceilalţi moştenitori – înlăturaţi de la moştenire – au atacat testamentul[1]. În alt caz[2], s-a decis că sechestrul judiciar nu poate fi dispus asupra întregii moşteniri, ci numai asupra bunului aflat în litigiu, când reclamantul este legatar cu titlu particular.

Sunt susceptibile de a fi puse sub sechestru judiciar şi bunurile incorporale, precum *părţile sociale* sau *acţiunile*, în cazul în care există un proces ce vizează proprietatea asupra acestora, cum ar fi o acţiune privind anularea cesiunii unor astfel de titluri[3].

Poate forma obiectul unui sechestru judiciar şi fondul de comerţ, atunci când există un proces de dizolvare a societăţii sau când există dispute între asociaţi cu privire la dreptul de administrare[4].

O anumită restricţie în aplicarea sechestrului judiciar există în cazul bunurilor care, având un regim de exploatare special, nu sunt susceptibile de a fi administrate prin *administrator-sechestru*[5].

8. La fel ca în vechiul Cod de procedură civilă, sunt menţionate în mod expres trei situaţii în care măsura sechestrului judiciar va putea fi luată chiar şi fără a exista proces. Sechestrul judiciar va putea fi instituit fără condiţia existenţei procesului în următoarele situaţii: a) asupra unui bun pe care debitorul îl oferă pentru liberaţiunea sa[6]; b) asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual; c) asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanţia creditorului, când acesta învederează insolvabilitatea debitorului său ori când are motive temeinice de bănuială că debitorul se va sustrage de la eventuala urmărire silită ori să se teamă de sustrageri sau deteriorări[7].

---

[1] Em. Dan, *op. cit.*, p. 955, nr. 11.

[2] P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 270.

[3] D.I. Cotrutz, *op. cit.*, p. 136.

[4] M.A. Dumitrescu, *Codul de comerciu*, Ed. Cugetarea – S. Ciornei, P.C. Georgescu, vol. III, p. 717, pct. 9955. În acelaşi sens, a se vedea D.I. Cotrutz, *op. cit.*, p. 137 – autorul arată că şi sechestrarea fondului de comerţ este explicabilă, ţinând seama de însăşi natura fondului de comerţ, universalitatea de bunuri activă şi pasivă destinată comerţului, noţiune asemănătoare succesiunii.

[5] S-a decis că, în materie de exploatare de petrol, nu există pentru nimeni dreptul de a înfiinţa sechestrul judiciar sau de a exercita o altă măsură contra concesionarului, existând numai facultatea, pentru acela care are dreptul la redevenţă, de a înfiinţa un sechestru asigurător – Em. Dan, *op. cit.*, p. 798, nr. 59. De altfel, dreptul de concesiune este, în principiu, inalienabil (art. 872 NCC).

[6] Această ipoteză era reglementată în art. 599 C. pr. civ. 1865 şi, înainte de adoptarea O.U.G. nr. 138/2000, era menţionată în art. 1632 C. civ. 1864, potrivit căruia, *afară de cazurile statornicite de codicele de procedură civilă, judecătorul poate ordona sechestrul: 1. a unui imobil sau a unui mobil pentru a cărui proprietate ori posesiune se judecă două sau mai multe persoane; 2. a lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa.* Sub imperiul acestei reglementări, s-a decis că prin „bunuri oferite de debitor spre liberaţiune" nu se înţelege cel asupra căruia creditorul are un drept de gaj sau ipotecă, deoarece creditorul ipotecar, având dreptul de a urmări bunul în mâna oricărei persoane s-ar afla, nu are interes a se cere sechestrul judiciar, fiindcă niciun pericol nu există pentru dânsul – în acest sens, a se vedea: Em. Dan, *op. cit.*, p. 954, nr. 14; I.D. Cotrutz, *op. cit.*, p. 138. Credem că aceste aprecieri ale doctrinei şi jurisprudenţei sunt valabile şi astăzi. Mai recent, s-a arătat că acestei ipoteze i se circumscrie situaţia debitorului care face o ofertă de dare în plată sau a celui care face o ofertă de novaţie prin schimbare de obiect – C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 519.

[7] Acest caz trebuie văzut în legătură cu posibilitatea realizării unei creanţe pe care reclamantul o are şi care este garantată cu bunul al cărui sechestru se solicită. Din acest punct de vedere, el se apropie de natura sechestrului asigurător, constituind o derogare de la noţiunea în general acceptată de „sechestru judiciar", înţeleasă în legătură cu bunuri litigioase.

9. În cazul sechestrului judiciar solicitat în condiţiile în care nu există un proces de fond angajat, legiuitorul a manifestat prudenţă pentru a nu transforma măsura asigurătorie într-un factor de presiune şi de abuz din partea celui care a solicitat înfiinţarea acesteia[1]. Se impune o reacţie rapidă din partea celui care a obţinut măsura de protecţie provizorie, pentru a nu permite ca, prin pasivitatea beneficiarului ei, să se transforme într-o măsură cu caracter permanent. Cel care a obţinut sechestrul este obligat ca într-un termen de 20 de zile de la încuviinţare să introducă acţiunea la instanţa competentă, să iniţieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitral (în cazul existenţei unei convenţii arbitrale care exclude competenţa instanţelor de drept comun) sau să solicite punerea în executare a titlului executoriu[2]. Ultima ipoteză, relativă la punerea în executare a titlului executoriu, este de natură să releve situaţia posibilă în cel puţin două cazuri prevăzute de alin. (2) al art. 973 (atunci când sechestrul judiciar este solicitat a fi aplicat *asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual* sau *asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanţia creditorului, când acesta învederează insolvabilitatea debitorului său ori când are motive temeinice de bănuială că debitorul se va sustrage de la eventuala urmărire silită ori să se teamă de sustrageri sau deteriorări*), în care cel care solicită măsura asigurătorie dispune de un titlu executoriu. Aparent, există o lipsă a interesului unei persoane care deţine un titlu executoriu să apeleze la simpla măsură asigurătorie. Totuşi, este de observat că sunt situaţii în care creditorul beneficiază de un titlu executoriu, dar măsura de protecţie provizorie este necesară din cauza *pericolului iminent* al dispariţiei obiectului viitoarei executări silite sau înstrăinării acestuia de către debitor înainte de îndeplinirea formalităţilor specifice unei executări silite (încuviinţarea executării şi somaţia adresată debitorului). În aceste cazuri, deşi există un titlu executoriu, măsura asigurătorie se justifică, deoarece, în lipsa ei, succesul viitoarei şi iminentei executări poate fi pus în pericol[3].

---

[1] În acest sens, a se vedea şi C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 521.

[2] Soluţia legiuitorului român de a impune un termen de introducere a acţiunii de fond este cunoscută în mai multe sisteme juridice. În dreptul francez se recunoaşte posibilitatea de a solicita şi obţine o măsură asigurătorie fără a învesti instanţa cu o acţiune de fond. Cu toate acestea, se arată că acela care a obţinut instituirea măsurii asigurătorii în asemenea condiţii va trebui, sub sancţiunea caducităţii, ca, într-un termen de cel mult o lună de la executarea măsurii, să declanşeze procesul de fond sau să declanşeze operaţiunile necesare obţinerii titlului executoriu (G. Taormina, *Le nouveau droit des procédures d'exécution et de distribution*, Ed. J.N.A., Paris, 1993, p. 174). Spre deosebire de dreptul francez, în dreptul german nu se stabileşte un termen legal pentru deschiderea procedurii de fond. Totuşi, debitorul poate cere instanţei fixarea unui termen în care creditorul să fie obligat să antameze procedura de fond. În cazul în care creditorul nu respectă acest termen, măsura asigurătorie va fi ridicată. Dacă, dimpotrivă, creditorul declanşează litigiul de fond, măsura conservatorie va fi menţinută până la terminarea acestuia.

[3] S-a susţinut că, atunci când creditorul beneficiază de o hotărâre judecătorească executorie, chiar dacă nu este încă definitivă, solicitând instituirea unui sechestru judiciar, va trebui să declanşeze executarea silită în limita termenului de 20 de zile de la data încuviinţării măsurii asigurătorii, asumându-şi riscul executării în aceste condiţii – C. Negrilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 974. Nu împărtăşim această opinie. Sensul dispoziţiilor art. 637 NCPC („Executarea hotărârilor supuse controlului instanţelor judecătoreşti") este tocmai acela de a atenţiona pe creditorul care este beneficiarul unei hotărâri executorii, dar nedefinitive, că trecerea la executarea silită se face numai pe riscul lui, cu consecinţele prevăzute acolo. Prin urmare, se înţelege că textul legal îl absolvă pe acest creditor de eventuala pasivitate în

10. Neangajarea procedurilor enumerate de art. 973 alin. (3) în termenul legal de 20 de zile de la încuviinţarea sechestrului are ca efect încetarea de drept a acestuia. Instanţa va lua act de încetarea măsurii prin încheiere definitivă, dată fără citarea părţilor. Deşi nu se prevede expres, judecata are loc în camera de consiliu, deoarece suntem în cazul unei cereri cu caracter necontencios. Termenul de 20 de zile nu este susceptibil de suspendări sau întreruperi, el nefiind nici de prescripţie, nici de decădere. Termenul reprezintă o limitare în timp a măsurii sechestrului, prelungirea efectelor acestuia fiind condiţionată de declanşarea procedurilor prevăzute de lege[1)].

Jurisprudenţă

1. Simpla existenţă a unui proces cu privire la un bun nu justifică, prin ea însăşi, instituirea unui sechestru judiciar. Partea care solicită luarea acestei măsuri asigurătorii este obligată să dovedească necesitatea măsurii, conform principiului general înscris în art. 1169 C. civ. (art. 249 NCPC – n.n.), potrivit căruia cel care face o cerere înaintea judecăţii trebuie să o dovedească. Necesitatea înfiinţării sechestrului judiciar poate rezulta din pericolul de degradare, înstrăinare sau risipire a bunurilor, din proasta administrare a acestora etc. *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 261/2000, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 879).*

2. Simpla existenţă a unui proces cu privire la un bun nu justifică, prin ea însăşi, instituirea unui sechestru judiciar, ci trebuie să se dovedească necesitatea înfiinţării acestuia *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1453/1970, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 879).*

3. Sechestrul judiciar poate fi instituit şi în cazul în care, deşi nu există neînţelegeri cu privire la dreptul de proprietate, litigiul este generat de faptul că bunul comun este folosit în mod exclusiv de un coproprietar în detrimentul celuilalt *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 703/1975, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 880).*

4. Faptul că bunul a fost evaluat nu este de natură să facă inutilă aplicarea sechestrului judiciar, care se dispune tocmai în scopul de a se conserva bunul în natură, în starea în care se găseşte *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 842/1972, în Repertoriu II, p. 373, nr. 121, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 880).*

---

aşteptarea definitivării hotărârii judecătoreşti. Grija legiuitorului pentru pasivitatea celui care beneficiază de o hotărâre executorie, justificată de existenţa controlului judiciar asupra acesteia, s-a manifestat şi în ceea ce priveşte curgerea termenului de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită. Potrivit art. 706 alin. (2) teza a doua NCPC, în cazul hotărârilor judecătoreşti şi arbitrale, termenul de prescripţie începe să curgă de la data rămânerii lor definitive, iar nu de la naşterea dreptului de a obţine executarea silită. S-a dorit tocmai ca cel care beneficiază de o hotărâre judecătorească executorie să nu fie obligat să îşi asume riscul executării acesteia înainte de a o vedea definitivă, pasivitatea sa fiind înţeleasă şi acceptată de legiuitor. Concepţia legiuitorului în această privinţă este una unitară şi trebuie să o aplicăm şi în materia sechestrului judiciar, astfel că nu putem fi de acord cu ideea obligării celui care a obţinut o hotărâre executorie să declanşeze executarea înainte de definitivarea acesteia, sub sancţiunea desfiinţării măsurii asigurătorii a cărei instituire a obţinut-o.

[1)] Această formulă de evitare a abuzului beneficiarului măsurii provizorii prin prelungirea nejustificată a efectelor acesteia prin impunerea unui termen-limită de introducere a acţiunii de fond este cunoscută şi în materia contenciosului administrativ. Art. 14 alin. (1) teza a doua din Legea nr. 554/2004 prevede, într-un mod asemănător, că, în cazul în care persoana care a obţinut suspendarea unui act administrativ nu introduce acţiunea în anularea actului în termen de 60 de zile, suspendarea încetează de drept şi fără nicio formalitate. A se vedea şi L. Vişan, *Legea contenciosului administrativ*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008, p. 267.

5. Din spiritul art. 615 şi urm. C. pr. civ. (art. 972 şi urm. NCPC – n.n.) rezultă că, pentru a se institui un sechestru, nu este de ajuns să existe litigiu asupra proprietăţii sau folosinţei unui bun oarecare, ci trebuie să existe şi pericol a se mai lăsa o parte în posesiunea acelui bun. Înfiinţarea unui sechestru judiciar este o măsură gravă şi extremă, care are ca rezultat de a lipsi pe actualul deţinător, pentru un timp ce nu se poate determina cu certitudine, de exerciţiul folosinţei sale. În consecinţă, această măsură nu trebuie luată decât în cazuri grave, când, pe lângă litigiu, există şi pericolul evident că exerciţiul acestei folosinţe va cauza pagube ireparabile pentru reclamant *(C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 245)*.

6. Cererea de înfiinţare a unui sechestru judiciar este inadmisibilă dacă reclamantul nu justifică un interes imediat, o pierdere ireparabilă rezultată din cauza neînfiinţării lui, iar faptul că pârâtul vinde părţi din imobil, în speţă, dintr-o întindere de pământ, nu poate constitui un prejudiciu pentru reclamant, pentru că toate transferările de proprietate consimţite de pârât, dacă reclamantul va câştiga acţiunea sa în revendicare, cad în baza principiului: *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet (Jud. de ocol Herţa, Dorohoi, carte de judecată nr. 81/1924, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 248)*.

7. Potrivit art. 1632 C. civ. combinat cu art. 615 C. pr. civ. (art. 973 NCPC – n.n.), pentru ca să se poată înfiinţa un sechestru judiciar, se cere să existe un proces şi ca acel proces să poarte asupra proprietăţei sau posesiunei unui lucru mişcător sau nemişcător ori asupra administraţiunei sau folosinţei unui lucru comun.

Dreptul ce îl pretind reclamanţii prin acţiunea de fond asupra plusvalorii mobilului datorită construcţiunei făcute de autorul lor este un drept de creanţă care poartă asupra unei sume de bani, pe care intimatele, în cazul când acţiunea se va găsi fondată, vor fi obligate să o plătească reclamanţilor în baza principiului că nimănui nu-i este permis să se îmbogăţească în dauna altuia.

Întrucât litigiul ce există între părţi şi care urmează obiectul acţiunii de fond, pe baza căreia se cere încuviinţarea sechestrului judiciar asupra imobilului, nu este privitor la proprietatea sau posesiunea acelui imobil şi nici nu este vorba în acea acţiune de administraţiunea sau folosinţa unui lucru comun, ci de un simplu drept de creanţă în contra intimatelor în calitate de reprezentante ale autoarei lor, cererea de sechestru judiciar nu este admisibilă în drept, raţiunea pentru care s-a admis de legiuitor punerea, în cazurile enunţate de dânsul, a unui bun sub sechestru judiciar fiind ca nu cumva cealaltă parte să fie păgubită dacă bunul ar continua să rămână mai departe, până la judecarea procesului privitor la acel bun, în posesiunea celeilalte părţi, raţiune ce nu poate avea loc în cazul când cei ce reclamă această măsură nu au niciun drept asupra acelui bun, cum este în speţă *(Trib. Ilfov, sent. civ. nr. 62/1921, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 248)*.

8. După art. 615 C. pr. civ. (art. 973 NCPC – n.n.), pentru a se putea înfiinţa un sechestru judiciar, trebuie să existe un proces asupra proprietăţii sau posesiei unui lucru mişcător sau nemişcător ori asupra administraţiei sau folosinţei unui lucru comun. Trebuie deci ca această afacere să fie contencioasă, nu graţioasă.

Cererea de trimitere în posesie pe baza unui testament are, în principiu, un caracter graţios. Pe baza ei deci nu s-ar putea cere înfiinţarea unui sechestru judiciar.

Când însă la cererea de trimetere în posesie s-au plătit taxele de timbru ca pentru cererile contencioase şi când în această cerere s-a contestat de pârâţi testamentul produs, afacerea judecându-se în şedinţă publică, caracterul acestei cereri nu mai este graţios, ci contencios. Pe baza ei, astfel, se poate cere înfiinţarea unui sechestru judiciar.

În speţă constatându-se şi necesitatea înfiinţării sechestrului judiciar, cererea făcută s-a admis *(Trib. Teleorman, sent. civ. nr. 317/1924, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 249)*.

9. Sechestrul judiciar nu poate fi ordonat decât atunci când există proces asupra lucrului ce se cere a fi pus sub sechestru. Fiind o măsură conservatorie, enunciațiunea cazurilor în care poate fi încuviințat, potrivit art. 1632 C. civ. 1864 și art. 615 C. pr. civ. (art. 973 NCPC – n.n.), nu este limitativă și necesitatea și oportunitatea acestei măsuri este lăsată la aprecierea judecătorilor. Încuviințarea unui sechestru judiciar nu este subordonată numai existenței unui proces asupra lucrului de sechestrat; se mai cere ca procesul principal să fie serios și să existe un interes vădit în admiterea sechestrului. Pentru aceasta, trebuie ca faptele pe care reclamantul își întemeiază acțiunea sa principală să fie de natură a face posibilă temeinicia ei și să fie un pericol pentru dânsul dacă partea adversă continuă a avea posesiunea lucrului ce formează obiectul procesului principal.

În specie fiind vorba de rezilierea, după cererea vânzătorului, a contractului de vânzare a unei păduri, intervenit între el și pârâtul cumpărător, în acest caz obiectul litigiului formându-l tocmai posesiunea și proprietatea pădurei, vânzătorul ar avea interes ca, până la rezolvarea procesului de fond, să asigure integritatea lucrului și teama ca cumpărătorul să nu facă o exploatare în niște condițiuni care ar pune în pericol existența sau siguranța lucrului.

Reclamantul însă, cerând rezilierea contractului pentru că pârâtul ar fi călcat contractul și regulele prevăzute pentru amenajamentul pădurilor, nu aduce fapte și probe care să facă aparent succesul reclamațiunii sale.

Împrejurarea alegată că procesul de fond poate ține încă mai multă vreme, în caz când sechestrul nu s-ar înființa, și exploatarea în aceleași condițiuni ca până acum ar constitui pentru reclamant un pericol ca să nu mai găsească fondul forestier la care are dreptul, ci niște dealuri pleșuve, nu face convingerea Tribunalului asupra oportunității sechestrului, deoarece faptul că de la 1908, de când datează exploatarea pădurei, până la 1922, când s-a pornit acțiunea de reziliere, nu s-a adus nicio învinuire pârâtului cu privire la modul exploatării pădurii face verosimile obiecțiunile acestuia că, din contră, exploatarea pădurei s-a făcut conform prescripțiunilor contractului și regulilor pentru amenajament. Din martie 1922, de când s-a cerut rezilierea contractului și înființarea sechestrului judiciar, și până în prezent, reclamantul n-a stăruit în judecarea acțiunei principale, iar cererea de înființare a sechestrului abia azi este în discuțiune, după mai bine de un an de la pornirea ei, aceasta dovedește iarăși că nu există interesul grabnic pentru reclamant ca pârâtul să nu continue exploatarea pădurei *(Trib. Dâmbovița II, sent. civ. nr. 208/1923, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, pp. 250-251).*

10. Cazurile indicate de art. 1632 C. civ. (art. 973 NCPC – n.n.) ca putând da loc unui sechestru judiciar nu sunt limitative, ci numai enunțiative, astfel că sechestrul judiciar poate fi încuviințat de justiție chiar din oficiu, ori de câte ori există rațiunea de conservare a averei litigioase care l-a dictat. Se poate dar înființa sechestru judiciar și asupra fondului social, după cererea unuia dintre asociați, când sunt neînțelegeri și litigii între dânșii *(Cas. I, dec. din 24 iunie 1897, apud Em. Dan, op. cit., p. 956).*

Notă: Nu suntem de acord cu faptul că sechestrul judiciar ar putea fi dispus chiar și din oficiu. În absența unei prevederi exprese derogatorii, principiul reținut în art. 22 alin. (6) NCPC obligă pe judecător să se pronunțe numai asupra cererilor cu care a fost învestit.

Art. 974. Instanța competentă

Cererea pentru înființarea sechestrului judiciar se va adresa instanței învestite cu judecarea acțiunii principale în cazul prevăzut la art. 973 alin. (1), respectiv instanței în circumscripția căreia se află bunul în cazurile prevăzute la art. 973 alin. (2).

Comentariu

1. Din punct de vedere *material* şi *teritorial*, competenţa de soluţionare a cererii de sechestru judiciar revine *instanţei competente pentru judecarea cererii principale*. Soluţia corespunde întru totul regulii *accesorium sequitur principale*, care, în materie de competenţă, este consacrată la nivel general în cuprinsul art. 123 alin. (1) NCPC, potrivit căruia cererile accesorii, adiţionale şi incidentale se judecă de instanţa competentă pentru cererea principală.

2. În cazul în care judecata cererii principale se află într-o cale de atac, măsura sechestrului judiciar va fi dispusă de prima instanţă[1]. Cererea nu poate fi deci făcută în faţa instanţei de apel sau recurs[2]. Această soluţie a fost îmbrăţişată de practica instanţelor române, de literatura de specialitate şi în mod expres prevăzută în dispoziţii procedurale ale altor state în care principiile ce guvernează procesul civil sunt apropiate de cele din dreptul român[3].

3. În situaţia excepţională prevăzută de art. 973 NCPC, atunci când sechestrul judiciar poate fi instituit chiar fără a exista un proces, competenţa din punct de vedere teritorial revine *instanţei în circumscripţia căreia se află bunul*. Pe bună dreptate, s-a apreciat că, în acest caz, nu se poate solicita printr-o cerere adresată unei singure instanţe aplicarea sechestrului judiciar asupra unor bunuri care se află în circumscripţia mai multor instanţe, deoarece competenţa teritorială instituită prin textul menţionat este exclusivă[4].

4. Se pune problema de a se şti care este instanţa competentă din punct de vedere *material* să soluţioneze cererea de sechestru judiciar în lipsa unei cereri principale, în cazurile limitativ prevăzute în care legea permite luarea măsurii asigurătorii fără existenţa unei acţiuni de fond. În lipsa unei dispoziţii exprese şi în absenţa vreunui proces pe rol, cererea de sechestru judiciar în situaţiile limitativ prevăzute la art. 973 alin. (2) NCPC este de competenţa *tribunalului*, ca instanţă cu plenitudine de competenţă, conform art. 95 pct. 1 NCPC. Soluţia trebuie adoptată indiferent de valoarea bunului asupra căruia se solicită aplicarea măsurii sechestrului, deoarece obiectul cererii nu îl formează stabilirea vreunui drept asupra bunului respectiv, ci numai luarea unei măsuri asigurătorii în legătură cu acesta. Cererea nu poate fi inclusă nici în categoria celor prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. h) NCPC, fiind vorba de o procedură specială, care nu poate fi asimilată cererilor de drept comun care au ca obiect obligaţii de a face sau a nu face neevaluabile în bani.

Jurisprudenţă

1. Prin cererea înregistrată la Judecătoria Sectorului 6 Bucureşti, reclamantul C.D. a solicitat instanţei, în contradictoriu cu pârâta Primăria Sectorului 6 Bucureşti, instituirea unui sechestru

---

[1] În acest sens, a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 64.

[2] Em. Dan, *op. cit.*, p. 960, nr. 57.

[3] Codul de procedură civilă al provinciei canadiene Québec prevede în mod expres că „*sechestrul judiciar poate fi ordonat de judecătorul primei instanţe când cauza se află în apel*" [art. 742 alin. (2)]. Dispoziţii asemănătoare relative la competenţa de soluţionare a cererii de sechestru, atunci când litigiul de fond se află în faţa unei instanţe superioare ca urmare a exercitării unei căi de atac, se regăsesc şi în legislaţii precum cea italiană sau germană.

[4] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 416.

judiciar asupra complexului de parcaje. În motivarea cererii, reclamantul a arătat că, potrivit somației de demolare, până la soluționarea cauzei ce face obiectul dosarului nr. 7114/2/2008 aflat pe rolul Curții de Apel București, există riscul ca Primăria Sectorului 6 București să demoleze construcția sau să distrugă căile de acces la aceasta.

Prin sentința civilă nr. 7827 din 25 noiembrie 2008, Judecătoria Sectorului 6 București a admis excepția necompetenței materiale a acestei instanțe și a declinat competența de soluționare a cererii în favoarea Curții de Apel București, Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal. Pentru a hotărî astfel, Judecătoria a reținut, în esență, că, potrivit art. 598 C. pr. civ. (art. 974 NCPC – n.n.), aplicabil în speță, soluționarea cererii de sechestru judiciar este de competența instanței învestite cu soluționarea cererii de fond și, întrucât litigiul de fond se află pe rolul Curții de Apel București, Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal, acestei instanțe îi revine competența de a soluționa cauza.

Prin sentința civilă nr. 904 din 3 martie 2009, Curtea de Apel București, Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal, a admis excepția de necompetență materială a acestei instanțe și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriei Sectorului 6 București.

În speță, acțiunea ce formează obiectul dosarului nr. 7114/2/2008 al Curții de Apel București are ca obiect anularea unui act administrativ, respectiv a dispoziției nr. 3544/2007 emise de Primarul Sectorului 6 București, și, prin urmare, nu se referă la un proces asupra proprietății în sensul art. 598 C. pr. civ. (art. 973 NCPC – n.n.). Prin cererea ce formează obiectul dosarului nr. 9107/303/2008, reclamantul C.D. a solicitat aplicarea unui sechestru judiciar asupra bunului imobil anterior indicat, conform art. 599 alin. 1 pct. 2 C. pr. civ. [art. 973 NCPC alin. (2) lit. b) – n.n.], invocând existența riscului demolării construcției de către Primăria Sectorului 6 București ori al distrugerii căilor de acces prin lucrările efectuate. Prin urmare, caracterizarea corectă a cererii, în sensul dispozițiilor legale anterior arătate, nu poate fi decât aceea a unei cereri de încuviințare a sechestrului judiciar, în condițiile art. 599 C. pr. civ. [art. 973 alin. (2) NCPC – n.n.], chiar dacă prin motivarea în drept a acesteia s-a făcut referire și la dispozițiile art. 598 ș.a. C. pr. civ. (art. 972 NCPC – n.n.), iar competența de soluționare a acesteia revine, conform art. 599 alin. 2 (art. 974 NCPC – n.n.), coroborat cu art. 1 pct. 1 C. pr. civ. (art. 95 pct. 1 NCPC – n.n.), Judecătoriei Sectorului 6 București *(ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 3199/2009, disponibilă pe www.legalis.ro)*.

Notă: Raționamentul utilizat în motivarea soluției este, în continuare, aplicabil. Totuși, față de faptul că Noul Cod de procedură civilă stabilește plenitudinea de competență a tribunalului (art. 95 pct. 1), aplicarea raționamentului expus în considerentele hotărârii conduce la stabilirea competenței în favoarea acestei instanțe în cazurile prevăzute de art. 973 alin. (2) NCPC.

2. Chestiunea oportunității admiterii sechestrului judiciar, fiind în funcție de împrejurările de fapt ale cauzei, este lăsată la aprecierea suverană a instanței de fond.

Deci, Curtea de Apel, făcându-și în fapt convingerea că cererea recurentei de a introduce sub sechestru judiciar imobilele stăpânite de intimați și cu privire la care aceștia pretindeau că fac parte din moștenirea defunctei lor mame nu este întemeiată în ce privește o parte din aceste imobile, pe baza acestor constatări de atributul suveran al instanței de fond, care, ca atare, scapă de sub controlul Înaltei Curți, a fost în drept să dispună scoaterea de sub sechestru a imobilelor în discuție *(Cas. I, dec. nr. 567/1925, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., 1932, p. 250)*.

3. Din termenii art. 615 C. pr. civ. (art. 972 NCPC – n.n.) și din expunerea de motive a legiuitorului de la 1900 reiese suficient că sechestrul judiciar nu poate fi înființat pe calea référé-ului, oricât de urgentă ar fi înlăturarea acestei măsuri, legea urmărind să înlăture arbitrarul și variațiunea de jurisprudență ce exista sub regimul vechii proceduri civile *(Cas. III, dec. din 13 decembrie 1927, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 250)*.

4. Într-o cerere de sechestru judiciar, judecătorii de fond nu sunt datori să răspundă la diferitele mijloace de fapt și de drept aduse în discuțiune, fie pentru a se tăgădui seriozitatea acțiunii principale, fie pentru a se dovedi că în cauză ar exista lucru judecat asupra fondului, căci aceasta ar însemna să se pronunțe mai înainte chiar asupra temeiniciei cererii de nulitate, ceea ce nu se poate admite.

Într-o asemenea cerere de sechestru, tot ce au să judece instanțele de fond este oportunitatea sechestrului asupra imobilelor, pentru a căror proprietate sau posesiune se judecă părțile. Pentru încuviințarea sechestrului, nu este nevoie să se justifice existența vreunui pericol ireparabil; importanța litigiului, incertitudinea posesiunii sau orice alte circumstanțe apreciate de judecătoria de fond pot să justifice, după caz, înființarea unui sechestru.

Prin urmare, în speță, fiind necontestat în fapt că există proces asupra posesiunii imobilelor în discuție, cererea de sechestru judiciar era în principiu admisibilă, iar, oportunitatea înființării lui fiind motivată, urmează că hotărârea instanței de fond a fost dată cu respectarea legii *(Cas. III, dec. nr. 629/1930, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 251)*.

5. Sechestrul judiciar constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în condițiile legii, a altor bunuri, prin încredințarea pazei acestora unui administrator-sechestru.

Pentru înființarea sechestrului judiciar, trebuie să existe un proces asupra proprietății sau a altui drept real principal, asupra posesiei unui bun mobil sau imobil ori asupra folosinței sau administrării unui bun proprietate comună. Prin urmare, litigiul trebuie să se circumscrie unui asemenea obiect, pentru că, în caz contrar, sechestrul judiciar nu putea fi încuviințat.

În mod corect, instanța de fond a respins cererea de instituire a sechestrului judiciar, atâta timp cât nu sunt îndeplinite cerințele art. 973 alin. (1) NCPC, cererea principală fiind o acțiune în pretenții derivate din contract *(C. Ap. Pitești, dec. civ. nr. 494 din 12 iunie 2014, publicată pe idrept.ro)*.

Art. 975. Procedura de înființare

(1) Cererea de sechestru judiciar se judecă de urgență, cu citarea părților.

(2) În caz de admitere, instanța va putea să îl oblige pe reclamant la darea unei cauțiuni, dispozițiile art. 956 aplicându-se în mod corespunzător.

(3) În cazul bunurilor imobile se va proceda și la înscrierea în cartea funciară potrivit art. 955 alin. (3).

(4) Încheierea este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară. Dispozițiile art. 954 alin. (4) și cele ale art. 959 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Cererea de instituire a sechestrului judiciar în cazurile enumerate la art. 973 NCPC poate fi făcută de oricare dintre părțile aflate în litigiul care se poartă asupra fondului. Inițiativa revine, de regulă, reclamantului din procesul principal, deoarece el este cel care, contestând legitimitatea situației pârâtului, are interesul de a asigura o administrare provizorie și tranzitorie. Orice altă persoană interesată care figurează în procesul principal în calitate de intervenient, chemat în garanție sau, când este vorba de procese de partaj, chiar și pârâtul poate formula cerere de sechestru judiciar. De regulă, părți în procesul de sechestru judiciar nu pot fi decât persoane care figurează în procesul de fond. Cu toate acestea, nu este exclus ca, în unele cazuri particulare, raportul procesual din instanța de sechestru să cuprindă

şi alte persoane interesate, terţi faţă de procesul de fond. Astfel, într-o decizie de speţă, fosta Curte de Casaţie[1] a statuat că, *„dacă o hotărâre definitivă de partaj, care stabileşte că bunul dobândit de un terţ n-a căzut în lotul vânzătorului, este opozabilă terţului achizitor care n-a fost chemat la proces, justificându-se aceasta pe considerațiunea că prin art. 785 C. civ.* (Codul civil din 1864 – n.n.) *s-a urmărit să se asigure stabilitatea partajului, evitându-se anularea lui, care ar compromite numeroase interese, în niciun caz însă hotărârea prin care s-a dispus înființarea sechestrului judiciar nu poate fi opusă unui atare terţ deținător, dacă n-a luat parte la ea, deoarece în această ipoteză, procesul de partaj fiind încă în curs de judecată, nu se poate şti dacă bunul cumpărat va cădea sau nu în lotul vânzătorului"*.

În mod constant, s-a decis[2] că sechestrul judiciar poate fi instituit şi la cererea creditorilor exercitând drepturile debitorilor în temeiul acţiunii oblice (în prezent art. 1.560 NCC). Această cerere, având un interes pur pecuniar, nu intră în categoria drepturilor cu caracter *exclusiv personal*[3], pe care creditorii nu le pot exercita în numele debitorului lor.

2. Dispoziţiile legale nu arată dacă se constituie un dosar separat de cel care priveşte fondul. Cel care solicită încuviinţarea măsurii are alegerea de a formula cererea de sechestru judiciar în cadrul procesului de fond, atât timp cât acesta se află în faţa primei instanţe, sau separat[4]. S-a apreciat că, şi atunci când cererea este accesorie sau incidentală, este de preferat să fie constituit un dosar separat, pentru a nu se îngreuna judecarea fondului[5].

3. Cererea se judecă de un complet format dintr-un singur judecător. Potrivit regulilor de organizare judiciară[6], în cazul măsurilor asigurătorii judecata poate fi făcută şi de un judecător stagiar.

4. Cererea se soluţionează de urgenţă şi cu precădere. Părţile vor fi citate întotdeauna la judecarea cererii. Spre deosebire de celelalte măsuri asigurătorii (poprirea asigurătorie şi sechestrul asigurător), care se caracterizează prin proceduri necontencioase, procedura sechestrului judiciar are un caracter *contencios*.

5. Nu se aplică procedura de verificare şi regularizare a cererii, prevăzută de art. 200 NCPC. Cererea de sechestru judiciar, chiar dacă este formulată pe cale separată, nu întruneşte caracteristicile unui proces, fiind strâns legată de cererea principală, în legătură cu care apare ca fiind accesorie ori incidentală. Atunci când este formulată înainte de înregistrarea cererii principale, în condiţiile art. 973 NCPC, cererea de sechestru judiciar anticipează cererea principală şi rămâne dependentă de introducerea acesteia din urmă în termenul prevăzut de lege. Aceste caracteristici fac incompatibilă procedura sechestrului

---

[1] *Apud* E. Herovanu, *Teoria*, p. 121.

[2] Em. Dan, *op. cit.*, p. 957, nr. 17; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 63; în mod izolat, s-a decis şi în sensul că *creditorul nu poate cere sechestrul judiciar în baza art. 974 C. civ., căci acest articol îndreptăţeşte pe creditor a exercita drepturile şi acţiunile ce debitorii le au în raport cu terţele persoane, iar nu drepturile ce au debitorii asupra lor înşişi* – pentru această din urmă soluţie, a se vedea Em. Dan, *op. cit.*, p. 974, nr. 16.

[3] Cu privire la domeniul de aplicare al acţiunii oblice, a se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 365.

[4] CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 2391/2001, în PR nr. 4/2002, p. 50.

[5] M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 416.

[6] Art. 23 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor, republicată în M. Of. nr. 826 din 13 septembrie 2005.

judiciar cu aplicarea art. 200 NCPC, în sensul prevăzut de art. 12[1] din Legea nr. 76/2012[1]. Caracterul contencios al procedurii implică toată seria de lucrări pregătitoare prevăzute la art. 201 NCPC, depunerea întâmpinării de către intimat şi răspunsul la întâmpinare. Totuşi, atunci când cererea de sechestru judiciar este formulată pe cale incidentală, în cursul procesului, sunt aplicabile dispoziţiile art. 12[2] din Legea nr. 76/2012, potrivit cărora întâmpinarea nu este obligatorie în cazul incidentelor procedurale, dacă legea nu prevede contrariul. În cazul în care cererea de sechestru judiciar se formulează odată cu cererea principală, judecătorul va putea judeca cererea înainte de primul termen fixat pentru judecarea cererii principale, conform art. 203 alin. (2) NCPC. Cererea reconvenţională nu este admisibilă, deoarece această procedură nu are ca obiect pretenţii faţă de partea împotriva căreia se înfiinţează sechestrul, pretenţiile fiind deduse exclusiv pe calea procesului de fond. Ţinând seama de menţiunea expresă potrivit căreia procedura trebuie să se desfăşoare de urgenţă, judecătorul învestit cu judecarea ei va reduce termenele prevăzute la art. 201 alin. (1)-(4) NCPC.

6. Relativ la problemele ce pot forma obiectul dezbaterilor, s-a subliniat[2] că acestea pot cunoaşte tot ce intră în sfera logică a procesului civil, atât în mod normal şi direct, cât şi în mod incidental. În consecinţă, dezbaterile vor purta în principal asupra condiţiilor de admisibilitate a cererii de sechestru, a seriozităţii pretenţiei din cererea principală, a interesului de a se recurge la această măsură gravă şi asupra pericolului pe care ar avea menirea să-l prevină sau să-l înlăture măsura asigurătorie solicitată[3].

Jurisprudenţa este fixată asupra ideii că instanţele sunt libere să examineze datele procesului de fond, fără ca aprecierile lor cu privire la acestea să prejudicieze soluţia acelui proces[4]. Aşa cum am mai arătat, în doctrina şi jurisprudenţa mai multor state europene,

[1] Potrivit art. 12[1] din Legea nr. 76/2012 (introdus prin Legea nr. 138/2014), dacă prin lege nu se prevede altfel, dispoziţiile art. 200 din Codul de procedură civilă privind verificarea cererii şi regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale şi nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziţii.

[2] A se vedea E. Herovanu, *Teoria*, p. 122.

[3] S-a apreciat că trebuie ca *instanţei să-i fie învederată necesitatea sechestrului. Această necesitate poate rezulta din pericolul de dispariţie, de degradare, înstrăinare ori risipire a bunurilor, proasta administrare a averii succesorale etc. Instanţa se poate convinge asupra necesităţii luării măsurii pe baza dezbaterilor contradictorii dintre părţi, a faptelor necontestate de către acestea, a actelor aflate în dosar şi, dacă apreciază necesar, poate pretinde şi alte probe* – V.M. Ciobanu, *Nota (II)* la dec. nr. 35/1997 a C. Ap. Suceava, s. civ., în Dreptul nr. 2/1998, p. 116 şi urm. A se vedea şi D.I. Cotrutz, *op. cit.*, p. 133, în sensul că judecătorii trebuie să examineze, pentru formarea convingerii lor, în ce constă acţiunea principală pe care se întemeiază cererea de sechestru judiciar şi care este gradul ei de seriozitate. Autorul menţionează că examinarea fondului afacerii se face numai în mod sumar.

[4] S-a reţinut că, într-o cerere de sechestru judiciar, judecătorii de fond nu sunt datori să răspundă la diferitele mijloace de fapt şi de drept aduse în discuţie, fie pentru a se tăgădui seriozitatea acţiunii principale, fie pentru a se dovedi că în cauză ar exista lucru judecat asupra fondului, căci aceasta ar însemna să se pronunţe mai înainte chiar asupra temeiniciei cererii de nulitate, ceea ce nu se poate. Într-o asemenea cerere de sechestru, tot ce au să judece instanţele de fond este oportunitatea sechestrului asupra imobilelor, pentru a căror proprietate sau posesiune se judecă părţile. Pentru încuviinţarea sechestrului nu este necesar să se justifice existenţa vreunui pericol ireparabil; importanţa litigiului, incertitudinea posesiei sau orice alte circumstanţe apreciate de judecătoria de fond pot să justifice, după caz, înfiinţarea sechestrului – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 251, pct. 80.

această modalitate de cercetare judecătorească este denumită cu ajutorul expresiei *prima facie*.

7. Instanţa se va pronunţa asupra cererii de sechestru judiciar printr-o încheiere. Pronunţarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea încheierii se va face în cel mult 48 de ore de la pronunţare.

Încheierea este executorie şi este supusă numai apelului, care poate fi exercitat în termen de 5 zile de la pronunţare. Soluţionarea este de competenţa instanţei imediat superioare celei care a pronunţat încheierea. În acele cazuri în care măsura sechestrului a fost dispusă de curtea de apel, calea de atac este recursul, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie neavând în competenţă judecarea apelurilor.

Apelul/recursul nu suspendă executarea încheierii. Acesta se judecă de urgenţă şi cu precădere, cu citarea părţilor, pronunţarea hotărârii neputând fi amânată decât cu cel mult 24 de ore, iar redactarea se va face în cel mult 48 de ore de la pronunţare [art. 975 alin. (4) NCPC].

8. Art. 975 alin. (2) NCPC lasă la aprecierea instanţei atât necesitatea, cât şi cuantumul cauţiunii la care poate fi obligat cel care a solicitat luarea măsurii sechestrului judiciar.

Cauţiunea este o sumă de bani pe care cel care a solicitat sechestrul o va depune la dispoziţia instanţei, având drept scop, pe de o parte, evitarea unor cereri de sechestru vădit neîntemeiate, iar, pe de altă parte, constituirea unui fond din care va putea fi despăgubită partea împotriva căreia s-a luat măsura sechestrului judiciar, în cazul în care aceasta a fost solicitată cu rea-credinţă şi a produs prejudicii acelei persoane.

S-a pus problema, în legătură cu sechestrul asigurător, dar valabilă şi pentru cel judiciar, dacă este posibilă depunerea cauţiunii sub forma unei scrisori de garanţie bancară[1)].

Dacă instanţa a dispus depunerea unei cauţiuni, neîndeplinirea acestei obligaţii în termenul şi limitele fixate de instanţă atrage desfiinţarea de drept a sechestrului. Aceasta se va constata prin încheiere definitivă, dată fără citarea părţilor[2)].

În cazul sechestrului judiciar, deoarece legea nu stabileşte cuantumul cauţiunii ce trebuie depusă de petent, lăsând acest aspect la suverana apreciere a instanţei, devin aplicabile dispoziţiile generale prevăzute de art. 1.057 alin. (2) NCPC, conform cărora *cauţiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii*, care ar fi reprezentat de bunul litigios asupra căruia se solicită instituirea măsurii asigurătorii. În ceea ce priveşte cuantumul cauţiunii, jurisprudenţa a subliniat necesitatea ca acesta să nu fie simbolic şi să corespundă satisfacerii intereselor celui împotriva căruia s-a dispus măsura, în ipoteza în care această măsură îl va prejudicia şi va fi desfiinţată[3)].

Regimul eliberării cauţiunii este, astfel, reglementat de art. 1.064 NCPC pentru a servi scopului în raţiunea căruia s-a dispus depunerea cauţiunii, respectiv aceluia de a garanta persoanei asupra căreia s-a dispus măsura asigurătorie că va fi despăgubită dacă se va dovedi că aceasta a fost cerută în mod neîndreptăţit.

[1)] A se vedea *supra*, comentariul la art. 953.

[2)] În jurisprudenţa mai veche s-a decis că lipsa de cauţiune nu atinge nulitatea sechestrului judiciar, judecătorii fondului fiind suverani să ordone un asemenea sechestru cu sau fără cauţiune – Em. Dan, *op. cit.*, p. 958, nr. 41.

[3)] A se vedea: CSJ, s. com., dec. civ. nr. 547/1995, în *Buletinul Jurisprudenţei 1995*, pp. 371-373.

Cauţiunea se eliberează numai după ce fondul cauzei a fost soluţionat prin hotărâre definitivă.

9. Hotărârile în materie de sechestru judiciar nu pot avea înrâurire asupra judecăţii de fond şi nu pot fi opuse ca având *autoritate de lucru judecat*. Totuşi, se recunoaşte actului prin care se dispune măsura sechestrului judiciar, indiferent de denumirea pe care a primit-o în timp, o *autoritate de lucru judecat relativă*[1] faţă de o altă cerere de sechestru judiciar. Aceasta înseamnă că o nouă cerere cu acest obiect poate fi admisă numai dacă se bazează pe motive noi şi fapte noi faţă de prima cerere, care a fost respinsă[2]. În mod similar, s-a decis[3] că instanţele judecătoreşti, când se află în faţa unor cereri de măsuri provizorii, sunt în drept a reveni asupra acestor măsuri ordonate, când circumstanţele care le-au motivat s-au modificat, fără ca prin aceasta să se violeze autoritatea de lucru judecat. Astfel, asupra măsurii luate de o instanţă judecătorească pentru înfiinţarea unui sechestru judiciar se poate reveni, însă numai dacă se constată că, ulterior înfiinţării sechestrului judiciar, au intervenit fapte noi care, dacă ar fi existat şi s-ar fi dedus cu ocazia primei judecăţi, ar fi fost de natură a înlătura instituirea sechestrului judiciar.

Datorită caracterului lor practic şi conservator, hotărârile pronunţate în materia sechestrului judiciar au efecte mai puţin energice decât cele obişnuite. Firește, ca orice acte cu caracter jurisdicţional, aceste hotărâri nu pot fi revocate, în sensul că judecătorul care le-a pronunţat nu poate reveni asupra lor. Odată admis după dezbateri contradictorii, sechestrul judiciar nu poate fi revocat de instanţa care a apreciat necesitatea lui, ci numai de instanţa superioară, ca urmare a exercitării căii de atac a apelului/recursului. Cu toate acestea, cu privire la anumite dispoziţii de detaliu cuprinse în încheierea prin care s-a dispus instituirea sechestrului judiciar pot interveni modificări sau completări, la cererea părţii interesate, dacă împrejurări subsecvente impun asemenea schimbări. Astfel, judecătorii pot, dacă găsesc oportun, să lărgească puterile administratorului-sechestru sau să le restrângă. S-a mai arătat[4] că judecătorul poate să dispună asupra lărgirii competenţelor administratorului, dar să subordoneze activitatea acestuia la darea unei cauţiuni. De asemenea, la cererea uneia dintre părţile interesate, instanţa poate schimba persoana administratorului-sechestru,

---

[1] A se vedea, în acest sens: E. Herovanu, *Teoria*, p. 127; Em. Dan, *op. cit.*, pp. 959-960, nr. 53, şi p. 956, nr. 20-21; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 64; E. Florian, *op. cit.*, p. 193 şi urm.

[2] S-a decis că, *„deşi există deciziunea prin care Curtea de Apel Bucureşti respinsese ca neîntemeiată cererea de sechestru judiciar făcută de autorul intimatei, motivând aceasta pe considerațiuni de fapt de natură a justifica în drept respingerea ei, şi anume că deținătorii averii administrează în cele mai bune condițiuni averea succesorală, sporindu-i chiar valoarea, şi deşi moştenitorii de sânge au opus la noua cerere de sechestru a intimatei aceeaşi situațiune de fapt care nu s-ar fi schimbat, instanța de fond nu examinează însă deloc pricina din acest punct de vedere spre a constata o modificare în modul de administrare a averii în litigiu care să legitimeze soluțiunea deosebită de cea dată în trecut. Aceasta cu atât mai necesar că simplul fapt al perceperii veniturilor de către deținătorii averii enunțată în decizie şi care se petrecea de câțiva ani şi la data primei judecăți nu justificase atunci instituirea sechestrului şi, afară de aceasta, era necesar a se constata că o restituire a acestor venituri nu ar fi posibilă din partea deținătorilor, în ipoteza când ei ar fi decăzuți în procesul de fond, pentru a se justifica astfel măsura extremă a deposedării lor pe calea sechestrului judiciar”* – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 261, pct. 55.

[3] Em. Dan, *op. cit.*, p. 959, nr. 46.

[4] E. Herovanu, *Teoria*, p. 129.

fie în caz de demisie sau de împiedicare fortuită de a lucra, fie în cazul în care ar constata că administratorul nu se achită în mod regulat şi onorabil de sarcinile sale. În fond, toate aceste modificări sau completări nu ating cu nimic autoritatea încheierii prin care s-a dispus înfiinţarea sechestrului.

10. Conform unei jurisprudenţe stabile[1], sechestrul judiciar nu se poate solicita pe calea *ordonanţei preşedinţiale* reglementate de art. 997-1.002 NCPC (art. 581-582 C. pr. civ.). Ordonanţa preşedinţială şi sechestrul judiciar sunt proceduri speciale. Or, în lipsa unei dispoziţii exprese a legii, normele speciale nu se pot completa cu alte norme speciale, ci numai cu dispoziţiile generale[2]. În mod constant, atât practica instanţelor judecătoreşti, cât şi doctrina[3] au refuzat utilizarea procedurii ordonanţei preşedinţiale pentru înfiinţarea unui sechestru judiciar, indiferent de caracterul urgent al acestei măsuri asigurătorii[4].

În reglementarea actuală, Codul de procedură civilă stabileşte numai că dispoziţiile art. 999 alin. (4), din materia *ordonanţei preşedinţiale*, privitoare la pronunţarea şi redactarea hotărârii, se aplică atât la soluţionarea cererii de sechestru asigurător şi judiciar, cât şi la judecarea apelului/recursului. Această dispoziţie de trimitere rezumă completarea normelor din materia sechestrului judiciar cu cele din materia ordonanţei preşedinţiale numai la pronunţarea şi redactarea hotărârii şi judecarea recursului, ceea ce întăreşte convingerea că celelalte dispoziţii proprii procedurii reglementate în art. 997-1.002 NCPC nu sunt aplicabile cererii de sechestru judiciar.

11. Încheierea prin care s-a admis cererea de sechestru judiciar asupra unor bunuri imobile va fi înscrisă de îndată în cartea funciară, pentru a face opozabil sechestrul tuturor acelora care după înscriere vor dobândi vreun drept asupra imobilului respectiv. Dobânditorul unui drept asupra imobilului în legătură cu care, în prealabil, s-a notat încheierea de sechestru

---

[1] A se vedea: CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 219/1994, în Dreptul nr. 12/1994, p. 75; Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 2217/1997, în *Culegere de practică judiciară 1993-1997*, pp. 425-426 – instanţa a reţinut că procedura sechestrului judiciar, instituită prin art. 591-601 C. pr. civ., are un caracter special rezultând din regulile exprese referitoare la cazurile în care poate fi declanşată, la competenţa instanţei şi la citarea părţilor. Aceste reguli nu pot fi înlocuite prin aplicarea altor proceduri, nici chiar prin acelea referitoare la ordonanţa preşedinţială.

[2] A se vedea, în acest sens: E. Herovanu, *Teoria*, pp. 122-125; Em. Dan, *op. cit.*, p. 960, nr. 60.

[3] A se vedea: Tr. Scriban, *Inadmisibilitatea încuviinţării sechestrului judiciar pe calea référé-ului*, în PR nr. 3/1928, p. 161; L.A. Vidraşcu, *Înfiinţarea sechestrului judiciar pe calea référé-ului*, în PR nr. 2/1929, p. 80.

[4] S-a decis că *„atât din termenii şi cuprinsul art. 615 C. pr. civ., cât şi din însăşi expunerea de motive cu care legiuitorul de la 1900 a însoţit dispoziţiunea acestui text reiese neîndoios că sechestrul judiciar, ca şi custozii cu puteri de sechestru judiciar, nu pot fi înfiinţaţi pe calea sumară a art. 66 bis C. pr. civ. (ordonanţa preşedinţială), oricât de imperioasă ar fi luarea unei atari măsuri, deoarece intenţia legiuitorului de la 1900, atunci când a introdus dispoziţiunea cuprinsă în art. 615 C. pr. civ., inexistentă sub regimul vechiului Cod de procedură dinainte de 1900, a fost tocmai aceea ca, adoptând, pentru înfiinţarea sechestrului judiciar şi a custozilor cu puteri de sechestru judiciar o procedură la fel cu aceea a sechestrului asigurător, să înlăture astfel arbitrariul şi variaţiunea de jurisprudenţă, ce exista sub regimul vechii legi de procedură, sub care sechestrul nu era reglementat decât prin art. 1.732, 1.633 şi 1.634 C. civ. Faţă de procedura specială pe care legiuitorul de la 1900 a prevăzut-o prin art. 615 C. pr. civ. pentru înfiinţarea sechestrului judiciar şi a custozilor cu puteri de sechestru judiciar, rezultă neîndoios că această categorie de sechestru nu putea fi instituită decât pe calea şi cu formele prescrise de art. 615 C. pr. civ.”* – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 156, pct. 43.

judiciar nu s-ar putea opune obligaţiei de predare a bunului invocând împrejurarea că nu a figurat ca parte în litigiul ce a avut ca obiect dreptul real sau folosinţa bunului. Orice înstrăinare sau constituire de drepturi asupra bunului pus sub sechestru, după înscrierea acestuia în cartea funciară, va fi lovită de nulitate, terţul dobânditor cunoscând sau trebuind să cunoască situaţia juridică a imobilului. Deşi textul legal se referă numai la publicitatea sechestrului în materie imobiliară, apreciem că această măsură se aplică şi în cazul bunurilor mobile, dacă acestea sunt supuse unor formalităţi de publicitate, apelându-se la Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare sau la alte registre publice, după caz.

Jurisprudenţă

1. Încuviinţarea unui sechestru judiciar este lăsată cu totul la facultatea instanţelor de fond, care sunt în drept să aprecieze în mod suveran oportunitatea numirii unui asemenea sechestru *(Cas. I, dec. din 23 iunie 1906, în Em. Dan, Codul adnotat, p. 954, nr. 1, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 880).*

2. Creditorul ipotecar, având dreptul de a urmări imobilul în mâna oricărei persoane s-ar afla, nu are interes a cere sechestrul judiciar, fiindcă niciun pericol nu există pentru dânsul. În ceea ce priveşte veniturile imobilelor, sechestrul judiciar nu prezintă nicio utilitate pentru creditorul ipotecar, dacă acesta a pierdut în mod definitiv dreptul asupra lor în procesul de urmărire ce a făcut, şi nu este admisibil ca ceea ce s-a pierdut pe cale de urmărire între aceleaşi părţi să se poată câştiga pe cale de sechestru judiciar *(C. Ap. Craiova I, dec. din 14 martie 1900, în Em. Dan, Codul adnotat, p. 955, nr. 14, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 880).*

3. Lipsa de cauţiune nu atrage nulitatea sechestrului judiciar, judecătorii fondului fiind suverani să ordone un asemenea sechestru cu sau fără cauţiune *(Cas. I, dec. din 24 iunie, în Em. Dan, Codul adnotat, p. 958, nr. 41, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 883).*

4. Prin soluţionarea cererii de sechestru judiciar în camera de consiliu, instanţa a încălcat unul dintre principiile fundamentale ale dreptului procesual civil, acela al publicităţii, încălcare ce atrage nulitatea încheierii prin care a fost soluţionată cererea *(C. Ap. Craiova, s. com., dec. nr. 499/2004, în BJ 2004, p. 71, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2007, p. 1458).*

5. Deşi este adevărat că hotărârile date în materie de sechestru judiciar au un caracter provizoriu, întrucât prin ele nu se rezolvă însuşi fondul drepturilor de litigiu, ci numai chestiunea necesităţii şi oportunităţii unei măsuri conservatorii, în vederea unei anumite situaţiuni de fapt ce poate fi schimbătoare, şi, din acest punct de vedere, asemenea hotărâri nu au, în principiu, autoritate de lucru judecat, însă nu este mai puţin adevărat că această regulă presupune că situaţiunea lucrurilor este aceeaşi ca la data primei judecăţi, în momentul când o asemenea cerere de sechestru este dusă în justiţie, căci, dacă situaţiunea de fapt nu s-a modificat între timp, ci a rămas aceeaşi ca la data primei judecăţi, evident că nu se poate proceda la o nouă judecată pe baza aceloraşi elemente de fapt, fără a se atinge autoritatea lucrului judecat.

În speţă, deşi există deciziunea prin care Curtea de Apel Bucureşti respinsese ca neîntemeiată cererea de sechestru judiciar făcută de autorul intimatei, motivând aceasta pe consideraţiuni de fapt de natură a justifica în drept respingerea ei, şi anume că deţinătorii averii administrează în cele mai bune condiţiuni averea succesorală, sporindu-i chiar valoarea, şi deşi moştenitorii de sânge au opus la noua cerere de sechestru a intimatei aceeaşi situaţiune de fapt, care nu s-ar fi schimbat, instanţa de fond nu examinează însă deloc pricina din acest punct de vedere spre a constata o modificare în modul de administrare a averii litigiului care să legitimeze soluţiunea

deosebită de cea dată în trecut. Aceasta cu atât mai necesar cu cât simplul fapt al percepерii veniturilor de către deținătorii averii enunțată în decizie și care se petrecea de câțiva ani și la data primei judecăți nu justificase atunci instituirea sechestrului și, afară de aceasta, este necesar a se constata că o restituire a acestor venituri nu poate fi posibilă din partea deținătorilor, în ipoteza când ei ar decade în procesul de fond, pentru a se justifica astfel măsura extremă a deposedării lor pe calea sechestrului judiciar *(Cas. I, dec. nr. 1741/1926, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 261)*.

6. Comite omisiune esențială instanța de fond atunci când într-o acțiune de sechestru judiciar, intentată de soție în calitate de legatară particulară a soțului său, în contra fraților acestuia, coproprietari cu el asupra averii mamei lor, admite sechestrul judiciar asupra întregii acestei averi, fără a examina apărarea fraților că dânsa – soția reclamantă –, ca legatară particulară, are drept indiviz numai asupra bunului legat dânsei și deci litigios între dânșii nu este întreaga succesiune a mamei, ci numai bunul legal *(Cas I, dec. nr. 1741/1926, în Jurisprudență Generală nr. 704/1926, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, pp. 261-262)*.

7. Creditorii, exercitând drepturile debitorilor lor pe baza art. 974 C. civ. (art. 1.560 NCC – n.n.), pot cere înființarea unui sechestru judiciar pe o avere, asupra căreia respectivii debitori ar avea dreptul să ceară înființarea unui asemenea sechestru. Cererea aceasta fiind o acțiune care se rezolvă într-un interes pecuniar, nu intră între acele drepturi „exclusiv personale" pe care, conform articolului menționat, creditorii nu le pot exercita; cazurile de înființare de sechestru judiciar enumerate în art. 615 C. pr. civ. (art. 973 NCPC – n.n.) nu sunt singurele cazuri în care se poate ordona asemenea măsură. Enumerarea făcută în acest articol este enunțiativă, nu limitativă. De aceea, se poate încuviința înființarea de sechestru judiciar și în alte ocaziuni, precum și în caz de codevălmășie (stăpânire în indiviziune) ori asociații etc. E destul numai să se justifice (ca în orice acțiune, de altfel) interesul măsurii cerute *(Trib. Ilfov III, dec. din 4 și 6 septembrie 1903, apud Em. Dan, op. cit., p. 956)*.

Art. 976. Administratorul-sechestru

(1) Paza bunului sechestrat va fi încredințată persoanei desemnate de părți de comun acord, iar în caz de neînțelegere, unei persoane desemnate de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului. În acest scop, executorul judecătoresc, sesizat de partea interesată, se va deplasa la locul situării bunului ce urmează a fi pus sub sechestru și îl va da în primire, pe bază de proces-verbal, administratorului-sechestru. Un exemplar al procesului-verbal va fi înaintat și instanței care a încuviințat măsura.

(2) Administratorul-sechestru va putea face toate actele de conservare și administrare, va încasa orice venituri și sume datorate și va putea plăti datorii cu caracter curent, precum și pe cele constatate prin titlu executoriu. De asemenea, cu autorizarea prealabilă a instanței care l-a numit, administratorul-sechestru va putea să înstrăineze bunul în cazul în care acesta nu poate fi conservat sau dacă, dintr-un alt motiv, măsura înstrăinării este vădit necesară și, dacă a fost în prealabil autorizat, el va putea sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestru.

(3) Dacă administrator-sechestru a fost numită o altă persoană decât deținătorul, instanța va fixa, pentru activitatea prestată, o sumă drept remunerație, stabilind totodată și modalitățile de plată.

Comentariu

1. Măsura sechestrului judiciar este adusă la îndeplinire cu ajutorul executorului judecătoresc, care se va deplasa la locul situării bunului ce urmează a fi pus sub sechestru

şi, pe bază de proces-verbal, îl va da în primire persoanei numite *administrator-sechestru*. Un exemplar al procesului-verbal va fi înaintat şi instanţei care a încuviinţat măsura.

Scopul instituirii sechestrului judiciar este de a organiza păstrarea, paza şi administrarea bunurilor în litigiu, prin însărcinarea unei persoane determinate cu atribuţiuni în acest sens. Persoana căreia i se încredinţează paza bunului pus sub sechestru poartă denumirea de *administrator-sechestru*[1]. Aceasta va putea fi aleasă de părţi de comun acord, iar dacă acestea nu se înţeleg, o va desemna instanţa[2]. În această calitate poate fi numit chiar deţinătorul bunului[3]. Instanţa este suverană în aprecierea pe care o face în numirea persoanei *administratorului-sechestru*[4]. Apreciem că, atunci când averea sechestrată presupune efectuarea unor acte juridice complexe, numirea administratorului-sechestru ar trebui să se facă şi din rândul avocaţilor definitivi, în baza unei liste înaintate instanţei de către barou. Soluţia a mai fost aplicată în practică[5], având scopul ca activitatea specifică administratorului să fie dusă la îndeplinire în mod eficient.

Relativ la folosirea de către deţinător a bunului aflat sub sechestru judiciar, problema trebuie rezolvată în funcţie de persoana desemnată să aibă în pază bunul şi de motivul pentru care a fost instituită măsura. Astfel, în cazul în care se face dovada că un bun a fost folosit în mod abuziv, aplicarea sigiliului în cadrul sechestrului judiciar se justifică prin faptul că reprezintă o garanţie că acel bun nu va mai fi folosit până la ridicarea măsurii.

2. De principiu, persoana care are paza nu are dreptul de a utiliza bunul sechestrat, ci numai de a face acte de conservare şi administrare[6]. Faţă de cele de mai sus, se poate aprecia că este greşită opinia potrivit căreia, în toate cazurile, aplicarea sechestrului judiciar nu echivalează cu nefolosirea bunului, ci doar îl împiedică pe deţinător să-l înstrăineze.

---

[1] Desemnarea persoanei căreia i se încredinţează bunul sechestrat, deci a administratorului-sechestru, este obligatorie pentru instanţă – CSJ, s. civ., dec. nr. 5112/2001, în *Buletinul Jurisprudenţei 2001*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2003, pp. 113-114.

[2] S-a decis că „*însărcinarea de sechestru judiciar este un mandat judecătoresc, pe care legea îl lasă la aprecierea instanţei de fond, atât în ce priveşte admiterea lui, ca o măsură de conservare, cât şi în persoana căreia să i se încredinţeze această însărcinare*". În speţă, instanţa a motivat numirea intimatei şi pe consideraţiunea că aceasta, de la moartea defunctului său soţ, a cultivat neîncetat moşia asupra căreia se cere numirea sechestrului judiciar, astfel că aprecierea este motivată şi justificată în fapt şi în drept – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 259, pct. 51.

[3] În caz de neînţelegere între părţi, terţa persoană numită de judecător în calitate de sechestru judiciar (în prezent administrator-sechestru) trebuie să nu fie interesată în cauză – a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1206/1971, în CD 1971, pp. 198-199, şi dec. nr. 1602/1972, în RRD nr. 4/1973, p. 175; I.D. Ciocianu, *Notă* la dec. civ. nr. 1927/1957 a Trib. reg. Iaşi, în LP nr. 6/1958, pp. 111-114.

[4] Al.Al. Botez, *Numirea sechestrului judiciar. Apreciere*, în PR nr. 1/1929, p. 118.

[5] A se vedea *Codul de procedură civilă*, 1944, p. 249, nota 5.

[6] Totuşi, într-o speţă, instanţa a decis că, deoarece bunul se află în posesia recurentului şi este în stare de nefuncţionare şi dat în reparaţie de către acesta, este mai bine ca bunul respectiv să fie lăsat în continuare în posesia recurentului, care va fi numit sechestru judiciar. Instanţa a reţinut faptul că, prin natura lui, autoturismul este făcut pentru a fi întrebuinţat şi, chiar dacă ar fi folosit de recurent după efectuarea reparaţiilor şi până la partaj, nu se impune a fi atribuit părţii adverse, care are, eventual, calea evaluării bunului, dacă consideră că valoarea s-ar reduce în perioada de timp menţionată – Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 336/1993, în *Culegere de practică judiciară 1993-1997*, pp. 423-424.

3. În ceea ce privește efectele numirii sechestrului judiciar, s-a mai arătat că aceasta nu împiedică exercițiul dreptului de urmărire al creditorilor asupra bunului obiect al sechestrului[1].

4. În principiu, în lipsa unei limitări exprese, *administratorul-sechestru* are dreptul să facă toate actele de conservare și de administrare. În acest scop, el va încasa orice venituri și sume datorate și va putea plăti datorii cu caracter curent, precum și pe cele constatate prin titlu executoriu. În mod excepțional, administratorul-sechestru poate înstrăina bunurile puse sub sechestru. Înstrăinarea poate fi făcută numai cu autorizarea prealabilă dată de instanța care l-a numit. Se va putea acorda o asemenea autorizație atunci când *bunul nu poate fi conservat* sau *măsura înstrăinării este vădit necesară* din alt motiv.

În îndeplinirea obligațiilor care îi revin în legătură cu conservarea și administrarea bunului pus sub sechestru, *administratorul-sechestru* trebuie să se comporte cu diligența specifică unui depozitar (art. 2.140 NCC). Dispozițiile referitoare la sechestrul convențional, cuprinse în Noul Cod civil (art. 2.138-2.143) sunt aplicabile în mod corespunzător, în măsura compatibilității, ținând cont de diferențele impuse de faptul că sechestrul judiciar nu se înfățișează ca o procedură amiabilă sau grațioasă. Apreciem că nu sunt aplicabile dispozițiile din Noul Cod civil relative la administrarea bunurilor altuia. Potrivit art. 794 NCC, aceste prevederi sunt aplicabile în toate cazurile de administrare a bunurilor altuia, dar numai în absența unor dispoziții speciale. Or, art. 2.140 NCC, din materia sechestrului convențional, aplicabil, în măsura compatibilității, și sechestrului judiciar (art. 2.143 NCC), stabilește că, în completarea dispozițiilor sechestrul convențional se aplică, în mod corespunzător, regulile de la contractul de depozit [art. 2.140 alin. (1)] și cele de la contractul de mandat [art. 2.140 alin. (2)].

În legătură cu atribuțiile persoanei însărcinate să administreze bunurile puse sub sechestru judiciar, în literatura juridică și practica instanțelor s-au conturat mai multe principii, dintre care am reținut următoarele:

- administratorul-sechestru va putea sta și în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestru, dar numai cu autorizarea prealabilă a instanței care l-a numit[2]. În acest caz, administratorul-sechestru care stă în judecată în numele părților, fiind un reprezentant desemnat printr-o dispoziție judecătorească, poate pune concluzii fără a fi asistat de avocat[3], potrivit art. 80 alin. (5) NCPC[4];

- administratorul-sechestru, trebuind să dea socoteală la sfârșitul mandatului de gestiunea sa, trebuie să facă de la început inventarul bunurilor de administrat ori să controleze inventarul

---

[1] D.I. Cotrutz, *op. cit.*, p. 165.

[2] Sechestrul judiciar numit fără specificarea atribuțiilor și drepturilor conferite nu are decât dreptul de a administra spre a conserva averea peste care a fost numit sechestru judiciar. El nu poate sta în judecată decât printr-o autorizație specială dată de instanță – a se vedea Em. Dan, *op. cit.*, p. 957, nr. 27.

[3] C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, pp. 260-261, pct. 54.

[4] Sechestrul judiciar are administrarea și conservarea averii puse sub sechestru, deținând acea avere pentru toți câți pretind dreptul asupra ei; el are calitatea de a sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunurile puse sub sechestru, iar mandatul lui nu încetează decât când cauza care i-a dat naștere s-a tranșat definitiv – a se vedea Em. Dan, *op. cit.*, p. 957, nr. 30.

făcut înainte. Acest act de procedură trebuie făcut faţă de părţile din proces, nu şi faţă de chiriaşii imobilelor, acestora fiindu-le suficientă o singură notificare de numire a sa[1];

- administratorul-sechestru, având misiunea să administreze bunurile puse sub sechestru, are dreptul de a le administra chiar dacă în hotărârea de numire nu se prevede aceasta[2];

- administratorul-sechestru, având dreptul de a încasa creanţele cu privire la averea pusă sub administraţia sa, va putea sta în instanţă în mod valabil ca un creditor ipotecar într-o urmărire silită a unui bun, deoarece prin această urmărire silită nu se tinde la altceva decât la validarea unei creanţe, ceea ce constituie un act de pură administrare[3];

- chestiunea de a şti dacă o asociaţie trebuie să înceteze sau să continue nu intră în competenţa administratorului-sechestru, care are un mandat mărginit la acte de administrare[4];

- administratorul-sechestru nu are calitatea de a răspunde în numele debitorilor în materie de poprire. Prin urmare, în instanţa de validare trebuie citaţi debitorii, părţi litigante care au provocat sechestrul judiciar, iar nu administratorul. Autorizarea pe care instanţa o dă administratorului de a sta în instanţă în numele părţilor litigante, debitori în procesul de poprire, nu este de natură să ridice capacitatea acestora[5];

- titularul bunurilor sechestrate nu este atins prin sechestru în capacitatea sa civilă privitor la aceste bunuri. El păstrează exerciţiul acţiunilor asupra proprietăţii, folosinţei, iar creditorii săi pot urmări bunurile sechestrate. Sechestrul judiciar reprezintă pe titular numai în acţiunile de conservare şi administrare[6];

- principiul solidarităţii, consacrat în materie de mandat de art. 1551 C. civ. (în prezent art. 2.028 NCC) nu este aplicabil şi în materie de sechestru judiciar, deoarece responsabilitatea reglementată de dispoziţiile acestui articol prevede ipoteza unui mandat voluntar şi nu se poate aplica prin analogie la mandatul judiciar, pentru care legea nu a prevăzut răspunderea solidară a mandanţilor[7];

- când deţinerea nelegală a unui imobil are drept temei un contract expirat, administratorul-sechestru are calitatea de a porni contra deţinătorului acţiunea în evacuare[8].

5. Pentru activitatea desfăşurată, *administratorul-sechestru* are dreptul la o sumă drept remunerare, dacă nu este chiar el deţinătorul bunurilor puse sub sechestru judiciar. Instanţa va dispune asupra cuantumului sumei şi modalităţilor de plată, ambele elemente fiind la aprecierea suverană a instanţei de fond, care va ţine seama şi de serviciile prestate de administrator.

6. Pentru orice neregularităţi relative la modul de executare a încheierii prin care s-a dispus înfiinţarea sechestrului judiciar, partea interesată sau terţul prejudiciat pot formula contestaţie la executare.

---

[1] P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 274.
[2] *Ibidem*, p. 275.
[3] Em. Dan, *op. cit.*, p. 957, nr. 26.
[4] *Ibidem*, p. 959, nr. 51.
[5] *Ibidem*, p. 958, nr. 36.
[6] P. Vasilescu, *Tratat*, vol. IV, p. 278.
[7] Em. Dan, *op. cit.*, p. 960, nr. 63.
[8] *Ibidem*, p. 962, nr. 75.

7. *Administratorul-sechestru* poate fi înlocuit pe motiv de rea administrație, incapacitate sau alte cauze[1], care se pot dovedi prin înscrisuri, cercetare la fața locului, expertiză sau martori[2].

Cererea de înlocuire a administratorului-sechestru, în absența unor dispoziții speciale, este supusă regulilor care sunt aplicabile și la instituirea sechestrului judiciar[3]. Cererea de înlocuire a administratorului, pentru motive ulterioare numirii lui, nu constituie o cale de atac care se exercită împotriva încheierii de numire. Când este cazul, aceasta trebuie adresată instanței care a instituit măsura[4]. Dacă numirea s-a făcut de instanța de apel în urma schimbării sentinței prin care s-a respins cererea de sechestru judiciar, competența de înlocuire a administratorului-sechestru va reveni tot instanței competente să judece în primă instanță cererea de sechestru, deoarece această nouă cerere are un caracter independent față de prima.

8. Măsura sechestrului judiciar nu poate înceta prin oferirea unei cauțiuni de către partea împotriva căreia a fost luată. Acest drept, acordat părții interesate, să ridice indisponibilizarea bunului prin oferirea unei cauțiuni sau a altei garanții echivalente nu este recunoscut de lege decât în materia sechestrului asigurător și a popririi asigurătorii[5].

9. Sechestrul judiciar poate fi ridicat însă de comun acord de părțile din proces, care au luat parte la procesul de numire a sechestrului[6]. În acest sens, se va formula o cerere care va fi înaintată instanței, aceasta urmând să citeze părțile și să ia act de acordul părților.

10. Nimic nu se opune însă ca, în cazul în care împrejurările existente la momentul luării măsurii s-au schimbat, instanța să revină, la cerere, asupra măsurii și să dispună încetarea sechestrului judiciar.

11. În cazul în care se dispune încetarea sechestrului judiciar sau înlocuirea administratorului, actele făcute înainte de către administratorul numit prin încheiere de instanța judecătorească rămân neatinse și își produc mai departe efectele.

Decizii ale Curții Constituționale

Curtea constată că cererea de sechestru judiciar se judecă în mod obligatoriu cu citarea părților, această procedură având caracter contencios. Astfel, părțile pot învedera instanței împrejurările care să justifice sau nu luarea unei asemenea măsuri, beneficiind de toate garanțiile

---

[1] Supunerea acestuia procedurii insolvenței, renunțarea din partea acestuia etc.

[2] Instanțele au apreciat că, *„în lipsa unui text de lege care să permită înlocuirea unui sechestru judiciar care dă dovadă de rea administrație, nu se poate totuși susține că instanța care a numit acest sechestru judiciar nu are dreptul de a-l înlocui, la cererea părților interesate și când sunt suficiente dovezi din care să se constate că acest sechestru judiciar a pus un alt grad de diligență în administrația cu care a fost însărcinat decât acela cerut de lege. În speță, instanța are dreptul ca pe baza probatoriilor administrate să înlocuiască sechestrul numit și aceste probatorii constau în cercetare la fața locului efectuată de judecător, de luminile unui expert și depozițiile de martori audiați"* – C.Gr.C. Zotta, *op. cit.*, vol. III, p. 251, pct. 32.

[3] În acest sens, a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 65 și practica citată acolo.

[4] E. Herovanu, *Teoria*, p. 129; H. Friedman, *Competința Curței de Apel de a înlocui un sechestru judiciar numit de dânsa*, în PR nr. 3/1923, p. 138.

[5] Em. Dan, *op. cit.*, p. 958, nr. 42. În același sens, a se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. I, p. 420.

[6] D.I. Cotrutz, *op. cit.*, pp. 162 și urm.

procesuale prevăzute de lege. În caz de admitere a cererii de sechestru judiciar, instanţa este obligată să desemneze administratorul-sechestru, aceasta nefiind doar o facultate lăsată la aprecierea sa. Administratorul-sechestru este persoana căreia îi este încredinţată paza bunului sechestrat şi care poate să fie persoana desemnată de părţi de comun acord ori, în caz de neînţelegere între părţi, persoana desemnată de instanţă, care poate fi chiar deţinătorul bunului.

În legătură cu invocarea dispoziţiilor constituţionale cuprinse în art. 16 referitoare la egalitatea în faţa legii şi a autorităţilor publice, Curtea constată că dispoziţiile criticate nu aduc atingere acestui principiu constituţional, întrucât se aplică tuturor celor aflaţi în situaţia prevăzută în ipoteza normei legale, fără nicio discriminare pe considerente arbitrare, măsura instituită prin acestea ia în considerare specificul fiecărei cauze, iar nu al persoanelor care o solicită, acestea beneficiind de un tratament egal. Curtea constată că măsura sechestrului judiciar, reglementată de textele de lege criticate, constă în indisponibilizarea bunului care formează obiectul litigiului, acesta fiind încredinţat spre păstrare şi administrare până la soluţionarea definitivă a litigiului. Aşa fiind, sechestrul judiciar are ca scop conservarea unui bun determinat, desemnarea ca administrator-sechestru a deţinătorului bunului fiind o măsură raţională, pe care instanţa are competenţa să o adopte, în lipsa convenţiei părţilor cu privire la acest aspect, prevederile constituţionale ale art. 25 referitoare la dreptul la libera circulaţie nefiind încălcate. Mai mult, în condiţiile în care procedura sechestrului judiciar exclude antamarea fondului, iar măsura dispusă are caracter provizoriu, nu se poate susţine că, prin intermediul ei, s-ar aduce atingere dreptului la liberă circulaţie.

Constituţia garantează dreptul la liberă circulaţie în ţară şi în străinătate, potrivit propriei voinţe, iar condiţiile exercitării acestui drept sunt stabilite prin lege. Cu privire la invocarea dispoziţiilor constituţionale cuprinse în art. 42 referitoare la interzicerea muncii forţate, se constată că dispoziţiile criticate nu aduc atingere acestui principiu constituţional atâta vreme cât administratorul-sechestru în persoana deţinătorului bunului este un mandatar judiciar, interesat cu privire la buna administrare a bunurilor ce fac obiectul sechestrului judiciar, dispoziţiile criticate neprevăzând posibilitatea ca acesta să fie remunerat, având în vedere tocmai interesul menţionat *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 1020 din 8 noiembrie 2007 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 600 alin. 2 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 826 din 4 decembrie 2007)*.

Jurisprudenţă

1. Fapta inculpatului care, în calitate de custode şi administrator împuternicit al unei societăţi comerciale, a înstrăinat o parte din bunurile mobile legal sechestrate, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale, fără a înştiinţa organul care a dispus instituirea sechestrului, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de evaziune fiscală, prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 241/2005 *(C. Ap. Galaţi, s. pen. şi pt. cauze cu minori, dec. nr. 2029/2011, în BCA nr. 4/2012, disponibilă pe www.legalis.ro)*.

2. În raport de prevederile art. 596 alin. 2 C. pr. civ. [art. 976 alin. (1) NCPC – n.n.], atunci când paza bunului sechestrat nu este încredinţată deţinătorului bunului, nu va putea fi numită sechestru judiciar, în lipsa acordului părţilor, decât o persoană care nu este interesată în cauză. Astfel, de exemplu, nu poate fi încredinţată paza bunului unei rude apropiate a uneia dintre părţi *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1206/1971, în CD 1971, p. 198, apud I. Leş, Codul, p. 1321)*.

3. În lipsa unui text de lege care să permită înlocuirea unui sechestru judiciar care dă dovadă de rea administraţie, nu se poate totuşi susţine că instanţa care a numit acest sechestru judiciar

n-are dreptul a-l înlocui, la cererea părţilor interesate şi când sunt suficiente dovezi din care să se constate că acest sechestru judiciar a pus un alt grad de diligenţă în administraţia cu care a fost însărcinat decât acela cerut de lege.

În speţă, instanţa are dreptul ca, pe baza probatoriilor administrate, să înlocuiască sechestrul numit şi aceste probatorii constau într-o constatare la faţa locului efectuată de un judecător, de luminile unui expert şi depoziţiile de martori audiaţi *(Trib. Râmnicu Sărat, 29 aprilie 1927, apud C.Gr.C. Zotta, op. cit., vol. III, p. 261)*.

4. Potrivit art. 615 C. pr. civ. (art. 976 NCPC – n.n.), sechestrul judiciar având dreptul de a încasa creanţele aflate în averea pusă sub administraţia sa, rezultă învederat că dânsul va putea sta în instanţă în mod valabil ca creditor ipotecar într-o urmărire silită a unui imobil, pentru că prin această urmărire silită nu se tinde la altceva decât la validarea unei creanţe, ceea ce constituie un act de pură administraţie *(Cas. II, dec. din 12 februarie 1908, apud Em. Dan, op. cit., p. 957)*.

5. Sechestrul judiciar numit fără specificarea atribuţiunilor şi drepturilor conferite nu are decât dreptul de a administra spre a conserva averea pe care a fost numit sechestrul judiciar. El nu poate dar sta în judecată decât printr-o autorizaţiune specială dată de tribunal *(Cas. II, dec. din 13 noiembrie 1896, apud Em. Dan, op. cit., p. 957)*.

6. Chestiunea de a şti dacă o asociaţiune trebuie să înceteze sau să continue nu intră în căderea sechestrilor judiciari, care au un mandat judiciar mărginit la anume acte de administraţiune *(Cas. II, dec. din 3 iunie 1906, apud Em. Dan, op. cit., p. 959)*.

7. Dacă sechestrii judiciari se judecă în interes personal cu privire la răspunderea lor ca administratori ai averei, iar nu în numele părţilor litigante cu privire la bunul pus sub sechestru, n-au trebuinţă de prealabila autorizare a tribunalului care i-a numit, spre a face recurs în casaţie *(Cas. I, dec. din 31 mai 1906, apud Em. Dan, op. cit., p. 959)*.

8. În principiu, sechestrul judiciar, fiind numit de justiţie, îşi deţine mandatul de la dânsa şi în această calitate el exercită drepturile ce i s-au conferit fie în contra terţilor, fie chiar asupra părţilor care au provocat sechestrul, când acestea s-au comportat ca chiriaşi sau arendaşi ai patrimoniului pus sub sechestru judiciar.

Prin urmare, sechestrul judiciar are calitatea şi dreptul de a porni acţiune contra deţinătorilor şi a cere evacuarea imobilului când ar fi deţinut pe nedrept, putând uza sau de calea ordinară, după dreptul comun, sau de acţiunea sumară prevăzută de legea proprietăţilor, indiferent dacă cel în contra căruia se exercită acţiunea are şi calitatea de coproprietar, suspendat însă judecătoreşte din exerciţiul dreptului de a administra imobilul *(C. Ap. Bucureşti I, dec. din 20 decembrie 1912, apud Em. Dan, op. cit., p. 962)*.

Art. 977. Administratorul provizoriu

În cazuri urgente, instanţa va putea numi, prin încheiere definitivă dată fără citarea părţilor, un administrator provizoriu până la soluţionarea cererii de sechestru judiciar.

Comentariu

1. Necesitatea numirii unui administrator provizoriu decurge din faptul că judecata cererii de sechestru judiciar, fiind o procedură contencioasă, cu citarea părţilor, nu prezintă caracterul surprinzător şi urgent care asigură de multe ori succesul unei măsuri de protecţie provizorii. Partea împotriva căreia se urmăreşte a se adopta măsura provizorie are timp pentru a se organiza şi în scopul lipsirii de efect a cererii de sechestru, graţie procedurii de

natură contencioasă, ce implică și citarea părților. Succesul deplin al acestei proceduri ține în mare măsură de asigurarea judecării cererii de sechestru în condiții de interes deplin, ceea ce presupune ca bunul a cărui indisponibilizare temporară se solicită să nu fie înstrăinat, distrus, ascuns etc. în perioada cuprinsă între citarea părților și judecata cererii.

2. Administratorul provizoriu are aceleași competențe ca și administratorul sechestru, dar puterile lui sunt limitate în timp până la soluționarea cererii de sechestru judiciar. Se înțelege că legiuitorul se referă la soluționarea definitivă a cererii de sechestru judiciar, efectele numirii administratorului provizoriu extinzându-se și asupra duratei soluționării apelului/recursului, în măsura în care nu s-a trecut la executarea încheierii de sechestru judiciar și predarea bunului/bunurilor administratorului-sechestru numit prin aceasta.

3. Numirea administratorului provizoriu trebuie să urmeze aceleași forme de publicitate ca și numirea administratorului-sechestru, prevăzute la art. 975 alin. (3) coroborat cu art. 954 alin. (3) NCPC, pentru a putea fi opozabilă terților. Dobândirea de către terți a vreunui drept cu privire la bunul asupra căruia s-a dispus numirea unui administrator provizoriu trebuie privită ca fiind inopozabilă celui care a solicitat și a obținut instituirea sechestrului.

Jurisprudență

Prin „terță persoană" urmează a se înțelege nu numai o persoană care este parte în proces, ci și una care nu are interese în procesul respectiv, fie datorită legăturilor de rudenie cu vreuna dintre părți, fie datorită altor împrejurări. În consecință, soțul unei părți nu poate fi considerat ca o a treia persoană *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1602/1972, în Repertoriu II, p. 373, nr. 124, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2007, p. 1458).*

Capitolul IV
Măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală

Art. 978. Domeniu de aplicare

(1) Dispozițiile prezentului capitol reglementează măsurile provizorii necesare pentru apărarea drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de conținutul lor, patrimonial sau nepatrimonial, și indiferent de izvorul acestora.

(2) Măsurile provizorii necesare pentru protecția altor drepturi nepatrimoniale sunt prevăzute de art. 255 din Codul civil.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 255 NCC reglementează procedura aplicabilă în cazul adoptării măsurilor provizorii în materia apărării drepturilor nepatrimoniale. Prin derogare de la aceste norme, art. 978-979 NCPC stabilesc reguli speciale în privința drepturilor de proprietate intelectuală. Reglementarea separată a acestora se justifică prin prisma specificității de a

întruni atât un conținut patrimonial, cât și unul nepatrimonial. În domeniul de aplicare a acestor articole intră dreptul de autor și drepturile conexe acestuia, drepturile decurgând din invenție, modele industriale, dreptul privind marca și indicațiile geografice.

2. În cazul unor drepturi de proprietate intelectuală, legile speciale care guvernează regimul acestora stabilesc proceduri privind luarea unor măsuri provizorii. În aceste cazuri, trebuie să apreciem că aceste dispoziții[1)] sunt derogatorii de la dreptul comun al protecției provizorii în materia creației intelectuale, care este reprezentată de art. 978-979 NCPC.

Art. 979. Măsuri provizorii

(1) Dacă titularul dreptului de proprietate intelectuală sau orice altă persoană care exercită dreptul de proprietate intelectuală cu consimțământul titularului face dovada credibilă că drepturile sale de proprietate intelectuală fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanței judecătorești luarea unor măsuri provizorii.

(2) Instanța judecătorească poate să dispună în special:

a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;

b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor.

(3) În cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale, instanța judecătorească nu poate să dispună încetarea cu titlu provizoriu a acțiunii prejudiciabile decât dacă prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave, dacă acțiunea nu este în mod evident justificată, potrivit art. 75 din Codul civil, și dacă măsura luată de instanță nu apare ca fiind disproporționată în raport cu prejudiciile cauzate. Dispozițiile art. 253 alin. (2) din Codul civil rămân aplicabile.

(4) Instanța soluționează cererea potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care cererea este formulată înainte de introducerea acțiunii de fond, prin hotărârea prin care s-a dispus măsura provizorie se va fixa și termenul în care acțiunea de fond trebuie să fie introdusă, sub sancțiunea încetării de drept a acelei măsuri. Dispozițiile alin. (6) sunt aplicabile.

(5) Dacă măsurile luate sunt de natură să producă un prejudiciu părții adverse, instanța îl poate obliga pe reclamant să dea o cauțiune în cuantumul fixat de aceasta, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii dispuse.

(6) Măsurile luate potrivit dispozițiilor alin. (1)-(4) anterior introducerii acțiunii în justiție pentru apărarea dreptului încălcat încetează de drept dacă reclamantul nu a sesizat instanța în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora.

(7) Reclamantul este ținut să repare, la cererea părții interesate, prejudiciul cauzat prin măsurile provizorii luate, dacă acțiunea de fond este respinsă ca neîntemeiată. Cu toate acestea, dacă reclamantul nu a fost în culpă ori a avut o culpă ușoară, instanța, în raport cu circumstanțele concrete, poate fie să refuze obligarea sa la despăgubirile cerute de partea adversă, fie să dispună reducerea acestora.

(8) Dacă partea adversă nu solicită daune-interese, instanța va dispune eliberarea cauțiunii, la cererea reclamantului, prin hotărâre dată cu citarea părților. Cererea se judecă potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care pârâtul se opune la eliberarea cauțiunii, instanța va fixa un termen în vederea introducerii acțiunii de fond, care nu poate fi mai lung de 30 de zile de la data pronunțării hotărârii, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauțiune.

[1)] Art. 61 din Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, republicată; art. 53 din Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor, republicată; art. 139 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe; art. 91 din Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice, republicată.

Comentariu

1. Pentru a se putea solicita înfiinţarea unei măsuri provizorii de protecţie a drepturilor de proprietate intelectuală este necesară întrunirea cumulativă a două condiţii: *dovada credibilă că drepturile de proprietate intelectuală fac obiectul unei acţiuni ilicite, actuale sau iminente* şi *pericolul unui prejudiciu greu de reparat*. Cele două condiţii par a fi inspirate din prevederile Directivei nr. 2004/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, conform cărora *autorităţile judecătoreşti sunt autorizate, cu privire la măsurile provizorii şi asigurătorii, să solicite reclamantului să prezinte orice dovadă disponibilă în mod rezonabil, pentru a dobândi cu suficientă certitudine convingerea că acesta este titularul dreptului şi că dreptul acestuia a fost încălcat sau că această încălcare este iminentă* (art. 9 par. 3). Se poate observa însă că aceste două condiţii cumulative solicitate reprezintă transpunerea pe plan european a principiilor generale privind analiza pe care judecătorul o face atunci când adoptă măsuri de protecţie cu caracter provizoriu: analiza *prima facie* (în unele exprimări, *fumus boni iuris*) şi *periculum in mora*.

2. Cererea poate fi formulată de titularul dreptului de proprietate intelectuală sau de orice altă persoană care exercită dreptul de proprietate intelectuală cu consimţământul titularului. Potrivit Legii nr. 8/1996, în materia dreptului de autor şi a celor conexe, cererile pot fi formulate de titularii drepturilor încălcate personal, dar şi, în numele şi pentru titularii de drepturi, de către organismele de gestiune, de către asociaţiile de combatere a pirateriei sau de către persoanele autorizate să utilizeze drepturi protejate prin lege, conform mandatului acordat în acest sens.

3. Ce măsuri poate să dispună instanţa pe calea procedurii speciale prevăzute la art. 979 NCPC? Noţiunea de *măsuri provizorii* are o largă cuprindere. Este evident că legiuitorul a operat cu o enumerare exemplificativă atunci când a indicat două posibile măsuri provizorii: *interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie* şi *luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor*. Natura exemplificativă a enumerării se relevă în folosirea expresiei „*în special*", de natură să indice existenţa şi a altor măsuri provizorii ce pot fi adoptate de instanţă. Prin urmare, pe lângă măsurile prevăzute în mod expres la lit. a) şi b) ale alin. (2) al art. 979 NCPC, instanţa va putea lua şi alte măsuri, precum: măsuri asigurătorii (sechestru asigurător, judiciar sau poprire asigurătorie) sau alte măsuri de natură să conducă la protecţia provizorie a dreptului de proprietate intelectuală pretins a fi încălcat. În acest sens, O.U.G. nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială prevede posibilitatea adoptării în materie de proprietate industrială a unor măsuri provizorii precum: *interzicerea cu titlu provizoriu a continuării încălcării presupuse* [art. 9 alin. (1) lit. a)]; *constituirea unei garanţii destinate să asigure despăgubirea titularului dreptului protejat* [art. 9 alin. (1) lit. b)]; *sechestrul mărfurilor bănuite că ar aduce atingere unui drept de proprietate industrială protejat pentru a împiedica introducerea lor sau circulaţia lor în circuitele comerciale* [art. 9 alin. (3)]; *sechestrul bunurilor mobiliare şi imobiliare ale persoanei care se presupune că a încălcat un drept de proprietate industrială protejat, inclusiv blocarea conturilor bancare şi a altor bunuri, în cazul unei încălcări*

săvârşite în activităţi comerciale, dacă partea vătămată dovedeşte că există circumstanţe care ar putea face imposibilă recuperarea daunelor-interese [art. 9 alin. (4)]. De asemenea, în Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe (art. 139) sunt prevăzute următoarele măsuri ce pot fi dispuse cu titlu provizoriu: *interzicerea încălcării dreptului sau încetarea ei provizorie; luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor; luarea măsurilor necesare pentru a asigura repararea pagubei, prin care se înţelege luarea de măsuri asigurătorii asupra bunurilor mobile şi imobile ale persoanei presupuse a fi încălcat drepturile recunoscute de lege, inclusiv blocarea conturilor sale bancare şi a altor bunuri, precum şi comunicarea de documente bancare, financiare sau comerciale ori accesul corespunzător la informaţiile pertinente; ridicarea sau predarea către autorităţile competente a mărfurilor cu privire la care există suspiciuni privind încălcarea unui drept prevăzut de lege, pentru a împiedica introducerea acestora în circuitul comercial*[1].

4. În cazul prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale, măsurile de protecţie provizorie se adoptă în condiţii pe care legiuitorul le doreşte mai restrictive, motivaţia putând fi aceea de a nu se afecta libertatea de exprimare prin asemenea mijloace de comunicare[2]. Faţă de dispoziţiile alin. (3) al art. 979, apreciem că adoptarea unei măsuri provizorii în aceste cazuri implică existenţa cumulativă a următoarelor *condiţii*:

- petentul face dovada credibilă că drepturile sale de proprietate intelectuală fac obiectul unei acţiuni ilicite, actuale;
- prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave;
- acţiunea nu este în mod evident justificată, potrivit art. 75 NCC, conform căruia: nu constituie o încălcare a drepturilor atingerile care sunt permise de lege sau de convenţiile şi pactele internaţionale privitoare la drepturile omului la care România este parte; exercitarea drepturilor şi libertăţilor constituţionale cu bună-credinţă şi cu respectarea pactelor şi convenţiilor internaţionale la care România este parte nu se poate constitui într-o încălcare a drepturilor[3];
- măsura solicitată instanţei să nu apară ca fiind disproporţionată în raport cu prejudiciile cauzate[4].

Măsurile provizorii în materia prejudiciilor aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale nu pot avea ca obiect interzicerea săvârşirii faptei ilicite, chiar dacă aceasta are caracter iminent, ci numai eventuala încetare a săvârşirii faptei sau interzicerea ei pe

---

[1] A se vedea V. Roş, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, *Dreptul de autor şi drepturile conexe*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 532-533.

[2] A se vedea A. Rădoi, *Noul Cod civil*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012, p. 250.

[3] Această condiţie suplimentară dă expresie limitărilor permise de lege, convenţii sau pacte internaţionale ori care decurg din exercitarea drepturilor similare ale altora. Drepturile cu caracter nepatrimonial nu sunt absolute, putând fi restrânse în limitele prevăzute de art. 75 NCC. A se vedea E. Chelaru, în *Noul Cod civil*, pp. 86-87.

[4] Pe bună dreptate, s-a arătat într-o lucrare relativ recentă că limitările referitoare la gravitatea prejudiciului şi evitarea disproporţionalităţii faţă de prejudiciile ce ar putea fi cauzate prin adoptarea măsurii provizorii nu ar trebui să fie specifice numai delictelor de presă scrisă sau audiovizuală, numai cea relativă la evidenţa caracterului nejustificat al acţiunii este cu adevărat proprie acestei materii. A se vedea C. Voicu, în *Noul Cod civil*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 327.

viitor, dacă aceasta persistă. Aceasta rezultă din trimiterea pe care art. 979 alin. (3) teza a doua NCPC o face la dispoziţiile art. 253 alin. (2) NCC şi este explicată de grija pe care a manifestat-o legiuitorul faţă de dreptul la libera exprimare.

5. Se observă că în materia drepturilor de proprietate intelectuală există în prezent o reglementare paralelă a măsurilor de protecţie provizorie. Este important pentru practicieni să determine cu exactitate concursul dintre diferitele norme legale existente în acest moment. Problema a mai fost abordată în literatura de specialitate, dar înainte de adoptarea Legii de punere în aplicare a Codului de procedură civilă, prin care a fost introdus capitolul special relativ la măsuri provizorii în materia proprietăţii intelectuale[1]. Tabloul reglementărilor relevante în materie cuprinde:

- dispoziţiile art. 255 NCC, care reglementează măsurile provizorii, plasat în Titlul V, dedicat apărării drepturilor nepatrimoniale, printre care legiuitorul a enumerat şi *creaţia ştiinţifică, artistică, literară sau tehnică*;
- dispoziţiile din diferite legi speciale ce reglementează proceduri de adoptare a măsurilor provizorii de protecţie a diferitelor drepturi de proprietate intelectuală[2];
- dispoziţiile art. 978-979 NCPC.

Cu toate că art. 252 NCC enumeră printre drepturile nepatrimoniale şi *creaţia ştiinţifică, artistică, literară sau tehnică*, apreciem că dispoziţiile art. 255 NCC nu îşi găsesc aplicarea în ceea ce priveşte aceste drepturi. Aceste drepturi au o structură aparte, fiind nepatrimoniale, dar având şi o componentă semnificativă patrimonială. Ele nu pot fi destructurate şi protejate separat – componenta nepatrimonială printr-o lege, iar componenta patrimonială prin altă lege. Pe baza acestui raţionament, legiuitorul a dorit să existe o unică procedură de protecţie a drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de natura patrimonială sau nepatrimonială a acestora. Dispoziţiile din Noul Cod de procedură civilă nu reprezintă altceva decât transpunerea fidelă a regulilor cuprinse în art. 255 NCC, ceea ce înseamnă că legiuitorul şi-a dorit o extindere a acestora la drepturile de proprietate intelectuală, creând un regim unic de protecţie provizorie pentru drepturile nepatrimoniale enumerate la art. 252 NCC, care presupun şi componenta patrimonială.

Problema mai delicată o reprezintă dispoziţiile aflate în legi speciale, care prevăd diferite proceduri de adoptare a unor măsuri provizorii în legătură cu drepturile ce intră în domeniul de reglementare al legilor respective. Este adevărat că prin Legea de punere în aplicare a Codului de procedură civilă s-au modificat dispoziţiile legale relative la protecţia provizorie a diferitelor drepturi de proprietate intelectuală reglementate de legi speciale, în scopul de a le pune în acord terminologic şi reglementar cu dispoziţiile art. 979 NCPC. În toate aceste legi speciale s-a introdus câte un alineat care prevede în mod expres că măsurile prevăzute în

[1] S. Florea, *Reglementarea măsurilor asigurătorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală. Implicaţiile art. 252, 255 şi 257 C. civ.*, în RRDP nr. 6/2011, pp. 85-114. Deşi titlul se referă numai la măsuri asigurătorii, studiul vizează întreaga problematică a măsurilor provizorii în materia proprietăţii intelectuale.

[2] Art. 5-6, 9 şi 10 din O.U.G. nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială; art. 61 din Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenţie; art. 53 din Legea nr. 129/1992 privind protecţia desenelor şi modelelor; art. 139 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe; art. 91 din Legea nr. 84/1998 privind mărcile şi indicaţiile geografice.

respectivele legi se vor adopta cu aplicarea procedurii stabilite în capitolul relativ la măsurile provizorii în materia dreptului de proprietate intelectuală din Noul Cod de procedură civilă (art. 978-979). S-a realizat în acest fel eliminarea oricărei incertitudini ce ar fi putut să decurgă din regulile de interpretare aplicabile în caz de conflict de legi. Rezultă că, în ceea ce privește regulile de procedură, printre care identificăm *condițiile de înființare, competență, procedura de judecată, modul de stabilire și de retragere a cauțiunii, durata măsurilor provizorii*, singurele aplicabile sunt dispozițiile art. 979 NCPC. În ceea ce privește măsurile ce pot fi dispuse de către instanță în vederea protecției provizorii a drepturilor de proprietate intelectuală, dispozițiile ce se regăsesc în legile speciale prevăd și alte măsuri în afara celor enumerate în Noul Cod de procedură civilă. Nimic nu împiedică aplicarea în continuare a dispozițiilor cuprinse în legile speciale privind aplicarea unor măsuri pe care Codul de procedură civilă nu le enumeră. Două argumente susțin această concluzie: *enumerarea măsurilor provizorii, cuprinsă în art. 979 alin. (2) NCPC, are caracter exemplificativ* și *măsurile prevăzute în legile speciale nu sunt contrare prevederilor din Codul de procedură civilă* [în caz contrar, ar fi fost aplicabile dispozițiile art. 83 lit. k) din Legea de punere în aplicare a Codului de procedură civilă, conform cărora la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă se abrogă orice dispoziții contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale].

6. Măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală pot fi dispuse chiar și înaintea introducerii unei acțiuni de fond. În acest caz, legiuitorul a stabilit că trebuie să existe o limitare în timp a duratei măsurii adoptate, pentru a evita situația în care beneficiarul acesteia ar avea ulterior o atitudine pasivă, la adăpostul confortului oferit de măsura provizorie. În acest caz, judecătorul va stabili chiar prin hotărârea de admitere a cererii și termenul în care trebuie introdusă acțiunea de fond. Din coroborarea alin. (4) și (6) rezultă că termenul nu poate fi mai lung de 30 de zile de la luarea măsurilor provizorii. În cazul în care instanța nu a dispus un anume termen, se aplică termenul legal de 30 de zile prevăzut la alin. (6). La expirarea termenului fixat de instanță sau de lege pentru introducerea acțiunii de fond, dacă reclamantul nu a făcut acest demers, măsura provizorie încetează de drept. Termenul nu este nici de decădere, nici de prescripție, ci reprezintă numai o limitare în timp a măsurii de protecție provizorie, a cărei prelungire este condiționată de un act procesual – introducerea acțiunii.

7. Pentru judecarea cererilor de luare a unor măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală, se face trimitere la procedura ordonanței președințiale, care se aplică în mod corespunzător. Apreciem că nu mai este necesar ca instanța să verifice urgența, deoarece legiuitorul a stabilit *ab initio* că urgența este justificată prin natura materiei la care se raportează cererea, adică protecția proprietății intelectuale. Instanța va avea însă în vedere ca măsura să aibă caracter provizoriu și să nu prejudece fondul, condiții care sunt impuse și de denumirea capitolului ce reglementează materia. Instanța are dreptul de a aprecia dacă va judeca cererea cu sau fără citarea părților. Singura cale de atac este apelul, care se exercită în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea părților.

8. Legiuitorul a manifestat interes şi pentru partea împotriva căreia se adoptă măsurile de protecţie provizorie prevăzute în acest capitol, menţionând că reclamantul este ţinut să repare prejudiciul cauzat prin măsurile provizorii adoptate.

Primul lucru care atrage atenţia este acela că cererea de daune poate fi formulată de *orice parte interesată*. Este posibil ca această cerere să fie formulată şi de altă persoană decât cea care a figurat ca pârât în cererea de ordonanţă preşedinţială, în măsura în care va dovedi că măsurile provizorii solicitate şi obţinute de reclamant au produs efecte vătămătoare în ceea ce o priveşte.

În al doilea rând, sunt de analizat ipotezele prevăzute de alin. (7) în privinţa răspunderii pentru pagubele cauzate prin solicitarea şi obţinerea unor măsuri provizorii. Textul indică două ipoteze – *reclamantul nu a fost în culpă* şi *reclamantul a avut o culpă uşoară*. Pornind de la aceste două ipoteze, se acordă instanţei dreptul ca, în raport cu circumstanţele concrete, să adopte două soluţii – fie *să refuze obligarea la despăgubiri a celui care a solicitat măsura provizorie*, fie *să dispună reducerea despăgubirilor solicitate de cel afectat de luarea respectivelor măsuri*. Se pune problema dacă, aflându-se în oricare dintre ipotezele descrise, judecătorul va putea face aplicarea oricăreia dintre soluţiile alternativ indicate de lege. Adică, mai exact, dacă se constată că nu există culpă, instanţa va putea să dispună oricare dintre soluţiile indicate, respectiv refuzul de obligare la despăgubiri ori reducerea acestora? Dacă aceasta este interpretarea, atunci ne aflăm într-un caz de răspundere obiectivă pentru cel care a solicitat şi a obţinut luarea măsurilor provizorii, deoarece el ar putea răspunde pecuniar chiar şi în cazul în care, fără a fi culpabil, a produs prejudicii părţii adverse. Instanţa va putea, în raport cu circumstanţele concrete, să redimensioneze daunele solicitate, dar va exista răspundere. Credem că textul alin. (7) ar trebui să primească o altă interpretare, conformă principiilor aplicabile în materie de răspundere delictuală. Apreciem că ipotezei *„reclamantul nu a fost în culpă"* îi corespunde soluţia de refuzare a obligării la plata despăgubirilor (culpa fiind un element al răspunderii civile), iar ipotezei *„reclamantul a avut o culpă uşoară"* îi corespunde soluţia reducerii despăgubirilor solicitate de cel afectat de luarea respectivelor măsuri.

În al treilea rând, se observă că, prin derogare de la regulile răspunderii civile delictuale, cel care a solicitat măsuri provizorii fără a avea în cele din urmă câştig de cauză în acţiunea de fond ar putea obţine o reducere a daunelor datorate în cazul unei culpe foarte uşoare (*culpa levissima*). În principiu, cel care solicită o măsura provizorie şi care nu obţine câştig de cauză în acţiunea de fond răspunde şi pentru cea mai simplă culpă. Numai în caz de culpă uşoara şi în raport cu circumstanţele concrete apreciate de instanţă, aceasta poate să dispună reducerea pretenţiilor părţii prejudiciate prin luarea măsurii.

În al patrulea rând, trebuie să reiteram că este eronată concepţia, exprimată de unii practicieni, conform căreia răspunderea angajată de cel care a solicitat o măsură provizorie fără a avea dreptul pretins a fi protejat reprezintă o aplicaţie a abuzului de drept. Nu este vorba aici de abuz. Cel care solicită o măsură provizorie, de orice fel, răspunde faţă de partea care a suferit prejudicii din cauza acesteia pentru cea mai simplă culpă. Nu este o sancţiune pentru exerciţiul abuziv al unui drept, deoarece pentru aceasta sunt prevăzute amenzi sau daune suplimentare.

În final, este de observat că alin. (7) corelează dreptul la despăgubiri al persoanei care a suferit ca urmare a aplicării măsurilor provizorii cu respingerea ca neîntemeiată a acțiunii de fond. Apreciem că dreptul la despăgubiri nu este condiționat de respingerea ca neîntemeiată a acțiunii de fond, soluția fiind aceeași și în cazul anulării acesteia, al perimării ori al altor soluții care nu implică analiza fondului, dar presupun culpa reclamantului. Nu vedem care ar fi rațiunea pentru care legiuitorul ar cauționa un comportament procesual culpabil. În realitate, în principiu, numai succesul în acțiunea de fond poate să îl pună la adăpost de eventuale daune pe cel care a solicitat luarea măsurilor provizorii, orice altă soluție, indiferent de antamarea sau nu a fondului, generând dreptul la despăgubire din partea celui prejudiciat. Chiar dacă alin. (7) se referă la respingerea acțiunii de fond ca neîntemeiată, atragerea răspunderii celui care a solicitat în mod nelegitim măsuri de protecție, fără a putea să dovedească ulterior existența dreptului a cărui protecție anticipată a solicitat-o, se angajează în baza principiilor generale ale răspunderii delictuale.

9. Alin. (8) al articolului reglementează procedura de restituire a cauțiunii depuse pentru garantarea eventualelor prejudicii ce ar putea decurge din solicitarea și obținerea nelegitimă a măsurilor provizorii de protecție în materia drepturilor de proprietate intelectuală. Procedura prevăzută este ușor diferită de cea care reglementează regimul cauțiunii în dreptul comun, adică art. 1.064 NCPC. În această materie, cererea de restituire a cauțiunii se judecă potrivit regulilor aplicabile ordonanței președințiale, aspect nereținut și de art. 1.064 NCPC, prin care se reglementează regimul restituirii cauțiunii în restul cazurilor. Regimul ordonanței președințiale se aplică în mod corespunzător. Spre exemplu, deși regulile ordonanței permit judecarea fără citarea părților, cererea de restituire a cauțiunii se judecă numai cu citare, de altfel, absolut necesară pentru clarificarea aspectelor legate de intenția solicitării daunelor de către cel afectat de luarea măsurilor provizorii. Pentru a prelungi efectul de indisponibilizare a cauțiunii, pârâtul trebuie să se opună la eliberarea acesteia. Simpla opunere la eliberarea cauțiunii nu are ca efect decât cel mult prorogarea momentului disponibilizării cauțiunii, deoarece, în acest caz, instanța va stabili un termen ce nu poate fi mai lung de 30 de zile, în interiorul căruia cel care se pretinde afectat de luarea măsurilor provizorii să formuleze acțiune în daune, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauțiune. Rezultă că, față de poziția exprimată de pârât în sensul opunerii sale la eliberarea cauțiunii, instanța va respinge cererea de restituire, dar va fixa un termen de cel mult 30 de zile de la data pronunțării, în interiorul căruia acesta să introducă acțiunea de daune. Care va fi modalitatea practică în care reclamantul va obține restituirea cauțiunii în cazul în care pârâtul nu se conformează obligației de a introduce acțiunea de fond în termenul stabilit de instanță? Problema decurge din faptul că reclamantul ar fi pus în fața situației de a face o probă a unui fapt negativ determinabil, într-o manieră total inechitabilă sub aspect probatoriu. Ar trebui ca reclamantul să facă dovada că pârâtul nu a introdus acțiune de fond, dar aceasta poate fi formulată la orice instanță din țară, chiar și la una necompetentă. Un certificat de grefă care să ateste că nu există o acțiune introdusă la niciuna dintre instanțele române este greu, dacă nu chiar imposibil de obținut. Ar fi mai înțelept ca regulile pe care le vor aplica instanțele să țină seama de aceste realități și, în consecință, să fie în sarcina celui care s-a opus la eliberarea cauțiunii și a determinat, prin

aceasta, respingerea cererii de restituire să depună la grefa instanţei care este competentă să dispună restituirea cauţiunii, în termenul prevăzut în hotărâre (cel mult 30 de zile de la pronunţare), dovada că a intentat acţiunea de fond. În cazul în care cel care s-a opus la eliberarea cauţiunii nu a avut diligenţa să înregistreze la grefa instanţei dovada intentării acţiunii de fond, instanţa va dispune eliberarea cauţiunii printr-o încheiere supusă regulilor procedurii necontencioase. Se remarcă faptul că protecţia acordată celui împotriva căruia s-a luat măsura provizorie este mai energică în această materie în raport cu cea oferită în regimul obişnuit al restituirii cauţiunii, prevăzut în art. 1.064 NCPC. Potrivit regulilor comune ce reglementează restituirea cauţiunii, aceasta este disponibilizată în măsura în care cel împotriva căruia s-a luat măsura garantată prin depunerea cauţiunii nu a introdus acţiune de daune în 30 de zile de la data încetării măsurii respective, în timp ce, în cazul protecţiei drepturilor de proprietate intelectuală, termenul de introducere a acţiunii de daune curge abia de la data respingerii cererii de restituire a cauţiunii, intervenită ca urmare a opoziţiei formulate la cererea de restituire.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul V
Procedura partajului judiciar

Bibliografie

M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013; Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hăgeanu, *Dreptul familiei în reglementarea noului Cod civil*, ed. a 7-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2012; C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007; Gh. Comăniţă, *Partajul judiciar*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Drept civil. Dreptul de proprietate şi alte drepturi reale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006; I. Genoiu, *Dreptul la moştenire în Codul civil*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013; D. Lupulescu, *Drept civil. Drepturile reale* principale, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997; C.N. Nica, *Partajul judiciar*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011; V. Pătulea, C. Turianu, *Dreptul de proprietate şi alte drepturi reale. Patrimoniul. Dreptul de proprietate*, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008, vol. I; L. Stănciulescu, *Curs de drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012; C. Toader, L. Stănciulescu, R. Popescu, V. Stoica, *Moştenirea testamentară. Transmisiunea şi împărţeala moştenirii*, Ed. Actami, Bucureşti, 1997; L. Pop, L.-M. Harosa, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006; V. Stoica, *Coproprietatea obişnuită în lumina dispoziţiilor legale actuale şi a celor din Proiectul Codului civil. Obligaţiile coproprietarilor şi încetarea coproprietăţii obişnuite*, în RRD nr. 5/2005; V. Terzea, *Noul Cod civil adnotat cu doctrină şi jurisprudenţă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011; M. Trif, *Desfacerea căsătoriei prin divorţ şi partajul bunurilor comune ale soţilor*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007; O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Drepturile reale*, ed. a 2-a, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2003.

Comentariu general

1. Dreptul de proprietate asupra unui bun sau asupra unei universalităţi de bunuri aparţine, de regulă, unei singure persoane, însă, adeseori, prerogativele acestui drept aparţin împreună şi simultan mai multor persoane, situaţie în care dreptul de proprietate este configurat ca un drept comun al acelor persoane.

În această situaţie, în care atributele dreptului de proprietate sunt exercitate concurent şi simultan de mai multe persoane, asupra unui bun sau asupra unor bunuri privite singular, dreptul acestora se înfăţişează sub forma unui drept de proprietate comună (coproprietate), iar atunci când prerogativele proprietăţii sunt exercitate de mai multe persoane asupra unei universalităţi de bunuri, ne aflăm în prezenţa unei indiviziuni.

2. Coproprietatea comună obişnuită şi, în mod asemănător, indiviziunea sunt privite de legiuitor ca având caracter „tipic temporar"[1] (vremelnic), astfel că durează până la încetarea lor prin modurile premise de lege. Modalitatea specifică şi cea mai frecventă de sistare a coproprietăţii obişnuite sau a indiviziunii este partajul sau împărţeala.

---

[1] A se vedea V. Stoica, *Coproprietatea obişnuită în lumina dispoziţiilor legale actuale şi a celor din Proiectul Codului civil. Obligaţiile coproprietarilor şi încetarea coproprietăţii obişnuite*, în RRD nr. 5/2005, p. 43.

3. În doctrină, partajul este definit ca fiind „acea operaţie juridică prin care se pune capăt coproprietăţii sau stării de indiviziune, bunurile stăpânite pe cote-părţi fiind trecute, potrivit cu întinderea cotelor cuvenite, în proprietatea exclusivă a fiecăruia dintre coproprietari sau coindivizari, astfel încât dreptul exclusiv asupra unei cote ideale din masa bunurilor comune sau indivize devine un drept exclusiv asupra unui bun sau asupra unor bunuri determinate în materialitatea lor”[1].

4. Din elementele definitorii ale instituţiei partajului sau împărţelii rezultă că aceasta priveşte indiviziunea (universalitatea de bunuri), proprietatea comună pe cote-părţi obişnuită şi proprietatea comună în devălmăşie[2].

5. Doctrina este unanimă în a constata că între coproprietate şi indiviziune „există apropieri esenţiale în ce priveşte regimul juridic”[3]. Deosebirea dintre cele două concepte o găsim în privinţa obiectului. Astfel, coproprietatea are ca obiect unul sau mai multe bunuri individual determinate, în timp ce indiviziunea are ca obiect o universalitate de bunuri. Ca o expresie a deosebirii dintre cele două noţiuni în privinţa obiectului, se consideră că proprietatea comună pe cote-părţi este o modalitate a dreptului de proprietate, pe când indiviziunea este o modalitate a patrimoniului[4].

În mod evident, cum am precizat deja, cele două concepte şi instituţii nu se confundă, „însă în doctrină şi mai ales în practica judecătorească termenii de coproprietate şi indiviziune sunt folosiţi, adesea, unul pentru altul ca şi cum ar avea acelaşi înţeles”[5]. Pentru a se sublinia că distincţia dintre cele două concepte este doar cantitativă şi nu trebuie absolutizată, s-a susţinut că „proprietatea comună pe cote-părţi este o proprietate indiviză, tot aşa cum indiviziunea este o proprietate comună pe cote-părţi”[6].

---

[1] C. Stătescu, *Drept civil. Contractul de transport. Drepturile de creaţie intelectuală. Succesiunile*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1967, p. 234; I. Leş, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010, p. 976; I. Leş, *Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, p. 1311; L. Pop, L.-M. Harosa, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 195; I. Adam, *Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, p. 378; O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Drepturile reale*, ed. a 2-a, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2003, p. 186; Gh. Comăniţă, *Partajul judiciar*, Ed. Lumina Lex, 2002, pp. 12-13. Conţinutul conceptului de partaj a fost determinat cu aceleaşi elemente şi de jurisprudenţă. În acest sens, a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 836/1977, în *Repertoriu III*, p. 143; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1451/1989, în Dreptul nr. 4/1990, p. 72.

[2] Pentru amănunte în ceea ce priveşte formele coproprietăţii, a se vedea: C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007, p. 162 şi urm.; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Drept civil. Dreptul de proprietate şi alte drepturi reale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 231 şi urm.; V. Pătulea, C. Turianu, *Dreptul de proprietate şi alte drepturi reale. Patrimoniul. Dreptul de proprietate*, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008, vol. I, p. 138 şi urm.; I. Adam, *op. cit.*, p. 365 şi urm.; L. Pop, L.-M. Harosa, *op. cit.*, p. 185 şi urm.; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, p. 178 şi urm.; D. Lupulescu, *Drepturile reale principale*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997, p. 58 şi urm.; E. Safta-Romano, *Dreptul de proprietate privată şi publică în România*, Ed. Graphix, Iaşi, 1993, p. 102 şi urm.; L. Pop, L.-M. Harosa, *op. cit.*, p. 185 şi urm.; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, p. 178 şi urm.

[3] C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 164; I. Adam, *op. cit.*, p. 357.

[4] C. Stătescu, C. Bârsan, *op. cit.*, p. 181; I. Adam, *op. cit.*, p. 357; L. Pop, L.-M. Harosa, *op. cit.*, p. 186.

[5] L. Pop, L.-M. Harosa, *op. cit.*, p. 186; D. Lupulescu, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997, p. 61 şi urm.; I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 973.

[6] Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, Ed. Actami, Bucureşti, 1999, p. 544.

6. Conform prevederilor art. 632 alin. (1) NCC, proprietatea comună îmbracă două forme: proprietatea pe cote-părţi (coproprietatea) şi proprietatea în devălmăşie (devălmăşia).

Proprietatea pe cote-părţi se caracterizează prin aceea că „un bun nefracţionat în materialitatea sa aparţine concomitent mai multor proprietari, fiecare dintre ei având o cotă-parte ideală şi abstractă din dreptul de proprietate asupra acelui bun"[1], în timp ce proprietatea în devălmăşie are specific faptul că „bunul aparţine tuturor coproprietarilor, fără ca aceştia să aibă precizată o cotă-parte ideală din dreptul de proprietate asupra acelui bun"[2].

7. În considerarea faptului că, din punct de vedere procedural, regulile care se aplică pentru sistarea coproprietăţii sunt identice cu cele aplicabile sistării indiviziunii, în doctrină şi jurisprudenţă conceptele de „partaj", „împărţeală" sau „sistarea stării de indiviziune" sunt folosite, adesea, ca sinonime.

8. Partajul se poate realiza prin acordul de voinţă al părţilor (partajul convenţional), atunci când acestea se înţeleg, cu respectarea condiţiilor cerute de lege pentru încheierea convenţiilor, sau prin intermediul justiţiei (partajul judiciar sau judecătoresc), după o procedură expres reglementată, atunci când părţile nu se înţeleg ori atunci când calea judiciară a partajului este obligatorie.

9. În afară de situaţia în care părţile nu se înţeleg, partajul poate fi realizat numai pe cale judecătorească în cazul în care între coindivizari se găsesc şi persoane fără capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă şi nu există autorizarea instanţei de tutelă pentru un partaj voluntar, atunci când lipseşte unul dintre coproprietari ori atunci când este realizat la cererea creditorilor unuia dintre coproprietari pe calea acţiunii oblice.

10. Titlul V al NCPC supus analizei reglementează „procedura partajului judiciar", sintagmă care este sinonimă cu aceea de „procedura împărţelilor judiciare" sau „procedura sistării stării de indiviziune" şi se constituie într-un ansamblu de norme conform cărora se judecă cererile ce au ca obiect sistarea indiviziunii sau a coproprietăţii.

Art. 980. Reguli aplicabile

Judecarea oricărei cereri de partaj privind bunuri asupra cărora părţile au un drept de proprietate comună se face după procedura prevăzută în prezentul titlu, cu excepţia cazurilor în care legea prevede o altă procedură.

Comentariu

1. Normele ce constituie procedura partajului judiciar sunt cuprinse atât în NCPC, cât şi în alte acte normative.

2. Cum în mod explicit este statuat prin dispoziţiile textului comentat, dreptul comun în materia partajului judiciar îl constituie normele cuprinse în Titlul V al NCPC, intitulat „Procedura partajului judiciar" – art. 980-996. În mod firesc, dispoziţiile procedurale cuprinse în Titlul V, circumscrise procedurii speciale a partajului judiciar, se completează

[1] C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 163.
[2] *Ibidem*, p. 185.

cu normele comune ale NCPC, în măsura în care acestea din urmă nu contravin dispoziţiilor speciale.

3. Noul Cod civil rezervă, de asemenea, importante norme partajului şi aspectelor conexe ale acestuia, întregind astfel cadrul normativ al instituţiei partajului. Astfel, Cartea a III-a, Titlul II, Capitolul IV, Secţiunea a 5-a – art. 669-689, este rezervată partajului, fiind reglementate: felurile partajului, convenţiile privitoare la suspendarea partajului şi suspendarea pronunţării partajului prin hotărâre judecătorească, reguli privitoare la modul de împărţire, intervenţia creditorilor personali ai unui coproprietar în partaj, partajul suplimentar etc.

Totodată, în Cartea a IV-a, Titlul IV, Capitolul IV NCC regăsim norme privind partajul succesoral, raportul donaţiilor, plata datoriilor şi partajul de ascendent.

4. În cazul partajului succesoral judiciar, normele cuprinse în Titlul V al NCPC se completează cu dispoziţiile art. 193 alin. (3) NCPC, precum şi cu dispoziţiile art. 108 alin. (2) din Legea notarilor publici şi a activităţii notariale nr. 36/1995, republicată, cu modificările şi completările ulterioare[1)]. În aplicarea acestor dispoziţii procedurale, sub sancţiunea nulităţii absolute[2)], reclamantul este obligat să anexeze la cererea de chemare în judecată o încheiere emisă de notarul public cu privire la verificarea evidenţelor succesorale prevăzute de Codul civil.

Procedura întocmirii şi eliberării încheierii cu privire la verificarea evidenţelor succesorale este reglementată în Regulamentul de aplicare a Legii notarilor publici şi a activităţii notariale nr. 36/1995, aprobat prin Ordinul ministrului justiţiei nr. 2.333/C/2013[3)].

Jurisprudenţă

Definită drept operaţiune juridică ce are drept scop curmarea stării de indiviziune şi înlocuirea dreptului indiviz al fiecărui proprietar cu un drept exclusiv asupra unuia sau mai multor bunuri concrete, împărţeala înfăptuită pe cale judecătorească nu poate avea loc decât cu respectarea regulilor de procedură instituite prin art. 673^{1}-673^{14} C. pr. civ., în caz contrar hotărârea judecătorească fiind lovită de nulitate absolută. Curtea reţine că din dispoziţiile art. 673^{1} (echivalentul art. 980 NCPC – n.n., I.G.) rezultă că judecarea oricărei cereri de împărţeală privind bunuri asupra cărora părţile au un drept de proprietate comună trebuie să se facă potrivit procedurii din Capitolul VII C. pr. civ., în afară de cazurile în care legea stabileşte o altă procedură. Din modul de redactare a textului enunţat mai sus rezultă că dispoziţiile prin care este reglementată procedura împărţelii judiciare au caracter imperativ, instanţele de judecată având obligaţia să îndeplinească actele procedurale în conformitate cu formele impuse în mod expres de legiuitor, sub sancţiunea anulabilităţii lor, conform art. 105 alin. 2 C. pr. civ. (art. 175 NCPC – n.n., I.G.) *(C. Ap. Timişoara, s. civ., dec. civ. nr. 990/2003, în BJ 2003, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2004, pp. 237-239).*

[1)] Art. 109 din Legea nr. 36/1995 a intrat în vigoare la data de 15 februarie 2013, potrivit art. I pct. 1 din O.U.G. nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 68 din 31 ianuarie 2013.

[2)] A se vedea şi Gh. Florea, *supra*, vol. I, comentariu *sub* art. 193, p. 704.

[3)] Publicat în M. Of. nr. 479 din 1 august 2013.

Art. 981. Cuprinsul cererii

Reclamantul este obligat să arate în cerere, pe lângă menţiunile prevăzute la art. 194, persoanele între care urmează a avea loc partajul, titlul pe baza căruia acesta este cerut, toate bunurile supuse partajului, valoarea lor, locul unde acestea se află, precum şi persoana care le deţine sau le administrează.

Comentariu

1. Sesizarea instanţei competente se face, potrivit art. 192 NCPC, printr-o cerere de partaj care trebuie să cuprindă, pe lângă elementele generale prevăzute de art. 194 NCPC, anumite elemente speciale derivate din particularităţile partajului judiciar.

2. Textul comentat precizează, în mod expres, elementele speciale ale cererii de partaj, şi anume: „persoanele între care urmează a avea loc partajul, titlul în baza căruia acesta este cerut, toate bunurile supuse partajului, valoarea lor, locul unde acestea se află, precum şi persoana care le deţine sau le administrează". Elementele speciale ale cererii de partaj sunt necesare pentru stabilirea corectă a cadrului procesual, precum şi pentru determinarea competenţei instanţei, calcularea taxelor de timbru, luarea unor măsuri asiguratorii, formarea loturilor ş.a.

3. Potrivit dispoziţiilor art. 1.143 alin. (1) NCC, „nimeni nu poate fi obligat a rămâne în indiviziune. Moştenitorul poate cere oricând ieşirea din indiviziune, chiar şi atunci când există convenţii sau clauze testamentare care prevăd altfel". Deşi aceste prevederi legale se referă la indiviziunea rezultată din succesiune, coroborate cu dispoziţiile art. 669 NCC, ele se aplică şi în cazul coproprietăţii dobândite cu alt titlu, precum şi în cazul devălmăşiei.

Textul enunţat reglementează astfel una dintre particularităţile importante ale acţiunii de partaj, anume aceea că, în materie de indiviziune, oricare dintre coindivizari are posibilitatea de a promova o asemenea acţiune[1], iar persoanele între care urmează a avea loc partajul sunt persoanele fizice sau juridice care au calitatea de coindivizari, coproprietari sau devălmaşi.

4. Reclamantul din acţiunea de partaj va trebui să îi cheme în judecată pe toţi ceilalţi coindivizari în calitate de pârâţi, pentru că, în caz contrar, partajul este lovit de nulitate absolută [art. 684 alin. (2) NCC][2]. Nulitatea partajului judiciar pentru motivul menţionat va putea fi invocată şi constatată în căile de atac exercitate în condiţiile legii.

Necesitatea chemării în proces a tuturor coproprietarilor/coindivizarilor a făcut ca în doctrină să se afirme că acţiunea în împărţeală are un **caracter indivizibil**[3].

5. Omisiunea indicării unui coproprietar/coindivizar în cuprinsul cererii de chemare în judecată poate fi remediată în tot cursul judecăţii în primă instanţă, fie din iniţiativa uneia dintre părţi, fie din iniţiativa coproprietarului/coindivizarului omis iniţial de la împărţeală[4]. Când iniţiativa aparţine uneia dintre părţi, calea procedurală este cererea de

[1] A se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 548; I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 985; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, 2013, p. 709.

[2] Sub imperiul vechii reglementări, instanţa supremă a statuat în acelaşi sens. A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 673/1982, în RRD nr. 3/1983, p. 66.

[3] În acest sens, a se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 549; I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 985.

[4] I. Leş, *Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, p. 1314.

intervenţie forţată, formulată în condiţiile art. 68 şi urm. NCPC, iar când iniţiativa aparţine coproprietarului/coindivizarului omis în cererea de partaj, instrumentul procedural pe care acesta îl are la îndemână este cererea de intervenţie principală, în temeiul art. 62 şi urm. NCPC, dobândind astfel calitatea de parte în proces, în condiţiile prevăzute de art. 65 NCPC.

6. Noua reglementare privind „introducerea forţată în cauză, din oficiu, a altor persoane", structurată în art. 78 şi art. 79 NCPC, stabileşte pentru instanţa de judecată obligaţia de a pune în discuţia părţilor necesitatea introducerii în proces a coproprietarului/coindivizarului omis în cererea de partaj. În situaţia în care niciuna dintre părţi nu va solicita introducerea în cauză a coproprietarului/coindivizarului omis, iar judecătorul va aprecia că, în aceste condiţii, cererea nu poate fi soluţionată, o va respinge, fără a se pronunţa asupra fondului.

7. În afară de coindivizari, împărţeala poate fi cerută şi de creditorii personali ai acestora[1] sau ai succesiunii[2], de către cesionarii de drepturi succesorale[3] şi, în anumite condiţii, de către uzufructuar[4].

8. Când justifică un drept sau un interes legitim, în procesul de împărţeală pot interveni terţe persoane, fie din proprie iniţiativă, fie la iniţiativa uneia dintre părţi.

9. O altă particularitate a împărţelii judiciare constă în faptul că fiecare parte este reclamant şi pârât, întrucât acţiunea de partaj dă naştere la o judecată dublă, astfel că şi pârâtul poate obţine obligarea reclamantului iniţial, chiar dacă nu a formulat o acţiune reconvenţională[5].

10. Pentru împărţeala bunurilor comune ale soţilor, reclamantul va indica şi cota sa de contribuţie la dobândirea acestora, iar dacă acţiunea de împărţeală este introdusă în timpul căsătoriei de către unul dintre soţi, cererea va cuprinde şi motivele temeinice care justifică partajul.

11. Din conţinutul dispoziţiilor art. 1.143 alin. (1) NCC se desprinde necesitatea soluţionării împreună a tuturor pretenţiilor conexe şi, de aceea, în jurisprudenţă s-a decis că, în materie de împărţeală, cererea reconvenţională nu poate fi disjunsă de cererea principală, o asemenea soluţie fiind contrară intereselor comoştenitorilor[6].

12. Având în vedere faptul că în procedura împărţelii judiciare instanţa este obligată să includă în masa partajabilă toate bunurile, s-a decis că pot fi deduse judecăţii cererile

---

[1] A se vedea, pentru detalii: Al. Bacaci, *Raporturile juridice patrimoniale în dreptul familiei*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 85; Gh. Comăniţă, *op. cit.*, p. 40. În doctrină s-a exprimat opinia că, atunci când creditorii au un titlu executoriu, ei acţionează în nume propriu, nu pe cale oblică, cu consecinţa practică a inopozabilităţii faţă de creditori a convenţiei de menţinere a stării de indiviziune încheiate între coindivizari în temeiul art. 728 alin. (2) C. civ. (C. Turianu, V. Stoica, *Partajul bunurilor care formează obiect de executare silită sau asupra cărora au fost luate măsuri asigurătorii*, în RRD nr. 3/1985, pp. 28-29).

[2] D. Chirică, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1996, p. 227.

[3] I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 710; Gh. Comăniţă, *op. cit.*, p. 50.

[4] Pentru detalii şi condiţiile exercitării acţiunii în împărţeală de către uzufructuar, a se vedea Gh. Comăniţă, *op. cit.*, pp. 53-54.

[5] C. Ap. Cluj, s. civ., dec. nr. 187/2000, în *BJ 2000*, vol. I, p. 278; în acelaşi sens, a se vedea: G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. All, Bucureşti, 1994, p. 864; Fl. Măgureanu, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p. 535.

[6] CSJ, s. civ., dec. nr. 1997/1991, în CD 1991-1992, p. 151; Trib. jud. Hunedoara, dec. civ. nr. 1054/1978, în RRD nr. 2/1979, p. 61.

formulate de părţi, fără a fi necesară o modificare expresă a cererii principale sau formularea unei cereri reconvenţionale[1].

13. În doctrină s-a considerat în mod judicios că sancţiunea nulităţii cererii de partaj pentru lipsa elementelor speciale va fi aplicată numai pentru neobservarea elementelor absolut necesare declanşării procedurii judiciare, nu şi pentru acelea care pot fi stabilite şi pe parcursul judecăţii. În raport de aceste criterii, s-a stabilit că sunt elemente esenţiale cele privitoare la persoanele între care urmează să aibă loc împărţeala, titlul pe baza căruia se cere împărţeala şi bunurile supuse împărţelii[2].

14. Partajul de folosinţă se poartă între coproprietari/coindivizari, atunci când aceştia urmăresc doar partajarea provizorie a folosinţei, sau între titularii dreptului de folosinţă. În această din urmă situaţie, practica judiciară a statuat că este necesară citarea în instanţă a titularului dreptului de proprietate, pentru ca hotărârea să-i fie opozabilă şi acestuia[3].

15. Potrivit art. 669 NCC, „încetarea coproprietăţii prin partaj poate fi cerută oricând, afară de cazul în care partajul a fost suspendat prin lege, act juridic ori hotărâre judecătorească".

Textul enunţat consacră două reguli. Prima regulă stabileşte faptul că dreptul de a cere şi obţine partajul este imprescriptibil extinctiv, ceea ce înseamnă că cererea de partaj poate fi introdusă oricând, indiferent cât de întinsă în timp este durata coproprietăţii[4].

Cea de-a doua regulă consacrată de art. 669 NCC stabileşte faptul că partajul poate fi cerut în orice moment, nefiind necesară o durată minimă a coproprietăţii, excepţie făcând situaţiile în care partajul a fost suspendat prin lege, act juridic ori hotărâre judecătorească[5].

În ceea ce priveşte suspendarea partajului prin act juridic, în art. 672 NCC se prevede că intervalul de timp pentru care pot fi încheiate convenţiile privind suspendarea partajului nu poate fi mai mare de 5 ani. În cazul imobilelor, convenţiile trebuie încheiate în formă autentică şi supuse formalităţilor de publicitate prevăzute de lege.

Suspendarea judecătorească a partajului este reglementată de art. 673 NCC. Potrivit acestui text, instanţa sesizată cu cererea de partaj poate suspenda pronunţarea partajului, pentru cel mult un an, pentru a nu se aduce prejudicii grave intereselor celorlalţi coproprietari. Instanţa va putea totuşi să revină asupra măsurii, la cererea părţii interesate, dacă pericolul acestor prejudicii este înlăturat înainte de împlinirea termenului.

16. Competenţa materială de soluţionare a cererii de partaj revine judecătoriei, potrivit art. 94 pct. 1 lit. j) NCPC. Constatăm astfel o derogare de la procedura de drept comun în ceea ce priveşte judecarea cererilor evaluabile în bani al căror obiect are o valoare de peste 200.000 de lei, cereri care, potrivit art. 95 pct. 1 coroborat cu art. 94 pct. 1 lit. j) NCPC, sunt de competenţa tribunalului.

---

[1] Trib. Suprem., s. civ., dec. nr. 2727/1988, în RRD nr. 9-12/1989, p. 134. În acelaşi sens, a se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 551; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 710.

[2] M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2005, vol. II, p. 269.

[3] Trib. Suprem., s. civ., dec. nr. 2263/1988, în RRD nr. 7/1989, p. 70. A se vedea şi C.N. Nica, *Partajul judiciar*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, pp. 35-36.

[4] E. Chelaru, *Noul Cod civil*, p. 726. În acelaşi sens, a se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2297/1988, în RRD nr. 7/1989, p. 72.

[5] *Ibidem*.

17. În situaţia în care cererea de partaj este accesorie, adiţională sau incidentală, competenţa materială revine „instanţei competente pentru cererea principală", fiind urmate regulile procedurale înscrise în art. 123 NCPC.

18. Potrivit art. 712 alin. (4) NCPC, cererea de partaj poate fi făcută şi „în cadrul judecării contestaţiei la executare", situaţie în care competenţa materială aparţine, în conformitate cu art. 714 alin. (1) NCPC, instanţei de executare.

19. **Competenţa teritorială** a instanţelor în soluţionarea cererilor de partaj urmează, în principiu, regulile de drept comun[1], însă se determină şi în funcţie de cauza împărţelii[2], precum şi de calea aleasă de reclamant[3].

20. Astfel, dacă masa bunurilor partajabile este formată numai din bunuri mobile, competenţa revine, potrivit art. 107 NCPC, instanţei de la domiciliul pârâtului, aceasta rămânând legal învestită chiar dacă pârâtul îşi schimbă domiciliul pe parcursul procesului.

21. În situaţia în care în masa partajabilă este cuprins unul sau mai multe bunuri imobile, competenţa aparţine, potrivit art. 117 alin. (1) NCPC, instanţei în circumscripţia căreia se află imobilul. Potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol, „când imobilul este situat în circumscripţiile mai multor instanţe, cererea se va face la instanţa domiciliului sau reşedinţei pârâtului, dacă aceasta se află în vreuna dintre aceste circumscripţii, iar în caz contrar, la oricare dintre instanţele în circumscripţiile cărora se află imobilul", cu excepţia cazului când indiviziunea rezultă din succesiune, când, aşa cum vom arăta imediat, sunt aplicabile dispoziţiile art. 118 din Noul Cod.

22. Cererile având ca obiect partajul bunurilor comune ale soţilor, dacă sunt accesorii cererii de divorţ, sunt de competenţa judecătoriei prevăzute de art. 915 NCPC. Dacă însă împărţeala este cerută pe cale principală, în timpul sau după desfacerea căsătoriei, competenţa revine judecătoriei de la domiciliul pârâtului, dacă masa partajabilă cuprinde numai bunuri mobile, şi judecătoriei de la locul situării bunului imobil, în cazul în care în masa partajabilă există asemenea bunuri[4].

23. În cazul partajului succesoral, potrivit dispoziţiilor art. 118 NCPC, competenţa teritorială aparţine judecătoriei în circumscripţia căreia se află ultimul domiciliu al defunctului, indiferent dacă în masa succesorală se află un imobil situat în circumscripţia altei judecătorii[5]. Din lecturarea textului menţionat, se poate deduce faptul că în materie de moştenire cazurile de competenţă teritorială exclusivă sunt identice cu cele prevăzute în vechea reglementare, însă prin introducerea în text a sintagmei *„până la ieşirea din indiviziune"* se stabileşte momentul până la care această normă este incidentă. În consecinţă, după ieşirea din indiviziune se aplică şi în această materie normele de drept comun privind competenţa teritorială, mai sus arătate.

[1] A se vedea şi I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 977.

[2] A se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 1486.

[3] În acest sens, a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 547.

[4] A se vedea: I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 977; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 547; M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. II, p. 268; Gh. Comăniţă, *op. cit.*, pp. 39-40.

[5] Pentru amănunte, a se vedea: I. Leş, *Principii şi instituţii de drept procesual civil*, Ed. Lumina Lex, 1998, vol. I, p. 289 şi urm.; Fr. Deak, *Moştenirea legală*, Ed. Actami, Bucureşti, 1996, p. 30. În acelaşi sens a statuat şi Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1467/1975, în CD 1975, p. 217.

Jurisprudență

1. În cazul în care părțile sunt titulare a câte 50% din nuda proprietate asupra imobilului, având drept de dispoziție, conform art. 561 C. civ., pot să o transmită în mod legal pe toată durata dreptului de uzufruct, fără acordul uzufructuarului. Ca atare, cu atât mai mult este posibilă ieșirea din indiviziune, care are ca finalitate transformarea nudei proprietăți pe cote-părți în nudă proprietate exclusivă *(C. Ap. București, s. a IX-a civ. și pt. cauze privind propr. int., dec. nr. 41/2005, CPJC 2005, pp. 241-245).*

2. Cererea de împărțire a bunurilor comune dobândite în timpul căsătoriei intentată după rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii prin care s-a desființat căsătoria nu are caracter accesoriu față de acțiunea de divorț; în acest caz acțiunea de partaj dobândește un caracter principal și se judecă după normele de competență materială prevăzute de art. 2 pct. 1 lit. b), și nu potrivit normelor de competență privitoare la acțiunea de divorț, prevăzute de art. 607 C. pr. civ. *(C. Ap. Cluj, s. civ., dec. civ. nr. 2261/2003, în BJ 2003, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p. 137).*

Art. 982. Declarațiile părților

La primul termen de judecată, dacă părțile sunt prezente, instanța le va lua declarație cu privire la fiecare dintre bunurile supuse partajului și va lua act, când este cazul, de recunoașterile și acordul lor cu privire la existența bunurilor, locul unde se află și valoarea acestora.

Comentariu

1. În soluția legislativă adoptată, derivată din particularitățile partajului judiciar, rolul activ al judecătorului este reglementat în mod expres, scopul urmărit fiind rezolvarea temeinică și cu celeritate a litigiului.

2. Textul instituie pentru judecător obligația ca la primul termen de judecată, dacă părțile sunt prezente, să ceară acestora declarație cu privire la fiecare dintre bunurile supuse partajului și să ia act, când este cazul, de recunoașterea și acordul lor cu privire la existența bunurilor, locul unde se află și valoarea acestora.

Întrucât norma procedurală condiționează posibilitatea instanței de a cere declarații părților de prezența acestora, s-ar putea susține că cerința textului poate fi realizată numai dacă declarațiile vor fi luate verbal de judecător.

Alături de alți autori[1], considerăm că o asemenea interpretare ar contraveni nu numai dispozițiilor legale în discuție, care nu prevăd că declarația trebuie făcută numai verbal, dar și intenției legiuitorului, care a urmărit prin mecanismele procedurale instituite ca, pe cât posibil, partajul să se realizeze prin bună învoială.

Prin urmare, va exista posibilitatea ca părțile să fie prezente la judecată, iar declarațiile să fie date verbal, situație în care „recunoașterile" și „acordurile" acestora cu privire la existența bunurilor, locul unde se află și valoarea lor să fie obținute în acest mod, caz în care instanța va lua act de declarațiile părților prin consemnarea lor în încheierea de ședință[2].

---

[1] A se vedea, în acest sens: M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 1489; M. Tăbârcă, *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2005, vol. II, pp. 270-271.

[2] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, p. 271.

De asemenea, va exista posibilitatea ca părţile să-şi exprime punctul de vedere asupra elementelor menţionate prin declaraţii scrise depuse la dosarul cauzei sau chiar prin întâmpinare, de către pârât, şi prin răspuns la întâmpinare, de către reclamant. În acest caz, instanţa va lua act de recunoaşterile şi acordurile consemnate în scris cu ocazia deliberării[1)].

Deşi s-ar putea considera că poziţia reclamantului în proces este dată de cererea de chemare în judecată şi că, în consecinţă, nu este necesară declaraţia acestuia, sunt situaţii când, după cunoaşterea întâmpinării sau a declaraţiei pârâtului, reclamantul îşi modifică punctul de vedere cu privire la existenţa bunurilor, locul unde se află şi valoarea acestora. De aceea, este necesară declaraţia reclamantului, pentru că în acest mod s-ar putea realiza un acord între părţi, care ar fi valorificat cu ocazia deliberării şi care, în mod evident, se va reflecta în hotărârea de partaj.

Art. 983. Rolul activ al instanţei. Înţelegerile dintre părţi

(1) În tot cursul procesului, instanţa va stărui ca părţile să împartă bunurile prin bună învoială.

(2) Dacă părţile ajung la o înţelegere cu privire la împărţirea bunurilor, instanţa va hotărî potrivit înţelegerii lor. Împărţeala se poate face prin bună învoială şi dacă printre cei interesaţi se află minori, persoane puse sub interdicţie judecătorească ori dispăruţi, însă numai cu încuviinţarea prealabilă a instanţei de tutelă, precum şi, dacă este cazul, a reprezentantului sau a ocrotitorului legal.

(3) În cazul în care înţelegerea priveşte numai partajul anumitor bunuri, instanţa va lua act de această învoială şi va pronunţa o hotărâre parţială, continuând procesul pentru celelalte bunuri.

(4) Dispoziţiile art. 438-441 sunt aplicabile.

Comentariu

1. Consecvent principiului potrivit căruia în procedura partajului judiciar judecătorul trebuie să manifeste rol activ şi să dea eficienţă principiului disponibilităţii, legiuitorul instituie obligaţia instanţei de a stărui, în tot cursul procesului, ca părţile să împartă bunul prin bună învoială. Dacă părţile ajung la o înţelegere cu privire la partajul bunului, instanţa va hotărî potrivit învoielii lor, fiind aplicabile întru totul dispoziţiile art. 438-441 NCPC.

2. Partajul prin bună învoială se poate face şi în cazul în care printre cei interesaţi se află minori, persoane puse sub interdicţie judecătorească ori dispăruţi. În această situaţie este obligatorie încuviinţarea prealabilă a instanţei de tutelă şi, când este cazul, a reprezentantului sau ocrotitorului legal.

3. În procedura partajului judiciar, instanţa poate da şi o hotărâre parţială, atunci când înţelegerea părţilor priveşte numai partajul anumitor bunuri, urmând ca pentru celelalte bunuri procesul să fie continuat.

4. Hotărârile de partaj care consfinţesc învoiala părţilor, fie că sunt integrale, fie că sunt parţiale, nu pot fi atacate decât cu recurs, pentru motive procedurale, la instanţa ierarhic superioară, în condiţiile art. 440 NCPC.

Întrucât dispoziţiile art. 983 alin. (4) NCPC nu fac trimitere şi la dispoziţiile art. 436-437 NCPC, ci numai la dispoziţiile art. 438-441 NCPC, considerăm că aceste din urmă dispoziţii

[1)] A se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, p. 271.

procedurale se aplică atât pentru hotărârile integrale, cât şi pentru cele parţiale care consfinţesc înţelegerea părţilor, inclusiv în ceea ce priveşte calea de atac.

Jurisprudenţă

Efectele tranzacţiei încheiate de soţi, în timpul procesului de divorţ, cu privire la anumite bunuri comune, nu se pot extinde şi asupra celorlalte bunuri comune, astfel încât este admisibilă acţiunea unuia dintre foştii soţi având ca obiect împărţeala, pe cale judecătorească, a bunurilor comune la care nu se referă tranzacţia *(CSJ, s. civ., dec. nr. 5599/2001, apud I. Leş, Codul, p. 1327)*.

Art. 984. Partajul judiciar

(1) Dacă părţile nu ajung la o înţelegere sau nu încheie o tranzacţie potrivit celor arătate la art. 983, instanţa va stabili bunurile supuse împărţelii, calitatea de coproprietar, cota-parte ce se cuvine fiecăruia şi creanţele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii faţă de alţii. Dacă se împarte o moştenire, instanţa va mai stabili datoriile transmise prin moştenire, datoriile şi creanţele comoştenitorilor faţă de defunct, precum şi sarcinile moştenirii.

(2) Instanţa va face împărţeala în natură. În temeiul celor stabilite potrivit alin. (1), ea procedează la formarea loturilor şi la atribuirea lor. În cazul în care loturile nu sunt egale în valoare, ele se întregesc printr-o sumă în bani.

Comentariu

1. Dacă nu s-a ajuns la o înţelegere între părţile participante la partaj, procesul va continua, instanţei revenindu-i obligaţia de a efectua partajul propriu-zis, ce constă în formarea şi atribuirea loturilor.

Pentru aceasta, instanţa va stabili, prin probele administrate, elementele necesare efectuării partajului, şi anume: bunurile supuse împărţelii, calitatea de coproprietar a părţilor, cota-parte ce se cuvine fiecărui coproprietar şi creanţele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii faţă de alţii.

În cazul unui partaj succesoral, instanţa este obligată să mai stabilească datoriile transmise prin moştenire, datoriile şi creanţele moştenitorilor faţă de defunct, precum şi sarcinile moştenirii. Doctrina[1)] şi practica judiciară[2)] în mod constant au statuat că sarcinile moştenirii sunt acele obligaţii ce nu au existat în patrimoniul lui *de cuius* la data deschiderii succesiunii, dar care decurg din faptul morţii acestuia şi se nasc la data deschiderii succesiunii sau ulterior acestui moment direct în persoana moştenitorilor, fie ca urmare a voinţei defunctului,

---

[1)] A se vedea: Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, Ed. Actami, Bucureşti, 1999, pp. 505-507; D. Chirică, *Drept civil. Succesiuni şi testamente*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2003, pp. 422-423; V. Stoica, *Drept civil. Moştenirea legală şi testamentară*, Ed. Editas, Bucureşti, 2005, p. 305; L. Stănciulescu, *Curs de drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 197; I. Genoiu, *Dreptul de moştenire în Codul civil*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, pp. 319-320; I.E. Cadariu-Lungu, *Dreptul de moştenire în noul Cod civil*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 212-213.

[2)] CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 79/1994, în Dreptul nr. 12/1994, p. 63; Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 338/1989, în Dreptul nr. 1-2/1990, p. 128; Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 129/1983, în CD 1983, pp. 80-83; C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 248/2000, *apud* V. Stoica, *op. cit.*, p. 305.

fie independent de voinţa acestuia. Astfel, constituie sarcini ale moştenirii: cheltuielile de înmormântare, precum şi cele ulterioare, efectuate, potrivit obiceiului, în memoria defunctului, cheltuielile făcute pentru administrarea şi lichidarea succesiunii, cheltuielile necesare pentru efectuarea procedurii succesorale, cheltuieli făcute cu plata legatelor cu titlu particular care au ca obiect bunuri generice etc. Stabilirea temeinică a datoriilor şi sarcinilor moştenirii este necesară pentru a se realiza un partaj echitabil şi complet.

2. După stabilirea elementelor menţionate, instanţa va proceda la formarea loturilor în mod proporţional cu cota de proprietate a fiecărui copărtaş, această operaţiune fiind statuată de normele de principiu cuprinse în art. 676 alin. (1) NCC şi art. 984 alin. (2) NCPC, potrivit cărora partajul propriu-zis trebuie făcut în natură, proporţional cu cota-parte a fiecărui coproprietar. Aşa fiind, este inadmisibil ca, fără acordul coproprietarilor/coindivizarilor, să se atribuie unuia sau unora dintre ei toate bunurile în natură, iar altuia sau altora numai contravaloarea în bani a părţii ce li se cuvine, atât timp cât este posibil să se dea fiecăruia bunuri în natură[1)].

3. În situaţia în care nu se poate realiza un partaj în natură care să acopere drepturile fiecărui copărtaş, diferenţa valorică dintre dreptul cuvenit şi bunurile primite se compensează prin plata unei sulte[2)].

Jurisprudenţă

Împărţeala în natură nu se poate realiza luând în considerare în mod exclusiv criteriul mărimii cotelor de proprietate, cu nesocotirea celorlalte elemente de fapt, deoarece s-ar ajunge la consecinţe inechitabile şi la încălcarea principiilor care guvernează această materie *(CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 5434/2001, în BJ 1990-2003, p. 170)*.

Art. 985. Încheierea de admitere în principiu

(1) Dacă pentru formarea loturilor sunt necesare operaţii de măsurătoare, evaluare şi altele asemenea, pentru care instanţa nu are date suficiente, ea va da o încheiere prin care va stabili elementele prevăzute la art. 984, întocmind în mod corespunzător minuta.

(2) Dacă, în condiţiile legii, s-au formulat şi alte cereri în legătură cu partajul şi de a căror soluţionare depinde efectuarea acestuia, precum cererea de reducţiune a liberalităţilor excesive, cererea de raport al donaţiilor şi altele asemenea, prin încheierea arătată la alin. (1) instanţa se va pronunţa şi cu privire la aceste cereri.

(3) Prin aceeaşi încheiere, instanţa va dispune efectuarea unei expertize pentru formarea loturilor. Raportul de expertiză va arăta valoarea bunurilor şi criteriile avute în vedere la stabilirea acestei valori, va indica dacă bunurile sunt comod partajabile în natură şi în ce mod, propunând, la solicitarea instanţei, loturile ce urmează a fi atribuite.

Comentariu

1. De regulă, potrivit art. 984 NCPC, formarea loturilor se dispune direct de către judecător, însă atunci când instanţa nu are suficiente elemente pentru formarea loturilor, fiind necesare „operaţii de măsurătoare, evaluare şi altele asemenea", procesul de partaj parcurge două etape: admiterea în principiu şi partajul propriu-zis.

[1)] CSJ, s. civ., dec. nr. 49/1990, în Dreptul nr. 9-12/1990, pp. 239-240.
[2)] A se vedea, în acest sens, şi Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1014/1987, în RRD nr. 3/1988, p. 67.

2. În etapa admiterii în principiu, după dezbaterile contradictorii intrinseci procedurii contencioase şi după ce au fost administrate toate probele necesare, instanţa va pronunţa o încheiere, cu denumirea marginală în textul comentat „încheiere de admitere în principiu", prin care va stabili elementele prevăzute de art. 984 NCPC. În acest sens, instanţa va constata: bunurile supuse partajului, calitatea de coproprietari (copărtaşi) a părţilor şi cota-parte ce se cuvine fiecăruia. Totodată, vor fi determinate creanţele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii faţă de alţii. În cazul în care obiectul partajului îl formează o moştenire, instanţa va mai stabili datoriile transmise prin moştenire, datoriile şi creanţele moştenitorilor faţă de defunct, precum şi sarcinile moştenirii.

3. Instanţa se va pronunţa prin încheierea de admitere în principiu şi asupra altor cereri, formulate în condiţiile legii, şi de a căror rezolvare depinde soluţionarea partajului, precum cererea de reducţiune a liberalităţilor excesive, cererea de raport a donaţiilor şi alte asemenea cereri.

4. Ca şi în reglementarea anterioară, sub imperiul NCPC pronunţarea unei încheieri de admitere în principiu este facultativă, ea fiind necesară, potrivit doctrinei[1] şi jurisprudenţei[2], numai în cauzele complexe. Ea poate lipsi în cauzele simple, chiar dacă sunt necesare operaţiuni de evaluare şi măsurare.

Nepronunţarea încheierii de admitere în principiu nu poate atrage nulitatea hotărârii finale, dacă nu s-a dovedit că prin aceasta i s-ar fi cauzat vreuneia dintre părţi o vătămare care nu ar putea fi înlăturată decât prin anularea hotărârii[3].

5. Fiind o adevărată „hotărâre de fond"[4], încheierea de admitere în principiu trebuie motivată potrivit cerinţelor prevăzute de art. 425 NCPC[5]. De asemenea, sub sancţiunea nulităţii, încheierea trebuie semnată de toţi judecătorii care au dat-o şi de grefier, iar în situaţia în care nu a fost pronunţată la termenul în care părţile au pus concluzii pe fond, trebuie să existe încheiere de dezbateri, pentru a se putea verifica legalitatea şi temeinicia încheierii de admitere în principiu[6]. Legea prevede imperativ şi întocmirea minutei, lipsa acesteia fiind sancţionată cu nulitatea absolută atât a încheierii în condiţiile art. 401 alin. (2) NCPC, cât şi a hotărârii finale, în condiţiile art. 179 alin. (3) NCPC.

6. Din interpretarea dispoziţiilor art. 985 alin. (1) NCPC, încheierea de admitere în principiu este interlocutorie[7], motiv pentru care, fiind obligatorie, instanţa nu poate reveni asupra ei. Pentru eventualele motive de nelegalitate şi netemeinicie, încheierea poate fi

---

[1] A se vedea: I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 991; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 555; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 712; G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 866.

[2] Trib. Suprem., s. civ., dec. nr. 2238/1974, în RRD nr. 77/1975, p. 70; Trib. jud. Sibiu, dec. civ. nr. 1093/1987, în RRD nr. 3/1987, p. 72.

[3] C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, pt. minori şi familie, dec. civ. nr. 1307/2004, în CSM, *Jurisprudenţă naţională*, *op. cit.*, p. 238.

[4] A se vedea şi Fl. Măgureanu, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p. 539.

[5] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1982/1986, în RRD nr. 6/1987, pp. 72-73; în acelaşi sens, a se vedea: I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 896; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 558; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 712.

[6] Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 3044/1973, în RRD nr. 8/1974, p. 66; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 559; G. Boroi, G. Rădescu, *op. cit.*, p. 867.

[7] Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 78/1988, în RRD nr. 10/1988, p. 72; CSJ, s. civ., dec. nr. 1212/1991, în Dreptul nr. 1/1992, p. 103.

atacată cu apel odată cu fondul cauzei, potrivit art. 987 NCPC. Ea poate fi totuşi modificată în condiţiile strict reglementate de art. 986 NCPC.

7. Atunci când în cuprinsul încheierii de admitere în principiu se constată existenţa unor erori materiale sau omisiuni ori este necesară lămurirea dispozitivului, nu va fi dată o nouă încheiere, fiind posibilă îndreptarea ei în condiţiile art. 442-447 NCPC.

8. Dacă după pronunţarea încheierii de admitere în principiu instanţa îşi declină competenţa, iar dosarul este trimis instanţei competente, instanţa competentă este obligată să pronunţe o nouă încheiere, având în vedere dispoziţiile art. 176 pct. 3 NCPC, potrivit cărora nulitatea nu este condiţionată de existenţa unei vătămări în cazul încălcării dispoziţiilor legale referitoare la competenţa instanţei[1]. Aceeaşi va fi situaţia şi în cazul în care hotărârea de partaj a fost desfiinţată pentru necompetenţă şi a fost învestită instanţa competentă.

9. Dacă după pronunţarea încheierii cauza a rămas în nelucrare şi a intervenit perimarea, în situaţia introducerii unei noi cereri de partaj, instanţa va da o nouă încheiere de admitere în principiu, având în vedere dispoziţiile art. 994 alin. (3) NCPC, potrivit cărora, în cazul introducerii unei noi cereri de partaj, „încheierile de admitere în principiu prevăzute la art. 985 şi 986 nu au autoritate de lucru judecat". Necesitatea pronunţării unei noi încheieri de admitere în principiu rezultă şi din interpretarea dispoziţiilor art. 422 NCPC. Astfel, potrivit art. 422 alin. (1), „perimarea lipseşte de efect toate actele de procedură făcute în acea instanţă", iar potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol, în situaţia în care „se face o nouă cerere de chemare în judecată, părţile pot folosi dovezile administrate în cursul judecării cererii perimate, în măsura în care noua instanţă socoteşte că nu este necesară refacerea lor"[2].

10. În doctrină s-a exprimat punctul de vedere conform căruia nu este necesară admiterea unei noi încheieri de admitere în principiu în situaţia în care hotărârea de partaj a fost casată parţial, fără a fi afectate dispoziţiile din încheiere[3], soluţie pe deplin firească impusă de regulile aplicabile în materie.

11. În alin. (3) al art. 985 NCPC sunt enunţate şi elementele principale pe care trebuie să le cuprindă raportul de expertiză pentru realizarea operaţiunilor necesare desăvârşirii partajului[4]. Potrivit acestui text, instanţa va putea solicita expertului propuneri pentru formarea loturilor, propuneri care însă nu sunt obligatorii. Evident, instanţa poate să-şi însuşească propunerile, dacă constată că au fost respectate de expertiză criteriile prevăzute de art. 988 NCPC, sau, în caz contrar, poate să le nesocotească şi să procedeze la formarea de noi loturi cu respectarea acestor criterii.

---

[1] În acest sens, a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1816/1972; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 559; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 1495.

[2] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 1495.

[3] A se vedea, în acest sens: G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 868; Fl. Măgureanu, *op. cit.*, p. 540.

[4] Dispoziţiile art. 673[6] alin. 2 C. pr. civ. (art. 985 NCPC – n.n., I.G.), referitoare la rolul expertului în formarea şi atribuirea loturilor, au constituit obiectul unei excepţii de neconstituţionalitate pe motiv că în competenţa expertului nu poate fi dată formarea loturilor ce urmează a fi atribuite părţilor, (excepţie) soluţionată prin Decizia nr. 269 din 24 iunie 2003 a Curţii Constituţionale (publicată în M. Of. nr. 545 din 29 iulie 2003). Instanţa constituţională a respins excepţia invocată, cu motivarea că expertul propune doar loturile, instanţa fiind cea care, prin hotărâre, le stabileşte şi atribuie.

Decizii ale Curții Constituționale

Prin Decizia nr. 269 din 24 iunie 2003 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 545 din 29 iulie 2003, a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 673⁶ alin. 2 C. pr. civ.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se arată că, întrucât în competența expertului nu pot intra decât atribuțiile prevăzute de alin. 2 al art. 673⁶, și anume evaluarea bunului, stabilirea faptului dacă acesta poate fi comod partajabil în natură și în ce mod, expertul nu poate forma loturile ce urmează a fi atribuite, singura competentă să realizeze acest lucru fiind instanța judecătorească. Prin urmare, textul de lege criticat încalcă prevederile constituționale cuprinse în art. 123 alin. (1) și art. 125 alin. (1), potrivit cărora justiția se înfăptuiește în numele legii și numai de către instanțele judecătorești stabilite de lege.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că textul de lege criticat prevede posibilitatea instanței judecătorești de a apela la cunoștințele unor experți în cadrul procedurii împărțelii judiciare și de a dispune prin încheiere efectuarea unei expertize atunci când pentru formarea loturilor sunt necesare operații de măsurătoare sau evaluare. Sub acest aspect, părerile experților se limitează la evaluarea bunurilor, indicarea posibilității lor de partajare în natură și a modului în care acest lucru se poate realiza, precum și la propunerea loturilor ce urmează să fie atribuite.

Întrucât art. 673⁶ alin. 2 C. pr. civ. prevede *in terminis* că expertul doar propune loturile ce urmează să fie atribuite, instanța fiind cea care, prin hotărâre, le stabilește și le atribuie, este evident că, din acest punct de vedere, critica de neconstituționalitate este lipsită de relevanță. De altfel, potrivit dispozițiilor art. 673¹⁴ alin. 1, cuprinse în Capitolul „Procedura împărțelii judiciare" din Codul de procedură civilă, asupra cererii de partaj instanța se va pronunța prin hotărâre, indiferent de modul cum a intervenit împărțeala bunurilor, prin bună învoială sau nu, sau dacă în cauză s-a dispus efectuarea unei expertize.

Fără îndoială, luând cunoștință de propunerile expertului desemnat – bazate pe măsurători și calcule care implică cunoștințe de specialitate, pe care instanța nu le posedă –, aceasta și le poate însuși ca atare, poate solicita lămuriri suplimentare, fie orale, citând expertul în fața instanței, fie în scris, dispunând să răspundă la obiecțiunile părților sau să efectueze un supliment de expertiză, ori poate dispune o nouă expertiză, la cererea părților sau din oficiu. Prin urmare, instanța judecătorească are la dispoziție posibilități ample și variate de natură a-i permite să pronunțe o hotărâre legală și temeinică.

Împrejurarea că, din comoditate sau pentru alte motive, o instanță își însușește propunerile deficitare sau discutabile ale expertului, respingând, fără motivare sau cu o motivare precară, cererile părților în litigiu, nu reprezintă o problemă de neconstituționalitate, de natură să legitimeze competența Curții, ci exclusiv un aspect care ține de aplicarea legii, în raport cu o anumită situație de fapt, hotărârea astfel pronunțată fiind supusă cenzurii instanțelor de control judiciar.

Prin urmare, Curtea constată că susținerea autorilor excepției, potrivit căreia textul criticat încalcă dispozițiile constituționale care prevăd că justiția se realizează în numele legii prin Curtea Supremă de Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege, este neîntemeiată, art. 673⁶ alin. 2 C. pr. civ. constituind expresia înfăptuirii justiției cu realizarea garanțiilor procesuale ale tuturor părților implicate în proces.

Jurisprudență

În sensul prevederilor art. 673⁹ C. pr. civ. (art. 988 NCPC – n.n., I.G.), în lipsa unui acord al coproprietarilor, un criteriu esențial al partajului îl constituie mărimea cotei-părți care se cuvine

fiecăruia din masa bunurilor supuse împărţelii, fiind preferat la atribuirea în natură acela care deţine o cotă mai mare.

Nepronunţarea încheierii de admitere în principiu nu poate atrage nulitatea hotărârii finale, dacă nu s-a dovedit că prin aceasta s-ar fi cauzat vreuneia dintre părţi o vătămare care n-ar putea fi înlăturată decât prin anularea hotărârii de partaj *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, pt. minori şi familie, dec. civ. nr. 1307/2005, în BJ 2005, p. 17)*.

Art. 986. Încheierea de admitere în principiu suplimentară

În cazul în care, după pronunţarea încheierii prevăzute la art. 985, dar mai înainte de pronunţarea hotărârii de împărţeală, se constată că există şi alţi coproprietari sau că au fost omise unele bunuri care trebuiau supuse împărţelii, fără ca privitor la aceşti coproprietari sau la acele bunuri să fi avut loc o dezbatere contradictorie, instanţa va putea da, cu citarea părţilor, o nouă încheiere, care va cuprinde, după caz, şi coproprietarii sau bunurile omise. În aceleaşi condiţii, instanţa poate, cu consimţământul tuturor coproprietarilor, să elimine un bun care a fost cuprins din eroare în masa de împărţit.

Comentariu

1. Caracterul interlocutoriu al încheierii de admitere în principiu nu împiedică instanţa să dea ulterior o nouă încheiere atunci când, potrivit textului, după pronunţarea încheierii prevăzute de art. 985 NCPC, dar mai înainte de pronunţarea hotărârii de împărţeală, „se constată că există şi alţi coproprietari sau că au fost omise unele bunuri care trebuiau supuse împărţelii, fără ca privitor la aceşti coproprietari sau la aceste bunuri să fi avut loc o dezbatere contradictorie".

2. Pentru pronunţarea unei asemenea încheieri, la cererea părţilor sau din oficiu, este necesară îndeplinirea atât a cerinţelor expres reglementate de text, cât şi a cerinţelor generale şi speciale pe care trebuie să le îndeplinească o încheiere de admitere în principiu.

3. O primă cerinţă a normei în discuţie vizează intervalul de timp în care poate fi dată o încheiere suplimentară, şi anume: după pronunţarea încheierii prevăzute de art. 985 NCPC, dar mai înainte de pronunţarea hotărârii finale. Raţiunea legii este evidentă, pentru că, odată cu pronunţarea hotărârii finale de partaj, încheierea de admitere în principiu devine parte integrantă a acesteia şi, prin urmare, va urma regimul ei juridic.

4. Textul comentat exprimă şi cerinţa potrivit căreia o încheiere suplimentară va putea fi dată dacă în încheierea de admitere în principiu iniţială au fost omise unele bunuri care trebuiau supuse partajului sau dacă nu au fost cuprinşi toţi coproprietarii. Completarea masei bunurilor supuse partajului şi aducerea tuturor coproprietarilor în procesul de partaj este necesară atât pentru realizarea unui partaj complet şi echitabil, cât şi pentru validitatea lui, ştiut fiind că, potrivit art. 684 alin. (2) NCC, „partajul făcut fără participarea tuturor coproprietarilor este lovit de nulitate absolută".

5. O altă cerinţă importantă a textului constă în aceea că încheierea suplimentară va putea fi dată numai dacă în legătură cu bunurile sau coproprietarii omişi nu au avut loc dezbateri contradictorii atunci când a fost pronunţată încheierea de admitere în principiu iniţială. În situaţia în care au existat asemenea dezbateri, iar instanţa a dispus în consecinţă, nu va

putea fi dată o încheiere de admitere în principiu suplimentară, ci eventualele greşeli de judecată vor putea fi corectate în calea de atac a apelului, odată cu fondul. Încheierea nouă va cuprinde, după caz, şi coproprietarii sau bunurile omise.

6. Textul oferă părţilor şi posibilitatea scoaterii din masa de bunuri supuse partajului a bunului sau bunurilor incluse din eroare în încheierea de admitere în principiu. Şi în acest caz, este necesară îndeplinirea aceloraşi condiţii: nepronunţarea hotărârii finale de partaj şi lipsa dezbaterilor contradictorii cu privire la bunul respectiv în procedura emiterii încheierii de admitere în principiu. În plus, pentru scoaterea bunului din masa de bunuri partajabile, este necesar acordul tuturor copărtaşilor[1]. În lipsa acordului unuia sau unora dintre copărtaşi, încheierea suplimentară pentru scoaterea unui bun din bunurile partajabile nu va putea fi dată. Pentru remedierea unei asemenea erori, partea interesată are deschisă calea de atac a apelului odată cu fondul cauzei, potrivit art. 987 NCPC, iar terţul care pretinde că este proprietar are deschisă calea acţiunii în revendicare sau a contestaţiei la executare, după caz.

7. O încheiere suplimentară nu va putea fi dată atunci când eroarea priveşte atribuirea calităţii de coproprietar unei persoane, întrucât legea nu prevede o atare soluţie. Şi în acest caz, remedierea eventualei erori va putea fi făcută în calea de atac a apelului odată cu fondul cauzei, potrivit art. 987 NCPC[2].

Art. 987. Căile de atac împotriva unor încheieri

Încheierile prevăzute la art. 985 alin. (1) şi art. 986 pot fi atacate numai cu apel odată cu fondul.

Comentariu

1. Regimul juridic al încheierilor de admitere în principiu referitor la exercitarea căilor de atac a fost marcat de-a lungul timpului de soluţii legislative diferite.

2. Astfel, Legea nr. 403/1943, adoptată în scopul accelerării procedurii de judecată a proceselor de partaj, a stabilit prin art. 4 alin. (3) că încheierea de admitere în principiu este supusă apelului numai odată cu hotărârea finală de partaj.

3. Modificările aduse procedurii partajului judiciar prin O.U.G. nr. 138/2000 au consacrat regula potrivit căreia încheierea de admitere în principiu putea fi atacată cu apel mai înainte de pronunţarea hotărârii finale, dacă obiectul apelului privea: stabilirea calităţii de coproprietar, cota-parte ce se cuvenea fiecărui copărtaş sau masa bunurilor supuse împărţelii.

Doctrina a exprimat însă rezerve faţă de această soluţie legislativă, pe motiv că obiectul căii de atac împotriva încheierii era limitat la cele trei aspecte expres prevăzute de lege şi că neatacarea separată a încheierii excludea exercitarea căii de atac a apelului sau recursului odată cu fondul procesului[3].

4. În scopul accelerării proceselor de partaj şi pentru a se evita fragmentarea acestora prin exercitarea separată a căii de atac a apelului împotriva încheierii de admitere în principiu,

[1] A se vedea şi I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 993.
[2] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, p. 276.
[3] A se vedea I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 992.

prin O.U.G. nr. 65/2004 şi, apoi, prin Legea nr. 219/2005 s-a renunţat la reglementarea anterioară, adoptându-se soluţia potrivit căreia încheierile de admitere în principiu pot fi atacate cu apel sau, după caz, cu recurs odată cu fondul, fiind supuse aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea dată asupra fondului procesului.

5. Noul Cod de procedură civilă consacră un regim juridic asemănător pentru încheierea de admitere în principiu şi încheierea de admitere în principiu suplimentară, sub aspectul posibilităţii de exercitare a căilor de atac. Diferenţa care există, în raport de reglementarea anterioară, rezultă din restructurarea instituţiei căilor de atac în legea nouă. Potrivit art. 987 NCPC, aceste încheieri pot fi atacate cu apel odată cu fondul, finalitatea urmărită de legiuitor fiind eficientizarea principiului dreptului la un proces echitabil, în termen optim şi previzibil, şi oferirea de garanţii în plus pentru realizarea efectivă a principiului continuităţii.

Art. 988. Criteriile partajului

La formarea şi atribuirea loturilor, instanţa va ţine seama, după caz, şi de acordul părţilor, mărimea cotei-părţi ce se cuvine fiecăreia din masa bunurilor de împărţit, natura bunurilor, domiciliul şi ocupaţia părţilor, faptul că unii dintre coproprietari, înainte de a se cere împărţeala, au făcut construcţii sau îmbunătăţiri cu acordul celorlalţi coproprietari sau altele asemenea.

Comentariu

1. În cadrul etapei de realizare propriu-zisă a partajului, operaţiunea cea mai importantă este aceea de formare şi atribuire a loturilor. De aceea, legiuitorul, în art. 988, a ţinut să stabilească criteriile de care să ţină cont instanţa la formarea şi atribuirea loturilor, pentru realizarea unui partaj echitabil. Potrivit acestui text, la formarea şi atribuirea loturilor, „instanţa va ţine seama, după caz, şi de acordul părţilor, mărimea cotei-părţi ce se cuvine fiecăreia din masa bunurilor de împărţit, natura bunurilor, domiciliul şi ocupaţia părţilor, faptul că unii dintre coproprietari, înainte de a se cere împărţeala, au făcut construcţii sau îmbunătăţiri cu acordul celorlalţi coproprietari sau altele asemenea".

2. Criteriile prevăzute în art. 988 nu sunt limitative, astfel că în doctrină şi jurisprudenţă s-au cristalizat şi alte criterii pentru formarea şi atribuirea loturilor, urmărindu-se satisfacerea intereselor copărtaşilor, fără a fi însă nesocotite drepturile lor. Astfel, s-a considerat că sunt relevante pentru formarea şi atribuirea loturilor, pe lângă criteriile expres reglementate, şi: faptul că unul dintre copărtaşi nu are posibilităţi să-şi procure o altă locuinţă, utilitatea mai mare pentru unul dintre copărtaşi, folosinţa îndelungată a bunului, posibilitatea de a fi valorificat bunul ce formează obiectul partajului în cele mai bune condiţii din punct de vedere economic, evitarea împărţirii excesive a bunului etc.[1)].

3. De criteriile pe care le menţionează textul trebuie să ţină seama nu numai instanţa, ci şi expertul, în situaţia în care, în condiţiile prevăzute de art. 985 alin. (3) NCPC, instanţa a dispus o expertiză pentru formarea loturilor.

[1)] Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 272/1967, în Repertoriu IV, p. 457; Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 1365/1988, în RRD nr. 5/1989, pp. 56-60; CSJ, s. civ., dec. nr. 2569/1993, în Dreptul nr. 8/1994, p. 73. În acelaşi sens, a se vedea G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 869.

4. La efectuarea partajului se va avea în vedere valoarea de circulaţie a bunurilor din momentul partajului, pentru că numai aşa sporul de valoare sau diminuarea valorii bunurilor va profita sau, după caz, se va imputa tuturor coindivizarilor, asigurându-se deplina egalitate a acestora[1]). În această privinţă, prin probele administrate în cauză şi, îndeosebi, prin expertiza de evaluare, instanţa va stabili valoarea de circulaţie a bunurilor partajabile, ţinând cont de toate criteriile pe baza cărora va putea fi determinată valoarea reală a acestora.

În cazul în care sunt supuse partajului bunuri succesorale, pentru a se putea determina, dacă este cazul, sporul de valoare adus bunului/bunurilor sau diminuarea valorii acestuia/acestora de către unul ori unii dintre copărtaşi, se va avea în vedere starea în care se aflau bunurile partajabile la data deschiderii succesiunii.

Decizii ale Curţii Constituţionale

Prin Decizia nr. 182 din 8 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 408 din 11 iunie 2003, Curtea Constituţională a respins excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 673[9] C. pr. civ.

În motivarea excepţiei de neconstituţionalitate s-a susţinut că dispoziţiile art. 673[9] C. pr. civ. (art. 988 NCPC – n.n., I.G.), care prevăd că la formarea şi atribuirea loturilor instanţa va ţine seama de domiciliul şi ocupaţia părţilor, dezavantajează coproprietarii ce au mai multe imobile situate în localităţi diferite, iar ocupaţia diferită a acestora nu ar trebui să determine aplicarea unui tratament juridic diferenţiat.

Examinând excepţia de neconstituţionalitate, Curtea a constatat că textul criticat face parte din Capitolul VII al Codului de procedură civilă, intitulat „Procedura împărţelii judiciare", şi stabileşte criteriile de care instanţa trebuie să ţină seama la formarea şi atribuirea loturilor pentru realizarea împărţelii judiciare.

Potrivit art. 673[1] C. pr. civ. (art. 980 NCPC – n.n., I.G.), text de început al Capitolului respectiv, „judecarea oricărei cereri de împărţeală privind bunuri asupra cărora părţile au un drept de proprietate comună se face cu procedura prevăzută în capitolul de faţă, în afara cazurilor în care legea stabileşte o altă procedură".

Textul criticat pentru neconstituţionalitate stabileşte criteriile de care instanţa trebuie să ţină seama la formarea şi atribuirea loturilor pentru realizarea împărţelii judiciare.

Examinând aceste criterii legale, Curtea reţine ca existenţa lor este justificată raţional şi obiectiv, având finalitatea de a îndruma instanţa tocmai pentru a evita arbitrarul în formarea loturilor şi atribuirea lor acelor părţi care au un drept de proprietate comună. Textul nu prevede, prin reglementarea criteriilor, niciun fel de inegalitate sau discriminare, întrucât, fără a se crea vreo diferenţiere, este aplicabil tuturor părţilor, în aceeaşi măsură.

În consecinţă, Curtea Constituţională constată că nu sunt încălcate dispoziţiile art. 16 alin. (1) din Constituţie.

Curtea nu poate reţine nici pretinsa încălcare a dispoziţiilor art. 41 alin. (1) şi (2) din Constituţie, întrucât, prin însăşi ipoteza avută în vedere de textul criticat, şi anume împărţeala unor bunuri asupra cărora părţile au un drept de proprietate comună, este exclusă, *ab initio*, încălcarea prevederilor constituţionale care se referă la protecţia proprietăţii private. Întreaga procedură a împărţelii judiciare, reglementată de Capitolul VII[1] al Codului de procedură civilă,

[1]) CSJ, s. civ., dec. nr. 498/1992, în Dreptul nr. 2/1993, p. 75; Trib. Suprem, s. civ., dec. civ. nr. 1474/1987, în RRD nr. 4/1988, p. 67.

are ca finalitate ieşirea din starea de indiviziune, procedură în urma căreia fiecare copărtaş devine proprietar exclusiv al unei anumite părţi concret determinate din ceea ce forma obiectul coproprietăţii. Textul criticat pentru neconstituţionalitate nu afectează nici cota-parte ideală din masa bunurilor care formează proprietatea comună a părţilor şi, cu atât mai mult, dreptul autorului excepţiei de a i se atribui, în urma împărţelii, un lot de bunuri corespunzător drepturilor sale. Prevederile art. 673[9] C. pr. civ. (art. 988 NCPC – n.n., I.G.) au ca scop, corelativ cu celelalte texte ale capitolului respectiv, să înlesnească, într-un mod cât mai echitabil, încetarea stării de indiviziune. Totodată, Curtea reţine că acest text procedural a fost adoptat în conformitate cu dispoziţiile art. 126 alin. (2) din Constituţie, potrivit cărora „competenţa (...) şi procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege".

Jurisprudenţă

1. Egalitatea în drepturi a părţilor şi echitatea partajului nu pot fi realizate decât în condiţiile stabilirii valorii de circulaţie a bunurilor indivize, la data efectuării împărţelii, dar avându-se în vedere starea fizică în care se găseau acestea la data deschiderii succesiunii *(CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 1930/1993, în BJ 1990-2003, p. 265)*.

2. Împărţeala în natură nu se poate realiza luând în considerare în mod exclusiv criteriul mărimii cotelor de proprietate, cu nesocotirea celorlalte elemente de fapt, deoarece s-ar ajunge la consecinţe inechitabile şi la încălcarea principiilor care guvernează această materie *(CSJ, s. civ., dec. civ. nr. 5434/2001, în BJ 1990-2003, p. 170)*.

3. Tribunalul nu a ţinut cont de criteriile legale instituite de dispoziţiile art. 673[9] C. pr. civ. (art. 988 NCPC – n.n., I.G.), în ceea ce priveşte atribuirea bunurilor. Unul din aceste criterii îl constituie domiciliul, or, în cauză, chiar reclamantul, prin cererea introductivă, a arătat că pârâţii locuiesc în acest apartament şi nu a pretins că aceştia ar avea altă posibilitate locativă sau că lui i-ar fi imperios necesar bunul în natură, chiar instanţa arătând că atribuirea s-a făcut doar în scopul vânzării, operaţiune care nu ar sta la îndemână pârâţilor *(C. Ap. Piteşti, s. civ., dec. civ. nr. 224/2004, în BJ 2004, p. 9)*.

4. Art. 673[9] C. pr. civ. (art. 988 NCPC – n.n., I.G.) enumeră, cu caracter exemplificativ, criteriile de care instanţa va ţine seama la atribuire în partajul judiciar. Enumerarea nu are caracter limitativ, dimpotrivă, la finalul textului este folosită expresia „ alte asemenea", ceea ce permite concluzia că instanţa poate, în afara criteriilor expres menţionate, să ţină cont şi de criteriile de ordin familial, social sau moral, în funcţie de specificul fiecărei cauze. Dacă într-o locuinţă supusă partajului reclamanţii şi pârâtul au aceleaşi cote de proprietate şi niciunii nu locuiesc în imobil, iar tatăl pârâtului a făcut investiţii care se ridică la 10% din valoarea imobilului, situaţia familială a reclamanţilor, faptul că aceştia au doi copii minori, de 13 şi 3 ani, că locuiesc într-un canton, într-o singură cameră, justifică atribuirea imobilului în favoarea acestora *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, pt. minori şi familie, dec. civ. nr. 957/2004, în BJ 2005, p. 328)*.

5. În ceea ce priveşte contribuţia soţilor la dobândirea bunurilor comune, nu poate fi reţinut exclusiv drept criteriu cuantumul împrumuturilor pe care soţii le-au făcut pentru achiziţionarea bunurilor, ci şi veniturile realizate de soţi *(C. Ap. Suceava, dec. civ. nr. 572/2004, în BJ 2004, p. 41)*.

6. Conform dispoziţiilor art. 673[10] C. pr. civ., în consens cu dispoziţiile art. 741 alin. 2 C. civ., în situaţia în care împărţirea în natură a unui bun nu este oportună din punct de vedere funcţional, conducând la o fărâmiţare a sa excesivă, se impune atribuirea bunului respectiv în integralitatea sa unuia dintre coindivizari *(C. Ap. Ploieşti, dec. civ. nr. 1317/2006, în BJ 2006, p. 18)*.

Art. 989. Atribuirea provizorie

(1) În cazul în care împărțeala în natură a unui bun nu este posibilă sau ar cauza o scădere importantă a valorii acestuia ori i-ar modifica în mod păgubitor destinația economică, la cererea unuia dintre coproprietari instanța, prin încheiere, îi poate atribui provizoriu întregul bun. Dacă mai mulți coproprietari cer să li se atribuie bunul, instanța va ține seama de criteriile prevăzute la art. 988. Prin încheiere, ea va stabili și termenul în care coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul este obligat să consemneze sumele ce corespund cotelor-părți cuvenite celorlalți coproprietari.

(2) Dacă coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul consemnează, în termenul stabilit, sumele cuvenite celorlalți coproprietari, instanța, prin hotărârea asupra fondului procesului, îi va atribui acestuia bunul.

(3) În cazul în care coproprietarul nu consemnează în termen sumele cuvenite celorlalți coproprietari, instanța va putea atribui bunul altui coproprietar, în condițiile prezentului articol.

Comentariu

1. Cum a fost statuat prin dispozițiile art. 676 alin. (1) NCC și art. 984 alin. (2) NCPC, regula de principiu care guvernează procedura partajului judiciar este partajul în natură. Sunt însă situații când această modalitate de partaj nu este cu putință din diferite motive, astfel că este necesar să se recurgă la modalitățile subsidiare de partaj: partajul prin atribuirea bunului unui copărtaș sau partajul prin vânzarea bunului.

2. Atribuirea bunului unui copărtaș este modalitatea subsidiară de partaj ce intervine atunci când, potrivit textului, bunul nu este comod partajabil în natură ori când împărțirea în natură ar cauza o scădere importantă a valorii acestuia ori i-ar modifica în mod păgubitor destinația economică.

Atribuirea bunului unui copărtaș se poate realiza în două moduri: atribuirea provizorie urmată de atribuirea definitivă și atribuirea definitivă directă.

3. Dispozițiile art. 989 NCPC reglementează atribuirea provizorie a bunului aflat în coproprietate, urmată de atribuirea lui definitivă, și stabilește regulile pe care instanța trebuie să le urmeze pentru a putea dispune sistarea coproprietății în această modalitate.

4. Astfel, atribuirea provizorie a bunului va fi dispusă numai la cererea unuia sau unora dintre coproprietari. Dacă niciunul dintre coproprietari nu cere atribuirea provizorie pentru ca ulterior să-i fie atribuit definitiv bunul ce formează obiectul partajului, instanța nu va putea, din oficiu, să dispună în acest mod, astfel că se va recurge la o altă modalitate subsidiară de partaj.

5. Atribuirea provizorie a bunului se va dispune numai în condițiile în care coproprietarul sau coproprietarii care urmează să primească bunul se obligă să consemneze sumele ce corespund cotelor-părți cuvenite celorlalți coproprietari, în termenul stabilit de instanță.

6. Dacă mai mulți coproprietari solicită atribuirea bunului, instanța va ține seama de criteriile prevăzute de art. 988 NCPC și va dispune atribuirea acestuia unuia dintre ei. Regula enunțată vizează, evident, situația în care coproprietarii solicită singular și exclusiv atribuirea provizorie a bunului. Poate însă exista și situația în care, cu îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege, doi sau mai mulți coproprietari solicită împreună și în indiviziune bunul, obligându-se să plătească sumele ce corespund cotelor-părți cuvenite celorlalți coproprietari,

în termenul stabilit de instanţă. Considerăm că într-o asemenea situaţie, fiind vorba despre un partaj parţial, instanţa va putea atribui provizoriu bunul coproprietarilor solicitanţi, iar prin hotărârea asupra fondului va dispune atribuirea definitivă în favoarea acestora, în coproprietate, a bunului respectiv şi va distribui suma consemnată celorlalţi coproprietari, proporţional cu cota de proprietate a fiecăruia.

7. În situaţia în care coproprietarul căruia i-a fost atribuit provizoriu bunul nu consemnează în termen sumele cuvenite celorlalţi coproprietari, instanţa va putea atribui bunul altui coproprietar, cu respectarea dispoziţiilor procedurale cuprinse în textul analizat.

8. Instanţa va dispune atribuirea provizorie a bunului prin încheiere. Prin aceeaşi încheiere vor fi stabilite sumele cuvenite celorlalţi coproprietari şi termenul în care copărtaşul căruia i-a fost atribuit provizoriu bunul trebuie să consemneze sumele datorate.

Încheierea prin care s-a dispus atribuirea provizorie are regimul juridic al încheierilor premergătoare, putând fi atacată cu apel numai odată cu fondul[1].

9. În doctrină s-a susţinut că, pentru atribuirea provizorie, masa partajabilă nu trebuie să fie alcătuită dintr-un singur bun, ceea ce presupune ca într-un singur dosar de partaj să fie posibilă atât vânzarea bunului atribuit provizoriu, atunci când copărtaşul nu a depus în termenul stabilit sumele cuvenite celorlalţi, cât şi împărţirea în alte modalităţi a restului de bunuri[2].

10. Ne raliem opiniei potrivit căreia atribuirea provizorie a unui bun nu poate fi dispusă prin încheierea de admitere în principiu, întrucât prin această încheiere sunt stabilite elementele prevăzute de art. 984 NCPC, între care nu figurează şi atribuirea provizorie a unui bun. Cum este şi firesc, atribuirea provizorie a bunului poate fi dispusă ulterior etapei admiterii în principiu, în etapa partajului propriu-zis, după ce vor fi lămurite toate aspectele legate de caracteristicile fizice şi economice ale bunului[3].

11. Potrivit art. 989 alin. (2) NCPC, copărtaşul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul va dobândi definitiv acest bun dacă va consemna, în termenul stabilit de instanţă, sumele datorate celorlalţi copărtaşi. Atribuirea definitivă a bunului se dispune de instanţă prin hotărâre asupra fondului procesului. Tot prin hotărârea asupra fondului vor fi distribuite celorlalţi copărtaşi, proporţional cu cota de proprietate a fiecăruia, sumele depuse de copărtaşul căruia i-a fost atribuit bunul supus partajului judiciar.

---

[1] A se vedea şi Decizia Curţii Constituţionale nr. 52 din 6 februarie 2003, publicată în M. Of. nr. 153 din 10 martie 2003.

[2] În acest sens, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2007, p. 1505. Un prim argument invocat în susţinerea acestei opinii se desprinde din chiar interpretarea dispoziţiilor art. 989 NCPC, în care se utilizează sintagma „a unui bun", şi nu sintagma „a bunului". Un alt argument rezultă din interpretarea dispoziţiilor art. 993 NCPC coroborate cu dispoziţiile art. 991 NCPC. Astfel, dispoziţiile art. 993 permit instanţei să împartă bunurile pentru care nu a dispus vânzarea potrivit art. 991 NCPC. Or, acest din urmă text se referă şi la situaţia în care vânzarea s-ar dispune atunci când bunul a fost atribuit provizoriu, dar nu au fost consemnate în termen sumele datorate celorlalţi copărtaşi.

Doctrina cunoaşte şi o opinie contrară, potrivit căreia partajul prin atribuirea bunului se întâlneşte în cazul în care indiviziunea poartă asupra unui singur bun, ce nu poate fi împărţit în natură, întrucât, dacă ar fi mai multe bunuri, iar ceilalţi copărtaşi primesc partea lor de bunuri, suntem în prezenţa unui partaj în natură (G. Boroi, D. Rădescu, *op. cit.*, p. 810).

[3] A se vedea, în acest sens, şi M. Tăbârcă, *op. cit.*, p. 282.

Decizii ale Curții Constituționale

Prin Decizia nr. 52 din 6 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 153 din 10 martie 2003, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 673[10] C. pr. civ. (art. 989 NCPC – n.n., I.G.).

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că textul de lege criticat lasă la aprecierea judecătorului aplicarea procedurii speciale instituite prin acest articol. Astfel, în cazul în care împărțeala în natură a unui bun nu este posibilă sau ar cauza o scădere importantă a valorii acestuia ori i-ar modifica în mod păgubitor destinația economică, judecătorul poate dispune atribuirea provizorie a bunului către unul dintre coproprietari, printr-o încheiere de ședință, sau poate atribui direct bunul prin hotărârea asupra fondului procesului. Se arată că încheierea prin care se atribuie, în mod provizoriu, bunul nu este supusă niciunei căi de atac și, prin urmare, este executorie, în timp ce hotărârea pronunțată de instanță, care soluționează fondul cauzei, este supusă apelului, deci nu este executorie. În consecință, se apreciază că, prin posibilitatea judecătorului de a opta pentru una dintre cele doua variante, se avantajează una dintre părțile litigante și astfel se încalcă dreptul de apărare al celorlalte părți.

Textul constituțional pretins a fi încălcat este art. 24, care are următorul conținut: „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu".

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea a constatat că textul de lege dedus controlului reglementează atribuirea provizorie către unul dintre coproprietari a unui bun supus procedurii împărțelii judiciare, dacă nu poate fi partajat în natură sau, prin partajare, i s-ar cauza o scădere importantă a valorii ori i s-ar modifica în mod păgubitor destinația economică. În opinia autorului excepției, art. 673[10] C. pr. civ. (art. 989 NCPC – n.n., I.G.) contravine art. 24 din Constituție, întrucât încheierea prin care instanța de fond procedează la atribuirea provizorie a bunului nu este supusă niciunei căi de atac, spre deosebire de situația când atribuirea se face chiar prin hotărârea prin care se soluționează fondul procesului, care, fiind supusă apelului, nu este executorie. Dreptul la apărare, garantat constituțional, ar fi astfel nesocotit, judecătorul având posibilitatea de a avantaja una dintre părți prin modalitatea de pronunțare.

Atât argumentarea, cât și concluzia desprinsă de autorul excepției nu pot fi reținute de Curtea Constituționala, întrucât fac abstracție de prevederile art. 282 alin. 2 C. pr. civ. [art. 466 alin. (4) NCPC – n.n., I.G.], potrivit cărora „împotriva încheierilor premergătoare nu se poate face apel decât odată cu fondul, în afară de cazul când prin ele s-a întrerupt sau s-a suspendat cursul judecății".

Or, dat fiind că încheierile prevăzute de art. 673[10] C. pr. civ. (art. 989 NCPC – n.n., I.G.) precedă hotărârea instanței asupra fondului, ele sunt încheieri premergătoare și, în consecință, intră sub incidența reglementării de drept comun prevăzute de art. 282 alin. 2 C. pr. civ. [art. 466 alin. (4) NCPC – n.n., I.G.), fiind supuse căii de atac a apelului odată cu fondul.

Aceasta fiind regula în materie, este evident că nu era nevoie ca legiuitorul să o prevadă *in terminis* în cuprinsul textului de lege dedus controlului, pentru a putea conchide că își găsește aplicarea și cu privire la situațiile reglementate de acesta.

Potrivit unei exigențe fundamentale de tehnică legislativă, în condițiile existenței unei reglementări de drept comun, o prevedere expresă, în aceeași materie, cu referire la un caz particular, este necesară numai atunci când instituie o reglementare diferită, derogatorie de la dreptul comun, având deci caracter de excepție. Așa a procedat legiuitorul când, în art. 673[8] și art. 673[11] alin. 4 C. pr. civ. [art. 991 alin. (4) NCPC – n.n., I.G.], a prevăzut că încheierile acolo

menționate pot fi atacate cu apel „mai înainte de pronunțarea hotărârii" sau „separat" de aceasta, tocmai pentru că prevederile respective sunt derogatorii de la regula generală instituită prin art. 282 alin. 2 C. pr. civ. [art. 466 alin. (4) NCPC – n.n., I.G.]. Cum în cazul art. 673^{10} C. pr. civ. (art. 989 NCPC – n.n., I.G.) nu s-au prevăzut dispoziții derogatorii, este evident că voința legiuitorului a fost aceea ca încheierea prin care instanța procedează la atribuirea provizorie a bunului să poată fi supusă căii de atac a apelului numai odată cu hotărârea asupra fondului.

Jurisprudență

Raţiunea consemnării la CEC a sumelor cuvenite celorlalți coproprietari în cazul atribuirii provizorii a bunului făcute în favoarea altor copărtaşi, în sensul art. 673^{10} C. pr. civ. (art. 989 NCPC – n.n., I.G.), este de a asigura protecția copărtaşilor care nu au beneficiat de atribuirea în favoarea lor a bunului, căci prin consemnarea la CEC a sumelor care corespund sultelor ce li se datorează se obține atât certitudinea că beneficiarul atribuirii în natură a bunului are posibilitatea de a le plăti sulta, cât şi aceea a încasării ei. Prin urmare, nerespectarea acestor prevederi legale este vătămătoare pentru partea care urmează a primi sulta, iar hotărârea judecătorească ce le ignoră este lovită de nulitate *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, pt. minori şi familie, dec. civ. nr. 2119/2004 în BJ 2005, p. 332)*.

Art. 990. Atribuirea definitivă

La cererea unuia dintre coproprietari, instanța, ținând seama de împrejurările cauzei, pentru motive temeinice, va putea să îi atribuie bunul direct prin hotărârea asupra fondului procesului, stabilind totodată sumele ce se cuvin celorlalți coproprietari şi termenul în care este obligat să le plătească.

Comentariu

1. Modalitatea partajului prin atribuirea bunului unui copărtaş poate fi realizată şi fără parcurgerea etapei atribuirii provizorii, prin atribuirea definitivă a acelui bun.

Atribuirea definitivă se poate dispune de instanță la cererea unuia dintre copărtaşi, „ținându-se seama de împrejurările cauzei, pentru motive temeinice", motive care se adaugă la cele prevăzute de art. 990 NCPC.

2. Aprecierea temeiniciei motivelor invocate de copărtaşul care a formulat cererea de atribuire revine instanței de judecată pe baza probelor administrate.

3. Atribuirea definitivă se dispune prin hotărâre asupra fondului procesului. Instanța va stabili prin hotărâre şi sumele ce se cuvin celorlalți copărtaşi, precum şi termenul în care copărtaşul dobânditor va trebui să le plătească.

4. Regimul juridic al hotărârii prin care s-a atribuit definitiv bunul unui copărtaş este cel al unei veritabile hotărâri de partaj.

Art. 991. Vânzarea bunului

(1) În cazul în care niciunul dintre coproprietari nu cere atribuirea bunului ori, deşi acesta a fost atribuit provizoriu, nu s-au consemnat, în termenul stabilit, sumele cuvenite celorlalți

coproprietari, instanța, prin încheiere, va dispune vânzarea bunului, stabilind totodată dacă vânzarea se va face de către părți prin bună învoială ori de către executorul judecătoresc.

(2) Dacă părțile sunt de acord ca vânzarea să se facă prin bună învoială, instanța va stabili și termenul la care aceasta va fi efectuată. Termenul nu poate fi mai mare de 3 luni, în afară de cazul în care părțile sunt de acord cu majorarea lui.

(3) În cazul în care vreuna dintre părți nu a fost de acord cu vânzarea prin bună învoială sau dacă această vânzare nu s-a realizat în termenul stabilit potrivit alin. (2), instanța, prin încheiere dată cu citarea părților, va dispune ca vânzarea să fie efectuată de executorul judecătoresc.

(4) Încheierile prevăzute în prezentul articol pot fi atacate separat numai cu apel, în termen de 15 zile de la pronunțare. Dacă nu au fost astfel atacate, aceste încheieri nu mai pot fi supuse apelului odată cu hotărârea asupra fondului procesului.

Comentariu

1. Partajul prin vânzarea bunului care poate fi dispus de instanță în situațiile prevăzute de alin. (1) al art. 991 va putea fi făcut în două modalități: prin vânzarea bunului de părți prin bună învoială ori prin vânzarea lui de către executorul judecătoresc.

2. Textul acordă întâietate vânzării bunului prin bună învoială, dând astfel eficiență principiului disponibilității procesuale, și are ca finalitate protejarea drepturilor și intereselor coproprietarilor. Cu toate acestea, în condițiile în care părțile ajung la un acord, vânzarea poate fi făcută direct de către executorul judecătoresc.

3. Dacă părțile sunt de acord ca vânzarea să se facă prin bună învoială, instanța va fixa un termen în care aceasta va fi efectuată, termen care nu va putea fi mai mare de 3 luni, cu excepția situației în care părțile sunt de acord cu majorarea lui. La împlinirea termenului, părțile au obligația să prezinte instanței dovada vânzării.

Pentru urgentarea judecății, în situația în care vânzarea se va realiza înainte de împlinirea termenului, părțile au posibilitatea să solicite instanței continuarea procedurii de partaj.

4. Potrivit alin. (3) al textului, vânzarea prin executorul judecătoresc va putea fi dispusă de instanță, prin încheiere dată cu citarea părților, în situația în care nu s-a realizat acordul dintre părți pentru vânzarea prin bună învoială sau dacă această vânzare nu s-a făcut în termenul stabilit de instanță.

5. Încheierile prin care instanța a dispus vânzarea bunului, fie prin bună învoială, fie prin executorul judecătoresc, pot fi atacate separat cu apel. Dacă părțile nu au exercitat calea de atac, aceste încheieri nu vor mai putea fi supuse apelului odată cu hotărârea asupra fondului procesului [art. 991 alin. (4) NCPC].

Decizii ale Curții Constituționale

Prin Decizia nr. 138 din 23 aprilie 2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 370 din 31 mai 2002, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 673[11] C. pr. civ.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că dispozițiile art. 673[11] C. pr. civ. sunt neconstituționale, întrucât lezează dreptul de proprietate al copărtașului. Coproprietarul care solicită să i se atribuie în natură imobilul este obligat să achite sultă pentru ceilalți coproprietari, ceea ce de multe ori îi este imposibil, mai ales că această obligație trebuie

îndeplinită în termen de 6 luni, altfel îşi pierde proprietatea. Mai arată că, în cazul în care s-a dispus vânzarea prin bună învoială, iar aceasta nu s-a realizat, se prevede vânzarea imobilului prin intermediul executorului judecătoresc, or, pe calea executării silite nu se poate obţine un preţ bun. Consideră, în concluzie, că dispoziţiile legale criticate contravin prevederilor art. 41 alin. (1) şi (2) din Constituţie, precum şi reglementărilor cuprinse la art. 3, 7 şi la art. 25 alin. (1) din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, precum şi la art. 1 din primul Protocol adiţional la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Examinând excepţia de neconstituţionalitate, Curtea a constatat următoarele:

Reglementările invocate din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului nu sunt incidente în cauză, întrucât drepturile omului prevăzute în aceste reglementări sunt diferite de cele la care se referă art. 673[11] C. pr. civ. Dispoziţiile legale criticate instituie un tratament juridic egal pentru toţi coproprietarii, stabilind aceleaşi drepturi pentru toţi, în ele negăsindu-se vreun privilegiu sau vreo discriminare. De asemenea, nu se poate reţine că dispoziţiile art. 673[11] C. pr. civ. ar leza dreptul de proprietate al vreunuia dintre coproprietari, fiecare având drepturi egale asupra cotei ideale ce îi revine din bunul deţinut în codevălmăşie.

Unul dintre principalele atribute ale dreptului de proprietate este dreptul de dispoziţie. În virtutea acestui drept, fiecare coproprietar poate hotărî în mod liber dacă doreşte sau nu să rămână în indiviziune, iar ceilalţi coproprietari nu se pot opune hotărârii celui care solicită încetarea stării de indiviziune. Încetarea acestei stări se poate realiza prin mai multe modalităţi, în principal: conform acordului de voinţă al coindivizarilor sau pe baza unei hotărâri judecătoreşti, prin împărţirea în natură a bunului, când natura acestuia permite divizarea; prin atribuirea bunului în natură unuia sau unora dintre coproprietari ori prin vânzarea bunului şi împărţirea preţului obţinut. În cazul în care bunul este atribuit în natură unuia dintre coproprietari, dacă nu s-ar prevedea obligaţia acestuia de a achita celorlalţi, într-un termen rezonabil, valoarea cotei ce le revine, în mod evident şi direct ar fi lezat dreptul lor de proprietate.

Vânzarea bunului prin buna învoiala a coproprietarilor constituie o modalitate deopotrivă echitabilă pentru toţi, dar şi aceasta trebuie realizată în cadrul unei limite de timp, stabilită de legiuitor la 6 luni, iar oponenţa unuia dintre coproprietari, pentru motivul că preţul ce se poate obţine nu este suficient de bun, ar putea leza drepturile şi interesele celorlalţi. Nerealizarea vânzării prin bună învoială nu poate împiedica finalizarea procedurii de încetare a stării de indiviziune, ci, dimpotrivă, constituie un motiv ce justifică aplicarea procedurilor executării silite.

Jurisprudenţă

Conform art. 673[11] C. pr. civ. (art. 991 NCPC – n.n., I.G.), „în cazul în care nici unul dintre coproprietari nu cere atribuirea bunului ori, deşi acesta a fost atribuit provizoriu, nu s-au depus, în termenul stabilit, sumele cuvenite celorlalţi coproprietari, instanţa, prin încheiere, va dispune vânzarea bunului, stabilind, totodată, dacă vânzarea se va face de către părţi prin bună învoială ori de către executorul judecătoresc". În speţă, niciuna din părţi nu a dorit să i se atribuie în natură întreaga gospodărie, iar pârâtul a susţinut că nu are posibilităţi de a plăti sultele substanţiale la care a fost obligat, situaţie în care instanţele ar fi avut posibilitatea de a face, eventual, aplicarea dispoziţiilor art. 673[11] C. pr. civ. (art. 991 NCPC – n.n., I.G.) *(C. Ap. Suceava, dec. civ. nr. 3359/2002, în BJ 2003, p. 85).*

Art. 992. Procedura vânzării la licitație

(1) După rămânerea definitivă a încheierii prin care s-a dispus vânzarea bunului de către un executor judecătoresc, acesta va proceda la efectuarea vânzării la licitație publică.

(2) Executorul va fixa termenul de licitație, care nu va putea depăși 30 de zile pentru bunurile mobile și 60 de zile pentru bunurile imobile, socotite de la data primirii încheierii, și va înștiința coproprietarii despre data, ora și locul vânzării.

(3) Pentru termenul de licitație a bunurilor mobile, executorul va întocmi și afișa publicația de vânzare, cu cel puțin 5 zile înainte de acel termen.

(4) În cazul vânzării unui bun imobil, executorul va întocmi și afișa publicația de vânzare cu cel puțin 30 de zile înainte de termenul de licitație.

(5) Coproprietarii pot conveni ca vânzarea bunurilor să se facă la orice preț oferit de participanții la licitație. De asemenea, ei pot conveni ca vânzarea să nu se facă sub un anumit preț.

(6) Dispozițiile prezentului articol se completează în mod corespunzător cu dispozițiile prezentului cod privitoare la vânzarea la licitație a bunurilor mobile și imobile prevăzute în materia executării silite.

Comentariu

1. Potrivit normei speciale, executorul judecătoresc va efectua vânzarea la licitație publică numai după rămânerea definitivă a încheierii prin care s-a dispus vânzarea bunului [art. 992 alin. (1)].

2. La stabilirea termenului de licitație, executorul judecătoresc va urmări ca acesta să nu depășească 30 de zile pentru bunurile mobile și 60 de zile pentru bunurile imobile, calculate de la data primirii încheierii. El va înștiința coproprietarii despre data, ora și locul vânzării [art. 992 alin. (2)]. Pentru termenul de licitație, executorul va întocmi o publicație de vânzare, care va fi afișată cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de licitație, pentru bunurile mobile, și cu cel puțin 30 de zile înainte de termenul de licitație, pentru bunurile imobile [art. 992 alin. (3) și (4)].

3. Dispozițiile alin. (5) al art. 992 se înfățișează ca o expresie a principiului disponibilității și, în același timp, se înscriu în scopul urmărit de legiuitor, acela de simplificare a procedurii partajului judiciar. Potrivit acestei norme, coproprietarii pot conveni ca vânzarea bunului să se facă la orice preț oferit de participanții la licitație [art. 992 alin. (5)]. În temeiul aceluiași principiu, coproprietarii pot conveni ca vânzarea să nu se facă sub un anumit preț.

4. Vânzarea la licitație publică de către executorul judecătoresc se face cu respectarea normelor generale privind vânzarea la licitație a bunurilor mobile și imobile prevăzute în materia executării silite, care, potrivit art. 992 alin. (6) NCPC, completează, în mod corespunzător, normele speciale ale procedurii partajului judiciar. Fiind vorba de o vânzare liberă, iar nu de una silită, norma de trimitere cuprinsă în art. 992 alin. (6) NCPC are în vedere doar dispozițiile procedurale prevăzute în materia executării silite privind modul de desfășurare a licitației, nu și dispozițiile care sunt specifice vânzării silite.

5. Prețul obținut din vânzarea bunului va fi consemnat la dispoziția instanței, de către părți, atunci când vânzarea s-a făcut prin bună învoială, sau de către executorul judecătoresc,

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

în cazul vânzării prin licitaţie publică, urmând a fi supus partajului, potrivit întinderii dreptului fiecărui coproprietar.

În situaţia în care există datorii născute în legătură cu coproprietatea, iar acestea sunt scadente sau devin scadente în cursul anului în care are loc partajul, sunt aplicabile dispoziţiile art. 677 NCC. Astfel, potrivit alin. (1) al textului menţionat, înainte ca preţul obţinut din vânzare să fie împărţit, oricare coproprietar poate cere stingerea acestor datorii, iar conform alin. (2) al aceluiaşi articol, suma necesară pentru plata datoriilor va fi preluată, în lipsa unei stipulaţii contrare, din preţul vânzării bunului comun şi va fi suportată de către coproprietari proporţional cu cota-parte a fiecăruia[1)].

Art. 993. Bunurile nesupuse vânzării

La cererea uneia dintre părţi, instanţa poate proceda la împărţeala bunurilor pentru care nu a dispus vânzarea potrivit art. 991.

Comentariu

Norma procedurală de excepţie instituită de textul comentat are în câmpul de reglementare situaţia în care instanţa nu a dispus vânzarea unor bunuri potrivit art. 991 NCPC. Într-o atare situaţie, instanţa va putea proceda la împărţeala acestor bunuri, la cererea oricăreia dintre părţi.

Art. 994. Soluţionarea cererii de partaj

(1) În toate cazurile, asupra cererii de partaj instanţa se va pronunţa prin hotărâre.

(2) Sumele depuse de unul dintre coproprietari pentru ceilalţi, precum şi cele rezultate din vânzare vor fi împărţite de instanţă potrivit dreptului fiecărui coproprietar.

(3) În cazul în care partajul nu se poate realiza în niciuna dintre modalităţile prevăzute de lege, instanţa va hotărî închiderea dosarului. Dacă se introduce o nouă cerere de partaj, încheierile de admitere în principiu prevăzute la art. 985 şi 986 nu au autoritate de lucru judecat.

Comentariu

1. Asupra cererii de partaj instanţa se va pronunţa, în toate cazurile, prin hotărâre. Potrivit art. 424 alin. (1) NCPC, hotărârea pronunţată de instanţă va fi o sentinţă şi va fi supusă condiţiilor de formă şi fond care se impun oricărei hotărâri judecătoreşti.

2. În situaţia în care vor exista sume depuse de unul dintre coproprietari pentru ceilalţi ori sume rezultate din vânzarea bunurilor ce formează obiectul partajului, instanţa va proceda la împărţirea lor potrivit dreptului fiecărui coproprietar. Instituirea acestei obligaţii pentru instanţă este necesară pentru realizarea unui partaj echitabil şi complet.

3. Potrivit alin. (3) al art. 994, instanţa va hotărî, tot printr-o sentinţă, închiderea dosarului, în cazul în care partajul nu se poate realiza în niciuna dintre modalităţile prevăzute de lege.

[1)] A se vedea şi: E. Chelaru, *op. cit.*, p. 732; G. Răducan, *Comentarii Noul Cod*, p. 564; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1394-1395.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

4. O reglementare cu caracter de noutate din textul comentat o reprezintă teza ultimă a alin. (3), inspirată din doctrina şi jurisprudenţa elaborate sub vechea reglementare, prin care este statuat că, în cazul introducerii unei noi cereri de partaj, „încheierile de admitere în principiu prevăzute la art. 985 şi 986 nu au autoritate de lucru judecat".

Soluţia legislativă este corectă având în vedere faptul că încheierile de admitere în principiu pronunţate în procedura partajului judiciar sunt încheieri interlocutorii prin care se pregăteşte modul de soluţionare a partajului propriu-zis şi care se realizează prin hotărârea finală de partaj. Prin urmare, încheierile de admitere în principiu în procedura partajului judiciar sunt accesorii hotărârii finale de partaj şi intră în puterea lucrului judecat odată cu această hotărâre. Nepronunţarea unei hotărâri finale de partaj, ca urmare a perimării, renunţării la judecată sau altor incidente procedurale, lipseşte de efecte toate actele de procedură făcute în acel dosar, inclusiv încheierile de admitere în principiu [art. 422 alin. (1) NCPC].

Art. 995. Hotărârea de partaj

(1) Hotărârea de partaj are efect constitutiv.

(2) Odată rămasă definitivă, hotărârea de partaj constituie titlu executoriu şi poate fi pusă în executare chiar dacă nu s-a cerut predarea efectivă a bunului ori instanţa nu a dispus în mod expres această predare.

(3) Hotărârea de partaj este supusă numai apelului. Cu toate acestea, dacă partajul s-a cerut pe cale incidentală, hotărârea este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea dată asupra cererii principale. Acelaşi este şi termenul pentru exercitarea căii de atac, chiar dacă se atacă numai soluţia dată asupra partajului. Aplicarea criteriilor prevăzute la art. 988 nu poate fi cenzurată pe calea recursului.

(4) Executarea cu privire la bunurile împărţite poate fi cerută în termenul de prescripţie de 10 ani prevăzut la art. 706.

Comentariu

1. Cu caracter de noutate în raport cu legislaţia anterioară, dispoziţiile art. 995 alin. (1) statuează că hotărârea de partaj are efect constitutiv. Efectul constitutiv al hotărârii de partaj, în sensul dispoziţiilor art. 680 NCC, constă în faptul că fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunurilor sau, după caz, al sumelor de bani care i-au fost atribuite numai cu începere de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti. În cazul imobilelor, efectele juridice ale partajului se produc numai dacă hotărârea judecătorească rămasă definitivă a fost înscrisă în cartea funciară.

2. O consecinţă importantă a efectului constitutiv al partajului, prevăzută de art. 642 NCC, constă în faptul că actele juridice de dispoziţie cu privire la bunul comun, încheiate de un singur coproprietar, sunt inopozabile coproprietarului care nu a consimţit, expres sau tacit, la încheierea actului. Prin urmare, în procedura partajului nu se va mai putea invoca, într-o asemenea situaţie, condiţia rezolutorie sub care a fost încheiat actul, precum în situaţia în care, sub imperiul legislaţiei vechi, partajul avea efect declarativ. Coproprietarul interesat va putea invoca, potrivit dispoziţiilor menţionate, inopozabilitatea unui asemenea act juridic.

3. Potrivit alin. (2) al art. 995, hotărârea de partaj, odată rămasă definitivă, constituie titlu executoriu şi va putea fi pusă în executare chiar dacă nu s-a cerut predarea efectivă a bunului ori instanţa nu a dispus în mod expres această predare. Soluţia legislativă adoptată prin acest text este importantă, pentru că, într-o asemenea împrejurare, nu este necesară promovarea unei acţiuni în revendicare de către copărtaşul devenit proprietar exclusiv împotriva copărtaşului care deţine bunul sau bunurile şi refuză să le predea[1]. Acţiunea în revendicare va fi însă necesară împotriva terţului care deţine bunul, întrucât hotărârea de partaj nu produce efecte faţă de acesta[2], în sensul că nu-i poate fi opusă cu autoritate de lucru judecat, chiar dacă ea este opozabilă, ca orice hotărâre judecătorească [art. 435 alin. (2) NCPC][3].

Textul este lămuritor şi cu utilitate practică şi în ceea ce priveşte executarea hotărârilor de partaj, întrucât reduce în mod evident incidentele care pot apărea în cursul unei asemenea proceduri.

4. Hotărârea de partaj este supusă numai apelului la instanţa ierarhic superioară. Excepţie face situaţia în care partajul s-a solicitat pe cale incidentală şi când hotărârea este supusă aceloraşi căi de atac ca şi hotărârea dată asupra cererii principale. În cazul de excepţie prevăzut de această normă, acelaşi este şi termenul de exercitare a căii de atac, chiar dacă se atacă numai soluţia dată asupra partajului. Pentru situaţia exercitării căii de atac a recursului, textul limitează posibilităţile de control, stabilind că aplicarea criteriilor prevăzute de art. 988, privind formarea şi atribuirea loturilor, nu poate fi cenzurată în calea de atac a recursului.

5. Potrivit alin. (4), executarea hotărârii de partaj privind predarea bunurilor împărţite poate fi solicitată în termenul de prescripţie de 10 ani prevăzut de art. 706 NCPC. După împlinirea termenului de prescripţie, hotărârea îşi pierde puterea executorie, astfel că se stinge dreptul de a obţine executarea silită a bunurilor împărţite [art. 707 alin. (2) NCPC][4].

Art. 996. Revendicarea bunurilor atribuite

(1) În cazul în care părţile declară în mod expres că nu solicită predarea bunurilor, hotărârea de partaj nu este susceptibilă de executare silită.

(2) Pentru a intra în posesia bunurilor atribuite şi a căror predare i-a fost refuzată de ceilalţi coproprietari, partea interesată va trebui să exercite acţiunea în revendicare.

Comentariu

1. Normele consacrate de acest text reglementează situaţia particulară în care părţile declară în mod expres, în cadrul procedurii partajului judiciar, că nu solicită predarea bunurilor. În aceste condiţii, potrivit legii, hotărârea de partaj nu este susceptibilă de

[1] Plenul Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 3/1968, în CD 1968, p. 14.

[2] *Ibidem*.

[3] Pentru amănunte cu privire la obligativitatea şi opozabilitatea hotărârii judecătoreşti, a se vedea A. Nicolae, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 435.

[4] A se vedea, pentru amănunte, M. Nicolae, *supra*, comentariul *sub* art. 706.

executare [art. 996 alin. (1)][1]. Soluţia adoptată de NCPC a fost necesară şi este lămuritoare întrucât lipsa calităţii de titlu executoriu a hotărârii de partaj, în această situaţie, este determinată de conduita părţilor, ca o expresie a principiului disponibilităţii procesuale.

2. În situaţia reglementată de alin. (1), pentru a intra în posesia bunurilor atribuite şi a căror predare este refuzată de ceilalţi coproprietari, partea interesată va trebui să exercite acţiunea în revendicare [art. 996 alin. (2)].

Decizii de îndrumare ale fostului Tribunal Suprem

Din practica judiciară se constată ca nu există un punct de vedere unitar cu privire la efectele hotărârilor de partaj.

Astfel, unele instanţe consideră că hotărârile de partaj, fiind pronunţate în cadrul unor acţiuni în constatare, nu sunt susceptibile de executare. Ca atare, pentru a obţine predarea bunului ce i s-a atribuit, partea care a obţinut hotărârea va trebui să introducă o nouă acţiune, în revendicare, împotriva copărtaşului deţinător care refuză predarea bunului.

Alte instanţe, dimpotrivă, consideră că hotărârile de partaj rămase definitive sunt susceptibile de executare, în sensul că partea care a obţinut o asemenea hotărâre este îndreptăţită să o execute împotriva copărtaşului deţinător al bunului, fără a fi nevoită să introducă o nouă acţiune.

Justa rezolvare a problemei impune adoptarea unor soluţii diferenţiate.

Potrivit art. 786 C. civ., ale cărui dispoziţii, deşi situate în titlul referitor la succesiuni, sunt de aplicare generală, oricare ar fi cauza care a determinat starea de indiviziune, hotărârile de partaj sunt declarative şi retroactivează, în sensul că drepturile pe care le recunosc sunt considerate că au existat din momentul în care a luat naştere starea de indiviziune şi că deci fiecare coproprietar devine proprietar exclusiv al părţii ce i s-a atribuit din totalitatea bunurilor.

Introducând acţiunea de partaj, partea este îndreptăţită să solicite instanţei judecătoreşti stabilirea masei de împărţit şi a cotelor ce se cuvin tuturor copărtaşilor, precum şi lichidarea stării de indiviziune, prin individualizarea şi atribuirea bunurilor. O atare acţiune implică, de regulă, cererea reclamantului de a se dispune şi predarea efectivă a bunurilor ce i se vor atribui, deoarece în cele mai multe cazuri reclamantul urmăreşte tocmai acest rezultat.

Este deci normal şi constituie o aplicare a principiului disponibilităţii ca, de regulă, hotărârea de partaj să fie susceptibilă de executare, fără a fi necesară introducerea unei acţiuni în revendicare împotriva copărtaşului care refuză predarea bunului. Acest efect îl produce hotărârea de partaj chiar dacă instanţa nu a dispus în mod expres predarea bunului atribuit, întrucât, în general, orice alte chestiuni decât proprietatea, ca, de exemplu, identitatea bunului ce se urmăreşte sau realitatea deţinerii sale de către un copărtaş, pot fi puse şi rezolvate pe calea contestaţiei la executare.

Într-adevăr, prin acţiunea în revendicare proprietarul cere un bun al său de la un deţinător care îi contestă acest drept. Astfel, un copărtaş căruia i s-a atribuit un bun indiviz în proprietate exclusivă poate cere acel bun pe calea unei acţiuni în revendicare de la terţul deţinător. Într-o atare acţiune, faţă de terţul care se pretinde că este proprietar, reclamantul va trebui sa facă dovada dreptului său de proprietate.

Atunci însă când cel ce refuză predarea bunului este un copărtaş, nu este necesară introducerea unei acţiuni în revendicare pentru a se obţine predarea bunului, deoarece între copărtaşi dreptul de proprietate este stabilit prin hotărârea de partaj rămasă definitivă. Într-o asemenea situaţie,

[1] În acelaşi sens, a se vedea Plenul Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 3/1968, în CD 1968, pp. 13-14.

potrivit art. 372 C. pr. civ., hotărârea de partaj definitivă şi învestită cu formulă executorie constituie titlu executoriu, iar potrivit art. 750 C. civ., remiterea titlului reprezintă actul final care marchează în fapt schimbarea produsă prin partaj cu privire la bunuri, copărtaşul devenind dobânditor al bunului, şi nu un simplu moştenitor abilitat doar sa revendice bunul de la deţinător. Dacă hotărârea de partaj ar implica numai o asemenea abilitare, ar urma ca remiterea titlurilor să aibă loc după soluţionarea proceselor de revendicare între foştii copartajanţi.

Pentru a putea obliga la predarea bunurilor, instanţa are îndatorirea să-şi exercite în cât mai largă măsură rolul activ şi să stabilească în posesia căruia dintre copărtaşi se află bunurile atribuite. Faptul că hotărârea de partaj este susceptibilă de executare, chiar dacă în dispozitivul ei nu s-a prevăzut în mod expres predarea bunului atribuit, nu dispensează instanţa de îndatorirea de a manifesta o deosebită grijă pentru lămurirea completă a situaţiei şi alcătuirea corectă a dispozitivului hotărârii, în aşa fel încât părţile să nu aibă de întâmpinat dificultăţi la punerea ei în executare şi să nu fie nevoite a introduce o nouă acţiune sau contestaţie la executare.

În practică se pot ivi totuşi situaţii în care interesul părţilor, inclusiv al reclamantului, să se limiteze la individualizarea dreptului, fără a se urmări predarea efectivă a bunurilor atribuite. Desigur că o limitare a pretenţiilor va trebui să rezulte fără echivoc din cuprinsul acţiunii sau din precizările ulterioare ale reclamantului.

O astfel de situaţie este şi cea prevăzută în art. 15 din Decretul nr. 40/1953 privitor la procedura succesorală notarială, potrivit căreia, dacă moştenitorii îşi contestă calitatea sau nu se înţeleg asupra împărţelii bunurilor, notarul de stat constată neînţelegerile ivite, îndrumă părţile să ceară soluţionarea lor pe cale judecătorească şi suspendă procedura succesorală începută. Or, într-o atare situaţie, instanţa judecătorească urmează să rezolve, la cerere, numai chestiuni litigioase deduse înaintea sa, pentru ca apoi notarul de stat să reia procedura succesorală. Astfel, prin derogare de la prevederile art. 111 C. pr. civ., acţiunea în constatare a masei succesorale este admisibilă fără a se putea opune excepţia bazată pe existenţa unei acţiuni în realizare, adică a acţiunii de ieşire din indiviziune.

În faţa unei asemenea acţiuni, instanţa nu va fi îndreptăţită să dispună predarea efectivă a bunurilor, deoarece ar nesocoti principiul de drept procesual al disponibilităţii şi ar da mai mult decât s-a cerut. În consecinţă, într-o atare situaţie, hotărârea pronunţată nu va fi susceptibilă de executare şi îşi va păstra puterea de lucru judecat chiar şi după expirarea termenului de trei ani, prevăzut de art. 6 din Decretul nr. 167/1958. Prescripţia va putea fi opusă părţii numai în cazul când unii dintre copărtaşi au fost obligaţi să plătească sulte în bani şi exclusiv cu privire la aceste sulte, care au caracterul unor creanţe născute din chiar hotărârile pronunţate şi nu sunt supuse efectului declarativ al partajului.

Soluţionarea diferenţiată a problemei în raport de cuprinsul acţiunii şi de cererile formulate de părţi este deci firească şi faţă de aceste consecinţe diferite. Astfel, partea care înţelege să continue a stăpâni bunurile împreună cu ceilalţi copărtaşi şi nu are interes ca hotărârea de partaj sa fie executată nu va fi pusă în situaţia ca hotărârea obţinută să-şi piardă puterea de lucru judecat după expirarea termenului de prescripţie.

În exercitarea rolului ei activ, instanţa de judecată are însă îndatorirea să lămurească părţile asupra consecinţelor arătate, pentru ca, în deplină cunoştinţă de cauză, reclamantul să-şi precizeze acţiunea în raport de interesele sale.

Pentru asigurarea unei practici judiciare unitare, Plenul Tribunalului Suprem, în baza art. 104 alin. (2) din Constituţie şi a art. 35 pct. 2 din Legea nr. 58 din 27 decembrie 1968 pentru organizarea judecătorească, decide să dea instanţelor următoarele îndrumări:

1. Hotărârea de partaj rămasă definitivă constituie titlu executoriu şi este susceptibilă de executare, indiferent dacă în acţiune s-a cerut sau nu predarea efectivă a bunului şi chiar dacă instanţa nu a dispus această predare. Ca atare, introducerea de către copărtaş a unei acţiuni în revendicare împotriva copărtaşului care deţine bunul atribuit şi refuză a-l preda nu este necesară.

2. Executarea cu privire la predarea bunurilor împărţite poate fi cerută în termenul de prescripţie de trei ani, prevăzut de art. 6 din Decretul nr. 167/1958.

3. Hotărârea de partaj nu este susceptibilă de executare în cazul când părţile declară în mod expres că nu solicită predarea bunurilor. În această situaţie, pentru ca partea care a obţinut hotărârea să intre în posesia bunurilor atribuite şi a căror predare i-a fost refuzată de ceilalţi copărtaşi, este necesară introducerea unei acţiuni în revendicare. O atare hotărâre îşi păstrează puterea de lucru judecat, putându-se opune prescripţia dreptului de a cere executarea numai cu privire la obligaţia de a plăti sulte *(Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 3 din 20 iunie 1968, cu privire la efectele hotărârilor de partaj, în CD 1968, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1969, pp. 11-14)*.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul VI
Procedura ordonanței președințiale

Bibliografie

C. Crișu, *Ordonanța președințială*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; I. Deleanu, *Unele aspecte cu privire la ordonanța președințială*, în RRDJ nr. 2/2014 (citat în continuare: „I. Deleanu, *Ordonanța președințială*"); C.-P. Lospa, *Ordonanța președințială în Noul Cod de procedură civilă – continuitate și noutate*, în C. Jud. nr. 9/2012 (citat în continuare: „C.-P. Lospa, *Ordonanța președințială*"); D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale de referat. Tratat teoretic și practic*, ed. a 2-a, Ed. Juridica, București, 1947, vol. I (citat în continuare „D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I"); E. Petit, C.Gr.C. Zotta, *Ordonanțele prezidențiale de référé*, Ed. Adevărul, București, 1946; M.M. Pivniceru, C. Moldovan, *Ordonanța președințială: practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2006 (citat în continuare: „M.M. Pivniceru, C. Moldovan, *Ordonanța președințială*"); C.R. Radu, *Ordonanța președințială: practică judiciară și reglementarea din Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2012 (citat în continuare: „C.R. Radu, *Ordonanța președințială*"); L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială în Noul Cod de procedură civilă. Elemente de continuitate și de noutate. Propuneri* de lege ferenda, în RRDP nr. 2/2013 (citat în continuare: „L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*"); D. Zeca, *Ordonanța președințială*, Ed. Hamangiu, București, 2009; C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, Ed. R. Cioflec, București, 1946.

Comentariu general

1. Noul Cod, valorizând atât dispozițiile vechii reglementări (art. 581-582 C. pr. civ.), cât și bogata jurisprudență și doctrină cristalizate de-a lungul a mai bine de un secol de existență a procedurii speciale analizate[1], consacră pe bună dreptate ordonanței președințiale[2] – „remediu" procedural cu valențe preventive și veritabilă instituție procedurală-panaceu pentru soluționarea urgentă, dar, în principiu, provizorie a unor situații litigioase fără a se pune în discuție fondul, ci doar aparența dreptului – o reglementare mai amplă, dintre noutățile de ordin legislativ putând fi amintite: îmbunătățirea normelor privitoare la condițiile de admisibilitate (aparența dreptului, neprejudecarea fondului, durata în timp a măsurii, caracterul reversibil al măsurii luate); detalierea procedurii de soluționare (*e.g.*, admisibilitatea mijloacelor de probă); transformarea cererii; autoritatea de lucru judecat.

2. Procedura ordonanței președințiale cunoaște o largă aplicabilitate practică, putând fi utilizată în materii diverse, precum în raporturile de familie, de vecinătate și de proprietate,

[1] Pentru istoricul procedurii ordonanței președințiale, a se vedea, *e.g.*: D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 18-27; C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 9-15; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 10-21.

[2] Pentru diversele conotații ale sintagmei „ordonanță președințială", a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 647 (inclusiv notele 6-11) și p. 648 (inclusiv notele 1 și 2).

în raporturile locative, în materia executării silite, în litigiile dintre profesioniști ori dintre consumatori și profesioniști sau în cele privitoare la apărarea drepturilor de proprietate intelectuală[1)].

În măsura în care condițiile sale de admisibilitate, generale și specifice, sunt îndeplinite, procedura ordonanței președințiale poate fi utilizată, în principiu[2)], pentru protecția urgentă, dar, de regulă, provizorie, a oricăror drepturi și interese legitime aflate în litigiu.

[1)] A se vedea, pe larg, cu privire la domeniul de aplicare a procedurii ordonanței președințiale, *e.g.*: C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 66-200; *idem*, *Ordonanța președințială în materie locativă*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1978; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 499-503; I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 1270-1273; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 112-243; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 832-840; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1402-1403; pentru o analiză a aplicabilității ordonanței președințiale în materia clauzelor abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, a se vedea L. Mihali-Viorescu, *Clauzele abuzive în contractele de credit*, Ed. Hamangiu, București, 2015, pp. 134-147.

[2)] Pentru că, așa cum plastic se arăta în doctrina noastră mai veche, „[...] oricât de generoși am fi, în ceea ce privește câmpul de aplicațiune al ordonanțelor președințiale și oricât am recunoaște că este lăsat la suverana apreciere a magistratului să decidă dacă cererea ce i se prezintă se poate soluționa pe această cale, nu trebuie să pierdem cu vederea un principiu conducător, și anume: ordonanțele nu sunt decât un mijloc procedural excepțional la care nu trebuie să recurgem decât în cazuri de absolută necesitate și numai atunci când legea nu pune la îndemâna părții o altă procedură specială, care să-i asigure ocrotirea dreptului său cu îndestulătoare repeziciune. Când sunt de temut dificultăți și încetineli procedurale și când măsura ce se cere a fi luată este de așa natură încât realizarea ei târzie n'ar avea niciun efect și ar echivala cu lipsa totală de protecție juridică, atunci de necontestat că se poate apela la procedura ordonanțelor" (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, p. 46, inclusiv doctrina acolo citată); tot în sensul că, în materiile urgente, în care legile prevăd proceduri speciale, nu se poate recurge la procedura ordonanței președințiale, dacă se poate ajunge tot atât de repede la un rezultat similar, a se vedea C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 145; în sensul că ordonanța președințială este, în principiu, aplicabilă în orice materie, dacă în acea materie legea nu a stabilit o procedură specială, exclusivă, a se vedea I. Deleanu, *Ordonanța președințială*, p. 16 (se conchide că, în principiu, ordonanța președințială nu-și găsește aplicare în fața instanței de contencios administrativ, dar că, sub rezerva preeminenței și a exclusivității prevederilor art. 14 și art. 15 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, ordonanța președințială este uneori admisibilă și în contenciosul administrativ – *ibidem*, pp. 17-18 și 22; în sensul că este admisibilă de principiu procedura ordonanței președințiale, întrucât starea de fapt nu se circumscrie dispozițiilor art. 14 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ privind suspendarea actului administrativ unilateral și nu există motive pentru care procedura să fie considerată incompatibilă cu procedura contenciosului administrativ în situația în care aceasta nu are ca obiect suspendarea unui act administrativ, ci dispunerea unor măsuri provizorii, cum ar fi impunerea unei obligații vremelnice în sarcina unei părți, până la dezlegarea fondului cauzei, a se vedea ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 2462 din 17 mai 2012, disponibilă în aplicația legislativă *Legalis 2.0*); pentru aplicații jurisprudențiale ale tezei inadmisibilității ordonanței președințiale în materiile în care legea instituie o altă procedură specială aplicabilă, a se vedea: Jud. Buzău, s. civ., sent. civ. nr. 1054 din 13 februarie 2009, nepublicată (privind inadmisibilitatea suspendării executării silite pe calea ordonanței președințiale); Jud. Sector 2 București, încheierea din camera de consiliu din 2 iulie 2009, nepublicată (privind inadmisibilitatea înființării sechestrului asigurător prin procedura ordonanței președințiale – de lege lata, *a se vedea însă și art. 968 NCPC – n.n., D.-A.G.*), și C. Ap. București, s. a VII-a civ. și pt. confl. de muncă și asig. sociale, sent. nr. 1 din 12 ianuarie 2011, nepublicată (în ceea ce privește inadmisibilitatea suspendării executării hotărârii atacate cu recurs pe calea ordonanței președințiale), *apud* C.R. Radu, *Ordonanța președințială*, pp. 41-50; Jud. Sector 4 București, sent. civ. nr. 4317 din 19 iunie 2005, nepublicată (în ceea ce privește inadmisibilitatea constatării nulității actelor de executare pe calea ordonanței președințiale), *apud* D. Zeca,

3. Amintim, cu titlu de exemplu, o serie de aplicații – însoțite, uneori, și de particularități procedurale – ale ordonanței președințiale în NCC[1)] și NCPC:

- suspendarea executării hotărârilor și deciziilor luate de organele de conducere și administrare ale unei persoane juridice, atacate cu acțiune în anulare [art. 217 alin. (1) NCC];

- luarea unor măsuri provizorii în scopul apărării drepturilor nepatrimoniale, precum și a drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de conținutul lor patrimonial sau nepatrimonial și indiferent de izvorul acestora [art. 255 alin. (4) și (8) NCC și art. 979 alin. (4) și (8) NCPC];

- luarea măsurilor necesare pentru prevenirea pagubelor ivite în cazul depășirii inconvenientelor normale în raporturile de vecinătate [art. 630 alin. (3) NCC];

- obligarea succesibilului la exercitarea dreptului de opțiune succesorală înăuntrul unui termen mai scurt decât cel de un an, prevăzut de art. 1.103 alin. (1) NCC [art. 1.113 alin. (1) NCC];

- fixarea, în cazul pactului de opțiune, a termenului de acceptare a declarației de voință a celeilalte părți, dacă părțile nu au convenit un termen pentru acceptare [art. 1.278 alin. (2) NCC];

- în materia gestiunii de afaceri, dispunerea unei expertize pentru stabilirea cuantumului cheltuielilor necesare efectuate de gerant [art. 1.337 alin. (4) NCC];

- stabilirea judiciară a termenului, în cazul în care părțile au convenit să amâne fixarea termenului sau au lăsat uneia dintre ele sarcina de a-l stabili, dacă, după o durată rezonabilă de timp, termenul nu a fost încă stabilit [art. 1.415 alin. (3) NCC];

- soluționarea cererii deținătorului unui titlu la purtător, deposedat în mod nelegitim de titlul său, având drept scop a-l împiedica pe debitor să plătească creanța celui care îi prezintă titlul (art. 1.592 NCC);

- în materia contractului de transport de bunuri, constatarea stării unei mărfi, în caz de neînțelegere între părți asupra calității sau stării mărfii, și, dacă este cazul, instituirea sechestrului asupra mărfii sau depunerea ei într-un depozit public sau, în lipsă, într-un alt loc ce se va determina ori vânzarea mărfii pe cheltuiala celui căruia îi aparține, dacă păstrarea mărfii ar putea aduce mari pagube sau ar ocaziona cheltuieli însemnate [art. 1.979 alin. (4)-(6) NCC];

Ordonanța președințială, pp. 134-135; C. Ap. Ploiești, s. a II-a civ. cont. adm. fisc., dec. nr. 99 din 11 noiembrie 2013 (procedura specială a ordonanței președințiale nu poate fi folosită în locul sau pentru atingerea scopului unei alte proceduri; această procedură special reglementată și derogatorie de la dreptul comun este însă aplicabilă numai în situația în care legea nu prevede o altă procedură prin care să se poată obține suspendarea executării hotărârii judecătorești; în lipsa unei prevederi exprese, nu poate fi folosită procedura specială a ordonanței președințiale, pentru suspendarea executării unei hotărâri judecătorești care poate fi dispusă numai în temeiul și condițiile prevăzute de art. 484 NCPC), disponibilă în aplicația legislativă *Legalis 2.0*.

1) Pentru un examen al cazurilor de aplicare a procedurii ordonanței președințiale în NCC, a se vedea C. Roșu, A. Fanu-Moca, *Domeniile de aplicare a ordonanței președințiale în Noul Cod civil*, în Dreptul nr. 6/2010, pp. 69-78, și C.R. Radu, *Ordonanța președințială*, pp. 14-18; pentru o analiză a aplicațiilor NCC în materia ordonanței președințiale din perspectiva respectării condițiilor speciale de admisibilitate a promovării ordonanței președințiale, inclusiv a regulii neprejudecării fondului, a se vedea C.-P. Lospa, *Ordonanța președințială*, pp. 573-576.

- în materia împrumutului de consumaţie, stabilirea termenului de restituire a sumei de bani sau a altor bunuri fungibile şi consumptibile prin natura lor, dacă nu a fost convenit un termen de restituire [art. 2.162 alin. (3) NCC];

- în materia contractului de cont curent, încheierea înainte de termen a contului curent, la cererea creditorilor oricăruia dintre curentişti, în vederea executării sau popririi soldului rezultat în favoarea curentistului debitor [art. 2.181 alin. (2) NCC];

- în materia închirierii casetelor de valori, autorizarea prestatorului de a deschide caseta de valori, la împlinirea termenului prevăzut în contractul de închiriere a casetei de valori, după expirarea unui termen de 3 luni de la notificarea adresată clientului [art. 2.198 alin. (1) teza întâi NCC];

- soluţionarea litigiilor cu privire la caracterul suficient al bunurilor fideiusorului sau al garanţiei oferite în locul fideiusiunii (art. 2.287 NCC);

- soluţionarea apelului împotriva hotărârii prin care instanţa soluţionează opoziţia la executare în cazul executării ipotecii mobiliare prin vânzarea bunului mobil ipotecat [art. 2.452 alin. (3) NCC];

- încuviinţarea provizorie a suspendării executării provizorii a hotărârii primei instanţe [art. 450 alin. (5) NCPC][1];

- înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea şi desfăşurarea arbitrajului şi îndeplinirea altor atribuţii ce revin instanţei judecătoreşti în arbitraj [art. 547 alin. (2) NCPC][2];

- luarea măsurilor provizorii cu privire la stabilirea locuinţei copiilor minori, la obligaţia de întreţinere, la încasarea alocaţiei de stat pentru copii şi la folosirea locuinţei familiei (art. 920 NCPC);

- luarea unor măsuri urgente pentru asigurarea traficului portuar şi a siguranţei civile pe durata imobilizării navei care face obiectul unui sechestru asigurător (art. 968 NCPC);

- luarea unor măsuri urgente în materia locaţiunii şi a raporturilor de proprietate (încetarea abuzului de folosinţă; efectuarea reparaţiilor, restrângerea folosinţei, evacuarea; obligarea locatarului sau a sublocatarului la a permite examinarea imobilului deţinut în locaţiune; cereri ale asociaţiilor de proprietari) – art. 1.046-1.049 NCPC[3].

4. Vastul[4] şi dinamicul său domeniu de aplicare pare a fi într-o relaţie de proporţionalitate inversă cu parcimonia legiuitorului general în a o înzestra cu norme de procedură (cu menţiunea că, deşi aceasta este, de regulă, soarta procedurilor speciale, totuşi NCPC

[1] A se vedea şi ÎCCJ, Completul competent să judece recursul în interesul legii, dec. nr. 8 din 27 aprilie 2015, publicată în M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015.

[2] Prin precizarea, în cuprinsul art. 547 alin. (2) NCPC, în sensul că cererile menţionate se soluţionează de urgenţă şi cu precădere, legiuitorul a vrut să instituie o prioritate în judecarea acestor ordonanţe preşedinţiale în raport cu celelalte cereri de ordonanţă preşedinţială cu care este sesizat un tribunal – a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 31.

[3] De altfel, şi sub regimul vechii reglementări, se admitea utilizarea căii ordonanţei preşedinţiale pentru reprimarea unor abuzuri de folosinţă, pentru obligarea locatarului de a efectua reparaţiile necesare, restrângerea spaţiului închiriat şi chiar evacuarea temporară a chiriaşului (a se vedea D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 63).

[4] De altfel, doctrina a învederat pe drept cuvânt că varietatea situaţiilor în care se poate recurge la procedura ordonanţei preşedinţiale face aproape imposibilă o analiză detaliată a acestora (a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1270).

cuprinde, cum s-a arătat, o reglementare mai cuprinzătoare decât vechiul cod), dar directă cu apetitul legiuitorului special de a recurge la această instituție în cele mai diverse materii[1)].

5. Sunt însă și litigii (dintre care ne mărginim la a aminti, desigur, doar cu titlu de exemplu: restituirea sau predarea unor bunuri mobile, executarea unui contract, validitatea titlurilor, interpretarea sau rezilierea unei convenții, valorificarea dreptului de retenție, evacuarea chiriașului, obligații de a face[2),3)], desființarea unor lucrări, demolarea unor

---

[1)] Doar cu titlu exemplificativ, a se vedea:

- art. 133 alin. (1) din Legea nr. 31/1990 a societăților (republicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare);
- art. 5 alin. (2) și (3) din O.G. nr. 20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente (republicată în M. Of. nr. 806 din 19 decembrie 2013, cu modificările și completările ulterioare);
- art. 19 alin. (4) din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic (republicată în M. Of. nr. 959 din 29 noiembrie 2006, cu modificările ulterioare);
- art. 65 alin. (5) din noul Cod de procedură fiscală (Legea nr. 207/2015, publicată în M. Of. nr. 547 din 23 iulie 2015);
- art. 68 alin. (1) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României (republicată în M. Of. nr. 650 din 12 septembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare);
- art. 12 alin. (1) din O.U.G. nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială (publicată în M. Of. nr. 643 din 20 iulie 2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 280/2005, cu modificările și completările ulterioare);
- art. 69 alin. (1) din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European (republicată în M. Of. nr. 627 din 31 august 2012, cu modificările ulterioare);
- art. 100 alin. (3) teza întâi din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului (republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014, cu modificările ulterioare);
- art. 35 alin. (2) din Legea nr. 141/2010 privind înființarea, organizarea și funcționarea Sistemului Informatic Național de Semnalări și participarea României la Sistemul de Informații Schengen (republicată în M. Of. nr. 240 din 3 aprilie 2014);
- art. 9 alin. (4) din Legea nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor (publicată în M. Of. nr. 493 din 11 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare);
- art. 15 alin. (4) din Legea nr. 154/2012 privind regimul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice (publicată în M. Of. nr. 680 din 1 octombrie 2012);
- art. 34 alin. (3) și art. 70 alin. (5) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014);
- art. 122 alin. (1) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali (publicată în M. Of. nr. 349 din 20 mai 2015);
- art. 115 alin. (1) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente (publicată în M. Of. nr. 553 din 24 iulie 2015).

[2)] Pentru că în acest fel se rezolvă fondul procesului, trecându-se peste caracterul provizoriu și de protecție a dreptului pe care îl are această procedură; în anumite împrejurări, în special în caz de abuz, asemenea acte pot fi ordonate pe cale de ordonanță președințială, întrucât altfel ar însemna să se restrângă aproape până la inutilitate câmpul de aplicare al acestei proceduri și să se încurajeze abuzurile (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 200); a se vedea și V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 493-494, nota 20, și pp. 501-502, notele 63 și 64.

[3)] A se vedea, în acest sens, C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 198-200, inclusiv jurisprudența și doctrina acolo citate (s-a mai învederat că cererea de ordonanță președințială urmează a fi respinsă în cazul în care se solicită interpretarea sau modificarea unei clauze litigioase, radierea unei inscripții ipotecare,

construcţii, revocarea administratorului societăţii, convocarea adunării generale a acţionarilor, desfiinţarea căsătoriei[1)], măsuri asigurătorii[2)], cereri de asigurare de dovezi sau constatări ale situaţiei de fapt[3),4)], deblocarea conturilor reclamantului asupra cărora a fost înfiinţată poprirea de către executorul judecătoresc[5)], constatarea împlinirii termenului de prescripţie a dreptului la executare silită[6)]) care nu pot fi soluţionate pe calea ordonanţei preşedinţiale, în principal pentru argumentul că s-ar statua, nepermis, asupra fondului cauzei.

---

ridicarea totală sau parţială a popririi, lichidarea unor creanţe sau raporturi de obligaţii sau stabilirea faptului că actul invocat este simulat ori că dreptul este prescris sau că este vorba de un drept nerecunoscut de lege sau afectat de un termen sau de vreo condiţie – *ibidem*, p. 45); pentru cazuri în care procedura ordonanţei preşedinţiale nu este admisibilă, a se vedea şi C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, pp. 135-165.

[1)] A se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 752-753.

[2)] Pentru analiza practicii judiciare şi a doctrinei aferente vechii reglementări, a se vedea C. Crişu, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 195-196 [unde se mai arată că rigoarea principiilor sub presiunea nevoilor vieţii a cedat în partea punctului de vedere care acceptă în cazuri urgente posibilitatea recurgerii la procedura ordonanţei preşedinţiale pentru numirea provizorie a unui sechestru (asigurător sau judiciar), măsură valabilă până în momentul soluţionării cererii introduse de parte după procedura dreptului comun]; în practica judiciară mai recentă s-a reţinut însă că atât ordonanţa preşedinţială, cât şi sechestrul judiciar sunt proceduri speciale şi distincte, ce pot fi folosite în caz de urgenţă, pentru conservarea unui drept, dar că, întrucât legea limitează sfera de aplicare a sechestrului judiciar exclusiv la bunurile cu privire la care există un proces asupra proprietăţii, altui drept real sau posesiunii lor şi, respectiv, la bunurile proprietate comună în privinţa cărora este pornit un proces asupra folosinţei sau administrării lor, ori de câte ori se regăseşte o astfel de situaţie, procedura aplicabilă este în mod obligatoriu cea specială, prevăzută de art. 598-600 C. pr. civ. – *corespunzătoare*, de lege lata, *art. 972-976 NCPC – n.n., D.-A.G.* (a se vedea Jud. Sector 4 Bucureşti, sent. civ. nr. 1416 din 10 martie 2004, nepublicată, *apud* D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 171-173); pentru o soluţie jurisprudenţială de respingere a cererii de înfiinţare a sechestrului asigurător pe calea ordonanţei preşedinţiale, a se vedea Jud. Sector 4 Bucureşti, sent. civ. nr. 7045 din 30 noiembrie 2006, nepublicată, *apud* D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 177-178.

[3)] În sensul că pe cale de ordonanţă preşedinţială nu se poate ordona o expertiză sau o cercetare locală (pentru asigurarea dovezilor fiind pusă la îndemâna părţii o procedură specială), dar că, în cazuri excepţionale şi de extremă urgenţă, când partea dovedeşte că nu poate lua calea obişnuită a anchetei *in futurum*, trebuie recunoscut reclamantului, sub presiunea nevoilor vieţii, dreptul de a recurge la procedura ordonanţei preşedinţiale, a se vedea C. Crişu, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 194, inclusiv nota 24 şi doctrina şi jurisprudenţa acolo citate; pentru o soluţie jurisprudenţială mai recentă în sensul că, pentru conservarea provizorie a unor lucrări, calea procedurală de urmat era cea a asigurării dovezilor, iar nu ordonanţa preşedinţială, a se vedea C. Ap. Cluj, dec. nr. 50/2007, nepublicată, *apud* D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 175-176.

[4)] În sensul că nu pot fi analizate eventuale măsuri asigurătorii sau cereri de asigurare de dovezi sau constatări ale situaţiei de fapt, aceste instituţii fiind în deplină concordanţă cu o judecată pe fondul cauzei şi, pe cale de consecinţă, incompatibile cu judecarea unei „aparenţe în drept", a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 173, şi L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 174.

[5)] A se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 832, nota 1 şi jurisprudenţa acolo citată; pentru unele soluţii jurisprudenţiale vizând litigii care nu pot fi rezolvate pe calea ordonanţei preşedinţiale, a se vedea şi D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 140-153 şi, pentru unele situaţii atipice privind aplicarea ordonanţei preşedinţiale în practica judiciară (*e.g.*: anularea procesului-verbal de contravenţie şi restituirea certificatului de înmatriculare; punerea în executare a unei hotărâri judecătoreşti; validarea provizorie a candidatului la funcţia de primar; obligarea la emiterea acordului de mediu solicitat de societate în vederea obţinerii autorizaţiei de construcţie pentru o spălătorie auto), pp. 171 şi urm.

[6)] În considerarea neîndeplinirii condiţiei de admisibilitate vizând caracterul vremelnic al ordonanţei preşedinţiale, aprecierea asupra chestiunii împlinirii termenului de prescripţie fiind una definitivă (a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1511).

De asemenea, instanțele judecătorești nu pot pronunța ordonanțe președințiale în materii care nu intră în competența lor jurisdicțională – ci sunt de resortul altor jurisdicții, fiind ținute să respecte, și în această materie, regulile competenței generale[1] – sau care nu sunt de competența instanțelor române[2].

Art. 997. Condiții de admisibilitate

(1) Instanța de judecată, stabilind că în favoarea reclamantului există aparența de drept, va putea să ordone măsuri provizorii în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.

(2) Ordonanța este provizorie și executorie. Dacă hotărârea nu cuprinde nicio mențiune privind durata sa și nu s-au modificat împrejurările de fapt avute în vedere, măsurile dispuse vor produce efecte până la soluționarea litigiului asupra fondului.

(3) La cererea reclamantului, instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen.

(4) Ordonanța va putea fi dată chiar și atunci când este în curs judecata asupra fondului.

(5) Pe cale de ordonanță președințială nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond și nici măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt.

Comentariu

1. Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, doctrina și jurisprudența nu au oferit o abordare unitară cât privește condițiile specifice de admisibilitate a ordonanței președințiale[3], situația nefiind fundamental schimbată, la nivel doctrinar, nici după intrarea în vigoare a NCPC[4].

---

[1] A se vedea, în acest sens, Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. II, p. 371; tot în sensul că instanțele judecătorești nu pot soluționa pe cale de ordonanță președințială cereri pe care nu le pot judeca nici în fond, a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1509; s-a afirmat, judicios, că arbitrajul este o jurisdicție alternativă având caracter privat, o justiție privată de origine convențională sau o procedură jurisdicțională și, cu toate acestea, ordonanța președințială se folosește fără nicio legătură cu vreun litigiu pe fond de competența instanțelor judecătorești, în condițiile art. 547 alin. (1) teza întâi NCPC (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 77).

[2] A se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 578.

[3] Pentru o prezentare sintetică a unora dintre opiniile exprimate în doctrină și soluțiilor jurisprudențiale sub imperiul vechii reglementări procesual civile, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 648-649, nota 4.

[4] Amintim câteva dintre opiniile exprimate în doctrina de întâmpinare a NCPC cu privire la condițiile specifice de admisibilitate a ordonanței președințiale:

- urgența, aparența de drept, neabordarea fondului litigiului (I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 648 și urm.; *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 39);
- aparența dreptului, urgența, vremelnicia măsurilor adoptate (I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1264 și urm.; vremelnicia măsurii luate trebuie analizată doar ca o condiție a hotărârii adoptate, iar nu ca o cerință de exercitare a cererii de ordonanță – *ibidem*, p. 1265);
- aparența dreptului, urgența, prin ordonanța președințială să se urmărească adoptarea unei măsuri provizorii care nu rezolvă fondul cauzei (V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 335 și urm.);
- urgența, caracterul provizoriu (vremelnic) al măsurii, neprejudecarea fondului (G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 823 și urm.);

2. În opinia noastră, din economia dispozițiilor art. 997 (intitulat sintetic „Condiții de admisibilitate") alin. (1), (2) și (5) NCPC rezultă trei condiții specifice de admisibilitate a procedurii ordonanței președințiale: urgența; caracterul provizoriu al măsurii dispuse de instanță; neprejudecarea fondului litigiului. În strânsă conexiune[1] cu această din urmă condiție trebuie plasată însă și cerința existenței aparenței de drept în favoarea reclamantului[2], consacrată sub imperiul vechii reglementări procesual civile doar pe cale doctrinară[3] și jurisprudențială[4], dar consfințită normativ de Noul Cod.

3. Condițiilor speciale mai sus enunțate li se adaugă, cum s-a arătat și sub auspiciile vechii reglementări[5], și trei dintre cele patru condiții generale de exercitare a acțiunii civile (interesul, capacitatea procesuală, calitatea procesuală), nefiind aplicabilă condiția afirmării unui drept, întrucât în cadrul procedurii ordonanței președințiale nu se discută fondul dreptului, ci se cercetează numai aparența dreptului.

4. Sub imperiul vechilor reglementări, s-a opinat în mod judicios că minorul cu capacitate restrânsă de exercițiu nu are nevoie de nicio încuviințare sau asistare de către părinți sau tutore pentru a introduce și a susține apărarea intereselor sale pe cale de ordonanță

- aparența dreptului, caracterul provizoriu al măsurilor, existența unor cazuri grabnice, neprejudecarea fondului (D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 34 și urm.);

- urgența, caracterul vremelnic al măsurii, neprejudecarea fondului (M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 745 și urm.);

- urgența, caracterul provizoriu (vremelnic), neprejudecarea fondului cauzei (a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1398);

- urgența, vremelnicia, neprejudecarea fondului, existența aparenței de drept în favoarea reclamantului (Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 162);

- urgența, caracterul vremelnic, neprejudecarea fondului (P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 953 și urm.);

- urgența, vremelnicia măsurii ordonate, nerezolvarea fondului cauzei, existența unei aparențe de drept (L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 157 și urm.);

- urgența (B. Ionescu, *Considerente asupra noțiunii de urgență în materia ordonanței președințiale*, în RRDP nr. 4/2009, p. 80; vremelnicia și, implicit, consecința rezultând din aceasta, respectiv neprejudecarea fondului dreptului, nu reprezintă o condiție, ci o caracteristică a acestei proceduri speciale, derogatorii de la dreptul comun; nici aparența dreptului nu constituie o condiție de admisibilitate a ordonanței președințiale – *ibidem*, pp. 80-81 și 86]; pentru o hotărâre pronunțată sub imperiul NCPC, prin care se reține patru condiții de admisibilitate a ordonanței președințiale [aparența dreptului; urgența (existența unor cazuri grabnice); caracterul provizoriu al măsurilor; neprejudecarea fondului], a se vedea Trib. București, s. a VI-a civ., sent. nr. 6519 din 8 noiembrie 2013, disponibilă în aplicația legislativă *Legalis 2.0*.

[1] Tot în sensul că cerința existenței aparenței de drept este intim legată de problema neprejudecării fondului, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1264; *cf.* V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 335.

[2] Pentru opinia conform căreia aparența dreptului nu constituie o nouă condiție de admisibilitate, ci aceasta este inclusă în cerința neprejudecării fondului, a se vedea și P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 954; însă, cum s-a precizat, o parte a doctrinei tratează cerința aparenței dreptului ca fiind o condiție de admisibilitate distinctă.

[3] De altfel, și sub imperiul vechiului cod, cerința cercetării aparenței dreptului era analizată tot în contextul condiției neprejudecării fondului (a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 494).

[4] A se vedea, *e.g.*, hotărârile redate, în rezumat, *infra*, sub comentariul prezentului articol (nr. 67-72).

[5] A se vedea, de exemplu, V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 494-495; pentru analiza condițiilor generale de admisibilitate a ordonanței președințiale, a se vedea, pe larg, C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 22-31.

președințială, întrucât măsurile luate pe această cale procedurală nu vor depăși sfera actelor de conservare sau de administrare a patrimoniului, putând fi numai folositoare, și nu păgubitoare. S-a mai învederat că, atunci când o întârziere, chiar de câteva ore, poate provoca mari pagube minorului, a pretinde acestuia să probeze că are încuviințarea părinților de a se adresa instanței sau de a fi efectiv asistat de aceștia ar însemna ca o măsură creată pentru protecția sa să se întoarcă împotriva lui, reprezentând o cauză care împiedică evitarea unei pagube iminente și care nu s-ar mai putea repara[1]. Considerăm că soluția își păstrează actualitatea și sub imperiul noilor reglementări, de drept civil și procesual civil[2].

5. Calitate procesuală activă pot avea, în procedura ordonanței președințiale, și Ministerul Public, executorul judecătoresc, creditorul care acționează în numele debitorului său[3] sau alte persoane cărora legea, în acord cu dispozițiile de principiu ale art. 37 NCPC, le recunoaște legitimare procesuală activă[4].

6. Urgența. Prima condiție specifică de admisibilitate a ordonanței președințiale, de esența instituției analizate[5], este consacrată de dispozițiile alin. (1) al art. 997 NCPC, ce fac referire la luarea unor măsuri provizorii „în cazuri grabnice", și urmează a fi examinată de către instanță prin raportare la cele trei situații prevăzute de același alineat, care o conturează și o explicitează:

a) păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere. În doctrină s-a arătat că, deși s-ar părea că legea a avut în vedere numai o măsură urgentă de natură conservatoare, „păstrarea dreptului", ipoteza de reglementare cuprinde și situația când dreptul ar putea fi păgubit prin lentoarea procesului obișnuit, când deci, prin trenarea procesului, s-ar putea periclita dreptul, dar că, dacă dreptul a fost lezat într-o asemenea măsură încât nu mai poate fi păstrat

---

[1] A se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 24 [unde se mai arată că, invers, când minorul în vârstă de peste 14 ani este chemat în judecată pe cale de ordonanță președințială, sunt aplicabile regulile de drept comun (în ipoteza citării lui)]; *cf.* P. Vasilescu, *Tratat*, vol. II, p. 114.

[2] A se vedea art. 57 alin. (2) NCPC raportat la art. 41 alin. (3) NCC; considerăm că nici în cazul promovării unei cereri de ordonanță președințială de către tutorele sau curatorul special al persoanei puse sub interdicție ori de către curatorul special al minorului nu este necesară obținerea unei autorizări sau încuviințări prealabile [a se vedea art. 142 alin. (1), art. 150, art. 159, art. 167, art. 171 și art. 186 NCC].

Dacă însă pe parcursul procedurii ordonanței președințiale se pune problema încheierii unei tranzacții asupra fondului dreptului (a se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 1.002 NCPC, p. 1457, nota 2, și p. 1459, nota 5), devine necesară îndeplinirea formalităților abilitante prescrise de lege.

[3] A se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 27-28, și I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 658, nota 4; cât privește acțiunea oblică (subrogatorie) – *care*, de lege lata, *face obiectul de reglementare al art. 1.560-1.561 NCC (n.n., D.-A.G.)* –, în doctrină s-a opinat că, ori de câte ori un anumit drept al debitorului asupra căruia se întinde dreptul legal și general al creditorului s-ar afla în pericol în cazul în care nu s-ar întreprinde măsuri urgente, creditorul poate, dacă debitorul este inactiv, să introducă cerere de ordonanță președințială pentru păstrarea unui astfel de drept sau prevenirea unei pagube iminente (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 28, inclusiv nota 14 și doctrina acolo citată).

[4] *E.g.*, legea [art. 100 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului] recunoaște calitate procesuală activă direcției generale de asistență socială și protecția copilului pentru a solicita pronunțarea unei ordonanțe președințiale de plasare a copilului în regim de urgență la o persoană, la o familie, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial, licențiat în condițiile legii.

[5] A se vedea, în acest sens, *e.g.*: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1267; V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 337; într-adevăr, dacă opiniile doctrinare variază considerabil sub aspectul condițiilor specifice de admisibilitate reținute, urgența rămâne o cerință constantă, esențială.

sau restabilit urgent, în condiţiile şi sub aspectul în care se cerea protejat, dispar interesul şi raţiunea ordonanţei, rămânând ca el să fie restabilit pe calea unei acţiuni de drept comun[1];

b) prevenirea unei pagube iminente şi care nu s-ar putea repara. „Prejudiciul iminent" semnifică împrejurarea că el încă nu s-a produs, dar se va produce cu siguranţă, dacă situaţia avută în vedere se perpetuează; un prejudiciu eventual nu este suficient, dar un prejudiciu condiţionat, în cazul în care un eveniment determinat se va produce, poate justifica ordonanţa[2];

c) înlăturarea piedicilor[3] ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Calea ordonanţei preşedinţiale este deschisă în această ipoteză indiferent de forma sau modalitatea de executare[4] sau dacă este vorba despre executarea unei hotărâri străine sau a uneia arbitrale, dispoziţia fiind aplicabilă oricărui act cu putere executorie[5].

Raţiunea reglementării, se sublinia în doctrina mai veche, constă în necesitatea de a permite oricărei persoane, deţinătoare a unui titlu executoriu, de a-l putea executa cu uşurinţă, fără a fi silită să facă noi cheltuieli şi un nou proces pentru realizarea drepturilor recunoscute prin acel titlu[6]. Jurisprudenţa mai veche reţinea însă că, dacă legea îngăduie ca, pe calea ordonanţei preşedinţiale, să se înlăture piedicile care tind să paralizeze executarea unui titlu definitiv, nu este, în schimb, îngăduit să se înlocuiască procedura de drept comun a executării silite prin această procedură sumară şi excepţională[7]. Concluzia poate fi

---

[1] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 649, inclusiv doctrina şi jurisprudenţa citate la notele 3-5.

[2] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 650, inclusiv notele 1 şi 2; *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 41-42 (autorul distinge între prevenţia prejudiciului, iminenţa prejudiciului şi imposibilitatea reparării lui dacă ar fi lăsat să se producă).

[3] În doctrina mai veche erau date ca exemple de piedici ivite în executare deteriorarea obiectelor sechestrate sau necesitatea de a fi mutate din locul unde se găsesc şi adăpostite în alt loc, menţionându-se că prin termenul „dificultăţi" sau „piedici" trebuie înţelese nu numai măsurile utile, precum cele deja exemplificate, ci şi orice contestaţie ce se poate ridica cu privire la fondul sau forma executării (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanţele preşedinţiale*, vol. I, p. 301 şi doctrina acolo citată; calea ordonanţei preşedinţiale, se mai arăta, este deschisă indiferent dacă piedica la executare provine din partea unei părţi sau a unui terţ – *ibidem*, p. 299); pentru încercări jurisprudenţiale mai recente de conturare a sintagmei „piedici ce s-ar ivi cu prilejul unei executări", a se vedea: Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 1111/R/2003 (*cit. infra*, sub comentariul prezentului articol, la nr. 27); Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. nr. 1136 din 10 februarie 2009, nepublicată (o piedică ivită cu prilejul executării, în sensul legii, ar fi fost în situaţia în care, pentru a împiedica executarea, anumite persoane ar fi fost introduse în imobil după pronunţarea hotărârii irevocabile de evacuare a altei persoane), *apud* C.R. Radu, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 157-159.

[4] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanţele preşedinţiale*, vol. I, pp. 308-309.

[5] A se vedea C.Gr.C. Zotta, Procedura de *référé*, pp. 211-212.

[6] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanţele preşedinţiale*, vol. I, p. 299 şi doctrina acolo citată.

De lege lata, dreptului la un proces echitabil, în termen optim şi previzibil (inclusiv în faza executării silite) îi este atribuită valoarea unui principiu fundamental al procesului civil (a se vedea dispoziţiile art. 6 NCPC); mai mult, în conformitate cu prevederile art. 626 NCPC, statul este obligat să asigure, prin agenţii săi, executarea în mod prompt şi efectiv a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămaţi au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit.

[7] A se vedea Trib. Ilfov, s. a IV-a, ordonanţa preşedinţială nr. 185 din 27 septembrie 1943, *apud* C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, pp. 218-219 (instanţa a mai reţinut că în niciun caz partea nu poate obţine executarea titlului său pe această cale ocolită, fiindcă altfel ar însemna să se înlocuiască procedura de executare obişnuită cu procedura sumară şi excepţională a ordonanţei preşedinţiale, ceea ce ar fi contrar nu numai spiritului instanţei excepţionale, dar chiar şi normelor fundamentale instituite de lege în materia executării silite).

generalizată pentru toate acele situații în care reglementările, de drept comun sau speciale, în materia executării silite pun la dispoziția persoanei interesate remediile procesuale necesare și suficiente pentru înlăturarea unor dificultăți ivite cu prilejul executării silite[1),2)].

[1)] Sub regimul vechii reglementări s-a decis că procedura ordonanței președințiale este deschisă pentru întoarcerea executării silite în cazul în care hotărârea pusă în executare este ulterior desființată (a se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1072/1959, în LP nr. 8/1960, p. 111, *apud* G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, pp. 858-859); a se vedea, mai recent, în același sens, C. Ap. Brașov, s. com., dec. nr. 259/2001 (disponibilă în aplicația legislativă *Legalis 2.0*), în care s-a reținut că întoarcerea executării se poate obține fie printr-o acțiune de drept comun, fie printr-o cerere de ordonanță președințială și că, în materia întoarcerii executării, folosirea ordonanței președințiale reclamă o interpretare mai largă a art. 581 C. pr. civ., care stabilește condițiile de admisibilitate (caracterul vremelnic are un înțeles special, și anume până la restabilirea situației anterioare; urgența se deduce din necesitatea restabilirii ordinii de drept cât mai rapid posibil; problema neprejudecării fondului nu se pune, deoarece pricina a fost definitiv soluționată în fond).

Considerăm că, *de lege lata*, o asemenea soluție nu ar putea fi primită. Un prim argument, de interpretare literală: art. 724 alin. (3) teza a doua NCPC legitimează o judecată de urgență și cu precădere, dar nu cuprinde o trimitere expresă la procedura ordonanței președințiale. În al doilea rând, chiar sub imperiul vechii reglementări doctrina a învederat că, în cazurile în care întoarcerea executării se realizează conform art. 404[2] alin. 3 și art. 404[3] C. pr. civ. [*corespunzând, parțial, art. 724 alin. (3) teza întâi și art. 725 NCPC – n.n., D.-A.G.*], acțiunea se judecă potrivit normelor procedurale aplicabile soluționării oricărei cereri de chemare în judecată, fără niciun fel de derogări determinate de specificitatea instituției, reclamantul (persoana interesată) trebuind să demonstreze în contradictoriu cu pârâtul (creditorul) desființarea titlului executoriu, a executării silite sau a unor acte de executare, diminuarea suferită de patrimoniul său și sporirea corelativă a patrimoniului creditorului ca urmare a executării (sau fapta ilicită a creditorului care i-a provocat un prejudiciu), precum și faptul că pretenția sa concretă (obiectul cererii) este de natură să anihileze efectele executării în sensul restabilirii situației anterioare acesteia (a se vedea S.-L. Rus, *Întoarcerea executării silite*, în *Dreptul* nr. 10/2003, p. 149). În al treilea rând, sunt de actualitate considerentele reținute de ÎCCJ în Decizia în interesul legii nr. 5 din 12 martie 2012 (M. Of. nr. 251 din 13 aprilie 2012); instanța supremă a statuat – tangențial chestiunii instanței judecătorești competente să soluționeze cererea de întoarcere a executării silite prin restabilirea situației anterioare, *i.e.* instanța de executare [*soluție care, între timp, a primit o dezlegare legală prin art. 724 alin. (3) și art. 725 NCPC – n.n., D.-A.G.*], respectiv judecătoria – că stabilirea unei proceduri judiciare contradictorii pentru soluționarea întoarcerii executării, reglementată subsecvent contestației la executare, impune aplicarea procedurii de soluționare prevăzute pentru contestația la executare – instituția-cadru, generală, în raport cu procedura specială a întoarcerii executării, care poate fi definită, astfel, ca o „contestație specială la executare"; or, judecării contestației la executare îi este aplicabilă, în mod corespunzător, procedura prevăzută de NCPC pentru judecata în primă instanță [a se vedea art. 717 alin. (1) din același cod]; și anterior pronunțării deciziei în interesul legii mai sus amintite, instanța supremă avusese o abordare similară într-o decizie de speță (a se vedea ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2048 din 10 iunie 2008, disponibilă în aplicația legislativă *Legalis 2.0*). De altfel, și în practica judiciară născută sub imperiul vechii reglementări s-a reținut că ar fi forțată obținerea întoarcerii executării silite pe calea ordonanței președințiale, deoarece această soluție presupune o interpretare mai largă a cerinței potrivit căreia măsura ordonată trebuie să aibă caracter vremelnic, dându-i-se acestei condiții de admisibilitate un înțeles special în această materie, și anume până la restabilirea situației anterioare (a se vedea C. Ap. Oradea, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 141/C/2009-R din 9 aprilie 2009, disponibilă în aplicația legislativă *iDrept.ro*; în speță, instanța a considerat neîntemeiată susținerea recurentei cum că, în cazul înlăturării pagubelor ce s-ar ivi cu prilejul executării unei hotărâri judecătorești, admiterea ordonanței nu ar fi condiționată de stabilirea urgenței, care ar rezulta în mod obiectiv din necesitatea înlesnirii executării); în sensul că este discutabilă folosirea ordonanței președințiale pentru obținerea întoarcerii executării silite, deoarece prin intermediul acestei proceduri speciale se pot lua numai măsuri cu caracter provizoriu și vremelnic și că, în schimb, ca urmare a întoarcerii executării silite, se prezumă că se dispun măsuri definitive și nevremelnice, a se vedea D. Zeca, *Ordonanța președințială*, p.134.

[2)] *E.g.*: accesul la bunurile debitorului, în cazul punerii în executare a unui titlu executoriu, altul decât o hotărâre judecătorească [art. 680 alin. (1) NCPC]; suspendarea (provizorie) a executării silite [art. 719

S-a admis, în mod constant, că îndeplinirea cerinței urgenței nu mai trebuie cercetată de către instanță în cazul în care măsura este menită să înlăture piedicile ce s-ar ivi cu prilejul unei executări, deoarece într-o atare ipoteză urgența rezultă în mod obiectiv din necesitatea înlesnirii executării cât mai grabnice a hotărârii rămase definitive[1]. Aceeași este soluția și în cazurile în care îndeplinirea condiției urgenței este prezumată de reglementările procesual civile de drept comun[2] ori speciale[3].

Urgența trebuie să subziste pe tot parcursul judecării[4] cererii de ordonanță președințială, chiar și în instanța de apel[5].

Condiția urgenței trebuie apreciată și în considerarea intervalului de timp scurs de la producerea faptului prejudiciabil și până la introducerea cererii de ordonanță președințială, cu luarea în considerare a împrejurărilor concrete ale fiecărei cauze[6].

---

alin. (6) și (7) NCPC] – totuși, în sensul că art. 719 alin. (7) NCPC reglementează o formă particulară de ordonanță președințială, a se vedea ÎCCJ, Completul competent să judece recursul în interesul legii, dec. nr. 8 din 27 aprilie 2015, *precit.*

[1] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 444/1966, în J.N. nr. 8/1966, p. 166, *apud* V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 492, nota 13; *cf.* Trib. Suprem, colegiul civil, dec. nr. 785/1960, în *CD 1960*, p. 357, *apud* G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, p. 859.

[2] De exemplu: suspendarea execuției vremelnice [art. 450 alin. (5) NCPC]; stabilirea locuinței copiilor minori, a obligației de întreținere, încasarea alocației de stat pentru copii și folosirea locuinței familiei (art. 920 NCPC); încetarea abuzului de folosință (art. 1.046 și art. 1.049 NCPC); efectuarea reparațiilor locative, restrângerea folosinței spațiului închiriat sau evacuarea din acesta (art. 1.047 NCPC); examinarea imobilului dat în locațiune de către locator (art. 1.048 NCPC).

[3] Doar cu titlu de exemplu: suspendarea executării hotărârii adunării generale atacate cu acțiune în anulare [art. 133 alin. (1) din Legea societăților nr. 31/1990]; art. 10 alin. (3) și art. 11 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/1999 privind protecția chiriașilor și stabilirea chiriei pentru spațiile cu destinația de locuințe (pentru o analiză a particularităților procedurii ordonanței președințiale în reglementarea ordonanței de urgență menționate, inclusiv a practicii judiciare în materie, a se vedea D. Zeca, *Ordonanța președințială*, pp. 154-170); art. 30 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații; pentru exemple de reglementări considerate a prezuma existența urgenței sau îndeplinirea altor condiții de admisibilitate a ordonanței președințiale, a se vedea și: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 749-751; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 576-578; V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, pp. 340-341; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 47-48; C.R. Radu, *Ordonanța președințială*, pp. 6-7; pentru sistemul vechii reglementări procesual civile, a se vedea, de ex., D. Zeca, *Ordonanța președințială*, pp. 5-7.

[4] Spre deosebire de dreptul comun, potrivit căruia o acțiune se judecă în raport cu situația existentă în momentul în care a fost introdusă (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 33).

[5] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 493, inclusiv nota 18 și doctrina și jurisprudența acolo citate; cu referire la ipoteza în care urgența, absentă în momentul statuării de către prima instanță, a apărut în calea de atac, fie din cauza agravării circumstanțelor sau pur și simplu din cauza trecerii timpului, s-a opinat că intervenirea unor elemente noi – ulterioare momentului deliberării și pe care instanța, într-o logică elementară, nu le-a putut avea în vedere – impun o reexaminare a noului factual și, în consecință, pronunțarea unei soluții strict aferente acesteia (a se vedea B. Ionescu, *Considerente asupra noțiunii de urgență în materia ordonanței președințiale*, în RRDP nr. 4/2009, p. 93).

[6] A se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1269, dar și jurisprudența inconstantă acolo citată.

Instanța are îndatorirea de a motiva existența urgenței, arătând împrejurările de fapt din care se poate trage concluzia îndeplinirii acestei cerințe[1]. Motivarea urgenței trebuie făcută *in concreto*[2], iar nu doar în principiu[3].

7. Caracterul provizoriu. Pe calea ordonanței președințiale nu pot fi luate măsuri definitive, prin care să fie soluționat fondul litigiului.

Cea de-a doua condiție specială de admisibilitate a ordonanței președințiale reiese din prevederile alin. (1) al art. 997 NCPC, care fac referire la luarea unor „măsuri provizorii", și ale alin. (2) teza întâi al articolului analizat, care conferă caracter provizoriu[4] ordonanței președințiale.

Cât privește durata în timp a efectelor măsurii dispuse prin ordonanță[5], acestea se produc fie până la termenul încuviințat de către instanță, fie, în lipsa unei asemenea mențiuni în hotărâre, până la soluționarea litigiului asupra fondului[6] și numai în măsura în care nu s-au

---

[1] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 493, inclusiv nota 17 și doctrina și jurisprudența acolo citate.

[2] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 651; *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 41, inclusiv nota 3 și jurisprudența acolo citată.

În jurisprudența mai veche s-a reținut și că urgența trebuie să fie apreciată în mod obiectiv, adică necesitatea de a păstra sau realiza dreptul să se impună imediat sub amenințarea unui prejudiciu iminent, de o gravitate evidentă, această situație apărând în mod clar pentru oricine nu numai pentru partea interesată (a se vedea Cas., I, nr. 407 din 14 aprilie 1943 *apud* C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 40).

[3] A se vedea C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 34 și C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 38-40 (unde se mai reține că motivarea urgenței trebuie să se facă în raport cu situația de fapt și cu împrejurările specifice fiecărei cauze, nefiind suficientă o motivare de principiu, fiind oferite și exemple jurisprudențiale în cazul cărora se admite o motivare implicită); urgența se apreciază de către instanță în concret, în raport de circumstanțele obiective ale cauzei, criteriile subiective fiind, de regulă, irelevante (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 823, inclusiv jurisprudența acolo citată; *cf.* I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1267); urgența luării măsurilor se apreciază în concret, atât prin raportare la conținutul subiectiv și obiectiv al situației juridice generatoare, cât și prin raportare la data judecării cererii (a se vedea V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 341); la aprecierea urgenței trebuie avute în vedere nu numai circumstanțele obiective ale cauzei, ci și anumite elemente subiective pe care practica le-a impus ca necesitate (a se vedea D. Zeca, *Ordonanța președințială*, p. 21).

[4] În doctrină se opinează că termenul provizoriu are o dublă semnificație: pe de o parte, se referă la conținutul reversibil al măsurilor luate, în condițiile în care pe calea ordonanței președințiale nu se pot lua măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt; pe de altă parte, se referă la durata limitată temporal a acestor măsuri (a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 752); într-o altă opinie s-a reținut că modificarea terminologică [art. 581 alin. 1 teza întâi C. pr. civ. făcea vorbire de caracterul vremelnic; art. 997 alin. (2) teza întâi NCPC consacră caracterul provizoriu] urmărește să accentueze durata limitată în timp a măsurii ce se poate lua pe calea ordonanței președințiale, după care aceasta urmează să fie înlocuită cu o hotărâre dată pe fondul dreptului (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 39-40 și 68).

[5] În doctrină s-a opinat că, dat fiind caracterul provizoriu al măsurii luate pe calea ordonanței președințiale, stabilirea duratei măsurii luate este uneori inutilă, deoarece un astfel de termen poate deveni iluzoriu prin dispariția motivelor care au determinat luarea măsurii (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 69).

[6] S-a arătat în mod judicios că împrejurarea că măsurile dispuse pe cale de ordonanță președințială „vor produce efecte până la soluționarea litigiului asupra fondului" nu înseamnă că trebuie să existe un proces asupra fondului în paralel cu ordonanța președințială și că sintagma trebuie înțeleasă în sensul că determină limita maximă a duratei măsurilor dispuse în procedura specială analizată (a se vedea

modificat împrejurările de fapt avute în vedere. Şi în acest caz suntem în prezenţa unei binemeritate valorificări a principiilor dezvoltate de doctrină şi jurisprudenţă sub imperiul vechii reglementări[1]. Uneori durata în timp a efectelor măsurii dispuse prin ordonanţă este fixată de lege[2].

În pofida caracterului provizoriu, prevăzut de lege, efectele măsurii luate prin ordonanţă pot rămâne uneori, în fapt, definitive, întrucât, *e.g.*: partea împotriva căreia a fost dispusă măsura nu a mai urmărit ocrotirea dreptului sau interesului pe calea procedurii de drept comun; părţile au renunţat la judecarea litigiului în fond; instanţa, soluţionând fondul litigiului, a confirmat măsura luată pe calea ordonanţei preşedinţiale; ordonanţa preşedinţială se înscrie ireversibil în timp, fie în considerarea naturii măsurilor care fac să se epuizeze efectele acesteia la un moment determinat (de exemplu, încredinţarea copilului unuia dintre părinţi, pe perioada vacanţei minorului), fie pentru că ordonanţa a fost pusă în aplicare pentru o situaţie definitiv revolută; în mod excepţional, prin ordonanţa preşedinţială, pentru curmarea unor acte abuzive, s-a impus pârâtului o obligaţie de a face[3] în scopul încetării unor acte abuzive[4].

Iar alteori măsurile încuviinţate pe calea ordonanţei preşedinţiale au caracter definitiv chiar şi în drept[5].

M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 752); în sensul că efectele ordonanţei preşedinţiale încetează atât în cazul în pronunţării unei hotărâri definitive asupra fondului, cât şi a uneia executorii, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 752.

[1] A se vedea, de exemplu, V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 493-494.

[2] A se vedea dispoziţiile art. 255 alin. (6) NCC (măsurile provizorii luate anterior introducerii acţiunii în justiţie pentru apărarea dreptului nepatrimonial încălcat încetează de drept, dacă reclamantul nu a sesizat instanţa în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora) şi ale art. 979 alin. (4) NCPC [măsurile provizorii necesare pentru apărarea drepturilor de proprietate intelectuală, indiferent de conţinutul lor, patrimonial sau nepatrimonial, şi indiferent de izvorul acestora, dispuse, în condiţiile art. 979 alin. (1)-(4) NCPC, anterior introducerii acţiunii în justiţie pentru apărarea dreptului încălcat încetează de drept dacă reclamantul nu a sesizat instanţa în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora].

[3] Pentru un examen jurisprudenţial al problemei impunerii unei obligaţii de a face pe calea ordonanţei preşedinţiale, a se vedea şi D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 23-34.

[4] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 655-656, V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 494 şi Gr. Porumb, vol. II, p. 369.

[5] În sensul că măsura deschiderii forţate a casetelor de valori autorizată de instanţă pe calea ordonanţei preşedinţiale, potrivit art. 2.198 alin. (1) NCC, este definitivă prin natura sa, a se vedea C.-P. Lospa, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 574 (unde se opinează şi că acest aspect ar trebui să atragă incompatibilitatea măsurii cu procedura specială a ordonanţei preşedinţiale) şi Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 166; alte exemple de măsuri definitive luate pe calea ordonanţei preşedinţiale vizează dispoziţiile art. 1.979 alin. (6) NCC (a se vedea C.-P. Lospa, *op. şi loc cit.*) şi art. 2.181 alin. (2) NCC (a se vedea Cl.C. Dinu, *op. şi loc. cit*); *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 66.

În fapt, asemenea cazuri, ca şi alte ipoteze de reglementări speciale care recurg la procedura ordonanţei preşedinţiale, nu trebuie înţelese ca deturnări ale scopului procedurii speciale analizate sau inadecvări procedurale, câtă vreme legiuitorul împrumută doar normele speciale de procedură, iar nu şi condiţiile speciale de admisibilitate a ordonanţei preşedinţiale. De aceea, în doctrină s-a propus, pentru a nu exista dubii în aplicarea legii, să se facă trimitere la ordonanţa preşedinţială numai în ipoteza în care se vizează prezumarea urgenţei, condiţie specială de admisibilitate în această procedură specială, pe cale de consecinţă trebuind evitate trimiterile legale referitoare la calea ordonanţei preşedinţiale sau regulile

8. Neprejudecarea fondului. Aparența dreptului. În considerarea naturii – în principiu, provizorie – a măsurilor dispuse prin ordonanță președințială, pe această cale procedurală nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond.

Condiția de admisibilitate privitoare la neprejudecarea fondului – consacrată legislativ în premieră în dreptul procesual civil român[1] – rezultă din prevederile art. 997 alin. (5) NCPC, dar și, implicit, din referirea pe care alin. (1) al articolului analizat o face la cerința existenței aparenței de drept în favoarea reclamantului.

Sub regimul C. pr. civ. 1865, în doctrină se reținea, în legătură cu cerința neprejudecării fondului, că, datorită faptului că ordonanța presupune urgență și luarea unor măsuri

---

de judecată specifice acestei proceduri speciale, deși măsurile luate ori presupun dovedirea urgenței ori antamează fondul sau nu au caracter provizoriu (a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 167). Totuși extinderea domeniului de aplicare a regulilor procedurale specifice ordonanței președințiale poate fi o opțiune pentru legiuitorul special în acele cazuri în care valoarea sau obiectul pretențiilor deduse justiției civile nu necesită asigurarea unor standarde sau exigențe procedurale plenare – de altfel, uneori, o caracteristică a procedurilor speciale [de exemplu: dispensarea, în procedura cu privire la cererile de valoare redusă, de probele a căror administrare necesită cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale – art. 1.030 alin. (9) teza a doua NCPC; soluționarea cererilor de evacuare fără citarea părților sau judecarea acestora cu citarea părților, dar cu dezbateri sumare și lipsa obligației de a depune întâmpinare – art. 1.042 alin. (2) și (3) NCPC].

În context, trebuie amintită și abordarea recentă a instanței noastre supreme, care – cu referire dispozițiile art. 450 alin. (5) NCPC ce prevăd că, până la soluționarea cererii de suspendare, aceasta va putea fi încuviințată provizoriu, prin ordonanță președințială, chiar înainte de sosirea dosarului – a statuat că, atunci când legea de procedură civilă indică instituția ordonanței președințiale, finalitatea trimiterii este atinsă prin obținerea unei hotărâri judecătorești de ordonare a unor măsuri provizorii, cu îndeplinirea condițiilor de admisibilitate prevăzute de art. 997 alin. (1) NCPC (fie că se consideră că sunt prezumate, fie că trebuie dovedite în toate cazurile), hotărâre ce produce efectele prevăzute de art. 997 și 1.002 NCPC, chiar dacă nu se respectă întocmai procedura de soluționare descrisă de art. 999 din Codul de procedură civilă. Așadar, mai arată ÎCCJ, sintagma "prin ordonanță președințială", regăsită în art. 450 alin. (5) NCPC, nu înseamnă în mod necesar aplicarea tuturor normelor titlului VI din cartea a VI-a a NCPC, intenția legiuitorului în elaborarea normei desprinzându-se din context, fiind suficientă, pentru ca trimiterea să nu fie lipsită de efecte, asigurarea finalității menționate anterior. Or, pentru determinarea contextului în care se interpretează norma de trimitere este esențial a se observa că, în toate situațiile, trimiterea are drept scop parcurgerea unei proceduri simplificate, rapide, de luare a unor anumitor măsuri provizorii, în cazuri urgente, într-o judecată de primă instanță, în materii unde nu se prevede o procedură de aceeași natură. Jurisdicția noastră supremă a mai reținut că art. 450 alin. (5) NCPC este singura situație în care, deși există o asemenea procedură [respectiv cea din art. 719 alin. (7) NCPC] în norma ce reprezintă dreptul comun, iar acea procedură (în sens nu numai de procedură de soluționare, ci și de regim al căii de atac împotriva hotărârii) este mai eficientă decât cea a ordonanței președințiale, legiuitorul a făcut, totuși, referire la ordonanța președințială. ÎCCJ a conchis totuși că art. 719 alin. (7) NCPC reglementează o formă particulară de ordonanță președințială, prevederea privind imposibilitatea exercitării oricărei căi de atac corespunzând mai bine urgenței presupuse de suspendarea provizorie, și că, printr-o interpretare teleologică a dispozițiilor art. 450 alin. (5), coroborate cu prevederile art. 719 alin. (7) NCPC, se poate considera că aceste din urmă dispoziții sunt aplicabile în ceea ce privește calea de atac împotriva hotărârii ce produce efectele unei ordonanțe președințiale, pronunțate într-un cadru în care au fost respectate caracteristicile esențiale ale ordonanței președințiale [a se vedea ÎCCJ, Completul competent să judece recursul în interesul legii, dec. nr. 8 din 27 aprilie 2015, *precit.*].

[1] Și C. pr. civ. Carol al II-lea prevedea, la art. 410 alin. 5 teza a doua, că ordonanța este executorie și nu prejudecă fondul.

vremelnice, instanţa nu are căderea să prejudece fondul dreptului, dar, pentru ca totuşi soluţia să nu fie arbitrară, este datoare să cerceteze aparenţa dreptului, să pipăie fondul[1].

Aşadar, deşi instanţa nu poate, în procedura ordonanţei preşedinţiale, să abordeze fondul litigiului, aceasta are, astfel cum prevede în debutul său art. 997 alin. (1) NCPC – care transpune normativ principiul conturat anterior doar în doctrină şi jurisprudenţă[2] –, îndatorirea să cerceteze existenţa aparenţei de drept în favoarea reclamantului. Aparenţa de drept, s-a arătat în doctrină, are o conotaţie specifică, anume existenţa dreptului la un prim şi sumar[3] nivel de aproximare[4]. În mod judicios, s-a mai arătat că, examinând sumar fondul dreptului pentru a vedea de partea cui este aparenţa dreptului, instanţa va anticipa oarecum eventuala soluţie pe care o va pronunţa instanţa de fond, explicaţia constând în aceea că starea de fapt a unui proces se împleteşte întotdeauna indisolubil cu cea de drept şi judecătorul este convins, când ordonă chiar o măsură vremelnică, că aceasta este justă şi conformă cu dreptul[5].

Opinăm că cercetarea existenţei aparenţei dreptului în favoarea reclamantului şi, respectiv, neprejudecarea fondului cauzei constituie faţete ale aceleiaşi condiţii de admisibilitate, pentru că, după cum s-a subliniat în doctrină, hotarul dintre „examinarea sumară a litigiului" şi „examinarea lui în fond" nu este totdeauna atât de sigur precum pare, rămânând instanţei obligaţia de a se rezuma cu abilitate la „pipăirea" fondului, evitându-l totuşi[6].

Pentru a stabili dacă aparenţa dreptului este de partea reclamantului, instanţa este îndreptăţită, cum s-a arătat, să procedeze la o examinare sumară a existenţei dreptului, cercetând toate pretenţiile şi apărările reciproce ale părţilor. În acest scop, s-a arătat în doctrină, când dreptul reclamantului decurge dintr-un titlu sau când pârâtul opune pretenţiilor reclamantului un titlu (de exemplu, un act de proprietate), instanţa, fără a cerceta în fond valabilitatea actului, trebuie să examineze valabilitatea lui formală, eficacitatea ori inopozabilitatea lui, de exemplu, neavând dată certă; dar excepţiile de fond privitoare la viciile de consimţământ ori la caracterul simulat al actului rămân rezervate judecăţii în fond[7].

---

[1] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 494, inclusiv nota 23 şi jurisprudenţa şi doctrina acolo citate.

[2] A se vedea, de exemplu: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 494; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, pp. 407-408; I. Leş, *Tratat*, 2010, pp. 920-922.

[3] Din acest motiv, se opina, sub regimul vechilor reglementări, că în procedura ordonanţei preşedinţiale nu este posibil retractul litigios (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 754); tot în sensul că nu se putea opune retractul litigios, în faţa instanţei care soluţiona cererea de ordonanţă preşedinţială, deoarece în această instanţă nu se pot lua hotărâri de fond, a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanţele preşedinţiale*, vol. I, p. 77 şi doctrina şi jurisprudenţa acolo citate.

[4] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 653 (unde se mai arată că, uneori, precum în materie de divorţ, primează nu atât aparenţa de drept, cât mai ales interesele superioare ale celor ocrotiţi de lege şi că, mai mult chiar, unele măsuri vremelnice pot fi luate, adeseori, deşi între părţi nu există un proces de divorţ, în afara deci a oricărei aproximări cu privire la aparenţa de drept); în sensul că aparenţa de drept este în favoarea reclamantului dacă poziţia acestuia, în cadrul raportului juridic pe care se grefează ordonanţa preşedinţială, este preferabilă din punct de vedere legal, în condiţiile unei sumare caracterizări şi analize a situaţiei de fapt, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 571.

[5] A se vedea C. Crişu, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 53.

[6] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 653.

[7] A se vedea I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Căile de atac*, pp. 117-118.

În considerarea caracterului provizoriu al măsurii dispuse, care nu antamează fondul litigiului, pe cale de ordonanţă preşedinţială nu pot fi dispuse nici măsuri[1] a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situaţiei de fapt[2),3)].

9. Partea interesată poate recurge la procedura ordonanţei preşedinţiale indiferent dacă este sau nu în curs[4)] o judecată asupra fondului litigiului.

S-a opinat totuşi că nu se pot face în acelaşi timp şi cu acelaşi obiect atât o cerere de ordonanţă preşedinţială, cât şi o cerere având caracterul unei acţiuni pentru judecarea fondului şi că regula *electa una via* nu este aplicabilă cât priveşte posibilitatea sesizării ulterioare a instanţei civile pentru soluţionarea în fond a litigiului[5)].

În unele cazuri, legea condiţionează eficacitatea măsurii provizorii încuviinţate pe calea ordonanţei preşedinţiale de introducerea acţiunii privind fondul dreptului[6)].

10. O trăsătură definitorie a ordonanţei preşedinţiale constă în caracterul executoriu al hotărârii[7)] pronunţate de către instanţă.

[1)] De exemplu, nu ar putea fi dispusă demolarea unei construcţii, pentru că executarea unei asemenea măsuri nu ar mai face posibilă repunerea în situaţia anterioară (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 754).

[2)] Vechea reglementare nu cuprindea dispoziţii similare celor cuprinse la art. 997 alin. (5) NCPC, dar cerinţa ca, pe calea ordonanţei preşedinţiale, să nu se dispună măsuri care să rezolve litigiul în fond sau a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situaţiei de fapt era admisă în mod constant în jurisprudenţă şi în doctrină (a se vedea, cu titlu de exemplu, M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1508).

[3)] Reversibilitatea este considerată, într-o opinie, drept o caracteristică a ordonanţei preşedinţiale, prima trăsătură fiind caracterul provizoriu (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 64-72).

[4)] Simpla existenţă a litigiului pe fond nu deschide în mod automat calea ordonanţei preşedinţiale pentru luarea unor măsuri provizorii, dacă nu sunt îndeplinite şi celelalte condiţii de admisibilitate prevăzute de art. 997 alin. (1) NCPC – a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 826.

[5)] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 654; *contra*, a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 77; într-o altă opinie, s-a reţinut că cererea de ordonanţă preşedinţială nu poate fi formulată în primă instanţă cu caracter accesoriu, în cadrul unei acţiuni asupra fondului dreptului, ci numai separat, iar, dacă a fost formulată astfel, cele două cereri trebuie disjunse şi judecate separat (a se vedea D. Zeca, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 204-205); în sensul că cererea de ordonanţă preşedinţială poate fi formulată şi după ce s-a înregistrat o acţiune prin care se soluţionează litigiul asupra fondului, cu explicaţia că prima cerere se soluţionează în aceeaşi zi sau în cel mult câteva zile, pe când judecata unei acţiuni pe fondul dreptului poate dura de la câteva luni la câţiva ani, a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 77-78.

[6)] Măsurile provizorii luate potrivit art. 255 NCC anterior introducerii acţiunii în justiţie pentru apărarea dreptului nepatrimonial încălcat încetează de drept, dacă reclamantul nu a sesizat instanţa în termenul fixat de aceasta, dar nu mai târziu de 30 de zile de la luarea acestora [a se vedea art. 255 alin. (6) NCC]. În context, este de amintit şi soluţia legislativă similară consacrată de art. 14 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, cu modificările şi completările ulterioare (în cazuri bine justificate şi pentru prevenirea unei pagube iminente, după sesizarea, în condiţiile legii, a autorităţii publice care a emis actul sau a autorităţii ierarhic superioare, persoana vătămată poate să ceară instanţei competente să dispună suspendarea executării actului administrativ unilateral până la pronunţarea instanţei de fond; în cazul în care persoana vătămată nu introduce acţiunea în anularea actului în termen de 60 de zile, suspendarea încetează de drept şi fără nicio formalitate).

[7)] A se vedea şi dispoziţiile art. 448 alin. (1) pct. 10 NCPC.

Piedicile ivite în calea executării ordonanței pot fi înlăturate printr-o altă ordonanță președințială[1].

Jurisprudența a reținut că ordonanțele președințiale sunt executorii prin ele însele în puterea legii, iar partea nu este obligată să ceară instanței ordonarea execuției temporare și nici judecătorul nu este obligat să o pronunțe în mod expres[2].

În considerarea caracterului urgent al măsurilor dispuse pe calea ordonanței președințiale și pentru păstrarea eficacității acestei proceduri, alin. (3) consacră posibilitatea instanței de a hotărî, prin derogare de la regulile generale (art. 667-668 NCPC), ca executarea să se facă fără somație[3] sau fără trecerea unui termen[4].

Măsura executării fără somație sau fără trecerea unui termen se dispune doar la cererea reclamantului, iar nu și din oficiu[5].

Chiar când s-a dispus executarea fără somație sau fără trecerea unui termen, rămân, desigur, aplicabile dispozițiile generale privitoare la încuviințarea executării silite, în prezent, din nou, de competența instanței (de executare)[6].

Decizii ale Curții Constituționale

1. Prin procedura de urgență instituită de art. 581 C. pr. civ. nu numai că nu se aduce vreo îngrădire dreptului persoanei de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, ci, dimpotrivă, se creează posibilitatea pentru cel vătămat într-un drept legitim de a se adresa justiției în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Totodată, posibilitatea atacării cu apel și cu recurs a ordonanței președințiale sau a contestării executării acesteia, posibilitate prevăzută

---

[1] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 664.

[2] A se vedea ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1376 din 20 aprilie 2004, în B. Cas. nr. 2/2005, *apud* M.M. Pivniceru, C. Moldovan, *Ordonanța președințială*, pp. 76-77.

[3] Soluția executării fără comunicarea somației (și a titlului executoriu) este consacrată, la nivel de principiu, de art. 669 pct. 2 NCPC, în cazul ordonanțelor (și încheierilor) pronunțate de instanță și declarate de lege executorii. Considerăm că, din interpretarea *a contrario* a normei speciale cuprinse la art. 997 alin. (3) NCPC, în lipsa unei cereri a reclamantului în sensul executării fără somație a măsurilor dispuse prin ordonanța președințială, executarea va fi precedată de somarea debitorului; altfel, aplicarea strictă a dispozițiilor art. 669 pct. 2 NCPC ar face inutilă regula specială prevăzută de art. 997 alin. (3) din același cod, de vreme ce comunicarea somației (și a titlului executoriu) nu s-ar impune niciodată în cazul punerii în executare a unei ordonanțe președințiale.

[4] Potrivit dispozițiilor, cu valoare de principiu, ale art. 673 și art. 674 NCPC, actele de executare silită nu pot fi efectuate decât după expirarea termenului arătat în somație sau, în lipsa acesteia, în cel prevăzut în încheierea prin care s-a încuviințat executarea, iar, când prin titlul executoriu s-a stabilit un termen de plată, executarea nu se poate face mai înainte de împlinirea acelui termen.

[5] Soluția se impune pentru respectarea principiului disponibilității (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 759, și, pentru vechea reglementare, care nu făcea referire la cererea reclamantului, M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1511); *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 95.

[6] Sub imperiul NCPC, astfel cum a fost amendat prin Legea nr. 138/2014, competența de încuviințare a executării silite fusese atribuită executorului judecătoresc; în sistemul acestei reglementări nu se mai punea însă și problema învestirii cu formulă executorie, formalitate rezervată, de ex-art. 641 alin. (1) NCPC, doar altor titluri executorii decât hotărârile judecătorești.

de art. 582 C. pr. civ. [*corespunzător art. 1.000 NCPC, care însă prevede, în regulă generală, numai calea de atac a apelului împotriva ordonanței președințiale – n.n., D.-A.G.*], constituie un argument în plus în favoarea deplinei respectări a accesului liber la justiție *(Decizia Curții Constituționale nr. 56 din 17 februarie 2004 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 384[1] alin. 2, art. 403 alin. 1, art. 449, art. 516 pct. 8, art. 518-522 și ale art. 581 alin. 1 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 215 din 11 martie 2004).*

2. Posibilitatea recunoscută părților interesate, ca în anumite condiții, expres și limitativ prevăzute de lege, să poată acționa pentru a-și apăra drepturile și interesele legitime, solicitând luarea unor măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări, nu aduce atingere dreptului la garantarea proprietății private, așa cum consideră autorul excepției, ci reprezintă exclusiv o garanție a asigurării echilibrului între persoane cu interese contrare, prin determinarea cadrului legal de exercitare a drepturilor lor legitime *(Decizia Curții Constituționale nr. 383 din 30 septembrie 2004 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 581 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 1026 din 5 noiembrie 2004).*

3. Fără a avea în vedere anumite drepturi specifice, procedura ordonanței președințiale poate genera totuși restrângerea exercițiului unor drepturi, restrângere ce este însă justificată de înseși rațiunile reglementării ordonanței președințiale, care se circumscriu limitelor stabilite de art. 53 din Constituție. În acest context, trebuie arătat că libertatea exercițiului unor drepturi nu poate fi absolutizată în măsura în care aceasta ar duce la afectarea unui drept, producerea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara ori la împiedicarea unei executări. Cu prilejul soluționării cauzei având ca obiect o ordonanță președințială, instanța de judecată va analiza dacă sunt întrunite aceste condiții, fără a tranșa însă asupra fondului cauzei. Tocmai de aceea măsurile dispuse vor avea un caracter vremelnic, iar, potrivit art. 582 C. pr. civ. (*corespunzător art. 1.000 NCPC – n.n., D.-A.G.*), executarea acestora poate fi contestată ori poate fi formulat recurs (de lege lata, *în regulă generală, apel – n.n., D.-A.G.*) împotriva ordonanței președințiale, asigurându-se astfel protecția drepturilor persoanei împotriva căreia sunt îndreptate măsurile ordonanței *(Decizia Curții Constituționale nr. 762 din 12 mai 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 581 și 582 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 419 din 18 iunie 2009).*

4. Prin procedura de urgență instituită de art. 581 C. pr. civ. nu numai că nu se aduce vreo îngrădire dreptului oricărei persoane de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, ci, dimpotrivă, se creează o posibilitate în plus pentru cel vătămat într-un drept legitim de a se adresa justiției prin cerere de ordonanță președințială (în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări). Totodată, posibilitatea atacării cu apel și cu recurs a ordonanței președințiale [*NCPC prevede, ca regulă, la art. 1.000 alin. (1), numai calea de atac a apelului împotriva ordonanței președințiale – n.n., D.-A.G.*] sau a contestării executării acesteia, posibilitate prevăzută de art. 582 C. pr. civ. (*corespunzător art. 1.000 NCPC – n.n., D.-A.G.*), constituie un argument în plus în favoarea deplinei respectări a accesului liber la justiție *(Decizia Curții Constituționale nr. 199/2000 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 581 alin. 1 și alin. ultim și a celor ale art. 582 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 74 din 13 februarie 2001).*

Jurisprudenţă

I. Urgenţa

1. Când dreptul e lezat în aşa fel că el nu mai poate fi păstrat sau restabilit urgent, în condiţiile şi sub aspectul în care se cerea protejat, dispare interesul şi deci şi raţiunea de a se da ordonanţa preşedinţială, rămânând ca el să fie restabilit pe calea acţiunii de drept comun. Pentru soluţionarea cererii de ordonanţă preşedinţială, trebuie avută în vedere şi situaţia de fapt din momentul judecării (în faţa ambelor instanţe de fond), iar nu numai aceea din momentul când ea a fost introdusă. Ordonanţa preşedinţială nu va putea fi acordată dacă – între aceste două date – situaţia de fapt s-a schimbat în aşa fel că ea nu mai poate fi restabilită urgent în condiţiile anterioare, deoarece aceste hotărîri judecătoreşti provizorii, pe lângă condiţiunea generală pe care trebuie s-o îndeplinească orice hotărîre judecătorească (aceea de a avea o finalitate eficace în viaţa practică, iar nu una pur platonică), trebuie să nu prejudicieze nici fondul litigiului. Însă, cum, în speţă, de la data când s-a cerut conservarea imobilului reclamantului şi până astăzi, când se judecă apelul la această cerere (ce a fost respinsă), imobilul a fost deja dărâmat şi el nu mai poate fi restabilit urgent în situaţia anterioară, urmează a se decide că cererea a devenit fără interes – sub raportul urgenţei – şi nici nu mai poate fi admisă fără să se prejudicieze fondul procesului *(Trib. Tulcea, nr. 392 din 28 iunie 1940, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tiraşul", Bucureşti, 1941, p. 54).*

2. Urgenţa trebuie să rezulte din fapte concrete, iar instanţa trebuie să analizeze aceste fapte, şi nu o eventualitate sau o probabilitate *(C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 90/2002, în Practică judiciară comercială pe anul 2002, p. 472, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1503).*

3. Nu se poate reţine ca fiind îndeplinită condiţia urgenţei pentru a fi admisă o cerere de ordonanţă preşedinţială, în condiţiile în care actul ale cărui efecte se solicită a fi suspendate a fost încheiat cu mai mulţi ani înainte de formularea cererii de chemare în judecată *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a com., dec. nr. 1202/R/2005, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2005, p. 180, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1503; cf.: C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1242 din 9 iunie 1999, în Juridica nr. 3/2000, pp. 124-125, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 42-43; C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm., dec. nr. 459/1999, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 854).*

4. Deşi invocă necesitatea suspendării urgente a plăţii ratelor, din conduita reclamantei reiese că timp de doi ani şi jumătate nu a considerat că majorarea dobânzii o afectează în asemenea măsură încât să acţioneze pe căile legale pentru soluţionarea acestui aspect litigios. Diferenţa lunară de plată este de cel mult 13 euro, iar reclamanta nu a făcut dovada că, prin raportare la veniturile ei, această sumă este de natură a o prejudicia într-o măsură care să justifice soluţia de suspendare a plăţii ratelor pe calea ordonanţelor preşedinţiale *(Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. civ. nr. 150/2011, irevocabilă prin respingerea recursului, apud L. Mihali-Viorescu, Clauzele abuzive în contractele de credit, p. 145).*

5. Există urgenţă ori de câte ori dreptul părţii care reclamă ar fi ameninţat a se pierde cu totul, dacă s-ar recurge numai la procedura obişnuită de judecată, sau cel puţin ar suferi un prejudiciu grav, foarte greu de reparat *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 278/2010, cu notă de A. Dobre, în RRDA nr. 1/2011, pp. 132-138; cf. Trib. Argeş, s. civ., dec. civ. nr. 3799/2011, opinia separată, în RRDJ nr. 2/2012, pp. 38-47, cu comentariu, critic faţă de opinia majoritară şi aprobativ faţă de opinia separată, de E. Oprina).*

6. Măsurile vremelnice cu privire la încredinţarea copiilor minori, la obligaţia de întreţinere, la alocaţia pentru copii şi la folosirea locuinţei se pot lua de instanţa la care s-a îndreptat acţiunea

de divorț și înainte de primul termen de judecată *(ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 497 din 23 ianuarie 2004, în Dreptul nr. 3/2005, pp. 267-268, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 27)*.

7. În cazul în care un soț a fost izgonit fără drept din locuința comună, cererea de reintegrare prezintă urgență, deoarece orice întârziere în luarea măsurii solicitate s-ar reflecta negativ asupra dreptului pe care îl are de a folosi acel spațiu locativ și bunurile ce se află în el. Faptul că soții mai au un imobil în proprietate personală, în care reclamantul ar putea locui, nu este de natură să justifice respingerea cererii de reintegrare, cu atât mai mult cu cât instanța, procedând astfel, ar pronunța implicit o separare de domicilii și ar antama fondul pricinii în condițiile în care soții s-ar afla în proces de divorț *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 450/1981, în CD 1981, p. 243, și Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1329/1991, în CPJC 1991, p. 178, nr. 198, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 855)*.

8. Instanța a respins cererea formulată de reclamant împotriva pârâtei, prin care solicita obligarea acesteia din urmă de a-i permite accesul în imobilul proprietatea pârâtei, pentru a-și putea îngriji tatăl grav bolnav. S-a reținut că părțile erau surori, iar tatăl acestora, bătrân – în vârstă de 88 ani – și grav bolnav, se afla în îngrijirea pârâtei, aceasta nepermițându-i reclamantei să-l viziteze sau să-l îngrijească. În cererea sa, reclamanta a invocat urgența prevăzută de art. 581 C. pr. civ., având în vedere că tatăl său, din cauza afecțiunilor pe care le are, dovedite cu acte medicale, ar putea deceda. Deși, în cursul soluționării cererii, tatăl părților a decedat, reclamanta a insistat în cererea sa. Respingând cererea formulată pe calea ordonanței președințiale, instanța a avut în vedere că dispăruse una din condițiile specifice prevăzute de art. 581 C. pr. civ., care ar fi făcut admisibilă calea ordonanței președințiale, și anume urgența *(Jud. Brăila, sent. civ. nr. 2341/2003, nepublicată, apud D. Zeca, Ordonanța președințială, pp. 20-21)*.

9. Condiția urgenței nu este îndeplinită în cazul în care pârâta își delimitează, prin construirea unui gard, suprafața de teren dobândită în baza unui act autentic de vânzare-cumpărare. Reclamanții, care nu dețin niciun titlu cu privire la respectiva suprafață de teren, nu pot solicita, pe calea ordonanței președințiale, sistarea acestor lucrări *(C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. nr. 3461/2001, în Practică judiciară civilă pe anii 2001-2002, p. 506, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1503; cf.: Trib. Târgu Neamț, sent. nr. 351/1958, în LP nr. 12/1958, p. 103, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 855; C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. civ. nr. 3461/2001, nepublicată, disponibilă în programul legislativ Lex Expert)*.

10. Calea ordonanței președințiale este admisibilă, deși conduce la luarea unei măsuri definitive, în cazul în care se urmărește înlăturarea unui act abuziv. Astfel, în cauza supusă judecății, pârâtul a montat elemente de calorifer în plus, peste numărul prevăzut în construcție, în apartamentul său situat la un nivel inferior al imobilului. Or, reducerea căldurii datorită acestui act constituie o pagubă iminentă, care nu s-ar putea repara pentru perioada de iarnă în curs, astfel încât urgența măsurii de desființare a elementelor montate în plus este justificată *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 24/1990, în CPJC 1990, p. 133, nr. 176, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 858)*.

11. Întrucât pe calea ordonanței președințiale instanța poate lua măsuri vremelnice în cazuri grabnice, între altele, pentru prevenirea unei pagube iminente care nu s-ar putea repara, iar reclamantul avea un titlu de proprietate asupra terenului în litigiu, instanța a fost îndreptățită să-l oblige pe pârât să-i lase în deplină posesie o parte din suprafața terenului solicitat prin acțiune, apreciind caracterul urgent al cererii formulate la începutul lunii aprilie, perioadă în care se efectuează lucrările de însămânțare *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 1106/1991, în*

Culegere de practică judiciară civilă pe anul 1991, p. 180, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 40).

12. Urgenţa este una din condiţiile specifice ordonanţei preşedinţiale. Această condiţie este îndeplinită în ipoteza executării unor lucrări, fără consimţământul proprietarului terenului, deoarece, de regulă, se recunoaşte titularului dreptului de proprietate posibilitatea de a recurge la procedura ordonanţei preşedinţiale pentru apărarea dreptului său, care, fiind ameninţat, are nevoie de protecţie urgentă din partea instanţei judecătoreşti. În vederea apărării dreptului de proprietate, titularul acestuia poate cere sistarea executării unor lucrări pe terenul proprietatea sa, iar prin ordonarea sistării lucrărilor începute de pârât este ocrotit dreptul real necontestat de acesta *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 1275 din 21 septembrie 1999, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 1999, pp. 184-185, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 30-31; cf.: C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 4690/2004, în BJ 2004, p. 320, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 855; C. Ap. Braşov, dec. civ. nr. 749 din 10 noiembrie 1994, în Culegere de practică judiciară – Curtea de Apel Braşov 1994, p. 57, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 38).*

13. În speţă, cererea de ordonanţă preşedinţială privind obligarea pârâtului la sistarea lucrărilor de demolare a construcţiei edificate de reclamant a fost respinsă, cu motivarea că în cursul procesului pârâtul a finalizat demolarea construcţiei. Lucrările de demolare fiind finalizate, rezultă cu evidenţă că nu mai subzistă condiţia urgenţei, deoarece, nefiind posibilă restabilirea situaţiei de fapt, reclamantul îşi poate valorifica pretenţiile pe calea unei acţiuni de drept comun *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 1260 din 7 iunie 2000, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 2000, pp. 217-218, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 7-8).*

14. Pe calea ordonanţei preşedinţiale se poate obţine repararea unui şanţ colector al apelor de ploaie de către pârâţii-proprietari ai fondului superior şi repararea zidului despărţitor dintre proprietăţile pârâţilor pe care se sprijină canalul colector, spre a fi astfel înlăturat un prejudiciu iminent rezultat din scurgerea apelor pe fondul inferior al reclamantului *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 461/1957, cu notă de D. Negulescu, în LP nr. 4/1959, p. 113, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 859).*

15. Se poate obţine evacuarea vremelnică a locatarilor unui imobil învecinat şantierului de construcţii şi aflat în raza de acţiune a unei macarale-turn, deoarece prin lucrările care se execută se pun în pericol viaţa şi integritatea corporală a locatarilor respectivi *(Trib. jud. Hunedoara, s. civ., dec. nr. 874/1976, în RRD nr. 2/1977, p. 65, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 858).*

16. Pentru a se permite trecerea lucrătorilor prin curtea vecină spre a repara o clădire, se poate recurge la calea ordonanţei, dacă prin aceasta se înlătură o pagubă iminentă altfel *(Trib. Piatra Neamţ, sent. nr. 3522/1956, în LP nr. 9/1957, p. 1138, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 859).*

17. Decizia instanţei de apel a fost casată, reţinându-se că soluţia adoptată reprezintă, de fapt, consacrarea, în favoarea reclamantului, a unui drept de servitute de trecere, ceea ce este inadmisibil pe calea sumară a ordonanţei preşedinţiale, întrucât, pe de o parte, se produce o prejudecare a fondului, depăşindu-se verificarea aparenţei de drept, şi, pe de altă parte, se ia o măsură definitivă, şi nu una vremelnică. Argumentarea instanţei de apel ar fi fost valabilă numai în ipoteza în care, anterior, s-ar fi stabilit o servitute de trecere în favoarea reclamantului, iar pârâtul, proprietar al fondului aservit, ar fi împiedicat, pe căi de fapt, exercitarea dreptului de servitute. De asemenea, din probele administrate a rezultat că reclamantul are acces la calea

publică, a cărei parcurgere este mai dificilă, necesitând unele amenajări. Sub acest aspect, nedemonstrându-se lipsa absolută și totală a unui acces la calea publică, cererea reclamantului se întemeiază pe rațiuni de comoditate a accesului, când nu este îndeplinită condiția esențială de admisibilitate a unei asemenea măsuri – urgența *(C. Ap. Brașov, dec. civ. nr. 328/R din 16 iunie 1995, în Culegere de practică judiciară – Curtea de Apel Brașov 1995, p. 53, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, pp. 35-36; cf. C. Ap. Suceava, s. civ., dec. nr. 284 din 10 martie 1998, în Studia nr. 1/2000, pp. 129-130, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, pp. 37-38).*

18. Prin jocul de lumină ce produce o reclamă luminoasă, un vecin este grav prejudiciat, fiind împiedicat în folosința normală a apartamentului ce ocupă, deci urgența este justificată. Susținerea că cererea este prematură, dat fiind că reclama n-a fost pusă în stare de funcțiune, este nefondată, deoarece se pot lua măsuri pe calea unei ordonanțe președințiale chiar mai înainte de a se fi produs faptele menite să pericliteze existența dreptului, fiind de ajuns ca pericolul care amenință acest drept să fie iminent. În speță această cerință este întemeiată, deoarece, în orice moment, pârâtul poate face racordul la rețeaua electrică și pune în funcțiune reclama ce a instalat *(Trib. Dâmbovița, s. I, ordonanța nr. 24 din 6 noiembrie 1937, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", București, 1941, p. 52).*

19. Raporturile dintre proprietari impun anumite restricții, sarcini și respectarea unor reguli, legale sau convenționale, a căror încălcare poate da naștere la neînțelegeri care pot fi rezolvate provizoriu pe calea ordonanței președințiale. În speță, urgența se justifică în raport de conduita pârâților și de faptul că lucrările deja efectuate se degradează, fiind afectată și sănătatea reclamanților și a copilului acestora – dacă nu se procedează la izolarea și tencuirea cât mai grabnică a peretelui calcan estic *(Jud. Sector 2 București, s. civ., sent. nr. 7898 din 22 septembrie 2008, irevocabilă prin nerecurare, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 122-124, cu nota autoarei, în care se face referire la dispozițiile art. 630 NCC, care consacră posibilitatea recurgerii la procedura ordonanței președințiale în raporturile de vecinătate).*

20. Ocuparea abuzivă, în absența unui titlu locativ, a unei suprafețe de locuit proprietatea reclamantului deschide posibilitatea restabilirii situației anterioare prin ordonanță președințială, urgența derivând din necesitatea înlăturării abuzului săvârșit de pârâți *(C. Ap. Craiova, s. civ., dec. nr. 124/1998, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 854; cf. C. Ap. Brașov, s. civ., dec. nr. 850/1994, și Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 220/1997, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. și loc. cit.).*

21. Reclamanta, societate comercială, a cerut să se dispună, de îndată, fără somație și fără trecerea unui termen, reintegrarea în spațiul, proprietatea pârâtului, ocupat abuziv de proprietar. Între părțile în litigiu s-a încheiat o convenție prin care pârâtul a fost de acord să închirieze reclamantului spațiul său, pentru desfășurarea unor activități comerciale, spațiu pe care acesta l-a și ocupat. Din examinarea contractului rezultă că nu a fost prevăzută o dată de încetare a valabilității închirierii. Așa fiind, s-a reținut că, în cauză, sunt îndeplinite cerințele art. 581 C. pr. civ., respectiv condiția de urgență, întrucât reclamantul are dreptul să dețină spațiul în litigiu în baza unui contract de locațiune, fiind lipsită de relevanță juridică datarea ulterioară de către pârât, a acestui act, cu ocazia înregistrării lui la Administrația financiară. Conduita pârâtului, exprimată în ocuparea ulterioară, în mod abuziv, a spațiului în litigiu, echivalează cu a-și face singur dreptate, ceea ce, într-un stat de drept, este interzis *(CSJ, s. com., dec. nr. 387*

din 9 septembrie 1993, în Pro Lege nr. 2/1995, p. 149, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 38-39).

22. Instanţa de apel a considerat că ocuparea fără drept a unor încăperi de către pârâţi nu poate fi înlăturată pe calea ordonanţei preşedinţiale, întrucât, deşi aparenţa de drept este favorabilă reclamanţilor, nu este îndeplinită condiţia urgenţei, reclamanţii având unde locui şi nedemonstrând că se află în imposibilitate de a folosi partea de imobil neocupată de pârâţi. În recurs s-a considerat că ocuparea abuzivă, în absenţa unui titlu locativ, a unei suprafeţe de locuit deschide posibilitatea restabilirii situaţiei anterioare prin ordonanţă preşedinţială, urgenţa fiind definită de necesitatea înlăturării cu precădere a abuzului săvârşit de pârâţi *(C. Ap. Braşov, dec. civ. nr. 850/R din 15 decembrie 1994, în Culegere de practică judiciară – Curtea de Apel Braşov 1994, p. 57, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 41).*

23. În cauză nu se justifică luarea unei măsuri urgente, deoarece ocuparea apartamentului de către pârâţi nu s-a produs prin violenţă, nu s-a făcut dovada că reclamanţii ar fi avut lucruri în apartament, iar de la data ocupării acestuia de către pârâţi au trecut doi ani *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 6977 din 6 mai 1994, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 854).*

24. Dacă din expertiza efectuată în cauză rezultă că imobilul necesită reparaţii, dar acestea nu sunt urgente, astfel încât în lipsa lor imobilul să se prăbuşească sau să devină impropriu utilizării normale, nu se justifică evacuarea chiriaşilor pe calea ordonanţei preşedinţiale până la terminarea lucrărilor *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ. dec. nr. 218/1999, în Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 1999, p. 313, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1506; cf. Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 467 din 5 martie 1997, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 854).*

25. Împiedicarea folosirii spaţiului comercial închiriat de reclamant, potrivit destinaţiei pentru care a fost închiriat, şi oprirea furnizării energiei electrice şi a apei curente necesare localului sunt de natură a crea pagube iminente şi justifică luarea unor măsuri pe calea ordonanţei preşedinţiale *(C. Ap. Galaţi, s. civ., dec. nr. 737/R din 18 iunie 1995, în Sinteza practicii judiciare – Curtea de Apel Galaţi – 1995, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 42; cf. Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. nr. 12199 din 7 decembrie 2010, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 129-134).*

26. Instanţele nu au obligaţia cercetării urgenţei când formularea ordonanţei este justificată de înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări, deoarece în această situaţie urgenţa rezultă din necesitatea executării titlului executoriu, ea fiind presupusă până la proba contrară. Admisibilitatea ordonanţei presupune, cu necesitate, existenţa unor piedici la executare. Creditorul trebuie să facă însă dovada că a încercat punerea în executare a titlului, deoarece prin piedică se înţelege tot ceea ce opreşte sau se opune continuării executării unui titlu executoriu *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 751 din 14 mai 1999, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 1999, pp. 183-184, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 6).*

27. Deşi textul de lege nu arată cu claritate ce trebuie înţeles prin noţiunea de piedici, în mod obişnuit se înţelege ceea ce opreşte realizarea unui ţel, un obstacol, o dificultate, ceea ce se opune unei executări, noţiunea urmând a fi înţeleasă din punctul de vedere al ambelor părţi – creditorul şi debitorul. În astfel de condiţii, nici nu se mai pune problema prejudecării fondului dreptului, în acest caz, elementul important fiind titlul executoriu ce trebuie recunoscut ca atare şi, nu în ultimul rând, evitarea unor întârzieri şi cheltuieli din partea creditorului *(Trib. Bucureşti, s. a III-a*

civ., dec. nr. 1111/R/2003, în Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anii 2000-2003, p. 484, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1505).

28. Din moment ce procesul în care se va stabili dacă reclamanta are sau nu dreptul să cumpere spațiul comercial pe care îl deține nu s-a soluționat, organizarea licitației publice și, eventual, vânzarea spațiului comercial i-ar putea aduce o pagubă care nu s-ar putea repara, astfel că sunt pe deplin întrunite cerințele art. 581 C. pr. civ. pentru suspendarea licitației prin ordonanță președințială *(CSJ, s. com., dec. nr. 380 din 3 februarie 1998, în Buletinul Jurisprudenței 1990-2003, Ed. All Beck, București, 2004, p. 1007).*

29. În ceea ce privește urgența măsurii suspendării, aceasta trebuie examinată prin prefigurarea consecințelor păgubitoare, respectiv a prejudiciului iminent a cărui preîntâmpinare se poate realiza pe calea ordonanței președințiale. Urgența se impune doar atunci când paguba „nu s-ar putea repara", ceea ce în speță nu se poate reține, întrucât, în cazul în care se va anula hotărârea atacată și se va efectua o nouă evaluare a imobilelor și, implicit, o majorare de capital social cu alte valori, reclamanta își va putea recupera sumele achitate în plus, dacă a înțeles să subscrie pentru acțiunile noi emise ca urmare a majorării capitalului social *(Trib. Bistrița-Năsăud, s. com. cont. adm. fisc., sent. nr. 194/CC/2010, în RRDJ nr. 5-6/2010, pp. 172-174).*

30. Instanța a admis cererea de ordonanță președințială introdusă de o societate comercială, dispunând suspendarea pârâților din funcția de administratori ai societății, ca măsură vremelnică, justificată de iminența amplificării prejudiciului cauzat societății prin administrarea defectuoasă exercitată de pârâți. În ipoteza însărcinării prin contract a unor asociați cu administrarea societății și a constatării consecințelor păgubitoare produse prin exercitarea necorespunzătoare a acestei activități, precum și în vederea înlăturării unui pericol iminent și ireparabil patrimoniului societății, este dată condiția urgenței, care justifică recurgerea la procedura sumară a ordonanței președințiale, fără prejudecarea fondului *(C. Ap. Brașov, dec. civ. nr. 141/A din 1 noiembrie 1995, în RDC nr. 7-8/1997, pp. 161-162, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, pp. 56-57).*

31. Pe de o parte, așa cum s-a statuat în literatura și practica judiciară, starea de faliment nu constituie prin ea însăși un element care să justifice urgența. Pe de altă parte, urgența nu poate fi confundată cu celeritatea. Celeritatea dă dreptul numai la un mers rapid al procedurii obișnuite. Urgența nu reprezintă o caracteristică a cauzei de a fi judecată mai rapid, ci o condiție esențială, care ține de însăși natura ordonanței președințiale, instituție de drept procesual civil creată anume în scopul rezolvării urgente a unor litigii *(Trib. Bistrița-Năsăud, s. civ., dec. nr. 208/R din 27 iunie 2007, apud G.C Frențiu, D.-L. Bâldean, Codul de procedură civilă comentat și adnotat, Ed. Hamangiu, București, 2008, pp. 1378-1380; cf. C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. nr. 147/1999, în Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 1999, p. 312, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1507).*

32. În baza unui contract de asociere în participațiune, pârâta s-a obligat să pună la dispoziție anumite spații pentru realizarea scopului asociației comerciale, însă ulterior a refuzat îndeplinirea obligației. Cererea reclamantei ca, pe calea ordonanței președințiale, să i se permită accesul la spațiile respective întrunește cerința urgenței și are scopul de a preveni producerea unei pagube iminente ce ar rezulta din neexecutarea contractelor comerciale pentru care s-a constituit asociația și nu prejudecă fondul *(C. Ap. Pitești, dec. nr. 328 din 8 octombrie 1998, în Culegere de practică judiciară – Curtea de Apel Pitești – 1998, pp. 167-168, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, pp. 59-60).*

33. Legiuitorul a înțeles să reglementeze suspendarea hotărârii ori deciziei adoptate de asociații/asociatul unei societăți comerciale, atacate în condițiile art. 133 din Legea nr. 31/1990,

republicată şi modificată, printr-o normă cu caracter special faţă de reglementarea ordinară conţinută de art. 581 C. pr. civ. Semnificaţia acestei reglementări derogatorii este aceea că legiuitorul a înţeles să prezume legal simplu urgenţa luării unei asemenea măsuri atunci când, până la soluţionarea acţiunii de drept comun în anulare, efectele actului contestat ar putea produce consecinţe ireversibile în desfăşurarea activităţilor societăţii sau în modalitatea în care persoana juridică acţionează în câmpul vieţii civile cu o voinţă al cărei mecanism de formare/exercitare este viciat *(C. Ap. Bucureşti, s. a V-a com., dec. nr. 2246/2006, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2006, vol. II, p. 463, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1502).*

34. Simplul fapt al recalculării pensiei de serviciu nu este de natură a-i produce o pagubă iminentă şi care nu s-ar putea repara în viitor şi nici nu dovedeşte urgenţa care să justifice luarea unei măsuri cu caracter provizoriu, pe calea ordonanţei preşedinţiale *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, minori şi fam., dec. nr. 3041 din 14 septembrie 2011, disponibilă pe portal.just.ro, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 317-322).*

II. Caracterul provizoriu

35. Măsurile luate pe calea procedurii ordonanţei preşedinţiale sunt limitate temporal până la rezolvarea în fond a litigiului şi nu era necesar ca instanţa, prin hotărârea pronunţată, să facă o menţiune în acest sens *(C. Ap. Iaşi, s. civ., dec. nr. 1798/2000, în Studia nr. 1/2001, p. 143, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 39-40).*

36. Caracterul vremelnic al măsurii nu este condiţionat de existenţa unor litigii asupra fondului pricinii, ci poate decurge din însăşi natura măsurii luate, iar urgenţa se analizează în raport de circumstanţele obiective şi subiective ale pricinii *(C. Ap. Bucureşti, s. a II-a civ., dec. nr. 1226/2001, în CPJ 2001-2002, pp. 503-504, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 856).*

37. Caracterul provizoriu al unei măsuri presupune, pe lângă durata limitată în timp, şi reversibilitatea măsurii adoptate, adică posibilitatea de a întoarce efectele măsurii luate sau reluarea situaţiei juridice din momentul şi locul în care dispoziţia instanţei de judecată a întrerupt-o *(Trib. Bucureşti, s. a VI-a civ., sent. nr. 6519 din 8 noiembrie 2013, disponibilă în aplicaţia legislativă Legalis 2.0).*

38. Judecătoria nu-l putea obliga pe pârât să plătească pensie de întreţinere pentru minoră decât pe timpul procesului de divorţ. Obligându-l să facă această plată până la majoratul copilului, instanţa a greşit *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 597 din 22 martie 1988, în RRD nr. 1/1989, p. 71, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 20-21).*

39. Este greşită hotărârea instanţei prin care s-a dispus evacuarea soţului-pârât din domiciliul comun, chiar dacă s-a dovedit că acesta, prin comportarea sa, face imposibilă convieţuirea în aceeaşi locuinţă a soţiei şi copiilor. Această măsură nu poate fi luată pe timp nelimitat, ci doar până la divorţ sau până la partajarea bunurilor comune, cauze în care se poate statua definitiv asupra spaţiului de locuit *(C. Ap. Bacău, dec. civ. nr. 564 din 27 mai 1996, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Bacău 1996, p. 52, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 26).*

40. Se justifică cererea reclamantului care, deşi în divorţ cu soţia sa, solicită reintegrarea în spaţiu, ce constituie domiciliul comun al soţilor, pe cale de ordonanţă preşedinţială. Urgenţa măsurii prevăzute de dispoziţiile art. 581 C. pr. civ. constă în aceea că reclamantul nu are o altă locuinţă, măsura vremelnică de reintegrare în spaţiu fiind necesară până la soluţionarea acţiunii de divorţ *(C. Ap. Bacău, dec. civ. nr. 1003 din 4 octombrie 1995, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Bacău 1995, p. 91, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 26).*

41. Nu poate fi invocată condiția urgenței atâta vreme cât construcțiile (cocină de porci și porumbar) au fost edificate de intimații-pârâți în anul 1990, iar cererea de chemare în judecată a fost promovată de reclamant după șase ani. Pe de altă parte, pe calea ordonanței președințiale pot fi luate doar măsuri cu caracter vremelnic, or, solicitarea apelantului-reclamant de a se dispune demolarea construcțiilor pentru considerentele expuse în acțiune vizează o măsură cu caracter definitiv, ce nu poate fi dispusă de instanță prin această procedură de urgență *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 2145/1997, în Culegere de practică judiciară a Tribunalului București 1993-1997, pp. 396-397, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 7; cf.: Cas., I, dec. 1875 din 4 iulie 1938, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", București, 1941, p. 54; Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1815/1997, C. Ap. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1953/2000, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 856; C. Ap. Ploiești, dec. nr. 1180/1999, în BJ 1999, p. 363, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1504; Trib. Suceava, dec. nr. 159/2007, în RDC nr. 5/2013, pp. 90-91).*

42. Calea ordonanței președințiale este admisibilă, deși conduce la luarea unor măsuri definitive, în cazul în care se urmărește înlăturarea unui act abuziv, cum este fapta pârâtei de a ocupa fără drept spațiile comune și de acces, respectiv scara principală și de incendiu, și de a desființa conductele traseului de încălzire centrală *(C. Ap. București, s. a VI-a com., dec. civ. nr. 731/2002, nepublicată, disponibilă în programul legislativ Lex Expert).*

43. Pătrunderea în imobil, în vederea efectuării de măsurători cadastrale, are prin ea însăși un caracter vremelnic, fiind limitată la o perioadă de timp suficientă pentru a executa lucrarea *(Jud. Sector 2 București, sent. civ. nr. 438 din 18 ianuarie 2010, irevocabilă prin nerecurare, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 98-100).*

44. În principiu, măsurile luate pe calea ordonanței președințiale sunt limitate în timp, până la rezolvarea în fond a pretențiilor dintre părți, chiar dacă în hotărâre nu se face nicio mențiune în acest sens, fiind posibil ca aceste măsuri să rămână definitive dacă partea împotriva căreia au fost luate, convingându-se de justețea lor, nu mai urmează calea dreptului comun (în speță este posibil ca părțile, fără să recurgă la instanța de judecată, să convină asupra sumelor pe care reclamanții le datorează pârâților). Îndeplinirea condiției vremelniciei măsurii se analizează, de asemenea, prin verificarea posibilității de a se reveni oricând asupra măsurii luate inițial, în cazul de față debranșarea apartamentului proprietatea reclamantului putând fi efectuată cu ușurință în orice moment *(Trib. Bacău, s. civ., dec. nr. 20 din 18 ianuarie 2011, disponibilă pe portal.just.ro, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 137-141).*

45. Fără să soluționeze fondul litigiului dintre părți, instanța urmează să dispună măsura vremelnică a obligării pârâților de a ridica microbuzul parcat în fața porții reclamanților și de a le permite accesul la drumul public *(Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 458/2001, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, pp. 855-856).*

46. Proprietarul care dorește să se mute în propria sa locuință nu poate obține evacuarea chiriașului pe calea ordonanței, deoarece măsura are caracter definitiv *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 939/1973, în CD 1973, p. 322, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 855).*

47. Pe calea ordonanței președințiale se poate lua o măsură cu caracter definitiv, respectiv evacuarea unor persoane dintr-un spațiu locativ, dacă acestea îl ocupă în mod samavolnic. Or, pârâții au ocupat în mod abuziv imobilul reclamanților, atâta vreme cât i-au izgonit pe aceștia și au ocupat un imobil prin forță, iar nu în temeiul unei hotărâri judecătorești. Reclamanții au legitimare procesuală de a promova cerere de ordonanță președințială, chiar dacă nu sunt proprietarii imobilului, ci au doar calitatea de constructori ai acestuia, întrucât prin acțiunea

în justiție sunt puse în valoare și unele situații care nu sunt o expresie directă a unor drepturi subiective, cum se întâmplă în ocrotirea posesiei sau în situația luării unor măsuri vremelnice în cazuri grabnice *(Jud. Sector 2 București, s. civ., sent. nr. 7899 din 22 septembrie 2008, irevocabilă prin anularea recursului, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 77-82; cf.: Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 1028/1990, în Culegere de practică judiciară civilă pe anul 1990, pp. 67-68, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, pp. 50-51; Jud. Sector 2 București, s. civ., sent. nr. 10529 din 3 noiembrie 2010, irevocabilă prin nerecurare, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 74-77).*

48. Atât constatarea nulității absolute a contractului de uzufruct viager, cât și evacuarea pârâtei au caracter definitiv, nefiind îndeplinită în cauză cea de-a doua condiție impusă cu privire la ordonanța președințială, și anume vremelnicia. Referitor la constatarea nulității absolute a contractului de uzufruct viager, instanța apreciază că această măsură are în mod evident un caracter definitiv, iar împrejurarea că acest contract a fost opus de pârâtă în cadrul procedurii executării silite, iar această procedură a fost sistată, nu este de natură să conducă la o altă concluzie. În privința evacuării, așa cum s-a statuat și în jurisprudență, pe calea ordonanței președințiale se poate lua o măsură cu caracter definitiv, respectiv evacuarea unor persoane dintr-un spațiu locativ, dacă acestea îl ocupă în mod samavolnic. Or, pârâta nu ocupă în mod abuziv imobilul reclamantei, atâta vreme cât deține un contract de uzufruct viager care nu a fost desființat *(Jud. Sector 2 București, s. civ., sent. nr. 9633 din 10 noiembrie 2008, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 159-162).*

49. Revocarea calității de administrator nu poate fi considerată o măsură vremelnică, deoarece este o măsură care vizează fondul cauzei, astfel că soluționarea acesteia se face pe calea dreptului comun *(CSJ, s. com., dec. nr. 59 din 23 ianuarie 1996, în BJ 1990-2003, Ed. All Beck, București, 2004, p. 1006).*

50. Ordonanța președințială constituie o procedură specială edictată în vederea rezolvării vremelnice a unor cazuri al căror caracter grabnic nu îngăduie să se aștepte desfășurarea procedurii de drept comun. Înregistrarea în registrul de acțiuni nu poate fi dispusă pe calea unei ordonanțe președințiale, întrucât aceasta constituie o operațiune definitivă ce poate fi rezolvată numai pe calea unei acțiuni obișnuite *(CSJ, s. com., dec. nr. 815 din 14 decembrie 1995, în Buletinul Jurisprudenței 1990-2003, Ed. All Beck, București, 2004, p. 1005; cf. C. Ap. Timișoara, s. com., dec. nr. 45/2008, în BCA nr. 2/2008, p. 35, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1504).*

51. Întrucât prin promovarea unei cereri de ridicare a sechestrului asigurător reclamanta urmărește luarea în favoarea sa a unei măsuri definitive, care să ducă la luarea în stăpânire a bunurilor adjudecate la licitație și, pe această cale, înlăturarea unei măsuri vremelnice, cum este cea a sechestrului asigurător, aceasta contravine literei și spiritului procedurii speciale a ordonanței președințiale *(C. Ap. București, s. a V-a com., dec. nr. 2966/2006, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 2006, vol. I, p. 584, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, pp. 1506-1507).*

52. Art. 997 alin. (5) NCPC prevede o condiție suplimentară, negativă, de evitat, în sensul că prohibește dispunerea pe cale de ordonanță președințială de măsuri care să rezolve litigiul în fond, precum și de măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt. Înmatricularea autoturismului marca Volkswagen Passat, până la soluționarea definitivă a acțiunii în contencios administrativ „de fond", nu are un caracter provizoriu, ci unul definitiv, neexistând vreo procedură administrativă prin care numerele de înmatriculare atribuite până la soluționarea litigiului să poată fi ulterior anulate, înmatricularea fiind „definitivă" în înțelesul legislației

pertinente, iar restabilirea situației de fapt fiind imposibilă. Totodată, Curtea reține, suplimentar, și că este evident și caracterul de măsuri care rezolvă litigiul în fond pentru petitul principal care se solicită de către reclamantă *(C. Ap. Cluj, s. a II-a civ. cont. adm. fisc., dec. nr. 94 din 15 iulie 2013, disponibilă în aplicația legislativă Legalis 2.0; în speță reclamanta solicitase, pe cale de ordonanță președințială, obligarea pârâtei Instituția Prefectului Județului Maramureș – Serviciul Public Comunitar Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor să înmatriculeze provizoriu un autoturism, până la soluționarea definitivă și irevocabilă a acțiunii în contencios administrativ având ca obiect obligația de a face, iar în subsidiar, obligarea pârâtei la eliberarea numerelor provizorii până la soluționarea litigiului pe fond).*

III. Neprejudecarea fondului (A). Aparența dreptului (B)

A. Neprejudecarea fondului

53. Pronunțarea instanței, prin ordonanță președințială, asupra valabilității unui contract de credit și a unui contract de garanție, prin radiere din cartea funciară, este inadmisibilă, întrucât această măsură este de natură să prejudece fondul *(CSJ, s. com., nr. 1060 din 12 decembrie 1995, în Buletinul Jurisprudenței 1990-2003, Ed. All Beck, București, 2004, pp. 1004-1005).*

54. Pe calea ordonanței președințiale nu se poate discuta valabilitatea titlurilor părților. Se pot examina sumar titlurile numai pentru stabilirea aparenței situației de drept, ce trebuie apărată *(Cas., I., nr. 393 din 8 februarie 1938, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", București, 1941, pp. 52-53).*

55. Din conținutul art. 581 C. pr. civ. rezultă că este inadmisibilă folosirea ordonanței președințiale pentru stabilirea obligației de dezdăunare cu caracter periodic în sarcina pârâtului, deoarece, fiind o obligație de a face, existența și întinderea obligației de reparare nu pot fi stabilite pe calea procedurii speciale, fără a se rezolva fondul. Ordonanța președințială, prin natura ei, se referă la luarea unor măsuri provizorii conservatorii. Or, stabilirea obligației de plată a despăgubirilor periodice de către pârât presupune examinarea în fond a cauzei – existența faptului ilicit, a pagubei și a câtimii ei, precum și a raportului de cauzalitate dintre acestea – și nu are caracter vremelnic. Împrejurarea că recurenta este în nevoie datorită situației materiale precare nu-i deschide calea ordonanței președințiale, atâta vreme cât pretenția dedusă judecății implică stabilirea însăși a dreptului pretins și nu poate fi soluționată decât pe calea dreptului comun *(C. Ap. Iași, dec. civ. nr. 142 din 18 februarie 1998, în Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă pe anul 1998, pp. 149-150, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 16).*

56. Este inadmisibilă cererea prin care proprietarul unei locuințe solicită obligarea, pe calea ordonanței, a celuilalt coproprietar de a-i permite accesul în locuința respectivă pe care acesta din urmă o folosește în exclusivitate, reclamantul-proprietar având locuința asigurată în alt imobil, deoarece nu este vorba de ocrotirea unui drept ce s-ar păgubi prin întârziere, iar pentru soluționarea pretinsului drept sunt necesare verificări de fond *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2025 din 4 septembrie 1984, în RRD nr. 7/1985, p. 72, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 856).*

57. Ordonanța președințială neavând drept scop rezolvarea fondului litigiului, urmează că instanța învestită cu soluționarea unei asemenea cereri se mărginește să stabilească, în raport cu probele prezentate de părți, în favoarea cui există aparența de drept. Revendicarea unei suprafețe de teren nu poate fi soluționată în cadrul procedurii prevăzute pentru ordonanța președințială, ci în cadrul unei acțiuni de drept comun *(CSJ, s. civ., dec. nr. 2327 din 19 octombrie 1993, în Buletinul Jurisprudenței 1990-2003, Ed. All Beck, București, 2004, pp. 1003-1004; cf. CSJ,*

s. com., dec. nr. 147 din 13 februarie 1996, în Buletinul Jurisprudenţei 1990-2003, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 1006).

58. Câtă vreme pârâtul a invocat un titlu prin care justifică ocuparea imobilului, validitatea sau inopozabilitatea acestuia nu poate face obiectul analizei pe calea sumară a procedurii ordonanţei preşedinţiale. În această situaţie, reclamanţii îşi pot apăra cu eficienţă dreptul real asupra imobilului pe calea unei acţiuni de drept comun în revendicare sau în evacuare, şi nicidecum pe calea urgentă a ordonanţei preşedinţiale *(Trib. Braşov, dec. nr. 540/R din 23 august 2007, disponibilă pe www.jurisprudenta.com, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 96-98; cf.: Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. nr. 771 din 26 ianuarie 2010, irevocabilă prin anularea recursului, nepublicată, şi Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. nr. 9127 din 4 octombrie 2010, irevocabilă prin anularea recursului, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 100-104 şi 84-86).*

59. Prin urmare, în raport de starea de fapt stabilită de prima instanţă şi faţă de dispoziţiile Codului civil referitoare la proprietatea zidului comun şi ale Decretului nr. 143/1953, instanţele aveau posibilitatea în speţă ca, în cadrul cererii de ordonanţă preşedinţială şi fără a prejudeca cu nimic asupra unui eventual litigiu de proprietate între pârâţi, să rezolve chestiunea de a şti cui incumbă obligaţia de a face reparaţiile necesare pentru a împiedica scurgerea apelor de ploaie spre proprietatea reclamantului, astfel că apărarea pârâţilor nu putea constitui o împrejurare care să facă cererea de ordonanţă preşedinţială inadmisibilă *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 461 din 29 martie 1957, în LP nr. 4/1957, pp. 113-118, cu notă de D. Negulescu).*

60. În cazul cererii de evacuare, prin ordonanţă preşedinţială, dintr-un spaţiu comercial, cerinţele înscrise în art. 581 C. pr. civ. nu sunt îndeplinite dacă părţile au pretenţii reciproce şi contractul de închiriere nu a fost reziliat pe cale judecătorească, deoarece lipseşte aparenţa de drept, iar măsura solicitată ar prejudeca fondul *(CSJ, s. com., dec. nr. 3047 din 14 iulie 1998, în Buletinul Jurisprudenţei 1990-2003, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 1007).*

61. Condiţiile exercitării ordonanţei preşedinţiale trebuie să existe cumulativ, iar nerezolvarea fondului cauzei înseamnă neexaminarea fondului prin interpretarea titlurilor prezentate de părţi. Actele prezentate de părţi, în cadrul ordonanţei preşedinţiale, se pot examina doar sumar, instanţa neputând interpreta clauzele litigioase ale contractului. De aceea, examenul sumar al actelor exclude posibilitatea instanţei de a interpreta sau rezilia convenţia în cadrul unei cereri întemeiate pe dispoziţiile art. 581 C. pr. civ., aşa cum se urmăreşte în cauză. În speţă, pârâta a dobândit dreptul de a folosi spaţiul în baza unei convenţii care, în final, conţine o clauză privind durata valabilităţii ei, fără ca data expirării contractului cu executare succesivă să fie certă, deoarece părţile au stabilit că este valabil până la momentul rezilierii lui. Or, dacă această clauză este sau nu un pact comisoriu, care este gradul pactului comisoriu şi procedura de urmat sunt împrejurări care presupun interpretarea clauzei înscrise în contract, interpretare ce nu se încadrează într-un examen sumar al actului, posibil pe calea ordonanţei preşedinţiale *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 56 din 12 ianuarie 2000, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 2000, pp. 215-216, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 10-11).*

62. Raportată la condiţia neprejudecării fondului, măsura evacuării poate fi dispusă pe această cale doar în situaţii excepţionale, care permit instanţei ca prin simpla pipăire a fondului să aprecieze de partea cui se află aparenţa dreptului. O analiză detaliată a raporturilor juridice dintre părţi este incompatibilă cu specificul procedurii. Astfel de situaţii se pot ivi, spre exemplu, în cazul ocupării vădit abuzive a unui spaţiu, când este evidentă, chiar şi prin analiza sumară a fondului, lipsa oricărui temei al ocupării *(Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. nr. 1136 din 10 februarie 2009, irevocabilă prin respingerea recursului, nepublicată, apud C.R. Radu,*

Ordonanța președințială, pp. 157-159; cf.: CSJ, s. civ., dec. nr. 654/1994, în Buletinul Jurisprudenței 1990-2003, Ed. All Beck, București, 2004, p. 1004; Cas., I, dec. nr. 4 din 18 septembrie 1939, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", București, 1941, p. 53; C. Ap. Brașov, s. civ., dec. nr. 538/R/1998, în CPJ 1994-1998, p. 100, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 856; Trib. Constanța, s. civ., dec. nr. 511 din 20 aprilie 1992, în Dreptul nr. 1/1993, p. 73; Jud. Sector 2 București, s. civ., sent. nr. 10749 din 8 noiembrie 2010, irevocabilă prin nerecurare, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 82-84).

63. Verificarea de către instanță a respectării clauzei contractului privind plata de către pârâtă a unui procent din profitul brut pentru spațiul pus la dispoziție de reclamantă și evacuarea pârâtei pentru neefectuarea plății echivalează cu judecarea în fond a cauzei, iar prin rezolvarea în fond a litigiului s-ar anticipa asupra hotărârii instanței de drept comun *(C. Ap. Iași, dec. civ. nr. 665 din 11 iunie 1997, în Culegere de practică judiciară – Curtea de Apel Iași – 1997, pp. 63-64, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 2).*

64. Cererea de constatare ca inoperante a clauzelor de retragere a navelor, inserate în contractele de *bareboat* și de suspendare a aplicării acestora, este de natură să aducă o limitare a drepturilor și obligațiilor contractuale ale părților și a forței obligatorii a contractului. În cadrul procedurii sumare a ordonanței președințiale, instanța nu poate aduce atingere puterii obligatorii a contractului prin restrângerea efectelor pe care părțile i le-au recunoscut, în virtutea principiului libertății contractuale *(Trib. Constanța, s. maritimă și fluvială, sent. civ. nr. 477 din 15 august 1997, în RDC nr. 6/1999, p. 139, și în Buletinul Jurisprudenței Maritime nr. 1/1998, anul I, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, pp. 15-16).*

65. Pentru a dispune suspendarea efectelor unui contract încheiat între două persoane de drept privat ar fi necesar ca instanța de judecată să intre în câmpul de acțiune al principiilor libertății de voință și libertății contractuale modificând efectele convenției încheiate între părți. O asemenea intervenție nu poate fi permisă decât în împrejurări cu totul excepționale, atunci când prejudiciul produs sau pe cale a se produce uneia dintre părțile contractante este evident și profund vătămător *(Trib. București, s. a VI-a com., sent. nr. 7643 din 3 iunie 2011, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 269-271).*

66. O măsură cu astfel de consecințe, de indisponibilizare a unui post de cadru didactic, nu poate fi dispusă fără o cercetare și antamare a fondului cauzei, care presupune administrarea unui probatoriu mai amplu, privind concursul la care a participat reclamantul, raporturile de muncă derulate între părți, situația postului, dispozițiile legale incidente și formularea unor concluzii în raport de acestea. Cu alte cuvinte, este evident că astfel de aprecieri nu pot fi făcute în cadrul procedurii sumare a ordonanței președințiale, care este folosită în practică în alte scopuri *(C. Ap. București, s. a VII-a civ. și pt. confl. de muncă și asig. sociale, dec. nr. 2037 din 30 martie 2011, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 305-308).*

B. Aparența dreptului

67. Pe calea ordonanței președințiale nu se pot lua decât măsuri provizorii și conservatorii, impuse de necesități imperioase, spre a nu se periclita drepturile părților, ceea ce exclude rezolvarea pe această cale a unor cereri sau apărări ce tind la soluționarea a însuși fondului dreptului ce face obiectul litigiului dintre părți; însă, pentru a stabili de partea cui există o aparență a dreptului a cărui păstrare se pretinde că este periclitată prin întârziere, instanța este obligată să examineze în mod sumar actele și titlurile invocate și opuse de ambele părți în dovedirea aparenței dreptului periclitat *(Cas., I, nr. 277 din 21 februarie 1939, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul",*

Bucureşti, 1941, p. 54; cf. Cas., I., dec. nr. 2929 din 17 decembrie 1937, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tiraşul", Bucureşti, 1941, p. 52).

68. Într-adevăr, dacă pe cale de ordonanţă preşedinţială s-ar prejudeca fondul, atunci s-ar anticipa asupra hotărârii instanţei de drept comun şi n-ar mai fi nicio utilitate ca pricina să fie adusă şi înaintea acestei instanţe. Este adevărat că în cererile de ordonanţă preşedinţială, introduse conform art. 581 C. pr. civ., judecătorii pot şi sunt datori să examineze în mod sumar pretenţiile unei părţi şi obligaţiile celeilalte părţi, aceasta însă numai în măsura în care ei nu rezolvă litigiul în fond. Pe de altă parte, dacă fondul dreptului discutat între părţi nu poate fi soluţionat, un examen sumar al litigiului este autorizat de lege şi indispensabil chiar, atât din punctul de vedere al justificării competenţei acestor instanţe excepţionale de a lua o măsură provizorie, cât şi pentru ca judecata să poată aprecia din punctul de vedere al măsurii ce i se cere care dintre părţile litigante are în favoarea sa aparenţa unei situaţii juridice legale şi justifică un interes legitim pentru ca să i se poată menţine o anumită stare de fapt sau de drept *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 38 din 9 ianuarie 1957, în CD 1957, pp. 308-311).*

69. Deşi prin intermediul acestei proceduri sumare nu se analizează în fond raporturile juridice dintre părţi, instanţa are obligaţia să verifice aparenţa dreptului. Faţă de obiectul cererii, prin care s-a solicitat să se dispună oprirea funcţionării celor trei climatizatoare instalate de pârâtă fără acordul celorlalţi coproprietari la o distanţă mică de balconul reclamantei, aparenţa dreptului nu era legată de calitatea reclamantei de proprietară a apartamentului, ci presupunea să se probeze faptul că instalarea climatizatoarelor generează o poluare fonică, depăşindu-se gradul de intensitate a sunetului admis de lege. Întrucât reclamanta nu a înţeles să administreze probe în acest sens datorită confuziei dintre urgenţa cererii şi celeritatea judecării acesteia, corect a reţinut tribunalul că nu s-a făcut dovada aparenţei dreptului în favoarea reclamantei şi a respins cererea de ordonanţă preşedinţială *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 2841/2000, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 857).*

70. În speţă, a admite că aparenţa de drept este stabilită fără echivoc în favoarea reclamanţilor înseamnă a considera că pârâta execută lucrările de construcţie pe terenul proprietatea reclamanţilor, iar nu pe terenul său, deşi susţine contrariul, depunând şi titluri de proprietate în acest sens, ceea ce înseamnă, în ultimă consecinţă, a prejudeca fondul dreptului *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 2977/2000, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 857).*

71. Vânzătoarea, în beneficiul căreia a fost constituit dreptul de abitaţie pe timpul vieţii acesteia, a decedat, iar pârâţii au ocupat abuziv imobilul după decesul titularului dreptului de abitaţie. Ocuparea abuzivă a imobilului de către pârâţi şi refuzul acestora de a-l elibera fac admisibilă cererea de evacuare pe calea ordonanţei preşedinţiale, iar examinarea sumară a contractului prezentat de reclamanţi nu înseamnă rezolvarea fondului, deoarece este făcută doar pentru a stabili de partea cui este aparenţa dreptului *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 109 din 17 ianuarie 2001, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 2001, p. 244, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 49).*

72. În cazul în care soţia reclamantă şi copilul minor nu au unde locui şi aparenţa dreptului rezultă din însăşi calitatea reclamantei de soţie care a locuit împreună cu pârâtul în acelaşi domiciliu, figurând atât ea, cât şi copilul în contractul de închiriere, sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege pentru folosirea cererii de ordonanţă preşedinţială *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1275/1992, în Culegere de practică judiciară civilă pe anul 1992, pp. 248-249, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 22-23).*

IV. Aplicații

73. Ordonanța președințială reprezintă un mijloc procedural ce întrunește condițiile unei acțiuni civile, având însă un caracter specific, determinat de caracterul particular al măsurilor ce pot fi luate pe această cale. Astfel, cererea privind ordonanța președințială trebuie să îndeplinească atât condițiile generale necesare pentru exercitarea acțiunii civile, cât și cerințe particulare, respectiv urgența, nerezolvarea fondului cauzei și vremelnicia măsurii ordonate *(ÎCCJ, s. I. civ., dec. nr. 2816 din 22 mai 2013, disponibilă pe website-ul instanței supreme, www.scj.ro; cf. C. Ap. Iași, dec. civ. nr. 116 din 19 ianuarie 2001, în Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă pe anul 2001, p. 243, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 69)*.

74. Admisibilitatea ordonanței președințiale se analizează nu doar din perspectiva formală a condițiilor prevăzute de alin. 1 al art. 581 C. pr. civ. [*corespunzător art. 997 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], ci și din perspectiva consecințelor pe care o astfel de măsură provizorie le poate avea asupra tuturor drepturilor părților implicate în proces *(ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1487/2012, disponibilă pe website-ul instanței supreme, www.scj.ro)*.

75. Condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale se analizează nu doar din perspectiva formală a condițiilor art. 996 (*în prezent art. 997 – n.n., D.-A.G.*) NCPC, ci și din perspectiva consecințelor pe care o astfel de măsură provizorie le poate avea asupra tuturor drepturilor părților implicate în proces. Chiar dacă în această procedură nu se recunoaște sau nu se confirmă un drept cu autoritate de lucru judecat, prin măsurile dispuse se intervine radical în raportul juridic de drept privat. Altfel spus, măsurile provizorii întemeiate pe dispozițiile art. 996 (*în prezent art. 997 – n.n., D.-A.G.*) NCPC trebuie să se înscrie în limita unor măsuri conservatorii. Ori de câte ori efectele unei astfel de măsuri provizorii afectează substanța dreptului celeilalte părți, măsura nu poate fi dispusă *(Jud. Craiova, sent. civ. nr. 5438/2013, hotărâre nedefinitivă, în CJ nr. 3/2013, pp. 132-135, cu notă de P. Piperea)*.

76. O obligație de a face nu poate fi dispusă prin ordonanță președințială decât în cazurile în care se tinde la încetarea unor acte abuzive, deoarece numai în felul acesta se păstrează caracterul vremelnic al măsurilor luate *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 779/1982, în CD 1982, p. 204, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 858; cf. C. Ap. Ploiești, dec. nr.116/1997, în BJ 1993-1997, p. 625, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1505)*.

77. Blocarea în mod nejustificat a accesului reclamantului la documentele, evidențele și registrele societății reprezintă un act samavolnic al administratorului pârât, care nu poate primi o confirmare din partea instanței de judecată, iar cererea de ordonanță președințială se impune a fi admisă, ea îndeplinind toate condițiile pretinse de lege. Astfel, obligarea pârâtelor să permită acest acces nu constituie propriu-zis un act „de a face", singurul care tinde la crearea unor situații noi de fapt, neexistente anterior, în fapt solicitarea recurentului vizând numai restabilirea unei situații anterioare refuzului nejustificat, respectiv liberul acces al unui asociat-administrator la o societate comercială cu răspundere limitată la documentele și registrele persoanei juridice. Altfel spus, măsura pe care reclamantul a solicitat instanței să o dispună are drept scop de a repune o stare de fapt în situația anterioară aceleia care a generat prejudiciul. Și dacă s-ar aprecia că o asemenea măsură îmbracă forma unui act „de a face", soluția nu poate fi alta, deoarece în anumite împrejurări, în special în caz de samavolnicie, astfel de acte pot fi ordonate pe calea ordonanței președințiale, ele păstrându-și caracterul vremelnic, nefiind măsuri definitive și neducând la rezolvarea fondului dreptului *(C. Ap. Timișoara, s. com., dec. nr. 976 din 12 august 2009, disponibilă pe portal.just.ro, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 242-248)*.

78. Ideea de „vremelnicie" marchează caracterul conservator al măsurilor ordonate, în raport cu dreptul periclitat al reclamantului, fără ca ea să se refere la durata în timp a acestora. Pe această cale pot fi luate şi măsuri cu durată nelimitată în timp, cum este evacuarea, sau care nu prejudiciază partea adversă. De regulă, în cadrul ordonanţei preşedinţiale, instanţa nu stabileşte durata în timp a măsurii ordonate, efectele ei prelungindu-se pe tot timpul cât durează cauza care le-a generat sau până când acestea sunt desfiinţate sau modificate în baza unei alte hotărâri. Nerezolvarea fondului cauzei înseamnă neexaminarea fondului prin interpretarea titlurilor prezentate de ambele părţi, a căror valabilitate este contestată reciproc. Instanţa poate însă face un examen sumar al actelor, limitându-se la a stabili în favoarea cărei părţi există aparenţele unei situaţii juridice legale. De aceea, dacă pârâţii deţin spaţiul proprietatea reclamantului fără titlu legal, cum este cazul în speţă, instanţei îi este permis să oblige chiar la executarea unor acte de „a face", cum ar fi evacuarea, deoarece nu trebuie plecat de la premisa greşită că evacuarea, fiind o măsură definitivă, nu poate fi dispusă prin ordonanţă preşedinţială, indiferent de motivele invocate de reclamant *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 966 din 26 septembrie 1997, în Culegere de practică judiciară – Curtea de Apel Iaşi – 1997, pp. 64-65, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 13-14).*

79. Instanţa a admis cererea de ordonanţă preşedinţială şi a suplinit consimţământul tatălui pârât – necesar în vederea eliberării paşaportului individual sau trecerii pe paşaportul mamei a minorului – cu privire la posibilitatea fiului său de a se deplasa în străinătate împreună cu mama sa *(Jud. Bicaz, sent. civ. nr. 44/2008, disponibilă pe portal.just.ro, apud D. Zeca, Ordonanţa preşedinţială, pp. 94-95).*

80. În materie de bunuri mobile se poate solicita, pe această cale, numai restituirea celor de uz personal, de strictă necesitate. Restituirea altor bunuri care nu au acest caracter nu poate fi solicitată decât pe calea acţiunii de drept comun *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 977/1991, în Culegere de practică judiciară pe anul 1991, p. 177, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 24; cf. Trib. jud. Satu Mare, s. civ., dec. nr. 383/1973, în RRD nr. 9/1974, p. 65, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 858).*

81. Este admisibilă cererea proprietarului de a fi evacuată pe calea ordonanţei preşedinţiale persoana care îi ocupă locuinţa fără titlu, ci exclusiv pe baza unei toleranţe vremelnice *(ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 2426 din 25 martie 2004, în Dreptul nr. 3/2005, p. 267, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 47).*

82. În principiu, dacă se dovedeşte că pârâtul este violent, este posibilă evacuarea lui pe calea ordonanţei preşedinţiale, în condiţiile art. 581 C. pr. civ., fără ca măsura evacuării să fie determinată de posibilitatea acestuia de a folosi alt spaţiu de locuit. Evacuarea soţului violent poate fi însă dispusă numai atunci când există dovezi că acesta, prin comportarea sa, face imposibilă colocaţiunea şi numai dacă locuinţa comună nu poate fi împărţită provizoriu. În prezenta cauză, aşa cum corect s-a reţinut prin hotărârile pronunţate, nu s-a dovedit comportamentul violent al pârâtului, de natură a face imposibilă colocaţiunea, iar locuinţa comună este alcătuită din corpuri de clădire distincte, putând fi folosite de părţi fără a se stânjeni reciproc *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 1365 din 21 iunie 2000, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 2000, p. 218, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 24-25).*

83. Este admisibilă ordonanţa pentru a face să înceteze împiedicarea folosinţei unor dependinţe nu numai când tulburarea se realizează prin încuierea sau punerea unor stavile materiale, ci şi atunci când zădărnicirea accesului se face prin ameninţări, în speţă, cu bătaia, a căror traducere, în faptă, în trecut, este de natură să creeze justificate temeri în persoana celui

amenințat *(Trib. jud. Brașov, s. civ., dec. nr. 1193 din 5 noiembrie 1975, în RRD nr. 9/1976, p. 64, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 27).*

84. Este admisibil ca, pe calea ordonanței președințiale, să se solicite sistarea lucrărilor de instalare a unor cabluri subterane pe terenul proprietatea reclamanților, precum și autorizarea reclamanților să dezafecteze terenul de aceste cabluri, pe cheltuiala pârâtei *(C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. nr. 2840/1999, în Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 1999, p. 311, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1507).*

85. Nu se poate reține că pârâta în mod abuziv refuză să consimtă la executarea de către reclamanți – pe cheltuiala lor – a racordului apartamentelor la conducta de gaze montată pe scara de serviciu a imobilului, atâta vreme cât conducta de gaze nu este proprietate comună aflată în administrarea sa, ci proprietate particulară *(Jud. Sector 2 București, s. civ., sent. nr. 10137 din 21 decembrie 2009, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 135-137).*

86. Ocrotirea unui drept real necontestat pe calea ordonanței președințiale poate avea loc și prin ordonarea sistării sau desființării unor lucrări ori de câte ori este vorba de un abuz prin care s-ar prejudicia un astfel de drept, dacă cerințele art. 581 C. pr. civ. sunt îndeplinite. Dat fiind caracterul provizoriu al unei astfel de măsuri, instanța judecătorească are sarcina să ordone asemenea măsuri doar în cazuri urgente, când dreptul, nefiind contestat, ar putea fi vătămat prin întârziere. În consecință, în cazul în care dreptul real ce se urmărește a se apăra pe calea ordonanței președințiale este contestat, măsura sistării poate fi dispusă numai în cazul în care este indubitabil dreptul reclamantului, în ciuda contestațiilor formulate de pârât. În cazul în care există dubii asupra apartenenței dreptului de proprietate asupra terenului, pe care urmează a se edifica construcția, atunci nu se poate dispune suspendarea provizorie a edificării construcțiilor, întrucât, pe de o parte, s-ar realiza o judecată pe fondul cauzei (fapt inadmisibil în procedura ordonanței președințiale), iar, pe de altă parte, trebuie realizată o proporție între interesele părților în conflict *(Trib. Argeș, s. civ., dec. nr. 163/2010, nepublicată, în CJ nr. 7/2010, pp. 384-385, cu notă de V. Terzea).*

87. Prin instituirea unui regim special – de urgență – în soluționarea conflictelor de drepturi dintre salariat și angajator legiuitorul a avut în vedere tocmai caracterul special al drepturilor deduse judecății și neprejudicierea niciuneia dintre părți. Mai mult, suportarea vreunui prejudiciu de către angajat este înlăturată de dispozițiile exprese ale art. 78 din Codul muncii (*devenit art. 80 în urma republicării Codului – n.n., D.-A.G.*) care prevăd că, în cazul în care se constată nelegalitatea sau netemeinicia deciziei de concediere, angajatorul va fi obligat la despăgubiri egale cu salariile indexate, majorate, reactualizate și cu celelalte drepturi de care ar fi beneficiat salariatul. În atare situație, instituția ordonanței președințiale nu-și găsește aplicarea în cazul conflictelor de muncă, situația urgenței și neprejudicierii prin întârziere fiind reglementată de legea specială, caz în care dreptul comun nu mai este aplicabil *(C. Ap. Ploiești, s. conf. de muncă și asig. sociale, dec. nr. 295 din 11 martie 2008, în Jurindex, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 860).*

88. Măsura anulării concedierii nu este, prin efectul său, o măsură cu caracter temporar, după cum, în egală măsură, analizarea legalității și temeiniciei măsurii concedierii nu se poate realiza în procedura ordonanței președințiale, pentru că, în caz contrar, ar însemna ca prin această procedură să fie judecat chiar obiectul litigiului având ca obiect contestarea deciziei de concediere, cu nerespectarea condiției privind neprejudicierea fondului pretențiilor, ce poate face obiectul altui litigiu *(C. Ap. București, s. a VII-a civ. și pt. conf. de muncă și asig. sociale, dec. nr. 2488/R din 1 iunie 2010, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 313-315).*

89. Dacă urgenţa ar fi justificată prin consecinţele deciziei de încetare a contractului de muncă asupra persoanei reclamantului, celelalte două condiţii nu se regăsesc în cauză. În cazul în care instanţa ar dispune reintegrarea, reclamantul şi-ar continua activitatea ca şi până acum, însă măsura luată nu ar avea niciun efect asupra unei eventuale decizii de concediere a reclamantului. Astfel, instanţa de fond poate aprecia că decizia contestată este temeinică şi legală, iar contractul de muncă al reclamantului a încetat de la data prevăzută în decizie. În acest caz, angajatorul nu ar putea solicita restituirea drepturilor salariale încasate de reclamant, după data deciziei, deoarece acestea sunt echivalentul muncii prestate de angajat. În acest fel, măsura luată pe calea ordonanţei preşedinţiale nu ar avea caracter vremelnic. Din contră, în cazul în care pe fondul cauzei instanţa ar dispune anularea deciziei, consecinţa acestei hotărâri ar fi repunerea părţilor în situaţia anterioară, reclamantul având dreptul la plata unei despăgubiri egale cu salariile indexate, majorate şi actualizate şi cu celelalte drepturi băneşti de care ar fi beneficiat, de la data concedierii până la reintegrarea efectivă. Nici condiţia neprejudecării fondului nu este îndeplinită în cauză, deoarece, pentru a dispune reintegrarea, instanţa ar fi nevoită să se pronunţe pe aspecte legate de legalitatea şi temeinicia deciziei respective, aspecte ce nu pot face obiectul unei ordonanţe preşedinţiale. Examinarea, în cadrul soluţionării litigiului de muncă izvorât din măsura efectivă de desfacere a contractului de muncă, a faptului dacă măsura dispusă este sau nu legală şi temeinică constituie probleme de fapt şi de drept a căror stabilire cade în competenţa exclusivă a instanţelor învestite cu fondul cauzei şi nu poate face obiectul unei proceduri speciale, precum ordonanţa preşedinţială *(Trib. Bucureşti, s. a VIII-a confl. de muncă şi asig. sociale, sent. nr. 751 din 25 ianuarie 2011, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 315-317)*.

90. Reclamantul, fotbalist profesionist, jucând sub contract cu clubul Electroputere Craiova, în timpul unui meci oficial cu echipa F.C. Universitatea Craiova, a fost accidentat, fiind necesară o intervenţie chirurgicală. A chemat în judecată cele două cluburi, pentru ca, în condiţiile ordonanţei preşedinţiale, să fie obligate să îndeplinească formalităţile pentru trimiterea sa la o clinică de specialitate din Elveţia şi să suporte cheltuielile aferente (tratament, operaţie, îngrijire etc.). Acţiunea s-a admis numai faţă de clubul Electroputere Craiova, considerându-l răspunzător în temeiul contractului de muncă, şi s-a respins faţă de clubul F.C. Universitatea Craiova, cu motivarea că numai în cazul unei acţiuni de drept comun, după administrarea de probe, se poate stabili răspunderea acestuia *(C. Ap. Craiova, s. civ., dec. nr. 2.972/1999 disponibilă în aplicaţia legislativă Indaco)*.

91. Anularea unei licitaţii nu se poate dispune pe calea ordonanţei preşedinţiale *(C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 665/2000, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anii 2000-2001, p. 207, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1501)*.

92. Tribunalul a arătat că trebuie întrunite în mod obligatoriu şi în mod cumulativ trei condiţii pentru admiterea unei cereri de ordonanţă preşedinţială, respectiv urgenţa, vremelnicia măsurii şi neprejudecarea fondului cauzei. În cauză este îndeplinită doar cerinţa vremelniciei măsurii, în sensul că solicitarea reclamantului să se dispună încetarea de îndată a difuzării şi distribuirii melodiei „De la Rebrişoara în jos" de către pârât, în mediu public – posturi radio şi televiziune, internet etc. –, vizează perioada de până la soluţionarea acţiunii civile completate ce are ca obiect constatarea încălcării drepturilor de autor şi a celor conexe, ocrotite de Legea nr. 8/1996, privitor la melodia „Cânt la lume că mi-i dragă", obligarea pârâtului la plata unor sume pentru încălcarea drepturilor de autor şi a celor conexe, ocrotite de Legea nr. 8/1996, şi cu titlu de daune morale. Tribunalul a considerat că nu este întrunită condiţia urgenţei, fiindcă măsura solicitată de reclamant, să se dispună încetarea de îndată a difuzării şi distribuirii melodiei „De la Rebrişoara

în jos" de către pârât, în mediu public (posturi radio și televiziune, internet etc.), nu se poate lua decât fie pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere – or, nu se poate reține așa ceva în cazul de față, dreptul reclamantului nefiind afectat în substanța sa, cel mult, este prejudiciat –, fie pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara – or, nu se poarte reține că pârâtul ar cauza reclamantului prin actele sale o pagubă iminentă și nereparabilă, deoarece un asemenea prejudiciu se poate repara integral tocmai prin soluționarea dosarului de fond, ocazie cu care se va stabili cert dacă pârâtul, prin actele sale, a prejudiciat în vreun fel pe reclamant și, în caz afirmativ, în ce măsură. Tribunalul a arătat că nu este realizată nici condiția neprejudecării fondului cauzei, reliefând că specificul acestei proceduri permite doar examinarea sumară a raporturilor dintre părți, urmând ca fondul raporturilor litigioase să fie examinat în dosarul de fond. Însă, la o examinare sumară a aparenței drepturilor părților litigante, tribunalul arată că nu se poate reține cu certitudine din înscrisurile depuse de reclamant în susținerea cererii că linia melodică utilizată de pârât la melodia „De la Rebrișoara în jos" este aceeași cu cea pentru piesa „Cânt la lume că mi-i dragă", despre care a susținut că a fost creată de mama sa. Așa fiind, nici această cerință legală impusă în mod obligatoriu și cumulativ de lege pentru admiterea unei cereri de ordonanță președințială nu este întrunită *(Trib. Bistrița-Năsăud, sent. civ. nr. 111 din 15 ianuarie 2013, irevocabilă prin anularea recursului ca netimbrat, disponibilă în aplicația legislativă iDrept.ro)*.

93. Întrucât părțile au stabilit expres în contract că, în caz de divergență privind interpretarea și aducerea la îndeplinire a contractului, competența soluționării litigiului aparține Curții Internaționale de Arbitraj de la Paris, aceasta este instanța competentă să se pronunțe asupra fondului, astfel încât cererea de ordonanță președințială introdusă spre soluționare la Curtea de Apel București este inadmisibilă *(C. Ap. București, s. com., dec. nr. 27/1999, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anul 1999, p. 61, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, pp. 1502-1503)*.

94. Este evident faptul că suspendarea judecății litigiului arbitral poate constitui o piedică în desfășurarea arbitrajului. La această concluzie se ajunge și din interpretarea dispozițiilor art. 353[3] C. pr. civ. (*corespondentul art. 567 NCPC – n.n., D.-A.G.*), potrivit cărora, dacă părțile n-au prevăzut altfel, tribunalul arbitral trebuie să pronunțe hotărârea în termen de cel mult 5 luni de la data constituirii sale [*art. 567 alin. (1) NCPC prevede un termen de cel mult 6 luni – n.n., D.-A.G.*]. Termenul este imperativ față de termenul *trebuie*, folosit de legiuitor. Trimiterea la procedura ordonanței președințiale se face nu pentru îndeplinirea condițiilor de admitere a unei asemenea ordonanțe – caracterul vremelnic, urgența și neprejudecarea fondului –, ci pentru urgența cu care se soluționează o cerere în cadrul acestei proceduri – termenele scurte prevăzute de lege *(C. Ap. Ploiești, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 960/2010, în RRDA nr. 2/2011, pp. 107-109, cu notă de A. Dobre)*.

95. Ordonanțele președințiale sunt executorii prin ele însele în puterea legii. Ele pot fi executate înaintea definitivării lor și fără să fie învestite cu formulă executorie (de lege lata, *învestirea cu formulă executorie nu mai este prevăzută ca procedură de sine stătătoare; de altfel, nici sub imperiul NCPC, în forma conferită prin Legea nr. 138/2014, nu se punea problema învestirii cu formulă executorie, deoarece această formalitate era aplicabilă doar în relație cu titlurile executorii, altele decât hotărârile judecătorești – n.n., D.-A.G.*). Fiind executorii prin ele însele, în puterea legii, punerea lor în executare trebuie să se facă cu cea mai mare rapiditate *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1376 din 20 aprilie 2004, disponibilă în aplicația legislativă Legalis 2.0)*.

96. Dispunând ca executarea să se facă fără somație și fără trecerea vreunui termen – cu toate că nu s-a solicitat acest lucru –, instanța a uzat de prerogativa conferită de art. 581

alin. 3 C. pr. civ. [*corespunzător, în principiu, dispoziţiilor art. 999 alin. (2) teza întâi, alin. (3) teza întâi şi alin. (4) şi ale art. 997 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], neputându-se susţine că s-a pronunţat *plus petita (C. Ap. Bucureşti, s. com., dec. nr. 97/2001, în Culegere de practică judiciară în materie comercială pe anii 2000-2001, p. 191, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1505, cu nota autorilor, care se apreciază că numai cu încălcarea principiului disponibilităţii instanţa ar putea să dispună din oficiu ca executarea ordonanţei preşedinţiale să se facă fără somaţie şi fără trecerea vreunui termen).*

97. Potrivit prevederilor art. 280 C. pr. civ. (*corespondentul art. 450 NCPC – n.n., D.-A.G.*), cererea pentru suspendarea execuţiei vremelnice se va putea face fie odată cu apelul, fie separat, pe tot parcursul judecăţii în faţa instanţei de apel. Împotriva încheierii prin care s-a dispus începerea executării silite mobiliare, rămasă definitivă şi învestită cu formulă executorie, nu se mai poate dispune suspendarea executării silite pe calea ordonanţei preşedinţiale *(CSJ, s. com., dec. nr. 1016 din 25 iunie 1996, în Buletinul Jurisprudenţei 1990-2003, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 1016).*

Notă: *De lege lata*, învestirea cu formulă executorie nu mai este prevăzută ca procedură de sine stătătoare; de altfel, nici sub imperiul NCPC, în forma conferită prin Legea nr. 138/2014, nu se punea problema învestirii cu formulă executorie, deoarece această formalitate era aplicabilă doar în relaţie cu titlurile executorii, altele decât hotărârile judecătoreşti.

98. Cererea de suspendare a executării silite se circumscrie procedurii speciale şi derogatorii prevăzute de art. 403 alin. 1 C. pr. civ. [*corespondentul parţial al art. 719 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], având în vedere principiul *specialia generalibus derogant*, şi nu poate fi primită pe calea ordonanţei preşedinţiale, reclamanta având deschisă calea specială de soluţionare, cu îndeplinirea condiţiilor cerute de textul de lege special, inclusiv achitarea unei cauţiuni *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1083/R din 4 mai 2011, nepublicată, apud A.G. Ţambulea, Executarea silită. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 190-194).*

99. Pe calea ordonanţei preşedinţiale nu se pot anula măsuri de executare silită *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 685 din 9 iunie 1995, disponibilă în aplicaţia legislativă Legalis 2.0).*

100. Practica constantă a Înaltei Curţi în sensul că, în materia contenciosului administrativ, este inadmisibilă cererea de ordonanţă preşedinţială vizează exclusiv cererile de suspendare a executării actului administrativ, justificat de existenţa unei reglementări cu caracter derogatoriu în această materie (art. 14 şi art. 15 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004), ceea ce obligă la urmarea procedurii reglementate prin acest act normativ, şi nu a celei de drept comun, prevăzută în C. pr. civ. *(ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 1035 din 13 martie 2008, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 860; cf.: ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 4189/2005, în BJ 2005, p. 611, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, p. 1504, şi C. Ap. Cluj, s. com. cont. adm. fisc., dec. nr. 10867/2005, în BJ 2005, p. 463, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 860; pentru practica judiciară mai veche în materie, a se vedea, e.g., Cas., I., dec. nr. 805 din 16 martie 1938, şi Cas., I., dec. nr. 592 din 6 februarie 1940, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", Bucureşti, 1941, p. 51).*

Art. 998. Instanţa competentă

Cererea de ordonanţă preşedinţială se va introduce la instanţa competentă să se pronunţe în primă instanţă asupra fondului dreptului.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Comentariu

1. Soluționarea cererii de ordonanță președințială este de competența instanței competente să se pronunțe în primă instanță asupra fondului dreptului, indiferent dacă este sau nu în curs o judecată asupra fondului și indiferent de etapa procesuală (primă instanță, apel, recurs) în care s-ar afla o asemenea judecată. Textul aduce o clarificare utilă (prin referirea expresă la prima instanță competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului) în raport cu vechea reglementare – art. 581 alin. 2 C. pr. civ. –, care prevedea doar că cererea de ordonanță președințială se introduce la instanța competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului[1)].

2. Competența materială[2)] și teritorială se stabilește prin raportare la normele dreptului comun în materie[3)].

3. Uneori norma de competență reia regula generală[4)], alteori legea delimitează în mod expres competența materială (funcțională/procesuală) și teritorială pentru soluționarea cererilor de ordonanță președințială într-o anumită materie:

- încuviințarea provizorie, până la soluționarea cererii de suspendare, a suspendării executării provizorii este de competența instanței de apel[5)] [art. 450 alin. (5) NCPC];

[1)] Text ce a prilejuit interpretarea că, dacă exista un litigiu pe fond pendinte, cererea de ordonanță președințială se îndrepta la instanța sesizată cu judecarea litigiului respectiv, soluția prezentând interes nu numai în cazul eventualei competențe teritoriale alternative, ci și în cazul competenței materiale, având în vedere că, după reintroducerea apelului, existau două instanțe de fond (prima instanță și instanța de apel); se opina că cererea de ordonanță președințială se introducea la instanța de apel, dacă litigiul în fond era pendinte în fața acestei instanțe (a se vedea G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, ed. a 2-a, Ed. All, București, 1995, p. 820).

În doctrina recentă s-a opinat cu temei că, în cazul în care litigiul pe fond se află în apel sau în rejudecare în fond după casarea cu reținere, cererea de ordonanță președințială se va îndrepta la instanța competentă să se pronunțe în primă instanță asupra fondului dreptului, iar nu la instanța superioară, chiar dacă aceasta este o instanță de fond (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 827-828).

[2)] Într-o recentă decizie de speță, instanța supremă a reținut că art. 998 NCPC reglementează competența materială de soluționare a unei astfel de cereri, iar nu competența teritorială, aceasta din urmă urmând a fi determinată potrivit regulilor generale (a se vedea ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 2816 din 22 mai 2013, *precit.*).

[3)] Cu titlu de exemplu, cererea de ordonanță președințială urmărind înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări este de competența instanței de executare (a se vedea și: D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 579; C. Ap. Cluj, dec. nr. 607 din 15 martie 2007, *cit. infra*, sub comentariul prezentului articol, la nr. 3), care, potrivit dispozițiilor cu caracter de principiu ale art. 651 NCPC, soluționează, de regulă, contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite.

S-a arătat cu temei că simetria dintre obiectul cererii de ordonanță președințială și obiectul acțiunii de fond dispare în cazuri concrete, cum este cel prevăzut de art. 979 alin. (8) NCPC și art. 255 alin. (8) NCC, când obiectul primei cereri îl constituie eliberarea cauțiunii, iar obiectul celei de-a doua cereri îl reprezintă obligarea la daune-interese și acțiunea de fond nu se mai introduce tot de către reclamantul din cererea de ordonanță președințială, ci de către pârâtul din cererea respectivă (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 79).

[4)] *E.g.*, cererea de ordonanță președințială privind suspendarea executării actelor emise de organele persoanelor juridice atacate cu cerere de anulare se soluționează de către instanța competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului, *i.e.* asupra cererii de anulare – a se vedea art. 217 alin. (1) combinat cu art. 216 alin. (3) teza întâi NCC.

[5)] Instanța supremă a reținut recent că, în virtutea caracterului exclusiv incidental și ca efect al prorogării legale de competență, prin derogare de la prevederile art. 998 NCPC, potrivit cărora cererea de ordonanță președințială se va introduce la instanța competentă să se pronunțe în primă instanță asupra

- cererile pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea și desfășurarea arbitrajului, precum și pentru îndeplinirea altor atribuții ce revin instanței judecătorești în arbitraj sunt de competența tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul [art. 547 alin. (1) teza întâi NCPC];

- cererile de încuviințare, pe timpul procesului de divorț, a unor măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței familiei sunt de competența instanței competente să soluționeze cererea de divorț (art. 920 NCPC), la rândul ei, determinată de art. 916 din același cod;

- cererea de luare a măsurilor pentru asigurarea traficului portuar și a siguranței civile pe durata imobilizării navei sunt de competența instanței competente să soluționeze cererea de sechestru asigurător asupra unei nave, *i.e.* tribunalul locului unde se află nava, indiferent de instanța la care s-a introdus sau urmează a fi introdusă acțiunea de fond [art. 968 NCPC coroborat cu art. 962 din același cod].

4. Pentru ipoteza în care cererea asupra fondului a fost strămutată la o altă instanță, s-a susținut în mod judicios că cererea de ordonanță președințială se introduce la instanța la care s-a făcut strămutarea, soluția fiind concordantă cu dispozițiile art. 998 NCPC, întrucât, după admiterea cererii de strămutare, această „primă instanță" este chiar instanța la care s-a făcut strămutarea[1)].

5. În cazul în care s-a formulat numai cerere de ordonanță președințială, nu și o acțiune pe fondul dreptului, iar protejarea dreptului poate fi valorificată pe calea mai multor acțiuni de drept comun, de competența unor instanțe diferite, s-a opinat că judecătorul[2)] trebuie să analizeze cu multă atenție care este acțiunea corespunzătoare de drept comun aflată imediat la îndemâna reclamantului, având și posibilitatea să îl întrebe care este acțiunea de drept comun pe care intenționează să o intenteze[3)].

---

fondului dreptului, cererea prevăzută de art. 450 alin. (5) din același cod se judecă de instanța de apel (a se vedea ÎCCJ, Completul competent să judece recursul în interesul legii, dec. nr. 8 din 27 aprilie 2015, *precit.*).

[1)] A se vedea, pentru argumentația acestei soluții, I. Deleanu, *Ordonanța președințială*, pp. 18-19; *contra*, a se vedea: ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 2816 din 22 mai 2013, *precit.*; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 755, nota 1156 (unde s-a reținut că împrejurarea că cererea asupra fondului a fost strămutată la o altă instanță nu justifică, numai pentru acest motiv, trimiterea cererii de ordonanță președințială la aceeași instanță, astfel încât pentru determinarea instanței competente să soluționeze ordonanța președințială trebuie avută în vedere instanța care ar fi competentă să judece fondul, iar nu cea care judecă efectiv, ca urmare a incidentului procedural care este strămutarea).

[2)] Raportat la art. 41 alin. (1) NCPC, judecătorul care a judecat cererea de ordonanță președințială nu este incompatibil să judece acțiunea de drept comun, tocmai fiindcă în primul caz nu a rezolvat fondul dreptului (a se vedea, în acest sens, Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 95; *cf.* D. Zeca, *Ordonanța președințială*, pp. 60-61 și jurisprudența acolo citată).

[3)] A se vedea, în acest sens, Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 78 (se mai precizează că, deși între competența soluționării ordonanței președințiale și competența prin care se soluționează fondul litigiului există sau ar trebui să existe o simetrie perfectă, o embrionară interdependență, pentru determinarea instanței competente să judece cererea de ordonanță președințială se va porni nu de la obiectul acțiunii de drept comun spre obiectul cererii de ordonanță președințială, fiindcă nu întotdeauna acestea coincid, ci invers, făcând abstracție de caracterul urgent al acesteia din urmă, analizând care ar fi instanța competentă

6. Doctrina a admis în mod constant posibilitatea intervenirii conexității între două ordonanțe președințiale[1], însă nu și între procesul privind ordonanța președințială și procesul asupra fondului dreptului[2].

7. În privința litispendenței, s-a învederat că aceasta nu poate exista între o cerere de ordonanță președințială și acțiunea principală, condiția existenței identității de obiect neputând fi întrunită, întrucât obiectul unei acțiuni principale este, în general, stabilirea sau desfacerea unor raporturi de drept între două sau mai multe persoane, cu toate efectele juridice, cu caracter definitiv, ce decurg de aici, pe când obiectul unei cereri de ordonanță este limitat, chiar prin lege, la luarea unor măsuri provizorii, chemate să ocrotească existența sau exercițiul unui drept. Pe de altă parte, s-a admis că, în cazul a două ordonanțe președințiale având același obiect, între aceleași părți și cu aceeași cauză juridică, excepția de litispendență poate fi propusă cu succes, dacă condițiile de exercițiu sunt îndeplinite, pentru o bună administrare a justiției și pentru a păstra neștirbit prestigiul hotărârilor judecătorești care, incontestabil, s-ar găsi grav zdruncinat în cazul când s-ar pronunța hotărâri contradictorii[3].

---

să o judece dacă obiectul acesteia ar fi formulat în cadrul unei acțiuni de drept comun, care nu ar presupune celeritatea judecării ei); în sensul că judecătorul ordonanței nu este ținut de soluția pronunțată de instanța ce judecă acțiunea pe fond în ceea ce privește competența, ci trebuie să stabilească dacă este competent numai pe baza obiectului și probelor existente în cauza cu care a fost învestit, a se vedea C.R. Radu, *Ordonanța președințială*, p. 3 (s-a învederat că judecătorul este dator să verifice dacă este competent în abstract, respectiv prin examinarea dispozițiilor legale ce reglementează instanța competentă să judece cauza în fond, și nu în concret, adică fără să ia în considerare soluția unei instanțe ce a stabilit că este competentă să judece cauza pe fond – *ibidem*, pp. 3-4); pentru o ipoteză în care era în curs o judecată asupra fondului, în practica judiciară s-a reținut însă că, până la o eventuală soluție judecătorească care să stabilească, în dosarul de fond, o altă competență, aceasta nu poate rezulta decât din cererea înregistrată pe rolul său, nefiind în căderea instanței competente să judece cererea de ordonanță președințială, ca cerere incidentală, să stabilească instanța competentă să se pronunțe asupra fondului și, implicit, instanța competentă să judece cererea de ordonanță președințială (a se vedea C. Ap. Alba Iulia, s. com., dec. nr. 705/2009, *Indaco Lege 4.4*, *apud* Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, pp. 170-171).

[1] A se vedea, *e.g.*, M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1511; desigur, *de lege lata*, dacă sunt îndeplinite cerințele impuse de art. 139 alin. (1) NCPC.

[2] A se vedea, în acest sens: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 658-659; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1277; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 174; *cf.* D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 579.

Și în doctrina mai veche se arăta că conexitatea între două cereri de ordonanță președințială va fi admisă de câte ori cererile se găsesc pendinte în fața aceleiași instanțe și au între ele o legătură atât de intimă încât interesul unei bune administrări a justiției cere judecarea lor împreună. În schimb, se aprecia ca inadmisibilă conexarea între o cerere de ordonanță președințială și procesul de fond, arătându-se, între altele, că soluțiile dobândite în cele două instanțe nu pot fi în conflict, întrucât câmpul lor de aplicare e diferit, iar ordonanțele președințiale nu pot prejudeca asupra hotărârii de fond (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 598 și 600).

[3] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 602-603 (tot în sensul că între procedura ordonanței președințiale și procesul privind fondul dreptului nu poate exista litispendență, a se vedea E. Petit, C.Gr.C. Zotta, *Ordonanțele prezidențiale de référé*, p. 127 și doctrina și jurisprudența acolo citate); *cf.*, pentru doctrina elaborată în sistemul NCPC, *e.g.*: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 658-659; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1277; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 579; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 174.

8. Cererile neevaluabile în bani, formulate pe cale de ordonanţă preşedinţială, sunt taxate[1)] cu 20 de lei, în vreme ce acelea evaluabile în bani se taxează cu 50 de lei, dacă valoarea cererii nu depăşeşte 2.000 de lei, şi cu 200 de lei, dacă valoarea acesteia depăşeşte 2.000 de lei[2)].

Jurisprudenţă

1. Determinarea instanţei competente să soluţioneze cererea de ordonanţă preşedinţială se face prin identificarea instanţei competente să judece fondul dreptului raportat la obiectul cererii de ordonanţă preşedinţială, iar nu la un alt obiect al unei cereri sau acţiuni pendinte între aceleaşi părţi, pe rolul instanţelor judecătoreşti. Or, această determinare se realizează conform dispoziţiilor legale independent de existenţa pe rolul unei anumite instanţe a litigiului vizând fondul dreptului, în care s-ar putea ori nu antama chestiunea competenţei teritoriale *(ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 5944/2011, disponibilă pe website-ul instanţei supreme, www.scj.ro).*

2. Soluţionarea cererii de ordonanţă preşedinţială este de competenţa, în primă instanţă, a instanţei competente să judece fondul dreptului. În speţă, obiectul ordonanţei preşedinţiale este luarea unei măsuri provizorii de sistare şi abţinere a pârâţilor de la efectuarea oricăror lucrări la un imobil. Fiind vorba de o obligaţie de a nu face, neevaluabilă în bani, dacă reclamanţii ar solicita obligarea pârâţilor să sisteze şi să se abţină definitiv, iar nu provizoriu, de la efectuarea oricăror lucrări la imobil, competentă ar fi să soluţioneze cauza în primă instanţă judecătoria, în baza art. 1 C. pr. civ. Întrucât pe calea ordonanţei preşedinţiale se pot lua doar măsuri vremelnice, provizorii, care nu prejudecă fondul, expresia „instanţa competentă să judece fondul dreptului" se referă în speţă la fondul dreptului obligaţiei de a nu face, care constituie obiectul cererii de ordonanţă preşedinţială, iar nu la fondul dreptului acţiunii în „anularea contractului de vânzare-cumpărare intervenit între părţi". Determinarea instanţei competente să soluţioneze cererea de ordonanţă preşedinţială se face prin identificarea instanţei competente să judece fondul dreptului, raportat la obiectul cererii de ordonanţă preşedinţială, iar nu la un alt obiect al unei cereri sau acţiuni pendinte între aceleaşi părţi, pe rolul instanţelor judecătoreşti *(C. Ap. Cluj, s. civ., de muncă şi asig. sociale, pt. minori şi fam., dec. nr. 453/R/2004, în BJ 2004, p. 210, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, pp. 860-861).*

3. Instanţei de executare îi revine competenţa materială de a soluţiona cererea de ordonanţă preşedinţială prin care se tinde la înlăturarea unor piedici cu privire la executarea unui titlu executoriu (*act de adjudecare – n.n., D.-A.G.*) ce nu emană de la un organ de jurisdicţie *(C. Ap. Cluj, dec. nr. 607 din 15 martie 2007, disponibilă pe portal.just.ro, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 148-151, cu nota autorului).*

4. În situaţia în care, fiind pendinte acţiunea de divorţ la o anumită judecătorie, soţia formulează, distinct, şi o cerere de ordonanţă preşedinţială (pentru încredinţarea provizorie a minorului şi, în consecinţă, obligarea soţului la plata pensiei de întreţinere), competenţa

---

[1)] Uneori, legea scuteşte de plata taxei de timbru unele cereri de ordonanţă preşedinţială [a se vedea art. 140 raportat la art. 100 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului].

[2)] A se vedea dispoziţiile art. 6 alin. (4) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru (publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013). Vechea reglementare stabilea o taxă judiciară de timbru de 10 lei pentru cererile de ordonanţă preşedinţială al căror obiect nu era evaluabil în bani, cu consecinţa că cele având un obiect evaluabil în bani erau taxate procentual [a se vedea art. 3 lit. b) şi art. 2 alin. (1) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, în prezent abrogată].

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

teritorială pentru judecarea acestei cereri de ordonanță aparține judecătoriei care a fost învestită cu soluționarea acțiunii de divorț, iar nu aceleia în raza căreia se află actualul domiciliu al soțului pârât, avându-se în vedere caracterul accesoriu al cererii de ordonanță președințială, în raport cu acțiunea de divorț *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 587 din 4 martie 1988, în RRD nr. 7/1998, p. 62, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 68).*

Art. 999. Procedura de soluționare

(1) În vederea judecării cererii, părțile vor fi citate conform normelor privind citarea în procesele urgente, iar pârâtului i se va comunica o copie de pe cerere și de pe actele care o însoțesc. Întâmpinarea nu este obligatorie.

(2) Ordonanța va putea fi dată și fără citarea părților. În caz de urgență deosebită, ordonanța va putea fi dată chiar în aceeași zi, instanța pronunțându-se asupra măsurii solicitate pe baza cererii și actelor depuse, fără concluziile părților.

(3) Judecata se face de urgență și cu precădere, nefiind admisibile probe a căror administrare necesită un timp îndelungat. Dispozițiile privind cercetarea procesului nu sunt aplicabile.

(4) Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordonanței se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

Comentariu

1. Particularitatea regulilor de judecare a cererilor de ordonanță președințială este consecința firească a finalității edictării procedurii contencioase[1)] analizate – luarea unor măsuri provizorii în cazuri urgente.

2. În afara clasicei formule privitoare la judecarea de urgență și cu precădere (atât a cererii de ordonanță președințială, cât și a apelului), o serie de norme procedurale speciale converg spre asigurarea celerității procedurii ordonanței președințiale, atât în etapa jurisdicțională, cât și în faza execuțională: părțile sunt citate conform normelor privind citarea în procesele urgente [art. 999 alin. (1) teza întâi NCPC]; întâmpinarea nu este obligatorie [art. 999

[1)] A se vedea, în acest sens, de exemplu: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, pp. 419-420; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1274; C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 203; în doctrina mai veche se arăta în mod judicios că nu este vorba în nicio fază a instanțelor de *référé* de o procedură grațioasă, pentru că ceea ce caracterizează și deosebește procedura contencioasă de cea grațioasă nu este nici locul unde ea se exercită (cameră de consiliu sau ședință publică), nici faptul citării sau necitării părților; caracterele esențiale ale jurisdicției grațioase sunt două, care decurg una din alta: ea se exercită asupra unor cereri care nu au în fața lor un adversar cunoscut sau prezumat, iar judecătorul nu are deci a se pronunța asupra pretențiilor unei părți în luptă cu pretențiile altei părți; or, se concluziona, ambele caractere lipsind cu desăvârșire în materia ordonanței președințiale, aceasta aparține jurisdicției contencioase (a se vedea C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, pp. 223-224 și doctrina și jurisprudența acolo citate); uneori caracterul contencios al procedurii speciale analizate se deduce și cu argumente vizând topografia reglementării, în sensul că aceasta este poziționată în Cartea a VI-a a Codului, alături de celelalte proceduri speciale; într-o oarecare măsură, o asemenea motivare apare discutabilă, câtă vreme nu se poate nega existența în acest corpus de norme speciale și a unor întregi proceduri [ca în cazul procedurii privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii în ipotezele reglementate de art. 1.052 alin. (5) NCPC – a se vedea, în acest sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 840-841] sau etape procesuale (ca în cazul primei faze a procedurii de punere sub interdicție judecătorească – a se vedea și *supra*, comentariul *sub* art. 938 NCPC) cu caracter necontencios.

alin. (1) teza a doua NCPC]; ordonanța poate fi dată și fără citarea părților [art. 999 alin. (2) teza întâi NCPC]; în caz de urgență deosebită, ordonanța poate fi dată chiar în aceeași zi, instanța pronunțându-se asupra măsurii solicitate pe baza cererii și actelor depuse, fără concluziile părților [art. 999 alin. (2) teza a doua NCPC]; nu sunt admisibile probele a căror administrare necesită un timp mai îndelungat [art. 999 alin. (3) teza întâi NCPC]; dispozițiile privind cercetarea procesului nu sunt aplicabile [art. 999 alin. (3) teza a doua NCPC]; pronunțarea, atât în primă instanță, cât și în apel/recurs, se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordonanței, precum și cea a hotărârii instanței de apel/recurs se fac în cel mult 48 de ore de la pronunțare [art. 999 alin. (4) și art. 1.000 alin. (3) teza a doua NCPC]; ordonanța este supusă numai apelului/recursului în termen de 5 zile [art. 1.000 alin. (1) și (4) NCPC]; ordonanța este executorie [art. 997 alin. (2) teza întâi NCPC]; instanța poate hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen [art. 997 alin. (3) NCPC]; instanța poate suspenda executarea până la judecarea apelului, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei cuantum se va stabili de către aceasta [art. 1.000 alin. (2) NCPC].

3. Cererea de ordonanță președințială trebuie să cuprindă numai mențiunile esențiale prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată (numele și domiciliul părților, măsura care se solicită a fi ordonată, justificarea urgenței acestei măsuri, probele invocate și semnătura)[1]. Considerăm că reclamantul nu este ținut să dezvolte pe larg motivele de fapt și de drept[2] pe care se întemeiază cererea sa[3].

4. Cererea de ordonanță președințială atrage întreruperea prescripției extinctive, soluție justificată, dat fiind că printr-o asemenea cerere autorul invocă un drept contra altuia, iar o astfel de măsură asigură protecția lui juridică în sens larg[4].

5. Cât privește aplicabilitatea dispozițiilor art. 200 NCPC, considerăm că aceasta trebuie, în principiu, exclusă în procedura specială analizată[5]. În context sunt elocvente dispozițiile

---

[1] A se vedea, în acest sens, cu privire la vechea reglementare: I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, p. 352; Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. II, pp. 371-372, iar pentru noua reglementare, G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 828; în sensul că cererea de ordonanță președințială trebuie să cuprindă elementele prevăzute de art. 112 C. pr. civ., a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 495; în sensul că cererea de ordonanță președințială trebuie să cuprindă, pe lângă elementele specifice unei cereri de chemare în judecată de drept comun, și susținerile și probele aferente condițiilor de admisibilitate a ordonanței (urgența, vremelnicia, neprejudecarea fondului, aparența de drept), a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 170.

[2] Sub regimul vechii reglementări, în doctrină s-a arătat chiar că, în cazul cererii de ordonanță președințială, nu se pretinde o motivare în drept a cererii, întrucât unicul temei al acesteia în toate cazurile nu poate fi decât art. 581 C. pr. civ. (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 204).

[3] O asemenea soluție era consacrată normativ de dispozițiile art. 410 alin. 1 C. pr. civ. Carol al II-lea, potrivit cărora cererea trebuia să cuprindă pe scurt temeiurile de fapt și de drept pe care se sprijină.

[4] A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 604, nota 1, inclusiv trimiterea la reglementarea franceză acolo citată; tot în sensul că, deși în cadrul ordonanței președințiale nu se abordează fondul dreptului, cererea de ordonanță președințială întrerupe prescripția extinctivă, atunci când „dreptul aparent" este supus prescripției, a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 659 (unde se mai arată că instanța nu prejudecă fondul, dar îl intuiește și că, convențional vorbind, ordonanța președințială reprezintă o componentă a unui actual sau viitor litigiu, în care se discută însuși fondul dreptului).

[5] În sensul că procedura de regularizare a cererii introductive ar fi aplicabilă cererilor de ordonanță președințială, a se vedea: G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 828 (unde se susține că cererea de ordonanță președințială este supusă, în principiu, procedurii verificării și regularizării prevăzute de art. 200 NCPC,

art. 12[1] LPA NCPC (introduse prin Legea nr. 138/2014), care, urmărind să clarifice, cu titlu de principiu, chestiunea sferei de aplicare a procedurii de verificare și regularizare a cererii introductive, stabilesc inaplicabilitatea dispozițiilor art. 200 NCPC în cazul incidentelor procedurale și al procedurilor speciale care nu sunt compatibile[1)] cu aceste dispoziții[2)].

întrucât normele speciale, pentru aspectele pe care nu le reglementează, se completează cu cele generale, dar că, în această materie, trebuie avut în vedere caracterul sumar al procedurii, rezultat din urgența care caracterizează ordonanța președințială); D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 580 (se apreciază că pronunțarea ordonanței în aceeași zi, fără citarea părților, nu poate fi realizată decât în situația în care cererea îndeplinește condițiile art. 194-197 NCPC, nefiind necesară regularizarea acesteia – *ibidem*, p. 581); G.C. Frențiu, D.-L. Bălădean, *Noul Cod*, p. 1405; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 83; s-a opinat că, dacă cererea este depusă personal, ea va fi verificată și, dacă nu îndeplinește cerințele prevăzute de lege, i se va pune în vedere reclamantului, pe loc, să complinească lipsurile, iar, în măsura în care lipsurile nu au fost identificate pe loc ori cererea nu a fost depusă personal, reclamantului i se vor comunica lipsurile cererii sale, cu mențiunea complinirii acestora, de îndată, în termenul de 10 zile prescris de lege sub sancțiunea nulității cererii – a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 170; nu suntem de acord cu interpretarea avansată, ținând seama de noua concepție privitoare la etapa scrisă [a se vedea, de exemplu, art. 199 alin. (2) NCPC]; posibilitatea modificării/completării cererii cu prilejul depunerii acesteia este consacrată de NCPC [art. 471 alin. (3) teza întâi și art. 490 alin. (2) teza întâi] în materia apelului și recursului [dispoziții aplicabile însă doar în procesele pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017 – a se vedea art. XIII teza întâi din Legea nr. 2/2013 și alin. (1) al articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015].

[1)] Rezerva compatibilității privește doar procedurile speciale, iar nu și incidentele procedurale.

[2)] În mod judicios se arăta în doctrină, anterior amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014, că, urmând principiul *specialia generalibus derogant*, dispozițiile privind regularizarea se aplică în măsura în care nu sunt incompatibile cu procedura specială respectivă sau dacă dispozițiile speciale nu prevăd derogări de la regula dreptului comun [a se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Câteva reflecții cu privire la soluțiile din doctrină și jurisprudență privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, în RRDP nr. 4/2014, p. 104; autorii exemplificau, ca proceduri speciale în cazul cărora nu sunt aplicabile dispozițiile privind regularizarea, procedura punerii sub interdicție, procedura de declarare a morții și procedura cererilor cu valoare redusă, iar ca proceduri care nu excludeau aplicabilitatea prevederilor privitoare la regularizare, procedura divorțului, procedura partajului, procedura cererilor posesorii și procedura ordonanței de plată (*ibidem*, pp. 104-105); se mai susținea că procedura de regularizare nu se aplică în cazul cererilor incidentale și că, indiferent de corectitudinea întocmirii acestor cereri, oricum etapa cercetării procesului va fi antrenată de cererea de chemare în judecată (cererea principală), astfel că parcurgerea unor proceduri de regularizare pentru cererile incidentale nu își mai găsește sensul, mai mult, conducând numai la o supărătoare amânare a procesului; se mai arăta că nu trebuie omis faptul că, în cazul cererilor incidentale, de cele mai multe ori instanța are și posibilitatea disjungerii lor, în măsura în care provoacă amânarea judecății cererii principale (*ibidem*, p. 104)]; în sensul că nu există proceduri speciale incompatibile în sine cu procedura de verificare și regularizare a cererii de chemare în judecată, pentru că, până la urmă, orice cerere poate fi verificată și regularizată, a se vedea L.-A. Viorel, G. Viorel, *Noi realități procesuale în procedura de judecată. Unele modificări ale NCPC aduse prin intermediul Legii nr. 138/2014*, disponibil la adresa de internet: *http://www.juridice.ro/342383/noi-realitati-procesuale-in-procedura-de-judecata-unele-modificari-ale-ncpc-aduse-prin-intermediul-legii-nr-1382014.html* (unde se mai arată că, în schimb, există proceduri speciale incompatibile cu procedura ulterioară verificării și regularizării cererii – prevăzute de dispozițiile art. 201 NCPC, respectiv comunicarea întâmpinării, comunicarea răspunsului la întâmpinare – în cadrul etapei scrise; autorii opinează că se impunea menționarea expresă – astfel cum, de altfel, s-a procedat în cazul contestației la executare – a acelor proceduri speciale în care dispozițiile art. 200 NCPC nu sunt aplicabile, dublată, eventual, de un criteriu clar, lipsit de echivoc, în raport cu care să se poată stabili că nu se mai procedează la verificarea și regularizarea cererii – *e.g.* inaplicabilitatea dispozițiilor art. 200 NCPC tuturor acelor proceduri calificate de lege drept urgente).

A fortiori, aplicarea procedurii de regularizare apare ca incompatibilă cu urgența procedurii ordonanței președințiale în cazurile în care ordonanța se dă în aceeași zi[1].

6. În jurisprudența[2] dezvoltată, dar și în doctrina[3] elaborată sub regimul vechii reglementări s-a reținut că, chiar dacă s-a dispus citarea, în considerarea caracterului urgent al procedurii, instanța nu este obligată să comunice pârâtului cererea și actele depuse de reclamant.

Noua reglementare instituie obligația instanței de a comunica pârâtului, în copie, cererea de ordonanță președințială[4] și actele care o însoțesc, soluție de natură să contribuie la satisfacerea exigențelor principiilor fundamentale privind contradictorialitatea și dreptul la apărare.

7. O particularitate importantă a procedurii ordonanței președințiale este conferită de împrejurarea că întâmpinarea nu este obligatorie[5],[6]. Așa fiind, prin citație, pârâtului i se pune în vedere și faptul că are obligația de a-și pregăti apărarea pentru primul termen de judecată, propunând probele de care înțelege să se folosească, sub sancțiunea prevăzută de lege (decăderea), care va fi indicată expres[7].

---

[1] A se vedea, în același sens: G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 828; L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 170.

Soluția se impune și în considerarea faptului că, așa cum s-a arătat în doctrină, termenul de 10 zile lăsat reclamantului pentru modificarea/completarea cererii introductive nu poate fi redus de instanță [a se vedea V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Câteva reflecții cu privire la soluțiile din doctrină și jurisprudență privind unele probleme ivite în aplicarea NCPC*, în RRDP nr. 4/2014, p. 103, unde se mai arată că interpretarea corectă este aceea că expresia „cel mult" – *utilizată de art. 200 alin. (3) teza întâi NCPC (n.n., D.-A.G.)* – se adresează reclamantului, în sensul că acesta poate face completările solicitate de instanță oricând în interiorul celor 10 zile și că, în absența unei norme exprese, cum este cazul art. 201 alin. (5) NCPC, instanța nu poate nici reduce și nici majora termenele legale].

[2] A se vedea Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1744/1957, în *CD 1957*, pp. 311-313, *apud* V.M. Ciobanu, vol. II, 1999, p. 496, nota 33; pentru o soluție similară în jurisprudența interbelică, a se vedea Trib. Dorohoi, hot. din 23 iunie 1931, *apud* D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 481.

[3] A se vedea: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 415; I. Leș, *Tratat*, 2010, p. 931.

[4] Art. 410 alin. 2 teza a treia C. pr. civ. Carol al II-lea stabilea chiar un termen de înmânare a citației și a copiei de pe cerere (cel mai târziu cu 24 de ore înainte de înfățișare).

[5] Și în doctrina mai veche se arăta că pârâtul nu era dator, chiar atunci când era citat și chiar dacă primea copie de pe cerere, să depună întâmpinarea scrisă (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 495); totuși, sub imperiul vechii reglementări s-a susținut că întâmpinarea este obligatorie (a se vedea M. Tăbârcă, *op. cit.*, vol. II, 2008, p. 226).

[6] Ca regulă, întâmpinarea nu este obligatorie nici în incidentele procedurale (a se vedea art. 12^2 din Legea nr. 76/2012).

[7] În doctrină s-a afirmat că, întâmpinarea nefiind obligatorie, pârâtului nu i se va aplica sancțiunea decăderii reglementată de art. 208 alin. (2) NCPC (a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 580; autorul mai arată că pârâtul nu va fi decăzut din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții relative, chiar dacă, depunând întâmpinarea, omite să le propună sau să le invoce, și că la primul termen pârâtul va putea invoca excepții și propune probe, dacă ordonanța s-a dat cu citare). Este de menționat că sancțiunea decăderii, prevăzută de art. 254 alin. (1) teza întâi NCPC, intervine finalmente, în regulă generală, dacă pârâtul nu propune probele sau nu invocă excepțiile de ordine privată la primul termen de judecată.

În măsura în care pârâtul face întâmpinare, considerăm că, în lipsa unei excepții de la regula instituită de art. 206 alin. (1) NCPC, întâmpinarea se comunică reclamantului, iar acesta din urmă poate[1] face răspuns la întâmpinare[2].

8. Cât privește cererea reconvențională, opinăm că aceasta este admisibilă[3] dacă această cerere întrunește, la rândul său, condițiile de admisibilitate prescrise de lege, urmând a fi

[1] Pentru opinia, pe care nu o susținem, că, chiar dacă în materia ordonanței președințiale întâmpinarea nu este obligatorie, răspunsul la întâmpinare este obligatoriu, întâmpinarea și răspunsul la întâmpinare fiind acte procedurale distincte, cu regim juridic distinct, iar singura situație când răspunsul la întâmpinare nu este obligatoriu este atunci când pârâtul nu formulează întâmpinare, a se vedea C.-P. Lospa, *Ordonanța președințială*, p. 578.

[2] În doctrină s-a opinat că, pentru a aduce la îndeplinire dezideratul dispozițiilor din materia etapei scrise raportat la specificul ordonanței președințiale, instanța va putea indica, odată cu transmiterea cererii de chemare în judecată și a înscrisurilor anexate către pârât, și împrejurarea că întâmpinarea nu este obligatorie, arătând, totodată, că, în măsura în care pârâtul înțelege să formuleze întâmpinare, o va formula într-un anumit termen ce va fi indicat și care va fi mai mic decât termenul de drept comun de 25 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată prevăzut de art. 201 alin. (1) NCPC, scurtare a termenului îngăduită expres de art. 201 alin. (5) din același cod (a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 170; se mai susține că instanța nu este obligată să comunice răspunsul la întâmpinare, pârâtul urmând a lua cunoștință de acesta direct de la dosarul cauzei, dar că nimic nu împiedică instanța să comunice răspunsul la întâmpinare pârâtului).

[3] În doctrina mai veche se învedera că cererea reconvențională este admisibilă (dacă privește tot o măsură cu caracter provizoriu) chiar în fața instanței excepționale de ordonanță președințială, sub îndoita condiție ca cererea formulată să fie în legătură cu ceea ce formează obiectul ordonanței președințiale și să nu depășească competența judecătorului din procedura ordonanței președințiale (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 612-613; *cf.* C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 207-208 și jurisprudența acolo citată); mai recent, dar tot sub imperiul vechii reglementări, s-a susținut că, dacă are pretenții în legătură cu cererea reclamantului, pârâtul poate face cerere reconvențională, în măsura în care pretențiile sale întrunesc condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale (a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1509; într-o speță, în care reclamantul solicitase soluționarea pricinii pe calea ordonanței președințiale, s-a reținut că instanța de fond are obligația să rămână în cadrul strict al obiectului și temeiului cauzei, așa cum a solicitat reclamantul, nefiind în drept să examineze pricina, de exemplu, în alt cadru procedural, și că introducerea unei cereri reconvenționale de către pârâți nu este de natură să schimbe caracterul cererii de ordonanță președințială cu care reclamantul a învestit instanța de fond – a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 79 din 22 februarie 1994, în Dreptul nr. 12/1994, p. 70, *apud* M.M. Pivniceru, C. Moldovan, *Ordonanța președințială*, pp. 74-75).

Și în doctrina de întâmpinare a NCPC s-a susținut că cererea reconvențională este admisibilă dacă prin intermediul ei se urmărește, de asemenea, numai obținerea unei ordonanțe președințiale, altfel depășindu-se cadrul procedurii speciale analizate [a se vedea: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 658; *cf.*: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1275 (dacă prin intermediul ordonanței președințiale se urmărește valorificarea unui drept propriu, și nu doar luarea unei măsuri provizorii, acțiunea reconvențională este inadmisibilă, deoarece valorificarea unui drept propriu pe calea acestei acțiuni ar contraveni chiar procedurii analizate; în principiu, instanța nu va dispune disjungerea celor două cereri, căci prin ele se urmărește luarea unor măsuri provizorii în cazuri grabnice și se întemeiază adeseori pe același fapt prejudiciabil); Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 174 (de regulă, admisibilitatea cererii reconvenționale urmează a fi raportată la specificul procedurii ordonanței președințiale, respectiv neprejudecarea fondului, astfel încât, dacă prin cererea reconvențională pârâtul ar urmări valorificarea unui drept propriu, această cerere incidentală ar fi inadmisibilă); M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 755; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 571 (nu trebuie exclusă *de plano* admisibilitatea unei cereri reconvenționale, iar dacă aceasta ar conduce la întârzierea soluționării cererii principale, măsura ce se impune este disjungerea)]; a se vedea, pentru o soluție jurisprudențială în sensul inadmisibilității cererii reconvenționale în materia ordonanței

depusă, întrucât întâmpinarea nu este obligatorie, până cel mai târziu la primul termen de judecată[1].

9. La întrebarea dacă fixarea primului termen de judecată trebuie precedată de procedura prevăzută de art. 201 alin. (1)-(4) NCPC doctrina a răspuns, în general, negativ[2].

Din raţiuni de facilitare a procesului de cunoaştere reciprocă a pretenţiilor şi apărărilor părţilor şi, în general, pentru o mai bună administrare a justiţiei, nu ar trebui trasă concluzia incompatibilităţii ordonanţei preşedinţiale cu procedura de fixare a primului termen de judecată[3]. Trebuie însă observat că întâmpinarea şi răspunsul la aceasta nu sunt obligatorii în procedura specială analizată, rezultând că o eventuală aplicare a dispoziţiilor art. 201 alin. (1)-(4) NCPC ar depinde, în mare măsură, de împrejurări subiective (poziţia procesuală a pârâtului, respectiv a reclamantului). Opinăm că problema aplicabilităţii dispoziţiilor menţionate urmează a-şi găsi rezolvarea în funcţie de circumstanţele concrete ale cauzei. În orice caz, pentru fixarea primului termen de judecată, având în atenţie situaţia juridică concretă a cărei protecţie în justiţie se urmăreşte, instanţa trebuie să stabilească un termen potrivit cu urgenţa cauzei[4].

---

preşedinţiale, C. Ap. Craiova, s. com., dec. nr. 524 din 39 mai 2001, în RDC nr. 12/2003, p. 264, *apud* Fl. Ciutacu, *Drept procesual civil. Culegere de spețe. Modele de contracte. Modele de acțiuni*, Ed. Themis Cart, Slatina, 2005, pp. 196-197 (instanţa a reţinut că cererea reconvenţională formulată de pârât prin care acesta tinde să îşi valorifice propriile pretenţii împotriva reclamantului ar implica intrarea în cercetarea fondului, ceea ce este inadmisibil în materia ordonanţei preşedinţiale, deoarece una dintre condiţii este neprejudecarea fondului).

[1] A se vedea art. 209 alin. (4) NCPC.

[2] A se vedea: G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 828-829 (unde se mai arată că pârâtului i se vor comunica copii de pe cerere şi de pe înscrisurile anexate de reclamant odată cu citaţia pentru primul termen de judecată, citaţie prin care i se va pune în vedere că poate depune întâmpinare); D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 580; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1405; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 83; V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 351; *contra*: L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 169 (unde se arată că, în raport de particularităţile procedurii speciale şi având în vedere lipsa unei dispoziţii care să excludă, în mod expres, de la aplicare prevederile din materia etapei scrise, aceasta trebuie urmată); C.-P. Lospa, *Ordonanța președințială*, p. 577 [se afirmă că neobligativitatea întâmpinării nu presupune excluderea automată a art. 201 alin. (1)-(4) NCPC, ci, într-o atare situaţie, instanţa cel mult va reduce termenele prevăzute de dispoziţiile amintite, „aşteptând" depunerea întâmpinării de către pârât în termenul legal de 25 de zile de la comunicarea cererii de ordonanţă preşedinţială sau în termenul redus de instanţă, şi că, numai dacă în termenul astfel stabilit pârâtul nu va depune întâmpinare, instanţa va putea trece la fixarea prin rezoluţie a primului termen de judecată, potrivit art. 201 alin. (4) NCPC].

[3] Este avut în vedere, firește, cazul soluționării cererii de ordonanță președințială cu citarea părților.

[4] Sprijinindu-se pe dispoziţiile art. 201 alin. (4) şi (5) NCPC, care îi îngăduie, în procesele urgente, să reducă intervalul de timp la care se fixează primul termen de judecată; în sensul că, în măsura în care nu se depune întâmpinare, judecătorul va fixa un termen scurt de până la 60 de zile de la data rezoluţiei, reductibil în raport cu urgenţa procedurii şi cu circumstanţele cauzei, şi că termenul de 60 de zile prevăzut de art. 201 alin. (4) NCPC poate fi considerat, în materia ordonanţei preşedinţiale, un termen maxim sub care se poate coborî în funcţie de cele două criterii indicate, a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, pp. 170-171.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

10. Judecarea cererii de ordonanță președințială se face, de regulă[1], cu citarea părților[2]. Uneori legea, în considerarea necesității asigurării contradictorialității și a dreptului la apărare în ambele grade de jurisdicție, nu admite decât regula citării părților [a se vedea, *e.g.*: art. 1.046 (încetarea abuzului de folosință), art. 1.047 (efectuarea reparațiilor; restrângerea folosinței; evacuarea), art. 1.048 (examinarea imobilului), art. 1.049 (cereri ale asociațiilor de proprietari) NCPC[3]; art. 255 alin. (8) (măsuri provizorii pentru apărarea drepturilor nepatrimoniale), art. 1.278 alin. (2) (pactul de opțiune) NCC; art. 5 alin. (2) din O.G. nr. 20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente[4]].

Ordonanța președințială poate fi dată[5] și fără citarea părților[6], particularitate care nu afectează însă caracterul contencios al procedurii[7].

În doctrină s-a pus problema dacă, odată citate părțile, judecătorul poate, constatând lipsa de procedură, să revină asupra măsurii anterioare și să dea ordonanța fără chemarea pârâtului – chestiune cu privire la care se răspunsese afirmativ în practica judiciară interbelică; s-a dat, în mod judicios, un răspuns negativ, arătându-se că, independent de faptul că judecătorul ar

---

[1] A se vedea, în același sens: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 756; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, pp. 171-172.

[2] S-a arătat în mod judicios că citarea prezintă și avantajul de a definitiva mai repede ordonanța, pentru că în acest caz termenul de recurs (de lege lata, *de regulă, termenul de apel – n.n., D.-A.G.*) curge totdeauna de la pronunțare (a se vedea A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.S.R.*, Ed. Științifică, București, 1957, p. 418).

[3] De altfel, sub imperiul vechii reglementări s-a remarcat că, față de consecințele pe care le poate produce admiterea cererii de ordonanță președințială în materie locativă, instanțele vor dispune, de regulă, citarea părților, înlăturarea acestei garanții procesuale fiind admisibilă numai în cazuri cu totul excepționale, de extremă urgență (a se vedea D. Zeca, *Ordonanța președințială*, pp. 211-212).

[4] Republicată în M. Of. nr. 806 din 19 decembrie 2013, cu modificările și completările ulterioare.

[5] S-a opinat că judecătorul va putea dispune, la cererea reclamantului, ca ordonanța să fie dată fără citarea părților (a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 581); opinăm că o asemenea soluție poate fi dată și din oficiu.

[6] În jurisprudența născută sub imperiul vechii reglementării s-a reținut că, dacă instanța a dispus inițial citarea părților, însă ulterior l-a citat pe reclamant pentru a da unele lămuriri, omițând însă a-l citat și pe pârât, se încalcă regula în materia citării prevăzută de art. 85 C. pr. civ. [de lege lata, *art. 153 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*] și, totodată, principiile egalității în drepturi în fața justiției și dreptul la apărare (a se vedea Trib. Ialomița, s. civ., dec. nr. 49/2003, *cit. infra*, sub comentariul prezentului articol, la nr. 6).

În doctrina recentă s-a opinat că, dacă instanța apreciază că nu este cazul să dispună citarea, nu se va mai proceda la comunicarea cererii de ordonanță președințială către pârât, însă, pentru a respecta principiul egalității, instanța se va pronunța asupra măsurii solicitate pe baza cererii și actelor depuse, fără concluziile părților (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 829). Considerăm că, într-o asemenea ipoteză, de vreme ce pârâtului nu i se comunică cererea și actele care o însoțesc, nu se mai pune problema asigurării egalității de arme procesuale.

[7] În sensul că procedura ordonanței președințiale are caracter contencios, chiar și atunci când rezolvarea cererii se face fără citare, întrucât caracterul contencios este determinat de existența litigiului ce se rezolvă de instanță, iar nu de împrejurarea că această rezolvare se face sau nu în contradictoriu, a se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. II, p. 379; mai recent, în sensul că împrejurarea că ordonanța poate fi dată și fără citarea părților nu schimbă natura contencioasă a acestei proceduri, întrucât părțile au interese contradictorii, iar conflictul dintre ele este născut și actual, a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 757; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1510.

putea da ordonanța și în lipsa părților, din moment ce a găsit necesară îndeplinirea acestei formalități, constituie un drept câștigat pentru parte, de a nu se putea lua nicio măsură, în contra ei, fără să fie prezentă sau legalmente chemată, fiind în interesul justiției să se aducă la îndeplinire această formă procedurală, întrucât, prin ordonarea ei, judecătorul a recunoscut că nu are la îndemână toate elementele necesare[1].

Instanțele de judecată trebuie să abordeze posibilitatea soluționării cererii de ordonanță președințială fără citarea părților cu maximă diligență, păstrând un just echilibru între interesul petentului de soluționare urgentă a cauzei și posibilitatea de a prejudicia intimatul prin soluționarea cererii fără participarea sa[2]. Neluarea în considerare a caracterului excepțional al judecării fără citare și pronunțarea unei hotărâri judecătorești vor conduce la încălcarea principiului contradictorialității și a dreptului la apărare – garanții ale asigurării unui proces echitabil în lumina art. 6 par. 1 din Convenție[3].

---

[1] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 490; *cf.*: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 756; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1510 (nu se poate reveni asupra citării dispuse inițial, urgența în luarea măsurii neputând să justifice retractarea dispoziției de citare); L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 172 (judecătorul nu mai poate reveni asupra măsurii citării); s-a opinat însă și că, în cazuri deosebite, când procedura de citare nu poate fi îndeplinită, instanța poate reveni asupra citării, soluționând cauza, cu obligația instanței de a motiva în ce constau motivele excepționale care impun o asemenea măsură (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 213; *cf.* I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1276).

Pentru ipoteza inversă, în care, deși instanța a dispus soluționarea cererii fără citarea părților, reclamantul sau/și pârâtul se înfățișează, a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 756; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1510 (dacă s-a încuviințat ca soluționarea ordonanței să se facă fără citarea părților, instanța nu poate să administreze probe nici la propunerea reclamantului și nu poate să asculte nici concluziile acestuia, iar nu doar ale pârâtului, pentru că altfel s-ar încălca principiul egalității părților în justiție); G.C. Frențiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, p. 1405 (dacă cererea se judecă fără citarea părților, însă reclamantul, personal sau prin reprezentant, se prezintă la termenul stabilit pentru judecată, instanța de judecată este obligată să amâne judecarea cauzei și să dispună citarea celeilalte părți, în vederea respectării principiului contradictorialității și al dreptului la apărare al tuturor părților între care s-a stabilit raportul juridic litigios); P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 957 (pentru ipoteza în care ambele părți se prezintă în cauză și solicită acordarea cuvântului în susținerea apărărilor, instanța ar trebui să permită participarea în cauză a părților, deoarece necitarea acestora a fost destinată asigurării urgenței în soluționarea cererii, iar prezența părților acoperă procedura; susținerile părților nu pot decât să ducă la clarificarea aspectelor cauzei pentru judecător, ceea ce-i va permite să stabilească faptele corect și să pronunțe o hotărâre temeinică). Considerăm că instanța va putea să revină asupra măsurii stabilite inițial, dispunând citarea părților, însă facultatea de a stabili, în raport cu circumstanțele cauzei, dacă soluționarea cererii se face cu/fără citarea părților aparține în exclusivitate instanței, doar prezența părții/părților nefiind de natură să determine amânarea judecării cauzei și citarea părților.

[2] A se vedea, în acest sens, P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 957.

[3] A se vedea, în acest sens, Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 172; pentru o recentă analiză a chestiunii aplicabilității dispozițiilor art. 6 par. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului în procedura ordonanței președințiale, a se vedea I. Deleanu, *Ordonanța președințială*, pp. 15-16 (unde se arată, printre altele, că în raport cu prevederile art. 1.000-1.002 NCPC, aplicarea dispozițiilor art. 6 par. 1 din Convenție urmează să se facă circumstanțiat și nuanțat, particularitățile pe care le evocă prevederile articolelor menționate neputând fi ignorate).

Amintim, în context, câteva dintre considerentele reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în hotărârea din data de 15 octombrie 2009, dată în cauza *Micallef c. Maltei* (par. 78-79 și 83-86), prin care instanța europeană de contencios al drepturilor omului a revenit (ținând seama, printre altele, de consensul larg între statele membre ale Consiliului Europei, care prevăd implicit sau explicit aplicabilitatea garanțiilor prevăzute de art. 6 din Convenție la măsurile provizorii, inclusiv injoncțiunile,

Este recomandabil – se reținea în doctrina noastră mai veche – ca judecătorul să uzeze uneori de facultatea de a ordona prezentarea părților în persoană, fiindcă din contactul direct cu părțile, pe lângă că poate obține mai ușor informațiile de care are nevoie, poate realiza și un alt rost important al acestei proceduri: o împăcare a părților ori o soluție provizorie, care să fie acceptată de amândouă[1]. Amintim că, sub regimul actualei reglementări, judecătorul este ținut, cu titlu de îndatorire generală, să încerce împăcarea părților, solicitându-le să se înfățișeze personal în vederea soluționării amiabile a litigiului (art. 21 coroborat cu art. 227 NCPC); dar chemarea părților se poate întemeia și pe dispozițiile art. 22 alin. (2) teza a doua din același cod, care îndreptățesc judecătorul să ceară părților să prezinte explicații oral, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care acestea le invocă.

11. În scopul soluționării cu celeritate a acestei proceduri sumare, părțile sunt încunoștințate potrivit normelor privind citarea în procesele urgente[2].

Potrivit dispozițiilor art. 159 teza a doua NCPC, în cazuri urgente sau atunci când legea prevede în mod expres, judecătorul poate dispune scurtarea termenului de înmânare a citației ori actului de procedură, despre aceasta făcându-se mențiune în citație sau în actul de procedură.

și de jurisprudența CJUE, care consideră că măsurile provizorii trebuie să se subordoneze garanțiilor unui proces echitabil, în special dreptului de a fi ascultat) asupra jurisprudenței sale anterioare, care, în esență, justifica excluderea măsurilor provizorii din domeniul de aplicare a art. 6 din Convenție prin aceea că acestea nu constituie, în principiu, hotărâri privind drepturile și obligațiile cu caracter civil: elementul „cu caracter civil" al art. 6 se aplică numai procedurilor având ca obiect drepturi și obligații cu caracter civil; nu toate măsurile provizorii se pronunță asupra acestor drepturi și obligații, iar aplicabilitatea art. 6 din Convenție depinde de îndeplinirea anumitor condiții; în primul rând, dreptul în litigiu, atât în acțiunea principală, cât și în procedura de injoncțiune, ar trebui să aibă „caracter civil", în sensul autonom al noțiunii prevăzute la art. 6 din Convenție; în al doilea rând, natura, obiectul și scopul măsurii provizorii, precum și efectele acesteia asupra dreptului în litigiu ar trebui examinate în detaliu; de fiecare dată când o măsură provizorie poate fi considerată că se pronunță efectiv asupra dreptului sau obligației cu caracter civil în litigiu, indiferent de intervalul de timp în care este în vigoare, art. 6 din Convenție va fi aplicabil; cu toate acestea, Curtea acceptă faptul că în cazuri excepționale – în care, de exemplu, eficacitatea măsurii solicitate depinde de un proces decizional rapid – se poate dovedi imposibilă respectarea imediată a tuturor cerințelor prevăzute la art. 6 din Convenție; în consecință, în asemenea cazuri specifice, deși independența și imparțialitatea instanței sau judecătorului în cauză constituie o garanție indispensabilă și inalienabilă în cadrul procedurii, se pot aplica garanții procedurale numai în măsura în care sunt compatibile cu natura și scopul procedurii de injoncțiune în litigiu; în orice procedură subsecventă în fața Curții, Guvernului îi va reveni sarcina de a stabili că, pentru buna desfășurare a procedurii în litigiu într-o anumită cauză, nu puteau fi aplicate una sau mai multe dintre garanțiile procedurale specifice fără a aduce atingere în mod nejustificat obiectivelor urmărite prin măsura provizorie în litigiu; argumentând schimbarea de optică jurisprudențială, instanța europeană a reținut că, în împrejurările în care multe state membre se confruntă cu restanțe semnificative la nivelul sistemelor lor juridice supraîncărcate, ceea ce conduce la proceduri excesiv de lungi, decizia unui judecător în cadrul procedurii de injoncțiune va echivala adeseori cu o decizie privind fondul cererii pentru o perioadă considerabilă de timp, uneori definitiv în cazuri excepționale, rezultând că adeseori măsurile provizorii și acțiunea principală se pronunță asupra acelorași „drepturi și obligații cu caracter civil" și au aceleași efecte pe termen lung sau permanente; pentru aplicații recente ale testului impus de instanța europeană de contencios al drepturilor omului prin hotărârea dată în cauza *Micallef c. Maltei*, a se vedea, *e.g.*, hot. din data de 9 iulie 2015, pronunțată în cauza *Morice c. Franței*. cauza *A.K. c. Liechtenstein*, și hot. din data de 23 aprilie 2015, pronunțată în cauza

[1] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 492-493.

[2] Iar nu potrivit regulii generale privitoare la înmânarea citației și a celorlalte acte de procedură cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată (art. 159 teza întâi NCPC).

Citaţia poate fi comunicată chiar în ziua premergătoare termenului de judecată, dacă judecătorul a apreciat că, în raport cu situaţia concretă din dosar, pârâtul are timp suficient pentru a-şi pregăti apărarea[1)].

Potrivit art. 154 alin. (6) teza întâi NCPC, dacă partea a comunicat instanţei datele corespunzătoare, comunicarea citaţiilor şi a altor acte de procedură se poate face de grefa instanţei şi prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia[2)].

12. Cât priveşte admisibilitatea intervenţiei terţilor în procedura ordonanţei preşedinţiale, se admite, în general, că, întrucât pe această cale procedurală nu se rezolvă fondul, nu este admisibilă cererea de chemare în garanţie[3)] sau de arătare a titularului dreptului[4)], dar că, în

---

[1)] A se vedea, în acest sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 756; în sensul că citaţia poate fi înmânată chiar şi în ziua judecăţii, dar că la această posibilitate se poate recurge numai pentru termenele acordate pe parcursul judecăţii, deoarece fixarea primului termen de judecată primeşte regulile speciale de la art. 201 NCPC, a se vedea C.-P. Lospa, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 578.

[2)] În vederea confirmării, instanţa, odată cu actul de procedură, va comunica un formular care va conţine denumirea instanţei, data comunicării, numele grefierului care asigură comunicarea şi indicarea actelor comunicate şi care va fi completat de către destinatar cu data primirii, numele în clar şi semnătura persoanei însărcinate cu primirea corespondenţei şi va fi expediat instanţei prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace [art. 154 alin. (6) teza a doua NCPC]. Într-o asemenea ipoteză, procedura de comunicare a actelor de procedură se socoteşte îndeplinită la data arătată pe copia imprimată a confirmării expedierii, certificată de grefierul care a făcut transmisiunea. De aceea, nu putem fi de acord cu opinia exprimată în doctrină în sensul că partea, odată ce va recepţiona actul de procedură, va putea fixa (arbitrar) momentul primirii actului de procedură prin trecerea unei date care să îi convină şi că pârâtul va putea foarte uşor vicia procedura de citare şi, implicit, va putea deturna urgenţa specifică unei astfel de proceduri (a se vedea C.-P. Lospa, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 578). Considerăm că, în cazul comunicării prin mijloace moderne, NCPC consacră teoria expedierii actului de procedură, iar nu pe cea a recepţiei sau a expedierii confirmării de primire a actului de procedură comunicat, astfel că nu prezintă importanţă (alta decât cea de confirmare a comunicării reglementare a actului de procedură) data primirii actului de către destinatar; soluţia legislativă în cauză se justifică şi prin specificul mijloacelor de comunicare utilizate, care permit, de regulă, transmiterea, dacă nu cvasiinstantanee, cel puţin foarte rapidă (măcar în cazul poştei electronice actuale) a actului de procedură.

[3)] A se vedea C. Crişu, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 210-211, inclusiv nota 12 şi jurisprudenţa acolo citată (unde se arată că raţiunea procedurii de chemare în garanţie pe cale incidentă se explică prin grija legiuitorului de a concentra două litigii într-unul singur în scopul rezolvării lor definitive, printr-o singură hotărâre, în felul acesta asigurându-se o mai bună administrare a justiţiei, deoarece conflictul poate fi privit în toată desfăşurarea şi complexitatea sa, evitându-se, totodată, un nou proces, risipa de timp şi noi cheltuieli; prin urmare, s-a mai arătat, cererea de chemare în garanţie priveşte exclusiv fondul litigiului, pentru că are drept scop să asigure uneia dintre părţi, în special pârâtului, posibilitatea de a se despăgubi de la cel chemat în garanţie, or, litigiul principal este angajat în vederea luării unor măsuri temporare, în cadrul lui nu se discută decât aparenţa dreptului; autorul subliniază că procedura chemării în garanţie contravine procedurii ordonanţelor preşedinţiale, care pot fi date chiar fără citarea părţilor, atunci când se impune luarea acestuia prin surprindere, şi care, de obicei, se soluţionează la primul termen, în cazul în care s-a dispus citarea); mai recent, a se vedea, de exemplu: I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1276; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 754.

[4)] A se vedea: M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1509; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 754-755 [autorii apreciază însă ca fiind admisibilă o cerere de chemare în judecată a altor persoane – în cazul coproprietarului care cheamă în judecată o persoană pentru sistarea unor lucrări, pentru a evita o nouă judecată cu ceilalţi coproprietari, pârâtul are interes să îi cheme în judecată şi pe aceştia, pentru că ar putea pretinde aceleaşi drepturi (aceeaşi aparenţă a dreptului) ca şi reclamantul]; *contra*, a se vedea: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 658; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1275 (cu motivarea că chemarea în judecată a altor persoane, ca şi arătarea titularului dreptului, constituie o veritabilă acţiune în cadrul căreia se urmăreşte valorificarea unui drept subiectiv).

cadrul ordonanței, se poate formula cerere de intervenție voluntară[1)].

[1)] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 496, inclusiv nota 34 și doctrina și jurisprudența acolo citate; pentru doctrina elaborată după intrarea în vigoare a NCPC, a se vedea, *e.g.*, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 658.

Chestiunea admisibilității intervenției voluntare în procedura ordonanței președințiale nu a primit totuși o dezlegare unitară în doctrină: intervenția accesorie ar putea fi promovată, în principiu, în cadrul oricărei cereri de ordonanță președințială, dar intervenția principală are o aplicare limitată în cadrul procedurii speciale analizate, aceasta fiind admisibilă dacă terțul urmărește doar luarea unor măsuri întemeiate pe dispozițiile care reglementează ordonanța președințială (a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, pp. 1275-1276); intervenția accesorie, având natura unei simple apărări, este admisibilă în procedura ordonanței președințiale, dar terțul va trebui să limiteze activitatea sa procesuală la necesitatea luării măsurii vremelnice [a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 175 (se opinează că intervenția principală, întrucât presupune valorificarea, de către terț, a dreptului dedus judecății sau a unui drept strâns legat de acesta, este inadmisibilă; întrucât intervenientul va trebui să pretindă obligatoriu un drept, procedura ordonanței președințiale nu este compatibilă cu acest fapt; dacă intervenientul va pretinde o măsură vremelnică, această cerere nu poate fi considerată o intervenție voluntară principală, ci, eventual, o altă cerere de ordonanță președințială, care urmează a fi soluționată prin conexare cu cererea inițială)]; doar cererea de intervenție accesorie este admisibilă, iar nu și intervenția principală, de vreme ce intervenientul principal pretinde, prin definiție, un drept, aspect incompatibil cu procedura ordonanței președințiale (a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 173); cererea de intervenție principală sau accesorie, cererea de chemare în judecată a altei persoane, cererea de chemare în garanție și cererea de arătare a titularului dreptului sunt inadmisibile în procedura ordonanței președințiale, cu motivarea că instanța ar trebui să se pronunțe asupra altor cereri decât asupra cererii de stabilire a aparenței de drept în favoarea reclamantului (a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 582); intervenția voluntară, sub ambele ei forme, este admisibilă în cadrul cererii de ordonanță președințială, dar prin intervenția principală terțul nu va putea urmări valorificarea definitivă a unui drept propriu, întrucât o astfel de cerere nu se poate concilia cu natura specială a ordonanței președințiale, ci doar să solicite luarea unor măsuri provizorii în cazuri grabnice (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 84-85).

În jurisprudența interbelică se reținuse că intervenția este posibilă și în materia ordonanței președințiale, fiindcă și aici, și în procedura dreptului comun, poate exista un interes legitim pentru a interveni (a se vedea Cas. I, hot. nr. 126 din 1 februarie 1924, și Trib. Ilfov, s. a III-a civ., hot. din 24 septembrie 1932, *apud* E. Petit, C.Gr.C. Zotta, *Ordonanțele prezidențiale de référé*, p. 127). În doctrina mai veche se opina că sunt admisibile, în primă instanță, atât intervenția accesorie și principală, cât și intervenția forțată, motivându-se că, deși măsurile ce urmează a se lua pe calea ordonanței președințiale au un caracter vremelnic, o persoană poate avea un puternic interes să dobândească luarea unei anumite măsuri sau, invers, să împiedice a se lua o măsură solicitată de o persoană; prin obținerea ordonanței interesele terțului se poate să fie grav prejudiciate și a-i refuza dreptul de intervenție, ar însemna să i se aducă un prejudiciu adesea ireparabil, prin răpirea singurului mijloc eficace pentru ocrotirea lui; pe de altă parte, se mai arăta, nu poate fi recunoscut dreptul de a formula o cerere de chemare în garanție în procedura ordonanței președințiale, în considerarea rațiunii de a fi a procedurii de chemare în garanție și a caracterului provizoriu al ordonanțelor președințiale (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 605-606 și 609-610). Tot sub regimul vechii reglementări se învedera că, întrucât cererea de ordonanță președințială are caracterul unei cereri de chemare în judecată care se rezolvă cu citarea părților, asigurându-se prin aceasta dreptul la apărare și la contradictorialitate, în cadrul acestei proceduri oricine poate interveni dacă prin aceasta nu se împiedică urgența soluționării cererii de ordonanță (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 209-210, inclusiv notele 8-11 și jurisprudența acolo citată).

În context, amintim că C. pr. civ. Carol al II-lea reglementa, în art. 415, interdicția primirii, în procedura ordonanței președințiale, a cererilor de chemare în garanție, dar și a cererilor reconvenționale și de chemare în proces și chiar a contestațiilor la executare; unele limitări procesuale similare au fost promovate în cazul unei alte proceduri speciale, cea privitoare la evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept [art. 1.034 alin. (1) NCPC].

În doctrină s-a argumentat că introducerea forţată în cauză, din oficiu, a altor persoane – la care se poate recurge, în materie contencioasă, numai în cazul în care raportul juridic dedus judecăţii o impune[1] – nu este admisibilă în procedura ordonanţei preşedinţiale[2]. Considerăm că recursul la această instituţie de noutate nu ar trebui declarat inadmisibil *de plano*, întrucât existenţa unor raporturi juridice cu pluralitate de subiecte de drept poate face necesară, chiar şi în cazul luării unor măsuri provizorii, introducerea forţată în cauză, din oficiu, a unor terţi, dacă soluţionarea cererii de ordonanţă preşedinţială fără participarea acestora nu ar fi posibilă.

13. Subsumate scopului soluţionării cu celeritate a cererii de ordonanţă preşedinţială sunt şi normele speciale cuprinse la art. 999 alin. (3) NCPC: judecarea acesteia de urgenţă[3] şi cu precădere[4]; inadmisibilitatea acelor probe[5] a căror administrare ar necesita un timp îndelungat[6] – ultima fiind o premieră legislativă.

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 78 alin. (2) teza întâi NCPC.

[2] A se vedea, în acest sens: D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 582; C.-P. Lospa, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 579 (unde se prezintă, ca argumente, necesitatea acordării unui nou termen pentru citarea terţului introdus din oficiu, eventualele vicii de citare a acestuia sau posibilitatea terţului de a solicita instanţei readministrarea probelor sau administrarea de noi probe); L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 173-174; Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 85.

[3] În jurisprudenţa CEDO s-a reţinut că procedurile privind autoritatea părintească şi dreptul de vizitare, inclusiv executarea hotărârii pronunţate cu privire la acestea, necesită un rezultat urgent, deoarece trecerea timpului poate avea consecinţe iremediabile asupra relaţiilor dintre copil şi părintele care nu trăieşte împreună cu el; instanţa europeană a considerat că un termen de peste un an pentru a finaliza procedura de ordonanţă preşedinţială şi imposibilitatea de a dispune executarea hotărârilor pronunţate în cadrul acestei proceduri nu corespund cerinţelor procedurii de urgenţă a acestor cereri şi necesităţii de a pune în aplicare cu rapiditate măsurile luate de instanţele judiciare (a se vedea Hotărârea CEDO din data de 13 octombrie 2009, pronunţată în cauza *Costreie c. României*, par. 72 şi 83).

[4] Fiind vorba despre procese declarate de lege urgente, acestea, potrivit dispoziţiilor art. 215 alin. (2) NCPC, se dezbat înaintea celorlalte cauze.

[5] În sistemul vechii reglementări, doctrina ajunsese în mod judicios la concluzia nelegalităţii unei practici judiciare, care socotea că, în cadrul procedurii ordonanţelor preşedinţiale, nu poate fi acceptată decât proba cu înscrisuri, raţionament care a condus la respingerea ca inadmisibilă a probei cu martori, deşi această din urmă probă este admisibilă, bineînţeles, în măsura în care nu rezolvă fondul cauzei şi îmbracă un caracter sumar (a se vedea C. Crişu, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 224-225).

[6] Sub imperiul vechii reglementări s-a arătat că instanţa trebuie să ţină seama de natura specifică a acestei proceduri, care este determinată de celeritatea judecăţii şi de faptul că ea este chemată numai să ordone măsuri de fapt vremelnice, fără prejudecarea fondului; de aceea, se mai arăta, instanţa va respinge probele a căror administrare ar necesita un timp mai îndelungat, ceea ce ar împiedica luarea măsurilor menite să evite o pierdere, deseori ireparabilă, cum ar fi o audiere de martori prin comisie rogatorie, o verificare de scripte ori suspendarea judecăţii prin procedura înscrierii în fals (a se vedea I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1966, p. 353); tot în sensul că o procedură complicată, cum ar fi verificarea de scripte, consecutivă unei înscrieri în fals, nu este admisibilă, pentru că, între altele, o asemenea procedură, care ar tinde să stabilească dacă un anumit înscris este autentic sau fals, nu ar prezenta nicio utilitate în procedura ordonanţei preşedinţiale, unde se cere a se lua numai măsuri cu caracter provizoriu, a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanţele preşedinţiale*, vol. I, p. 499; se mai opina că probatoriul ce se va administra se va încuviinţa în măsura necesară stabilirii aparenţei dreptului, urmând, în general, să se admită probele care nu duc la tergiversarea cauzei (a se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat şi adnotat*, vol. II, p. 372).

Interdicția administrării unor probe care ar întârzia judecarea cererii de ordonanță președințială constituie un mijloc de accelerare a soluționării acestor cauze[1], ce nu aduce atingere dreptului la apărare al părților, care au la dispoziție posibilitatea administrării tuturor probelor pe care le consideră necesare în cadrul judecății privitoare la fondul dreptului, inclusiv a celor a căror administrare presupune un timp mai îndelungat.

Și în jurisprudența mai veche s-a reținut necesitatea respingerii probatoriilor care duc la stabilirea unor chestiuni de fond, de care instanța din ordonanța președințială nu se poate ocupa[2]. Mai recent, s-a decis că, fiind vorba despre o procedură urgentă, în care este permisă uneori și pronunțarea hotărârii fără citarea părților, instanța trebuie să aibă în vedere, în fiecare caz concret, dacă încuviințarea anumitor probe nu ar compromite însăși rațiunea acestei proceduri[3].

În doctrina mai veche, cu referire la regimul probelor în materia ordonanței președințiale, se arăta sugestiv că o aparență de drept se stabilește cu o aparență de dovezi[4], evidențiindu-se rațiunea de a fi a procedurii ordonanței președințiale: să dea posibilitatea de a obține, de la justiție, soluții cât mai urgente, scop care nu ar mai fi atins dacă s-ar îngădui ca pledoariile să dureze zile și săptămâni întregi[5].

Ținând seama de lipsa altor repere normative, în afara celui generic vizând asigurarea urgenței, revine instanței judecătorești sarcina de a delimita *in concreto* mijloacele de probă (in)admisibile în litigiul dedus judecății. Instanța va admite probele în măsura în care astfel nu s-ar aluneca spre abordarea fondului și va administra probele astfel încât să nu prejudicieze urgența[6].

După administrarea probelor, instanța va căuta ca, din examinarea lor, să-și formeze convingerea de partea cui este aparența dreptului pentru a putea restabili situația de fapt care decurge din exercițiul normal al lui[7].

---

[1] Fără a institui o interdicție similară, C. pr. civ. Carol al II-lea prevedea totuși, la art. 410 alin. 4, că, la ziua înfățișării, părțile se vor mărgini a da lămuriri sumare.

[2] A se vedea Cas. I, hot. nr. 289 din 15 ianuarie 1926, *apud* E. Petit, C.Gr.C. Zotta, *Ordonanțele prezidențiale de référé*, p. 124; tot astfel, în doctrină se opina că, în principiu, se pot administra orice fel de dovezi, folosite în dreptul comun, cu condiția ca faptul a cărui existență tinde să se stabilească să fie compatibil cu structura și cu caracterul provizoriu al procedurii (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 498).

[3] A se vedea Jud. Sector 2 București, sent. nr. 12199 din 7 decembrie 2010, nepublicată, *apud* C.R. Radu, *Ordonanța președințială*, pp. 129-134.

[4] A se vedea C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 224.

[5] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 497.

[6] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 660; în sensul că instanța poate încuviința chiar și o cercetare la fața locului, însă aceasta se poate efectua și fără citarea părților, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 830.

[7] A se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 500; se mai arăta că, în examinarea probelor, magistratul nu este obligat să se pronunțe asupra fiecăreia în parte și să cerceteze fiecare act, fiind suficient a le considera în bloc și a-și forma convingerea din complexul lor asupra urgenței măsurilor cerute (*ibidem*, inclusiv nota 16 și exemplul de practică judiciară interbelică acolo citat). Față de rațiunea procedurii analizate și ținând cont de faptul că instanța cercetează doar existența unui *fumus boni iuris*, procedând la un examen sumar al cauzei, abordarea amintită rămâne de actualitate, chiar față de dispozițiile dreptului comun în materie de apreciere a probelor [art. 264 alin. (1) NCPC – instanța examinează probele administrate, pe fiecare în parte și pe toate în ansamblul lor].

14. La judecarea cererii de ordonanţă preşedinţială nu sunt aplicabile regulile privind cercetarea procesului [printre care cele privind estimarea duratei cercetării procesului (art. 238 NCPC), alegerea procedurii de administrare a probelor (art. 239 NCPC)[1]].

S-a opinat, în mod judicios, că nu s-ar putea spune că dispoziţiile art. 237 NCPC privitoare la „rezolvarea excepţiilor", „examinarea cererilor de intervenţie", „examinarea pretenţiilor şi a apărărilor" etc. sau cele ale art. 243 din acelaşi cod cu privire la renunţarea la judecată nu sunt aplicabile şi că, în interpretarea art. 999 alin. (3) teza a doua NCPC, ar urma să se înţeleagă că nu sunt aplicabile dispoziţiile comune incompatibile cu procedura ordonanţei preşedinţiale sau care nu sunt necesare pentru rezolvarea acesteia[2].

Deşi dispoziţiile art. 241 NCPC fac parte din Secţiunea a 2-a, „Cercetarea procesului", a Capitolului II din Titlul I al Cărţii a II-a a NCPC, considerăm că, în raport cu caracteristicile şi finalitatea procedurii speciale analizate, prima instanţă, când dispune citarea părţilor, este ţinută să fixeze termene scurte[3], chiar de la o zi la alta, ori să dispună încunoştinţarea suplimentară a părţilor prin mijloace moderne, rapide, de comunicare.

În raport cu principiul publicităţii şedinţelor de judecată (art. 17 NCPC), aplicabil, în regulă generală, etapei dezbaterii fondului, judecarea cererii se face în şedinţă publică[4].

---

[1] În acelaşi sens, a se vedea şi: Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 174 [derogarea de la regulile din materia cercetării procesului nu este totală, urmând a fi interpretată în raport cu specificul ordonanţei preşedinţiale (*ibidem*, p. 173)]; L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 174 [unde se mai arată că procedura administrării probelor de către avocaţi este incompatibilă cu specificul (caracterul urgent al) procedurii speciale analizate]; în sensul că instanţa de judecată nu va estima durata procesului, iar părţile, chiar şi în cazul în care sunt reprezentate sau asistate de avocat sau consilier juridic, nu vor putea conveni ca administrarea probelor să se realizeze de aceşti reprezentanţi, a se vedea şi C. Roşu, A. Fanu-Moca, *Administrarea probelor în Noul Cod de procedură civilă*, în Dreptul nr. 11/2012, p. 79 [autorii opinează însă şi că expertiza nu va fi acceptată din cauza duratei mari necesare administrării sale, concluzie care nu poate fi însă acceptată în toate cazurile, dacă ţinem seama îndeosebi de dispoziţiile art. 334 şi ale art. 336 alin. (1) teza a doua NCPC]; tot în sensul incompatibilităţii instituţiei administrării probelor de către consilieri juridici sau avocaţi cu procedura ordonanţei preşedinţiale, a se vedea şi D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 582.

[2] A se vedea I. Deleanu, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 14, nota 2; pentru opinia potrivit căreia regulile prevăzute în art. 237-388 NCPC (cuprinse, este adevărat, într-o secţiune intitulată „Cercetarea procesului") sunt incompatibile cu caracterul urgent al procedurii speciale analizate, dar totuşi derogarea de la dispoziţiile privind cercetarea procesului nu este totală, ea urmând a fi interpretată în raport cu specificul ordonanţei preşedinţiale, a se vedea V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, pp. 349 şi 352 şi doctrina acolo citată; *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 82.

[3] Şi sub imperiul vechii reglementări se arăta că, dacă cererea nu este soluţionată la primul termen, instanţa trebuie să acorde termene scurte (a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 757; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1510).

[4] A se vedea, în acelaşi sens, Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 174. În jurisprudenţa dezvoltată sub imperiul vechiului cod s-a învederat că cererea de ordonanţă preşedinţială poate fi judecată şi fără citarea părţilor, dar dezbaterile au loc cu asigurarea publicităţii, în lipsa unor prevederi derogatorii de la regula instituită prin art. 121 C. pr. civ.; faptul că legiuitorul a înţeles ca judecarea acestor cauze să aibă loc şi fără citarea părţilor nu înseamnă că în această modalitate a vrut să deroge de la principiul publicităţii dezbaterilor, o asemenea excepţie fiind reglementată expres de lege (a se vedea C. Ap. Constanţa, s. com., dec. nr. 284/1999, disponibilă în aplicaţia legislativă *Indaco*). Considerentele rămân valabile şi în actualul sistem procesual civil, art. 213 alin. (1) NCPC, care instituie regula desfăşurării cercetării procesului, în faţa primei instanţe, în camera de consiliu [dispoziţii aplicabile, în regulă generală, în procesele pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017, potrivit dispoziţiilor art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 şi ale alin. (1) al articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015], nefiind incident în materia ordonanţei preşedinţiale.

15. Tot în considerarea celerității care caracterizează această procedură specială, ordonanța poate fi dată chiar în aceeași zi[1] în caz de urgență deosebită[2], instanța pronunțându-se asupra măsurii solicitate pe baza cererii și actelor depuse, fără concluziile părților. Textul analizat valorifică considerentele reținute în doctrina și jurisprudența aferente vechii reglementări, sub imperiul căreia se preciza că instanța, pentru a respecta principiul egalității, va lua măsura pe baza cererii, fără concluziile reclamantului[3]. Dacă s-ar asculta doar reclamantul, hotărârea ar fi lovită de nulitate, în condițiile art. 176 pct. 6 NCPC, pentru încălcarea principiului egalității, consacrat de art. 8 din același cod[4].

16. Termene scurte sunt prevăzute și pentru pronunțarea – care poate fi amânată cu cel mult 24 de ore – și motivarea – ce se poate face în cel mult 48 de ore de la pronunțare – a ordonanței.

17. Sub aspect terminologic, în doctrina aferentă vechii reglementări s-a arătat, în mod judicios, că denumirea corectă este cea de „ordonanță", și nu de „sentință", deși folosirea ultimei noțiuni nu atrage nicio nulitate[5].

18. Prin ordonanța președințială se poate statua, la cererea părților, și asupra cheltuielilor de judecată[6].

---

[1] Pentru o reglementare specială care face aplicația normei analizate, a se vedea art. 134 alin. (5) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, potrivit căruia ordonanța președințială de plasare a copilului în regim de urgență la o persoană, familie, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial, licențiat în condițiile legii, este dată în aceeași zi, instanța pronunțându-se asupra măsurii solicitate pe baza cererii și actelor depuse, fără concluziile părților.

[2] Este vorba despre o noutate a reglementării, art. 581 alin. 3 teza întâi C. pr. civ. necalificând cerința urgenței pentru ipoteza în care ordonanța era dată fără citarea părților.

S-a arătat că este vorba despre o urgență suplimentară, mai mare decât urgența care este o condiție generală pentru admisibilitatea ordonanței președințiale, și că, dacă această cerință nu este îndeplinită, ordonanța va putea fi dată fără citare, dar în altă zi (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 756, nota 1159, și p. 757); sunt exemplificate, drept împrejurări care justifică urgența deosebită: necesitatea împiedicării producerii efectelor unor calamități naturale, precum inundațiile, sau limitarea întinderii efectelor acestora, dacă nu se tinde la luarea unor măsuri reglementare (general obligatorii); importanța socială a drepturilor a căror păgubire, pierdere sau periclitare se urmărește a fi evitată prin luarea măsurilor pe calea ordonanței președințiale (*e.g.*, necesitatea asigurării securității fizice sau psihice a minorilor) – a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 575.

[3] A se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 495, inclusiv nota 32 și jurisprudența acolo citată.

[4] A se vedea, în acest sens, D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 581.

[5] A se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 227; în sensul că hotărârea judecătorească prin care instanța rezolvă cererea poartă denumirea specifică de „ordonanță", a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 496; a se vedea și *supra*, comentariul *sub* art. 424 NCPC.

Aducem în atenție însă și considerentele reținute de ÎCCJ în Decizia în interesul legii nr. 8 din 27 aprilie 2015, *precit.*, prin care, stabilind că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 450 alin. (5) raportat la art. 997 și urm. și art. 719 alin. (7) NCPC, instanța se pronunță asupra cererii de suspendare provizorie a executării provizorii prin încheiere (nesupusă niciunei căi de atac), a statuat că este adevărat că în literatura de specialitate se arată că în procedura specială a ordonanței președințiale instanța se pronunță printr-o hotărâre numită ordonanță/ordonanță președințială, însă Titlul VI din Cartea a VI-a a NCPC, „Procedura ordonanței președințiale", nu conține vreo prevedere expresă în acest sens, iar art. 450 alin. (5) NCPC nu face nici el vreo derogare. Or, a mai reținut instanța supremă, art. 424 alin. (5) NCPC permite doar o derogare expres indicată prin lege.

[6] Chestiunea era una controversată în doctrina mai veche [a se vedea, inclusiv pentru argumente solide în sprijinul tezei posibilității acordării cheltuielilor de judecată, D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 587 și urm.; într-o altă opinie se susținea că, dat fiind caracterul provizoriu și, în

În sistemul vechii reglementări s-a arătat că, în cazul în care ordonanța s-a dat fără citarea părților, pentru că pârâtul nu are posibilitatea să recunoască la primul termen pretențiile reclamantului, acesta din urmă trebuie să dovedească că l-a pus în întârziere pe pârât[1]. Considerentele rămân valabile și sub imperiul noii reglementări[2], cu mențiunea că, potrivit art. 1.522 alin. (5) NCC, la care art. 454 teza a doua NCPC face trimitere, cererea formulată de creditor, fără ca anterior debitorul să fi fost pus în întârziere, conferă debitorului dreptul de a executa obligația într-un termen rezonabil, calculat de la data când cererea i-a fost comunicată, iar dacă obligația este executată în acest termen, cheltuielile de judecată rămân în sarcina creditorului.

Pentru ipoteza în care, ulterior executării ordonanței președințiale, prin care pârâtul a fost obligat și la cheltuieli de judecată, acesta triumfă în acțiunea de drept comun, pârâtul își va putea recupera suma plătită cu titlu de cheltuieli de judecată pe calea acțiunii de drept comun, în cadrul căreia trebuie să dovedească că ordonanța s-a executat[3].

19. Ordonanța președințială se comunică părților, de îndată ce a fost redactată și semnată, indiferent dacă a fost dată cu sau fără citarea părților[4].

Decizii ale Curții Constituționale

1. Scopul dispozițiilor art. 581 C. pr. civ. este acela de a instiui o procedură specială, prin care instanța de judecată să poată lua, prin ordonanță președințială, măsuri cu caracter vremelnic, a căror urgență este justificată de necesitatea evitării prejudicierii unor drepturi sau interese legitime. Așa fiind, textul de lege ce face obiectul excepției este în deplin acord cu dispozițiile constituționale, deoarece hotărârea definitivă și irevocabilă privind drepturile părților se va da în cadrul procesului obișnuit, odată cu judecarea fondului. Curtea reține că aceleași considerente, ce privesc caracterul vremelnic al măsurilor dispuse prin ordonanța președințială, urgența adoptării

---

general, conservatoriu al ordonanțelor președințiale, prin acestea nu s-ar putea dispune și asupra încasării definitive a unei sume de bani, fie chiar acordată sub forma cheltuielilor de judecată, și că asemenea cheltuieli acordate în mod provizoriu ar urma să fie verificate și declarate definitive numai cu prilejul judecării fondului (a se vedea C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, Ed. R. Cioflec, București, 1946, pp. 230 și 250 și doctrina acolo citată)].

[1] A se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 232 (autorul mai arată că, dacă nu reușește să facă dovada menționată, reclamantului nu i se pot acorda cheltuielile, pentru că nu se poate reține culpa procesuală a pârâtului, care, dacă ar fi fost pus în întârziere sau citat, putea lua măsuri fie de preîntâmpinare a litigiului, fie de recunoaștere a pretențiilor reclamantului); a se vedea și M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, pp. 1510-1511 [pârâtul va putea fi obligat la cheltuieli de judecată numai dacă se dovedește că a fost pus în întârziere sau era de drept în întârziere înainte de sesizarea instanței, pentru că numai astfel putea fi reținută culpa sa procesuală; altfel, ar însemna ca pârâtul să nu beneficieze de prevederile art. 275 C. pr. civ. (*text corespunzător art. 454 NCPC, care a îmbunătățit reglementarea – n.n., D.-A.G.*), deși nu exista un text derogatoriu de la această procedură]; *cf.*, pentru sistemul noii reglementări: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 757; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 93-94.

[2] A se vedea, în același sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 661-662, unde se arată că trebuie dovedit că pârâtul a fost pus în întârziere în prealabil, altminteri n-ar putea beneficia de prevederile art. 454 NCPC, aflându-se practic în imposibilitatea de a recunoaște, la prima zi de judecată, pretențiile reclamantului, pentru a nu fi obligat la plata cheltuielilor de judecată.

[3] A se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 233.

[4] A se vedea dispozițiile de drept comun ale art. 427 alin. (1) NCPC.

RAU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

unor asemenea măsuri, dar și încercarea de a stinge litigiul pe baza înțelegerii părților, reprezintă motive suficiente pentru a justifica posibilitatea soluționării cererii și fără citarea părților *(Decizia Curții Constituționale nr. 173 din 15 aprilie 2004 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 581 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 422 din 11 mai 2004)*.

2. Potrivit textului de lege criticat, ordonanța președințială „[...] va putea fi dată și fără citarea părților [...]", deci prin derogare de la regula citării, justificată de urgența intervenției. Necitarea privește părțile în proces, astfel încât între acestea, prin dispozițiile art. 581 alin. 3 C. pr. civ. [*corespunzătoare, în principiu, dispozițiilor art. 999 alin. (2) teza întâi, alin. (3) teza întâi și alin. (4) și ale art. 997 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], nu se instituie discriminări, în sensul art. 16 alin. (1) din Constituție. De asemenea, Curtea constată că și invocarea încălcării prevederilor art. 21 din Constituție, privind accesul liber la justiție, este neîntemeiată, întrucât, potrivit art. 582 C. pr. civ. (*corespunzătoare art. 1.000 NCPC, care prevede, ca regulă, numai calea de atac a apelului împotriva ordonanței președințiale – n.n., D.-A.G.*), ordonanța președințială, dată fără citarea părților, este supusă recursului (*în prezent, de regulă, numai apelului – n.n., D.-A.G.*) în termen de 5 zile de la comunicare, iar acesta se judecă de urgență și cu precădere, cu citarea părților *(Decizia Curții Constituționale nr. 181 din 20 iunie 2002 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 581 alin. 3 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 547 din 25 iulie 2002)*.

3. Posibilitatea recunoscută părților de a ataca cu recurs [*art. 1.000 alin. (1) NCPC consacră regula căii de atac a apelului împotriva ordonanței președințiale – n.n., D.-A.G.*], la a cărui judecare citarea este obligatorie, ordonanța președințială soluționată în prima instanță, după o procedură derogatorie de la dreptul comun, având ca principal imperativ celeritatea, lipsește de temei susținerea potrivit căreia o asemenea procedură ar nesocoti principiile consacrate prin normele constituționale de referință *(Decizia Curții Constituționale nr. 396 din 5 octombrie 2004 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 581 și 582 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 1160 din 8 decembrie 2004)*.

4. Legiuitorul poate institui reguli speciale de procedură – cum este aceea că ordonanța va putea fi dată și fără citarea părților – în considerarea unor situații deosebite. Astfel, specificul ordonanței președințiale este dat de faptul că măsurile luate pe această cale presupun urgența, sunt vremelnice, iar instanța de judecată nu poate să judece fondul dreptului. Prin urmare, Curtea constată că este pe deplin justificată soluția legislativă privind posibilitatea judecării ordonanței președințiale și fără citarea părților, dispozițiile art. 581 alin. 3 C. pr. civ. [*corespunzătoare, în principiu, dispozițiilor art. 999 alin. (2) teza întâi, alin. (3) teza întâi și alin. (4) și ale art. 997 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*] fiind constituționale *(Decizia Curții Constituționale nr. 1235 din 20 decembrie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 581 alin. 3 C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 119 din 14 februarie 2008)*.

Recurs în interesul legii

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 94 alin. (3) [*devenit, în prezent, art. 100 alin. (3) – n.n., D.-A.G.*] din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările ulterioare, raportat la art. 129 (*devenit, actualmente, art. 138 – n.n., D.-A.G.*) din același act normativ, ordonanța președințială prin care se dispune măsura plasării copilului în regim de urgență este supusă recursului în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor, conform art. 582 alin. 1 C. pr. civ.

[*corespondentul art. 1.000 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*] *(ÎCCJ, dec. în interesul legii nr. 7 din 14 mai 2012, publicată în M. Of. nr. 411 din 20 iunie 2012).*

Notă: *De lege lata*, ordonanța președințială este supusă, ca regulă, numai apelului [a se vedea art. 1.000 alin. (1) și (4) NCPC].

Jurisprudență

1. Cererea de ordonanță președințială se soluționează, de regulă, cu citarea părților, dar, în unele situații, apreciate de instanță, ea poate fi judecată și fără citarea lor *(Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 5/1975, pct. 15, în CD 1975, p. 20, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 861).*

2. Soluționarea unei cauze pe calea cererii de ordonanță președințială fără citarea părților nu este contrară dispozițiilor legale și deci, în cazul în care instanța a procedat în acest mod, nu se poate susține că s-au încălcat prevederile legale referitoare la citare, atunci când condițiile prevăzute de lege pentru promovarea cererii sunt îndeplinite *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 243/1991, în Culegere de practică judiciară civilă pe anul 1991, p. 178, nr. 199, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 861).*

3. Ca situație de excepție reglementată prin dispozițiile art. 581 alin. 3 C. pr. civ. [*corespunzătoare, în principiu, dispozițiilor art. 999 alin. (2) teza întâi, alin. (3) teza întâi și alin. (4) și ale art. 997 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], judecarea ordonanței fără citarea părților presupune neparticiparea acestora, situație ce determină ineficiența anumitor principii procesuale, cum este contradictorialitatea, dar nu și al egalității de tratament a părților. În acest sens, este exclusă efectuarea vreunui act de procedură ce implică activ părțile, personal ori prin reprezentant; mai mult, o atare limitare a intervenției lor, din rațiuni de eficiență a măsurii adoptate de instanță, trebuie aplicată în mod egal. Acest lucru nu s-a întâmplat în cauză, în condițiile în care instanța de fond a consemnat prezența uneia dintre părți, care a cunoscut termenul de judecată, a administrat probe și a ascultat concluziile sale pe fondul cauzei; așadar, a efectuat tot atâtea acte de procedură ce antrenează o dezbatere contradictorie, cu atât mai mult cu cât aceasta a avut loc fără participarea celeilalte părți. Procedând în acest mod, instanța de fond a încălcat prevederile art. 581 alin. 3 C. pr. civ. [*corespunzătoare, în principiu, dispozițiilor art. 999 alin. (2) teza întâi, alin. (3) teza întâi și alin. (4) și ale art. 997 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*] și, totodată, principiul egalității părților în proces, producând pârâtei o vătămare ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea hotărârii pronunțate în atari condiții de nelegalitate *(C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. nr. 2317/R/2003, în A.-L. Constanda, Sancțiuni, p. 172, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 861).*

4. Este adevărat că ordonanța președințială va putea fi dată și fără citarea părților, dar această măsură procedurală se aplică tuturor, fie ei reclamanți sau pârâți, tratamentul juridic fiind egal. În cauză, luându-se, cu ocazia înregistrării ordonanței, măsura soluționării ei fără citarea părților, completul de judecată trebuia să procedeze în consecință, neputând asculta pe niciunul din cei implicați, nici personal, nici prin reprezentant legal. Dacă însă aprecia că, raportat la natura dosarului, este necesară ascultarea părților ori a unora din ele, trebuia să amâne dezbaterile și să ia măsura citării tuturor, toate părțile fiind egale, având deci aceleași drepturi și obligațiuni, neputându-se aplica un regim discriminatoriu *(Trib. jud. Maramureș, dec. civ. nr. 143 din 27 februarie 1992, în Dreptul nr. 10-11/1993, p. 120, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanța președințială, p. 71).*

5. Dacă s-a încuviințat ca soluționarea ordonanței președințiale să se facă fără citarea părților, completul de judecată trebuie să procedeze în consecință, neputând administra probatorii pentru petiționar și asculta concluziile acestuia, fără asigurarea participării pârâtului, deoarece se

aduce atingere principiului egalității părților în fața instanței *(C. Ap. Ploiești, dec. nr. 17/1997, în BJ 1993-1997, p. 623, apud M. Tăbârcă, Gh. Buta, op. cit., 2008, pp. 1504-1505).*

6. Ordonanța președințială poate fi dată și fără citarea părților. În situația în care însă ulterior instanța găsește utilă cauzei necesitatea citării reclamantului pentru a da lămuriri, va trebui să fie citat și pârâtul, altfel se încalcă dispozițiile art. 85 C. pr. civ. [*corespunzătoare art. 153 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], precum și principiile egalității și dreptului la apărare în procesul civil (*consacrate* in terminis, de lege lata, *de art. 8 și art. 13 NCPC – n.n., D.-A.G.*) *(Trib. Ialomița, s. civ., dec. nr. 49/2003, disponibilă pe portal.just.ro, apud D. Zeca, Ordonanța președințială, pp. 212-213).*

7. Uneori, urgența poate impune ca măsura solicitată prin ordonanță președințială să fie luată de prima instanță fără citarea părților. Într-o asemenea situație, instanța, pentru a respecta principiul egalității, va lua măsuri pe baza cererii, fără concluziile reclamantului. Apelul în această materie se soluționează de urgență, dar cu citarea părților *(C. Ap. Craiova, s. civ., dec. nr. 91/1998, disponibilă în aplicația legislativă Indaco).*

8. Soluționarea unei cauze pe calea cererii de ordonanță președințială fără citarea părților nu este contrară dispozițiilor legale și deci, în cazul în care instanța a procedat în acest mod, nu se poate susține că s-au încălcat prevederile referitoare la citare atunci când condițiile legale pentru promovarea cererii sunt îndeplinite. Astfel, în speță, reclamanta a solicitat reintegrarea sa în spațiul care a constituit domiciliul conjugal și din care a fost izgonită de pârât, iar cererea i-a fost admisă fără a se dispune citarea, dată fiind urgența soluționării *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 243/1991, disponibilă în aplicația legislativă Indaco).*

9. Prin derogare de la principiul citării părților, care asigură dreptul la apărare și contradictorialitate, ordonanța președințială poate fi dată și fără citare. Citarea constituie totuși regula, de la care instanța nu trebuie să se abată decât în cazuri deosebit de urgente, când termenul se poate fixa chiar în ziua primirii cererii *(C. Ap. Suceava, s. civ., minori și fam., dec. nr. 78 din 24 martie 2010, în BCA nr. 2/2010, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 190-192).*

10. Procedura sumară a ordonanței președințiale poate fi promovată fără citarea părților. Însă această modalitate de ordonare a unor măsuri vremelnice este admisibilă numai în cazuri excepționale, bine justificate, nedemonstrate în cauză (unde se solicită evacuarea pârâtei care, se susține, ocupă abuziv un spațiu comercial), deoarece, în principiu, judecarea cererii de ordonanță președințială se face cu citarea părților, pentru respectarea dreptului de apărare și asigurarea contradictorialității dezbaterilor judiciare. Prezența uneia dintre părți la judecarea cererii, fără citarea părților, căreia i s-a îngăduit să pună concluzii, în sensul intereselor sale, este de natură a produce un grav dezechilibru procesual, datorită imposibilității unei replici argumentate din partea părții neparticipante la judecată și în imposibilitate de a se apăra *(C. Ap. Brașov, s. civ., dec. nr. 483/1995, disponibilă în aplicația legislativă Indaco).*

11. Întrucât citarea părților nu este obligatorie, instanța care a dispus citarea părților nu era obligată să dispună comunicarea cererii și a actelor depuse, fără a viola prin aceasta dispozițiile procedurale referitoare la ordonanța președințială. De altfel, pârâta, care a fost citată pentru termenul de judecată, putea să se prezinte în instanță spre a-și face susținerile și apărările pe care le credea necesare *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1744 din 2 decembrie 1957, în CD 1957, pp. 311-313).*

Notă: Potrivit art. 999 alin. (1) teza întâi NCPC, instanța are îndatorirea de a comunica pârâtului, în copie, cererea de ordonanță președințială și actele care o însoțesc.

12. În cazul unei cereri de ordonanță președințială nu este admisibilă chemarea în garanție, deoarece pe calea ordonanței nu se rezolvă fondul *(Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 444/1966, în JN nr. 8/1966, p. 166, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 862).*

13. Și în cadrul ordonanței se poate formula o cerere de intervenție voluntară *(Trib. Hunedoara, s. civ., sent. nr. 2403/1966, în RRD nr. 2/1967, p. 159, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 862).*

14. Instanța trebuie să examineze sumar actele ambelor părți, nu numai actele uneia dintre părți *(Cas., I., nr. 277 din 21 februarie 1939, apud C.Gr.C. Zotta, Cod de procedură civilă adnotat, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tirajul", București, 1941, p. 52).*

15. Procedura specială și excepțională a ordonanței președințiale oferă părților posibilități probatorii limitate *(Trib. Iași, s. com. cont. adm., sent. nr. 397 din 1 martie 2010, disponibil pe portal.just.ro, apud C.R. Radu, Ordonanța președințială, pp. 154-157).*

16. Considerația că pe calea ordonanței președințiale nu poate fi acceptată decât proba cu înscrisuri este greșită, întrucât nicio dispoziție legală nu prevede o asemenea îngrădire. Proba cu martori poate fi și ea folosită în măsura în care nu prejudiciază fondul cauzei și îmbracă un caracter sumar. În cauză, aparența calității de titulară a dreptului de folosință a recurentei este legată de o situație de fapt, aceea a deținerii efective a spațiului locativ în discuție, situație care putea fi dovedită prin martori pe calea ordonanței președințiale *(Trib. reg. Craiova, col. al III-lea, dec. nr. 5175 din 8 iulie 1958, în LP nr. 11/1960, p. 111, apud Fl. Ciutacu, Drept procesual civil. Culegere de spețe. Modele de contracte. Modele de acțiuni, Ed. Themis Cart, Slatina, 2005, pp. 199-2000).*

Notă: Noua reglementare [art. 999 alin. (3) teza întâi *in fine* NCPC] consacră o exigență nouă în materie probatorie, declarând inadmisibile probele a căror administrare ar necesita un timp mai îndelungat.

Art. 1.000. Calea de atac

(1) Dacă prin legi speciale nu se prevede altfel, ordonanța este supusă numai apelului în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor.

(2) Instanța de apel poate suspenda executarea până la judecarea apelului, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei cuantum se va stabili de către aceasta.

(3) Apelul se judecă de urgență și cu precădere, cu citarea părților. Dispozițiile art. 999 alin. (4) sunt aplicabile.

(4) În toate cazurile în care competența de primă instanță aparține curții de apel, calea de atac este recursul, dispozițiile alin. (1)-(3) aplicându-se în mod corespunzător.

(5) Împotriva executării ordonanței președințiale se poate face contestație la executare.

Comentariu

1. În contextul regândirii sistemului căilor de atac, NCPC consacră, ca regulă[1)], în materia ordonanței președințiale, numai calea ordinară de atac a apelului[2)].

[1)] Uneori, legea exclude posibilitatea exercitării oricărei căi de atac împotriva ordonanței președințiale:
- hotărârea tribunalului privitoare la înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi în organizarea și desfășurarea arbitrajului sau pentru îndeplinirea altor atribuții ce revin instanței judecătorești în arbitraj [a se vedea art. 547 alin. (2) NCPC];
- încheierea prin care se soluționează cererea de încuviințare provizorie a suspendării executării provizorii [a se vedea dispozițiile art. 450 alin. (5) NCPC în interpretarea conferită recent de instanța supremă prin Decizia în interesul legii nr. 8 din 27 aprilie 2015, *precit.*].

[2)] Așadar, hotărârea pronunțată de instanța de apel nu este supusă recursului [a se vedea art. 483 alin. (2) teza a doua NCPC, art. XVIII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 și alin. (1) al articolului unic al

2. Textul analizat instituie unele reguli speciale privind exercitarea apelului și judecarea acestei căi de atac cu caracter devolutiv[1], de natură să promoveze realizarea cu celeritate a scopului procedurii – luarea unor măsuri provizorii în cazuri grabnice.

3. Apelul poate fi exercitat într-un termen mai scurt, de 5 zile[2], decât cel general, de 30 de zile, prevăzut de art. 468 alin. (1) NCPC.

4. Momentul de la care începe să curgă termenul de exercitare a apelului diferă după cum ordonanța s-a dat cu citarea părților – caz în care termenul curge de la pronunțare[3] –, respectiv fără citarea părților – ipoteză în care termenul curge de la comunicare.

În aprecierea momentului de la care începe să curgă termenul de apel se va avea în vedere dacă ordonanța s-a dat cu sau fără citarea părților, iar nu însăși legalitatea procedurii de citare; dacă s-a dispus citarea, chiar dacă la termenul la care s-a judecat cererea a fost lipsă de procedură, termenul de apel curge de la pronunțare, nelegalitatea procedurii de citare putând constitui temei pentru ca partea interesată să ceară repunerea în termen, conform art. 186 NCPC[4].

5. Ordonanța fiind executorie, prin derogare de la regula generală în materie [art. 468 alin. (5) NCPC], exercitarea apelului nu suspendă executarea măsurii dispuse pe această cale.

6. Cu toate acestea, instanța de apel poate suspenda executarea până la judecarea apelului, în toate cazurile cu plata unei cauțiuni, al cărei cuantum este fixat de către instanță[5].

O.U.G. nr. 62/2015, în cazul proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017, respectiv art. XVIII alin. (2) teza a doua din Legea nr. 2/2013 și alin. (2) al articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015, în cazul proceselor pornite în perioada 15 februarie 2013-31 decembrie 2016].

[1] Deși apelul are caracter devolutiv, aceasta nu înseamnă că în cadrul acestuia s-ar putea discuta alte aspecte ale litigiului decât cele care au făcut obiectul ordonanței (a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 662).

[2] Termenul de 5 zile este aplicabil și în cazul căii de atac (*în prezent apelul – n.n., D.-A.G.*) îndreptate împotriva ordonanței președințiale prin care se dispune măsura plasării copilului în regim de urgență (la o persoană, la o familie, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial, licențiat în condițiile legii), în temeiul dispozițiilor art. 100 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului (a se vedea ÎCCJ, dec. în interesul legii nr. 7 din 14 mai 2012, publicată în M. Of. nr. 411 din 20 iunie 2012).

[3] Nu interesează faptul dacă părțile s-au înfățișat ori nu în instanță, ci numai împrejurarea dacă s-a dispus și efectuat citarea lor (a se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. II, p. 378); *cf.* I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1279.

[4] A se vedea, în acest sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 759; în același sens, pentru sistemul vechii reglementări, a se vedea: M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1513; M. Tăbârcă, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 582); în jurisprudență s-a reținut că prin judecarea fără citarea părților și acordarea căii de atac a recursului (*în prezent, ca regulă, a apelului – n.n., D.-A.G.*) de la data pronunțării a fost încălcat dreptul la apărare al pârâtului (a se vedea C. Ap. Târgu-Mureș, dec. nr. 248/R din 18 martie 2008, disponibilă pe *portal.just.ro*, *apud* C.R. Radu, *Ordonanța președințială*, pp. 55-56).

[5] Plata cauțiunii pentru suspendarea executării ordonanței președințiale constituia o cerință obligatorie și sub imperiul vechii reglementări – a se vedea art. 582 alin. 2 C. pr. civ., astfel cum a fost amendat prin O.U.G. nr. 138/2000; anterior acestei modificări, art. 582 alin. 2 C. pr. civ. prevedea caracterul facultativ al cauțiunii (de aceea, sub imperiul acestei reglementări, în doctrină, după ce se făcea referire la soluția legislativă existentă până la modificarea din 1993, potrivit căreia instanța de recurs putea suspenda executarea numai cu dare de cauțiune, se arăta că, lăsând cauțiunea facultativă, legiuitorul a atenuat caracterul executoriu al ordonanței, care este de esența acesteia, deoarece cu mai multă ușurință se va cere suspendarea, și că revenea judecătorilor de la apel misiunea de a dispune cu mari rezerve suspendarea fără cauțiune – a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 497, nota 41).

Considerăm că suspendării executării ordonanței președințiale îi sunt aplicabile dispozițiile privitoare la suspendarea executării provizorii (art. 450 NCPC), care se completează cu dispozițiile dreptului comun în materie de suspendare a executării, *i.e.* art. 719 din același cod[1),2)].

Așa fiind, pe temeiul normei de trimitere cuprinse la art. 450 alin. (4) NCPC, cauțiunea se stabilește în condițiile art. 719 alin. (2) și (3) din același cod[3)].

Tot în considerarea dispozițiilor de drept comun [art. 450 alin. (3) tezele a doua și a treia NCPC[4)]] și ținând seama de faptul că hotărârea instanței de apel este definitivă, încheierea

---

[1)] Teză ce se desprinde implicit din recenta Decizie în interesul legii nr. 8 din 27 aprilie 2015 a ÎCCJ.

[2)] În sensul că posibilitatea instanței de a dispune suspendarea executării ordonanței președințiale va fi supusă procedurii prevăzute de art. 450 NCPC, a se vedea și P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 959 [unde se face referire și la posibilitatea formulării unei cereri de ordonanță președințială pentru suspendarea provizorie a executării hotărârii apelate până la soluționarea cererii de suspendare din cadrul apelului, fiind, așadar, posibil ca executarea ordonanței președințiale să fie suspendată printr-o altă ordonanță președințială pronunțată de instanța de apel; *contra*, în sensul că dispozițiile art. 450 alin. (5) NCPC nu își găsesc aplicare în procedura ordonanței președințiale, deoarece urgența caracterizează deopotrivă suspendarea provizorie și soluționarea apelului, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 583]; incontestabil că urgența constituie o trăsătură esențială a ordonanței președințiale și că celeritatea guvernează întreaga procedură, dar nu trebuie trecut cu vederea faptul că uneori ordonanța poate fi dată chiar în aceeași zi; considerăm că nu se poate nega *a priori* interesul pârâtului de a obține suspendarea provizorie a executării provizorii a ordonanței președințiale apelate, chiar dacă pentru ipoteza imaginată s-ar ajunge, din coroborarea art. 450 alin. (5) NCPC cu art. 719 alin. (7) din același cod – în interpretarea dată de ÎCCJ prin Decizia în interesul legii nr. 8 din 27 aprilie 2015, *precit.* –, la situația în care executarea măsurii dispuse de prima instanță fără citarea părților va fi suspendată provizoriu de instanța de apel tot fără asigurarea contradictorialității. Încă o dovadă a maleabilității, a adaptabilității acestei proceduri speciale: așa cum se admite că executarea unui titlu executoriu, inclusiv a unei ordonanțe președințiale, poate fi sprijinită prin pronunțarea unei alte ordonanțe președințiale pentru înlăturarea piedicilor ivite în cursul executării (este drept, în acest caz, soluția fiind consacrată expres), tot astfel s-ar putea admite că partea interesată poate obține, pe cale de ordonanță președințială, suspendarea provizorie a executării provizorii a ordonanței președințiale apelate.

[3)] A se vedea, în același sens: D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 583; P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 959; în sensul calculării cauțiunii în condițiile art. 1.057 alin. (2) NCPC, a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 760; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1407 [unde se mai arată că dispozițiile menționate sunt aplicabile ori de câte ori legea nu prevede altfel, art. 1.000 NCPC nefăcând trimitere expresă la art. 719 alin. (2) din același cod sau la vreo dispoziție dintr-o lege specială]; *cf.* V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 356.

[4)] Ultima teză citată a fost introdusă în Cod prin Legea nr. 138/2014. Art. 450 alin. (3) NCPC nu cuprindea inițial decât norma de trimitere la dispozițiile art. 718 alin. (6) – actualmente art. 719 alin. (6) – din același cod; așa fiind, încheierea de suspendare a executării ar fi putut fi atacată, în toate cazurile, numai cu apel, în mod separat, în termen de 5 zile de la pronunțare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru cea lipsă, cu consecința ivirii unor dificultăți în practică (în cazul în care încheierea de suspendare a executării era pronunțată de curtea de apel, soluționarea căii de atac a apelului exercitat împotriva acestei hotărâri ar fi urmat să intre în competența ÎCCJ, instanță care, în materie civilă, nu soluționează o atare cale de atac); pentru analiza amendamentului adus dispozițiilor art. 450 alin. (3) NCPC, a se vedea: *supra*, comentariul *sub* art. 450 NCPC; G. Boroi, D.N. Theohari, *Sinteza principalelor modificări și completări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014, în Noul Cod civil. Noul Cod de procedură civilă*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2014, pp. XIV-XV; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 583-585; E. Oprina, I. Gârbuleț, *Legea nr. 138/2014..., passim.*

prin care instanța de apel dispune suspendarea executării se dă, în toate cazurile, cu citarea părților și este definitivă[1)].

7. Tot în scopul soluționării cu celeritate s-a prevăzut judecarea apelului de urgență și cu precădere.

Dispozițiile generale[2)] privitoare la obligația depunerii întâmpinării[3)] și răspunsului la întâmpinare redevin aplicabile în apel.

8. Pentru respectarea exigențelor principiilor contradictorialității și dreptului la apărare, judecarea apelului are loc, în toate cazurile, cu citarea părților.

În doctrină s-a arătat că restricția privitoare la probele a căror administrare necesită un timp îndelungat – impusă de art. 999 alin. (3) teza întâi *in fine* NCPC – este aplicabilă și în apel[4)]. Într-adevăr, rațiunile care au impus edictarea dispozițiilor amintite ar trebui să subziste și în calea de atac a apelului, chiar dacă hotărârea primei instanțe este executorie, ființând, pe tot parcursul procesului, interesul prezumat de soluționare rapidă a cererii de ordonanță președințială.

9. Și în cazul hotărârii pronunțate în apel, sunt aplicabile regulile speciale prevăzute de art. 999 alin. (4) NCPC privitoare la pronunțare, care poate fi amânată cu cel mult 24 de ore, și, respectiv, la motivarea hotărârii, ce se poate face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

10. Ca urmare a amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014, calea de atac împotriva ordonanței președințiale este recursul, iar nu apelul, în cazurile în care competența de primă instanță aparține curții de apel, dispozițiile art. 1.000 alin. (1)-(3) NCPC urmând a-și găsi aplicare în mod corespunzător[5)].

[1)] Doar în ipoteza în care printr-o reglementare specială s-ar consacra calea de atac a recursului împotriva hotărârii date în apel, încheierea pronunțată de instanța de apel asupra cererii de suspendare a executării ar fi, la rândul său, supusă recursului.

Amintim că, sub imperiul vechiului cod, în jurisprudență s-a decis că, dat fiind că dispozițiile care reglementează procedura ordonanței președințiale au caracter special, derogatoriu de la procedura comună, încheierea prin care se soluționează cererea de suspendare a executării în cadrul procesului nu mai este supusă niciunei căi de atac; se mai reținea că, altfel, ar însemna să se accepte ca în materia acestei cereri cu caracter accesoriu să se recunoască o cale de atac ce nu este îngăduită de legiuitor în materia fondului litigiului, mai exact, că, deși ordonanța președințială rămâne irevocabilă la tribunal, în privința cererii de suspendare a executării acesteia este îngăduit recursul la curtea de apel (a se vedea C. Ap. Timișoara, s. civ., dec. nr. 2957/2001, disponibilă în aplicația legislativă *Indaco*).

[2)] A se vedea art. 471 alin. (5) și (6) NCPC, art. XIII teza întâi din Legea nr. 2/2013 și alin. (1) al articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015, pentru apelurile formulate în procesele pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017, respectiv art. XV alin. (3) și (4) din Legea nr. 2/2013 și alin. (2) al articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015, în cazul apelurilor formulate în procesele pornite în perioada 15 februarie 2013-31 decembrie 2016.

[3)] În sensul că depunerea întâmpinării este obligatorie în apel și că cererii de apel îi sunt aplicabile dispozițiile art. 200 și ale art. 201 NCPC, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 583.

[4)] A se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 583; amintim totuși că în doctrina mai veche se considera că în apel este admisă întreaga procedură probatorie după dreptul comun, cu condiția esențială de a se putea administra cu cea mai extremă rapiditate (a se vedea E. Petit, C.Gr.C. Zotta, *Ordonanțele prezidențiale de référé*, p. 117).

[5)] Rațiunea introducerii dispozițiilor art. 999 alin. (3[1]) NCPC – prin Legea nr. 138/2014 – are la bază argumentul că, potrivit competenței sale materiale instituite de art. 97 din același cod, ÎCCJ nu judecă apeluri (a se vedea, în acest sens, G. Boroi, D.N. Theohari, *Sinteza principalelor modificări și completări*

11. În privinţa căilor extraordinare de atac, în practica judiciară şi în doctrina aferente vechii reglementări[1)] s-a admis că împotriva ordonanţei este deschisă calea contestaţiei în anulare.

12. În acord cu alţi autori, opinăm că, *de lege lata*, contestaţia în anulare este admisibilă, în condiţiile art. 503 şi urm. NCPC[2)].

13. Cât priveşte revizuirea, sub regimul vechii reglementări procesual civile, în jurisprudenţă şi doctrină s-a reţinut, în mod constant, că, în principiu, această cale extraordinară de atac nu este admisibilă (nici în ipoteza contrarietăţii dintre două ordonanţe preşedinţiale[3)] şi nici în cazul contrarietăţii dintre o ordonanţă preşedinţială şi o hotărâre

---

aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014, în *Noul Cod de procedură civilă şi 12 legi uzuale*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014, p. L).

Şi anterior amendării NCPC prin Legea nr. 138/2014, s-a arătat că ÎCCJ nu judecă apeluri, astfel că, dacă anumite proceduri speciale cu privire la care legea prevede că hotărârea este supusă (numai) apelului, precum ordonanţa preşedinţială, sunt date în competenţa curţii de apel, hotărârea va fi pronunţată cu drept de recurs, iar nu cu drept de apel, soluţia rezultând dintr-o interpretare sistematică a textelor referitoare la competenţa funcţională a instanţelor – numai tribunalele şi curţile de apel fiind competente funcţional să soluţioneze apeluri, nu şi ÎCCJ [a se vedea Gh.-L. Zidaru, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 97 NCPC, p. 379, nota 6]; în sensul că, de pildă, în materie de contencios administrativ, în care nu este reglementat apelul, nici ordonanţa preşedinţială nu va fi supusă apelului, ci numai recursului, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 760, nota 1162.

[1)] A se vedea, *e.g.*: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 497-498; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 418 [unde se arăta că putea fi invocat motivul contestaţiei în anulare prevăzut de art. 317 alin. 1 pct. 1 C. pr. civ. – *corespunzând art. 503 alin. (1) NCPC (n.n., D.-A.G.)* – dacă cererea de ordonanţă preşedinţială a fost soluţionată fără citarea părţilor]; I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 935.

[2)] A se vedea: G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 830; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1278 (unde se mai arată că această cale de atac nu poate fi exercitată pentru motivul necitării legale a contestatorului, dacă instanţa a dispus soluţionarea cererii de ordonanţă fără citare, şi nici pentru motivul privitor la omisiunea instanţei de a fi examinat vreun motiv de casare); cu privire la admisibilitatea contestaţiei în anulare în materia ordonanţei preşedinţiale, a se vedea şi: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 662 [este admisibilă contestaţia în anulare pentru motivul prevăzut de art. 503 alin. (1) NCPC (contestatorul nu a fost legal citat şi nici nu a fost prezent la termenul când a avut loc judecata); *cf.*: V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 360; D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 584]; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 759 (ordonanţa este susceptibilă de contestaţie în anulare, în condiţiile art. 503 NCPC); Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 177 (hotărârea dată în cererea de ordonanţă preşedinţială poate fi atacată cu contestaţie în anulare, în condiţiile art. 503-508 NCPC).

Într-o opinie, izolată, s-a susţinut că în materia ordonanţei preşedinţiale se poate exercita numai apelul, nu şi căile extraordinare de atac – recursul, contestaţia în anulare şi revizuirea (a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanţa preşedinţială*, pp. 181-182); pentru critica întemeiată a acestei teze, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 830-831, nota 2 [art. 503 alin. (1) NCPC, în ceea ce priveşte obiectul acestei căi extraordinare de atac, face vorbire de hotărâri definitive, iar, în sensul legii, sunt definitive şi hotărârile date în apel, fără drept de recurs; art. 503 alin. (3) NCPC prevede în mod expres că sunt supuse contestaţiei în anulare speciale hotărârile instanţei de apel care, potrivit legii, nu pot fi atacate cu recurs; în realitate, se mai arată, sensul dispoziţiilor art. 1.000 alin. (1) NCPC, ca, de altfel, al tuturor dispoziţiilor similare din alte materii în care legea prevede că hotărârea primei instanţe este supusă numai apelului, este acela de a suprima recursul, cale extraordinară de atac de reformare, iar nu de a suprima toate căile extraordinare de atac].

[3)] Precizându-se că partea interesată poate fie să solicite justiţiei soluţionarea litigiului în fond, fie să introducă o nouă cerere de ordonanţă preşedinţială (a se vedea: Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 699/1970, în *CD 1970*, p. 249; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1513); pentru un exemplu mai recent de jurisprudenţă care adoptă soluţia inadmisibilităţii revizuirii, a se vedea ÎCCJ, s. com., dec. nr. 536/2005,

pronunţată potrivit procedurii de drept comun[1)]), în considerarea faptului că ordonanţa preşedinţială nu constituie o hotărâre judecătorească prin care se soluţionează fondul litigiului şi nu se bucură de autoritatea lucrului judecat faţă de hotărârea dată asupra fondului[2)].

Totuşi, în doctrina elaborată sub imperiul vechii reglementări s-a exprimat şi opinia conform căreia inadmisibilitatea revizuirii vizează motivele tipice de revizuire, calea de retractare fiind totuşi admisibilă dacă s-ar invoca faptul că dispozitivul ordonanţei conţine dispoziţii potrivnice ce nu pot fi aduse la îndeplinire ori chiar contrarietatea dintre două ordonanţe preşedinţiale, dacă, la data pronunţării celei din urmă, situaţia de fapt avută în vedere la darea primei ordonanţe era neschimbată[3)]. Dacă existenţa unor dispoziţii potrivnice care nu pot fi aduse la îndeplinire nu mai constituie motiv de revizuire în sistemul actualei reglementări, a doua ipoteză rămâne pe deplin aplicabilă, cu atât mai mult cu cât,

---

disponibilă în aplicaţia legislativă *Legalis 2.0* (instanţa supremă a reţinut că în speţă hotărârile pronunţate în cererile de ordonanţă preşedinţială, având ca obiect luarea unor măsuri vremelnice, în cazuri grabnice, nu au putere de lucru judecat în ceea ce priveşte soluţionarea fondului; în consecinţă, nu poate fi vorba de hotărâri potrivnice, atât timp cât nu tranşează fondul litigiului, ci se mărginesc la luarea unor măsuri asupra cărora se poate reveni în acelaşi cadru, aşa că, neavând caracter definitiv, hotărârile respective nu sunt susceptibile de a fi revizuite; ÎCCJ a mai reţinut că partea nemulţumită de existenţa celor două hotărâri contradictorii pronunţate în acest cadru procesual poate să solicite justiţiei soluţionarea litigiului în fond); pentru o soluţie similară, a se vedea şi ÎCCJ, s. com., dec. nr. 235/2006, disponibilă în aplicaţia legislativă *Legalis 2.0* (într-o cerere de ordonanţă preşedinţială, judecătorul realizând numai un examen sumar al fondului cauzei, pentru a stabili de partea cui este aparenţa dreptului, hotărârile astfel pronunţate nu au putere de lucru judecat în ceea ce priveşte soluţionarea fondului, iar în speţă nu putea fi vorba de hotărâri potrivnice, atât timp cât prin intermediul cererii de ordonanţă preşedinţială nu a fost tranşat fondul litigiului).

[1)] A se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 548 din 13 iulie 1995, *cit. infra*, sub comentariul prezentului articol, la nr. 7.

[2)] A se vedea, *e.g.*: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 497 (a se vedea însă şi analiza obiectului revizuirii – *ibidem*, p. 432 şi urm.); I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, pp. 418-419; I. Leş, *Tratat*, 2010, p. 935.

[3)] A se vedea: V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2009, p. 403; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, ed. a 2-a, Ed. All, Bucureşti, 1995, p. 822.

Aducem în atenţie şi o soluţie jurisprudenţială mai recentă, care afirmă admisibilitatea revizuirii în materia ordonanţei preşedinţiale – C. Ap. Cluj, s. I civ., dec. nr. 67/RR/2012 (în rezumat şi cu comentariu explicativ de A. Cîmpean, în RRJ nr. 1/2013, pp. 27-35); instanţa a reţinut că, chiar dacă în cauză este vorba despre hotărâri potrivnice în materia ordonanţelor preşedinţiale, dispunându-se deci măsuri provizorii, astfel cum rezultă chiar din conţinutul hotărârilor supuse analizei, nu se poate aprecia că astfel de hotărâri ar fi excluse de la procedura revizuirii în condiţiile art. 322 pct. 7 C. pr. civ. [*corespondentul noii reglementări procesual civile îl constituie art. 509 alin. (1) pct. 8 NCPC – n.n., D.-A.G.*]; atât timp cât situaţia faptică avută în vedere la pronunţarea celor două hotărâri, în cauze având acelaşi obiect şi aceleaşi părţi, a rămas neschimbată, se poate ajunge şi în materia ordonanţei preşedinţiale la pronunţarea de hotărâri definitive potrivnice, fiind deci incident şi în această situaţie pct. 7 al art. 322 C. pr. civ., bineînţeles, dacă sunt îndeplinite toate condiţiile de admisibilitate a acestui motiv de revizuire; acest motiv de revizuire, a mai arătat instanţa, are ca scop respectarea principiului autorităţii de lucru judecat; or, se mai reţine în decizia citată, şi hotărârile pronunţate în materia ordonanţei preşedinţiale se bucură de putere de lucru judecat relativă, fiind inadmisibil a se introduce o nouă cerere de ordonanţă preşedinţială în situaţia în care situaţia de fapt avută în vedere de instanţă la pronunţarea primei ordonanţe a rămas neschimbată.

în prezent[1], se poate obține și revizuirea unor hotărâri care nu evocă fondul[2]. Amintim însă că, în sprijinul tezei contrare – că în această materie nu este admisibilă revizuirea pentru motivul prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 8 NCPC –, s-a precizat că, deși art. 1.002 alin. (1) NCPC prevede o ipoteză de autoritate de lucru judecat a ordonanței președințiale, nu trebuie ignorată condiția primară, fundamentală și generală a revizuirii, prevăzută de art. 509 alin. (1) din același cod, întărită indirect de alin. (2) al acestui articol și de art. 1.002 NCPC: hotărârea să fi fost pronunțată asupra fondului sau să fi evocat fondul[3].

Desigur, în cazul existenței unei practici judiciare neunitare cu privire la aplicarea normelor acestei proceduri speciale, devine posibilă exercitarea recursului în interesul legii[4].

---

[1] Într-adevăr, art. 509 alin. (2) NCPC afirmă admisibilitatea revizuirii unor hotărâri care nu evocă fondul, pentru motivele de revizuire prevăzute la pct. 3 (numai în ipoteza judecătorului), pct. 4 și pct. 7-10 ale alin. (1) al aceluiași articol.

[2] A se vedea, în același sens, și D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 584 și 585; în sensul că revizuirea este admisibilă dacă s-ar invoca motivele de revizuire prevăzute de art. 509 alin. (1) pct. 3, dar numai în ipoteza judecătorului, pct. 4 și pct. 7-10 NCPC, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 831 [unde se mai arată că, în cazul unor hotărâri definitive potrivnice, revizuirea este admisibilă numai în măsura în care, la data la care s-a pronunțat a doua hotărâre de ordonanță președințială, situația de fapt avută în vedere la darea celei dintâi era neschimbată, soluție care rezultă din dispozițiile art. 1.002 alin. (1) NCPC]; tot în sensul că ordonanța președințială este susceptibilă de revizuire, potrivit art. 509 alin. (2) NCPC, a se vedea și M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 759, inclusiv nota 1161, cuprinzând referiri la dec. nr. 67/RR/2012 a C. Ap. Cluj, s. I civ., *precit.*; *cf.* Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, pp. 109-110; *contra*, a se vedea: I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1278 (în sensul că soluția majoritară, care nu admitea revizuirea, își păstrează actualitatea și în sistemul NCPC și că revizuirea nu poate fi exercitată nici pentru motivul existenței contrarietății între două ordonanțe președințiale sau între o ordonanță și o hotărâre de fond; *cf.*: V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 359); G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1408 (revizuirea nu este admisibilă în cazul existenței a două ordonanțe președințiale contradictorii, partea interesată urmând să promoveze o nouă cerere de ordonanță președințială ori să solicite soluționarea litigiului pe fond); Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 177 [revizuirea nu poate fi folosită împotriva unei hotărâri date în procedura specială a ordonanței președințiale (care nu presupune o antamare a fondului), nici dacă se invocă contrarietatea de hotărâri, cu motivarea că revizuirea presupune o evocare a fondului; în cazul contrarietății de hotărâri se poate solicita judecata asupra fondului sau se poate face o nouă ordonanță]; L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, pp. 181-182.

[3] A se vedea I. Deleanu, *Ordonanța președințială*, p. 21. S-a învederat că din economia reglementărilor rezultă că revizuirea este o cale extraordinară de atac și sub aspectul faptului că ea este „subsidiară", deschisă numai în acele ipoteze în care nu există o altă soluție; or, cele statuate printr-o ordonanță președințială pot fi reconsiderate, la cererea părții, printr-o nouă ordonanță, dacă s-au schimbat împrejurările de fapt avute în vedere la emiterea ordonanței anterioare, sau prin hotărârea dată asupra fondului litigiului, așa încât o cerere de revizuire nu-și are justificare, partea având la dispoziție un alt remediu (*ibidem*, p. 20); totuși, în *Comentariile Noului Cod de procedură civilă* (vol. I, 2013, p. 687), prof. I. Deleanu admite că, în condițiile în care, potrivit prevederilor art. 1.002 alin. (1) NCPC, ordonanța președințială are autoritate de lucru judecat față de o altă cerere de ordonanță președințială, dacă nu s-au modificat împrejurările de fapt care au justificat-o, opinia jurisprudențială anterioară trebuie reconsiderată, revizuirea fiind admisibilă dacă, fără să se fi modificat împrejurările, s-au dat două ordonanțe contradictorii, imposibil de executat amândouă (a se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. I, 2013, p. 687).

[4] A se vedea, în același sens, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1279; tot astfel, în măsura întrunirii condițiilor de admisibilitate, s-ar putea recurge și la mecanismul sesizării ÎCCJ în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile (art. 519 și urm. NCPC).

14. Împotriva executării ordonanţei partea interesată poate formula contestaţie la executare, în condiţiile art. 712 şi urm. NCPC[1)].

Potrivit dispoziţiilor de drept comun [art. 713 alin. (1) NCPC], debitorul nu poate invoca pe calea contestaţiei la executare motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecăţii în primă instanţă sau în calea de atac ce i-a fost deschisă. Norma de procedură amintită îşi păstrează aplicabilitatea chiar şi în ipoteza în care ordonanţa preşedinţială este dată fără citarea părţilor, caz în care motivele de fapt şi de drept privitoare la fondul dreptului pot fi opuse în calea de atac avută la dispoziţie: de regulă, apelul, care se soluţionează, în toate cazurile, cu citarea părţilor.

Cum una dintre condiţiile de admisibilitate a ordonanţei preşedinţiale vizează neprejudecarea fondului şi cercetarea existenţei aparenţei dreptului în favoarea reclamantului, *a fortiori*, pe calea contestaţiei la executare nu vor putea fi invocate motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului, acestea urmând a fi invocate şi puse în discuţia instanţei doar pe calea unei cereri de drept comun – susţineri oricum inadmisibile, în raport cu dispoziţiile art. 713 alin. (2) NCPC, fiind vorba, prin ipoteză, despre o executare silită pornită în temeiul unei hotărâri judecătoreşti.

Jurisprudenţă

1. Ordonanţa preşedinţială trebuie atacată cu apel de partea prezentă la un termen anterior în 5 zile de la pronunţare, deoarece în asemenea situaţii ea nu va mai fi citată, fiind presupusă că are cunoştinţă de termenele ulterioare *(CSJ, s. com., dec. nr. 1798 din 6 mai 1999, în Buletinul Jurisprudenţei 1990-2003, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 1008)*.

Notă: În prezent, ordonanţa preşedinţială este supusă, ca regulă, numai apelului [a se vedea art. 1.000 alin. (1) şi (4) NCPC; a se vedea şi art. 229 din acelaşi cod].

2. Potrivit prevederilor art. 303 alin. 2 C. pr. civ. [*corespondentul art. 487 alin. (1) raportat la art. 470 alin. (5) NCPC – n.n., D.-A.G.*], termenul pentru depunerea motivelor de recurs se socoteşte de la comunicarea hotărârii, chiar dacă recursul s-a făcut mai înainte *(CSJ, s. com., dec. nr. 1104 din 14 decembrie 1995, în BJ 1996, pp. 411-413, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 78; a se vedea şi C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 1367 din 29 august 2001, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 2001, p. 271, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 78-79)*.

Notă: *De lege lata*, ordonanţa preşedinţială este supusă, ca regulă, numai apelului, iar, în cazul în care termenul pentru exercitarea apelului curge de la un alt moment decât comunicarea hotărârii, motivarea apelului se face într-un termen de aceeaşi durată, care curge însă de la data comunicării hotărârii [a se vedea art. 1.000 alin. (1) NCPC combinat cu art. 470 alin. (5) din acelaşi cod; pentru calea de atac a recursului, a se vedea art. 1.000 alin. (4) NCPC raportat la art. 487 alin. (1) şi art. 470 alin. (5) din acelaşi cod].

3. În contra unei ordonanţe preşedinţiale nu este admisibilă revizuirea, întrucât această cale de atac se îndreaptă împotriva hotărârilor de fond, or, ordonanţa nu rezolvă fondul *(Trib. reg. Timişoara, s. civ., dec. nr. 3979/1995, cu notă de P. Budescu, în LP nr. 11/1956, p. 1376, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 864)*.

4. Nu este admisibilă revizuirea nici pentru motivul contrarietăţii de hotărâri *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 699/1970, în CD 1970, p. 249, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 864)*.

[1)] Sub reglementarea din perioada interbelică se decisese că este admisibilă numai contestaţia la titlu (a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 498, nota 44 şi jurisprudenţa acolo citată; pentru soluţii jurisprudenţiale din perioada interbelică privitoare la inadmisibilitatea contestaţiei la executare împotriva ordonanţei preşedinţiale, a se vedea şi C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 253 şi urm.).

5. Dacă există două ordonanțe contradictorii, nu se poate folosi calea revizuirii, ci partea interesată are deschisă posibilitatea de a introduce o nouă cerere de ordonanță sau să solicite rezolvarea litigiului în fond *(Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 699/1970, în CD 1970, p. 249, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 864)*.

6. Hotărârile pronunțate în cererile de ordonanță președințială, având ca obiect luarea unor măsuri vremelnice asupra cărora se poate reveni, în cazuri grabnice, nu tranșează fondul litigiului și nu au putere de lucru judecat, astfel că hotărârile respective nu sunt susceptibile de revizuire. Partea nemulțumită de măsurile luate în acest cadru procesual, al procedurii sumare a ordonanței președințiale, poate solicita soluționarea litigiului în fond ori poate introduce o nouă cerere de ordonanță președințială, în cazul în care ar socoti că este îndreptățită *(C. Ap. Ploiești, s. civ., dec. nr. 3003/1998, disponibilă în aplicația legislativă Indaco)*.

7. Revizuirea pentru contrarietate de hotărâri, avându-și suportul logic în respectarea principiului autorității lucrului judecat, impune anularea ultimei hotărâri pronunțate. Posibilitatea de a cere revizuirea unei hotărâri, atunci când există hotărâri potrivnice, este supusă, printre altele, condiției ca acestea să fie date în aceeași pricină, între aceleași persoane, având aceeași calitate, elemente caracteristice ale autorității lucrului judecat. În speță, s-a constatat însă că nu sunt îndeplinite cerințele legale, întrucât soluțiile atacate au fost pronunțate în pricini diferite. Prin cele două hotărâri s-au soluționat acțiuni ce au cauze juridice diferite și un alt temei de fapt. Astfel, în timp ce în prima soluție a fost pronunțată evacuarea, pe calea ordonanței președințiale – care este vremelnică și nu se bucură de puterea lucrului judecat –, prin ultima hotărâre s-a soluționat o altă acțiune, al cărei obiect l-a constituit rezilierea unui contract de închiriere și evacuarea din spațiul respectiv *(CSJ, s. com., dec. nr. 548 din 13 iulie 1995, disponibilă în aplicația legislativă Indaco; pentru un scurt rezumat al deciziei, a se vedea Dreptul nr. 3/1996, pp. 106-107)*.

Notă: Cu referire la hotărârile rezumate la pct. 3-7, a se vedea *supra*, comentariul prezentului articol, unde s-a opinat în sensul admisibilității revizuirii în cazul contrarietății dintre două ordonanțe președințiale, dacă, la data pronunțării celei din urmă, situația de fapt avută în vedere la darea primei ordonanțe era neschimbată.

Art. 1.001. Transformarea cererii

La solicitarea reclamantului, până la închiderea dezbaterilor la prima instanță, cererea de ordonanță președințială va putea fi transformată într-o cerere de drept comun, situație în care pârâtul va fi încunoștințat și citat în mod expres cu această mențiune.

Comentariu

1. Articolul 1.001 NCPC transpune normativ regula – consacrată, sub imperiul vechii reglementări, doar pe cale doctrinară și jurisprudențială[1)] – privitoare la posibilitatea transformării[2)] cererii de ordonanță președințială într-o cerere de drept comun.

[1)] A se vedea, *e.g.*: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 498-499, inclusiv notele 49 și 50 și jurisprudența și doctrina acolo citate; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 416; I. Leș, *Tratat*, 2010, pp. 931-932.

[2)] Privită, uneori, în doctrină, ca o derogare de la prevederile art. 204 NCPC, care permit reclamantului să își modifice cererea numai până la primul termen la care este legal citat (a se vedea, în acest sens, P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 960); în sensul că reclamantul nu poate modifica, în temeiul art. 1.001 NCPC, obiectul cererii de chemare în judecată sau cadrul procesual, pentru argumentul că instituția transformării cererii diferă de instituția modificării cererii de chemare în judecată, prima referindu-se la schimbarea regulilor aplicabile judecării procesului, iar a doua la schimbarea cuprinsului cererii, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 584.

2. Transformarea[1)] cererii de ordonanță președințială în cerere de drept comun nu poate avea loc din oficiu[2)], ci numai la cererea reclamantului și numai după încunoștințarea și citarea în mod expres a pârâtului cu această mențiune.

3. Transformarea cererii nu este condiționată de acordul (expres sau tacit al) pârâtului[3)], ci doar de încunoștințarea sa corespunzătoare[4)]. Încunoștințarea expresă a pârâtului despre transformarea cererii de ordonanță președințială constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil, a dreptului la apărare[5)] și a principiului contradictorialității, pârâtul fiind astfel în măsură să își pregătească în mod corespunzător apărările împotriva unei cereri a cărei admitere ar avea consecințe mai însemnate în raport cu admiterea unei cereri de ordonanță președințială, întrucât vizează chiar soluționarea fondului litigiului.

4. Legea acordă reclamantului un termen mai generos decât cel admis în doctrină sub imperiul vechii reglementări[6)], până la care poate solicita transformarea cererii – închiderea dezbaterilor în fața primei instanțe[7),8)].

5. În doctrină s-a opinat că, întrucât pârâtul va fi citat cu „mențiunea" că s-a produs transformarea cererii de ordonanță președințială în cerere de drept comun, înseamnă că

[1)] În sensul că această instituție își găsește aplicabilitate în cazul în care, pe parcursul procesului, dispare cerința urgenței și că reclamantul își va transforma cererea dacă probatoriul admisibil în procedura ordonanței nu îi permite să își susțină aparența de drept sau dacă există dubii cu privire la admisibilitatea cererii de ordonanță, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 585.

[2)] A se vedea, în același sens, și: I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 660; I. Leș, *Comentarii*, 2013, p. 1280; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 758; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 177; de altfel, soluția era admisă și în doctrina și jurisprudența dezvoltate în sistemul C. pr. civ. [a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 498-499; în sensul că instanța, sesizată cu o cerere de chemare în judecată, nu o poate transforma, din oficiu, în cerere de ordonanță președințială, întrucât se încalcă principiul disponibilității, a se vedea Trib. Hunedoara, dec. civ., nr. 320 din 9 aprilie 1985, în RRD nr. 10/1985, p. 67, *apud* M.M. Pivniceru, C. Moldovan, *Ordonanța președințială*, p. 75 (a se vedea și jurisprudența citată sub comentariul prezentului articol, la nr. 3-5)]; în sensul că instanța este obligată să dea curs solicitării reclamantului, a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 90.

[3)] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 758; I. Leș, *Tratat*, 2010, p. 1280; Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 90; D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 584.

[4)] Pentru o posibilă ipoteză de abuz de drept în legătură cu transformarea cererii de ordonanță președințială într-o cerere de drept comun, a se vedea P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, pp. 960-961.

[5)] A se vedea, în același sens, Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 178 și jurisprudența aferentă vechii reglementări acolo citată.

[6)] Se considera că transformarea cererii putea avea loc numai până la prima zi de înfățișare, independent de acordul pârâtului, iar cu acordul acestuia, în tot cursul procesului (a se vedea I. Leș, *Tratat*, 2010, pp. 931-932).

[7)] Aplicație a art. 478 alin. (3) NCPC, care stabilește că în apel nu se poate schimba obiectul cererii de chemare în judecată (a se vedea, în acest sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 758). Doctrina subliniază că dispoziția analizată „scutește" reclamantul de „corvoada" îndeplinirii obligației de a obține acordul pârâtului, existentă în cazul modificării cererii de chemare în judecată (a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 176).

[8)] Se consacră, așadar, același moment ca cel admis în jurisprudență pentru ipoteza modificării cererii de chemare în judecată sub regimul art. 132 alin. 2 C. pr. civ. fără a fi necesar consimțământul pârâtului – până la închiderea dezbaterilor asupra fondului (a se vedea Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 33/1961, în *CD 1952-1965*, p. 268, *apud* G. Boroi, O. Spineanu-Matei, *op. cit.*, 2011, p. 270).

transformarea poate fi făcută şi verbal, iar nu doar în scris[1]; declaraţia reclamantului va fi consemnată în încheierea de şedinţă, dar încheierea nu va fi comunicată pârâtului, pentru că aceasta ar exceda sensul încunoştinţării sale cu „menţiunea" că s-a produs transformarea cererii[2].

6. Procedându-se la transformarea cererii de ordonanţă preşedinţială într-o cerere de drept comun, considerăm că redevin aplicabile dispoziţiile de drept comun privitoare la obligaţia depunerii întâmpinării şi sancţiunea (decăderii) aferentă neîndeplinirii acestei obligaţii procesuale[3], astfel că, în citaţia prin care pârâtul este încunoştinţat despre transformarea cererii şi termenul de judecată[4], acesta va fi înştiinţat şi despre obligaţia de a depune întâmpinare şi termenul până la care aceasta trebuie comunicată. În doctrină s-a arătat că, pentru a nu fi negate drepturile părţii la egalitate de arme şi de mijloace procedurale, la o apărare efectivă şi la un proces echitabil, textul analizat are în vedere trimiterea unei copii de pe cererea de judecată în fond făcută de reclamant, dacă aceasta cuprinde noi elemente şi noi probe[5].

Chiar dacă instanţa a fost deja sesizată, iar procesul, având un cadru reconfigurat, este în curs, se pune şi problema aplicabilităţii dispoziţiilor art. 201 NCPC. Aplicarea

---

[1] În sensul că cererea de transformare trebuie formulată în scris, cu motivarea că procedura încunoştinţării pârâtului despre transformare – diferită de procedura citării cu această menţiune – presupune comunicarea unui exemplar de pe cererea transformată, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 585.

[2] A se vedea, în acest sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 758.

[3] Desigur, în măsura în care normele de procedură civilă aplicabile soluţionării fondului litigiului nu instituie o excepţie de la această regulă; s-ar putea ridica întrebarea dacă sintagmei „cerere de drept comun" nu i-ar putea fi atribuit un înţeles mai larg, în sensul că reclamantul ar putea opta nu pentru învestirea instanţei cu o cerere „ordinară", ci cu o cerere întemeiată pe norme de specială aplicabilitate, desigur, în cazul unor proceduri speciale interşanjabile şi în măsura întrunirii condiţiilor specifice de recurs la procedura specială aleasă [*e.g.*, o cerere de evacuare formulată pe calea ordonanţei preşedinţiale ar putea fi transformată atât într-o cerere de evacuare de drept comun, cât şi într-o cerere de evacuare în baza procedurii speciale reglementate de art. 1.034 şi urm. NCPC; or, în această din urmă procedură întâmpinarea nu este obligatorie – art. 1.042 alin. (3) NCPC].

[4] S-a opinat că, dacă cererea este transformată, nu se mai poate considera că pârâtul, care a lipsit la data la care a fost depusă/s-a luat act de cererea de transformare, are termen în cunoştinţă pentru judecata cererii pe calea dreptului comun şi că, în aceste condiţii, pentru a nu fi nesocotit dreptul său la apărare, va fi citat cu menţiunea expresă că a avut loc transformarea cererii (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 758); în mod judicios s-a arătat că instanţa ar trebui să acorde un nou termen pârâtului pentru pregătirea apărării, chiar dacă acesta este prezent la termenul la care are loc transformarea cererii, întrucât este foarte posibil ca modificarea intervenită să determine şi o abordare diferită în schiţarea apărărilor pârâtului şi că una dintre accepţiunile principiului contradictorialităţii – art. 14 alin. (2) NCPC – este aceea că părţile trebuie să se încunoştinţeze reciproc şi în timp util despre motivele de fapt şi de drept pe care îşi întemeiază pretenţiile şi apărările, iar această obligaţie se menţine şi în cazul modificării cererii (a se vedea P. Piperea, R. Dan, *Noul Cod*, 2012, p. 960); în doctrină s-a exprimat şi opinia potrivit căreia, dacă pârâtul este prezent la termenul transformării cererii, atunci, prin ipoteză, el are cunoştinţă despre aceasta, iar termenul îi va fi dat în cunoştinţă (a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 584); nu putem fi de acord cu această din urmă soluţie, faţă de litera textului analizat, care vizează chiar citarea pârâtului (cu menţiunea transformării cererii), dar şi în raport cu importanţa consecinţelor transformării cererii de ordonanţă preşedinţială.

[5] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, pp. 660-661, nota 5 (unde se mai arată că textul are în vedere şi solicitarea unei întâmpinări).

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

prin asemănare a acestor dispoziţii are sens din perspectiva respectării principiului contradictorialităţii şi a dreptului la apărare, transformarea cererii de ordonanţă preşedinţială neputând fi echivalată cu o simplă modificare a cererii de chemare în judecată[1], pentru a se adopta soluţia necomunicării întâmpinării către reclamant, pentru că în ipoteza analizată se păşeşte de la o posibilă măsură provizorie la una cu consecinţe fundamental diferite, prin aceea că urmează a fi clarificat definitiv raportul litigios dedus judecăţii[2].

7. Tot astfel, urmează a-şi găsi aplicare şi dispoziţiile privitoare la cercetarea procesului[3] (inclusiv, desigur, administrarea unor probe care ar necesita un timp mai îndelungat[4]), inaplicabile în procedura ordonanţei preşedinţiale, iar regimul căilor de atac este cel propriu hotărârii date asupra fondului dreptului litigios.

8. În măsura în care a fost încunoştinţat în mod expres despre transformarea cererii de ordonanţă preşedinţială, pârâtul nu mai poate să critice, prin intermediul căii de atac, transformarea de către instanţă a ordonanţei în cerere de drept comun[5].

9. În doctrină s-a admis că şi cererea de ordonanţă preşedinţială poate lua fiinţă ca urmare a transformării în aceasta a unei acţiuni de drept comun, măsura ce se solicită a fi luată având caracter provizoriu şi prin ea fiind necesar să nu se rezolve fondul litigiului[6].

Jurisprudenţă

1. Procedura ordonanţei preşedinţiale se justifică prin necesitatea ca instanţa să ordone măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept sau prevenirea unei pagube, cu condiţia de a nu prejudeca fondul. Desigur că soluţia instanţei nu trebuie să fie arbitrară, fiind datoare să cerceteze aparenţa dreptului, cu alte cuvinte, „să pipăie fondul". Dat fiind caracterul

---

[1] Caz în care reclamantului nu i se comunică întâmpinarea, acesta urmând a lua cunoştinţă de întâmpinare de la dosarul cauzei [art. 204 alin. (1) teza a doua *in fine* NCPC].

[2] S-a opinat că pârâtului i se va comunica cererea de chemare în judecată cu respectarea dispoziţiilor art. 201 alin. (1) NCPC, astfel încât acesta să aibă la dispoziţie un termen de cel puţin 25 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată (transformate) pentru a depune întâmpinare, iar întâmpinarea se va comunica reclamantului (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 832); în sensul că, schimbându-se radical coordonatele procesuale, pârâtul trebuie să primească dreptul de a formula întâmpinare, căci întâmpinarea devine, în principiu, obligatorie (fiind vorba de un litigiu de drept comun), şi că este irelevant dacă pârâtul a formulat iniţial întâmpinare (dacă este avut în vedere caracterul facultativ al actului de procedură în cadrul procedurii ordonanţei preşedinţiale), pentru că, schimbându-se datele procesului, instanţa trebuie să îi îngăduie să îşi pregătească apărarea în consecinţă, a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 175.

[3] În acelaşi sens, a se vedea şi Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 90.

[4] A se vedea, în acelaşi sens, şi C.-P. Lospa, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 579 (unde se mai arată că se deschide accesul şi către alte mijloace procesuale sau cereri incompatibile cu ordonanţa preşedinţială, dar compatibile cu procedura de drept comun, cum sunt posibilitatea formulării unei cereri de intervenţie forţată, formularea unei cereri reconvenţionale care să tindă la o măsură definitivă, invocarea unui drept de retenţie).

[5] A se vedea Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 448/1990, *apud* V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 499, nota 50.

[6] A se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanţa preşedinţială*, p. 90; *contra*, în sensul că nu este permisă transformarea unei cereri introduse potrivit dreptului comun într-o cerere de ordonanţă preşedinţială şi nici a acesteia din urmă într-o cerere necontencioasă, deoarece ultima nu este compatibilă cu stabilirea unui drept potrivnic faţă de pârât, a se vedea D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 585.

lor provizoriu, hotărârile date în ordonanţă preşedinţială nu se bucură de puterea lucrului judecat, astfel încât reclamantul nu poate obţine o soluţie pe fondul litigiului decât dacă îşi transformă cererea iniţială într-o cerere de drept comun. Această transformare o poate face până la prima zi de înfăţişare, iar ulterior acestui termen de judecată transformarea nu mai poate avea loc decât cu acordul expres sau tacit al pârâtului, instanţa neputând schimba din oficiu cadrul actului de sesizare. Din dosarul instanţei de fond nu rezultă că reclamantul şi-a transformat cererea de ordonanţă preşedinţială (privind restituirea unor bunuri proprii de strictă necesitate aflate la soţia sa) în acţiune de drept comun pentru a se acorda alte bunuri dobândite în timpul căsătoriei, al căror regim juridic de bunuri proprii a fost contestat de pârâtă, ceea ce a dus la admiterea apelului *(C. Ap. Craiova, s. civ., dec. nr. 8791/1999, disponibilă în aplicaţia legislativă Indaco).*

Notă: Este de observat că noua reglementare acordă un termen mai generos până la care este îngăduită transformarea cererii: închiderea dezbaterilor la prima instanţă.

2. În cursul judecării unei cereri de ordonanţă preşedinţială, reclamantul poate să transforme această cerere în acţiune de drept comun şi instanţa să o judece ca atare (*Trib. Constanţa, dec. civ. nr. 460 din 26 martie 1955, apud Gr. Porumb, Codul de procedură civilă, comentat şi adnotat, vol. II, p. 376).*

3. Pe baza principiului disponibilităţii, partea are facultatea să fixeze cadrul în care înţelege să solicite valorificarea unui drept, fie pe calea procedurii obişnuite de exercitare a acţiunii, fie pe calea procedurii de excepţie a cererii de ordonanţă preşedinţială. În speţă, atâta timp cât reclamanta nu a înţeles să solicite soluţionarea acţiunii pe calea ordonanţei preşedinţiale, instanţei de fond nu-i era îngăduit să schimbe cadrul cererii de chemare în judecată, caracterizând-o ca cerere de ordonanţă preşedinţială *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1164/1992, în Culegere de practică judiciară civilă pe anul 1992, p. 228, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 74).*

4. În speţă, reclamantul a solicitat soluţionarea pricinii pe calea ordonanţei preşedinţiale, obiectul cererii fiind evacuarea dintr-un spaţiu ocupat fără titlu legal. Este de reţinut că, pe tot parcursul procesului, reclamantul nu a cerut ca soluţionarea cauzei să se facă după procedura obişnuită, menţinându-şi cererea formulată iniţial ca judecarea cauzei să se facă după procedura de urgenţă a ordonanţei preşedinţiale. Ca atare, instanţa de fond are obligaţia să rămână în cadrul strict al obiectului şi temeiului cauzei, aşa cum a solicitat reclamantul, nefiind în drept să examineze pricina, de exemplu, în alt cadru procedural. Introducerea unei cereri reconvenţionale de către pârâţi nu este de natură să schimbe caracterul cererii de ordonanţă preşedinţială cu care reclamantul a învestit instanţa de fond *(CSJ, s. com., dec. nr. 79 din 22 februarie 1994, în Dreptul nr. 12/1994, p. 70, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 74-75).*

5. Potrivit principiului disponibilităţii, reclamantul este îndreptăţit să-şi fixeze cadrul în care înţelege să solicite valorificarea pretenţiilor sale, fie după procedura obişnuită a acţiunii, fie pe calea de excepţie a cererii de ordonanţă preşedinţială. În consecinţă, modificarea, de către instanţă, a cadrului procesual din cerere de ordonanţă preşedinţială în acţiune de drept comun poate fi criticată numai de titularul acţiunii, nu şi de cealaltă parte, care urmează să-şi facă apărările în cadrul procesului astfel fixat. Întrucât, în speţă, reclamantul, care formulase cerere de ordonanţă preşedinţială, a fost de acord să se judece în condiţiile acţiunii de drept comun, critica făcută de pârât sub acest aspect a fost corect respinsă *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 448/1990, în Culegere de practică judiciară civilă pe anul 1990, pp. 134-135, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 73 şi nota, unde se menţionează şi dec. nr. 30/1977 a Trib. Suprem, în care s-a reţinut că numai reclamantul este îndreptăţit să determine obiectul acţiunii şi că instanţa este obligată să soluţioneze litigiul în acel cadru, fără a depăşi limitele fixate, nefiind însă exclus, în opinia autorilor, dreptul reclamantului de a consimţi să se judece în cadrul modificat de instanţă).*

Art. 1.002. Autoritatea de lucru judecat

(1) Ordonanța președințială are autoritate de lucru judecat față de o altă cerere de ordonanță președințială, numai dacă nu s-au modificat împrejurările de fapt care au justificat-o.

(2) Ordonanța președințială nu are autoritate de lucru judecat asupra cererii privind fondul dreptului.

(3) Hotărârea dată asupra fondului dreptului are autoritate de lucru judecat asupra unei cereri ulterioare de ordonanță președințială.

Comentariu

1. Valorizând principiile conturate, sub regimul vechii reglementări, în practica judiciară și în doctrină[1], art. 1.002 NCPC reglementează, în premieră, chestiunea autorității de lucru judecat în materia ordonanței președințiale dintr-o dublă perspectivă: prin raportare la o altă cerere de ordonanță președințială; în relație cu hotărârea pronunțată asupra unei cereri de drept comun privitoare la fondul dreptului.

2. Dată fiind natura sa provizorie și faptul că prin măsura dispusă nu se prejudecă fondul, ordonanța președințială nu are autoritate de lucru judecat asupra cererii privind fondul dreptului[2].

---

[1] A se vedea, *e.g.*: V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, pp. 498-499; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 416; I. Leș, *Tratat*, 2010, pp. 931-932; M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1511; pentru o soluție jurisprudențială mai veche, a se vedea Cas., I, dec. nr. 1066 din 1941, *apud* C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 240 (instanța supremă statua că ordonanțele președințiale nu au autoritate de lucru judecat nici în procesul de fond, nici față de o nouă cerere de ordonanță președințială, dar că cererea se va respinge pentru autoritate de lucru judecat în ipoteza în care, după ce s-a respins o cerere de ordonanță introdusă într-o anumită situație de fapt, s-ar introduce o alta, fără să se fi modificat situația care a determinat respingerea primei cereri; în sensul că situația este identică dacă prima cerere de ordonanță președințială a fost admisă, iar împrejurările care au determinat-o nu s-au schimbat și că o cerere din partea pârâtului care ar solicita o soluție contrară nu ar putea fi admisă, a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 63).

[2] La fundamentul acestei lipse de autoritate se află pur și simplu constatarea neabordării fondului sau, altfel zis, limitele în care, în mod necesar și implacabil, trebuia să se înscrie ordonanța (a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 663); dar, s-a arătat în doctrina mai veche, deși ordonanțele președințiale nu au tăria autorității de lucru judecat, judecătorii fondului pot să se refere la ordonanțe pentru a le folosi ca elemente de convingere, în privința fondului procesului (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 85; executarea ordonanței președințiale nu poate fi însă oprită de introducerea acțiunii principale, deoarece această decizie produce toate efectele unei hotărâri judecătorești, din punctul de vedere al dreptului de executare – *ibidem*, pp. 85-86).

De la regula că ordonanțele președințiale nu au autoritate de lucru judecat în fața instanței de fond, în doctrină au fost admise două importante excepții: prima privește cazul în care la judecarea cererii de ordonanță, deși nu a intervenit o transformare a acesteia în acțiune de drept comun, părțile, de comun acord, au înțeles să discute fondul dreptului, să-și administreze toate probele și să nu se limiteze numai la aparența dreptului, instanța pronunțând o adevărată sentință de fond, care produce toate consecințele pe care legea le prevede pentru hotărârile judecătorești propriu-zise, printre care și puterea de lucru judecat; a doua excepție se referă la cazul în care părțile au convenit să soluționeze însuși fondul dreptului pe calea unei tranzacții – a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, pp. 62-63 și jurisprudența acolo citată; a se vedea și D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 86, unde se reține că, prin excepție, autoritatea de lucru judecat poate rezulta dintr-o ordonanță președințială terminată cu o tranzacție, dacă părțile au convenit să soluționeze pe calea aceasta însuși fondul pricinii.

Norma constituie o aplicație a regulii de principiu cuprinse la art. 430 alin. (3) NCPC, potrivit căreia hotărârea judecătorească prin care se ia o măsură provizorie nu are autoritate de lucru judecat asupra fondului[1].

3. Ordonanța președințială are însă, pe temeiul principiului *rebus sic stantibus*[2], autoritate de lucru judecat față de o altă cerere de ordonanță președințială[3], în măsura în care împrejurările de fapt care au justificat această măsură provizorie nu s-au modificat[4].

Fiind condiționată de păstrarea împrejurărilor de fapt care au întemeiat luarea ordonanței, autoritatea de lucru judecat a ordonanței este relativă[5] sau provizorie[6].

4. În cazul schimbării situației de fapt care a determinat luarea acestei măsuri provizorii, instanța poate pronunța o altă ordonanță președințială ținând seama de noile împrejurări[7].

5. Ultimul alineat al articolului analizat atribuie, firesc, autoritate de lucru judecat[8] hotărârii[9] care soluționează fondul dreptului asupra unei cereri ulterioare de ordonanță președințială[10].

---

[1] În sensul că raportul dintre ordonanța președințială și hotărârea asupra fondului dreptului este asemănător cu raportul dintre hotărârea asupra acțiunii posesorii și cea asupra acțiunii petitorii (a se vedea L.-A. Viorel, A.-C. Stamatoiu, *Ordonanța președințială*, p. 179, inclusiv nota 231 și doctrina acolo citată).

[2] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 663.

[3] Pentru a ne afla în fața unui obiect identic nu trebuie analizată maniera de formulare a cererii deduse judecății, ci finalitatea acesteia, putând rezulta concluzia unui obiect identic chiar din formulări diferite, dacă scopul urmărit este același (a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, p. 1409 și jurisprudența acolo citată); cu privire la chestiunea, mai generală, a hotărârilor care sunt înzestrate cu autoritate de lucru judecat în sistemul CEDO, a se vedea D. Bogdan, *Procesul civil echitabil în jurisprudența CEDO*, vol. I, București, 2009, pp. 99-100, unde se arată, între altele, că o hotărâre prin care o acțiune trebuie respinsă fără judecare pe fond merită, cel puțin câtă vreme circumstanțele cauzei rămân neschimbate, aceeași protecție ca și una care judecă fondul, rațiunea fiind aceeași: protejarea securității juridice și a încrederii publicului în administrarea justiției.

[4] A se vedea și dispozițiile art. 413 alin. 2 C. pr. civ. Carol al II-lea, în conformitate cu care ordonanța prezidențială, rămasă definitivă, are autoritate de lucru judecat până la schimbarea împrejurărilor de fapt pe care s-a întemeiat.

[5] A se vedea, de exemplu: Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. II, p. 370; I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2007, p. 421; I. Leș, *Tratat*, 2010, pp. 937-938; în același sens, a se vedea Trib. Prahova, s. a IV-a, ordonanța președințială nr. 5 din 11 februarie 1943, *apud* C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, pp. 238-239.

[6] A se vedea, în acest sens, D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 88-89 și aparatul bibliografic acolo citat (autoritatea de lucru judecat provizorie a ordonanțelor președințiale durează atât timp cât nu s-a produs nicio schimbare în starea de fapt sau în situația juridică a părților; autoritatea de lucru judecat are un caracter provizoriu dintr-un îndoit punct de vedere: se întinde numai asupra procedurii ordonanțelor, neputând fi invocată la instanța de fond; durează, în timp, numai până în momentul când se produce vreo schimbare în starea de drept sau de fapt).

[7] În sensul că, deși îi este interzis să revină asupra soluției date, magistratului i se recunoaște, în general, dreptul de a interveni cu o nouă ordonanță președințială spre a lămuri părțile obscure sau insuficient lămurite din prima ordonanță, fără însă a substitui o nouă soluție celei date anterior, a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, pp. 95-96.

[8] La fundamentul acestei autorități se află, cum s-a arătat în doctrină, tranșarea definitivă a tuturor diferendelor dintre părți polarizate în jurul cererii introductive de instanță (a se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 663).

[9] În sensul că este vorba despre hotărârea definitivă asupra fondului dreptului, a se vedea D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 586.

[10] În doctrină s-a evidențiat și existența unor hotărâri propriu-zise, prin care se rezolvă fondul și care totuși sunt vremelnice, atât timp cât rămâne neschimbată situația avută în vedere la pronunțarea lor și nu se cere darea altei hotărâri, precum în materie de pensie de întreținere sau de încredințare a copiilor (a se vedea V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, 1999, p. 498, nota 48).

6. În doctrină s-a susținut că, dacă o a doua cerere de ordonanță președințială se întemeiază exclusiv pe existența unor dovezi noi, puterea lucrului judecat face inadmisibilă admiterea ei[1]. Într-adevăr, decisivă pentru răsturnarea autorității de lucru judecat, relative, a unei ordonanțe președințiale anterioare este schimbarea împrejurărilor de fapt care au întemeiat-o, iar nu mijloacele de probă administrate în cauză[2].

7. În doctrină s-a arătat în mod judicios că, în cadrul judecării cererii de ordonanță președințială, părțile pot încheia o tranzacție prin care să tranșeze însuși fondul litigiului, căci, luând act de tranzacție, instanța nu face altceva decât să dea caracter autentic unui contract judiciar, precum și că procesul pornit prin ordonanță președințială poate lua sfârșit, în condițiile legii, și prin alte acte de dispoziție ale părților (renunțarea la judecată[3], achiesarea[4])[5].

Jurisprudență

1. Hotărârea prin care s-a respins o cerere de evacuare pe calea ordonanței președințiale nu are autoritate de lucru judecat, dacă ulterior au apărut împrejurări noi, care îndreptățesc admiterea

---

[1] A se vedea, în acest sens, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1281; în sensul că solicitarea unor probe noi în susținerea unei cereri identice cu una anterior respinsă nu înfrânge autoritatea de lucru judecat, fiind exclusiv culpa procesuală a părții că nu a cerut inițial administrarea respectivului probatoriu, și că, dacă nu s-ar admite aceste considerente, ar rezulta că o cerere identică de ordonanță președințială poate fi introdusă de nenumărate ori până la obținerea unei soluții favorabile, concluzie care nu poate fi acceptată prin prisma faptului că practica respectivă ar reprezenta un abuz de drept, a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1409.

[2] Amintim totuși și opinia exprimată în doctrina mai veche, în conformitate cu care, odată ce o ordonanță președințială a fost pronunțată, o a doua ordonanță nu va putea schimba situația celei dintâi decât dacă au intervenit noi împrejurări de fapt care s-o motiveze sau dacă părțile invocă dovezi noi care nu au fost examinate cu prilejul primei ordonanțe (a se vedea C.Gr.C. Zotta, *Procedura de référé*, p. 237).

[3] Renunțarea la dreptul pretins nu este posibilă, întrucât reclamantul nu supune judecății, pe calea sumară a ordonanței președințiale, un drept, o pretenție, ci solicită doar luarea unor măsuri provizorii (a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 87).

[4] Achiesarea dată unei ordonanțe președințiale poate răpi părții dreptul de a o ataca cu apel, dar nu și dreptul de a angaja instanța de fond (a se vedea D.D. Negulescu, *Ordonanțele președințiale*, vol. I, p. 86 și doctrina acolo citată).

[5] A se vedea I. Deleanu, *Tratat*, vol. II, 2013, p. 659; de la regula că pe cale de ordonanță președințială nu pot fi luate decât măsuri provizorii există o excepție: cazul în care părțile cer să se consfințească învoiala lor (a se vedea C. Crișu, *Ordonanța președințială*, p. 225; autorul învederează că niciun principiu legal nu interzice părților de a tranșa în mod definitiv, cu ocazia judecării unei cereri de ordonanță președințială, însuși fondul litigiului, astfel că o tranzacție încheiată în asemenea condiții este valabilă și trebuie să-și producă toate efectele juridice – *ibidem*, p. 63); în sensul că, în cadrul procedurii ordonanței președințiale, se va lua act de eventualele recunoașteri sau achiesări, a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 173; în sensul că pârâtul poate achiesa la solicitările reclamantului, a se vedea Tr. Dârjan, *Ordonanța președințială*, p. 88 (autorul exprimă însă rezerve față de teza admisibilității tranzacției, întrucât s-ar depăși nepermis barierele ordonanței președințiale, arătând că, înainte de încheierea tranzacției, reclamantul trebuie să își transforme cererea de ordonanță președințială în acțiune de drept comun – *ibidem*, p. 89), *cf.* V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 353; pentru opinia potrivit căreia, față de caracterul relativ al autorității de lucru judecat în materia ordonanței președințiale, instanța nu va putea pronunța o hotărâre în baza recunoașterii pretențiilor sau o hotărâre care să încuviințeze învoiala părților, neputându-se accepta ideea unui proces viitor pe fondul unui drept care a fost recunoscut sau în legătură cu care s-a tranzacționat, a se vedea totuși D.M. Gavriș, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 586 (autorul consideră că părțile vor putea uza de dispozițiile art. 436-441 NCPC doar dacă, în prealabil, cererea de ordonanță a fost transformată într-o cerere de drept comun).

cererii *(CSJ, s. com., dec. nr. 784 din 26 februarie 1999, în Buletinul Jurisprudenţei 1990-2003, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 1008).*

2. Ordonanţa preşedinţială se bucură de putere de lucru judecat relativă, numai faţă de o nouă cerere de ordonanţă preşedinţială, în care situaţia de fapt şi de drept este identică, nu şi faţă de procesul de fond *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 2703/2000, apud G. Boroi, O. Spineanu-Matei, op. cit., 2011, p. 862).*

3. În ceea ce priveşte susţinerea reclamanţilor cu privire la faptul că o ordonanţă preşedinţială nu se bucură de autoritate de lucru judecat, afirmaţia este valabilă cât timp situaţia de fapt ce a determinat solicitarea de emitere a ordonanţei s-a schimbat, la rândul său. Cât timp situaţia de fapt a rămas neschimbată, există o putere relativă de lucru judecat faţă de prima ordonanţă, atâta vreme cât subzistă motivele prin raportare la care prima instanţă a analizat cererea introdusă pe calea ordonanţei *(Jud. Sector 2 Bucureşti, s. civ., sent. civ. nr. 5141 din 5 iunie 2009, irevocabilă prin perimarea recursului, nepublicată, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 60-63).*

4. Ordonanţa preşedinţială are putere de lucru judecat relativă, ce durează atât timp cât starea de fapt sau de drept avută în vedere cu ocazia pronunţării primei hotărâri nu a suferit modificări *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. nr. 191/R din 16 ianuarie 2006, disponibilă în Sintact, apud C.R. Radu, Ordonanţa preşedinţială, pp. 68-73).*

5. Este adevărat că, în principiu, ordonanţa preşedinţială nu se bucură de autoritate de lucru judecat, pentru că nu tranşează fondul litigiului, având un caracter vremelnic. Cu toate acestea, nu este permisă reiterarea unei cereri de ordonanţă preşedinţială, în condiţiile triplei identităţi de părţi, obiect şi cauză, conform art. 163 C. pr. civ. (*pentru reglementarea în vigoare, a se vedea art. 431-432 NCPC – n.n., D.-A.G.*), faţă de o altă cerere soluţionată irevocabil, decât dacă ar fi justificată de modificarea situaţiei de fapt avute în vedere de prima instanţă *(C. Ap. Bucureşti, s. a VI-a com., dec. com. nr. 611 R/2009, în RDC nr. 2/2010, pp. 139-141).*

6. Deşi, în regulă generală, ordonanţa preşedinţială nu are autoritate de lucru judecat asupra fondului pricinii, ea putând fi revocată sau schimbată printr-o altă ordonanţă, această regulă nu este aplicabilă dacă starea de fapt, invocată în sprijinul celei de-a doua cereri de ordonanţă preşedinţială, nu diferă de cea invocată în sprijinul cererii anterioare, rezolvată printr-o ordonanţă preşedinţială de respingere a cererii respective, ordonanţă rămasă definitivă *(Trib. jud. Timiş, dec. civ. nr. 380 din 20 martie 1979, în RRD nr. 2/1980, pp. 58-59, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 75-76).*

7. Ordonanţa preşedinţială nu are putere de lucru judecat faţă de procesul în fond în curs de judecată sau angajat ulterior între părţi şi nici faţă de o nouă cerere de ordonanţă preşedinţială *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1376 din 20 aprilie 2004, în B. Cas. nr. 2/2005, pp. 76-77, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, pp. 76-77).*

Notă: *De lege lata*, art. 1.002 alin. (1) NCPC recunoaşte ordonanţei preşedinţiale autoritate de lucru judecat faţă de o altă cerere de ordonanţă preşedinţială, în măsura în care nu s-au modificat împrejurările de fapt care au justificat-o.

8. Puterea de lucru judecat nu poate rezulta însă decât dintr-o hotărâre care a soluţionat litigiul în fond. Numai în această situaţie poate fi vorba de reluarea judecăţii unei pricini, ce are acelaşi obiect, întemeiată pe aceeaşi cauză şi între aceleaşi persoane. Ordonanţele preşedinţiale, având ca obiect luarea unor măsuri temporare, bazate pe aparenţa dreptului, nu pot să ducă la o hotărâre care să împiedice instanţa de drept comun, prin excepţia lucrului judecat, să judece fondul aceluiaşi litigiu *(C. Ap. Iaşi, dec. civ. nr. 217 din 4 martie 1998, în Jurisprudenţa Curţii de Apel Iaşi în materie civilă pe anul 1998, pp. 153-154, apud M.M. Pivniceru, C. Moldovan, Ordonanţa preşedinţială, p. 76).*

9. Împrejurarea că, atunci când s-a soluționat cererea de ordonanță președințială, instanța nu a luat în considerație toate aspectele deduse în cadrul acțiunii ulterioare nu împiedică funcționarea principiului autorității de lucru judecat, întrucât esențial din acest punct de vedere este cuprinsul cererii prin care reclamantul a sesizat instanța, iar în speță se constată că cele două cereri, privind aceleași părți, au același obiect și aceeași cauză juridică *(Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 2 din 2 ianuarie 1990, în Dreptul nr. 2/1992, pp. 80-81).*

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul VII
Cererile posesorii

Bibliografie

C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea Noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013; C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1970; V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013.

Comentariu general

1. Legiuitorul a realizat o separare a reglementării privind ocrotirea posesiei prin acţiunile posesorii: condiţiile de fond sunt reglementate în Codul civil în art. 949-952, alături de instituţia posesiei, în timp ce Codul de procedură civilă cuprinde, în art. 1.003-1.005, numai aspectele procedurale ale acţiunilor posesorii.

Procedura de soluţionare a cererilor posesorii este o **procedură specială**, derivată din particularităţile acestor acţiuni în raport cu cererile petitorii, şi face obiectul Titlului VII al Cărţii a VI-a – „Proceduri speciale". Rezultă, astfel, că regulile generale de procedură se vor aplica numai în completare şi în măsura în care prezentul titlu nu conţine reguli procedurale speciale.

Reglementarea unitară a acţiunii posesorii, astfel cum rezultă din ansamblul normelor substanţiale şi procedurale cuprinse în cele două coduri, nu este marcată de modificări fundamentale de concepţie faţă de reglementarea anterioară[1)], legiuitorul păstrând configuraţia clasică a instituţiei, cu unele precizări normative rezultând din valorificarea soluţiilor doctrinare şi jurisprudenţiale.

2. Trecerea în revistă a noţiunii şi caracteristicilor acţiunii posesorii poate fi utilă pentru înţelegerea şi **justificarea particularităţilor** procedurale reglementate în prezentul titlu.

Acţiunea posesorie a fost definită ca fiind ansamblul de mijloace procesuale prin care reclamantul solicită instanţei sa-l oblige pe pârât să înceteze orice act de tulburare sau sa-i restituie în posesie bunul atunci când a fost deposedat[2)].

Elementul definitoriu al acţiunii posesorii, care îi determină întreaga construcţie juridică şi care reprezintă principalul element de diferenţă faţă de acţiunile petitorii, este faptul că prin acţiunea posesorie se ocroteşte doar o stare de fapt – posesia, fără să intereseze însuşi dreptul asupra bunului[3)]. Ocrotirea stării de fapt a posesiei se justifică, după cum constant s-a reţinut în doctrină, prin faptul că de cele mai multe ori posesia este expresia chiar a proprietăţii (sau a unui alt drept real), astfel încât, odată cu protecţia posesiei, se realizează

[1)] Art. 674-676 C. pr. civ.

[2)] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 532.

[3)] C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1970, p. 796.

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

protecţia dreptului real însuşi; totuşi, această frecventă suprapunere nu înseamnă că admisibilitatea acţiunii posesorii se va întemeia şi va fi condiţionată de prezumţia identităţii dintre posesor şi proprietar, pentru că astfel ar dispărea însăşi raţiunea de a fi a acţiunii posesorii[1]. Totodată, „într-un regim de ordine juridică", chiar apărarea unei simple stări de fapt este deplin justificată, descurajându-i pe cei care ar încerca să-şi facă singuri dreptate[2].

Această particularitate a acţiunii posesorii determină o serie de aspecte specifice ale procedurii de soluţionare în raport cu acţiunea petitorie – aceea prin care urmăreşte stabilirea sau ocrotirea a însuşi dreptului real –, dintre care unele se constituie ca reale avantaje[3]:

- sub *aspect probatoriu*: pentru că acţiunea posesorie nu pune în discuţie însuşi dreptul asupra bunului, acesta nu trebuie dovedit. Trebuie dovedit doar elementul pe care se bazează acţiunea posesorie: starea de fapt a posesiei, pentru care dovada se poate face cu orice mijloc de probă;

- sub aspectul *termenelor procedurale*: legea prevede soluţionarea cererilor posesorii de urgenţă şi cu precădere, beneficiu pe care acţiunile petitorii nu îl au;

- *competenţa* de soluţionare a acţiunii posesorii este expres prevăzută în favoarea judecătoriei [art. 94 pct. 1. lit. g) NCPC], în timp ce pentru acţiunea petitorie instanţa competentă în fond este fie judecătoria, fie tribunalul, în funcţie de criteriul valoric;

- *procedura* este una simplificată, în care formularea cererii reconvenţionale este inadmisibilă şi prin aceasta este împiedicată prelungirea procesului prin aducerea în discuţie a dreptului asupra bunului;

- sub aspectul *căilor de atac*: în acţiunea posesorie, împotriva hotărârii primei instanţe nu se poate exercita decât apelul, în timp ce în acţiunile petitorii, în funcţie de valoarea bunului, poate fi exercitat atât apelul, cât şi recursul;

- hotărârile privitoare la posesie sunt *executorii de drept* [art. 448 alin. (1) pct. 8 NCPC];

- lipsa *autorităţii de lucru judecat* a hotărârii pronunţate în acţiunea posesorie faţă de o acţiune ulterioară în petitoriu [art. 1.005 alin. (1) teza finală NCPC]. Astfel, pentru reclamant, o acţiune posesorie respinsă nu-i închide calea unei acţiuni petitorii ulterioare.

Aceste avantaje fac ca ocrotirea posesiei ca simplă stare de fapt să fie mult mai eficientă, suplă şi rapidă.

Exercitarea acţiunii posesorii nu constituie un act de dispoziţie juridică – nefiind supusă exigenţelor actelor de dispoziţie –, fiind calificată, în funcţie de consecinţele cu privire la bun, ca un act de conservare[4].

Prin acţiunea posesorie se ocroteşte numai posesia (sau, în anumite condiţii, chiar detenţia precară) asupra *imobilelor*[5]. În ceea ce priveşte bunurile mobile, potrivit art. 935 NCC, posesorul unui bun mobil este prezumat a fi chiar proprietar[6].

---

[1] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1283.

[2] C. Stătescu, *op. cit.*, p. 796.

[3] C. Stătescu, *op. cit.*, p. 796; E. Prescurea, *Acţiunile posesorii. Tratat teoretic şi practic*, Institutul de Arte grafice „Gorjeanul", Târgu Jiu, 1937, pp. 64-65, *apud* D.M. Gavriş, *Comentarii Noul Cod*, pp. 588-589, nota de subsol nr. 3.

[4] V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, pp. 80-81.

[5] *Ibidem*, p. 85: „în materie imobiliară, posesia creează, de regulă, o prezumţie relativă de proprietate".

[6] Pentru dezvoltări, a se vedea: V. Stoica, *op. cit.*, pp. 85-86 şi p. 397; C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea Noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013; V.M. Ciobanu,

Art. 1.003. Condiții de admisibilitate

Cererile posesorii sunt admisibile numai în cazurile și condițiile prevăzute de Codul civil.

Comentariu

1. Cazurile și condițiile de admisibilitate a acțiunii posesorii sunt stabilite în Noul Cod civil[1] în ultimul capitol al Titlului VIII – „Posesia" – din Cartea a III-a, în art. 949-952.

2. Prin dispozițiile Noului Cod sunt reglementate două tipuri de acțiuni posesorii, tradițional clasificate doctrinar în acțiuni în complângere (*complenda*, acțiunea generală) și acțiuni în reintegrare (*reintegranda*, acțiunea specială)[2].

3. Elementul *comun* al celor două categorii este faptul că prin ambele se urmărește încetarea actelor de tulburare sau a deposedării de bun. Art. 949 alin. (1) NCC prevede expres *condiția existenței unui act de tulburare sau de deposedare*.

Tulburarea constă în acte sau fapte prin care se contestă posesia. Tulburarea poate fi *de fapt* – de exemplu: mutarea hotarului dintre proprietăți, executarea unor lucrări pe terenul aflat în posesia reclamantului – sau *de drept*, atunci când rezultă din acte juridice prin care se neagă dreptul posesorului, dându-se ca exemplu solicitarea prin care neposesorul cere eliberarea unei autorizații de construcție pentru terenul aflat în posesia reclamantului. Actul de tulburare trebuie, pentru a justifica o acțiune posesorie, să fie executat cu intenția de a nega, modifica, restrânge sau chiar anihila posesia exercitată de reclamant[3]. Actele care nu se împotrivesc faptului posesiunii nu dau naștere la o acțiune posesorie, ci la o acțiune în daune[4].

Deposedarea presupune pierderea completă a posesiei.

4. Elementul distinctiv dintre cele două tipuri de acțiuni posesorii – în complângere și în reintegrare – îl constituie folosirea *violenței*[5] în faptele de tulburare sau în realizarea deposedării, ceea ce a justificat impunerea unor condiții mai simple pentru exercitarea acțiunii[6]. Doctrina și jurisprudența au reținut că violența – fie că este fizică sau morală – trebuie să prezinte o anumită gravitate[7], să fie de natură a insufla o temere rațională

Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 438; *idem*, *Proceduri speciale în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 181.

[1] Pentru prezentarea pe larg a condițiilor acțiunii posesorii, a se vedea: V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, București, 2013; I.O. Călinescu, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, art. 949-952.

[2] C. Stătescu, *op. cit.*, pp. 796-798; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 534.

[3] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 536.

[4] N. Georgian, *Studii juridice*, Tipografia „Cartea medicală", 1928, vol. II, p. 186, *apud* M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 765.

[5] „Prin violență, în acest caz, se înțelege orice cale contrară ordinei de drept, care implică rezistență, opunere din partea adversarului și care tinde la deposedarea posesorului. Violența nu presupune în mod necesar lovirea, întrebuințarea de arme etc.; insultele, amenințările sunt și ele acte de violență, ca, de altfel, toate procedurile abuzive în general" – a se vedea E. Herovanu, *Principiile*, p. 28, *apud* C. Stătescu, *op. cit.*, p. 798.

[6] Art. 951 alin. (2) NCC: „Dacă tulburarea ori deposedarea este violentă, acțiunea poate fi introdusă de cel care exercită o posesie viciată, indiferent de durata posesiei sale".

[7] C. Stătescu, *op. cit.*, p. 798.

BCU CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

posesorului[1]. Aprecierea violenței este de atributul instanței, care va decide ținând seama de situația concretă[2].

5. *Condițiile* necesare pentru exercitarea acțiunii posesorii nu mai sunt redate enumerativ ca în art. 674 C. pr. civ., dar din conținutul art. 949-951 NCC rezultă păstrarea aceloraşi *condiții de fond*. Aşadar, *acțiunea posesorie generală* poate fi introdusă dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

1) reclamantul să fi posedat bunul – până în momentul tulburării sau al deposedării[3] – cel puțin un an. Durata de un an este una minimală şi este apreciată de legiuitor, similar vechiului Cod civil, ca fiind necesară pentru a justifica protecția unei stări de fapt. Dovada posesiei şi a duratei acesteia, implicit a faptului tulburării sau deposedării, revine reclamantului şi se face cu orice mijloace de probă;

2) posesia să fi fost utilă, adică să fi fost continuă, netulburată şi publică [art. 922 alin. (2) NCC]. Condiția nu este prevăzută expres, însă se deduce din art. 922 alin. (1) NCC, conform căruia numai o posesie utilă poate produce efecte juridice. Caracterul util se prezumă, potrivit art. 922 alin. (2) teza a doua NCC; prin urmare, pârâtul, iar nu reclamantul, va trebui să facă dovada neregularității posesiei, şi anume a afectării ei de oricare dintre viciile enumerate de art. 922 NCC: discontinuitatea, violența sau clandestinitatea (a se vedea art. 923-925 NCC).

În anumite condiții, exercițiul acțiunilor posesorii este recunoscut şi detentorului precar – art. 949 alin. (2) NCC;

3) să nu fi trecut un an de la actul de tulburare sau de la deposedare. Termenul de un an este în mod expres calificat ca termen de prescripție în art. 951 alin. (1) NCC. Aceasta presupune că este susceptibil de suspendare, întrerupere şi repunere în termen, dar şi de renunțare.

Condițiile menționate la pct. 1)-3) trebuie îndeplinite cumulativ.

În cazul *acțiunii posesorii speciale* bazate pe violență (*reintegranda*), condiția posesiei de cel puțin un an nu se cere îndeplinită. De asemenea, nu se mai cere nici ca posesia să fi fost utilă – art. 951 alin. (2) NCC. În acest caz, acțiunea posesorie este admisibilă indiferent de durata[4] posesiei şi de caracterul util sau viciat al acesteia. Practic, singura condiție cerută în cazul acțiunii speciale este promovarea ei în termenul de prescripție de un an de la data tulburării sau deposedării.

6. Noul Cod civil reglementează, în art. 952, cu caracter de noutate, un nou **mijloc de protecție a posesiei, cu caracter preventiv.** Astfel, fără ca un prejudiciu să se fi produs deja,

---

[1] E. Herovanu, *Principiile*, p. 283, *apud* V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 537.

[2] C. Stătescu, *op. cit.*, p. 798.

[3] Art. 674 alin. 1 pct. 2 C. pr. civ. prevedea, mai explicit, că cererile privitoare la posesiune vor fi admise numai dacă „reclamantul dovedeşte că, înainte de această dată (a tulburării sau deposedării – n.n., C.I.), el a posedat cel puțin un an". Deşi, în prezent, art. 949 NCC nu mai prevede explicit până la ce moment se calculează termenul de un an, sensul reglementării a rămas, fără îndoială, acelaşi, în sensul că este necesar ca reclamantul să fi posedat bunul cel puțin un an până la momentul tulburării sau al deposedării (iar nu până la momentul depunerii cererii).

[4] Cu toate acestea, în doctrină s-a arătat că, deşi în cazul acestui tip de acțiune (*reintegranda*) legea nu mai prevede expres termenul de un an pentru exercitarea posesiei, este totuşi necesar ca posesorul să fi fost în posesie „o anumită perioadă de timp, oricât de scurtă ar fi ea", necesară pentru dovedirea stabilității situației de fapt şi pentru justificarea ocrotirii – I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1286.

posesorul poate exercita acţiune în scopul luării unor măsuri pentru **conservarea** bunului posedat. Acţiunea poate fi exercitată când sunt îndeplinite următoarele condiţii:

- există riscul ca imobilul posesorului reclamant să sufere deteriorări sau să fie distrus; pericolul de distrugere sau deteriorare trebuie să fie justificat prin existenţa unor „motive temeinice" care fac a se crede că este iminent;

- pericolul este cauzat fie de un alt lucru aflat în posesia altei persoane, fie ca urmare a unor lucrări efectuate pe fondul învecinat, precum ridicarea unor construcţii, tăierea de arbori sau executarea unor săpături.

În oricare dintre aceste situaţii, posesorul reclamant va putea solicita instanţei luarea măsurilor ce s-ar dovedi necesare pentru evitarea pericolului sau pentru încetarea lucrărilor.

În ceea ce priveşte **natura juridică** a acţiunii reglementate de art. 952 NCC, în lipsa unei calificări legale exprese, s-au conturat deja două opinii diferite. Potrivit celei dintâi[1], argumentată prin consideraţiuni de natură istorică şi susţinută prin citarea doctrinei juridice franceze, acţiunea reglementată de art. 952 NCC este calificată ca o categorie nouă de acţiuni posesorii, alături de cea în reintegrare şi de cea în complângere, şi derivată din aceasta din urmă. Potrivit celei de-a doua opinii conturate, deşi reglementată în NCC chiar în cadrul Capitolului IV – „Acţiunile posesorii" – din titlul destinat posesiei (Titlul VIII al Cărţii a III-a, „Despre bunuri"), acţiunea reglementată în art. 952 NCC nu este o acţiune posesorie, concluzie formulată expres de unii autori[2], iar, în alte cazuri, rezultată implicit[3]; unii dintre autori o consideră ca fiind o aplicaţie în materia protecţiei posesiei a ordonanţei preşedinţiale, având în vedere asemănările dintre cele două mijloace procesuale (exercitarea acţiunii în situaţii de pericol iminent şi soluţionarea cu celeritate). Relevanţa calificării acţiunii ca fiind ordonanţă preşedinţială sau acţiune posesorie este, fără îndoială, una practică şi se referă la normele procedurale care completează, în calitate de „drept comun", condiţiile de admisibilitate speciale prevăzute de art. 952 NCC. Desigur că, faţă de condiţiile de admisibilitate şi scopul urmărit, acţiunea pentru conservarea bunului posedat prezintă o serie de asemănări cu ordonanţa preşedinţială, procedură, la rândul său, foarte „ofertantă" din punctul de vedere al avantajelor regulilor speciale[4] perfect adaptate scopului ei. Însă nu este mai puţin adevărat, pe de altă parte, că situarea art. 952 NCC în capitolul destinat acţiunilor posesorii pare să sugereze calificarea acestei acţiuni ca o varietate a acţiunii posesorii; totodată, în alte situaţii justificate de urgenţa luării unor măsuri vremelnice, în cazurile în care legiuitorul Codului de procedură civilă a dorit, a indicat în mod expres calea procedurală a ordonanţei preşedinţiale[5]. De aceea, poate ar fi util ca, într-o viitoare intervenţie legislativă asupra Codului de procedură civilă, legiuitorul să precizeze neechivoc utilizarea ordonanţei preşedinţiale ca mijloc procedural de exercitare a acţiunii reglementate de art. 952 NCC.

---

[1] A se vedea E. Roşioru, în *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină şi jurisprudenţă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, vol. I, p. 1381.

[2] V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 440, nota 8; *idem*, *Proceduri speciale în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 187.

[3] V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 80.

[4] A se vedea *supra*, D.A. Ghinoiu, comentariul la art. 997-1.002.

[5] *Exempli gratia*: art. 450, art. 547, art. 920, art. 968, art. 979.

FLAST UNIVERSITY LIBRARY

Decizii ale Curții Constituționale

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că acțiunile posesorii – în complângere și în reintegrare – reglementate de art. 674-676 din Codul de procedură civilă sunt acele acțiuni în justiție prin care posesorul tinde să restabilească situația de fapt existentă anterior tulburării sau deposedării, fără a se pune în discuție existența dreptului de proprietate sau a unui alt drept real asupra bunului. Astfel, justificarea acțiunilor posesorii rezidă în interesul de a reprima orice acte de tulburare a posesiunii ori de deposedare și de a menține o stare de fapt preexistentă, independent de sorgintea juridică a acesteia. Raţiunea consacrării acțiunilor posesorii, precum și perenitatea lor constau în aceea că, de regulă, posesia, ca situație de fapt, dă expresie dreptului de proprietate sau altui drept real, a căror prerogativă o constituie. Sub acest aspect, titularii acestor acțiuni sunt dispensați de obligația, deosebit de dificilă, de a face dovada dreptului de proprietate ori a altui drept real, pentru a-și demonstra calitatea procesuală activă în promovarea unor asemenea acțiuni. Pentru raţiuni de ordin pragmatic, constând în asigurarea celerității soluționării litigiilor cu un atare obiect și evitarea situațiilor conflictuale prelungite, legiuitorul a înțeles ca, în această materie, derogatorie de la dreptul comun, să restrângă obiectul probațiunii exclusiv la existența posesiei, ca stare de fapt, fără a se pune problema dovedirii titlului, ce ar fi presupus o veritabilă *„probatio diabolica"*.

În ipoteza în care exercitarea posesiei de către altă persoană decât proprietarul este legitimată de existența unui drept real în patrimoniul posesorului, orice acțiune a titularului dreptului de proprietate de natură să împiedice exercitarea respectivei posesii se convertește într-un abuz de drept, posesorul fiind îndreptățit să se apere pe calea acțiunii posesorii, fără a se putea susține că, pe această cale, s-ar consacra preeminența unei stări de fapt împotriva adevăratului proprietar, așa cum pretinde autorul excepției.

Există însă și cazuri în care posesia asupra unui lucru nu își are temeiul în vreun drept real asupra bunului. Apărarea posesiei ca stare de fapt se impune și în aceste situații, întrucât neglijența titularului dreptului de proprietate sau al altui drept real face să se creeze o aparență de drept în favoarea posesorului, care, potrivit art. 1.854 C. civ. (corespondentul art. 919 NCC), „este presupus că posedă pentru sine, sub nume de proprietar, dacă nu este probat că a început a poseda pentru altul". Abia după încetarea tulburării, autorul acesteia se va putea adresa justiției spre a-și demonstra drepturile în baza cărora s-a socotit îndreptățit să își însușească în fapt bunul imobil în litigiu *(Decizia Curții Constituționale nr. 528 din 25 noiembrie 2004, publicată în M. Of. nr. 65 din 19 ianuarie 2005)*.

Jurisprudență

1. Instanța constată că a fost sesizată de către reclamant cu o acțiune posesorie în complângere care este folosită pentru a face să înceteze orice fel de tulburare a posesiei de natură a împiedica exercițiul și efectele juridice ale posesiei, cel mai important fiind dobândirea dreptului de proprietate prin uzucapiune.

Potrivit art. 674 alin. 1 C. pr. civ., acțiunea posesorie în complângere este condiționată de îndeplinirea cumulativă a trei condiții: să nu fi trecut mai mult de un an de la tulburare sau deposedare, reclamantul să facă dovada că înainte de data tulburării sau deposedării a deținut bunul cel puțin un an și, ultima condiție, posesia reclamantului să fie utilă sau neviciată.

Instanța reține că terenul respectiv a făcut obiectul masei succesorale dezbătute în fața notarului de stat în anul 1989, privind pe defuncta P.N., că cei doi copii ai defunctei, respectiv

P.S. – pârâtul din prezenta cauză – şi P.D., au acceptat succesiunea prin continuarea folosinţei bunurilor succesorale, încheind un act de partaj voluntar cu privire la imobilele cuprinse în masa succesorală, lui P.S. revenindu-i imobilul înscris în c.f. cu nr. topografic (...).

Este de menţionat că între pârâtul P.S. şi reclamanţi s-a încheiat o înţelegere, neîmbrăcând forma scrisă, prin care P.S. le-a dat reclamanţilor spre folosinţă aproximativ 2 ari de teren, cu condiţia să-l ajute în gospodărie, aspect reţinut şi prin sentinţa penală nr. 1717/2003.

Prin notificarea formulată de pârât la data de 2 martie 2004, adresată reclamanţilor, s-a solicitat acestora ca, în termen de 10 zile de la primire, să predea posesia imobilelor – terenuri ce figurează în c.f. De la data primirii acestei notificări, reclamantului C.V. i se ridică orice drept de folosinţă asupra acestor imobile dreptul de folosinţă va fi al proprietarului tabular P.S. Se pune în vedere că orice utilizare, folosire, degradare sau alte activităţi efectuate pe acest teren vor fi considerate acte de tulburare în posesie.

Acţiunile posesorii în complângere şi în reintegrare reglementate de art. 674 şi 676 din Codul de procedură civilă sunt acele acţiuni în justiţie prin care posesorul tinde să restabilească situaţia de fapt existentă anterior tulburării sau deposedării, fără a se pune în discuţie existenţa dreptului de proprietate sau a unui alt drept real asupra bunului. Astfel, justificarea acţiunilor posesorii rezidă în interesul de a reprima orice acte de tulburare a posesiunii ori de deposedare şi de a menţine o stare de fapt preexistentă, independent de sorgintea juridică a acesteia. Raţiunea consacrării acţiunilor posesorii, precum şi perenitatea lor constau în aceea că, de regulă, posesia, ca situaţie de fapt, dă expresie dreptului de proprietate sau altui drept real, a căror prerogativă o constituie. Sub acest aspect, titularii acestor acţiuni sunt dispensaţi de obligaţia, deosebit de dificilă, de a face dovada dreptului de proprietate ori a altui drept real, pentru a-şi demonstra calitatea procesuală activă în promovarea unor asemenea acţiuni. Pentru raţiuni de ordin pragmatic, constând în asigurarea celerităţii soluţionării litigiilor cu un atare obiect şi evitarea situaţiilor conflictuale prelungite, legiuitorul a înţeles ca, în această materie, derogatorie de la dreptul comun, să restrângă obiectul probaţiunii exclusiv la existenţa posesiei, ca stare de fapt, fără a se pune problema dovedirii titlului.

În ipoteza în care exercitarea posesiei de către altă persoană decât proprietarul este legitimată de existenţa unui drept real în patrimoniul posesorului, orice acţiune a titularului dreptului de proprietate de natură să împiedice exercitarea respectivei posesii se converteşte într-un abuz de drept, posesorul fiind îndreptăţit să se apere pe calea acţiunii posesorii, fără a se putea susţine că, pe această cale, s-ar consacra preeminenţa unei stări de fapt împotriva adevăratului proprietar.

Există însă şi cazuri în care posesia asupra unui lucru nu îşi are temeiul în vreun drept real asupra bunului. Apărarea posesiei ca stare de fapt se impune şi în aceste situaţii, întrucât neglijenţa titularului dreptului de proprietate sau al altui drept real face să se creeze o aparenţă de drept în favoarea posesorului, care, potrivit art. 1.854 din Codul civil, „este presupus că posedă pentru sine, sub nume de proprietar, dacă nu este probat că a început a poseda pentru altul". Abia după încetarea tulburării, autorul acesteia se va putea adresa justiţiei spre a-şi demonstra drepturile în baza cărora s-a socotit îndreptăţit să îşi însuşească în fapt bunul imobil în litigiu *(Jud. Bistriţa, s. civ., sent. nr. 1201/2011, disponibilă pe portal.just.ro)*.

2. Posesia este o stare de fapt, care se dovedeşte în principal cu martori şi cercetare locală.

Pentru intentarea acţiunii posesorii, este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiţii prevăzute de art. 674 C. pr. civ.: să nu fi trecut un an de la tulburare sau deposedare, reclamantul să dovedească faptul că, înainte de această dată, el a posedat cel puţin un an, iar posesia întruneşte condiţiile cerute de art. 1.846 şi 1.847 C. civ.

Martorii D.D., M.V. au declarat că în ultimii ani reclamanta a folosit terenul în litigiu, însă, în primăvara anului 1997, pârâtul a intrat pe teren, conturbând-o în posesie.

Martorii G.V., M.V., C.M. şi R.G. au declarat că terenul în litigiu a fost folosit de circa 4-7 ani, de către pârât.

Pentru admiterea acţiunii posesorii, este necesar ca posesia de care se prevalează reclamantul să fie neviciată.

Or, din probele testimoniale administrate în dosar a rezultat că posesia asupra terenului în litigiu a fost echivocă.

Aşadar, posesia a fost afectată de viciul echivocului, reclamanta nereuşind să dovedească faptul că a avut o posesie exclusivă.

În cadrul acţiunii posesorii, nu se pune în discuţie însuşi fondul dreptului, ci se verifică doar faptul posesiunii, în raport de prevederile art. 674 C. pr. civ.

Aparenţa de drept poate fi cercetată în cadrul acestei acţiuni, dar cercetarea ei nu are caracter petitoriu. De aceea, atât procesul-verbal, cât şi titlul de proprietate nu sunt probe concludente în acţiunea posesorie, dar ele pot fi valorificate în acţiunea petitorie.

Pentru aceste considerente, în temeiul art. 299 şi art. 316 C. pr. civ., se vor respinge ca nefondate recursurile declarate de reclamantă şi intervenienţi împotriva deciziei atacate *(C. Ap. Cluj, s. civ., dec. nr. 664 din 14 aprilie 1999)*.

Art. 1.004. Judecata şi căile de atac

(1) Cererile posesorii se judecă de urgenţă şi cu precădere.

(2) Sunt inadmisibile cererea reconvenţională şi orice alte cereri prin care se solicită protecţia unui drept în legătură cu bunul în litigiu.

(3) Hotărârea dată asupra cererii posesorii este supusă numai apelului.

Comentariu

1. După cum rezultă din art. 949 alin. (1) NCC, acţiunea posesorie se exercită de persoana a cărei posesie a fost tulburată sau care a fost deposedată de bunul imobil deposedat, prin urmare, de *posesorul fără titlu*. Acţiunea posesorie poate fi utilizată – cu avantajele prezentate anterior (*supra*, comentariul general) – de *proprietarul însuşi sau de alt titular al unui drept real*, chiar dacă aceştia au la îndemână şi alte mijloace procesuale pentru apărarea dreptului însuşi. Oricare dintre aceştia va trebui să facă dovada doar a posesiei, iar nu a dreptului însuşi. În cazul coproprietăţii, potrivit art. 643 alin. (1) NCC, fiecare coproprietar poate sta singur în justiţie, în orice acţiune privitoare la coproprietate. Spre deosebire de regula unanimităţii consacrată sub imperiul legislaţiei anterioare, potrivit căreia acţiunea în revendicare putea fi promovată numai de către toţi coproprietarii, art. 643 NCC, valorificând soluţii ale jurisprudenţei naţionale şi ale Curţii Europene a Drepturilor Omului, prevede expres că „*fiecare coproprietar poate sta singur în justiţie, indiferent de calitatea procesuală, în orice acţiune privitoare la coproprietate, inclusiv în cazul acţiunii în revendicare*", hotărârea pronunţată în favoarea coproprietăţii urmând să profite tuturor coproprietarilor. În schimb, hotărârea judecătorească potrivnică unui coproprietar nu este opozabilă celorlalţi coproprietari. Acţiunea posesorie poate fi promovată, la rândul ei, de un singur coproprietar

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

împotriva unui terţ tulburător, fără însă ca aceasta să însemne o recunoaştere a posesiei sale exclusive asupra bunului[1].

Detentorul precar al unui bun poate avea calitatea de reclamant într-o acţiune posesorie, însă numai dacă tulburătorul nu este chiar persoana pentru care el deţine bunul. Astfel, potrivit art. 918 alin. (2) NCC, detentorul precar poate invoca efectele recunoscute posesiei numai în cazurile şi limitele prevăzute de lege, iar art. 949 alin. (2) recunoaşte expres acestuia exerciţiul acţiunilor posesorii. Prin urmare, pot recurge la apărarea detenţiei precare locatarul, comodatarul, depozitarul, creditorul gajist etc., dar – ţinând seama de art. 950 alin. (2) NCC, care stabileşte categoriile de persoane împotriva cărora se poate introduce acţiunea posesorie – niciunul dintre aceşti detentori nu se va putea întoarce cu acţiune posesorie „împotriva persoanei faţă de care există obligaţia de restituire a bunului", adică împotriva chiar a proprietarului, locatorului, comodantului, deponentului etc. (persoană împotriva căreia există acţiuni personale, rezultate din contract). Prin urmare, detentorul precar va putea folosi acţiunea posesorie doar împotriva tulburării sau deposedării provenite de la terţe persoane (faţă de raportul obligaţional în temeiul căruia deţine sau a deţinut bunul).

În cazul coproprietăţii, fiecare coproprietar este un simplu detentor precar pentru cotele-părţi ce revin celorlalţi coproprietari – art. 918 alin. (1) lit. c) NCC. De aceea, stăpânirea întregului bun de către un coproprietar nu reprezintă – în ceea ce priveşte cotele-părţi ale celorlalţi – posesie, ci detenţie precară. Ca în cazul oricărui alt detentor, coproprietarul care stăpâneşte sau a stăpânit întregul bun în materialitatea lui poate folosi acţiunea posesorie, dar nu împotriva unui alt coproprietar [potrivit art. 950 alin. (2) NCC], ci numai împotriva tulburătorului care nu este unul dintre coproprietari. Art. 642 NCC reglementează o aplicaţie a acestei reguli. Astfel, în cazul coproprietăţii, actele de administrare şi de dispoziţie se încheie cu respectarea condiţiilor prevăzute de art. 641 NCC. Dacă actul a fost încheiat cu nerespectarea acestor condiţii, coproprietarului vătămat i se recunoaşte dreptul ca, înainte de partaj, să exercite acţiunea posesorie împotriva terţului care ar fi intrat în posesia bunului ca urmare a actului astfel încheiat. În acest caz – potrivit art. 642 alin. (2) teza finală – restituirea posesiei bunului se va face în folosul tuturor coproprietarilor, cu daune-interese în sarcina celor care au participat la încheierea actului.

Capacitatea cerută pentru promovarea acţiunii posesorii este aceea necesară pentru actele de conservare[2].

2. Calitate procesuală pasivă are persoana care a tulburat posesia reclamantului sau care l-a deposedat de bun, acţiunea putând fi introdusă chiar împotriva proprietarului bunului [art. 950 alin. (1) NCC]. Cu toate acestea, acţiunea posesorie nu poate fi introdusă împotriva persoanei faţă de care există obligaţia de restituire a bunului, deoarece împotriva acesteia detentorul precar are la îndemână acţiunile personale, rezultate din contract[3].

---

[1] G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1410.

[2] V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, pp. 80-81.

[3] M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1622; D. Gherasim, *Teoria posesiei*, p. 147, *apud* I.O. Călinescu, în *Noul Cod civil comentat*, Ed. C.H. Beck, p. 993.

Este posibil ca actele de tulburare sau de deposedare să provină de la o persoană juridică, fie de drept public, fie de drept privat, situație în care aceasta va sta în judecată în calitate de pârât[1].

3. Prin cererea posesorie, reclamantul poate solicita instanței *restabilirea situației anterioare* prin înlăturarea oricărei tulburări a posesiei sau, după caz, prin restituirea bunului [art. 949 alin. (1) NCC]. Un caz particular este reglementat în art. 642 NCC.

De asemenea, reclamantul poate solicita *despăgubiri* pentru prejudiciile cauzate prin tulburare sau ca urmare a deposedării. Nici cererea de despăgubire nu va putea implica discutarea dreptului reclamantului asupra bunului, potrivit alin. (2) al art. 1.004.

Art. 949 alin. (1) NCC face referire la utilizarea acțiunii posesorii și cu caracter preventiv – reclamantul „poate solicita instanței de judecată *prevenirea (...) oricărei tulburări*" (s.n., C.I.) – aspect detaliat în art. 952 NCC. Astfel, acțiunea posesorie poate fi introdusă dacă există motive temeinice să se considere că bunul posedat poate fi distrus ori deteriorat de un (alt) lucru aflat în posesia unei alte persoane sau ca urmare a unor lucrări, precum: ridicarea unei construcții, tăierea unor arbori ori efectuarea unor săpături pe fondul învecinat. După cum s-a subliniat în doctrină[2], lucrările la care se referă prezentul articol trebuie să se desfășoare pe terenul celui care îl tulbură pe posesor, iar nu chiar pe terenul celui tulburat, aspect care acum este expres prevăzut în art. 952 alin. (1) NCC. Într-o asemenea situație, reclamantul poate solicita instanței luarea măsurilor necesare pentru evitarea pericolului sau pentru încetarea lucrărilor care generează starea de pericol. Suntem, în acest caz, într-una dintre situațiile în care interesul, ca o condiție generală de admisibilitate a acțiunii, constă în prevenirea unei pagube, astfel încât o cerere având ca obiect o astfel de solicitare nu va fi respinsă ca prematură sau lipsită de interes (art. 33 NCPC).

4. **Competența de soluționare** a acțiunii posesorii aparține, *sub aspect material*, judecătoriei, în conformitate cu prevederile art. 94 pct. 1 lit. g) NCPC. Competența materială a judecătoriei este exclusivă, această instanță având plenitudine de competență în judecarea cererilor posesorii, indiferent de valoarea bunului a cărui protecție se urmărește. Când, în afară de restabilirea situației anterioare, prin aceeași cerere se solicită, pe cale accesorie, și acordarea de **despăgubiri**, competența aparține, de asemenea, judecătoriei, indiferent de valoarea solicitată prin capătul de cerere, conform regulii instituite de art. 123 alin. (1) NCPC, potrivit căreia cererile accesorii, adiționale, precum și cele incidentale se judecă de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești.

Sub aspect teritorial, alin. (3) al art. 117 NCPC prevede expres că, în cazul acțiunilor posesorii, competența teritorială se stabilește după regulile cuprinse în alin. (1) și (2) ale aceluiași articol (consacrate acțiunilor petitorii). Astfel, cererile posesorii se introduc, ca și cererile privitoare la drepturile reale imobiliare, „numai la instanța în a cărei circumscripție este situat imobilul". Este, prin urmare, o competență teritorială exclusivă.

---

[1] I. Leș, *NCPC comentat*, p. 1289.

[2] V. Stoica, *Drepturile reale*, 2009, p. 76, și I.O. Călinescu, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 995.

5. Sub aspectul **conţinutului** cererii de chemare în judecată, legea nu prevede reguli specifice, ceea ce face să fie aplicabile dispoziţiile generale[1].

Având în vedere lipsa unor dispoziţii exprese derogatorii de la regula depunerii întâmpinării, rezultă că depunerea întâmpinării este obligatorie, potrivit art. 208 alin. (1) NCPC. Soluţia este diferită de cea care era reglementată în vechiul Cod de procedură civilă, unde art. 675 alin. (3) prevedea expres că întâmpinarea nu este obligatorie.

Potrivit alin. (2) al articolului comentat, „sunt inadmisibile cererea reconvenţională şi orice alte cereri prin care se solicită protecţia unui drept în legătură cu bunul în litigiu". Această prevedere este nouă în raport cu vechea reglementare şi clarifică implicit o problemă larg dezbătută în doctrină cu privire la posibilitatea *cumulului între posesoriu şi petitoriu*. S-a consacrat, astfel, la nivel legislativ o concluzie doctrinară devenită majoritară sub imperiul vechilor coduri: aceea a inadmisibilităţii cumulului, în cadrul aceleiaşi acţiuni, a posesoriului cu petitoriul, având în vedere că cele două tipuri de cereri sunt menite să ocrotească obiecte diferite şi sunt supuse unor reguli procedurale diferite[2].

Atât cererea reconvenţională, cât şi orice alte cereri incidentale sunt inadmisibile în măsura în care ar pune în discuţie dreptul cu privire la bunul în litigiu. Această trăsătură este definitorie în a decide asupra inadmisibilităţii. De aceea, în doctrină[3] s-a subliniat că, *a contrario*, atât cererea reconvenţională, cât şi orice alte categorii de cereri incidentale[4] sunt, în principiu, admisibile dacă nu pun în discuţie dreptul asupra bunului aflat în litigiu şi dacă se circumscriu atât celorlalte condiţii de admisibilitate a acţiunilor posesorii, cât şi regulilor procedurale specifice fiecărui tip de cerere incidentală.

6. Dacă, în ceea ce priveşte cumulul petitoriul cu posesoriul, dispoziţiile prezentului articol exprimă voinţa legiuitorului cu privire la inadmisibilitatea acestuia, în schimb, este posibilă *transformarea cererii posesorii într-o acţiune petitorie*, dacă părţile se învoiesc, ca expresie a dreptului lor de dispoziţie, să modifice obiectul dezbaterii dintr-unul privind discutarea unei stări de fapt într-unul cu privire la însuşi dreptul asupra bunului[5]. Modificarea cererii se poate face de reclamant, în condiţiile art. 204 NCPC, până la primul termen la care este legal citat. Peste acest termen, modificarea cererii de chemare în judecată poate avea loc numai cu acordul expres al tuturor părţilor.

7. Potrivit alin. (1) al prezentului articol, cererile posesorii se judecă de urgenţă şi cu precădere, ceea ce presupune aplicarea prevederilor specifice procedurilor urgente[6]. Nu credem însă că urgenţa pe care o reclamă soluţionarea cererilor posesorii face această procedură incompatibilă cu dispoziţiile art. 200 privind verificarea cererii şi regularizarea

---

[1] A se vedea *supra*, vol. I, comentariul de la art. 194 şi urm.

[2] E. Chele, *Executarea hotărârii pronunţate în posesoriu după judecarea acţiunii petitorii*, în RRD nr. 8/1973, p. 56; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 129.

[3] I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 693; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 769, pct. 259.

[4] Cererile de intervenţie voluntară sau forţată.

[5] I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 693.

[6] Art. 159 NCPC privind scurtarea termenului de înmânare a citaţiei ori a actului de procedură, art. 171 NCPC cu privire la zilele de comunicare a actelor de procedură, art. 180 NCPC în ceea ce priveşte stabilirea termenelor procedurale, art. 201 NCPC privind fixarea primului termen de judecată, art. 313 NCPC privind aducerea martorilor cu mandate etc.

acesteia, în sensul art. 12[1] din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificată şi completată prin Legea nr. 138/2014.

Sub aspect **probatoriu**, dat fiind că ceea ce se supune dezbaterii este o stare de fapt, în principiu, este admisibilă orice probă, adesea fiind utile proba testimonială şi cercetarea la faţa locului.

În cazul special al acţiunii cu caracter preventiv, reglementată de art. 952 NCC, legea prevede posibilitatea instanţei de a dispune obligarea reclamantului sau a pârâtului la plata unei *cauţiuni*, de natură să asigure celeilalte părţi eventuala despăgubire. Astfel, depunerea cauţiunii poate fi dispusă numai în una dintre următoarele situaţii:

- dacă instanţa dispune în mod provizoriu deplasarea lucrului (ce creează riscul de a păgubi imobilul posedat) sau încetarea lucrărilor pe terenul învecinat, cauţiunea se va stabili în sarcina posesorului reclamant, „astfel încât să se poată repara prejudiciul ce s-ar cauza pârâtului prin această măsură";

- dacă instanţa încuviinţează menţinerea lucrului în starea actuală sau continuarea lucrărilor, cauţiunea se va stabili în sarcina pârâtului, „astfel încât să se asigure posesorului sumele necesare pentru restabilirea situaţiei anterioare".

Cauţiunea se stabileşte în limitele prevăzute de art. 1.057 NCPC. Dat fiind obiectul neevaluabil în bani al unei astfel de cereri – „luarea măsurilor necesare" sau „încetarea lucrărilor" –, cel mai adesea cauţiunea va fi stabilită în limita a 10.000 lei.

Hotărârea dată asupra cererii posesorii este *executorie de plin drept* în ceea ce priveşte posesia[1)], potrivit art. 448 alin. (1) pct. 8 NCPC; executarea hotărârii are caracter provizoriu, conform art. 448 alin. (2) NCPC.

Hotărârea primei instanţe este supusă numai apelului, dispoziţie cuprinsă atât în alin. (3) al art. 1.004 NCPC, cât şi în art. 483 alin. (2) NCPC, ceea ce înseamnă, potrivit tezei finale a acestui din urmă text, că hotărârea dată în apel nu este supusă recursului. Deşi dispoziţiile art. 483 alin. (2) NCPC se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017 (potrivit art. XVIII din Legea nr. 2/2013[2)] şi articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015[3)]), soluţia aplicabilă cu caracter tranzitoriu este aceeaşi: potrivit alin. (2) al art. XVIII din Legea nr. 2/2013, în procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 şi până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv nu sunt supuse recursului hotărârile pronunţate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-i) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

[1)] Deci nu şi în ceea ce priveşte daunele ce s-ar putea acorda potrivit art. 949 alin. (1) NCC.

[2)] Legea privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013.

[3)] O.U.G. nr. 62/2015 pentru prorogarea unor termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015.

UAIC IASI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Art. 1.005. Autoritatea lucrului judecat

(1) Hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat o cerere posesorie are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară purtată între aceleași părți și întemeiată pe aceleași fapte. Ea nu are însă o astfel de autoritate într-o cerere ulterioară privitoare la fondul dreptului.

(2) Hotărârea judecătorească prin care s-a soluționat o acțiune privitoare la fondul dreptului are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară în legătură cu același bun.

Comentariu

1. Prezentul articol nu își are corespondent în vechiul Cod de procedură civilă, însă confirmă soluțiile consacrate, sub imperiul acestuia, jurisprudențial și doctrinar.

2. Pe de o parte, textul prevede expres efectul pe care hotărârea pronunțată într-o cerere posesorie îl are într-o acțiune de același fel, ce ar fi promovată ulterior. Hotărârea pronunțată anterior are autoritate de lucru judecat, dacă este îndeplinită condiția triplei identități cu privire la părți, obiect și cauză. Pe de o parte, hotărârea existentă va împiedica o nouă judecată asupra aceluiași raport litigios care a făcut obiectul primei judecăți, iar, pe de altă parte, constatările instanței se vor impune fără posibilitatea de a fi contrazise în noua acțiune posesorie bazată pe aceleași împrejurări.

3. Cea de-a doua perspectivă a textului legal are în vedere raportul între posesoriu și petitoriu. Astfel, hotărârea prin care s-a soluționat o cerere posesorie nu are autoritatea lucrului judecat într-o cerere ulterioară privitoare la fondul dreptului, deoarece între cele două acțiuni nu există identitate de cauză juridică[1]. Partea care a pierdut în acțiunea posesorie va putea, ulterior, să promoveze o acțiune în revendicare sau, după caz, în constatarea dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune.

Invers însă, dacă a fost soluționată prin hotărâre judecătorească acțiunea petitorie și s-a tranșat asupra fondului dreptului dedus judecății, hotărârea are autoritate de lucru judecat într-o cerere posesorie ulterioară în legătură cu acel bun, astfel încât cel care a pierdut acțiunea în revendicare nu poate ulterior să solicite ocrotirea posesiei asupra acelui bun, printr-o acțiune posesorie[2].

---

[1] C. Stătescu, *op. cit.*, p. 799; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 816 din 12 mai 1956, în *Repertoriu*, nr. 695, p. 877, *apud* I. Leș, *op. cit.*, p. 1293.

[2] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 542; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1995, p. 891.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul VIII
Procedura ofertei de plată și consemnațiunii

Art. 1.006. Domeniu de aplicare

Când creditorul refuză să primească plata de la debitor, acesta din urmă este în drept să facă ofertă reală și să consemneze ceea ce datorează.

Comentariu

1. Justificare. Efectuarea plății reprezintă pentru debitor nu numai o obligație, ci și un drept[1]. De aceea, dacă creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației (art. 1.516 NCC), tot astfel, și debitorul are dreptul de a se libera de plată la data scadenței.

Dincolo de conduita corectă și buna-credință pe care le presupun desfășurarea raporturilor economico-juridice, există o serie de motive practice pentru care un debitor este interesat să efectueze la timp și în condițiile stabilite plata. Motivele sunt determinate de efectele pe care întârzierea în efectuarea plății le poate avea asupra sa: plata dobânzilor sau a unor penalități, suportarea riscului pieirii fortuite a bunului (art. 1.525 NCC), suportarea cheltuielilor pentru depozitarea sau conservarea bunului (art. 1.485 NCC) etc.

Plata, pentru a fi valabil efectuată, trebuie făcută, potrivit Codului civil, „în mod corespunzător", sintagmă ce desemnează plata făcută cu respectarea condițiilor cu privire la data și locul acesteia, persoana care o poate face, persoanele către care se face o plată valabilă, dar mai ales cu privire la integralitatea plății (art. 1.469 și urm. NCC). O plată „făcută în mod corespunzător" de către debitor nu poate fi refuzată de către creditor (art. 1.510 NCC)[2]; un astfel de refuz din partea creditorului va putea fi calificat ca „nejustificat", iar legea îl pune la adăpost pe debitorul de bună-credință de atitudinea abuzivă a creditorului, care ar putea încerca să întârzie sau să evite primirea plății.

2. În primul rând, legea dă debitorului posibilitatea ca, la rândul său, să-l pună în întârziere pe creditor cu privire la primirea plății. Premisele pentru punerea în întârziere a creditorului sunt descrise în art. 1.510 NCC, conturându-se cele două situații în care creditorul poate fi pus în întârziere:

a) când creditorul refuză nejustificat plata oferită *„în mod corespunzător"* de debitor. Pentru ca refuzul să fie considerat *nejustificat* trebuie ca, în primul rând, plata să fi fost oferită de debitor cu respectarea condițiilor contractuale și/sau legale – de timp, de loc, privind conținutul prestației și integralitatea ei etc., potrivit art. 1.469-1.498 NCC. În al doilea rând, presupune excluderea cazurilor în care creditorul este îndreptățit să refuze plata – spre

[1] C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 318.

[2] „Art. 1.510. Cazuri de punere în întârziere a creditorului
Creditorul poate fi pus în întârziere atunci când refuză, în mod nejustificat, plata oferită în mod corespunzător sau când refuză să îndeplinească actele pregătitoare fără de care debitorul nu își poate executa obligația".

UNIVERSITY LIBRARY

exemplu, în cazul în care debitorul a oferit doar o plată parţială (art. 1.490 NCC) sau când a oferit o plată anticipată, deşi termenul era stabilit în favoarea creditorului (art. 1.496 NCC);

b) când creditorul refuză să îndeplinească actele pregătitoare fără de care debitorul nu îşi poate executa obligaţia. În acest caz, atitudinea culpabilă a creditorului, care îl pune în imposibilitate pe debitor să-şi stingă obligaţia prin plată, dă dreptul acestuia de a-l pune în întârziere.

3. Refuzul creditorului de a primi plata – în oricare dintre cele două situaţii – poate fi explicit sau tacit; ca element premergător al ofertei de plată, refuzul creditorului poate fi dovedit prin orice mijloc de probă, urmând a fi evaluat doar ca fapt juridic *stricto sensu*[1].

Efectele punerii în întârziere a creditorului, prevăzute de art. 1.511 NCC, sunt: 1) preluarea riscului imposibilităţii fortuite de executare a obligaţiei de către creditor; 2) pierderea dreptului la fructele culese de debitor după data punerii în întârziere; 3) suportarea cheltuielilor necesare conservării bunului; şi 4) obligarea la repararea prejudiciilor cauzate debitorului.

Punerea în întârziere a creditorului, cu toate efectele sale, poate să nu fie satisfăcătoare pentru debitorul care urmăreşte chiar stingerea obligaţiei. În acest scop, legea procesuală reglementează în prezentul titlu procedura ofertei de plată, urmată sau nu, în funcţie de atitudinea creditorului căruia i se pune în vedere intenţia de plată a debitorului, de consemnarea sau depunerea bunului la dispoziţia creditorului. Prin urmare, două condiţii trebuie îndeplinite cumulativ pentru a se putea recurge la oferta reală:

1) debitorul să ofere plata; oferta debitorului trebuie să fie însă una serioasă, reală, aptă de a duce la stingerea obligaţiei dacă ar fi acceptată de creditor;

2) creditorul să refuze plata; refuzul creditorului trebuie să fie unul „nejustificat".

Procedura ofertei de plată, la care face trimitere art. 1.513 NCC[2], se completează, prin urmare, cu condiţiile de fond necesare pentru punerea în întârziere a creditorului, dar, totodată, cu toate celelalte prevederi cuprinse în Capitolul I, „Plata", al Titlului V al Cărţii a V-a din Codul civil. De altfel, la rândul său, art. 1.013 NCPC face o trimitere expresă către prevederile Codului civil privitoare la plată, precum şi la cele referitoare la ofertele de plată şi consemnaţiuni.

4. Sub aspect tranzitoriu, aplicarea dispoziţiilor referitoare la oferta de plată şi consemnaţiune se face în funcţie de izvorul obligaţiilor despre a căror executare este vorba, după cum rezultă din *Dispoziţiile tranzitorii şi de punere în aplicare a Cărţii a V-a, „Despre obligaţii", a Codului civil* din LPA NCC. Astfel, potrivit art. 102 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, „*contractul este supus dispoziţiilor legii în vigoare la data când a fost încheiat în tot ceea ce priveşte încheierea, interpretarea, efectele, executarea şi încetarea sa*". Prin urmare, procedura ofertei de plată şi consemnaţiunii reglementată de NCPC se aplică numai obligaţiilor rezultate din contractele încheiate după data intrării în vigoare a Codului, respectiv după data de 15 februarie 2013. Pentru obligaţiile extracontractuale, deşi art. 103 LPA NCC prevede aplicarea legii în vigoare la data producerii sau săvârşirii faptului generator al obligaţiei, art. 118 prevede totuşi că „obligaţiile extracontractuale

[1] V. Dănăilă, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 593.

[2] Potrivit art. 1.513 NCC: „Procedura ofertei de plată şi a consemnaţiunii este prevăzută de Codul de procedură civilă".

născute înainte de intrarea în vigoare a Codului civil sunt supuse modurilor de stingere prevăzute de acesta"[1].

Art. 1.007. Procedura ofertei reale

(1) În scopul prevăzut la art. 1.006, debitorul va face creditorului, prin mijlocirea unui executor judecătoresc din circumscripţia curţii de apel în care se află domiciliul ori sediul creditorului sau domiciliul ales al acestuia, o somaţie, prin care este invitat să primească prestaţia datorată.

(2) În acea somaţie se vor arăta locul, data şi ora când suma sau obiectul oferit urmează să îi fie predat creditorului.

Comentariu

1. Refuzul nejustificat al creditorului de a primi plata sau de a întreprinde măsurile care depind de el pentru executarea plăţii dă dreptul debitorului de a se libera de datorie făcând o ofertă de plată şi consemnând obiectul plăţii.

Articolul de faţă stabileşte **aspectele procedurale** ale ofertei reale, vizând natura şi conţinutul actului procedural prin care se realizează oferta şi **competenţa** generală şi teritorială de îndeplinire a formalităţilor.

2. Dincolo însă de aspectele procedurale reţinute în prezentul articol, oferta de plată trebuie făcută cu respectarea **condiţiilor de fond** prevăzute de Codul civil pentru valabilitatea plăţii. În acest sens, legea impune condiţia unei „oferte reale", înţelegând prin aceasta o ofertă serioasă, conţinând toate elementele necesare, de natură să conducă la o plată valabilă, ceea ce presupune respectarea condiţiilor plăţii, astfel cum acestea au fost convenite de părţi sau, în lipsa ori în completarea convenţiei, cum rezultă din lege. Sub acest aspect, caracterul real al ofertei va fi analizat de instanţă prin raportare la condiţiile plăţii, precum: natura bunului datorat (art. 1.482-1.487 NCC); caracterul integral al plăţii (art. 1.490 NCC), luând în considerare accesoriile creanţei (dobânzi[2], penalităţi) sau cheltuielile suplimentare care cad în sarcina debitorului în anumite situaţii [precum în cazul executării parţiale – art. 1.490 alin. (2) NCC –, în cazul schimbării de către debitor a domiciliului său stabilit ca loc al plăţii – art. 1.494 alin. (2) NCC – sau în cazul cheltuielilor cauzate de executarea anticipată în condiţiile art. 1.496 NCC]; locul plăţii (1.494 NCC); data plăţii (art. 1.495 NCC) şi caracterul scadent al plăţii.

3. Procedura ofertei reale şi consemnaţiunii se realizează în două **forme**, după criteriul existenţei sau nu a unui litigiu declanşat între creditor şi debitor, element care determină şi aspectele procedurale particulare. Prima formă, abordată în cadrul prezentului articol, este o *procedură necontencioasă şi nejurisdicţională*, iniţiată de debitor, desfăşurată prin

---

[1] M. Nicolae, *Contribuţii la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 542: *„Aşadar, nu interesează data naşterii obligaţiilor, ci data stingerii lor, însă numai cât priveşte modurile concrete de stingere a acestora, care sunt supuse NCC, dacă aceste fapte au loc după 1 octombrie 2011, în timp ce condiţiile şi efectele obligaţiilor anterior născute rămân supuse legii vechi".*

[2] Dobânda legală este reglementată prin O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, publicată în M. Of. nr. 607 din 29 august 2011.

LEX ET SCIENTIA UNIVERSITY LIBRARY

intermediul executorului judecătoresc, formă care era reglementată şi în vechiul Cod de procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 71/2011.

În cea de-a doua formă, oferta de plată se situează într-un cadru procesual existent şi se desfăşoară în faţa şi prin intermediul instanţei, situaţie reglementată, ca element de noutate faţă de vechea legislaţie, de art. 1.011.

Comună celor două situaţii este structurarea procedurii în **două etape**: oferta şi consemnarea, existenţa celei de-a doua etape depinzând de atitudinea creditorului faţă de oferta prezentată de debitor.

4. În cadrul **procedurii ofertei de plată şi consemnaţiunii desfăşurate prin intermediul executorului judecătoresc** potrivit prevederilor prezentului articol, prima dintre etape constă în *somaţia* pe care debitorul o adresează creditorului, invitându-l pe acesta să primească prestaţia datorată. Prestaţia poate consta nu numai în plata unei sume de bani, ci şi în predarea unui bun, în acest din urmă caz urmând a fi avută în vedere natura bunului şi posibilitatea reală de consemnare a acestuia, aspecte ce pot determina unele particularităţi.

În conformitate cu prevederile art. 1.475, plata trebuie făcută creditorului, reprezentantului său, legal sau convenţional, persoanei indicate de acesta ori persoanei autorizate de instanţă să o primească. În mod corespunzător, somaţia poate fi adresată oricăreia dintre aceste persoane, iar nu exclusiv creditorului.

5. „Prestaţia" datorată constă în predarea unui bun sau a unei sume de bani, deci avem în vedere executarea unor obligaţii de *a da*. Obligaţiile de *a face* nu sunt susceptibile de a fi stinse prin procedura ofertei de plată.

6. Având în vedere că oferta reală, acceptată sau urmată de consemnare, conduce la stingerea obligaţiei debitorului, **elementele de conţinut ale somaţiei** sunt expres prevăzute de lege, dat fiind că acest act procedural trebuie să permită stabilirea cu exactitate a locului, datei şi chiar a orei la care suma sau obiectul oferit urmează să îi fie predat creditorului. În conţinutul somaţiei trebuie să se găsească invitaţia adresată creditorului sau persoanei îndreptăţite să primească plata de a se prezenta la data şi locul convenite sau stabilite potrivit legii, în vederea primirii sumei de bani sau a bunului datorat. Somaţia din conţinutul căreia lipseşte unul dintre elementele prevăzute de lege nu are valoarea unei reale oferte de plată şi, în cazul în care ar fi urmată de consemnarea bunului, ar putea conduce la invalidarea procedurii, în condiţiile art. 1.010 NCPC, fără ca efectul de stingere a obligaţiei debitorului să se mai producă.

7. Tot datorită importantului său efect de stingere a obligaţiei, legea prevede expres că somaţia trebuie **comunicată** prin intermediul executorului judecătoresc; nicio altă formă de comunicare a invitaţiei adresate creditorului – de exemplu, scrisoare recomandată sau notificare – nu constituie o ofertă reală de plată în sensul acestui titlu şi nu produce efecte.

Dovada ofertei reale nu se poate face prin alte mijloace de probă[1)].

8. Competenţa teritorială aparţine executorului judecătoresc din circumscripţia curţii de apel în care se află domiciliul sau sediul creditorului sau domiciliul ales al acestuia. Desigur că, fiind vorba despre o procedură situată în afara cadrului judiciar, „domiciliul ales" nu este

[1)] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 508, nota nr. 92, unde citează: Cas. I, dec. nr. 333/1923, în Codul 1944, p. 245, nr. 2 sub art. 606.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

cel prevăzut de art. 156 și art. 158 NCPC, ci este vorba despre „domiciliul ales" de părți prin contract în vederea executării acestuia sau menționat în dispozitivul hotărârii judecătorești ce constituie titlu executoriu[1)].

9. Somația care îndeplinește condițiile de formă și de comunicare constituie oferta de plată care, sub condiția de a fi reală (conformă condițiilor de fond ale plății), reprezintă prima etapă a procedurii ce poate conduce la liberarea debitorului, efect final condiționat însă atât de atitudinea creditorului (art. 1.008), cât și de cea a debitorului (art. 1.009)

Ca efect al somației, creditorul este pus în întârziere cu privire la primirea plății, de la data comunicării somației producându-se efectele prevăzute de art. 1511 din Codul civil: preluarea riscului imposibilității de executare a obligației, dreptul debitorului la fructele culese după această dată, obligația creditorului de a repara prejudiciile cauzate prin întârziere și a acoperi cheltuielile de conservare a bunului datorat.

Art. 1.008. Acceptarea ofertei reale

În cazul în care creditorul primește suma sau bunul oferit, debitorul este liberat de obligația sa. Executorul judecătoresc va întocmi un proces-verbal prin care va constata acceptarea ofertei reale.

Comentariu

1. Primind oferta de plată, creditorul poate fie să se prezinte la data, ora și locul indicate și să primească bunul sau suma oferite, fie să refuze expres oferta, fie să nu se prezinte.

Pentru prima ipoteză avută în vedere de prezentul articol, primirea de către creditor, la data și locul indicate în somație, a sumei sau a bunului oferit are ca efect liberarea debitorului. Obligația acestuia se stinge prin plată, iar procedura în sine se încheie.

Efectul de liberare a debitorului se produce numai condiționat de acceptarea de către creditor a bunului sau a sumei de bani predate de debitor. Cu alte cuvinte, oferta reală trebuie *fie* urmată de acceptarea plății de către creditor – situație în care procedura se finalizează, practic, într-o singură etapă –, *fie* urmată de consemnarea bunului sau a sumei la dispoziția creditorului, în condițiile art. 1.009. Doar oferta reală, neurmată nici de primirea de către creditor a obiectului plății, nici de consemnarea bunului sau a sumei, este insuficientă pentru stingerea obligației, care va continua să existe[2)].

2. În cazul primirii plății de către creditor, executorul judecătoresc întocmește un proces-verbal de constatare a acceptării ofertei reale, care îndeplinește, practic, o triplă funcție: constituie dovada efectuării plății în sensul art. 1.499 NCC, atestă stingerea obligației debitorului și marchează finalizarea procedurii de plată.

[1)] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 773. „În orice caz, pentru valabilitatea ofertei de plată, atunci când creditorul are un domiciliu ales, somația nu poate să fie trimisă printr-un executor judecătoresc din circumscripția curții de apel în care se află domiciliul său real, tocmai față de scopul alegerii de domiciliu".

[2)] O ofertă reală, făcută chiar fără respectarea condițiilor prevăzute de art. 1.510-1.515 NCC, produce totuși consecințe, potrivit art. 1.524 NCC: deși nu îl liberează pe debitor, acesta nu mai este pus în întârziere. A se vedea și Cas. I, dec. nr. 407/1921, *Codul 1944*, p. 244, nr. 3, *apud* V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 509, nota de subsol nr. 95.

Deşi nu ne aflăm în procedura de executare silită, în ceea ce priveşte **conţinutul** procesului-verbal, în tăcerea legii, în doctrină se face trimitere la prevederile art. 679 NCPC (art. 678 anterior republicării). Astfel, în temeiul art. 679 alin. (1) lit. l), potrivit căruia procesul-verbal trebuie să cuprindă, pe lângă alte menţiuni, „semnătura executorului, precum şi, când este cazul, a altor persoane interesate în executare", se arată că, în situaţia acceptării ofertei de plată, procesul-verbal trebuie să cuprindă şi semnătura creditorului[1)].

Data liberării debitorului este data primirii plăţii.

Art. 1.009. Consemnarea sumei sau a bunului

(1) Dacă creditorul nu se prezintă sau refuză să primească suma ori obiectul oferit, executorul judecătoresc va încheia proces-verbal în care va consemna aceste împrejurări.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), debitorul, spre a se libera de datorie, va putea să consemneze suma sau bunul oferit la CEC Bank - S.A. sau la orice altă instituţie de credit ori, după caz, la o unitate specializată, iar recipisa de consemnare se va depune la executorul judecătoresc care a trimis somaţia. Procedura de consemnare a sumelor de bani este obligatorie pentru unitatea la care urmează a se face consemnarea şi nu poate fi condiţionată de existenţa acordului creditorului. Consemnarea bunurilor se face în condiţiile prevăzute de lege.

(3) Consemnarea va fi precedată de o nouă somaţie adresată creditorului în care se vor arăta ziua şi ora, cât şi locul unde suma sau, după caz, bunul oferit se va depune.

Comentariu

1. Refuzul creditorului asupra ofertei de plată poate fi expres sau poate rezulta din neprezentarea sa la data, ora şi locul indicate în somaţie pentru primirea plăţii. Refuzul sau neprezentarea creditorului se constată tot printr-un proces-verbal. Procesul-verbal, conţinând constatările personale ale executorului judecătoresc, face dovada deplină a faptului neprezentării creditorului sau al refuzului de primire a plăţii şi încheie prima etapă a procedurii ofertei de plată şi consemnaţiunii.

Pentru ipoteza în care creditorul nu dă curs ofertei debitorului, acesta va trebui să continue procedura, prin punerea sumei sau a bunului la dispoziţia creditorului, în condiţiile şi cu procedura prevăzute de art. 1.009 NCPC. Suma sau bunul ce face obiectul obligaţiei de plată va fi depus în mâinile unui terţ „neutru", depunere care dă conţinut intenţiei reale de plată din partea debitorului.

2. Procedura consemnării, indiferent dacă este vorba despre consemnarea sumelor sau a bunurilor, inclusiv în cazul consemnării sumelor rezultate din vânzarea bunului în condiţiile art. 1.514 NCC, presupune **informarea prealabilă** a creditorului cu privire la locul şi data consemnării.

Dată fiind rigoarea formelor procedurale specifice ofertei reale, informarea se realizează tot sub forma unei somaţii prin intermediul executorului judecătoresc. În lipsa unei prevederi exprese, dar din economia textelor, având în vedere caracterul unitar al procedurii, continuitatea şi interdependenţa actelor procedurale, opinăm că executorul judecătoresc prin care se transmite somaţia cu privire la consemnarea sumei trebuie să fie acelaşi cu cel la

[1)] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1296.

care a debutat procedura în conformitate cu art. 1.007 alin. (1), în dosarul căruia trebuie să se regăsească toate înscrisurile actelor procedurale desfăşurate: somaţiile, procesele-verbale şi încheierile.

3. **Locul depunerii** poate fi o unitate CEC Bank - S.A. sau orice altă instituţie de credit ori, după caz, o unitate specializată în primirea în depozit a bunurilor.

Exclusiv pentru consemnarea *sumelor de bani*, legea prevede în mod expres obligaţia entităţilor specializate de a primi sumele. Prin urmare, în virtutea obiectului lor de activitate, primirea sumelor de bani în vederea punerii lor la dispoziţia creditorului reprezintă pentru instituţiile de credit o obligaţie impusă de lege, iar nu o activitate liber aleasă. În mod firesc, dat fiind că procedura ofertei de plată de consemnaţiunii are ca premisă refuzul – uneori justificat, alteori abuziv – al creditorului de a primi plata, primirea de către unităţile specializate a sumelor ce fac obiectul ofertei reale nu poate fi condiţionată de acordul creditorului. Rezultând din logica instituţiei, precizarea expresă a legii pare superfluă, însă practica anterioară[1)] a instituţiilor bancare care refuzau, sub diverse motive, primirea sumelor spre consemnare, punându-i în imposibilitate pe debitorii de bună-credinţă de a face plata către creditori interesaţi adesea să valorifice garanţiile reale imobiliare şi golind de elementul esenţial al procedurii însăşi instituţia ofertei reale şi consemnaţiunii, l-a determinat pe legiuitor să prevadă expres interdicţia condiţionării consemnării de acordul creditorului. Este o obligaţie de natură să ocrotească buna-credinţă în executarea obligaţiilor, să ofere previzibilitate în desfăşurarea raporturilor juridice obligaţionale şi să sprijine stabilitatea circuitului civil atunci când acesta depinde de atitudini subiective la limita abuzului.

4. În ceea ce priveşte consemnarea *bunurilor*, Codul face trimitere la „condiţiile prevăzute de lege". Astfel, Codul de procedură civilă se completează cu prevederile art. 1.512-1.514 NCC. Potrivit art. 1.512, bunul se consemnează „pe cheltuiala şi riscurile creditorului", cu efect liberatoriu pentru debitor. În cazul consemnării de bunuri, nu există prevederi referitoare la modul şi locul consemnării, dar, în funcţie de natura lor, acestea pot fi depuse la unităţi specializate în primirea bunurilor în depozit. Dată fiind diversitatea mare şi particularităţile categoriilor de bunuri care pot face obiectul plăţii – bunuri de gen sau individual determinate, consumptibile, perisabile etc. –, legea nu mai impune obligaţia generală a entităţilor specializate de a primi bunurile în depozit.

5. Pentru anumite situaţii expres enumerate, rezultate din natura bunurilor ce trebuie predate (şi care face imposibilă sau nerentabilă consemnarea), art. 1.514 NCC reglementează o procedură de **vânzare a bunului cu autorizarea prealabilă a instanţei judecătoreşti**, debitorul urmând să consemneze suma de bani rezultată. Cele două alineate ale art. 1.514 NCC reglementează două categorii de situaţii în care debitorul poate recurge la vânzarea bunului şi consemnarea sumei rezultate din vânzarea acestuia. Astfel, potrivit alin. (1), debitorul poate porni vânzarea *publică* a bunului, *cu notificarea prealabilă a creditorului*, în următoarele trei cazuri: 1) dacă natura bunului face imposibilă consemnarea; 2) dacă bunul este perisabil; 3) dacă depozitarea bunului necesită costuri de întreţinere ori cheltuieli considerabile (în raport cu valoarea bunului însuşi). Potrivit alin. (2), vânzarea se

[1)] Anterior Legii nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, o astfel de menţiune expresă lipsea.

poate face chiar şi *fără notificarea prealabilă a creditorului* (dar cu încuviinţarea instanţei în acest sens), în următoarele două ipoteze: 1) dacă bunul este cotat la bursă sau pe o altă piaţă reglementată; în această ipoteză, bunurile se vor vinde prin intermediul bursei sau prin sistemul alternativ de tranzacţionare, cu formele şi condiţiile prevăzute de legislaţia specială; 2) dacă bunul are un preţ curent sau o valoare prea mică faţă de cheltuielile unei vânzări publice, situaţie în care se va proceda la o vânzare directă; nerentabilitatea vânzării publice, rezultată din disproporţionalitatea dintre preţul curent sau valoarea bunului şi cheltuielile estimate ale unei eventuale vânzări publice, o va aprecia instanţa cu ocazia soluţionării cererii de încuviinţare a vânzării bunului.

După cum s-a arătat în doctrină[1], deşi pare o procedură necontencioasă, procedura autorizării de către instanţă a vânzării bunului necesită o dezbatere în contradictoriu cu creditorul, pentru discutarea aspectelor de care depinde admisibilitatea cererii de autorizare, şi anume dacă bunul ce ar urma să fie vândut nu este susceptibil de consemnare.

6. Consemnarea bunului sau a sumei de bani, cu respectarea condiţiilor de fond şi de formă expuse, are efect liberatoriu pentru debitor, de la data consemnării (art. 1.010 NCPC).

Recipisa de consemnare, necesară creditorului pentru valorificarea depunerii efectuate pe seama sa ori a persoanei îndreptăţite, va trebui depusă la executorul judecătoresc care a trimis somaţia. Rezultă că pentru operaţia de consemnare propriu-zisă nu este necesară prezenţa şi constatarea personală a executorului judecătoresc, dovada consemnării constituind-o recipisa. Pe baza acesteia, executorul va da încheierea prevăzută de art. 1.010 alin. (1), prin care va constata efectuarea plăţii.

7. Dacă, potrivit art. 1.498 NCC, regula este aceea că debitorul este cel care suportă cheltuielile necesare pentru efectuarea plăţii, odată creditorul pus în întârziere, în conformitate cu art. 1.512 NCC, cheltuielile pentru consemnarea bunului – comunicarea somaţiei, comisioane bancare, taxe şi alte cheltuieli pentru consemnarea sau depunerea propriu-zisă –, precum şi cele pentru vânzarea publică în condiţiile art. 1.514 NCC vor fi în sarcina creditorului. Aceasta nu înseamnă însă că debitorul poate reţine din suma depusă cheltuielile la care are dreptul, deoarece numai plata în integralitatea ei constituie o ofertă reală [a se vedea, în acest sens, art. 1.490 alin. (1)[2] şi art. 1.516 alin. (1)[3] NCC], dar va putea să se regreseze ulterior împotriva creditorului pentru sumele avansate în procedura de consemnare[4].

8. Este posibil totuşi ca, drept urmare a somaţiei pe care debitorul o comunică creditorului potrivit art. 1.009 alin. (3) NCPC, acesta din urmă să se prezinte la data şi locul indicate şi să primească plata. Legea nu reglementează această situaţie, care în practică poate fi

---

[1] B. Dumitrache, *Prelegere „Proceduri speciale: procedura ofertei de plată şi consemnaţiunii"*, 27 septembrie 2013, Transcript Conferinţele INM 2012 – Noul Cod de procedură civilă, p. 372, pe *www.http://www.inm-lex.ro/NCPC/*.

[2] Conform art. 1.490 alin. (1): „Creditorul poate refuza să primească o executare parţială, chiar dacă prestaţia ar fi divizibilă".

[3] Potrivit art. 1.516 alin. (1): „Creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă şi la timp a obligaţiei".

[4] V. Dănăilă, *Comentarii noul Cod*, p. 597; *„Aceste costuri rămân un efect al raportului juridic care a generat necesitatea plăţii, adică un raport între creditor şi debitor"*, Em. Dan, *apud* V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 509, nota 95.

întâlnită, deoarece nimic nu împiedică părțile raportului contractual să stingă obligațiile prin acordul lor, în orice moment. Într-o asemenea ipoteză, consemnarea sumei sau a bunului nu va mai avea loc; obligația debitorului se stinge prin plata făcută, respectiv primită de comun acord. În acest caz, debitorul are dreptul de a primi o chitanță liberatorie, în condițiile art. 1.500 NCC. Executorul judecătoresc nu va mai constata prin încheiere efectuarea plății – nefiind îndeplinite condițiile prevăzute de alin. (1) al art. 1.010 NCPC –, dar credem că este necesar să consemneze într-un proces-verbal faptul plății, procedura ofertei de plată și consemnațiunii urmând să se încheie ca rămasă fără obiect (dacă, desigur, prin chitanță se declară stinsă în întregime obligația). Într-o asemenea situație, chitanța liberatorie este cea care face dovada stingerii obligației de plată, iar nu actul întocmit de executor, care nu ar mai purta răspunderea, ca în situația reglementată de art. 1.010 alin. (1) NCPC, pentru constatările cu privire la corectitudinea și integralitatea plății.

Art. 1.010. Anularea ofertei reale, urmată de consemnațiune

(1) După consemnare, executorul judecătoresc va constata, printr-o încheiere dată fără citarea părților, efectuarea plății și liberarea debitorului. Încheierea se comunică creditorului în termen de 5 zile de la întocmirea acesteia.

(2) În termen de 15 zile de la comunicarea încheierii prevăzute la alin. (1), creditorul va putea cere anularea acesteia pentru nerespectarea condițiilor de validitate, de fond și de formă ale ofertei de plată și consemnațiunii, la judecătoria în circumscripția căreia s-a făcut consemnarea. Hotărârea poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

(3) Debitorul este considerat liberat la data consemnării plății, în afară de cazul în care se anulează oferta de plată și consemnațiunea.

Comentariu

1. După consemnarea sumei sau a bunului, pe baza recipisei de consemnare pe care debitorul trebuie să o depună la executorul judecătoresc, acesta va constata printr-o încheiere că plata s-a efectuat și că debitorul este astfel liberat. Încheierea se dă fără citarea părților, soluție justificată, pe de o parte, de necesitatea scurtării acestei proceduri necontencioase, iar, pe de altă parte, de faptul că încheierea reprezintă doar actul formal de constatare a unui fapt anterior epuizat – acela al consemnării – căruia legiuitorul îi atribuie efect deplin de stingere a obligației, orice aspect de contradictorialitate urmând să se soluționeze în cadrul cererii de anulare a încheierii prevăzute de alin. (2) al acestui articol. Soluția actuală, mai suplă, adaptată dinamicii economice și juridice, se încadrează în orientarea generală a legiuitorului de valorificare a rolului executorului judecătoresc și de reducere a intervenției instanței judecătorești.

2. Textul de lege menționează, în ceea ce privește **conținutul** încheierii, numai cerințele specifice procedurii ofertei și consemnațiunii, în privința celorlalte elemente urmând să se completeze cu art. 657 NCPC, care, deși se referă la conținutul încheierilor emise de executor în cadrul procedurii executării silite, va trebui acceptat ca normă cu aplicabilitate comună pentru încheierile date de executor. Dispozițiile art. 657 trebuie aplicate, *mutatis mutandis*, și în ceea ce privește sancțiunea nulității încheierii pentru lipsa unora dintre

BUCUREȘTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

că legiuitorul a renunţat, în noua reglementare, la etapa validării consemnaţiunii de către instanţa de judecată (etapă existentă în Codul de procedură civilă anterior), totuşi Codul civil face menţiune, în art. 1.515, despre „validarea" de către instanţă a consemnării, ca moment până la care debitorul are dreptul să retragă bunul consemnat. Pe cale de interpretare, rezultă că legiuitorul a urmărit păstrarea, în construcţia instituţiei, a **funcţiei de validare** a consemnaţiunii, ca moment al definitivării procedurii şi al stingerii raporturilor dintre creditor şi debitor, schimbând însă mijlocul formal de realizare: a înlocuit validarea directă pe cale judiciară la iniţiativa debitorului cu validarea indirectă, dedusă fie din pasivitatea creditorului, fie din respingerea acţiunii în anulare iniţiate de creditor.

8. După consemnare, până la „definitivarea" acesteia, debitorul poate retrage bunul. Art. 1.515 NCC[1] prevede dreptul debitorului **de a retrage bunul consemnat**, într-un anumit termen, fixând două momente alternative pentru definirea termenului: 1) fie momentul la care creditorul declară că acceptă consemnarea; o asemenea declaraţie expresă ar trebui făcută, pentru a avea eficienţă, până la expirarea termenului de 15 zile acordat, potrivit alin. (2) al art. 1.010 NCPC, pentru exercitarea acţiunii în anulare, dincolo de acest termen operând „definitivarea" consemnaţiunii prin decăderea din dreptul de a o contesta; 2) fie momentul validării „de instanţă", precizare care trebuie înţeleasă ca reprezentând momentul respingerii de către instanţă (prin hotărâre definitivă) a acţiunii în anulare.

În cazul atitudinii pasive a creditorului, care nici nu face o declaraţie de acceptare, dar nici nu iniţiază în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii acţiunea în anularea acesteia, debitorul poate retrage bunul până la împlinirea termenului de 15 zile. După acest moment se consolidează retroactiv efectul de liberare a debitorului, potrivit alin. (3), iar debitorul nu ar mai putea retrage ulterior bunul.

Dacă dispoziţiile Titlului VIII al Codului de procedură civilă fac distincţie între „sume" şi „bunuri", instituind unele reguli diferite, Codul civil nu operează cu o asemenea distincţie în cuprinsul art. 1.510-1.515, astfel că, inclusiv în ceea ce priveşte retragerea bunului consemnat, trebuie înţeles că regulile sunt aplicabile atât pentru sumele de bani, cât şi pentru celelalte categorii de bunuri[2] (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*). Spre deosebire de soluţia care rezultă din actuala reglementare, în vechiul Cod civil, art. 1.118 menţiona expres numai retragerea sumei depuse.

9. Exercitată în una dintre aceste limite temporale – atâta vreme cât stingerea obligaţiei şi efectul liberator nu au un caracter definitiv –, retragerea bunului este posibilă **fără acordul creditorului** şi face ca obligaţia debitorului să renască din acel moment, cu toate garanţiile şi toate celelalte accesorii ale sale.

Anterior, art. 1.119 şi art. 1.120 C. civ. prevedeau expres că, **după validarea definitivă** a consemnării, debitorul nu mai poate retrage, în prejudiciul codebitorilor şi fideiusorilor

---

[1] Potrivit art. 1.515 NCC: „Debitorul are dreptul să retragă bunul consemnat cât timp creditorul nu a declarat că acceptă consemnarea sau aceasta nu a fost validată de instanţă. Creanţa renaşte cu toate garanţiile şi toate celelalte accesorii ale sale din momentul retragerii bunului".

[2] Potrivit art. 535 NCC, „sunt bunuri lucrurile, corporale sau necorporale, care constituie obiectul unui drept patrimonial". În sensul că actuala reglementare permite numai retragerea bunurilor, altele decât sumele de bani, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 776, nr. 277.

săi, suma consemnată, nici chiar cu consimțământul creditorului, iar dacă retragerea a avut totuși loc cu acordul acestuia, creditorul pierde dreptul la privilegii sau ipoteci. Actualul Cod civil nu mai prevede posibilitatea retragerii bunului **după momentul validării** consemnării și nici cu privire la efectele retragerii. Apreciem că, potrivit actualei reglementări, față de dispozițiile art. 1.010 alin. (3) NCPC, potrivit cărora obligația s-a stins la momentul consemnării, nu se mai pune problema renașterii obligației de plată a debitorului, raporturile juridice în cadrul cărora s-a recurs la oferta de plată și consemnațiune fiind stinse; retragerea bunului cu acordul creditorului poate pune problema nașterii unui nou raport juridic între creditor și debitor, a cărui natură juridică se stabilește în conformitate cu intenția părților.

10. Împotriva hotărârii pronunțate de instanță în acțiunea în anulare se poate exercita numai apel, în termen de 10 zile de la data comunicării hotărârii. Legitimare procesuală pentru exercitarea apelului vor avea, în funcție de soluția instanței, atât debitorul, cât și creditorul. Competența de soluționare a apelului aparține tribunalului, în conformitate cu art. 95 pct. 2 NCPC.

Art. 1.011. Oferta de plată în fața instanței

(1) Oferta de plată poate fi făcută și în timpul procesului, în fața oricărei instanțe, în orice stadiu al judecății. În acest caz, prin încheiere, creditorul este pus în întârziere să primească suma sau, după caz, bunul. Dacă creditorul este prezent și primește prestația datorată, liberarea debitorului se va constata prin încheiere.

(2) În cazul în care creditorul lipsește sau refuză primirea prestației, debitorul va proceda la consemnare conform dispozițiilor art. 1.009 alin. (2), iar recipisa de consemnare va fi pusă la dispoziția instanței, care, prin încheiere, va constata liberarea debitorului.

(3) Încheierile prevăzute la alin. (1) și (2) se atacă numai odată cu fondul, cu excepția celor date în recurs, care sunt definitive.

Comentariu

1. Reglementarea ofertei de plată formulate în cadrul procesului dintre creditor și debitor a fost introdusă în vechiul Cod de procedură civilă prin *Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil*, reprezentând un eficient instrument de simplificare a procedurii.

Spre deosebire de oferta de plată reglementată în articolele anterioare și care se desfășoară în afara existenței unui proces între creditor și debitor, art. 1.011 reglementează oferta de plată realizată în timpul unui litigiu declanșat între cele două părți ale raportului obligațional. Din formularea alin. (1) („în timpul procesului") deducem că litigiul și oferta de plată vizează același raport obligațional.

2. Sub aspect tranzitoriu, potrivit art. 3 din LPA NCPC, prevederile Noului Cod de procedură civilă se aplică proceselor începute sub imperiul acestuia, deci procesul dintre creditor și debitor trebuie să fi fost declanșat după data de 15 februarie 2013 pentru ca procedura ofertei de plată să urmeze dispozițiile în vigoare. Pentru procesele începute anterior datei de 15 februarie 2013, și procedura ofertei de plată este supusă, ca orice

incident, normelor aplicabile întregului proces, deci normelor vechiului Cod de procedură civilă.

3. Legea permite ca oferta de plată să fie făcută în tot cursul procesului, în faţa oricărei instanţe (competente) şi în orice stadiu al judecăţii – primă instanţă, apel sau recurs. Soluţia este firească, având în vedere că oferta de plată semnifică, înainte de toate, recunoaşterea pretenţiei creditorului, care poate fi făcută oricând în cursul procesului şi care poate pune capăt, fie chiar şi numai în parte, procesului, în condiţiile art. 436 NCPC.

Oferta de plată nu poate fi făcută în timpul soluţionării contestaţiei în anulare sau a revizuirii, deoarece prin aceste căi de atac se verifică legalitatea sau temeinicia hotărârilor judecătoreşti definitive[1].

Dacă, potrivit jurisprudenţei şi doctrinei anterioare, posibilitatea formulării unei oferte reale de plată direct în recurs era discutabilă, în prezent legea prevede expres – deşi indirect –, în art. 1.011 alin. (3) NCPC, că procedura se poate desfăşura şi direct în faţa instanţei de soluţionare a recursului.

4. În ceea ce priveşte **competenţa materială** a instanţei, dacă în cazul ofertei formulate în afara procesului competenţa pentru soluţionarea acţiunii în anularea ofertei aparţine exclusiv judecătoriei, potrivit art. 1.010 alin. (2) NCPC, în cazul ofertei de plată formulate în condiţiile art. 1.011, competenţa instanţei diferă în funcţie de natura litigiului şi de valoarea obiectului acestuia.

După cum s-a arătat[2], formularea ofertei de plată reprezintă un incident procedural aflat „într-o necesară legătură cu obiectul şi cauza judecăţii în curs", iar, potrivit art. 124 alin. (2) NCPC, judecătorul acţiunii este şi judecătorul incidentelor procedurale.

5. Când debitorul face oferta de plată în faţa instanţei, aceasta o consemnează în încheiere. Dacă oferta îndeplineşte condiţiile pentru a fi o ofertă reală în condiţiile analizate la comentariul art. 1.007 NCPC, prin încheierea de consemnare se produce şi efectul de punere în întârziere a creditorului cu privire la primirea sumei sau a bunului. S-a arătat[3] că, în cazul în care creditorul nu este prezent la termenul de judecată la care debitorul a făcut oferta de plată, creditorul ar trebui înştiinţat de către instanţă, din raţiuni de echitate, pentru a se înlătura orice îndoieli cu privire la cunoaşterea de către el a existenţei ofertei. Din text rezultă că prin încheierea în care se consemnează oferta de plată se produce şi efectul **punerii în întârziere** a creditorului, fără ca norma să distingă în funcţie de prezenţa sau lipsa acestuia, ipoteza lipsei creditorului fiind, de altfel, explicit reglementată în alin. (2). Totuşi, fără ca lipsa creditorului să afecteze (să întârzie) efectul punerii sale în întârziere, opinăm că, într-adevăr, instanţa trebuie să îl înştiinţeze pe creditor, însă în legătură cu data şi locul **consemnării** ce ar urma să aibă loc, soluţie simetrică celei impuse de art. 1.009 alin. (3), potrivit căruia consemnarea este precedată de o somaţie cuprinzând ziua, ora şi locul unde suma sau bunul oferit se va depune.

6. Dacă la termenul la care debitorul face oferta creditorul este prezent şi primeşte bunul sau suma, prin încheiere instanţa va consemna acceptul şi, ca efect, va constata liberarea

---

[1] G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1416.
[2] I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 702; V. Dănăilă, *Comentarii noul Cod*, p. 600.
[3] I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 702.

debitorului. Având loc la același termen, atât punerea în întârziere, cât și liberarea debitorului se vor consemna, de regulă, în aceeași încheiere.

Dacă la termenul la care i se oferă plata creditorul prezent în instanță refuză oferta, instanța va consemna în încheiere atât oferta, cât și refuzul. În vederea stingerii obligației sale, debitorul va trebui să consemneze suma sau bunul datorat.

În mod asemănător, dacă la termenul la care debitorul formulează oferta de plată creditorul nu este prezent, instanța va consemna în încheiere atât oferta, cât și lipsa creditorului, debitorul urmând să consemneze suma sau bunul datorat, consemnare precedată de înștiințarea creditorului cu privire la data și locul consemnării.

În ultimele două ipoteze, textul alin. (2) face trimitere, în ceea ce privește consemnarea propriu-zisă, la prevederile art. 1.009 alin. (2) NCPC. Astfel, consemnarea sumelor se face la CEC Bank - S.A. sau la orice altă instituție de credit ori, după caz, la o unitate specializată, iar recipisa de consemnare se va depune la dosarul instanței. Și în acest caz sunt aplicabile prevederile referitoare la obligativitatea, pentru unitatea la care urmează a se face consemnarea, a procedurii de consemnare a **sumelor de bani** și la interdicția condiționării de existența acordului creditorului. Trimiterea la alin. (2) al art. 1.009 presupune aplicarea, în ceea ce privește consemnarea anumitor bunuri, și a prevederilor art. 1.514 NCC, pentru acele situații în care consemnarea bunului nu este posibilă, este prea oneroasă în raport cu valoarea bunului ori acesta este perisabil, procedându-se, după caz, la vânzarea publică sau la vânzarea directă fără notificarea creditorului pentru bunurile cotate la bursă ori pe o altă piață reglementată. În aceste cazuri, instanța competentă să dea încuviințările prevăzute de alin. (1) și (2) ale art. 1.514 NCC este instanța care soluționează litigiul dintre creditor și debitor și în fața căreia se desfășoară, pe cale incidentală, procedura ofertei de plată și consemnațiunii.

7. Pe baza recipisei de consemnare, instanța va constata, printr-o altă încheiere, liberarea debitorului. Deși rațiunea textului impune ca încheierea instanței să fie dată în aceeași zi în care are loc consemnarea, dacă cele două date diferă totuși, liberarea debitorului are loc la data consemnării. Pentru a pronunța încheierea prin care constată liberarea debitorului, instanța trebuie să verifice dacă suma sau bunul consemnat corespunde naturii obligației de plată și duce la stingerea integrală sau doar parțială a acesteia.

8. Soluția legislativă potrivit căreia prin încheiere se constată liberarea debitorului a ridicat unele întrebări în doctrină[1)] cu privire la utilitatea continuării procesului și la soluția pe care ar trebui s-o pronunțe instanța în litigiul dintre creditor și debitor. După cum s-a arătat, într-o asemenea ipoteză, instanța nu ar putea pronunța o hotărâre de admitere a pretențiilor reclamantului creditor și de obligare la plată a debitorului, de vreme ce obligația acestuia tocmai s-a stins prin plată, iar instanța a constatat liberarea sa. Pe de altă parte însă, din perspectiva cheltuielilor de judecată, nici creditorul care a inițiat procesul și căruia i s-a făcut plata în cursul procesului nu poate fi considerat ca parte care a pierdut procesul și obligat la suportarea cheltuielilor de judecată. Un răspuns, cel puțin parțial, la cea de-a

[1)] I. Leș, *Comentariu,* 2013, p. 1298; B. Dumitrache, *Prelegere „Proceduri speciale: procedura ofertei de plată și consemnațiunii"*, 27 septembrie 2013, Transcript Conferințele INM 2012 – Noul Cod de procedură civilă, p. 375, pe *www. http://www.inm-lex.ro/NCPC/.*

doua problemă s-ar putea găsi în art. 454 NCPC[1)], în funcţie de momentul procesual la care intervine oferta de plată a debitorului.

9. Până la data constatării prin încheiere a consemnării, debitorul are dreptul să retragă bunul consemnat potrivit art. 1.515 NCC.

10. Încheierea prin care se consemnează oferta reală şi punerea în întârziere a creditorului, precum şi încheierea prin care se constată liberarea debitorului ca urmare a primirii prestaţiei sau ca efect al consemnării bunului pot fi atacate numai odată cu fondul, prin urmare, sunt supuse căii de atac prevăzute pentru litigiul pe care s-a grefat; dacă procedura ofertei şi consemnării se desfăşoară chiar în recurs, încheierile date sunt definitive. După cum se constată, regimul juridic al încheierii prin care se constată consemnarea bunului în ipoteza art. 1.011 NCPC diferă, sub aspectul modului în care se exercită controlul judiciar – calea de atac şi, implicit, competenţa de soluţionare a acesteia –, de cel al încheierii cu acelaşi obiect emise de executorul judecătoresc potrivit art. 1.010 NCPC.

Art. 1.012. Radierea ipotecilor

În baza procesului-verbal întocmit în condiţiile art. 1.008 ori a încheierii emise în condiţiile art. 1.010 sau 1.011, cel interesat va putea cere radierea din cartea funciară sau din alte registre publice a drepturilor de ipotecă constituite în vederea garantării creanţei stinse în condiţiile prezentului titlu.

Comentariu

Liberarea debitorului – fie ca urmare a acceptării ofertei reale de către creditor, fie ca urmare a consemnării sumei sau bunului – face ca, odată cu obligaţia principală, să se stingă şi toate drepturile accesorii a căror existenţă depinde de dreptul principal – *accesorium sequitur principale*.

Ca urmare, persoana interesată – debitorul care a oferit o garanţie reală, mobiliară sau imobiliară ori un terţ care a garantat cu un bun al său obligaţia debitorului principal – va putea cere radierea din cartea funciară, din arhiva electronică de garanţii reale mobiliare sau din orice alte registre publice a drepturilor de ipotecă constituite pentru garantarea creanţei stinse prin plata efectuată prin procedura ofertei de plată şi, după caz, a consemnaţiunii.

Înscrisurile care fac dovada liberării debitorului şi, pe cale de consecinţă, şi a stingerii drepturilor accesorii sunt, după caz: procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc prin care se constată acceptarea de către creditor a ofertei reale potrivit art. 1.008 NCPC, încheierea executorului judecătoresc de constatare a efectuării plăţii şi liberării debitorului emisă potrivit art. 1.010 alin. (1), încheierea instanţei prin care se constată liberarea debitorului ca urmare a primirii plăţii conform alin. (1) al art. 1.011 sau încheierea instanţei prin care se constată liberarea ca urmare a consemnării bunului.

[1)] Potrivit art. 454 NCPC: „Pârâtul care a recunoscut, la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, pretenţiile reclamantului nu va putea fi obligat la plata cheltuielilor de judecată, cu excepţia cazului în care, prealabil pornirii procesului, a fost pus în întârziere de către reclamant sau se afla de drept în întârziere. Dispoziţiile art. 1.522 alin. (5) din Codul civil rămân aplicabile".

Art. 1.013. Incidența dispozițiilor Codului civil

Dispozițiile prezentului titlu se completează cu prevederile Codului civil privitoare la plată, precum și cu cele referitoare la ofertele de plată și consemnațiuni.

Comentariu

Acest titlu a reglementat numai aspectele procedurale ale ofertei de plată și consemnațiunii, în timp ce condițiile de fond și de formă pentru valabilitatea plății, precum și cele pentru realizarea unei oferte de plată valabile sunt reglementate în Codul civil. Prin urmare, vor fi avute în vedere, în completare, normele cuprinse în Cartea a V-a, „Despre obligații", Titlul V, „Executarea obligațiilor", Capitolul I, „Plata" (art. 1.469-1.515), capitol în cadrul căruia Secțiunea a 6-a cuprinde, în art. 1.510-1.515, condițiile pentru punerea în întârziere a creditorului. De altfel, pe parcursul comentariilor anterioare s-au realizat acele referiri și corelații cu Codul civil necesare pentru înțelegerea procedurii speciale reglementate în acest titlu.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul IX
Procedura ordonanței de plată

Comentariu general

1. Procedura ordonanței de plată reglementată în NCPC printre procedurile speciale este un rezultat al procesului de codificare, realizat prin includerea în noul Cod a procedurii somației de plată[1], respectiv a ordonanței de plată[2]. Ambele proceduri au fost abrogate odată cu intrarea în vigoare a NCPC, prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă[3]. Această abordare de tehnică legislativă a avut ca scop eliminarea criticatelor paralelisme de reglementare generate de existența concomitentă a două acte normative cu un domeniu similar de reglementare.

2. Procedura ordonanței de plată de la art. 1.014-1.025 NCPC reia astfel, într-o procedură unică, cu unele intervenții legislative reclamate de aplicarea practică a actelor normative menționate, procedurile speciale a căror reglementare a fost impusă și de necesitatea transpunerii Directivei 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale[4], abrogată începând cu data de 16 martie 2013 de Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale[5].

3. Directiva 2011/7/UE, menționată mai sus, a fost transpusă în legislația română, în ceea ce privește normele de drept substanțial, prin Legea nr. 287/2009 privind Codul civil[6], prin O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar[7], precum și prin Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante[8]. Aspectele procedurale ale Directivei au fost transpuse prin aplicarea prevederilor privind ordonanța de plată din NCPC și în

---

[1] Reglementată prin O.G. nr. 5/2001 privind procedura somației de plată, publicată în M. Of. nr. 422 din 30 iulie 2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 295/2002, publicată în M. Of. nr. 380 din 5 iunie 2002, cu modificările și completările ulterioare, ambele în prezent abrogate.

[2] Reglementată prin O.U.G. nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte între profesioniști, publicată în M. Of. nr. 738 din 31 octombrie 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr. 118/2008, publicată în M. Of. nr. 410 din 2 iunie 2008, cu modificările ulterioare, ambele abrogate în prezent.

[3] Publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012, cu modificările și completările ulterioare.

[4] Publicată în JOUE nr. L 200 din 8 august 2000.

[5] Publicată în JOUE nr. L 48 din 23 februarie 2011.

[6] Republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările ulterioare.

[7] Publicată în M. Of. nr. 607 din 29 august 2011, aprobată prin Legea nr. 43/2012, publicată în M. Of. nr. 183 din 21 martie 2012, cu completările ulterioare.

[8] Publicată în M. Of. nr. 182 din 2 aprilie 2013.

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

cazul debitorilor care întârzie în efectuarea plății creanțelor care fac obiectul Directivei și, în aceleași condiții, tuturor creditorilor stabiliți în Uniunea Europeană [1].

4. Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată[2] rămâne, de asemenea, aplicabil, având în vedere caracterul facultativ al procedurii, ceea ce permite creditorului alegerea între aceasta și procedurile naționale de recuperare a creanțelor necontestate[3].

5. Cu referire la legea aplicabilă cererilor privind recuperarea creanțelor întemeiate anterior intrării în vigoare a NCPC, fie pe procedura de drept comun prevăzută de vechiul Cod de procedură civilă, fie pe procedurile menționate anterior (O.G. nr. 5/2001, respectiv O.U.G. nr. 119/2007), actele normative respective vor continua să guverneze procesele respective. Procedura prevăzută de art. 1.014 și urm. NCPC va fi aplicabilă doar proceselor începute după intrarea în vigoare a NCPC. Această interpretare rezultă atât din principiul general al aplicării legii procesual civile instituit prin art. 24 NCPC, cât și din art. 3 al Legii nr. 76/2012, referitor la normele tranzitorii aplicabile în situația intrării în vigoare a NCPC.

Art. 1.014. Domeniu de aplicare

(1) Prevederile prezentului titlu se aplică creanțelor certe, lichide și exigibile constând în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract civil, inclusiv din cele încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă, constatat printr-un înscris ori determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege.

(2) Nu sunt incluse în sfera de aplicare a prezentului titlu creanțele înscrise la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvență.

(3) Prin autoritate contractantă, în sensul alin. (1), se înțelege:

a) orice autoritate publică a statului român sau a unui stat membru al Uniunii Europene, care acționează la nivel central, regional sau local;

b) orice organism de drept public, altul decât cele prevăzute la lit. a), cu personalitate juridică, care a fost înființat pentru a satisface nevoi de interes general, fără scop lucrativ, și care se află în cel puțin una dintre următoarele situații:

(i) este finanțat, în majoritate, de către o autoritate contractantă, astfel cum este definită la lit. a);

(ii) se află în subordinea sau este supus controlului unei autorități contractante, astfel cum este definită la lit. a);

(iii) în componența consiliului de administrație ori, după caz, a consiliului de supraveghere și directoratului, mai mult de jumătate din numărul membrilor sunt numiți de către o autoritate contractantă, astfel cum este definită la lit. a);

c) orice asociere formată de una sau mai multe autorități contractante dintre cele prevăzute la lit. a) sau b).

Comentariu

1. Procedura specială are ca domeniu de aplicare creanțele certe, lichide și exigibile[4] constând în obligații de plată numai a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract civil.

[1] A se vedea art. 16 și art. 17 din Legea nr. 72/2013.
[2] Publicat în JOUE nr. L 399 din 30 decembrie 2006.
[3] A se vedea considerentul 10 din Preambulul Regulamentului.
[4] A se vedea comentariul de la art. 663.

Stabilind în mod neechivoc natura juridică de contract civil a actului juridic ce reprezintă cauza dreptului de creanţă dedus judecăţii, art. 1.014 alin. (1) NCPC extinde aplicabilitatea procedurii reglementate anterior de O.U.G. nr. 119/2007 la raporturile juridice dintre persoane fizice, dintre persoane fizice şi persoane juridice, precum şi dintre persoane juridice. În considerarea monismului promovat prin intrarea in vigoare a NCC şi pus în aplicare inclusiv prin normele de drept procesual din NCPC, art. 1.014 alin. (1) stabileşte domeniul de aplicare al procedurii ordonanţei de plată prin precizarea regulii caracterului civil al actului juridic din care rezultă creanţa, incluzând în acest domeniu în mod expres şi ca situaţie particulară şi raporturile dintre o autoritate contractantă şi un profesionist[1]. Calitatea părţilor nu mai reprezintă deci un criteriu de determinare a naturii raporturilor juridice care intră sub incidenţa procedurii ordonanţei de plată. A fost eliminată, de asemenea, exceptarea de la incidenţa procedurii a creanţelor rezultate din contractele încheiate între profesionişti şi consumatori, excepţiile de la aplicarea procedurii fiind reduse, astfel, doar la creanţele înscrise la masa credală în cadrul unei proceduri de insolvenţă. Contractele încheiate între profesionişti şi consumatori sunt exceptate însă de la aplicarea Legii nr. 72/2013, lege care, aşa cum am menţionat mai sus, trimite la NCPC pentru aplicarea procedurii ordonanţei de plată în cazul în care debitorul întârzie efectuarea plăţii. Prin urmare, deşi nu le sunt aplicabile dispoziţiile Legii nr. 72/2013, executarea creanţelor rezultate din contractele încheiate între profesionişti şi consumatori va putea fi realizată, totuşi, potrivit procedurii ordonanţei de plată.

2. Menţionarea expresă a incidenţei procedurii ordonanţei de plată în cazul raporturilor juridice dintre un profesionist şi o autoritate contractantă, pe lângă scopul de a clarifica menţinerea domeniului de aplicare, astfel cum este reglementat în normele europene transpuse[2], reia, de asemenea, noţiunea de *autoritate contractantă* folosită anterior de O.U.G. nr. 119/2007. Ca urmare a asimilării actelor administrative a contractelor de achiziţie publică[3] şi având în vedere soluţia adoptată de NCPC de aplicare a procedurii ordonanţei de plată obligaţiilor rezultate dintr-un contract civil, din enumerarea utilizată anterior NCPC au fost eliminate subiectele de drept prevăzute la art. 1 pct. 2 lit. d) şi e) din Ordonanţă[4]. Cu toate acestea, contractele din domeniul achiziţiilor publice şi concesiunilor

---

[1] A se vedea: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 443; A. Constanda, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, Vol. II – Art. 527-1133*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013, p. 605; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 198; L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura ordonanţei de plată*, în Conferinţele Noul Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, pp. 108-109.

[2] Noţiunea de *autoritate contractantă* definită la art. 1.014 alin. (3) lit. a) include şi orice autoritate a unui stat membru al Uniunii Europene, care acţionează la nivel central, regional sau local.

[3] A se vedea Legea nr. 98/2016 privind achiziţiile publice, publicată în M. Of. nr. 390 din 23 mai 2016.

[4] Art. 1 pct. 2 lit. d) şi e) din O.U.G. nr. 119/2007:

- oricare întreprindere publică ce desfăşoară una sau mai multe dintre activităţile prevăzute la cap. VIII secţiunea 1 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziţie publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 337/2006, cu modificările şi completările ulterioare, atunci când aceasta atribuie contracte de achiziţie publică sau încheie acorduri-cadru destinate efectuării respectivelor activităţi;

de lucrări publice și servicii vor intra sub incidența procedurii speciale prevăzute de NCPC, în temeiul art. 16 din Legea nr. 72/2013 și având în vedere domeniul de aplicare al legii menționate, și anume creanțele certe, lichide și exigibile, constând în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract încheiat între profesioniști sau între aceștia și o autoritate contractantă, contractul având ca obiect furnizarea de bunuri sau prestarea de servicii, inclusiv proiectarea și execuția lucrărilor publice, a clădirilor și a lucrărilor de construcții civile[1].

3. Creanțele care formează obiectul pretențiilor în procedura ordonanței de plată pot avea ca izvor un înscris ori pot fi determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege. Menționarea expresă a izvorului creanței clarifică și sensul noțiunii de contract folosite de legiuitor. Astfel, acordul de voință care definește contractul potrivit art. 1.166 NCC și care este invocat pentru inițierea procedurii ordonanței de plată poate rezulta dintr-un înscris care nu trebuie să fie neapărat actul juridic generator al creanței și care, pentru a fi acceptat ca temei juridic, trebuie să emane de la debitor și să confirme existența unei creanțe certe, lichide și exigibile[2]. Aceeași concluzie se desprinde și din posibilitatea constatării creanței și printr-un statut, regulament sau alt înscris, cu condiția însușirii sale de către părți prin semnătură sau în alt mod admis de lege. Textul din NCPC reia, din această perspectivă, soluția prevăzută la art. 1 din O.G. nr. 5/2001.

Art. 1.015. Comunicarea somației

(1) Creditorul îi va comunica debitorului, prin intermediul executorului judecătoresc sau prin scrisoare recomandată, cu conținut declarat și confirmare de primire, o somație, prin care îi va pune în vedere să plătească suma datorată în termen de 15 zile de la primirea acesteia.

(2) Această somație întrerupe prescripția extinctivă potrivit dispozițiilor art. 2.540 din Codul civil, care se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. Introducerea cererii privind ordonanța de plată este condiționată de o procedură prealabilă, creditorul fiind obligat să îi comunice debitorului o somație prin care îi va pune în vedere să plătească suma datorată în termen de 15 zile de la primirea acesteia. Scopul instituirii acestei obligații este acela de încercare de degrevare a rolului instanțelor, similar procedurii concilierii directe prevăzute anterior NCPC de art. 720[1] C. pr. civ. Sancțiunea necomunicării somației de către creditor este reglementată la art. 1.017 alin. (2) NCPC

- oricare subiect de drept, altul decât cele prevăzute la lit. a)-d), care desfășoară una sau mai multe dintre activitățile prevăzute la cap. VIII secțiunea 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 337/2006, cu modificările și completările ulterioare, în baza unui drept special sau exclusiv, astfel cum este acesta definit la art. 3 lit. k) din ordonanța menționată, acordat de o autoritate competentă, atunci când acesta atribuie contracte de achiziție publică sau încheie acorduri-cadru destinate efectuării respectivelor activități.

[1] Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 72/2013.

[2] L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura ordonanței de plată*, în Conferințele Noul Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, p. 109.

ca fiind respingerea cererii ca inadmisibilă, prin urmare, importanţa acordată somaţiei din perspectiva încercării unei soluţionări amiabile şi a evitării recurgerii la instanţă este evidentă.

2. Fiind vorba despre o procedură prealabilă, devin incidente şi prevederile art. 193 alin. (1) şi (2). Astfel, neîndeplinirea procedurii prealabile de comunicare a somaţiei poate fi invocată numai de pârât, prin întâmpinare, sub sancţiunea decăderii, nu şi de către instanţă[1].

3. Din interpretarea art. 1.015 coroborat cu art. 1.017 alin. (2), rezultă că somaţia prin care debitorului i se pune în vedere plata sumei datorate are două efecte: un prim efect îl reprezintă posibilitatea introducerii cererii de emitere a ordonanţei de plată, iar cel de-al doilea rezultă din calificarea somaţiei ca o modalitate de punere în întârziere, cu toate efectele care rezultă din această calificare, inclusiv cel de cauză de întrerupere, în condiţiile art. 2.540 NCC coroborat, desigur, cu art. 2.537 pct. 4 NCC.

4. În măsura în care, în temeiul legii sau al contractului, debitorul nu era de drept în întârziere, potrivit art. 1.521 şi art. 1.523 NCC[2], somaţia prevăzută de art. 1.015 NCPC este o modalitate de punere în întârziere a debitorului, având un caracter special, derogatoriu, faţă de reglementarea generală cuprinsă în art. 1.522 NCC. Astfel, în timp ce regula generală stabileşte că modalităţile de punere în întârziere ale debitorului sunt fie notificarea scrisă, extrajudiciară, fie notificarea judiciară[3], somaţia prevăzută de art. 1.015 NCPC este doar extrajudiciară. Totodată, NCPC stabileşte în mod expres şi termenul de executare, spre deosebire de cel prevăzut de art. 1.522 alin. (3) NCC[4]. Prin urmare, în cazul somaţiei reglementate de art. 1.015 NCPC suntem în situaţia unei puneri în întârziere cu caracter special, obligatorie şi derogatorie de la dreptul comun reglementat de NCC.

5. Pe lângă celelalte efecte generale sau specifice pe care punerea în întârziere le are potrivit art. 1.525, respectiv art. 1.516 alin. (2) şi art. 1.522 alin. (4) NCC[5], art. 1.015 alin. (2) NCPC face şi o aplicare a efectului de întrerupere a prescripţiei prevăzut la art. 2.540 NCC[6]. Astfel, din interpretarea coroborată a art. 2.537 pct. 4 NCC şi a art. 2.540 NCC, transmiterea somaţiei întrerupe prescripţia numai dacă este urmată de chemarea în judecată a debitorului în termen de 6 luni de la această punere în întârziere[7]. O problemă specială se pune în acest caz de întrerupere a prescripţiei din perspectiva aplicării în timp a normei cuprinse la art. 2.540 NCC. Astfel, potrivit art. 6 alin. (4) NCC, precum şi art. 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009

[1] A se vedea comentariul de la art. 193.

[2] A se vedea D. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, pp. 1602 şi 1605-1607.

[3] *Ibidem*, pp. 1603-1605.

[4] În legătură cu calificarea ca termen de graţie de sorginte extrajudiciară a termenului de executare acordat prin notificarea de punere în întârziere a debitorului, a se vedea M. Nicolae, *Noul Cod civil*, ediţie critică, t. I, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 397.

[5] A se vedea: M. Nicolae, *Noul Cod civil*, ediţie critică, t. I, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 398; D. Ghinoiu, *op. cit.*, pp. 1608-1610.

[6] Cu privire la caracterul de noutate al acestei cauze de întrerupere a prescripţiei, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie extinctivă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 1184.

[7] A se vedea: A. Constanda, *op. cit.*, p. 609; L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura ordonanţei de plată*, în Conferinţele Noul Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, p. 112.

privind Codul civil[1], prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit. Deci, având în vedere faptul că acest caz de întrerupere a prescripției prevăzut de art. 2.540 NCC nu exista anterior datei de 1 octombrie 2011, soluția întreruperii termenului de prescripție, inclusiv în cazul special prevăzut de art. 1.015 alin. (2) NCPC, nu va fi aplicabilă decât prescripțiilor începute după intrarea în vigoare a NCC. Cu toate acestea, deși efectul întreruperii prescripției nu va fi aplicabil și pentru prescripțiile începute anterior intrării în vigoare a NCC, obligația de efectuare a procedurii prealabile de transmitere a somației se menține în toate cazurile, fără însă a avea efectul întreruptiv al prescripției în cazul celor începute anterior intrării în vigoare a NCC[2].

6. Comunicarea somației se realizează prin mijloacele obișnuite: prin executorul judecătoresc [care, potrivit art. 7 lit. b) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești[3], au și atribuția de notificare a actelor judiciare] sau, după caz, prin scrisoare recomandată, cu conținut declarat și confirmare de primire[4].

Art. 1.016. Instanța competentă

Dacă debitorul nu plătește în termenul prevăzut la art. 1.015 alin. (1), creditorul poate introduce cererea privind ordonanța de plată la instanța competentă pentru judecarea fondului cauzei în primă instanță.

Comentariu

1. Stabilind competența instanței care ar judeca fondul în primă instanță, art. 1.016 NCPC trimite la dispozițiile referitoare la competența materială și teritorială cuprinse în NCPC.

2. În ceea ce privește competența materială, cererile vor fi introduse la instanțele competente în urma aplicării criteriului valoric, potrivit art. 94 pct. 1 lit. k) NCPC: judecătoria, în cazul cererilor privind creanțe de până la 200.000 lei inclusiv, respectiv tribunalul, în cazul celor mai mari de 200.000 lei. Această competență materială este determinată indiferent de calitatea părților, profesioniști sau neprofesioniști. Determinarea competenței materiale în acest caz se va realiza prin aplicarea regulilor prevăzute la art. 98 alin. (2) NCPC: nu se vor avea în vedere accesoriile pretenției principale, precum dobânzile, penalitățile, fructele, cheltuielile sau altele asemenea, indiferent de data scadenței, și nici prestațiile periodice ajunse la scadență în cursul judecății.

3. Competența teritorială va fi supusă regulii generale cuprinse în art. 107 NCPC, cu excepția cazurilor în care sunt incidente reguli speciale de stabilire a competenței teritoriale. Astfel, poate fi incidentă competența teritorială alternativă prevăzută la art. 113 alin. (1) pct. 3 NCPC în cazul în care creanța rezultă dintr-un contract. De asemenea, poate fi incidentă

---

[1] Publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

[2] L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura ordonanței de plată*, în Conferințele „Noul Cod de procedură civilă", 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, p. 113.

[3] Republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

[4] A se vedea comentariul de la art. 154 alin. (4).

competența prevăzută la art. 113 alin. (1) pct. 8 NCPC, și anume instanța domiciliului consumatorului, în cererile având ca obiect executarea, constatarea nulității absolute, anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului încheiat cu un profesionist sau în cererile având ca obiect repararea pagubelor produse consumatorilor[1]. În legătură cu competența prevăzută la art. 113 alin. (1) pct. 8 NCPC, este de menționat, corelativ, art. 121 NCPC, care circumscrie competența în materia drepturilor consumatorului în funcție de calitatea de reclamant sau pârât a consumatorului, în acest din urmă caz fiind competentă instanța de la domiciliul consumatorului, însă cu aplicarea dispozițiilor art. 126 alin. (2) NCPC privind alegerea competenței în materia protecției drepturilor consumatorilor numai după nașterea dreptului la despăgubire, orice convenție contrară fiind considerată nescrisă. Dispozițiile art. 121 NCPC trebuie, totodată, circumstanțiate și în funcție de calitatea reclamantului în cauză, această competență teritorială specială putând fi invocată numai în cazul în care reclamantul este un profesionist (deci pentru situațiile în care se solicită plata facturilor la gaze, electricitate, telefonie etc.).

4. Invocarea excepției necompetenței materiale și teritoriale de ordine publică (competența materială și cea teritorială exclusivă) se realizează în condițiile art. 130 alin. (2) NCPC, deci atât de părți, cât și de instanță, din oficiu, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe. Pe de altă parte, având în vedere obligativitatea depunerii întâmpinării prevăzute de art. 1.019 alin. (3) NCPC, rezultă că în cazul cererii de emitere a ordonanței de plată sunt incidente și dispozițiile art. 130 alin. (3) NCPC, ceea ce înseamnă că necompetența de ordine privată [în cazul de față, cea teritorială alternativă, prevăzută de art. 113 alin. (1) pct. 4 și 8 NCPC, precum și cea prevăzută de art. 121 NCPC coroborat cu art. 126 alin. (2) NCPC] poate fi invocată doar de pârât, prin întâmpinare.

Art. 1.017. Cuprinsul cererii

(1) Cererea privind ordonanța de plată va cuprinde:

a) numele și prenumele, precum și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului;

b) numele și prenumele, codul numeric personal, dacă este cunoscut, și domiciliul debitorului persoană fizică, iar în cazul debitorului persoană juridică, denumirea și sediul, precum și, după caz, dacă sunt cunoscute, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar;

c) suma ce reprezintă obiectul creanței, temeiul de fapt și de drept al obligației de plată, perioada la care se referă acestea, termenul la care trebuia făcută plata și orice element necesar pentru determinarea datoriei;

d) suma ce reprezintă dobânzile aferente sau alte despăgubiri ce se cuvin creditorului, potrivit legii;

e) semnătura creditorului.

(2) La cerere se anexează înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate și orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia. Dovada comunicării somației prevăzute la art. 1.015 alin. (1) se va atașa cererii sub sancțiunea respingerii acesteia ca inadmisibilă.

(3) Cererea și actele anexate la aceasta se depun în copie în atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță.

[1] Pentru amănunte, a se vedea *supra*, vol. I, Gh.-L. Zidaru, Comentariul *sub* art. 113.

Comentariu

1. Redactarea cererii privind ordonanța de plată reprezintă un proces simplificat față de cel necesar pentru redactarea cererii de chemare în judecată obișnuite, al cărei conținut este prevăzut la art. 194 NCPC. Un element special al cererii privind ordonanța de plată îl reprezintă cerința de precizare a sumei ce reprezintă dobânzile aferente sau alte despăgubiri ce se cuvin creditorului, potrivit legii. Acest element al cererii nu are însă nicio incidență asupra aplicării art. 98 alin. (2) NCPC, care prevede că pentru stabilirea competenței materiale după valoare nu se au în vedere accesoriile cererii. Fiind vorba de o cerere de chemare în judecată, întrucât textul art. 1.017 NCPC prevede doar specificitatea conținutului cererii, rezultă că celelalte aspecte legate de cererea de chemare în judecată și reglementate de dreptul comun rămân aplicabile[1)].

2. Pentru dovedirea creanței sale, creditorul trebuie să anexeze la cerere înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate și orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia. Textul art. 1.017 alin. (2) NCPC reia, cu unele modificări, textul art. 3 alin. (2) din O.G. nr. 5/2001, care făcea referire la anexarea contractului sau a oricărui alt înscris doveditor al sumelor datorate. Diferențele de redactare constau în efectul abordării adoptate la art. 1.014 NCPC, în sensul clarificării modalității de constatare a izvorului creanței care face obiectul procedurii: un înscris care nu trebuie să fie neapărat actul juridic generator al creanței și care, pentru a fi acceptat ca temei juridic, trebuie să emane de la debitor și să confirme existența unei creanțe certe, lichide și exigibile; un statut, regulament sau alt înscris, cu condiția însușirii sale de către părți prin semnătură sau în alt mod admis de lege[2)]. Pe lângă înscrisurile care atestă sau dovedesc creanța, după caz, la cerere se va atașa în mod obligatoriu dovada comunicării somației de plată, sub sancțiunea respingerii cererii ca inadmisibilă. Deci, pe lângă sancțiunile aplicabile în condițiile dreptului comun în materia cererilor de chemare în judecată (nulitatea prevăzută la art. 196 NCPC, sancțiunile aplicabile în cadrul procedurii de verificare și regularizare a cererii, prevăzute la art. 200 NCPC), în cadrul procedurii ordonanței de plată, nerespectarea obligației de transmitere a somației atrage sancțiunea respingerii cererii de emitere a ordonanței de plată ca inadmisibilă.

3. Cererea de emitere a ordonanței de plată se taxează cu o sumă fixă (200 lei), potrivit art. 6 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru[3)].

Art. 1.018. Determinarea dobânzii

(1) Dacă părțile nu au stabilit nivelul dobânzii pentru plata cu întârziere, se va aplica dobânda legală penalizatoare, calculată potrivit dispozițiilor legale în vigoare. Rata de referință a dobânzii legale în vigoare în prima zi calendaristică a semestrului se aplică pe întregul semestru.

(2) Creditorul poate pretinde daune-interese suplimentare pentru toate cheltuielile făcute pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor.

[1)] A se vedea comentariile de la art. 148-152 și art. 194-204.

[2)] A se vedea comentariul de la art. 1.014.

[3)] Publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013.

Comentariu

1. Normele referitoare la dobânzile moratorii cuprinse în art. 1.018 NCPC urmează, la fel ca şi anterior, O.U.G. nr. 119/2007, regulile instituite prin art. 1.535 alin. (1) NCC[1]. În ceea ce priveşte natura dobânzii, fiind vorba de dobânda datorată de debitorul obligaţiei băneşti pentru neîndeplinirea obligaţiei respective la scadenţă[2], art. 1.018 NCPC se referă la dobânda moratorie. Nivelul acestei dobânzi, în lipsa prevederii acestuia de către părţi sau de dispoziţii legale speciale, este cel al dobânzii legale penalizatoare stabilit potrivit O.G. nr. 13/2011. Astfel, potrivit art. 3 alin. (2) din O.G. nr. 13/2011, rata dobânzii legale penalizatoare se stabileşte la nivelul ratei dobânzii de referinţă plus 4 puncte procentuale[3].

O menţiune specială trebuie realizată în ceea ce priveşte dobânda penalizatoare în raporturile dintre profesionişti şi între aceştia şi autorităţile contractante, cazuri în care, potrivit art. 3 alin. (2^1) din O.G. nr. 13/2011, dobânda legală penalizatoare se stabileşte la nivelul ratei dobânzii de referinţă plus 8 puncte procentuale[4]. Prin Legea nr. 72/2013 (art. 22) s-a precizat şi că „termenul profesionist prevăzut la art. 3 alin. (2^1) din Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 (...) va avea sensul prevăzut la art. 2 pct. 2 din prezenta lege", abrogându-se totodată şi pct. 1 şi 2 ale alin. (2) al art. 1.018[5] (normele respective fiind reglementate la acest moment de art. 3 al Legii nr. 72/2013). Prin efectul acestor norme ulterioare NCPC rezultă că dobânda penalizatoare prevăzută la art. 3 alin. (2^1) din O.G. nr. 13/2011 se va aplica în cazul raporturilor juridice care privesc profesioniştii, astfel cum au fost definiţi prin Legea nr. 72/2013, şi anume orice persoană fizică sau juridică ce exploatează o întreprindere cu scop lucrativ (art. 2 pct. 2 din Lege). Aceasta înseamnă că această regulă specială de stabilire a dobânzii penalizatoare nu va fi aplicabilă în cazul celorlalte categorii de profesionişti definite potrivit art. 3 NCC, şi anume cei care exploatează o întreprindere fără scop lucrativ, caz în care vor fi aplicabile regulile generale de stabilire a dobânzii penalizatoare prevăzute de O.G. nr. 13/2011.

Un alt nivel al dobânzii legale, inclusiv al celei penalizatoare, este prevăzut la art. 3 alin. (3) din O.G. nr. 13/2011, şi anume în raporturile juridice care nu decurg din exploatarea unei întreprinderi cu scop lucrativ, în sensul art. 3 alin. (3) NCC, caz în care rata dobânzii legale se stabileşte potrivit prevederilor art. 3 alin. (1), respectiv alin. (2), diminuat cu 20%, fără însă a depăşi dobânda legală cu mai mult de 50% pe an [art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011].

---

[1] A se vedea D. Ghinoiu, *op. cit.*, pp. 1624-1626.

[2] A se vedea şi art. 1 alin. (3) din O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 607 din 29 august 2011, aprobată prin Legea nr. 43/2012, publicată în M. Of. nr. 183 din 21 martie 2012, cu completările ulterioare.

[3] Nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României este rata dobânzii de politică monetară stabilită prin hotărâre a Consiliului de administraţie al Băncii Naţionale a României [art. 3 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011].

[4] Textul citat a fost introdus prin Legea nr. 72/2013.

[5] Art. 1.017 în forma anterioară republicării NCPC.

2. Potrivit art. 1.535 alin. (3) NCC, dacă dobânzile moratorii nu sunt mai mari decât dobânda legală (penalizatoare), creditorul are dreptul și la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului. Alin. (2) al art. 1018 NCPC prevede posibilitatea pentru creditor de a pretinde daune-interese suplimentare pentru toate cheltuielile făcute pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor, fără a menționa însă situația avută în vedere de art. 1.535 alin. (3) NCC, și anume condiționarea solicitării daunelor-interese de un nivel al dobânzii cel puțin inferior celei legale. În același timp însă, este prevăzută posibilitatea creditorului de a solicita daune-interese pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor, și nu pentru repararea integrală a prejudiciului suferit, așa cum este prevăzut la art. 1.535 alin. (3) NCC[1]. Prin urmare, alin. (2) al art. 1.018 poate fi interpretat în sensul că stabilește doar un drept al creditorului la recuperarea cheltuielilor efectuate pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor, independent de nivelul dobânzii legale penalizatoare, în timp ce pentru repararea integrală a prejudiciului poate face aplicarea art. 1.535 alin. (3) NCC.

Art. 1.019. Citarea părților. Întâmpinarea

(1) Pentru soluționarea cererii, judecătorul dispune citarea părților, potrivit dispozițiilor referitoare la pricinile urgente, pentru explicații și lămuriri, precum și pentru a stărui în efectuarea plății sumei datorate de debitor ori pentru a se ajunge la o înțelegere a părților asupra modalităților de plată. Citația va fi înmânată părții cu 10 zile înaintea termenului de judecată.

(2) La citația pentru debitor se vor anexa, în copie, cererea creditorului și actele depuse de acesta în dovedirea pretențiilor.

(3) În citație se va preciza că debitorul este obligat să depună întâmpinare cu cel puțin 3 zile înaintea termenului de judecată, făcându-se mențiune că, în cazul nedepunerii întâmpinării, instanța, față de împrejurările cauzei, poate considera aceasta ca o recunoaștere a pretențiilor creditorului.

(4) Întâmpinarea nu se comunică reclamantului, care va lua cunoștință de cuprinsul acesteia de la dosarul cauzei.

Comentariu

1. În temeiul principiului rolului judecătorului în aflarea adevărului prevăzut la art. 22 NCPC[2], și în procedura de față instanța trebuie să depună efortul de a se ajunge la soluționarea cauzei pe cale amiabilă.

2. Procedura de soluționare a cererii are unele elemente derogatorii de la dreptul comun care reglementează desfășurarea procesului civil (și care este, de altfel, aplicabil, în măsura în care procedura specială a ordonanței de plată nu prevede altfel), în special etapa cercetării procesului. Astfel, spre deosebire de procedura de fixare a primului termen de judecată, prevăzută la art. 201 NCPC[3], în cazul procedurii ordonanței de plată termenul de judecată

[1] În legătură cu dreptul creditorului la repararea prejudiciului suplimentar cauzat de îndeplinirea cu întârziere a obligațiilor bănești de către debitor, a se vedea D. Ghinoiu, *op. cit.*, p. 1626.

[2] A se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, Comentariul de la art. 22.

[3] Potrivit căreia primul termen de judecată se stabilește după parcurgerea etapelor: comunicării cererii către pârât cu menționarea termenului de depunere a întâmpinării, depunerii întâmpinării, comunicării

este stabilit de la început, şi nu la finalul etapei cercetării procesului[1]. Această soluţie rezultă din interpretarea art. 1.019 alin. (1), potrivit căruia citaţia se va înmâna cu 10 zile înainte de termenul de judecată, precum şi a alin. (3) al aceluiaşi articol, potrivit căruia citaţia va cuprinde şi menţiunea că întâmpinarea trebuie depusă cu cel puţin 3 zile înaintea termenului de judecată. Durata de soluţionare a cauzei se reduce, astfel, prin diminuarea duratei de stabilire a primului termen şi prin stabilirea termenului de depunere a întâmpinării prin raportare la termenul de judecată, şi nu la momentul depunerii cererii de chemare în judecată, ca în dreptul comun[2].

3. Ca şi în cazul citării reglementate de dreptul comun, pentru debitor se vor anexa, în copie, cererea creditorului şi actele depuse de acesta în dovedirea pretenţiilor.

4. Noua reglementare adoptă soluţia instituită prin O.G. nr. 5/2001, şi nu pe cea supusă criticilor, prevăzută de O.U.G. nr. 119/2007. Astfel, cel din urmă act normativ a adoptat soluţia menţionării în cuprinsul citaţiei a decăderii din dreptul de a mai propune probe şi de a invoca excepţii, în afara celor de ordine publică. De asemenea, textul art. 7 alin. (4) din O.U.G. nr. 119/2007 prevedea şi faptul că nedepunerea întâmpinării putea fi considerată de judecător ca o recunoaştere a pretenţiilor[3]. O.G. nr. 5/2001 nu a cunoscut niciuna dintre aceste soluţii. Într-un demers de clarificare a aspectelor controversate rezultate din aplicarea art. 7 alin. (2) din O.U.G. nr. 119/2007, art. 1.019 alin. (3) nu mai reia menţionarea sancţiunii decăderii din dreptul de a mai propune probe şi de a invoca excepţii din reglementarea anterioară. Având însă în vedere completarea regulilor speciale din materia procedurii ordonanţei de plată cu cele din dreptul comun, vor fi incidente dispoziţiile art. 208 alin. (2) NCPC, deci sancţiunea nedepunerii întâmpinării se menţine, în condiţiile aplicării regulilor generale. De asemenea, pentru înlăturarea soluţiei criticabile constând în arbitrariul lăsării la aprecierea instanţei a efectului recunoaşterii pretenţiilor prin faptul nedepunerii întâmpinării şi fără ca acest efect să fie făcut cunoscut debitorului odată cu înmânarea citaţiei, textul nou prevede că această prezumţie trebuie menţionată în citaţie, iar aplicarea ei se poate realiza de instanţă, cu luarea în considerare a împrejurărilor cauzei. De altfel, menţionarea prezumţiei şi chiar aplicarea ei sunt puţin probabile având în vedere posibilitatea debitorului de a contesta creanţa chiar în faţa instanţei, aşa cum rezultă din art. 1.021 NCPC.

5. Ca o măsură de asigurare a soluţionării cât mai rapide a cererii, întâmpinarea nu se va comunica creditorului, acesta urmând a lua cunoştinţă despre conţinutul acesteia de la dosarul cauzei.

întâmpinării către reclamant, depunerii de către reclamant a răspunsului la întâmpinare. După parcurgerea acestor etape, în termen de 3 zile de la data depunerii răspunsului la întâmpinare, judecătorul fixează, prin rezoluţie, primul termen de judecată, care nu poate fi mai mare de 60 de zile de la data rezoluţiei, dispunând şi citarea părţilor.

[1] A se vedea L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura ordonanţei de plată*, în Conferinţele Noului Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, pp. 116-117.

[2] A se vedea A. Constanda, *op. cit.*, p. 614.

[3] Pentru critica soluţiei din O.U.G. nr. 119/2007 (în sensul că aceasta denaturează natura juridică a întâmpinării, iar judecătorul ar trebui să valorifice prezumţia cu mare prudenţă), critică ce a fost înlăturată prin noua formulare a art. 1.019 alin. (3) NCPC, aşa cum se arată în comentariul de la acest articol, a se vedea I. Deleanu, Gh. Buta, *Măsuri normative pentru simplificarea şi accelerarea soluţionării diferendelor juridice având ca obiect unele categorii de creanţe – Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 119/2007*, în RRDP nr. 2/2008, Ed. Universul Juridic, pp. 57-58.

Art. 1.020. Declarațiile părților. Stingerea litigiului

(1) În cazul în care creditorul declară că a primit plata sumei datorate, instanța ia act de această împrejurare printr-o încheiere definitivă, prin care se dispune închiderea dosarului.

(2) Când creditorul și debitorul ajung la o înțelegere asupra plății, instanța ia act de aceasta, pronunțând o hotărâre de expedient, potrivit art. 438.

(3) Hotărârea de expedient este definitivă și constituie titlu executoriu.

Comentariu

1. Art. 1.020 NCPC este destinat soluțiilor pronunțate de instanță în cazul soluționării amiabile a cauzei, fie ca urmare a plății de către debitor a sumei datorate, fie ca urmare a înțelegerii la care ajung părțile în scopul stingerii litigiului. Soluția s-a regăsit și în cele două acte normative anterioare (O.G. nr. 5/2001, respectiv O.U.G. nr. 119/2007).

2. În cazul declarației creditorului că a primit suma datorată, încheierea prin care se dispune închiderea dosarului este definitivă, cu toate consecințele ce decurg din această calificare[1]. De asemenea, hotărârea de expedient pronunțată pentru a consfinți înțelegerea părților este supusă regulilor prevăzute la art. 438 și urm. NCPC, cu excepția menționată la art. 1.020 alin. (3), caz în care, spre deosebire de dreptul comun, care prevede posibilitatea atacării sale numai cu recurs, reglementează caracterul de hotărâre definitivă și cel de titlu executoriu ale hotărârii de expedient pronunțate în această materie.

Art. 1.021. Contestarea creanței

(1) Dacă debitorul contestă creanța, instanța verifică dacă contestația este întemeiată, în baza înscrisurilor aflate la dosar și a explicațiilor și lămuririlor părților. În cazul în care apărarea debitorului este întemeiată, instanța va respinge cererea creditorului prin încheiere.

(2) Dacă apărările de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât cele prevăzute la alin. (1), iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun, instanța va respinge cererea creditorului privind ordonanța de plată prin încheiere.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), creditorul poate introduce cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun.

Comentariu

1. În cazul în care debitorul contestă creanța, instanța, în vederea soluționării acesteia, va verifica înscrisurile aflate la dosar, dar va examina și explicațiile și lămuririle părților, acordate în fața instanței[2].

2. Contestarea creanței poate fi realizată de debitor, în principal, prin încheiere, însă din formularea textului alin. (1) al art. 1.021 NCPC rezultă că acesta poate contesta creanța și în fața judecătorului, prin explicațiile și lămuririle pe care le prezintă cu ocazia dezbaterii cauzei. Este de menționat însă că, în cazul în care nu a formulat întâmpinarea în

[1] A se vedea, spre exemplu, art. 634 NCPC.

[2] Pentru opinia în sensul că, pe lângă proba cu înscrisuri, textul alin. (2) al art. 1.020 are în vedere și administrarea unor probe precum mărturisirea sau chiar interogatoriul, nu însă și alte mijloace de probă, a se vedea A. Constanda, *op. cit.*, p. 617.

termenul prevăzut de lege (art. 1.019 NCPC), făcând aplicarea dreptului comun [art. 208 alin. (2) NCPC], debitorul este decăzut din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică.

3. Verificarea contestației se va finaliza cu pronunțarea de către judecător a unei încheieri. Adoptarea acestei soluții se justifică având în vedere faptul că în acest caz judecătorul nu soluționează fondul litigiului dintre părți. Dacă am fi în situația unei soluționări pe fond a litigiului, posibilitatea acordată creditorului, potrivit alin. (3) al art. 1.021 NCPC, de a introduce cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun s-ar lovi de autoritatea de lucru judecat a hotărârii pronunțate de instanță cu ocazia soluționării cererii de emitere a ordonanței de plată. Rezultă deci că debitorul poate contesta existența creanței, precum și caracterul lichid și exigibil, atribute care au condus la solicitarea de emitere a ordonanței de plată.

4. În cazul contestării creanței de către debitor, instanța are la dispoziție următoarele soluții:

- respingerea cererii creditorului, atât dacă apărările debitorului sunt întemeiate [art. 1.021 alin. (1) NCPC], cât și atunci când consideră necesară administrarea altor probe decât cele prevăzute la art. 1.021 alin. (1) NCPC, cu condiția ca aceste probe să mai poată fi admisibile potrivit dreptului comun[1)] [art. 1.021 alin. (2) NCPC];
- emiterea ordonanței de plată, în condițiile art. 1.022 NCPC.

Cele două categorii de soluții rezultă expres din textele legale incidente, însă, pentru identitate de rațiune, soluția respingerii cererii creditorului prin încheiere se impune și în cazul în care, chiar în lipsa unei contestații din partea debitorului, instanța constată neîndeplinirea condițiilor pentru emiterea ordonanței de plată.

5. Caracterul special al procedurii ordonanței de plată, inclusiv în sensul că prin intermediul său nu are loc o soluționare a litigiului de fond, rezultă și din faptul că, în cazul în care din analiza apărărilor de fond formulate de debitor rezultă necesitatea administrării altor probe decât cele prevăzute de art. 1.021 alin. (1) NCPC, instanța va respinge cererea creditorului privind ordonanța de plată, acesta având la dispoziție calea acțiunii potrivit dreptului comun, dacă nu decide atacarea soluției pe calea cererii în anulare prevăzute la art. 1.024 (2) NCPC.

Art. 1.022. Emiterea ordonanței

(1) În cazul în care instanța, ca urmare a verificării cererii pe baza înscrisurilor depuse, precum și a declarațiilor părților, constată că pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite o ordonanță de plată, în care se precizează suma și termenul de plată.

(2) Dacă instanța, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite ordonanța de plată numai pentru această parte, stabilind și termenul de plată. În acest caz, creditorul poate formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru a obține obligarea debitorului la plata restului datoriei.

(3) Termenul de plată prevăzut la alin. (1) și (2) nu va fi mai mic de 10 zile și nici nu va depăși 30 de zile de la data comunicării ordonanței. Judecătorul nu va putea stabili alt termen de plată, decât dacă părțile se înțeleg în acest sens.

(4) În cazul creanțelor reprezentând obligații de plată a cotelor din cheltuielile comune față de asociațiile de proprietari, precum și a cheltuielilor de întreținere ce revin persoanelor

[1)] A se vedea *supra*, vol. I, comentariul de la art. 255.

fizice corespunzător suprafețelor locative pe care le folosesc ca locuințe, instanța, la cererea debitorului, va putea, prin excepție de la dispozițiile alin. (3), să dispună stabilirea unui termen de plată mai mare ori eșalonarea plății, ținând seama de motivele temeinice invocate de debitor în ceea ce privește posibilitățile efective de plată.

(5) Ordonanța se va înmâna părții prezente sau se va comunica fiecărei părți de îndată, potrivit legii.

Comentariu

1. După examinarea cererii, în cazul în care o consideră întemeiată ca urmare a verificării înscrisurilor și a declarațiilor părților (deci fără a aprecia necesară administrarea altor categorii de probe), instanța emite ordonanța de plată, care poate fi emisă pentru întreaga sumă [art. 1.022 alin. (1) NCPC], dar și pentru o parte din pretențiile creditorului [art. 1.022 alin. (2) NCPC].

Ordonanța de plată va cuprinde suma și termenul de plată. În cazul admiterii parțiale a cererii, creditorul poate formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru plata restului datoriei. Deși nu are autoritate de lucru judecat pentru aspectele de fond ale raporturilor juridice dintre părți[1], ordonanța de plată are autoritate de lucru judecat cu privire la pretențiile admise, astfel încât, în cazul ordonanței care admite în parte cererea creditorului, ea poate fi folosită ca mijloc de probă în procesul de fond, desigur, alături de celelalte mijloace de probă admisibile.

2. Având în vedere art. 424 alin. (5) NCPC, care stabilește că, pe lângă hotărâri și încheieri, legea poate stabili și alte denumiri pentru actele procedurale emise de instanță în cursul sau la finalizarea judecății[2], ordonanța de plată este o specie de hotărâre judecătorească, prin urmare, ea trebuie să conțină elementele prevăzute la art. 425 NCPC, adaptate specificului ordonanței de plată. În acest sens, pe lângă celelalte aspecte care trebuie să existe în cuprinsul oricărei hotărâri judecătorești, în cazul ordonanței de plată legea prevede și obligativitatea menționării sumei și a termenului de plată, lipsa acestora putând atrage nulitatea ordonanței.

3. Termenul de plată – un veritabil termen de grație – poate fi stabilit de instanță între 10 și 30 de zile de la comunicarea ordonanței, însă părțile se pot înțelege până la momentul închiderii dezbaterilor[3] cu privire la un alt termen de plată (în interiorul sau în afara intervalului menționat), caz în care judecătorul va face aplicarea acestei înțelegeri.

Alin. (4) al art. 1.024 NCPC instituie și o situație specială, determinată de realitățile sociale, în cazul obligațiilor de plată a cotelor din cheltuielile comune față de asociațiile de proprietari, precum și a cheltuielilor de întreținere ce revin persoanelor fizice corespunzător suprafețelor locative pe care le folosesc ca locuințe. În acest caz, debitorul poate cere instanței, independent de existența sau nu a unei înțelegeri între debitor și creditor

---

[1] A se vedea *supra*, comentariul de la art. 1.021.

[2] A se vedea: *supra*, vol. I, comentariul de la art. 424; I. Deleanu, Gh. Buta, *op. cit.*, în RRDP nr. 2/2008, p. 64. Pentru o calificare a ordonanței de plată ca fiind o sentință, întemeindu-se însă doar pe art. 424 alin. (1) NCPC, a se vedea A. Constanda, *op. cit.*, p. 618.

[3] A se vedea: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 445; Cl.C. Dinu, *op. cit.*, p. 212.

[de unde şi formularea textului prin excepţie de la alin. (3) al art. 1.022 NCPC], un termen de plată mai mare de 30 de zile sau chiar eşalonarea plăţii. Cu privire la această cerere, instanţa va decide ţinând seama de motivele temeinice invocate de debitor în ceea ce priveşte posibilităţile efective de plată.

4. Ordonanţa de plată se va înmâna părţii prezente sau se va comunica fiecărei părţi, potrivit dreptului comun, după modelul procedurii somaţiei de plată prevăzute de O.G. nr. 5/2001. Cu privire la comunicarea hotărârii, în lipsa unei precizări exprese, încheierea de respingere a cererii creditorului va fi comunicată potrivit dreptului comun, şi anume art. 153 şi urm. NCPC.

Art. 1.023. Durata procedurii

(1) În cazul în care debitorul nu contestă creanţa prin întâmpinare, ordonanţa de plată va fi emisă în termen de cel mult 45 de zile de la introducerea cererii.

(2) Nu intră în calculul termenului prevăzut la alin. (1) perioada necesară pentru comunicarea actelor de procedură şi întârzierea cauzată de creditor, inclusiv ca urmare a modificării sau completării cererii.

Comentariu

1. Termenul de 45 de zile prevăzut de lege ca durată a procedurii în cazul necontestării de către debitor este diferit de cel folosit anterior de O.G. nr. 119/2007 şi se datorează transpunerii Directivei 2011/7/UE, care recomandă ca, în această situaţie, statele membre să adopte o procedură care să permită creditorului obţinerea unui titlu executoriu în cel mult 45 de zile.

Având în vedere modalitatea în care a fost construită procedura (efectul nedepunerii întâmpinării cu privire la probatoriul ulterior şi la invocarea excepţiilor, administrarea doar a probei cu înscrisuri şi acceptarea doar a lămuririlor şi explicaţiilor furnizate în faţa instanţei, precum şi neincluderea în calculul termenului a perioadei necesare pentru comunicarea actelor de procedură, respectiv culpa creditorului în cauzarea întârzierii), termenul de 45 de zile poate fi respectat.

2. Sancţiunea nerespectării termenului nu este prevăzută în mod expres, aşa cum se procedează, spre exemplu, în cazul arbitrajului [art. 608 alin. (1) lit. e) NCPC], însă invocarea nulităţii în această situaţie este posibilă.

Art. 1.024. Cererea în anulare

(1) Împotriva ordonanţei de plată prevăzute la art. 1.022 alin. (1) şi (2) debitorul poate formula cerere în anulare în termen de 10 zile de la data înmânării sau comunicării acesteia.

(2) Cererea în anulare poate fi introdusă de creditor împotriva încheierilor prevăzute la art. 1.021 alin. (1) şi (2), precum şi împotriva ordonanţei de plată prevăzute la art. 1.022 alin. (2), în termenul prevăzut la alin. (1).

(3) Prin cererea în anulare se poate invoca numai nerespectarea cerinţelor prevăzute de prezentul titlu pentru emiterea ordonanţei de plată, precum şi, dacă este cazul, cauze de

stingere a obligației ulterioare emiterii ordonanței de plată. Dispozițiile art. 1.021 se aplică în mod corespunzător.

(4) Cererea în anulare se soluționează de către instanța care a pronunțat ordonanța de plată, în complet format din 2 judecători.

(5) Cererea în anulare nu suspendă executarea. Suspendarea va putea fi însă încuviințată, la cererea debitorului, numai cu dare de cauțiune, al cărei cuantum va fi fixat de instanță.

(6) Dacă instanța învestită admite, în tot sau în parte, cererea în anulare, aceasta va anula ordonanța, în tot sau, după caz, în parte, pronunțând o hotărâre definitivă. Prevederile art. 1.021 alin. (3) și ale art. 1.022 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(7) În cazurile prevăzute la alin. (2), dacă instanța învestită admite cererea în anulare, va pronunța o hotărâre definitivă prin care va emite ordonanța de plată, dispozițiile art. 1.022 aplicându-se în mod corespunzător.

(8) Hotărârea prin care a fost respinsă cererea în anulare este definitivă.

Comentariu

1. Soluția cererii în anulare, ca modalitate de contestare a ordonanței de plată emise în condițiile art. 1.022 NCPC, a fost cuprinsă și în actele normative anterioare în această materie (O.G. nr. 5/2001, respectiv O.U.G. nr. 119/2007). Diferența principală față de reglementările anterioare constă în faptul că NCPC deschide posibilitatea utilizării acestei căi de atac și pentru creditor. Creditorul poate introduce cererea în anulare fie împotriva încheierilor de respingere a cererii prevăzute la art. 1.021 alin. (1) și (2) NCPC, fie împotriva soluției de admitere parțială a cererii, pronunțată potrivit art. 1.022 alin. (2) NCPC.

2. Termenul de introducere a cererii în anulare este de 10 zile, care curge, după caz, de la data înmânării sau comunicării ordonanței de plată. Astfel, dacă părțile au fost prezente la pronunțarea ordonanței de plată, termenul curge de la data înmânării, iar în caz contrar, de la data comunicării acesteia. În cazul încheierilor prevăzute la art. 1.021 alin. (1) și (2) NCPC, în lipsa unei dispoziții speciale, termenul curge, potrivit dreptului comun, de la comunicarea acestora.

3. În cadrul judecării acțiunii în anulare se vor invoca numai nerespectarea cerințelor prevăzute de art. 1.014-1.023 NCPC (spre exemplu, caracterul cert, lichid și exigibil al creanței; îndeplinirea procedurii prealabile a somației; administrarea altor probe decât cele admisibile în urma contestării pe fond a creanței, dar și aspecte rezultate din utilizarea regulilor de drept comun aplicabile în măsura în care nu sunt reglementate de procedura specială[1]), precum și eventuale cauze de stingere a obligației ulterioare emiterii ordonanței de plată. Trimiterea la art. 1.021 NCPC este de natură a trasa cadrul în care se va desfășura soluționarea cererii în anulare, cu toate consecințele care decurg din această procedură, inclusiv respingerea cererii ca urmare a constatării necesității administrării altor probe decât cea cu înscrisuri, explicațiile și lămuririle părților.

Modul de abordare a procedurii de soluționare a cererii în anulare, mai ales în contextul stabilit de alin. (6) al art. 1.024 NCPC, conduce la concluzia ca suntem în prezența unei căi de atac devolutive, permițând reexaminarea cauzei sub toate aspectele de fapt și de

[1] A se vedea: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 445; Cl.C. Dinu, *op. cit.*, pp. 214-215.

drept, prin verificarea modului în care a fost aplicată procedura specială de către instanța de judecată.

4. Competența de soluționare a cererii în anulare revine tot instanței care a pronunțat ordonanța de plată [sau, într-o formulare mai cuprinzătoare decât cea a art. 1.024 alin. (4) NCPC, instanței care a pronunțat hotărârea atacată prin contestația în anulare, având în vedere faptul că pot fi contestate și încheierile pronunțate potrivit art. 1.021 alin. (1) și (2) NCPC]. De asemenea, noua reglementare complinește o lipsă criticată[1] a reglementărilor anterioare, stabilind și compunerea completului de soluționare a cererii în anulare – 2 judecători.

5. Executarea ordonanței de plată nu este suspendată de cererea în anulare, soluție întărită și de art. 1.025 alin. (1) NCPC, care prevede, la rândul său, că ordonanța de plată este executorie, chiar dacă este atacată cu cerere în anulare. Suspendarea executării va putea fi însă solicitată de debitor, cu plata unei cauțiuni, caz în care sunt aplicabile, desigur, prevederile art. 156-163 NCPC.

6. Soluțiile care pot fi pronunțate de instanță la soluționarea cererii în anulare sunt în funcție de situația avută în vedere (contestația introdusă de debitor, respectiv de creditor).

Astfel, în cazul contestației introduse de debitor, instanța poate respinge cererea în anulare – caz în care ordonanța de plată rămâne definitivă – sau o poate admite – caz în care va anula ordonanța, în tot sau, după caz, în parte, pronunțând o hotărâre definitivă. În cazul anulării ordonanței de plată, creditorul are deschisă calea recurgerii la dreptul comun fie pentru recuperarea întregii creanțe [art. 1.021 alin. (3) NCPC], fie a restului datoriei [art. 1.022 alin. (2) NCPC]. Dacă acțiunea este formulată în termen de cel mult 6 luni de la data când hotărârea de respingere sau de anulare a rămas definitivă, efectul întreruptiv al cererii de ordonanță de plată se conservă[2].

În cazul cererii în anulare introduse de creditor, instanța poate respinge cererea în anulare – caz în care creditorul are deschisă calea recurgerii la procedura de drept comun – sau o poate admite – caz în care emite ordonanța de plată, cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 1.021 NCPC.

În toate cazurile, hotărârea prin care s-a soluționat cererea în anulare (atât în sensul admiterii, cât și al respingerii sale) are caracter definitiv. De asemenea, ordonanța de plată devine definitivă ca urmare a neintroducerii cererii în anulare sau a respingerii acesteia, în condițiile art. 637 NCPC.

Art. 1.025. Titlul executoriu

(1) Ordonanța de plată este executorie, chiar dacă este atacată cu cerere în anulare și are autoritate de lucru judecat provizorie până la soluționarea cererii în anulare. Ordonanța de plată devine definitivă ca urmare a neintroducerii sau respingerii cererii în anulare. Dispozițiile art. 637 rămân aplicabile.

(2) Împotriva executării silite a ordonanței de plată partea interesată poate face contestație la executare, potrivit dreptului comun. În cadrul contestației nu se pot invoca decât neregularități

---

[1] I. Deleanu, Gh. Buta, *op. cit.*, în RRDP nr. 2/2008, pp. 65-66.
[2] A se vedea art. 2.539 NCC.

privind procedura de executare, precum și cauze de stingere a obligației ivite ulterior rămânerii definitive a ordonanței de plată.

Comentariu

1. Până la dobândirea caracterului definitiv, ordonanței de plată i se recunoaște în mod expres caracterul executoriu, chiar dacă este atacată cu cerere în anulare și autoritatea de lucru judecat provizorie[1)] până la soluționarea cererii în anulare. Aceasta înseamnă că executarea unei astfel de hotărâri se face numai pe riscul creditorului, în condițiile prevăzute de art. 637 NCPC (acest tip de hotărâri se execută numai pe riscul creditorului).

2. Alin. (2) al art. 1.025 NCPC aduce o modificare față de O.U.G. nr. 119/2007, însă în concordanță cu O.G. nr. 5/2001, în sensul extinderii cadrului subiectelor care pot introduce contestație la executare (în condițiile dreptului comun). Astfel, potrivit noii reglementări, contestația la executare poate fi introdusă de orice parte interesată, dându-i-se deci inclusiv creditorului posibilitatea de a invoca neregularități ale actelor de executare ori refuzul executării[2)].

Având în vedere trimiterea la procedura de drept comun a contestației la executare, instanța competentă, în speță, instanța de executare, urmează a fi stabilită potrivit art. 651 alin. (1) NCPC coroborat cu art. 712 alin. (1) NCPC[3)].

[1)] A se vedea comentariul de la art. 430 NCPC.
[2)] În același sens, a se vedea I. Deleanu, Gh. Buta, *op. cit.*, în RRDP nr. 2/2008, p. 68.
[3)] A se vedea: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 445; Cl.C. Dinu, *op. cit.*, p. 217.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul X
Procedura cu privire la cererile de valoare redusă

Comentariu general

1. Procedura prevăzută la art. 1.026-1.033 NCPC, reglementată cu caracter de noutate în legislaţia română, a împrumutat în mare parte caracteristicile procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă, adoptată prin Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului[1]. Astfel, în materia cererilor cu valoare redusă, astfel cum sunt definite prin cele două acte normative menţionate, în funcţie de incidenţa caracterului transfrontalier al cauzei[2], vor fi incidente, după caz, Regulamentul (CE) nr. 861/2007 (în contextul aplicării directe) sau procedura specială cuprinsă în art. 1.026-1.033 NCPC.

2. Procedura instituită în NCPC ca o alternativă la procedura de drept comun (la fel ca şi în cazul Regulamentului) se alătură celorlalte demersuri în sensul accelerării soluţionării cauzelor în materie civilă, precum procedura ordonanţei de plată (art. 1.014-1.025 NCPC), contestaţia privind tergiversarea procesului (art. 522-526 NCPC), precum şi, în general, noua concepţie a desfăşurării procesului civil instituită prin NCPC.

3. Proceduri speciale de soluţionare a cauzelor cu valoare redusă există în legislaţia diferitelor state, europene şi nu numai, fiind specifică mai ales celor cu tradiţie de *common law*, experienţa acestora fiind utilizată, de altfel, de legiuitorul european, care a ales adoptarea unitară şi uniformă a unei astfel de proceduri în litigiile transfrontaliere privind cererile cu valoare redusă[3].

4. Adoptarea soluţiei de reglementare a unei proceduri similare cu cea europeană în această materie poate avea ca rezultat inclusiv o practică mai coerentă şi unitară[4], care să înlăture neajunsurile privind durata, cheltuielile şi complexitatea, specifice proceselor de drept comun[5].

---

[1] Publicat în JOUE nr. L 199 din 31 iulie 2007, pp. 1-22, intrat în vigoare la 1 ianuarie 2009 în toate statele membre, cu excepţia Danemarcei. Regulamentul se află, în prezent, în procedura de revizuire.

[2] Reprezentat de faptul că cel puţin una dintre părţi îşi are domiciliul sau reşedinţa obişnuită [stabilite în conformitate cu art. 59 şi art. 60 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001] într-un stat membru, altul decât cel în care se află instanţa judecătorească sesizată.

[3] Pentru o prezentare a soluţiilor din dreptul comparat în materie, a se vedea I. Leş, *Reglementări naţionale şi comunitare privitoare la soluţionarea cererilor cu valoare redusă*, în RRDP nr. 1/2009, pp. 118-123.

[4] A se vedea L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura cu privire la cererile de valoare redusă*, în Conferinţele Noul Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, p. 135.

[5] A se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 219.

Art. 1.026. Domeniu de aplicare

(1) Prezentul titlu se aplică atunci când valoarea cererii, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii, nu depășește suma de 10.000 lei la data sesizării instanței.

(2) Prezentul titlu nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici în ceea ce privește răspunderea statului pentru acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice.

(3) De asemenea, prezenta procedură nu se aplică cererilor referitoare la:

a) starea civilă sau capacitatea persoanelor fizice;

b) drepturile patrimoniale născute din raporturile de familie;

c) moștenire;

d) insolvență, concordatul preventiv, procedurile privind lichidarea societăților insolvabile și a altor persoane juridice sau alte proceduri asemănătoare;

e) asigurări sociale;

f) dreptul muncii;

g) închirierea unor bunuri imobile, cu excepția acțiunilor privind creanțele având ca obiect plata unei sume de bani;

h) arbitraj;

i) atingeri aduse dreptului la viață privată sau altor drepturi care privesc personalitatea.

Comentariu

1. Procedura privind cererile cu valoare redusă va putea fi aplicată numai în situațiile în care valoarea cererii, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii, nu depășește suma de 10.000 lei la data sesizării instanței. Din domeniul de reglementare conturat, după modelul Regulamentului (CE) nr. 861/2007, de art. 1.025 alin. (1) rezultă mai multe concluzii:

În primul rând, în ceea ce privește natura cererilor care intră sub incidența procedurii, în doctrină au fost emise două interpretări: într-o primă interpretare, se consideră că procedura se aplică numai cererilor având ca obiect un drept de creanță a cărui obligație corelativă constă în plata unei sume de bani, interpretare care se întemeiază pe formularea art. 1.026 alin. (1), respectiv alin. (2) lit. g) NCPC[1]; într-o altă interpretare[2], întemeiată pe terminologia textului NCPC, precum și a Ordinului ministrului justiției nr. 359/C/2013 pentru aprobarea formularelor utilizate în procedura cu privire la cererile de valoare redusă prevăzută de art. 1.025-1.032 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[3], procedura se aplică cererilor al căror obiect este mai mic sau egal cu 10.000 lei, nu numai celor având ca obiect plata unei sume de bani. Prima interpretare ia în considerare faptul că, deși folosește sintagma *valoarea cererii*, textul în cauză leagă de această valoare dobânzile și alte venituri accesorii, ceea ce conduce la concluzia existenței unui drept de creanță. În plus, printre exceptările de la aplicarea procedurii, la art. 1.026 NCPC alin. (2) lit. g)

---

[1] A se vedea: Cl.C. Dinu, *op. cit.*, pp. 220-221; L. Zidaru, *Proceduri speciale: procedura cu privire la cererile de valoare redusă*, în Conferințele Noul Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, p. 136; I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1316.

[2] V. Dănăilă, în *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, Vol. II – Art. 527-1133*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 624.

[3] Publicat în M. Of. nr. 69 din 1 februarie 2013.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

regăsim închirierea unor bunuri imobile, însă cu excepţia acţiunilor privind creanţele având ca obiect plata unei sume de bani, situaţie în care, *per a contrario*, procedura va fi aplicabilă. Considerăm că atât textul art. 1.025 alin. (1) NCPC, cât şi modelul european care a stat la baza adoptării sale se referă la litigii evaluabile în bani. Argumentele în favoarea acestei soluţii pot fi privite din mai multe perspective, astfel:

- atunci când a dorit limitarea procedurii doar la obligaţiile de plată a unor sume de bani rezultând dintr-un drept de creanţă, legiuitorul a prevăzut acest lucru în mod expres, cu ocazia reglementării ordonanţei de plată şi, anterior, în reglementarea procedurilor speciale prevăzute de O.U.G. nr. 119/2007, respectiv O.G. nr. 5/2001;

- din analiza comparativă a reglementărilor comunitare în materia cererilor cu valoare redusă [pe de o parte, Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somaţie de plată şi, pe de altă parte, Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă] rezultă că legiuitorul european face la rândul său o distincţie cu privire la domeniul de aplicare al celor două reglementări. Astfel, din analiza variantelor în limbile engleză, dar mai ales franceză ale documentelor publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, reiese că în cazul somaţiei europene de plată sunt folosite noţiunile echivalente noţiunii de creanţă din dreptul român, în timp ce pentru procedura privind cererile cu valoare redusă sunt utilizate noţiunile echivalente celei de litigiu/cerere din dreptul nostru[1)];

- în ceea ce priveşte invocarea exemplului art. 1.026 alin. (3) lit. g) NCPC, ca argument în sensul stabilirii domeniului de aplicare al procedurii doar la valorificarea drepturilor de creanţă şi având în vedere că sursa textului este actul comunitar menţionat anterior, utilizând aceeaşi metodă de analiză comparativă a variantelor oficiale ale textului Regulamentului (CE) nr. 861/2007, reiese că problema de interpretare poate rezulta din varianta în limba română a documentului. Astfel, varianta în limba română foloseşte noţiunea de *creanţă*, în timp ce variantele în limbile engleză şi franceză le folosesc pe cele de *monetary claims*, respectiv *demandes pécuniaires*, ceea ce echivalează cu noţiunea de *cerere evaluabilă în bani* din limba română şi mai puţin cu cea de creanţă. Aceasta în timp ce somaţia europeană de plată cuprinde noţiuni precum *pecuniary claims*, respectiv *créances pécuniaires*, varianta oficială în limba română folosind, de asemenea, noţiunea de *creanţe pecuniare*.

În al doilea rând, pragul valoric adoptat de legiuitorul român este de 10.000 lei (apropiat de cel din reglementarea europeană)[2)]. Acest plafon este determinat fără luarea în considerare a dobânzilor, cheltuielilor de judecată şi a altor venituri accesorii, acestea nefiind menţionate

---

[1)] Variantele menţionate sunt disponibile la:
- *http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1896:EN:NOT*;
- *http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1896:EN:NOT*.

[2)] Pentru opinia în sensul că pragurile valorice, atât în reglementarea europeană, cât şi în cea naţională, sunt prea reduse, fiind utilă o reanalizare a lor în viitor, în funcţie şi de rezultatele aplicării procedurii, a se vedea I. Leş, *Reglementări naţionale şi comunitare privitoare la soluţionarea cererilor cu valoare redusă*, în RRDP nr. 1/2009, Ed. Universul Juridic. Plafonul valoric este, de altfel, în discuţie şi în contextul dezbaterilor cu privire la proiectul de modificare a Regulamentului (CE) nr. 861/2007, dezbateri care au în vedere o majorare a acestuia, ca măsură de eficientizare a procedurii.

în cuprinsul cererii introductive al cărei formular este prevăzut în Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului justiției nr. 359/C/2013 menționat mai sus.

În al treilea rând, este de menționat faptul că valoare de 10.000 lei este calculată, potrivit art. 1.026 alin. (1) NCPC, la data sesizării instanței, de unde rezultă că o modificare ulterioară a sumei, mai ales în sensul majorării sale, nu va afecta competența instanței determinată la momentul depunerii cererii[1].

În al patrulea rând, procedura nu se aplică în funcție de calitatea părților.

2. Urmând modelul Regulamentului (CE) nr. 861/2007, alin. (2) și (3) ale art. 1026 NCPC instituie excepții de la aplicarea procedurii, acestea fiind similare cu cele din procedura europeană și referindu-se la domenii de drept public sau din materiile dreptului la viața privată, succesiunilor sau raporturilor de familie, în considerarea importanței, dar și a existenței deja a unor abordări speciale aplicabile acestor raporturi juridice.

Art. 1.027. Caracterul alternativ

(1) Reclamantul are alegerea între procedura specială reglementată de prezentul titlu și procedura de drept comun.

(2) Dacă a sesizat instanța cu o cerere redactată potrivit art. 194, aceasta va fi soluționată potrivit procedurii de drept comun, cu excepția cazului în care reclamantul, cel mai târziu la primul termen de judecată, solicită în mod expres aplicarea procedurii speciale.

(3) Atunci când cererea nu poate fi soluționată potrivit dispozițiilor prevăzute de prezentul titlu, instanța judecătorească îl informează pe reclamant în acest sens, iar dacă reclamantul nu își retrage cererea, aceasta va fi judecată potrivit dreptului comun.

Comentariu

1. Ca și în cazul Regulamentului (CE) nr. 861/2007, recurgerea la procedura specială privind cererile cu valoare redusă este o alternativă la procedura de drept comun.

În cazul în care intenționează recurgerea la procedura specială, această opțiune a reclamantului rezultă din utilizarea formularului special existent în acest scop și aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 359/C/2013. Aceasta reprezintă regula în ceea ce privește inițierea procedurii, însă, potrivit alin. (2) al art. 1.027 NCPC, până cel mai târziu la primul termen de judecată, reclamantul care a introdus o cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun (art. 194 NCPC) poate solicita în mod expres aplicarea procedurii speciale. Modificarea cererii de chemare în judecată potrivit dreptului comun, inclusiv în sensul solicitării de judecare potrivit procedurii speciale, poate avea loc și în condițiile dreptului comun (art. 204 NCPC)[2].

2. Verificând îndeplinirea condițiilor de admisibilitate, în cazul în care consideră că cererea nu poate fi soluționată potrivit procedurii speciale, instanța îl va informa pe reclamant. Odată informat despre acest aspect, reclamantul are posibilitatea ca, în cazul în care nu își retrage cererea, aceasta să fie judecată potrivit dreptului comun, cu toate efectele care decurg de aici în materie de competență, spre exemplu. Fiind vorba despre o

[1] A se vedea, în acest sens, și comentariul de la art. 106 NCPC.

[2] A se vedea V. Dănăilă, *op. cit.*, p. 627.

regăsim închirierea unor bunuri imobile, însă cu excepţia acţiunilor privind creanţele având ca obiect plata unei sume de bani, situaţie în care, *per a contrario*, procedura va fi aplicabilă. Considerăm că atât textul art. 1.025 alin. (1) NCPC, cât şi modelul european care a stat la baza adoptării sale se referă la litigii evaluabile în bani. Argumentele în favoarea acestei soluţii pot fi privite din mai multe perspective, astfel:

- atunci când a dorit limitarea procedurii doar la obligaţiile de plată a unor sume de bani rezultând dintr-un drept de creanţă, legiuitorul a prevăzut acest lucru în mod expres, cu ocazia reglementării ordonanţei de plată şi, anterior, în reglementarea procedurilor speciale prevăzute de O.U.G. nr. 119/2007, respectiv O.G. nr. 5/2001;

- din analiza comparativă a reglementărilor comunitare în materia cererilor cu valoare redusă [pe de o parte, Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somaţie de plată şi, pe de altă parte, Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă] rezultă că legiuitorul european face la rândul său o distincţie cu privire la domeniul de aplicare al celor două reglementări. Astfel, din analiza variantelor în limbile engleză, dar mai ales franceză ale documentelor publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, reiese că în cazul somaţiei europene de plată sunt folosite noţiunile echivalente noţiunii de creanţă din dreptul român, în timp ce pentru procedura privind cererile cu valoare redusă sunt utilizate noţiunile echivalente celei de litigiu/cerere din dreptul nostru[1)];

- în ceea ce priveşte invocarea exemplului art. 1.026 alin. (3) lit. g) NCPC, ca argument în sensul stabilirii domeniului de aplicare al procedurii doar la valorificarea drepturilor de creanţă şi având în vedere că sursa textului este actul comunitar menţionat anterior, utilizând aceeaşi metodă de analiză comparativă a variantelor oficiale ale textului Regulamentului (CE) nr. 861/2007, reiese că problema de interpretare poate rezulta din varianta în limba română a documentului. Astfel, varianta în limba română foloseşte noţiunea de *creanţă*, în timp ce variantele în limbile engleză şi franceză le folosesc pe cele de *monetary claims*, respectiv *demandes pécuniaires*, ceea ce echivalează cu noţiunea de *cerere evaluabilă în bani* din limba română şi mai puţin cu cea de creanţă. Aceasta în timp ce somaţia europeană de plată cuprinde noţiuni precum *pecuniary claims*, respectiv *créances pécuniaires*, varianta oficială în limba română folosind, de asemenea, noţiunea de *creanţe pecuniare*.

În al doilea rând, pragul valoric adoptat de legiuitorul român este de 10.000 lei (apropiat de cel din reglementarea europeană)[2)]. Acest plafon este determinat fără luarea în considerare a dobânzilor, cheltuielilor de judecată şi a altor venituri accesorii, acestea nefiind menţionate

---

[1)] Variantele menţionate sunt disponibile la:
- *http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1896:EN:NOT*;
- *http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R1896:EN:NOT*.

[2)] Pentru opinia în sensul că pragurile valorice, atât în reglementarea europeană, cât şi în cea naţională, sunt prea reduse, fiind utilă o reanalizare a lor în viitor, în funcţie şi de rezultatele aplicării procedurii, a se vedea I. Leş, *Reglementări naţionale şi comunitare privitoare la soluţionarea cererilor cu valoare redusă*, în RRDP nr. 1/2009, Ed. Universul Juridic. Plafonul valoric este, de altfel, în discuţie şi în contextul dezbaterilor cu privire la proiectul de modificare a Regulamentului (CE) nr. 861/2007, dezbateri care au în vedere o majorare a acestuia, ca măsură de eficientizare a procedurii.

în cuprinsul cererii introductive al cărei formular este prevăzut în Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului justiției nr. 359/C/2013 menționat mai sus.

În al treilea rând, este de menționat faptul că valoare de 10.000 lei este calculată, potrivit art. 1.026 alin. (1) NCPC, la data sesizării instanței, de unde rezultă că o modificare ulterioară a sumei, mai ales în sensul majorării sale, nu va afecta competența instanței determinată la momentul depunerii cererii[1)].

În al patrulea rând, procedura nu se aplică în funcție de calitatea părților.

2. Urmând modelul Regulamentului (CE) nr. 861/2007, alin. (2) și (3) ale art. 1026 NCPC instituie excepții de la aplicarea procedurii, acestea fiind similare cu cele din procedura europeană și referindu-se la domenii de drept public sau din materiile dreptului la viața privată, succesiunilor sau raporturilor de familie, în considerarea importanței, dar și a existenței deja a unor abordări speciale aplicabile acestor raporturi juridice.

Art. 1.027. Caracterul alternativ

(1) Reclamantul are alegerea între procedura specială reglementată de prezentul titlu și procedura de drept comun.

(2) Dacă a sesizat instanța cu o cerere redactată potrivit art. 194, aceasta va fi soluționată potrivit procedurii de drept comun, cu excepția cazului în care reclamantul, cel mai târziu la primul termen de judecată, solicită în mod expres aplicarea procedurii speciale.

(3) Atunci când cererea nu poate fi soluționată potrivit dispozițiilor prevăzute de prezentul titlu, instanța judecătorească îl informează pe reclamant în acest sens, iar dacă reclamantul nu își retrage cererea, aceasta va fi judecată potrivit dreptului comun.

Comentariu

1. Ca și în cazul Regulamentului (CE) nr. 861/2007, recurgerea la procedura specială privind cererile cu valoare redusă este o alternativă la procedura de drept comun.

În cazul în care intenționează recurgerea la procedura specială, această opțiune a reclamantului rezultă din utilizarea formularului special existent în acest scop și aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 359/C/2013. Aceasta reprezintă regula în ceea ce privește inițierea procedurii, însă, potrivit alin. (2) al art. 1.027 NCPC, până cel mai târziu la primul termen de judecată, reclamantul care a introdus o cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun (art. 194 NCPC) poate solicita în mod expres aplicarea procedurii speciale. Modificarea cererii de chemare în judecată potrivit dreptului comun, inclusiv în sensul solicitării de judecare potrivit procedurii speciale, poate avea loc și în condițiile dreptului comun (art. 204 NCPC)[2)].

2. Verificând îndeplinirea condițiilor de admisibilitate, în cazul în care consideră că cererea nu poate fi soluționată potrivit procedurii speciale, instanța îl va informa pe reclamant. Odată informat despre acest aspect, reclamantul are posibilitatea ca, în cazul în care nu își retrage cererea, aceasta să fie judecată potrivit dreptului comun, cu toate efectele care decurg de aici în materie de competență, spre exemplu. Fiind vorba despre o

[1)] A se vedea, în acest sens, și comentariul de la art. 106 NCPC.

[2)] A se vedea V. Dănăilă, *op. cit.*, p. 627.

soluție pronunțată de instanță, situația neîndeplinirii condițiilor pentru aplicarea procedurii speciale poate fi contestată de reclamant, în condițiile art. 1.030 alin. (2) NCPC, în funcție de rezultatul dezbaterii cererea urmând a fi judecată fie potrivit procedurii speciale, fie cu aplicarea alin. (3) al art. 1.027 NCPC.

Alin. (3) reprezintă o soluție specială, în favoarea reclamantului, care poate evita astfel parcurgerea unei noi etape de introducere a cererii de chemare în judecată potrivit dreptului comun. Nimic nu îl împiedică însă pe acesta să renunțe la acest beneficiu [1] prin retragerea cererii și să înceapă o nouă procedură de soluționare a cererii sale.

Art. 1.028. Instanța competentă

(1) Competența de a soluționa cererea în primă instanță aparține judecătoriei.
(2) Competența teritorială se stabilește potrivit dreptului comun.

Comentariu

1. Legea atribuie în mod expres competența judecătoriei în materia procedurii privind cererile de valoare redusă, derogând astfel de la normele generale în materia determinării competenței după valoarea obiectului cererii. În ceea ce privește competența teritorială, aceasta este lăsată la determinarea potrivit dreptului comun (art. 107 și urm. NCPC).

În cazul prevăzut la art. 1.026 alin. (2) și (3) NCPC, instanța va proceda la o nouă verificare a competenței, atât în situația în care reclamantul alege recurgerea la procedura specială, deși inițiase o procedură potrivit dreptului comun, cât și în situația în care, nefiind incidentă procedura specială, reclamantul nu își retrage cererea și solicită judecarea potrivit dreptului comun.

2. În lipsa unei prevederi speciale, normele privind compunerea completului sunt cele prevăzute de dreptul comun, care prevede judecarea cauzelor în primă instanță de către complete formate dintr-un singur judecător[2].

Art. 1.029. Declanșarea procedurii

(1) Reclamantul declanșează procedura cu privire la cererile cu valoare redusă prin completarea formularului de cerere și depunerea sau trimiterea acestuia la instanța competentă, prin poștă sau prin orice alte mijloace care asigură transmiterea formularului și confirmarea primirii acestuia.

(2) Formularul de cerere se aprobă prin ordin al ministrului justiției și conține rubrici care permit identificarea părților, valoarea pretenției, indicarea probelor și alte elemente necesare soluționării cauzei.

(3) Odată cu formularul de cerere se depun ori se trimit și copii de pe înscrisurile de care reclamantul înțelege să se folosească.

(4) În cazul în care informațiile furnizate de reclamant nu sunt suficient de clare sau sunt inadecvate ori formularul de cerere nu a fost completat corect, instanța îi va acorda reclamantului

[1] Ceea ce echivalează cu o renunțare la judecată, potrivit art. 406 NCPC.

[2] Art. 54 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare.

posibilitatea să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informații sau înscrisuri suplimentare. Instanța va folosi în acest scop un formular-tip, care va fi aprobat prin ordin al ministrului justiției.

(5) În cazul în care reclamantul nu completează sau nu rectifică formularul de cerere în termenul stabilit de instanță, cererea se va anula.

Comentariu

1. Sesizarea instanţei în materia procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă se realizează în condiţiile împrumutării în continuare a soluţiei din procedura stabilită la nivel european, folosită drept model la elaborarea normelor NCPC. Prin urmare, declanşarea procedurii are la bază unele reguli speciale în materia formei actelor de procedură, restul aspectelor ce ţin de sesizarea instanţei fiind aplicabile potrivit dreptului comun (spre exemplu, rămân incidente art. 148 şi art. 194 NCPC pentru aspectele care nu sunt acoperite de procedura specială şi de ordinul ministrului justiţiei emis în aplicarea acesteia)[1].

2. Având în vedere dispoziţiile art. 1.029 alin. (2) şi (4) NCPC, precum şi art. 1.030 alin. (3) NCPC, a fost emis Ordinul ministrului justiţiei nr. 359/C/2013, care cuprinde în anexe:

- formularul de cerere prevăzut la art. 1.029 alin. (2) NCPC – echivalent cererii de chemare în judecată;
- formularul pentru completarea sau/şi rectificarea formularului de cerere prevăzut la art. 1.029 alin. (4) NCPC;
- formularul de răspuns prevăzut la art. 1.030 alin. (3) NCPC – echivalent întâmpinării şi care prevede posibilitatea anexării unei cereri reconvenţionale formularului de răspuns. Cererea reconvenţională se va anexa prin completarea unui formular de cerere prevăzut în Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului justiţiei.

În cazul în care cererea pentru aplicarea procedurii speciale a fost formulată în temeiul art. 1.027 alin. (2) NCPC, se poate admite că cererea de sesizare a instanţei nu este obligatoriu a îmbrăca forma tipizată, care reprezintă regula în materie[2].

În forma adoptată prin ordinul ministrului justiţiei, formularele ating următoarele coordonate impuse de art. 1.029 alin. (2) NCPC: identificarea părţilor, valoarea pretenţiei, indicarea probelor şi alte elemente necesare soluţionării cauzei. Toate aceste elemente se circumscriu însă cadrului general dat de dreptul comun [spre exemplu, identificarea părţilor se va realiza potrivit art. 194 lit. a) NCPC].

3. În aplicarea art. 150 NCPC, şi în cazul formularelor de cerere din procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, odată cu formularul se depun ori se trimit şi copii de pe înscrisurile de care reclamantul înţelege să se folosească.

4. Tot o aplicare a normei de drept comun referitoare la regularizarea cererii cuprinsă în art. 200 NCPC o reprezintă şi reglementarea din alin. (4) al art. 1.029 NCPC. Astfel, transmiţându-i formularul prevăzut în Anexa nr. 2 la Ordinul ministrului justiţiei

[1] A se vedea *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 148 şi art. 194 NCPC.

[2] Pentru opinia că utilizarea formularului nu trebuie absolutizată, a se vedea V. Dănăilă, *op. cit.*, p. 629.

nr. 359/C/2013, instanţa îi pune în vedere reclamantului să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informaţii sau înscrisuri suplimentare în cazul în care constată vicii ale formularului iniţial. Completarea/rectificarea formularului trebuie să aibă loc în termenul stabilit de instanţă şi să fie comunicat odată cu solicitarea de completare/rectificare a formularului, sub sancţiunea anulării cererii[1)].

Art. 1.030. Desfășurarea procedurii

(1) Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă este scrisă și se desfășoară în întregul ei în camera de consiliu.

(2) Instanța poate dispune înfățișarea părților, dacă apreciază acest fapt ca fiind necesar sau la solicitarea uneia dintre părți. Instanța poate să refuze o astfel de solicitare în cazul în care consideră că, ținând cont de împrejurările cauzei, nu sunt necesare dezbateri orale. Refuzul se motivează în scris și nu poate fi atacat separat.

(3) După primirea formularului de cerere completat corect, instanța va trimite de îndată pârâtului formularul de răspuns, însoțit de o copie a formularului de cerere și de copii de pe înscrisurile depuse de reclamant.

(4) În termen de 30 de zile de la comunicarea actelor prevăzute la alin. (3), pârâtul va depune sau trimite formularul de răspuns completat corespunzător, precum și copii de pe înscrisurile de care înțelege să se folosească. Pârâtul poate să răspundă prin orice alt mijloc adecvat, fără utilizarea formularului de răspuns.

(5) Instanța va comunica de îndată reclamantului copii de pe răspunsul pârâtului, cererea reconvențională, dacă este cazul, precum și de pe înscrisurile depuse de pârât.

(6) Dacă pârâtul a formulat cerere reconvențională, reclamantul, în termen de 30 de zile de la comunicarea acesteia, va depune sau va trimite formularul de răspuns completat corespunzător ori va răspunde prin orice alt mijloc.

(7) Cererea reconvențională care nu poate fi soluționată în cadrul prezentei proceduri întrucât nu sunt îndeplinite cerințele prevăzute la art. 1.026 va fi disjunsă și judecată potrivit dreptului comun.

(8) Instanța poate solicita părților să furnizeze mai multe informații în termenul pe care îl va stabili în acest scop, care nu poate depăși 30 de zile de la primirea răspunsului pârâtului sau, după caz, al reclamantului.

(9) Instanța poate încuviința și alte probe în afara înscrisurilor depuse de părți. Nu vor fi însă încuviințate acele probe a căror administrare necesită cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale.

(10) În cazul în care instanța a fixat un termen pentru înfățișarea părților, acestea trebuie citate.

(11) Ori de câte ori instanța stabilește un termen în vederea îndeplinirii unui act de procedură, va înștiința partea interesată de consecințele nerespectării acestuia.

Comentariu

1. Instituirea acestei proceduri speciale a presupus inclusiv prevederea desfăşurării ei în întregime în camera de consiliu, spre deosebire de cadrul general al procesului civil, care presupune atât etapa cercetării procesului, desfăşurată în camera de consiliu[2)], cât şi pe cea a desfăşurării sale în şedinţă publică, potrivit art. 244 NCPC.

[1)] A se vedea şi *supra*, vol. I, comentariul de la art. 176 NCPC.

[2)] A se vedea comentariul de la art. 240 NCPC, inclusiv din perspectiva dispoziţiilor tranzitorii instituite prin Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată

2. Caracterul special al procedurii este dat şi de faptul că aceasta este declarată ca fiind o procedură scrisă[1)], citarea părţilor fiind, în această procedură, o măsură excepţională, derogatorie de la dreptul comun, însă permisă de către acesta potrivit art. 153 alin. (1) NCPC.

În această procedură, înfăţişarea părţilor poate fi solicitată nu numai de către instanţă, ci şi de către părţi, însă instanţa poate respinge o astfel de solicitare, prin pronunţarea unei încheieri (premergătoare) în care motivează refuzul şi care nu poate fi atacată decât odată cu fondul. Deşi permisă în mod expres de lege, soluţia renunţării la principiul oralităţii va trebui să respecte totuşi celelalte principii fundamentale ale procesului civil – contradictorialitatea, nemijlocirea şi respectarea dreptului la apărare[2)].

În cazul în care dispune înfăţişarea părţilor, citarea va trebui să respecte regulile dreptului comun în materie.

3. Art. 1.030 alin. (3)-(7) stabileşte, de asemenea, o procedură specială care cuprinde cadrul în care pârâtul îşi poate formula apărările şi depune cererea reconvenţională.

Astfel, după ce, în condiţiile art. 1.029 alin. (4) NCPC, instanţa a primit formularul de cerere completat corect, aceasta va trimite de îndată pârâtului formularul de răspuns, însoţit de o copie a formularului de cerere şi de copii de pe înscrisurile depuse de reclamant. În legătură cu formularul de răspuns, deşi forma acestuia nu a fost prevăzută în mod expres ca fiind necesar a fi reglementată prin ordin al ministrului justiţiei, precum în cazul celorlalte formulare, pentru identitate de raţiune, Anexa nr. 3 a acestuia cuprinde şi un formular care poate fi folosit de pârât în cadrul procedurii, însă care, aşa cum se prevede în mod expres în Preambulul Anexei, nu este obligatoriu, ci are doar scopul de a facilita transmiterea informaţiilor de către pârât.

Având, practic, regimul unei întâmpinări şi în lipsa unei prevederi exprese contrare, depunerea formularului de răspuns este obligatorie[3)] şi trebuie să se realizeze în termen de 30 de zile de la comunicarea actelor prevăzute la art. 1.030 alin. (3) NCPC, însoţită de copii de pe înscrisurile de care pârâtul înţelege să se folosească. Utilizarea formularului de răspuns este, aşa cum am mai menţionat, opţională pentru pârât.

Odată cu formularul de răspuns, pârâtul poate depune şi cererea reconvenţională (care, potrivit formularului de răspuns prevăzut în Anexa nr. 3 la Ordinul ministrului justiţiei menţionat anterior, poate fi depusă prin completarea unui formular de cerere, fără însă ca această soluţie să fie obligatorie pentru cel în cauză). Ceea ce este obligatoriu însă este respectarea art. 209 alin. (4) NCPC, şi anume depunerea cererii reconvenţionale odată cu întâmpinarea, sub sancţiunea decăderii[4)].

în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013. Normele tranzitorii instituite pentru dreptul comun nu au însă incidenţă asupra procedurii speciale care reglementează soluţionarea cauzei în întregime în camera de consiliu, prin urmare, prevederile Legii nr. 2/2013 în materie nu vor avea incidenţă în cazul procedurii privind cererile cu valoare redusă.

[1)] A se vedea comentariul de la art. 15 NCPC. Acest articol permite stabilirea prin lege a situaţiilor în care cauza să se judece numai pe baza actelor depuse la dosar.

[2)] A se vedea V. Dănăilă, *op. cit.*, p. 633. Cu privire la principiile fundamentale ale procesului civil, a se vedea *supra*, vol. I, comentariile *sub* art. 13, art. 14, art. 15 şi art. 16 NCPC.

[3)] Potrivit art. 208 NCPC.

[4)] A se vedea *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 209 alin. (4) NCPC.

Toate aceste acte (formularul de răspuns, cererea reconvenţională şi înscrisurile depuse de pârât, după caz) vor fi comunicate de îndată reclamantului, care, în cazul depunerii cererii reconvenţionale, are la dispoziţie 30 de zile de la comunicarea acesteia pentru a răspunde prin orice mijloc, inclusiv prin depunerea sau trimiterea unui formular de răspuns completat corespunzător. Şi în acest caz, utilizarea formularului este opţională.

Deşi regimul juridic al cererii reconvenţionale în materia acestei proceduri speciale nu diferă esenţial de cel prevăzut în dreptul comun, soluţionarea sa în acest caz comportă unele elemente speciale. Astfel, pe lângă condiţiile prevăzute de dreptul comun, cererea reconvenţională trebuie să îndeplinească şi cerinţele prevăzute la art. 1.025 NCPC. Dacă instanţa constată că cererea reconvenţională nu respectă condiţiile de admisibilitate prevăzute la art. 1025 NCPC, soluţia specială pe care instanţa o poate adopta este disjungerea cererii şi judecarea potrivit dreptului comun. În ceea ce priveşte celelalte aspecte legate de admisibilitatea cererii reconvenţionale provenite din dreptul comun, rămân aplicabile regulile generale.

4. Alin. (8) al art. 1.030 NCPC prevede că, în scopul soluţionării cauzei, instanţa poate solicita părţilor *să furnizeze mai multe informaţii*, într-un termen pe care îl va stabili şi care, în vederea menţinerii celerităţii soluţionării cauzei, nu poate depăşi 30 de zile de la primirea răspunsului pârâtului sau, după caz, al reclamantului. Având în vedere sintagma folosită de lege, putem conchide că *informaţiile* pot reprezenta probe suplimentare sau chiar clarificări ale actelor de procedură depuse la dosar.

5. În materia probelor, deşi în mod evident, având în vedere caracterul scris al procedurii, proba cu înscrisuri este utilizată în mod principal, legea permite şi utilizarea oricăror altor mijloace de probă, în condiţiile dreptului comun, cu aplicarea suplimentară a unei condiţii de admisibilitate speciale: administrarea probei să nu necesite cheltuieli disproporţionate faţă de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenţionale. Asupra acestei condiţii instanţa se va pronunţa de la caz la caz, cu luarea în considerare a situaţiei părţilor, dar şi a necesităţii probei respective în vederea aflării adevărului.

6. În scopul asigurării previzibilităţii măsurilor dispuse, legea precizează că instanţa este obligată să înştiinţeze partea interesată de consecinţele nerespectării oricărui termen pe care aceasta îl stabileşte în vederea îndeplinirii unui act de procedură.

7. Taxarea cererii se realizează potrivit art. 6 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.

Art. 1.031. Soluționarea cererii

(1) Instanța va pronunța și redacta hotărârea în termen de 30 de zile de la primirea tuturor informațiilor necesare sau, după caz, de la dezbaterea orală.

(2) În cazul în care nu se primește niciun răspuns de la partea interesată în termenul stabilit la art. 1.030 alin. (4), (6) sau (8), instanța se va pronunța cu privire la cererea principală sau la cererea reconvențională în raport cu actele aflate la dosar.

(3) Hotărârea primei instanțe este executorie de drept.

BCU IAȘI / CENTRUL UNIVERSITAR

Comentariu

1. Prin derogare de la art. 426 alin. (5) NCPC, care stabileşte că motivarea hotărârii se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunţare, în procedura cererilor de valoare redusă în termenul de 30 de zile are loc atât pronunţarea, cât şi redactarea hotărârii. Soluţia pronunţată se va întemeia, în primul rând, pe actele aflate la dosar (efect al caracterului scris al procedurii), dar şi pe celelalte informaţii solicitate potrivit 1.030 alin. (4), (6) sau (8) NCPC. În cazul în care aceste informaţii nu sunt furnizate în termenul stabilit de instanţă, în mod evident aceasta nu se poate baza decât pe actele aflate la dosar. Menţionând însă în mod expres acest lucru, legiuitorul a dorit să responsabilizeze părţile în apărarea drepturilor lor.

2. Hotărârea pronunţată în cadrul acestei proceduri speciale este executorie de plin drept (de la pronunţare şi până la rămânerea definitivă) şi, având în vedere faptul că ea este supusă apelului, aceasta înseamnă că executarea unei astfel de hotărâri se face numai pe riscul creditorului, în condiţiile prevăzute de art. 637 NCPC (acest tip de hotărâri se execută numai pe riscul creditorului).

Art. 1.032. Cheltuieli de judecată

(1) Partea care cade în pretenţii va fi obligată, la cererea celeilalte părţi, la plata cheltuielilor de judecată.

(2) Cu toate acestea, instanţa nu va acorda părţii care a câştigat procesul cheltuielile care nu au fost necesare sau care au avut o valoare disproporţionată în raport cu valoarea cererii.

Comentariu

1. Pe lângă reafirmarea regulii de drept comun cuprinse la art. 453 alin. (1) NCPC, textul face şi o aplicare a art. 451 alin. (2) NCPC, precizând că instanţa nu va acorda părţii care a câştigat procesul cheltuielile care nu au fost necesare sau care au avut o valoare disproporţionată faţă de valoarea cererii.

2. Cheltuielile de judecată cuprind taxele judiciare de timbru şi timbrul judiciar, onorariile avocaţilor, ale experţilor şi ale specialiştilor numiţi în condiţiile art. 330 alin. (3) NCPC, sumele cuvenite martorilor pentru deplasare şi pierderile cauzate de necesitatea prezenţei la proces, cheltuielile de transport şi, dacă este cazul, de cazare, precum şi orice alte cheltuieli necesare pentru buna desfăşurare a procesului [1].

Art. 1.033. Căi de atac

(1) Hotărârea judecătoriei este supusă numai apelului la tribunal, în termen de 30 de zile de la comunicare.

(2) Pentru motive temeinice, instanţa de apel poate să suspende executarea silită, însă numai dacă se consemnează o cauţiune de 10% din valoarea contestată.

(3) Hotărârea instanţei de apel se comunică părţilor şi este definitivă.

[1] A se vedea *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 451 alin. (1) NCPC.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Comentariu

1. Hotărârea judecătoriei, ca primă instanţă, este o sentinţă, împotriva căreia poate fi exercitată numai calea de atac a apelului, ceea ce, potrivit art. 634 NCPC, atrage caracterul definitiv al hotărârii instanţei de apel, dar şi al sentinţei judecătoriei în cazul neapelării.

2. Termenul de apel este cel general în materie, şi anume 30 de zile de la comunicare[1)].

3. Suspendarea executării hotărârii primei instanţe [executorie de drept, potrivit art. 1.031 alin. (3) NCPC] se poate dispune doar de instanţa de apel şi, în vederea prezervării caracterului rapid al soluţionării cauzelor în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, numai cu condiţia plăţii unei cauţiuni în valoare de 10% din valoarea contestată.

[1)] A se vedea comentariul de la art. 468 NCPC.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul XI
Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept

Bibliografie

A.B. Arghir, *Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept: comentarii şi jurisprudenţă potrivit Noului Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015 (citată în continuare: „A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*"); G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 875-885; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, pp. 448-457; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013 (citată în continuare: „Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*"), pp. 237-257; I. Leş, *Noua procedură a evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept*, în Acta Universitatis Lucian Blaga, anul X, nr. 1/2011, pp. 140-149; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 825-836; Gh.-L. Zidaru, *Proceduri speciale: evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept*, în „Conferinţe Noul Cod de procedură civilă", Bucureşti, 2012 (citată în continuare: „Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*"), pp. 111-121.

Capitolul I
Dispoziţii generale

Comentariu general

1. Procedura evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept nu constituie o reglementare de noutate absolută pentru dreptul procesual civil român.

Aceasta întrucât legislaţia română din secolele XIX-XX a cuprins reglementări care au urmărit întărirea protecţiei drepturilor locatorilor/proprietarilor. Este cazul Legii asupra drepturilor proprietarilor rezultând din contractele de închiriere şi de arendare[1] din 30 martie 1903 (citată în continuare „*Legea asupra drepturilor proprietarilor*")[2]. Şi Codul

[1] În a cărei expunere de motive se arăta că „Experienţa a dovedit, că aplicarea dispoziţiunilor aflate în legea noastră de procedură, cu privire la efectul obligaţiunilor ce izvorăsc din contractele de locaţiune, dau loc la multe mijloace de şicane, de care debitorul urmărit se serveşte cu profusiune, pentru a îngreuna şi de multe ori a zădărnici drepturile proprietarului (...)", şi că proiectul de lege avea drept scop „de a înlătura greutăţile întâmpinate de proprietarul urmăritor, de a înlătura nedreptele împotriviri prin intervenţiuni şi contestaţiuni, cari constituiesc mari piedici la realizarea dreptului proprietarului" şi de a face ca „dreptul proprietarului să fie înconjurat de astfel de garanţii încât realizarea lui să nu fie zădărnicită, nici întârziată" [a se vedea Expunerea de motive la proiectul Legii asupra drepturilor proprietarilor rezultând din contractele de închiriere şi de arendare, în D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultând din contractele de închiriere şi de arendare. Adnotată cu dezbaterile parlamentare, doctrină şi jurisprudenţă*, ed. a 2-a, Ed. Samitca, Craiova, 1915, p. 3 (citată în continuare: „D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*")] – argumente care îşi păstrează, în parte, actualitatea şi în prezent.

[2] În doctrina configurată în sistemul acestei reglementări se arăta sugestiv că „o necesitate socială a reclamat un procedeu special pentru realizarea drepturilor proprietarilor de imobile rurale, şi mai ales

de procedură civilă Carol al II-lea cuprindea o procedură specială[1], urgentă, în materia locaţiunii imobilelor, care favoriza realizarea cu celeritate a drepturilor locatorului.

La rândul lor, cele două reglementări mai sus amintite au fost precedate de o altă lege specială, adoptată în 1836 în Muntenia, privitoare la executarea contractelor de închiriere şi de arendare[2].

2. Reglementări speciale în materie de evacuare sunt consacrate şi de legislaţiile procesual civile străine, fiind de amintit, cu titlu de exemplu, dispoziţiile art. 657-669 C. pr. civ. it., dar mai ales procedura specială, sumară, privind evacuarea locatarilor şi ocupanţilor, prevăzută de art. 4701-4735 din Codul de procedură civilă al statului nord-american Louisiana, care, împreună cu primele două reglementări naţionale mai sus amintite, a constituit sursă de inspiraţie pentru legiuitorul român[3],[4].

---

pentru acei de imobile urbane. Dacă dreptul sfânt de apărare a creat procedura dreptului comun, plină de formalităţi, termene, preparatorii, căi de atac, cu întregul lor alai de tărăgăniri, o seamă de alte numeroase împrejurări au militat pentru dobândirea unui regim excepţional de procedură spre apărarea altui drept, sfânt şi el: dreptul de proprietate. Dreptul proprietarului, urmărit după sfatul procedurei comune, se realiza atât de greu şi aşa de târziu, încât de multe ori devenea iluzor" – a se vedea V. Benişache, *Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultînd din contractele de închiriere şi de arendare*, Artistica Tipo-litografie Arthur Orghidan, Brăila, 1913, introducere, p. I; pentru analiza, pe larg, a *Legii asupra drepturilor proprietarilor*, ce a relevat şi multe dintre neajunsurile acestei reglementări, a se vedea, printre altele: D. Alexandresco, *Explicaţiunea teoretică şi practică a dreptului civil român în comparaţiune cu legile vechi şi cu principalele legislaţiuni civile*, ed. a 2-a, Tipografia „Cartea medicală", Bucureşti, 1926, t. IX, pp. 333-367; D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*; V. Benişache, *Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultînd din contractele de închiriere şi de arendare*, *precit.*; *idem*, *Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultînd din contractele de închiriere şi de arendare adnotată* (Partea a II-a), Imprimeriile „Independenţa", Bucureşti, 1922; C. Botez, E. Barasch, *Noua lege a chiriilor şi legea proprietarilor*, ed. 1, Ed. Librăriei „Universala" Alcalay & Co., Bucureşti, 1927; G.I. Demetriu, *Călăuza proprietarului şi chiriaşului*, Ed. Librăriei Leon Alcalay, Bucureşti, 1909, pp. 11-35 şi 51-84.

[1] Reglementată la art. 469-479 din codul mai sus amintit.

[2] A se vedea în acest sens, precum şi, pe larg, despre originea *Legii asupra drepturilor proprietarilor*, D. Alexandresco, *op. cit.*, pp. 333-335.

[3] Acest împrumut legislativ nu poate surprinde, dată fiind consistenţa afinităţilor celor două sisteme procesual civile cu tradiţia juridică romanistă {pentru evoluţia istorică a Codului civil şi a Codului de procedură civilă ale statului nord-american Louisiana, a se vedea, *e.g.*: A.N. Yiannopoulos, *The Civil Codes of Louisiana*, în *Civil Law Commentaries*, vol. 1, issue 1, iarna 2008, pp. 1-23; H.G. McMahon, *The Louisiana Code of Civil Procedure*, în *Louisiana Law Review*, vol. XXI, nr. 1, decembrie 1960, pp. 1-52; *idem*, *The Proposed Louisiana Code of Practice: A Synthesis of Anglo-American and Continental Civil Procedures*, în *Louisiana Law Review*, vol. XIV, nr. 1, decembrie 1953, pp. 36-61 [proiectul noului Cod de procedură civilă al statului nord-american Louisiana – reglementare intrată în vigoare la data de 1 ianuarie 1961 – este calificat de ultimul autor citat (p. 60) ca fiind un produs de sinteză a procedurilor civile anglo-americană şi continentală], şi J.-R. Trahan, *The Continuing Influence of le Droit Civil and el Derecho Civil in the Private Law of Louisiana*, în *Louisiana Law Review*, vol. 63, nr. 4, vara 2003, pp. 1019-1066; articolele pot fi consultate şi online, la adresele *http://www.law.tulane.edu/uploadedFiles/Institutes_and_Centers/Eason_Weinmann/v01i01-Yiannopoulos(1).pdf*, *http://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2874&context=lalrev*, *http://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2053&context=lalrev* şi, respectiv, *http://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6002&context=lalrev*}.

[4] În sensul, parţial corect, că sursa de inspiraţie a procedurii speciale analizate s-ar regăsi în Codul de procedură civilă Carol al II-lea din 1940 şi Codul de procedură civilă italian, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 2, notele 1 şi 2.

3. Procedura de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept este una **specială**[1], **facultativă, sumară**[2] **şi expeditivă**[3],[4], **contencioasă**[5], însoţită de o serie de **garanţii**

[1] În doctrină, fără a se nega totuşi principial utilitatea procedurii de evacuare, s-a ridicat şi întrebarea dacă această procedură specială are o justificare temeinică în raport cu împrejurarea că unul dintre obiectivele principale ale NCPC a fost acela de a favoriza accelerarea procedurii judiciare în materie civilă, fiind avansată, ca exemplu, îndatorirea judecătorului de a stabili termene scurte de judecată [a se vedea I. Leş, *Noua procedură a evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept*, în Acta Universitatis Lucian Blaga, anul X, nr. 1/2011 (citată în continuare: „I. Leş, *Noua procedură a evacuării*"), p. 141]. Într-adevăr, celeritatea procedurii se poate asigura şi prin recursul la mecanismele dreptului comun, însă procedura de evacuare analizată se caracterizează nu doar prin rapiditate, ci şi, în egală măsură, prin caracterul sumar (*e.g.*: soluţionarea litigiului fără citarea părţilor; organizarea unor dezbateri sumare; limitarea mijloacelor de apărare ale pârâtului), ce nu putea fi configurat de dispoziţiile dreptului comun, care pun accentul pe asigurarea plenară a principiilor contradictorialităţii, dreptului la apărare, dar şi egalităţii părţilor.

[2] A se vedea, în acest sens, şi: A.B. Arghir, *Procedura evacuării*; D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.831 NCC, p. 1998.

[3] Jurisprudenţa a evidenţiat deja caracterul urgent al procedurii speciale analizate, arătându-se că acesta rezultă din dispoziţiile exprese ale art. 1.042 alin. (2) NCPC, din modalitatea de citare, din faptul că întâmpinarea nu este obligatorie, din termenul scurt de apel, din inadmisibilitatea formulării cererii reconvenţionale (a se vedea Trib. Bucureşti, s. a VI-a civ., dec. nr. 1114 din 2 decembrie 2014, definitivă, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 25-26).

Spre comparaţie, amintim şi unele date statistice referitoare la durata medie de soluţionare în fond, de către judecătorii, a proceselor în materie de evacuare: 334 de zile în anul 2013, respectiv 326 de zile în anul 2014 [a se vedea Raportul Consiliului Superior al Magistraturi privind starea sistemului judiciar în anul 2014 (p. 81) – disponibil pe *website*-ul acestei instituţii, la adresa: *http://www.csm1909.ro/csm/index.php?cmd=24*].

[4] În practica instanţelor din statul nord-american Louisiana s-a reţinut, cu referire la reglementarea procesual civilă de drept comun locală, că aceasta a intenţionat să confere mijloace rapide şi eficace pentru punerea locatorului în posesie, lăsând celelalte chestiuni izvorând din contract să fie soluţionate la momentul potrivit, după ce a fost obţinută posesia (a se vedea decizia pronunţată în cauza *Walker c. Vanwinkle*, citată în dec. nr. 1184 din 10 iulie 1964 a Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, aceasta din urmă pronunţată în cauza *Lawrence L. Golden, Sr., d/b/a Golden Oil Company c. Paul Pesson*, disponibilă în platforma juridică *Ravel Law* – deciziile instanţelor statului nord-american Louisiana, citate *infra*, pot fi, de asemenea, consultate în platforma juridică amintită); s-a mai reţinut că procedura rigidă de evacuare reglementată de C. pr. civ. Louisiana este inflexibilă şi că respectarea literală a exigenţelor sale, în ceea ce priveşte acţiunile locatorului, locatarului sau ale instanţei, este sacramentală pentru validitatea sa (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 6208 din 6 februarie 1974, pronunţată în cauza *Harry Herman c. Style Line Greetings, Inc. et al.*); a se vedea şi Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 5044 din 3 iulie 1975, pronunţată în cauza *Himbola Manor Apartments c. Geraldine Allen*, unde s-a reţinut că tristeţea unei evacuări, în special în cadrul unui proiect rezidenţial destinat închirierii sprijinit la nivel federal, se îndreaptă către acele autorităţi care creează şi implementează aceste proiecte, instanţa neputând să rescrie clauzele unor asemenea contracte ori să ignore caracterul explicit al clauzelor contractului de locaţiune din motive sentimentale.

[5] În sensul că procedura specială analizată are caracter contencios, motivându-se că reclamantul urmăreşte ca instanţa de judecată să stabilească un „drept potrivnic" faţă de pârât, prin emiterea unui titlu executoriu opozabil acestuia din urmă, şi că, în mod evident, există un conflict între interesul reclamantului de a dobândi/redobândi posesia şi folosinţa imobilului, prin evacuarea pârâtului, şi interesul pârâtului de a folosi sau ocupa imobilul în continuare, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 26-28, inclusiv jurisprudenţa, în sensul caracterului necontencios al procedurii speciale de evacuare, acolo citată, cu nota critică a autorului; autorul mai arată că stabilirea caracterului contencios sau necontencios al unei cereri se realizează prin raportare la cele două condiţii stabilite de lege (cererea să presupună intervenţia

procedurale – instituite în special[1)] în favoarea locatorului/proprietarului-reclamant, ale cărui interese sunt mai puternic protejate în raport cu fostul locatar/ocupantul-pârât, a cărui poziţie procesuală este mai slabă –, dintre care sunt de amintit, în principal, următoarele:

- stabilirea obligatorie a domiciliului procesual al pârâtului la locul imobilului şi, în cazul imobilului închis, comunicarea actelor de procedură prin afişare la uşa imobilului;
- judecarea cererii de evacuare pentru neplata chiriei/arendei, întemeiată pe un contract de locaţiune care constituie titlu executoriu pentru plata chiriei/arendei, fără citarea pârâtului;
- soluţionarea cererii de urgenţă (cu dezbateri sumare în cazul în care judecarea are loc cu citarea părţilor);
- lipsa obligaţiei pârâtului de a depune întâmpinare;
- interdicţia introducerii cererii reconvenţionale sau de a recurge la unele modalităţi de intervenţie forţată;
- caracterul executoriu al hotărârii de evacuare; interdicţia suspendării executării hotărârii de evacuare;
- termenul prescurtat de apel.

Art. 1.034. Domeniu de aplicare

(1) Dispozițiile prezentului titlu se aplică în litigiile privind evacuarea din imobilele folosite sau, după caz, ocupate fără drept de către foștii locatari sau alte persoane.

(2) În sensul prezentului titlu, termenii de mai jos au următorul înțeles:

a) locațiune - orice locațiune scrisă sau verbală, incluzând și sublocațiunea;

b) locatar - locatarul principal, chiriaș sau arendaș, sublocatarul sau un cesionar al locatarului, indiferent dacă persoana care solicită evacuarea este locatorul sau sublocatorul ori dobânditorul imobilului;

c) locator - locatorul principal, sublocatorul, cesionarul și dobânditorul imobilului;

---

instanţei; cererea să nu urmărească stabilirea unui drept potrivnic faţă de o altă persoană), iar nu prin raportare la unele chestiuni de natură procedurală, precum citarea sau necitarea părţilor sau obligativitatea ori facultatea depunerii întâmpinării.

[1)] Încă din etapa elaborării proiectului NCPC au existat critici, unele vehemente, la adresa noii proceduri [a se vedea avizul (favorabil) al Plenului Consiliului Superior al Magistraturii – Hotărârea nr. 1187/2008 (pp. 46-48) – referitor la proiectul Codului de procedură civilă, în care se aprecia că prin procedura specială preconizată se instituia o protecţie excesivă a drepturilor locatorului, rupându-se în mod iremediabil echilibrul dintre drepturile şi obligaţiile acestuia, pe de o parte, şi drepturile şi obligaţiile locatarului, pe de altă parte; în aviz se mai arăta că statul român a trebuit să moştenească din perioada comunistă o penurie acută de locuinţe de închiriat la un preţ rezonabil, având de protejat dreptul de proprietate al locatorilor, pe de o parte, şi de respectat drepturile sociale ale locatarilor, pe de altă parte, cu observaţia că interesele legitime ale colectivităţii cer într-un asemenea caz o repartiţie echitabilă a sarcinii sociale şi financiare pe care o presupun transformarea şi reforma imobilelor în ţară; Consiliul Superior al Magistraturii mai arăta că orice reglementare adoptată în această materie extrem de complexă şi sensibilă din punct de vedere social (în care se pune problema concilierii intereselor antagoniste ale proprietarilor şi locatarilor) trebuie să respecte un raport rezonabil de proporţionalitate între mijloacele folosite şi scopul vizat, de natură să asigure acel „echilibru just" care trebuie păstrat între exigenţele interesului general al comunităţii şi imperativele protejării drepturilor fundamentale ale individului; a institui o procedură specială, se mai sublinia în aviz, prin care să se protejeze exclusiv drepturile locatorului – în condiţiile în care protecţia chiriaşilor nu este realizată decât într-o măsură extrem de redusă şi total insuficientă pe planul dreptului substanţial – este inacceptabil; se concluziona că, pentru valorificarea drepturilor locatorului, este suficientă procedura de drept comun, iar în anumite cazuri şi procedura ordonanţei preşedinţiale, cu atât mai mult cu cât prin NCPC se asigură o celeritate sporită a procesului şi, totodată, eficienţa acestuia].

d) imobil - construcția, terenul cu sau fără construcții, împreună cu accesoriile acestora;

e) ocupantul - oricare persoană, alta decât proprietarul sau locatarul, care ocupă în fapt imobilul cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului;

f) proprietar - titularul dreptului de proprietate asupra imobilului, inclusiv locatarul.

Comentariu

1. Articolul 1.034 alin. (1) NCPC delimitează domeniul de aplicare a procedurii speciale analizate, care guvernează litigiile privind evacuarea din imobilele folosite sau, după caz, ocupate fără drept de către foștii locatari sau alte persoane.

2. Evacuarea poate privi, așadar, pe de o parte, pe **fostul locatar**, care a folosit în temeiul unui titlu imobilul, iar, pe de altă parte, pe **terțul care ocupă fără drept imobilul**. Factorul comun îl reprezintă, așadar, folosirea/ocuparea fără drept a imobilului a cărui evacuare se solicită.

3. Cu toate acestea, din economia reglementării[1] reiese că, pe calea procedurii speciale analizate, locatorul poate obține și plata chiriei sau arendei.

4. Pe de altă parte, pentru plata de despăgubiri ori pentru realizarea altor drepturi izvorând din contract sau din lege, locatorul are deschise doar căile procedurale prevăzute de art. 1.035 alin. (3), și anume procedura ordonanței de plată, procedura cu privire la cererile cu valoare redusă ori procedura de drept comun[2].

5. Alineatul (2) al art. 1.034 NCPC instituie un set de definiții legale[3] ale unora dintre termenii utilizați în procedura specială analizată[4]:

i) **locațiune** – definită ca orice locațiune scrisă sau verbală[5], incluzând și sublocațiunea[6]. Sunt subînțelese ca intrând în noțiunea de „locațiune" și cele două varietăți ale acestui contract, respectiv închirierea și arendarea;

ii) **locatar** – definit ca locatarul principal, chiriaș sau arendaș, sublocatarul[7] sau un

---

[1] A se vedea dispozițiile art. 1.042 alin. (4) NCPC.

[2] Aici NCPC se depărtează de cele două reglementări din secolul trecut amintite, care permiteau locatorului de imobile recursul la procedura specială și în scopul realizării altor drepturi izvorând din contractul de locațiune sau din lege (a se vedea dispozițiile art. 1 din *Legea asupra drepturilor proprietarilor* și ale art. 469 din Codul de procedură civilă Carol al II-lea).

[3] Conferindu-le uneori, cum s-a remarcat deja în literatura juridică de specialitate (a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1325), și unele conotații specifice, precum în cazul noțiunilor de „proprietar", „locator" și „locatar".

[4] A se vedea și dispozițiile similare ale art. 4704 C. pr. civ. Louisiana.

[5] Referirea putea și lipsi, în condițiile în care forma scrisă nu constituie o condiție de validitate a contractului de locațiune (a se vedea dispozițiile art. 1.781 NCC).

[6] Este avută în vedere, desigur, și subînchirierea.

Totodată, așa cum rezultă din celelalte definiții cuprinse la art. 1.034 NCPC, procedura este aplicabilă și în caz de cesiune a contractului de locațiune și de înstrăinare a bunului dat în locațiune (a se vedea, în același sens, și A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 32).

[7] În practica instanțelor statului nord-american Louisiana s-a reținut că sublocatarii nu sunt îndreptățiți la citare în procesul pornit de proprietarul-locator împotriva locatarilor principali decât în cazul în care dreptul lor de a ocupa imobilul a fost dobândit direct de la proprietar, dar că intenția reglementării privitoare la evacuare este aceea de a fi notificată partea al cărei drept de a ocupa imobilul este afectat, în speță sublocatarii; s-a mai reținut că art. 4704 C. pr. civ. Louisiana definește – similar reglementării autohtone analizate – „locatarul" ca fiind și „sublocatarul, indiferent dacă persoana care solicită evacuarea este locatorul sau sublocatorul", astfel încât în speță reclamanții sublocatari sunt „locatari" îndreptățiți la

cesionar al locatarului, indiferent dacă persoana care solicită evacuarea este locatorul sau sublocatorul ori dobânditorul imobilului[1),2)];

iii) **locator** – înţeles ca locatorul principal, sublocatorul, cesionarul[3)] şi dobânditorul imobilului;

---

notificare; interpretarea este întărită, s-a mai statuat, de dispoziţiile art. 4702 C. pr. civ. Louisiana, care impun proprietarului obligaţia de a notifica „ocupanţii", persoane care au mai puţine drepturi asupra imobilului decât sublocatarii (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. CA-4820 din 12 mai 1986, pronunţată în cauza *Father John Shataka, et al. c. Barbara Bragg şi Jackson A. Smith*, unde s-a mai reţinut că titularului dreptului de proprietate trebuie să i se ofere o recuperare expeditivă a posesiei imobilului când dreptul locatarului de a ocupa imobilul a încetat – necesitate asigurată de C. pr. civ. Louisiana –, dar că cerinţa notificării locatarului garantează drepturile celor care ocupă imobilul, realizându-se o echilibrare între interesele proprietarilor şi cele ale sublocatarilor).

Jurisprudenţa instanţelor menţionate abundă în exemple de acţiuni în evacuare introduse de locatorul principal împotriva unui sublocatar, inclusiv cazuri în care dreptul de a reintra în posesia imobilului, afirmat de locator, se întemeiază doar pe pretinsa încetare a locaţiunii principale, şi nu pe o acţiune sau inacţiune necorespunzătoare din partea sublocatarului; s-a reţinut că, deşi reclamanţii aveau libertatea de a alege calea mai lentă la care îi îndemnau pârâţii (să iniţieze procedura de evacuare mai întâi doar împotriva locatarului principal şi apoi împotriva sublocatarului dacă şi numai dacă sublocatarul refuza să părăsească imobilul în prezenţa hotărârii de evacuare împotriva locatarului principal), nicio reglementare nu o impune – a se vedea United States District Court, E.D. Louisiana, dec. nr. 97-3496 din 30 ianuarie 1998, pronunţată în cauza *Roger Perino, et al. c. Collins Pipeline Co., et al.*, inclusiv precedentele judiciare acolo citate.

[1)] NCC (art. 1.807) consacră în favoarea locatorului dreptul la acţiune directă împotriva sublocatarului pentru plata chiriei ori pentru executarea celorlalte obligaţii asumate prin contractul de sublocaţiune.

[2)] În jurisprudenţa instanţelor statului nord-american Louisiana s-a reţinut că procedura de evacuare nu constituie o tulburare care să constituie temei pentru exercitarea acţiunii posesorii (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 25091-CA din 22 septembrie 1993, pronunţată în cauza *Leroy Jackson şi Donna Jackson c. Campco of Monroe, Inc.*; în aceeaşi hotărâre, făcându-se referire la unele precedente judiciare, s-a mai reţinut că un detentor precar, precum locatarul, este prezumat a poseda pentru altul, fără a putea pune în discuţie titlul locatorului; instanţa a mai arătat că procedura de evacuare permite locatorului sau proprietarului unui imobil să îl evacueze pe locatar sau ocupant fără a întâmpina dificultăţile şi întârzierile implicate de soluţionarea unei acţiuni petitorii). Într-o altă cauză s-a statuat că hotărârea dată în soluţionarea unei acţiuni posesorii, prin care s-a stabilit că posesia apelantului era precară şi că acesta nu mai era îndreptăţit în continuare la posesie, sprijină hotărârea de evacuare în cauză, întrucât recunoaşte că, după finalizarea litigiului privind posesia, evacuarea pe calea procedurii sumare poate fi realizată (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 14120 din 6 mai 1980, pronunţată în cauza *John C. Skannal c. Johnny C. Jones*).

Evacuarea constituie un remediu adecvat pentru locatorul care doreşte să obţină posesia imobilului, când dreptul locatarului de a ocupa imobilul a încetat; evacuarea constituie, de asemenea, un remediu adecvat pentru proprietarul unui imobil care doreşte să evacueze ocupantul, după ce dreptul acestuia din urmă de a ocupa imobilul a încetat; s-a mai reţinut că art. 4702 C. pr. civ. Louisiana constituie temeiul acestui din urmă remediu, fiind destinat să acorde proprietarului imobilului mijloace sumare pentru evacuarea ocupantului, fără a fi ţinut de greutăţile şi întârzierile impuse de o acţiune petitorie (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 8310 din 30 iunie 1981, pronunţată în cauza *George J. Champagne, Jr., et al. c. Andrew Broussard, et. ux*).

Într-o altă cauză s-a dispus anularea unei hotărâri de evacuare a văduvei din imobilul pe care îl ocupa de la data decesului soţului ei, arătându-se că proprietatea aparţinea comunităţii care existase între soţul decedat şi văduva sa şi că aceasta din urmă avea dreptul de a ocupa imobilul (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 10357 din 28 aprilie 1965, pronunţată în cauza *J. Norman Coon c. Elgin Miller*, *apud* H.G. McMahon, *Procedure: Civil Procedure*, în *Louisiana Law Review*, vol. 26, nr. 3, aprilie 1966, pp. 596-597).

[3)] Includerea cesionarului în sfera noţiunii de „locator" are sens în ipoteza evacuării terţului care ocupă fără drept imobilul, întrucât cesionarul dobândeşte dreptul de a folosi imobilul dat în locaţiune, potrivit dispoziţiilor

iv) **imobil** – definit ca fiind construcţia, terenul cu sau fără construcţii, împreună cu accesoriile[1)] acestora. Aşadar, procedura specială de evacuare este aplicabilă nu doar în ipoteza spaţiilor cu destinaţie de locuinţă sau a construcţiilor, ci şi în cazul terenurilor cu sau fără construcţii[2)]. Pe cale de consecinţă, cererea întemeiată pe un contract de închiriere de bunuri mobile nu poate fi soluţionată potrivit procedurii speciale analizate, urmând a fi introdusă şi judecată potrivit procedurii de drept comun[3)];

v) **ocupant** – reprezentând oricare persoană, alta decât proprietarul sau locatarul, care ocupă în fapt imobilul cu sau fără permisiunea[4)] ori îngăduinţa[5)] proprietarului[6)]. Considerăm că noţiunea de „ocupant" exclude nu doar proprietarul şi locatarul, ci şi orice altă persoană

art. 1.808 alin. (1) NCC, având drepturile şi fiind ţinut de obligaţiile locatarului izvorâte din contractul de locaţiune.

1) Bunul accesoriu (definit ca acel bun care a fost destinat, în mod stabil şi exclusiv, întrebuinţării economice a altui bun, atât timp cât satisface această utilizare) urmează situaţia juridică a bunului principal, inclusiv în caz de înstrăinare sau de grevare a bunului principal [a se vedea dispoziţiile art. 546 alin. (1) şi (3) NCC]; în cazul clădirilor sau ansamblurilor rezidenţiale în care există spaţii cu destinaţie de locuinţă sau cu altă destinaţie având proprietari diferiţi, părţile comune (*i.e.* părţile din clădire care, fiind destinate întrebuinţării spaţiilor respective, nu pot fi folosite decât în comun) constituie bunuri accesorii în sensul dispoziţiilor art. 546 NCC (a se vedea art. 648 NCC). Una dintre obligaţiile principale ale locatorului vizează predarea bunului împreună cu toate accesoriile sale în stare corespunzătoare utilizării acestuia, al cărei corelativ îl constituie obligaţia locatarului de a restitui bunul la încetarea, din orice cauză, a contractului de locaţiune [art. 1.796 lit. d) NCC].

2) În doctrină s-a opinat, cu referire la ipoteza evacuării de pe un teren fără construcţie, că ar fi vorba despre evacuarea unei persoane care locuieşte într-o rulotă sau într-o altă construcţie improvizată (a se vedea V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 408).

3) Pentru o soluţie jurisprudenţială similară pronunţată sub imperiul *Legii asupra drepturilor proprietarilor*, a se vedea Trib. Ilfov, III, C.C., hot. din 24 octombrie 1913, citată în D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*, p. 36.

4) În jurisprudenţa instanţelor statului nord-american Louisiana s-a reţinut că, odată ce s-a stabilit că reclamanţii sunt proprietarii aparenţi ai imobilului, că pârâta a ocupat imobilul cu permisiunea unui fost proprietar sau a unui fost ocupant, că dreptul de a ocupa imobilul a încetat şi că notificările necesare au fost efectuate, reclamanţii sunt îndreptăţiţi să urmeze procedura sumară de evacuare [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 14365 din 2 decembrie 1980, pronunţată în cauza *Thomas H.B. Rankin, Jr., Jane W. Rankin şi Alex W. Rankin c. Rosie Garland (a/k/a Rosa Garland, & a/k/a Mrs. R. T. Garland)*].

5) În practica instanţelor din statul nord-american Louisiana s-a dispus evacuarea prin procedura sumară a pârâţilor care ocupau imobilul fără nicio înţelegere anterioară cu proprietarii (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 217 din 22 mai 1961, pronunţată în cauza *Gloria Gross şi Paul N. Gross c. William Brooks*, precum şi precedentele judiciare acolo citate); în speţă, pârâţii susţinuseră că reglementarea procesual civilă din Louisiana – care, la art. 4704, consacră o definiţie noţiunii de „ocupant", ce a putut constitui o sursă de inspiraţie şi pentru legiuitorul român (*"Occupant" includes [...] any person occupying immovable property by permission or accommodation of the owner*) – se aplică ocupantului unui imobil deţinut cu încuviinţarea proprietarului şi că, prealabil aplicării reglementării, trebuie să existe un fel de înţelegere între proprietar şi ocupant – argument respins de instanţă.

Într-o altă decizie s-a statuat că procedura sumară de evacuare este strict limitată la acele împrejurări în care a existat un anumit raport contractual între părţi, expres sau tacit, în legătură cu ocuparea imobilului şi că ocupantul evacuat fie a fost locatar sau arendaş, fie a ocupat imobilul cu permisiunea sau îngăduinţa proprietarului (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 2879 din 4 martie 1968, pronunţată în cauza *James W. Stroughter c. Corneliei Blanton*; în speţa citată instanţa face şi o interpretare gramaticală a definiţiei legale a noţiunii de „ocupant", arătând că sintagma „şi oricare persoană care ocupă imobilul cu permisiunea sau îngăduinţa proprietarului" vizează toate categoriile de persoane expres menţionate de C. pr. civ. Louisiana, precum cele de arendaş sau de fost proprietar).

6) În doctrină s-a arătat că noţiunea de „ocupant" include persoana tolerată de către proprietar într-un imobil, care fie a ocupat iniţial acest imobil în baza unui titlu ale cărui efecte s-au stins şi proprietarul îi permite să rămână în continuare în imobil, fie a ocupat *ab initio* un imobil în absenţa oricărui titlu, cu

îngăduința proprietarului, care a tolerat această situație prin faptul că nu a solicitat evacuarea (a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1451).

Exprimăm unele rezerve față de această abordare, întrucât considerăm că procedura specială de evacuare este aplicabilă și persoanelor care au ocupat inițial imobilul fără niciun titlu și nici nu au avut niciodată permisiunea proprietarului de a ocupa imobilul respectiv.

Într-o altă interpretare, cu care suntem de acord, noțiunea de „persoană care ocupă fără drept imobilul", cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului, este explicată prin referire atât la situația toleratului, cât și la ipoteza persoanei care ocupă imobilul în fapt, fără permisiunea sau îngăduința proprietarului său, în toate cazurile, așadar, fără (pre)existența unor raporturi locative între părți (a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 640 și 642). În doctrină s-a mai opinat, în mod justificat, că pe calea procedurii speciale s-ar putea dispune evacuarea atât a celui care deține imobilul pe temeiul unui raport juridic prin care s-a transmis folosința acestuia, care însă a încetat (cazul fostului locatar, chiriaș, arendaș, sublocatar, cesionar al locatarului), cât și a oricărei persoane care ocupă imobilul fără a avea vreun titlu, indiferent dacă a existat sau nu permisiunea ori îngăduința proprietarului (toleratul și cel care ocupă abuziv un imobil) – a se vedea G. Boroi, *Unele probleme de procedură civilă în materia acțiunii în revendicare*, în *In honorem Corneliu Bîrsan*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 496 (în același sens, a se vedea și A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 53-54, unde se arată că noțiunea de „ocupant" reunește deopotrivă toleratul și uzurpatorul, iar evacuarea specială poate fi valorificată și atunci când nu există și nu a existat absolut niciun raport locativ între reclamant și pârât, sub condiția ca pârâtul să ocupe în fapt imobilul și să nu exhibe un titlu de proprietate asupra bunului ocupat).

S-a susținut însă și că legea include în noțiunea de „ocupant în fapt al unui imobil" nu numai persoana care a intrat în folosința imobilului în fapt, cu sau fără permisiunea proprietarului sau a titularului unui alt drept real care implică prerogativa folosinței bunului, ci și orice altă persoană care are obligația de predare a unui imobil ce intră în conținutul unui raport juridic, altul decât cel de locațiune sau de închiriere (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 876, unde se face referire la cazul comodatarului care s-a folosit de bun potrivit convenției de comodat, dacă aceasta a fost încheiată fără termen, al vânzătorului care continuă să ocupe imobilul, refuzând astfel să își execute obligația de predare, al uzufructuarului, al titularului dreptului de uz sau de abitație, care nu își execută obligația de predare la încetarea uzufructului). Într-o altă opinie s-a reținut că și comodatarul sau sublocatarul poate fi considerat „ocupant", în cazul acestuia din urmă în acea ipoteză în care locatarul principal, în calitate de sublocator, a încheiat cu o terță persoană, în calitate de sublocatar, un contract de sublocațiune, deși această operațiune juridică era interzisă în mod expres prin contractul principal de locațiune (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 43 și 53-54; tot în sensul că procedura specială de evacuare ar fi aplicabilă și în cazul în care între părți a fost încheiat un contract de comodat, a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 640). Totodată, s-a pus problema incidenței acestei proceduri și în relație cu contractul de leasing, arătându-se că, deși leasingul nu constituie o locațiune, iar contractul de leasing este titlu executoriu, ar putea fi concepută o aplicare extensivă [a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 113, unde se mai arată și că, chiar de nu ar fi primită o asemenea aplicare extensivă, un comodatar sau un utilizator al cărui drept de folosință a încetat ar putea fi considerat „ocupant" în sensul art. 1.034 alin. (2) lit. e) NCPC].

Apreciem că nu s-ar putea admite o aplicare extensivă a procedurii speciale de evacuare în vederea restituirii bunului în cazul contractelor de comodat și de leasing. Argumentul că un comodatar sau un utilizator al cărui drept de folosință a încetat poate fi considerat ocupant nu ține seama de ipotezele distincte de aplicare a procedurii speciale de evacuare; în plus, urmând o asemenea interpretare, nici nu ar mai fi fost nevoie de o partajare a cazurilor de evacuare (între foștii locatari și ocupanții fără drept), fostul locatar putând fi și el inclus în categoria largă de „ocupant". Apoi, contractul de leasing beneficiază de forță executorie, potrivit dispozițiilor art. 8 din O.G. nr. 51/1997 (privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, cu modificările și completările ulterioare), fără a se face distincție după cum este vorba de obligația de plată a ratei de leasing ori de cea având ca obiect restituirea bunului. La rândul său, contractul de comodat constituie în anumite cazuri (prevăzute de art. 2.157 NCC) titlu executoriu în privința obligației de restituire a bunului. În orice caz, trebuie însă ținut seama de caracterul special al procedurii analizate și de dispozițiile art. 5 alin. (3) NCPC și ale art. 10 NCC, această din urmă

care foloseşte imobilul în temeiul unui titlu (precum sublocatarul sau cesionarul contractului de locaţiune)[1];

vi) **proprietar** – definit ca titularul dreptului de proprietate[2] asupra imobilului; noţiunea include însă şi locatarul[3]. Extinderea sferei noţiunii de „proprietar" îndreptăţeşte interpretarea potrivit căreia şi locatarul [dar, având în atenţie înţelesul extins al noţiunii de „locatar", nu doar locatarul principal (chiriaş sau arendaş), ci şi sublocatarul sau cesionarul locatarului] ar putea uza de procedura specială analizată, solicitând evacuarea unui terţ care ocupă fără drept imobilul luat în locaţiune[4], atât în ipoteza în care terţul ocupă imobilul cu îngăduinţa sau permisiunea proprietarului, cât şi în cazul în care o asemenea permisiune nu i-a fost acordată. De asemenea, menţionarea locatarului este justificată şi de faptul că, în cazul sublocaţiunii, evacuarea ar putea fi cerută şi de locatarul principal[5].

6. În concluzie, raporturile de drept procesual civil guvernate de procedura analizată implică, în principiu, sub aspectul dreptului substanţial, binoamele **locator/fost locatar** şi, respectiv, **proprietar/ocupant**.

---

reglementare, cu vocaţie de regulă de drept comun, interzicând extensiunea analogică în cazul legilor care derogă de la o dispoziţie generală. De aceea, în opinia noastră, cererile de restituire a bunurilor, în temeiul unui contract de comodat sau de leasing, nu pot fi soluţionate potrivit procedurii speciale de evacuare.

Totuşi, amintim, în context, şi o decizie de speţă prin care s-a decis evacuarea pârâtei care ocupa imobilul în temeiul unui contract de comodat (a se vedea Jud. Sector 1 Bucureşti, sent. civ. nr. 14950 din 27 iunie 2013, definitivă prin neapelare, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., p. 44; în speţă, printr-un contract de comodat, încheiat între reclamantă, în calitate de comodantă, şi pârâtă, în calitate de comodatară, aceasta din urmă a primit, cu titlu de împrumut de folosinţă, o cameră, pe o perioadă de 3 ani, menţionându-se în contract că spaţiul împrumutat va fi restituit reclamantei la expirarea termenului contractual ori la încetarea contractului de muncă; reclamanta stabilise prin decizie încetarea contractului individual de muncă al pârâtei, motivat de inaptitudinea psihologică a pârâtei, constatată prin decizia organelor competente de expertiză medicală; având în vedere lipsa unui titlu al pârâtei pentru folosirea imobilului, precum şi dispoziţiile art. 1.038 şi art. 1.040 NCPC, instanţa a admis acţiunea şi a dispus evacuarea pârâtei din imobil, arătând că adoptarea unei soluţii contrare ar reprezenta o încălcare a dreptului de proprietate al reclamantei, care s-ar afla în imposibilitatea de a exercita prerogativele acestui drept al său).

[1] În practica instanţelor statului nord-american Louisiana s-a statuat că acţiunea în evacuarea soţiei din domiciliul conjugal, pe calea procedurii sumare, anterior separării judiciare este contrară conceptului de căsătorie din dreptul Louisianei, este ilegală şi contrară ordinii publice a acestui stat (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 12873 din 19 aprilie 1976, pronunţată în cauza *C. Devall Purdy c. Mary Gertrude Purdy*).

[2] În doctrină s-a arătat că, în lipsa unei distincţii a legiuitorului, procedura specială de evacuare analizată este aplicabilă deopotrivă evacuării dintr-un imobil proprietate privată şi evacuării dintr-un imobil obiect al dreptului de proprietate publică (a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1451; în acelaşi sens, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., pp. 39-40).

[3] Referirea la locatar, în cuprinsul art. 1.034 alin. (2) lit. e) NCPC, asigură doar un plus de reglementare, de vreme ce, potrivit dispoziţiilor literei f) a aceluiaşi articol, noţiunea de „proprietar" îl include şi pe locatar.

[4] A se vedea, în acelaşi sens, şi: D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 642; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, pp. 875-876; A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., p. 42.

[5] A se vedea, în acelaşi sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 827.

Jurisprudență

1. Pârâții dețin în folosință spălătoria și terasa blocului, ambele situate la etajul 8 al imobilului, conform procesului-verbal încheiat de aceștia cu Comitetul Asociației de Locatari din București, transformată ulterior în asociație de proprietari. Din acest proces-verbal se reține că dreptul de folosință a fost transmis pârâților pentru o perioadă de 49 de ani și că proprietarii locuințelor și-au exprimat acordul pentru transmiterea dreptului de folosință asupra spațiilor comune din care se solicită evacuarea pârâților.

Transformarea asociației de locatari în asociație de proprietari nu are drept consecință inopozabilitatea față de reclamantă a procesului-verbal încheiat de Comitetul Asociației de Locatari din București cu pârâții, astfel că nu se poate reține faptul că pârâții ar ocupa abuziv spațiile comune menționate.

Conform art. 1.033 și art. 1.041 NCPC (*în prezent art. 1.034 și art. 1.042 NCPC – n.n., D.-A.G.*), această procedură specială și sumară se aplică în cazul imobilelor folosite sau ocupate fără drept, iar cererea de evacuare se judecă de urgență, cu dezbateri sumare.

În cazul de față, pârâții dețin un titlu, chiar dacă nu este recunoscut de către asociația reclamantă, prin urmare, nu pot fi evacuați în baza unei proceduri sumare, așa cum legal și temeinic a hotărât prima instanță, sens în care respinge apelul, ca nefondat *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 472/A din 22 aprilie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 200-201)*.

2. Reclamanta este titulara unui drept de proprietate exclusivă asupra corpului 1 din imobil, corp compus din două camere de locuit și o cămară, iar pârâtul este titularul unui drept de proprietate exclusivă asupra corpului 2 din imobil, corp compus din 3 camere de locuit. Părțile au drept de proprietate, în cote egale, asupra băii, wc-ului și holului imobilului.

Se afirmă de către reclamantă că pârâtul, în mod abuziv, nu îi permite accesul în părțile deținute în coproprietate, astfel încât aceasta nu își poate exercita prerogativa folosinței cu privire la spațiile comune, cererea reclamantei fiind întemeiată pe dispozițiile art. 1.033-1.044 NCPC (*în prezent art. 1.034-1.045 NCPC – n.n., D.-A.G.*).

Astfel, procedura specială a evacuării este aplicabilă în litigiile privind evacuarea din imobilele folosite sau, după caz, ocupate fără drept de către foștii locatari sau alte persoane, legiuitorul definind noțiunile de „locatar" și de „ocupant".

Or, instanța a constatat că, în speță, pârâtul nu deține niciuna dintre aceste calități, el fiind proprietar exclusiv asupra corpului 2 din imobil și coproprietar, împreună cu reclamanta, asupra băii, holului și wc-ului.

Având în vedere dispozițiile speciale ale procedurii evacuării, instanța a constatat faptul că proprietarul nu poate fi evacuat din imobilul al cărui proprietar este, fie exclusiv, fie pe cote-părți. Procedura evacuării are în vedere ipoteza locatarului al cărui drept de locațiune a încetat din anumite motive, dacă locatorul dorește să intre în posesia imobilului, sau ipoteza ocupantului fără drept. Or, pârâtul nu se încadrează în niciuna dintre aceste categorii, nefiind nici locatar, nici ocupant fără drept, ci proprietar al imobilului, astfel că se respinge cererea de evacuare, ca neîntemeiată *(Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 20173 din 18 octombrie 2013, definitivă prin respingerea recursului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 201-202)*.

3. Având în vedere data sesizării instanței și data primirii notificării, tribunalul a constatat îndeplinit termenul de preaviz prevăzut de art. 1.824 alin. (2) lit. a) NCC.

Potrivit art. 555 NCC, reclamanta are dreptul de a se bucura nestingherită de bunul ce face obiectul dreptului său de proprietate, care îi conferă, printre altele, atributul folosinței.

Aşa fiind, cum vechiul contract a fost denunţat, iar un nou contract de închiriere nu a fost încheiat, în mod judicios a reţinut instanţa de fond că pârâţii nu au făcut dovada deţinerii unui titlu valabil privind imobilul în care locuiesc. Ca urmare, pârâţii ocupă imobilul fără niciun titlu, în mod abuziv şi se impune restabilirea legalităţii, care ocroteşte dreptul de proprietate, atât potrivit art. 555 NCC, cât şi potrivit art. 1 din Primul Protocol adiţional la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Pretenţia de a asigura foştilor chiriaşi dreptul la folosinţă chiar şi în aceste condiţii ar conduce la stabilirea unei sarcini exorbitante pentru proprietari, întrucât protecţia este o sarcină care revine statului, iar nu fostului proprietar, care şi aşa a fost lipsit de dreptul de a se folosi de bunul proprietatea sa o lungă perioadă de timp.

Dreptul de proprietate lipsit de unul dintre atributele sale fundamentale, şi anume dreptul de folosinţă a bunului şi de a-i culege fructele, valorează încălcarea acestui drept.

Menţinerea acestei situaţii de fapt în condiţiile propuse de către apelantul-pârât ar însemna a efectua o nepermisă ingerinţă asupra dreptului de proprietate al reclamanţilor, drept garantat de art. 41 din Constituţia României, art. 555 NCC şi art. 1 din Primul Protocol adiţional la convenţia sus amintită, astfel cum rezultă din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului exprimată în cauzele *Radovici şi Stănescu împotriva României* şi *Georgeta Robitu împotriva României*, la care tribunalul înţelege să facă referire *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 229/A din 26 februarie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 220-222)*.

4. Tribunalul a constatat că, în mod greşit, prima instanţă, aplicând în mod excesiv dispoziţiile art. 1.033 NCPC (*în prezent art. 1.034 NCPC – n.n., D.-A.G.*), a apreciat că, atâta vreme cât în prezent pârâtul nu ocupă imobilul din cauza stării de arest în care se află, cererea de evacuare a sa este neîntemeiată.

Or, atâta timp cât acest pârât nu justifică, la rândul său, niciun titlu locativ pentru ocuparea imobilului în litigiu, faptul că pe o anumită perioadă nu ocupă efectiv locuinţa din cauza stării de detenţie nu poate constitui un motiv temeinic de respingere a cererii de evacuare.

Pentru aceste considerente, conform art. 480 NCPC, a admis prezentul apel, schimbând în parte sentinţa atacată în sensul admiterii în totalitate a cererii reclamantei şi al evacuării inclusiv a pârâtului din imobil *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 767/A din 11 iunie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 231)*.

5. S-a reţinut că pe calea acţiunii formulate potrivit art. 1.033-1.044 NCPC (*în prezent art. 1.034-1.045 NCPC – n.n., D.-A.G.*) se poate solicita evacuarea unei persoane dintr-un imobil ocupat fără drept, iar, potrivit art. 1.041 alin. (4) din acelaşi cod [*în prezent art. 1.042 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], instanţa poate dispune obligarea pârâtului evacuat şi la plata chiriei exigibile, inclusiv a sumelor devenite exigibile pe parcursul judecăţii, ceea ce presupune existenţa unui contract de locaţiune între părţi, care a încetat în mod voluntar ori ca urmare a unei hotărâri judecătoreşti.

Or, în speţă, reclamanta solicită „anularea adresei de domiciliu din cartea de identitate a pârâtului", cerere inadmisibilă în prezenta procedură, astfel că, văzând cele anterior reţinute, instanţa a respins cererea ca inadmisibilă în ceea ce priveşte capătul doi de cerere *(Jud. Sector 6 Bucureşti, sent. civ. nr. 5996 din 12 august 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 241)*.

Art. 1.035. Caracterul facultativ al procedurii

(1) Reclamantul are alegerea între procedura reglementată de prezentul titlu şi procedura de drept comun.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului titlu nu aduc nicio atingere drepturilor locatorului sau proprietarului la plata chiriei sau arenzii, la plata de despăgubiri și nici altor drepturi născute în temeiul contractului sau al legii, după caz.

(3) În cazul arătat la alin. (2), pentru realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor izvorând din contract, precum și a celor prevăzute de dispozițiile legale aplicabile în materie, partea interesată, sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 1.042 alin. (4), va putea proceda, după caz, potrivit dispozițiilor referitoare la ordonanța de plată sau celor privind soluționarea cererilor cu valoare redusă ori la sesizarea instanței competente, în condițiile dreptului comun.

Comentariu

1. Procedura de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept are, cum s-a arătat, **caracter facultativ**, reclamantul având alegerea între procedura specială analizată și procedura de drept comun[1)].

2. Recursul la procedura specială de evacuare nu îl împiedică pe reclamant – proprietar sau locator – de a solicita, în condițiile dreptului comun[2)] sau ale unor proceduri speciale, plata chiriei sau a arendei, plata de despăgubiri sau realizarea altor drepturi[3)] născute în temeiul contractului sau al legii[4)].

[1)] Pentru o analiză comparativă a procedurii speciale de evacuare și a procedurii de drept comun, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 309-319.

[2)] În practica judiciară s-a respins ca neîntemeiat capătul de cerere privind obligarea pârâtului la plata lipsei de folosință, deoarece excedează cadrul procesual al procedurii speciale a evacuării, arătându-se că reclamanta are la îndemână calea dreptului comun (a se vedea Jud. Sector 2 București, sent. civ. nr. 4191 din 3 aprilie 2013, definitivă prin neapelare, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 16, cu nota autorului, în care se arată că, pentru precizie juridică, instanța trebuia să respingă capătul de cerere ca inadmisibil; a se vedea și Jud. Sector 4 București, sent. civ. nr. 6872 din 6 august 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 16-17, în care instanța a respins capetele de cerere având ca obiect obligarea pârâților la plata unei sume de bani cu titlu de daune-interese, respectiv la plata utilităților).

[3)] În doctrină s-a arătat, cu temei, că obiectul secundar al cererii de chemare în judecată nu poate privi despăgubiri (precum cele pentru daunele aduse imobilului sau pentru lipsa de folosință), obligarea pârâtului la plata cotelor de întreținere (obligație asumată contractual) sau o obligație de a face (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 89 și 238).

[4)] Și art. 4705 C. pr. civ. Louisiana recunoaște locatorului dreptul de a recurge la orice alte remedii la care este îndreptățit fie pentru plata chiriei scadente, fie pentru urmărirea mobilierului găsit în imobilul dat în locațiune, inclusiv dreptul de a exercita, în condițiile art. 3651-3664 din același cod, acțiuni reale. Tot astfel, și art. 479 alin. 1 C. pr. civ. Carol al II-lea recunoștea locatorului dreptul de a alege între procedura urgentă în materie de locațiune de imobile și procedura ordinară.

În jurisprudența instanțelor statului nord-american Louisiana s-a reținut că existența a două apeluri pendinte privitoare la anularea unei hotărâri de punere în posesie, respectiv a unei hotărâri de respingere a unei acțiuni de stabilire a filiației nu împiedică recursul la procedura sumară de evacuare (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 83 CA 1222 din 20 noiembrie 1984, pronunțată în cauza *Lucille Kemp c. Robert Thomas, Jr.*). Într-o altă decizie s-a reținut că evacuarea constituie o acțiune sumară care implică doar problema dacă proprietarul este îndreptățit la posesia imobilului și că locatarul sau ocupantul nu poate înfrânge dreptul proprietarului la o evacuare sumară prin introducerea în cauză a unor probleme străine în încercarea de a o converti într-o procedură ordinară; s-a mai reținut că locatarul nu este împiedicat să își facă apărări care sunt relevante din perspectiva dreptului proprietarului la posesie și că teoria abuzului de drept poate fi susținută ca apărare într-o procedură sumară de evacuare (a se vedea

3. Art. 1.035 alin. (3) NCPC consacră o paletă largă de mijloace procedurale la dispoziția părții interesate pentru realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor contractuale sau legale: **procedura ordonanței de plată** (în condițiile art. 1.014 și urm. NCPC); **procedura cu privire la cererile de valoare redusă** (în condițiile art. 1.026 și urm. NCPC); **procedura de drept comun.**

4. Este de observat că, pentru a recurge la procedura cu privire la cererile de valoare redusă, cererea reclamantului trebuie să aibă o valoare (fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii) de până la 10.000 lei[1)] la data sesizării instanței.

Pe de altă parte, recursul la procedura ordonanței de plată este condiționat, la rândul său, de existența unei creanțe certe, lichide și exigibile constând în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract constatat printr-un înscris ori determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege[2)].

5. Reclamantul poate obține în procedura specială de evacuare și recunoașterea dreptului la plata chiriei/arendei exigibile, inclusiv a sumelor devenite exigibile în cursul judecății.

Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 94-CA-0888 din 30 noiembrie 2004, pronunțată în cauza *Kenneth J. Capone v. John E. Kenny și Edna Kenny*; în decizia amintită s-a reținut plastic că „buna-credință" nu sună atât de impresionant și erudit ca „teoria abuzului de drept", dar simplitatea acesteia și familiaritatea ei pentru avocații și instanțele statului Louisiana fac mai puțin probabilă ivirea unor inconveniente juridice, și că faptul că această chestiune este probabil deja tacit recunoscută de instanțe este demonstrat prin aceea că teoria abuzului de drept este deseori discutată, dar rareori, dacă este vreodată, aplicată; pentru analiza succintă a teoriei abuzului de drept în dreptul Louisianei, a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 7739 din 31 iulie 1980, pronunțată în cauza *Housing Authority of City of Abbeville c. Raymond Ebert*, inclusiv doctrina acolo citată, unde se remarcă, printre altele, că teoria amintită era, *illo tempore*, *in fieri*).

Într-o altă decizie s-a reținut că dispozițiile art. 4701-4705 C. pr. civ. Louisiana instituie o procedură sumară de evacuare a locatarului de către locator și a ocupantului de către proprietar, întrucât locațiunea a încetat ca urmare a expirării termenului sau pentru o altă cauză legitimă sau dacă, în cazul ocupantului, scopul ocupării imobilului a încetat; procedura sumară de evacuare, a mai reținut instanța, implică doar chestiunea dacă locatorul este îndreptățit să obțină posesia imobilului dat în locațiune; locatarul nu poate contesta dreptul locatorului de a introduce acțiunea în evacuare prin introducerea unor probleme străine de chestiunea mai sus amintită, convertind procedura sumară într-o procedură ordinară (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 11397 din 11 iulie 1977, pronunțată în cauza *Vicknair c. Watson-Pitchford* – precedent judiciar citat în Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 82 CA 0442 din 22 februarie 1983, pronunțată în cauza *L&K Land, Inc. c. Whitney Billiot*; în ultima decizie menționată, instanța a admis acțiunea în evacuare, pe temeiul expirării locațiunii, și a refuzat să administreze proba cu martori cât privește statutul apelantului-pârât de posesor sau proprietar, considerând că o asemenea mărturie este inadecvată într-o procedură sumară de evacuare; printre altele, apelantul-pârât invocase, în sprijinul dreptului său de proprietate, prescripția achizitivă).

Locatarul, s-a reținut în jurisprudența citată, nu este însă împiedicat să invoce apărări care sunt relevante sub aspectul dreptului locatorului la posesia imobilului (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. CA-5784 din 9 octombrie 1986, pronunțată în cauza *John Mascaro c. Sikikat Hudson*, în care instanța a statuat că apărarea locatarei, în sensul că este îndreptățită să păstreze posesia imobilului întrucât decizia proprietarului de a nu reînnoi locațiunea a fost bazată pe calitatea de cetățean nigerian a locatarei, poate fi invocată într-o procedură sumară de evacuare).

[1)] Prag valoric instituit de dispozițiile art. 1.026 alin. (1) NCPC.

[2)] A se vedea dispozițiile art. 1.014 alin. (1) NCPC.

6. Reclamantul nu va putea obține, desigur, în una dintre procedurile speciale mai sus menționate, plata chiriei sau arendei exigibile ori a sumelor devenite exigibile în cursul judecății, în măsura în care acestea au fost solicitate în condițiile procedurii speciale de evacuare. Aceasta întrucât hotărârea prin care instanța soluționează cererea de plată a chiriei/arendei se bucură de autoritate de lucru judecat în raport cu un alt proces în care proprietarul/locatorul ar solicita, în baza unei proceduri speciale (ordonanța de plată/procedura cu privire la cererile de valoare redusă) ori a procedurii de drept comun, realizarea creanței sale având ca obiect plata chiriei/arendei[1)].

7. Desigur, în cazurile în care legea recunoaște contractului de locațiune caracterul de titlu executoriu pentru plata chiriei/arendei, locatorul poate obține, în virtutea contractului[2)], executarea silită a obligației de plată a chiriei/arendei, fără a mai fi nevoit[3)] să solicite în justiție realizarea dreptului său[4)].

Jurisprudență

1. În materia acțiunii în evacuare, nu se pune în discuție însuși dreptul de proprietate asupra imobilului, ci doar folosința acestuia, folosință încălcată de către pârâți, urmare a ocupării fără titlu a imobilului, acțiunea în evacuare reprezentând un instrument juridic aflat la îndemâna proprietarului sau posesorului unui imobil, pentru apărarea folosinței bunului, ca dezmembrământ al dreptului de proprietate. Instanța a constatat că reclamantul, în calitate de proprietar, are dreptul la dobândirea folosinței bunului, ca atribut al dreptului de proprietate. De altfel, reclamantul, prin acțiune, nu a solicitat obligarea pârâților să îi recunoască dreptul de

---

[1)] A se vedea, în același sens, și D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 643.

[2)] Desigur, cu parcurgerea, în prealabil, a procedurii de încuviințare (*de lege lata* judecătorească) a executării silite (a se vedea art. 666 NCPC, astfel cum a fost amendat prin O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016) – formalitate premergătoare declanșării executării silite propriu-zise; așa fiind, după interludiul reprezentat de sistemul introdus prin Legea nr. 138/2014 [constând în instituirea procedurilor de învestire cu formulă executorie (art. 641 NCPC) – formalitate reintrodusă în Cod doar în relație cu alte titluri executorii decât hotărârile judecătorești – și de încuviințare de către executorul judecătoresc a executării silite (art. 666 NCPC)], se revine la reglementarea consacrată inițial de NCPC; aceasta ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 895 din 17 decembrie 2015 (referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 641 și art. 666 din Codul de procedură civilă; publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016), prin care s-a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 666 NCPC.

Cerința obținerii încuviințării executării silite în cazul înscrisurilor sub semnătură privată-titluri executorii (cum este și contractul de locațiune în cazurile și condițiile anume prevăzute de lege) este, în prezent, impusă, în premieră, de art. 641 teza finală NCPC (astfel cum a fost amendat prin O.U.G. nr. 1/2016); desigur, chiar în lipsa unei asemenea dispoziții exprese, în aplicarea regulii generale impuse de art. 666 NCPC, încuviințarea executării silite trebuie să preceadă și punerea efectivă în executare a contractului de locațiune încheiat în formă autentică având forță de titlu executoriu.

[3)] Sau, mai degrabă, fără a mai avea, în principiu, interes; tot în sensul că un eventual capăt de cerere (accesoriu) având ca obiect plata chiriei sau arendei exigibile ar urma să fie respins, ca lipsit de interes, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 15.

[4)] A se vedea dispozițiile art. 1.798 și ale art. 1.845 NCC, precum și, pentru analiza acestor reglementări, D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.798 NCC, pp. 1954-1956, și A. Ștefănescu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.845 NCC, pp. 2013-2014.

proprietate asupra imobilului, ci doar evacuarea acestora. Ca atare, nu se impune folosirea, în mod obligatoriu, a unei acțiuni în revendicare atunci când reclamantul-proprietar nu se găsește în situația de a dovedi dreptul lui de proprietate pârâților atâta timp cât aceștia nu se pot prevala de calitatea de posesori, fiind simpli detentori precari, calea acțiunii în revendicare trebuind urmată în situația în care pârâții se pot prevala de un titlu de proprietate asupra bunului ocupat, caz în care instanța va proceda la compararea titlurilor de proprietate exhibate de părți *(Jud. Craiova, sent. nr. 13.224 din 14 noiembrie 2013; hotărârea poate fi consultată în programul legislativ Lege 5)*.

2. Evacuarea judiciară poate fi realizată fie prin promovarea unei acțiuni de drept comun, fie prin procedura specială reglementată de Titlul XI al NCPC, respectiv cea prevăzută de art. 1.033 și urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 și urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), alegerea aparținându-i reclamantului. Această procedură specială este incidentă nu numai în situația în care între părți a fost încheiat un contract de locațiune, ci acoperă și ipoteza în care imobilul este ocupat fără drept de către o persoană, cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului.

În speță, tribunalul reține că, deși apelantul-reclamant a solicitat judecarea cererii sale conform procedurii speciale prevăzute de Titlul XI al NCPC, prima instanță în mod greșit a soluționat cauza conform reglementărilor de la ordonanța președințială cuprinse în Titlul IX al NCPC, deși reclamantul a precizat, în mod expres, ca cererea dedusă judecății să fie soluționată conform procedurii speciale prevăzute de Titlul XI al NCPC, realizându-se o încălcare a principiului disponibilității prevăzut de art. 9 NCPC. Astfel, tribunalul urmează a reanaliza cererea de chemare în judecată și apărările pârâților prin prisma dispozițiilor legale menționate de apelantul-reclamant *(Trib. Argeș, s. civ., dec. nr. 252 din 26 martie 2014, cu rezumat de Viorel Terzea, disponibilă în programul legislativ iDrept)*.

3. Din interpretarea coroborată a dispozițiilor art. 1.034 alin. (2) și (3), respectiv art. 1.041 alin. (4) NCPC [*în prezent art. 1.035 alin. (2) și (3) și, respectiv, art. 1.042 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], rezultă că, pe calea specială a evacuării, se poate solicita, odată cu evacuarea pârâtului din imobil, numai plata chiriei, inclusiv a sumelor cu acest titlu devenite exigibile în cursul judecății, iar pentru restul pretențiilor care decurg din contractul de închiriere reclamantul va trebui să urmeze calea ordonanței de plată, a cererii cu valoare redusă sau dreptul comun.

Astfel, sintagma „sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 1.041 alin. (4) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*]", din cuprinsul alin. (3) al art. 1.034 NCPC [*actualmente art. 1.035 alin. (3) NCPC – n.n., D.-A.G.*], are în vedere împrejurarea că sumele cu titlu de chirie se pot solicita prin una dintre căile acolo menționate, dacă nu s-a utilizat în privința acestora calea prevăzută de art. 1.041 alin. (4) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*] și nu vizează restul sumelor născute din contractul de închiriere *(Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 22795 din 25 noiembrie 2013, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 255-257, cu nota critică a autorului)*.

4. Instanța a obligat pârâții la plata către reclamantă a prejudiciului cauzat de lipsa de folosință a acestui imobil, prin raportare la evaluarea indicată de către reclamantă, evaluare ce este în concordanță cu prețurile practicate pentru închiriere în acea zonă, conform înscrisurilor depuse de către reclamantă în probațiune.

Totodată, instanța a apreciat că pârâții datorează și cotele de întreținere, la care se adaugă penalități în cuantum de 0,2% pe zi de întârziere *(Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 3627 din 5 martie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 257-259, cu nota autorului, în care se arată, pe drept cuvânt, că este inadmisibilă obligarea pârâtului la plata unor sume de bani cu titlu de despăgubiri pentru lipsă de folosință sau cote de întreținere)*.

Art. 1.036. Instanța competentă

Cererile formulate în temeiul prezentului titlu sunt de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află situat imobilul ocupat fără drept ori, după caz, închiriat sau arendat, chiar dacă locatarul a părăsit imobilul sau contractul a încetat.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 94 pct. 1 lit. d) NCPC conferă **judecătoriei** competența de a soluționa cererile de evacuare, fără a face nicio distincție cât privește caracterul special sau de drept comun[1)] al procedurii judiciare urmate ori calitatea părților litigante (profesioniști/neprofesioniști).

2. Reamintim că art. 113 alin. (1) pct. 4 NCPC consacră, la rândul său, un caz de competență teritorială alternativă cât privește cererile ce izvorăsc dintr-un raport de locațiune a imobilului, în favoarea instanței locului unde se află imobilul.

3. Reluând regula de principiu statuată de art. 94 NCPC, articolul 1.036 din același cod instituie însă un caz de **competență teritorială exclusivă**[2),3)] pentru cererile formulate în procedura specială de evacuare analizată, în favoarea judecătoriei în circumscripția căreia se află situat imobilul (ocupat fără drept ori, după caz, închiriat sau arendat).

4. Judecătoria de la locul situării imobilului rămâne competentă chiar și în cazul în care locatarul a părăsit imobilul sau contractul a încetat.

5. De asemenea, competența materială rămâne câștigată judecătoriei indiferent de valoarea bunului din care se solicită evacuarea și chiar dacă valoarea capătului de cerere

---

[1)] De aceea, reiterarea, în cuprinsul art. 1.036 NCPC, a regulii generale de competență materială în ceea ce privește cererile de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept a prilejuit și unele critici în doctrină, arătându-se că soluția normativă aleasă nu era indispensabilă și nici în acord cu normele de tehnică legislativă (a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1326). Soluția se putea, într-adevăr, deduce din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 1.036 și art. 94 pct. 1 lit. d) NCPC, însă ea asigură previzibilitatea normei de competență jurisdicțională, fiind de natură a evita chiar posibile interpretări contradictorii în cazul în care cererii de evacuare îi este alăturată și cererea privind plata chiriei/arendei.

[2)] A se vedea, în același sens: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, pp. 450-451; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 243; Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 115; D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 643 și p. 645; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 69-70.

[3)] De aceea, nu susținem interpretarea promovată în doctrină (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 706, nota 1), potrivit căreia ar rămâne deschisă posibilitatea alegerii competenței teritoriale, cu respectarea dispozițiilor art. 126 alin. (1) NCPC, în condițiile în care aceste dispoziții exclud în mod expres convenția părților având ca obiect alegerea competenței teritoriale în cazurile de competență teritorială exclusivă. Or, norma de competență teritorială cuprinsă la art. 1.036 NCPC, de ordine publică, stabilește un caz de competență teritorială exclusivă. Caracterul exclusiv al acestei norme asigură proximitatea instanței de locul situării imobilului din care se cere evacuarea (în doctrină s-a arătat că intenția legiuitorului a fost aceea de a plasa cererile de evacuare în competența instanței care, în mod obișnuit, este situată cel mai aproape de imobilul din care se solicită evacuarea, fiind astfel facilitată administrarea probelor și diminuate cheltuielile pe care părțile trebuie să le avanseze pentru judecată – a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, *loc. cit.*). La aceeași soluție cât privește competența teritorială s-ar fi putut ajunge, în lipsa unei norme speciale de competență, și prin aplicarea coroborată a regulii generale de competență teritorială [instanța de la domiciliul pârâtului – art. 107 alin. (1) NCPC] cu dispozițiile art. 1.037 din același cod (domiciliul obligatoriu al locatarului/ocupantului la locul imobilului).

privitor la plata chiriei/arendei ar depăşi pragul valoric de 200.000 lei, instituit de art. 94 pct. 1 lit. k) NCPC[1].

6. Cererile de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept, soluţionate potrivit procedurii speciale analizate, se taxează cu 100 lei[2].

Jurisprudenţă

Potrivit art. 1.035 NCPC (*în prezent art. 1.036 NCPC – n.n., D.-A.G.*), cererile formulate în temeiul Titlului XI al Cărţii a VI-a din acelaşi cod sunt de competenţa judecătoriei în circumscripţia căreia se află situat imobilul ocupat fără drept ori, după caz, închiriat sau arendat, chiar dacă locatarul a părăsit imobilul sau contractul a încetat.

În speţă, imobilul din care se solicită evacuarea este situat în Bucureşti, Sector 6, în raza de competenţă a Judecătoriei Sectorului 6 Bucureşti.

Având în vedere că este vorba despre o competenţă absolută, conform art. 129 alin. (2) pct. 3 NCPC, instanţa a admis excepţia de necompetenţă teritorială şi, potrivit art. 132 alin. (3) din acelaşi cod, a declinat competenţa soluţionării cauzei în favoarea Judecătoriei Sectorului 6 Bucureşti *(Jud. Sector 4 Bucureşti, sent. civ. nr. 8889 din 11 septembrie 2013, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 76).*

Art. 1.037. Citarea şi comunicarea actelor procedurale

(1) Locatarul şi ocupantul imobilului sunt socotiţi ca având domiciliul lor obligatoriu la imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept.

(2) Dacă imobilul este închis, toate notificările, citaţiile şi celelalte acte de procedură emise potrivit dispoziţiilor prezentului titlu vor fi afişate la uşa imobilului.

Comentariu

1. Articolul 1.037 NCPC instituie reguli speciale în materie de comunicare a actelor de procedură, edictate în considerarea situaţiei-premisă a întregii proceduri speciale analizate – folosirea/ocuparea imobilului fără drept de către fostul locatar/ocupant.

---

[1] A se vedea, în acelaşi sens: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 706; D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 644; Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 998; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 68.

[2] A se vedea dispoziţiile art. 6 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru (publicată în M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013). Întrucât reglementarea amintită nu tratează şi ipoteza în care, odată cu evacuarea, se solicită şi plata chiriei sau arendei exigibile, inclusiv a sumelor ce vor deveni exigibile în cursul judecăţii, s-a învederat, cu temei, necesitatea amendării O.U.G. nr. 80/2013 în sensul că cererea privind plata chiriilor sau arendelor exigibile până la data introducerii acţiunii ar trebui supusă unei taxe procentuale, fiind o pretenţie evaluabilă în bani, taxa fixă referindu-se strict la capătul de cerere privind evacuarea [a se vedea, în acest sens, Tr.C. Briciu, în RRDP nr. 4/2013, p. 64 (articolul, într-o formă mai restrânsă, este disponibil şi la adresa de internet: *http://www.juridice.ro/279063/unele-aspecte-de-noutate-in-materia-taxelor-judiciare-de-timbru-pentru-cererile-introduse-la-instantele-judecatoresti.html*)]; tot în sensul că, dacă reclamantul formulează şi un capăt de cerere privind plata chiriei sau a arendei, se datorează taxa judiciară de timbru la valoare, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 880; *contra*, în sensul că, dacă se solicită şi plata chiriei sau a arendei exigibile în cadrul procedurii evacuării, nu este datorată o altă taxă judiciară de timbru, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 81-82.

2. Locatarul şi ocupantul imobilului au, potrivit dispoziţiilor analizate, **domiciliul obligatoriu** la imobilul pe care îl ocupă[1]. Textul pare a institui, aşadar, o prezumţie irefragabilă[2] de domiciliu[3] procesual[4] al locatarului/ocupantului imobilului în procesele privind evacuarea soluţionate potrivit procedurii speciale analizate.

3. În cazul în care imobilul este închis, comunicarea notificărilor, citaţiilor şi a altor acte de procedură se realizează prin **afişare, la uşa imobilului**[5),6)].

---

[1] Dispoziţii similare instituia, în procedura urgentă în materie de locaţiune de imobile, art. 471 alin. 1 teza întâi C. pr. civ. Carol al II-lea, potrivit căruia locatarul şi sublocatarul erau socotiţi ca având, pe toată durata contractului, domiciliul lor obligatoriu la imobilul închiriat sau arendat (după expirarea contractului, actele de procedură urma să fie îndeplinite la domiciliul lor real – a se vedea art. 471 alin. 1 teza a doua C. pr. civ. Carol al II-lea). Tot astfel, art. 4 alin. (4) din *Legea asupra drepturilor proprietarilor* cuprindea o soluţie legislativă asemănătoare celei consacrate de art. 1.037 alin. (1) NCPC, locatarul, sublocatarul, cesionarul contractului fiind consideraţi ca având domiciliul lor obligatoriu la imobilul închiriat sau arendat.

[2] Tot în sensul că dispoziţiile art. 1.037 alin. (1) NCPC instituie o prezumţie absolută în legătură cu domiciliul locatarului/ocupantului imobilului, a se vedea şi: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 829 [unde se mai arată că, pe cale de consecinţă, o contestaţie în anulare întemeiată pe dispoziţiile art. 503 alin. (1) NCPC nu ar putea fi admisă]; Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 999; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 109-110; *contra*, în sensul că textul analizat instituie doar o prezumţie legală relativă, a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1453.

[3] În sensul că dispoziţiile art. 1.037 NCPC sunt aplicabile deopotrivă domiciliului şi sediului, cu motivarea că, din punct de vedere procesual, poziţia pârâtului este identică, fie că este o persoană fizică, fie că este o persoană juridică, legiuitorul nefăcând nicio distincţie sub acest aspect, dat fiind faptul că scopul procedurii este acelaşi, respectiv clarificarea eficientă şi rapidă a situaţiilor litigioase privind folosinţa sau ocuparea imobilelor, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 110-111.

[4] În sensul că textul art. 1.037 alin. (1) NCPC are în vedere domiciliul în sens procesual, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1326, şi Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 244.

[5] Suntem de acord cu cele arătate în doctrină, în sensul că art. 1.037 alin. (2) NCPC derogă de la procedura de comunicare de drept comun în ipoteza în care imobilul este închis, neprocedându-se, prin urmare, la lăsarea actului de procedură în cutia poştală sau, în lipsa acesteia, la afişarea unei înştiinţări pe uşa imobilului [a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 645; *contra*, în sensul că din ansamblul reglementării procedurii speciale nu se pot deduce raţiuni pentru instituirea unei astfel de excepţii de la procedura de comunicare de drept comun, prin care este asigurată protecţia vieţii private a celui citat, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 881, unde se mai apreciază că celeritatea care caracterizează procedura specială a evacuării justifică pe deplin excepţia de la dispoziţiile art. 167 NCPC privind citarea prin publicitate, care rezultă din prevederile art. 1.037 alin. (2) NCPC, în cazul în care imobilul este închis din cauza faptului că pârâtul nu mai locuieşte în acesta sau nu îl mai foloseşte].

[6] De remarcat că, în sistemul Codului de procedură civilă din Louisiana [art. 4703 – care a putut constitui sursă de inspiraţie pentru dispoziţiile art. 1.037 alin. (2) NCPC], comunicarea notificărilor şi a actelor de procedură prin afişare la uşa imobilului (cu precizarea expresă că o asemenea afişare are acelaşi efect cu comunicarea către sau înmânarea actului făcută personal locatarului/ocupantului) se realizează nu doar în cazul în care imobilul este închis (sau abandonat), ci şi în ipoteza în care locul unde se află locatarul/ocupantul nu este cunoscut.

În jurisprudenţa instanţelor statului nord-american Louisiana s-a reţinut, cu privire pretinsa neconstituţionalitate a acestei modalităţi de comunicare [denumită *„tacking" procedure* (echivalentul unei proceduri de afişare)] din perspectiva dreptului la un proces echitabil, că aceasta constituie o procedură specială vizând posesia anumitor imobile, a cărei utilizare este autorizată doar în condiţiile în care pare a fi singura metodă practică sau fezabilă de comunicare a actului de procedură {a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 7657 din 18 mai 1976, pronunţată în cauza *Ernest*

4. Fiind vorba despre o comunicare prin afişare, potrivit regulii generale (art. 168 NCPC), agentul procedural însărcinat cu comunicarea actului de procedură are îndatorirea de a întocmi un proces-verbal, având cuprinsul prevăzut la art. 164 NCPC, care se va depune la dosar.

Joubert Co. c. Tatum; într-o altă cauză în care pârâţii-apelanţi invocau neconstituţionalitatea dispoziţiilor art. 4703 C. pr. civ. Louisiana, întrucât notificarea de evacuare nu fusese niciodată primită, instanţa de control judiciar a reţinut că, deşi pârâţii-apelanţi au atestat că nu au primit notificarea, instanţa de fond a menţionat că prin chiar înfăţişarea lor în instanţă se face dovada faptului că au primit notificarea; instanţa de control judiciar a concluzionat că împrejurarea că pârâţii-apelanţi au fost prezenţi în instanţă şi li s-a acordat posibilitatea de a fi ascultaţi indică faptul că drepturile lor constituţionale nu au fost încălcate (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 2004-CA-2085 din 18 ianuarie 2006, pronunţată în cauza *Thomas Abrimson şi Jim Brown c. Ethel Kidd Real Estate*); a se vedea şi Court of Appeal of Louisiana, Fifth Circuit, dec. nr. 5-170 din 9 decembrie 1982, pronunţată în cauza *Harry Friedman c. Hofchair, Inc.*; în ultima speţă citată, notificarea a fost afişată pe uşa imobilului doar după ce anterior agentul procedural încercase comunicarea notificării la adresa societăţii pârâte, menţionată în contractul de locaţiune, şi partenerului de afaceri al preşedintelui societăţii pârâte, care refuzase primirea, precum şi după o încercare nereuşită de comunicare la adresa imobilului închiriat, care era închis; pentru o altă cauză în care citaţia a fost afişată pe uşa imobilului dat în locaţiune, a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 36,968-CA din 14 mai 2003, pronunţată în cauza *Jason Hughes c. William R. Sanders şi toţi ocupanţii*, inclusiv opinia separată, în care se arată, printre altele, că procedura de comunicare a actului prin afişare constituie o excepţie de la procedura comunicării personale şi, în ambianţa reglementării procesual civile din Louisiana, comunicarea personală, precum şi cea la domiciliu (unei persoane cu vârstă corespunzătoare şi cu putere de apreciere, care locuieşte în imobil) – două modalităţi de comunicare ce în mod clar satisfac exigenţele dreptului la un proces echitabil – sunt în continuare mijloacele de comunicare preferate; în aceeaşi opinie separată se mai arăta că, deşi afişarea, pe temeiul dispoziţiilor art. 4703 C. pr. civ., poate fi utilizată pentru comunicarea actului, trebuie să se demonstreze că unele încercări de comunicare personală sau la domiciliu au avut loc; pentru o interesantă analiză de constituţionalitate a reglementării statului nord-american Kentucky [Kentucky Revised Statutes, § 454.030 (1975)] privitoare la modalitatea (subsidiară) de comunicare prin afişare a actelor în procedura de evacuare, a se vedea Supreme Court of United States, dec. nr. 81-341 din 17 mai 1982, pronunţată în cauza *Greene et al. c. Lindsey et al.*, disponibilă în platforma juridică Ravel Law; de asemenea, pentru analiza constituţionalităţii reglementărilor statului nord-american Oregon privitoare la procedura judiciară de evacuare a locatarilor după neplata chiriei, se vedea Supreme Court of United States, dec. nr. 70-5045 din 23 februarie 1972, pronunţată în cauza *Lindsey et al. c. Normet et al.*, disponibilă în platforma juridică Ravel Law}.

Într-o altă cauză, s-a reţinut că art. 4703 C. pr. civ. Louisiana nu dispune că persoana care încearcă să comunice actul trebuie să efectueze o căutare exhaustivă sau să facă încercări multiple să găsească locatarul acasă, aserţiune considerată corectă mai ales în cazul în care comunicarea prin afişare a fost eficace; mai mult, s-a mai statuat că comunicarea prin afişare constituie o procedură specială care poate fi utilizată doar în circumstanţele speciale enumerate de textul amintit şi că procedura sumară de evacuare este, prin natura sa, *in rem*, dat fiind că ceea ce contează este doar dreptul locatarului la posesia bunului dat în locaţiune, nefiind vizată şi nici neputând fi obţinută o hotărâre personală împotriva pârâtei (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 2851-CA din 30 octombrie 1991, pronunţată în cauza *Fairfield Property Management Stone Vista Apartments c. Tara Evans*; pentru o altă speţă în care instanţa a făcut aplicarea art. 4703 C. pr. civ. Louisiana, a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 10398 din 8 noiembrie 1979, pronunţată în cauza *Dominic Alaimo c. Elizabeth V. Hepinstall*).

5. Fiind o normă imperativă, la comunicarea actelor de procedură în condiţiile speciale impuse de art. 1.037 NCPC se va proceda indiferent dacă contractul este în fiinţă[1] ori a încetat în condiţiile legii[2] şi chiar dacă locatarul/ocupantul a părăsit imobilul[3].

6. Dispoziţiile speciale cuprinse la art. 1.037 alin. (2) NCPC sunt de strictă interpretare şi aplicare, astfel că, în cazul în care locatarul/ocupantul refuză să primească citaţia, redevin aplicabile dispoziţiile dreptului comun în materie [art. 163 alin. (3) NCPC[4]][5], agentul procedural urmând a proceda la depunerea actului în cutia poştală sau, în lipsa acesteia, la afişarea înştiinţării prevăzute de lege, iar nu la afişarea actului la uşa imobilului.

7. În doctrina recentă, s-a ridicat şi problema de ordin practic a aplicabilităţii textului analizat în cazul evacuării de pe un imobil, teren fără construcţie, opinându-se – întemeiat,

---

[1] În cazul notificării locatarului anterior încetării contractului de locaţiune [a se vedea dispoziţiile art. 1.038 alin. (1) şi (2) NCPC, precum şi *infra*, comentariul acestui articol].

[2] Şi în jurisprudenţa dezvoltată în sistemul *Legii asupra drepturilor proprietarilor* s-a reţinut că proprietarul este în drept să citeze pe fostul său chiriaş la imobilul închiriat, chiar şi în cazul în care contractul a fost reziliat (a se vedea Cas. I, dec. nr. 322 din 16 aprilie 1912, în D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*, p. 54, nr. 13).

[3] Soluţie ce se degajă din coroborarea dispoziţiilor art. 1.037 şi art. 1.036 NCPC (a se vedea, în acest sens, D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 645).

[4] S-a precizat că se va proceda la comunicarea notificărilor şi a actelor de procedură prin afişare la uşa imobilului în cazul în care nu este găsită nicio persoană la adresa imobilului din care se solicită evacuarea (a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 999.

Se poate însă imagina şi ipoteza în care, deşi persoana căreia îi este adresată notificarea sau actul de procedură este prezentă în imobil, refuză primirea notificării/actului de procedură.

În doctrină (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 707) s-a propus extinderea, prin analogie, cu luarea în considerare a dispoziţiilor art. 5 alin. (3) NCPC, a sferei de aplicare a dispoziţiilor art. 1.037 alin. (2) din acelaşi cod şi cu privire la ipoteza în care, deşi imobilul este deschis, pârâtul sau, în lipsa lui, o persoană majoră din familie sau, în lipsa acesteia, o altă persoană majoră care locuieşte cu pârâtul refuză cu rea-credinţă primirea citaţiei; se mai arată că reaua-credinţă a celui care refuză fără temei primirea actului justifică simplificarea procedurii, uneori fiind necesară interpretarea flexibilă a unor dispoziţii care, literal, se dovedesc defectuoase, părând a contrazice tocmai adevăratele intenţii ale legiuitorului. Este adevărat că abrevierea şi accelerarea procedurii reprezintă coordonate ale reglementării speciale analizate şi că, în lipsa unor dispoziţii legale sau a uzanţelor, judecătorul se va lăsa ghidat de dispoziţiile legale aplicabile în situaţii asemănătoare, însă aplicarea prin analogie a legii (chiar de procedură civilă) este oprită, de art. 10 NCC, în cazul reglementărilor care derogă de la o dispoziţie generală sau care restrâng exerciţiul unor drepturi civile. Or, este de netăgăduit că dispoziţia privitoare la comunicarea prin afişare instituie o derogare de la dispoziţiile dreptului comun în materie şi chiar o posibilă restrângere a două dintre principiile fundamentale care guvernează procesul civil: dreptul la apărare şi contradictorialitatea. De aceea, opinăm că, în cazul refuzului de primire a citaţiei sau a altui act de procedură, redevin aplicabile dispoziţiile dreptului comun în materie, procedându-se, după caz, la depunerea actului de procedură în cutia poştală sau la afişarea înştiinţării [a se vedea dispoziţiile art. 163 alin. (3) NCPC].

[5] În doctrină s-a învederat că sunt aplicabile dispoziţiile dreptului comun şi în alte ipoteze (pârâtul primeşte actul de procedură şi semnează dovada de primire sau refuză primirea actului ori nu poate semna dovada de primire; pârâtul refuză primirea actului de procedură; pârâtul lipseşte de la domiciliu, dar este prezentă o altă persoană căreia i se poate înmâna în mod legal actul de procedură) – a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 645. Desigur că, în afara situaţiilor mai sus expuse, se va proceda la aplicarea reglementărilor de drept comun în materie de comunicare a actelor de procedură şi în cazul în care persoana majoră care locuieşte cu pârâtul sau care în mod obişnuit îi primeşte corespondenţa, deşi prezentă, refuză să primească actul de procedură.

credem – că, într-o atare ipoteză, citarea pârâtului se va realiza în condiţiile dreptului comun în materie de comunicare a citaţiilor[1].

8. Remarcăm că, în sistemul *Legii asupra drepturilor proprietarilor*, instanţa supremă a reţinut că, pentru a se aplica dispoziţia privitoare la domiciliul obligatoriu al locatarului, sublocatarului sau al cesionarului, mai sus amintită, trebuie să fie vorba despre un imobil care comportă dreptul de abitaţie şi de exploatare, iar nu despre un imobil care se închiriază pentru numai câteva ore, precum o sală de spectacole sau de întruniri publice[2].

9. În lipsa altor derogări, comunicarea actelor de procedură reclamantului se efectuează în condiţiile dreptului comun în materie (art. 153 şi urm. NCPC)[3].

Art. 1.038. Încetarea locațiunii. Notificarea locatarului

(1) Atunci când dreptul locatarului de a folosi un imobil s-a stins ca urmare a încetării locațiunii prin expirarea termenului, prin acțiunea locatorului, prin neplata chiriei sau a arenzii, precum și din orice altă cauză și locatorul dorește să intre în posesia imobilului, acesta va notifica locatarul, în scris, prin intermediul executorului judecătoresc, punându-i în vedere să elibereze și să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării.

(2) Dacă locațiunea este pe durată nedeterminată, denunțarea cerută de lege pentru încetarea contractului va fi considerată și notificare de evacuare a imobilului, în condițiile prezentului articol.

(3) Când locațiunea este pe durată determinată, notificarea de evacuare a imobilului trebuie făcută cu cel puțin 30 de zile înainte de expirarea termenului, dacă prin lege nu se prevede altfel.

(4) Locatarul poate renunța la notificarea prevăzută în prezentul articol prin act scris cuprinzând recunoașterea dreptului locatorului de a recurge imediat la procedura prevăzută la cap. II din prezentul titlu, dacă locațiunea încetează din orice motive, iar dreptul locatarului este socotit stins.

Comentariu

1. Pentru a putea intra în posesia imobilului sau, după caz, pentru a putea recurge la procedura judiciară specială de evacuare, locatorul trebuie să îndeplinească formalitatea notificării de evacuare a imobilului – calificată deja în doctrină ca **procedură prealabilă**[4] –,

[1] A se vedea: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 451; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 244; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 110; în sensul că, în cazul evacuării de pe un teren unde nu poate fi localizată o uşă, sunt aplicabile, în completare, regulile generale în materie de citare, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 116. Într-o opinie nuanţată (M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 830), s-a arătat că aplicarea dispoziţiilor art. 1.037 alin. (2) NCPC este posibilă doar în cazul în care se cere evacuarea dintr-o construcţie sau dintr-un teren împrejmuit, în caz contrar redevenind aplicabile dispoziţiile dreptului comun în materia procedurii de citare. Apreciem, în acord cu primii autori citaţi, că în cazul imobilului, teren fără construcţie, citarea trebuie realizată, în toate cazurile, potrivit regulilor generale; de altfel, şi din interpretarea literală [„*Dacă imobilul este închis* (...) vor fi afişate la *uşa* imobilului"] a normei cuprinse la art. 1.037 alin. (2) NCPC se desprinde ideea că sunt vizate doar imobilele construcţii, cu sau fără teren.

[2] A se vedea Trib. Ilfov, în C. Jud. nr. 12/1908, p. 95, *apud* D. Alexandresco, *op. cit.*, p. 347, nota 2.

[3] Este de amintit că *Legea asupra drepturilor proprietarilor* [art. 4 alin. (1)] obliga reclamantul să îşi aleagă domiciliul în localitatea de reşedinţă a instanţei competente.

[4] A se vedea: *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 193 NCPC, p. 704, nota 2; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 452; L.-A. Viorel, G. Viorel, *Noul Cod*, vol. I, p. 486; Cl.C. Dinu, *Proceduri*

prin care persoana (locatarul sau ocupantul imobilului) care urmează a fi evacuată, în caz de neexecutare benevolă, este somată să elibereze imobilul în termenele prescrise de lege[1].

2. Sub aspectul raţiunii măsurii legislative, în doctrină s-a arătat, pe bună dreptate, că această formalitate cu caracter prealabil este instituită pentru protecţia ambelor părţi, întrucât, pe de o parte, locatarul/ocupantul nu este pus în situaţia de a suporta declanşarea intempestivă a procedurii judiciare de evacuare, putând opta pentru eliberarea voluntară a imobilului, iar, pe de altă parte, proprietarul ar fi avantajat de eventuala îndeplinire voluntară a obligaţiilor care le revin acelora care folosesc/ocupă fără drept imobilul, fără a mai fi ţinut să iniţieze un demers judiciar costisitor şi, cel puţin într-o anumită măsură, cronofag[2].

3. Locatorul poate recurge la procedura specială de evacuare doar în cazul în care **dreptul locatarului de a folosi un imobil s-a stins** ca urmare a încetării locaţiunii prin expirarea termenului, prin acţiunea locatorului[3], prin reziliere pentru neplata chiriei sau a arendei[4],

---

speciale, pp. 245 şi 247; Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, pp. 999 şi 231; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 113.

Uneori în doctrină s-a arătat că, dimpotrivă, notificarea nu are valoarea unei proceduri prealabile în sensul art. 193 NCPC, ci este necesară pentru punerea în întârziere a locatarului/ocupantului, pentru ca acesta, potrivit dispoziţiilor art. 1.525 NCC, să răspundă, de la data la care se află în întârziere, pentru orice pierdere cauzată de un caz fortuit, cu excepţia situaţiei în care cazul fortuit îl liberează pe debitor de însăşi executarea obligaţiei (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 828; în acelaşi sens, a se vedea V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 414; pentru o decizie de speţă în care instanţa a respins argumentul prezentat, a se vedea Trib. Buzău, dec. nr. 24 din 12 martie 2014, rezumată *infra*, în subsecţiunea „Jurisprudenţă"). Totuşi, trebuie observat că, cel puţin în cazul ocupantului imobilului, cererea de evacuare are un temei extracontractual, iar debitorul, ocupant al imobilului, este de plin drept în întârziere [a se vedea dispoziţiile art. 1.523 alin. (2) lit. e) NCC].

[1] A se vedea şi dispoziţiile art. 4701 C. pr. civ. Louisiana, care au o redactare similară.

[2] A se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 707.

[3] S-a opinat că înstrăinarea bunului dat în locaţiune şi denunţarea unilaterală de către locator a contractului de locaţiune pe durată nedeterminată se subscriu cazului de încetare a locaţiunii prin acţiunea locatorului (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 137 şi 140).

[4] Apreciem că neplata chiriei/arendei nu constituie o cauză propriu-zisă de încetare a contractului de locaţiune, iar dreptul locatarului de a folosi imobilul nu se stinge prin neplata chiriei/arendei *ipso facto*. Împrejurarea neplăţii chiriei/arendei, reprezentând o neexecutare a uneia dintre obligaţiile principale izvorâte din contract, poate constitui unul dintre temeiurile de reziliere a contractului. În plus, NCC nu consacră în mod distinct dreptul locatorului de a obţine rezilierea contractului de locaţiune în cazul în care locatarul nu îşi îndeplineşte obligaţia de plată a chiriei, fiind aplicabile, în completarea art. 1.817 şi art. 1.830 NCC, dispoziţiile de drept comun. Prevederi speciale, precum cele cuprinse la art. 24 lit. b) din Legea locuinţei nr. 114/1996, republicată, cu modificările şi completările ulterioare (în prezent abrogate prin LPA NCC), potrivit cărora rezilierea contractului de închiriere a locuinţei putea interveni, la cererea proprietarului, în cazul în care chiriaşul nu achita chiria cel puţin 3 luni consecutiv, nu mai sunt consacrate în legislaţia civilă în vigoare [în sensul că dispoziţia din art. 1.038 alin. (1) NCPC referitoare la încetarea locaţiunii prin neplata chiriei sau arendei nu este riguros exactă, întrucât neîndeplinirea obligaţiei de a plăti chiria sau arenda poate atrage rezilierea contractului, iar, prin efectul rezilierii, încetează contractul, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 146].

De menţionat că art. 2704 C. civ. Louisiana consacră în mod expres dreptul locatorului de a rezilia contractul de locaţiune şi de a recâştiga posesia bunului în condiţiile prevăzute de lege {de exemplu, potrivit procedurii speciale privitoare la evacuarea locatarilor şi ocupanţilor, prevăzută de C. pr. civ. Louisiana – a se vedea, în acest sens, comentariul la propunerea de revizuire a art. 2704 C. civ. Louisiana [dispoziţiile Legii nr. 821/2004, inclusiv comentariile care au însoţit propunerile de revizuire, pot fi consultate la adresa

de internet: *http://www.legis.la.gov/legis/ViewDocument.aspx?d=820888&n=ACT821%20(HB38)*]}, în cazul în care locatarul nu a plătit chiria datorată.

Într-o cauză de competenţa instanţelor statului nord-american Louisiana s-a ridicat problema dacă, după ce a solicitat, ca urmare a nerespectării condiţiilor contractuale, plata anticipată a ratelor de chirie datorate până la împlinirea termenului locaţiunii, proprietarul mai poate evacua locatarul înainte de împlinirea termenului; susţinerile pârâtului-locatar, în sensul că reclamantul-locator nu are dreptul de a-l evacua, întrucât, prin exercitarea opţiunii contractuale de a solicita plata anticipată a ratelor de chirie, locatorul a ales să pună în executare locaţiunea, şi nu să solicite încetarea sa, astfel încât nu are dreptul de a obţine posesia imobilului, au fost admise de instanţele inferioare; Curtea Supremă din Louisiana a adus în discuţie unele precedente judiciare în care se reţinuse că proprietarul nu poate, în acelaşi timp, să evacueze locatarul şi să solicite chiria pentru perioada contractuală ulterioară evacuării şi că, exercitând ultima opţiune, proprietarul a ales să continue locaţiunea, acordând locatarului dreptul de a rămâne în imobil; în speţă însă, a arătat instanţa supremă, proprietarul nu a urmărit decât evacuarea locatarului, fără a încerca să exercite opţiunea de a primi ratele de chirie datorate până la împlinirea termenului locaţiunii; instanţa a mai arătat că, în loc să pună în executare contractul de locaţiune solicitând în justiţie chiria datorată de locatar până la împlinirea termenului contractual, proprietarul poate, ca în speţă, să solicite instanţei posesia imobilului pentru neplata chiriei sau pentru încălcarea altor condiţii contractuale; Curtea Supremă din Louisiana a mai statuat că nu este chemată să stabilească dacă încetarea locaţiunii determină, de asemenea, încetarea, odată cu dreptul locatarului de a ocupa imobilul, şi a obligaţiilor acestuia întemeiate pe contract până la împlinirea termenului contractual, inclusiv a aceleia de plată a chiriei după data evacuării efective; instanţa a concluzionat că proprietarul este îndreptăţit să solicite evacuarea pârâtului pentru neplata chiriei şi încălcarea altor condiţii contractuale şi că, dat fiind că nu a solicitat în justiţie plata chiriei datorate până la împlinirea termenului locaţiunii, proprietarul nu a ales să pună în executare contractul şi, totodată, să solicite încetarea sa, astfel încât nu este împiedicat să obţină evacuarea în temeiul teoriei alegerii remediilor; cu privire la acest ultim aspect, instanţa a mai arătat că nu intenţionează să indice acordul său în ceea ce priveşte argumentul pârâtului în sensul că, odată ce s-a făcut alegerea privind plata anticipată a chiriei, locatarul nu mai poate fi evacuat pentru încălcarea altor condiţii contractuale, precum menţinerea asigurării imobilului; cu toate acestea, a mai arătat instanţa supremă, dacă contractul de locaţiune încetează pentru o altă asemenea cauză, dreptul proprietarului la plata anticipată a chiriei dincolo de perioada de ocupare a imobilului ar putea înceta sau cel puţin face obiectul unei deduceri a valorii de închiriere a imobilului pentru restul termenului contractual {a se vedea Supreme Court of Louisiana, dec. nr. 50436 din 18 ianuarie 1971, pronunţată în cauza *327 Bourbon Street, Inc. c. Pepe, Inc.* Cu referire la soluţia jurisprudenţială mai sus prezentată, în doctrină s-a arătat că instanţa supremă a fost prudentă în a indica că nu exprimă o opinie privitoare la posibilitatea locatorului de a obţine încetarea locaţiunii pentru încălcarea unor prevederi contractuale, altele decât obligaţia de plată a chiriei, după ce a obţinut o hotărâre de condamnare la plata chiriei până la împlinirea termenului contractual; s-a mai arătat că indicaţia a vizat faptul că locatorul nu este îndreptăţit să obţină, pentru aceeaşi perioadă, chiria datorată şi încetarea locaţiunii, altfel păstrarea chiriei fiind fără cauză (a se vedea J. Denson Smith, *Private Law: Particular Contracts*, în *Louisiana Law Review*, vol. 32, nr. 2, februarie 1972, pp. 229-230; articolul poate fi consultat şi online, la adresa: *http://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3801&context=lalrev*); pentru o analiză succintă a celor două remedii pe care dreptul Louisianei le conferă locatorului în cazul nerespectării de către locatar a obligaţiei scadente de plată a chiriei, a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fifth Circuit, dec. nr. 10-CA-860 din 24 mai 2011, pronunţată în cauza *1001 Harimaw Court East, L.L.C. c. Blo, Inc. şi William O Knowles, Jr.* [cele două remedii care se exclud reciproc sunt următoarele: locatorul poate solicita în justiţie încetarea locaţiunii şi evacuarea locatarului; alternativ, locatorul poate solicita instanţei să pună în executare contractul de locaţiune şi să îi acorde atât chiriile acumulate, cât şi chiriile viitoare, dacă contractul cuprinde o clauză de plată anticipată (*acceleration clause*). Dacă locatorul alege prima cale, locaţiunea încetează şi locatorul este îndreptăţit să obţină posesia imobilului, dar pierde dreptul la chiriile viitoare. În cazul alegerii celei de-a doua căi, locatorul poate obţine o hotărâre de condamnare a locatarului la plata unei sume de bani în temeiul dispoziţiilor contractuale, dar locaţiunea rămâne în vigoare şi locatarul păstrează dreptul de a ocupa imobilul pentru restul termenului locaţiunii]}.

precum şi din orice altă cauză admisă de lege şi numai după notificarea, în condiţiile legii, a locatarului.

4. Locatorul are îndatorirea de a notifica locatarul[1], în scris, prin intermediul executorului judecătoresc[2], punându-i în vedere să elibereze şi să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării[3].

5. Comunicarea notificării se realizează în condiţiile speciale impuse de dispoziţiile art. 1.037 NCPC (la locul situării imobilului, iar dacă imobilul este închis, prin afişare la uşa imobilului)[4], iar nu potrivit dreptului comun.

6. În cazul contractului de locaţiune **pe durată nedeterminată**, oricare dintre părţi poate denunţa contractul prin notificare, având obligaţia de a respecta termenul de preaviz stabilit de lege sau, în lipsă, de uzanţe[5]. În cazul contractului de închiriere, locatorul poate denunţa contractul prin notificare, cu respectarea unui termen de preaviz care nu poate fi mai mic de 60 de zile (dacă intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este de o lună sau mai mare) sau de 15 zile (dacă intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este mai mic de o lună)[6].

7. În cazul locaţiunii **pe durată nedeterminată**, denunţarea cerută de lege pentru încetarea contractului va fi considerată şi notificare de evacuare a imobilului[7],[8], în condiţiile

---

[1] S-a opinat că nerespectarea termenului prevăzut de lege pentru notificare atrage sancţiunea nulităţii, fiind vorba despre o nulitate condiţionată de existenţa unei vătămări ce trebuie dovedită şi care să nu poată fi înlăturată altfel decât prin anularea notificării (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 169).

[2] În doctrină s-a arătat că comunicarea notificării printr-o altă modalitate, iar nu prin intermediul executorului judecătoresc (D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 646), şi nerespectarea formei scrise a notificării atrag sancţiunea nulităţii procedurii de notificare (G.C. Frenţiu, D.-L. Bădean, *Noul Cod*, p. 1454). Apreciem că este vorba despre o nulitate relativă, formalităţile fiind edictate, în principal, în interesul locatarului/ocupantului imobilului; de altfel, cerinţa notificării nefiind de ordine publică, locatarul poate renunţa la notificarea prin act scris, potrivit dispoziţiilor art. 1.038 alin. (4) NCPC.

[3] Cu titlu informativ, amintim că C. pr. civ. Louisiana prevede, la art. 4701 par. 1 teza a doua, un termen mai mic, de 5 zile, acordat locatarului pentru a elibera imobilul dat în locaţiune. În jurisprudenţa instanţelor statului nord-american Louisiana s-a reţinut că, deşi reclamantul nu a respectat termenul anterior menţionat, întrucât pârâtul nu a invocat în apărare lipsa unei notificări reglementare, instanţa a considerat că s-a renunţat la această cerinţă [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 14728 din 7 decembrie 1981, pronunţată în cauza *Investor Inns, Inc. c. Melvin J. Wallace, d/b/a El Pollino Mexican Food Restaurants*; în speţă apelantul-pârât invocase pentru prima oară în apel chestiunea lipsei unei notificări reglementare; instanţa de control judiciar a invocat în sprijinul soluţiei sale un precedent judiciar (Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit – cauza *Wrenn c. Miller*), în care se reţinuse că, dacă, după citarea sa, pârâtul se înfăţişează şi face apărări de fond fără a obiecta în privinţa notificării, se consideră că s-a renunţat la invocarea lipsei notificării].

[4] A se vedea, în acelaşi sens: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 453; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, pp. 247-248.

[5] A se vedea prevederile art. 1.816 alin. (1) şi (2) NCC.

[6] A se vedea dispoziţiile art. 1.824 alin. (2) NCC.

[7] În sensul că, pentru identitate de raţiune, ar trebui să fie considerat notificare de evacuare şi refuzul proprietarului de a reînnoi contractul de arendare exprimat în condiţiile art. 1.848 NCC, potrivit căruia contractul de arendare se reînnoieşte de drept, pentru aceeaşi durată, dacă niciuna dintre părţi nu a comunicat cocontractantului, în scris, refuzul său cu cel puţin 6 luni înainte de expirarea termenului, iar în cazul terenurilor cu destinaţie agricolă, cu cel puţin un an, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 878 şi p. 879 inclusiv nota 1.

[8] Sub imperiul reglementărilor de drept civil şi procesual civil anterioare, în jurisprudenţă s-a reţinut că acţiunea de chemare în judecată pentru evacuare constituie manifestare neechivocă a voinţei de denunţare

art. 1.038 NCPC. Aşa fiind, notificarea de denunţare a contractului de locaţiune îndeplineşte şi funcţia de notificare de evacuare a imobilului[1),2)].

8. Cât priveşte termenul lăsat la dispoziţia locatarului pentru eliberarea şi predarea imobilului dat în locaţiune pe durată nedeterminată la încetarea contractului prin denunţare, din interpretarea sistematică a normelor NCPC şi NCC incidente în materie ar rezulta că urmează a-şi găsi aplicare termenul special de 30 de zile, prevăzut de art. 1.038 alin. (1) *in fine* NCPC, pentru eliberarea şi predarea imobilului, iar nu termenul de preaviz, doar dacă acest din urmă termen are o durată mai mică de 30 de zile[3)].

Dacă durata termenului de preaviz este mai mare de 30 de zile, termenul lăsat la dispoziţia locatarului pentru a elibera şi preda liber imobilul va coincide cu termenul de preaviz cerut de lege pentru denunţarea contractului de locaţiune.

9. În cazul **locaţiunii pe durată determinată**, notificarea de evacuare a imobilului trebuie făcută cu cel puţin 30 de zile înainte de expirarea termenului[4)], dacă prin lege

---

a contractului, termenul de preaviz fiind acoperit în acest caz de timpul necesar soluţionării litigiului [a se vedea, *e.g.*, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2628/1987, în *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1987*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1987, p. 85, şi Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 805/2006 (nepublicată), în Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, vol. II, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, p. 40]. De asemenea, s-a statuat că publicarea scoaterii la licitaţie, în vederea închirierii, a unui spaţiu deţinut de chiriaş, în baza unui contract de locaţiune reînnoit prin tacita relocaţiune, constituie denunţarea contractului (a se vedea CSJ, s. com., dec. nr. 3807/2000, în Dreptul nr. 10/2001, p. 200).

1) În doctrină (Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 246) s-a arătat că nimic nu interzice ca locatorul să denunţe în termen legal locaţiunea, iar dacă, la expirarea termenului de locaţiune, imobilul nu este eliberat şi predat, poate apela la procedura specială de evacuare, cu notificarea prealabilă prevăzută de art. 1.038 alin. (1) NCPC.

2) În practica instanţelor statului nord-american Louisiana s-a statuat că, în cazul unei locaţiuni verbale încheiate pe durată nedeterminată, dacă nu au procedat la notificarea cerută de lege pentru încetarea contractului, locatorii nu pot recurge la procedura sumară de evacuare; instanţa a mai reţinut că scrisoarea trimisă de reclamanţi nu respectase termenul prevăzut de reglementările aplicabile, astfel încât nu era suficientă pentru a determina încetarea contractului, cu consecinţa că dreptul pârâtei de a ocupa imobilul nu încetase (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 2009 CA 0568 din 16 decembrie 2009, pronunţată în cauza *Misty Solet c. Tayaneka S. Brooks*; în speţă se mai reţinuse că neplata chiriei nu atrăgea încetarea automată a contractului de locaţiune decât în cazul existenţei unui acord scris conţinând o clauză expresă de încetare a contractului).

3) Cum este cazul unui contract de închiriere (în care intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este mai mic de o lună) în care părţile au convenit asupra termenului minim de preaviz permis de lege (de 15 zile).

4) Potrivit dispoziţiilor art. 4701 par. 2 teza a doua C. pr. civ. Louisiana, în cazul locaţiunii pe durată determinată, notificarea de evacuare a imobilului poate fi făcută *cu cel mult* (*s.n.*) 30 de zile înainte de expirarea termenului – cerinţă explicată în doctrina americană prin intenţia de a se preveni încorporarea unei asemenea notificări în contractul de locaţiune la momentul încheierii acestuia (a se vedea H.G. McMahon, *The Louisiana Code of Civil Procedure*, *precit.*, p. 50, nota 226).

Amintim, ca fiind de interes pentru norma analizată, şi considerentele reţinute în cauza *C.M. Tete c. Crump Hardy*, în care reclamantul-locator comunicase pârâtului-locatar o notificare de evacuare a imobilului dat în locaţiune în termen de 5 zile (stabilit, cum s-a arătat, de art. 4701 par. 1 teza întâi C. pr. civ. Louisiana), pentru motivul că acesta din urmă adresase cereri nerezonabile primului, refuzând inspecţia imobilului pentru efectuarea reparaţiilor necesare, creând tulburări la momente nerezonabile în timpul nopţii şi, în general, creând neplăceri locatorului şi întregului cartier. Pârâtul-locatar a susţinut că, în cazul locaţiunii pe durată determinată, singura notificare admisibilă era cea dată în termenul de 30 de zile anterior expirării

nu se prevede altfel[1)].

Rezultă că, în ipoteza încetării contractului de locaţiune prin expirarea termenului[2)], termenul lăsat locatarului pentru eliberarea şi predarea imobilului coincide[3)] cu data expirării termenului locaţiunii.

---

termenului locaţiunii (prevăzut de art. 4701 par. 2 teza a doua C. pr. civ. Louisiana), cu consecinţa că orice încercare de a fi evacuat într-un alt termen trebuia realizată în condiţiile procedurii ordinare.

Instanţa a recurs la o interpretare sistematică a dispoziţiilor art. 4701 C. pr. civ. Louisiana, arătând că situaţia dedusă judecăţii se încadrează în dispoziţiile primului paragraf al articolului amintit, care face referire la stingerea dreptului locatarului ca urmare a încetării locaţiunii prin expirarea termenului, acţiunea locatorului, neplata chiriei sau din orice altă cauză; în aceste ipoteze, a arătat instanţa, dacă există un temei pentru a solicita încetarea dreptului locatarului de a ocupa imobilul, notificarea de evacuare este cea prevăzută de art. 4701 par. 1 teza întâi C. pr. civ.

Instanţa a mai arătat că, pe de altă parte, dacă nu există niciun motiv valabil pentru a se solicita încetarea dreptului locatarului de a ocupa imobilul, termenul de efectuare a notificării pe care locatorul trebuie să o comunice locatarului pentru a evita tacita relocaţiune este cel prevăzut de art. 4701 par. 2 teza a doua C. pr. civ. Louisiana (cel mult 30 de zile înainte de expirarea termenului locaţiunii). Instanţa a mai făcut referire şi la comentariul aferent articolului 4701 C. pr. civ. Louisiana, în care se arată că această normă permite locatorului, în cazul unei locaţiuni cu durată determinată, să anticipeze că locatarul nu va evacua imobilul la expirarea termenului locaţiunii şi să îi comunice notificarea înainte de împlinirea termenului, astfel încât să poată recurge la justiţie imediat după expirarea termenului locaţiunii. În final, instanţa a mai arătat că, în cauză, temeiul acţiunii reclamantului-locator îl reprezentau dispoziţiile art. 4701 par. I teza întâi C. pr. civ. Louisiana privitoare la „orice altă cauză" de încetare a locaţiunii (a se vedea Supreme Court of Louisiana, dec. nr. 53470 din 24 septembrie 1973, pronunţată în cauza *C.M. Tete c. Crump Hardy*).

[1)] În practică s-a decis că apărarea pârâtelor, în sensul că, în cazul contractelor de locaţiune pe durată determinată, locatorul este obligat, potrivit 1.038 alin. (3) NCPC, să comunice notificarea de evacuare cu cel puţin 30 de zile înainte de expirarea termenului, chiar dacă solicită evacuarea ulterior împlinirii termenului contractual, nu poate fi primită, proprietarul neputând fi sancţionat pentru că a acordat locatarului o perioadă mai lungă de timp în vederea eliberării spaţiului [a se vedea Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 4422 din 8 aprilie 2014, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 183-185, cu nota critică a autorului, în care se opinează că locatorul poate notifica locatarul şi cu mai puţin de 30 de zile înainte de expirarea termenului, împiedicând astfel intervenirea tacitei relocaţiuni, dar locatarul va fi ţinut să elibereze imobilul în cel mult 30 de zile de la data primirii notificării, chiar dacă, potrivit art. 1.809 alin. (1) NCC, contractul de locaţiune încetează de drept la expirarea termenului convenit de părţi sau, după caz, prevăzut de lege, fără a fi necesară o înştiinţare prealabilă].

[2)] În practica judiciară a statului nord-american Louisiana s-a reţinut că, dacă se urmăreşte încetarea locaţiunii scrise cu durată determinată pentru o altă cauză decât expirarea termenului, locatarul trebuie să cunoască motivele de fond pentru evacuarea sa, iar simpla indicaţie că locatorul doreşte încetarea locaţiunii şi obţinerea posesiei nu asigură o notificare suficientă să îndeplinească cerinţele de bază ale unui proces echitabil (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 8567 din 1 august 1977, pronunţată în cauza *Louisiana State Museum c. Rebecca Mary Tercero Mayberry*; este de menţionat că în cauză instanţa inferioară stabilise, prin hotărârea apelată, că anterior procedurii de evacuare trebuie să fi fost solicitată încetarea locaţiunii; instanţa de control judiciar a mai subliniat faptul că s-a făcut, de-a lungul anilor, dovada înţelepciunii de a permite utilizarea unei proceduri sumare în cazuri de evacuare, învederând caracterul echitabil al normelor ce nu permit locatarului care nu plăteşte chiria de a scoate efectiv din comerţ bunul dat în locaţiune şi de a trăi fără plata chiriei pe parcursul întârzierilor ocazionate de soluţionarea unei acţiuni obişnuite; însă, a mai arătat instanţa, lipsa timpului la dispoziţia unui locatar de bună-credinţă pentru a-şi pregăti apărarea, la care este îndreptăţit în temeiul art. 4732 C. pr. civ. Louisiana, impune cel puţin notificarea acestuia cu privire la motivul pentru care se solicită evacuarea).

[3)] Ca şi în cazul încetării, prin denunţare, a locaţiunii pe durată nedeterminată [ori a închirierii pe durată determinată în cazul prevăzut de art. 1.824 alin. (2) NCC], când locatarul (chiriaşul) trebuie să elibereze şi să predea imobilul la data încetării contractului, dacă termenul de preaviz este mai mare de 30 de zile.

Este de menţionat că, în cazul închirierii făcute pe durată determinată, dacă în contract s-a prevăzut că locatorul poate denunţa unilateral contractul în vederea satisfacerii nevoilor locative proprii sau ale familiei sale, acestei denunţări i se aplică termenul de preaviz prevăzut la art. 1.824 alin. (2) NCC [termen care nu poate fi mai mic de 60 de zile (dacă intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este de o lună sau mai mare) sau de 15 zile (dacă intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este mai mic de o lună)][1]. Şi într-o asemenea ipoteză apreciem că sunt aplicabile dispoziţiile art. 1.038 alin. (2) NCPC, cu precizările anterior făcute[2].

10. Cele două soluţii de interpretare îşi găsesc justificare în împrejurarea că locatarul (chiriaşul) cunoaşte deja faptul încetării contractului (prin denunţare/expirarea termenului). În plus, art. 1.038 alin. (1) NCPC impune, drept precondiţie pentru intrarea în posesia imobilului, respectiv pentru a se recurge la procedura specială de evacuare, stingerea dreptului locatarului de a folosi imobilul ca urmare a încetării locaţiunii prin expirarea termenului sau, după caz, prin denunţare.

Aşadar, aserţiunile de mai sus sunt valabile în cazul în care temeiul încetării locaţiunii este constituit de denunţarea contractului, respectiv expirarea termenului locaţiunii. În cazul încetării contractului de locaţiune (pe durată determinată sau nedeterminată) dintr-o altă cauză decât expirarea termenului/denunţarea sa, termenul maxim de 30 de zile acordat locatarului pentru evacuarea imobilului rămâne pe deplin aplicabil, iar momentul de la care începe să curgă acest termen este, prin ipoteză, ulterior încetării locaţiunii şi stingerii dreptului locatarului de a folosi imobilul.

11. În consecinţă, în timp ce în cazul în care contractul încetează prin expirarea termenului (în ipoteza locaţiunii pe durată determinată) sau prin denunţare [în cazul locaţiunii pe durată nedeterminată ori al închirierii pe durată determinată în ipoteza prevăzută de art. 1.825 alin. (2) NCC] pot exista situaţii în care termenul în care este înştiinţat locatarul să elibereze şi să predea imobilul poate fi mai mare sau egal cu 30 de zile, în celelalte ipoteze de stingere a dreptului locatarului de a folosi imobilul, termenul acordat locatarului pentru a elibera şi preda liber imobilul este de maximum 30 de zile, calculat de la data comunicării notificării de evacuare.

---

[1] A se vedea prevederile art. 1.825 alin. (2) NCC.

[2] A se vedea şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 879, unde se apreciază că, şi în ipoteza reglementată de art. 1.825 alin. (2) NCC, denunţarea contractului de închiriere ar trebui să constituie, totodată, şi notificare de evacuare în sensul art. 1.038 alin. (2) NCPC, chiar dacă denunţarea unilaterală are ca obiect un contract încheiat pe durată determinată, având în vedere că raţiunile ultimelor dispoziţii citate se regăsesc pe deplin şi în acest caz.

În doctrină s-a mai arătat că, pentru a avea deschisă calea procedurii speciale a evacuării, notificarea de denunţare (făcută de locator-reclamant în procedura specială), care constituie, în acelaşi timp, şi notificare de evacuare, conform art. 1.038 alin. (2) NCPC, trebuie realizată cu respectarea termenului de preaviz pentru denunţarea unilaterală a contractului de închiriere a locuinţei încheiat pe durată nedeterminată, a contractului de locaţiune având ca obiect spaţii destinate exercitării activităţii unui profesionist fără determinarea duratei, precum şi a contractului de locaţiune având alt obiect decât cele antemenţionate, în acest din urmă caz condiţionat de inexistenţa unor uzanţe, termen care este de 60 de zile, dacă intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este de o lună sau mai mare, respectiv de 15 zile, dacă intervalul de timp pentru care s-a stabilit plata chiriei este mai mic de o lună (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 144).

12. Cerința notificării nefiind de ordine publică[1], locatarul poate renunța la notificare, însă numai prin act scris[2] cuprinzând recunoașterea dreptului locatorului de a recurge imediat la procedura specială de evacuare, dacă locațiunea încetează din orice motive, iar dreptul locatarului este socotit stins[3].

Ținând seama de natura normei de procedură analizate, *a fortiori*, părțile pot să convină și scurtarea termenului de eliberare și predare a imobilului[4].

Jurisprudență

1. Prima instanță a constatat că reclamanta avea obligația notificării prin executor a pârâtei, cu privire la evacuarea acesteia din imobil, anterior introducerii acțiunii și doar după trecerea unui termen de 30 de zile putea solicita concursul instanței de judecată în acest sens. Întrucât reclamanta nu a făcut dovada notificării pârâtei, prin executor judecătoresc, anterior introducerii acțiunii, prima instanță a apreciat că dreptul acesteia de a acționa în instanță în temeiul dispozițiilor art. 1.040 NCPC (*în prezent art. 1.041 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu s-a născut, astfel încât excepția inadmisibilității invocată de pârâtă apare ca întemeiată.

Instanța de apel a stabilit că în mod justificat prima instanță a reținut că cererea de evacuare este inadmisibilă din moment ce apelanta-reclamantă nu a notificat locatarul, în scris, prin intermediul executorului judecătoresc, că dorește să intre în posesia imobilului ca urmare a neplății chiriei și că nu a respectat prevederile art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*]. Dispozițiile legale amintite reglementează etapa notificării, prealabilă introducerii cererii de evacuare pe calea procedurii speciale, în ipoteza în care între părți a fost încheiat anterior un contract de locațiune. În consecință, ca regulă, premergător introducerii acțiunii la instanța judecătorească, locatorul, dacă dorește să intre în imobil, va comunica prin intermediul executorilor judecătorești o notificare scrisă către locatar, prin care îl va soma să elibereze și să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării. Dacă notificarea nu este comunicată prin intermediul executorilor judecătorești, ci prin alte mijloace de comunicare, aceasta este lovită de nulitate. Dat fiind caracterul legal al termenului de 30 de zile, reclamantul nu poate soma locatarul să elibereze imobilul într-un termen mai scurt, cu excepția cazului în care părțile au convenit altfel prin contract, o atare concluzie decurgând din faptul că prin acordul părților poate fi și eliminată în întregime această etapă prealabilă, prin raportare la art. 1.037 alin. (4) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*]. Instanța de apel a mai reținut că susținerea apelantei reclamante, precum că notificarea prealabilă nu are valoarea unei proceduri prealabile în sensul dispozițiilor art. 193 NCPC, ci este necesară pentru punerea în întârziere a locatarului/ocupantului, așa cum prevăd dispozițiile art. 1.525 NCC sau dispozițiile art. 1079 C. civ., ca acesta să răspundă, de la data la care se află în întârziere, pentru orice pierdere cauzată de un caz fortuit, cu excepția situației în cazul în care cazul fortuit îl liberează pe debitor de însăși executarea obligației, va fi înlăturată *(Trib. Buzău,*

[1] A se vedea, în același sens, și Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 246.

[2] Care poate îmbrăca și forma unui înscris sub semnătură privată (a se vedea, în acest sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 708).

[3] În jurisprudența instanțelor din statul nord-american Louisiana s-a reținut că, dat fiind că locatarul a renunțat la toate notificările și părțile și-au exprimat clar intenția de a nu proceda la reconducțiune decât în temeiul unui acord scris – care, în speță, nu s-a realizat niciodată –, locatorul nu era ținut să urmeze procedura formală de evacuare înainte să îndepărteze locatarul din imobil (a se vedea Court of Appeal Louisiana, Fifth Circuit, dec. nr. 03-CA-1303 din 27 aprilie 2004, pronunțată în cauza *Jayanne Crawley, d/b/a Southlands Premium Tropicals c. Coastal Bridge Co., Inc. și Louisiana Grain Services, Inc.*); a se vedea și art. 1.203 NCC (clauze neuzuale).

[4] A se vedea, în acest sens, D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 646.

dec. nr. 24 din 12 martie 2014; decizia poate fi consultată la adresa de internet: http://legeaz.net/spete-civil-2/civilnoul-cod-pr-civila-actiune-24-2014).

2. Între reclamant şi pârâtă a operat tacita relocaţiune cu privire la imobilul ce a făcut obiectul contractului, această nouă locaţiune fiind pe durată nedeterminată.

Dacă locaţiunea este pe durată nedeterminată, denunţarea cerută de lege pentru încetarea contractului va fi considerată şi notificare de evacuare a imobilului, în condiţiile art. 1.037 NCPC (*în prezent art. 1.038 NCPC – n.n., D.-A.G.*).

Legiuitorul nu a stabilit în cazul contractului de locaţiune un termen de preaviz, cum a procedat în situaţia închirierii locuinţelor (art. 1.824 NCC), sens în care ar fi incidente uzanţele, iar în lipsa acestora, dispoziţiile legale privitoare la situaţii asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziţii, principiile generale ale dreptului, astfel cum prevede art. 1 alin. (2) NCC.

Reclamantul a notificat locatarul, fiind respectate exigenţele art. 1.037 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*]. Pârâtei i s-au comunicat cererea şi înscrisurile ataşate, fiind de domeniul evidenţei că a fost denunţat contractul de locaţiune de către reclamantă.

Prin urmare, reclamantul este titularul unui drept exclusiv şi absolut asupra imobilului în discuţie, drept opozabil *erga omnes*, deci inclusiv pârâtei, care nu a făcut dovada nici măcar a existenţei unui drept personal care să o îndreptăţească să deţină precar imobilul, astfel că s-a dispus evacuarea pârâtei din imobil *(Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 5873 din 14 mai 2014, definitivă prin renunţarea la apel, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 135-137).*

3. Între reclamanţi şi pârâţi s-a încheiat un înscris sub semnătură privată, prin care reclamanţii, în calitate de proprietari-locatori, au închiriat imobilul pârâtei-locatare pe o durată mai mare de un an. Reclamanţii au notificat pârâtei denunţarea unilaterală a contractului, punându-i în vedere acesteia că are obligaţia de a preda imobilul reclamanţilor după împlinirea termenului menţionat în cuprinsul notificării. Deşi termenul a expirat, pârâta locuieşte şi în prezent în imobil.

Instanţa a reţinut că pârâta are calitatea de locatar, în sensul prevederilor art. 1.033 alin. (2) lit. b) NCPC [*în prezent art. 1.034 alin. (2) lit. b) NCPC – n.n., D.-A.G.*]. Având în vedere că respectivul contract a fost încheiat pe durată nedeterminată, instanţa a constatat că sunt aplicabile în cauză dispoziţiile art. 1.824 alin. (2) NCC.

Faptul că pârâta a plătit la zi chiria şi contravaloarea utilităţilor nu este de natură să conducă la reţinerea ideii că în cauză a operat o tacită relocaţiune, cu atât mai mult cu cât reclamanţii şi-au exprimat intenţia de a denunţa unilateral contractul de închiriere şi au respectat termenul de 60 de zile prevăzut de dispoziţiile legale incidente în cauză.

Instanţa a apreciat că cererea reclamantei este întemeiată şi, în consecinţă, a admis acţiunea şi a dispus evacuarea pârâtei din imobil *(Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 13424 din 4 decembrie 2014, nedefinitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 144-145).*

4. Instanţa a reţinut că ne aflăm în prezenţa unui contract de închiriere valabil, neexistând nicio hotărâre judecătorească prin care să se fi constatat rezilierea sau anularea contractului de închiriere.

Instanţa a constatat că nu sunt aplicabile dispoziţiile Titlului XI al Cărţii a VI-a a NCPC, invocate de reclamantă, domeniul de aplicare a acestor dispoziţii fiind clar şi strict determinat în art. 1.033 din acelaşi cod (*în prezent art. 1.034 NCPC – n.n., D.-A.G.*), respectiv doar în litigiile privind evacuarea din imobilele folosite/ocupate fără drept de foştii locatari sau alte persoane. În cauză, pârâta foloseşte imobilul în baza contractului de închiriere, astfel cum a fost modificat prin acte adiţionale, contract de închiriere valabil la momentul formulării cererii de chemare în judecată.

Dreptul locatarului nu s-a stins în mod legal, neexistând niciun înscris care să dovedească contrariul. Enumerarea cauzelor de încetare a contractului din art. 1.037 NCPC (*în prezent art. 1.038 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu are semnificaţia că simpla invocare a uneia dintre aceste cauze de către locator atrage în mod automat încetarea contractului şi stingerea dreptului locatarului de a folosi imobilul închiriat. Încetarea contractului de locaţiune rămâne supusă

dispoziţiilor de drept substanţial incidente (cu privire la contractul de locaţiune şi cu privire la încetarea contractului în general) şi dispoziţiilor contractuale.

În mod evident, nu a fost intenţia legiuitorului de a crea, prin dispoziţiile speciale ale art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], o nouă modalitate de încetare a contractului de locaţiune. Contractul de locaţiune rămâne supus, inclusiv în privinţa modalităţii de încetare, dispoziţiilor contractuale şi celor de drept substanţial care îl reglementează. Art. 1.037 NCPC (*în prezent art. 1.038 NCPC – n.n., D.-A.G.*) şi celelalte dispoziţii din Titlul XI al Cărţii a VI-a din acelaşi cod oferă locatorului, în cazul în care dreptul de folosinţă al locatarului a încetat (evident, în conformitate cu dispoziţiile legale şi contractuale), cadrul procesual în care să obţină evacuarea rapidă a persoanei care foloseşte/ocupă imobilul fără a avea vreun drept. Aceste dispoziţii procedurale urmează a fi însă interpretate şi aplicate în mod strict, altfel putând duce la încălcarea drepturilor locatarului, ceea ce, evident, nu a fost în intenţia legiuitorului. Tocmai de aceea s-a precizat în mod clar domeniul de aplicare a acestei proceduri, respectiv doar în cazurile de folosire/ocupare a unui imobil fără drept *(Jud. Sector 1 Bucureşti, sent. civ. nr. 20545 din 23 octombrie 2013, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 148-150)*.

5. Reclamantul a somat pârâtul prin notificări transmise prin executor judecătoresc să-şi îndeplinească obligaţiile prevăzute în contractul de închiriere, iar, ca urmare a nerespectării obligaţiilor contractuale de către pârât, reclamantul a reziliat unilateral contractul, în temeiul dispoziţiilor contractuale şi al prevederilor art. 1.830 NCC coroborat cu art. 1.550 şi art. 1.552 din acelaşi cod pentru neplata chiriei la termenele convenite, declaraţia de reziliere a contractului fiind comunicată pârâtului.

De asemenea, ca efect al rezilierii contractului, reclamantul a notificat pârâtul să predea imobilul pe cale amiabilă, astfel că instanţa constată că reclamantul a respectat dispoziţiile art. 1.037 NCPC (*în prezent art. 1.038 NCPC – n.n., D.-A.G.*), notificând pârâtul, prin intermediul executorului judecătoresc, să elibereze imobilul, să achite chiria şi utilităţile restante în termen de 30 de zile de la primirea notificării.

În speţă, contractul dintre părţi a încetat prin rezilierea unilaterală a acestuia, ca urmare a neexecutării obligaţiei principale ce incumbă chiriaşului, respectiv neplata chiriei în termenele convenite şi a utilităţilor aferente.

Ca atare, cererea de evacuare este întemeiată, de vreme ce, de la data comunicării declaraţiei de reziliere, pârâţii nu mai ocupă imobilul în baza unui titlu *(Jud. Sector 6 Bucureşti, sent. civ. nr. 685 din 29 ianuarie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 152-155, cu nota critică a autorului)*.

6. Instanţa a constatat că, din cauza neplăţii chiriei de către pârâtă, a intervenit rezilierea de drept a contractului de locaţiune, în condiţiile art. 1.553 NCC, sub imperiul căruia contractul în discuţie a fost încheiat, în baza pactului comisoriu inserat de părţi în contract. Deşi notificată în mai multe rânduri, în urma rezilierii contractului, să elibereze spaţiul închiriat, deţinut fără titlu după momentul la care a intervenit rezilierea, pârâta, de rea-credinţă, nu a dat curs solicitărilor reclamantei, ocupând şi în momentul de faţă spaţiul în litigiu.

Constatând îndeplinite condiţiile reglementate de art. 1.033 şi urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 şi urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), respectiv calitatea de locator a reclamantei şi de locatar a pârâtei, absenţa oricărui titlu locativ al pârâtei după rezilierea contractului de locaţiune încheiat de părţi şi neeliberarea imobilului de către pârâtă în urma notificării ce i-a fost adresată de reclamantă, instanţa a considerat întemeiată acţiunea acesteia din urmă, motiv pentru care a admis-o şi a dispus evacuarea pârâtei din imobil *(Jud. Sector 4 Bucureşti, sent. civ. nr. 7985 din 23 septembrie 2013, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 157-159)*.

7. Instanţa a apreciat că cererea de evacuare este inadmisibilă, din moment ce reclamanţii nu au notificat locatarii, în scris, prin intermediul executorului judecătoresc, de faptul că doresc să intre în posesia imobilului, ca urmare a restituirii imobilului, şi nu au respectat prevederile

art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], iar pârâții nu au renunțat la dreptul de notificare în forma prevăzută de lege.

Premergător introducerii acțiunii la instanța judecătorească, cel care se pretinde titular al unui drept de proprietate asupra imobilului va comunica, prin intermediul executorilor judecătorești, o notificare scrisă către locatar, prin care îl va soma să elibereze și să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării.

Dacă notificarea nu este comunicată prin intermediul executorilor judecătorești, ci prin alte mijloace de comunicare, aceasta este lovită de nulitate, ceea ce este cazul și în speță, întrucât notificarea depusă la dosar, nedatată, efectuată de către avocatul reclamanților, nu îndeplinește exigențele textului precitat, cu atât mai mult cu cât pârâții au fost notificați să elibereze imobilul, iar reclamanții-proprietari aveau obligația de a respecta contractul de închiriere încheiat de Primăria Municipiului București cu pârâții-chiriași ai statului, contract ce fusese prelungit.

Văzând cele anterior reținute, instanța a admis excepția inadmisibilității cererii invocată de pârâți și a respins cererea, ca inadmisibilă (*Jud. Sector 6 București, sent. civ. nr. 5513 din 24 iunie 2014, definitivă prin anularea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 247-249, cu nota autorului*).

8. În mod corect s-a reținut în sentința apelată faptul că apelanta-reclamantă nu a făcut dovada notificării intimatei-pârâte cu privire la obligația de a elibera și de a preda liber imobilul, în cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării, astfel cum impun dispozițiile art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*].

În ceea ce privește notificarea pe care se întemeiază susținerile apelantei, tribunalul constată că aceasta nu poate fi valorificată în procedura prevăzută de art. 1.033 și urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 și urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), întrucât este anterioară intrării în vigoare a dispozițiilor care instituie această procedură, astfel încât nu i se poate acorda eficiența juridică recunoscută printr-un act normativ ulterior emiterii sale.

Pe de altă parte, este evident că, prin intermediul notificării în discuție, intimatei-pârâte nu i s-a solicitat evacuarea spațiului pentru expirarea termenului contractual, cum impune legea, ci rezilierea contractului pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate (*Trib. București, s. a VI-a civ., dec. nr. 466/A din 3 septembrie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 249-250, cu nota autorului, în care se susține, între altele, că neîndeplinirea procedurii prealabile a notificării constituie o excepție relativă și nu privește temeinicia cererii de evacuare*).

9. Instanța a stabilit că, în drept, nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*] pentru a se dispune evacuarea pârâților din imobilul închiriat, întrucât contractul de închiriere nu a încetat prin expirarea termenului, prin acțiunea locatorului, prin neplata chiriei sau a arenzii, precum și din orice altă cauză.

Notificarea comunicată prin intermediul executorului judecătoresc nu a avut ca efect încetarea contractului de închiriere, întrucât acesta nu cuprinde niciun pact comisoriu care să permită intervenirea rezilierii fără intervenția instanței de judecată.

Având în vedere că reclamanta nu a făcut dovada pronunțării unei hotărâri judecătorești prin care să se dispună rezilierea contractului de închiriere, instanța a constatat că acesta nu a încetat.

Rezilierea contractului de închiriere nu poate fi dispusă în procedura specială a evacuării, fiind necesar ca încetarea dreptului de locațiune al chiriașului să se producă înainte de declanșarea acestei proceduri.

În consecință, constatând că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*] pentru a se dispune evacuarea pârâților din imobilul închiriat, întrucât contractul de închiriere nu a încetat ca efect al neplății chiriei, instanța a respins cererea de evacuare, ca neîntemeiată (*Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 1551 din 4 februarie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 250-251*).

Art. 1.039. Notificarea ocupantului

Atunci când proprietarul unui imobil dorește să îl evacueze pe ocupantul acestuia, după ce dreptul de a ocupa imobilul a încetat, proprietarul va notifica în scris ocupantul, punându-i în vedere să elibereze imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept, în termen de 5 zile de la comunicarea notificării.

Comentariu

1. Ca și în ipoteza încetării locațiunii, notificarea ocupantului fără drept al imobilului reprezintă o **condiție procedurală prealabilă evacuării** acestuia.

2. Proprietarul care dorește să îl evacueze pe ocupantul imobilului, după ce dreptul acestuia din urmă de a ocupa imobilul a încetat[1)], trebuie să îl notifice în scris[2)], punându-i în vedere să elibereze imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept, în **termen de 5 zile** de la data comunicării notificării[3)].

[1)] S-a susținut că dispozițiile art. 1.039 NCPC au în vedere doar ocupantul care, anterior, avusese dreptul de a ocupa imobilul, iar nu și ocupantul care nu a avut niciodată un asemenea drept, cu consecința că în ultima ipoteză notificarea nu mai este necesară (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 708). Dimpotrivă, apreciem că notificarea reprezintă un act procedural obligatoriu, indiferent dacă anterior ocupantul a avut sau nu dreptul de a ocupa imobilul, pentru următoarele considerente:

- din definiția dată noțiunii de „ocupant" de art. 1.034 alin. (2) lit. e) NCPC rezultă că are această calitate orice persoană care ocupă în fapt imobilul, cu sau fără permisiunea sau îngăduința proprietarului;
- din considerente de echitate juridică, dar și din rațiuni umanitare și sociale – care constituie o amprentă, în genere, a legislației în materia contractelor de locațiune și a protecției chiriașilor –, se impune promovarea unui tratament egal în privința persoanelor care ocupă în fapt un imobil, indiferent dacă au avut sau nu vreodată dreptul de a folosi imobilul respectiv.

Într-o altă opinie s-a reținut că sintagma „după ce dreptul ocupantului de a ocupa imobilul pe care îl ocupă a încetat" trebuie înțeleasă în sensul că ocupantul a avut îngăduința sau permisiunea proprietarului de a ocupa în fapt imobilul pentru o anumită perioadă și aceasta a expirat, și nicidecum că a avut un drept (a se vedea V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, pp. 413-414).

În jurisprudența instanțelor din statul nord-american Louisiana s-a reținut că, dacă, în ipoteza în care pretinde că este locator, reclamantul trebuie să dovedească că dreptul pârâtului/locatarului de a folosi imobilul a încetat, iar problema dreptului de proprietate al reclamantului nu se pune, întrucât părțile sunt într-un raport contractual în temeiul locațiunii, dimpotrivă, în cazul procedurii de evacuare împotriva ocupantului, reclamantul trebuie să facă dovada *prima facie* a titlului său de proprietate, dovedind că pârâtul este un ocupant și că dreptul acestuia din urmă de a ocupa imobilul a încetat (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 43,364-CA din 13 august 2008, pronunțată în cauza *J&R Enterprises-Shreveport, L.L.C c. Richard D. Sarr, Jr.*; în sensul că procedura sumară de evacuare nu este adecvată pentru rezolvarea litigiilor privitoare la titlu și că, mai degrabă, este destinată acelor situații în care partea care urmează să fie evacuată nu are aparența titlului, a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 43,396-CA din 13 august 2008, pronunțată în cauza *Moody Investment Corporation c. Occupants of 901 East 70th St. Shreveport, LA*, inclusiv precedentele judiciare acolo citate).

[2)] Notificarea poate fi făcută și prin înscris sub semnătură privată (a se vedea, în acest sens, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1328).

[3)] A se vedea și dispozițiile similare ale art. 4702 C. pr. civ. Louisiana.

În jurisprudența instanțelor statului nord-american Louisiana s-a reținut, într-o speță în care pârâta furnizase reclamantei trei aparate de joc de tip video poker care urmau a fi utilizate în baza unei licențe obținute de aceasta din urmă, că părțile nu încheiaseră un contract de locațiune, ci un contract nenumit în temeiul căruia reclamanta găzduia pârâta în calitate de ocupant al imobilului; în speță, aparatele de joc fuseseră oprite de organele de poliție, anterior transmiterii notificării de eliberare a imobilului; instanța a reținut că pârâta fusese notificată reglementar și că aceasta din urmă are la dispoziție remediul

3. În tăcerea dispoziţiilor procedurale analizate, pentru comunicarea – extrajudiciară – a notificării de eliberare a imobilului se poate recurge, printre altele, şi la executorul judecătoresc[1)], în virtutea regulii generale consacrate de art. 154 alin. (5) NCPC. Aceasta cu atât mai mult cu cât, potrivit prevederilor art. 7 lit. b) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătoreşti[2)], notificarea actelor extrajudiciare constituie una dintre atribuţiile legale ale executorilor judecătoreşti.

Jurisprudenţă

1. Dispoziţiile art. 193 NCPC sunt aplicabile cauzei deduse judecăţii. Dreptul de a sesiza instanţa nu constituie un drept absolut, fiind compatibil cu limitări implicite aplicate de către stat, în măsura în care acestea nu restrâng accesul recunoscut unei persoane la o instanţă, astfel încât dreptul în discuţie să fie atins în însăşi substanţa sa, excepţie făcând situaţiile în care limitările urmăresc un scop legitim şi există un raport rezonabil de proporţionalitate între mijloacele folosite şi scopul urmărit.

Art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*) prevede o etapă prealabilă obligatorie pentru proprietar înainte de a sesiza instanţa de judecată. Proprietarul are îndatorirea de a notifica ocupantul imobilului, punându-i în vedere să elibereze şi să predea liber imobilul. Nu prevede textul de lege ca notificantul să-şi probeze calitatea de proprietar sau de locator faţă de cel notificat, prin urmare, aspectele invocate de apelanta-pârâtă, prin care aceasta reproşează intimatului-reclamant că acesta nu i-a arătat actele de proprietate, sunt lipsite de suport legal *(Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1242/A din 16 septembrie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 115).*

2. Considerând că realizarea notificării menţionate de art. 1.037 şi art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.038 şi art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu constituie o condiţie de admisibilitate

---

constând într-o acţiune în despăgubiri, dar care, constituind o acţiune ordinară, apare ca inadecvată în procedura sumară de evacuare (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 95-690 din 6 decembrie 1995, pronunţată în cauza *Slem, Inc. c. Poker Games, Inc.*).

Într-o altă cauză s-a reţinut că părţile doar au negociat, făcând oferte şi contraoferte pentru o înţelegere sau un raport care ar fi putut culmina cu încheierea unei locaţiuni, fără a se concretiza într-un raport locator-locatar în conformitate cu cerinţele reglementărilor aplicabile; pe de altă parte, a arătat instanţa, deşi nu a existat un contract de locaţiune în perioada în care au fost făcute propunerile şi contrapropunerile – multe dintre ele incompatibile cu un raport locator-locatar –, din datele cauzei nu rezultă nimic care să indice că reclamantul-apelant nu a avut cel puţin permisiunea implicită a pârâtului-intimat de a rămâne în imobil, primul având, în consecinţă, calitatea de ocupant; instanţa a mai reţinut că încuietorile au fost schimbate nu pentru a-l evacua pe reclamantul-apelant, ci pentru a permite accesul pârâtului-intimat (societate bancară) pentru a arăta imobilul potenţialilor cumpărători, dat fiind că reclamantul-apelant deţinea singurul set de chei ale încuietorilor vechi (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 9247 din 30 iunie 1978, pronunţată în cauza *Elliott P. Boisdore c. International City Bank&Trust Company*).

[1)] În sensul că notificarea ocupantului *trebuie* făcută tot prin intermediul executorului judecătoresc, a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1000 [soluţie întemeiată pe argumentul aplicării dispoziţiilor legale privitoare la situaţii asemănătoare, în temeiul dispoziţiei de drept material aplicabile în materie – art. 1 alin. (2) NCC –, iar nu al celei consacrate de reglementarea de drept procesual civil de drept comun – art. 5 alin. (3) NCPC], şi M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 828.

Într-o altă opinie (a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1455), cu care suntem de acord, se arată că dispoziţiile art. 1.038 NCPC privitoare la comunicarea notificării prin intermediul executorului judecătoresc nu pot fi aplicate prin analogie în cazul ocupantului imobilului, argumentându-se că în acest caz s-a urmărit accelerarea procedurii de evacuare, care nu pune în discuţie dreptul de folosinţă, ci ocuparea unui imobil ca stare de fapt cu consecinţe juridice, iar proprietarului nu îi pot fi impuse condiţii excesive.

[2)] Republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011, cu modificările ulterioare.

a acțiunii în evacuare reglementate de art. 1.033 și urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 și urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), existența sau inexistența sa constituind un aspect care ține de temeinicia acțiunii în discuție și urmând a fi analizată ca atare, instanța a respins excepția prematurității formulării cererii de chemare în judecată, invocată de către pârâtă, ca neîntemeiată.

Faptul că reclamantul nu i-a notificat pe pârâți, ocupanți ai imobilului său, anterior introducerii acțiunii, în condițiile art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*), să elibereze acest imobil nu conduce la concluzia netemeiniciei acestei acțiuni, formularea cererii în evacuare, prin care pârâții au fost informați despre intenția reclamantului, ținând loc de notificare *(Jud. Sector 4 București, sent. civ. nr. 11245 din 31 octombrie 2013, definitivă prin anularea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 115-116).*

Notă: În nota sa critică la sentință, A.B. Arghir (în *Procedura evacuării...*, pp. 115-116) arată, cu temei, că notificarea reprezintă o procedură prealabilă obligatorie, în accepțiunea art. 193 alin. (1) NCPC, și că, anterior declanșării procedurii propriu-zise de evacuare, locatorul sau proprietarul are, ca regulă generală, obligația, iar nu facultatea de a-l notifica pe locatar sau, după caz, pe ocupant, solicitându-i să își îndeplinească benevol obligația de a elibera și preda imobilul; totodată, s-a mai arătat că realizarea procedurii prealabile a notificării nu privește temeinicia cererii de chemare în judecată, ci are în vedere îndeplinirea unei condiții premergătoare declanșării litigiului judiciar și că, în lipsa notificării impuse de legiuitor, pârâtul are posibilitatea de a invoca excepția neîndeplinirii procedurii prealabile a notificării la primul termen de judecată la care a fost legal citat, excepție care face de prisos administrarea de probe sau, după caz, cercetarea în fond a cauzei; s-a mai opinat că comunicarea cererii de chemare în judecată prin care se solicită evacuarea pe cale specială nu echivalează cu îndeplinirea procedurii notificării prevăzute de art. 1.038 și art. 1.039 NCPC.

3. Instanța a constatat că excepția prematurității invocată din oficiu, excepție de fond, cu caracter peremptoriu, este întemeiată.

Potrivit art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*), atunci când proprietarul unui imobil dorește să îl evacueze pe ocupantul acestuia, după ce dreptul de a ocupa imobilul a încetat, proprietarul va notifica în scris ocupantul, punându-i în vedere să elibereze imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept, în termen de 5 zile de la comunicarea notificării. În continuare, art. 1.040 NCPC (*în prezent art. 1.041 NCPC – n.n., D.-A.G.*) stabilește că, dacă locatarul sau ocupantul notificat în condițiile Titlului XI din Cartea a VI-a a aceluiași cod refuză să evacueze imobilul, locatorul sau proprietarul va solicita instanței să dispună, prin hotărâre executorie, evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.

Așadar, în această materie, legiuitorul a condiționat promovarea cererii de chemare în judecată de notificarea prealabilă a locatarului sau ocupantului imobilului, doar în cazul unui refuz exprimat în urma unei astfel de notificări locatorul sau proprietarul putând recurge la procedura specială de evacuare, sesizând în acest sens instanța de judecată. Promovarea unei cereri de evacuare și sesizarea instanței în mod direct sunt permise în condițiile dreptului comun, reclamantul având alegerea între procedura specială și cea de drept comun, potrivit art. 1.034 NCPC (*în prezent art. 1.035 NCPC – n.n., D.-A.G.*), însă instanța nu a fost învestită cu o cerere de drept comun, ci cu o acțiune în evacuare întemeiată pe procedura specială.

În consecință, întrucât reclamanta nu a făcut dovada îndeplinirii procedurii prevăzute de art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*), instanța a admis excepția prematurității introducerii cererii de chemare în judecată și a respins cererea reclamantei ca fiind prematur introdusă *(Jud. Sector 3 București, sent. civ. nr. 13301 din 6 noiembrie 2013, definitivă prin renunțarea la apel, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 116-117, cu nota critică a autorului, în care se arată că excepția neîndeplinirii procedurii prealabile a notificării constituie o excepție relativă, ce poate fi invocată exclusiv de către pârât, instanța neavând dreptul să o invoce din oficiu).*

4. În ceea ce privește notificarea apelanților, acesteia îi sunt aplicabile dispozițiile art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*), întrucât apelanții nu au avut calitatea de locatari în sensul avut în vedere prin dispozițiile art. 1.037 NCPC (*în prezent art. 1.038 NCPC – n.n., D.-A.G.*), ci de simpli ocupanți (tolerați în vechea reglementare). Art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*) nu condiționează valabilitatea notificării de comunicarea acesteia „ocupanților" prin intermediul executorului judecătoresc. De aceea, notificarea de evacuare comunicată apelanților de către avocatul intimatei este perfect valabilă și își produce toate efectele *(Trib. Satu Mare, s. I. civ., dec. nr. 514/A din 2 decembrie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 170).*

5. Art. 1.038 NCPC (*în prezent art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.*) vorbește de notificarea scrisă prin care ocupantului i se pune în vedere să elibereze imobilul ocupat fără niciun drept, în termen de 5 zile de la comunicarea notificării. Deci, nu este cerută o formalitate specială, ci este suficient să i se aducă la cunoștință ocupantului intenția proprietarului de a intra în posesia imobilului. Or, acest aspect a fost îndeplinit de reclamantă prin notificarea, realizată prin executor judecătoresc, în care se arată că pârâții ocupă fără drept imobilul și nu se dorește închirierea acestuia. În ceea ce privește termenul de 5 zile pentru eliberarea spațiului, chiar dacă nu este prevăzut în notificare, a fost respectat în fapt, acțiunea fiind depusă la mai mult de o lună de la notificare *(Jud. Sector 4 București, sent. civ. nr. 2910 din 1 aprilie 2014, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 222-225, cu nota critică a autorului).*

6. În susținerea existenței acordului reclamantei la folosirea imobilului de către pârâți, aceștia din urmă au administrat, în cadrul probei cu înscrisuri, declarația reclamantei, autentificată, prin care aceasta a declarat că „este de acord să primească în spațiu" – locuința în litigiu – pe cei doi pârâți, în continuarea declarației precizându-se că aceasta va fi utilizată la autoritățile competente.

Scopul pentru care a fost dată declarația a fost ajutarea pârâților la stabilirea domiciliului în București, iar nu pentru a transmite acestora, cu titlu gratuit, folosința efectivă a bunului.

Neîndoielnic, pârâții au ocupat o perioadă de timp locuința în litigiu, cu îngăduința reclamantei, câtă vreme până la acest moment nu a solicitat evacuarea lor. Însă îngăduința reclamantei la folosirea bunului nu poate avea semnificația unei manifestări de voință în sensul încheierii unui contract de comodat.

Așa fiind, tribunalul a constatat că, în mod greșit, prima instanță a reținut calitatea de locatari a pârâților, în loc de cea de ocupanți, cu toate consecințele care decurg de aici.

Din punct de vedere procedural, orice neregularitate cu privire la condițiile notificării putea fi invocată numai de pârâți, în condițiile în care normele ce o reglementează au caracter de ordine privată, fiind edictate în interesul exclusiv al pârâților. Prin urmare, instanța nu putea din oficiu să invoce o astfel de neregularitate și, cu atât mai puțin, nu putea respinge acțiunea pe acest unic temei.

În aceste condiții, s-a reținut că pârâții au calitatea de ocupanți, că, la momentul formulării acțiunii, aceștia nu au eliberat spațiul ce îl ocupă, fără a avea un titlu locativ, toate acestea reprezentând temeiuri suficiente pentru a se dispune admiterea acțiunii și evacuarea pârâților, în temeiul dispozițiilor art. 1.040 NCPC (*în prezent art. 1.041 NCPC – n.n., D.-A.G.*) *(Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 369/A din 20 martie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 227-228).*

7. Acordarea de către reclamant a unui termen mai îndelungat pentru evacuarea locuinței a fost valabilă și nu a vătămat pârâta, aceasta putând oricând să renunțe la beneficiul termenului conform art. 1.413 NCC. Deoarece pârâta nu are un titlu locativ care să-i confere dreptul de a folosi imobilul reclamantului și nu l-a evacuat în termenul de maximum 30 de zile de la primirea notificării acordate de acesta, în baza art. 1.040 și art. 1.041 NCPC (*în prezent art. 1.041 și art. 1.042 NCPC – n.n., D.-A.G.*), instanța a admis cererea reclamantului și, prin hotărâre executorie, a dispus evacuarea imediată a pârâtei din imobil *(Jud. Timișoara, sent. civ. nr. 7469 din 3 iunie 2014, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 230-231).*

Capitolul II
Procedura de evacuare

Art. 1.040. Evacuarea voluntară

(1) Dacă locatarul sau ocupantul care a fost notificat în condițiile prezentului titlu a părăsit imobilul, locatorul sau proprietarul poate intra în posesia acestuia, de drept, fără nicio procedură judiciară de evacuare. În caz contrar, sunt incidente dispozițiile prezentului capitol.

(2) Se prezumă că imobilul este părăsit în caz de încetare a activității economice ori de încetare a folosirii imobilului de către locatar sau ocupant ori de către persoanele aflate sub controlul lor, precum și în cazul returnării cheilor imobilului, ridicării echipamentelor, mărfurilor sau altor bunuri mobile din imobil.

Comentariu

1. Una dintre obligațiile principale ale locatarului constă în restituirea bunului la încetarea, din orice cauză, a contractului de locațiune[1)].

Amintim că, în materie de închiriere, evacuarea chiriașului din locuința închiriată poate fi dispusă, ca regulă generală, prin hotărâre judecătorească, în temeiul dispozițiilor procedurale de drept comun[2)].

2. Art. 1.040 alin. (1) NCPC reglementează **ipoteza părăsirii voluntare**[3)] a imobilului folosit sau, după caz, ocupat fără drept[4)]. În cazul în care locatarul sau ocupantul părăsește imobilul, locatorul sau proprietarul poate intra în posesia acestuia, de drept, fără a fi nevoit să recurgă la evacuarea pe cale judiciară[5),6)].

[1)] A se vedea dispozițiile art. 1.796 lit. d) NCC.

[2)] A se vedea dispozițiile art. 1.831 alin. (1) NCC și, pentru analiza acestui articol, D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, pp. 1997-1999.

[3)] Denumirea marginală a art. 1.040 – *Evacuarea voluntară* – nu a fost ferită de critici, arătându-se că aceasta este improprie, întrucât locatarul/ocupantul nu poate „dispune" propria sa evacuare (a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1328). Totuși, este de observat că se poate vorbi de o evacuare extrajudiciară a fostului locatar, întrucât revenirea imobilului în posesia locatorului nu intervine în mod firesc, prin îndeplinirea obligației ce îi revenea la încetarea contractului, aceea de restituire a imobilului luat în locațiune. Iar, în considerarea principiului bunei-credințe și a îndatoririi generale de a respecta regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și de a nu aduce atingere, prin acțiuni sau inacțiuni, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane, nici ocupantul nu a predat imobilul proprietarului, ci l-a părăsit. Așadar, locatorul/proprietarul reintră în posesia imobilului nu prin executarea obligației de a face (constând în restituirea/predarea imobilului), ci uneori prin chiar inacțiunea locatarului/ocupantului (*e.g.*, încetarea activității economice ori a folosirii imobilului de către locatar/ocupant ori de către persoanele aflate sub controlul lor).

[4)] S-a arătat cu temei că art. 1.040 NCPC rezolvă o problemă practică, și anume aceea în care proprietarul formula cerere în evacuare, chiar dacă fostul locatar ori ocupantul părăsise în fapt imobilul, fără să fi existat însă o predare a imobilului către proprietar, pentru a se evita acuzații ulterioare de violare a domiciliului (a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 117).

[5)] Art. 4731 par. B teza întâi C. pr. civ. Louisiana cuprinde dispoziții similare celor ale art. 1.040 alin. (1) teza întâi NCPC: după notificarea locatarului sau a ocupantului, locatorul sau proprietarul ori reprezentantul acestuia poate intra în mod legitim în posesia imobilului fără nicio procedură judiciară, pe temeiul convingerii rezonabile că locatarul sau ocupantul a abandonat imobilul.

În jurisprudența instanțelor din statul nord-american Louisiana s-a reținut că, dacă, în regulă generală, locatorul nu are dreptul de a intra în posesia imobilului ori de a tulbura în orice mod folosința bunului de către locatar fără ca mai înainte să recurgă la o procedură judiciară, prin excepție, locatorul poate intra singur în posesia imobilului dacă locatarul a abandonat în mod voluntar imobilul. Pe cale de consecință, nu este necesară urmarea unei proceduri sumare de evacuare în cazul în care locatarul sau ocupantul a părăsit de bunăvoie imobilul. S-a mai reținut că, dacă chiria nu a fost plătită, iar locatarul a părăsit imobilul fără o acțiune din partea locatorului, există o abandonare a imobilului și intrarea locatorului în posesia imobilului nu constituie o evacuare ilegală [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 7757 din 7 iunie 1977, pronunțată în cauza *Bunel of New Orleans, Inc. c. Elton A. Cigali*, și precedentele judiciare acolo citate; în cauză, se mai reținuse că pârâtul-locator a notificat atât locatarului, cât și sublocatarilor intenția sa de efectuare a evacuării, iar după comunicarea notificărilor a observat că imobilul era liber, astfel că, în absența unui răspuns la notificările sale, a fost îndreptățit să conchidă că reclamantul fie a eliberat proprietatea ca urmare a notificării, fie a abandonat imobilul; instanța a mai arătat că pârâtul-locator nu a închis cu lacăte imobilul și nici nu a alungat în niciun mod ocupanții, ci doar a observat că proprietatea se afla într-o stare de abandon și a întreprins măsurile necesare pentru pregătirea acesteia pentru o nouă închiriere în vederea minimizării prejudiciilor cauzate de încălcarea de către reclamant a contractului de locațiune prin neplata chiriei]; tot în sensul că, dacă locatarul abandonează în mod voluntar imobilul luat în locațiune, locatorul poate relua posesia fără a fi nevoit să recurgă la o procedură judiciară, a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 88 CA 0319 din 11 aprilie 1989, pronunțată în cauza *City of Donaldsonville c. E. Brandt Thiac.*

Într-o altă cauză s-a reținut că locatorul care nu își îndeplinește obligațiile legale, deposedând în mod nelegal locatarul imobilului, este în general răspunzător pentru prejudiciul produs și că C. civ. Louisiana instituie o excepție de la această răspundere în cazul în care locatorul urmează procedura de evacuare instituită de art. 4701-4735 C. pr. civ. Louisiana; s-a mai învederat apoi existența unei excepții jurisprudențiale care îl exonerează de răspundere pe locator pentru nerespectarea procedurii de evacuare în cazul în care locatarul în mod nejustificat părăsește imobilul luat în locațiune; însă, dacă prin mijloace proprii reintră în posesia imobilului și nu are un temei să considere imobilul abandonat, locatorul va fi răspunzător pentru violare de domiciliu și urmărire nelegală a proprietății locatarului, instanța reținând că părăsirea imobilului luat în locațiune impune abandonarea voluntară a imobilului de către locatar fără a transmite stăpânirea imobilului unei alte persoane; în speță, instanța a concluzionat că nu fuseseră respectate dispozițiile legale privitoare la termenul de eliberare a imobilului de către locatar; or, art. 4731 par. B (reprodus mai sus) permite locatorului să intre în posesia imobilului dat în locațiune fără nicio procedură judiciară doar după comunicarea notificării, pe temeiul convingerii rezonabile că imobilul a fost abandonat (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 11-1345 din 7 martie 2012, pronunțată în cauza *Melissa Horacek c. Davelyn Watson, et al.*).

În practica instanțelor din statul nord-american Louisiana s-a mai statuat că proprietarul este pasibil de despăgubiri dacă, în loc să recurgă la mijloacele prevăzute de lege pentru a obține plata chiriei și posesia asupra imobilului, ia asupra sa, fără nicio autorizare, evacuarea familiei locatarului; locatorul nu are dreptul să obțină posesia asupra imobilului sau să stânjenească în orice fel folosința locatarului fără a recurge mai întâi la o procedură judiciară, iar, dacă îl deposedează în mod nelegitim pe locatar, locatorul comite o violare a proprietății (*trespass*) și devine pasibil de despăgubiri [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 2002-CA-2141, 2002-CA-2142 din 2 iulie 2003, pronunțată în cauza *Cleo P. Pelleteri c. The Caspian Group Incorporated*, precum și precedentele judiciare, pe care se întemeiază soluția, acolo citate; în speță, pârâta solicitase reclamanților să părăsească imobilul și venise în următoarea zi să pună lacăte, utilizând mijloace proprii contrar legii, în condițiile în care reclamanții nu aveau de plătit chirii restante și nici nu fuseseră puși în întârziere în temeiul vreunei clauze contractuale; ulterior, la trei luni după ce intrase în posesia imobilului, pârâta a încercat să legitimeze evacuarea nelegală prin pornirea procedurii de evacuare; instanța a mai statuat că dispozițiile art. 4731 lit. B C. pr. civ. Louisiana – care au putut constitui sursă de inspirație și pentru legiuitorul român – constituie o excepție de la regula care interzice utilizarea unor mijloace proprii în procesul de evacuare; cu referire la modalitatea în care funcționează acest remediu, s-a arătat că locatorul are dreptul de a reintra în imobil în scopul reînchirierii acestuia unui terț, locatarul fiind îndreptățit să primească beneficiul oricărei chirii colectate de la terț – după recuperarea de către locator a costurilor, taxelor și cheltuielilor de colectare și a cheltuielilor de redecorare sau modificare a imobilului –, dar rămânând ținut de obligațiile sale în temeiul locațiunii].

[6)] În doctrină s-a apreciat că locatorul/proprietarul trebuie să uzeze cu maximă precauție de dreptul de a prelua în posesie imobilul în situația în care locatarul/ocupantul a părăsit imobilul, sugerându-se

3. Condiția impusă locatorului/proprietarului – pentru a putea intra în posesia imobilului părăsit de locatar/ocupant fără a fi nevoit să își constituie un titlu jurisdicțional în temeiul căruia să poată proceda, eventual, pe cale silită, la evacuare[1] – constă în **notificarea locatarului/ocupantului** potrivit dispozițiilor art. 1.038-1.039 NCPC.

Desigur, în cazul în care locatarul a renunțat, în condițiile prescrise de art. 1.038 alin. (4) NCPC, la notificare, o asemenea cerință nu se mai impune, locatorul putând intra direct în posesia imobilului părăsit de locatar.

4. Alineatul (2) al art. 1.040 NCPC instituie o prezumție[2] legală[3] relativă[4], potrivit căreia **imobilul** se consideră **părăsit** în caz de încetare a activității economice[5] ori de încetare a folosirii acestuia de către locatar sau ocupant ori de către persoanele aflate sub controlul lor[6], precum și în ipotezele returnării cheilor imobilului, ridicării echipamentelor, mărfurilor sau altor bunuri mobile[7]

---

ca preluarea imobilului să se facă numai în prezența unui executor judecătoresc care să întocmească un proces-verbal cu toate bunurile care se află în imobil și care nu aparțin locatorului/proprietarului (a se vedea D.R. Răducanu, *Procedura alternativă de evacuare în NCPC*, disponibil în portalul juridic *bizlawyer.ro*).

[1] Ipotezei evacuării voluntare a imobilului de către locatar, în afara unei proceduri judiciare, i se adaugă și cazurile în care contractul de locațiune pe durată determinată constituie titlu executoriu pentru obligația de restituire a bunului [reglementate de art. 1.809 alin. (2) și (3) NCC], când locatorul nu mai este nevoit să obțină în justiție un titlu executoriu.

[2] A se vedea, în același sens, și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1328.

[3] A se vedea, în același sens, și Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 248.

[4] A se vedea, în același sens, și: D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 647; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 880; G.C. Frențiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1455; Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1001; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 171.

[5] În practica instanțelor statului nord-american Louisiana s-a reținut că imobilul poate fi considerat părăsit în cazul în care încetează plata chiriei, sunt retrase aproape toate echipamentele activelor entității și aceasta participă voluntar într-o procedură de lichidare (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. CA 84 0475 din 29 mai 1985, pronunțată în cauza *Gordon C. Ogden c. John Jay Esthetic Salons, Inc.*).

[6] În doctrină s-a arătat că referirea la persoane aflate sub controlul locatarului/ocupantului vizează un control profesional sau de prepușenie, autoritatea părinților asupra copiilor și, în genere, orice situație care evocă o relație de subordonare față de locatar/ocupant în legătură cu imobilul (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 709).

[7] S-a opinat că proprietarul nu se poate prevala de prezumția eliberării imobilului dacă doar anumite bunuri sau mărfuri au fost ridicate, în timp ce altele au fost păstrate în imobil, împrejurare de natură să nu îndreptățească a se considera o evacuare voluntară, fiind o acțiune suficient de vagă pentru a induce dubiul cu privire la intențiile reale ale locatarului sau ocupantului (a se vedea M. Dinu, *Procedura evacuării din imobile folosite sau ocupate fără drept*, disponibil la adresa de internet: *http://www.juridice.ro/287084/procedura-evacuarii-din-imobile-folosite-sau-ocupate-fara-drept.html*); în același sens, s-a opinat că, de regulă, invocarea nevalabilității titlului reclamantului, pe cale de apărare, iar nu pe cale de acțiune (în acest din urmă caz soluția fiind neechivocă, de vreme ce pârâtul nu poate formula cerere reconvențională), este incompatibilă cu procedura urgentă și sumară a evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 205; autorul arată însă că, atunci când există o îndoială rezonabilă asupra validității titlului reclamantului din cadrul procedurii speciale a evacuării, față de limitările procesuale în care se desfășoară judecata, este cu neputință a nu fi luată în considerare această îndoială, soluția fiind firească, respectiv respingerea cererii de chemare în judecată și permiterea soluționării diferendului potrivit dreptului comun – *ibidem*, p. 206).

din imobil[1].

5. Obligaţia de notificare a locatarului/ocupantului cade în sarcina locatorului/ proprietarului doar dacă acesta urmăreşte să obţină, în condiţiile procedurale sumare analizate, evacuarea locatarului/ocupantului[2].

---

[1] A se vedea şi dispoziţiile art. 4731 par. B teza a doua C. pr. civ. Louisiana, potrivit cărora constituie indicii de abandonare încetarea activităţii economice ori a locuirii imobilului, returnarea cheilor imobilului, ridicarea echipamentelor, a mobilierului sau a altor bunuri mobile din imobil.

În încercarea de a configura sensul noţiunii de „abandonare a imobilului luat în locaţiune", instanţele americane au reţinut necesitatea efectuării unui dublu test prin intermediul căruia urmează să se constate existenţa, pe de o parte, a unui act care să indice abandonul, iar, pe de altă parte, a unei intenţii specifice de abandonare [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 2013 CA 0094 din 13 septembrie 2013, pronunţată în cauza *Brian Phillips c. Barry Janis*, şi Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 2004 CA 0140 din 30 decembrie 2004, pronunţată în cauza *Michelle A. Mansur c. Eric B. Cox*, inclusiv precedentele judiciare citate în această ultimă hotărâre; în ultima cauză s-a mai reţinut că locatara intenţiona să părăsească imobilul luat în locaţiune şi că, la momentul altercaţiei cu proprietarul imobilului, îşi îndepărta ultimele efecte personale din imobil; instanţa a mai arătat că intervenţiile proprietarului au precedat finalizarea de către locatară a actului de abandonare a imobilului, astfel că acţiunile primului au reprezentat o evacuare ilicită sau o tulburare a liniştitei folosinţe a bunului].

[2] S-ar putea ridica întrebarea dacă obligaţia de notificare constituie o cerinţă generală, de observarea căreia ar depinde intrarea, pe cale extrajudiciară, în posesia imobilului, aplicabilă chiar şi în acele ipoteze legale în care contractul de locaţiune pe durată determinată constituie titlu executoriu pentru obligaţia de restituire a bunului [reglementate de art. 1.809 alin. (2) şi (3) NCC], dacă notificarea nu ar avea, aşadar, natura unei obligaţii civile de drept material [de punere în întârziere a debitorului-(fost) locatar/ocupant (cum s-a arătat deja în doctrină – a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 828)], a cărei îndeplinire permite fostului locator/proprietarului să reintre în posesia imobilului.

Considerăm că trebuie dat un răspuns negativ acestei întrebări. Obligaţia de restituire a imobilului dat în locaţiune incumbă locatarului, iar îndatorirea locatorului de a-l notifica pe locatar nu poate înlocui obligaţia acestuia din urmă de a restitui bunul luat în locaţiune la încetarea, din orice cauză, a contractului. Mai mult, în cazul încetării contractului de locaţiune prin împlinirea termenului, din redactarea dispoziţiilor art. 1.038 alin. (3) NCPC ar rezulta că nu se acordă debitorului obligaţiei de restituire/eliberare a imobilului un termen suplimentar de executare în sensul art. 1.522 alin. (3) NCC. Şi locatarul este de drept în întârziere în cazul în care a refuzat sau a neglijat să îşi execute obligaţia de plată a chiriei în mod repetat [art. 1.523 alin. (2) lit. c) NCC].

În relaţie cu ocupantul imobilului, nepunându-se problema existenţei unor raporturi contractuale preexistente, ci doar a unei situaţii de fapt, rostul notificării rămâne circumscris declanşării procesului civil, prin îndeplinirea unei proceduri prealabile sesizării instanţei. În această ipoteză, nu s-ar pune problema punerii în întârziere a debitorului, întrucât, fiind vorba de o faptă ilicită extracontractuală, debitorul este, potrivit dispoziţiilor art. 1.523 alin. (2) lit. e) NCC, de drept în întârziere.

Notificarea locatarului/ocupantului, cumulată cu faptul părăsirii imobilului de către locatar/ocupant, îndeplineşte totuşi funcţia unei prezumţii de executare voluntară a obligaţiei de restituire/eliberare a imobilului, cu consecinţa naşterii dreptului locatorului de a intra în posesia imobilului fără concursul organelor de constrângere.

Nu se poate nega însă că, în unele cazuri, prin notificare se acordă locatarului/ocupantului imobilului un termen suplimentar de executare voluntară a obligaţiei de restituire/predare a imobilului.

Într-o cauză soluţionată de instanţele statului nord-american Louisiana, în care pârâtul susţinea că neplata chiriei constituie o încălcare pasivă a contractului de locaţiune, fapt ce necesită punerea sa în întârziere înainte de pornirea procesului, s-a reţinut că contractul legal încheiat are putere de lege între părţile contractante şi că acesta poate prevedea că o parte care nu îşi respectă obligaţiile contractuale va fi considerată în întârziere prin simplul act al nerespectării obligaţiei; instanţa a concluzionat că nu era necesară punerea în întârziere a pârâtului înainte de pornirea procedurii de evacuare, arătând că, în cazul

6. Dacă locatarul/ocupantul, deşi notificat în condiţiile art. 1.038-1.039 NCPC, nu părăseşte imobilul, locatorul sau proprietarul va putea solicita în justiţie evacuarea locatarului/ocupantului în condiţiile procedurii speciale analizate.

Jurisprudenţă

1. Reprezentantul intimatei a precizat în şedinţa publică din data de 19 decembrie 2013 că aceasta va părăsi imobilul până la finele lunii decembrie 2013, iar procedura de citare în faza apelului s-a întors cu menţiunea că destinatarul nu este cunoscut la adresa imobilului în litigiu, situaţie în care se prezumă că imobilul este părăsit de această pârâtă conform art. 1.039 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.040 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], ipoteză în care apelantul poate intra în posesia imobilului, de drept, conform art. 1.039 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.040 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*] *(a se vedea Trib. Argeş, s. civ., dec. nr. 252 din 26 martie 2014, cu rezumat de Viorel Terzea, disponibilă în programul legislativ iDrept).*

2. Observând că imobilul este „părăsit", în sensul art. 1.039 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.040 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], pârâta ridicându-şi bunurile şi încetându-şi activitatea economică şi de folosire în fapt a imobilului, instanţa a reţinut că cererea de evacuare a pârâtei este lipsită de orice interes *(Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 9340 din 15 septembrie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 172-173).*

Art. 1.041. Sesizarea instanţei

Dacă locatarul sau ocupantul notificat în condiţiile prezentului titlu refuză să evacueze imobilul ori dacă locatarul a renunţat la dreptul său de a fi notificat şi a pierdut, din orice motive, dreptul de a folosi imobilul, locatorul sau proprietarul va solicita instanţei să dispună, prin hotărâre executorie, evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.

Comentariu

1. Contractul de locaţiune încheiat **pe durată determinată** şi constatat prin înscris autentic sau încheiat pe perioadă determinată prin înscris sub semnătură privată şi înregistrat la organul fiscal competent constituie, în condiţiile legii, **titlu executoriu** la expirarea termenului în privinţa obligaţiei de restituire a bunului dat în locaţiune. La împlinirea termenului de preaviz, obligaţia de restituire a bunului devine exigibilă, iar contractul de locaţiune încheiat **pe durată nedeterminată** şi constatat prin înscris autentic sau încheiat prin înscris sub semnătură privată şi înregistrat la organul fiscal competent constituie, în condiţiile legii, **titlu executoriu** cu privire la această obligaţie[1)].

---

neplăţii la scadenţă a două rate de chirie consecutive, contractul de locaţiune acorda în mod neechivoc reclamantului dreptul de a opta între a declara exigibile toate ratele de chirie rămase de plată şi a solicita rezilierea locaţiunii; în temeiul clauzelor contractuale, a mai reţinut instanţa, nerespectarea obligaţiei de plată a chiriei pentru două luni activează dreptul reclamantului de a institui procedura de evacuare (a se vedea dec. pronunţată în cauza *Investor Inns, Inc. c. Melvin J. Wallace, d/b/a El Pollino Mexican Food Restaurants, precit.*).

[1)] A se vedea dispoziţiile art. 1.809 alin. (2) şi (3) şi ale art. 1.816 alin. (3) NCC.

În celelalte ipoteze de încetare a contractului de locaţiune, pentru îndeplinirea obligaţiei de restituire/eliberare a imobilului, locatorul/proprietarul este îndatorat să îşi constituie pe cale judiciară un titlu executoriu.

În materie de închiriere a locuinţelor, ca măsură de protecţie a chiriaşului şi de garantare a stabilităţii dreptului său de folosinţă, **evacuarea chiriaşului** din locuinţa închiriată poate fi dispusă, ca regulă generală [art. 1.831 alin. (1) NCC], prin **hotărâre judecătorească**. Alineatul (1) al art. 1.831 NCC lasă deschisă posibilitatea aducerii la îndeplinire a măsurii evacuării şi în baza unui act nejurisdicţional, astfel că evacuarea silită a chiriaşului, precum şi a persoanelor care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu acesta poate avea loc în temeiul contractului de închiriere, în virtutea reglementărilor cu caracter de noutate din materia locaţiunii de drept comun cuprinse la art. 1.809 alin. (2) şi (3) şi art. 1.816 alin. (3) NCC, aplicabile şi contractelor de închiriere a locuinţelor[1)].

2. Locatorul sau proprietarul poate însă obţine, pe calea procedurală sumară analizată, evacuarea rapidă a locatarului sau ocupantului.

Astfel, dacă locatarul sau ocupantul notificat în condiţiile mai sus arătate refuză să îşi îndeplinească obligaţia de restituire sau, după caz, de părăsire a imobilului în termenul de executare voluntară acordat prin notificare ori dacă locatarul a renunţat la dreptul său de a fi notificat şi a pierdut, din orice motive, dreptul de a folosi imobilul, locatorul sau proprietarul poate solicita instanţei să dispună evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.

3. Recursul la procedura analizată este posibil numai dacă locatorul/proprietarul a îndeplinit procedura prealabilă (**notificarea locatarului/ocupantului**)[2)] şi numai în cazurile în care se solicită **evacuarea pentru lipsa titlului** persoanei care foloseşte sau ocupă imobilul.

[1)] A se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.831 NCC, p. 1998.

[2)] Potrivit unei practici constante a instanţelor statului nord-american Louisiana, procedura sumară de evacuare se bazează pe cerinţa notificării de evacuare, iar acceptarea chiriei după această notificare (dar înainte de hotărârea de evacuare) viciază notificarea şi îl împiedică pe locator să obţină o asemenea hotărâre; chiar dacă locatorul ar avea dreptul la plata chiriei pentru ocuparea imobilului pe perioada în care locatarul ocupă imobilul împotriva voinţei locatorului, acceptarea chiriei neutralizează notificarea de evacuare cerută în procedura sumară de evacuare; aceasta nu înseamnă că nu există proceduri disponibile pentru evacuarea locatarului când locatorul continuă să accepte plata chiriei pe durata procedurii de evacuare, diferitele litigii care vizează clauzele contractului de locaţiune putând fi soluţionate pe calea procedurii ordinare, cum ar fi acţiunea în constatare (*declaratory judgment*) – a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. 87 CA 1403 din 20 decembrie 1988, pronunţată în cauza *Bowling U.S.A., Inc. C. Bryan Genco, d/b/a Genco's Amusement Company* (şi precedentele judiciare acolo citate); principiul dezvoltat pe cale jurisprudenţială, în conformitate cu care acceptarea în mod obişnuit a unor plăţi întârziate ale chiriei are ca efect modificarea înţelegerii originare a părţilor cât priveşte punctualitatea plăţii chiriei, nu este aplicabil în situaţia în care locatorul a făcut solicitări frecvente, fără succes, de plată a chiriei sau în ipoteza în care acceptarea unor plăţi întârziate se datorează unei indulgenţe „reticente şi forţate" din partea locatorului (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 17644-CA din 2 aprilie 1986, pronunţată în cauza *Housing Authority of the Town of Lake Providence c. Emanuel Burks*, inclusiv precedentele judiciare acolo citate); a se vedea şi Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 7090 din 23 august 1979, pronunţată în cauza *State of Louisiana Jose C. Flores c. The Gondolier, Ltd.*, unde s-a reţinut că existenţa unui motiv pentru evacuare şi a unei notificări reglementare constituie cerinţe esenţiale pentru respectarea dreptului locatarului la un proces echitabil.

Prin urmare, cererea de evacuare poate fi introdusă numai în cazul încetării contractului de locaţiune preexistent sau al inexistenţei unui titlu care să permită ocupantului să folosească imobilul.

4. La cererea de chemare în judecată, al cărei conţinut rămâne guvernat de dispoziţiile dreptului comun în materie (art. 194 NCPC), reclamantul trebuie să anexeze dovada notificării fostului locatar/ocupantului[1] – procedură prealabilă sesizării instanţei.

5. Potrivit regulii generale, **neîndeplinirea procedurii prealabile** – excepţie de ordine privată[2] în noul sistem procesual civil – poate fi invocată numai de către pârât prin întâmpinare, sub sancţiunea decăderii[3].

Ţinând seama de specificul procedurii analizate[4], apreciem că locatarul va putea invoca neîndeplinirea procedurii prealabile (notificarea în scris în termenul prescris de lege) până la primul termen de judecată la care este legal citat în primă instanţă (în cazul soluţionării cauzei în primă instanţă cu citarea părţilor) sau în apel (în cazul soluţionării cauzei în primă instanţă fără citarea părţilor).

6. Opinăm că, dacă admite excepţia ridicată de pârât, prin întâmpinare, privitoare la neîndeplinirea procedurii prealabile, instanţa va respinge acţiunea ca inadmisibilă[5].

7. În cazul admiterii cererii locatorului/proprietarului, instanţa va dispune, prin hotărâre executorie[6], **evacuarea imediată** a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.

Jurisprudenţă

1. Instanţa reţine că reclamantul a făcut dovada că este proprietarul imobilului casă, precum şi faptul că pârâta ocupă în fapt acest imobil şi că nu are niciun titlu legal care să justifice această folosinţă, aceasta având calitatea de tolerată a reclamantului. De asemenea, reclamantul a făcut dovada îndeplinirii procedurii prealabile reglementată de art. 1.038 NCPC (*în prezent*

---

[1] A se vedea, în acelaşi sens, şi V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 709.

[2] A se vedea, în acelaşi sens, şi: Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 246; L.-A. Viorel, G. Viorel, *Noul Cod*, vol. I, pp. 478-479.

[3] A se vedea, în acelaşi sens, V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 452.

[4] Posibilitatea soluţionării cererii fără citarea părţilor (în cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei/arendei se solicită în baza unui contract de locaţiune care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu); lipsa obligaţiei de a depune întâmpinare în cazul litigiilor soluţionate cu citarea părţilor – a se vedea dispoziţiile art. 1.042 alin. (1) şi (3) NCPC.

[5] A se vedea, în acelaşi sens, V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 452, şi G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 880 [unde se mai arată că inadmisibilitatea poate fi invocată numai de debitor şi că, întrucât întâmpinarea nu este obligatorie, excepţia inadmisibilităţii va putea fi invocată până la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate, potrivit art. 193 alin. (2) coroborat cu art. 247 alin. (2) NCPC]; pentru soluţia respingerii cererii de chemare în judecată ca efect al aplicării sancţiunii nulităţii în cazul neîndeplinirii procedurii prealabile, a se vedea Gh. Florea, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 193 NCPC, p. 704; în sensul că instanţa va respinge cererea ca fiind introdusă prematur, a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1002; cât priveşte ipoteza sesizării instanţei înainte de expirarea termenului stabilit prin notificare, s-a arătat că soluţia nu constă în respingerea cererii ca prematur formulată, iar, în măsura în care pârâtul părăseşte voluntar imobilul înainte de împlinirea termenului, reclamantul va suporta cheltuielile de judecată (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 829).

[6] Pentru critica dispoziţiilor art. 1.041 NCPC, pe motiv de exces de reglementare, a se vedea I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1329.

art. 1.039 NCPC – n.n., D.-A.G.) privind notificarea pârâtei de a părăsi imobilul în cauză *(Jud. Bacău, sent. nr. 199 din 20 iulie 2013, disponibilă în programul legislativ Legalis 2.0)*.

2. Instanța a respins ca inadmisibilă cererea adițională având ca obiect rezilierea contractului de locațiune, apreciind că, în această procedură sumară și care se judecă cu celeritate, nu pot fi formulate cereri adiționale decât în măsura în care sunt compatibile cu dispozițiile art. 1.041 alin. (1) și (4) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (1) și (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*].

Examinând prevederile art. 1.040 NCPC (*în prezent art. 1.041 NCPC – n.n., D.-A.G.*), invocate de către reclamantă în susținerea cererii de chemare în judecată, se reține că o condiție esențială pentru această procedură specială de evacuare este lipsa titlului pârâtului. Or, în speță, nu se poate susține că pârâta nu mai justifică un titlu pentru ocuparea imobilului.

În raport de considerentele expuse, instanța a apreciat că nu sunt întrunite condițiile art. 1.040 NCPC (*în prezent art. 1.041 NCPC – n.n., D.-A.G.*), pârâta justificând un titlu în baza căruia ocupă imobilul, sens în care a respins cererea de chemare în judecată, ca neîntemeiată *(Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 941 din 24 ianuarie 2014, definitivă prin anularea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 30-32)*.

3. Procedura evacuării are ca finalitate reglementarea cu celeritate a situației juridice a imobilelor ocupate fără drept, însă se reține, totodată, caracterul sumar al acestei proceduri, astfel cum rezultă din art. 1.041 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], care determină ca în această procedură să se examineze, în principiu, situația inexistenței unui drept locativ, fie ca urmare a inexistenței oricărui titlu, fie ca urmare a expirării termenului.

Din această perspectivă, instanța de fond a analizat dacă pârâta ocupă imobilul fără un drept locativ, reținând că nu este întrunită această cerință, întrucât justifică folosința imobilului.

În măsura în care stabilirea existenței dreptului locativ presupune o analiză mai complexă a situației de fapt și de drept, iar în acest sens a fost formulată o cerere de drept comun, în care au fost examinate raporturile juridice dintre părți, procedura specială nu mai este eficientă, neputându-se examina în două căi procesuale aceeași situație de fapt și același drept *(Trib. București, s. a V-a civ., dec. nr. 281/A din 11 martie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 125-128, cu nota critică a autorului)*.

4. Constatând îndeplinite condițiile procedurii reglementate de art. 1.033-1.048 NCPC (*în prezent art. 1.034-1.049 NCPC – n.n., D.-A.G.*), pentru care reclamanții au optat, respectiv calitatea de proprietari a reclamanților, absența oricărui titlu locativ al pârâților și neeliberarea imobilului de către pârâți ca urmare a notificării lor de către reclamanți, instanța a considerat întemeiată cererea acestora de evacuare a pârâților din imobil *(Jud. Sector 4 București, sent. civ. nr. 337 din 21 ianuarie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 132-133)*.

5. Situația-premisă este aceea că a existat un contract de locațiune valabil încheiat, contract care însă a încetat anterior sesizării instanței de judecată, neavând relevanță motivul încetării. Așadar, pentru a nu-i fi respinsă cererea ca neîntemeiată, în momentul în care a optat pentru această procedură, reclamantul este ținut să se asigure că dreptul locatarului de a folosi imobilul s-a stins, dat fiind faptul că în art. 1.040 NCPC (*în prezent art. 1.041 NCPC – n.n., D.-A.G.*) se prevede că locatorul sau proprietarul va solicita instanței să dispună evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu *(Jud. Sector 2 București, sent. civ. nr. 949 din 28 ianuarie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 159-162)*.

Art. 1.042. Procedura de judecată. Calea de atac

(1) Cererea de evacuare se judecă cu citarea părților, în afară de cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei sau a arenzii se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu, potrivit legii.

(2) Cererea de evacuare se judecă de urgență, în camera de consiliu, cu dezbateri sumare, dacă s-a dat cu citarea părților.

(3) Întâmpinarea nu este obligatorie.

(4) Dacă s-a solicitat și plata chiriei ori a arenzii exigibile, instanța, cu citarea părților, va putea dispune odată cu evacuarea și obligarea pârâtului la plata acestora, inclusiv a sumelor devenite exigibile în cursul judecății.

(5) Hotărârea de evacuare este executorie și poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, sau de la comunicare, când s-a dat fără citarea lor.

Comentariu

1. Înainte de analizarea regulilor procedurale particulare care configurează procedura specială analizată, sunt necesare câteva corelații cu unele norme de interes pentru materia analizată, consacrate de NCC.

2. În anumite cazuri limitativ și expres prevăzute de lege, **contractul de locațiune** constituie **titlu executoriu** în ceea ce privește obligația de restituire a bunului dat în locațiune și/sau obligația de plată a chiriei/arendei.

Astfel, în privința obligației de restituire a bunului dat în locațiune, contractele de locațiune pe durată determinată, respectiv pe durată nedeterminată, constatate prin înscris autentic sau încheiate prin înscris sub semnătură privată și înregistrate la organul fiscal competent constituie titluri executorii la expirarea termenului, respectiv la împlinirea termenului de preaviz[1]. În asemenea ipoteze, desigur, creditorul obligației de restituire a bunului dat în locațiune nu mai are, în principiu, interesul de a obține pe cale judecătorească evacuarea debitorului, putând recurge la executarea, pe cale silită, a obligației amintite direct în temeiul contractului de locațiune[2]. Neexistând interes pentru introducerea cererii de evacuare, creditorul nu va putea formula nici cerere de plată a chiriei, întrucât din modul de redactare a dispozițiilor art. 1.042 alin. (4) NCPC ar rezulta că această din urmă cerere nu ar putea fi calificată, în procedura specială de evacuare, decât drept o cerere accesorie[3] celei principale (de evacuare).

[1] A se vedea dispozițiile art. 1.809 alin. (2) și (3) și ale art. 1.816 alin. (3) NCC.

[2] A se vedea, în același sens, și D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 649.

[3] În sensul că dreptul de creanță privind plata chiriei ori arendei poate fi valorificat pe cale accesorie în procesul în care se cere evacuarea prin folosirea procedurii speciale, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 825 și 830; pentru calificarea ca accesoriu a capătului de cerere privitor la plata chiriei sau arendei, a se vedea și: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, pp. 450 și 451; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, pp. 243 și 250; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 877; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, *passim* (mai mult, autorul apreciază că posibila cerere accesorie având ca obiect obligarea pârâtului la plata chiriei sau a arendei exigibile va urma soarta cererii principale, potrivit principiului *accesorium sequitur principale*, sens în care, dacă cererea principală de evacuare va fi respinsă – indiferent de modalitate –, atunci și cererea accesorie va avea același final, odată cu evacuarea însă putându-se dispune obligarea pârâtului la plata chiriei sau a arendei exigibile – *ibidem*, p. 255 și p. 257 – nota la sent. civ. nr. 22795 din 25 noiembrie 2013 a Jud. Sector 1 București, *precit.*); V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, pp. 409-410.

3. Apoi, contractele de locaţiune încheiate prin înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale şi cele încheiate în formă autentică, precum şi contractele de arendare încheiate în formă autentică şi cele (încheiate prin înscris sub semnătură privată) înregistrate la consiliul local constituie titluri executorii pentru plata chiriei, respectiv a arendei, la termenele şi în modalităţile stabilite în contract sau, în lipsa acestora, prin lege[1)]. În aceste cazuri, creditorul obligaţiei de plată a chiriei/arendei nu mai are interesul de a obţine în justiţie şi obligarea debitorului la plata chiriei/arendei, putând, în temeiul contractului-titlu executoriu, să obţină executarea silită a obligaţiei respective[2)]. Aşadar, în aceste ipoteze, creditorul va fi interesat, în principiu, să solicite doar evacuarea fostului locatar.

4. Prin urmare, nu va exista, în principiu, interes pentru introducerea cererii de evacuare în cazul contractului de locaţiune încheiat în formă autentică (sau prin înscris sub semnătură privată şi înregistrat la organul fiscal competent)/contractului de arendare încheiat în formă autentică (sau prin înscris sub semnătură privată şi înregistrat la consiliul local) care a încetat prin expirare (în cazul celui pe durată determinată) sau denunţare (în cazul celui pe durată

Într-adevăr, din interpretarea literală a părţii finale a dispoziţiilor art. 1.042 alin. (4) NCPC ar putea rezulta că cererea de obligare la plata chiriei/arendei are caracter accesoriu în raport cu cererea principală de evacuare. Se poate ridica întrebarea dacă, în realitate, cererea de obligare la plata chiriei/arendei nu este o cerere incidentală, întrucât ea nu depinde de soarta cererii principale – fiind posibil ca instanţa să respingă cererea de evacuare, dar să constate întemeiată cererea de plată a chiriei/arendei –, şi nici nu modifică cererea principală – pentru a putea fi calificată cerere adiţională –, constituind o cerere formulată în cadrul unui proces în curs de desfăşurare, dar care ar putea fi formulată şi pe cale separată.

[1)] A se vedea dispoziţiile art. 1.798 şi ale art. 1.845 NCC. Cu privire la aplicarea *ratione temporis* a art. 1.809 alin. (2) şi (3) şi art. 1.816 alin. (3) NCC, s-a opinat cu temei că acestea, având caracter procedural, sunt guvernate de regulile generale intertemporale din dreptul procesual civil; s-a mai arătat că o asemenea interpretare pare preferabilă sub aspectul efectelor practice pe care le produce, şi anume facilitarea realizării drepturilor locatorului şi degrevarea instanţelor judecătoreşti de litigii având ca obiect evacuarea foştilor locatari (a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, pp. 112-113, nota 1).

[2)] A se vedea, în acelaşi sens, şi V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 710, nota 1, unde se mai arată şi că „asemenea forme de autoflagelare judiciară (*când partea, deşi deţine un titlu executoriu pentru plata chiriei, solicită totuşi obligarea pârâtului la plata chiriei – n.n., D.-A.G.*) nu credem însă că vor fi prea numeroase în practică, ele putând avea la bază doar ignoranţa". Se poate pune însă întrebarea dacă, deşi titular al unui titlu executoriu privind obligaţia de plată a chiriei, creditorul reclamant nu va putea recurge la consolidarea titlului său executoriu (nejurisdicţional), preîntâmpinând o eventuală contestaţie la executare prin care contestatorul-debitor al obligaţiei de restituire/eliberare a imobilului va putea ridica, în condiţiile art. 713 alin. (2) NCPC, şi obiecţiuni de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului la plata chiriei; de asemenea, creditorul reclamant ar putea urmări şi recunoaşterea în justiţie a dreptului la plata unor penalităţi de întârziere, întrucât contractul de locaţiune nu constituie titlu executoriu şi pentru obligaţia de plată a acestor accesorii [pentru un exemplu de practică judiciară în care s-a admis cererea de încuviinţare a executării silite pentru recuperarea sumelor cu titlu de chirie restantă în temeiul unui contract de locaţiune ce constituia titlu executoriu (fiind încheiat sub forma unui înscris sub semnătură privată şi înregistrat la organul fiscal competent), dar s-a respins cererea de încuviinţare a executării silite a obligaţiei de plată a penalităţilor contractuale, cu motivarea că acordarea penalităţilor implică statuarea asupra condiţiilor de angajare a răspunderii civile contractuale, ceea ce nu poate fi realizat în cadrul unui proces derulat în materie necontencioasă, în care debitoarea nu este parte şi, ca atare, nu-şi poate face apărări, a se vedea Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 566/A din 29 aprilie 2014, nepublicată, *apud* R. Sîrghi, *Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă: practică judiciară adnotată*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015, pp. 9-11],

nedeterminată)[1]. De asemenea, creditorul-locator nu va avea interes, de regulă, nici pentru formularea cererii de plată a chiriei/arendei în cazul contractelor amintite.

5. Va exista, în principiu, interesul de a se recurge la procedura specială de evacuare a fostului locatar în următoarele ipoteze:

a) în cazul unui contract de locaţiune încheiat în formă autentică (sau prin înscris sub semnătură privată şi înregistrat la organul fiscal competent)/contract de arendare încheiat în formă autentică (sau prin înscris sub semnătură privată şi înregistrat la consiliul local) care a încetat:

- prin reziliere pentru neplata chiriei/arendei, caz în care procesul se va soluţiona, în primă instanţă, fără citarea părţilor;
- prin reziliere pentru un alt motiv decât neplata chiriei/arendei, caz în care procesul se va soluţiona, şi în primă instanţă, cu citarea părţilor;
- dintr-o altă cauză decât rezilierea, expirarea termenului (în cazul contractului pe durată determinată) sau denunţarea (în cazul contractului pe durată nedeterminată);

b) în cazul unui contract de locaţiune încheiat verbal sau prin înscris sub semnătură privată, neînregistrat la organul fiscal competent, ori al unui contract de arendare încheiat prin înscris sub semnătură privată, neînregistrat la consiliul local, indiferent de cauza de încetare a contractului respectiv[2].

---

[1] Tot în sensul că nu se impune urmarea unei proceduri judiciare de evacuare, ci se poate recurge direct la procedura de executare silită împotriva persoanei care foloseşte imobilul fără drept, a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 640; în sensul că declanşarea procedurii speciale se impune numai în cazul în care obligaţia de restituire a bunului nu este inserată într-un titlu executoriu, recunoscut ca atare de lege, cum este cazul contractelor de locaţiune prevăzute la art. 1.809 alin. (2) şi (3) şi art. 1.816 alin. (3) NCC, a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, pp. 251-252; în sensul că, dacă reclamantul are titlu executoriu împotriva pârâtului, acţiunea în evacuare trebuie respinsă ca lipsită de interes, iar aceasta indiferent că ar fi vorba de o cerere de evacuare formulată în cadrul procedurii speciale sau în cadrul celei de drept comun, a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 877 (s-a mai arătat că învestirea cu formulă executorie nu mai vizează obţinerea titlului executoriu, ci doar punerea în executare a înscrisului care, potrivit legii, constituie titlu executoriu şi că, prin urmare, nu s-ar putea susţine că, până la învestirea cu formulă executorie, partea nu ar avea titlu executoriu şi deci ar putea alege între a declanşa procedura de învestire cu formulă executorie sau procedura de judecată având ca obiect evacuarea – *ibidem*, nota 3 – teză exprimată sub imperiul NCPC, anterior amendării sale prin O.U.G. nr. 1/2016).

[2] De aceea, nu împărtăşim soluţia, necircumstanţiată, exprimată recent în doctrină, potrivit căreia procedura judiciară de evacuare trebuie urmată în situaţia în care contractul de locaţiune a fost încheiat verbal sau în forma înscrisului sub semnătură privată şi neînregistrat la organele fiscale (a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 640, şi A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 186), în cazul arendării, indiferent de forma încheierii contractului, precum şi atunci când imobilul este ocupat fără drept de o persoană, cu sau fără permisiunea ori îngăduinţa proprietarului (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 878).

Trebuie însă să menţionăm că şi în practica judiciară s-a reţinut că evacuarea pe cale judiciară este necesară doar în cazul contractelor de locaţiune încheiate în formă verbală sau în forma înscrisului sub semnătură privată neînregistrat la organele fiscale; totodată, s-a mai arătat că, deşi condiţiile prevăzute de art. 1.034 şi urm. NCPC sunt îndeplinite în cauză, aceste dispoziţii legale nu sunt totuşi aplicabile, deoarece contractele de închiriere pe durată determinată, înregistrate la organul fiscal de la domiciliul reclamantei, constituie titluri executorii la expirarea termenului, în ceea ce priveşte obligaţia de restituire, iar reclamanta are posibilitatea de a demara procedura de evacuare chiar în temeiul acestor contracte, fără a mai fi necesară obţinerea unei hotărâri potrivit art. 1.042 NCPC (a se vedea Jud. Sector 2 Bucureşti,

În vreme ce în toate cazurile expuse la lit. a) creditorul nu avea, în principiu, interes să solicite şi plata chiriei/arendei, întrucât are titlu executoriu în privinţa obligaţiei de plată a chiriei/arendei, în ipotezele enumerate la lit. b) creditorul va putea solicita şi plata chiriei/arendei.

Aşa fiind, atât forma în care este încheiat contractul de locaţiune/arendare, cât şi cauza de încetare a acestuia au o înrâurire substanţială asupra interesului de acţiona în condiţiile procedurii speciale de evacuare analizate şi, când există un asemenea interes, repercusiuni pe planul regimului procedural aplicabil în faţa primei instanţe (lipsa dezbaterilor contradictorii[1)] în cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei/arendei se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu).

6. Posibilitatea judecării fără citarea părţilor, judecarea cererii de urgenţă în camera de consiliu cu dezbateri sumare, lipsa obligaţiei de a depune întâmpinare, caracterul executoriu al hotărârii, scurtarea termenului de apel constituie particularităţi pregnante ale procedurii de judecare a cererilor de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept.

7. O primă regulă procedurală instituită de textul analizat constă în soluţionarea cererii de evacuare cu **citarea părţilor**[2)].

Dacă reclamantul solicită şi plata chiriei/arendei exigibile – la realizarea unei asemenea pretenţii urmând a recurge, în principiu, în cazurile în care legea nu atribuie forţă executorie contractului de locaţiune –, judecata se va desfăşura, de asemenea, cu citarea părţilor.

8. Dacă, în termenii art. 1.042 alin. (1) NCPC, solicită evacuarea imobilului pentru neplata chiriei/arendei, în temeiul unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu

---

sent. civ. nr. 4422 din 8 aprilie 2014, *precit.*; în nota critică se arată că cererea nu trebuia respinsă ca neîntemeiată, ci ca lipsită de interes, dat fiind că lipsea una dintre condiţiile de exercitare a acţiunii civile – a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 185).

Dimpotrivă, într-o altă decizie de speţă, instanţa a dispus evacuarea pârâtului din imobil, deşi între reclamantă, în calitate de proprietar, şi pârât, în calitate de chiriaş, se încheiase un contract de închiriere, care fusese înregistrat la organul fiscal competent [a se vedea Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 4191 din 3 aprilie 2013, definitivă prin neapelare, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 185-186, cu nota autorului, în care se arată că, în considerarea prevederilor art. 1.809 alin. (2) şi (3) NCC şi a faptului că, în cauză, reclamantul se afla în posesia unui titlu executoriu faţă de pârât, instanţa trebuia să respingă cererea de evacuare, ca fiind lipsită de interes].

[1)] Şi art. 2 din *Legea asupra drepturilor proprietarilor* (proprietarul care pretinde fie plata chiriei sau arendei, fie alte drepturi derivând din contractul său de locaţiune încheiat prin act autentic putea obţine după o simplă cerere, şi fără citarea chiriaşului sau arendaşului, o ordonanţă de executare, care avea toate caracterele unei hotărâri, putea fi atacată pe calea apelului sau a contestaţiei şi putea fi adusă la îndeplinire pe cale de executare silită) era dat ca exemplu de abatere a legiuitorului de la principiul contradictorialităţii dezbaterilor [a se vedea E. Herovanu, *Tratat*, pp. 112-113, nota 5, unde se mai precizează că, în genere, când suprimă dezbaterile contradictorii într-o materie, legiuitorul n-o face decât pentru primul grad de jurisdicţie; un alt asemenea exemplu îl poate constitui în prezent ordonanţa preşedinţială – a se vedea art. 999 alin. (2) teza întâi şi art. 1.000 alin. (3) teza întâi NCPC].

[2)] În context, amintim şi o soluţie legislativă mai energică, prevăzută de art. 4732 par. B teza întâi C. pr. civ. Louisiana, care îndreptăţeşte instanţa să pronunţe hotărârea de evacuare nu doar în cazul în care locatorul/proprietarul este îndrituit să obţină evacuarea locatarului/ocupantului, ci şi în ipoteza în care acesta din urmă nu îşi face apărările sau nu se prezintă la proces.

executoriu, creditorul va beneficia de un regim procedural mai favorabil în primă instanță, în fața căreia cererea de evacuare urmează a fi soluționată **fără citarea pârâtului**[1)].

Soluționarea cererii de evacuare fără citarea părților constituie, așadar, o situație de excepție și intervine în cazul în care sunt întrunite cumulativ două cerințe: evacuarea să se

---

[1)] Cu privire la această ultimă ipoteză, în doctrină s-a arătat deja că soluționarea cererii de evacuare fără citarea părților în cazul avut în vedere de art. 1.042 alin. (1) *in fine* NCPC are ca premisă rezilierea contractului de locațiune anterior recurgerii la procedura specială (a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 648); în același sens, a se vedea și Jud. Sector 1 București, sent. civ. nr. 1551 din 4 februarie 2014, *precit.* Apreciem parțial întemeiată o asemenea interpretare, întrucât considerăm că, în toate cazurile, rezilierea contractului de locațiune nu poate fi analizată în cadrul procedurii speciale. Or, cauzele încetării contractului de locațiune nu se rezumă la reziliere; de altfel, chiar art. 1.038 alin. (1) NCPC, cuprinzând o enumerare neexhaustivă, enumeră trei posibile cauze de încetare a contractului de locațiune (expirarea termenului; acțiunea locatorului; neplata chiriei/arendei).

Într-o altă opinie s-a arătat că este posibilă evacuarea în temeiul procedurii speciale analizate și în cazul în care contractul de locațiune nu este desființat, însă se solicită rezilierea sa, concomitent cu cererea de evacuare (a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1002). Nu putem susține punctul de vedere mai sus expus, împărtășit și de alți autori (a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 709, unde se arată că pretenția vizând rezilierea contractului de locațiune poate fi formulată în cuprinsul cererii de evacuare, fiind strâns legată de aceasta și influențând și soarta juridică a acesteia). Premisa recursului la procedura sumară analizată o constituie stingerea dreptului locatarului de a folosi imobilul luat în locațiune, procedura fiind circumscrisă ipotezelor de evacuare din imobilele folosite *fără drept* de către foștii locatari [a se vedea dispozițiile art. 1.034 alin. (1), art. 1.038 alin. (1) și art. 1.041 NCPC]. Dispozițiile art. 1.038 alin. (1) NCPC fac referire, printre altele, chiar la încetarea locațiunii prin acțiunea locatorului, care poate viza, desigur, printre altele, și rezilierea contractului de locațiune. În plus, judecarea acțiunii în rezilierea contractului de locațiune fără citarea părților (soluție posibilă în cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei/arendei se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acesteia, titlu executoriu) apare ca incompatibilă cu exigențele dreptului la apărare, principiului contradictorialității și dreptului la un proces echitabil. Procedura specială analizată este una abreviată, configurată prin desfășurarea unor dezbateri sumare asupra fondului pretențiilor deduse judecății de către reclamant – trăsătură incompatibilă cu luarea unei hotărâri prin care se decide soarta contractului. Pentru argumentele expuse, opinăm că stingerea dreptului locatarului de a folosi imobilul (inclusiv ca urmare a încetării contractului de locațiune în urma rezilierii acestuia) trebuie să intervină prealabil recurgerii la procedura specială de evacuare (tot în sensul că reclamantul nu poate solicita în cadrul procedurii speciale, prin formularea unui capăt de cerere distinct, ca instanța să dispună, de exemplu, rezilierea sau anularea contractului de locațiune, întrucât ipoteza de lucru este aceea că a încetat contractul de locațiune anterior sesizării instanței, persoana a cărei evacuare se cere având calitatea de fost locatar, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 19 și 148; autorul apreciază că instanța de judecată este îndrituită să constate în considerente că dreptul locatarului de a folosi imobilul s-a stins ca urmare a încetării locațiunii anterior introducerii cererii de chemare în judecată, putându-se pune în discuție raportul de drept substanțial, și că, chiar dacă dezbaterile sunt sumare, raportul juridic litigios dedus judecății în ceea ce privește folosirea sau ocuparea fără drept a unui imobil trebuie să fie analizat și dezlegat pe fond, iar nu în mod sumar, procedura specială nefiind limitată la situațiile juridice extrem de clare, lipsite de orice echivoc).

Cu titlu informativ, amintim că și în jurisprudența instanțelor din statul nord-american Louisiana s-a ridicat întrebarea dacă se poate recurge la procedura sumară de evacuare doar după ce contractul de locațiune a fost declarat încetat într-o procedură judiciară ordinară, statuându-se că evacuarea sumară a locatarului se poate realiza dacă se face dovada încetării dreptului acestuia de a ocupa imobilul ca urmare a încetării contractului de locațiune prin expirarea termenului sau pentru orice alt motiv și că problema încetării sau a continuării existenței contractului de locațiune poate fi soluționată într-o asemenea procedură sumară (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 7209 din 12 noiembrie 1979, pronunțată în cauza *Otis Clark et al. c. Wesley D. Clark*).

solicite pentru neplata chiriei/arendei (cu menţiunea că, în prealabil, trebuie să fi intervenit şi stingerea dreptului locatarului de a folosi imobilul luat în locaţiune); contractul de locaţiune, care constituie şi temeiul evacuării fostului locatar, să constituie, potrivit legii, titlu executoriu pentru plata chiriei/arendei.

9. Art. 1.042 alin. (2) NCPC stabileşte reguli particulare de judecare a cererii de evacuare formulate în procedura specială analizată: judecarea de urgenţă, în camera de consiliu; organizarea unor **dezbateri sumare**[1)], dacă judecata are loc cu citarea părţilor.

10. Cererea se soluţionează în **camera de consiliu**[2)], **de urgenţă**, atât în cazul judecării

---

[1)] În doctrină s-a încercat deja configurarea sferei noţiunii de „dezbateri sumare", arătându-se, în esenţă, că se va proceda la administrarea unui probatoriu redus, iar părţile nu pot formula cereri care să ducă la „complicarea" procedurii, fără însă ca dezbaterea să devină „superficială, neaprofundată" (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 831); tot în sensul că sintagma „dezbateri sumare" ar implica un probatoriu mai redus, a se vedea şi I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1331; în sensul că dezbaterile ar fi limitate la îndreptăţirea folosirii bunului de către pârât, existenţa şi scadenţa obligaţiei de restituire, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 117; dezbaterile sunt sumare pentru că sunt limitate, se administrează un probatoriu redus, iar părţilor nu le este permisă formularea unor cereri de natură a conduce la îngreunarea procedurii, fără însă ca prin aceasta să se înţeleagă că dezbaterile ar fi superficiale sau că nu se poate dezlega fondul raportului juridic dedus judecăţii [a se vedea, în acest sens, A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 17-20; autorul opinează că, în procedura specială analizată, pot fi propuse şi încuviinţate unele mijloace de probă (înscrisuri, martori, interogatoriu, prezumţii, mijloace materiale de probă şi cercetarea la faţa locului), în timp ce alte mijloace de probă sunt inadmisibile (procedura înscrierii în fals) – *ibidem*, pp. 213-214].

Opinăm că trebuie avută în vedere limitarea probatoriului şi/sau a întinderii dezbaterilor asupra fondului cauzei {*e.g.*, dacă dovezile propuse de părţi ar avea un caracter disproporţionat în raport cu natura cererii sau cu valoarea obiectului cererii – ca în cazul procedurii cu privire la cererile de valoare redusă [art. 1.030 alin. (9) teza a doua] – ori – ca în cazul procedurii ordonanţei preşedinţiale [art. 999 alin. (3) teza întâi NCPC] – administrarea acestora ar necesita un timp mai îndelungat; rămâne însă problematică aplicarea prin analogie a celor două reglementări speciale, de strictă interpretare şi aplicare, în raport cu exigenţele dispoziţiilor art. 10 NCC}. În aprecierea asupra caracterului sumar al dezbaterilor urmează a fi observate, pe de o parte, trăsăturile specifice ale procedurii analizate (caracterul accelerat şi abreviat), iar, pe de altă parte, exigenţele principiului fundamental al dreptului la apărare.

Dispoziţii similare celor cuprinse la art. 1.042 alin. (2) NCPC erau instituie prin art. 473 alin. 4 C. pr. civ. Carol al II-lea, dar şi prin art. 6 alin. (1) teza întâi din *Legea asupra drepturilor proprietarilor*.

Amintim că, în sistemul procesual civil al statului nord-american Louisiana, procedura de evacuare a locatarilor şi ocupanţilor, reglementată de art. 4701 şi urm. C. pr. civ. Louisiana, este o procedură sumară, care se desfăşoară cu rapiditate, în termenele acordate de instanţă, fără citare şi fără observarea tuturor formalităţilor cerute în procedura ordinară (a se vedea dispoziţiile art. 2591 şi art. 2592 din codul amintit); contestarea unei donaţii impune respectarea formalităţilor procedurii civile ordinare, iar chestiunile juridice privind faptul dacă reclamantul este titularul dreptului de proprietate şi poate să evacueze în mod legal pârâţii înlătură această problemă din sfera procedurii sumare şi o transferă în domeniul procedurii ordinare (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Third Circuit, dec. nr. 07-1054 din 30 ianuarie 2008, pronunţată în cauza *John Wayne Betts c. Richard Hoffman, Margaret Hoffman, Cheryl McEndree şi James Hoffman*).

[2)] Ca regulă, etapa cercetării procesului se desfăşoară în camera de consiliu [art. 240 alin. (1) teza întâi NCPC combinat cu art. 213 alin. (1) din acelaşi cod]. Printr-o dispoziţie de tranziţie, de punere în aplicare a NCPC, art. XII alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013) a amânat aplicarea dispoziţiilor NCPC privitoare la cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu, care urmau să fie aplicabile proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016. Prin alin. (1) al articolului unic al

cu citare, cât şi în ipoteza judecării fără citarea părţilor. Atât etapa cercetării procesului, cât şi faza dezbaterilor asupra fondului se desfăşoară în camera de consiliu[1)].

11. Tot în considerarea caracterului accelerat şi abreviat al procedurii, pârâtul nu are obligaţia de a depune întâmpinare[2),3)]. S-a apreciat, cu temei, că, întrucât legea nu distinge, întâmpinarea nu are caracter obligatoriu nici în ipoteza în care reclamantul formulează doar cererea de evacuare şi nici în cazul în care, în mod accesoriu la cererea principală, reclamantul solicită şi plata chiriei sau a arendei[4)].

În cazul în care procesul se soluţionează cu citarea părţilor, întâmpinarea nefiind obligatorie, potrivit dispoziţiilor art. 1.042 alin. (3) NCPC, citaţia va cuprinde şi menţiunea că pârâtul este obligat să îşi pregătească apărarea pentru primul termen de judecată,

---

O.U.G. nr. 62/2015 termenul amintit a fost prorogat până la data de 1 ianuarie 2017. În procesele pornite începând cu data de 15 februarie 2013 şi până la data de 31 decembrie 2016, cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului se desfăşoară în şedinţă publică, dacă legea nu prevede altfel [a se vedea dispoziţiile art. XII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 şi ale alin. (2) al articolului unic din O.U.G. nr. 62/2015].

Desigur, dispoziţiile art. XII alin. (2) din Legea nr. 2/2013, de generală aplicabilitate, nu afectează normele speciale de procedură civilă care consacră obligaţia soluţionării unor cereri în camera de consiliu, cum este şi cazul cererilor de evacuare introduse potrivit procedurii de evacuare analizate [a se vedea, în acelaşi sens, şi: D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 644 şi 649; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 882, nota 1; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, pp. 1456-1457].

[1)] A se vedea: D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 649; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1330; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 882.

[2)] Din împrejurarea că întâmpinarea nu este obligatorie s-a tras justificat şi concluzia că, după parcurgerea etapei de verificare şi regularizare a cererii de chemare în judecată, completul fixează direct primul termen de judecată şi, dacă judecata are loc cu citarea părţilor, dispune comunicarea cererii pârâtului (a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 831; G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1457; Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 117). Soluţia este în acord şi cu dispoziţiile art. 157 alin. (2) teza a doua NCPC.

Problema incidenţei procedurii de regularizare a cererii de evacuare se pune şi după intrarea în vigoare a Legii nr. 138/2014, care a completat LPA NCPC cu un nou articol, art. 12^1, în conformitate cu care, dacă prin lege nu se prevede altfel, dispoziţiile art. 200 NCPC privind verificarea cererii şi regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale şi nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziţii. Într-o opinie, cu care suntem de acord, s-a arătat că cererea de evacuare pe calea procedurii speciale nu este exclusă de la regularizare, de vreme ce, pe de o parte, nu există niciun text legal care să prevadă în mod expres contrariul, iar, pe de altă parte, nu există o incompatibilitate între procedura analizată şi regularizarea actului de sesizare a instanţei (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 93-94; autorul avansează, în sprijinul tezei propuse, şi un argument utilitarist, vizând necesitatea evitării angrenării întregului mecanism judiciar pentru o cerere informă, arătându-se că, în caz contrar, s-ar produce o augmentare nejustificată a volumului de activitate a instanţelor şi o creştere lipsită de fundament a costurilor actului de justiţie); *contra*, în sensul că art. 12^1 LPA NCPC este incident în procedura analizată şi că instanţa va fixa direct primul termen de judecată şi va dispune comunicarea cererii pârâtului dacă judecata se face cu citare, a se vedea V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 418.

[3)] În doctrină s-a arătat că pârâtul are facultatea de a opta cu privire la forma şi conţinutul actului procedural care va cuprinde apărările sale, respectiv întâmpinare sau concluzii scrise (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 195-196).

[4)] A se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 882 (nu putem fi de acord însă şi cu referirea autorilor la solicitarea, de către reclamant, pe calea procedurii speciale analizate, a unor despăgubiri – capăt de cerere inadmisibil în calea procedurală sumară a evacuării).

propunând probele de care înţelege să se folosească, sub sancţiunea decăderii, care va fi indicată expres[1].

Potrivit dispoziţiilor art. 247 alin. (2) NCPC, pârâtul va putea să invoce excepţiile relative cel mai târziu la primul termen de judecată după săvârşirea neregularităţii procedurale, în etapa cercetării procesului şi înainte de a se pune concluzii în fond.

Dat fiind că întâmpinarea nu este obligatorie, pârâtul va propune probele până la primul termen de judecată, sub sancţiunea decăderii[2].

În doctrină a fost exprimată opinia[3] în conformitate cu care, în cazul soluţionării procesului fără citarea părţilor, pârâtul nu va fi înştiinţat de existenţa procesului.

Pârâtul nu poate formula cerere reconvenţională, de chemare în judecată a altei persoane sau în garanţie, pretenţiile sale urmând a fi valorificate numai pe cale separată, însă poate invoca apărări de fond privind temeinicia motivelor de fapt şi de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului[4].

12. Dacă reclamantul a solicitat şi **plata chiriei/arendei exigibile**[5], instanţa, cu citarea părţilor[6], va putea dispune, odată cu evacuarea, şi obligarea pârâtului la plata acestora[7].

13. În aplicarea dispoziţiilor de principiu ale art. 397 alin. (2) NCPC – potrivit cărora, în cazul în care cererea are ca obiect pretenţii privitoare la sume datorate periodic, instanţa îl va obliga pe pârât, la cererea reclamantului, după achitarea taxelor de timbru, şi la plata sumelor devenite exigibile după introducerea cererii –, art. 1.042 alin. (4) *in fine* din acelaşi

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 157 alin. (2) teza a doua NCPC.

[2] A se vedea, în acest sens, G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 882.

[3] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 831; o atare concluzie se poate sprijini şi pe cuprinsul denumirii marginale a art. 1.043 NCPC – *Apărările pârâtului în cazul judecării cu citare*; *contra*, a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1003, unde se arată că, dimpotrivă, motivat de necesitatea respectării dreptului la apărare, şi în cazul soluţionării litigiului fără citare, instanţa va comunica cererea pârâtului, care va putea depune întâmpinare.

[4] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 1.043 NCPC.

[5] În doctrină s-a arătat că, în cazurile prevăzute la art. 1.042 alin. (4) NCPC, prin cererea principală, reclamantul (care nu are titlu executoriu pentru plata chiriei/arendei, ci urmăreşte obţinerea titlului tocmai în cadrul procedurii speciale) va solicita evacuarea pentru alt motiv decât neplata chiriei/arendei (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 830).

[6] Referirea la obligaţia de citare a părţilor din cuprinsul dispoziţiilor art. 1.042 alin. (4) NCPC a fost criticată ca superfluă, arătându-se că excepţia de la regula judecării cererii cu citarea părţilor operează pentru cazul în care există un titlu executoriu pentru efectuarea plăţii chiriei/arendei, cel care solicită evacuarea nemaiavând interes actual în a obţine un nou titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească care să dispună efectuarea plăţii (a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1457); tot în sensul că cerinţa citării părţilor este subînţeleasă, întrucât, dacă partea solicită obligarea pârâtului la plata chiriei, înseamnă că nu deţine titlu executoriu pentru aceasta, a se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 710.

[7] Cu titlu informativ, poate fi amintit că instanţele statului nord-american Louisiana au reţinut că reglementarea procesual civilă locală (statală) nu cuprinde „dispoziţii speciale" care să permită locatorului să recupereze, pe calea procedurii sumare, altceva în afara posesiei asupra imobilului dat în locaţiune, însă acesta poate, pe calea procedurii ordinare, să recupereze chiria neplătită sau orice altceva i-ar datora locatarul (a se vedea dec. pronunţată în cauza *Harry Friedman c. Hofchair, Inc.*, *precit.*; a se vedea şi Supreme Court of Louisiana, dec. nr. 51779 din 5 iunie 1972, pronunţată în cauza *Willie Major c. Marvin E. Hall şi Estelle A. Hall*).

cod conferă instanței posibilitatea de a-l obliga pe pârât și la plata sumelor cu titlu de chirie sau arendă devenite exigibile[1] în cursul judecății[2].

14. Hotărârea de evacuare (atât cea dată cu citarea părților, cât și cea pronunțată fără citare) este, potrivit dispozițiilor art. 1.042 alin. (5) NCPC, dar și ale art. 1.041 din același cod, **executorie** – soluție legislativă care se circumscrie și ea uneia dintre trăsăturile definitorii ale procedurii simplificate de evacuare (celeritatea)[3].

În doctrină s-a susținut că, în cazul în care cererea are caracter complex (evacuare și pretenții), numai dispoziția privind evacuarea cuprinsă în hotărârea dată de prima instanță ar avea forță executorie, iar nu și cea referitoare la plata sumelor stabilite prin dispozitiv[4]. Interpretarea ni se pare restrictivă, câtă vreme referirea, din art. 1.042 alin. (5), la hotărârea de evacuare trebuie înțeleasă în sensul întregului act jurisdicțional, cu atât mai mult cu cât, cum s-a arătat, cererea de plată a chiriei/arendei este calificată, în opinia majoritară, ca fiind accesorie cererii principale, de evacuare[5].

15. O altă soluție particulară privește **interdicția**, analizată mai jos, a **suspendării**, ca regulă, a **executării hotărârii de evacuare**, consacrată de art. 1.045 NCPC.

16. Cât privește punerea în executare a hotărârii de evacuare, trebuie observate și dispozițiile art. 896 alin. (1) NCPC[6], care instituie, în principiu, în materia executării silite directe imobiliare, interdicția evacuării din imobilele cu destinație de locuință de la data

---

[1] S-a arătat cu temei că, dat fiind că art. 1.042 alin. (4) NCPC vizează exclusiv sumele exigibile, ar fi inadmisibilă o eventuală acțiune preventivă formulată pe temeiul dispozițiilor art. 34 alin. (3) din același cod (a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 650); s-a mai precizat că sumele care devin exigibile pe parcursul judecății nu pot fi acordate decât în baza unei cereri adiționale formulate de reclamant potrivit dispozițiilor art. 204 NCPC, întrucât nimic nu îl împiedică pe reclamant să solicite de la bun început plata chiriei/arendei scadente, precum și a celei care devine exigibilă pe parcursul judecății (*ibidem*).

[2] A se vedea și dispozițiile similare ale art. 474 C. pr. civ. Carol al II-lea și ale art. 14 din *Legea asupra drepturilor proprietarilor*.

[3] Sunt vizibile unele similitudini cu două dintre cerințele de admisibilitate a executării provizorii judecătorești [măsura este necesară în raport cu temeinicia vădită a dreptului (în special în cazul în care temeiul evacuării îl constituie un contract de locațiune ce constituie titlu executoriu pentru obligația de plată a chiriei/arendei) sau faptul că neluarea de îndată a măsurii suspendării executării este vădit prejudiciabilă pentru creditor] – a se vedea dispozițiile art. 449 alin. (1) NCPC.

[4] A se vedea: D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, pp. 650 și 652; G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 883; V. Lozneanu, *Tratat*, vol. II, 2015, p. 419; *contra*, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 274 (în mod corect s-a arătat că prin „hotărârea de evacuare" se înțelege „hotărârea pronunțată în procedura evacuării", iar nu exclusiv hotărârea prin care s-a admis cererea de chemare în judecată și s-a dispus evacuarea, și că, în procedura analizată, obiectul principal al cererii îl constituie evacuarea din imobil, iar obiectul secundar ar putea fi reprezentat de plata unei sume de bani constând în chirie sau arendă exigibilă, părțile putând solicita și cheltuieli de judecată – *ibidem*, pp. 218-219 și 274).

[5] Dacă nu ar fi așa, s-ar putea, eventual, susține că și sub aspectul căii de atac ar putea exista diferențe de regim juridic, fiind supusă apelului doar partea din hotărâre prin care se dispune evacuarea, dispoziția privitoare la plata chiriei/arendei urmând a fi supusă dispozițiilor de drept comun (apel și, dacă valoarea cererii având ca obiect plata chiriei/arendei este superioară pragului valoric stabilit de lege, recurs). Or, în considerarea caracterului unitar al actului de procedură reprezentat de hotărârea judecătorească (a se vedea V.M. Ciobanu, *supra*, vol. I, comentariul *sub* art. 460 NCPC, p. 1279), art. 460 alin. (2) NCPC dispune că, dacă prin aceeași hotărâre au fost soluționate și cereri accesorii, hotărârea este supusă în întregul ei căii de atac prevăzute de lege pentru cererea principală.

[6] A se vedea, pentru amănunte, *supra*, comentariul *sub* art. 896 NCPC.

de 1 decembrie şi până la data de 1 martie a anului următor. Prin excepţie, este posibilă evacuarea şi în perioada mai sus amintită dacă creditorul face dovada că, în sensul legislaţiei locative, el şi familia sa nu au la dispoziţie o locuinţă corespunzătoare ori că debitorul şi familia sa au o altă locuinţă corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată, precum şi în relaţie cu persoanele care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuinţă şi cu cele care sunt evacuate pentru că pun în pericol relaţiile de convieţuire sau tulbură în mod grav liniştea publică. Considerăm că, fiind limitată la evacuarea dintr-o locuinţă, sfera de aplicare a interdicţiei amintite nu poate fi extinsă prin analogie în alte cazuri de evacuare (*e.g.*, din imobilul arendat sau folosit de profesionist-fost locatar în cursul activităţii economice sau profesionale).

De asemenea, sunt de interes şi dispoziţiile art. 902 NCPC, care permit, în cazul reocupării imobilului, o nouă executare silită în baza aceluiaşi titlu executoriu, fără somaţie şi fără nicio altă formalitate prealabilă.

O importantă garanţie procedurală în sprijinul creditorului-locator este consacrată de dispoziţiile art. 898 alin. (1) NCPC, potrivit cărora, în caz de împotrivire, executorul judecătoresc îl va evacua din imobilul respectiv pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, cu sau fără ajutorul forţei publice, după caz, punând pe creditor în drepturile sale. Textul amintit permite evacuarea acestor persoane din imobil în temeiul hotărârii de evacuare obţinute de creditor în procedura specială analizată sau potrivit procedurii de drept comun.

Totodată, trebuie observat că, în materie de închiriere a locuinţei, hotărârea judecătorească de evacuare a chiriaşului este de drept opozabilă şi se execută împotriva tuturor persoanelor care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu chiriaşul[1]. Persoanelor care locuiesc împreună cu chiriaşul în virtutea unui drept locativ propriu, distinct de cel al chiriaşului, opozabil locatorului şi care subzistă încetării contractului de închiriere al chiriaşului ori hotărârii judecătoreşti de evacuare pronunţate împotriva fostului chiriaş nu le sunt opozabile încetarea contractului şi hotărârea de evacuare menţionate[2].

Sunt, desigur, aplicabile şi dispoziţiile art. 899 şi ale art. 901 NCPC, care configurează regimul juridic al bunurilor mobile găsite în imobil[3].

Sub imperiul unei mai vechi reglementări (*Legea asupra drepturilor proprietarilor*), se arăta că termenul lăsat la dispoziţie în cazul predării silite a bunurilor imobilelor nu este

[1] A se vedea prevederile art. 1.832 alin. (2) NCC.

[2] A se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.832 NCC, p. 2000.

[3] Potrivit dispoziţiilor art. 4733 C. pr. civ. Louisiana, dacă locatarul sau ocupantul nu se conformează hotărârii de evacuare în termen de 24 de ore, instanţa ordonă de îndată organului de executare să predea locatorului sau proprietarului posesia imobilului.

Organul de executare pune în executare ordinul instanţei în prezenţa a doi martori, îndepărtând orice bunuri aflate în imobil, în vederea punerii locatorului sau proprietarului în posesia imobilului, iar dacă găseşte ferestrele, uşile sau porţile imobilului închise sau blocate, organul de executare le va deschide atunci când este necesar să se efectueze convenabil intrarea în imobil (a se vedea dispoziţiile art. 4734 C. pr. civ. Louisiana).

În jurisprudenţa instanţelor americane s-a reţinut că, dacă locatarul a abandonat imobilul luat în locaţiune, proprietarul poate să îndepărteze efectele personale ale locatarului şi să închirieze din nou imobilul (a se vedea dec. pronunţată în cauza *Brian Phillips c. Barry Janis*, *precit.*).

aplicabil în cazul evacuării în temeiul acestei legi, existând controverse şi sub aspectul necesităţii somării locatarului să evacueze imobilul[1]. Apreciem că, *de lege lata*, evacuarea fostului locatar/ocupantului fără (somarea acestuia şi) acordarea unui termen de executare voluntară nu este sprijinită de o reglementare expresă, care să instituie o derogare de la dispoziţiile de generală aplicabilitate ale art. 897 NCPC, rămânându-i însă creditorului posibilitatea de a obţine, în condiţiile generale impuse de art. 889 din acelaşi cod, evacuarea de îndată şi fără somaţie, dacă face dovada unei nevoi urgente ori a împrejurării că există pericol ca fostul locatar/ocupantul să distrugă ori să deterioreze imobilul[2].

17. Hotărârea de evacuare poate fi atacată numai cu **apel**. De altfel, şi hotărârile de primă instanţă prin care se dispune evacuarea potrivit procedurii de drept comun sunt susceptibile de a fi controlate tot numai pe calea apelului[3].

18. Ţinând seama de fizionomia aparte a procedurii analizate, legiuitorul a instituit un **termen** mai **scurt** de exercitare a apelului (de **5 zile**) decât cel general (de 30 de zile).

19. În considerarea dispoziţiilor art. 460 alin. (2) NCPC, în cazul în care, odată cu evacuarea, s-a dispus şi obligarea pârâtului la plata chiriei sau a arendei exigibile, hotărârea pronunţată rămâne supusă în întregul ei numai apelului. Totodată, ţinând seama de dispoziţiile de principiu cuprinse în art. 460 alin. (5) NCPC, termenul de apel nu va fi cel special, de 5 zile, ci cel de drept comun, de 30 de zile[4].

20. Cât priveşte momentul de la care începe să curgă termenul de exercitare a apelului, reglementarea ţine seama de specificul hotărârii de evacuare atacate (cu sau fără citarea părţilor): termenul curge de la pronunţare[5], dacă hotărârea atacată s-a dat cu citarea părţilor[6], sau de la comunicare, dacă hotărârea a fost pronunţată fără citarea părţilor.

---

[1] A se vedea D. Alexandresco, *op. cit.*, p. 343, precum şi aparatul bibliografic acolo citat.

[2] Jurisprudenţa ulterioară a instanţei supreme nu a confirmat punctul de vedere al prof. Alexandresco, reţinându-se că expulzarea chiriaşului condamnat a ieşi din imobilul din care justiţia a pronunţat expulzarea lui nu se poate realiza decât după o prealabilă somaţie şi după trecerea unui termen de 8 zile de la întocmirea somaţiei (a se vedea Cas., I, hot. nr. 2854 din 5 decembrie 1938, *apud* C.Gr.C. Zotta, *Codul adnotat*, vol. IV, ed. a 2-a, Institutul de Arte Grafice, Bucureşti, 1941, p. 464).

[3] A se vedea art. 94 pct. 1 lit. d) combinat cu art. 483 alin. (2) teza întâi NCPC.

[4] A se vedea, în acelaşi sens: G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 883; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 25 şi 216 [autorii, calificând drept accesoriu capătul de cerere privind obligarea la plata chiriei/arendei, invocă, pe cale de consecinţă, în sprijinul tezei că hotărârea este supusă în întregul ei apelului, dispoziţiile art. 460 alin. (2) NCPC]; de altfel, necesitatea observării principiului unicităţii căii de atac s-ar putea pune doar în acele cazuri în care cuantumul chiriei/arendei solicitat pe calea procedurală sumară analizată ar fi superior pragului valoric prevăzut de lege [1.000.000 lei – conform art. XVIII alin. (2) teza întâi din Legea nr. 2/2013 şi alin. (2) al articolului unic din O.U.G. nr. 62/2015, în procesele pornite în perioada 15 februarie 2013-31 decembrie 2016; 500.000 lei – potrivit art. 483 alin. (2) teza întâi NCPC, art. XVIII alin. (1) şi alin. (1) al articolului unic din O.U.G. nr. 62/2015, în procesele pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017].

[5] În cazul hotărârilor de evacuare date cu citarea părţilor se instituie totuşi o derogare importantă de la regula generală în materie instituită de art. 468 alin. (1) NCPC, potrivit căreia termenul de apel curge de la comunicarea hotărârii atacate. Textul impune, în consecinţă, manifestarea unei diligenţe sporite din partea pârâtului, care, pentru a putea fi în măsură să exercite calea de atac a apelului, trebuie să se înfăţişeze la pronunţarea hotărârii.

[6] Cum s-a arătat în doctrină, indiferent dacă procedura de citare a fost sau nu legal îndeplinită, cu precizarea însă că lipsa procedurii de citare ar constitui un motiv temeinic pentru repunerea în termen (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 832).

21. În lipsa unei derogări de la regula generală, judecarea apelului formulat împotriva hotărârii de evacuare (indiferent dacă a fost dată cu sau fără citarea părților) are loc, în toate cazurile, cu **citarea părților.**

22. Sub aspectul **autorității de lucru judecat** a hotărârii date în procedura specială de evacuare, s-ar putea ridica întrebarea dacă reclamantul ar putea sa reitereze, pe calea dreptului comun, o cerere de evacuare după ce cererea sa soluționată în condițiile procedurii speciale analizate a fost respinsă prin hotărâre definitivă[1)]. Un argument în sensul tezei existenței autorității de lucru judecat a hotărârii date asupra cererii de evacuare[2)] ar putea

---

[1)] În doctrină s-a pus și întrebarea dacă reclamantul are posibilitatea de a introduce simultan atât o cerere în evacuare întemeiată pe dreptul comun, cât și una potrivit procedurii speciale, oferindu-se, într-o opinie (a se vedea D.R. Răducanu, *op. cit.*), un răspuns pozitiv; într-o altă opinie, pe care o considerăm întemeiată, s-a arătat că reclamantul nu poate folosi, în același timp, cele două cereri, fiind incidentă, după caz, excepția litispendenței sau excepția autorității de lucru judecat, menționându-se că este lipsit de relevanță care este calea procedurală aleasă, respectiv dreptul comun sau procedura specială, întrucât cauza cererii de chemare în judecată poate fi aceeași (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 7-9); pentru o hotărâre în care instanța a respins excepția litispendenței pentru motivul că un prim dosar fusese înregistrat în perioada în care erau aplicabile dispozițiile C. pr. civ., iar al doilea fusese înregistrat în perioada în care erau aplicabile prevederile NCPC, cu motivarea că nu puteau fi judecate împreună cauze supuse unor dispoziții procedurale diferite, a se vedea Jud. Sector 2 București, înch. din 1 septembrie 2014, nerecurată, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 10-12, cu nota autorului, unde se arată că în mod corect instanța a respins excepția litispendenței pentru motivul arătat, iar nu pentru că nu ar fi fost identitate de părți, obiect și cauză sub aspectul evacuării; autorul consideră această abordare preferabilă celei de respingere potrivit principiului *electa una via, non datur recursus ad alteram*, întrucât, după caz, este incidentă excepția litispendenței, dacă pricinile sunt începute sub imperiul aceluiași cod de procedură civilă, sau suspendarea judecății, dacă procesele au fost declanșate în baza unor coduri de procedură civilă diferite, consacrarea legală a acestei soluții fiind mai riguroasă și mai fundamentată legislativ.

Chestiunea litispendenței a fost supusă analizei jurisdicționale și în statul nord-american Louisiana, într-o cauză în care reclamantul-apelant formulase o cerere de evacuare, iar pârâții-intimați introduseseră o acțiune în constatarea (*declaratory judgment*) existenței unui contract de locațiune valid; instanța a reținut că susținerile pârâților-intimați echivalau, de fapt, cu admiterea posibilității eludării naturii sumare a procedurii de evacuare în doi pași simpli: în primul rând, după comunicarea notificării de evacuare, locatarul sau ocupantul introduce o acțiune în constatarea dreptului acestuia de a ocupa imobilul; în al doilea rând, după ce proprietarul sau locatorul formulează în instanță cererea de evacuare, locatarul sau ocupantul invocă excepția litispendenței pentru motivul că acțiunea în constatare reprezintă primul „proces" pornit; instanța a reținut că, pentru a se admite excepția litispendenței, cele două procese trebuie să fie purtate între aceleași părți, să aibă același obiect și aceeași cauză; or, în speță, chiar dacă s-ar considera întrunite celelalte cerințe, cele două procese au obiecte diferite și cauze diferite; mai mult, s-a mai statuat, existența unui contract de locațiune valid constituie o apărare într-un proces de evacuare și nu trebuie invocată în fața instanței pe calea unei acțiuni în constatare (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, First Circuit, dec. nr. CA 84 0108 din 21 martie 1985, pronunțată în cauza *Best Homey Partnership d/b/a Best Western Inn c. Philip și Janet Sun și Paul și Jean Yu*).

[2)] Într-o opinie s-a reținut că, dacă reclamantul a obținut deja evacuarea pârâtului, printr-o cerere de evacuare formulată potrivit dreptului comun/procedurii speciale, ori o cerere anterioară de evacuare promovată pe cale specială/obișnuită a fost respinsă, ca neîntemeiată, și există triplă identitate de părți, obiect și cauză, nu mai poate fi formulată o nouă cerere de evacuare prin intermediul procedurii speciale/comune, întrucât există autoritate de lucru judecat (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 319).

Într-o altă opinie s-a apreciat că acțiunea formulată pe calea procedurii speciale nu implică examinarea dreptului real de proprietate sau a altui drept real în condițiile acțiunii în revendicare sau ale

fi constituit de caracterul facultativ al procedurii analizate cu aplicarea corespunzătoare a principiului *electa una via non datur recursus ad alteram*[1].

Pe de altă parte, din excluderea posibilității pârâtului de a formula cerere reconvențională, prin intermediul căreia acesta poate invoca pretenții derivând din același raport juridic sau strâns legate de acesta, ar rezulta că, pentru a nu paraliza dreptul de acces la justiție, reclamantul nu ar putea opune autoritatea de lucru judecat într-un eventual proces ulterior pornit de pârât pentru valorificarea pretențiilor proprii.

Chestiunea autorității de lucru judecat a hotărârii date potrivit procedurii speciale de evacuare a fost controversată și sub imperiul *Legii asupra drepturilor proprietarilor*[2].

Decizii ale Curții Constituționale

Potrivit art. 1.041 NCPC (*în prezent art. 1.042 NCPC – n.n., D.-A.G.*), cererea de evacuare se soluționează, de principiu, cu citarea părților în vederea unor dezbateri sumare, în camera de consiliu. Ca excepție, atunci când cererea de evacuare este întemeiată pe un contract ce reprezintă titlu executoriu, citarea nu mai este necesară. Curtea reține că hotărârea de evacuare este executorie și poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă părțile au fost citate, sau de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor, ceea ce denotă faptul că procedura specială de soluționare a cererii de evacuare are un caracter urgent. Împotriva executării hotărârii de evacuare cei interesați pot introduce contestație la executare potrivit legii. Apărările pârâtului în cazul judecării cu citare sunt cele referitoare la temeinicia motivelor de fapt și de drept ale cererii introductive, precum și cele privind lipsa titlului în virtutea căruia reclamantul solicită evacuarea. În consecință, Curtea observă că procedura evacuării reglementată de dispozițiile legale criticate conține prevederi care asigură dreptul părților la un proces echitabil, prin garantarea exercitării tuturor drepturilor procesuale, fără a fi încălcate dispozițiile art. 22-24 din Constituție.

Referitor la critica privind limitarea accesului liber la justiție prin îngrădirea căii de atac a recursului, Curtea reține că principiul triplului grad de jurisdicție nu este un principiu constituțional care să impună legiuitorului garantarea accesului persoanelor la trei grade de jurisdicție. Legea fundamentală nu consacră numărul gradelor de jurisdicție ale unui proces, iar, potrivit art. 126 alin. (2) coroborat cu art. 129 din Constituție, stabilirea căilor de atac este de competența exclusivă a legiuitorului *[Decizia Curții Constituționale nr. 25 din 3 februarie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 429, art. 430 alin. (2), art. 1.039, art. 1.040, art. 1.041 alin. (2)-(5), art. 1.042 și art. 1.044 alin. (1) din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 215 din 31 martie 2015]*.

---

celei confesorii, astfel încât, în cazul în care pârâtul exhibă un titlu care îi conferă un drept real asupra imobilului în litigiu, deși evacuarea nu va putea fi dispusă, hotărârea dată în procedura specială nu va avea autoritate de lucru judecat în cadrul unei eventuale acțiuni reale ulterioare (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 877).

[1] Principiu pe care s-au întemeiat și instanțele pentru a respinge o cerere de evacuare întemeiată pe procedura specială, introdusă ulterior formulării unei cereri având ca obiect rezoluțiunea contractului de întreținere și rentă viageră, cu petit în evacuare (a se vedea Trib. Timiș, s. I civ., dec. nr. 1038 din 19 noiembrie 2014, definitivă, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 9-10).

[2] A se vedea, pentru exemple de jurisprudență neunitară în materie: D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*, pp. 48-49; V. Benișache, *Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultînd din contractele de închiriere și de arendare, precit.*, pp. 18-19; *idem*, *Legea asupra drepturilor proprietarilor rezultînd din contractele de închiriere și de arendare adnotată* (Partea a II-a), *precit.*, p. 5.

Jurisprudență

1. Din interpretarea dispozițiilor art. 1.033 NCPC (*în prezent art. 1.034 NCPC – n.n., D.-A.G.*), instanța a reținut că are calitate procesuală activă cel care deține calitatea de proprietar sau de locator. În speța de față, instanța a constatat că reclamantul nu are legitimare procesuală activă pentru a cere evacuarea pârâților din spațiul în discuție, întrucât nu are calitatea de proprietar sau de locator.

În condițiile în care toate actele juridice ce au fost încheiate cu privire la acest imobil sunt în vigoare, nefiind desființate pe cale judecătorească, rezultă că beneficiază de prezumția de valabilitate, fiind deci susceptibile să producă efectele juridice specifice naturii lor. Această împrejurare afectează incontestabil calitatea procesuală activă a reclamantului în cauza pendinte, astfel că a fost respinsă cererea de chemare în judecată, ca fiind formulată de o persoană fără calitate procesuală activă *(Jud. Brașov, sent. civ. nr. 16359 din 16 decembrie 2013, definitivă prin neapelare, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 242)*.

2. Între reclamanți, în calitate de proprietari, și pârâtă, în calitate de chiriaș, s-a încheiat un contract de închiriere. Având în vedere că pârâta nu ar fi achitat chiria restantă, reclamanții au notificat-o prin intermediul executorului judecătoresc, învederându-i că înțeleg să rezilieze contractul, solicitând, totodată, evacuarea pârâtei din imobil.

Instanța a reținut că, potrivit art. 1.037 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], atunci când dreptul locatarului de a folosi un imobil s-a stins ca urmare a încetării locațiunii prin neplata chiriei, acesta va notifica locatarul, în scris, prin intermediul executorului judecătoresc, punându-i în vedere să elibereze și să-i predea liber imobilul, în termen de cel mult 30 de zile de la data comunicării notificării. Totodată, potrivit art. 1.041 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], cererea de evacuare se judecă cu citarea părților, în afară de cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei sau a arenzii se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu, potrivit legii.

Cum, potrivit art. 1.798 NCC, contractele de locațiune încheiate prin înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale constituie titluri executorii pentru plata chiriei la termenele și modalitățile stabilite în contract sau, în lipsa acestora, prin lege, instanța a admis cererea de chemare în judecată formulată de reclamanți și a dispus evacuarea pârâtei din imobil *(Jud. Sector 2 București, sent. civ. nr. 3318 din 17 martie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 109)*.

3. Având în vedere caracterul urgent al procedurii instituite de art. 1.033 și urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 și urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), precum și celelalte prevederi legale convergente (dezbateri sumare, scurtarea termenului de apel, inadmisibilitatea promovării de către pârât a unor cereri incidentale, caracterul executoriu al hotărârii), instanța a apreciat că procedura specială se aplică numai în cazul în care lipsa de temeinicie a dreptului în baza căruia pârâții ocupă imobilul este evidentă, legiuitorul urmărind astfel să sancționeze abuzul de drept.

Astfel, pentru analiza calității procesuale pasive, în speță, este suficient să se probeze faptul că pârâții sunt ocupanții fără drept ai imobilului, probă ce nu a fost făcută în cauză *(Jud. Sector 6 București, sent. civ. nr. 3535 din 6 mai 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 181-182, cu nota autorului)*.

4. Instanța a respins proba cu expertiza tehnică imobiliară, având în vedere, pe de o parte, că o asemenea probă este inadmisibilă în procedura reglementată de art. 1.033 și urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 și urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), iar, pe de altă parte, față de considerentele și dispozitivul hotărârii judecătorești irevocabile, în care s-a reținut cu autoritate de lucru

judecat legătura dintre imobilul care s-a aflat în posesia reclamanților și cel vizat de acțiunea în revendicare (*Jud. Sector 2 București, sent. civ. nr. 16321 din 17 octombrie 2013, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 214*).

5. Potrivit art. 1.041 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], cererea se judecă de urgență, în camera de consiliu, cu dezbateri sumare, dacă s-a dat cu citarea părților. Prin urmare, este evident că, în ceea ce privește probatoriile, în cadrul acestei proceduri, nu este admisă altă probă decât cea cu înscrisuri, în sens contrar putându-se eluda dispozițiile legale referitoare la urgența acestei proceduri (*Trib. București, s. a III-a civ., dec. nr. 998/A din 19 august 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 214*).

Notă: Caracterul urgent al procedurii și cel sumar al dezbaterilor nu pot conduce, fără îndoială, la concluzia, atât de intransigentă, a inadmisibilității altor mijloace de probă în afara probei cu înscrisuri; reamintim că, în procedura specială analizată, legiuitorul nu a fost preocupat, ca în cazul altor două proceduri speciale (ordonanța președințială și procedura cu privire la cererile de valoare redusă), să promoveze, de o manieră explicită, criterii pentru determinarea inadmisibilității unor mijloace de probă.

6. Administrarea probei cu interogatoriul pârâților și a probei testimoniale prin audierea martorului (polițist de proximitate) apare ca incompatibilă atât cu urgența procedurii reglementate de art. 1.033 și urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 și urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), cât și cu examenul sumar pe care îl efectuează instanța, conform textelor legale menționate (*Jud. Iași, sent. civ. nr. 9802 din 14 iulie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 214-215, cu nota critică a autorului, în care se apreciază, pe drept cuvânt, că proba cu interogatoriu și proba testimonială sunt compatibile cu procedura evacuării, astfel că instanța, după analiza tezei probatorii, le poate încuviința, neputându-se reține că ar fi inadmisibile, față de urgența procedurii speciale a evacuării și caracterul sumar al acesteia*).

7. Potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 NCPC, sunt decizii definitive deciziile date în apel, fără drept de recurs. Totodată, alin. (2) al aceluiași articol stabilește că hotărârile prevăzute la alin. (1) devin definitive la data expirării termenului de exercitare a apelului (...) sau, după caz, la data pronunțării. Din interpretarea sistematică a dispozițiilor legale evocate rezultă că deciziile pronunțate în apel în materia evacuării sunt decizii definitive de la data pronunțării (*ÎCCJ, s. I civ., dec. nr. 1869 din 12 iunie 2014, disponibilă pe www.scj.ro*).

8. Apelanții justifică un interes evident în promovarea apelului, atâta vreme cât se urmărește schimbarea sentinței pronunțate de către prima instanță, prin care a fost admisă acțiunea formulată împotriva acestora, dispunându-se evacuarea lor din imobilul ce face obiectul cauzei.

Interesul își menține caracterul actual și atâta vreme cât executarea s-a înfăptuit, dat fiind caracterul executoriu al sentinței apelate, deoarece, în principiu, dacă prin promovarea apelului s-ar obține desființarea sentinței apelate, ar fi posibilă obținerea întoarcerii executării silite (*Trib. București, s. a IV-a civ., dec. nr. 1200/A din 4 septembrie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 218*).

9. Evacuarea în cadrul procedurii speciale se poate dispune doar în cazul în care reclamantul face dovada locuirii fără drept a pârâților în imobilul proprietatea sa.

Coroborând aceste dispoziții cu cele ale art. 1.042 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.043 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], prin care se prevede posibilitatea pârâtului de a face apărări de fond privind temeinicia motivelor de fapt și de drept ale cererii, instanța a reținut că pârâții au invocat și dovedit existența unui titlu locativ valabil până în 2014, încheiat cu statul, fiind astfel incidente în prezentul raport litigios aceste din urmă prevederi legale. Deși apărările pârâților dovedesc doar existența unui titlu locativ, care nu dă naștere și unui drept real asupra

locuinţei în cauză, instanţa a considerat că aceştia deţin un titlu, astfel încât nu li se poate imputa, până la expirarea contractului, ocuparea imobilului respectiv fără drept, aşa cum prevede art. 1.033 NCPC (*în prezent art. 1.034 NCPC – n.n., D.-A.G.*).

Faţă de aceste considerente, instanţa a constatat că pretenţiile reclamantei, deşi proprietar în prezent asupra imobilului, nu se încadrează în domeniul de aplicare a acestei proceduri speciale. În ceea ce priveşte capătul de cerere având ca obiect pretenţii – contravaloarea lipsei de folosinţă –, instanţa a observat că reclamanta a înţeles să urmeze procedura specială prevăzută de art. 1.041 alin. (4) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], însă în cadrul acestei proceduri, pe cale accesorie, pot fi solicitate doar chiria sau arenda restantă, aşa cum se desprinde din cuprinsul textului de lege. Or, în speţa de faţă, reclamanta nu a făcut dovada existenţei între părţi a unui contract de închiriere ce ar constitui titlu executoriu pentru plata acestora *(Jud. Sector 4 Bucureşti, sent. civ. nr. 2910 din aprilie 2014, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 222-225, cu nota autorului)*.

10. Procedura specială de evacuare se aplică, după cum îi spune şi numele, evacuării din imobile folosite sau ocupate fără drept de foştii locatari sau de alte persoane. Această procedură poate fi folosită doar împotriva acelor chiriaşi sau persoane care nu au dreptul de a folosi imobilul respectiv, fie că acesta s-a stins, fie că aceştia nu l-au avut niciodată şi au ocupat imobilul în mod abuziv. Stingerea dreptului poate avea loc ca urmare a expirării termenului contractual, ca urmare a acţiunii locatorului (de exemplu: reziliere, denunţarea contractului) sau din alte cauze (de exemplu: înstrăinarea imobilului, desfiinţarea titlului locatorului), noua procedură de evacuare putând fi folosită în toate aceste cazuri.

Deşi această procedură este una alertă, existând anumite similitudini cu procedura ordonanţei preşedinţiale, invocarea anumitor apărări referitoare la valabilitatea titlului locativ nu presupune cu necesitate respingerea cererii, important fiind ca instanţa, în urma probelor administrate, să stabilească faptul că pârâtul ocupă sau nu fără drept imobilul în cauză.

În acest sens, tribunalul a reţinut că judecătorul fondului a încuviinţat şi administrat toate probele propuse de părţi, astfel încât apelanta nu poate pretinde că pe calea dreptului comun ar fi propus şi alte probe care nu sunt compatibile cu procedura specială prevăzută de NCPC sau ar fi invocat alte argumente decât cele invocate în cauză, care astfel ar fi justificat o soluţie diferită a instanţei de judecată. Altfel spus, soluţionarea cererii formulate pe această cale nu a îngrădit în niciun fel dreptul la apărare, aceasta administrând toate probele pe care le-a considerat utile în susţinerea poziţiei exprimate, astfel încât criticile aduse hotărârii pronunţate sunt neîntemeiate *(Trib. Braşov, s. I civ., dec. nr. 37/A din 3 februarie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 232-234)*.

11. În ceea ce priveşte obligarea pârâţilor la plata către reclamantă a chiriei restante, instanţa a reţinut ca fiind incidente dispoziţiile art. 1.034 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.035 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], potrivit cărora procedura specială a evacuării nu aduce nicio atingere drepturilor locatorului sau proprietarului la plata chiriei şi nici altor drepturi născute în temeiul legii sau al contractului, raportate la dispoziţiile art. 1.041 alin. (4) NCPC [*în prezent art. 1.042 alin. (4) NCPC – n.n., D.-A.G.*], potrivit cărora, dacă s-a solicitat şi plata chiriei exigibile, instanţa, cu citarea părţilor, va putea dispune odată cu evacuarea şi obligarea pârâtului la plata acestora.

Cererea reclamantei de obligare a pârâţilor la plata restanţelor către o asociaţie de proprietari, neidentificată în niciun fel, excedează limitele pretenţiilor ce pot fi deduse judecăţii odată cu cererea de evacuare întemeiată pe procedura specială prevăzută la art. 1.033-1.044 NCPC (*în prezent art. 1.034-1.045 NCPC – n.n., D.-A.G.*), motiv pentru care a fost respinsă ca

inadmisibilă *(Jud. Sector 6, sent. civ. nr. 6524 din 15 septembrie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 238-239).*

12. Între reclamanţi, în calitate de locatori, şi pârâţi, în calitate de chiriaşi, a fost încheiat contractul de închiriere a apartamentului pe o perioadă de un an, contractul fiind înregistrat la organul fiscal competent.

Pârâţii au fost obligaţi la plata echivalentului chiriei restante şi al utilităţilor *(Jud. Sector 4, sent. civ. nr. 2576 din 24 martie 2014, definitivă prin anularea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 239-240).*

Notă: În nota la această sentinţă, A.B. Arghir (în *Procedura evacuării...*, pp. 239-240) arată că soluţia asupra capătului de cerere privind obligarea pârâţilor la plata chiriei nu era de admitere, ci de respingere, ca lipsit de interes, de vreme ce contractul de închiriere constatat printr-un înscris sub semnătură privată fusese înregistrat la organele fiscale, constituind astfel titlu executoriu pentru plata chiriei, conform art. 1.798 NCC; totodată, autorul mai arată că, faţă de interpretarea *per a contrario* a prevederilor art. 1.042 alin. (4) NCPC, rezultă cu prisosinţă că un capăt de cerere având ca obiect obligarea pârâtului la plata cotelor de întreţinere aferente imobilului apare ca fiind inadmisibil în cadrul procedurii speciale a evacuării. A se vedea şi *supra*, comentariul *sub* art. 1.042 NCPC, p. 1565, nota 2.

13. Celelalte solicitări ale reclamantului (obligarea pârâtului la plata contravalorii lipsei de folosinţă a spaţiilor ocupate pentru perioada cuprinsă între data când a primit notificarea emisă de reclamant şi până la predarea spaţiilor către proprietar; obligarea pârâtului să prezinte organului de executare chitanţele cu plata la zi a facturilor pentru electricitate, gaze, apă, salubritate; obligarea pârâtului să predea în perfectă stare spaţiile pe care le-a utilizat) sunt însă inadmisibile pe calea procedurii reglementate de art. 1.033 şi urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 şi urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), la care acesta a apelat, astfel cum rezultă din prevederile art. 1.034 şi art. 1.041 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.035 şi art. 1.042 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*].

Conform textelor de lege citate, în cadrul procedurii speciale a evacuării, pe lângă evacuarea pârâtului, se mai poate solicita doar plata chiriei ori a arenzii exigibile prevăzute prin contractul încheiat de părţi, situaţie neincidentă însă în cauza de faţă, pentru orice alte pretenţii reclamantul având deschisă calea dreptului comun *(Jud. Sector 4 Bucureşti, sent. civ. nr. 7904 din 18 iulie 2013, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 240).*

14. Raportat la prevederile care reglementează procedura evacuării speciale invocată de reclamanţi, tribunalul a apreciat că suspendarea facultativă a judecăţii cauzei, indiferent de temei, este o soluţie nelegală, deoarece suspendarea judecăţii unei cereri promovate pe procedura sumară a evacuării este incompatibilă cu procedura însăşi.

În mod evident, evacuarea întemeiată pe aceste dispoziţii reprezintă o procedură sumară, urgentă şi care este admisibilă numai în situaţii speciale, în care apărarea pârâtului nu se întemeiază pe invocarea unui drept propriu sau pe contestarea dreptului de proprietate al reclamanţilor.

Chiar dacă textul nu este explicit în această privinţă, este fără dubiu că legiuitorul nu a putut avea în vedere reglementarea a două proceduri de evacuare, una de drept comun şi una specială, între care să nu existe diferenţe de esenţă, iar prima diferenţă de esenţă dintre ele constă în urgenţa şi simplificarea la maximum a procedurii. Or, această particularitate exclude din start posibilitatea suspendării judecării cererii, instanţa putând cel mult, în situaţia în care ar aprecia că apărările pârâtului vizează existenţa dreptului reclamanţilor sau invocarea unui drept propriu, să respingă cererea, îndemnând reclamanţii pe calea dreptului comun.

Un argument în plus al acestei incompatibilităţi este, prin analogie şi pentru identitate de scop, dispoziţia de la art. 1.044 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.045 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], potrivit cu care „executarea hotărârii de evacuare nu va putea fi suspendată [...]".

Aplicând dispoziţiile art. 413 alin. (1) pct. 1 NCPC într-o situaţie în care aceste dispoziţii nu îşi găsesc aplicabilitatea, fiind incompatibile, instanţa de fond a pronunţat o hotărâre cu nerespectarea cerinţelor legale, aducând astfel reclamanţilor o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desfiinţarea încheierii de suspendare, vătămare evidentă şi care constă în împiedicarea acestora de a obţine soluţia urgentă (indiferent de natura ei, de admitere sau de respingere) pe care le-o garantează procedura reglementată de dispoziţiile art. 1.033-1.044 NCPC (*în prezent art. 1.034-1.045 NCPC – n.n., D.-A.G.*) *(Trib. Braşov, s. I. civ., dec. nr. 635/R din 30 iunie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 270-272).*

Notă: În nota la această sentinţă, A.B. Arghir (în *Procedura evacuării...*, pp. 270-272) apreciază, cu temei, că nu există niciun impediment legal pentru intervenirea unui caz de suspendare facultativă în cadrul unei cereri de evacuare intentate pe cale specială, neputându-se reţine că există o incompatibilitate între trăsăturile specifice ale procedurii evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept de a fi sumară şi urgentă şi incidentul procedural al suspendării facultative; autorul a mai arătat că incidenţa instituţiei suspendării urmează a fi analizată în concret, fără a putea fi exclusă *ab initio*, şi că argumentul de analogie invocat în speţă este total neîntemeiat, în considerarea dispoziţiilor art. 10 NCC.

Art. 1.043. Apărările pârâtului în cazul judecării cu citare

(1) Pârâtul chemat în judecată, potrivit procedurii prevăzute în prezentul titlu, nu poate formula cerere reconvenţională, de chemare în judecată a altei persoane sau în garanţie, pretenţiile sale urmând a fi valorificate numai pe cale separată.

(2) Pârâtul poate invoca apărări de fond privind temeinicia motivelor de fapt şi de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului.

Comentariu

1. Pârâtului nu îi este îngăduit să formuleze **cerere reconvenţională**[1], **de chemare în judecată a altei persoane** sau **în garanţie**[2].

Soluţia, inspirată de art. 475 C. pr. civ. Carol al II-lea[3], urmăreşte păstrarea caracterului

[1] S-a arătat în mod justificat că prin dispoziţiile art. 1.043 NCPC se evită situaţia în care pârâtul formulează cerere reconvenţională cu privire la îmbunătăţiri, reale sau pretinse, solicitând instituirea unui drept de retenţie, şi că cererea de plată a îmbunătăţirilor nu poate fi formulată decât pe cale separată. S-a mai opinat că, în considerarea scopului urmărit de legiuitor (evitarea temporizării soluţionării cererii de evacuare), chiar dacă pârâtul ar cere pe cale separată instituirea unui drept de retenţie, nu s-ar putea dispune suspendarea judecării cauzei [potrivit art. 413 alin. (1) pct. 1 NCPC], întrucât s-ar ajunge la situaţia contrară celei urmărite de legiuitor – a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, p. 118.

[2] S-a opinat, cu temei, că, întrucât legea nu face distincţie, interdicţia priveşte şi un capăt al cererii principale având ca obiect plata chiriei sau a arendei, deoarece raţiunea evitării temporizării soluţionării cererii de evacuare se regăseşte şi într-o astfel de ipoteză (a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 882).

[3] Regula era consacrată doar pe cale jurisprudenţială în sistemul *Legii asupra drepturilor proprietarilor* [a se vedea: Trib. Olt, hot. din 18 septembrie 1908, citată în D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*, p. 42 (prin care se stabilea că arendaşul sau chiriaşul nu poate introduce cerere reconvenţională, o asemenea acţiune neputând fi exercitată decât în condiţiile dreptului comun); Trib. Vaslui, hot. din 14 iulie 1908, citată în D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*, pp. 42-43 (prin care se statua că, scopul esenţial al reglementării fiind realizarea neîntârziată a drepturilor locatorului, cererea de chemare în garanţie formulată de locatar ar fi inadmisibilă, întrucât ar întârzia soluţia dată asupra cererii locatorului)]; a se vedea, de asemenea, D. Alexandresco, *op. cit.*, pp. 336-337, nota 2 şi aparatul bibliografic acolo citat.

sumar şi expeditiv al procedurii de evacuare analizate[1].

2. În consecinţă, pârâtul îşi va putea valorifica pretenţiile sale numai pe cale separată, în condiţiile dreptului comun ori ale unei proceduri speciale (*e.g.*, procedura ordonanţei de plată sau procedura cu privire la cererile de valoare redusă).

3. S-a arătat că asupra unei asemenea cereri formulate în cadrul procedurii speciale instanţa va da o soluţie de respingere ca inadmisibilă, iar hotărârea astfel pronunţată nu va avea autoritate de lucru judecat într-un proces viitor în care vor fi reiterate aceleaşi pretenţii, întrucât nu s-a statuat judiciar asupra fondului drepturilor deduse judecăţii[2].

4. Reglementarea analizată, de strictă interpretare şi aplicare, nu exclude **intervenţia voluntară**[3] sau **alte forme de intervenţie forţată** (arătarea titularului dreptului[4] sau

[1] În doctrină s-a arătat, în încercarea de descifrare a intenţiei legiuitorului, că între realizarea cât mai rapidă a dreptului reclamantului de a reintra în stăpânirea imobilului şi eventualul drept de retenţie pe care l-ar putea invoca pârâtul, ca urmare a admiterii pretenţiilor sale cu privire la îmbunătăţirile pe care le-ar fi adus imobilului, trebuie să aibă prioritate dreptul reclamantului (a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pp. 831-832); tot în sensul că pârâtul nu va putea invoca un drept de retenţie pentru plata unor eventuale sume cu titlu de cheltuieli care le excedează pe cele locative, a se vedea şi Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1004 (în sensul că pârâtul nu are posibilitatea de a solicita, în procedura specială, instituirea unui drept de retenţie asupra imobilului ce face obiectul cererii de evacuare prin stabilirea unei creanţe în legătură cu acest imobil împotriva reclamantului, a se vedea şi A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 188; autorul opinează însă că pârâtul poate paraliza cererea de evacuare prin invocarea, cu titlu de apărare de fond, a dreptului de retenţie izvorât dintr-o creanţă certă, lichidă, exigibilă şi în legătură cu imobilul, constatată printr-un titlu care are însuşirea de a fi executoriu – *ibidem*, p. 198; a se vedea şi Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 9930 din 25 septembrie 2014, definitivă prin respingerea apelului, nepublicată, *apud* A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 202-203).

Poate fi amintită, în context, şi practica instanţelor statului nord-american Louisiana în analiza problemei dacă, în procedura sumară de evacuare, pârâtul poate invoca în apărare reţinerea chiriei în vederea efectuării reparaţiilor la imobilul luat în locaţiune; în speţă, reclamantul a susţinut că a permite pârâtului să facă o asemenea apărare ar determina convertirea procedurii sumare de evacuare într-o procedură ordinară, cu încălcarea prevederilor C. pr. civ. Louisiana; instanţa a reţinut că art. 2694 C. civ. Louisiana conferă locatarului privilegiul de a realiza reparaţiile necesare, când locatorul neglijează sau refuză să le efectueze, şi de a deduce din chirii cheltuielile efectuate; evident, a mai arătat instanţa, într-o acţiune în evacuare pentru neplata chiriei, o susţinere în sensul că chiria a fost reţinută pentru reparaţiile indispensabile care au fost realizate ar constitui o bună apărare; a nega locatarului acest drept, a mai reţinut instanţa, ar avea ca efect înlăturarea din C. civ. a privilegiului reţinerii chiriei [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 1773 din 8 martie 1965, pronunţată în cauza *Louis B. Leggio c. William J. Manion*; art. 2694 C. civ. Louisiana, în forma actuală, prevede că, dacă locatorul nu îşi îndeplineşte obligaţia de a efectua reparaţiile necesare într-un termen rezonabil de la data cererii locatarului, acesta din urmă le poate realiza, putând să ceară rambursarea imediată a sumelor angajate sau să le deducă din cuantumul chiriei, în măsura în care reparaţiile au fost necesare şi sumele angajate au fost rezonabile; textul menţionat, în forma în vigoare la data pronunţării deciziei citate, nu prevedea decât varianta deducerii sumelor angajate din cuantumul chiriei; a se vedea şi dispoziţiile art. 1.788 alin. (3) şi (4), art. 2.339 alin. (1) lit. b) şi art. 2.495 şi urm. NCC].

[2] A se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 650.

[3] *Contra*, în sensul că, ţinând seama de caracterul special şi sumar al procedurii speciale de evacuare, intervenţia principală ar fi inadmisibilă, cu precizarea faptului că soluţia, lipsită de suport legal expres, este totuşi discutabilă, a se vedea I. Leş, *Noua procedură a evacuării*, p. 146.

[4] A se vedea, în acelaşi sens, V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 710; *contra*, a se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 832, unde se arată că cererea de arătare a titularului dreptului nu este admisibilă, întrucât o asemenea cerere poate fi făcută numai de către pârâtul acţionat în judecată de către cel care pretinde un drept real asupra bunului, cererea de evacuare fiind una personală.

introducerea forţată în cauză, din oficiu, a altor persoane[1])[2].

5. La rândul său, reclamantul poate chema în judecată o altă persoană ori poate formula cerere de chemare în garanţie[3].

6. În spiritul respectării exigenţelor dreptului la un proces echitabil, art. 1.043 alin. (2) recunoaşte pârâtului dreptul de a invoca **apărări de fond**[4] privind temeinicia motivelor de fapt şi de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului[5].

---

[1] A se vedea, în acelaşi sens, M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 832.

[2] A se vedea, în acelaşi sens, Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1004.

[3] A se vedea, în acest sens: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, p. 454; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 251; A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, pp. 191-192.

[4] S-a arătat cu temei că pârâtul poate invoca nu doar apărări de fond, ci şi apărări procedurale (a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 651).

În doctrină s-a mai arătat că, în ipoteza în care a fost declanşată o acţiune întemeiată pe art. 1.034 şi urm. NCPC, iar, prin întâmpinare, pârâtul se apără prevalându-se de un mod de dobândire a proprietăţii asupra imobilului în litigiu, evacuarea nu mai poate fi dispusă, însă, în baza art. 204 alin. (1) NCPC, la primul termen de judecată la care este legal citat, reclamantul este îndreptăţit să îşi modifice cererea de chemare în judecată, transformând acţiunea în evacuare în acţiune în revendicare, desigur, cu respectarea dispoziţiilor legale referitoare la taxele de timbru [a se vedea G. Boroi, *op. şi loc. cit.*; în măsura în care s-ar admite că pârâtul din acţiunea în evacuare ar putea formula apărarea privind invocarea unui mod de dobândire a proprietăţii nu numai prin întâmpinare, ci şi în cursul judecăţii, ar trebui să se accepte că reclamantul este îndreptăţit să solicite, pe temeiul art. 186 NCPC, repunerea în termenul de modificare a cererii de chemare în judecată, deoarece, în caz contrar, o atitudine abuzivă a pârâtului l-ar împiedica pe reclamant să îşi transforme acţiunea în evacuare în acţiune în revendicare; altfel spus, abuzul de drept privind formularea unei apărări de fond de către pârât constituie un motiv temeinic justificat pentru depăşirea de către reclamant a termenului prevăzut de art. 204 alin. (1) NCPC – *ibidem*, pp. 496-497].

[5] S-a opinat că pârâtul poate invoca, cu titlu de apărări de fond, faptul că se află în posesia unui titlu valabil, care îi permite să folosească sau să ocupe imobilul (de exemplu, contractul de locaţiune nu a încetat ca urmare a neoperării rezilierii sau a intervenirii tacitei relocaţiuni ori pârâtul invocă un drept de proprietate sau un alt drept real care asigură folosinţa bunului) – a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 198.

Într-o altă opinie, s-a reţinut că va fi supusă dezbaterii doar existenţa sau lipsa titlului reclamantului, iar nu şi valabilitatea acestuia (a se vedea M. Dinu, *op. cit.*).

În jurisprudenţa dezvoltată în sistemul *Legii asupra drepturilor proprietarilor* s-a reţinut că pârâtul poate pune în discuţie, pe calea procedurală sumară consacrată de reglementarea amintită, validitatea contractului de închiriere în temeiul căruia a fost introdusă cererea (a se vedea Cas. I, dec. nr. 356 din 18 septembrie 1906, citată în D.D. Stoenescu, *Legea asupra drepturilor proprietarilor*, p. 40).

În doctrina americană (a se vedea G.M. Armstrong Jr., J.C. LaMaster, *Retaliatory Eviction as Abuse of Rights: A Civilian Approach to Landlord-Tenant Disputes*, în *Louisiana Law Review*, vol. 47, nr. 1, septembrie 1986, p. 7, inclusiv notele 51-53) s-a arătat că, în procedura reglementată de art. 4701 şi urm. C. pr. civ. Louisiana, locatarul poate invoca un număr limitat de apărări [de exemplu: în cazul în care motivul evacuării este constituit de neplata chiriei, locatarul s-ar putea apăra arătând că a reţinut chiria pentru a face reparaţiile necesare; locatarul poate pune în discuţie corectitudinea evacuării, invocând efectuarea unei evacuări în scop de represalii (*retaliatory eviction*), întrucât esenţa unei asemenea apărări constă în aceea că proprietarul foloseşte procesul într-un scop incorect; deşi locatarul este oarecum limitat sub aspectul numărului apărărilor pe care le poate invoca (jurisprudenţa reţinând că locatarul nu ar putea invoca, în apărarea sa, lipsa titlului locatorului), politica publică în favoarea asigurării unor locuinţe decente ar trebui să permită invocarea unei apărări bazate pe motivul unei evacuări în scop de represalii]. Este de menţionat că majoritatea statelor americane au inclus dispoziţii exprese vizând interdicţia evacuării în scop de represalii (*ibidem*, p. 9, nota 60). Doar cu titlu de exemplu, amintim, pe

7. Întrucât **compensaţia legală** poate fi obţinută pe calea unei simple apărări în proces[1], pârâtul va putea invoca, în procedura analizată, şi acest mod de stingere a obligaţiilor.

Pe de altă parte, pârâtul nu va putea invoca, în procedura simplificată de evacuare, **compensaţia judiciară**, care poate fi obţinută pe calea cererii reconvenţionale[2].

Jurisprudenţă

1. Potrivit dispoziţiilor art. 1.042 NCPC (*în prezent art. 1.043 NCPC – n.n., D.-A.G.*), pârâtul chemat în judecată, potrivit procedurii analizate, nu poate formula cerere reconvenţională, de chemare în judecată a altei persoane sau în garanţie, pretenţiile sale urmând a fi valorificate numai pe cale separată; pârâtul poate invoca apărări de fond privind temeinicia motivelor de fapt şi de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului. În speţă, instanţa reţine că cererea pârâtei de obligare a reclamantului la plata prejudiciului de 20.000 euro este o veritabilă cerere reconvenţională, care, în raport de prevederile legale sus-menţionate, este inadmisibilă în procedura specială a evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept. În consecinţă, instanţa va admite excepţia inadmisibilităţii invocată de reclamant şi va respinge cererea având ca obiect pretenţii, respectiv repararea prejudiciului de 20.000 euro, ca inadmisibilă. Cu toate acestea, instanţa pune în vedere pârâtei că are posibilitatea să formuleze împotriva reclamantului o acţiune în pretenţii, pe calea dreptului comun, soluţia de respingere ca inadmisibilă a cererii din prezenta hotărâre neimpunându-se cu autoritate de lucru judecat în raport de un proces viitor, întrucât nu s-a statuat asupra fondului raportului juridic dintre părţi *(Jud. Bacău, sent. nr. 199 din 20 iulie 2013, disponibilă în programul legislativ Legalis 2.0)*.

2. Luând în considerare că pârâţii invocă un drept locativ în baza contractului de închiriere, prelungit prin tacita relocaţiune, şi că rezilierea contractului pentru neplata chiriei nu poate fi analizată pe calea procedurii speciale şi sumare de evacuare, prima instanţă a constatat că în speţă nu sunt aplicabile prevederile art. 1.033 NCPC (*în prezent art. 1.034 NCPC – n.n., D.-A.G.*), motiv pentru care a respins acţiunea.

Şi dacă s-ar admite teza acreditată de intimaţii-pârâţi şi însuşită de prima instanţă, în sensul că în speţă ar fi operat tacita relocaţiune şi, ca atare, între subiecţii procesuali ar fi intervenit o nouă locaţiune, de această dată pe durată nedeterminată, în condiţiile art. 1.810 alin. (2) NCC,

---

scurt, reglementarea existentă în statul Wisconsin, potrivit căreia proprietarul nu poate să introducă o cerere pentru redobândirea posesiei imobilului sau să refuze reînnoirea locaţiunii dacă există probe preponderente că o asemenea acţiune sau inacţiune nu ar fi intervenit decât în scop de represalii împotriva locatarului care: cu bună-credinţă a introdus o plângere în faţa organului competent cu privire la un defect al imobilului luat în locaţiune, s-a plâns proprietarului de nerespectarea dispoziţiilor privind efectuarea reparaţiilor ori, după caz, a exercitat un drept în materie de închiriere a locuinţelor; cu toate acestea, proprietarul poate exercita acţiunea pentru redobândirea posesiei dacă locatarul nu a plătit chiria; reglementările amintite nu sunt aplicabile în cazul plângerilor privind defecte ale imobilului cauzate de neglijenţa sau folosirea improprie de către locatar (a se vedea art. 704.45 2011-12 Wisconsin Statutes & Annotations).

În jurisprudenţa instanţelor din statul nord-american Louisiana s-a reţinut că procedura sumară de evacuare vizează doar chestiunea dacă locatorul este îndreptăţit să îi fie restituită posesia imobilului dat în locaţiune, iar orice litigiu privitor la proprietate poate fi soluţionat corespunzător numai într-o procedură ordinară între locator şi partea care invocă un drept asupra bunului (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Second Circuit, dec. nr. 16114-CA din 26 martie 1984, pronunţată în cauza *Rudolph Williams c. Roy Reynolds et ux.*).

[1] A se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, vol. I (1960), p. 273.

[2] *Ibidem*.

demersul judiciar iniţiat de reclamantele-apelante pe această cale este admisibil prin prisma dispoziţiilor art. 1.037 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.038 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*], potrivit cărora, dacă locaţiunea este pe durată nedeterminată, denunţarea cerută de lege pentru încetarea contractului va fi considerată şi notificare de evacuare a imobilului, în condiţiile acestui articol. În alţi termeni, notificarea emisă de reclamante intimaţilor prin intermediul executorului judecătoresc, prin care cei din urmă erau anunţaţi să evacueze imobilul în discuţie, echivala şi cu o denunţare a eventualului contract perfectat pe o durată nedeterminată ca urmare a intervenirii tacitei relocaţiuni.

Aşa stând lucrurile, se conturează îndeajuns de legitimă concluzia că, în speţă, sunt îndeplinite exigenţele procedurii speciale a evacuării, chiar dacă intimaţii-pârâţi invocă existenţa unui titlu locativ (constând într-un nou contract încheiat pe durată nedeterminată, ca urmare a incidenţei tacitei relocaţiuni), titlu ce, şi dacă s-ar confirma şi reţine existenţa lui, a fost denunţat prin notificarea emisă de locatori.

În acest context nu poate fi primită teza acreditată de judecătorie, în sensul că pe calea acestei proceduri speciale nu s-ar putea invoca apărări în sensul existenţei ori, după caz, al inexistenţei unui titlu locativ, cu consecinţa respingerii acţiunii şi îndrumării la procedura de drept comun, de vreme ce art. 1.042 alin. (2) NCPC [*în prezent art. 1.043 alin. (2) NCPC – n.n., D.-A.G.*] îngăduie expres invocarea de apărări de fond, inclusiv cu privire la inexistenţa titlului locatorului, astfel că tribunalul a admis calea de atac pendinte declanşată şi a schimbat sentinţa apelată, în sensul că a dispus evacuarea pârâţilor *(Trib. Timiş, s. I. civ., dec. nr. 519/A din 29 mai 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 22-24, cu nota autorului)*.

3. În cadrul unei cereri de evacuare, cu atât mai mult al unei cereri de evacuare în procedura urgentă reglementată de dispoziţiile art. 1.033 şi urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 şi urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), nu se poate proceda la o comparare a titlurilor, aceasta fiind de esenţa acţiunii în revendicare *(Trib. Bucureşti, s. a VI-a civ., dec. nr. 1309/A din 23 septembrie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 57-58)*.

4. Simpla invocare de către locatar sau ocupant a unui titlu asupra imobilului, neînsoţită de probe, nu este suficientă pentru a determina respingerea cererii formulate pe calea procedurii speciale *(Trib. Bucureşti, s. a VI-a civ., dec. nr. 279 din 4 decembrie 2013, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 58)*.

5. Instanţa a admis excepţia inadmisibilităţii cererii reconvenţionale.

Conform art. 1.042 alin. (1) NCPC [*în prezent art. 1.043 alin. (1) NCPC – n.n., D.-A.G.*], pârâtul chemat în judecată, potrivit procedurii evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept, nu poate formula cerere reconvenţională, de chemare în judecată a altei persoane sau în garanţie, pretenţiile sale urmând a fi valorificate numai pe cale separată.

Aşadar, este lesne de observat că legiuitorul a prevăzut în mod expres imposibilitatea pârâtului de a formula cerere reconvenţională în cadrul procedurii speciale *(Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 7215 din 11 iunie 2014, definitivă prin anularea apelului, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 189)*.

6. Dispoziţiile art. 1.033 şi urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 şi urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*) se aplică, pe de o parte, în cazul în care imobilul este ocupat, fără drept, de către foştii locatari şi deci a existat un raport de locaţiune între părţi, iar, pe de altă parte, se aplică în cazul toleratului, precum şi în situaţia celui care ocupă imobilul fără drept, fără permisiunea sau îngăduinţa proprietarului.

Or, în speţă, dreptul de proprietate al reclamanţilor a fost dobândit printr-un contract de vânzare-cumpărare autentificat, în timp ce pârâţii invocă, în sprijinul dreptului locativ al acestora, două acte sub semnătură privată, cu mult anterioare titlului reclamanţilor, nefiind deci aplicabile

prevederile art. 1.033 şi urm. NCPC (*în prezent art. 1.034 şi urm. NCPC – n.n., D.-A.G.*), în sensul existenţei sau nu a îngăduinţei ori a permisiunii proprietarului în vederea ocupării imobilului, pârâţii stăpânind deja imobilul la data la care reclamanţii au încheiat actul de vânzare-cumpărare.

Aşadar, având în vedere că pârâţii invocă un titlu de proprietate asupra imobilului în litigiu, reclamanţii au doar posibilitatea promovării unei acţiuni în revendicare, în cadrul căreia instanţa să procedeze la compararea titlurilor deţinute de fiecare dintre părţi, la analizarea valabilităţii acestora, aceştia neputând promova o acţiune în evacuare, pentru apărarea dreptului lor, motiv pentru care a fost admisă excepţia inadmisibilităţii, cu consecinţa respingerii acţiunii *(Jud. Iaşi, sent. civ. nr. 10439 din 26 septembrie 2014, definitivă prin neapelare, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 199-200).*

7. Sunt lipsite de relevanţă, în ceea ce priveşte soluţionarea cererii de evacuare, împrejurările referitoare la relaţia de rudenie, relaţiile cu furnizorii de utilităţi, permiterea sau nepermiterea accesului proprietarului în apartament şi, respectiv, efectuarea unor îmbunătăţiri apartamentului pentru care apelanţii-pârâţi nu au fost încă despăgubiţi.

Apărarea apelanţilor-pârâţi în sensul de a fi despăgubiţi în prealabil evacuării nu este de natură a determina respingerea cererii de evacuare, pentru că nu există o legătură determinantă între pretinsul drept de creanţă al apelanţilor-pârâţi şi dreptul de folosire a apartamentului, acest drept de creanţă nefiind de natură a conferi prin sine însuşi un drept de folosinţă asupra apartamentului, chiar în măsura confirmării lui *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 586/A din 13 mai 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., p. 200).*

8. Prin sintagma „inclusiv lipsa titlului reclamantului" se înţelege că pârâtul poate invoca însăşi absenţa titlului reclamantului, iar nu nevalabilitatea titlului acestuia. Altfel spus, pârâtul este îndrituit să pună în discuţie existenţa sau inexistenţa titlului reclamantului, nicidecum valabilitatea acestuia.

Cu toate acestea, pârâta a pus în discuţie, în mod indirect, nevalabilitatea titlului reclamanţilor, invocând faptul că semnătura din cuprinsul titlului reclamanţilor (contract de vânzare-cumpărare autentificat) ar fi fost falsificată *(Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 5385 din 30 aprilie 2014, definitivă prin renunţarea la apel, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 206-209).*

9. Tribunalul a reţinut că reclamanta a făcut dovada dreptului său de proprietate asupra imobilului în litigiu.

În privinţa pârâţilor, nu se poate reţine vreo dovadă a drepturilor acestora asupra imobilului, câtă vreme prin încheierea celor două contracte de vânzare-cumpărare dreptul de proprietate le-a ieşit din patrimoniu, ulterior primul cumpărător revendicând imobilul de la cel de-al doilea, chestiunea dreptului de proprietate fiind tranşată irevocabil în respectivul litigiu. Tribunalul nu a reţinut apărările pârâţilor cu privire la caracterul simulat al contractului de vânzare-cumpărare, întrucât, dat fiind specificul procedurii prevăzute de art. 1.033 NCPC (*în prezent art. 1.034 NCPC – n.n., D.-A.G.*), nu au formulat şi nici nu aveau posibilitatea formulării unei cereri reconvenţionale *(Trib. Bucureşti, s. a III-a civ., dec. nr. 13137/A din 26 septembrie 2014, definitivă, nepublicată, apud A.B. Arghir, Procedura evacuării..., pp. 244-245).*

Art. 1.044. Contestaţia la executare

Împotriva executării hotărârii de evacuare cei interesaţi pot introduce contestaţie la executare, în condiţiile legii.

Comentariu

1. Articolul 1.044 NCPC consacră dreptul celui interesat de a introduce **contestaţie la executare** împotriva executării hotărârii de evacuare, în condiţiile legii.

2. Este de menţionat că, în forma iniţială a NCPC[1)], reglementarea făcea o distincţie după cum hotărârea de evacuare era pronunţată cu citarea părţilor, respectiv fără citarea părţilor. În ultima ipoteză – prin derogare de la regula de principiu, potrivit căreia în contestaţia la executare îndreptată împotriva unui act jurisdicţional nu se pot invoca motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului stabilit prin titlul executoriu[2)] –, în contestaţia la executare se puteau invoca şi apărări de fond.

3. În lipsa unei asemenea distincţii *de lege lata*, pârâtul nu poate face apărări de fond în contestaţia la executare îndreptată împotriva executării hotărârii de evacuare date de prima instanţă fără citarea părţilor[3)].

4. În acest context, este de remarcat că, spre deosebire de reglementarea anterioară, art. 713 alin. (1) NCPC delimitează diferit condiţiile de admisibilitate a contestaţiei la executare formulate împotriva executării unui titlu jurisdicţional (hotărâre judecătorească sau arbitrală), mărginind sfera apărărilor ce pot fi formulate de către contestator: acesta poate invoca, pe calea contestaţiei la executare, numai motive de fapt sau de drept pe care nu le-a putut opune în cursul judecăţii în primă instanţă sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă[4)]. Aşa fiind, noua soluţie legislativă consacrată de art. 1.044 NCPC asigură şi concordanţa cu dispoziţiile de principiu ale art. 713 alin. (1) din acelaşi cod.

Art. 1.045. Suspendarea executării

(1) Executarea hotărârii de evacuare nu va putea fi suspendată. Cu toate acestea, în cazul evacuării pentru neplata chiriei sau a arenzii se va putea dispune suspendarea executării hotărârii în cadrul contestaţiei la executare sau a apelului exercitat de către pârât numai dacă acesta consemnează în numerar, la dispoziţia creditorului, chiria sau arenda la care a fost obligat,

---

[1)] A se vedea prevederile art. 1.030 NCPC în forma anterioară amendării prin LPA NCPC şi republicării, potrivit cărora: „Împotriva executării hotărârii de evacuare, cei interesaţi pot introduce contestaţie la executare, în condiţiile legii. *Dacă hotărârea de evacuare s-a dat fără citarea părţilor, se vor putea invoca şi apărări de fond*" (s.n.). Soluţia fusese criticată în doctrină, pentru motivul că în situaţia judecării cererii de evacuare fără citarea părţilor apărările de fond puteau fi formulate pe calea devolutivă a apelului (a se vedea I. Leş, *Noua procedură a evacuării*, p. 146).

[2)] A se vedea dispoziţiile art. 713 alin. (1) şi (2) NCPC.

[3)] A se vedea, în acelaşi sens, şi D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 651; tot în sensul că, indiferent dacă hotărârea de evacuare s-a dat cu sau fără citarea părţilor, în contestaţia la executare debitorul va putea invoca numai aspecte formale, referitoare la executarea silită propriu-zisă, neputând fi antamate apărări de fond, a se vedea şi Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 253.

[4)] Astfel, pentru ipoteza judecării cauzei în primă instanţă fără citarea părţilor, pârâtul va putea invoca în calea de atac a apelului motive de fapt sau de drept pe care, prin ipoteză, nu le-a putut opune în cursul judecăţii în primă instanţă [în sensul că inadmisibilitatea referitoare la formularea unor apărări de fond este incidentă inclusiv atunci când judecata cererii de evacuare s-a realizat fără citarea părţilor, deoarece pârâtului i-a fost comunicată sentinţa în vederea exercitării apelului, conform art. 1.042 alin. (5) NCPC, iar în cadrul căii de atac ar fi putut formula asemenea apărări, a se vedea şi A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., p. 276].

suma stabilită pentru asigurarea ratelor de chirie sau arendă datorate până la data cererii de suspendare, precum și cea aferentă ratelor de chirie sau arendă ce ar deveni exigibile în cursul judecății procesului.

(2) Suspendarea încetează de drept dacă, la expirarea termenului pentru care chiria sau arenda a fost astfel acoperită, debitorul nu cere și nu depune suma ce se va fixa de instanța de executare pentru acoperirea unor noi rate, în condițiile prevăzute la alin. (1).

Comentariu

1. În considerarea specificului procedurii analizate, ca măsură de consolidare a drepturilor locatorului/proprietarului, art. 1.045 alin. (1) teza întâi NCPC instituie o soluție legislativă particulară[1] constând în **interdicția suspendării executării hotărârii de evacuare**, atât pe calea contestației la executare, cât și în cadrul apelului[2].

2. Prin excepție de la regula mai sus amintită, în litigiile având ca obiect evacuarea pentru neplata chiriei/arendei[3], pârâtul poate obține suspendarea executării în condiții mai severe decât cele impuse de dreptul comun[4]: dacă consemnează în numerar, la dispoziția

---

[1] În regulă generală, suspendarea executării provizorii poate fi solicitată atât prin cererea de apel, cât și distinct în tot cursul judecății în apel, iar, până la soluționarea cererii de suspendare, suspendarea poate fi încuviințată provizoriu, pe cale de ordonanță președințială [a se vedea dispozițiile art. 450 alin. (1) și (5) NCPC].

Suspendarea – inclusiv provizorie – a executării poate fi obținută și în procedura contestației la executare [a se vedea prevederile art. 719 alin. (1) și (7) NCPC].

[2] A se vedea și soluțiile legislative similare instituite prin art. 11 din *Legea asupra drepturilor proprietarilor* și, în special, prin art. 476 alin. 1 și 2 C. pr. civ. Carol al II-lea.

Și art. 4735 C. pr. civ. Louisiana prevede, ca regulă, că apelul nu suspendă executarea hotărârii de evacuare, admițând, cu titlu de excepție, efectul suspensiv al apelului dacă sunt îndeplinite mai multe condiții, printre care și plata unei sume de bani (*appeal bond*) stabilite de către instanță într-un cuantum suficient pentru protecția intimatului împotriva eventualelor prejudicii suferite de acesta ca rezultat al apelului; cât privește remediile, la dispoziția persoanei evacuate, în funcție de tipul de apel formulat (*suspensive appeal/devolutive appeal*), în jurisprudență s-a reținut că în cazul apelului suspensiv pârâtul păstrează posesia imobilului, pe când în ipoteza introducerii unui apel fără caracter suspensiv singurul remediu la dispoziția pârâtului îl constituie obținerea de despăgubiri bănești pentru evacuarea nelegitimă (a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 95-CA-0055, 95-CA-0056 din 30 noiembrie 1995, pronunțată în cauza *New Orleans Hat Attack, Inc. c. New York Life Insurance Company și JRH Management Company of LA., Inc.*).

[3] Apreciem că sunt avute în vedere, în principiu, procesele în care reclamantul solicită evacuarea (pentru neplata chiriei/arendei) și, totodată, și plata chiriei/arendei, în temeiul unui contract care însă nu constituie titlu executoriu pentru plata acesteia. În doctrină s-a arătat că nu se va putea acorda suspendarea executării în cazurile în care se solicită evacuarea pentru alte motive decât neplata chiriei/arendei (a se vedea: V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 711; M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 833). S-a mai arătat și că suspendarea se poate dispune exclusiv în acele situații în care judecata în primă instanță s-a făcut cu citarea părților (a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1045).

[4] Soluția instituită de art. 1.045 alin. (1) teza a doua NCPC este mai energică decât cele prevăzute de art. 450 alin. (4) și art. 719 alin. (2) și (7) din același cod pentru admiterea suspendării executării provizorii a hotărârii primei instanțe, respectiv a cererii de suspendare (provizorie) a executării silite în procedura contestației la executare. Astfel, câtă vreme în ultimele două cazuri partea interesată este îndatorată la plata unei cauțiuni reprezentând un procent din valoarea obligației de executat/obiectului contestației la executare, în cazul suspendării hotărârii de evacuare, potrivit dispozițiilor analizate, pârâtul este ținut să consemneze, la dispoziția creditorului, atât suma de bani reprezentând chiria/arenda la care

creditorului, chiria sau arenda la care a fost obligat, suma stabilită pentru asigurarea ratelor de chirie sau arendă datorate până la data cererii de suspendare, precum şi cea aferentă ratelor de chirie sau arendă ce ar deveni exigibile în cursul judecăţii procesului.

3. Suspendarea executării poate fi obţinută atât pe calea contestaţiei la executare (inclusiv suspendarea provizorie a executării silite până la soluţionarea cererii principale de suspendare), cât şi, ţinând seama şi de dispoziţiile art. 450 alin. (1) NCPC, prin cererea de apel sau distinct în tot cursul judecăţii în apel.

4. Măsura suspendării executării hotărârii de evacuare încetează de plin drept[1] dacă, la expirarea termenului pentru care chiria/arenda a fost consemnată, debitorul nu cere menţinerea măsurii suspendării şi nu consemnează suma fixată de instanţa de executare pentru acoperirea unor noi rate de chirie/arendă[2].

Capitolul III
Dispoziţii speciale

Comentariu general

1. Titlul XI al Cărţii a VI-a cuprinde şi unele dispoziţii speciale instituind mecanisme procedurale menite să permită luarea de urgenţă a unor măsuri vremelnice, pe calea ordonanţei preşedinţiale, pronunţată, în toate cazurile, cu citarea părţilor, grupate în cadrul Capitolului III, intitulat „Dispoziţii speciale".

2. În lipsa unor dispoziţii derogatorii, în procesele pornite în temeiul prevederilor art. 1.046-1.049 NCPC, rămân aplicabile regulile generale în materie de **ordonanţă preşedinţială**, cuprinse la art. 997 şi urm. din acelaşi cod.

În aplicarea regulii de drept comun prevăzute la art. 998 NCPC, cererea de ordonanţă preşedinţială se adresează instanţei competente să se pronunţe în primă instanţă asupra fondului dreptului.

---

a fost obligat, cât şi sumele de bani exigibile la data cererii de suspendare, precum şi cele aferente ratelor de chirie sau arendă ce ar deveni exigibile în cursul judecăţii procesului. Amintim şi o altă ipoteză în care debitorul poate obţine suspendarea executării silite numai după consemnarea sumei stabilite prin titlul executoriu: în situaţia obligării debitorului la plata contravalorii bunului în caz de imposibilitate de predare a acestuia [a se vedea dispoziţiile art. 892 alin. (2) NCPC].

[1] S-a arătat că, întrucât suspendarea executării încetează de drept, reclamantul nu mai trebuie să se adreseze instanţei pentru a obţine o hotărâre care să constate acest aspect (a se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 833; G.C. Frenţiu, D.-L. Bălădean, *Noul Cod*, p. 1458).

[2] De aceea, s-a arătat că nu creditorul, ci debitorul trebuie să fie diligent şi, în cazul în care litigiul în cadrul căruia s-a dispus suspendarea nu este soluţionat în perioada de timp estimată iniţial de către instanţă, acesta trebuie să solicite instanţei să stabilească o nouă sumă, pe care urmează să o consemneze înainte ca măsura suspendării să înceteze de drept (a se vedea D.R. Răducanu, *op. cit.*).

Între regulile amintite, care își găsesc aplicare și în litigiile avute în vedere de art. 1.046-1.049 NCPC, este de menționat și cea privitoare la citarea părților potrivit normelor privind **citarea în procesele urgente**[1].

De asemenea, în aceste procese, **întâmpinarea nu este obligatorie**, judecata se face de urgență și cu precădere, fără a fi admisibile probe a căror administrare ar necesita un timp mai îndelungat și fără a fi aplicabile dispozițiile privind cercetarea procesului. În caz de urgență deosebită, ordonanța președințială poate fi dată chiar în aceeași zi, instanța pronunțându-se asupra măsurii solicitate pe baza cererii și actelor depuse, fără concluziile părților[2].

Tot în considerarea lipsei unei reglementări speciale, ordonanța președințială dată în temeiul dispozițiilor art. 1.046-1.049 NCPC va fi supusă numai căii de atac a **apelului**, în condițiile art. 1.000 alin. (1) din același cod[3].

3. În doctrină s-a arătat, în mod judicios, că în ipotezele evocate de art. 1.046-1.049 NCPC legea împrumută doar procedura de judecată a ordonanței președințiale, iar nu și condițiile de admisibilitate, și că aceste cazuri subînțeleg atât condiția urgenței, cât și cerința impusă de art. 997 alin. (5) din același cod, potrivit căruia pe calea ordonanței președințiale nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond și nici măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt[4].

4. O particularitate a cererilor formulate în temeiul dispozițiilor art. 1.046-1.049 NCPC constă în aceea că măsurile dispuse pe cale de ordonanță președințială nu pot viza decât **imobile**[5].

Art. 1.046. Încetarea abuzului de folosință

(1) Dacă locatarul, nerespectând obligațiile ce îi revin privind folosirea normală, cu prudență și diligență, a imobilului închiriat ori arendat, întrebuințează imobilul în alt scop decât cel prevăzut în contract, îi modifică structura stabilită prin construcție, îi produce stricăciuni ori

---

[1] A se vedea art. 999 alin. (1) teza întâi NCPC combinat cu art. 159 teza a doua din același cod.

[2] A se vedea dispozițiile art. 999 alin. (1) teza a doua, alin. (2) teza a doua și alin. (3) NCPC.

[3] A se vedea, în același sens, și I. Leș, *Noua procedură a evacuării*, p. 149; a se vedea și dispozițiile art. 1.000 alin. (4) NCPC – introduse prin Legea nr. 138/2014 –, în conformitate cu care, în toate cazurile în care competența de primă instanță aparține curții de apel, calea de atac este recursul.

[4] A se vedea V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 712; în sensul că trimiterea la procedura ordonanței președințiale este limitată la procedura aplicabilă și că nu se mai verifică celelalte condiții de fond prevăzute de dreptul comun pentru această procedură, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Evacuarea...*, pp. 119-120 (în același sens, a se vedea și G. Boroi, M. Stancu, *Curs*, 2015, p. 884); în doctrină s-a arătat și că art. 1.046 NCPC instituie o prezumție legală relativă a urgenței, întrucât încetarea abuzului de folosință pe calea ordonanței președințiale se impune pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere și pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara – a se vedea G.C. Frențiu, D.-L. Bâldean, *Noul Cod*, p. 1459; în sensul că, în procesele pornite în temeiul dispozițiilor art. 1.046-1.049 NCPC, trebuie analizate, drept condiții de admisibilitate a ordonanței președințiale, aparența în drept, caracterul provizoriu al măsurii și neprejudecarea fondului (urgența fiind prezumată prin enumerarea cazurilor în care se poate dispune evacuarea), a se vedea Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 257.

[5] Firesc, întrucât Capitolul III, deși intitulat „Dispoziții speciale", este subsumat, la rândul său, dispoziției generale cuprinse la art. 1.034 NCPC, care prevăd că dispozițiile Titlului XI – „Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept" – se aplică în litigiile privind evacuarea din imobilele folosite sau, după caz, ocupate fără drept de către foștii locatari sau alte persoane.

săvârșește orice alte abuzuri de folosință, el va putea fi obligat, prin ordonanță președințială, dată cu citarea părților, la încetarea acestor abuzuri și la restabilirea situației anterioare.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și pentru soluționarea cererii privind încetarea oricăror abuzuri săvârșite de proprietarul care prejudiciază folosința normală a părților sau instalațiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori care tulbură buna conviețuire în acel imobil.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 1.796 lit. c) NCC instituie în sarcina locatarului obligația de a întrebuința bunul luat în locațiune cu prudență și diligență[1)], potrivit destinației stabilite prin contract sau, în lipsă, potrivit destinației prezumate după anumite împrejurări, cum sunt natura bunului, destinația sa anterioară ori cea potrivit căreia locatarul îl folosește[2)].

Dacă locatarul modifică ori schimbă[3)] destinația bunului luat în locațiune[4)] ori dacă îl întrebuințează astfel încât îl prejudiciază pe locator, acesta din urmă poate obține daune-interese și, după caz, rezilierea contractului[5)].

Fiind obligat să întrebuințeze bunul cu prudență și diligență și să îl restituie la încetarea locațiunii în starea în care l-a primit, locatarul răspunde pentru degradarea bunului luat în

---

[1)] În considerarea acestei obligații, locatarul este ținut să efectueze reparațiile de întreținere curentă, în lipsă de stipulație contrară (art. 1.802 NCC), precum și să îi notifice de îndată locatorului necesitatea efectuării reparațiilor care sunt în sarcina acestuia din urmă (art. 1.801 NCC).

[2)] A se vedea dispozițiile art. 1.799 NCC.

[3)] În jurisprudență s-a reținut că poate interveni rezilierea contractului nu doar în cazul unei schimbări totale de destinație, ci și atunci când locatarul aduce schimbări parțiale de destinație, dar importante și de natură să aducă o vătămare locatorului (a se vedea Cas., I, dec. nr. 565 din 19 noiembrie 1920, în C. Hamangiu, *Codul civil adnotat cu textul art. corespunzător francez, italian și belgian, cu trimiteri la doctrina franceză și română și jurisprudența completă de la 1868-1925*, vol. III, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 595-596).

S-a mai decis că rezilierea contractului poate fi obținută și în cazul în care degradarea imobilului este de așa natură – neputând fi îndreptată de locatar – încât face imposibilă predarea în bună stare a acestuia la expirarea contractului (a se vedea C. Ap. București, s. a II-a, dec. nr. 266 din 23 noiembrie 1920, în C. Hamangiu, *Codul civil adnotat*, *cit. supra*, p. 596).

Dacă schimbările privesc însă întrebuințarea diferitelor părți ale bunului dat în locațiune în scopul de a procura locatarului o folosință cât mai adecvată, locatorul nu poate obține rezilierea contractului (a se vedea Trib. Roman, dec. din 23 martie 1920, în C. Hamangiu, *Codul civil adnotat*, *cit. supra*, p. 596).

[4)] Este de menționat că, potrivit dispozițiilor art. 42 din Legea nr. 230/2007 (privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari; publicată în M. Of. nr. 490 din 23 iulie 2007, cu modificările și completările ulterioare), schimbarea destinației locuințelor, precum și a spațiilor cu altă destinație decât aceea de locuință față de destinația inițială, conform proiectului inițial al clădirii cu locuințe, se poate face numai cu avizul comitetului executiv și cu acceptul proprietarilor direct afectați cu care se învecinează, pe plan orizontal și vertical, spațiul supus schimbării.

[5)] A se vedea dispozițiile art. 1.800 NCC. În context, amintim și dispozițiile art. 18 din Legea nr. 230/2007, potrivit cărora, în cazurile în care în clădirile de locuințe unul dintre chiriași împiedică, cu bună-știință și sub orice formă, folosirea normală a clădirii de locuit, creând prejudicii celorlalți proprietari ori chiriași, după caz, proprietarii sau reprezentantul legal al acestora pot solicita instanței să hotărască măsurile pentru folosirea normală a clădirii, precum și plata daunelor.

locaţiune în timpul folosinţei sale, inclusiv cea cauzată de incendiu, dacă nu dovedeşte că aceasta a survenit fortuit[1].

2. Separat de posibilitatea recursului la mijloacele conferite de dreptul comun (rezilierea contractului de locaţiune; daune-interese), art. 1.046 alin. (1) NCPC reglementează un mecanism procedural rapid şi eficient (ordonanţa preşedinţială) menit să curme **abuzul de folosinţă** (constând în întrebuinţarea imobilului în alt scop decât cel prevăzut în contract, modificarea structurii stabilite prin construcţie, producerea de stricăciuni şi altele asemenea) şi să îl oblige pe locatarul care nesocoteşte obligaţia de folosire normală, cu prudenţă şi diligenţă, a imobilului închiriat ori arendat la restabilirea situaţiei anterioare.

3. În materie de **închiriere**, art. 1.829 alin. (1) NCC conferă chiriaşilor dreptul de a întrebuinţa părţile şi instalaţiile de folosinţă comună ale clădirii conform destinaţiei fiecăreia. Exercitarea folosinţei asupra părţilor comune ale unei clădiri cu mai multe apartamente presupune ca fiecare chiriaş să respecte destinaţia acestor părţi şi să nu aducă atingere dreptului de folosinţă al celorlalţi chiriaşi. În cazul în care exerciţiul dreptului de folosinţă este realizat abuziv de către chiriaşul unei clădiri cu mai multe apartamente (de exemplu, chiriaşul schimbă destinaţia părţilor comune), locatorul va putea cere încetarea comportamentului abuziv de către chiriaş pe calea urgentă a ordonanţei preşedinţiale date cu citarea părţilor, conform art. 1.046 alin. (1) NCPC, sau rezilierea contractului, în condiţiile art. 1.830 NCC, şi, dacă este cazul, daune-interese[2].

4. Coproprietarii din clădirile cu mai multe etaje sau apartamente au obligaţia de a-şi exercita dreptul de folosinţă asupra părţilor comune ale imobilelor respective, în condiţiile acordului de asociere ori, în lipsa acordului, în conformitate cu dispoziţiile art. 647 NCC[3], fără a aduce atingere drepturilor celorlalţi proprietari şi fără a schimba destinaţia clădirii[4].

Fiecare coproprietar suportă, în lipsa unor prevederi legale sau înţelegeri contrare, cheltuielile legate de întreţinerea, repararea şi exploatarea părţilor comune din clădirile amintite, proporţional cu cota sa parte[5].

Potrivit dispoziţiilor art. 14 teza a doua din Legea nr. 230/2007 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea asociaţiilor de proprietari, niciun proprietar nu poate încălca, afecta sau prejudicia dreptul de proprietate comună sau individuală a celorlalţi proprietari din condominiu, iar potrivit prevederilor art. 17 din aceeaşi lege, dacă proprietarul unui apartament ori spaţiu sau oricare altă persoană care acţionează în numele său provoacă daune oricărei părţi din proprietatea comună sau unui alt apartament ori spaţiu, respectivul proprietar sau respectiva persoană are obligaţia să repare stricăciunile ori să plătească cheltuielile pentru lucrările de reparaţii. În cazurile în care în clădirile de locuinţe unul dintre proprietari împiedică, cu bună ştiinţă şi sub orice formă, folosirea normală a clădirii de

---

[1] A se vedea prevederile art. 1.822 alin. (1) NCC. Locatarul răspunde chiar şi pentru degradarea cauzată de membrii familiei sale, de sublocatarul său, ca şi de fapta altor persoane cărora le-a îngăduit în orice mod folosirea, deţinerea sau accesul la bun [art. 1.822 alin. (2) NCC].

[2] A se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.829 NCC, p. 1994.

[3] Care, instituind regimul juridic general al coproprietăţii forţate, prevede, la alin. (1), că fiecare coproprietar poate exercita folosinţa bunului comun, cu condiţia să respecte destinaţia acestuia şi să permită exercitarea folosinţei de către ceilalţi coproprietari.

[4] A se vedea dispoziţiile art. 653 NCC.

[5] A se vedea prevederile art. 654 alin. (1) NCC.

locuit, creând prejudicii celorlalţi proprietari, după caz, proprietarii sau reprezentantul legal al acestora pot solicita instanţei să hotărască măsurile pentru folosirea normală a clădirii, precum şi plata daunelor[1].

5. Dispoziţiile art. 1.046 alin. (2) NCPC extind posibilitatea de a se recurge la calea procedurală analizată şi în ipoteza **abuzului de folosinţă al proprietarilor** din imobilele cu mai mult etaje sau apartamente.

Astfel, proprietarul poate fi obligat, prin ordonanţă preşedinţială, să înceteze abuzul constând în prejudicierea folosinţei normale a părţilor sau instalaţiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori în tulburarea bunei convieţuiri în acele imobile[2].

6. În condiţii procedurale similare pot fi valorificate şi **cererile asociaţiilor de proprietari** introduse pentru a pune capăt abuzurilor săvârşite de proprietari, membri ai asociaţiei, în cazul în care neefectuarea reparaţiilor ce sunt în sarcina fiecărui proprietar ori a reparaţiilor sau a oricăror lucrări la părţile sau la instalaţiile aflate în coproprietatea acestora ori la spaţiile aflate în proprietate exclusivă afectează folosinţa normală a părţilor comune sau a altor spaţii locative din imobil, precum şi siguranţa locuirii în acel imobil[3].

7. În doctrină s-a arătat, pe bună dreptate, că exercitarea ordonanţei preşedinţiale nu este condiţionată de formularea acţiunii în evacuare potrivit procedurii speciale sau procedurii de drept comun, după caz[4].

Art. 1.047. Efectuarea reparaţiilor. Restrângerea folosinţei. Evacuarea

Prin ordonanţă preşedinţială, dată cu citarea părţilor, locatarul sau, când este cazul, sublocatarul poate fi obligat la efectuarea reparaţiilor necesare ce îi revin potrivit legii, precum şi la restrângerea folosinţei spaţiului închiriat ori chiar la evacuarea din acest spaţiu dacă aceste măsuri se justifică pentru efectuarea reparaţiilor ori lucrărilor prevăzute de lege în sarcina locatorului.

---

[1] A se vedea dispoziţiile art. 18 din Legea nr. 230/2007.

[2] S-a opinat că, dacă imobilul este dat în locaţiune şi proprietarul locator, contrar dispoziţiilor art. 1.789 NCC, săvârşeşte un abuz faţă de locatar, acestuia din urmă nu îi este permisă utilizarea procedeului instituit de art. 1.046 alin. (2) NCPC decât în măsura în care abuzul aduce atingere folosinţei normale a părţilor sau instalaţiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori tulbură buna convieţuire în acel imobil (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., p. 303).

[3] A se vedea *infra*, comentariul *sub* art. 1.049 NCPC.

[4] A se vedea M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 834; în sensul că mijloacele procedurale consacrate de art. 1.046-1.049 NCPC nu implică, de regulă, evacuarea, a se vedea şi V. Mitea, în I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 711; *contra*, a se vedea Al. Dimitriu, *Noul Cod*, 2012, p. 1006, unde se arată că trebuie să existe şi o acţiune pe fond (cum ar fi cererea de evacuare sau acţiunea în interpretarea contractului de locaţiune) şi că una dintre condiţiile de admisibilitate a ordonanţei preşedinţiale constă în dovedirea notificării prevăzute de art. 1.038 NCPC sau a introducerii acţiunii în evacuare. Nu putem fi de acord cu acest din urmă punct de vedere, întrucât cele două cereri (de ordonanţă preşedinţială şi, respectiv, de evacuare sau altă cerere) îşi păstrează autonomia procesuală, iar, cum este ştiut, ordonanţa preşedinţială poate fi pronunţată atât în cazul în care există o judecată asupra fondului, cât şi în ipoteza în care nu a fost pornită o astfel de judecată. Pe de altă parte, opinăm că nimic nu îl împiedică pe locator ca, în cursul soluţionării (potrivit procedurii speciale sau, după caz, în condiţiile procedurii de drept comun) procesului având ca obiect evacuarea fostului locatar, să solicite şi pronunţarea unei ordonanţe preşedinţiale prin care acesta din urmă să fie obligat, până la soluţionarea cererii de evacuare, să înceteze abuzul de folosinţă şi să restabilească situaţia anterioară.

Comentariu

1. Textul analizat oferă prilejul unor scurte precizări prealabile privind regimul, de drept substanţial, aplicabil în privinţa reparaţiilor sau lucrărilor efectuate cu privire la bunurile date în locaţiune.

2. În virtutea îndatoririi de a folosi bunul cu prudenţă şi diligenţă, locatarului îi revine, în lipsa unei stipulaţii contrare, obligaţia de a efectua **reparaţiile de întreţinere curentă (locative)**[1], a căror necesitate rezultă din folosinţa obişnuită a bunului[2].

Dacă locatarul nu efectuează reparaţiile locative, locatorul poate cere daune-interese, însă numai la încetarea locaţiunii, întrucât inconvenientele lipsei de întreţinere sunt suportate de locatar[3].

3. Art. 1.801 NCC impune locatarului obligaţia de a-l notifica, de îndată, pe locator, sub sancţiunea plăţii de daune-interese şi a suportării oricăror alte cheltuieli, despre necesitatea efectuării reparaţiilor care sunt în sarcina acestuia din urmă[4].

Dacă după încheierea contractului intervine nevoia unor **reparaţii** aflate **în sarcina locatorului**, iar acesta, deşi încunoştinţat de locatar, nu începe să ia, de îndată, măsurile necesare, locatarul poate efectua aceste reparaţii, pe seama locatorului, acesta din urmă fiind dator să plătească, în afara sumelor avansate de locatar, dobânzi socotite de la data efectuării cheltuielilor. În caz de urgenţă, locatarul îl poate înştiinţa pe locator şi după începerea reparaţiilor, dobânzile la sumele avansate neputând curge decât de la data înştiinţării[5].

---

[1] Fiind ţinut să menţină bunul în stare corespunzătoare de folosinţă pe toată durata locaţiunii, locatorului îi revine obligaţia de a efectua reparaţiile mari, capitale [a se vedea dispoziţiile art. 1.788 alin. (1) NCC].

În jurisprudenţă s-a statuat că locatorul trebuie să întreţină şi să repare imobilul nu numai în interesul locatarului, ci şi în propriul său interes, iar obligaţia de efectuare a reparaţiilor necesare se extinde şi asupra accesoriilor bunului dat în locaţiune (a se vedea şi deciziile pronunţate în cauzele *Bourcier c. Lafontaine*, respectiv *Moreau c. Pâtisserie Superbe Inc.*, în J.-L. Baudouin, Yv. Renaud, *Code Civil du Québec annoté*, Wilson & Lafleur Ltée, Montreal, 1999, p. 2112). Întrucât dispoziţiile art. 1.788 alin. (1) NCC nu sunt de ordine publică, părţile pot deroga prin convenţii particulare, de exemplu, prin exonerarea locatorului de obligaţia efectuării unora dintre reparaţiile ce îi incumbă (a se vedea, în acelaşi sens, pentru dreptul francez, Ph. Malaurie, L. Aynès, P.-Yv. Gautier, *Drept civil. Contractele speciale*, Ed. Wolters Kluwer Romania, Bucureşti, 2009, p. 362).

[2] A se vedea prevederile art. 1.788 alin. (2) şi art. 1.802 NCC. Părţile pot deroga însă şi de la această regulă cu caracter supletiv (a se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.788 NCC, p. 1946).

[3] A se vedea Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, vol. II, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, pp. 28-29.

[4] În jurisprudenţă s-a reţinut că locatorul este îndreptăţit să se bazeze pe locatarul său pentru păstrarea cu prudenţă şi diligenţă a bunului luat în locaţiune, precum şi pentru informarea sa cu privire la orice stricăciune importantă survenită (a se vedea decizia pronunţată în cauza *Théberge c. Moreno*, în J.-L. Baudouin, Yv. Renaud, *Code Civil du Québec annoté*, Wilson & Lafleur Ltée, Montreal, 1999, p. 2115).

[5] A se vedea dispoziţiile art. 1.788 alin. (3) şi (4) NCC; textele citate se pot constitui în răspuns şi pentru critica adresată soluţiei legislative analizate, pe motiv că se permite doar locatorului să ceară obligarea locatarului (pe calea ordonanţei preşedinţiale) la efectuarea reparaţiilor ce îi revin potrivit legii, ignorându-se cu desăvârşire ipoteza în care locatorul este cel care nu îşi îndeplineşte propriile obligaţii privind efectuarea reparaţiilor – a se vedea avizul Consiliului Superior al Magistraturii (p. 47), *precit.*

4. Potrivit dispoziţiilor art. 1.803 NCC, dacă în timpul locaţiunii bunul are nevoie de reparaţii care nu pot fi amânate până la sfârşitul locaţiunii sau a căror amânare ar expune bunul pericolului de a fi distrus, locatorul va putea efectua reparaţiile necesare, locatarul fiind obligat să suporte restrângerea necesară a locaţiunii.

Locatarul răspunde pentru degradarea bunului închiriat în timpul folosinţei sale, inclusiv pentru cea cauzată de incendiu, dacă nu dovedeşte că a survenit fortuit. Acesta răspunde inclusiv pentru degradarea cauzată de membrii familiei sale, de sublocatarul său, ca şi de fapta altor persoane cărora le-a îngăduit în orice mod folosirea, deţinerea sau accesul la bun[1)].

5. Art. 1.047 NCPC pune la dispoziţia locatorului un mijloc procedural rapid (**ordonanţa preşedinţială**) prin intermediul căruia locatarul sau, când este cazul, sublocatarul poate fi obligat la efectuarea reparaţiilor necesare ce îi revin potrivit reglementărilor mai sus amintite sau altor dispoziţii legale aplicabile în materie.

6. Textul analizat consacră şi cadrul procedural necesar valorificării dreptului locatorului de a efectua reparaţiile sau lucrările puse de lege în sarcina sa.

Astfel, prin ordonanţă preşedinţială, locatarul sau, când este cazul, sublocatarul poate fi obligat la **restrângerea folosinţei spaţiului** închiriat ori chiar la **evacuarea**[2)] din acest spaţiu[3)].

În ambele ipoteze reclamantul-locator trebuie să facă dovada că aceste măsuri se justifică pentru efectuarea reparaţiilor ori lucrărilor prevăzute de lege în sarcina sa[4)].

[1)] A se vedea dispoziţiile art. 1.822 NCC. În doctrină s-a arătat că, dacă degradarea bunului se datorează culpei locatarului, acesta are obligaţia de a efectua reparaţiile necesare pe cheltuiala sa, chiar dacă acestea nu sunt locative (a se vedea Fr. Deak, *op. cit.*, p. 28). Deşi, spre deosebire de regimul anterior [a se vedea art. 24 lit. b) liniuţa a doua din Legea locuinţei nr. 114/1996], NCC nu mai prevede sancţiunea rezilierii contractului de închiriere pentru ipoteza în care chiriaşul a cauzat stricăciuni însemnate locuinţei închiriate, locatorul va putea cere totuşi rezilierea contractului, în virtutea dispoziţiilor art. 1.830 alin. (1) din acelaşi cod, în cazul în care, nerespectându-şi obligaţia de a folosi bunul cu prudenţă şi diligenţă, locatarul cauzează, prin fapta sa sau prin faptele persoanelor pentru care este ţinut să răspundă, o degradare importantă a bunului (a se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.822 NCC, p. 1984).

[2)] În context amintim şi dispoziţiile art. 1.832 NCC, incidente în materia închirierii locuinţelor: în lipsa unei interdicţii stipulate în acest sens, şi alte persoane pot locui împreună cu chiriaşul, caz în care vor fi ţinute solidar cu acesta, pe durata folosinţei exercitate, pentru oricare dintre obligaţiile izvorâte din contract; încetarea, din orice cauză, a contractului de închiriere, precum şi hotărârea judecătorească de evacuare a chiriaşului sunt de drept opozabile şi se execută împotriva tuturor persoanelor care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu chiriaşul.

Considerăm că efectele particulare ale hotărârii judecătoreşti de evacuare, consacrate de dispoziţiile art. 1.832 alin. (2) NCC, se produc şi în cazul ordonanţei preşedinţiale prin care se dispune evacuarea chiriaşului, în scopul efectuării reparaţiilor/lucrărilor prevăzute de lege în sarcina locatorului (soluţia fiind aplicabilă, desigur, doar în materie de închiriere a locuinţelor).

[3)] Dacă reparaţiile durează mai mult de 10 zile, locatarul are dreptul la scăderea preţului locaţiunii proporţional cu timpul şi cu partea din imobil de care a fost lipsit, iar, în măsura în care reparaţiile sunt de aşa natură încât, în timpul executării lor, imobilul devine impropriu pentru întrebuinţarea convenită, locatarul poate rezilia contractul de locaţiune [a se vedea dispoziţiile art. 1.803 alin. (2) şi (3) NCC].

[4)] În context este de amintit şi reglementarea specială în domeniul lucrărilor de consolidare a clădirilor prezentând risc seismic, care instituie unele cazuri de restrângere a folosinţei sau de evacuare. Astfel,

7. Problema obligării la efectuarea reparaţiilor de întreţinere a bunului sau a reparaţiilor mari se poate pune şi în materia **uzufructului**[1)].

---

locatarul are obligaţia de a permite intrarea în imobilul luat în locaţiune pentru desfăşurarea activităţilor de expertizare, proiectare sau de execuţie a lucrărilor de consolidare a clădirilor sau a altor asemenea lucrări, în caz de refuz intrarea putându-se face cu autorizarea instanţei judecătoreşti competente, în baza unei ordonanţe preşedinţiale, dată cu citarea părţilor. Dacă apreciază necesar, instanţa poate dispune şi restrângerea folosinţei încăperilor din construcţiile supuse lucrărilor respective sau chiar evacuarea, pe timpul desfăşurării lucrărilor de consolidare a construcţiilor în cauză. La cererea primarilor municipiilor şi oraşelor şi, respectiv, a primarului general al municipiului Bucureşti sau a executorului judecătoresc, după caz, organele de poliţie, jandarmeria ori alţi agenţi ai forţei publice sunt obligaţi să acorde sprijinul necesar pentru realizarea efectivă şi fără întârziere a lucrărilor de expertizare, de proiectare şi/sau de execuţie, precum şi pentru punerea în executare a ordonanţei preşedinţiale. Autorităţile locale competente au îndatorirea de a asigura locuinţele de necesitate pentru cazarea temporară a persoanelor şi a familiilor, pe perioada executării intervenţiilor care nu se pot efectua în construcţii ocupate [a se vedea art. 4 alin. (8) lit. c) teza a doua şi art. 5 din O.G. nr. 20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcţiilor existente, republicată (M. Of. nr. 806 din 19 decembrie 2013), cu modificările şi completările ulterioare].

[1)] În privinţa titularului dreptului de uzufruct s-ar mai putea pune şi problema îndreptăţirii sale de a recurge la procedura specială de evacuare. În doctrina recentă s-a opinat că pentru apărarea drepturilor uzufructuarului nu este necesară exercitarea în mod obligatoriu a vreunei acţiuni confesorii sau posesorii, din moment ce legea nu limitează mijloacele de apărare a drepturilor uzufructuarului la anumite acţiuni, ceea ce înseamnă că acesta poate să solicite şi evacuarea oricărei persoane care îi încalcă liniştita folosinţă a bunului primit în uzufruct; în atari condiţii, s-a mai arătat, dacă uzufructuarul are deschisă calea unei acţiuni în evacuare potrivit dreptului comun, atunci nu se poate susţine cu tărie că, faţă de raţiunea pentru care legiuitorul a instituit-o, procedura specială a evacuării nu ar fi pusă şi la îndemâna uzufructuarului, atunci când urmăreşte să obţină evacuarea unei persoane care ocupă fără drept imobilul ce face obiectul uzufructului [a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., pp. 46-48 şi jurisprudenţa acolo citată; s-a opinat că şi titularii altor drepturi reale pot recurge la procedura specială analizată: titularul dreptului de uz ori de abitaţie poate fi integrat în noţiunea de „proprietar"; titularul dreptului de superficie are aptitudinea de a utiliza procedura specială analizată (pentru a face să înceteze ocuparea fără drept a terenului de către un terţ, ocupare care a avut loc înainte de începerea edificării construcţiei); titularii dreptului de administrare, dreptului de concesiune şi dreptului de folosinţă cu titlu gratuit – *ibidem*, pp. 49-52, inclusiv jurisprudenţa acolo citată].

În jurisprudenţa instanţelor statului nord-american Louisiana s-a reţinut, în cazul unei acţiuni de evacuare introduse de coproprietarul imobilului, în cotă de ½, totodată titular al unui drept de uzufruct asupra celeilalte jumătăţi a imobilului, că reclamantul, în calitate de titular al unui drept real imobiliar, putea introduce o acţiune posesorie şi că se putea prevala de alte drepturi consacrate de Codul civil, precum partajul; instanţa a arătat că susţinerea reclamantului, în sensul că, fiind titularul unui drept de proprietate în cotă de ½ asupra imobilului, se putea prevala de prevederile privind procedura de evacuare, ar fi putut fi luată în considerare dacă pârâţii, fiii săi, nu ar fi avut calitatea de coproprietari; raportul dintre uzufructuar şi nudul proprietar, a mai reţinut instanţa, nu are aceeaşi natură cu cel dintre locator şi locatar, iar pârâţii nu se încadrează în noţiunile de „locatari" sau „ocupanţi" [a se vedea Court of Appeal of Louisiana, Fourth Circuit, dec. nr. 99-CA-2145 din 5 aprilie 2000, pronunţată în cauza *Earl M. Millaud c. David Millaud şi Earl G. Millaud*, şi trimiterile la doctrina franceză acolo făcute; poate fi amintită, în context, şi opinia separată exprimată în decizia citată, în care se arăta că reclamantul, titular al unui drept de coproprietate în cotă de ½ şi uzufructuar al întregului imobil, se încadrează în noţiunea de „proprietar", iar pârâţii, nuzi proprietari parţiali care ocupă imobilul, se includ în noţiunea de „ocupanţi"; în opinia separată, care face trimitere la un precedent judiciar (cauza *Skannal c. Jones*), s-a mai reţinut că termenul „ocupant", astfel cum este utilizat în articolele referitoare la evacuarea sumară, are un înţeles suficient de larg încât să includă oricare persoană care ocupă imobilul fără drept, categorie în care intră şi nuzii proprietari, care în mod clar nu aveau dreptul de a ocupa imobilul împotriva obiecţiei uzufructuarului].

Opinăm că, pe temeiul art. 5 alin. (3) NCPC, dispoziţiile analizate, care reglementează o situaţie asemănătoare (obligarea locatarului/sublocatarului la efectuarea reparaţiilor necesare ce îi revin potrivit legii), şi-ar putea găsi aplicare, prin extensiune analogică, şi în materia uzufructului, facilitându-se, astfel, efectuarea reparaţiilor de întreţinere a bunului[1], puse de art. 729 alin. (1) NCC în sarcina uzufructuarului[2]. Tot astfel, pe temeiul normei analizate se poate dispune şi restrângerea folosinţei spaţiului ori chiar evacuarea uzufructuarului, dacă aceste măsuri se justifică pentru efectuarea reparaţiilor mari[3], puse de art. 729 alin. (2) NCC în sarcina nudului proprietar[4].

Art. 1.048. Examinarea imobilului

Dispoziţiile art. 1.047 se aplică şi în cazul obligării locatarului sau, după caz, a sublocatarului de a permite, în condiţiile legii, examinarea imobilului deţinut în locaţiune.

Comentariu

1. Art. 1.804 NCC instituie în sarcina locatarului o nouă obligaţie, aceea de a permite **examinarea bunului de către locator** la intervale de timp rezonabile[5] în raport cu natura şi destinaţia bunului – facilitându-i acestuia din urmă verificarea modului în care este exercitată folosinţa şi a stării bunului dat în locaţiune –, precum şi de către potenţialii cumpărători ori viitorii locatari – înlesnind, în acest fel, exercitarea dreptului de dispoziţie al locatorului. Prin îndeplinirea obligaţiei de a permite examinarea bunului, locatarului nu i se poate cauza o stânjenire nejustificată a folosinţei. Locatorul trebuie să uzeze de această prerogativă

---

[1] Este de amintit că, potrivit art. 747 alin. (1) NCC, uzufructul poate înceta la cererea nudului proprietar atunci când uzufructuarul abuzează de folosinţa bunului, aduce stricăciuni acestuia ori îl lasă să se degradeze.

[2] Dispoziţiile art. 1.528 NCC, de generală aplicabilitate în materia executării obligaţiilor de a face, îl îndreptăţesc pe nudul proprietar, cum s-a arătat în doctrină (a se vedea S. Cercel, *Noul Cod civil*, comentariul *sub* art. 729 NCC, p. 787), să ceară instanţei autorizarea de a efectua el însuşi reparaţiile de întreţinere pe cheltuiala uzufructuarului.

[3] *I.e.*, potrivit dispoziţiilor art. 729 alin. (3) NCC, acele reparaţii care au ca obiect o parte importantă din bun şi care implică o cheltuială excepţională, cum ar fi cele referitoare la consolidarea ori reabilitarea construcţiilor privind structura de rezistenţă, zidurile interioare şi/sau exterioare, acoperişul, instalaţiile electrice, termice ori sanitare aferente acestora, la înlocuirea sau repararea motorului ori caroseriei unui automobil sau a unui sistem electronic în ansamblul său.

[4] Dimpotrivă, reparaţiile mari sunt puse în sarcina uzufructuarului atunci când sunt determinate de neefectuarea reparaţiilor de întreţinere [a se vedea dispoziţiile art. 729 alin. (4) NCC] sau dacă s-a decis astfel prin înţelegerea părţilor ori când necesitatea efectuării reparaţiilor mari intervine ca urmare a faptei ilicite a uzufructuarului (a se vedea S. Cercel, *op. şi loc. cit.*).

Totuşi, nici uzufructuarul şi nici nudul proprietar nu sunt obligaţi să reconstruiască ceea ce s-a distrus din cauza vechimii ori dintr-un caz fortuit – a se vedea dispoziţiile art. 731 NCC.

[5] În doctrină s-a opinat că, pentru ca examinarea bunului să nu poată face obiectul unui abuz, ar fi oportun ca în dispozitivul hotărârii judecătoreşti să se stipuleze în mod expres intervalul de timp în care locatarul sau, după caz, sublocatarul este ţinut să permită locatorului sau terţelor persoane, care doresc să achiziţioneze sau să ia în locaţiune imobilul, examinarea acestuia (a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării*..., p. 307).

într-o manieră rezonabilă, fiind ţinut şi în această ipoteză de obligaţia succesivă de a asigura folosinţa netulburată a bunului[1].

Stânjenirea nejustificată în exercitarea dreptului de a folosi bunul poate rezulta fie din frecvenţa exagerată a examinărilor bunului solicitate de locator, fie din orele la care sau modalităţile în care se desfăşoară aceste examinări[2], fie din alte împrejurări similare.

2. Pentru facilitarea aducerii la îndeplinire a obligaţiei de a permite examinarea bunului luat în locaţiune/sublocaţiune, art. 1.048 NCPC reglementează calea procedurală rapidă a **ordonanţei preşedinţiale**.

3. Din trimiterea pe care textul analizat o face la dispoziţiile art. 1.047 NCPC rezultă că, în scopul facilitării examinării imobilului dat în locaţiune, instanţa competentă poate dispune, prin ordonanţă preşedinţială, atât **restrângerea folosinţei spaţiului** dat în locaţiune, cât şi, când este cazul, **evacuarea** locatarului/sublocatarului[3].

Art. 1.049. Cereri ale asociaţiilor de proprietari

Dispoziţiile art. 1.046 se aplică în mod corespunzător şi pentru soluţionarea cererii formulate de o asociaţie de proprietari împotriva proprietarilor, membri ai acesteia, în cazul în care neefectuarea reparaţiilor ce sunt în sarcina fiecărui proprietar ori a reparaţiilor sau a oricăror lucrări la părţile sau la instalaţiile aflate în coproprietatea acestora ori la spaţiile aflate în proprietate exclusivă afectează folosinţa normală a părţilor comune sau a altor spaţii locative din imobil, precum şi siguranţa locuirii în acel imobil.

---

[1] A se vedea D.-A. Ghinoiu, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, comentariul *sub* art. 1.804 NCC, p. 1961.

Codul civil din 1864 nu cuprindea o soluţie legislativă similară, însă în jurisprudenţă se reţinuse că, în cazul în care locatarul împiedica în mod abuziv vizitarea locuinţei de către proprietar împreună cu persoanele care doreau să o cumpere, instanţa era îndreptăţită să îl oblige pe locatar să permită proprietarului şi celor care îl însoţeau accesul în locuinţă, stabilind în acest scop zile ale săptămânii şi ore determinate. Totodată, s-a arătat că dreptul de a folosi locuinţa închiriată nu este un drept absolut, care exclude posibilitatea proprietarului de a supraveghea modul în care se exercită folosinţa sau de a-şi valorifica dreptul de dispoziţie asupra locuinţei (a se vedea Trib. jud. Bistriţa-Năsăud, s. civ., dec. nr. 550/1976, în C. Turianu, *Contracte speciale. Practică judiciară adnotată*, Ed. Fundaţiei „România de mâine", Bucureşti, 1999, p. 148).

[2] A se vedea R. Dincă, *Contracte civile speciale în Noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 180.

[3] În doctrină s-a avansat şi opinia potrivit căreia locatorul poate solicita, pe calea ordonanţei preşedinţiale, şi obligarea locatarului de a-i permite examinarea imobilului în vederea efectuării măsurătorilor cadastrale (a se vedea D.N. Theohari, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 655; într-o altă opinie, cu care suntem de acord, s-a arătat că locatorul poate obţine obligarea locatarului sau, după caz, a sublocatarului la permiterea efectuării măsurătorilor cadastrale pentru imobilul obiect al locaţiunii, însă nu pe calea instituită de art. 1.048 NCPC, a se vedea A.B. Arghir, *Procedura evacuării...*, p. 307); în jurisprudenţa anterioară intrării în vigoare a NCPC, a fost considerată admisibilă cererea de ordonanţă preşedinţială prin care reclamanta solicita obligarea pârâţilor să îi permită intrarea, împreună cu expertul angajat, în imobilul proprietatea celei dintâi pentru efectuarea de măsurători cadastrale (a se vedea Jud. Sector 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 438 din 18 ianuarie 2010, nepublicată, *apud* C.R. Radu, *Ordonanţa preşedinţială. Practică judiciară şi reglementarea din Noul Cod de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, pp. 98-100).

Comentariu

1. Articolul 1.049 NCPC acordă legitimare procesuală activă şi **asociaţiei de proprietari** pentru cererile îndreptate împotriva proprietarilor, membri ai asociaţiei, având ca obiect obligarea la efectuarea reparaţiilor care sunt în sarcina fiecărui proprietar ori a reparaţiilor sau lucrărilor la părţile sau instalaţiile aflate în coproprietate ori la spaţiile aflate în proprietate exclusivă[1]. Asociaţia de proprietari poate obţine, pe calea **ordonanţei preşedinţiale**, încetarea comportamentului abuziv şi efectuarea reparaţiilor mai sus menţionate, dacă neefectuarea acestor lucrări afectează folosinţa normală a părţilor comune sau a altor spaţii locative din imobil, precum şi[2] siguranţa locuirii în imobil.

2. Considerăm că norma de trimitere la dispoziţiile art. 1.046 NCPC (care vor primi o aplicare prin asemănare) din debutul textului analizat vizează doar mecanismul procedural şi modalitatea de soluţionare a cererii (ordonanţă preşedinţială dată cu citarea părţilor).

[1] Pentru obligaţiile impuse în sarcina proprietarilor de Legea nr. 230/2007 privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea asociaţiilor de proprietari, a se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 1.046 NCPC, pct. 4. Totodată, sunt de amintit, în acest context, şi obligaţiile impuse în sarcina proprietarilor de art. 16 din legea amintită (de a lua măsuri pentru consolidarea sau modernizarea clădirii, pentru reabilitarea termică şi eficienţa energetică, potrivit prevederilor legale, cu menţinerea aspectului armonios şi unitar al întregii clădiri, indiferent de natura intervenţiilor; de a lua de urgenţă măsuri pentru consolidare, cu sprijinul autorităţii publice locale sau centrale, în clădirile afectate de seisme).

[2] În doctrină s-a arătat că din modul de redactare a normei ar rezulta că cele două condiţii de admisibilitate a cererii de ordonanţă preşedinţială (neefectuarea lucrărilor să afecteze atât folosinţa normală a părţilor comune sau a altor spaţii locative din imobil, cât şi siguranţa locuirii în imobil) sunt cumulative – a se vedea G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1461; dimpotrivă, opinăm că cele două cerinţe de admisibilitate pot funcţiona şi alternativ.

Titlul XII
Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii

Comentariu general

1. NCPC a reglementat o procedură specială, de natură a răspunde specificului unei instituții juridice supuse reformării prin NCC: uzucapiunea. Pe scurt, potrivit NCC, uzucapiunea poate fi imobiliară (art. 930-934 NCC), dar și mobiliară (art. 939 NCC), în acest din urmă caz, prin adoptarea soluției în sensul că bunurile mobile pot fi dobândite prin uzucapiune dacă nu sunt dobândite ca efect imediat al posesiei de bună-credință [art. 937 alin. (1) NCC] sau ca efect al posesiei de bună-credință și al expirării termenului de 3 ani [art. 937 alin. (2) și (3) NCC][1].

La rândul său, uzucapiunea imobiliară poate fi extratabulară (art. 930 NCC) sau tabulară (art. 931 NCC), după modelul reglementării anterioare din Decretul-Lege nr. 115/1938[2].

Deși uzucapiunea a fost privită ca un mod de dobândire a drepturilor reale, această calificare este, practic, valabilă în cazul uzucapiunii imobiliare extratabulare, în cazul celei tabulare nefiind în prezența dobândirii unui drept, ci, așa cum prevede textul art. 930 alin. (1) NCC, a confirmării/validării unei cauze ilegitime (inițial) în temeiul căreia a fost înscris un drept real în cartea funciară.

În ceea ce privește uzucapiunea extratabulară, aceasta are o natură complexă, determinată, pe de o parte, de existența elementului posesiei, ca stare de fapt (cu toate elementele care o caracterizează pentru a fi utilă), și care este condiționată de o durată de cel puțin 10 ani, precum și de domeniul de aplicare a uzucapiunii extratabulare, astfel cum rezultă din art. 930 alin. (1) NCC. Îndeplinirea cerințelor generale și speciale pentru uzucapiunea extratabulară dă naștere dreptului potestativ al titularului de a invoca sau a renunța la invocarea uzucapiunii[3].

2. În cazul în care alege să invoce beneficiul uzucapiunii extratabulare, titularul dreptului[4] va apela la procedura prevăzută la art. 1.050-1.053 NCPC.

---

[1] A se vedea V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 389.

[2] Decretul-Lege nr. 115/1938 pentru unificarea dispozițiunilor privitoare la cărțile funciare, publicat în M. Of. nr. 95 din 27 aprilie 1938, abrogat prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil. Spre deosebire de reglementarea anterioară, termenul uzucapiunii extratabulare a fost redus de la 20 la 10 ani, iar cel al uzucapiunii tabulare de la 10 la 5 ani.

[3] Pentru prezentarea elementelor specifice uzucapiunii imobiliare extratabulare potrivit NCC, a se vedea: V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 389; *idem*, *Dreptul potestativ de uzucapiune imobiliară extratabulară*, în RRDP nr. 3/2013, Ed. Universul Juridic, pp. 10-14.

[4] Posesorul, posesorii – în cazul existenței coposesiunii. De asemenea, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 933 privind joncțiunea posesiilor.

Faţă de dispoziţiile art. 6 alin. (4) NCC, care prevăd că uzucapiunile începute şi neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi sunt supuse dispoziţiilor legii vechi, precum şi ale art. 82 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, trebuie stabilită de la bun început aplicabilitatea procedurii speciale situaţiilor diferite rezultate ca urmare a aplicării în timp a noilor reglementări[1]. Astfel, potrivit art. 82 din Legea nr. 71/2011, în funcţie atât de data la care a început posesia, cât şi de aplicarea art. 930 alin. (1) lit. c) NCC[2], pot fi identificate următoarele situaţii:

- posesia începută după data intrării în vigoare a NCC – în această situaţie sunt aplicabile dispoziţiile art. 930-934 NCC [art. 82 alin. (1) teza întâi];
- posesia începută înainte de intrarea în vigoare a NCC – caz în care vor fi aplicabile dispoziţiile legale referitoare la uzucapiune anterioare NCC [art. 82 alin. (1) teza a doua];
- lipsa cărţii funciare în situaţia posesiei începute anterior intrării în vigoare a NCC – caz în care vor fi aplicabile dispoziţiile legale referitoare la uzucapiune anterioare NCC [art. 82 alin. (1) teza a treia].

Spre deosebire de soluţia abordată de NCC şi Legea de punere în aplicare a acestuia cu privire la aspectele de drept material relevante în contextul aplicării în timp a normelor privind efectul uzucapiunii (dobândirea dreptului), nici NCPC şi nici Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă nu prevăd norme speciale privind aplicarea în timp a procedurii prevăzute la art. 1.050-1.053 NCPC. În această situaţie, trebuie avute în vedere normele cu caracter general referitoare la aplicarea în timp a legii procesual civile cuprinse atât în NCPC (art. 24), cât şi la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă. Prin urmare, procedura specială prevăzută la art. 1.050-1.053 NCPC va fi aplicabilă, independent de aplicarea în timp a dispoziţiilor art. 930 şi urm. NCC, oricăror cereri introduse după intrarea în vigoare a NCPC, indiferent de data începerii posesiei.

Această interpretare rezultă şi din modul de reglementare a procedurii în cadrul NCPC, care se referă cu caracter general la dobândirea de drepturi reale imobiliare în temeiul uzucapiunii – formulare care nu exclude, prin urmare, trimiterea la uzucapiunea reglementată de vechea reglementare. În continuare, deşi terminologia folosită pentru descrierea condiţiilor care trebuie îndeplinite de reclamant este similară cu formulările condiţiilor de invocare a uzucapiunii extratabulare din art. 930 NCC, articolul în cauză nu este citat

---

[1] Pentru analiza modalităţii de aplicare în timp a legilor şi a problemei conflictului de legi în timp în materie civilă, a se vedea M. Nicolae, *Contribuţii la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă (în lumina noului Cod civil)*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, în special pp. 456-499, 539, 547-553.

[2] Art. 930 alin. (1) lit. c) se referă la condiţia ca imobilul să nu fi fost înscris în nicio carte funciară. Faţă de adoptarea de către legiuitor a soluţiei ca uzucapiunea extratabulară prevăzută de NCC să fie aplicabilă numai posesiilor începute după intrarea sa în vigoare, condiţia de la lit. c) trebuie abordată în special din perspectiva aplicării sale în timp, acordând efecte diferite situaţiei de inexistenţă a cărţilor funciare înainte şi după intrarea în vigoare a NCC. În caz contrar, uzucapiunea putea fi invocată în temeiul art. 930 alin. (1) lit. c) NCC şi posesiilor începute înainte de intrarea în vigoare a noului Cod în cazul în care, dintr-un motiv sau altul, în anumite situaţii nu au fost deschise cărţi funciare.

efectiv, prin urmare, ne aflăm în prezenţa unor norme speciale, de procedură, cu aplicabilitate independentă de cele de drept material din NCC[1)].

Faţă de opiniile expuse în cele de mai sus, se poate concluziona în sensul că aplicabilitatea procedurii prevăzute la art. 1.050-1.053 NCPC este independentă de momentul începerii uzucapiunilor care pot face obiectul acestei proceduri. Dispoziţiile tranzitorii reglementate de art. 6 alin. (4) NCC, precum şi de Legea nr. 71/2011 sunt aplicabile numai pentru ceea ce înseamnă efectul uzucapiunii – dobândirea dreptului, şi nu procedura în sine. De aceea, formularea art. 1.050 NCPC, în sensul că „dispoziţiile prezentului titlu sunt aplicabile oricăror cereri de înscriere în cartea funciară a drepturilor reale imobiliare dobândite în temeiul uzucapiunii", are ca semnificaţie cereri având ca obiect uzucapiuni întemeiate nu numai pe NCC, ci şi pe vechiul Cod civil, şi nu uzucapiuni extratabulare, dar şi tabulare, întemeiate pe NCC[2)].

Art. 1.050. Domeniu de aplicare

Dispoziţiile prezentului titlu sunt aplicabile oricăror cereri de înscriere în cartea funciară a drepturilor reale imobiliare dobândite în temeiul uzucapiunii.

Comentariu

1. Faţă de caracteristicile fiecărui tip de uzucapiune, prezentate, succint, mai sus, procedura specială a înscrierii în cartea funciară a bunurilor dobândite în temeiul uzucapiunii, reglementată de art. 1.050-1.053 NCPC, nu poate fi aplicabilă decât în cazul uzucapiunii imobiliare extratabulare[3)], în cazul celei tabulare existând deja o înscriere supusă validării în anumite condiţii, iar în cazul celei mobiliare neaplicarea rezultă în mod evident din faptul că aceste bunuri nu sunt supuse înscrierii în cartea funciară.

[1)] A se vedea: Tr.C. Briciu, *Proceduri speciale: procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii*, în Conferinţele Noul Cod de procedură civilă, 2012, pe *http://www.inm-lex.ro/NCPC/doc/Brosura%20NCPC.pdf*, pp. 173-174; C.R. Mitroi, *Uzucapiunea imobiliară în NCPC. Aplicabilitatea procedurii speciale uzucapiunilor începute sub imperiul vechiului Cod Civil*, pe *http://www.juridice.ro/265161/uzucapiunea-imobiliara-in-ncpc-aplicabilitatea-procedurii-speciale-uzucapiunilor-incepute-sub-imperiul-vechiului-cod-civil.html*.

Pentru opinia contrară, în sensul că procedura specială din NCPC se aplică numai posesiilor începute după intrarea în vigoare a NCC, a se vedea: V. Stoica, *Dreptul potestativ de uzucapiune imobiliară extratabulară*, în RRDP nr. 3/2013, Ed. Universul Juridic, p. 23; ICCJ, Decizia nr. 19/2015 (complet RIL), publicată în M. Of. nr. 11 din 7 ianuarie 2016 („În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 1.050-1.053 din Codul de procedură civilă şi art. 56, art. 76 şi art. 82 din Legea nr. 71/2011 stabileşte că procedura specială reglementată de prevederile art. 1.050-1.053 din Codul de procedură civilă nu este aplicabilă în privinţa posesiilor începute anterior intrării în vigoare a Codului civil").

[2)] A se vedea comentariul de la art. 1.050, precum şi nota de subsol nr. 3.

[3)] V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, pp. 391-392 şi V. Stoica, *Dreptul potestativ de uzucapiune imobiliară extratabulară*, în RRDP nr. 3/2013, Ed. Universul Juridic, p. 17. Pentru opinia contrară, în sensul că procedura se aplică şi în cazul uzucapiunii imobiliare tabulare, a se vedea: V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, Cl.C. Dinu, *Curs de bază*, pp. 460-461; Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013; *idem*, *Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii în lumina noului Cod de procedură civilă*, în *In honorem Corneliu Bîrsan*, Ed. Hamangiu & Revista „Dreptul", Bucureşti, 2013, p. 520.

2. În ceea ce priveşte domeniul de aplicare al procedurii în funcţie de momentul începerii posesiei, a se vedea comentariul general.

3. În concordanţă cu art. 930 alin. (1) NCC, domeniul de aplicare al procedurii are în vedere nu numai dreptul de proprietate, dar şi orice alt drept real principal[1)].

Art. 1.051. Instanţa competentă. Cuprinsul cererii

(1) Cererea de uzucapiune se depune la judecătoria în circumscripţia căreia este situat imobilul.

(2) Reclamantul va arăta în cererea de înscriere data de la care posedă imobilul sub nume de proprietar, temeiul uzucapiunii, faptul dacă imobilul posedat este sau nu înscris în cartea funciară, precum şi numele ori denumirea vechiului proprietar sau a succesorului acestuia, dacă îl cunoaşte.

(3) La cerere se vor anexa:

a) un certificat eliberat de serviciul public comunitar local de evidenţă a persoanelor, care atestă că titularul dreptului înscris în cartea funciară este decedat, precum şi data decesului sau, după caz, un certificat emis de autoritatea competentă, care atestă faptul că persoana juridică titulară a dreptului înscris în cartea funciară şi-a încetat existenţa;

b) un certificat eliberat de camera notarilor publici, din care să rezulte faptul dacă moştenirea titularului înscris în cartea funciară a fost sau nu dezbătută, iar în caz afirmativ, care sunt persoanele care au cules moştenirea respectivă;

c) un certificat eliberat de primăria în a cărei rază teritorială este situat imobilul, din care să rezulte că acesta nu face parte din domeniul public al statului sau al unităţii administrativ-teritoriale;

d) certificatul de rol fiscal, atunci când este cazul;

e) înscrisul constatator al actului juridic pe care solicitantul şi-a întemeiat posesia, atunci când este cazul;

f) documentaţia tehnică cadastrală a imobilului, realizată, pe cheltuiala celui interesat, de o persoană fizică sau juridică autorizată, potrivit legii;

g) extrasul de carte funciară pentru informare, cu arătarea titularului înscris în cartea funciară ori a înscrierii declaraţiei de renunţare la proprietate, precum şi a faptului dacă imobilul este sau nu grevat de sarcini, eliberat de biroul teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară; în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară în folosul altei persoane şi nici grevat de sarcini, un certificat emis de acelaşi birou, care atestă acest fapt, inclusiv faptul că nu a fost alocat un număr cadastral pentru înscrierea imobilului;

h) lista cuprinzând numele, prenumele şi domiciliul a cel puţin 2 martori.

Comentariu

1. Competenţa de soluţionare a cererii este una specială: judecătoria în circumscripţia căreia este situat imobilul.

2. Potrivit art. 1.051 alin. (2), cererea de înscriere a dreptului va trebui să cuprindă, pe lângă elementele necesare oricărei cereri adresate instanţei[2)], şi unele elemente speciale, astfel:

- data de la care posedă imobilul sub nume de proprietar. Deşi textul foloseşte formularea *sub nume de proprietar*, faţă de domeniul de aplicare al procedurii, poate fi vorba şi de orice

[1)] A se vedea I.O. Călinescu, *Noul Cod civil*, p. 964.

[2)] A se vedea art. 194 NCPC.

alt drept real principal[1]. De asemenea, faţă de prevederea art. 930 alin. (1) NCC, pentru admiterea cererii trebuie îndeplinită şi condiţia posesiei timp de 10 ani a imobilului. În plus, în cazul existenţei mai multor coposesori, cererea trebuie să îi menţioneze pe toţi, altfel efectele hotărârii nu se vor produce decât cu privire la titularul cererii;

- temeiul uzucapiunii, caz în care se face incidenţa menţionării uneia dintre situaţiile de la art. 930 alin. (1) NCC[2];

- faptul dacă imobilul posedat este sau nu înscris în cartea funciară, menţiune care trebuie însoţită de documentul prevăzut la art. 1.051 alin. (3) lit. g) NCPC;

- denumirea vechiului proprietar sau a succesorului acestuia, dacă îl cunoaşte.

3. Cererea de înscriere trebuie însoţită, potrivit legii, de o serie de documente doveditoare ale pretenţiilor, anexarea acestora fiind determinată însă şi de temeiul invocat de către reclamant. Faţă de obiectul documentelor enumerate la alin. (3) al art. 1.051 NCPC, nu este obligatorie, după cum vom arăta, anexarea întregii liste, ci, în funcţie de caracteristicile cererii, trebuie anexate numai acele documente care conduc la probarea cererii deduse judecăţii.

Astfel, art. 1.051 alin. (3) lit. a) NCPC impune anexarea certificatului eliberat de autoritatea competentă şi care atestă că titularul dreptului înscris în cartea funciară este decedat, precum şi data decesului sau, după caz, că persoana juridică titulară a dreptului înscris în cartea funciară şi-a încetat existenţa. Această dovadă este necesară atunci când se invocă art. 930 alin. (1) lit. a) NCC. În cazul în care se invocă lit. b) a aceluiaşi articol din NCC, trebuie ataşat certificatul din care să rezulte faptul dacă moştenirea titularului înscris în cartea funciară a fost sau nu dezbătută, iar în caz afirmativ, care sunt persoanele care au cules moştenirea respectivă.

Certificatul eliberat de primăria în a cărei rază teritorială este situat imobilul, din care să rezulte că acesta nu face parte din domeniul public al statului sau al unităţii administrativ-teritoriale, este necesar în toate situaţiile, având în vedere caracterul inalienabil al bunurilor din aceste domenii.

Dovedirea posesiei se face anexând dovezile prevăzute la lit. d), e) şi h) ale alin. (3) al art. 1.051 NCPC. Fiind o stare de fapt, posesia poate fi dovedită inclusiv cu martori [lit. h)], alături de certificatul de rol fiscal (dacă există), respectiv de înscrisul constatator al actului juridic pe care solicitantul şi-a întemeiat posesia, atunci când este cazul.

De asemenea, în funcţie de temeiul invocat în cuprinsul cererii, trebuie ataşată documentaţia tehnică cadastrală a imobilului, realizată, pe cheltuiala celui interesat, de o persoană fizică sau juridică autorizată, potrivit legii, în cazul invocării art. 930 alin. (1) lit. c) NCC.

Extrasul de carte funciară pentru informare[3] are ca scop, tot în funcţie de temeiul invocat, fie arătarea titularului înscris în cartea funciară [în cazul art. 930 alin. (1) lit. a) NCC], a

[1] V. Stoica, *Dreptul potestativ de uzucapiune imobiliară extratabulară*, în RRDP nr. 3/2013, Ed. Universul Juridic, p. 17.

[2] a) proprietarul înscris în cartea funciară a decedat ori, după caz, şi-a încetat existenţa; b) a fost înscrisă în cartea funciară declaraţia de renunţare la proprietate; c) imobilul nu era înscris în nicio carte funciară.

[3] A se vedea şi art. 65 din Regulamentul de avizare, recepţie şi înscriere în evidenţele de cadastru şi carte funciară, aprobat prin Ordinul directorului general al Agenţiei Naţionale de Cadastru şi Publicitate Imobiliară nr. 700/2014, publicat în M. Of. nr. 571 bis din 31 iulie 2014.

înscrierii declarației de renunțare la proprietate [în cazul art. 930 alin. (1) lit. b) NCC], precum și a faptului dacă imobilul este sau nu grevat de sarcini, eliberat de biroul teritorial de cadastru și publicitate imobiliară [în cazul art. 930 alin. (1) lit. a) și b) NCC]; în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară în folosul altei persoane [art. 930 alin. (1) lit. c) NCC] și nici grevat de sarcini [în cazul art. 930 alin. (1) lit. a) și b) NCC], un certificat este emis de același birou, care atestă aceasta, inclusiv faptul că nu a fost alocat un număr cadastral pentru înscrierea imobilului [în cazul art. 930 alin. (1) lit. c) NCC].

Art. 1.052. Procedura de judecată. Căi de atac

(1) După depunerea cererii, instanța dispune, prin încheiere, citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuți, precum și emiterea unei somații și afișarea acesteia la imobilul în litigiu, la sediul instanței, al biroului teritorial de cadastru și publicitate imobiliară și la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul, precum și publicarea ei în două ziare de largă răspândire, dintre care cel puțin unul de circulație națională.

(2) Afișele și publicația vor cuprinde:

a) denumirea instanței care a emis somația, numărul și data încheierii prin care s-a dispus emiterea;

b) numele, prenumele sau denumirea posesorului și domiciliul sau, după caz, sediul acestuia;

c) precizarea că acesta invocă dobândirea proprietății sau a unui alt drept real prin uzucapiune;

d) indicarea precisă a imobilului, cu adresa poștală și, dacă este cazul, cu număr cadastral sau topografic și a numărului de carte funciară, iar în lipsa acestora, cu precizarea vecinătăților;

e) somația către toți cei interesați să facă opoziție, cu precizarea că, în caz contrar, în termen de 6 luni de la emiterea celei din urmă publicații se va trece la judecarea cererii.

(3) Cheltuielile necesare efectuării formalităților de afișare și publicare sunt în sarcina reclamantului.

(4) Îndeplinirea acestor formalități va fi constatată într-un proces-verbal, întocmit de grefier, ce se va depune la dosarul cauzei.

(5) Dacă nu s-au făcut opoziții în termenul prevăzut la alin. (2) lit. e) sau dacă cel înscris în cartea funciară este decedat ori și-a încetat existența juridică sau a renunțat la proprietate, instanța se va pronunța în camera de consiliu, după ascultarea reclamantului și a martorilor și verificarea îndeplinirii condițiilor cerute de lege pentru dobândirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii, prin încheiere.

(6) Dacă s-au formulat opoziții la cererea de uzucapiune, acestea vor fi comunicate reclamantului, pentru a formula întâmpinare potrivit dispozițiilor de drept comun. După primirea întâmpinării se va fixa termen pentru soluționarea cererii de înscriere, cu citarea reclamantului și a oponenților, cărora li se va comunica și câte o copie de pe cererea de înscriere și întâmpinarea depusă de reclamant.

(7) În ambele cazuri, instanța va cerceta dacă sunt îndeplinite cerințele prevăzute de Codul civil pentru dobândirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii.

(8) Încheierea sau, după caz, hotărârea este supusă numai apelului.

Comentariu

1. Procedura de judecată are un caracter special, reglementarea completându-se însă cu cea de drept comun, care se aplică în mod corespunzător.

Astfel, în cazul cererilor întemeiate pe art. 930 alin. (1) lit. a) şi b) NCC, odată ce a primit cererea, instanţa va dispune, prin încheiere (act procedural similar cu cel folosit pentru citare în dreptul comun), citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuţi.

Pe lângă citarea celor menţionaţi, prin aceeaşi încheiere va dispune şi emiterea unei somaţii şi afişarea acesteia la imobilul în litigiu, la sediul instanţei, al biroului teritorial de cadastru şi publicitate imobiliară şi la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul, precum şi publicarea ei în două ziare de largă răspândire, dintre care cel puţin unul de circulaţie naţională. Îndeplinirea acestor formalităţi va fi constatată într-un proces-verbal, întocmit de grefier, ce se va depune la dosarul cauzei.

2. Conţinutul somaţiei, care va fi afişată şi publicată (pe cheltuiala reclamantului) în condiţiile menţionate anterior, cuprinde o serie de informaţii care să permită celor interesaţi:

- identificarea cât mai precisă a imobilului, în funcţie de preexistenţa unei înscrieri în cartea funciară a imobilului [art. 1.052 alin. (2) lit. d) NCPC];
- posibilitatea formulării opoziţiei, inclusiv prin menţionarea termenului în care poate fi depusă, precum şi a efectului nedepunerii acesteia, dar şi a reclamantului şi a obiectului cererii acestuia [art. 1.052 alin. (2) lit. a) şi e) NCPC].

3. Analiza cererii şi pronunţarea unei soluţii, care se realizează în a doua etapă a procedurii, depind de formularea sau nu a opoziţiei, în temeiul art. 1.052 alin. (2) lit. e) NCPC.

Textul alin. (5) al art. 1.052 NCPC prevede că instanţa va proceda la soluţionarea cauzei, dacă nu s-au făcut opoziţii în termenul prevăzut la alin. (2) lit. e) a aceluiaşi articol sau dacă cel înscris în cartea funciară este decedat ori şi-a încetat existenţa juridică sau a renunţat la proprietate. Textul are în vedere ipotezele posibile în funcţie de cele cuprinse în încheierea prevăzută la art. 1.052 alin. (1) NCPC: 1. citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuţi; şi 2. emiterea unei somaţii care a fost afişată şi publicată, potrivit legii. Deci, dacă nu au fost formulate opoziţii şi nici citarea nu a fost posibilă întrucât cel înscris în cartea funciară este decedat ori şi-a încetat existenţa juridică sau a renunţat la proprietate, în lipsa necesităţii soluţionării unor aspecte contradictorii, instanţa se poate pronunţa, după ascultarea reclamantului şi a martorilor şi analizarea îndeplinirii cerinţelor prevăzute de NCC pentru dobândirea dreptului reclamat în temeiul uzucapiunii. Soluţionarea cauzei are loc în camera de consiliu[1)], instanţa pronunţându-se printr-o încheiere, care este supusă numai apelului.

Dacă s-au formulat opoziţii la cererea de uzucapiune şi, faţă de ipotezele descrise mai sus, există titulari ai dreptului înscris în cartea funciară sau succesori ai acestuia, procedura dobândeşte caracter contencios, cu consecinţele care decurg din această calificare. Prin

[1)] A se vedea comentariul de la art. 240 NCPC, inclusiv din perspectiva dispoziţiilor tranzitorii instituite prin Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013. Normele tranzitorii instituite pentru dreptul comun nu au însă incidenţă asupra procedurii speciale care reglementează soluţionarea cauzei în întregime în camera de consiliu, prin urmare, prevederile Legii nr. 2/2013 în materie nu vor avea incidenţă în cazul procedurii privitoare la înscrierea în cartea funciară a drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii.

urmare, opozițiile vor fi comunicate reclamantului, pentru a formula întâmpinare potrivit dispozițiilor de drept comun. După primirea întâmpinării se va fixa termen pentru soluționarea cererii de înscriere, cu citarea reclamantului și a oponenților, cărora li se va comunica și câte o copie de pe cererea de înscriere și întâmpinarea depusă de reclamant. Cauza se va judeca deci după procedura de drept comun și se va finaliza cu o hotărâre care, la fel ca și încheierea din varianta necontencioasă a procedurii, este supusă numai apelului.

Art. 1.053. Înscrierea în cartea funciară a dreptului uzucapat

(1) Reclamantul va putea cere înscrierea provizorie a dreptului ce a uzucapat, în temeiul încheierii date potrivit art. 1.052 alin. (5) sau, după caz, al hotărârii judecătorești, de primă instanță, prin care s-a admis cererea de înscriere, înainte de rămânerea definitivă a acesteia. Justificarea înscrierii provizorii se va face pe baza încheierii sau, după caz, a hotărârii judecătorești, rămasă definitivă.

(2) În toate cazurile, registratorul de carte funciară nu va putea dispune înscrierea dreptului, în temeiul uzucapiunii, dacă acesta a fost intabulat sau înscris provizoriu în folosul unei alte persoane, chiar după împlinirea termenului de uzucapiune; în cazul în care s-a făcut numai o notare, se va putea dispune înscrierea dreptului, fără ca înscrierea să fie opozabilă celui care a cerut notarea.

(3) Reclamantul este considerat proprietar de la data înscrierii, în condițiile legii, în cartea funciară a dreptului de proprietate dobândit în temeiul uzucapiunii.

Comentariu

1. Ultima etapă care finalizează procedura specială de față este înscrierea în cartea funciară a încheierii sau, după caz, a hotărârii pronunțate potrivit art. 1.052 alin. (5), respectiv alin. (6) NCPC. Potrivit dreptului comun în materie de carte funciară, reclamantul poate solicita înscrierea provizorie a încheierii, respectiv hotărârii menționate, sub rezerva justificării ulterioare, potrivit legii, după rămânerea definitivă a încheierii, respectiv a hotărârii.

2. Alin. (2) al art. 1.053 NCPC coroborat cu art. 930 alin. (2) NCC reglementează un caz de stingere a dreptului potestativ de uzucapiune imobiliară extratabulară. În cazul în care a fost intabulat sau înscris provizoriu în folosul unei alte persoane, chiar după împlinirea termenului de uzucapiune, un drept real referitor la imobilul care face și obiectul cererii reclamantului, efectul acestei înscrieri este stingerea dreptului reclamantului, desigur, sub rezerva contestării cauzei pe care terțul și-a întemeiat înscrierea[1)]. Pe de altă parte, având în vedere efectele notării în cartea funciară[2)], înscrierea dreptului reclamantului din procedura specială va fi posibilă, însă fără ca înscrierea să fie opozabilă celui care a cerut notarea.

3. Potrivit art. 1.053 alin. (3), reclamantul va fi considerat proprietar de la data înscrierii, în condițiile legii, a dreptul de proprietate (sau, după cum am mai arătat, orice alt drept real principal) dobândit în temeiul uzucapiunii, în condițiile procedurii prevăzute la art. 1.050-1.053 NCPC.

[1)] A se vedea V. Stoica, *Dreptul potestativ de uzucapiune imobiliară extratabulară*, în RRDP nr. 3/2013, Ed. Universul Juridic, p. 23.

[2)] A se vedea art. 902 și urm. NCC.

În legătură cu această situație, ca și în cazul domeniului de aplicare al procedurii de față, de altfel[1], trebuie analizate și normele tranzitorii determinate de soluția adoptată prin art. 56 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, potrivit cărora dobândirea drepturilor reale imobiliare prin efectul înscrierii acestora în cartea funciară, reglementată de NCC, se va aplica numai după finalizarea lucrărilor de cadastru pentru fiecare unitate administrativ-teritorială și deschiderea, la cerere sau din oficiu, a cărților funciare pentru imobilele respective, în conformitate cu dispozițiile Legii cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Interpretarea în sensul incidenței art. 56 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 ar conduce la concluzia că reclamantul căruia i s-a admis cererea de înscriere a dreptului dobândit în temeiul uzucapiunii este deținătorul unui document lipsit de efecte până la momentul (incert) prevăzut de art. 56 alin. (2) din Legea nr. 71/2011. Prin urmare, o altă perspectivă din care trebuie privit efectul procedurii prevăzute de art. 1.050-1.053 NCPC este cea legată de principiul instituit de art. 885 alin. (1) NCC, și anume acela al dobândirii drepturilor reale asupra imobilelor cuprinse în cartea funciară atât între părți, cât și față de terți, numai prin înscrierea lor în cartea funciară, pe baza actului sau faptului care a justificat înscrierea. Pornind de la acest principiu, formularea art. 1.053 alin. (3) NCPC în sensul considerării reclamantului ca proprietar de la momentul înscrierii în cartea funciară a dreptului de proprietate dobândit în temeiul uzucapiunii poate induce interpretarea în sensul că procedura specială din NCPC reprezintă o aplicare a principiului efectului constitutiv de drepturi al înscrierii în cartea funciară, prevăzut de art. 885 alin. (1) NCC. Această interpretare nu poate fi susținută din următoarele considerente: NCPC instituie o procedură aplicabilă „oricăror cereri de înscriere în cartea funciară a drepturilor reale imobiliare dobândite în temeiul uzucapiunii" (art. 1.050 NCPC), reclamantul urmând a arăta în cererea de înscriere, printre altele, și faptul dacă imobilul este sau nu înscris în cartea funciară [art. 1.051 alin. (1) NCPC], ceea ce conduce la concluzia că procedura nu reprezintă o aplicație, nu este legată de efectul constitutiv de drepturi al înscrierii în cartea funciară din art. 885 alin. (1) NCC. Art. 1.053 alin. (3) stabilește momentul de la care, ca urmare a utilizării cu succes a procedurii speciale prevăzute de NCPC, reclamantul este recunoscut ca proprietar. Procedura reglementată de art. 1.050-1.053 NCPC poate fi privită, cel mult, doar ca o aplicare în materie procesual-civilă a dispozițiilor art. 557 alin. (1) NCC, uzucapiunea fiind una dintre modalitățile de dobândire a proprietății reglementate de acest articol[2]. În continuare, deși terminologia folosită pentru descrierea condițiilor care trebuie îndeplinite de reclamant este similară cu formulările condițiilor de invocare a uzucapiunii extratabulare din art. 930 NCC, articolul în cauză nu este citat efectiv, prin urmare, ne aflăm în prezența unor norme speciale, de procedură, cu aplicabilitate independentă de cele de drept material din NCC.

---

[1] A se vedea comentariul general de la Titlul XII – „Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii".

[2] Pentru opinia contrară, în sensul legăturii dintre art. 885 alin. (1) NCC și art. 1.050-1.053 NCPC, a se vedea Cl.C. Dinu, *Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii în lumina noului Cod de procedură civilă*, în *In honorem Corneliu Bîrsan*, Ed. Hamangiu & Revista „Dreptul", București, 2013, p. 519.

Titlul XIII
Procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute

Art. 1.054. Refacerea dosarelor sau înscrisurilor în cauzele în curs de soluționare

(1) Dosarele sau înscrisurile privitoare la o pricină în curs de judecată, dispărute în orice mod, se pot reface de însăși instanța învestită cu judecarea cauzei.

(2) În scopul prevăzut la alin. (1), instanța va fixa termen, chiar din oficiu, citând părțile și, după caz, martorii și experții; va cere copii de pe înscrisurile ce i-au fost trimise de autorități și de care părțile s-au folosit sau de pe înscrisurile depuse de părți, dispunând totodată să se scoată din registrele instanței toate datele privitoare la înscrisurile ce se refac.

(3) Pot servi la refacerea dosarului copiile legalizate de pe înscrisurile dispărute ce se află în posesia părților ori a altor persoane sau a autorităților.

(4) Încheierea nu va putea fi atacată decât odată cu fondul.

(5) Înscrisurile refăcute țin locul originalelor, până la găsirea acestora.

Comentariu

1. Procedura refacerii înscrisurilor şi hotărârilor dispărute nu este în mod substanţial modificată faţă de reglementarea ce era cuprinsă în art. 583-585 C. pr. civ.

Procedura este structurată, în cuprinsul celor trei articole care alcătuiesc Titlul XIII, în raport cu categoria de înscrisuri despre a căror dispariţie este vorba – legea reglementând distinct dispariţia hotărârii judecătoreşti de dispariţia altor înscrisuri din dosar –, iar în cazul hotărârii judecătoreşti distincţia are loc în raport cu etapa procesuală în care aceasta dispare. Particularităţile privesc atât competenţa, cât şi procedura de soluţionare.

Art. 1.054 are în vedere situaţia dispariţiei înscrisurilor – altele decât hotărârea judecătorească – sau a dosarului în întregime, într-o pricină aflată „în curs de soluţionare" (potrivit denumirii marginale) sau „în curs de judecată", după precizarea din alin. (1). Legea nu face vreo distincţie după criteriul etapei procesuale şi nici ansamblul reglementării nu sugerează o astfel de intenţie a legiuitorului; deducem astfel că dispariţia înscrisului „în curs de judecată" se referă la oricare dintre fazele procesuale – primă instanţă, apel, recurs – atâta vreme cât dispariţia înscrisului are loc înainte ca instanţa în faţa căreia se află pricina să fi pronunţat o hotărâre.

Procedura specială este aplicabilă în cazul dispariţiei unuia sau a mai multor înscrisuri ori a dosarului în întregul său.

2. Reglementarea este aplicabilă indiferent de modul sau cauza dispariţiei, după cum rezultă din precizarea expresă cuprinsă în alin. (1). Prin urmare, dispariţia poate fi datorată unor împrejurări întâmplătoare, fortuite sau poate fi urmarea unor acte de sustragere sau distrugere intenţionată. În cazul distrugerii intenţionate sau sustragerii, fapta poate fi supusă unor forme de răspundere disciplinară, materială şi/sau penală, în funcţie de calitatea persoanei care a săvârşit fapta, de împrejurările săvârşirii, fără însă ca acest aspect să aibă vreun efect asupra procedurii de refacere a înscrisurilor.

3. În ceea ce priveşte categoria de înscrisuri ce pot fi refăcute, este vorba, în primul rând, de înscrisurile doveditoare depuse de părţi, indiferent dacă proba cu înscrisuri fusese sau nu încuviinţată ori administrată. Sunt incluse înscrisurile probatorii indiferent de forma lor – înscrisuri sub semnătură privată, înscrisuri autentice etc.

Însă, cu privire la sfera noţiunii de înscris din cuprinsul acestui articol, ne raliem opiniei aproape unanime[1] potrivit căreia noţiunea de înscris este folosită într-un sens larg, cuprinzând nu doar înscrisurile ca mijloc de probă, ci şi toate celelalte înscrisuri (în sensul art. 265 NCPC) prin care s-au consemnat acte procedurale emanând de la părţi sau rezultate din activitatea instanţei. Accepţiunea largă atribuită de legiuitor noţiunii de înscris rezultă din referirea generică pe care legiuitorul o face la înscrisuri „privitoare la o pricină", ceea ce conduce la intenţia de a include în categoria de înscrisuri ce pot fi reconstituite toate acele acte care s-au aflat la dosar şi care privesc pricina, incluzând atât înscrisurile emanând de la părţi (cererea de chemare în judecată, întâmpinarea, cererea reconvenţională, diverse cereri incidentale etc.), cât şi înscrisurile prin care instanţa a consemnat sau a dispus actele procedurale – încheierile de şedinţă. În acelaşi timp, atribuirea unui astfel de sens vine din logica întregului articol, care permite refacerea nu doar a unor înscrisuri individuale, ci a întregului dosar, ceea ce presupune inclusiv refacerea cererii de chemare în judecată, a altor cereri formulate de părţi, a încheierilor de şedinţă. În fine, de vreme ce acceptăm că instanţa este abilitată să refacă înscrisuri – în sens probatoriu – emanând de la alte persoane sau autorităţi, cu atât mai mult trebuie să acceptăm că ea îşi poate reface propriile înscrisuri.

Pe de altă parte însă, astfel cum s-a subliniat în doctrină, nu intră în sfera actelor ce pot fi refăcute de instanţă actele extrajudiciare[2], care nu fuseseră depuse vreodată la dosar (anterior dispariţiei acestuia), şi nici corpurile predate registrului sau caselor de valori ale instanţei ori probele materiale lăsate în păstrarea terţilor[3].

4. Competenţa de soluţionare a cererii de refacere a înscrisurilor sau dosarului dispărut înainte de pronunţarea vreunei hotărâri în cauză revine instanţei învestite cu soluţionarea cauzei. Astfel, legiuitorul dă expresie, în cadrul acestei proceduri speciale, regulii generale înscrise în art. 123 alin. (1) NCPC, potrivit căreia instanţa competentă să soluţioneze cererea principală este competentă să soluţioneze şi cererile incidentale.

5. Procedura de refacere a înscrisurilor dispărute a fost calificată în general ca o procedură contencioasă[4], calificare dedusă în special din faptul că legea impune citarea părţilor. Stabilirea caracterului procedurii este importantă pentru a se stabili care sunt regulile generale cu care se completează procedura specială a refacerii înscrisurilor: cu

---

[1] Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, vol. II, p. 382; V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 504; I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1342, I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 721; V. Dănăilă, în *Comentarii noul Cod*, p. 665.

[2] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1342; I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 721; V. Dănăilă, în *Comentarii noul Cod*, p. 665.

„În cazul în care se invocă dispariţia unor înscrisuri extrajudiciare, se vor aplica regulile de drept comun în materia probaţiunii, iar nu această procedură" – M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1515.

[3] V. Dănăilă, în *Comentarii noul Cod*, p. 665.

[4] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1342; Cl.C. Dinu, *op. cit.*, p. 273. În sens contrar, a se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 722, nota de subsol nr. 3.

acelea din procedura contencioasă sau cu regulile procedurii necontencioase. Apreciem că citarea părţilor nu este suficientă pentru calificarea drept contencioasă a unei cereri (de vreme ce însăşi procedura necontencioasă permite aceasta), elementul esenţial pentru o asemenea distincţie constituindu-l obiectul cererii – urmărirea sau nu a stabilirii unui drept potrivnic faţă de cealaltă parte, aspect care, cel puţin în materia de faţă, nu poate fi stabilit *in abstracto* de legiuitor, ci determinat doar în concret de instanţă. Deşi probabilitatea de dispariţie a unor înscrisuri din dosar este mai mare în cazul unei proceduri contencioase, fără îndoială că asemenea incidente nedorite pot apărea şi în cauze vizând cereri necontencioase, situaţie în care nici refacerea înscrisurilor dispărute nu are nu caracter litigios propriu-zis. De aceea, opinăm că cererea de refacere a înscrisurilor dispărute trebuie calificată drept contencioasă sau necontencioasă în fiecare caz în parte şi să ţină seama şi de natura cauzei în care un astfel de incident apare.

Învestirea instanţei cu cererea de refacere a înscrisurilor sau a dosarului dispărut se face de partea interesată, prin cerere, sau din oficiu.

Instanţa fixează un termen pentru care va cita părţile şi, alături de acestea, după caz, martorii şi experţii. Sintagma „după caz" permite instanţei să aprecieze asupra necesităţii citării acestor din urmă participanţi, în funcţie de obiectul speţei şi natura înscrisurilor dispărute. Astfel, expertul va fi citat dacă înscrisul dispărut este, spre exemplu, raportul de expertiză sau încheierea în care au fost consemnate lămuririle date de acesta; pe de altă parte, citarea martorului va fi necesară doar atunci când de la dosar s-a constatat lipsa declaraţiei sale.

Tot în considerarea termenului fixat, instanţa trebuie să îşi exercite rolul activ[1)] astfel: solicită autorităţilor competente copii de pe înscrisurile trimise de acestea (în calitate de emitent sau de deţinător) şi de care părţile s-au folosit; solicită părţilor să depună copii de pe înscrisurile depuse de ele însele; dispune scoaterea din registrele de evidenţă a instanţei a tuturor datelor şi informaţiilor privitoare la înscrisurile care urmează să fie refăcute.

Un rol aparte în refacerea înscrisurilor care s-au aflat la dosar legea o acordă copiilor legalizate de pe acestea, permiţând primirea lor indiferent în posesia cui s-ar afla – părţi, alte persoane, autorităţi – şi derogând, în opinia noastră, de la regula confruntării acesteia cu originalul şi a valorii lor probatorii limitate [art. 286 alin. (2) şi (3) NCPC].

În cadrul procedurii de refacere a înscrisurilor, astfel cum s-a arătat[2)], demersul probator poate viza nu numai obţinerea copiilor de pe înscrisurile dispărute, dar şi alte aspecte de care depinde admiterea cererii, cum este, spre exemplu, stabilirea împrejurării dacă anumite înscrisuri au fost componente ale dosarului, pentru a putea primi redepunerea lor în dosar. Aceste aspecte pot fi dovedite cu orice alte mijloace de probă.

Asupra refacerii dosarului sau înscrisului instanţa se pronunţă prin încheiere. În cazul admiterii, prin încheiere se menţionează şi înscrisurile care au fost refăcute. Înscrisurile

---

[1)] În legătură cu procedura de refacere a înscrisurilor dispărute s-a arătat că „asigurarea integrităţii dosarului cauzei reprezintă o chestiune ce depăşeşte simplul interes al părţilor, având legătură cu buna administrare a justiţiei şi credibilitatea publică a acesteia" – I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 722.

[2)] V. Dănăilă, *Comentarii noul Cod*, p. 666.

refăcute sau dosarul reconstituit vor ţine locul înscrisurilor sau dosarului iniţial până la găsirea acestora/acestuia.

Dacă înscrisul sau dosarul reapare în cursul procedurii de refacere, cererea de refacere rămâne fără obiect, urmând a fi respinsă.

Încheierea de refacere a dosarului sau a înscrisurilor nu se poate ataca separat, ci numai odată cu fondul. Pentru că legea nu distinge, soluţia este aceeaşi şi în cazul încheierii de respingere[1)] a cererii de refacere a înscrisului (pentru că, spre exemplu, s-a solicitat refacerea unui înscris care însă nu fusese niciodată depus la dosar).

6. Înscrisurile notariale se refac în caz de dispariţie, în conformitate cu prevederile art. 155 din Legea nr. 36/1995[2)], şi anume:

a. actele se reconstituie după exemplarul original rămas în arhiva notarială;

b. dacă actele au dispărut fără a fi mai rămas un exemplar original, acestea se reconstituie de către notar, pe baza acordului părţilor sau, după caz, a succesorilor acestora; reconstituirea se face la cererea părţii interesate.

Reconstituirea se face de către notarul public la care s-a întocmit actul sau, dacă acestuia i-a încetat calitatea, de către notarul public care a preluat arhiva sau de către cel desemnat în acest scop de către preşedintele Colegiului director al Camerei.

Reconstituirea se face cu citarea tuturor părţilor sau a succesorilor acestora, prin încheiere;

c. în lipsa acordului părţilor, reconstituirea actelor dispărute se va face de judecătoria în circumscripţia căreia îşi are sediul biroul notarial care a întocmit actul, în conformitate cu dispoziţiile Codului de procedură civilă;

d. în cazul în care actul dispărut a fost întocmit de alte organe cu activitate notarială, reconstituirea se face de judecătoria în circumscripţia căreia îşi are sediul organul care a întocmit actul sau în care se află domiciliul ori sediul uneia dintre părţi, după caz.

Art. 1.055. Refacerea hotărârilor dispărute

(1) Dacă dosarul sau înscrisurile dispărute priveau o pricină în care se pronunţase o hotărâre, această hotărâre se va reface de către instanţa care a pronunţat-o, după cel de-al doilea exemplar al hotărârii păstrat la mapă, iar dacă şi acel exemplar ar fi dispărut, vor putea servi la refacere copiile legalizate de pe hotărâre, ce s-au încredinţat părţilor sau altor persoane.

(2) În acest scop, instanţa va putea să dispună, din oficiu, să se facă publicaţii într-un ziar de largă răspândire, cu invitaţia ca orice posesor al unei copii de pe hotărâre să o depună la grefa instanţei care a ordonat publicaţia.

(3) Dacă hotărârea nu se poate reface pe calea arătată la alin. (1) şi (2), se va trece la refacerea ei de către instanţa care a pronunţat-o, potrivit dispoziţiilor art. 1.054.

[1)] Sub imperiul Codului anterior, deoarece art. 583 alin. (4) prevedea că „încheierea de refacere nu se va putea ataca decât odată cu fondul", în doctrină unii autori au concluzionat că „instanţa va pronunţa o încheiere numai atunci când se admitea cererea" – a se vedea M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1516, în comentariul la art. 583; P. Perju, *Refacerea înscrisurilor şi hotărârilor judecătoreşti dispărute*, p. 85. Alţi autori au considerat dimpotrivă, că „indiferent de soluţia adoptată instanţa se pronunţă printr-o încheiere, întrucât în toate cazurile cererea de reconstituire are un caracter accesoriu faţă de cererea principală" – a se vedea I. Leş, *Proceduri civile speciale*, Ed. All Beck, Bucureşti, p. 99.

[2)] Legea notarilor publici şi a activităţii notariale, republicată în M. Of. nr. 444 din 18 iunie 2014.

(4) În situaţia în care dosarul, inclusiv hotărârea, nu se pot reface nici potrivit alin. (3), iar cauza se află în apel, instanţa de apel va judeca din nou pricina în fond. Pentru judecata din nou a cauzei, părţile sunt obligate să facă dovada că între ele a existat litigiul ce face obiectul rejudecării şi că acesta a fost soluţionat prin hotărâre judecătorească. Dovada se va face cu orice înscrisuri sau extrase din registrele ori din alte evidenţe ale instanţei judecătoreşti sau ale altor autorităţi.

(5) Când procesul se află în recurs, iar dosarul, inclusiv hotărârile date în primă instanţă sau apel, nu pot fi refăcute nici potrivit alin. (3), instanţa de recurs va trimite cauza instanţei de apel pentru a proceda potrivit alin. (4).

(6) Dacă în cursul judecării a fost găsită hotărârea dispărută, cererea de refacere va fi respinsă.

(7) Dacă ulterior judecării cererii de refacere hotărârea dispărută a fost găsită, hotărârea refăcută potrivit prevederilor alin. (3), (4) şi (5) va fi anulată de către instanţa care a pronunţat-o.

Comentariu

1. Art. 1.055 este dedicat, astfel cum rezultă din titlul marginal, cazului în care înscrisul dispărut este chiar hotărârea judecătorească sau printre înscrisurile dispărute se află şi o hotărâre judecătorească[1)], condiţie neprevăzută expres, dar subînţeleasă în raport atât cu ipoteza articolului anterior, cât şi faţă de ipotezele şi soluţiile prevăzute în prezentul articol. Această ipoteză presupune deci ca dispariţia hotărârii să aibă loc cel mai devreme în cursul judecării apelului.

2. Sunt stabilite, gradat, procedurile de urmat pentru recuperarea hotărârii judecătoreşti dispărute, legiuitorul impunând recurgerea, mai întâi, la sursele sistemului judiciar însuşi, a evidenţelor şi înregistrărilor proprii şi doar dacă aceste încercări eşuează este permisă „externalizarea" incidentului prin apel la părţi ori la alte persoane sau entităţi care ar putea ajuta, prin datele furnizate, recuperarea hotărârii şi restabilirea circuitului judiciar. Ordinea stabilită de lege este obligatorie şi numai epuizarea fără succes a procedurii anterioare îndreptăţeşte la trecerea către următoarea formă de refacere. Trebuie observat, cu titlu general, că, în ceea ce priveşte refacerea hotărârilor dispărute, soluţiile propuse de legiuitor tind întâi la refacerea a înseşi hotărârii dispărute (în sens de reconstituire) după proceduri care se desfăşoară în faţa instanţei ce a pronunţat hotărârea dispărută, iar ulterior, dacă acest obiectiv nu poate fi atins, se admite rejudecarea cauzei în fond şi pronunţarea unei hotărâri noi, etapă care se desfăşoară în faţa instanţelor de control judiciar.

3. Sub aspectul **competenţei**, regula o constituie refacerea hotărârii de către chiar instanţa care a pronunţat-o. Spre deosebire de reglementarea anterioară, care în art. 585 alin. (1) cuprindea un text de principiu[2)] cu privire la competenţa de refacere a hotărârii dispărute,

---

[1)] Ipoteza alin. (1) este, în opinia noastră, neclar formulată, lăsând impresia, cel puţin la prima lectură, că ceea ce este determinant (şi suficient) în definirea ipotezei este doar ca în cauză să se fi pronunţat o hotărâre, dar nu şi ca, în mod necesar, între înscrisurile dispărute să fie şi hotărârea însăşi. Or, chiar dacă ne aflăm într-o cauză în care a fost pronunţată o hotărâre judecătorească, dar aceasta nu se află printre înscrisurile dispărute (dispărând doar alte categorii de înscrisuri), art. 1.055 în mod evident nu este aplicabil pentru refacerea celorlalte înscrisuri decât hotărârea judecătorească. Cu alte cuvinte, elementul distinctiv între ipotezele art. 1.054 şi art. 1.055 nu este doar unul de timp (sau de etapă a procesului), ci şi unul vizând natura înscrisului dispărut.

[2)] Art. 585 alin. 1 C. pr. civ. prevedea: „Instanţa care a pronunţat hotărârea dispărută va proceda în toate cazurile la refacerea acesteia potrivit dispoziţiilor art. 583 şi 584".

legiuitorul a preferat să renunţe la această modalitate de reglementare şi să prevadă pentru fiecare dintre ipotezele avute în vedere în alin. (1)-(3) ale art. 1.055 competenţa instanţei care a pronunţat hotărârea dispărută. Competenţa acordată de legiuitor instanţei care a pronunţat hotărârea dispărută este, în acelaşi timp, derogatorie de la regula potrivit căreia incidentele procedurale sunt soluţionate de instanţa în faţa căreia se invocă, prevăzută de art. 124 alin. (2) NCPC.

4. Sub aspect **procedural**, etapele pe care instanţa care a pronunţat hotărârea dispărută le va urma sunt stabilite în alin. (1)-(3). Astfel, **în cazul în care hotărârea dispare în cursul judecării apelului** – ipoteză reglementată în alin. (4) –, hotărârea se va reface pe baza celui de-al doilea exemplar original al hotărârii, exemplar aflat în mapa de hotărâri a primei instanţe.

Aceeaşi instanţă – cea care a pronunţat hotărârea dispărută – este competentă să refacă hotărârea şi în cazul în care lipseşte şi exemplarul de la mapa instanţei; în acest caz, hotărârea va putea fi refăcută pe baza altor copii de pe hotărâre, aflate în posesia părţilor sau altor persoane. Trebuie reţinut că pot servi la refacere numai **copiile legalizate** de pe hotărâre, pentru că numai acestea prezintă garanţia conformităţii cu originalul. Prezentarea de către părţi sau de alte persoane a unor copii simple echivalează cu inexistenţa acestora şi obligă instanţa la a urma procedura prevăzută, în continuare, de alin. (3). Pentru obţinerea copiilor legalizate, instanţa este îndrituită să dispună din oficiu efectuarea unor publicaţii într-un ziar de largă răspândire conţinând o solicitare publică adresată oricărui posesor al unei copii legalizate de pe hotărâre de a o depune la grefa acelei instanţe. Formularea alin. (2) pare să acorde un drept de apreciere instanţei cu privire la solicitarea publică. Desigur că, în situaţia în care chiar una dintre părţi prezintă o copie legalizată, un anunţ în ziar nu şi-ar mai avea sensul; dacă însă copia nu poate fi obţinută de la părţi, efectuarea anunţului public constituie o obligaţie, iar nu doar o simplă opţiune a instanţei. Cu alte cuvinte, parcurgerea şi epuizarea posibilităţilor de căutare oferite de lege este obligatorie pentru instanţă şi pentru părţi, reprezentând o condiţie necesară pentru a se putea trece la următoarea modalitate de refacere a hotărârii, astfel cum rezultă şi din formularea condiţională a alin. (3).

Dacă la grefa instanţei este depusă o copie legalizată a hotărârii, pe baza acesteia se va reface originalul hotărârii; deşi textul de lege nu prevede expres, opinăm că se vor reface ambele exemplare originale ale hotărârii, unul pentru dosar, iar celălalt pentru mapa instanţei.

Dacă nu s-a putut reface hotărârea în baza unei copii legalizate, în conformitate cu alin. (3), tot instanţa căreia îi aparţine hotărârea dispărută[1)] va încerca reconstituirea hotărârii potrivit procedurii descrise la art. 1.054: va fixa termen din oficiu, va cita părţile şi, după caz, martorii şi/sau experţii; va cere copii de pe înscrisurile ce i-au fost trimise de autorităţi şi de care părţile s-au folosit sau de pe înscrisurile depuse de părţi, dispunând totodată să se scoată din registrele instanţei toate datele privitoare la înscrisurile ce se refac. În cazul în care se reface astfel hotărârea dispărută, hotărârea înlocuitoare nu poate conţine o altă

[1)] Potrivit art. 584 alin. 3 C. pr. civ., prin derogare de la regula competenţei instanţei care a pronunţat hotărârea, prevăzută în art. 585 alin. 1, această etapă era dată în competenţa instanţei de apel: „Dacă hotărârea nu se poate reface pe calea arătată la alin. 1 şi 2, se va trece la refacerea ei de către instanţa de apel, potrivit dispoziţiilor art. 583".

soluţie decât cea originală, nefiind vorba – spre deosebire de ipoteza alin. (4) – de o nouă judecare a cauzei. Odată cu refacerea hotărârii şi transmiterea acesteia instanţei în faţa căreia s-a invocat dispariţia – instanţa de apel, în ipoteza alin. (4) –, aceasta va relua judecarea căii de atac.

Dacă procesul se afla, la data constatării dispariţiei, în recurs, potrivit alin. (5), trebuie urmate aceleaşi etape pentru refacerea hotărârii dispărute: pe baza exemplarului 2 din mapa instanţei – pe baza copiei legalizate – reconstituirea hotărârii pe baza înscrisurilor (eventual reconstituite la rândul lor). Dacă au dispărut şi hotărârea primei instanţe şi hotărârea instanţei de apel, fiecare dintre aceste instanţe îşi va reface [potrivit competenţei stabilite în alin. (1) şi (2)] propria hotărâre.

5. În situaţia în care însă procedura prevăzută în alin. (1)-(3) ale art. 1.055 (completat cu art. 1.054) nu conduce la reconstituirea hotărârii dispărute, **competenţa „instanţei care a pronunţat hotărârea" încetează**; aceasta constată imposibilitatea refacerii hotărârii şi respinge cererea de refacere prin încheiere, potrivit art. 1.055 alin. (3) coroborat cu art. 1.054 alin. (4). Pentru prima instanţă, încheierea de respingere reprezintă momentul **dezînvestirii** sale. De la acest moment, fiind epuizate fără succes toate încercările de refacere propriu-zisă (în sens de reconstituire) a înseşi hotărârii dispărute, legea admite ca unică soluţie **rejudecarea** cauzei şi obţinerea unei noi hotărâri, înlocuitoare.

Astfel, constatând imposibilă refacerea propriu-zisă a hotărârii şi respingând sesizarea, instanţa care a fost competentă potrivit art. 1.055 alin. (1) şi (3) va proceda, în funcţie de etapa procesuală în care se afla cauza la momentul constatării dispariţiei, după cum urmează:

a) dacă litigiul se afla (la momentul constatării dispariţiei) în faza apelului, prima instanţă trimite cauza instanţei de apel, pentru ca aceasta să judece din nou pricina în fond [alin. (4)];

b) dacă litigiul se afla în etapa recursului, prima instanţă trimite cauza instanţei de recurs, pentru ca aceasta, la rândul ei, constatând că hotărârea nu s-a putut reface de instanţa care a pronunţat-o [în condiţiile art. 1.055 alin. (1)-(3)], să trimită cauza instanţei de apel pentru o nouă judecare în fond a cauzei [alin. (5)]. Rezultă din cuprinsul alin. (5) că instanţa de apel va fi sesizată de instanţa de recurs, iar nu direct de către prima instanţă. Trimiterea dosarului de la instanţa de recurs către instanţa de apel se face prin încheiere;

c) dacă litigiul se afla în etapa recursului, instanţa de apel, constatând că nu poate reconstitui hotărârea potrivit art. 1.054, va reţine dosarul pentru rejudecarea în fond (în funcţie de cum dispărute sunt atât hotărârea primei instanţe, cât şi decizia instanţei de apel sau numai aceasta din urmă – a se vedea *infra*, nr. 7.

După cum rezultă din alin. (4) şi (5), refacerea hotărârii prin rejudecarea cauzei revine întotdeauna în competenţa instanţei de apel, chiar şi atunci când cauza se afla, la momentul constatării dispariţiei, în recurs, soluţie explicabilă prin caracterul de cale extraordinară de atac al recursului.

6. Pentru ca instanţa de apel să poată proceda la o nouă judecată în fond, este necesară îndeplinirea a două **condiţii**, a căror dovedire cade în sarcina părţilor şi care sunt prevăzute în cea de-a doua parte a alin. (4):

1) părţile trebuie să facă dovada că între ele a existat litigiul ce face obiectul rejudecării;

2) părţile trebuie să dovedească faptul că litigiul a fost soluţionat printr-o hotărâre judecătorească, cu alte cuvinte, că hotărârea judecătorească a existat.

Legea este restrictivă în ceea ce priveşte **dovada** celor două aspecte, fiind permisă dovedirea – atât a existenţei litigiului, cât şi a soluţionării lui prin hotărâre judecătorească – numai cu înscrisuri sau extrase din registrele ori din alte evidenţe ale instanţei judecătoreşti sau ale altor autorităţi.

Din interpretarea coroborată a alin. (5) cu alin. (4) rezultă că dovada îndeplinirii celor două condiţii se face în faţa instanţei competente să rejudece cauza, respectiv în faţa instanţei de apel, inclusiv când procesul se află în recurs (iar nu în faţa instanţei de recurs, ca o condiţie pentru trimiterea cauzei spre rejudecare).

Odată dovedită îndeplinirea celor două condiţii de care depinde admisibilitatea rejudecării în fond, apreciem, alături de alţi autori[1)], că este util[2)] ca instanţa de apel să pronunţe o încheiere interlocutorie prin care să constate îndeplinite condiţiile refacerii hotărârii şi să admită rejudecarea.

7. În cazul refacerii hotărârii primei instanţe, rejudecarea propriu-zisă se face după regulile aplicabile soluţionării cererii în primă instanţă, iar nu doar în limitele efectului devolutiv al apelului[3)]. Instanţa de apel se va pronunţa însă asupra fondului cauzei printr-o decizie[4)]. Rejudecarea poate conduce la o altă soluţie asupra fondului cauzei decât aceea din hotărârea dispărută. Împotriva acestei hotărâri se poate exercita recursul. Astfel cum se arăta într-o decizie din 1951 a instanţei supreme, „hotărârea instanţei de apel dată în atare condiţii, este în primă şi ultimă instanţă de fond, susceptibilă de a fi reformată exclusiv pe calea recursului"[5)].

Şi pentru ipoteza în care procesul se afla în faza recursului [alin. (5)], după rejudecarea cererii de către instanţa de apel conform alin. (4), părţile pot exercita recurs împotriva hotărârii astfel pronunţate. Recursul iniţial (cel în cursul căruia s-a constatat dispariţia hotărârii) va fi respins ca rămas fără obiect.

În ipoteza în care dispărută a fost doar decizia instanţei de apel, aceasta va rejudeca apelul în limitele cererii de apel.

8. Ipoteza alin. (5) are în vedere însă principiul potrivit căruia hotărârile primei instanţe sunt supuse apelului [art. 466 alin. (1) NCPC] şi stabileşte regula trimiterii cauzei spre rejudecare instanţei de apel. Textul însă nu acoperă situaţia în care hotărârea dispărută şi care trebuie refăcută face parte din categoria hotărârilor nesusceptibile de apel, ipoteză în care se pune întrebarea care este instanţa competentă să rejudece în fond cauza. Soluţia propusă în doctrină[6)], singura, de altfel, pe care o vedem posibilă, este aceea a rejudecării cauzei de către prima instanţă.

[1)] I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, pp. 723-724.

[2)] Este adevărat că necesitatea unei asemenea încheieri nu rezultă din lege.

[3)] V. Dănăilă, *Comentarii noul Cod*, p. 668, comentariu la art. 1.054.

[4)] M. Tăbârcă, Gh. Buta, *op. cit.*, 2008, p. 1518, comentariul la art. 584 C. pr. civ.

[5)] CSJ, dec. civ. nr. 51 din 12 ianuarie 1951, în JN nr. 4/1951, p. 450, *apud* Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat şi adnotat*, vol. II, p. 383.

[6)] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. II, p. 505, nota de subsol nr. 84; V. Dănăilă, *Comentarii noul Cod*, p. 668, comentariul la art. 1.054.

9. Art. 1.055 reglementează şi situaţia în care **hotărârea dispărută reapare**, cu distincţie după cum reapare chiar în cursul judecării cererii de refacere [alin. (6)] sau ulterior soluţionării cererii de refacere [alin. (7)].

În doctrină[1] s-a arătat că alin. (6) şi (7) au în vedere noţiunea de „refacere" în sensul procedurii descrise în art. 1.055 alin. (1)-(3), adică acea procedură prin care se tinde la reconstituirea unei „copii" cât mai fidele a hotărârii originale, fără a include şi situaţia rejudecării cererii. În opinia noastră, legiuitorul are în vedere atribuirea unui sens larg noţiunii de „refacere", care să acopere ambele forme de obţinere a unei noi hotărâri în locul celei dispărute, adică atât reconstituirea celei iniţiale potrivit alin. (1)-(3) din art. 1.055, cât şi obţinerea prin rejudecare a unei noi hotărâri înlocuitoare. Aceasta pentru că, pe de o parte, în practică este posibil ca, spre exemplu, hotărârea dispărută (a primei instanţe) să reapară în cursul soluţionării recursului împotriva hotărârii instanţei de apel pronunţate prin rejudecarea fondului în condiţiile art. 1.055 alin. (4), situaţie care ar fi trebuit sa-şi găsească reglementare expresă în cadrul procedurii, dat fiind că în urma rejudecării se poate să fi rezultat o hotărâre diferită de cea iniţială[2]. Pe de altă parte, avem în vedere poziţionarea alin. (6) şi (7) la sfârşitul *întregii* proceduri denumite *generic* „de refacere" a hotărârii, precum şi trimiterea, *fără vreo distincţie*, la prevederile alin. (3), (4) şi (5).

Clarificarea sferei de incidenţă a celor două alineate este esenţială, deoarece, dacă în cazul alin. (6) se poate totuşi deduce, în prezenţa unui text destul de eliptic, cum ar funcţiona respingerea cererii de refacere în cazul în care acceptăm că ipoteza textului include şi rejudecarea cauzei potrivit alin. (4) sau (5), lucrurile par mai complicate în ceea ce priveşte modul în care s-ar produce, în lipsa oricăror norme, anularea hotărârii rezultate în urma rejudecării. Apreciem că era necesară o reglementare mai detaliată atât în conturarea ipotezelor alin. (6) şi (7), cât şi în reglementarea soluţiilor, chiar dacă incidenţa practică a procedurii în sine este mai redusă[3].

Plecând de la premisa că legiuitorul a avut în vedere situaţia hotărârii refăcute în oricare dintre modalităţi – pentru că alin. (7) trimite la hotărârea refăcută potrivit prevederilor alin. (3), (4) şi (5) –, în conformitate cu alin. (6), dacă hotărârea dispărută a fost găsită în cursul judecării cererii de refacere – deci până la pronunţarea încheierii prevăzute de art. art. 1.055 alin. (3) coroborat cu art. 1.054 alin. (4) NCPC –, această cerere incidentală rămâne, practic, fără obiect, urmând să fie respinsă.

În ipoteza alin. (7), dacă hotărârea dispărută reapare după ce o nouă hotărâre a fost pronunţată, hotărârea refăcută va fi anulată chiar de către instanţa care a pronunţat-o, adică fie de prima instanţă (dacă aceasta şi-a reconstituit propria hotărâre), fie de instanţa de apel, în toate celelalte cazuri.

Este un caz special de anulare a unei hotărâri judecătoreşti, care nu presupune verificarea vreunui aspect de temeinicie sau legalitate, ci doar eliminarea din circuitul juridic a unei hotărâri care nu îşi mai găseşte scopul. Legea nu prevede condiţiile în care se poate solicita

[1] A se vedea: M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, pct. 431, p. 848; V. Dănăilă, în *Comentarii noul Cod*, p. 669, comentariul la art. 1.054.

[2] Revizuirea pentru contrarietate de hotărâri – situaţie asemănătoare ca efecte – este detaliat reglementată sub aspectul termenului de exercitare (art. 511 NCPC) şi al procedurii de judecată (art. 513 NCPC).

[3] Soluţia actuală era reglementată, de altfel, la fel de lapidar, şi în vechiul Cod de procedură civilă în art. 585 alin. (3), astfel cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 138/2000.

şi dispune anularea hotărârii ulterioare. În ceea ce priveşte procedura, în lipsa unor prevederi exprese, având în vedere principiul potrivit căruia procedurile speciale se completează cu normele generale, opinăm că anularea se va dispune după citarea părţilor. Rămân însă alte câteva întrebări cărora, în baza reglementărilor generale, li s-ar putea găsi răspuns cu dificultate. Spre exemplu, ne întrebăm în ce termen, de la data apariţiei hotărârii dispărute, poate fi iniţiată o cerere de anulare a hotărârii refăcute. Care este natura juridică a acţiunii în anularea hotărârii refăcute şi care este natura termenului în care această cerere poate fi formulată? La întrebarea dacă instanţa ar putea să se sesizeze din oficiu pentru anularea hotărârii refăcute, alin. (7) pare să răspundă afirmativ, dar rămâne întrebarea cu privire la termenul în care o poate face. În condiţiile în care revizuirea pentru contrarietate de hotărâri – situaţie asemănătoare ca efecte – este detaliat reglementată sub aspectul termenului de exercitare (art. 511 NCPC) şi al procedurii de judecată (art. 513 NCPC), o reglementare mai detaliată s-ar fi impus şi în cazul ipotezei descrise de alin. (7) al art. 1.055 NCPC.

În ceea ce ne priveşte, apreciem că hotărârea refăcută va fi anulată după cum urmează:

1. dacă pricina este în recurs, instanţa de recurs, din oficiu sau la cererea părţii interesate, va anula recursul şi va trimite cauza instanţei de apel pentru a judeca apelul împotriva hotărârii dispărute, hotărârea refăcută urmând a fi anulată de instanţa de trimitere;

2. dacă recursul a fost judecat ori hotărârea instanţei de apel a rămas definitivă prin expirarea termenului de recurs, trebuie să distingem după cum cele două hotărâri sunt sau nu contradictorii:

a) dacă există contradicţie între cele două hotărâri, ne aflăm în prezenţa cazului de contrarietate prevăzut de art. 509 alin. (1) pct. 8 NCPC[1]. Termenul de revizuire de o lună va curge însă de la data la care partea interesată a luat cunoştinţă de apariţia hotărârii dispărute; în acest caz, va curge un nou termen de apel sau recurs împotriva hotărârii dispărute;

b) dacă nu există nicio contradicţie între cele două hotărâri, anularea hotărârii refăcute va putea fi cerută oricând, pentru a nu fi puse în executare succesiv două hotărâri, chiar necontradictorii, sau pur şi simplu pentru a nu exista două hotărâri având acelaşi obiect.

Art. 1.056. Refacerea hotărârilor definitive

Dispoziţiile art. 1.054 şi 1.055 se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care se solicită refacerea unei hotărâri definitive.

Comentariu

1. Spre deosebire de situaţiile care constituie ipoteza art. 1.054 şi art. 1.055 şi care presupun dispariţia hotărârii în timpul ciclului procesual, ipoteza art. 1.056 este aceea a finalizării ciclului procesual printr-o hotărâre definitivă şi dispariţia acesteia ulterior.

[1] **„Art. 509. Obiectul şi motivele revizuirii**
(1) Revizuirea unei hotărâri pronunţate asupra fondului sau care evocă fondul poate fi cerută dacă:
(...)
8. există hotărâri definitive potrivnice, date de instanţe de acelaşi grad sau de grade diferite, care încalcă autoritatea de lucru judecat a primei hotărâri".

Invocarea dispariţiei hotărârii definitive se poate face pe cale principală sau pe cale incidentală, într-un alt proces în care una dintre părţi doreşte să se folosească de acea hotărâre.

Sub aspectul competenţei, trimiterea „în mod corespunzător" la art. 1.055 alin. (1) conduce la concluzia că refacerea unei hotărâri definitive este de competenţa instanţei care a pronunţat acea hotărâre definitivă. Coroborând cu art. 634, „instanţa care a pronunţat hotărârea definitivă" poate fi: prima instanţă – în cazul hotărârilor prevăzute în art. 634 alin. (1) pct. 1, 2 şi 3; instanţa de apel – în cazul hotărârilor prevăzute de art. 634 alin. (1) pct. 4; instanţa de recurs – în cazul hotărârilor prevăzute la art. 634 alin. (1) pct. 5.

2. Aplicarea în mod corespunzător a prevederilor art. 1.054 şi art. 1.055 presupune succesiunea procedurilor de reconstituire, astfel cum au fost descrise anterior: pe baza exemplarului din mapa instanţei – pe baza copiei legalizate – reconstituirea hotărârii pe baza înscrisurilor. În cazul în care procedura de refacere propriu-zisă nu poate conduce la refacerea hotărârii definitive, tot instanţa care a pronunţat hotărârea definitivă va judeca din nou pricina.

Dacă după refacerea hotărârii definitive cea anterioară reapare, se poate cere, în condiţiile art. 509 şi urm. NCPC, revizuirea. Revizuirea ar trebui solicitată în termen de o lună, termen calculat însă de la data apariţiei hotărârii dispărute.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul XIV
Cauțiunea judiciară

Comentariu general

1. Prezentul titlu, destinat cauțiunii judiciare, reprezintă un element de noutate în raport cu reglementarea anterioară, care, în afara referirilor punctuale, nu acorda acestei instituții decât un singur articol cu valoare de reglementare generală – art. 723[1], introdus în fostul Cod de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă. Trecerea în revistă a prevederilor cuprinse în Noul Cod de procedură civilă ne conduce către observația că legea instituie într-un număr considerabil de situații obligația depunerii unei cauțiuni, în toate etapele procesului și de către ambele părți ale procesului sau chiar de către alți participanți la proces, astfel încât, față de diversitatea cauzelor și a condițiilor ce necesită a fi întrunite, demersul legiuitorului de a aloca un titlu aparte cauțiunii judiciare, în care să reglementeze aspecte comune și care să constituie „reglementarea generală" în materie, este nu doar unul bine-venit, ci era chiar unul necesar. Dispoziții cuprinzând obligația de depunere a cauțiunii se află cuprinse nu numai în Codul de procedură civilă în vigoare, dar și în Noul Cod civil[1)], precum și în legi speciale.

2. Legiuitorul recurge la instituirea cauțiunii în toate etapele procesului civil, în judecata în fond și în căile de atac, în procedura executării silite, precum și în materia arbitrajului. Este însă lesne de observat că domeniul predilect pentru care legiuitorul a găsit necesară instituirea obligativității cauțiunii este acela al executării silite, în special în ceea ce privește suspendarea executării în toate formele sale, măsură considerată adesea necesară pentru a tempera tentația părții interesate de a folosi excesiv mijloacele procesuale ce îi sunt puse la îndemână, în scopul temporizării cursului procesului sau al executării. Din ansamblul dispozițiilor legale care prevăd obligația de depunere a cauțiunii rezultă că aceasta se naște, în cazul măsurilor asupra cărora instanța trebuie să se pronunțe, la inițiativa uneia dintre părți și nu privește măsuri luate din oficiu de instanță.

3. Reglementarea din titlul destinat cauțiunii judiciare nu oferă o definiție a acesteia, dar analiza dispozițiilor generale din perspectiva mecanismului de funcționare, precum și analiza cazurilor în care este instituită cauțiunea permit desprinderea câtorva aspecte definitorii.

4. Funcția principală a cauțiunii este aceea de garanție; în principal, prin cauțiune se garantează despăgubirea părții ce ar putea fi prejudiciată prin luarea, de către instanță sau de către executorul judecătoresc, a unor măsuri, la cererea părții adverse.

[1)] Art. 217 NCC prevede depunerea cauțiunii în cazul în care se solicită suspendarea actelor emise de organele persoanei juridice și care au fost atacate cu acțiunea în anulare; art. 255 NCC prevede depunerea cauțiunii pentru luarea măsurilor provizorii în acțiunile privind apărarea drepturilor nepatrimoniale; art. 952 NCC prevede depunerea cauțiunii în cazul acțiunii posesorii având ca obiect luarea măsurilor pentru conservarea bunului posedat.

5. Pentru atingerea scopului său, cauţiunea se depune, în principiu, anterior soluţionării cererii care a generat obligaţia de garantare. Cu caracter general, depunerea anticipată rezultă implicit, pe de o parte, din funcţia pe care cauţiunea o îndeplineşte în cadrul procesului, şi anume aceea de garantare a despăgubirii şi de prevenire a abuzului de drept procesual, iar, pe de altă parte, din (cel puţin) trei argumente de text. Avem în vedere alin. (1) al art. 1.062 NCPC, potrivit căruia cauţiunea se stabileşte „de urgenţă": pentru considerentele menţionate, cauţiunea premerge şi condiţionează pronunţarea instanţei asupra măsurii în considerarea căreia se instituie cauţiunea. A doua prevedere este chiar alineatul final al prezentului titlu – alin. (4) al art. 1.064 NCPC –, potrivit căruia, „dacă cererea pentru care s-a depus cauţiunea a fost respinsă, instanţa va dispune din oficiu şi restituirea cauţiunii", ceea ce presupune ca aceasta să fi fost depusă anterior pronunţării instanţei. În fine, potrivit art. 1.062 alin. (3) şi (4) NCPC, numai când există urgenţă se poate dispune asupra măsurii solicitate chiar anterior depunerii cauţiunii (pentru care se stabileşte un termen), sub sancţiunea desfiinţării de drept a măsurii. *Per a contrario*, în celelalte cazuri cauţiunea se depune anticipat.

6. Dată fiind funcţia de garanţie, în temeiul căreia trebuie să se asigure o despăgubire certă şi eficace a părţii prejudiciate, cauţiunea constă, de regulă, într-o sumă de bani, depusă în mâinile unui terţ – instituţie de credit specializată –, pe numele celui care o depune, dar la dispoziţia instanţei sau a executorului judecătoresc.

7. Datorită caracterului anticipat şi indisponibilizării sumei depuse, cauţiunea constituie, indirect, şi o garanţie pentru exercitarea în limite legale şi potrivit scopului pentru care au fost recunoscute de lege a drepturilor procesuale, prevenind abuzul de drept[1)].

8. Cauţiunea are – după cum rezultă şi din denumire – caracter judiciar, fiind o garanţie care se dispune în cadrul unui proces şi de către instanţă.

9. Cauţiunea fie va fi folosită pentru despăgubirea celui prejudiciat printr-o măsură luată sau dispusă la cererea celui care a fost obligat să depună cauţiunea, fie se restituie acestuia, în condiţiile precizate de art. 1.064 NCPC. În ceea ce priveşte obiectul garanţiei, trebuie subliniat că, spre deosebire de reglementarea anterioară, actualul Cod evidenţiază mult mai clar legătura dintre cauţiune şi despăgubirea pe care o garantează. Astfel, potrivit art. 1.064 alin. (2) teza a doua[2)], cauţiunea este destinată să garanteze despăgubirile „pentru prejudiciile cauzate prin încuviinţarea măsurii pentru care aceasta s-a depus", limitând astfel sfera despăgubirilor pe care le garantează cauţiunea la cele rezultate din măsura pentru care cauţiunea s-a depus, iar nu şi pentru alte despăgubiri în favoarea părţii adverse, ce ar putea

---

[1)] Decizia Curţii Constituţionale nr. 128 din 1 martie 2005, publicată în M. Of. nr. 436 din 24 mai 2005: „Această cauţiune constituie o garanţie în favoarea creditorului pentru prevenirea exercitării abuzive a unor drepturi procesuale şi a întârzierii executării unor obligaţii stabilite prin titlul executoriu". În acelaşi sens, a se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 134 din 21 februarie 2006, publicată în M. Of. nr. 215 din 9 martie 2006.

[2)] Art. 1.064 alin. (2): „Cauţiunea se restituie celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptăţit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de la data încetării efectelor măsurii, prevăzute la alin. (1). Cu toate acestea, cauţiunea se restituie de îndată dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmăreşte obligarea celui care a depus-o la *despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviinţarea măsurii pentru care aceasta s-a depus*" (s.n., C.I.).

rezulta din proces. Anterior, art. 723[1] prevedea eliberarea cauţiunii „*dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmăreşte obligarea părţii adverse la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate*", astfel încât nu rezulta explicit legătura necesară între despăgubirea garantată de cauţiune şi măsura pentru care a fost depusă cauţiunea. În lipsa unor dispoziţii exprese, în jurisprudenţă[1)] au existat şi interpretări ale textului art. 723[1] C. pr. civ. care induceau ideea că nu exista o legătură necesară între cauţiune şi garantarea despăgubirilor rezultate (doar) din măsura pentru care a fost depusă cauţiunea, respingându-se cererea de restituire a acesteia formulată de deponent, deşi măsura pentru care fusese depusă cauţiunea fusese respinsă de instanţă.

10. Ulterior introducerii art. 723[1] în vechiul Cod de procedură civilă, Curtea Constituţională s-a pronunţat în repetate rânduri asupra constituţionalităţii obligaţiei de depunere a cauţiunii[2)] din perspectiva asigurării liberului acces la justiţie (principiu prevăzut de art. 21 din Constituţie) sau din perspectiva ocrotirii dreptului de proprietate. Din jurisprudenţa[3)] constantă a acestei instanţe se pot desprinde câteva concluzii cu valoare de principiu. Astfel, instituirea cauţiunii nu constituie, în sine, o piedică în calea liberului acces la justiţie; legea instituie un criteriu maximal obiectiv de stabilire a cuantumului cauţiunii, împiedicând fixarea, drept cauţiune, a unor sume disproporţionat de mari; pe de altă parte, pentru a reprezenta o garanţie reală a exercitării cu bună-credinţă a drepturilor procesuale, cauţiunea trebuie să aibă un caracter serios, să nu fie derizorie în raport cu valoarea bunului urmărit; eliberarea cauţiunii în maximum 30 de zile după soluţionarea fondului cauzei, dacă partea interesată nu a formulat cerere pentru obligarea părţii adverse la plata de despăgubiri pentru prejudiciile cauzate, reprezintă o garanţie a ocrotirii dreptului de proprietate, legea instituind în mod expres termenul în care debitorul îşi poate recupera suma plătită cu titlu de cauţiune.

Decizii ale Curţii Constituţionale

1. Curtea Constituţională, fiind ţinută să se pronunţe asupra compatibilităţii art. 403 C. pr. civ. cu principiul liberului acces la justiţie (art. 21 din Constituţie), a reţinut că, „întrucât plata cauţiunii nu constituie o condiţie de admisibilitate a contestaţiei la executare, ci exclusiv pentru a putea solicita suspendarea executării silite, instituirea acestei obligaţii nu poate fi calificată ca o modalitate de a împiedica accesul liber la justiţie.

[1)] A se vedea ÎCCJ, s. a II-a civ., dec. civ. nr. 253/2012, disponibilă pe site-ul *www.scj.ro*: „Cauţiunea se eliberează la cererea celui care a depus-o, în condiţiile stabilite de art. 723[1] C. pr. civ. Acest articol de lege nu distinge cu privire la situaţia în care cererea de suspendare s-a respins.

Sunt reţinute doar două condiţii pentru restituirea cauţiunii, respectiv hotărârea de fond să fie irevocabilă (în prezent definitivă) şi partea interesată să nu fi formulat cerere pentru plata de despăgubiri din suma achitată cu titlu de cauţiune.

Este adevărat că pentru admiterea cererii de suspendare este obligatoriu a se achita cauţiunea, însă dispoziţiile art. 723[1] C. pr. civ. nu disting în sensul că, dacă este respinsă cererea de suspendare, cauţiunea se restituie automat".

[2)] Cu referire la art. 723[1], dar şi la alte articole din vechiul Cod, care prevedeau obligaţia depunerii cauţiunii, precum art. 403 alin. (4), în cazul suspendării provizorii a executării.

[3)] Decizia Curţii Constituţionale nr. 36 din 19 ianuarie 2006, publicată în M. Of. nr. 160 din 20 februarie 2006; Decizia Curţii Constituţionale nr. 363 din 4 mai 2006, publicată în M. Of. nr. 505 din 12 iunie 2006; Decizia Curţii Constituţionale nr. 627 din 3 octombrie 2006, publicată în M. Of. nr. 886 din 31 octombrie 2006.

Curtea a constatat că, în condiţiile în care, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituţie, legiuitorul ordinar este abilitat să reglementeze competenţa şi procedura de judecată, stabilind cadrul organizatoric şi funcţional în care se realizează accesul liber la justiţie, instituirea cauţiunii nu aduce nicio atingere principiului constituţional pretins a fi încălcat" *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 346 din 18 septembrie 2003, publicată în M. Of. nr. 751 din 27 octombrie 2003)*.

2. Cu privire la cuantumul maxim al cauţiunii, stabilit în art. 723[1] alin. (2), Curtea Constituţională „observă că scopul acesteia (al cauţiunii – n.n., C.I.) este, pe de o parte, acela de a constitui o garanţie pentru creditor, în ceea ce priveşte acoperirea eventualelor daune suferite ca urmare a întârzierii executării silite, iar, pe de altă parte, prevenirea sau limitarea eventualelor abuzuri ale debitorilor rău-platnici. Pentru a reprezenta o garanţie reală a exercitării cu bună-credinţă a drepturilor procesuale, cauţiunea trebuie să aibă un caracter serios, să nu fie derizorie în raport cu valoarea bunului urmărit. Pe de altă parte, textul criticat limitează această cauţiune la 20% din valoarea obiectului cererii, ceea ce este de natură să instituie un criteriu maximal obiectiv de stabilire a acesteia, împiedicând fixarea, drept cauţiune, a unor sume disproporţionat de mari.

De asemenea, Curtea reţine că plata cauţiunii nu constituie o condiţie de admisibilitate a contestaţiei la executare, ci una impusă exclusiv pentru a putea solicita suspendarea executării silite, aşa încât instituirea acestei obligaţii nu poate fi calificată ca o modalitate de a împiedica accesul liber la justiţie şi nici de încălcare a dreptului la apărare.

De altfel, şi alte legislaţii europene reglementează, în mod similar, cauţiunea în cadrul procedurilor de executare silită. Astfel, dispoziţiile art. 521 C. pr. civ. fr. prevăd posibilitatea celui împotriva căruia a fost emis un titlu executoriu de a evita continuarea executării provizorii a acestuia, cu autorizarea instanţei, prin depunerea unei sume de bani sau a altor valori suficiente pentru a garanta suma la plata căreia a fost condamnat. De asemenea, Codul de procedură civilă italian prevede, în art. 623 şi urm., că, dacă există motive întemeiate, instanţa poate dispune suspendarea executării silite şi depunerea unei cauţiuni. În Spania, art. 528 şi urm. C. pr. civ. conţin dispoziţii referitoare la plata unei cauţiuni în cazul executării silite, conform cărora cel împotriva căruia s-a obţinut un titlu executoriu poate face opoziţie la executare, trebuind să depună o sumă de bani suficientă pentru a acoperi eventualele pagube ce ar rezulta din întârzierea executării acelui titlu" *(Decizia Curţii Constituţionale nr. 363 din 4 mai 2006, publicată în M. Of. nr. 505 din 12 iunie 2006)*.

Art. 1.057. Stabilirea cauţiunii şi depunerea ei

(1) Când legea prevede darea unei cauţiuni, suma datorată de parte cu acest titlu se stabileşte de către instanţă în condiţiile legii şi se depune la Trezoreria Statului, la CEC Bank - S.A. sau la orice altă instituţie de credit care efectuează astfel de operaţiuni, pe numele părţii respective, la dispoziţia instanţei sau, după caz, a executorului judecătoresc.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, cauţiunea nu va reprezenta mai mult de 20% din valoarea obiectului cererii, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani, nu va putea depăşi suma de 10.000 lei.

Comentariu

1. În cazurile în care legea prevede depunerea unei cauţiuni, fie aceasta este stabilită cu caracter imperativ[1)], fie este doar evocată posibilitatea instituirii şi lăsată la aprecierea

[1)] *Exempli gratia*: art. 450 – suspendarea executării provizorii; art. 484 – suspendarea executării în recurs; art. 507 – suspendarea executării în contestaţia în anulare; art. 512 – suspendarea executării hotărârii a cărei revizuire se cere; art. 653 – suspendarea executării până la soluţionarea cererii de

instanței necesitatea acesteia[1)], în funcție de elementele concrete ale speței. Pentru parte, depunerea cauțiunii este întotdeauna obligatorie, fie în virtutea legii, fie ca urmare a hotărârii instanței.

2. Cauțiunea poate fi stabilită atât în sarcina reclamantului, cât și a pârâtului, iar în faza de executare silită, atât în sarcina creditorului, cât și a debitorului. În unele situații, intervenția altor persoane în procesul deja început este condiționată de plata unei cauțiuni, cum este cazul intervenției altor creditori în executarea silită deja începută, prevăzută de art. 692 NCPC; de asemenea, alți participanți la proces pot fi obligați la depunerea unei „garanții" în care se identifică lesne trăsăturile cauțiunii, precum participanții la licitație, potrivit art. 768 și art. 844 NCPC, sau administratorul-sechestru, în condițiile art. 746 alin. (3) NCPC. Ministerul Public nu datorează cauțiune în cazurile în care participă în procesul civil [art. 92 alin. (6) NCPC].

3. Cauțiunea se depune, în principiu, anticipat. Depunerea anticipată este prevăzută expres pentru anumite situații, precum este cazul executării provizorii, pentru care legea prevede darea unei cauțiuni (art. 678 NCPC), sau al suspendării provizorii a executării până la soluționarea cererii de suspendare a executării [potrivit art. 719 alin. (7) NCPC].

4. Cauțiunea se stabilește, în principiu, sub forma unei sume de bani. În acest caz, depunerea cauțiunii se face la Trezoreria Statului, la CEC Bank - S.A. sau la orice altă instituție de credit care efectuează astfel de operațiuni.

5. Cauțiunea se depune de cel obligat, pe numele său, la dispoziția instanței sau, după caz, a executorului judecătoresc.

6. Dovada depunerii cauțiunii se face cu recipisa de consemnare, soluție prevăzută expres în materia executării silite de art. 671 alin. (2) NCPC, dar valabilă în toate celelalte cazuri.

7. În ceea ce privește cuantumul cauțiunii, legea instituie un sistem mixt: de regulă, cuantumul cauțiunii este stabilit de lege, *fie în sumă fixă* – cum este cauțiunea de 1.000 de lei pentru cererea de suspendare a judecării procesului, prevăzută de art. 143 NCPC, sau cauțiunea în valoare de 1.000 de lei pentru recuzarea executorului judecătoresc, potrivit art. 653 NCPC –, *fie procentual*, prin raportare la valoarea obiectului cererii, astfel cum se întâmplă în cazul reglementării cuprinse în art. 719 NCPC, cauțiunea fiind stabilită pe tranșe de valori. În aceste cazuri, stabilirea cauțiunii de către instanță presupune (ca și în cazul taxelor de timbru procentuale) indicarea valorii ce urmează a fi depusă drept cauțiune.

În cazul în care legea nu prevede însă o valoare anume, art. 1.057 alin. (2) NCPC stabilește, ca normă cu aplicabilitate generală, doar limita maximă a cauțiunii, lăsând judecătorului dreptul de apreciere asupra cuantumului. Cauțiunea stabilită astfel nu poate depăși 20% din valoarea obiectului cererii, iar în cazul cererilor neevaluabile în bani, suma de 10.000 de lei. Astfel, pentru toate acele situații în care legea nu cuprinde o normă specială

---

recuzare a executorului judecătoresc; art. 719 – suspendarea executării până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită.

[1)] *Exempli gratia:* art. 143 – suspendarea judecării procesului până la soluționarea cererii de strămutare; art. 449 – încuviințarea executării provizorii judecătorești; art. 692 – suspendarea eliberării sau a distribuirii sumelor obținute din valorificarea bunurilor debitorului, în cazul unei cereri de intervenție; art. 746 – cauțiunea la care poate fi obligat administratorul-sechestru; art. 861 – suspendarea împărțelii prețului până la judecarea definitivă a cererii de evicțiune.

cu privire la valoarea cauţiunii, revine judecătorului sarcina ca, în raport cu circumstanţele fiecărei cauze – obiectul cererii principale şi valoarea acestuia, natura cererii pentru care se cere cauţiune, conduita procesuală a părţilor etc. –, să stabilească valoarea cauţiunii, realizând implicit o estimare a riscului de prejudiciere a părţii împotriva căreia se dispune măsura şi a daunelor ce ar putea fi necesare. În această estimare, este important ca judecătorul „să respecte anumite limite rezonabile la stabilirea cauţiunii, dat fiind că un eventual abuz în acest sens poate fi sancţionat prin exercitarea de către debitor a căilor de atac prevăzute de lege"[1], iar cauţiunea nu trebuie să devină, printr-o valoare exorbitantă, o piedică în valorificarea unor drepturi procesuale, altfel, justificate. Din această perspectivă, dacă, în esenţa ei, cauţiunea este o garanţie pentru beneficiar, limitele maxime ar trebui să reprezinte o garanţie în favoarea debitorului.

8. Odată impusă de lege sau stabilită de instanţă, cauţiunea trebuie depusă de partea obligată, în cuantumul fixat. Cauţiunea nu intră sub incidenţa O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, astfel încât nu poate fi redusă, eşalonată şi nici nu se poate exonera de la plata acesteia. Fără a intra în detalii privind conţinutul acestui act normativ, este evident faptul că formele în care se poate acorda ajutor judiciar sunt limitativ prevăzute şi ele nu includ vreun mijloc de facilitare a depunerii cauţiunii[2]. Soluţia legală este firească şi ar trebui să fie evidentă faţă de raţiunea fiecăreia dintre cele două instituţii juridice: ajutorul judiciar constă în suportarea din fonduri publice a unor costuri ale procesului datorate, altfel, de părţi, obligaţie pe care statul şi-o asumă în calitatea lui de garant al liberului acces la justiţie şi al egalităţii de arme în litigiile private; desfăşurarea echitabilă a procesului şi accesul la justiţie sunt principii constituţionale în a căror realizare statul trebuie să se implice, fiind, în acelaşi timp, deziderate de interes public. Or, cauţiunea garantează *între părţile procesului* îndeplinirea unor obligaţii stabilite prin hotărâre judecătorească, astfel încât interpunerea statului în sprijinul uneia dintre părţi ar constitui automat o defavorizare a celei îndreptăţite la despăgubire, intervenţie nejustificată şi, deopotrivă, neechitabilă[3].

---

[1] Decizia Curţii Constituţionale nr. 346 din 18 septembrie 2003, publicată în M. Of. nr. 751 din 27 octombrie 2003.

[2] Potrivit art. 6 din O.U.G. nr. 51/2008, ajutorul public judiciar se poate acorda în următoarele forme:

a) plata onorariului pentru asigurarea reprezentării, asistenţei juridice şi, după caz, a apărării, printr-un avocat numit sau ales, pentru realizarea sau ocrotirea unui drept ori interes legitim în justiţie sau pentru prevenirea unui litigiu, denumită în continuare asistenţă prin avocat;

b) plata expertului, traducătorului sau interpretului folosit în cursul procesului, cu încuviinţarea instanţei sau a autorităţii cu atribuţii jurisdicţionale, dacă această plată incumbă, potrivit legii, celui ce solicită ajutorul public judiciar;

c) plata onorariului executorului judecătoresc;

d) scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări de la plata taxelor judiciare prevăzute de lege, inclusiv a celor datorate în faza de executare silită.

[3] R. Stanciu, *Ajutorul public judiciar cu privire la cauţiunea datorată pentru suspendarea executării silite – perspective realiste în contextul legislaţiei actuale*, în RRES nr. 3/2013: „(...) nu se poate susţine vreun temei pentru care statul ar interveni în proces ca garant (personal) al contestatorului (de regulă, debitorul), într-o fază procedurală în care şi intimatul creditor se bucură de protecţia art. 6 din Convenţie cu privire la celeritatea şi eficienţa procedurii de executare silită".

De aceea, dincolo de obligaţia pe care statul şi-a asumat-o în mod expres, orice extindere a sferei de situaţii în care se folosesc fonduri bugetare pentru susţinerea unor litigii private constituie – în afară de alte consideraţiuni de oportunitate sau legate de „bunăvoinţa" pe care statul *ar trebui* s-o manifeste *şi* în legătură cu cauţiunea – o interpretare extensivă nepermisă şi o adăugare la lege.

Faţă de prevederile exprese ale O.U.G. nr. 51/2008, faţă de argumentarea largă cuprinsă în documentul de fundamentare a actului normativ[1], din care rezultă în mod neechivoc concepţia legiuitorului asupra ajutorului public judiciar, precum şi faţă de pertinenţa argumentelor aduse în practică şi în doctrină cu privire la teza inadmisibilităţii acordării de facilităţi în depunerea cauţiunii[2], apare ca surprinzătoare uşurinţa cu care, în câteva articole apărute în doctrină, dar şi în câteva soluţii ale instanţelor, minoritare ca număr, se încearcă, mai mult pe baza unor argumente de oportunitate, dar cu preţul încălcării unor principii de bază de interpretare şi aplicare a legii, acreditarea ideii că se pot acorda facilităţi sub formă de reducere, eşalonare sau scutire la depunerea cauţiunii[3].

Astfel, pentru a se susţine teoria includerii cauţiunii în sfera de aplicare a ajutorului public judiciar, se recurge la o interpretare „extensivă" a O.U.G. nr. 51/2008 după voinţa legiuitorului, ignorându-se faptul că interpretarea unei norme juridice (iar nu a unui întreg act normativ) se face atunci când aceasta este neclară, iar nu când nu răspunde consideraţiunilor de oportunitate pe care cel chemat să aplice legea şi le permite. Or, în cazul de faţă suntem în prezenţa unui act normativ clar şi concis, care stabileşte, într-o enumerare limitativă ce nu face necesară nicio interpretare, formele de ajutor public judiciar, enumerare în care cauţiunea nu îşi are locul.

În al doilea rând, se foloseşte faptul menţionării cauţiunii, în formularul din anexa actului normativ, ca argument pentru a susţine ideea includerii cauţiunii în formele ajutorului public judiciar. Or, menţiunea cu privire la cauţiune, ce apare în formularul din anexa ordonanţei, a fost inclusă în considerarea faptului că acel formular este destinat a fi folosit în alte state membre cărora rezidenţii români le-ar putea adresa cereri de ajutor public judiciar, iar unele dintre aceste sisteme de drept includ şi cauţiunea în ajutorul judiciar. De altfel, pentru cererea de ajutor public judiciar adresată instanţelor române, legea, în mod intenţionat, nu face nicio trimitere la formularul din anexă, tocmai pentru că acesta este destinat utilizării exclusiv în faţa autorităţilor celorlalte state membre ale UE.

În al treilea rând, faptul că legea permite instanţei, într-o serie de situaţii, să stabilească valoarea cauţiunii (în anumite limite) este tocmai pentru ca aceasta să poată estima, în raport cu toate aspectele ce trebuie luate în considerare, valoarea cauţiunii, astfel încât,

---

[1] Nota de fundamentare poate fi găsită pe site-ul Camerei Deputaţilor, la adresa *http://www.cdep.ro/proiecte/2008/400/80/7/em487.pdf*.

[2] A se vedea: E. Oprina, I. Gârbuleţ, *Tratat*, vol. I, p. 480 şi urm.; Jud. Slatina, încheierea din 2 martie 2009, în RRDJ nr. 6/2009, cu *comentariu* de judecător A.C. Mitrache şi *notă* de B. Dumitrache; *Notă* la încheierea din 12 mai 2009 a Jud. Deva, *apud* D.-L. Băldean, G.C. Frenţiu, *Ajutorul public judiciar în materie civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 313; R. Stanciu, *op. cit.*

[3] A se vedea, spre exemplu, G. Viorel, L.-A. Viorel, *Cuantumul excesiv al cauţiunii – motiv de acordare a ajutorului public judiciar sub forma scutirii ori, după caz, a diminuării cuantumului acesteia*, în Dreptul nr. 11/2013.

pe de o parte, să o facă suportabilă pentru cel ce o datorează, iar, pe de altă parte, să poată răspunde scopului pentru care a fost constituită. Nu trebuie uitat că obligaţia de depunere a cauţiunii nu este prevăzută ca o condiţie pentru promovarea unei acţiuni în valorificarea unor drepturi subiective patrimoniale sau nepatrimoniale, ci, în cvasimajoritatea cazurilor, cauţiunea „însoţeşte" cereri prin care se tinde la temporizarea procedurii, adică la abaterea procesului de la cursul său firesc şi îndepărtarea de la exigenţa celerităţii, situaţii cu atât mai puţin de încurajat cu cât procedurile de executare se desfăşoară fie în temeiul unor hotărâri judecătoreşti care se bucură cel puţin de autoritate de lucru judecat provizorie [art. 430 alin. (1) NCPC] şi de putere executorie (art. 433 NCPC), fie în temeiul unor titluri cărora legea însăşi le acordă valoare executorie. Or, astfel cum s-a arătat[1], Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale nu recunoaşte un drept de suspendare a executării silite, ci, dimpotrivă, garantează dreptul creditorului de a obţine executarea – ca etapă a procesului civil – într-un termen rezonabil.

A susţine că suntem în prezenţa unui vid legislativ sau a unei reglementări echivoce doar pentru că legiuitorul a avut o altă concepţie decât cea a interpretului reprezintă un demers riscant, ce poate conduce la soluţii contrare legii, impuse prin adăugare la aceasta de către cel chemat se o aplice. O.U.G. nr. 51/2008 nu conţine nicio normă cu privire la cauţiune, deoarece cauţiunea nu intră în sfera de reglementare a acestui act normativ, acesta nu constituie sediu pentru materia cauţiunii. Totodată, nici O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, care conţine unele dispoziţii cu privire la modul de acordare a facilităţilor la plata taxelor judiciare de timbru pentru persoanele juridice, nu conţine vreo referire la cauţiune. Lipsa includerii în cele două acte normative a instituţiei cauţiunii este expresia voinţei de reglementare a legiuitorului şi în niciun caz nu poate fi interpretată drept o „scăpare" a acestuia, ce ar trebui complinită printr-o adăugare la lege din partea interpretului.

De altfel, în materia taxelor de timbru, regula o constituie plata taxelor de timbru pentru promovarea unei cereri în faţa instanţei. Faţă de această regulă, acordarea oricărei facilităţi reprezintă o derogare de la regulă, care nu poate fi aplicată decât în limitele strict îngăduite de lege[2].

9. Reglementarea cauţiunii ca instituţie de drept procesual îşi are sediul în Noul Cod de procedură civilă şi parţial în Noul Cod civil. Este de observat că legiuitorul acordă o atenţie specială protecţiei drepturilor creditorului, ce ar putea fi prejudiciat printr-o exercitare abuzivă a unor drepturi procesuale de partea adversă şi prin promovarea unor cereri care urmăresc doar efectul dilatoriu asupra procesului, cu repercusiuni asupra respectării principiului celerităţii. Astfel, trebuie observat că, reglementând înlocuirea cauţiunii în numerar cu alte forme de garantare (art. 1.058-1.060 NCPC), legiuitorul este exigent şi constant în a impune acordul beneficiarului cauţiunii ca o condiţie esenţială pentru ca instanţa să poată încuviinţa înlocuirea, iar, în toate cazurile, formele alternative de garantare trebuie să acopere valoarea cauţiunii stabilite în numerar de instanţă. În acest context, a susţine, în lipsa oricărei prevederi legale, că instanţa ar putea stabili cuantumul cauţiunii sub

[1] R. Stanciu, *op. cit.*, p. 79.

[2] Potrivit art. 10 NCC, legile care derogă de la o dispoziţie generală „se aplică numai în cazurile expres şi limitativ prevăzute de lege".

limitele prevăzute de lege constituie, în opinia noastră, o încălcare a principiului legalității procesului civil, astfel cum acesta este reglementat în art. 7 NCPC.

10. Având în vedere lipsa oricărei prevederi legale care să reglementeze posibilitatea de acordare a scutirii, reducerii sau eşalonării la depunerea cauțiunii, nu putem fi de acord nici cu opinia[1)] potrivit căreia asemenea cereri ar trebui respinse ca neîntemeiate, soluție ce ar presupune din partea instanței o analiză asupra îndeplinirii de către solicitant a „condițiilor legale"; or, este evident că, în lipsa temeiului legal, o astfel de analiză nu poate fi realizată.

Argumentele ținând de oportunitatea unor reduceri sau chiar scutiri de la depunerea cauțiunii, precum și de cuantumul ridicat al cauțiunii nu pot fi formulate decât în contextul unor propuneri *de lege ferenda*, eventual în sensul scăderii limitei inferioare a cauțiunii, pentru care însă decizia aparține legiuitorului, iar nu în cadrul legislativ actual.

Decizii ale Curții Constituționale

În ceea ce privește critica referitoare la omisiunea legiuitorului de a stabili criterii obiective pentru determinarea cuantumului cauțiunii, de natură să permită săvârșirea de abuzuri de către judecător, aceasta antamează domenii care, prin lege, sunt sustrase competenței Curții Constituționale, și anume interpretarea și aplicarea legii, de competența exclusivă a instanțelor judecătorești ordinare, și, respectiv, modificarea sau completarea unei prevederi legale, de competența exclusivă a legiuitorului. Însă Curtea reține că, potrivit legii, judecătorul este ținut să respecte anumite limite rezonabile la stabilirea cauțiunii, dat fiind că un eventual abuz în acest sens poate fi sancționat prin exercitarea de către debitor a căilor de atac prevăzute de lege, încheierea de soluționare a cererii de suspendare putând fi atacată separat cu recurs în temeiul art. 403 alin. 3 C. pr. civ., debitorul beneficiind astfel de toate garanțiile accesului liber la justiție *(Decizia Curții Constituționale nr. 346 din 18 septembrie 2003, publicată în M. Of. nr. 751 din 27 octombrie 2003)*.

Jurisprudență

Cauțiunea reprezintă suma de bani ce trebuie depusă de una dintre părțile procesului cu titlu de garanție pentru a acoperi eventualele pagube ce ar rezulta din luarea unor măsuri la cererea sa împotriva celeilalte părți *(ÎCCJ, s. com., dec. com. nr. 4314 din 9 decembrie 2010, nepublicată)*.

Art. 1.058. Depunerea în numerar sau în instrumente financiare

(1) Cauțiunea se depune, de regulă, în numerar.

(2) La cererea debitorului cauțiunii și dacă partea în favoarea căreia se depune declară în mod expres că este de acord, cauțiunea va putea consta și în instrumente financiare care pot servi ca instrumente de plată. Cu toate acestea, acordul părții nu este necesar în cazul titlurilor emise de stat sau de unitățile administrativ-teritoriale.

(3) Valoarea instrumentelor financiare prevăzute la alin. (2) este aceea arătată în cuprinsul lor.

[1)] A se vedea: Fl. Radu, *Despre reducerea cauțiunii sau scutirea de la plata acesteia în materia suspendării executării silite*, 10 noiembrie 2010, disponibil pe *www.juridice.ro*; A. Stoica, *Instituția cauțiunii judiciare în lumina dispozițiilor noului Cod de procedură civilă*, în RRES nr. 1/2013, p. 75 și urm.

Comentariu

1. Date fiind avantajele indiscutabile pentru creditor ale unei garanţii constituite în numerar – lichiditatea şi posibilitatea executării imediate –, legea stabileşte regula depunerii cauţiunii sub forma unei sume de bani.

2. Cu titlu de noutate la nivel normativ[1)], legea permite însă constituirea şi a altor forme de garantare, astfel cum rezultă din art. 1.058-1.060 NCPC: cauţiunea sub forma instrumentelor financiare, oferirea de garanţii reale şi aducerea unui garant (fideiusor). Toate aceste forme depind însă de existenţa *acordului expres* al beneficiarului cauţiunii; în lipsa acestui acord, instanţa nu va putea încuviinţa depunerea cauţiunii într-o formă alternativă, astfel încât debitorul cauţiunii este obligat să o depună în numerar. Condiţia consimţământului expres este expresia prudenţei legiuitorului în admiterea acestor mijloace de garantare, care sunt lipsite de avantajele lichidităţii, certitudinii, facilităţii şi rapidităţii circulaţiei, pe care le prezintă numerarul. Acordul beneficiarului trebuie să fie explicit, fără a fi însă necesar să fie dat într-o anumită formă; prin urmare, poate fi exprimat şi verbal, în faţa instanţei. Sarcina dovedirii acordului revine debitorului cauţiunii. Dacă acordul părţilor a fost realizat, instanţa nu poate refuza depunerea cauţiunii în forma convenită[2)].

O a doua condiţie pentru utilizarea formelor alternative ale cauţiunii, ce rezultă din art. 1.062 NCPC, este aceea de a nu fi în situaţia unei *pricini urgente care să impună stabilirea cauţiunii fără citarea părţilor*, caz în care nu se admite decât cauţiunea în numerar, potrivit alin. (3) al aceluiaşi articol. Această a doua condiţie este o consecinţă a celei anterioare, cu privire la acordul expres al debitorului.

În cazul cauţiunii sub forma instrumentelor financiare, legea prevede condiţia ca acestea *să poată servi ca instrumente de plată*. Astfel de instrumente financiare care constituie şi instrumente de plată fără numerar sunt – spre exemplu – ordinul de plată, biletul la ordin, cecul, acreditivul.

În cazul titlurilor emise de stat – precum certificatele de trezorerie şi obligaţiunile de stat –, fiind instrumente de investire cu risc zero, garantate de stat şi care pot fi uşor valorificate prin răscumpărare, pot fi depuse drept cauţiune fără a se mai cere acordul beneficiarului[3)].

3. Valoarea instrumentelor financiare trebuie să acopere suma datorată cu titlu de cauţiune, ceea ce presupune mai întâi fixarea cuantumului cauţiunii şi ulterior echivalarea instrumentelor de plată necesar a fi depuse. Legea precizează, pentru facilitarea şi asigurarea certitudinii circulaţiei instrumentelor financiare, că valoarea instrumentelor financiare este aceea arătată în cuprinsul lor, evitând astfel posibilele controverse cu privire la valoarea ce ar trebui luată în calcul. Astfel, deşi unele asemenea instrumente de plată reprezintă şi forme de investire producătoare de fructe civile, acestea nu vor fi luate în calcul, iar utilizarea

[1)] În jurisprudenţă, problema cauţiunii prin depunerea de instrumente financiare a făcut obiect de analiză; în acest sens, a se vedea Curtea de Casaţie, dec. nr. 455/1934 şi dec. nr. 61/1934, citate în Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale în noul Cod de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, p. 281, nota de subsol.

[2)] M. Tăbârcă, *Procedura*, 2013, p. 854.

[3)] Deşi există însă alte riscuri asociate acestora, precum cel de dobândă, valutar sau de inflaţie, suportate însă de deponent.

instrumentelor financiare nu va presupune complicate calcule financiare, în evaluare fiind luată în considerare numai valoarea indicată în titlu.

Atât în situaţia în care cauţiunea a fost depusă în numerar, cât şi în cazul în care s-au acceptat instrumente financiare, cauţiunea este indisponibilizată: nu poate fi urmărită, în principiu, de creditorii depunătorului decât în măsura în care, în condiţiile art. 1.064 NCPC, urmează a-i fi restituită acestuia. De asemenea, cauţiunea nu va putea fi urmărită nici de creditorii depozitarului (art. 1.061 NCPC).

Art. 1.059. Oferirea de garanţii reale

(1) Sub rezerva acceptării exprese de către beneficiar, se poate oferi cauţiune şi un drept de ipotecă imobiliară sau mobiliară ori o creanţă ipotecară, dacă valoarea acesteia este cel puţin egală cu valoarea cauţiunii stabilite de instanţă, în condiţiile legii.

(2) Când s-a acceptat cu titlu de cauţiune un drept de ipotecă, instanţa va dispune, din oficiu, intabularea acestuia sau, după caz, înregistrarea la Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare.

(3) Cauţiunea care constă într-o creanţă ipotecară produce efecte din momentul înscrierii sau notării rangului în cartea funciară sau, după caz, în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare. Înscrierea sau, după caz, notarea se va dispune de către instanţă din oficiu.

(4) Când cauţiunea nu mai este necesară, instanţa va ordona, din oficiu, radierea înscrierilor făcute.

Comentariu

1. Urmând condiţii similare cu depunerea cauţiunii în instrumente financiare, oferirea unei garanţii reale poate constitui, uneori, o soluţie practică utilă atât pentru debitorul cauţiunii (lipsit de lichidităţi), cât şi pentru beneficiar (interesat în valorificarea garanţiei sau a creanţei garantate).

2. Aducerea unei garanţii reale reprezintă o derogare de la regula cauţiunii în numerar şi admisibilitatea ei este condiţionată de acordul expres (dar care nu trebuie să îmbrace o anumită formă) al beneficiarului.

3. Cauţiunea poate fi acoperită fie prin oferirea unui drept de ipotecă mobiliară sau imobiliară, fie prin oferirea unei creanţe ipotecare (creanţă garantată cu o ipotecă mobiliară sau imobiliară). În oricare dintre cele două variante, valoarea ipotecii sau valoarea creanţei ipotecare oferite trebuie să fie cel puţin egală cu valoarea cauţiunii stabilite de instanţă.

4. Ipoteza alin. (1) al textului comentat presupune ca, în locul sumei consemnate potrivit art. 1.058 NCPC şi destinate să-i acopere plata despăgubirilor (pentru pagubele ce i-ar putea fi cauzate prin măsura dispusă la solicitarea părţii adverse), beneficiarul cauţiunii să accepte garantarea despăgubirilor de care ar putea beneficia printr-o ipotecă asupra unui imobil (al debitorului cauţiunii sau al unui terţ, potrivit art. 2.366 NCC) sau printr-o ipotecă mobiliară[1)].

Dacă beneficiarul cauţiunii acceptă dreptul de ipotecă, iar instanţa constată îndeplinite condiţiile pentru constituirea ipotecii (a se vedea, pentru condiţiile contractului de ipotecă, art. 2.365 şi urm. NCC), aceasta dispune din oficiu, după caz, fie intabularea dreptului de

[1)] Pentru bunurile ce pot constitui obiectul ipotecii mobiliare, a se vedea art. 2.389 NCC.

ipotecă – pentru ipoteca imobiliară –, fie înregistrarea la Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare – pentru ipoteca mobiliară.

Intabularea se realizează în baza hotărârii instanţei, potrivit art. 888 NCC[1]. Potrivit art. 2.377 NCC, înscrierea ipotecii imobiliare în cartea funciară are efect constitutiv[2]. Prin urmare, până în momentul[3] intabulării, dreptul de ipotecă nu se constituie, iar cauţiunea nu este valabil depusă. Trebuie menţionat însă, în ceea ce priveşte aplicarea *ratione temporis* a art. 2.377 NCC, că efectul constitutiv al înscrierii drepturilor reale în cartea funciară a fost amânat prin Legea nr. 71/2011 (astfel cum a fost modificată prin O.U.G. nr. 79/2011). Astfel, potrivit art. 56 alin. (1) din LPA NCC, „*dispoziţiile Codului civil privitoare la dobândirea drepturilor reale imobiliare prin efectul înscrierii acestora în cartea funciară se aplică numai după finalizarea lucrărilor de cadastru pentru fiecare unitate administrativ-teritorială şi deschiderea, la cerere sau din oficiu, a cărţilor funciare pentru imobilele respective, în conformitate cu dispoziţiile Legii cadastrului şi a publicităţii imobiliare nr. 7/1996, republicată, cu modificările şi completările ulterioare*", iar potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol, „*până la data prevăzută la alin. (1), înscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate şi a altor drepturi reale, pe baza actelor prin care s-au transmis, constituit ori modificat în mod valabil, se face numai în scop de opozabilitate faţă de terţi*"[4].

Dovada intabulării se face cu extrasul de carte funciară şi intră în sarcina debitorului cauţiunii.

În cazul ipotecii mobiliare, înregistrarea în Arhiva Electronică de Garanţii Mobiliare se face în baza încheierii instanţei şi are ca efect perfectarea ipotecii (art. 2.409 NCC), care însă se încheie prin contract separat şi îşi produce efectele potrivit art. 2.387 NCC.

5. În ipoteza alin. (3) al textului comentat, în locul cauţiunii în numerar se oferă o creanţă (a debitorului cauţiunii împotriva unui terţ) garantată, la rândul său, prin ipotecă (mobiliară sau imobiliară), creanţă din a cărei valorificare beneficiarul cauţiunii ar urma să-şi asigure despăgubirea. În acest caz, cauţiunea produce efecte din momentul înscrierii sau notării rangului în cartea funciară sau, după caz, în Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare. Înscrierea sau, după caz, notarea se va dispune de către instanţă din oficiu.

În mod simetric, când cauţiunea nu mai este necesară, instanţa va ordona, din oficiu, radierea înscrierilor făcute în temeiul prezentului articol.

---

[1] Art. 888 NCC: „Înscrierea în cartea funciară se efectuează în baza înscrisului autentic notarial, a hotărârii judecătoreşti rămase definitivă, a certificatului de moştenitor sau în baza unui alt act emis de autorităţile administrative, în cazurile în care legea prevede aceasta".

[2] Cu privire la principiul efectului translativ sau constitutiv al înscrierilor de carte funciară în sistemul NCC, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, vol. II, *Noile cărţi funciare*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, pp. 774-776.

[3] Potrivit art. 890 alin. (1) NCC, dacă prin lege nu se prevede altfel, înscrierile în cartea funciară îşi vor produce efectele de la data înregistrării cererilor.

[4] Pentru analiza aplicării în timp a Noului Cod civil în materia publicităţii imobiliare, cu distincţia între formalităţile substanţiale – „cele de care depinde naşterea sau eficacitatea drepturilor" – şi „formalităţile procedurale propriu-zise necesare efectuării publicităţii dreptului, actului sau faptului juridic", a se vedea M. Nicolae, *Contribuţii la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013, nr. 215 (p. 527) şi nr. 228 (p. 539).

Art. 1.060. Aducerea unui garant

(1) La cererea debitorului cauțiunii, instanța poate încuviința, cu acordul expres al beneficiarului cauțiunii, ca în locul bunurilor arătate la art. 1.057-1.059 să fie adus un garant.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1), instanța va stabili, cu citarea părților, un termen la care garantul să fie înfățișat.

(3) Dacă garantul este încuviințat de instanță, el va da în fața acesteia ori prin înscris autentic, depus la dosarul cauzei, o declarație că este de acord să garanteze până la nivelul sumei stabilite de instanță.

Comentariu

1. În afara cauțiunii în numerar, în instrumente financiare și sub forma garanțiilor reale, legea permite aducerea unui garant personal (fideiusor). Este vorba, în fapt, de un fideiusor, care are rolul de a garanta – cu propriul patrimoniu – „până la nivelul sumei stabilite de instanță". Noul Cod civil reglementează în detaliu instituția fideiusiunii în art. 2.280-2.320.

2. Pentru ca instanța să se pronunțe asupra înlocuirii cauțiunii cu un garant, este necesar să existe solicitarea debitorului cauțiunii (ceea ce înseamnă că înlocuirea nu se poate dispune în lipsa acordului acestuia) și să existe acordul expres (nu într-o formă anume, dar constatat de instanță) al beneficiarului cauțiunii.

3. Sub aspect procedural, dacă o astfel de solicitare s-a formulat, instanța va stabili un termen la care trebuie să se înfățișeze persoana propusă ca garant. Citarea părților pentru acest termen este obligatorie. Mai mult, deși legea nu prevede expres, în vederea „înfățișării" trebuie citat și terțul garant, scop în care debitorul trebuie să indice datele de identificare ale acestuia.

4. Potrivit alin. (3) al textului comentat, aducerea garantului este supusă încuviințării instanței. Aceasta trebuie să verifice dacă sunt îndeplinite condițiile de drept substanțial pentru ca o persoană să devină fideiusor, stabilite la art. 2.285 NCC. Astfel, debitorul care este obligat să constituie o fideiusiune trebuie să aducă o persoană capabilă de a se obliga, care are și menține în România bunuri suficiente pentru a satisface creanța și care domiciliază în România. Prin urmare, instanța are a verifica, printre altele, dacă persoana propusă ca garant are și menține în România bunuri suficiente pentru a satisface creanța. Dacă vreuna dintre condițiile impuse de art. 2.285 NCC nu este îndeplinită, instanța nu poate încuviința înlocuirea cauțiunii cu acel garant. În situația în care creditorul însuși a cerut ca garant o anumită persoană, aceste cerințe nu se mai cer a fi verificate [art. 2.285 alin. (2) NCC].

5. Potrivit art. 2.282 NCC, fideiusiunea nu se prezumă, ea trebuie asumată în mod expres printr-un înscris, autentic sau sub semnătură privată, sub sancțiunea nulității absolute. În spiritul acestei reguli, dar cu exigențe sporite legate de forma în care se exprimă consimțământul, alin. (3) al art. 1.060 NCPC impune ca, în cazul în care instanța încuviințează – găsind îndeplinite condițiile generale și speciale – numirea garantului propus, acesta să își exprime acordul fie nemijlocit în fața instanței, fie printr-un înscris autentic. Asumarea expresă a obligației de garantare presupune un consimțământ exprimat în cunoștință de cauză (potrivit art. 1.204 NCC), în această materie interesând în mod special cunoașterea limitelor obligației de garantare (a se vedea art. 2.289 NCC). De aceea, și articolul supus analizei, în alin. (3), prevede expres cerința ca în declarație să fie menționat acordul de a garanta până

la nivelul sumei stabilite de instanță. Formularea textului, lipsită de precizări care să permită circumstanțieri, poate genera interpretări diferite cu privire la „suma stabilită de instanță" despre care este vorba. Având în vedere că garantul este adus „în locul" cauțiunii (iar nu pentru a garanta cauțiunea – ea însăși o garanție) și că rolul său este de a garanta – similar cauțiunii – primirea despăgubirilor ce s-ar stabili **ulterior** de către instanță, înțelegem[1] că despre această „sumă" (valoarea despăgubirii înseși) face vorbire alin. (3). În acest caz suntem în situația garantării unei datorii condiționale – pe care legea o permite [art. 2.288 alin. (3) NCC] –, iar întinderea obligației de garantare nu este cunoscută, ci doar determinabilă[2]. Pe de altă parte, nu este exclusă nici interpretarea – permisă de formularea textului – potrivit căreia alin. (3) are în vedere suma stabilită anterior cu titlu de cauțiune, ceea ar face ca întinderea obligației de garantare să fie nu doar determinabilă, ci determinată.

Art. 1.061. Indisponibilizarea cauțiunii

Când cauțiunea a fost depusă în numerar sau în instrumente financiare, ea nu poate fi urmărită de creditorii depunătorului decât în măsura în care urmează a-i fi restituită acestuia. De asemenea, cauțiunea nu va putea fi urmărită nici de creditorii depozitarului.

Comentariu

1. Indisponibilizarea cauțiunii prin sustragerea ei de la urmărirea altor creditori este cel mai important efect care dă eficacitate funcției de garanție pe care o îndeplinește cauțiunea și asigură utilizarea cauțiunii strict pentru scopul în care a fost încuviințată[3].

2. Indisponibilizarea are în vedere, în mod firesc, numai sumele de bani și instrumentele financiare. În cazul garanțiilor reale, urmărirea se face potrivit regulilor speciale, bunurile ipotecate nefiind, în principiu, scoase din circuitul civil, deoarece creditorul ipotecar le poate urmări în mâinile oricui ar trece[4].

Consemnarea cauțiunii se face, astfel cum prevede art. 1.057 alin. (1) NCPC, pe numele părții care o datorează și la dispoziția instanței sau, când e cazul, a executorului judecătoresc, astfel încât, în mod firesc, cauțiunea nu va putea fi urmărită de creditorii depozitarului (Trezorerie, CEC Bank - S.A. sau altă instituție de credit).

3. În ceea ce îi privește pe creditorii depunătorului, nici aceștia nu pot urmări, în principiu, suma depusă cu titlu de cauțiune, deoarece cauțiunea are afectațiune specială; numai în măsura în care cauțiunea urmează a-i fi restituită depunătorului, creditorii acestuia o vor putea urmări. Condițiile de restituire a cauțiunii sunt prevăzute de art. 1.064 NCPC.

---

[1] În sensul aceleiași interpretări, a se vedea I. Deleanu, *Comentarii*, vol. III, 2013, p. 729, nota de subsol nr. 2, par. 2: „Principala obligație a garantului este aceea de face, dacă va fi cazul, plata sumei necesare despăgubirii beneficiarului cauțiunii".

[2] Art. 396 alin. 3 C. pr. civ. prevedea – într-o formulă mult mai elocventă – că „din momentul acestei declarații, el [garantul – n.n., C.I.] va fi supus la toate consecințele ce aduce garanția sa", rezultând cu mai multă claritate că este vorba despre o garanție de sine stătătoare, care nu este limitată la valoarea stabilită cu titlu de cauțiune.

[3] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1346.

[4] A se vedea art. 2.345 alin. (1) NCC: „(1) Dreptul de ipotecă se menține asupra bunurilor grevate în orice mână ar trece".

Art. 1.062. Procedura de stabilire a cauțiunii

(1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, instanța va cita părțile în termen scurt, în camera de consiliu, și va stabili de urgență cauțiunea.

(2) Instanța se pronunță printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu hotărârea prin care s-a dispus asupra cauțiunii.

(3) Când există urgență, instanța va putea stabili cauțiunea și fără citarea părților. În acest caz, cauțiunea se va depune numai în numerar, într-un termen stabilit de instanță. Debitorului cauțiunii îi va fi comunicată încheierea prin care cauțiunea a fost stabilită, de la data acestei comunicări începând a curge termenul pentru plata cauțiunii.

(4) Nedepunerea cauțiunii în termenul prevăzut la alin. (3) atrage desființarea de drept a măsurilor în legătură cu care s-a dispus stabilirea cauțiunii.

Comentariu

1. Regulile de stabilire a cauțiunii sunt aplicabile dacă și numai în măsura în care în alte materii nu există reguli derogatorii față de care cele din prezentul titlu constituie reglementare cu caracter general.

Reglementarea cuprinde reguli specifice unei proceduri urgente, având în vedere că stabilirea cauțiunii reprezintă un incident de a cărui soluționare depinde pronunțarea instanței asupra unor măsuri asigurătorii ori provizorii solicitate de părți sau asupra unor măsuri în cadrul executării silite.

2. După solicitarea măsurii care atrage obligația de depunere a cauțiunii și dacă – atunci când legea lasă la aprecierea judecătorului necesitatea cauțiunii – instanța a decis depunerea unei cauțiuni, instanța va stabili un termen scurt, pentru care va cita părțile. Termenul trebuie să fie suficient de „scurt" încât să permită pronunțarea instanței și depunerea cauțiunii anterior termenului de judecată fixat pentru soluționarea cererii debitorului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea[1)].

Asupra cuantumului cauțiunii instanța se pronunță în camera de consiliu. Este o normă specială, care se aplică prioritar față de dispozițiile cu caracter general, inclusiv pentru perioada tranzitorie[2)] pentru care, prin Legea nr. 2/2012[3)] și prin O.U.G. nr. 62/2015[4)], s-a menținut ca regulă generală soluționarea procesului în ședință publică.

[1)] A. Constanda, în *Noul Cod de procedură civilă – comentariu pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 676 (comentariu la art. 1.061 NCPC).

[2)] Și anume până la data de 31 decembrie 2016.

[3)] Art. XII din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of nr. 89 din 12 februarie 2013: „(1) Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016.

(2) În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi și până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel".

[4)] Articolul unic al O.U.G. nr. 62/2015, publicată în M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015: „(1) Termenele prevăzute la art. XII alin. (1), art. XIII teza I, art. XVIII alin. (1) și art. XIX alin. (1) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 89 din 12 februarie 2013, cu modificările ulterioare, se prorogă până la data de 1 ianuarie 2017.

Instanța se pronunță prin încheiere, stabilind cuantumul cauțiunii, iar dacă s-a solicitat și au fost îndeplinite condițiile prevăzute de prezentul titlu, stabilește și forma în care se depune cauțiunea (instrumente financiare, garanții reale, personale).

3. De la caracterul anticipat al cauțiunii există și excepții, și anume situațiile în care „*există urgență*" în soluționarea cererilor formulate de părți, situație reglementată în alin. (3) și (4) ale textului comentat. Urgența poate rezulta din calificarea prin lege a unor proceduri ca urgente (sau care trebuie soluționate cu celeritate) sau poate fi rezultatul aprecierii instanței. În aceste situații, legea permite ca instanța să se pronunțe asupra măsurii solicitate chiar înainte de plata cauțiunii, măsura urmând să fie încuviințată de instanță (dacă sunt îndeplinite celelalte condiții) sub condiția plății cauțiunii ulterior, într-un termen determinat.

Totodată, și procedura de stabilire a cauțiunii prezintă unele particularități:

- stabilirea cauțiunii se face cu sau fără citarea părților; este posibilă deci soluționarea fără citarea părților;
- dacă instanța a decis să nu citeze părțile, cauțiunea nu se poate depune decât în numerar, soluție firească, deoarece, într-o asemenea ipoteză, nu se poate obține acordul beneficiarului cauțiunii pentru depunerea acesteia într-o altă formă;
- odată cu stabilirea cuantumului cauțiunii și, dacă este cazul (când părțile au fost citate și există acordul beneficiarului), a formei sub care va fi depusă, instanța va stabili și termenul până la care trebuie depusă cauțiunea;
- încheierea, cuprinzând elementele descrise în art. 1.062 NCPC, se comunică celui ce datorează cauțiunea. De la data comunicării începe să curgă termenul de plată stabilit de instanță;
- termenul stabilit de instanță pentru depunerea cauțiunii este un termen de decădere;
- nedepunerea cauțiunii în acest termen atrage, potrivit alin. (4) al textului comentat, desființarea de drept a măsurilor în legătură cu care s-a dispus stabilirea cauțiunii, dacă astfel de măsuri s-au putut lua înainte de depunerea cauțiunii.

În situațiile în care legea nu permite luarea măsurii înainte de depunerea cauțiunii, nedepunerea cauțiunii în termenul stabilit atrage respingerea cererii.

Art. 1.063. Înlocuirea cauțiunii în numerar

Cel care a depus cauțiunea în numerar va putea cere ulterior ca, în condițiile stabilite de prezentul titlu, suma în numerar să fie înlocuită cu alte bunuri ori prin aducerea unui garant. În acest caz, dispozițiile art. 1.062 alin. (1) și (2) rămân aplicabile.

Comentariu

1. Înlocuirea cauțiunii care a fost depusă în numerar se poate face la cererea deponentului. Înlocuirea se poate face prin aducerea, în locul numerarului, a celorlalte mijloace de garantare: instrumente financiare, garanții reale sau un garant.

(2) Dispozițiile art. XII alin. (2), art. XIV-XVII, art. XVIII alin. (2) și art. XIX alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, se aplică și proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016 și până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv".

2. Înlocuirea cauțiunii este permisă deponentului în scopul disponibilizării lichidităților bănești.

3. Pentru a putea înlocui numerarul, trebuie îndeplinite condițiile speciale pentru fiecare dintre modalitățile de garantare permise, prevăzute în prezentul titlu. Fără îndoială, înlocuirea este condiționată în toate cazurile de acordul beneficiarului cauțiunii, iar în cazul garanției personale, de acordul celui propus drept garant.

4. Cererea de înlocuire se soluționează cu citarea părților, în termen scurt, în camera de consiliu. Instanța se pronunță prin încheiere, care este supusă căilor de atac odată cu hotărârea prin care s-a dispus asupra cauțiunii.

5. Dacă se admite înlocuirea în principiu, prin aceeași încheiere se dispune și restituirea numerarului. Totuși, credem că instanța nu poate dispune restituirea dacă nu există certitudinea că debitorul va depune efectiv cauțiunea în noua modalitate încuviințată[1]. În asemenea cazuri[2], restituirea sumei de bani nu se poate dispune odată cu încuviințarea înlocuirii, ci trebuie dispusă ulterior, iar eliberarea sumelor de bani consemnate cu titlu de cauțiune se poate solicita în condițiile art. 539 NCPC, din materia procedurii necontencioase, care permite soluționarea printr-o încheiere executorie.

Față de necesitățile de ordin practic pentru care deponentului i s-a recunoscut posibilitatea înlocuirii cauțiunii în numerar cu alte forme de garantare, apreciem că, în aceste situații, restituirea sumei nu este supusă exigențelor art. 1.064 NCPC, procedură care presupune termene uneori semnificative, ceea ce nu este de natură să sprijine interesul deponentului cauțiunii de deblocare a lichidităților și, în final, alterează chiar atingerea scopului urmărit prin acest articol. Pe de altă parte, o astfel de cerere de restituire ar trebui să aibă, în principiu, un caracter necontencios, dat fiind că înlocuirea cauțiunii în numerar cu oricare dintre celelalte forme nu se poate face decât cu acordul beneficiarului. De aceea, poate nu ar fi fost lipsită de interes tratarea, ca ipoteză distinctă, a situației în care restituirea sumei de bani este urmarea înlocuirii cauțiunii în numerar cu o altă formă, situație în care restituirea s-ar putea dispune într-o procedură mai rapidă. De altfel, în ipoteza pe care o avem în vedere, toate precauțiile legiuitorului, exprimate în procedura reglementată în art. 1.064 NCPC, nu și-ar mai avea rostul, beneficiarul cauțiunii având oricum asigurată, în una dintre celelalte forme prevăzute de art. 1.058-1.060 NCPC, realizarea creanței sale viitoare.

---

[1] A. Constanda, *op. cit.*, p. 677.

[2] Spre exemplu, în situația în care se urmărește înlocuirea sumei de bani cu o ipotecă, instanța va putea dispune restituirea numerarului prin aceeași încheiere prin care a încuviințat înlocuirea, dat fiind că tot ea va dispune din oficiu și intabularea dreptului de ipotecă. În schimb, în cazul înlocuirii cu instrumentele financiare permise de art. 1.058 NCPC sau cu un fideiusor, unde caracterul efectiv al garanției depinde de faptul personal al debitorului (depunerea instrumentului de plată) sau al garantului [formularea art. 1.060 alin. (3) NCPC pare să permită depunerea înscrisului autentic de către fideiusor chiar și ulterior încuviințării instanței], restituirea garanției nu poate fi dispusă prin aceeași încheiere prin care s-a încuviințat înlocuirea, ci numai după ce debitorul cauțiunii face dovada depunerii efective a instrumentului de garantare.

Art. 1.064. Restituirea cauțiunii

(1) Cauțiunea depusă se va restitui, la cerere, după soluționarea prin hotărâre definitivă a procesului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea, respectiv după încetarea efectelor măsurii pentru care aceasta s-a depus.

(2) Cauțiunea se restituie celui care a depus-o în măsura în care asupra acesteia cel îndreptățit nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite până la împlinirea unui termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii sau, după caz, de la data încetării efectelor măsurii, prevăzute la alin. (1). Cu toate acestea, cauțiunea se restituie de îndată dacă partea interesată declară în mod expres că nu urmărește obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviințarea măsurii pentru care aceasta s-a depus.

(3) Instanța se pronunță asupra cererii de restituire a cauțiunii cu citarea părților, printr-o încheiere supusă numai recursului la instanța ierarhic superioară. Recursul este suspensiv de executare. Încheierea pronunțată de una dintre secțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție este definitivă.

(4) Dacă cererea pentru care s-a depus cauțiunea a fost respinsă, instanța va dispune din oficiu și restituirea cauțiunii.

Comentariu

1. Cauțiunea se restituie atunci când nu mai poate servi scopului pentru care a fost depusă: acela de a asigura despăgubirea părții care a suferit o daună ca urmare a unor măsuri, dispuse de instanță sau luate de executor, la cererea părții adverse.

2. Prima dintre ipoteze este aceea în care cererea pentru care s-a depus cauțiunea *a fost respinsă*, deci măsura ce ar fi putut cauza prejudicii nu există. Neexistând prejudiciu, nu se va naște nici vreun drept la despăgubire care să fie garantat prin cauțiune. Prin urmare, este firească deblocarea sumei, a activelor financiare sau degrevarea bunurilor ori a garantului. În această ipoteză, reglementată în alin. (4) al art. 1.064 NCPC, instanța va dispune din oficiu restituirea cauțiunii. Deși legea nu prevede expres, formularea textului permite și chiar sugerează că restituirea cauțiunii se dispune prin aceeași hotărâre prin care instanța a soluționat cererea pentru care s-a depus cauțiunea [prin „va dispune (...) *și* restituirea" se înțelege „alături de" soluția de respingere].

3. Cea de-a doua ipoteză, reglementată în alin. (1)-(3) ale textului comentat, este aceea în care cererea pentru care s-a depus cauțiunea *a fost admisă*, deci măsura cu potențial de prejudiciere a celeilalte părți a fost luată. Restituirea cauțiunii este condiționată de atitudinea părții în beneficiul căreia s-a depus cauțiunea, în sensul de a-și manifesta, tacit sau expres, dezinteresul pentru urmărirea cauțiunii în vederea despăgubirii. Astfel:

1) dacă, după soluționarea definitivă a procesului în legătură cu care s-a stabilit cauțiunea sau după ce efectele măsurii au încetat, cel îndreptățit nu formulează, în termen de 30 de zile, cerere pentru plata despăgubirii, cauțiunea se restituie celui care a depus-o. Trecerea termenului de 30 de zile – un termen rezonabil pentru formularea unei asemenea cereri – fără ca cel care ar avea dreptul să ceară despăgubiri să o formuleze constituie un refuz tacit de a uza de beneficiul oferit de cauțiune, justificând restituirea acesteia. O cerere de restituire a cauțiunii formulată înainte de expirarea termenului de 30 de zile este prematură. Totodată, dacă în acest termen a fost introdusă o cerere de despăgubire, cererea de restituire va fi

respinsă. Neformularea unei cereri de despăgubire în termenul de 30 zile duce la pierderea beneficiului oferit de cauţiune, dar nu stinge dreptul beneficiarului de a primi despăgubiri. Prin urmare, dacă o cererea de despăgubire a fost introdusă, însă după expirarea termenului de 30 de zile, depunătorului i se va elibera cauţiunea;

2) de asemenea (şi cu atât mai mult), este justificată restituirea în cazul în care partea interesată declară *în mod expres* că nu urmăreşte obligarea celui care a depus-o la despăgubiri; în acest caz, restituirea se dispune de îndată – dar după momentele precizate în alin. (1) – fără a mai fi necesară trecerea termenului de 30 de zile. Soluţia este firească, având în vedere că acest termen reprezintă răgazul acordat părţii interesate tocmai pentru a-şi preciza poziţia cu privire la despăgubiri.

4. Pentru cele două situaţii delimitate în alin. (2) al textului comentat, **aspectele procedurale** comune sunt tratate în alin. (1) şi (3), astfel:

- restituirea cauţiunii se face la cererea celui care a depus-o;

- cererea trebuie formulată numai după ce procesul în legătură cu care s-a stabilit cauţiunea a fost soluţionat definitiv (spre exemplu, procesul în care, la cererea creditorului, fusese încuviinţată executarea provizorie potrivit art. 449 NCPC a fost soluţionat definitiv) sau după ce efectele măsurii pentru care s-a depus cauţiunea au încetat (spre exemplu, după ce măsura suspendării judecării procesului dispusă potrivit art. 143 NCPC sau a suspendării executării silite în condiţiile art. 719 NCPC a încetat). După oricare dintre cele două momente este necesară cunoaşterea intenţiei certe a beneficiarului cauţiunii, ceea ce presupune fie trecerea unui termen de 30 de zile în care acesta să nu fi formulat cerere de despăgubire, fie declaraţia expresă a acestuia că nu urmăreşte obligarea celui care a depus-o la despăgubiri;

- cererea trebuie însoţită de înscrisuri doveditoare ale îndeplinirii condiţiilor prevăzute de alin. (2) al art. 1.064 NCPC. Dacă în cadrul soluţionării cererii de restituire beneficiarul cauţiunii nu face dovada că a formulat, în termenul de 30 zile, cerere pentru acordarea despăgubirilor, cererea de restituire a cauţiunii se admite, fără a se discuta motivele pentru care cererea în despăgubiri nu a fost formulată. Termenul de 30 de zile este un termen de decădere pentru beneficiarul cauţiunii, dar aplicabilitatea sa este limitată la procedura pentru restituirea cauţiunii; nimic nu îl împiedică pe cel prejudiciat prin măsura dispusă să solicite despăgubiri în termenul de prescripţie prevăzut de lege, fără însă a mai beneficia de garantarea prin cauţiune a realizării creanţei;

- în lipsa unor dispoziţii lămuritoare, în doctrină s-au exprimat opinii diferite cu privire la **competenţa** de soluţionare a cererii de restituire. Dacă opinia privind caracterul de sine stătător al cererii nu pare să fie contestată[1)], în ceea ce priveşte competenţa materială de soluţionare, unii autori au considerat că aceste cereri sunt supuse criteriului valoric de soluţionare, potrivit regulilor generale în materie contencioasă[2)], şi că nu pot fi adresate instanţei care a stabilit cauţiunea[3)]; alţi autori au considerat, dimpotrivă, că instanţa care a

---

[1)] Cl.C. Dinu, *Proceduri speciale*, p. 287; A. Constanda, *op. cit.*, p. 678, în comentariul la art. 1.063 NCPC.

[2)] I. Leş, *Comentariu*, 2013, comentariu la art. 1.063 NCPC, p. 1349. Se apreciază că „cererea de restituire declanşează un adevărat litigiu între cele două părţi", fără a se concluziona însă explicit că se aplică regulile de competenţă în materie contencioasă.

[3)] A. Constanda, *op. cit.*, p. 678, în comentariul la art. 1.063 NCPC.

stabilit cauţiunea este competentă să dispună şi restituirea[1]. În opinia noastră, soluţia nu poate ignora faptul că legiuitorul a destinat, ca element de noutate[2] în cadrul procedurii necontencioase, un articol distinct – art. 539 NCPC –, „special", pentru cererile de eliberare a sumelor de bani, a altor valori, titluri sau bunuri „aflate în depozitul altuia (...) în legătură cu un proces", text în a cărui ipoteză se încadrează, cel puţin în unele situaţii, şi cererea de restituire a cauţiunii[3]. Potrivit alin. (1) al art. 539 NCPC, cererea se introduce de persoana îndreptăţită *la instanţa care a dispus acea măsură*. Credem că există temeiuri care să justifice convingerea că în intenţia legiuitorului s-a aflat reglementarea, în cadrul art. 539 NCPC, inclusiv a cererii de restituire a cauţiunii, cel puţin pentru ipoteza în care există declaraţia expresă a părţii beneficiare în sensul că „nu urmăreşte obligarea celui care a depus-o la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin încuviinţarea măsurii pentru care aceasta s-a depus". Într-o asemenea ipoteză, care prefigurează cu destulă evidenţă o cerere necontencioasă, procedura specială concepută în art. 539 NCPC („amendată" cu derogările prevăzute de art. 1.064 NCPC) răspunde pe deplin exigenţelor de celeritate pe care le impune întreaga reglementare privind cauţiunea; competenţa aceleiaşi instanţe care a dispus măsura şi la care se află dosarul cauzei este firească şi de natură să reducă timpul necesar soluţionării cererii de restituire, care se bazează pe elemente aflate în dosarul în care cauţiunea a şi fost dispusă. În consecinţă, credem că cererea de restituire ar trebui abordată de la început ca o cerere necontencioasă[4] şi, numai în cazul în care prin obiecţiile ridicate de părţi cererea ar dobândi caracter litigios, ar urma să se procedeze potrivit art. 531 NCPC şi să se sesizeze instanţa competentă potrivit regulilor din materia contencioasă;

- asupra cererii de restituire instanţa se pronunţă întotdeauna cu citarea părţilor, inclusiv – înţelegem din succesiunea şi redactarea alin. (2) şi (3) – în cazul în care are a se pronunţa „de îndată", potrivit tezei a doua a alin. (2) al textului comentat;

- fiind o cerere, în principiu, cu caracter necontencios, regulile generale din această materie (art. 527-537 NCPC) vor completa regulile speciale, astfel încât soluţionarea cererii se va face în camera de consiliu, potrivit art. 532 NCPC. În cazul în care procedura devine contencioasă, regulile speciale din prezentul titlu se completează cu cele din materia contencioasă, ceea ce va presupune că soluţionarea cauzei se face, în perioada tranzitorie 15 februarie 2013-31 decembrie 2016, în şedinţă publică[5], iar începând cu data de 1 ianuarie 2017, în camera de consiliu, potrivit art. 240 NCPC;

- potrivit art. 633 pct. 2 NCPC, încheierea este executorie. Încheierea instanţei nu este supusă apelului, dar poate fi atacată cu recurs. În situaţia în care încheierea cu privire la

---

[1] G.C. Frenţiu, D.-L. Băldean, *Noul Cod*, p. 1476.

[2] Avem în vedere că vechiul Cod de procedură civilă reglementa în cadrul procedurii necontencioase (art. 332) doar situaţia titlurilor sau valorilor aflate în depozitul instanţei – situaţie prevăzută şi *de lege lata* în cadrul „Dispoziţiilor generale" ale Cărţii a III-a, în art. 528 alin. (1) NCPC –, iar nu şi a celor aflate în depozitul unui terţ.

[3] În sensul calificării ca necontencioasă a cererii de restituire a cauţiunii, a se vedea, spre exemplu, ÎCCJ, s. com., dec. nr. 4170 din 30 noiembrie 2010, nepublicată.

[4] În sensul calificării ca o cerere necontencioasă, a se vedea I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat*, p. 733, nota de subsol nr. 1.

[5] Potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013 şi articolului unic al O.U.G. nr. 62/2015.

cererea de restituire este pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie (de o secţie a acesteia), este definitivă;

- recursul împotriva încheierii este de competenţa instanţei imediat superioare [regulă specială, constituind unul dintre cazurile „anume prevăzute de lege", în sensul art. 483 alin. (4) NCPC];

- recursul împotriva încheierii suspendă de drept executarea.

5. Dispoziţiile din prezentul titlu sunt aplicabile în măsura în care în alte domenii speciale nu există reguli privitoare la cauţiune care să deroge de la Codul de procedură civilă. Noul Cod civil reglementează, spre exemplu, în art. 255 NCC, luarea măsurilor provizorii pentru apărarea **drepturilor nepatrimoniale**. Astfel, persoana care consideră că drepturile sale nepatrimoniale fac obiectul unei acţiuni ilicite, actuale sau iminente, care riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanţei judecătoreşti luarea unor măsuri provizorii (interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie; luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor). Potrivit alin. (5) al art. 255 NCC, dacă măsurile luate sunt de natură să producă un prejudiciu părţii adverse, instanţa îl poate obliga pe reclamant să dea o cauţiune în cuantumul fixat de aceasta. Eliberarea cauţiunii se face la cererea reclamantului, prin hotărâre dată cu citarea părţilor. Cererea se judecă potrivit dispoziţiilor privitoare la ordonanţa preşedinţială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care pârâtul se opune la eliberarea cauţiunii, instanţa va fixa un termen în vederea introducerii acţiunii de fond, care nu poate fi mai lung de 30 de zile de la data pronunţării hotărârii, sub sancţiunea încetării de drept a măsurii de indisponibilizare a sumei depuse cu titlu de cauţiune.

Trimiterea legii la procedura ordonanţei preşedinţiale face ca, în materia apărării drepturilor nepatrimoniale, restituirea cauţiunii să se facă după reguli diferite de cele din Titlul XIV al prezentului cod, neadaptate specificului problemei de fond. În cazul în care este necesar, completarea regulilor se va face potrivit normelor din materia contencioasă (care reprezintă „dreptul comun"), iar nu potrivit regulilor din materia cauţiunii, deoarece procedura ordonanţei preşedinţiale şi procedura cauţiunii sunt, ambele, proceduri speciale care se completează cu regulile generale, fără a putea „împrumuta" reguli una de la alta.

6. Problema restituirii cauţiunii implică şi o reflecţie asupra problemei **prescriptibilităţii** cererii de restituire. Anterior intrării în vigoare a Noului Cod civil şi sub incidenţa Decretului nr. 167/1958 privitor la prescripţia extinctivă, prin decizia nr. 4314/2010 a Secţiei comerciale, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a decis că cererea de restituire a cauţiunii nu este supusă prescripţiei de 3 ani, soluţie întemeiată pe dispoziţiile alin. (3) al art. 23 din decretul menţionat, potrivit cărora prevederile privind prescriptibilitatea într-un termen de 3 ani „nu sunt aplicabile sumelor constituite drept garanţie pe baza normelor legale sau a clauzelor contractuale". Or, în prezent, Codul civil nu mai conţine nicio normă expresă care să se refere la prescripţia cererii în restituirea sumelor depuse drept garanţie. În acest context, se pune întrebarea dacă o astfel de cerere va fi supusă prescripţiei – şi, în caz afirmativ, care ar fi termenul de prescripţie – sau este imprescriptibilă. În opinia noastră, cererea de restituire a sumei depuse drept cauţiune trebuie calificată ca o acţiune în revendicare mobiliară şi, prin urmare, imprescriptibilă, potrivit art. 563 alin. (2) NCC.

Decizii ale Curții Constituționale

Instituirea unei cauțiuni, precum și condițiile în care aceasta se restituie reflectă preocuparea legiuitorului de a restrânge posibilitatea exercitării cu rea-credință a dreptului de a cere suspendarea executării silite.

Faptul că partea care a consemnat cauțiunea trebuie să aștepte soluționarea irevocabilă a fondului cauzei, precum și trecerea unui interval de timp în care cel îndreptățit în cauză să nu formuleze cerere pentru plata despăgubirii cuvenite nu reprezintă altceva decât o garantare a drepturilor părților din proces. Astfel, o parte are posibilitatea de a cere suspendarea executării silite, iar cealaltă parte are posibilitatea de a analiza, în intervalul de timp stabilit de legiuitor, care sunt eventualele daune suferite în urma exercitării cu rea-credință de către adversarul procesual a dreptului de a cere suspendarea executării silite.

Reglementarea reflectă preocuparea legiuitorului de a asigura părților un proces echitabil, în sensul art. 21 alin. (3) din Constituție și al art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În aceste condiții, Curtea nu poate reține încălcarea dispozițiilor Legii fundamentale, ale art. 44 și nici ale art. 53, având în vedere că nu s-a constatat încălcarea vreunui drept *(Decizia Curții Constituționale nr. 1613 din 20 decembrie 2011, publicată în M. Of. nr. 148 din 6 martie 2012)*.

Jurisprudență

1. Potrivit art. 723[1] C. pr. civ., cauțiunea se eliberează celui care a depus-o, în măsura în care asupra acesteia cel îndreptățit în cauză nu a formulat cerere pentru plata despăgubirii cuvenite, până la împlinirea termenului de 30 zile de la data la care, prin hotărâre irevocabilă, s-a soluționat fondul cauzei.

Din interpretarea acelui text de lege rezultă că, pentru formularea cererii de restituire a cauțiunii, trebuie îndeplinite, în prealabil, două condiții, respectiv: hotărârea de fond să fie irevocabilă, pe de o parte, iar, pe de altă parte, partea interesată, în speță creditorul, să nu fi formulat cerere pentru plata de despăgubiri din suma achitată cu titlu de cauțiune.

În mod corect a reținut instanța de apel că, în speță, nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 723[1] alin. 3 C. pr. civ., deoarece hotărârea instanței de fond nu este irevocabilă (petenta declarând recurs împotriva deciziei de apel) și creditoarea a formulat cerere pentru plata despăgubirilor cauzate prin întârzierea executării, din sumele plătite cu titlu de cauțiune, acțiune ce formează obiectul dosarului nr. 4608/2007 *(ÎCCJ, dec. com. nr. 2865 din 28 septembrie 2007, disponibilă pe www.scj.ro)*.

2. Chestiunea de drept supusă controlului judiciar prin prezentul recurs vizează stabilirea instanței competente material și teritorial să soluționeze acțiunea în despăgubiri din valoarea cauțiunii, promovată de persoana îndreptățită și întemeiată în drept pe dispozițiile art. 723 C. pr. civ. coroborate cu cele din art. 723[1] alin. 3 C. pr. civ.

Deși aserțiunile recurentelor cu privire la scopul și funcțiile cauțiunii, astfel cum este reglementată în art. 723[1] C. pr. civ., de garanție pentru creditor în ceea ce privește eventualele daune suferite ca urmare a întârzierii executării silite și, totodată, de prevenire sau limitare a abuzurilor debitorilor rău-platnici, sunt corecte, concluzia pe care încearcă să o acrediteze în expunerea raționamentului juridic în sensul că instanța învestită cu soluționarea cererii de restituire a cauțiunii este competentă să soluționeze și acțiunea în despăgubiri din cuantumul cauțiunii este vădit greșită, neavând niciun fundament în dispozițiile legale pertinente în această materie.

Art. 723 C. pr. civ. sancţionează exerciţiul abuziv al drepturilor procedurale, instituind răspunderea părţii pentru pagubele astfel pricinuite, în condiţiile în care exercitarea unei acţiuni a depăşit limitele bunei-credinţe şi ale satisfacerii unui interes legitim şi serios, intrând pe tărâmul abuzului de drept.

Ipoteza reglementată prin art. 723 C. pr. civ. este o aplicare a principiului general consacrat în art. 998 şi art. 999 C. civ., potrivit căruia oricine cauzează prin faptul său altuia un prejudiciu este obligat a-l repara, cu menţiunea că răspunderea civilă antrenată de aplicarea dispoziţiile art. 723 C. pr. civ. impune cerinţa dovedirii abuzului de drept procesual.

Prin urmare, acţiunea în despăgubiri pentru repararea pagubelor pricinuite prin exercitarea cu rea-credinţă sau din greşeală gravă a unei cereri de suspendare a executării silite este o acţiune patrimonială având un obiect evaluabil în bani, competenţa de soluţionare în prima instanţă a unei astfel de cereri fiind supusă dispoziţiilor generale cuprinse în Cartea I, Titlul I, „Competenţa după materie", şi Titlul II, „Competenţa teritorială", din Codul de procedură civilă.

Asimilarea cu care recurentele operează în expunerea raţionamentului juridic, între instanţa competentă să dispună restituirea cauţiunii şi instanţa competentă să soluţioneze cererea de despăgubiri din valoarea cauţiunii formulată de persoana îndreptăţită, este lipsită de temei legal, deoarece nicio dispoziţie din cuprinsul art. 723[1] C. pr. civ. nu justifică o astfel de concluzie, distinct de faptul că în materie de competenţă a instanţelor judecătoreşti funcţionează principiul legalităţii, competenţa fiind determinată prin lege, iar în materie de competenţă materială sau de atribuţiune normele care o reglementează au un caracter imperativ.

Competenţa în materia eliberării cauţiunii este statuată în art. 332 C. pr. civ., cu referire la art. 723[1] C. pr. civ., şi implică, într-adevăr, numai verificări formale sub aspectul îndeplinirii condiţiilor prescrise de textul de lege, cererea având un caracter necontencios.

Cererea în despăgubire din valoarea cauţiunii este o cerere contencioasă, care presupune examinarea elementelor răspunderii civile delictuale sub aspectul exerciţiului abuziv al acţiunii, al prejudiciului produs şi al legăturii de cauzalitate dintre paguba pricinuită şi conduita procesuală a părţii, competenţa de soluţionare a unei astfel de acţiuni patrimoniale fiind reglementată de dispoziţiile generale cuprinse în Cartea I a Codului de procedură civilă *(ÎCCJ, s. com., dec. com. nr. 4170 din 30 noiembrie 2010, nepublicată)*.

3. Instanţa de apel a reţinut în mod nelegal incidenţa dispoziţiilor art. 23 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripţia extinctivă cu trimitere la alin. (1) şi (2). Instanţa a ignorat alin. (3) din textul de lege menţionat, care prevede că dispoziţiile alineatelor precedente nu sunt aplicabile sumelor constituite drept garanţie pe baza normelor legale sau a clauzelor contractuale.

Cauţiunea reprezintă suma de bani ce trebuie depusă de una dintre părţile procesului cu titlu de garanţie, pentru a acoperi eventualele pagube ce ar rezulta din luarea unor măsuri, la cererea sa, împotriva celeilalte părţi.

Ca atare, faţă de natura sa juridică de garanţie legală, cauţiunea depusă în baza normelor legale este exceptată, potrivit alin. (3) al art. 23 din Decretul nr. 167/1958, de la termenul de prescripţie de trei ani, astfel că instanţa a soluţionat greşit cauza pe excepţia prescripţiei.

A reţine prescriptibilitatea cererii ar însemna că deponentul proprietar ar rămâne lipsit pentru totdeauna de suma constituită drept garanţie, soluţie inadmisibilă, lipsită de orice raţiune.

Soluţionând greşit cauza pe excepţie, şi nu pe fond, Înalta Curte, în temeiul prevederilor art. 312 C. pr. civ., a admis recursul declarat de SC C. România SRL, a casat încheierea recurată şi a trimis cauza la aceeaşi instanţă pentru rejudecarea cererii pe fond *(ÎCCJ, s. com., dec. com. nr. 4314 din 9 decembrie 2010, disponibilă pe http://www.scj.ro/SE%20rezumate%202010/hot%204314_9dec2010.htm)*.

Cartea a VII-a
Procesul civil internațional

Comentariu general

1. Adoptarea Noului Cod civil şi a Noului Cod de procedură civilă a determinat o scindare a reglementării naţionale în materia dreptului internaţional privat. Criteriul obiectului de reglementare – raportul de drept privat cu element de extraneitate –, utilizat în trecut de Legea Lege nr. 105/1992[1)], este în prezent înlocuit de un criteriu funcţional, care a justificat separarea normelor juridice consacrate determinării legii aplicabile raporturilor de drept substanţial de acelea menite a reglementa raporturile de drept procesual. Cele dintâi au fost incluse în Cartea a VII-a, „Dispoziţii de drept internaţional privat", a Noului Cod civil (art. 2.557-2.663), în vreme ce ultimele fac obiectul Cărţii a VII-a, „Procesul civil internaţional", a Noului Cod de procedură civilă (art. 1.065-1.133).

2. Normele juridice cuprinse în Cartea a VII-a configurează un set autonom de reguli procedurale, derogatorii în raport cu restul NCPC, a căror aplicare este atrasă de existenţa unui element de extraneitate la nivelul raportului juridic litigios.

3. Sub aspectul conţinutului său, Cartea a VII-a a NCPC preia dispoziţiile art. 148-181 din Legea nr. 105/1992, pe care le completează şi le adaptează ţinând cont de realităţile ulterioare adoptării acestui act normativ:

- aderarea României la o serie de convenţii internaţionale adoptate sub egida Conferinţei de la Haga de drept internaţional privat[2)];
- aplicarea în România a dreptului Uniunii Europene ca urmare a dobândirii de către ţara noastră a statutului de stat membru al acesteia.

4. Dintre elementele de noutate aduse de actuala reglementare, pot fi semnalate:

- *consacrarea unor instituţii juridice* neacceptate în trecut de Legea nr. 105/1992, precum litispendenţa sau conexitatea internaţională;
- *revizuirea şi resistematizarea unor dispoziţii preluate din Legea nr. 105/1992*, precum: cele referitoare la cazurile de competenţă exclusivă a instanţelor române (fiind instituită clasificarea în competenţe personale exclusive şi competenţe exclusive în materia unor acţiuni patrimoniale, precum şi o extindere a acestei ultime categorii prin raportare la cazurile de competenţă exclusivă cuprinse în vechea reglementare), cele referitoare la motivele de refuz al recunoaşterii hotărârilor judecătoreşti străine (fiind stabilite unele criterii

---

[1)] Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internaţional privat, publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992, abrogată prin Legea nr. 76/2012, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

[2)] Potrivit art. 1 din Statutul Conferinţei de la Haga de drept internaţional privat, acceptat de România prin Legea nr. 25/1991 (publicată în M. Of. nr. 54 din 19 martie 1991), conferinţa are ca scop să acţioneze pentru unificarea progresivă a regulilor de drept internaţional privat. Pentru detalii referitoare la acest organism internaţional, a se accesa *http://www.hcch.net*.

de delimitare a ordinii publice de drept internațional privat ca impediment la recunoașterea hotărârilor judecătorești străine și calificate anumite împrejurări ca reprezentând asemenea impedimente) etc.;

- *instituirea unor reguli referitoare la efectele hotărârilor arbitrale străine distincte de acelea referitoare la efectele hotărârilor judecătorești străine*, spre deosebire de vechea reglementare care conținea o simplă normă de trimitere la regimul juridic al acestora din urmă. Noua reglementare asigură concordanța condițiilor consacrate la nivel național pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine cu acelea stabilite prin convențiile internaționale la care România este parte.

Bibliografie

C.P. Buglea, *Dreptul internațional privat român – din perspectiva reglementărilor europene aplicabile în domeniu și a noului Cod civil român*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; O. Căpățînă, *Efectele hotărârilor judecătorești străine în România*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1971; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2007; D. Lupașcu, D. Ungureanu, *Drept internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, Fl.G. Păncescu, *Drept procesual civil internațional*, Ed. Hamangiu, București, 2014; D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013; Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 adnotat cu explicații și jurisprudența CJUE*, Ed. Hamangiu, București, 2015 [citat în continuare: „Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*"]; Ș.-Al. Stănescu, *Drept internațional privat. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2008 (citat în continuare: „Ș.-Al. Stănescu, *Practică judiciară*"); E. Ungureanu, *Recunoașterea hotărârilor străine în România*, Ed. Nöel, Iași, 1995; S. Zilberstein, *Procesul civil internațional: normele de procedură din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat*, Ed. Lumina Lex, București, 2001.

Art. 1.065. Domeniul de aplicare

Dispozițiile prezentei cărți se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel.

Comentariu

1. În prezent, normele juridice cuprinse în Cartea a VII-a din NCPC constituie **dreptul comun** aplicabil procesului civil internațional. Astfel cum rezultă din prevederile art. 1.065 NCPC, pentru ca prevederile Cărții a VII-a să devină aplicabile, este necesară întrunirea cumulativă a două condiții: a) să fie vorba despre un proces de drept privat cu element de extraneitate; și b) să nu fie incidente dispoziții legale speciale, condiții pe care le analizăm în continuare.

2. Creație doctrinară[1], **conceptul de „proces civil internațional"** a fost consacrat la nivel normativ de actualul Cod de procedură civilă.

[1] S. Zilberstein, *Procesul civil internațional: normele de procedură din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat*, Ed. Lumina Lex, București, 1994 (ed. 1), respectiv 2001 (ed. a 2-a).

În accepțiunea Cărții a VII-a a Noului Cod de procedură civilă, astfel cum rezultă din coroborarea denumirii sale cu prevederile art. 1.065 NCPC, procesul civil internațional reprezintă procesul de drept privat cu element de extraneitate. În această definiție, *genus proximus* al procesului civil internațional îl reprezintă procesul de drept privat sau, altfel spus, procesul civil în sens larg. Ceea ce particularizează procesul civil internațional, delimitându-l de procesul civil (intern), este prezența, la nivelul raportului juridic litigios, a unui element de extraneitate (*diferentia specifica*). Astfel cum a reținut literatura de specialitate, elementul de extraneitate reprezintă acea parte a raportului juridic aflată în străinătate sau sub incidența unei legi străine; el nu constituie un element de structură distinct al raportului juridic, alături de subiecte, conținut și obiect, ci poate apărea la nivelul oricăruia dintre acestea[1].

Caracterul internațional al procesului civil rezultă, așadar, din prezența, la nivelul raportului juridic dedus judecății, a elementului de extraneitate, iar nu din caracterul internațional al instanței sesizate. În consecință, procesul civil internațional este de competența unei instanțe naționale (în cazul de față, a instanței române).

3. Reglementând raporturi de drept procesual civil cu element de extraneitate, normele juridice aplicabile procesului civil internațional se plasează la interferența dintre dreptul procesual civil și dreptul internațional privat. Această particularitate a determinat ca uneori literatura de specialitate să califice instituțiile juridice reunite convențional sub sintagma „procesul civil internațional" drept o ramură autonomă de drept denumită drept procesual civil internațional[2]. Dincolo de particularitatea menționată și în acord cu marea majoritate a literaturii de specialitate, apreciem că normele juridice avute în vedere aparțin dreptului internațional privat[3].

În funcție de obiectul lor de reglementare, **normele juridice aplicabile procesului civil internațional sunt susceptibile de a fi clasificate** astfel:

a) *norme juridice referitoare la determinarea competenței internaționale a instanțelor române* (respectiv a competenței jurisdicționale de drept internațional privat, în terminologia utilizată de literatura de specialitate anterioară Noului Cod de procedură civilă[4]). Aceste norme soluționează conflictul de jurisdicții (instituție specifică dreptului internațional privat), stabilind, în bloc, dacă instanțele unui stat (în cazul de față, instanțele române) sunt competente să soluționeze un litigiu de drept privat cu element de extraneitate. Normele juridice menționate sunt cuprinse în art. 1.066-1.082 NCPC;

---

[1] D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 1; C.P. Buglea, *Dreptul internațional privat român – din perspectiva reglementărilor europene aplicabile în domeniu și a noului Cod civil român*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 7; D. Lupașcu, D. Ungureanu, *Drept internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 13; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 21.

[2] Fl.G. Păncescu, *Drept procesual civil internațional*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 4.

[3] D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 26; D. Lupașcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 32 și urm., I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 32 și urm.

[4] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 33; S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 18.

b) *norme juridice aplicabile procedurii de judecată propriu-zise.* Unele dintre acestea sunt norme conflictuale, soluționând conflictul de legi aplicabile procedurii de judecată, în vreme ce altele sunt norme materiale (de aplicație imediată[1]), cârmuind direct raportul de drept procesual civil cu element de extraneitate. Normele juridice menționate sunt cuprinse în art. 1.083 și 1.088-1.093 NCPC;

c) *norme juridice aplicabile procedurii arbitrale cu element de extraneitate* (norme aplicabile procesului arbitral internațional). Și aceste norme sunt susceptibile de a fi clasificate în norme conflictuale și norme materiale. Normele juridice menționate sunt cuprinse în art. 1.111-1.123 NCPC;

d) *norme juridice referitoare la condiția juridică a străinului ca parte în procesul civil.* Acestea reglementează drepturile pe care statul român le acordă, respectiv obligațiile pe care acesta le impune străinilor care sunt părți într-un proces civil aflat pe rolul unei instanțe române. Normele juridice menționate sunt cuprinse în art. 1.084-1.087 NCPC;

e) *norme juridice referitoare la efectele hotărârilor judecătorești străine în România.* Pe planul dreptului internațional privat, efectele hotărârilor judecătorești străine în România constituie o aplicație a conflictului de legi în timp și spațiu (situația în care un drept este născut în străinătate și apoi se pune problema recunoașterii și respectării acestuia în România; în ipoteza analizată, conflictul de legi în timp și spațiu există între legea sub imperiul căreia a fost pronunțată hotărârea și legea română care stabilește condițiile recunoașterii și încuviințării executării)[2]. Normele juridice menționate sunt cuprinse în art. 1.094-1.110 NCPC;

f) *norme juridice referitoare la efectele hotărârilor arbitrale străine în România.* Precizările făcute în legătură cu normele juridice referitoare la efectele hotărârilor judecătorești străine în România sunt aplicabile și în acest caz. Normele juridice menționate sunt cuprinse în art. 1.124-1.133 NCPC.

4. Întrucât constituie dreptul comun în materie, reglementările cuprinse în Cartea a IV-a a NCPC devin aplicabile procesului civil internațional ori de câte ori nu sunt incidente reglementări speciale cuprinse în convențiile internaționale la care România este parte, în dreptul Uniunii Europene sau în actele normative adoptate la nivel național.

Aplicarea subsidiară a prevederilor Cărții a VII-a impune identificarea și sistematizarea **izvoarelor** dreptului internațional privat incidente procesului civil internațional. În funcție de nivelul la care sunt adoptate, acestea pot fi clasificate astfel:

a) *izvoare internaționale.* Principalele convenții internaționale la care România este parte și care conțin reglementări aplicabile procesului civil internațional sunt următoarele:

---

[1] Normele de aplicație imediată sau necesară (*Overriding Mandatory Rules*) sunt acele norme materiale aparținând sistemului de drept intern al statului forului sau unui alt stat, în toate cazurile altul decât cel a cărui lege constituie legea aplicabilă (*lex causae*) în speță, norme care, dat fiind gradul lor înalt de imperativitate, se aplică cu prioritate (imediat) unui raport juridic cu element de extraneitate, atunci când acel raport juridic are un punct de legătură concret și semnificativ cu statul respectiv, excluzând în acest fel conflictul de legi și deci aplicarea în cauză a vreunei norme conflictuale. A se vedea, în acest sens, D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 21. Pentru definiții similare, a se vedea: C.P. Buglea, *op. cit.*, p. 33; D. Lupașcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 29.

[2] D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 120 și urm.

- Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York la 10 iunie 1958[1];

- Convenția europeană de arbitraj comercial internațional, adoptată la Geneva la 21 aprilie 1961[2];

- Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961[3];

- Convenția europeană privind suprimarea cerinței legalizării pentru documentele întocmite de agenții diplomatici și funcționarii consulari, adoptată la Londra la 7 iunie 1968[4];

- Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965[5];

- Convenția privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 18 martie 1970[6];

- Acordul european asupra transmiterii cererilor de asistență judiciară, adoptat la Strasbourg la 27 ianuarie 1977[7];

- Convenția europeană asupra recunoașterii și executării hotărârilor în materie de încredințare a copiilor și de restabilire a încredințării copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980[8];

- Convenția privind facilitarea accesului internațional la justiție, încheiată la Haga la 25 octombrie 1980[9];

- Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copilului, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996[10];

- Convenția Națiunilor Unite cu privire la imunitățile de jurisdicție ale statelor și ale bunurilor acestora, adoptată la 2 decembrie 2004 la New York, semnată de România la New York la 15 septembrie 2005[11].

---

[1] România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 186/1961 (publicat în B. Of. nr. 19 din 24 iulie 1961).

[2] Ratificată de România prin Decretul nr. 281/1963 (publicat în B. Of. nr. 12 din 25 iunie 1963).

[3] România a aderat la această convenție prin O.G. nr. 66/1999 (publicată în M. Of. 408 din 26 august 1999, cu modificările ulterioare).

[4] Ratificată de România prin Legea nr. 114/2011 (publicată în M. Of. nr. 470 din 5 iulie 2011).

[5] România a aderat la această convenție internațională prin Legea nr. 124/2003 (publicată în M. Of. nr. 265 din 16 aprilie 2003).

[6] România a aderat la această convenție internațională prin Legea nr. 175/2003 (publicată în M. Of. nr. 331 din 15 mai 2003).

[7] Ratificat de România prin Legea nr. 356/2005 (publicată în M. Of. nr. 1103 din 7 decembrie 2005).

[8] România a aderat la această convenție prin Legea nr. 216/2003 (publicată în M. Of. nr. 367 din 29 mai 2003).

[9] România a aderat la această convenție internațională prin Legea nr. 215/2003 (publicată în M. Of. nr. 375 din 2 iunie 2003).

[10] Ratificată de România prin Legea nr. 361/2007 (publicată în M. Of. nr. 895 din 28 decembrie 2007).

[11] Ratificată de România prin Legea nr. 438/2006 (publicată în M. Of. nr. 1008 din 19 decembrie 2006).

ROMANIAN CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

b) *izvoare adoptate la nivelul Uniunii Europene*. Principalele reglementări incidente în materia analizată sunt următoarele:

- Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială[1)];

- Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului privind procedurile de insolvenţă[2)];

- Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanţele statelor membre în domeniul obţinerii de probe în materie civilă şi comercială[3)];

- Regulamentul (CE) nr. 743/2002 al Consiliului din 25 aprilie 2002 de stabilire a unui cadru comunitar general de activităţi pentru facilitarea cooperării judiciare în materie civilă[4)];

- Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000[5)];

- Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European şi al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanţele necontestate[6)];

- Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somaţie de plată[7)];

- Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă[8)];

- Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă sau comercială („notificarea sau comunicarea actelor") şi abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului[9)];

- Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor şi cooperarea în materie de obligaţii de întreţinere[10)];

[1)] Publicat în JO nr. 351L din 20 decembrie 2012. Pentru o analiză generală în doctrina românească a acestui act normativ fundamental pentru procesul civil internaţional la nivelul Uniunii Europene, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*.

[2)] Publicat în JO nr. 160L din 30 iunie 2000. Acesta urmează a fi înlocuit începând cu data de 26 iunie 2017 de Regulamentul (UE) nr. 848/2015 privind procedurile de insolvenţă (publicat în JO nr. 141L din 5 iunie 2015). Pentru o analiză a Regulamentului (CE) nr. 1346/2000, a se vedea: T.M. Bantaş, *Competenţa jurisdicţională şi efectele hotărârilor străine în materia procedurilor de insolvenţă*, în RRDA nr. 6/2012, p. 23 şi urm.; *idem*, *Legea aplicabilă procedurilor de insolvenţă potrivit Regulamentului (CE) nr. 1346/2000*, în RRDA nr. 6/2012, p. 65 şi urm.

[3)] Publicat în JO L 174 din 27 iunie 2001.

[4)] Publicat în JO nr. 115L din 1 mai 2002.

[5)] Publicat în JO nr. 338L din 23 decembrie 2003.

[6)] Publicat în JO nr. 143L din 30 aprilie 2004.

[7)] Publicat în JO nr. 399L din 30 decembrie 2006.

[8)] Publicat în JO nr. 199L din 31 iulie 2007.

[9)] Publicat în JO nr. 324L din 10 decembrie 2007.

[10)] Publicat în JO nr. 7L din 10 ianuarie 2009.

- Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor[1)];

- Decizia Consiliului 2001/470/CE din 28 mai 2001 de creare a unei Rețele Judiciare Europene în materie civilă și comercială[2)];

- Directiva 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătățire a accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii[3)].

c) *izvoare naționale*. Principalele reglementări incidente în materia analizată sunt următoarele:

- Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (Cartea a VII-a)[4)];

- Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială[5)];

- O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă[6)];

- Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență[7)].

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

[1)] Publicat în JO nr. 201L din 27 iulie 2012.
[2)] Publicat în JO nr. 174L din 27 iunie 2001.
[3)] Publicată în JO nr. 26L din 31 ianuarie 2003.
[4)] Republicată în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015.
[5)] Republicată în M. Of. nr. 392 din 4 iunie 2015.
[6)] Publicată în M. Of. nr. 327 din 25 aprilie 2008, cu modificările și completările ulterioare.
[7)] Publicată în M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014.

Titlul I
Competența internațională a instanțelor române

Comentariu general

1. Sub aspect terminologic, se remarcă preferința legiuitorului pentru sintagma „competență internațională", îndepărtându-se astfel de conceptul utilizat în mod tradițional în literatura de specialitate, respectiv acela de „competență jurisdicțională de drept internațional privat"[1]. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, „sintagma «*competență internațională*» este mai concisă și are avantajul de a descrie mai sugestiv că această categorie privește delimitarea jurisdicțiilor unor state diferite"[2].

2. Determinarea competenței internaționale constituie prima etapă a raționamentului juridic specific dreptului internațional privat și soluționează ceea ce în literatura de specialitate este numit „conflict de jurisdicții"[3] – situația în care, datorită prezenței elementului de extraneitate, instanțele mai multor state pot fi sesizate pentru judecarea unui litigiu. Stabilirea competenței internaționale are, așadar, ca finalitate determinarea de o manieră globală a competenței instanțelor unui stat de a soluționa o cauză cu element de extraneitate, iar nu identificarea concretă a instanței îndreptățite din punct de vedere material și teritorial să procedeze la judecarea acesteia. Determinarea competenței materiale și teritoriale este o problemă ce ține de dreptul procesual civil intern și care succedă în mod logic stabilirea competenței internaționale[4].

3. Aplicarea regulilor referitoare la determinarea competenței internaționale cuprinse în art. 1.066-1.082 NCPC impune corelarea dispozițiilor naționale cu acelea adoptate la nivelul internațional și al Uniunii Europene și, în special, cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 1215/2012[5].

Regulile referitoare la determinarea competenței (internaționale) cuprinse în Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 devin aplicabile dacă sunt întrunite în mod cumulativ următoarele condiții:

---

[1] D. Lupașcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 33; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 33; S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 18.

[2] Gh.-L. Zidaru, *Competența instanțelor judecătorești în dreptul procesual civil român și german*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 176.

[3] D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 55. Pentru o comparație între conflictul de jurisdicții (în sensul de posibilitate ca, datorită existenței unui element de extraneitate, instanțele mai multor state să fie sesizate cu soluționarea unui litigiu) și conflictul de legi materiale (situația în care două sau mai multe sisteme de drept sunt susceptibile de a se aplica pe fondul unui raport juridic cu element de extraneitate), a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Competența jurisdicțională a instanțelor române în materia contractelor comerciale internaționale*, în RDC nr. 4/2006, p. 93, nota 3.

[4] Pentru detalii, a se vedea S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 18 și urm.

[5] Pentru o listă a acestor reglementări, a se vedea comentariul la art. 1.065 NCPC.

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a) litigiul să fie în materie civilă și comercială, dar să nu vizeze următoarele aspecte exceptate din sfera de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 (art. 1)[1]:

- starea civilă și capacitatea persoanelor fizice[2], drepturile patrimoniale rezultate din regimurile matrimoniale sau din legăturile considerate prin legea aplicabilă acestora ca având efecte comparabile căsătoriei;
- falimentele, procedurile privind lichidarea societăților insolvabile sau a altor persoane juridice, acordurile amiabile, concordatele sau procedurile similare[3];
- securitatea socială;
- arbitrajul[4];
- obligațiile de întreținere care decurg dintr-o relație de familie, de rudenie, de căsătorie sau de alianță[5];
- testamentele și succesiunile, inclusiv obligațiile de întreținere rezultate ca urmare a unui deces[6].

b) pârâtul să aibă domiciliul (sediul) pe teritoriul unui stat membru (art. 4-6). Prin excepție, competența se determină potrivit Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, chiar dacă pârâtul nu are domiciliul (sediul) pe teritoriul unui stat membru, în următoarele situații: în cazul competențelor exclusive (art. 24), al prorogării voluntare de competență în favoarea instanțelor unui stat membru (art. 25), al cererilor formulate de către un consumator împotriva unui profesionist [art. 18 alin. (1)] sau de către un angajat împotriva angajatorului [art. 21 alin. (2)].

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1.066. Competența întemeiată pe domiciliul sau sediul pârâtului

(1) Sub rezerva situațiilor în care legea dispune altfel, instanțele române sunt competente dacă pârâtul are domiciliul, iar în lipsa domiciliului, reședința obișnuită, respectiv sediul

---

[1] Pentru explicații și jurisprudență aferente articolelor indicate, a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*.

[2] Materii reglementate parțial (cu privire la divorț, separația de corp, nulitatea căsătoriei, răspunderea părintească) prin Regulamentul (CE) nr. 2201/2003.

[3] Materie exceptată în considerarea existenței unei reglementări speciale, respectiv Regulamentul (UE) nr. 1346/2000 [respectiv Regulamentul (UE) nr. 848/2015, începând cu data de 26 iunie 2017].

[4] Materie exceptată în considerarea existenței unor reglementări ce se bucură de o largă receptare la nivel internațional, respectiv Convenția europeană de arbitraj comercial internațional, adoptată la Geneva la 21 aprilie 1961, și Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York la 10 iunie 1958.

[5] Materie exceptată în considerarea existenței unei reglementări speciale, respectiv Regulamentul (UE) nr. 4/2009.

[6] Materie exceptată în considerarea existenței unei reglementări speciale, respectiv Regulamentul (UE) nr. 650/2012, aplicabil din data de 17 august 2015.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

principal, iar în lipsa sediului principal, un sediu secundar sau fondul de comerț pe teritoriul României la data introducerii cererii.

(2) Când există mai mulți pârâți, instanțele române sunt competente dacă unul dintre aceștia se află în situația prevăzută la alin. (1), în afară de cazul când cererea a fost făcută numai cu scopul de a-l sustrage pe un pârât de la jurisdicția domiciliului ori reședinței obișnuite sau, după caz, a sediului principal ori secundar situat în străinătate.

(3) Instanțele române sunt de asemenea competente pentru a judeca orice cerere privind activitatea la sediul secundar al unei persoane juridice neavând sediul principal în România, când acest sediu secundar este situat în România la data introducerii cererii.

Comentariu

1. Textul consacră o **competență internațională de drept comun** a instanțelor române, constituind o aplicație în procesul civil internațional a principiului *actor sequitur forum rei*, constantă a dreptului procesual civil intern (art. 107 NCPC).

2. Competența internațională de drept comun a instanțelor române este atrasă de existența în România a oricăruia dintre următoarele elemente: domiciliul sau reședința obișnuită a pârâtului persoană fizică, sediul principal, sediul secundar sau fondul de comerț al pârâtului persoană juridică. Deși alin. (1) al art. 1.066 NCPC stabilește o ierarhie între aceste elemente, observăm că, în realitate, scopul dispoziției legale nu a fost altul decât să asigure o cât mai largă competență internațională a instanțelor române, indiferent care dintre elementele menționate s-ar afla în România. În consecință, instanțele române vor fi competente atât în situația în care pârâtul are domiciliul sau sediul principal în România, cât și în cazul în care acestea se găsesc în străinătate, dar pârâtul ar avea în România reședința obișnuită (pentru persoanele fizice) sau un sediu secundar ori fondul de comerț (pentru persoanele juridice).

3. Noțiunile de **domiciliu, reședință obișnuită, sediu principal, sediu secundar și fond de comerț se interpretează potrivit legii române** (*lex fori*). Calificarea potrivit legii forului este una tradițională în dreptul internațional privat român și se impune și în cazul de față, chiar dacă NCPC, spre deosebire de Noul Cod civil, nu conține o dispoziție expresă în acest sens. Astfel, potrivit art. 2.558 alin. (1) NCC, când determinarea legii aplicabile depinde de calificarea ce urmează să fie dată unei instituții de drept sau unui raport juridic, se ia în considerare calificarea juridică stabilită de legea română. Interpretat din perspectiva scopului Cărții a VII-a din NCC – respectiv stabilirea prin norme conflictuale a legii aplicabile unui raport juridic substanțial –, acest text exprimă ideea că, ori de câte ori aplicarea unei norme conflictuale impune o calificare, aceasta va fi efectuată potrivit legii române. Soluția este una firească în condițiile în care prin calificare se lămuresc noțiuni conținute de norma conflictuală română. După cum am arătat deja, NCPC nu conține o dispoziție similară art. 2.558 alin. (1) NCC, ci doar o aplicație punctuală a acesteia în materia procedurii propriu-zise de judecată: potrivit art. 1.088 NCPC, în procesul civil internațional instanța aplică legea procesuală română, sub rezerva unor dispoziții exprese contrare, iar, conform art. 1.089 NCPC, calificarea unei probleme ca fiind de drept procesual sau de drept substanțial se face conform legii române, sub rezerva instituțiilor juridice fără corespondent în legea română. Înseamnă, așadar, că pentru a stabili domeniul de aplicare al

normei conflictuale (unilaterale) cuprinse în art. 1.088 NCPC, care este o normă conflictuală română, se va recurge la calificările oferite de legea română. În consecință, rațiunea urmărită atât de art. 2.558 alin. (1) NCC, cât și de art. 1.089 NCPC este aceea de a califica noțiunile cuprinse în norme juridice române în conformitate cu prevederile legii române. Aplicând aceeași rațiune în cazul art. 1.066 alin. (1) NCPC, soluția nu poate fi diferită: în cazul în care, pentru aplicarea unei norme juridice române (care în cazul de față soluționează tot un conflict, dar nu de legi substanțiale sau de legi procedurale, ci de jurisdicții, stabilind dacă instanțele române sunt sau nu competente să soluționeze un litigiu de drept privat cu element de extraneitate) este necesară lămurirea unor noțiuni conținute de aceasta, calificarea urmează să se facă în conformitate cu legea română.

Noțiunile de domiciliu, reședință obișnuită, sediu principal, sediu secundar și fond de comerț nu sunt definite de NCC, astfel încât pentru lămurirea lor este necesar să se recurgă la alte acte normative și în special la dispozițiile NCC.

4. Potrivit art. 87 NCC, **domiciliul** persoanei fizice, în vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, este acolo unde aceasta declară că își are *locuința principală*. Conform art. 89 alin. (1) NCC, stabilirea sau schimbarea domiciliului se face *cu respectarea dispozițiilor legii speciale*. În fine, potrivit art. 91 NCC, dovada domiciliului se face cu mențiunile cuprinse în cartea de identitate; în lipsa acestor mențiuni ori atunci când acestea nu corespund realității, stabilirea sau schimbarea domiciliului nu va putea fi opusă altor persoane (cu excepția cazului în care acestea le erau cunoscute). Dispozițiile legale citate conduc la următoarea concluzie cu privire la intenția legiuitorului: domiciliul reprezintă locuința principală a persoanei, stabilită prin voința acesteia, dar cu respectarea anumitor cerințe legale menite a asigura publicitatea față de terți. Pe de altă parte însă, în concepția legiuitorului, orice persoană are un domiciliu, astfel încât, în cazul în care condițiile menționate mai sus nu sunt îndeplinite, reședința persoanei va fi calificată drept domiciliu, iar în lipsa acesteia, domiciliul va fi considerat ca existând în locul unde se află ultimul domiciliu sau, dacă acesta nu se cunoaște, acolo unde persoana se află (art. 90 NCC).

5. Potrivit art. 88 NCC, reședința persoanei este acolo unde se găsește locuința secundară a acesteia, art. 91 NCC instituind aceleași reguli privind proba ca și în cazul domiciliului. Calificarea ca locuință secundară a reședinței apare ca firească atâta vreme cât definirea acesteia se face în raport cu domiciliul (locuința principală, prin ipoteză unică). Dacă definiția oferită de NCC domiciliului poate servi pentru lămurirea noțiunii de domiciliu la care se referă art. 1.066 NCPC, în schimb, definiția reședinței cu greu ar putea fi acceptată drept reper pentru noțiunea de reședință obișnuită la care acest text legal se referă. Chiar și în absența unei analize amănunțite, art. 88 NCC are în vedere o locuință secundară, pe când conceptul de reședință obișnuită sugerează o locuință principală.

În aceste condiții, întrebarea care se ridică este dacă sferele noțiunilor de domiciliu și de reședință obișnuită se suprapun. Evident că o asemenea soluție nu poate fi primită, neexistând nicio rațiune pentru ca cele două noțiuni să se dubleze[1]. Apreciem că relația dintre cele două noțiuni poate fi explicată pornind de la definiția dată de art. 2.570

[1] A se vedea și Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 684.

alin. (1) NCC reşedinţei obişnuite. Potrivit acestui text, în sensul Cărţii a VII-a a NCC (adică în sensul avut în vedere de normele de drept internaţional privat ale Codului civil), **reşedinţa obişnuită** a persoanei fizice este în statul în care persoana îşi are *locuinţa principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalităţile legale de înregistrare*. Acest ultim text permite delimitarea conceptului de domiciliu de acela de reşedinţă obişnuită: îndeplinirea formalităţilor legale de înregistrare. Dacă pentru ca locuinţa principală să devină domiciliu este necesară respectarea dispoziţiilor legii speciale [art. 89 alin. (1) NCC, precitat], în schimb, ea va putea fi calificată drept reşedinţă obişnuită fără a trebui îndeplinită nicio formalitate legală [art. 2.570 alin. (1) NCC]. Relaţia dintre domiciliu şi reşedinţa obişnuită este, aşadar, aceea dintre situaţia de drept şi situaţia de fapt[1]. De aceea, nici proba reşedinţei obişnuite nu se va mai face cu menţiunile cuprinse în cartea de identitate, ci prin orice mijloc de probă [art. 2.570 alin. (5) NCC]. Obiectul probaţiunii îl va reprezenta statutul de locuinţă principală, din perspectiva legiuitorului fiind relevante circumstanţele personale şi profesionale care indică legături durabile cu un anumit stat sau intenţia de a stabili asemenea legături [art. 2.570 alin. (2) NCC].

În cazul în care persoana fizică acţionează în calitate de profesionist, elementul relevant pentru determinarea reşedinţei obişnuite nu va mai fi locuinţa principală, ci locul unde se află principalul său stabiliment, fiind asimilată sub acest aspect persoanei juridice [art. 2.570 alin. (1) teza a doua şi alin. (4) NCC].

6. În acest context, precizăm că binomul domiciliu-reşedinţă obişnuită este prezent şi la nivelul dreptului Uniunii Europene. Astfel, Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 foloseşte drept principal criteriu de determinare a competenţei „domiciliul pârâtului" (art. 4). Pentru a determina dacă o persoană fizică are domiciliul pe teritoriul statului instanţei sesizate, aceasta va recurge la *lex fori* [art. 62 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012]. În schimb, alte instrumente juridice adoptate la nivelul Uniunii Europene se raportează pentru determinarea competenţei la reşedinţa obişnuită a uneia dintre părţi, după caz: Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 (spre exemplu, în art. 3 şi art. 8), Regulamentul (UE) nr. 4/2009 (spre exemplu, în art. 3), Regulamentul (UE) nr. 650/2012 (spre exemplu, în art. 4). Este relevant faptul că regulamentele care utilizează reşedinţa obişnuită drept criteriu pentru stabilirea competenţei nu mai trimit, ca în cazul domiciliului, la un sistem de drept naţional pentru definirea respectivului concept. Explicaţia este aceea că, spre deosebire de domiciliu, care este o noţiune juridică, definită ca atare de lege, reşedinţa obişnuită este percepută drept o situaţie de fapt. În consecinţă, şi modalităţile de dovedire a reşedinţei obişnuite vizează stabilirea unor împrejurări de fapt. În acest sens, spre exemplu, CJUE, interpretând conceptul de reşedinţă obişnuită avut în vedere de Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, a statuat următoarele: „noţiunea «reşedinţă obişnuită», în temeiul art. 8 alin. (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, trebuie să fie interpretată în sensul că această reşedinţă corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social şi familial. În acest scop, trebuie mai ales să fie luate în considerare durata, regularitatea, condiţiile şi motivele

[1] Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, fiind vorba despre o noţiune de fapt, „reşedinţa obişnuită" elimină problemele legate de calificarea punctului de legătură, retrimitere etc. (M. Avram, C. Nicolescu, *Regimuri matrimoniale*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010, p. 395).

sejurului pe teritoriul unui stat membru şi ale mutării familiei în acest stat, cetăţenia copilului, locul şi condiţiile de şcolarizare, cunoştinţele lingvistice, precum şi raporturile de familie şi sociale întreţinute de copil în statul respectiv. Este de competenţa instanţei naţionale să determine reşedinţa obişnuită a copilului, ţinând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte"[1]. De asemenea, potrivit considerentului (23) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012: „(...) Pentru a stabili reşedinţa obişnuită, autoritatea care se ocupă de succesiune ar trebui să efectueze o evaluare de ansamblu a circumstanţelor vieţii defunctului în cursul anilor anteriori decesului său şi la momentul decesului, luând în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata şi regularitatea prezenţei defunctului în statul vizat, precum şi condiţiile şi motivele acestei prezenţe. Reşedinţa obişnuită astfel stabilită ar trebui să demonstreze o legătură apropiată şi stabilă cu statul în chestiune, luând în considerare obiectivele specifice ale prezentului regulament".

În raport cu cele arătate, apreciem că prin reglementarea ambelor criterii de determinare a competenţei, art. 1.066 NCPC a urmărit asigurarea unei cât mai bune concordanţe între dreptul naţional şi dreptul Uniunii Europene.

7. În conformitate cu prevederile art. 2.571 alin. (1) NCC, persoana juridică are naţionalitatea statului pe al cărui teritoriu şi-a stabilit, potrivit actului constitutiv, sediul social. Dacă însăşi naţionalitatea persoanei juridice este dată de sediul stabilit prin actul constitutiv (indiferent de locul înmatriculării persoanei juridice, care ar putea să nu coincidă cu acesta), rezultă, *a fortiori*, că şi pentru un act de mai mică importanţă decât stabilirea naţionalităţii, respectiv pentru stabilirea competenţei instanţelor române de a soluţiona un litigiu în care această persoană juridică are calitatea de pârât, este suficientă localizarea în România, potrivit actului constitutiv al acelei persoane, a sediului său social. Deşi textul citat nu precizează expres, este evident că sediul social la care se referă textul este **sediul principal** al persoanei juridice.

În cazul în care persoana juridică are mai multe sedii principale, relevant pentru determinarea naţionalităţii şi, *a fortiori*, pentru determinarea competenţei internaţionale a instanţelor române de a soluţiona un litigiu împotriva acelei persoane este sediul real. Prin sediu real se înţelege locul unde se află centrul principal de conducere şi de gestiune a activităţii statutare, chiar dacă hotărârile organului respectiv sunt adoptate potrivit directivelor transmise de acţionari sau de asociaţi din alte state [art. 2.571 alin. (2) şi (3) NCC].

8. Potrivit art. 227 alin. (2) NCC, persoana juridică poate avea mai multe **sedii cu caracter secundar** pentru sucursalele, reprezentanţele sale teritoriale şi punctele de lucru. De asemenea, în conformitate cu prevederile Legii societăţilor nr. 31/1990[2], sediile secundare sunt sucursalele şi alte dezmembrăminte, fără personalitate juridică, ale unei societăţi, precum agenţiile, punctele de lucru şi alte asemenea sedii (art. 43).

9. În absenţa unei definiţii legale[3], în literatura de specialitate s-a reţinut că fondul de comerţ reprezintă un ansamblu de bunuri mobile şi imobile, corporale şi incorporale, pe

[1] Hotărârea din 2 aprilie 2009, C-523/07, Repertoriul jurisprudenţei, 2009, I-02805, dispozitiv.
[2] Republicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004, cu modificările şi completările ulterioare.
[3] O definiţie a fondului de comerţ în sensul de „ansamblu al bunurilor mobile şi imobile, corporale şi necorporale (mărci, firme, embleme, brevete de invenţii, vad comercial), utilizate de un comerciant

care un comerciant le afectează desfăşurării unei activităţi comerciale, în scopul atragerii clientelei şi, implicit, obţinerii de profit[1]. Într-o definiţie similară, fondul de comerţ este o masă de bunuri, cuantificabilă în bani, ce se compune din clientelă, vad comercial, bunuri mobile sau imobile, corporale sau incorporale (cum ar fi drepturile de proprietate industrială sau creanţele), care capătă o identitate distinctă de elementele sale componente datorită aptitudinii de a atrage clienţi[2].

10. Din punct de vedere temporal, existenţa cu privire la pârât a unuia dintre elementele care atrag competenţa internaţională a instanţelor române se analizează la **momentul introducerii cererii de chemare în judecată.**

11. Art. 1.066 alin. (2) NCPC consacră un caz de prorogare a competenţei internaţionale a instanţelor române similar celui reglementat, în procesul civil intern, de art. 59 NCPC, respectiv acela al **coparticipării procesuale pasive.** În scopul prevenirii fraudei, prorogarea de competenţă nu operează dacă cererea a fost făcută numai cu scopul de a-l sustrage pe un pârât de la jurisdicţia domiciliului ori reşedinţei obişnuite sau, după caz, a sediului principal ori secundar situat în străinătate. Ipoteza este aceea în care pârâtului care nu are în România niciun element care ar atrage competenţa instanţelor române îi este alăturat, prin voinţa reclamantului, un alt pârât având în România, după caz, domiciliul, reşedinţa obişnuită, sediul principal, sediul secundar sau fondul de comerţ, doar cu scopul de a atrage jurisdicţia română şi cu privire la cel dintâi pârât. În literatura de specialitate s-a arătat că aplicarea art. 1.066 alin. (2) NCPC va presupune ca, în măsura în care se invocă un abuz de drept procesual, instanţa să cerceteze cu prioritate calitatea procesuală pasivă a pârâtului român, precum şi îndeplinirea condiţiilor coparticipării procesuale pasive[3].

12. Potrivit art. 1.066 alin. (3) NCPC, instanţele române sunt, de asemenea, competente pentru a judeca orice cerere privind **activitatea la sediul secundar al unei persoane juridice neavând sediul principal în România**, când acest sediu secundar este situat în România la data introducerii cererii. Din corelarea acestei dispoziţii legale cu aceea a art. 1.066 alin. (1) NCPC, care consacră competenţa instanţelor române de a soluţiona orice litigii împotriva unui pârât ce are, printre altele, un sediu secundar în România, rezultă că ipoteza avută în vedere de art. 1.066 alin. (3) NCPC este aceea în care sunt întrunite în mod cumulativ următoarele condiţii:

a) persoana juridică având sediul principal în străinătate şi sediul secundar în România are calitate de reclamant;

în vederea desfăşurării activităţii sale" a fost reglementată de Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenţei neloiale (publicată în M. Of. nr. 24 din 30 ianuarie 1991) ca urmare a introducerii art. 1[1] lit. c) prin Legea nr. 298/2001, text eliminat de O.G. nr. 12/2014 (publicată în M. Of. nr. 586 din 6 august 2014).

[1] St.D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român*, ed. a 4-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, pp. 92-93.

[2] Gh. Piperea, în St.D. Cărpenaru, S. David, C. Predoiu, Gh. Piperea, *Legea societăţilor comerciale. Comentariu pe articole*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2009, p. 29.

[3] Gh.-L. Zidaru, *Competenţa instanţelor judecătoreşti în dreptul procesual civil român şi german*, *op. cit.*, p. 219. Întocmai ca şi autorul citat, apreciem că excepţia menţionată de art. 1.066 alin. (2) NCPC este incidentă numai în cazul în care lipsa calităţii procesuale pasive a pârâtului român este evidentă (*ibidem*, p. 219, nota 1).

b) pârâtul nu are în România niciunul dintre elementele care ar atrage jurisdicția română potrivit art. 1.066 alin. (1) NCPC (domiciliul, iar în lipsa domiciliului, reședința obișnuită, respectiv sediul principal, iar în lipsa sediului principal, un sediu secundar sau fondul de comerț); și

c) litigiul vizează activitatea la sediul secundar din România al reclamantului[1)].

Art. 1.067. Prorogarea voluntară de competență în favoarea instanței române

(1) Când, în materii având ca obiect drepturi de care ele dispun liber conform legii române, părțile au convenit valabil competența instanțelor române de a judeca litigii actuale sau eventuale privind asemenea drepturi, instanțele române sunt singurele competente.

(2) Cu excepția cazurilor în care prin lege se dispune altfel, instanța română în fața căreia pârâtul este chemat rămâne competentă de a judeca cererea, dacă pârâtul se prezintă în fața instanței și formulează apărări în fond, fără a invoca excepția de necompetență, cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța română sesizată poate respinge cererea, când din ansamblul circumstanțelor rezultă că litigiul nu prezintă nicio legătură semnificativă cu România.

Comentariu

1. Textul legal reglementează exclusiv **prorogarea voluntară de competență în favoarea instanțelor române**. Temeiul legal al unei prorogări voluntare de competență în favoarea unei instanțe străine nu îl va constitui art. 1.067, ci art. 1.068 NCPC.

2. Alegerea jurisdicției române se poate realiza printr-una dintre următoarele **modalități**:

a) printr-o *modalitate directă*, respectiv prin încheierea unei convenții de prorogare a competenței în favoarea instanțelor române [art. 1.067 alin. (1) NCPC]. Această convenție va trebui să respecte cerința formei scrise impuse de art. 1.068 alin. (1) NCPC;

b) printr-o *modalitate indirectă*, respectiv prin sesizarea de către reclamant a instanței române, a cărei competență este acceptată de către pârâtul care se prezintă și formulează apărări în fond, fără a invoca excepția de necompetență, cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe [art. 1.067 alin. (2) NCPC]. Apreciem că această modalitate indirectă de alegere a jurisdicției române nu constituie o excepție de la regula formei scrise impuse de art. 1.068 alin. (1) NCPC, ci această cerință este îndeplinită rezultând din actele procedurale întocmite în scris (respectiv cererea de chemare în judecată și întâmpinarea).

3. Convenția de prorogare a competenței avută în vedere de art. 1.067 alin. (1) NCPC poate îmbrăca forma unei clauze de alegere a jurisdicției (inserată, prin ipoteză, într-un contract principal) sau a unui contract distinct având ca obiect alegerea jurisdicției române.

Cu privire la **condițiile de valabilitate** a convenției de prorogare a competenței, se impun următoarele precizări:

[1)] Pentru dezvoltări, a se vedea A.T. Stănescu, Ș.-Al. Stănescu, *Determinarea competenței de drept internațional privat în materia litigiilor referitoare la exploatarea de sedii secundare potrivit art. 5 pct. 5 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001*, în volumul *In honorem Corneliu Bîrsan*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 459-460.

- *capacitatea* de a contracta este supusă legii naţionale a fiecăreia dintre părţi, în conformitate cu prevederile art. 2.572 şi ale art. 2.568 NCC, în cazul persoanelor fizice, respectiv ale art. 2.580-2.581 şi ale art. 2.571 NCC, în cazul persoanelor juridice;

- celelalte condiţii de valabilitate ale contractului (consimţământul, obiectul şi cauza) sunt supuse legii determinate potrivit art. 2.637-2.638 NCC (respectiv: în principal, legea aleasă de către părţi, în lipsă, legea statului cu care contractul prezintă cele mai strânse legături, iar dacă aceasta nu poate fi determinată, legea locului unde contractul a fost încheiat). Două precizări se impun: *pe de o parte*, raţiunea aplicării art. 2.637-2.638 NCC este aceea că Regulamentul (CE) nr. 593/2008 (Roma I) exclude din sfera sa de aplicare convenţiile privind alegerea instanţei competente [art. 1 lit. e) din Regulamentul Roma I]; *pe de altă parte*, obiectul convenţiei de alegere a jurisdicţiei intră într-o oarecare măsură şi sub incidenţa legii române [potrivit art. 1.067 alin. (1) NCPC, convenţia de alegere a jurisdicţiei poate viza numai drepturi de care părţile pot dispune liber potrivit legii române[1)]];

- în ceea ce priveşte *forma* convenţiei de prorogare de competenţă, aceasta este forma scrisă, astfel cum stabileşte art. 1.068 NCPC printr-o normă de aplicaţie imediată.

4. Efectul convenţiei de prorogare de competenţă în favoarea instanţelor române constă în atribuirea unei competenţe exclusive în favoarea acestora. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate[2)], apreciem că părţile pot conveni ca această competenţă să nu aibă un asemenea caracter. Considerăm că nu există vreo raţiune pentru a limita posibilitatea părţilor de a alege prin convenţia lor jurisdicţia română alternativ competentă celei străine.

5. Legea română instituie următoarele **limite ale libertăţii părţilor de a alege** direct sau indirect **jurisdicţia română**:

a) litigiul nu prezintă nicio legătură semnificativă cu România [art. 1.067 alin. (3) NCPC]. Într-un asemenea caz, instanţa va respinge cererea ca nefiind de competenţa instanţelor române, potrivit art. 1.071 alin. (1) NCPC. Textul contribuie astfel la evitarea unei fraude indirecte la lege prin alegerea unei jurisdicţii (cea română) care nu are nicio legătură cu raportul juridic litigios, dar ar aplica norme conflictuale care ar conduce la stabilirea unei *lex causae* mai favorabile interesului părţilor (decât cea determinată de norma conflictuală pe care ar fi aplicat-o instanţa ce ar fi fost competentă în absenţa alegerii jurisdicţiei române). Observăm în acest context că art. 1.068 alin. (3) NCPC nu permite instanţei să se declare necompetentă în două situaţii: i) dacă una dintre părţi are domiciliul/reşedinţa obişnuită, respectiv un sediu secundar în circumscripţia acestei instanţe; şi ii) dacă dreptul aplicabil litigiului conform dreptului internaţional privat român este legea română. Rezultă că, în aceste situaţii, legiuitorul a calificat litigiul ca prezentând legături semnificative cu România în accepţiunea art. 1.067 alin. (3) NCPC;

b) litigiul este de competenţa exclusivă a unei instanţe străine [art. 1.068 alin. (2) NCPC]. Dispoziţia legală este menită a preîntâmpina riscul ca litigiul să fie soluţionat de către instanţa română printr-o hotărâre care să nu fie recunoscută în statul străin ale cărui instanţe ar fi (potrivit legii străine) exclusiv competente să soluţioneze respectiva cauză.

[1)] În principiu, potrivit legii române, oricine poate dispune liber de drepturile sale patrimoniale (art. 12 coroborat cu art. 542 NCC).

[2)] Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 686.

6. Semnalăm faptul că, în realitate, sfera de incidenţă a prevederilor art. 1.067 NCPC este foarte redusă în condiţiile în care art. 25 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 reglementează şi el prorogarea voluntară de competenţă, necondiţionat de domiciliul vreuneia dintre părţi. Rezultă că, în realitate, prevederile art. 1.067 NCPC vor fi aplicabile dacă, *ratione materiae*, litigiul nu intră sub incidenţa Regulamentului (UE) nr. 1215/2015[1)] sau a altei reglementări adoptate la nivelul Uniunii Europene[2)].

În schimb, în cazurile în care Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 este aplicabil, art. 1.067 NCPC poate fi incident numai cu privire la aspectele cu referire la care acest act normativ trimite la dreptul naţional, respectiv cu privire la condiţiile de valabilitate de fond a convenţiei de prorogare de competenţă.

Jurisprudenţă

În contractul ce face obiectul litigiului, părţile nu şi-au ales în mod expres legea aplicabilă, dar reclamanta, invocând neregularităţi la încheierea contractului, s-a adresat instanţei româneşti.

Pârâta a acceptat jurisdicţia şi legea română, prin aceea că nu a invocat nici în faţa primei instanţe şi nici în apel necompetenţa instanţelor româneşti şi aplicarea legii italiene.

Prin urmare, rezultă neîndoielnic din conduita procesuală a pârâtei că a fost de acord să supună contractul legii române, astfel că, în aceste circumstanţe, ea nu mai poate invoca, pentru prima dată în recurs, aplicarea legii şi a jurisdicţiei italiene *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 2661 din 19 aprilie 2005, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 75)*.

Art. 1.068. Alegerea forului

(1) În materie patrimonială, părţile pot conveni asupra instanţei competente să judece un litigiu actual sau eventual izvorând dintr-un raport cu elemente de extraneitate. Convenţia poate fi încheiată prin înscris, telegramă, telex, telecopiator sau orice alt mijloc de comunicare ce permite a-i stabili proba printr-un text. În lipsă de stipulaţie contrară, competenţa forului ales este exclusivă.

(2) Alegerea instanţei este fără efect dacă ea conduce la lipsirea în mod abuziv a uneia dintre părţi de protecţia pe care i-o asigură o instanţă prevăzută de legea română. De asemenea, alegerea este fără efect când instanţa aleasă este străină, iar litigiul este de competenţa exclusivă a instanţelor române, precum şi când instanţa aleasă este română, iar litigiul este de competenţa exclusivă a unei instanţe străine.

(3) Instanţa aleasă nu se poate declara necompetentă dacă:

a) una dintre părţi are domiciliul/reşedinţa obişnuită, respectiv un sediu secundar în circumscripţia acestei instanţe;

b) dreptul aplicabil litigiului conform dreptului internaţional privat român este legea română.

Comentariu

1. Dispoziţia legală este menită a o completa sub anumite aspecte pe aceea cuprinsă în art. 1.067 NCPC.

[1)] Cu privire la domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, a se vedea *supra*, comentariul introductiv la Titlul I al Cărţii a VII-a NCPC.

[2)] Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 nu permite prorogarea voluntară de competenţă. O posibilitate limitată de alegere a jurisdicţiei este reglementată de art. 4 din Regulamentul (UE) nr. 4/2009 şi de art. 5 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012.

Astfel, pe de o parte, este reglementată ipoteza prorogării voluntare de competenţă în favoarea unei instanţe străine, neacoperită de art. 1.067 NCPC. Totuşi, astfel cum rezultă din prevederile art. 1.068 alin. (2) şi (3), textul vizează şi ipoteza în care părţile au ales jurisdicţia română.

Pe de altă parte, art. 1.068 NCPC conţine reglementări referitoare la condiţiile de valabilitate şi efectele convenţiei de alegere a jurisdicţiei, precum şi la limitele libertăţii părţilor de alegere a jurisdicţiei, aplicabile indiferent dacă prin convenţia părţilor a fost aleasă o instanţă română sau una străină.

Ne exprimăm rezervele faţă de această modalitate de reglementare, apreciind că ar fi fost mai adecvată încorporarea prevederilor art. 1.068 în acelea ale art. 1.067 NCPC.

2. În ceea ce priveşte **forma** convenţiei de alegere a jurisdicţiei, art. 1.068 alin. (1) NCPC impune forma scrisă. Textul are în vedere o accepţiune modernă a formei scrise, considerată a fi îndeplinită în toate situaţiile în care convenţia de alegere a jurisdicţiei a fost încheiată printr-un „mijloc de comunicare ce permite a-i stabili proba printr-un text".

3. Efectul convenţiei de alegere a jurisdicţiei constă în conferirea unei competenţe exclusive forului ales, în absenţa unei stipulaţii contrare [art. 1068 alin. (1) NCPC].

Deşi în cazul prorogării voluntare de competenţă în favoarea instanţelor române art. 1.067 alin. (1) NCPC precizează că acestea „sunt singurele competente", considerăm că nu există vreo raţiune pentru a limita posibilitatea părţilor de a atribui, prin convenţia lor, instanţelor române o competenţă alternativă celei a instanţelor străine[1)].

4. Legea română instituie următoarele **limite ale libertăţii părţilor de a alege jurisdicţia**:

a) alegerea încalcă o competenţă exclusivă a instanţelor unui alt stat. Această limită operează indiferent dacă părţile au ales jurisdicţia română sau o jurisdicţie străină;

b) alegerea conduce la lipsirea în mod abuziv a uneia dintre părţi de protecţia pe care i-o asigură o instanţă prevăzută de legea română. Această limită operează atunci când părţile au ales o instanţă străină;

c) alegerea este făcută în favoarea instanţelor unui stat cu care litigiul nu prezintă nicio legătură semnificativă. Această limită operează atunci când părţile au ales instanţa română. Limita şi sfera se de aplicare rezultă din coroborarea dispoziţiilor art. 1.067 alin. (3) şi art. 1.068 alin. (3) NCPC (prima dispoziţie legală instituie limita întemeiată pe absenţa unei legături semnificative între litigiu şi statul instanţei alese, iar cea de-a doua califică, în anumite situaţii, litigiul ca prezentând asemenea legături cu statul menţionat). Prevederile art. 1.068 alin. (3) NCPC nu pot fi considerate că se aplică în cazul în care instanţa aleasă este una străină, întrucât aceasta ar presupune ca legea română să reglementeze condiţiile stabilirii competenţei instanţei străine.

Jurisprudenţă

Pârâta nu a invocat, prin întâmpinare, excepţia necompetenţei instanţei române, ci a solicitat instanţei ca, în baza probelor pe care le va administra, să respingă acţiunea ca nefondată, însă nu a renunţat la clauza referitoare la competenţa instanţei.

[1)] În acelaşi sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 686.

Din prevederile art. 154 și art. 157 din Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat [art. 1.068 alin. (2) și art. 1.071 NCPC – n.n., Ș.-Al.S.] reiese că, dacă părțile au supus, prin convenție, litigiul dintre ele competenței unei anumite instanțe, aceasta va fi învestită cu competența jurisdicțională, iar instanța sesizată verifică din oficiu competența sa de a soluționa procesul, iar în cazul în care constată că nu este competentă nici ea și nici o altă instanță română, respinge cererea ca nefiind de competența instanțelor române.

În atare condiții, pârâta, nerenunțând în mod expres la clauza referitoare la competența instanței străine și invocând-o la termenul din 6 martie 2001, în mod corect instanțele au reținut că instanțele române nu sunt competente *(CSJ, s. com., dec. nr. 2024 din 2 aprilie 2003, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 160)*.

Notă: În opinia noastră, soluția este discutabilă sub aspectul necesității unei renunțări exprese la clauza de alegere a jurisdicției. Astfel, art. 154 din Legea nr. 105/1992 permitea părților să aleagă jurisdicția română sau o jurisdicție străină. Pentru ca o asemenea alegere să producă efecte juridice trebuie ca aceasta să fie neechivocă, chiar dacă nu este expresă. În prezent, art. 1.067 alin. (2) NCPC reglementează prorogarea voluntară de competență în favoarea instanțelor române în ipoteza în care pârâtul se prezintă în fața instanței și formulează apărări în fond, fără a invoca excepția de necompetență cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe.

Art. 1.069. Excepția de arbitraj

Dacă părțile au încheiat o convenție de arbitraj vizând un litigiu arbitrabil conform legii române, instanța română sesizată își va declina competența, cu excepția situațiilor în care:

a) pârâtul nu a invocat excepția de arbitraj până la primul termen la care a fost legal citat;

b) instanța constată că respectiva convenție de arbitraj este caducă sau inoperantă;

c) tribunalul arbitral nu poate fi constituit sau arbitrul unic nu poate fi desemnat din motive vădit imputabile pârâtului.

Comentariu

1. Dispoziția legală constituie o aplicație în procesul civil internațional a dispozițiilor art. 554 NCPC.

2. Potrivit art. 1.069 NCPC, arbitrabilitatea litigiului – în absența căreia convenția de arbitraj nu ar fi valabilă și nu ar atrage necompetența instanței judecătorești române sesizate – se apreciază în raport cu prevederile *lex fori*. Astfel, în cazul sesizării unei instanțe române, conform art. 1.112 alin. (1) NCPC, orice cauză de natură patrimonială poate face obiectul arbitrajului dacă ea privește drepturi asupra cărora părțile pot dispune liber, iar legea statului de sediu al instanței arbitrale nu rezervă competența exclusivă instanțelor judecătorești.

3. O convenție de arbitraj valabil încheiată și operantă nu atrage verificarea din oficiu a competenței instanței judecătorești române sesizate cu soluționarea litigiului referitor la care acea convenție a fost încheiată. Raționea este aceea că, prin acordul lor de voință, părțile pot renunța la arbitraj. Un asemenea acord poate rezulta din sesizarea de către reclamant a instanței judecătorești române și prin necontestarea acestei competențe de către pârât până la primul termen de judecată la care acesta a fost legal citat [art. 1.069 lit. a) NCPC].

4. Cazurile în care instanţa română reţine cauza spre judecare, deşi părţile au încheiat o convenţie de arbitraj, sunt similare celor reglementate de art. 554 NCPC în arbitrajul intern. În măsura în care acestea nu sunt îndeplinite, instanţa de judecată îşi va constata necompetenţa.

Art. 1.070. For de necesitate

(1) Instanța română de la locul cu care cauza prezintă o legătură suficientă devine competentă să soluționeze cauza, deși legea nu prevede competența instanțelor române, dacă se dovedește că nu este posibilă introducerea unei cereri în străinătate sau că nu se poate pretinde în mod rezonabil ca ea să fie introdusă în străinătate.

(2) În situațiile prevăzute la alin. (1), dacă cererea este formulată de un cetățean român sau apatrid domiciliat în România ori de o persoană juridică de naționalitate română, competența instanței române este obligatorie.

Comentariu

1. Textul legal instituie un **caz de prorogare a competenţei internaţionale a instanţelor române**, ca măsură de protecţie a părţii care nu poate introduce, în mod rezonabil, în străinătate o cerere de chemare în judecată, dacă litigiul prezintă o legătură suficientă cu jurisdicţia română. În situaţia menţionată, instanţa română va soluţiona litigiul în calitate de for de necesitate (*forum necessitatis*).

2. În toate situaţiile, pentru a atrage competenţa instanţelor române de a soluţiona litigiul ca for de necesitate este necesară îndeplinirea cumulativă a două condiţii:

a) acţiunea să nu poată fi introdusă (în mod rezonabil) în străinătate;

b) litigiul să aibă o legătură suficientă cu jurisdicţia română.

Îndeplinirea acestor condiţii creează premisa unei prorogări a competenţei internaţionale a instanţelor române. Deşi din dispoziţiile art. 1.070 alin. (1) NCPC nu rezultă expres, prorogarea de competenţă nu este una legală, ci una judiciară. Concluzia este impusă de prevederile art. 1.070 alin. (2) NCPC, care instituie un caz de prorogare de competenţă obligatorie (deci în temeiul legii) numai pentru ipoteza în care cererea, întrunind condiţiile enumerate mai sus, este formulată de un reclamant calificat, respectiv: un cetăţean român, un apatrid cu domiciliul în România (asimilat, de regulă, pe planul procesului civil internaţional cetăţeanului român) sau o persoană juridică română.

În concluzie, competenţa instanţei române de a soluţiona un litigiu în calitate de for de necesitate apare drept un caz de prorogare judiciară a competenţei internaţionale a acesteia, în cazul prevăzut de alin. (1) al art. 1.070 NCPC, şi un caz de prorogare legală a competenţei internaţionale, în situaţia avută în vedere de alin. (2) al art. 1.070 NCPC.

3. Spre deosebire de alte texte ale Titlului I al Cărţii a VII-a din NCPC ce reglementează numai competenţa internaţională a instanţelor române (aptitudinea generală a instanţelor române de a soluţiona un anumit litigiu cu element de extraneitate), art. 1.070 NCPC vizează inclusiv competenţa teritorială internă a instanţei române sesizate. Aşa cum dispune textul legal analizat, competenţa revine instanţei române „de la locul cu care cauza prezintă o legătură suficientă", derogând astfel de la prevederile art. 1.072 NCPC. Competenţa materială internă rămâne supusă prevederilor art. 1.072 NCPC.

Art. 1.071. Verificarea competenței internaționale

(1) Instanța sesizată verifică din oficiu competența sa internațională, procedând conform regulilor interne privind competența, iar dacă stabilește că nu este competentă nici ea, nicio altă instanță română, respinge cererea ca nefiind de competența jurisdicției române, sub rezerva aplicării prevederilor art. 1.070. Hotărârea instanței este supusă recursului la instanța ierarhic superioară.

(2) Necompetența internațională a instanței române poate fi invocată în orice stare a procesului, chiar și direct în căile de atac. Dispozițiile art. 1.067 rămân aplicabile.

Comentariu

1. Dispoziția legală instituie obligația instanței de a verifica din oficiu competența sa internațională, procedând conform regulilor interne privind competența. Astfel, potrivit art. 131 NCPC, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe, judecătorul este obligat să stabilească dacă instanța sesizată este competentă general, material și teritorial să judece pricina, consemnând în cuprinsul încheierii de ședință temeiurile de drept pentru care constată competența instanței sesizate. Întrucât competența internațională este o chestiune ce ține de **competența generală a instanțelor române**, rezultă că instanța sesizată va trebui să verifice existența acesteia și să indice temeiurile de drept corespunzătoare din Cartea a VII-a NCPC (sau din alte reglementări naționale, din dreptul Uniunii Europene sau din convenții internaționale incidente).

2. Întrucât competența generală a instanțelor române (inclusiv aceea internațională) este de ordine publică, **excepția de necompetență** va putea fi invocată de către instanța de judecată sau de către părți în orice stare a pricinii, inclusiv direct în căile de atac [art. 1.071 și art. 130 alin. (1) NCPC]. Excepția va fi pusă în discuția părților conform prevederilor art. 224 NCPC. În cazul în care instanța stabilește că nu este competentă nici ea, nici o altă instanță română, **respinge cererea ca nefiind de competența jurisdicției române** [art. 1.071 alin. (1) NCPC], cu două excepții:

a) prorogarea voluntară a competenței instanțelor române, inclusiv prin acceptarea de către pârât a jurisdicției române în condițiile art. 1.067 alin. (2) NCPC. Astfel cum prevede alin. (2) al art. 1.067 NCPC, instanța va respinge totuși cererea ca nefiind de competența internațională a instanțelor române dacă litigiul nu prezintă nicio legătură semnificativă cu România;

b) prorogarea competenței instanțelor române de a soluționa litigiul ca for de necesitate, în condițiile art. 1.070 NCPC.

3. Hotărârea prin care instanța de judecată respinge acțiunea ca nefiind de competența jurisdicției române este supusă numai **recursului**, care se soluționează de instanța ierarhic superioară [art. 1.071 alin. (1) NCPC, constituind o aplicație a prevederilor art. 132 alin. (4) NCPC].

Art. 1.072. Competența internă

(1) Când instanțele române sunt competente potrivit dispozițiilor cărții de față, competența se determină conform regulilor din prezentul cod și, după caz, a celor prevăzute în legi speciale.

(2) Dacă, în aplicarea prevederilor alin. (1), nu se poate identifica instanța competentă să judece cauza, cererea va fi îndreptată, urmând regulile de competență materială, la Judecătoria Sectorului 1 al Municipiului București, respectiv la Tribunalul București.

Comentariu

1. Prevederile Cărții a VII-a conțin doar norme juridice referitoare la determinarea competenței internaționale a instanțelor române, adică la determinarea de o manieră globală a competenței instanțelor unui stat de a soluționa o cauză cu element de extraneitate, iar nu la identificarea concretă a instanței îndreptățite din punct de vedere material și teritorial să procedeze la judecarea acesteia.

Pentru determinarea competenței interne (materială și teritorială), chestiune subsecventă stabilirii competenței internaționale a instanțelor române, instanța sesizată (a cărei competență internațională a fost stabilită) va recurge la regulile obișnuite de competență conținute de NCPC sau de acte normative speciale. În cazul în care competența teritorială nu poate fi astfel determinată, art. 1.072 alin. (2) NCPC instituie o competență specială a Judecătoriei Sectorului 1 al Municipiului București, respectiv a Tribunalului București (după cum cererea este de competența materială a judecătoriei sau a tribunalului).

2. Prin derogare de la regula potrivit căreia normele juridice care soluționează conflictul de jurisdicții (adică determină competența internațională a instanțelor române) nu servesc la determinarea competenței interne, există unele excepții. Astfel, normele menționate vor stabili și competența teritorială în anumite situații [eliminând aplicarea dispozițiilor art. 1.072 alin. (1) NCPC cu privire la determinarea competenței teritoriale]:

- în cazul în care instanța română este competentă internațional să soluționeze un litigiu ca for de necesitate potrivit art. 1.070 NCPC[1];
- în cazul competenței alternative a instanțelor statului membru unde trebuie livrate mărfurile sau prestate serviciile potrivit art. 7 pct. 1 lit. b) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012[2] etc.

Jurisprudență

Ambele instanțe (de fond și de apel – n.n., Ș.-Al.S.) au motivat corect că a fost dedus judecății un litigiu în materie de moștenire, de competența instanțelor judecătorești române.

Singurul bun care face parte din masa succesorală este un imobil situat în România, iar ultimul domiciliu al defunctei a fost în Israel. Ca atare, sunt aplicabile dispozițiile art. 155 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat

---

[1] A se vedea *supra*, prezenta lucrare, comentariul aferent art. 1.070 NCPC.

[2] Astfel cum a reținut CJUE în jurisprudența sa, „în ceea ce privește art. 5 pct. 1 lit. (b) prima liniuță din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [art. 7 pct. 1 lit. b) prima liniuță din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – n.n., Ș.-Al.S.], care determină atât competența internațională, cât și competența teritorială, această prevedere vizează unificarea normelor de competență judiciară și, în consecință, desemnarea în mod direct a instanței competente, fără a se recurge la reglementările interne ale statelor membre" [Hotărârea din 3 mai 2007, C-386/05, *Color Drack GmbH c. Lexx International Vertriebs GmbH*, Repertoriul jurisprudenței, 2007, p. I-03699, considerentul 39, *apud* Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 71].

[art. 1.072 alin. (2) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], potrivit cărora, în cazul în care instanţele române sunt competente, dar nu se poate stabili care dintre ele este îndreptăţită să soluţioneze procesul, cererea va fi îndreptată, potrivit regulilor de competenţă materială, la Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti sau la Tribunalul Bucureşti *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 8604 din 31 octombrie 2005, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 135)*.

Art. 1.073. Chestiuni preliminare

Instanța română sesizată judecă pe cale incidentală chestiunile care nu intră în competența sa, dar a căror soluționare este necesară pentru a decide asupra cererii principale.

Comentariu

Textul legal instituie un caz de prorogare legală a competenţei internaţionale a instanţei române. Acesta este menit să permită instanţei române să soluţioneze cererea principală cu privire la care ea este competentă internaţional potrivit legii.

Art. 1.074. Cereri incidentale

Instanța competentă să judece cererea originară este, de asemenea, competentă să judece:

a) cererile de intervenție, cu excepția cazurilor când asemenea cereri ar fi fost formulate numai pentru a-l sustrage pe intervenient de la jurisdicția normal competentă;

b) cererea reconvențională.

Comentariu

1. Textul legal instituie un caz de prorogare legală a competenţei internaţionale a instanţei române cu privire la cererile incidentale formulate în cauză. Potrivit art. 30 alin. (6) NCPC, cererile incidentale sunt cele formulate în cadrul unui proces aflat în curs de judecare. Cererile de intervenţie şi cererea reconvenţională constituie exemple de asemenea cereri incidentale.

2. Întrucât competenţa internaţională a instanţelor române se determină potrivit Cărţii a VII-a a NCPC (în măsura în care nu ar fi incidente reglementări cuprinse în convenţii internaţionale la care România este parte, în dreptul Uniunii Europene sau în acte normative interne speciale), rezultă că simpla reglementare a cererilor de intervenţie şi a cererii reconvenţionale prin dispoziţiile NCPC referitoare la procesul civil intern (art. 61-79 NCPC, respectiv art. 209 NCPC) nu constituie un temei al competenţei instanţei române de a soluţiona asemenea cereri formulate în cadrul unui proces civil internaţional. În consecinţă, prevederile art. 1.074 NCPC nu apar ca superflue, în absenţa lor existând riscul ca o cerere de intervenţie sau o cerere reconvenţională să fie respinsă ca nefiind de competenţa instanţelor române [în conformitate cu prevederile art. 1.071 alin. (1) NCPC].

3. Fiind vorba despre chestiuni procedurale, condiţiile şi termenele de formulare, precum şi modul de soluţionare a cererilor incidentale sunt cârmuite de *lex fori*, cu excepţia unor dispoziţii exprese contrare (art. 1.088 NCPC). Astfel, o condiţie specială este instituită în

cazul cererilor de intervenţie. Pentru a opera prorogarea de competenţă într-o asemenea ipoteză, este necesar ca cererea să nu fi fost formulată exclusiv pentru a-l sustrage pe intervenient de la jurisdicţia normal competentă[1]. Măsura este menită a-l proteja pe intervenientul forţat (spre exemplu, chematul în garanţie) de sustragerea sa de la jurisdicţia domiciliului acestuia, competentă să soluţioneze litigiul în cazul unei acţiuni principale împotriva sa.

4. Cazul de prorogare legală a competenţei internaţionale analizat este reglementat şi la nivelul Uniunii Europene prin art. 8 pct. 2 şi 3 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, respectiv prin art. 4 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003. Precizarea este importantă întrucât, în măsura aplicării dreptului Uniunii Europene, incidenţa regulilor de stabilire a competenţei consacrate în NCPC (inclusiv cele referitoare la prorogarea de competenţă în cazul cererilor incidentale) este, de principiu, exclusă.

Art. 1.075. Măsuri provizorii, conservatorii şi de executare

În situaţii de urgenţă, instanţa română este, de asemenea, competentă să dispună măsuri provizorii, conservatorii şi de executare privind persoane sau bunuri aflate în România la data introducerii cererii, chiar dacă, potrivit dispoziţiilor cărţii de faţă, ea nu ar fi competentă să judece fondul.

Comentariu

1. Textul legal instituie un caz de prorogare legală a competenţei internaţionale a instanţei române de a dispune măsuri provizorii, conservatorii şi de executare, deşi competenţa de a soluţiona fondul litigiului aparţine unei instanţe străine.

O asemenea competenţă este necesară în condiţiile în care hotărârile prin care s-au dispus măsuri asigurătorii şi cele date cu executare provizorie nu pot fi puse în executare pe teritoriul României [art. 1.103 alin. (2) NCPC]. De altfel, una dintre condiţiile pentru ca o hotărâre străină să fie recunoscută şi executată în România este ca aceasta să fie definitivă potrivit legii statului unde a fost pronunţată [art. 1.096 alin. (1) lit. a) NCPC].

2. Pentru a opera această prorogare de competenţă este necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor **condiţii**:

- *să existe o situaţie de urgenţă* (această condiţie justifică dispunerea măsurii de către o instanţă necompetentă să soluţioneze fondul litigiului); şi

- *măsurile solicitate să privească persoane sau bunuri aflate în România* (această condiţie justifică, pe baza criteriului proximităţii, îndreptăţirea instanţei române de a dispune asemenea măsuri, chiar dacă nu este competentă să soluţioneze litigiul pe fond).

3. În ceea ce priveşte **conţinutul** acestor măsuri, fiind vorba despre chestiuni procedurale, vor putea fi dispuse măsurile care sunt prevăzute de *lex fori* (art. 1.088 NCPC), precum asigurarea probelor, reglementată de art. 359-365 NCPC, sau măsurile asigurătorii şi provizorii, reglementate de art. 952-979 NCPC.

---

[1] Condiţia este reglementată şi în dreptul Uniunii Europene [art. 8 pct. 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012].

4. Cazul de prorogare legală a competenței internaționale analizat este reglementat și la nivelul Uniunii Europene, prin art. 35 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, respectiv prin art. 20 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003. Precizarea este importantă întrucât, în măsura aplicării dreptului Uniunii Europene, incidența regulilor de stabilire a competenței consacrate în NCPC (inclusiv cele referitoare la prorogarea de competență în cazul cererilor incidentale) este, de principiu, exclusă.

De altfel, prevederile art. 35 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 restrâng în mod substanțial sfera de aplicare a art. 1.075 NCPC. Potrivit art. 35, „măsurile provizorii și de conservare prevăzute de legislația unui stat membru pot fi solicitate instanțelor statului membru în cauză chiar dacă o instanță dintr-un alt stat membru are competența să judece cauza pe fond". Deși, la o primă abordare, actualul text pare să fi preluat într-o formulare similară vechea reglementare[1], apreciem că, în realitate, art. 35 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 marchează o schimbare de optică sub aspectul competenței de a dispune măsuri provizorii sau de conservare. Astfel, în ceea ce privește competența instanțelor unui alt stat membru de a soluționa fondul, nu se mai reține condiția ca aceasta să fie întemeiată pe prevederile Regulamentului. Rezultă că, indiferent de fundamentul competenței instanțelor unui stat membru (respectiv acest regulament sau o altă reglementare, inclusiv dreptul național), o instanță dintr-un alt stat membru căreia i se solicită adoptarea de măsuri provizorii sau de conservare va fi îndreptățită să dispună orice asemenea măsuri prevăzute de dreptul național (dreptul forului). Din această perspectivă, art. 35 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 devine un temei al competenței de a dispune măsuri provizorii și de conservare, chiar dacă obiectul litigiului este exclus din sfera de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 [potrivit art. 1 alin. (2) sau art. 6], întrucât numai în asemenea situații instanțele unui stat membru își vor putea stabili competența de a soluționa litigiul pe fond potrivit unei alte reglementări[2]. În concluzie, pentru ca art. 35 din Regulament să fie incident, înlăturând astfel de la aplicare prevederile art. 1.075 NCPC, este suficient ca pârâtul să aibă domiciliul pe teritoriul unui stat membru, fără a fi necesară și îndeplinirea cerinței ca litigiul (în materie civilă și comercială) să nu fie exceptat din domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012[3].

Art. 1.076. Litispendența internațională

(1) Când o cerere este pendinte în fața unei instanțe străine și este previzibil că hotărârea străină va fi susceptibilă de recunoaștere sau de executare în România, instanța română sesizată ulterior cu o cerere între aceleași părți, având același obiect și aceeași cauză, poate suspenda judecata până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină. Instanța română va respinge

---

[1] Potrivit art. 31 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 (publicat în JO nr. 12L din 16 ianuarie 2001, cu modificările și completările ulterioare), „măsurile provizorii și de conservare prevăzute de legislația unui stat membru pot fi solicitate instanțelor statului în cauză chiar dacă, *în temeiul prezentului regulament*, o instanță dintr-un alt stat membru este competentă să judece cauza pe fond" (s.n., Ș.-Al.S.).

[2] A se vedea și Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 251.

[3] Cu privire la condițiile generale de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, a se vedea *supra*, comentariul introductiv la Titlul I al Cărții a VII-a a NCPC.

cererea când hotărârea străină pronunțată este susceptibilă de a fi recunoscută conform dispozițiilor prezentei cărți.

(2) În cazul suspendării prevăzut la alin. (1), dacă jurisdicția străină se declară necompetentă sau dacă hotărârea străină pronunțată nu este susceptibilă de a fi recunoscută în România, instanța română repune procesul pe rol la cererea părții interesate.

(3) Faptul că o cauză este sau nu pendinte în fața jurisdicției străine se determină conform legii statului în care are loc procesul.

Comentariu

1. Litispendența internațională[1] reprezintă un **element de noutate** adus de NCPC în raport cu vechea reglementare instituită prin Legea nr. 105/1992, ce ignora posibilitatea ca o instanță străină să fie sesizată cu o cerere între aceleași părți, având același obiect și aceeași cauză ca și cererea aflată pe rolul unei instanțe române[2].

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, litispendența internațională este o instituție procesuală destinată a evita, la fel ca și autoritatea de lucru judecat, pronunțarea, de jurisdicții diferite, a două hotărâri definitive, în una și aceeași cauză[3]

2. Pentru a fi în prezența unui caz de litispendență internațională este necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor **condiții**:

a) *pe rolul unei instanțe străine este pendinte o cerere între aceleași părți, având același obiect și aceeași cauză ca și aceea în curs de soluționare de către instanța română.* Față de condițiile menționate, litispendența internațională apare drept o aplicație pe planul procesului civil internațional a litispendenței interne reglementate de art. 138 NCPC. În scopul verificării îndeplinirii acestei condiții:

- obiectul și cauza acțiunii se stabilesc potrivit legii care guvernează raportul juridic dedus judecății (art. 1.090 NCPC), iar

- chestiunea dacă o cauză este sau nu pendinte în fața unei jurisdicții străine se determină conform legii statului în care are loc procesul [art. 1.076 alin. (3) NCPC], adică potrivit legii străine;

b) *instanța română să fi fost sesizată ulterior sesizării instanței străine;*

c) *este previzibil că hotărârea străină va fi susceptibilă de recunoaștere sau de executare în România.* Pentru a stabili îndeplinirea acestei condiții, trebuie avute în vedere condițiile stabilite de art. 1.096-1.097, respectiv 1.104 NCPC.

3. În cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, **efectul** este acela al suspendării facultative a soluționării cauzei de către instanța română până la pronunțarea unei hotărâri de către instanța străină. Astfel cum se poate observa, spre deosebire de procesul civil intern, stabilirea unei situații de litispendență nu are ca efect declinarea de competență în favoarea instanței străine. Explicația este aceea că, pentru a putea opera declinarea de competență, este necesar ca instanțele implicate să facă parte din același sistem de jurisdicție (adică să

---

[1] Ca și conexitatea internațională (a se vedea *infra*, art. 1.077 NCPC).

[2] Potrivit art. 156 din Legea nr. 105/1992, „competența instanțelor române (...) nu este înlăturată prin faptul că același proces (...) a fost dedus în fața unei instanțe judecătorești străine".

[3] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1359.

fie supuse aceloraşi reguli de determinare a competenţei, în funcţie de care, ca premisă a litispendenţei, ultima instanţă sesizată să poată stabili competenţa celei dintâi).

În raport cu hotărârea pronunţată de instanţa străină, două **soluţii** sunt posibile în procesul civil internaţional aflat pe rolul instanţei române:

i) respingerea cererii înregistrate pe rolul instanţei române când hotărârea străină pronunţată este susceptibilă de a fi recunoscută conform dispoziţiilor art. 1.096-1.097 NCPC, respectiv

ii) repunerea procesului pe rol la cererea părţii interesate, dacă jurisdicţia străină se declară necompetentă sau dacă hotărârea străină pronunţată nu este susceptibilă de a fi recunoscută în România.

4. Astfel, în ceea ce priveşte **momentul până la care poate fi invocată excepţia litispendenţei**, trebuie observat faptul că una dintre condiţiile pentru ca o hotărâre străină să aibă vocaţia de a fi recunoscută în România este aceea ca procesul să nu fi fost soluţionat între acelaşi părţi printr-o hotărâre, chiar nedefinitivă, pronunţată de instanţele române [art. 1.097 alin. (1) lit. c) NCPC]. *Per a contrario*, dacă există o asemenea hotărâre a instanţelor române, hotărârea străină nu este susceptibilă de recunoaştere în România, nefiind, aşadar, îndeplinite condiţiile litispendenţei internaţionale prevăzute de art. 1.076 NCPC. În concluzie, litispendenţa internaţională va putea fi invocată numai înaintea instanţei de fond [soluţie concordantă cu aceea reglementată de art. 138 alin. (2) NCPC în cazul litispendenţei interne].

5. În ceea ce priveşte **calea de atac** în cazul respingerii excepţiei litispendenţei internaţionale, fiind vorba despre o chestiune procedurală, sunt aplicabile prevederile legii române (art. 1.088 NCPC), adică acelea referitoare la litispendenţa internă. Potrivit art. 135 alin. (5) NCPC, încheierea prin care s-a respins excepţia poate fi atacată numai odată cu fondul.

6. Litispendenţa internaţională este reglementată în **dreptul Uniunii Europene** prin art. 29 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012[1)], art. 19 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, 12 din Regulamentul (UE) nr. 4/2009, art. 17 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012. Aceste prevederi se aplică prioritar în raport cu dispoziţiile art. 1.076 NCPC.

În dreptul Uniunii Europene, spre deosebire de reglementarea naţională, litispendenţa internaţională constituie un caz de declinare obligatorie de competenţă în favoarea primei instanţe sesizate, după ce aceasta şi-a stabilit competenţa (soluţie posibilă în condiţiile în care instanţele implicate sunt supuse aceloraşi reguli de determinare a competenţei).

Art. 1.077. Conexitatea internațională

Când instanța română este sesizată cu judecarea unei cereri, ea este competentă să judece și cererea care este legată de cea dintâi printr-un raport atât de strâns, încât există interesul pentru cercetarea și judecarea acestora în același timp, cu scopul de a evita soluții care nu ar putea fi conciliate dacă cererile ar fi judecate separat.

[1)] Pentru o analiză doctrinară şi jurisprudenţială a acestui text legal, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 230 şi urm.

Comentariu

1. Conexitatea internațională[1] reprezintă un **element de noutate** adus de NCPC în raport cu vechea reglementare instituită prin Legea nr. 105/1992 (ce ignora posibilitatea ca o instanță străină să fie sesizată cu o cerere conexă unei acțiuni aflate pe rolul instanțelor române)[2].

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, această instituție procesuală, la fel ca și în dreptul intern, este destinată să evite pronunțarea unor hotărâri ireconciliabile[3].

2. Pentru a fi în prezența unui caz de conexitate internațională este necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor **condiții**:

a) instanța română să fie competentă internațional să soluționeze o cerere;

b) să existe o cerere legată de cea dintâi printr-un raport atât de strâns, încât există interesul pentru cercetarea și judecarea acestora în același timp, cu scopul de a evita soluții care nu ar putea fi conciliate dacă cererile ar fi judecate separat.

Astfel cum se poate observa, art. 1.077 NCPC reglementează o instituție procesuală care se depărtează de fizionomia clasică a conexității. Astfel, spre deosebire de reglementarea conexității în procesul civil intern (art. 139 NCPC), în cazul de față este reglementat un caz „abstract" de prorogare legală de competență, fundamentat pe legătura strânsă existentă între cererea aflată pe rolul instanței române și o altă cerere care nu ar intra în competența internațională a acesteia. Caracterul „abstract" este dat de absența condiției ca cea de-a doua cerere să fie pendinte înaintea unei instanțe străine. Astfel, scopul mecanismului juridic instituit de art. 1.077 NCPC este mai curând unul de prevenire a riscului ca cereri conexe să fie soluționate de către jurisdicții străine prin hotărâri potențial ireconciliabile decât acela de a stopa un asemenea risc atunci când acțiunile au fost deja promovate înaintea unor instanțe din state diferite. În consecință, apare ca suficientă existența unei strânse legături între cele două cereri pentru ca acestea să fie formulate în fața instanțelor române.

De altfel, pentru situația în care cele două cereri au fost deja formulate, este și dificil de imaginat un mecanism juridic prin care instanța străină, prin ipoteză sesizată ulterior instanței române, să își decline competența în favoarea acesteia din urmă, în condițiile în care cele două instanțe fac parte din sisteme de jurisdicție diferite (altfel spus, nu există un instrument juridic comun care să reglementeze relația dintre cele două instanțe). Situația este similară în cazul în care instanța română este cea de-a doua instanță sesizată.

În concluzie, avantajul noii reglementări este acela de a permite reclamantului să sesizeze instanța română atât cu o cerere de competența internațională a acesteia, cât și cu o cerere conexă celei dintâi, dar care nu ar fi, prin ea însăși, de competența internațională a instanțelor române. Astfel, reclamantul evită declanșarea a două procese, unul în România și unul în străinătate, și obținerea eventuală a două hotărâri ireconciliabile.

---

[1] Ca și litispendența internațională (a se vedea *supra*, art. 1.076 NCPC).

[2] Potrivit art. 156 din Legea nr. 105/1992, „competența instanțelor române (...) nu este înlăturată prin faptul că (...) un proces conex a fost dedus în fața unei instanțe judecătorești străine".

[3] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1361.

3. Conexitatea internațională este reglementată în **dreptul Uniunii Europene** prin art. 30 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012[1], art. 19 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, art. 13 din Regulamentul (UE) nr. 4/2009, art. 18 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012. Aceste prevederi se aplică prioritar în raport cu dispozițiile art. 1.076 NCPC.

În dreptul Uniunii Europene, spre deosebire de reglementarea națională, conexitatea internațională constituie un caz de suspendare facultativă a soluționării pricinii de către cea de-a doua instanță sesizată și de declinare facultativă de competență în favoarea primei instanței sesizate, după ce aceasta din urmă și-a stabilit competența (soluție posibilă în condițiile în care instanțele implicate sunt supuse aceloraşi reguli de determinare a competenței).

Art. 1.078. Termene

Când o persoană aflată în străinătate trebuie să respecte un termen procedural în fața autorităților judiciare sau administrative române, este suficient ca cererea sa să parvină în ultima zi a termenului la o reprezentanță diplomatică sau consulară română.

Comentariu

1. În conformitate cu prevederile art. 1.088 NCPC, termenele procedurale sunt cele stabilite de legea română, dacă nu se prevede altfel în mod expres. Această lege va stabili, aşadar, durata termenelor, precum și modul de calcul al acestora.

2. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, noțiunea de „cerere" trebuie interpretată într-un sens larg, incluzând și alte acte ce pot servi într-un proces, precum depunerea unei procuri sau a unui înscris probatoriu[2].

3. Textul este menit să faciliteze accesul la autoritățile judiciare sau administrative al persoanelor aflate în străinătate, permițându-le să depună cererile adresate acestora la reprezentanța diplomatică sau consulară română. Dispoziția legală nu distinge în funcție de naționalitatea părții, astfel încât este aplicabilă nu doar cetățenilor români, ci și celor străini sau apatrizilor. De asemenea, deși din formularea textului acesta pare să aibă în vedere numai persoanele fizice, credem că nu există vreo rațiune să nu fie aplicabil și persoanelor juridice străine.

În cazul în care persoanele menționate depun la reprezentanța diplomatică sau consulară română o cerere adresată autorităților judiciare sau administrative române în interiorul termenului procedural stabilit de legea română, termenul procedural este considerat a fi fost respectat. Trebuie observat în acest context că legea impune condiția ca respectiva cerere să *parvină* în termen reprezentanței diplomatice sau consulare române, ceea ce înseamnă că, dacă a fost adresat acesteia prin poștă, nu va fi suficient ca data poștei să respecte termenul procedural.

---

[1] Pentru o analiză doctrinară și jurisprudențială a acestui text legal, a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 230 și urm.

[2] I. Leș, *Comentariu*, p. 1362.

4. În ipoteza avută în vedere de art. 1.078 NCPC, reprezentanţa diplomatică sau consulară română transmite cererea autorităţii judiciare sau administrative române. Apreciem că nu sunt incidente prevederile Legii nr. 189/2003 privind asistenţa judiciară internaţională în materie civilă şi comercială (respectiv ale art. 11 şi urm. din acest act normativ) care stabilesc calitatea de autoritate centrală competentă a Ministerului Justiţiei[1)], întrucât cererea nu priveşte comunicarea de acte judiciare sau extrajudiciare în România în sensul art. 3 din actul normativ menţionat[2)].

Capitolul II
Dispoziții speciale de competență internațională a instanțelor române

Art. 1.079. Competența personală exclusivă

Instanțele române sunt exclusiv competente să judece litigii cu elemente de extraneitate din sfera statutului personal referitoare la:

1. acte de stare civilă întocmite în România privind persoane domiciliate în România și care sunt cetățeni români sau apatrizi;

2. încuviințarea adopției, dacă cel ce urmează a fi adoptat domiciliază în România și este cetățean român sau apatrid;

3. tutela și curatela pentru protecția unei persoane cu domiciliul în România, care este cetățean român sau apatrid;

4. punerea sub interdicție judecătorească a unei persoane cu domiciliul în România;

5. desfacerea, nulitatea sau anularea căsătoriei, precum și alte litigii între soți, cu excepția celor referitoare la imobile situate în străinătate, dacă la data introducerii cererii ambii soți domiciliază în România și unul dintre ei este cetățean român sau apatrid.

Comentariu

1. **Caracterizare generală.** Competenţa internaţională exclusivă este fundamentată pe prezenţa în ţara forului (România) a unor puncte de legătură calificate care împiedică existenţa unei competenţe facultative/alternative a instanţelor unui alt stat. Având în vedere caracterul teritorial al normelor juridice adoptate la nivel naţional prin care se stabileşte

[1)] Aplicarea acestui text ar fi impus ca cererea să fie comunicată de către reprezentanţa diplomatică sau consulară Ministerului Justiţiei, care, la rândul său, să o comunice autorităţii judiciare sau administrative române.

[2)] Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 189/2003, „comunicarea de acte judiciare şi extrajudiciare în şi din străinătate este formalitatea care are drept scop aducerea acestora la cunoştinţa destinatarilor: părţi, martori sau participanţi într-un proces civil sau comercial *în statul solicitant*" (s.n., Ş.-Al.S.). Aşadar, din coroborarea dispoziţiilor art. 3 şi art. 11 din Legea nr. 189/2003 rezultă că este vizată ipoteza în care un act judiciar necesar într-un proces pendinte în faţa unei instanţe străine este transmis în România pentru a fi comunicat destinatarului (părţi, martori sau participanţi) care locuieşte sau, după caz, are sediul în România. În schimb, ipoteza reglementată de art. 1.078 NCPC este aceea în care cererea este destinată unei autorităţi judiciare sau administrative române (adică unei proceduri pendinte înaintea unei asemenea autorităţi).

competența internațională, încălcarea competenței internaționale exclusive a instanțelor unui stat este, de regulă, sancționată prin nerecunoașterea pe teritoriul său a unei hotărâri pronunțate de către o instanță străină.

Cazurile de competență internațională exclusivă a instanțelor române sunt reglementate în art. 1.079 și art. 1.080 NCPC, sistematizarea fiind efectuată în funcție de obiectul lor. Astfel, art. 1.079 NCPC grupează cereri referitoare la statutul personal al persoanei fizice, punctul de legătură ce atrage competența internațional exclusivă a instanțelor române fiind situarea în România a domiciliului părților sau, după caz, al uneia dintre părți, dublat în unele situații de statutul de cetățean român sau de apatrid.

2. Actele de stare civilă. Competența exclusivă a instanțelor române este atrasă dacă sunt îndeplinite în mod cumulativ următoarele condiții:

a) cererea să vizeze un act de stare civilă întocmit în România;

b) actul de stare civilă să vizeze persoane domiciliate în România și care sunt cetățeni români sau apatrizi.

Pentru a determina sfera de incidență a dispoziției legale analizate, trebuie avut în vedere faptul că noțiunea de act de stare civilă este susceptibilă de două accepțiuni, astfel:

a) în sensul de *negotium iuris*, prin act de stare civilă sunt avute în vedere actele juridice de care legea leagă efecte de stare civilă, respectiv: căsătoria, divorțul, adopția. Acestora li se adaugă faptele juridice de care leagă asemenea efecte (faptele de stare civilă), respectiv nașterea și decesul[1)];

b) în sensul de *instrumentum probationis*, prin act de stare civilă sunt avute în vedere înscrisurile cuprinse în registrele de stare civilă în care sunt consemnate de către organele de stare civilă actele și faptele menționate mai sus[2)].

Astfel cum s-a reținut în literatura de specialitate[3)], sensul avut în vedere de regula ce instituie o competență exclusivă a instanțelor române este aceea de *instrumentum probationis*. Această interpretare este determinată de folosirea de către legiuitor a sintagmei „actele de stare civilă *întocmite* în România"[4)] (s.n., Ș.-Al.S.). Determinarea sferei de aplicare a acestei reguli de competență constituie o problemă de calificare, fiind supusă legii române. În consecință, vor fi de competența exclusivă a instanțelor române cererile referitoare la anularea, modificarea sau completarea actelor de stare civilă (*instrumentum*) și a mențiunilor înscrise pe acestea (art. 100 NCC).

Potrivit art. 57 alin. (2) din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă[5)], competența internă de a soluționa aceste cereri revine judecătoriei în a cărei rază teritorială se află domiciliul persoanei interesate[6)].

[1)] G. Boroi, *Drept civil. Persoanele*, Ed. All Beck, București, 2001, pp. 55-56.

[2)] E. Chelaru, *Noul Cod civil*, ed. a 2-a, 2014, p. 119; G. Boroi, *op. cit.*, p. 60; C.M. Nicolescu, *Competența jurisdicțională de drept internațional privat în materia acțiunilor de stare civilă*, în RRDP nr. 5/2008, p. 83.

[3)] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 429; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 702.

[4)] Iar nu „acte de stare civilă *încheiate* în România" (și *înregistrate* de organele competente din România).

[5)] Republicată în M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012, cu modificările ulterioare.

[6)] Respectiv sediul acesteia, dacă acțiunea este promovată de structurile de stare civilă din cadrul serviciilor publice comunitare locale sau județene de evidență a persoanelor ori de către parchet.

În cazul cererilor formulate de către cetăţenii români cu domiciliul în străinătate sau de către străini, potrivit art. 57 alin. (3) din Legea nr. 119/1996, competenţa revine Judecătoriei Sectorului 1 al Municipiului Bucureşti. Deşi textul nu precizează expres, apreciem că este vorba despre străinii cu domiciliul în străinătate. De asemenea, apreciem că textul se aplică şi în cazul apatrizilor cu domiciliul în străinătate. Textul legal menţionat stabileşte atât competenţa internaţională a instanţelor române, cât şi pe aceea internă (materială şi teritorială a acestora). Din corelarea prevederilor art. 57 alin. (3) din Legea nr. 119/1996 cu cele ale art. 1.079 pct. 1 NCPC, rezultă însă că în ipotezele menţionate această competenţă nu este una exclusivă, ci una facultativă (preferenţială în terminologia NCPC).

3. Adopţia. Competenţa internaţională exclusivă reglementată de art. 1.079 pct. 2 NCPC vizează numai încuviinţarea adopţiei, dacă cel ce urmează a fi adoptat domiciliază în România şi este cetăţean român sau apatrid.

A contrario, nu vor fi de competenţa exclusivă a instanţelor române:

- cererile privind încuviinţarea adopţiei, în cazul în care cel care urmează să fie adoptat (cetăţean român sau apatrid) nu are domiciliul în România sau este cetăţean străin. În acest caz, o competenţă alternativă (preferenţială) a instanţelor române poate fi atrasă în temeiul art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004, dacă adoptatorul sau copilul cetăţean străin are reşedinţa obişnuită în România[1]. În cazul în care copilul cetăţean român are domiciliul în străinătate, iar prevederile art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004 nu sunt aplicabile (adoptatorul având reşedinţa obişnuită în străinătate), competenţa instanţelor române ar putea fi atrasă ca for de necesitate în condiţiile art. 1.070 NCPC;

- cererile privind anularea sau desfacerea adopţiei. În aceste situaţii, o competenţă alternativă (preferenţială) a instanţelor române poate fi atrasă în temeiul art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004, dacă cel puţin una dintre părţi are reşedinţa obişnuită în România, sau în temeiul art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC, dacă actul de stare civilă (adopţia) a fost înregistrat în România şi cel puţin una dintre părţi este cetăţean român. În cazul în care copilul cetăţean român are domiciliul în străinătate, iar prevederile art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004, respectiv ale art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC nu sunt aplicabile (adoptatorul având reşedinţa obişnuită în străinătate, iar adopţia nefiind înregistrată în România), competenţa instanţelor române ar putea fi atrasă ca for de necesitate în condiţiile art. 1.070 NCPC.

Textul ridică o problemă de corelare cu prevederile art. 74 alin. (2) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopţiei[2], potrivit cărora „instanţele judecătoreşti române sunt exclusiv competente să judece cererile prevăzute de prezenta lege dacă copilul care urmează a fi adoptat are *reşedinţa obişnuită* în România şi este cetăţean român sau apatrid" (s.n., Ş.-Al.S.). Astfel cum se poate observa, deşi cele două reglementări sunt similare, NCPC utilizează drept punct de legătură pentru atragerea jurisdicţiei române exclusive situarea în România a domiciliului copilului ce urmează a fi adoptat, în vreme ce legea specială are în vedere reşedinţa obişnuită a acestuia. Cu titlu preliminar, observăm că ar fi fost preferabilă utilizarea noţiunii de reşedinţă obişnuită, consacrată şi la nivelul Uniunii

[1] Potrivit art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004, „instanţele judecătoreşti române sunt competente să judece cererile prevăzute de prezenta lege, dacă cel puţin una dintre părţi are reşedinţa obişnuită în România".

[2] Republicată în M. Of. nr. 259 din 19 aprilie 2012, cu modificările şi completările ulterioare.

Europene în materia răspunderii părinteşti[1]. Întrucât, potrivit definiţiei conţinute de art. 4 din Legea nr. 273/2004, existenţa reşedinţei permanente în România este condiţionată de o şedere efectivă şi continuă pe teritoriul acesteia în ultimele 12 luni anterioare introducerii cererii de încuviinţare a adopţiei, rezultă că sfera competenţei exclusive reglementate de legea specială este mai restrânsă decât aceea stabilită de art. 1.079 pct. 2 NCPC. În aceste condiţii, având în vedere prevederile art. 83 lit. k) din Legea nr. 76/2012[2], dispoziţiile art. 74 alin. (2) din Legea nr. 273/2004 sunt abrogate la data intrării în vigoare a NCPC.

În ceea ce priveşte corelarea art. 1.079 pct. 2 NCPC cu dreptul Uniunii Europene, precizăm că Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti nu este aplicabil în materia adopţiei, astfel cum rezultă în mod expres din prevederile art. 1 alin. (3)[3].

4. Tutela şi curatela. Art. 1.079 pct. 3 NCPC instituie o competenţă exclusivă a instanţelor române cu privire la tutela şi curatela pentru protecţia unei persoane cetăţean român sau apatrid care are domiciliul în România.

Pentru a determina sfera de aplicare a acestui text trebuie distins după cum măsura de protecţie vizează o persoană minoră sau un major.

Astfel, **în cazul minorului**, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 reglementează *determinarea competenţei în materia răspunderii părinteşti*. Pentru explicitarea conceptului de „răspundere părintească", Regulamentul utilizează o metodă mixtă, cuprinzând o definiţie sintetică a acestei noţiuni, precum şi o enumerare exemplificativă a principalelor aspecte pe care răspunderea părintească le include. Astfel, potrivit art. 2 pct. 7, „răspunderea părintească" desemnează ansamblul drepturilor şi obligaţiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătoreşti, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil. În conformitate cu prevederile art. 1 alin. (2), instituţia răspunderii părinteşti vizează, nelimitativ, următoarele aspecte:

- încredinţarea[4] şi dreptul la vizită[5];
- tutela, curatela şi instituţiile similare;
- desemnarea şi atribuţiile oricărei persoane sau oricărui organism însărcinat să se ocupe de persoana sau de bunurile copilului, să-l reprezinte sau să-l asiste;
- plasarea copilului într-o familie substitutivă sau într-un centru de plasament;

---

[1] A se vedea, în acest sens, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003.

[2] Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012, cu modificările şi completările ulterioare.

[3] De asemenea, nu sunt aplicabile în materia adopţiei nici prevederile Convenţiei privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea, executarea şi cooperarea cu privire la răspunderea părintească şi măsurile privind protecţia copilului, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996, astfel cum rezultă în mod expres din prevederile art. 4 lit. b) din acest act normativ.

[4] Potrivit art. 2 pct. 9, „încredinţarea" desemnează drepturile şi obligaţiile privind îngrijirea persoanei unui copil, în special dreptul de a decide supra locului său de reşedinţă.

[5] Potrivit art. 2 pct. 10, „dreptul de vizită" desemnează în special dreptul de a duce copilul pentru o perioadă limitată într-un alt loc decât cel al reşedinţei sale obişnuite.

- măsurile de protecţie a copilului privind administrarea, conservarea sau dispoziţia cu privire la bunurile copilului[1)].

Întrucât Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 nu condiţionează aplicarea sa (în materia răspunderii părinteşti) de naţionalitatea, domiciliul sau reşedinţa părţilor, rezultă că, în ceea ce priveşte competenţa instanţelor române de a dispune măsuri cu privire la ocrotirea minorului prin tutelă sau prin curatelă, nu vor fi aplicabile prevederile art. 1.079 pct. 3 NCPC, ci acelea ale regulamentului menţionat. Potrivit art. 8 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, competenţa în materia răspunderii părinteşti aparţine instanţelor române dacă, la data sesizării acestora, copilul avea reşedinţa obişnuită în România. Interpretând noţiunea de reşedinţă obişnuită utilizată de acest text, CJUE a statuat următoarele: „noţiunea «reşedinţă obişnuită», în temeiul art. 8 alin. (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, trebuie să fie interpretată în sensul că această reşedinţă corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social şi familial. În acest scop, trebuie mai ales să fie luate în considerare durata, regularitatea, condiţiile şi motivele sejurului pe teritoriul unui stat membru şi ale mutării familiei în acest stat, cetăţenia copilului, locul şi condiţiile de şcolarizare, cunoştinţele lingvistice, precum şi raporturile de familie şi sociale întreţinute de copil în statul respectiv. Este de competenţa instanţei naţionale să determine reşedinţa obişnuită a copilului, ţinând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte"[2)]. În ceea ce priveşte relaţia dintre Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 şi Convenţia privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea, executarea şi cooperarea cu privire la răspunderea părintească şi măsurile privind protecţia copilului, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996, aceasta este reglementată de prevederile 61 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, în sensul aplicării prioritare a Regulamentului atunci când copilul are reşedinţa obişnuită pe teritoriul unui stat membru. Precizăm totuşi că art. 5 din Convenţia de la Haga (1996) instituie acelaşi criteriu de determinare a competenţei ca şi art. 8 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, respectiv existenţa reşedinţei obişnuite a copilului pe teritoriul statului instanţei sesizate.

În cazul majorului, prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 nu sunt aplicabile[3)], competenţa instanţelor române urmând a fi stabilită potrivit prevederilor art. 1.079 pct. 3 NCPC dacă persoana despre a cărei ocrotire este vorba are domiciliul în România şi este cetăţean român sau apatrid. Dacă persoana nu are domiciliul în România, o competenţă preferenţială a instanţelor române ar putea fi atrasă în temeiul art. 1.081 alin. (2) pct. 1 NCPC, atunci când este vorba despre tutela sau curatela interzisului cetăţean român cu domiciliul în străinătate.

5. Interdicţia judecătorească. Precizările făcute anterior cu privire la tutelă şi curatelă sunt aplicabile şi în cazul punerii sub interdicţie.

Astfel, **în cazul minorului**, vor fi aplicabile prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003, iar nu acelea ale art. 1.079 pct. 4 NCPC. Deşi Regulamentul nu conţine

---

[1)] În schimb, măsurile privind bunurile copilului care nu privesc protecţia acestuia sunt reglementate de Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [a se vedea, în acest sens, considerentul (9) al Preambulului].

[2)] Hotărârea din 2 aprilie 2009, C-523/07, Repertoriul jurisprudenţei, 2009, I-02805, dispozitiv.

[3)] De asemenea, nu sunt aplicabile prevederile Convenţiei de la Haga (1996).

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

o referire expresă la punerea sub interdicție, apreciem că soluția nu poate fi alta în condițiile în care, din considerentul (10) din Preambulul Regulamentului și din art. 1 al acestui act normativ, rezultă că numai starea persoanei fizice este exceptată de la aplicarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003, nu și capacitatea persoanei fizice (cu excepția emancipării), iar măsura punerii sub interdicție vizează acest ultim aspect[1]. În cazul în care copilul are reședința obișnuită pe teritoriul unui stat membru, prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 prevalează în raport cu cele ale Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copilului, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996.

În cazul majorului, prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 nu sunt aplicabile[2], competența instanțelor române urmând a fi stabilită potrivit prevederilor art. 1.079 pct. 4 NCPC dacă persoana despre a cărei ocrotire este vorba are domiciliul în România. Spre deosebire de ipoteza reglementată de art. 1.079 pct. 3, având în vedere rațiunea punerii sub interdicție[3], naționalitatea celui cu privire la care se instituie măsura punerii sub interdicție nu este relevantă. Dacă persoana nu are domiciliul în România, dar are cetățenie română, o competență preferențială a instanțelor române ar putea fi atrasă în temeiul art. 1.081 alin. (2) pct. 1 NCPC.

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, competența prevăzută de art. 1.079 pct. 4 NCPC este aplicabilă și cu privire la cererile de ridicare a măsurii interdicției[4].

6. Desfacerea și nulitatea căsătoriei. Art. 1.079 pct. 5 NCPC stabilește o competență exclusivă a instanțelor române în materia cererilor referitoare la desfacerea sau nulitatea căsătoriei, dacă la data introducerii cererii ambii soți domiciliază în România și unul dintre ei este cetățean român sau apatrid.

Apreciem că această dispoziție legală este lipsită de utilitate practică în condițiile în care art. 6 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 permite ca un soț având reședința obișnuită pe teritoriul unui stat membru să fie chemat în judecată pe teritoriul altui stat membru doar în condițiile prevăzute de acest regulament. Art. 3 din Regulament conține un set de reguli pentru determinarea competenței jurisdicționale, utilizând un criteriu alternativ *ratione loci/ ratione personae*. Din punct de vedere spațial (*ratione loci*), sunt competente instanțele statelor membre pe al căror teritoriu se situează (alternativ):

- reședința obișnuită a soților;
- ultima reședință obișnuită a soților în condițiile în care unul dintre ei încă locuiește acolo;
- reședința obișnuită a pârâtului;
- în caz de cerere comună, reședința obișnuită a unuia dintre soți;
- reședința obișnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin un an imediat înaintea introducerii cererii;

[1] Aceeași este situația în cazul Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copilului, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996.

[2] De asemenea, nu sunt aplicabile prevederile Convenției de la Haga (1996).

[3] Potrivit art. 164 NCC, persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească.

[4] S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 42; Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 704.

- reşedinţa obişnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puţin şase luni imediat înaintea introducerii cererii şi în cazul în care acesta este fie resortisant al statului membru respectiv, fie, în cazul Regatului Unit şi al Irlandei, are domiciliul[1)] în acel loc.

Alternativ criteriului spaţial, art. 3 instituie un criteriu personal (*ratione personae*). Potrivit acestui criteriu, sunt competente instanţele statului membru de cetăţenie (în cazul în care soţii au cetăţenia comună a unui stat membru) sau, după caz, instanţele statului membru de domiciliu (în cazul în care soţii au domiciliul comun pe teritoriul Regatului Unit sau al Irlandei).

În sfera de aplicare a acestor reguli de competenţă, alături de cererile de divorţ şi cele referitoare la nulitatea căsătoriei, se includ şi cererile referitoare la separarea de drept. De asemenea, art. 4 instituie o prorogare legală de competenţă cu privire la cererea reconvenţională.

Comparând prevederile art. 3 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 cu cele ale art. 1.079 pct. 5 NCPC, rezultă că, în ipoteza prevăzută de acest ultim text legal, Regulamentul atribuie tot instanţelor române competenţa de a soluţiona litigiul (eventuala naţionalitate străină a celuilalt soţ neavând vocaţia de a atrage competenţa unei alte instanţe decât cea română).

Jurisprudenţă

Curtea a apreciat că dovada identităţii şi a cetăţeniei române se face cu certificatul de naştere (pentru minor) şi cartea de identitate (pentru major). La data formulării cererii de adopţie (4 august 2004), O.I. era majoră, iar pentru faptul că nu s-a mai întors în ţară, nu i s-a eliberat carte de identitate pentru a se face dovada domiciliului pe teritoriul României.

Cu toate acestea, lui O.I. nu i se poate stabili o altă situaţie juridică decât cea de cetăţean român cu domiciliul în România, întrucât pe teritoriul statului irlandez beneficiază de o viză de reşedinţă temporar acordată pe perioada efectuării intervenţiilor chirurgicale.

Faptul ca O.I. locuieşte în Irlanda cu familia care-i solicită adopţia nu-i creează statutul de cetăţean român cu domiciliul în străinătate, câtă vreme statul irlandez nu îi asigură acesteia un statut legal similar conceptului de „domiciliu" din legislaţia română.

Ca atare, s-au reţinut competente cu soluţionarea cererii de adopţie instanţele din România, s-a admis recursul, s-a casat sentinţa recurată şi s-a respins excepţia generală de necompetenţă materială a instanţelor române, ca nefondată, cauza fiind trimisă spre rejudecare la Tribunalul Bucureşti *(C. Ap. Bucureşti, s. a III-a civ. şi pt. cauze cu min. şi fam., dec. nr. 328 din 7 martie 2005, în Curtea de Apel Bucureşti. Culegere de practică judiciară în materie civilă 2005, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006, pp. 159-160).*

Art. 1.080. Competenţa exclusivă în materia unor acţiuni patrimoniale

Instanţele române sunt exclusiv competente să judece litigii cu elemente de extraneitate referitoare la:

1. imobile situate pe teritoriul României;

2. bunuri lăsate în România de defunctul cu ultimul domiciliu în România;

[1)] În conformitate cu prevederile art. 3 alin. (2), noţiunea de „domiciliu" se interpretează potrivit sistemelor de drept ale Regatului Unit şi Irlandei.

3. contracte încheiate cu consumatori având domiciliul sau reședința obișnuită în România, pentru prestații de consum curent destinate uzului personal sau familial al consumatorului și fără legătură cu activitatea profesională sau comercială a acestuia, dacă:

a) furnizorul a primit comanda în România;

b) încheierea contractului a fost precedată în România de o ofertă sau o publicitate și consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului.

Comentariu

1. Caracterizare generală. Competența internațională exclusivă este fundamentată pe prezența în țara forului (România) a unor puncte de legătură calificate care împiedică existența unei competențe facultative/alternative a instanțelor unui alt stat. Având în vedere caracterul teritorial al normelor juridice adoptate la nivel național prin care se stabilește competența internațională, încălcarea competenței internaționale exclusive a instanțelor unui stat este, de regulă, sancționată prin nerecunoașterea pe teritoriul său a unei hotărâri pronunțate de către o instanță străină.

Cazurile de competență internațională exclusivă a instanțelor române sunt reglementate în art. 1.079 și 1.080 NCPC, sistematizarea fiind efectuată în funcție de obiectul lor. Dacă art. 1.079 NCPC grupează cereri referitoare la statutul personal al persoanei fizice cu privire la care jurisdicția română este exclusivă, art. 1.080 NCPC stabilește competența exclusivă a instanțelor române de a soluționa anumite cereri patrimoniale.

2. Imobile situate pe teritoriul României. Astfel cum a reținut în mod constant literatura de specialitate, competența exclusivă a instanțelor române nu vizează orice litigii ce ar putea avea legătură cu un imobil, ci numai acțiunile reale imobiliare[1]. Au fost calificate ca având caracter real[2]: cererea în revendicare, cererea confesorie, cererea negatorie, cererea prin care se valorifică un drept real accesoriu, cererea posesorie, cererea în grănițuire, cererea de partaj. Aceste cereri au o natură imobiliară atunci când au ca obiect un bun imobil.

Din păcate, spre deosebire de ipoteza competenței teritoriale (interne) exclusive reglementate de art. 117 NCPC, unde legiuitorul a fost preocupat de eliminarea impreciziei vechiului text legal și a precizat în mod expres domeniul de aplicare al acestei reguli de competență[3], art. 1.080 pct. 1 NCPC a preluat ca atare vechea reglementare cuprinsă în fostul art. 151 pct. 7 din Legea nr. 105/1992, nemenționând aplicarea competenței internaționale exclusive cu privire la cererile reale imobiliare.

Dincolo de aceste considerații, apreciem că, în prezent, prevederile art. 1.080 pct. 1 sunt lipsite de utilitate practică în raport cu prevederile art. 24 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, potrivit cărora, indiferent de domiciliul pârâtului, sunt exclusiv competente

---

[1] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 430; S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 32, Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 707; Gh.-L. Zidaru, *op. cit.*, p. 221.

[2] M. Tăbârcă, *Teoria generală*, 2013, pp. 251-252.

[3] Potrivit art. 117 alin. (1) și (3) NCPC, „cererile privitoare la drepturile reale imobiliare se introduc numai la instanța în a cărei circumscripție este situat imobilul". „Dispozițiile (...) se aplică, prin asemănare, și în cazul acțiunilor posesorii, acțiunilor în grănițuire, acțiunilor privitoare la îngrădirile dreptului de proprietate imobiliară, precum și în cazul celor de împărțeală judiciară a unui imobil, când indiviziunea nu rezultă din succesiune".

să soluționeze cereri în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile instanțele statului pe al cărui teritoriu este situat imobilul[1)].

3. Succesiuni. Competența internațională exclusivă a instanțelor române este atrasă de îndeplinirea cumulativă a două condiții: defunctul să fi avut ultimul domiciliul în România, iar cererea să privească bunuri rămase în România de pe urma acestuia. Întrucât legea nu distinge, poate fi vorba atât despre bunuri imobile, cât și despre bunuri mobile.

În cazul în care ultimul domiciliu al defunctului se află în România, dar de pe urma acestuia nu au rămas bunuri sau acestea se află în străinătate, art. 1.080 pct. 2 NCPC nu mai este aplicabil, dar o competență preferențială a instanțelor române poate fi atrasă în temeiul art. 1.081 alin. (1) pct. 6 NCPC.

Dacă ultimul domiciliu al defunctului se află în străinătate, dar de pe urma acestuia au rămas bunuri în România, actuala reglementare nu mai stabilește o competență, nici măcar alternativă (preferențială) a instanțelor române[2)]. Totuși, jurisdicția română ar putea fi atrasă de existența în România a domiciliului sau reședinței pârâtului/unuia dintre pârâți, în condițiile art. 1.066 NCPC sau, printr-o prorogare voluntară de competență, în temeiul art. 1.067 NCPC, prezența în România a unor bunuri rămase de pe urma defunctului putând fi calificată în opinia noastră drept o legătură semnificativă a litigiului cu statul instanței sesizate.

În condițiile aplicării începând cu data de 17 august 2015 a prevederilor Regulamentului (UE) nr. 650/2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, apreciem că dispozițiile art. 1.080 pct. 2 NCPC devin lipsite de utilitate practică. Potrivit art. 4 din regulamentul menționat, „instanțele judecătorești din statul membru în care defunctul își avea reședința obișnuită în momentul decesului sunt competente să hotărască cu privire la succesiune în ansamblul său". Regulamentul stabilește, de asemenea, în Capitolul II, situațiile în care alte instanțe ar fi competente internațional de a soluționa cereri în materia succesorală.

4. Contractele încheiate cu consumatorii. Cazul de competență internațională exclusivă este nou-introdus de NCPC și vizează ipoteza unor acțiune referitoare la contracte încheiate cu consumatorii care întrunesc în mod cumulativ următoarele condiții:

i) consumatorul să aibă domiciliul sau reședința obișnuită în România;

ii) contractul să fie încheiat pentru prestații de consum curent destinate uzului personal sau familial al consumatorului și fără legătură cu activitatea profesională sau comercială a acestuia; și

---

[1)] Textul legal menționat instituie o excepție în sensul că, în materia închirierii unor imobile în vederea utilizării personale temporare pe o perioadă de cel mult șase luni consecutive, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia pârâtul este domiciliat au, de asemenea, competență, cu condiția ca locatarul să fie o persoană fizică și ca proprietarul și locatarul să aibă domiciliul pe teritoriul aceluiași stat membru. Pentru o sinteză a jurisprudenței CJUE în materia interpretării art. 24 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 180 și urm.

[2)] Art. 149 pct. 8 din Legea nr. 105/1992 instituia o competență alternativă a instanțelor române în cazul în care „ultimul domiciliu al defunctului sau bunuri rămase de la acesta se află în România".

iii) fie furnizorul a primit comanda în România, fie încheierea contractului a fost precedată de o ofertă sau publicitate și consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului[1)].

Textul este relativ neclar formulat, fiind preferabil în opinia noastră termenul de „operator economic"[2)] sau de „profesionist"[3)] în locul aceluia de „furnizor", pentru a se asigura concordanța cu reglementarea substanțială în materia protecției consumatorului sau pur și simplu pe aceea de „cocontractant al consumatorului", terminologie utilizată de Regulamentul (CE) nr. 44/2001, respectiv de Regulamentul (UE) nr. 1215/2012.

Având în vedere prevederile art. 17-19 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, sfera de aplicare a art. 1.080 pct. 3 este destul de restrânsă. Astfel, atunci când calitatea de reclamant revine consumatorului, prevederile Regulamentului sunt aplicabile indiferent de împrejurarea că pârâtul are sau nu domiciliul pe teritoriul unui stat membru, prin derogare de la regula generală instituită de art. 6 alin. (1), care limitează în mod obișnuit aplicarea acestui regulament la ipoteza în care pârâtul are domiciliul pe teritoriul unui stat membru. În ipoteza în care consumatorul are calitate de pârât, dacă acesta are domiciliul pe teritoriul unui stat membru, sunt aplicabile, de asemenea, prevederile Regulamentului (UE) nr. 1215/2012. În concluzie, prevederile art. 1.080 pct. 3 NCPC sunt aplicabile numai în situația în care consumatorul este un pârât ce nu are domiciliul într-un stat membru (deci nici în România), dar ar avea reședința obișnuită în România.

Art. 1.081. Competența preferențială a instanțelor române

(1) Instanțele judecătorești române sunt competente să judece și litigiile în care:

1. reclamantul din cererea privind obligația de întreținere are domiciliul în România;

2. locul unde a luat naștere sau trebuia executată, fie și numai în parte, o obligație contractuală se află în România;

3. locul unde a intervenit un fapt juridic din care decurg obligații extracontractuale sau se produc efectele acestuia se află în România;

4. stația feroviară sau rutieră ori portul sau aeroportul de îmbarcare/încărcare sau debarcare/descărcare a pasagerilor sau mărfii transportate se află în România;

5. bunul asigurat sau locul producerii evenimentului asigurat se află în România;

6. ultimul domiciliu al defunctului se află în România, rezervată fiind competența exclusivă pentru imobilele lăsate de acesta în străinătate.

(2) Instanțele judecătorești române sunt, de asemenea, competente să judece:

1. procese referitoare la ocrotirea minorului sau persoanei puse sub interdicție judecătorească, cetățean român cu domiciliul în străinătate;

[1)] Cu privire la caracterul alternativ, iar nu cumulativ al acestor ultime condiții – a) furnizorul a primit comanda în România; b) încheierea contractului a fost precedată de o ofertă sau publicitate și consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului –, a se vedea și Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 708.

[2)] Terminologie utilizată de O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, republicată în M. Of. nr. 208 din 28 martie 2007, cu modificările și completările ulterioare, sau de Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului, republicată în M. Of. nr. 224 din 24 martie 2008, cu modificările și completările ulterioare.

[3)] Terminologie utilizată de Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, republicată în M. Of. nr. 543 din 3 august 2012, cu modificările și completările ulterioare.

2. cererile de divorţ, dacă la data introducerii cererii reclamantul domiciliază pe teritoriul României de cel puţin un an;

3. declararea judecătorească a morţii unui cetăţean român, chiar dacă acesta se află în străinătate la data când a intervenit dispariţia. Până la luarea unor măsuri provizorii de către instanţa română rămân valabile măsurile provizorii dispuse de instanţa străină;

4. procese între persoane cu domiciliul în străinătate, referitoare la acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România, dacă cel puţin una dintre părţi este cetăţean român;

5. procese referitoare la ocrotirea în străinătate a proprietăţii intelectuale a unei persoane domiciliate în România, cetăţean român sau apatrid, rezervată fiind o convenţie de alegere a forului;

6. procese între străini, dacă aceştia au convenit expres astfel, iar raporturile juridice privesc drepturi de care ei pot dispune, în legătură cu bunuri sau interese ale persoanelor din România;

7. procese referitoare la abordajul navelor sau coliziunea aeronavelor, precum şi cele referitoare la asistenţa sau la salvarea unor persoane sau unor bunuri în marea liberă ori într-un spaţiu nesupus suveranităţii vreunui stat, dacă:

a) nava sau aeronava arborează pavilionul român sau, după caz, este înmatriculată în România;

b) locul de destinaţie sau primul port ori aeroport unde nava sau aeronava a ajuns se găseşte pe teritoriul României;

c) nava sau aeronava a fost sechestrată în România;

d) pârâtul are domiciliul sau reşedinţa obişnuită în România;

8. procese privind răspunderea civilă pentru prejudiciile cauzate de produse originare din România, indiferent de cetăţenia victimei, de locul survenirii accidentului sau locul producerii prejudiciului.

Comentariu

1. Caracterizare generală. Competenţa preferenţială este fundamentată pe prezenţa în ţara forului a unor puncte de legătură calificate, ce pot atrage jurisdicţia respectivului stat, chiar dacă pârâtul nu are pe teritoriul său domiciliul, reşedinţa obişnuită, respectiv sediul principal, iar în lipsa sediului principal, un sediu secundar sau fondul de comerţ. În funcţie de prevederile legale incidente, pot constitui asemenea puncte de legătură: cetăţenia sau naţionalitatea uneia dintre părţi, locul încheierii sau al executării contractului pe care este fundamentată acţiunea, locul situării bunului la care se referă cererea, locul producerii faptului juridic generator de obligaţii extracontractuale sau locul producerii efectelor acestuia, domiciliul sau sediul reclamantului etc. Privită prin raportare la competenţa internaţională de drept comun a instanţelor unui alt stat, competenţa instanţelor române apare ca fiind una alternativă sau facultativă.

În ipotezele prevăzute de art. 1.081 NCPC, jurisdicţia română este atrasă de manifestarea de voinţă a reclamantului care o preferă pe aceasta jurisdicţiei străine a statului unde este localizat pârâtul. Sintagma „competenţă preferenţială" evocă, aşadar, opţiunea exercitată de reclamant ca urmare a preferinţei sale pentru o jurisdicţie. Preferinţa este justificată de împrejurarea că, adesea, această jurisdicţie aparţine statului de domiciliu (sau, după caz, de reşedinţă ori de sediu) al reclamantului, ceea ce determină o serie de avantaje pentru acesta: reducerea costurilor procesului pentru reclamant, desfăşurarea procesului într-o limbă înţeleasă de către reclamant şi potrivit unor reguli procedurale cunoscute de către acesta.

Pe de altă parte, din perspectiva legiuitorului, instituirea unor competențe preferențiale ale instanțelor române este justificată în general de ideea unei bune administrări a justiției de către instanțele statului cu care litigiul prezintă o strânsă legătură din perspectiva obiectivului de proximitate (putând fi favorizate astfel efectuarea de cercetări la fața locului, precum și administrarea probelor în general); rațiunii menționate i se adaugă uneori aceea de protejare a reclamantului în situațiile în care a fost apreciat de către legiuitor ca plasându-se pe o poziție mai slabă (din perspectiva pregătirii, a puterii economice etc.) decât aceea a pârâtului.

Față de cele arătate, apreciem că, pe plan terminologic ar fi fost mai adecvată utilizarea sintagmei „competență alternativă/facultativă", care evidențiază relația sistemică (de ansamblu) dintre prevederile art. 1.081 NCPC și cele ale art. 1.066 NCPC (care instituie competența internațională de drept comun întemeiată pe domiciliul pârâtului), în locul aceleia de „competență preferențială", care denotă numai preocuparea pentru a sublinia opțiunea reclamantului ca fundament al acesteia, nu și pe aceea de a plasa această formă de competență într-o structură logică din care mai fac parte competența internațională de drept comun și aceea exclusivă.

În fine, din punct de vedere tehnic, actuala reglementare înglobează cazurile de competență internațională alternativă (preferențială) reglementate în trecut de art. 149 și art. 150 din Legea nr. 105/1992.

2. Obligația de întreținere. Competența preferențială reglementată de art. 1.081 alin. (1) pct. 1 NCPC are ca punct de legătură prezența în România a domiciliului reclamantului (creditorul obligației de întreținere). Soluția excepțională a stabilirii competenței în raport cu domiciliul reclamantului este justificată de imperativul protecției acestei părți, considerată a fi mai slabă din punct de vedere economic decât debitorul obligației de întreținere (de vreme ce beneficiază de întreținere). Aplicarea rigidă a principiului *actor sequitur forum rei* ar risca în acest caz să limiteze accesul la justiție al creditorului obligației de întreținere atunci când debitorul acesteia are domiciliul în străinătate.

Dispoziția legală menționată impune o corelare cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materia obligației de întreținere. Potrivit prevederilor art. 1 al acestui act normativ, Regulamentul se aplică, inclusiv sub aspectul regulilor referitoare la determinarea competenței, obligațiilor de întreținere care decurg dintr-o relație de familie, rudenie, căsătorie sau alianță[1)], altfel spus, *obligației legale de întreținere*[2)]. Rezultă că, în realitate, sfera de aplicare a art. 1.081 alin. (1) pct. 1 NCPC este foarte restrânsă, incluzând numai litigiile referitoare la obligații de întreținere derivând dintr-un contract.

3. Obligații contractuale. Competența preferențială reglementată de art. 1.081 alin. (1) pct. 2 NCPC are ca puncte de legătură alternative *locul încheierii contractului* și *locul executării fie și în parte a obligațiilor izvorâte din contract*. Prezența oricăruia dintre acestea în România poate atrage competența internațională a instanțelor române.

[1)] Afinitate.

[2)] Cu excepția celor pentru cauză de moarte, care intră sub incidența Regulamentului (UE) nr. 650/2012. Pentru o analiză a prevederilor Regulamentului (CE) nr. 4/2009, a se vedea T.M. Bantaș, *Competența jurisdicțională în acțiunile privind obligațiile de întreținere*, în C. Jud. nr. 8/2012, p. 508 și urm.

Întrucât regula de competenţă analizată se include în „materia civilă şi comercială", în sensul Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, rezultă că această ultimă reglementare se va aplica în mod prioritar. În consecinţă, pentru ca dispoziţiile art. 1.081 alin. (1) pct. 2 NCPC să fie aplicabile, este necesar ca litigiul să fie exceptat din sfera de aplicare a Regulamentului, în caz contrar, prevederile art. 5 din acesta interzicând aplicarea regulilor de competenţă stabilite la nivel naţional. Cum, din punct de vedere material, litigiul intră în mod evident sub incidenţa Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, o eventuala exceptare din sfera de aplicare a acestuia ar putea opera numai *ratione personae*, respectiv dacă:

- pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru şi
- litigiul nu vizează un contract încheiat de un consumator sau un contract de muncă în care consumatorul sau salariatul să aibă calitatea de reclamant [în aceste situaţii Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 fiind aplicabil chiar dacă pârâtul are domiciliul pe teritoriul unui stat terţ].

Delimitarea este importantă, întrucât, spre deosebire de dreptul naţional, art. 7 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 stabileşte un singur punct de legătură pentru determinarea competenţei (respectiv locul executării obligaţiei contractuale[1]). Rezultă că, sub incidenţa NCPC, încheierea contractului în România constituie un temei al competenţei internaţionale a instanţelor române, pe când, în sistemul Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, nu va constitui un asemenea temei.

În ceea ce priveşte determinarea locului încheierii contractului, respectiv a locului de executare, fiind vorba despre o chestiune de calificare, apreciem că va fi aplicabilă *lex fori*. Astfel, potrivit art. 1.186 NCC, între absenţi, *locul încheierii contractului* este acela în care acceptarea ajunge la ofertant. Referitor la *locul executării contractului*, art. 1.494 NCC prevede că, în lipsa unei stipulaţii contrare ori dacă locul plăţii nu se poate stabili potrivit naturii prestaţiei sau în temeiul contractului, al practicilor statornicite între părţi ori al uzanţelor:

- obligaţiile băneşti trebuie executate la domiciliul sau, după caz, sediul creditorului de la data plăţii;
- obligaţia de a preda un lucru individual determinat trebuie executată în locul în care bunul se afla la data încheierii contractului;
- celelalte obligaţii se execută la domiciliul sau, după caz, sediul debitorului la data încheierii contractului.

În cazul în care locul de executare a contractului este situat în mai multe state, pentru a atrage competenţa preferenţială a instanţelor române potrivit art. 1.081 alin. (1) pct. 2, este suficient ca o parte a obligaţiilor derivând din respectivul contract să trebuiască a fi executate pe teritoriul României. Astfel, spre deosebire de art. 7 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, reglementarea naţională nu califică în vreun fel obligaţia a cărei executare pe teritoriul României atrage jurisdicţia preferenţială română[2].

---

[1] Pentru o sinteză a jurisprudenţei CJUE pronunţate în interpretarea art. 7 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 48 şi urm.

[2] Potrivit art. 7 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, este necesar, după caz, să fie vorba despre obligaţia care fundamentează cererea de chemare în judecată sau obligaţia caracteristică respectivului contract (potrivit definiţiei date de Regulament).

În fine, în domeniul de aplicare al acestei reguli de competență se includ cereri referitoare la validitatea, interpretarea, executarea, rezoluțiunea, rezilierea, încetarea contractului.

4. Obligații extracontractuale. Competența preferențială reglementată de art. 1.081 alin. (1) pct. 3 NCPC are ca puncte de legătură alternative *locul unde a intervenit faptul juridic* și *locul producerii efectelor sale.* Prezența oricăruia dintre acestea în România poate atrage competența internațională a instanțelor române.

Întrucât regula de competență analizată se include în „materia civilă și comercială", în sensul Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, rezultă că această ultimă reglementare se va aplica în mod prioritar. În consecință, pentru ca dispozițiile art. 1.081 alin. (1) pct. 3 NCPC să fie aplicabile, este necesar ca litigiul să fie exceptat din sfera de aplicare a Regulamentului, în caz contrar, prevederile art. 5 din acesta interzicând aplicarea regulilor de competență stabilite la nivel național. Cum, din punct de vedere material, litigiul intră în mod evident sub incidența Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, o eventuală exceptare din sfera de aplicare a acestuia ar putea opera numai *ratione personae*, respectiv dacă pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru.

În cazul aplicării Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, art. 7 pct. 2 stabilește ca punct de legătură pentru determinarea competenței internaționale preferențiale „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă", fiind în aparență mai restrictiv decât art. 1.081 alin. (1) pct. 3 NCPC, care consacră două puncte de legătură incidente în această materie. În realitate, astfel cum s-a arătat în jurisprudența CJUE, sintagma *locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă* „trebuie înțeleasă în sensul că vizează atât locul unde a survenit prejudiciul, cât și locul evenimentului cauzal"[1].

Din punctul de vedere al domeniului de aplicare, între cele două reglementări există diferențe semnificative. Astfel, în vreme ce dispozițiile art. 7 pct. 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 sunt aplicabile doar „în materie delictuală și cvasidelictuală" (adică în materia faptului juridic ilicit)[2], art. 1.081 alin. (1) pct. 3 NCPC reglementează determinarea competenței preferențiale a instanțelor române în materia faptelor juridice din care decurg obligații extracontractuale. Rezultă că reglementarea națională include și ipoteza în care litigiul vizează obligații izvorând din fapte juridice licite (gestiunea de afaceri, plata nedatorată, îmbogățirea fără justă cauză). În consecință, săvârșirea în România a unui fapt juridic licit sau producerea în această țară a efectelor faptului săvârșit în străinătate, atrage competența preferențială a instanțelor române numai dacă reglementarea aplicabilă este NCPC.

5. Transporturile de persoane sau de mărfuri. Competența preferențială reglementată de art. 1.081 alin. (1) pct. 4 NCPC are ca puncte de legătură alternative *locul (stația, portul, aeroportul) de îmbarcare/încărcare a pasagerilor sau a mărfurilor* și *locul (stația, portul, aeroportul) de debarcare/descărcare a acestora.* Prezența oricăruia dintre acestea în România poate atrage competența internațională a instanțelor române.

---

[1] Hotărârea din 30 noiembrie 1976, 21/76, *Handelskwekerij G. J. Bier BV împotriva Mines de potasse d'Alsace SA*, în Repertoriul jurisprudenței, 1976, p. 01735, dispozitiv. Pentru o sinteză a acesteia, a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, pp. 96-97.

[2] Pentru o sinteză a jurisprudenței CJUE pronunțate în interpretarea art. 7 pct. 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 80 și urm.

RUMANIAN UNIVERSITY LIBRARY

Întrucât regula de competenţă analizată se include în „materia civilă şi comercială" în sensul Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, rezultă că această ultimă reglementare se va aplica în mod prioritar. În consecinţă, pentru ca dispoziţiile art. 1.081 alin. (1) pct. 4 NCPC să fie aplicabile, este necesar ca litigiul să fie exceptat din sfera de aplicare a Regulamentului, în caz contrar, prevederile art. 5 din acesta interzicând aplicarea regulilor de competenţă stabilite la nivel naţional. Cum, din punct de vedere material, litigiul intră în mod evident sub incidenţa Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, o eventuala exceptare din sfera de aplicare a acestuia ar putea opera numai *ratione personae*, respectiv dacă pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru. În măsura în care Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 este aplicabil, competenţa preferenţială a instanţelor române ar putea fi stabilită potrivit dispoziţiilor art. 7 pct. 1 din acesta.

În fine, semnalăm aplicarea în această materie a unor convenţii internaţionale care conţin şi reguli referitoare la determinarea competenţei[1]. Dintre acestea, menţionăm:

- Convenţia privind contractul de transport internaţional de mărfuri pe şosele (CMR), adoptată la Geneva la 19 mai 1956[2];
- Convenţia Naţiunilor Unite privind transportul de mărfuri pe mare, adoptată la Hamburg la 30 martie 1978 („Regulile de la Hamburg")[3];
- Convenţia privind transporturile internaţionale feroviare COTIF, adoptată la Berna la 9 mai 1980[4];
- Convenţia pentru unificarea anumitor reguli referitoare la transportul aerian internaţional, adoptată la Montreal la 28 mai 1999[5].

În relaţia cu dreptul naţional, regulile de determinare a competenţei conţinute în aceste convenţii internaţionale se aplică în mod prioritar, potrivit art. 1.065 NCPC. În ceea ce priveşte relaţia cu dreptul Uniunii Europene, art. 71 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2015 prevede că acest regulament nu aduce atingere convenţiilor la care statele membre sunt parte şi care reglementează competenţa, recunoaşterea sau executarea hotărârilor în materii speciale.

6. Asigurări. Competenţa preferenţială reglementată de art. 1.081 alin. (1) pct. 5 NCPC are ca puncte de legătură alternative *locul situării bunului asigurat* şi *locul producerii evenimentului asigurat*. Prezenţa oricăruia dintre acestea în România poate atrage competenţa internaţională a instanţelor române.

Întrucât regula de competenţă analizată se include în „materia civilă şi comercială", în sensul Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, rezultă că această ultimă reglementare se va aplica în mod prioritar. În consecinţă, pentru ca dispoziţiile art. 1.081 alin. (1) pct. 5 NCPC

---

[1] Pentru o analiză a dispoziţiilor acestor convenţii internaţionale, a se vedea: D.A. Sitaru, Ş.-Al. Stănescu, *Contractul de transport internaţional de mărfuri*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2007; A.T. Stănescu, *Dreptul transporturilor. Contracte specifice activităţii de transport*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015.

[2] România a aderat la CMR prin Decretul nr. 451/1972, publicat în B. Of. nr. 145 din 6 decembrie 1972.

[3] România a aderat la această convenţie prin Decretul nr. 343/1981, publicat în B. Of. nr. 95 din 28 noiembrie 1981.

[4] Ratificată de România prin Decretul nr. 100/1983, publicat în B. Of. nr. 23 din 1 aprilie 1983.

[5] Ratificată de România prin O.G. nr. 107/2000 (publicată în M. Of. nr. 437 din 3 septembrie 2000), aprobată prin Legea nr. 14/2001 (publicată în M. Of. nr. 97 din 26 februarie 2001).

să fie aplicabile, este necesar ca litigiul să fie exceptat din sfera de aplicare a Regulamentului, în caz contrar, prevederile art. 5 din acesta interzicând aplicarea regulilor de competență stabilite la nivel național. Cum, din punct de vedere material, litigiul intră în mod evident sub incidența Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, o eventuala exceptare din sfera de aplicare a acestuia ar putea opera numai *ratione personae*, respectiv dacă pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru. În măsura în care Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 este aplicabil, competența instanțelor române se determină în potrivit prevederilor art. 10-16, care, de principiu, stabilesc o reglementare diferențiată menită a-l proteja pe deținătorul poliței de asigurare, asigurat sau beneficiar, părți reputate a fi mai puțin puternice din punct de vedere economic și mai puțin experimentate din punct de vedere juridic decât asigurătorul[1]). În acest scop, dacă partea protejată are calitate de reclamant, aceasta are dreptul de a alege jurisdicția dintre cele prevăzute de textele legale menționate, printre opțiuni incluzându-se și instanțele statului pe al cărui teritoriu se află domiciliul reclamantului. În schimb, dacă asigurătorul are calitate de reclamant, singura jurisdicție competentă este aceea a statului pe teritoriul căruia se află domiciliul pârâtului. Pentru a nu se eluda aceste prevederi, inclusiv prorogările voluntare de competență sunt admise de art. 15 din Regulament în ipoteze considerate a nu afecta interesele părții protejate de legiuitor.

7. Succesiuni. În cazul în care ultimul domiciliu al defunctului se află în România, dar de pe urma acestuia nu au rămas bunuri sau acestea se află în străinătate, o competență preferențială a instanțelor române poate fi atrasă în temeiul art. 1081 alin. (1) pct. 6 NCPC. În schimb, dacă de pe urma defunctului cu ultimul domiciliu în România au rămas pe teritoriul României bunuri, cererile în materie succesorală referitoare la acestea intră în competența exclusivă a instanțelor române, potrivit art. 1.080 pct. 2 NCPC.

Cu privire la dispoziția legală potrivit căreia este rezervată competența exclusivă (a instanțelor străine) pentru imobilele lăsate de acesta în străinătate, apreciem că aceasta nu echivalează cu excluderea *de plano* a cererilor succesorale referitoare la imobilele menționate din sfera de aplicare a art. 1.081 alin. (1) pct. 6 NCPC. Dispoziția legală are ca scop să evite pronunțarea unei hotărâri pronunțate de instanța română care să nu aibă vocația de a fi recunoscută în statul unde este situat imobilul pentru motivul încălcării competenței exclusive a instanțelor statului respectiv. În schimb, în măsura în care sistemul de drept străin nu ar institui o competență internațională exclusivă a instanțelor sale în această materie, înlăturarea competenței preferențiale a instanțelor române stabilite de art. 1.081 alin. (1) pct. 6 nu ar avea nicio rațiune.

În condițiile aplicării începând cu data de 17 august 2015 a prevederilor Regulamentului (UE) nr. 650/2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, apreciem că dispozițiile art. 1.081 alin. (1) pct. 6 NCPC devin lipsite de utilitate practică. Potrivit art. 4 din regulamentul

[1]) Hotărârea din 26 mai 2005, C-77/04, *Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne și alții c. Zurich España și Société pyrénéenne de transit d'automobiles (Soptrans)*, în Repertoriul jurisprudenței, 2005, p. I-04509, considerentul (23). Pentru o sinteză a acesteia, a se vedea Ș.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, pp. 136-137.

menţionat, „instanţele judecătoreşti din statul membru în care defunctul îşi avea reşedinţa obişnuită în momentul decesului sunt competente să hotărască cu privire la succesiune în ansamblul său". Regulamentul stabileşte, de asemenea, în Capitolul II, situaţiile în care alte instanţe ar fi competente internaţional de a soluţiona cereri în materia succesorală.

8. Ocrotirea minorului sau a persoanei puse sub interdicţie. Art. 1.081 alin. (2) pct. 1 NCPC instituie o competenţă preferenţială a instanţelor române în situaţia în care persoana despre a cărei protecţie este vorba este cetăţean român şi are domiciliul în străinătate. În cazul în care persoana menţionată ar avea domiciliul în România, competenţa instanţelor române ar fi una exclusivă, potrivit art. 1.079 pct. 3 şi 4 NCPC.

În cazul în care **persoana ocrotită este minoră**, prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 devin incidente, ceea ce impune corelarea celor două reglementări. Potrivit Regulamentului, competenţa de a dispune măsuri în materia răspunderii părinteşti (acestea incluzând măsurile de ocrotire a minorului[1]) aparţine instanţelor statului membru pe teritoriul căruia se află reşedinţa obişnuită a minorului (art. 8) sau, în condiţiile art. 12, instanţelor statului care soluţionează o cerere de divorţ, de anulare a căsătoriei sau de separare de drept. Dacă minorul nu are reşedinţa obişnuită într-un stat membru, iar art. 12 nu este aplicabil, competenţa aparţine instanţelor statului membru pe al cărui teritoriu este prezent copilul (art. 13). Doar dacă, pe baza prevederilor menţionate, nu poate fi stabilită competenţa instanţelor niciunui stat membru art. 13 din Regulament permite aplicarea, cu titlul de competenţe reziduale, a regulilor de determinare a jurisdicţiei conţinute de dreptul naţional (*lex fori*). În raport cu dispoziţiile legale menţionate, prevederile art. 1.081 alin. (2) pct. 1 NCPC au vocaţia să se aplice în ceea ce priveşte ocrotirea minorului doar cu titlul de competenţe reziduale dacă sunt îndeplinite în mod cumulativ următoarele condiţii:

- minorul este cetăţean român;
- minorul nu are reşedinţa obişnuită pe teritoriul vreunui stat membru (evident nici pe teritoriul României) şi nici nu este prezent pe teritoriul unui asemenea stat;
- nu este pendinte înaintea vreunei instanţe a unui stat membru vreo cerere de divorţ, anulare a căsătoriei sau separaţie de drept cu privire la părinţii minorului.

Competenţa preferenţială reglementată de art. 1.081 alin. (2) pct. 1 NCPC vizează toate formele de protecţie a minorului (punerea sub interdicţie, tutela, curatela, ocrotirea de către părinţi).

În cazul în care **persoana ocrotită este majoră**, prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 nu sunt incidente, astfel încât aplicarea art. 1.081 alin. (2) pct. 1 NCPC nu este restrânsă. Competenţa preferenţială vizează ocrotirea interzisului major prin tutelă sau curatelă.

9. Divorţul. Art. 1.081 alin. (2) pct. 2 instituie un nou caz de competenţă preferenţială a instanţelor române în ipoteza în care, la data introducerii cererii, reclamantul domiciliază pe teritoriul României de cel puţin un an.

Apreciem că dispoziţia legală este lipsită de utilitate practică întrucât, în ipoteza menţionată de art. 1.081 alin. (2) pct. 2, competenţa instanţelor române va fi stabilită în conformitate cu prevederile art. 3 alin. (1) lit. a) a cincea liniuţă din Regulamentul (CE)

[1] A se vedea *supra*, comentariul de la art. 1.079 pct. 3 şi 4 NCPC.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

care conține o reglementare identică. Potrivit art. 7 din Regulament, o eventuală competență reziduală edictată la nivel național devine aplicabilă doar dacă potrivit prevederilor Regulamentului (deci inclusiv potrivit dispozițiilor art. 3 la care ne-am referit) nu poate fi stabilită competența instanțelor niciunui stat membru.

10. Declararea judecătorească a morții. Competența preferențială a instanțelor române reglementată de art. 1.081 alin. (2) pct. 3 NCPC are ca punct de legătură cetățenia română a acestuia, locul unde se afla la momentul dispariției nefiind relevant.

Prevederile legale menționate sunt aplicabile chiar dacă persoana dispărută este minoră, întrucât Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 nu este incident (declararea judecătorească a morții nefiind o chestiune de „răspundere părintească" în sensul Regulamentului).

Până la momentul luării unor măsuri provizorii de către instanța română rămân valabile măsurile dispuse de instanța străină. Textul instituie o excepție de la regula potrivit căreia hotărârile provizorii nu sunt susceptibile de a fi recunoscute și executate în România [art. 1.096 alin. (1) lit. a) și art. 1.103 alin. (2) NCPC].

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate[1)], competența preferențială a instanțelor române vizează și cererile de anulare a hotărârii declarative de moarte sau de modificare a datei morții.

11. Acte sau fapte de stare civilă. Competența preferențială a instanțelor române reglementată de art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC este atrasă în cazul litigiilor referitoare la acte sau fapte de stare civilă, dacă sunt întrunite în mod cumulativ următoarele condiții:

- *actele sau faptele de stare civilă sunt înregistrate în România.* Textul are în vedere acte juridice în sensul de *negotium iuris*, încheiate pe teritoriul României și înregistrate în registrele de stare civilă din România (căsătoria, adopția, divorțul), precum și fapte de stare civilă (nașterea și decesul);

- *părțile litigante au domiciliul în străinătate. A fortiori*, dacă una dintre acestea are domiciliul în România, instanțele române sunt competente (în cazul în care pârâtul are domiciliul în România, competența instanțelor române va fi chiar una de drept comun, potrivit art. 1.066 NCPC). Dacă ambele părți au domiciliul în România, este posibil să nu mai existe niciun element de extraneitate, atunci litigiului nemaifiindu-i aplicabile prevederile Cărții a VII-a din NCPC (dacă există totuși un element de extraneitate, instanțele române vor fi competente, de principiu, potrivit art. 1.066 NCPC);

- *cel puțin una dintre părți este cetățean român.* Ca urmare a corelării prevederilor art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC cu cele ale art. 1.079 pct. 2-5 NCPC și cu cele ale Regulamentului (CE) nr. 2201/2003, următoarele precizări sunt necesare:

a) *în cazul cererilor de desfacere sau de anulare a căsătoriei*, prevederile art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC sunt aplicabile în cazul în care, potrivit prevederilor Regulamentului (CE) nr. 2201/2003, nu se poate stabili competența instanțelor niciunui stat membru. Rezultă că, pentru aplicarea dispoziției legale analizate, este necesar ca părțile să aibă domiciliul și reședința obișnuită în străinătate (de principiu, nu într-un stat membru[2)]) și să nu aibă

[1)] S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 34

[2)] Reședința obișnuită a pârâtului pe teritoriul unui stat membru atrage competența instanțelor acelui stat membru potrivit art. 3 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003. De asemenea, reședința obișnuită a

cetățenia comună a unui stat membru[1]. Într-un asemenea caz, aplicarea prevederilor art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC este permisă, cu titlul de competență reziduală, de art. 7 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003;

b) *în cazul cererilor referitoare la desfacerea sau anularea adopției*, o competență alternativă (preferențială) a instanțelor române poate fi atrasă în temeiul art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC, dacă actul de stare civilă (adopția) a fost înregistrat în România și cel puțin una dintre părți este cetățean român. Dacă cel puțin una dintre părți are reședința obișnuită în România, o competență alternativă (preferențială) a instanțelor române poate fi atrasă în temeiul art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004 [concluzia ar rezulta și prin interpretarea *a fortiori* a prevederilor art. 1.081 alin. (2) NCPC]. În cazul în care copilul cetățean român are domiciliul în străinătate, iar prevederile art. 74 alin. (1) din Legea nr. 273/2004, respectiv ale art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC nu sunt aplicabile (adoptatorul având reședința obișnuită în străinătate, iar adopția nefiind înregistrată în România), competența instanțelor române ar putea fi atrasă ca for de necesitate în condițiile art. 1.070 NCPC. În fine, precizăm că prevederile art. 1.079 pct. 2 NCPC care instituie o competență exclusivă a instanțelor române nu sunt aplicabile întrucât au în vedere exclusiv încuviințarea adopției, or, prevederile art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC folosesc drept situație premisă o adopție ce a fost deja încuviințată;

c) *în cazul acțiunilor referitoare la stabilirea sau contestarea filiației*, o competență preferențială a instanțelor române poate fi atrasă potrivit art. 1.081 alin. (2) NCPC dacă nașterea copilului (faptul de stare civilă) a fost înregistrat în România, iar părțile (dintre care cel puțin una este cetățean român) au domiciliul în străinătate. *A fortiori*, instanțele române sunt competente dacă una dintre părți are domiciliul în România.

12. Ocrotirea drepturilor de proprietate intelectuală. Competența preferențială a instanțelor române reglementată de art. 1.081 alin. (2) pct. 5 NCPC are ca puncte de legătură cumulative: domiciliul în România al titularului dreptului și statutul acestuia de cetățean român sau apatrid. Instituirea acestor puncte de legătură este justificată de faptul că drepturile de proprietate sunt strâns legate de persoana titularului, ceea ce determină o legătură suficient de strânsă între ocrotirea lor și jurisdicția română în ipotezele vizate de norma juridică analizată.

Competența preferențială include cazurile de încălcare a drepturilor de proprietate intelectuală săvârșite în străinătate. În cazul în care încălcarea se produce pe teritoriul României, competența instanțelor române poate fi atrasă de prevederile art. 1.081 alin. (1) pct. 3 NCPC.

Observăm totuși faptul că, fiind vorba despre litigii născute din săvârșirea unor fapte juridice ilicite, se va aplica în mod prioritar art. 7 pct. 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 (în măsura în care pârâtul are domiciliul pe teritoriul unui stat membru).

---

reclamantului pe teritoriul unui stat membru poate atrage competența instanțelor acelui stat membru dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 3 din regulamentul menționat.

[1] Prin ipoteză, unul dintre aceștia va avea cetățenie română [condiție impusă de art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC], dar celălalt soț va avea o cetățenie diferită, în caz contrar, competența instanțelor române stabilindu-se potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003.

Excepția stabilită de art. 1.081 alin. (2) pct. 5 NCPC ne apare ca superfluă, întrucât în toate ipotezele vizate de art. 1.081 NCPC competența instanțelor române (preferențială, iar nu exclusivă) se exercită în măsura în care părțile nu au încheiat o convenție de alegere a jurisdicției străine în condițiile art. 1.068 NCPC.

13. Procese dintre părți de naționalitate străină. Textul legal constituie o aplicație a dispozițiilor art. 1.067 NCPC, permițând alegerea jurisdicției române inclusiv în cazul în care niciuna dintre părți nu are naționalitate română. În raport cu prevederile art. 1.067 NCPC, singura funcție a prevederilor art. 1.081 alin. (2) pct. 6 NCPC este aceea de a evita respingerea, *de plano*, de către instanța română, a unei cereri formulate în ipoteza menționată, apreciindu-se că litigiul nu ar prezenta legături semnificative cu România [art. 1.067 alin. (3) NCPC]. Astfel, potrivit prevederilor art. 1.081 alin. (2) pct. 6 NCPC, un litigiu între părți de naționalitate străină este calificat legal ca având legături semnificative cu jurisdicția română dacă vizează drepturi de care ele pot dispune în legătură cu bunuri sau interese ale persoanelor din România.

Convenția de alegere a jurisdicției române trebuie să respecte cerințele impuse de art. 1.067 și art. 1.068 NCPC.

14. Fapte juridice referitoare la circulația navelor sau a aeronavelor. Art. 1.081 alin. (2) pct. 7 NCPC stabilește o competență preferențială a instanțelor române de a soluționa litigii privind obligații izvorând din:

- fapte juridice ilicite (abordajul navelor sau coliziunea aeronavelor);
- contracte sau din lege, după caz (asistența sau salvarea unor persoane sau bunuri în marea liberă ori într-un spațiu nesupus suveranității vreunui stat[1)]).

Punctele de legătură ce atrag competența preferențială a instanțelor române vizează, în mod alternativ: naționalitatea română navei sau a aeronavei, destinația sa imediată sau finală în România, sechestrarea navei sau a aeronavei în România, domiciliul sau reședința obișnuită a pârâtului în România.

Dispozițiile art. 1.081 alin. (2) pct. 7 NCPC sunt aplicabile în absența unor reglementări internaționale[2)] și în cazul în care pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru. Situarea domiciliului pârâtului pe teritoriul unui stat membru atrage incidența, după caz, a prevederilor Regulamentului (UE) nr. 1215/2012: art. 7 pct. 1 sau 2 (referitoare la determinarea competenței internaționale de a soluționa cereri în materie contractuală, respectiv extracontractuală), art. 7 pct. 7 (referitoare la competența de a soluționa cereri referitoare la plata unei remunerații pentru salvarea sau asistența acordată navei), respectiv art. 9 (referitoare la prorogarea de competență în ceea ce privește limitarea răspunderii proprietarului de navă).

15. Răspunderea pentru prejudicii cauzate de produse originare din România. Competența preferențială stabilită de art. 1.081 alin. (2) pct. 8 NCPC are ca punct de legătură originea română produselor cauzatoare de prejudicii, nefiind relevante aspecte precum: cetățenia victimei, locul survenirii accidentului sau al producerii prejudiciului.

[1)] Pentru o analiză a reglementărilor internaționale incidente, a se vedea O. Căpățînă, Gh. Stancu, *Dreptul transporturilor. Partea specială*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 436 și urm.

[2)] Ultimul punct de legătură menționat reprezintă o reiterare a temeiului competenței de drept comun a instanțelor române, stabilit de art. 1.066 NCPC.

Din corelarea acestei dispoziții legale cu prevederile art. 1.081 alin. (1) pct. 3 și art. 1.066 NCPC, rezultă că rațiunea instituirii unei asemenea dispoziții legale a fost aceea de a atribui instanțelor române competența de a soluționa o cerere privind angajarea răspunderii civile delictuale în ipoteza în care pârâtul nu are domiciliul, reședința obișnuită, sediul social sau fondul de comerț în România, iar locul săvârșirii accidentului și al producerii prejudiciului se află în străinătate. Cum textul acoperă inclusiv ipoteza în care victima are naționalitate străină, este posibil ca, în realitate, legătura unui asemenea litigiu cu jurisdicția română să fie foarte slabă.

Întrucât este vorba despre o competență preferențială, aceasta este antrenată ca urmare a opțiunii reclamantului (victima prejudiciului). Din această perspectivă, dispozițiile art. 1.081 alin. (2) pct. 8 NCPC prezintă relevanță în ipoteza în care victima ar avea domiciliul sau reședința obișnuită în România (ori pur și simplu ar fi prezentă în România), astfel încât să fie interesată să sesizeze instanța română, dar nu ar putea beneficia de regulile de competență instituite de art. 1.066 sau art. 1.081 alin. (1) pct. 3 NCPC.

Prevederea legală analizată nu interferează cu dispozițiile art. 1.080 pct. 3 NCPC, acestea din urmă reglementând o răspundere contractuală, nu delictuală.

În ceea ce privește corelarea cu dreptul Uniunii Europene, semnalăm aplicarea Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 (respectiv a art. 7 pct. 2 din acesta), iar nu a prevederilor art. 1.081 alin. (2) pct. 7 în cazul în care pârâtul are domiciliul pe teritoriul unui stat membru.

Jurisprudență

1. Pentru ca instanțele române să poată reține spre soluționare un litigiu, este suficient să se ajungă la concluzia că și ele au această competență (înțelegând prin aceasta că, în asemenea cazuri, își împart competența cu jurisdicțiile statului căruia îi aparține elementul de extraneitate), nefiind necesară existența unei competențe exclusive.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 150 pct. 1 din Legea nr. 105/1992 [art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC – n.n., Ș.-Al.S.], instanțele române sunt competente să judece procese dintre persoane cu domiciliul în străinătate (cum este cazul părților în litigiu), referitoare la acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România, dacă cel puțin una dintre părți este cetățean român.

Față de cele reținute mai sus, privitoare la domiciliul, locul încheierii căsătoriei părților și cetățenia acestora, apare evident că, în raport de acest text de lege, instanțele române sunt competente să soluționeze prezenta cauză, căci aceasta se referă la un act de stare civilă înregistrat în România, respectiv căsătoria celor doi și cel puțin unul dintre soți s-a dovedit că este cetățean român.

În privința acestei ultime cerințe, tribunalul a apreciat că este lipsită de relevanță eventualitatea existentei unei duble cetățenii.

În raport de cele arătate mai sus, tribunalul a apreciat că instanța de fond în mod greșit s-a referit la dispozițiile art. 20 și art. 22 din Legea nr. 105/1992 (art. 2.600 NCC – n.n., Ș.-Al.S.), atunci când și-a verificat competența, aceasta cuprinzând, după cum s-a mai arătat, norme de drept material. Incidența lor apare abia ulterior, pentru a răspunde întrebării ce drept material va aplica instanța competentă să soluționeze litigiul, competență determinată potrivit art. 149 și urm. din Legea nr. 105/1992 (art. 1.066 și urm. NCPC – n.n., Ș.-Al.S.).

BCU BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

(...) Curtea a respins recursul ca nefondat *(C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. nr. 299 din 6 februarie 2003, în Curtea de Apel București. Practică judiciară civilă 2003-2004, Ed. Brilliance, Piatra Neamț, 2006, pp. 552-555)*.

Notă: În prezent, domeniul de aplicare al art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC trebuie raportat la prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003[1)].

2. În art. 150 pct. 1 din Legea nr. 105/1992 [art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.] se arată că acestea sunt competente să judece şi procesele dintre persoanele cu domiciliul în străinătate, referitoare la acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România, dacă cel puţin una dintre părţi este cetăţean român.

În speţă, rezultă că părţile s-au căsătorit la data de 17 ianuarie 1991 în România, căsătorie înregistrată în registrul stării civile al Consiliului local Sector 6 Bucureşti.

Din adresa ambasadei României la Atena şi din fotocopia paşaportului intimatei, rezultă că aceasta este şi cetăţean român, deci sunt aplicabile prevederile Legii nr. 105/1992, art. 150 pct. 1 1992 [art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], şi în acest context soluţia instanţei de apel este legală şi temeinică, motiv pentru care s-a respins recursul ca nefondat *(C. Ap. București, s. a III-a civ., dec. nr. 1266/2000, în N. Diaconu, Legea aplicabilă căsătoriei și divorțului cu element străin, Ed. Lumina Lex, București, 2006, pp. 301-303)*.

Notă: În prezent, domeniul de aplicare al art. 1.081 alin. (2) pct. 4 NCPC trebuie raportat la prevederile Regulamentului (CE) nr. 2201/2003[2)].

Art. 1.082. Convenții inoperante

Pentru situațiile prevăzute la art. 1.079 și 1.080, convenția de alegere a forului, altul decât instanța română, este inoperantă.

Comentariu

1. Art. 1.079 şi art. 1.080 NCPC instituie competenţe internaţionale exclusive ale instanţelor române, legiuitorul apreciind că, în ipotezele avute în vedere de aceste dispoziţii legale, jurisdicţia română este cea mai îndreptăţită să soluţioneze cauza.

2. Două instrumente sunt utilizate de legiuitor pentru a asigura caracterul exclusiv al jurisdicţiei române:

a) refuzul recunoaşterii unei hotărâri pronunţate în străinătate cu încălcarea dispoziţiilor art. 1.079 şi 1.080 NCPC [art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC];

b) interdicţia alegerii unei jurisdicţii străine pentru a soluţiona litigiile ce intră sub incidenţa dispoziţiilor art. 1.079 şi art. 1.080 NCPC [art. 1.068 alin. (2) şi art. 1.082 NCPC].

3. Sancţiunea stabilită de lege în cazul convenţiilor de alegere a forului ce încalcă o competenţă internaţională exclusivă a instanţelor române este inopozabilitatea respectivei convenţii în faţa jurisdicţiei române.

Această inopozabilitate poate fi constatată în cazul în care instanţa română este sesizată cu o cerere intrând sub incidenţa dispoziţiilor art. 1.079 sau art. 1.080 NCPC, iar pârâtul invocă necompetenţa instanţelor române întemeiată pe o convenţie de alegere a forului

[1)] A se vedea *supra*, comentariul aferent art. 1.081 NCPC, pct. 11.
[2)] A se vedea *supra*, comentariul aferent art. 1.081 NCPC, pct. 11.

încheiată între părţi. În condiţiile verificării competenţei sale internaţionale, potrivit prevederilor art. 1.071 NCPC, instanţa sesizată va constanta inopozabilitatea convenţiei de alegere a jurisdicţiei străine şi îşi va stabili competenţa potrivit prevederilor art. 1.079 sau art. 1.080 NCPC.

În cazul în care părţile nu sesizează instanţa română, ci pe aceea străină desemnată prin convenţia de alegere a forului, instanţa străină nu va fi ţinută de prevederile art. 1.082 NCPC, stabilindu-şi competenţa potrivit propriului său sistem de drept (*lex fori*). Într-un asemenea caz, ineficienţa dispoziţiilor art. 1.082 poate fi suplinită, astfel cum am arătat, de refuzul recunoaşterii în România a hotărârii pronunţate de respectiva instanţă [art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC]. Întrucât litigiile ce intră sub incidenţa regulilor de competenţă exclusivă prezintă, în general, o legătură strânsă cu teritoriul României, rezultă că interesul părţilor de a obţine o hotărâre care nu ar produce efecte pe acest teritoriu este unul scăzut (spre exemplu, ar fi lipsită de interes promovarea în străinătate a unei acţiuni în revendicare a unui imobil situat în România, în condiţiile în care o eventuală hotărâre prin care cererea ar fi admisă nu ar avea vocaţia de a fi recunoscută şi executată în România). De aceea, apreciem că prevederile art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC constituie un mijloc eficient prin care se apără competenţa exclusivă a instanţelor române.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITARA

Titlul II
Legea aplicabilă în procesul civil internațional

Capitolul I
Capacitatea și drepturile părților în proces

Art. 1.083. Capacitatea procesuală

(1) Capacitatea procesuală a fiecăreia dintre părțile în proces este guvernată de legea sa națională.

(2) Capacitatea procesuală a apatridului este guvernată de legea română.

Comentariu

1. Întrucât este supusă legii naţionale a respectivei părţi (lege care guvernează capacitatea persoanei fizice sau juridice în general[1]), iar nu legii forului, această problemă este implicit calificată drept o problemă de capacitate, iar nu drept o problemă ţinând de procedura de judecată.

2. Prin excepţie, potrivit art. 1.083 alin. (2) NCPC, capacitatea procesuală a apatridului este supusă legii române, iar nu legii reşedinţei sale obişnuite (deşi această ultimă lege constituie legea naţională a apatridului, care cârmuieşte capacitatea sa juridică[2]). În consecinţă, spre deosebire de capacitatea procesuală a cetăţeanului, capacitatea procesuală a apatridului este calificată implicit drept o problemă ţinând de procedura de judecată (guvernată de *lex fori*).

Art. 1.084. Condiția străinului

(1) Persoanele fizice și persoanele juridice străine au, în condițiile legii, în fața instanțelor române, aceleași drepturi și obligații procesuale ca și cetățenii români, respectiv persoanele juridice române.

(2) Cetățenii străini beneficiază în fața instanțelor române, în procesele civile internaționale, de scutiri și reduceri de taxe și alte cheltuieli de procedură, precum și de asistență judiciară gratuită, în aceeași măsură și în aceleași condiții ca și cetățenii români, sub condiția reciprocității cu statul de cetățenie sau de domiciliu al solicitantului.

Comentariu

1. **Condiţia juridică** a străinului, în general, reprezintă ansamblul drepturilor şi obligaţiilor pe care un stat le recunoaşte sau, după caz, le stabileşte în sarcina străinilor aflaţi pe teritoriul său.

Astfel definită, condiţia juridică a străinului nu se confundă cu **capacitatea juridică** a acestuia, înţeleasă ca aptitudinea generală a persoanei de a avea drepturi şi obligaţii

[1] Art. 2.572 şi art. 2.580 NCC.
[2] Art. 2.572 şi art. 2.568 alin. (3) NCC.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

(capacitatea de folosinţă), respectiv aptitudinea concretă de a-şi exercita drepturile şi de a-şi executa obligaţiile (capacitatea de exerciţiu). Condiţia juridică a străinului în România este supusă legii române. Aceasta este singura în măsură să determine, în funcţie de politica naţională faţă de străini, drepturile şi obligaţiile acestora, iar în măsura în care anumite drepturi le sunt recunoscute, se pune problema legii aplicabile capacităţii juridice a străinilor[1], deci a conflictului de legi. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, legea română care cârmuieşte condiţia juridică a străinului şi cea străină care guvernează capacitatea juridică se aplică în mod cumulativ, în sensul incidenţei dispoziţiilor celor mai restrictive din fiecare dintre acestea: „în cazul în care este vorba de determinarea drepturilor şi obligaţiilor unei persoane fizice străine în România, legea naţională a străinului, care reglementează conţinutul capacităţii sale de folosinţă, se aplică cumulativ cu legea materială română, care stabileşte condiţia juridică a străinului persoană fizică în România"[2].

2. Condiţia juridică a străinului ca parte în procesul civil reprezintă ansamblul drepturilor recunoscute de legea română străinului, respectiv al obligaţiilor stabilite în sarcina sa în cadrul acestui proces[3].

3. Instituţia juridică analizată îşi găseşte **sediul materiei**, în principal, în următoarele acte normative:

a) pe plan internaţional:

- Convenţia de la Haga privind facilitarea accesului internaţional la justiţie (25 octombrie 1980);
- Acordul european asupra transmiterii cererilor de asistenţă judiciară, adoptat la Strasbourg la 27 ianuarie 1977;

b) pe planul dreptului Uniunii Europene:

- Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială (art. 56);
- Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (art. 50-51);
- Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European şi al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanţele necontestate [art. 20 alin. (3)];
- Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somaţie de plată [art. 21 alin. (3)];
- Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă [art. 21 alin. (4)];
- Directiva 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătăţire a accesului la justiţie în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind

---

[1] Capacitatea juridică este supusă legii naţionale a persoanei (art. 2.572, art. 2.568 şi art. 2.570 NCC, în cazul persoanei fizice, art. 2.580-2.581 şi art. 2.571 NCC, în cazul persoanei juridice).

[2] D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 150.

[3] Pentru un studiu general în materie, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Condiţia juridică a străinului ca parte în procesul civil*, în C. Jud. nr. 7-8/2005, pp. 99-108.

asistenţa judiciară acordată în astfel de litigii (transpusă în dreptul intern prin O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă);

c) pe plan naţional:

- Codul de procedură civilă (art. 1.084-1.085 NCPC);
- O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă.

4. Străinii beneficiază în procesul civil de **regimul naţional**. Acest principiu este consacrat în art. 1.084 alin. (1) NCPC, potrivit căruia străinii, persoane fizice şi persoane juridice, au, în condiţiile legii, în faţa instanţelor române, aceleaşi drepturi şi obligaţii procedurale ca şi persoanele fizice de cetăţenie română şi persoanele juridice române.

Textele citate se referă atât la persoanele fizice, cetăţeni străini sau apatrizi, cât şi la persoanele juridice străine. Cu privire la persoanele juridice, trebuie să distingem însă după cum acestea au sau nu scop lucrativ. Distincţia ţine de condiţia juridică a străinului persoană juridică şi este impusă de prevederile art. 2.582 NCC, conform cărora numai persoanele juridice cu scop lucrativ sunt recunoscute de plin drept în România. Ca atare, numai aceste persoane juridice sunt, de plin drept, titulare de drepturi şi obligaţii, inclusiv pe plan procesual. În schimb, persoanele juridice fără scop lucrativ devin subiecte de drept în România numai în urma recunoaşterii acestora în condiţiile prevăzute de acelaşi text legal[1)]. Ca efect al recunoaşterii (de plin drept, în cazul persoanelor juridice cu scop lucrativ şi, respectiv, pe cale judecătorească, în cazul celor fără scop lucrativ), persoanele juridice străine beneficiază, potrivit art. 2.583 NCC, de toate drepturile care decurg din legea statutului lor organic, în afara celor pe care statul care face recunoaşterea le refuză prin dispoziţiile sale legale[2)].

Aplicaţii ale regimului naţional de care beneficiază străinii în procesul civil sunt consacrate şi în Convenţia de la Haga din 1980 privind facilitarea accesului internaţional la justiţie. Astfel, străinii[3)] au dreptul de a obţine, în aceleaşi condiţii ca şi naţionalii, eliberarea, legalizarea copiilor sau a extraselor din registrele publice ori a deciziilor de justiţie (art. 18). De asemenea, sunt interzise măsurile privative de libertate (arestarea, detenţia) în materie civilă şi comercială, fie că sunt măsuri preventive sau de executare, în cazul în care astfel de măsuri nu sunt aplicabile naţionalilor (art. 19). Acest ultim text trebui corelat cu dispoziţia

---

[1)] Potrivit art. 2.582 alin. (2) NCC, o persoană juridică străină fără scop lucrativ poate fi recunoscută în România dacă sunt îndeplinite, cumulativ, următoarele condiţii: a) să existe o aprobare prealabilă a Guvernului; b) să existe reciprocitate în ceea ce priveşte recunoaşterea persoanelor juridice fără scop lucrativ între România şi statul a cărui naţionalitate o are persoana juridică a cărei recunoaştere se cere; c) persoana juridică să fie valabil constituită în statul a cărui naţionalitate o are; şi d) scopul statutar urmărit să nu contravină ordinii sociale şi economice din România. Hotărârea judecătorească de recunoaştere se publică în Monitorul Oficial al României şi într-un ziar central şi este supusă recursului în termen de 90 de zile de la data ultimei publicări. Recursul poate fi exercitat de orice persoană interesată pentru neîndeplinirea oricăreia dintre condiţiile impuse de lege pentru recunoaşterea respectivei persoane juridice.

[2)] Textul legal avut în vedere stabileşte raportul dintre condiţia juridică a persoanei juridice străine (ansamblul drepturilor recunoscute acesteia de legea română) şi capacitatea sa juridică (ansamblul drepturilor pe care i le recunoaşte legea sa naţională).

[3)] Convenţia de la Haga din 1980 se referă numai la străinul persoană fizică, cetăţean al unui stat contractant sau având reşedinţa obişnuită pe teritoriul unui stat contractant.

art. 23 alin. (13) din Constituţia României din 1991, revizuită în 2003, potrivit căreia sancţiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală[1].

5. Aplicarea regimului naţional este instituită de art. 1.084 alin. (2) NCPC sub condiţia reciprocităţii. Două precizări se impun:

• în primul rând, condiţia reciprocităţii nu vizează aplicarea regimului naţional în ansamblul său, ci doar a anumitor aspecte ale acestuia, respectiv a unor măsuri menite să faciliteze accesul persoanei fizice la justiţie: scutiri şi reduceri de taxe şi alte cheltuieli de procedură, precum şi de asistenţă judiciară gratuită;

• în al doilea rând, legea nu precizează ce formă a reciprocităţii este cerută pentru aplicarea regimului juridic internaţional, dintre cele trei pe care aceasta le cunoaşte[2]:

- reciprocitatea legislativă există atunci când în ţara străină există norme juridice care prevăd aceleaşi drepturi pentru entităţile juridice române similare;

- reciprocitatea diplomatică izvorăşte dintr-o convenţie internaţională la care sunt părţi respectivele state;

- reciprocitatea de fapt rezultă din practica autorităţilor competente din statele respective. Reciprocitatea de fapt este prezumată până la dovada contrară [art. 2.561 alin. (2) NCC].

În absenţa unor precizări exprese ale legii, literatura de specialitate a apreciat că o simplă reciprocitate de fapt este suficientă pentru a respecta condiţia reciprocităţii impusă de unele prevederi legale[3] [cum este şi cazul art. 1.084 alin. (2) NCPC].

6. O aplicaţie a regimului naţional o constituie şi scutirea străinului de *cautio iudicatum solvi* (art. 1.085 NCPC).

7. Regimul juridic naţional este aplicabil şi apatridului, potrivit art. 1.087 NCPC, evident, fără a fi impusă condiţia reciprocităţii.

Jurisprudenţă

O societate înregistrată în registrul comerţului din Germania este recunoscută de plin drept în România potrivit art. 43 alin. (1) din Legea nr. 105/1992 [art. 2.582 alin. (1) NCC – n.n., Ş.-Al.S.] şi, în consecinţă, are capacitate procesuală *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1782/21 martie 2002, în Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 36-37)*.

Notă: Întrucât raţionamentul efectuat de către instanţă este foarte succint, apreciem că unele explicaţii se impun. Astfel cum rezultă din hotărârea citată, o societate străină înregistrată în registrul comerţului este o persoană juridică având scop lucrativ şi, în consecinţă, este recunoscută de plin drept în România potrivit dispoziţiei legale indicate. Ca efect al recunoaşterii, persoana juridică străină beneficiază în România de toate drepturile care decurg din legea statutului ei organic, în afară de cele pe care legea română le refuză prin dispoziţiile sale legale [art. 2.583

---

[1] „Noul text (constituţional) dă satisfacţie ideii potrivit căreia privarea de libertate nu se justifică decât în ipoteza unei fapte penale deoarece presupune pierderea unui drept constituţional esenţial privind libertatea individuală. Pentru fapte ce nu au caracter penal există suficiente sancţiuni de natură pecuniară, munca în folosul comunităţii etc., care nu antrenează pierderea, chiar pe o perioadă limitată, a libertăţii individului şi, desigur, corespunde practicii europene" – M. Constantinescu, I. Muraru, A. Iorgovan, *Revizuirea Constituţiei României. Explicaţii şi comentarii*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2003, pp. 21-22.

[2] D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 82; S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 89.

[3] S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 104.

BUNS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

alin. (1) NCC]. În ceea ce privește capacitatea procesuală, aceasta este supusă legii statutului ei organic, adică legii statului unde aceasta își are sediul (deci legii germane)[1]. În măsura în care această lege îi conferă capacitate procesuală, ea nu îi va fi refuzată de legea română, care, din perspectiva condiției juridice a străinului ca parte în procesul civil, consacră regimul național (art. 1.084 NCPC), iar legea română conferă societăților române capacitate procesuală.

Art. 1.085. Scutirea de cauțiunea judiciară

Sub condiția reciprocității, reclamantul, cetățean străin sau persoană juridică de naționalitate străină, nu poate fi ținut să depună cauțiune sau obligat la vreo altă garanție pentru motivul că este străin sau nu are domiciliul ori sediul în România.

Comentariu

1. Cauțiunea judiciară, desemnată în mod tradițional prin sintagma ***cautio iudicatum solvi***, reprezintă acea cauțiune sau garanție ce ar putea fi stabilită în sarcina străinului (reclamant sau intervenient principal într-un proces) pentru a facilita recuperarea de către pârâtul de naționalitate română sau cu domiciliul ori sediul în România a cheltuielilor legate de proces, în cazul în care reclamantul ar cădea în pretenții.

În dreptul nostru, *cautio iudicatum solvi* a fost reglementată prin art. 106-107 C. pr. civ.[2].

2. Scutirea de cauțiunea judiciară constituie o **aplicație a regimului național**[3] ce cârmuiește condiția juridică a străinului în procesul civil (art. 1.084 NCPC).

Pentru a opera această scutire, art. 1.085 NCPC impune **cerința reciprocității**. În absența unor precizări exprese ale legii, literatura de specialitate a apreciat că o simplă reciprocitate de fapt este suficientă pentru a respecta condiția reciprocității impusă de unele prevederi legale[4] [cum este și cazul art. 1.084 alin. (2) NCPC].

3. Scutirea de cauțiunea judiciară, instituită prin art. 1.085 NCPC, își găsește multiple **consacrări normative**:

- art. 56 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012: „Unei părți care solicită într-un stat membru executarea unei hotărâri pronunțate în alt stat membru nu i se poate solicita vreo cauțiune sau garanție, indiferent de denumirea acestora, pe motiv că este cetățean străin sau că nu își are domiciliul sau reședința în statul membru solicitat". Dispoziții similare sunt cuprinse și în: art. 51 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, art. 20 alin. (3) din Regulamentul (CE) nr. 805/2004, art. 21 alin. (3) din Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 și art. 21 alin. (4) din Regulamentul (CE) nr. 861/2007;
- art. 14 din Convenția de la Haga din 1980: „(1) Nicio cauțiune și nicio depunere, indiferent de denumire, nu pot fi solicitate numai în baza calității de străin sau a absenței domiciliului ori reședinței în statul în care este intentată acțiunea, de către persoane fizice

[1] Potrivit art. 2.580-2.581 și art. 2.571 NCC, respectiv art. 1.083 NCPC.

[2] Texte legale abrogate prin Legea nr. 1228/1900, publicată în M. Of. nr. 281 din 15 martie 1900.

[3] Cu privire la regimul național aplicabil în materia condiției juridice a străinului ca parte în procesul civil, a se vedea *supra*, comentariul de la art. 1.084 NCPC.

[4] S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 104.

sau juridice, având reşedinţa lor obişnuită în unul dintre statele contractante, care vor fi solicitanţi sau intervenienţi în faţa instanţelor altui stat contractant.

(2) Aceeaşi regulă se aplică vărsămintelor cerute de solicitanţi sau intervenienţi în scopul garantării cheltuielilor judiciare"[1].

4. Dintre actele normative enumerate, o menţiune specială trebuie făcută în ceea ce priveşte **Convenţia de la Haga din 1980 privind facilitarea accesului internaţional la justiţie**, întrucât aceasta cuprinde o reglementare detaliată a principiului potrivit căruia străinii nu pot fi obligaţi la plata unei cauţiuni/garanţii (*cautio iudicatum solvi*) pentru singurul motiv că nu au naţionalitate română sau domiciliul în România.

Consacrând acest principiu, Convenţia de la Haga din 1980 nu creează un raport dezechilibrat între străin şi naţional, ci instituie un mecanism care să ţină cont de interesele ambelor părţi. Astfel, pe de o parte, *străinul (reclamant sau intervenient) nu poate fi obligat la depunerea unei cauţiuni care să garanteze plata cheltuielilor legate de proces în cazul în care va cădea în pretenţii* (art. 14). Această primă regulă constituie o aplicaţie a principiului regimului naţional acordat străinului, dar îl expune în acelaşi timp pe adversarul său din proces la riscul de a nu-şi putea recupera cheltuielile de judecată, în cazul în care străinul cade în pretenţii şi nu are bunuri de executat pe teritoriul României. Pentru a limita un asemenea neajuns, Convenţia instituie, pe de altă parte, *dreptul creditorului cheltuielilor legate de proces*[2] *la recunoaşterea în mod gratuit ca executorie, în orice stat contractant, a părţii din dispozitivul hotărârii prin care străinul a fost obligat la plata respectivelor sume* (art. 15).

Cererea de exequatur este transmisă prin intermediul autorităţii expeditoare desemnate de statul solicitant, pe cale diplomatică sau în mod direct de către creditor[3].

Instanţa de exequatur[4] soluţionează cererea fără audierea părţilor, limitându-se să verifice existenţa documentelor cerute de Convenţie. La cererea solicitantului, instanţa evaluează costurile de atestare, traducere şi certificare ce se asimilează taxelor şi cheltuielilor procesuale. Căile de atac sunt cele prevăzute de legea statului solicitat.

5. Scutirea de cauţiune este aplicabilă şi apatridului, potrivit art. 1.087 NCPC, evident, fără a fi impusă condiţia reciprocităţii.

---

[1] Traducerea în limba română a textului Convenţiei de la Haga este defectuoasă. Traducerea corectă a art. 14 ar fi fost: „(1) Nici o cauţiune şi nici o depunere, indiferent de denumire, nu pot fi solicitate numai în baza calităţii de străin sau a absenţei domiciliului ori reşedinţei în statul în care este intentată acţiunea *persoanelor* fizice sau juridice, având reşedinţa lor obişnuită în unul dintre statele contractante, care vor fi solicitanţi sau intervenienţi în faţa instanţelor altui stat contractant.

(2) Aceeaşi regulă se aplică vărsămintelor cerute *solicitanţilor sau intervenienţilor* în scopul garantării cheltuielilor judiciare".

[2] Prin „cheltuieli legate de proces" trebuie înţelese onorariile de expert, onorariul de avocat, precum şi orice alte cheltuieli suportate de adversarul din proces al străinului.

[3] Statele părţi pot face rezerve la transmiterea directă a cererii de exequatur. Au formulat rezerve în acest sens Estonia şi Lituania.

[4] În terminologia Convenţiei „autoritatea competentă", deci nu neapărat instanţa de judecată.

Art. 1.086. Curator special

În situațiile în care reprezentarea ori asistarea străinului lipsit de capacitate sau cu capacitate de exercițiu restrânsă nu a fost asigurată conform legii sale naționale, iar din această cauză judecata procesului întârzie, instanța îi va putea numi în mod provizoriu un curator special.

Comentariu

1. Reprezentarea străinului lipsit de capacitate de exercițiu și, respectiv, asistarea celui având capacitate de exercițiu restrânsă sunt supuse legii care cârmuiește capacitatea persoanei fizice[1]. Situația este aceeași și cu privire la reprezentarea sau asistarea străinului în procesul civil în condițiile în care capacitatea procesuală a persoanei este calificată de art. 1.083 NCPC drept o problemă de capacitate a persoanei, fiind supusă, ca atare, legii naționale a acesteia.

2. Ca măsură menită să îl protejeze pe cetățeanul străin lipsit de capacitate de exercițiu sau având capacitate de exercițiu restrânsă căruia nu i-a fost asigurată reprezentarea sau asistența potrivit legii sale naționale, art. 1.086 NCPC prevede posibilitatea desemnării provizorii de către instanța română a unui curator special.

3. Potrivit art. 1.087 NCPC, prevederile art. 1.086 NCPC se aplică și în cazul apatrizilor. O precizare se impune în acest caz: în raport cu prevederile art. 1.083 NCPC, capacitatea procesuală a apatridului este cârmuită de legea română (fiind calificată deci de drept o problemă de procedură). În consecință, reprezentarea sau, după caz, asistarea apatridului în procesul civil din România, intrând în domeniul de aplicare al legii ce cârmuiește capacitatea procesuală a acestuia, va fi supusă legii române.

Art. 1.087. Reguli aplicabile apatrizilor

Prevederile art. 1.083-1.086 se aplică în mod corespunzător apatrizilor, fără a fi cerută condiția reciprocității.

Comentariu

1. Prevederile art. 1.087 NCPC extind și asupra apatridului sfera de aplicare a dispozițiilor ce configurează condiția juridică a străinului, dar fără a mai impune cerința reciprocității. Rațiunea suprimării acestei cerințe este evidentă: nu există un stat în raport cu care să poată fi verificată îndeplinirea acestei cerințe (apatridul nu are, prin ipoteză, cetățenia niciunui stat).

2. În consecință, cu privire la apatrizi, se vor aplica:

- regimul național incident în materia condiției juridice a străinului ca parte în procesul civil (art. 1.084 NCPC);
- scutirea de *cautio iudicatum solvi* (art. 1.085 NCPC);
- posibilitatea instanței de a desemna un curator provizoriu, până la asigurarea reprezentării sau a asistării apatridului lipsit de capacitate de exercițiu sau, după caz,

[1] Capacitatea juridică este supusă legii naționale a persoanei (art. 2.572, art. 2.568 și art. 2.570 NCC, în cazul persoanei fizice, art. 2.580-2.581 și art. 2.571 NCC, în cazul persoanei juridice).

având capacitate restrânsă de exercițiu (art. 1.086 NCPC). În raport cu prevederile art. 1.083 NCPC, capacitatea procesuală a apatridului este cârmuită de legea română (fiind calificată deci de drept o problemă de procedură). În consecință, reprezentarea sau, după caz, asistarea apatridului în procesul civil din România, intrând în domeniul de aplicare al legii ce cârmuiește capacitatea procesuală a acestuia, va fi supusă legii române.

Capitolul II
Legea aplicabilă în materie procedurală

Art. 1.088. Legea forului

În procesul civil internațional instanța aplică legea procesuală română, sub rezerva unor dispoziții exprese contrare.

Comentariu

1. Norma conflictuală unilaterală consacră principiul tradițional potrivit căruia procedura de judecată este cârmuită de legea instanței sesizate (*lex fori*).

Prin excepție, unele aspecte ale procedurii de judecată nu vor fi guvernate de *lex fori*, ci de alte legi: calitatea procesuală a părților, obiectul și cauza acțiunii în procesul civil internațional (art. 1.090 NCPC), probele (art. 1.091 NCPC).

2. Determinarea domeniului de aplicare al *lex fori* impune efectuarea unei operațiuni de calificare, pe baza căreia să fie determinate problemele juridice subsumate noțiunii de proces civil și care, în consecință, vor intra sub incidența legii menționate mai sus. Potrivit art. 1.089 NCPC, calificarea unei probleme ca fiind de drept procesual sau de drept substanțial se face conform legii române, sub rezerva instituțiilor juridice fără corespondent în legea română.

3. În fine, pentru a determina sfera de incidență a *lex fori*, trebuie observat că o serie de aspecte referitoare la soluționarea proceselor civile cu element de extraneitate formează obiectul unor reglementări materiale uniforme adoptate la nivelul Uniunii Europene sau la nivel internațional și care, în măsura în care sunt aplicabile, exclud aplicarea art. 1.088 NCPC[1)]. Unele dintre acestea vizează aspecte punctuale ale procesului civil, precum regimul juridic al probelor sau notificarea[2)] și comunicarea în străinătate a actelor

[1)] Astfel cum rezultă din prevederile art. 1.065 NCPC, dispozițiile naționale aplicabile proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate, inclusiv cele cuprinse în art. 1.088 NCPC, sunt incidente în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel.

[2)] Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961; Convenția europeană privind suprimarea cerinței legalizării pentru documentele întocmite de agenții diplomatici și funcționarii consulari, adoptată la Londra la 7 iunie 1968; Convenția privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 18 martie

judiciare și extrajudiciare[1], altele instituie proceduri speciale de judecată a pricinilor civile[2].

Art. 1.089. Calificare

Calificarea unei probleme ca fiind de drept procesual sau de drept substanțial se face conform legii române, sub rezerva instituțiilor juridice fără corespondent în dreptul român.

Comentariu

1. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, calificarea, ca instituție juridică specifică dreptului internațional privat, este susceptibilă de a fi definită în două moduri, respectiv pornind de la norma conflictuală către raportul juridic sau pornind de la raportul juridic spre norma conflictuală[3].

Din prima perspectivă menționată, calificarea reprezintă operațiunea logico-juridică de desemnare a sensului exact și complet al noțiunilor juridice care exprimă conținutul și legătura normei conflictuale, pentru a vedea dacă un raport juridic se include sau nu în aceste noțiuni.

Din cea de-a doua perspectivă, calificarea este interpretarea unui raport juridic pentru a stabili în conținutul și în legătura cărei norme conflictuale intră.

2. Ca regulă, în dreptul român, calificarea se face potrivit *lex fori* (legea română, dacă instanțele române sunt sesizate cu soluționarea cauzei)[4]. O aplicație a acestei reguli o constituie prevederile art. 1.089 NCPC.

Cel puțin două argumente pot fi aduse în fundamentarea teoretică a acestei reguli[5]:

- normele conflictuale calificate fac parte din sistemul de drept al instanței sesizate (*lex fori*), iar interpretarea lor trebuie să se facă potrivit sistemului de drept care le conține (*eius est interpretari, cuius est condere*). În concret, art. 1.089 NCPC reglementează calificarea potrivit legii române a conținutului normei conflictuale (unilaterale) române cuprinse în art. 1.088 NCPC;

1970; Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială.

[1] Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965; Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European și al Consiliului, din 13 noiembrie 2007, privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială („notificarea sau comunicarea actelor") și abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului.

[2] Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate, Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată, Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă.

[3] D.A. Sitaru, *op. cit.*, 2013, pp. 57-58; D. Lupașcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 69; I. Macovei, N.R. Dominte, *Noul Cod civil*, p. 2736.

[4] Potrivit art. 2.558 alin. (1) NCC, „când determinarea legii aplicabile depinde de calificarea ce urmează să fie dată unei instituții de drept sau unui raport juridic, se ia în considerare calificarea juridică stabilită de legea română".

[5] D.A. Sitaru, *op. cit.*, 2013, p. 62.

- a face calificarea potrivit unei alte legi – legea aplicabilă fondului raportului juridic (*lex causae*) – nu este posibil întrucât la momentul calificării singura lege cunoscută este *lex fori*. *Lex causae* urmează a fi determinată abia după aplicarea normei conflictuale ce face obiectul calificării.

3. Prin excepție, nu vor fi calificate potrivit *lex fori*, ci potrivit sistemului de drept care le cunoaște noțiunile juridice fără corespondent în dreptul român.

Tot potrivit unei alte legi decât *lex fori* se efectuează și calificarea autonomă a noțiunilor din dreptul Uniunii Europene. Rațiunea pentru care nu se recurge la conceptele teoretice sau jurisprudențiale naționale este aceea de a asigura o interpretare și o aplicare unitară a dreptului Uniunii Europene.

Art. 1.090. Calitatea procesuală și calificarea pretenției

Calitatea procesuală a părților, obiectul și cauza acțiunii în procesul civil internațional se stabilesc conform legii care guvernează fondul raportului juridic dedus judecății.

Comentariu

1. Norma conflictuală constituie o **excepție** de la regula instituită prin art. 1.088 NCPC, potrivit căreia în procesul civil internațional instanța aplică legea procesuală română. Excepția vizează regimul juridic al acțiunii civile[1)], mai exact, aspecte referitoare la elementele acțiunii civile și la condițiile de exercitare a acesteia.

2. Literatura de specialitate a reținut următoarele **elemente proprii acțiunii civile**: părțile, obiectul și cauza[2)]. Norma conflictuală cuprinsă în art. 1.090 NCPC supune ultimele două dintre aceste elemente legii care cârmuiește fondul raportului juridic litigios. În ceea ce privește primul element menționat, acesta nu este susceptibil de a fi supus ca atare unei legi, dar unele particularități referitoare la părți (capacitatea procesuală, calitatea procesuală) fac obiectul conflictului de legi.

3. Art. 32 NCPC enumeră patru condiții de exercitare a acțiunii civile: capacitatea procesuală, calitatea procesuală, formularea unei pretenții și justificarea unui interes.

Capacitatea procesuală este supusă, de principiu, legii naționale (art. 1.083 NCPC). Condițiile invocării excepției lipsei capacității procesuale constituie însă aspecte procedurale, fiind guvernate, în consecință, de *lex fori*.

Potrivit art. 1.090 NCPC, **calitatea procesuală** este cârmuită de legea care guvernează fondul raportului juridic (*lex causae*), fiind calificată astfel drept o problemă de fond. În schimb, condițiile invocării excepției lipsei calității procesuale (reprezentând aspecte procedurale) sunt cârmuite de *lex fori*[3)].

[1)] Potrivit art. 29 NCPC, acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces.

[2)] V.M. Ciobanu, *Tratat*, vol. I, p. 260 și urm.

[3)] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 444.

Aceeași soluție (aplicarea *lex causae* și a *lex fori* potrivit distincției menționate) a fost reținută de literatura de specialitate și în legătură cu **interesul** de a promova o acțiune civilă[1].

În ceea ce privește condiția referitoare la **formularea unei pretenții**, următoarele precizări se impun[2]: dreptul subiectiv a cărui valorificare se urmărește prin acțiunea civilă este supus lui *lex causae*, care îi stabilește regimul juridic. *Lex causae* va reglementa și posibilitatea de valorificare în justiție a acestui drept, precum și clasificarea acțiunilor civile ce pot fi promovate în acest scop. În fine, prescripția dreptului material la acțiune este, de asemenea, cârmuită de *lex causae* (art. 2.663 NCC).

Art. 1.091. Probele

(1) Mijloacele de probă pentru dovedirea unui act juridic și forța probantă a înscrisului constatator sunt cele prevăzute de legea convenită de părți, când legea locului încheierii actului juridic le acordă această libertate. În lipsa acestei libertăți sau când părțile n-au uzat de ea, se aplică legea locului încheierii actului juridic.

(2) Probațiunea faptelor este supusă legii locului unde ele s-au produs ori au fost săvârșite.

(3) Cu toate acestea, legea română este aplicabilă, dacă ea admite și alte mijloace de probă decât cele prevăzute de legile stabilite conform prevederilor alin. (1) și (2). Legea română se aplică și în cazul în care ea acceptă proba cu martori și cu prezumții ale judecătorului, chiar și în situațiile în care aceste mijloace de probă nu ar fi admisibile conform legii străine declarate aplicabilă.

(4) Proba stării civile și puterea doveditoare a actelor de stare civilă sunt guvernate de legea locului unde a fost întocmit înscrisul invocat.

(5) Administrarea probelor în procesul civil internațional este guvernată de legea română.

Comentariu

1. În această materie se impune o distincție între proba actelor și a faptelor juridice (proba elementelor de fapt ale cauzei) și proba legii aplicabile. Clasificarea folosește drept criteriu obiectul probei și are ca scop delimitarea probei elementelor de fapt ale cauzei care intră sub incidența dispozițiilor art. 1.091 NCPC de proba legii străine (proba unor elemente de drept), reglementată de art. 2.562 NCC.

A. Proba actelor și a faptelor juridice

2. Obiectul și sarcina probei, fiind legate de fondul raportului juridic, sunt cârmuite de *lex causae*[3]. Aplicarea *lex causae* cu privire la sarcina probei este reglementată expres de art. 18 din Regulamentul Roma I[4] și de art. 22 din Regulamentul Roma II[5].

3. Admisibilitatea mijloacelor de probă este supusă de art. 1.091 NCPC următoarelor legi:

a) în ceea ce privește dovedirea unui act juridic și forța probantă a înscrisului constatator, legii locului încheierii actului juridic sau legii alese de către părți, dacă legea locului încheierii actului juridic acordă părților o asemenea libertate;

[1] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 445.

[2] *Ibidem*, pp. 444-445.

[3] *Ibidem*, p. 446.

[4] Regulamentul (CE) nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, publicat în JO nr. 177L din 4 iulie 2008.

[5] Regulamentul (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II"), publicat în JO nr. 199L din 31 iulie 2007.

b) în ceea ce priveşte dovedirea faptelor juridice, legii locului unde ele s-au produs sau au fost săvârşite;

c) în toate cazurile, legii române (*lex fori*), dacă aceasta admite:

- alte mijloace de probă decât cele prevăzute de legile indicate mai sus;

- proba cu martori şi prezumţii ale judecătorului, chiar şi în situaţiile în care aceste mijloace de probă nu ar fi admisibile conform legii străine aplicabile;

d) în ceea ce priveşte dovedirea stării civile şi puterea doveditoare a actelor de stare civilă, legii locului unde a fost întocmit înscrisul invocat.

Întrucât art. 1.091 alin. (1)-(3) NCPC reglementează admisibilitatea mijloacelor de probă a actelor şi a faptelor juridice, se impune **corelarea** acestor texte **cu prevederile Regulamentelor Roma I şi Roma II**.

Cu privire la contracte, art. 18 din Regulamentul Roma I stabileşte că acestea pot fi probate cu orice mijloace de probă admise de legea forului sau de legea aplicabilă formei contractului[1)] cu condiţia ca mijloacele de probă respective să poată fi administrate în faţa instanţei sesizate. În condiţiile în care aplicarea Regulamentului Roma I este una universală (art. 2 din acesta), rezultă că prevederile art. 1.091 alin. (1) NCPC sunt incidente numai în cazul actelor juridice unilaterale şi al acelor contracte exceptate din domeniul de aplicare al Regulamentului (art. 1 din Regulamentul Roma I).

Cu privire la faptele juridice, art. 22 din Regulamentul Roma II nu conţine prevederi referitoare la mijloacele prin care acestea pot fi probate. În consecinţă, admisibilitatea mijloacelor de probă este cârmuită de prevederile art. 1.091 alin. (2) NCPC.

4. Administrarea probelor, fiind o problemă de procedură, este guvernată, ca **regulă**, de *lex fori* [art. 1.091 alin. (5) NCPC].

În cazul în care sunt folosite ca mijloace de probă acte oficiale străine, acestea trebuie supuse procedurii de supralegalizare reglementate de art. 1.093 NCPC. Scutirea de supralegalizare poate fi permisă în temeiul legii, al unei convenţii internaţionale[2)] la care România este parte sau în condiţii de reciprocitate.

Prin **excepţie**, vor fi aplicabile alte legi în cazul administrării probelor prin intermediul **comisiilor rogatorii internaţionale**[3)]. Pentru această ultimă situaţie sunt incidente, după caz, următoarele acte normative:

[1)] Potrivit art. 11 din Regulamentul Roma I, contractul este valabil din punctul de vedere al formei dacă respectă cerinţele impuse de oricare dintre următoarele legi:

- legea care cârmuieşte fondul acestuia;
- legea locului încheierii contractului;
- în cazul încheierii contractului între absenţi, legea ţării în care se află oricare dintre părţi sau reprezentanţii acestora la momentul încheierii contractului sau legea ţării în care, la data respectivă, îşi avea reşedinţa obişnuită oricare dintre părţile contractante.

[2)] Spre exemplu: Convenţia cu privire la suprimarea cerinţei supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961, sau Convenţia europeană privind suprimarea cerinţei legalizării pentru documentele întocmite de agenţii diplomatici şi funcţionarii consulari, adoptată la Londra la 7 iunie 1968.

[3)] Pentru un studiu general cu privire la comisiile rogatorii în materie civilă şi comercială, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Prorogarea competenţei jurisdicţionale în dreptul internaţional privat român*, în C. Jud. nr. 12/2005, p. 82 şi urm.

a) Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului privind cooperarea între instanţele statelor membre în domeniul obţinerii de probe în materie civilă sau comercială, atunci când comisia rogatorie trebuie efectuată într-un stat membru al Uniunii Europene;

b) Convenţia privind obţinerea de probe în străinătate în materie civilă şi comercială, adoptată la Haga la 18 martie 1970, atunci când comisia rogatorie trebuie efectuată într-un stat parte la această convenţie;

c) Legea nr. 189/2003 privind asistenţa judiciară internaţională în materie civilă şi comercială, atunci când comisia rogatorie trebuie efectuată pe teritoriul unui alt stat sau în completarea reglementărilor menţionate mai sus.

Potrivit Legii nr. 189/2003, autoritatea centrală competentă să transmită în străinătate cererile de comisii rogatorii şi să primească asemenea cereri prezentate de autorităţile judiciare străine este Ministerul Justiţiei.

În cazul solicitării de comisii rogatorii în străinătate[1)], cererea, primită de la autoritatea judiciară română, se transmite de către Ministerul Justiţiei autorităţii centrale competente din statul solicitat sau, în caz de urgenţă, misiunii diplomatice ori consulare a României în statul solicitat, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, dacă legea acestuia o permite. De asemenea, misiunile diplomatice sau consulare ale României în străinătate pot fi solicitate să efectueze comisii rogatorii pentru persoane care au cetăţenia română; aceste persoane pot fi asistate, la cerere, de un apărător. Comisia rogatorie devine probă la dosarul cauzei pentru care a fost solicitată, având aceeaşi valoare ca şi când actul judiciar ar fi fost îndeplinit de către o autoritate judiciară competentă.

Cererea de comisie rogatorie primită din străinătate[2)] este transmisă de Ministerul Justiţiei judecătoriei în a cărei rază teritorială urmează a se efectua actul judiciar solicitat. Autoritatea judiciară română execută comisia rogatorie potrivit regulilor procedurale prevăzute de legea română sau, la cererea autorităţii judiciare solicitante, potrivit unei proceduri speciale, dacă aceasta nu contravine legii române. Autoritatea judiciară solicitantă va fi informată asupra datei şi locului efectuării comisiei rogatorii, la cerere, putând fi permisă participarea magistraţilor străini. Îndeplinirea comisiei rogatorii este gratuită cu excepţia cheltuielilor necesare pentru efectuarea traducerii cererii şi a documentelor anexate, folosirea experţilor şi a interpreţilor. Misiunile diplomatice sau oficiile consulare străine pe teritoriul României pot efectua comisii rogatorii solicitate de autorităţile statului pe care îl reprezintă cu îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiţii:

- comisia rogatorie se efectuează numai pentru cetăţenii având naţionalitatea respectivului stat;
- există autorizarea prealabilă a Ministerului Afacerilor Externe (care solicită şi avizul Ministerului Justiţiei);
- regulile procedurale aplicate nu sunt interzise de legea română;
- persoanele străine audiate pot fi asistate, la cerere, de un apărător.

5. Forţa probantă a mijloacelor de probă este supusă legii care guvernează şi admisibilitatea acestora.

6. Aprecierea probelor (formarea convingerii judecătorului) este cârmuită de *lex fori*.

[1)] Art. 18-23 din Legea nr. 189/2003, republicată.
[2)] Art. 24-28 din Legea nr. 189/2003, republicată.

B Proba legii străine

7. Astfel cum am arătat, proba legii străine (proba unor elemente de drept) nu este reglementată de art. 1.091 NCPC, ci de prevederile art. 2.562 NCC, potrivit cărora:

„(1) Conţinutul legii străine se stabileşte de instanţa judecătorească prin atestări obţinute de la organele statului care au edictat-o, prin avizul unui expert sau printr-un alt mod adecvat.

(2) Partea care invocă o lege străină poate fi obligată să facă dovada conţinutului ei.

(3) În cazul imposibilităţii de a stabili, într-un termen rezonabil, conţinutul legii străine, se aplică legea română".

8. În situaţia regulă în care conţinutul legii străine se determină prin atestări obţinute de la organele statului care au edictat-o, procedura concretă este reglementată, după caz, de următoarele acte normative:

a) Convenţia europeană în domeniul informării asupra dreptului străin, semnată la Londra la 7 iunie 1968, atunci când statul care a edictat legea este parte la această convenţie;

b) Legea nr. 189/2003 privind asistenţa judiciară internaţională în materie civilă şi comercială (art. 29-31), atunci când statul care a edictat legea nu este parte la convenţia menţionată anterior.

9. Potrivit dispoziţiilor Legii nr. 189/2003, Ministerul Justiţiei este autoritatea centrală competentă:

- să transmită ministerelor de justiţie din alte state informaţii asupra dreptului român în materie civilă şi comercială, a procedurii civile şi comerciale, precum şi a organizării judiciare, cu privire la cazuri judiciare determinate;

- să solicite ministerelor justiţiei din alte state, la cererea instanţelor judecătoreşti române, informaţii de tipul celor menţionate mai sus, pentru cazuri judiciare determinate.

Cererea de informaţii asupra dreptului străin emană de la o autoritate judiciară sau, dacă emană de la părţi, trebuie încuviinţată de către aceasta printr-o încheiere de admitere.

În cazul cererilor de informaţii asupra dreptului român, răspunsul, formulat în mod obiectiv şi imparţial, poate fi însoţit de documente complementare, cum ar fi extrase din texte de lege sau din lucrări de doctrină.

Jurisprudenţă

Dovada stării civile şi puterea doveditoare a actelor de stare civilă sunt reglementate de legea locului unde s-a întocmit înscrisul invocat conform art. 161 alin. (4) Legea nr. 105/1992 [art. 1.091 alin. (4) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], care, în acest caz, nu este legea română, aşa cum greşit au stabilit instanţele anterioare.

Starea civilă reprezintă mijlocul juridic de individualizare a persoanei fizice prin indicarea calităţilor personale având această semnificaţie. Ca mijloc de individualizare a persoanei fizice, starea civilă cuprinde mai multe elemente, corespunzătoare calităţilor necesare pentru această individualizare, şi anume: din căsătorie, din afara căsătoriei, născut din părinţi necunoscuţi, adoptat, căsătorit, divorţat, văduv, rudă sau afin cu cineva, născut într-o anumită localitate etc.

Prin actul de naştere (act de stare civilă), reclamantul-apelant a probat că este fiul mamei sale, Y.S.B., iar prin copia „extractului din registrul actelor de stare civilă pe anul 1908" a probat şi faptul că mama sa a fost fiica defunctei M.B.

Totodată, prin actul de notorietate întocmit şi autentificat în Geneva la un birou notarial, se consemnează că a intervenit atât decesul lui M.B. (la Geneva în data de 12 mai 1978), cât şi al lui Y.S.B. (la Gland în 14 septembrie 1971) şi că reclamantul este unicul moştenitor.

Este adevărat că actul notarial de notorietate este întocmit pe baza declaraţiilor a două persoane, însă, potrivit dreptului civil elveţian, calitatea de moştenitor (sub rezerva tuturor acţiunilor în nulitate sau petiţie de ereditate) se dovedeşte prin certificatul de moştenitor sau prin actul de notorietate semnat de doi martori majori care au cunoscut pe *de cuius*, nefiind lipsiţi de drepturile lor civile, neavând legătură de rudenie apropiată cu defunctul şi care nu primesc liberalităţi prin testament.

Prin urmare, Curtea a apreciat că dovada filiaţiei reclamantului cu defuncta, interesând starea civilă, se probează, în condiţiile art. 161 alin. (4) din Legea nr. 105/1992 [art. 1.091 alin. (4) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], potrivit legii locului unde s-a întocmit înscrisul doveditor şi că, în cauză, această probă a fost făcută în mod legal, potrivit legii civile elveţiene *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 1142 din 21 decembrie 2004, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 167-168)*.

Art. 1.092. Formalităţi de publicitate

(1) Formalităţile de înregistrare şi publicitate, efectele lor şi autorităţile abilitate să instrumenteze sunt cele prevăzute de dreptul ţării unde operaţiunea a avut loc.

(2) În materie imobiliară se aplică legea locului unde este situat imobilul.

Comentariu

1. Norma conflictuală reglementată de art. 1.092 NCPC are puncte de legătură diferite după cum formalităţile de publicitate vizează sau nu bunuri imobile. Astfel, în această din urmă situaţie, punctul de legătură îl reprezintă locul situării imobilului, în vreme ce, în restul cazurilor, relevant este locul unde operaţiunea a fost efectuată.

2. Domeniul de aplicare al normei conflictuale analizate se determină printr-o operaţiune de calificare efectuată în conformitate cu prevederile *lex fori* (potrivit art. 2.558 NCC). Astfel, potrivit art. 18 alin. (1) NCC, drepturile, actele şi faptele privitoare la starea şi capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparţin acestora, precum şi orice alte raporturi juridice sunt supuse publicităţii în cazurile expres prevăzute de lege. Conform art. 18 alin. (2) NCC, publicitatea se realizează prin cartea funciară, Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare, prin registrul comerţului, precum şi prin alte forme de publicitate prevăzute de lege.

Art. 1.093. Acte oficiale publice

(1) Actele publice întocmite sau legalizate de o autoritate străină sau de un agent public străin pot fi produse în faţa instanţelor române numai dacă sunt supralegalizate, pe cale administrativă ierarhică în statul de origine şi apoi de misiunea diplomatică sau oficiul consular român, pentru certificarea autenticităţii semnăturilor şi sigiliului aplicate pe acestea.

(2) Supralegalizarea pe cale administrativă este supusă procedurii stabilite de statul de origine al actului, urmată de supralegalizarea efectuată fie de către misiunea diplomatică română sau oficiul consular român din acest stat, fie de către misiunea diplomatică sau oficiul consular în România ale statului de origine şi, în continuare, în oricare dintre cele două situaţii, de către Ministerul Afacerilor Externe.

(3) Scutirea de supralegalizare este permisă în temeiul legii, al unui tratat internațional la care România este parte sau pe bază de reciprocitate.

(4) Supralegalizarea actelor întocmite sau legalizate de instanțele române se face, din partea autorităților române, de către Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Externe, în această ordine.

Comentariu

1. Textul legal reglementează atât condițiile în care un act oficial străin poate fi utilizat, cu acest titlu, ca mijloc de probă în România, cât și condițiile în care un act oficial străin ar putea fi utilizat ca mijloc de probă în străinătate.

A. Actele oficiale străine

2. Ca regulă, pentru ca un act oficial străin să fie folosit, cu acest titlu, ca mijloc de probă în România, este necesară **supralegalizarea** sa.

Supralegalizarea reprezintă o operațiune administrativă menită a certifica statutul de act oficial (*instrumentum*) al unui înscris.

Supralegalizarea se realizează, în această ordine: a) pe cale administrativă ierarhică, de către organul desemnat de statul de origine; b) de către misiunea diplomatică română sau oficiul consular român în statul de origine ori misiunea diplomatică sau oficiul consular în România ale statului de origine; c) Ministerul Afacerilor Externe.

3. Scutirea de supralegalizare poate fi totală sau parțială.

Scutirea totală de supralegalizare poate fi dispusă:

- în temeiul legii;
- în temeiul unui tratat internațional la care România este parte[1)];
- în temeiul dreptului Uniunii Europene[2)] [ipoteză nemenționată expres de art. 1.093 alin. (3) NCPC]; sau
- în condiții de reciprocitate. Apreciem că o asemenea scutire ar fi dispusă în mod direct de către instanța de judecată sau de către o altă autoritate română în fața căreia înscrisul ar fi prezentat. Întrucât legea nu prevede vreo cerință specială referitoare la reciprocitate, considerăm că o simplă reciprocitate de fapt este suficientă pentru a fi incidente prevederile art. 1.093 alin. (3) NCPC[3)]. Potrivit art. 2.561 alin. (2) NCC, îndeplinirea condiției reciprocității de fapt este prezumată până la proba contrară.

[1)] Spre exemplu, în această categorie se includ convențiile internaționale adoptate sub egida Conferinței de la Haga de drept internațional privat: Convenția privind facilitarea accesului internațional la justiție, încheiată la Haga la 25 octombrie 1980 (art. 10), Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965 (art. 3), Convenția privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 18 martie 1970 (art. 3), Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copilului, adoptată la Haga la 19 octombrie 1996 (art. 43) etc.; Convenția europeană privind suprimarea cerinței legalizării pentru documentele întocmite de agenții diplomatici și funcționarii consulari, adoptată la Londra, la 7 iunie 1968 (art. 3).

[2)] Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 (art. 61), Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 (art. 4), Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 (art. 4), Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 (art. 52) etc.

[3)] S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 104.

O **scutire parțială de supralegalizare** este reglementată prin Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961. În sensul Convenției, supralegalizarea are în vedere formalitatea prin care agenții diplomatici sau consulari ai țării pe teritoriul căreia actul urmează să fie prezentat atestă veracitatea semnăturii, calitatea în care a semnat titularul actului sau, după caz, identitatea sigiliului și a ștampilei de pe acest act (art. 2). Supralegalizarea actului oficial străin este înlocuită cu aplicarea unei apostile de către statul din care emană documentul (art. 3). Procedura stabilită de Convenția de la Haga (1961) privește următoarele categorii de acte oficiale (art. 1): a) documentele care emană de la o autoritate sau de la un funcționar al unei jurisdicții a statului, inclusiv cele care emană de la Ministerul Public, de la un grefier sau de la un executor judecătoresc[1)]; b) documentele administrative[2)]; c) actele notariale[3)]; d) declarațiile oficiale, cum ar fi: cele privind mențiuni de înregistrare, viza de învestire cu dată certă și legalizări de semnătură, depuse pe un act sub semnătură privată[4)]. Sunt exceptate documentele întocmite de agenți diplomatici sau funcționari consulari[5)] și documentele administrative care au legătură directă cu o operațiune comercială sau vamală.

B. Actele oficiale române

4. În cazul în care acte oficiale române urmează a fi utilizate în străinătate, acesta trebuie să parcurgă procedura de supralegalizare prevăzută de legea statului străin. Întrucât aceasta presupune, de regulă, parcurgerea mai multor etape, printre care și efectuarea unei supralegalizări de către autoritățile statului de la care emană actul (în cazul de față, autoritățile române), legea stabilește ca autoritățile competente să efectueze această supralegalizare.

Astfel, supralegalizarea **actelor întocmite sau legalizate de instanțele române** se face, din partea autorităților române, de către Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Externe, în această ordine [art. 1.093 alin. (4) NCPC].

Supralegalizarea **actelor notariale** se efectuează de către camerele notarilor publici și apoi de către Ministerul Afacerilor Externe (art. 137 din Legea nr. 36/1995[6)]).

Jurisprudență

1. Supralegalizarea pe cale administrativă este supusă procedurii stabilite de statul de origine al actului, urmată de supralegalizarea efectuată fie de către misiunea diplomatică sau oficiul

---

[1)] Potrivit art. 2 din O.G. nr. 66/1999 (astfel cum a fost modificat și completat, inclusiv prin Legea nr. 202/2010), competența aparține tribunalelor.

[2)] Potrivit art. 2 din O.G. nr. 66/1999 (astfel cum a fost modificat și completat, inclusiv prin Legea nr. 202/2010), competența aparține prefecturilor.

[3)] Potrivit art. 2 din O.G. nr. 66/1999 (astfel cum a fost modificat și completat, inclusiv prin Legea nr. 202/2010), competența aparține camerelor notarilor publici.

[4)] Potrivit art. 2 din O.G. nr. 66/1999 (astfel cum a fost modificat și completat, inclusiv prin Legea nr. 202/2010), competența aparține tribunalelor.

[5)] Aceste categorii de acte oficiale sunt exceptate total de supralegalizare prin art. 3 din Convenția europeană privind suprimarea cerinței legalizării pentru documentele întocmite de agenții diplomatici și funcționarii consulari, adoptată la Londra la 7 iunie 1968.

[6)] Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată în M. Of. nr. 444 din 18 iunie 2014.

consular român din statul de origine, fie de către misiunea diplomatică sau oficiul consular al statului de origine în România şi, în continuare, în ambele situaţii, de către Ministerul Afacerilor Externe. În speţă, instanţele (de fond şi de apel) nu au examinat înscrisul depus de reclamantă în raport cu prevederile legale menţionate, astfel că înlăturarea lui pe alte motive decât cele strict prevăzute de lege (în speţă pentru că nu s-a parcurs procedura de recunoaştere în România a acestui înscris) apare greşită *(CSJ, s. civ., dec. nr. 352 din 17 ianuarie 2001, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 170)*.

2. Instanţa de apel a înlăturat în mod greşit din probaţiune ordinele de moştenire eliberate pe numele reclamantei de autorităţile statului Israel, considerând că acestea nu îndeplinesc condiţiile de formă prevăzute de art. 162 alin. (1) din Legea nr. 105/1992 [art. 1.093 alin. (1) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], pentru a fi folosite în faţa instanţelor române (respectiv nu sunt supralegalizate).

Astfel, potrivit O.G. nr. 66/1999, România a aderat la Convenţia de la Haga din 1961 privind suprimarea cerinţei supralegalizării actelor oficiale străine, potrivit căreia fiecare stat contractant scuteşte de supralegalizare actele cărora li se aplică această convenţie (respectiv acte oficiale care au fost întocmite pe teritoriul unui stat contractant şi care urmează să fie prezentate pe teritoriul altui stat contractant).

În aceste condiţii, singura formalitate care ar putea fi cerută pentru a atesta veracitatea semnăturii, calitatea în care a acţionat semnatarul actului sau, după caz, identitatea sigiliului şi a ştampilei este aplicarea apostilei (art. 3 şi art. 4 din Convenţie).

Or, înscrisurile (ordinele de moştenire) prezentate de reclamantă prezentau această cerinţă a apostilei (aplicată de către autoritatea competentă a statului Israel, de la care emană documentele), aşa încât nerecunoaşterea eficienţei lor juridice s-a făcut în mod greşit *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 5205 din 27 iunie 2007, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 173-174)*.

3. În speţă, reclamanta, folosindu-se de acte eliberate pe teritoriul S.U.A., pentru puterea lor probatorie, ar putea fi incidente dispoziţiile Convenţiei de la Haga 1961 cu privire la suprimarea cerinţei supralegalizării actelor oficiale străine. La această convenţie sunt părţi atât S.U.A., cât şi România (aceasta din urmă a adoptat Convenţia prin O.G. din 24 august 1999). Potrivit acestei convenţii, art. 2, fiecare stat scuteşte de supralegalizare actele cărora li se aplică această convenţie şi care urmează să fie prezentate pe teritoriul său.

Potrivit art. 3 al aceleiaşi convenţii, singura formalitate care ar putea fi cerută pentru a atesta veracitatea semnăturii, calitatea în care a acţionat semnatarul actului, identitatea sigiliului sau a ştampilei este aplicarea unei apostile.

În cazul concret dedus judecăţii, fiind însă vorba de o procură dată de reclamantă la New York, în faţa şi autentificată de un consul român de la Consulatul României la New York, o asemenea formalitate nu mai este necesară, documentele întocmite de agenţii diplomatici sau consulari ieşind de sub incidenţa Convenţiei de la Haga [potrivit dispoziţiilor exprese prevăzute în art. 1 alin. (3) al aceleiaşi convenţii].

Actul întocmit de diplomaţia română are puterea unui act autentic, în temeiul art. 8 lit. b) din Legea nr. 36/1995 *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 963 din 8 februarie 2005, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 179-180)*.

4. Potrivit art. 1 alin. (2) lit. a) din O.G. nr. 66/1999, prezenta convenţie nu se aplică documentelor întocmite de agenţii diplomatici sau consulari.

În aceste condiţii, dispoziţiile O.G. nr. 66/1999 nu se aplică procurii date în faţa consultantului consular german de la Ambasada R.F.G. din Port of Spain – agent consular al unuia dintre statele părţi la Convenţia cu privire la suprimarea cerinţei supralegalizării actelor oficiale străine,

adoptată la Haga la 5 octombrie 1961 *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 4190 din 15 decembrie 2006, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 184).*

5. Actul autentificat de un notar public din Belgia produce efecte juridice depline în fața autorităților române în forma în care a fost întocmit, fără a fi necesară îndeplinirea formalității aplicării apostilei reglementate de Convenția de la Haga din 5 octombrie 1961 pentru suprimarea cerinței supralegalizării actelor judiciare străine [instituită pentru a se atesta veracitatea semnăturii, calitatea în care a acționat semnatarul actului, identitatea sigiliului sau a ștampilei de pe act, conform art. 3 alin. (1)], convenție la care sunt părți contractante atât Belgia, cât și România, întrucât printr-o convenție bilaterală[1)], permisă de actul normativ cadru [art. 3 alin. (2)], aceste state au prevăzut în mod expres scutirea de această formalitate *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 5053 din 24 mai 2006, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 189).*

6. Potrivit dispozițiilor art. 162 alin. (1) din Legea nr. 105/1992 [art. 1.093 alin. (1) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], actele oficiale întocmite sau legalizate de către o autoritate străină pot fi folosite în fața instanței române numai dacă sunt supralegalizate, pe cale administrativă ierarhică și, în continuare, de misiunile diplomatice sau oficiale consulare ale României, spre a li se garanta, astfel, autenticitatea semnăturilor și a sigiliului.

Numai că, potrivit dispozițiilor alin. (3) al aceluiași articol, scutirea de supralegalizare este permisă în temeiul legii, al unei înțelegeri internaționale la care este parte România pe bază de reciprocitate.

Conform dispozițiilor art. 34, referitor la „Scutirea de legalizare", din Legea nr. 12/1992 pentru ratificarea Tratatului de asistență juridică în materie civilă și penală dintre România și Republica Populară Chineză, semnată la Beijing la 16 ianuarie 1991 (M. Of. nr. 32 din 3 martie 1992), „documentele întocmite sau certificate de tribunale ori alte instituții competente ale uneia dintre părțile contractante, pentru a fi folosite în fața tribunalelor și altor instituții competente ale celeilalte părți contractante, nu vor fi supuse cerinței legalizării, dacă acestea sunt prevăzute cu sigiliul oficial".

În cauză, deși nu se constată concordanță deplină între autoritățile române și cele chineze cu privire la aplicarea acestui text, totuși, se reține, pe de o parte, că, potrivit traducerii legalizate, certificatul de naștere al intimatului-reclamant este legalizat și poartă ștampila rotundă a notariatului public, precum și semnătura notarului. Pe de altă parte, se constată că autoritățile române, de-a lungul anilor, nici nu au negat autenticitatea actelor de stare civilă ale acestuia *(ÎCCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 1277 din 13 aprilie 2006, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 31-32).*

[1)] Convenția dintre R.S.R. și Regatul Belgiei privind asistența judiciară în materie civilă și comercială, semnată la București la 3 octombrie 1975, a fost ratificată prin Decretul nr. 368/1976, publicat în B. Of. nr. 93 din 4 noiembrie 1976.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul III
Eficacitatea hotărârilor străine

Comentariu general

Legea reglementează trei efecte pe care o hotărâre străină le poate produce pe teritoriul României:

a) autoritatea de lucru judecat, ca urmare a recunoaşterii acesteia de drept sau judiciare (art. 1.095-1.102 NCPC);

b) forţa executorie, ca urmare a parcurgerii procedurii judiciare de exequatur (art. 1.103-1.107 NCPC);

c) forţa probantă, independent de parcurgerea vreunei proceduri de recunoaştere sau de exequatur (art. 1.108 NCPC).

Art. 1.094. Noţiune

În sensul prezentului titlu, termenul de hotărâri străine se referă la actele de jurisdicţie contencioasă sau necontencioasă ale instanţelor judecătoreşti, cele notariale sau ale oricăror autorităţi competente dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene.

Comentariu

1. Textul legal configurează domeniul de aplicare al Titlului III din Cartea a VII-a a NCPC prin raportare la sintagma „hotărâre străină".

2. Noţiunea de **hotărâre** este definită în funcţie de conţinutul său, actul de jurisdicţie, iar nu în raport cu entitatea emitentă. De aceea, în conţinutul noţiunii de hotărâre se includ orice acte de jurisdicţie contencioasă sau necontencioasă, indiferent dacă emană sau nu de la instanţe judecătoreşti. De aceea, inclusiv denumirea Titlului III este „Eficacitatea hotărârilor străine", iar nu „Eficacitatea hotărârilor judecătoreşti străine".

Ratione materiae, noţiunea de hotărâre include hotărârile pronunţate în materie civilă în sens larg, adică inclusiv în materia contenciosului administrativ şi fiscal, astfel cum rezultă din reglementarea de principiu conţinută în art. 2 alin. (2) NCPC („dispoziţiile prezentului cod se aplică şi în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziţii contrare") şi din aceea punctuală a art. 1.109 NCPC („hotărârea străină care stabileşte o obligaţie decurgând dintr-o lege fiscală străină necesită şi condiţia reciprocităţii pentru a fi recunoscută şi executată în România").

Deşi art. 1.094 NCPC nu prevede expres, în noţiunea de hotărâre se includ şi hotărârile arbitrale, întrucât acestea constituie acte de jurisdicţie. Procedura de recunoaştere şi executare a acestora în România este reglementată distinct în Capitolul II al Titlului III din Cartea a VII-a a NCPC.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

În ceea ce privește actele de jurisdicție notariale, în literatura de specialitate s-a apreciat că noua terminologie este una adecvată[1], care se referă de o manieră generală la acestea fără raportare la agentul instrumentator, putând include actul de jurisdicție emis de un notar care își desfășoară activitatea în statul de origine în mod liberal sau de un notar care are calitatea de funcționar public ori de un avocat care, potrivit legii străine, are capacitatea de a instrumenta acte notariale (cum este cazul țărilor de *common law*)[2].

Conceptul de hotărâre străină nu cuprinde hotărârile prin care s-au luat măsuri asigurătorii ori cele cu executare provizorie [art. 1.103 alin. (2) NCPC] și nici, în general, hotărârile nedefinitive [art. 1.096 alin. (1) lit. a) NCPC].

Art. 1.110 NCPC asimilează tranzacțiile judiciare încheiate în străinătate hotărârilor străine, din perspectiva efectului executoriu și al forței lor probante.

Spre deosebire de reglementarea națională, în dreptul Uniunii Europene, Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 are în vedere numai hotărârile emanând de la o instanță de judecată, dar inclusiv acelea prin care se dispun măsuri provizorii sau de conservare [art. 2 lit. a) din Regulament]. Hotărârile arbitrale sunt excluse din sfera de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012.

3. Caracterul **străin** al hotărârii este dat de locul pronunțării acesteia. În sensul literal al art. 1.094 NCPC, o hotărâre este străină dacă a fost pronunțată într-un stat nemembru al Uniunii Europene. Rațiunea acestei delimitări a sferei de aplicare a Titlului III al Cărții a VII-a a NCPC este dată de împrejurarea că recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în statele membre ale Uniunii Europene sunt reglementate, de regulă, prin instrumente juridice adoptate la nivelul acesteia și, în special, prin Regulamentul (UE) nr. 1215/2012.

Interpretată de o manieră rigidă, această delimitare poate conduce la efecte nedorite de legiuitor, respectiv excluderea de la recunoaștere a hotărârilor pronunțate în state membre în materii nereglementate prin dreptul Uniunii Europene, soluția putându-i discrimina pe cetățenii statelor membre în raport cu cetățenii statelor terțe. Spre exemplu, în cazul unei hotărâri în materie de stare civilă a persoanei fizice, dacă hotărârea este pronunțată în Brazilia și vizează persoane fizice având cetățenie braziliană, respectiva hotărâre nu numai că va intra în domeniul de aplicare al Titlului III din Cartea a VII-a a NCPC, dar, mai mult decât atât, va fi recunoscută de plin drept în România potrivit dispozițiilor art. 1.095 NCPC. În schimb, dacă o hotărâre în aceeași materie a fost pronunțată în Franța și vizează persoane fizice având cetățenie franceză, aceasta ar fi exclusă din domeniul de aplicare al Titlului III, neputând fi recunoscută în România potrivit NCPC. În același timp, materia este exclusă din sfera de reglementare a regulamentelor ce conțin reguli referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor străine, nefiind, așadar, susceptibilă de recunoaștere potrivit dreptului Uniunii Europene. Ar rezulta că, în vreme ce o hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat nemembru ar avea vocația să fie recunoscută de drept în România, o hotărâre pronunțată într-un stat membru în materia analizată nu ar putea fi recunoscută deloc în această țară.

În mod evident, o asemenea soluție nu poate fi admisă. De aceea, dincolo de formularea aparent rigidă a legii, apreciem că prevederile art. 1.095 NCPC ar trebui supuse unei

[1] Art. 165 din Legea nr. 105/1992 se referea la „actele de jurisdicție ale (...) notariatelor".
[2] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1374.

interpretări teleologice. Astfel, scopul urmărit de legiuitor atunci când a stabilit că Titlul III din Cartea a VII-a a NCPC reglementează efectele hotărârilor pronunţate în state nemembre a fost, în mod neîndoielnic, evitarea unei duble reglementări a acestora (atât prin dreptul naţional, cât şi prin dreptul Uniunii Europene), iar nu refuzul recunoaşterii în România a hotărârilor pronunţate într-un stat membru. În consecinţă, apreciem că noţiunea de „hotărâri străine" avută în vedere de art. 1.095 NCPC ar trebui înţeleasă într-o accepţiune pozitivă, respectiv în sensul că include hotărârile pronunţate pe teritoriul unor state nemembre, iar nu într-una negativă (*per a contrario*), respectiv că ar exclude hotărârile pronunţate pe teritoriul unor state membre. Cu privire la situaţia acestor ultime hotărâri, soluţia ar trebui să rezulte din aplicarea prevederilor art. 1.065 NCPC, care reglementează domeniul de aplicare a Cărţii a VII-a şi care stabileşte incidenţa prevederilor acesteia în măsura în care prin tratatele internaţionale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel. Cum recunoaşterea şi executarea în România a hotărârilor menţionate nu sunt reglementate la niciunul dintre nivelurile enumerate de art. 1.065 NCPC, urmează să se aplice dreptul comun, respectiv Cartea a VII-a, inclusiv Titlul III referitor la eficacitatea hotărârilor străine. Apreciem, totuşi, că o reformulare a dispoziţiilor art. 1.094 NCPC în sensul menţionat este necesară pentru a evita riscul de refuz al recunoaşterii unor hotărâri pronunţate într-un stat membru.

Jurisprudenţă

1. Condiţia esenţială cerută de legea română este aceea ca hotărârea să fi fost pronunţată de o instanţă competentă, iar sub acest aspect, ambasada Republicii Sudan a atestat că în această ţară există o singură autoritate juridică (religioasă), astfel că hotărârea pronunţată de o asemenea autoritate reprezintă o hotărâre străină a unei instanţe competente din Sudan şi este susceptibilă de a fi executată în România *(C. Ap. Bucureşti, s. a IV-a civ., dec. nr. 26 din 17 februarie 1997, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 195-196).*

2. Hotărârea de încuviinţare a adopţiei constituie un act jurisdicţional în sensul art. 165 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.094 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.) *(Trib. Bucureşti, s. a V-a civ., sent. nr. 166/F din 4 martie 2005, în A.F. Mateescu, I.C. Gheorghe-Bădescu, Protecţia copilului şi adopţia. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 7-8).*

3. Actele care emană de la o autoritate competentă a statului străin, respectiv Ministerul de Interne, apostilate de instanţa judecătorească din acel stat, ceea ce le conferă caracter jurisdicţional, nu sunt acte de stare civilă, aşa cum în mod eronat le-a caracterizat instanţa de apel, confirmând soluţia instanţei de fond. Ele atestă o situaţie de fapt, respectiv schimbarea numelui şi a prenumelui reclamantului, care a solicitat recunoaşterea lor, în vederea înscrierii prin menţiune pe marginea actului de naştere *(CSJ, s. civ., dec. nr. 3074 din 8 iulie 2003, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 199-200).*

4. Prin hotărâri străine, în sensul dispoziţiilor art. 165 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.094 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.), se înţelege actele de jurisdicţie ale instanţelor judecătoreşti, notariatelor sau oricăror autorităţi competente dintr-un alt stat. Textul include deci şi jurisdicţia graţioasă reglementată în Codul de procedură civilă român, în art. 331-339 (art. 527-540 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.), prin care se permite instanţelor judecătoreşti sau altor organe – de jurisdicţie sau administrative – soluţionarea unor cereri care nu au ca obiect un drept potrivnic în raporturile cu o altă persoană (CSJ, s. civ., dec. nr. 3773 din 12 noiembrie 1997, *apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 203).*

5. Actele notariale străine prin care s-au constituit garanţii asupra unor imobile nu constituie acte de jurisdicţie în sensul art. 165 din Legea nr. 105/1992 *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 6137 din 8 iulie 2005, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 205)*.

Capitolul I
Recunoaşterea hotărârilor străine

Comentariu general

1. Astfel cum s-a reţinut în literatura de specialitate[1], **recunoaşterea** este mecanismul juridic prin care o hotărâre pronunţată în străinătate dobândeşte în România **autoritate de lucru judecat**.

2. În dreptul internaţional privat român, recunoaşterea unei hotărâri străine îmbracă două **forme**: recunoaşterea de plin drept (legală, necondiţionată) şi recunoaşterea judecătorească (condiţionată). Spre deosebire de dreptul Uniunii Europene, care consacră regula recunoaşterii de plin drept a hotărârilor străine[2], potrivit reglementării naţionale, această formă de recunoaştere constituie numai o excepţie incidentă în situaţiile expres prevăzute de lege (art. 1.095 NCPC). În celelalte cazuri, dreptul naţional reglementează o recunoaştere condiţionată a hotărârilor străine.

Art. 1.095. Recunoaşterea de plin drept

Hotărârile străine sunt recunoscute de plin drept în România, dacă se referă la statutul personal al cetăţenilor statului unde au fost pronunţate sau dacă, fiind pronunţate într-un stat terţ, au fost recunoscute mai întâi în statul de cetăţenie al fiecărei părţi ori, în lipsă de recunoaştere, au fost pronunţate în baza legii determinate ca aplicabilă conform dreptului internaţional privat român, nu sunt contrarii ordinii publice de drept internaţional privat român şi a fost respectat dreptul la apărare.

Comentariu

1. În dreptul naţional, recunoaşterea de prin drept reprezintă o **soluţie de excepţie**, regula fiind aceea a recunoaşterii judiciare (condiţionate) a hotărârile străine (potrivit dispoziţiilor art. 1.096 şi urm. NCPC).

2. Potrivit art. 1.095 NCPC, recunoaşterea de plin drept a unei hotărâri străine intervine în cazul în care sunt îndeplinite în mod cumulativ următoarele condiţii:

a) hotărârea se referă la *statutul personal al unor cetăţeni străini* şi

b) hotărârea a fost pronunţată:

---

[1] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 450.

[2] Art. 36 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, art. 21 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, art. 17 şi art. 23 din Regulamentul (UE) nr. 4/2009, art. 39 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012.

i) *în statul a cărui cetățenie* o au persoanele la al căror statut se referă hotărârea sau

ii) *într-un alt stat*, dar a fost recunoscută mai întâi în statul de cetățenie al fiecărei părți, sau

iii) *într-un alt stat* (fără a fi recunoscută în statul de cetățenie al fiecărei părți), dar cu respectarea cumulativă a următoarelor condiții: legea aplicabilă este cea determinată de norma conflictuală română, hotărârea nu este contrară ordinii publice de drept internațional privat român și a fost respectat dreptul la apărare.

3. În situațiile menționate, hotărârea străină va produce efecte în România de la momentul la care a fost pronunțată în străinătate [cazurile i) și ii)], respectiv de la momentul recunoașterii hotărârii în ultimul stat dintre cele a căror cetățenie o au părțile, fără ca în România să trebuiască a fi parcursă vreo procedură judiciară. Întrucât recunoașterea operează de plin drept, apreciem că o cerere de recunoaștere judiciară a hotărârii va fi respinsă ca inadmisibilă.

4. Raţiunea pentru care legea română consacră o recunoaștere de plin drept în cazurile analizate este aceea că statutul personal al persoanei fizice reprezintă o chestiune strâns legată de jurisdicția statului de cetățenie considerată a fi cea mai îndreptățită să asigure o protecție adecvată propriilor cetățeni. De asemenea, în dreptul internațional privat, de regulă, statutul personal al persoanei fizice este supus legii naționale, adică legii statului a cărui cetățenie o are persoana respectivă (*lex patriae*). În aceste condiții, apare ca firească soluția potrivit căreia o hotărâre referitoare la statutul personal pronunțată în statul a cărui cetățenie o au părțile să fie recunoscută de drept și în alte state, inclusiv în România (jurisdicția română nefiind mai îndreptățită decât aceea a statului de cetățenie să soluționeze un litigiu în materia statutului personal al cetățeanului străin).

Situația este aceeași în cazul în care hotărârea nu a fost pronunțată în statul a cărui cetățenie o au părțile, dar a fost recunoscută mai întâi în statul/statele de cetățenie. Această recunoaștere anterioară validează hotărârea în materia statutului personal pronunțată într-o țară străină, asimilând-o hotărârilor pronunțate în cadrul statului de cetățenie al respectivei părți.

În fine, ultima situație avută în vedere de art. 1.095 NCPC, nou-introdusă de actuala reglementare, consacră recunoașterea de plin drept a unei hotărâri în materia statutului personal într-o ipoteză în care hotărârea nu a fost nici pronunțată și nici recunoscută anterior în statul de cetățenie al părții/părților litigante. Recunoașterea de plin drept într-un asemenea caz este justificată de împrejurarea că hotărârea este pronunțată în temeiul legii pe care probabil ar fi aplicat-o și jurisdicția statului de cetățenie (potrivit art. 2.572 și art. 2.568 NCC, legea aplicabilă statutului personal este legea națională, adică, de principiu, legea statului a cărui cetățenie o are persoana), nu lezează interesele părții (fiind respectat dreptul la apărare) și nu încalcă ordinea publică de drept internațional privat român.

Art. 1.096. Condițiile recunoașterii

(1) Hotărârile referitoare la alte procese decât cele prevăzute la art. 1.095 pot fi recunoscute în România, spre a beneficia de autoritatea lucrului judecat, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) hotărârea este definitivă potrivit legii statului unde a fost pronunțată;

b) instanța care a pronunțat-o a avut, potrivit legii statului de sediu, competența să judece procesul fără însă a fi întemeiată exclusiv pe prezența pârâtului ori a unor bunuri ale sale fără legătură directă cu litigiul în statul de sediu al respectivei jurisdicții;

c) există reciprocitate în ceea ce privește efectele hotărârilor străine între România și statul instanței care a pronunțat hotărârea.

(2) Dacă hotărârea a fost pronunțată în lipsa părții care a pierdut procesul, ea trebuie să constate, de asemenea, că părții în cauză i-au fost înmânate în timp util atât citația pentru termenul de dezbateri în fond, cât și actul de sesizare a instanței și că i s-a dat posibilitatea de a se apăra și de a exercita calea de atac împotriva hotărârii.

(3) Caracterul nedefinitiv al hotărârii străine, decurgând din omisiunea citării persoanei care nu a participat la proces în fața instanței străine, poate fi invocat numai de către acea persoană.

Comentariu

1. În dreptul național, spre deosebire de dreptul Uniunii Europene, **regula** o reprezintă **recunoașterea judiciară (condiționată)** a hotărârilor străine, o recunoaștere de plin drept operând numai în situațiile limitativ reglementate de art. 1.095 NCPC.

Condițiile pe care o hotărâre străină trebuie sa le îndeplinească pot fi grupate în două categorii:

- condiții pozitive, pe care hotărârea străină trebuie să le respecte în mod cumulativ (reglementate de art. 1.096 NCPC); și
- condiții negative (impedimente la recunoaștere), a căror prezență împiedică recunoașterea hotărârii străine în România (reglementate de art. 1.097 NCPC).

2. Caracterul definitiv al hotărârii străine. Potrivit art. 1.096 alin. (1) lit. a) NCPC, doar hotărârile definitive pot fi recunoscute pe teritoriul României. Soluția se distanțează astfel de aceea consacrată de Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, care prevede recunoașterea inclusiv a hotărârilor provizorii [art. 2 lit. a) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012][1].

Caracterul definitiv al hotărârii străine se determină în raport cu legea statului în care a fost pronunțată, iar dovada îndeplinirii acestei condiții (în măsura în care nu rezultă chiar din hotărârea străină) trebuie anexată cererii de recunoaștere adresată instanței române [art. 1.100 alin. (1) lit. b) NCPC].

Cerințe suplimentare pentru stabilirea caracterului definitiv al hotărârii străine sunt instituite de legea română (*lex fori*) pentru ipoteza în care hotărârea a fost pronunțată în lipsa părții care a pierdut procesul. În acest sens, potrivit art. 1.096 alin. (2) NCPC, este necesar să se stabilească faptul că părții în cauză i-au fost înmânate în timp util atât citația pentru termenul de dezbateri în fond, cât și actul de sesizare a instanței și că i s-a dat posibilitatea de a se apăra și de a exercita calea de atac împotriva hotărârii. În măsura în care aspectele menționate nu rezultă din chiar hotărârea străină, potrivit art. 1.100 alin. (1) lit. c) NCPC, la cererea de recunoaștere trebuie anexate copia dovezii de înmânare a citației și a actului de sesizare, comunicate părții care a fost lipsă în instanța străină, sau orice alt act oficial care să ateste că citația și actul de sesizare au fost cunoscute, în timp util, de

[1] Totuși, potrivit art. 38 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, instanța sau o altă autoritate în fața căreia este invocată o hotărâre pronunțată într-un alt stat membru poate dispune suspendarea soluționării cererii în cazul în care hotărârea este contestată în statul de origine.

către partea împotriva căreia s-a pronunţat hotărârea. Impunând aceste condiţii, art. 1.096 alin. (2) NCPC califică două principii fundamentale ale procesului civil intern [respectarea dreptului la apărare (art. 13 NCPC) şi a principiului contradictorialităţii (art. 14 NCPC)] ca principii fundamentale ale dreptului român, a căror respectare este asigurată de ordinea publică de drept internaţional privat român (art. 2.564 NCC). Având în vedere raţiunea pentru care cerinţele suplimentare menţionate au fost instituite (protecţia persoanei care, nefiind prezentă, a pierdut procesul), potrivit art. 1.096 alin. (3), caracterul nedefinitiv al hotărârii străine, decurgând din omisiunea citării persoanei care nu a participat la proces în faţa instanţei străine, poate fi invocat numai de către acea persoană.

3. Pronunţarea hotărârii de către o instanţă competentă. Determinarea competenţei instanţei străine se face potrivit sistemului de drept al statului pe teritoriul căruia se află sediul respectivei instanţe. În aceste condiţii, întrebarea care se pune este dacă instanţa română, solicitată cu o cerere de recunoaştere a unei hotărâri străine, ar trebui să verifice în concret temeiul de drept (din dreptul străin) al competenţei internaţionale a instanţei care a pronunţat hotărârea. Răspunsul este cu certitudine negativ, o asemenea verificare fiind greoaie (impunând probarea conţinutului legii străine în materia determinării competenţei internaţionale, interpretarea şi aplicarea acesteia de către instanţa română) şi inutilă (întrucât temeiul de drept al competenţei internaţionale rezultă, de principiu, din chiar hotărârea a cărei recunoaştere se solicită, iar corecta aplicare a legii străine cu privire la acest aspect este certificată de caracterul definitiv al hotărârii străine susceptibile de a fi recunoscută în România).

Înţelegând astfel condiţia impusă de art. 1.096 alin. (1) lit. b) NCPC, rezultă că verificarea competenţei internaţionale a instanţei străine presupune în realitate stabilirea punctuală a două aspecte:

- *vocaţia* instanţei străine de a soluţiona litigiul cu element de extraneitate şi
- inexistenţa unei *fraude* săvârşite prin sesizarea unei instanţe străine.

Niciunul dintre aceste două aspecte nu presupune în mod necesar verificarea de către instanţa română a prevederilor legii străine în materia competenţei internaţionale.

Astfel, vocaţia instanţei străine de a soluţiona litigiul este stabilită de legea română prin modul în care aceasta delimitează competenţa internaţională exclusivă a instanţelor române. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, dacă limitele competenţei exclusive ale jurisdicţiei române[1] au fost respectate, înseamnă că litigiul respectiv putea fi soluţionat în mod valabil de un organ de jurisdicţie străin[2]. În schimb, încălcarea acestei competenţe constituie un impediment la recunoaştere consacrat în mod expres de art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC.

Pe de altă parte, prevederile art. 1.096 alin. (1) lit. b) NCPC urmăresc evitarea unei fraude indirecte la lege prin sesizarea unei jurisdicţii (cea română) care nu are nicio legătură semnificativă cu raportul juridic litigios, dar ar aplica norme conflictuale care ar conduce la stabilirea unei *lex causae* mai favorabile interesului părţilor (decât cea determinată de norma conflictuală pe care ar fi aplicat-o jurisdicţia cu care raportul juridic litigios are o legătură semnificativă). Nici într-un asemenea caz nu este necesară cunoaşterea, de către instanţa română sesizată cu cererea de recunoaştere, a normelor juridice străine prin care se

[1] Competenţa internaţională exclusivă a instanţelor române este stabilită de art. 1.079-1.080 NCPC.
[2] S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 104.

determină competența internațională a instanței ce a pronunțat hotărârea. Din contră, ceea ce trebuie verificat de către instanța română este situația de fapt, respectiv elementul concret ce ar atrage jurisdicția străină și măsura în care acesta are aptitudinea de a stabili o legătură semnificativă între litigiu și statul instanței sesizate. Potrivit dispozițiilor art. 1.096 alin. (1) lit. b) NCPC, simpla prezență a pârâtului sau a unor bunuri ale sale ce nu au legătură cu litigiul nu justifică o competență internațională a instanței străine care a pronunțat hotărârea. În schimb, apreciem că există o legătură semnificativă între litigiu și statul instanței sesizate dacă pe teritoriul respectivului stat:

- se află domiciliul sau reședința pârâtului;
- se găsesc bunurile litigioase;
- s-a încheiat ori se execută contractul din care izvorăște litigiul;
- s-a produs faptul juridic ce a generat obligațiile a căror neexecutare a determinat nașterea litigiului ori s-a produs prejudiciul a cărui reparare se urmărește prin cererea de chemare în judecată promovată etc.

4. Reciprocitatea în ceea ce privește recunoașterea hotărârilor. Legea condiționează recunoașterea unei hotărâri străine în România de existența, în statul instanței care a emis-o, a unui tratament similar cu privire la hotărârile pronunțate în România. Întrucât însă art. 1.096 alin. (1) lit. c) NCPC nu impune o anumită formă a reciprocității, apreciem că simpla reciprocitate de fapt (adică aceea care rezultă din practica autorităților competente să soluționeze în statul străin cereri de recunoaștere a unor hotărâri pronunțate pe teritoriul altor state, inclusiv în România) este suficientă. Potrivit art. 2.561 alin. (2) NCC, îndeplinirea condiției reciprocității de fapt este prezumată până la dovada contrară[1)].

Jurisprudență

1. În conformitate cu art. 166 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.095 NCPC – n.n., Ș.-Al.S.), numai hotărârile judecătorești străine care se referă la statutul civil al cetățenilor statului unde au fost pronunțate sau dacă, fiind pronunțate într-un stat terț, au fost recunoscute mai întâi de statul de cetățenie a fiecărei părți sunt recunoscute de plin drept în România.

În speță însă, hotărârea judecătorească străină are efecte patrimoniale și, ca atare, se supune prevederilor art. 167 și urm. din Legea nr. 105/1992 (art. 1.096 și urm. NCPC – n.n., Ș.-Al.S.), deci nu se recunoaște pe deplin drept, ci, potrivit prevederilor invocate, prin examinarea condițiilor prescrise de lege *(C. Ap. Alba Iulia, dec. nr. 559A din 21 aprilie 2005, în Dreptul nr. 1/2006, pp. 253-255)*.

2. Este de reținut că, în privința legii care trebuia să servească verificării caracterului definitiv al hotărârii din punctul de vedere al determinării căilor de atac și a termenelor pentru exercitarea lor, se aplică legea statului unde a fost pronunțată hotărârea.

Totuși, cu privire la regularitatea citării și comunicării hotărârii, se aplică regula *locus regit formam actus*, conform căreia emiterea citației este supusă legii statului de unde provine, iar primirea ei trebuie efectuată în condițiile legii domiciliului părții în cauză. Aceeași regulă este aplicabilă și procedurii de comunicare a hotărârii străine în vederea exercitării căilor de atac *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 4119 din 17 octombrie 2003, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 220-221)*.

[1)] A se vedea, în acest sens: S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 104; E. Ungureanu, *op. cit.*, p. 75.

3. Sunt îndeplinite toate cerinţele prevăzute de Legea nr. 105/1992 (respectiv de NCPC – n.n., Ş.-Al.S.) pentru recunoaşterea şi executarea în România a hotărârii străine care a fost emisă, în lipsa tuturor părţilor, în procedura necontencioasă, urmând ca, eventual, cererea reclamantei să fie dezbătută în procedură contencioasă, cu citarea părţilor numai în cazul în care pârâta ar fi introdus contestaţie împotriva acesteia, cale de atac neexercitată de pârâtă[1] *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1197 din 25 martie 2004, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 225).*

4. Instanţa trebuie să solicite relaţii de la Ministerul Justiţiei, în sensul constatării reciprocităţii, conform dispoziţiilor art. 6 din Legea nr. 105/1992 [art. 2.561 alin. (1) NCC – n.n., Ş.-Al.S.] *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 3841 din 23 iunie 2005, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 213).*

Notă: În opinia noastră, se impune ca soluţia să fie mai nuanţată, în sensul că, potrivit textelor legale menţionate, reciprocitatea de fapt este prezumată şi numai în caz de contestare este necesară solicitarea de către instanţă a unei dovezi eliberate de Ministerul Justiţiei. În cazul în care obţinerea de relaţii ar fi necesară în toate situaţiile, prezumţia legală a îndeplinirii cerinţei reciprocităţii de fapt ar fi inutilă.

Art. 1.097. Motivele de refuz al recunoaşterii

(1) Recunoaşterea hotărârii străine poate fi refuzată pentru oricare dintre următoarele cazuri:

a) hotărârea este manifest contrară ordinii publice de drept internaţional privat român; această incompatibilitate se apreciază ţinându-se seama, în special, de intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română şi de gravitatea efectului astfel produs;

b) hotărârea pronunţată într-o materie în care persoanele nu dispun liber de drepturile lor a fost obţinută cu scopul exclusiv de a sustrage cauza incidenţei legii aplicabile conform dreptului internaţional privat român;

c) procesul a fost soluţionat între aceleaşi părţi printr-o hotărâre, chiar nedefinitivă, a instanţelor române sau se află în curs de judecare în faţa acestora la data sesizării instanţei străine;

d) este inconciliabilă cu o hotărâre pronunţată anterior ei în străinătate şi susceptibilă de a fi recunoscută în România;

e) instanţele române aveau competenţa exclusivă pentru judecarea cauzei;

f) a fost încălcat dreptul la apărare;

g) hotărârea poate face obiectul unei căi de atac în statul în care a fost pronunţată.

(2) Recunoaşterea nu poate fi refuzată pentru singurul motiv că instanţa care a pronunţat hotărârea străină a aplicat o altă lege decât cea care ar fi fost determinată de dreptul internaţional privat român, afară numai dacă procesul priveşte starea civilă şi capacitatea unui cetăţean român, iar soluţia adoptată diferă de cea la care s-ar fi ajuns potrivit legii române.

Comentariu

1. Spre deosebire de art. 1.096 NCPC, care stabileşte condiţii pozitive, a căror îndeplinire condiţionează recunoaşterea unei hotărâri străine în România, art. 1.097 NCPC instituie **condiţii negative (impedimente)**, a căror existenţă împiedică recunoaşterea.

Apreciem că refuzul recunoaşterii nu este o simplă facultate, aşa cum aparent rezultă din teza introductivă a textului legal („recunoaşterea hotărârii străine poate fi refuzată pentru oricare dintre următoarele cazuri"). Din contră, credem că refuzul recunoaşterii este obligatoriu (cum ar putea fi recunoscută, spre exemplu, o hotărâre străină ce ar încălca

[1] Contestaţie care în speţă nu a fost formulată, deşi hotărârea a fost comunicată reclamantei.

ordinea publică de drept internațional privat român?). Ca atare, posibilitatea de a refuza recunoașterea stabilită de art. 1.097 NCPC trebuie înțeleasă prin raportare la dispozițiile art. 1.096 NCPC, care instituie condițiile pe care o hotărâre străină trebuie să le îndeplinească pentru a fi recunoscută în România. Rezultă, așadar, că pentru a opera recunoașterea nu este suficientă o verificare mecanică a faptului că hotărârea este definitivă, că a fost pronunțată de o instanță străină competentă și că există reciprocitate (prezumată, așa cum am arătat în comentariul art. 1.096 NCPC). Din contră, recunoașterea unei asemenea hotărâri va putea fi refuzată ori de câte ori instanța română sesizată constată existența unuia dintre impedimentele enumerate de art. 1.097 NCPC. *De lege ferenda*, pentru evitarea unor confuzii, credem că teza introductivă a art. 1.097 alin. (1) NCPC ar trebui reformulată astfel: „recunoașterea hotărârii străine va fi refuzată în oricare dintre următoarele cazuri".

2. Încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român. Încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român constituie, astfel, nu doar o cauză de înlăturare de la aplicare a legii străine atunci când litigiul este soluționat de către instanța română (art. 2.564 NCC), dar și un impediment la recunoașterea unei hotărâri pronunțate de legea străină [art. 1.097 alin. (1) lit. a) NCPC].

Potrivit art. 2.564 alin. (2) NCC, ordinea publică de drept internațional privat român include principiile fundamentale ale dreptului român, ale dreptului Uniunii Europene și ale drepturilor omului. Totuși, astfel cum a reținut în mod tradițional literatura de specialitate[1)], sfera ordinii publice este mai restrânsă în cazul conflictului de legi în timp și spațiu (adică atunci când raportul juridic s-a născut, modificat sau stins în străinătate, sub incidența unei legi străine, iar ulterior se solicită autorităților române recunoașterea în România a dreptului aflat în conținutul acestui raport juridic[2)]) decât în cazul conflictului de legi în spațiu (adică atunci când se pune problema stabilirii de către autoritățile române a legii aplicabile nașterii, modificării sau stingerii unui raport juridic). Rațiunea este aceea că, în prima situație, raportul juridic s-a născut, modificat sau stins deja în străinătate la momentul intervenției autorităților române, ceea ce înseamnă că circuitul juridic a fost deja „afectat": pe de o parte, efectele produse deja nu pot fi cenzurate de autoritățile române, iar, pe de altă parte, chiar și în cazul în care dreptul născut în străinătate nu ar fi recunoscut în România, el ar continua să existe și să fie exercitabil în statul străin, nerecunoașterea nefiind decât generatoarea a două regimuri juridice, unul aplicabil în străinătate și altul în România.

În acord cu cele arătate, legiuitorul a circumstanțiat de o manieră mult mai restrictivă sfera de aplicare a ordinii publice de drept internațional privat în ipoteza recunoașterii hotărârilor străine (aplicare a teoriei conflictului de legi în timp și spațiu). Astfel, în primul rând, încălcarea ordinii publice trebuie să fie manifestă, adică vădită, neinterpretabilă. În al doilea rând, pentru invocarea acestui motiv de refuz al recunoașterii trebuie să se țină cont de intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română și de gravitatea efectului astfel produs. Rezultă că, într-o cauză având o legătură redusă cu ordinea juridică română (spre exemplu, privește persoane ce nu au cetățenie română ori domiciliul sau reședința în

[1)] D.A. Sitaru, *op. cit.*, pp. 106-107.

[2)] Inclusiv prin solicitarea recunoașterii hotărârii străine care constată existența acelui drept (sau, după caz, îl modifică ori îl stinge).

România şi nu se referă la bunuri ale acestora aflate pe teritoriul României), instanţa română va fi mult mai rezervată în a invoca ordinea publică de drept internaţional privat român decât în situaţia în care pricina ar avea legături puternice cu ordinea juridică din România. Chiar şi în acest ultim caz, invocarea ordinii publice ar trebui să intervină doar în cazul în care prin recunoaşterea hotărârii străine s-ar aduce acesteia o atingere gravă.

O serie de aplicaţii ale acestui motiv generic de încălcare a ordinii publice sunt consacrate chiar de art. 1.097. Prin instituirea unor cazuri particulare de refuz al recunoaşterii hotărârilor străine, textul legal califică indirect ca incluzându-se în sfera ordinii publice de drept internaţional privat aplicabilă în cazul conflictului de legi în timp şi spaţiu (sau, altfel spus, ca principii fundamentale ale dreptului român):

- *principiul respectării dreptului la apărare* [art. 1.097 alin. (1) lit. f) NCPC, analizat mai jos];

- *regulile referitoare la competenţa internaţională exclusivă a instanţelor române* [art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC, analizat mai jos];

- *regulile materiale ale dreptului român aplicabile în materia stării civile şi a capacităţii cetăţeanului român* [art. 1.097 alin. (2) NCPC].

Această ultimă aplicaţie a prevederilor art. 1.097 alin. (1) NCPC impune unele precizări.

Astfel, de principiu, normele conflictuale române, deşi imperative pentru instanţa română atunci când soluţionează un litigiu cu element de extraneitate (altfel spus, pe tărâmul conflictului de legi în timp şi spaţiu), nu sunt de ordine publică atunci când jurisdicţiei române i se solicită recunoaşterea unei hotărâri pronunţate de o instanţă străină (deci pe tărâmul conflictului de legi în timp şi spaţiu). Soluţia este firească în condiţiile în care instanţei străine ce a soluţionat litigiul prin hotărârea a cărei recunoaştere este cerută nu i se poate impune să aplice cauzei normele conflictuale române (după cum nici instanţei române ce ar soluţiona pe fond un litigiu derivând dintr-un raport juridic cu element de extraneitate nu i s-ar putea impune aplicarea unei norme conflictuale străine). De aceea, art. 1.097 alin. (2) NCPC instituie regula potrivit căreia recunoaşterea unei hotărâri străine nu poate fi refuzată pentru singurul motiv că instanţa străină a aplicat o altă lege decât cea care ar fi fost determinată de dreptul internaţional privat român (adică de norma conflictuală română).

Totuşi, prin excepţie, potrivit aceleiaşi dispoziţii legale, hotărârea străină va fi refuzată dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiţii: a) litigiul priveşte starea civilă sau capacitatea cetăţeanului român; b) instanţa străină a aplicat o altă normă conflictuală decât cea prevăzută de legea română [adică alta decât legea română aplicabilă stării civile şi capacităţii cetăţeanului român, ca lege naţională a acestuia, potrivit art. 2.572 alin. (1) şi art. 2.568 alin. (1) NCC]; şi c) legea aplicată prevede o altă soluţie decât cea la care s-ar fi ajuns potrivit legii române. Rezultă, aşadar, că refuzul recunoaşterii hotărârii străine este determinat nu de neaplicarea normei juridice (conflictuale sau materiale române), ci de aplicarea unei legi străine care are alte prevederi decât cele cuprinse de legea materială română. Rezultă că, indirect, prin excepţia instituită de art. 1.097 alin. (2) NCPC, sunt calificate ca fiind de ordine publică normele materiale române aplicabile stării civile şi capacităţii cetăţeanului român, a căror respectare este obligatorie, chiar dacă hotărârea a fost pronunţată de o instanţă străină. Refuzul recunoaşterii nu va interveni însă, astfel cum

am arătat, pentru neaplicarea formală a legii române, ci numai în cazul în care legea aplicată (fie ea şi o lege străină) conţine alte dispoziţii decât cele prevăzute de legea română.

3. Sesizarea frauduloasă a instanţelor străine în scopul eludării normei conflictuale imperative române. În dreptul internaţional privat, frauda la lege reprezintă operaţiunea prin care părţile unui raport juridic, folosindu-se de un mijloc juridic licit (introducerea în raportul juridic a unui element de extraneitate sau, după caz, modificarea acelui element de extraneitate utilizat ca punct de legătură de norma conflictuală aplicabilă), determină ca respectivul raport juridic sa iasă de sub incidenţa legii normal aplicabile şi să fie supus unei legi mai favorabile părţilor[1]. În cazul în care instanţa română este sesizată cu un litigiu derivând din raportul juridic menţionat, aceasta, identificând frauda, va înlătura de la aplicare legea care a devenit astfel incidentă şi o va aplica pe aceea care ar fi fost normal competentă să guverneze raportul juridic [art. 2.564 alin. (1) NCPC]. Deşi textul legal vizează exclusiv ipoteza în care legea română a fost fraudată în favoarea unei legi străine, pentru identitate de raţiune, sancţiunea intervine şi în situaţia opusă[2].

Distinct de modalitatea menţionată, frauda la lege poate interveni şi pe o altă cale: în loc să introducă în raportul juridic un element de extraneitate sau să modifice un element de extraneitate utilizat ca punct de legătură de norma conflictuală, părţile pot recurge la deducerea litigiului înaintea unei instanţe străine. Întrucât instanţa sesizată aplică raportului juridic litigios propria normă conflictuală, este posibil ca *lex causae* să fie diferită şi, prin ipoteză, mai favorabilă decât în situaţia în care instanţa română ar fi fost sesizată. După pronunţarea hotărârii, părţile ar putea solicita recunoaşterea acesteia în România. Pentru a se evita eludarea normei conflictuale române imperative în materii în care părţile nu dispun liber de drepturile lor, art. 1.097 alin. (1) lit. b) NCPC sancţionează prin nerecunoaşterea hotărârii străine acţiunea frauduloasă a părţilor prin care acestea, în loc să sesizeze instanţa română (care prin mecanismul normei conflictuale le-ar fi aplicat o lege nefavorabilă), aleg să sesizeze o jurisdicţie străină (care aplică o lege mai favorabilă interesului părţilor), solicitând apoi recunoaşterea în România a hotărârii pronunţate de aceasta[3].

4. Existenţa unei hotărâri anterioare pronunţate de instanţele române sau sesizarea anterioară a jurisdicţiei române. Prima ipoteză avută în vedere de art. 1.097 alin. (1) lit. c) NCPC este aceea în care litigiul a fost deja soluţionat (chiar şi nedefinitiv) de către o instanţă română la momentul la care a fost formulată cererea de recunoaştere a hotărârii

---

[1] Pentru noţiunea de fraudă la lege în dreptul internaţional privat, a se vedea: D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 108; C.P. Buglea, *op. cit.*, p. 60; D. Lupaşcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 99, I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 121.

[2] Pentru noţiunea de fraudă la lege în dreptul internaţional privat, a se vedea: D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 112; C.P. Buglea, *op. cit.*, p. 63; D. Lupaşcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 104; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 121.

[3] Un exemplu relevant a fost menţionat de literatura de specialitate, în sensul că „instanţele franceze au respins hotărâri pronunţate în Mexic sau în statul american Nevada, unde se practica aşa-numita «industrie a divorţului», întrucât competenţa instanţei se determina pe o şedere fictivă sau numai pe prezenţa unuia dintre soţi în ziua pronunţării divorţului" (E. Ungureanu, *op. cit.*, p. 82). Precizăm că raţiunea pentru care părţile recurgeau la un asemenea demers era aceea că în statul în care ulterior solicitau recunoaşterea divorţul fie nu era permis, fie era permis în condiţii foarte restrictive.

străine. Într-un asemenea caz, hotărârea pronunţată de instanţa română beneficiază de autoritate de lucru judecat. În cazul hotărârilor nedefinitive, autoritatea de lucru judecat are caracter provizoriu, neputând fi înlăturată decât prin desfiinţarea hotărârii de către instanţa care ar soluţiona calea de atac [art. 430 alin. (4) NCPC]. Rezultă că recunoaşterea unei hotărâri străine ar putea aduce atingere autorităţii de lucru judecat a hotărârii pronunţate de instanţa română.

Cea de-a doua ipoteză reglementată de art. 1.097 alin. (1) lit. c) NCPC este aceea în care instanţa străină, deşi sesizată ulterior celei române, a pronunţat deja o hotărâre ce a rămas definitivă înainte ca litigiul să fi fost soluţionat în România în primă instanţă. În mod evident, este vorba despre situaţia în care instanţa română este competentă internaţional să soluţioneze litigiul, altfel, aceasta urmând a respinge cererea ca nefiind de competenţa instanţelor române (art. 1.071 NCPC). În această situaţie, apreciem că soluţia consacrată de lege este una firească şi care ţine cont de voinţa părţii/părţilor de a se adresa mai întâi jurisdicţiei române. Recunoaşterea, în aceste circumstanţe, a hotărârii străine ar împiedica soluţionarea cauzei de către prima instanţă sesizată, în faţa căreia, după recunoaştere, s-ar putea invoca excepţia autorităţii de lucru judecat [art. 1.096 alin. (1) teza introductivă NCPC coroborat cu art. 430-432 NCPC].

5. Existenţa unei hotărâri anterioare inconciliabile, pronunţată de o instanţă străină şi susceptibilă de a fi recunoscută în România. Motivul de refuz al recunoaşterii consacrat de art. 1.097 alin. (1) lit. d) NCPC are ca finalitate să acorde prioritate hotărârii străine mai întâi pronunţate în cazul în care sunt îndeplinite în mod cumulativ următoarele condiţii:

- prin hotărârile străine au fost soluţionate litigii conexe (textul legal neimpunând identitatea de părţi, obiect şi cauză); şi
- efectele acestor hotărâri sunt inconciliabile.

Motivul de refuz al recunoaşterii este menit să evite hazardul în sensul că, în România, ar fi recunoscută şi ar beneficia de autoritate de lucru judecat aceea dintre hotărârile străine cu privire la care partea interesată ar formula mai întâi o cerere de recunoaştere (ulterior, o altă hotărâre străină putând fi recunoscută numai în măsura în care nu ar încălca autoritatea de lucru judecat a acesteia).

6. Competenţa exclusivă a instanţelor române. Motivul de refuz al recunoaşterii consacrat de art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC este menit să asigure respectarea dispoziţiilor art. 1.079 şi art. 1.080 NCPC, care instituie competenţe internaţionale exclusive ale instanţelor române. Apreciem că, prin dispoziţia legală analizată, normele care consacră competenţe internaţionale exclusive ale instanţelor române sunt calificate ca incluzându-se în ordinea publică de drept internaţional privat român aplicabile pe tărâmul conflictului de legi în timp şi spaţiu, art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC reprezentând o aplicaţie a art. 1.097 alin. (1) lit. a) NCPC. În consecinţă, simpla încălcare a competenţei exclusive a instanţelor române atrage refuzul recunoaşterii hotărârii străine în România, ceea ce se sancţionează fiind intervenţia instanţei străine într-un domeniu pe care legiuitorul naţional l-a rezervat jurisdicţiei române.

Având în vedere caracterul teritorial al normelor juridice adoptate la nivel naţional prin care se stabileşte competenţa internaţională (altfel spus, având în vedere absenţa unui

instrument juridic prin care instanţele străine să fie constrânse să respecte competenţa internaţională exclusivă a instanţelor române), singura sancţiune posibilă este aceea de a refuza recunoaşterea în România a unei hotărâri pronunţate cu nerespectarea competenţei internaţionale exclusive a instanţelor române. Pentru evitarea unor situaţii de acest tip şi pentru a sprijini cooperarea judiciară internaţională, este posibil însă ca legislaţia străină să permită ca instanţa străină sesizată să îşi constate necompetenţa în situaţiile în care jurisdicţia română este exclusiv competentă[1)].

7. Încălcarea dreptului la apărare. Interzicând recunoaşterea unei hotărâri străine pronunţate cu nerespectarea dreptului la apărare, motivul de refuz al recunoaşterii consacrat de art. 1.097 alin. (1) lit. f) NCPC include acest drept în conţinutul ordinii publice de drept internaţional privat român aplicabile pe tărâmul conflictului de legi în timp şi spaţiu. Dispoziţiile analizate constituie, astfel, o aplicaţie a prevederilor art. 1.097 alin. (1) lit. a) NCPC.

Includerea dreptului la apărare în conţinutul ordinii publice de drept internaţional privat român şi, în consecinţă, refuzul recunoaşterii în România a unei hotărâri străine pronunţate cu nerespectarea acestui drept este în concordanţă cu dreptul Uniunii Europene [art. 45 alin. (1) lit. a) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012] şi cu jurisprudenţa CJUE pronunţată în interpretarea acestuia: „instanţa statului solicitat nu este, de principiu, îndreptăţită să refuze recunoaşterea sau executarea unei hotărâri pentru simplul motiv al existenţei unor divergenţe între regulile de drept aplicabile în cele două state (statul solicitat şi statul de origine), cu excepţia cazului în care recunoaşterea sau executarea hotărârii ar contraveni de o manieră inacceptabilă ordinii publice a statului solicitat, aducând atingere unui principiu fundamental. Pentru a se respecta interdicţia unei revizuiri pe fond a hotărârii străine, atingerea trebuie să constituie o violare vădită a unei reguli de drept considerate ca esenţială în ordinea juridică a statului solicitat sau a unui drept recunoscut ca fiind fundamental în această ordine juridică. În ceea ce priveşte dreptul la apărare, acesta ocupă un rol deosebit de important în organizarea şi derularea unui proces echitabil şi figurează printre drepturile fundamentale ce rezultă din tradiţiile constituţionale ale statelor membre"[2)].

[1)] Pentru situaţia simetrică în care o instanţă străină ar avea competenţa internaţională exclusivă de a soluţiona un litigiu, legea română prevede unele dispoziţii menite a evita pronunţarea de către instanţa română a unei hotărâri care să nu fie recunoscută în străinătate. Menţionăm, astfel, prevederile art. 1.068 alin. (2) NCPC, care împiedică o alegere a jurisdicţiei române ce ar încălca o competenţă exclusivă a instanţelor unui alt stat, precum şi pe cele ale art. 1.079 pct. 5 şi art. 1.081 alin. (1) pct. 6 NCPC, care ţin cont de o posibilă competenţă exclusivă a instanţelor statului pe teritoriul căruia se găseşte un imobil în ceea ce priveşte litigiile referitoare la acesta (acceptarea unei asemenea competenţe este firească în condiţiile în care şi legea română atribuie, prin art. 1.080 pct. 1 NCPC, o competenţă exclusivă instanţelor române cu privire la litigiile referitoare la imobilele situate pe teritoriul României). Legea română nu împiedică însă, cu excepţiile menţionate, soluţionarea de către instanţa română a unui litigiu în caz de concurs între competenţa internaţională preferenţială a instanţelor române şi competenţa exclusivă a instanţelor străine (situaţie destul de puţin probabilă în practică, având în vedere că, în cazul competenţelor preferenţiale, jurisdicţia română este atrasă de prezenţa unor puncte de legătură relevante, ceea ce elimină, de principiu, riscul unei competenţe exclusive a instanţei străine). În acest ultim caz, efectele hotărârii pronunţate de instanţa română se vor produce în România, dar nu şi în statul străin a cărui jurisdicţie a fost încălcată.

[2)] Hotărârea din 28 martie 2000, C-7/98, *Dieter Krombach c. André Bamberski*, Repertoriul jurisprudenţei, 2000, p. I-01935, considerentele (36)-(40) [*apud* Ş.-Al. Stănescu, *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012*, p. 277].

8. Posibilitatea desfiinţării printr-o cale de atac a hotărârii străine a cărei recunoaştere se solicită. Motivul de refuz al recunoaşterii consacrat de art. 1.097 alin. (1) lit. g) NCPC reprezintă o completare a condiţiei pozitive a caracterului definitiv pe care hotărârea străină trebuie să o îndeplinească pentru a putea produce efecte pe teritoriul României. În consecinţă, dacă hotărârea străină nu este definitivă, aceasta nu va putea fi recunoscută în România pentru că nu întruneşte condiţiile prevăzute de art. 1.096 alin. (1) NCPC. În schimb, în cazul unei hotărâri definitive, ce poate face obiectul unei căi de atac în străinătate, refuzul recunoaşterii va fi întemeiat pe dispoziţiile art. 1.097 alin. (1) lit. g) NCPC.

Nou-introdus, acest motiv de refuz al recunoaşterii a fost justificat, probabil, de preocuparea legiuitorului de a proteja circuitul juridic din România, evitând ca hotărâri străine, susceptibile de a fi desfiinţate în statul unde au fost pronunţate, să producă efecte pe teritoriul ţării noastre. În ceea ce ne priveşte, apreciem că această grijă a legiuitorului este una excesivă, făcând să prevaleze interesul general, cu risc şi aşa scăzut de a fi lezat prin desfiinţarea hotărârii străine a cărei recunoaştere este refuzată de art. 1.097 alin. (1) lit. g) NCPC (întrucât este vorba despre o hotărâre străină definitivă) în faţa interesului individual al părţilor litigante, cu risc sensibil mai ridicat de a fi afectat prin întârzierea recunoaşterii [întârzierea recunoaşterii hotărârii definitive străine ca urmare a multiplelor căi de atac prevăzute de legea străină ce ar impune o perioadă de timp îndelungată pentru a fi soluţionate poate favoriza sesizarea de către una dintre părţi a instanţelor române şi, în cazul pronunţării unei hotărâri de primă instanţă, refuzul recunoaşterii potrivit art. 1.097 alin. (1) lit. c) NCPC].

Jurisprudenţă

1. Deoarece înscrierea în certificatul de moştenitor a cotelor ce se cuvin moştenitorilor priveşte interesul succesorilor, şi nu interesul general, prin aplicarea legii statului unde s-a pronunţat hotărârea a cărei recunoaştere se cere nu se încalcă odinea publică de drept internaţional privat român.

De altfel, în alineatul final al art. 168 din Legea nr. 105/1992 [art. 1.097 alin. (2) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.] se arată în mod expres că recunoaşterea nu poate fi refuzată pentru singurul motiv că instanţa care a pronunţat hotărârea străină a aplicat o altă lege decât cea determinată de dreptul internaţional privat român, afară numai dacă procesul priveşte starea civilă şi capacitatea unui cetăţean român, iar soluţia adoptată diferă de cea la care s-ar fi ajuns potrivit legii române.

Prin urmare, certificatului de moştenitor comun fiindu-i aplicabile prevederile primei părţi din textul citat, greşit s-a refuzat recunoaşterea lui, pentru că s-a aplicat o altă lege decât cea română cu privire la cotele succesorale.

Respingând acţiunea şi apelul pentru singurul motiv că instanţa care a pronunţat hotărârea a cărei recunoaştere se cere nu a aplicat legea română cu privire la cotele ce se cuvin moştenitorilor, instanţa de fond şi cea de apel nu au analizat îndeplinirea condiţiilor în care pot fi recunoscute în România hotărârile străine, prevăzute de art. 167 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.096 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.), necercetând în fond cererea de recunoaştere formulată de reclamant *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 5652 din 8 iunie 2006, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 234-235)*.

2. Nu constituie caz de nelegalitate admiterea cererii de recunoaştere în România a efectelor unei hotărâri judecătoreşti date de o instanţă străină în condiţiile preexistenţei unei hotărâri date de o instanţă din România, deoarece, potrivit textului citat, recunoaşterea hotărârii străine

constituie o facultate a instanței din România, obligată doar să soluționeze asemenea cerere în raport cu circumstanțele cauzei, iar nu un impediment de neînlăturat *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 1645 din 22 februarie 2007, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 234-235)*.

Notă: În opinia noastră, soluția este greșită. Considerăm că posibilitatea refuzării recunoașterii hotărârii străine nu trebuie interpretată ca instituind o facultate a instanței ulterioară identificării unui impediment dintre cele reglementate de art. 1.097 NCPC, ci că, din contră, refuzul este obligatoriu. Ca atare, posibilitatea de a refuza recunoașterea stabilită de art. 1.097 NCPC trebuie înțeleasă prin raportare la dispozițiile art. 1.096 NCPC, care instituie condițiile pe care o hotărâre străină trebuie să le îndeplinească pentru a fi recunoscută în România. Rezultă, așadar, că pentru a opera recunoașterea nu este suficientă o verificare mecanică a faptului că hotărârea este definitivă, că a fost pronunțată de o instanță străină competentă și că există reciprocitate (prezumată, așa cum am arătat în comentariul *sub* art. 1.096 NCPC). Din contră, recunoașterea unei asemenea hotărâri va putea fi refuzată ori de câte ori instanța română sesizată constată existența unuia dintre impedimentele enumerate de art. 1.097 NCPC.

3. Ambele instanțe (cea de fond și cea de apel – n.n., Ș.-Al.S.) au soluționat cererea fără a cerceta îndeplinirea condițiilor ei de fond și rezumându-se a stabili, pe cale de excepție, competența materială exclusivă a instanțelor române în materie de adopție, dacă cel adoptat este cetățean român și are domiciliul în România.

Acest punct de vedere ignoră însă prevederile art. 168 din Legea nr. 105/1992 [art. 1.097 alin. (2) NCPC – n.n., Ș.-Al.S.], potrivit cărora recunoașterea hotărârii străine nu poate fi refuzată pentru singurul motiv că instanța care a pronunțat hotărârea străină a aplicat o altă lege decât cea determinată de dreptul internațional privat român, afară numai dacă procesul privește starea și capacitatea unui cetățean român, iar soluția adoptată diferă de cea la care s-ar fi ajuns potrivit legislației române.

Or, în speță există suficiente date din care rezultă că petiționarul, care este major, a fost crescut de adoptator (soțul mamei sale), iar, pe de altă parte, hotărârea de încuviințare a adopției a produs efecte juridice, inclusiv sub aspectul numelui de familie al petiționarului, care, între timp, s-a căsătorit și are un copil.

Aceste împrejurări pot face admisibilă cererea în condițiile textului citat, în măsura în care ele sunt temeinic dovedite.

În aceste condiții, Înalta Curte reține că rezolvarea cauzei pe excepție, fără cercetarea condițiilor de admisibilitate a cererii, este greșită *(ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 2793 din 8 aprilie 2005, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 237)*.

Notă: În opinia noastră, soluția este greșită. Astfel, art. 168 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.097 NCPC) consacră expres câteva cazuri speciale, distincte, de încălcare a ordinii publice de drept internațional, inclusiv încălcarea competenței exclusive a instanțelor române, și aplicarea de către instanța străină a unei alte legi în ceea ce privește starea și capacitatea unui cetățean român, în cazul în care soluția diferă de cea la care se ajunge potrivit legii române. În consecință, existența oricăreia dintre aceste două împrejurări poate justifica admiterea excepției de ordine publică de drept internațional privat român și poate atrage refuzul recunoașterii în România a respectivei hotărâri străine. Simplul fapt că nu ar fi îndeplinite condițiile pentru admiterea excepției de ordine publică stabilite de art. 168 alin. (2) din Legea nr. 105/1992 [art. 1.097 alin. (2) NCPC] nu înseamnă că respectiva excepție nu poate fi admisă în temeiul art. 168 alin. (1) pct. 2 [art. 1.097 alin. (1) lit. e) NCPC]. Pentru un comentariu critic al hotărârii menționate, a se vedea ÎCCJ, s. civ. propr. int., dec. nr. 2793 din 8 aprilie 2005, *Notă* de Ș.-Al. Stănescu, în C. Jud. nr. 12/2006, Ed. C.H. Beck, București, p. 18 și urm.

Art. 1.098. Neexaminarea pe fond

Cu excepția verificării condițiilor prevăzute la art. 1.096 și 1.097, instanța română nu poate proceda la examinarea în fond a hotărârii străine și nici la modificarea ei.

Comentariu

1. Regula potrivit căreia jurisdicția sesizată cu o cerere de recunoaștere a unei hotărâri străine nu este îndreptățită să reexamineze pe fond respectiva hotărâre constituie un principiu fundamental ce stă la baza cooperării judiciare internaționale. El constituie o consecință firească a respectării jurisdicției străine (și implicit a suveranității statului străin[1]) și împiedică transformarea cererii de recunoaștere a hotărârii străine într-o cale de atac prin care hotărârea străină ar putea fi desființată sau modificată.

2. În consecință, singurele verificări permise de lege instanței române sesizate cu o cerere de recunoaștere a unei hotărâri străine vizează respectarea cerințelor de regularitate internațională[2], adică îndeplinirea condițiilor pozitive instituite de art. 1.096 NCPC, respectiv absența condițiilor negative reglementate de art. 1.097 NCPC. Chiar și în cazul în care, în urma verificării efectuate, constată că unele dintre aceste condiții nu ar fi îndeplinite, instanța română nu poate interveni asupra fondului hotărârii străine. Astfel, fiind vorba despre un act oficial străin, art. 1.098 NCPC, deși permite verificarea condițiilor prevăzute de art. 1.096 și art. 1.097 NCPC, interzice modificarea hotărârii străine. Din coroborarea prevederilor art. 1.096-1.098 NCPC, rezultă că singura măsură ce ar putea fi dispusă de către instanța română atunci când constată neîndeplinirea cerințelor de regularitate internațională este aceea de a refuza recunoașterea respectivei hotărâri pe teritoriul României.

Art. 1.099. Instanța competentă

(1) Cererea de recunoaștere se rezolvă pe cale principală de tribunalul în circumscripția căruia își are domiciliul sau, după caz, sediul cel care a refuzat recunoașterea hotărârii străine.

(2) În cazul imposibilității de determinare a tribunalului potrivit alin. (1), competența aparține Tribunalului București.

(3) Cererea de recunoaștere poate fi, de asemenea, rezolvată pe cale incidentală de către instanța sesizată cu un proces având un alt obiect, în cadrul căruia se ridică excepția autorității lucrului judecat sau o chestiune prealabilă întemeiată pe hotărârea străină.

Comentariu

1. Întrucât regula instituită de legea română reprezintă recunoașterea judiciară, rezultă că, exceptând situațiile izolate de recunoaștere de plin drept consacrate de art. 1.095 NCPC, pentru ca hotărârea să beneficieze de autoritate de lucru judecat în România este necesar ca jurisdicția română să fie sesizată cu o cerere de recunoaștere a respectivei hotărâri. Caracterul judiciar al recunoașterii nu exclude însă o recunoaștere voluntară a hotărârii de către părțile vizate de aceasta. Tocmai de aceea, stabilind regulile de determinare a competenței teritoriale, art. 1.099 alin. (1) NCPC are în vedere domiciliul sau, după caz, sediul celui care „a refuzat recunoașterea hotărârii străine".

[1] A se vedea, în acest sens, și Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 742.

[2] Sub aspect terminologic, a se vedea S. Zilberstein, *op. cit.*, p. 100.

2. Din perspectiva determinării competenței de a soluționa cererea de recunoaștere, legea distinge după cum aceasta din urmă este formulată pe cale principală sau incidentală.

În prima situație, din punct de vedere material competența aparține tribunalului (ceea ce reprezintă o aplicație a dispozițiilor art. 95 pct. 1 NCPC, care conferă instanței menționate competența materială de drept comun), iar din punct de vedere teritorial tribunalului în circumscripția căruia își are domiciliul sau, după caz, sediul cel care a refuzat recunoașterea hotărârii străine. Ipoteza avută în vedere de art. 1.099 alin. (1) NCPC este aceea în care o persoană determinată (cu domiciliul sau, după caz, sediul în România) refuză să recunoască în mod voluntar hotărârea. În cazul în care însă recunoașterea voluntară este refuzată de o persoană care nu are domiciliul sau, după caz, sediul în România ori acestea nu pot fi determinate, competența revine Tribunalului București [art. 1.099 alin. (2) NCPC]. Soluția este concordantă cu aceea stabilită de art. 1.072 alin. (2) NCPC, care, în cazul în care jurisdicția română este competentă internațional potrivit Cărții a VII-a din Noul Cod de procedură civilă să soluționeze litigiul, fără a se putea însă determina instanța îndreptățită din punct de vedere teritorial să judece cauza, atribuie competența teritorială tot Tribunalului București (cu condiția, desigur, ca acesta să fie competent și din punct material).

În cea de-a doua situație, competența aparține instanței sesizate cu un litigiu în cadrul căruia se ridică excepția autorității de lucru judecat sau o chestiune prealabilă întemeiată pe hotărârea străină [art. 1.099 alin. (3) NCPC]. Rezultă că, în această situație, dispozițiile art. 1.099 alin. (1) și (2) NCPC referitoare la stabilirea instanței competente din punct de vedere material și teritorial să se pronunțe asupra cererii de recunoaștere a hotărârii străine nu sunt aplicabile.

Art. 1.100. Documente atașate la cerere

(1) Cererea de recunoaștere a hotărârii străine se întocmește potrivit cerințelor prevăzute de prezentul cod și va fi însoțită de următoarele acte:

a) copia hotărârii străine;

b) dovada caracterului definitiv al acesteia;

c) copia dovezii de înmânare a citației și a actului de sesizare, comunicate părții care a fost lipsă în instanța străină, sau orice alt act oficial care să ateste că citația și actul de sesizare au fost cunoscute, în timp util, de către partea împotriva căreia s-a pronunțat hotărârea;

d) orice alt act de natură să probeze, în completare, că hotărârea străină îndeplinește celelalte condiții prevăzute la art. 1.096.

(2) Actele prevăzute la alin. (1) vor fi însoțite de traduceri autorizate și vor fi supralegalizate, cu respectarea dispozițiilor art. 1.093. Supralegalizarea nu se cere în cazul în care părțile sunt de acord cu depunerea de copii certificate pentru conformitate.

(3) În cazul neprezentării unora dintre documentele prevăzute la alin. (1), instanța poate fixa un termen pentru a fi prezentate ori poate accepta documente echivalente sau, dacă se consideră suficient edificată, să dispenseze partea de producerea lor.

Comentariu

1. Cererea de recunoaștere în România a unei hotărâri străine are natura juridică a unei cereri de chemare în judecată, astfel încât va trebui să respecte cerințele reglementate pentru aceasta de prevederile art. 194 NCPC.

2. Astfel cum rezultă din dispoziţia legală analizată, proba cererii de recunoaştere a unei hotărâri străine se face, de principiu, prin înscrisuri din care să rezulte existenţa hotărârii şi îndeplinirea condiţiilor pozitive de regularitate internaţională impuse de art. 1.096 NCPC, astfel:

- *existenţa hotărârii* se dovedeşte prin depunerea unei copii a acesteia. Fiind vorba despre un act oficial străin, înscrisul va trebui să respecte cerinţele legale menite a certifica autenticitatea semnăturilor şi a sigiliului, ceea ce, după caz, poate presupune:

• supralegalizarea potrivit prevederilor art. 1.093 alin. (1) şi (2) NCPC; sau

• apostilarea potrivit Convenţiei cu privire la suprimarea cerinţei supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961; sau

• depunerea unei copii certificate, dacă părţile convin astfel [art. 1.100 alin. (2) NCPC] ori dacă scutirea de supralegalizare este permisă în temeiul legii, al unui tratat internaţional la care România este parte sau pe bază de reciprocitate [art. 1.093 alin. (3) NCPC];

- *caracterul definitiv* al hotărârii poate rezulta din chiar conţinutul acesteia sau dintr-o dovadă eliberată de instanţa care a pronunţat-o. În cazul în care hotărârea străină a fost pronunţată în lipsa părţii care a pierdut procesul, dovada caracterului definitiv al hotărârii impune şi depunerea copiei dovezii de înmânare a citaţiei şi a actului de sesizare, comunicate părţii care a fost lipsă în instanţa străină, sau a oricărui alt act oficial care să ateste că citaţia şi actul de sesizare au fost cunoscute, în timp util, de către partea împotriva căreia s-a pronunţat hotărârea. În toate cazurile în care dovada caracterului definitiv rezultă din alte înscrisuri decât hotărârea străină a cărei recunoaştere se solicită, sunt aplicabile cerinţele legale menite a certifica autenticitatea semnăturilor şi a sigiliului aplicate actelor oficiale străine, menţionate mai sus;

- *competenţa internaţională a instanţei* care a pronunţat hotărârea rezultă, de principiu, din chiar conţinutul acesteia. Aşa cum am arătat şi într-un alt context[1)], verificarea competenţei internaţionale a instanţei străine presupune în realitate stabilirea punctuală a două aspecte: *vocaţia* instanţei străine de a soluţiona litigiul cu element de extraneitate şi inexistenţa unei *fraude* săvârşite prin sesizarea unei instanţe străine, iar niciunul dintre aceste două aspecte nu presupune în mod necesar cercetarea de către instanţa română a prevederilor legii străine în materia competenţei internaţionale. Astfel, pe de o parte, vocaţia instanţei străine de a soluţiona litigiul cu element de extraneitate există în situaţia în care art. 1.079-1.080 NCPC nu instituie o competenţă internaţională exclusivă a jurisdicţiei române. Pe de altă parte, absenţa fraudei rezultă din identificarea de către instanţa română, ca urmare a verificării situaţiei de fapt din speţa soluţionată prin hotărârea a cărei recunoaştere se solicită, a unui element concret ce ar avea aptitudinea de a stabili o legătură semnificativă între litigiu şi statul instanţei sesizate, astfel încât să poată atrage în mod rezonabil competenţa acesteia. Potrivit art. 1.096 alin. (1) lit. b) NCPC, nu există o asemenea legătură atunci când instanţa străină şi-a întemeiat competenţa exclusiv pe prezenţa pârâtului sau a unor bunuri ale sale fără legătură directă cu litigiul în statul de sediu al respectivei jurisdicţii;

- *condiţia reciprocităţii* trebuie stabilită în condiţiile art. 2.561 NCPC. Întrucât legea nu impune o anumită formă a reciprocităţii, apreciem că este suficientă o simplă reciprocitate de

[1)] A se vedea *supra*, comentariul aferent art. 1.096 NCPC.

fapt, a cărei existenţă este prezumată până la dovada contrară care se stabileşte de Ministerul Justiţiei prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe [art. 2.561 alin. (2) NCPC][1];

- *traduceri autorizate* ale actelor oficiale străine menţionate mai sus. În măsura în care sunt efectuate în străinătate, traducerile vor avea, de asemenea, natura juridică a unui act oficial străin, fiind supuse, în consecinţă, procedurii de certificare a autenticităţii semnăturii şi sigiliului.

3. Potrivit art. 1.100 alin. (3) NCPC, nedepunerea unora dintre înscrisurile menţionate nu atrage respingerea cererii de recunoaştere a hotărârii străine, instanţa română putând, după caz:

- să fixeze un termen pentru ca acestea să fie prezentate;
- să accepte documente echivalente; sau
- dacă se consideră suficient edificată, să dispenseze partea de producerea lor.

Întrucât nu se poate concepe soluţionarea cererii în absenţa unei copii a hotărârii străine a cărei recunoaştere se solicită, apreciem că dispoziţiile art. 1.100 alin. (3) NCPC vizează proba caracterului definitiv al acesteia (inclusiv al cerinţelor speciale impuse de lege în cazul în care hotărârea a fost pronunţată în lipsa părţii care a pierdut procesul).

Art. 1.101. Întreruperea prescripției

Cererea de recunoaștere a hotărârii străine întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită.

Comentariu

1. În dreptul român, cazurile de întrerupere a cursului prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită sunt reglementate de art. 709 NCPC. Potrivit alin. (1) pct. 6 din textul legal menţionat, cursul prescripţiei extinctive se întrerupe, în afara situaţiilor enumerate de pct. 1-5, în alte cazuri prevăzute de lege. Un asemenea caz este reglementat de art. 1.101 NCPC, care consacră caracterul întreruptiv de prescripţie al cererii de recunoaştere a hotărârii străine. Depunerea cererii de recunoaştere a hotărârii străine (şi încuviinţare a executării sale, adăugăm noi) este asimilată din această perspectivă depunerii cererii de executare silită, care, potrivit art. 709 alin. (1) pct. 2 NCPC, întrerupe cursul prescripţiei.

2. Dispoziţia legală analizată stabileşte indirect că momentul de la care hotărârii străine (cu privire la care s-ar dispune încuviinţarea executării potrivit prevederilor art. 1.103-1.107 NCPC) i se recunoaşte forţă executorie în România este cel de la care hotărârea menţionată are un asemenea efect potrivit legii străine sub imperiul căreia a fost pronunţată (deci retroactiv), iar nu de la momentul la care ar rămâne definitivă hotărârea de recunoaştere şi încuviinţare a executării (când poate fi emis titlul executoriu potrivit art. 1.107 NCPC). Numai într-un asemenea caz dispoziţia analizată are sens. Altfel, dacă hotărârea străină ar avea forţă executorie abia de la momentul rămânerii definitive a hotărârii de recunoaştere şi încuviinţare a executării, nu ar exista un drept de a obţine executarea silită a cărui prescripţie să fie întreruptă prin introducerea cererii la care face referire art. 1.101 NCPC (dreptul născându-se ulterior acestui moment). În concluzie, doar în măsura în care hotărârea de

[1] A se vedea *supra*, comentariul aferent art. 1.096 NCPC.

recunoaştere şi de încuviinţare a executării are efect declarativ cu privire la dreptul de a obţine executarea silită dispoziţiile art. 1.101 NCPC au vocaţie să se aplice.

Cele de mai sus conduc însă, în opinia noastră, la concluzia că dispoziţia legală analizată este inadecvat plasată în Capitolul I, „Recunoaşterea hotărârilor străine", al Titlului III, „Eficacitatea hotărârilor străine", din Cartea a VII-a a Noului Cod de procedură civilă. Apreciem că aceasta, instituind un caz de întrerupere a cursului prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, ar fi trebuit să fie reglementată în Capitolul II, „Executarea hotărârilor străine", al Titlului III din Cartea a VII-a a Noului Cod de procedură civilă. Astfel, efectul întreruptiv cu privire la cursul prescripţiei extinctive ar fi trebuit să fie legat, în opinia noastră, de introducerea unei cereri de exequatur (adică a unei cereri având vocaţia de a atrage forţa executorie a hotărârii străine în România), iar nu de introducerea unei cereri de recunoaştere a acesteia[1)].

3. Pe tărâmul dreptului internaţional privat dispoziţia legală analizată constituie o normă de aplicaţie imediată[2)], fiind o normă materială (nu conflictuală) edictată de legiuitorul român pentru a cârmui direct fondul raportului juridic cu element de extraneitate.

Alte aspecte referitoare la prescripţia dreptului de a obţine executarea silită nereglementate de art. 1.101 NCPC vor fi supuse legii determinate de norma conflictuală. Pentru a determina norma conflictuală aplicabilă, respectiv cea referitoare la prescripţia dreptului material la acţiune, consacrată de art. 2.663 NCC sau cea referitoare la procedura de judecată, reglementată de art. 1.088 NCPC, trebuie lămurit dacă dreptul de a obţine executarea silită este o componentă a dreptului material la acţiune sau o garanţie procesuală a acestuia. Deşi problema este una controversată în literatura de specialitate[3)], apreciem că dreptul de a obţine executarea silită este o garanţie procesuală a dreptului material la acţiune, iar prescripţia acestuia reprezintă o sancţiune pentru creditorul care nu îşi exercită dreptul de a cere executarea silită a titlului executoriu, fiind, aşadar, o instituţie de drept procesual civil, iar nu de drept civil. De aceea, considerăm că prescripţia dreptului de a obţine executarea silită trebuie calificată, potrivit *lex fori*[4)], drept o problemă de procedură şi se include, în consecinţă, în conţinutul normei conflictuale cuprinse în art. 1.088 NCPC, fiind supusă legii române. Aceasta va stabili, aşadar: durata termenului de prescripţie, efectele împlinirii acestuia, suspendarea şi întreruperea cursului prescripţiei, repunerea în termenul de prescripţie[5)].

[1)] Întrucât, potrivit art. 1.096 NCPC, admiterea unei cereri de recunoaştere conferă hotărârii străine autoritate de lucru judecat în România, iar nu forţă executorie (deci aceasta nu devine susceptibilă de a fi pusă în executare silită pe teritoriul ţării noastre), introducerea unei asemenea cereri nu poate determina întreruperea cursului prescripţiei unui drept care nu urmează a fi obţinut prin admiterea respectivei cereri.

[2)] Normele de aplicaţie imediată sau necesară (*Overriding Mandatory Rules*) sunt acele norme materiale aparţinând sistemului de drept intern al statului forului sau unui alt stat, în toate cazurile, altul decât cel a cărui lege constituie legea aplicabilă (*lex causae*) în speţă, norme care, dat fiind gradul lor înalt de imperativitate, se aplică cu prioritate (imediat) unui raport juridic cu element de extraneitate, atunci când acel raport juridic are un punct de legătură concret şi semnificativ cu statul respectiv, excluzând în acest fel conflictul de legi şi deci aplicarea în cauză a vreunei norme conflictuale. A se vedea, în acest sens, D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 21.

[3)] Pentru prezentarea acestei controverse, a se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripţie extinctivă*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 922 şi urm.

[4)] Regula calificării potrivit *lex fori* este instituită de art. 1.089 NCPC.

[5)] *Contra*, a se vedea *supra*, M. Nicolae, Comentariu general (*ad* art. 706), pct. 6.

Art. 1.102. Citarea părților

(1) Cererea de recunoaștere a hotărârii străine se soluționează pe cale principală prin hotărâre, iar pe cale incidentă prin încheiere interlocutorie, în ambele cazuri după citarea părților.

(2) Cererea poate fi soluționată fără citarea părților, dacă din hotărârea străină rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii.

Comentariu

1. Procedura de recunoaștere a hotărârii străine este una contencioasă, desfășurată în contradictoriu cu pârâtul din procesul soluționat de instanța străină prin această hotărâre și care refuză să o recunoască în mod voluntar. În consecință, regula o reprezintă citarea acestuia în conformitate cu prevederile art. 153 și ale art. 201 alin. (4) NCPC.

Prin excepție, art. 1.102 alin. (2) NCPC permite soluționarea cererii de recunoaștere fără citarea părților, dacă din hotărârea străină rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii. Aceasta nu echivalează însă cu recunoașterea automată a hotărârii, ci instanța română va fi ținută să verifice condițiile de regularitate internațională impuse de art. 1.096-1.097 NCPC.

2. În funcție de calea pe care este soluționată cererea de recunoaștere (principală sau incidentală), instanța[1] va pronunța o hotărâre sau o încheiere interlocutorie[2].

În cazul admiterii cererii, autoritatea de lucru judecat (efectul obținut ca urmare a recunoașterii în România a hotărârii străine) se produce retroactiv de la momentul la care a fost dobândit în statul de pronunțare[3].

3. Hotărârea prin care a fost soluționată, pe cale principală, cererea de recunoaștere a hotărârii străine este supusă atât apelului [potrivit art. 466 alin. (1) NCPC], cât și recursului [nefiind exceptată de la exercitarea acestei din urmă căi de atac de prevederile art. 483 alin. (2) NCPC][4]. Având în vedere că, prin ipoteză, obiectul cererii îl reprezintă recunoașterea unei hotărâri străine definitive (deci care a fost supusă unei cenzuri suficiente în statul în care a fost pronunțată), în cadrul unei proceduri care, potrivit art. 1.098 NCPC, nu permite examinarea pe fond a cauzei, apreciem această soluție ca excesivă. Observăm, în același timp, necorelarea dispozițiilor art. 1.102 NCPC cu acelea ale art. 1.131 NCPC, potrivit cărora hotărârea pronunțată cu privire la cererea de recunoaștere a unei sentințe arbitrale străine este supusă sumai apelului[5].

---

[1] Competența de a soluționa cererea de recunoaștere a hotărârii străine este reglementată de art. 1.099 NCPC.

[2] Potrivit art. 235 NCPC, sunt încheieri interlocutorii acelea prin care, fără a se hotărî în totul asupra procesului, se soluționează excepții procesuale, incidente procedurale ori alte chestiuni litigioase.

[3] O. Căpățînă, *Efectele hotărârilor judecătorești străine în România*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1971, p. 206.

[4] În același sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Drept procesual civil internațional*, *op. cit.*, p. 230.

[5] De altfel, pornind de la acest ultim text legal și de la absența unei reglementări exprese a căilor de atac ce pot fi formulate împotriva hotărârii pronunțate cu privire la cererea de recunoaștere a unei hotărâri străine (în sensul art. 1.094 NCPC), în literatura de specialitate s-a exprimat și punctul de vedere potrivit căruia dispozițiile art. 1131 alin. (1) NCPC ar trebui aplicate, prin analogie, și hotărârilor pronunțate potrivit art. 1.102 NCPC (I. Deleanu, *Comentarii*, vol. II, p. 571). În ceea ce ne privește, apreciem că o soluție de excepție, cum este aceea reglementată de art. 1.131 alin. (1) NCPC, nu poate fi aplicată prin

Încheierea interlocutorie pronunţată în cazul recunoaşterii pe cale incidentală a hotărârii străine este supusă aceloraşi căi de atac ce pot fi promovate împotriva hotărârii pronunţate în respectiva cauză. Respectiva încheiere nu poate fi atacată separat cu apel [art. 466 alin. (4) NCPC].

Jurisprudenţă

Aşa cum rezultă din prevederile imperative ale art. 172 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.102 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.), procedura de soluţionare a cererii de recunoaştere a hotărârii străine are un caracter contencios, ceea ce implică, în mod obligatoriu, citarea părţilor, atât a reclamantului, cât şi a pârâţilor.

(...) Este de observat că ambele instanţe (instanţele de fond şi de apel – n.n., Ş.-Al.S.) erau obligate, faţă de prevederile imperative ale art. 172 din Legea nr. 105/1992 şi art. 85 C. pr. civ. (art. 1.102 şi art. 153 NCPC – n.n., Ş.-Al.S.) să dispună citarea tuturor părţilor care au fost chemate în faţa instanţei străine şi în contradictoriu cu care s-a judecat pricina în străinătate, chiar dacă, în cererea adresată instanţei române, petiţionarul a omis să menţioneze numele şi adresa acestor părţi *(CSJ, s. civ., dec. nr. 692 din 19 februarie 2002, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 255 şi 256).*

Capitolul II
Executarea hotărârilor străine

Comentariu general

1. Desemnată în literatura de specialitate prin termenul de exequatur, încuviinţarea executării hotărârii străine reprezintă mecanismul juridic prin care aceasta din urmă dobândeşte în România **forţă executorie**, întocmai ca şi o hotărâre pronunţată de o instanţă română[1)].

2. În dreptul internaţional privat român, exequaturul îmbracă o formă exclusiv judiciară, spre deosebire de dreptul Uniunii Europene, care statuează în prezent, ca regulă, caracterul executoriu în toate statele membre al unei hotărâri ce are un asemenea caracter în statul membru în care a fost pronunţată[2)].

---

analogie. În consecinţă, se aplică dreptul comun, respectiv art. 483 NCPC, care nu exceptează de la calea de atac a recursului hotărârile de recunoaştere şi/sau de încuviinţare a executării unor hotărâri străine (în sensul art. 1.094 NCPC).

[1)] I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 451.

[2)] Un asemenea efect reglementat în prezent cu valoare de principiu în art. 39 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 [spre deosebire de art. 38 şi urm. din Regulamentul (CE) nr. 44/2001, care instituia o procedură judiciară de încuviinţare a executării; pentru o analiză a etapelor acestei proceduri, a se vedea T.M. Bantaş, *Recunoaşterea şi executarea în România a hotărârilor străine pronunţate în materie civilă şi comercială*, în „Caietele Conferinţei internaţionale anuale a UMK", 2012, p. 180 şi urm.]. Procedura exequaturului judiciar este menţinută încă, în mod excepţional, în anumite domenii speciale, respectiv în domeniile de incidenţă ale Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 (astfel cum rezultă din prevederile art. 28 şi urm. ale acestuia), Regulamentului (UE) nr. 4/2009 (dar numai dacă hotărârea a fost pronunţată într-un stat membru căruia nu îi revin obligaţii potrivit Protocolului de la Haga din 2007 privind legea aplicabilă obligaţiei de întreţinere, astfel cum rezultă din prevederile art. 26 şi urm. ale acestuia) şi Regulamentului (UE) nr. 650/2012 (astfel cum rezultă din prevederile art. 43 şi urm. ale acestuia).

Art. 1.103. Instanța competentă

(1) Hotărârile străine care nu sunt aduse la îndeplinire de bunăvoie de către cei obligați a le executa pot fi puse în executare pe teritoriul României, pe baza încuviințării date, la cererea persoanei interesate, de către tribunalul în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea.

(2) Hotărârile străine prin care s-au luat măsuri asigurătorii și cele date cu executare provizorie nu pot fi puse în executare pe teritoriul României.

Comentariu

1. Dispoziţia legală analizată statuează principiul potrivit căruia o hotărâre străină ce nu este adusă la îndeplinire de bunăvoie de cel obligat a o executa dobândeşte forţă executorie în România numai după parcurgerea procedurii judiciare de exequatur [art. 1.103 alin. (1) NCPC]. Pe baza hotărârii definitive de încuviinţare a executării se emite titlul executoriu, în condiţiile legii române, menţionându-se în titlu şi hotărârea de încuviinţare a executării (art. 1.107 NCPC), pe baza căruia se poate declanşa executarea silită în condiţiile legii române [art. 632 alin. (1) NCPC].

2. Ca şi în cazul cererii de recunoaştere a hotărârii străine, competenţa materială de a soluţiona cererea de exequatur aparţine tribunalului (ceea ce reprezintă o aplicaţie a dispoziţiilor art. 95 pct. 1 NCPC, care conferă instanţei menţionate competenţa materială de drept comun).

În schimb, competenţa teritorială aparţine tribunalului în circumscripţia căruia urmează să se efectueze executarea, soluţie diferită de aceea consacrată de art. 1.099 alin. (1) NCPC, potrivit căreia competenţa de a soluţiona pe cale principală cererea de recunoaştere a hotărârii străine revine tribunalului în a cărui circumscripţie îşi are domiciliul sau, după caz, sediul cel care a refuzat recunoaşterea hotărârii. O aparentă problemă ce rezultă din reglementarea diferită a competenţei teritoriale în art. 1.109 alin. (1) NCPC şi în art. 1.103 alin. (1) NCPC este aceea a determinării instanţei competente în cazul în care reclamantul solicită prin aceeaşi cerere recunoaşterea şi încuviinţarea executării hotărârii străine în România. Chestiunea prezintă interes cu atât mai mult cu cât solicitarea concomitentă a recunoaşterii şi încuviinţării executării hotărârii străine reprezintă situaţia regulă, neexistând vreo raţiune pentru care reclamantul să aştepte parcurgerea eventuală a trei grade de jurisdicţie (fond, apel şi recurs) pentru soluţionarea cererii de recunoaştere pentru ca apoi să urmeze alte trei grade de jurisdicţie pentru încuviinţarea executării. Astfel cum am menţionat însă, deja problema este doar una aparentă, întrucât, în realitate, parcurgerea procedurii de exequatur implică în mod necesar verificarea condiţiilor de regularitate internaţională impuse de art. 1.096-1.097 NCPC pentru recunoaşterea hotărârii străine (art. 1.104 NCPC). Întrucât dispoziţiile art. 1.104 NCPC impun instanţei care soluţionează cererea de exequatur, adică instanţei în a cărei circumscripţie urmează să se efectueze executarea silită, să verifice şi îndeplinirea condiţiilor prevăzute de lege pentru recunoaşterea hotărârii străine, iar cererea de exequatur se întocmeşte potrivit dispoziţiilor referitoare la cererea de recunoaştere (art. 1.105 şi art. 1.100 NCPC), apreciem că, în realitate, cererea de exequatur include şi cererea de recunoaştere, iar soluţionarea sa este atribuită de legiuitor instanţei prevăzute

de art. 1.103 alin. (1) NCPC. În concluzie, apreciem că, din punct de vedere teritorial, competența aparține:

- tribunalului în circumscripția căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui care refuză să recunoască hotărârea străină, dacă hotărârea nu este susceptibilă de executare silită sau dacă reclamantul nu dorește decât recunoașterea în vederea obținerii autorității de lucru judecat;

- tribunalului în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea silită, în cazul în care se formulează o cerere având ca obiect atât recunoașterea, cât și încuviințarea executării (exequaturul)[1].

3. Potrivit art. 1.103 alin. (2) NCPC, hotărârile străine prin care s-au luat măsuri asigurătorii și cele date cu executare provizorie nu pot fi puse în executare pe teritoriul României. Rațiunea acestei reglementări este dată de preocuparea legiuitorului de a proteja circuitul juridic din România prin evitarea executării unor hotărâri care au caracter temporar (în cazul hotărârilor provizorii), respectiv de a atribui competența instanței statului cu care cererea are o legătură mai strânsă potrivit criteriului proximității (în cazul hotărârilor prin care s-au dispus măsuri asigurătorii)[2].

Jurisprudență

1. Instanțele judecătorești din România au competența de a încuviința executarea hotărârilor străine recunoscute de plin drept sau potrivit art. 167 din Legea nr. 105/1992 (art. 1.096 NCPC – n.n., Ș.-Al.S.), numai dacă se cere punerea lor în executare în România.

Or, prin acțiunea formulată se solicită încuviințarea executării hotărârii de recunoaștere a sentinței străine pe teritoriul Italiei, al cărei cetățean se susține că ar fi părătul, ceea ce nu este admisibil, cererea fiind de competența exclusivă a instanțelor statului italian *(ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 5183 din 4 decembrie 2003, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 267)*.

2. Critica recurentei că cererea de recunoaștere și cea de încuviințare a executării silite nu se pot face în fața aceleiași instanțe prin aceeași cerere nu este întemeiată.

Astfel, din cuprinsul dispozițiilor art. 172 privind recunoașterea hotărârii străine și ale art. 173 și urm. din Legea nr. 105/1992 referitoare la executarea silită (art. 1.099 și art. 1.103 NCPC – n.n., Ș.-Al.S.) a acesteia nu rezultă formularea unor cereri distincte, așa cum recurenta a susținut *(ÎCCJ, s. com., dec. nr. 1514 din 4 martie 2005, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 259)*.

3. Hotărârile străine prin care s-au luat măsuri asigurătorii și cele date cu execuție provizorie nu pot fi puse în executare pe teritoriul României.

Cum hotărârea pronunțată de instanța străină (depusă în traducere legalizată) este cu execuție provizorie, în atare situație cererea de încuviințare a executării silite nu poate fi admisă decât cu încălcarea dispozițiilor art. 173 alin. (2) din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat [art. 1.104 alin. (2) NCPC – n.n., Ș.-Al.S.], ceea ce contravine legii *(ÎCCJ, s. civ., dec. nr. 4813 din 25 iunie 2004, apud Ș.-Al. Stănescu, Practică judiciară, pp. 269-270)*.

---

[1] În literatura de specialitate s-a formulat și opinia potrivit căreia, în această situație, reclamantul ar avea un drept de opțiune între tribunalul în circumscripția căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui care refuză să recunoască hotărârea străină și cel în circumscripția căruia urmează să se efectueze executarea silită. A se vedea, în acest sens, Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 745.

[2] A se vedea, în acest sens, prevederile art. 360 alin. (1), art. 962 și ale art. 974 teza finală NCPC.

Art. 1.104. Condițiile încuviințării executării

(1) Executarea hotărârii străine se încuviințează cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 1.096, precum și a celei ca hotărârea să fie executorie potrivit legii statului de sediu al instanței care a pronunțat-o.

(2) Dispozițiile art. 1.097 și 1.098 sunt aplicabile în mod corespunzător și cererii de încuviințare a executării.

Comentariu

1. Pentru a se obține exequaturul unei hotărâri străine în România este necesară îndeplinirea aceloraşi condiţii de regularitate internaţională instituite de art. 1.096-1.097 NCPC, ca şi în cazul recunoaşterii sale. De aceea, apreciem că, în realitate, solicitarea încuviinţării executării unei hotărâri străine include şi recunoaşterea acesteia, chiar dacă din punct de vedere formal avem de-a face cu două mecanisme juridice distincte, menite a produce efecte diferite (efectul executoriu, respectiv autoritatea de lucru judecat). Aceasta este şi raţiunea pentru care am apreciat că instanţa prevăzută de art. 1.103 alin. (1) NCPC este competentă să soluţioneze şi cererea de recunoaştere atunci când aceasta este alăturată unei cereri de încuviinţare a executării hotărârii străine[1)].

2. O singură condiţie suplimentară, firească, de altfel, este impusă de art. 1.104 NCPC, atunci când obiectul cererii îl reprezintă (şi) încuviinţarea executării hotărârii străine: caracterul executoriu al acesteia. Potrivit normei conflictuale cuprinse în art. 1.104 alin. (1) NCPC, acesta se determină potrivit legii statului de sediu al instanţei care a pronunţat-o. Dovada caracterului executoriu, eliberată de instanţa care a pronunţat hotărârea, trebuie anexată cererii de încuviinţare a executării (art. 1.105 NCPC).

Observăm că, spre deosebire de reglementarea anterioară, art. 1.104 NCPC a suprimat cerinţa ca dreptul de a cere executarea silită să nu se fi prescris, potrivit legii române[2)]. Apreciem că soluţia actuala este una adecvată, întrucât (condiţionând astfel încuviinţarea executării hotărârii străine) vechea reglementare plasa în mod nefiresc dispoziţiile naţionale privind prescripţia dreptului de a obţine executarea silită în rândul principiilor fundamentale ale dreptului român sau, altfel spus, în sfera ordinii publice de drept internaţional privat. Soluţia era cu atât mai anormală cu cât prevederile legii române privind instituirea unor termene de prescripţie a dreptului material la acţiune nu erau calificate ca incluzându-se în sfera ordinii publice de drept internaţional privat[3)]. De altfel, la momentul la care se pune problema încuviinţării executării nici nu există un titlu executoriu (el obţinându-se pe baza hotărârii de încuviinţare a executării hotărârii străine[4)]), astfel încât nu se poate vorbi despre un drept de a obţine executarea silită cu vocaţie de a se fi prescris potrivit legii române. Abia după rămânerea definitivă a hotărârii de încuviinţare a executării efectul executoriu al hotărârii străine este recunoscut în România şi, fiind calificat drept o problemă de procedură, este supus legii române, conform art. 1.088 NCPC. Recunoaşterea efectului executoriu, ca

[1)] A se vedea *supra*, comentariul articolului precedent.

[2)] Această cerinţă era reglementată de art. 174 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 105/1992.

[3)] C.P. Buglea, *op. cit.*, p. 56.

[4)] Art. 1.107 NCPC, respectiv art. 177 din Legea nr. 105/1992.

şi recunoaşterea autorităţii de lucru judecat, operează însă în mod retroactiv de la momentul la care aceste efecte sunt recunoscute de legea străină sub imperiul căreia a fost pronunţată hotărârea[1]. În aceste condiţii, pentru a evita ca dreptul de a obţine executarea silită să se fi prescris până la momentul rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus exequaturul, art. 1.101 NCPC instituie un caz special de întrerupere a cursului de prescripţie în situaţia introducerii unei cereri de recunoaştere. Am arătat deja că, în opinia noastră, un asemenea efect întreruptiv al prescripţiei extinctive ar fi trebuit legat nu de introducerea cererii de recunoaştere, ci de aceea de încuviinţare a executării străine[2].

3. Ca şi în cazul soluţionării cererii de recunoaştere a hotărârii străine, instanţa sesizată să încuviinţeze executarea silită a hotărârii străine în România nu este îndreptăţită la examinarea pe fond a acesteia [sub rezerva verificării îndeplinirii cerinţelor de regularitate internaţională stabilite de art. 1.096-1.097 NCPC şi a caracterului executoriu al hotărârii străine în conformitate cu prevederile art. 1.104 alin. (1) NCPC][3].

Jurisprudență

Conform art. 169 din Legea nr. 105/1992 [art. 1.104 alin. (2) NCPC – n.n., Ş.-Al.S.], instanţa română nu poate proceda la examinarea în fond a hotărârii străine şi nici la modificarea ei.

Or, motivul opunerii pârâtului la încuviinţarea şi executarea hotărârii străine, privind tocmai un aspect de fond al litigiului dintre părţi, şi anume întinderea, cuantumul obligaţiei legale de întreţinere stabilite, nu poate fi primit *(CSJ, s. civ., dec. nr. 293 din 29 ianuarie 2003, apud Ş.-Al. Stănescu, Practică judiciară, p. 271)*.

Art. 1.105. Dovada caracterului executoriu

Cererea de încuviințare a executării, întocmită în condițiile prevăzute la art. 1.100, va fi însoțită și de dovada caracterului executoriu al hotărârii străine, eliberată de instanța care a pronunțat-o.

Comentariu

1. Cererea de încuviinţare a executării se întocmeşte în condiţiile prevăzute de lege pentru cererea de recunoaştere a hotărârii străine, reglementate de art. 1.100 NCPC, adică acelea

[1] Concluzia este impusă de necesitatea de a face aplicabile prevederile art. 1.101 NCPC. În măsura în care efectul executoriu s-ar produce de la momentul pronunţării hotărârii de exequatur, prevederile art. 1.101 NCPC ar deveni inutile, neexistând vreun drept de a obţine executarea silită cu privire la care cererea de recunoaştere (şi de încuviinţare a executării) să întrerupă cursul prescripţiei (dreptul născându-se ulterior introducerii cererii vizate de art. 1.101 NCPC). Apreciem că prevederile art. 1.107 NCPC nu afectează această concluzie, emiterea titlului executoriu fiind o operaţiune distinctă de încuviinţarea executării hotărârii străine în România (adică de recunoaşterea caracterului executoriu al acesteia) şi ulterioară acesteia. Emiterea titlului executoriu nu reprezintă, aşadar, o etapă a procedurii de recunoaştere a efectului executoriu (procedură de drept internaţional privat), ci o etapă a procedurii de executare silită (procedură de drept intern). A se vedea, *supra*, comentariul aferent art. 1.101 NCPC şi, *infra*, comentariul aferent art. 1.107 NCPC.

[2] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 1.101 NCPC.

[3] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 1.098 NCPC.

stabilite de art. 194 NCPC pentru cererea de chemare în judecată. Soluția este una firească, din moment ce condițiile ce trebuie verificate de instanță pentru recunoașterea hotărârii străine trebuie verificate și cu ocazia soluționării cererii de exequatur.

2. În afara dovezilor cerute de art. 1.100 NCPC pentru recunoașterea hotărârii străine, art. 1.105 NCPC impune, în mod firesc, obligația de a anexa cererii de exequatur dovada caracterului executoriu al hotărârii străine, eliberată de instanța care a pronunțat-o. Fiind vorba de un act oficial străin, înscrisul va trebui să respecte cerințele legale menite a certifica autenticitatea semnăturilor și a sigiliului, ceea ce, după caz, poate presupune:

- supralegalizarea potrivit prevederilor art. 1.093 alin. (1) și (2) NCPC; sau
- apostilarea potrivit Convenției cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961; sau
- depunerea unei copii certificate, dacă părțile convin astfel [art. 1.100 alin. (2) NCPC] ori dacă scutirea de supralegalizare este permisă în temeiul legii, al unui tratat internațional la care România este parte sau pe bază de reciprocitate [art. 1.093 alin. (3) NCPC].

De asemenea, conform dispozițiilor art. 1.100 NCPC, înscrisul va trebui însoțit de o traducere autorizată. În măsura în care aceasta este efectuată în străinătate, traducerea va avea, de asemenea, natura juridică a unui act oficial străin, fiind supusă, în consecință, procedurii ce certificare a autenticității semnăturii și sigiliului.

Art. 1.106. Soluționarea cererii

(1) Cererea de încuviințare a executării se soluționează prin hotărâre, după citarea părților.

(2) În cazul în care hotărârea străină conține soluții asupra mai multor capete de cerere, care sunt disociabile, încuviințarea poate fi acordată separat.

(3) Executarea hotărârii străine stabilind o obligație alimentară prin vărsăminte periodice se încuviințează pentru vărsămintele scadente și cele subsecvente.

(4) Prin hotărârea de încuviințare a executării hotărârii străine de condamnare la plata unei sume în monedă străină se va dispune conversia în monedă națională la cursul de schimb al zilei când hotărârea a devenit executorie în statul unde a fost pronunțată. Până la data conversiei, dobânda produsă de suma stabilită în hotărârea străină este guvernată de legea instanței care a pronunțat-o.

Comentariu

1. Procedura de soluționare a cererii de încuviințare a executării este una contencioasă, care se soluționează în toate situațiile cu citarea părților.

2. În cazul admiterii cererii de exequatur (prin hotărâre definitivă), efectul executoriu se produce retroactiv de la momentul la care acesta există în străinătate, iar nu de la momentul la care se obține exequaturul în România, altfel nu s-ar justifica dispoziția art. 1.101 NCPC, potrivit căreia formularea unei cereri de recunoaștere a hotărârii străine întrerupe prescripția dreptului de a obține executarea silită. Am arătat deja că, în opinia noastră, un asemenea efect întreruptiv al prescripției extinctive ar fi trebuit legat nu de introducerea cererii de recunoaștere, ci de aceea de încuviințare a executării străine[1)].

[1)] A se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 1.101 și art. 1.104 NCPC.

3. Dispoziţia legală analizată permite încuviinţarea executării parţială, în cazul în care prin hotărârea străină au fost soluţionate mai multe capete de cerere, iar numai unele dintre soluţiile pronunţate (prin ipoteză disociabile) îndeplinesc condiţiile prevăzute de art. 1.104 NCPC. Soluţia este una firească, neexistând vreo raţiune pentru respingerea în totalitate a cererii de exequatur pentru că unele dintre soluţiile dispuse nu respectă condiţiile prevăzute de art. 1.104 NCPC, în condiţiile în care celelalte soluţii conţinute de hotărârea străină îndeplinesc aceste condiţii şi sunt susceptibile de executare silită separat.

4. Potrivit art. 1.106 alin. (3) NCPC, în cazul unei hotărâri străine pronunţate cu privire la obligaţii alimentare periodice, exequaturul va fi acordat atât cu privire la obligaţiile scadente, cât şi cu privire la cele viitoare[1)]. Din această dispoziţie legală ar rezulta, *a contrario*, că pentru alte categorii de obligaţii, deşi hotărârea străină l-ar obliga pe pârât la prestaţii periodice, încuviinţarea executării s-ar putea acorda doar pentru prestaţiile scadente. Nu vedem care ar fi raţiunea unui asemenea tratament diferenţiat, cu atât mai mult cu cât acesta ar impune parcurgerea repetată a procedurii de încuviinţare a executării, fără ca soluţia asupra cererii de exequatur să fie diferită. Astfel, condiţiile prevăzute de art. 1.104 NCPC au fost prin ipoteză analizate cu ocazia primei cereri de încuviinţare a executării. În plus, observăm faptul că încuviinţarea executării unei hotărâri străine prin care pârâtul este obligat la prestaţii periodice nu poate fi calificată ca încălcând ordinea publică de drept internaţional privat câtă vreme nu este exclus ca, într-un litigiu pronunţat de o instanţă română, pârâtul să fie obligat la asemenea prestaţii. Apreciem, aşadar, că, mai curând, legiuitorul a dorit să consacre expres această soluţie în materia sensibilă a obligaţiilor alimentare (de întreţinere), decât să o excludă în alte materii.

5. O soluţie discutabilă este reglementată prin art. 1.106 alin. (4) NCPC, impunând instanţei române care soluţionează cererea de exequatur să dispună conversia la cursul de schimb al zilei în care hotărârea a devenit executorie în statul unde a fost pronunţată. În felul acesta, prin procedura exequaturului, instanţa română este autorizată să intervină asupra dispozitivului hotărârii străine, schimbând moneda în care instanţa străină a dispus efectuarea plăţii. În felul acesta se include în sfera ordinii publice de drept internaţional privat regula efectuării plăţii pe teritoriul României în monedă naţională atunci când obligaţia a fost stabilită de o instanţă străină. În felul acesta este operată o distincţie nejustificată între ipoteza în care hotărârea este pronunţată de o instanţă străină şi aceea în care hotărârea este pronunţată de o instanţă română, aceasta din urmă fiind abilitată sa dispună obligarea pârâtului la plata unei sume într-o monedă străină atunci când Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 4/2005 privind regimul valutar[2)], prin art. 3, impune numai rezidenţilor efectuarea plăţilor în monedă naţională (chiar şi în acest caz reglementarea menţionată stabilind excepţii). Astfel, se justifică şi dispoziţiile art. 784 alin. (8) NCPC, care reglementează executarea silită prin poprire atunci când titlul executoriu cuprinde o obligaţie

[1)] În cazul în care hotărârea este pronunţată într-un stat membru, potrivit Regulamentului (CE) nr. 4/2009, efectul executoriu se produce într-un alt stat membru, după caz, de plin drept atunci când hotărârea a fost pronunţată într-un stat membru căruia îi revin obligaţii potrivit Protocolului de la Haga din 2007 privind legea aplicabilă obligaţiei de întreţinere (astfel cum prevede art. 17 din Regulament) sau ca urmare a parcurgerii unei proceduri judiciare de exequatur, în celelalte cazuri (astfel cum prevede art. 26 din Regulament).

[2)] Republicat în M. Of. nr. 616 din 6 septembrie 2007, cu modificările ulterioare.

de plată în valută, autorizând instituțiile de credit (terți popriți) să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu.

6. Hotărârea prin care a fost soluționată cererea de exequatur este supusă atât apelului [potrivit art. 466 alin. (1) NCPC], cât și recursului [nefiind exceptată de la exercitarea acestei din urmă căi de atac de prevederile art. 483 alin. (2) NCPC].

7. Pe baza hotărârii definitive de încuviințare a executării se emite titlul executoriu, în condițiile legii române, menționându-se în titlu și hotărârea de încuviințare a executării (art. 1107 NCPC). În temeiul titlului executoriu astfel obținut, se poate declanșa executarea silită în condițiile legii române (art. 632 alin. (1) NCPC).

Art. 1.107. Emiterea titlului executoriu

Pe baza hotărârii definitive de încuviințare a executării se emite titlul executoriu, în condițiile legii române, menționându-se în titlu și hotărârea de încuviințare.

Comentariu

1. Procedura de exequatur reglementată de art. 1.103-1.106 NCPC este una specifică dreptului internațional privat, prin care hotărârii străine i se recunoaște pe teritoriul României efectul executoriu (altfel spus, puterea executorie, în sensul art. 433 NCPC)[1].

2. Ulterior parcurgerii procedurii de exequatur, conform art. 1.107 NCPC, se va emite titlul executoriu, în condițiile legii române, respectiv art. 666 NCPC[2], menționându-se în titlu și hotărârea de încuviințare.

Art. 1.108. Forța probantă a hotărârii străine

(1) Hotărârea străină pronunțată de instanța competentă beneficiază în România de forță probantă în privința constatărilor pe care le cuprinde, dacă satisface exigențele necesare autenticității sale conform legii statului de sediu al instanței.

(2) Constatările făcute de instanța străină nu beneficiază de forța probantă prevăzută la alin. (1) dacă ele sunt manifest incompatibile cu ordinea publică de drept internațional privat român.

(3) Proba contra faptelor constatate de instanța străină poate fi făcută prin orice mijloace.

Comentariu

1. Dispoziția legală analizată consacră un al treilea efect al hotărârii străine în România (alături de autoritatea de lucru judecat și de forța executorie a acesteia), respectiv forța sa probantă.

2. Pentru a beneficia de forță probantă, legea nu impune parcurgerea prealabilă a procedurii de recunoaștere, dar este necesară îndeplinirea minimală a următoarelor condiții

[1] Efectul executoriu este recunoscut în mod retroactiv, de la momentul la care el există în statul unde hotărârea a fost pronunțată, altfel devenind inaplicabile prevederile art. 1.101 NCPC (a se vedea, *supra*, comentariul aferent art. 1.101 NCPC).

[2] Pentru amănunte, a se vedea *supra*, comentariul *sub* art. 666.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

(a căror respectare nu va mai trebui verificată dacă hotărârea străină a fost deja recunoscută în România, întrucât sunt cerute şi de art. 1.096-1.097 NCPC)[1]:

- hotărârea străină să fi fost pronunţată de o instanţă competentă;
- hotărârea străină să respecte exigenţele necesare stabilirii autenticităţii sale, conform legii statului de sediu al instanţei. Fiind vorba despre un act oficial străin, înscrisul va trebui să respecte cerinţele legale menite a certifica autenticitatea semnăturilor şi a sigiliului, ceea ce, după caz, poate presupune supralegalizarea [potrivit prevederilor art. 1.093 alin. (1) şi (2) NCPC] sau apostilarea (potrivit Convenţiei cu privire la suprimarea cerinţei supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961);
- constatările făcute de instanţa străină să nu fie contrare ordinii publice de drept internaţional privat român.

3. Spre deosebire însă de hotărârea pronunţată de o instanţă română care are forţa probantă a unui înscris autentic (art. 433 NCPC), făcând dovada până la înscrierea în fals cu privire la constatările făcute de instanţa de judecată [art. 270 alin. (1) NCPC], hotărârea străină nu beneficiază de un asemenea regim juridic. Potrivit art. 1.108 alin. (3), aceasta reprezintă un simplu mijloc de probă cu privire la faptele constatate de instanţa străină, dovada contrară putând fi făcută prin orice mijloace.

Art. 1.109. Hotărâri stabilind obligaţii fiscale prevăzute de legi străine

Hotărârea străină care stabileşte o obligaţie decurgând dintr-o lege fiscală străină necesită şi condiţia reciprocităţii pentru a fi recunoscută şi executată în România.

Comentariu

1. Astfel cum rezultă în mod expres din dispoziţia legală analizată, *ratione materiae*, noţiunea de hotărâre avută în vedere de art. 1.094 NCPC include şi hotărârile pronunţate în materie fiscală.

În ceea ce ne priveşte, apreciem că soluţia nu ar fi fost diferită nici în absenţa art. 1.109 NCPC, rezultând din reglementarea de principiu conţinută în art. 2 alin. (2) NCPC („dispoziţiile prezentului cod se aplică şi în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziţii contrare").

2. În ceea ce priveşte condiţia reciprocităţii, impusă de art. 1.109 NCPC, aceasta reprezintă una dintre cerinţele de regularitate internaţională stabilită de lege pentru recunoaşterea şi încuviinţarea executării oricărei hotărâri străine în România [conform art. 1.096 alin. (1) lit. c) şi art. 1.104 alin. (1) NCPC], hotărârilor pronunţate în materie fiscală nefiindu-le, aşadar, impuse condiţii mai restrictive pentru a produce efecte pe teritoriul României, aşa cum aparent rezultă din dispoziţia legală analizată.

[1] Pentru analiza acestora, a se vedea comentariile aferente art. 1.096 şi art. 1.097 NCPC.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Art. 1.110. Tranzacții judiciare

Tranzacțiile judiciare încheiate în străinătate produc în România efectele ce decurg din legea care le-a fost aplicată, în condițiile art. 1.103 alin. (1) și art. 1.104-1.108.

Comentariu

Art. 1.110 NCPC asimilează tranzacţiile judiciare încheiate în străinătate hotărârilor străine, din perspectiva efectului executoriu şi al forţei lor probante.

Întrucât dispoziţia legală analizată nu trimite şi la prevederile art. 1.095-1.102 NCPC, apreciem că tranzacţiile judiciare sunt asimilate doar parţial hotărârilor străine, nefiindu-le recunoscută în România autoritatea de lucru judecat, chiar dacă legea străină le-ar conferi un asemenea efect.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Titlul IV
Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine

Comentariu general

1. Sub imperiul vechii reglementării, dispozițiile speciale (puțin numeroase) privind arbitrajul internațional și recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine erau incluse în Cartea a IV-a, „Despre arbitraj", a Codului de procedură civilă (art. 369-370[3]) și în Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat (art. 180-181).

2. În prezent, atât normele juridice referitoare la arbitrajul internațional (instituție juridică desemnată prin sintagma „procesul arbitral internațional"), cât și cele aplicabile efectelor hotărârilor arbitrale străine au fost translatate în Cartea a VII-a, „Procesul civil internațional", a noului Cod de procedură civilă.

În ceea ce privește efectele hotărârilor arbitrale străine, soluția este una firească, întrucât competența de a soluționa cererea de recunoaștere și de încuviințare atât a hotărârilor judecătorești, cât și a celor arbitrale străine aparține instanțelor judecătorești române, iar procedura de judecată este una similară.

Nu același lucru se poate spune despre includerea în Cartea a VII-a a noului Cod de procedură civilă a normelor juridice referitoare la arbitrajul internațional, soluție ce evidențiază o relevanță mai mare atribuită de către legiuitor elementului de extraneitate existent la nivelul raportului juridic litigios decât soluționării pe cale arbitrală a diferendului. Apartenența, inclusiv sub aspect formal, a regulilor referitoare la arbitrajul internațional la Cartea a VII-a a noului Cod de procedură civilă rezultă și din denumirea atribuită de legiuitor acestei instituții juridice, care sugerează relația de la parte la întreg dintre „procesul arbitral internațional" și „procesul civil internațional". În realitate însă, legăturile dintre cele două categorii de procese este foarte slabă, reducându-se, astfel cum am arătat deja, doar la prezența la nivelul raportului juridic litigios a unui element de extraneitate. În schimb, competența de soluționare aparține în primul caz tribunalului arbitral (deci justiției private), pe când în cel de-al doilea instanțelor judecătorești (deci justiției statele). Pe de altă parte, regulile aplicabile procesului arbitral internațional nu se completează cu acelea aplicabile procesului civil internațional, cuprinse în Titlurile I și II ale Cărții a VII-a a noului Cod de procedură civilă, ci cu acelea cuprinse în Cartea a IV-a, „Despre arbitraj", astfel cum prevăd expres dispozițiile art. 1.123 NCPC. Față de cele arătate, apreciem că era preferabilă menținerea dispozițiilor referitoare la arbitrajul internațional în Cartea a IV-a, „Despre arbitraj", și includerea în Cartea a VII-a a noului Cod de procedură civilă numai a normelor juridice referitoare la efectele hotărârilor arbitrale străine în România.

BCU „MIHAI EMINESCU" IAȘI LIBRARY

Bibliografie[1)]

I. Deleanu, S. Deleanu, *Arbitrajul intern şi internaţional*, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2005; Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *Traité de l'arbitrage commercial international*, Ed. Litec, 1996; M. Ionaş-Sălăgean, *Arbitrajul comercial*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001; T. Prescure, R. Crişan, *Arbitrajul comercial: modalitate alternativă de soluţionare a litigiilor patrimoniale*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010.

Capitolul I
Procesul arbitral internaţional

Art. 1.111. Calificare şi domeniu de aplicare

(1) În sensul prezentului titlu, un litigiu arbitral care se desfăşoară în România este socotit internaţional dacă s-a născut dintr-un raport de drept privat cu element de extraneitate.

(2) Dispoziţiile prezentului capitol se aplică oricărui arbitraj internaţional dacă sediul instanţei arbitrale se află în România şi cel puţin una dintre părţi nu avea la data încheierii convenţiei arbitrale domiciliul sau reşedinţa obişnuită, respectiv sediul în România, dacă părţile nu au exclus prin convenţia arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestora.

(3) Sediul instanţei arbitrale se stabileşte de părţile în cauză sau de instituţia de arbitraj desemnată de acestea, iar în lipsă, de către arbitri.

Comentariu

1. Titlul IV al Cărţii a VII-a din Noul Cod de procedură civilă reglementează în Capitolul I **arbitrajul internaţional**, dar nu conţine o definiţie a acestuia. Totuşi, din interpretarea coroborată a prevederilor alin. (1) şi (2) ale art. 1.111 NCPC se desprinde concluzia potrivit căreia caracterul internaţional al arbitrajului este dat de caracterul internaţional al litigiului pe care îl soluţionează. De această dată printr-o calificare expresă, litigiul este considerat internaţional dacă raportul juridic din care izvorăşte prezintă un element de extraneitate [art. 1.111 alin. (1) NCPC]. Astfel cum a reţinut literatura de specialitate, elementul de extraneitate reprezintă acea parte a raportului juridic aflată în străinătate sau sub incidenţa unei legi străine; el nu constituie un element de structură distinct al raportului juridic, alături de subiecte, conţinut şi obiect, ci poate apărea la nivelul oricăruia dintre acestea[2)].

Noţiunea de „arbitraj internaţional", astfel înţeleasă, este utilizată de legiuitor în cuprinsul întregului Titlu IV al Cărţii a VII-a din Noul Cod de procedură civilă, după cum indică art. 1.111 alin. (1), iar nu doar în cuprinsul Capitolului I al acestui titlu, după cum ar rezulta din poziţionarea textului legal.

[1)] Bibliografia menţionată mai jos este suplimentară celei indicate pentru întreaga Carte a VII-a.

[2)] D.A. Sitaru, *op. cit.*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 1; C. Buglea, *op. cit.*, p. 7; D. Lupaşcu, D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 13; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 21.

2. Deşi titlul Capitolului I este **„Procesul arbitral internaţional"**, noţiune nou-consacrată pe plan normativ, simetrică aceleia de „proces civil internaţional", reglementarea utilizează în continuare terminologia clasică de „arbitraj internaţional", astfel cum rezultă din dispoziţiile art. 1.111 alin. (2) NCPC. De altfel, una dintre accepţiunile noţiunii de arbitraj este şi aceea de procedură de soluţionare a diferendelor, accepţiune care, în măsura existenţei unui element de extraneitate, se suprapune sintagmei „proces civil internaţional"[1].

3. Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a Noului Cod de procedură civilă conţine reguli speciale, derogatorii de la dreptul comun aplicabil în materia arbitrajului, consacrate în Cartea a IV-a. În consecinţă, aspectele nereglementate în acest capitol şi pe care părţile nu le-au stabilit prin convenţia arbitrală şi nici nu le-au încredinţat spre rezolvare tribunalului arbitral vor fi cârmuite de prevederile Cărţii a IV-a din Noul Cod de procedură civilă (art. 1.123 NCPC).

Regulile speciale consacrate de Noul Cod de procedură civilă arbitrajului internaţional devin aplicabile dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele condiţii:

a) sediul instanţei arbitrale se află în România. Potrivit art. 1.111 alin. (3) NCPC, sediul instanţei arbitrale se stabileşte de părţi sau de instituţia de arbitraj ori, în lipsă, de către arbitri şi este important din perspectiva naţionalităţii hotărârii. În raport cu această definiţie legală, noţiunea de sediu nu vizează atributul de identificare a unei persoane juridice, ci locul arbitrajului, adică locul unde se va pronunţa sentinţa arbitrală. În acest sens, observăm, pe de o parte, că, potrivit dispoziţiei legale citate, sediul instanţei arbitrale se stabileşte inclusiv de către instituţia (permanentă, adăugăm noi) de arbitraj (în cazul arbitrajului instituţionalizat), de unde rezultă că nu va coincide în mod necesar cu sediul curţii de arbitraj (stabilit prin actul constitutiv al acesteia), fiind vorba numai despre un sediu ales pentru soluţionarea unui anumit diferend pe calea arbitrajului[2]. Pe de altă parte, în absenţa vreunei distincţii operate de lege şi în condiţiile în care aceasta se referă generic şi la posibilitatea ca arbitrii să stabilească „sediul instanţei arbitrale", art. 1.111 alin. (3) NCPC se va aplica şi în cazul arbitrajului *ad hoc*. Rezultă, aşadar, că „sediul instanţei arbitrale", la care se referă art. 1.111 alin. (3) NCPC, este, în realitate, locul arbitrajului avut în vedere de art. 569 NCPC. În fine, locul arbitrajului poate să nu coincidă în totalitate cu locul în care se desfăşoară în concret procedura arbitrală[3]. Din considerente de coordonare terminologică şi întrucât noţiunea „locul arbitrajului" este folosită în mod tradiţional în legislaţia şi în doctrina românească, apreciem că era preferabilă păstrarea acesteia de către Noul Cod de procedură civilă.

Relevanţa locului arbitrajului [adică a sediului instanţei arbitrale, în sensul art. 1.111 alin. (2) NCPC], este aceea că sentinţa arbitrală va fi, în principiu, considerată a avea

---

[1] Alte accepţiuni ale arbitrajului sunt acelea de modalitate de soluţionare a diferendelor (alternativă justiţiei statale), respectiv organ de jurisdicţie (simetric instanţelor judecătoreşti).

[2] Totuşi, de regulă, în cazul arbitrajului instituţionalizat, locul arbitrajului se află la sediul instituţiei de arbitraj. În acest sens, a se vedea, spre exemplu, art. 26 alin. (2) din *Regulile de procedură arbitrală ale Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României*, aprobate prin Decizia nr. 1/2014 a Colegiului Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional şi publicate în M. Of. nr. 613 din 19 august 2014 (citate în continuare „Regulile de arbitraj ale CAB").

[3] Spre exemplu, dispoziţiile art. 26 alin. (3) din Regulile de arbitraj ale CAB permit ca şedinţele de arbitrare să se desfăşoare într-un alt loc decât locul arbitrajului.

ațională tatea statului în care a fost pronunțată. Rezultă că jurisdicția acelui stat va avea competența de a soluționa o eventuală acțiune în anulare[1]. În schimb, de regulă, în alte state decât statul de sediu al instanței arbitrale, hotărârea va fi considerată ca fiind străină, astfel încât, pentru a putea produce efecte, va trebui supusă procedurii de recunoaștere și de încuviințare a executării[2];

b) cel puțin una dintre părți nu avea la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reședința obișnuită, respectiv sediul în România. Condiția menționată evidențiază necesitatea existenței, la nivelul raportului juridic litigios, a unui element de extraneitate calificat, respectiv situarea în străinătate a reședinței sau, după caz, a sediului uneia dintre părți. Alte elemente de extraneitate nu au vocația de a atrage aplicarea regulilor speciale referitoare la arbitrajul internațional cuprinse în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a Noului Cod de procedură civilă.

Potrivit art. 2.570 alin. (1) NCC, în sensul Cărții a VII-a a noului Cod civil, **reședința obișnuită** a persoanei fizice este în statul în care persoana își are *locuința principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare*. Întrucât reședința obișnuită reprezintă o situație de fapt, art. 2.570 alin. (5) NCC permite ca dovada acesteia să fie făcută prin orice mijloace de probă. Obiectul probațiunii îl va reprezenta statutul de locuință principală, din perspectiva legiuitorului fiind relevante circumstanțele personale și profesionale care indică legături durabile cu un anumit stat sau intenția de a stabili asemenea legături [art. 2.570 alin. (2) NCC]. În fine, în cazul în care persoana fizică acționează în calitate de profesionist, elementul relevant pentru determinarea reședinței obișnuite nu va mai fi locuința principală, ci locul unde se află principalul său stabiliment, fiind asimilată sub acest aspect persoanei juridice [art. 2.570 alin. (1) teza a doua și art. 2.570 alin. (4) NCPC].

În conformitate cu prevederile art. 2.571 alin. (1) NCC, persoana juridică are naționalitatea statului pe al cărui teritoriu și-a stabilit, potrivit actului constitutiv, **sediul social**. Dacă însăși naționalitatea persoanei juridice este dată de sediul stabilit prin actul constitutiv (indiferent de locul înmatriculării persoanei juridice, care ar putea să nu coincidă cu acesta), rezultă, *a fortiori*, că și pentru un act de mai mică importanță decât stabilirea naționalității, respectiv pentru aplicarea regulilor speciale referitoare la arbitrajul internațional cuprinse în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a Noului Cod de procedură civilă, este suficientă localizarea în România, potrivit actului constitutiv al acelei persoane, a sediului său social. Deși textul citat nu precizează expres, este evident că sediul social la care se referă textul este **sediul principal** al persoanei juridice. În cazul în care persoana juridică are mai multe sedii principale, relevant este sediul real. Prin sediu real se înțelege locul unde se află centrul principal de conducere și de gestiune a activității statutare,

---

[1] Potrivit art. 603 alin. (1) lit. a), hotărârea arbitrală trebuie să menționeze locul unde a fost pronunțată, iar conform art. 610 NCPC, competența de a soluționa o acțiune în anulare aparține curții de apel în circumscripția căreia a avut loc arbitrajul. În absența unor dispoziții derogatorii în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a Codului, dispoziția legală citată se aplică indiferent dacă este vorba despre un arbitraj intern sau internațional, câtă vreme locul arbitrajului este în România (art. 1.123 NCPC).

[2] Procedura de recunoaștere și executare a sentințelor arbitrale străine în România este reglementată de art. 1.124 și urm. NCPC.

chiar dacă hotărârile organului respectiv sunt adoptate potrivit directivelor transmise de acţionari sau de asociaţi din alte state [art. 2.571 alin. (2) şi (3) NCC].

În fine, potrivit art. 1.111 alin. (2) NCPC, este relevantă sub aspect temporal situarea în străinătate a reşedinţei obişnuite sau, după caz, a sediului uneia dintre părţi **la data încheierii convenţiei arbitrale**. Existenţa acestor elemente de extraneitate relevante la un moment anterior, fără a se menţine până la data încheierii convenţiei arbitrale, va determina, aşadar, aplicarea dispoziţiilor Cărţii a IV-a a NCPC referitoare la arbitrajul intern, iar nu a regulilor speciale cuprinse în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a Noului Cod. Aceeaşi este situaţia în cazul în care apariţia elementului de extraneitate menţionat este ulterioară momentului încheierii convenţiei arbitrale;

c) părţile nu au exclus prin convenţia arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestor reguli. Posibilitatea ca părţile să excludă aplicarea dispoziţiilor Capitolului I al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC este o consecinţă a naturii convenţionale a arbitrajului, inclusiv a celui internaţional. Ca atare, părţile au libertatea de a stabili ele însele, prin convenţia arbitrală încheiată (sau printr-o modificare ulterioară a acesteia), regulile procedurale aplicabile acestei modalităţi de soluţionare a unui litigiu existent sau eventual. În mod corespunzător, ele au dreptul de a înlătura de la aplicare regulile procedurale edictate de legiuitor. Întrucât voinţa părţilor este exprimată în convenţia arbitrală sau într-un act juridic ulterior de modificare a acesteia, iar, potrivit legii, convenţia arbitrală se încheie în formă scrisă[1)], aceeaşi formă este cerută de art. 1.111 alin. (2) pentru excluderea regulilor procedurale cuprinse în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a.

Art. 1.112. Arbitrabilitatea litigiului

(1) Orice cauză de natură patrimonială poate face obiectul arbitrajului dacă ea priveşte drepturi asupra cărora părţile pot dispune liber, iar legea statului de sediu al instanţei arbitrale nu rezervă competenţa exclusivă instanţelor judecătoreşti.

(2) Dacă una dintre părţile convenţiei arbitrale este un stat, o întreprindere de stat sau o organizaţie controlată de stat, această parte nu poate invoca propriul său drept pentru a contesta arbitrabilitatea unui litigiu sau capacitatea sa de a fi parte în procesul arbitral.

Comentariu

1. Din analiza dispoziţiilor art. 1.112 NCPC rezultă că acestea reglementează aspecte vizând două dintre condiţiile de valabilitate ale convenţiei arbitrale: obiectul, respectiv capacitatea subiectelor de drept care o încheie.

2. În sensul art. 1.225 NCC, **obiectul** convenţiei arbitrale îl reprezintă operaţiunea juridică avută în vedere de către părţi, respectiv soluţionarea unui litigiu existent sau eventual pe calea arbitrajului. Pentru ca părţile să poată alege în mod valabil arbitrajul ca modalitate de soluţionare a unui litigiu, este necesară, potrivit dispoziţiilor art. 1.112 alin. (1) NCPC, întrunirea cumulativă a două condiţii, pe care le analizăm în continuare:

[1)] A se vedea, în acest sens, dispoziţiile art. 1.113 alin. (1) NCPC.

a) litigiul să privească drepturi cu privire la care părţile pot dispune liber. Calificând potrivit *lex fori* (conform prevederilor art. 2.558 NCC)[1] această cerinţă impusă de lege, observăm că este vorba despre o chestiune ţinând de obiectul convenţiei arbitrale [mai exact, de caracterul licit al acestuia, avut în vedere de art. 1.225 alin. (2) şi (3) NCC]. În consecinţă, legea care va stabili dacă litigiul priveşte drepturi cu privire la care părţile pot să dispună va fi aceea aplicabilă condiţiilor de valabilitate de fond ale convenţiei arbitrale, prevăzută de art. 1.113 alin. (2) NCC. Pentru a reduce riscul nulităţii convenţiei arbitrale, este suficientă îndeplinirea cerinţelor de fond prevăzute de oricare dintre sistemele de drept indicate de dispoziţia legală menţionată, inclusiv de sistemul de drept român (de la sediul instanţei arbitrale). Acesta din urmă consacră principiul potrivit căruia oricine poate dispune liber de bunurile sale, dacă legea nu prevede în mod expres altfel (art. 12 NCC). Întrucât, potrivit art. 542 NCC, regulile referitoare la bunuri sunt aplicabile, în principiu, şi drepturilor patrimoniale, regula o reprezintă existenţa dreptului părţii de a dispune de drepturile sale patrimoniale. În consecinţă, potrivit legii române, litigiile referitoare la drepturi patrimoniale sunt arbitrabile, iar excepţiile trebuie prevăzute de lege în mod expres, fiind de strictă interpretare;

b) legea statului de sediu al instanţei arbitrale să nu rezerve instanţelor judecătoreşti competenţa exclusivă de a soluţiona litigiul. Din punct de vedere formal, cerinţa analizată este nou-introdusă de actualul Cod de procedură civilă. Totuşi, literatura de specialitate identificase şi sub imperiul vechii reglementări, alături de condiţiile expres prevăzute de lege (caracterul patrimonial al litigiului şi caracterul tranzacţionabil al dreptului litigios[2]), pe aceea ca legea să nu rezerve instanţelor judecătoreşti competenţa exclusivă de a soluţiona litigiul[3].

Deşi este vorba tot despre o circumstanţiere a obiectului convenţiei arbitrale, cerinţa analizată nu mai este cârmuită de legea aplicabilă condiţiilor de fond ale convenţiei arbitrale, ci de legea statului de sediu al instanţei arbitrale (legea română). Soluţia este una firească, respectând dreptul statului pe teritoriul căruia se soluţionează litigiul de a stabili dacă, în funcţie de particularităţile acestuia, este preferabilă soluţionarea sa de către instanţele judecătoreşti. Nerespectarea competenţei exclusive constituie un motiv de anulare a sentinţei arbitrale[4]. Competenţa de a soluţiona acţiunea în anulare revine jurisdicţiei statului pe al cărui teritoriu îşi are sediul instanţa arbitrală, adică acelei jurisdicţii căreia îi revenea competenţa exclusivă de a soluţiona litigiul[5].

---

[1] Soluţia este obligatorie în cazul arbitrajului instituţionalizat. În schimb, dacă este vorba despre un arbitraj *ad hoc*, neexistând o lege a forului, art. 2.558 NCC devine inaplicabil. În consecinţă, astfel cum s-a reţinut în literatura de specialitate, calificarea se va face potrivit sistemului de drept pe care arbitrii îl consideră cel mai potrivit în speţă (D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 66).

[2] Art. 340 din vechiul Cod de procedură civilă.

[3] A se vedea, în acest sens: I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, p. 82 şi urm.; M. Ionaş-Sălăgean, *op. cit.*, p. 66 şi urm.

[4] Potrivit art. 608 alin. (1) lit. a) NCPC, hotărârea arbitrală poate fi desfiinţată pe calea acţiunii în anulare dacă litigiul nu era susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului.

[5] Conform art. 610 NCPC, competenţa de a soluţiona o acţiune în anulare aparţine curţii de apel în circumscripţia căreia a avut loc arbitrajul. În absenţa unor dispoziţii derogatorii în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC, dispoziţia legală citată se aplică indiferent dacă este vorba despre un arbitraj intern sau internaţional, câtă vreme locul arbitrajului este în România (art. 1.123 NCPC).

Legea română, aplicabilă în cazul în care sediul instanței arbitrale este în România, rezervă instanței judecătorești competența exclusivă de a soluționa litigii referitoare la starea civilă și capacitatea persoanei fizice, dezbaterea succesorală și relațiile de familie (art. 542 NCPC).

3. Cu privire la **capacitatea** subiectelor de drept care încheie o convenție arbitrală, art. 1.112 alin. (2) NCPC are ca scop să clarifice o chestiune controversată, respectiv aceea a capacității statului, a subiectelor de drept public, precum și a subiectelor de drept privat controlate de stat de a încheia o convenție arbitrală[1]).

Spre deosebire arbitrajul intern, inaccesibil statului și autorităților publice în absența unei dispoziții legale sau a unei convenții internaționale care să dispună în sens contrar [art. 542 alin. (2) NCPC], în arbitrajul internațional, art. 1.112 alin. (2) NCPC recunoaște în mod expres o asemenea capacitate. Pe planul dreptului internațional privat, prevederile art. 1.112 alin. (2) NCPC constituie o normă de aplicație imediată, înlăturând de la aplicare dispozițiile art. 2.581 NCC, potrivit cărora capacitatea persoanei juridice este cârmuită de legea sa națională. Observăm că prevederile art. 1.112 alin. (2) NCPC sunt în concordanță cu dispozițiile Convenției europene de arbitraj comercial internațional (Geneva, 1961), potrivit căreia „persoanele juridice calificate, prin legea care le este aplicabilă, drept «persoane juridice de drept public» au facultatea de a încheia în mod valabil convenții de arbitraj" (art. 2 pct. 1).

Cu privire la alte persoane juridice de drept public, art. 542 alin. (3) NCPC le recunoaște capacitatea de a încheia convenții arbitrale, chiar și în cazul litigiilor izvorâte din raporturi juridice fără element de extraneitate, dacă aceste persoane au în obiectul lor de activitate și activități economice, iar legea sau actul lor de înființare sau organizare nu prevede altfel.

Art. 1.113. Convenția arbitrală

(1) Convenția arbitrală se încheie valabil în formă scrisă, prin înscris, telegramă, telex, telecopiator, poștă electronică sau orice alt mijloc de comunicare permițând a-i stabili proba printr-un text.

(2) Cu privire la cerințele de fond, convenția arbitrală este valabilă dacă îndeplinește condițiile impuse de una dintre legile următoare:

a) legea stabilită de părți;

b) legea care guvernează obiectul litigiului;

c) legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie;

d) legea română.

(3) Validitatea convenției arbitrale nu poate fi contestată pe motivul nevalabilității contractului principal sau pentru că ar viza un litigiu care nu există încă.

Comentariu

1. Dispoziția legală analizată reglementează **condițiile de validitate** ale convenției arbitrale, metoda utilizată de legiuitor fiind diferită după cum este vorba despre cerințe de formă sau de fond.

[1]) Cu privire la literatura de specialitate publicată sub imperiul vechiului Cod civil asupra problemei analizate, a se vedea: I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, p. 87 și urm.; T. Prescure, R. Crișan, *op. cit.*, p. 55 și urm.; M. Ionaș-Sălăgean, *op. cit.*, p. 37 și urm.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Astfel, pe de o parte, art. 1.113 alin. (1) NCPC reglementează direct, printr-o normă de aplicație imediată, **forma scrisă** a convenției arbitrale. Astfel, dispoziția legală analizată se abate de la regula potrivit căreia condițiile de formă ale unui act juridic sunt stabilite de legea care îi cârmuiește fondul [art. 2.639 alin. (1) NCC] sau de legile enumerate de art. 2.639 alin. (2) NCC[1]. Textul legal este în concordanță cu prevederile art. 1 pct. 2 lit. a) din Convenția de la Geneva (1961) și ale art. II din Convenția de la New York (1958), care, la rândul lor, impun forma scrisă a convenției arbitrale.

Observăm că formularea textului legal este una modernă, calificând ca îndeplinită cerința formei scrise în cazul oricărei comunicări care permite a-i fi stabilită proba printr-un text.

3. Pe de altă parte, în cazul **cerințelor de fond**, art. 1.113 alin. (2) NCPC revine la metoda conflictualistă, specifică dreptului internațional privat, de determinare a legii aplicabile. Trimiterea alternativă la legea aleasă de părți, la legea ce cârmuiește obiectul litigiului, la legea aplicabilă contractului principal (în cazul în care convenția arbitrală îmbracă forma unei clauze compromisorii), respectiv la legea română (în calitate de *lex fori*, în cazul în care litigiul este soluționat prin arbitraj instituționalizat, sau măcar de lege a statului pe teritoriul căruia se află sediul instanței arbitrale, în cazul arbitrajului *ad hoc*) relevă preocuparea legiuitorului de a evita o eventuală invalidare a convenției arbitrale ce ar submina competența instanței arbitrale de a soluționa litigiul.

În domeniul de aplicare al normei conflictuale analizate se includ consimțământul, obiectul și cauza convenției arbitrale, nu și capacitatea de a încheia un asemenea contract. Capacitatea de a contracta este calificată, potrivit legii române, drept o problemă ținând de capacitatea juridică a persoanei în general, iar nu de fondul contractului, fiind, în consecință, supusă legii naționale a fiecăreia dintre părți, în conformitate cu prevederile art. 2.572 și ale art. 2.568 NCC în cazul persoanelor fizice, respectiv ale art. 2.580-2.581 și ale art. 2.571 NCC în cazul persoanelor juridice[2]. În ceea ce privește capacitatea statului, a subiectelor de drept public, precum și a subiectelor de drept privat controlate de stat de a încheia o convenție arbitrală, este incidentă norma de aplicație imediată conținută în art. 1.112 alin. (2) NCPC.

4. Art. 1.113 alin. (3) NCPC instituie o normă de aplicație imediată menită să conducă la salvarea convenției arbitrale, ca fundament al competenței arbitrilor de a soluționa un litigiu, în următoarele situații:

a) în cazul **nulității contractului principal** la care convenția arbitrală se referă. În această ipoteză, dispoziția analizată consacră **autonomia convenției arbitrale** în raport cu contractul principal. În acest fel se evită ca instanța arbitrală să fie lipsită de prerogativa de a constata nulitatea contractului principal, întrucât aceasta ar atrage și nulitatea convenției arbitrale, adică a temeiului competenței sale de a soluționa litigiul. Considerăm totuși că

[1] Fiind vorba despre un contract (iar nu despre un act juridic unilateral), potrivit art. 2.639 alin. (2) lit. a) și c) NCC [lit. b) vizând ipoteza actului juridic unilateral], acesta se va considera valabil încheiat din punctul de vedere al formei dacă îndeplinește condițiile uneia dintre următoarele legi: legea locului unde a fost întocmit sau legea aplicabilă potrivit dreptului internațional privat al autorității care examinează validitatea sa. Precizăm că analiza s-a făcut în raport cu prevederile art. 2.639 NCC, întrucât, potrivit art. 1 par. 2 lit. e) din Regulamentul Roma I, acest act normativ nu este aplicabil convențiilor de arbitraj.

[2] D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 390.

autonomia nu poate fi una absolută, existând cauze de nulitate care afectează atât contractul principal, cât şi convenţia arbitrală (nulităţi convergente)[1]. În aceste situaţii, potrivit art. 579 alin. (3) NCPC, instanţa arbitrală va respinge acţiunea ca nefiind de competenţa sa (neexistând o convenţie arbitrală valabilă), urmând ca litigiul să fie soluţionat de instanţa judecătorească (iar aceasta din urmă să constate, eventual, nulitatea contractului, întrucât a fost încheiat de o persoană incapabilă);

b) în cazul în care **litigiul vizat nu ar fi încă născut**. În această ipoteză, instanţa arbitrală nu va proceda la constatarea nulităţii convenţiei arbitrale (indiferent de prevederile legii aplicabile acesteia) şi, în consecinţă, nu va respinge cererea de arbitrare ca inadmisibilă, ci, stabilindu-şi competenţa în temeiul convenţiei arbitrale, va respinge acţiunea ca neîntemeiată.

Art. 1.114. Tribunalul arbitral

(1) Numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor se realizează conform convenției arbitrale sau celor stabilite de părți ulterior încheierii acesteia, iar în lipsă, partea interesată poate solicita tribunalului de la sediul arbitrajului să facă acest lucru, dispozițiile cărții a IV-a aplicându-se prin analogie.

(2) Arbitrul poate fi recuzat:

a) când nu are calificarea stabilită de părți;

b) când există o cauză de recuzare dintre cele prevăzute de regulile de procedură arbitrală adoptate de părți sau, în lipsă, de arbitri;

c) când împrejurările induc o îndoială legitimă cu privire la independența și imparțialitatea sa.

(3) O parte nu poate recuza un arbitru pe care l-a desemnat sau la a cărui numire a contribuit decât pentru o cauză de care a luat cunoștință după această numire. Tribunalul arbitral și cealaltă parte trebuie înștiințate fără întârziere despre motivul de recuzare.

(4) Dacă părțile nu au stabilit procedura de recuzare, tribunalul de la sediul arbitrajului se pronunță asupra recuzării prin hotărâre definitivă.

Comentariu

I. Numirea arbitrilor

1. Ca şi în arbitrajul intern [art. 558 alin. (1) NCPC], **regula** o constituie numirea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor **potrivit voinţei părţilor** exprimată în convenţia arbitrală sau ulterior încheierii acesteia. În acest ultim caz, fiind vorba despre o modificare a convenţiei arbitrale, apreciem că este necesară respectarea cerinţei formei scrise, impusă de art. 1.113 alin. (1) NCPC. Întrucât art. 1.114 alin. (1) NCPC trimite la dispoziţiile Cărţii a IV-a, vor deveni aplicabile prevederile art. 558-560 NCPC referitoare la numirea arbitrilor şi a supraarbitrului, precum şi la acceptarea de către aceştia a sarcinii de arbitru.

Prin **excepţie**, în măsura în care părţile nu se înţeleg în ceea ce priveşte numirea arbitrului sau, după caz, una dintre ele nu îşi numeşte arbitrul, competenţa revine tribunalului de la sediul arbitrajului, soluţia fiind similară celei consacrate de art. 561 şi art. 547 alin. (1) NCPC în cazul arbitrajului intern.

---

[1] Spre exemplu, dacă o parte este incapabilă să încheie contractul principal, aceasta va fi incapabilă şi în ceea ce priveşte încheierea convenţiei arbitrale.

2. Deși părțile au libertatea de a stabili regulile referitoare la numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor, acestea trebuie să respecte **dispozițiile imperative** ale legii. Astfel, potrivit art. 557 NCPC [aplicabil în temeiul normei de trimitere cuprinse în art. 1.114 alin. (1) NCPC], este nulă clauza din convenția arbitrală care conferă uneia dintre părți un privilegiu cu privire la desemnarea arbitrilor ori care prevede dreptul uneia dintre părți de a numi arbitrul în locul celeilalte părți sau de a avea mai mulți arbitri decât cealaltă parte.

Spre deosebire de arbitrajul intern, în arbitrajul internațional nu sunt aplicabile prevederile art. 556 alin. (1) NCPC, care impun ca numărul arbitrilor să fie întotdeauna impar. Concluzia se desprinde din prevederile art. 1.121 alin. (1) NCPC, potrivit cărora hotărârea arbitrală se pronunță cu votul majorității arbitrilor, iar în caz de paritate a voturilor prevalează soluția care se raliază votului supraarbitrului. În mod evident, teza finală a textului legal are în vedere ipoteza în care tribunalul arbitral este compus dintr-un **număr par de arbitri**.

3. În măsura în care dispozițiile Cărții a IV-a, aplicabile în temeiul normei de trimitere cuprinse în art. 1.114 alin. (1) NCPC, cuprind **termene**, acestea **se vor dubla în arbitrajul internațional** [art. 1.115 alin. (4) NCPC].

II. Data constituirii tribunalului arbitral

4. În absența unor dispoziții legale speciale, sunt aplicabile prevederile Cărții a IV-a, respectiv ale art. 566 NCPC[1)], potrivit cărora tribunalul arbitral se consideră constituit la data acceptării însărcinării de arbitru unic sau, după caz, a ultimei acceptări a însărcinării de arbitru ori de supraarbitru. Data acceptării este cea a expedierii comunicării prevăzute de art. 559 NCPC.

III. Revocarea arbitrilor

5. Legea nu cuprinde dispoziții speciale referitoare la revocarea arbitrilor în arbitrajul internațional, în aceste condiții devenind incidente prevederile Cărții a IV-a[2)]. Nici aceasta nu reglementează însă noțiunea revocării arbitrilor sau circumstanțele în care aceasta intervine.

6. În absența unor dispoziții legale, literatura de specialitate a definit revocarea ca reprezentând actul discreționar prin care partea care și-a diminuat sau și-a pierdut încrederea în imparțialitatea, competența profesională sau alte calități personale ale arbitrului pe care l-a desemnat îi retrage acestuia însărcinarea acordată, fără a fi obligată să justifice în vreun fel decizia luată[3)]. Alți autori au arătat că revocarea arbitrului nu poate opera decât prin acordul părților, iar nu prin manifestarea unilaterală de voință a părții care l-a desemnat (concluzia desprinzându-se din procedura de negociere în scris reglementată de lege[4)] cu privire la desemnarea arbitrului unic sau a supraarbitrilor)[5)]. Apreciem ca întemeiat acest punct de vedere și considerăm că, în măsura în care arbitrul ar putea fi revocat de o singură parte, ar exista un mijloc de presiune ce ar putea influența imparțialitatea acestuia.

Spre deosebire de arbitrajul *ad hoc* reglementat de Cartea a IV-a, în arbitrajul instituționalizat organizat potrivit Regulilor de arbitraj ale Curții de Arbitraj Comercial

[1)] Conform art. 1.123 NCPC.
[2)] Conform art. 1.114 alin. (1) și art. 1.123 NCPC.
[3)] T. Prescure, R. Crișan, *op. cit.*, p. 120.
[4)] În prezent art. 558-559 NCPC.
[5)] I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, pp. 119 și 174.

Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, cazurile de revocare sunt expres reglementate [art. 19 alin. (1)], fiind, în principiu, acelea care pot atrage şi răspunderea arbitrilor. Competenţa de a decide revocarea unui arbitru aparţine Colegiului Curţii de Arbitraj [art. 19 alin. (2)].

IV. Recuzarea arbitrilor

7. Art. 1.114 alin. (2) NCPC reglementează cazurile de recuzare a arbitrilor în arbitrajul internaţional în mod direct, iar nu printr-o normă de trimitere la prevederile art. 562 NCPC. Din compararea acestor două dispoziţii legale rezultă că, în arbitrajul internaţional, legiuitorul a reglementat într-o manieră mai puţin restrictivă cazurile de recuzare. Astfel:

- art. 1.114 alin. (2) lit. a) NCPC preia dispoziţiile art. 562 alin. (1) lit. a) NCPC referitoare la neîndeplinirea de către arbitru a **condiţiilor de calificare** impuse de către părţi prin convenţia arbitrală;

- art. 1.114 alin. (2) lit. b) NCPC permite recuzarea arbitrilor **pentru motivele prevăzute de regulile de procedură arbitrală** adoptate de părţi sau, în lipsă, de arbitri. Rezultă că dispoziţia legală menţionată permite părţilor să stabilească ele însele, cu ocazia adoptării regulilor de procedură arbitrală, cauze suplimentare de recuzare;

- art. 1.114 alin. (2) lit. c) NCPC permite recuzarea arbitrului ori de câte ori există împrejurări care induc o **îndoială legitimă cu privire la independenţa şi imparţialitatea sa**. Dispoziţia legală include ipotezele avute în vedere de art. 562 alin. (1) lit. b)-d) NCPC, fără a se limita în mod necesar la acestea.

8. Părţile au libertatea de a reglementa ele însele procedura de recuzare, iar în lipsă, tribunalul de la sediul arbitrajului se pronunţă asupra recuzării prin hotărâre definitivă [art. 1.114 alin. (4) NCPC]. În absenţa unor dispoziţii legale, termenele în care trebuie solicitată recuzarea, respectiv în care cererea urmează a fi soluţionată de către instanţa de judecată sunt acelea prevăzute de art. 563 NCPC, care, în arbitrajul internaţional, se dublează [art. 1.115 alin. (4) NCPC].

V. Înlocuirea arbitrilor

9. Înlocuirea arbitrilor se realizează conform convenţiei arbitrale [art. 1.114 alin. (1) NCPC], iar în lipsă, potrivit regulilor referitoare la numirea acestora [art. 564 NCPC, la care trimit dispoziţiile art. 1.114 alin. (1) NCPC].

10. Potrivit art. 564 NCPC, înlocuirea arbitrilor intervine în caz de recuzare, revocare, abţinere, renunţare, deces, precum şi în orice alt caz în care arbitrul este împiedicat să îşi îndeplinească sarcina şi dacă supleantul, la rândul său, este împiedicat să îşi exercite însărcinarea.

VI. Răspunderea arbitrilor

11. În absenţa unor dispoziţii legale speciale, sunt aplicabile prevederile Cărţii a IV-a, respectiv ale art. 565 NCPC[1)], potrivit cărora arbitrii răspund, în condiţiile legii, pentru prejudiciul cauzat, dacă:

- după acceptare, renunţă în mod nejustificat la însărcinarea lor;

- fără motiv justificat, nu participă la judecarea litigiului ori nu pronunţă hotărârea în termenul stabilit de convenţia arbitrală sau de lege;

[1)] Conform art. 1.123 NCPC.

- nu respectă caracterul confidențial al arbitrajului, publicând sau divulgând date de care u cunoștință în calitate de arbitri, fără a avea autorizarea părților;
- încalcă cu rea-credință sau gravă neglijență alte îndatoriri ce le revin.

Art. 1.115. Procedura arbitrală

(1) Părțile pot stabili procedura arbitrală direct sau prin referire la regulamentul unei instituții de arbitraj ori o pot supune unei legi procedurale la alegerea lor.

(2) Dacă părțile nu au procedat conform celor prevăzute la alin. (1), tribunalul arbitral stabilește procedura pe calea uneia dintre modalitățile prevăzute la alin. (1).

(3) Oricare ar fi procedura arbitrală stabilită, tribunalul arbitral trebuie să garanteze egalitatea părților și dreptul lor de a fi ascultate în procedură contradictorie.

(4) În arbitrajul internațional, durata termenelor stabilite în cartea a IV-a se dublează.

Comentariu

1. Întocmai ca și în arbitrajul intern (art. 544 NCPC), părților le este recunoscut **dreptul le a stabili regulile procedurale aplicabile**. În subsidiar, în măsura în care ele nu își xercită acest drept, procedura aplicabilă va fi stabilită de tribunalul arbitral.

2. Art. 1.115 alin. (1) NCPC reglementează modalitățile în care pot fi stabilite regulile le procedură aplicabile. Dispoziția legală prezintă interes în special în cazul arbitrajului *ad hoc*, întrucât în arbitrajul instituționalizat părțile își însușesc, în principiu, regulamentul de arbitraj al instituției organizatoare a arbitrajului.

Indiferent dacă procedura aplicabilă este determinată de către părți sau de tribunalul arbitral, libertatea de alegere este foarte largă, putându-se concretiza în următoarele **modalități**:

- stabilirea directă a regulilor procedurale aplicabile (prin elaborarea unui set propriu de reguli de procedură);
- referirea la un regulament al unei instituții de arbitraj. În acest caz, părțile recepționează contractual (prin convenția arbitrală) reguli de procedură preexistente aplicabile arbitrajului instituționalizat organizat de o anumită curte de arbitraj, pentru a le aplica litigiului existent sau eventual dintre ele (chiar dacă acest litigiu urmează a fi soluționat prin arbitraj *ad hoc*). Simpla referire la un asemenea regulament de arbitraj nu schimbă natura arbitrajului din *ad hoc* în instituționalizat;
- **alegerea unei legi procedurale aplicabile**. Această modalitate de stabilire a procedurii aplicabile este **specifică numai arbitrajului internațional**. Teza finală a art. 1.115 alin. (1) NCPC conține, așadar, o normă conflictuală și este în concordanță cu prevederile art. 2.557 alin. (1) NCC, care permit determinarea legii aplicabile (altfel spus, aplicarea unei alte legi decât cea română) numai în cazul raporturilor juridice cu element de extraneitate[1]. După cum se poate observa, punctul de legătură al normei conflictuale analizate îl reprezintă

[1] În arbitrajul intern, părților nu le este permisă alegerea unei alte legi procedurale aplicabile, dar, în acord cu prevederile art. 544 alin. (2) NCPC, acestea ar putea încorpora contractual dispozițiile oricărei legi străine. În acest caz însă, legea procedurală străină va fi aplicată cu titlu de clauze ale convenției arbitrale, iar nu cu titlu de *lex causae*.

voința părților, ceea ce constituie, de altfel, regula în privința determinării legii aplicabile în materie contractuală [art. 2.640 alin. (2) și art. 2.637 NCC[1)]], iar stabilirea regulilor procedurale aplicabile constituie unul dintre aspectele ce configurează obiectul convenției (contractului) arbitrale [art. 544 alin. (2) NCPC]. Părțile pot alege orice lege aplicabilă procedurii arbitrale, inclusiv legea română, caz în care vor fi aplicabile prevederile Titlului IV al Cărții a VII-a din Codul de procedură civilă și, în completare, dispozițiile Cărții a IV-a a acestui cod. În cazul în care părțile sau tribunalul arbitral optează pentru aplicarea unei legi procedurale străine [alegere care trebuie făcută în scris, astfel cum rezultă din corelarea dispozițiilor art. 1.115 alin. (1) cu acelea ale art. 1.111 alin. (2) NCPC], devine incidentă **norma de aplicație imediată instituită prin art. 1.115 alin. (3) NCPC**, care impune aplicarea celor două principii fundamentale ale procesului civil român: principiul egalității părților și principiul contradictorialității.

3. Atunci când părțile sau tribunalul arbitral au optat pentru aplicarea legii procedurale române și devin incidente prevederile Cărții a IV-a a Codului de procedură civilă, art. 1.115 alin. (4) NCPC prevede dublarea termenelor procedurale. Soluția este justificată de împrejurarea că, în cazul arbitrajului internațional, părțile se găsesc, de regulă, la distanță mai mare atât una de cealaltă, cât și față de sediul tribunalului arbitral.

Art. 1.116. Limba în care se desfășoară procedura

(1) Dezbaterea litigiului în fața tribunalului arbitral se face în limba stabilită prin convenția arbitrală sau, dacă nu s-a prevăzut nimic în această privință ori nu a intervenit o înțelegere ulterioară, în limba contractului din care s-a născut litigiul ori într-o limbă de circulație internațională stabilită de tribunalul arbitral.

(2) Dacă o parte nu cunoaște limba în care se desfășoară dezbaterea, la cererea și pe cheltuiala ei, tribunalul arbitral îi asigură serviciile unui traducător.

(3) Părțile pot să participe la dezbateri cu traducătorul lor.

Comentariu

1. Dispozițiile art. 1.116 NCPC reiau fidel prevederile art. 570 NCPC, care stabilesc limba de desfășurare a procedurii în cadrul arbitrajului intern, motiv pentru care trimitem la comentariul aferent acestui din urmă articol.

2. Apreciem că această dublă reglementare este inutilă în condițiile în care, potrivit prevederilor art. 1.123 NCPC, „orice aspecte privind (...) procedura (...), nereglementate de părți prin convenția arbitrală și neîncredințate de acestea rezolvării de către tribunalul arbitral, vor fi soluționate prin aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor cărții a IV-a" (deci inclusiv a dispozițiilor art. 570 NCPC).

Cauza dublei reglementări o reprezintă o schimbare de viziune a legiuitorului, dublată de o necorelare a textelor de lege. Astfel, pe de o parte, legiuitorul a urmărit ca și în arbitrajul intern procedura să se poată desfășura într-o limbă străină, dacă părțile o doresc, ceea ce a

[1)] Referirea s-a făcut la dispozițiile Codului civil, întrucât, potrivit art. 1 par. 2 lit. e) din Regulamentul Roma I, acest din urmă act normativ nu este aplicabil convențiilor de arbitraj.

determinat ca prevederile vechiului Cod de procedură civilă referitoare la limba arbitrajului, cuprinse în art. 369[4] (text inclus în Capitolul X, „Arbitrajul internațional", al Cărții a IV-a, „Despre arbitraj"), să fie preluate în Noul Cod de procedură în Cartea a IV-a, „Despre arbitraj" (consacrată arbitrajului intern). Pe de altă parte, aceeași dispoziție legală a fost păstrată și în Titlul IV al Cărții a VII-a a Noului Cod de procedură civilă, care, în prezent, constituie sediul reglementării aplicabile arbitrajului internațional.

Art. 1.117. Măsuri provizorii și conservatorii

(1) Tribunalul arbitral poate dispune măsuri provizorii sau conservatorii la cererea uneia dintre părți, dacă nu este stipulat contrariul în convenția arbitrală.

(2) Dacă partea vizată nu se supune voluntar măsurilor dispuse, tribunalul arbitral poate cere concursul tribunalului competent, care aplică propria lege. Dispunerea de măsuri provizorii sau conservatorii poate fi subordonată de arbitru sau judecător dării unei cauțiuni adecvate.

Comentariu

1. Dispoziția legală analizată stabilește în favoarea tribunalului arbitral **competența de a dispune măsuri provizorii sau conservatorii**, sub rezerva unor dispoziții contrare cuprinse în convenția arbitrală. La o primă vedere, prevederile art. 1.117 alin. (1) NCPC sunt mai restrictive decât acelea ale art. 585 alin. (1) și (4) NCPC, potrivit cărora, în arbitrajul intern, după constituirea tribunalului arbitral, competența de a încuviința măsuri asigurătorii și provizorii aparține atât instanței judecătorești (respectiv tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul, potrivit art. 547 NCPC), cât și tribunalului arbitral. Apreciem însă că, în realitate, nu există vreo rațiune pentru interpretarea art. 1.117 alin. (1) NCPC în sensul că ar exclude o competență a instanței judecătorești de a încuviința măsuri provizorii sau conservatorii[1)], pentru următoarele motive: a) din formularea textului legal analizat rezultă că scopul legiuitorului a fost acela de a atribui tribunalului arbitral competența de a dispune asemenea măsuri („tribunalul arbitral *poate* dispune măsuri provizorii sau conservatorii"), iar nu de a stabili o competență exclusivă a acestuia și, în consecință, de a înlătura competența instanței judecătorești; b) regimul juridic al măsurilor asigurătorii și conservatorii dispuse de către tribunalul arbitral este același în cazul arbitrajului internațional ca și în cazul arbitrajului intern, în sensul că acestea trebuie aduse la îndeplinire de bunăvoie de către părți (eventuale măsuri de constrângere trebuind încuviințate de instanța judecătorească); în aceste condiții, nu se vede rațiunea pentru care instanța de judecată, abilitată să încuviințeze executarea măsurilor asigurătorii și conservatorii în caz de împotrivire, nu ar fi competentă să dispună ea însăși asemenea măsuri; c) prevederile art. 585 alin. (1) NCPC devin aplicabile în temeiul art. 1.123 NCPC, care consacră aplicarea subsidiară a prevederilor Cărții a IV-a a Noului Cod de procedură civilă.

2. Competența de a încuviința executarea măsurilor asigurătorii și conservatorii revine, în caz de împotrivire, tribunalului în circumscripția căruia are loc arbitrajul [art. 1.117 alin. (2) coroborat cu art. 1.123 și art. 547 NCPC]. Astfel cum s-a arătat în literatura de

[1)] Pentru opinia contrară, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 755.

specialitate, intervenţia instanţei judecătoreşti este firească, întrucât arbitrajul nu dispune de *imperium* pentru a lua măsuri coercitive[1].

În ceea ce priveşte sesizarea instanţei judecătoreşti, se observă o diferenţă de perspectivă între prevederile art. 585 NCPC şi acelea ale art. 1.117 NCPC. Astfel, dacă în cazul arbitrajului intern încuviinţarea executării măsurilor asigurătorii şi conservatorii va fi dispusă la solicitarea părţii interesate (respectiv a părţii la cererea căreia tribunalul arbitral a dispus măsurile asigurătorii şi conservatorii care nu au fost executate în mod voluntar), în arbitrajul internaţional legea permite tribunalului arbitral să solicite concursul instanţei judecătoreşti. Apreciem ca fiind mai adecvată reglementarea cuprinsă în art. 1.117 NCPC, care instituie o formă de cooperare între instanţele judecătoreşti şi alte organe cu atribuţii jurisdicţionale, decât aceea din art. 585 NCPC, care exclude o asemenea cooperare (tribunalul arbitral fiind lipsit de orice instrument procedural prin care să solicite concursul instanţei judecătoreşti). O soluţie şi mai potrivită este, în opinia noastră, cea consacrată de art. 1.118 alin. (2) NCPC, care permite sesizarea instanţei judecătoreşti atât de către tribunalul arbitral, cât şi de către părţi, cu acordul acestuia.

3. Conţinutul şi procedura de aplicare a acestor măsuri sunt determinate de regulile procedurale stabilite conform art. 1.115 NCPC. În cazul în care se solicită însă intervenţia instanţei judecătoreşti, fiind vorba despre chestiuni de ordin procedural, vor deveni aplicabile prevederile *lex fori*, astfel cum dispune art. 1.117 alin. (2) NCPC.

În cazul în care este aplicabilă legea română, aceste măsuri pot viza asigurarea probelor, reglementată de art. 359-365 NCPC, sau măsurile asigurătorii şi provizorii, reglementate de art. 952-979 NCPC.

Art. 1.118. Administrarea probelor

(1) Administrarea probelor se face de către tribunalul arbitral.

(2) Dacă pentru administrarea probelor este necesar concursul instanţelor judecătoreşti, tribunalul arbitral sau părţile, de acord cu tribunalul arbitral, pot solicita concursul tribunalului de la sediul arbitrajului, care aplică legea proprie.

Comentariu

1. Având în vedere funcţia jurisdicţională exercitată de tribunalul arbitral, **regula** o reprezintă administrarea probelor de către acesta, potrivit principiului nemijlocirii (art. 16 NCPC)[2].

2. Prin **excepţie**, probele urmează a fi administrate de către instanţa judecătorească, (respectiv de tribunalul de la sediul arbitrajului) sau cu concursul acesteia în anumite situaţii, precum[3]:

- în cazurile în care este necesar să se recurgă la mijloace de constrângere sau la aplicarea de sancţiuni, deoarece, potrivit art. 589 alin. (3) NCPC, tribunalul arbitral nu poate dispune

[1] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1392.

[2] *Ibidem*.

[3] A se vedea şi Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 755-756.

asemenea măsuri (spre exemplu, aducerea cu mandat a martorului sau a expertului[1] ori amendarea acestora[2]). Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, intervenția instanței judecătorești este firească, întrucât arbitrajul nu dispune de *imperium* pentru a lua măsuri coercitive[3];

- în cazurile în care este necesară administrarea probelor prin comisii rogatorii interne[4] sau internaționale[5].

3. Sesizarea instanței judecătorești se poate face atât de către tribunalul arbitral, cât și de către părți în acord cu acesta. Observăm că soluția adoptată de legiuitor este parțial diferită de aceea pentru care s-a optat cu privire la încuviințarea executării măsurilor asigurătorii și provizorii în caz de neconformare voluntară (când instanța judecătorească poate fi sesizată numai de către tribunalul arbitral).

4. Administrarea probelor, fiind o problemă procedurală, se va face potrivit procedurii arbitrale stabilite conform art. 1.115 NCPC. În cazul în care se solicită însă intervenția instanței judecătorești, fiind vorba despre chestiuni de ordin procedural, vor deveni aplicabile prevederile *lex fori*, astfel cum dispune art. 1.118 alin. (2) NCPC.

Art. 1.119. Competența tribunalului arbitral

(1) Tribunalul arbitral decide asupra propriei competențe.

(2) Tribunalul arbitral statuează asupra propriei competențe fără a lua în considerare o cerere având același obiect, deja pendinte între aceleași părți în fața unui tribunal statal sau arbitral, afară numai dacă motive temeinice impun suspendarea procedurii.

(3) Excepția de necompetență trebuie ridicată prealabil oricărei apărări pe fond.

Comentariu

1. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, obligația de verificare a propriei competențe este inerentă funcției jurisdicționale[6], revenind, așadar, și tribunalului arbitral. Potrivit prevederilor art. 579 alin. (1) NCPC (aplicabile în temeiul art. 1.123 NCPC), verificarea competenței se face la primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită. De asemenea, excepția de necompetență trebuie invocată anterior oricărei apărări pe fond (art. 1.119 NCPC).

În cazul în care tribunalul arbitral stabilește că este competent să soluționeze cauza, consemnează acest lucru într-o încheiere, care va putea fi desființată numai prin acțiunea în anulare introdusă împotriva hotărârii arbitrale [art. 579 alin. (2) NCPC].

---

[1] Conform art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. d), art. 313 și art. 333 NCPC.

[2] Conform art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. a) și art. 333 NCPC.

[3] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1392.

[4] Conform art. 261 NCPC.

[5] Conform Regulamentului (CE) nr. 1206/2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă și comercială, Convenției privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă sau comercială (Haga, 1970) sau Legii nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială, după caz.

[6] I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1393.

În cazul în care tribunalul arbitral stabileşte că nu este competent să soluţioneze cauza, pronunţă o hotărâre, împotriva căreia nu poate fi formulată acţiune în anulare [art. 579 alin. (3) NCPC].

2. Stabilirea competenţei tribunalului arbitral nu este împiedicată de existenţa, la momentul sesizării acestuia, pe rolul instanţelor judecătoreşti sau arbitrale, a altor cereri formulate între aceleaşi părţi şi având acelaşi obiect [1.119 alin. (2) NCPC]. Rezultă că o eventuală excepţie de litispendenţă sau de conexitate invocată în faţa tribunalului arbitral ar fi respinsă ca inadmisibilă. Soluţia se explică prin fundamentul contractual al competenţei tribunalului arbitral, voinţa comună a părţilor (exprimată în convenţia arbitrală) neputând fi înfrântă prin voinţa unilaterală a părţii care invocă litispendenţa sau conexitatea.

Deşi legea nu permite declinarea competenţei în favoarea unei alte instanţe (judecătoreşti sau arbitrale) în caz de litispendenţă sau de conexitate, califică totuşi aceste împrejurări drept cauze de suspendare facultativă a procedurii arbitrale, dacă există motive întemeiate. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, aceste motive privesc imperativul evitării unor hotărâri contradictorii[1]. Apreciem că, după soluţionarea cauzei care a determinat suspendarea procedurii arbitrale, în funcţie de soluţia pronunţată în aceasta, tribunalul arbitral va pronunţa o hotărâre de respingere a acţiunii sau, după caz, va repune cauza pe rol şi va soluţiona pe fond acţiunea cu care a fost sesizat.

Art. 1.120. Drept aplicabil

(1) Tribunalul arbitral aplică litigiului legea stabilită de părţi, iar dacă părţile nu au desemnat dreptul aplicabil, legea pe care o consideră adecvată, în toate situaţiile ţinând seama de uzanţe şi reguli profesionale.

(2) Tribunalul arbitral poate statua în echitate numai cu autorizarea expresă a părţilor.

Comentariu

1. Întrucât raportul juridic litigios prezintă cel puţin un element de extraneitate [situarea în străinătate, la data încheierii convenţiei arbitrale, a domiciliului, reşedinţei obişnuite sau, după caz, a sediului uneia dintre părţi – condiţie minimală impusă de art. 1.111 alin. (2) NCPC pentru aplicarea Capitolului I din Titlul IV al Cărţii a VII-a], devine necesară determinarea legii aplicabile.

2. Spre deosebire de situaţia în care soluţionarea cauzei revine instanţelor judecătoreşti, când dispoziţiile Cărţii a VII-a a Codului civil şi dreptul Uniunii Europene reglementează de la caz la caz legea aplicabilă raportului juridic (inclusiv prin trimitere la legea aleasă de părţi, în unele situaţii), atunci când competenţa aparţine tribunalului arbitral, *lex causae* va fi întotdeauna (indiferent de obiectul litigiului), **în principal, legea aleasă de către părţi (*lex voluntatis*)**. Soluţia este firească, în condiţiile în care art. 1.120 alin. (2) NCPC permite părţilor chiar mai mult decât alegerea legii aplicabile, respectiv excluderea aplicării cu privire la raportul juridic litigios a oricărei legi.

3. În lipsa unei manifestări de voinţă a părţilor, legea aplicabilă urmează a fi stabilită **de către tribunalul arbitral**. Ca şi părţile, dar în subsidiar faţă de acestea, tribunalul

[1] I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1393.

rbitral beneficiază de libertate deplină pentru determinarea legii aplicabile [art. 1.120 lin. (1) NCPC].

4. De asemenea, potrivit art. 1.120 alin. (1) NCPC, **uzanțele și regulile profesionale**[1] dobândesc un caracter normativ în toate situațiile, independent de prevederile legii care constituie *lex causae* în speță. Concluzia se desprinde din împrejurarea că textul legal menționat impune tribunalului arbitral în mod direct, iar nu prin trimitere la prevederile legii aplicabile, să țină seama de uzanțe și de regulile profesionale.

5. În fine, tribunalul arbitral poate soluționa cauza **în echitate**, dar numai în cazul unei manifestări de voință exprese a părților [art. 1.120 alin. (2) NCPC]. Rațiunea pentru care legea impune o asemenea condiție este aceea că, dincolo de unele avantaje (ținând, în pecial, de posibilitatea de a pronunța o soluție echilibrată, chiar dacă aceasta a impus o batere de la rigorile legii[2]), arbitrajul în echitate prezintă și dezavantaje semnificative dintre acestea, literatura de specialitate identificând: riscul insecurității juridice, periclitarea ntereselor terților care se întemeiază pe rigoarea legii, cultivarea în oarecare măsură a mprevizibilității în raporturile juridice[3]).

Art. 1.121. Hotărârea arbitrală

(1) Hotărârea arbitrală este dată cu procedura convenită de părți. În lipsa unor asemenea prevederi în convenția arbitrală, hotărârea se pronunță cu votul majorității arbitrilor, iar în caz de paritate a voturilor prevalează soluția care se raliază votului supraarbitrului.

(2) Hotărârea arbitrală este scrisă, motivată, datată și semnată de toți arbitrii.

(3) Hotărârea arbitrală este executorie și obligatorie de la comunicarea sa părților și poate fi atacată numai cu acțiune în anulare pentru motivele și în regimul stabilite în cartea a IV-a, care se aplică în mod corespunzător.

(4) Tribunalul arbitral poate pronunța hotărâri parțiale, în lipsă de stipulație contrară în convenția arbitrală.

Comentariu

1. Spre deosebire de art. 1.115 NCPC, care conferă o largă libertate părților de a stabili regulile aplicabile procedurii aplicate de tribunalul arbitral, art. 1.121 NCPC se dovedește

[1] Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, în contextul interpretării art. 1 NCC, „nu există diferențe de regim juridic între cele două categorii [obiceiul (cutuma) și regulile profesionale – n.n.]; singura rațiune pentru care ele au fost enunțate în această manieră este aceea de a se evita eventuala înlăturare a vreuneia dintre cele două categorii de uzanțe ca urmare și a varietății terminologice folosite în diverse reglementări: uzanțe, uzuri, obicei, cutumă" (L. Mihai, *Izvoarele dreptului civil în reglementarea Noului Cod civil român*, în Analele Universității din București – Seria Drept, Supliment, 2012, p. 260. Apreciem că, pentru identitate de rațiune, aprecierea făcută în legătură cu dispozițiile art. 1 NCC este aplicabilă și cu privire la prevederile art. 1.120 NCPC, regulile profesionale la care face referire acest ultim text având, așadar, natura juridică a uzanțelor.

[2] În arbitrajul în echitate, arbitrii au rolul de a găsi și de a stabili o soluție „calmantă", urmărind restabilirea echilibrului contractual, repartizarea egalitară a riscurilor operațiunii contractuale, partajarea justă a pierderilor și, eventual, a câștigurilor rezultate din împrejurări pe care părțile nu le-au prevăzut și, în general, identificarea celei mai potrivite soluții, având în vedere intenția părților de a continua colaborarea (a se vedea, în acest sens, I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, pp. 236-237).

[3] I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, p. 217.

mult mai **restrictiv** atunci când este vorba despre regimul juridic al sentinței arbitrale. Explicația rezidă în aceea că, dacă în etapele premergătoare pronunțării hotărârii regulile procedurale aplicabile vizează preponderent raporturile dintre părțile litigante [fiind suficiente garanțiile instituite de art. 1.115 alin. (3) NCPC, respectiv respectarea dreptului la apărare și contradictorialitatea], în schimb, regimul juridic al hotărârii arbitrale prezintă interes pentru circuitul civil în ansamblul său (valabilitatea, efectele, căile și termenele de contestare prezentând interes și pentru terții care s-ar încrede/întemeia pe aparența de legalitate ce rezultă din hotărârea arbitrală).

2. În primul rând, cu privire la **adoptarea hotărârii arbitrale**, deși art. 1.121 alin. (1) NCPC preia dispoziția de principiu cuprinsă în art. 1.115 alin. (1) NCPC, în sensul libertății părților de a stabili procedura aplicabilă, în absența unei convenții a părților, tribunalul arbitral nu mai beneficiază de o libertate asemănătoare [astfel cum era prevăzută de art. 1.115 alin. (2) NCPC], ci legea dispune în mod expres că hotărârea se pronunță cu votul majorității arbitrilor, iar în caz de paritate a voturilor prevalează soluția care se raliază votului supraarbitrului.

3. În al doilea rând, **forma hotărârii arbitrale** este reglementată direct de lege. Astfel, potrivit art. 1.121 alin. (2) NCPC, hotărârea trebuie scrisă, motivată, datată și semnată de toți arbitrii. Apreciem că o eventuală convenție contrară a părților este inoperantă, prevederile art. 1.115 alin. (2) NCPC fiind implicit înlăturate de la aplicare prin dispoziția legală analizată. Explicația intervenției ferme a legiuitorului este justificată, întrucât cerințele impuse de art. 1.121 alin. (2) NCPC sunt menite a garanta existența și conținutul sentinței arbitrale.

4. În al treilea rând, legea stabilește în mod direct **efectele sentinței arbitrale** (respectiv efectul executoriu și efectul obligatoriu) și momentul de la care acestea se produc (respectiv momentul la care hotărârea este comunicată părților). Nici de această dată, părțile nu ar putea deroga, prevederile art. 1.115 alin. (2) NCPC fiind implicit înlăturate de la aplicare de acelea ale art. 1.121 alin. (3) NCPC. Dispoziția legală menționată preia prevederile art. 606 NCPC (aplicabile în cazul arbitrajului intern). Stabilirea de către lege, cu excluderea voinței părților, a efectelor sentințelor arbitrale este explicabilă în condițiile în care acestea sunt asimilate de către legiuitor hotărârilor judecătorești, fiind susceptibile de aducere la îndeplinire inclusiv prin executare silită (art. 615 NCPC).

5. În al patrulea rând, **calea de atac** ce poate fi promovată împotriva sentinței arbitrale este stabilită tot de către legiuitor. În acest sens, art. 1.121 alin. (3) NCPC trimite la dispozițiile din Cartea a IV-a referitoare la acțiunea în anulare. Excluderea voinței părților este justificată de împrejurarea că, prin calea de atac formulată, sentința arbitrală, pronunțată de o instanță privată, dar asimilată de lege unei hotărâri judecătorești, este supusă controlului de legalitate exercitat de justiția statală (pentru motive și pe baza unei proceduri pe care doar legea le poate institui).

6. În fine, **regimul juridic al hotărârilor parțiale** este cel stabilit de către părți. În lipsa unei convenții contrare, tribunalul arbitral, întocmai ca și instanța judecătorească, poate pronunța o hotărâre parțială. Ipoteza o reprezintă recunoașterea parțială a pretențiilor de către pârât (art. 436 NCPC)[1].

[1] A se vedea, în acest sens, și I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1395.

rt. 1.122. Cheltuieli arbitrale

În afară de cazul în care părțile convin altfel, onorariile arbitrilor și cheltuielile de deplasare ..e acestora se suportă de partea care i-a numit; în cazul arbitrului unic sau al supraarbitrului, aceste cheltuieli se suportă de părți în cote egale.

Comentariu

1. În concordanță cu prevederile art. 1.115 alin. (1) NCPC, voința părților prevalează și în ceea ce privește suportarea onorariilor arbitrilor și a cheltuielilor de deplasare ale acestora.

2. În absența unei convenții a părților, soluția consacrată de art. 1.122 NCPC derogă de la dreptul comun în materie, potrivit căruia cheltuielile arbitrale se suportă de către partea care a ierdut procesul, integral, dacă cererea de arbitrare este admisă în totalitate, sau proporțional u ceea ce s-a acordat, dacă cererea este admisă în parte [art. 595 alin. (2) NCPC]. Deși parent atipică, apreciem că această repartizare a cheltuielilor arbitrale este menită a favoriza pțiunea părților pentru arbitraj printr-o mai mare previzibilitate a costurilor acestuia[1].

rt. 1.123. Reguli de aplicare subsidiară

Orice aspecte privind constituirea tribunalului arbitral, procedura, hotărârea arbitrală, ompletarea, comunicarea și efectele acesteia, nereglementate de părți prin convenția arbitrală i neîncredințate de acestea rezolvării de către tribunalul arbitral, vor fi soluționate prin aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor cărții a IV-a.

Comentariu

1. Astfel cum rezultă din întreaga reglementare a Capitolului I al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC, voința părților prevalează în ceea ce privește stabilirea regulilor aplicabile procesului arbitral internațional, respectiv cu privire la constituirea tribunalului arbitral (art. 1.114 NCPC), procedura aplicabilă (art. 1.115 NCPC) și, în oarecare măsură, la regimul juridic al hotărârii arbitrale (art. 1.121 NCPC).

2. În măsura în care aspectele menționate nu sunt stabilite de către părți și nici nu sunt încredințate spre rezolvare tribunalului arbitral, acestea vor fi soluționate prin aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor Cărții a IV-a a NCPC, care constituie dreptul comun în materia arbitrajului.

Trimiterea la dispozițiile Cărții a IV-a este firească, în condițiile în care Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC nu își propune să reglementeze decât particularitățile arbitrajului internațional, iar nu procesul arbitral internațional în ansamblul său, evitându-se excesul de reglementare prin reluarea inutilă a unor dispoziții legale ce nu prezintă particularități în cazul arbitrajului cu element de extraneitate[2].

---

[1] Pentru critica reglementării, a se vedea I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1396.

[2] Unele reluări inutile au fost semnalate în comentariile aferente textelor legale cuprinse în acest capitol, astfel cum este, spre exemplu, cazul art. 1.116 NCPC. Excesul de reglementare în Capitolul I al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC a fost criticat în literatura de specialitate (a se vedea, în acest sens, I. Leș, *Comentariu*, 2013, p. 1397).

3. În fine, în raport cu norma de trimite la dispozițiile Cărții a IV-a, cuprinsă în textul legal analizat, reiterăm punctul de vedere potrivit căruia era preferabilă menținerea soluției adoptate de vechiul Cod de procedură civilă, în sensul includerii dispozițiilor referitoare la arbitrajul internațional în Cartea a IV-a, „Despre arbitraj", astfel încât în Cartea a VII-a a Noului Cod de procedură civilă să fie cuprinse numai normele juridice referitoare la efectele hotărârilor arbitrale străine în România[1].

Capitolul II
Efectele hotărârilor arbitrale străine

Comentariu general

1. Cel puțin două observații generale se impun în legătură cu efectele hotărârilor arbitrale străine.

În primul rând, reglementarea lor de o manieră distinctă, iar nu prin trimitere la dispozițiile aplicabile în materia efectelor hotărârilor judecătorești străine, constituie o soluție nouă adusă de actualul Cod de procedură civilă, menită a armoniza legislația națională cu aceea adoptată pe plan internațional și, în special, cu dispozițiile *Convenției pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine*, adoptată la New York la 10 iunie 1958[2]. Modificarea se observă în mod pregnant în ceea ce privește condițiile recunoașterii și executării sentințelor arbitrale străine, unde vechea reglementare (art. 181 din Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat) conținea o simplă normă de trimitere la dispozițiile legale corespunzătoare aplicabile hotărârilor judecătorești, ignorând existența unor condiții expres reglementate prin Convenția de la New York (1958).

Raportul dintre Convenția de la New York (1958) și prevederile Capitolului II al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC este evidențiat de următoarele prevederi legale:

- art. VII din Convenția de la New York (1958), potrivit căruia dispozițiile sale „nu privează nicio parte interesată de dreptul pe care l-ar putea avea de a se prevala de o sentință arbitrală în modul și în măsura admisă de legislația sau tratatele țării în care sentința este invocată";
- art. 1.065 NCPC, potrivit căruia „dispozițiile prezentei cărți (Cartea a VII-a, „Procesul civil internațional" – n.n.) se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel".

---

[1] Pentru unele dezvoltări ale acestui punct de vedere, a se vedea, *supra*, comentariul general aferent Titlului IV al Cărții a VII-a a NCPC.

[2] România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 186/1961, publicat în B. Of. nr. 19 din 24 iulie 1961.

Dispoziţiile legale citate permit concluzia aplicării legii mai favorabile (*mitior lex*), ɔspectiv a acelui act normativ [Convenţia de la New York (1958) sau Codul de procedură ɔivilă] care prevede condiţii mai uşoare de recunoaştere a sentinţei arbitrale. În doctrina străină se susţine inclusiv posibilitatea combinării celor două reglementări în vederea obţinerii celui mai favorabil rezultat[1]. În concret însă, motivele de refuz al recunoaşterii sau al încuviinţării executării instituite de cele două acte normative sunt în prezent identice, NCPC preluând în art. 1.125 şi 1.129 prevederile art. V din Convenţia de la New York (1958).

2. În al doilea rând, în materia recunoaşterii şi executării în România a sentinţelor arbitrale pronunţate în state membre ale Uniunii Europene, nu este aplicabil Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, care exclude în mod expres din sfera sa de incidenţă arbitrajul[2].

\rt. 1.124. Calificare

Sunt hotărâri arbitrale străine orice sentinţe arbitrale de arbitraj intern sau internaţional ɔronunţate într-un stat străin şi care nu sunt considerate hotărâri naţionale în România.

Comentariu

1. Dispoziţia legală analizată califică drept „**străină**" hotărârea arbitrală care întruneşte n mod cumulativ următoarele condiţii[3]:

a) este pronunţată într-un stat străin. Criteriul legal este, aşadar, unul geografic, prin raportare la care o hotărâre arbitrală pronunţată în România nu poate fi considerată drept străină, chiar dacă elemente de extraneitate relevante ar sugera o asemenea calificare. Astfel, spre exemplu, o hotărâre arbitrală pronunţată în România, prin care a fost soluţionat un litigiu dintre părţi cu sediul în străinătate, derivând dintr-un contract încheiat într-un stat străin şi care trebuia executat în totalitate în străinătate, nu va fi considerată, în nicio situaţie, o hotărâre străină. În cazul menţionat, prezenţa elementelor de extraneitate menţionate conduce la calificarea ca internaţional a arbitrajului prin care litigiul este soluţionat [conform art. 1.111 alin. (1) NCPC], ceea ce atrage aplicarea prevederilor Capitolului I, „Procesul

---

[1] Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *Traité de l'arbitrage commercial international*, Ed. Litec, Paris, 1996, pp. 155-156, punct de vedere criticat de unii autori români (I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, pp. 485-486).

[2] Art. 1 par. 2 lit. d) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012.

[3] Spre deosebire de reglementarea naţională, potrivit art. I par. 1 din Convenţia de la New York (1958), cele două condiţii sunt alternative: „Prezenta Convenţie se aplică recunoaşterii şi executării sentinţelor arbitrale date pe teritoriul unui alt stat decât acela unde se cere recunoaşterea şi executarea sentinţelor şi rezultate din diferende între persoanele fizice sau juridice. Ea se aplică, de asemenea, sentinţelor arbitrale care nu sunt considerate ca sentinţe naţionale în statul unde este cerută recunoaşterea şi executarea lor". Textul legal citat permite, la nivel de principiu, calificarea ca străină a unei hotărâri pronunţate pe teritoriul României şi, în consecinţă, supunerea acesteia procedurii de recunoaştere şi încuviinţare a executării reglementate de convenţia menţionată. În concret însă, o asemenea posibilitate este exclusă, în condiţiile în care Convenţia de la New York (1958) trimite la dreptul statului unde se solicită exequaturul, iar în dreptul român, pentru ca o hotărâre arbitrală să nu fie considerată naţională, este necesar ca aceasta să fie pronunţată în străinătate (art. 1.124 NCPC).

arbitral internaţional", al Titlului IV din Cartea a VII-a a NCPC, dar ca naţională a hotărârii arbitrale pronunţate (conform art. 1.124 NCPC);

b) nu este considerată naţională în România. Condiţia menţionată evidenţiază faptul că îndeplinirea criteriului geografic precizat mai sus este necesară, dar nu şi suficientă pentru ca o hotărâre arbitrală să fie considerată străină.

Astfel, cum s-a arătat în literatura de specialitate, o hotărâre arbitrală va fi considerată naţională sau străină în funcţie de elementele de legătură pe care le are cu locul unde a fost pronunţată[1]. Este, astfel, posibil ca, într-un litigiu fără element de extraneitate, părţile să aleagă locul arbitrajului într-o ţară străină, art. 569 NCPC neinterzicând acest lucru[2]. Într-un asemenea caz, apreciem că hotărârea arbitrală trebuie considerată naţională. În schimb, existenţa unor elemente de extraneitate suplimentare, precum pronunţarea hotărârii arbitrale potrivit unor reguli procedurale străine sau de către arbitri străini, poate contribui la calificarea acesteia ca fiind o hotărâre străină.

2. Stabilirea naţionalităţii hotărârii arbitrale prezintă importanţă din perspectiva efectelor pe care aceasta le produce pe teritoriul României. Astfel, în vreme ce o hotărâre arbitrală naţională este definitivă şi obligatorie (art. 606 NCPC) şi constituie titlu executoriu (art. 615 NCPC), o hotărâre arbitrală străină va produce asemenea efecte în România numai după parcurgerea procedurii recunoaştere şi încuviinţare a executării în condiţiile Capitolului II din Titlul IV al Cărţii a VII-a a NCPC.

Art. 1.125. Eficacitate

Orice hotărâre arbitrală dintre cele prevăzute la art. 1.124 este recunoscută şi poate fi executată în România dacă diferendul formând obiectul acesteia poate fi soluţionat pe cale arbitrală în România şi dacă hotărârea nu conţine dispoziţii contrare ordinii publice de drept internaţional privat român.

Comentariu

1. Motivele de refuz al recunoaşterii şi executării sentinţelor arbitrale străine, reglementate de art. V din Convenţia de la New York (1958), au fost preluate de Noul Cod de procedură civilă şi incluse în art. 1.125, „Eficacitate", şi art. 1.129, „Motive de refuz al recunoaşterii sau executării". Apreciem ca fiind discutabilă tehnica legislativă utilizată, atât sub aspectul scindării acestor motive de refuz în două articole, izolate prin intercalarea altor texte legale, cât şi sub aspectul denumirii marginale a art. 1.125 NCPC, nesugestivă cu privire la conţinutul reglementării.

2. Astfel cum se poate observa din analiza comparativă a art. 1.125 şi a art. 1.129 NCPC, cel dintâi conţine motive de refuz extrinseci hotărârii arbitrale (ţinând de nerespectarea ordinii publice a statului solicitat), în vreme ce al doilea instituie motive de refuz intrinseci

---

[1] Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 760.

[2] Soluţia rezultă, în opinia noastră, din aceea că actuala reglementare nu mai consacră o dispoziţie similară art. 369[1] din vechiul Cod de procedură civilă, care permitea numai în cazul arbitrajului internaţional ca părţile să poată stabili în străinătate locul arbitrajului.

cesteia (privind pronunțarea hotărârii în absența sau cu nerespectarea convenției arbitrale i a principiilor fundamentale ale procesului civil).

3. Deși, aparent, art. 1.125 NCPC include două motive de refuz al recunoașterii și executării sentinței arbitrale străine, în realitate, în ambele situații, impedimentul legal îl constituie încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român. Din această perspectivă, impunând condiția ca diferendul să poată fi soluționat pe cale arbitrală în România, art. 1.125 NCPC califică expres regulile dreptului național referitoare la arbitrabilitatea litigiului ca incluzându-se în sfera ordinii publice de drept internațional privat român (a cărei nerespectare atrage refuzul recunoașterii și executării hotărârii străine pe teritoriul României).

4. Întrucât art. 1.125 NCPC impune cerința ca diferendul ce face obiectul hotărârii rbitrale străine să poată fi soluționat prin arbitraj în România, devin aplicabile condițiile rbitrabilității instituite de art. 1.112 NCPC (litigiul să privească drepturi cu privire la care ărțile pot dispune liber și legea română să nu rezerve instanțelor judecătorești competența xclusivă de a soluționa litigiul)[1].

5. În ceea ce privește impedimentul general la recunoașterea și executarea sentințelor rbitrale străine constând în încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român, preciem că sunt incidente, pentru identitate de rațiune, circumstanțierile făcute de art. 1.097 lin. (1) lit. a) NCPC cu privire la refuzul recunoașterii hotărârilor judecătorești străine (astfel, încălcarea ordinii publice de drept internațional privat român se va aprecia ținându-se seama, în special, de intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română și de gravitatea efectului astfel produs).

În fine, apreciem ca fiind regretabile neconcordanțele dintre art. 1.125 NCPC și art. 1.097 alin. (1) lit. a) NCPC, neconcordanțe care au vocația de a induce ideea unui regim juridic diferențiat din perspectiva refuzului recunoașterii și executării unei hotărâri străine în cazul încălcării ordinii publice de drept internațional privat, după cum este vorba despre o hotărâre arbitrală sau judecătorească. Astfel, în vreme ce sub imperiul art. 1.125 NCPC există un motiv de refuz în cazul în care hotărârea arbitrală conține dispoziții contrare ordinii publice de drept internațional privat român, art. 1.097 alin. (1) lit. a) NCPC permite refuzul recunoașterii doar în cazul în care hotărârea judecătorească străină este manifest contrară ordinii publice de drept internațional privat român. Întrucât însă nu există nicio rațiune pentru configurarea unei sfere mai largi a ordinii publice în cazul în care hotărârea emană de la o instanță arbitrală[2], apreciem că între reglementările menționate există numai diferențe de ordin formal, iar, pe fond, hotărârilor străine (judecătorești sau arbitrale) urmează a le fi refuzată recunoașterea sau executarea dacă încalcă ordinea publică de drept internațional privat român, interpretată restrictiv, astfel cum prevede art. 1.097 alin. (1) lit. a) NCPC[3].

---

[1] Pentru dezvoltări, a se vedea, *supra*, comentariul aferent art. 1.112 NCPC.

[2] În dreptul intern, hotărârile arbitrale sunt asimilate celor judecătorești (art. 606 și art. 615 NCPC).

[3] A se vedea, pentru analiza acestui caz de refuz al recunoașterii unei hotărâri străine, *supra*, comentariul aferent art. 1.097 NCPC.

Art. 1.126. Instanța competentă

(1) Solicitarea de recunoaștere și executare a hotărârii arbitrale străine se prezintă printr-o cerere adresată tribunalului în circumscripția căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui căruia i se opune respectiva hotărâre arbitrală.

(2) În caz de imposibilitate de stabilire a tribunalului prevăzut la alin. (1), competența aparține Tribunalului București.

Comentariu

1. Spre deosebire de art. 1.099 și art. 1.103 NCPC, art. 1.126 NCPC nu mai stabilește o competență diferențiată în funcție de obiectul cererii, ci, indiferent dacă aceasta vizează recunoașterea (pe cale principală) sau încuviințarea executării sentinței arbitrale străine, competența aparține tribunalului în circumscripția căruia se află domiciliul sau, după caz, sediul celui căruia i se opune respectiva hotărâre arbitrală. Fără a face o analiză de oportunitate (competență diferențiată *vs.* competență unitară), apreciem totuși că era preferabilă o soluție unitară, neexistând vreo rațiune care să justifice o diferență de tratament între sentințele arbitrale străine vizate de art. 1.124 NCPC și hotărârile străine la care se referă art. 1.094 NCPC (*ubi eadem est ratio, ibi eadem solutio esse debet*).

Soluția prevăzută de art. 1.126 NCPC reprezintă o aplicație a dispozițiilor art. 95 pct. 1 și art. 107 NCPC, care consacră competența de drept comun a tribunalului de la domiciliul pârâtului. În cazul în care pârâtul nu are domiciliul sau, după caz, sediul în România, competența aparține Tribunalului București, potrivit art. 1.126 alin. (2) NCPC. Soluția este concordantă cu aceea stabilită de art. 1.072 alin. (2) NCPC, care, în cazul în care jurisdicția română este competentă internațional, potrivit Cărții a VII-a din Noul Cod de procedură civilă, să soluționeze litigiul, fără a se putea însă determina instanța îndreptățită din punct de vedere teritorial să judece cauza, atribuie competența teritorială tot Tribunalului București (cu condiția, desigur, ca acesta să fie competent și din punct de vedere material).

2. Dispoziția legală analizată nu reglementează recunoașterea, pe cale incidentală, a unei sentințe arbitrale străine. În această ipoteză, avută în vedere de art. 1.127 alin. (2) NCPC, apreciem că devin incidente prevederile art. 1.099 alin. (3) NCPC, potrivit cărora competența revine instanței sesizate cu un proces având un alt obiect, în cadrul căruia s-ar ridica excepția autorității de lucru judecat sau o altă chestiune prealabilă întemeiată pe acea sentință arbitrală străină.

Art. 1.127. Cererea

(1) Cel care se prevalează de o hotărâre arbitrală străină poate solicita numai recunoașterea acesteia pentru a invoca autoritatea de lucru judecat sau, când nu este adusă la îndeplinire în mod voluntar, încuviințarea executării silite pe teritoriul României.

(2) Recunoașterea unei hotărâri arbitrale străine poate fi cerută și pe cale incidentală.

(3) Dispozițiile art. 1.101 se aplică în mod corespunzător.

Comentariu

1. La fel ca în cazul hotărârilor străine vizate de art. 1.094 NCPC, legea reglementează trei efecte pe care o hotărâre arbitrală străină le poate produce pe teritoriul României:

a) autoritatea de lucru judecat, ca urmare a recunoașterii judiciare a acesteia (art. 1.126-1.131 și art. 1.133 NCPC);

b) forța executorie, ca urmare a parcurgerii procedurii judiciare de exequatur (art. 1.126-1.131 și art. 1.133 NCPC);

c) forța probantă, independent de parcurgerea vreunei proceduri de recunoaștere sau de exequatur (art. 1.132 NCPC).

Deși cele două categorii de hotărâri sunt susceptibile să producă în România aceleași efecte, pot fi identificate totuși diferențe semnificative de regim juridic.

În primul rând, din perspectiva sediului materiei, dreptul Uniunii Europene nu este aplicabil efectelor sentințelor arbitrale străine, materia arbitrajului fiind exceptată în mod expres din sfera de aplicare Regulamentului (UE) nr. 1215/2012[1]. În aceste condiții, regimul juridic va fi, după caz:

- cel stabilit prin Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York la 10 iunie 1958 [conform rezervei formulate de România prin instrumentul de aderare, Convenția de la New York se aplică, de regulă, cu privire la recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale pronunțate în alte state contractante; prin excepție, Convenția este aplicabilă și în cazul sentințelor arbitrale pronunțate în state necontractante, dar „numai pe baza reciprocității stabilite prin înțelegere între părți"], sau

- cel național (reglementat de art. 1.126 și urm. NCPC)[2].

În al doilea rând, indiferent de instrumentul juridic aplicabil [Convenția de la New York (1958) sau NCPC], reglementarea este unitară în ceea ce privește recunoașterea și încuviințarea executării sentințelor arbitrale străine (procedura de exequatur), neexistând vreo diferență sub aspectul determinării competenței, al motivelor de refuz sau al procedurii de judecată[3].

În fine, indiferent de instrumentul juridic aplicabil [Convenția de la New York (1958) sau NCPC], recunoașterea sentințelor arbitrale străine este întotdeauna judiciară, în vreme ce, în cazul hotărârilor avute în vedere de art. 1.094 NCPC, recunoașterea operează în unele situații de plin drept[4].

2. Întocmai ca în cazul hotărârilor străine vizate de art. 1.094 NCPC, recunoașterea unei sentințe arbitrale străine poate fi solicitată nu numai pe cale principală, instanței prevăzute de art. 1.127 NCPC, ci și pe cale incidentală, instanței sesizate cu un proces având un alt obiect, în cadrul căruia s-ar ridica excepția autorității de lucru judecat sau o altă chestiune prealabilă întemeiată pe acea sentință arbitrală străină [art. 1.127 alin. (2) coroborat cu art. 1.099 alin. (3) NCPC].

---

[1] Art. 1 par. 2 lit. d) din regulamentul menționat.

[2] În concret însă, motivele de refuz al recunoașterii sau al încuviințării executării instituite de cele două acte normative sunt în prezent identice, NCPC preluând în art. 1.124 și 1.129 prevederile art. V din Convenția de la New York. Cu privire la raportul dintre Convenția de la New York (1958) și NCPC, a se vedea și comentariul general aferent prezentului capitol al Titlului IV din Cartea a VII-a.

[3] În cazul hotărârile străine vizate de art. 1.094 NCPC, Titlul III al Cărții a VII-a reglementează de o manieră diferențiată, în două capitole distincte, recunoașterea, respectiv încuviințarea executării acestora.

[4] Ipotezele în care recunoașterea operează de plin drept sunt reglementate de art. 1.095 NCPC.

3. Prin norma de trimitere conținută în alin. (3) al art. 1.127 NCPC, formularea unei cereri de recunoaștere a unei sentințe arbitrale străine este inclusă de legiuitor între cazurile de întrerupere a cursului prescripției dreptului de a obține executarea silită reglementate de art. 709 NCPC[1)].

Art. 1.128. Documente atașate la cerere

(1) Cererea trebuie însoțită de hotărârea arbitrală și convenția de arbitraj, în original sau în copie, care sunt supuse supralegalizării în condițiile prevăzute la art. 1.093.

(2) Dacă documentele prevăzute la alin. (1) nu sunt redactate în limba română, solicitantul trebuie să prezinte și traducerea acestora în limba română, certificată de conformitate.

Comentariu

1. Cererea de recunoaștere sau, după caz, de încuviințare a executării în România a unei hotărâri arbitrale străine are natura juridică a unei cereri de chemare în judecată, astfel încât va trebui să respecte cerințele reglementate pentru aceasta de prevederile art. 194 NCPC.

2. În vederea probării cererii, acesteia trebuie să îi fie anexate:

a) hotărârea arbitrală străină și *convenția arbitrală* (aceasta din urmă, pentru a dovedi competența tribunalului arbitral care a pronunțat hotărârea).

Deși din interpretarea literală a dispozițiilor art. 1.128 alin. (1) NCPC pare a rezulta că ambele înscrisuri la care textul face referire trebuie să respecte cerințele impuse de art. 1.093 NCPC, în realitate, în raport cu finalitatea acestei din urmă prevederi legale (certificarea autenticității semnăturilor și sigiliului), este evident că, în principiu, numai hotărârea arbitrală va fi supusă acestei proceduri, întrucât numai aceasta reprezintă un act oficial străin. În schimb, convenția arbitrală, având o natură contractuală[2)] și neimplicând, de regulă, intervenția unei autorități, nu va fi supusă, în principiu, dispozițiilor art. 1.093 NCPC. Prin excepție, în cazul în care convenția arbitrală a îmbrăcat, potrivit legii aplicabile, o anumită formă solemnă, implicând concursul unei autorități sau al unui funcționar public[3)], aceasta dobândește caracterul de act oficial străin, prevederile art. 1.093 NCPC devenind aplicabile.

În măsura în care dispozițiile art. 1.093 NCPC sunt aplicabile, acestea impun:

- ca regulă, supralegalizarea, potrivit prevederilor art. 1.093 alin. (1) și (2) NCPC;
- prin excepție, scutirea de supralegalizare, în temeiul legii, al unui tratat internațional la care România este parte sau pe bază de reciprocitate. Scutirea poate fi totală sau parțială. O asemenea scutire parțială este instituită prin Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961, convenție care impune apostilarea actelor oficiale străine ce intră sub incidența sa;

[1)] Pentru dezvoltări, a se vedea comentariul aferent art. 1.101 NCPC.

[2)] Pentru valabilitatea convenției arbitrale este impusă, de regulă, simpla formă scrisă [art. II din Convenția de la New York (1958), art. 1.113 alin. (1) NCPC].

[3)] Astfel, spre exemplu, potrivit art. 548 alin. (2) NCPC, în cazul în care convenția arbitrală se referă la un litigiu legat de transferul dreptului de proprietate și/sau de constituirea altui drept real asupra unui bun imobil, convenția trebuie încheiată în formă autentică notarială, sub sancțiunea nulității absolute.

b) traduceri în limba română, certificate pentru conformitate, ale hotărârii arbitrale și le convenției arbitrale.

Apreciem că sintagma „certificată de conformitate", utilizată de art. 1.128 alin. (2) NCPC, este inadecvată, putând sugera ideea că o simplă traducere efectuată de către parte este suficientă din perspectiva dispoziției legale analizate. O asemenea concluzie, ce ar putea fi întemeiată pe dispozițiile art. 150 alin. (2) NCPC, potrivit cărora certificarea pentru conformitate se face de către parte, ar fi, din perspectiva noastră, eronată, pentru următoarele motive:

- art. 150 alin. (2) NCPC se referă la certificarea de către parte a copiilor de pe înscrisuri, iar nu a traducerilor acestor înscrisuri;

- art. 150 alin. (4) NCPC impune ca, în cazul înscrisurilor redactate într-o limbă străină, a dosar să fie depuse copii certificate [în condițiile art. 150 alin. (2) NCPC, adică de către arte], însoțite de traducerea legalizată efectuată de un traducător autorizat;

- art. 1.100 alin. (2) NCPC impune ca, la cererea de recunoaștere a unei hotărâri străine în sensul art. 1.094 NCPC), să se anexeze înscrisurile enumerate la alin. (1) din acest text egal, supralegalizate, însoțite de traducerea autorizată a acestora, și nu există vreo rațiune pentru ca, în cazul cererii de recunoaștere sau încuviințare a executării unei sentințe arbitrale străine, soluția să fie diferită.

Art. 1.129. Motivele de refuz al recunoașterii sau executării

Recunoașterea sau executarea hotărârii arbitrale străine este respinsă de tribunal dacă partea contra căreia hotărârea este invocată probează existența uneia dintre următoarele împrejurări:

a) părțile nu aveau capacitatea de a încheia convenția arbitrală conform legii aplicabile fiecăreia, stabilită potrivit legii statului unde hotărârea a fost pronunțată;

b) convenția arbitrală nu era valabilă potrivit legii căreia părțile au supus-o sau, în lipsă de stabilire a acesteia, conform legii statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată;

c) partea contra căreia hotărârea este invocată n-a fost cuvenit informată cu privire la desemnarea arbitrilor sau cu privire la procedura arbitrală ori a fost în imposibilitate de a-și valorifica propria apărare în procesul arbitral;

d) constituirea tribunalului arbitral sau procedura arbitrală n-a fost conformă convenției părților ori, în lipsa unui acord al acestora, legii locului unde a avut loc arbitrajul;

e) hotărârea privește un diferend neprevăzut în convenția arbitrală sau în afara limitelor fixate de aceasta ori cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale. Totuși, dacă dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului, cele dintâi pot fi recunoscute și declarate executorii;

f) hotărârea arbitrală n-a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată ori suspendată de o autoritate competentă din statul în care sau după legea căruia a fost pronunțată.

Comentariu

1. Considerații generale. Dacă, în ceea ce privește recunoașterea (și încuviințarea executării) unei hotărâri străine la care se referă at. 1.094 NCPC, legea instituie atât condiții pozitive (pe care hotărârea trebuie să le îndeplinească în mod cumulativ)[1], cât și condiții negative (a căror prezență împiedică producerea pe teritoriul României a efectelor respectivei

[1] Art. 1.096 și, după caz, art. 1.104 NCPC.

hotărâri)[1], în cazul sentinţelor arbitrale, legea instituie numai această ultimă categorie de condiţii (impedimente).

Impedimentele reglementate de art. 1.129 NCPC nu reprezintă o adaptare a celor cuprinse în art. 1097 NCPC, sursa lor de inspiraţie fiind diferită. Astfel, dacă dispoziţiile art. 1.129 NCPC îşi au originile în vechea reglementare naţională cuprinsă în art. 168 din Legea nr. 105/1992 şi în dreptul Uniunii Europene [art. 34 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001[2]], în schimb, prevederile art. 1.129 NCPC reprezintă o preluare fidelă a celor cuprinse în art. V par. 1 din Convenţia de la New York (1958).

Sub aspectul conţinutului lor, motivele de refuz al recunoaşterii sau, după caz, al încuviinţării executării unei sentinţe arbitrale străine cuprinse în art. 1.129 NCPC pot fi grupate în două categorii:

- motive referitoare la nevalabilitatea sau la nerespectarea convenţiei arbitrale [prevăzute la lit. a), b), d) şi e) ale art. 1.129 NCPC][3];
- motive referitoare la nerespectarea unor principii fundamentale ale procesului arbitral sau ale procesului civil în general [prevăzute la lit. c) şi f) ale art. 1.129 NCPC].

În afara impedimentelor menţionate, art. V par. 2 din Convenţia de la New York reglementează şi o a treia categorie de motive de refuz – referitoare la nerespectarea ordinii publice a statului solicitat –, preluate de legiuitorul român în art. 1.125 NCPC.

A. Motive referitoare la nevalabilitatea sau la nerespectarea convenţiei arbitrale

2. Lipsa capacităţii de a încheia convenţia arbitrală. Potrivit art. 1.129 lit. a) NCPC, capacitatea de a încheia convenţia arbitrală este supusă legii determinate, pentru fiecare dintre părţi, potrivit normei conflictuale prevăzute de legea statului unde hotărârea a fost pronunţată (iar nu potrivit normei conflictuale române). Soluţia este în concordanţă cu principiile generale aplicabile în dreptul internaţional privat în cazul conflictului de legi în timp şi spaţiu, potrivit cărora drepturile câştigate într-o ţară străină sunt respectate în România, cu excepţia cazului în care sunt contrare ordinii publice de drept internaţional privat român (art. 2.567 NCC). În aplicarea acestor principii, naşterea valabilă a dreptului a cărui recunoaştere (sau, după caz, încuviinţare a executării) se solicită[4] trebuie analizată în raport cu prevederile legale ce i-au fost aplicate la momentul respectiv şi care au fost determinate prin aplicarea normei conflictuale străine, iar nu în raport cu dispoziţiile legale determinate potrivit legii române.

3. Nevalabilitatea convenţiei arbitrale. Conform dispoziţiilor art. 1.129 lit. b) NCPC, condiţiile de valabilitate ale convenţiei arbitrale sunt supuse, în principal, legii alese de către părţi, iar în lipsa unei asemenea alegeri, legii statului unde hotărârea arbitrală a fost pronunţată.

---

[1] Art. 1.097 NCPC.

[2] În prezent art. 45 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012.

[3] Motivul de la lit. d) priveşte, în principal, nerespectarea convenţiei arbitrale, iar în subsidiar, nerespectarea legii cu privire la constituirea tribunalului arbitral şi la regulile procedurale aplicabile.

[4] În cazul de faţă, dreptul stabilit prin hotărârea arbitrală străină, de către tribunalul arbitral a cărui competenţă a fost determinată de convenţia arbitrală încheiată de părţi *capabile* din punct de vedere juridic.

Dispoziția legală, constituind reproducerea fidelă a prevederilor art. V par. 1 lit. a) teza a doua din Convenția de la New York (1958), ridică o posibilă problemă legată de semnificația noțiunii „legea statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată", respectiv dacă această lege include sau nu normele conflictuale. În ceea ce ne privește, apreciem că **prima soluție se impune**, întrucât a considera contrariul ar conduce la consecințe inacceptabile.

Astfel, este suficient să observăm că, potrivit art. 1.113 alin. (2) NCPC, convenția arbitrală este valabilă dacă respectă cerințele de fond impuse de oricare dintre următoarele legi: legea stabilită de părți, legea care guvernează obiectul litigiului, legea aplicabilă contractului ce conține clauza compromisorie sau legea română. O asemenea normă conflictuală, permisivă, are ca scop evitarea invalidării convenției arbitrale și va permite stabilirea competenței tribunalului arbitral dacă, spre exemplu, convenția arbitrală este valabilă potrivit legii care guvernează obiectul litigiului sau potrivit legii aplicabile contractului (deci, prin ipoteză, unei alte legi decât cea aleasă de către părți sau cea a statului în care hotărârea arbitrală urmează a fi pronunțată). Într-un asemenea caz, dacă se va interpreta că dispozițiile art. V par. 1 lit. a) teza a doua din Convenția de la New York (1958) – preluate ca atare în art. 1.129 lit. b) NCPC – vizează exclusiv legea materială a statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată, înseamnă că sentința arbitrală pronunțată de tribunalul arbitral din România, care și-a stabilit competența conform unei convenții arbitrale valide potrivit legii care guvernează obiectul litigiului sau potrivit legii aplicabile contractului (dar nule potrivit legii române, adică legii statului unde hotărârea a fost pronunțată), nu ar trebui recunoscută într-o țară străină care aplică prevederile Convenției de la New York (1958).

Evident că poate fi imaginată și situația simetrică în care o instanță arbitrală străină și-a stabilit competența, validând convenția arbitrală potrivit unei legii stabilite prin aplicarea propriei norme conflictuale, lege care nu este nici cea aleasă de către părți și nici cea a statului în care are loc arbitrajul (dar, așa cum am arătat, este cea determinată de norma conflictuală cuprinsă în legea statului în care are loc arbitrajul). În măsura în care dispozițiile art. V par. 1 lit. a) teza a doua din Convenția de la New York (1958) și, respectiv, ale art. 1.129 lit. b) NCPC vor fi interpretate în sensul că „legea statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată" include doar dispozițiile sale materiale, cu excluderea celor referitoare la conflictele de legi, hotărârea arbitrală străină pronunțată în circumstanțele menționate nu va putea fi recunoscută pe teritoriul României.

4. Nerespectarea regulilor de constituire a tribunalului arbitral sau a regulilor de procedură arbitrală aplicabile. Conform prevederilor art. 1.129 lit. d) NCPC, toate aspectele referitoare la constituirea tribunalului arbitral și la procedura arbitrală sunt supuse, ca regulă, legii alese de către părți, iar în lipsa unei asemenea alegeri, „legii locului unde a avut loc arbitrajul".

Dispoziția legală analizată, întocmai ca și aceea cuprinsă în art. 1.129 lit. b) NCPC, conduce la întrebarea firească dacă legea locului arbitrajul include sau nu și normele sale conflictuale. Apreciem că prima soluție se impune și de această dată. O altă soluție ar conduce în mod nejustificat (și imprevizibil la momentul arbitrajului) la refuzul recunoașterii/încuviințării executării sentinței arbitrale străine în cazul în care, în lipsa unui acord de voință al părților litigante, constituirea tribunalului arbitral sau regulile de procedură aplicate

nu au respectat dreptul material al statului pe al cărui teritoriu a avut loc arbitrajul, ci pe acela la care norma conflictuală aplicată de tribunalul arbitral a trimis[1)].

Posibilitatea pe care legea o conferă instanței sesizate cu o cerere de recunoaștere/încuviințare a executării unei sentințe arbitrale străine, de a verifica aspectele procedurale reținute de instanța străină (în raport cu legea aplicabilă), nu poate fi extinsă cu privire la aspectele de drept substanțial, art. 1.133 NCPC interzicând examinarea hotărârii arbitrale în legătură cu fondul diferendului[2)].

5. Nerespectarea (depășirea) convenției arbitrale. Trei cazuri de depășire a cadrului convenției arbitrale de către hotărârea arbitrală a cărei recunoaștere/încuviințare a executării se solicită sunt avute în vedere de art. 1.129 lit. e) NCPC.

Primele două ipoteze menționate de dispoziția legală analizată vizează cazuri de *ultra (extra) petita*:

- diferendul nu este cuprins în convenția arbitrală (spre exemplu, convenția arbitrală permite arbitrilor să soluționeze numai litigii referitoare la executarea contractului, iar diferendul privește valabilitatea acestuia) sau

- diferendul depășește limitele acesteia (spre exemplu, convenția arbitrală limitează prerogativele arbitrilor la a dispune, în caz de neexecutare a contractului, obligarea părții în culpă la executarea în natură sau prin echivalent, iar prin acțiunea arbitrală s-a solicitat să de dispună rezilierea contractului).

Cea de-a treia ipoteză menționată de art. 1.129 lit. e) NCPC acoperă situații în care hotărârea „cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale". Prin ipoteză, motivele de refuz al recunoașterii/încuviințării executării nu mai vizează, de această dată, neîncadrarea diferendului în sfera de cuprindere a convenției arbitrale, ci respectarea de către arbitri a prevederilor acestei convenții cu ocazia soluționării litigiului (spre exemplu, nerespectarea dispozițiilor convenției arbitrale referitoare la soluționarea în drept strict sau în echitate a litigiului[3)] sau la caducitatea arbitrajului în cazul depășirii termenului de soluționare stabilit de către părți[4)]).

[1)] Prin ipoteză, norma conflictuală aplicată de tribunalul arbitral aparține sistemului de drept al statului pe al cărui teritoriu a avut loc arbitrajul, în cazul arbitrajului instituționalizat, sau este stabilită de tribunalul arbitral (în absența unei *lex fori*), în cazul arbitrajului *ad hoc*. Cu privire la ultimul aspect menționat, a se vedea D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 66.

[2)] A se vedea, în acest sens, Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 764.

[3)] În interpretarea art. V par. 1 lit. c) din Convenția de la New York (1958) – text corespunzător art. 1.129 lit. e) NCPC –, literatura de specialitate a exprimat și punctul de vedere potrivit căruia nerespectarea de către arbitri a puterilor ce le sunt conferite cu privire la aprecierea fondului litigiului (soluționarea litigiului în drept strict sau în echitate, aplicarea regulilor de drept alese de către părți etc.) nu ar reprezenta o depășire a termenilor convenției arbitrale (Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *op. cit.*, p. 1004). În ceea ce ne privește, considerăm că, de vreme ce convenția arbitrală impune arbitrilor soluționarea diferendului în echitate, o eventuală judecată a acestuia în drept strict înseamnă pronunțarea unei hotărâri care „cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale". Aceeași este situația în cazul în care convenția arbitrală impune anumite reguli de drept pe care arbitrii ar trebui să le aplice fondului litigiului. În schimb, nu va constitui o depășire a termenilor convenției arbitrale soluționarea fondului litigiului prin aplicarea altei *lex causae* decât cea stabilită de către părți printr-o clauză de alegere a legii aplicabile (clauză distinctă de convenția arbitrală).

[4)] Nerespectarea dispozițiilor convenției arbitrale referitoare la constituirea tribunalului arbitral sau la regulile procedurale aplicabile nu intră sub incidența art. 1.129 lit. e), ci a art. 1.129 lit. d) NCPC.

Teza finală a art. 1.129 lit. e) NCPC permite o recunoaștere/încuviințare a executării parțială, în măsura în care dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului.

B. Motive referitoare la nerespectarea unor principii fundamentale ale procesului arbitral sau ale procesului civil în general

6. Nerespectarea principiului contradictorialității și a dreptului la apărare. Dispoziția legală are în vedere trei ipoteze în care principiile fundamentale menționate sunt încălcate în cadrul procedurii arbitrale finalizate prin pronunțarea hotărârii a cărei recunoaștere și/sau încuviințare a executării se solicită:

a) neinformarea părții împotriva căreia este invocată hotărârea cu privire la desemnarea arbitrilor. Prin această neinformare, partea care a pierdut procesul a fost lipsită de dreptul, de esența arbitrajului, de a-și desemna arbitrul, în cazul tribunalului arbitral colegial, sau, după caz, de a participa la desemnarea arbitrului unic;

b) neinformarea părții împotriva căreia este invocată hotărârea cu privire la procedura arbitrală. Ipoteza avută în vedere este aceea în care procedura arbitrală s-a derulat în lipsa și fără citarea părții care a pierdut procesul;

c) imposibilitatea părții împotriva căreia este invocată hotărârea de a-și valorifica propria apărare în procesul arbitral. Astfel cum s-a reținut în literatura de specialitate, imposibilitatea trebuie să fie exterioară voinței părții și poate fi rezultatul unor măsuri dispuse de tribunalul arbitral (acordarea unui termen prea scurt pentru administrarea probatoriului), al unor fapte ale părții adverse (ascunderea unui înscris) sau al unui eveniment de forță majoră de care tribunalul arbitral nu a ținut cont în organizarea procedurii[1)].

7. Lipsa caracterului obligatoriu, anularea sentinței arbitrale sau suspendarea efectelor acesteia. Astfel cum rezultă din dispozițiile art. 1.127 alin. (1) NCPC, scopul urmărit prin recunoașterea sau, după caz, încuviințarea executării unei hotărâri arbitrale străine în România este acela de a produce pe teritoriul țării noastre aceleași efecte ca și hotărârile naționale: autoritate de lucru judecat, respectiv caracter executoriu.

Întrucât recunoașterea și încuviințarea executării reprezintă simple instrumente procedurale ce transpun într-un alt sistem de drept efecte juridice preexistente, ele nu vor putea suplini eventuale lipsuri pe care hotărârea arbitrală le-ar avea potrivit legii sub imperiul căreia a fost pronunțată.

Trei ipoteze în care hotărârii arbitrale străine îi va fi refuzată recunoașterea/încuviințarea executării sunt avute în vedere de art. 1.129 lit. f) NCPC.

Astfel, *în primul rând*, în măsura în care ***hotărârea arbitrală nu a dobândit încă forță obligatorie*** în statul în care a fost pronunțată, aceasta nu va putea fi recunoscută nici în România pentru a dobândi autoritate de lucru judecat și pentru a putea fi impusă părții care a pierdut procesul. În ceea ce privește legea prin raportare la care urmează a fi determinat caracterul obligatoriu al hotărârii străine, apreciem că aceasta nu poate fi alta decât legea sub imperiul căreia hotărârea a fost pronunțată, adică legea aplicabilă procedurii arbitrale[2)].

[1)] Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *op. cit.*, p. 1002.

[2)] În același sens, a se vedea T. Prescure, R. Crișan, *op. cit.*, p. 308.

Această lege va preciza momentul de la care hotărârea arbitrală dobândeşte caracter obligatoriu (data la care a fost pronunţată sau comunicată părţilor sau la care a expirat termenul pentru exercitarea acţiunii în anulare etc.[1]), precum şi efectul promovării unei acţiuni în anulare cu privire la caracterul obligatoriu al hotărârii arbitrale[2].

Un al doilea caz de refuz al recunoaşterii/încuviinţării executării consacrat de art. 1.129 lit. f) NCPC îl constituie ***anularea hotărârii arbitrale***. În aplicarea principiului *quod nullum est, nullum producit effectum*, o hotărâre arbitrală anulată nu va produce niciun efect în ţara în care această măsură a fost dispusă (adică în ţara în care sau după legea căreia hotărârea arbitrală a fost pronunţată) şi, în consecinţă, nu va putea produce nici în România un asemenea efect (deci nu va beneficia de autoritate de lucru judecat şi nu va avea nici forţă executorie). *A contrario*, anularea sentinţei arbitrale de către instanţa unui alt stat nu constituie un impediment pentru recunoaşterea şi/sau încuviinţarea executării acesteia în România. În ceea ce priveşte motivele de anulare a hotărârii arbitrale, reamintim că România este parte la Convenţia europeană de arbitraj comercial internaţional (Geneva,1961). Devin, astfel, aplicabile, în relaţia dintre statele membre ale acestei convenţii internaţionale, prevederile art. 9 pct. 2, care restrâng sfera de incidenţă a art. V par. 1 lit. e) din Convenţia de la New York la motivele de anulare a hotărârii arbitrale enumerate de art. 9 pct. 1 din Convenţia de la Geneva. Aceste motive sunt identice cu acelea prevăzute de art. 1.129 lit. a)-e) NCPC. Rezultă că o hotărâre arbitrală anulată pentru alte motive decât cele menţionate va putea să fie recunoscută şi executată în România[3].

Cel de-al treilea caz de refuz al recunoaşterii/încuviinţării executării consacrat de art. 1.129 lit. f) NCPC îl constituie ***suspendarea efectelor hotărârii arbitrale*** de către o instanţă a statului unde sau potrivit legii căruia aceasta a fost pronunţată. Ca şi în cazul anulării hotărârii arbitrale, dispunerea măsurii de către instanţa unui alt stat nu va constitui motiv de refuz al recunoaşterii sau executării în România. Refuzul recunoaşterii/încuviinţării executării se întemeiază şi în acest caz pe principiul potrivit căruia o hotărâre străină nu poate produce în România mai multe efecte decât în statul în care sau potrivit legii căruia a fost pronunţată. Cum, prin ipoteză, în respectivul stat efectele acestei hotărâri sunt suspendate, ele nu se vor produce nici în România.

Art. 1.130. Suspendarea judecăţii

(1) Tribunalul poate suspenda judecarea recunoaşterii şi executării hotărârii arbitrale străine dacă anularea ori suspendarea acesteia este solicitată autorităţii competente din statul unde a fost pronunţată sau din statul după legea căruia a fost pronunţată.

(2) În situaţia prevăzută la alin. (1) tribunalul poate, la cererea părţii care solicită recunoaşterea şi executarea hotărârii arbitrale străine, să dispună depunerea unei cauţiuni de către cealaltă parte.

---

[1] În dreptul român, hotărârea arbitrală este obligatorie de la data la care a fost comunicată părţilor (art. 606 NCPC).

[2] În dreptul român, promovarea unei acţiuni în anulare nu afectează caracterul obligatoriu al hotărârii arbitrale şi nici forţa sa executorie (art. 612 şi art. 635 NCPC).

[3] A se vedea, în acest sens, I. Deleanu, S. Deleanu, *op. cit.*, p. 496.

Comentariu

1. Conform dispozițiilor art. 1.129 lit. f) NCPC, anularea sau suspendarea hotărârii arbitrale de către o instanță a statului în care sau potrivit legii căruia aceasta a fost pronunțată constituie un impediment la recunoașterea/încuviințarea executării acesteia în România. *A contrario*, simpla formulare a unei cereri de suspendare sau de anulare nu împiedică recunoașterea ori încuviințarea executării în România, fiind posibilă situația în care, după parcurgerea procedurii prevăzute de Capitolul II din Titlul IV al Cărții a VII-a a NCPC, hotărârea arbitrală să fie desființată sau suspendată.

2. Pentru prevenirea unei situații de tipul celei expuse mai sus, art. 1.130 NCPC prevede posibilitatea suspendării judecării cererii de recunoaștere/încuviințare a executării atunci când o cerere de anulare sau de suspendare a hotărârii arbitrale a fost formulată în statul în care sau potrivit legii căruia respectiva hotărâre a fost pronunțată.

3. Corelativ, pentru protejarea interesului reclamantului, art. 1.130 alin. (2) NCPC permite obligarea pârâtului care solicită suspendarea soluționării cererii de recunoaștere/încuviințare a executării sentinței arbitrale străine la plata unei cauțiuni. În absența unor dispoziții speciale, vor fi aplicabile dispozițiile art. 1.057 și urm. NCPC referitoare la cauțiunea judiciară.

Art. 1.131. Judecata

(1) Cererea de recunoaștere sau de executare a hotărârii arbitrale străine se soluționează prin hotărâre dată cu citarea părților și care poate fi atacată numai cu apel.

(2) Cererea poate fi soluționată fără citarea părților dacă din hotărâre rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii.

Comentariu

1. Dispoziția legală analizată stabilește reguli aplicabile procedurii de soluționare, **pe cale principală**, a cererii de recunoaștere și/sau încuviințare a executării unei sentințe arbitrale străine.

În cazul în care o cerere de *recunoaștere* a unei sentințe arbitrale străine are caracter incidental [potrivit dispozițiilor art. 1.127 alin. (2) NCPC][1], devin incidente regulile procedurale aplicabile procesului în care aceasta este formulată.

2. În primul rând, **procedura** de recunoaștere și/sau de încuviințare a executării unei sentințe arbitrale străine **este una contencioasă**, desfășurată în contradictoriu cu pârâtul din procesul soluționat de instanța străină prin această hotărâre și care refuză să o recunoască/execute în mod voluntar. În consecință, regula o reprezintă **citarea** acestuia în conformitate cu prevederile art. 153 și ale art. 201 alin. (4) NCPC.

Prin excepție, art. 1.131 alin. (2) NCPC permite soluționarea cererii de recunoaștere/încuviințare a executării fără citarea părților dacă din hotărârea străină rezultă că pârâtul a

[1] O cerere de *încuviințare* a executării unei sentințe arbitrale străine poate fi formulată numai pe cale principală.

RCUB CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

fost de acord cu admiterea acţiunii. Aceasta nu echivalează însă cu recunoaşterea automată a hotărârii, ci instanţa română va fi ţinută să verifice condiţiile de impuse de art. 1.125 NCPC (respectiv diferendul făcând obiectul acesteia să poată fi soluţionat pe calea arbitrajului în România şi hotărârea să nu conţină dispoziţii contrare ordinii publice de drept internaţional privat român). Apreciem că, în ipoteza avută în vedere de art. 1.131 alin. (2) NCPC, nu vor face obiectul verificării impedimentele prevăzute de art. 1.129 NCPC, întrucât, potrivit acestui ultim text legal, sarcina de a proba existenţa acestora aparţine exclusiv pârâtului.

3. În cazul admiterii cererii, deşi art. 1.131 NCPC nu prevede expres, apreciem că **autoritatea de lucru judecat** (efectul obţinut ca urmare a recunoaşterii în România a sentinţei arbitrale străine) **şi efectul executoriu** (obţinut prin încuviinţarea executării în România a acesteia) se produc retroactiv de **la momentul la care ele există în statul în care sentinţa a fost pronunţată**[1].

4. Hotărârea prin care a fost soluţionată, pe cale principală, cererea de recunoaştere şi/sau încuviinţare a executării unei sentinţe arbitrale străine este **supusă numai apelului**, potrivit dispoziţiilor exprese ale art. 1.131 alin. (1) NCPC. Observăm necorelarea acestei dispoziţii legale cu prevederile art. 1.102 NCPC, în temeiul cărora hotărârea prin care a fost soluţionată, pe cale principală, cererea de recunoaştere a hotărârii străine este supusă atât apelului [potrivit art. 466 alin. (1) NCPC], cât şi recursului [nefiind exceptată de la exercitarea acestei din urmă căi de atac de prevederile art. 483 alin. (2) NCPC][2]. Pentru motivele expuse anterior, apreciem ca fiind preferabilă soluţia prevăzută de art. 1.131 alin. (1) NCPC, iar nu aceea care se desprinde din reglementarea art. 1.102 NCPC[3].

Art. 1.132. Forţa probantă

Hotărârile arbitrale străine pronunţate de un tribunal arbitral competent beneficiază în România de forţă probantă cu privire la situaţiile de fapt pe care le constată.

Comentariu

1. Dispoziţia legală analizată consacră un al treilea efect al sentinţei arbitrale străine în România (alături de autoritatea de lucru judecat şi de forţa executorie a acesteia), respectiv forţa sa probantă.

2. Pentru a beneficia de forţă probantă, legea nu impune parcurgerea prealabilă a procedurii de recunoaştere, dar este necesară îndeplinirea minimală a următoarelor condiţii (a căror respectare nu va mai trebui verificată dacă hotărârea străină a fost deja recunoscută în România, întrucât sunt cerute şi de art. 1.128-1.129 NCPC)[4]:

- hotărârea străină să fi fost pronunţată de un tribunal arbitral competent;
- hotărârea străină să respecte exigenţele necesare stabilirii autenticităţii sale, conform legii statului de sediu al tribunalului arbitral. Cerinţa nu este expres prevăzută de

[1] A se vedea şi comentariile aferente art. 1.101, 1.102 şi 1104 NCPC.

[2] În acelaşi sens, a se vedea Fl.G. Păncescu, *Drept procesual civil internaţional*, *op. cit.*, p. 230.

[3] A se vedea, *supra*, comentariul aferent art. 1.102 NCPC.

[4] Pentru opinia potrivit căreia singura condiţie ce trebuie îndeplinită pentru ca o sentinţă arbitrală să aibă forţă probantă în România este aceea a pronunţării sale de către un tribunal arbitral competent, a se vedea, *supra*, I. Leş, *Comentariu*, 2013, p. 1359.

art. 1.132 NCPC, dar este subînțeleasă, nefiind de imaginat utilizarea într-un proces din România a unui înscris oficial străin în absența îndeplinirii unor condiții menite a certifica autenticitatea semnăturilor și a sigiliului, ceea ce, după caz, poate presupune supralegalizarea [potrivit prevederilor art. 1.093 alin. (1) și (2) NCPC] sau apostilarea (potrivit Convenției cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961). De altfel, în ceea ce privește procedura de recunoaștere/încuviințare a executării sentințelor arbitrale străine, legea impune cerința supralegalizării;

- constatările făcute de instanța străină să nu fie contrare ordinii publice de drept internațional privat român. Condiția menționată nu este prevăzută în mod expres de art. 1.132 NCPC, dar este stabilită, cu titlu general (în aprecierea noastră), de art. 1.108 NCPC.

3. Spre deosebire însă de hotărârea pronunțată de o instanță română, care are forța probantă a unui înscris autentic (art. 434 NCPC), făcând dovada până la înscrierea în fals cu privire la constatările făcute de instanța de judecată [art. 270 alin. (1) NCPC], sentința arbitrală străină nu beneficiază de un asemenea regim juridic. Potrivit art. 1108 alin. (3) NCPC (constituind dreptul comun în materie, aplicabil și în cazul de față – în opinia noastră – în condițiile inexistenței unei reglementări speciale), aceasta reprezintă un simplu mijloc de probă cu privire la faptele constatate de instanța străină, dovada contrară putând fi făcută prin orice mijloace.

Art. 1.133. Examinarea fondului cauzei

Tribunalul nu poate examina hotărârea arbitrală pe fondul diferendului.

Comentariu

1. Dispoziția legală analizată constituie o aplicație a celei cuprinse în art. 1.098 NCPC. Regula potrivit căreia jurisdicția sesizată cu o cerere de recunoaștere/încuviințare a executării unei sentințe arbitrale străine nu este îndreptățită să reexamineze pe fond respectiva hotărâre constituie un principiu fundamental ce stă la baza cooperării judiciare internaționale. El reprezintă o consecință firească a respectării jurisdicției străine (și, implicit, a suveranității statului străin[1]) și împiedică transformarea cererii de recunoaștere/încuviințare a unei sentințe arbitrale străine într-o cale de atac prin care hotărârea străină ar putea fi desființată sau modificată.

2. În consecință, singurele verificări permise de lege instanței române sesizate cu o cerere de recunoaștere/încuviințare a executării unei sentințe arbitrale străine vizează impedimentele instituite de art. 1.125 și art. 1.129 NCPC. În măsura în care unele dintre acestea ar fi identificate, instanța română nu va putea însă interveni asupra fondului hotărârii străine. Din coroborarea prevederilor art. 1.131 și ale art. 1.133 NCPC rezultă că singura măsură ce ar putea fi dispusă de către instanța română, atunci când ar identifica unul dintre impedimentele menționate, este aceea a refuzului recunoașterii/încuviințării executării sentinței arbitrale străine.

[1] A se vedea, în acest sens, și Fl.G. Păncescu, *Comentarii Noul Cod*, vol. II, p. 742.

Dispoziții finale

Art. 1.134. Intrare în vigoare

(1) Prezentul cod de procedură civilă intră în vigoare la data care va fi prevăzută în legea pentru punerea în aplicare a acestuia.

(2) În termen de 6 luni de la data publicării prezentului cod, Guvernul va supune Parlamentului spre adoptare proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă.

Comentariu

1. Legiuitorul Noului Cod de procedură civilă, adoptat de Parlament prin Legea nr. 134/2010, nu a fixat o dată de intrare în vigoare a Codului, știut fiind că este necesară elaborarea unei legi separate de punere în aplicare, în primul rând, pentru a compatibiliza legile speciale care cuprindeau norme de organizare judiciară, de competență și de procedură propriu-zisă cu spiritul și cu litera Codului.

2. Desigur, la data adoptării Noului Cod, se preconiza o intrare în vigoare într-un orizont mediu de timp (circa un an), ceea ce rezultă din dispozițiile alin. (2), Guvernul fiind obligat de legiuitor să supună Parlamentului spre aprobare proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului într-un termen de 6 luni de la data publicării acestuia în Monitorul Oficial. Totodată, se preconiza intrarea în vigoare concomitentă a Noului Cod Civil și a Noului Cod de procedură civilă.

3. Într-o atmosferă de scepticism general cu privire la perspectiva reală ca noile Coduri să fie vreodată aplicate efectiv, lucrările pentru elaborarea proiectului legii de punere în aplicare a Noului Cod au început la sfârșitul anului 2010, fiind finalizate în primăvara anului 2012; ele au dus la adoptarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[1)], al cărei art. 81 prevedea ca dată de intrare în vigoare 1 septembrie 2012, cu excepția dispozițiilor referitoare la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, care urmau a intra în vigoare la data de 1 ianuarie 2013.

Această din urmă dispoziție, rămasă ulterior fără obiect, reflectă deosebita rezistență întâmpinată de noul mecanism de unificare a practicii judiciare, cu precădere din partea instanței supreme. Adăugăm că, în ceea ce ne privește, temerile inundării Înaltei Curți cu sute de sesizări s-au dovedit, din fericire, nefondate, întocmai ca unele bănuieli exprimate în doctrină, potrivit cărora judecătorii ultimei căi de atac de reformare își vor abandona prerogativele jurisdicționale și vor alege soluția comodă de a cere o dezlegare obligatorie pentru orice problemă întâlnită.

4. Termenul a fost ulterior prorogat, în mod succesiv, prin O.U.G. nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010

[1)] Publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012. În urma modificărilor aduse prin această lege, Codul a fost republicat în cuprinsul M. Of. nr. 545 din 3 august 2012.

BCU CLUJ-NAPOCA UNIVERSITY LIBRARY

privind Codul de procedură civilă[1] (pentru 1 februarie 2013), precum şi prin O.U.G. nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative conexe (pentru data de 15 februarie 2013). În pofida aşteptării unor noi prorogări, NCPC a intrat, finalmente, în vigoare la data de 15 februarie 2013, fiind aplicabil tuturor proceselor şi executărilor silite începute după intrarea sa în vigoare, nu însă şi celor începute anterior, respectiv incidentelor procedurale (precum contestaţiile la executare) ivite ulterior datei de 15 februarie 2013, dar în legătură cu executări silite pornite anterior respectivei date (art. 3 din Legea nr. 76/2012)[2].

5. Trebuie însă precizat că Noul Cod nu a intrat complet în vigoare, întrucât, potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[3]: „(1) Dispoziţiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016. (2) În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi şi până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului şi, după caz, dezbaterea fondului se desfăşoară în şedinţă publică, dacă legea nu prevede altfel".

Totodată, potrivit art. XIII din aceeaşi lege, dispoziţiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privitoare la pregătirea dosarului de apel sau, după caz, de recurs de către instanţa a cărei hotărâre se atacă se aplică în procesele pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016, în locul dispoziţiilor corespunzătoare din Noul Cod fiind instituite norme care prevăd pregătirea dosarului de către instanţa de control judiciar (art. XIV-XVII), norme care, din cauza caracterului lor lacunar şi a nepotrivirii lor cu concepţia de ansamblu a Codului, au generat numeroase controverse în practică.

În fine, exprimând o dată în plus temerile instanţei supreme cu privire la aplicarea integrală a Noului Cod, chiar şi în forma amendată prin Legea nr. 76/2012, art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 a mărit, tot pentru procesele începute până la data de 31 decembrie 2015, pragul valoric de la care recursul este admisibil de la 500.000 lei la enorma sumă de 1.000.000 lei, ceea ce goleşte de conţinut dispoziţiile art. 483 alin. (2) NCPC şi face ca majoritatea cauzelor judecate să fie sustrase dreptului la recurs.

6. Având în vedere că în cei aproape trei ani scurşi de la data intrării în vigoare a Noului Cod şi până în apropierea datei de 1 ianuarie 2016 nu au fost luate măsurile organizatorice şi nici nu au fost efectuate investiţiile necesare pentru a face posibilă desfăşurarea cercetării procesului în faţa primei instanţe în camera de consiliu, prin O.U.G. nr. 62/2015 pentru prorogarea unor termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanţelor judecătoreşti, precum şi pentru pregătirea punerii în aplicare a

[1] Publicată în M. Of. nr. 606 din 23 august 2012.

[2] A se vedea, pe larg, M. Nicolae, *supra,* vol. I, Comentariile *sub* art. 24-27, p. 107 şi urm., precum şi doctrina acolo citată.

[3] Publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013.

Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă[1)] au fost prorogate toate termenele menţionate anterior până la data de 1 ianuarie 2017, în condiţiile în care preambulul acestui act normativ face referiri ample la faptul că în acest interval de timp sunt necesare măsuri administrative şi de altă natură pentru pregătirea aplicării noilor norme procesual-civile.

La ştiinţa noastră, până la data prezentelor rânduri (aprilie 2016), nu a fost nici măcar iniţiat, darămite întreprins, niciun demers serios de a organiza punerea în aplicare integrală a Noului Cod, dispoziţii esenţiale ale acestuia întâmpinând o serie de rezerve datorate comodităţii şi conservatorismului, atât la nivelul Consiliului Superior al Magistraturii, a cărui direcţie de legislaţie şi de elaborare a actelor normative duce o campanie intensă de înlocuire a dispoziţiilor Codului cu dispoziţiile Legii nr. 2/2013, cât şi la nivelul unei părţi a sistemului judiciar. Mai mult, recent, la bilanţul Curţii de Apel Bucureşti pentru anul 2015, actualul ministru al justiţiei a menţionat în alocuţiunea sa posibilitatea renunţării la sistemul cercetării procesului în camera de consiliu, dacă adoptarea acestuia se dovedeşte atât de anevoioasă (deşi, după părerea noastră, nici nu s-a încercat).

7. În ceea ce ne priveşte, ne menţinem părerea că sistemul preconizat de Noul Cod trebuie aplicat integral, cu eventuale minime corecţii care să asigure funcţionalitatea pregătirii dosarului de către instanţa a cărei hotărâre se atacă. Totodată, credem că cercetarea proceselor în camera de consiliu nu ar implica, într-o primă fază, decât o respectare strictă a dispoziţiilor art. 215 alin. (1) NCPC, care impun fixarea intervalelor orare orientative pentru strigarea cauzelor (nerespectate, deşi sunt în vigoare şi obligatorii şi în prezent), precum şi dotarea sălilor de judecată cu un monitor pe care să fie afişată cauza strigată şi un difuzor pentru a se auzi pe holul din faţa sălii cauza al cărei apel se face. Apreciem, de asemenea, că pragul valoric de 500.000 lei este suficient de ridicat pentru a preveni aglomerarea rolului celor două secţii civile ale Înaltei Curţi, în condiţiile în care numărul recursurilor judecate pe fond sub imperiul NCPC rămâne unul în cel mai bun caz modest, numărul recursurilor în interesul legii nu a crescut semnificativ faţă de perioada anterioară Noului Cod, iar numărul hotărârilor prealabile este unul rezonabil[2)].

8. Dincolo de toate aceste argumente cu caracter preponderent tehnic, este necesară o decizie clară de politică legislativă, în primul rând la nivelul Ministerului Justiţiei, apoi în Parlament, cu privire la intrarea sau nu în vigoare integrală a dispoziţiilor Noului Cod, urmată, în mod firesc, de eliminarea paralelismului legislativ actual (fie prin ieşirea din vigoare a Legii nr. 2/2013, fie prin preluarea – amendată – a soluţiilor acesteia) şi de adoptarea măsurilor organizatorice necesare aplicării integrale a Codului, dacă va fi cazul.

9. Nu în ultimul rând, având în vedere experienţa discutabilă a Legii nr. 138/2014 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi

---

[1)] Publicată în M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015.

[2)] Rămânem la părerea, exprimată şi în cuprinsul primului volum (Gh.-L. Zidaru, Comentariu *sub* art. 97 NCPC, p. 381), că principala problemă a instanţei supreme este găsirea ori construirea unui sediu adecvat, corespunzător statutului, funcţiilor şi personalului său, dar şi corespunzător speranţelor justiţiabililor de a avea parte de un serviciu public al justiţiei decent, dacă nu prietenos. În mod surprinzător, această chestiune esenţială pentru sistemul judiciar nu este abordată public nici de Guvern, nici de Înalta Curte, nici de CSM, fiind prefigurate episodic, apoi (desigur) abandonate tot felul de sedii improprii ori proiecte fantasmagorice precum „*Cartierul Justiţiei*", ceea ce arată o dată în plus, întocmai ca şi tergiversarea problemei camerei de consiliu, lipsa de direcţie a politicilor publice în domeniul justiţiei.

pentru modificarea şi completarea unor acte normative conexe[1)], act normativ al cărui scop principal a fost înlocuirea încuviinţării executării silite date de instanţă cu o formalitate echivalentă dată în competenţa executorului judecătoresc şi reconfigurarea învestirii cu formulă executorie a titlurilor executorii nejudiciare – precizăm că această inovaţie a fost declarată neconstituţională[2)] –, apreciem că legiuitorul ar trebui să se abţină de la a aduce modificări minore, necorelate, adesea inoportune dispoziţiilor Codului, care şi-au dovedit, în ansamblu, viabilitatea, în pofida unor inerente imperfecţiuni. Reamintim că noul sistem de drept tranzitoriu, potrivit căruia legea nouă de procedură se aplică doar proceselor începute după intrarea sa în vigoare, este incompatibil cu modificări dese, punctuale, efectuate în pripă ale Codului, care pot genera mai multe probleme decât ar rezolva.

Ar urma ca într-un interval de timp rezonabil, de 5 ani sau chiar mai mult de la data intrării în vigoare a Codului, să se instituie la nivelul Ministerului Justiţiei o comisie de reformă a Noului Cod, care să analizeze toate propunerile de modificare, rezultate din observaţiile doctrinei, propunerile judecătorilor şi ale avocaţilor ori formulate de direcţiile de specialitate ale Consiliului Superior al Magistraturii (care, reamintim, nu are iniţiativă legislativă şi considerăm că principiul separaţiei puterilor în stat impune păstrarea acestei soluţii, cu atât mai mult cu cât maniera de lucru a Consiliului, respectiv a direcţiilor şi comisiilor sale este adesea netransparentă). Doar în urma unor ample consultări şi reflecţii ar urma, dacă este cazul, să fie promovată o amendare corelată a Codului, care să elimine imperfecţiunile punctuale şi să asigure eficienţa de ansamblu a concepţiei acestuia.

TOP LAW / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

[1)] Publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

[2)] A se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 895 din 17 decembrie 2015 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 666 din Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016, precum şi: V.M. Ciobanu, O *întrebare retorică: cine răspunde în cazul declarării ca neconstituţională a unei dispoziţii legale modificată cu încălcarea unei decizii a Curţii Constituţionale*, studiu publicat pe *www.juridice.ro*, 15 ianuarie 2016; V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, *Analiza O.U.G. nr. 1/2016 în lumina Deciziei Curţii Constituţionale nr. 895/2015 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 666 NCPC*, studiu publicat pe *www.juridice.ro*, 19 februarie 2016. Decizia a fost urmată de intervenţia legiuitorului, prin O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi a unor acte normative conexe, publicată în M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Index*

A

Absenţă
- ~ a alegerii jurisdicţiei române – **1.067**, 5
- ~ a ambelor părţi – **584**, 1-5; **921**, 1 (n.s.)
- ~ a arbitrabilităţii litigiului – **1.069**, 2
- ~ a clauzei compromisorii ulterioare – **548**, 16 (n.s.)
- ~ a convenţiei arbitrale – **548**, 15, Juris. – 11; **607**, 3; **1.125**, 2
- ~ a declanşării procedurii executării silite – **707**, 3 (n.s.)
- ~ a domiciliului ori reşedinţei în statul în care este intentată acţiunea – **1.085**, 3
- ~ a forţei statale – **544**, 3
- ~ a înţelegerii cu reclamantul privind alegerea competenţei (divorţ)– **915**, 12
- ~ a moştenitorilor legali sau testamentari (divorţ) – **926**, 7.3.
- ~ a reclamantului (procedura divorţului) – **921**, 1; **922**, 4, 5.1, 5.2, 6, DCC, Juris. – 1, 9; **926**, 16; **928**, 4.1
- ~ a soldului creditor al contului debitorului deschis la terţul poprit – **790**, Juris. – 9
- ~ a titlului reclamantului – **1.043**, Juris. – 8
- ~ a unei cereri de divorţ – **924**, 5
- ~ a unei clauze a actului constitutiv – **802**, 4 (n.s.)
- ~ a unei convenţii a părţilor – **619**, 3; **1.121**, 2
- ~ a unei copii a hotărârii străine a cărei recunoaştere se solicită – **1.100**, 3
- ~ a unei hotărâri judecătoreşti – **969**
- ~ a unei legături semnificative între litigiu şi statul instanţei alese – **1.068**, 4
- ~ a unei *legis fori* – **1.129**, 4 (n.s.)
- ~ a unei menţiuni speciale în împuternicire – **546**, 2
- ~ a unei motivări a cererii de suspendare a executării sentinţei arbitrale – **612**, Juris. – 2
- ~ a unei părţi – **582**, 4; **931**, 1
- ~ a unei reglementări din partea părţilor în convenţia arbitrală – **544**, 5
- ~ a unei stipulaţii contrare – **1.068**, 3
- ~ a unei stipulaţii exprese privind limba de desfăşurare a arbitrajului – **570**, 2
- ~ a unei voinţe comune a părţilor – **543**, 1
- ~ a unor contraofertanţi – **846**, 9 (n.s.)
- ~ a unor mijloace de constrângere a martorilor – **541**, 4
- ~ a unor norme juridice generale referitoare la mijloace eficiente de constrângere pentru executarea obligaţiilor de a face sau de a nu face – **907**, Juris. – 1
- ~ a unor reglementări internaţionale – **1.081**, 14
- ~ a unui litigiu – **527**, 5
- ~ a unui titlu executoriu – **898**, Juris. – 2; **903**, 2
- ~ a unui titlu locativ – **997**, Juris. – 20, 22; **1.038**, Juris. – 6; **1.041**, Juris. – 4
- ~ a urgenţei (procedura ordonanţei preşedinţiale) – **997**, 6 (n.s.)
- ~ a urgenţei (sechestru asigurător asupra unei nave) – **961**, 4
- ~ de la deschiderea uşilor sau mobilelor a reprezentanţilor poliţiei, jandarmeriei sau altor agenţi ai forţei publice – **734**, 5
- ~ la judecată a reclamantului în procedura divorţului – **922**
- ~ nejustificată a reclamantului – **922**, 6

Abţinere – **644**, 2
- ~ a arbitrului – **562**, 1, 11, 12; **564**, 2; **1.114**, 10
- ~ a executorului judecătoresc – **653**, 2-5, 8, 13-16
- ~ a judecătorului – **562**, 11, 12 (n.s.)

Abuz de folosinţă – CG Tit. 6 Car. 6, 4; **997**, 6 (n.s.); **999**, 10; CG Cap. 3 Tit. 11 Car. 6, 3 (n.s.); **1.046**, 1-5, 7 (n.s.)

* Pentru consultarea indexului trebuie avute în vedere următoarele aspecte: 1) prima trimitere, în format aldin, se referă la numărul articolului din Noul Cod de procedură civilă, iar cea de-a doua trimitere vizează numărul marginal al comentariului aferent articolului; 2) în cuprinsul indexului sunt utilizate următoarele abrevieri: n.s. – notă de subsol; Juris. – secţiunea de jurisprudenţă; RIL – secţiunea de recursuri în interesul legii; ICCJ-DCD – secţiunea de decizii ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept; DCC – secţiunea de decizii ale Curţii Constituţionale; CEDO – secţiunea de jurisprudenţă a Curţii Europene a Drepturilor Omului; CJUE – secţiunea de jurisprudenţă a Curţii de Justiţie a Uniunii Europene; CG – comentariu general; Sec. – secţiune; Cap. – capitol; Tit. – titlu; Car. – carte.

Acceptare
~ a actelor autentice în materie de succesiuni şi privind crearea unui certificat european de moştenitor – **1.080**, 3; **1.081**, 7
~ a arbitrajului – **548**, 13 (n.s.), 15, Juris. – 4, 11; **549**, 3 (n.s.); **559**, 4; **579**, Juris. – 3, 4; **608**, Juris. – 5, 50; **617**, 1; **619**, 2
~ a arbitrului – **545**; **548**, 10 (n.s.), 13 (n.s.), 15; **550**, 2 (n.s.), 5; **565**, 5; **571**, 2
~ a cambiei – **640**, 3; **706**, B, 3
~ a cauţiunii – **1.058**, 3; **1.059**
~ a cererii de divorţ de către pârât – **930**, 6; **932**
~ a cesiunii creanţei poprite – **784**, 6
~ a chiriei după notificarea de evacuare – **1.041**, 3 (n.s.)
~ a clauzei compromisorii – **548**, 10
~ a clauzelor standard – **548**, 1, 13
~ a competenţei exclusive a instanţelor statului pe teritoriul căruia se găseşte un imobil – **1.097**, 6 (n.s.)
~ a competenţei instanţei alese de reclamant – **915**, 12
~ a competenţei tribunalului arbitral – **549**, 3
~ a consemnării de către creditor – **1.010**, 8
~ a contractului principal – **548**, 11 (n.s.)
~ a convenţiei arbitrale – **548**, 10
~ a creanţei de către moştenitori – **708**, A, 2 (n.s.)
~ a documentelor echivalente – **1.100**, 3
~ a dreptului de ipotecă – **1.059**, 4
~ a exercitării funcţiei jurisdicţionale contra unui onorariu – **596**, 3
~ a expertizei – **999**, 14 (n.s.)
~ a încetării locaţiunii înainte de termen – **778**, 5
~ a încheierii convenţiei arbitrale – **548**, 10
~ a înfăţişării părţii prin mandatar – **922**, Juris. – 5
~ a jurisdicţiei arbitrale – **548**, 13; **549**, 3; **608**, Juris. – 5, 50
~ a jurisdicţiei române – **1.067**, Juris.; **1.071**, 2
~ a moştenirii – **687**; **688**, 4; **708**, A, 2 (n.s.); **926**, 8, 9, 13; **1.003**, Juris. – 1
~ a ofertei reale – **1.007**, 6; **1.008**, 1, 2; **1.011**, 6; **1.012**
~ a plăţii de către creditor – **1.006**, 3; **1.008**, 1
~ a popririi în propriile mâini – **781**, 9
~ a prelungirii termenului arbitrajului – **545**; **546**, 2
~ a probei cu înscrisuri – **999**, Juris. – 16
~ a probei cu martori – **1.091**
~ a recurgerii la procedura ordonanţei preşedinţiale pentru numirea provizorie a unui sechestru – CG Tit. 6 Car. 6, 5 (n.s.)
~ a sarcinii de administrator-sechestru – **802**, 3; **806**
~ a sarcinii de arbitru – **548**, 3; **559**, 1-4; **562**, 12; **566**; **1.114**, 1, 4
~ a supraarbitrului – **560**, 1, 3; **1.114**, 4
~ a unui număr par al arbitrilor – **543**, 3
~ de către creditor a unei eşalonări a plăţii – **709**, A, 3 (n.s.)
~ de plăţi anticipate – **784**, 4
~ de popriri multiple – **787**, 3
~ tacită a jurisdicţiei arbitrale – **548**, 13 (n.s.)
Accesorialitate – **719**, 7, 8, Juris. – 3
Acces la bunurile debitorului – **680**, 1, 4, 5; **898**, 7; **997**, 6 (n.s.)
Act
~ de adjudecare – **645**, 3; **646**, 2; **666**, 17; **701**, 12, Juris. – 2; **712**, Juris. – 25; **713**, Juris. – 3; **721**, 2, 4; **723**, Juris. – 1, 2, 4; **765**, Juris.; **843**, 2, 3; **847**, 3, 4; **849**, 1, 2; **853**, 2, 4; **854**; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 2; **855**; **856**, 1-10, Juris. – 1, 2; **857**, 2, 3; **860**, 3; **863**, 2; **888**, 4 (n.s.); **998**, Juris. – 3
~ scris constatator al creanţei – **953**, 2, 3, 6, 7, Juris. – 4; **954**, 12
~ voluntar de executare a obligaţiei prevăzute în titlul executoriu – **709**, A, 2 (n.s.), A, 3
Acte
~ ale executorului judecătoresc – **623**, 1 (n.s.); **638**, 2; **656**, 1-8;
~ oficiale publice – **1.093**, 1-4
~ oficiale române – **1.093**, 4
~ oficiale străine – **1.093**, 2, 3, Juris. – 1-6
Activitate profesională – **542**, 2; **548**, 1 (n.s.); **660**, 8; **1.042**, 16
Activ personal – **729**, 2
Acţiune
~ civilă de tip special – CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 6;
~ contra adjudecatarului – **860**
~ cu efect de evicţiune – **826**, 4; **860**, 1-3; **862**, 1
~ de drept comun – **608**, Juris. – 48; **628**, 6; **698**, 3; **713**, 9; **723**, 6, Juris. – 4; **777**, 4; **892**, 12; **898**, Juris. – 7; **997**, 6, Juris. – 1,

13, 33, 57, 58, 80, 90; **998**, 5; **999**, 18; **1.001**, 9, Juris. – 1, 2, 5; **1.035**, Juris. – 2
~ de partaj – **706**, A, 2; **818**, 1; **919**, 10, Juris. – 2, 3; **981**, 1-6, 9, 13, 15-19, Juris. – 2; **983**, Juris.; **985**, 9, DCC; **994**, 1, 4; **996**, DCC; **1.080**, 2
~ în anulare – **534**, 2 (n.s.); **535**, 1 (n.s.); **547**, 2; **548**, Juris. – 13; **592**, 2; **718**, 10; **724**, 8
~ în anularea actului administrativ – **973**, 10 (n.s.); **997**, 10 (n.s.)
~ în anularea convenției arbitrale – **548**, 13, 17, 18
~ în anularea hotărârii adunării generale – **997**, 6 (n.s.)
~ în anularea hotărârii arbitrale – CG Car. 4, 1; **541**, 7, Juris. – 3; **544**, 3; **547**, 6; **548**, 13 (n.s.); **553**, 2; **558**, Juris.; **561**, 9; **562**, 7; **568**, 3, 5; **570**, 4; **572**, 3; **575**, 7; **579**, 4-6; **582**, 4; **587**, 4; **592**, 4, 5; **599**, 2, 3; **601**, 3, DCC, Juris. – 5; **603**, 1, 3; **604**, 6, Juris. – 6; **605**, 2, Juris. – 2; **606**, 1, 2, Juris.; **608**, 1-3, 5, 6, Juris. – 1-3, 5, 8, 11, 12, 14-16, 18, 20-22, 32-35, 37, 39, 40, 42-44, 53, 58-62, 66; **609**, 1, 2, Juris.; **610**, 1; **611**, 1-5, Juris.; **612**, 1-2, Juris. – 2, 3; **613**, 1, 2, 4-6; **615**; **618**, 3; **635**, 2-4; **637**, 3; **703**, 5; **706**, A, 2; **1.111**, 3; **1.112**, 2; **1.119**, 1; **1.121**, 5; **1.129**, 7
~ în anularea hotărârii de declarare a morții – **949**, 2
~ în anularea hotărârii refăcute – **1.055**, 9
~ în anularea încheierii executorului judecătoresc – **1.010**, 4-8, 10
~ în anularea încheierii tribunalului arbitral – CG Car. 4, 1; **579**, 3, Juris. – 1; **585**, 8; **594**, 1-8
~ în anularea ofertei – **1.011**, 4
~ în anularea ordonanței de plată – **713**, 10; **953**, 5 (n.s.); **1.024**, 1-6; **1.025**, 1
~ în anularea somației de plată – **953**, 5 (n.s.)
~ în anularea titlurilor de proprietate – **622**, CEDO – 1; **626**, CEDO – 7;
~ în anularea unui contract de înstrăinare imobiliară – **706**, A, 2 (n.s.)
~ în anularea unui contract de vânzare – **826**, 4
~ în anularea unui titlu executoriu – **708**, A, 3; **724**, 8
~ în daune – **626**, 2; **720**, 6; **979**, 9; **1.003**, 3
~ în evacuare – **542**, Juris. – 6; **608**, Juris. – 27; **677**, 2; **834**, 1; **888**, 4 (n.s.), 7 (n.s.); CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 2; **898**, 5 (n.s.); **976**, 4; **997**, Juris. – 58; **1.034**, 5 (n.s.); **1.035**, 2 (n.s.), Juris. – 1; **1.039**, Juris. – 2, 3; **1.042**, 4 (n.s.); **1.043**, 1 (n.s.), 6 (n.s.), Juris. – 6; **1.046**, 7; **1.047**, 7 (n.s.)
~ în regres – **640**, Juris. – 4; **862**, 1
~ în revendicare – **643**, 4; **645**, 3; **677**, 2; **712**, 4; **715**, 10; **723**, 9; **724**, 5; **774**, 4; **856**, 10; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 2; **973**, Juris. – 6; **986**, 6; **995**, 3; **996**, 2, DCC; **997**, Juris. – 58; **1.004**, 1; **1.005**, 3; **1.035**, Juris. – 1; **1.042**, Juris. – 4; **1.043**, Juris. – 3, 6; **1.064**, 6; **1.080**, 2; **1.082**, 3
~ petitorie – **706**, A, 2; CG Tit. 7 Car. 6, 1, 2; **1.003**, Juris. – 2; **1.004**, 4, 6; **1.005**, 3
~ posesorie – **1.003**, 1-5, DCC, Juris. – 1, 2
~ reală – **628**, 3; **643**, 3; **706**, A, 2; CG Tit. 4 Car. 6, 2; **724**, 5; **1.035**, 2 (n.s.); **1.042**, 22 (n.s.); **1.080**, 2
~ revocatorie (pauliană) – **784**, 11, 13; **815**, 6 (n.s.)
Adjudecare silită a imobilului – **703**, 13; **804**, 2; **812**, 1
Administrare
~ a imobilului urmărit – **657**, 8; **830**, 1; **831**, 1; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 2
~ a probelor – **536**, 1; **575**, 7; **577**, 2; **586**, 3; **587**, 5; **588**, 2; **592**, 9; **595**, 5; **601**, Juris. – 5; **608**, Juris. – 41; **613**, 5; **620**, 1; **717**, 13; CG Tit. 1 Car. 6, 11; **915**, 5; **917**, 5; **926**, 3 (n.s.); **931**, 3, 5, 7; **933**, 7; **934**, 2.2, 3; **953**, Juris. – 13; **999**, 12 (n.s.), 13, 14; **1.036**, 3 (n.s.); **1.081**, 1; **1.091**, 4; **1.118**, 1, 2, 4;
~ a probelor în procedura arbitrală – **1.118**, 1-4
~ a probelor prin comisii rogatorii – **1.091**, 4
Administrator provizoriu – **527**, 13; **634**, 3; **767**, 3; **843**, 4; **977**, 1-3
Administrator-sechestru – **634**, 3; **657**, 4, 8; **659**, 9; **670**, 18; **709**, A, 6; **739**, 2; **743**; **744**, 7; **746**, 2, 3, 5-8, Juris.; **747**, 1, 4; **748**, 1-5; **749**, 1-5; **750**, 3, 4; **765**, 3; **787**, 4; **797**; **798**, 1, 2, 4, 7, 8; **799**, 3; **802**, 1-5; **803**, 1, 2; **804**, 1; **806**, 1-3; **807**, 2, 4; **810**, 1, 3, 4; **811**, 1; **831**, 1-3; **832**; **834**, 1, 2; **869**, 3; **894**, 2; **899**, 2, 5, 6, 8-12; **900**, 3, 5; **901**, 2, 4, 8; **955**, 13; **972**, 1; **973**, 7;

974, Juris. – 5; **975**, 9; **976**, 1-11, DCC; Juris. – 1-8; **977**, 2, 3; **1.057**, 2;
Admisibilitate a cererii de suspendare a executării silite – **653**, 11; **719**, 16
Adoptare a hotărârii arbitrale – **1.121**, 2
Adresă de înfiinţare a popririi – **646**, 2; **679**, 2; **781**, 5, 9-12; **782**, 2; **783**, 2-5, 6 (n.s.); **784**, 2-4, 6, 10; **787**, 2; **790**, 3, Juris. – 5; **792**, 3
Aducere
~ a unui garant – **527**, 12; **671**, 7; **721**, 10; CG Car. 6, 3; **1.058**, 2; **1.060**, 1-5
~ cu mandat a martorilor – **544**, 3
Afectaţiune
~ specială – CG Car. 5, 6; **657**, 8; **671**, 3; **703**, 6, 13; CG Cap. 8 Tit. 1 Car. 5; **721**, 1, 3-6, 9, 11, 23, 24; **728**, 10; **751**, 5, 14, 15; **767**, 4; **781**, 11, 12, Juris. – 4; **784**, 9; **812**, 1; **824**, 1; **863**, 2; **957**, 3; **1.061**, 3
~ specială prevăzută de lege – **721**, 11; **781**, 11
Afişarea proiectului de distribuire – **875**
Agent de poliţie – **659**, 9; **734**; **737**, 1
Agenţi ai forţei publice – CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 5, 7; **659**, 1, 9; **661**, 3; **682**, 2; **734**, 1, 5; **737**, 1; **894**, 8, 11; **898**; **908**, 2, DCC
Ajutoare
~ de maternitate – **729**, 10
~ pentru îngrijirea copilului bolnav – **729**, 10
~ pentru incapacitate temporară de muncă – **729**, 4, 9; **867**, 1
Alegere a unei instituţii de arbitraj – **617**, 1
Alocaţii de stat – **729**, 10; **920**, 3, Juris. – 4; CG Tit. 6 Car. 6, 3; **998**, 3
Amânare
~ a cauzei – **608**, Juris. – 37, 42; **632**, 4; **712**, DCC – 2; **716**, 3; **922**, Juris. – 5, 7; **926**, 9, Juris. – 2; **928**, 4.1; **969**, Juris. – 1
~ a datei de depunere a preţului de adjudecare – **771**, 5
~ a depunerii preţului – **771**, 3, 5
~ a efectului constitutiv al înscrierii drepturilor reale în cartea funciară – **1.059**, 4
~ a executării hotărârii – **626**, CEDO – 2; **790**, Juris. – 1
~ a executării obligaţiei – **781**, 10
~ a executării silite – **622**, 4; **657**, 1, 8; **659**, 7; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 3; **700**, 2, 5-10; **701**, 8; **706**, B, 3; **712**, 2; **766**, 1; **841**, 2; **890**, 1 (n.s.)
~ a judecăţii – **572**, 3; **582**, 3; **584**, 3, 5; **922**, Juris. – 9; **999**, 5 (n.s.), 10 (n.s.)
~ a licitaţiei – **762**, 9; **764**, 10; **766**, 3-6; **769**, 8; **839**, 5, 6; **840**, 4; **844**, 5; **845**; **846**, 4; **851**, 1
~ a licitaţiei asupra imobilului – **700**, 5; **845**
~ a prescripţiei – **708**, B, 1,
~ a pronunţării – **602**, 3; **603**, 1; **605**, 1; **608**, Juris. – 42; **666**, 10; **954**, 7; **957**, 3; **975**, 7; **999**, 2, 16, Juris. – 4; **1.000**, 9
~ a soluţionării litigiului – **573**, 5; **584**
~ a termenului de plată – **719**, 2
~ a urmăririi silite imobiliare – **815**, 3
~ a vânzării – **758**, 10, 11; **761**, 6; **762**, 9; **764**, 1-3; **766**, 2; **836**, 3 (n.s.); **838**; **846**, 5
~ de la plata taxelor judiciare – **716**, 9; **1.057**, 8 (n.s.)
~ de plată – **709**, A, 3 (n.s.)
Angajator – **622**, 5, CEDO – 3; **626**, CEDO – 5; **663**, Juris. – 2; **712**, Juris. – 12; **786**, 1-3; **906**, CEDO, Juris. – 9; **997**, Juris. – 87, 89; CG Tit. 1 Car. 7, 3
Anulare
~ a actului de adjudecare – **702**, 12; **721**, 4
~ a actului de executare – **702**, 15; **704**, 6; **709**, B, 2; **712**, Juris. – 19; **720**, 1, 3; **723**, 2; **724**, 8; **889**, 2 (n.s.)
~ a actului de procedură execuţională – **896**, 4
~ a căsătoriei – **661**, 8; **767**, 2
~ a cererii de executare – **709**, B, 2 (n.s.); **819**, 7
~ a cererii de sechestru – **957**, 5
~ a cererii de validare a popririi – **790**, 11
~ a cererii necontencioase – **533**, 1
~ a clauzei compromisorii – **608**, Juris. – 28
~ a contractului – **608**, Juris. – 28, 65
~ a convenţiei arbitrale – **553**, 2
~ a executării – **707**, 1; **709**, B, 2; **720**, 3; **723**, 2
~ a executării hotărârii judecătoreşti – **626**, CEDO – 2
~ a hotărârii – **599**, 3; **626**, CEDO – 3, 7, 9, 12, 15; **690**, Juris.; **703**, 5; **891**, CEDO – 2; **909**, CEDO
~ a hotărârii arbitrale – **579**, 5; **613**, 5; **706**, B, 2 (n.s.); **1.129**, 7
~ a hotărârii declarative de moarte – **949**, 1, 6 (n.s.)
~ a hotărârii refăcute – **1.055**, 9

~ a încheierii emise de executorul judecătoresc – **665**, 12
~ a încheierii necontencioase – **535**, 2 (n.s.)
~ a ofertei reale – **1.010**
~ a recursului ca netimbrat – **926**, Juris. – 5
~ a sechestrului – **727**, Juris.
~ a sentinței arbitrale – **558**, Juris.
~ a somației – **720**, Juris.
~ a titlului executoriu – **643**, 4; **709**, B, 2 (n.s.); **720**, 1, 3; **724**, 8
~ a urmăririi silite – **726**, 4
~ a vânzării silite – **858**, Juris.
Anunț de vânzare – **709**, A, 6 (n.s.); **762**, 2, 3, 7, 9; **779**, 4
Apărări ale pârâtului în cazul judecării cu citare – **1.042**, 11 (n.s.), DCC; **1.043**
Aplicarea de penalități – **906**; **909**, 7; **913**, 11 (n.s.); **914**, 1, 4 (n.s.)
Aprecierea probelor – **591**, 1-3; **608**, Juris. – 42; **999**, 13 (n.s.); **1.091**, 6
Arbitrabilitate – **549**, 2
~ a litigiului – **542**, 1, 2, 5; **544**, 2; **608**, 3, Juris. – 35; **1.069**, 2; **1.112**, 1-3; **1.125**, 3, 4
~ obiectivă – **542**, 1, 2, 4
~ subiectivă – **542**, 1, 3, 5
Arbitraj
~ *ad hoc* – **543**, 3; **544**, 1, 5; **545**, 1 (n.s.), 2-4; **547**, 2; **548**, 1, 5, 13 (n.s.), 16 (n.s.), Juris. – 10, 15, 18; **550**, 2 (n.s.); **551**, 2; **554**, 1, 3; **559**, 4; **569**, 2; **577**, 3; **579**, 5 (n.s.), 6; **585**, 4; **590**, 2; **603**, 1, 3; **607**, 1; **608**, 1 (n.s.), 4; **613**, 5; **617**, 1; **618**, 2, 3; **621**, 1; **1.111**, 3; **1.112**, 2 (n.s.); **1.114**, 6; **1.115**, 2; **1.129**, 4 (n.s.)
~ de stat – **548**, Juris. – 14, 15;
~ instituționalizat – **541**, 6; **544**, 1, 6; **545**, 1-4; **547**, 2; **548**, 5, 17, Juris. – 14, 15, 17, 18; **550**, 2, 5; **551**, 2; **554**, 1, 3; **558**, 3, 4; **559**, 4; **563**, 5; **569**, 2; **572**, 2; **576**, 3, 4; **577**, 3; **585**, 4; **590**, 2; **596**, 2; **603**, 1, 3; **605**, 1; **607**, 2; **608**, 4; **613**, 5; **616**, 1-3; **617**, 1-3; **618**, 1, 2; **619**, 1-3, 5; **1.111**, 3; **1.113**, 3; **1.114**, 6; **1.115**, 2
~ internațional – CG Car. 4, 2; **541**, 9; **542**, 4 (n.s.); **548**, 15; **603**, 1; **604**, Juris. – 4; CG Tit. 4 Car. 7, 1, 2; **1.111**, 1-3; **1.112**, 3; **1.114**, 2, 3, 5, 7, 8; **1.115**, 2, 3; **1.116**, 2; **1.117**, 1, 2; **1.123**, 2
~ în drept – **601**, 1-3; **613**, 5 (n.s.);
~ în echitate – **601**, 1-3, DCC, Juris. – 2, 5; **603**, 1; **608**, Juris. – 59; **613**, 5; **1.120**, 5; **1.129**, 5
~ organizat de o altă entitate – **545**, 1
~ organizat de o persoană fizică – **545**, 1
Arbitru – **541**, 3; **543**, 2, 3; **544**, 3; **545**, 2; **547**, 1, 2, 4; **548**, 13, Juris. – 5; **550**, 2; **554**, 3, Juris.; **555**, 1, 2, 4, Juris.; **556**, 3, 4; **557**, 2; **558**, 4, 6-10; **559**, 2-4; **561**, 3, 5, 9; **562**, 1-4, 6-12, Juris. – 1, 2; **563**, 3, 4; **564**, 1, 2; **565**, 3, 5, 6; **566**; **567**, 3; **568**, Juris. – 2; **573**, 6; **577**, 3; **588**, 2; **592**, 6; **593**, 3; **599**, Juris.; **601**, 2; **602**, 1, 2; **603**, 2; **606**, 2; **608**, 5, Juris. – 17, 63; **613**, 5; **618**, 1, 3; **1.114**, 1, 2, 4, 6, 7, 10; **1.117**; **1.129**, 6
Arbitru unic – **543**, 3; **547**, 2; **548**, 10; **550**, 2; **554**, 3; **556**, 2, 4; **558**, 6-8, Juris.; **561**, 7; **566**; **569**, 2; **602**, 1, 2; **608**, Juris. – 5, 27, 37; **618**, 2; **1.069**; **1.114**, 4, 6; **1.122**; **1.129**, 6
Arendaș – **800**, 1, 2; **806**, 3; **807**, 4; **976**, Juris. – 8; **1.034**, 5
Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare – **741**, 3; **742**, 3; **778**, 7; **784**, Juris. – 3; **909**, 4; **947**, 4; **957**, 3; **975**, 11; **1.012**; **1.059**, 4, 5; **1.092**, 2
Ascultare a copilului – **913**; **920**, 3; **921**, 6
Atacarea separată a încheierilor de ședință – **594**, 1-8
Atribuire
~ definitivă a bunurilor (partaj judiciar) – **990**, 1-4
~ provizorie a bunurilor (partaj judiciar) – **989**, 1-11, DCC
Atribuții
~ ale administratorului-sechestru – **802**, 5
~ ale arbitrului – **556**, 3
~ ale autorităților publice – **590**, 2
~ ale curatorului special – **688**, 2, 3
~ ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional – **616**, 3
~ ale executorului judecătoresc – **638**, 1; **646**, 8, 16; **653**, 4; **656**, 1-8; **659**, 1; **660**, 13; **672**, 2; **678**, 2; **692**, 9; **712**, 10, Juris. – 7; **714**, 15; **790**, RIL – 1, Juris. – 8; **898**, DCC – 1; **1.015**, 6; **1.039**, 3
~ ale expertului – **985**, DCC
~ ale instanței – **527**, 8, 15; **547**, 6; **998**, 3
~ ale instanței de executare – **707**, 3; **724**, 6
~ ale instanței de fond – **719**, 26
~ ale instanței de tutelă – **527**, 11; **915**, 2; **936**, 2

~ ale persoanei însărcinate să administreze bunurile puse sub sechestru judiciar – **976**, 4
~ ale persoanei/organismului însărcinat să se ocupe de persoana sau de bunurile copilului – **1.079**, 4
~ ale preşedintelui instanţei – **537**, 7
~ ale procurorului – **658**, 1; **660**, 7; **712**, DCC – 1
~ ale reprezentantului Ministerului Public – **712**, 5
~ ale sechestrului judiciar – **976**, Juris. – 5
~ de autentificare a înscrisurilor – **639**, 7
~ de punere în executare a dispoziţiilor cu caracter civil din titlurile executorii – **712**, 10
~ jurisdicţionale – **548**, Juris. – 15; CG Car. 5, 8; CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 5; **635**, 6-9; **1.117**, 2
Audiere
~ a martorilor – CG Car. 4, 3; **589**, 1-3; **940**, 2; **976**, 7 (n.s.), Juris. – 3
~ a experţilor – CG Car. 4, 3; **589**, 1-3
Autonomie a convenţiei arbitrale – **548**, 15 (n.s.), 17; **608**, Juris. – 65; **1.113**, 4
Autoritate
~ publică – **542**, 3, Juris. – 4; **548**, 9, Juris. – 7; **553**, 2; **590**, 1, 2; CG Car. 5, 4 (n.s.); **608**, 4; **622**, 5; **623**, 1; **626**, 1, CEDO – 2, 7; **628**, DCC – 1; **638**, 4; **639**, 1; **646**, 3; **658**, 2; **706**, B, 2; **707**, 3 (n.s.), **773**, 7; **856**, 2; **904**, 11 (n.s.); **906**, 14 (n.s.); **907**, 4 (n.s.); **908**, DCC; **969** (n.s.); **976**, DCC; **997**, 9 (n.s.); **1.014**; **1.026**; **1.049**, 1 (n.s.); **1.112**, 3
~ tutelară – **527**, 11 (n.s.); **540**, 7; **913**, 4 (n.s.); **945**, 1
Autoritate de lucru judecat – **535**, 1; **548**, 4; **606**, 2, Juris.; **612**, Juris. – 3; CG Car. 5, 2, 5; **626**, 4, CEDO – 15; **634**, 2; **637**, 2, 3; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 3; **706**, B, 2; **707**, 1; **712**, 9; **713**, 1, 3, 7; **719**, 2, 26, 27; **723**, 4; **790**, 3, Juris. – 12; CG Tit. 4 Car. 6, 8; **953**, 5; **954**, 10, Juris. – 6, 7; **975**, 9, Juris. – 5; **985**, 9; **994**, 4; **995**, 3; **996**, DCC; CG Tit. 6 Car. 6, 1; **997**, Juris. – 75; **1.000**, Juris. – 6; CG Tit. 7 Car. 6, 2; **1.010**, 4; **1.021**, 3; **1.022**, 1; **1.025**, 1; **1.035**, 6; **1.042**, 22, Juris. – 4; **1.043**, 3, Juris. – 1; **1.057**, 8; **1.076**, 1; CG Tit. 3 Car. 7; CG Cap. 1 Tit. 3 Car. 7, 1; **1.097**, 4, 5; **1.099**, 1, 2; **1.102**, 2; **1.103**, 2; **1.104**, 1, 2; **1.108**, 1; **1.110**; **1.126**, 2; **1.127**, 1, 2; **1.129**, 7; **1.131**, 3; **1.132**, 1
~ a hotărârii arbitrale – **606**, 2; **612**, Juris. – 3; **706**, B, 2
~ a hotărârii arbitrale străine – **1.127**, 1; **1.129**, 7; **1.131**, 3; **1.132**, 1
~ a hotărârii date în procedura specială de evacuare – **1.042**, 22
~ a hotărârii de sechestru judiciar – **975**, 9, Juris. – 5
~ a hotărârii de soluţionare a cererii de plată a chiriei/arendei – **1.035**, 6
~ a hotărârii de soluţionare a unei cereri posesorii – **1.005**
~ a hotărârii pronunţate de instanţa română – **1.097**, 4
~ a hotărârii străine – **1.099**, 1; **1.102**, 2; **1.103**, 2; **1.104**, 1, 2; **1.108**, 1
~ a ordonanţei de plată – **1.022**, 1; **1.025**, 1
~ a ordonanţei preşedinţiale – **1.000**, 13, Juris. – 6; **1.002**, 1-7, Juris. – 1-9
~ a tranzacţiilor judiciare – **1.110**
~ provizorie – **634**, 2; **719**, 26; **1.057**, 8
~ relativă – **975**, 9
Autorizare a efectuării de călătorii pentru nava sechestrată – **964**, Juris. – 1-2
Autorizaţie
~ a instanţei de executare – **733**, 5
~ de construcţie pentru terenul aflat în posesia reclamantului – **1.003**, 3
~ judecătorească – **527**, 4 (n.s.), 6, 12; **976**, 4 (n.s.)
Avocat – **536**, 1; CG Car. 4, 3; **545**, 2; **546**, 1, 2, 4; **554**, Juris.; **575**, 7; **612**, 2, 3 (n.s.); **618**, 1; **626**, 1; **638**, Juris. – 2; **639**, 1 (n.s.); **646**, 3; **663**, Juris. – 7; **664**, 4; **670**, 9, 10, 18, 24-27, Juris. – 1, 2; **673**, 4 (n.s.); **688**, 3; **692**, 6; **703**, 4, 5; **712**, 6, Juris. – 16, 21; **716**, 3; **720**, 4; **728**, 5; **767**, 3; **818**, 2; **823**, 3; **834**, 2; **843**, 5; **911**, 5; **916**, 11; **918**, 1; **921**, 1, 4; **922**, 1, Juris. – 5; **924**, 2; **926**, 15; **930**, 5-7, 12; **932**, 3; **976**, 1, 4; **989**, DCC; **999**, 14 (n.s.); **1.032**, 2; **1.035**, 2 (n.s.); **1.038**, Juris. – 7; **1.039**, Juris. – 4; **1.057**, 8 (n.s.); **1.085**, 4 (n.s.); **1.094**, 2 (n.s.); **1.134**, 9
Avocatul Poporului – **555**, 4 (n.s.)

B

Beneficiu
~ al decăderii – **707**, 3 (n.s.)
~ al dreptului de preempţiune – **770**, 1
~ al întreruperii – **709**, B, 3

~ al limitării legale a responsabilității proprietarului de navă – **960**, 6
~ al plății prețului în rate – **853**, 1
~ al prescripției împlinite – **707**, 1 (n.s.), 3; **709**, A, 4 (n.s.)
~ al repunerii în termen – **710**, 1
~ al suspendării sau al întreruperii prescripției – **711**, 1
~ al termenului de plată – **651**, 9; **663**, 9, 11; **669**, 2; **674**, 3; **675**, 1-6, 8, 12-14; **706**, B, 2 (n.s.), B, 3; **726**, 9; **889**, 7; **953**, 4, Juris. – 3; **1.039**, Juris. – 7
~ al uzucapiunii extratabulare – CG Tit. 12 Car. 6, 2
~ de discuțiune – **645**, Juris. – 2; **648**, 2, 5; **694**, 2; **815**, 2; **816**, Juris.; **817**, 4; **818**, 3
~ de diviziune – **645**, Juris. – 2; **648**, 2
Bilet la ordin – **608**, Juris. – 48; **622**, 2; **629**, 3; **632**, 5; **638**, 6; **640**, 1-4, Juris. – 1-4; **706**, A, 2, B, 3; **712**, 10, Juris. – 13; **713**, 11; **715**, 12; **718**, 8; **719**, 32; **746**, 11; **781**, 6; **783**, 1 (n.s.); **952**, 4; **953**, 5, 8; **1.058**, 2
Birou al executorului judecătoresc – **664**, 3; **651**, 1, 4; **657**, 4; **664**, 5; **665**, 3, 11; **670**, 18, 23; **672**, 3, 5; **675**, 3; **677**, 8; **703**, 11; **712**, 6, 10, Juris. – 7; **714**, 1, 4; **717**, 7; **724**, 6, 9; **782**, 2, 3; **783**, 4; **790**, 4; **801**, 2; **819**, 6; **904**, 9 (n.s.)
Buget
~ al Comunității Europene a Energiei Atomice – **623**, 2; **712**, 10
~ al Uniunii Europene – **623**, 2; **691**, 2 (n.s.); **712**, 10; **869**, 4
~ general consolidat – **623**; **691**, 2 (n.s.); **712**, 10; **869**, 4
Bunuri
~ asupra cărora părțile au un drept de proprietate comună – **980**, Juris.; **988**, DCC
~ cu regim de circulație special – **624**, 2; **657**, 8; CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 2; **757**, 1; **781**, 6; **790**, 11
~ destinate exercitării ocupației sau profesiei debitorului – **728**; **795**, 4
~ inalienabile – **542**, 2; **629**, 2; **815**, 6; **1.051**, 3
~ inalienabile temporar – **815**, 6
~ mobile abandonate – **901**, 14, 15
~ mobile incorporale – **624**, 2; **702**, 2; **724**, 13; **781**, 2, 6, Juris. – 2; **784**, 3; **785**, 4; **787**, 4; **790**, 11; **793**, 1, 2; **794**; **952**, 4; **970**, 2, 4
~ mobile insesizabile – **901**, 3
~ mobile sesizabile – **901**, 3
~ neurmăribile – **712**, 2; **727**, 9; **795**; **815**, 5, 7; **901**, 3
~ supuse executării – **629**, 1; CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 2; **728**, Juris. – 2, 3; **731**, 2; **762**, 15; **781**, 7; **839**, 5, 6; **840**, 4; **845**
~ urmăribile – **622**, 1; **624**, 2, 5; **627**, 3; **629**, 1, 2; **647**, 5; **649**; **652**, 6, 7, 9, 12; **659**, 9; **661**, 3; **666**, 14; **670**, 32, 33; **678**, 5; **680**, 1; **681**, 1, 2, 4; **683**, 3; **696**, 1; **702**, 16; **703**, 3, 4; **705**, 1, 2, 7; **708**, A, 3, B, 1; **709**, A, 6, 7, B, 2; **716**, 8; **727**, 3; **728**, 4, 10, Juris. – 2; **731**, 3, 4; **732**, 3, 4; **735**, 1; **758**, 1, 3; **763**, 1; **781**, 6; **783**, 4, 6; **795**, 4; **813**; **815**, 2, 3, 5; **818**, 1; **819**, 4; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **894**, 12; **898**, 8; **901**, 2; **952**, 5; **955**, 6, **970**; **971**, Juris. – 1

C

Caducitate – **973**, 9 (n.s.)
~ a acțiunii executorii – CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 4 (n.s.);
~ a arbitrajului – CG Car. 4, 2, 3; **546**, 2; **548**, 17; **565**, 5 (n.s.); **567**, 2; **568**, 1-7; **575**, 5; **582**, 5; **602**, 3; **608**, 4, 5, Juris. – 13, 38, 56, 64; **1.129**, 5
~ a clauzei compromisorii – **548**, 17
~ a contractului – **608**, Juris. – 65
~ a convenției arbitrale – **542**, Juris. – 4; **548**, 17
Caiet de sarcini – **638**, 1; **657**, 8; **757**, 5, 6; **762**; **952**, 4
Calcul al termenelor de prescripție – **706**, A, 3; **711**, 1 (n.s.), 2
Cale de atac
~ ce poate fi promovată împotriva sentinței arbitrale – **1.121**, 5
~ extrajudiciară – **903**, 4; **904**, 12; **905**, 11
~ extraordinară – **534**, 2 (n.s.), 10, 12; **561**, 10; **598**, 4; **604**, 3 (n.s.); **606**, 1; **608**, 2, Juris. – 33, 53; **626**, CEDO – 6; **633**, 3, 4, 6; **634**, 3; **703**, 5; **706**, B, 2 (n.s.); **708**, A, 3; **719**, Juris. – 4; **723**, 4; **891**, 7; **924**, 1; **928**, 2, 3, 8, 10; **931**, 11; **933**, 8; **936**, 4; **941**, 1; **954**, 13; **959**, 2; **1.000**, 11, 12 (n.s.), 13; **1.055**, 5
~ împotriva încheierii executorului judecătoresc – **665**, 12; **721**, 14; **751**, 16
Calitate
~ de creditor – **645**, 4; **646**, 13; **670**, 34; **692**, 6; **707**, Juris. – 1; **781**, 9, 11; **953**, Juris. – 10; **970**, 3

~ de debitor – **534**, 1; **645**, Juris. – 1, 4; **646**, 13; **783**, 3
~ de parte în proces – **538**, 3; **712**, DCC – 2; **981**, 5
~ procesuală activă – **561**, 4; **579**, Juris. – 1; **642**, 4; **645**, 2, **653**, 18; **654**, 4; **657**, 4; **658**, 5; **692**, 4; **702**, 6; **712**, Juris. – 3, 4, 20, 22; **716**, 3; **724**, 9; **746**, 10; **787**, 5; **790**, 2, Juris. – 8; **905**, 5; CG Tit. 1 Car. 6, 2; **918**; **926**, Juris. – 6; **933**, 2, 3; **937**, 1; **944**, 2; **949**, 3; **969**, Juris. – 2; **997**, 5; **1.003**, DCC, Juris. – 1; **1.042**, Juris. – 1
~ procesuală activă în procedura divorţului – **918**; **933**, 2, 3
~ procesuală pasivă – **548**, Juris. – 25; **608**, Juris. – 40; **645**, 2, Juris. – 3; **712**, 6; **790**, Juris. – 6; **795**, 3; **937**, 1; **960**, Juris. – 2; **1.004**, 2; **1.042**, Juris. – 3; **1.066**, 11
Cambie – **622**, 2; **629**, 3; **632**, 5; **638**, 6; **640**, 1-3, 7, Juris. – 2; **706**, A, 2, B, 3; **712**, 10; **713**, 11; **715**, 12; **718**, 8; **719**, 32; **746**, 11; **781**, 6, Juris. – 11; **952**, 4; **953**, 5, 8, Juris. – 22
Cameră de consiliu – **532**, 1, 2; **533**, 3; **534**, 7; **539**, 2; **554**, 5; **612**, 2; **653**, 8; **666**, 30; **675**, 9; **680**, 7, 9; **681**, 3; **684**, 7; **690**, Juris.; **692**, 14; **707**, Juris. – 5; **717**, 1; **758**, 11; **762**, 13; **803**, 2; **809**, 2; **824**, 8; **834**, 1; **913**, 6; **921**, 6; **930**, 11, 13; **940**, 1; **942**, 3; **946**, 1; **954**, 5, Juris. – 1; **957**, 3, 5; **973**, 10; **975**, Juris. – 4; **1.030**, 1; **1.042**, 6, 9, 10, DCC, Juris. – 5; **1.052**, 3; **1.062**, 2; **1.063**, 4; **1.064**, 4; **1.134**, 5-7
Capacitate – **541**, 2; **542**, 2; **548**, 1, 11; **608**, 4; **940**, 2; **947**, 4; **976**, 4; **1.004**, 1; CG Tit. 1 Car. 7, 3; **1.079**, 5; **1.092**, 2; **1.112**, 1-3
~ a cetăţeanului român – **1.097**, 2, Juris. – 1, 3
~ a subiectelor care încheie convenţia arbitrală – **1.112**, 3
~ de a contracta – **548**, Juris. – 7; **1.067**, 3; **1.113**, 3
~ de a fi parte în procesul arbitral – **542**, 5
~ de a instrumenta acte notariale – **1.094**, 2
~ de a încheia convenţii arbitrale – **542**, 3, Juris. – 4; **548**, 8, 9, Juris. – 7; **1.112**, 3; **1.113**, 3; **1.129**, 2
~ de discernământ neafectată – **918**, 3; **921**, 3; **924**, 2; **930**, 3
~ de exerciţiu – **527**, 13; **548**, 9, 17; **555**, 1; **579**, Juris. – 1; **688**, 8; **708**, A, 2; **918**, 3; **930**, 3; CG Tit. 2 Car. 6, 5, 8; **941**, 3; **942**, 1; CG Tit. 5 Car. 6, 9; **1.084**, 1; **1.086**, 1, 2; **1.087**, 2
~ de exerciţiu deplină – **542**, 2, Juris. – 7; **548**, 9, Juris. – 19; **555**, 1, 4, Juris.; **562**, 6; **579**, Juris. – 1; **644**, 4; **661**, 8, 9; **767**, 2; **802**, 2; **815**, 3; **831**, 3; **843**, 1; CG Tit. 2 Car. 6, 4; **942**, 1, 3; **943**, 3
~ de exerciţiu restrânsă – **548**, 9; **688**, 8; **708**, A, 2; **815**, 3; CG Tit. 2 Car. 6, 6; **942**, 1; CG Tit. 5 Car. 6, 9; **997**, 4; **1.086**, 1, 2; **1.087**, 2
~ de folosinţă – **548**, 9; **579**, Juris. – 1; CG Tit. 2 Car. 6, 5; CG Tit. 2 Car. 6, 1, 4; **947**, 1; **949**, 6; **950**, 1; **1.084**, 1
~ de reprezentare – **670**, 18
~ juridică a străinului – **1.084**, 1
~ procesuală – **997**, 3; **1.083**, 1, 2; **1.084**, Juris.; **1.086**, 1, 3; **1.090**, 2, 3
~ procesuală a apatridului – **1.083**, 2; **1.087**, 2
Capete de cerere accesorii – **919**, 3, 9; **923**, Juris. – 2
Caracter
~ al hotărârii asupra cererii de divorţ prin acordul soţilor – **931**, 9-12
~ alternativ al procedurii privind cererile cu valoare redusă – **1.027**
~ confidenţial al arbitrajului – **565**; **602**, 3; **1.114**, 11
~ contencios – **527**, 5 (n.s.), 8; **531**, 1, 2, 4, 9, DCC; **533**, 2; **535**, 2; **536**, 2; **710**, 2; CG Tit. 1 Car. 6, 7; **916**, 10; **920**, 6; **972**, DCC – 1; **975**, 4, 5; **976**, DCC; **999**, 1 (n.s.), 10; CG Tit. 11 Car. 6, 3 (n.s.); **1.052**, 3; **1.102**, Juris.
~ facultativ al procedurii de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept – **1.035**
~ necontencios – **527**, 9, Juris. – 1; **528**, 6; **530**, 4; **531**, 1-4; **532**, 8; **534**, 6; **535**, 2; **537**, 3; **670**, 18; **692**, 14; **794**, 2; **916**, 10; **954**, Juris. – 6; **973**, 10; **1.063**, 5; **1.064**, 4, Juris. – 2
~ obligatoriu – **579**, Juris. – 1; **618**, 1; **622**, 5; **635**, 3; **661**, 2, 3; **716**, 10; **718**, RIL; **719**, 30; **945**, 3; **1.042**, 11; **1.129**, 7
~ provizoriu al autorităţii de lucru judecat – **1.097**, 4
~ provizoriu al executării hotărârii – **1.004**, 7

~ provizoriu al hotărârilor date în materie de ordonanţă preşedinţială – **1.001**, Juris. – 1
~ provizoriu al hotărârilor date în materie de sechestru judiciar – **975**, Juris. – 5
~ provizoriu al măsurii luate – CG Car. 6, 4; **920**, 3, 4; CG Tit. 4 Car. 6, 1, 5, 6; **954**, 6; **969**, Juris. – 1; **972**, DCC – 2; **976**, DCC; **979**, 1, 7; **997**, 2, 8, Juris. – 34, 37, 86; **1.001**, 9
~ provizoriu al ordonanţei preşedinţiale – **997**, 7, Juris. – 35-52
~ urgent al ordonanţei preşedinţiale – **997**, 6, DCC – 1, 4, Juris. – 1-34; **999**, DCC – 4
Caracteristici procedurale ale măsurilor asigurătorii şi provizorii – CG Tit. 4 Car. 6
Carte funciară a imobilului – **805**; **822**, 1; **955**, 13; **1.052**, 2
Categorii de bunuri incorporale – **952**, 4
Cauţiune
~ judiciară – **539**, 1; **671**, 1, 6, 7; **844**, 2; CG Car. 6, 3; **953**, Juris. – 2; CG Tit. 14 Car. 6, DCC – 1, 2; **1.057**, 1-10, DCC, Juris.; **1.058**, 1-3; **1.059-1.063**; **1.064**, DCC, Juris. – 1-3; **1.085**, 1-3; **1.130**, 3
~ pentru cererea de suspendare provizorie a executării silite – **719**, 14
Cauză
~ de incompatibilitate – **562**, 11
~ de întrerupere a prescripţiei – **709**, A, 3, 4 (n.s.); **893**, 3 (n.s.); **1.015**, 5 (n.s.)
~ de recuzare – **562**, 2, 10, 11; **563**, 3; **592**, 6; **1.114**, 7
~ de suspendare a prescripţiei – **705**, 2; **708**, A, 1, 2
Caz
~ al anulării de către instanţa de judecată a înscrisului autentificat de notarul public – **639**, 8
~ de incompatibilitate – CG Car. 4, 3; **544**, 2 (n.s.), 3; **562**, 1-4, 8, 11; **618**, 3; **644**, 4; **653**, 2-4; **659**, 8; **719**, 7
~ de încetare a urmăririi veniturilor generale ale imobilelor – **812**, 1, 2
~ de întrerupere a prescripţiei – **709**, A, 3 (n.s.), 6 (n.s.); **1.015**, 5
~ de oprire a vânzării bunurilor sechestrate – **752**, 1
~ de suspendare a prescripţiei executării silite – **705**, 2, 3
~ de suspendare obligatorie a executării silite – **719**, 2
~ facultativ de participare a agenţilor forţei publice la executare – **734**, 2
~ special de încetare a executării silite – **703**, 13
~ special de întoarcere a executării silite – **725**
Căi de atac
~ împotriva acţiunii posesorii – **1.004**
~ împotriva cererii de evacuare – **1.042**
~ împotriva cererii de uzucapiune – **1.052**
~ împotriva contestaţiei la executare – **718**
~ împotriva încheierilor de admitere în principiu – **987**
~ împotriva ordonanţei preşedinţiale – **997**, DCC – 1, 3, 4; **999**, DCC – 2, 3; **1.000**, 1-14, Juris. – 1-7
~ împotriva validării popririi – **791**
~ în cauzele de divorţ – **928**, 1-3
~ în procedura privind cererile cu valoare redusă – **1.033**, 1-3
Cec – **622**, 2; **629**, 3; **632**, 5; **638**, 6; **640**, 1, 2, 5, 7; **712**, 10; **713**, 11; **715**, 12; **718**, 8; **719**, 32; **746**, 11; **952**, 4; **953**, 8, Juris. – 22; **1.058**, 2
Cenzură
~ a aprecierii executorului judecătoresc asupra cheltuielilor necesare executării – **670**, 17
~ a aprecierii tribunalului arbitral – **587**, 4
~ a cheltuielilor de executare – **670**, 18, 19, 24, 27, 28; **722**, 1; **890**, 4
~ a cheltuielilor de judecată – **712**, Juris. – 21
~ a conexării executărilor – **654**, 9
~ a executorului judecătoresc – **630**, 3
~ a hotărârii arbitrale – **582**, 4
~ a hotărârii străine – **1.102**, 3
~ a instanţei – **582**, 4; **666**, 23; **715**, 11; **815**, 4
~ a instanţelor de control judiciar – **985**, DCC
~ a interpretării clauzelor contractuale – **608**, Juris. – 3
~ a încheierii de executare silită – **666**, 27
~ a înţelegerii părinţilor cu privire la relaţiile dintre părinţi şi copii – **919**, 14
~ a judecătorului de fond – **954**, 13; **959**, 3
~ a neregularităţilor procedurale săvârşite cu prilejul executării silite – **720**, 10
~ a onorariului de executare silită – **670**, 18
~ a raportului întocmit în condiţii de neregularitate procedurală – **758**, 8

~ a refuzului executorului judecătoresc – **665**, 13; **720**, 3
~ a soluției instanței de fond – **954**, 13
~ a suspendării executării silite – **719**, 26
Cerere
~ de abținere – **653**, 13, 15
~ de arbitrare – **548**, 2, 11, 13, Juris. – 4, 11; **549**, 3; **571**, 1-4; **572**, 1, 3, 4; **573**, 2, 3, 5; **577**, 3; **578**, 2; **579**, Juris. – 4; **585**, 4; **587**, 2; **592**, 8; **595**, 3, 4; **603**, Juris. – 3; **608**, Juris. – 17; **621**, 2; **1.113**, 4; **1.122**, 2
~ de conexare – **654**, 3, 4
~ de declarare a morții unei persoane – **944**, 1-4; **948**, 1-3
~ de divorț – CG Tit. 1 Car. 6, 2; **915**, 4, 11, 16.1, 16.2, DCC, Juris. – 8, 9; **916**, 1, 4, 5, 8, 9, 11, 12; **918**, 1, 3, 5, 6; **919**, 1, 2, 4, 6, 8, 12, 14, Juris. – 2; **921**, 3, 5; **922**, 1, 5.1; **924**, 2, 3, 7, 8; **926**, 8, Juris. – 6; **927**, 4; **928**, 4.4, 10, 16; **930**, 5, 7, 8, 10, 10.2; **931**, 7, 12; **932**, 2, 3.1, 6; **933**, 4; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 6, 1; **934**, 4; **998**, 3
~ de divorț prin acordul soților acceptată de pârât – **932**
~ de eliberare privind sumele de bani sau alte valori ori titluri – **539**; **632**, 4
~ de evacuare – **527**, 14; **830**, 3; **997**, Juris. – 60, 71; **1.001**, 6 (n.s.); **1.002**, Juris. – 1; CG Tit. 11 Car. 6, 3; **1.034**, Juris. – 1, 2, 4; **1.038**, Juris. – 1, 5, 7-9; **1.040**, Juris. – 2; **1.041**, 3; **1.042**, 2, 3, 4, 7-9, 11, 22, DCC, Juris. – 2, 11; **1.043**, Juris. – 7
~ de evicțiune – **860**, 3; **861**; **1.057**, 1 (n.s.)
~ de executare provizorie – **678**, 4; **726**, 6, 8
~ de executare silită – **622**, 3, 5; CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 5; **641**, 4; **645**, 3; **648**, 6; **653**, 15; **658**, 5; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 3; **663**, 12; **664**, 3-7, 9-11; **665**, 2, 6, 13; **666**, 2, 3, 18, 20, 23, 26, 30, Juris. – 1; **667**, 7; **670**, 18; **673**, 1, 4; **675**, 3, 4; **677**, 5; **692**, 1, 7, 10; **697**, 1, 3, 15; **699**, 2, 3; **703**, 4, Juris.; **706**, A, 3, B, 2; **707**, 1, 3; **709**, A, 4-6, B, 2; **710**, 1, 3; **714**, 17; **720**, 3; **782**, Juris. – 1; **790**, Juris. – 9; **801**, 2; **819**, 7; **822**; **889**, 1; **896**, 5; **897**, 3; **902**, 4; **904**, 5; **905**, 6; **906**, 6, Juris. – 8; **909**, 7; **953**, Juris. – 22; **1.101**, 1
~ de exequatur – **1.085**, 4; **1.103**, 2; **1.105**, 1, 2; **1.106**, 1-7
~ de expertiză – **638**, 1; **657**, 8; **758**, 5-7; **798**, 3; **836**, 3
~ de intervenție – **531**, 10, DCC; **581**, 3, 4; **649**, 2; **653**, Juris.; **667**, 3; **690**, 5, 7, 8, Juris.; **691**, 1-5; **692**, 1-6, 9-11, 14; **693**, 1, 2; **694**, 1-3; **695**, 1, 3; **696**, 1-3; **709**, A, 5; **755**, 3; **790**, 10; **981**, 5; **999**, 12, Juris. – 13; **1.074**, 2
~ de intervenție forțată – **581**, 2; **981**, 5; **1.001**, 7 (n.s.); **1.004**, 5 (n.s.)
~ de intervenție principală – **531**, 10, DCC; **790**, 10; **981**, 5
~ de intervenție voluntară – **999**, 12, Juris. – 13; **1.004**, 5 (n.s.)
~ de încuviințare a executării silite – CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 5; **639**, Juris. – 4; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 5, 5; **645**, 3, 5, ICCJ-DCD – 1, 2; **663**, 2, Juris. – 8; **664**, 8; **665**, 3, 9; 666, 5-7, 9, 10, 19, 21, 22, 25-27, 29, 30, 33; **667**, 8; **670**, 18, 23; **674**, 2, 3; **675**, 3, 4; **677**, 5, 11; **678**, 5; **680**, 5; **699**, 3; **709**, B, 2; **712**; **819**, 4, 8; **889**, 13; **898**, CEDO – 2; **906**, Juris. – 5; **953**, Juris. – 22; **1.103**, Juris. – 2, 3
~ de înființare a sechestrului asigurător asupra unei nave – **961**
~ de luare a unor măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală – **979**, 7
~ de ordonanță președințială – **669**, 5; CG Car. 6, 4; **920**, 5; **969**, Juris. – 1; **979**, 8; **997**, 6, 9, DCC – 4, Juris. – 1, 3, 13, 30, 47, 59, 68, 69, 72, 77, 79, 92, 93, 100; **998**, 1-8, Juris. – 1-4; **999**, 1-4, 6, 10, 12-14, Juris. – 1, 2, 8, 10-12; **1.000**, 8, Juris. – 6; **1.001**, 1-3, 5, 6, 8, 9, Juris. – 1-5; **1.002**, 1, 3, 5-7, Juris. – 2, 5-7, 9; CG Cap. 3 Tit. 11 Car. 6, 2
~ de partaj judiciar – **981**, 1, 2, 5-7, 13, 16-19, 21, Juris. – 1; **985**, DCC; **994**, 1, 4
~ de partaj judiciar accesorie – **981**, 17, 22
~ de poprire – **782**; **784**, Juris. – 2; **787**, Juris. – 1; **971**, Juris. – 3
~ de poprire asigurătorie – **971**, Juris. – 3
~ de punere sub interdicție judecătorească – **527**, 13; **936**, 1; **937**; **938**, 2; **941**
~ de recunoaștere a hotărârii străine – CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 6; **709**, A, 8; **1.097**, 4; **1.098**, 1; **1.099**, 1, 2; **1.100**, 1-3; **1.101**, 1-3;

1.102, 3, Juris.; **1.103**, 2; **1.104**, 3; **1.105**, 1; **1.106**, 2; **1.131**, 4
~ de recuzare – CG Car. 4, 1; **547**, 2, 4; **562**, 6, 7; **563**, 3-5; **567**, 3; **592**, 6; **620**, 1; **653**, 5-9, 13-15
~ de reluare a executării silite – **705**, 5; **709**, A, 7; **824**, 8
~ de renunțare la judecată – **603**, Juris. – 1; **790**, Juris. – 8; **922**, 6; **924**, 2
~ de restituire a bunului – **539**, 2, 6
~ de sechestru judiciar – **972**, DCC – 1; **973**, Juris. – 6; **974**, Juris. – 2, 4, 5; **975**, 1-5, 7, 11, Juris. – 4, 5, 7; **976**, DCC
~ de suspendare a executării silite – **612**, 2; **653**, 11; **670**, 31; **671**, 3, 6; **701**, 5, 6, 9, Juris. – 2; **719**, 3-7, 10-12, 14, 16-18, 26, 28-30, Juris. – 2, 3; **938**, 2; **997**, Juris. – 98; **1.064**, Juris. – 2
~ de suspendare provizorie a executării silite – **633**, 5; **719**, 7-9, 11, 13, 14, Juris. – 4
~ de urmărire a veniturilor prezente și viitoare ale imobilelor – **801**
~ în anulare împotriva ordonanței de plată – **713**, 10; **1.024**
~ privind ordonanța de plată – **1.015**, 1; **1.016**, 2-4; **1.017**, 1-3; **1.021**, 5
~ reconvențională – **536**, 1; **541**, Juris. – 1; **574**, 1-4; **578**, 2; **579**, Juris. – 1; **592**, 8; **603**, Juris. – 4; **608**, Juris. – 8, 38, 57; **677**, 2; **720**, 6; CG Tit. 1 Car. 6, 2; **917**, 1-16; **918**, 4; **921**, 1; **922**, 1; **924**, 3, 5; **926**, 19; **928**, 6; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 6, 1; **934**, 4; **937**, 3; **971**, Juris. – 2; **975**, 5; **981**, 11, 12; **999**, 8; **1.001**, Juris. – 4; CG Tit. 7 Car. 6, 2; **1.004**, 5; **1.029**, 2; **1.030**, 3, 5; **1.031**; CG Tit. 11 Car. 6, 3; **1.042**, 11, 22; **1.043**, 1, 7, Juris. – 1, 5, 9; **1.054**, 3; **1.074**, 1, 2; **1.079**, 6
~ reconvențională având alt obiect decât divorțul – **917**, 11
~ reconvențională întemeiată pe alt motiv de divorț decât cererea principală – **917**, 14

Cereri
~ accesorii – divorțul din motive de sănătate – **933**, 5-7
~ accesorii – divorțul prin acordul soților – **930**, 8-10
~ accesorii – procedura divorțului – **919**
~ ale asociațiilor de proprietari – CG Tit. 6 Car. 6, 3; **999**, 10; **1.049**
~ cu valoare redusă – **632**, 4; **636**, 3; **703**, 5; CG Car. 6, 3; CG Tit. 10 Car. 6, 1, 3; **1.026**, 1; **1.027**, 1; **1.029**, 1, 3; **1.033**, 3; **1.034**, 4; **1.035**, Juris. – 3; **1.065**, 4; **1.084**, 3
~ de partaj privind bunuri asupra cărora părțile au un drept de proprietate comună – **980**
~ incidentale care au caracter de sine stătător – **924**, 5
~ incidentale în procedura divorțului – **919**
~ necontencioase – **527**, 1, 9-11; **528**, 1, 5; **529**, 4; **530**, 4, 6; **531**, 8; **532**, 1, 4, 5, 7, 8; **533**, 3; **534**, 1-3, 10, 11; **535**, 1; **536**, 3; **1.054**, 5
~ posesorii – CG Car. 6, 4; CG Tit. 7 Car. 6, 1, 2; **1.003**, 1-6, DCC, Juris. – 1, 2; **1.004**, 3, 4, 6, 7; **1.005**, 2, 3; **1.080**, 2

Certificat
~ de adjudecare – **774**, 1-5; **775**, 2, 4; **799**, 5
~ de căsătorie – **916**, 5, Juris.
~ de înmatriculare – **740**, 1, 2; **742**, 3

Cesiune
~ de creanță – **548**, 15; **645**, 3, 4, Juris. – 1, 4; **660**; **706**, Juris. – 3; **781**, 6, Juris. – 7; **784**, 6, Juris. – 3; **792**, 4
~ de venituri – **784**, Juris. – 3; **807**, 4; **828**, 3; **859**
~ de venituri imobiliare – **784**, Juris. – 3

Cheltuieli
~ aferente cererii de chemare în judecată – **648**, 5
~ aferente cererii de validare a popririi – **790**, Juris. – 14
~ ale administratorului-sechestru – **798**, 8
~ ale unei vânzări publice – **1.009**, 6
~ arbitrale – **541**, 6; **544**, 2; **547**, 2; **548**, 10, 11; **568**, 7; **573**, 5; **578**, 2; **595**, 1-5; **597**, 2, 3; **598**, 2-4; **600**, 2; **603**, Juris. – 1, 4; **608**, Juris. – 11; **612**, Juris. – 3; **620**, 1, 2; **632**, 4; **1.122**, 1, 2
~ de administrare – **803**; **834**, 1
~ de administrare a probelor – **595**, 5
~ de conservare a navei – **967**, 3
~ de creștere și educare a copiilor – **916**, 9; **919**, 3, 4, 8; **920**, 3; **931**, 2, 3, 5, 7, 11
~ de executare – **615**; **622**, 4; **627**, 2; **638**, 1; **647**, 1-4; **651**, 9; **653**, 24; **654**, 8, 10;

657, 4, 8; **662**, 1; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 3; **665**, 5; **666**, 13, 16, Juris. – 2, 3; **670**, 2-36, Juris. – 1, 2, 4; **679**, 8; **700**, 7; **702**, 3, 7; **703**, 1-6, 13; **709**, A, 3; **712**, 6, 7, Juris. – 16; **717**, 7, 9, 10; **719**, Juris. – 5; **721**, 9; **722**, 1; **723**, 4; **724**, 9; **735**, 1; **736**, 3; **737**, 5; **739**, 3; **743**, 4; **751**, 5; **753**, 3; **758**, 1, 4; **764**, 10; **769**, 6, 12; **771**, 13; **772**, 1; **782**, Juris. – 1; **783**, 2; **784**, 6; **790**, RIL – 1, Juris. – 8; **792**, 3; **798**, 8; **799**, 4, 6; **810**, 4; **812**, 1; **815**, 1, 4; **820**; **824**, 1-5; **825**, 2, 6; **828**, 2; **829**; **863**, 1, 2; **864**, 2; **867**, 1; **890**, 2, 4; **891**, 3, 4; **894**, 3, 4, 13; **899**, 11; **900**, 4; **901**, 4, 6-8; **914**, 2
~ de executare anticipată – **1.007**, 2
~ de înmormântare – **865**; **867**, 1; **984**, 1
~ de întreținere – **1.022**, 3
~ de judecată – **548**, 4, 11; **595**, 4; **596**, 4; **608**, Juris. – 11, 43; **626**, CEDO – 13; **628**, 4; **648**, 5; **664**, Juris.; **703**, 13; **712**, Juris. – 21; **720**, 4, 9; **724**, 11; **790**, RIL – 1, Juris. – 8, 14; **865**; **867**, 1; **924**, 4; **999**, 18; **1.011**, 8; **1.026**, 1; **1.032**, 2; **1.035**, 4; **1.085**, 4
~ de judecată în procedura privind cererile cu valoare redusă – **1.032**, 1, 2
~ de procedură – **1.084**, 5
~ de recuperare a debitelor restante pe cale extrajudiciară/judiciară – **663**, Juris. – 6; **712**, Juris. – 14
~ de transport – **662**, 1; **747**, 4; **765**, 3, 4; **1.032**, 2
~ de urmărire – **967**, 2
~ de vânzare – **901**, 4, 8
~ făcute pentru păstrarea bunurilor – **899**, 8
~ făcute pentru recuperarea sumelor ca urmare a neexecutării la timp a obligațiilor de către debitor – **1.018**, 2
~ generate de staționarea navei – **967**, 3
~ legate de proces – **1.085**, 4
~ necesare efectuării formalităților de afișare și publicare – **1.052**
~ necesare extinderii – **694**, 2
~ necesare pentru efectuarea procedurii succesorale – **984**, 1
~ necesare pentru efectuarea publicațiilor de vânzare – **762**, 12
~ necesare pentru efectuarea traducerii cererii și a documentelor anexate – **1.091**, 4
~ necesare urmăririi unuia dintre bunuri – **697**, 6
~ pentru consemnarea bunului – **1.009**, 7
~ pentru creșterea copilului minor – **542**, 2
~ pentru depozitarea sau conservarea bunului – **1.006**, 1, 3; **1.007**, 9
~ pentru lucrările de reparații – **1.046**, 4
~ pentru noua licitație – **771**, 12; **850**, 4; **851**, 4
~ pentru urmărirea imobilului – **851**, 4
~ zilnice ale navei – **966**
Chestiuni preliminare – **1.073**
Chiriaș – **542**, Juris. – 6; **784**, 11; **800**, 1, 2; **806**, 3; **807**, 4; **824**; **888**, 5; **896**, 2; **970**, 3; **976**, 4, Juris. – 8; CG Tit. 6 Car. 6, 5; **997**, Juris. – 24, 46; **1.034**, 5, Juris. – 3; **1.038**, 10, Juris. – 5, 7, 9; **1.040**, 1; **1.041**, 1; **1.042**, 16, Juris. – 2, 10, 12; **1.046**, 3
Citare – **580**; **583**, 3, **592**, 8; **608**, 1, 5; **664**, 10; **672**, 3; **675**, 10; **684**, 7; **688**, 12; **700**, 2, 3, 6; **761**, 4; **796**, 4; **889**, 5; **917**, 4
~ a creditorului – **702**, 6; **746**, 10; **750**, 2; **785**, 3
~ a debitorului – **707**, 3; **746**, 10; **750**, 2
~ a executorului judecătoresc – **712**, DCC – 2; **717**, 12
~ a martorului – **1.054**, 5
~ a părinților – **913**, 6
~ a părților – **527**, 13; **539**, 3; **542**, Juris. – 2; **545**, 2; **547**, 4; **554**, 5; **561**, 8; **563**, 4; **604**, 2-4, Juris. – 4; **608**, Juris. – 37; **612**, 2; **628**, 7; **635**, 5; **636**, 1, 3; **654**, 10; **656**, 4, 7, 8; **657**, 4; **665**, 2; **666**, 9; **670**, 20; **675**, 9; **678**, 2; **689**, 6; **690**, Juris.; **692**, 14, 15; **693**, 2; **694**, 3; **698**, 4; **700**, 8; **703**, 6, 12; **707**, Juris. – 5; **717**, 4, 5, Juris. – 1; **719**, 7, 11, 25; **721**, 13; **733**, 2; **743**, 6; **746**, 8; **748**, 4; **751**, 10, 15; **757**, 6; **758**, 6, 8, 11; **759**, 3; **762**, 13; **794**, 2; **798**, 3, 8; **802**, 1, 3; **803**, 2; **806**; **810**, 3; **815**, 4; **818**, 2; **823**, 4; **824**, 8; **825**, 6; **831**, 3; **832**; **834**, 1; **836**, 2, 3; **837**; **871**; **877**; **879**, 3; **886**, 2; **891**, 5; **892**, 6; **895**, 3; **899**, 8; **904**, 9; **905**, 9; **906**, 10, 12; **910**, 7; **913**, 3, 14; **923**, Juris. – 1, 2; **940**, 1; **949**, 4; **953**, 7; **954**, 5, DCC, Juris. – 4; **956**, Juris. – 3; **957**, 3, 5; **961**, 1, 2; **972**, DCC – 1; **973**, 10; **975**, 7, 8; **976**, DCC; **977**, 1; **979**, 7, 9; **986**; **991**, 4; **999**, 2, 6, 10, 13, 14, 18, 19, DCC – 1-4, RIL, Juris. – 1-11;

1.000, 4, 6, 8, 14; **1.010**, 1, 6; **1.019**; **1.030**, 2; **1.037**, 7; **1.041**, 5; **1.042**, 5-12, 14, 20, 21, DCC, Juris. – 2, 5, 11; **1.044**, 2, 3; **1.046**, 3; **1.047**; **1.049**, 2; **1.052**, 3; **1.054**, 5, 6; **1.055**, 9; **1.058**, 2, **1.060**, 3; **1.062**, 3; **1.063**, 4; **1.064**, 4, 5; **1.096**, Juris. – 3; **1.102**, 1, Juris.; **1.106**, 1; **1.129**, 6; **1.131**, 2
~ a părților în procedura de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept – **1.037**, 1-9
~ a părților în procedura ordonanței de plată – **1.019**
~ a pârâtului în procedura divorțului – **922**, Juris. – 5; **923**, 1-5, Juris. – 3, 4
~ a persoanei care a sesizat instanța cu o cerere de declarare a morții – **946**, 4
~ a petentului – **530**, 6; **532**, 2, 3
~ a reclamantului – **531**, 2
~ a terțului – **534**, 11; **680**, 7, 9, Juris. – 2; **681**, 3, 5; **750**, 2
~ a titularului dreptului de proprietate – **981**, 14
~ a titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia – **1.052**, 1, 3
~ a tutorelui – **540**, 2
~ exclusivă a creditorului – **666**, 30
~ în procesele urgente – **999**, 2, 11
~ la locul de muncă – **923**, 3
~ prin publicitate – **577**, 6; **672**, 3
Clarificare a titlului executoriu – **712**, Juris. – 20; **713**, Juris. – 2
Clauză compromisorie – CG Car. 4, 3; **541**, 2, Juris. – 3; **542**, Juris. – 1, 4, 5; **548**, 1, 2, 4, 10, 11, 13, 15-17, Juris. – 4, 7-10, 12-15, 17-25, 27, 28; **549**, 1, 2; **550**, 1-5, Juris. – 1, 2; **551**, 1, 2; **552**, 1-3; **553**, Juris.; **558**, Juris.; **568**, Juris. – 1; **570**, 2; **571**, 1; **579**, Juris. – 1, 2, 4; **581**, 2; **601**, DCC; **608**, Juris. – 5, 9, 10, 15, 16, 26, 28, 30, 31, 33, 36, 44-46, 50-52, 63, 65; **609**, Juris.; **617**, 1; **619**, 3; **1.113**, 3; **1.129**, 3
Compensație legală – **646**, 10, 12, 13, 15; **781**, 9; **784**, 6; **970**, 3; **1.043**, 7
Competență
~ a executorului judecătoresc – **628**, 6; **652**, 9; **664**, 10; **692**, 7, 9; **704**, 6; **782**, 1; **790**, 9; **794**, 2; **819**; CG Car. 6, 4; **1.134**, 9
~ a tribunalului arbitral – **548**, 13, 17, Juris. – 7, 25; **549**, 3; **550**, 3; **579**, Juris. – 1; **604**, 2; **608**, Juris. – 5, 17, 27, 50, 51; **1.119**, 1-3; **1.128**, 2
~ alternativă specială – **782**, 1, 3
~ de a judeca acțiunea în anulare – CG Car. 4, 1; **610**; **637**, 3
~ de ordine privată – **529**, 1; **782**, 5
~ de soluționare – declarare judecătorească a morții – **944**
~ de soluționare – punere sub interdicție judecătorească – **936**
~ de soluționare a acțiunii posesorii – CG Tit. 7 Car. 6, 2; **1.004**, 4
~ de soluționare a cererii de conexare – **654**, 3
~ de soluționare a cererii de desființare a măsurilor asigurătorii ori de executare – **721**, 12
~ de soluționare a cererii de divorț – **915**
~ de soluționare a cererii de ordonanță președințială – **998**, 1-8, Juris. – 1-4
~ de soluționare a cererii de poprire – **782**
~ de soluționare a cererii de recunoaștere judiciară a hotărârii străine – **1.099**, 1, 2
~ de soluționare a cererii de refacere a înscrisurilor sau dosarului dispărut – **1.054**, 4
~ de soluționare a cererii de sechestru asigurător asupra unei nave – **962**
~ de soluționare a cererii de sechestru judiciar – **974**, 1-4, Juris. – 1, 2, 4
~ de soluționare a cererii de uzucapiune – **1.051**, 1
~ de soluționare a cererii privind ordonanța de plată – **1.016**
~ de soluționare a cererilor accesorii și incidentale – **919**, 12, 13
~ de soluționare a cererilor de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept – **1.036**, 1-6, Juris.
~ de soluționare a cererilor de valoare redusă – **1.028**, 1, 2
~ de soluționare a contestației la executare – **714**, 2, 4, 5, 7; **719**, 6
~ exclusivă – **537**, 7; **541**, 2; **542**, 2, 4, Juris. – 3, 5; **548**, Juris. – 13, 15
~ exclusivă a executorului judecătoresc – **652**, 7; **666**, 15
~ exclusivă a instanței celui din urmă domiciliu al defunctului – **944**, 3
~ exclusivă a instanței străine – **1.067**, 5; **1.068**; **1.081**, 7; **1.103**, Juris. – 1

~ exclusivă a instanţelor judecătoreşti – **608**, Juris. – 17; **915**, 12; **997**, Juris. – 89; **1.069**, 2; **1.112**, 2; **1.125**, 4
~ exclusivă a instanţelor judecătoreşti ordinare – **1.057**, DCC
~ exclusivă a instanţelor române – **1.068**; **1.079**, 2, 3; **1.080**, 1, 2; **1.081**, 7; **1.082**, 3; **1.097**, 6
~ exclusivă a instanţelor române în materia divorţului – **915**, 10
~ exclusivă a instanţelor române în materia unor acţiuni patrimoniale – **1.080**, 1-4
~ exclusivă a legiuitorului – **613**, DCC; **906**, DCC – 3; **1.042**, DCC; **1.057**, DCC
~ exclusivă a tribunalului arbitral – **582**, 4; **584**; **587**, 4
~ generală a instanţelor române – **1.070**, 3; **1.071**, 1, 2
~ internaţională de drept comun a instanţelor române – **1.066**, 1-12
~ internaţională exclusivă a instanţelor române – **1.079**, 1; **1.080**, 1, 3; **1.082**, 1-3; **1.096**, 3; **1.097**, 2, 6
~ materială – **915**, 1
~ materială de ordine publică – **915**, 3
~ materială de soluţionare a cererii de partaj judiciar – **981**, 16; Juris. – 2
~ personală exclusivă a instanţelor române – **1.079**, 1-6
~ preferenţială a instanţelor române – **915**, 10; **1.079**, 4, 5; **1.080**, 3; **1.081**, 1-15, Juris. – 1, 2
~ teritorială a executorului judecătoresc – **652**, 1-3, 5, 7, 8; **683**, 3; **782**, 3; **783**, 4
~ teritorială de ordine publică – **529**, 1
~ teritorială de soluţionare a cererii de partaj judiciar – **981**, 19
Complet al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie – **534**, 2; **537**, 7
Compromis
~ extrajudiciar – **551**, 1
~ judiciar – **551**, 1
Comunicare
~ a actelor de procedură – **577**, 2; **592**, 8; **672**, 1, 3-5; **712**, 10; **796**, 4; **806**, 3; **820**, 2; **889**, 5; **901**, 11; **1.023**, 1; **1.037**, 1, 5, 9
~ a actelor procedurale în procedura de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept – **1.037**, 1-9
~ a cererii arbitrale – **572**, 1-4
~ a cererii de punere sub interdicţie judecătorească – **938**, 2
~ a hotărârii – **605**, Juris. – 2; **607**; **651**, 12; **675**, 11; **678**, 4; **698**, 4; **718**, 6; **720**, 12; **892**, 8; **1.000**, Juris. – 2; **1.010**, 10; **1.022**, 4; **1.096**, 2
~ a hotărârii arbitrale – **548**, 17; **599**, 2; 600, 2; **605**, 1-3; **607**, 1; **611**, 1, 2, Juris.; **613**, 5; **635**, 2, 3
~ a hotărârii de declarare a morţii – **947**, 1-4
~ a hotărârii de divorţ – **931**, 8
~ a hotărârii de punere sub interdicţie – **941**, 1-5
~ a hotărârii pronunţate în primă instanţă – **628**, 1
~ a hotărârii străine – **1.096**, Juris. – 2
~ a încheierii de încuviinţare a executării – **632**, 4; **666**, 30; **668**, 5; **676**; **806**, 2; **829**, 1; **831**, 1-3; **835**; **893**, 1, 4; **897**; **904**, 7; 905, 6; **906**
~ a publicaţiilor de vânzare – **840**, 1-4
~ a recipisei de consemnare a cauţiunii – **719**, 22
~ a somaţiei – **645**, Juris. – 2; **667**, 4, 6; **668**, 3, Juris.; **669**, 3; **670**, 10; **689**, 2; **697**, 7; **702**, 3; **732**, 3; **781**, 7; **783**, 1; **796**, 4, 5; **806**, 2; **820**, 1-3, Juris.; **824**, 4; **826**, 3; **835**, 1; **889**, 4, 7, 9; **897**, 2; **906**, RIL, Juris. – 3; **955**, 4; **1.007**, 9; **1.009**, 7; **1.015**, 1, 2, 6; **1.017**, 2
~ prin afişare – **716**, Juris.; **900**, 6; **1.037**, 3, 4; **1.038**, 5
Conciliere – **541**, 3; **543**, 4; **715**, 12; **875**; **876**; **878**, 1-4; **1.015**, 1
Concurs
~ al forţei de constrângere a statului – CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 2; **903**, 2; **909**, 1, 3, 6
~ al forţei publice – **659**, 2-5, 9; **680**; **682**, 3, 4; **723**, 1; **734**, 1; **806**; **829**, 3; **894**, 9; **898**, 7; **904**, 8, 11, 14; **905**, 12; **908**, 2; **955**, 7
~ de urmăriri ale veniturilor prezente şi viitoare ale imobilelor – **804**
~ de urmăriri silite imobiliare – **825**
~ între creditori de acelaşi rang – **729**, 7
~ între executarea silită şi executarea pornită de un creditor – **655**, 1-4
~ între renunţarea la judecată şi absenţa nejustificată a reclamantului – **922**, 6

Condiţie
~ de existenţă a titlului executoriu – CG Car. 5, 8; **622**, 2
~ de pornire şi efectuare a executării silite – **622**, 2
~ juridică a străinului – **1.065**, 3; **1.084**, 1, 2, 4, Juris.; **1.085**, 2; **1.087**, 1, 2
~ juridică a străinului ca parte în procesul civil – **1.084**, 2, Juris.
~ rezolutorie – **706**, B, 3; **781**, 10; **882**; **995**, 2
~ suspensivă – **663**, 8, Juris. – 1; **706**, B, 3; **781**, 10; **784**, 6; **790**, 11; **874**, 2; **882**
Condiţii
~ ale cererii de divorţ prin acordul soţilor acceptate de pârât – **932**, 1-3.3
~ ale conexităţii internaţionale – **1.077**, 2
~ ale depunerii cu afectaţiune specială – **721**
~ ale divorţului din culpa soţilor – **934**, 2
~ ale divorţului din motive de sănătate – **933**, 4
~ ale divorţului pentru separarea în fapt îndelungată – **935**, 2-4
~ ale încuviinţării executării hotărârii străine – **1.104**, 1-3
~ ale litispendenţei internaţionale – **1.076**, 2, 4
~ ale procedurii vânzării directe – **755**, 1
~ ale recunoaşterii de plin drept a hotărârilor străine – **1.095**, 2
~ ale recunoaşterii judiciare a hotărârilor străine – **1.096**, 1-4, Juris. – 1-4
~ ale urmăririi silite a fructelor neculese – **795**, 3
~ cumulative ale supunerii urmăririi silite a bunurilor care servesc la exercitarea ocupaţiei sau profesiei – **728**, 4
~ de admisibilitate – **534**, 12; **713**; **721**, 9; **1.003**, 6; **1.004**, 3; **1.027**, 2; **1.030**, 5; **1.097**, Juris. – 3
~ de admisibilitate a acţiunii în evacuare – **1.039**, Juris. – 2
~ de admisibilitate a cererii de suspendare a executării silite – **719**, 16
~ de admisibilitate a cererii reconvenţionale – **999**, 8; **1.030**, 3
~ de admisibilitate a cererilor posesorii – **1.003**, 1; **1.004**, 5
~ de admisibilitate a contestaţiei la executare – **1.044**, 4; Tit. 14 Car. 6, DCC – 1, 2
~ de admisibilitate a ordonanţei preşedinţiale – **920**, 1; **969**, Juris. – 1, 2; **997**, 1-10, Juris. – 1-72, 75; **1.000**, 14
~ de admisibilitate a ridicării sechestrului – **960**, 6
~ de admisibilitate a sechestrului asigurător – **953**, Juris. – 8, 22; **954**, 6, 13; **969**, Juris. – 2; **975**, 6
~ de formă – **608**, Juris. – 28; **728**, 3; **1.093**, Juris. – 2
~ de formă *ad validitatem* – **630**, 3
~ de formă ale actului juridic – **1.113**, 2
~ de formă ale arbitrajului – **608**, Juris. – 37
~ de formă ale clauzei compromisorii – **548**, 6
~ de formă ale compromisului – **551**, 2
~ de formă ale consemnării bunului sau a sumei plătite – **1.009**, 6
~ de formă ale contestaţiei la executare – **716**; **751**, 11
~ de formă ale contractului de vânzare – **826**, 4
~ de formă ale convenţiei arbitrale – **550**, 3
~ de formă ale hotărârii judecătoreşti – **994**, 1
~ de formă ale ordonanţei de plată – **1.010**, 4
~ de formă ale somaţiei – **1.007**, 9
~ de formă ale titlului executoriu – **666**, 22
~ de formă ale valabilităţii plăţii – **1.013**
~ de înfiinţare a popririi asigurătorii – **970**, 5
~ de înfiinţare a sechestrului asigurător – **953**, 1-8, Juris. – 22
~ de înfiinţare a sechestrului judiciar – **973**, 1-10
~ de valabilitate a convenţiei de prorogare a competenţei în favoarea instanţelor române – **1.067**, 3
~ de validitate ale actelor de executare silită – **622**, 2
~ de validitate ale clauzei convenţionale – **815**, 6
~ de validitate ale clauzei de inalienabilitate – **815**, 6
~ de validitate ale convenţiei arbitrale – **548**, 6-14, Juris. – 7; **549**, 2; **1.113**, 1
~ de validitate ale ofertei de plată – **1.010**
~ de validitate ale titlului cambial – **953**, 5
~ esenţiale ale legalizării copiei – **639**, 5
~ generale pentru semnarea cererii de divorţ prin acordul soţilor de către mandatar – **930**, 7
~ pentru continuarea procesului de divorţ, la cererea moştenitorilor – **926**, 8

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

~ pentru formularea cererii de suspendare a executării silite – **719**, 12
~ pentru formularea cererii de suspendare provizorie a executării silite – **719**, 13
~ pentru împăcarea soților – **925**, 3
~ pentru nemotivarea hotărârii prin care se pronunță divorțul – **927**, 2
~ pentru respingerea acțiunii de divorț pentru absența reclamantului – **922**, 5
~ speciale privind procura dată unui avocat – **930**, 7
Conexare a executărilor – **651**, 9; **654**, 1, 4, 7, 9; **655**, 1; **657**, 8; **743**, 2, 4; **789**, 2; **825**, 2
Conexitate internațională – **1.077**, 1-3
Confidențialitate – **541**, 4; **542**, 2; **548**, 12; **565**, 6; **575**, 8; **577**, 6; **660**, 9
Conflict
~ de jurisdicții – **1.065**, 3; CG Tit. 1 Car. 7, 2; **1.066**, 3; **1.072**, 2, Juris.
~ de legi – **915**, 7; **979**, 5; **1.065**, 3; **1.084**, 1; **1.090**, 2; **1.097**, 2, 6, 7; **1.129**, 2
~ negativ de competență – **529**, 7; **535**, 2; **554**, 1; **579**, 5, 6; **971**, Juris. – 5
~ pozitiv de competență – **529**, 6; **554**, 5 (n.s.)
Conosament – **960**, 5, Juris. – 3; **966**
Consemnare
~ a sumei sau a bunului – **1.009**, 8; **1.010**, 1
~ de cauțiuni – **671**, 1, 6, 7; **719**, 22, 23
Consemnațiune – **677**, 8, 9; **783**, 2; **784**, 10; **1.006**, 3, 4; **1.007**, 3, 4; **1.009**, 1, 3, 8; **1.010**, 2, 4, 5, 7-10; **1.012**; **1.013**
Consilier juridic – **546**, 1, 2; **612**, 2; **639**, 1 (n.s.), **664**, 4; **999**, 14 (n.s.)
Consiliu de familie – **527**, 11; **540**, 2-4; **767**, 2
Consimțământ – **527**, 14; **548**, 8, 10, 13; **575**, 6; **579**, Juris. – 4; **581**, 2; **589**, 2; **608**, 5; **619**, 3; **633**, 7; **638**, 4; **646**, 2; **659**, 9; **664**, 10; **680**, 2, 5; **712**, Juris. – 25; **858**, Juris.; **888**, 6; **894**, 9; **898**, 6; **902**, 7; **916**, 8; **918**, 7; **930**, 4, 5, 11, 12; **932**, 6; **979**, 2; **1.010**, 9; **1.060**, 5; **1.067**, 3; **1.113**, 3
~ al celuilalt părinte – **912**, 5
~ al proprietarului terenului – **997**, Juris. – 12
~ al soțului mandant pentru divorțul prin acord – **930**, 7
~ al tatălui – **997**, Juris. – 79
~ al titularului de cont – **781**, 5; **784**, 10
~ al tuturor coproprietarilor – **986**
~ expres – **1.058**, 2
~ liber și personal al viitorilor soți – **934**, Juris. – 4
~ mutual – **931**, 1, 7, 12; **932**, 3.3; **933**, 9; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 6, 2
~ mutual al soților – **930**, 3, 6
Constatare
~ a actelor de executare – **679**; **798**, 2
~ a nulității hotărârii declarative de moarte – **949**, 4, 5; **951**
~ a perimării executării silite – **698**, 3, 6; **709**, B, 2
~ a perimării sechestrului asigurător – **957**, 1
Constituire a tribunalului arbitral – **541**, 6, 9; **544**, 2, 4; **548**, 11, 17, DCC; **550**, 2, 3, 5; **554**, 1, 4; **556**, 3; **561**, 4; **566**; **567**, 3; **568**, Juris. – 2; **569**, 2; **585**, 4; **592**, 2, 6, Juris.; **602**, 3; **603**, Juris. – 1; **608**, 4, 5, Juris. – 5; **618**, 2, 3; **619**, 2; **961**; **973**, 9; **1.117**, 1; **1.123**, 1; **1.129**, 4
Contestare a creanței (procedura ordonanței de plată) – **1.021**, 1-4
Contestație
~ împotriva procesului-verbal de licitație – **849**
~ în anulare – **534**, 10, 11; **637**, 2; **643**, 2; **703**, 5; **708**, A, 3; **924**, 1; **933**, 8; **941**, 4; **1.000**, 12; **1.024**, 12
~ în anulare împotriva hotărârii de divorț – **928**, 7-10
~ la executare inadmisibilă – **720**, 7
~ la executare neîntemeiată – **720**, 7
~ la executare prematur formulată – **720**, 7
~ la executare tardiv formulată – **720**, 7
~ la executarea hotărârii de evacuare – **1.044**, 1-4
~ la titlu – **651**, 13; **712**, 8, 9, Juris. – 20; **714**, 11, 13, 16; **715**, 7, 8, Juris. – 3, 4; **718**, 3, RIL; **719**, 6; **720**, 4; **723**, 2
Continuare
~ a popririi – **786**, 1
~ a procesului de divorț, la cererea moștenitorilor – **926**, 6-7
~ a urmăririi silite – **698**, 3; **703**, 13
Contract
~ de arendare a imobilului – **807**
~ de comerț exterior – **548**, Juris. – 28
~ de credit bancar – **638**, Juris. – 7; **645**, Juris. – 1
~ de drept civil – **548**, 2
~ de exploatare a imobilului – **806**, 3; **807**, 4

~ de ipotecă – **622**, 2; **626**, CEDO – 13; **638**, 7, Juris. – 1, 5, 6; **645**, 3; **648**, 2; **712**, Juris. – 9; **953**, Juris. – 3; **1.059**, 4
~ de împrumut pentru nevoi personale – **663**, Juris. – 6; **712**, Juris. – 14
~ de închiriere a imobilului – **807**
~ încheiat cu consumatorii – **638**, Juris. – 7; **1.080**, 4
Control judiciar – **585**, 7; **594**, 5; **633**, 8; **637**, 1; **719**, 26, Juris. – 2; **720**, 11; **724**, 3; **861**, 2; **927**, 4; **940**, 2; **957**, 3; **985**, DCC; **1.011**, 10; **1.055**, 3; **1.134**, 5
Conținut
~ al cererii de punere sub interdicție judecătorească – **937**
Convenția de la Bruxelles din 1952 – **960**, 6, 7, Juris. – 1-4
Convenția de la Haga din 1980 privind facilitarea accesului internațional a justiție – **1.085**, 4
Convenție
~ arbitrală – **542**, 3, Juris. – 2, 4; **544**, 5; **548**, 6-18, Juris. – 7, 11; **549**, 2; **550**, 3; **553**, 2; **607**, 3; **608**, Juris. – 5; **1.112**, 1-3; **1.113**, 1-4; **1.125**, 2; **1.129**, 2
~ arbitrală autonomă – **550**, 3
~ de arbitraj – **548**, 10 (n.s.), 13 (n.s.); **568**, 5 (n.s.); **608**, 3; **1.069**, 3, 4
~ inoperantă – **1.082**
~ internațională – **542**, 3; **548**, 9, Juris. – 7; **631**, 2; **960**, 3, 6, Juris. – 1, 2, 4; **961**, 1, Juris. – 1, 2; **962**; CG Car. 7, 3; **1.065**, 4; **1.071**, 1; **1.074**, 2; **1.081**, 5; **1.091**, 4, **1.112**, 3; **1.129**, 7
~ matrimonială – **542**, 2; **752**, 3-5
Coparticipare procesuală – **543**, 3; **556**, 4; **574**, 3; **690**, 1; **790**, 6; **1.066**, 11
Copie
~ de pe dispozitiv – **538**, 2; **633**, 4
~ legalizată – **622**, 2; **633**, 4; **638**, 5; **639**, 2, 5; **664**, 6, 7; **666**, 22; **703**, 4, 11; **801**, 4; **819**, 3; **916**, Juris.; **941**, 2; **953**, Juris. – 22; **1.054**, 5; **1.055**, 4; **1.056**, 2
Copii adoptați – **916**, 2, 3; **919**, 4, 5, 8; **921**, 6; **930**, 2
Cotă urmăribilă din venituri – **729**, 6
Creanță
~ afectată de un termen suspensiv – **707**, 2 (n.s.); **881**; **882**
~ certă, lichidă și exigibilă – **622**, 2; **638**, Juris. – 1, 6; **639**, 2, Juris. – 4; **640**, 6; **646**, 10; **663**, 2, Juris. – 5-7; **675**, 3; **676**, 9; **677**, 2; **692**, 4; **706**, B, 3; **712**, Juris. – 14; **781**, 9; **784**, Juris. – 1; **953**, Juris. – 20; **972**, DCC – 2; **1.014**, 1-3; **1.017**, 2; **1.035**, 4
~ condițională – **663**, 5, 12, Juris. – 8; **781**, 4, 10; **874**; **882**; **1.060**, 5
~ cu preferință generală – **865**
~ cu termen – **781**, 4, 10; **784**, 4
~ de despăgubiri – **904**, 13
~ fiscală – **631**, 1; **697**, 4; **706**, B, 3 (n.s.); **727**, 9; **815**, 7; **866**, 1-4; **867**, 1, 3
~ periodică – **871**, 1; **874**, 2; **884**
Credite nerambursabile – **781**, 11
Creditor
~ chirografar – **663**, 12; **690**, 8, Juris.; **692**, 6; **694**, 2; **696**, 2, 3; **729**, 7; **779**, 5; **784**, 11; **790**, 10; **815**, 6; **844**, 4; CG Cap. 3 Tit. 2 Car. 5; **865**, 2, 3; **866**, 2, 5; **869**, 4; **874**, 2; CG Tit. 4 Car. 6, 5; **971**, 3
~ de rang egal – **779**, 5; **874**, 2
~ intervenient – **649**, 1, 2; **657**, 4; **690**, 1, Juris.; **691**, 3; **692**, 3, 8, 12, 14, 15; **693**, 1, 2; **694**, 1, 3; **695**, 3; **709**, A, 6; **768**, 3; **850**, 2; **853**, 1; **869**, 1, **873**, 1, 3, 4
~ popritor – **645**, 4; **646**, 13; **781**, 6, 9-11; **782**, 3; **783**, 1, 2, 7; **784**, 3, 5, 6, 8, 10, 11, Juris. – 5, 6; **785**, 2, 3; **790**, Juris. – 15, 21, 22; **791**, Juris.; **792**, 1, 3, 4; **970**, 3; **971**, 3, Juris. – 6
Criterii ale partajului judiciar – **988**, DCC, Juris. – 1-6
Criteriu al cetățeniei – **915**, 13
Cuantum al cauțiunii – **953**, 6
Culpă
~ exclusivă a reclamantului în divorțul din culpa soților – **934**, 4
~ gravă – **675**, **790**, 11; **953**, 4
~ în destrămarea căsătoriei – **926**, 18; **934**, 2.4.
Cuprins
~ al cererii de uzucapiune – **1.051**, 2, 3
~ al cererii privind ordonanța de plată – **1.017**, 1-3
Curator
~ al succesiunii – **687**, 2, 3; **688**, 1, 2, 12; **689**, 3
~ provizoriu – **1.087**, 2

~ special – **527**, 13; **687**, 2; **688**, 2, 3, 8, 10-12; **689**, 3; **746**, 10; **938**, 3, 4; **942**, 2; **1.086**, 2
Curte de apel – **537**, 4; **539**, 6; **542**, Juris. – 3; **554**, 1; **558**, Juris.; **594**, 5, 7, 8; **599**, 3; **606**, Juris.; **608**, Juris. – 20, 26, 44, 53, 54, 61, 62, 66; **610**; **611**, 1; **612**, 1, 2; **613**, 1, 2, 5, 6; **615**; **626**, CEDO – 4, 7, 10, 17, 18; **635**, 9; **637**, 3; **651**, 1; **652**, 2, 5-7; **657**, 4; **666**, 15; **683**, 3; **703**, 5; **714**, 9; **782**, 2, 3, 4; **783**, 4; **790**, Juris. – 9; **801**, 2; **819**, 6; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 3; **904**, 5; **919**, Juris. – 2; **924**, 8; **954**, 11, Juris. – 1; **955**, 14; **959**, 1; **971**, 2; **974**, Juris. – 1; **975**, Juris. – 5; **997**, Juris. – 93; **1.000**, 10; **1.007**, 8; **1.134**, 6

D
Dare
~ cu rea-credinţă de informaţii incomplete – **627**, 2; **731**, 4; **815**, 3
~ de cauţiune – **678**; **686**, 3; **726**, 3; **953**, Juris. – 9; **1.024**
~ în plasament – **910**, 1
Dată
~ a desfacerii căsătoriei – **926**, 20-22
~ a întocmirii publicaţiei de vânzare – **839**, 4
~ a sesizării executorului judecătoresc – **622**, 3
Daune
~ cominatorii – **906**, 2
~ interese compensatorii – **892**, 7
~ interese moratorii – **892**, 7
Debitor poprit – **704**, 5; **729**, Juris. – 3; **781**, 4, 6, 10; **783**, 1; **784**, 2, 4-8, 10, 11; **786**, 1-3; **787**, 1; **790**, 1, 3, 5, 7, 8, Juris. – 4; **792**, 1; **970**, 3, 4; **971**, 1, 3, Juris. – 6
Decădere a debitorului din beneficiul termenului de plată – **663**, 9, 11; **669**, 2; **674**, 3; **675**, 2, 3, 5, 12; **726**, 9
Deces
~ al debitorului – **687**, 1, Juris.; **689**, 3; **712**, Juris. – 3
~ al reclamantului în cursul termenului de apel – **926**, 11-13
~ al unuia dintre soţi – CG Tit. 1 Car. 6, 2; **926**, 4
Declanşare
~ a procedurii de vânzare – **835**, 1, 2
~ a procedurii privind cererile cu valoare redusă – **1.029**, 1-4
~ a urmăririi penale – **902**, 10
Declarare
~ a creanţelor statului – **866**, 1-5
~ judecătorească a morţii – **926**, 2; CG Tit. 3 Car. 6, 3-5; **945**, 2; **1.081**, 10
Declaraţii de martori – **538**, 1, 3, 5
Delegare de atribuţii – **537**, 1; **540**, 7
Delegat – **527**, 15; **540**, 2-4; **894**, 6
~ al primăriei – **659**, 9; **799**, 4
~ al justiţiei – **952**, 1
Deliberare
~ în secret a arbitrilor – **602**
Depozitare a bunurilor mobile din imobilul executat silit – **899**
Depozite bancare – **660**
Depunere
~ a întâmpinării – **573**
~ a preţului de adjudecare a imobilului – **850**
~ a titlurilor de creanţă – **870**
~ cu afectaţiune specială – CG Car. 5, 6; **657**, 8; **671**, 3; **703**, 6, 13; CG Cap. 7 Tit. 1 Car. 5, 1-3; **721**, 1, 3-6, 9, 23, 24; **751**, 5, 15; **767**, 4; **812**, 1; **824**, 1; **863**, 2; **957**, 3
~ a preţului de adjudecare – **771**
~ a contestaţiei la executare – **751**, 8
~ în numerar a cauţiunii judiciare – **1.058**, 1; **1.060**, 1
~ a cauţiunii judiciare – **1.057**, 1-8; **1.058**, 1-3
~ a cererii de divorţ prin acordul soţilor – **930**, 1-4
~ a cererii reconvenţionale la prima instanţă – **917**, 4-6
~ în instrumente financiare a cauţiunii judiciare – **1.058**, 2, 3; **1.060**, 1
~ a cererii reconvenţionale la instanţa de apel – **917**, 7, 8
Descărcare a administratorului-sechestru – **810**
Desemnare a administratorului-sechestru – **798**, 7
Desfăşurare a procedurii privind cererile cu valoare redusă – **1.030**, 1-7
Desfiinţare
~ a măsurilor asigurătorii sau de executare asupra imobilului – **703**, 6;
~ a popririi – **790**, 11, Juris. – 9; **794**, 1-3
~ a titlului executoriu – **638**, 8; **643**, 1, 2, 4; **703**, 1, 5; **709**, B, 2; **712**, 2; **713**, 10; **723**, 2; **724**, 8; **794**, 1; **812**, 2
~ a tuturor actelor de executare – **698**, 5; **707**, Juris. – 5; **723**, 11

~ de drept a sechestrului asigurător – **678**, 2; **956**, Juris. – 3; **960**, 6; **961**
Detentor precar – **712**, Juris. – 5; **898**, 5, Juris. – 7, 8; **1.004**, 1, 2; **1.035**, Juris. – 1
Dezbatere succesorală – **541**, 2; **542**, 2; **548**, 11; **608**, 4; **688**, 1; **1.112**, 2
Disjungere a capetelor de cerere accesorii sau incidentale – **919**, 9-11
Distribuire
~ a sumei consemnate – **788**, 1-3
~ a veniturilor imobilului – **834**
Divorţ
~ din culpa soţilor – CG Tit. 1 Car. 6, 5, 6; **934**, CEDO, Juris. – 1-4; **935**
~ din motive de sănătate – **933**
~ pe cale administrativă sau notarială – **929**, 1
~ pentru separarea în fapt îndelungată – **935**
Domeniu de aplicare a nemotivării hotărârii – **927**, 3-6
Domiciliu – **527**, 12; **530**, 1; CG Car. 4, 3; **555**, Juris.; **558**; **577**, 5; **635**, 5; **645**, Juris. – 2, 3; **651**, 6; **659**, 9; **680**, 2, 6; **688**, 5; **716**, 3; **729**, 1; **740**, 7; **851**, Juris. – 1; **894**, 9; **915**, 5, 9, 14, Juris. – 1; **923**, 3, Juris. – 3; **934**, Juris. – 2; **936**, 1, 3; **938**, 3; **943**, 2; **988**, 1, DCC, Juris. – 3; **997**, Juris. – 72; **999**, 3; **1.039**, 6; **1.054**; **1.066**, 3, 5, 6, 11; **1.067**, 5, 6; **1.070**; **1.074**, 3; **1.079**, 2-6, Juris.; **1.080**; **1.081**; **1.084**; **1.085**; **1.096**, Juris. – 2; **1.097**, 2, Juris. – 3; **1.099**, 1, 2; **1.103**, 2; **1.111**, 3; **1.120**, 1; **1.126**, 1
~ al administratorului-sechestru – **743**
~ al arbitrului – **558**, 7
~ al consumatorului – **1.016**, 3
~ al copilului – **1.079**, 3
~ al creditorului – **541**, 2; **651**, 2, 4; **657**, 4, 6; **664**, 10; **665**, 3; **675**, 3; **679**; **724**, 6; **762**; **790**, 4; **801**, 3; **819**, 2; **839**; **840**, 2; **847**; **1.007**, 2, 8; **1.017**; **1.081**, 3
~ al debitorului – **541**, 2; **636**, 3; **651**, 1, 2, 4, 7, 8; **652**, 3, 4, 6, 8, Juris.; **657**, 4, 6; **664**, 10; **668**, 6; **675**, 3, 10; **679**; **681**, 3, **683**, 3, 5; **684**, 9; **692**, 2; **700**, 7; **714**, 1, 3, 4, 7, 14, 16; **724**, 6; **732**, 6; **743**; **744**, 4; **762**; **780**, 7; **782**, 2, 3, Juris. – 1; **783**, 3, 4, 6; **790**, 4; **796**, 3; **799**, 4; **819**, 2; **839**; **847**; **871**, 2; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **894**, 6; **900**, 6; **955**, 14; **971**, 2; **1.017**; **1.081**, 4
~ al defunctului – **611**, 5; **687**, 5; **944**, 3; **981**, 23; **1.072**, Juris.; **1.080**, 3; **1.081**, 7
~ al emitentului – **640**, 4
~ al executorului judecătoresc – **670**, 18
~ al fostului adjudecatar – **851**, Juris. – 1
~ al martorului – **1.051**
~ al membrilor tribunalului arbitral – **571**, 1
~ al pârâtului – **915**, 15, 16.2, DCC; **923**, Juris. – 1, 2; **981**, 20-22; **1.066**, 2, 6, 11, 12; **1.080**, 2; **1.081**, 1, 6, 14, 15; **1.096**, 3; **1.126**, 1
~ al persoanei fizice – **1.066**, 4
~ al persoanei interesate – **1.079**, 2
~ al persoanei ocrotite – **528**, 5; **936**, 1
~ al persoanei puse sub interdicţie – **942**, 3
~ al petentului – **528**, 5
~ al posesorului – **1.052**
~ al reprezentanţilor – **664**, 10
~ al soţului pârât – **998**, Juris. – 4
~ al terţului – **681**, 4-6; **741**, 2; **743**; **847**
~ al terţului poprit – **683**, 4; **782**, 2; **971**, 2
~ al trasului – **640**, 3
~ ales – **840**, 2; **900**, 6; **1.007**, 2, 8
~ comun al soţilor – **915**, 4, DCC, Juris. – 2, 3, 9; **920**, Juris. – 2; **923**, Juris. – 1; **997**, Juris. – 39, 40; **999**, Juris. – 8; **1.079**, 6
~ cunoscut – **780**
~ în străinătate – **571**, 1; **592**, 9; **1.079**, 2-4, Juris.; **1.081**, 2, 8, 11, Juris. – 1, 2
~ obligatoriu – **1.037**, 2, 9
~ pe teritoriul unui stat membru – CG Tit. 1 Car. 7, 3; **1.075**, 4; **1.080**, 4; **1.081**, 3-6, 12, 14, 15
~ procesual – **546**, 2; **571**, 1; **716**, 3; **751**, 11; CG Tit. 11 Car. 6, 3; **1.037**, 2
~ ultim cunoscut – **944**, 3; **945**, 1, 3, 4; **946**, 2; **947**, 2, 3; **948**, 1; **1.072**, Juris.
Dol – **548**, 10, 11, Juris. – 6; **858**, Juris.
Dovedire a dreptului de proprietate al terţului contestator – **752**, 2
Drept
~ al debitorului de a retrage bunul consemnat – **1.010**, 8
~ al locatarului de a folosi un imobil – **1.038**, 3
~ al Uniunii Europene – **555**, 1; **636**; **1.065**, 4; **1.066**, 6; **1.071**, 1; **1.074**, 2; **1.076**, 6; **1.077**, 3; **1.079**, 3; **1.081**, 5, 15; **1.089**, 3; **1.094**, 2, 3; CG Cap. 1 Tit. 3 Car. 7, 2; **1.096**, 1; **1.097**, 7; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 7, 2; **1.120**, 2; CG Cap. 2 Tit. 4 Car. 7, 1; **1.127**, 1; **1.129**, 1

BCU CENTRALE UNIVERSITARE LIBRARY

~ de a asista la efectuarea actelor de executare – **646**, 2, 3
~ de a avea legături personale cu minorul – **910**, 1
~ de a cere divorțul – **917**, 9, 11; **918**, 1, 2, 8
~ de a cere executarea silită – CG Car. 5, 1, 8; **631**, 2; **651**, 9; **703**, 4; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 2; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 6; **706**, B, 3, Juris. – 3; **707**, 1, Juris. – 1, 2; **709**, A, 4, 7, B, 2, Juris. – 2; **715**, Juris. – 4; **784**, 8; **819**, 7; **906**, Juris. – 8; **1.101**, 3; **1.104**, 2
~ de a contesta executarea silită – **649**, 9
~ de a fi preferat la distribuirea sumei rezultate din urmărire – **694**, 2
~ de a lua cunoștință de actele dosarului de executare – **646**, 4
~ de a obține executarea silită – **604**, 2; CG Car. 5, 6; **622**, 2, 3, 5; **628**, 7; **633**, 9; **666**, 21, Juris. – 1; **688**, 9; **697**, 1; **699**, 2, 3; **703**, 4, Juris.; **705**, 1, 2, 5; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 3-6; **706**, A, 1-3, B, 1-3; **707**, 1-4, Juris. – 1; **708**, A, 1-3, B; **709**, A, 1, 2, 5, 8, B, 1; **710**, 1, 3; **711**, 1, 2; **712**, 2, 7; **715**, 7, 11; **720**, 3; **784**, 8; **790**, 9; **818**, 1; **824**, 7; **826**, 5; **846**, 10; **847**, 2; **886**, 3; **891**, 6; **902**, 5; **957**, 6; **995**, 5; **1.101**, 1-3; **1.104**, 2; **1.106**, 2; **1.127**, 3
~ de a sechestra o navă civilă – **960**
~ de abitație – **548**, 11; **815**, 6; **836**, 2; **997**, Juris. – 71; **1.037**, 8
~ de creanță cedat – **645**, Juris. – 1
~ de folosință – **542**, 2; **712**, Juris. – 5; **733**, 3, 5; **758**, 3, 4; **762**; **769**, 7; **775**, 4; **778**, 1; **798**, 3; **809**, 1; **815**, 6; **898**, CEDO – 2, Juris. – 8; CG Tit. 4 Car. 6, 5; **972**, Juris.; **981**, 14; **999**, Juris. – 16; **1.003**, Juris. – 1; **1.034**, Juris. – 1, 3; **1.038**, Juris. – 4; **1.041**, 1; **1.043**, Juris. – 7; **1.046**, 3, 4
~ de intervenție – **690**, 9; **999**, 12 (n.s.)
~ de preferință la adjudecare – **818**, 2
~ de retenție – **677**, 2; **898**, Juris. – 3-5; CG Tit. 6 Car. 6, 5
~ de servitute – **624**, 2; **707**, 1; **815**, 1; **836**, 2; **997**, Juris. – 17
~ de uz – **548**, 11; **815**, 6; **836**, 2
~ de uzufruct – **624**, 2; **836**, 2; **856**, 9;
~ de vizită – CG Sec. 2 Cap. 4 Tit. 3 Car. 5; **913**, 4 (n.s.)
~ indiviz asupra imobilelor urmărite – **818**, Juris. – 1
~ la întoarcerea executării – **703**, 5; **723**, Juris. – 1
~ la respectarea vieții de familie – CG Sec. 2 Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 3
~ nepatrimonial – **542**, 2
~ opozabil *erga omnes* – **631**, 2; **1.038**, Juris. – 2
~ potrivnic – **527**, 4; **528**, 2; **531**, 10; **532**, 8; **639**, Juris. – 2; **712**, Juris. – 11; **954**, Juris. – 6; **1.054**, 5, **1.094**, Juris. – 4
~ procesual fundamental – **631**, 2
~ real de folosință – **758**, 3; **769**, 7

Drepturi
~ ale administratorului-sechestru (judiciar) – **976**, 4
~ ale creditorului urmăritor – **694**, 1-3
~ pe care le are martorul asistent în procedura execuțională – **666**, 1, 2

Durată
~ a măsurii vremelnice luate de instanță în procedura divorțului – **920**, 3
~ a suspendării provizorii a executării silite – **719**, 27

E

Efect
~ al convenției de alegere a jurisdicției – **1.068**, 3, Juris.
~ al convenției de prorogare de competență în favoarea instanțelor române – **1.067**, 4
~ al înființării popririi – **784**
~ constitutiv – **639**, 7; **781**, Juris. – 7; **995**, 1; **1.053**, 3; **1.059**, 4
~ general al suspendării – **708**, B, 1
~ special al suspendării prescripției – **708**, B, 2
~ translativ de proprietate – **799**, 5; **857**, 2

Efecte
~ ale adjudecării – **775**; **826**, 4
~ ale adjudecării imobilului – **857**, 1, 3
~ ale convenției arbitrale – **548**, 15-16
~ ale hotărârii arbitrale străine pe teritoriul României – CG Cap. 2 Tit. 4 Car. 7, 1; **1.127**, 1
~ ale hotărârii arbitrale – **544**, 2; **548**, 15; **606**, 1
~ ale hotărârii instanței asupra contestației la executare – **751**, 14

BCU MIHAIL KOGĂLNICEANU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

~ ale intervenţiei – **690**, 1, 2; **695**
~ ale împlinirii termenului de prescripţie – **707**, 1-4
~ ale întreruperii prescripţiei – **711**, 2
~ ale litispendenţei internaţionale – **1.076**, 3
~ ale popririi asigurătorii – **971**, 3
~ ale sentinţei arbitrale – **1.121**, 4
~ ale soluţionării contestaţiei la executare – **720**
~ ale sumei consemnate de debitor sau de terţul garant – **722**
~ ale suspendării executării silite – **719**, 33
~ ale urmăririi silite imobiliare faţă de debitorul urmărit – **831**, 1
~ ale urmăririi silite imobiliare faţă de terţi – **828**, 1, 2
~ ale urmăririi veniturilor prezente şi viitoare ale imobilelor – **807**
~ ale validării popririi – **792**
~ pe care o hotărâre străină le poate produce pe teritoriul României – CG Tit. 3 Car. 7
~ relative – **548**, 15 (n.s.); **709**, B, 3
Efectuare
~ a cercetărilor prealabile punerii sub interdicţie judecătorească – **938**, 3
~ a executării silite imobiliare – **898**
~ a înscrierilor în cartea funciară – **909**
~ a licitaţiei – **769**
~ a licitaţiei asupra imobilului – **846**
Eficacitate
~ a clauzei compromisorii – **548**, 15 (n.s.); **550**, 3; **552**, 1-4
~ a hotărârilor arbitrale străine – **1125**, 1-5
Elemente
~ ale cererii de divorţ – **916**
~ de noutate introduse prin NCPC – **534**, 2
Eliberare
~ a sumei consemnate – **788**, 1-3
~ a titlului de proprietate către adjudecatar – **774**
~ a unor bunuri – CG Tit. 2 Car. 3, 1; **539**
Emitere
~ a ordonanţei de plată – **1.022**
~ a unei autorizaţii – **622**, 5; **628**, 2; **665**, 6; **909**, 3; **1.003**, 3
Eroare
~ de calcul – **604**, 4, Juris. – 1-3, 7, 11; **878**, 5
~ materială – **593**, 5; **604**, 3, 4, Juris. – 2, 11; **656**, 4-7
Evacuare
~ a debitorului – **624**, 3; **638**, Juris. – 4; **808**; **809**, 1; **830**, 1-3; **856**, Juris. – 2; **888**, 1, 6; **955**, 13; **1.042**, 2
~ fără somaţie – **888**, 6; **1.042**, 16
~ imediată – **1.039**, Juris. – 3, 7; **1.041**, 2, 7, Juris. – 5
~ judiciară – **1.035**, Juris. – 2
~ voluntară – **1.040**, 1-6, Juris. – 1, 2
Evaluare
~ a bunurilor sechestrate – **758**, 1-11; **955**, 6
~ a imobilului urmărit – **836**, 1-3
Examinare a imobilului deţinut în locaţiune – **1.048**, 1-3
Excepţie
~ de arbitraj – **554**, 2; **1.069**
~ de la caracterul executoriu al hotărârii pronunţate în apel – **633**, 4
~ de la interdicţia evacuării dintr-un imobil cu destinaţie de locuinţă – **896**, 2
~ de la norma de competenţă materială – **651**, 5
~ de necompetenţă generală – **554**, 2
~ de neconstituţionalitate – **531**, DCC; **534**, DCC; CG Car. 4, 1; **544**, 3; **548**, DCC; **601**, DCC; **608**, 1, 5; **611**, 3; **622**, DCC; **628**, DCC – 1-3; **651**, 1; **712**, DCC; **719**, DCC; **890**, DCC; **892**, DCC; **893**, DCC; **898**, DCC – 1-2; **904**, DCC – 1-3; **906**, DCC – 1-3; **908**, DCC; CG Tit. 2 Car. 6, 9; **952**, DCC; **954**, DCC; **972**, DCC – 1-2; **976**, DCC; **985**, DCC; **988**, DCC; **989**, DCC; **991**, DCC; **997**, DCC – 1-4; **999**, DCC – 1-4; **1.003**, DCC; **1.042**, DCC
Excludere
~ a competenţei instanţei judecătoreşti – **548**, 2; **553**, 1-2
~ a competenţei justiţiei statale – **553**, 2
Executare
~ a hotărârii arbitrale – **585**, 2; **612**, 1, Juris. – 2, 3; **615**; **635**, 5; **1.126**; **1.129**; **1.130**; **1.131**
~ a hotărârilor supuse controlului instanţelor judecătoreşti – **637**
~ a măsurii sechestrului asigurător – **955**
~ a obligaţiei de a face – **622**, 5; **892**, 7; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1, 3, 4; **904**; **906**, 2, 14, Juris. – 7
~ a obligaţiei de a face stabilite în titlul executoriu la cererea altor persoane îndreptăţite sau chiar *ex officio* – **622**, 5

BCU CLUJ - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

~ a obligației de a nu face – **652**; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1, 3, 4; **905**; **906**, 2
~ a obligației stabilite în titlul executoriu la cererea creditorului – **622**, 5
~ a prestațiilor reciproce – **676**, 1; **677**
~ a sechestrului asupra unei nave – **967**
~ de bunăvoie – **541**, 2, Juris. – 3; **609**, Juris.; **614**; **615**; CG Car. 5, 5; **622**, 1, 2, 5, Juris. – 1, 2; **627**, 2; **665**, 6; **668**, 5, 6; **670**, 2, 4; **689**, 4; **690**, Juris.; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 3; **706**, B, 2; **707**, 1, 4; **711**, 1; CG Cap. 6 Tit. 1 Car. 5, 2, 3; **712**, 2; **713**, Juris. – 5; **767**, 4; **796**, 5; **820**, 1, 2; **835**, 1, 2, **889**, 8; **892**, Juris. – 4; **893**, DCC; **895**, 5; **897**, 3; **905**, Juris.; **906**, Juris. – 3; **908**, DCC; **909**, 1; **952**, 1
~ fără somație – **651**, 9; **667**, 5, 6; **669**, 5; **697**, 7; **704**, 6; **707**, 3; **715**, Juris. – 4; **720**, 7; CG Tit. 3 Car. 5, 11; **889**, 6, 8, 10, 12-14; **902**, 11; **904**, 8; **905**, 7; **906**, 8; **997**, 10, Juris. – 96; **999**, 2; **1.042**, 16
~ indirectă – **670**, 13; **703**, 4; **892**, 1
~ în lipsa părților – **685**
~ pornită de un creditor – **655**, 1
~ provizorie – CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 2; **632**, 3, 6; **678**, 2-5; **706**, B, 2; **726**, 1, 4-6, 8, 9, Juris. – 3; **1.064**, 4; **1.075**, 1; **1.094**, 2; **1.103**, 3
~ silită a obligațiilor de a face – **652**, 5; CG Tit. 3 Car. 5, 7, 10; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1; **903**, 1; **906**, RIL; Juris. – 2
~ silită a obligațiilor de a nu face – **652**, 5; CG Tit. 3 Car. 5, 7, 10; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1; **903**, 1; **905**, 1, 4, 13; **906**, RIL, Juris. – 2
~ silită directă – CG Car. 5, 6; **624**, 1, 3; **651**, 9; **670**, 21, 22; **683**, 3; **700**, 4; CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 1; CG Tit. 3 Car. 5, 7, 8, 10, 11; **888**, 2; **890**, 2, 5; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3, 4; **893**, 2; **895**, 5; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 4; **898**, 9; **901**, 16; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 4; **904**, 5, 8; **906**, 9; **909**, 9; **910**, 1, 5, 8; **911**, 2; **914**, 1
~ silită indirectă – **624**, 1; **670**, 21; **700**, 4; **705**, 2; CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 1; **728**, 9; **795**, 2; **815**, 1, 3; CG Tit. 3 Car. 5, 6; **891**, 1, 2, 4; **892**, Juris. – 2; **895**, 5, 8
~ silită nouă – **902**, 2
~ silită pornită de către un executor judecătoresc – **654**, 2, 5
~ silită privată – **622**, 5, 6
~ silită privată indirectă – **622**, 5
~ silită publică – **622**, 5, 6; **709**, A, 4
Executorialitate provizorie de drept – **910**, 2
Executor
~ fiscal – **623**, 2
~ judecătoresc – **527**, 12; **542**, 2; CG Car. 5, 4; **622**, 3, 5, 6; **623**, 1; **624**, 5; **625**, 3; **626**, 1, CEDO – 1-3, 5, 11; **627**, 1-3; **628**, 4-6, 8, DCC – 1, 3; **630**, 1, 3; **632**, 4; **634**, 3; **638**, 1-3; **640**, 6; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 5, 3, 4, 7; **644**, 2, 3; **645**, 3, 5; **646**, 1-5, 7, 8, 10, 12, 14-16; **647**, 1, 2, 4, 5, 7, 10-12; **648**, 5-8; **649**, 2; **651**, 1, 4; **652**, 1-12; **653**, 1-25, Juris.; **654**, 1, 2, 4, 5, 8, 10; **655**, 4; **656**, 1-6, 8; **657**, 1-6, 8; **658**, 3; **659**, 2-5, 7, 9; **660**, 1-3, 5-9, 11-13; **661**, 2, 4, 8; **662**, 1, 2; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 4; **663**, 2, 6, 12, Juris. – 2; **664**, 1, 3, 5, 8, 10; **665**, 1-9, 11-13; **666**, 1, 5, 6, 13-16, 24, 30, 32; **667**, 1, 3; **668**, 4, 5, 7, 8, Juris.; **669**, 4, 5; **670**, 6, 7, 9, 10, 14, 15, 17, 18, 20-23, 25-28, 31-36, Juris. – 1-3, 5; **671**, 2-5; **672**, 2, 3, 5; **673**, 1, 4; **674**, 2; **675**, 3-5, 8; **676**, 2, 5, 7, 8, 10, 11; **677**, 8, 11; **678**, 2, 5; **679**, 1-4, 6-8; **680**, 2, 5, 6, 9, Juris. – 2; **681**, 2; **682**; **683**, 3-5; **684**, 5, 8; **685**, 3, 4; **687**, 1, 3, Juris.; **688**, 2, 8, 12, Juris. – 1; **689**, 3, 6; **690**, 3, 5; **691**, 2, 5; **692**, 5, 7-9, 11, 13, 15; **693**, 2; **694**, 2, 3; **695**, 4; **696**, 1; **697**, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, Juris. – 2; **698**, 1-3; **699**, 3, Juris.; **700**, 2, 6, 7-10; **701**, 1, 3, 5-10, 13; **702**, 3, 10, 11, 16; **703**, 2, 3-7, 9-13; **704**, 5, 6; **705**, 3-5; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 5; **707**, 3, Juris. – 5; **708**, A, 3; **709**, A, 2, 6, B, 3; CG Cap. 6 Tit. 1 Car. 5, 6; **712**, 3, 6, 7, 10, DCC – 2, Juris. – 7, 12, 15-18, 27; **714**, 1, 4, 15; **715**, 1; **716**, 7; **717**, 7, 10-12; **719**, 20, 22, 23, 27, 29, 33; **720**, 3, 5, 7, 11, 12; **721**, 8, 12-21; **722**, 1; **723**, 4, 6, Juris. – 1; **724**, 2, 6, 9, 13; **727**, 7; **728**, 5; **730**, 1, 5; **731**, 4; **732**, 4, 5, 8; **733**, 1, 3, 5; **734**, 1, 2, 7; **735**, 1, 2; **736**, 1; **737**, 4; **738**, 1-3, 5; **739**, 1, 2; **740**, 1, 5-87; **741**, 4; **742**, 1; **743**, 2-6; **744**, 1, 2, 6, 7, Juris. – 1; **745**, 1; **746**, 2, 3, 8-11; **747**, 2, 3; **748**, 3-5; **750**, 2-5; **751**, 3-9, 14-16; **752**, 7; **753**, 4, 5; **754**, 1-3; **755**, 2, 5; **756**; **757**, 2, 3, 5, 6; **758**, 1, 3-6,

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITARA LIBRARY

8, 10; **759**, 3, 6; **760**, 1; **761**, 9; **762**, 2, 3, 5, 7, 9, 13, 15; **763**, 3, 4; **764**, 9, 10; **765**, 2, 3, 5; **766**, 4, 7; **767**, 3; **768**, 2, 4; **769**, 2, 5, 7, 8, 12; **770**, 3; **771**, 2, 5, 6, 13; **772**, 2; **773**, 1, 2, 7, 8, Juris.; **774**, 1-3, 7, 8; **775**, 5; **777**, 3; **779**, 1, 4; **780**, 2, 4-9; **781**, 9-12, Juris. – 3; **782**, 1-5; **783**, 1-5; **784**, 1-6, 8-10, Juris. – 2; **785**, 2-4; **787**, 1-4, Juris. – 3; **788**, 3; **789**, 2; **790**, 2, 4, 8, 9, 11, RIL – 1, Juris. – 8, 9; **794**, 2, 3; **796**, 4; **797**; **798**, 1-3, 6, 8; **799**, 1-6; **801**, 2; **802**, 1-5; **803**; **805**; **806**, 1, 3; **807**, 4; **809**, 2; **810**, 1, 3, 4; **815**, 1, 3, 4, 7; **818**, 2; **819**, 4, 6, 7; **820**, 1, 2, Juris.; **822**, 1-3; **823**, 1, 4, 5; **825**, 1, 2, 6; **826**, 1-5; **828**, 1; **829**, 1, 3, 4; **830**, 1; **831**, 2, 3; **834**, 1; **835**, 2; **836**, 1-3, Juris.; **837**; **838**; **839**, 2, 4-6; **840**, 1, 4; **841**, 1, 2; **843**, 3-5; **844**, 1, 5; **845**; **846**, 2-7, 10; **847**, 1, 2; **849**, 1, 2; **850**, 3, 4; **852**; **853**, 2; **854**; **856**, 2, 3, 6, 9; **857**, 2; **860**, 1, 3; **863**, 1; **864**, 2; **865**; **869**, 2-5; **870**; **871**, 1; **873**, 1, 2; **874**, 1, 2; **875**; **876**; **878**, 1-5; **879**, 3; **880**; **883**, 2-4; **884**; **886**, 2, 3; **887**; CG Tit. 3 Car. 5, 11; **889**, 1, 5, 11; **890**, 1-4, 6; **891**, 3, 5; **892**, 10, 13; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **893**, 1, 3, Juris.; **894**, 1, 3, 5, 6, 8-11, 13; **895**, 2, 4, 7, 8; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 3; **896**, 5; **897**, 1; **898**, 2-4, 7, DCC – 1, Juris. – 2; **899**, 2, 3, 7, 8, 10, 12; **900**, 1, 3, 6; **901**, 1, 2, 6-10, 13-15; **902**, 2, 3, 9, 10; **903**, 4, 5; **904**, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14; **905**, 6, 11, 12; **906**, 6, 7, Juris. – 2, 4; **908**, 1-3, DCC; **909**, 5, 7; **910**, 5-8; **911**, 1, 5, 6; **912**, 3, 4; **913**, 3, 10-12; **914**, 1, 2; CG Car. 6, 4; **952**, 1; **954**, 3, 8; **955**, 1, 3, 4, 6, 8; **957**, 6; **958**, 2; **971**, 2, 3; **976**, 1; **991**, 1, 2, 4, 5, DCC, Juris.; **992**, 1, 2, 4, 5; **997**, 5; **1.007**, 3, 4, 7, 8; **1.008**, 2; **1.009**, 1, 2, 6, 8; **1.010**, 1-4, 7; **1.011**, 10; **1.012**; **1.015**, 6; **1.038**, 4, Juris. – 1, 5, 7, 9; **1.039**, 3, Juris. – 4, 5; **1.042**, 16, Juris. – 2; **1.043**, Juris. – 3; CG Tit. 14 Car. 6, 4, 6; **1.057**, 5, 7; **1.061**, 2; **1.064**, 1; **1.093**, 3; **1.134**, 9

~ testamentar – **973**, 7

Existenţă

~ a unei cauţiuni – **678**

~ a unui termen de plată – **674**, 3; **719**, 2

Expert – **537**, 2; **548**, 3; **589**, 2, 3; **601**, Juris. – 1; **626**, CEDO – 18; **632**, 4; **638**, 1; **639**, 5; **644**, 2; **657**, 8; **670**, 7, 18, 25, 27; **680**, 4; **702**, 3; **703**, 5; **704**, 6; **712**, 6; **728**, 5; **758**, 1, 4, 6-9, 11; **798**, 3; **836**, 3, Juris.; **892**, Juris. – 1; **955**, 6; **976**, Juris. – 3; **985**, 11, DCC; **988**, 3; **1.054**, 5; **1.091**, 7; **1.118**, 2

Expertiză – **538**, 1, 3, 5; **567**, 5; **589**, 3; **608**, Juris. – 38, 41, 42; **626**, CEDO – 4, 18; **638**, 1; **644**, 2; **657**, 8; **670**, 7, 18; **720**, 4; **758**, 1, 4-10; **762**; **773**, 8; **798**, 3; **836**, 2, 3; **837**; **903**, 5; **953**, Juris. – 13; **955**, 6; **976**, 7; **985**, 11, DCC; **997**, Juris. – 24; **1.054**, 5

~ auto – **723**, Juris. – 5

~ contabilă – **622**, CEDO – 3

~ de evaluare a bunurilor puse sub sechestru – **955**, 6

~ evaluatorie – **744**, 5; **758**, 4; **988**, 4

~ extrajudiciară – **892**, 1

~ judiciară – **828**, 3; **859**

~ medicală – **933**, 5; **938**, 3

~ medico-legală – **918**, 3; **938**, 3

~ pentru formarea loturilor – **985**, **988**, 3

~ pentru stabilirea cuantumului cheltuielilor necesare efectuate de gerant – Tit. 6 Car. 6, 3

~ tehnică – **717**, Juris. – 2; **1.042**, Juris. – 4

~ tehnică de specialitate – **608**, Juris. – 42

F

Fază

~ cognitională a procesului civil – CG Car. 5, 2

~ execuţională a procesului civil – CG Car. 5, 3

Fideiusor – **645**, Juris. – 2; **648**

Finanţări primite de la instituţii sau organizaţii naţionale şi internaţionale – **781**, 11

Fixare a termenului de licitaţie – **657**, 8; **759**

For de necesitate – **1.070**, 1, 2; **1.071**, 2; **1.072**, 2; **1.079**, 3; **1.081**, 11

Formalităţi de opozabilitate – **778**, 4

Formă

~ a hotărârii arbitrale – **544**, 3; **608**, Juris. – 32; **1.121**, 3

~ scrisă actului de executare – **668**, 3

~ scrisă a cererii de recuzare – **653**, 7

~ scrisă a convenţiei arbitrale – **548**, 4, 13, 17; **549**, 2; **1.111**, 3; **1.113**, 2

Formulare

~ a cererii de către soţul pus sub interdicţie – **918**, 3

~ a unei noi cereri de divorţ – **925**, 10
Forţă
~ de constrângere a statului – **663**, 1; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 2; **903**, 1, 2; **909**, 1, 3, 6
~ probantă a hotărârii străine – **1.108**, 1-3
~ probantă a hotărârilor arbitrale străine – **1.132**, 1-3
Fraudă a terţului adjudecatar – **777**, 2
Fructe naturale sau industriale – **795**, 2; **815**, 1

G
Garant ipotecar – **627**, 2; **645**, Juris. – 4; **648**, 3
Garanţie
~ contra viciilor ascunse – **776**, 1, 3; **799**, 5; **858**
~ de participare – **646**, 7; **768**, 3, 4; **771**, 1; **844**, 2-5
~ de participare la licitaţie publică – **844**, 1-4
~ îndestulătoare – **954**, 8, 10; **957**, 2-4; Juris. – 3-6; **960**, 6
~ procedurală – **1.042**, 16
~ reală – **632**, 5; **638**, 7, Juris. – 1; **728**, 10; **785**, 1; **844**, 2; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5; **865**, 2; **954**, 6; **1.012**; CG Tit. 14 Car. 6, 10, DCC – 2
Greşeli materiale – **604**, 4, Juris. – 1, 3, 7, 11; **706**, A, 1 (n.s.); **878**, 5

H
Hotărâre
~ arbitrală parţială – **603**, 1
~ arbitrală – **541**, 2, 4, 9, Juris. – 2; **542**, 1; **545**, 2; **548**, 3, 13; **550**, 5; **558**, 4; **565**, 3; **570**, 4; **572**, 3; **579**, 3, 4; **592**, 4, 5; **596**, 4; **599**, 3, Juris.; **600**, 4, 5; **601**, 2, DCC; **602**, 2; **603**, 1-3; **604**, 2, 4, 6, Juris. – 8, 13; **605**, 1-3, Juris. – 2; **606**, 1, 2, Juris.; **608**, 1, 3-5, Juris. – 1, 2, 6, 14, 16, 19, 20, 21, 23, 26, 32, 33-38, 43, 44, 53, 54, 56, 58-60; **612**, Juris. – 3; **613**, 5; **614**; **615**; **632**, 4; **635**, 1-3, 5, Juris.; **703**, 5; **706**, B, 2; **953**, Juris. – 9; **1.114**, 2; **1.121**, 1-6; **1.123**; **1.124**, 1, 2; **1.125**, 5; **1.126**, 1; **1.127**, 1; **1.128**, 2; **1.129**, 3, 5, 7; **1.130**, 1; **1.133**
~ de partaj – **706**, A, 2; **982**, 2; **985**, 8, 10; **995**, 1-5; **996**, 1, DCC
~ de validare – **645**, 4; **790**, 11; **792**, 1, 2; **793**, 2
~ definitivă – **626**, CEDO – 6, 7, 15; **909**, CEDO; **928**, 7; **999**, DCC – 1; **1.056**, 1, 2
~ separată – **604**
~ străină – **1.075**, 1; **1.076**, 4; CG Tit. 3 Car. 7; **1.094**, 1-3, Juris. – 1-5; **1.096**, 1; **1.097**, 1, 5, 8, Juris. – 2; **1.103**, 1; **1.124**, 1; **1.129**, 7
Hotărâri
~ ale organelor cu atribuţii jurisdicţionale – **635**, 6, 8, 9
~ arbitrale străine – **1.124**
~ care nu sunt supuse apelului şi nici recursului – **634**; **706**, B, 2 (n.s.); **956**, Juris. – 3
~ cu condamnare alternativă – **892**, 2
~ cu o singură condamnare – **892**, 2
~ date în apel – **633**, 3, 6; **634**, 3; **924**, 8
~ date în apel şi neatacate cu recurs – **634**, 3
~ date în apel, fără drept de recurs – **634**, 3; **1.042**, Juris. – 7
~ date în recurs, chiar dacă prin acestea s-a soluţionat fondul pricinii – **634**, 3
~ executorii – CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 2; **632**, 3; **633**, 2, 8, Juris. – 1; **973**, 9 (n.s.)
~ pronunţate în primă instanţă, nesusceptibile de a fi atacate cu apel, cu privire la care partea nu a uzat de calea de atac a recursului – **634**, 3
~ pronunţate în primă instanţă, susceptibile de a fi atacate cu apel, cu privire la care partea nu a uzat de calea de atac a apelului, astfel încât nu se mai poate exercita nici recursul – **634**, 3
~ stabilind obligaţii fiscale prevăzute de legi străine – **1.109**, 1, 2
~ supuse controlului instanţelor judecătoreşti – **637**; **973**, 9 (n.s.)

I
Identificare
~ a bunurilor sechestrate – **738**, 1-5
~ a bunurilor urmăribile – **659**, 9; **680**, 1; **681**, 1-6; **898**, 8
Imobil
~ al minorilor şi interzişilor – **816**
~ indiviz – **818**, 1, 2, Juris. – 3; **823**, 1
~ ipotecat – **645**, Juris. – 4; **648**, 6; **702**, 12; **709**, Juris. – 2; **815**, 2, 3; **817**, 1-4; **819**; **820**, 1; **829**, 3; **830**, 1; **831**, 1; **856**, 8
~ proprietate comună – **818**, Juris. – 5; **821**; **829**, 3; **844**, 3

Imposibilitate
~ a predării bunului – **891**, 7; **895**
~ a predării bunului mobil – **895**, 2
~ a predării silite a bunului – **891**
~ materială a executării în natură a obligației de predare a unui bun – **891**, 2
~ obiectivă de continuare a executării silite directe – **892**, Juris. – 3
Imunitate de executare – **631**, 2; **666**, 24; **790**, Juris. – 1; **898**, CEDO – 2
Inadmisibilitate
~ a desființării vânzării la licitație publică – **777**
~ a probei testimoniale – **752**, 2
Incapabili de a cumpăra prin licitație publică – **767**, 3
Incapacități speciale de folosință – **843**
Incompatibilitate
~ a arbitrilor – CG Car. 4, 3; **562**, 1-12; **563**, 2; **592**, 6; **599**, 3; **613**, 5; **618**, 3
~ a executorului judecătoresc – **644**, 3; **653**, 2-4, 15; **662**, 2; **677**, 8
~ a funcției sau calității deținute de o anumită persoană cu „contractul de muncă" – **781**, 12
~ a judecătorului – **644**, 2, 4; **719**, 7, Juris. – 5
~ a martorilor asistenți – **644**, 4; **661**, 9
~ a ordonanței președințiale cu procedura de fixare a primului termen de judecată – **999**, 9
~ absolută – **618**, 3
~ cu arbitrajul – CG Car. 4, 4; **542**, Juris. – 2; **543**, 3; **546**, 1; **571**, 2; **575**, 4-6, 8, 10; **581**, 5
~ cu natura de incident în cadrul procedurii de executare silită – **790**, 5
~ cu natura întâmpinării – **573**, 3
~ cu procedura ordonanței președințiale – **999**, 14
~ cu repunerea în termen – **604**, Juris. – 11
~ cu urgența procedurii ordonanței președințiale – **999**, 5
~ de ordine publică – **544**, 3
Indemnizații pentru copii – **729**, 10
Indisponibilizare –
~ a bunurilor sechestrate – **745**
~ a cauțiunii – **1.061**, 1, 2
Ineficacitate a convenției arbitrale – **548**, 11 (n.s.), 17, 18; **621**, 3
Infracțiune
~ de fals – **538**, 4
~ de nerespectare a hotărârii judecătorești – **912**, 3, 5 (n.s.)
~ de nerespectare a măsurilor privind încredințarea minorilor – **912**, 5, 6 (n.s.)
Insesizabilitate – **729**, 9
~ a bunurilor pe cale convențională – **815**, 7
Instanță
~ de executare – **622**, 3, 5; **628**; **632**, 4; **640**, 6; **645**, Juris. – 1; **646**, 4, 12; **651**, 1, 4, 7, 8, 11, 12; **652**, 11; **653**, 5-7; **657**, 4; **659**, 7; **660**, 13; **663**, 2, 6; **664**, 8; **665**, 11; **666**, 1, 21; **670**, 10, 15, 18, 24, 27; **671**, 2; **674**, 3; **675**, 3, 11; **676**, 10, 11; **680**, Juris. – 1; **681**, 3-6; **684**, 5, 11; **688**, 2, 8; **692**, 8, 11; **693**, 2; **697**, 14; **698**, 1, 3, 4; **702**, 6; **703**, 5; **705**, 4; **707**, 3; **709**, A, 4 (n.s.); **712**, 6; **714**, 7, 16, RIL – 1; **718**, 3; **719**, 6; **720**, 10; **721**, 8, 12; **724**, 6, 12, 13; **725**, 1; **733**, 5; **745**, 2, 3; **746**, 8; **760**, 3; **762**, 3, 13; **768**, 2, 4; **773**, Juris.; **774**, 5; **783**, 6; **789**, 2; **790**, 4, 8, Juris. – 3; **794**, 2; **803**, 2; **809**, 2; **815**, 4; **817**, 4; **819**, 4, 8; **824**, 4; **830**, 1-3; **832**; **833**; **834**, 1; **836**, 3; **839**, 6; **841**, 2; **842**; **849**, 2; **869**, 3; **871**, 2; **889**, 12, 13; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 2, 3; **893**, 5; **903**, 4; **905**, 7, 9, DCC; **906**, 10, 12; **913**, 13; **981**, 18; **998**, Juris. – 3
~ de tutelă – **527**, 11-13; **528**, 6; **536**, 2; **540**, 2-5, 7; **542**, 2; **661**, 8; **767**, 2; **913**, 5; **915**, 2, 3; **919**, 8, 9, 11, 13, 14; **921**, 4; **924**, 2; **928**, Juris.; **931**, 8; **936**, 1-3; **938**, 4; **940**, 1; **941**, 1, 4; **942**, 2, 3; **943**, 2; **944**, 3; **945**, 4; **946**, 2; **947**, 3; CG Tit. 5 Car. 6, 9; **983**, 2
~ permanentă de arbitraj – **542**, Juris. – 3; **545**; **550**, 5; **558**, Juris.; **561**, 6; **607**, 2; **616**, 3
Instituții de credit – **660**, 3; **679**, 2; **721**, 21; **737**, 1, 4; **746**, 9; **783**, 4; **784**, 2, 10; **899**, 7
Intabulare a dreptului de proprietate al adjudecatarului imobilului – **856**
Interdicție
~ a evacuării dintr-un imobil cu destinație de locuință – **896**, 1
~ a popririi – **873**, 1
~ a sechestrului asupra unei nave – **963**
~ de denegare de dreptate – **575**, 4
~ judecătorească – **527**, 13; **548**, 17; **688**, 8; **762**, 14; **815**, 3; **816**; **840**; **860**; **918**, 3, 7;

921, 3, 5; **930**, 3; CG Tit. 2 Car. 6; **936**, 1; **937**, 1, 3; **938**, 2; **940**; **941**, 2; **942**, 2, 3; **943**, 1, 5; **983**, 2; **1.079**; **1.081**
Interes
~ legitim – **538**, 3; CG Car. 5, 5; **639**, 5; **646**, 5, 7, 8; **704**, 6; **706**, B, 3; **707**, Juris. – 1; **790**, 9; CG Tit. 3 Car. 5, 2; **981**, 8; **997**, Juris. – 68; **1.064**, Juris. – 2
~ superior al copilului – **767**, 2; CG Sec. 2 Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 2; **913**, 6; **916**, 9; **919**, 14, RIL; **920**, 5; **931**, 2
Internare provizorie – **939**
Interpretare
~ a convenţiei arbitrale – **548**, 16
~ extensivă – **537**, 7; **542**, 2; **548**, 16; **562**, 3; **909**, 2; **916**, 6; **926**, 13, 18; **927**, 3, 4; **1.057**, 8
Intervenţie tardivă – **691**, 5; **696**, 2, 3
Intervertire a executării silite directe într-o executare silită indirectă – **892**, 4
Interzicere
~ a daunelor cominatorii – **907**, 1-3
~ a executării silite – **687**
Introducere în cauză a moştenitorilor – **926**, 9, 10
Inventariere a bunurilor minorului pus sub tutelă – **540**, 2
Ipoteză specială a întoarcerii executării silite – **724**, 13
Izvor al obligaţiei – **628**, 3; **645**,
ICCJ-DCD – 1, 2

Î

Împăcare a soţilor – **634**, 3; **921**, 1; **924**, 8, 9; **925**, 2-4, Juris. – 1, 2; **931**, 1 (n.s.); **935**, 2
Împărţeală în natură – **984**, Juris.
Începere
~ a executării contra moştenitorilor – **688**
~ a urmăririi silite a fructelor neculese – **796**
Început al prescripţiei – **706**, B, 2, 3; **711**, 2
Încercare de conciliere – **876**
Încetare
~ a abuzului de folosinţă – CG Tit. 6 Car. 6, 3; **997**, 6 (n.s.); **999**, 10; **1.046**
~ a curgerii dobânzilor – **872**
~ a executării silite – **646**, 12; **650**, 1, **652**, 12; **657**, 1, 8; **663**, 4; **678**, 5; **703**, 3, 5, 9, 11, 13; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 3; **708**, A, 3; **712**, 7; **713**, 3; **720**, 3; CG Cap. 7 Tit. 1 Car. 5, 2; **780**, 4, 9; **783**, 4; **846**, 4; **890**, 6; **891**, 3, 5; **894**, 13; **895**, 4, 7; **901**, 7; **914**, 4
~ a executării silite directe – **895**, 4
~ a urmăririi veniturilor prezente şi viitoare ale imobilelor – **812**
Încheiere
~ a executorului judecătoresc – **638**, 1, **701**, 8; **721**, 21; **798**, 8; **810**, 3; **903**, 4; **1.010**, 4; **1.012**
~ de admitere în principiu – **985**, 1-11, DCC
~ de admitere în principiu suplimentară – **986**, 1, 7
~ de cheltuieli de executare – **670**, 35
~ de încuviinţare a executării – **622**, 2; CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 5; **632**, 4; **648**, 6; **654**, 5; **663**, 2; **666**, 1, 12, 16, Juris. – 3; **667**, 1, 7, 8; **668**, 5; **673**, 4; **676**, 7, 9; **707**, 3; **715**, Juris. – 4; **732**, 3, 4; **783**, 4, 5; **806**, 2; **818**, 2; **820**; **821**; **823**, 1; **835**, 1; **889**, 10; **904**, 6; **906**, 7, RIL; **910**, 6
~ de şedinţă – **548**, 1, 4, 13; **549**, 3; **567**, 4; **577**, 2; **593**, 1-5; **594**; **604**, 5; **608**, Juris. – 37; **919**, 4; **921**, 5, 6; **926**, 9; **927**, 2; **940**, 2; **982**, 2; **989**, DCC; **1.001**, 5; **1.054**, 3; **1.071**, 1
~ definitivă – **906**, 10; **961**
~ executorie – **539**, 2, 6; **540**, 2, 5; **598**, 4; **651**; **662**, 1; **680**, 7; **702**, 11; **703**, 6; **718**, 6; **724**, 3; **733**, 4; **745**, 2; **746**, 8, 10; **757**, 6; **758**, 6, 11; **762**, 13; **794**, 2; **798**, 3; **836**, 3; **879**, 3; **904**, 9; **905**, 9; **953**, 7; **954**, 2, 7; **956**; **1.063**, 5
Încheieri şi procese-verbale întocmite de executorii judecătoreşti – **638**, 1, 2
Închidere
~ a dosarului pentru divorţ – **926**, 2-5
~ a licitaţiei – **772**
~ a procedurii urmăririi silite – **886**
Încuviinţare
~ a executării silite de către instanţă – **904**, 5; **906**, 6
Îndatorire de avansare a cheltuielilor de executare – **670**, 7
Îndatoriri pe care le are martorul asistent în procedura execuţională – **662**, 2
Îndreptare a actului de executare contestat – **720**, 3
Înfiinţare
~ a popririi – **646**, 2; **652**, 6; **703**, 6; **704**, 5; **707**, 3; **715**; **781**, Juris. – 2; **782**; **783**, 1, 4, 6; **784**, 1, 5, 6, 11; **787**, Juris. – 2; **789**, 1, 2; **790**, 10, Juris. – 9; **793**, 1, 2; **970**, 3, 4, 6; **971**, 2, 3
~ a sechestrului asupra fructelor neculese – **797**

BUCUREŞTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Înlocuire
~ a administratorului-sechestru (judiciar) – **657**, 8; **831**, 3; **976**, 7
~ a arbitrilor – **541**, 6; **544**, 2; **548**, 11, DCC; **550**, 5; **558**, 2; **564**, 2; **608**, 5; **1.114**, 1, 2, 9, 10
~ a cauţiunii în numerar – **1.063**, 1-3, 5
~ a executorului judecătoresc – **644**, 3; **652**, 9; **653**, 20, 22; **666**, 14; **703**, 3
Înregistrare
~ a cererii de executare – **665**, 2, 13; **670**, 11; **893**, 3
~ a cererii de suspendare a executării silite – **719**, 4
Înscriere
~ a unui drept, act sau fapt dintr-un registru public – **622**, 5; **665**, 6; **909**, 3
~ în cartea funciară a bunurilor dobândite în temeiul uzucapiunii – **1.050**
~ în cartea funciară a dreptului uzucapat – **1.053**
Înscrisuri
~ autentice – **622**, 2; **638**, 4, 8; **639**, 6, 7; **701**, 4; **888**, 7; **1.054**, 3
~ cu dată certă – **690**, 8, Juris.; **692**, 6; **732**, 7; **752**, 3; **807**, 4
~ pe care se sprijină cererea – **530**, 7
~ sub semnătură privată – **548**, 13; **639**, 5; **641**, 1-5; **645**, Juris. – 1; **646**, 14; **666**, Juris. – 7; **715**, Juris. – 6; **732**, 7; **752**, 6, 7; **942**, 3; **1.038**, Juris. – 3, **1.041**, 1; **1.042**, 1-5, Juris. – 2, 12; **1.054**, 3; **1.060**, 5
Înştiinţare
~ a altor persoane în cazul urmăririi unei cote-părţi din imobil – **821**
~ a debitorului despre evacuare – **897**
~ prealabilă a debitorului – **904**, 5
Întâmpinare
~ la cererea de arbitrare – **573**
~ în procedura divorţului – **917**, 15
Întindere
~ a clauzei compromisorii – **548**, Juris. – 25; **550**, 4
~ a urmăririi silite imobiliare – **815**
Întoarcere a executării – **723**, 1-4
Întrerupere a prescripţiei – **709**, A, 1, 5, B, 1-3; **711**, 2; **999**, 4; **1.101**
Înţelegere
~ a soţilor – **919**, 14
~ a soţilor asupra cererilor accesorii – **930**, 10.1 (n.s.); **931**, 2
Învestire cu formulă executorie a hotărârii arbitrale – **541**, 2, 7; **547**, 6

J
Jandarm – **626**, 1, 3; **659**, 9; **734**; **737**
Judecare
~ a cererii de suspendare a executării silite – **719**, 11
~ în lipsă – **583**; **921**, 1; **922**, 1, 5; **928**, 4.2
Judecată
~ în procedura de declarare judecătorească a morţii – **946**
~ a punerii sub interdicţie judecătorească – **940**
Judecătorie – **528**, 5, 7; **541**, 2; **622**, CEDO – 1, 2, 5, 15; **640**, 7; **642**; **651**, 1, 3, 4; **664**, Juris.; **675**, 3; **690**, Juris.; **712**, 10; **714**, 1, 3, 4, 14; **724**, 6; **782**, Juris. – 1; **790**, 4, Juris. – 9; **822**, 2; **915**, 2, 4, 10-14, 16.2, DCC, Juris. – 1, 6; **919**, Juris. – 2; **921**, 2; **924**, 8; **936**, 3; **941**, 1; **944**, 4; **946**, 5; **954**, Juris. – 3; **955**, 14; **960**, Juris. – 1; **971**, Juris. – 5; **974**, Juris. – 1, 4; **997**, Juris. – 38; **998**, Juris. – 2; **1.010**, 6; **1.016**, 2; **1.036**, 4; **1.051**, 1; **1.054**, 6; **1.072**, Juris.
Jurisdicţie alternativă – **541**; **608**, 4; CG Tit. 6 Car. 6, 5 (n.s.)
Jurnalul Oficial al Uniunii Europene – **1.026**, 1

L
Lacune legislative – **632**, 6
Lămurire a titlului executoriu – **714**, 13; **720**, 1, 3
Legalitate a executării silite – **625**, 1-3; **702**, 5
Lege
~ a forului (*lex fori*) – **1.088**, 1-3
~ aplicabilă clauzei compromisorii – **550**, 3
~ aplicabilă condiţiilor de fond ale convenţiei arbitrale – **1.112**, 2
~ aplicabilă contestaţiilor la executare – **714**, 17
~ aplicabilă contractului – **541**, Juris. – 3; **550**, 3; **609**, Juris.; **1.067**, Juris.; **1.091**, 3; **1.129**, 3
~ aplicabilă contractului principal – **1.113**, 3
~ aplicabilă convenţiei arbitrale – **548**, 5; **550**, 3 (n.s.)
~ aplicabilă divorţului – **915**, 17
~ aplicabilă executării silite – **819**, 7
~ aplicabilă fondului raportului juridic (*lex causae*) – **1.089**, 2; **1.120**, 2
~ aplicabilă procedurii arbitrale – **1.129**, 7
~ aplicabilă răspunderii părinteşti – **1.065**, 4
~ aplicabilă statutului personal – **1.095**, 4
~ specială – **532**, 3; **539**, 6; **639**, 3; **640**; **642**; **656**; **706**, Juris. – 3; **712**, 10; **714**, 15; **725**, 1; **752**, 2; **757**, 1; **938**, 2; **953**, Juris. – 22; **997**, Juris. – 87; **1.079**, 3

Legitimare procesuală
~ activă – **608**, Juris. – 26; **636**, 2; **645**, Juris. – 4; **665**, 11; **666**, 6; **687**, 5; **690**, 8; CG Cap. 6 Tit. 1 Car. 5, 6; **712**, 6, Juris. – 20; **732**, 4; **733**, 2, 3; **748**, 5; **906**, 10; **937**, 1; **997**, 5; **1.042**, Juris. – 1; **1.049**, 1
~ pasivă – **712**, 6; **724**, 9
Leziune – **548**, 10; **858**
Liberare a terţului deţinător – **750**
Licitaţie publică – **622**, 5; **659**, 9; **670**, 7, 18; **680**, Juris. – 2; **700**, 6, 10; **702**, 3; **703**, 3; **723**, 7, Juris. – 2, 5; CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 2; **753**, 4; **754**, 4; **756**; **757**, 3; **759**, 2; **762**; **767**, 3; **773**, 3; **776**, 2; **777**; **778**, 6; **779**, 1, 3; **799**, 2-5; **826**, 1-4; **829**, 1; **835**, 2; **839**, 1; **843**, 4, 5; **844**, 1; **846**, 2, 5; **850**, 2; **853**, 4; **856**, 4; **857**, 1, 3; **858**; **860**, 2; **952**, 4; **992**, 1, 4, 5
Limbă
~ a arbitrajului – **548**, Juris. – 17; **570**, 2; **1.116**, 2
~ în care se desfăşoară procedura arbitrală – **1.116**
Limite
~ ale libertăţii părţilor de a alege jurisdicţia – **1.068**, 4
~ ale urmăririi veniturilor băneşti – **729**
Lipsă
~ a acordului reclamantului asupra divorţului prin acordul soţilor – **932**, 6
~ a calităţii procesuale – **548**, Juris. – 25; **579**, Juris. – 1; **608**, Juris. – 40; **645**, 5; **712**, Juris. – 3, 4; **716**, 3; **790**, Juris. – 6; **960**, Juris. – 2; **1.090**, 3
~ a notării în cartea funciară a urmăririi silite imobiliare – **822**, 3
Litigii
~ arbitrale – **546**; **556**, 5 (n.s.)
~ care privesc drepturi asupra cărora părţile nu pot să dispună – **542**, 2
~ internaţionale – **542**, 2 (n.s.), 3-5; **548**, Juris. – 7
~ în materie succesorală – **542**, 2
~ patrimoniale – **542**, 2 (n.s.); **608**, Juris. – 2
~ referitoare la starea civilă – **542**, 2; **1.112**, 2
Litispendenţă internaţională – **1.076**, 1-6
Locaţiune – **638**, 7; **666**, Juris. – 6, 7; **706**, A, 2; **778**, 1, 2, 4-7; **781**, 3, 10; **784**, 4; **803**, 2; **828**, 3; **834**, 1; **859**; **888**, 8; **898**, Juris. – 4; CG Tit. 6 Car. 6, 3; **997**, Juris. – 21, CG Tit. 11 Car. 6, 3; **1.034**, 5, Juris. – 5, **1.035**, 7, Juris. – 2; **1.036**, 2, **1.038**, 6-12, Juris. – 1-4, 6, 9; **1.040**, 1; **1.041**, 1, 3, Juris. – 2, 5; **1.042**, 2-5, 7, 8; **1.043**, Juris. – 2, 6; **1.046**, 1, 2; **1.047**, 1; **1.048**, 1-3
Locuinţă comună a soţilor – **915**, 4, 6, 8, 16.1, Juris. – 9
Loc
~ al arbitrajului – **541**, 6; **544**, 2; **548**, 11, 16, DCC, Juris. – 17; **550**, 5; **558**, 8; **561**, 2, 6; **567**, 3; **569**, 1-3; **585**, 4 (n.s.); **590**, 3; **598**, 2; **1.111**, 3; **1.124**, 1
~ al comunicării publicaţiei de vânzare – **840**, 2, 3
~ al deschiderii moştenirii – **688**, 5
~ al executării – **659**, 9; **682**, 3; **683**, 3-5; **684**, 1; **734**, 1; **760**, 1; **894**, 11; **908**, 2; **1.081**, 3
~ al licitaţiei – **760**
~ al licitaţiei asupra imobilului – **842**
Luare a unor măsuri legale de supraveghere – **527**, 6, 11, 13

M
Majoritate de voturi – **593**, 3; **602**, 2; **603**, 2, **608**, 5
Mandat special al reprezentantului creditorului – **721**, 22
Mandatar – **546**, 1, 2; **548**, 1; **556**, 3; **609**, 2; **612**, 2; **646**, 3; **664**, 4, 10; **692**, 6; **767**, 3; **790**, RIL – 1; **818**, 2; **819**, 5; **823**, 3; **843**, 4; **916**, 11; **918**, 1; **921**, 1, 4; **922**, 1, Juris. – 5; **924**, 2; **926**, 15; **930**, 7; **944**, 3; **945**, 4; **946**, 2, 6; **976**, DCC
~ comun al celor doi soţi – **918**, 1; **930**, 5-7, 12
Martor asistent – **661**, 8; **662**, 1; **734**
Măsuri
~ asigurătorii – CG Car. 4, 1; **541**, 4; **547**, 5; **553**, 2; **585**, 2; **594**, 3; **632**, 4; **657**, 8; **663**, 12; **678**, 2, 4; **690**, 1, 8, 9, Juris.; **692**, 4, 5; **695**, 4; **697**, 4; **712**, 10; **721**, 6, 7, 12; **783**, 6; **784**, 9; **863**; **867**, 1; **870**; **883**, 1, 4; **892**, 11; **894**, 2; CG Car. 6, 4; CG Tit. 4 Car. 6; **952**, 3, 5, DCC; **953**, 4-7, Juris. – 3, 9, 12, 22; **954**, 1-4, 6, 12, DCC; **955**, 6-8, 13; **956**; **957**, 4, 6, 7; **961**, 1, 7; **967**, 3; **969**, Juris. – 2; **970**, 6; **971**, 1, 3, Juris. – 1; **973**, 6, 7, Juris. – 1; **974**, 4; **975**, 3, 4, 8, 10; **979**, 1, 3; CG Tit. 6 Car. 6, 5; **1.062**, 1; **1.075**, 1, 3; **1.094**, 2; **1.103**, 3, Juris. – 3; **1.117**, 1-3; **1.118**, 3
~ asigurătorii şi provizorii – **1.075**, 3; **1.117**, 1, 3; **1.118**, 3

~ ce pot fi dispuse de executorul judecătoresc prin încheiere – **657**, 8
~ conservatorii – **527**, 13; CG Tit. 4 Car. 6, 4, 5; **954**, 1; **975**, Juris. – 5; **997**, Juris. – 55, 67, 75; **1.075**, 1; **1.117**, 1, 2
~ cu caracter provizoriu în materia drepturilor de proprietate intelectuală – CG Car. 6, 4; CG Tit. 4 Car. 6, 1, 6
~ de publicitate a hotărârii de divorţ – **928**, 11-16
~ legale de asigurare – **527**, 6, 11, 13
~ legale de ocrotire – **527**, 6, 11, 13
~ legale de supraveghere – **527**, 6, 11, 13
~ prealabile declarării judecătoreşti a morţii – **945**
~ prealabile punerii sub interdicţie judecătorească – **938**
~ privitoare la minori prevăzute într-un titlu executoriu – **910**
~ provizorii în materia apărării drepturilor nepatrimoniale – **978**, 1, 2; **979**, 1-9
~ provizorii şi conservatorii dispuse de tribunalul arbitral – **1117**, 1-3
~ urgente – **968**
~ vremelnice luate de instanţă în procedura divorţului – **920**, 1-3
Mediere – **541**, 3; **543**, 4; **548**, 1, 3; **632**, 5; **638**, 7; **916**, 6-9; **919**, 14
Mijloace
~ alternative de soluţionare a disputelor – **541**, 3; **617**, 2
~ de constrângere indirectă – **906**, 1, 3, RIL, Juris. – 3; **907**, 2; **910**, 3
~ de existenţă – **729**, 1, 2, 5, 8; **781**, Juris. – 2; **865**
~ procesuale de restabilire a situaţiei anterioare – **724**, 3
Ministerul Public – **532**, 4; **626**, 3; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 5, 6; **644**; **658**, 1, 2, 5; **660**, 7; **712**, 5; **819**, 1; **946**, 3; **997**, 5; **1.057**, 2; **1.093**, 3
Minor pus sub tutelă – **540**, 2
Misiuni diplomatice ale României – **639**, 6; **1.091**, 4; **1.093**, Juris. – 6
Mobile aduse în imobil după reocupare – **902**, 8
Modalitate
~ de alegere a jurisdicţiei române – **1.067**, 2; **1.068**, 3, 4, Juris.
~ de executare – **697**, 7; **705**, 5; **709**, A, 4; **714**, 7; **715**, Juris. – 1; **735**, 1; **781**, 6, 11; **782**, 1; **784**, 9; **801**, 3; **997**, 6
~ de încetare a măsurii sechestrului asigurător – **957**, 6
~ de restabilire a situaţiei anterioare executării – **725**, 1
~ de valorificare a imobilelor urmărite silit – **826**
Moment
~ al sesizării organului de executare – **651**, 1, 3, 4, 7; **675**, 3; **714**, 1, 4, 14, 16; **724**, 6; **782**, Juris. – 1; **790**, 4; **796**, 3; **871**, 2; **955**, 14
~ până la care poate fi invocată excepţia litispendenţei internaţionale – **1.076**, 4
Moştenitor – **527**, 12; **542**, 2; **611**, 5; CG Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 3; CG Sec. 3 Cap. 4 Tit. 1 Car. 5; **687**, 2, 3; **688**, 1, 4-8, Juris. – 1, 2; **689**, 4; **706**, A, 2; **761**, 8; **764**, 2; **781**, Juris. – 7; **818**, Juris. – 2; **871**, 1; **874**, 2; **884**; **918**, 2; **926**, 1, 4, 6-18, 20, 21-22, Juris. – 2, 6; **927**, 5; **928**, 1; **973**, 7; **975**, Juris. – 5; **981**, 3, 11; **984**, 1; **985**, 2; **996**, DCC; **1.065**, 4; **1.080**, 3; **1.081**, 7; **1.091**, Juris.; **1.097**, Juris. – 1
Motive
~ de fapt şi de drept pe care se întemeiază contestaţia – **716**, 3
~ de refuz al recunoaşterii judiciare a hotărârilor străine – **1.097**, 1-8, Juris. – 1-3
~ specifice arbitrajului – **608**, 3, 4

N

Natură
~ convenţională a arbitrajului – **541**, 1, 6; **1.111**, 3
~ jurisdicţională a arbitrajului – **541**, 1, 5
~ privată a arbitrajului – **541**, 1;
Necompetenţă – **528**, 4; **529**, 1, 2; **542**, 1, Juris. – 5; **548**, 13, Juris. – 10, 17; **554**, 1, 4, 5; **579**, 5; **608**, Juris. – 45; **915**, 12, Juris. – 6; **936**, 1; **944**, 3; **985**, 8; **1.067**, 2
~ a curţii de arbitraj – **548**, Juris. – 27; **579**, Juris. – 3
~ a executorului judecătoresc – **712**, 7
~ a instanţei statale – **608**, Juris. – 63
~ a instanţei străine – **1.097**, 6
~ a instanţelor române – **969**, Juris. – 2; **1.067**, Juris.; **1.068**, Juris.; **1.069**, 2; **1.079**, Juris.; **1.082**, 3

~ a tribunalului arbitral – **548**, 13, Juris. – 13, 15, 25; **579**, 3, Juris. – 1, 4; **592**, 3, 5; **608**, Juris. – 17, 27, 28, 47, 49; **1.119**, 2
~ de ordine privată – **529**, 1; **1.016**, 4
~ de ordine publică – **915**, 16.1; **936**, 1; **944**, 3; **1.016**, 4
~ generală a instanţei judecătoreşti – **554**, 2
~ internaţională a instanţei române – **1.071**, 1-3
~ materială – **915**, 3; **936**, 1; **974**, Juris. – 1; **1.016**, 4; **1.079**, Juris.
~ teritorială – **936**, 1; **944**, 3; **1.016**, 4; **1.036**, Juris.
Nedepunere
~ a cauţiunii în termenul fixat de instanţă – **678**, 2; **953**, 7; **956**, Juris. – 3
~ a preţului de adjudecare a imobilului – **851**
Negociere – **541**, 3; **548**, 15, 16; **608**, Juris. – 64; **613**, Juris. – 2; **670**, 27; **701**, 10; **708**, A, 2; **906**, Juris. – 11; **919**, 14; **952**, 4; **1.114**, 6
Neînţelegere a soţilor asupra cererilor accesorii – **931**, 3-8
Nemotivare a hotărârii prin care se pronunţă divorţul – **927**
Norme
~ de competenţă teritorială absolută – **915**, 16.1
~ de competenţă teritorială relativă – **915**, 16.2
~ de competenţă teritorială în materia divorţului – **915**, 16
Notar public – **603**; **622**, 2; **632**, 5; **638**, 4, 5, Juris. – 4, 5; **639**, 1, 2, 5-8, Juris. – 1, 3; **687**, 3; **688**, 1, 11, 12; **689**, 3; **690**, Juris.; **692**, 6; **706**, B, 3; **728**, 5; **752**, 7; **818**, 2; **823**, 3; **929**, 1; **930**, 7; **937**, 1; **953**, Juris. – 20; **980**, 4; **1.054**, 6; **1.093**, Juris. – 5
Notare a cererii în cartea funciară – **945**, 5; **951**
Notificare a ocupantului – **1.039**, 1-3, Juris. – 1-9
Noţiunea de
~ act de executare – **709**, A, 6
~ act de stare civilă – **1.079**, 2
~ act scris – **953**, 2
~ act scris constatator al creanţei – **953**, 2
~ arbitraj internaţional – **1.111**, 1
~ autoritate contractantă – **1.014**, 2
~ autoritate de lucru judecat – **954**, Juris. – 1
~ capăt de cerere – **604**, Juris. – 3
~ cerere – **1.078**, 2
~ cerere evaluabilă în bani – **1.026**, 1
~ cheltuieli arbitrale – **620**, 2
~ completare – **593**, 5
~ creanţă – **1.026**, 1
~ creanţă certă – **953**, 2
~ creanţe pecuniare – **1.026**, 1
~ creditor – **690**, 8
~ creditor intervenient – **649**, 1
~ culpă procesuală – **595**, 4
~ domiciliu – **651**, 6; **915**, Juris. – 3
~ drepturi tranzacţionabile – **542**, 2
~ executare silită prin echivalent – CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 1
~ hotărâre – **718**, 3; **724**, 12; **1.094**, 2; **1.109**, 1;
~ hotărâre definitivă – **634**, 1
~ hotărâri străine – **1.094**, 3
~ instanţă – **548**, Juris. – 15; **719**, 7
~ irevocabilitate – **634**, 1
~ înscris – **1.054**, 3
~ litigii patrimoniale – **542**, 2
~ locaţiune – **1.034**, 5
~ locuinţă – **915**, 9
~ locuinţă comună – **915**, 5, Juris. – 9
~ măsuri provizorii – **979**, 3
~ motive temeinic justificate – **715**, Juris. – 7
~ navă – **960**, 2; **961**, 4
~ notificare – **676**, 3
~ ocupant – **1.034**, 5
~ ordine publică – **608**, 5
~ persoană – **680**, 4
~ piedici – **927**, Juris. – 27
~ posesor legitim al conosamentului – **966**
~ prezumţie irefragabilă de adevăr – **954**, Juris. – 1
~ proces – **909**, 2
~ profesionist – **928**, 14
~ putere de lucru judecat – **954**, Juris. – 1
~ refacere – **1.055**, 9
~ reşedinţă – **651**, 6
~ reşedinţă obişnuită – **1.066**, 5; **1.079**, 4
~ sediu – **651**, 6; **652**, Juris.; **1.111**, 3
Noutate legislativă – **829**, 4; CG Tit. 3 Car. 5, 9; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 1; **901**, 1; CG Car. 6, 3
Novaţie – **645**, 4, Juris. – 2; **660**; **712**, Juris. – 9; **784**, Juris. – 5; **792**, 4
Nulitate – **532**, 2; **534**, 2; **579**, Juris. – 1; **689**, 5; **712**, Juris. – 2; **716**, 4; **829**, Juris.; **839**, Juris. – 5; **975**, Juris. – 4; **1.017**, 2
~ a actelor de procedură – **704**, 3; **796**, 5

~ a actelor de urmărire – **822**, 3
~ a actului de adjudecare – **843**, 3; **856**, 4
~ a actului de executare – **685**, 4; **796**, 4; **820**, 3
~ a actului nelegal – **704**
~ a biletului la ordin – **640**, 4
~ a cambiei – **640**, 3
~ a căsătoriei – **767**, 2; **1.079**, 6
~ a cecului – **640**, 5
~ a cererii de partaj judiciar – **981**, 13
~ a clauzei arbitrale – **542**, Juris. – 4
~ a clauzei de arbitraj – **608**, Juris. – 65
~ a clauzelor convenţiei arbitrale – **556**, 3; **557**, 2, 3
~ a contractului – **542**, Juris. – 1, 3; **712**, Juris. – 19; **1.113**, 4
~ a convenţiei arbitrale – **548**, 10, 12, 13, 17, 18; **608**, 3, Juris. – 36; **1.113**, 4
~ a executării – **625**, 3; **666**, 5, 31; **668**, Juris.; **704**, 2; **715**, 11; **781**, 3; **820**, Juris.
~ a hotărârii arbitrale – **608**, 5, Juris. – 35, 37
~ a hotărârii de declarare a morţii – **949**
~ a hotărârii de divorţ – **927**, 7
~ a hotărârii finale – **985**, 4, Juris.
~ a licitaţiei – **839**, 6; **846**, 6, 7; **847**, 4
~ a obligaţiunii în baza căreia s-a cerut poprirea – **790**, Juris. – 20
~ a ordonanţei de plată – **1.022**, 2
~ a partajului judiciar – **981**, 4
~ a popririi – **784**, 6; **971**, 3
~ a procesului-verbal de cheltuieli de executare – **670**, Juris. – 4
~ a procesului-verbal de sechestru – **798**, 5
~ a publicaţiei de vânzare – **839**, 3
~ a raportului de expertiză – **758**, 8
~ a sechestrului – **953**, Juris. – 17; **975**, Juris. – 3
~ a sentinţei arbitrale – **579**, Juris. – 1
~ a urmăririi – **632**, Juris. – 4; **839**, Juris. – 3
~ a vânzării – **723**, 7
~ absolută – **542**, 1, Juris. – 1; **548**, 12, 13, 17, Juris. – 6; **557**, 4; **704**, 4; **767**, 3; **790**, Juris. – 5; **839**, 6; **843**, 3, 4; **846**, 6; **985**, 5
~ condiţionată – **704**, 4, 5; **758**, 8
~ de drept – **781**, 13
~ de ordine privată – **730**, 3
~ expresă – **744**, 2, 6; **750**, 4; **820**, 3
~ expresă şi relativă – **734**, 5
~ necondiţionată – **704**, 4, 6; **767**, 2; **985**, 8
~ necondiţionată a actelor de procedură – **652**
~ necondiţionată a actelor procesuale efectuate de o persoană fără calitate de reprezentant – **546**, 3
~ parţială – **557**, 3, 4
~ relativă – **548**, Juris. – 6; **557**, 4; **619**, 2; **704**, 4, 5; **723**, 7; **758**, 8; **760**, 5; **767**, 2, 3; **796**, 4; **835**, 1; **843**, 4; **896**, 4; **897**, 2
~ virtuală a vânzării – **767**, 6
Număr al arbitrilor – **543**, 3; **556**, 3; **1.114**, 2
Numire
~ a arbitrilor – **548**, 13, 17; **550**, 2, 5; **553**, 2; **554**, 4; **555**, 3; **558**, 1, 6, 8, Juris.; **561**, 1-10; **563**, 3; **566**; **569**, 2; **592**, 6; **608**, Juris. – 37; **618**, 2; **1.114**, 1
~ a supraarbitrului – **560**, 1-6; **608**, 1 (n.s.)
~ a tutorelui – **527**, 11; **540**, 3; **942**, 2, 3
~ a unui curator special – **527**, 13; **688**, 8; **746**, 10; **938**, 4; **1.086**, 2

O

Obiect
~ al contestaţiei în anulare – **534**, 11
~ al contestaţiei la executare – **716**, 3; **719**, 15; **720**, 10; **810**, 3
~ al convenţiei arbitrale – **548**, 2 (n.s.), 4, 5, 10 (n.s.), 11, 15, Juris. – 25; **553**, 1; **554**, 1, 2; **1.112**, 1, 2
~ al disputei – **542**, Juris. – 2; **1.010**, 4
~ al popririi – **781**, 3, 5, 6, 10, Juris. – 2; **783**, 4; **784**, 5; **787**, 2, 4; **790**, 11
~ al popririi asigurătorii – **970**, 1-6
~ al urmăririi veniturilor prezente şi viitoare ale imobilelor – **800**
Obiecte
~ de cult – **727**, 6, 9; **901**, 3
~ indispensabile persoanelor cu handicap – CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 2; **727**, 7
Obligare
~ a debitorului la despăgubiri – **892**
~ a debitorului la plata contravalorii bunului – **906**, 14
Obligativitate
~ a convenţiei arbitrale – **548**, 15
~ a formulării cererii reconvenţionale – **917**, 13
Obligaţie
~ a debitorului de a declara executorului judecătoresc bunurile şi veniturile urmăribile, curente ori periodice – **647**, 5

~ a instanței de a încerca împăcarea soților – **921**, 5
~ alternativă – **676**, 9, 10; **892**, Juris. – 2
~ de a face – **542**, Juris. – 4; CG Car. 5, 6; **622**, 5; **624**, 4, 5; **628**, 2; **632**, 4; **651**, 9; **652**, 5; **659**, 9; **665**, 6; **668**, 5; **677**, 7; **682**, 1; **683**, 3; **684**, 10; **690**, 1; **703**, 2, 3; **704**, 6; **726**, 4; CG Tit. 3 Car. 5, 7-10; **888**, 1; **891**, 7; **892**, 3, 7; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 2; **898**, DCC – 1, 2; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1-4; **903**, 1-3; **904**, 1-5, 7, 9, 14, DCC – 1, 3; **905**, 5, Juris.; **906**, 1-4, 6, 7, 10, 11, 14, 15, DCC – 1, 3, RIL, Juris. – 1-8; **907**, 1-4, Juris. – 1, 2, 4, 5; **908**, 1, DCC; **909**, 3; CG Sec. 2 Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1; **910**, 1; **953**, 3; **974**, 4; CG Tit. 6 Car. 6, 5; **997**, 7, Juris. – 52, 55, 59, 76; **1.003**, DCC, Juris. – 1; **1.007**, 5
~ de a indica bunurile mobile urmăribile – **731**, 3
~ de informare – **562**, Juris. – 1; **647**, 10; **693**, 2
~ de întreținere – **787**, 2
~ de notificare a locatarului – **1.040**, 5
~ de restituire – **638**, 7; **676**, 9; **888**, 8; **892**, Juris. – 1; **1.004**, 1, 2; **1.041**, 1, 2; **1.042**, 2
~ de transparență – **562**, 10
~ legală de întreținere – **709**, A, 2 (n.s.); **865**; **1.081**, 2; **1.104**, Juris.
Obligații
~ ale administratorului-sechestru – **798**
~ ale terțului poprit – **787**
~ alternative – **892**, 2
~ de a face *intuitu personae* – **904**, 3
~ privitoare la minori – **911**, 1
~ susceptibile de executare silită – **628**
Ocrotitor legal – **688**, 8, 11, 12; **689**, 3; **708**, A, 2; **983**, 2
Oferire de garanții reale – **671**, 7; **721**, 10; **1.058**, 2; **1.059**; **1.060**, 1
Ofertă
~ de cumpărare – **844**
~ de plată – **677**, 8; CG Car. 6, 4; **1.006**, 4; **1.007**, 2, 3, 9; **1.008**, 1; **1.010**, 4, 7, 9; **1.011**, 1, 3, 5, 6, 8
~ de plată în fața instanței – **1.011**
~ reală – **677**, 8, 9; CG Car. 6, 4; **712**, 10; **1.006**, 3; **1.007**, 1, 3, 6, 7; **1.008**, 1, 2; **1.009**, 2, 3, 7; **1.010**, 4; **1.011**, 5, 10; **1.012**
Oficii consulare ale României – **639**, 6; **1.091**, 4; **1.093**, Juris. – 6
Omisiune vădită – **656**, 5, 8
Onorariu
~ al arbitrilor – **595**, 5; **596**, 2-4; **598**, 3-5; **599**, 2-4, Juris.; **600**, 2, 5; **613**, 5; **620**, 1; **1.112**, 1
~ al avocatului – **670**, 18, 27-29, Juris. – 1; **712**, 6, Juris. – 16, 21; **720**, 4; **1.032**, 2
~ al executorului judecătoresc – **654**, 8; **670**, 9, 10, 15, 18, 27, 28, 32, 33, Juris. – 1; **712**, Juris. – 16
~ al expertului – **632**, 4; **670**, 7, 18; **720**, 4; **758**, 6, 7; **798**, 3; **836**, 3
~ al interpretului – **670**, 18
~ al mediatorului – **638**, 7
~ al traducătorului – **670**, 18
~ de executare – **647**, 4; **670**, 15, 18, 24, 26
~ de succes – **638**, Juris. – 2; **663**, Juris. – 1
~ provizoriu – **598**, 5; **758**, 6, 7; **798**, 3; **836**, 3
Operațiuni de carte funciară – **724**
Oprire
~ a urmăririi silite – **751**
~ temporară a plecării navei – **969**, Juris. – 1-2
Opunere la executare – **659**, 9; **682**, 1, 3, 5, 7; **684**, 11; **734**, 1; **902**, 10; **904**, 8; **908**, 3; **912**
Ordine
~ de urmărire între bunurile imobile ale debitorului – **815**, 3
~ între urmărirea silită imobiliară și cea mobiliară – **815**, 3
~ publică – **529**, 1; **541**, 7; **542**, 2; **544**, 3; **548**, 13, Juris. – 15; **562**, 11; **575**, 7; **604**, Juris. – 13; **608**, 3, 5, Juris. – 3, 20, 40, 55; **609**, 1; **633**, 2; **716**, 10; **781**, 13; **826**, 3; **846**, 6; **915**, 3, 16.1, 16.3; **936**, 1; **944**, 3; **1.016**, 4; **1.019**, 4; **1.021**, 2; **1.038**, 12; **1.071**, 2; **1.097**, 2, Juris. – 3
Ordonanță președințială – **997**, 1-10, DCC – 1, 3, 4, Juris. – 1-100
Organ
~ de urmărire penală – **902**; **912**, 4; **913**, 12
~ financiar local – **901**, 13, 15, 16; **902**, 10
~ fiscal – **666**, Juris. – 7; **924**, 7; **1.041**, 1; **1.042**, 2, 4, 5, Juris. – 12
Organizare
~ a arbitrajului de către părți – **544**, 1-6
~ a arbitrajului de către un terț – CG Car. 4, 3; **545**, 1 (n.s.)

P
Partaj
~ de folosinţă – **981**, 14
~ judiciar – **980**, 1-4; Juris.
~ prin bună învoială – **983**, 2
~ prin vânzarea bunului – **991**
~ succesoral judiciar – **980**, 4; **981**, 23; **988**, DCC
Participanţi
~ la licitaţia asupra imobilului – **843**
~ la licitaţia publică – **767**
Participare a specialiştilor – **736**
Păstrare a bunurilor sechestrate – **746**
Penalităţi de întârziere – **906**, 12
Pensie
~ facultativă – **729**, 2
~ privată – **729**, 2
Perimare a executării – **709**, B, 2
Persoană
~ fără calitate de reprezentant – **546**, 3
~ fizică – **527**, 13; **528**, 6; **542**, 2; **545**, 1; **548**, 9, Juris. – 15; **555**, 1; **622**, 5; **626**, 1; **631**, 1, 2; **640**, 3-5; **645**, 3; **646**, 3; **651**, 6; **652**, 6, 7; **660**, 3, 4; **679**, 2; **680**, 6; **706**, A, 1; **727**, 9; **728**, 4, 6; **729**, 3, 4; **767**, 1; **781**, 12; **782**, 3; **783**, 3; **802**, 2; **815**, 1, 7; **831**, 3; **906**, Juris. – 4; CG Car. 6, 1; **915**, 2, Juris. – 1; **923**, 3; CG Tit. 2 Car. 6, 1, 4, 5; **936**, 1, 2; **937**, 1; **940**, 1; **942**, 3; CG Tit. 3 Car. 6, 1, 2, 4; **947**, 1; **949**, 1, 6; **970**, 1; **981**, 3; **1.014**, 1; **1.018**, 1; **1.022**, 3; **1.026**; **1.051**, 3; CG Tit. 1 Car. 7, 3; **1.066**, 2, 4-6; **1.067**, 3; **1.078**, 3; **1.079**, 1, 4, 5; **1.080**, 1; **1.083**, 1; **1.084**, 5; **1.085**, 3; **1.086**, 1; **1.091**, Juris.; **1.094**, 3; **1.095**, 4; **1.111**, 3; **1.112**, 2; **1.113**, 3
~ fizică străină – **1.084**, 1, 4
~ interesată – **534**, 3, 10 (n.s.), 11, DCC, Juris.; **629**, 1; **635**, 9; **646**, 7; **707**, 3; CG Cap. 6 Tit. 1 Car. 5, 6; **712**, 5, Juris. – 20; **721**, 4; **752**; **784**, 9; **789**, 2; **849**, 2; **863**, 1; **902**, 4 (n.s.); **949**, 3; **975**, 1; **1.084**, 4 (n.s.)
~ juridică – **622**, 5; **626**, 1; **631**, 1, 2; **640**, 4, 5; **645**, 3; **652**, 6; **660**, 3, 4; **679**, 2; **680**, 6; **706**, A, 1; **767**, 1; **782**, 3; **783**, 3; **802**, 2; **831**, 3; CG Car. 6, 1; CG Tit. 2 Car. 6, 1; CG Tit. 3 Car. 6, 2; **981**, 3; **1.014**, 1; **1.018**, 1; **1.051**, 3; **1.079**, 4; **1.083**, 1; **1.085**, 3
~ juridică de drept privat – **548**, 2 (n.s.), 9
~ juridică de drept public – CG Car. 4, 1; **542**, 3; **548**, 9, Juris. – 7; **608**, 4; **781**, 11; **1.112**, 3
~ juridică străină – **548**, Juris. – 15; **1.084**, 4
Plată
~ a contravalorii bunului – **891**, 9
~ a contravalorii bunului mobil – **895**, 5
~ a creanţelor afectate de termen – **881**
~ a creanţelor condiţionale – **882**
~ a creanţelor contestate – **883**
~ a creanţelor periodice – **884**
~ a preţului de adjudecare a imobilului în rate – **853**
~ a sumei rezultate din executare – **879**, 3; **880**
~ anticipată a cheltuielilor – **597**
~ anticipată a onorariului de executare – **647**, 4
Poprire – CG Car. 5, 6; **624**, 2; **630**, 2; **632**, 4, Juris. – 3; **645**, 4; **646**, 2, 13; **651**, 9; **652**, 6, Juris.; **657**, 8; **667**, 6; **670**, 26; **679**, 2; **683**, 4; **685**, 3; **689**, 2; **692**, 1; **701**, 12; **703**, 6; **704**, 5; **707**, 3; **709**, B, 2, Juris. – 1; **712**, 1, 4; **714**, 7; **721**, 2, 11; **724**, 13; **729**, Juris. – 3; **781**, 1-12, Juris. – 1-3, 5-11; **782**, 1-4; **783**, 1-6, Juris. – 1, 2; **784**, 1-11; Juris. – 1-6; **785**, 1-4; **786**, 1-3; **787**, 1-5, Juris. – 1-3; **788**, 2, 3; **789**, 1, 2; **790**, 1-11, RIL – 1, 2, Juris. – 1-24; **791**, Juris.; **792**, 1-4; **793**, 1-3; **794**, 1-3; **795**, 2; **815**, 1; **869**, 5; **873**, 1-4; **953**, 5, 7; **956**, Juris. – 2; **960**, Juris. – 1; **970**, 1-4; **971**, 1-3, Juris. – 1-6; **976**, 4; CG Tit. 6 Car. 6, 3, 5; **1.106**, 5
~ a veniturilor debitorului sau ale unei terţe persoane – **627**, 2
~ asigurătorie – **585**, 2; **663**, 12; **666**, 32; **678**, 2; **690**, 8; **697**, 4; **721**, 7; **782**, Juris. – 2; **783**, 6, 7; **784**, 6; CG Tit. 4 Car. 6, 4-6; **952**, 2, 4; **953**, 2, 7; **956**; **957**, 6; **970**, 2-6; **971**, 1-3, Juris. – 2-5; **973**, 7, **975**, 4; **976**, 8; **979**, 3
~ asupra ratelor de chirie – **784**, 11
~ bancară – **701**, 12 (n.s.); **783**, 1, 4; **784**, 2, 3; **970**, 6; **971**
~ executorie – **781**, 11; **782**, Juris. – 2; **783**, 6, 7; **784**, 6, 11; **957**, 6; **970**, 3; **971**, 3
~ fără somaţie – **646**, 2; **667**, 6; **685**, 3; **781**, 7; **783**, 1, 4, 5; **784**, 2
~ în materie cambială – **781**, Juris. – 11
~ în propriile mâini – **781**, 9
~ pe conturi – **783**, 4
~ pe veniturile salariale acordate de terţul poprit – **782**, Juris. – 1

Popriri
~ care depăşesc cuantumul sumei urmăribile – **789**, 2
~ multiple – **787**, 3
~ succesive – **781**, 12
Posesor
~ fără titlu – **1004**, 1
~ legitim al conosamentului – **966**
Posibilitate de plată a cauţiunii prin acordarea ajutorului public judiciar – **719**, 17
Poştă electronică – **558**, 6; **559**; **577**, 2; **664**, 3, 5; **741**, 2; **801**, 2; **819**, 6; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **999**, 11; **1.113**
Predare
~ a actului de adjudecare – **855**; **856**, 6
~ a imobilului – **677**, 2; **806**, 2; **810**, 1; **856**, 10; **888**, 4; **897**, 4; **898**, DCC – 1; **1.038**, 8, 9, 12
~ a titlurilor de creanţă – **885**
~ silită a bunurilor mobile – CG Car. 5, 6; **624**, 3; **670**, 22; **685**, 3; **723**, 5; CG Tit. 3 Car. 5, 7, 10; **893**, 5; **894**, 7; CG Cap. 4 Tit. 3 Car. 5, 1;
~ silită a bunurilor mobile fără somarea debitorului – **893**, 5
~ silită a bunurilor mobile sau imobile – CG Car. 5, 6; **689**, 2; CG Tit. 3 Car. 5, 10; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 3
Preexistenţă a unui titlu executoriu – **904**, 4
Pregătire a licitaţiei – **765**
Preluare
~ a bunului în contul creanţei – **779**
~ de datorie – **548**, 15
Prescripţie – **571**, 4; **601**, Juris. – 3; **604**, 2; **621**, 2; CG Car. 5, 6; **622**, 3, 5; **628**, 7; **633**, 9; **651**, 9; **666**, 21, Juris. – 1; **670**, 32; **688**, 9; **693**, 2; **697**, 1; **699**, 2, 3; **701**, Juris. – 1; **703**, 4; **705**, 1, 2; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 1-6; **706**, A, 1-3; **706**, B, 1-3, Juris. – 3, 4; **707**, 1-4, Juris. – 1-3, 5-7; **708**; **709**, Juris. – 1, 2; **710**; **711**; **712**; **715**; **720**, 3; **724**, 5; **784**, 8, Juris. – 2; **790**, 9, Juris. – 18; **792**, 2; **818**, 1; **819**, 7; **824**, 7; **826**, 5; **860**, 2, 3; **862**, 3; **886**, 3; **891**, 6; **893**, 3; **902**, 5; **906**, Juris. – 8; **924**, 9; **954**, 6, 14; **973**, 10; **979**, 6; **995**, 5; **996**, DCC; CG Tit. 6 Car. 6, 5; **999**, 4; **1.003**, 5; **1.015**, 5; **1.064**, 4, 6, Juris. – 3; **1.090**, 3; **1.101**, 1-3; **1.104**, 2; **1.106**, 2; **1.127**, 3
~ a acţiunii în regres – **862**, 3
~ a acţiunilor în evicţiune împotriva terţului adjudecatar – **860**, 2, 3
~ a cererii în restituirea sumelor depuse drept garanţie – **1064**, 6
~ a datoriei – **790**, Juris. – 18
~ a dreptului de a obţine executarea silită – **604**, 2; CG Car. 5, 6; **622**, 3; **628**, 7; **633**, 9; **651**, 9; **666**, Juris. – 1; **688**, 9; **697**, 1; **699**, 2, 3; **703**, 4, Juris.; **705**, 1, 2, 5; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 2-6; **706**, A, 1-3, B, 3, Juris. – 3; **707**, 1-4, Juris. – 1, 2; **708**; **709**, Juris. – 1, 2; **710**; **711**; **712**, 2, 7; **715**, 11, Juris. – 4; **720**, 3; **784**, 8; **790**, 9; **818**, 1; **819**, 7; **824**, 7; **826**, 5; **886**, 3; **891**, 6; **893**, 3; **902**, 5; **1.101**, 1-3; **1.104**, 2; **1.106**, 2; **1.127**, 3
~ a dreptului la acţiunea condamnatorie – **706**, A, 2; **818**, 1
~ a dreptului la acţiunea în realizarea creanţei – **954**, 6
~ a dreptului la acţiunea în restituirea prestaţiilor – **724**, 5
~ a dreptului material la acţiune – **1.090**, 3; **1.101**, 3; **1.104**, 2
~ a executării hotărârii de partaj – **995**, 5; **996**, DCC
~ a executării pedepselor în materie penală – CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 3
~ a executării silite – **703**, 4, 5; **705**, 2, 3, 5; **706**, Juris. – 4; **707**, Juris. – 5, 6; **784**, 8
~ a unui titlu nejurisdicţional – **708**, A, 2
~ extinctivă – **601**, Juris. – 3; **622**, 5; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 1, 2, 4-6; **706**, B, 2, 3, Juris. – 3; **707**, Juris. – 7; **709**, A, 3, Juris. – 2; **711**; **784**, 8; **999**, 4; **1.064**, 6, Juris. – 3; **1.101**, 1, 2; **1.104**, 2; **1.106**, 2
~ legală – CG Cap. 2 Tit. 1 Car. 5, 3; **690**, 5
~ nouă a dreptului de a obţine executarea silită – **902**, 5
Prestare de jurământ – **589**, 2
Preşedinte
~ al arbitrajului instituţionalizat – **618**
~ al Colegiului director al Camerei – **1.054**, 6
~ al comisiei de arbitraj – **608**, Juris. – 5
~ al Comisiei juridice din Camera Deputaţilor – **603**, 3
~ al completului arbitral – **560**, 5
~ al completului de judecată – **938**, 2, 4; **945**, 2-5
~ al curţii de arbitraj – **550**, 2
~ al instanţei – **527**, 15; **528**, 7; **533**, 2; **537**; **538**, 3; **612**, Juris. – 3; **921**, 5; **923**, Juris. – 4; **930**, 12; **938**, 2; **945**, 2; **948**, 3

~ al instanței de executare – **632**, 4; **633**, 5; **659**, 7; **745**, 2; **762**, 13; **889**, 13
~ al instituției de arbitraj – **618**, 2
~ al judecătoriei – **537**, 2
~ al tribunalului – **537**
~ de complet – **666**, 33
~ de secție a Înaltei Curți de Casație și Justiție – **537**
Preț
~ de adjudecare – **651**, 9; **671**, 3; **679**, 8; **723**, 8; **771**, 8, 9; **844**, 5; **846**; **850**, 2; **853**, 1, 2; **857**; **862**, 3; **873**, 4
~ de începere a licitației – **646**, 7; **702**, 3; **762**; **768**, 1, 2; **769**, 3, 8; **780**, 2; **844**, Juris.; **846**; **851**
Prezență personală a părților – CG Tit. 1 Car. 6, 2; **916**, 11; **921**, 2, 6; **922**, 1; **926**, 14
Prezumție – **683**, 5; **888**, 7; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 4; **1.019**, 4
~ a decesului – **949**, 1
~ a identității dintre posesor și proprietar – CG Tit. 7 Car. 6, 2
~ a judecătorului – **1.091**, 3
~ a unei potențe financiare – **719**, 17
~ de bună-credință – **647**, 5; **651**, 2
~ de culpă în sarcina debitorului – **972**, DCC – 2
~ de desistare a creditorului – **697**, 1
~ de domiciliu – **651**, 6; **944**, 3
~ de proprietate – **732**, 6, 7
~ de urgență – **678**, 4
~ de valabilitate – **1.042**, Juris. – 1
~ de vătămare – **704**, 4
~ irefragabilă de adevăr – **954**, Juris. – 1
~ irefragabilă de domiciliu procesual – **1.037**, 2
~ legală – **586**, 2; **859**; **888**, 4; CG Tit. 1 Car. 6, 11; CG Tit. 3 Car. 6, 5; **1.096**, Juris. – 4
~ legală de regularitate a reprezentării – **608**, Juris. – 15
~ legală de renunțare la judecată – **922**, 4, DCC, Juris. – 1, 8; **926**, 16; **928**, 4
~ legală relativă – **922**, 4, **1.040**, 4
~ simplă – **712**, Juris. – 15
Primire a cererii și fixarea termenului pentru divorțul prin acordul soților – **930**, 11-13
Principiul
~ *accesorium sequitur principale* – **528**, 2; **548**, Juris. – 23; **868**; **906**, Juris. – 8; **954**, Juris. – 5
~ *actor sequitur forum rei* – **1.066**, 1; **1.081**, 2
~ *actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat* – **781**, 7
~ asigurării unei proceduri rapide – **769**, 6
~ autonomiei clauzei compromisorii – **542**, Juris. – 1
~ autonomiei convenției arbitrale – **608**, Juris. – 65
~ autonomiei de voință – **558**, Juris.; **601**, Juris. – 4
~ autorității de lucru judecat – **626**, 4, CEDO – 15; **954**, Juris. – 7; **1.000**, Juris. – 7; **1.002**, Juris. – 9
~ celerității – **1.057**, 9
~ celerității procedurii execuționale – **651**, 8
~ citării părților – **999**, Juris. – 9
~ confidențialității arbitrajului – **565**, 6; **577**, 6
~ constituțional al realizării justiției numai prin instanțele judecătorești – **628**, 6
~ continuității – **613**, 2; **987**, 5
~ contradictorialității – **532**, 1; **533**, 1; **534**, 8; **575**, Juris. – 1, 2; **579**, Juris. – 1; **584**, 4; **608**, Juris. – 44, 62; **667**, 2; **946**, 2; **999**, 10; **1.001**, 3, 6; **1.096**, 2; **1.115**, 3; **1.129**, 6
~ culpei procesuale – **720**, 4
~ disponibilității – **533**, 1; **554**, 1; **558**, Juris.; **608**, 5, Juris. – 16; **619**, Juris.; **630**, 1; **633**, 7; **653**, 14, 22; **658**, 4; **664**, 1, 2, 10; **677**, 11; **701**, Juris. – 1; **703**, 4, 9; **716**, 1; **754**, 1; **755**, 4; **759**, 6; **771**, 5; **815**, 3, 4, 7; **826**, 2; **853**, 1; **901**, 8; **919**, 6, 7; **924**, 1; **983**, 1; **991**, 2; **992**, 3; **996**, 1, DCC; **997**, Juris. – 96; **1.001**, Juris. – 3, 5
~ dreptului la apărare – **608**, Juris. – 42; **667**, 2; **954**, DCC; **999**, 10; **1.096**, 2; **1.097**, 2; **1.129**, 6
~ dreptului la un proces echitabil – **626**, 1, **987**, 5
~ dublului grad de jurisdicție – **718**, 5; **971**, Juris. – 4
~ echipolenței – **611**, 1
~ echității procedurii urmăririi silite – **758**, 2
~ efectului constitutiv de drepturi al înscrierii în cartea funciară – **1.053**, 3
~ egalității creditorilor – **865**, 2
~ egalității în fața legii – **623**, 1; **999**, 15
~ egalității între creditorii de rang egal – **874**, 2
~ egalității părților – **556**, 3; **557**, 3, 4; **592**, 6; **999**, Juris. – 3, 5, 7; **1.115**, 3

~ *electa una via non datur recursus ad alteram* – **1.042**, 22
~ executarea silită se face pe cheltuiala debitorului – **670**, 2
~ executării de bunăvoie a obligaţiei stabilite printr-o hotărâre judecătorească – **909**, 1
~ executării în natură şi voluntare a obligaţiilor – **906**, RIL
~ executării silite directe – **888**, 1
~ exercitării autorităţii părinteşti de către ambii părinţi după divorţ – **919**, 8
~ exercitării drepturilor procesuale cu bună-credinţă – **719**, DCC
~ *favor arbitrii* – **548**, 16, Juris. – 15; **550**, 2, 4
~ garantării dreptului de proprietate privată – **908**, DCC
~ interesului superior al copilului – **920**, 5
~ îndeplinirii voluntare a obligaţiilor – **888**, 2
~ îndeplinirii voluntare a obligaţiilor stabilite prin titlu executoriu – **888**, 2
~ *kompetenz-kompetenz* – **550**, 3; **608**, Juris. – 65
~ legalităţii – **1.064**, Juris. – 2
~ legalităţii căii de atac – **928**, Juris.
~ legalităţii executării silite – **625**, 1-3
~ legalităţii procesului civil – **1.057**, 9
~ libertăţii contractuale – **548**, 17; **632**, 2; **997**, Juris. – 64
~ libertăţii de voinţă – **548**, DCC; **558**, Juris.; **608**, Juris. – 20, 40, 55; **617**, 2
~ liberului acces la justiţie – CG Tit. 14 Car. 6, DCC – 1
~ neinvocării propriei culpe – **934**, Juris. – 3
~ nemijlocirii – **575**, 7; **588**, 2; **656**, 1; **1.118**, 1
~ *nemo ad factum precise cogi potest* – **906**, 1
~ *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* – **765**, Juris.; **934**, 4; **935**, 1
~ *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet* – **973**, Juris. – 6, 7
~ oficialităţii – **712**, DCC – 1
~ *onus probandi incumbit actori* – **670**, 28
~ oralităţii – **1.030**, 2
~ ordinii de exercitare a căilor de atac – **634**, 3
~ *pacta sunt servanda* – **630**, 3
~ păstrării secretului profesional – **660**, 8, 9, 11
~ plenitudinii de jurisdicţie a executorilor judecătoreşti – **625**, 3
~ preeminenţei convenţiei părţilor asupra regulamentului arbitrajului instituţionalizat la care au înţeles să recurgă – **619**, 2
~ prevalenţei normelor procedurale noi de la data intrării lor în vigoare – **619**, Juris.
~ *prior iura vigilantibus* – **792**, 1
~ priorităţii executării în natură a obligaţiilor – CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 2
~ proporţionalităţii – **954**, 6; **967**, 2
~ proporţionalităţii în faza executării silite – **702**, 9
~ protecţiei sociale a debitorului – **727**, 1, 8
~ publicităţii – **532**, 1; **534**, 7; **575**, 8; **628**, DCC – 3; **961**, 2
~ publicităţii şedinţelor de judecată – **999**, 14
~ puterii lucrului judecat – **645**, Juris. – 5
~ *quod nullum est, nullum producit effectum* – **1.129**, 7
~ realizării cu celeritate a obligaţiei prevăzute în titlul executoriu – **648**, 4
~ *rebus sic stantibus* – **1.002**, 3; **1.035**, Juris. – 2
~ regimului naţional acordat străinului – **1.085**, 4
~ relativităţii – **690**, 4
~ reparării integrale a prejudiciului – **892**, 7
~ repartizării aleatorii – **527**, 15
~ retroactivităţii efectelor nulităţii – **643**, 4; **724**, 8
~ rolului activ al executorului judecătoresc – **646**, 16; **654**, 4; **731**, 4; **774**, 8
~ rolului activ al judecătorului în aflarea adevărului – **1.019**, 1
~ rolului activ al organelor judiciare şi de executare silită – **627**, 1
~ securităţii raporturilor juridice – **626**, CEDO – 15
~ separaţiei puterilor în stat – **1.134**, 9
~ simetriei juridice – **703**, 4; **714**, 11; **718**, 5; **949**, 3
~ simultaneităţii obligaţiilor reciproce – **677**, 11
~ solidarităţii – **976**, 4
~ *specialia generalibus derogant* – **997**, Juris. – 98
~ specializării – **718**, RIL
~ triplului grad de jurisdicţie – **1.042**, DCC
~ unicităţii căii de atac – **634**, Juris. – 1
Privilegiu al statului – **866**, 1-3
Procedură
~ a divorţului – CG Car. 6, 1; CG Tit. 1 Car. 6; **917**, 15; **926**, 14; **928**, 1; **930**, 13; CG Cap. 3 Tit. 1 Car. 6
~ a ofertei reale – **677**, 8; **1.007**, 1-9

~ a ordonanței de plată – **542**, 2; **548**, Juris. – 13; CG Car. 6, 2; **953**, 5; CG Tit. 9 Car. 6; **1.014**, 3; CG Tit. 10 Car. 6, 2; **1.034**, 4; **1.035**, 3, 4; **1.043**, 2
~ a ordonanței președințiale – **547**, 4, Juris.; **561**, 8; **667**, 6; **719**, 5; **920**, 6; **954**, 7; **969**, Juris. – 2; **979**, 7; CG Tit. 6 Car. 6, 2; **997**, 5, 8, 9, DCC – 3, Juris. – 12, 19, 86, 88, 94; **999**, 12, 14; **1.001**, 7, Juris. – 1; **1.042**, Juris. – 10; **1.064**, 5
~ a punerii sub interdicție – CG Car. 6, 1; CG Tit. 2 Car 6; **938**, 1
~ a urmăririi mobiliare – **731**, 1; **732**, 1
~ a vânzării bunului la licitație (partaj judiciar) – **992**, 1-5
~ arbitrală – **1.115**, 1-3
~ contencioasă – CG Car. 3, 2, 5; **527**, 15, Juris. – 2; **528**, 2; **529**, 1, 5; **530**, 6; **531**, 9; **532**, 5, 7; **533**, 2; **535**, 2; **536**, 1, 3; **579**, 2; **580**, 3; **584**, 2; **587**, 1; **613**, 1; **717**, 1; **939**, 2; **1.054**, 5
~ de declarare a morții – CG Car. 6, 1; CG Tit. 3 Car. 6
~ de evacuare din imobilele folosite sau ocupate fără drept – **1.034**, 1-6, Juris. – 1-5
~ de încuviințare a executării – **636**, 2; **889**, 14; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 4; **906**, Juris. – 4
~ de înființare a sechestrului judiciar – **975**
~ de judecată a cererii de evacuare – **1.042**, 1-11, DCC, Juris. – 1-14
~ de judecată a cererii de uzucapiune – **1.052**, **1.053**
~ de soluționare a cererii de ordonanță președințială – **999**, 1-19, DCC – 1-4, RIL, Juris. – 1-16
~ de soluționare a cererii de sechestru asigurător – **954**
~ de stabilire a cauțiunii – **1.062**, 1-3
~ grațioasă – **922**, 2
~ necontencioasă judiciară – CG Car. 3; **527**, 2; **531**, 5, 6 (n.s.); **532**, 5; **534**, 4; CG Tit. 2 Car. 3, 1; **946**, 5 (n.s.)
~ privind cererile cu valoare redusă – **1.026**, 1; **1.027**
~ specială – **527**, 11; **531**, DCC; **542**, Juris. – 2; **622**, 5; **628**, 6; **715**, 10; **893**, 2; **917**, 16; **929**, 2; **945**, 1; **946**, 6; **971**, Juris. – 5; **999**, 5, 9, Juris. – 15; **1.014**, 1; **1.019**, 2; **1.024**, 3; CG Tit. 10 Car. 6, 1; **1.027**, 1; **1.028**, 1; **1.029**, 1; CG Tit. 11 Car. 6, 2; **1.034**, 5, Juris. – 2; **1.035**, 1, 2, 5, Juris. – 2; **1.036**, 3; **1.038**, 3, 9, 12, Juris. – 9; **1.039**, Juris. – 3; **1.041**, Juris. – 3; **1.042**, 1, 2, 5, 9, 16, 22, DCC, Juris. – 3, 5, 9-11; **1.043**, Juris. – 1; CG Tit. 12 Car. 6, 2; **1.050**, 1; **1.053**, 1-3; **1.054**, 1, 5; **1.064**, 4
~ specială privind cererile cu valoare redusă – **1.027**, 1, 2

Proces
~ arbitral internațional – **1.111**, 2
~ civil internațional – **1.065**, 1-4
~ civil modern – CG Car. 5, 1

Proces-verbal
~ de constatare – **626**, CEDO – 5; **692**, 5; **713**, 10; **798**, 2; **890**, DCC; **914**; **1.008**, 2
~ de îndeplinire a executării silite directe – **890**
~ de licitație – **638**, 1; **646**, 2, 7; **648**, 3; **670**, 22; **679**, 8; **702**, 12; **765**, 5, Juris.; **768**, 2, 4; **770**, 2; **771**; **773**, 1, 4, 5, 7, 8, Juris.; **799**, 5; **843**; **844**, 1, 5; **847**; **849**, 1, 2; **852**; **854**; **856**, 3, 4; **857**, 3
~ de predare silită – **888**, 6; **899**, 10, 11; **900**, 4, 6; **901**, 10, 16; **902**, 2, 10
~ de sechestru – **626**, CEDO – 11; **647**, 11; **668**, 3, 8; **732**, 8; **734**, 8, Juris.; **735**, 4; **740**, 1; **743**; **744**, 1, 2, 4, 5, 7, Juris. – 1, 2; **758**, 5; **759**; **762**; **765**, 5; **773**, 4; **797**; **798**, 2-6; **799**, 4; **806**, 2; **807**, 2; **955**, 8

Procuror – **555**, 4; **565**, 3; **622**, 5; **626**, 1; **635**, 9; **644**, 2, **658**, 1-4; **660**, 7; **664**, 2; **666**; **707**, 3; **712**, 5, DCC – 1; **767**, 3; **781**, 12; **843**, 5, **918**, 8; **936**, 3; **937**, 1; **938**, 2, 3; **939**, 2; **940**, 3, 4; **941**, 1; **944**, 2; **946**, 3, 5, 6; **949**, 4;
~ general al României – **626**, CEDO – 15

Profesie – **728**, 5
Program de consiliere psihologică – **913**, 4
Proiect de distribuire – **702**, 14; **715**, 12; **869**, 6; **871**, 1; **872**; **874**, 1, 2; **875**; **876**; **878**, 1, 3, 4; **879**, 1

Pronunțare
~ asupra divorțului prin acordul soților – **931**, 1
~ din oficiu – **919**, 4

Proprietate
~ privată a comunei – **902**, 9
~ privată a municipiului – **902**, 9
~ privată a orașului – **902**, 9
~ privată a unității administrativ-teritoriale – **901**, 14

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Propunere
~ a probelor – **587**, 1-5; **946**, 6
~ *de lege ferenda* privind stabilirea locuinţei copilului – **919**, 8
Prorogare
~ a competenţei instanţelor române de a soluţiona litigiul ca for de necesitate – **1.071**, 2
~ a competenţei internaţionale a instanţelor române – **1.066**, 1; **1.070**, 1, 2
~ convenţională de competenţă – **915**, 11
~ de competenţă – **528**, 4; **917**, 6; **1.070**, 2; **1.074**, 3
~ de competenţă în ceea ce priveşte limitarea răspunderii proprietarului de navă – **1.081**, 14
~ de competenţă în materie de poprire – **782**, 4
~ de competenţă teritorială – **782**, 3
~ legală a competenţei internaţionale a instanţei române – **1.073**; **1.074**, 1, 4; **1.075**, 1, 2, 4
~ legală de competenţă – **1.077**, 2
~ legală de competenţă a executorilor judecătoreşti – **652**, 6, 7
~ legală de competenţă cu privire la cererea reconvenţională – **1.079**, 6
~ voluntară a competenţei instanţelor române – **1.071**, 2
~ voluntară de competenţă – **1.080**, 3; **1.081**, 6
~ voluntară de competenţă în favoarea instanţei române – **1.067**, 1-6, Juris.; **1.068**, 3, Juris.
~ voluntară de competenţă în favoarea instanţelor unui stat membru – CG Tit. 1 Car. 7, 3
~ voluntară de competenţă în favoarea unei instanţe străine – **1.068**, 1
Psiholog – **911**, 3
Publicaţii de vânzare – **762**; **839**
Publicitate
~ a hotărârii de divorţ – **928**
~ a popririi – **785**, 1
~ a sechestrului – **742**
~ a urmăririi silite imobiliare – **822**
~ a urmăririi veniturilor prezente şi viitoare ale imobilelor – **805**
~ a vânzării – **762**
~ a vânzării imobilului – **839**
~ prealabilă a vânzării la licitaţie publică – **839**, 1
Punere
~ în posesie a adjudecatarului – **856**
~ sub interdicţie judecătorească – **527**, 13; **548**, 17; **688**, 8; **762**, 14; **815**, 3; **816**; 840; **860**; **918**, 3, 7; **921**, 3, 5; **930**, 3; CG Tit. 2 Car. 6; **936**, 1; **937**, 1, 3; **938**, 2; **939**; **940**; **941**, 2; **942**, 2, 3; **943**, 1, 5; **983**, 2; **1.079**; **1.081**
Putere de lege – **548**, 15

R
Radiere
~ a ipotecilor – **1.012**
~ a popririi – **794**
Rang
~ al creanţelor accesorii – **868**
~ al creanţelor cu preferinţă generală – **865**
~ al creanţelor garantate – **867**
Raport
~ cu elemente de extraneitate – **548**, 11 (n.s.); **1.068**
~ de expertiză – **589**, 3; **608**, Juris. – 38; **626**, CEDO – 18; **723**, Juris. – 5; **758**, 10; **836**, 3; **892**, Juris. – 1; **985**, 11; **1.054**, 5
~ de expertiză medicală – **938**, 3
~ de expertiză medico-legală psihiatrică – **938**, 3
Ratificare a gestiunii de afaceri – **548**, 15
Raţiuni umanitare şi de protecţie socială – **896**, 1
Răspundere
~ a administratorului-sechestru – **749**, 1-5; **976**, Juris. – 7
~ a arbitrului – **543**, 3; **564**, 2; **565**, 2-9; **567**, 5; **1.114**, 6, 11
~ a executorului judecătoresc faţă de creditor – **783**, 1
~ a judecătorului – **565**, 2, 3
~ a statului – **626**, CEDO – 1, 8, 15; **1.026**
~ a terţului poprit – **784**, 2, 3, 5
~ civilă – **638**, Juris. – 4; **979**, 8; **1.064**, Juris. – 2; **1.081**
~ civilă a administratorului-sechestru – **749**, 2
~ civilă a arbitrilor – **565**, 9
~ civilă a debitorului – CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 3
~ civilă a executorului judecătoresc – **627**, 3; **701**, 7; **723**, 4; **822**, 3
~ civilă a notarului public – **639**, 8-10
~ civilă contractuală a pârâţilor – **713**, Juris. – 2

EX-LIBRIS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

~ civilă delictuală – **608**, Juris. – 63; **626**, 3; **639**, 10; **723**, 6; **979**, 8; **1.064**, Juris. – 2; **1.081**, 15
~ civilă delictuală a debitorului – **627**, 2
~ civilă extracontractuală a statului – **626**, 2
~ contractuală – **548**, 11; **1.081**, 15
~ contravenţională a soţului – **920**, Juris. – 3
~ delictuală – **979**, 8
~ disciplinară – **1.054**, 2
~ disciplinară a executorului judecătoresc – **627**, 3; **660**, 11; **665**, 3; **666**, 5; **700**, 10; **701**, 7; **723**, 4
~ disciplinară a judecătorului – **666**, 10
~ materială – **1.054**, 2
~ materială a militarilor – **638**, 7
~ obiectivă – **979**, 8
~ patrimonială a arbitrilor – **565**, 3
~ părintească – **915**, 10, 13, 17, CJUE, Juris. – 1, 6; **1.065**, 4; **1.079**, 3-5; **1.081**, 8, 10; **1.084**, 3
~ penală – **1.054**, 2
~ penală a administratorului-sechestru – **749**, 5
~ penală a arbitrilor – **565**, 9
~ penală a executorului judecătoresc – **627**, 3; **701**, 7
~ penală a grefierilor vinovaţi pentru comiterea infracţiunii de fals – **538**, 4
~ penală a soţului – **920**, Juris. – 3
~ pentru evicţiune a debitorului urmărit – **862**, 2
~ pentru pagubele cauzate prin solicitarea şi obţinerea unor măsuri provizorii – **979**, 8
~ pentru săvârşirea infracţiunii de rupere de sigilii – **745**, 2
~ profesională a notarului public – **639**, 8
~ proprietarului de navă – **1.081**, 14
~ solidară a mandanţilor – **976**, 4
Rea-credinţă – **565**, 3, 7; **627**, 2; **671**, 8; **684**, 11; **708**, A, 2; **720**, 6; **731**, 4; **765**, Juris.; **781**, Juris. – 10; **790**, 11; **813**; **815**, 3; **836**, 3; **912**, 3; **953**, 6; **975**, 8; **1.064**, DCC, Juris. – 2; **1.114**, 11
Recipisă de consemnare a cauţiunii – **719**, 22, 23
Recolte prinse de rădăcini – **624**, 2; **657**, 8; **659**, 9; **668**, 5; **709**, A, 6; CG Sec. 4 Cap. 1 Tit. 2 Car. 5; **795**, 4; **796**, 1, 3; **798**, 2, 6-8; **799**, 1-5; **815**, 1
Rectificare
~ a datei morţii – **950**
~ a hotărârii declarative de moarte – **951**
Recunoaştere
~ a calităţii procesuale active – **654**, 4
~ a datoriei – **709**, A, 3 (n.s.)
~ a executării hotărârii arbitrale străine – **1.129**, 1-7
~ de plin drept a hotărârilor străine – **1.095**, 1-4; **1.103**, Juris. – 1
~ judiciară a hotărârilor străine – **1.096**, 1-4, Juris. – 1-4; **1.097**, 1-8, Juris. – 1-3
~ prealabilă în statul membru – titlu executoriu – **636**
Recurgere la executarea silită – **541**, 2; **888**, 3 (n.s.)
Recurs – **534**, 2, 10, DCC; **541**, Juris. – 3; **542**, Juris. – 2; **554**, 3; **608**, 2, Juris. – 36, 40, 44, 53; **609**, Juris.; **612**, 2; **622**, CEDO – 1; **626**, CEDO – 3, 15; **633**, 4, Juris. – 1; **634**, 3, 4, Juris. – 1; **636**, 3; **637**, 2, 3; **703**, 5; **706**, B, 2; **713**, Juris. – 2; **714**, RIL – 1; **718**, RIL; **723**, 2, 4; **724**, 6; **781**, RIL; **790**, RIL, Juris. – 10; CG Tit. 3 Car. 5, 11; **889**, 8; **891**, CEDO – 2; **904**, 8; **906**, RIL; **909**, 1, 9; CG Car. 6, 4; **919**, RIL; **922**, Juris. – 5; **924**, 1, 8; **925**, 2; **926**, Juris. – 3-6; **927**, 4, 7; **928**, 2, 13, Juris.; **931**, 8, 10; **934**, Juris. – 2; **941**, 1; **946**, 5; CG Tit. 4 Car. 6, 6; **953**, Juris. – 1, 9, 13; **954**, 2, 11, 13, DCC; **955**, 14; **956**, Juris. – 1, 3; **957**, 4; **959**, 1-3; **961**, 3, Juris. – 1, 2; **969**, Juris. – 1, 2; **971**, 1; **974**, 2; **975**, 7, 9, 10; **976**, Juris. – 7; **977**, 2; **983**, 4; **987**, 3, 4; **995**, 4; **997**, DCC – 1, 3, 4, Juris. – 22; **998**, 1; **999**, 2, 12, DCC – 2, 3, RIL; **1.000**, 10, 13, Juris. – 2; CG Tit. 7 Car. 6, 2; **1.003**, Juris. – 2; **1.004**, 7; **1.011**, 3, 10; **1.020**, 2; **1.035**, 2, 4; **1.041**, 3; **1.042**, DCC; **1.046**, 2; **1.054**, 1; **1.055**, 4-7, 9; **1.057**, DCC; **1.064**, 4, Juris. – 1-3; **1.067**, Juris.; **1.071**, 3; **1.079**, Juris.; **1.081**, Juris. – 2; **1.102**, 3; **1.103**, 2; **1.106**, 6; **1.131**, 4; **1.134**, 5, 7
Recuzare
~ a arbitrului – **543**, 3; **547**, 2, 4; **555**, 3; **562**, 1, Juris. – 2; **563**, 2, 4; **592**, 8; **608**, Juris. – 37; **618**, 3
~ a executorului judecătoresc – **644**, 3; **653**, 1, 3-9, 12-18, Juris.; **1.057**, 7; **1.114**, 7, 8, 10
~ a judecătorului – **562**, 2; **563**, 2; **653**, Juris.
Refacere
~ a dosarelor sau înscrisurilor în cauzele în curs de soluţionare – **1.054**, 1-6
~ a formalităţilor de publicitate – **764**
~ a hotărârilor definitive – **1.056**, 1, 2
~ a hotărârilor dispărute – **1.055**, 1-9
~ a înscrisurilor notariale dispărute – **1.054**,

Refuz
~ al eliberării titlului executoriu – **642**, 1-5
~ al executorului judecătoresc de a efectua o executare silită – **712**, 10; **716**, 7; **720**, 7
~ al minorului – **913**
~ al soluționării litigiului – **621**, 1-3
~ nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare – **627**
Regim juridic
~ al hotărârilor parțiale – **1.121**, 6
~ al popririi asigurătorii – **971**, Juris. – 5
~ special al executării creanțelor bănești stabilite prin titluri executorii – **631**, 2
Registrul Național Notarial al Regimurilor Matrimoniale – **741**, 3; **752**, 5
Regulament al arbitrajului instituționalizat – **617**, 2, 3
Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 – **915**, 13, 17, Juris. – 1, 9; **1.065**, 4; **1.066**, 6; **1.074**, 4; **1.075**, 4; **1.076**, 6; **1.077**, 3; **1.079**, 3-6; **1.081**, 8, 10, 11, Juris. – 1, 2; **1.084**, 3; **1.085**, 3
Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 – **915**, 17
Regularizare a cheltuielilor – **600**, 1-5
Reguli
~ aplicabile apatrizilor – **1.087**, 1, 2
~ arbitrale ale Camerei de Comerț și Industrie Paris – **609**, Juris.
~ speciale de executare – **911**
~ speciale din materia divorțului – **926**, 14-16
~ specifice aplicabile în apel – **928**, 4-6
Reînnoire a cererii de executare – **699**
Reluare
~ a executării – **701**, 10, 13; **703**, 2, 5; **705**, 1, 4, 5; **751**, 14; **826**, 5; **846**, 10; **847**, 2; **886**, 3; **891**, 6; **913**, 13
~ a licitației asupra imobilului – **851**
Remunerație
~ a administratorului-sechestru – **748**
~ a administratorului-sechestru judiciar – **976**, 5
Renunțare
~ la acțiunea în anulare – **609**
~ la judecată – **922**, 6
~ la judecată în procedura divorțului – **924**
~ la prescripție – **707**, 3, 4; **709**, A, 3 (n.s.)
Reocupare
~ a imobilului de către debitor – **902**
~ succesivă a imobilului – **902**, 11
Reparare
~ a prejudiciilor ocazionate prin neexecutarea de bunăvoie a obligației – **892**, 7
~ de întreținere curentă – **1.047**, 2
Reprezentant – **530**, 4; **546**, 3; **582**, 5; **608**, 5, Juris. – 37; **611**, 5; **613**, 4; **626**, CEDO – 18; **639**, 5; **646**, 3; **664**, 10; **666**, 26; **670**, 34; **671**; **685**, 2; **688**, 5; **692**, 15; **703**, 3, 4, 11; **707**, 3; **716**, 3, 4; **721**, 21, 22; **734**, 4; **751**; **771**, 2, 3; **780**, 3, 4; **790**, 2; **818**, 2; **823**, 3; **826**, 5; **834**, 2; **844**, 5; **846**, 10; **847**, 3; **852**; **891**, 5; **894**, 5; **916**, 11; **918**, 4, 5; **921**, 1, 3, 4; **922**, 1; **924**, 2; **932**, 3; **946**, 4; **973**, Juris. – 7; **976**, 4; **999**, Juris. – 3; **1.040**, 1
~ al administrației publice locale – **626**, 3
~ al autorității publice în cadrul procedurii execuționale – **658**, 2
~ al direcției generale de asistență socială și protecția copilului – **910**, 3; **911**, 3, 4; **913**, 3, 4, 6, 7, 11
~ al forței publice – **659**, 9; **734**, 2
~ al interesului general al societății în activitatea judiciară – **712**, DCC – 1
~ al jandarmeriei – **659**, 9; **661**, 3; **734**, 5; **799**, 4; **898**, 7
~ al Ministerului Public – **532**, 4; **712**, 5; **819**, 1
~ convențional – **647**, 2; **664**, 3, 4, 10; **685**, 3; **692**, 1; **703**, 4; **707**, 3; **716**, 3; **719**, 23; **801**, 2; **819**, 1, 5, 6; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **1.007**, 4
~ legal – **527**, 13; **548**, 17; **550**, Juris. – 2; **608**, Juris. – 40; **640**, 4; **647**, 2; **648**, 6; **664**, 3, 4, 10; **685**, 3; **688**, 8, 9, 11, 12; Juris. – 1; **689**, 3; **692**, 1; **706**, B, 3; **707**, 3; **708**, A, 2; **716**, 3; **719**, 23; **801**, 2; **816**; **819**, 1, 5, 6; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **918**, 3, 7; **930**, 3; **983**, 2; **999**, Juris. – 4; **1.007**, 4; **1.046**, 4
~ personal – **918**, 7; **930**, 3
Repunere în termenul de prescripție – **706**, Juris. – 3; **710**, 1, 3; **1.101**, 3
Respingere
~ a acțiunii de divorț – **922**, 4
Restabilire
~ a situației anterioare executării – **724**
~ a situației anterioare pe cale accesorie – **724**, 3
~ a situației anterioare pe cale incidentală – **724**, 3
~ a situației anterioare pe cale principală – **724**, 3

Restituire
~ a cauţiunii – **1.064**, 1-6
~ a garanţiilor de participare – **852**
~ a unor bunuri sechestrate – **780**
Restrângere
~ a executării – **651**, 9; **657**, 8; **702**, 1-16
~ a formalităţilor de publicitate – **763**
Reşedinţă – **527**, 12; **528**, 5, 6; **571**; **603**; **651**, 6; **659**, 9, **664**, 10; **680**, 1, 2; **716**, 3; **732**, 6; **740**, 7; **751**, 11; **780**, 7; **849**, 9; **915**, 5, 14, 15, CJUE, Juris. – 1, 3, 4; **921**, 3; **922**, Juris. – 9; **936**, 1; **943**, 2; **960**, 6; **981**, 21; **1.066**, 2-6, 11, 12; **1.079**, 3-6, Juris.; **1.080**, 3, 4; **1.081**, 1, 7, 8, 11, 14, 15; **1.083**, 2; **1.085**, 3; **1.096**, 3; **1.097**, 2; **1.111**, 3; **1.120**, 1
Revendicare a bunurilor atribuite în procedura partajului judiciar – **996**, DCC
Revizuire
~ a hotărârii de divorţ – **928**, 7-10
~ pentru contrarietate de hotărâri – **1.000**, Juris. – 7; **1.055**, 9
Revocare
~ a administratorului societăţii – CG Tit. 6 Car. 6, 5
~ a administratorului-sechestru – **657**, 8; **802**, 4; **810**, 3
~ a arbitrilor – **541**, 6; **544**, 2; **548**, 11, DCC; **550**, 5; **558**, 2; **564**, 2; **567**, 3; **608**, 5; **1.114**, 1, 2, 5, 6, 10
~ a calităţii de administrator – **997**, Juris. – 49
~ a liberalităţilor – **934**, Juris. – 1
~ a ordonanţei preşedinţiale – **1.002**, Juris. – 6
~ a persoanei desemnate ca tutore – **942**, 3
Ridicare
~ a interdicţiei judecătoreşti – **943**
~ a sechestrului asigurător – **957**
Risc al pieirii bunului adjudecat – **799**, 5
Risipire a averii de către debitor – **675**
Rol activ
~ al executorului judecătoresc – **627**, 1-3; **646**, 16; **654**, 4; **731**, 4; **774**, 8
~ al judecătorului – **532**, 5; **627**, 1; **982**, 1
~ al organului de executare silită – **646**, 12
~ al tribunalului arbitral – **575**, 10

S
Sancţiune
~ a decăderii – **548**, 13; **554**, 2; **563**; **568**, 3; **572**, 3; **573**, 4, **574**, 2; **579**, 3; **587**, 2; **592**, 2, 6, Juris.; **666**, 5; **676**, 4, 11; **691**, 5; **694**, 2; **696**, 2; **715**, 4; **716**, 3, 4; **757**, 6; **758**, 5, 7; **770**, 3; **790**, RIL; **798**, 3; **817**, 4; **836**, 3; **845**; **875**; **878**, 1; **1.015**, 2; **1.030**, 3; **1.041**, 5; **1.042**, 11
~ a inadmisibilităţii – **690**, Juris.; **692**, 9; **713**, 12
~ a nulităţii – CG Car. 4, 3; **542**, Juris. – 1; **548**, 13, Juris. – 9, 25; **550**, 2; **551**, 2; **579**, Juris. – 1, 4; **657**, 7; **659**, 9; **661**, 5; **664**, 11; **667**, 4; **668**, 9; **679**, 4, **688**, Juris. – 2; **689**, 5; **704**, 4, 6; **716**, 4; **718**, 9; **730**, 4, 5; **734**; **737**, 2; **744**, 2; **753**, 1; **757**, 5; **759**, 5; **760**, 5; **761**, 5; **762**, 11; **764**, 6; **767**, 3; **773**, 6, **774**, 3; **781**, Juris. – 1; **796**, 5; **799**, 4; **815**, 6; **835**, 1; **839**, 2, 3, 5, 6; **840**, 4; **845**; **846**; **889**, 2; **894**, 6; **897**, 2; **906**, Juris. – 4; **911**, 4; **923**, Juris. – 3; **946**, 1, 3; **980**, 4; **981**, 13; **985**, 5; **1.010**, 2; **1.060**, 5
~ pentru nedepunerea în termen a cererii reconvenţionale – **917**, 9, 10
Sarcină a probei – **586**, 2; **679**, 5; **704**, 4; **790**, 8; **1.091**, 2
Scrisori de garanţie bancară – **953**, 6; **975**, 8
Scutire
~ de cauţiunea judiciară – **1.085**
~ de supralegalizare – **1.093**, 3, Juris. – 1-6
Sechestrare
~ a autovehiculelor – **740**
~ a bunurilor aflate în mâinile terţilor – **733**
~ a mărfurilor unei nave – **966**
Sechestru
~ asigurător – **952**
~ asigurător fără somaţie – **955**
~ asigurător asupra unei nave – **960**
~ asupra bunurilor afectate unor garanţii reale – **741**
~ asupra bunurilor aflate în casete închiriate – **737**
~ asupra bunurilor anterior sechestrate – **743**
~ asupra bunurilor debitorului – **732**
~ asupra bunurilor deja identificate – **739**
~ judiciar – **972**, DCC – 1, 2; Juris.
Sediu – **527**, 12; **528**, 5; **530**, 1; **541**, 2; **542**, 2; **553**, Juris.; **577**, 5; **603**; **608**, Juris. – 28; **617**, 1; **635**, 5; **651**, 6; **659**, 9; **680**, 2, 6; **681**, 3; **894**, 9; **1.084**, Juris.; **1.085**, 1; **1.120**, 1
~ al adjudecatarului imobilului – **847**
~ al arbitrajului – **1.114**, 1, 8; **1.118**, 2
~ al autorităţii contractante – **542**, Juris. – 3

~ al biroului executorului judecătoresc – **651**, 1, 4; **657**, 4; **664**, 5; **665**, 3; **670**, 18; **672**, 3; **673**, 1; **675**, 3; **703**, 11; **712**, 10; **714**, 1, 4; **717**, 7; **724**, 6; **782**, 2; **790**, 4
~ al biroului notarial – **1.054**, 6
~ al celui care a refuzat recunoaşterea hotărârii străine – **1.099**, 1, 2; **1.103**, 2
~ al celui căruia i se opune hotărârea arbitrală – **1.126**, 1
~ al contestatorului – **751**, 11
~ al creditorului – **651**, 2, 4; **657**, 4, 6; **664**, 10; **675**, 3; **679**; **714**, 1, 4; **724**, 6; **788**, 3; **790**, 4; **801**, 3; **819**, 2; **847**; **1.007**, 1, 8; **1.017**; **1.081**, 3
~ al creditorului ipotecar – **840**, 2
~ al curţii de apel în raza căreia se află imobilul – **714**, 9
~ al debitorului – **651**, 1, 2, 4, 7, 8; **652**, 3, 4, 6, 8, Juris.; **657**, 4, 6; **664**, 10; **668**, 6; **675**, 3, 10; **679**; **681**, 3; **683**, 3, 5; **684**, 9; **692**, 2; **700**, 7; **714**, 1, 3, 4, 7, 14, 16; **724**, 6; **732**, 6; **743**; **780**, 7; **782**, 2, 4, Juris. – 1; **783**, 4, 7; **790**, 4; **796**, 3; **801**, 3; **819**, 2; **839**; **847**; **854**; **871**, 2; CG Cap. 2 Tit. 3 Car. 5, 3; **905**, Juris.; **954**, 14; **971**, 2; **1.081**, 3
~ al debitorului la data încheierii contractului – **1.081**, 3
~ al executorului judecătoresc – **762**, 3; **780**, 6; **839**; **869**, 3; **870**; **875**; **878**, 1; **901**, 14; **902**, 9; **910**, 6
~ al instanţei – **1.096**, 3; **1.104**, 2; **1.108**, 2
~ al instanţei arbitrale – **1.069**, 2; **1.111**, 3; **1.112**, 2; **1.113**, 3
~ al instanţei de executare – **762**, 3; **839**, 6
~ al instanţei de tutelă – **942**, 3
~ al organului de executare – **657**, 4, 6; **668**, 6; **679**; **805**; **839**, 6; **842**; **854**
~ al persoanei juridice – **651**, 6; **716**, 3; **783**, 4; **905**, Juris.
~ al posesorului – **1.052**, 1
~ al primăriei – **762**, 3; **801**, 3; **839**, 6; **842**; **923**, 1; **945**, 3; **947**, 2; **1.052**, 1
~ al profesionistului – **928**, 14
~ al proprietarului – **740**, 7
~ al terţului – **681**, 4-6; **683**, 4; **741**, 2; **782**, 4; **847**; **971**, 2
~ al tribunalului arbitral – **1.115**, 3; **1.132**, 2
~ central al instituţiei de credit – **783**, 4
~ general – **548**, 1
~ principal – **542**, 2; **652**, 6, Juris.; **782**, 3; **960**, 6; **1.066**, 2, 3, 8, 11, 12; **1.081**, 1; **1.111**, 3
~ procesual – CG Car. 4, 3; **546**, 2; **716**, 3; **751**, 11
~ profesional – **546**, 2; **716**, 3
~ real – **840**, 2; **1.066**, 8; **1.111**, 3
~ secundar – **1.066**, 2, 3, 11, 12; **1.067**, 5; **1.081**, 1
~ situat în străinătate – **571**, 1; **592**, 9; **608**, Juris. – 37; **971**, Juris. – 5; **1.124**, 1
~ social – **611**, Juris.; **732**, 6; **783**, 4; **905**, Juris.; **1.066**, 7; **1.081**, 15; **1.111**, 3
Semnare
~ a cererii de către soţi, personal – **930**, 6
~ a cererii de divorţ – **916**, 11
~ a cererii de divorţ prin acordul soţilor – **930**, 5-7
~ a cererii de divorţ prin acordul soţilor de către mandatar – **930**, 7
~ a cererii reconvenţionale – **917**, 16
~ a întâmpinării – **917**, 16
Semnătura şi ştampila executorului judecătoresc – **657**, 4, 6; **762**, 2; **839**; **854**
Serviciu public comunitar local de evidenţă a persoanelor – **928**, 11, 14; **941**; **947**, 3; **949**, 5; **1.051**
Sesizare
~ a executorului judecătoresc – CG Sec. 3 Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 1; **687**, Juris.; CG Cap. 3 Tit. 3 Car. 5, 3; **896**, 5; **904**, 5; **905**, 6; **906**, 6, **910**, 5
~ a parchetului – **659**, 9; **682**, 6; **734**, 1; **908**, 3
Sigiliu – **608**, Juris. – 5; **639**, 1; **738**, 4; **740**, 4; **976**, 1; **1.093**, 3, Juris. – 2, 3, 5, 6; **1.100**, 2; **1.105**, 2; **1.108**, 2; **1.128**, 2; **1.132**, 2
Situaţie de excepţie – **659**, 9; **667**, 7; **669**, 3; **684**, 5, 6; **719**, 30; **999**, Juris. – 3; **1.042**, 8
Situaţii speciale – procedura de declarare judecătorească a morţii – **948**
Solicitare
~ a judecării în lipsă – **583**
~ a recunoaşterii şi executării hotărârii arbitrale străine – **1.126**, 1, 2
Soluţii
~ asupra cererii de desfiinţare a măsurilor de asigurare sau de executare – **721**, 16
~ de admitere a contestaţiei la executare – **720**, 3

BCU INSTITUTUL CENTRAL UNIVERSITAR LIBRARY

~ de respingere a contestației la executare – **720**, 7
Soluționare
~ a cererii cu valoare redusă – **1.031**, 1, 2
~ a cererii de divorț din motive de sănătate – **933**, 5-7
~ a cererii de divorț prin acordul soților – **931**
~ a cererii de intervenție – **692**; **693**; **694**, 3; **869**, 1
~ a cererii de încuviințare a executării silite – **666**, 9; **819**, 8
~ a cererii de partaj judiciar – **994**, 1-4
~ a cererii de recunoaștere sau executare a hotărârii arbitrale străine – **1.131**, 1-4
~ a cererii de suspendare a executării silite – **719**, 6, 30
~ a cererii necontencioase – **532**, 1, 4, 5, 7; **534**, 11
~ a contestației la executare – **717**, 1
~ a contestațiilor împotriva proiectului de distribuire – **877**
Solvabilitate – **626**, CEDO – 13; **719**, 17; **792**, 4; **843**; **953**, Juris. – 16; **954**, 6; **957**, 3, 4
Somație – **668**
~ de executare – **645**, 3, Juris. – 2; **646**, 2; **669**, 1; **670**, 11, 18, 24; **689**, 2; **700**, 6; **720**, Juris.; **781**, 7; **796**, 4; **806**, 2; **822**, 1; **828**, 1; **829**, 1; **835**, 1; **906**, Juris. – 4
~ verbală – **668**, 8; **744**, 4; **898**, 2 (n.s.); **955**, 8
Soț pus sub interdicție judecătorească – **918**, 3, 7; **930**, 3
Stabilire
~ a cheltuielilor de executare – **638**, 1; **670**, 18-20, 27, 28, 36; **712**, 6, 7; **722**, 1; **764**, 10; **771**, 13
~ a cauțiunii judiciare – **1.057**, 1, 2, 4, 7-9, DCC; **1.062**, 1-3
~ a locuinței copilului – **919**, 8
~ a locuinței minorului – **910**, 1
~ a prețului imobilului – **837**
Stare civilă – **527**, 13; **542**, 2; **661**, 8; **916**, 5; **928**, 12; **938**, 3; **949**, 1; **1.079**, 2, 3; **1.081**, 11, Juris. – 1, 2; **1.091**, 3, Juris.; **1.093**, Juris. – 3; **1.094**, 3, Juris. – 3
Stingere
~ a acțiunilor contra adjudecatarului – **860**
~ a dreptului de a obține executarea silită – CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 5; **707**, 1, 2
~ a dreptului de preempțiune – **770**; **848**
Strămutare
~ a bunurilor sechestrate – **747**
~ a sechestrului asupra unei nave – **965**
Subiecte ale contestației la executare – **712**, 1, 5
Subrogație – **548**, 5; **640**, Juris. – 2; **645**, 3, 4, ICCJ–DCD – 2, Juris. – 4; **660**; **778**, 2, 3; **865**
~ legală – **640**, Juris. – 2; **645**, 3; **778**, 2, 3; **865**
Sumă
~ definitivă – **632**, 4; **906**, 12; **913**, 14
~ neridicată – **887**
Sume necesare întreținerii debitorului – **809**
Supraarbitru – **543**, 3; **547**, 2; **550**, 2; **556**, 3, 5; **560**, 2, 3, 5, 6; **561**, 5, 7; **566**; **569**, 2; **588**, 2; **602**, 2; **608**, Juris. – 23; **613**, 5; **618**, 1, 2; **1.114**, 1, 2, 4, 6; **1.121**, 2; **1.122**
Supraviețuire
~ a clauzei compromisorii – **552**, 1 (n.s.), 2
~ a dreptului de a obține condamnarea pârâtului – **707**, 1
~ a dreptului subiectiv material – **707**, 1
Suspendare
~ a executării hotărârii arbitrale – **612**, 1, 2, Juris. – 1-3
~ a executării hotărârii de evacuare – **1.045**, 1-4
~ a executării hotărârii de primă instanță – **892**, 9; **1.033**, 3
~ a executării hotărârii pronunțate în apel – **633**, 4
~ a executării hotărârii recurate – **633**, 1
~ a executării ordonanței de plată – **1.024**, 5
~ a executării provizorii – **1.000**, 6
~ a executării silite – **651**, 9; **653**, 9; **657**, 8; **670**, 29, 30, 31; **678**, 2; **689**, 6; **697**, 12; **701**, 1-13, Juris. – 1, 2; **708**, A, 3; **717**, 13; **719**, 1-33, DCC, Juris. – 1-5; **758**, 5; **892**, DCC; **953**, 5; **997**, Juris. – 97; Tit. 14 Car. 6, DCC – 1, 2; **1.064**, DCC
~ a executării titlurilor de credit – **640**, 9
~ a executării titlurilor executorii – **638**, 8
~ a judecării recunoașterii și executării hotărârii arbitrale străine – **1.130**, 1-3
~ a popririi asigurătorii – **971**, Juris. – 2
~ a prescripției – **705**, 2, 3; **708**, A, 1, 2, B, 1; **709**, A, 2; **711**, 2
~ a termenului de perimare – **697**, 12
~ a urmăririi silite a imobilului – **824**, 7; **841**
~ a urmăririi silite imobiliare la cererea debitorului – **823**
~ legală de drept a executării silite – **721**, 18

ROMÂNIA CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ş
Ştampilă a executorului judecătoresc – **657**, 4, 6; **679**; **762**, 2; **839**; **854**

T
Tacita relocaţiune – **898**, Juris. – 6; **1.038**, 7 (n.s.), 9 (n.s.), Juris. – 2, 3; **1.043**, Juris. – 2
Taxă
~ de timbru pentru cererea de divorţ – **916**, 12
~ de timbru pentru cererea reconvenţională – **917**, 12
~ judiciară de timbru – **530**, 4; **542**, 2; **628**, DCC – 1; **664**, 8; **665**, 6; **666**, 6; **670**, 18, 23; **714**, Juris. – 1; **716**, 5, 7, 8; **719**, 11; **720**, 4, 6, **724**, 10; **790**, 5; **916**, 12; **917**, 12; **924**, 7; **925**, 7; **936**, 4; **944**, 2; **1.017**, 3, **1.030**, 7; **1.032**, 2; **1.057**, 8
~ pe valoarea adăugată – **712**, Juris. – 17
Târguri oficiale recunoscute – **760**, 2
Temei al executării silite – **632**; **703**, 5
Termen
~ de care dispune debitorului pentru predarea de bunăvoie a bunului mobil – **893**, 4
~ de conformare voluntară – **906**, 9
~ de depunere a titlurilor de creanţă – **869**
~ de depunere cu afectaţiune specială – **721**, 3, 4
~ de executare a evacuării din imobil – **896**
~ de executare voluntară – **910**, 6
~ de exercitare a contestaţiei la executare – **715**
~ de intervenţie – **690**, 2; **691**, 1-5
~ de introducere a cererii în anulare – **1.024**, 2
~ de perimare – **568**, Juris. – 2; **677**, 11; CG Sec. 3 Cap. 4 Tit. 1 Car. 5, 3; **697**, 7, 8, 10-12, Juris. – 1; **701**, 9; **824**, 7
~ de perimare a executării silite – **697**, 1-15, Juris. – 1-3
~ de plată – **663**, 9, Juris. – 4; **673**, 3; **674**, 2, 3; **675**, 2, 4, 5; **686**, 2; **707**, B, 2, 3; **709**, A, 3; **719**, 2; **784**, 6; **882**; **1.022**, 1, 3; **1.062**, 3
~ de prescripţie – **604**, 2; **628**, 7; **633**, 9; **666**, 21, Juris. – 1; **670**, 32; **688**, 9; **699**, 2, 3; **703**, 4, Juris.; **705**, 1, 2, 5; CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 1-4; **706**, A, 1-3, B, 1, 2, Juris. – 3, 4; **707**, 1-3, Juris. – 1, 2; **708**, A, 2, 3; **709**, A, 3, 4, 7, B, 1, 2; **710**, 1-3; **711**, 2; **712**, 2; **715**, Juris. – 4; **720**, 3; **724**, 5; **792**, 2; **824**, 7; **826**, 5; **860**, 2, 3; **862**, 3; **886**, 3; **891**, 6; **893**, 3; **902**, 5; **906**, Juris. – 8; **973**, 10; **979**, 6; **995**, 5; **996**, DCC; CG Tit. 6 Car. 6, 5; **1.003**, 5; **1.015**, 5; **1.064**, 4, 6, Juris. – 3; **1.101**, 3; **1.104**, 2
~ general de prescripţie – CG Cap. 5 Tit. 1 Car. 5, 2; **706**, A, 1, 3
~ special de exercitare a contestaţiei la executare – **715**, 12
~ special de prescripţie – **706**, A, 2
Termen-limită
~ de formulare a contestaţiei la executare – **751**, 9
~ pentru depunerea ofertei de cumpărare – **844**
Terţ
~ garant – **624**, 2; **627**, 2; **648**, 3-6, 8; **657**, 4, 8; **703**, 6; **721**, 6, 8, 11, 16, 17; **722**, 1-3; **784**, 9; **1.060**, 3
~ poprit – **645**, 4; **646**, 2, 13; **685**, 3; **689**, 2; **703**, 6; **704**, 5; **707**, 3; **712**, 1, 4; **721**, 2; **724**, 13; **781**, 9, 10, 12, Juris. – 2, 4; **782**, 2-5, Juris. – 1; **783**, 1-5, 7, Juris. – 2; **784**, 1-11, Juris. – 1, 2; **786**, 1-3; **787**, 1-5, Juris. – 1-3; **788**, 1; **789**, 2; **790**, 1-3, 6-11, RIL – 1, 2, Juris. – 4-6, 7, 9-11, 13-18, 22, 23; **791**, Juris.; **792**, 1-4; **793**, 2; **794**, 1, 2; **957**, 6; **970**, 3, 4, 6; **971**, 1-3, Juris. – 1, 5, 6
Timp în care se efectuează executarea – **684**, 8; **799**, 4
Titlu
~ de credit – **608**, Juris. – 48; **622**, 1; **628**, 5; **629**, 3; **638**, 6, 8; **640**, 1-9; **701**, 4; **706**, B, 3; **746**, 11; **757**, 1; **781**, 6; **953**, 8, Juris. – 22
~ de stat – **660**; **746**, 10
~ de valoare – **624**, 2; **629**, 3; **640**, Juris. – 1; **657**, 8; **660**; **702**, 2; **712**, Juris. – 13; CG Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 2; **746**, 10; **757**, 1, 7; **761**, 8; **762**, 2; **781**, 2, 6, Juris. – 2, 3; **783**, 2, 6; **785**, 4; **790**, 11; **793**, 1, 3; **899**, 7; **952**, 4; **970**, 2, 4
~ de valoare nominativ – **774**, 5
~ executoriu nejurisdicţional – CG Car. 5, 5
~ executoriu european – **622**, 2; **636**, 1-3; **1.065**, 4; **1.084**, 3
~ executoriu notarial – **638**; **706**, B, 3; **888**, 7 (n.s.)
Traducător – **570**, 5, Juris.; **604**, 3; **670**, 18; **1.116**; **1.128**, 2

Transformare a cererii de ordonanţă preşedinţială – **1.001**, 1-9, Juris. – 1-5
Transmisiune a calităţii de creditor sau de debitor – **645**, 4
Transmitere a proprietăţii imobilului – **857**
Tranzacţii judiciare încheiate în străinătate – **1.110**
Trecere la executarea silită – **622**, 2 (n.s.); **673**, 1-4
Tribunal arbitral – CG Car. 4; **541**, 6, 9; **542**, 1, Juris. – 1, 3, 5-7; **543**, 3, 4; **544**, 2, 3, 5; **545**, 4; **547**, 2; **548**, 2, 11, 13, 15-18, DCC, Juris. – 7, 9, 13, 15, 17, 19, 25; **549**, 3; **550**, 2, 3, 5; **554**, 1, 4-6; **555**, 2; **558**, Juris.; **561**, 6, 9; **563**, 4; **565**, 6; **566**; **567**, 5; **568**, 5-7; **569**; **570**, 5, Juris.; **571**, 1, 3; **572**, 3; **573**, 5; **574**, 1; **575**, 6, 7, Juris. – 1, 2; **577**, 2-4; **578**, 2; **579**, 1, 3-7, Juris. – 2; **581**, 2, 3, 7; **582**, 4, 5; **583**, 2; **584**, 2-5; **585**, 6-8; **586**; **587**, 5; **588**, 3; **589**, 3; **590**; **592**, 2, 4, 5, 9; **593**, 3, 5; **594**, 3, 6-8; **595**, 2; **596**, 2, 4; **597**, 2, 3; **598**, 2, 5; **599**, 2; **600**, 3-5; **601**, 1, DCC, Juris. – 5; **602**, 1, 2; **603**, 1, Juris. – 1-3; **604**, 3-5, Juris. – 2, 7, 8, 11, 12; **605**, 3; **606**, 2, Juris.; **607**; **608**, 1, 4, 5, Juris. – 4, 5, 8, 12, 13, 15-17, 21, 22, 25, 28, 32, 33, 35-39, 41, 42, 44-51, 56, 61, 62, 66; **613**, 5, Juris. – 1; **616**, 2; **617**, 1; **621**, 3; **635**, 3; **907**, Juris. – 1; **997**, Juris. – 94; **1.069**; **1.114**, 1-11; **1.115**, 1-3; **1.116**, 2; **1.117**, 1, 2; **1.118**, 1-3; **1.119**, 1, 2; **1.120**, 2-5; **1.121**, 1, 2, 6; **1.129**, 3, 4, 6; **1.132**, 2

U
Unitate administrativ-teritorială – **631**, 1; **675**, 12-14; **721**, 10; **815**, 6; **866**, 1-5; **867**, 1, 3; **870**; **901**, 14, 15; **902**, 10; **924**, 7; **926**, 7.3; **953**, 6; **1.053**, 3; **1.058**; **1.059**, 4
Urmărire
~ a imobilelor ipotecate – **817**
~ a imobilelor înscrise în cartea funciară – **814**
~ a imobilelor proprietate comună – **818**
~ a veniturilor generale ale unui imobil – **806**, 2
~ silită a fructelor neculese – **659**, 9; **668**, 5; CG Sec. 4 Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 1, 2; **798**, 6-8
~ silită imobiliară – **634**, 3; **644**, 2; **646**, 2; **652**, 7; **666**, 15; **668**, 5; **670**, 18; **679**, 8; **680**, 4; **689**, 2; **701**, 12; **702**, 3, 12; **703**, 3; **704**, 6; **705**, 5, 6; **709**, A, 6; **714**, 7; **721**, 2; **782**, 4; **795**, 3; CG §2 Sec. 4 Cap. 1 Tit. 2 Car. 5, 2; **800**, 3; **804**, 2; **811**, 3; **812**, 1; **813**; **815**, 1, 3-5; **816**; **819**, 2, 8; **820**, 1, 2; **822**, 1, 2; **824**, 1, 4, 7; **826**, 1, 5; **828**, 1, 2; **830**, 1; **831**, 1-3; **834**, 1; **836**, 3; **839**, 1; **841**, 2; **844**, 2, 6; **846**, 1, 5; **852**; **858**; **863**, 2; **952**, 5
Uzanţe şi reguli profesionale – **1.120**, 4

V
Validare a popririi – **783**, Juris. – 1; **784**, 3; **787**, Juris. – 2; **790**, 1-11, RIL – 1, 2, Juris. – 1-24; **791**, Juris.; **792**, 1-4; **793**, 2; **794**, 2; **960**, Juris. – 1; **971**, 3
Validitate a clauzei compromisorii – **550**, 3
Valoare probatorie – **608**, Juris. – 41; **738**, 3; **953**, Juris. – 4
Valorificare a bunurilor sechestrate – **958**
Vas gata de plecare – **963**, Juris. – 1-2
Vătămare gravă a relaţiilor dintre soţi – **934**, 2.2
Vânzare
~ a acţiunilor la societăţile închise – **757**
~ a bunului prin bună învoială – **991**, 2, DCC
~ a bunurilor lăsate în depozit – **901**
~ a bunurilor poprite – **793**, 2
~ a fructelor şi recoltelor – **799**
~ a titlurilor de valoare – **757**
~ amiabilă – **754**
~ directă – **755**
~ prin executorul judecătoresc – **991**, 4
~ silită – **756**
Venituri ale unui uzufruct asupra unui imobil – **812**
Verificare a competenţei internaţionale – **1.071**
Viciu – **548**, 16; **613**, 5; **713**, 1; **720**, 3; **1.003**, 5; **1.029**, 4
~ al echivocului – **1.003**, Juris. – 2
~ ascuns – **776**, 1-3; **799**, 5; **826**, 4; **858**
~ de consimţământ – **548**, 10; **858**, Juris.; **997**, 8
~ de formă – **548**, 13; **692**, 9; **971**, 3
~ de formă al adresei de înfiinţare a popririi – **790**, 9
~ de procedură – **608**, Juris. – 37; **836**, 3
~ de voinţă – **548**, Juris. – 6

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editura Universul Juridic

Ofertă pachet:

Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat.

Vol. I (Art. 1-526)

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Vol. II (Art. 527-1.134)

Coord.: Viorel Mihai Ciobanu, Marian Nicolae

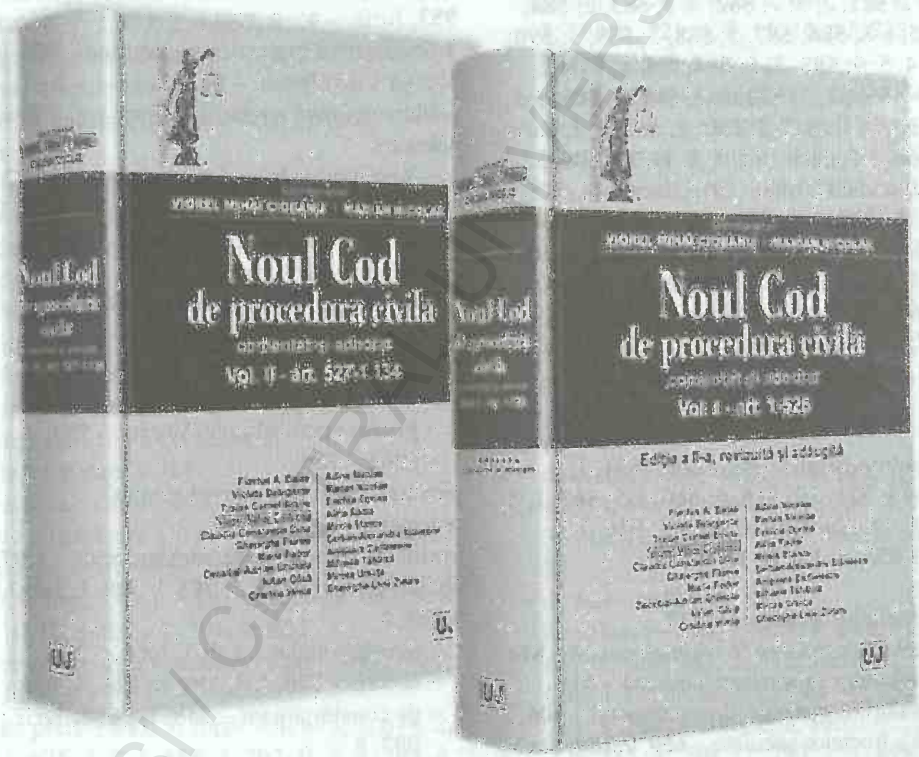

Format: Academic
Nr. pagini: 1612, 2000

Preț: ~~650 lei~~
487,50 lei

-25%
Reducere

Scanează codul!

Comandă rapid și comod: 021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro | www.ujmag.ro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editura Universul Juridic

Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat
Volumul I. Ediția a II-a

Ediție coord. de: Viorel Mihai Ciobanu, Marian Nicolae

Scris de un colectiv format, în mare parte, din membrii comisiilor de elaborare a proiectului Noului Cod de procedură civilă și a proiectului legii pentru punerea în aplicare a acestuia, cu toții autori cu multă experiență și mare prestigiu profesional, primul volum, cuprinzând art. 1-526 (*Titlul preliminar*, *Dispoziții generale*, *Procedura contencioasă*), oferă o viziune analitică, integrală și integrată a noilor reguli de procedură civilă și reprezintă, indiscutabil, un instrument de lucru indispensabil pentru orice teoretician și practician al dreptului, inclusiv pentru studenții, masteranzii și doctoranzii în drept civil, procesual civil sau public, după caz.

Ediția a doua cuprinde un examen critic, precizări noi în raport cu doctrina care a apărut după intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă și cu jurisprudența care s-a conturat deja, inclusiv decizii ale Curții Constituționale.

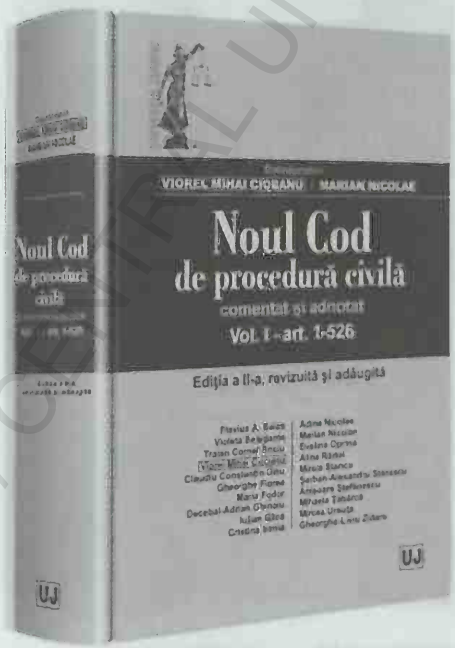

Format: Academic
Nr. pagini: 1612

Preț: 300 lei

Până la -20%

Scanează codul!

Comandă rapid și comod: 021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro | www.ujmag.ro

Editura Universul Juridic

Noul Cod de procedură civilă și legislație conexă 2016. Ediție PREMIUM

Legislație consolidată și index

Ediție îngrijită de Dan Lupașcu

Lucrarea include:

- corelații cu vechile reglementări;
- dispoziții de aplicare;
- decizii ale Curții Constituționale;
- recursuri în interesul legii;
- jurisprudență națională;
- dispoziții CEDO;
- dispoziții CDFUE;
- jurisprudență CEDO;
- index.

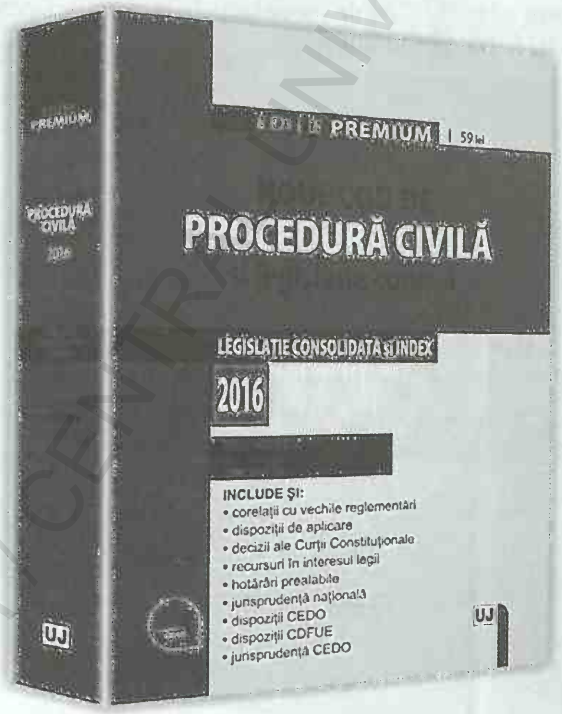

Format: 14.5x20.5
Nr. pagini: 712

Preț: ~~59 lei~~
47.20 lei

-20% Reducere

Scanează codul!

Comandă rapid și comod: 021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro | www.ujmag.ro

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editura Universul Juridic

Noul Cod civil și legislație conexă. Ediție PREMIUM
Legislație consolidată și index – 2016

Ediție îngrijită de Dan Lupașcu

Lucrarea include:

- corelații cu vechile reglementări;
- dispoziții de aplicare;
- decizii ale Curții Constituționale;
- recursuri în interesul legii;
- jurisprudență națională;
- dispoziții CEDO;
- dispoziții CDFUE;
- jurisprudență CEDO;
- index.

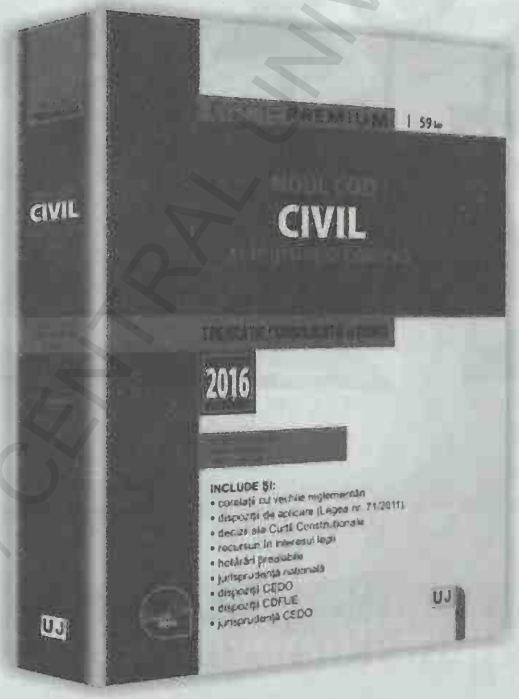

Format: 17x24
Nr. pagini: 744

Preț: ~~59 lei~~
47,20 lei

-20% Reducere

Scanează codul!

Comandă rapid și comod: 021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro | www.ujmag.ro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Librăria ta de carte de specialitate
juridică, economică și business

Din 2008 suntem
alegerea lor...

TU?

Cursuri universitare • Tratate • Monografii • Coduri • Legislație • Jurisprudență • Reviste de specialitate

www.ujmag.ro

ujmagro
UNIVERSUL JURIDIC MAGAZIN

Bd. Iuliu Maniu nr. 7, clădirea Cotroceni Business Center corp C,
sector 6, București (lângă AFI MALL)
021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Universul Juridic.ro

nihil sine iure

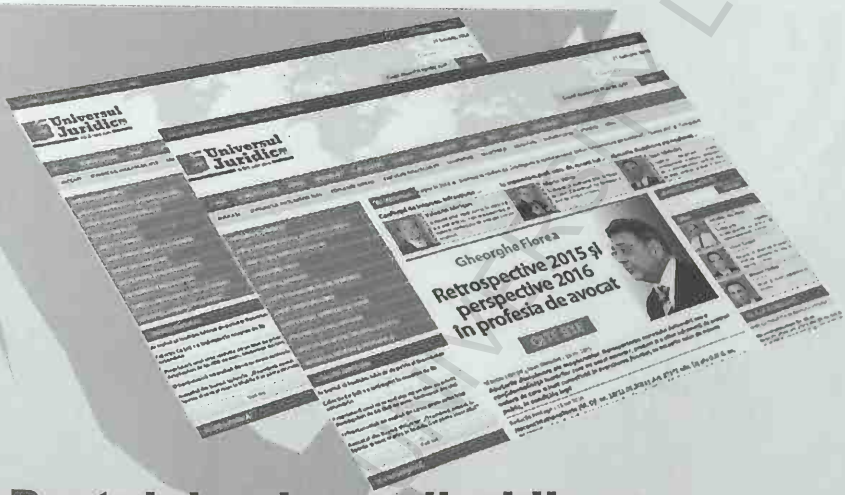

Portalul universuljuridic.ro:

- timp de 15 ani am investit în cele mai înalte standarde de informare;
- a venit momentul să dedicăm un portal profesionist celei mai competitive şi mai performante comunităţi: comunitatea juriştilor;
- puteţi accesa informaţie juridică reală, certificată editorial, necesară activităţii dvs., în orice moment;
- furnizăm conţinut pentru cele mai exigente profesii, sub semnătura specialiştilor recunoscuţi în domeniu.

www.universuljuridic.ro

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Noul Cod de procedură civilă – comentat şi adnotat (vol. I – art. 1-526 şi vol. II – art. 527-1.134), sub coordonarea dlui prof. univ. dr. Viorel Mihai Ciobanu, preşedintele Comisiei de elaborare a proiectului Legii nr. 134/2010, şi a dlui prof. univ. dr. Marian Nicolae, membru al aceleiaşi comisii, este o lucrare completă, practică şi explicativă care asigură „cheia" interpretării, cunoaşterii şi aplicării corecte, unitare şi juste a noii reglementări procesuale civile, reglementare care constituie, totodată, dreptul comun (*ius commune*) pentru orice alte materii procesuale, cum sunt procedura contenciosului constituţional, a contenciosului administrativ general, a contenciosului fiscal ori a contenciosului penal şi contravenţional, după caz.

Scris de un colectiv format, în mare parte, din membrii comisiilor de elaborare a proiectului Noului Cod de procedură civilă şi a proiectului legii pentru punerea în aplicare a acestuia, cu toţii autori cu multă experienţă şi mare prestigiu profesional, cel de-al doilea volum, cuprinzând art. 527-1.134 (*Procedura necontencioasă judiciară, Arbitrajul, Executarea silită, Proceduri speciale, Procesul civil internaţional*), oferă prima viziune analitică, integrală şi integrată a noilor reguli de procedură civilă şi reprezintă, indiscutabil, un instrument de lucru indispensabil pentru orice teoretician şi practician al dreptului, inclusiv pentru studenţii, masteranzii şi doctoranzii în drept civil, procesual civil sau public, după caz.

ISBN General 978-606-673-116-4
ISBN Vol. II 978-606-673-309-0
9 786066 733090

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY